# HET BOEK GENESIS.

Het Boek der oorsprongen van al wat zich aan ons oog en verstand in Natuur en Historie voordoet. Het eerste hoofdstuk. Wat hier de Schrift opent, is lied en historie, historie en lied. Bij de schepping zongen engelen, hier wordt de schepping bezongen.

## 1:1 HET BEGIN.

Alle volken hebben een geschiedenis, maar geen geschiedenis van enig volk begint met het begin der dingen. Alleen de geschiedenis van het Woord van God, alleen Mozes heeft het grote woord, waar alles op rust, en alles op terug ziet: In den beginne. Met een thans door de droefheid der scheiding zeer getemperd genoegen, zullen velen met mij zich de vele liefelijke zondag-avonden herinneren, toen de geliefde ontslapene in zijn huiskamer of studeervertrek, omringd door zijn huisgezin en een talrijke schaar van vrienden en vriendinnen, eerst zijn hart uitstortte in het gebed, en daarna ons onthaalde op zijn belangrijke bijbellezingen. Gedurende de vele jaren, dat ik dit voorrecht mede genoot, hield ik daarvan aantekeningen, die ik nu gaarne weder mededeel, natuurlijk niet in haar geheel, maar in de uitnemendste bijzonderheden, zo veel mogelijk met achterlating van 't geen in Da Costa's talrijke geschriften reeds gezegd is. Voorts weet een ieder, die deze lezingen bijgewoond heeft, dat onze vriend niet de Schrift van het begin tot het eind, maar slechts bij voorkeur enkele hoofdstukken, tot welke hij meermalen terugkeerde behandeld heeft. Mijn aantekeningen van de onderscheidene lezingen heb ik echter hier verenigd. Moge dan deze, als uit de mond van de van God hoogbegaafde Spreker opgetekende woorden, onze dankbaarheid jegens de Heere, wiens dienaar hij was, vermeerderen, en tot bevestiging strekken van het woord der Schrift: De lippen des rechtvaardigen voeden er velen. Spreuken 10:21. In het begin schiep God de hemel en de aarde. Nog heden moeten alle geleerden met hun navorsingen beginnen na het begin; het begin zelf kunnen zij niet uitvorsen.

## GOD, DE SCHEPPER VAN HEMEL EN AARDE.

De Schrift onderstelt het geloof. Geloof en Schrift zijn onafscheidelijk. Daarom begint de Schrift niet met het bestaan van God te bewijzen, maar met het ontstaan der wereld te verhalen. Trouwens Hij die was, toen alle dingen begonnen te zijn, is als zodanig de Onbegonnene, de Eeuwige. Door het geloof weten wij uit de Schrift, wat de grootste geleerde door de wetenschap uit de dingen zelf niet kan weten: de ware oorsprong van aarde en hemel en wat daarin is. En heeft nu de wetenschap haar bedenkingen en bezwaren tot tegenspraak toe, welnu, zij heeft haar laatste woord nog niet gesproken, en tot zo lang kan zij billijkerwijs geen voor altijd beslissende uitspraak doen. Aan de andere kant echter wordt ons van de schepping enkel vermeld, wat wij nodig hebben te weten, niet wat onze nieuwsgierigheid kan bevredigen. De Schrift geeft ons geen wetenschappelijke uiteenzetting der dingen, zo als de geleerden die verlangen; nochtans vinden wij er al de zaden van wetenschap en kennis in, en moet alle wetenschap worden teruggebracht tot deze onfeilbare bron. Wij moeten de natuur gedurig bezien door de Bijbel heen, want, nog eens, zonder de Bijbel zouden wij niet weten dat God alle dingen gemaakt heeft; maar dat eenmaal wetende en altijd vasthoudende, bevinden wij ons overal midden in de werken Gods, ja, midden in het leven God’s, door hetwelk deze werken ontstaan zijn en bestaan blijven. Het is om deze reden, dat ook de Schrift God onophoudelijk opnieuw voorstelt als de Schepper van alle dingen, opdat toch een iegelijk, die het Woord Gods gelooft, vrij moge blijven van de ijdele dromen van het menselijk verstand ten opzichte van de wording,-der dingen, en erkennen, dat zowel de stof zelf als de toebereiding der stof van God oorspronkelijk zijn: want dat God de wereld niet heeft voortgebracht uit bestaande stof, hebben de Heidenen, hoe verstandig ook, niet vermoed.

1:2 DE WOESTE EN LEDIGE AARDE.

Het is opmerkelijk, dat God de hemel en de aarde niet opeens schiep, zo als ze zijn moesten. Hierin ligt echter een grote waarheid en een grote les, die dikwijls de wijste mensen tonen niet te kennen, of niet te kunnen onthouden: dat alles zijn tijd heeft, en niet alles opeens geschieden moet. Zelfs de Oneindige, die alles opeens doen kan, doet het niet opeens, maar bij gedeelten en bij opklimming. Hiermede betoont God, dat Hij niet alleen de Almacht, maar ook de Wijsheid is, en hoe meer volmaaktheden God te gelijk laat zien, hoe heerlijker zijn arbeid is. Door alles opeens tot stand te brengen, zou wel niet alleen, maar toch allermeest zijn almacht zijn gebleken; door zijn werk in zes dagen te verdelen, bleek het tevens, dat Hij-zelf de oorsprong is van alle orde. Immers, door zich zelven in de uiting zijner macht aan tijd en maat te onderwerpen, onderwierp Hij daaraan tegelijk al wat Hij wrocht. Ware de schepping en formering ineens geschied, er zou geen opvolging der dingen, er zou geen tijd geweest zijn, en wat zou er dan van de wereldse dingen zijn geworden? Ook werkt God niet enkel om het werk gereed te hebben en het dan van zich af te werpen; neen, in het werk zelf verlustigt Hij zich. Reeds onder ons is het een kunstenaar niet enkel te doen, om een kunststuk, dat hij bearbeidt, gereed te hebben; neen, het bearbeiden zelf geeft hem genoegen. Het is opgemerkt geworden, dat alle werktuiglijke wezens alles, wat zij hebben, opeens uitstorten; de zon, het vuur geven al de glans en gloed, die zij hebben, zonder matiging; alleen het redelijk wezen doet alles met orde, bij opvolging, met maat; doch ook zelfs de mens valt het uiterst moeilijk, om hetgeen hij op het hart of in zijn macht heeft, niet opeens te zeggen, zodat Salomo het meermalen als een kenteken van wijsheid opgeeft, dat men zijn geest beheerst, Spreuken 16:32, 15:28, 29:11, Prediker 8:8. God nu is de persoonlijke wijsheid. Hij kan al wat Hij wil, maar daarom wil Hij niet al wat Hij kan. Hij stort zijn volheid niet uit dan onjuiste maat en bij juiste getallen. En nu, wat God in het begin deed, dat doet Hij ten allen tijde. Zo kan, bij voorbeeld, God altijd helpen; maar daarom helpt Hij niet altijd, want Hij is niet enkel de almachtige, maar ook de alwijze God. Ook de Heere Jezus deed alles om een bepaalde reden, voor een bepaalde behoefte, in een bepaalde lijn. God schiep alles opeens, maar formeerde alles in zes dagen. Het is hetzelfde met de rechtvaardigmaking en heiligmaking. De rechtvaardigmaking is een schepping Gods. Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij? U zijn uw zonden vergeven. Ik wil, word gereinigd. Zo spreekt de Heere tot de zondaar, even als Hij bij de schepping sprak: het zij! en het was. Doch de heiligmaking geschiedt naar de zesdaagse verdeling van de formering der aarde, welke verdeling wij niet altijd in de bijzonderheden kunnen aanwijzen, maar welke toch bestaat. In de hemel echter zullen wij klaar zien, hoe wij tot het volle bezit van de ons op eenmaal gegeven zaligheid gekomen zijn. God kon ons ineens rechtvaardig en zalig maken, doch Hij doet het niet, omdat wij hierdoor veel liefelijks zouden missen, namelijk Gods wegen; alsdan zouden wij God enkel kennen als een kracht, niet als liefde. Maar nu heeft God behagen in ons te bearbeiden en te brengen van licht tot licht. En deze wegen of leidingen Gods zijn en zullen zijn de onuitputtelijke stof van onze aanbiddende verheerlijking van God. Geschiedt niet ook de geboorte van het kind opeens? Wat het geboren kind aan lichaamsdelen niet heeft, verkrijgt het niet; doch er is verschil tussen hebben en kunnen. Kan het pasgeboren kindje lopen, spreken? neen. Tot de ontwikkeling van het kind behoren jaren. Zo ook, gij zijt wedergeboren, en kunt nog geen vaste treden doen op de weg der gerechtigheid. Welnu, gij zult het leren doen. Gij zijt gerechtvaardigd, en nochtans bevindt gij u een zondaar te zijn. Herinner u gedurig: Woest en ledig was de aarde in het eerst. Waarom? Omdat God behagen had om uit zulk een onschone aarde een wereld van schoonheid voort te brengen. Zo behaagt het Hem ook van de onreine zondaar zijn heilig kind te maken. Ja, Hij neemt niet zelden de lelijkste zondaar, en maakt er het schoonste beeld van. Daarenboven: Heiligheid en zaligheid behoren bij elkander. Als God ons terstond heilig maakte, zo moest Hij ons ook terstond zalig maken. Want er is maar Een mens, die heilig was en op aarde gewoond heeft, omdat Hij er als de Heilige de verzoening der zonden door zijn zelfsofferande moest te weeg brengen, maar zodra wij heilig worden,

moeten wij van hier. Zo is dan het huwelijk van Gods almacht en wijsheid het heerlijkste schouwspel zowel in de schepping als in de herschepping. Beide zijn spiegels van elkander. Ja, de beschouwing der schepping is te belangrijker, omdat zij ons een schets geeft zowel van de herschepping in en door Christus, als van de nieuwe schepping, welke wij wachtende zijn, welke beide laatsten de tweede schepping uitmaken. De eerste schepping bestaat enkel om de tweede schepping; om deze laatste is het God eigenlijk te doen. Nochtans is en blijft de eerste schepping de grootse en brede grondslag der tweede schepping; beide zijn onafscheidelijk. In de hemelen blijft daarom ook de eerste schepping de stof van de lofzang der Engelen en der gezaligden. Openbaring 4:11.

DE DUISTERNIS OP DE AFGROND.

Dat God de wereld door de afgrond, en de dag door de duisternis liet voorafgaan, heeft zijn doel daarin, dat het God behaagde van het allerminste te beginnen en voort te gaan tot het allermeeste. Ook hierin liggen de grondtrekken afgetekend van het werk der verlossing, dat grotere werk, dat meesterstuk van de Almachtige, waarvan Hij in al zijn werken de graveerselen heeft neergelegd; want er zijn tussen het werk der schepping en dat der verlossing een menigte punten van overeenkomst en van verschil, van welke laatsten wel het voornaamste is, dat de schepping door de Zoon geschiedde in almacht, terwijl de verlossing niet door Hem kon volbracht worden dan door zijn aflegging van die almacht, in zwakheid. Evenzo is de schepping een voortbrengen van dingen, die niet waren, terwijl de verlossing een schepping is van zaligheid op een gebied, waar alles tegen is. Daarom kan ook alleen die mens, welke waarlijk gelooft, dat God de dingen, die niet waren, roept alsof ze waren, geloven, dat een onveranderlijk heilig God een zondig mens kan zalig maken.

DE GEEST GODS, ZWEVENDE OP DE WATEREN.

In het verhaal der Schepping blijkt reeds terstond Gods drie-eenheid ten klaarste, want door het Woord Gods zijn alle dingen geschapen, en het was de Geest Gods, die in de beginne over de wateren zweefde, en wiens overschaduwende en vruchtbaarmakende kracht alles deed ontluiken en wording erlangen. Ja, de Geest van God is het algemeen levensbeginsel van al wat ademt, en daarenboven het geestelijk levensbeginsel in het bijzonder. Het woord zweefde is ontleend van een broedende duif, welke daarom ook het Zinnebeeld van de Heilige Geest is. Trouwens de duif is tegelijk het beeld der koesterende liefde en dat der reinheid. In de Heilige Geest betoont zich de liefde Gods doorgaans meer op moederlijke wijze. De Vader wordt vertoornd, de Heilige Geest wordt bedroefd; de Vader kastijdt, de Heilige Geest vertroost gelijk een moeder vertroost, die het schreiend kind in slaap sust, opdat het zijn pijn niet gevoele. Ook de Heilige Geest doet Gods kinderen meermalen aldus al hun zorgen en smarten vergeten, want door de mensen mogen wij ons nooit in slaap laten sussen, maar wel door de Heilige Geest, door zijn woord, door zijn beloftenissen, door zijn vertroostingen. Ook de aaneenschakeling der rede is hier treffend: Duisternis was op de afgrond, en de Geest Gods zweefde op de wateren. De Geest Gods moet er bij zijn, anders ontstaat er uit de woestheid geen orde, en uit de duisternis geen licht. Zo ook in de bekering. De Heilige Geest moet er bij zijn. Bekering zonder de Heilige Geest is een menselijke bekering, geen Goddelijke; zij is onvruchtbaar. Het woord Gods in ons hart zonder de Heilige Geest, is als een vis op het droge. Ons hart moet een soort van vijver zijn, vol van het water des Heiligen Geestes; daarin leeft de vis, daarin leeft het Woord. Woord en Geest moeten bij elkander zijn. Het woord Gods is, om een ander schriftuurlijk beeld te gebruiken, het levende zaad Gods, en dat behoeft de koestering des Heiligen Geestes, opdat het ontkieme, rijpe en tot vrucht worde. Evenzo het zaad in de natuur; de zon moet het zaad tot rijpheid stoven. Evenzo de vrucht des buiks; door een kracht Gods moet het levensbeginsel ten leven worden geformeerd; uit de ongevormde klomp moet het kind worden. Psalm 139:16.

## HET SPREKEN GODS.

In Psalm 30:9 zien wij het raadsel der wereld, waar al de geleerden van al de eeuwen te vergeefs naar hebben gezocht, opgelost: Hij spreekt en het is er, Hij gebiedt en het staat er. Gods spreken en doen zijn Een, doch wat Hij doet, zegt Hij eerst. Ook bij de mens is het spreken een macht. Daarom achte niemand de prediking des Woords gering. Velen die niet houden van spreken, maar enkel van doen, doen gewoonlijk het minste. Beide moeten samengaan.

## HET EERSTE WOORD VAN GOD.

God openbaart zijn wil, zijn persoonlijkheid, zich zelven, door te spreken, en het eerste woord, dat Hij uitspreekt, is zeker het verhevenste woord, dat gezegd kan worden. Toen de Heidenen het voor het eerst lazen, stonden zij er over ontzet. Zo iets verhevens hadden zij nimmer gelezen. En inderdaad, het is iets verbazends, hoe God in een paar woorden zo veel kan uitdrukken.

1:3 HET LICHT.

God zeide: Daar zij licht, en daar werd licht. De onbezielde schepping wordt voorgesteld als gehoorzamende aan het bevel van de Schepper, om uit te drukken de uitwerking van de Goddelijke wil. Gehoorzaamheid is het niet tegenstaan van de Goddelijke wil. Al de redelijke schepselen betonen deze gehoorzaamheid; ook de mens moet haar betonen, vrijwillig. Door de zonde werd hij ongehoorzaam; door de genade keert hij tot de gehoorzaamheid terug. Waarom het licht het eerst? Omdat het licht het naaste aan God grenzende element is. God is het onstoffelijk licht. Ook de geestelijke schepping begint er mede. Christus was het Licht en het Licht was het leven der mensen. Licht is leven. Zie het in de plantenwereld. Vele bloemen sluiten haar kelken bij het ondergaan der zon. Ook het maanlicht heeft invloed op de planten; maar neem het licht geheel weg, en alles sterft. Zelfs wanneer de zon bedekt wordt, heeft dit invloed op mens en dier en plant, en als zij ondergaat, dan moeten wij kunstlichten ontsteken, om onze ogen open te houden, want de donkerheid zou ons doen insluimeren. Zeker kan een gezonde veel tegen de natuur doen, en bij een nachtlicht ook goed rusten, maar wilt gij een kranke laten rusten, doe dan het licht uit. Er zijn wetenschappelijke lieden die, zonder het te willen, de eer der Schrift handhaven, door het voor zeker te houden, dat het licht het beginsel aller dingen is. Ook in de wedergeboorte is licht het beginsel; het is de kennis van zich zelf en van de zonde, en de kennis van God en zijn gerechtigheid, want God die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is degene, die in onze harten geschenen heeft, om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods, in het aangezicht van Jezus Christus. 2 Corinthiërs 4:6.

GODS GOEDKEURING.

En God zag het licht, dat het licht goed was. God oordeelt zijn eigen werk. Het was goed. Met dat woord drukt God op al het geschapene het zegel zijner volkomenheden. Gods bevel is het begin en beginsel, Gods goedkeuring het einde en de voleinding zijner werken. En ons werk? kunnen wij er ook van zeggen, ‘het is goed?’ Neen, maar daarom kwam Christus tot ons, om voor ons de goede werken Gods te doen.

1:4 DE SCHEIDING VAN LICHT EN DUISTERNIS.

Er is niet enkel nacht, en niet enkel dag, maar door de nacht leert men de dag, en door de dag de nacht kennen. Zo is het ook in de wedergeboorte. Beide, duisternis en licht, blijven bestaan. Niemand is zo ver gevorderd in heiligmaking, dat er niet bij het licht dat in hem geworden is, ook nog veel duisternis gebleven is.

1:5. DE AVOND EN DE MORGEN.

Toen was het avond geweest, en het was morgen geweest. Nog heden is dit woord geldend voor geheel de aardse schepping. Daarin is de historie van alle dingen vervat. Doch waarom de avond met zijn duister eerder dan de morgen met zijn licht? Omdat door God alleen de nacht tot dag wordt. Evenzo is het in de wedergeboorte. Hij vindt ons in nacht, en door Hem wordt het dag in ons.

DE EERSTE DAG.

Reeds hebben wij het gezegd: God heeft met de schepping de tijd doen ontstaan, en daarmede de grondslag gelegd van geheel ons maatschappelijk bestaan, van onze arbeid, en van de verdeling van onze arbeid.

1:9 DE SCHEIDING DER WATEREN.

Eerst was er niets te zien dan water: God heeft de aarde gegrond op de zeeën, zegt de Psalmist 24:2). En bezie nu de wereldkaart. Inderdaad, het is een treffend gezicht: zo veel water en zo weinig land! De werelddelen schijnen als eilanden op het water te drijven. Het is weder een treffend beeld van de nieuwe schepping. Ook bij ons is, om zo te spreken, alles water, waar niets op groeien kan; maar God spreekt, en zie er komt een droog plekje gronds te voorschijn, waar iets op geplant en gebouwd kan worden, en dat altijd meer toeneemt, terwijl het water altijd meer afneemt. Dat droge plekje is de nieuwe mens in ons, dat water onze zonde.

HET UITSPANSEL.

De zee, het water beneden, is zout; het water boven in de luchtkring is zoet; en daalt in zoete regendroppels tot ons neder. Doch onophoudelijk trekt de zon door haar uitdampende hitte het zoute water op, en het keert, in de lucht bewerkt, in zoete regendroppels terug. Zo neemt ook in de geestelijke schepping de Zon der gerechtigheid het zoute water onzer zonden op, en geeft er zoete regen droppelen voor in de plaats.

1:12 DE ZAADDRAGENDE VRUCHT.

In alles is opklimming. Eerst bracht de aarde het gras, dan de kruiden, dan het geboomte voort. Voorts werden de eerste gewassen geformeerd met hun zaad in zich, dus met de waarborg van hun voortbestaan. Zelfs de mens is niet van deze bepaling uitgesloten. Wonder Gods! In Een mens schiep God alle mensen, in Een boom alle bomen, in Een gewas al de gewassen, die er zijn zouden tot aan het einde der wereld.

1:14 DE HEMELLICHTEN.

De Schrift spreekt van de hemellichten naar de diensten, die zij de aarde en de mens moesten bewijzen, niet naar hetgeen zij op zich zelf zijn, even gelijk ook de zeevarenden naar de zon en de maan en de sterren zien niet als werelden, maar als vaste punten, waar zij tijden en plaatsen naar berekenen. Trouwens ook tot zulke vaste tekenen werden de hemellichten gesteld, en hierop rust een groot deel der zeevaartkunde. Ze zijn zo vele lichttorens, zo vele bakens in zee, waar geen andere lichttorens en bakens plaats kunnen vinden. Men kent de stand der sterren en die van zon en maan en zo weet men waar men in de wereld is. En hebben wij ook niet met de diensten, die de hemellichten ons bewijzen, voornamelijk te doen? God berekent blijkbaar de zaken geheel anders dan wij. Wij rekenen de grootheid der dingen naar de hoegrootheid onzer maat en de hoeveelheid onzer cijfers, en zeggen: tien is meer dan Een; maar God zegt: 'hemel, aarde en zee, zon, maan en sterren en al de miljoenen vissen, vogels en dieren betekenen niets in vergelijking van de mens.' Voor de enige mens werd dat alles geschapen; het is alles tot zijn gebruik; daartoe dient het in de eerste plaats, het overige is bijzaak. Dat God eerst op de vierde dag de hemellichten formeerde, heeft zijn reden daarin, dat eerst na de bevruchting der aarde en het uitspruiten der gewassen, de onderhouding der groeikracht, welke zonder zon en maan niet denkbaar is, nodig was. Voorts is of het licht in zon en sterren als in middelpunten verenigd (geconcentreerd) geworden, of ze zijn geen lichtgevende, maar licht veroorzakende lichamen.

1:20. DE LEVENDE SCHEPSELEN DER ZEE, HET GEVOGELTE DES HEMELS, DE DIEREN DER AARDE.

Tot nu toe is het een zwijgende wereld. Opeens is er leven; leven in de zee, leven in de lucht, leven op de aarde. Een zwijgend leven in de zee, een stem gevend leven in de lucht en op de aarde, daarna een sprekend leven. De planten hebben een enkelvoudig leven: des lichaams; de dieren een dubbelleven: lichaam en ziel; de mens een drievoudig leven van lichaam, ziel en geest. Welk een opklimming in leven en levendigheid! En welk een omvang van leven! alles is bezield. Hebt gij wel eens een glas water, gelijk dat hetwelk voor mij staat, onder het vergrootglas gezien? Alles leeft er in; het is een wereld van diertjes. Zo ook de zonnestraal in het vertrek. Welke dunne stofjes zweven er in, en op ieder van deze stofjes leven weder diertjes! God gebiedt de wateren om levende wezens voort te brengen, op dezelfde wijze als Hij de aarde gebood uit te spruiten in gras, kruiden en geboomte. Het is een geregelde opvolging van 'bevelen des Scheppers. Alleen de mens is geformeerd door een afzonderlijk besluit van God. God geeft bevel aan het onbezielde. Gij gevoelt, het zou beneden God geweest zijn, de afzonderlijke schepselen afzonderlijk te formeren en ze dan in de elementen te plaatsen; neen! Hij gebiedt de aarde, zee en lucht, alle levende schepselen voort te brengen, van de leviathan, die grote zeebewoner, tot op het kleinste insect, dat door het vergrootglas kan gezien worden. Al deze elementen moesten naar hun aard voortbrengen, en alles heeft de aard van zijn element. De wateren stremden tot vissen: vissen zijn dus vlees geworden of bezield water; de vogels vleesgeworden lucht; het gedierte vleesgeworden aarde. Heeft ook het dier niet iets grof zwaars, de vogel iets luchtvormig lichts, de vis iets waterachtig weeks? Er zijn natuurkundigen, die deze oorsprong der onderscheidene levende wezens uit hun ontbinding menen te kunnen aanwijzen. Er is nog een reden, waarom God de elementen gebiedt om '-O ook de dieren voort te brengen. De Allerhoogste wilde zich niet in onmiddellijke aanraking en betrekking stellen met het redeloze schepsel, dit wilde Hij alleen met de mens, het einddoel der aardse schepping. Dat de onderscheiden hoofdelementen geboden werd, schepselen naar hun aard voort te brengen door een in henzelf gelegde vruchtbaarmakende kracht, is dus een opmerkelijke bijzonderheid, om de heerlijkheid van's mensen schepping te doen uitkomen.

1:26. DE MENS.

En God zeide: Laat Ons mensen maken. God maakte tot hiertoe alles zonder raadpleging. Bij planten en dieren sprak God naar buiten tot de elementen; bij de formering van de mens sprak Hij naar binnen, tot zich zelven. Laat Ons mensen maken. Dit kan niet tot de Engelen gezegd zijn, want niet God met de engelen, maar God alleen heeft de mens gemaakt. Ook is de mens niet geschapen naar het beeld van God en dat der Engelen, maar naar het beeld van God alleen. De mens werd geschapen door dat Goddelijk ons of de Goddelijke meerderheid van die hoge eenheid, die ook de Heere Christus tot de Vader deed spreken: van ons (dat zij in ons een zijn.) Johannes 17:21. De Zoon is in de Vader, doch reeds bij de schepping van Hem uitgaande. Zo ook de Heilige Geest: Hij is in God, en bij de schepping zwevende over de wateren. Bij de formering van de kroon en het einde zijner schepping sprak de Vader tot de Zoon en tot de Heilige Geest, omdat de Vader wel in onmiddellijke betrekking tot de mens, ofschoon een schepsel, wilde staan, maar niet dan in de Zoon en door de Heilige Geest. Ook alleen in hun gemeenschap, heeft Hij de gevallen mens willen behouden. De mens was het laatste van Gods werken. God schiep niet eerst de mens, en voorzag hem daarna van een woning, neen, het voornaamste is niet altijd het eerste, maar meestal het laatste. God maakte eerst de woning en de spijs gereed, en leidde toen de gast binnen. Zo doen wij ook. Eerst maken wij de tafel gereed, en dan nodigen wij om aan te zitten, en eer het kind komt, maakt de moeder alles tot zijn ontvangst gereed. En in welk een schone orde heeft de schepping tot hiertoe plaats gehad! Eerst de woeste en ledige aarde, door de wateren bedekt, toen het licht, toen het dak, toen de grond, toen het tapijt, toen de lichtende bronnen van groei en bloei, toen de vissen in de zee, het gevogelte in de lucht, de dieren op de aarde. Het wordt gereed gemaakt, voor de bewoners komen, en eerst komen de dienaren er in en dan de meester. Zes dagen arbeidt God voor de mens, alvorens de mens zelf wordt geschapen, en toen Hij hem scheppen zou, trad Hij in beraadslaging met zich zelven. Ziet hier de waarde van de mens. Wat is er over deze waarde getwist! De een wil niets weten van 's mensen onwaarde, en hebt gij hem ingelicht en is hij rechtzinnig geworden op dit punt, dan wil hij weder niets weten van zijn waarde. Voorzeker de mens heeft waarde, grote waarde voor God. Hij is een uitnemend verheven schepsel, dat Gods beeld draagt, dat Gods adem in zijn hart voelt kloppen, maar juist omdat hij zulk een hooggeplaatst schepsel is, is zijn val zo diep, zijn toestand zo reddeloos, en moest Gods Zoon een mens worden, om mensen te kunnen redden.

1:27. GODSBEELD.

God schiep de mens naar zijn beeld. Zo nam dan God een weinig stof, het allerlaagste wat er is, om er zijn beeld in te drukken. Voorzeker, hier werd het zegel van de aller heerlijkste gravure gedrukt in een stuk onaanzienlijk leem! En zo kan dan ook het verwijt der zonde nooit op God drukken. God schiep de mens naar zijn beeld, en ofschoon de mens het ook tegenover God door de zonde verloren heeft, zo draagt hij het tegenover de schepselen nog heden. Een beroemde Amerikaanse dierentemmer is dit alleen geworden, doordien hij in de Bijbel las, 'dat de dieren tot Adam kwamen.' 'Waarom (zo zei hij bij zich zelf) zou ik niet dezelfde heerschappij over hen kunnen uitoefenen?' En hij bracht het zeer ver in deze heerschappij. Dit was nu wel de rechte beschouwing der zaak niet, maar een bewijs, wat macht er nog in de mens ligt. Christus was in de woestijn bij de wilde dieren, en Hij bedwong ze volkomen. Eenmaal, in de toekomst des Heeren, zal weder de wolf met het lam verkeren, en de luipaard neerliggen bij de geitenbok. Jesaja 11:6-8.

1:28. DES MENSEN HEERSCHAPPIJ.

En dat zij heerschappij hebben over de vissen der zee, en over het gevogelte des hemels, en over het vee en over de gehele aarde, en over al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt. De mens moest in de naam van God heersen over de lagere schepping. Dit gebied, hoe groot op zich zelf, is echter klein in vergelijking van het geheel. Daarbij gaat deze heerschappij enkel over het uitwendige van die dingen, welke in's mensen bereik zijn, zodat de meeste en gewichtigste zaken van de mens onafhankelijk zijn. Trouwens, wat buiten ons bereik en tegen onze wil geschiedt, geschiedt doorgaans het beste. De omloop des bloeds, bij voorbeeld, hoe geregeld is hij! Wee de mens, indien hij ook daarover de macht had. Hij misbruikt reeds nu zijn lichaam in .zo vele opzichten, hoe zou het zijn in dat geval! Maar God heeft hem zekere dingen onthouden, ja, het voornaamste gaat buiten de mens om, en heeft God van zich zelf alleen afhankelijk gesteld. De afwisseling van dag en nacht, de bewegingen der zee, de werkingen der lucht, de wording en dood der schepselen zijn zaken, te groot voor de mens; hij heeft aan het bestuur over de kleinere dingen genoeg. Zeker strekt zich de menselijke heerschappij ook uit over de innerlijke krachten der natuur, maar enkel om ze op enkele punten aan zich dienstbaar te maken, niet om ze geheel te leiden. Ook vinden de mensen nieuwe dingen uit, en eer zij de uitvinders, maar enkel als uitvinders, want de dingen zelf zijn van God. Had God ze niet in de natuur gelegd, zij konden ze er niet in gevonden hebben; en God heeft ze er in gelegd, opdat zij zouden gevonden worden. Het is hiermede als met het kind, dat men op zijn verjaardag een genoegen wil verschaffen, en iets fraais onder zijn servet heeft gelegd. Hij vindt het, nu ja, maar heeft hij daarom dat fraaie voorwerp gemaakt? Of wanneer gij het verstand van het kind wilt scherpen, en tot hem zegt: ‘er ligt een presentje voor u in de kamer, maar verborgen,’ dan heeft hij het vermaak van het zoeken en van het vinden, maar daar houdt het dan ook mede op. Doch gij beroemt u wellicht, dat gij een nieuwe verbinding (combinatie) van natuurkrachten hebt uitgevonden. Welnu, ook dan nog komt God de eigenlijke eer toe, want eilieve, waarmede hebt gij dat uitgevonden? Met uw denkvermogen, door de werking van uw brein, van uw hersenen. En wie heeft deze gemaakt! Is het niet God? Wonderbare werktuigen, deze hersenen! Men zou ze de longen des hoofds, waarmede wij de gedachten in- en uitademen, kunnen noemen. Ze zijn niet fraai om aan te zien. Gelukkig dat een dikke schaal ze bedekt. Neen, inwendig is de mens zo mooi niet; maar God geeft meermalen het hoogste aan het lelijkste, zodat het daardoor het voornaamste wordt; want of onze wangen een weinig meer blozend of bleek zijn, wij doen daarom toch ons werk even goed; doch mankeert er iets aan die lelijke hersenen, terstond is alles in de war.

MAN EN VROUW.

Man en vrouw schiep Hij ze. Een schepsel en niet twee schepselen, want de vrouw zou uit de man voortkomen, en vervolgens wederom de man en het gehele mensdom uit de vrouw. Hoe goddelijk gedacht, en hoe vreselijk diep is die wereld gevallen, welke ook daarin stof tot haar spotlust heeft gevonden! Gelijk uit de Vader de Zoon en de zich aan talloze redelijke schepselen mededelende Heilige Geest, uitgaat, zo uit de man de vrouwen de talloze vruchten der mensheid. Voorts wordt deze bijzonderheid eerst in het tweede kapittel nader verklaard. Men vindt meermalen in de Schrift eerst de zaken met grote trekken geschetst, om er daarna op terug te komen en er de bijzonderheden van te ontwikkelen. In de Openbaring van Johannes is dit gedurig het geval, en behoort de inachtneming van deze bijzonderheid tot een der sleutels van dat boek.

DE ZEGEN GODS:

En God zegende hen. Ziedaar de kracht tot het beginsel van vermenigvuldiging. Dit beginsel kwam niet voort uit het schepsel zelf, maar het was de bijzondere wil des Scheppers. Ook de dieren werden gezegend, niet de onbezielde schepselen, dat onvoegzaam zou geweest zijn.

Nochtans alle plant en dier draagt zijn zaad in zich, en daarmede de mogelijkheid tot een oneindige vermenigvuldiging. Zo werd dan het oneindige in het eindige gelegd! Een mens wordt geschapen, maar in die ene mens het vermogen om zich te vermenigvuldigen in het oneindige. Evenzo is het met alle vruchten, alle dieren.

DE VERVULLING DER AARDE.

En God sprak: Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt, en vervult de aarde. Alleen het laatste maakt het eerste tot een zegen. Wordt de aarde niet vervuld, zo wordt de vermenigvuldiging tot een vloek. Door het scheiden van deze woorden, welke God verenigd heeft, zijn de grote steden, deze stapelplaatsen van menselijke zedeloosheid en ellende ontstaan; want waar de mensen zich ophopen, hopen zich ook hun zonden en ellenden op. Doch het ligt in ons allen, om een toren te bouwen en een naam te maken en bij elkander te blijven. Hoe vele bewoonbare streken in de wereld zijn nog onbewoond, hoe vele vruchtbare plekken in ons vaderland nog onbebouwd!

1:31. GODS GOEDKEURING VAN AL ZIJN WERKEN.
En God zag al wat Hij gemaakt had, en ziet, het was zeer goed. Het zeer goed volgt na de schepping van de mens. Zonder de mens is de schepping goed, met hem is zij zeer goed. Er zijn onderscheidene uitdrukkingen of beschouwingen van Gods werken. De Grieken noemden de wereld schoon, anderen noemden haar verheven, maar de Schrift noemt terstond Gods werken goed. Het zedelijke is in de Schrift altijd het eerste. De Schrift heeft altijd en alleen met een heilig Gode doen.

DE ZESDE DAG.
Toen was het avond geweest en het was morgen geweest, de zesde dag. Er is niets in de wereld, en er komt niets op onze tafel of in onze handen, of het is afkomstig van Een dezer zes dagen. Welk een heerlijkheid ligt in dit alles! Zou wel ooit iemand anders dan God zelf zo iets hebben kunnen laten beschrijven, hoeveel te minder hebben kunnen volbrengen? Reeds bij de allereerste kapitelverdeling blijkt haar gebrekkigheid, daar zij de rust van de zevende dag, (1-3), welke onafscheidelijk tot de schepping behoort, daarvan afzondert.

2:1. DE HEMEL, DE AARDE EN AL HUN HEIR.
Dus ook de Engelen, want deze maken het heir des hemels uit.

2:2. DE RUST VAN GOD.

Zij is de uitdrukking van de voltooiing van de arbeid. Al de beginselen der dingen waren aanwezig; er behoefde niets meer geschapen te worden. God rustte derhalve van zijn scheppingsarbeid. Hij had zich gesteld tot scheppen, tot het voortbrengen van dingen die niet waren; nu liet Hij af, en rustte, of, hetgeen hetzelfde is, berustte er in, even als de mens, die enige arbeid verricht hebbende zijn werk overziet, en tot zich zelf zegt: 'het is goed!' en er nu in berust. Dat berusten geeft aan de zaak haar voortdurende kracht, immers zo lang wij rusten, in hetgeen wij gemaakt hebben, blijven wij het goedkeuren, en geven wij het blijvende waarde, maar zodra wij er niet meer in rusten, keuren wij het af, verwerpen, ja vernietigen wij het in onze gedachten, als ons werk. Hoe liefelijk is ook het denkbeeld: God werkt, God rust. Het denkbeeld van rusteloos werken is niet iets hemels, maar iets hels. Daarom is ook de zondagsrust in een grote stad zo verkwikkend. Verbeeld u zulk een stad altijd werkende, zonder enige verpozing, het zou iets afgrijselijks zijn.

2:3. DE ZEVENDE DAG.

Door de zevende dag werd het werk Gods volmaakt, ziedaar de oorsprong van het typisch zevental, dat door geheel de Schrift heen de volmaaktheid van Gods werk uitdrukt. Al wat God nu voortaan doet, doet Hij in zijn volmaaktheid, in zevenen. Bijzonder in het einde der Schrift, in de Openbaring van Johannes, wordt het zevental veelvuldig teruggevonden. God heeft de zevende dag gezegend, en die geheiligd, dat is: tot een bijzonder einde, tot rust afgezonderd. De rust op die dag is dus niet van Mozaïsche inzetting alleen voor de Joden, door latere vervulling vervallen, maar een inzetting Gods aan geheel de mensheid, in het vierde gebod op Sinaï vernieuwd, en derhalve van eeuwige kracht, namelijk het zedelijk gedeelte: de rust. In Christus is enkel de dag veranderd, niet de rust. De nieuwe schepping en daarmede de grote sabbat van het Nieuwe Testament, met de opstanding des Heeren een aanvang genomen hebbende, zo vieren wij de opstandingsdag des Heeren als onze rustdag. In Christus dood en begrafenis ligt de overgang van de zevende dag in de eerste dag. God wil zijn inzettingen volkomen volbracht hebben; er moest dus ook een volmaakte sabbat zijn, en hij is er geweest. Christus heeft de sabbat volstrekt, volkomen gehouden, in het graf, rustende van zijn werken gelijk God van de zijne. En wat nu Christus heeft gedaan, behoeft niet meer gedaan te worden. Deze heiliging van de eerste dag der week werd reeds typisch afgeschaduwd door de dag, op welke een knechtje uit Israël besneden moest worden. Het was de achtste dag na zijn geboorte. En waarom de achtste dag? Omdat de eerste week, de eerste zeven dagen, het natuurlijk leven vertegenwoordigen; maar met de eerste dag begint iets nieuws, dat niet tot de eerste, maar tot de tweede schepping behoort de nieuwe mens. De besnijdenis zonderde hem af, heiligde hem Gode. Wat ligt er dus al in dat teken der wedergeboorte! De bloedstorting wijst op de rechtvaardigmaking: de afsnijding en weg-werping van iets dat gemist worden kan, op het afleggen en wegdoen van de oude mens op de heiligmaking. Trouwens, het teken behoeft niet groot te zijn, om veel aan te duiden. Wat kan reeds de mens soms veel uitdrukken door een enkele volzin! Ofschoon nu de rust van de zevende op de eerste dag der week is overgegaan, zo blijft echter de week zelf, of het zevental, ongeschonden. In de Franse revolutie wilde men de week van zeven dagen, door een week van tien dagen vervangen; doch de uitkomst heeft bewezen, dat dit ook voor het machtige Frankrijk ondoenlijk was. Slechts kort heeft dat geduurd. Als God een wet geeft, dan is zij op den duur niet te veranderen. Aan de andere kant is het echter een bekrompenheid bij dezulken, die zich, omdat de rust op de zevende dag een wet der schepping is, over de verandering van de zevende in de eerste dag ongerust maken en daarom de zaterdag En de zondag vieren. Sedert's Heeren opstanding is de zondag altijd een geheiligde en gezegende dag geweest. Bijzonder op die dag kwamen de discipelen te zamen tot het gebed, de prediking en de broodbreking, en de heerlijke openbaringen des Heeren aan de geliefde discipel geschiedden ook op de dag des Heeren. Daarom moet ons de zondag een afgezonderde dag zijn, geen werkdag gelijk de overige dagen der week; immers na arbeid zij er rust, en na rust arbeid; het gehele leven van de mens ligt daar in. Arbeid en rust, en weder arbeid is ook in God, in Christus. Immers de onderhouding, de voortzetting der schepping, der verlossing zijn weder andere werken. Volstrekte rust is niet denkbaar in hetgeen leeft. Zelfs in de slaap rust de mens niet op volstrekte wijze: van binnen leeft hij, en rust hij uitwendig, inwendig blijft alles werkzaam, en soms krachtiger dan in wakende toestand. Voornamelijk echter moeten wij geestelijk rusten van onze werken, in de werken Gods voor ons. De beschouwing van de werken Gods voor ons geschied, is des Christen’s verlustiging; want de ware rust is de vrede en vreugde des gemoed’s, en deze ontstaan enkel uit de gelovige beschouwing van hetgeen God voor ons gedaan heeft; en waar deze gemoedsvrede en vreugde bestaan, daar is de ziel te meer werkzaam in de dingen Gods. Daarom zal de eeuwigheid voor Gods kinderen tegelijk een heilige rustdag en een heilige werkdag zijn.

DE VOLMAKING DER SCHEPPING.

God rustte van al zijn werk, dat Hij geschapen had om te volmaken. Wij zien het hier, de rust Gods is slechts de overgang tot een ander werk, de ontwikkeling der schepping. De wereld is geen gebouw, dat eenmaal gereed zijnde, aan zich zelf overgelaten wordt. Neen, God blijft onophoudelijk werken in en door zijn werken. Treffende gedachte: geen zon kan opgaan, geen ademhaling kan er plaats hebben zonder de tegenwoordigheid der goddelijke kracht, dat is van God zelf. Ook is het gevoel van niet genoeg te hebben aan de krachten der natuur, maar God zelf te behoeven, de mens zodanig aangeboren, dat voornamelijk de Grieken en Romeinen bij al de schepselen goden plaatsten, die de dingen moesten onderhouden en besturen. Het is de stilzwijgende uitdrukking van het denkbeeld: zonder God zelf kan niets bestaan en is niets volmaakt.

2:4. DE GEBOORTE DES HEMELS EN DER AARDE.

Dit is de derde maal, dat er gezegd wordt, dat God de hemel en de aarde schiep. Het moest strekken tot aanduiding van het gewicht der zaak.

2:5. DE UIT DE AARDE OPGAANDE DAMP.

De aarde was er, doch nog geen vruchtbaarheid. Ook deze moest God er in leggen. Alvorens enige struik of kruid des velds uit de aarde kon uitspruiten, deed God een damp uit de aarde opgaan, die de ganse aarde bevochtigde en toebereidde om te kunnen voortbrengen. Het eerste beginsel van leven, van groei, is niet uit de natuur, maar onmiddellijk uit God.

2:8. DE FORMERING VAN DE MENS UIT HET STOF DER AARDE.

De mens is door God zelf geformeerd, evenwel God verenigde ook hier het grote met het geringe. De mens is niet uit vuur, licht of lucht gemaakt, nee, ofschoon God hem stelde tot een heer der gehele aarde, zo formeerde Hij hem uit stof uit het aardrijk, zo als het oorspronkelijk heet, DE MENS, Een LEVENDE ZIEL: Uitnemend is de tegenstelling tussen Adam en Christus, 1 Corinthiërs 15:45. Adam was een levende ziel, maar over de dood had hij geen macht; hij zelf werd er door zijn val aan onderworpen en al zijn nakomelingen werden er aan onderworpen door hem. Doch in Gods aanbiddelijk ondoorgrondelijk raadsbesluit was reeds de tweede schepping vastgesteld in een tweede Adam, die niet alleen voor zich zelf een levende ziel zou zijn, maar tegelijk een levendmakende Geest, om het leven terug te geven aan dezulken, die neerliggen in de dood, 1 Corinthiërs 15:24.

2:9. DE BOOM DES LEVENS.

Er is niets ongerijmds in het denkbeeld, dat een lichamelijke spijs niet alleen het lichamelijk, maar ook het geestelijk leven kan onderhouden. In de wijn en sterke drank hebben wij de voorbeelden van stoffelijke genietingen, die evenveel invloed uitoefenen op de geest als op het lichaam.

2:10. DE RIVIER UIT HET PARADIJS.
Wij vinden deze rivier terug in 22:1 van de Openbaring van Johannes, welke in veel de tegenhanger van Genesis is. De verdeling in vier takken of hoofden, behoort meermalen tot de heerlijkheden der Schrift.

2:16. DE DOOD.

De dood op de overtreding bedreigd, is de tijdelijke en eeuwige dood. De eerste is zijn buitenzijde, de andere zijn kern. Ons is alleen de tijdelijke dood bekend; ofschoon de wijste zich geen rekenschap kan geven, welke de band tussen ziel en lichaam zij, en hoe zij wordt losgemaakt. De dood der ziel, de eeuwige dood, is de verlating van God, welke reeds in deze staat van voorbereiding afgeschaduwd wordt door het gemis van de gemeenschap met God.

2:18. DE HULPE DES MANS.

De man is zonder de vrouw niet volmaakt; dit is het gronddenkbeeld van het huwelijk. De vrouw is een hulp tegenover de man; en het is een verderfelijke leer, het huwelijk te verlagen tot een verdrag van gelijkstaande partijen, een verdrag, verbreekbaar zodra Een der partijen de voorwaarden overtreedt: neen! de vrouw is geschapen in ondergeschiktheid aan de man, en zodra zij daartegen handelt, verbreekt zij de inzetting God.

2:19. DE NAAMGEVING DER DIEREN.

Waarom moest Adam de dieren namen geven? Tot bewijs dat hij onder God hun wettige heer en eigenaar was. Wat ons eigendom is, geven wij een naam. Zo zijn de ouders de naamgevers hunner kinderen. Zo geven de uitvinders namen aan hun uitvindingen, en zij hebben er recht toe. Ook de Heere veranderde Abrahams, Sarai's en Jacobs namen, toen Hij dezen zich tot een bijzonder eigendom stelde. Ook zullen zij, die des Heeren zijn, nieuwe namen ontvangen, zo als reeds met Simon, Johannes en Jacobus geschiedde. Deze naamgeving nu was niet iets willekeurigs, neen, iedere naam moest een waarheid zijn, dat is, het wezen van ieder schepsel uitdrukken. Adam had derhalve drie heerlijke gaven ontvangen: de heerschappij over de aarde, het verstand, de kennis, de wetenschap, om de aardse schepselen gepaste namen te geven, en de spraak, die schone gave om onzichtbare, geestelijke zaken in zintuiglijke klanken uit te drukken. De dieren waren terstond in tweeërlei geslacht voortgekomen, maar bij de mens moest hetgeen hem ontbrak, uit hemzelf ontwikkeld worden. Door de dieren door Adam te laten noemen, liet God bij Adam datgene wat hem nog ontbrak om vol. maakt gelukkig te zijn, zich als van zelf voordoen en tot volle bewustheid komen. Doch nu ook was de vervulling nabij, en in de slaap werd zij hem gegeven, Psalm 127:2.

2:21. DE VROUW UIT DE MAN GENOMEN.

Waarom schiep God niet ook de vrouw, gelijk de man, uit het stof der aarde? Zeker is het een heerlijke eigenschap in de rijke God, dat Hij niet doet door twee dingen, wat Hij door Een ding kan doen, maar de grote reden van de wording der vrouw uit de man is, dat eenheid het doel der schepping is. Zij moesten twee zijn uit Een, en tot Een terugkeren, tot het kind. Doch eerst was alleen in Adam het ganse mensdom, gelijk in een zaad de boom is die worden zal, met al zijn vruchten. Door man en vrouw ieder afzonderlijk uit de aarde te formeren, zouden er tweeërlei mensen zijn ontstaan, onafhankelijk van elkander, en tegen elkander overstaande. Nu was de vrouw in de man begrepen, en al de navolgende geslachten met haar. Welk een heerlijkheid Gods ligt in deze beschikking! De enige mens ziet zich verdubbeld in een wezen hem gelijk, en toch ongelijk, van hem verschillend, en toch Een met hem. Volkomen gelijkheden zouden elkander niet hebben kunnen liefhebben. God verdeelde de gaven en de heerlijkheid. De man, die het hoofd is, wordt onmiddellijk uit het stof der aarde geformeerd, maar de vrouw is weder daarin heerlijker, dat zij middellijk uit het stof en wel uit een levend lichaamsdeel werd geformeerd. Zij had de eerste overgang niet; dit bepaalt haar wijze van zijn. Bij haar is alles fijner van samenstelling, maar daarmee ook zwakker. Bij de man is in de regel, de kracht. Ook is de man onmiddellijk het beeld Gods: de vrouw is het beeld des mans. God bouwde, beeldde een rib van Adam, een gedeelte van zijn gebeente en vlees uit de naaste omgeving van het hart tot een vrouw, en bracht haar tot Adam. Zo werd dan Adams bruid door God uit Adams binnenste genomen en buiten hem gesteld, en tot hem geleid. Op dezelfde wijze voert God ook nog heden iedere bruidegom en bruid, die door Hem voor elkander bestemd zijn, tot elkander, alle tussen hen bestaande hinderpalen wegnemende en gevende, dat ieder in elkander zijn wedergade vindt. Hoe juist is dan ook de benaming manninne, die Adam zijn vrouw gaf. In het oorspronkelijke is het slechts de bijvoeging van een enkel letter, het is de aanvulling van Isch (man) tot Ischa (manninne). En hoe wordt dit alles in belangrijkheid verhoogd, wanneer wij bedenken, dat de wording der vrouw ook de type is van die der gemeente, de Bruid van Christus, Efeziër 5:22-32. Jezus wordt in de slaap des doods de zijde doorstoken, en uit die zijde komen voort dat water en dat bloed, dat de zondaren reinigt en heiligt tot leden van het heilig lichaam des Heeren. Immers zijn man en vrouw niet twee, maar Een; ook Christus stelt de gemeente niet tegen zich over, maar verenigt zich met haar; zij is zijn lichaam, Hij is haar Hoofd.

2:23. HET VERLATEN VAN VADER EN MOEDER.
Dit is een gebod Gods, Mattheus 19:5, en geldt het de man, hoe veel te meer de vrouw, die zich reeds van zelf meer dan hij zich scheidt van haar maagschap en niet alleen zijn lot deelt, maar ook zijn naam aanneemt. Het is tevens de afschaduwing van de betrekking tussen de ziel en Christus, waardoor zij alles moet kunnen en willen verlaten om Hem aan te hangen.

2:25. DE STAAT DER RECHTHEID.

Zij waren beide naakt, Adam en zijn vrouw, en zij schaamden zich niet. De oorspronkelijke toestand van de mens was die der onschuld, niet der onwetendheid, dan alleen van het kwade. Thans echter moeten wij met het bezit der kennis van het goede en kwade heilig worden. Deze kennis moet ons de weg worden tot het geloof, want hoe zullen wij geloven wat wij niet kennen, noch waaraan wij behoefte hebben? Alles moet beproefd worden, anders is het onzeker, wat het is; daarom moest Christus verzocht worden, en dit geschiedde bij Christus niet zonder strijd, getuige zijn vasten en bidden; doch Hij overwon, en Adam werd overwonnen.

DE SLANG.

Ongetwijfeld stonden de dieren voor de val in een nauwere en gemeenzamer betrekking tot de mens. Hiervan zijn nog enkele trekken overgebleven. Zo verstaat niet zelden de hond zijn meester, het paard zijn berijder. Ook hadden de dieren alstoen ongetwijfeld vele krachten en vermogens, die zij nu missen, en waardoor de Satan in de slang het geschikte werktuig tot bereiking zijner oogmerken kon vinden; want ook de duivel, ten einde in de natuurlijke orde der dingen in te treden en tot de mens te naderen, moest zich onderwerpen aan dezelfde wet waaraan Christus zich later, maar op tegengestelde Goddelijke wijze onderwierp, en een zichtbare gedaante aannemen.

DE VERLEIDER.

De duivel gebruikt geen lelijk dier, maar een schoon dier, gelijk ongetwijfeld de slang was, en nog gedeeltelijk is. Trouwens, wie verleiden wil, moet het door het schone doen. De verleider zelf, de duivel wordt veelal in een lelijke gedaante afgebeeld. Verkeerd! De duivel is lelijk van binnen, maar altijd heeft hij de schijn, de gedaante van een engel des lichts. Toen de mensen meer verlicht werden, verwierpen zij deze lelijke afbeeldingen, en zij hadden gelijk; doch zij hadden ongelijk, dat zij met de afbeeldingen des duivels, de duivel zelf verwierpen.

3:1. HET GEHOOR GEVEN AAN DE BOZE.

De Satan richt zich door de slang tot de vrouw als de mindere, de zwakste, en zij laat zich met hem in; daarmede was haar val onvermijdelijk. Christus verzocht wordende, legde het zwijgen hem op, hem afwijzende met een enkel woord.

DE LEUGEN.

De duivel begint met de vraag naar een waarheid, (Is het ook dat God gezegd heeft, gijlieden zult niet eten van alle boom dezes hofs?) en voegt er dan een leugen bij, gijlieden zult de dood niet sterven. Want de duivel wil de waarheid wel, als zij maar dienstbaar is aan de leugen. De waarheid is voor zijn leugens, wat de locomotief is voor de wagons, het middel om ze op de plaats te brengen waar hij ze hebben wil. Enkel dwaling is ongeloofbaar. De halve waarheid, die in elke dwaling ligt, maakt haar geloofbaar en aannemelijk voor die niet beter weet. Intussen kenmerkt de volstrekte ontkenning van het woord Gods: ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven, de tegenstander Gods, de Satan volkomen. Doch wordt niet heden nog door zijn dienaren met dezelfde onbeschaamdheid herhaald: ‘dat heeft God niet gezegd, en hebt gij niet te geloven?’ De schriftverwerping is nog de dood der ziel.

HET ZIJN ALS GOD.

Ook in deze leugenachtige belofte des Satans lag een halve waarheid, want de Satan blijft zich daarin gelijk dat hij zo als wij opmerkten, de leugen altijd met een gedeelte waarheid vermengt om haar ingang te doen vinden. De kracht van de leugen is de verdraaiing der waarheid, en hoe krachtiger, fijner en onmerkbaarder dit geschiedt, hoe gevaarlijker. Ja, de mens zou daarin God gelijk worden, dat hij zoveel het kwade als het goede zou kennen, en God bevestigt deze waarheid door te zeggen: ziet de mens is geworden als Onzer Een, kennende het goed en het kwaad, maar men kan als God zijn en verloren gaan, want God kent het kwaad zonder het te doen, maar de mens kent het kwaad door het te doen. En zeker, nu is de zondige mens als een kleine God. Want wat vermag hij niet al te doen, vooral wanneer hij een Alexander of Napoleon is! Hij maakt een kleine schepping om zich heen; hij bootst God in alles na, hij doet wat hij wil, het kwade zowel als het goede, en God laat het toe. Als hij zijn hand uitstrekt om te roven, zo daalt er geen hand met een bijl uit de hemel, die hem de hand afhouwt; nee, God laat hem zijn wil. Deed God het niet, er was geen plaats voor berouw noch voor het oordeel; maar naderhand, als de mens reeds de zaak vergeten heeft, dan komt God met zijn straf. Ja, de mens kan doen wat hij wil, maar tot hoe lang? Totdat God zeg: ‘tot hiertoe en niet verder!’ Dan legt de mens zich neder, dan is hij dood.

3:6. DE BOOM DER KENNIS DES GOEDS EN DES KWAADS.
De vrouw zag dat de boom goed was, dat hij de eigenschap bezat, om te geven, wat de slang er van zei, ja dat het een boom was, die begeerlijk was om verstandig te maken, zodat hij niet enkel haar lichamelijke begeerte tot spijze, maar ook haar geestelijke begeerte tot verhoogde kennis kon bevredigen.

HET ETEN VAN DE BOOM DER KENNIS DES GOEDS EN DES KWAADS.
Gelijk het leven is verloren door het lichamelijk eten van een verboden spijs, zo wordt het terug ontvangen door het geestelijk eten van een geboden spijs. Ik, zegt Christus, ben het levende Brood, dat uit de hemel is nedergedaald. Zo iemand van dit Brood eet, die zal in der eeuwigheid leven.

DE OVERTREDING.
Het is bij de eerste lezing bevreemdend, dat de val van de mens afhankelijk gemaakt werd van zulk een kleinigheid, als het eten ener boomvrucht is. Wanneer de overtreding bestaan had in iets, waardoor het behoud ener wereld op het spel werd gezet, of waardoor een engelenwereld moest vallen, men zou de oorzaak meer evenredig gevonden hebben aan het gevolg; doch nu schijnt deze evenredigheid te ontbreken. Bezien wij echter de zaak van een andere zijde. God toonde eens voor altijd, dat de zonde niet bestaat in grote dingen te doen, maar in kwade dingen te doen, hoe nietig ook in zich zelf. Hij toonde, dat de allerkleinste zonde, evenwel zonde is en als zodanig de hoogste straf verdient. Hiermee werden alle uitvluchten en voorwendsels van de mens afgesneden, alsof een zonde groot moet zijn, om zonde te zijn; neen, de kleinste zonde is de overtreding van Gods gebod. In de overtreding van dat gebod ligt het gewicht der zonde. De belangrijkheid of niet belangrijkheid der zaak die verboden werd, doet hier eigenlijk niets ter zake. Zij hadden door hun ongehoorzaamheid jegens God, Gods majesteit gekrenkt; hiermede was hun onschuld vervallen. En ontvingen zij hierdoor een kennis en wetenschap, die zij te voren niet hadden, het was geen kennis en wetenschap ten leven, maar ten dode. De mens was nu vrij als God zonder God, terwijl het beeld Gods in de mens daarin bestond, dat hij vrij was als God onder God. Zeker was dit laatste een verheven standpunt, doch het standpunt van de kleinsten der gelovigen in Christus is nog eindeloos hoger dan dat van Adam voor de val, omdat wie in Christus is niet meer vallen kan, terwijl Adam vallen kon en viel. Het is wonderspreukig, en toch waar, dat de oprecht gelovige, ofschoon met zonde, nochtans hoger staat dan Adam zonder zonde.

3:7. DE GEWAARWORDING DER NAAKTHEID DES LICHAAMS EN DER ZIEL.

Toen werden hun beider ogen geopend, en zij werden gewaar dat zij naakt waren, en zij hechtten vijgenboombladeren samen en maakten zich schorten. Het is de uitdrukking van het gevoel van de mens, dat hij in zijn zonde niet meer voor God kan verschijnen zo als hij is, maar dat er iets zijn moet dat hem als zondaar tegenover God bedekt. Hiervan is de kleding de lichamelijke en de schaamte de zedelijke uitdrukking. Zodra Adam en zijn vrouw zagen dat zij naakt waren, maakten zij zich zelf schorten van boombladeren, voorzeker een armelijk bekleedsel, een treffend beeld van allerlei ijdele uitvluchten en zelfrechtvaardigingen; bedekselen die even als de bladeren slechts onvolkomen en voor korte tijd dienst doen, en dan verwelken. Intussen het was, hoe gebrekkig, toch een soort van kleding, en sedert de val is dan ook de mens niet meer zonder kleding geweest, dan in de toestand van wildheid of barbaarsheid, van razende krankzinnigheid of woeste dweperij. Ja, de duivel heeft wel eens tot de dwepers gezegd: 'God heeft wel de mens naakt geschapen, maar als gij nu weer geheel heilig wordt, moogt gij ook weder naakt lopen.' Van daar de beruchte naaktlopers in deze stad, in vroegere j aren. Het waren de onzinnigste en afgrijselijkste dwepers, die ooit bestonden. Zij ontstonden uit de dwaling, alsof men reeds hier door het geloof geen zonde meer heeft, en dus in onschuld kan leven, Neen! de oude mens blijft ons bij, zolang wij leven. De beschaafde en verstandige mens gevoelde ten allen tijde, dat hij voor God noch mensen zonder kleding te dulden was. Zelfs de heilige engelen werden onder de mensen niet gezien dan gekleed, en de volmaakt heilige Heere was gekleed. Trouwens Hij trad in al de eigenaardigheden van het menselijk leven, zo als de zonde het had gemaakt, en heeft ze geheiligd. Slechts eenmaal werd Hij tegen zijn wil naakt gezien, aan het kruis, en in deze zijn naaktheid heeft Hij de helse machten naakt uitgetogen, Collossenzen 2:15. Doch na zijn opstanding was Hij weder gekleed, en in zijn heerlijkheid werd Hij gezien gekleed, en al de heiligen in de hemel gekleed in lange witte klederen, door Christus hun gegeven. Ja, de gehele zaligheid bestaat nu in zich te kleden met Christus. Doet aan de Heere Jezus Christus, zegt de Apostel, Romeinen 13:14. Wij moeten met Christus bekleed zijn, zullen wij voor God kunnen bestaan. Welk een woord, en welk een denkbeeld! Men vindt ze alleen in de Schrift. De menselijke wijzen kunnen u wel toeroepen: 'bekleed u met nederigheid en deugd,' maar wie is het ooit ingevallen te zeggen: 'bekleed u met een persoon?' De bewustheid hunner naaktheid was voor Adam en Eva als die toestand, waarin zij hadden willen uitroepen: Bergen valt op ons, en heuvelen, bedekt ons voor het aangezicht des Heeren! Dat aangezicht, dat hun te voren een vriendelijk licht was, was hun nu geworden als een felle zon, welke zij niet konden verdragen zonder bedeksel. De zedelijke uitdrukking van het gevoel, dat hun iets ontbrak en dat zij zich, zo als zij door God geschapen waren, niet meer gelukkig gevoelden, was de schaamte. Te voren waren zij naakt, en schaamden zich niet, nu zagen zij dat zij naakt waren en schaamden zich. Voorzeker het is een verwonderlijke gewaarwording, welke men schaamte noemt, en waardoor het bloed naar het aangezicht stijgt! Het is in het algemeen het gevoel van zwakheid tegenover de sterkere, en in het bijzonder de werking, de getuigenis van het geweten. Als men een jong mens, die niet veel met zich zelf ingenomen is, met meer dan gewone oplettendheid aanziet, dan bloost hij. Waarom? omdat men hem door die aanblik tot zich zelf bepaalt. Hij gevoelt nu, dat hij niet is die hij wezen kon en moest, zodat hij de in hem dringende blik van de waarnemer niet kan doorstaan. Ook als men iemand in het aangezicht prijst, dan bloost hij, waarom? omdat zijn geweten hem terstond herinnert, wie hij is, en hoe weinig hij deze loftuiting verdient. Ook wanneer iemand zonder erg naar iets wordt gevraagd, waaraan hij in het verborgen schuldig is, dan bloost hij, waarom? omdat zijn geweten hem alsdan aanklaagt. De mens heeft door zijn zondigheid in de grond van zijn hart, in zijn geweten een afkeer van zich zelf. De mens schaamt zich over zich zelf voor God, voor mensen, ja voor zich zelf. Dit verklaart de toestand van Adam en zijn vrouw. Doch dit alles verstaan wij alleen door het geweten. Dat moeten wij derhalve meer horen en

raadplegen dan ons verstand, want ons geweten zegt ons dingen, die ons verstand nooit invallen, en die het ook zonder het geweten niet weet te verklaren.

3:8. GODS ROEPING.

Adam en zijn vrouw, ofschoon zij zich schorten van vijgenboombladeren hadden gemaakt, verbergden zich nochtans voor de Heere in het midden van het geboomte, alwaar de misdaad was gepleegd. Men kan des lichaams naaktheid bedekken, niet die der ziel. Zij vreesden voor God, en ontweken Hem, maar God komt in de genade in alles de zondaar voor. Hij naderde tot de schuldigen en riep hen tot zich, bijzonder Adam; doch, merkt op! zonder zijn naam te noemen. Het is enkel: Waar zijt gij? Zo staat dan Adam voor God, zonder naam. God had hem die naam gegeven. God erkent hem niet meer voor de mens, die Hij gemaakt heeft. Het is een ander wezen geworden.

3:12. ADAMS VERONTSCHULDIGING.
Ziet, hoe diep de mens op eens gevallen is. Zijn vrouw, de mannin, waarvan hij eenmaal gezegd had: zij is been van mijn gebeente, en vlees van mijn vlees, aarzelt hij niet de gehele schuld te wijten, met een heimelijk verwijt aan God. De vrouw, zegt hij, die Gij bij mij gegeven hebt, die heeft mij van die boom gegeven. Zo is het; als wij zondigen, beschuldigen wij God, omdat hetgeen, waarmede wij zondigen, altijd iets is, dat God ons gegeven heeft. Maar moest God het ons dan niet gegeven hebben? God gaf het ons, maar niet opdat wij er mede zondigen zouden. Zeker had God u, Adam, de vrouw gegeven, die u gaf van de vrucht des verboden booms, maar was het dan uw plicht niet geweest te waken en haar niet te gehoorzamen, en moet zij er nu alleen voor bloeden; offert gij haar zo geheel zonder liefde, aan uw welzijn op?

ADAMS SCHULDBELIJDENIS.
En ik heb gegeten. Dit laatste woord, zo van Adam als van zijn vrouw, is het beste. Ziet, dit betaamt: onze schuld bekennen, als God ons naar de schuld vraagt.

3:11. HET VONNIS.
God begint zijn vonnis met de eerste oorzaak, en had Adam zich zelf veroordeeld, alvorens God tot hem sprak, nu zegent God de mens ook, alvorens Hij hem veroordeelt. Nochtans het voegde niet, dat God de mens, de overtreder zelf deze zegen aankondigde; tegen de verleider sprekende en hem verwerpende, opent Hij voor de mens het uitzicht der zaligheid. Zo kunnen wij doorgaans veel leren van hetgeen God tot anderen zegt, zo wij maar goed horen.

DE MOEDERBELOFTE.
Wij hebben hier de kiem en de kern van al de beloften van God. Geheel de Schrift is er de ontwikkeling van.

HET ZAAD DER VROUW EN HET ZAAD DER SLANG.
Het zaad der vrouw is Christus, en die Hem toebehoren; het zaad der slang is de duivel, en die hem toebehoren. Zo vinden wij ze aan het einde der eeuwen weder tegenover elkander staan in de woorden: Komt, gij gezegenden mijns Vaders, beërft dat koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld;' en gaat weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur, dat de duivel en zijn engelen bereid is.

DE VIJANDSCHAP.
Van ditzelfde ogenblik was de scheiding gevestigd tussen het rijk des lichts en der duisternis.

DE VERMORZELING VAN DE KOP DER SLANG.
Ziet, wat Christus heeft gedaan. Met zijn doorboorde voeten aan de kruispaal heeft Hij de machten der onderwereld vertreden, en dit alles deed Hij niet met geweld, maar in zwakheid en lijden.

DE VERMORZELING DER VERZENEN VAN HET ZAAD DER VROUW.
Christus zou de Satan overwinnen, door zich te laten overwinnen. De hiel, een gering gedeelte van het lichaam; dat deel, waar de kruipende slang het naaste bij is, dat zij het eerst, en gewoonlijk alleen bereiken kan, zou getroffen worden door een verwonding, die tijdelijk zijn zou. Behoren wij tot het zaad der vrouw, zo kunnen ook wij de slang de kop niet vermorzelen, zonder dat zij ons vooraf de verzenen verwondt. Daarom moeten wij haar dat goed laten doen, en ons niet onttrekken. Christus zei: de overste dezer wereld komt en heeft aan Mij niets, en toch Hij liet zich door hem kruisigen. Christus stierf, en juist nu was de Satan overwonnen. Ten derden dage stond Christus weder op, en deed te niet degene, die het geweld des doods had, de duivel: zo moeten ook wij al het lijden, dat God ons oplegt, lijden ten einde toe; alleen zo komen wij tot de bevrijding.

3:16. DE GEBOORTE-SMARTEN.

De bijzondere straffen, die God de mens als gevolgen zijner overtreding oplegt, zijn van dien aard, dat God ze tegelijk tot een zegen heeft gemaakt. Dat begint reeds met de schaamte. Is zij niet een zegen? En is de barensnood niet juist de oorzaak, dat, als het kind geboren is, de blijdschap der moeder zo hooggaande is, dat al het geledene bij haar is als niet geleden? Deze smart is dan ook tegelijk het beeld van die der wedergeboorte. Paulus zei, dat hij arbeidde te baren, Galaten 4:19; doch de blijdschap over de geboorte van een geestelijk kind is dan ook alle andere vreugd ver te boven gaande.

DE HEERSCHAPPIJ DES MANS OVER DE VROUW.

De vrouw had over de man heerschappij gevoerd, door hem te doen zondigen; voortaan zou hij macht en gezag hebben over haar. Doch ook deze vloek heeft God tegelijk tot een zegen gemaakt, want waar God gevreesd wordt, daar is juist de liefde en het huiselijk genoegen het gevolg daarvan, dat de vrouw zich door de man laat leiden. En is dit niet ook het beeld van de betrekking der gemeente tot Christus? Christus is de man, de gemeente de vrouw, die Hem moet gehoorzamen, niet uit vrees, maar uit eerbied en liefde.

3:17. DE DOORNEN EN DISTELS DER AARDE.

Zodra de mens ophield gehoorzaam te zijn jegens God, hield de schepping op gehoorzaam te zijn jegens de mens. Zij zou zich tegen hem verzetten, zijn arbeid moeilijk maken en zijn leven verbitteren. Geheel het aardrijk was vervloekt om zijnent wil, doch tegelijk gezegend om Christus wil. Christus nam de vloek weg door een vloek te worden; de dood, door te sterven; de zonde, door tot zonde gemaakt te worden. Hij nam, als het ware al de doornen der aarde op zijn gezegend hoofd. Hiermede was de aarde zonder doornen, zo als zij ook eenmaal zijn zal.

DE MOEITEVOLLE ARBEID.

In het zweet uws aanschijns zult gij brood eten. Ook deze straf is tegelijk een zegen. Arbeid is een zegen, doch het is de vloek der maatschappij, dat er lieden zijn, die brood hebben, zonder te arbeiden, en lieden die arbeiden, zonder dat zij brood hebben. Deze onnatuurlijke toestand wreekt zich dan ook somwijlen op vreselijke wijze. en wie kan de maatschappij van deze vloek redden? Niemand dan Christus, want deze geeft de rijken liefde, en de armen onderwerping. Wij kennen de geschiedenis der rijken, en weten dat de rijkdom de mensen wel groter en machtiger, maar niet beter en gelukkiger maakt; dat het, vergaderen van aardse schatten meermalen het vergaderen van hemelse schatten doet vergeten, en samengaat met het vergaderen van toorn als een schat,. tegen de dag des toorns en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods. Doch wij kennen ook de geschiedenis der armen, en weten dat de oordelen Gods een weg vinden in veler armoede. Hoeveel armoede is er ontstaan door misbruik van rijkdom, door zonden van weelde door de vaderen gepleegd! En hoeveel gruwelijke zonden worden er ook onder de armen gevonden! Welke zonden van zelfverwoesting en zelfdoding, van dronkenschap en ontucht, die de armoede nog groter en de arbeid nog moeilijker maken!

DE DOOD.

Gij zijt stof en tot stof zult gij wederkeren. De dood is het toppunt der straf; in hem worden al de straffen verenigd, en toch moest Adam niet de dood van de goddeloze het eerst zien, maar van het onschuldig dier, en van de onschuldige Abel. Alvorens de dood te sterven, moest hij weten dat ook deze vloek tot een zegen worden kan. In Christus wordt de dood tot een zegen. Neen, het is geen overblijfsel van straf, die de Christen in de dood ondergaat of dragen moet. De dood is voor hem het middel om de dood kwijt te worden: de aflegging van de oude mens, de doorgang tot het leven.

3:20. HEVA.
Terstond na belofte en het vonnis Gods, gaf Adam zijn vrouw een nieuwe naam. Het was de uitdrukking van zijn geloof. Hij geloofde, daarom sprak hij. Omdat de Verlosser het zaad der vrouw zijn zou, omdat uit de mannin de Verlosser zou geboren worden, noemde hij haar niet de moeder aller stervenden, maar aller levenden, of, zoals wij zouden zeggen: de moeder van allen die zalig worden.

3:21. DE EERSTE KLEDING.

De kleding, waarmede God Adam en zijn vrouw kleedde, bestond uit vellen van dieren, dat is ongetwijfeld, uit lammerenvachten, die wij, bijzonder wij mannen, nog heden dragen, maar door de kunst onzichtbaar gemaakt; want de kunst bedekt met haar versierselen de geringe oorsprong der dingen de wol wordt tot laken bereid. Was de kleding de vacht van dieren, zo werden de dieren te voren gedood. Tot wat einde? Klaarblijkelijk stelde God zelf de offerdienst in, en was Adam de eerste priester die offerde. Hoe zou Kaïn en Abel van een offerdienst geweten hebben, zo zij niet te voren was ingesteld? Van zelf kon het denkbeeld ener offerdienst de mens niet invallen. Volgens de Levitische wet (Leviticus 7:8), kwamen de vellen der geofferde dieren de priesters toe. Zo ook Adam. Hij moest er zich mede bekleden: een heen wijzing naar het volmaakte offer naar Christus, met wiens persoon en zich geestelijk kleden moet, om voor God niet naakt te zijn.

3:23. HET PARADIJS AAN DE MENS ONTZEGD.

God sloot het paradijs voor de mens, en heeft het weder voor de mens geopend in Christus, toen deze aan het kruis tot de bekeerde moordenaar zei: Heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn. En in de Openbaring van Johannes zegt de Zoon van God: Die overwint, Ik zal hem geven te eten van de boom des levens, die in het midden van het paradijs Gods is. En zo buigt het laatste boek der Schrift terug tot het eerste boek der Schrift, de Openbaring tot Genesis, gelijk een cirkel naar zijn oorsprong. Ja, de Schrift eindigt gelijk zij begon, met dit gewichtig onderscheid echter, dat in het paradijs aan het einde, de slang geen toegang heeft, en geen val meer mogelijk wezen zal. In het vierde hoofdstuk hebben wij Kaïns geslachtsregister; in het vijfde dat van enkel heiligen. De grote vraag is dus; of wij tot hoofdstuk vier of vijf van Genesis behoren. Het heeft sommigen bevreemd, dat er in de Heilige Schrift geslachtsregisters voorkomen, zodat men zelfs wel eens spottend en schouderophalend heeft gevraagd, of ook een geslachtsregister ingegeven zij? Wij antwoorden: Als zo iets van mensen afkomstig is, dan heeft het zeker weinig te betekenen, maar de Heilige Geest weet ook hierin iets heerlijks te geven. Immers het behaagt der wijsheid Gods, een voortreffelijke kern te leggen in een schijnbaar geringe schaal, en het kleine groot, het enkele veelvoudig te maken. De oplettende beschouwer herkent dan ook overal in de Schrift dezelfde hand, door welke de natuur gemaakt is. Of bestaat niet het verhevene in de werken der natuur, ja in die der nagebootste natuur, der kunst, daarin, dat door de eenvoudigste dingen de grootste oogmerken bereikt worden? De geslachtsregisters zijn de beenderen, over welke het lichaam der Schrift gegroeid is. Dat lichaam wordt er door gevormd en gedragen, en het zou zonder hen niet zelfstandig kunnen bestaan. Doch ook in de beenderen zelf is nog iets aanwezig (gij hebt ze slechts van binnen te zien, om er die levenskracht, om er dat merg in te vinden, zonder welke zij ook niet konden bestaan). De geslachtsregisters ontwikkelen zich tot historie, ja, de historie der Schrift is een ontwikkeld geslachtsregister. Overal hangen de feiten aan de geslachtsnamen gelijk de bladeren, bloemen en vruchten aan de takken van de stam des booms. De eens begonnen lijst der geslachtsregisters wordt dan ook in de Schrift zorgvuldig voortgezet. Genesis 10 hebben wij de afkomst der vol'ken, in het boek der Kronieken die der geslachten en huisgezinnen, bijzonder van Israël; en uit het geslachtsregister bij Mattheus ontwikkelt zich het Evangelie. Reeds waren de namen der stamvaderen op zich zelf zo vele geschiedenissen voor hun tijdgenoten en nakomelingen, en zij zijn het gedeeltelijk nog voor dezulken die de Schrift grondig kennen. Voor de meesten echter zijn de meeste namen thans zonder betekenis geworden. Kunnen wij daarom de geslachtsregisters niet altijd met vrucht in onze huisgezinnen lezen, zo moeten wij ze echter in onze studeerkamers blijven lezen, immers er is nog een afzonderlijke en bijzondere lezing der Schrift, behalve die in onze huisgezinnen.

5:3. HET BOEK VAN ADAMS GESLACHT.

Wat. is dat boek? Een sterflijst. In Adam sterven wij allen. Waarom? Omdat wij gezondigd hebben. Dat wij allen sterven, zegt ons dat wij allen zondig zijn, want de dood is de bezoldiging der zonde. Wij leven, doch ons leven is geen onsterfelijk, maar: een sterfelijk leven. Leven en sterven zijn tegenstrijdigheden, en toch zij zijn in ons verenigd. Wij zijn levende en wij zijn stervende. De voortgang des tijds ontwikkelt onze persoonlijkheid, toestanden en betrekkingen, en voert ons naar het graf. Wij gevoelen het somtijds duidelijk, hoe koude en hitte en een menigte andere invloeden gedurig vijandig op ons leven ingrijpen. Men zegt wel eens van iemand, die de tering of enig andere ongeneeslijke ziekte of kwaal heeft: 'hij loopt met de dood.' doch hetzelfde kan van de gezondste mens gezegd worden; het is alleen aan deze niet te zien, gelijk bij de andere. Ja, ook in gezonde toestand is ons lichaam een gestel zo fijn en teder samengesteld, dat ons leven als aan een zijden draad hangt, en het onmogelijk zijn zou te blijven leven, wanneer niet de almachtige Goddelijke bewaring hiermede gepaard ging. Men zou dus kunnen menen, dat niets bij ieder mens gemeenzamer ware, dan de gedachte aan zijn dood, die, hoe lang ook uitgesteld, toch eenmaal zeker komen zal. Doch juist deze zekerheid en onvermijdelijkheid der zaak heeft die invloed bij ons, dat wijde zaak zelf ter zijde stellen en er het minst aan denken.

5:1. DE ZEGEN.
Man en Vrouw schiep Bij ze, en zegende ze en noemde hun naam Mens. Ook hier wordt herinnerd, dat de schepping der vrouw geen andere schepping, maar de ontwikkeling van Een schepping, die des mans, is. Ook begint God altijd met zijn zegen. De vloek, de dood is niet uit God, van God of door God gekomen, maar door de zonde, van de mens, uit de duivel. Doch na de zonde gaan zegen en vloek, leven en dood altijd te zamen.

DE GELIJKENIS VAN ADAM.
Ten dage toen God de mens schiep, maakte Bij hem naar de gelijkenis Gods. En Adam leefde honderd en dertig jaren en gewon een zoon naar zijn gelijkenis, naar zijn evenbeeld. Wat uit vlees geboren wordt, is vlees. Uit Adam kon niets hogers voortkomen dan hij zelf was. Hij was onheilig en sterfelijk geworden, hoe kon hij anders dan onheilige en sterfelijke mensen voortbrengen? Doch heeft nu de mens het beeld Gods niet meer? Hij heeft het, en hij heeft het niet. Hij heeft het in zijn hart, maar gelijk men een dode heeft in zijn huis; het is hetzelfde dierbare voorwerp, maar het is dood. O, mochten wij er over wenen en weeklagen, gelijk men doet over een dierbare dode, wij zouden niet bedroefd zijn zonder hoop! Ja, het beeld Gods is in ons aanwezig, maar gestorven, en alleen God kan het weder opwekken. Zeg niet, dan is de mens zonder het beeld Gods. Waar geen dode is, is ook geen levendmaking mogelijk, en ook een dode, zolang hij nog niet tot de verderving behoort, is nog iets groots. De mens heeft het beeld Gods tegenover God niet, maar hij heeft het tegenover de dieren, want hij heeft niet opgehouden mens te zijn, en God heeft in dat opzicht nog zoveel liefde voor zijn eigen beeld, dat Hij zelf de doodstraf aankondigt aan het dier, dat een mens doodt, terwijl de mens zelf, die anders zo ingenomen is met mensenwaarde, de doodstraf wil vernietigd hebben. De mens heeft het beeld Gods tegenover het dier, wanneer hij de wilde dieren temt en barmhartig is over zijn vee, en hij heeft het niet, wanneer hij gruwzaam en wreed de dieren mishandelt: ja, hij heeft het evenbeeld Gods tegenover zijn evenmens, wanneer hij hem weldoet en zegent, en hij heeft het niet, wanneer hij hem vloekt en benadeelt. Maar tegenover God heeft de mens het beeld Gods niet, want bloot als mens dient en verheerlijkt hij God niet, maar zondigt hij tegen Hem. Doch ook zelfs dit is het gevolg dat hij niet opgehouden heeft mens te zijn, want het dier kan wel kwaaddoen, maar niet zondigen. En zo bestaat de zonde bij de mens eigenlijk daarin, dat hij het beeld Gods tegen God' gebruikt.

DE BEKRACHTIGING VAN HET DOODVONNIS GODS.
Zo waren al de dagen van Adam, die hij leefde, negenhonderd en dertig jaren, en hij stierf. Hoog dichterlijk is de tegenstelling van zo vele j aren levens en de plotselinge afbreking er van. Niettegenstaande de mens zo uiterst hoog opklom in ouderdom, ten laatste toch stierf hij! Hij stierf! Ontzaggelijke uitdrukking! Zo is dan alles, wat er van de mens en al zijn heerlijkheid na de val te zeggen valt, vervat in deze woorden: ‘Hij werd geboren, leefde, gewon kinderen en stierf!’ Neen, er is geen tweede voorbeeld in enig boek ter wereld, dat in zulk een klein bestek, zo herhaald en zo juist de korte levensgeschiedenis van de mens vermeldt. Zo iets vindt men enkel in de Bijbel. De gehele geschiedenis van het menselijk geslacht is er slechts de voortzetting van. Men heeft het door de Schrift begonnene slechts bij te houden, door er nieuwe namen bij te zetten. En welk een treffende schoonheid, poëzie, muziek, ligt er in de gedurige herhaling van dat slotwoord van ieders leven; hij stierf! hij stierf! Of kan er treffender echo zijn? Is er wel een woord op aarde, dat meer herhaald is geworden en meer herhaald wordt dan dit? Geen dagblad kan ons in handen komen, en bijna geen dag kan er voorbij gaan, zonder dat wij door een regel schrifts, of door een bode aan onze huizen, of door een lijkstatie op onze straten een bekendmaking des doods ontvangen, ja, er is geen ogenblik, waarin niet ergens in de wereld gezegd wordt: hij stierf! De Schrift is met dat woord slechts voorgegaan. Zij gaf de eerste stoot aan de slinger van dat uurwerk, dat sedert voort tikt tot aan het einde. De Schrift

weet met weinige en eenvoudige woorden grote kracht uit te oefenen. Altijd is bij haar de vorm, schoon de eerste, minder dan de inhoud die er in wordt neergelegd. Het paradijs is schoon, maar nog schoner is de mens; het lichaam is veel, maar nog meer de adem des levens die het bezielt. Zelfs de. Dichter denkt zich eerst de vorm, de muziek zijner verzen, en dan denkt hij aan hun inhoud, die deze vorm nog moet overtreffen. Zo moet men zich dan eerst bekend maken met de muziek der Schrift, om daarna haar inhoud geheel te vatten. Natuurlijk moeten wij hiervoor gehoor hebben, en hebben wij het niet, zo moeten wij er om vragen, want het is te verkrijgen. Ja, ook de Schrift is een muziekstuk; zij is op muziek gezet, gelijk de wereldstelsels op muziek gezet zijn; en alles wat onze oren van God horen en onze ogen van God zien, beweegt zich naar de maat Gods, want zonder deze zou er geen orde in het geheel, en zou elke afzonderlijke beweging ongeregeld zijn. Hij stierf, hij stierf! de welgeboren heer, en de arme man zonder naam, de koning van het land en de bedelaar op de straten. Hij stierf, hij stierf! die heer was en die knecht was, die wijs was en die zot was, die grijs was van ouderdom, en die nog nauwelijks geboren was, hij stierf, hij stierf! Hoort gij in dat altoos wederkerend refrein geen muziek, hoe somber deze ook zij? Hij stierf! hij stierf! hij stierf! Zal dat nooit ophouden? Nee, het is geen stalen wet, geen ijzeren noodwendigheid. God heeft de macht, van de dood te bevrijden, en Hij toont het in Henoch. Zesmaal achtereen klinkt het woord: en hij stierf en reeds zou men zeggen: ‘nu moeten alle mensen sterven,' doch God wil niet dat men Hem aan regels binde, maar toont boven zijn eigen wetten verheven te zijn. Niet allen sterven. Er is een uitzondering op de algemene regel. Te midden van de ontzaggelijke herhaling van de bekrachtiging van Gods doodvonnis over de mens, is er een troost des levens. God wilde dat er voor de mens, voor de gelovige, in het midden van de zekerheid des doods, de hoop des levens, des eeuwigen levens zijn zou. Het verhaal er van is tevens een bewijs van de waarheid der Schrift, want geen verdichter kon zo iets ingevallen zijn; zo iets kon God alleen laten gebeuren. En wat is nu de slotsom der leer van dat alles voor ons? Dat wij voor het woord: hij stierf! kunnen zetten: ‘hij was een zondaar,’ maar ook daarachter: ‘Hij zal leven, want hij geloofde.’ Onze stam heeft uit Adam de sterfelijkheid, maar uit Christus, de wortel van onze stam, hebben wij het eeuwige leven.

5:21. HENOCH.

Henoch wordt met nadruk de zevende van Adam en de verkondiger van de wederkomst des Heeren genoemd, Judas 1:14-15. Het bevestigt de opmerking, dat het zevental het volmaakte getal der Schrift, de vertegenwoordiging van het volkomene, van het voleindigde is.

DE JONGSTE MENS.

En Henoch leefde vijf en zestig jaren en hij gewon Methusalem. Reeds dit was een grote uitzondering op de algemene regel, en een voorbereiding Gods voor hetgeen God met Henoch doen wilde. Niemand had op zulk een jeugdige leeftijd een zoon verkregen. Het is te gelijk opmerkelijk, dat Henoch's vader, Jered, negenhonderd twee en zestig jaren, en Henoch's zoon, Methusalem, negenhonderd negen en zestig jaren oud zijn geworden, en dus de oudsten der mensen geworden zijn. Zo bracht dan de jongste de oudste voort. Er wordt door God altijd een zeker evenwicht gegeven, terwijl Hij het gekorte aan de erflater met rente aan de erfgenaam vergoedt. Wat aan het leven van Henoch ontnomen werd, dat werd gedeeltelijk aan Methusalem gegeven. Trouwens dat is een wet der natuur. Men ziet het dikwijls, dat een geslacht, jaren, eeuwen lang stilstaat, om zich dan in een persoon te openbaren, die een vermenigvuldiging van leven is. Men ziet ook dikwijls een geslacht afgesneden tot op een klein takje, tot op een Joasje. Zal het blijven leven? Het kwijnt; het is zwak; maar toch, het blijft leven, en zie het wordt tot een sterk en schoon gewas. Ziet dezelfde wet telkenjare in onderscheidene bomen en bijzonder in de appelboom. Heeft hij dit j aar weinig gedragen, hij draagt er het volgende jaar te meerder voor. Toen Henoch stierf, was hij in vergelijking van zijn vaderen nog een jongeling. Een jongeling van driehonderd vijf en zestig jaren! Wie voelt hier het ironische, het lachverwekkende der wegen Gods? Gaf Hij later niet ook aan de oude Sara een jonge spruit? En toch is dat ironische hier heilig en met de hoogste ernst. gepaard. Ook bij ons kan dit zo zijn. Een Elia kon schertsend spreken van de Baäls, zonder zijn waardigheid van profeet te kort te doen; een Luther was om zijn geest en luim niet minder de grote hervormer. Men heeft mij wel eens mijn schertsende wijze van spreken bij de behandeling van geestelijke onderwerpen tot misdaad gerekend, omdat men meent, dat dit te kort doet aan de ernst der zaak, welke enkel een deftige wijze van spreken vereisen zou; doch men doet hiermede geweld op de natuurlijke loop onzer aandoeningen. Wanneer de luim wordt opgewekt, gaat er soms meer ernstigs in ons hart om, dan men vermoedt, en ziet men, in elk geval, de zaken van zulk een bijzondere zijde aan, dat men zich op dat ogenblik niet dan in scherts kan uitdrukken. Henoch, de eerste ten hemel opgenomene, was een jongeling, en de eerste gedode om zijn geloofs wil, de eerste martelaar, Abel, was ook een jongeling. En zij moesten het zijn. Of meent gij, dat een afgeleefd leven de Heere gegeven worden moet? Neen, veeleer de bloei des levens, het volle der krachten, het beste wat men heeft. Merkt ook hier weder op, welke harmonie, welke muziek er in de Schrift heerst. Henoch was de jongste mens en hij werd opgenomen ten hemel. Men zegge dan niet: ‘Deze mensen hadden meer tijd om zich te bekeren.’ Het is daarvoor hetzelfde, of men oud of jong zij. Onze leeftijd is daartoe genoegzaam. De Joden hebben aan hun lijkwagen tot opschrift: ‘Bekeer u Een dag voor uw dood.’ Het komt in de genade niet aan op de duur des levens, maar op het heden der genade en des geloofs, Psalm 95:7, ja een enig ogenblik van beslissende keuze moet het doen. Neen, de langdurigheid des levens brengt geen meerdere bekering te weeg, maar veeleer meerdere goddeloosheid en verharding bij de goddelozen; deze groeien in het kwade en worden ten laatste monsters. Immers, niet alleen de heilige aartsvaders, maar al hun tijdgenoten voor de zondvloed leefden honderden van jaren, en zij vervulden de aarde met wrevel, zodat God die aarde enkel door een zondvloed kon reinigen. Juist om die overmacht van het kwade te breken, verminderde God na de zondvloed het menselijk leven zo aanmerkelijk. Het tegenwoordige korte leven is een weldaad voor de mensheid. Doch let nu weder op de harmonie der Schrift: De tijdgenoten van de Patriarchen voor de zondvloed waren kolossen van

levenskracht, zij waren ook kolossen in het kwade, en werden door een kolossaal oordeel gestraft.

HET WANDELEN MET GOD.

Henoch wandelde met God. Het wandelen met God is het werk des geloofs. Zullen twee te zamen wandelen, tenzij zij bijeengekomen zijn? Amos 3:3. Deze afspraak, dat overeenkomen met God om met Hem te wandelen is het geloof. Het geloof zegt: ‘ik wil met u wandelen, Heere! Vat mij slechts bij mijn rechterhand en leid mij op uw weg.’ Immers die met God wandelt, moet niet zijn eigen wegen gaan; doch hoe dikwijls zijn wij als het kind, dat aan vaders of moeders hand, hen die weg poogt in te trekken, die het gaarne inging. Dat eigenzinnig dwingen heeft dan ook meestal tot gevolg, dat vader of moeder het kind een wijle alleen laten staan, totdat het aan zich zelf overgelaten, ziet hoe hulpeloos het is, verlegen wordt en door schreien de hulp van vader en moeder weder inroept. Henoch wandelde met God. Niet, alsof de andere aartsvaders niet met God gewandeld hebben, nee, zij hebben allen in het geloof geleefd, en zijn in het geloof gestorven; doch het wordt opzettelijk bij Henoch vermeld, tot aanduiding, dat alleen hij die met God wandelt, het eeuwige leven deelachtig worden kan. Aan de andere kant echter is daar, waar allen met God wandelen, het getuigenis van met God te wandelen iets buitengewoons en toont het een hoge mate van godsvrucht aan. ' Wie met God wandelt, moet ook met Hem spreken en veel spreken. Zeggen wij niet tot een vriend, die ons lief is: ‘wij hebben vele dingen te bespreken, kom laat ons te zamen wandelen, dan kunnen wij dit te ongestoorder doen.’ Doch praat iemand, die met ons gaat in het geheel niet met ons, dan hadden wij hem beter te huis kunnen laten. Het geheim, de kunst der godzaligheid, om zo te spreken, bestaat in de meest mogelijke openheid voor God. Wij moeten Gode nooit en in niets met enige schijn of bedeksel aankomen; wij moeten Hem altijd en in alles de waarheid zeggen. Wij moeten Hem zeggen, wat ons ontbreekt en wat wij gaarne hadden. Wij moeten Hem onze strijd en onze moeite, onze zorgen en ons verdriet, onze zonden en ellende tonen, gelijk men een wondheler een wond toont, opdat hij haar geneze.

HENOCH'S WEGNEMING.

Henoch dan wandelde met God, en hij was niet meer, want God nam hem weg. Welk een afwisseling! Een enige onder zo velen, die de dood niet ziet. Juist daarom is Henoch, bijzonder in zijn wegneming, de type van Christus. Christus is het leven in het midden van onze dood, en wandelden mensen met God, in Christus wandelde God met mensen, totdat Hij werd opgenomen in heerlijkheid, doch niet zonder de dood te hebben gesmaakt, want Hij is niet enkel het leven, maar de opstanding en het leven. En die in Hem gelooft zal leven, al is hij ook gestorven, en wie leeft en in Hem gelooft zal niet sterven in der eeuwigheid,. want voor de gelovige is de dood geen straf meer, maar een ontkleding om met heerlijkheid bekleed te worden; misschien nog een pijnlijke operatie, maar om een volkomen verlossing te weeg te brengen. Het is een overgang tot heerlijkheid, niet zichtbaar gelijk Elia, want Johannes werd onthoofd, en toch was hij een tweede Elia. Het behaagt Gode, meermalen hetzelfde te doen, maar achter een voorhangsel van wolken, immers daar is even goed de zon aanwezig, als zij aanwezig is zichtbaar zonder wolken. Het is een wegnemen door God, door welke dood de gelovigen ook sterven. De Schrift geeft niet vele Euthanasien (gelukkige sterfbedden), opdat wij niet aan het uiterlijke zouden blijven hangen. Niet het ogenblik van sterven doet het, maar wat voorafgaat. Van Abrahams uiteinde wordt niets gemeld. Het doet er ook niet toe; het komt er op aan, dat men met God gewandeld heeft, en dan is 't hetzelfde, of men in storm en schipbreuk omkomt, of heengaat in diepe stilte en kalmte; met een onweder als Elia, of onopgemerkt als Henoch. Nochtans er zijn enkele heerlijke sterfbedden in de Schrift opgetekend tot voorbeeld voor allen. Zie Jakob’s sterfbed, hoe heerlijk! De patriarch, omringd door de twaalf patriarchen en zijn twee kleinzonen, koninkrijken uitdelende, en voor zich zelf niets anders behoudende, dan

hetgeen hij biddend gelooft en getuigt: Op uw zaligheid wacht ik, O Heere! -Zie Mozes, hij ontsliep aan de mond Gods. Zie David, eer hij stierf, dichtte hij nog een psalm, en ontsliep er mede! Niet zelden treurt men te meer, wanneer een godzalige sterft, nog jong zijnde, of in de schoonste kracht van zijn leven, zo als Henoch, zo als Stefanus. Zeker bestaan er redenen, waarom de ene broeder de andere voorgaat. Misschien zijn zij het, die ons inwachten, en dan stel ik mij de zaak zo voor, als toen Paulus te Rome kwam, en de broederen hem tegemoet kwamen aan de drie Tabernen, waar Paulus zich zozeer over verheugde. Doch laat ons nooit vergeten, dat het maar een mens was die stierf. Mozes stierf; welk een verlies! Is er een tweede Mozes geweest? neen! En toch Jozua, die in Mozes schaduw niet kon staan, deed wat Mozes niet kon doen, hij bracht Israël in Kanaän, opdat het blijken mocht, dat de uitnemendheid Godes is en niet der mensen. En wat zei God tot Jozua, toen Mozes was verscheiden? Gelijk Ik met Mozes geweest ben, zal Ik met u zijn. Laat ons daarom nooit zeggen, wanneer iemand ontslapen is: wie zal nu voor dit en voor dat zorgen? God zal het doen, door anderen. Alleen geloof moet er zijn; door het geloof moeten wij leven, ook in de tijdelijke dingen, hoeveel te meer in de dingen van het Koninkrijk Gods. De Emmaüsgangers hadden Jezus niet, zolang zij Hem aanschouwden; eerst toen Hij weggegaan was, herkenden zij Hem. En wat onze eigen dood betreft, wij moeten ons doodvonnis als zondaren en gelovigen ondertekenen, door te willen sterven; doch niet om in de dood te blijven, maar om te leven in dat leven, dat God in Christus aan de dood verbonden heeft, want gelijk voor de mens de dood verborgen is in het leven, zo is voor de Christen het leven verborgen in de dood. Ja, de dood is voor hem. [In Da Costa's tijd was dit woord nog niet schrikkelijk misbruikt, gelijk dit nu, in 1982, geschiedt. Uitg.] in plaats van de dood, de verlossing van de dood, want hij leeft reeds in het eeuwige leven, voor hij nog de tijdelijke dood sterft. Wie in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven, zegt de Schrift. En juist dit is het onderscheid tussen alle valse godsdiensten en tussen de ware godsdienst. Alle valse godsdiensten zeggen: dat gij iets moet doen, om iets te verkrijgen. De ware godsdienst zegt: ‘alles is gedaan, alle dingen zijn gereed, de maaltijd is toebereid; komt slechts en eet, geniet Christus met al zijn heil!’ Doch de hoogmoed wil zijn eigen keukenmeester zijn, en zich zijn eigen spijze toebereiden. Nochtans de overwinning des doods is de overwinning der zonde,' wie het ei verbreekt, doodt de vrucht. Daaraan kunt gij weten, dat gij de dood overwinnen zult, zo gij de zonde overwint, en wie overwint de zonde dan die gelooft? Zulk een wandelt met God, en wordt eenmaal weggenomen van de aarde, en de aarde wordt weggenomen van hem; hij wordt der zonde ontrukt en de zonde wordt ontrukt aan hem, want het hart des gelovigen is als een zeef, waar de zonde wel doorgaan, maar niet in blijven kan.

5:25. METHUSALEM.

Zo waren al de dagen van Methusalem, negen honderd negen en zestig jaren,. en hij stierf Verwonderlijk! niemand bereikte de duizend jaren, en de meesten kwamen het zo nabij; doch als zij het grijpen wilden, vielen zij. Zo zien wij ook sommige mensen altijd ouder worden, alsof zij niet kunnen sterven; doch zie, op eens daar vallen zij. Zou dit niet bereiken der duizendjaren toeval zijn? Neen, niets in de Schrift is toevallig; het komt er slechts op aan de ware reden van de zaak te vinden. Er ligt ongetwijfeld iets diepers in deze bijzonderheid. De Rabbijnen, die gewoonlijk gaarne hechten aan de klank der woorden en veelal aardige vemuftspelingen stellen boven klare redenen, kunnen echter ook goede grepen hebben. Zij houden de dag, op welke de mens, bij overtreding van het gebod, sterven zou, voor een dag Gods van duizend jaren, volgens Psalm 90:4. zodat zelfs Methusalem, ofschoon in de late avond van die dag, toch nog op dezelfde dag gestorven zijn zou. Hoe dit zij, wordt het duizendtal jaren niet door sterfelijke mensen bereikt, het zal nochtans op aarde bereikt worden, maar door Christus. De Schrift noemt Zijn dag de duizendjaren. In de hoge ouderdom der aartsvaderen gaf God een proef van de grote levenskracht, door Hem aan de mens gegeven; een proef, dat het lichaam eeuwig duren kan. Slechts een kleine wijziging en het lichaam is onverslijtbaar. Het was een proef van het onsterfelijke leven, waartoe de mens oorspronkelijk bestemd, en nu weder in Christus geroepen was.

5:28. LAMECH.
Zo waren al de dagen van Lamech zevenhonderd zeven en zeventig jaren. Dat juist Lamech zevenhonderd zeven en zeventig jaren telde is niet zonder betekenis. Hij was de laatste aartsvader, die voor de zondvloed stierf. In hem sloot zich de oude wereld af, en hij was de vader van Noach, die de overgang van de oude tot de nieuwe wereld was.

5:32. NOACH.

En Lamech noemde zijn naam Noach, zeggen de: Deze zal ons troosten over ons werk en over de smart onzer handen, vanwege het aardrijk, dat de Heere vervloekt heeft. Ook hier staan weder troost en vloek naast elkander, met de hope, dat de eerste de bovenhand zou hebben boven de laatste. Wij zien het echter, de oude gelovigen bedrogen zich. Eva dacht de oorzaak des levens te baren, en het was een moordenaar. Droevige teleurstelling en zelfbedrog! Noach werd geboren, en men dacht het zou Christus zijn. Hij was het niet, en toch was hij er een type van. Hij bouwde de ark, en met hem werden velen behouden. Neen, in zo iets kunnen de ongelovigen zich niet bedriegen, want zij stellen er geen belang in, maar de gelovigen moeten zich altijd misrekenen, en toch in het wezenlijke gelijk hebben. Door het ongeduld des geloofs verwachten zij iets op zekere tijd; het komt niet. Doch komt het daarom nooit? Neen, het komt zeker. In het j aar duizend verwachtte men reeds Christus wederkomst. Nu verwacht men Hem nog. Komt Hij daarom nooit weder? Als een kranke dodelijk ziek is, en de dood verwacht, en hij herstelt, komt dan de dood nooit? In tijden van grote nood en alles overheersende goddeloosheid, grijpt de gelovige meer dan ooit naar de banier der goddelijke belofte, om ze voor zich en voor anderen hoog op te heffen. Zo deed Lamech. De Christus klopte onder het hart van het Oude Testament, en toen het vervuld was, werd Hij geboren; doch eer Hij werd geboren verwachtte ieder gelovige Hem in zijn tijd. En zo noemde Lamech zijn zoon Troost, ziende op de beloofde Troost van God. Doch vooral wij, die in het volle licht der kennis van Christus wandelen, wij moeten ten allen tijde en in alles het herstel alleen door Christus verwachten. Het is hiermede als met een huis, dat wij bewonen, en dat noodzakelijke vernieuwingen behoeft; wat staat ons in dit geval te doen? Immers er de huisheer kennis van te geven, of zullen wij het uit eigen vermogen doen? Maar het is immers niet ons huis. Of zullen wij misschien uit onze naam naar zijn metselaars en timmerlieden zenden? Doch deze verwachten van ons geen bevelen. Dus naar de heer van het huis, nietwaar? En dan zal deze zijn mensen zenden, om het werk te doen. Waarlijk onze heilige plannen van God zonder God helpen niets. Het geloof zegt tot God: ‘Het is niet bij mij, maar het is bij U.’

15:1. DE VREES VOOR GOD DOOR GOD WEGGENOMEN.

Na deze dingen geschiedde het Woord des Heeren tot Abram in een gezicht, zeggen de: Vrees niet, Abram! Ik ben u een schild en uw loon zeer groot. De eerste ontmoeting van God met de mens is vreeswekkend. Wij vrezen te sterven, en Hij is de Bron van het leven! Wat is hiervan de reden, dan de zonde? Maar God neemt die vrees van ons weg door zijn Woord, zijn belofte om ons te zijn tot een schild en tot een loon zeer groot. Het schild bedekte oudtijds de gehele mens, dus belooft God een volkomen bescherming tegen het kwade, en door zich zelf tot een zeer groot loon te geven, een overvloedige toedeling van alle goed. Uw loon. Men zou kunnen zeggen: welk een goed werk moet dat geweest zijn, 't welk God zelf tot loon ontvangt! Doch neen, het is genade, zulk een werk is er niet te doen, dat men er God voor zou kunnen ontvangen. Dat is een loon om niet. God geelt zich zelf niet voor enige prijs, maar om niet. In deze toezegging is alles begrepen. In deze belofte zijn alle mogelijke beloften besloten. Heerlijker beloften kunnen er niet gegeven worden, dan bij uitleg. Immers, is God zelf ons schild en ons loon, wat zou ons nog kunnen ontbreken? Doch dit alles hebben wij niet zichtbaar en tastbaar in ons bezit, maar in het Woord van God door het geloof, gelijk nader blijken zal.

15:2. ABRAM'S KLEIN GELOVIGHEID.

Toen zeide Abram: Heere, Heere! wat zult Gij mij geven, daar ik zonder kinderen heenga? En de bezorger van mijn huis is deze Damascener Eliëzer. Voorts zeide Abram: Zie, mij hebt Gij geen zaad gegeven, en zie de zoon van mijn huis zal mijn erfgenaam zijn. De kinderen werden als knechten gerekend Galaten 4:1, daarentegen de ingeboren knechten des huizes als kinderen. Van daar de benaming knechtje voor een kind, en van zoon des huizes voor een knecht. Waren er geen kinderen, dan was de opperste der knechten de erfgenaam. Abram door de goedheid des Heeren vrijmoedig geworden, legt nu de Heere al zijn bezwaren bloot, en wel bij herhaling. Wij lezen: Voorts zeide Abram, opdat het blijken zou dat hij herhaald heeft gebeden, alvorens hij antwoord ontving. Abram toont zich zo als hij is, want het moest blijken, dat hij als een zondaar gerechtvaardigd werd. Het ging hem als meer, die liever een kleine belofte dadelijk vervuld hebben, dan een grote belofte ontvangen, welker vervulling nog in de toekomst ligt, gelijk het spreekwoord zegt: beter Een vogel in de hand, dan honderd in de lucht. Zo spreekt het geloof niet: dat zegt: 'neen, al wat God mij belooft, dat heb ik; daar ben ik zeker van, dat is niet in de lucht; maar dat wordt voor mij bewaard. De zaligheid is mij beloofd, en ik zal zalig worden, ofschoon thans nog in zonde. De hemel zie ik niet; maar ik zal er toch inkomen.'

15:4. GODS OVERVLOEDIGE GENADE.

En ziet, het Woord des Heeren was tot hem, zeggende: Deze zal uw erfgenaam niet zijn, maar die uit uw lijf voortkomen zal, die zal uw erfgenaam zijn. God is niet tevreden, dat wij met iets minder tevreden zijn, dan Hij ons belooft. Toen leidde Hij hem uit naar buiten, en zeide: Zie nu op naar de hemel, en tel de sterren, indien gij ze tellen kunt. De Heere verbindt altijd zijn belofte aan enig uitwendig teken. En Hij zeide tot hem: Zo zal uw zaad zijn. Het zaad van Israël, nu reeds duizenden j aren vermenigvuldigd, is wel ontelbaar. In dit zaad was Christus verborgen, en deze was het hoofddoel der belofte.

15:6. ABRAM'S GELOOF.

En Abram geloofde in de Heere, en Hij rekende het hem tot gerechtigheid. Zie welk een eerbied, als ik mij zo mag uitdrukken, heeft God voor zijn eigen Woord, dat Hij de mens, die het gelooft, rechtvaardigt, dat is van al zijn zonden ontheft, eenmaal en voor eeuwig. Want al wordt Abram daarna weder ongelovig, het zegt niets. Hij heeft geloofd, hij is gerechtvaardigd, en dat wordt door niets meer te niet gedaan. Later kan hij zijn vrouw voor zijn zuster doen doorgaan, en daardoor in grote moeilijkheden gebracht worden, maar wat zegt God er van? Niets. Abram heeft zijn God geloofd, en God ziet nu enkel op zijn geloof en zijn rechtvaardiging. Ook wij moeten de gelovige vatten in het ogenblik, dat hij gelooft. Men kan niet tot de gelovige zeggen: 'kom, toon nu eens uw geloof.' Neen, als men tot Abram komt in het ogenblik, dat hij zegt: Heere, Heere! wat zult Gij mij geven, daar ik zonder kinderen heenga? dan zou men in een verkeerd ogenblik gekomen zijn; maar als men hem aantreft, eenvoudig gelovende wat God hem belooft, in de woorden: zie op naar de hemel en tel de sterren indien gij ze tellen kunt,' zo zal uw zaad zijn, dan moet men zich hierbij, als het rechte ogenblik bepalen. Zeker, de heiligen, die de mensen maken, kunnen niet liegen als Abram, maar zij kunnen ook niet geloven, als Abram. De mensen vervalsen alles. De vrienden van Job waren de beste godgeleerden van hun tijd, doch hun ontbrak een zaak, die God wilde dat zij hadden: barmhartigheid met de ongelukkige. Zij redeneerden goed, maar zij zaten niet op de mesthoop als Job. Zij leden zelf niet, en leden niet met hem mede, en hun onbarmhartigheid deed Job zeggen, wat hij niet had moeten zeggen, en zij niet zeiden, doch wederkerig, wat Job zei, konden zij niet zeggen: Ik weet dat mijn Verlosser leeft. De heiligen die de mensen maken, zijn Christenen waar geen vlek aan kleeft, maar het zijn wassenpoppen. Een wassen pop trekt nooit een scheef gezicht. Ook kan men een marmerbeeld voor altijd een allervroomste en biddende houding doen aannemen, maar een levend mens niet. Het uitwendige doet het niet, wij moeten andere mensen worden van binnen, niet van buiten. Sommige mensen hebben een zekere ernstige plooi, waardoor zij uitwendig willen te kennen geven, dat zij tot de vromen behoren; deze plooi moet er uit, zij is hinderlijk aan de mens en verwerpelijk bij God. De neep moet uit de muts met alle andere vertoning. De heiligen der Schrift waren uitwendig mensen gelijk andere mensen, maar inwendig waren zij anders; God wil oprechtheid. Dat wij tot God komen met onze zonden; maar vernissen wij er niets van, en laat ons vooral niet vervallen tot de grote zonde van het kwade goed te noemen. Christus wees niemand af dan alleen de Farizeeën, die zich met een fraai masker meenden te kunnen bedekken. Vergeten wij niet, dat de gelovigen ons moesten voorgesteld worden met hun zonden. Immers hierdoor ontbrak ons een heilige zonder zonde, de heilige Gods, Christus, die als zodanig ons voorbeeld niet is; maar daarin is Hij ons voorbeeld, dat al wat waarachtig is in Hem, ook waarachtig moet zijn in ons. Overigens is het geloof van Abram nog niet door het geloof van enige latere heilige overtroffen geworden. De Schrift wijst ons dan ook altijd terug naar Abram. Wel is de kennis vermeerderd, maar niet het geloof. Nog is Abram de vader der gelovigen. Laat ons in aanmerking nemen, hoe weinig Abram kende, in vergelijking van ons, die de gehele Bijbel voor ons hebben, en hoe veel hij geloofde, in vergelijking met ons. Drie malen geloofde Abram. Toen hij zijn vaderland verliet, toen hij boven de tijd zijns ouderdoms de belofte ontving, en toen hij zijn zoon moest offeren; ja al had hij zijn zoon werkelijk geofferd, toch zou zijn geloof niet verlegen zijn geweest. God kon hem weder uit de doden opwekken. Het geloof nu, is God te geloven op zijn Woord, en hetgeen onmogelijk is, als mogelijk te houden, omdat God het gezegd heeft De dweperij zegt: 'al wat mogelijk zijn zal, moet eerst onmogelijk worden;' 'neen, (zegt het geloof) al wat God beloofd heeft, is alleen te verwachten.' Daarom is het geloof zelf zo eenvoudig als onmogelijk. Wat is eenvoudiger dan te ademen? ja, voor die leeft; maar voor die niet leeft is het onmogelijk. Wat is lichter dan te lopen? ja, maar voor die zijn been niet gebroken heeft. Alleen de Heilige Geest leert ons geloven, en als men iets geleerd en van de rechte meester geleerd heeft, dan is niets lichter dan het in beoefening te brengen. Ziet eens, hoe eenvoudig het geloof van Abram is. God

zegt tot hem: ‘uit u zelf zal de erfgenaam voortkomen, en uw nakomelingschap zal zo ontelbaar zijn als de sterren des hemels.’ En Abram zegt: ‘het zal zijn, zo zijn, als Gij gezegd hebt.’ Het is Abrahams vatten van de hand, die zich tot hem uitstrekt: zijn ja op het Woord van God. Het geloof is het eens worden met God over de wijze, hoedanig Hij ons zalig maken wil. Komt dan gij zondaar, gij zondares, wie gij zijt, komt en slaat de koop toe, geeft God de hand en wordt het eens met Hem, en alles is geschied. En zo gij God de hand gegeven hebt, kunt gij dan nog naar de hel gaan? Dat is immers onmogelijk. Daarom is het eigenlijk dwaasheid te vragen, of men door het geloof zonder of met de werken zalig wordt? Die het eens geworden is met God, die kan niet anders dan heilig worden. ‘Heilig? En wij liggen midden in de zonden.’ Het is zo, maar dit is nog niet gemeenschap hebben met de zonden. Als iemand midden in het water ligt, dan wil hij er daarom niet in liggen, maar hij wil er uitgeholpen worden, en nu staat Christus naast ons op de oever, en strekt zijn hand tot ons uit, zeggen de: ‘gij wilt er uitgeholpen worden, wees er uitgeholpen!’

DE RECHTVAARDIGING UIT HET GELOOF.

Abram geloofde in de Heere, en Hij rekende het hem tot gerechtigheid. Ofschoon het geloof niet zonder goede werken is, zo wordt de mens nochtans niet gerechtvaardigd door de werken, maar door het geloof alleen, dat is alleen door de aanneming van ganser harte van Gods Woord als onbedriegelijke waarheid. Het geloof vertrouwt God op zijn Woord. Het geloof is op geestelijk gebied, wat het krediet is in de samenleving. Wanneer men u iets contant betaalt, dan hebt gij geen krediet te geven, maar als gij iemand iets verkoopt zonder er dadelijk geld voor te ontvangen, dan geeft gij krediet, dat is, dan vertrouwt gij het hem toe, u volkomen verzekerd houdende, dat gij het later van hem ontvangen zult. Dit zelfde vertrouwen moet men God schenken, die ons de zaligheid niet dadelijk geeft, maar belooft. Zeker is er een weg van behoud door de werken denkbaar, maar niet wezenlijk bestaanbaar voor de mens na de val. Het is voortaan een volstrekte onmogelijkheid geworden, de Wet Gods naar de eis Gods, dat is: volkomen, in alles en ten allen tijde, te volbrengen. Hoe zalig dus, dat God behalve deze, nog een weg van behoudenis, een weg van behoudenis voor zondaren heeft, die der genade aan Zijne, en des geloofs aan des zondaars zijde. Er zijn er echter nog altijd die van het geloof niets willen weten, maar door de werken willen behouden worden. Ja, alle mensen willen dit nog van nature, omdat de natuur geen denkbeeld heeft van Gods volstrekte heiligheid, maar zelf onheilig zijnde, meent, dat God tot de mens, niettegenstaande diens zondigheid, in betrekking staat, als een vader tot zijn kind, dat hij bestraft als het kwaad doet, en beloont als het goed doet, maar in elk geval in zijn huis houdt en al zijn goederen doet erven. Noodlottige verblinding! God staat tot de zondige mens in betrekking als een rechter tot de misdadiger, over wie hij volgens de wet, het vonnis des doods uitspreken moest en uitgesproken heeft, en die hij in de kerker alleen tot zo lang laat leven en onderhouden, totdat de tijd der 'Voltrekking van het doodvonnis daar is. Geen recht, alleen genade kan die misdadiger het leven redden. En zie, God geeft deze genade in zijn Zoon. Wie haar inroept, ontvangt haar, om niet, en wordt zalig. Die daarentegen door de werken willen behouden worden, beproeven nog altijd of zij de door God gesloten deur hunner gevangenis kunnen openen, en daardoor kunnen uitgaan in de vrijheid van Gods kinderen; daartoe gebruiken zij allerlei valse sleutels. Het is de deur der Wet, en hun sleutels zijn hun werken. Ongelukkigen! ei ziet, een andere deur is open, het is Christus, door Hem komt gij tot de Vader, door Hem komt gij in de hemel, door Hem alleen. Het geloof is hier geen werk, het is eenvoudig het ingaan door de open deur, maar het pogen om de deur der wet te openen en daar door te gaan is een werk. Het geloof is geen werk maar het brengt werken voort, gelijk het leven geen werk is, maar werken voortbrengt. Ja, het geloof is werkelijk een nieuw levensbeginsel. Zie het in Abram geestelijk en lichamelijk. Het maakte hem en zijn vrouw, die beide oude lieden waren, als tot jonge mensen. Een nieuw leven was hun geschonken. Ware het geloof een werk, dan zou het door het tegendeel, door het ongeloof

worden te niet gedaan. Het lachen van Abram en van Sara ware daartoe genoegzaam geweest; doch nu is het geloof leven en het leven kan zwak zijn, in flauwte liggen, ja schijndood zijn, zo als bij Petrus verloochening, en toch aanwezig zijn. Daarentegen kan het ook toenemen en moet het toenemen. Wat leeft moet groeien. Ook bij Abram groeide het, zodat hij ten laatste zonder een woord te spreken, zijn zoon kon offeren. Deze toeneming, deze groei geschiedt in de heiligmaking. Wij moeten daarom de heiligmaking najagen met alle ijver en nauwgezetheid, maar niet met die angstvalligheid en bezorgdheid, alsof wij er zalig door kunnen of moeten worden. Dit worden wij alleen .door het geloof. Door het geloof moeten wij iets hebben voor wij het hebben. God verklaart ons heilig in Christus, dus moeten wij geloven, dat wij heilig zijn, en daaruit handelen. In dit opzicht is het geloof een werk Gods, een doen van hetgeen God geboden heeft, een werk van gehoorzaamheid: Dit is het werk Gods, zeide de Zaligmaker, dat gij gelooft in Hem, die Hij gezonden heeft, Johannes 6:29. Men zij echter hoogst omzichtig in het denken en spreken over de gerechtigheid of rechtvaardigmaking des geloofs. Velen hebben er misbruik van gemaakt, en zich als rechtvaardigen beschouwd, zonder rechtvaardigen te zijn. Al wat geestelijk is, is juist omdat het geestelijk is, gevaarlijk. Men kan zeer licht het geloof maken tot werk, en het werk tot geloof, en toch is er een wezenlijk onderscheid tussen de wortel en de vrucht, de oorzaak en het uitwerksel, de rechtvaardigmaking en de heiligmaking. Abram geloofde in de Heere, en Hij rekende het hem tot gerechtigheid. Heerlijker levensvrucht dan ons in dit woord wordt aangeboden, is er niet, maar zij moet vers, zo als zij hier groeit, van de boom der Schrift geplukt worden, om in al haar liefelijkheid en kracht gesmaakt en gegeten te worden.

17:1. DE NIEUWE NAAM.

En uw naam zal niet meer genoemd worden Abram, maar uw naam zal wezen Abraham. De nieuwe naamgeving begint, van de ' zijde Gods, met Abram, en gaat door geheel de Schrift heen, tot in de Openbaring van Johannes. Zij geeft te kennen, dat de j naam, die wij als mens ontvangen, niet bestaanbaar is voor God, .J want hij is uit Adam, en wij moeten een naam hebben uit God. Deze is de nieuwe naam. Christus bewees zich dan ook daardoor de Jahweh des Ouden Testaments te zij n, door nieuwe namen te geven, Een nieuwe naam van God te ontvangen, zegt niet alleen, dat wij in een nieuwe betrekking tot God gesteld zijn, maar dat wij Gode toebehoren; want zo als God iemand noemt, is hij. Een nieuwe naam, een nieuw leven! Bij de geboorte een naam, bij de wedergeboorte weder een naam, en terwijl de oude naam een einde heeft, blijft de nieuwe naam eeuwig, en doet de mens, die hem ontvangt, eeuwig blijven. De naam Abram betekent verheven Vader, dat zo veel is als Emir, een aanzienlijk man, een herdersvorst, het hoofd van zijn stam; de naam Abraham betekent Vader van vele volken. De eerste naam was zeker schoon, doch voor een tijd, tot aan de dood; de tweede was voor de eeuwen, ja voor de eeuwigheid. De plaatsing van een aspiratie, van een lichte ademophaling, van een ah tussen de letters van de oude naam, maakte hem tot een nieuwe naam. Hoe eenvoudig! Zo is het ook in de wedergeboorte; zij ligt soms in het doen van een kleine stap, even als de vrede tussen machtige oorlogvoerende staten soms ligt in het bemachtigen van een klein stukje grond, of een kleine streek water.

18:1. HET BEZOEK VAN DE HEERE BIJ ABRAHAM.

Daarna verscheen hem de Heere aan de eikenbossen van Mamre. Wij zien reeds in het hier geschetste tafereel een voorbeeld van de vermenselijking Gods, welke zich voleindigt in de menswording van de Zone Gods. Alle godsdiensten der volken, en in het algemeen, alle valse godsdiensten verwijderen God van de mens, zetten God op een hoogte, op een afstand; maar de godsdienst van Israël, de ware godsdienst, de Schrift, stelt God voor als intredende in alle menselijke betrekkingen, en als ten laatste zelf mens wordende. Abraham had zijn herderstenten opgeslagen nabij de schaduwrijke eikenbossen van Mamre, en vertoefde daar als een vreemdeling, die nochtans de bezitter was van geheel het land, door de belofte, in het geloof. Naar Oosterse gewoonte zat hij tegen het middaguur, terwijl de hitte de arbeid verbood, in de ingang zijner tent, uitziende of er ook reizigers zijn tent voorbijkwamen, die hij een koele schuilplaats en een verfrissende dronk of bete kon aanbieden. Zijn ogen opheffende zag hij drie mannen tegenover hem staan, die hij terstond tegemoet ging, en tot hen komende, boog hij zich voor hen ter aarde. Reeds terstond had hij een voorgevoel van de waardigheid zijner gasten, doch alleen de derde, of liever de eerste sprak hij aan. Hij zag dat deze de meeste was van de drie, en gelijk men, tot een vorst sprekende, in dat ogenblik geen acht geeft op zijn dienaren, zo ook Abraham niet. Ongetwijfeld gevoelde hij voor deze bijzondere man iets van die eerbied, welke men meermalen gevoelt bij het zien van een vorst, die incognito reist. Zijn gelaat heeft iets vorstelijks; men kan het in alles aan hem zien, dat hij gewoon is te bevelen, te regeren, en onwillekeurig gevoelt men, dat men met een man van hoge rang te doen heeft, en men heeft alrede de hem toekomende titel uitgesproken, alvorens hem nog te kennen, of zijn naam gehoord te hebben. Uitwendig was er ongetwijfeld geen verschil tussen de Heere en zijn dienaren. Trouwens in het Oude Testament wordt Hij meermalen uitwendig met de engelen gelijk gesteld, en in het vlees gekomen wordt Hij nog een weinig minder gemaakt dan de engelen, van wege het lijden des doods. Christus was echter ook werkelijk de Engel, Jahweh, de Zoon en de Gezondene des Vaders. Daarom moeten wij de Godheid van Christus niet zozeer zoeken in teksten, die soms schijnbaar elkander tegenspreken, omdat zij verschillende betrekkingen van Christus voorstellen, maar in het geheel van Oud en Nieuw Testament, en in de samenhang van beide.

18:4. DE VOETWASSING.

Dat toch een weinig water gebracht worde en wast uw voeten. Hier liet Jezus de voeten wassen; in het vlees gekomen, wast Hij zelf eenmaal zijn discipelen de voeten om hun te leren: dat de liefde bestaat in elkander te dienen. Voorts mogen wij hier wel .. het woord van de Apostel (Hebreeën 12:2) herhalen: Vergeet de herbergzaamheid niet, want hierdoor hebben sommigen onwetend engelen geherbergd, ja de Heere zelf.

18:5. DE HEERE, ABRAHAMS GAST.

En zij zeiden: Doe zo als gij gesproken hebt. Wij lezen vroeger meermalen, dat de Heere tot de zijnen kwam en sprak, doch bij Abraham alleen treedt Hij in huis, en eet en drinkt Hij. Wellicht vinden wij hiervan een liefelijke herhaling in het bezoek van de Heere bij Zacheus, door Jezus een zoon van Abraham genoemd. Bij Abraham kwam Hij met twee zijner engelen, bij Zacheus met zijn discipelen. Met iemand maaltijd houden is nu wel het gemeenzaamste wat men hebben kan; en belooft de Heere in het Nieuwe Testament aan een iegelijk, die de deur voor Hem opent (die in Hem gelooft): Ik zal avondmaal met hem houden hier houdt de Heere als bij aanvang en voorsmaak het middagmaal bij de vader der gelovigen. En aan die maaltijd werden de gewichtigste belangen besproken. Onder dat natuurlijk hulsel, onder deze uitwendige, dagelijkse, huishoudelijke zaken werden de meest geestelijke dingen tot stand gebracht, ja, in het gesprek, dat aan deze maaltijd gehouden werd, ligt de grond, dat ik en al de Joden aanwezig zijn, en dat gij, die uit de volken zijt, Christenen zijt. Dat wij hier ook de beschrijving vinden van de spijzen, waaruit de maaltijd bestond, hiermede wil de Schrift de gulle dienstvaardigheid van Abraham en de eenvoudige overvloed van zijn huisgezin in het licht stellen. Drie maten meelbloem tot koeken! Dat was immers veel te veel voor drie mensen; en een gemest kalf, het was ook te veel voor zulk een klein gezelschap. Doch het beste, het overvloedige moest er zijn. En toen alles gereed was, plaatste zich Abraham niet aan de dis, (deze volkomen gemeenzaan1heid was voor het Nieuwe Testament bewaard) maar hij stond bij hen en bediende hen, terwijl zij aten.

18:9. DE VRAAG NAAR SARA.

Toen zeiden zij tot hem: Waar is Sara, uw huisvrouw? en hij zeide: Ziet, in de tent. Het zal nu Abraham wel duidelijker geworden zijn met wie hij te doen had, bijzonder door deze vraag; want deze was tegen de gewoonte in het Oosten; daar vraagt men nooit naar de vrouw, wanneer de heer des huizes tegenwoordig is, ja, dat zou een grote belediging zijn; derhalve kon zulk een vraag niet gevoeglijk voortkomen dan van hen, die boven de gewoonten der mensen verheven zijn, en tevens kon Abraham hieruit afleiden, dat het gehele doel van de komst dezer gasten tot hem, Sara was; en inderdaad zij was hier de hoofdpersoon.

18:10. DE BELOFTE.

En Hij zeide: Ik zal voorzeker weder tot u komen, omtrent deze tijd des levens, en zie Sara, uw huisvrouw zal een zoon hebben. Ik zal voorzeker. Men kent iemand aan zijn manier van spreken. Deze toon van macht en gezag kenschetst de Heere. Dit is de stijl van God. Overal waar God spreekt, spreekt Hij op deze wijze. Zo sprak ook Christus: Ik wil, word gereinigd: Ik zeg u, dochtertje sta op! Zo mocht, zo kon niemand spreken, en zo sprak ook niemand dan de Zoon van God.

18:11. ABRAHAM'S EN SARA'S OUDERDOM.

Abraham nu en Sara waren oud en welbedaagd. Het had Sara opgehouden te gaan naar de wijze der vrouwen. Ziet daar door deze beschrijving der zaak al het poëtisch fraaie, geheel de illusie (de begoocheling) van dit schitterend toneel weggenomen; doch dit is het eigenaardig kenmerk der Schrift; zij weet van geen illusie, zij wil enkel waarheid geven.

18:12. SARA'S LACH.

Zo lachte Sara bij zich zelf, zeggende: Zal ik wellust hebben, nadat ik oud geworden ben, en mijn heer oud is? Sara lachte. Wat zei deze lach? Een lach zegt zo veel. Hij is niet enkel een teken van blijdschap, maar dikwijls de uitdrukking van een diepe gedachte, die de ziel bezig houdt. Wij mogen het niet verbloemen: Sara's lach was ongeloof. Zij geloofde de natuur meer dan God, die de natuur gemaakt heeft, en haar regeert, en boven haar eindeloos verheven is, en werken kan. En zo doen wij allen van nature. Wij stellen meer vertrouwen in het schepsel dan in de Schepper; in de middelen dan in de oorzaak. En toch, Sara's lach ontstond niet alleen uit ongeloof. Dikwijls is bij Gods kinderen geloof en ongeloof op verwonderlijk vreemde wijze gemengd. Bij hen is geen ongeloof zonder geloof. De lach van Sara bevatte als het ware drie vragen en antwoorden. De eerste: 'Zou het mogelijk zijn in mijn toestand?' Neen! De tweede: 'Zou het nog kunnen gebeuren, dat ik nog moeder werd?' Onwaarschijnlijk! De derde: 'Zou God zijn belofte nog aan mij waarmaken willen?' Mogelijk! Zo kan men lachen uit ongeloof, en toch geloof hebben. Had Sara alleen uit ongeloof gelachen, zij zou haar lach niet geloochend, maar gezegd hebben: 'Ik heb gelachen, want de zaak is onmogelijk.' Doch zulk een innerlijke en met geheel het zielenleven samenhangende zaak is het geloof, dat wij dikwijls geloof hebben zonder het te weten. Naderhand lachte Sara uit geloofsblijdschap; zo kunnen wij soms na uit droefheid geweend te hebben, wenen uit blijdschap. Dat Sara geloofde is onbetwistbaar. Paulus geeft haar getuigenis, Hebreeën 11:11. Trouwens, zonder geloof kan men wel natuurlijk, maar niet bovennatuurlijk ontvangen en baren. God doet ook niets geestelijks aan ons buiten het geloof om. Er kan niets uitwendig bij ons plaats gehad hebben, of er moet iets inwendigs bij ons plaats gehad hebben. Het is een dwaling, dat God werktuiglijk met ons handelt, neen! God werkt in ons, maar met ons, en door al onze zielse lichaamskrachten heen. God behoudt geen mens door hem onbekeerd te laten; neen Hij geeft hem geloof en behoudt hem door het geloof. Intussen het geloof is geen daad, maar een middel. De mensen zeggen: 'dat zal u geworden, maar dan moet gij dat en dat doen.' De Schrift spreekt niet alzo. Sara gelooft de belofte niet, evenwel ontvangt zij de belofte. Maar daarom zal het geloof niet uitblijven; neen, het geloof moet en zal volgen. Het geloof is geen voorwaarde, maar een vrij geschenk van God. En hoe brengt de Heere haar nu tot het geloof? Hij ontdekt haar aan haar zelf. De Heere zeide tot Abraham: Waarom heeft Sara gelachen, zeggende: Zou ik ook waarlijk baren, nu ik oud geworden ben? Gij ziet, hoe de Heere de woorden van Sara op de Hem waardige wijze verandert. Doch de mens kan zich niet onthouden zelfs voor God te liegen; hij verbergt zich altijd, zelfs voor de Alziende, gelijk Adam deed. Ofschoon Sara overtuigd is, dat die man haar binnenste gedachten weet, (want zij zal noch overluid gelachen, noch ook gesproken hebben), zo ontkent zij echter, dat zij gelachen heeft; want zij vreesde, omdat zij in haar binnenste ontdekt was. Doch nu bevestigt de Heere het ten tweeden male, en nu zal het haar ten volle duidelijk zijn geworden, dat zij met de Heere zelf te doen had. Wat Abraham betrof, ook hij was in hetzelfde geval als Sara; ook hij had gelachen, toen God hem een zoon uit Sara aankondigde, en hij had ook in zijn hart gezegd: Zal aan een, die honderd jaren oud is, een kind geboren worden en zal Sara, die negentig jaren oud is, baren? En God had juist van wege die lach, de naam van het kind bepaald om te zijn Isaak: lachertje. Met een geestelijke gevatheid zei echter Sara, toen het kind geboren en de naam Isaak gegeven werd: God heeft mij een lachen gemaakt,. al die het hoort, zal met mij lachen. Zij veranderde dus het woord in die zin, dat het kind zelf hun tot een oorzaak van lachen was. Trouwens de lach is de natuurlijke uitdrukking der blijdschap. En welke blijdschap, en welke lachjes zijn er bij de geboorte van een kind! Doch verbeeldt u, hoe zij moeten geweest zijn bij lieden, die nooit een kind hadden, die daarop tot in hoge ouderdom te vergeefs wachtten, bij wie de hoop langs natuurlijke weg geheel afgesneden was, en die ten laatste het gewenste kind ontvingen!

HET BIJ ONS ONMOGELIJKE, MOGELIJK BIJ GOD.

Zou iets voor de Heere te wonderlijk zijn? Zo vraagt de Heere. Op dezelfde wijze spreekt Christus in het Nieuwe Testament. ‘Bij mensen is het onmogelijk, maar bij God zijn alle dingen mogelijk.’ En zo is het. Eerst moet het onmogelijke aanwezig zijn, eer God zich verheerlijkt. Als wij dit recht geloofden, hoe blijde moesten wij dan zijn, dat het al donkerder en donkerder wordt, omdat juist uit de allerdiepste donkerheid, het licht van God opgaat; doch wij zijn als de kinderen, die wanneer vader of moeder hun iets beloofd heeft, als het wat lang duurt, het op een huilen zetten, en menen dat zij het nu moeten hebben, of dat er niets van komt, vrezende dat de ouders hun beloften niet zullen nakomen. Ja, God heeft om zo te spreken, de zaligheid op het punt ener naald gezet: op het onmogelijke. Aan des mensen zijde ligt het volstrekt onmogelijke, aan Gods zijde het mogelijke. Dat moet gij geloven. Zo was het ook hier. Honderd j aren moet Abraham oud zijn, Sara moet naar de natuur niet meer kunnen baren; doch toen heette het ook: ‘Heden over een jaar kom Ik weder, en Sara zal een zoon hebben.’ Hoe gemeenzaam! Het is alsof Hij in onze taal zei: Heden over een jaar kom Ik de kraamvrouw zien. Zo is dan Isaac geboren uit een Goddelijke belofte, en daarom kan het volk, uit hem geboren, niet sterven. Er is geen tweede voorbeeld in de wereld van een volk, dat uit een vader en moeder is gesproten, en dus een grote miljoenenrijke broederschap en familie is. Alle volken zijn ontstaan door samenvloeiing en samensmelting van onderscheidene volksstammen, en terwijl deze volken sterven, blijft Israël leven, opdat ons vlees en bloed altijd gezien worde, als geboren uit een onvruchtbare vrouwen een oude man, en waaruit de Christus is geboren. Zo dikwijls men dus een Isaac ziet (en ik ben er ook een) ja, zo dikwijls men een Jood ziet, moest men zeggen: ‘Deze is een wonderlijk geborene uit een man van honderd, en een vrouw van negentig jaren,’ en zo moest het ons duidelijk worden, dat ook ieder Christen, ieder kind Gods, wonderlijk geboren worden moet, niet uit een oude man en vrouw, maar uit de Heilige Geest. Ja, deze wonderlijke geboorte van Isaac hangt samen met de wonderlijke geboorte van de Heere Jezus zelf; want alles in de Schrift is een geheel. ‘Niets is te wonderlijk voor de Heere.’ Hieruit vloeit ook, dat niets te zwaar, ja niets onmogelijk voor de gelovige moet zijn, om van God te geloven en voor God te doen. Laat ons daarom het licht van dat heerlijk woord: Zou de Heere iets te wonderlijk zijn! elkander gedurig toekaatsen. Ja, vragen wij altijd eerst om geloof, en dan om de uitkomst, want het geloof heeft de uitkomst reeds innerlijk, voor zij nog uiterlijk aanwezig is. Het geloof moet aan alles voorafgaan. Wij Christenen moeten ons gewennen, het geloof boven alles te begeren; want het geloof heeft de Gever voor de gave, God voor het schepsel, het alles voor het vele. Het geloof is het voornaamste, het andere is toegift. Zonder geloof is er in het geestelijke zo min iets mogelijk, als er in het natuurlijke een oogstveld mogelijk is zonder zaaiveld. En laat ons dan bij het geloof, ook van Abraham het geduld leren. De uitkomst is voor het geloof zeker; maar zij kan lang weg blijven. Eerst in ons honderdste j aar kan ons de beloofde zoon geboren worden. Wij haasten gewoonlijk; ons duurt alles te lang. Doch laat ik u iets zeggen: even als Christus in zes uren tijds een eeuwigheid van lijden heeft geleden, naar de zwaarte gerekend, zo moeten ook wij in ons lijden, hetzij door de zwaarte of de langdurigheid er van, een denkbeeld hebben van datgene wat nooit ophoudt; wij moeten althans een besef hebben van dat lijden, dat de goddelozen in werkelijkheid eeuwig zullen lijden. Bedenken wij tegelijk, dat geen smelter het goud in de smeltkroes, en geen bakker het brood in de oven doet, om het terstond daar weder uit te halen. Die ze terstond er weder uithaalde, zou tonen, dat hem aan het werk weinig gelegen lag, neen! het blijft er een bepaalde tijd in, totdat het die graad van volmaaktheid heeft, waartoe het in het vuur gedaan is.

18:14. DE HERHALING DER BELOFTE.

Te gezetter tijd zal Ik tot u wederkomen omtrent deze tijd des levens, en Sara zal een zoon hebben. De Heere herhaalt zijn belofte. Dit doet Hij meer, niet alsof het voor de eerste maal niet genoeg ware, maar om het ons met te groter kracht te doen kennen, en als het bij ons voor de eerste maal geschied is voor het gehoor der oren, dat het dan ten tweeden male zij voor het gehoor des harten.

18:16. SODOM.
Toen stonden die mannen op van daar, en zagen naar Sodom toe. En Abraham ging met hen om hen te geleiden. Altijd is de tentoonspreiding van Gods genade aan de zijnen gepaard met oordelen over zijn vijanden, en omgekeerd. Welk een overgang van toneel! van de gezegende tenten van Abraham naar Sodom! Zo zal het ook eenmaal zijn bij Christus wederkomst.

18:18. HET GEKEND ZIJN DOOR GOD.
Ik heb hem gekend, opdat hij zijn kinderen en zijn huis na hem zou bevelen, en zij de weg des Heeren houden. Door God gekend, wil zeggen door God bemind te zijn. Zij die geloven zijn bestemd tot openbaring van Gods deugden, en God ziet niet alleen op de enkele personen, maar ook op hun geslachten. Hebt dan goede moed in God, gij die kinderen hebt. Kent, bemint Hij u, zo kent en bemint Hij ook uw kinderen.

18:20. SODOM'S ZONDE.

Voorts zeide de Heere: Dewijl het geroep van Sodom en Gomorra groot is, en dewijl haar zonde zeer zwaar is, zal Ik nu afgaan en bezien of zij naar hun geroep, dat tot Mij gekomen is, het uiterste gedaan hebben, en zo niet, Ik zal het weten. De Heere spreekt Abraham het eerst aan. Welk een betuiging van liefde liet Hij echter voorafgaan, alvorens hem bekend te maken met het oordeel, dat over Sodom stond los te breken! Eerst stelde de Heere Abraham veilig achter de verschansing der uitverkiezing, daarna liet Hij hem zien, hoe de natuurlijke mens zich zelf bederft ten verderve. Doch wist de Heere niet, dat Sodom zo zwaar misdaan had? Immers ja, doch in zijn betrekking tot de mens wil God meermalen menselijk handelen, en niet naar zijn alwetendheid, maar naar zijn persoonlijke bevinding van de zaak oordelen. Daarbij ligt er iets liefelijks in deze houding des Heeren. God is zo geheel liefde, dat Hij zich zelf voorstelt als niet te willen straffen, alvorens Hij zo ten volle van de schuld overtuigd is, als een ooggetuige het alleen wezen kan.

18:22. DE HEERE MET ABRAHAM ALLEEN.
Toen keerden die mannen het aangezicht van daar, en gingen naar Sodom,' maar Abraham bleef nog staande voor het aangezicht des Heeren. Even als wanneer een koning met iemand afzonderlijk gaat spreken, de dienaren zich verwijderen, zo doen hier de twee engelen; deze gaan de weg op naar Sodom.

18:23. ABRAHAMS VOORBIDDING.

En Abraham trad toe en zeide: Zult Gij ook de rechtvaardige met de goddeloze ombrengen? Abraham oefende geloof voor zich zelf, en bad voor anderen: voor Ismaël, voor Lot, voor Sodom. Zijn hart was vervuld van liefde voor mensen, ja voor vijandige mensen. Trouwens het moest blijken, dat zijn geloof niet werkeloos, maar werkzaam was in de liefde.

18:27. ABRAHAMS OOTMOEDIGHEID.

En Abraham antwoordde en zeide: Zie toch, ik heb mij onderwonden te spreken tot de Heere, hoewel ik stof en as ben. Ja, de Heere is zeer gemeenzaam, doch zo dat er een oneindige afstand blijft tussen Hem en ons. Even zo kan het zijn, dat een koning zeer gemeenzaam met ons is, doch wij moeten de achting, de eerbied, de afstand weten te bewaren, of anders is alles ineens opgeheven; want de vorst wil wel een ander gemeenzaam behandelen, doch zelf niet gemeenzaam behandeld zijn. Hoe toegevend dan ook de Heere jegens Abraham was, Abraham was en bleef ootmoedig, ja werd het altijd meer. Trouwens de diepste ootmoedigheid kan met de grootste vrijmoedigheid gepaard gaan; en omgekeerd, de grootste oneerbiedigheid kan met de meeste onvrijmoedigheid in het bidden gepaard gaan, gelijk wij zien in het ongelovig en murmelend Israël der woestijn.

18:28. ABRAHAMS DINGEN.

Misschien zullen aan de vijftig rechtvaardigen vijf ontbreken, zult Gij dan om vijf de ganse stad verderven? Het dingen van Abraham heeft het ongeloof niet weinig stof gegeven om te spotten, zodat een professor in Duitsland tot zijn studenten heeft durven zeggen: ‘Ziedaar reeds de Joodse karaktertrek: dingen, dingen, van vijftig tot tien.’ Wij gevoelen ons ten diepste verontwaardigd over de door God meest altijd streng gewroken wordende oneerbiedigheid jegens zijn woord. Doch daarom moeten wij niet doen wat velen doen, en wat ik vroeger ook gedaan heb, beide onze oren stoppen voor de lastertaal onzer vijanden, opdat wij ze niet horen. Neen, we moeten ze juist horen, om uit hun getuigenissen tegen de waarheid, getuigenissen voor de waarheid te halen. Wij moeten hun hun scherp gewette wapenen ontweldigen en hen zelf er mede doden, of beter nog, wij moeten hen ontwapenen en dan trachten hen van 's Heeren bestrijders in's Heeren discipelen te veranderen. Vooreerst, wie zou zulk een marchanderen met God, zulk een dingen bij vijf en bij tien, gepaard met de ontzaggelijkste eerbied en tegelijk grootste stoutmoedigheid, hebben kunnen uitvinden? Hij, die zich God als een gestreng rechter voorstelt, zou God niet hebben laten toegeven, en hij die God als een goed vader beschouwt, zou Abraham niet die diepe eerbied hebben gegeven. Alleen de waarheid der zaak kan zulk een toneel mogelijk maken. En ten andere zeggen wij: ja, Abraham was een dinger met God, maar om zielen,. het was Abraham te doen om mensenlevens te redden en om mensenzielen te behouden. Hij begeerde dat veertig, dertig, twintig, tien rechtvaardigen, het gehele volk mochten behouden. Hem was de kracht der voorbidding door het geloof bekend. Aan Paulus, een enig dienaar des Heeren, werden ook al de schepelingen geschonken. En zo gaat het ook nog heden. Menige stad, menig land worden alleen gespaard om de rechtvaardigen, die er in zijn; ja de rechtvaardigen zijn de kurken waar het land op drijft, en zonder welke het zinken zou. Abraham hield vast aan God, en hield aan in zijn smeken, en ja, wij erkennen het wederom, deze kracht van vasthouden en aanhouden is nog in geheel het volk van Israël aanwezig. Nog heden houden de kinderen Israëls met de uiterste kracht vast aan hun bestaan, aan hun zeden en gewoonten, aan hun godsdienst en aan hun goud. Trouwens het is geen wonder, dat Israël, in een verkeerde richting staande en in de laagte, ook grijpt naar het verkeerde en lagere, naar de schatten dezer wereld, om ze gegrepen hebbende, vast te houden. Wanneer God dat volk weder in de rechte richting stelt, zal het ook weder naar het rechte en hoogste, naar God grijpen, en Hem gegrepen hebbende, vasthouden in eeuwigheid. Luther wees op Abrahams dingen, tot een bewijs, dat men het (zo als het in de gelijkenissen van de onrechtvaardige rechter en van de voor zijn gast om brood vragende vriend geleerd wordt) God door een aanhoudend bidden lastig moet maken; doch ik heb een uitgave van Luthers werken uit onze tijd, waarin men leest, dat men het God ‘niet lastig’ moet maken. Zo ver is de geest des geloofs van Luther geweken, dat men hem tot een boer maakt, die een les van bescheidenheid in het gebed geeft, in plaats van hem te laten spreken als een geestelijk dokter, gelijk hij was; of het moet een drukfout zijn? Doch welk een corrector moest het zijn, die zulk een ongelukkige inlassing kon laten staan! Overigens, welk schrijver heeft niet wel eens van soortgelijke ongelukkige drukfouten groot verdriet gehad?

18:32. DE LAATSTE POGING.

Nog zeide Abraham: Dat toch de Heere niet ontsteke, dat ik alleenlijk ditmaal spreek: misschien zullen er tien gevonden worden? En Hij zeide: Ik zal haar niet verderven om der tienen wil. Toen ging de Heere weg, als Hij geëindigd had tot Abraham te spreken. Ziet hoe het geloof gemeenzaam maakt met God, en stout om van Hem te eisen. Een ander zou reeds lang opgehouden en gemeend hebben, dat hij voor dertig of twintig het geheel ontvangende, reeds een grote buit verkregen had; doch neen, God is lankmoedig, en de lankmoedigheid Gods en de vrijmoedigheid des geloofs gaan samen. Abraham hield aan en trok, altijd onder een andere vorm, altijd meer naar zich toe, totdat hij komt op tien; doch nu durfde hij niet meer. Hij dacht echter, dat er in zulk een grote stad ten minste wel tien mensen, die God vreesden, zouden gevonden worden. Doch er waren geen tien in geheel Sodom en Gomorra. Abraham had dus niet genoeg gebeden. Hij had nog meer moeten dingen; ook tot vijf toe zou het hem zijn toegestaan, want er waren slechts vier, die te behouden waren, waarvan slechts drie behouden werden. Doch zo is het, altijd ontbreekt het aan de zijde des mensen, niet aan de zijde Gods. Niet de olie in de kruik der weduwe hield op, omdat de vaten vol waren, maar omdat er geen ledige vaten meer waren. Abraham meende dus veel te hebben, en hij had niets. Maar God doet boven ons bidden en boven ons denken. Hij spaarde nochtans Lot en de zijnen, ofschoon Hij er niet toe gehouden was. God verhoorde dus Abraham niet, en toch verhoorde Hij hem wel, want het was Abraham bijzonder om Lot te doen, doch het kwam niet in zijn gedachte, om voor deze alleen te bidden, neen, deze omwikkelde hij een en andermaal, en altijd wederom. op nieuw met al de honderden en wellicht duizenden, die in Sodom woonden. Uit al de geschiedenissen des Bijbels, doch bijzonder uit de volgende, kunnen wij de les trekken, dat ‘de godzaligheid tot alle dingen nut is, en de belofte heeft beide van dit en van het toekomende leven.’ En in alles werkt de Heere tot zijn eer. Zijn wil geschiedt zowel op de aarde in alle aardse, als in de hemel in alle hemelse dingen.

24:1. ABRAHAMS RIJKDOM.

Abraham nu was oud en welbedaagd, en de Heere had Abraham in alles gezegend. Over het geheel genomen, zijn het niet vele edelen en aanzienlijken, die God tot het koninkrijk der hemelen heeft uitverkoren, doch opdat de arme de roem niet zou overblijven, dat het enkel armen zijn, die rijk in God worden gemaakt, zo heeft God, in zijn vrijmachtige genade, ook sommigen der zijnen met tijdelijke goederen overvloedig gezegend en tot toonbeelden van zijn veelvuldige goedertierenheid gesteld. Het is alleen het hart, dat rijk kan zijn in God, en is ons hart zodanig gesteld, dan zijn wij, moge armoede of rijkdom ons deel zijn, Gods kinderen, en deze weten met Paulus, even goed overvloed als gebrek, en even goed gebrek als overvloed te hebben, schoon het ene wat pijnlijker is dan het andere; doch zij eerbiedigen de wil van God, en weten dat het lijden en het verblijden van dit leven kort is. Abraham was rijk, maar de Schrift prijst hem enkel vanwege zijn geloof, en omdat hij aan zijn ganse huis de weg Gods leerde. In zijn huis was alles besneden en in het verbond Gods gebracht, en tot op dit zelfde ogenblik verkrijgen al de gemeenten des Heeren de zaligheid door hetzelfde geloof dat in Abraham, als de vader van het ganse huis was. Daarom wordt ook de hemelse geluksstaat een rusten in Abrahams schoot genoemd. De eeuwige Zoon was in de schoot des Vaders; de gelovigen zijn in de schoot van Abraham, en ieder gelovige heeft ook wederom een schoot, waarin de zijnen rusten. Doch wie vinden wij nu in de schoot van de rijke Abraham? De arme Lazarus. Zo werd dan de verstotene van de rijke man op de aarde, aangenomen door de rijke man in de hemel, waar allen rijk zijn als Abraham. Doch hoe was het op de aarde? De Heere had Abraham in alles gezegend; evenwel nu was hij oud en wel bedaagd. Zeker was hij rijk, ja geheel Kanaän behoorde hem toe in de toekomst, doch zijn allereerste bezitting daarin was een graf, gelijk bij ieder gelovige de allereerste bezitting van de aarde, die hij beërven zal, een graf is. Hij had zijn geliefde dode voor zijn aangezicht begraven, en nu dacht hij er aan, om de ledige plaats van Sara te vervullen met een vrouw voor zijn zoon, niet uit de Kanaänieten, maar uit zijn eigen geslacht, het geslacht van Sem. Wij zien hieruit, dat Abraham wel gemeenschap hield met de Kanaänieten, in wier midden hij woonde, in uitwendige dingen of bijzaken, maar volstrekt niet in de dingen Gods of de hoofdzaken des levens. Dit onderscheid moeten ook wij, bij ons verkeer in en met de wereld, in het oog houden.

24:2. DE ZENDING VAN ELIËZER.

Zo sprak Abraham tot zijn knecht, de oudste van zijn huis, regerende over alles wat hij had: Leg toch uw hand onder mijn heup, opdat ik u doe zweren bij de Heere, de God des hemels en der aarde, dat gij voor mijn zoon geen vrouw nemen zult van de dochters der Kanaänieten in het midden van welke ik woon, maar dat gij naar mijn land en naar mijn maagschap trekken zult, en voor mijn zoon Isaac een vrouw nemen zult. Wij ontwaren in dit en het verder gedeelte van Abrahams samenspraak met Eliëzer, een tederheid van betrekking, zo als zij tussen de vroomste heren en knechten onder ons niet tederder zijn kan. Trouwens Abraham had hem het bestuur over al zijn goederen in handen gegeven, en had eerst gemeend dat Eliëzer, zijn erfgenaam zou zijn, en toen Ismaël was geboren, dat deze het zou zijn. Doch nu had God hem uit Sara, Isaac gegeven, en wel verre dat Eliëzer hierdoor in dienstijver verkoeld zou zijn, was deze getrouwe knecht, zo het mogelijk ware, nog meer aan zijn heer en diens zoon Isaac verbonden geworden. Doch Eliëzer was ook een gelovig man, en de God van zijn heer Abraham was ook zijn God, wiens naam hij aanriep en bij wie hij zwoer, zodat hij deel had aan de belofte, even als zijn heer Abraham en diens zoon Isaac. Doch men moet dit alles bij hem opmerken: want hij zelf toont het niet, maar plaatst zich op de achtergrond, alsof hij geen andere hoedanigheid had dan die van Abrahams knecht. Abraham, nog vervuld met de gedachte aan Sara.'s verscheiden, en aan de mogelijkheid van zijn eigen aanstaande dood, stelde thans Eliëzer aan tot voogd over zijn zoon Isaac, en maakte hem aansprakelijk om zijn zoon noch in Kanaän een Kanaänitische vrouw tot echtgenoot te nemen, noch om hem weder naar het land zijner vaderen terug te brengen, (want waar God ons uitgebracht heeft, moeten wij ons zelf niet weder inbrengen) terwijl hij voorts, zo als later blijkt, het gehele beleid dezer zaak in 's Heeren handen geeft. De eedplechtigheid bestond in het leggen der rechterhand aan Abraham's heup, omdat de heup de bron van het toekomstig geslacht vertegenwoordigt, (Genesis 46:26, Exodus 1:5, Richteren 8:30.) en dus ook het heilige zaad, Christus. De handelingen en de woorden van de eed zijn dus eenzelvig. Door het leggen van zijn hand aan Abrahams heup, zwoer Eliëzer bij Hem, die nog in Abrahams heup was, te gelijk zijn naam aanroepende, als de God des hemels en der aarde. Daarom is ook de ontwrichte heup Jacob’s de vertegenwoordiging van de lijdende Christus, want alles in de Schrift is verbonden met Golgotha. Hieruit verklaart zich de hoge betekenis, welke geheel Israël aan deze ontwrichting hechtte, door de gedachtenis er van te bewaren in al hun geslachten, in het niet eten van het vlees, waarin de toen verwrongen zenuw, pees of spier bij hun slachtvee voorkomt.

24:8. ABRAHAMS VERZEKERDHEID.

Maar indien de vrouw u niet volgen wil, zo zult gij rein zijn van deze mijn eed,' alleen lijk breng mijn zoon daar niet weder heen, Eliëzer had tot Abraham gezegd: Misschien zal die vrouw mij niet willen volgen in dat land, zal ik dan uw zoon moeten wederbengen in het lan4 waar gij uitgetogen zijt? Dit was een natuurlijke zwarigheid, welke zich altijd tegen de dingen des geloofs en des geestes stelt, doch die even als de steen van Jezus graf door hoger hand wordt weggenomen. Doch ofschoon Abraham, door zijn geloof aan de trouwe Gods, zich verzekerd hield, dat God voor zijn zoon een vrouw zou uitverkiezen en gewillig maken om Eliëzer te volgen zo zag hij echter niet uit de hoogte op de kleingelovigheid van Eliëzer neer, maar hij boog zich tot hem neer, en keurde zijn zwarigheid niet onmogelijk; want de verzekerdheid van de goede uitslag moest Eliëzer niet van Abraham, maar van God ontvangen. Er heerst in geheel het antwoord van Abraham aan Eliëzer een heilige beving en vreze Gods. Abraham hoopt op God, dat deze de zaak zal doen gelukken, maar hij verwacht dat enkel als een bewijs te meer van Gods genade en barmhartigheid. En zo is het altijd in alles bij de gelovige. De verzekerdheid is geen vermetelheid; ofschoon een gelovige weet, dat hij niet vallen kan, zo werkt hij met een heilig vrezen en beven zijns zelfs zaligheid. Even als Paulus die, toen hij schipbreuk leed, bij de zekerheid dat hem al de zielen der mede opvarenden geschonken waren, toch met vrezen en beven op alles het oog bleef houden, zorgende dat niemand ontvluchtte en zich zelf redde, opdat de belofte Gods niet door zijn schuld te niet gedaan werd.

24:11. ELIËZER BIJ DE WATERFONTEIN.

En hij deed de kamelen neerknielen buiten de stad, bij een waterput, des avondtijds, ten tijde als de putsters uitkwamen. Terwijl de kamelen neerknielen, buigt ook Eliëzer zelf zij n knieën voor de God zijns heren Abrahams, die ook zijn God was, en vraagt Hem om het welgelukken zijner zending, en om de bekrachtiging van een teken, door hem gesteld, waardoor hij de door God voor zijn jeugdige meester bestemde vrouw kon onderkennen. Wij zien hier de ware aard des gebeds. Zonder enige opsiering van woorden, roept hij God aan als de Alwetende, die alle dingen in zijn hand heeft, en die te gelijk de God is van het verbond, waardoor Hij zich verbonden heeft naar de aanroeper zijns naams te horen. Ik sta bij de waterfontein, zei hij; hij had zich zelf daar niet gebracht, God had hem deze zo bijzonder geschikte plaats aangewezen. Hij vond daarin de aanleiding en de vrijmoedigheid om 's Heeren verdere leiding en onderrichting te vragen, even als ook Paulus, bij het doorwandelen van Athene, zich aangetrokken gevoelende door een altaar aan de onbekende God, daaruit aanleiding en vrijmoedigheid ontving, om de Atheners die onbekende God te verkondigen. Voorts had Eliëzer, wat hem zelf betreft, wel kunnen wachten, totdat putsters uitgekomen waren, doch dewijl het de belangen zijns meesters gold, toont hij hier en vervolgens een zekere haast. Zonder omweg ging hij telkens recht op zijn doel af. Daarom wenste hij een onderscheidingsteken te hebben, waaraan hij 's Heeren keus zou kunnen onderkennen. En de gelovigen mogen tekenen begeren, doch altijd alleen zulke tekenen, als in de gewone natuurlijke loop der zaak voorkomen, en niet zo als de Joden, iets tegennatuurlijks en buitengewoons, zo als een teken uit de hemel. Wij weten dat de hemelse dingen onder de aardse dingen verborgen zijn, en daarom mogen en moeten wij letten op de tekenen en wenken, die God ons door de aardse van de hemelse dingen geeft. Ook zien wij hier de zo noodzakelijke als plichtmatige voorbidding der heiligen voor elkander. Het gebed van Eliëzer is: Doe weldadigheid bij Abraham, mijn heer! En Abraham bad ongetwijfeld te huis: ‘Doe weldadigheid bij Eliëzer!’ En zie, nog gedurende het gebed, komt de verhoring.

24:15. REBEKKA.

En het geschiedde, eer hij geëindigd had te spreken, ziet, zo kwam Rebekka uit, welke geboren was aan Bethuel, de zoon van Milka, de huisvrouw van Nahor, de broeder van Abraham, en zij had haar kruik op haar schouder. Van het gebruik dat zij van deze waterkruik zou maken, hing het af, of zij de uitverkoren maagd was, die Eliëzer zocht. Ook de Heere Jezus stelde de ontmoeting van een man met een waterkruik, tot een teken van het huis, waar de discipelen moesten ingaan om het Pascha te bereiden; en wie denkt niet bij de vraag van Eliëzer aan Rebekka, om hem een weinig water te drinken te geven, aan dezelfde vraag van de Heere bij de fontein van Jakob aan de Samaritaanse vrouw? Rebekka zeide: Drink mijnheer! en zij haastte zich en liet haar kruik neder op haar hand, en gaf hem te drinken. En als zij nu voleindigd had hem te drinken te geven, zeide zij: Ik zal ook voor uw kamelen putten totdat zij voleindigd hebben te drinken. En zij haastte zich, en goot haar kruik uit in de drinkbak, en liep weder naar de put om te putten,. en zij putte voor al zijn kamelen. Eliëzer zag hiermede het teken vervuld, dat hij zelf gesteld had. Het was het kenteken ener dienstvaardige jonge dochter, die verwachting gaf, eenmaal een zorgvuldige huismoeder te zullen worden. Hij zocht een nederige, uit liefde tot alle dienst bereidvaardige vrouw voor zijn heer, en hij had haar gevonden. Rebecka was niet enkel vriendelijk en beleefd jegens de vreemdeling, maar ook ten hoogste gewillig, om hem niet alleen de gevraagde dienst te bewijzen, maar ook om ongevraagd dezelfde dienst aan zijn lastdieren te vervullen; ja, zij deed dit met een ijver en haast, als ware zij bevreesd, dat haar dit werk uit de hand kon genomen worden. Kon zij niet een der dienstmaagden of dienstknechten van haar vader of broeder geroepen hebben, ja stonden de mannen uit Eliezers gevolg niet bij de kamelen, die zij haar kruik had kunnen toereiken, opdat deze de lastdieren te drinken gaven? Doch het viel haar niet in zulks te doen. Zij deed het zelf te gaarne; zij zelf bood zich ongevraagd aan tot deze dienst, en liep naar de fontein, en wierp haar kruik er in, en stortte haar uit in de drinkbak, die voor de kamelen geplaatst was, en ging weder heen om op nieuw te putten, en zo rust zij niet, totdat al de kamelen volkomen gedrenkt zijn. Nu, in deze dronk koud waters, in deze kleine dienst is haar tijdelijk en eeuwig geluk besloten! Eliëzer had het werk, dat Rebekka met zo veel ijver volbracht, tot het einde toe met bewonderend stilzwijgen aangezien. Ofschoon verzekerd, dat zij de afgebedene en uitverkorene was, haastte hij zich echter ditmaal niet, om volkomen verzekerd te zijn. Zo vroeg ook later Gideon een tweede teken van de Heere, niet uit ongelovigheid, maar om volkomen verzekerd te zijn. Eerst vroeg Eliëzer haar wie zij was? En toen hij vernam, dat zij uit de maagschap zijns heren Abrahams was: of er plaats was om ten huize haars vaders te vernachten? En wederom antwoordde Rebekka met die beminnelijke eenvoudige vrijmoedigheid en beslistheid, die zulk een grote kracht op anderen uitoefent, en wederom was zij dadelijk gereed, om in haars vaders huis voor het gehele gevolg van Eliëzer te zorgen. Reeds nu was in haar karakter een Jacob en Ezau te zien. De eerste gedachte van Eliëzer was, om zich voor de Heere neder te buigen en God voor de verhoring zijner gebeden te danken. Zo moeten ook wij altijd alleen dankzeggend spreken over de ondervindingen van 's Heeren gunst, zonder alle verdere ophef. Vervolgens haalde Eliëzer uit zijn voorraad enige versierselen te voorschijn, waarmede hij Rebekka versierde. God had Abraham rijk gemaakt, ook in goud en zilver; hiervan maakt nu Eliëzer gebruik ten dienste van de Bruid zijns heren, en zo was het ook hier en op deze wijze dienstbaar in Gods koninkrijk.

24:16. DE SCHOONHEID VAN REBEKKA.

En de jonge dochter was zeer schoon van aangezicht. Zij was een door God toebereide Bruid voor Isaac, die de Heere lief had; want hij was een voorbeeld van Christus. Reeds als gespeend kind door Ismaël veracht, en op zijn dertigste jaar ter slachting op het hout uitgestrekt, was Isaac vooral uitnemend door zijn stille lijdzame godsvrucht. Hij stond hiermede tussen zijn vader Abraham, de vorstelijke heldhaftige geloofsheld, en zijn zoon Jacob, de worstelaar met God en mensen in, en maakte er als het ware de overgang van uit.

24:29. LABAN.

En Rebekka had een broeder, wiens naam was Laban. Bethuel, de vader van Rebekka, was ongetwijfeld zeer oud en weinig geacht in zijn huis; althans Laban had er het hoogste woord. Welk een tegenstelling met het huis van Abraham! Men ziet het terstond, waar God waarlijk gevreesd wordt en waar niet. Rebecka had, verstandig genoeg, haar moeder de zaak te kennen gegeven; doch de kostbare gouden armringen en .het gouden voorhoofdversiersel trokken terstond het oog van Laban, die hebzuchtig van aard was (zo als later overvloedig bleek), zodat hij terstond naar buiten liep, en de rijke gezant met zijn gevolg binnen nodigde met de woorden: Kom in gij gezegende des Heeren! Want ofschoon Laban zelf ongodsdienstig was, zo kende hij nochtans de taal des geloofs en der godsvrucht, die in zijn stam en in zijns vaders huis niet vreemd was. Wat Eliëzer betreft, deze kon zich zonder de voetwassing niet als de gast van Bethuel beschouwen; doch dit verricht zijnde, weigerde hij iets tot zijn verkwikking te nuttigen, alvorens zijn last te hebben opengelegd. Hij verhaalde nu de leiding Gods met hem op de weg gehouden, als een Goddelijke bekrachtiging der zaak. Hij trad tot dat einde breedvoerig in al de bijzonderheden, omdat hij in het huis van ongelovigen was. Hij verzweeg ook niet de verwachting van Abraham van deze zending, evenmin als hij zich de smaad van Christus, de voor de wereld belachelijke zaak schaamt, dat Sara in haar ouderdom zijn heer een zoon gebaard had, en deze de enige erfgenaam was van alles. Doch daar hij Labans karakter reeds heeft doorzien, zo werpt hij ook niet de paarlen voor de zwijnen, maar spreekt bepaald tot hem over de tijdelijke zegeningen van zijn heer Abraham. En dit alles wordt door Eliëzer verenigd met zo veel aanbiddende eerbied voor Jahweh, en zo vele blijken van zijn gehechtheid en trouw aan zijn heer, en met zo veel aandrang, wat de zaak betreft, dat Laban en al de huisgenoten toegaven. Trouwens als God wil, moeten de ongelovigen de gelovigen naspreken en zich onderwerpen, al is het ook geveinsdelijk. Ja, meermalen legt God de wildste vijanden, even als de wildste dieren, een breidel in de mond. En toen nu de zaak was toegestaan, dankte Eliëzer niet Bethuel noch Laban, maar de Heere, en maakte hij alle spoed; en toen het gevoelen van Rebekka gevraagd werd, was zij weder even besluitvaardig, zodat de terugtocht onmiddellijk werd vastgesteld.

24:60. DE ZEGEN OVER REBEKKA.

En zij zegenden Rebekka en zeiden tot haar: O, onze zuster! werd gij tot duizenden miljoenen, en uw zaad bezitte de poort zijner haters. Of zij er bij dachten of niet, zij moesten zegenen, even als later Bileam menend of niet menend, zegenen moest; en wat zij zeiden, zou vervuld worden. Abraham zelf zou zo veel niet hebben durven zeggen; juist door de grootste vijanden laat God ons meermalen de grootste zegeningen aankondigen.

24:61. DE TERUGTOCHT.

En die knecht nam Rebekka en toog heen. Eliëzer volgde de Heere en allen volgden hem. Daar gaat nu het lieve gezelschap weder naar de tenten van Abraham en Isaac, vermeerderd met een beminnelijke bruid met haar dienstmaagden en haar voedster Debora, die later, ook onderweg naar Kanaän, onder een eikenboom zou begraven worden. Isaak nu kwam van daar men komt tot de put Lachai-roi; aan dezelfde put, alwaar de Heere zich aan de moeder van zijn tegenstander Ismaël had geopenbaard, toen zij gevonden werd van Hem, die zij niet gezocht had. En Isaac was uitgegaan om te bidden. Alleen deze trek kenschetst Isaac in zijn stille godsvrucht: Hij was een biddende ziel, en zou hij thans niet bidden nu er zulk een gewichtige zending plaats had? En zie, hetgeen waar hij om bad, was nabij; zo verhoort de Heere ons reeds terwijl wij bidden, doch het wordt ons somtijds later, op 's Heeren tijd, en naar zijn wijze raad, kenbaar gemaakt. Eerst kwamen nu de kamelen, en toen Eliëzer en toen Rebekka, zodat zich alles langzaam als uit een wolk ontwikkelde. Reeds in de verte zag Rebekka Isaac, en vermoedde dat hij het was. Op haar vraag aan Eliëzer ‘wie die man was?’ antwoordde hij eerbiedig: dat is mijn heer, en afglijdende van haar kameel, liet zij, naar oosters gebruik, haar sluier vallen, en nu steeg ook Eliëzer af, om aan zijn heer verslag van zijn zending te geven.

24:67. ISAAC EN REBEKKA.

En Isaac bracht haar in de tent van zijn moeder Sara, en hij nam Rebekka, en zij werd hem ter vrouw, en hij had haar lief Alzo werd Isaac getroost na zijner moeders dood. Deze laatste uitdrukking toont de grote droefheid aan, welke Isaac over de dood zijner moeder gevoelde; ook wordt de tedere betrekking van Isaac tot Rebekka na duizend jaren, nog heden met dezelfde uitdrukking uitgesproken; hij had haar lief Trouwens als wij de aartsvaderlijke tenten binnentreden is het ons, alsof wij de woningen binnentreden van vrome vrienden van onze tijd. En wat in het bijzonder het huwelijk van Isaac en Rebekka betreft, het was zo ver men dat zeggen kan, volmaakt in geloof en liefde. Het was een huwelijk, dat reeds in zij n aanvang door al de handelende personen in de vreze Gods werd tot stand gebracht. Abraham en Eliëzer ondernamen de zaak met God, Rebekka werd gekend aan de beoefening van een Christelijke plicht, om meer te doen dan gevraagd, om twee mijlen te gaan, waar slechts Een mijl geëist wordt. En Isaac? Hij bad. Daarom is dat huwelijk een toonbeeld van al zulke huwelijken, op welke Gods zegen is te wachten.

JACOB.

De drie aartsvaders Abraham, Isaac en Jacob verschillen bij een geloof, van elkander in velerlei opzicht; trouwens anders behoefde er ook slechts een aartsvader geweest te zijn. Ziet, Abraham; welk een koninklijk gelovige! Zijn karakter was grootheid: het was als in een zonnig landschap met slechts enkele slagschaduwen, die er snel weder van wegtrokken. Zijn geloof had iets heerlijks. Zijn omgang met God was vrijmoedig. Altijd handelde en bad hij voor anderen. Van zijn eigen zaligheid spreekt hij niet, zo zeker was hij er van. Aan anderen had hij enkel te geven, hij zelf ontving niet dan van God. Hij was een vers geplukte uit de volken: in hem was de volheid der kracht. Half Azië is uit hem. En daarenboven is hij nog in een hogere zin vader: de vader van een iegelijk die gelooft. Doch niet allen kunnen Abrahams zijn. De smaragd en robijn zijn evenmin door mensenhanden gemaakt, als de diamant, en toch, hoe verschillen zij! Het karakter van Isaac was niet schitterend. Zijn leven was een stil, innerlijk verborgen, biddend leven. Hij was iemand, die zich in de wereld niet te huis kon vinden. Abraham was in alles heer in zijn huis; Isaac meer buiten de dingen van zijn huisgezin, terwijl Rebekka, zijn huisvrouw, geheel in de zaken van het leven was, zo als wij later zien zullen. Er was in alles iets overgegevens in Isaac, iets lijdzaams, zonder tegen te worstelen. Hij werd ten offerande gebonden en neergelegd op het altaar als een lam, en hij zweeg; welk een overgave van zich zelf! Hij was hierin het beeld van Christus. Wat zoon zou zich door zijn vader laten offeren? Doch Isaac was een godvruchtig kind, en hij gaf hier het hoogste bewijs zijner onbepaalde kinderlijke gehoorzaamheid. Ook zondigde hij weinig, en had een uiterst, teder, zachtmoedig hart. Hoe diep bedroefde hij zich over de dood zijner moeder, en met welk een innige liefde verbond hij zich met Rebekka! Abraham was meer een man, die zich naar buiten toonde; waar het te pas kwam, weerde hij zich. Isaac week voor zijn meerdere. De heldenaard van Abraham was in Ismaël overgegaan: Ismaël had Abraham's zwaard geërfd. Isaak was de van God gezegende gelijk Abraham. Hij werd groot, en groter, totdat hij zeer groot was. Hij verkreeg alles door het gebed, en wel in dubbele mate. Hij bad om een zoon en ontving twee zonen. Zo heeft God voor ieder der zijnen iets, en wel iets anders; want wij kunnen allen niet dezelfden zijn. Jacob staat ons veel nader dan de andere aartsvaders. Wel staan wij in onafgebroken betrekking tot Abraham, als tot de vader der gelovigen, maar Jacob hebben wij gedurig als een toonbeeld voor ons in ons leven. Hij was meer een gewoon mens, gelijk wij allen zijn. Hij was geheel in het gewone, dagelijkse leven, en zondigde veel. Er was in hem een gemengdheid van onoprechtheid en oprechtheid, die ons allen niet vreemd is. Er zijn onder ons meer Jacob's, dan Abraham's en Isaak's. De Jacobs-natuur is in ons allen de meest heersende natuur. Ook was Jacob een van die bijbelheiligen, die het meest heeft geleden. Geen der aartsvaders had gediend; Jacob diende zo vele jaren! Doch zo rijk is God in vergoedingen, dat

Hij Jacob juist door zijn lijden gelijkvormigheid gaf aan Christus. Wij zouden van Jacob zeggen: hij was een beproefd Christen. Zijn leven was een gedurige kwelling. Alleen de zeventien laatste jaren zijns levens waren jaren van rust, en wel van zulk een liefelijke rust, als hij nooit gesmaakt had. Jacob moest onze zonde, onze ellende, en ons te boven komen van die beide in het geloof, door de genade van God, vertegenwoordigen. Daartoe moeten wij Jacob's leven niet bij gedeelten, maar in zijn geheel beschouwen. Jacob is het beeld van de verloste zondaar. Hij werd in gedurige worsteling geleid. Zijn dagen waren niet alleen kort en zat van onrust, maar uiterlijk valt hij ook in grote zonden, ja zijn eerste misstap heeft gevolgen, die zich door geheel zijn leven uitstrekken; maar de verlossende liefde Gods doet zelfs de kastijdingen tot bronnen van meerdere heerlijkheid worden. Daarom is niet Abraham en niet Isaac het hoofd der twaalf stamvaders, maar de bedrieger Jacob, in de weg der vergeving, en niet zonder kastijding. Zo openbaart Christus zijn zondaarsliefde reeds in het Oude Testament. Jacob is aan de ene kant een gelovig kind van God, en hiermede een voorbeeld voor ons van Gods kastijdende liefde, maar tevens van dat geloof, dat alles kan loslaten, behalve de genade Gods en de belofte in Christus. Verder zien wij in Jacob, dat de verdrukking de moeder is der verrassendste zegeningen. Uit teleurstellingen doet God de schoonste vruchten groeien. Lea werd niet door Jacob bemind, zij werd hem opgedrongen, en toch ontving Jacob uit haar Juda, uit wie de Christus zou voortkomen. En zo was het in alles. Of is het niet opmerkelijk, dat de aartsvader hun kinderen eerst als uit de dood terug kregen voor goed? Abraham zijn Isaac, en Jacob zijn Jozef, dertien jaren als dood door hem betreurd. Daarentegen komen ook de bitters te teleurstellingen uit hetgeen wij vurig gewenst en buiten God verkregen hebben. Hebben wij dus iets, dat wij van ganser hart gewenst, maar als Jacob de zegen, eigenmachtig in bezit hebben genomen, laat ons dan toezien, want er ligt een roede in verborgen, niettegenstaande bij de gelovige de genade Gods ten laatste de bovenhand behoudt. Immers wat leed niet Jacob behalve van anderen, van zijn kinderen! En dat waren toch kinderen, niet zo als Ismaël en Ezau, waarvan men zeggen kon, dat zij buiten de belofte waren; neen, zij allen waren de grondpilaren van het gebouw, dat in eeuwigheid zou blijven. Zij waren de Heere opgedragen. Jacob had voor hen gebeden, en toch waren zij zulke boze kinderen, dat zij, met Levi aan het hoofd in wie al de hogepriesters en priesters van zo vele eeuwen waren, een gehele stad verraderlijk konden overvallen en uitmoorden; en met Juda aan het hoofd, in wie al de koningen waren, en in wie de Messias was, hun broeder konden verkopen en hun vader konden beliegen. Ja zij waren des Heeren, maar niet om tot vermaak van Jacob te zijn. Jacob mocht geen twaalf zonen, de een nog gehoorzamer dan de andere, rondom zich hebben in zijn leven; dat mocht hij eerst hebben op zijn sterfbed; toen stonden allen voor hem als des Heeren door geloof en belijdenis, als de pilaren van het huis Gods, en hij zegende hen. Maar bij zijn leven, neen, toen had hij wel in zijn kinderen de zegen, maar hij had er geen genot van. (Zo had ook Abraham Kanaak, maar hij had er geen genot van). Zelfs Jozef, een engel onder zijn kinderen, hij had er geen genot van, en toch het einde is voor de gelovige door de genade van God altijd goed. Toen Jacob uitgeweend had over Jozef, toen leefde Jozef weder voor hem. En hoe heerlijk zien wij nu Jacob wonende in Egypte, terwijl zijn zoon onderkoning is van het machtigste rijk van die dagen, of terwijl hij de schatten der toekomst uitdeelt aan zijn zonen, en de Christus ten geschenke geeft aan Juda!

32:1. DE VERSCHIJNING DER ENGELEN AAN JACOB.

Jacob toog zijns weegs en de engelen Gods ontmoetten hem. Jacob komt terug met rijkdom, maar in doodsgevaar; in vreze niet alleen voor de mensen, maar ook voor God; en wat is het eerste dat hij ziet? een menigte van het heirleger des hemels. Heerlijke ontmoeting! Hiermede rustte God hem toe tot de naderende strijd. Even als een leger eer het slag levert, door hartverheffende muziek versterkt en ten strijde aangevuurd wordt, zo Jacob. Een heir, twee heiren van engelen, welk een bemoediging! Zo zag hij dan de Engel des Heeren met zijn heir rondom zich gelegerd. Hij zag zo tot zijn dienst gereed, gelijk ze allemaal gedienstige geesten zijn, uitgezonden ten dienste dergenen, die de zaligheid beërven zullen. Het is de ondervinding van vele gelovigen, dat zij op zware beproevingen gesteld worden de, daartoe eerst door grote Goddelijke zegeningen worden voorbereid. Bij al de openbaringen Gods aan Jacob, komen hem nu nog ook de engelen Gods tegemoet, tot een verzekering, dat zij bepaald tot zijn dienst, wacht en bescherming stonden, als zijnde hij tot de zaligheid geroepen. Zij moesten hem aan Bethel herinneren, waar hij ze uit de hemel op de aarde zag nederdalen en opklimmen, en God hem de belofte gaf des tegenwoordigen en des toekomende levens, het verbond met zijn vaderen Abraham en Isaac gesloten, met hem vernieuwende. Trouwens hij was toen een vreemdeling en zwerveling geworden, en had hiermede iets gelijkvormigs met zijn vaderen gekregen, waarvan anders tot nu toe weinig was te zien geweest. En zo werd het harde steenkussen op deze vreselijke, eenzame, verlatene, onveilige plaats, door de tegenwoordigheid Gods, de poorte des hemels voor Jacob, gelijk later ook Stefanus op de peluw van de stenen, waarmede hij gedood werd, de hemel geopend zag. En hoe dikwijls wordt ook voor ons de harde steen, waarop wij slapen, de gedenksteen, waarover wij de zachte olie der dankbare herinnering gieten, om hem altijd weder te herkennen! Trouwens eerst moet er een plaats zijn, waar God met ons gesproken en zich aan ons bekend gemaakt heeft, en wij met Thomas hebben uitgeroepen: Mijn Heere en mijn God! Eerst moet er een Bethel, een verbond, een grond zijn, waar wij op staan, en dan moge God kastijden, wij kunnen alsdan de kastijding verdragen zonder dat ons geloof ophoudt, zonder dat wij tot wanhoop vervallen; want alsdan weten wij, dat God ons niet verstoten, noch zijn goedertierenheid, welk een eeuwige goedertierenheid voor ons geworden is, van ons terugnemen zal. Jacob moest nu eens voor altijd . God van een vaderlijke zijde aanzien. God moest nu voortaan voor hem de God van Bethel zijn, want het is een eigenaardigheid in God, dat Hij, de allergrootste, zich tot de allerkleinste maken kan. Geheel de openbaring is een zich kleinmaken van God. Even als de uitgestrekte stralen der zon zich in een klein brandpunt laten verzamelen, evenzo God. De God van hemel en aarde kan zich maken tot de God van een klein plaatsje, van Bethel, en de God en Vader van alle geesten van alle vlees, kan zich maken als ware hij de God en Vader van Jacob alleen. De volheid dezer waarheid is de menswording Gods. Daarin maakt God zich klein als een kindje, dat groot wordt als wij. .Niemand kan zich ook waarlijk vernederen of klein maken, dan die waarlijk groot is. Wie klein is, kan zich niet klein maken; maar de allergrootste kan zich ook het allerkleinst maken. En dit alles doet God voor mensen, voor ons, om ons te behouden. En zijn we zijn kinderen, zo versterkt Hij ons, alvorens Hij ons in de strijd brengt. Zo zag Jacob Gods engelen, niet om te helpen; nooit helpen engelen de mensen, maar om hem te tonen, dat God helpen kan, dus om de hulp te tonen, en dan moet het geloof die hulp aangrijpen. Immers waar de engelen zijn, is de Heere niet ver. Neen, engelen op zich zelf betekenen niet veel, maar zij betekenen veel als aankondigers van de tegenwoordigheid des Heeren; zo stond ook te Bethel op de top der ladder de Heere zelf; zo zal ook later te Priel de Heere zelf komen.

32:2. MAHANAIM.

En Jacob zeide toen hij hen zag: Dit is een heirleger Gods, en hij noemde de naam derzelver plaats Manahaim, dubbel heirleger. In onze tijd houdt men dagboeken, waarin men het merkwaardige, dat zich aan ons voordoet, optekent, doch in die tijden schreef men weinig, maar gaf men aan de plaatsen, waar merkwaardige zaken voorvielen, daarmede overeenkomstige, daarop passende namen. Geheel het heilige land werd op deze wijze overdekt met gedenktekenen der Goddelijke getrouwheid, met altaren en opgerichte stenen, en namen van plaatsen, die door alle geslachten voortleefden. Dat was wat mooier dan dat dodige schrijven in boeken. Deze naamgeving is de grondslag geweest van geheel de aardrijkskundige en plaatselijke beschrijving van het heilige land, en gaf het eigendomsrecht van Israël op dat land te kennen. Nergens lezen wij dan ook, dat Israël in vreemde landen ooit aan enige plaats namen heeft gegeven.

32:3. JACOB ZENDT BODEN NAAR EZAU.

En Jacob zond boden uit voor zijn aangezicht tot Ezau, zijn broeder, naar het land Seir. Jacob kon niet tot Isaac komen, of hij moest Ezau voorbij, en Jacob gedacht aan zijn zonden, door te denken aan zijn broeder. Of liet hij niet aan hem zeggen: 'ik zend u mijn boden, opdat ik genade vinde in uw ogen?' De twist tussen hem en zijn broeder was nog niet vereffend; hij moest nog vereffend worden, niet alleen met de mens, met Ezau, maar ook voornamelijk met God. De vereffening met God zou van de zijde Gods komen, die met zijn broeder moest van hem uitgaan. Jacob kon gedacht hebben: 'Ezau is maar een natuurlijk mens, het komt er met hem niet op aan.' Maar God zegt: 'het komt er wel degelijk op aan.' Een gelovige moet zich ook jegens de natuurlijke mensen alleszins en in alles betamelijk gedragen. Niemand wordt door het geloof van zijn natuurlijke verplichtingen ontslagen. Daarom zond Jacob boden voor zich uit tot zijn broeder. Hij was zich bewust, dat hij niet behoorlijk met hem had gehandeld, en wilde zich nu verzekeren van in vriendschap door hem ontvangen te worden. Hij liet hem aanspreken en erkennen als zijn meerdere. Tot de knechten spreekt hij wel van Ezau als van zijn broeder, en de terugkerende boden zeggen ook (geheel naar het leven) uw broeder, maar zijn broeder zelf spreekt hij aan als heer, en dit was geen gemaaktheid of bewijs van bangheid, neen! Ezau was werkelijk de eerstgeborene, de meerdere, ofschoon hij de mindere moest dienen. Verder liet Jacob tot Ezau spreken van de menigte vee en have, die hij meebracht, zodat Ezau niet behoefde te vrezen, dat Jacob hem in de weg zou zijn in het trachten naar de vaderlijke bezittingen, en ook misschien om Ezau een weinig ontzag in te boezemen. Overigens zweeg hij wijselijk van het tussen hen beide gebeurde; daarentegen sprak hij van zijn langdurig vreemdelingschap, waarvan zijn broeder wel wist en begrijpen kon, dat hij het daarin niet aangenaam had, en hij meende dat een twintigjarige afwezigheid de zaak tussen hen wel kon doen vergeten. Wij zien in dit alles een groot beleid in Jacob; trouwens hij was in alles een verstandig man, die zijn werk wel overlegde en regelde. Ook is een gelovige naar de Schrift wel moedig, maar niet overmoedig. Nooit verzuimt hij de middelen. Men kan ook al te geestelijk zijn, en men is het, wanneer men alleen geestelijk wil zijn, dus geestelijk ten koste van de natuurlijke middelen, die God ons in handen heeft gesteld. Menigeen zou, een gezicht van engelen gezien hebbende, menen, dat het nu ongeloof zijn zou op natuurlijke middelen bedacht te zijn, om Ezau te bevredigen. God, die Jacob zijn engelen in vrede had doen ontmoeten, zou nu Ezau ook wel in vrede tot Jacob doen komen; doch neen, zo dacht Jacob niet. De ware gelovige zal bij het sterkst vertrouwen op God, nooit de middelen minachten of verzuimen, die dezelfde God, op wie hij vertrouwt, in zijn hand heeft gegeven. Wel verre, dat hij zulk een gebruik der middelen voor ongeloof houdt, zou hij het roekeloos achten en: ondankbaarheid jegens God, wanneer hij geen gebruik maakte van hetgeen de Goddelijke genade hem aanvankelijk, als voorbereiding tot zijn hulp, geeft; want middelen zijn aanvankelijke uitkomsten, zijn beginselen van redding. Gesteld ook dat Jacob zich door dit gezicht van engelen volkomen had gerust gesteld, zo zou de worsteling en de daarop gevolgde zegening geheel zijn achtergebleven. Wij besluiten dus: het vlij tig gebruik der middelen is een kenteken van het oprecht geloof. Neen! Gods bescherming ontslaat ons niet van onze plichten, en onze plichten bestaan in het doen van hetgeen wij kunnen doen. Doch er komt nog iets bij. De gelovigen moeten altijd in de weg der verootmoediging staan, zal God hen verhogen. Zij moeten altijd de minsten zijn bij de mensen, zullen zij de meesten bij God zijn. Reeds voor zijn geboorte was Ezau als de oudere, en Jacob als nochtans de meerdere aangewezen. De mindere zou als zodanig over de meerdere regeren. Gij ziet dus, dat Jacob tegenover Ezau altijd de minste blijven moest, anders had hij zijn recht verbeurd. Nog eens, alleen als de mindere was hij de meerdere; want niet naar de natuur, maar naar de verkiezing Gods was hij de meerdere. Wij herinneren ons het vroeger gebeurde tussen de broeders. Jacob was, ofschoon de zachtste, en zwakste, en lijdzaamste van karakter, de meest beminde zoon van Rebekka. Rebekka zelf was een van de oorspronkelijkste en krachtigste vrouwelijke karakters. Zij wordt zwanger, gevoelt iets ongewoons, en zegt het niet aan Isaac,

maar gaat rechtstreeks naar de Heere, en deze geeft haar een opening van zaken, waarin een wereld van profetie is begrepen. Isaac daarentegen, ofschoon zelf van een zacht karakter, beminde meer de krachtige en heldhaftige Ezau. Dit zien wij meer. De sterke heerst gaarne, en de zwakken zijn het geschiktst om over te heersen, en de zwakke ziet zich gaarne met de sterke gepaard. De voorkeur, die Isaac aan Ezau gaf, was echter enkel zwakheid, en steunde op een reden, die bewees, hoe ver een zinnelijke smaak nog de heerschappij in Isaac had, en toch was het iets kinderlijks in Isaac, dat hij Ezau liefhad, omdat hij van hem dat welsmakende wildbraad ontving, waarop hij zo zeer gesteld was. Maar overigens was Ezau geen beminnelijk kind. Tegen de zin zijner ouders nam hij zich twee heidense vrouwen, en toen hij naderhand hoorde, dat zij daarom Jacob naar zijn oom gezonden hadden, nam hij zich bij deze twee vrouwen nog een derde vrouw uit Ismaël. Dit was toch de bedoeling van Rebekka niet, om nog meer schoondochters te hebben! Doch zo gaat het, als men een onrecht zelf wil herstellen, dan zoekt men het in uitwendige dingen, en vervalt van kwaad tot erger. Tegen een begane misstap is geen ander middel van herstel, dan er God om vergeving voor te vragen, in de weg van berouwen schuldbelijdenis. Jacob daarentegen was van zijn vroegste jeugd af, een goed godvruchtig kind, dat zijn ouders enkel vreugde baarde, en zo was de voorkeur van Rebekka aan Jacob enigszins verschoonlijker. Zij maakte echter een verkeerd gebruik van haar kracht; zij had in meer dan een zaak willekeurig de overhand boven Isaac. De kennis van Jacob's uitverkiezing boven Ezau met betrekking tot de erfenis der belofte, deed haar als handelend persoon in deze zaak optreden. Zij viel in het gebrek van velen, die geestelijke zaken door ongeestelijke middelen willen verkrijgen of bevorderen. Zij en Isaac en Jacob kenden gelijkelijk de belofte, doch zij verstonden elkander niet, en daarmede bedierven zij hun goede zaak. Isaac had gezegd, Ezau te willen zegenen. Wist hij dan niet, dat Jacob de zegen moest beërven? En wist Rebekka niet uit Gods eigen mond, dat de zegen Jacob niet kon ontgaan? Juist daarom was haar zonde zo zwaar. Zij had geen geloof genoeg, om het op het uiterste te laten aankomen en het Gode toe te vertrouwen, dat Hij, hetgeen Hij gezegd had, ook doen zou. In plaats van God voor zijn zaak te laten zorgen, dacht zij: ik moet daarbij zijn, anders gaat het niet goed. Zij wilde zich de zegen, die zij op de weg naar Ezau zag, verzekeren voor haar Jacob. Het is niet te ontkennen, Isaac was niet krachtig genoeg, hij was niet op zijn post, hij lette niet genoeg op zijn kinderen, hij droeg geen genoegzame zorg voor de belofte en de overdracht er van. En toch was het wat te zeggen, zulk een vader te zijn, die een gehele toekomst kon vermaken aan zijn kind! Jacob zelf handelde later in gelijke omstandigheden geheel anders. Ofschoon ook niet meer goed bij het gezicht, wist hij evenwel zeer goed Efraim van Manasse te onderscheiden. Doch wat hij toen deed, de mindere zegenen boven de meerdere, door het kruislings leggen zijner handen op hun hoofden, dat zal hem zeker herinnerd hebben, dat God evenzo zijn vader Isaac de zegen over hem en Ezau had kunnen doen uitspreken en hem gezegd hebben: 'Waarom hebt gij niet geloofd, maar getwijfeld en zijt gij uw moeder meer gehoorzaam geweest dan God?' Ja zijn moeder was in deze zaak de hoofdpersoon geweest, doch daarom moet men nu Rebekka niet westers en naar de natuur, maar oosters en gelovig beoordelen. Een gelovige handelt nooit buiten geloof, maar hij kan met zijn geloof verkeerd handelen. Zij geloofde in de belofte en stelde er de hoogste prijs op, maar zij sloeg haar hand in de arbeid, die God zich zelf had voorbehouden. En de kastijding bleef dan ook voor haar niet uit. Reeds de eerste vrucht van haar bedrog was, dat zij haar lieveling terstond missen moest, en dat zij hem nooit weder zag. En zo was voor Jacob ook reeds de eerste vrucht van zijn bedrog, dat hij het geliefde ouderlijke huis, zijn beminde vader, zijn beminde moeder moest verlaten. En nu Ezau? Zeker, naar de mens beschouwd, schijnt hij een beter mens te zijn dan Jacob. Hoe ruwen woest, hij was oprecht, hij zei het zo als hij het meende, en handelde open en rond. Jacob daarentegen was bedekt en bedrieglijk van karakter. Hij had zijn broeder in een zwak ogenblik, eerst het eerstgeboorterecht afgekocht, vervolgens bedroog hij, al was het ook op aanraden zijner moeder, en niet zonder tegenworsteling, zijn blinde vader, om zijn

broeder de zegen der eerstgeboorte te ontstelen. Zo zien wij meer, dat de gelovigen iets hebben, dat hen beneden de ongelovigen stelt, en waarin de ongelovigen hen beschamen: een richting des levens, een zonde die hun eigen is, en die eerst door het vuur der loutering Gods daaruit moet gebrand worden, zal het goed zijn. Evenwel, er was een groot onderscheid bij God tussen Ezau en Jacob. Ezau mocht oprecht zijn naar de mens en voor de mens, naar het getuigenis der Schrift, naar het getuigenis Gods was Jacob een rechtvaardige en Ezau een goddeloze. Jacob was oprecht voor God; hij stond in de vreze Gods, hij geloofde; hij had God lief, hij had de belofte Gods, aan zijn vaderen gedaan, lief, en haar machtig te worden was het streven van geheel zijn leven. Reeds bij zijn geboorte zien wij hem onbewust en profetisch in worsteling tot dat einde. (En in de stamvader wordt het volk gerekend. Het woord: de meerdere zal de mindere dienen, moest vervuld worden zowel in het volk Israël als in Jacob). Had Jacob nu, bij deze godsvrucht, bij dat geloof, de lijdzaamheid gevoegd, zo zou God hem zijn begeerte gegeven hebben, zonder dat hij zich bezondigd had; doch nu miste hij de lijdzaamheid en wat hij deed was een onvolmaakt werk. Trouwens, zij n geloof was nog niet geoefend; hij had nog maar een jongelingsgeloof, en wat doet hij nu? Hij doet een geestelijke diefstal, hij steelt een zegen; zo dwaas zijn de gelovigen! Zij vergrijpen zich meestal aan hetgeen het hunne is, en zijn dieven van hun eigen goed. Even als een kind, dat morgen jarig is, en heden iets fraais komen en in de kast zetten ziet. De begeerte drijft hem er heen; hij opent de kast en neemt het weg, hij steelt het. Och, dat hij gewacht had tot morgen, dan zouden vader en moeder het hem gegeven hebben, doch nu, ofschoon hij zich aan zijn eigen goed vergrepen heeft, moet hij er voor gestraft worden. Ook Jacob is er voor gestraft geworden, want de eerste plicht van een gelovige is een eerlijk man te zijn, geen slinkse wegen zijn hem geoorloofd. God verwijt nooit een vergeven zonde, maar Hij maakt er iets anders van: een roede die ons kastijdt. Vandaar de verkeerdheid der wereld, die zegt: ‘De Christenen hebben het gemakkelijk, zij zondigen en het wordt hun vergeven.’ Zij vergeet de kastijding. Het wordt hun vergeven, maar de gevolgen zijn dikwijls een verwikkeling voor geheel hun leven. Gelijk David het zwaard, dat hij tegen Uria gekeerd had, omgekeerd zag tegen zich zelf al de dagen zijns levens, zo Jacob zijn bedrog. Hij werd geslagen met de tak van de boom, die hij zelf geplant had: hij had bedrogen, hij werd bedrogen. Eerst door Laban, door hem zijn dochter Lea in plaats van Rachel ter vrouwe geven, en daarmede op nieuw zeven j aren aan zijn dienst te verbinden. Hierdoor werd Jacob de eerste aartsvader, die als Lamech uit Kain en als zijn broeder Ezau, meer dan Een vrouw had, hetwelk, behalve de ergernis, een oorzaak was van onnoemelijk veel huiselijk verdriet. Vervolgens werd Jacob door Laban bedrogen in het menigvuldig veranderen van zijn loon; want Laban was een uiterst geldgierig mens. Toen zijn zuster, Jacob’s moeder, ter vrouw voor Isaac werd gevraagd, was hij zeer wel te spreken, omdat Eliëzer rijke geschenken medebracht; maar Jacob, zijn neef, die niet anders medebracht dan zijn staf, moest werken, anders kon hij hem niet gebruiken. En terwijl Jacob dit deed werd hij onophoudelijk door hem gekweld en in zijn loon beknibbeld, totdat God zelf Jacob liet onderwijzen, hoe hij zijn kudde moest laten koppelen, om te midden van al deze knevelarijen nochtans een rijk herdersvorst te worden. En dit alles duurde twintig jaren. Twintig jaren, waarlijk het zijn geen twintig dagen! Doch toen zei God ook: ‘het is genoeg, trek op naar uw vaderlijk huis.’ Doch nu werd Jacob door zijn eigen kinderen bedrogen; eerst door de Sichemiten onder een schoon voorwendsel te doden, en later in het toezenden van de bebloede rok van zijn zoon Jozef. God straft de misdaden, doch als de grote scheikunstenaar, weet Hij de tegenstrijdige bestanddelen in Een daad te onderscheiden en te scheiden. Er kunnen een menigte vreemdsoortige elementen in Een daad bij elkander bestaan. God scheidde in de daad van Jacob de begeerte naar de zegen, die goed was, en het middel dat hij gebruikte om de zegen te verkrijgen, dat niet goed was. Zo is ook in ieder gelovige het goede en kwade gemengd, maar God brandt, slaat, kastijdt het kwade er uit, opdat het goede alleen overblijve. Trouwens God alleen weet de rekening zijner oordelen en zijner genade uit elkander en in evenwicht te houden. Wij warren alles dooreen, maar God brengt alles op zijn

bijzonder hoofd. Daarom zegge niemand: ‘Ik heb genade, daarom mag ik zondigen.’ Of: ‘Het wordt zo nauw bij mij niet genomen.’ Integendeel, het kwade bij ons wordt nauwer genomen dan bij anderen. Mij dunkt dat Jacob’s geschiedenis hiervan een genoegzaam voorbeeld is. Het is echter aan de andere kant duidelijk, dat zulk een zonde, als Jacob bedreef, niet in een ongelovige vallen kan, want de ongelovigen vergrijpen zich niet aan geestelijke, maar enkel aan wereldse goederen. Wij houden het dus met Jacob, dat wil zeggen: niet met Jacob’s zonde, niet met Jacob’s stem en Ezau's handen, maar met Jacob’s hart en Jacob’s geloof. Want Ezau was niet oprecht voor God; hij had God niet lief, en stelde geen belang in de belofte; wel in de zegen naar het recht zijner eerstgeboorte, omdat hij gaarne de meeste en de meester wilde zijn, maar geestelijke dingen waren hem onverschillig. Daarvoor had hij geen begeerte. Een linzenkooksel was hem meer waard dan zijn eerstgeboorterecht met betrekking tot de belofte, of de Messias. En nu kon Jacob niet dulden, dat zijn broeder iets zou ontvangen, dat deze niet wist te waarderen, en waarvan hij geen verstand had, terwijl hij, (Jacob) het boven alle dingen begeerde en najaagde, namelijk, de stamvader te zijn van het geslacht, waaruit de Messias zou voortkomen. Het was hiermede gesteld, als wanneer een verstandig ontwikkeld jongeling, die niets anders begeert dan v:'ijsheid en wetenschap, een domme broeder heeft, die niet de mms te lust tot lezen, leren en nadenken heeft, en Zie, daar komt een beroemd geleerde en maakt kennis met zijn broeder, en geeft deze een bundel kostbare manuscripten, die de slotsommen zijner navorsing bevatten. Och welk een smart is dat voor die naar wijsheid dorstende jongeling! Hij weet, dat zijn broeder die schatten niet kan waarderen, en in de hoek van een kist. of kast zal wegsluiten, om ze nooit weer voor de dag te halen. En is het nu te verwonderen, dat hij alle listen in het werk stelt, om deze manuscripten uit zijn broeders handen te krijgen? Op dezelfde wijze moeten wij ons de zaak tussen Jacob en Ezau voorstellen. Ezau zei: Zie ik ga sterven, en waartoe mij dan de eerstgeboorte? Het recht van eerstgeboorte onder de aartsvaders was niet zo zeer van dadelijke werking, als wel van toekomstige belofte. Aan Abraham was gezegd geworden, dat zijn zaad gedurende vierhonderd jaren niet tot de beloofde erfenis komen zou. Dit was natuurlijk in de aartsvaderlijke familie bekend. Ezau, alleen aardse voorrechten op het oog hebbende, zei zoveel als: ‘Wat gaat mij het verre nageslacht aan; ik zelf heb daar niets aan, als ik het maar goed heb tot aan mijn dood.’ In Ezau is geen tweeheid, van daar de kracht, die wij in hem zien, en dat koninklijk onafhankelijk karakter, dat hij de wereld toont. Hij bekommert zich enkel om zijn eigen grootheid, niet om de goedkeuring, de genade, de belofte van God. Maar de gelovige beweegt zich in twee elementen, in twee levenskringen, en dat geeft de strijd; doch in die strijd heeft Jacob de diamant, die hij bezat, niet verloren. Hij had de belofte ontvangen en hield vast aan de belofte. Ziet daar het geloof dat altijd in de kerk is geweest, en dat wel eens op de achtergrond treden kan, maar altijd weder in de kerk tot zelfbewustheid komt door worsteling en strijd, zo als ook in de hervorming het geval was. Zo blind dan ook Isaac op zijn bed neerlag, zo helder werd hij ziende, dat Gods hand in deze zaak met Jacob en tegen Ezau was, en hij voegde zich terstond in de weg van God, (zo als wij in soortgelijke gevallen ook moeten doen) en verweet Jacob niets, maar zegende hem. Daarom moeten wij ook bij onze verkeerdheden en bij onze misgrepen en die der onzen nooit wanhopen. De mens begint altijd met verkeerde wegen. Wij zijn in zonde geboren, en worden dus niet wedergeboren geboren. Wij allen beginnen derhalve, gelijk Jacob begon, met wegen van ongerechtigheid, maar wij moeten er niet mede eindigen. Ook Jacob eindigde er niet mee.

32:7. JACOB'S VREES.

Toen vreesde Jacob zeer en hem was bang. Jacob vreesde, en tot overmaat en bevestiging hiervan, wordt er bij gevoegd: en hem was bang. De boodschap van de terugkerende boden was niet, gelijk hij zich had voorgesteld. Hij dacht aan verzoening, en zijn broeder dacht kennelijk aan de uiterste wraak. Naar Oosters despotisch gebruik, kwam Ezau om zijn broeders geslacht geheel uit te roeien, en zich alzo het alleenbezit van zijn vaderlijke goederen te verzekeren. Isaac, hun vader, door zijn hoge ouderdom machteloos, kon hierin geen verhindering brengen, en Rebekka was ontslapen, anders had zij de knechten van haar huis tot Jacob's hulp kunnen zenden. Misschien wist ook Isaac niets van hetgeen er gebeurde. Dit kennelijk doel van Ezau verklaart dan ook de grote vrees van Jacob. Immers vier honderd gewapende mannen, waarmede Ezau in aantocht was, was een leger, dat geen minder doel kon hebben. Ezau had niet eens een antwoord teruggegeven. Het was een teken van de hoogste toorn. Hij was een man van de daad, (ook God antwoordde straks Jacob niet op zijn gebed dan met de daad). Om echter Ezau in deze omstandigheden niets te laten zeggen, wat verdichter zou dat kunnen? Het bewijst de waarheid der zaak. Jacob werd bang, hij vreesde zeer. Doch wat deed hij nu? Zo bevreesd mag een gelovige nooit zijn, dat hij zijn kalmte niet zou bewaren, om te doen, wat zijn hand vindt om te doen. Er is een bangheid, die iemand het hoofd doet verliezen, en een bangheid, die al de vermogens der ziel spant, en aan het werk zet, om in de gegeven omstandigheden al het mogelijke te doen. De laatste bangheid is die des geloofs. Wij zien het in Jacob. Hij verdeelt zijn knechten met al het zijne naar het voorbeeld van de engelen, door hem gezien, in twee afdelingen, opdat het ene leger geslagen wordende, het andere zou kunnen ontvlieden. Neen, Jacob was niet groot voor mensen; hij was alleen groot voor God. David was het ook voor mensen. Deze zou voorzeker zulke voorzorgen verzekerings-maatregelen niet genomen hebben. Nochtans was dit bij Jacob geen berekening van eigenbelang, want hij kon niet zeggen: 'Als ik maar de helft behoud, dan ben ik tevreden;' neen! het geheel is hem als een deel, en het deel als het geheel. Maar het was een soort van assurantie, welke Jacob hier nam, niet voor zich zelf, maar voor de zijnen. Dikwijls moet men doen in de weg van plicht, wat men voor zich zelf niet zou doen, en ook niet behoeft te doen. Wie verzekerd is en er op rust, die zondigt; wie verzekerd is in de weg van plicht, die zondigt niet. De geliefde Rachel en het jongste kind stelt Jacob daarom ook achteraan. Hoe geheel uit het leven en uit het hart van Jacob! Welk verdichter zou bij zulk een grote vrees van Jacob, op zulk een kleine trek zijner liefde gelet hebben? Voorts bij zeer veel vrees kan zeer veel moed zijn. Het geloof is moed, daarom had Jacob ook moed. Ja de gelovige heeft vrees en moed te gelijk: vrees voor het gevaar, moed door de hope tot God, dat Hij de uitkomst leiden zal. Jacob nam de nodige maatregelen. Dat moet de gelovige altijd doen. Hij moet nooit iets aan het zogenaamd toeval overlaten, maar alles op het beste regelen, en dan de uitkomst God aanbevelen. Ezau vreesde niet, het werd hem niet bang om het hart, wel Jacob en Christus. Ja, men moet moed hebben, om recht bang te kunnen wezen. De overwinning moet beginnen met bang te worden. Een gelovige is niet als de goddeloze, die het leven als een spel aanziet, en het wegwerpt, gelijk men een spel kaarten wegwerpt; neen! de gelovige is de moedigste mens van de wereld, maar ook de bangste. Ook onze Heere, voor zijn vreselijk lijden staande, werd ontroerd en bang in het harte. Mochten wij slechts recht bang worden; doch hieraan ontbreekt het; wij gevoelen onze toestand van ellende niet genoeg, en daarom worden wij niet genoeg uitgedreven naar God, gelijk Jacob; want Jacob vreesde niet voor God, al vreesde hij voor Ezau: Hij had een belofte, waardoor en waarmede hij tot God kon naderen.

32:9. JACOB'S GEBED.

Voorts zeide Jacob: O God mijns vaders Abrahams en God mijns vaders Isaak's! De bijbelheiligen zijn mensen van gelijke beweging als wij. Het geloof van Jacob was geen geloof, dat geen vrees toeliet; neen, de vrees kan het geloof zeer wel doen wankelen, maar dan moet er gebeden en met God geworsteld worden, en het geloof richt zich weder op. Het gebed wordt meermalen een strijd genoemd. Collossenzen 4:12 lezen wij van de dienstknecht des Heeren: ten allen tijde strijdende in de gebeden. Het is een worsteling met God. Zeker, er zijn gebeden, die men bidt om te bidden, maar er zijn ook gebeden, die een innige omgang zijn met God, in welke wij met God worstelen moeten, omdat er dingen met God te vereffenen zijn en vereffend moeten worden, die niet zonder met God te worstelen, te vereffenen zijn; want God wordt alleen in het gebed overwonnen. Een gelovige kan jaren lang in de innigste gemeenschap met God verkeerd hebben, en toch kan er iets in zijn geweten liggen, dat scheiding maakt tussen God en hem, en dat God verhindert om hem te zegenen, en .deze hinderpaal moet uit de weg geruimd worden; want wel vindt de zondaar genade bij God, maar nooit de zonde. God laat niets zondigs voorbijgaan; alles wordt zelfs na jaren, toch op zijn tijd, tehuis gezocht. Er wordt geen enkel blad uit ons levensboek gescheurd, maar niet zelden trekt God onverwachts een wissel op ons aan de order van een derde, zo a1s Hij nu op Jacob trok aan de order van Ezau, of komt Hij zelf, zo als bij Mozes, die Hij tegemoet trad om hem te doden. Alsdan moet er met God geworsteld worden, om de overwinning te behalen, door, als zondaars die wij zijn, God te bepalen bij het verbond der genade, en Hem alzo heilig te dwingen door het woord: 'Gij hebt het gezegd; Gij kunt het niet veranderen.' Dat alles zien wij verwezenlijkt in Jacob. Jacob had recht op de goddelijke belofte, maar hij had zich deze belofte op wederrechtelijke wijze toegeëigend. Moest de Heilige zich niet heilig betonen? Doch hoe barmhartig en wijs is God! Niet terstond na de misdaad volgt de straf. Toen Jacob op een steen lag als alleen in de wereld, kwam God niet tot hem met verwijtingen en kastijdingen, maar met hemelse beloften en vertroostingen. Eerst moest Jacob de goedertierenheden Gods ondervinden, en dan zijn kastijdingen, opdat hij door de ondervinding van Gods trouw, genoegzaam sterk zijn zou, om de beproeving moedig en veilig door te staan. God wilde Jacob niet terstond aanzien van de zijde zijner zonde, maar in genade. Wij, dwazen, straffen terstond met toom. God stelt de straf uit en kastijdt ons later zonder toom. Eerst maakte God een verbond met Jacob en gaf zich zelf aan hem; want gelijk wij Gode moeten toebehoren, zo moet ook God ons toebehoren, en Hij ons deel en onze erfenis zijn, zullen wij zalig worden; en dat alles geschiedt door een waarachtig geloof aan Gods waarachtige belofte. Ja, toen Jacob niet meer onder de koesterende liefde van Isaac en Rebekka, maar verre van daar verwijderd was, toen kon hij zeggen: 'Vader .en moeder hebben mij verlaten, maar God heeft mij aangenomen.' Zeker hebben Isaac en Rebekka, na het vertrek van Jacob, vurig voor hun kind gebeden, en van de Heere gevraagd, dat hij een goede nacht mocht hebben en voor verschrikkingen op de weg en in de slaap bewaard mocht blijven; en hij had een goede nacht. Niet uitwendig; uitwendig kan hij gezegd worden geen goede nacht gehad te hebben, want hij sliep onder de blote hemel, op de naakte grond, met een steen tot hoofdkussen, maar juist op die steen gaf God Jacob, wat Rebekka haar lieveling op het zachtste leger niet kon geven: al zijn engelen tot beschermers. Neen, het uitwendige van Jacob's toestand was niet aangenaam; doch als men slaapt, dan leeft men niet uitwendig, en aan dat inwendige leven, in die stilte, waarin de ziel tot rust van haar arbeid gekomen is, openbaarde zich God door een droom, zo liefelijk als niemand meer droomde, en die geen droom was, maar waarheid, en waar zelfs de Heere in zijn woord tot Natanael op terugwees. Daarom zei ook Jacob niet, toen hij ontwaakte: 'Het is een droom!' maar kwam hij integendeel tot de bewustheid van de wezenlijkheid van hetgeen hij gezien had. Reeds bij ons kan soms een droom van zulk een liefelijke aard zijn, dat hij onze geest lange tijd helder houdt; maar Jacob's droom was van dien aard, dat hij hem gedurende zijn gehele leven niet vergeten kon. Hij was hem de noordstar, op welke hij in donkere dagen zien kon; want de God van Bethel was zijn

God in eeuwigheid. Daarom moet de droom van Jacob ook bij ons wezenlijkheid zijn; want hij is de afspiegeling ener gebeurtenis, die wij allen moeten kennen, zullen wij zalig worden: onze opneming in Gods genadeverbond, welke zich kenbaar maakt in onze gelovige aanneming zijner belofte. Jacob had de doelmatigste maatregelen genomen, maar dacht toch niet: Ik heb mij zelf geholpen, nu zal God mij helpen, naar het vermetel spreekwoord der wereld: wie zich zelf helpt, die helpt God! Neen, nu verklaart hij al zijn middelen onvoldoende, en gaat aan het bidden; want die bidt, die spot, of erkent dat hij zich zelf niet helpen kan. O God mijns vaders Abrahams en God mijns vaders Isaak! Ziet eens, waar Jacob mede begint. Met het verbond, met God in zijn verbondsnamen. De namen, aan God in het gebed gegeven, zijn altijd overeenkomstig de behoefte van hem die bidt. Aan God, buiten het verbond (Elohiem), hebben wij zondaren, weinig; deze staat op oneindige afstand van ons; maar aan de God des verbonds (Jahweh) hebben wij alles. De kinderen Gods pleiten altijd op iets, waarin God zich verheerlijkt. Het is hun voorrecht, hun noden en ellende te leggen op een deugd van God. De wereld verlangt ook wel dezelfde dingen, waar wij om bidden, maar vraagt die buiten verband van de eer en heerlijkheid Gods. Hij, die zich in de klederen van Ezau had gewikkeld, wikkelt zich nu in de mantel van Abraham en van Isaac als de verbondelingen Gods, want als wij God willen overwinnen, dan moeten wij Hem overwinnen met het verbond. De Heiland deed het ook aan het kruis in de woorden: Mijn God, Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten! God is gesteld op zijn verbond, en Hij laat zich binden door zijn woord. Gods almacht werkt nooit alleen, zij is altijd de uitvoerende macht, het wapen zijner trouwen waarheid. Wie zich op de getrouwheid Gods kan beroepen, voor die staat de almacht Gods ten dienste gereed. Daarom is een bidder in benauwdheid een zeemap gelijk, die schipbreuk lijdt. Het schip kan hem niet meer behouden, derhalve zoekt hij zijn behoud in het eerste het beste, dat hij ontmoet: in een plank, in een stuk touw, dat hem toegeroepen wordt, en daar worstelt hij mede, en trekt en wordt getrokken, totdat hij behouden aan land is. Nu, hier had Jacob wel een sterk touw vast: O God mijns vaders Abrahams! en hij greep er nog een tweede bij: en God mijns vaders Isaak! en nog een derde, want God had ook tot hem gesproken (en was dus ook zijn God) toen Hij hem op zijn vlucht naar Mesopotamië, niet om de zonde die hij gedaan had buiten het verbond stelde, maar het verbond en de door Isaac aan hem gegeven zegen bevestigde. O Heere, die tot mij gezegd hebt: Keer weder tot uw land, en tot uw maagschap en Ik zal wel bij u doen. Hij zegt, dat hij in de weg van God is. God zelf had hem bevolen op te trekken. Hoe liefelijk is het, en welk een kracht en vrijmoedigheid geeft het tot het gebed, te weten, dat wij niet op eigen wegen, maar op die van God wandelen. Doch als men nu niet op de weg van God is? Ook dan is de zaak niet wanhopig. Dan zijn er verootmoediging en schuldbelijdenis. Bij God is redding uit alle nood. Ook Jacob was vroeger niet in de weg van God geweest. Hij weet het, en van daar zijn vrees voor Ezau en zijn roepen uit die vrees tot God. Het was het begin van, de inleiding tot de grote worsteling, die later vermeld wordt. Het is het voorhouden van Gods woord aan God: Gij hebt gezegd. En inderdaad, dit is het gebed. Het gebed moet niet van ons, maar van God uitgaan. God neemt geen woorden aan uit onszelf, het moeten zijn eigen woorden zijn. Wij moeten pleiten op Gods eigen toezeggingen, Hem vasthouden aan zijn eigen beloften. God verhoort alleen het gebed, dat uit Hem is; Hij betaalt geen wissel dan door Hem zelf geaccepteerd, geen schuldbekentenis dan door Hem zelf ondertekend. De door Hem niet getekende zijn vals en worden niet betaald. Het zij dus ook altijd bij ons, als bij Jacob: Gij hebt gezegd. Doch hoe nodig is het dan ook goed bekend te zijn met hetgeen God gezegd heeft, opdat wij Hem in bepaalde omstandigheden kunnen bepalen bij zijn eigen woord en handelingen. Ik ben geringer dan al deze weldadigheden, en dan al deze trouw, die Gij aan uw knecht gedaan hebt. Hoe liefelijk! Hij dankt voor hetgeen hij in gevaar is geheel te verliezen. Hij begint niet met te klagen, in welke grote benauwdheid hij is, maar met God te danken voor de hem bewezen genade. Dit is de beste inleiding tot het gebed. Het is als het ware de voetbank, waarmede men tot het gebed opklimt. Met danken moeten wij beginnen, wanneer wij iets van God ontvangen

willen. Het geeft reeds dadelijk een verruiming aan de geprangde ziel, en de zo nodige kalmte aan onze diep geschokte aandoeningen, wanneer wij ons de goedertierenheden Gods voorstellen. Ook geeft het vrijmoedigheid tot het vragen om vernieuwing van gunst. Onze taal drukt het denkbeeld van dankbaarheid zeer juist uit. Danken komt van denken. Wie dankt, denkt aan de weldaad. En wat kunnen wij meer doen jegens God? Vergelden kunnen wij Hem geen enkele weldaad, hoe veel te minder zo vele weldaden! God eist dat ook niet van ons, maar aan de ontvangen weldaden denken, dat kunnen wij, en dat wil God van ons, en dat wil ieder mens van zijn naaste, die hij wel deed. Met Gode de bewezen liefde jegens ons te herinneren, treft men Hem het hart; want hoe meer weldaden God gegeven heeft, hoe meer Hij geven wil en zal. Juist het omgekeerde bestaat bij de meeste mensen, die het weldoen nog niet van God geleerd hebben. Wanneer wij van dezen veel ontvangen hebben, dan moeten wij vrezen meer bij hen te vragen, want dan maken wij het hen te lastig. Maar bij God is het anders; hoe meer Hij ons gegeven heeft, hoe meer Hij genegen is, ons te geven; zodat wij, waar wij van mensen moeten zeggen: 'ik durf niet meer tot hen gaan,' tot God mogen zeggen: 'Heere, omdat ik reeds zo veel van U ontvangen heb, kom ik nu weer.' Zo is dan het danken de beste grond om er op neder te knielen voor God. Want ik ben met mijn staf over deze Jordaan gegaan, en nu ben ik tot twee heiren geworden. Alleen met zijn staf was Jacob over de Jordaan gekomen. Hoe menig vreemdeling komt in dit land, in deze stad op dezelfde wijze, en wordt hier rijk en groot! Zij moesten er ook zo dankbaar voor zijn als Jacob. Tot twee heiren geworden. Welk een waarde was daarin verborgen! Te rekenen naar het geschenk, dat hij voor zijn broeder afzonderde, moeten Jacob's bezittingen zeer aanzienlijk geweest zijn. Trouwens de rijkdommen der aartsvaders bestonden niet, zo als thans meestal bij ons, hoofdzakelijk in zakken met specie, en trommels met schuldbrieven, (op zich zelf dode dingen) maar in hetgeen waarin de adem des levens is, in knechten, dienstmaagden en vee. Doch ziet eens, hoe geestelijk verstandig Jacob is. Hij zelf had zo even zijn bezittingen in twee heiren verdeeld, en reeds dadelijk maakt hij daarvan gebruik om Gods goedertierenheid en trouw te zijnen opzichte groot te maken, als ware het om Hem tot verdere bewijzen van liefde uit te lokken. Ruk mij toch uit mijns broeders hand, uit Ezau's hand, want ik vrees hem, dat hij niet misschien kome en mij sla, de moeder met de zonen! Welk een krachtig woord en gebed! Hij zei terstond, waar het op aankwam. Trouwens, hij stond daar als een vader van elf kinderen, rijk aan dienstknechten en dienstmaagden, . aan have en vee, en zou nu God, hetgeen wat Hij beloofd had te zullen vermenigvuldigen, laten uitroeien? En hoe geheel als vader zei hij dat: Niet het verlies van zijn bezittingen, ook niet zijn eigen levensgevaar staat hem het levendigst voor ogen, maar de moeders met de zonen! Gij hebt immers gezegd: Ik zal gewisselijk bij u weldoen en Ik zal uw zaad stellen als het zand der zee, dat vanwege de menigte niet kan geteld worden. Alles in dit gebed is uit het binnenste van het hart, is uiterst fijn en teder. Hij toont God als het ware ten tweede male diens zegelring, aan hem gegeven tot onderpand zijner beloofde bescherming. Wederom grijpt hij God aan bij zijn eigen woord. Gij hebt immers gezegd. Wist God het dan niet? Ja, maar wij moeten doen blijken, dat wij weten dat God het weet. Nog eens, het gebed is een greep naar God, en wie Hem nu grijpen kan bij zijn eigen woord, die is behouden. Uit deze kinderen, die nu in levensgevaar waren, moest een uitgebreide menigte voortkomen. God had het gezegd. Zou God het nu niet doen? Hier is nog maar het gebed, het wordt niet verhoord. Straks komt de smeking en deze zal verhoord worden. Immers naast het gebed ligt de plicht der volharding in het gebed. Bij de verootmoediging, moet de worsteling komen.

32:13. HET GESCHENK VOOR EZAU.

En hij vernachtte aldaar diezelfde nacht, en hij nam van hetgeen dat hem in zijn hand kwam, een geschenk voor Ezau zijn broeder. N a het gebed is Jacob bedacht op een tweede poging om Ezau te ontwapenen. Hij zondert een vorstelijk rijk geschenk voor hem af. Ziet gij hoe gebed en werkzaamheid, het vertrouwen op God en het zorgvuldig gebruik der middelen samengaan? Met welk een verstand, beleid en overleg regelt Jacob nu alles,. om zijn broeder op een ootmoedige wijze tegemoet te gaan en hem daarmede te verzoenen! Zo moet alles biddende en met wijsheid door ons gedaan worden. Het verstand moet door het geloof bearbeid, niet ter zijde gezet worden. Bij alles houdt Jacob een koel hoofd, hij weet wat hij doen moet, en geeft zich tot alles de tijd, zelfs de getallen der onderscheidene veesoorten worden opgegeven. Wat is toch de Bijbel een wonderlijk boek, nietwaar? In een adem deelt hij ons het heerlijke gebed van Jacob mede, en het getal geiten en bokken, ooien en rammen, varren en koeien, ezels en kamelen. Met dezelfde eenvoudigheid wordt het grootste en kleinste naast elkander geplaatst. Welke verdichter zou zo iets op elkander hebben kunnen doen volgen? Alleen de waarheid geeft het leven, en in het leven staat het kleinste naast het grootste, naast de kerk het huisje van de nachtwacht, naast het paleis het huisje van de schildwacht. Het is ook door deskundigen opgemerkt, dat de keus der onderscheiden veesoorten in de vereiste orde geschiedde, zodat het geheel een juist geëvenredigde kudde uitmaakte. Zo deed dan Jacob niets in het wilde of overhaast, maar alles in de meeste orde en met de meeste liefde, wat zo vele afzonderlijke kudden hij maakte, zo vele aanvallen deed hij op het hart van Ezau. Ja, hij deed wat hij kon en gebruikte wat hij had, want nooit mag men rusten; het geloof ontslaat ons niet van de arbeid. Zonder bedachtzaamheid ziet men, al is men gelovig, op de wind, en men raakt zijn geloof kwijt en zinkt; en zonder gebed blijft men zinken. Bij Jacob is het gebed de voor- en achterhoede; bij hem staan de middelen in het midden.

32:21. JACOB'S WORSTELING.

Doch Jacob bleef alleen over, en een Man worstelde met hem, totdat de dageraad opging. Na het geschenk voor zijn broeder voor zich uitgezonden te hebben, wilde Jacob in het midden zijner vrouwen en kinderen en kudde de nacht doorbrengen; doch hij kon niet slapen. Hij had gehoopt op een antwoord van God, doch er was geen brief uit de hemel gekomen. Jacob moest nog geringer worden dan hij was, zou de heerlijkheid Gods zich aan hem openbaren. Niet alles geschiedt dadelijk naar de wil des gelovigen. God wil dat van Hem alleen onze verwachting zij. Alles moet bij ons gegeven kracht in zwakheid zijn. Opmerkelijk is het: in de nacht toen Jacob voor zijn broeder vlood, sliep hij, en nu hij tot hem terugkeert, kan hij niet slapen. Zo is het met ieder gelovige in het geestelijke. Alvorens God zijn verbond met de zondaar maakt, is deze lijdelijk, maar als de zondaar het verbond ontvangen heeft, dan moet hij strijden en worstelen, en dan strijdt en worstelt hij ook. Op een Bethel volgt altijd een Pniel. Spoedig stond Jacob weder op van zijn rustplaats, en deed geheel zijn leger over de beek Jabbok trekken, zodat hij geheel alleen aan deze zijde van het water overbleef. Zo is de tot rust bestemde nacht voor menigeen, en was hij ook wel eens voor ons een tijd van onrust, van waken, van bidden, van worstelen, van angst en benauwdheid, en ook van gebedsverhoring, van zegening, van uitkomst. Jacob bleef alleen over, in gelijkvormigheid met Christus, die alleen gelaten werd. Trouwens in de eenzaamheid worden niet zelden de grootste belangen der wereld beslist. . Terwijl de heirlegers op het slagveld strijden, wordt de veldslag niet zelden beslist in de eenzaamheid van wie weet, welk afgelegen vertrek, alwaar een gelovige op de knieën ligt, worstelende met God en pleitende op zijn belofte en trouw. Zo werd ook de zaak tussen Ezau en Jacob beslist in de eenzaamheid. In de eenzaamheid kunnen wij ook het best bidden, het best worstelen met God, het best de geheime belangen onzer zielen en van die ons dierbaar zijn, Gode opdragen. Ja, er zijn tijden, waarin men met God alleen moet zijn, want het gebed met elkander is liefelijk, maar het is een ander gebed, dan het eenzaam gebed. Er zijn zaken en gebeurtenissen in ons geweten en in ons geheugen, die de allernaaste onzes levens niet weet en niet weten mag, en die alleen bestaan tussen God en ons. Daarom moeten wij tot vereffening van zulke zaken, noodwendig met God alleen zijn, ja, hoe dieper de eenzaamheid is, hoe meer zij voegt voor het worstelen met God. Alsdan ontsluit zich de ziel voor God, en stort zij zich voor Hem uit; alsdan spreekt men van mond tot mond, en grijpt men God aan; en laat men Hem niet los voor Hij ons zegent. Dat wij dan meer alleen waren met God, en meer met Hem worstelden, wij zouden meer gezegend worden! Met God te worstelen is zo te bidden, dat, terwijl wij schijnen afgewezen te worden, wij toch aanhouden. Wij moeten ons altijd aan God vastklemmen, aan Christus ons vasthouden. Dat is de strijd van Gods kinderen in het Oude en Nieuwe Testament. God verhoort zelfs, waar Hij schijnt niet te willen verhoren. Hier was het de worstelstrijd tussen God, vragende: wat hebt gij gedaan? en Jacob, vragende: wat hebt Gij beloofd? En wie onder ons nog nooit over zulke zaken met God geworsteld heeft, die achte zich nog geen Christen, althans geen beproefd Christen te zijn. Een Man worstelde met Jacob. De Schrift zegt niet dadelijk wie het was. De Schrift zegt nooit alles in eens. Ook daarom is zij altoos zo vers, alsof men haar nooit te voren gelezen had. Ofschoon wij weten wat er volgen zal, is wat er volgt, ons toch altijd weer verrassend. Een Man. Hier hebt gij weder een vermenselijking van de Zone Gods, die eens in een blijvend lichaam onder ons zou komen wonen. Reeds dikwijls had Jacob openbaringen gehad, doch met de grootte van de strijd klimt de grootheid der openbaring, en als God het verste schijnt, is Hij het meest nabij. Jacob ziet nu niet de hemel geopend, maar God zelf verschijnt hem lichamelijk. Daar stond God aan de spits der ladder, hier staat Hij tegenover hem, op gelijke grond; daar zag hij naar Hem op, hier ziet hij Hem van aangezicht tot aangezicht. God laat zich somtijds voelen en tasten. Velen beschouwen het lichamelijke als van geen beduiding, en toch moet alles zich belichamen, zal het voor ons vastheid en zekerheid hebben. Ook het gebed moet zich belichamen; wij moeten niet enkel in onze gedachten, maar ook mondeling bidden, anders wordt de geestelijke

gemeenschap met God benadeeld. Hier werd het gebed op nog hoger, op de hoogste wijze belichaamd: hier werd de worsteling der ziel geheel lichamelijk. Velen beschouwen de ziel als iets afzonderlijks, als iets op zich zelf bestaande; maar Gods \\'oord stelt altijd de mens voor als Een naar ziel en lichaam. De oude gelovigen zijn hiervan bijzonder tot voorbeeld. Deze konden uitteren door zielensmart, brullen de ganse dag, huilen en weeklagen dagen achtereen. Het vasten hunner ziel en dat huns lichaams gingen samen. Men kon het aan hun lichamen zien, wat er in hun zielen omging en als zij weder vertroost waren, dan zagen zij er ook weder fris en fleurig uit. Er is ook geen ware droefheid, waar het lichaam niet zijn deel in heeft. Laat ons dus het lichaam en de ziel niet scheiden, want dat is de dood. Aan de andere kant vinden wij hier niet enkel een uitwendige en lichamelijke, maar ook een inwendige zaak. Bij Hosea (12:5) wordt gezegd, dat Jacob de Engel Jahweh door wening en smeking overmocht. De droefheid der ziel was dus hier in de hoogste mate aanwezig, en op de krachtigste wijze werkzaam. En een Man worstelde met hem, totdat de dageraad opging. Welk een allerbelangrijkste aanschouwing! Wie die Man was, weten wij. Hij was God, zich openbarende als mens. Om een eeuwig gewicht te leggen op de kracht des gebeds, om het gebed aan alle gelovigen voor te stellen, als het enig middel om God heiliglijk te overwinnen, liet God het gebed zich verzinnelijken, zich verwezenlijken, vlees en been worden; want wat het gebed inwendig is voor de ziel, dat wordt hier getoond in de lichamelijke worsteling van Jacob met God. Het is een inspanning van krachten, een aangrijpen om niet los te laten. Gij gevoelt, dat deze worsteling maar niet zo plotseling begon; dat er een gesprek moet zijn voorafgegaan, dat de worsteling een gevolg is van dit gesprek; ‘dat God Jacob moet hebben tegengestaan, hem gezegd moet hebben dat Hij reden had om van hem heen te gaan, zodat Jacob op zijn woord: laat Mij gaan, antwoorden kon: Ik zal U niet laten gaan tenzij dat Gij mij zegent. Ja, wij weten het: God wederstaat de zondaar uit kracht der wet, en Hij ontfermt zich over hem uit kracht van het verbond. Jacob stond, en wij allen, zo velen wij geloven, staan in een dubbele betrekking tot God: als zondaren door de wet, en als uitverkorenen door het verbond der genade. God wil ons straffen als zondaren, daarom moeten wij met Hem worstelen, opdat Hij ons niet straffe naar de wet, maar zegene naar het verbond. Wij kunnen ons dus de oorzaak van Jacob’s worsteling zo voorstellen, dat .. God hem bepaald zijn zonden, waarvan tot hiertoe nog niet gesproken was, voor ogen gesteld heeft, en om die reden tot hem zei: ‘Ik wil u niet helpen, Ik laat u aan u zelf over.’ Doch Jacob liet zich niet afwijzen; hij worstelde met God en ontwrong Hem de zegen. Ziet eens, hoe volkomen hier de waarheid van 's Heeren woord bewezen wordt: De geweldigen nemen het koninkrijk der hemelen met geweld. God worstelde in menselijke gedaante met Jacob. Ofschoon God een geest is en in geest en waarheid wil gediend zijn, zo wil Hij tevens, dat ons geloof in Hem zo wezenlijk zij, alsof wij Hem tastten en zagen, zo wezenlijk als deze arm, door mij aangevat, vlees en been is. ‘Ik ben vlees en been,’ zegt Christus; ‘een geest heeft geen van beide.’ En gij gevoelt, dat het geheel iets anders is met God lichamelijk, dan enkel geestelijk te worstelen. Zodra het lichamelijke zich met het geestelijke verenigt, ontvangt men innerlijk verademing en verruiming. Als men tot stikkens toe bedroefd is, en dan in tranen kan uitbarsten, terstond vindt het hart verlichting. Of wanneer een ziektestof binnen in ons lichaam woelt, zodat men niet weet, wat ons mankeert en waar men de genezing zoeken moet, en de ziektestof werpt zich dan op enig uitwendig deel, terstond heeft men gevoel van beterschap. Zo was het ook hier. Dat Jacob lichamelijk worstelen kon, gaf hem reeds grote verademing. Overigens was het geheel anders bij hem dan bij het blote bidden. Stelt u voor, dat de Heere hier, in deze kamer zichtbaar, lichamelijk, persoonlijk aanwezig is, en gij hebt Hem iets te vragen, dat gij noodzakelijk hebben moet, zult gij u niet voor altijd ongelukkig gevoelen: het leven uwer ziel, of dat van uw vrouw, van uw kind, van uw broeder, van uw zuster, van een vriend, van een vriendin. Gij weet dat Hij het u geven kan, maar Hij wil niet. Gij houdt Hem vast, Hij werpt u van zich af. Gij grijpt Hem weder aan, en laat Hem niet los. Hij werpt u weder af, en nadert de deur om er door heen te gaan, doch gij laat het Hem niet toe: gij werpt

de deur dicht met uw voet, en blijft met Hem worstelen. Gij weent, gij huilt, gij klemt u vast om zijn hals, aan zijn armen, aan zijn voeten, en roept: Ik laat U niet gaan tenzij dat Gij mij zegent. Ziet, dat is het worstelen met God, dat het worstelen van Jacob, dat het zich vorstelijk gedragen met God, en dat is geheel iets anders dan wanneer de almachtige God in de kamer is en ik blijf op mijn stoel zitten, en ik roep tot Hem in de verte: 'Heere! geef mij !' Ach, Hij is de deur uit, eer ik het weet of beletten kan. Neen, ik moet krachtdadig beletten dat Hij de deur uitga, alvorens Hij mijn gebed verhoord heeft. Heeft niet een zoon van Jacob, (die ook Jacob heette met een 'us' er achter, Jacobus) gezegd: Acht het voor grote vreugde, mijn broeders! wanneer gij in velerlei verzoekingen valt? Doch ons ontbreekt de heldenmoed, waardoor wij aan de ene kant meer, maar aan de andere kant minder zouden lijden. Meer, want de heup zou ons ontwricht worden, wij zouden een hinkend been krijgen gedurende geheel ons leven. Minder, want wij zouden heldhaftig door duizend bezwaren heenkomen, waaronder wij nu geheel ons leven gebukt gaan. Wij komen er nu ook wel door, maar hoe? Kruipend en armoedig, niet koninklijk moedig. Jacob wilde gezegend zijn; hij moest de zegen hebben, het kostte wat het wilde. Hij wist, hij gevoelde het, dat hij met de almachtige God te doen had. Kon God hem dan niet in een ogenblik verpletterd hebben? Ja, door zijn almacht, maar niet door zijn trouw. Wat is dus nog sterker dan Gods almacht? Zij n trouw. Wie God bij zijn woord heeft, die heeft Hem bij het hart, en die weet dat wat hij van God begeert, hij het ook verkrijgen zal. Zo deed Jacob. Wij hebben uit zijn gebed gezien, hoe hij als een bekwaam geestelijk krijgsman als het ware het hart van God berent en het met altijd meer pleitgronden voor zich zoekt te winnen. Zo deed ook de Kananese vrouw. Zij greep Christus bij zijn woord en worstelde met Hem. Was zij, ofschoon een heidinne, niet een recht kind van Jacob? Als kind kon zij echter niet geholpen worden, dit was beslist: zij behoorde niet tot het huis Israëls. Doch de Heere had haar een hondeke genoemd; daar kon zij zich aan houden, en daar hield zij zich aan. Een hondeke krijgt ook iets van zijns heren tafel; niet het brood, maar wat er overblijft en van de tafel valt: de kruimpjes. N u deze begeert zij alleen. Die heidense vrouw had een groot denkbeeld van haars Heeren tafel, dat zij zich met de kruimpjes kon tevreden stellen? De redding van haar reddeloos kind was dus maar een kruimpje van die tafel!

32:25. DE VERWRINGING VAN JACOB'S HEUP.

En toen Hij zag, dat Hij hem niet overmocht, roerde Hij het gewricht zijner heup aan, zodat het gewricht van Jacob's heup verwrongen werd; toen Hij met hem worstelde. God wil zich laten overwinnen in de strijd des gebeds, en neemt ten laatste een daarmede overeenkomstige houding aan bij hem, die met Hem worstelt. Eerst echter geschiedt de ontwrichting, zodat de worstelaar niets overblijft, dan God geheel te omvatten en zich ganselijk aan Hem vast te houden, om niet te vallen, ten einde alzo ook door God geheel omarmd te kunnen worden. Ook tot Paulus zei de Heere: Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht. Schijnbaar was ook deze ontwrichting een nieuwe poging aan de zijde Gods, om Jacob door de pijn te doen aflaten, dus een op de proef stellen; doch Jacob hield aan. Het is de aanhouder die wint, ook in het geestelijke. Meer nog moest deze ontwrichting Jacob te kennen geven, wie Hij was, die met hem streed. God drukte hem in het vlees een bewijs, dat hij niet een zwakkere, maar een sterkere overwonnen had; dat hij God zelf had overmocht. Dit is dan ook de verwrongen heup, die ieder Christen heeft en hebben moet, en die hem (door het hinken dat hij doet en dat hiervan het gevolg is) verachtelijk maakt bij de wereld, maar voor hem zelf een bewijs is, dat hij in Gods armen heeft gelegen. Simeon had daarna God op zijn armen in het kindeke Jezus, en kon toen ook in vrede heengaan, want zijn ogen hadden de Zaligheid gezien.

32:28. ISRAËL.

Uw naam zal voortaan niet Jacob heten, maar Israël, want gij hebt u vorstelijk gedragen met God en met de mensen, en hebt overmocht. Laat Mij gaan, want de dageraad is opgegaan, zei de grote worstelaar, die door niemand anders dan door Jacob gezien wilde zijn. Het was een laatste poging van afwijzing en op de proefstelling. Doch Jacob liet Hem niet gaan, zonder van Hem ontvangen te hebben wat hij verlangde. Als ware hij niet de ontwrichte, niet de overwonnene, maar de overwinnaar, zei hij met beslistheid: Ik zal U niet laten gaan tenzij dat Gij mij zegent. En wat bleef er nu voor de Heere over, dan Jacob werkelijk te zegenen, dan hem genade te bewijzen, dan zich aan hem gewonnen te geven? Ja, uit genade gaf God hem de overwinning. Hoe is uw naam? vraagde Hij aan Jacob. God stelt zich bij mensen altijd menselijk voor. Wist God zijn naam niet? Ja, doch Hij wilde hem door Jacob zelf uitgesproken hebben. Even als de meester het kind een vraag doet. Weet hij het niet? Ja, maar opdat het kind het ook wete, daarom vraagt hij het. Jacob! was het antwoord. Jacob: een lelijke naam! Hij betekende enigermate iemand, die een ander de hiel of voet zoekt te lichten, om hem te doen vallen, dus een bedrieglijk mens. Bij de geboorte hield Jacob zijns broeders hiel vast, als wilde hij hem de voorrang der eerstgeboorte betwisten, en zich toe-eigenen wat hem niet toekwam. Van deze bijzonderheid ontving hij zijn naar Jacob, welke eigenlijk hielvasthouder betekent, en dus op zich zelf niets kwaads te kennen geeft; doch men weet, hoe het met namen, die een dubbele zin toelaten, gewoonlijk gaat. Bij de minste aanleiding worden zij enkel in de kwade zin toegepast en gebruikt. De koop van Ezau's geboorterecht deed maar al te zeer zien, dat Jacob, bij het edele doel, het minder edele der middelen niet hoog aansloeg. En ofschoon deze richting door het vuur der loutering aanmerkelijk was uitgezuiverd, zo was hij toch nog altijd Jacob gebleven. Neen, tot nu toe had Jacob niets aartsvaderlijks, niets vorstelijks aan zich gehad. Doch nu ontving hij voor die oude, lelijke naam, die hem altijd zijn zonde herinnerde, een nieuwe, een mooie, een Goddelijke naam: Israël: Vorst Gods, overwinnaar Gods. Israël: welk een woord! Hoe gezegend Abraham was, zulk een naam ontving hij niet. Jacob, Israël, onder deze twee namen zou de aartsvader voortaan bekend zijn, de eeuwen door: Jacob in zijn vernedering, Israël in zijn verhoging. Thans is geheel zijn nakomelingschap Jacob, maar eenmaal zal het Israël zijn. Jacob moet in Israël worden opgelost, want niet Jacob, maar Israël wordt zalig. Daarom geldt deze naamsverandering voor allen. Jacob, de zondaar, moet Israël, Godsoverwinnaar worden. Onze God moet door ons overwonnen worden. De God van Bethel moet ook voor ons de God van Pniel zijn. Zo bestond dan Gods zegening in het geven van een nieuwe naam. Hiermede openbaart zich God als de Almachtige die iets, door het te noemen, doet bestaan. Met een nieuwe naam te noemen, maakt God een nieuw schepsel. Ook hier was de naam de volkomen uitdrukking der zaak, en letterlijke vervulling van het latere woord der Schrift: Wie overwint Ik zal hem geven een nieuwe naam. Zo werd dan de stoutmoedigheid van Jacob bekroond, en viel hem de openbaring van Gods heerlijkheid ten deel. Want Hoorder der gebeden is Gods heerlijke naam. En zou nu God zijn oren tot ons neigen, en wij niets aan Hem te zeggen hebben? Neen, doen wij als Jacob: hij bad en streed, en werd nu uit de strijd ontslagen met de lof, dat hij zich vorstelijk gedragen had niet alleen jegens God, maar ook jegens mensen. Vroeger had hij dit niet gedaan, noch jegens de Heere, noch jegens zijn broeder; doch nu wordt hij in ere gesteld, en hem glorie na verachting geschonken. Hij was diep verootmoedigd geworden door God, doch daarom mocht hij de belofte niet loslaten, (want dit te doen, is afvallen van God) noch zich de belofte laten ontnemen (want dit te doen, is Gods beloften niet voor waarachtig te houden, niet te geloven). Ook prees God Jacob wegens zijn verstandig gebruik der middelen. Ook jegens mensen had Jacob zich vorstelijk gedragen. God had een welgevallen in de trouw, waarmede hij Laban gediend had, en in de ootmoedige wijze, waarmede hij zijn broeder Ezau tegemoet gegaan was, want mensen moeten wij toegeven, maar niet Gode want dan zijn wij verloren. Wat toch zouden tijdelijke uitreddingen ons baten, indien

wij God zelf niet gewinnen, niet overwinnen in hetgeen Hij tegen ons heeft? Bij dit ene nodige, is ook het beste een toewerpsel.

32:30. PNIEL.

En Jacob noemde die plaats Priel (Gods aangezicht) want, zeide hij: Ik heb God gezien van aangezicht tot aangezicht, en mijn ziel is gered geweest. Jacob, door 's Heeren toegevendheid vrijmoedig geworden, had tot de verheven worstelaar gezegd: Geef toch uw naam te kennen? Want God openbaarde zich van ouds onder onderscheiden namen. Het antwoord was: ‘de daad zal u tonen, wie Ik ben.’ God toont door de daad, dat Hij God, en dat zijn woord de waarheid is. Zo toonde ook Jezus, dat Hij de Heere was in de wonderbare visvangst na zijn opstanding, aan het meer van Tiberias. Door Jacob te zegenen, had God hem reeds zijn naam genoemd. Die hem zegende heette de Alzegenaar en in die zegen zou hij gevoelen en ondervinden, met wie hij had te doen gehad. Nu wist dan ook Jacob met wie hij geworsteld had, en hij noemde de naam der plaats waar deze worsteling geschiedde, Pniel, met een uitroep, die heerlijkheid en vreugde in zich bevat: Ik heb God gezien van aangezicht tot aangezicht, en mijn ziel is gered geweest. Zo werd Jacob verlost, en Christus moest zich onderwerpen. Thans houdt Jacob zich van de overwinning ook op zijn broeder verzekerd. Thans is hij vooraan, aan de spits van zijn leger, in plaats van achteraan. Nu denkt hij niet meer aan Ezau, als aan een vijand, maar als een beminde en beminnende broeder. En toch blijft hij bij zijn ootmoed. Zeven malen buigt hij zich voor zijn broeder, een gewoonte van begroeting, die men nog in het Oosten terugvindt, zo onveranderlijk is daar de waarheid der bijbelse geschiedenis. Zeker worden er zelden zulke oprechte zeven diepe buigingen gemaakt door de belediger voor de beledigde, doch Jacob deed ze en kon ze doen, want hij wist dat zijn ziel gered was, dat hij levend, ongedeerd ,ja met de kroon der zegening uit de tegenwoordigheid des heiligen en richtenden Gods was gekomen. En als men dat is, wat zou men dan niet bereid zijn te doen? Als de ziel met God verzoend is, dan is zij verzoend met alle dingen, en alle dingen komen haar voor als verzoend met haar. Zo kunnen ook wij in het hartgrondig en vurig gebed soms zeker zijn van de uitkomst, voor de uitkomst er nog is, en hebben, wat wij nog moeten ontvangen. Al is de nood nog aanwezig, men kan er dan tevreden bij zijn; al is het gebrek niet verholpen, men kan er dan opgeruimd bij zijn, ja vrolijk, als had men een schat ontvangen. En men heeft ook een schat ontvangen, een geestelijke schat, waarbij alle andere schat zijn waarde verliest. Ziet het aan Jacob, hoe opgeruimd, hoe blij was hij! Trouwens, wat er nu nog overbleef te geschieden, was maar een kleinigheid bij de grote zaak, die geschied was. De twist tussen hem en Ezau zou nu zonder strijd worden weggenomen. De oplossing volgde dan nu ook zonder slag of stoot, daar God reeds een andere richting aan het hart van Ezau had gegeven, zodat deze zich gedraagt als een edel mens. Immers hij vraagt niets meer, maar valt terstond zijn broeder om de hals. De wereld schrijft dit enkel toe aan Ezau's edelaardig karakter, en wil er niet van weten, dat het de vrucht was van Jacob’s gebed. Doch was Ezau niet een dag vroeger tegen zijn broeder opgetrokken met vierhonderd mannen, zonder de vredegroet van Jacob aan te nemen, en dus blijkbaar met het voornemen de bloedigste wraak op zijn broeder te nemen? Was Ezau toen ook zulk een edel mens? Neen, God had de vijand in een vriend veranderd. Wie God heeft, die heeft alles, en toch, omdat God altijd overvloedig is boven het overvloedige, geeft Hij altijd nog andere dingen er bij. Met Christus zal God ons alle dingen schenken. Is dan Christus niet genoeg? Ja, maar God geeft ook nog ander, mindere dingen er bij. Er zijn vele geestelijke en eeuwige zegeningen, die wij van God hebben, doch die wij niet kunnen laten zien; daarom geeft God ons ook dikwijls daarenboven gaven, krachten, zegeningen, die wij kunnen laten zien, die wij aan de mensen tonen en waarmede wij hun zeggen kunnen: ‘Ziet wat God aan mijn ziel gedaan heeft.’

32:31. JACOB'S HINKEN.

En de zon rees hem op toen hij door Priel gegaan-was, en hij was hinkende aan zijn heup. Bij deze mooie naam kreeg Jacob dit lelijke gebrek. Jacob was een vluggert geweest, die het zijn broeder had afgewonnen, maar hier werd die vlugheid gebroken. Hij kon nu niet meer zo snel, hij moest nu langzamer gaan. Zo gaat het ook met ons. Die met God gebeden en gestreden hebben, gaan niet zo vlug als anderen. Welk een verwonderlijke tegenstelling: God overwonnen te hebben en kreupel te worden! Trouwens uit zulke strijd houdt men littekenen, zulke littekenen, levenslang. Ja, zo is het altijd bij God: geen verhoging naar de geest, zonder vernedering naar het vlees. Christus mochten de beenderen niet gebroken worden, maar de Christen moet verminkt worden; ziet daar het eeuwig onderscheid. Dit was ook de doorn in het vlees van Paulus. De hoogste verheerlijking ging ook bij hem met de diepste vernedering samen. Ook David is na zijn zonde een ander mens in het geestelijke, meer gebroken, meer zacht, meer teder, in alles, ook in zijn Psalmen. Het was ook hier: ‘met Christus, het kruis! Christus, maar die gekruisigd!’ Doch daar willen wij niet aan. Wij willen wel Jacob’s naam Israël hebben, maar niet Jacob’s hinkend been, en toch moeten wij beide hebben of geen van beide. Want hiermede geeft God ons van zijn zijde een herinneringsteken. Hij drukt iets als een teken in ons vlees, in ons hart, in ons geweten, opdat wij ons telkens zouden kunnen en mogen herinneren, wat Hij aan ons gedaan heeft. En hoe vertroostend, versterkend, verblijdend is dat! Zo dikwijls Jacob dacht aan zijn kreupelheid, kon hij zich herinneren bij welke gelegenheid hij dit lichaamsgebrek gekregen had. Zo verheerlijkt God zich juist het meest door hetgeen ons uitwendig het meest vernedert en verkleint.

32:32. HET NIET ETEN DER VERWRONGEN ZENUW DOOR HET VOLK ISRAËL.
Daarom eten de kinderen Israëls de verrukte zenuw niet, die op het gewricht der heup is tot op deze dag. Wat hier in het verborgene gebeurd was, dat moest openbaar blijken geen vertoning, geen beeld, geen droom te zijn geweest, en was van zulk een eeuwig gewicht, dat het voor de wereld een openbaarheid hebben moest gedurende alle eeuwen en geslachten. En dit werd verkregen, door ter gedachtenis van het verwringen der heupspier van Jacob, dezelfde spier van al het slachtvee niet te eten. Deze gewoonte nam geheel Israël van dat ogenblik aan, en bleef er bij tot op de dag van heden, dat is nu bijna zes en dertig honderd jaren. Zo zijn dan de Joden de notarissen, die door hun gebruiken, door alle eeuwen heen, en dus ook nog heden voor ons, de waarheid der Schrift bevestigen.

35:1. DE REIS NAAR BETHEL.

Daarna zeide God tot Jacob: Maak u op, trek op naar Bethel en woon aldaar, en maak aldaar een altaar die God, die u verscheen, toen gij vluchtte voor het aangezicht van uw broeder Ezau. Toen zeide Jacob tot zijn huisgezin, en tot allen, die bij hem waren: Doet weg de vreemde goden, die in het midden van u zijn, en reinigt u, en verandert uw klederen. De Schrift stelt ons nimmer idealen voor. Bij haar vindt men geen dingen uit de lucht gegrepen, maar uit het werkelijk leven, waarin wij ons altijd terug en te huis vinden. In de woorden: Daarna zeide God, ligt wederom veel, dat ons bevestigt, wat wij vroeger over Jacob opmerkten. Er waren kortelings verschrikkelijke dingen gebeurd. Wij weten het, Jacob had boze kinderen, en toch was hij een vroom man, die hen goed voorging, en ongetwijfeld gedurig de handen over hen ophief tot God. Zo even hadden zij het stedeke Sichem uitgemoord, en straks zullen zij Jozef verkopen. En dit alles tot verhoging van smart bij Jacob. Wij herhalen het, het geloof in zijn adeldom, in zijn koninklijke verhevenheid zien wij in Abraham; het geloof in zijn diepte, stilte, verborgenheid zien wij in Isaac, maar het geloof in zijn worsteling en strijd zien wij in Jacob. Jacob was een geplaagd en gedrukt man, al zijn dagen, totdat hij zijn zoon Jozef wederzag. Wat hij tot Farao zei: Weinig en kwaad zijn de dagen der jaren mijns levens, dat zei Abraham niet, en kon hij niet zeggen. Doch wie Gods rechte wegen krom maakt, die ziet al zijn eigen wegen krom gemaakt, want God laat zijn tuchtroede het meest gevoelen aan zulke kinderen, die zich op schadelijke wegen begeven hebben. Trouwens de Abrahams zijn ten allen tijde zeldzaam geweest, de Jacob's vele. Onder de aartsvaderen moest ook een Jacob zijn, een arm zondaar, de slechtste, de meest tegenspoedige, gedrukte en verdrukte, maar ook de gezegendste, de meest begenadigde, opdat arme zondaren als wij, troost zouden hebben uit de Schrift, ook door Jacob. Nauwelijks toch is er een nieuwe ellende over Jacob gekomen, of hij ontvangt een nieuwe openbaring van Gods heerlijkheid. De Heere verschijnt hem en gebiedt hem naar Bethel te gaan. Het was voor Jacob een herinnering aan zijn gedane belofte, om Hem alleen te dienen, die hij zo aandoenlijk noemt: die God, die mij antwoordt ten dage mijner benauwdheid, en met mij geweest is op de weg die ik gewandeld heb. Vandaar zijn bevel aan de zijnen, om alle blijk en teken van afgoderij uit hun midden weg te doen. Wij lezen, dat Abraham drie honderd achttien weerbare mannen had. Wij mogen ons dus van Jacob, gelijk van alle aartsvaders voorstellen, dat hij met zijn huisgezin, dienstknechten en dienstmaagden een klein volk uitmaakte, en wij kunnen ons zeer wel begrijpen, dat er bij hun gedurige omgang met de in het land wonende afgodische volksstammen, al wat misbruiken en afgoderijen bij hen konden insluipen. En dat Jacob de zijnen gebood, ook van klederen te veranderen geschiedde daarom, omdat ook de kleding aan de afgoden gewijd, en daarmede afgoderij gepleegd werd. Dat zien wij nog in de Roomse kerk, alwaar de kleding der priesters, en prelaten in verband staat met de ceremoniën van hun eredienst; ook daar wordt zo als bij Jacob in het begin het geval was, de ware godsdienst en de afgoderij nevens elkander geplaatst en geëerbiedigd. Thans zien wij echter een verbondsvernieuwing bij Jacob. Hij reinigde zijn huis, en maakte waarschijnlijk een zeer diepe kuil aan de voet van een boom, en wierp daarin de afgoden en al wat ter hunner eer gedragen was en bedekte ze, als onreinheden, met aarde. Zulk een verbondsvernieuwing moet er ook van tijd tot tijd, ja gedurig bij ons plaats hebben. Telkens moeten wij onze harten weder op nieuw afkeren van de wereld tot de levende God.

35:6. HET ALTAAR TE BETHEL.

Alzo kwam Jacob te Luz, hetwelk is in het land Kanaän (dat is Bethel) hij en al het volk, dat bij hem was, en hij bouwde aldaar een altaar, en noemde die plaats El-Bethel. De aartsvaders vernietigden de Kanaänitische namen der plaatsen en gaven ze heilige namen. Toen daarom eeuwen later, het volk Israël in Kanaän kwam, vonden zij reeds vele plaatsen door hun vaderen genoemd, en als gewijd en voorbereid tot derzelver inbezitneming door hen. Doch op dezelfde plaats waar Jacob zijn eerste altaar oprichtte en het heiligde aan EI-Bethel (de God van Bethel), daarmede de grondslag leggende tot de ware godsdienst in Israël, stelde later Jerobeam een zijner gouden kalveren, en legde daarmede de grondslag tot de afgoderij onder Israël. Zo is het de mens van nature eigen, de Goddelijke dingen te bederven of te ontgoddelijken.

35:8. DEBORA, DE VOEDSTER VAN REBEKKA.

En Debora, de voedster van Rebekka stiert en zij werd begraven onder aan Bethel, onder de eik, welker naam hij noemde: Allon-Bachut. De dood van Jacob's moeder, Rebekka, wordt niet gemeld, doch aangeduid, doordien zich haar voedster, Debora, bij Jacob bevond. Na de dood van Rebekka was Debora tot Jacob. gekomen, En om de tederder betrekking van Rebekka tot Jacob, en waarschijnlijk ook omdat zij niet wilde gerekend worden tot Ezau, maar tot het volk Gods. Jacob liet haar althans, nu ook zij gestorven was, als een der zijnen, met grote onderscheiding begraven. Een liefelijke trek uit het eenvoudig huiselijk leven van Jacob, en van de grote liefde, die hij zijn moeder toedroeg, daar hij haar voedster onder een afzonderlijke eik begroef, en die boom tot een monument boven haar graf verhief, door hem te noemen Allon-Bachut (Treur-eik).

35:9. DE VERNIEUWDE ZEGEN.

En God verscheen Jacob wederom toen hij van Paddan-Aram gekomen was, en Hij zegende hem. En God zeide .tot hem: Uw naam is JACOB, uw naam zal voortaan niet Jacob genoemd worden, maar ISRAËL zal uw naam zijn. En Hij noemde zijn naam Israël. Voorts zeide God tot hem: Ik ben God de Almachtige! Wees vruchtbaar en vermenigvuldig. Een volk, ja een hoop der volken zal uit u worden, en koningen zullen uit uw lendenen voortkomen. Nadat het verbond door Jacob vernieuwd was, vernieuwt God zijn zegen aan Jacob. Het is opmerkelijk, dat God nooit aan Jacob verschijnt dan om hem te zegenen. Met geen enkel woord verwijt Hij hem ooit zijn zonden. Dat moest op een andere wijze vereffend worden, en was vereffend in de worsteling. Thans bevestigt de Heere in zijn gewone verschijning, wat in die buitengewone verschijning geschied was. De verandering van Jacobs naam was niet van voorbijgaande aard, maar van blijvende kracht. De naam der diepste oneer had plaats gemaakt voor die der hoogste eer. En in die twee namen Jacob en Israël, zou niet alleen de gehele geschiedenis van Jacob's nakroost, maar ook die van Israël, der kerk, ja van ieder afzonderlijk gelovige liggen: Jacob in de strijd, Israël in de overwinning: zondaar van natuur, overwinnaar Gods door de genade. Evenwel Israël bleef zich ook nog altijd Jacob, en God zich nog altijd de God van Jacob noemen, ten blijke dat Jacob nog altijd een zondaar, en God nog altijd de God van zondaren bleef. Dat er koningen uit Israël zouden voortkomen, zag wel op de aardse koningen, die er later kwamen, doch niet in de eerste en hoogste plaats, want Ezau had een rij van koningen alvorens Israël aan een koning dacht, maar allermeest wees God hiermede op die geestelijke rij van koningen, die uit Israël zou geboren worden, met de Koning der koningen, Christus aan het hoofd.

35:16. RACHELS DOOD.

En zij reisden van Bethel, en er was nog een kleine streek lands, om tot Efrata te komen, en Rachel baarde, en zij had het hard in haar baren,' zo zeide de vroedvrouw tot haar: Vrees niet, want deze zoon zult gij ook hebben. En het geschiedde als haar ziel uitging, (want zij stierf) dat zij zijn naam noemde Ben-Oni, maar zijn vader noemde hem Benjamin. Wij hebben hier een der zeldzame voorbeelden in de Schrift van het sterven onder het baren in Israël. Het is alsof Jacob generlei leed ontgaan mocht. Het was een der allergevoeligste slagen in zijn ziel, want hij had Rachel zeer lief. Door de naam van Ben-oni (zoon van smart) in die van Benjamin (zoon mijner rechterhand) te veranderen, wilde hij te midden van zoveel droefheid, nochtans de droefheid niet de bovenhand laten houden. 'Omdat Rachel met het Ben-oni op haar lippen ontsliep, wordt zij later door de Schrift voorgesteld als de over haar kinderen wenende moeder Israël's; trouwens zij was een moeder zowel van de tien stammen, door de hoofdstam van Jozef, in Efraim en Manasse, als van de twee stammen, in Benjamin. In de lijn der heilige vrouwen wordt zij dan ook even nadrukkelijk genoemd als Jacob in die der aartsvaderen. Gelijk Jacob geheel Israël vertegenwoordigt, zo Rachel geheel het vrouwelijk en moederlijk Israël. En op welke aandoenlijke wijze! als barende en onder het baren bezwijkende, als verenigende de grootste blijdschap met de grootste droefheid.

37:1. JOZEF.

Het is een uitnemende eigenaardigheid der Schrift, dat wij de bijbelheiligen daarin zien afgebeeld zo1evendig en met zulk een waarheid en natuurlijke eenvoudigheid, dat zij altijd nieuw voor ons zijn, en het ons is, alsof zij onze tijdgenoten waren, met wie wij jaren lang in de gemeenzaamste omgang geleefd hebben. Daarom zullen wij in de hemel niet behoeven te vragen, wie Abraham of enig ander bijbelheilige is. Wij zullen ze terstond herkennen, zonder dat iemand het ons zegt, want ze hebben allen dezelfde trekken aan zich, welke Gods Geest hun in de Bijbel naar het leven en naar waarheid geeft. Zodra ziet Petrus niet Mozes en Elia op de berg, of hij kent ze en noemt ze bij hun namen. Het konden voor zijn gevoel geen andere mannen zijn dan juist deze, en zij waren het ook; want de hogere geestelijke waarneming (de intuïtie bij uitnemendheid) bedriegt zich niet. Wij kennen vele van onze tijdgenoten, zelfs vele onzer bekenden niet zo nauwkeurig, als wij de bijbelheiligen kennen, want hoe weinig zien wij de mensen zo als ze waarlijk zijn, en zo alleen stelt de Schrift ze ons voor in al de omstandigheden huns levens. Uit de ongewijde geschiedenis kunnen wij zelfs van onze tijdgenoten onmogelijk zulk een volkomen kennis der personen ontvangen, want de een zegt dit, de andere weder iets anders van hen, zodat, als wij menen deze of die persoon recht goed in zijn karakter en daad te kennen, dan komt er weer een ander, die andere bescheiden aan de dag brengt, en zijn wij genoodzaakt onze kennis van zodanig een persoon weder te wijzigen. Maar in de Schrift zijn de beelden der heiligen in eeuwige letters gegraveerd. Zij zijn met waarheid, dat is met onveranderlijkheid getekend. Zij blijven gelijk zij zijn. En bestaat nu de wetenschap in alles van voren af aan te bezien, alsof er nog niets over gezegd was, en alles op nieuw nauwkeurig op te merken, en is voor haar geen stofdeeltje langer onverschillig, zo moeten ook wij op het allerkleinste in de Schrift opmerkzaam zijn, als van zo veel belang, dat de Heere verklaart, dat hemel en aarde zal voorbijgaan, maar niet een tittel of jota van zijn woord. De geschiedenis van Jozef is de geschiedenis van God met Jozef, gelijk al de geschiedenissen der heilige mannen en vrouwen in de Schrift, de geschiedenissen zijn van God met hen. Jozef was een kind van God, daarom was hij van zijn zeventiende jaar af in diepe verdrukking en vernedering tot aan zijn uitnemende verheffing toe. Ook hij was hierin een beeld, een voorbeeld, een schaduwen een voorafschaduwing van Christus. Reeds als kind droomde hij van korenschoven, van zon, maan en sterren, die zich voor hem bogen; doch eerst ging het met hem van verdrukking tot verdrukking. Zo werd ook Jezus geboren onder het gejuich en gezang der engelen, maar van toen af leidde alles Hem naar het kruis. En zo is het ook met zijn gemeente. Welk een pinksterheerlijkheid omgaf haar geboorte! maar van toen af werd de hemel boven haar zwart van wolken, en zij was een verdrukte, een door onweder voortgedrevene, en eerst na de vervulling van al de profetieën haars lijdens, keert die eerste heerlijkheid verhoogd, verdubbeld, ja volkomen en voor eeuwig tot haar terug. Jozefs woorden werden vervuld, maar op Gods wijze. Hij had in deze dromen niet alles gezien, niet de weg, die er toe leidde, en deze was het tegengestelde van het einde. Daarom moet men nooit het einde beoordelen naar de weg, maar naar het begin. Waar een Goddelijk begin is, daar is ook een Goddelijk einde. De Semiet vermeldt alleen zaken, waar veel in ligt en veel aan gelegen ligt, die van hoog belang zijn voor de kerk en voor de wereld. Ja, meer bepaald, de Schrift vermeldt alles alleen met het oog op Christus, die met zijn gemeente het laatste einde, het doel bij uitnemendheid der Schrift is. Laat ons dan ook alles in de Schrift beschouwen met het oog op de Zone Gods, en we zullen haar opvatten in haar waarheid en diepte. Jozef was de geliefde zijns vaders, de uitverkorene onder zijn broederen, wandelende naar het bevel zijns vaders, bestraffende de zonden zijner broeders. Hij werd door zijn broeders verkocht en overgeleverd aan de Heidenen, verzocht ten kwade, maar hij wees de verzoeking af, omdat de wet Gods geschreven was in zijn binnenste; hij werd lasterlijk beschuldigd en kwam in banden, maar werd daaruit door de tussenkomst Gods gered en tot een zegen gesteld voor de wereld en voor Israël, zijn maagschap, zijn volk. Deze allen zijn trekken, die hun hoogste vervulling hebben in Christus, die reeds in den beginne op

eenmaal de drievuldige strijd streed en de overwinning behaalde ten einde toe, en in het einde gekroond werd met eer en heerlijkheid. Jacob beminde Jozef bij uitnemendheid, niet alleen omdat Jozef uit zijn beminde Rachel geboren was, maar voornamelijk omdat hij godvrezend was, gelijk Jacob ook was, en zijn andere, oudere kinderen verkeerde wegen insloegen. Jacob had Jozef lief met recht, doch niet met wijsheid, want de voorkeur die hij Jozef gaf, deed bij zijn andere kinderen de hartstochten te feller blaken, en zij zou de dood van Jozef ten gevolge gehad hebben, waren de zaken aan haar natuurlijke loop overgelaten. Maar God regeert, en wel op wonderlijke wijze, en nu was de veelverwige rok van Jozef als het ware een voorbeduidend teken van het kleed der ere, dat Jozef als Vorst zou dragen. Vooraf echter moest hij het voor het slavenkleed verwisselen. De grote zaak is: God was met Jozef, en zo komt Jozef, gelijk later de Heere in de hoogste mate, als een gezegende, nergens dan met een zegen. Trouwens overal waar de kerk, waar slechts Een gelovige is, daar is ook een zegen. Op het schip waar Paulus is, worden .twee honderd zes en zeventig zielen behouden en waar Jozef is, daar gaat het Potifar bij uitnemendheid wel, zodat niet de hoofdlieden Julius en Potifar, maar Paulus en Jozef eigenlijk op die plaatsen de eerste waren. Trouwens zij vertegenwoordigden aldaar de kerk, de Gemeente des Heeren, het volk van God. Wederkerig ging het Jozef goed in het huis van Potifar, want het beroep, de arbeid der gelovigen is hun zelf gelijk anderen ten zegen. Daar Jozef in het huis van de overste van's konings lijfwachten tot bestuurder werd gesteld, zo leerde hij daar reeds in het klein wat hij later als onderkoning in het groot zou te doen hebben, ja hij werd er voorbereid tot zijn aanstaande bediening. Hij was getrouw in het kleine, hij zou over het grote gezet worden; doch een nog dieper vernedering moest deze hoogste verhoging voorafgaan. Wij zien Jozef in banden en in het gevangenhuis, doch ook hier was hij spoedig weder dezelfde, die hij naast Farao zijn zou: de onderbestuurder. Het was een doorgaande lijn in het leven van Jozef van hetgeen God met hem voorhad. Hij was geboren om te regeren. Daarom was hij altijd de tweede. In zijns vaders huis was na Juda, van hem de meeste sprake, en overal was hij, waar hij kwam, de tweede, totdat hij de tweede werd in Egypte. Het waren altemaal voorspiegelingen van hetgeen later geschieden zou, en tevens temperingen van zijn leed. Hij had voorspoed reeds als slaaf, maar te veel voorspoed, en dit was hem tot schade. Men moet eerst door God vrijgemaakt worden, en dan schaadt ons het geluk niet meer. Zijn wandel was rein; hij deed niemand kwaad; maar allen goed, doch men deed hem kwaad; eerst deden het zijn broeders, daarna bracht de kwade vrouw van Potifar en Potifar zelf hem tot de diepste ellende. Doch Jozef was, gelijk ieder Christen nog is, de kurk gelijk, die hoe dikwijls ook in het water naar beneden gedrukt, nochtans telkens, zodra de drukking ophoudt, van zelf weder boven komt drijven. Daarbij is het opmerkelijk, dat Jozef niet door zijn vrienden, maar door zijn vijanden tot zijn hoogte is geklommen. Trouwens vrienden zijn meestal te flauw, maar vijanden zijn scherp en dringen en drijven ons voort, zodat wij komen, waar wij anders niet zouden gekomen zijn. Wij zien thans Jozef in het gevangenhuis, niet als een vrij dienaar, maar als zelf in banden. In de Schrift wordt veelvuldig gesproken van banden en gevangenis. Ook onze gezegende Zaligmaker was in banden. Maar God heeft ook meermalen aan gevangenen grote dingen gedaan. Manasse werd in de gevangenis bekeerd, en een voorbeeld van onze geestelijke verlossing. De eerste gelovige man van de eerste gemeente in Europa was een gevangenbewaarder, en werd bekeerd door Paulus en Silas in de gevangenis. In Rome gevangen, schrijft Paulus met een keten aan zijn hand, zijn brieven, en onbekeerden worden door zijn banden gebracht tot de vrijheid van het Evangelie en tot de meest vrijmoedige belijdenis huns geloofs. Zo worden de banden van Gods kinderen in die van Christus geheiligd. Ook Jozef was onder de gevangenen als een medegevangene, ten bewijze van de zegen Gods ook over de gevangenen. Dit moge tot vertroosting strekken van dezulken, die God vrezen, en hetzij in oorlogstijd, of in tijden van vervolging om des geloofs wille, of op lasterlijke beschuldiging, of op bloot vermoeden, onschuldig gevangenen worden. In al deze gevallen worden wij gevraagd, om de gevangen niet bij enig aards koning, maar bij de Koning der

koningen zo te willen gedenken, alsof Wij zelf medegevangenen waren. Ja de Kerk heeft de last van God ontvangen, om het land, en de koning des lands, het leger en de gevangenen des legers op het hart te dragen . Bidden wij bovenal, om de eeuwige vrijmaking der gevangenen, en dat tevens de bediening onzer liefde voor en onder hen overvloedig zij.

40:5. DE SCHENKER EN DE BAKKER.

Zij droomden nu beiden Een droom, elk zijn droom, in Een nacht, elk naar de uitlegging zijns drooms, de Schenker en de Bakker, die des konings van Egypte waren, die gevangen waren in het gevangenhuis. Verstaat onder Bakker bijzonder de overste der pasteibakkers. Dit blijkt uit zijn beschrijving der korven, die hij op het hoofd droeg. Het is de oudheidkundige bekend, dat de Egyptenaren een menigte verschillende vormen van broden hadden (van welke vormen nog overblijfselen aanwezig zijn), en dat zij bij uitnemendheid de kunst van pasteibakken verstonden en beoefenden. Trouwens Egypte was het land van koren en dus van brood en meel. De opperste der Bakkers, die over al de spijs, en de overste der Schenkers, die over de wijn des konings was, bekleedden dus aanzienlijke betrekkingen aan het hof. Herodotus heeft gezegd, dat de Egyptenaren geen wijn dronken, ja dat de wijnstok in Egypte niet bekend was; doch de mannen der wetenschap hebben, bij gelegenheid van de veldtocht van Napoleon in Egypte, gedenktekenen tot zelfs van voor Jozefs tijd medegebracht, die dat logenstraffen. Doch bij diezelfde Herodotus wordt opgemerkt, dat de mannen de korven op het hoofd en de vrouwen ze op de schouderen dragen. Dit sluit dus met het verhaal des Bijbels. De drie ranken, de drie korven, de drie dagen zijn bijkomstige zaken in het droombeeld, en bijkomstige bijzonderheden in de uitlegging. . God openbaart de toekomende dingen. Dit is zijn kroonrecht, Jesaja 41:22-23, en Hij openbaart ze aan zijn knechten. Wie dus het verstand heeft, berekene de profetie, of legge haar uit. Ook de laatste dagen zijn door de Heilige Geest aan de gemeenten aangekondigd in beelden. Daarom moet ook de Openbaring van Johannes gelezen worden in eenvoudigheid, vragende om licht van boven, en wellicht behaagt het de Heere, om meer licht te geven dan wij vragen. De genade maakt tot alles bekwaam. En wie ontvangt genade? Die er om vraagt. Ook de droom is daarom van God; doch in dit geval is het geen verwarde, maar een verstandige droom, die een hoger zin en betekenis met zich medebrengt. In de Schrift zijn de dromen Godes. God heeft zich daarin veelmalen geopenbaard; minder in het Nieuwe Testament, waar daar is het dag; meer in het Oude Testament, want daar is het nacht, en de nacht en ook nog de vroege morgenstond is het gebied van de droom. De dromen van de Schenker en Bakker waren de vernieuwde openbaring van Gods onveranderlijke orde en regel, de betoning van barmhartigheid en van oordeel, van genade en van gerechtigheid, van verkiezing en van verwerping. Gelijk de Heere tussen de twee moordenaren aan het kruis, zo stond Jozef tussen de twee gevangenen van het hof, en zijn woord was de beslissende uitspraak van hun lot.

40:14. JOZEFS VERZOEK AAN DE SCHENKER.

Gedenk mijner bij u zelf, wanneer het u wel zal gaan, en doe toch weldadigheid aan mij, en doe van mij melding bij Farao, en maak dat ik uit dit huis kom. Aan het kruis vraagde de man, die vrij uit zou gaan, aan de Heere: Gedenk mijner, wanneer Gij in uw koninkrijk zult gekomen zijn, en hier vraagt Jozef hetzelfde aan de vrij uitgaande. Deze vraag geeft ons een blik te werpen in Jozefs hart. Het blijkt uit alles, dat Jozef een goede schat in zijn hart had, en ook een goed opzichter der gevangenen was. Hij toont zich in alles welwillend, belangstellend, gevoelig, maar ook wijs, verstandig, doordenkend. Altijd heeft hij een goed woord in zijn mond. In de verleiding was het: Hoe zou ik zulk een groot kwaad doen en zondigen tegen God? en hier, om de bekommerden over hun dromen tot mededeling uit te lokken: Zijn de uitleggingen niet Godes? Vertelt ze mij toch. En op welk een aandoenlijke wijze opent hij nu zijn hart aan de man, die hij een goede uitlegging had kunnen geven. Hij had zijn loten leed niet aan de gevangenen geklaagd, dan nu bij deze gelegenheid, welke God hem aanbood, en hij doet het met eenvoudigheid, zonder zijn broeders te beschuldigen. Gedenk mijner! hoe klein gevoelende van zich zelf, hoe vriendelijk! en zei Jozef dit tot de Schenker, toen deze uit de gevangenis ging? Neen, terstond bij de uitlegging. Zo zeker was Jozef van de-uitkomst. Hij sprak uit de volle bewustheid des geloofs. Ja, het geloof van Jozef was de zekerheid zijner uitlegging. Maar geloof is afhankelijkheid van God, en brengt het gebruik der middelen mede; anders ware het geestelijke hoogmoed. En Jozef verviel niet tot hoogmoed door ontvangen zegen en genade, maar werd er van genezen, en meer nog door de zegen, dan door de bestrijdingen Gods, want wij behoeven de keerzijde van Jozefs karakter niet te verbergen, noch de zondaar in hem voorbij te zien. Jozef was ongetwijfeld reeds in zijn jeugd een edel jongeling, maar met een huid van eigengerechtigheid overtrokken. 'Ik ben beter dan gij!' was ook zijn gedachte tegenover zijn broeders. Zo als het gaat met een lieveling van vader of moeder onder minder beminde broeders en zusters: men laat zich op zijn voorrechten voorstaan. En dat wil God niet. Hij trekt die huid af en vernedert, waar men zich verhoogt. In plaats van zon en maan voor zich te zien neerbuigen, moet hij in de kuil; doch niet voor altijd; neen ook voor hem was het: 'lijden, en de heerlijkheid daarna volgende.' God zelf maakte zulke afbeeldsels van zijn Zoon, opdat men uit de trekken der heiligen, het beeld van de Heilige bij uitnemendheid te spoediger en te duidelijker zou herkennen. Bij Jozef was het dertien jaren vernedering en tachtig jaren verhoging. Het staat in geen evenredigheid met elkander. Zo ook niet bij ons het droevige, kortstondige leven met het heerlijke, eeuwige toekomst. Jozef zag nu en altijd op God en op diens middelen en wegen. Hij mocht daarom deze gelegenheid niet verzuimen. Hij had de Schenker een dienst gedaan, hij mocht billijk een wederdienst vragen en verwachten. En nu zou men ook zeggen, dat het wiskunstig zeker ware, dat Jozef geholpen werd, want hoe zou voor zulk een grote dienst als Jozef de Schenker deed, deze hem niet deze kleine wedervergelding doen? Doch zo zien wij, wat er van wiskundige zekerheid is, als men op mensen rekent! Daarom moeten wij ons, in nood, zonder mensen min te achten, allereerst en terstond op God werpen. Zeker had Jozef billijke verwachting van de Schenker. De ene dag na de andere meende hij te zullen horen: 'er is een boodschap van de Schenker gekomen!' doch te vergeefs; en toen het te lang duurde, gaf hij het op. Och, aan het hof vergeet men licht bewezen diensten, ja vergeet men zelfs tot de naam van de weldoener, zo als ook bij de Schenker het geval was. Maar de Heere regeert! Dat was de Psalm van Israël te allen tijde; dat was hij ook bij Jozef; dat zij hij ook bij ons. Twee volle jaren duurde dat wachten van Jozef op de Schenker, toen zond God Farao zelf twee dromen, die niemand uitleggen kon, en nu ja, herinnert zich de Schenker zijn ondankbaarheid jegens Jozef, niet zozeer om nu Jozef, maar wel om zijne majesteit de koning een dienst te bewijzen. In zulk een geval weet men zich tot zelfs het nummer van het huis te herinneren van de man, die men nodig heeft, maar die anders misschien nooit meer in de gedachte zou zijn gekomen. En op hoe veel heerlijker wijze werd nu Jozef door God gered, dan hij door de Schenker, ofschoon wat vroeger, zou gered zijn! Had, de Schenker hem

geholpen, hij had hem op zijn best zijn vrijheid terug verworven en met enig reisgeld naar huis laten gaan. Maar God doet boven bidden, boven denken. Daarom in alle nood op de Heere gewacht! God is in staat, om ook van ons zijn Jozefs te maken, onze vuile gevangeniskleder en ons uit te doen, ons te bekleden met sierlijke klederen, en ons te plaatsen naast de groten der aarde. De Schenker werd het middel tot Jozefs redding, niet uit zich zelf, maar omdat het Gods tijd was, waardoor hij aan Jozef denken moest. Nog eens dan, wachten ook wij op de Heere! Hij is getrouw; Hij vergeet ons niet. Hij bleef ook Jozef gedachtig. Trouwens God wil niet dat de zijnen geholpen worden dan door Hemzelf! Geen kind van God mag zijn verlossing, hetzij tijdelijk of geestelijk, aan mensen te danken hebben; wel mag hij die ontvangen door mensen. Zo was het ook bij Jozef: zag hij een enkel maal op mensen, hij zag altijd op God en werd een toonbeeld van zijn zegen. Ja toen hij reeds naast Farao regeerde, wachtte hij met betrekking tot zijn vaders komst op Gods tijd, zeven jaren lang. Trouwens eerst moest Egypte behouden en dan de broederen aangenomen worden. Dit is de regel Gods, ook nog heden: eerst de volheid der Heidenen, dan de volheid van Israël. Jozef dacht niet aan zijn familie om ze terstond te redden. Hij moest aan hen bekend worden in een ogenblik, dat hij werkelijk hun tot een behouder kon zijn. In het begin van zijn komst tot het bestuur was dit te vroeg. Jozef had door zijn lot van God geleerd niet te haasten, maar langmoedig en geduldig te zijn, en de vrucht niet te plukken voordat zij rijp is. Anders zou men zeggen: hoe is het mogelijk, dat Jozef, na dertien jaren afwezigheid van het ouderlijke huis, zich nog kon onthouden naar zijn vader te zenden, ja toen zijn broederen tot hem kwamen, zich nog kon inhouden, om zich aan hen niet te ontdekken, en niet terstond een wagen zond om zijn vader te halen. Hoe kon hij zich het gemis van dat zo lang ontbeerde genot nog langer getroosten? Deze zelfverloochening, deze zelfbeheersing had hij van God geleerd. Deze had in lankmoedigheid met hem gehandeld, en nu wilde hij ook wachten, totdat God deze vrucht tot volle rijpheid had gebracht, en toen zij zo rijp was, dat zij van zelf van de boom viel, toen riep hij uit: Ik ben Jozef, leeft mijn vader nog? De Bakker wordt door Jozef het tegenovergesteld lot van de Schenker voorspeld, en zo als hij het voorspelde geschiedde het. Op een groot feest, zo als het verjaarfeest is bij zulk een grote, met onbepaalde macht beklede koning als Farao was, moeten de opper-hofmeesters in groot kostuum tegenwoordig zijn, of anderen in hun plaats. En zo aanvaardt dan bij deze gelegenheid de Schenker zijn ambt, en een ander dat van de Bakker, die ter dood veroordeeld werd. Omdat hij schuldig was en de Schenker niet? Het is niet zeker. Wij hebben hier met een soort van koningen te doen, die niet zelden naar willekeur en luim te werk gingen. Er is in Farao's mond althans van schuld of onschuld geen spraak. Ook de Schrift laat zich niet in met, en niet uit over de schuld of onschuld van Bakker en Schenker, maar houdt zich enkel onledig met het trekken van de lijn van Gods plannen. En zie nu, dromen beslissen het lot der wereld. Zo hangt in Gods raad de kleinste schakel aan de grootste. Hierdoor moest Israël in Egypte komen, en zich dat volk vormen, waaruit de Messias zou geboren worden. En wat Jozef zelf betrof, wij kennen het vervolg zijner geschiedenis. God gaf met de dromen aan Farao te zien, dat niemand geschikter persoon was om de goede raad, die Jozef gaf, ten uitvoer te brengen, dan Jozef zelf. En nu kreeg Jozef bij de eer, een gezegende werkkring. In Jozef was een geest van orde, hij was een man van bestuur. Hij was, wij zeiden het reeds, geboren om te regeren. Hij was het treffend bewijs, dat men ook in de school van God tot een bekwaam staathuishoudkundige kan worden opgeleid. Wat toch werd er vereist om medebestuurder van zulk een rijk als Egypte was, te zijn, en te zorgen dat er zeven jaren voorraad zij van brood voor een volk, ja voor volken! Maar God gaf Jozef wijsheid tot alles, gelijk Hij hem wijsheid gegeven had tot de uitlegging van dromen, en dus tot profeet had gesteld. Jozef had nu een arbeid naar zijn lust en naar zijn krachten. O, een vaste werkkring is zulk een zegen! Alle arbeid buiten het beroep, of het ambt, of de bediening heeft die zegen niet, die de arbeid in het beroep, in het ambt, in de bediening heeft. Deze geven aan alles houding en vastheid. Zulk een arbeid geeft de beste afleiding. Na de troost in God, is arbeid de beste zegen. Arbeid houdt de geest bezig en doet veel dragen, wat anders ondraaglijk

is. Daarom is het niet zozeer de vrucht van de arbeid, als wel de arbeid zelf, die ons het meeste baat. Geef hetzelfde geld aan uw dienaar, zonder arbeid, behalve dat gij de luiheid, de wanorde, de ellende zult vermeerderen, zult gij hem ontevredener maken, dan hij zijn zou, wanneer gij hem voor zijn arbeid betaalt. Liefelijk is het ons onder alles door Jozef te zien, dat hij geen Egyptenaar werd, maar een Hebreeër bleef, dat is: dat hij God bleef vrezen en de smaadheid der wereld niet achtte. Immers zelfs de Schenker was hij bekend als een Hebreeuws jongeling,. ook at hij later niet met de Egyptenaren, en bedekte het niet voor, maar openbaarde het aan Farao en zijn knechten, dat zijn vader en broeders veehouders waren. Ook omdat de Egyptenaren kort te voren van de Arabieren, deze zwervende herdersvolken, zo zwaar geteisterd waren, haatten zij de veehoeders, en was het gehele land Gosen, dat enkel weiden bevatte, geheel verlaten. Doch hoe goed was dit nu voor Jacob en zijn zonen! Deze waren veehoeders bij uitnemendheid, en zo beheersten zij het gehele landschap Gosen. Dat toch ieder enige zaak grondig lere, ten einde daardoor de zijnen en anderen ten nutte te zijn! Ons lot hangt dikwijls aan dingen die in ons zijn, en die zegen heeft, brengt zegen mede, overal waar hij komt. Voorts maakte God Jozef geheel onafhankelijk van zijn vader en van zijn broeders. Hij had genoeg: rijkdom en eer, vrouwen kinderen, knechten en dienstmaagden. Als God dat eens zo doen wil, dan doet Hij het, en vraagt naar niemand: nochtans, de liefde bleef de band tussen Jozef en zijn familie. En voorts wat Jozef ook voor Egypte doen mocht en deed, hij bekeerde Egypte niet, en hij zocht het ook niet te bekeren. Dat was zijn roeping niet. Hij had arbeids genoeg om de God zijner vaderen te dienen op zijn wijze, en te kampen tegen de menigte afgodendienaren, die hem omgaven; want het Egyptische volk was het wijste in de wereldse dingen, maar het domste in de godsdienst; het aanbad uien, wormen, katten, mensen met beestenkoppen, in Een woord, het lelijkste en afschuwelijkste; want bij onbekeerde mensen leidt het verstand niet naar God toe, maar van God af, en hoe meer verstand, hoe meer ongeloof of bijgeloof zij hebben. God alleen kan het verstand heiligen en dienstbaar maken aan de verheerlijking Zijns naams, en Hij doet dit door de Heilige Geest in's mensen bekering en geloof. GENESIS. Het vijftigste Hoofdstuk. Wij hebben in de aanvang van Genesis verscheidene sterfverhalen van de hand van Mozes, en ook nu weder aan het einde. Aan het einde van het vorig hoofdstuk zien wij Jacob, en aan het einde van dit hoofdstuk zien wij Jozef op hun sterfbed. Gelijk in het leven, zo treedt in de Schrift de dood ons op allerlei wijzen gedurig tegemoet. Jacob en Jozef sterven echter niet, dan na alvorens hun testament te hebben gemaakt, een testament van zeer verschillende inhoud, zo als wij straks zullen zien, doch vrucht van een zelfde geloof. Isaac had ook voor zijn dood zijn testament gemaakt, en Jacob gesteld tot erfgenaam der belofte met uitsluiting van Ezau. Abraham had dit niet nodig te doen, want Isaac was zijn eniggeborene uit de vrije vrouwen door God zelf tot enige erfgenaam gesteld, en als zodanig gezegend. Jacob had echter twaalfzonen, onder welke zijn zegen, zijn erfenis verdeeld moest worden. Hoe machtig had God nu reeds deze stamboom laten opwassen, en in hoofdtakken zich laten uitbreiden! Wij kennen de zegensprekingen der beide aartsvaderen. Welk een heerlijke taal, en dat in de mond van stokoude en stervende mensen! Brengt zij niet het bewijs van haar oorsprong mede? O voor hem, die oren heeft om te horen, zijn de woorden der Schrift in zich zelf genoegzame bewijzen, dat de heilige mannen Gods gesproken hebben niet uit eigen beweging, maar gedreven door de Heilige Geest. Welk een heerlijke zegen in het bijzonder van Jacob over Jozef! Ook in de heerlijkheid der zegening van Jacob is Jozef de tweede. Eerst Juda en dan Jozef, of Efraim; zo begon het hier, en zo duurde het voort tot in geslachten. Juda was de eerste meer met betrekking tot het eigen geslacht, tot Israël; Jozef de eerste meer met betrekking tot de vreemden. Hij ontving dan ook de naam Zafnath Paaneah (redder der wereld), de wereld behoudende door brood, en was ook hiermede een schaduwbeeld van Hem, die de erfgenaam is van alles, die een naam ontving boven alle namen; en die ook bij zijn omwandeling op aarde, de duizenden spijzigde met gezegend brood, en zelf het gezegend Brood uit de hemel was, dat der wereld het leven geeft, Johannes 6:33.

50:1. JOZEFS DROEFHEID.

Toen viel Jozef op zijn vaders aangezicht, en hij weende over hem, en hij kuste hem. Ook hier zeggen wij weder: welk een Goddelijk Boek is toch de Bijbel! Hij stelt de mensen voor zo als zij zijn, in al hun natuurlijke aandoeningen, en dat op zulk een ongekunstelde wijze, dat het ons is, alsof wij Jozef zien doen, wat hij deed. Ja, ofschoon er ongeveer zes en dertig eeuwen tussen hem en ons liggen, is echter zijn geschiedenis zo vers, alsof zij eerst heden geschiedde. Of is er het minste onderscheid tussen de mens van die tijd en van de onze? Zou Jozef, heden levende, niet volmaakt hetzelfde gedaan hebben, wat hij toen gedaan heeft? Het is ook een bijzonderheid, alleen der Schrift eigen, dat in haar het menselijke en het Goddelijke altijd afzonderlijk, ofschoon verenigd, wordt voorgesteld. Menselijke schrijvers vermengen en verwarren niet zelden het Goddelijke en menselijke, de Schrift doet dit nooit, maar verenigt beide zo, dat ze van elkander niet te scheiden, maar te onderscheiden zijn. Ook hierin is het beschreven woord een voorbeeld van het vlees geworden Woord. . Toen viel Jozef op zijn vaders aangezicht, en hij weende over hem, en hij kuste hem. Hoe aandoenlijk, niet waar? Jozef, de onderkoning van Egypte, de wijze en grote man, is een kind aan het sterfbed van zijn vader. Hij is de eerste, die op zijns vaders aangezicht valt en het met zijn tranen besproeit en met zijn kussen bedekt. Ja hij kust dat dode aangezicht van de geliefde vader, want hij is nog hetzelfde lieve kind van hem, dat hij was, toen hij nog werkelijk een kind was en zijn vader nog leefde. Hij weende. Tegenwoordig is men doorgaans van gevoelen, dat het een man niet wel staat, dat hij weent. Doch de Schrift keurt alle menselijke aandoeningen goed, en wil dat zij haar vrije loop hebben. Abraham beweende zijn dode. Ook David weende meermalen. Zelfs de Heere, staande aan het graf van Lazarus, weende, ofschoon Hij zo aanstonds de gestorvene zou opwekken. Het moest blijken, dat Hij niet zonder maar uit het gevoel onzer droefheid de blijdschap des levens voor ons en voor zich zelf deed voortkomen. Zelfs de fabelachtige Griekse helden worden voorgesteld als te wenen, en wel als dikwijls en luide te wenen. Ja de grootste mannen der oudheid schaamden zich het wenen niet. Ook hierin heeft de ongewijde oudheid, als menigmaal de zuivere natuur teruggevende, verwantschap met de Schrift. Jozef was een rechte wener. Toen hij verkocht werd, zal hij ook wel geweend hebben uit de benauwdheid zijner ziel, toen hij zijn broederen om genade bad, maar zij niet hoorden. En wat zal hij niet geweend hebben in Egypte, hij een zeventienjarigjongeling, weggevoerd als een koopwaar, verwijderd van het ouderlijk huis in een ver vreemd land, in dienstbaarheid, ja slavernij! En toen hij zijn broederen wederzag, weende hij wederom, en toen hij zich aan zijn broederen te kennen gaf, weende hij andermaal, en wel zo overluid, dat de Egyptenaren het hoorden. Geen bijbelheilige wordt w dikwijls wenende voorgesteld als Jozef. Zulk een gevoelig hart had hij bij al zijn hoogheid! Jozef weende, en hij schaamde zich zijn tranen niet, ook niet aan het hof, waar het wenen zo licht verleerd wordt. O men zorge toch voor alle dingen, dat het hart niet hard worde, maar teder blijve in al de omstandigheden des levens! Teder, niet week. Jozef toonde gestreng te kunnen zijn, maar toch was hij gevoelig en teder. Jozef beheerste zich, en ieder Christen moet zich beheersen in zijn gevoel. Daarom hoe vurig hij naar zijn vader verlangde, hield hij zich gestreng, strafte hij Simeon, die de ergste was geweest, en liet alles zich ontwikkelen in de weg van diezelfde Voorzienigheid, die zijn lot tot hiertoe had ontwikkeld. Immers, wij merkten het vroeger op, hij had van zijn God geleerd niet te haasten. Zeker moeten wij zeggen: welk een verwonderlijke weg was de weg van Jozef! Doch welk een weg heeft een iegelijk onzer? Van elkander verschillend, zeker, maar toch altijd hoogst gewichtig voor ons zelf. Daarom zullen wij allen, zo velen wij geloofd hebben, in de eeuwigheid de stof onzer lofzangen ontlenen aan de wegen des Heeren.

50:5. JOZEFS VERZOEK AAN FARAO.

Mijn vader heeft mij doen zweren, zeggende: Zie, ik sterf,. in mijn graf, dat ik mij in het land Kanaän gegraven heb, daar zult gij mij begraven. Nu dan, laat mij toch optrekken, dat ik mijn vader begrave. Jacob wilde niet begraven zijn in de piramiden of obelisken, die prachtige graven der Egyptische groten. Hij wilde liggen als een Hebreeër in het graf zijner vaderen. Daarom had Jozef terstond na de dood van Jacob, zijn knechten, de medicijnmeesters geboden, dat zij zijn vader balsemen zouden. Zijn vader. Het is ons liefelijk, ook hieruit te zien dat Jozef tot het laatste toe geen Egyptenaar geworden, maar een zoon van Jacob gebleven is. Deze titel was hem boven alles dierbaar. Neen, hij was niet in zijn hart verstijfd tot een Egyptische mummie, maar nog dezelfde van hoger leven vervulde Israëliet en Hebreeër, die hij was als kind en jongeling. Doch daarom mocht hij nog niet willekeurig beschikken over de begraving zijns vaders. De goedkeuring des konings werd hiertoe vereist, en ook daarom was het noodzakelijk geweest, dat Jacob zijn begeerte om in Kanaän begraven te worden, niet had te kennen gegeven in een bloot verzoek, maar dat hij het Jozef had doen zweren. Hierdoor was Jozef onder de volstrekte verplichting gebracht, zijn vaders verlangen te vervullen, en kon hij zich bij de koning beroepen op zijn eed, gelijk hij deed. Jozef zelf kon echter thans niet tot de koning gaan, want behalve dat het in het Oosten in het algemeen ongeoorloofd is, in rouw voor de koning te verschijnenen. Zo bestond de rouw bij de oude, bijzonder bij de Aziatische volken, en allerbijzonderst bij de Hebreeën, niet, gelijk bij ons, alleen in het veranderen van de kleur der kleding, maar in het dragen van gescheurde en ontdane klederen, en het zitten in zak en as, hetgeen Jozef niet toeliet in de tegenwoordigheid des konings te verschijnen; ook niet toen de zeventig dagen des bewenens van Jacob's kinderen en der Egyptenaren voorbij waren; want zo lang Jacob onbegraven was, bleef de rouw voortduren, ja moest de grote rouw nog beginnen. Daarom vraagde Jozef de dienaren van Farao, in de vriendelijkste bewoordingen (die ons bewijzen dat er tussen hen geen wangunst of twist, maar liefde en vrede heerste) om bij Farao zijn voorspraak te zijn, zijn belofte jegens zijn vader aan de vorst bekend te maken, en hem zijn toestemming te verzoeken.

50:11. DE ROUW DER EGYPTENAREN.

Toen nu de inwoners des lands, de Kanaänieten, die rouw zagen op het plein van het doornbos, zo zeiden zij: Dit is een zware rouw der Egyptenaren! Daarom noemde men zijn naam Abel-Misraiin, die aan het veer der Jordaan is. Zo is dan een geheel volk in beweging, om de dode Jacob eer toe te brengen! Ziet, wat God doen kan, als Hij iemand wil eren. En wat kan de tijd niet al verandering te weeg brengen! Hoe menigeen ziet zich in zijn leven dan eens uiterst versmaad, dan weder uiterst geëerd! Jacob had na een moeitevol leven, zeventien jaren van liefelijke rust in Egypte, en in zijn dood was hij der Egyptenaren, die anders van veehoeders een natuurlijke afkeer hadden, als een hunner groten, ja als een vorst des lands, die zij de grootste eer, die er te bewijzen was, bewezen. De ongewijde geschiedboeken getuigen, dat er ook reeds bij de Egyptenaren, gelijk bij de latere volken, een zware en minder zware, en lichte rouw was. Dit nu was de zware rouw der Egyptenaren en wel gedurende zeven dagen. Zeven dagen duurt ook nog heden de zware rouw bij de Joden; het zijn de dagen der weeklacht. De Kanaänieten gaven vanwege deze Egyptische rouwklacht over Jacob, de plaats, waar zij gehouden werd, de naam van Abel-Misraim (Misraim's, dat is: Egypte's rouw) die voortduren bleef tot in geslachten. Er moest in de weg der Voorzienigheid een historisch gedenkteken opgericht worden, waaruit bleek, dat al de groten der Egyptenaren door deze rouw mede getuigenis hadden gegeven van de weldaad, door het geslacht der Hebreeërs aan hun land bewezen, tegen de tijd der verdrukking van dat zelfde geslacht door de Egyptenaren. Voorzeker, het is een treffende samenloop van omstandigheden, dat de Egyptenaars nu moesten wenen over Jacob, en dat naderhand de kinderen van Jacob zouden moeten wenen over de Egyptenaren. Ja, eenmaal zouden die wagens en ruiters, die nu optrekken achter de lijkkist van Jacob, optrekken om zijn kinderen na te jagen, en, ware het mogelijk, te verdelgen; maar gelijk Israël titans door hen verheerlijkt werd, zo zal hij dan ook aan hen verheerlijkt worden, en dat door dezelfde onveranderlijke Jahweh. Voorts moeten wij nog opmerken: hoe spoedig kwam geheel deze rouwstoet van Egypte in Kanaän! Vergelijk hiermede de lange omweg, die de kinderen Israëls moesten maken, toen zij voor goed uit Egypte trokken. Dit komt, behalve van de tussen inkomende zonde en haar straf, daarvan, dat het Gode niet enkel te doen is, ons ergens te brengen, maar dat ook de weg, langs welke Hij er ons brengt, bij Hem in aanmerking komt en door Hem meegerekend wordt, en deze weg is zelden de kortste, maar meestal de langste, naar onze wijze van rekenen. Het werd toen een weg van veertig jaren.

50:15. DE VREES VAN JOZEF'S BROEDEREN.

Toen Jozefs broeders zagen, dat hun vader dood was, zo zeiden zij: Misschien zal ons Jozef haten, en hij zal ons gewisselijk vergelden al het kwaad, dat wij hem aangedaan hebben. Daarom ontboden zij aan Jozef, zeggende: Uw vader heeft bevolen voor zijn dood, zeggen de: Zo zult gij tot Jozefzeggen: Ei, vergeef toch de overtreding uwer broederen, en hun zonden,' want zij hebben u kwaad aangedaan,' maar nu, vergeef toch de overtreding der dienaren van de God uws vaders. En Jozef weende, als zij tot hem spraken. Daarna kwamen ook zijn broeders en vielen voor hem neder, en zeiden: Zie, wij zijn u tot knechten. Jozefs broeders vreesden de bloedwraak, die in het Oosten zo wreed is, en niet zelden gehele geslachten en stammen uitroeit. Zij kenden de volheid der liefde niet van een hart, dat God vreest en dat door God beweldadigd is, dat wonden had, maar die door God genezen zijn. Daarom tellen zij zich tot knechten. Eer zij echter zelf tot Jozef komen, zenden zij lieden van hunnentwege, om niet hun eigen verzoek, maar dat huns vaders aan Jozef over te brengen. Ziet, welk een omweg maakt de zonde noodzakelijk. Is het niet een omweg als de omzwerving der Israëlieten door de woestijn? Hoe aandoenlijk echter aan de andere zijde! Als uit het graf zijns vaders kwam diens beminde stem tot Jozef. En hoe verstandig leidt de Heilige Geest de gedachten en woorden! Jacob gelastte niet aan Jozef zijn broederen te vergeven, neen, de liefde laat zich niet bevelen, maar hij liet het hem op de tederste wijze verzoeken. Hij had enkel zijn overige zonen bevolen om zijn verzoek na zijn dood aan Jozef over te brengen. Deze lieten tot hem zeggen: ' Uw vader,' niet 'onze vader,' heeft bevolen: Ei vergeef toch de overtreding uwer broederen. Wat zij ook deden, zij waren toch zijn broeders. Want zij hebben u kwaad aangedaan. Zij pleitten om vergeving, vooreerst door schuldbelijdenis: zij waren verbroken van hart: en ten andere, omdat zij dienaren waren van de God huns vaders: Vergeef toch de overtreding der dienaren van de God uws vaders. Zij beleden hun zonden en erkenden zich de dienaren des Heeren. Zij waren dus bekeerd, en medegelovigen met Jozef.

50:19. JOZEFS LIEFDE.

En Jozef zeide tot hen: Vreest niet, want ben ik in de plaats van God? gijlieden wel, gij hebt kwaad tegen mij gedacht, doch God heeft dat ten goede gedacht, opdat Hij deed, gelijk het te dezen dage is, om een groot volk in het leven te behouden. Nu dan, vreest niet: ik zal u en uw kleine kinderen onderhouden. Zo troostte hij hen, en sprak naar hun hart. Welke woorden van liefde, van godsvrucht, van waarheid! Zulke toespraken leest men enkel in de Schrift. Hier komt het hart van Jozef eerst recht ten volle voor de dag. Hij belooft zijn broederen veel, maar hij kon het; het was hem geen opoffering; voor zijn liefde was niets meer te zwaar. O hij had hun reeds lang het kwaad, dat zij jegens hem bedreven, vergeven. Want men moet altijd terstond, in het eerste ogenblik, innerlijk en met het hart vergeven, alvorens zich onze tegenstanders voor ons verootmoedigen, en dan moet men aan hen in liefde vergoeden, wat de Goddelijke Voorzienigheid door hun kwaad tot ons heil heeft gewerkt. Want God heeft geen behagen in woorden alleen, maar ook in daden. Doch ook het woord is nodig. Dus dienen woorden en daden samen te gaan. God zegt het, en Hij doet het. Zo moet het ook bij ons zijn. Jozef zag op God alleen, ook in het kwade, en wist door het geloof, dat Gods hand in al deze dingen geweest was. Zo zei ook David tot de zonen van Seruja: Laat Simei vloeken, want de Heere toch heeft tot hem gezegd: Vloek David. Ja alle dingen moeten hun, die God liefhebben, en die naar zijn voornemen geroepen zijn, medewerken ten goede, zelfs de zonden die zij bedreven hebben. Niemand zondige daarop, maar wie gezondigd heeft, trooste zich daarmede; want Paulus zou zekerlijk de Apostel niet geweest zijn, die hij was, als hij vroeger geen Saulus was geweest. Ben ik in de plaats van God? zei Jozef tot zijn broederen. Zou ik mij wreken? Gode is de wraak en de vergeving. Ons is de vergeving alleen. Ons vergiffenis schenken aan de naaste hangt onmiddellijk samen met ons vergiffenis ontvangen van God, omdat niemand gevoel kan hebben, dat God hem vergeven heeft, dan als hij zelf vergeeft, en hoe volkomener iemand vergeeft, hoe volkomener gevoel hij verkrijgt van de vergeving Gods. Dit is nu eenmaal een wet onzer natuur, dat men zelf niet wezenlijk kan genieten, wat men een ander niet gunt. Ook daarom geeft God ons gedurige gelegenheid, om onze vergevensgezindheid te oefenen. Wij kunnen niet verwachten dat alle mensen ons ontzien. In een wereld van zondaren valt al wat voor! De een stoot u hier, de andere trapt u daar, een derde dringt u elders. De naasten, die ons het liefste zijn, maken het ons dikwijls het lastigst. Doch omdat wij nu met elkander allen zondaren zijn, zullen wij daarom degene, die ons stoot, een stoot terug geven? Dat doet de wereld, maar dat mogen wij niet doen. Wij moeten verdragen. Een Vader, die vergeeft, en kinderen, die niet vergeven, welk een huishouding zou dit zijn! De wereld spreekt van een vergeven, zonder te vergeten, maar God zegt: Ik zal hun zonden niet meer gedenken. Ach, mochten wij dan over niets meer boos worden, mochten wij enkel goed zijn jegens onze naasten! Zeker is het zeer moeilijk te vergeven, en misschien is het minder moeilijk op de brandstapel, dan in het dagelijkse leven. Doch ook hier is Christus ons hoogste voorbeeld. Stefanus vergaf in het gezicht van de geopende hemel, Christus in het gezicht van de gesloten hemel; Stefanus aan het einde zijner folteringen, Christus aan het begin er van. Jozef vergaf zijn broederen, eer zij hem er om vroegen, Jezus voordat iemand Hem vroeg, ja toen zij nog bezig waren Hem te folteren en te doden. Zo gelijken al de heiligen op Christus, maar niemand is met Christus te vergelijken. Hij is in alles enig, in alles de onvergelijkbare. Al hebben de zijnen ook de Hem eigene kenmerken, zij hebben ze toch op een andere wijze, welke hen aanduidt als de knechten, en Jezus als de Heere. Welk een hoge, plechtige toon ademt toch de uitroep des Heeren: Vader vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen! vergeleken met die van Stefanus: Heere! reken hun deze zonde niet toe! Nu is de bekering van Saulus, hoewel van eeuwigheid naar Gods raadsbesluit, nochtans middellijk en in de tijd de vrucht van het gebed van Stefanus. Doch de verhoring van het gebed des Heeren met betrekking tot het volk van Israël, waar is die? Zij moet in de volheid nog gegeven worden. Van dit gebed (het zij met eerbied gezegd) is de Vader de vervulling nog schuldig aan de Zoon. Bij al de liefde, die Jozef zijn broederen betoont, blijft

hij echter oprecht en der waarheid getrouw, door het onrecht zijner broederen niet te bemantelen, maar het bij zijn rechte naam te noemen, en God alleen de eer te geven van al het goede, dat uit hun kwaad. is voortgekomen. Gijlieden wel, zegt hij tot hen, gij hebt kwaad tegen mij gedacht, doch God heeft dat ten goede gedacht, opdat Hij deed gelijk het te dezen dage is, om een groot volk in het leven te behouden. O, men weet niet, hoeveel zegen er aan het lijden van Gods kinderen verbonden is, niet alleen voor hen zelf, maar ook tot in geslachten na hen. Laat ons daarom niet tegen het lijden opzien, maar zien op het einde des Heeren. Jozef zegt van zijn broederen, dat zij kwaad tegen hem gedacht hadden, maar hij spreekt niet van zich zelf, als hij zegt ‘dat God dit ten goede gedacht had.’ De welvaart van zijn eigen persoon alleen was bij Jozef te nietswaardig, om een doel voor God te zijn, neen, het was om door hem een groot volk in het leven te behouden, er;. wij kunnen er nog bijvoegen, om tevens Israël tot een groot volk te maken. Zo moet dan de gelovige gelijk Jozef, gelijk Stefanus, gelijk de Heere, tegelijk leeuwen lam zijn. Hij moet aan de ene zijde alles en aan de andere zijde niets toegeven. Hij moet lijden voor God en onkwetsbaar zijn aan de zijde der mensen; worstelen met God en mensen, en aan de andere zijde zich niet roeren noch bewegen. Doch hoe is dit mogelijk? Wie kan dat in de mens werken? Daar is Gods almacht toe nodig. De bekering werkt dit alles, en Gods almacht werkt de bekering.

50:24. JOZEFS GELOOF.

En Jozef zeide tot zijn broederen: Ik sterf maar God zal u gewisselijk bezoeken, en Hij zal u doen optrekken uit dit land, in het land, hetwelk Hij Abraham, Isaac en Jacob gezworen heeft. En Jozef deed de zonen van Israël zweren, zeggende: God zal u gewisselijk bezoeken, zo zult gij mijn beenderen van hier opvoeren. En Jozef stiert honderd en tien jaren oud zijnde, en zij balsemden hem, en men leide hem in een kist in Egypte. Welk een beminnelijk oud man moet Jozef geweest zijn! Zo rein als jongeling, als man, als grijsaard! Ja, welk een gezegende ouderdom moet de zijne geweest zijn! Doch wat alleruitnemendst is, is gewoonlijk ook kort. Ofschoon Jozef op een na de jongste van Jacobs zonen, en ook nog niet zeer oud was, overleefden hem zijn broederen. Evenwel, hij beleefde veel zegen. Hij zag van Efraim kinderen, tot in het derde gelid, van Manasse kleinkinderen. Doch hu zou hij sterven. En gelijk zijn eerste woord in Egypte was geweest: Zou ik zulk een groot kwaad doen en zondigen tegen God,. zijn tweede (behalve zijn woorden tot Farao): God heeft mij voor uw aangezicht gezonden,' zijn derde: Ben ik in de plaats van God? Zo is ook nu zijn laatste woord: God zal u gewisselijk bezoeken. Jozef begon en eindigde met God, en maakte in het geloof beschikkingen, die hem kenmerken als een kind van God. Mocht ook nog een laatste woord getuigenis geven van ons geloof, en de plaats noemen, waar wij heen gaan! Het was het grootste streven der Egyptenaren, soms gedurende hun leven, om, gelijk wij reeds zeiden, in hun prachtige praalgraven, in hun grootste piramiden en obelisken begraven te worden; doch Jozef achtte al de heerlijkheid van Egypte als niets bij de vreze Gods: Gelijk Jacob in het graf zijner vaderen wilde rusten, tot bewijs zijner eenheid met zijn vaderen in het geloof en in de hope der opstanding, zo wilde Jozef dat zijn beenderen waren, waar zijn hart was onder zijn broederen. Hij kon zich hebben laten begraven gelijk zijn vader: de toegang tot de spelonk van Machpela stond immers ook voor hem open? Doch de gelovige dient God in zijn leven en in zijn dood, ja na zijn dood, met zijn ziel en met zijn lichaam. En nu wilde Jozef door het geloof aan zijn broederen zijn eigen lichaam tot een onderpand geven van de zekerheid, dat God hen bezoeken en uitleiden zou, tot een onderpand dus van de getrouwheid Gods in de vervulling zijner beloften. Ja, zo groot is zijn liefde tot zijn broederen en tot zijn en hun kinderen, dat hij liever onbegraven blijven wil, dan niet mede te werken aan de opbouwing huns geloofs; en zo groot is zijn geloof, dat hij niet eerder wil begraven worden, dan totdat zij hem met eigen hand zouden begraven bij hun komst in het beloofde land. En zo was zijn lichaam een bondzegel voor Israël, gedurende hun verblijf in Egypte. Gelijk de Heere zei, dat in het brood en de wijn zijn discipelen de zichtbare tekenen van zijn lichaam en bloed, en daarmede de onderpanden van de vergeving hunner zonden werden gegeven, zo zei ook Jozef in dit zijn testament: ‘Ik geef u mijn lichaam ten onderpand, dat gij van hier zult gaan; beschouwt dit land dus niet als een vaste woning, maar als een land der vreemdelingschap. Evenmin als ik hier wil blijven, moogt gij hier blijven.’ Hoger gezien, is het God, die gelijk toen door Jozef, ten allen tijde aan zijn volk onderpanden geeft van de waarheid zijner beloften en van de zekerheid der toekomstige vervulling. En Hij geeft ze in de weg des geloofs van zijn dienaren. En welk een geloof had nu Jozef! Ofschoon er een onverzekerd geloof kan zijn, gelijk er een vrezende liefde kan wezen, zo drijft echter een volmaakte liefde de vrees, en een volmaakt of althans sterk geloof de onzekerheid buiten. Het leven, de kracht des geloofs, ligt onbetwistbaar in zeker te zijn: in niet te twijfelen. God zal u gewisselijk bezoeken, zei Jozef. Och, konden wij ook maar meer gewisse/ijk geloven, wat zouden wij rijker zijn, dan wij nu zijn! Ja, God is werkelijkheid en zekerheid. Hij zelf is een erfenis, en wel de beste, die wij onze kinderen kunnen nalaten, en wij kunnen het, als wij geloven! Doch ons geloof is over het geheel zwak. Het geloof der Oud-Testamentische heiligen was veel sterker in alles, maar bijzonder in betrekking tot zijn hoogste doel: de Messias, de Christus; want zij hadden Christus niet buiten zich in de historie maar in zich, in de verwachting. Zij zelf waren en zagen in elkander de beelden van Christus. Nog eens, welk een sterk geloof van Jozef bij zijn dood, van Abraham bij Isaak’s offerande! In het Oude

Testament is Christus het kind onder het moederlijke hart. In het Nieuwe Testament is Hij het kind op de moederlijke schoot. Even als men nu geen afbeeldsel kan maken van het nog ongeboren kind, zo wisten de gelovigen onder het Oude Testament niet, gelijk wij dit weten, hoedanig het beeld van Christus was. Doch de moeder gevoelt het kind veel sterker in het lichaam dan daar buiten. In welke heftige bewegingen kan het zich aan haar kennelijk maken! En toch, hoe innig gemeenzaam met het kind, zo vele maanden lang, zij kent zijn aangezicht niet. Doch sterk is deze gemeenschap, want gedurende dat het kind in haar lichaam is, ontvangt het wel het meeste van haar, want het leeft alsdan geheel van haar bloed. Waar God het einde wil, daar geeft Hij ook de middelen. De kunst der balseming, een geheel Egyptische kunst werd dienstbaar gemaakt aan Jozefs geloof. Zijn lichaam werd gebalsemd, en ook hierin had Jozef een gelijkheid met zijn vader Jacob. Als een Egyptische mummie werd Jozef in zijn familie bewaard, en daar de werken des geloofs nooit blijven buiten de bespotting van de kinderen dezer wereld, zou zullen de goddelozen van die tijd wel meermalen in de eeuwen der verdrukking van Israël gezegd hebben: ‘Waar blijft Jozef om zijn beenderen te halen?’ Maar God komt op zijn tijd. En zo rijk is God in zijn getrouwheid, dat een eigen achter-kleinzoon van Jozef uit Efraim, Jozua, als heirvoerder van Israël onder God, Jozefs beenderen in Kanaän begroef, zodat het aandoenlijk slot van de in bezitneming van Kanaän, en van het Boek Jozua, de begrafenis van Jozefs beenderen is. Nog meer. Is het lot niet in de hand Gods? Welnu, zij verdeelden het land Kanaän in twaalf delen, en in het erfdeel van Jozef lag het stuk lands, dat Jacob van de kinderen Hemors had gekocht en dat hij Jozef tot een bijzonder eigendom gaf, en in dat zelfde stuk lands werd Jozef begraven, Jozua 24:32. Welk een blijvende nauwe gemeenschap van Jozef met zijn vader ook nu hun dood! Zij zijn de enigen van Jacob’s huis in Egypte, wie een plechtstatige begrafenis ten deel viel. En nu wordt een eervolle begrafenis altijd in de Schrift hoog geacht, maar ook de eenvoudigste begrafenis. De heiligen in de Schrift waren daarom zo gesteld op de begraving, omdat zij een onderpand, ja overgang en aanvang der opstanding is. Het begraven is een zaaien, en men zaait immers tot de oogst? Daarom wordt er ook in 'de Schrift zulk een groot gewicht gelegd op de begraving van Jezus. De rijken moesten Hem begraven. Zijn verheerlijking begon met zijn begrafenis. Trouwens de heerlijkheid Gods neemt . haar aanvangspunt altijd in de dood van het bestaande. Dit is na de zonde een wet geworden in het koninkrijk Gods. Alleen de naar de natuur dode of blinde ogen werden door Jezus op bovennatuurlijke wijze ziende gemaakt, en eerst als wij naar de natuur gestorven zijn, worden wij op Goddelijke wijze levend gemaakt. Daarom is er voor het geloof niet alleen nog hope uit de dood, maar veeleer enkel hope uit de dood, want het geloof heeft alleen te doen met die God, die de doden levend maakt. En zo is er dan voor het geloof hope ook voor het volk Israëls, welks beenderen verstrooid zijn aan de mond des grafs. Want alzo zegt de Heere Heere tot deze beenderen: Ik zal mijn geest in u geven, en gij zult leven, en Ik zal u in uw land zetten, Ezechiël 37:14. Daarom zegt de in God gelovige met Jozef, tot de kinderen Israëls, ook in dit land hunner vreemdelingschap, en zeg ik ook tot hen als tot mijn broederen naar het vlees: Ik sterf' maar God zal u gewisselijk bezoeken, en Hij zal u doen optrekken uit dit land, in het land, hetwelk Hij Abraham, Isaac en Jacob gezworen heeft.

# HET BOEK EXODUS.

God belooft, de mens moet geloven. Dit is de regel in het koninkrijk Gods. Immers Gods beloften zijn op tijd; het geloof heeft ze, maar in de toekomst. Abraham had voor zich zelf niets in eigendom van het land Kanaän, en toch had hij voor zich zelf en zijn kinderen dat land veel zekerder in eigendom, dan de toenmalige inwoners het in bezit hadden; want menigeen is bezitter van goed, dat hij zijn kinderen niet kan nalaten. Doch hoe wonderlijk zijn Gods wegen! Hij begint zijn beloften te vervullen met de kinderen van Jacob te verwijderen uit het land, dat het hunne is, en hen te verdrukken, die tot heerlijkheid bestemd lijn. Neen, niet in Kanaän moesten zij vermenigvuldigd worden, maar in Egypte. God had hiervoor zijn redenen. Zij moesten in een gevestigde en geregelde staat, ja in het beschaafdste en machtigste rijk der wereld ontwikkeld, opgevoed, verdrukt, en vervolgens daaruit verlost worden. Het eerste, tweede en derde Hoofdstuk: Wij lezen deze drie hoofdstukken in weinige minuten, maar lij omvatten een geschiedenis van twee eeuwen: het begin, de voortgang der verdrukking, en de verlossing.

1:22. DE GEBOORTE VAN MOZES.

Toen gebood Farao aan al zijn volk, zeggen de: Alle zonen, die geboren worden, zult gij in de rivier werpen, maar al de dochters in het leven behouden. En een man van het huis van Levi ging, en 'tam een dochter van Levi, en de vrouw werd zwanger, en baarde een zoon. Hoe eenvoudig, en toch hoe verrassend! In deze algemene nood huwen een man en een vrouw uit een stam, en zij gewinnen een zoon, en Israëls redding is in haar kiem en beginsel aanwezig. Of is het niet liefelijk verrassend, dat wij juist in het hoogste van die nood, door God de toebereidselen tot redding zien maken? Terwijl de volken in Kanaän ten oordeel rijpten, omdat de maat hunner ongerechtigheid nog niet vol genoeg was, om het bestemde vonnis aan hen te voltrekken, rijpten in Egypte de kinderen van Jacob tot het volk van God en Kanaäns toekomstige bezitters en beheersers. En op hoe verschillende wijzen rijpte ieder zijn toekomst tegemoet! De eersten in onafgebroken voorspoed en weelde, de anderen in aanvankelijk aangename vreemdelingschap, doch waarop welhaast de grootste tegenspoed volgde. De gulden tijd van Jozef was voorbij; de Israëlieten hadden het zo lang goed gehad als de Farao's leefden, die Jozef gekend hadden, of in erkentenis hielden. Doch even als men zeer lang fraai weder kan hebben, en dan de langdurigste regen en stormtijd volgen kan, was het ook hier, Israël breidde zich uit met kracht, en werd een machtig volk. Intussen waren er vreemde overheersers op de troon van Egypte gekomen, en deze, in velerlei oorlogen gewikkeld zijnde, vreesden, dat het Hebreeuwse volk, hetwelk in Egypte eerst ook als gast en nu alleen als vreemdeling werd geherbergd, op de een of andere tijd, misschien wel tot verkrijging van eigen vrijheid, zich bij de vijand voegen kon. En zo kwam Een dezer tirannen tot het besluit, dat in de geschiedenis zijn wedergade niet heeft, om namelijk de Israëlieten te laten uitsterven, door hun mannelijke kinderen onmiddellijk na de geboorte om te brengen. Zeker kon er geen wreder, en naar het scheen, meer onfeilbaar werkend middel uitgevonden worden. Doch allen, die zulke dingen ter hand namen, hebben ondervonden dat God zelf zich tegen hen stelde, en hunne oogmerken verijdelde. Twee eenvoudige vroedvrouwen stelden de koning teleur, zodat hij spoedig zag, dat hij op deze wijze zijn oogmerk niet kon bereiken. Daarom ging hij nog een stap verder, en gaf nu aan ieder Egyptenaar niet enkel de vrijheid, maar het bevel, om ieder Hebreeuws knechtje. dat geboren werd, in het water te werpen. Bleef er dus vroeger door de godvrezende vroedvrouwen nog menig kind gespaard, thans zullen er talloze kindertjes verdronken zijn, want Israël was reeds tot een groot volk geworden, en wie weet hoe vele jaren achtereen dit bevel is ten uitvoer gebracht. Denkt slechts hoe lang in ons land de bloedplakkaten van Filips en Alva werden gehandhaafd. Toen was het een bange tijd, en in zulk een tijd nog te trouwen, kan wel niet anders dan een zaak des geloofs zijn; immers wie zou anders in de echt hebben durven treden bij de zekerheid, de vruchten van zijn echt, zo ze mannelijk waren, te zien uitgeroeid, en dat in Israël, bij wie het mannelijk kind alles was, omdat de belofte van de Messias er aan vastgemaakt was? En zie nu, daar is toch een paar dat zich verenigt, Amram en Jochebed, beide uit de stam Levi, en nadat hun Aaron en Mirjam geboren, en de eerste daarbij gespaard gebleven was, werd hun, juist in de tijd toen het bloedbevel in zijn volle kracht afgekondigd, en er dus aan geen sparing meer te denken was, andermaal een zoon geboren de door God bestemde toekomstige bevrijder van zijn volk. Neen, wij kunnen het maar niet leren geloven, dat God eerst uit de wanhopigste toestand redding geeft, ofschoon het de getuigenis is van geheel de Schrift en van geheel de geschiedenis, dat dit Gods wijze van handelen is. Het was niet ten tijde van Israëls bloei onder Jozef, of later, toen Israël zich in aanzien en macht, zowel als in getal uitbreidde, dat God zijn belofte om hen van Egypte uit te leiden en in Kanaän in te leiden, vervulde; maar het was in een tijd, toen Israël, weerloos gemaakt door een machtig volk, tot slavernij gedoemd en op de wreedste wijze in hun kinderen gedood werden zijn de wegen Gods. In hetzelfde ogenblik, dat de zaak van Israëls uitgang uit Egypte menselijkerwijze onmogelijk was geworden, en daarentegen zijn ganse uitroeiing op een wrede maar doeltreffende wijze besloten was en uitgevoerd werd, dus midden onder de plakkaten van de

bloedhond, komt de verlosser. God doet een afgesneden zaak. Als alles voor aller mensen oog hopeloos, radeloos, reddeloos staat, dan strekt God zijn hand uit, en brengt het onmogelijke tot stand.

2:1. MOZES IN HET BIEZEN KISTJE.

Toen zij (zijn moeder Jochebed) hem zag, dat hij schoon was, zo verborg zij hem drie maanden,' doch als zij hem niet langer verbergen kon. zo nam zij voor hem een kistje van biezen, en belijmde het met lijm en met pek, en zij leide het knechtje daarin, en leide het in de biezen aan de oever der rivier. ‘Het kindje was schoon,’ wordt er gezegd. Ieder welgeschapen kindje is bij de geboorte aanminnig voor ieder die het ziet, hoeveel te meer voor de ouders! En is het nu daarenboven nog met een buitengewone schoonheid begaafd, hoe aanminnig moet het dan wel zijn? En hoe moet dan het jongske er wel uitgezien hebben, van wiens schoonheid de Schrift opzettelijk melding maakt, en waaraan zij gewicht hecht. Mozes was schoon voor God, zegt Stefanus, (Handelingen 7:20 in het oorspronkelijke dat is, hij was niet schoon tot eer en genoegen van mensen, maar van God. Zo droeg het dan in zijn gelaat de kentekenen dat het een kind van God was. Zijn schoonheid was van dien aard, dat zij op zijn ouders een buitengewone indruk maakte, en hen deed vermoeden, dat God iets buitengewoons met dat kind voorhad, zodat zij het om die reden ook voor de , dood zochten te bewaren. God openbaart meermalen toekomstige zaken, door zaken, zonder er woorden bij te gebruiken, die ook niet altijd nodig zijn, daar het geloof in vele gevallen Gods mening, ook zonder woorden, verstaat. De ouders van Mozes geloofden, en hun geloof leidde hen in alles, wat zij verder met hun kind deden. Zij verborgen het kind in hun huis drie maanden lang. Het was een waagstuk, maar het geloof waagt altijd; niet roekeloos; niet overmoedig, maar in vertrouwen op God. Doch een koning, die zulke bevelen geeft, heeft ook spionnen, die toezien of zij ten uitvoer gebracht worden. Langer konden zij het kind niet verbergen. Het moest weg. Waarheen? Men wist het aanvankelijk niet, daarom werd het een en andermaal uitgesteld, doch eindelijk moest het. Nu ging het geloof over tot een tweede waagstuk, natuurlijk door Goddelijke leiding en ingeving. Het was geen bloot menselijk waagstuk, waarvan men ' zegt: ‘er koffie van wat er wil!’ het was een biddend gezocht en gevonden besluit en overgave des kinds in de hand des voorzienenden Gods. Een wel berekend plan werd door de moeder ontworpen. Aan de boorden van de Nijl, ter plaatse waar Farao's dochter gewoon was met haar staatsjuffrouwen te wandelen en het bad te nemen, werd het kind in een tegen indringing van water nauwkeurig voorzien, en toch lucht doorlatend biezen kistje in het water, in het riet aan de oever, nedergezet. Verder zou God zorgen. De dobbering der gedachten bleef bij de ouders nu enkel bestaan in de vraag, of de dochter van Farao zich over het jongske zou ontfermen, dan niet? Zij hoopten, zij vertrouwden het van de Heere, dat zij medelijden hebben zou. Mirjam, Mozes zuster, een aankomend meisje, dat van de gehele zaak wist, werd op de wacht gesteld. Daar dreef dan nu op de wateren het kind, dat de Egyptenaren in de wateren zou doen verzinken; maar beter nog, daar lag dan nu in dat biezen kistje de ganse schat van Israël, gelijk in verheven tegenbeeld geheel de zaligheid in een kribbe neerlag. Nog heden is de Nijl op zeker gedeelte de wandelen badplaats van de onderkoning van Egypte. In dat opzicht is Egypte nog heden onveranderd. Hoe treffend, nietwaar? Nog heden zou men nagenoeg de plaats kunnen aanwijzen waar Mozes in de rivier werd gelegd. Doch wij zijn zo gewoon Mozes te beschouwen in zijn volle kracht, en in de vreselijkheid zijner wonderen, dat wij ons nauwelijks verbeelden kunnen, dat hij daar in de Nijl als een kindje in een biezen kistje gelegen heeft. En toch was dit het geval. De tijd van het gebeurde gaat voorbij, maar het gebeurde blijft onveranderlijk, en vernieuwt zich niet zelden in andere voorbeelden. Ook de Christus werd kort na zijn geboorte met uitroeiing bedreigd, en ook Hij werd naar datzelfde Egypte gebracht, waar vroeger Mozes en Israël waren. Zodanig zijn de wegen Gods met de kinderen der mensen!

2:5. MOZES UIT HET WATER GETOGEN.

En de dochter van Farao ging af, om zich te wassen in de rivier, en haar jonkvrouwen wandelden aan de kant der rivier. Toen zij het kistje in het midden van de biezen zag, zo zond zij haar dienstmaagd heen en liet het halen. Toen zij het open deed, zo zag zij dat knechtje, en ziet het jongske weende. En zij werd met barmhartigheid bewogen over hetzelve, en zij zei: Dit is een van de knechtjes der Hebreeën! Door de beschikking Gods schreide het kindje, nadat het kistje geopend was. Dit, gevoegd bij het treffend gezicht van een beeldschoon kindje in zulk een wiegje, op zulk een wijze gevonden, was het natuurlijke middel om het moederlijk gevoel, dat in het hart van elke vrouw is, bij haar op te wekken, en tevens gaf de Heere haar zulk een krachtig en moedig gevoel van ontferming, dat zij niet vreesde voor haar vader, maar tegen zijn gestreng bevel, dat kind niet alleen in het leven spaarde, maar het zelfs zich ten zoon aannam. Dit was Gods werk in en door haar, en toch wordt er niet van haar gezegd, dat zij hetgeen zij deed, in den gelove deed. Ook het hart van de natuurlijke mens is in de hand van God, en Hij leidt het als waterbeken. Verder ging de zaak zo eenvoudig als natuurlijk toe. Zodra zag Mirjam niet, dat de vorstin het kindje met liefde aannam, of zij liep terstond toe en bood haar aan, om een zoogster uit de Hebreeinnen voor het kindje te zoeken. De vorstin begreep ongetwijfeld terstond de gehele zaak, en ook dat de eigen moeder van het kind gehaald zou worden; doch zij verzweeg het voor haar jonkvrouwen, en hield zich alsof zij er niets van begreep, ten einde dat huisgezin niet in gevaar te stellen. Zo kwam Mozes weder tot zijn moeder, tot zijn ouders. Wie schetst ons de gewaarwordingen, waarmee zij het kindeke ontvingen en liefkoosden! Nog zo even dachten zij: ‘mogelijk is het verloren!’ En zie, binnen een uur tijds wellicht, hadden zij het reeds terug: zij kregen hun kind weder, doch niet als hun kind, maar als het kind der prinses; zijn moeder kreeg hem terug, doch niet als moeder, maar als voedster. Haar eigen kind werd bij haar ter minne gelegd. Hier was dus veel zoets, maar toch niet onvermengd. Zij mocht haar kind niet voor altijd behouden; iedere ogenblik kon het van haar terug gevraagd worden, en in elk geval, als het gespeend was, moest zij }. het vanzelf teruggeven. Zo kan God ons iets afnemen, en teruggeven, maar onder geheel andere voorwaarden. Voorzeker temperde dit later de ouderlijke blijdschap, doch in het eerste ogenblik dachten zij er zeker niet aan, maar waren zij zo blij als ouders zijn kunnen, die hun kind uit doodsgevaar gered, weder behouden aan het hart drukken. Doch zij zullen nu nog meer dan in het begin begrepen hebben, dat de schoonheid van hun kind niet was voor hen, niet was om hun maar God tot een roem te Zijn.

2:10. DE NAAMGEVING VAN HET KIND DOOR FARAO'S DOCHTER.

En toen het knechtje groot geworden was, zo bracht zij het tot Farao's dochter, en het werd haar ten zoon, en zij noemde zijn naam Mozes, en zeide: Want ik heb hem uit het water getogen. Als pleegmoeder gaf de vorstin het door haar aangenomen kind een naam, welke in onze gewone spreektaal 'een uit het water gehaalde' en dus van de dood geredde betekent. Deze naam moest door hem gedurende zijn gehele leven gedragen worden en gedurende al de eeuwen de grote daden Gods in Mozes gewrocht, . verkondigen. En was niet ook zijn verder leven een behouden worden, en behouden door het water heen? Immers door het water van de Rode zee geleidde hij Israël voor goed uit de macht der Egyptenaren. Wateren betekenen in de Schrift verdrukkingen. Zo was zijn leven: het bestond in verdrukkingen. Ook zijn zij het beeld van de doop; en is het nu niet opmerkelijk, dat de grote Wetgever van Israël door zijn geheim gehouden geboorte niet besneden heeft kunnen worden, maar wel gedoopt werd? De vaderen allen (1 Corinthiërs 10:1-2) zijn in Mozes gedoopt, in de wolk en in de zee, dat is; zijn met hem in het water geweest en uit het water getogen, of behouden. Ja, Mozes was door God bestemd tot een behouder van zijn volk. En hoe aanbiddelijk is nu de wijze, waarop God deze redding wrocht. De redder van Israël moest zelf eerst een geredde Israëliet zijn. Zulk een verlosser moest niet plotseling optreden uit het midden zijns volks, onbekend van vroeger, zelfs in de kracht zijner jaren en die Israël in zijn bloei gekend had; neen, hij moest tot zulk een verlosser geboren worden, en een van dezelfde kindertjes zijn, die ter uitroeiing bestemd waren; doch zo, dat God hem redde van de dood, en in het leven behield, om de toekomstige bevrijder te zijn. Ja hij moest ter nauwernood, door een kennelijk Goddelijke beschikking de algemene nood ontkomen, en door hoger hand bewaard en uit de dood uitgeleid worden. Hoe liefelijk, hoe verrassend, nietwaar? Mozes tot bevrijder gesteld, werd eerst zelf een bevrijde. Hij was een beeld daardoor van Christus. Christus de Verlosser is zelf een Verloste en de eerste Verloste. Hij werd verlaten, en toch verlost uit de dood. Trouwens het is uit een lijn en een vaste regel in het koninkrijk Gods. Wij moeten eerst zelf verlost zijn, zullen wij anderen de verlossing kunnen verkondigen. Mozes werd de dochter van Farao tot een zoon. Even als vroeger Jozef in Egypte uit de diepste verdrukking de tweede werd naast Farao, zo was het ook met Mozes. Hij moest door de dochter van zijn bitterste vijand opgevoed worden, en wellicht moest hij wel grootvader zeggen tegen de wrede verdrukker en verdelger van zijn volk. Doch meermalen heeft God juist door de huisgenoten van de wreedste verdrukkers der gelovigen, en bijzonder door hun dochters, de gelovigen laten beschermen. In dat zelfde Frankrijk, waar de Protestanten op de aller bloedigste wijze vervolgd werden, waren verscheidene vorstinnen, die zich de kinderen der vermoorden aantrokken. Zo toont God, dat Hij de goddelozen beteugelt en beschaamt door hun eigen kinderen; want zeker, dat had Farao niet kunnen denken, dat hij door zijn eigen dochter, aan zijn eigen hof, het jongske opvoedde, dat eenmaal man geworden, Egypte in de kracht van God slaan zou met tien plagen, geheel zijn heirmacht zou doen smoren in de wateren, en geheel Israël voor altijd zou doen uitgaan; ofschoon Farao zelf het niet beleven zou. Nog eens, zo zijn de wegen Gods. Mochten wij het toch altijd indachtig blijven, dat God meestal uit de diepste nacht het licht heeft voortgebracht; dat Gods wegen een allerkunstigst doolhof zijn, waarvan God de draad in handen heeft, en die wij slechts behoeven te volgen, om gedurig als op eens op de verhevenste en heerlijkste standpunten gesteld te worden. Egypte was; zo als wij zeiden, in die tijd het machtigste en beschaafdste volk, en de best geordende staat der wereld. In dat rijk, en wel op de hoogste school daarin, moest Mozes tot Hoofd van zijn volk worden opgevoed; want God versmaadt de middelen niet, die Hij zelf verordende; neen, het behaagt God meestal, om de zijnen middellijk bekwaam te maken, en niet om hun alles op eens in te storten. Zeker had Mozes veel onmiddellijk van God, maar dat waren geestelijke zaken, die hij van geen mensen leren kon; doch wat hij van mensen leren kon, dat moest hij van hen leren, zo als de staatkunde, de krijgskunst, de kunst van te regeren, en alle overige daaraan verwante en daarbij nodige kunsten, en Mozes leerde dat alles van hen: hij werd onderwezen in al de wijsheid der

Egyptenaren (Handelingen 7:22), dat is: hij leerde alles wat men in die tijd weten kon. En zo moeten ook wij ons bevlijtigen, om al datgene van anderen te leren, wat anderen tot nut en ons zelven tot sieraad kan zijn.

2:11. MOZES UITGAANDE TOT ZIJN BROEDEREN.

En het geschiedde in die dagen, toen Mozes groot geworden was, dat hij uitging tot zijn broederen, en bezag hun lasten. Hier maakt de Schrift een grote sprong in de geschiedenis. Als een mens uit eigen beweging dit boek samengesteld had, wat zou hij een menigte bijzonderheden uit het leven van Mozes, uit zijn kindse jaren, en vervolgens, en dat wel aan een Egyptisch koninklijk hof, hebben medegedeeld. De ongewijde schriften der Joden zijn er dan ook vol van, en somtijds zijn hun geschriften niet onaardig, ofschoon zij altijd de kenmerken der verdichting aan zich dragen. Zo verhalen zij, (om een enkel voorbeeld te geven) dat Farao aan Mozes in zijn jeugd de keus liet tussen een diamant en een stuk vuur. Hij greep naar de diamant, doch een engel gaf onzichtbaar zijn hand zodanig een richting, dat hij het vuur greep. Zulke dingen verhalen zij bij menigten. Doch de Heilige Schrift maakt op alle menselijke geschriften ook daarin een uitzondering, dat zij ons niets mededeelt van al datgene, waarmede zich onze nieuwsgierigheid het liefst bezig houdt, namelijk de kleine, geheime, op zich zelf onbeduidende bijzonderheden. De Schrift is zaakrijk en zakelijk; alleen hetgeen in verband staat met het oogmerk der Schrift, alleen het onmisbare neemt zij op. Waar zou het ook heen geleid hebben, wanneer de levens van al de bijbelheiligen in een menigte van bijzonderheden geboekt waren geworden? Juist door haar overvloed en overmaat zou de Schrift een onbruikbaar boek zijn geworden. Laat men over de Schrift schrijven zo veel men wil, want dit heeft een plaatselijke en tijdelijke waarde, maar in de Schrift, welke een volstrekte waarde heeft, moet alleen het nodigste voorkomen. Het is echter de Heilige Geest in de Schrift kennelijk te doen, om ook de draad der heilige geschiedenis onafgebroken vast te houden, anders zouden wij waarschijnlijk nog menige aantekening in de Schrift missen. De aaneenschakeling der schriftuurlijke berichten is dan ook zo juist, dat er van de schepping tot op Christus een onafgebroken lijn getrokken is, want waar de historische boeken des Ouden Testaments eindigen, daar loopt de profetie van Daniël met zijn zeventig jaarweken door, zodat het een keten is van veertig eeuwen lang, die toch schakelsgewijs werd aaneengesmeed. Wij vragen: kan dit van een menselijke uitvinding of uitvoering zijn? Moet de schrijver der Schrift niet een wezen zijn, dat zulk een doel zich voorstellen en bereiken kan? Moet hij niet God zijn? En niet alleen dat de Schrift zich zelf aaneenschakelt, maar ook dat zij zich zelf volmaakt gelijk blijft, bewijst dat zij van Een Auteur moet afkomstig zijn. Dezelfde regels van beschouwing en verklaring, die in het Oude Testament gelden, gelden ook in het Nieuwe Testament, en daarom kan het Nieuwe Testament uit het Oude, en het Oude uit het Nieuwe Testament verklaard worden, en is Oud en Nieuw Testament een volmaakt geheel. Een zelfde Heilige Geest heerst door al de Heilige Schriften heen; moet daarom niet de schrijver der Schrift een enig schrijver, moet Hij niet de Heilige Geest zijn? Mozes was nu veertig jaren oud geworden. Hij was als prins opgevoed, en ook naar het gemoed een prinselijk man, en een held, zo als weldra bleek en ook later, te Midian. Hij was een uitmuntend schoon kind geweest, hij zal niet minder een schoon man geweest zijn. Zeker is schoonheid zonder God ijdelheid, maar met God is zij een sieraad en eer. Zijn schoonheid was in's Heeren hand geen gering middel geweest om hem, te vondeling gelegd en door een prinses gevonden, niet alleen te doen sparen, maar hem ook door haar tot een zoon te doen aannemen. Hij gevoelde zich dan ook ongetwijfeld met banden van dankbaarheid en liefde aan zijn pleegmoeder verbonden; doch daarom mocht hij niet vergeten, en had hij niet vergeten, dat hij niet een Egyptenaar, maar een Hebreeër was. Neen, hij verloochende zijn God, zijn afkomst en zijn volk niet. Zeker had hij zijn broeders vroeger meermalen, maar als in de verte en zonder bepaald oogmerk bezocht, doch nu ging hij voor het eerst tot hen uit, met het bepaalde oogmerk, om hen te zien onder hun lasten. Er was iets in zijn hart ten goede voor zijn broederen; misschien wel een plan van verlossing, of wellicht kwam dat eerst bij hem op bij het zien hunner verdrukking. Hoe dit zij, het lijden zijner broederen trok hem aan, boven de hoogheid en de vermaken van het hof; en toen het ogenblik van het doen ener beslissende keus daar was, aarzelde hij geen ogenblik, maar verkoos hij de versmaadheid van Christus, door te lijden met

het volk van God, boven het genot der zonde, dat toch maar voor een tijd, soms voor een korte tijd is. Wel heeft hij de goede keuze gedaan; zullen wij haar ook niet doen? .

2:12. MOZES DE WREKER VAN ZIJN VOLK.

En hij zag, dat een Egyptisch man een Hebreeuwse man uit zijn broederen sloeg, en hij zag herwaarts en gindswaarts, en toen hij zag dat er niemand was, versloeg hij de Egyptenaar, en verborg hem in het zand. Des anderen daags ging hij wederom uit, en ziet, twee Hebreeuwse mannen twistten, en hij zeide tot de ongerechte: Waarom slaat gij uw naaste? Hij dan zeide: Wie heeft u tot een overste of rechter over ons gezet? Zegt gij dit, om mij te doden, gelijk gij de Egyptenaar gedood hebt? Toen vreesde Mozes, en zeide: Voorwaar deze zaak is bekend geworden! Als nu Farao deze zaak hoorde, zocht hij Mozes te doden, doch Mozes vlood voor Farao's aangezicht, en woonde in Midian. Hier zien wij in Mozes dat vorstelijk en rechterlijk karakter te voorschijn komen, dat in hem door hogerhand gelegd was, en dat hem tot een verlosser van Israël bestemde. Ongetwijfeld had hij hiervan een voorgevoel, en kende hij instinctmatig zijn bestemming, al was hem de wijze hoe haar te bereiken, niet duidelijk; immers hij weet, en gevoelt het, al de krachten zijns lichaams en zijner ziel waren daarop ingericht, en strekten zich daarnaar uit. Zodra ziet hij niet een verdrukker zijner broederen, of hij staat op als de wreker zijns volks, en daarna is hij zelf de rechter tussen broeder en broeder. Doch zijn volk begreep hem niet. Ook was de tijd der verlossing Gods nog niet daar. Niet door de kracht en het geweld van mensen, maar door de kracht des Heiligen Geestes moeten de dingen Gods tot stand komen, en de uitgang van Israël behoorde tot de dingen Gods. Neen, niet in een weg van opstand en stoffelijke machtbetoning wil God de zijnen verlossen; maar in de weg des geloofs aan zijn macht. Mozes was een held, doch door zijn heldenmoed mocht hij de dochters van Rehuel verlossen, niet het volk van God; dat zou God doen. God kwam dit werk en die eer toe. Veertig jaren van vorstelijke opvoeding, hoogheid en weelde, moesten daarom bij Mozes opgevolgd worden door veertig jaren van verootmoediging en eenzame overpeinzing. Zodra ziet dan ook Mozes zich niet in gevaar, om door zijn eigen volk verraden te worden, of hij vreest voor zich zelf en voor zijn volk. Hij had gemeend, dat zij hem door zijn edelmoedige en heldhaftige tussenkomst hun ten goede, als hun redder zouden begroeten; doch nu zijn eigen volk hem uitstiet, ontzonk hem de moed, en trad de vrees in de plaats; en toen de zaak werkelijk ruchtbaar werd, en de koning hem zocht om hem te doden, vlood hij, en daar hij onder de hoede Gods was, ontvlood hij. Ziet, dat is Gods weg. Ook dit ontwerp moest in de dood, ook dit zaad moest sterven, zou het door de wederopwekkende genade Gods vruchten voortbrengen. Hoger gezien, kon, mocht dit ook niet anders zijn. Op deze wijze moest Israël niet verlost worden. Nu Mozes zich geschikt gevoelt om de redder van Israël te zijn, nu mag hij het niet zijn, en als hij het mag en moet zijn, gevoelt hij er zich niet geschikt toe, zodat hij met God een lange twistrede houdt, om zich, zo mogelijk, van de zaak af te maken. Zodanig hadden veertig jaren van vreemdelingschap Mozes veranderd. Hij was toen geheel ontwend aan de behandeling der wapenen en aan de woeling van het openbaar leven, en geheel gewend aan de eenzaam stille overpeinzende levenswijze der herders. Doch zo moest Mozes zijn moed kwijt worden, en toen hij hem kwijt was, riep God hem, en toonde Hij hem, dat hij zijn vroegere moed werkelijk kwijt was. Mozes herhaalde verontschuldiging moest het luide verkondigen: ‘Ik heb er waarlijk geen moed meer toe.’ En hoe dikwijls gaat het ook zo met ons! Als wij iets willen doen, dan wil God het niet, en als God wil dan willen wij niet. Dat is dan ook de strijd des levens. Wij moeten ons onderwerpen aan God, niet God aan ons. Daarom zien wij, in tegenstelling met Mozes, dat Christus de enige ware, volkomen Verlosser is. Christus gaf niet allereerst een uitwendige verlossing; ook gaf Hij niet de minste aanleiding om iets tegen de Romeinen te ondernemen, ja Hij verhinderde een poging daartoe. En toen iemand uit het volk Hem toeriep: Meester! zeg mijn broeder, dat hij met mij de erfenis dele! antwoordde Hij, met aanhaling van het woord van de tegenstander van Mozes: Mens! wie heeft mij tot een rechter of scheidsman over ulieden gesteld? Trouwens God begint altijd met geestelijke verlossing, en dan komt er ten slot te, bij wijze van toewerpsel, uitwendige verlossing bij. God zou de verlossing van Israël uit Egypte beginnen met aan zijn volk te zenden zijn Woord en zijn wonderen. Niet het zwaard,

maar de staf Gods zou in de hand van Mozes zijn. Zeker was dit een geheel andere weg dan die, welke Mozes zich had voorgesteld, en dan ieder mens zou hebben ingeslagen; doch Gods wegen zijn ook niet onze wegen. Ging het met de Heere Jezus niet ook geheel anders dan het menselijker wijze scheen te moeten gaan? Toen de Hosanna's de lucht vervulden, scheen het de rechte tijd te zijn om Hem tot koning te maken, zo Hij ooit koning wilde worden, doch juist nu moest het tarwegraan sterven, en eerst daarna zou het weer uit de aarde oprijzen en vele vruchten dragen. En gelijk nu Mozes veertig jaren van het toneel des aanstaanden kampstrijds en der verlossing verwijderd werd, zo verwijderde zich Christus na de eeuwige verlossing volbracht te hebben, en na veertig dagen op de aarde vertoefd te hebben, van de aarde om weer te komen, en ook de aarde te zegenen met vrede.

2:15. MOZES TE MIDIAN.

En Mozes bewilligde bij de man te wonen, en hij gaf Mozes zijn dochter Zippora. Bij zijn komst in Midian toonde Mozes zich allereerst weer in zijn hoedanigheid van verlosser der verdrukten, en niet alleen als een moedig, maar ook als een dapper en sterk man. Het ridderlijke en ondernemende van zijn karakter trad hier terstond te voorschijn. Daar nu God over Mozes veertig jaren van afzondering en stille voorbereiding bestemd had, kwam het ook, door zijn voorzienige beschikking, in het hart van Rehuel op, om een zijner dochters Mozes tot een vrouw te geven. Zonder dit huwelijk zou hem deze langdurige vreemdelingschap ondraaglijk zijn geweest. Doch nu werd hij man en vader, en kon hij de tijd, die God voor zijn ballingschap bepaald had, rustig afwachten. Zo komt God de mens tegemoet, opdat hij het uithouden kan met te wachten; doch uithouden en wachten moet hij. Voorts hoedde Mozes de schapen van zijn schoonvader. Het is namelijk een der gewone wegen Gods in het Oude Testament, om zijn volk sedert Abel bij voorkeur tot schaapherders te stellen, en bijzonder dezulken, die Hij tot regeerders bestemd had, vooraf het herdersambt te doen uitoefenen. Uit de zorg voor de kudde bij dag en bij nacht, om haar geschikte weide en bescherming tegen het wild gedierte te geven, om de schapen Een voor Een en als bij name te kennen, en om hun opbrengst met wijsheid en op de rechte tijd zich ten nutte te maken, moesten zij leren het volk Gods te regeren. Trouwens van de dieren is veel te leren. Salomo wijst ons gedurig naar de kleinste dieren. En bijzonder een herder is in een goede leerschool. Zo als men jegens de schapen is, is men jegens de mensen. David was nog herder, zelfs toen hij koning was. Hoort het in zijn uitroep: Wat hebben deze schapen gedaan, O Heere, mijn God! Dat uw hand zij tegen mij en mijns vaders huis, maar niet tegen uw volk ten plage. Voorzeker, hierin was hij allermeest de man naar Gods hart. In het Nieuwe Testament zijn 's Heeren gezanten meer eigenaardig vissers, die het net in de grote wereldzee uitwerpen, om mensen te vangen.

2:23. HET GEROEP DER KINDEREN ISRAËLS.

En het geschiedde na vele dagen, als de koning van Egypte gestorven was, dat de kinderen Israëls zuchtten en schreeuwden over de dienst, en hun gekrijt over hun dienst kwam op tot God. En God hoorde hun gekerm. Tot zover moet het komen, dat men zucht en schreeuwt, weent en kermt; alsdan wordt de veer van het hart geraakt, en gaat het hart open tot God. Voor die tijd is het rechte punt nog niet getroffen en blijft het hart gesloten, verstokt. Ook komt het aan op de rechte schreeuw, zo God zal horen; wij hebben velerlei roepstem, maar het is niet altijd de rechte.

2:24. GOD GEDENKT ZIJN VERBOND.

En God gedacht aan zijn verbond met Abraham, met Izaak en met Jacob. Het was alleen uit kracht van het verbond, dat God Israël kwam redden, want welke geloofsproeven had het afgelegd? Geen. Het kon niets dan kermen. Zo kunnen ook wij van wege de nood niet eens bidden, maar kermen. Doch genoeg; zo wij des Heeren zijn, zal de Heere horen en helpen, gedenkende aan het verbond, waarin Hij met ons staat; want zelfs de grootste nood heeft op zich zelf bij God geen hulp teweeg brengende kracht: het verbond moet er bij zijn. De meeste mensen denken, dat de nood alleen genoeg is om God te doen helpen, zij denken zich een God zonder verbond, een Vader buiten Christus. Zij misleiden zich zelf, en worden althans geestelijk niet geholpen, zolang zij niet intreden in het verbond, dat God met de zondaar gemaakt heeft, zolang zij niet geloven in Jezus Christus, in wiens bloed het verbond zijn kracht heeft. Neen, wij worden niet geholpen, omdat wij hulp behoeven, want wij hebben geen aanspraak op Gods hulp, daar wij door onze zonden dit en alles verbeurd hebben; maar wij worden geholpen, omdat God barmhartig is als de God des verbonds, hetwelk onder het Oude Testament in de besnijdenis, en onder het Nieuwe Testament in de doop wordt voortgezet van kind tot kind.

3:1. DE BRANDENDE BRAAMBOS

En Mozes hoedde de kudde van Jethro zijn schoonvader, de Driester in Midian, en hij leidde de kudde achter de woestijn, en hij kwam aan de berg Gods, aan Horeb. En de engel des Heeren verscheen hem, in een vuurvlam uit het midden van een braambos. En hij zag en ziet, de braambos brandde in het vuur, en de braambos werd niet verteerd. En Mozes zei: Ik zal mij nu daarheen wenden, en bezien dat grote gezicht, waarom de braambos niet verbrandt. Wanneer wij het slechts eens zijn, dat de Schrift een werk van God is, dan zullen wij gaarne toestemmen, dat al de werken en werkingen Gods, die in de Schrift vermeld worden, niet alleen een betekenis, en een hoge betekenis, maar de allerhoogste betekenis hebben. Wat God doet, hetzij in de Natuur of in de Schrift, dat kan niet anders dan hoogst belangrijk zijn. Niet altijd valt dit in het oog; neen, daartoe is een meer gezette beschouwing nodig, maar altijd is het waar. Hiervan hebben wij thans een voorbeeld. Treffender beeld van Israël kon er niet gegeven worden, dan een braambos, die brandt zonder te verbranden, ja die bleef voortgroenen, alsof de vlammen die hem lekten, zonnestralen waren die hem beschenen. De brandende braambos stelde de toestand van Israël in de verdrukking voor; de voorstelling van verdrukking onder het beeld van vuur is gewoon in de Schrift. Het vuur brandt niet enkel, maar loutert ook, als het een smeltkroes met edele metalen omvat. Reeds Abraham zag de verdrukking van Israël onder een soortgelijk beeld. Hij zag de ticheloven rokende en brandende, voor welke zijn nakomelingen zouden staan, en te midden van deze verdrukkingen geschiedde de offerande des verbonds; want de betoningen van Gods genade over de zijnen, zijn tegelijk Gods oordelen over zijn vijanden. Door de kracht van dit verbond kan Israël en kan een iegelijk die gelooft, door het vuur geheel omringd, maar niet verteerd worden; want in de natuur brandt het vuur en het verteert, maar in de genade brandt het vuur en verteert niet. Doch allermeest en in de hoogste strekking zag de brandende braambos op Christus, die in het midden van de vlammen van Gods toom, welke Hem deed uitroepen: Mijn God! mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten! nochtans niet verteerd werd. Christus in het vuur van Gods toom over de zonde, en nochtans niet verteerd, is de verwezenlijking van de brandende braambos, in welke God uit de hemel op de aarde is nedergedaald tot zijn volk, om het te verlossen. Zo is alles in de Schrift op de hoogste wijze onderwijzend, en het een het beeld en de spiegel van het andere. Rondom dit eerste wonder Gods tot verlossing van zijn volk, schaart zich de gehele menigte der volgende wonderen. God had eeuwenlang Israël onzichtbaar geleid en behoed in de weg zijner voorzienigheid. Thans treedt God uit Zijn onzichtbaarheid, en openbaart zich door wonderen. Hoe kan het anders? Dat God zich openbaart is juist het grote wonder, waaruit alle andere' wonderen zo natuurlijk voortvloeien als de lichtstralen uit de eenmaal opgegane zon. Waar God buitengewoon werken zal, daar moeten wonderen zijn. De wonderen zelf verschillen van elkander wederom in aard, naarmate de oogmerken, welke God er mee bereiken wil, onderscheiden zijn. Een der oogmerken Gods in het doen van wonderen is blijkbaar om de opmerkzaamheid op te wekken. Een wonder is iets vreemds, en het vreemde wekt de opmerkzaamheid op bij hen, voor welke het gewone alle prikkel verloren heeft. Mozes werd door het gezicht van een in volle vlam staande en toch onveranderd blijvende braambos terstond opgewekt om het van naderbij te bezien. De wonderen weg te nemen, is dus zo veel als het oog van God af te leiden, daar God ze juist gegeven heeft om het oog op Hem te richten. Om dezelfde reden moeten wij ook de ergernis van het kruis niet door allerlei verzachtende uitdrukkingen zoeken weg te nemen, maar ons houden aan de benamingen der Schrift, want haar voor onze oren vreemd en hard klinkende woorden zijn juist geschikt, om door hun kracht in het hart te zinken, en door hun vreemdheid de mens tot opmerkzaamheid, stilstand en nadenken te brengen.

3:4. MOZES GODDELIJKE ROEPING.

Toen de Heere zag, dat hij zich daar heen wendde, om te bezien, zo riep God tot hem uit het midden van de braambos, en zeide: Mozes! Mozes! en hij zeide: Zie, hier ben ik. En Hij zeide: Nader hier niet toe, trek uw schoenen uit van uw voeten, want de plaats, waarop gij staat, is heilig land. Mozes! Mozes! De herhaling van iemands naam door God, is in geheel de Schrift een teken van Gods genade. Zelfs Simon werd bij de waarschuwing van zijn val met de verdubbeling van zijn naam aangesproken; doch nergens in de Schrift wordt iemand, die een vijand Gods was en bleef, op deze wijze genoemd. Hoe dikwijls de Heere Jezus ook tot Judas sprak, nooit noemde Hij zijn naam tweemalen achtereen. Gij gevoelt ook, dat God aan iemand, die Hij met een herhaling van naam aanspreekt, iets bijzonders zeggen wil. En dat bijzondere bestaat niet zozeer daarin, dat God hiermede sommigen tot grote dingen roept, tot hoge bedieningen verheft, maar voornamelijk daarin, dat God er mede de aangesprokene van zijn liefde en genade wil verzekeren. Ook wij noemen onwillekeurig geliefde personen bij hun naam tweemaal achtereen. Doch bij God heeft alles zijn grond. Door een mens tweemaal achtereen te noemen, maakt God uit de ene mens, tienderlei mens: een oud mens en een nieuw mens; zo als de mens in zich zelf is, en zo als hij is in God, en door God. En zo heet het: Abraham! Abraham! Mozes! Mozes! Saul! Saul! Martha! Martha! Martha, die de zorgvuldigheden des levens lief hebt, Martha, die Mij lief hebt. Met de eerste naam te noemen doodt God de mens, met de andere maakt Hij hem eeuwig levend. In deze tienderlei daad ligt geheel de zaak onzer verlossing. Zie, hier be. ik, is het antwoord van Mozes. Ja, dat moet er bij en. God is de roepende. Wij zij n de horenden. In het eerste zij n wij lijdelijk, in het tweede bedrijvend. Nader hier niet toe,. trek uw schoenen uit van uw voeten, want de plaats, waarop gij staat, is heilig land. De plaats waar Mozes stond was buiten Kanaän en toch heilig land, want de bijzondere tegenwoordigheid Gods maakt alles heilig. Zo zien wij dan ook hier wederom het beginsel van al Gods volgende openbaring aan Mozes, en aan al de profeten. God openbaart zich allereerst als de Heilige, en vervolgens als de Genadige. God wil eerst erkend en geëerbiedigd worden als de Wetgever en Rechter, alvorens Hij erkend en bemind wil zijn als de Verlosser. De vorm, de uitdrukking der heiligheid is de majesteit, en geheel de bedeling der wet is een tentoonspreiding van majesteit en heerlijkheid; de vorm, de uitdrukking der genade is eenvoudigheid en gemeenzaamheid, en geheel het Evangelie is een tentoonspreiding van de hoogste eenvoudigheid en gemeenzaamheid. Dat Mozes het besluit nam, om te zien waarom de braambos niet verbrandde, toont het moedige van zijn karakter. Ongetwijfeld was Mozes nog een held in zijn hart; doch al de moed en de grootheid, die hij voor mensen had, verliest hij bij God. Trouwens dit is de ware grootheid. Mozes moest zich van zijn schoeisel, dat met de aarde onmiddellijk in aanraking zijnde, door haar onreinheid bezoedeld wordt, ontdoen. Het was een beeld van de grote waarheid dat hij, met wie God handelt, ook heilig wandelt. Nog heden ontdoet men zich in het Oosten van zijn schoeisel, alvorens men een heiligdom, of een andere geëerbiedigd plaats binnentreedt.

3:6. GOD, ISRAËLS VERLOSSER.
Hij zeide voorts: Ik ben de God uws vaders, de God van Abraham, de God van Isaak, en de God van Jacob. En Mozes verborg zijn aangezicht, want hij vreesde God aan te zien. En de Heere zeide: Ik heb zeer wel gezien de verdrukking mijns volks, hetwelk in Egypte is, en Ik heb hun geschrei gehoord vanwege hun drijvers,. want Ik heb hun smarten bekend. Daarom ben Ik neergekomen, dat Ik het verlosse uit de hand der Egyptenaren, en het opvoere uit dit land, naar een goed en ruim land, vloeiend van melk en honing, tot de plaats der Kanaänieten en der Hethieten en der Amorieten en der Fereziten en der Heviten en der Jebusieten. In het Oude Testament noemde God zich de God van zondige mensen, van Abraham, Isaak en Jacob; in het Nieuwe Testament geschiedt dit niet meer dan als aanhaling uit het Oude Testament; maar wordt Hij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus genoemd. Intussen was het iets heerlijks, dat God zich aan de kinderen Israëls openbaarde als de God hunner vaderen. Hiermede stelde God zich aan hen in al zijn beminnelijkheid voor. En nu betuigt God, dat Hij wel gezien heeft, wat zij geleden hadden, al had Hij hen ook niet geholpen. Merkt op, dat is de strijd: te geloven ook zonder troost. Wij moeten vast geloven, dat God ons leed ziet, en onze klachten hoort, terwijl Hij ons niet verlost. Doch nu was God neergekomen. Het is altijd een afdalen Gods tot zijn volk, wanneer Hij tot hen komt om hen te verlossen, en dit geschiedde op de volmaaktste wijze toen God zich in het vlees openbaarde, als mens onder mensen. Reeds van den beginne stelde God zich, in het verbond, op gelijke voet met de mens, door al zijn voorstellingen en verschijningen in de menselijke vorm te laten geschieden, en deze eindigden ten laatste, als in hun toppunt, in de menswording des Zoons. Hij die eerst in de Schechina (de heerlijkheid des Heeren) verscheen, werd eindelijk vlees. De Filosofen maken al het lichamelijke tot geest; God maakt het lichamelijke tot middelpunt van de openbaringen des Geestes. Christus in het vlees is de hoogste geestelijkheid op eindig gebied, en tevens de heiligheid zelf. Hij nam de menselijke natuur zonder zonde aan, want de zonde is niet wezenlijk aan onze natuur eigen, maar daarin gekomen. Terstond zegt God aan zijn volk, wat Hij voornemens is te doen. Hij zou ze verlossen uit Egypte en ze brengen in een land dat Hij hun vaderen gezworen had te geven, en dat een land was, vloeiende van melk en honing. Egypte was en is nog heden beroemd wegens zijn uitnemend Nijlwater, doch zo ver de melk het water overtreft, zou het heilige land Egypte overtreffen. De melk en honing zijn beelden van overtreffende heerlijkheid. En de onderscheiden volken, in wier land de kinderen Israëls zouden komen wonen, worden daarom uitdrukkelijk en bij herhaling opgenoemd, om de Israëlieten de grote uitgestrektheid, en tegelijk de grenzen hunner toekomstige bezittingen aan te wijzen. DE BERG GODS: Ik zal voorzeker met u zijn, en dit zal u een teken zijn, dat Ik u gezonden heb: Wanneer gij dit volk uit Egypte geleid hebt zult gijlieden God dienen op deze berg. God houdt van plaatsen, zodat Hij er gedurig terugkeert. Zo gebeurt het meermalen, dat de Heere op dezelfde plaatsen, waar wij treurden en jammerden, ons de lieflijkste troost en vreugde doet smaken. Aan de voet van de berg had Mozes zijns schoonvaders schapen geweid; op zijn top zou hij uit Gods hand de wet ontvangen, waardoor hij een volk moest vormen en regeren. Aan de voet van de berg wilde hij zich aan het bevel van God onttrekken; op de top onderwierp hij zich aan al de geboden des Heeren. Aan de voet van de berg knielde hij neder voor de hoogste Majesteit; op de berg sprak hij met de Heere van mond tot mond, gelijk een man spreekt tot zijn vriend. Zo volgt voor de gelovige de verhoging op de vernedering.

3:13. DE ONVERANDERLIJKE.

Toen zeide Mozes tot God: Zie, wanneer ik kom tot de kinderen Israëls, en zeg tot hen: De God uwer vaderen heeft mij tot ulieden gezonden, en zij mij zeggen: Hoe is Zijn naam? Wat zal ik tot hen zeggen? En God zeide tot Mozes: Ik zal zijn die Ik zijn zal. Mozes had de vraag van de weerspanneling onder zijn volk: Wie heeft u tot een overste en rechter over ons gesteld? nog niet vergeten. Zij deed hem deze vraag aan God doen. Daarbij, Egypteland was vervuld van afgoden, en allen hadden hun namen, door welke naam moest men nu de God der vaderen van hen onderscheiden? Daarenboven, tot zijn volk kon hij spreken van de God hunner vaderen, maar niet tot Farao. De vraag was dus billijk, en nu noemde God zich zelf met een naam, die zo veel zeggen wil als de ware God. God zei er mede: 'Ik ben; Ik ben het wezen; niets heeft wezen dan in en door Mij. Ik ben de Onveranderlijke Jahweh.'

3:16. GODS EIS AAN FARAO.

Gij zult gaan, gij en de oudsten van Israël tot de koning van Egypte, en gijlieden zult tot hem zeggen: De Heere, de God der Hebreeën is ons ontmoet,. zo laat ons nu toch gaan de weg van drie dagen in de woestijn, opdat wij de Heere onze God offeren. God begint met iets zeer kleins te vragen, en omdat Hem dit geweigerd wordt, wordt het grotere door Hem genomen. Farao weigerde het volk drie dagreizen ver te laten trekken, en daarna moest hij het geheel missen en kon hij zich niet beklagen over onrecht; want hij zelf had het mindere geweigerd. Ook in de Hervorming deed zich hetzelfde verschijnsel voor. Luther eiste geen Hervorming, maar dat de aflaten zouden ophouden, en dat aan het volk geen vergeving van zonden dan in Christus zou gepredikt worden. Het werd geweigerd, en God gaf er de Hervorming voor in de plaats. Hetzelfde geschiedde in ons land. Meent gij, dat het aan de koning van Spanje de gehoorzaamheid in alles opeens wilde opzeggen? Neen, het verzocht, het smeekte alleen dat de inquisitie niet ingevoerd, en de vrijheid van geweten de Nederlander gelaten zou worden. Het werd geweigerd, en door tachtig jaren strijds maakte God Nederland geheel van Spanje vrij, en rijk en groot daarbij. Het ging toen koning Filips gelijk het Rehabeam gegaan was: hij weigerde het kleinste en moest het grootste geven.

3:21. ISRAËLS EIS AAN DE EGYPTENAREN

En Ik zal dit volk genade geven in de ogen der Egyptenaren, en het zal geschieden, wanneer gijlieden uitgaan zult, zo zult gij niet ledig uitgaan,' maar elke vrouw zal van haar naburin, en van de waardin haars huizes eisen zilveren vaten en gouden vaten en klederen, die zult gijlieden op uw zonen en op uw dochters leggen, en gij zult Egypte beroven. De ongelovigen koelen gewoonlijk hun spotlust aan de Joden, door te zeggen, dat zij de Egyptenaren bestolen hebben. Doch het is een grote zonde om met Gods eigen voorschriften te spotten. Ook tonen zulke spotters gewoonlijk door hun spot, hun onwetendheid. Het woord beroven heeft in onze tekst kennelijk de bedoeling: 'als een buit wegdragen.' De Heere had uit het beginsel van recht kunnen spreken, en gezegd hebben: 'Gij hebt voor de Egyptenaren zo vele jaren als slaven zonder loon gearbeid, thans zult gij uw loon van hen eisen, benevens de kooppenningen van de vaste bezittingen, die gij achterlaat, om niet te spreken van het reisgeld, dat u als gasten en vreemdeling toekomt.' Doch de Heere spreekt niets van dat alles, Hij spreekt alleen, en dat is alleen Hem waardig, uit zijn soevereine macht, waarmede Hij verkondigt: 'Het zilver en het goud is het Mij ne, en Ik geef het aan wie Ik wil.' Zien wij niet nog heden menigmaal hetzelfde? God beschikt over het vermogen der mensen, het geld nemende van de een, het gevende aan de ander. Het staat ook volkomen aan Hem, de grote Eigenaar, om zijn goed van leenman te doen verwisselen. Wij moeten elkanders bezittingen eerbiedigen, maar het ware lasterlijk, dit op God toepasselijk te maken. Doch daarom geschieden Gods vrijmachtige beschikkingen niet met geweld, maar in de weg van orde, ja van liefde en genade, in de weg des Heiligen Geestes. God zou zijn volk genade geven in de ogen der Egyptenaren, zodat deze gewillig en gaarne zouden geven, wat van hen gevraagd werd, ja zij zouden hun de kostbaarste geschenken opdringen, want er zou voorde Egyptenaren een uur komen van de uiterste nood, waarin hun geen prijs te hoog en te duur zou zijn om de kinderen Israël's maar kwijt te worden, om niet allen kinderen des doods te worden. En dat het aanzienlijke geschenken, ja schatten waren, die zij op deze wijze van de Egyptenaren verkregen, bewijst andermaal de uitdrukking: gij zult de Egyptenaren beroven, welke enkel van een veelheid en volheid kan gebezigd worden, en zo veel zegt als: gij zult de schatten der Egyptenaren wegdragen. Het bewijst, dat God bij de dingen des Koninkrijks, ook de tijdelijke dingen toewerpt. Ook blijkt de veelheid, verscheidenheid en aanzienlijkheid dezer geschenken uit de voorhanden zijnde kostbaarheden, kleinoden en sieraden van allerlei aard, toen er in de woestijn een vrijwillig hefoffer van de kinderen Israëls werd gevraagd. Want waartoe moesten eigenlijk al die schatten dienen? Om Gods heiligdom in de woestijn er mee te versieren. Zo staan al de rijkdommen der wereld ter beschikking van God en voor zijn dienst. Gelukkig, zo wij vrijwillig en gewillig van het onze geven wat wij kunnen tot het hefoffer onzes Gods; doch hetzij wij geven of niet, wat er wezen moet, dat komt er ook. Daarom moeten wij bij de wezenlijke noden der kerk niet veel omhaal maken in woorden of vertoningen, om gunst en geld van mensen te verkrijgen, maar wij moeten eenvoudig vragen om hulp in de naam des Heeren, en het zal gegeven worden. Ook de Heere Jezus had niets in eigendom, maar beschikte over alles wat nodig was: over de stater in de mond van de vis, over het veulen der ezelin aan de heg, over de zaal tot het Avondmaal te Jeruzalem. Voorts zien wij hier bij Israël hetzelfde beginsel voor het eerst in beoefening brengen, wat door God in alle tijden wordt voortgezet, om namelijk van de wereld te eisen wat voor Hem en zijn zaak nodig is. Want God doet de oude dingen zowel als de oude mens sterven, en daarna weder opstaan tot zijn dienst. De zonde heeft alles bedorven, en daarom is niets bruikbaar voor God, alvorens het gestorven is; doch na de dood ondergaan te hebben, geeft God het een nieuw leven. Zo was het goud en het zilver in de hand der Egyptenaren God een gruwel, omdat het hun een oorzaak was van zonde; maar in de handen van de kinderen van Israël was het Hem aangenaam en heilig, omdat. het Hem en zijn dienst toegeheiligd werd. Al wat God geeft, moet tot zijn eer worden aangelegd. Wij moesten eigenlijk geen andere rekening van ontvangst en uitgaaf hebben dan: 'Zo veel ontvangen van God.' 'Zo veel uitgegeven voor

God;' zeker, dan zou onze rekening goed sluiten. Doch mogen wij dan niets voor ons zelf gebruiken? Zeker, al wat gij nodig hebt en nuttig acht; want al wat God u gunt, en toestaat en veroorlooft, (en dat is niet weinig, maar overvloedig) behoort onder de uitgaven naar de wil van God.

GODS TEKENEN EN WONDEREN.

En het zal geschieden: Zo zij u niet geloven, noch naar de stem van het eerste teken horen, zo zullen zij de stem van het laatste teken geloven. Een teken is een bewijs, dat God de mens van zich zelf geeft. God komt de mens tegemoet met opbeuringen en ondersteuningen zijns geloofs. Het geloof heeft de onzichtbare God en zijn onzichtbare leidingen tot voorwerp. Een teken Gods is echter een zichtbaar bewijs, dat wij waarlijk met de Onzichtbare te doen hebben. De verkondiging van Mozes aan de kinderen Israëls, dat de God hunner vaderen aan hem verschenen was, en hun verlossing uit Egypte beloofd had, was een zaak te gewichtig in zich zelf, en te onafzienbaar in haar gevolgen, om zo maar op een bloot menselijke verzekering aangenomen te worden. Het was niets minder, dan het geloof te vergen aan een naar de mens volstrekte onmogelijkheid. Zou iemand onzer in gelijk geval Mozes op zijn woord alleen hebben kunnen of mogen geloven? Immers neen; en dat gevoelde Mozes zelf geheel en al, en daarom zei hij ook tot de Heere: Zij zullen mij niet geloven, noch mijn stem horen, want zij zullen zeggen: de Heere is u niet verschenen. Nu echter verleent de Heere Mozes de macht om wonderen te doen, en overhandigt hem hiermee de geloofsbrieven zijner Goddelijke zending. Het eerste wonder (de verandering van Mozes staf in een levende slang, het verslinden door deze van de slangen der Egyptenaars, en wederom de verandering der slang in Mozes staf) is een natuur of scheppingswonder; het tweede (het steken van Mozes reine hand in de boezem en haar melaats worden, en wederom het steken van zijnmelaatse hand in de boezem en haar rein worden) is uit zijn aard meer een zedelijk of herscheppingswonder. Door het eerste teken zei God tot Mozes: Ik geef u de macht op slangen en schorpioenen te treden, en over alle kracht des vijands, en geen ding zal u enigszins beschadigen. En door het tweede: Gij zijt rein om het Woord, dat Ik tot u gesproken heb. Treffend, nietwaar? Hoe eigenaardig wijst het steken van de hand in de boezem op het bevel van God: het hartgrondig zelfonderzoek, de zelfbeproeving, waarvan de vrucht is de overtuiging: 'Wij zijn van nature onrein;' en het andermaal insteken van de onreine hand op Gods bevel, waarvan de vrucht is de overtuiging: 'God heeft onze zonden vergeven.' In dit insteken en uithalen van de hand in de boezem, moet onze geloofswerkzaamheid gedurig bestaan. Met deze Goddelijke geloofsbrieven voorzien, volbracht Mozes zijn zending. Wij weten wat er gebeurde. In het eerst werden de lasten der anderen Israëls verzwaard, en de verlossing uit Egypte scheen, in plaats van nader te komen, altijd meer te wijken en onmogelijk te worden. Trouwens, God handelt met zijn volk altijd in een weg van geloof. Hij wil, juist door zijn schijnbaar tegenstrijdige handelingen, het geloof de gelegenheid geven zich te openbaren. Laat Hij niet door Mozes aan de kinderen Israëls zeggen: Ik heb ulieden trouwelijk bezocht? En toch scheen Hij hen vergeten te hebben. Zo moet het geloof tegen alles aan vertrouwen. Daarbij, de heerlijkste beloften worden bij God doorgaans het langst uitgesteld. De heerlijkste boomvruchten, de druiven, komen ook het laatst, en terwijl de bloem zich in weinig dagen ontwikkelt, heeft de eikenboomjaren nodig tot zijn groei; en terwijl de meeste diersoorten weinig weken behoeven om geworpen te worden, wordt de mens negen maanden onder het hart der moeder gedragen. Doch juist in deze handelwijze Gods ligt iets aanstotelijks voor de mens, en het doet hem, gelijk het Israël deed, murmureren. Het lijden doet dat niet zozeer, als wel de langdurigheid van het lijden. Iemand kan veel lijden, zo als Job deed, maar tegen de langdurigheid van het leed is niemand bestand; daar onder moet ieder bezwijken. Iemand die niet siddert om zijn lichaam te laten verbranden, zal, wanneer hij uren achtereen moet staan bij de hitte van deze lamp, het niet uithouden. Dat wij dan gedurig om lijdzaamheid bidden en lijdzaamheid leren oefenen, want zij is voornamelijk nodig om een

goede uitkomst te verkrijgen. Laat ons daarbij enkel zorgen uit Egypte te komen, want in en door de woestijn komen wij van zelf; en zo lang wij niet uit Egypte kunnen komen, moeten wij zorgen, Kanaän in het hart te hebben. Wachten wij ons vooral, om van Egypte een soort van Kanaän te maken, en te zeggen, zo als thans de Joden onder ons en andere volken, waar zij het goed hebben, zeggen: 'Nu hebben wij een Kanaän hier!' Neen, in het toekomstige Kanaän moet ons hart zijn. Ook moeten wij niet menen, dat wij in Egypte enkel lijdelijk moeten zijn. O, als er enkel slagen te lijden waren, dan zou dit nog gaan; maar er is bij dat slagen ontvangen ook te arbeiden. Er zijn nog een menigte plichten te vervullen, en een menigte dingen zo en niet anders te doen, totdat God ons verlost.

12:1. DE VOORBEREIDING VAN DE UITTOCHT DER KINDEREN ISRAËL'S UIT EGYPTE.

De Heere nu had tot Mozes en tot Aaron in Egypteland gesproken, zeggende: Deze zelfde maand zal u het hoofd der maanden zijn. Zij zal u de eerste van de maanden des laars zijn. Het hoofd, de voornaamste, de eerste der maanden is Nisan. De Joden hebben tweemaal Nieuwjaar. Het burgerlijk jaar begint in het najaar (in onze Septembermaand), het kerkelijke in het voorjaar (in onze maand Maart), naar de uittocht uit Egypte. Beide gebeurtenissen hebben verwantschap met elkander. De uittocht uit Egypte is voor Israël, wat de schepping is voor de wereld. De uittocht is Israëls schepping tot een volk. Daarom noemt God zich ook Israëls Schepper en Formeerder. Ook is die uittocht de grondslag van al Gods overige daden jegens Israël, waarvan zich de lijn uitstrekt door geheel het Oude en Nieuwe Testament, en tot aan het slot der eeuwen. De wetgeving is er op gebouwd; want aldus luidde het eerste Woord Gods bij de afkondiging der Wet: Ik ben de Heere uw God, die u uit Egypteland uit het diensthuis uitgeleid heb. Het is God eigen, een ding te doen, en dat te doen voortlopen tot in het oneindige. De Joden kennen dan ook slechts twee grote tijdperken in hun geschiedenis, die als zodanig bij hen in onvergetelijke gedachtenis zijn: de uittocht uit Egypte en de verwoesting van Jeruzalem, dat is: hun wording en hun ontwording als volk.

12:3. HET PASCHA.

Spreekt tot de ganse vergadering van Israël zeggende: Aan de tiende der maand neem een ieder een lam, naar de huizen der vaderen, een lam voor een huis. Alvorens God de kinderen Israëls uit Egypte leidde, beval Hij hun een maaltijd te houden, welke zij ter gedachtenis hunner verlossing uit het diensthuis door alle tijden heen op dezelfde tijd zouden herhalen, namelijk een Paasmaaltijd. Hij schreef hun daarbij een menigte kleine bijzonderheden voor, betreffende de wijze, hoe die plechtigheid te vieren, welke, zo zij God waardig zullen zijn, een allerhoogste betekenis moeten hebben, en die hebben zij ook werkelijk voor de Schrift en het geloof, die eenstemmig zijn. Door het geloof (zegt de Schrift, Hebreeën 11:28) heeft Mozes het Pascha uitgericht, en de besprenging des bloeds, opdat de Verderver der eerstgeborenen hen niet raken zou. Wat dus het ongeloof tegenwerpe, wij houden ons aan deze Goddelijke wijze van schriftverklaring. Zeker, het schijnen kleinigheden, doch als er boven een verordening, hoe gering ook, staat: Ik, de Heere verordineer het, dan houdt deze geringheid op geringheid te zijn, en zij wordt Goddelijk groot. Dit valt wel niet bij alle bijzonderheden even duidelijk in het oog, doch men vergete niet, dat al wat de hoogste Wijsheid voorschrijft, iets heeft van de Oosterse raadsels, die aan de ene zijde zo eenvoudig zijn, dat ieder meent ze te kunnen oplossen, en aan de andere zijde zo diepzinnig, dat niemand ze kan ontraadselen, dan die er de sleutel van heeft. God heeft lust in geestelijke wijsheid, en heeft met deze kleine dingen, als met klein schrift, de heerlijkste verborgenheden van zijn raad beschreven, ja Hij heeft alles juist daarom zo nauwkeurig laten optekenen, omdat alles in betrekking stond met een toekomstige vervulling en verwezenlijking der zaak en van al haar bijzonderheden. Wij moeten het Oude Testament beschouwen als het slot, en Christus of het Nieuwe Testament als de sleutel. Al wat nu in het slot is, zal ook in de sleutel zijn, de fijnste krommingen niet uitgesloten, anders zou de sleutel het slot niet kunnen openen. Wederom is het Oude Testament de daguerreotype van het Nieuwe Testament. Juist omdat de zon de daguerreotype maakt, is zij zo nauwkeurig; een vliegje, een stofje komt er tussenbeide, en het wordt even nauwkeurig afgebeeld. Het Pascha staat niet op zich zelf, neen, het is tegelijk de vertegenwoordiging ener gebeurtenis en een profetie. Zulke twee spiegels, die tegenover elkander hangen, en toch Een zijn, kan God alleen maken. De Joden hebben het bloot historische, maar zij hebben geen ogen voor hetgeen God er bovendien in gelegd heeft. Ook zijn er onder de Christenen uitleggers genoeg, die al deze dingen beschouwen als kleingeestigheden, te nietig om er bij stil te staan; doch wie kan het helpen, dat hun vingers te grof zijn, om deze fijne naalden op te vatten? Zulke mensen moeten kunnen voelen en tasten, wat voor hen zal bestaan, en daarom zien zij in de Schrift alleen op het uitwendige vlees; tot de beenderen komen zij niet, en veel minder nog tot de geest. Zij beschouwen de Joodse kerk als in een kindse toestand te zijn geweest, dat is: naar hun mening, de Joden waren toen nog kinderen in beschaving, zij waren dus kinderachtig, en hun instellingen waren van die zelfde natuur. Zij dwalen zeer, niet kennende de Schrift noch de kracht Gods. Ja, God ging met de kinderen Israëls om als met kinderen, maar als met zijn kinderen, en daarom stelde Hij zulk een lammetje onder hen, om er hen door te leren, gelijk men een meisje een pop geeft. En waarom geeft men haar juist een pop? Opdat zij aan de pop zal leren doen, wat zij later aan het kind moet doen. God legt op het gebied der natuur en der genade in de kleinste dingen altijd de grootste oogmerken, en niet zozeer de zaken als zaken in het Oude Testament zijn gewichtig, maar zij zijn gewichtig om de betekenis, die God er in gelegd heeft. Neen, de verf doet het niet, en het doek, waarop de verf gestreken wordt, ook niet, maar de gelijkenis, het portret doet het; al het overige is bijzaak. Zo ook in de offerande en offerdienst. Al de dieren, klederen, plechtigheden zijn op zich zelf nietig, maar hun betekenis, hun gelijkenis met Christus, ziet daar al hun waarde, maar ook hun hoge waarde. Wanneer wij dus de grote tekeningen Gods in de Schrift willen zien, dan moeten wij niet staren op de potloodlijnen en strepen zelf, maar op het geniale leven van de Meester, wiens hand ze getrokken heeft. En is het nu, in plaats van onbeduidend, niet integendeel Goddelijk schoon gedacht, om toekomstige geestelijke zaken af te

beelden en aan te kondigen door zelf ondervonden tijdelijke gebeurtenissen, en door zelf verrichte lichamelijke handelingen? Is het niet de Goddelijke wijsheid volkomen waardig, om een tijdelijke verlossing als die, waarmee God Israël uit Egypte leidde, te stellen tot een beeld van de nog oneindig hogere geestelijke eeuwige verlossing uit zonde en dood? Doch wat zeg ik, tot een beeld? Het was veel meer dan een beeld, even als het lichaam veel meer is dan het beeld der ziel; het is met de ziel, de mens zelf. Zo was ook de verlossing van Israël uit Egypte enkel de uitwendige zijde van de verlossing, welke God in zijn verbond met Abraham, Isaak en Jakob aan hun nakomelingen had toegezegd. God is voor de zijnen geen God van enkel tijdelijke verlossing, maar tegelijk van eeuwige verlossing. De geestelijke verlossing van Israël was het binnenste, de ziel van Israëls verlossing uit Egypte. Vandaar dat te midden van al de toebereidselen tot de uitgang uit Egypte, het Pascha het middelpunt uitmaakt. Het Pascha, door God onmiddellijk verordend, gaf aan die uitgang een Goddelijke wijding en beduiding. Hierdoor werd aan Israël, voor zo ver het geloofde, met de tijdelijke, tegelijk een eeuwige verlossing, met de verlossing van de slavernij, de verlossing van de zonde geschonken. Trouwens Israël ging uit Egypte, om voortaan niet een volk als andere volken, maar om het volk van God te zijn. Zo is ook voor ieder gelovige ten laatste, de verlossing van de tijdelijke nood en van de eeuwige dood, een en dezelfde zaak. Israëls uittocht is derhalve geschied door een offerande, en wel door de voornaamste der offeranden: het Paasoffer. Dit offer is geheel onafhankelijk van tabernakel en tempel, en behoort dus niet tot de Levitische ceremoniële dienst. Met betrekking tot dit offer waren alle Israëlieten, althans de huisvaders in Israël, priesters. Trouwens geheel Israël was uit kracht der Goddelijke verkiezing, een koninklijk priesterdom. De Levitische priesters waren enkel priesters bij uitnemendheid, een priesterstand in het midden van priesters. Alle jaren hernamen echter alle Israëlitische huisvaders voor een ogenblik hun recht van priesterschap, door het Pascha te slachten, welk recht daarna als het ware weder aan de Levitische priesters werd overgedragen. ‘Wij moeten uitgaan, wij moeten verlost worden door een offerande.’ Dit is het grote denkbeeld van geheel het Oude en Nieuwe Testament. Om bij zulk een diepgaand onderwerp kort te zijn, trek ik alles te zamen en zeg: Het Pascha is de prediking Gods van de verzoening der zonde door het bloed van Christus. Drie Nieuw-Testamentische getuigenissen mogen genoeg zijn om het te bewijzen. De eerste getuigenis, die ik aanhaal, is in de hemel gesproken; Openbaring 15:3 wordt er van de gezaligden, van de overwinnaars gezegd: En zij zongen het gezang van Mozes de dienstknecht Gods, en het gezang des Lams. Het gezang van Mozes? Wat hebben de gezaligden nog met Mozes te doen? Zij vieren zowel hun uitgang in de dienstbaarheid der zonde en des doods, als de Israëlieten hun uitgang uit hun dienstbaarheid. Het lied van Mozes is het lied der tijdelijke verlossing, en alle tijdelijke verlossing is de afschaduwing der eeuwige verlossen. En de verwezenlijking van die schaduw is geschied door het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt; daarom zingen zij ook het lied der eeuwige verlossing, het lied des Lams. Mozes en het Lam. Treffende vereniging, niet waar? Toch geen toevallige? Neen, door de hand van Mozes werd het lam in Israël tot Paasoffer gesteld, en daarom wordt door de zaligen de verlossing uit Egypte ende verlossing door Christus, als tot elkander behorende, bij elkander gevoegd, en in een adem genoemd. Zo nauw sluiten Oude en Nieuwe Testament aaneen. Zij zijn als twee platen van ijzer en magneet, die aan elkander hechten. Men kan ze met geweld van elkander trekken, maar zodra laat men ze niet los, of zij trekken elkander weer aan. Waarom hebben dan zo velen zulk een tegenzin tegen het Oude Testament, dat zij er in het Nieuwe Testament niets van willen weten? Het Oude Testament is de stof van het Nieuwe Testament, het is het hout, waarvan het schip des Nieuwen Testaments gebouwd is. Kunt gij, ongelovige, nu ander hout maken dan God gegeven heeft? Indien gij het mocht voorgeven, zo zou toch niemand, naar ik meen, op een schip van het hout van uw maaksel de reis rondom de wereld willen doen. Wil men een eenvoudig voorbeeld, hoe Oud en Nieuw Testament bij elkander behoren? Ziet dan het avondmaal. Hoe zou het ingesteld zijn, als het Pascha niet bestaan had? Alsdan zou de

stof en de betekenis ontbroken hebben. Men kan immers van geen Nieuw Testament spreken, als er geen Oud Testament bestaat? De tweede getuigenis, die ik hier aanhaal, geeft Paulus, die als Jood toch wel wist wat het Pascha betekende. Wij lezen het 1 Corinthiërs 5:7- 8. Ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus. Zo laat ons dan feest houden, niet in de oude zuurdesem, noch in de zuurdesem der kwaadheid en der boosheid; maar in de ongezuurde broden der oprechtheid en der waarheid. Gij weet, na het slachten van het Paaslam moesten er, op straffe des doods, zeven dagen achtereen ongezuurde broden gegeten worden. Na het Paaslam de Paasweek, dat is: geheel het leven een Paasfeest, wan1 een week vertegenwoordigt de volheid of volledigheid. Zij is een afgesloten geheel. Als de week uit is, beginnen wij weder van voren af aan. Het is een cirkel, en de cirkel is het beeld der eeuwigheid. Alle feesten in Israël moesten zeven dagen duren, als een beeld der eeuwigdurende feestvreugde in de hemel. Nu zegt de Apostel: Ook ons Pascha is voor ons geslacht. De Apostelen ontvingen van de Heilige Geest het wonderlijk vermogen, om soms een wereld van waarheden samen te vatten in een enkele tekst. In genoemde woorden wordt geheel het Christendom voorgesteld als een Paasfeest. Het slachten van het Paaslam was de grondslag; daar begon men mee. De overige dagen hoorde men niet verder van het Paaslam, maar dan at men ongezuurde koeken; dan hield men feest. Ziedaar de rechtvaardigmaking en de heiligmaking. De verzoening eenmaal voor ons geschied zijnde, zo is het Christen-zijn verder niet anders dan een (eestviering. Op dit standpunt moeten wij staan; Gods geboden zijn niet zwaar, niet onaangenaam, niet drukkend. Het juk van Christus is zacht \(oor hem, die van Christus de vergeving der zonde ontvangen heeft. Wij mogen echter niet vergeten, dat het Christelijk leven een feestviering is, niet in de hemel maar op aarde, en soms in de woestijn. Het is een innerlijke, stille vrede des harten, zo als Christus die aan de zijnen geeft in de woorden: Vrede laat Ik u,. mijn vrede geef Ik u. Niet gelijkerwijs de wereld hem geeft, geef Ik hem u. Uw hart worde niet ontroerd; en zijt niet versaagd. Het derde getuigenis ligt in de woorden van de Heiland zelf: Ik heb grotelijks begeerd; dit Pascha met u te eten eer dat Ik lijd, Lukas 22:15. Bij de Heere is alles waarheid. Waarom dan was bij de Heere de begeerte zo groot, om ditmaal, voor de laatste maal het Pascha met zijn discipelen te eten? Het was Hem een versterking voor zijn lijden. Hij zag in het Pascha zich zelf. Treffende aanschouwing! Op Donderdag at Christus het Paaslam, de dag daarop volgende, op Vrijdag, was Hij zelf het Paaslam.

DE VERORDENINGEN TEN OPZICHTE VAN HET PASCHA.

Spreekt tot de ganse vergadering van Israël: Aan de tiende dezer maand neme een ieder een lam, naar de huizen der vaderen, een lam voor een huis. Gij zult een volkomen lam hebben, een manneke, een jaar oud. Van de schapen of geitenbokken zult gij het nemen, en gij zult het in bewaring hebben tot de veertiende dag dezer maand, en de ganse vergadering zal het slachten tussen de twee avonden. Het Paaslam was omringd door allerlei zinnebeelden, uit welke men de grote betekenis van het Paaslam zelf zou herkennen; daaruit ziet men tot in de kleinste bijzonderheden, dat Christus aan het kruis het bedoelde ware Paaslam is, voor ons geslacht.

12:5. VEREISTEN VAN HET PASCHA

Het moest een lam zijn, geen rund. Het lam is het naaste dier aan de mens. Het rund is geen voegzame gelijkenis van Christus; het vertegenwoordigt te veel de lichamelijke kracht. Het moet dus een lam zijn, eigenlijk een klein lam; een lammetje. Aldus wordt Christus ook Openbaring 5:6 in de grondtaal genoemd; niet alleen omdat Hij op de wereld kwam in kleinheid als een kind, maar ook vanwege de nederigheid en zachtmoedigheid zijns persoons. Hoe fijn getekend, nietwaar? Een gewoon lam is een lief voorwerp, maar wat haalt in aanminnigheid bij een klein lammetje! En nu, in de Openbaring van Johannes wordt dat kleine lammetje aangebeden, en eer, heerlijkheid en dankzegging toegebracht. Ja, hierin lost zich alles op. Er is dus hier de grootste godslastering, indien de Christus niet God is, of de hoogste godsverheerlijking, indien Hij het wel is. Er is tussen deze twee voorstellingen slechts Een keuze. Het moest een volkomen lam zijn, zo volkomen als een dier zijn kan, zonder gebrek; want het diende tot een offer, waarin geen gebrek zijn mocht, Leviticus 22:20, omdat het een belediging is, aan een voornamere dan wij iets onedels of gebrekkigs aan te bieden, Maleachi 1:8; doch ten andere zou, wanneer enig gebrek geduld werd, de gelijkenis ontbreken. De eis is voornamelijk daarom zo sterk, omdat hij op iets hogers ziet. Christus moest een volkomen offer zijn, onnozel, onbesmet, zonder zonde. Daarom moest ook de rode koe geheel rood, en geen sprenkelt je wit aan haar zijn, Numeri 19:2, om altijd opnieuw het denkbeeld van geheelheid of volkomenheid uit te drukken, en moest ook de Hogepriester zelf zonder gebrek, en dus lichamelijk volkomen welgemaakt zijn. Dat nu Christus een volkomen Lam was, wordt alleen door het geloof erkend; dat Hij een volkomen Man was, erkent ook het ongeloof, en de ongelovigen willen zelfs door die volkomen man behouden worden, door zo volkomen te worden als Christus was; doch niet de volkomenheid van Christus behoudt ons, maar de volkomen Christus, zichzelf overgevende ten offer voor ons. Als het volkomen offer is Hij onze verzoening. Waarom wil men dan Christus op zichzelf, en niet Christus en die gekruist, welke ons alleen nut is? Het lammetje moest van het mannelijk geslacht zijn. In de man is de vrouw begrepen. Dit is de oorspronkelijke lijn der schepping; alle offerdieren waren dus van het mannelijk geslacht. Christus was een man. De volkomen mens is de man, want de vrouw is uit de man. De vrouw heeft dus tot haar zaligheid geen andere vrouw nodig, geen Maria, zo als de Roomsen, onder welke voornamelijk de vrouwen haar heil zoeken in de gezegende onder de vrouwen. Doch niet alleen het bijgeloof, maar ook het ongeloof heeft in natuurlijke en maatschappelijke betrekking, en ook niet weinig op het gebied der kunst, een soort van vrouwenvergoding en vrouwendienst, een stellen van de vrouw boven de man, tegen de ordeningen Gods. Maar de ware Zaligmaker, de Christus is een man, en de man is het volkomenste wezen der aardse schepping. Ook de vrouw heeft dus alleen op Jezus te zien. In het Nieuwe Testament staat zij op zichzelf voor Christus, in het Oude Testament was zij in de man begrepen. Overigens verenigt Christus in zijn volmaakt menselijke natuur de zedelijke en geestelijke hoedanigheden der vrouw zowel als die van de man. Er is geen enkele karaktertrek der menselijke natuur, hetzij van de vrouw of van de man, welke men niet op hoog heilige wijze in Hem terugvindt. Het mannetje moest een jaar oud, dat is: volwassen zijn; het moest niet te jong en niet te oud, maar als lam in zijn volmaakte leeftijd zijn. En hier moet gij het nu weer met uw verstand en ziel gevoelen, want het is niet welluidend te zeggen, dat Christus niet sterven kon als een man van zestig, en ook niet als een jongeling van twintig jaren, maar in de bloei zijner jaren, als een man, niet meer en niet minder. De bloei, de volwassenheid, de volle kracht zijner jaren, moesten uiterlijk ook zijn innerlijke volmaaktheid in alles uitdrukken. Daarom wordt zijn ouderdom ook opgetekend. Jezus was dertig jaren toen Hij optrad onder Israël, zo oud was ook Jozef, toen hij voor Farao stond, en David, toen hij koning werd. Een dertigjarig man en een eenjarig lam staan met elkander in de volmaaktste evenredigheid.

12:6. AFZONDERING VAN HET PASCHA.

Het lammetje moest van de schapen of van de geitenbokken genomen worden. Het moest geen afzonderlijk opgefokt, eenzaam levend lammetje zijn, maar het moest uit het midden ener kudde genomen en afgezonderd worden. En wat zei Mozes later? Een profeet uit het midden van u, uit uw broederen, als mij, zal u de Heere uw God verwekken, die zult gij horen. Christus was een mens onder mensen, en in het uitwendige door niets van hen onderscheiden. Nochtans het Paaslammetje moest als zodanig van de kudde afgezonderd, en daarmee van haar onderscheiden worden. Geheel het leven van Christus, van zijn geboorte of besnijdenis af, was een afzondering tot de dood; zijn lijdend sterven was het geslacht worden van het lam. Bij geen ander offer dan het Paasoffer behoefde zulk een afzondering plaats te hebben. Het denkbeeld van afzondering heerst echter door geheel de Schrift. Het afzonderen is een der werkzaamheden Gods. Trouwens God is geen God van het algemene, maar van het bijzondere, een God die de haren onzes hoofd allen geteld heeft. Gedurig zondert Hij af: uit alle mensen Een mens, Abraham; uit een huisgezin Een zoon, Jakob; uit twaalf stammen Een stam, Juda,' uit een stam Een geslacht, David,' uit een geslacht weder een huisgezin, totdat alles weer uitloopt in Een mens, in de Godmens Jezus Christus. Het lammetje moest bepaald op de tiende dag der maand afgezonderd, en op de veertiende dag geslacht worden. Alles wat God beveelt moet geschieden met orde, niets in. het ruwe, onbepaalde of overhaaste. Niet op dezelfde dag, maar vier dagen tevoren moest het paaslam uit de duizenden voorhanden lammeren afgezonderd worden tot heilig gebruik. Niet een week, want dat zou te lang zijn, niet Een dag, want dat zou te kort zijn, maar vier of eigenlijk drie dagen; want op de vierde dag na de afzondering werd het geslacht. Drie dagen zag dus ieder het afgezonderde lam zich voor ogen gesteld, tot aankondiging, tot een prediking van het offer, dat te geschieden stond, en tot een voorbeeld van eigen afzondering tot de heilige offermaaltijd. Drie dagen werd het lam aan Israël voorgesteld eer het geslacht werd, drie jaar werd Christus aan Israël voorgesteld eer Hij gekruisigd werd.

SLACHTING VAN HET PASCHA.

Het Paaslam moest geslacht worden tussen de twee avonden, dat is des namiddags tussen drie en zes uur. Wij zouden zeggen: tussen de middagen avondgodsdienst; want om drie uur begon het avondoffer, en om zes uur ging de zon onder, dus tussen het avondoffer, en zonsondergang. Ook beginnen nog de Joden elke Vrijdag van drie uur af met de voorlopige werkzaamheden, die nog te doen zijn alvorens de sabbat begint. Christus stierf juist in die tussentijd; want voor de sabbat, dat is voor of met zonsondergang werd Hij begraven. VIII. Voor ieder huisgezin moest Een lam zijn, en zij moesten rekening maken, dat het huisgezin uit een genoegzaam getalleden was samengesteld, om het lam geheel te kunnen opeten, zodat in geval van noodzakelijkheid de naaste geburen bij elkander moesten komen. Hoe nauwkeurig, niet waar? Zo is alles bij God berekend en bepaald. Geheel Israël was verdeeld in huisgezinnen, in zo vele kleine gemeenten. Ten tijde van de Heere was de gemeente insgelijks in de huizen. Zo lezen wij nog Romeinen 16:5: Groet ook de gemeente in uw huis. Het huis vertegenwoordigt. geheel het leven, geheel het bestaan van een mens en ook van een volk. De Heere zelf was ook met zijn discipelen in een huis, en maakte een huisgezin uit, en Een lam werd voor hen toebereid. Hij was de huisvader, zijn discipelen waren als de huisgenoten en kinderen. Mogen wij hieruit niet afleiden, dat Jezus de oudere was van hen allen? Zou het gevoegd hebben, dat Jezus een discipel had, die ouder was dan Hij?

12:7. HET BLOED VAN HET PASCHA.

En zij zullen van het bloed nemen, en strijken het aan de beide zijposten, en aan de bovendorpel, aan de huizen, in welke zij het eten zullen,' want Ik zal in deze nacht door Egypte gaan, en alle eerstgeborenen in Egypteland slaan, van de mensen af tot de beesten toe, en Ik zal gerichten oefenen aan al de goden der Egyptenaren, Ik de Heere. En dat bloed zal ulieden tot een teken zijn aan de huizen, waarin gij zijt. Wanneer Ik het bloed zie, zal Ik ulieden voorbijgaan, en er zal geen plaag onder ulieden ten verderve zijn, wanneer Ik Egypteland slaan zal. Doch u aangaande, niemand zal uitgaan uit de deur van zijn huis. De kinderen Israëls werden dus met bevrijd omdat zij uit Israël waren. Zij moesten niet boven hun deuren schrijven: Israëlieten! neen, God stelde hen integendeel eerst gelijk met de Egyptenaren, zeggende: Ik zal alle eerstgeborenen in Egypteland slaan. Daarna volgt echter de uitzondering in de woorden: Als Ik het bloed zie, zal Ik u voorbijgaan. Trouwens hier is geen onderscheid, zij zijn allemaal zondaren, zij liggen allen in de dood: alleen het bloed der verzoening onderscheidt hen. Daarom kon ook niemand zich buiten de bedekking des bloeds begeven, zonder een kind des doods te zijn. Het bloed moest gestreken worden met een bundelke hysop (dat sedert altijd het beeld der verzoenende bloedbesprenging gebleven is), aan de zijposten en de boven dorpel der deuren; niet op de beneden dorpel, opdat het niet vertreden en verontreinigd werd. Het was een beeld des geloofs, dat dit bloed rein en dierbaar acht, terwijl het ongeloof het vertreedt en onrein acht. Dat het buitenshuis en wel ter zijde van de ingang en daarboven moest gestreken worden, ziet op de belijdenis. De bestrijking moest niet in het geheim geschieden, maar in het openbaar. De vijanden moesten het zien en weten, zij mochten er van denken en zeggen wat zij wilden. Ongetwijfeld zullen de Egyptenaren, toen zij de Israëlieten hun huizen met bloed zagen bestrijken, (want dit geschiedde op klaarlichte dag, terstond na het slachten van het Paaslam, over deze vreemde ceremonie gespot en gelachen hebben, want de wereld lacht altijd en gaarne over zulke dingen; maar toen zij de volgende morgen al die met bloed bestreken huizen ledig zagen, en zonder dat er een enkele in gedood was, terwijl er onder hen geen enkel huis was zonder een dode, toen zal hun de lust tot spotten en lachen wel vergaan zijn. Zo zal ook al de vreugde van de wereldling vergaan, tenzij hij zich stelt onder de bedekking van het bloed der verzoening. Gelijk dus het Pascha het middelpunt is van Israëls uittocht uit Egypte, zo is wederom de besprenging des bloeds het middelpunt van het Pascha. Alleen het zien van het bloed zou God, uitgaande om gericht te oefenen, doen voorbijgaan. Het bloed is de vertegenwoordiger van het uitgestorte leven. Dus zal dan het Paaslammetje de plaats vervangen van Israël zelf. Ook in de huizen van Israël zou de dood heersen; doch niet over hen zelf, maar over het Paaslam in hun plaats. Zijn dood zou hun leven zijn. Het bloed aan de buitenzijde der huizen zou het getuigen, dat daarbinnen de dood heerste, en het voorbijgaan des Heeren bij het zien van dat bloed, zou bewijzen, dat de dood van het lam de lieden, die er deel aan hadden, die het aten, van de dood bevrijdde. Duidelijker kon de plaatsbekledende kracht der offerande van Christus wel niet worden geleerd. Trouwens geheel de Schrift leert deze plaatsbekleding. In de plaats van Isaak werd de ram geslacht; in de plaats der eerstgeborenen werden de Levieten door God gesteld; voor de vrij gaande bok werd de andere geslacht, en in al de offeranden werd het onschuldige dier gesteld inde plaats van de schuldige mens. Neem deze waarheid uit de offerdienst weg, en welk een redelijke zin blijft voor haar over? Zeker, het menselijk recht erkent alleen de betaling van geldschulden door een borg voor even geldig, alsof zij door de schuldenaar zelf geschied ware; doch waarom zou het Goddelijk recht, dat als zodanig geen andere dan zedelijke schuld kent, niet de voldoening van zedelijke schuld door een borg voor even geldig kunnen erkennen, alsof zij door de zondaar zelf geschied ware? Kennen wij het Goddelijk recht zo volkomen, om dit voor volstrekt onmogelijk te durven verklaren? De voldoening van zedelijke schuld is, volgens het ons geopenbaard Goddelijk recht, het straflijden des doods. Waarom zou het Goddelijk recht het vrijwillig ondergaan van dat lijden, door de Godmens, die het leven in zichzelf heeft en er vrij over

beschikken kan, niet aannemen kunnen als door de zondaar zelf geschied? Kan een mens een geldschuld voor zijn rekening nemen en betalen, en zou dan God geen zedelijke schuld voor zijn rekening nemen en aan zichzelf voldoen kunnen? De Schrift zegt: 'Ja, dit kan God doen, en heeft God gedaan,' en het geloof neemt het aanbiddend aan, als des zondaars enige troost in leven en in sterven. Daarom zullen zij moeten weten, hoe zich voor God te verantwoorden, die deze enige troost van de zondaar trachten te vernietigen, door en de waarachtige Godheid van Christus, en de zondeverzoenende kracht van zijn bloed te bestrijden. Ja, het is de volstrekte leer der Schrift, dat God het gegeven, het uitgestorte leven, het bloed van zijn Zoon Jezus Christus (van wie het Pascha en al de offeranden de afbeeldingen zijn), heeft aangenomen als de losprijs voor het verbeurde leven van al de zondaren die zalig worden, van al de uitverkorenen. Daarom wordt het dan ook door de Schrift genoemd het dierbaar bloed van Christus, 1 Petrus 1:19, en hoe zou dit kunnen gezegd worden, indien er geen voor God geldende waarde, geen waarde van verzoening, van betaling in lag? Of heeft het bloed, de uitstorting des levens, de overgave ten offer van de Zone Gods geen waarde? Het moge geen waarde hebben voor het ongeloof, dat in het geestelijke even als de Joden in het natuurlijke, van niets meer afkeer heeft dan van bloed, en daarom ons geloof beschimpt met de naam van bloedtheologie; maar de Schrift en het geloof van allen, die Christus in waarheid toebehoren, kennen aan het bloed van Jezus Christus, als dat van een onbestraffelijk en onbevlekt lam, een volstrekte, Goddelijke, oneindige waarde toe, zodat wij er de vergeving en de reinigmaking onzer zonde door ontvangen, en er Gode door gekocht zijn tot koningen en priesters. Of is niet de overwinning van de koning de overwinning van geheel zijn volk? En is de schuld van de eerste Adam overgegaan op allen, die uit hem door de natuur geboren zijn, waarom zou dan niet de schuldverzoenende gerechtigheid van de tweede Adam overgaan op allen, die uit Hem door de Heilige Geest geboren zijn, en daarmee van ganser harte in Hem geloven? Immers het geloof in Christus dood, als de enige offerande voor de zonde, of, hetgeen hetzelfde is, het geloof in de zondeverzoenende kracht van Christus bloed, is niet enkel het rechtvaardigmaking, maar ook bij wijze van volstrekt gevolg, het heiligmakend geloof. Het stoffelijk bloed van Christus is eenmaal vergoten en door de aarde ingedronken en al hadden wij er ons mee kunnen wassen, het zou ons van onze zonden niet hebben gereinigd. Hier geldt het eigen woord des Heeren: Het vlees is niet nut. Maar geestelijk heeft zijn bloed, of heeft zijn offerdood, waarvan het bloed de vertegenwoordiging is, een eeuwige, van zonde reinigende kracht. Daarom kan men ook het bloed van Christus niet van Christus afzonderen; men kan het, om zo te spreken, niet afzonderlijk in een bekken hebben, en zeggen: 'Ik heb Christus bloed, en nu heb ik verder Christus niet nodig.' Neen, zonder Christus zelf heeft men ook Christus bloed niet. Men kan de rechtvaardigmaking niet ontvangen, en dan leven gelijk men wil. Wie door Christus rechtvaardig wordt gemaakt, moet ook heilig leven, want de rechtvaardig makende Christus is de heilige Christus.

12:8. TOEBEREIDING VAN HET PASCHA.

Gij zult daarvan niets rauw eten, ook geenszins in water gezoden, maar aan het vuur gebraden. Het Paaslam moest aan het heetste vuur blootgesteld worden, onmiddellijk, zonder tussenkomst van ketel of water; aan het spit, als de hoogste wijze, waardoor het vuur indringt in het vlees, en doordringt tot al zijn delen, tot in het aller binnenste met de felste en vinnigste kracht. Nu is het vuur in de Schrift een gewoon beeld van lijden, en wel van lijden door de toom Gods. Daarom is het Paaslam in zijn wijze van toebereiding om gegeten te worden, een beeld van het aller felste lijden, dat Christus treffen zou. Het is in het bijzonder een voorafbeelding van de waarheid: dat Christus zou blootgesteld worden aan het vuur of de uitwerkselen van de Goddelijke toom. Ik weet wel, dat velen in God of in het geheel geen toom willen erkennen, of enkel een misnoegen. Wat dit laatste betreft, het is een onderstelling van iets onedels. Misnoegen, ontevredenheid is een lichte graad van toom, met gemelijkheid nauw verwant, en kan niet in een volmaakt wezen gedacht worden, wel toorn; doch naar de persoon is, is zijn toorn. Gods toorn is niet onze, is geen menselijke toorn, geen opkomende drift of hartstocht deze kunnen in Gods wezen niet vallen. Gods toorn is de openbaring zijner heiligheid jegens het onheilige en de onheilige. Als wij gezond van lichaam zijn, dan hebben wij een afkeer van bedorven spijs, als wij gezond zijn in het geloof, dan hebben wij een afkeer van de valse leer. En zo is het met alles. Men kan geen ding waarlijk liefhebben, zonder het tegendeel te haten, zonder haat tegen het kwade, is er geen liefde tot het goede. En God zou zich op dezelfde wijze openbaren jegens een zondaar als jegens een onzondige? Onmogelijk, God zou niet heilig zijn, indien Hij de zonde en die haar doet niet haatte, niet veroordeelde, niet strafte. En deze zijn haat, veroordeling, straf, is zijn toorn. In dit opzicht is God, die liefde is, een verterend vuur, en vreselijk is het te vallen in zijn handen. . Gij zult het eten aan het vuur gebraden, zijn hoofd met zijn schenkelen en met zijn ingewand. En gij zult geen been daaraan breken. Het Paaslam mocht niet in stukken gehakt of geopend worden, maar moest in zijn geheel blijven. Ook mocht het generlei verminking ondergaan. Geen been mocht er aan verpletterd worden. Het moest alles uit Een stuk, een volmaakt geheel zijn, en dat alles moest in acht genomen worden omtrent een gedood lammetje, dat tot een maaltijd moest dienen! Eilieve, als hier geen hogere betekenis in lag, wat zouden wij er dan van moeten zeggen? Doch de hogere betekenis ligt er in, en zij is God waardig. Het vlees is slechts het bekleedsel en de gedaante, het beendergestel is de persoonlijkheid en zelfstandigheid van de mens. Het vlees kan op allerlei wijze afgescheurd worden en er weer op groeien, maar zijn de beenderen gebroken, dan is de mens gebroken in zijn kracht. Trouwens het vlees is het uitwendige, de benen zijn het binnenste. En nu gevoelt gij al wederom door uw geestelijk gevoel, dat aan Christus alles kon gedaan worden, maar niet, dat er een been aan Hem gebroken werd. Dat zou niet gevoegd hebben. Zijn persoonlijkheid, zijn zelfstandigheid, zijn innerlijkheid, zijn Godheid bleef onaangeroerd; alleen zijn mensheid werd op de felste wijze aangegrepen. En wat nu geestelijk en onzichtbaar waar zou zijn, dat zou ook letterlijk en zichtbaar waar wezen; want werkelijk werd er geen been aan Hem gebroken. Zijn lichaam werd aan het kruis verbroken door verwonding en door de dood, maar zijn innerlijk samenstel bleef onbeschadigd. Heerlijke waarheid, dat God zich iets voorbehoudt, hetwelk niet aangetast kan worden. God behoudt in de zijnen voor zich een kring, welke voor alle menselijke macht ontoegankelijk en onschendbaar is. Buiten deze kring kan veel, kan alles gebeuren. Ieder gelovige ondervindt dat op zijn beurt en op zijn wijze. Laat hem dit bij grote moeilijkheden tot troost zijn. Hoe veel overkomt het kind van God, dat hij niet weet overeen te brengen met Gods goedertierenheid over hem! God had gezegd met Jacob te zullen zijn, en toch moest Jacob zeggen: alle deze dingen zijn tegen mij. Doch al deze dingen lagen buiten de kring, die God zich had voorbehouden. De Satan mocht over alles van Job beschikken, uitgenomen over zijn leven; dat was ontrefbaar. Zo was het ook bij Jacob, zo is het ook bij ons. Het voornaamste, datgene waar alles op aankomt, is te midden van alle gevaar, buiten gevaar. God zorgt er voor.

12:10. HET ETEN VAN HET PASCHA.
Gij zult daarvan ook niet laten overblijven tot de morgen: maar hetgeen daarvan overblijft tot de morgen, zult gij met vuur verbranden. Het lam moest niet enkel bij de toebereiding een geheel blijven, maar ook niet bij gedeelten, niet bij tussenpozen, maar in eens en achtereen gegeten worden, en hetgeen niet gebruikt kon worden, moest terstond door het vuur verteerd worden. Ook in deze verordening is de eenheid en geheelheid, en bovendien ook de heiligheid van het Paasoffer uitgesproken; want niets van het Paasoffer mocht blijven zwerven, waardoor ook alle afgoderij met de overblijfsels voorkomen werd. Het moest zo geheel heengaan als het gekomen was. Ook Christus is niet gedeeltelijk te ontvangen of te genieten. Hoe velen hebben een gedeelte, soms een zeer klein gedeelte van Christus, en vullen het overige aan met hun goede wil, goede voornemens en goede werken. Hoe velen willen Christus wel hebben als leraar, maar niet als verzoener der zonde; als mens, ja als ideaalmens, maar niet als God boven allen te prijzen in de eeuwigheid. En zulke mensen gaan nog al aan het Avondmaal! Het is tegen de verordening Gods. Men eet zichzelf een oordeel. Christus moet door ons ontvangen worden gelijk Hij zich voor ons overgegeven en aan ons gegeven heeft, geheel. Hem geheel te ontvangen, is onze rechtvaardigmaking, heiligmaking, zaligmaking en heerlijk-making, en wie Hem niet geheel ontvangt, heeft Hem in het geheel niet, want Christus is niet te verdelen.
In een huis zal het gegeten worden,. gij zult van het vlees niet buiten het huis dragen. Een lam, als een geheel toebereid, in een huis.’ In alles heerst het denkbeeld van eenheid en geheelheid. Er mocht in generlei opzicht sprake zijn van verbrokkeling of verdeling. Het huis is de gemeente, en iedere gemeente is een huis des Heeren, een geheel in zich zelf, en voor al de gemeenten is Christus dezelfde Heere. Hij behoort al de gemeenten in onverdeelde volheid toe, en al de gemeenten behoren evenzeer Hem toe. Bij geen andere offerande werd Israël zo geheel omvat als bij dit Paasoffer Het huis omvat ouders, kinderen, dienstknechten en dienstmaagden, ja zelfs kranken en stervenden. De ganse vergadering van Israël zal het doen. Hier worden dus weer al de afzonderlijke huisgezinnen samengevat tot Een volk des Heeren. Geen huisgezin en geen enkel persoon mocht zich onttrekken. Allen moesten als een onafscheidelijk geheel het Paaslam eten. En wat nu ten opzichte van het eten van het Paaslam een wet, een gedwongen zaak was en wezen kon, dat moet op geestelijk gebied een vrijwillige zaak des geloofs zijn. Alle de gemeenten en alle de gemeenteleden moeten op Christus zien, als op de enige Verlosser. Als nu een vreemdeling bij u verkeert, en de Heere het Pascha houden zal, dat alles wat mannelijk is, bij hem besneden worde, en dan kome hij daar toe, om dat te houden, en hij zal wezen als een ingeborene des lands,. maar geen onbesnedene zal daarvan eten. Het zou immers spotten zijn met de zaak, wanneer iemand deel nam aan een maaltijd van verlossing, zonder in de verlossing zelf te delen, zonder zelf een verloste te zijn of te worden. Nu werden niet de Egyptenaren, die in Egypte bleven en ook niet die met Israël meegingen, uit Egypte verlost, maar alleen Israël, alleen het volk van God, dat als zodanig onderscheiden was door de besnijding. Evenmin kan ook een ongelovige werkelijk deel hebben aan het Avondmaal, al neemt hij er ook uiterlijk deel aan. Doch de vreemdeling kon bij het volk Gods ingelijfd worden, als hij wilde, door zich te laten besnijden, en dan trok hij ook met Israël uit Egypte, of geschiedde het na de uittocht, dan werd hij beschouwd als met Israël uitgetrokken en verlost te zijn. Ook dit zou onzin zijn, indien er geen geestelijke betekenis in deze dingen lag. Het Pascha was dus voor Israël, maar niet uitsluitend, het was ook voor de Heidenen, maar besneden, dus alleen voor die Heidenen, welke tot Israël overgingen. Wij zien dus reeds hier in beginsel de roeping der Heidenen verkondigd, en hun aanneming aangewezen als te bestaan in het geënt worden in de goede olijfboom, Romeinen 11:17. In oude tijden werden ongetwijfeld vele vreemdelingen, die het goede in Israël bij ondervinding hadden leren kennen, ten gevolge van hun eigen vrije keuze in Israël ingelijfd. Ten tijde van 's Heeren omwandeling op aarde, toonden de Farizeeën en Schriftgeleerden een grote ijver om Jodengenoten te maken. Thans zijn

de Joden daar niet meer op gesteld. En waarom niet? Omdat het Jodendom eigenlijk geen godsdienst is, maar een volk, en toen dat volk een land, regering, wetten, instellingen en feesten had, toen was het een groot voorrecht het burgerschap in Israël te ontvangen, omdat men daarmee in al de voorrechten van Israël deelde; doch nu, in de verstrooiing, hebben zij niets te geven, want wat zij nog goeds hebben, dat hebben de Christenen ook, en zo is de bewustheid bij hen, dat zij eigenlijk niets meer mede te delen hebben. Daarom nemen zij nog wel proselieten aan, maar hun ondanks, zij zijn er meer mee verlegen, dan dat zij ze begeren zouden.
Zij zullen het vlees eten met ongezuurde broden. Zeven dagen zult gijlieden ongezuurde broden eten,. maar aan de eerste dag zult gij het zuurdeeg weg doen uit al uw huizen, want wie het gedesemde eet van de eerste dag af tot op de zevende dag, dezelve ziel zal uitgeroeid worden uit Israël. Wie het Paaslam at, moest dan ook volstrekt het ongezuurde brood eten, maar ook omgekeerd, wie het ongezuurde brood at, moest ook het Paaslam eten. Het ene is van het andere niet te scheiden. De zuurdesem is het beeld der zonde, de uitzuivering er van maakt het deeg zoet. Kan er treffender afbeeldsel zijn van de zonde, dan de zuurdesem, die het meel geheel doortrekt, en aan al wat er mee bereid wordt, een eigenaardige smaak geeft? Ook ons gehele wezen is in al ons denken, spreken en handelen, doortrokken van de zuurdesem der zonde, en de zonde geeft aan alles een eigenaardige smaak. Ja, men kan de zonde uit alle dingen proeven. Hoe nauwkeurig is hier de wijsheid Gods, in de keuze van het beeld voor de zaak! Wie zou het ooit ingevallen zijn, om ongezuurde broden te eten, en dat wel gedurende zeven dagen? De Joden zelf noemen het een brood der verdrukking, en eten het, omdat zij het eten moeten. Maar God verordende het, en (opmerkelijk is het) toen Hij het verordend had, gebeurde er iets, waardoor er onmogelijk ander brood gebakken kon worden: de uittocht in de nacht, in welke er geen gelegenheid meer was om het meel te desemen, Exodus 12:39. De Joden zijn nog zeer nauwgezet, om dit gedeelte van de Paasdienst te vervullen. Voor het feest gaat de huisvader met een kaars of lantaarn door het gehele huis, en opent de kasten, om te zien of er nog een stukje brood te vinden is, om het huis er van te zuiveren; doch van bloed hebben zij daarentegen een grote afkeer. Zij hebben vergeten, dat het juist het bloed is, dat de Heere deed voorbijgaan. Is het niet een ontzettend verschijnsel, dat de Joden, nadat zij uitgeroepen hadden: Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen! van niets meer afkeer hebben dan van bloed, dat beeld der verzoening? Doch dit hebben wij niet, wij die geloven, wetende dat juist het bloed van Jezus ons alleen reinigt van zonde. Op twee dingen komt het dus voornamelijk aan: op de belijdenis dat wij in dat bloed alleen ons vertrouwen stellen, en op de uitzuivering van de zuurdesem, op het wandelen in nieuwigheid des levens. Laat ons dan van de Joden leren, om nauwgezet en nauwkeurig, en altijd weer opnieuw, met de lantaarn van Gods Woord, ons hart in al zijn schuilhoeken te doorzoeken, of er nog enige oude zuurdesem van kwaadheid of boosheid bij ons voorhanden is; want geen zonde zo groot of zij wordt in de bekering vergeven, maar ook geen zonde zo klein, of zij moet in de bekering afsterven. Laat ons echter voor en boven alles God bidden, dat Hij ons onszelf leert onderzoeken; want al ziet het oog de zuurdesem, zo is daarom de hand nog niet altijd bereid om hem weg te doen. Nog moet ik opmerken, dat het vlees van het Paaslam, en het ongezuurde brood niet tezamen gegeten mocht worden in de zin van vlees en brood, maar van vlees een brood, ieder afzonderlijk. Want de heiligmaking is niet de rechtvaardigmaking, maar is er onafscheidelijk aan verbonden. Zij zullen het met bittere saus eten. Zoete koeken, bittere sausen. Het brood werd nagegeten, of wel in de bittere saus gedoopt. Het was een beeld van blijdschap vermengd met droefheid, van verlossing met benauwdheid der ziel. Alles moet getemperd worden, alle vreugd met smart en droefheid omringd zijn. Trouwens bij het Pascha behoort de bittere saus, bij Christus dood zijn lijden. De saus bestond uit onderscheidene bittere bestanddelen. Nog heden hebben de Joden op de Paastafel een schotel uit allerlei vruchten samengesteld, die de kleur heeft van de rode tichelsteen, welke zij in Egypte moesten bakken. Voor ons zijn de bittere kruiden beelden van lijden, en was het lijden van Christus met allerlei bittere toevoegsels omgeven.

12:11. HET PASCHA VOOR DE KINDEREN ISRAËLS.
Aldus zult gij het eten. Uw lenden zullen opgeschort zijn, uw schoenen aan uw voeten, en uw staf in uw hand. En met haast zult gij het eten: het is des Heeren Pascha. (voorbijgang). In de naam zelf werd de bedoeling van het feest te kennen gegeven. He! was een voorbijgaan van Gods oordeel. De redding der gelovigen geschiedt altijd alleen uit oordelen, die de vijanden treffen. wie in Christus gelooft, komt niet in het oordeel, waar de anderen in omkomen. God gaat hem met zijn oordelen voorbij. Doch daarom moeten de gelovigen dan ook onderscheiden zijn van de vijanden in de ure des oordeels, daarmede, dat zij het Pascha eten niet als inwoners van Egypte, maar als daaruit trekkende vreemdelingen. De Israëlieten moeten het Paaslam eten, wij zouden zeggen in reesten. De lenden opgeschort: De lange klederen der Oosterlingen werden op reis over de gordel heen opgetrokken, om des te sneller en onbelemmerd te kunnen lopen. Met schoenen aan de voeten: In het Oosten treedt men nooit met de schoenen aan de voeten in de eetzaal, maar men trekt ze voor de ingang uit, laat zich daar de voeten wassen, en treedt binnen, plaatst zich, de benen kruiselings onder zich, op het tapijt, of op een weinig verheven met kussens voorziene rustbank, en wacht aldus totdat iets wordt toegediend. Hier moesten zij aan de tafel staan als vreemdelingen en bijwoners, en tegelijk als reizigers, die naar een ander land trekken. De reisstaf in de hand: Deze is nog heden het onmisbaar voorwerp in de hand van de reiziger in het Oosten. Al deze dingen zijn beelden van de gelovigen, die vreemdelingen zijn op deze aarde, die met haast reizen, om door deze wereld te komen naar het hemelse Kanaän. Immers wanneer God de ziel gered heeft van het eeuwig verderf, op grond van het bloed zijns Zoons, en haar in zijn gemeenschap gebracht heeft, dan moet het Egypte der zonde verlaten, naar heiligmaking gejaagd en tegen de vijanden Gods, zonde en wereld, gestreden worden. Op deze wijze wil God, dat wij alle Oud-Testamentische dingen Nieuw-Testamentisch toepassen, 1 Corinthiërs 10:6-11. Wij moeten uitgaan uit Egypte, doorgaan door de woestijn en ingaan in Kanaän. Ziet daar het gehele leven des Christens. Alleen dit is het verschil tussen Israël en ons, dat Mozes de kinderen Israëls uitleidde onder de wet, en Christus ons, onder het Evangelie.

12:12. DE DOOD DER EERSTGEBORENEN BIJ DE EGYPTENAREN.
Want Ik zal in deze nacht door Egypteland gaan, en alle eerstgeborenen in Egypteland slaan, van de mensen af tot de beesten toe. Ontzettend oordeel! Alle eerstgeborenen wil zo veel zeggen als alle mensen. Alle mensen zijn des doods schuldig. Hier worden zij door de eerstgeborenen vertegenwoordigd. Doch het Pascha maakte een scheiding tussen Egypte en Israël. Ook de eerstgeborenen van alle beesten deelden in dat oordeel, want de dieren zijn in de mens begrepen, en delen in de gevolgen van zijn val. Daarom zullen ook op de nieuwe aarde, waarop alleen gerechtigheid woont, de dieren in een toestand als die van het paradijs verkeren, Jesaja 11:6-9.

DE HEILIGING DER EERSTGEBORENEN IN ISRAËL.
Heilig Mij alle eerstgeborenen. Wat enige baarmoeder opent onder de kinderen Israëls, van mensen en van beesten, dat is mijn. Hiermee werd geheel Israël geheiligd en tot een volk Gods gesteld. Immers indien de eerstelingen heiligen zijn, zo is het ganse deeg heilig. Ook de beesten werden m die heiliging begrepen. De eerstelingen der reine dieren werden tot offers gesteld, die der onreine dieren gedood. De eerstelingen der mensen moesten gelost worden. Waarvan? Van de dood. Het is andermaal de gelijktijdige gelijkstelling en tegenstelling van Israël met de Egyptenaren. Beide zijn des doods schuldig, maar de eerstgeborenen der Egyptenaren worden gedood, en de eerstgeborenen van Israël worden bevrijd. Wat de dieren onder Israël betreft, ook tot dezen stelde de Heere zich door deze verordening in een bijzondere betrekking. De wet zorgde voor de dieren in vele opzichten, en de sabbatswet gaf hun een dag van rust gelijk de mens. Dat is nog wat meer dan de dieren niet te kwellen, of niet te mishandelen; dat is een betrekking tot hen gevoelen, dat is met belangstelling aan hen denken, en met liefde voor hen zorgen. En waarom zouden wij dat ook niet doen bij de bewustheid, dat ons de macht over hen gegeven is, en hun lot dus grotendeels van ons afhangt? Voorzeker, het is een bewijs te meer van onze ontaarding, dat wij zo weinig gevoel hebben voor het dier, dat toch zo nabij ons gesteld is.

12:14. DE GEDACHTENISVIERING VAN HET PASCHA.

Onderhoudt dan deze zaak tot een inzetting voor u en uw kinderen, tot in eeuwigheid. En het zal geschieden, als gij in dat land komt, dat u de Heere geven zal, gelijk Hij gesproken heeft, zo zult gij deze dienst onderhouden. En het zal geschieden wanneer uw kinderen tot u zullen zeggen: Wat hebt gij daar voor een dienst? .O zult gij zeggen: Dit is de Heere een Paasoffer, die voor de huizen der kinderen Israëls voorbij ging in Egypte, toen Hij de Egyptenaars sloeg, en onze huizen bevrijdde! Toen boog zich het volk en heiligde zich. Wanneer men een ereteken of gunst uit de hand des konings ontvangt, dan is een buiging de enige vergelding. Zo buigt zich ook het volk voor de Heere bij het ontvangen zijner genadegaven. Het nam hiermee het Paasoffer aan. En treedt nu in de huisgezinnen der Joden onder u, en gij zult nog heden de vernieuwing zien van de zaak, die drie en dertig honderd jaren geleden is ingesteld. Zij brengen een lam of een gedeelte daarvan, een schapenbout op de tafel, en daarvan etende, wordt er tussen de huisvader en huisgenoten een gesprek gevoerd en daarbij gevraagd met de woorden der Schrift: Wat hebt gij daar voor een dienst? Doch alsdan wordt er niet met de Schrift geantwoord: Dit is de Heere een Paasoffer, want zij hebben geen offer meer; doch in plaats hiervan verhalen zij breedvoerig de geschiedenis, die met hun vaderen in Egypte gebeurd is. En dat doen zij in de Chaldeeuwse taal, om daardoor aan te tonen, dat zij thans, even als in Chaldea zonder tempel en offerande zijn. Doch toen hadden zij uitzicht van herstel na zeventig jaren, en nu is het reeds achttienhonderd jaren dat zij onder de volken verstrooid zijn, en toch houden zij zich aan hun gewoonten. Het is een bewijs van de voortdurende kracht der Goddelijke instellingen, zelfs naar de letter, en te midden van het ongeloof, want Israël)s in het ongeloof, en daarom houdt hij de ledige dop voor de kern. Overigens blijft het verhaal dat de Joodse huisvader bij die gelegenheid doet, aandoenlijk en treffend. Jammer, dat dit dikwijls zo werktuiglijk geschiedt, maar somtijds zijn de gemoederen zo opgewekt, dat men de gehele avond tot in de nacht spreekt over de uittocht uit Egypte, ja er wordt van sommige Joodse meesters verhaald, dat zij de ganse nacht daarover onvermoeid spraken, zodat hun discipelen tot hen moesten komen en zeggen: ‘Meester! het is tijd om af te breken, want de zon is reeds opgegaan en het morgengebed zal beginnen.’ Dit is zeker, dat ik zelf meermalen in mijn kindsheid en jongelingsjaren in het huis mijns vaders heb ondervonden, dat er geen stiller en liefelijker avond bij ons was dan de Paasavond. Alsdan gevoelde men zich zo geheel Een met het geslacht, dat duizenden jaren geleden uit Egypte was getrokken, en men gevoelde zichzelf als mee uitgetrokken uit het slavenhuis en tot een vrij volk geworden. Dit was een nationaal gevoel, waarvan ik, ik moet het bekennen, het daarmee evenarende gevoel nog niet in het Christendom heb teruggevonden. Dat moet nog onder de Christenen komen; zij moeten zich nog leren gevoelen, wezenlijk een enig broedervolk te zijn, dat des Heren is, dat verlost en uitgegaan is uit zonde en wereld door het bloed van het ware Paaslam. Zij zijn tot heden nog veel te verdeeld en gescheiden en op zichzelf staande. Al dit gevoel heeft echter de Jood voor een schaduw. Zij hebben alles bij het Pascha, behalve het wezen, het bloed, het offer. Daarom is alles bij hen een geraamte, waarin wel leven is geweest, en waarin, voor iemand die in de opstanding der doden gelooft, ook wel weer levert komen zal; doch nu is het dood, want het bloed, het leven is eruit. Doch hebben zij nu voor een geraamte nog zulk een opgewektheid, wat moesten wij dan hebben voor het wezen!

Deze is de nacht des Heeren, die op het vlijtigst moet gehouden worden van al de kinderen Israëls onder hun geslachten. Dit is de dag, die de Heere gemaakt heeft, laat ons op dezelve ons verheugen en verblijd zijn, zegt de Psalmist, in tegenstelling met de nacht des Heeren, met de verlossing uit Egypte. Het is de dag der opstanding van de Heere Jezus Christus, de dag van de verlossing onzes lichaams en onzer eeuwige verlossing. De schaduwen behoren tot de nacht, de wezenlijkheid tot de dag. Ons Pascha is bij dag geslacht, en ons feest de dag des Heeren. Onder het Nieuwe Testament is het niet meer nacht, maar dag.

12:41. DE UITTOCHT.

En het geschiedde ten einde van de vierhonderddertigjaren, zo is het even op dezelfde dag geschied, dat al de heiren des Heeren uit Egypteland gegaan zijn. Door lijden tot heerlijkheid! Ziet daar het grote kenmerk van de Christus, van de Christen, en der gehele geschiedenis van het volk Gods. Waarom werden de kinderen Israëls niet in de herderlijke tenten vermenigvuldigd? Waarom moest het eerst zo lange tijd in Egypte verdrukt worden? Omdat al het Goddelijke door een strijd heen moet; omdat zonder dit, Israël zonder nood, zonder uitredding, zonder offer, zonder Paaslam, zonder God in hun midden, tot een volk zou geworden zijn, dus, omdat zonder dit de zegen Gods veel, zeer veel van zijn grootte en duurzaamheid zou verloren hebben. Een weldaad is altijd een goed, dat wij ontvangen; maar zij wordt eerst werkelijk een zegen, wanneer wij ze kennelijk ontvangen uit de hand van God zelf. En op hoger standpunt lossen zich de schijnstrijdigheden op; daarom hangt alles af van het standpunt, waarop wij staan. Het was Gods bepaald oogmerk om Egypte, dat in die dagen door zijn beschaafdheid aan het hoofd der volken stond, te stellen tot een voorbeeld zijner goedertierenheid en zijner oordelen. Zijner goedertierenheid, door het in de zevenjarige hongersnood van een gewisse ondergang te redden door Israël. Door Zijn oordelen, door het eeuwen daarna op het punt van ondergang te brengen tot vergelding van de gruwzame verdrukking, die het in zijn snode ondankbaarheid jegens Israël uitgeoefend had. Van dit alles was dus Israël de spil en het middelpunt. Nog heden is Egypte beroemd als een land, vruchtbaar in alles, ook In mensen. Daar moest Israël tot een machtig volk ontwikkeld worden, en het is er tot een machtig volk ontwikkeld. Gelijk Mozes bij de Egyptenaren de wijsheid heeft geleerd, welke hem later zo uitnemend te stade kwam, zo werd Israël onder het meest ordelijk samengesteld volk tot een ordelijk samengesteld volk opgeleid, waartoe het in de vrije herders tenten niet had kunnen opgevoed worden. De wetenschappen, de kunsten, en onder deze, de zo belangrijke schrijfkunst, waardoor Gods woorden onvergankelijk zijn bewaard, zijn grotendeels, zo niet geheel, van de Egyptenaren ontleend. Zo veel leert men in de verdrukking, dat men anders niet zou geleerd hebben. God drukt ons in de ellende veel in hoofd en hart, dat ons na het lijden tot verheerlijking strekt. De Schrift spreekt niet van hetgeen Israël in Egypte geleerd heeft, doch naderhand blijkt het. Laat ons dan niet zo sterk afbidden, wat ons zo nodig is. Laat het lijden zijn tijd en zijn vrucht hebben. Indien God dadelijk hielp, er waren geen wegen Gods.

13:17. DE OMWEG.

En het is geschied, toen Farao het volk had laten trekken, zo leidde God hen niet op de weg van het land der Filistijnen, hoewel die nader was, want God zeide: Dat het den volke niet rouwe, als zij de strijd zien zouden, en wederkeren naar Egypte, maar God leidde het volk om, langs de weg van de woestijn der Schelfzee. Hoe teder zorgt God voor zijn pasgeboren volk, dat nog verschrikken zou voor het gedruis der wapenen, en die wapenen nog moest leren hanteren, alvorens er mee te strijden! Zo spaart God ook zijn pas gelovig gewordenen voor grote verzoekingen en moeilijkheden; deze komen eerst later. Daarom werd Israël niet langs de naaste weg naar Kanaän geleid en ook de gelovigen komen niet dadelijk na hun bekering in de hemel, maar langs vele omwegen, opdat zij de goede strijd leren strijden, want deze moet ten laatste gestreden worden. Zonder strijd geen overwinning. Zelfs zij, die ter elfder ure geroepen worden, en aan wie de Heere zich kort voor hun dood bekend maakt, gaan niet zonder strijd en worsteling binnen. De bekeerde moordenaar aan het kruis was er dan ook niet van verschoond. De uiterlijk goede strijd, die hij streed, kennen wij, doch zijn geloof zal ongetwijfeld inwendig nog veel te strijden en te bestrijden gehad hebben. Wij weten het niet, maar wij kunnen het uit de aard der zaak lichtelijk opmaken.

13:18. DE OPTOCHT.

De kinderen Israëls nu togen bij vijven uit Egypteland, en Mozes nam de beenderen van Jozef met zich. Zij het op een omweg, God zelf leidt nochtans zijn volk. Het is zijn weg, die zij gaan. Ofschoon nu de uittocht geschiedde met alle spoed, hij geschiedde echter met orde. Laat alle dingen met orde geschieden, is de grootste les van de Apostel Paulus, 1 Cor. 14: 40. God is een God van vrede en orde, niet van verwarring. Het verlaten van de weg der zonde moet terstond na de bekering en haastig geschieden, doch de wijze hoe de wereld vaarwel te zeggen, moet geschieden naar die wijsheid, welke ons door de Schrift en de Heilige Geest geleerd worden. In Een nacht, op Een dag werden zesmaal honderdduizend mannen en vrouwen, behalve de kinderen en het vee, uitgeleid en nochtans geschiedde dit met zo veel bedaardheid en overleg, dat Mozes niet vergat een dierbare plicht te vervullen en de beenderen van Jozef mee te nemen. Zo kalm handelt het geloof! Och, dat wij wat meer van die kalmte hadden! En wat mij betreft, dat ik zeggen kon, wat Paulus zei: Weest mijn navolgers, gelijk ook ik van Christus! Doch ik zie al die heerlijkheid in de Schrift, maar heb ze nog niet in mij. Dat wij haar najagen! O een Christen kan onbegrijpelijk veel. Zelfs te midden van de vreselijkste oordelen kan hij bedaard zijn, zonder zich te overhaasten. Wij moesten ook eigenlijk in geen ding lijdelijk zijn; alles moest daad bij ons wezen, zelfs onze dood; het moet een overgave zijn van onze geest aan Christus, gelijk Christus de zijne gaf in de handen zijns Vaders. Zo deed Stefanus. De dood overviel hem niet, neen, hij gaf zichzelf aan de dood over, als zei hij: ‘Hier ben ik, neem mij!’ Wij hebben gezien, dat ook Jozef bij zijn sterven nog een geloofsdaad verrichtte, door een beschikking te maken over zijn beenderen, volgens welke zij door het uit Egypte trekkende Israël in Kanaän moesten begraven worden. Dit was geen blote begeerte om bij zijn vaderen begraven te worden; in dit geval had hij doelmatiger middelen verordend, en zich even als met zijn vader Jacob geschied was, terstond na zijn dood naar Kanaän kunnen laten overbrengen; doch het was hem te doen, om er mee aan zijn broederen te verkondigen, dat God hen eenmaal in Egypte bezoeken en uit Egypte uitleiden zou, en zo betuigde en beleed hij openlijk voor geheel Egypte, dat hij begeerde meegerekend te worden tot dat herdersvolk, dat de Egyptenaren een gruwel was, en dat niet onwaarschijnlijk in latere tijden die afkeer der Egyptenaren op droevige wijze zou ondervinden. Hij verkondigde er tevens mee aan de Egyptenaren, dat zij er op moesten rekenen, dat Israël uit Egypte zou uitgaan, gelijk hij er op rekende, dat zijn beenderen tegelijk met zijn volk zouden uitgaan. En zie daar wordt nu de lijkbaar met de doodskist, die zo vele eeuwen onaangeroerd had gestaan, door de oudste en sterkste der achter-achterkleinkinderen van Jozef opgenomen en gedragen gedurende de veertig jaren lange reis door de woestijn. Treffend en aandoenlijk gezicht: een onophoudelijke lijkstaatsie bij een reizend volk, dat het land der rus te zoekt voor zichzelf, en voor zijn dode!

13:21. DE VUREN WOLKKOLOM.

En de Heere toog voor hun aangezicht, des daags in een wolkkolom, dat Hij hen op de weg leidde, en des nachts in een vuurkolom, dat Hij hen lichtte, om voort te gaan dag en nacht. Eerst laat de Heere alleen geloven op zijn Woord, vervolgens laat Hij zich zien, en dan weder laat Hij enkel geloven. Het zien ligt dus tussen beide. Eenmaal echter zal het geloof door de aanschouwing voor altijd worden vervangen. Even als de kinderen Israëls zijn ook wij als Christenen vreemdeling, reizende in de woestijn. Mocht het naar Kanaän zijn, en ons graf niet in de woestijn gedolven worden! De vurige wolkkolom geleidde hen, opdat zij niet zouden reizen naar hun eigen wil, maar naar de wil van God. Zij hadden gedurig te wachten op het bevel van de Opperheervoerder huns legers. Ons voegt de opmerkzaamheid op het Woord van God; daaruit moeten wij weten, welke de wil des Heeren zij in elke bijzondere aangelegenheid onzes levens. Het is onze geestelijke vurige wolkkolom; het is het licht op ons pad, de lamp voor onze voet.

14:1. DE VERKEERDE WEG.

Spreek tot de kinderen Israëls, dat zij wederkeren, en zich legeren voor Pi-Hachiroth, tussen Migdol en tussen de zee. God laat de kinderen Israëls niet alleen eerst een omweg maken, maar nu ook een terugweg inslaan, en wel een zodanige, dat zij zichzelf in plaats van verder de woestijn in te trekken, voor de zee hebben geplaatst, zodat Farao hiervan bericht ontvangende (want zulke heersers hebben altijd verspieders en aanbrengers tot hun dienst), niet anders kon denken, dan dat de kinderen Israëls ten enenmale in de woestijn verdwaald, en van God verlaten waren, hem, de wraken bloedgierige tijger, tot een gewisse prooi. Zo doet de Heere meermalen zijn kinderen in het oog der wereld zijn als verlaten, en als verkeerde wegen inslaande, die hen tot een wis verderf zullen voeren; doch het is enkel om zich aan zijn vijanden te verheerlijken, en om zijn kinderen te zegenen.

14:3. FARAO'S VERHARDING.

Ik zal Farao's hart verstokken, dat hij hen najage,' en Ik zal aan Farao en aan al zijn heir verheerlijkt worden. God is geen oorzaak van het kwade, maar Hij beheerst en bestraft het. De verharding is een oordeel van God, welke niet volgt, dan na vele vruchteloos gebleven stemmen en vermaningen. God zendt een kracht der dwaling, zodat zij de leugen geloven, aan hen, die de waarheid niet geloofd, maar een welbehagen gehad hebben in de ongerechtigheid, 2 Thessalonicenzen 2:11-12. Farao was getuige van tien wondere plagen, en toch verhardde hij weer zijn hart, en aan Judas verkondigde Jezus het Evangelie tot in het ogenblik, waarin Hij verraden werd, en toch bekeerde Judas zich niet. Tegelijk geschiedde alles naar de bepaalde raad en de voorkennis Gods, welke door ons niet te doorgronden, maar aanbiddend te eerbiedigen zijn.

14:9. ISRAËL TUSSEN HET EGYPTISCHE LEGER EN DE RODE ZEE.

Als Farao nabij gekomen was, zo hieven de kinderen Israëls hun ogen op, en ziet, de Egyptenaren togen achter hen, en zij vreesden zeer. Toen riepen de kinderen Israëls tot de Heere en zij zeiden tot Mozes: Hebt gij ons daarom, omdat er in Egypte gans geen graven waren, weggenomen, opdat wij in deze woestijn sterven zouden? Nauwelijks zijn de oordelen over Farao's huis en land opgeheven, of deze goddeloze vorst keert op zijn vorige voetstappen terug, en wil Israël, een volk, dat als gast in zijn land woonde en waar hij nooit enig recht op had, opnieuw in slavenboeien klinken, en naar zijn land terugvoeren. In zulk een hoge mate verblindt de zonde de mens, dat Farao na al het gebeurde, nog niet eens zag, dat Israël door een hoge, hem te machtige hand was uitgeleid. Doch zien wij hier niet het getrouw afbeeldsel der wereld, die in het boze ligt? Breken er oordelen los over een land, dan zoekt men ogenschijnlijk God; men onthoudt zich van buitensporigheden, men eert de vromen, en gaat met hen ter kerk; maar nauwelijks wendt de Heere het oordeel af, of men jaagt als te voren, ja soms met te groter ijver, als ware het om de schade weer in te halen,.naar de begeerlijkheden der wereld. Op het gezicht van Farao's heir achter zich, terwijl zij de zee voor zich zagen, ontzonk de kinderen Israëls het hart. Het was ook een wanhopige toestand: achter hen de ganse macht van Egypte, voor hen de barre zee. Wat zou er van hen worden? Doch zij riepen tot de Heere, voor wie geen wanhopige toestand bestaat. Het is een beeld van de gelovige. Van buiten strijd, van binnen vrees, zegt de Apostel. De Heere echter hoort het geroep der zijnen, ook uit de diepste diepte hunner harten. Laat ons niet vergeten, dat het intrekken in Kanaän een betrekkelijk geringe zaak is tegen het uittrekken uit Egypte; het intrekken in Kanaän is maar het doorgaan van een rivier, de Jordaan; het uittrekken uit Egypte heeft de meeste zwarigheid, het is het doorgaan van de zee, van de Rode zee, met een ons vervolgend heir van vijanden achter ons. Zo is het ook in het geestelijke. De bekering is de voornaamste zaak; daarin zijn vriend en vijand bij elkander en tegenover elkander, en die er niet door komt, die komt er in om. Doch nooit wordt de dood van de Christen bij de Rode zee vergeleken, maar bij de Jordaan. Trouwens Mozes leidde door de Rode zee en Jozua door de Jordaan. De kinderen Israëls de dood voor ogen ziende, riepen tot de Heere met kreten van angst en vertwijfeling; doch onmiddellijk geen verlossing ziende, murmureerden zij tegelijk en als in een adem tegen Mozes, hem beschuldigende en zich over hem beklagende, en het betreurende, dat zij niet maar liever in de slavernij gebleven waren, dat toch zo veel beter was dan gedood te worden. ‘Dit is verregaand ondankbaar en ongelovig!’ Zeker, doch welk Christen moet niet met schaamte belijden, dat hij in zijn hart wel eens diezelfde taal spreekt, wanneer het pad des geloofs duister wordt, de nood hem van alle kanten omringt, en de begeerlijkheden der wereld hem weer krachtig aanspreken. Ach, dan is hem de vroegere vleselijke gerustheid nog zo aanlokkend!

14:13. DE GERUSTSTELLING.

Doch Mozes zeide tot het volk: Vreest niet, staat vast, en ziet het heil des Heeren, dat Hij heden aan ulieden doen zal! Want de Egyptenaren, die gij heden gezien hebt, zult gij niet wederzien in eeuwigheid. De Heere zal voor ulieden strijden, en gij zult stil zijn. Vreest niet, gelooft alleen lijk, is de taal der nieuwe bezieling reeds onder de oude bedeling. En ook: Richt op de trage handen en de slappe knieën. God zal de satan haast onder uw voeten verpletteren. De Heere zal zijn kinderen verlossen van de ongeschikte en boze mensen, die begeren hen te verstrikken, en weer in te wikkelen in de wereld en haar begeerlijkheden, en hen weer dienstbaar willen maken aan de ongerechtigheid. De Heere zal voor hen strijden, en zij zullen stil zijn, niet stil zitten. De verwarring van deze beide wijd verschillende zaken is Een van de noodlottigste beletselen des geestelijken levens. Stil te zijn is niet werkeloos te zijn, maar het is, kalm, bedaard, vertrouwend, biddend en wakend te zijn, gereed en bereid om de weg, die de Heere ons aanwijst, in te slaan. Het is met de werkzaamheid van de Christen als met die van de zieke. De zieke kan niet zeggen, dat hij en de geneesheer de genezing bewerkt; neen, hij doet er niets aan, hij laat de geneesheer alleen werken, maar daarom moet hij toch zijn drankje op zijn tijd innemen. 'Help u zelf en dan zal God u helpen,' is geen Evangelisch voorschrift, maar wel: werkt uws zelfs zaligheid met vrezen en beven, want het is God, die in u werkt beide het willen en het werken naar zijn welbehagen. Omdat God in ons werkt, moeten wij werken. Het leven gaat voor de beweging. Waar God het leven geeft, kunnen, moeten wij ons bewegen; dit is even waar in het geestelijke als in het natuurlijke; doch de bewegingen van het pas geboren kind, wat zijn zij, bij de handelingen, die wij van hem zien zullen, als hij groter wordt? God gebiedt de kinderen Israëls, die voor de zee stonden, niet te strijden, want zij hadden zwaard noch boog, spies noch lans. Ook daarom zou God voor hen strijden, en zij zouden stil zijn; maar toen zij Kanaän in bezit moesten nemen, deed God het toen ook? Ja! maar door hen. Toen hadden zij wapenen, en daarbij geleerd ze te hanteren. Het ging toen als met Jonathan en zijn wapendrager. De wapendrager had enkel de vijanden, die voor Jonathan als overwonnen neervielen, af te maken. Zo hebben ook de gelovigen de door Christus overwonnen vijanden enkel te doden. Indien wij ze overwinnen moesten, ze zouden nooit overwonnen worden, want zij zijn ons te machtig. Ook op deze wijze wordt de leer der onmacht in haar juiste licht gesteld. De mens is onmachtig, zolang hij in Egypte en voor de Rode zee, zolang hij in zijn zonde is. Is hij verlost, en door de Rode zee gegaan, dan leeft en werkt God door hem. De rechtvaardigmaking geschiedt voor de mens aan de mens, de heiligmaking in de mens, met de mens. De verlossing uit Egypte, uit de hand hunner vijanden, geschiedde zonder medewerking van de kinderen Israëls, het in het bezit nemen van hun erfenis, van Kanaän, geschiedde met hun medewerking, door tegen de Kanaaniten te strijden; daarom droeg Jozua ook geen staf als Mozes, maar een spies.

14:16. HET DOORGAAN VAN DE RODE ZEE.

Toen zeide de Heere tot Mozes: Wat roept gij tot Mij? Zeg de kinderen Israëls dat zij voorttrekken, en gij, hef uw staf op en strek uw hand uit over de zee, en klief dezelve, dat de kinderen Israëls door het midden der zee gaan op het droge, en Ik, zie, Ik zal het hart der Egyptenaren verstokken, dat zij na hen daarin gaan, en Ik zal verheerlijkt worden aan Farao en aan al zijn heir, aan zijn wagens en aan zijn ruiters. De Heere wil blijkbaar een einde gemaakt hebben aan de beroering, als die der zee bij storm, welke bij de kinderen Israëls plotseling had plaats gegrepen, toen zij farao's heir achter zich gewaar werden, en welke ook Mozes tot God luid deed roepen om hulp. Zeg de kinderen Israëls dat zij voorttrekken! welk een bevel! Een dwaasheid voor de wereld, niet waar? Het is hetzelfde als te zeggen, dat zij in de zee moeten gaan om te verdrinken. En zo is het ook werkelijk, zij moeten in zee, maar met de Heere, dat is: niet om te verdrinken, maar om behouden te worden, om er droogvoets door te gaan. Dit zouden zij zien, maar eerst moesten zij geloven. Zij moesten voorttrekken, de zee tegemoet, enkel op het bevel van God. Het is ook met ieder gelovige niet anders. Het Woord des Heeren alleen is het richtsnoer van geheel zijn leven. Hoe duister de nacht ook zij, op Gods bevel en belofte gaat hij voort, en wat bij de kinderen Israëls het geval was, is ook bij hem. Wat een middel van ondergang en verderf toeschijnt, wordt door de Heere gemaakt tot een middel van zegen en beveiliging. De zee, die uit haar aard verderf en ondergang dreigt en aanbrengt, werd tot een muur gemaakt, waarvan de hoofdeigenschap beveiliging is. Immers Mozes ontving tevens de last, om met zijn staf de zee te klieven. En waarom met zijn staf? Aan het geloof wordt in de Schrift de kracht van uitvoering toegekend; het wordt hier door de staf van Mozes vertegenwoordigd. God doet door die staf het wonder, om aan te tonen: dat de grootste zaken door Hem met de kleinste en ongeschiktste middelen worden ten uitvoer gebracht, opdat, ofschoon God door de middelen wil werken, de mens daaraan niet blijven hangen, maar God al de eer geven zou. En ook nu wederom, geen verlossing, zonder oordeel. De wel aangename tijd is tegelijk de dag der wrake onzes Gods. Verheerlijkt God zijn genade aan zijn volk, dan verheerlijkt Hij te gelijk zijn gerechtigheid aan zijn vijanden. Dezelfde zee, welke voor de kinderen Israëls een middel van behoudenis is, wordt voor de Egyptenaren een middel tot verderf. Zo heeft later de beërving van het heilige land door Israël, de uitroeiing der goddeloze volken van dat land, en nog later, en omgekeerd, de toebrenging der Heidenen de verstrooiing der Joden tot gevolg, want bij God is geen aanneming des persoons. Alvorens de kinderen Israëls de Rode zee ingingen, plaatste zich de vurige wolkkolom tussen het leger van Israël en dat der Egyptenaren, op zulk een wijze, dat de kinderen Israëls het licht over zich zagen uitstralen, en de Egyptenaren in de diepste duisternis verkeerden, zodat zij het leger Israëls niet konden naderen totdat de zee droog was, en de kinderen Israëls er zo goed als doorgetrokken waren. Op geestelijk gebied vinden wij diezelfde lijn van Gods handelingen terug. Ook het Evangelie is een kracht Gods tot zaligheid voor degenen, die geloven, maar het is bedekt voor degenen die verloren gaan; het is een reuk des levens voor de een en een reuk des doods voor de andere. Nu deed de Heere die ganse nacht een sterke oostenwind waaien, die de wateren der Rode zee vaneen scheidde, zodat zij tussen de opeengehoopte wateren als tussen muren aan hun rechteren linkerhand doortrokken. Welk een ontzaglijk verheven heerlijk gezicht moet dat geweest zijn! En toch werd dit niet als met een toverslag tot stand gebracht, maar door een natuurlijk middel: een sterke oostenwind. Veelal zijn Gods wonderen werkingen van verhoogde natuurkrachten, doch daar God alleen de gewone natuurkrachten verhogen kan, zo ware het majesteitsschennis, ze daarom tot natuurlijke verschijnselen te willen verlagen. Daarenboven zijn er een menigte andere bijzonderheden, die het wonder als zodanig kenmerken. Bijvoorbeeld dat de zee gekliefd werd na het opheffen van Mozes staf over haar, en dus als op Mozes bevel; dat de scheiding der wateren zo snel geschiedde, dat geheel het leger van Israël er voor het aanbreken van de morgenstond kon doorgetrokken zijn, en dat juist op dat tijdstip, de zee weer over de uitgestrekte vlakte droge grond terugkeerde, om de Egyptenaren te

overdekken. Hier is dus een samenstel van wonderen, dat het ene grote wonder van Israëls behouden overkomst aan de andere zijde van de Rode zee tot gevolg had. Wie nu zulke wonderen natuurlijk wil verklaren, die mag wel beschouwd worden wanhopige dingen te ondernemen. En wat moet nu de vrucht zijn van Gods uitreddingen? Dat wij God vrezen en in zijn woord geloven, zo als van Israël getuigd wordt: Ook zag Israël de grote hand, die de Heere aan de Egyptenaren bewezen had, en het volk vreesde de Heere, en geloofde in de Heere, en aan Mozes, zijn knecht.

15:1. HET LIED VAN MOZES.

Toen zong Mozes en de kinderen Israëls de Heere dit lied, en spraken, zeggende: Ik zal de Heere zingen, want Hij is hogelijk verheven. Het 'paard en zijn ruiter heeft Hij in de zee geworpen. Van Gods heil over zijn volk, en van zijn oordelen over zijn vijanden, zingen de gelovigen op aarde, en zingen de gezaligden m de hemel, Openbaring 15:3. Het flauw gevoel van Gods onkreukbare heiligheid en van de diepe strafwaardigheid der zonde, heeft bij velen ten gevolg, dat zij dit lied niet mee willen zingen, maar, in plaats van bij de ondergang van Farao en zijn heir te zeggen: 'Aldus zal God al zijn vijanden oordelen!' zouden zij de tiran en zijn helpers gaarne gespaard hebben gezien. Doch de gelovige zegt: 'Waar God, die liefde en volkomen rechtvaardigheid is, niet spaart, daar mag ik niet willen sparen, of ik stel mijn liefde boven de liefde Gods, en dat zij verre! Ik mag wenen over degenen die verloren gaan, gelijk de Heere weende over Jeruzalem, maar ik moet Gods oordelen over hen goedkeuren, gelijk de Heere het deed ten opzichte van Jeruzalem.' In de hemel wordt niet enkel het lied van Mozes en niet enkel het lied des Lams, maar beide gezonden; want er is niet enkel een tijdelijke, en niet enkel een geestelijke verlossing, maar zij zijn er beide. Zij moeten dan ook in onze gedachten onafscheidelijk verbonden worden. Want God geeft ons nooit een bloot tijdelijke hulp, altijd legt Hij in het tijdelijke iets eeuwigs, dat ons moet bijblijven. Ook moeten wij bij een ontvangen verlossing indachtig blijven, dat God ons in nieuwe zwarigheden kan doen komen, en tevens, dat Hij ons in elke nieuwe zwarigheid een nieuwe verlossing schenken kan en wil. Wij hebben het in Israël gezien. Nauwelijks hadden zij Egypte achter zich, of zij hadden de Rode zee voor zich; doch ook door deze heen werden zij gered. God is niets onmogelijk. Het komt niet aan op de wonderen, maar op God, die ze geeft. Waar God is, daar zijn de wonderen, al werkt Hij ook niet met zichtbare tekenen. Zo God werkt, al is het dan ook door de eenvoudigste middelen, zo doet Hij wonderen, want zijn daad is als zijn naam wonderlijk. Daarom kunnen Gods kinderen zo moeilijk begrijpen, waarom de ongelovigen geen wonderen Gods willen erkennen. Gods kinderen hebben zoveel ondervinding van Gods wonderlijke leidingen in hun leven, dat hun de wonderen der Schrift niet anders voorkomen dan als dezelfde leidingen Gods op groter of hoger schaal. Wie verlost is, is verheugd, is dankbaar, is in een opgewekte stemming, en wil zingen, en zingt werkelijk, is het niet met de lippen, dan toch in het hart. Mocht dit slechts meer in ons gevonden worden! De kinderen Israëls nu zongen de Heere. Hij was het voorwerp van hun lied, zijn daden het onderwerp. Trouwens de liederen der Schrift zijn van die der ongewijde oudheid juist daardoor onderscheiden, dat de eersten alleen God en zijn daden, en de laatsten de mens en zijn daden bezingen. Wij bepalen u slechts bij enkele woorden van dit lied. De Heere is mijn kracht. Mocht dit meer gevoeld worden! Gods kracht wordt in zwakheid volbracht. Niet door eigen kracht waren zij door de Rode zee gegaan, maar door de zijne. Hij is mijns vaders God. Altijd verbindt de gelovige zijn heden met het verleden zijner vaderen, tot een geestelijke eenheid. De Heere is een krijgsman. De Heere strijdt zelf voor zijn volk. Hier deed Hij het met macht, als in een oorlog, maar eenmaal streed Hij ook voor zijn volk in zwakheid, in lijden, daarom is Hij ook in de Openbaring van Johannes, als het Lam de Leeuw van Juda, die leed en streed en overwon. Uw rechterhand, O Heere! heeft de vijand verbroken. God heeft zijn hand slechts uit te strekken, en de zege is bevochten. Doch juist omdat God zo snel redt, redt Hij zo spade. Verstaat gij dit? Als God begint te redden, dan is de redding ook geschied; daarom stelt God de redding zo lang uit, opdat de druk en de benauwdheid haar werking doet; want de geneesheer laat geen trekkende pleister op het lichaamsdeel leggen, opdat het geen pijn doet, maar opdat het wel pijn doet, en trekt, en trekt de pleister niet, zo is het niet goed. Ja, zo is het ook hier; doch is de tijd van verlossing daar, dan geschiedt zij in een ondeelbaar ogenblik. Zie het aan de vrouw, die twaalf jaren lang de vloed des bloeds gehad, en alle middelen beproefd en al haar geld daarvoor uitgegeven had. Niet zodra komt haar in de gedachte des Heilands kleed aan te raken, of zij doet het, en het is gedaan met haar kwaal, volkomen gedaan. Het is hiermee niet als met de geneesheer, die zegt: 'Neem

dit drankje in, en het zal morgen beter zijn en overmorgen nog beter;' neen, de genezing is ogenblikkelijk en volkomen. Heeft de vijand verbroken. Gods vijanden zijn onze vijanden. Wij moeten, wij mogen geen andere vijanden hebben. Met onze vijanden moeten wij ons verzoenen, maar Gods vijanden moeten wij haten. Zou ik niet haten, die U haten, en verdriet hebben in degenen, die tegen U opstaan? vraagt David, en hij antwoordt: Ik haat hen met volkomen haat, tot vijanden zijn zij mij. Psalm 139:21- 22. Doch wij moeten ze haten gelijk God ze haat, met lankmoedigheid, en met de onophoudelijke toeroep: Laat u met God verzoenen, en .al waren dan uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw,. al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol, Jesaja 1:18. Doch wanneer zij niet anders willen dan goddeloos zijn, en, zo als Farao en zijn mannen, optrekken om Gods volk uit te roeien of te martelen, ja dan mogen, moeten en kunnen wij ons verheugen, als God ze daarin verhindert en hen oordeelt. De vijand zeide: Ik zal vervolgen,. ik zal achterhalen,. ik zal de buit delen, mijn ziel zal van hen vervuld worden. Ik zal mijn zwaard trekken, mijn hand zal hen uitroeien. Wie macht of kracht heeft, en God niet vreest, die roemt. Zo roemden de Egyptenaren, zo roemt nog heden ieder mens, die nog niet geleerd heeft, dat eigen roem een afschuw is voor God. Gij hebt met uw wind geblazen,. de zee heeft hen gedekt zij zonken onder als lood in geweldige wateren. Vroeger heette het: de afgronden hebben hen bedekt,. zij zijn in de diepte gezonken als een steen. Het zijn dezelfde denkbeelden, maar met woorden van onderscheiden kracht en een treffende voorstelling van nog treffender waarheid: dat God zelf werkt door de krachten der natuur. Wie is als Gij, verheerlijkt in heiligheid; vreselijk in lofzangen, doende wonderen? Ja, God doet wonderen. En de mensen doen ook wonderen op hun wijze, even als de Egyptische tovenaars ze ook deden; en juist daarom willen zij van Gods wonderen niet horen; zij hebben Gods wonderen niet nodig, zij doen ze zelf. 'De man doet wonderen in zijn vak' is een gewoon gezegde voor uitstekend bekwame mensen. En zij doen ook werkelijk wonderen; zo is het wegnemen der afstanden door spoortreinen en telegraaflijnen, een wonder, en de mens doet dat wonder. Hij plaatst de grote steden der aarde, vroeger door grote afstanden gescheiden, als naast elkander, ja ten laatste zullen Oost en West, Zuid en Noord, als naast elkander liggen. Evenwel God doet ook wonderen, en deze zijn van een andere aard als die de kinderen der mensen doen. Van de wonderen der mensen kan men het einde bijna op de minuut bepalen. 'Binnen zoveel uren en minuten zijn wij te Arnhem,' zeggen wij van het stoomwonder , en als de grote Wonderdoener, die over onze wonderen toch nog wel de Meester is, er niet tegen is, dan gebeurt dat ook, en wij zijn binnen die tijd te Arnhem. Doch Gods wonderen zijn in hun uitkomst of einde niet te bepalen, deze moet afgewacht worden. De wonderen van mensen kunnen soms goede, soms kwade, soms neutrale wonderen zijn, maar de wonderen van God strekken allen tot verheerlijking zijns naams en tot zegen en zaligheid der mensen, ofschoon Hij ook wonderen doet van gericht en van oordeel. Doch er is een wonder bovenal, dat de wereld met al haar wonderen niet doen kan: de zonde overwinnen. Daartoe moet God een wonder doen, en weet gij welk een wonder? Hetzelfde wonder als God zou moeten doen, wanneer Hij dit armenbusje, dat ik nu ophef, als ik het losliet, in plaats van naar beneden te laten vallen, naar boven deed stijgen. Volgens de wetten der natuur, gaat alles wat zwaarder is dan de lucht naar beneden; indien deze zwaarte dus naar boven ging, zou het een wonder zijn. En zie nu, dit wonder geschiedt in de innerlijke bekering. Ons hart is zondig, neigt naar de zonde en wil de zonde hebben; het wil naar beneden, het wil naar de hel; en God keert dat hart om, trekt het aan, en het stijgt opwaarts tot God in de hemel. Wilt gij een ander beeld, dat ons ook weer tot onze tekst brengt? Het wonder der bekering bestaat daarin, dat wij onbezeerd uit de zonde, dat wij droogvoets door de Rode Zee gaan, en dit wonderdadig ogenblik moet bij ons hebben plaats gehad, zullen wij tot Gods volk behoren. Gij leiddet door uw weldadigheid dit volk, dat Gij verlost hebt. Gij voert hen zachtkens door uw sterkte tot de. liefelijke woning uwer heiligheid. Zie eens, welk een onderscheid er is tussen de verlossing Gods en die der mensen. Als een gevangene onder ons door de genade des konings uit de gevangenis wordt ontslagen, dan wordt

er niet gevraagd: wat wordt er van die vrijgelatene? Daar weet de koning niet van, dat moet de man zelf weten; maar God verlost niet enkel van iets, maar ook tot iets. Na ons verlost-te hebben, leidt Hij ons tot de zaligheid. Eerst worden wij door Hem uit de dienstbaarheid van Egypte uitgeleid in een dag, dan in vreemdelingschap de woestijn vele jaren lang doorgeleid, en eindelijk ingeleid in het burgerschap van dat Kanaän, waarvan de druiventrossen zo zwaar waren, dat zij tussen twee mannen moesten gedragen worden. Zo volgt na de verlossing van Christus, de leiding des Heiligen Geestes, en Hij leidt ons door dit leven wel zacht, maar toch krachtig genoeg om te weten dat Hij het is, die ons leidt, totdat Hij ons inleidt in de heerlijkheid. Totdat dit volk henen doorkome. Ja, op het doorkomen komt het aan. God brengt er ons door. Jozua en Kaleb ontvingen het hun beloofde erfdeel, doch zo als wij de zaligheid ontvangen. God bestemt er ons toe, en wij moeten er in het bezit van komen, door te strijden in zijn mogendheid. Het volk, dat Gij verworven hebt. Door geheel het Oude Testament wordt Israël voorgesteld als een knecht, die God zich door zijn geld uit Egypte heeft gekocht. In het Nieuwe Testament echter is de verloste geen knecht meer, maar een kind, en een kind wordt niet gekocht door geld, maar door bloed. En Mirjam de profetes, Aarons zuster, nam een trommel in haar hand, en al de vrouwen gingen uit, haar na, met trommelen en met reien. Toen antwoordde Mirjam hunlieden: Zingt de Heere, want Hij is hogelijk verheven! Hij heeft het paard met zijn ruiter in de zee gestort! Vrouwen en mannen, jongelingen en jonge dochters, allen deelden in de vreugde, en verenigden zich in de lof van God. Waar verenigt zich nu geheel een volk om God te verheerlijken? Ach, onze volksfeesten zijn alleen genoegzaam, om de staf te breken over ons en over hen die ons regeren, en die, ofschoon de macht ten goede hebbende, zich niet ontzien, om in ons midden, tegenover het Christendom, het Heidendom te handhaven en te beschermen.

15:22. DE WOESTIJN SUR.

Hierna deed Mozes de Israëlieten voortreizen van de Schelfzee at en zij trokken uit tot in de woestijn Sur, en zij gingen drie dagen in de woestijn Sur, en vonden geen water. Men zou zeggen: eenmaal door God verlost zijnde, zal hun voortaan niets ontbreken; doch neen! Zij moesten gedurig herinnerd worden, dat zij niet onafhankelijk, maar afhankelijk leefden, en niet voortaan zichzelf helpen konden, maar altijd weer door God geholpen moesten worden. Daarom kwamen zij al spoedig weer in moeilijkheid; doch wat was deze, in vergelijking van de vroegere? Het was een heuvel, bij de berg die zij overgeholpen waren. Doch de ondervinding leert, dat de tegenwoordige nood, ofschoon kleiner in zichzelf, groter wordt geschat dan de vroegere, waaruit wij gered zijn. Evenwel de nood was groot genoeg, om bezorgdheid te wekken. Trouwens na een grote verlossing komt niet zelden een belangrijke ramp. Na Jacobs overwinning te Priel gebeurde het onheil met de Sichemiten. Ook met gehele volken is dit soms het geval. Na de verlossing in 1815 hadden wij een jaar van algemene hongersnood, door de veelvuldige plasregens, die overal in Europa neervielen. En nu, zo als onze tekst vermeldt, drie dagreizen ver in de woestijn te gaan, zonder water te vinden voor zulk een ontzettend grote karavaan, als het leger der kinderen Israëls was, dat moest hen zeker wel op de gevoeligste wijze treffen, te meer daar zij gewoon waren aan nooit ontbrekende overvloed van water uit de Nijl, dat daarenboven bij uitnemendheid beroemd was van wege zijn frisheid en gezondheid. Nog heden prijst de Arabier der woestijn de Egyptenaar daarom ten hoogste gelukkig, omdat hij drinken kan uit de grote rivier. Vergeten wij bij dit alles niet, dat tegenspoed en ontbering onafscheidelijke bestanddelen van het leven op deze zondige aarde zijn. Zelfs in het liefelijke pastorale boek Ruth is een Mara. Alles is met bitterheid gekruid.

15:23. MARA.

Toen kwamen zij te Mara,. doch konden het water van Mara niet drinken, want het was bitter,. daarom werd derzelver naam genoemd Mara (bitter). Toen murmureerde het volk tegen Mozes, zeggende: wat zullen wij drinken? Hij dan riep tot de Heere, en de Heere wees hem een hout, dat wierp hij in dat water, toen werd het water zoet. Terstond murmureert het volk. Waarom niet tot Mozes gezegd: 'Bid tot de Heere voor ons, opdat Hij ons uit de nood helpt!' Maar neen, zodra vinden zij wat zij zoeken, niet, of zij geven hun teleurstelling met wrevel en aanmatiging te kennen, alsof zij recht hadden op alles wat hun onthouden werd. Konden zij dan niet geloven, dat Hij, die hen door het water op het droge deed gaan, hen ook in het droge van water kon voorzien; ja, dat overal waar God is, ook water is, naardien Hij, gelijk het water tot rotsmuren, zo ook de rotsmuren tot water maken kon? Neen, zij konden het niet geloven, want zij zagen niet op God, maar op zichzelf, en op Mozes, en zo was er natuurlijk niets anders te zien dan onmacht en radeloosheid. Doch wat zij niet deden, dat deed Mozes. Hij riep tot de Heere. Nee, hij kon het volk niet helpen, maar hij wist wie helpen kon, en dat is een zalige wetenschap. Nu wees God Mozes een zeker hout aan, dat, in het-water geworpen, de bitterheid wegnam. Deze kracht lag niet in het hout, maar omdat God het daartoe stelde. God wil ons aan de middelen binden, en wel aan zijn middelen, niet omdat de middelen het einde in zich hebben, maar als een proef van gehoorzaamheid. Ongelukkig daarom de mens, die door andere, in zijn oog betere middelen dan die God voorschrijft, behouden wil worden. Neen, het ligt niet aan de middelen als zodanig, maar aan Gods bevel om ze te gebruiken. Wie dat bevel gehoorzaamt, gelooft en wordt behouden; wie het niet gehoorzaamt, gelooft niet, wordt niet behouden en heeft zijn verloren gaan aan eigen schuld te wijten. De mens, die wijzer wil zijn dan God, wordt het slachtoffer zijner eigen dwaasheid. Hoe goed was het derhalve, dat het ongelovige volk Israël een gelovig heirvoerder had, dat Mozes hun middelaar was, die in hun aller naam God aanriep, Gods bevelen volbracht, en de door God aangewezen middelen gebruikte. Het volk zelf zou wellicht, ja waarschijnlijk de middelen (gesteld dat God ze aan het volk, zonder er om gevraagd te zijn, gegeven had), vanwege hun schijnbare ondoelmatigheid of nietigheid niet hebben willen aannemen, maar onmiddellijke. hulp geëist hebben. Voorts is dit vooral ook een liefelijk beeld van dat bittere water, dat ook wij in ons lijden vinden, maar dat drinkbaar voor ons wordt, door er iets, niet van het kruishout, maar van het kruislijden van Christus in te werpen. Niets kan ons lijden zo volkomen verzoeten, dan de overdenking en toediening van's Heeren lijden.

DE HEELMEESTER ISRAËLS.

Is het, dat gij met ernst naar de stem des Heeren uws Gods horen zult, en doen, wat recht is in zijn ogen, en uw oren neigt tot zijn geboden, en houdt al zijn inzettingen, zo zal Ik geen van de krankheden op u leggen, die Ik op Egypteland gelegd heb, want Ik ben de Heere, uw heelmeester. Heerlijke naam! Ook de Heere Jezus was de Geneesmeester bij uitnemendheid; Hij genas de kranken, van wat ziekte ook bevangen, ja Hij nam al onze krankheden van ons, door ze op zichzelf over te nemen. In onze opstanding in heerlijkheid zullen wij met onuitsprekelijke vreugde zien, hoe volmaakt Hij ons van al onze ziel en lichaamskrankheden genezen heeft. Voorts leren wij hieruit, dat de eigenaardige krankheden van een volk niet toevallig, maar naar de wil van God bestaan.

15:27. ELIM.

Toen kwamen zij te Elim, en daar waren twaalf water fonteinen en zeventig palmbomen, en zij legerden zich aldaar aan de wateren. Na de dorheid, de overvloed. Voor iedere stam een afzonderlijke fontein, en voor de verschroeiende hitte zes maal zoveel palmbomen; want het effen getal wordt hier en elders voor het oneffen genomen. Ja de Heere is mild, bijzonder jegens zijn volk. Hij beproefde het slechts aan de wateren te Mara, en later te Meriba; doch zijn beproevingen dienen enkel om ons ontvankelijk te maken voor het vele goede, dat Hij ons geven wil. Wanneer wij een kleine smart goed hebben doorstaan, geeft Hij ons meermalen een grote vreugde. Dat moeten wij leren geloven. Wij moeten Gods wijze van handelen leren kennen, want waarom laat God ons soms zo lang in het leed? Omdat Hij de uitkomst weet. Wisten wij die ook, wij zouden ons geheel anders onder het leed gedragen; doch waar zou dan het geloof, het vertrouwen op God blijven? Deze wetenschap zou het geloof uitsluiten. Doch indien wij nu weten, dat God gewoon is om aan zijn kinderen het zoete na het zure te geven, waarom zouden wij dan niet geduldig zijn in de droefenis, en van de Heere de uitkomst zo zeker verwachten, als de wachters de morgen? Zeker het kan lang, zeer lang duren, eer God verandering geeft, maar God wil ook ons geduld beproeven, of wij op Hem wel een weinig willen wachten? In zulk een geval moeten wij ons kruis maar goed op onze schouders leggen, dan dragen wij licht, en kunnen het lang uithouden. Leren wij dit van de mensen, die gewoon zijn pakken te dragen. Deze weten ze zo te leggen, dat zij zelfs zeer zware pakken zonder bezwaar kunnen dragen, ja, als zij reeds een last op hebben, waaronder zij naar onze mening moeten bezwijken, dan zeggen zij soms wel: ‘Doe er nog maar iets bij, want ik kan het best dragen.’ Doch omdat wij zo onhandig en scheef dragen, zuchten wij reeds onder een kleine last, en klagen wij over een klein verdriet.

16:4. HET MANNA.

Toen zeide de Heere tot Mozes: Zie Ik zal voor ulieden brood uit de hemel regenen. Eerst was er gebrek aan water geweest, nu was er gebrek aan brood. Trouwens dit was wel te voorzien. De voorraad ongezuurd deeg, welke de Israëlieten uit Egypte meenamen, kon slechts enige dagen duren. En stellen wij ons nu voor, wat het zeggen wil, om uit het rijkste en vruchtbaarste land, de korenschuur der toenmalige wereld, waar bovendien de uitnemendste vis en vleesspijzen en boomvruchten in overvloed voorhanden waren, verplaatst te worden in een woestijn, waar letterlijk niets groeide, een woestijn, waarin niet eens zand lag, , maar enkel steen, rotsig steen. Ja, zaai nu in die woestijn! Dit was zo veel als op de rotsen te willen ploegen. Het volk wilde dan ook naar Egypte terug; het zag op de duur niets dan ellende tegemoet, en het wanhoopte op een goed einde. Zo is de mens, die geen hoger steun heeft dan zichzelf. Nauwelijks is hij uit de nood gered, en komt hij weer in een nieuwe beproeving, of hij wil liefst weer in die oude toestand zijn, toen hij zulke beproevingen niet kende. Een bewijs, dat de Joden van drie en dertig honderd jaren voor onze tijd, mensen waren van gelijke beweging als wij. Zeker, God handelt altijd tegenstrijdig met de mens, doch dit is een noodwendig gevolg daarvan, dat de mens door zijn zonde tegenstrijdig handelt met God. Nauwelijks had God de kinderen Israëls een uitkomst gegeven, of Hij leidde ze weer in een nieuwe beproeving. Waarom? Om hen als zijn volk, dat uit zijn almachtige hand leefde, opnieuw te voeren naar een land, dat andermaal overvloed van de uitnemendste vruchten en spijzen had, en dat duizend maal beter zou zijn dan Egypte, omdat het hun eigen land zou zijn, en ieder als heer des lands en zijn eigen . meester, in volkomen vrijheid zitten zou onder zijn eigen wijnstok en vijgenboom, in ongestoorde vrede en vreugde. Niet in het einde, maar in de weg tot het einde ligt dus de zwarigheid, liggen de stenen, waar het ongeloof zich aan stoot en over struikelt. Voor het geloof zijn al de wegen, waarin God ons leidt, hoe schijnbaar tegenstrijdig, overgangen tot heerlijkheid; doch het geloof is geen vanzelfheid, maar een strijd, die biddend volgehouden worden moet tot aan het einde. Dat wij dan bij de beproeving zien op de uitkomst, en het zware zal ons dragelijk worden. En wat doet God nu? Nu de aarde geen brood kan geven, zal de hemel het geven. Op deze wijze verenigt God de tegenstrijdigste dingen, en waar de gewone middelen ontbreken, daar geeft Hij buitengewone. God liet een soort van meel regenen, en wat kan er al niet van meel gemaakt worden? Zo kon ook het manna op verschillende wijzen toebereid worden. Het was echter geen gewoon meel, en ook niet iets anders, dat bij de bekende voedingstoffen kon vergeleken worden; het was iets nieuws, iets vreemds, iets waarvoor men geen naam wist te vinden dan ik weet het niet, of onbekend: Manna. Om het te verzamelen moesten zij op de werkdagen er vroeg bij zijn, want als de zon was opgegaan, versmolt het. Het is een wenk voor ons, dat wij de arbeid niet met de late, maar met de vroege uren van de dag moeten beginnen. Op de eerste vijf dagen der week behoefden zij niet te sparen, alleen op de zesde dag voor de volgende dag, de sabbat of rustdag moesten zij sparen. Zo legt God ons meermalen twee plichten op, die strijdig schijnen, wanneer men de orde voorbijziet, waarin God ze gegeven heeft. Het is slechts onze onwetendheid en onhandigheid, die ze strijdig maakt. Het is hiermee als met het steken van een dunne draad door het oog ener fijne naald; men steekt er boven, men steekt bij zijde, en kan er de draad niet door krijgen, niet omdat het oog te fijn en de draad te grof is, maar omdat men onhandig is. Oefen u, en het zal u gemakkelijk zijn. Ook wij moeten spaarzaam en niet spaarzaam zijn, al naar het te pas komt. De meeste mensen zijn mild of gierig in alles; de Christen moet spaarzaam zijn voor zichzelf, en niet spaarzaam voor anderen. Iemand, die zelf in overvloed zit, en voor de ellende van anderen van die overvloed niets of weinig kan missen, is een afschuw voor God en voor Gods kinderen. Voorts, men moet leven voor de tegenwoordigheid en tegelijk voor de toekomst; men moet niet zorgen voor de dag van morgen en toch niet zorgeloos zijn. Dezelfde Schrift wijst ons op de vogel, die niet zaait en het maait, en op de mier, die des zomers datgene inzamelt, waarvan hij des winters leven moet. Wat moet nu de mens zijn? De mier of het musje?

Beide, maar op zijn tijd. De mens moet niet zorgen en sparen uit eigenlievende oogmerken, maar omdat de verordeningen Gods het meebrengen. Deze stellen de oogst in de herfst, en niet in de winter. Waar God dus wil gezorgd hebben, daar moeten wij zorgen, en waar Hij niet wil gezorgd hebben, daar moeten wij zorgeloos zijn. Aanbidden wij toch God vanwege de heerlijkheid zijns Woords, dat zo volkomenjuist is, dat het alle uitvluchten, waarachter de menselijke bedorvenheid zich zou willen verschuilen, voorkomt of afsnijdt: God zegt: Weest in geen ding bezorgd. En nu zou de mens kunnen zeggen, wat de wereldling werkelijk zegt: 'Ik zorg niet; ik leef van de dag op de dag.' Neen, het is de hoogste goddeloosheid, aldus zorgeloos te zijn. God zegt wederom: Werp al uw bekommernissen op Mij, Ziet gij, men mag zijn zorgen niet van zich afwerpen, zonder te vragen waar zij belanden; neen! men moet ze brengen ter rechter plaatse, men moet ze brengen bij God, dan krijgt men daarvan behoorlijk ontslag. Op dezelfde wijze is het met onze zonden. Wij mogen ook onze zonden niet wegwerpen, zo als de wereldling doet, maar wij moeten ze brengen tot Christus, de drager onzer zonden in zijn lichaam op het hout. Daar kunnen zij alleen liggen, en daar moeten zij alleen liggen. De nood, door de ziekte in de aardappelen veroorzaakt, is groot, doch wij moeten niet vrezen voor de zaak, maar voor God, en dan zullen wij in staat zijn, om met beleid in het gevaar te handelen. Door nu, uit overmatige vrees, alles op te kopen, veroorzaakt men juist de duurte, waar ieder voor vreest. Het is ongelukkig, maar de mens is meest altijd zijn eigen vijand, en doet door zijn onhandigheid zijn eigen oogmerk mislukken. Als het schuitje, door te veel mensen overladen, dreigt te zinken, dan dringt ieder gewoonlijk naar dezelfde kant, en juist daardoor slaat het om; door stil te blijven zitten, was men wellicht het gevaar te boven gekomen. Daarom is het eerste woord, dat in zulk een geval moet gehoord worden: 'stil blijven zitten!' en dan moet men verder met beradenheid zien, wat er nog te doen is. Laat ons dan ook in de tegenwoordige nood niet elkander angstig maken, maar laat ons zien, wat er nog te doen is. Laat ons toch niet in die zonde vervallen, dat wij allen thans juist aardappelen moeten hebben, en alle andere spijzen verachten of niet begeren. Wat nu algemeen is, was voor vijftig jaren een zeldzaamheid. De aardappel heeft veel krachtige spijzen verdrongen; het is goed dat deze haar rechten herkrijgen; men weet toch hoe weinig voedsel er in de aardappelen ligt. Wij keren terug tot de kinderen Israëls. Zij hongerden in de woestijn. Ook Christus hongerde in de woestijn. Ziet hier en overal trekken van gelijkheid en tegenstelling tussen Christus en het volk van God. Terwijl Israël veertig jaren met manna uit de hemel werd gevoed, vastte Jezus veertig dagen. Toen trad de duivel tot Hem, en begeerde dat Hij stenen in broden zou veranderen. Doch Christus doet geen wonderen voor zichzelf; aan zichzelf doet Hij slechts een wonder tot heil van al de zijnen zijn opstanding uit de doden. Daarom kon Hij ook, met een heerlijke overgang van het tijdelijke en lichamelijke tot het geestelijke en eeuwige, zeggen: Ik ben het Brood, dat uit de hemel is nedergedaald (Ik ben het ware Manna), die Mij eet (die door het geloof met Mij verenigd wordt, gelijk de spijs met het lichaam) die zal leven door Mij. De kinderen Israëls aten veertig jaren lang brood uit de hemel, en water uit de steenrots; doch meent gij, dat dit voortdurend wonder hen bij het geloof bewaard heeft? Neen! wat veertig jaren geduurd heeft, is bij de mensen geen wonder meer. Alle uitwendige Goddelijke werkingen baten niets, wanneer God niet van binnen in de mens werkt. Zonder dit blijven de treffendste wonderen Gods enkel lichamelijke verlossingen, die buiten de ziel omgaan.

24:1. MOZES DE MIDDELAAR DES OUDEN VERBONDS.

Daarna zeide God tot Mozes: Klim op tot de Heere, gij, Aaron, Nadab en Abihu en zeventig van de Oudsten van Israël, en buigt u neder van verre. En dat Mozes alleen nadere tot de Heere, maar dat zij niet naderen, en het volk klim me niet op met hem. Bij het horen van de tien geboden uit de mond des Heeren zelf, had het volk tot Mozes gezegd: Spreek gij met ons, en wij zullen horen, maar dat God niet met ons spreke, opdat wij niet sterven. Thans wordt Mozes tot deze bediening, tot dit Middelaarschap afgezonderd. Met hem klimmen Aaron en diens zonen op, want niet Aarons persoon, maar Aarons bediening kwam hier in aanmerking. Mozes en Aaron waren uit de stam Levi, daarom klimmen met hen ook zeventig (het ronde getal voor tweeenzeventig) Oudsten op, omdat er altijd een vertegenwoordiging van al de stammen Israëls voor God wezen moet. Daarna werd Mozes van hen allen afgezonderd, want er mochten niet veel middelaars zijn. Als middelaar moest Mozes alleen staan, mocht hij alleen tot God naderen. Aan het schaduwbeeld van Christus mocht niets ontbreken. Het portret moest op de persoon volmaakt gelijken. Er is Een God, er is ook Een Middelaar Gods en der mensen, de mens Christus Jezus, 1 Timotheus 2:5. Het volk mocht in het geheel niet opklimmen; het werd nog verder verwijderd, tot een bewijs, dat er een kloof was tussen God en het volk: de zonde. Dit alles is natuurlijk een aanstoot voor de wijzen der wereld. Deze willen God zelf zien. ‘Wat mensen tussen mij en God!’ roept Roseau uit, ‘waarom spreekt God niet onmiddellijk tot mij?’ Doch wij zeggen op onze beurt: ‘wat zoudt gij er aan hebben? God zelf te zien, ware uw dood. Hij zou u een verterend vuur zijn. Zal God verdraaglijk voor u zijn, dan moet gij Hem menselijk, in de menselijke vorm zien. En al kwam nu Christus zelf met al de bewijzen zijner waarachtige Godheid tot u, zo zoudt gij toch zeggen: ‘Deze is God niet, maar een mens!' tenzij God u het hart en de ogen opende; alsdan zoudt gij in deze mens God zien.

24:6. GODS VERBOND.

En Mozes nam de helft van het bloed, en zette het in bekkens, en de helft van het bloed sprengde hij op het altaar,. en hij nam het boek des verbonds, en las het voor de oren des volks, en zij zeiden: Al wat de Heere gesproken heeft, zullen wij doen en gehoorzamen. Toen nam Mozes dat bloed, en sprengde het op het volk, en zeide: Ziet,. dit is het bloed des verbonds, hetwelk de Heere met ulieden gemaakt heeft over al deze woorden. Hier wordt de wet tot een verbond gemaakt. De wetten, die door de koningen aan hun volken worden gegeven, moeten gehoorzaamd worden, en daarmee is de zaak uit; maar God wil in een veel nauwere betrekking tot zijn volk treden, in een betrekking van liefde. Hij wil zijn wet niet van kracht gehouden hebben, alvorens het volk zelf zegt: 'De wet is goed, wij zullen haar doen!' En wanneer dan nu de kinderen Israëls betuigen: Al wat de Heere gesproken heeft, zullen wij doen en gehoorzamen, zo is dit niet anders dan de getuigenis der consciëntie, dat Gods wet goed is, en niets onbillijks van de mens eist, ja, dat God niets anders eisen kan, dan Hij doet, zodat zijn wet volkomen God-waardig is. Doch de gezondste spijzen zijn de kranke niet gezond. En hierin ligt de eenvoudige oplossing van de voor velen zo moeilijk te begrijpen zaak: dat Gods wet goed is, en de mens zelf haar goedkeurt, en toch niet doet. Vanwaar dit? Van de zonde, die in ons is, en die zich stelt tussen ons geweten en de wet. Het denkbeeld van een verbond, dat God met zijn volk maakt, is uiterst liefelijk, vertederend en vertroostend. Immers verbonden worden door gelijke partijen gemaakt. Maakt God dus een verbond met mensen, dan plaatst God de mens naast zich, of zichzelf naast de mens, en zo is de mens God, of God mens geworden. Het eerste is een volstrekte onmogelijkheid, het laatste is geschied. Van het ogenblik, dat God tot de slang zei: Ik zal mijn vijandschap zetten tussen u en deze vrouw, en tussen uw zaad en haar zaad maakte God zich mens in woorden, vervolgens in handelingen, en ten laatste in het vlees, lichamelijk, in de volkomenste werkelijkheid. Mozes had al de woorden, door de Heere gesproken, in een boek geschreven. Het ongeloof heeft beweerd, dat de schrijfkunst toen nog niet uitgevonden was; doch een opzettelijk onderzoek heeft het wetenschappelijk uitgemaakt, dat men ten tijde van Mozes zowel schreef als thans. Vervolgens had Mozes aan de voet van de berg een altaar gemaakt, en twaalf kolommen gesteld naar de twaalf stammen Israëls; want het twaalftal is de vertegenwoordiging van Israël en blijft het de gehele Schrift door. Het is Een der bewijzen, dat niet al de profetieën van Israëls herstel door het eindigen der Babylonische ballingschap vervuld zijn, omdat alleen Juda grotendeels teruggekeerd is, en slechts enkele personen uit de tien andere stammen, wier vaderen wellicht als vrome Israëlieten altijd onder Juda gewoond hadden. Ofschoon er zo vele stammen ontbraken, koos Christus nochtans twaalf apostelen, omdat Israël niet anders mag gedacht worden, dan als twaalf-stammig volk. Daarna zond Mozes de jongelingen om branden dankoffers te offeren, want de priesterstand was nog niet ingesteld. Zij werden uit het volk genomen, om aan te duiden, dat Israël als zodanig een priesterlijk volk is. Dit geschied zijnde, nam Mozes de helft van het bloed der geslachte offeranden, en zette het in een bekken, en de helft van het bloed sprengde hij op het altaar. Waarom? Om het te heiligen. Was dan het altaar niet heilig? Neen, niets is heilig wat door mensenhanden gemaakt wordt; alles moet geheiligd worden. Doch het bloed reinigt immers niet, maar bevlekt? Zeker, bij ons, maar niet bij God. Bij ons moet alles gereinigd worden door water, maar bij God moet alles gereinigd worden door bloed. Omdat alleen het bloed de vertegenwoordiging is van dat offer, dat de zonde bij Hem verzoent. Doch dat wil de wijsheid van het ongeloof niet aannemen, en daarom gruwt zij er van, als er van de reiniging der zonde door het bloed van Jezus Christus gesproken wordt, en beijvert zij zich, om het bij de gelovigen, die door dat bloed besprengd zijn, van de klederen, van het lichaam, van de ziel onophoudelijk af te wassen. Dat doen zij, die de zedelijke verbetering voorstellen als het middel van behoud, in plaats van het geloof in Christus offerande. Doch zo is God, dat Hij juist door het menselijk dwaze zalig maakt die, die het gelooft, en zalig daarom ook wij, wanneer wij geloven dat, ofschoon het bloed uit zijn aard ons bevlekt, het bloed van Jezus Christus ons

reinigt bij God. Onder het Oude Testament treedt het bloed der offeranden in de plaats van het bloed des Zoons Gods; onder het Nieuwe Testament treedt het bloed des Zoons Gods in de plaats van het bloed der offeranden. Waar het wezen komt, heeft de schaduw uitgediend. Nu nam Mozes het boek des verbonds, en hij las het voor de oren des volks, en zij zeiden: Al wat de Heere gesproken heeft, zullen wij doen en gehoorzamen. Doch nauwelijks hoort Mozes deze belofte des volks, of hij doet verzoening over het volk, van het bloed sprengende op het volk, zeggende: Dit is het bloed des verbonds, dat de Heere met ulieden gemaakt heeft over al deze woorden. Hij weet, dat zonder deze besprenging, zonder deze verzoening Israël verloren is; alleen onder de besprenging van het bloed des verbonds is het veilig. Christus, het Avondmaal instellende, zei: Dit is Mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, dat voor u en voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonde. Houdt nu de uitspraak van Mozes en die van Christus tegen elkander, en vraag uzelf af, of in beide uitspraken niet het bloed de reiniging van zonde vertegenwoordigt? Het bloed der besprenging van Mozes wijst rechtstreeks heen naar de offerande op het kruis te volbrengen, en op het kruis volbracht. Wanneer men dus een afkeer heeft van de uitdrukking het bloed van Christus, zo toont men een afkeer te hebben van Christus zoenofferande en de reinigmaking onzer zonde door deze zijn offerande. Immers, wij hebben niet meer te doen met natuurlijk bloed, zo als Israël had, maar enkel met het woord of de uitdrukking, als het beeld de zaak. Toen de verzoening verwezenlijkt was, mocht er geen schaduw meer zijn, mocht er geen bloed meer gestort worden door offerande of besnijdenis, maar stelde Christus het brood in de plaats van het lichaam, de wijn in de plaats van het bloed, en het water des doops in de plaats van de besnijdenis. Ja, Mozes gaf bloed, en Christus gaf wijn, ook daarom, omdat Mozes zijn eigen bloed niet kon geven; hij moest dus ander bloed geven; maar Christus gaf zijn eigen bloed, en daarom gaf Hij geen ander bloed, maar als het beeld van zijn eigen bloed de wijn, het makende tot die ware wijn, die eeuwig het hart verheugt.

24:10. DE VERBONDSMAAL TIJD.

En zij zagen de God van Israël, en onder zijn voeten als een werk van saffierstenen en als de gestalten is des hemels in zijn klaarheid. Doch Hij strekte zijn hand niet uit tot de afgezonderden van de kinderen Israëls,' maar zij aten en dronken nadat zij God gezien hadden. Hetgeen zij zagen was iets, dat in heerlijkheid alle denkbare schoonheid, pracht en majesteit te boven ging, doch tegelijk iets onbepaalds, opdat er geen afbeelding van gemaakt kon worden. En nadat God zich in deze heerlijkheid zichtbaar aan hen geopenbaard had, liet Hij hen in zijn tegenwoordigheid, in de heerlijkheid, onder de wolk maaltijden. Met iemand maaltijd houden, is het gemeenzaamste wat er wezen kan. Zo eten wij ook met de Heere aan zijn tafel in het Avondmaal, dat oorspronkelijk een maaltijd was, in dier voege, dat in de aanvang het brood en aan het einde de drinkbeker der dankzegging werd toegereikt; tussen beide in had de maaltijd plaats. ‘Doch wij zien God niet.’ Het is zo; het Oude Testament had meer zichtbare heerlijkheid dan het Nieuwe, doch tegen al die offeranden en maaltijden en plechtigheden, tegen al die heerlijkheden staat dan ook Een Christus over. Alles vereenvoudigt zich in het Nieuwe Testament, al het veelvuldige verenigt zich in Een persoon Christus, en in Een daad geloof In het Nieuwe Testament is alles meer in het dagelijkse leven; daar is geen priester en hogepriester meer in fraaie klederen, maar is alles inwendig, en toch, wat is al de heerlijkheid van het Oude Testament bij de heerlijkheid van Christus? Wat de schemering is bij de volle dag. En hoe liefelijk voor ons, die in het licht van de dag wandelen, dat er tegenover het doen van al die veelheid der geboden niets anders overstaat dan het eenvoudige geloof!

24:12. DE WET.

Toen zei de Heere tot Mozes: Kom tot Mij op de berg, en wees aldaar,. en Ik zal u stenen tafelen geven, en de wet en de geboden, die Ik geschreven heb, om hen te onderwijzen. Om hen te onderwijzen, dus is de wet niet gegeven om zalig te maken, maar om te onderwijzen en te wijzen naar Christus, ja om een tuchtmeester en drijver tot Hem te zijn, dewijl zij leert, dat men door haar zelf niet zalig worden kan. Lees slechts de Psalmen, en zie hoe God onder het Oude Testament het volle Evangelie weet te verkondigen. Hiermee doet Hij juist het tegendeel van zo velen, die onder het Nieuwe Testament de wet prediken, en de mensen niets anders toe te roepen hebben dan: doe dat, en gij zult leven. Hoe weinig kennen zulke lieden de Schrift! Niemand word t zalig dan door geloof, juist omdat de wet eeuwig van kracht is; ziedaar de leer, beide van Oud en Nieuw Testament. Bij de wet was de genade gevoegd, want aan Mozes de wetgever werd de naam des Heeren uitgeroepen als te zijn Heere, Heere God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid, Exodus 34:6, en bij het Evangelie wordt ook de wet in al haar kracht gehandhaafd. Want Christus begint zijn Evangelie met de bergpredikatie, en met de voorstelling van het beginsel, dat Hij niet gekomen is om de wet en de profeten te ontbinden, maar te vervullen.

24:15. MOZES IN DE WOLK.

En Mozes ging in het midden der wolk, nadat hij op de berg geklommen was,. en Mozes was op die berg veertig dagen en veertig nachten. Na de maaltijd met God werd er geen rust gegeven, maar moest Mozes wederom opklimmen met Jozua, om spoedig in nog nauwere gemeenschap te treden met God, welke gemeenschap gepaard ging met een veertigdaags waken, vasten en bidden. Doch eer Mozes aldus tot God gaat, zorgt hij voor de zaken, daarmee tonende, dat hij de belangen des volks op het hart draagt, zeggende tot de oudsten: Blijft gij ook hier, totdat wij weer tot u komen, en zie, Aaron en Hur zijn bij u. Wie enige zaak heeft, zal tot hen komen. Een les voor de Christen, dat hij zijn dagelijks beroep niet mag vergeten of veronachtzamen voor geestelijke bespiegelingen. Wij zeggen u dit met nadruk, omdat wij weten, dat velen door het verzuim hiervan in het tijdelijke verachterd, en in grote zorgen gekomen zijn, en wij willen met de apostel Paulus (1 Corinthiërs 7:32) dat gij zonder bekommernissen zijt. Toen nu Mozes op de berg geklommen was, zo heeft een wolk de berg bedekt, en de heerlijkheid des Heeren woonde op de berg Sinaï; en de wolk bedekte hem zes dagen, en op de zevende dag riep Hij Mozes uit het midden der wolk. Het zestal is een scheppingsgetal en altijd een getal van voorbereiding, het zevental dat der vervulling. Alles geschiedt bij God met orde, en op de tijd. Mochten ook wij op de berg des Heeren vertoeven en wachten, totdat Hij ons tot zich roept achter de wolk! En het aanzien van de heerlijkheid des Heeren was als een verterend vuur op het opperste des bergs in de ogen der kinderen Israëls. Niet in de ogen van Mozes, deze gevoelde zich in de zaligheid. Op dezelfde wijze is God ook voor de goddelozen een verterend vuur, doch de drie jongelingen te Babel bleven niet alleen onverzeerd in de gloeiende oven, maar waren aldaar in het gezelschap van een engel, dus in de hemel. Zo ook wij, die geloven, wij leven reeds nu en zullen eeuwig leven in het verterende vuur Gods onverteerd, en daarom wensen wij zo gaarne allen, die voor dat vuur vrezen, toe te roepen: ‘Doe de Heere Jezus Christus aan, door een waarachtig geloof, want deze is het enige onverbrandbare kleed voor dat vuur.’ Veertig dagen en veertig nachten was Mozes in de heerlijkheid, en veertig dagen en veertig nachten was Christus in de woestijn, bij de wilde dieren, bij de Satan, in de verzoeking. Kent gij groter tegenstelling? Nochtans behoren zij bij elkander. Het eerste zou niet kunnen plaats hebben, zo het laatste niet ware vastgesteld geweest. Toen Mozes van God terugkwam glinsterde zijn aangezicht. Ook onze omgang met God moet uit geheel onze wandel blijken. Omgaan met God, wandelen met God, ziet daar het werk der heilige mensen Gods, en wie nu in zijn leven met God heeft gewandeld, voor die is het onmogelijk, dat hij stervende niet nabij God zou wezen.

40:1. DE TABERNAKEL.

Verder sprak de Heere tot Mozes, zeggende: Op de dag der eerste maand, te weten op de eerste der maand, zult gij de tabernakel, de tent der samenkomst oprichten. De schaduwen, voorbeeldingen en aanduidingen van Christus zijn menigvuldig verscheiden, juist omdat zij schaduwen zijn. Liefelijk staat daartegenover de eenvoudigheid der vervulling in de enige Christus. Even als wij onze kinderen onderwijzen door afbeeldingen, prenten en platen van dingen, die zij op latere leeftijd, door eigen inzicht en nadenken moeten leren begrijpen, zo is geheel het Oude Testamen naar zijn aard voor de gelovige een grote plaat of prent van de verzoening in Christus. Immers, om ons nu tot de offeranden te bepalen, nauwelijks was het een geslacht, of het andere moest geslacht worden, en zo ging het vijftienhonderd jaren voort. Daarbij bestond de ceremoniële dienst in geen willekeurige inzettingen; neen! God beval ze niet enkel woord voor woord, maar strafte ook de overtreding ervan onmiddellijk en gestreng. De ceremoniële dienst des Ouden Testaments is als de bloesem. Zij is een aanduiding, een profetie dat de vrucht komen zal; is dit oogmerk bereikt, dan valt de bloesem af, maar de vrucht blijft. De tabernakel moest opgericht worden op de eerste dag der eerste maand. Wij zouden zeggen op nieuwjaarsdag. Met deze zaak moest het denkbeeld van nieuwheid verbonden zijn. Trouwens met de oprichting van de tabernakel begon voor Israël een geheel nieuw tijdperk. In de tent der samenkomst, buiten het voorhangsel aan de zijde van de tabernakel noordwaarts, stond de tafel met toonbroden, en recht tegenover die tafel, zuidwaarts, de gouden kandelaar. Christus nu, is het Brood, dat der wereld het leven geeft, en het licht der wereld, welk licht het leven is der mensen. Of hebben wij iets nodiger dan brood om te leven, en dan licht om te werken? Voor de voorhang in het heilige stond het reukaltaar, van hout gemaakt, maar geheel met goud overtrokken, een vereniging dus van het geringste en kostbaarste, en een beeld van de vereniging der mensheid en Godheid in de enige persoonlijkheid van Christus. Het slachtoffer-altaar stond buiten het heilige. Wie het heilige intrad, voor die was reeds geofferd; deze had slechts reukwerk te ontsteken, hetwelk een beeld is van het gebed. Zo is het ook in Christus. Na zichzelf overgegeven te hebben ten offer, bidt Hij gedurig voor ons bij de Vader, om de vrucht zijner offeranden bij ons te doen voortkomen. Tussen het slachtoffer-altaar en de tent der samenkomst stond het wasvat met water gevuld, alwaar de priesters, bij het intreden in de tent en het naderen van het altaar, zich gedurig de handen en voeten moesten wassen, dat een beeld was van het onophoudelijk heilig handelen en wandelen in de tegenwoordigheid des Heeren. Voorts was een gedurige wassing en reiniging in het Oude Testament het werk der priesters, en ook volstrekt nodig, daar zij gedurig met het slachten der offeranden bezig waren. De genoemde voorwerpen, en nog zo veel anderen, met de gereedschappen, werden gezalfd met de heilige zalfolie, het beeld des Heiligen Geestes. Want na de bloedbesprenging komt de zalving, na de rechtvaardigmaking de heiligmaking. Zonder de Heilige Geest heeft men niets aan hetgeen Christus verworven heeft. Tot hiertoe spraken wij echter alleen van levenloze zinnebeelden; nu komen wij tot de levende: zo als de Hogepriester. Deze was het middelpunt van de tabernakel en van geheel de dienst. Een hogepriester onderstelt gewone priesters. Rondom de hogepriester waren de priesters, rondom de priesters waren Levieten, rondom de Levieten het volk, en rondom het volk de vol-ken, voor welke ook onder het Oude Testament het voorhof openstond. In Christus zijn wij echter niet enkel priesters, maar ook koningen, omdat Hij niet enkel Hogepriester, maar ook Koning is. Doch daarom kunnen wij ook geen koningen zijn zonder tegelijk priesters te zijn, want niemand kan heersen tenzij hij dient. Een priester dient God, en aan een koning is alles onderworpen wat God onderworpen is. En zoudt gij dan menen, dat wie geen priester, geen dienaar Gods is, toch een koning Gods, een met God heersende, kan zijn? Neen, of priester en koning, of geen van beide. Tot de gelovigen heet het dan ook: alles is het uwe, want gij zijt van Christus, en Christus is Gods. Voorzeker geen hoger voorrecht kan er zijn dan Gods te zijn, dan God toe te behoren, en dat wij daardoor reeds nu

ook niet toebehoren aan de droefheid, en niet aan de vreugde, en niet aan enig ding ter wereld, maar dat de vreugde en de droefheid met alles wat er zijn of komen moge ons toebehoren.

HET BOEK LEVITICUS.

16:7. DE TWEE BOKKEN.

En Aaron zal de loten over die twee bokken werpen, een lot voor de Heere, en een lot voor de weggaande bok. Door geheel het Oude Testament zijn de denkbeelden verzoening en vrijlating naast elkander geplaatst als een heen wijzing naar Christus en naar de vrucht van zijn werk. Christus werd geofferd, de zondaar vrijgelaten. Ook het denkbeeld van gedood te worden en uit de dood weer op te staan wordt hier uitgedrukt, en dus de vrijlating van het offer, dat reeds in Isaak afgebeeld was. Ook wij, in Christus gestorven zijnde, zullen in Hem weer opstaan. De twee bokken moeten dus afzonderlijk voorstellen, wat zich in Christus verenigt: de dood en de opstanding. Het is hetzelfde met de ene duif, die gedood werd, en de andere, die vrij naar de hemel vloog. Ook ligt hierin een zedelijke zin, (want in de dingen Gods is het een bespiegeling van het andere): de oude mens moet ten onder gebracht worden, de nieuwe moet zich ten hemel verheffen.

De bok is een vuil dier. Het is de voorstelling van Christus als de onreine, door het dragen der zonde in zijn lichaam op het hout, als de man zonder gedaante, als de verachtste en onwaardigste onder de mensen, ‘voor wie ieder het aangezicht verborg.’ De onderscheidene offeranden en plechtigheden moesten Christus als het enig groot en waarachtig offer van alle zijden voorstellen. Het Lam stelde Hem in zijn offerwerk van een geheel andere zijde voor, namelijk als het in zichzelf rein en zachtmoedig offer voor de zonde. Doch bij beide is de overneming het hoofddenkbeeld.

In het oordeel worden de schapen en de bokken tegenover elkander gesteld, in de verzoening is Christus het beeld van beide. Het lot moest over de beide bokken geworpen worden, om aan te tonen, dat zij volkomen met elkander gelijk stonden. De hogepriester, die op de grote Verzoendag verzoening moest doen met het bloed van de geslachte bok, mocht enkel in linnen gekleed, moest zonder alle sieraden zijn, in nederigheid, alleen gedekt door zijn reinheid en onschuld, welke God hem door de witte klederen gaf, want de witte klederen zijn de rechtvaardigmaking der heiligen.

De met de zonden der kinderen Israëls beladen bok werd in de woestijn uitgeleid en vrijgelaten. De bok is weg, wie zal hem nalopen? Wie kan hem vinden? Liefelijk beeld van Gods handelwijze met onze verzoende zonden. De grote Verzoendag moest plaats hebben in de zevende maand, de maand der vervulling, der voltooiing. Op de tiende dag, een heen wijzing naar de tien geboden, zo als de Joden nog hun kinderen de tien geboden leren op hun tien vingers. Het was kort na nieuw jaar, en slechts eenmaal des jaars. Het leerde aan Israël in heilige beeldentaal, dat het waarachtig zoenoffer eenmaal voor eeuwig zou geofferd worden, want het altijd tot zichzelf terugkerende jaar is een cirkel, en de cirkel is het beeld der eeuwigheid.

HET BOEK NUMERI.

6:1. HET NAZIREERSCHAP:

Men zou oppervlakkig redenerende, kunnen zeggen: ‘Welke beduiding heeft de wet van het Nazireerschap nog voor ons? Wij weten nauwelijks welke beduiding het voor Israël had.’ Doch bij dieper nadenken wordt ook deze zaak geheel anders. Het Nazireerschap sprak het grote denkbeeld van afzondering tot's Heeren bijzondere dienst uit. De Nazireeër was een priester, een geheiligde des Heeren voor een tijd, gelijk de Aaronitische priester dit was voor altijd. Wanneer dus een gewone Israëliet, die niet tot de uitverkoren stam der priesters behoorde, zich nochtans tot de bijzondere dienst des Heeren wilde afzonderen, zo werd hem daartoe de gelegenheid gegeven door middel van het Nazireerschap. Gij voelt, welk een liefelijke tegemoetkoming dit was voor de godvruchtige, die een priesterlijk hart had, zonder tot de priesterstand te behoren, of er ooit toe te kunnen komen. Tevens lag hierin wederom hetzelfde denkbeeld, hetwelk er in de slachting van het Pascha lag; namelijk dat, ofschoon de priesters de gewettigde dienaren des Heeren waren, nochtans geheel Israël een volk van priesters was, en de priesterlijke bediening eenmaal des jaars zelf uitoefende. Evenzo kon nu ieder Israëliet zich voor zekere tijd de Heere priesterlijk heiligen door het Nazireerschap. In het Oude Testament nu (wij moeten het gedurig herhalen, omdat het zo weinig erkend wordt) is alles afbeelding van de Christus, en alleen om die reden is alles zo nauwkeurig en breedvoerig beschreven, hetgeen zonder dit doel een overbodigheid zou geweest zijn. En bij al die breedvoerigheid werd alles toch slechts in grote en grove trekken afgebeeld, opdat alles van zich af en naar Christus heen zou wijzen. De afbeelding geschiedt op zinnelijke wijze, opdat men haar verstaan zou, doch altijd in schaduwen zonder kleuren. In het Nieuwe Testament is alles in zijn volheid, in al zijn frisheid en al zijn kleuren, zodat de minste bijzonderheid aldaar uitkomt en in het oog valt. Vandaar die uitwendige heerlijkheid van het Oude Testament, welke toch slechts een beeld was van de inwendige heerlijkheid van het Nieuwe Testament. Onder het Nieuwe Testament heeft de uiterlijke heerlijkheid zich teruggetrokken tot het innerlijke leven. Een der merkwaardigste bewijzen hiervan levert juist de wet op het Nazireerschap. Het woord Nazireeër betekent afgezonderde. Het denkbeeld van afzondering (wij merkten het reeds op) heerst door geheel de Schrift. Seth was een afgezonderde van Kaïn; Sem van Cham en Jafet, Abraham uit de mensen, Israël uit de volken, de stam Levi uit Israël tot het priesterschap, en de stam Juda tot het koningschap. God zonderde uit het dagelijkse leven enkele zaken en personen af tot zijn bijzondere dienst. Zo iets werd dan afzonderlijk gesteld en Gode geheiligd, evenals bijvoorbeeld: de offerlammeren uit de lammerkudde. Ja, uit die afgezonderde stam van Levi werden wederom enkelen afgezonderd tot de priesterlijke diensten, en uit de priesters wederom een hogepriester. Jozef was wederom op een andere wijze een Nazireeër, een afgezonderde onder zijn broeders, niet enkel in de uitnemendheid der gaven, hem van God geschonken, maar ook in het hoge doel, dat God door hem wilde bereiken, en in de weg van verachting, en smaad, die hij derwaarts moest bewandelen. Hij werd door God uit al de hem omringenden afzonderlijk gesteld, om de behouder van een groot volk en de weldoener van zijn geslacht te zijn. Dit alles is de afschaduwing van de grote waarheid, dat God uit de mensheid enige verkiest en afzondert tot zijn dienst, zich alzo ‘een eigen volk bereidende, dat ijverig is in goede werken.’ Immers in de grond is de verkiezing afzondering. Het Nazireerschap bestond in geloften en uitwendige heilige handelingen, die heen wezen op Christus, de Nazireeër in de hoogste betekenis des woords. Want zulk een Hogepriester betaamde ons, die daar was heilig, onbesmet, van de zondaren afgescheiden, en hoger dan de hemelen. De Zaligmaker zelf kon onmogelijk een Nazireeër zijn naar de wet, door het beloven en doen van uitwendig heilige dingen, want zijn heiligheid bestond in zijn persoon, en niet in zijn handelingen. Hij was de Heilige Israëls, die alles heiligt. De Heere dronk dus wijn, en onthield zich van niets, in tegenstelling met Simson en Johannes de Doper, die, ofschoon door de verkiezing Gods

Nazareeërs van moeders lichaam af, nochtans Nazareeërs waren naar de wet. Het Nazireerschap van Jozef was daarom een meer rechtstreekse heen wijzing naar dat des Heeren. Christus is de grootste afgezonderde van de zondaren, schoon met de zondaren onophoudelijk verkerende, en zo moet ons Nazireerschap ook zijn. Wij allen, zo velen wij Christus toebehoren, zijn afgezonderden tot 's Heeren dienst; in alle betrekkingen en werkzaamheden des levens God dienende en God dankende, door ons te onthouden van de zonde, en al het goede Gods te doen. Neen, Christus Nazireerschap was niet uitwendig. Johannes de Doper was onder het Nieuwe Testament nochtans een Nazareeër van het Oude Testament, dat alles naar buiten openbaart, doch dat met Johannes de Doper in Christus ophield. Wij zien het in de Heere zelf. De kracht zijner afzondering bestond in zijn gedurige afzondering tot het gebed, tot de verborgen omgang met zijn Vader. Gehele nachten bracht Hij door in het gebed. Dat moest de geestelijke arbeid van de ganse dag bij Hem goedmaken, opwegen en tot een tegenwicht verstrekken. Och laat ons toch tot de overtuiging komen, dat er dingen zijn, die niet kwijt te raken zijn, en dingen, die niet te ontvangen zijn dan door een verborgen omgang met God, en dat niets anders daarvoor in de plaats treden kan. Dit moet het leven van de Christen zijn; het overige moet het uitwerksel van dat leven zijn. Alle dingen tussen God en onze ziel moeten in het verborgene beslist worden, zal het wel met ons zijn, zal alle vrucht gedijen, zal alle werk niet ijdel zijn; want ook de geestelijke arbeid heeft zijn grote gevaren. Zie de Heere, de grote Nazareeër. Hij was tot zijn dertigste jaar een timmerman, en weten Wij met, dat het gezegendste middel om ons te bewaren voor de gevaren van het geestelijke leven, en in het bijzonder, om de gestadige ontvonking en ontvlamming onzer verbeelding gedurig af te koelen en te temperen, gelegen is in ons dagelijks beroep? Ach, hoe velen zouden zonder dat dagelijks beroep, in plaats van verstandig geestelijke mensen, dwepers worden, en hoe velen zijn het, door gemis van deze afkoeling werkelijk geworden! Spreekt tot de kinderen Israël's, en zeg tot hen: Wanneer een man of een vrouw zich afgescheiden zal hebben, belovende de gelofte eens Nazareeërs, om zich de Heere afte zonderen. De vrouw werd niet uitgesloten; ook zij kon zich op deze wijze de Heere een tijd lang heiligen tot zijn bijzondere dienst. In de verordening van het Nazireerschap, welke trouwens een uitzondering op de Aaronitische wet maakte, heerste dus reeds het hogere beginsel van die hogere bedeling, waarin geen onderscheid zijn zou tussen man en vrouw. Ook de vrouw kon dus voor een tijd een priesteres zijn. Anders was volgens de wet de vrouw in de man begrepen, en trad zij in zaken van godsdienst nooit zelfstandig op. Van wijn en sterke drank zal hij zich afzonderen. Wijnedik, en edik van sterke drank zal hij niet drinken, noch enige vochtigheid van druiven zal hij drinken, noch verse of gedroogde druiven eten. Al de dagen van zijn Nazireerschap zal hij niet eten van iets, dat van de wijnstok des wijns gemaakt is, van de kernen af tot de basten toe. Afzondering en onthouding gaan samen. De Nazareeër moest zich niet alleen onthouden van wijn, maar ook van alles wat er in de verte naar geleek, en er toe behoorde. Het moest een volmaaktheid zijn. Juist omdat het een schaduw was, mocht er niets aan ontbreken. Ja hij mocht tot zelfs de druivenkorrels niet gebruiken, om aan te duiden, dat bij God alles een geheel, een volledigheid is; God wil geen verdeeld hart en geen verdeelde dienst. Wie God wil dienen, moet Hem geheel en in alles dienen. De mens moet koud of heet zijn; het lauwe is de Heere een afschuw. Voorts ligt in het Nazireerschap het bewijs, dat iets op zichzelf zeer goed kan zijn, maar kwaad kan worden door het Goddelijk gebod. De Nazareeër mocht geen wijn gebruiken. Is dan het gebruik van de wijn kwaad? Neen, de Heere zelf dronk wijn. Is de wijn dan ook soms kwaad, wanneer hij dienen moet tot verheuging? Neen, want de Heere gaf hem tot dat einde op de bruiloft te Kana. Maar het goede kan in een gegeven omstandigheid kwaad zijn, en daarom werd de onthouding van wijn ook slechts voor een tijd geboden; als de tijd der gelofte voorbij was, mocht men weer wijn drinken. En waarom mochten nu de Nazareeërs geen wijn drinken? Omdat de afgezonderde, de aan de Heere geheiligde beschouwd moest worden als onder geen andere invloed tot opwekking of geestdrift te staan, dan die van God, van de Heilige Geest, omdat wijn en sterke

drank in hun uitwerkselen enige overeenkomst hebben met die des Heiligen Geestes, zodat er licht verwarring in dit opzicht zou kunnen ontstaan. Wij zien dit ook werkelijk plaats grijpen. Toen de godvruchtige Hanna haar ziel uitstortte in het gebed tot de Heere, dacht Eli dat zij dronken was, en hij zei tot haar: Hoe lang zult gij u dronken aanstellen? Doe uw wijn van u? En toen de apostelen op de Pinksterdag vervuld waren van de Heilige Geest, zeiden de spotters: zij zijn vol zoete wijn. De dronkenschap is een nabootsing van de werkingen des Heiligen Geestes, want de duivel bootst al de heilige werkingen Gods op onheilige wijze na. Daarom zegt de apostel: wordt niet dronken in wijn, waarin overdaad is, maar wordt vervuld met de Geest, en maakte de engel bij de aankondiging van de geboorte van Johannes de Doper dezelfde tegenstelling, zeggende: Hij zal groot zijn voor de Heere,' noch wijn noch sterke drank zal hij drinken, en hij zal met de Heilige Geest vervuld worden, ook van zijn moeders lijf aan. Ja, er is een dronkenschap der ziel, waarin men buiten en boven zichzelf wordt gebracht door de Heilige Geest, en juist daarom is de eigenlijke dronkenschap zo verfoeilijk, omdat zij hetzelfde op een onheilige wijze doet. De mens mag geen opheffing zijner ziel zoeken door wijn, maar enkel door de Heilige Geest. Hoe dikwijls wordt er troost gezocht in een opwekkende en bedwelmende drank, in plaats van in God, zijn Woord, zijn huis en het gebed tot Hem! Dat wij ons dan van alle onmatigheid onthouden, maar vooral van wijn en sterke drank als middel van opwinding en zielsverheffing. Niets is onheiliger. Het is vreemd vuur, dat niet alleen op Gods altaar niet geduld wordt, maar ook de offeraar verteert.. Al de dagen der geloften van zijn Nazireerschap zal het scheermes over zijn hoofd niet gaan. Totdat die dagen vervuld zullen zijn, die hij zich de Heere zal afgezonderd hebben, zal hij heilig zijn, latende de lokken van het haar zijns hoofds wassen. Hij mocht het haar niet onordelijk laten groeien, nee, hij moest het in lokken dragen, gelijk de vrouw. In het Oosten heeft de man meestal het hoofd geschoren, en de tulband is zijn sieraad, doch de baard laat hij groeien. De vrouw daarentegen laat ook in het Oosten het haar lang groeien; het is haar een sieraad. Doch nu ook het haar lang te laten groeien en in lokken te dragen, veranderde de Nazireeër als van geslacht, was hij geen gewoon mens meer, maar van de gewone mensen afgezonderd. Trouwens zulk een afzondering was het grote doel van het gehele Nazireerschap, Doch zo wonderlijk is God, dat juist de lange haarlokken, die een teken zijn van vrouwelijkheid en zwakheid, bij Simson het teken waren van de grootste kracht, en dat terwijl anders wijn en sterke drank de sterkste en vrolijkste mannen maakt, hij juist zonder wijn de sterkste en vrolijkste man ter wereld was. Hoe treurig echter, dat juist zijn vrolijkheid de bron was van zijn ondeugd en van zijn ongeluk! De Nazireeër moest zich van andere mensen onderscheiden. Hij moest in de wereld en toch niet van de wereld zijn. Ieder moest aan hem kunnen zien, wie hij was. Aan dit afgezonderde is het zonderlinge nauw verbonden. Een man, die lang haar heeft als een vrouw, kan niet anders dan zonderling schijnen in het oog der wereld, welke enkel ziet op de uitwendige zaak, en niet op de innerlijke betekenis. Daarom gaat het nog heden meermalen samen, dat wie een afgezonderde is voor God, een zonderlinge is voor de wereld. Men zie echter toe, dat men zelf het zonderlinge niet neme voor het afgezonderd zijn, want eigenwillig gekozen, heeft het zonderlinge niet alleen niet de minste waarde, maar behoort het tot de verwerpelijke dwaasheden. Welk een wijsheid, een Nazireeër te zijn door het gebod van God, maar ook welk een dwaasheid, eigenwillig een Nazireeër te zijn! Ongelukkig de mens, die zegt: ‘Ik laat mijn haar groeien en draag het in lokken, en drink wijn noch sterke drank, daarom ben ik een Nazireeër Het is geheel het Farizees beginsel, dat zich uitspreekt in het woord: O God! ik dank U dat ik niet ben gelijk de andere mensen, rovers, onrechtvaardigen, overspelers, of ook gelijk deze tollenaar. Ik vast twee malen per week,' ik geef tienden van al wat ik bezit. Maar gelukkig de mens, die zeggen kan: ‘Ik ben door Gods genade een Nazireeër, daarom drink ik geen wijn en geen sterke drank, en onthoud ik mij van al de vermakelijkheden van de kinderen dezer wereld.’ Al de dagen, die hij zich de Heere zal afgezonderd hebben, zal hij tot het lichaam eens doden niet gaan. vin zijn vader, of om zijn moeder, om zijn broeder of om zijn zuster, om hen zal hij zich niet verontreinigen als zij

dood zijn, want het Nazireerschap zijns Gods is op zijn hoofd. Al de dagen van zijn Nazireerschap is hij de Heereheilig. En zo de gestorvene bij hem onvoorziens haastelijk gestorven ware, dat hij het hoofd van zijn Nazireerschap zou verontreinigd hebben, zo zal hij op de dag zijner reiniging zijn hoofd bescheren. Het aanraken van een dode maakte volgens de wet ieder onrein, hoeveel te meer de Nazireeër. De Heidenen zochten de dood te vermommen, want zij maakten er de schoonste genius met omgekeerde fakkel van. Niet alzo de Schrift; deze spreekt waarheid, altijd waarheid. Zij zegt: Het lijk verontreinigt, want het vertegenwoordigt de zonde, en toont haar verderfelijke vrucht. Ja, door geheel de Schrift wordt zonde en dood als wortel en vrucht vereenzelvigd. De zonde is de dood en de dood is de zonde. Dode werken zijn zonden. De mensen zijn dood in de zonden en misdaden. De dood, de zonde is een onreinheid; daarom mocht ook de priester niet tot een dode komen. Zo heilig is God, en zo voorzichtig moet de mens zijn; de Christen kan geen zonde aanroeren, of zijn Nazireerschap is verbroken. Daarom mocht de Nazireeër, die tot de bijzondere dienst van, en gemeenschap met de levende en heilige God was afgezonderd, in niet de minste gemeenschap komen met een dode. Alleen de vrouw van de Nazareeër en ook die van de priester was hiervan uitgesloten, omdat zij als een met de man genomen werd. Doch overigens mocht de Nazireeër ook niet het lijk van zijn vader of moeder aanraken. Reeds hierin lag het Evangelisch beginsel: Wie vader of moeder lief heeft boven Mij, is Mijns niet waardig. Ook verklaart zich hieruit, waarom de Heere juist iemand, tot wie Hij gezegd had: volg Mij! diens verzoek om zijn vader te begraven, weigerde door te zeggen: laat de doden hun doden begraven. De Heere schijnt hier hard te zijn, doch Hij zei met deze woorden eenvoudig: 'Ik stelde u tot Nazareeër, wat hebt gij dan met de doden te doen?' En dit gebod was bij de Nazareeër zo gestreng, dat wanneer een Nazareeër in een huis was, waar onverwachts een dode kwam, 'dan kan hij het niet helpen, (zouden wij zeggen) het is een toeval, zijn Nazireerschap blijft doorgaan.' Neen, zegt het Woord van God; zijn Nazireerschap heeft opgehouden, hij moet komen met offeranden en opnieuw weer beginnen, alsof hij nog nooit begonnen was. Aan de ene kant dus onmacht; niemand kan zelf zijn Nazireerschap bewaren; een onverwacht sterfgeval, dat geheel en al buiten hem ligt, en de vorige dagen zullen vallen, de reeds verlopen dagen van zijn Nazireerschap worden hem niet toegerekend; alles is weg; doch aan de andere kant: geen wanhoop, want zijn Nazireerschap is niet voor altijd verbroken, neen, hij heeft slechts te offeren, en het begint opnieuw. En ziedaar nu de volkomen uitdrukking van de Christen in zijn heilige wandel. Zulk een Nazareeër beeldt een Christen af, die zijn Nazireerschap of geheiligdheid niet kan bewaren. Telkens moet hij wederkeren tot het offer van Christus en zijn Nazireerschap opnieuw beginnen. Er zijn wel Christenen, die menen dat zij hun Nazireerschap kunnen bewaren, doch een leven in Christelijke wandel doorgebracht, kan ten laatste toch buiten de zaligheid stellen, omdat men zijn Christelijk leven tot zijn Christus gemaakt kan hebben. Neen, onze heilige wandel heeft gene de minste verdienste, en toch is hij nodig. Hij is nodig, omdat uit onze heilige wandel moet blijken, dat wij de Heere geheiligd zijn, en hij heeft geen verdienste, omdat hij niet volkomen is, want dagelijks struikelen wij in veel, ja ieder ogenblik wordt ons Nazireerschap gebroken, en moet het weer vernieuwd worden, door tot Christus en zijn offer te komen. Wij kunnen daarom ook niet bidden: 'Laat ons op deze dag niet zondigen.' Christus leerde ons enkel bidden: Geef ons heden ons dagelijks brood en vergeef ons onze schulden. Hiermee wordt ondersteld, dat wij dagelijks evenveel behoefte aan vernieuwing van vergeving als aan vernieuwing van spijze hebben. Trouwens de zonde is er altijd en staat altijd voor, achter of naast ons; wij hebben haar gedurig te bekampen. Christus bestreed de Satan, die tot aan zijn deur kwam en niet verder komen kon, dus buitenshuis; maar bij ons treedt hij in huis, en wij kunnen hem niet anders bestrijden dan buitenshuis. Onze binnenste wil moet derhalve de zonde die in ons is haten en bestrijden. Ik zeg onze binnenste wil, want wij zondigen niet tegen onze wil, maar in zeker opzicht met onze wil, en toch is er iets in het binnenste van ons wezen, dat niet zondigen wil, dat vermaak schept in de wet van God. Het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik, zegt Paulus; doch gij gevoelt, dat het

kwade, dat Paulus deed, niet bestond in grove zonden, neen, er zijn ook fijne zonden, die niemand ziet dan in het licht van zijn eigen consciëntie, maar die daarom niet minder kwaad zijn. Doch daarom moeten wij dan ook niet zeggen: 'Het is zo erg niet te zondigen; het is onze aard en natuur, en wie kan er tegen? Nee, wij moeten altijd de schrik van Paulus in het hart hebben: zou ik zondigen, opdat de genade overvloediger worde? Dat zij verre! Als wij in zonden vallen, dan moeten wij er in vallen, zo als wij van de trappen vallen, en ons bitter bezeerd hebben, en zeggen: 'Ik had voorzichtiger moeten zijn, maar het is mijns ondanks en tegen mijn wil dat ik viel, en ik hoop dat het mij nooit weer gebeuren moge, en kan ik niet zeggen dat het nooit weer gebeuren zal, dan hoop ik er zo lang mogelijk voor bewaard te blijven.' En evenals men na een val onmiddellijk weer opstaat, zo ook in het geestelijke. Alsdan moet weer het oude zijn voorbijgegaan, en alles nieuw worden. Wij moeten dus in een gedurige vernieuwing leven. Oudbakken brood is goed in het dagelijks leven, maar in het geestelijk leven mag men dat niet hebben. Daar moet het alle dagen vers zijn. Daarom is het wel zeer mogelijk, dat gij de dag en de ure uwer bekering kunt aanwijzen, maar indien gij heden zondigt, zo geldt die bekering niet voor heden. Onze bekering moet alle dagen vernieuwd worden, zal zij van kracht blijven; want alleen hij, die volhardt tot aan het einde, zal zalig worden. V. Op de dag, als de dagen van zijn Nazireerschap zullen vervuld zijn, zal hij dit brengen tot de deur van de tent der samenkomst: hij dan zal tot zijn offerande de Heere offeren een volkomen eenjarig lam ten brandoffer, een volkomen eenjarig ooilam ten zondoffer, een volkomen lam ten dankoffer, een korf ongezuurde koeken van meelbloem, met olie gemengd, en ongezuurde vladen met olie bestreken, mitsgaders hun spijsoffer en hun drankoffers. Waar eindigt dus de Nazireeër mee? Met te zeggen: 'Ik heb dit gedaan en dat nagelaten, derhalve ben ik heilig?' Neen, met een volkomen stel offeranden ten slotte, want meerderlei offers dan hier worden voorgeschreven, waren er in Israël niet. Het brandoffer was geheel voor de vlam; het gehele beest werd verbrand, met de huid, met het haar, met de hoornen. Het was een heen wijzing naar Christus, die alles overgaf voor ons, tot zelfs zijn Zoonsbetrekking in de uitroep: Mijn God, mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten? Op het zondoffer worden de zonden gelegd; het wees op Christus, die de zonde wegneemt. Het dankoffer vertegenwoordigt de dankbaarheid van de offeraar voor de ontvangen verlossing; dit aten de priesters als de vertegenwoordigers Gods, en de offeraar te zamen. Het spijsoffer is dat der milddadigheid; het was voor de priesters, die van het altaar leven. Het is een beginsel van de gemeenschap der heiligen, welke zegt: 'Laat een ander er ook iets van hebben.' Het drankoffer betekent de zelfopoffering, het martelaarschap. Vandaar dat Paulus de uitstorting zijns bloeds daarbij vergelijkt, 2 Tim. 4: 6. VI. Alsdan zal de Nazireeër aan de deur van de tent der samenkomst het hoofd van zijn Nazireerschap bescheren, en hij zal het hoofdhaar van zijn Nazireerschap nemen, en het leggen op het vuur, dat onder het dankoffer is. Men zou kunnen vragen: Zal hij nu ten slotte zijn afgesneden lokken tot een gedachtenis zijner grote werken bewaren, en er een reliek van maken? Neen, zij moeten verbrand worden als nietswaardig. Onder het offer moeten zij liggen en verteerd worden. Het is wederom de aanwijzing, dat alleen het offer, dat alleen Christus onze zaligheid is, en niets van hetgeen het onze is. Gij gevoelt dat al deze kleine bijzonderheden of van de hoogste beduiding, of ten hoogste belachelijk zijn. Een midden is hier niet. VII. En daarna zal de Nazireeër wijn drinken. Hier wordt dus het wijn drinken geboden. De Nazireeër zelf moest een feitelijk bewijs geven, dat hij geen Nazireeër meer was. Zijn vrijwillig gekozen Nazireerschap mocht niet levenslang zijn. Alleen God maakte iemand tot een Nazireeër voor zijn leven. Simson en Johannes de Doper waren afgezonderden des Heeren van hun ontvangenis tot aan hun dood toe. Ook wilde God niet, dat zijn Nazireerschap zou verward worden met de gelofte der Rechabieten, die naar het bevel huns vaders Jonadab, de zoon van Rechab, nimmer wijn dronken. Want ofschoon de Rechabieten door God geprezen worden vanwege hun stipte gehoorzaamheid aan een menselijk gebod (het gebod huns vaders), in tegenstelling van Israëls ongehoorzaamheid jegens zijn gebod, zo heeft God nochtans geen

behagen aan een eigenwillige levenslange onthouding van wat het ook zij, dat niet door de wet is verboden, omdat zulk een onthouding de grondslag is van de eigengerechtigheid en van die eigenwillige godsdienst, waarvan de kluizenaars en monniken, vooral van latere tijd, de sterkst sprekende bewijzen zijn. Christus dronk, na de verzoekingen in de woestijn, na de grote veertigdaagse vasten en afzondering, wijn op de bruiloft te Kana, evenals wij hier van de Nazireeër lezen: Daarna zal hij wijn drinken.

6:22. DE HOGEPRIESTERLIJKE ZEGEN.

En de Heere sprak tot Mozes, zeggende: Spreek tot Aaron en zijn zonen, zeggen de: Alzo zult gijlieden de kinderen Israëls zegenen, zeggende tot hen: De Heere zegene u en behoede u! De Heere doe zijn aangezicht over u lichten, en zij u genadig! De Heere verheffe zijn aangezicht over u, en geve u vrede! Alzo zullen zij mijn naam op de kinderen Israëls leggen, en Ik zal hen zegenen. Ons woord zegenen komt van het woord zijgen of neerzijgen, nederdalen. Vandaar het zegenen met opgeheven handen en het neerleggen er van op het hoofd van hem die gezegend wordt. Het is een aanduiding, dat de zegen van God, en alleen van God moet afkomen. Zo daalde ook de Heilige Geest op de Heere Jezus. Aaron en zijn zonen werden door de Heere gesteld, om de zegen uit te spreken. Het was dus altijd een hogepriesterlijke zegen, omdat de priesters in het ogenblik, dat zij de zegen uitspraken, moesten gehouden worden de plaats van de hogepriester te vervullen. Nog heden heft iedere Jood, die Cohen (priester) heet, in de synagoge de handen omhoog, en zegent de gemeente. Alzo zullen zij Mijn naam leggen op de kinderen Israëls. Deze naam is drievoudig en toch Een. Het is altijd de Heere, doch de zegen is niet enerlei, maar drieërlei. Kan iets duidelijker de driepersoonlijkheid der Godheid aantonen, welke Een is in wezen, en drieërlei in betrekking tot ons? Het Oude Testament kon als zodanig niet anders dan de ene naam Heere driemaal herhalen, en daarmee in het onbepaalde blijven; want in het Oude Testament is alles als met potlood in omtrekken geschetst, maar in het Nieuwe Testament is alles in kleuren uitgewerkt, en daarom wordt aldaar de enige naam van Heere geopenbaard, als te zijn: de naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes. De Heere zegene u en behoede u! Het behoeden of beschermen is iets als uit de hoogte, ver boven ons, en wijst heen naar de Vader, dat is: naar God, die enkel liefde, en dus verzoend is. Immers, hier is sprake van zonde, noch verzoening. Dit volgt eerst in de tweede zegen. Het zegenen en behoeden is veel, maar het behoeden is een tijdelijke zegen, want eenmaal komt de dood en deze velt ons neer. Als er dus niet meer zegen was, dan het behoed worden, het zou treurig met ons gesteld zijn; doch er is ook een zegen van genade voor ons. In het Oude Testament is de zegen meestal allereerst een tijdelijke zegen; het is de uitwendige zijde van de zegen, de zegen welke het eerst gezien wordt. Inwendig ligt er echter de geestelijke zegen in verborgen. In het Nieuwe Testament is het omgekeerd. Daarin is de zegen allereerst geestelijk, en de tijdelijke ligt er in verborgen. De Heere zei dit terstond bij zijn optreden in de woorden: zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen u toegeworpen worden. Nochtans het behoed worden is veel, zeer veel, ofschoon het een tijdelijke zegen is, en wie kan behoeden dan God, die bij uitnemendheid genoemd wordt: de Bewaarder Israëls, en van wie de lofzang getuigt: De Heere zal u bewaren van alle kwaad, uw ziel zal Hij bewaren. De Heere zal uw uitgang en uw ingang bewaren van nu aan tot in de eeuwigheid. Ik moet u hiervan iets mededelen, want al onze redeneringen over deze dingen moeten in het leven overgebracht en daaruit verklaard worden. Verleden jaar was ik weinig bevreesd voor het heen en weertrekken met de spoortrein. Dit jaar meer. Dikwijls denk ik, welk een kleinigheid het leven kan doen eindigen. Verleden week ging ik naar Den Haag; ook met huivering, maar God deed mij op Hem vertrouwen, en toen ik in de vergadering kwam, was ik weer geheel wel. Toen vroeg mij iemand of ik er niet tegen opzag, om zo dikwijls per spoor over en weer te gaan? Ik zei: ‘neen!’ doch daarna zei ik tot mijzelf: ‘gij had dat neen niet moeten zeggen.’ Ik trek dan ook dit woord terug, en zeg: ‚ja, ik zie er tegen op; ik ben er niet over heen.’ Er zijn mensen, die veel moed hebben buiten God, in zichzelf, en door oefening kan men het hierin ver brengen, en het is ook gemakkelijk en geriefelijk, want men heeft het alsdan niet elders te zoeken, men is altijd klaar. Doch alleen tot op een zekere hoogte. Als de moed op is, dan is ook alles op; dan is er geen troost, geen toevlucht meer. De volgende dag thuis komende, vernam ik toch, dat de mensen die diezelfde dag de reis hadden meegedaan, in het grootste gevaar verkeerd hadden, doordien de storm een wachthuisje op het spoorterrein had omvergeworpen, en had de locomotief niet tijdig genoeg opgehouden, er was wellicht een groot ongeluk gebeurd. Ik zelf had op de weg een der

staken bij een wachthuisje zien omwaaien, zonder het echter in betrekking te brengen met de mogelijke gevolgen voor de trein. Zo kan men in gevaar zijn zonder het te weten, en zo nodig is het behoed te worden door Hem, die alle gevaren kent en ons altijd kan bewaren. De Heere doe zijn aangezicht over u lichten, en zij u genadig! Deze zegen is van meer nabij. Ons woord genade komt van naderen. God ons genade bewijzende, is ons genaderd. Nu doet ons de uitdrukking genade terstond denken aan zonde en aan vergeving van zonden. Bij het woord aangezicht denken wij terstond aan een mens. Zonder menswording Gods is er geen aangezicht Gods. Christus is het aangezicht Gods. Het aangezicht is iets dat gezien wordt. God is zichtbaar in Christus; wie Hem ziet, ziet de Vader. God is op geen andere wijze te aanschouwen. In Christus nadert de Vader ons, is God ons genadig. Men denke hierbij aan de monarch in het Oosten, die zich in de gewone weg nooit laat zien; laat hij zich echter zien, dan is het een grote gunst. De Heere verheffe zijn aangezicht over u, en geve u vrede! De verheffing van het aangezicht des Heeren is de volle toestraling zijner liefde, evenals de verheffing der zon tot haar toppunt de volle uitstorting is van haar luister. Vrede is het gevolg, de vrucht van de vergeving der zonde. In de vrede ligt de verzekerdheid des geloofs. Wie vrede heeft, is gerust. Er zijn vele Christenen, die wel genade, maar nog geen vrede hebben, die nog niet ten volle overtuigd zijn van de zekerheid hunner zaligheid; dezen moeten streven naar vrede in het bloed des kruises. Hoe? Door te bidden; want wie geeft de vrede? Christus, maar niet onmiddellijk, Hij geeft hem door de Heilige Geest. De Heilige Geest is de verzegelaar van de genade Gods in Christus. Hij neemt de vrede uit Christus, de Vredebron, en Hij geeft de vrede, door de verheffing van het aangezicht Gods over de zondaar. Neen, Hij neemt deze vrede niet uit zichzelf, Hij, de Heilige Geest, heeft in zichzelf geen vrede voor onheiligen, maar Hij neemt hem uit Christus; in Christus is de fontein der Goddelijke genade geopend, en daaruit schept Hij en reikt Hij haar ons toe, want het is zijn heerlijkheid de Vader en de Zoon te verheerlijken in de uitstorting van de vruchten der gewrochte verlossing in het hart van de zondaar. Vrede nu is het einde en de kroon van alles; daarom heet de Messias bij Jesaja aan het eind van al zijn andere titels, Vredevorst. Aldus zullen zij Mijn naam op de kinderen Israëls leggen, en Ik zal hen zegenen, dat is: Ik zal de zegen van kracht doen zijn. Evenals nu de hogepriester voor zijn voorhoofd op een gouden plaat de woorden droeg: de heiligheid des Heeren, zo moest ook de naam des Heeren op het hoofd, of meer bepaald op het voorhoofd der kinderen Israëls op zinnebeeldige wijze gelegd, geprent, gegraveerd worden. Het voorhoofd is het meest openbaar deel van het lichaam, en geeft te kennen, dat men Gods naam in het openbaar dragen, dat is: belijden moet. Hetzelfde geschiedt in de doop; daarin wordt de naam van de drie-enige God zinnebeeldig, maar voor het geloof even waarachtig op ons gelegd, als werd hij door Gods eigen vinger op onze voorhoofden geschreven. Mocht dan de Heere ook ons getrouw maken in het belijden van zijn drievoudig heilige, heerlijke, gezegende Naam! De Hogepriester en de priester moesten des Heeren naam leggen op de kinderen Israëls. Natuurlijk wordt hier het gehele volk van Israël bedoeld, de kleinen en de groten. Maar het is toch opmerkelijk, dat alleen het volk van God, kinderen genoemd wordt. Dat wordt nimmer gezegd van de Egyptenaren, Filistijnen, Assyriers en ook later niet van de Grieken en de Romeinen. Het zou ook oneigenaardig zijn geweest. Het is een heen wijzing te meer naar de waarheid, dat allen die tot Gods volk behoren, voor God kinderen zijn.

10:1. DE TWEE ZILVEREN TROMPETTEN.

Verder sprak de Heere tot Mozes, zeggende: Maak u twee zilveren trompetten,. van dicht werk zult gij ze maken, en zij zullen u zijn tot de samenroeping der vergadering en tot de optocht des legers. De ene trompet diende derhalve om de naam des Heeren aan te roepen, daar zij de kinderen Israëls tot de vergadering riep; de andere diende om de naam des Heeren uit te roepen, daar zij het bevel des Heeren tot de optocht overbracht. Mochten deze trompetten, als de zinnebeelden van het gebed en de belijdenis, ook bij ons zijn, en ten allen tijde bij onze huiselijke en openbare feesten en bij al onze vreugdebedrijven geblazen worden!

DE LEGERORDENING.

Dit waren de tochten der kinderen Israëls, naar hun heiren als zij reisden. Wij zien hier Israël in de woestijn in ordelijke legerafdelingen, en ieder dezer afdelingen onder haar afzonderlijke banier. Zonder deze orde zou deze menigte van zesmaal honderd duizend mannen en vrouwen, behalve de kinderen, een ontzettende chaos en verwarring van mensen zijn geweest; doch nu trok in deze huilende wildernis een welgeordend en geregeld heir voort, met de ark des Heeren in het midden. Welk een heerlijke voorstelling! God is in het midden van zijn volk, van zijn twaalf stammen, en allen even nabij. Juda had niet te vragen of er een rechte lijn was tussen hem en Efraim; er was een rechte lijn van beide tot de ark. En zo moeten ook wij onze betrekking tot de Heere en tot elkander beschouwen. De gemeenschap der heiligen is goed, doch zij moet niet ons zelf of een ander tot middelpunt hebben; Christus, de Godmens, afgebeeld door de ark van hout en van goud, moet het enig middelpunt zijn en blijven. Laat ons toch elkander niet maken tot hetgeen wij niettegenstaande al de verzekeringen van mensen niet zijn, niet zijn kunnen en niet zijn mogen. Al zijn wij ook een schijnend licht, zo als Johannes de Doper was, toch moeten wij zeggen wat hij zei: 'Ik ben het licht niet, maar ik ben gekomen, om van het Licht te getuigen.' Wanneer men Een licht in het vertrek op Een punt wil brengen, om de schaduwbeelden op het witte laken te laten zien, alsdan moeten al de andere lichten uitgedaan worden, omdat men anders niets zien kan. Zo moeten ook wij onze eigen lichtjes uitdoen, willen wij het licht van Christus in onze donkere kamer zien schijnen. Doch waar zien wij dat talrijke welgeordende heir, met zijn banieren? In de woestijn. Treffende en ernstige voorstelling! Het enige volk van al de volken der wereld, dat de ware God diende, in de woestijn! Terwijl alle andere volken de vettigheden der aarde genieten, is het volk van God in het dorre. Ja, toen was Israël de Kerk in de woestijn, en hoe vele malen na die tijd is de Kerk in de woestijn geweest! Doch wij moeten de wetten en de wegen Gods niet enkel op grote zaken, die zeldzaam voorkomen, maar ook op de kleine, gedurig terugkerende omstandigheden des levens toepassen. Hoe vele verwisselen op een bepaalde tijd van het jaar, zo als waarin wij thans zijn 1, van woning, of gaan naar hun buitenplaatsen of op reis, of trekken naar een ander land, om daar te blijven. O, hoe goed is het in al deze gevallen, het oog te slaan op de heiren Israël's, zo als zij gedurig van legerplaats veranderden naar het bevel en onder het geleide des Heeren. Om nu bijzonder van het verhuizen te spreken, is het niet iets treffends, als men zo het ene meubelstuk na het andere ziet wegdragen, en de muren altijd kaler ziet worden? Alsdan wordt het huis tot een geraamte, en ons tot een waar beeld des doods; doch eenmaal moeten wij niet naar een ander huis, en ook niet naar een andere plaats of ander werelddeel, maar naar een andere wereld, en wel uit ons huis waar wij altijd in gewoond hebben, en daar wij zo gewoon aan zijn, ons lichaam. O wat hechten wij niet reeds aan mensen en zaken, waar wij altijd mede omgaan, en hoe leed doet het ons, als wij ze verliezen en voortaan ontberen, en leven moeten zonder hen, en hoe zal het ons dan zijn, als ons eigen lichaam, waarin wij leven, en waardoor wij leven, voor ons zelf en voor anderen ons ontvalt? Wij weten het niet, de Heere weet het. Ons moet alleen het geloof genoeg zijn, dat 'als het huis dezes tabernakels verbroken zijn. Deze bijbellezing werd gehouden Zondagavond. 29 April 1849. De verhuistijd in Amsterdam is Mei. Ook nam op die avond een (thans reeds ontslapen) vriend des huizes (de heer Bousquet)

afscheid bij zijn vertrek naar Pella in Amerika. zal, wij een gebouw zullen hebben niet met handen gemaakt, maar dat eeuwig is in de hemelen.’ Doch zien wij vooral toe dat wij bij ons verhuizen, waarheen dan ook, ons nooit van de ark des Heeren scheiden; want zonder dit middelpunt is het leger Israëls, zijn onze huisgezinnen, en zijn onze zielen aan grenzeloze wanorde en verwarring ten prooi.

10:29. HOBAB.

Mozes nu zeide tot Hobab, de zoon van Rehuel, de Midianiet, de schoonvader van Mozes: Wij reizen naar de plaats van welke de Heere gezegd heeft: Ik zal u die geven. Ga met ons en wij zullen u weldoen,. want de Heere heeft over Israël het goede gesproken. Doch hij zeide tot hem: Ik zal niet gaan, maar ik zal naar mijn land en naar mijn maagschap gaan. En Mozes zeide: Verlaat ons toch niet, want dewijl gij weet dat wij ons legeren in de woestijn, zo zult gij ons tot ogen zijn. Wij leren hieruit: dat ook zij, die niet tot Israël behoren, Gods kinderen tot ogen moeten dienen. Ook moeten wij nooit te hoogmoedig zijn, om hulp van mensen in te roepen. Ziet, hoe dringend Mozes Hobab verzoekt te blijven. Had Mozes dan aan God niet genoeg? Ongetwijfeld, en toch vroeg hij Hobab om Israël tot ogen. te zijn. Zo moeten ook wij niet altoos onmiddellijk van God de hulp verwachten, maar ook door middel van andere mensen. Op andere tijden moeten wij weder op de Heere alleen zien. De Heere zelf leert ons het een En het ander! Ook moeten wij altijd weldadigheid bewijzen aan hen, die ons weldadigheid bewezen hebben, gelijk Mozes Hobab beloofde, en Israël ook in later tijd deed.

11:1. DE ZONDIGE LUST.

En het gemene volk, dat in het midden van hen was, werd met lust bevangen,' daarom, zo weenden ook de kinderen Israëls wederom, en zeiden: Wie zal ons vlees te eten geven? Wij gedenken aan de vissen, die wij in Egypte om niet aten, aan de komkommers, en aan de pompoenen, en aan het look, en aan de ajuinen, en aan het knoflook,' maar nu is onze ziel dor,. er is niet met al, behalve dit man voor onze ogen. De kinderen Israëls grondden hun klacht op de eentonigheid van het gebruik van het manna alleen, doch de oorzaak lag dieper. Als 1rlen de zin in iets verliest, dan wordt alles eentonig. Wij zouden anders wel kunnen klagen, dat alle dagen dezelfde zon opgaat, dezelfde schepping gezien wordt, hetzelfde werk door ons moet gedaan, hetzelfde soort van brood door ons moet gegeten worden; doch daarvoor is geen ander geneesmiddel, dan een zekere lust en moed te hebben, om altijd weer dezelfde weg te gaan, hetzelfde werk te verrichten. God had het manna, dat Hij zolang gegeven had, weer kunnen terugnemen, en dan zouden zij die eentonigheid weder terug hebben kunnen wensen, waardoor zij hun dagelijks brood hadden. Daarbij was het manna een soort van meel, dat verscheidenheid genoeg van toebereiding toeliet. Dit gaf van zelf afwisseling bij de eentonigheid, even als dit het geval is mei ons werk. Een schrijver heeft altijd wat anders te schrijven, een zetter heeft altijd wat anders te zetten, en zo is het met alles: men doet hetzelfde, en toch doet men wat anders. Het gemene volk, dat in het midden van hen was, werd met lust bevangen, zegt Mozes. Het was dÓt volk, dat met hen uit Egypte was getrokken, omdat zij daar niets te verliezen hadden, en bij Israël op voordelen hoopten. Zulk volk vindt men overal waar belangrijke zaken gebeuren, en de verstandigste regenten hebben de grootste moeite, om ze van de goede gemeente af te houden en af te scheiden. Er was ook toen een overblijfsel in Israël, dat niet meedeed. Nochtans was dit gemene volk de aanleiding, dat geheel Israël, met uitzondering van die weinigen die instemden in de aangeheven klacht, en ook terugzagen naar Egypte en zijn overvloed gelijk de vrouw van Lot naar Sodom. Doch wij moeten in het koninkrijk Gods niet achteruit zien; vooruit is de weg. ‘Wie eenmaal de hand aan de ploeg geslagen heeft, en achter zich ziet, die is niet geschikt voor het koninkrijk Gods.’ Ondankbaar volk! (zeggen wij billijk) gij gedenkt al de overvloed, maar niet aan de toestand, waarin gij die genoot. Toen waart gij slaven van een tiran en zijn wreedaardig volk, onder allerlei harde dienst gekromd, terwijl uw zuigelingen in de rivier werden gesmoord. Hoe! is het niet beter een droog stuk brood te eten als vrije lieden, dan lekkernij als slaven? Toen moest gij hun huizen en steden bouwen, en nu kunt gij uw eigen huis bezorgen. God heeft u bevrijd uit uw slavernij en van de verdrukker, om zelf u tot een Koning te zijn, en u zich tot een volk te maken, en u langs wegen van wonderen te brengen in een land vol steden en dorpen, vol akkers en wijngaarden, van niet Een volk, maar van vele volken, die om hun gruwelen uitgeroeid moeten en zullen worden. O wanneer eenmaal uw kinderen in dat goede land zullen zijn neergezeten, een iegelijk onder zijn wijngaard en vijgenboom, hoe zullen zij het dan betreuren, dat uw ongeloof u van zulke zegeningen, zulke genietingen Gods beroofd heeft! Weet gij dan niet, dat God het nodige niet onthoudt, maar dat Hij een tijd en een wijze van geven heeft en hebben moet, omdat Hij nooit Een zijner volmaaktheden afzonderlijk, maar al zijn volmaaktheden op eens wil verheerlijken, en dat Hij u, Hem terzijde enkel die wegen doet bewandelen, die daartoe leiden?

11:13. DE KLACHT VAN MOZES.
Van waar zou ik het vlees hebben, om al dit volk te geven? want zij wenen tegen mij, zeggende: Geef ons vlees, dat wij eten! Ik alleen kan al dat volk niet dragen,' want het is mij te zwaar! Mozes klaagt dus ook, maar het is als in de binnenkamer voor God, en ofschoon hij het eens is met God tegen Israël, stelt hij zich nochtans in de bres voor zijn volk tegen God.. Mensen zo als Mozes, vullen datgene aan, wat aan het volk ontbreekt. Hoe lager Israël ging staan, te hoger stond Mozes.

11:16. DE MEDEDELING DES GEESTES.

En de Heere zeide tot Mozes: Verzamel mij zeventig mannen uit de oudsten van Israël, welke gij weet, dat zij de oudsten des volks en deszelfs ambtlieden zijn, en gij zult hen brengen voor de tent der samenkomst, en zij zullen zich daar bij u stellen. Zo zal Ik afkomen, en met u aldaar spreken, en van de geest, die op u is, zal Ik afzonderen, en op hen leggen, en zij zullen met u de last van dit volk dragen, opdat gij die alleen niet draagt. Treffend, niet waar, het volk vraagt om vlees, en God geeft zijn Geest. Ook hier handhaaft God zijn regel: 'Eerst het koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid, en dan het overige als toewerpsel. God gaf zijn Geest niet onmiddellijk, maar middellijk, door Mozes heen. Hoe wijs! Hiermee was de ondergeschiktheid van de oudsten aan Mozes vastgesteld. Hadden zij als Mozes onmiddellijk de Geest van God ontvangen, zij waren zo vele Mozessen geweest. Er was buitendien zulk een rangstrijd in Israël over de voorkeur van Levi, en over de voorkeur van Mozes, zelfs in de familie van Mozes, hoe zou het dan gegaan zijn, wanneer zeventig mannen, onafhankelijk van Mozes, door God tot overheden waren gesteld? Maar nu waren zij van zelf onder Mozes. Doch verminderde daardoor niet de Geest, die op Mozes was? Nee, de Geest van God heeft die eigenaardigheid, dat Hij door mededeling niet vermindert, maar vermeerdert. Het is reeds zo met de menselijke begaafdheden. Wie zijn gaven meedeelt, ontvangt ze vermenigvuldigd terug. Doch vooral is het zo met de Heilige Geest. Deze is niet alleen een fontein, maar een wel, die hoe meer water hij uitgeeft, hoe meer water hij aanvoert, en het water niet in zich houdt, maar van zich doet uitspringen en mededeelt. Daarom is de mededeling van Gods Geest door een gelovige aan de andere een gewone zaak in het koninkrijk Gods. Ook Eliza ontving van de Geest van Elia. Doch alles is een schaduwbeeld van Christus en van de uitstorting des Geestes van Christus op de zijnen. Ik zeg een schaduwbeeld, want in het Oude Testament heeft alles een lichten schaduwzijde even als de maan. De maan toont ons altijd dezelfde zijde als verlicht; de andere zijde is voor ons altijd donker. Maar in Christus, onder het Nieuwe Testament, is alles enkel licht voor ons, en wandelen wij als onder een altijd schijnende zon. Ik zeg in Christus,. want buiten Christus is er niets dan eeuwige nacht. Maar in Christus geeft God ook ons de Heilige Geest. God geeft ons de Heilige Geest niet onmiddellijk, maar door de Zoon heen. Wij als leden zijns lichaams, ontvangen van de zegen, die op zijn hoofd is; wij ontvangen ons deel en onze mate uit de God-menselijke Geest zonder mate. Daarom zei Johannes voor' s Heilands dood: De Geest was er nog niet. Als wij dit thans zeiden, het zou ketterij zijn; doch toen was de God-menselijke Geest er nog niet; deze kon niet afdalen door Christus heen op de zijnen, alvorens Christus uit de doden opgestaan en ten hemel gevaren was.

11:26. ELDAD EN MEDAD.

Toen liep een jongen heen, en boodschapte aan Mozes, en zeide: Eldad en Medad profeteren in het leger. En Jozua, de zoon van Nun, de dienaar van Mozes, Een van zijn uitgelezen jongelingen, antwoordde en zeide:'Mijn heer Mozes! verbied hun!' Doch Mozes zeide tot hem: Zijt gij voor mij ijverende! Och, of al het volk des Heeren profeten waren, dat de Heere zijn Geest over hen gave! Welk een grootmoedig, koninklijk ruim hart moet het geweest zijn, waaruit dat woord komen kon! Reeds in het Oude Testament werd dus die bekrompenheid van geest bestraft, welke voor Gods Geest een kring wil aanwijzen, binnen welke Hij werkt, en buiten welke Hij geen kracht heeft; alsof zij, die niet tot ons gezelschapje behoren, niet even goed de Geest van God konden ontvangen als wij! En wat nu hier gebeurde, gebeurde ook onder het Nieuwe Testament. De discipelen des Heeren wilden dat zij, die in Jezus naam wonderen deden, en niet als de discipelen tot Jezus gezelschap behoorden, bestraft zouden worden; doch Jezus bestrafte de aanklagers, zo als Mozes ook deed. O, hoe dikwijls brengt ons zulk een jongetje, als waarvan Mozes spreekt, de aangenaamste of belangrijkste tijding in huis van hetgeen er op straat gaande is! De mens hunkert gewoonlijk naar iets nieuws te horen boodschappen, en dat was ook hier het geval. Nauwelijks hoort Jozua de boodschap of, ingenomen als hij met Mozes was, meende hij, dat Mozes het alleen zijn moest, en doen moest. Verkeerd! Laat ruimte voor allen, en vooral voor de werkingen van Gods Geest, die veelal in het verborgene meer gaven uitdeelt dan in het openbaar, en meer bekwaamheid aan onbekende lieden, dan aan mannen van naam. Dit neemt echter niet weg, dat men de bedieningen en verordeningen Gods niet moet verachten of minachten. Velen zeggen: 'Wij hebben onmiddellijk met God te doen!' Wij antwoorden: ja, maar toch zeker ook met de middelen, die God verordend heeft? God wil ook door anderen werken, en dat werk wil Hij evenzeer erkend hebben, als zijn onmiddellijk werk. Zoeken wij het dan ook niet in afgescheidenheid van bestaande instellingen. De eerste en beste afscheiding is die van ons zelven. Augustinus zei: Heere! doe mij mijzelf kennen, en ik zal U kennen.' Wij moeten onze eigenheid, onze ikheid aan Jezus overgeven, en het geheiligd van Hem terug ontvangen, ja wij moeten ons leven doorbrengen in het haten onzer oude natuur en het aankweken onzer nieuwe natuur, zeggende met Paulus: Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij. Instellingen moeten er zijn, maar vrijheid moet er ook wezen. Er waren bij de Tabernakel zeventig van de oudsten tegenwoordig, en daar konden toch wel, naar ik meen twee op overschieten, om in hun tenten te profeteren. Doch keer de zaak eens om, en lees: 'Er kwamen twee bij de tabernakel, en zeventig bleven in hun tenten,' zou dat aldaar geen wanorde geweest zijn, en bij ons geen wanklank wezen? Doch nu was het juist anders om; want God is allereerst een God van orde en dan van vrijheid; want zonder orde ontbreekt aan alles de grondslag van duurzaamheid. Laat ons dus al de dingen Gods behoorlijk op hun plaats zetten, en alles zal goed uitkomen. Eldad en Medad profeteerden bij hun aanstelling; daarna niet meer. Het teken gaat voorbij, de zaak blijft. De wijding is slechts voor eens, het werk, de bediening is voor altijd. Het was hier het doel niet om enkel hymnen en psalmen en Goddelijke woorden uit te spreken, maar om Mozes te helpen in het dragen zijner lasten. Zo was het ook na het Pinksterfeest; toen gingen de vlammen allengs over tot bestendige warmte en gloed; trouwens een kolenvuur zonder vlam is het heetst en het duurzaamst. En nu, nog eens, in welk een tijd gaf God zijn Geest aan de oudsten van Israël? Toen alles in orde was, en effen toeging, toen allen in het geloof stonden? Neen, maar te midden van de murmurering des volks en de eis om het tegenovergestelde van de Geest, om vlees! Hoe wonderlijk zijn toch Gods wegen! Wanneer de zaken in orde schijnen, dan komt veelal plotseling Gods oordeel. Jeruzalem werd juist toen het Joodse volk in zijn hoogste bloei was, door de Romeinen belegerd en verwoest. Ook thans ontwikkelt zich de wereld altijd meer tot uitwendige bloei, en tot oordelen. De gehele wereld vormt zich tot Een waterweg, tot Een rijweg, tot Een stoomweg, en tot duizend heerlijkheden daarbij. Waartoe? Om er God mede te verheerlijken? Neen, maar om zich er zelf mede te verheerlijken; daarom haast zij zich zelf tot

haar oordeel. Uitwendige bloei vrijwaart niet voor Gods oordeel; uitwendig verval ontheft ons niet van Gods zegen. Het zij ons tot een troost bij het diep verval der kerk. Zo grof kunnen de ongelovigen het nooit maken, dat er geen plaats meer zou zijn voor de uitstorting van Gods Geest. Zie het hier; te midden van de grofste lust, de begeerte om zich met vlees te verzadigen, geeft God zijn Heilige Geest, en zij die die Geest ontvingen, waren in de grond niet beter dan de overigen. Och wachten wij ons toch van de dwaling, alsof sommige mensen van een beter leem zijn afgesneden, en dus van een beter en voortreffelijker natuur zijn dan de anderen. Neen, allen staan gelijk. Maar hoe ontvangen deze dan de Heilige Geest, en de anderen niet? Ja, het hoge woord moet er uit: ‘De verkiezing van voor de grondlegging der wereld,’ is het enige antwoord. Deze is bij God de grond van alles, maar bij ons moet zij de sluit-, de top-, de gevelsteen van het Godsgebouw zijn.

11:33. DE LUSTGRAVEN.

Dat vlees was nog tussen hun tanden, eer het gekauwd was, zo ontstak de toorn des Heeren tegen het volk en de Heere sloeg het volk met een grote plaag. Daarom heet men de naam derzelve plaats Kibrot-Thaäva (lustgraven), want daar begroeven zij het volk, dat belust was geweest. Als God ons onze vleselijke wil geeft, dan zijn wij verloren. Op het vlees eten der Israëlieten volgden de oordelen. Bidden wij daarom altijd: 'Niet onze maar uw wil geschiede!' Mozes had tot God gezegd: Zeshonderd duizend te voet is dit volk, in welks midden ik ben, en Gij hebt gezegd: Ik zal het vlees geven, en zij zullen een gehele maand vlees eten? Doch het antwoord luidt: Zou dan de hand des Heeren verkort zijn? Ziet, daarop moet ten slotte alles neerkomen. Doch wij zien hier tevens, dat wanneer God ons geeft wat wij willen, Hij het ons zo lang geeft, totdat wij er van walgen. Voorts hoe velen vielen er in de woestijn van degenen, die belust waren geweest! En later vielen er nog meer door hun ongeloof. Nochtans, er vielen ook in de woestijn, die wel voor het eeuwige leven behouden werden, maar toch in Kanaän niet mochten ingaan. Het is treffend, dat Mozes aan het hoofd van deze stond. Hij, die zoveel murmureringen had verdragen, moest de zonde dragen van zijn volk, ofschoon hij voor de eeuwigheid behouden werd. Een schitterend blijk voorzeker van Gods rechtvaardigheid en onpartijdigheid en van de waarheid, dat er bij God geen aanneming des persoons is, maar ook daarvan, dat zelfs een man als Mozes niet anders in de hemel komt, dan als een zondaar.

12:1. MIRJAM.

Mirjam nu sprak en Aaron tegen Mozes, ter oorzake der vrouw, der Cuschietische, die hij genomen had,. want hij had een Cuschietische ter vrouw genomen. En zij zeiden: Heeft dan de Heere maar alleen door Mozes gesproken? Heeft Hij ook niet door ons gesproken? En de Heere hoorde het,' doch de man Mozes was zeer zachtmoedig, meer dan alle mensen die op de aardbodem waren. Ja, Mozes was een edel, een voortreffelijk en belangrijk man. Herinneren wij ons nog eens kortelijk zijn leven. Het verdeelt zich, zo als wij vroeger zagen, in drie gelijke delen. De eerste veertig jaren waren die van grootheid, en was hij, een kind uit het Israël der dienstbaarheid en verdrukking, prins aan het hof van Farao een Hebreeër naar den bloede en met de melk ener Hebreinne, zijn moeder, gezoogd, en een Egyptenaar naar rang, stand en wijsheid. Daarom was hij dan ook, ofschoon in de hoogste kringen der Egyptenaren verkerende, met zijn hart bij zijn volk. De tweede veertig jaren waren die van stil zijn en wachten, en moest hij achter de schapen lopen, en zijn eigen moed en kracht verliezen; want Gods kracht werkt niet door onze sterke kant, maar door onze zwakke zijde. Zij komt niet door de hoge poort, maar door de kleine deur tot ons binnen. En de derde veertig jaren werd hij tot heirvoerder gesteld in Israël, en moest hij het volk van God besturen. Een heerlijke loopbaan voorzeker! Het ene tijdvak was voorbereiding tot het andere. God moet de wijsheid geven, en Hij geeft werkelijk de wijsheid, maar Hij wil ook het onderwijs. Hij wil dat men zaaie opdat zijn regen en zonneschijn daarop komen en vruchten voortbrengen kunnen, Ook de Heilige Geest wil iets hebben, waarop Hij werken kan. Wij maken in de Schrift reeds kennis met Mozes als kind in het biezen kistje. Hij was schoon van zijn geboorte af. God gaf reeds terstond een glans van heerlijkheid over hem. Alle schoonheid is niet zonder gevaar. Schoonheid van een volwassene is gevaarlijk, zowel voor die haar heeft, als voor die haar aanschouwt. Dat leerden wij reeds als kinderen uit van Alphen. Maar een schoon kind is een genot zonder gevaar. Daar kan men God zo geheel voor verheerlijken. ‘Een beeld van een kind! Een engel van een kind!’ Welke aangename woorden zijn dat, en welk een verrukkelijk gezicht is het, een menigte welgevormde kindertjes bij elkaar te zien! Mozes begon zijn leven met verdrukking, en droeg hiermee de gelijkenis van Christus. Terwijl zijn moeder de maanden telde, waarin het offer zou vallen. Ook hierin had hij gelijkenis met Christus; ook Herodes wilde Jezus doden. Het was en is hard, een kind te verliezen, maar nog veel meer zulk een buitengewoon schoon kind, gelijk Mozes was. De ouders verborgen het derhalve, maar welk een toestand veroorzaakte dit! De stem van het kindje mocht niet gehoord worden, en hoe licht huilt het pasgeboren kindje! Het kon ten laatste dan ook niet langer gehouden worden; het biezenkistje werd gemaakt, en het is hem een scheepje naar het paleis van Farao. Wonderlijk niet waar, dat hij, die het Egyptische heir deed verdrinken, zelf een behoudene uit het water wezen moest! Veertig jaren oud, komt de gedachte bij hem op, zijn broederen te verlossen. Hij was een groothartig man, een held, en het bloed verzaakt zijn gemeenschap nooit. Het was een goede gedachte, maar daarom nog niet van God. Hij nam een proef, of het volk in massa opstaan, en hem aan hun hoofd stellen wilde. Hij wilde, zo als wij in onze tijd zouden zeggen, een revolutie maken; maar God is hiermede niet gediend. Hij heeft andere wijzen van verlossing. De proef mislukt; Mozes vlucht, toont zich andermaal een heldhaftig bevrijder van verdrukten en van enige weerloze maagden, en huwt een van haar. Veertig j aren daarna roept God hem van achter de schapen, gelijk Hij later David deed, en stelt hem tot een herder zijns volks. Welk een man, en welk een levensgeschiedenis! zij zijn beide groot. Zeker verdwijnen mannen als Mozes en Elia bij Jezus, maar niet bij de Evangelisten en Apostelen. Mozes werd bij uitnemendheid genoemd de dienstknecht des Heeren. De Heere was ook een dienstknecht Gods, maar in vrijwilligheid, als Zoon, gehoorzamende als een knecht in het huis zijns Vaders. Mozes en al de andere heilige mannen waren enkel dienstknechten. Van Mozes wordt bijzonder getuigd, dat hij getrouw was in Gods Huis. Hebr. 3:2. Zeer treurig en boos was daarom de twist van Aaron en Mirjam tegen Mozes. Aaron was echter blijkbaar alleen het werktuig van Mirjam, want Aaron was over het geheel genomen een zwak man. Ook

aan hem werd bewaarheid, dat de zwakste delen des lichaams het meest versierd worden. Wat fraaie klederen had Aaron aan, en welk een uitnemende hemelsblauwen tulband op het hoofd! Mozes had niets van dat alles, maar hij was daarentegen een man van een krachtig karakter. Ook bij de oprichting van het gouden kalf was Aaron in zwakheid een werktuig geweest van het volk, ja hij verontschuldigde zich daarmede, dat hij het volk niet had kunnen wederstaan. Hij werd dan ook toen niet rechtstreeks gestraft, maar het volk, en hier Mirjam alleen. Mirjam was een vrouw van een krachtig karakter, en geleek in dat opzicht op haar broeder Mozes; zij was ook een profetes, en zij zong met de rinkelboom in de hand, na de redding uit de Rode zee, aan het hoofd der vrouwen en maagden des Heeren lof, als een vorstin onder de maagden. Doch nu verhief zij zich tegen haar broeder Mozes, en Aaron steunde haar. En wat was de reden? Aan de zaak zelf werd een schone schijn gegeven. Mozes, wiens eerste vrouw gestorven was, hertrouwde met een Cuschietische vrouw, een Heidin, en het was zo, doch het was geen verboden huwelijk. De Midianieten en Cuschieten behoorden niet tot de volken, met welke de kinderen Israëls zich niet mochten vermaagschappen. Deut. 7 : 1-3. Doch het was maar een voorgeven, dat het huwelijk van Mozes haar mishaagde, omdat het een Heidense vrouw was. Mirjam was na het overlijden van Zippora de eerste vrouw geweest in de heilige kring, en nu, door dit tweede huwelijk was haar invloed gefnuikt, en zij op de achtergrond gesteld. Al had Mozes een Hebreinne genomen, het zou toch hetzelfde geweest zijn. Had Mirjam een betere Hebreeuwse vrouw voor Mozes geweten, waarom er hem dan niet vroeger oplettend op gemaakt? Doch als gelovige mensen tegen elkander boos zijn, dan geeft men aan alles een vrome schijn en een godsdienstige tint. Maar nu was de samenspanning van Aaron en Mirjam tegen Mozes al zeer boos. Waren zij niet door zijn heerlijkheid in heerlijkheid? En had Mozes, ofschoon koning in Jeschurun, ook maar het aller geringste voor zich bedongen? Onder zijn zonen was er geen enkele, die een ambt bekleedde. Ook later vinden wij geen enkele uit zijn kinderen als uitstekende in rang en waardigheid genoemd. Allen waren met de overige gewone Levieten gelijk gesteld, en droegen de vaten des tabernakels, terwijl Aaron en zijn zonen hogepriesters en priesters waren in geslachten. De nakomelingen van Mozes, wie kent ze? en de nakomelingen van Aaron zijn de Cohens tot op deze dag. Welk een bewijs voor de waarheid der zaak! Mozes heeft zichzelf dus niet bevoordeeld. Hij zelf was, na zijn ambtelijke verrichtingen, niets dan een gewoon Leviet. Aaron daarentegen, ofschoon in gaven zo laag beneden Mozes staande, werd boven hem gesteld in waardigheid. Mozes schitterde alleen door zijn persoonlijkheid; Aaron door zijn bediening en luisterrijk nageslacht. Het is zonder voorbeeld onder de volken dat een priestergeslacht vijf tienhonderd j aren lang hogepriesters heeft opgeleverd. Mozes had geen onaangenaamheden met vreemden. De Egyptenaars, de Midianieten en andere omliggende volken hadden ontzag voor hem. Doch waar moet het leed niet al vandaan komen! Het kwam tot Mozes van zijn eigen volk. Mozes had er veel verdriet van, doch zijn huiselijk geluk was hem lange tijd een verzachting voor zijn leed. Christus behoefde zulk een tegemoetkoming niet. Hij was Een met de Vader, maar Mozes was een mens van gelijke beweging als wij, en zocht dus in de huiselijke kring, wat hij daarbuiten niet vond: rust en vrede. Doch nu werd ook zijn huiselijke vrede verstoord, en wel door zijn eigen broeder en zuster. Zij twistten met hem over zijn huwelijk zeggende: Heeft dan de Heere maar alleen door Mozes gesproken? Heeft Hij ook niet door ons gesproken? met andere woorden: zijn wij niet even goed als hij? Ziet, daar komt het ik in het spel, en het ik, zeggen de Turken, is van de duivel. Dit is zeker, waar ons ik in drift komt, daar komt de lelijke rups voor de dag, die afzichtelijke kruiper, van wie ieder te vies is om hem aan te raken. Wat raad? Rups te blijven, kan, mag niet; zich zelf tot een kapel maken, kan ook niet. Dus, tot Jezus! Hij kan helpen. En de Heere hoorde het. De Heere trok het zich aan, juist omdat Mozes zweeg. Mozes bracht deze zaak niet voor de Heere, zeggende ‘zie, wat ongelijk doen zij mij !’ Ook sprak hij tot zijn broeder en zuster geen enkel woord tot zijn verdediging, of tot hun vernedering bij zoveel zelfverheffing. Neen, hij die gewenst had, dat al het volk des Heeren profeten mochten zijn, kon

het ook dulden, dat Aaron en Mirjam zeiden: ook door ons heeft de Heere gesproken. Hij zweeg, maar de Heere hoorde het, en trok zich de woorden aan, die voor Mozes zo beledigend waren. Daarom moeten ook wij nooit wraak koesteren in ons hart, want zolang wij ons willen wreken, wreekt God ons niet. En als God ons wraak verschaft dan moeten wij niet willen, dat Hij het doet, dan moeten wij er tegen strijden en het zoeken af te bidden, gelijk ook Mozes deed. En welk een schone lofspraak verwierf hier Mozes met zijn zwijgen! Er wordt van hem gezegd, (zeker door de pen van Jozua): De man Mozes was zeer zachtmoedig, meer dan alle mensen, die op de aardbodem waren, of zo als wij zouden zeggen: 'zachtmoediger mens dan hij bestond er niet!' En toch, zijn drift kostte hem de ingang in Kanaän, opdat de zonde ook in Mozes openbaar werd, en Christus de zachtmoedige boven allen bleek te zijn. Ja, Christus is de som, de optelling van alle heiligen, met aftrekking van zonde, en bijvoeging van Godheid. Ook moest Mozes in geen andere betrekking staan dan tot de Wet. Deze brengt tot, niet in Kanaän. Nochtans ontving Mozes meer van Kanaän, dan hem er van ontzegd werd. Immers hij mocht met Elia naast Christus staan in heerlijkheid op Thabor. Elia was als de bliksem bij het onweer, ook een groot man, maar wij zien in Mozes de meerderheid, die de kalmte altijd heeft boven de drift. Doch ieder heeft zo zijn woestijntijd. Geheel Israël had zulk een tijd. En is het niet treffend, dat Israël, zolang Mozes bij hen was in de woestijn, geen heerlijkheid had? Al de heerlijkheid scheen toen alleen in Mozes te zijn, doch toen hij van hen was heengegaan, kwam Israël tot heerlijkheid. Zo komt ook onder ons datgene, waartoe God ons gesteld heeft, dikwijls eerst dan tot bloei, wanneer wij zijn heengegaan. Mozes was een zachtmoedig man. Een volk van zesmaal honderd duizend mensen drukte op hem. Het was een loodzwaar gewicht, en hij droeg het met het grootste geduld van de wereld. Dat geduld had hij in een veertigjarige oefening als schaapherder geleerd, want bij geen werk ter wereld is meer geduld nodig dan bij het weiden van schapen. Doch omdat Mozes nu zulk een zachtmoedig man was, deed God juist door hem zijn oordelen over Egypte uitvoeren. Meent gij dan ook, dat Mozes de Egyptenaren haatte? Volstrekt niet, hij geeft er ook niet het minste blijk van, ofschoon hij hun goddeloosheden ten strengste moest veroordelen. Met de grootste kalmte voerde hij enkel Gods oordelen over hen uit, en daarom wees hij met zijn staf even rustig over de wateren toen hij ze deed toestromen over de Egyptenaren, als toen hij ze deed wegstromen voor Israël. Neen, geen driftige oplopende mensen mogen Gods oordeel uitvoeren, want deze brengen er van het hunne in, en het moet zuiver de zaak des Heeren zijn. Daarom zal ook eenmaal juist het Lam toornen. De zachtmoedigste van alle zachtmoedigen zal eenmaal het oordeel houden over geheel de wereld. Doch daarmee zal dan ook het oordeel te vreselijker zijn. De driftige is niet het meest te vrezen, dat is maar een strovuur, maar als de anders zachtmoedige mens begint te toornen, dan is de uitbarsting vreselijk. Zeker, driftig te worden is zonde, en ongelukkig de mens, die er zich een eer in stelt recht driftig te kunnen zijn, maar drift te maken is nog erger zonde, en er zijn mensen die deze kunst meesterlijk verstaan, en anderen weten te tergen, tot zolang dat zij in drift losbreken. Wacht u voor zulke tergingen. Kinderen, verwekt uw ouders niet tot toorn! Dienstboden, doet het uw heren en vrouwen niet! Laat ons het gemoedsbestaan hebben van Mozes, die op alles zweeg, en alles verdroeg, en niet het gemoedsbestaan van Israël, dat altijd tegensprak en onophoudelijk murmureerde en ontevreden was. Door geweld krijgen wij niets gedaan dat goed is en stand houdt, door zachtheid moeten wij het zoeken te verkrijgen, en het anders laten varen. En door zachtheid verkrijgen wij werkelijk veel. Brakel, die veel minder krachtig is in de leer der heiligmaking dan in die der rechtvaardigmaking, geeft een middel op om zachtmoedigheid te leren. Men moet, zegt hij, veel met zachtmoedigen omgaan. Het is dwaasheid! Hoe kan men dit? Men is in de wereld, en daar is de strijd, en in die strijd moet men geoefend worden. Nochtans raadt Salomo met hoge wijsheid, om de oplopende niet tot metgezel te nemen in de woorden: vergezelschap u niet met een gram moedige, en ga niet om met een zeer grimmig man,' opdat gij zijn paden niet leert, en een strik over uw ziel haalt!

Spreuken 22:24-25. Want niets is aanstekelijker dan oplopendheid, omdat het een vertoning is van macht en ontzag; maar het is ook niet meer dan een vertoning.

12:10. MIRJAM’S STRAF.

Zo ontstak des Heeren toorn tegen hen, en Hij ging weg, en de wolk week van boven de tent, en ziet Mirjam was melaats, wit als de sneeuw. Welk een treffende zaak! Vooraf had de Heere een uitnemend getuigenis afgelegd van Mozes, want de Heere vergeet de dienst zijner dienstknechten niet, al worden zij ook zelfs door de naaste betrekkingen vergeten; neen, de heerlijkheid, die eenmaal op Abraham, Isaak, Jacob, Mozes rustte, rust nog op hen. Wij denken niet aan het groen, aan de bloesems, aan de vruchten van verleden jaar, maar God vergeet niets. Daarom had God aan Aaron en Mirjam een ernstige bestraffing gegeven, en toen, in toorn ontstekende, ging de Heere heen; indien Hij niet ware heengegaan, zij zouden verteerd zijn geworden. Doch nauwelijks week de wolk boven de tent, of ziet, daar openbaart zich de uitwerking van 's Heeren toorn. Mirjam is melaats. De melaatsheid is het volkomenste beeld der zonde. Zij bedekt de mens van het hoofd tot de voetzolen. Zij zondert de mens af van al het gezonde, en geeft hem, nog levend over aan de verderving; zo doet ook de zonde. Welk een straf, en welk een smaad, en dat voor de eerste, de aanzienlijkste, de geeerbiedigste vrouw in Israël!

12:11. AARON'S SCHULDBELIJDENIS.

En Aaron zag Mirjam aan, en ziet zij was melaats. Daarom zeide Aaron tot Mozes: Och mijnheer! Leg toch niet op ons de zonde, waarmede wij zottelijk gedaan, en waarmede wij gezondigd hebben. Laat zij toch niet zijn als een dode, van wiens vlees, als hij uit zijn moeders lichaam uitgaat, de helft wel verteerd is. Aaron valt in de schuld. Hij noemt zijn broeder zijn heer. Hij verootmoedigt zich. Ziet, een hogepriester met zonde! Wij hebben een Hogepriester, die heilig, onnozel, onbesmet, afgescheiden van de zondaren is. Aaron valt in de schuld. Hoe weinig wordt dit gedaan! Ik ken iemand, die het nooit ondervond, dat een ander, die hem griefde, de hand tot hem uitstak, en rondweg zei: 'Ik heb u beledigd, vergeef het mij!' En dat willen wij toch zo gaarne, en dat staat toch de belediger zo mooi, en dat is toch zo alleen het recht verzoenende en volkomen vereffenende tussen mens en mens, tussen broeder en broeder. Geen valse schaamte of hoogmoed moet ons hiervan terughouden. Wij hebben zottelijk gedaan, zegt Aaron. Hij moet zelf erkennen: 'Ik ben een gek geweest, dat ik mij tot zo iets heb laten verleiden.' De Schrift noemt de goddelozen zotten. Een lelijke naam, vooral voor grote verstanden, die met hun geleerdheid hun verkeerdheid schijnen te willen goed maken. Maar God gebruikt juist zulk een verachtelijk woord voor zulke hoogwijze lieden, die geen onderwijs van Hem menen nodig te hebben, maar zich te verstandig achten, om zich niet hun eigen weg te banen en die te bewandelen. God noemt ze zotten, en inderdaad de zonde is dwaasheid, en de dwaasheid is zonde. Wie zondigt, die zit het verstand niet op de rechte plaats. Doch ook voor de gelovigen is hier een les. Aaron was een gelovig man, en toch handelde hij zottelijk. En hoe dikwijls zijn ook wij wijzen in het een, en dwazen in het ander! In elk geval zijn wij doorgaans zo onwetend in het een, als verstandig in het ander. Het een En het ander strekte ons tot verootmoediging, en behoede ons voor waanwijsheid!

12:13. MOZES VOORBEDE.

Mozes dan riep tot de Heere, zeggen de: O God, heel haar toch! En de Heere zeide tot Mozes: Zo haar vader smadelijk in haar aangezicht gespogen had, zou zij niet zeven dagen beschaamd zijn? Laat haar zeven dagen buiten het leger gesloten en daarna aangenomen worden. Toen Aaron Mozes voorspraak inriep, verhief deze niet, zoals wij zo dikwijls doen, een dreigende vinger, die de belediger zeggen moet: 'Ziet gij nu wel, wat gij gedaan hebt?' maar die vrij wat beter tot onszelf gekeerd ware. Neen, die opgeheven dreigende vinger werd bij Mozes niet gezien, maar wel zijn opgeheven, biddend hart. En hij bad zo kort en zo schoon (in het Hebreeuws is het nog korter en nog schoner): O God! genees haar toch! En God veranderde de onbepaalde straf in een bepaalde. 'Zeven dagen, een volle week uit, moest zij haar smaadheid dragen,' Zo zij haar vader iets onbehoorlijks gezegd had, waardoor hij haar smadelijk in het aangezicht had gespogen, zij zou er zich zeven dagen lang voor verborgen hebben. Welnu, haar misdaad jegens Mozes was ook geweest als die van een oneerbiedige dochter jegens haar vader of haar moeder. Dat zij dan ook nu straf voor haar onbetamelijk gedrag onderga, en daarna weder aangenomen worde! Zo kastijdt God wel, maar Hij vergeeft ook weer. Het is ons gebrek, te menen, dat God ons niet heeft vergeven, omdat Hij ons kastijdt. Neen, wie gekastijd wordt, die wordt ook vergeven, tenzij hij de kastijding achter de rug werpt. Ook wanneer wij onze kinderen gekastijd hebben, en zij zich niet verzetten, vergeven wij hun van ganser harte hun overtredingen. Mirjam zou later zalig ontslapen, doch nu moest zij zeven dagen als onrein buiten het leger gesloten worden, en geheel alleen op een afgezonderde plaats in de woestijn zijn. Nog eens, welk een straf voor zulk een vrouw in Israël! Dat zich dan niemand verheffe op geestelijke voorrechten, of wane dat God hem om die voorrechten sparen zal, ofschoon hij dwaasheden doet; neen, God zal er hem te gevoeliger om straffen, maar hem daarna ook weer zijn dwaasheid en zonde volkomen vergeven.

21:5. HET ZEER LICHTE BROOD.

En het volk sprak tegen God en tegen Mozes: Waarom hebt gijlieden ons doen optrekken uit Egypte, opdat wij sterven zouden in deze woestijn? Want hier is geen brood, ook geen water, en onze ziel walgt over dit zeer lichte brood. Er is een zekere tegenzin in het leven, vooral bij mensen, die niet veel moeten arbeiden. Die tegenzin ontstaat door de eentonigheid en haar gevolg, de verveling. De moeite, de inspanning geeft het zout aan de spijs, de smaak aan het brood, en aan het leven. God had het de kinderen Israëls zo licht en geriefelijk mogelijk gemaakt, door hun het dagelijks brood te geven zonder arbeid, omdat er in de woestijn geen arbeid, althans geen arbeid om brood, geen landbouw plaats kon vinden. Doch juist daarom verveelde het hun; het was hun, ook in een zedelijke zin, een zeer licht brood. Het is evenzo met het leven zelf. Soms is het ons te zwaar, maar ook soms te licht. Wij moeten grote waarde hechten aan het leven, en toch altijd bereid zijn het over te geven, wanneer het door de enige eigenaar, God, van ons gevraagd wordt. Dit geeft levenslust en zielenrust. Men heeft opgemerkt, dat juist de werkzaamste mensen, die door hun arbeid het meest aan het leven gehecht zijn, het meest bereid waren om te sterven, als het hun tijd was. In ieder geval, wij moeten zowel leren leven, als leren sterven. Wij moeten tegelijk een heilige belangstelling in, en een heilige onverschilligheid voor het leven hebben. Wij moeten leven om des Heeren wil, en zo lang als de Heere het wil. Hoe kunnen wij dit leren? Het geloof kan het ons leren, het geloof dat wij om niet ontvangen, en door hetwelk wij alles kunnen verkrijgen.

21:6. DE KOPEREN SLANG.

Toen zond de Heere vurige slangen onder het volk, die beten het volk,. en er stierf veel volks van Israël. Daarom kwam het volk tot Mozes en zeide: Wij hebben gezondigd, omdat wij tegen de Heere en tegen u gesproken hebben. Bid de Heere, dat Hij deze slangen van ons wegneme. Toen bad Mozes voor het volk. En de Heere zeide tot Mozes: Maak u een vurige slang, en stel ze op een stang, en het zal geschieden, dat al wie gebeten is, als hij haar aanziet, zo zal hij leven. En Mozes maakte een koperen slang, en stelde ze op een stang, en het geschiedde als een slang iemand beet, zo zag hij de koperen slang aan en bleef levend. De slangen beten, en haar beet was dodelijk. Zij vertegenwoordigen de eerste slang, die de eerste mensen een dodelijke beet toebracht. Zulk een straf hadden de kinderen Israëls op hun murmurering niet verwacht, en nu . baden zij Mozes, dat hij voor hen bidden wilde, en daarmee zou dan naar hun mening de straf opgeheven worden, en deze zaak afgedaan zijn. Dat was zo de denkwijze van Israël in de woestijn. En velen onder ons zijn nog heden niet verder gevorderd dan zij. Doch zo ging het niet. Er moest nog een andere Middelaar dan Mozes zijn tussen God en het volk; een slang, en toch geen slang, want het was een slang zonder slangebloem, zonder slangenvenijn, zonder slangenziel, het was een koperen slang, welke geen andere overeenkomst had met de wezenlijke slang dan de gelijkenis. Zij wees rechtstreeks heen naar Christus, die in eigen persoon Nicodemus naar dit schaduwbeeld van Hemzelf terugwees. De Messias was onder Israël bekend als het lam, het Paaslammetje, maar ook als de bok, en nu hier als de slang. Treffend, nietwaar? dat de Heilige Israëls onder zulke beelden wordt voorgesteld. Wat mens zou zo iets ooit in zijn hart hebben durven nemen? Alleen de Heilige Geest kon het doen, want Christus schaamt zich voor onze zonden geen vernedering, hoe verregaand ook. Hij wil als de drager onzer zonden ook de lelijkste namen dragen. Wij willen ons altijd schoner maken dan wij zijn, maar Christus bedekt zijn schoonheid onder de verachtelijkste gedaante, zelfs onder die van een slang. Christus, en die gekruist, Christus, tot zonde gemaakt, Christus, een vloek geworden, is dan ook alleen de ware Christus. Een andere Christus is een valse Christus, en de aanschouwing van zulk een geneest ons van onze dodelijke. zielenwond, van onze zonde niet. Christus zelf zei het dan ook tot Nicodemus in de woorden: Gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzo moet ook de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. De Heere gebruikte meermalen het woord verhoogd, als aanduiding van de wijze waarop Hij sterven zou. Het is een offerwoord. Het wordt gebruikt voor de opheffing van het offer naar de hemel, of de aanbieding er van aan God, alvorens het op het altaar verteerd wordt. Nu had alleen een gekruisigde, bij de smadelijke dood die hij onderging, dit eigenaardige in zijn straf, dat hij boven al het volk werd opgeheven, met de bedoeling, om zijn smaad te vermeerderen dewijl de gekruiste beschouwd werd als de aarde en de hemel even onwaardig te zijn. Doch het lijden en sterven van Jezus heeft twee zijden; want al de uitwendige smaad, die Hij leed, was innerlijk voor Hem de hoogste eer, omdat Hij niet als zondaar, maar als zondenverzoener, als offer voor de zonde leed en stierf. Tevens volgt hieruit, dat zijn wijze van sterven de kenmerken ener offerande in zich dragen moet. Het verhogen aan het kruis is Een dezer kenmerken. Christus werd op het kruis als het waarachtig offer God aangeboden. Zo verenigt dan het kruis van Christus de grote tegenstrijdigheden: de allerdiepste smaad en de allerhoogste eer. Christus dood is tegelijk zijn vernedering en zijn verhoging. Hier is het verstand van God! De vereniging van de oorzaak der kwaal en haar genezing in Een voorwerp, zodat een slang de kwaal, en wederom een slang de genezing aanbrengt, is door geen menselijk verstand uit te vinden. Zulke dingen kunnen mensen slechts nadenken, niet uitdenken. Wat de kinderen Israëls betreft, bij vele kwade voorbeelden geven zij ook wel eens een goed voorbeeld. Zij murmureren wel, maar zij zeggen ook: wij hebben gezondigd en zij wenden zich terstond tot hun middelaar Mozes, om voor hen om ontheffing van straf te bidden; en toen nu God hun zulk een tegenstrijdig middel van genezing, als het aanzien van een koperen slang is, voorschreef, maakten zij geen de minste

bedenking, maar zij geloofden, gehoorzaamden en werden behouden. Hoe beschamen deze Israëlieten der woestijn de hoogbeschaafde lieden onder ons, die het voor een tegenstrijdigheid houden en het daarom niet willen geloven wanneer God zegt, dat het bloed van zijn Zoon de bloedvlekken onzer ziel wegneemt, zijn onschuld onze schuld bedekt, en dat de Rechtvaardige geleden heeft voor ons onrechtvaardigen. En waarom geloven zij deze tegenstrijdigheden niet, ofschoon God ze verkondigt, en geloofden de Israëlieten der woestijn ze wel? Om de eenvoudige reden, dat die Israëlieten zich dodelijk gewonnen de ongelovigen onder ons zich volkomen gezond gevoelen. Als men zijn zonde kent, dan kent men ook Christus als de enige, waarachtige verzoening der zonde; maar wie zijn zonde niet kent, die speelt met haar, tot zo lang hij zijn leven en zijn zaligheid verspeeld heeft. Mocht ieder met zijn zonde bekend, gelovig en behouden worden. De gewonde, de stervende Israëlieten moesten geloven, wilden zij behouden worden. Zij moesten geloven, dat zij niet konden genezen worden, tenzij zij de koperen slang aanzagen. Die het deden werden genezen, die het niet deden stierven. O het is God zo welbehaaglijk, dat wij geloof oefenen. De werken zijn voor onze naasten en voor onszelf, maar niet voor God. God neemt geen geschenken aan; wij kunnen God niet overtreffen in grootmoedigheid. God moet het laatste woord en de eer hebben. Het is daarom een liefelijk gezicht voor de engelen, een mens te zien, die het goede doet niet om loon, maar uit dankbaarheid daarvoor, dat hij verlost is, en die daarom zijn goede werken volstrekt niet in rekening wil gebracht hebben bij God, maar ze van die rekening eindeloos ver afhoudt, ofschoon God ze toch beloont, want Hij kan niets onbeloond laten. Een zuster, die zich aan een werk, dat veel zelfverloochening vereiste, belangeloos gewijd had, kwam bij zekere gelegenheid aan het hof. Beleefd, zo als altijd aan zulk een plaats, vroeg men haar: zijt gij een van die, welke zonder de werken zalig willen worden? Zij antwoordde eenvoudig ‚ja!' Doch wij zouden hierop kunnen antwoorden 'neen!' Want de goede werken volgen de gelovigen. Men moet het aan degenen, die in de Heere ontslapen, kunnen zien, dat hun goede werken hen volgen, en dat ziet men dan ook duidelijk genoeg, doch zijzelf kunnen en mogen dat niet zien.

DEUTERONOMIUM.

8:1. HET GEDURIG DENKEN AAN DE HEERE.

Gij zult gedenken de Heere uw God, dat Hij het is, die u kracht geeft om vermogen te verkrijgen, opdat Hij zijn verbond bevestige, dat Hij aan uw vaderen gezworen heeft, gelijk het te dezen dage is. Het boek Deuteronomium bevat de uitlegging der Wet, en is zo geestelijk, dat het als het ware de overgang uitmaakt van de berg Sinaï tot de berg, op welke de Heere de bergpredikatie hield. Wij zeiden het reeds: in het Oude Testament gaat de tijdelijke zegen voorop, en de geestelijke zegeningen volgen. Christus keert de orde om, en stelt het koninkrijk Gods op de voorgrond. En is dat ook niet overeenkomstig de aard der bedelingen? Alvorens Christus, welke is de hemelse gave, uit de hemel kwam, moesten de mensen er door uitwendige gaven oplettend op gemaakt, en er op voorbereid worden; maar toen Christus en in Hem het hoogste, hemelse en eeuwige in zijn volheid en kracht gekomen was, moest Christus en het zijne ook voortaan noodzakelijk het eerste zijn. Daarom moeten wij ook, alvorens te bidden om ons dagelijks brood, bidden: Uw naam worde geheiligd, uw koninkrijk kome, uw wil geschiede! Wij moeten dus niet allereerst vragen naar tijdelijke bloei en maatschappelijke welvaart, maar of het de kerk welgaat, of het onderwijs van God zuiver teruggegeven wordt, en of de liefde tot de waarheid de leden der gemeente onderling en aan de Heere verbindt? Dit is het voornaamste. Alle tijdelijke zegeningen vloeien daaruit vanzelf voort. Zie het aan ons vaderland. Eerst werd het door het bloed der martelaren gedrenkt. Ja, het werd bij de planting van het Woord Gods in zijn grond, vreselijk geteisterd, maar daarna verhief God het tot rijkdom, welvaart en eer, en de voortreffelijke Herenen Keizersgrachten van onze stad, die de verwondering van de vreemdeling opwekken, zijn gebouwdjuist in de tijd, toen wij in oorlog waren met de machtigste monarch der aarde, en alle middelen en krachten moesten worden aangewend om zich tegenover hem staande te houden. God vermaant Israël om gedurig te gedenken aan de weldaden van Hem verkregen, want de dankbaarheid is een voor de Heere liefelijke en voor de mens zelf gelukkige gemoedsstemming. In ons teksthoofdstuk telt God aan zijn volk enige van de ontelbare weldaden op, die Hij hun gedurende de lange woestijnreis bewezen had. En het optellen is zulk een vruchtbare manier van rekenen! Als men vele kleine getallen, hetzij van ontvangst of uitgaaf, zo maar eenvoudig onder elkander plaatst, en men telt ze dan op, dan staan wij dikwijls verwonderd, dat zij zulk een grote som uitmaken. Zo moeten wij ook met onze ontvangsten van God te werk gaan. Wij moeten de ontvangen weldaden, hoe klein ook, onder elkander plaatsen en ze dan optellen; dan zal er zeker dankstof genoeg gevonden worden. De wereld zegt wel: ‘voorbij is voorbij; ontvangen weldaden is opgegeten brood.’ Niet alzo de Christen. Wat hij ontvangen heeft gedenkt hij dankbaar en is hem de waarborg van hetgeen hij ontvangen zal. Bij hem zijn de weldaden geen dode schuld (schuld zonder rente , en ook geen gedode (geamortiseerde) schuld, maar werkelijke schuld, die op de behoorlijke tijd en onophoudelijk goede renten geeft. Ziet ons land, ons kleine Nederland, maar door God groot gemaakt. De keizer van Rusland bezocht deze week Engeland en ons. Engeland en Rusland! welke machtige rijken noem ik daar! En toch is het kleine Nederland door God voor beide tot voedsterheer gesteld geworden. Tsaar Peter de grote heeft hier als timmerbaas de scheepsbouwkunst geleerd, en onze Prins Willem III heeft de grond gelegd van de bloei en welvaart van Engeland. Rusland en de keizer aller Russen, ja, welk een grootheid! De Schrift zegt van de machtigen: gij zijl goden. Doch zie, op zijn reis ijlt hem een bode achterna met de tijding: ‘Uw dochter ligt gevaarlijk krank aan de tering!’ En de keizer keert met spoed terug naar zijn huis. Ja, zegt God: Ik heb gezegd: gij zijl goden, maar gij zult sterven als ieder ander mens. ‘Zij zijn,’ zo als iemand treffend gezegd heeft, goden der aarde, goden van aarde.’ Maar dikwijls moeten wij ook iets loslaten naar de wil van God; en dat valt ons moeilijk. Het is alsof ons gezegd wordt dat glas, dat wij in de hand hebben, los te laten. Wij weten dat het alsdan vallen en breken zal; daarom kunnen wij er niet toe besluiten en aarzelen en toch, God beveelt:

‘laat het glas los!’ En als wij het dan ten laatste losgelaten hebben, dan zien wij dikwijls dat het niet valt, maar als in het luchtledige opstijgt. Wij moeten gedenken de Heere onze God dat Hij het is die kracht geeft, om vermogen te verkrijgen. Hoe dikwijls heeft God bij ons het lichaam van de Staat gered. Ook nog onlangs van een besloten kramp, die door God ontlating werd gegeven), en dat te midden van veel vijandschap. Doch wij gedenken heden in het bijzonder aan de grote verlossing, ons en geheel Europa geschonken door de verenigde mogendheden en door ons koninklijk stamhuis. God heeft het lot van Oranje altijd met de grote wereldgebeurtenissen verbonden. Het is door zijn beschikking, dat de Prins van Oranje in de beslissende veldslag bij Waterloo een belangrijk deel in de overwinning moest hebben, en dat. hij het met zijn bloed moest kopen. Ieder Nederlander, ieder Europeaan deelt in deze beslissende overwinning. Niemand kan zeggen: is zij wel gebeurd? Niemand kan de gevolgen er van ontkennen, of haar wegredeneren. Op dezelfde wijs is het gelegen met de beslissende veldslag der hel, met de beslissende overwinning op Golgotha over de satan, de zonde, de dood. Niemand kan zich buiten de verlossing, te Waterloo bevochten, stellen, dan die Napoleons partij trekt en Napoleons zijde kiest; want deze beschouwt die veldslag niet als een bevrijding of verlossing. Zo kan ook niemand zich buiten de verlossing, door Christus verworven, stellen, of hij gaat over tot zijn tegenpartij: de wereld, de zonde, de satan. Daarom is het zaligmakend geloof een gave Gods; maar zo eenvoudig in zijn uitwerking als ieder ander geloof, zodat het in zeker opzicht hetzelfde is, te geloven aan de verlossing te Waterloo en te geloven aan de verlossing op Golgotha. Ten opzichte van beide is de vraag dezelfde; deze: houdt gij ze voor waarachtig en wezenlijk? Zo ja, zij zijn de uwen; zo nee, gij staat er buiten.

18:1. DE BELOOFDE PROFEET.

Een profeet uit het midden van u, uit uw broederen, als mij, zal u de Heere uw God verwekken,. naar Hem zult gij horen. Naar alles wat gij van de Heere, uw God aan Horeb, ten dage der verzameling geëist hebt, zeggende: Ik zal niet voortvaren te horen de stem. Door de vrijwillige lening van honderd zeven en twintig miljoen gulden. des H eeren mijns Gods, en ditzelve grote vuur zal ik niet meer zien, dat ik niet sterve. Toen zeide de Heere tot mij: Het is goed wat zij gesproken hebben. Een profeet zal Ik hun verwekken uit het midden hunner broederen als u, en Ik zal mijn woorden in zijn mond geven, en Hij zal tot hen spreken alles wat Ik Hem gebieden zal. En het zal geschieden, de man, die niet zal horen naar mijn woorden, die Hij in mijn naam zal spreken, van die zal Ik het zoeken. In het verband, waarin deze profetie door Mozes gesteld wordt, komt zij voor in geen mindere zin, dan in die der menswording van God zelf. Immers God zegt hier tot Israël: ‘Nee, gij kunt die verschrikkingen niet verduren, maar Ik zal eenmaal tot u spreken zonder al die toestel, eenvoudig, van mond tot mond, gelijk een man spreekt met zijn vriend.’ Want Christus was niet bloot de woordvoerder Gods, maar het Woord Gods, dat is: Hij was niet de overbrenger van Gods Woord, maar het Woord zelf, de uitdrukking van Gods wezen, zodat al wat Hij deed en sprak, God deed en sprak; daarom kon Hij ook niet zeggen wat de profeten zeiden: zo spreekt de Heere! want Hij zelf was de Heere een profeet. Er waren drieërlei bedieningen in Israël. Die van koning, priester en profeet. Somtijds waren de koning en de profeet verenigd, doch nimmer de priester en koning, dan alleen in Melchizedek voor de Wet. Alle drie deze bedieningen waren echter verenigd in Christus. Zeker het denkbeeld bediening heeft iets drukkends. Waarom moet de ene mens over de andere regeren? Maar als wij daarbij bedenken: het is een instelling Gods, dan hebben wij er niet enkel vrede mee, maar dan is het ook goed. Verheugend wordt ons echter het denkbeeld, dat ten laatste alle macht alleen berust bij Christus, in wie de Godheid en de mensheid elkander ontmoeten. Een profeet als mij: dus waarachtig mens; ziedaar de gelijkheid. Doch Mozes was enkel mens, geen Godmens, ziedaar het verschil. Als mij. Mozes was een middelaar tussen God en mensen, beide scheidende door de wet; Christus was de Middelaar Gods en der mensen, beide verenigende door de genade.

21:1. DE OPGEHANGENE, GODE EEN VLOEK.

Voorts wanneer in iemand een zonde zal zijn, die het oordeel des doods waardig is, dat hij gedood zal worden, en gij hem aan het hout zult opgehangen hebben, zo zal zijn dood lichaam aan het hout niet overnachten,' maar gij zult het zeker ten zelven dage begraven, want een opgehangene is Gode een vloek. Alzo zult gij uw land niet verontreinigen, dat u de Heere uw God ten erve geeft. De kruisiging, of het hangen van een levend lichaam aan het hout, was de Joden oorspronkelijk onbekend. Ook alleen in bijzondere gevallen was het tentoonstellen van het gedode lichaam op een staak een straf op een straf, een straf van ontering of infamie voor het lijk des misdadigers, en van afschrikking voor het volk. De rabbijnen bepalen deze tentoonstelling op het hout tot de godslasteraar; doch de Schrift geeft daartoe geen recht, maar laat dit over aan hetgeen wij thans de discretionaire macht van de rechter noemen. Het werd aan het oordeel en aan de bescheidenheid van de rechter overgelaten, wie deze ontering al of niet moest ondergaan. Trouwens de bezwarende of verlichtende omstandigheden ener misdaad kunnen velerlei zijn, en kunnen onmogelijk alle wettelijk bepaald worden. De ophanging nu bij ons is: dat er de dood op volge,' bij de Joden: die op de dood volgt. Doch maakte nu het ophangen alleen de mens tot een vloek? N een niet alleen; zijn zonde maakte hem eigenlijk tot een vloek. Vervloekt is een ieder die de wet overtreedt. Doch al wat in de wet met woorden is uitgedrukt, wordt ook feitelijk door een zaak uitgedrukt. Wanneer derhalve de misdaad zo groot was, dat daarin de hoogste overtreding der wet kon aanschouwd worden, dan moest de misdadiger opgeheven worden tot een toonbeeld van overtreding, zodat er als door uitgeroepen werd: 'Hier hebt gij nu een recht vervloekt mens!' Het opgehangen worden van het lijk was reeds in zich de uitdrukking dezer volstrektste verwerpelijkheid, want voor zulk een overtreder was de aarde kennelijk verbeurd, daarom werd hij van haar gescheiden. De Oud-Testamentische Schrift stelt, gelijk in al haar ceremoniën en verordeningen, zo ook hier, Christus voor. Wie zou het echter in zijn hart hebben durven nemen, om ook in de wet van de op gehangene, de Messias te vinden? Het is al weer een bewijs voor de onverdichtbaarheid van het Schrift. Het menselijk verstand kon zo iets onmogelijk verenigen. Zulke dingen kan alleen de Heilige Geest laten schrijven en uitleggen. Het eerste deed Hij door Mozes, het laatste door Paulus. Deze neemt het deksel op, ook van deze wet, en ziet daaronder is Christus! Zo ligt alles in het Oude Testament als onder sluiers, die wij slechts behoeven op te lichten, om er Christus onder verborgen te zien. Overal is Christus geschetst, getekend, afgeschaduwd, afgebeeld, voorgesteld, doch Hij is bijzonder op drieërlei wijze in een afschuwelijke gedaante voorgesteld onder het beeld van de bok, van de koperen slang, en van de opgehangene. Een kruipend en viervoetig dier, en een verworpen mens moest dus heen wijzen op de Christus; maar is het niet opmerkelijk, dat bij al die voorstellingen het verhogen het gronddenkbeeld is? De bok werd als offer, de slang op een staak, de gehangene aan een hout verhoogd. Kan dit alles toevallig zijn? Zien wij niet in dit alles het allerlaagste en het allerhoogste in een punt te zamen lopen? En is niet de uitoefening van het allerhoogst lijfstraffelijk recht van God, tegelijk de betoning van de hoogste genade van God? Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijn de voor ons,. want er staat geschreven: Vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt. De woorden van de Wet lossen zich op in Christus. God is in zijn Zoon op het kruis verzoend. Op dat kruis omhelzen al de deugden Gods elkander, en houden de mens tussen zich ingesloten. Bij de Jood is nog heden de opgehangene een vloek. Nog heden is Christus onder geen andere naam bij hen bekend dan die van de opgehangene, waarmee zij geheel hun afkeer van Hem uitdrukken. Uit die afschuw der Joden kunnen wij beseffen, tot welk een diepte Christus afdaalde, door de kruisdood te sterven, Hij een Jood, Hij de Zoon Gods! Wat bij de Jood een vloek was, was bij de Heiden een smaad. Geen vrij man werd gekruisigd of mocht gekruisigd worden. Paulus, wat hij ook leed, mocht niet gekruisigd worden, want hij was Romeins burger. Hij was dus burgerlijk meer dan de Heere. Christus werd gekruisigd, want Hij was geen Romeins burger, en Hij mocht het niet zijn; zulke waardigheden zijn beneden

de waardigheid van de Heere. Het ophangen van de dode aan het hout was wel een afschuw voor anderen; doch de misdadiger zelf voelde niets van die smaad en niets van die vloek, maar Christus voelde ze. Hij hing levend aan het hout. Wat dood was in de afbeelding, zo als in de geslachte bok, de koperen slang, het opgehangen lijk, was levend in werkelijkheid. Want bij de Heiden kwam de Heidense wreedheid, de marteling, die Israël niet kende, en ook verboden was door de wet, die hoe gestreng rechtvaardig ook, nochtans tegelijk zo teder was dat zij verbood, om het bokje te koken in de melk van zijn moeder. De kruisiging was een geheel Heidense ter doodbrenging en in de volste zin een vloekdood, het was een afgrijselijk wrede dood, het was een langzaam doodbloeden. Christus was een vloek, niet een vervloekte. Het onderscheid is oneindig. Een vloek te zijn is oneindig meer en oneindig minder dan een vervloekte te zijn. Oneindig meer, omdat de vloek de samenvatting is van alle zonde: een mens, die een vloek is, is al een vloek, geheel vloek, niets dan vloek. Oneindig minder, omdat een vervloekte een zondaar is, die de vloek verdiend heeft, hetgeen niet noodzakelijk in het denkbeeld van een vloek te zijn ligt opgesloten. De opgehangene aan het hout als zodanig was God een vloek; hij werd daaraan tot een vloek gesteld, onverschillig wie hij was. Gesteld een mens werd onschuldig gericht, aan het hout gehangen was hij nochtans God een vloek. De vloek gaat van God uit, en daarom is de opgehangene niet een vloek voor mensen, maar voor God. Doch nu gevoelt ieder, dat Christus in waarheid een vloek moet zijn geworden, wanneer niet al deze beelden juist door hun kracht onwaardige beelden zullen worden. Of is het niet onwaardig om zulke afbeeldingen te maken van iemand, die zich aan het kruis zou laten doden, om te tonen hoe overtuigd hij was van de waarheid en heilzaamheid van zijn leer, dat God de Vader van alle mensen is, en dat dus God, ofschoon het doodvonnis over de mens uitgesproken hebbende, de zondaar nochtans zal doen leven, wanneer hij zich slechts zedelijk verbetert? Nee, wij schromen de tegenstelling te maken, maar de liefde tot de waarheid en tot het behoud van mensenzielen dringt er ons toe: of hier is door God de grootste onrechtvaardigheid gepleegd, of het hoogste recht uitgeoefend, want Christus was onschuldig, en hoe zou God Hem dan naar de wet tot een vloek hebben laten worden, zonder een andere hogere reden? Doch wij kennen die andere, die hogere reden, die alles niet tot een vertoning, maar tot waarheid maakt: onze zonde. Hij leed en stierf voor onze zonde, haar bij toerekening dragende in zijn lichaam op het hout. Even als de koperen slang er uitzag als had zij al het venijn van al de slangen in zich, (want zij was gepolijst en werd daarom een vurige slang genoemd), en toch geen venijn had, zo was het ook met Christus. Hij had geen zonden, maar droeg de zonden, Hij was een vloek voor anderen. Hij dronk al het vergif van de zonde, dat in zijn lijdens- en stervensbeker was uitgestort. Dat vergif werd in Hem, omdat Hij niet een bloot mens, maar tegelijk God was, tot een dauw van de Heilige Geest voor al de zijnen. Daarom is ook het heerlijkste woord, dat ooit uit de mond van een mens is voortgekomen, maar dat te ruw was om in de Schrift voor te komen, het woord van Luther, eenjaar voor de hervorming aan een van zijn vrienden geschreven: ‘Christus is mijn gerechtigheid, en ik ben zijn zonde.’ Hiermee is het denkbeeld van de plaatsbekleding volkomen uitgedrukt. De gehele zaak bestaat in een ruiling, Christus neemt onze zonde over, en geeft ons rijn gerechtigheid; onze smaad en geeft ons zijn eer; onze dood en geeft ons zijn leven; onze hel en geeft ons zijn paradijs. En zo is het ook, ofschoon oneigenlijk, in de heiligmaking bij de Christen. Ook hier bestaat de zaak in ruiling. Is Hij rijk, zo neemt Hij van de armen hun armoede op zich, en geeft hun van zijn rijkdom; is Hij geleerd, zo neemt hij de onwetendheid van de onwetenden op zich en geeft hun van zijn wetenschap; is Hij sterk, zo neemt Hij de zwakheid van de zwakken op zich en geeft hun van zijn sterkte, even als de moeder die het kleine kind, dat niet kan lopen, op de arm neemt en het draagt waar het wezen moet. Zij doet in de plaats van het kind, wat het kind zelf niet kan. Alles is ruiling, alles zelfverloochening. Ja, Christus is een vloek, en wij zijn daardoor een zegen geworden. Wij worden geen eigenlijke rechtvaardigen, maar rechtvaardigheid,. en dat is meer, het is de rechtvaardigheid zelf, en deze is Christus. Dit bewijst dan ook, dat hetgeen ons rechtvaardig maakt niet in ons is, maar buiten

ons; dat wij in Hem volmaakt zijn. Naar de grote wet van de wedervergelding zijn al onze zonden op Hem verhaald, en door Hem betaald, en ik beroep mij op de consciëntie van allen die geloven, of Hij ze niet werkelijk en volkomen betaald heeft, en of er wel een enige zonde denkbaar is, voor welke zijn offer niet genoegzaam is; immers de vloek is niet anders dan de hoogste straf voor de hoogste zonden, die alle mindere straffen en zonden insluit. Zo kunnen wij aan onze zonden zien, wat Christus voor ons op het kruis geweest is, en omgekeerd moeten wij aan Christus op het kruis zien, wat onze zonde voor God is. God geve ons het een en het ander te zien tot onze behoudenis, en zien wij het, dan moeten wij met vrijmoedigheid, naar de uitgedrukte wil van God, onze hand leggen op het Paaslam, dat voor ons geslacht is, en zeggen: ‘ Voor mij, door Gods genade!’ En dan moeten wij opzien, gelijk de gebetenen in de woestijn, naar de koperen slang, want geloof wordt er gevraagd, en dat bestaat in het zien met het hart, in het vertrouwen op Hem, die in de gestalte der slang, van de slangenbeet geneest, en in de gestalte van de vloek, de zegen aanbrengt. De op gehangene mocht niet overnachten op het hout, maar hij moest nog dezelfde dag begraven worden, opdat het land niet verontreinigd werd. Het woord van de apostel Paulus: laat de zon over uw toorn niet ondergaan, is aan deze verordening ontleend; zelfs Gods toom wil in deze tijd der genade voor de ondergang der zon eindigen. Daarom moest de opgehangene voor die tijd begraven worden, opdat de vloek onder de aarde bedekt en alzo van de levenden weggedaan werd. Geheel het land werd beschouwd als verontreinigd, en als onder die vloek liggende, zolang de op gehangene boven haar hing, uit hetzelfde beginsel van toerekening, dat door geheel de Schrift heerst. Hieruit zien wij welk een betekenis het begraven, en bijzonder het begraven van Christus heeft. In Christus werd de vloek begraven voor een iegelijk, die in Hem gelooft, Hij liet onze zonde en onze straf in het graf, en onze heiligheid en zaligheid verrees in Hem uit het graf. Doch de vloek werd niet alleen door het begraven van de opgehangene uit het midden der mensen weggedaan, maar ook opgeheven van het land Israëls. Zo werd ook in Christus begraving geheel de aarde en daarmede het land Israëls ontheven van de vloek en weder geheiligd voor God. Ja in Christus is de vloek van beide af. Doch de vraag is: voor wie? Voor die geloven. Ook op deze grond rust de verwachting, dat eenmaal het gelovig Israël weder zal wonen in het land van Israël, en dat eenmaal de rechtvaardigen de aarde zullen beërven.

27:11. GERIZIM EN EBAL.

En Mozes gebood het volk te dien dage, zeggen de: Dezen zullen staan, om het volk te zegenen op de berg Gerizim, als gij over de Jordaan zult gegaan zijn: Simeon en Levi en Juda en Issaschar en Jozef en Benjamin. En dezen zullen staan over de vloek op de berg Ebal: Ruben, Gad en Aser, Zebulon, Dan en Nafthali. God spreekt meermalen van bergen, en laat meermalen van bergen spreken. Als de hoogten der aarde bij uitnemendheid vertegenwoordigen zij Gods verhevenheid, majesteit en heerlijkheid. Ook brengen zij de hemel nader tot ons en ons nader tot de hemel. In treffende tegenstelling met deze hoogheid betoonde de God-mens het uiterste zijner zelfvernedering in een hof. Het volk werd bij Gerizim en Ebal verdeeld als in twee kampen of afdelingen, die ieder afzonderlijk het Amen! moesten uitroepen. Dat Amen is de toestemming des geloofs. Alleen met een enkel woord en in het algemeen wordt er van de zegen gesproken, maar van de vloek breedvoerig en in de bijzonderheden. Waarom? Omdat Israël in het bezit en genot van de zegen was, en voornamelijk de waarschuwing behoefde, om er niet van beroofd te worden. Hoe nodig dat was, zien wij uit de eerste vloek, die aldus luidde: Vervloekt zij de man, die een gesneden of gegoten beeld, een gruwel des Heeren, een werk van 's werkmeesters handen, zal maken, en zetten in het verborgene! En al het volk zal antwoorden en zeggen: Amen. Trouwens zij hadden zich reeds spoedig een gegoten kalf gemaakt. Wij vergeten lichtelijk de vloek, of denken dat hij nooit zal komen, en daarom moet hij ons bepaald en gedurig herinnerd worden. Ook geeft hij een krachtige aandrang tot gehoorzaamheid. De voorstelling van de zekere en droevige gevolgen, moet ons een heilzame schrik tegen de overtreding inboezemen. Er was in de tien geboden geen vloekspraak, maar wel een zegen voor het eren van vader en moeder. Doch hier wordt tot meerdere aandrang van het gebod gezegd: Vervloekt zij, die vader of moeder veracht. En al het volk zal zeggen: Amen. Aan de andere kant brengt de vloekspraak vanzelf haar tegenstelling mede, zodat wanneer wij horen zeggen: Vervloekt zij, die een blinde op de weg doet dolen wij tevens horen zeggen: ‘Gezegend is hij die de blinde niet laat dwalen.’ Als zondaren zijn wij vanzelf onder de vloek, want er wordt ten laatste tot slotsom van al het voorgaande en van de gehele Wet gezegd: Vervloekt zij, die de woorden dezer wet niet zal bevestigen, doende dezelve! En toch moet ons nog gedurig herinnerd worden, dat wij er onder zijn. Ja, omdat wij nu eenmaal onder de vloek zijn, moeten wij er ons recht onder plaatsen, door van ganser harte te zeggen: Amen, het is zo, want alsdan wordt hij ons ten zegen; want alleen door de vloek heen is de behoudenis; door de dood heen het leven, door het lijden heen de vreugde. Wanneer wij ons echter niet recht plaatsen onder de vloek, en ons wel als zondig, maar niet als onder de vloek erkennen, dan hebben wij een ziekte zonder crisis, dat is: alleen de ellende, zonder het voorrecht der kwaal (haar mogelijkheid van herstel) en blijven wij altijd krank; want Christus is gekomen om van de vloek te ontheffen, en tot niets minder. Christus is door ons een vloek geworden, om voor ons een zegen te zijn. Hierdoor is de zaak geheel veranderd. Nu heet het niet meer: Vervloekt is hij, die niet doet al wat geschreven is in het boek der wet maar ‘vervloekt is hij, die alles doen wil wat in de wet geschreven is, en daarmede Christus. wil buiten stellen en verwerpen.’ Nu heet het: Wie Christus niet lief heeft, die is een vervloeking. Wie niet gelooft, die wordt verdoemd. Het wordt ons dan nu ook duidelijk, waarom er zo breedvoerig over de vloek gesproken wordt. Wij hebben hem nodig, om gezegend te worden: wij moeten ons juist erkennen als ganselijk onder de vloek, om gezegend te worden. Merkt echter op welk een onderscheid er is tussen de vloek der Wet en die des Evangelies. De vloek der Wet was hard, het was als met de zweep achter de arbeider met de uitroep: ‘het volle getal tichelstenen zult gij leveren, en stro zal u niet gegeven worden.’ De vloek des Evangelies luidt aldus: ‘Vervloekt is hij, die niet om niet wil zalig worden, die Gods liefde versmaadt, die Gods rijkdom niet wil aannemen.’ De Wet zegt tot de mens: ‘Gij slaaf! vervloekt zijt gij als gij het allerminste aan uw werk laat ontbreken.’ Hoe verpletterend! Het Evangelie zegt tot de mens: ‘Gij gevangene! vervloekt zijt gij als gij niet vrij wilt zijn, gelijk Gods kinderen.’ Hoe hartroerend!

34:4. DE DOOD VAN MOZES.

En de Heere zeide tot Mozes: Dit is het land, dat Ik Abraham, Isaak en Jacob gezworen heb, zeggende: Aan uw zaad zal Ik het geven. Ik heb het u met uw ogen doen zien, maar gij zult daar niet overgaan. Alzo stierf Mozes, de knecht des Heeren aldaar, in het land van Moab, naar des Heeren mond. En Hij begroef hem in een dal, in het land van Moab, tegenover Beth-Peor, en niemand heeft zijn graf geweten tot op deze dag. Mozes nu was honderd en twintig jaren oud, toen hij stierf Zijn oog was niet donker geworden, en zijn kracht was niet vergaan. En de kinderen Israëls beweenden Mozes in de vlakke velden van Moab, dertig dagen, en de dagen des wenens van de rouw over Mozes werden voleindigd. Het was geen geringe zaak, dat Mozes niet in het beloofde land mocht ingaan, iets waar hij veertig jaren lang om gebeden en gestreden had. Zo zijn er dingen, waarin God ons niet verhoort, waarin Hij zich niet laat verbidden, neen, maar om het op te lossen in hetgeen boven bidden en denken is. Mozes had gedurig voor anderen gebeden, en God had hem verhoord, ja, God had om zijnentwil meermalen het volk gespaard; doch toen het hemzelf gold, was het: spreek Mij niet over deze zaak. God maakt geen onderscheid, opdat niemand roeme. En toch handelde God niet willekeurig, dat kan de hoogste wijsheid niet; maar God kan met het zijne doen, wat Hij wil, en als Hij ons kastijdt, dan is er aanleiding toe in ons zelf. Mozes had zich schuldig gemaakt aan ongeloof; dit moest voorbeeldig gestraft worden, want hoe hoger de mens geplaatst is, hoe gestrenger hij door God gekastijd wordt. Dit moet de hooggeplaatste wel weten, opdat hij zich in acht neme. 'Wie veel gegeven wordt, van die wordt veel geest.' Wat God meermalen aan het volk vergeven had ongeloof en ongeduld dat vergaf Hij Mozes niet. En met welk een straf bestrafte Hij hem! Voorzeker God weet ons op de gevoeligste wijze te treffen. God stelde Mozes gelijk met het gehele wederspannige volk, dat ook Kanaõn niet kon binnentreden, omdat het God niet geloofd had. Neen, als God straft, dan straft Hij de edelen niet op een edele wijze, en de gemene man op een gemene wijze, zo als bij de Romeinen en ook later in de middeneeuwen het geval was, toen een edelman niet gehangen, maar wel onthoofd mocht worden. God stelt alle zondaren als zodanig gelijk. Het was hier een straf overeenkomstig de daad. 'Die niet gelooft, zal niet aanschouwen.' Het geloof moet altijd het zien voorafgaan. Heb Ik u niet gezegd, dat, zo gij gelooft, gij de heerlijkheid Gods zien zult? zegt de Heere; zodat, wie de Heere Jezus zien wil, eerst in Hem moet geloven. Ja zo overeenkomstig met de misdaad is de straf bij Mozes, dat ieder die nadenkt, er geen onbillijkheid in zien kan. Mozes zelf had er aanleiding toe gegeven. God had laten openbaar worden, wat er in zijn hart was. Hij had zich door het ongeduld en ongeloof van het volk tot ongeduld en ongeloof laten verleiden, en had zich hiermede zelf, al was het ook maar voor een ogenblik, aan de zijde des volks en tegenover God geplaatst. Mozes was geen driftig man; neen, wij hebben het gehoord, hij was de zachtaardigste mens van de wereld. Ook daarom is dit in de Schrift opgetekend, om aan te tonen dat zijn wonderen, die meestal, vooral in Egypte, tekenen van oordeel waren, geen tekenen waren van zijn persoon, maar van zijn ambt. Alleen de wonderen van de Heere Jezus openbaarden de heerlijkheid, de Godheid zijns persoons. Mozes was een zeer zachtmoedig mens, dochjuist in hetgeen waarin wij uitmunten, vallen wij. Eilieve, wat heeft toch de zachtmoedige Mozes gedaan? Hij heeft niet geloofd uit ongeduld. Mozes was een groot man. Hij had zijn wedergade niet. Vraagt het aan de Joden, of zij een der heiligen of profeten met Mozes gelijk stellen? Neen, zulk een wetgever is er niet meer geweest. De Schrift zelf getuigt het: Er stond geenprofeet meer op in Israël gelijk Mozes, zo heet het aan het slot van dit bijbelboek. Mozes was reeds als kind bij uitnemendheid schoon; ook als man was hij een van de schoonste personen der historie; maar bij God mag de mens niet schoon blijven; want menselijke schoonheid is maar een uitwendige schijn, waaraan niemand mag blijven hangen. Daarom gaf God hem een grote vlek in zijn aangezicht, die hem lelijk maakte, en de grote Mozes moest zeggen: 'Ik ben niet in Kanaän ingegaan, omdat ik niet geloofd heb.' Doch werd Mozes aldus gelijk gesteld met geheel het wederspannige volk, toch is

er dit onderscheid, dat wij van hem met zekerheid weten, dat hij in de hemel is ingegaan, terwijl voor de anderen, voor zo velen zij zich niet bekeerd hebben, de uitsluiting van het aardse Kanaän slechts een beeld was van hun uitsluiting uit de hemel. Zo was dan deze kastijding Gods, gelijk al de kastijdingen zijner uitverkorenen, eigenlijk niet om te kastijden, maar om langs een droevige weg, een hogere vreugde te doen verkrijgen. En daarom, toen Mozes in de hemel kwam, zal hij gelachen hebben, als de hemelingen lachen, (en waarom zouden zij niet? God zelf lacht wel in de hemel over de dwazen op aarde) hij zal gelachen hebben over het denkbeeld: 'Mozes in het beloofde land!' Neen, daar moeten de Abrahams zijn, de eigenaars zonder een voetbreed eigendom; de Izaaks, zwervende en stervende als vreemdelingen; de Jacobs slapende op een hoofdkussen van steen voor de poorten des hemels; maar niet de vertegenwoordiger der Wet. Mozes had in zijn bediening gezondigd, en overeenkomstig zijn bediening en daarin, en niet in zijn persoon werd hij gestraft, want zijn ongeloof, ofschoon uit zijn hart komende, ging toch buiten zijn hart om; zijn ongeloof was het ongeloof van een gelovige, niet van een ongelovige. Nog eens dan: zo gestreng is God met zijn uitnemendheden, dat Hij, omdat de altijd geduldige Mozes maar eenmaal ongeduldig werd, hem of de gevoeligste wijze en in het openbaar strafte. In zijn gewone dienstknechten worden veel groter overtredingen veel minder gestraft, doch wat in een ander meer onverschillig was, mocht in Mozes niet gezien worden. Doch ook, welk een verhevenheid ligt er in zij n straf! Vraagt u zelf: waarmede zou wel een Mozes gestraft kunnen worden? Wij zouden het niet geweten hebben, maar God wist het: door hem evenmin als de ergste ongelovige, niet in Kanaän te laten ingaan, maar wel in de hemel als de heiligen Gods. Zo gestreng en tegelijk zo vaderlijk straft God de zijnen. En nu hoger gezien, het mocht niet een en dezelfde mens zijn, die Israël uitleidde uit Egypte, En inleidde in Kanaän. Dat ware Christus te na gekomen. Alleen Christus omvat het al. Hij is zowel de uitleider uit de wereld, de zonde, de dood, als de inleider in de hemel, in de zaligheid, in de heerlijkheid. Ook om deze reden moeten wij Mozes niet op zich zelf, maar in zijn bediening aanschouwen. Mozes was de man der woestijn, want hij was de man der Wet. Daarom was hij even als de Sinaï, als van donderslagen en bliksemstralen omringd, en waren zijn tekenen oordelen over de vijanden, en regende het ook manna in de woestijn, en stroomde aldaar het water uit de rotsen, het was als bij uitzondering. De Schrift zelf stelt de tekenen van Mozes enkel voor als de voorlopers, en als de voortzetting van de schrik op Sinaï, in de reeds gedeeltelijk aangehaalde woorden: Er stond geen profeet meer op in Israël, gelijk Mozes, die de Heere gekend had van aangezicht tot aangezicht in al de tekenen en wonderen, waartoe de Heere hem gezonden heeft, om die in Egypteland te doen aan Farao en aan al zijn knechten en aan al zijn land, en in al die sterke hand, en in al die grote verschrikking, die Mozes gedaan heeft voor de ogen van gans Israël. Zo liet dan God door de dood van Mozes op Nebo de grote waarheid uitdrukken, dat de Wet wel uit Egypte kan leiden in de woestijn, maar niet in Kanaän. Daartoe moest een Jozua komen. De Wet verschrikt en kan ons buiten de zonde stellen, kan ons de kennis van zonde geven, zodanig, dat wij ze laten of althans beteugelen, maar daarom zijn wij nog niet in de hemel. Daarin moeten wij enkel komen door het geloof. De Wet kan ons brengen tot aan de Jordaan, niet daarover; want de Wet is de bediening des doods en der verdoemenis, niet die des levens en der genade. Ach, hoe velen zijn er nog, die door Mozes wakker gemaakt uit hun zondenslaap, menen dat nu dezelfde Mozes, die hen uit Egypte leidde, hen ook in Kanaän zal inleiden; die door hun goede werken, hun eigengerechtigheid, en niet door het geloof, niet door Jezus willen ingaan. Hoe bedrogen zullen zij uitkomen! Mozes sterft voor de Jordaan, en deze moet men toch overtrekken, zal men in Kanaän komen. De Wet doodt, zij eindigt in de dood; maar in de Schrift is er geen droefheid, of zij eindigt in blijdschap, geen dood of hij eindigt in leven. Jozua volgt Mozes op. Toen Mozes zou gaan sterven, zullen de kinderen Israëls gezegd hebben: 'Wat nu gedaan?' Maar God gaf Jozua. En wie ziet het nu niet duidelijk, dat Mozes, de man van de uittocht, de man van de wonderen in Egypte en in de woestijn, niet de man was voor de intocht, en voor de wonderen in Kanaän. Dat moest een

ander man zijn, een man zo als Jozua was. En was niet Jozua werkelijk een geheel ander man dan Mozes, en deed hij niet geheel andere werken en wonderen dan deze? Nochtans was het dezelfde Heilige Geest, die in beide was. Dat leert ons, hoe velerlei gaven onder de gelovigen verdeeld kunnen zijn, zonder dat daarom de een meer of minder is voor God, al is hij dat ook voor mensen. Daarom moet een gelovige zich bij zijn medegelovigen altijd buiten zijn gaven stellen, en zich met hen geheel gelijkstellen, daar wij toch allen als gelovigen gelijk staan, en alleen als gelovigen en niet als begaafden zalig worden. Doch hoe wonderlijk is nu God in zijn bedelingen! In de Schrift is meestal de opvolger groter dan de voorganger, en toch kleiner, want de grootheid ligt niet in het doen, maar in het zijn. De grootste mannen werken het minst naar buiten; hun werkzaamheid is meer innerlijk. Mozes deed veel, Jozua veel meer. Deze veroverde een menigte van volken en koningen. En toch, hoeveel groter man was Mozes dan Jozua! David, in hoe grote heerlijkheid hij was, mocht echter de tempel niet bouwen. Hem volgde de nog heerlijker Salomo op. En toch, hoeveel heerlijker was David dan Salomo! Ja zelfs de Heere Jezus, de enige en onvergelijkelijke, zei tot zijn discipelen: Die in Mij gelooft, de werken die Ik doe, zal hij ook doen, en zal meer doen dan deze, want Ik ga heen tot de Vader. De Heere vergenoegde zich met de eerstelingen, de oogst liet Hij aan zijn discipelen over. De Heere sprak slechts een taal, de apostelen vele talen. De Heere bekeerde een Samaritaanse vrouwen enige weinige inwoners van Samaria, Filippus, Petrus en Johannes een menigte Samaritanen. De Heere bracht een paar Heidenen binnen, de apostel Paulus vervulde de gehele Heidenwereld met 's Heeren naam. En hebben wij hiervan niet ook in onze vaderlandse geschiedenis een soortgelijk voorbeeld. Hoe groot Prins Willem I was, hij was slechts de grondlegger van het gebouw. Zijn opvolger, Prins Maurits, veroverde veertig steden, ja veroverde het land, dat aan zijn voorganger beloofd was, en toch hoeveel groter man was Prins Willem dan Prins Maurits! Er stond geen Profeet meer op in Israël, gelijk Mozes. En toch was er door Mozes zelf een profeet beloofd, gelijk hij zelf was, de Messias, die zij moesten horen. En ziet nu Christus in de bergpredikatie. Daar is Hij een Mozes. Daar predikt Hij de Wet in al haar kracht en volheid, en doet er geen enkel woord van genade bij, nadat Hij in de zaligsprekingen de genade heeft laten voorafgaan. Ja, Hij was een Mozes, en tegelijk de meerdere dan Mozes, want bestond de grootheid van Mozes boven anderen daarin, dat de Heere hem gekend had van aangezicht tot aangezicht, Christus was het aangezicht Gods zelf. Even als het aangezicht des mensen persoonlijkheid openbaart, zo openbaart Christus het Goddelijk wezen. Overal waar van het aangezicht Gods gesproken wordt, wordt dan ook Christus bedoeld. Mozes voerde eerst het zwaard, daarna de herdersstaf, en hij bleef die voeren ook als herder over het volk van God. Jozua was bij uitnemendheid de man van het zwaard. Christus had geen van beide. Zijn persoonlijkheid alleen was genoegzaam. Hij deed alles Goddelijk, onmiddellijk: Hij sprak en het was er. Mozes en Jozua deden wonderen van oordeel en verdelging, Christus wonderen van liefde, van genezing, van redding. Mozes veranderde het water in bloed, Christus veranderde het water in wijn. Mozes, de middelaar des Ouden Verbonden, moest blijken niet de ware Middelaar te zijn, moest blijken een zondaar te zijn, die vanwege zijn ongeloof zelf niet kon ingaan in het beloofde land, en nog veel minder anderen daarin kon leiden, Christus was de Heilige Gods. Mozes legde Jozua de handen op, en zo was deze de wettige opvolger van Mozes, en Jezus zei tot zijn discipelen: gelijk Mijn Vader Mij gezonden heeft, zo zend Ik u. Mozes ging van de berg Nebo heen in heerlijkheid, en verscheen wederom in heerlijkheid op de berg Thabor; Christus ging heen door een bloedige dood en door het graf in zijn heerlijkheid van de Olijfberg, om aldaar weder te keren op de wolken des hemels. En nu, God begroef Mozes in een dal en niemand heeft de rechte plaats, waar hij begraven was, geweten omdat zij voor ons geen nuttigheid heeft of van belang is. De dood van Mozes is niets voor ons; maar de dood en het graf van Christus is alles voor ons; want de waarachtigheid zijner opstanding rust op de zekerheid zijns dood en zijner begrafenis. Ook zouden de kinderen Israëls naderhand bij hun afval tot de afgoderij, gelijk zij Mozes zelf

vergoodden, ook voorzeker met zijn graf afgoderij hebben bedreven, indien zij de rechte plaats geweten hadden. Toen Mozes stierf, was hij honderd twintig jaren oud, en de heilige geschiedschrijver voegt er bij: zijn oog was niet donker geworden, en zijn kracht was niet vergaan. Hij was dus nog dezelfde krachtvolle man, die hij voor veertig en meer jaren was. Hij was niet zwak geworden van ogen en lichaam, zo als Isaak en Jacob, maar hij was een man als Abraham, oud, doch zonder de gebreken des ouderdoms. Zulk een man was ook Caleb, die op gelijke leeftijd nog een rotsenvesting op de vijand veroverde, alsof hij nog in zijn eerste jeugd was geweest. Zulk een heerlijke ouderdom is meermalen nog heden het einde van dezulken, die God vrezen. En de kinderen Israëls beweenden Mozes in de vlakke velden van Moab, dertig dagen. Deze is nog de rouw der Joden over bijzondere personen. Eerst de grote rouw van zeven dagen met gescheurde klederen; dan die van een maand of dertig dagen, het laten groeien van het haar en de baard; eindelijk die van elf maanden. Christus werd slechts drie dagen beweend, doch deze drie dagen staan gelijk met drie eeuwen, ja met de eeuwigheid; want het is de waardigheid des persoons die de kracht en de betekenis geeft aan de dingen, die met hem plaats vinden. De kinderen Israëls zijn echter die grote rouw nog aan hun Koning, hun Messias, hun Jezus schuldig; doch zij zullen Hem die bewijzen aan het einde der dagen, naar het Woord der belofte Gods: Over het huis David's en over de inwoners van Jeruzalem zal Ik uitstorten de Geest der genade en der gebeden, en zij zullen Mij aanschouwen, die zij doorstoken hebben, en zij zullen over Hem rouwklagen, als met de rouwklage over een enige zoon, en zij zullen over Hem bitterlijk kermen, gelijk men bitterlijk kermt over een eerstgeborene. Te dien dage zal te Jeruzalem de rouwklage groot gelijk de rouwklage te Hadadrimmon in het dal van Megiddo. Zacheria 12:10-11.

# HET BOEK VAN JOZUA

1:1. De gewijde geschiedenis, en vooral die van het Oude Testament, is tegelijk een geschiedenis en een gelijkenis; niet als zou zij tweeërlei zin hebben, maar door haar diepere zin. Het is een visrijk water, op welks bodem nog andere schatten van paarlen en goud verborgen liggen. In de geschiedenis van ieder volk, maar bij uitnemendheid in de heilige geschiedenis, spiegelt zich de ene tijd af in de andere, gelijk zich de hemel afspiegelt in het water, en vindt men, gelijk in allerlei kleuren dezelfde lichtstraal, altijd dezelfde grondslag terug. Het is altijd dezelfde God en dezelfde mens, die wij ontmoeten, maar met oneindige wijziging van betrekking, tijd, plaats en omstandigheden. Daarom is het Ene historische tafereel een historische gelijkenis van het andere. Ja geheel de schepping rust op het stelsel van afspiegeling. Alles ziet elkander oog in oog, en te gelijk heeft alles Een denkbeeld Gods tot grondslag. God schiep een mens, en uit die mens ongetelde miljoenen mensen; het is de vereniging van eenheid in de grondslag, en van oneindige verscheidenheid in de uitwerking of toepassing. Ook in de kunst bestaat het ideaal in slechts Een denkbeeld, in dat der schoonheid. Deze ene lijn vindt men op verschillende wijzen, nochtans in alle meesterwerken terug. De Schrift is een organisch geheel, een lichaam, doorstroomd in plaats van door bloed, door de Heilige Geest, en ieder heilige schrijver of profeet heeft een bijzonder deel ontvangen van de grote erfenis der historie en der profetie. De beroemde historieschrijver Heeren, die veel wist, maar ongelukkig de Bijbel niet kende, noemt de geschiedenis ‘een drama zonder vijfde bedrijf.’ Wij zeggen: de geschiedenis is een drama met een vijfde bedrijf. Wij hebben in de Schrift het begin, het midden en het einde der historie; de oorsprong en oplossing van alle tijdelijke dingen. Neen, het drama der geschiedenis speelt niet altijd voort; er is een eind, een slot aan. Ongetwijfeld zijn er in de wegen Gods zekere herhalingen, dingen die God eens en nog eens doet, maar intussen spoedt de geschiedenis voort tot haar einde. En zegen en oordeel gaan altijd samen, totdat zij zich eenmaal en voor eeuwig scheiden. Daarom moet men ook in de loop der geschiedenis het oog gericht houden op het einde, gelijk een schipper al varende en sturende, met oog en gedachte heen ziet naar de plaats waar hij komen moet. Wij moeten in de Schrift bij de belofte, op de vervulling zien. Het boek Jozua nu, is de vervulling van de vijf boeken van Mozes; zonder het boek van Jozua zijn de schriften van Mozes niet volledig. En zo kan er wel boven het boek van Jozua met gouden letteren geschreven staan: ‘Het boek der getrouwheden Gods.’ Ja, God is getrouw, Hij kan niet liegen. De vervulling der Goddelijke belofte ten opzichte van het bezit van Kanaän, heeft zeker lang geduurd, en geraakte in een menigte van wanhopige toestanden, die alle verwachting van vervulling schenen af te snijden, en alzo de belofte dreigden te vernietigen; doch dat waren enkel Goddelijke voorbereidingen. Is het gebeurde onder Mozes te beschouwen als een lange zeereis, het boek Jozua is er de haven van. Het kwam al te maal wat God beloofd had, en wij mogen er bijvoegen: het kwam al te maal tegelijk. In de tijd van zeven jaren (reeds afgespiegeld door de zevendaagse omgang rondom Jericho), vielen een en dertig koningen onder het zwaard van Israël, en werd geheel Kanaän, met uitzondering van slechts weinige plaatsen, in bezit genomen. Ja, zo letterlijk vervulde God zijn belofte, dat Jozua, ten aanschouwe van geheel Israël, de voornaamsten des volks hun voeten deed plaatsen op de nek der koningen, die zij overwonnen hadden. Het is bij al de grote gebeurtenissen in het Koninkrijk Gods niet anders. Een menigte langzame en langdurige voorbereidingen gaan vooraf, en dan komen op eens en snel achtereen de vervullingen. Ziet het bij de Hervorming. Wat al klachten en protesten en pogingen tot verbetering der kerk, door bisschoppen, monniken en leken, gedurende eeuwen, en ziet! daar staan al die klachten aan de deur van de slotkerk te Wittenberg, in Luthers vijf en negentig stellingen. In het Boek van Jozua wordt gemaaid, wat er in de Boeken van Mozes gezaaid was; daarom was ook Mozes, wij merkten het reeds op, groter dan Jozua; want de zaaier is altijd groter dan de maaier, omdat er in tranen gezaaid en in vreugde gemaaid wordt. Ook komt de maaier in de arbeid van een ander.

Zo was Christus de grote Zaaier; zijn discipelen waren enkel de maaiers. Ja, toen Mozes gestorven was, zou men gemeend hebben dat alles verloren was, en toch werd nu eerst alles gewonnen. Wel waren er vele overwinningen en uitreddingen geweest onder Mozes, doch hoe heerlijk zij ook waren, zij werden toch altijd ondervonden in de woestijn, doch nu in het beloofde land. Zo is dan het boek Jozua de vervulling van Gods belofte om Israël, na het uit Egypte verlost te hebben, in Kanaän te brengen. Gelijk de uittocht uit Egypte, zo heeft ook de intocht in Kanaän niet alleen grote belangrijkheid voor Israël, maar ook voor ons. Immers, gelijk reeds vroeger is opgemerkt, de Goddelijke wijsheid heeft het Oude Testament zodanig ingericht, dat het een spiegel is, waarin de gelovige van alle tijden zich zelf en geheel de kerk kan afgebeeld zien. Op deze wijze is de Schrift een onuitputtelijke bron, niet enkel van waarheden, maar ook van profetieën. En hoe liefelijk en troostrijk is het voor ons te weten, dat de geschiedenissen der Schrift niet bloot geschiedenissen zijn, die niemand aangaan, dan die er bij tegenwoordig waren, maar dat zij allen ook ons tot voorbeelden moeten dienen. Wij moeten, gelijk Israël, twee waters over: wij moeten over de grote zee der bekering en over de kleine rivier des doods. Mozes, Jozua gingen over de Rode zee en door de Jordaan, en Israël volgde hen gelovig. Volgen ook wij onder Mozes, en zullen ook wij eenmaal Jozua gelovig volgen? God geve het, opdat wij tot dezulken mogen behoren, die behouden worden. Geboren zijn wij allen in het Egypte der wereld, in de staat der zondenslavemij, maar ‘die God te voren gekend heeft, deze heeft Hij ook te voren verordineerd, om het beeld zijns Zoons gelijkvormig te worden, opdat Hij de eerstgeborene zijn zoude onder vele broederen; en die Hij te voren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen.’ Wel houdt Farao, of de overste dezer wereld ons met alle macht in zijn gebied, doch hij kan dit alleen zo lang, totdat de Heere zijn hand uitstrekt in machtige tekenen en wonderen, dat is: ons bekeert, en ons uitleidt uit de afgoderij en hoogheid dezer wereld tot de aanbidding van Hemzelf in geest en in waarheid, dat is: in de naam van Jezus Christus. Terwijl nu Mozes (de uit het water getogene) ons wijst op de doop der bekering, zo wijst Jozua ons rechtstreeks naar Jezus. Hoe eigenaardig is het, dat de man, die het volk Kanaän zou binnenleiden, reeds door zijn naam aantoonde, dat er na hem een andere Jozua (Heiland, Heilaanbrenger) zou komen, welke die naam in volle nadruk zou dragen, en door zijn eigen bloed zijn-volk verlossen zou uit deze tegenwoordige wereld en inleiden in de heerlijkheid van God. Zo werd later David het beeld van de Koning, die te Bethlehem in nederigheid zou geboren worden, om Koning te zijn over het huis Israëls in eeuwigheid. En Salomo, wie de koningin van Scheba vanwege zijn wijsheid kwam huldigen, werd het beeld van die Vredevorst, die door de wijzen uit het Oosten, en door al de wijzen der wereld zou worden aangebeden. Alleen de dwazen aanbidden Hem niet. Zo zijn al de heiligen in het Oude Testament beelden van Christus, de een in dit, de ander in een ander opzicht. Ieder heeft een afzonderlijke trek van Hem, zo als ook Jozua had. Jozua bracht al de vijanden Israëls onder zijn voeten, en ook Jezus zal heersen, totdat Hij al zijn vijanden onder zijn voeten zal gebracht hebben. De tijd van Israëls omzwervingen in de woestijn duurde veertig jaren. De tijd onzer vreemdelingschap duurt voor de een langer, voor de ander korter. Voor Johannes, de geliefde discipel, duurde hij vele jaren. Anderen worden als het ware in ijlende vlucht van de aarde naar de hemel overgedragen. Voor de moordenaar aan het kruis duurde de woestijntijd slechts enige uren, want wij moeten eigenlijk onze pelgrimstocht niet rekenen te beginnen, alvorens wij werkelijk uit Egypte getrokken, of bekeerd zijn, en dus het gelaat afgekeerd van de wereld en toegekeerd hebben naar God. Terwijl wij in de woestijn zijn, is Jozua ook wel bij ons, maar onder Mozes; dat is: Wij gevoelen de kracht der zonde en der wet veel meer dan die der genade en des Evangelies; maar als de tijd gekomen is, dat wij voor de doods-Jordaan staan, dan geeft Mozes ons over aan Jozua, en deze leidt ons triomferend het hemelse Kanaän binnen.

3:1. DE DOORTOCHT.

Jozua dan maakte zich des morgens vroeg op, en zij reisden van Sittim, en kwamen tot aan de Jordaan, hij en al de kinderen Israëls. Jozua stond vroeg op. Abraham insgelijks toen hij naar Moria zou gaan om Isaac te offeren. Er zijn tijden van bijzondere waakzaamheid en bedrijvigheid, om niet te zeggen, hoe liefelijk het ten allen tijde is, om ook de eerstelingen van de dag den Heere te geven. En zij vernachtten aldaar, eer zij overtrokken. En het geschiedde, dat de ambtlieden, op het einde van drie dagen, door het midden des legers gingen. Ook op Sinaï werden het volk drie dagen gegeven, om zich voor te bereiden en te heiligen. Drie dagen hebben een betekenis in de Schrift. Zij zijn de overgang van de dood tot de opstanding des Heeren. Na drie dagen zoeken werd Jezus in de tempel teruggevonden. Maria had ook deze bijzonderheid in haar hart bewaard, en het was haar tot een heilige herinnering bij de dood des Heeren. Zij twijfelde dan ook niet aan zijn opstanding, maar was verzekerd Hem ten derde dage weder te zien, gelijk vroeger toen Hij nog een kind was. Daarbij God doet alles in Israël op de juiste tijd, en alles is bepaald bij de dag en bij het uur. God had zijn bedreiging, dat allen, die boven de twintig jaren oud uit Egypte getrokken waren, in de woestijn zouden sterven, ten uitvoer gebracht. De bestemde veertig jaren van omzwerving waren nu voorbij, en zo konden zij Kanaän binnentrekken. Op welke wijze? Immers op geen andere dan op Goddelijke wijze. En de ambtlieden geboden het volk, zeggende: Wanneer gij de ark des verbonds des Heeren uws Gods ziet, en de Levitische priesters haar dragende, verreist gijlieden ook van uw plaats, en volgt haar na. De ark des verbonds was gelijk al de heilige dingen Gods, een afschaduwing van Christus. Gelukkig wij, die dit erkennen, en ons Jezus bij alles voorstellen. Hoe liefelijk is het toch om alles wat ons omringt, als levendig toonbeeld en getuigenis van hetgeen Jezus gedaan of gezegd heeft te beschouwen. Wij wandelen op de weg, en herinneren ons dat Jezus de Weg is tot het eeuwige leven. Wij zien de zon, en denken Jezus is het Licht der wereld, en wie Hem volgt heeft het licht des levens. Wij zien naar de wolken, en horen in de geest de uitroep: Ziet, Hij komt met de wolken, en alle oog zal Hem zien, ook degenen die Hem doorstoken hebben. Zo worden alle dingen geheiligd en tot levende zinnebeelden van de hoogste waarheid gesteld De ark was een kist van fijn hout, overtrokken met fijn goud, als beelden van de menselijke en goddelijke natuur van Christus. Het meerdere sloot het mindere in. Het deksel van de ark heette het verzoendeksel, omdat het bloed der verzoening er op gesprengd werd. Op de beide einden van dat deksel stonden twee cherubijnen van goud, het aangezicht naar het deksel gekeerd, en de vleugelen uitgespreid, zodat deze elkander raakten, en de ark overschaduwden. Tussen de cherubijnen en dus boven het verzoendeksel, stelde God een bijzonder heerlijk teken zijner tegenwoordigheid, en sprak Hij met een hoorbare stem. Pit alles wees op Hem, bij wie de engelen Gods nederdaalden en opklommen, en die de verzoening aanbracht. God zetelde dus tussen de cherubijnen niet als een gestreng Rechter, maar als een verzoend God. Het verzoendeksel is van zelf de troon der genade. Israël beschouwde deze zaak niet anders dan wij. Vandaar dat Hiskia in de tempel God aanbad met deze woorden: O Heere God Israëls, die tussen de cherubs woont! Waarmede hij zegt, dat God vergunt in de weg der verzoening tot Hem te naderen. Als het verzoendeksel werd opgelicht, zag men binnen in de ark of kist de tafelen der Wet, naar welke de ark de ark des verbonds werd genoemd. Hiermede was zij het beeld van Christus, die de wet in zijn hart had, en die haar in alles volmaakt vervulde, in daad en lijden, zodat Hij de enige oorzaak der eeuwige zaligheid geworden is voor allen, die in Hem geloven en in wier harten Hij gevolgelijk door de Heilige Geest dezelfde Godswet schrijft. De ark werd enkel door Levitische priesters gedragen, en door de ark was God in het midden van zijn volk. Zo zegt ook Christus tot de zijnen: Ik ben met ulieden tot aan de voleinding der wereld, en waar twee of drie in mijn naam vergaderd zijn, daar ben Ik in het midden van hen. Indien nu de Heere Jezus niet de waarachtige God en het eeuwige leven ware, zo zouden wij minder hebben dan zij, die onder het Oude Testament leefden, want deze hadden de almachtige God op zichtbare wijze vertegenwoordigd in hun midden. Doch nu is de levende

en waarachtige God, ofschoon onzichtbaar, even wezenlijk in, ons midden als Hij het was onder de kinderen Israëls. De ark moest voortgaan op de schouders der Levitische priesters. Dat niemand dan de priesters de ark dragen mocht, duidde aan, dat niemand met God in gemeenschap mocht staan, zonder door God zelf daartoe geheiligd te zijn. Ongeheiligde handen mochten de ark niet aanroeren. Uza raakte ongeroepen de ark aan, en stierf. Ook nu nog heeft niemand het recht om de hand naar Christus uit te strekken, dan die vermoeid en belast is, en rust zoekt voor zijn ziel. De zodanigen zijn geroepen, en deze mogen niet alleen, maar moeten komen. Bidden wij dan God, dat Hij ons heilige, zo dat wij gelovig tot Christus komen, want die met geloof, al is het ook de uiterste zoom zijner klederen aanraakt, die zal behouden worden. De ark moest voortgaan. Ieder moest op zijn plaats staan, opdat alles ordelijk geschiedde. En zeker het was een voorrecht de ark te dragen, en het is het nog: want zij dragen de ark die Christus prediken, die zich zijner niet schamen, maar Hem belijden en verkondigen zo als Hij zich geopenbaard heeft. Dat wij dan de gelegenheden daartoe niet verzuimen. Zijn wij des Heeren priesters, zo zullen wij ook zijn koningen zijn. De ark moest voor het leger gedragen worden. Ook Christus is ons voorgegaan, en allen die in Hem geloven, volgen Hem, en gaan door zijn lijden en dood in tot zijn heerlijkheid. Wachten wij ons derhalve, dat wij de ark, dat wij Jezus uit het oog verliezen, want wij zouden alsdan een andere weg gaan dan die de ark gaat, en jammerlijk omkomen. Dat er nochtans ruimte zij tussen ulieden en tussen dezelve, bij de twee duizend ellen in de maat, en nadert tot dezelve niet, opdat gij die weg weet, die gij gaan zult,. want gijlieden zijt door die weg niet gegaan gisteren en eergisteren. Er moet een grote ruimte zijn tussen Israël en de ark. Daarmede beduidde de Heilige Geest dat, hoe gemeenzaam God met zijn volk was, er echter een grote afstand is tussen Hem, de Heilige, en hen, zondaren. Zo blijft er ook altijd een grote afstand tussen de Heere Jezus en de gelovigen. Zeker aan de ene kant is er in Christus een grote en innige gemeenschap met de zijnen, maar aan de andere kant een afstand als die van de Schepper tot het schepsel. Christus de Heere blijft als zodanig altijd afgezonderd. Dezelfde discipel, die bij het avondmaal aan zijn boezem lag, ziet Hem nauwelijks in zijn heerlijkheid, of hij valt als dood aan zijn voeten. De Heere Jezus zegt dan ook bij zijn hemelvaart niet: Ik vaar op tot onze Vader en tot onze God,. maar tot mijn Vader en ulieder Vader,. tot mijn God en u/ieder God. Hij zondert zich zelf eerst af, en plaatst daarna zijn discipelen naast zich, opdat, bij de gemeenschap, de afstand blijve; een afstand tussen de Heere en zijn volk, die hier met betrekking tot de ark uitgedrukt wordt door de maat van twee duizend ellen. Wij moeten dus Christus zien op een heilige afstand, in de hoogste hemelen, en toch in de innigste gemeenschap van liefde, Hij met ons, en wij met Hem door de Heilige Geest, door wie Hij ons tot zich leidt, en zonder wie wij de weg tot Hem niet zouden weten, want het is geen gewone weg. Jozua zeide ook tot het volk: Heiligt u! want morgen zal de Heere wonderheden in het midden van ulieden doen. Als wij weten dat God ons verlost heeft, dan moeten wij ons ook heiligen tot de dienst des Heeren met eerbiedigheid, ja met een heilig vrezen en beven; want wij moeten door de dood gaan tot het eeuwige leven, en daar wij niet weten wanneer, zo moeten wij ons op iedere dag, die heden genaamd wordt, heiligen, en dan zal de Heere ook bij onze dood wonderen doen. Hij heeft ze reeds bij zo velen gedaan, die juichende heengingen, Hij zal ze ook bij ons doen, als onze tijd daar is; want alles wat Hij tot de zijnen gezegd heeft, zal Hij doen. Hoe hoog alsdan de wateren aan onze rechteren linkerzijde staan, Hij kan er ons droogvoets tussen heen leiden. Geve God, dat als de tijd van onze overgang komt, wij zonder vrezen overgaan, opdat degenen die wij achterlaten, aan ons mogen zien, dat Christus voor ons en al de zijnen waarlijk de dood heeft te niet gedaan. En het geschiedde toen het volk vertrok uit zijn tenten, om over de Jordaan te gaan, zo droegen de priesters de ark des verbonds voor het aangezicht des volks. Liefelijke weg van gehoorzaamheid! De priesters nemen de ark op, en gaan vooruit, zij geloven en twijfelen niet. Zo moeten wij allen handelen in hetgeen waartoe wij geroepen zijn. Het kan zijn, dat ook wij geroepen worden tot dingen, die ons te hoog, te wonderlijk, ja zelfs onbegrijpelijk zijn,

mochten wij dan maar bidden om getrouw gemaakt te worden, en als priesters in de Jordaan te gaan, terwijl zij vol is aan al haar oevers; doch niet zonder de ark, niet zonder Christus, want zonder Hem kunnen wij niets doen. En als zij, die de ark droegen, tot aan de Jordaan gekomen waren, en de voeten der priesters, dragende de ark, ingedoopt waren in het uiterste van het water (de Jordaan nu was vol al de dagen des oogstes aan al haar oevers) zo stonden de wateren, die van boven afkwamen: zij rezen op Een hoop. De priesters naderden altijd meer de Jordaan, en zagen niet de minste verandering aan de aan al haar oevers hoog stromende wateren; doch nauwelijks had het uiterste des waters hun voetzolen aangeraakt, of de wateren deinsden terug, en hoopten zich op elkander, terwijl de afvlietende wateren zich ook daarbij ophoopten, en een zo ontzaggelijke als onbewegelijke watermuur vormden. Zo getrouw is God in het nakomen zijner beloften; doch Hij wil dat men vooraf en tot in het uiterste ogenblik zijn woord vertrouwe. En dat doet dan ook het geloof. De Jordaan was vol aan al haar oevers. Onze God is de Almachtige, en Hij behoeft dus geen laag water, om zijn wonderen te kunnen doen; integendeel Hij wil, dat wanneer Hij wonderen doet, alles Hem tegen zij. Daarom laat Hij zo dikwijls onze duisternis tot het uiterste komen, eer Hij zijn licht laat schijnen. Daarbij de bedelingen Gods zijn veelvoudig. De weg des geloofs en der behoudenis is een in Christus, maar de omstandigheden verschillen. God doet somtijds twee maal een zelfde zaak, en toch is er verschil. De Rode Zee werd verdeeld, en de wateren stonden aan beide zijden; hier in de Jordaan werden de afstromende wateren teruggedrongen en opeengehoopt, zodat het pad nog veel ruimer, en de verlossing veel volkomener was. En zo zal het ook bij ons, die geloven, zijn. Wij zullen ondervinden, dat de tweede overgang tot het eeuwige leven nog heerlijker en ruimer zijn zal, dan onze eerste overgang tot het geloof. Het is een gewichtige vraag, nietwaar, doch wij moeten haar toch doen: 'Zijn wij de Rode Zee al over?' Zo neen, dat wij ons dan haasten haar over te gaan, ons bekerende van onze dode werken tot de levende God. Zo ja, dan is het eigenlijke gevaar voorbij, want dan volgt de doorgang van de Jordaan vanzelf, zonder moeite, ofschoon niet zonder geloof. Daarom mogen wij ook het sterven niet te licht stellen, want het is op zich zelf waarlijk een rivier, die aan al haar oevers vol is, gedurende al de dagen van de oogst, en welke wij niet doorkomen dan door Gods wonderdoende hulp, die de wateren opeenhoopt en ons droogvoets doet doorgaan. De strijd is dus om het geloof te behouden tot den einde toe. Toen trok het volk over tegenover Jericho,. maar de priesters, die de ark des verbonds des Heeren droegen, stonden steevast op het droge, in het midden der Jordaan, en gans Israël ging over op het droge. De ark duidde aan, dat God zich een lichaam zou toebereiden om onder zijn volk te wonen, en zo hebben wij een treffende vervulling van de voorafbeelding, ook van dit ogenblik in Jezus, gedoopt wordende in deze zelfde Jordaan. Gelijk Hij daar stond, alle gerechtigheid vervullende, zo staat Hij ook in de doods-Jordaan als overwinnaar van dood en hel, tot zo lang, dat al zijn volk zal zijn ingegaan, en dan zullen allen, die in Hem geloofd hebben, Hem eeuwig in hun midden zien. Toen al het volk was doorgetrokken, volgde ook Jozua met de priesters en de ark des verbonds. Het geschiedde nu, toen al het volk geëindigd had over de Jordaan te trekken, dat de Heere tot Jozua sprak, zeggende: Neemt gijlieden u twaalf mannen uit het volk, uit elke stam een man, en gebiedt hun, zeggende: Neemt voor ulieden op van hier uit het midden der Jordaan, uit de standplaats van de voeten der priesters, en bereidt twaalf stenen, en brengt ze met ulieden over, en stelt ze in het nachtleger, waar gij deze nacht zult vernachten. Ieder moest een steen, zo zwaar als hij dragen kon, van de bodem der Jordaan opnemen en in het leger brengen, om daarvan een monument op te richten ter gedachtenis aan de afsnijding der wateren, toen de ark des verbonds van de Heere der ganse aarde voor hunlieder aangezicht in de Jordaan was gegaan. Geheel Israël werd voorgesteld door zijn twaalf stammen, want de kerk is voor God Een en ondeelbaar. Ofschoon er ook onder de gelovigen onderling in menig opzicht verdeeldheid moge zijn, als bewijzen van hun onvolkomen toestand aan deze zijde des grafs, bij de Heere is er slechts Een gemeente, Een doop, Een geloof, Een hoop en Een liefde. Doch even als de vaderen, moeten ook wij

gedenktekenen oprichten, en gedachtig blijven aan de weg Gods met ons. Hierdoor herinneren wij ons Gods goedertierenheden, en hebben wij grond om biddend op nieuwe zegeningen te hopen.

5:9. GILGAL.

Verder sprak de Heere tot Jozua: Heden heb Ik de smaad van Egypte van ulieden afgewenteld. Daarom noemde men de naam dier plaats Gilgal (afwenteling) tot op deze dag. Zo dikwijls zij Gilgal noemden, was het hun een herinnering aan hetgeen gebeurde. Het geslacht, dat uit Egypte getrokken was, was als een voorhuid, die weggedaan moest worden, zou Israël geheiligd worden. En bij ons is het niet anders dan gelijk het in de woestijn was. Na ongelovige vaderen komen niet zelden gelovige kinderen. Daarom moeten wij niet wanhopen voor de kerk. Men zou zeggen: het moet van kwaad tot erger; doch neen, God stuit het kwade in zijn loop, ja snijdt het af; werpt het weg, en laat het betere geboren worden.

5:10. HET PASCHA EN DE EERSTELINGEN VAN DE OOGST IN KANAÄN.
Terwijl de kinderen Israëls te Gilgal gelegerd waren, zo hielden zij het Pascha op de veertiende dag derzelve maand in de avond, op de vlakke velden van Jericho. En zij aten van het overjarige koren des lands, des anderen daags van het Pascha, ongezuurde broden en verzengde aren, even op diezelve dag. En het manna hield op des anderen daags, nadat zij van des lands overjarig koren gegeten hadden,. en de kinderen Israëls hadden geen manna meer, maar zij aten in hetzelfde jaar van de inkomst des lands Kanaän. Welke voorbereidingen voor de eerste strijd en de eerste overwinning in Kanaän! Eerst de smaad weg: de besnijdenis; toen het Pascha, omdat er geen verlossing is dan door het bloed des Lams; daarna het eten van de ongezuurde broden, toebereid van het overjarig koren en van de eerstelingen van de tarweoogst. Het manna was enkel voor de woestijn. Wat zij veertig jaren lang gegeten hadden, dat aten zij nu voor het laatst, om het nooit meer te eten, en het gewas des lands voor het eerst. En nu zou het altoos beter worden, en in plaats van hun knoflook en pompoenen in Egypte zouden zij nu van hun wijnstokken en vijgenbomen eten.

5:13. DE INNEMING VAN JERICHO.

Voorts geschiedde het, als Jozua bij Jericho was, dat hij zijn ogen ophief, en zag toe, en ziet er stond een man tegenover hem, die een uitgetogen zwaard in zijn hand had. En Jozua ging tot hem, en zeide tot hem: Zijt gij van ons, of van onze vijanden? En hij zeide: Neen! maar Ik ben de Vorst van het heir des Heeren. Ik ben nu gekomen! Toen viel Jozua op zijn aangezicht ter aarde, en aanbad, en zeide tot Hem: Wat spreekt mijn Heere tot zijn knecht? Toen zeide de Vorst van het heir des Heeren tot Jozua: Trek uw schoenen af van uw voeten, want de plaats waarop gij staat, is heilig. En Jozua deed alzo. De engel, die Jozua verscheen, was geen andere en was geen mindere dan Jahweh; doch zo geheel mens, dat Jozua hem niet kon onderscheiden. In het Oude Testament is de Zoon Gods de God-Engel,' in het Nieuwe Testament is Hij de God-mens. Hij verscheen Jozua als een veldheer, die aan de spits van zijn leger staat en het aanvoert met uitgetogen zwaard. En Jozua, een held met een leeuwenhart, dat geen vrees kent, is wakker op zijn post en plicht; hij gaat naar de vreemde bezoeker, en vraagt hem: 'Behoort gij tot ons of tot onze vijanden?' En het antwoord is: 'Tot geen van beiden, maar boven die beiden: Ik ben de Vorst van de legerscharen Gods, en Ik ben thans tot u neergekomen in het leger, om de oorlogen des Heeren te voeren en onzichtbaar met u te strijden tegen al mijn en uw vijanden.' Terstond begreep, gevoelde Jozua met wie hij te doen had, en op zijn aangezicht ter aarde vallende, aanbad hij. En niemand wordt door een gelovige aangebeden dan God, dan Jahweh. En Jozua zei: Wat spreekt mijn Heere tot zijn knecht? Zo spreekt ook geen gelovige dan tot God. En de Vorst van het heir des Heeren zei tot Jozua: Trek uw schoenen a/van uw voeten, want de plaats waarop gij staat, is heilig. Het is het derde bewijs voor de waarheid, dat die Vorst Jahweh was, want wat Engel heeft dat ooit tot een mens gezegd, of kon dit ooit zeggen? Alleen de Godheid maakt een plaats tot een heilige plaats. Het was hier de Schepper zelf, die zijn aarde betrad. En Jozua deed alzo. Dit zegt de Schrift ook nooit van een mens dan als God tot hem spreekt. De Heere verscheen Jozua als opperbevelhebber van het leger Gods, opdat Jozua zou weten, dat niet hij maar God strijden zou; dat hij medestrijdende, onder God streed, en dat niet hij de overwinnaar zou zijn, maar God door hem. Tot hiertoe was hij de opperbevelhebber geweest, doch nu moest hij zijn commando neerleggen aan de voeten van zijn Koning, en van Hem de orders ontvangen, zoals Jozua dan ook deed, zeggende: Wat spreekt mijn Heere tot zijn knecht? En zeker, dat is wel het beste, dat wij doen kunnen: neervallen, aanbidden; zelf commandant af, en God gehoorzaam worden. Toen zeide de Heere tot Jozua. De persoon, die verschijnt, wordt nu ook door het geloof erkend, en als de Heere voortaan door de Schrift aldus genoemd. Er was nu geen verdere verberging nodig. Zie, Ik heb Jericho met haar koning en strijdbare helden in uw hand gegeven. Wat God doen zal, stelt Hij voor als gedaan, om de zekerheid der vervulling te kennen te geven. In het hogepriesterlijk gebed stelt Christus op dezelfde wijze zijn werk als reeds volbracht voor, ofschoon het nog volbracht moet worden. Bij God is alles ten hoogste zeker. Wij mensen kunnen enkel spreken over hetgeen wij gedaan hebben, maar God spreekt gedurig over hetgeen Hij doen zal, als reeds gedaan. Wij staan in de Schrift op het gebied der onfeilbaarheid. Daarom is er ook zulk een verschil tussen de strijd der gewone mensen en die der gelovigen. De gewone mensen strijden om de overwinning; de gelovigen strijden na de overwinning van Christus, om het door Hem overwonnene voor zichzelf als de zijnen, in bezit te nemen. De strijd zelf is echter niet te ontgaan. Geeft God een belofte, dan is wel de vervulling zo zeker, als hadden wij die reeds in handen; maar God geeft de vervulling zijner belofte enkel op zijn tijd, en op zijn wijze, niet zonder de middelen, opdat de mens geen stok en blok zij; en niet door de middelen, opdat niemand het de middelen, maar God toeschrijve. De middelen staan dan ook altijd in een grote onevenredigheid tot het doel, dat bereikt moet worden, opdat het reeds daardoor blijke, dat het God is, die werkt. Wat baatten toch de militaire wandelingen, die de Heere Jozua beval zes dagen lang, eenmaal des daags, rondom de muren van Jericho te doen, tot bereiking van het einde, waartoe zij geschiedden, tot het doen vallen van de muren van Jericho? Immers niets. En toch moesten al de

strijdbare mannen in Israël, in volle wapenrusting, met de ark des verbonds, welke God vertegenwoordigde, aan de spits, en met muziek, het blazen der bazuinen, bij herhaling deze omgangen doen. Waarom? Opdat zij niet slapende, maar wakende; niet buiten de zaak, maar in de zaak; niet werkeloos maar medewerkende zouden zijn. Geen ledigheid werd geduld. Niemand moest iets doen, toch mocht niemand thuis blijven; ook mocht niemand ontoegerust verschijnen, maar in volle wapenrusting, alsof er gestreden moest worden, en toch niet strijden. Zij moesten niet strijden, en toch moesten zij marcheren. Somtijds wordt de grootste kracht geoefend door eigenlijk niets te doen. God streed hier, terwijl zij niet streden. Het schijnt dat Jozua niet tot de priesters of het volk gezegd heeft, hoe lang deze omgangen duren zouden, om hun geloof te oefenen. Het geloof is geen werkeloosheid, maar een ander werk, een werk Gods. Het is het biddend marcheren rondom hetgeen wij willen overmeesteren. Het is dus een kracht, maar uit God, welke tegelijk werkzaamheid en lijdelijkheid, lijdelijkheid en werkzaamheid is. En nu behoort er groter kracht toe om zich in te houden, dan om zich uit te laten, of te handelen. De oefening verhoogt de kracht, ook de geestelijke. Daarom moesten zij telkens weer vroeg op, en zich telkens weer toerusten alsof zij te velde en ter overwinning gingen. En wat moesten zij eigenlijk doen? Niets dan zich laten zien, zwijgen en wachten. Zij mochten niet spreken; neen, zij moesten de diepste stilte bewaren, dat een groot bedwang was voor een grote menigte mensen, zo levendig en luidruchtig van aard als de Israëlieten zijn. Eerst wanneer Jozua het hun als bij legerorder gebood, konden zij hun gesmoorde stemmen uitgalmen zoveel zij wilden. Ook wij moeten stilzwijgend en evenwel biddend Gods verordende middelen gebruiken, en de uitkomst alleen van God verwachten. Zij moesten wachten. Zie eens hoe het ongeduld, dat niet wachten kan, bij hen, zo als wij zeggen zouden, geprikkeld werd. De omgangen hadden zes dagen lang geen gevolg. Men kwam weer thuis, zo als men uitgegaan was, en zeker zullen de mannen van Jericho hen als dwazen hebben uitgelachen. Doch dit moest hen leren wachten op God en op Gods tijd. Zes dagen moesten zij wachten. De zevende dag zou komen, en het zevental is een volmaakt getal: het vertegenwoordigt de voltooiing. Het is als het ware het rijm Gods, dat telkens terugkeert. God schiep alles in zes dagen zodanig, dat op de zevende dag alles voltooid was, en God niet meer behoefde te scheppen, maar ophield van scheppen. Dat was zijn rust. Nu kon God Jericho wel in Een dag hebben doen vallen, doch het behaagde Hem daartoe insgelijks zes dagen te bestemmen. En nu kon men denken: zes dagen lang mogen de omgangen tevergeefs zijn, maar op de zevende dag zal de beloofde overwinning dan toch wel op de eerste omgang volgen. Doch neen, zelfs op de zevende dag geschiedde het niet bij de eerste keer, maar op die ene dag moesten zij het werk van al de zes dagen achtereen herhalen, en nog een omgang daarenboven doen; doch toen was ook de vervulling zo snel en ineens zo volkomen, als de voorbereiding langzaam en bij opklimming geweest was; want bij God is uitstel geen afstel. Gelijk het nu met deze middelen was, zo is het met alle middelen. Gij zijt krank, zeer krank, en vraagt wellicht: wat zal dat poedertje doen, om mijn krankheid weg te nemen? Zonder God, niets; maar met God, alles. Denk eraan, hoe vriend en vijand zullen gevraagd hebben: wat zullen die militaire wandelingen en dat bazuingeblaas uitrichten, om de muren van Jericho te doen vallen? en toch zijn zij er door gevallen. Waar God met ons is, kan niets ons blijvend tegen zijn. Jericho was de eerste stad in het eigenlijke Kanaän, daarom vertegenwoordigt zij al Kanaäns steden. Zij moest dan ook als een toonbeeld, in volheid en als in een brandpunt tonen, dat, gelijk zij door de tussentredende macht van God viel, ook al de andere steden zouden vallen. God komen de eerstelingen van alles toe; daarom mochten zij van Jericho ook geen buit voor zich behouden, maar moest de stad ganselijk verbannen, dat is: door het oordeel Gods geheel getroffen en tot een monument der goddelijke strafgerechtigheid gesteld worden. Doch de omliggende velden en hoven mochten zij behouden: de ban trof alleen de stad. Zij moesten daardoor eens voor altijd leren, niet te strijden om de buit, maar om Gods oordelen uit te voeren. God moest hun goud en zilver zijn, en tot bewijs dat zij Hem voor de Overwinnaar en de Leenheer erkenden, moesten zij ook alles wat zij later verkregen, als aan

zijn voeten neerleggen. God is de enige Meester en Eigenaar van al de schatten der mensen en volken, en niet van de Kanaänieten, maar van Hem moesten de kinderen Israëls hun rijkdom ontvangen. Dat dan ook wij leren belangeloos te zijn. Des Heeren dienstknechten leven uit des Heeren schatkist, maar beroven die niet. Levi had geen deel in het land, en ontving de Heere tot zijn erfdeel, en hij is nu nog de enige stam, die onderkend wordt. Ook moest het blijken, dat het God niet te doen was, om de roof der volken aan zijn volk te schenken, maar om de goddeloosheid der inwoners te straffen. Bij de omgangen moest de ark altijd mee, en wel vooraan, en de priesters moesten met de bazuinen blazen. Het geluid der bazuin is als dat van een trompet; het is een klank, die in de oren en in het hart davert, en ons opwekt en verlevendigt, gelijk alle krijgsmuziek-instrumenten doen. De bazuin is hier het beeld van Gods Woord, en van het Evangelie in het bijzonder. Is het niet opmerkelijk? In de plaats van stormladders en stormrammen gebruikte God hier de eenvoudige bazuin, om bij haar geluid Jericho's muren te verbreken. Daarom moeten ook wij niet aanvallender wijze strijden tegen de wereld, en niet tartend en tergend, niet aanhitsend en uitdagend spreken en handelen te'' gen het ongeloof, bijgeloof en schijngeloof; maar enkel de bazuinen blazen, enkel werktuigen zijn der goddelijke kracht. Alleen de priesters bliezen de bazuinen, de anderen trokken zwijgend achter de bazuinblazers op. Treffend zwijgen, voorzeker! ontzaggelijke stilte van zulk een groot leger rondom zulk een bevolkte plaats, die als grensvesting, groot en sterk en van een talrijke bezetting zal voorzien zijn geweest. Deze bezetting verwachtte ieder ogenblik een bestorming, en het diepste stilzwijgen heerste. Al de oorlogen des Heeren, en voornamelijk de inneming van Jericho, strekken tot een beeld van de geestelijke strijd, die wij te voeren hebben. Vooreerst, wij zeiden het reeds, wij moeten strijden. Zodra de bekering heeft plaats gehad, begint de strijd. Ten tweede moeten wij een vijand overwinnen, die sterker is dan wij, en dit kunnen wij, niet door eigen kracht, maar omdat hij door Christus overwonnen is. De Heere gaf Jericho in de handen van Israël, en daarom moesten en konden zij Jericho innemen; want wij herhalen het om het gewicht der zaak, in het wereldse volgt de overwinning op de strijd, maar in het geestelijke de strijd op de overwinning. Alles op het gebied der genade is het gevolg van Een grote daad van Christus. Zijn overwinning over de Satan in de woestijn ging vooraf, en het gevolg hiervan was, dat al des Satans onderdanen, de boze geesten, niet alleen op het woord des Meesters, maar ook op dat van de discipelen, al hun sterkten moesten overgeven. Op dezelfde wijze heeft Christus de verzoening der zonde op het kruis volbracht, en toen kon de Heilige Geest al de gezegende gevolgen daarvan in de harten van zondaren en zondaressen doen openbaar worden. Doch ofschoon de overwinning behaald is, moeten wij strijden; want wel is de strijd van Christus, die alleen de zonde overwinnen kon en overwon, geëindigd; maar de strijd van de mens, om de vrucht dezer overwinning te plukken, moet nog ten einde gebracht worden. God doet Jericho zwichten. Israël heeft er maar in het bezit van te komen. Hoe? Door strijd. Welke strijd? Door het betonen van menselijke wijsheid en dapperheid? N een, door niets anders dan door het doen van de wil van God. Geheel het leger moest marcheren. Jozua had zelfs niet eens te commanderen. Hij zelf moest mee marcheren als ieder ander gewoon soldaat. Niemand mocht zeggen: 'ik blijf in het kamp; want de overwinning komt toch.' Neen, uit het kamp gemarcheerd, en de bazuinen geblazen! op Gods wegen gewandeld en gebeden, en Jericho valt! In de Openbaring van Johannes blazen de engelen de bazuinen, en zij hebben de wierookschalen van de gebeden der heiligen in hun handen, en de koninkrijken vallen. Wij moeten strijden, maar in de mogendheden des Heeren. Wie in eigen kracht wil strijden is het kind gelijk, dat de man omver wil werpen. Wat toont zulk een kind met al zijn worstelen, dan zijn onmacht? Jericho was bewoond door een reuzenvolk, maar God versloeg het, en Israël versloeg het ook, door Gods werk te doen. En zo moeten ook wij niet aanvallen en niet vlieden, maar staan en weerstaan, zwijgen en wachten, daarin ligt onze kracht, en daarop geeft God de overwinning op zijn tijd. Op dezelfde wijze moeten wij handelen met onszelf. Wij moeten ons willen scheiden van onszelf, want dat kunnen wij niet. Wij moeten de zonde niet met geweld uit ons hart willen

rukken, want wij mogen onszelf niet doden. Wat moeten wij dan? Wij moeten het Jericho onzer harten doen vallen, door er gedurige omgangen om heen te doen, met Christus de ark voorop, en wij achter Hem, blazende de bazuin, biddende en evangeliserende, en dat wel aanhoudend. O er is niets dat meer vermoeit, als onze toestand moeilijk is, dan dat het alle dagen het. zelfde is, dat het heden is als gisteren, en dat het gisteren was als voor een jaar en voorjaren, en morgen zijn zal gelijk het heden is, en er geen verandering komt; ja, dat is zeer vermoeiend. De wereld kan dat niet uithouden. Zij roept gedurig om vooruit. gang. Heden moeten er een paar stenen uit de muur van Jericho gebroken worden, morgen twintig; overmorgen honderd; zo ziet men dat men vooruitgaat; en men heeft alle dagen iets, en als dan zo veel tijd verstreken is, dan kan men berekenen, dat de gehele muur omver ligt. Doch bij Jericho was juist het omgekeerde het geval; zij gingen de eerste dag om de stad, en er ge. beurde niets; de tweede, en er gebeurde weer niets, en zo zes dagen lang, en op de zevende dag deden zij het zesmaal achtereen, en er gebeurde weer niets, doch toen nog eenmaal, en het was de laatste maal; want toen deed God zijn werk. Het was ook hier: Alzo is het Koninkrijk Gods, gelijk of een mens het zaad in de aarde wierp, en voorts sliep en opstond, nacht en dag, en het zaad uitsproot en lang werd, en hij zelf niet wist hoe. Daarom moeten ook wij niet wanhopen, wanneer de muren van het Jericho onzer harten niet vallen willen. Het geloof is de overwinning van de tegenstand. Het is een belofte met een gebod, dat er schijnbaar tegen aandruist. Geloven is vasthouden aan Gods Woord, tegen alle onwaarschijnlijkheid en onmogelijkheid aan. Het is te geloven, dat een gekruisigde de Zoon van God is; dat een stervende de Vorst des levens is; dat een ten hemel gevarene bij de zijnen is al de dagen. Doch met de uitdrukking van Luther zouden wij kunnen zeggen: Al zijn er zo veel zwarigheden en onmogelijkheden als er pannen zijn op al de daken der wereld, nochtans zullen wij de Schrift, Gods Woord, geloven; want God kan niet liegen. Een iegelijk, die buiten de Schrift staat, vertrouwt op hetgeen niet beloofd is, en wat kan daar anders op volgen dan dat hij bedrogen uitkomt? Zeker, en wij hebben het reeds opgemerkt, het werk dat God ons te doen geeft, maakt ons dikwijls belachelijk in de ogen der wereld, evenals het de krijgslieden van Jericho zeker deed lachen, het Israëlitisch leger, dag aan dag, met vliegende vaandels rondom de stad te zien trekken. Doch het behaagt God somtijds juist zulke dingen aan zijn kinderen te gebieden, die de lieden dezer wereld al zeer belachelijk vinden. Hier moest het sterk uitkomen, dat de overwinning de sterke stad niet kwam dan van God. En waartoe diende deze overwinning Gods? Ten goede van zijn volk. Ja, dit denkbeeld moeten wij vasthouden, alles is het onze, ook Jericho, ook de wereld. Wij moeten er maar zo lang om heen wandelen, totdat haar muren instorten, en wij van haar bezit kunnen nemen. Het komt er voor ons op aan te wachten op de zevende dag; hij kwam ook voor Israël, niet als een dag van rust, maar van strijd, ja, van de allergrootste vermoeienis. Toen stond Israël vroeg op, want het was de dag der overwinning. Zo veel dagen was er niets gedaan, nu moesten zij veel doen, tot uitputting toe; doch daarna kwam dan ook dat ogenblik, waarin God tot hen zei: Juicht! en zij juichten. Ja, eens komt na het strijden de overwinning, na het zwijgen het juichen van Gods volk, niet eenmaal, niet zevenmaal, maar onbepaald. Gedurende ons leven hebben onze omgangen plaats, maar op onze sterfdag begint ons juichen.

6:22. RACHAB GESPAARD.

Jozua nu zeide tot de twee mannen, de verspieders des lands: Gaat in het huis der vrouwe, der hoere, en brengt de vrouw van daar uit, met al wat zij heeft, gelijk als gij haar gezworen hebt. Met de oordelen gaan de barmhartigheden gepaard. God spaarde ook uit het volk van Jericho. Rachab werd gespaard, zij en haar huis. Op Gods gebied staat niets alleen, daarom speelt het ik en de eigenliefde aldaar zulk een treurige rol. Rachab's huis was als de ark van Noach; die er in was, werd behouden. En Rachab zal niet karig geweest zijn met het behouden van de maagschap van het huis haars vaders en harer moeder, want dat zijn de gelovigen nooit; deze zouden wel allen willen behouden als zij maar konden, ook die hen haten en vervolgen, en hun het leven bitter maken al hun dagen. Haar huis was als een afbeeldsel in de verte van het huis van Cornelius, die ook zijn huis tot een kerk van gelovigen gemaakt had. Heerlijke getuigenis van Gods uitverkiezing! zij was een hoer, maar zij geloofde. Haar zonden werden haar vergeven. Het scharlaken snoer aan haar venster was haar vrijgeleide. Het was het zinnebeeldig teken van het geloof in het bloed der verzoening, dat alleen behoudt. Wat het bestrijken van de bovendorpel en de zijposten der deuren met het bloed des lams in Egypte was, dat was hier in Jericho het tonen van het rode snoer. Mocht het ook geestelijk gezien worden aan de vensters van ons huis! Jacobus stelt Rachab en Abraham op een lijn! en dat hij dit deed is een bewijs, dat de Heilige Geest ook zijn geschrift heeft ingegeven; want geen mens, en vooral geen Israëliet, zou uit zich zelf deze beide zo geheel verschillende mensen op Een lijn geplaatst hebben. Doch nu was zij een eerstelinge, naar de verkiezing der genade, uit de Heidenen, en wel.. uit de ergste Heidenen, de Kanaänieten, en zij werd een moeder in Israël. Ja, God die altijd nog meer te geven heeft, gaf haar nog meer, en stelde haar tot een voorbeeld en toonbeeld van genade, en tot een stammoeder van Christus. Nog eens, welk een bewijs van uitverkiezing! Achan, een prins van Juda, wordt verworpen, omdat hij niet geloofd had, en de hoer Rachab wordt aangenomen als in zijn plaats; omdat zij geloofd had, en huwde later met een prins uit Juda, en gewon Boas, die met Ruth de Moabietische huwde en de overgrootvader van David werd. Christus was dus in deze lijn ook uit de volken, doch door tussenkomst van het geloof. Ik zeg van het geloof, want welke grote dingen had Rachab gedaan, om deze grote uitredding te verkrijgen? Och, zij had twee verspieders gered. Is dat zo veel loon waardig? Als zij nog het gehele Israëlitisch leger gered had! Doch dat gaat zo licht niet. Daarom is het maar het best, om te doen wat de hand vindt om te doen. Abraham deed wat meer dan Rachab; doch, wij hoorden het, de Schrift plaatst ze naast elkander; want niet om haar werk, maar om haar geloof werd zij behouden. Haar werk, hoe klein ook, was het grote bewijs dat zij geloofde, niet het geloof zelf; uit haar geloof kwam haar werk voort. Het geloof weet dan ook van geen verdiensten, wel van diensten,' het dient maar wil niet verdienen. Het Roomse beginsel daarentegen, is: van alle diensten verdiensten te maken. Rachab had ook gelogen, doch daarom werd zij niet geprezen en behouden, maar omdat zij geloofde, en omdat zij geloofde werd haar logen en al haar zonden haar vergeven. Zo verheerlijkt God de meest verachte mensen. En hoe verheerlijkt nu de ene mens de ander? Dit zien wij op dit ogenblik) aan de paus, die een ontdekking gedaan heeft, waarvan de moeder des Heeren zelf niets wist, en de gehele Schrift ook niets weet, en waarover nu geheel Rome dronken is van vreugde de onbevlekte ontvangenis van Maria.

6:26. DE BANVLOEK VAN JERICHO.

En ter zelver tijd bezwoer hen Jozua, zeggende: Vervloekt zij die man voor het aangezicht des Heeren, die zich opmaken en deze stad Jericho bouwen zal,' dat hij ze grondveste op zijn eerstgeboren zoon, en haarpoorten stelle op zijnjongste zoon. Jericho moest tot een schrikbeeld blijven voor al de geslachten der aarde, en tevens als een eerstelinge der steden Kanaäns voor de Heere blijven in eeuwige verwoesting, tot een blijvend gedenkteken van, en herinnering aan zijn rechtvaardige oordelen over de tot het diepst bederf verzonken volken. Als een bewijs van dezelfde die de zedelijke verzonkenheid, of van het heersend ongeloof in Israël ten tijde van koning Achab en zijn vrouw Izabel, wordt ons 1 Koningen 16: 34 bericht, dat niettegenstaande deze algemeen bekende banvloek, een zekere Hiel de Heere trotseerde, en ten koste van al zijn zonen Jericho herbouwde.

24:1. JOZUA'S LAATSTE WOORDEN.
Daarna verzamelde Jozua al de stammen van Israël te Sichem. Jozua stelde het volk, en met het volk zich zelf voor het aangezicht Gods, en dat bij zijn naderend einde! Dat ook wij ons gedurig, en vooral in de uren des afscheids, stellen voor het aangezicht Gods, want daar staan al Gods kinderen. Toen zeide Jozua tot het ganse volk. Het behoort tot de eigenaardigheden der Schrift, om ons veelvuldig de heilige mensen Gods te laten zien bij hun sterven, of althans de woorden te vermelden, die zij voor hun sterven hebben uitgesproken. Alzo zegt de Heere, de God Israëls: Over gene zijde der rivier hebben uw vaders van ouds gewoond, namelijk Terah, de \lader van Abraham en de vader van Nahor,' en zij hebben andere goden gediend. De Heere begint zijn herinneringen door de mond van Jozua, niet met woorden die de hoogmoed des volks vleien, zo als gewoonlijk de aanspraken der koningen en vorsten beginnen. Hij herinnert hun hun afkomst, zo als zij was. Niet de heerlijkheid der vaderen, maar die van God wordt bedoeld..Ook in de gouden geslachtslijn van Sem was de afgoderij ingedrongen en ook bij ons Christenen, ja Protestanten, dringt zij zich niet zelden in naast de ware godsdienst, welke zelden onvermengd blijft. Toen nam Ik uw vader Abraham van gene zijde der rivier, en deed hem wandelen door het ganse land Kanaän. Abraham gaf zich niet aan God over en begaf zich niet naar Kanaän uit eigen bewegen. Hoe zalig is het, als het ook bij ons mag zijn: ‘God heeft mij genomen uit mijns vaders huis en deed mij wandelen op zijn wegen!’ Voorts zien wij, dat God met de mens handelt in de weg van daden en gebeurtenissen. De weg der zaligheid bestaat niet allereerst in redenering en betoog, in wet en leer, maar in eigen ondervinding van Gods werk en daden, in gebeurtenissen voor ons en met ons. Geheel het Evangelie is niet anders dan een gebeurtenis: ‘Christus is gestorven voor onze zonden en opgewekt tot onze rechtvaardigmaking..’ Ook wij moeten het niet anders kennen, dan als een gebeurtenis voor ons en in welke wij begrepen zijn. Ik vermeerderde ook zijn zaad, en gaf hem Isaac. Ja wel gaf God Isaak aan Abraham, en wel werd Abrahams nakomelingschap door God vermenigvuldigd, want door Isaac en Ismaël en de kinderen uit Kethura is Abraham de vader van een groot gedeelte der volken van Azië, Afrika en Europa geworden. En aan Isaac gaf ik Jacob en Ezau en Ik gaf Ezau het gebergte Seir, om dat erfelijk te bezitten. Hier spreekt God de Almachtige en Vrijmachtige, die alleen zijn welbehagen doet, en zijn gaven en goederen uitdeelt naar zijn heilige wil. Maar Jacob en zijn kinderen togen af naar Egypte. Welk een tegenstelling tussen de vastheid der woning van Ezau en de vreemdelingschap van Jacob! Door geheel de Schrift heerst dit onderscheid tussen de kinderen Gods en die van deze wereld. De laatsten verkrijgen alles zonder moeite en als vanzelf. Ezau was terstond tijdelijk voorspoedig; hij verkreeg weldra het sterke gebergte Seir, om er eeuwen in te wonen. Doch Jacob, het geliefde kind, moest naar Egypte, naar de ijzeroven. Van Gods kinderen is het kruis het zinnebeeld en het blazoen. Zij verkrijgen niets goeds dan door het vuur heen. Alles moet bij Gods kinderen die grote en heerlijke gebeurtenis afspiegelen, dat de Christus door lijden in moest gaan tot zijn heerlijkheid. Doch dit is voor een tijd. Ten laatste worden de kinderen Gods verlost en die der wereld geoordeeld. Toen zond Ik Mozes en Aaron, en Ik plaagde Egypte, gelijk als Ik in deszelfs midden gedaan heb. en daarna leidde Ik u daaruit. Toen Ik uw vaders uit Egypte gevoerd had, zo kwaamt gij aan de zee. en de Egyptenaars jaagden uw vaderen na met wagens en met ruiters tot de Schelfzee. Zij nu riepen tot de Heere, en Hij stelde een duisternis tussen u en tussen de Egyptenaars, en Hij bracht de zee over hen. en bedekte hen; en uw ogen hebben gezien wat Ik in Egypte gedaan heb. Daarna hebt gij vele dagen in de woestijn gewoond. Toen bracht Ik u in het land der Amorieten, die over gene zijde der Jordaan woonden, die streden tegen u; maar Ik gaf ze in uw hand, en gij bezat hun land erfelijk. en Ik verdelgde hen voor ulieder aangezicht. Die streden tegen u. De Egyptenaren hadden hen slechts mogen najagen, niet bestrijden. Nu moesten zij strijden, en toch waren het niet hun wapenen, die hun de overwinning verzekerden. God gaf de Amorieten in hun hand. God verdelgde ze voor hun aangezicht. Voor Gods kinderen blijven de vijanden dezelfde lieden als voor alle andere mensen, maar Gods

kinderen ontvangen de kracht van God om hun vijanden te overwinnen, en al de andere mensen niet. Zo is het ook met de overwinning van de laatste vijand, de dood. God zal hun, die geloven, de kracht geven, de koning der verschrikking te overwinnen, en de ongelovigen niet. Ook maakte zich Balak op, de zoon van Zippor, de koning der Moabieten, en hij streed tegen Israël,. en hij zond heen, en deed Bileam, de zoon van Beor, roepen, opdat hij u vervloeken zou. Maar Ik wilde Bileam niet horen,' dies zegende hij u gestadig, en Ik verloste u uit zijn hand. Het gebeurt Gods kinderen nog wel meer, dat zij, die uitgegaan waren om hen te vervloeken, wederkeerden na hen niet anders dan gezegend te hebben. Dus heb Ik u een land gegeven, waaraan gij niet hebt gearbeid, en steden, die gij niet gebouwd hebt, en gij woont in dezelve,' gij eet van de wijngaarden en de olijfbomen, die gij niet geplant hebt. Ook heden gebeurt het nog wet in het klem, wat toen m het groot geschiedde, dat God de zijnen in het bezit stelt van de schatten, die wereldse lieden met veel vlijt en moeite hebben bijeen verzameld, om ze voortaan dienstbaar te maken aan de uitbreiding van zijn koninkrijk; en zullen niet eenmaal alleen de rechtvaardigen de gehele aarde erfelijk bezitten, die nu de goddelozen zich toe-eigenen? En nu, vreest de Heere en dient Hem in oprechtheid en in waarheid, en doet weg de goden, die uw vaderen gediend hebben. Het is de toepassing, die Jozua van des Heeren woorden tot Israël maakt. Er worden geen boetedoeningen voorgeschreven, maar eenvoudig gezegd: Vreest God en doet de afgoden weg. Het een moet met het andere samengaan. De wereld zegt wel: ‘De dienst van God is met alle andere diensten bestaanbaar;’ maar wij zeggen: ‘De ware dienst van God sluit de valse buiten.’ . Doch zo het kwaad is in uw ogen, de Heere te dienen, kiest u heden wie gij dienen zult,' hetzij de goden, welke uw vaders, die aan de andere zijde der rivier waren, ..gediend hebben, of de goden der Amorieten, in welker land gij woont. Treffende woorden, die ons geheel in het hart van de man die ze uitsprak, laten zien. Hoe dikwijls komen ons met de godsdienst niets dan tegenspoeden over, en wordt de keus ons andermaal voorgesteld: God te dienen of wereld. Doch wie zou God niet willen hebben met zijn bezoekingen? Toen de Heere Jezus het zijn discipelen recht zwaar gemaakt had, vroeg Hij hun: Wilt gij ook heengaan? Doch zij antwoordden: Heere tot wie zouden wij heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens! En toen zij op een andere tijd als in wanhoop uitriepen: Wie kan dan zalig worden? antwoordde Jezus: Bij de mensen is het onmogelijk, maar bij God zijn alle dingen mogelijk. Maar aangaande mij en mijn huis, wij zullen de Heere dienen. Uitnemende woorden! Zij alleen hebben mij bepaald, om heden avond dit hoofdstuk met u te behandelen. Laat ons ieder voor zich en de zijnen dit schoon verbond met God maken. ‘Doch de uitvoering is zo moeilijk!’ Het is zo, maar toch met al de beproevingen, die God ons zenden wil, zegge een iegelijk onzer: Mij aangaande, ik en mijn huis, wij zullen de Heere dienen. Ik en mijn huis. Want even als een vader of voogd beschikt over de dingen, die de kinderen aangaan zonder de kinderen daarin te kennen of nodig te hebben, zo is het ook in het geestelijke; en daarom zijn wij ook bevoegd, onze kinderen de doop te laten toedienen. Immers als wij bekeerd zijn, en ouders zijn, dan bevelen wij onze kinderen en ons huis na ons, om de weg des Heeren te houden, en te doen gerechtigheid en gerichte. Van de stokbewaarder wordt gezegd dat hij en al de zijnen gedoopt werd, en dat hij zich verheugde, dat hij met al zijn huis aan God gelovig geworden was, Hand. 16: 33,34. Toen zeide Jozua tot het volk: Gij zult de Heere niet kunnen dienen, want Hij is een heilig God,. Hij is een ijverig God, Hij zal uw overtreding en uw zonden niet vergeven. Jozua wil hen bewaren voor zelfmisleiding, voor de kortstondige opwellingen van een getroffen gevoel. Hij stelt hun voor de kosten te berekenen, alvorens te bouwen. En inderdaad wie kan ook zeggen: Ik en mijn huis, wij zullen de Heere dienen, indien het niet geschiedt uit het geloof, door hetwelk wij van God vertrouwen, dat Hij ons zal in staat stellen om te doen wat wij beloofd hebben, maar zonder recht te weten wat wij deden, zonder alles te weten wat onze belofte inhoudt, welke echter in zijn vreze gedaan is. Op dezelfde wijze gaat het bij velen, die in tijden van algemene nood des vaderlands zich vrijwillig tot de dienst verbinden, zonder eigenlijk te weten, wat er aan vast is. Evenwel, hun liefde voor de goede

zaak brengt alles op zijn plaats, zelfs dan, wanneer men later wel eens zeggen moet, dat men zich niet met de zaak zou hebben ingelaten, indien men geweten had, wat er mede verbonden was. En Jozua zeide tot het ganse volk: Ziet deze steen zal ons zijn tot een getuigenis,. want hij heeft gehoord al de redenen des Heeren, die Hij tot ons gesproken heeft, ja hij zal tot een getuigenis tegen ulieden zijn, opdat gij uw God niet liegt. Jozua spreekt overdrachtelijk van de steen, alsof hij met rede begaafd was; hij was een stomme getuige, hij moest voor Israël een sprekende getuige zijn. Op dezelfde wijze zei ook de Heere: Indien deze mijn lofzingende discipelen zwijgen, zo zullen de stenen haast roepen.

24:29. DE DOOD VAN JOZUA.

En het geschiedde na deze dingen, dat Jozua, de zoon van Nun, de knecht des Heeren stierf. oud zijnde honderd en tien jaren. En zij begroeven hem in de landpale zijns erfdeels, te Timnath-Serah, welke is op een berg van Efraim, aan het noorden van de berg Gaäs. Ook Jozef stierf honderd en tien jaren oud; dat zijn van die terugkeringen op hetzelfde punt, van die spelingen in het leven en het lot der mensen, waarvan wij de wetten niet kennen, maar die ons toch liefelijk zijn als wij ze opmerken.

24:30. DE BEGRAVING VAN JOZEFS BEENDEREN.

Zij begroeven ook de beenderen van Jozef, die de kinderen Israëls, uit Egypte opgebracht hadden, te Sichem, in dat stuk velds, hetwelk Jacob gekocht had van de kinderen van Hemor, de vader van Sichem. Welk een zorg werd er voor Jozefs beenderen gedragen! Ja, God toonde ook hier, dat zelfs de beenderen zijner gelovigen Hem dierbaar zijn. Zelfs nog het gebeente van een Eliza deed een dode leven, en ook deze mijn beenderen zul1en leven! De beenderen van Jozef werden begraven in hetzelfde stuk lands, dat Jacob aan Jozef gegeven had, want God zorgt voor de nauwkeurige vervulling van de beloften ook der zijnen na hun dood. Wij herinneren ons, dat Jozef niet begraven wilde zijn, dan in het land, dat God zijn volk beloofd had. Toen hij van deze aarde zou scheiden, zei hij tot zijn broederen: Ik sterf. maar God zal ulieden bezoeken. Hoe kalm niet waar? Met dit denkbeeld, dat geheel zijn ziel vervulde, ging hij naar de hemel. Voorzeker, zij die boven zijn, leven mede met ons, die beneden zijn; mochten wij ook medeleven met hen, die boven zijn! Doch zelfs naar het lichaam, naar het zielloos lichaam wilde Jozef niet in Egypte blijven. Hij moest mede trekken. Hij wilde van nu af tot op het ogenblik, dat God zijn belofte vervuld zou hebben, het geloof zijner broederen aan deze belofte ondersteunen; daarom werd hij gebalsemd, want God laat aan het geloof nooit de middelen ontbreken, en zo heeft deze mummie de grote reis door de woestijn mede gemaakt. O, wanneer het Mozes en Aaron, Jozua en Kaleb gedurende die lange reis soms bang zal geworden zijn, zodat zij op het punt waren van moedeloos te worden, hoe zal dan een blik op deze kist, en een herinnering aan het geloof van Jozef hun geloof weder opgericht hebben! En toen Jozefs beenderen nu werkelijk tot hun rust kwamen, hoe zul1en toen Jozua en Kaleb de Heere in hun hart verheerlijkt hebben voor al de grote en goede dingen, die Hij door Jozef en sedert Jozef aan Israël deed! Voorzeker, met God en met vertrouwen op God is alle lijden, dode (uitgestelde) schuld, maar met een belofte van betaling. Sluit ze vrij in uw secretaire; na weinige jaren wordt het dode levend. Doch zonder God, zonder geloof, blijft het lijden ten alle dage dode schuld. Op geestelijk gebied moet alles wat heerlijk zijn zal, door lijden worden voorbereid. Het is ook hiermede als met de barenssmart. Zulk een smart moet voorafgaan, zal zulk een vreugde volgen.

# HET BOEK DER RICHTEREN.

1:1. Het Boek der Richteren is bij uitnemendheid het Boek van Israëls zonden en verlossingen. Vraagt gij: waarom redt God een volk? Gij vindt hier geen ander antwoord dan: Omdat het Hem welbehaaglijk is. Hoe menigmaal redde Hij Israël; en toch was het een onwaardig en verbond brekend volk. Als God dit volk kastijdde, was het om hun zonden, maar als God dit volk redde, op wat grond kon dit anders zijn dan zijn uitverkiezing? De verlossingen van Israël onder de Richteren werden meest altijd juist dan gegeven, wanneer dit volk God niet had gediend. Zeker was elke verlossing met verootmoediging gepaard, doch eer deze zich vertoonde, had God reeds de verlossing bevolen. Ook wij ondervinden dezelfde vrijmacht Gods. Ook wij hebben onze afgoden, die ons gedurig doen afwijken, maar het voornemen der genade blijft, en in dat voornemen ligt de zekerheid onzer hoop. Ten opzichte van de toestand van kerk en land is het niet anders. De vraag is: Wil God er zijn heerlijkheid aan openbaren? Zo ja, dan zal Hij haar niet overlaten in de macht onzer vijanden, al waren zij ook in het midden des lands en der kerk. Wanneer God ons wil stellen tot een getuige tegenover de anti-christelijke machten, al is er dan ook een ban die tegen ons getuigt, op het volk, op de kerk, op het huis .van Oranje, dan zal Hij toch weder bij ons het onreine reinigen, en het dode levend maken. De Heere behoede ons daarom genadig voor alle zelfbegoocheling, die kerk en land niet kunnen baten, maar schaden. Wij moeten geen grond van hoop voor ons volk, noch voor enig volk zoeken in iets, dat in het volk zelf ligt, want dat is de afgoderij der wereld; deze dweept alleen met haar zelf; maar wij moeten vragen: heeft God ook iets in dat volk gelegd, dat zijn eer vordert te handhaven? Is het de bewaarder van zodanige kostbare parel, bij welks behoud God al het overige minacht? Dat was het geval bij Israël ten allen tijde en ook ten tijde der Richteren. Daarom liet God hen een tijd lang over aan de ellendige gevolgen hunner zonden, om ze weder vatbaar te maken tot zijn dienst en voor zijn tussenkomst. Ik zat aan tafel bij de koning naast de burgemeester). Deze zei mij, ‘dat hem in het Oude Testament, in het Boek der Richteren, iets getroffen had, daar hij las: 'dat men van beneden naar boven moest komen, zal het een volk welgaan.'’ Ik begreep hem in het eerst niet, maar hij zei mij: ‘dat het volk tot de Heere riep, en toen gaf Hij hun richters (Richteren 3:9).’ Nietwaar, dit was goed gezegd en goed gezien.

7:4. GIDEON.

En de Heere zeide tot Gideon: Des volks is te veel, dat met u is, dan dat Ik de Midianieten in hun hand zou geven, opdat zich Israël niet tegen Mij beroeme, zeggende: Mijn hand heeft mij verlost. Israël had ten tijde van Gideon Baäl, een beeld, een afgod der Kanaänieten, tot zijn god gekozen in plaats van Jahweh, de levende God. God liet hen daarom over in de macht hunner vijanden, en verwekte hiermede bij Israël een roepen om uitkomst. Toen zond God een profeet tot zijnvolk, en herinnerde hun (Hoofdstuk 6:8) eerst zijn verbond, en daarna hun zonde, want ook het Oude Testament verkondigt een Evangelie van genade en van heiligmaking. Eerst komt het vergeven, en dan het bestraffen, niet omgekeerd zo als bij mensen het geval is. De grond der verzoening is Gods vrije genade. God geeft zijn zegen niet op ontmoediging, maar op verootmoediging, die wederom door de voorafgaande goedertierenheden Gods is uitgelokt. Vervolgens verschijnt een Engel aan Gideon, en zegt tot hem: De Heere is met u, gij strijdbaar held! Welk een heerlijk woord, en dit zegt een Engel Gods tot een der geringsten onder de geringen. Gezegend de mens, die aldus door God wordt verhoogd. Voorts zei de Engel, nadat Gideon hem de machteloosheid en ellende van Israël had voorgehouden: Ga heen in deze uw kracht, en gij zult Israël uit der Midianiten hand verlossen. Heb Ik u niet gezonden? God telt en weegt geen menselijke krachten. Hij geeft zijn kracht en deze is algenoegzaam. Bij Gideon daarentegen zien wij eerst kleingelovigheid. Zijn eerste kleinste heldendaad werd bij nacht uitgevoerd, doch God liet hem ook zijn laatste en grootste heldendaad bij nacht uitvoeren. Hij begon met het kleine en werd bekrachtigd, want alles moet beoefend worden. Eerst de Baäl omverwerpen, en dan Jahweh belijden en dan tegenstand en tegenkamp: op deze wijze gaat de gelovige aan de hand Gods voorwaarts. Alvorens het echter bij Gideon op de grote zaak kon aankomen, vroeg hij van de Heere een dubbel teken, en wel door middel van de dauwen het wollen vlies. Nu zijn er omstandigheden, waarin het zonde is een teken te vragen of het te weigeren. Gideon's vraag geschiedde uit geloof, en wat daaruit geschiedt, is geen zonde en kan geen zonde zijn. Hij wilde weten of God met Israël alleen was, ofschoon het daar onder al de volken neerlag als een droog wollen vlies. En toen hem dat teken op tweeërlei wijze gegeven was, stond hij met God en zijn volk pal tegenover geheel het onoverzienbaar leger der Midianiten, der Amalekieten en der kinderen van het Oosten. Wij zien hier, gelijk meermalen twee en meer volken verbonden tegen het enige Israël. En zeker is het een zegen, tot een volk te behoren waartegen zich meerdere mogendheden met kwade oogmerken verenigen; tot een volk, waartegen een goddeloos verbond wordt gesloten. Het leger, door hem uit de onderscheidene stammen bijeen vergaderd, en aan welker spits hij stond, bestond uit tweeëndertig duizend man. Doch dit getal hoe gering ook tegen het talloos heir der vijanden, kwam nochtans des Heeren eer te na; ook hier zou het besnoeien een zegen zijn. Het vertrouwen der Midianiten was op de menigte hunner strijders, welke dan ook ontzaggelijk groot was. Maar God doet de gedachten der mensen te niet. Wel moesten zich al de strijders van Israël wapenen, maar weinigen moesten het werk Gods ten uitvoer brengen. Er moest een besnijdenis, een afscheiding van het overtollige plaats vinden. Reeds in het Oude Testament zien wij meermalen, wat in het Nieuwe Testament doorgaans wordt geleerd, dat er wel velen geroepen, maar weinigen uitverkoren zijn. Het net van Gods Woord wordt in zee uitgeworpen, en allerlei en vele vissen worden gevangen, maar daarna worden zij uitgezocht en de onnutte weggeworpen. Zo ruim de prediking is, zo nauw is de toets of wij er waarlijk door getrokken en geheiligd zijn. Verheugen wij ons dan over de onbekrompenheid van de vangst, maar zien wij met ernst en bezorgdheid op de uitlezing. Van Gideon's mannen worden alleen de allerwakkerste genomen, en die het meer op hun gemak wilden nemen, werden weggezonden. De Heere wil wakkere mannen tot zijn dienst, geen trage, geen onverschillige, geen lauwen. Het leger van tweeëndertig duizend versmolt tot op driehonderd mannen; doch eerst toen was de kracht des Heeren daar. Welnu, de Heere make ook ons met die drie honderd mannen van Gideon een volk te zijner eer, en doe ons met de brandende fakkel des woords in onze hand, de duisternis dezer wereld verlichten, en met de

bazuin des Evangelies aan onze mond, al Gods vijanden overwinnen! Ja, in deze handeling Gods met Gideon zie ik de weg van God ten allen tijde. Zo handelt God met een volk en met een mens, waarmede Hij iets voor heeft. Die zwak is, maakt Hij krachtig; die krachtig is, maakt Hij zwak. God doet zijn wonderen door kleinen en geringen, die Hij groot maakt, en die er de vrucht van plukken. Doch als God de zwakken sterk maakt, doet dan de kracht Gods de zwakheid van de mens te niet, verzwelgt zij haar? Neen, zij blijft er nevens bestaan. Verwonderen wij ons dan niet, dat wij ons zelf zo zwak en ellendig gevoelen, en dat God toch zijn werk, zijn kracht door ons doet. Op deze wijze moeten wij met Paulus leren roemen in onze zwakheid, omdat juist deze met Gods kracht in ons gepaard gaat. Wanneer ons land in nood ware, zouden wij dan liever door een groot leger dan door God gered worden? God is een vijand van grote getallen, waar de wereld zoveel mee op heeft. God wordt er mee getergd, en Hij blaast dan ook niet zelden in de ontwerpen, die er op gebouwd zijn, en meestal onverwacht. Laat ons in alles onze hoop stellen op God, en niet op cijfers of berekeningen op het papier; zijn werk geschiedt door kleine dingen. Mijn hoop voor ons land is niet op het goede, dat God aan Nederland doet, maar op hetgeen waarin Hij ons tegen is. Juist omdat wij zeggen moeten: 'Het kan niet langer gaan!' zal God het doen. Die drie honderd man van Gideon namen nu hun teerkost en hun bazuinen, en trokken des nachts op het gebergte, terwijl de Midianiten in het dal gelegerd waren. Het geloof is niet zonder de middelen, neen! de redding geschiedt op de middelen, maar niet om de middelen. Zo stonden dan deze mannen als op de berg van Gods heiligheid, in de aanroeping zijns naams. En reeds nu werd het vijandelijke leger door God in Gideon's hand gegeven. Hij blijft echter nog vreesachtig, en nu komt de Heere hem tegemoet en ondersteunt zijn geloof. Gideon moest met Pura, zijn wapendrager, naar het Midianitische leger, om daar uit des vijands mond zelf de verzekering te ontvangen, dat God geheel dat heir in zijn hand gegeven had. Zij komen tot de uiterste voorposten van het leger en horen daar onopgemerkt de ene schildwacht aan de andere een droom verhalen en uitleggen, waardoor de nederlaag van het leger der verbonden machten door hun eigen manschappen wordt verkondigd. En gebeurt het ook somtijds nog heden niet, dat er een profeet onder de Midianiten is, en dat er mannen opstaan onder de volken, die hun eigen ondergang voorspellen, ja veroorzaken? De ene schildwacht nu vertelde aan de andere, dat hij gedroomd had, dat er een geroost gerstebrood neergetuimeld was, in het leger der Midianiten, tegen de veldtent aankwam en haar het onderste boven had geworpen. Waarop zijn metgezel antwoordde: dat is niets anders dan het zwaard van Gideon, de zoon van Joas, de Israëlitische man,. God heeft de Midianiten en het ganse leger in zijn hand gegeven. Hoe juist is dit beeld, in overeenkomst met de zaken! Gerstebrood is brood van een mindere soort; Gideon was geen aanzienlijk, maar een gering man; doch in het Evangelie waren het ook juist gerstebroden, die door de Heere vermeerderd werden. Het was een geroosterd gerstebrood: het had de proef doorgestaan, het was door het vuur gegaan, en daardoor tot een brood tot een geheel geworden. Gideon was met zijn leger ten nauwste verbonden en als tot Een man geworden. Zij waren Een brood. De gelovigen moeten zich verenigen, niet afscheiden. Of zullen wij ons maken tot twee broden, of nog meerdere broden? Neen, wij bidden om eenstemmig te mogen zijn in zaken des lands en der kerk. De schildwacht sprak van het zwaard van Gideon, en toch zou Gideon noch zijn volk een zwaard opheffen. Zij zouden enkel met hun linkerhand de brandende fakkels houden, en met de rechterhand de bazuinen om te blazen, en alzo staan blijven op drie punten rondom het leger. Zo hebben wij door het geloof geestelijk, wat wij stoffelijk niet hebben, of zo wordt datgene, waarin geen kracht is, in onze hand tot een zwaard gemaakt. Nochtans, zien wij het, wat men in het geloof doet, doet men niet in wanorde en zonder voorzorg; neen Gideon bleef aan de middelen gebonden. Het geraas der brekende kruiken, het plotselinge licht van een driehonderdtal ontstoken fakkels in de nacht, en het geschal der even zoveel bazuinen, moest het vijandelijke leger verschrikken, verblinden en in verwarring brengen. Liefelijke overeenkomsten al wederom met de geestelijke dingen Gods! Gideon liet de fakkels in aarden kruiken dragen, en

daarna de kruiken in stukken slaan om de ontstoken fakkels heinde en ver haar licht te laten verspreiden. Ook de gelovigen dragen het licht des Heiligen Geestes, de schat des Woords in aarden vaten, eerst alleen aan henzelf bekend, en verborgen voor de vijand, in zwakheid en toch met kracht. Trouwens; als God een verlossing door ons wil geven, dan omzwachtelt Hij haar met ellende en uiterlijke vrees, zodat zelfs de vromen het hoofd bekommerd over ons schudden; ja zo wordt de fakkel aanvankelijk verborgen om eerst op zijn tijd met verbreking van ons zelf, te voorschijn gebracht en ontstoken te worden en alsdan alom haar licht te verspreiden, en bij dat licht de vijand te overwinnen. Met deze wapenen overvalt Gideon het Midianitische leger met de kreet: Voor de Heere en voor Gideon! Hoort gij? Hij durft zijn naam nevens die van God stellen; omdat God Gideon gesteld had tot het voeren van zijn oorlogen. Zo mogen wij ook zeggen: 'Voor God en voor Oranje!' Op grond der verkiezing Gods, waardoor het Hem behaagd heeft dat vorstenhuis af te zonderen, in het bloed der martelaren te vestigen, en kracht te geven tegen de vijand van buiten en tegen de vijand van binnen. Daarom hebben wij de koning, de spruit uit de Oranjestam lief. Wij hebben hem lief als de zoon van een rij van vaderen, die voor Christus geleden hebben, als een kind door de gebeden van velen Gode opgedragen, als een man die waar het nodig zijn zal Gods eer en de eer van zijn huis zal weten te handhaven. De overwinning door Gideon is groot. Het is een volmaakt werk van God. Nu mag al het volk er deel aan nemen. Nu mogen zij mede vervolgen. Gideon zond nu boden naar Efraim, om de vluchtende Midianiten de pas af te snijden. Hij deed dit tevens om de jaloersheid weg te nemen en de eenheid onder Israël te bewaren. De genade leert zoeken wat des anderen is, en bevlijtigt zich door bewijzen van vriendschap en liefde de haat en de vijandschap te voorkomen. En daar mag men wel wat voor over hebben. Gideon staat de grootste eer voor zich zelf af, om de enigheid der stammen te bewaren. Nu trekt hij over de Jordaan. De Jordaan! Deze naam treft ons aan deze plaats. God is getrouw aan een volk, aan een mens, aan een plaats, aan een stroom. Waar God zich eens verheerlijkt heeft, daar zal Hij zich meer verheerlijken, ja, daar zal Hij gedurig weder terugkeren. De Jordaan opende zich voor de kinderen Israëls aan het einde hunner veertigjarige omzwervingen, zal getuige zijn van de opneming van Elia, en nu trekt een zegevierend heir van Israël er over en zo zien wij een levenloos water altijd meer in heerlijkheid voorbereid worden tot de hoogste heerlijkheid: de doop des Heeren. Gideon behaalde de ene overwinning na de andere. Met dit alles, hij bleef een mens. Hij struikelde ook. Hij wilde niet heersen, maar stelde toch een trofee, een Efod (Richteren 8:22-27); ach! de mildheid Gods, de rijk behaalde buit wordt hem tot een roem en tot een vloek. Zo kan de gelovige vallen door omstandigheden, welke hij niet verwacht had. Gideon zondigde, doch is hij daarom uitgevallen uit de genade? Neen, nog wordt hij door de Schrift (Hebreeën 11) onder de geloofshelden, die zalig zijn geworden, geteld. Zijn overwinning was uit God; zijn Efod was hem ten val, maar nam zijn geloofsoverwinning niet weg. De zonde kan niet vernietigen, wat God in ons gewerkt en met ons gedaan heeft. Nochtans: 'Verootmoediging, elke dag op nieuw!' zij onze leuze, en de genade Gods onze steun alleen.

13:1 SIMSON.

Daarna baarde deze vrouw een zoon, en zij noemde zijn naam Simson, en dat knechtje werd groot, en de Heere zegende het. En de Geest des Heeren begon hem bijwijlen te drijven in het leger van Dan tussen Zora en tussen Esthaol. Wij vinden hier wederom de aankondiging van de Messias onder een nieuwe belofte en schaduw. God schetste en tekende zijn Zoon op allerlei wijze af, opdat Hij bij zijn komst gekend zou worden. Wij staan verbaasd over de veelvuldige verscheidenheid der wijsheid Gods, ook in dit opzicht. Al de gelovigen zijn afbeeldsels van Christus in verschillende opzichten. Alle stervende en dus van hier gaande gelovigen moesten een trek hebben van Hem, die ook zou sterven, maar om weder op te staan ten eeuwigen leven. Somtijds is de gelijkenis duidelijk te zien, of licht te ontdekken, zo als in Mozes als Middelaar, en in Aaron als Hogepriester, maar in andere is dat meer moeilijk. Ook met Simson is dit het geval. Wie zou het op eigen gezag kunnen geloven, dat dein vele zonden vallende, ruwe, doodslaande Simson niet alleen een gelovige, maar ook een voorbeeld van Christus was? Doch de Schrift leert het ons. Het behaagt Gode soms in het aller geringste aarden vat de kostelijke zalf des Heiligen Geestes opleggen, opdat de roem niet zij des mensen, maar des ontfermenden Gods. De kinderen Israëls werden vanwege hun zonde veertig jaren lang door de Filistijnen verdrukt. In die dagen en in het midden van deze verdrukkingen wilde God tijdelijke verlossingen als voorbeelden van geestelijke verlossingen schenken, en Hij verwekte tot dat einde een verlosser, ditmaal uit de geringe stam Dan, Simson. Zijn geboorte werd door de Engel des Heeren te voren aangekondigd, daar hij van zijns moeders lichaam af de Heere een Nazireeër zijn zou. Hierin was hij een medegenoot van Johannes de Doper en een voorbeeld van een hogere Nazireeër Christus. De huisvrouw van Manoach was, even als later Elisabeth, onvruchtbaar; maar hier mogen wij, ofschoon in andere toepassing, de woorden des Heeren herhalen: Zalig de onvruchtbaren! Zalig ook de armen, want God verheerlijkt zich, waar niets is, opdat het blijke dat de genade een nieuwe schepping is. Zij waren godvruchtig, want zij waren biddende lieden, en het bidden is in de Schrift altijd een teken van godsvrucht. Met dat ene woord: zie hij bidt! gaf de Heere aan Ananias te kennen, dat de Farizeeër Saulus een gelovig man was geworden. Laat ons hetzelfde gedurig doen. O gij volk van God! stort ulieder hart uit voor zijn aangezicht.' Zij hadden de hoop op een kind reeds lang opgegeven, doch nu wordt hun onverwacht een kind gegeven: Simson: grote vreugde. Zo doet God! Onder welke omstandigheden werd Simson geboren? In een tijd van diep verval in de godsdienst, om niet te spreken van diepe tijdelijke ellende. Laat ons dan altijd biddende zijn met betrekking tot onze kinderen, en vooral, dat zij ware Nazireeërs mogen worden. Een Engel des Heeren verschijnt aan de vrouw, en bevoorrecht haar dus boven de man. Later blijkt het, dat het de Engel Jahweh was, de Zoon Gods. Immers Hij staat niet als dienstknecht voor God gelijk Gabriël, maar gebiedt eigenmachtig, en noemt zijn eigen naam als te zijn Wonderlijk, zo als Jesaja Hem noemt, (9:5) want Hij is dezelfde door alle tijden heen. Daarom zei Manoach later: Wij zullen zekerlijk sterven, omdat wij God gezien hebben. Dit was geen vooroordeel, zo als velen menen, maar, als men de verzoening er niet bij neemt, een waarheid. Vandaar dat God zich ook nooit in zichtbare gedaante aan een ongelovige, maar enkel aan geheiligden en verzoenden geopenbaard heeft. Dit wist Manoach nog niet, maar zijn vrouw leerde het hem. Daarom is het zo liefelijk en heilzaam Gods wegen te onderzoeken en te leren verstaan. God nu openbaart zich in zijn Zoon. Zo hebben al de gelovigen God gezien. Jacob zegt van Hem (Genesis 48:16): Die Engel, die mij verlost heeft van alle kwaad, zegene deze jongeren! En Paulus zegt (1 Corinthiërs 10:9): Laat ons Christus niet verzoeken, gelijk ook sommigen van hen verzocht hebben, en werden van de slangen vernield. Van Manoach scheidende voer de Engel op in de vlam (ook Christus voer ten hemel, maar de handen zegenend uitgebreid over de zijnen), doch weldra keerde hij terug, en herhaalde aan Manoach de belofte aan zijn vrouw gedaan. Zij moest zich wachten voor wijn en sterke drank, en dus een vrouwelijke Nazireeër zijn. Simson was dus, vanwege zijn eenheid met zijn moeder, van zijn ontvangenis af, een Nazireeër. Wij hebben het bij de instelling van het

Nazireërschap gezien, dat alles wat door gisting verkregen of aan gisting onderworpen is, de Nazireeër verboden was, ten einde er een klove gesteld werd tussen vleselijke en geestelijke zielsverheffing, tussen opwinding, dweperij en waanzin, en de werkingen van de Heilige Geest en des mensen opwekking, geestdrift en geestverrukking. Christus kon uiterlijk geen Nazireeër zijn; het Nazireerschap volgens de wet behoorde tot de schaduwen; en Hij was door de Vader geheiligd: Hij bezat alles wat de schaduw enkel aanwijzen kon. De Engel had van Simson gezegd: Dit knechtje zal een Nazireeër Gods zijn, van moeders buik af tot op de dag zijns doods. Hij zou dus als Nazireeër sterven. Hij kon wel vallen, maar niet uitvallen, hij was een geheiligde, op wie dikwijls de Geest Gods kwam. Hij werd vanwege zijn zonden zwaar gestraft, maar zijn Nazireerschap werd hem niet ontnomen; het was enkel tijdelijk verbroken, totdat de uiterlijke tekenen er van weder aanwezig waren. Toen bad hij, en de gelovige mag met alles wat in zijn hart is, in het gebed voor God komen. En God toonde hem zijn getrouwheid, en verhoorde hem. Wachten wij ons echter om de zonden der heiligen te nemen tot bedekking van onze zonden; dit ware willens zondigen. De zonden behoren tot Simson; alleen de drijvingen des Heiligen Geestes met hem zijn voorafschaduwingen van Christus, die ook gedreven werd door de Heilige Geest, Markus 1:12, want hiermede was Simson vereenzelvigd met de zaak Gods. En ook wij ondervinden deze drijving des Heiligen Geestes, wanneer de liefde van en tot Christus ons dringt, om vrijwillig iets te doen tot eer des Heeren, of wanneer Hij ons iets oplegt om voor Hem te doen.

13:2. SIMSON:
Zijn geboorte werd door de Engel des Heeren tevoren aangekondigd, daar hij van zijn moeders lichaam af de Heere een Nazareeër zijn zou. Hierin was hij een medegenoot van Johannes de Doper en een voorbeeld van de hogere Nazareeër Christus. De vrouw van Manoach was, evenals later Elisabeth, onvruchtbaar; maar hier mogen wij, ofschoon in andere toepassing, de woorden des Heeren herhalen: Zalig de onvruchtbaren! Zalig ook de armen, want God verheerlijkt zich, waar niets is, opdat het blijke dat de genade ene nieuwe schepping is. Zij waren godvruchtig, want zij waren biddende lieden, en het bidden is in de Schrift altijd een teken van godsvrucht. Met dat ene woord: zie hij bidt! gaf de Heer aan Ananias te kennen, dat de Farizeeër Saulus een gelovig man was geworden. Laat ons hetzelfde gedurig doen. "O gij volk van God! stort ulieder hart uit voor zijn aangezicht." Zij hadden de hoop op een kind reeds lang opgegeven, doch nu wordt hun onverwacht een kind gegeven: SIMSON: grote vreugde. Zo doet God! Onder welke omstandigheden werd Simson geboren? In een tijd van diep verval in de godsdienst, om niet te spreken van diepe tijdelijke ellende. Laat ons dan altijd biddende zijn met betrekking tot onze kinderen, en vooral, dat zij ware Nazireeërs mogen worden. Een Engel des Heeren verschijnt aan de vrouw, en bevoorrecht haar dus boven de man. Later blijkt, dat het de Engel Jahweh was, de Zone Gods. Immers Hij staat niet als dienstknecht voor God gelijk Gabriël, maar gebiedt eigenmachtig, en noemt zijn eigen naam als te zijn Wonderlijk, zoals Jesaja Hem noemt, Jesaja 9:5, want Hij is dezelfde door alle tijden heen. Daarom zei Manoach later: Wij zullen zekerlijk sterven, omdat wij God gezien hebben. Dit was geen vooroordeel, zo als velen menen, maar, als men de verzoening er niet bij neemt, ene waarheid. Vandaar dat God zich ook nooit in zichtbare gedaante aan een ongelovige, maar enkel aan geheiligden en verzoenden geopenbaard heeft. Dit wist Manoach nog niet, maar zijn vrouw leerde het hem. Daarom is het zo liefelijk en heilzaam Gods wegen te onderzoeken en te leren verstaan. God nu openbaart zich in zijn Zoon. Zó hebben al de gelovigen God gezien. Jacob zegt van Hem Genesis 48:16: Die Engel, die mij verlost heeft van alle kwaad, zegene deze jongeren! En Paulus zegt 1 Corinthiërs 10:9: Laat ons Christus niet verzoeken, gelijk ook sommigen van hen Hem verzocht hebben, en werden van de slangen vernield. Van Manoach scheidende voer de Engel op in de vlam (ook Christus voer ten hemel, maar de handen zegenend uitgebreid over de zijnen), doch weldra keerde hij terug, en herhaalde aan Manoach de belofte aan zijn vrouw gedaan. Zij moest zich wachten voor wijn en sterke drank, en dus ene vrouwelijke Nazareeër zijn. Simson was dus, vanwege zijn eenheid met zijn moeder, van zijn ontvangenis af, een Nazareeër. Wij hebben het bij de instelling van het Nazireërschap gezien, dat alles wat door gisting verkregen of aan gisting onderworpen is, de Nazareeër verboden was, ten einde er ene klove gesteld werd tussen vleselijke en geestelijke zielsverheffing, tussen opwinding, dweperij en waanzin, én de werkingen van de Heiligen Geest en des mensen opwekking, geestdrift en geestverrukking. Christus kon uiterlijk geen Nazareeër zijn; het Nazireërschap volgens de wet behoorde tot de schaduwen, en Hij was door de Vader geheiligd: Hij bezat alles wat de schaduw enkel aanwijzen kon. De Engel had van Simson gezegd:.Dit knechtje zal een Nazareeër Gods zijn, van moeders buik af tot op de dag van zijn dood. Hij zou dus als Nazareeër sterven. Hij kon wel vallen, maar niet uitvallen, hij was een geheiligde, op wie dikwijls de Geest Gods kwam. Hij werd vanwege zijn zonde zwaar gestraft, maar zijn Nazireërschap werd hem niet ontnomen; het was enkel tijdelijk verbroken, totdat de uiterlijke tekenen ervan weer aanwezig waren. Toen bad hij, en de gelovige mag met alles wat in zijn hart is, in het gebed voor God komen. En God toonde hem zijn getrouwheid, en verhoorde hem. Wachten wij ons echter om de zonde van de heiligen te nemen tot bedekking van onze zonden; dit ware willens zondigen. De zonden behoren tot Simson; alleen de drijvingen des Heiligen Geestes met hem zijn voorafschaduwingen van Christus, die ook gedreven werd door de Heiligen Geest, Markus 1:12, want hiermee was Simson vereenzelvigd met de zake Gods. En ook wij ondervinden. deze drijving des Heiligen Geestes, wanneer de liefde van en tot Christus

ons dringt, om vrijwillig iets te doen tot eer van de Heeren, of wanneer Hij ons iets oplegt om voor Hem te doen. Daarna baarde deze vrouw een zoon, en zij noemde zijn naam Simson, en dat knechtje werd groot, en de Heer zegende het. En de Geest des Heeren begon hem bij wijlen te drijven in het leger van Dan tussen Zora en tussen Esthaöl. Wij vinden hier wederom de aankondiging van de Messias onder een nieuwe belofte en schaduw. God schetste en tekende zijne Zoon op allerlei wijzen af, opdat Hij bij zijn komst gekend zou worden. Wij staan verbaasd over de veelvuldige verscheidenheid van de wijsheid Gods, ook in dit opzicht. Al de gelovigen zijn afbeeldsels van Christus in verschillende opzichten. Alle stervende en dus van hier gaande gelovigen moesten een trek hebben van Hem, die ook zou sterven, maar om weer op te staan ten eeuwigen leven. Somtijds is de gelijkenis duidelijk te zien, of ligt te ontdekken, zo als in Mozes als Middelaar, en in Aaron als Hogepriester, maar in anderen is dat meer moeilijk. Ook met Simson is dit het geval. Wie zou het op eigen gezag kunnen geloven, dat de in vele zonde vallende, ruwe, doodslaande Simson niet alleen een gelovige, maar ook een voorbeeld van Christus was? Doch de Schrift leert het ons. Het behaagt Gode soms in het aller geringste aarden vat de kostelijke zalf des Heiligen Geestes te leggen, opdat de roem niet zij des mensen, maar van de ontfermenden Gods. De kinderen Israëls werden vanwege hun zonde veertig jaren langdoor de Filistijnen verdrukt. In die dagen en in het midden van deze verdrukkingen wilde God tijdelijke verlossingen als voorbeelden van geestelijke verlossingen schenken, en Hij verwekte totdat einde een verlosser, ditmaal uit de geringe stam Dan,

HET EERSTE BOEK VAN SAMUEL.

30:6. DAVID TE ZIKLAG:

En David werd zeer bang, want het volk sprak van hem te stenigen,' want de zielen van het ganse volk waren verbitterd, een iegelijk over zijn zonen, en over zijn dochters,' doch David sterkte zich in de Heere zijn God. David was bij de onophoudelijke vervolgingen van Saul, geruime tijd een edel gelovig held geweest, doch 'de onderdrukking maakt zelfs de wijze dol,' zegt Salomo en ook David begon zijn ogen af te wenden van de Heere, en te vrezen voor mensen. Hij begon op zijn persoonlijke veiligheid bedacht te zijn, en bedacht niet, dat het beneden de waardigheid van een Israëliet, van een gelovig man, en vooral van een door God gezalfde koning van Israël was, om zich bij de vijanden des Heeren en zijns volks te verbergen, en tot Achis, de koning van Gath te vluchten. Doch het levensgevaar, dat hij dacht te ontvluchten, liep hij juist tegemoet. Aan het hof van Achis hing zijn leven aan een zij den draad, en de schrik er van sloeg hem om het hart, en altijd meer zijn waardigheid vergetende, stelde hij zich als krankzinnig aan, en ontkwam. En kort daarna, doch nu door een legertje van zeshonderd dappere mannen gesteund, en dus niet meer voor persoonlijk gevaar beducht, neemt hij weder de toevlucht tot de Filistijnen, tot Achis, ja neemt hij schijnbaar dienst onder hem, om tegen zijn eigen volk te strijden. Ik zeg schijnbaar, want hij bedroog de Filistijnse koning en hij had hem dikwijls bedrogen, doordien hij uit het stadje Ziklag, dat hem door Achis tot verblijf was aangewezen, meermalen uitvallen deed op de bondgenoten der Filistijnen, terwijl hij voorgaf tegen hun vijanden (de kinderen Israëls) op te trekken. Hoe teder van geweten was David geweest! Zijn hart klopte hem bij het afsnijden van een slip van Sauls mantel, en nu liegt hij en zal nog meer zijn geweten verstompen. Hij meent, dat hem tegen de vijanden Gods en zijns volks alles geoorloofd is, en dat is iets, dat nog in hem begrijpelijk is; maar dat hij zich, na zo veel ondervinding van des Heeren bijzondere genade jegens hem, onder de bescherming van een Filistijnse vorst stelt, is in hem moeilijk te verklaren. Maar zo gebeurt het dikwijls, dat de edelste mensen door zelfverblinding dingen doen, waarvan men zeggen moet: 'het is onbegrijpelijk, hoe zij dit met hun geweten overeenbrengen kunnen!' En toch doen wij op onze beurt zulke dingen, ofschoon op niet zo grote schaal als David. Doch het was niet de rechte koninklijke weg, het waren kromme wegen, die David wel met God, maar God niet met David wilde bewandelen. Dit moest dan ook ten laatste blijken. De kastijding Gods zou het tonen. God sloeg David door hetzelfde volk dat hij meermalen verslagen had, tijdens hij te Ziklag woonde. Toen de beslissende slag der Filistijnen tegen Israël onder Saul en Jonathan zou geleverd worden, verklaarde David zich bereid mede onder Achis op te trekken; maar de Filistijnse vorsten waren achterdochtiger dan Achis, en begrepen zeer goed, dat David een niet te vertrouwen bondgenoot was, zodat Achis David en zijn mannen, zelfs met veel verontschuldiging, weder naar Ziklag zenden moest. Dit was onverwachte en grote uitkomst, welke God David beschikte want zijn toestand in het leger der Filistijnen, vooral bij een nederlaag van Israël (zo als werkelijk plaats had) kon niet anders dan hoogst moeilijk en hachelijk zijn. Maar God redt ons, ook als wij verkeerd handelen en door eigen schuld in verlegenheid komen. Trouwens als God enkel met ons deed naar ons geloof, het zou er slecht met ons uitzien. Doch de blijdschap van David en zijn mannen veranderde spoedig in de grootste rouw. Te Ziklag terugkomende, vonden zij de stad verbrand, en hun vrouwen en kinderen met have en goed weggevoerd. Verbeelden wij ons hun toestand! Er was niemand onder hen, die niet het dierbaarste dat .hij bezat, die niet alles verloren had. Ja de vijanden hadden alles weggenomen, maar God had gezorgd, dat hun geen leed aan het leven geschiedde. Zo kan God ons iets ontnemen, en het op een andere plaats ongeschonden voor ons bewaren, om het ons later terug te geven. Vertroosten wij er ons mede, als dierbare panden ons ontvallen.

Het geloof moet ze geborgen en behouden weten bij God en ze van Hem terug verwachten, al moeten wij wenen, omdat wij niet weten, wanneer dit geschieden zal. Zo ontstond er dan een

algemeen gejammer en geween bij David' mannen, tot zolang men niet meer wenen kon. Ziet nu al die helden, die als leeuwen streden, hoe zwak zijn zij van droefheid geworden! En was het hier nog maar bij gebleven! Doch neen, nu begon men te morren en te wrokken, en gelijk het altijd in dergelijke gevallen gaat, de schuld op de aanvoerder te werpen. Want het is geheel iets anders of men een wettig koning, dan een aanvoerder van een hoop volks is. Zulke mannen menen dat zij de aanvoerder tot nut zijn, en niet dat hij hun tot nut is. Zo lang dus het geluk hun dient, wordt hij op de handen gedragen, maar loopt het tegen, dan leven zij met hem zo als zij willen. Daarbij, men was wanhopig. Waar zou men de vijanden vinden? Het was duizend tegen Een, zulk een stropende bende immer weder te zien. Tot de Filistijnen kon men zich niet wenden om hulp, en tot Israël ook niet. Beide waren te veld. En zo kwam het dan zelfs zo ver, als het nog nooit gekomen was, dat zij David willen stenigen. Men ziet het altijd, als de vrienden verbitterd worden, dan zijn zij onze ergste vijanden. Tot hiertoe waren zij David getrouw geweest, en alles wat zij waren en hadden, dat waren en hadden zij door David, en nu wilden zij hem stenigen! Verbitterde mensen zoeken gewoonlijk hun ongeluk te wreken; kunnen zij het niet op de rechte oorzaak, dan op de onschuldige. En het ontbreekt nooit aan een schijn van billijkheid. Zij zullen gezegd hebben: 'wat had David nodig in het land der Filistijnen te gaan, en zo hij dit al doen moest om veilig te wezen, wat had hij nodig de Amalekiten te beoorlogen, die nu zulk een geduchte weerwraak genomen hebben?' Zo stond dan David, van zijn eigen volk verlaten, alleen in de wereld. Allen waren tegen hem, zelfs geen enkele vriend was voor hem. Hij zelf was in de uiterste benauwdheid. Er wordt niet enkel gezegd hij werd bang, maar hij werd zeer bang, niet zo zeer voor zijn leven, want hij was een heldhaftig man, maar omdat niemand in de bloei zijner jaren op zulk een gewelddadige wijze zijn leven wil zien afgesneden, vooral wanneer hij Goddelijke beloften heeft, die nog vervuld moeten worden. Aan David was het koninkrijk beloofd, en alvorens deze belofte aan hem vervuld was, kon de toekomende heerlijkheid voor hem die begeerlijkheid niet hebben, die zij daarna voor hem had. Er zijn tijdelijke zegeningen, die de eeuwige moeten vooraf gaan, zullen deze waarlijk zaligheid zijn. Natuurlijk is hier geen sprake van levensgenot in het onbepaalde, maar van bijzondere beloften, die aan ons gedaan zijn. Als bijvoorbeeld Abraham ware gestorven, alvorens hij Isaac had verkregen, zou hij dan zo zalig hebben kunnen sterven als daarna? Het was David zeer bang. Niet alleen, dat hij zelf alles verloren had, en zijn verlies was waarlijk niet het kleinste; maar deze gehele menigte volks lag hem op het hart. Ieder verweet het hem, dat zij hun vrouwen en kinderen en al hun bezittingen kwijt waren. Ja, zo ver moet het somtijds komen, dat niemand en niets ons troost kan geven, en wij volstrekt alleen staan met God. Met God? Neen, hierbij kwam nog bij David de scheiding tussen God en hem. Hij begreep zeer goed, hoe hier Gods hand zijn zonden te huis zocht, en hem op zijn kromme weg ontmoette en staande hield. Doch wat doet nu David? Hij verzet zich niet tegen het volk; hij spreekt zelfs geen woord tegen, maar hij versterkte zich in de Heere zijn God. Hij bad. Ziet, dat is het enige en rechte middel om de ziel te versterken. Geen nood, ja geen zonde mag te groot zijn, om ons van God af te houden; alles moet ons tot Hem drijven. David bad. Zeker kon dit thans niet geschieden door in de binnenkamer te gaan, of door een lang gebed uit te spreken; maar dat behoefde ook niet. Een enkel woord is genoegzaam, desnoods een enkele verheffing des harten, een enkele opslag der ogen, een enkele kniebuiging, een moedgrijping in God. Als het innerlijk maar wel is, dan zal het uiterlijke van zelf wel zijn. Hij stortte zijn hart voor de Heere uit, deed belijdenis zijner zonden, en vroeg om vergeving en uitredding. Dit versterkte hem. Hij gevoelde de kracht van God, uitstromende in zijn ziel. Trouwens in de benauwdheid opent God zich voor de gelovige, gelijk de vrijstad zich opent voor de doodslager, die de bloedwreker achter zich heeft, en gelijk de rots zich opent in haar spleten en kloven, voor de duif die het onweer wil ontvlieden. Ja, Gods opent zich voor ons, en wij kunnen in God gaan en getroost worden. O mochten dan ook wij, wanneer onze ziel mat wordt, nergens versterking en verberging zoeken en vinden dan in God. Ja, wij moeten tegen alle moedbenemingen aan, tot Hem doordringen.

Het gebed staat dikwijls gelijk met het beklimmen van een steile berg, van welks top een menigte vijanden ons beschieten om ons het opklimmen te beletten. Dan kost het moeite de berg op te gaan, maar toch moeten wij doordringen, en doordringend zullen wij opklimmen. Wanneer wij slechts in het gebed zijn, dan is de grote zwarigheid om in het .gebed te komen overwonnen, en wij zullen al worstelende verder komen, en ten laatste volkomen overwinnen. Deze versterking in God bracht bij David terstond werkzaamheid te weeg. Hij raadpleegt echter vooraf de Heere, want dat is voorzeker geen tijdverlies, dat men alvorens iets te doen, God om raad vraagt. Hoe kort is echter zijn biddende raadpleging: Zal ik deze bende achterna jagen? Zal ik ze achterhalen? Hoe gemeenzaam is David met God, dat hij Hem zulke dingen met zo weinige woorden vragen durft. Hij vraagt niet in het algemeen, om uitkomst, maar treedt in bijzonderheden, welke aan God te vragen, men thans voor dweperij zou houden. Hoe zo zal menigeen zeggen was David niet een krijgsman, en sprak het dan niet van zelf, dat hij zijn vijanden moest najagen; moest hij dit nog vragen? Ja, hij moest dit nog vragen; want hij wilde ze niet najagen zonder God, zonder vrucht. De Heere antwoordde David. Hoe liefelijk niet waar? De ongelovigen zeggen, dat God niet antwoordt op het gebed. Nu, ongeloof en hopeloosheid is dan ook een en dezelfde zaak. Wij gevoelen ons door zulk een verzekering der Schrift versterkt en verkwikt. God hoort het gebed en Hij antwoordt op het gebed. Wij hebben wel geen hoorbaar antwoord, als David door de Efod, maar God is aan geen uitwendige middelen gebonden. Hij kan op allerlei wijzen ons zijn antwoorden geven. De Efod hing op de borst van de priester; het zij ons een aanwijzing, dat God zijn antwoorden ons in het hart geeft. De Heere antwoordde David, dat hij de vijanden achterna jagen moest, en ze niet alleen achterhalen, maar ook een gewisse verlossing teweeg brengen zou. De wijze hoe, wordt door de Heere verzwegen; da1 zou zich later vinden. De Heere helpt tegelijk onmiddellijk en middellijk. Ook de Heere Jezus deed niet altijd onmiddellijke wonderen; Hij genas niet altijd alleen door een woord, maar meestal gebruikte Hij daarbij ook iets kleins, zo als het aanraken van zijn hand, het steken der vingers in de oren, het leggen van slijk op de ogen, als in zich zelf onvoldoende middelen, doch waardoor zich echter de kracht van God aan de lijder mededeelde. Zo was het ook hier. De Heere zegt niet tot David: ‘Gij moet naar het zuiden of naar het noorden trekken, daar zult gij ze vinden;’ neen! David moest de weg inslaan die hij zelf zou oordelen de rechte te zijn, en op die weg zou zich wel iets voordoen, dat hem verder voort zal helpen. David had natuurlijk de kaart van het land in zijn hoofd, en men moet zijn verstand gebruiken. Hij berekende dus welke weg zij hoogst waarschijnlijk genomen hadden; misschien waren daarvan ook nog blijken voorhanden. Hoe dit zij, nu zij Gods antwoord ontvangen hadden, nu niet gerust en geslapen, maar, hoe vermoeid zij ook waren, terstond op mars! Zo is het ook in het geestelijke. Men moet zeker zijn van de zaligheid, en toch er om strijden; niet zo gelijk de ongelovigen menen, dat iemand die zeker is, zegt: ‘nu moet het van zelf komen,’ en dan stil blijft zitten; neen! wie zeker is van de uitkomst, strijdt om de uitkomst te verkrijgen. De mars was groot, en zo uitgestrekt en vermoeiend, dat twee honderd van de zes honderd mannen aan de beek Besor niet meer voort konden. Het waren anders mannen, die gehard waren ten oorlog, en vele moeilijke tochten met David hadden meegemaakt; doch nu konden zij niet meer. Zij waren eerst krachteloos geworden door het vele wenen, en nu door het snelle marcheren, en bleven thans bij de bagage, welke nu ook achterblijven kon, en de bewegingen der overigen niet behoefde te belemmeren. Doch er zijn onder de sterken altijd nog sterkeren; deze trokken met David. Ook wil God altijd met minder dan er zijn, verlossing geven. Herinner u de vermindering van Gideon’s leger. Nooit heet het in de Schrift: ‘er is niet genoeg,’ maar dikwijls: ‘er is te veel.’ De wereld daarentegen wil alles door massa's dwingen. Zij doet met grote kapitalen, wat God doet met een penningske, en met machtige heirlegers, wat God doet door een handvol volks. Hij wil het grote niet gedaan hebben door het grote; het kleine is bij Hem het uitverkorene. Reeds zo ver hadden zij hun tocht voortgezet, en nog vonden zij geen spoor van de vijand. God laat gaarne de nood op het hoogste komen, om te heerlijker te

verlossen. En zie nu, hoe wonderlijk God op deze ongebaande weg zorgde voor een gids, zonder welke het menselijker wijze onmogelijk zou geweest zijn de vijand te vinden, die niet enkel Ziklag, maar ook andere afgelegen stedekens en dorpen, gedurende de afwezigheid der Filistijnse en Israëlitische legers, had uitgeplunderd. Bij het voorttrekken, vinden zij op het veld een nog levend, maar in geheel machteloze, uitgeputte toestand neerliggend man, die zij aan zijn kleding terstond voor een Egyptenaar herkennen. Terstond brengen zij hem tot David. Deze enkele trek doet ons reeds dadelijk zien, hoe David onder zijn volk was. Alles moest voor hem gebracht worden. Hij bemoeide zich met alles, wat de zaken betrof. En hij begreep dan ook nu terstond, van welk belang het behoud van die man was, om niet de uiterste pogingen in het werk te stellen, ten einde hem, ware het mogelijk, weder tot zijn bewustheid terug te roepen. Maar daarenboven, David was een edel mens, en edele mensen zijn barmhartig jegens ongelukkigen. Hij zou aan zijn hond niet gedaan hebben, wat de Amalekiet aan zijn knecht had gedaan. Hoort wat de man, nadat zijn geest door allerlei lafenis en verkwikking weder tot hem gekomen was, zei: Ik ben de knecht van een Amalekitisch man, en mijn heer heeft mij verlaten, omdat ik voor drie dagen krank geworden ben. Wij waren ingevallen tegen het zuiden van de Cherethieten, en op hetgeen van Juda is, en tegen het zuiden van Kaleb, en wij hebben Ziklag met vuur verbrand. Wrede daad van die Amalekiet, niet waar? Als overwinnaar met een grote buit terug te keren, en dan een zieke achter te laten op de openbare weg, in een onbewoonde streek, zonder eten en drinken (want hij had in drie dagen en drie nachten geen brood gegeten noch water gedronken), en waarschijnlijk ook beroofd van zijn wapenen en beste klederen, kan er iets onmenselijkers zijn? Hoe treffend staat hier de Israëlitische barmhartigheid tegenover deze Heidense onbarmhartigheid. Israël had bevelen van liefde van God, die de Barmhartigheid zelf is, en werd er van afgeweken, het was niet de schuld van de wet van God, maar van de zondige mens. En welk een heerlijke beloning ontving hier de barmhartigheid. En hoe verheerlijkt God tegelijk zijn rechtvaardigheid! Hij geeft uitkomst aan David, maar in de weg van een rechtvaardig oordeel over zijn vijanden. Trouwens dit gaat meest altijd samen. Daarenboven God heeft een afschuw van wreedheid, en Hij straft haar zwaar. Juist de meedogenloze heer van de gevonden slaaf was in de middelijke weg de ondergang van geheel de Amalekietische bende. Het was ook een bijzondere beschikking Gods, dat de gevonden gids een Egyptisch man was, die David sparen kon, en dat hij, die zich aan hem bekend maakte als de moordenaar van Saul, een Amalekiet was, die hij buitendien het leven niet had mogen sparen. Op de vraag van David: ‘of hij hen tot die bende kon brengen?’ toonde hij zich bereid, onder beding bij ede, dat zij hem daarna niet doden, en ook niet in de handen van zijn meester overleveren zouden. Het gevolg hiervan was, dat David met zijn vierhonderd mannen de bende in zorgeloze rust aantrof, ze overviel en versloeg. Zij waren etende en drinkende en dansende, gelijk nog tot op dit ogenblik het vermaak des volks is. Doch gelijk deze vermaken hier een droevig einde namen, zo nemen zij ten alle tijde een droevig einde, door de dood die zulke mensen altijd verrast. Slechts vierhonderd jonge mannen, die op kamelen reden, konden het ontvlieden, daar David’s leger alleen uit voetknechten bestond. Zij konden ontvlieden, om te huis de tijding te brengen, hoedanig zij verslagen waren. Uit dit aantal van gevluchten laat zich de getalsterkte van het leger der Amalekieten afleiden, en de grootte der overwinning, die David ook door slechts vierhonderd mannen behaalde. En zo kreeg David en zijn mannen niet alleen al hun geroofde goederen terug, maar ook hun vrouwen en kinderen, waarvan de Amalekieten niemand gedood hadden, en daarenboven de buit, die de Amalekieten bij hun overige overwinningen gemaakt hadden, en die zij hier moesten achterlaten. Zo koninklijk mild is God. Hij geeft nooit enkel het verlorene terug, maar nog veel bovendien. Nog eens, hoe zwaar werd de onbarmhartigheid van de Amalekietische meester gestraft; juist door middel van zijn weggeworpen knecht. Weinig dacht hij, dat hij door zijn knecht aan de dood prijs te geven, zich zelf en genoegzaam allen met hem aan de dood prijs gaf. Laat ons dan toch in alles barmhartig wezen, opdat de Heere niet tegen ons mensen verwekke, die ook tegen ons

onbarmhartig zijn. God gebruikte die knecht tot straf van zijn meester, en bereidde aller bederf voor door de onbarmhartigheid van een hunner, en dit alles tot verlossing van David. Wellicht werd in hetzelfde ogenblik, dat David zich sterkte in de Heere zijn God, de Egyptische zieke slaaf door zijn meester van de kameel geworpen. Hoe dit zij, kennelijk was Gods hand sterk over de vijanden geweest, vooreerst daarin, dat Hij de Amalekietische meester verhinderd had, zijn knecht te doden, alvorens hij hem afwierp. David nam bij zijn strooptochten de voorzorg niemand te laten leven, om niet verraden en achterhaald te worden; de Amalekiet was onvoorzichtiger, niet uit medelijden maar uit zorgeloosheid. Hij dacht niet anders of de kranke knecht, aan zich zelf overgelaten, zou van zelf wel sterven. Ten tweede betoonde God zijn hand sterk over zijn vijanden daarin, dat Hij ze verhinderd had een enige vrouw of kind te doden, iets, dat zonder Gods tussenkomst een onbegrijpelijkheid is bij deze erfvijanden van Israël, die enkel wraak ademden jegens David en zijn mannen. Maar God weerhoudt de vijanden, zelfs daar, waar zij triomferend. En met God, ja, verklaart zich ook in de middelijke weg dit raadsel. Zij vonden te Ziklag geen enkel man, dus geen tegenstand, en zij spaarden de vrouwen en kinderen, zeker niet uit medelijden, maar omdat zij er beter rekening bij meenden te vinden door ze als slavinnen en slaven mede te voeren, waartoe zij ongestoorde gelegenheid hadden. Ten derde was Gods hand sterk over de vijanden door hen te verhinderen ook overigens enig kwaad te doen. Hoe licht konden zulke woeste mensen in het midden hunner dansen en vreugdebedrijven, grote moedwil hebben bedreven; doch als God bij een zaak is, dan is zij veilig, zelfs al is zij midden onder de vijand. Het blijkt ook hier, dat God veel toelaat, doch nooit onbepaald, maar altijd bepaald en voorwaardelijk. Tot zelfs van de beesten was niet Een gedood. Zo handelt God altoos. Als Hij een verlossing geeft, geeft Hij haar volkomen. Ook in Egypte mocht geen klauw achterblijven. David keert met zijn vierhonderd mannen en hun herwonnen eigendom, en de behaalde buit terug tot zijn tweehonderd mannen, die bij de bagage achtergebleven waren, die David reeds van verre hadden zien aankomen, en hem tegemoet gegaan waren, en David vroeg hun naar hun welstand, even als een vader, die tot zijn huisgezin terugkeert. Welk een man was toch David! Hij was geboren om te regeren; want een koning moet zijn volk tonen, dat het hem meer om hun welstand, dan om de zijne te doen is. Doch er zijn altijd mensen, die alleen voor zich zelf zorgen. Sommige van de vierhonderd overwinnaars, die door de Schrift zelf Belials mannen, slechte mensen, genoemd worden, wilden hen, die uit vermoeidheid, dus buiten hun schuld, bij de bagage waren gebleven, niet in de gemaakte buit doen delen, om de schijnbaar billijke reden, dat zij de battalje niet meegemaakt hadden, en daarmede niet in levensgevaar geweest waren. Zo openbaart zich het kwade altijd naast het goede. De Belials mannen rekenden naar zich toe. Een lelijke manier van rekenen. Men moet altijd van zich af rekenen. God moet naar ons toerekenen, niet wij zelf. En de ondervinding leert het dan ook nog heden, dat hij, die koninklijk grootmoedig en mild handelt met mensen, met koninklijke grootmoedigheid en mildheid behandeld wordt door God. Het hart van David was ook ruim en edelmoedig, en hij was daarenboven geen natuurlijk, maar een geestelijk mens, en verstandig. Hij spreekt die mannen niet hard aan. Het stond bij hem vast, het zou niet gebeuren; maar toch in de zachtste vorm nam hij het woord; en dat mogen wij wel van hem leren, wij, die zo spoedig geneigd zijn om vooral onze onderhorigen, als zij niet willen gelijk wij willen, hard toe te spreken! David zocht met een zachtmoedig woord de vrijwillige toestemming des volks. Hij zei: Alzo zult gij niet doen, mijn broeders! met hetgeen de Heere ons gegeven heeft, en Hij heeft ons bewaard, en Hij heeft de bende, die tegen ons kwam, in onze hand gegeven. Wie zou toch ulieden in deze zaak horen? Want gelijk het deel dergenen is, die in de strijd mede afgetogen zijn, alzo zal ook het deel dergenen zijn, die bij het gereedschap gebleven zijn,' zij zullen gelijkelijk delen. Welk een tegenstelling van hun en zijn woorden! Hoe onvriendelijk waren zij jegens hun broeders, hoe vriendelijk was hij jegens hen! Zij schreven de overwinning aan zich zelf toe, hij schreef haar toe aan de Heere. En nu is het begrijpelijk, dat als men iets door eigen werkzaamheid meent verkregen te hebben, men het onrecht vindt, dat mensen, die er

niets aan gedaan hebben, zouden gelijk gesteld worden met ons, die alles gedaan hebben; maar is het van de Heere, dan ligt het niet aan iemands lopen en werken, maar aan Gods genade, en dan staan zij, die niet kunnen, gelijk met hen, die wel kunnen. En zo bleef het dan van dit ogenblik af een recht in Israël, dat de bewaarders der bagage En de strijders een gelijk deel in de buit zouden hebben. Dus weder een instelling van liefde in Israël. David legde alles in een goede plooi. Ook de gereedschappen en leeftocht hadden immers verdedigers nodig? Wanneer iemand gezag heeft en het goede wil voorstaan, dan vindt hij altijd een medehelper in de consciënties der mensen, zo als dat nu ook weder het geval is, nu de kermis in deze tijd van Cholera verboden is. Nu mogen er Belials mannen zijn, die zich daartegen verzetten, en kwaad wensen te stoken, maar er zijn ook vele anderen, zelfs onder hen, die anders hartstochtelijke liefhebbers van de kermis zijn, bij wie deze maatregel van de regering weerklank vindt. Had de overheid maar meer moed, zij zou meer kwaad kunnen tegengaan, en waarom zou zij geen moed betonen, daar zij op de goedkeuring van het beste gedeelte des volks kan rekenen? Er was dus veel kwaad in Israël, maar toch ook veel goeds. Als God door zijn knechten iets bijzonders instelde, dan bleef dat in Israël werken de eeuwen door, en David was ook in dit opzicht een man voor de eeuwen. Welk een liefelijke oorsprong had derhalve dit krijgsrecht in Israël. Het ging daar niet mede, zo als met de wetten bij ons, dat de koning met overleg van de staten, wetten uitvaardigt en zegt: ‘Zo zal het zijn!’ neen, vele gewoonten in Israël ontstonden uit gebeurde zaken, en ontwikkelden zich derhalve uit de geschiedenis van het volk zelf, welke gebeurtenissen men daaruit zich altijd kon herinneren. En nu weten wij, dat wetten uit de gebeurtenissen geboren, gewoonlijk zeer lang stand houden, terwijl willekeurig gemaakte wetten dikwijls heden goed zijn en morgen bevonden worden niet te deugen. Deze zaak nu vereffend en te Ziklag teruggekeerd zijnde, zond David tot de oudsten van Juda, zijn vrienden, van de buit zeggende: ziet, daar is een zegen voor ulieden van de buit van de vijanden des Heeren! David had in alles een koninklijk hart. Hij hield het gedeelte van de buit, dat hem persoonlijk toekwam, niet voor zich alleen; neen. David is een dankbaar mens, en ik houd de dankbaarheid voor een der wezenlijkste kentekenen van een gelovig hart; zij is zo zeldzaam! David wilde die mensen, welke hem liefde bewezen hadden, toen hij nog een vluchteling van Saul was, wederliefde bewijzen, en van het zijne mededelen. Zie eens welk een lijst van de vrienden, tot welke hij geschenken zond: tot die te Bethel, te Ramoth, te Jather, te Aroer, te Sifmoth, te Esthemea, te Rachel, te Jerameël, te Hormia, te Chor-Azan, te Atach, te Hebron, en tot al de plaatsen, waar David gewandeld had, hij en zijn mannen. Hoe dankbaar, en hoe verstandig! Nu David in de gelegenheid was, wilde hij zijn vrienden ook te vriend houden; zij konden hem bij de bestijging van de troon tot hulp zijn. Hij dacht niet: ‘zo ik koning worden moet, zo zal ik het ook worden, en zal het koningschap wel van zelf naar mij toekomen.’ Neen, nooit en ook nu niet, zag hij de middelijke weg voorbij, en zonder onoprecht te zijn, want hij was zijn vrienden oprecht genegen zocht hij der mensen gunst te genieten en te behouden, en zond hij hun voorzeker kostbare geschenken, doch met een nog kostbaarder boodschap er bij, welke hem geheel op de achtergrond stelde en God al de eer gaf: ziet daar is een zegen voor ulieden van de buit der vijanden des Heeren. De eerste beweegreden bij David was dus, dat hij zijn vrienden wilde doen delen in de vreugde der overwinning; en de tweede om hen hiermede Gods belofte aangaande zijn persoon te herinneren, en dat hij hun deze geschenken zond, als hun toekomstige koning. Ten slotte keren wij nog eenmaal terug tot ons begin: tot het woord: En David werd zeer bang, want het volk sprak van hem te stenigen, want de zielen van het ganse volk waren verbitterd, een iegelijk over zijn zonen en over zijn dochters,' doch David sterkte zich in de Heere zijn God. En nu vragen wij: is het niet opmerkelijk, dat God David in hetzelfde ogenblik, dat Saul op het gebergte van Gilboa verslagen werd, en alzo de troon voor David ledig stond, in zulk een grote angst en benauwdheid vallen liet? Ja, in hetzelfde ogenblik, waarin David gaarne zijn koninkrijk zou hebben willen geven voor de redding uit dit levensgevaar, werd hem de grootste verlossing beschikt. Nooit werd David zo vernederd en

tegelijk zo verhoogd als in dit ogenblik. O, konden wij, wanneer alles zich tegen ons stelt, slechts weten, wat God op een andere plaats voor ons doet, wij zouden meer getroost zijn; doch wij leven in alles te veel bij de aanschouwing, en te weinig in het geloof. Overigens behoorde deze bijzonderheid tot Gods weg met David. Het was ook bij hem, gelijk het bij ieder gelovige is: 'Tot de heerlijkheid, maar door het lijden.' Alvorens God het koninkrijk aan David gaf, en wel op het punt dat Hij het hem geven zou, moest hij nog een beproeving, een droefheid doorstaan, en wel de zwaarste, welke hij tot nu toe ondervonden had. Doch uit de grootste benauwdheid werd hem dan ook, zonder dat hij het wist, de grootste vreugde geboren. Het waren de barensweeën zijner verlossing. Daarom moeten wij op de Heere vertrouwen, al hebben wij gezondigd. Ook bij ons gaat, als bij David, doorgaans de droefheid het geloof vooraf. Doch nu is het geloof de vermenigvuldiging van alle krachten. Bidden wij dan slechts om geloof, en het kleinste zal groot worden. En nu, wij zien het: God houdt tweeërlei rekening met de zijnen: van hun geloof en van hun ongeloof. David had gezondigd. Hij was ontegenzeggelijk een koninklijk man, en als wij zijn levensgeschiedenis hadden mogen inrichten, wij hadden hem de ene koninklijke daad na de andere laten doen. Doch hij, die zich koninklijk gedroeg tegen de Filistijn Goliath, gedroeg zich niet koninklijk bij de koning der Filistijnen. Daarom stond er voor Gilboa een Ziklag. Te Ziklag werd de rekening des ongeloofs voortgezet, want het geloof behoudt altijd de overhand. Daarentegen sloot God op Gilboa de rekening des ongeloofs met Saul voor deze tijd, zonder dat er een rekening des geloofs met hem bestond. En nu leren ons de volgende kapittels, dat Saul viel, en zijn drie zonen, waaronder Jonathan, vielen met hem. Moest niet David getuigen, dat er bij de gelovigen geen vreugde zonder droefheid is? Hij hoort de tijding, die hem naar de troon roept, maar zij is hem geen vreugdetijding. Terstond maakt hij een heerlijke rouwzang over zijn grootste vijand Saul en zijn beste vriend Jonathan. En hij beklaagt zich daarin niet meer over Sauls heldenhart en helden arm, waarmede hij Israël van deszelfs vijanden verlost en tot grootheid en bloei gebracht heeft; ja hij prijst hem als de gezalfde des Heeren, de mens in hem voorbijziende, en het oordeel daarover Gode overlatende. De vreze des Heeren was bij David het beginsel van alles. Hij had de gezalfde des Heeren bij zijn leven nooit willen treffen met het zwaard, en hij zou nu in zijn dood hem willen treffen met enige smaad? Neen, schoon levenslang door hem vervolgd, bleef hij hem levenslang getrouw, en had hij, toen hij gestorven was, nog dit schone lied voor hem over. Zouden wij zulk een lied voor Saul gemaakt, of in de Heilige Schrift opgenomen hebben? Immers neen. Er ligt dan ook in dat lied niet zozeer een geestelijke zegen, als wel een geestelijke regel voor de gelovigen, namelijk deze, dat zij ten opzichte hunner vijanden koninklijk edelmoedig handelen, en waar zij gevloekt worden, niet weder vloeken, maar zegenen moeten.

# HET TWEEDE BOEK VAN SAMUEL.

## 6:1. DE OPVOERING DER ARK NAAR DE STAD DAVID'S.

Daarna verzamelde David wederom alle uitgelezenen in Israël, dertig duizend. En David maakte zich op, en ging heen met al het volk, dat bij hem was, van Baälim-Juda, om van daar op te brengen de ark Gods, bij dewelke de Naam wordt aangeroepen, de Naam van de Heere der heerscharen, die daarop woont tussen de Cherubs. De ark, wij zeiden het reeds meermalen, was de vertegenwoordiging van God. Zo wezenlijk men de ark in het midden van Israël zag, zo wezenlijk was God onder Israël tegenwoordig, niet gelijk Hij overal is door zijn alomtegenwoordigheid, maar op een bijzondere, buitengewone wijze. Onder het Nieuwe Testament werd God niet meer vertegenwoordigd door hout en goud, maar door het Woord, dat vlees geworden en dat onder ons gewoond, of zo als het eigenlijk heet, getabernakeld heeft. De tabernakel was een afschaduwing van Christus. Het lichaam van Jezus was de wezenlijke tempel, in Hem woonde de volheid der Godheid lichamelijk. De bijvoeging in onze tekst, dat de Heere der heirscharen daarop (boven het verzoendeksel) tussen de Cherubs woont, kenschetst de God Israëls als een verzoend God. En zij voerden de ark Gods op een nieuwe wagen, en haalden ze uit het huis van Abinadab, dat op een heuvel is, en Uza en Ahia, zonen van Abinadab, leidden de nieuwe wagen. Alles moet nieuw zijn wat voor God zal kunnen dienen. Even als iemand, die van een verre reis te huis komt, de oude bestoven reiskledereen uittrekt, een bad neemt en nieuwe klederen aantrekt, zo moeten ook wij, zo dikwijls wij uit onze zaken tot God komen, in alles nieuw zijn, en bij ons wordt alles zo spoedig oud! Gedurig wordt ons hart vervuld met het stof der aarde, daarom moeten wij niet alleen ons lichaam voor ons zelf en anderen, maar ook ons hart voor God gedurig reinigen en zuiveren door onze schuld te belijden, en er de vergeving in Christus over in te roepen. Toen zij nu de wagen uit het huis van Abinadab, dat op de heuvel is, met de ark Gods wegvoerden, zo ging Ahia voor de ark heen. En David en het ganse huis Israëls speelde voor het aangezicht des Heeren met allerlei snarenspel van dennenhout, als met harpen, en met luiten, en met trommelen, ook met schellen en cimbalen. David maakt de muziek en de poëzie dienstbaar aan de ere Gods, en alles is goed wat daaraan dienstbaar gemaakt wordt. Wat daaraan niet dienstbaar gemaakt wordt, is verwerpelijk, hoe schoon het ook zij. Als zij nu kwamen tot aan Nachon's dorsvloer, zo strekte Uza zijn hand uit aan de ark Gods, en hield ze, want de runderen struikelden. Toen ontstak de toorn des Heeren tegen Uza, en God sloeg hem aldaar om deze onbedachtzaamheid, en hij stierf aldaar bij de ark Gods. Gods oordelen zijn een diepe afgrond, waarin wij niet mogen en ook niet kunnen neerzien. Het gebeurt meermalen dat Gods wraak over grote dingen lang rust, totdat zij over in ons oog schijnbaar kleine zaken plotseling ontwaakt en losbreekt. Wellicht was dit het geval bij Uza, en was hij Een van die mensen, die geen eerbied hebben voor God en goddelijke dingen, maar er lichtvaardig en oneerbiedig mede omgaan; niets is gevaarlijker dan dit. Doch hoe dit zij, het was in de Wet aan een iegelijk, die geen priester of leviet was, verboden, de ark aan te raken. Uza wist het, maar dacht er niet aan, en wilde hulp verlenen aan God! De Schrift zelf noemt het een onbedachtzaamheid, maar God wil geheiligd zijn, en allermeest door dezulken, die Hem het naast zijn. En David ontstak, omdat de Heere een scheur gescheurd had aan Uza, en hij noemde dezelve plaats Perez-Uza tot op deze dag. En David vreesde de Heere ten zelven dage, en hij zeide: Hoe zal de ark des Heeren tot mij komen? David dan wilde de ark des Heeren niet tot zich laten overbrengen in de stad David's, maar David deed ze afwijken in het huis van Obed-Edom, de Gethiet. Zo wordt dikwijls opeens de vreugde gestoord, en buiten onze schuld. David meende het goed; Uza scheen het ook goed te menen, en toch ziet, daar wordt alles afgebroken. David zei zoveel als 'de ark kan tot mij niet komen.' Het was voor David een afgedane zaak. Hij liet er van af. Hij had er geen moed meer toe, ook zag hij er een wenk van de Heere in, welke hem belette zijn wil te volbrengen. Hij was door langdurige oefening gewoon geworden in gedurige afhankelijkheid van God te leven, en op de minste wenk

van God te letten en zich daarnaar te richten, even als een bekwaam en gewillig dienaar de minste wenk zijns meesters leert begrijpen, en daarop acht gevende, hem zoveel mogelijk in alles tracht te voorkomen en te behagen. Voorts was deze zaak een beeld van de lotgevallen der kerk. Alvorens de vaste tempel stond, ondervond de ark ook menige lotswisseling, en was zij, gelijk meermalen later de kerk, in een particulier huis. En de ark des Heeren bleef in hel huis van Obed-Edom, de Gelhiel, drie maanden, en de Heere zegende Obed-Edom en zijn ganse huis. Zo is het meestal in de Schrift; naast een oordeel staat een zegen; zeldzaam staan beide alleen. Obed-Edom werd met al de zijnen op een bijzondere en in het oog vallende wijze gezegend. Dit deed de ark niet op zich zelf, zij bracht een vloek over de Filistijnen, en baatte Israël niet in het midden van de strijd. Eerst dan, wanneer men God vreesde, en de ark in het geloof eerbiedigde, als een teken der bijzondere tegenwoordigheid Gods onder Zijn volk, en daarmede als een voorbeeld van de God-mens, bracht zij een zegen. Wij moeten de Gever hebben, niet de gaven alleen. De gaven zonder de Gever baten niet, en met de Gever heeft men ook de gaven. De Israëlieten dachten door de ark alles te overwinnen, maar zij werden overwonnen en de ark met hen, en toen de ark grote plagen over de Filistijnen bracht, baatte het Israël niets. God kan zich wel verheerlijken, al is het niet door ons, ja het kan zijn tegen ons in de weg zijner oordelen. Bidden wij dan dat God zich verheerlijke in genade jegens ons! Obed-Edom is de naam van een man van weinig aanzien, die nergens elders in de Schrift vermeld wordt. De bijvoeging de Gelhiel, doet ons denken dat hij een vreemdeling was, een Filistijn, van Gath, of althans van de Filistijnen afkomstig. Ofschoon er ten tijde van David vele godvruchtige mannen te Jeruzalem waren, vorsten en edelen zelfs, zo verkoos echter de Heere die allen voorbij te gaan, en zijn intrek te nemen bij een vreemdeling, een Heiden, of althans van Heidense afkomst. Hiermede sloeg God al de hoogmoed van Israël neder, gelijk Hij trouwens . altijd deed, opdat het blijken zou, dat Hij zowel een God der Heidenen als der Joden was; want zodra Israël zich voor het enig volk van God hield, werden de Heidenen aangenomen. De genade is vrij en God verkiest wie Hij wil. Het zij tot beschaming van de mens! Maar het is nog iets anders dit te weten, en het in de praktijk te laten zien. Ik heb onderscheidene mensen leren kennen, die de vrije genade met kracht verdedigden en toch in de praktijk naar alles, behalve naar vrije genade te werk gingen, maar zich afgezonderde kringen maakten, binnen welke zij de genade begrensden. Niet alzo! God is waarlijk vrij, en voor Hem geen band, geen bepaalde kring! Alleen dit moet gezegd worden: ‘Er is voor ons geen andere zekerheid tot zaligheid, dan door het geloof in Hem.’ Obed-Edom, de Gethiet, ontving zegen door de ark, maar in een staat van nederigheid en vernedering. De bijnaam Gethiet was voor de wereld gelijkstaand met die van Jezus de Nazarener. Christus staat aan het hoofd der verachten bij de wereld, en allen die God toebehoren, hebben een voor de wereld verachtelijke of belachelijke zijde. Zij hebben eer en vreugde bij God, maar in het midden daarvan zorgt God voor een tegenwicht, want het menselijk hart moet in een nederige staat gehouden worden. Wij allen hebben van natuur genoegen in genoegen, en stellen eer in eer, en dit mag ook zo, mits wij ons niet verheffen. En zie nu eens Paulus. Hoe nederig was hij na zijn bekering. Onder ontelbare bezwaren gebukt, arbeidde hij dag en nacht als een gewoon handwerksman. Dat waren nog mannen, die werkten en leden, maar wat doen wij? En toch was het nodig, dat hij bovendien een scherpe doorn in het vlees had, en een Satans engel die hem met vuisten sloeg, om hem nederig te houden. Eilieve, wat mag er dan bij ons wel nodig zijn? Laat het ons dan niet bevreemden wanneer er een hitte der verdrukking over ons komt, alsof ons iets vreemds overkwam. Zeker onderscheiden wij bij de rook en de damp van de veldslag niet, welke onze standplaats in de grote strijd is, en wat wij daarin moeten uitwerken; maar als wij op een afstand, of op een hoogte staan en de strijd van verre zien; of als wij ons naderhand herinneren wat wij in de strijd deden, dan wordt ons duidelijk tot wat einde dat alles diende, en tot wat einde ook wij dienden. In elk geval gaat het ons echter, gelijk het de bewoners aan de grenzen in tijden van oorlog gaat. Zij moeten of tegen wil en dank de vijandelijke soldaten in huis

toelaten, of goedwillig de eigen soldaten in huis nemen. Het laatste is waarlijk ook niet aangenaam, doch er is geen keus. Men moet door de ene last de andere ergere last zoeken buiten te houden. En zo moeten wij smarten hebben of zonden. Daarom legert God de bevriende soldaten (de smarten) bij ons in, om ons te bewaren dat de vijandelijke soldaten (de zonden) niet bij ons nestelen. Ja God wil, dat de smarten zo lang bij ons geduld worden, totdat zij uitgewerkt hebben hetgeen waartoe zij gezonden zijn. En als nu Christus maar eerst Jezus de Nazarener heet, dan schrijft God er achter: de Koning der Joden. Meent dan ook niet, dat de arke Gods tot u inkomen zal, zo gij niet vooraf een Obed Edom, de Gethiet zijt, en geen versmaadheid hebt of gehad hebt. En meent ook niet, dat, nu de ark Gods in uw huis is, er enkel zegen bij u zijn zal. Neen, zij brengt ook smart mee. Waar God komt moeten al de dagons, al de afgoderijen van mensen vallen. waar God is, wil Hij alleen gediend zijn, en dat valt de mens hard, die nog zo vast is aan zo veel dat beneden God is. Doch er zij smart, als de ark Gods maar in ons huis is. Beter zonder zonden met smarten dan zondesmarten. Zeker als wij op de Alpen staan boven het onweer, dan is dat onweer niets voor ons, maar wij moeten onder de bui zijn, dan oordelen wij anders. Daarom zendt God ons meermalen zulke smarten toe, die ons onze zonde op het levendigst doen gevoelen. Vergeten wij toch niet, dat het onderscheid tussen gelovigen en ongelovigen niet daarin bestaat, dat de laatsten zonden hebben, en de eersten niet. Neen, beiden hebben zonden; maar het onderscheid ligt in de voet, waarop men met de zonde staat: of zij bij ons in huis is als een bevriend, of als een vijandelijk soldaat. En zo het laatste, dan begrijpen wij waarom Paulus zeggen kon: Het goede dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade dat ik niet wil, doe ik. Hij hield het niet met de zonde, en toch zondigde hij, niet met maar tegen zijn wil. Gij vraagt: hoe is dat mogelijk? In het afgetrokkene schijnt het onmogelijk; hoe kan iemand tegen zijn wil zondigen? Maar in het leven lost zich dat raadsel op. Wij willen dagelijks het goede, het beste doen, en doen het dagelijks niet. Wij hebben slechts elkander te vragen, wie van ons bekwaam is om in zijn huis goed voor te gaan, goede orde te bewaren en alles naar behoren te verrichten? Ja; wie is er toe bekwaam, dan die er toe bekwaam gemaakt wordt. En die er toe bekwaam wordt, hoe gebrekkig doet hij dit! wat al verzuim, nalatigheid, gebrek aan ernst, aan geduld, aan volharding, is er mee gepaard! wat al zelfverwijt, mismoedigheid, ontevredenheid is er bij hem het gevolg van! Wie kan het de gelovige ook altijd aanzien op welk een gevoelige plaats hij getroffen is, en waar hij mee te worstelen heeft. Hoe hij opeens een stofje in het oog gekregen heeft, dat hem steekt en de tranen uit de ogen perst, en waardoor hij dat oog wrijft en wrijft, en dat hij er maar niet uit kan krijgen. Hoe dikwijls heerst er in zijn ziel een verkeerde neiging, een zonde, een zwakheid, waarmee hij worstelt dag en nacht, en welke hij maar niet van zich kan doen uitgaan; maar dat zich bij hem tot een verzwering zet, en uitzweren moet, tenzij er een insnijding geschiede, en zodoende de prikkel ophoudt. Daarom zegge men zo licht niet: ‘Laat het maar naar buiten komen.’ Neen, God verhoede veeleer dat alles wat in het hart ligt naar buiten kome! Het zou een kruitschip zijn, dat uit elkander springt en een gehele stad in een bouwval verandert. Maar een gedeelte moet naar buiten komen, opdat wij ons binnenste leren kennen. En hoe dikwijls komen wij in omstandigheden, waarin het ons gaat als lieden, die bij de zee gaan wonen, of een zeereis gaan doen, en bij wie de zeelucht, zo als gezegd wordt, nu alle oude lang verscholen ongesteldheden en kwalen opeens doet uitbreken! De vreze Gods moet in ons hart zijn, maar niet alleen in ons hart. Wij moeten geen godsdienst zoeken enkel voor onszelf; in geestelijke oefeningen, waardoor wij als geesten in de lucht zweven, of ons af en opsluiten in kloosterachtige eenzaamheid. N een, ofschoon God ons ook eenzaamheid toezendt, zo moet, in de regel, God niet enkel wonen in ons hart maar in ons huis, in het midden van al de onzen. God bemint het vrije, het ruime, en ons huis is toch nog wat ruimer dan ons hart. God wil geheel ons huis vervullen met zijn tegenwoordigheid en met zijn zegen. Mocht dan de zegen van Obed-Edom de onze zijn, in wiens huis de ark Gods, God zelf was. Ik onderstel dat wij allen een bijbel in ons huis hebben. Deze is ook een geestelijke ark, niet als boek, maar als vertegenwoordigende de

sprekende God. God is in de bijbel; want het is zijn Woord. Mocht dat woord ons ten zegen zijn, en mochten wij tot een zegen zijn voor allen, die tot ons huis behoren; en dat zullen wij zijn, wanneer wij met oprechte godsvrucht het Woord des Heeren hoogschatten en lezen, en met een nederige en zachtmoedige wandel bevestigen. Het komt er op aan, om vooral voor onze huisgenoten oprecht te zijn, want anders hebben zij, die ons zo onophoudelijk en van nabij bezien, geen achting voor ons. Immers zij zien ons zonder masker, en ongelukkig wij, zo zij ons dan ook zonder godsvrucht zien! Bij onze oprechtheid moeten wij tevens nederig en zachtmoedig zijn. Velen schijnen nederig en zijn het niet; anderen schijnen het niet en zijn het toch. De mens weet zo licht een toon, een vorm aan te nemen. Hij weet door toon en gebaren het voorkomen aan te nemen van kennis, van wetenschap, van beschaving, ook van nederigheid; doch hoe komt hij er aan? Is het innerlijk ook zo bij hem? Liefelijk is de tijdsbepaling van het verblijf der ark Gods bij Obed Edom: zij bleef aldaar omtrent drie maanden. Ook wij hebben bijzondere tijden van zegen en overvloedige dankstof tot de Heere. Toen boodschapte men de koning David, zeggende: De Heere heeft het huis van Obed-Edom en al wat hij heeft gezegend om de arke Gods wil. Zo ging David heen en haalde de ark Gods uit het huis van Obed-Edom opwaarts, in de stad David's, met vreugde. Door de zegen aan het verblijf der ark in Obed-Edoms huis te verbinden, deed de Heere zien, dat het niet aan de ark of aan Hem lag, maar aan Uza, dat de ark niet verder opgevoerd was geworden. Het was tevens een teken en wenk, dat de ark van nu af tot een zegen zou zijn voor het huis Israëls en het huis David's. En David was geestelijk verstandig, zodat hij die wenk begreep, en deze hem terstond deed besluiten, om nu de ark tot de bestemde plaats op te voeren. Want wij moeten, hoe dikwijls ontmoedigd, altijd weer opnieuw moed vatten, evenals wij altijd weer opnieuw adem moeten scheppen. En David voerde nu werkelijk de ark op met grote blijdschap; want God vergunt zijn volk het goede en de vreugde van ganser harte, ja alle gemaakte droefheid en somberheid mishaagt Hem ten hoogste, Jesaja 58:5; Mattheus 6:16. Israëls nationale feesten waren feesten des Heeren, waarop blijdschap heersen moest. Zeker kunnen de gelovigen niet altijd in de gewone zin des woords blij zijn, en is dikwijls het treuren hun deel. Evenwel niet de droefheid, maar de blijdschap is het doel. Al wat droefheid en stof tot droefheid in ons is, moet zich oplossen in blijdschap. Zo lang wij onszelf beschouwen, moeten wij treuren, maar zodra wij op de Heere zien, moeten wij ons verblijden, want in Hem is enkel blijdschap voor de zijnen, die treuren over hun zonden. Ja, dit is de wil Gods. Hij wil onze blijdschap en niet onze droefheid zijn. Ziet het op de bruiloft te Kana; daar vreesde de Heere niet voor overdaad, door overvloed te geven, maar gaf Hij wijn uit water als water, daar, waar de beker op zijn plaats was. En het geschiedde, als zij, die de ark des Heeren droegen, zes treden voort getreden waren, dat hij ossen en gemest vee offerde. Bij alles moest geofferd worden tot een getuige der zonde en van haar vergeving. Bij de eerste maal, dat David de ark opvoerde, lezen wij van geen offeranden. Thans zorgt David voor de uiterste inachtneming van des Heeren voorschriften, opdat er door eigen schuld, verzuim of oneerbiedigheid geen nieuwe breuk ontstaan mocht. De gemeenschap en gemeenzaamheid van God met de mens is een heilige gemeenschap en gemeenzaamheid; zij mogen niet ontheiligd worden. En David huppelde met alle macht voor het aangezicht des Heeren, en David was omgord met een linnen lijfrok. Hij huppelde voor de ark, gelijk een kind. Hij had zijn koningschap terzijde gesteld, ja in zijn vreugde vergeten. Hij kon er ook niet aan denken, want hij was vrolijk in God, en dan denkt men aan niets, en kan men aan niet denken, dan aan Gods grote liefde jegens ons zondigen en onwaardigen! Hij ging dan ook niet voor de ark heen in zijn statie-klederen, of in een schitterende wapenrusting, zoals de groten der aarde bij plechtige optochten doen, maar in de linnen lijfrok, de eenvoudige dagelijkse dracht der Levieten, de dienaren des Heeren. Zulk een dienaar wilde David ook zijn en niet anders; Een van de geringste van de dienaren des Heeren, dat was hem het hoogste, dat hij voor zich begeerde; zo nederig van harte was David voor God, en ook voor mensen. Hij deed met al het volk mee; hun vreugde was zijn vreugde; ja hij ging hen daarin voor. Zoals hij deed, moesten zij

ook doen: huppelen en vrolijk zijn. Hij had daarom opzettelijk zijn koninklijke versierselen thuis gelaten, om het volk niet op een afstand te houden. Nog eens, welk een tegenstelling met de gewone, vooral met de Oosterse monarchen! Hij huppelt, hij danst voor de ark met alle macht, hij is zo vrolijk en druk en luidruchtig als hij maar wezen kan, evenals een kind, dat buiten zichzelf van blijdschap is. Ja, David had een kinderlijke ziel voor God gelijk alle waarlijk grote mannen hebben, die nog zo veel kinderlijks aan zich hebben, al zijn zij oud. Hij schaamde zich niet, om zich voor de ogen van al zijn volk te gedragen voor God, gelijk een kind zich gedraagt voor zijn ouders. Zo was ook Luther. Als hij lang gestudeerd had, dan kon hij zich uren lang bezig houden met het spelen met zijn kinderen, en met het doedijnen en doen paardje spelen op zijn knie van de jongste onder hen. David was gelijk Luther, een man uit het leven en in het leven, die in alles thuis was en zich in alles kon voegen. Zulk een man was ook Paulus. Als hij te scheep voer, en de nood kwam aan de man, dan diende hij als scheepsgezel zo goed als de anderen. Bij de gevreesde schipbreuk bestuurde hij de zaken met een wijsheid en kalmte, alsof hij het commando op het schip had, en op het eiland Milete gekomen zijnde, en met al de schipbreukelingen rondom het vuur gezeten, zien wij hem rijzen bijeenrapen en op het vuur werpen, om het vertrek goed warm te krijgen, even alsof hij overal uitzag, of er iets door hem tot hulpaanbrenging kon gedaan worden. Evenzo was Luther tot de meest uiteenlopende dingen bekwaam en bereid. Als hij in zware aanvechting was, dan kon hij de duivel de inktkoker naar het hoofd werpen, en dan weer kon hij in het midden van de nacht aan het raam gaan staan, en naar de sterrenhemel ziende, een Psalm gaan zingen of dichten. Er is ook niets koninklijker dan nederigheid. bij veel verdiensten. Als God het hart heeft wedergeboren, dan zien wij meer, dat zij zich het diepste buigen, die het hoogste gesteld zijn; zo als bijzonder bij David het geval was. Zij kunnen zich ook juist zo diep buigen, omdat zij zo hoog staan, en het staat hun daarom ook zo goed. Alzo brachten David en het ganse huis Israëls de ark des Heeren op, met gejuich en met geluid der bazuin. En het geschiedde, als de ark des Heeren in de stad David's kwam, dat Michal, Saul's dochter, door het venster uitzag. Als zij nu de koning David zag, springende en huppelende voor het aangezicht des Heeren, verachtte zij hem in haar hart. Ziet, hoe alles in de Schrift is gelijk in het leven; licht en schaduw, blijdschap en wrevel. Tegenover de kinderlijke ootmoedigheid van David staat de trotsheid van Michal. Zij geleek niet veel op haar man, maar zeer veel op haar vader; zij was een rechte Saul's dochter, hoogmoedig van ziel, en kon niet dulden, dat haar man zich zo met het gemene volk gelijk stelde. Zij zou in zijn plaats geweest zijnde, dit ver beneden haar waardigheid geacht hebben. Zij dacht er niet aan, dat haar man nederig was voor de Heere, want zij had geen vreze Gods; en zij die God niet vrezen denken niet aan God en aan zijn eer, maar aan mensen en aan eer bij mensen; zij verachtte David in haar hart. De hoogwaardige! Was zij een koningsdochter, wie had haar vader tot koning gemaakt? En was zij de vrouw van een koning, wie had haar man tot koning gemaakt? Hoe! is het gering, dat men zich klein maakt voor Hem, die ons groot heeft gemaakt, en dat men een kind is voor God, de Allerhoogste? Doch, zoals wij zeiden, daar dacht zij niet aan, maar daar dacht David aan, en daar dacht hij alleen aan. Toen zij nu de ark des Heeren inbrachten, stelden zij die in haar plaats, in het midden der tent, die David voor haar gespannen had, en David offerde brandoffers voor des Heeren aangezicht, en dankoffers. En als David geëindigd had het brandoffer en de dankoffers te offeren, zo zegende hij het volk in de naam des Heeren der heirscharen. Welk een eer voor David bij de mensen, na zulk een neerbuiging voor God! Daar staat hij nu om een geheel volk te zegenen, en dat volk is hem door God gegeven, is zijn volk; daar is hij koning over. Ziet gij, David vergeet ook zijn waardigheid niet, waar zij te pas komt; doch hij zegent het in de naam des Heeren, van wie hij enkel de mond, de getuige, de dienaar IS. En hij deelde uit aan het ganse volk, aan de ganse menigte van Israël, van de mannen tot de vrouwen toe, aan een iegelijk een broodkoek, en een schoon stuk vlees, en een fles wijn. Toen ging al dat volk heen, een iegelijk naar zijn huis. Gij ziet hoe God zijn volk de vreugde gunt, en niet alleen in het geestelijke, maar ook in het lichamelijke. Er is een treurige dunk

onder velen, alsof God zou willen, dat zijn kinderen altijd aan een schrale maaltijd zitten. Eilieve, heeft God dan de overvloed zijner spijzen, vruchten en goederen alleen voor de kinderen der wereld gegeven, zodat zijn kinderen alleen van de kruimpjes, die van hun tafel vallen, leven moeten? Waarlijk niet. God gunt ieder het goede, en allermeest zijn kinderen; maar Hij vraagt van een ieder en allermeest van zijn kinderen; dat zij het goede genieten met een hart vol dankzegging tot Hem. Als nu David wederkwam, om zijn huis te zegenen, ging Michal, Saul's dochter uit, David tegemoet, en zeide: Hoe is heden de koning van Israël verheerlijkt, die zich heden voor de ogen van de dienstmaagden zijner dienstknechten heeft ontbloot, gelijk een van de ijdele lieden zich onbeschaamd ontbloot! Allen gingen vrolijk naar hun huis, ook David; doch wij zien ook hier, hoe de blijdschap der gelovigen nooit onvermengd blijft, maar altijd en soms onmiddellijk door bitterheid getemperd wordt. David had reeds buitendien zijn huis-kruis. Hij had kinderen, die elkander benijdden, haatten, vervolgden, vermoordden, ook al, omdat hij bij al zijn voortreffelijkheid te slap van tucht was voor zijn kinderen; want God breekt meestal de tak, die Hij als roede jegens ons gebruikt, van de boom, die wijzelf geplant en gekweekt hebben. En nu Michal welk een welkomstgroet voor de in God vrolijke David! welk een stortvloed van beledigende verwijtingen en smadelijke redenen valt daar opeens op hem neer! Welke onbetamelijke uitdrukkingen. Hoe! dienstmaagden van de dienstknechten noemt zij de vrouwen en maagden van Israël, het volk des Heeren, en de linnen kleding der priesters, een ontbloten, en wel een onbeschaamd ontbloten der ijdele, dat is: de losbandige, dronken, ontuchtige lieden! Wat! was zijzelf niet ijdel, en in haar uitdrukkingen hoogst onbeschaamd? Hoe werd David de vreugde van deze schone dag vergald, en dat wel door zijn eigen vrouw, die hij lief had, en die hem lief had; want Michal had David ook lief, maar op een vleselijke wijze. Doch nu, wel ver van haar te sussen, en haar met vriendelijke woorden tevreden te stellen, zei hij tot haar op de toon van meerderheid en gestrengheid: 'Ja, dat deed ik voor het aangezicht des Heeren, die mij verkoren heeft voor uw vader en voor zijn ganse huis, mij instellende tot een voorganger over het volk des Heeren, over Israël,' ja, ik zal spelen voor het aangezicht des Heeren. Ook zal ik mij nog geringer houden dan alzo, en zal nederig zijn in mijn ogen en met de dienstmaagden, waarvan gij gezegd hebt, met dezelve zal ik verheerlijkt worden. David beleed en verdedigde hier zijn godsvrucht en godsdienstigheid tegenover zijn vrouw. Nu maakt de gemeenzaamheid zulk een belijdenis en verdediging niet lichter, maar zwaarder. Men moet wel oprecht God vrezen, om zich tegenover zijn vrouw, die ons in alles kent te kunnen verdedigen. Doch David was oprecht. Hij verklaart haar, zich niet te willen en te zullen schamen zulke dingen voor God te doen, al achtte zij het ook voor een schande. Ja, bij de wereld kleeft er altijd smaad en schande aan de ware godsdienst en aan de ware godsvrucht. De wereld wil wel godsdienstigheid in het algemeen, welke iets en niets is; maar dat tedere, dat innige, dat kinderlijk voor de Heere leven, hetgeen de ware Christen eigen is, is der wereld verachtelijk; daar spuwt zij op, dat is haar dweperij en fijmelarij. En al zit men op een troon, men kan verzekerd zijn, dat als men Christus waarlijk dient, die smaad niet zal ontbreken. Men zei eens tot een hoogaanzienlijke vrouw, die een Christin was, dat zij toch wel van smaad bevrijd zou zijn. Doch zij antwoordde: 'Neen! de smaad van Christus dringt door alles heen.' Michal nu, Saul's dochter, had geen kind tot de dag haars doods toe. David had haar de verwerping van haar vader herinnerd, en tevens haarzelf met haar hoogmoed verworpen, en God zette het zegel daarop; want wie God smaadt, wordt gesmaad. Zij droeg de smaad der onvruchtbaarheid; want niet alleen was onvruchtbaarheid een grote droefheid voor een Israëlitische vrouw, maar vooral was het een smaad in het huis van David, dat overigens zo vruchtbaar was. David had bij al zijn vrouwen veel kinderen; alleen Michal was hiervan uitgezonderd. Doch het grootste in deze was, dat de belofte van de Messias aan het huis David's vastgemaakt was, zodat de onvruchtbaarheid ener vrouw van David, een uitsluiting was van de hoop, dat uit haar kroost de Messias zou geboren worden. En wie werd nu in

Michals plaats gezet? De onteerde Bathseba. Ziet, hoe God zich wreekt jegens de hoogmoedige, genadig is jegens de geringe, verdrukte, verachte, en zich verheerlijkt in alles.

11:1. DAVID'S VAL

Toen zeide Nathan tot David: Gij zijt die man. Geheel de Heilige Schrift, maar bijzonder de geschiedenis van David's val is geschreven voor geheiligde harten en oren, tot een hoogst gewichtig onderwijs. Immers, wij ontvangen in het gebeurde met David, een les in de geestelijke ziektekunde. Is het niet treffend, dat juist David, de man naar Gods hart, de koninklijke gelovige, die een voorbeeld was van gezondheid in het geloof, door God tot een toonbeeld van de diepste zondeval werd gesteld? Het is ons in deze even als wanneer een geneesheer ons een man van de volmaaktste gezondheid aanwees met de woorden: 'Wilt gij het levend beeld der gezondheid zien, zie het dan in deze man,' en dat juist diezelfde man ons het toonbeeld wordt van de macht der allerverschrikkelijkste ziekte. God liet David een enkel ogenblik aan zichzelf over, om hem voor de eeuwen te stellen tot een schrikbeeld van geestelijke hoogmoed en onwaakzaamheid. Zeker, het zijn sterke benen, die ook de geestelijke weelde kunnen dragen. Neen, de gelovige kan zelfs de genade niet dragen, dan door gedurig te waken en te bidden. Hij kan tot het denkbeeld komen, zo vast te staan, dat hij wel een stootje kan velen, en dat er bij hem wel door kan, wat er bij een ander niet door kan. Maar God laat er bij niemand iets door; Hij laat bij niemand zijner kinderen iets ongestraft, maar toont, evenals in David, bij de vergeving aan de zondaar, zijn hevige haat tegen de zonde. Door David's kind te laten sterven, en door het zwaard levenslang in zijn huis te brengen, gaf God het bewijs voor de wereld, dat Hij, ofschoon de zonde vergevende, nochtans geen deel aan, geen gemeenschap met de zonde heeft, maar eeuwig van haar gescheiden is. Daarom vergeeft God de zonde, maar laat er de tijdelijke gevolgen van voortduren. Zo vergaf God de zonde aan Adam, maar liet er de gevolgen van voortduren nu ongeveer zes duizendjaren. Dat wij dan ons geweten altijd teder houden voor God, opdat er geen verharding ontsta. Tot dat einde moeten wij gedurig tot God treden, en bij Hem biddende onze zonden kwijt worden; want eerst is de zonde een wond, daarna wordt zij een kanker, en als God niet met zijn almacht tussenbeide treedt en de kanker uitsnijdt,.dan wordt zij een ongeneeslijke kwaal, die de dood onvermijdelijk ten gevolge heeft. Dat dan niemand de zonde gering achte. Geen Christen, hoe ver gevorderd, mag zich diets maken, dat God het met zijn zonde zo nauw niet nemen zal, dat hij een voorrecht van zondigen boven anderen heeft. Dit was David's zwakheid. Juist door de Goddelijke lankmoedigheid verhardde hij zich, menende, omdat God niet dadelijk kwade gevolgen deed tussen treden, dat God op zijn zonde geen acht gaf. Zodra de mens met geestelijke waarheden gaat werken op vleselijk gebied, vervalt hij tot gruwelen. Het geestelijke moet op geestelijk gebied blijven. Er zijn mensen, die brutaal met de Schrift en met de zonde omgaan, en zo hoog geestelijk en daarmee zo laag vleselijk zijn, dat zij in plaats van gedrenkt te zijn door de Schrift, dronken zijn van de Schrift, en in plaats van de besmetting der zonde te ontvlieden, haar trotseren. O wachten wij er ons voor met al de ernst, die de aard der zaak meebrengt! De zonde is niet, gelijk tegenwoordig geleerd wordt, als een overkleed, dat men in de gang uittrekt, om gekleed binnen te gaan, maar zij is als het bebloede hemd van de Centaur, dat door de overwinnaar aangetrokken, niet meer kon worden uitgetrokken dan met de huid en het vlees, en dat Hercules geen rust liet, tot hij zich op een brandstapel geworpen, en aan de vlammen prijs gegeven had. Voorzeker een treffend beeld uit de goden en fabelleer, om de indringende en zich met onze natuur vereenzelvigende kracht der zonde af te schetsen. David viel, niet terwijl hij op de weg was, waarop hij wezen moest; niet wakende en biddende, niet terwijl hij God volgde van schrede tot schrede, vragende: zal ik de vijanden achterhalen? zullen de Zephiten mij overleveren? niet, terwijl hij achter de ark liep, springende en huppelende, neen! geen vrome kan zeggen: 'Ik bad om bewaard te worden en ik werd niet bewaard; ik waakte en nochtans werd ik overrompeld.' Integendeel, David viel door niet te bidden en niet te waken, ja door niet op zijn post te zijn. Hij was in oorlog met Ammon, en zo had hij, als voerende de oorlogen des Heeren, te veld behoren te zijn, en daarom liet God juist door Uria, die zich in alles gedraagt als een edelman onder de krijgsknechten, tot David zeggen, hoe schandelijk het voor hem, Uria, zijn zou te doen, wat eigenlijk door David gedaan werd.

Want toen David hem liet vragen: waarom zijt gij niet afgegaan naar uw huis? gaf God hem in het hart te zeggen: De ark, en Israël, en Juda blijven in de tenten, en mijn heer Joab en de knechten mijns heren zijn gelegerd in het open veld, en zou ik in mijn huis gaan om te eten en drinken, en bij mijn huisvrouw te liggen? Zo waarachtig als ik leef en uw ziel leeft, indien ik deze zaak doen zal. Ziet, hoe deze Hethiet, deze halve Heiden, de vrome koning van Israël beschaamt. David was thuis gebleven, en ook zijn hart was niet meegegaan in de strijd. Hij was geheel tot zichzelf bepaald. Hij dacht: ik heb zo dikwijls gestreden, ditmaal kan Joab het wel af. Want zo gaat het, als men tot op een zekere hoogte gekomen is, dan schijnt het, dat het er minder op aankomt, dat wij aan het hoofd der zaken staan, en wij zeggen alsdan allicht: Laat anderen ook wat doen. Verkeerd! David nam rust, waar hij geen rust had moeten nemen. De mens denkt zo licht, dat hij nu zo veel gewerkt heeft dat hij wel een weinigje rust nemen mag; ja soms schijnt het de vromen toe, dat zij de Heere zo veel dienst gedaan hebben, dat zij er nu wel een kroontje voor hebben, en op hun lauweren rusten mogen. Verre zij dit van ons! Geheel anders is de rust, die overblijft voor het volk van God. Wij rusten alle nachten. Tussen iedere werkdag is een rustnacht. En bovendien is er nog een zevende dag van verpozing na elke zes dagen van inspanning. Wat willen wij meer? Rusten wij in God met onze zielen, met onze gedachten; het lichaam heeft rust genoeg, en te veel rust met ledigheid is altijd gevaarlijk, ja soms dodelijk. Dat zien wij in David. David nam zijn rust en was ledig, en ziet een wandelaar kwam tot hem. Een wandelaar? Ja, als het sprekend beeld van de begeerte, welke in de mens zo ineens en zo onverwacht opkomt. O die begeerte! Zij is als een tocht, die iemand aanwaait, een zinking tot hem inwerpt, en hem ziek maakt. De begeerte is bij God de daad. Wie een vrouw aanziet om haar te begeren, heeft alrede overspel gedaan in zijn hart. Zeker wilde David enkel zijn dorst lessen aan deze stroom en dan ijlings terugkeren, maar God liet hem er in vallen en meeslepen van de ene afgrond tot de andere. Bathseba, de vrouw van Uria, werd bevrucht. De begeerte ontvangen hebbende, baart de zonde, en de zonde voleindigd zijnde baart de dood. Op het overspel volgde het verraad, op het verraad de moord. Wie zou het gedacht hebben, zo iets ooit van David te zullen horen? Wat baat het zijn eerste misdaad een overijling, en zijn tweede misdaad een middel van nood te noemen; waren de gruwelen niet in zijn hart geweest, zij zouden niet naar buiten gekomen zijn. Voorzeker, dat is een ontdekking van de mens aan zichzelf, welke bijna geen wedergade heeft. Wat deed David intussen? Hij gaat aan het redeneren. Ach, de mens kan zichzelf ter helle redeneren. David wist allerlei schoonschijnende redenen uit te vinden, om zijn zonde te bedekken, eerst lang een zachte weg, en toen dat niet ging, door harde middelen, door Uria te laten doden. Over dit laatste dacht hij wellicht op deze wijze: ‘Op de een of andere tijd sneuvelt Uria toch, misschien valt hij ook niet, en dan zullen wij verder zien, en valt hij, zo heeft hij de roemrijkste dood, die hij hebben kan.’ Misschien kwam hem zelfs wel deze gruwel voor als een daad ter ere Gods, om daardoor zijn misdaad te bedekken, en alzo de vromen in Israël geen ergernis en de vijanden van Israël geen oorzaak tot lastering te geven. Ja misschien heeft David in die tijd de tempel meer bezocht dan anders, en meer Psalmen gedicht dan weleer! Doch dat alles baatte niets. Het bedekken onzer zonden laat God in eeuwigheid niet toe. God brak bij David al zijn pogingen daartoe af, en toch gelukte David’s moord-ontwerp. Ja, God laat zo iets gelukken, maar met mislukking van het beoogde doelde bedekking der misdaad. David meende deze zaak in zijn macht te hebben, doch het is met de zonde als met de bergsteilten. Als men eens aan het afglijden is, wat zal ons dan tegenhouden? Als Gods almacht ons niet aangrijpt en vasthoudt, zo storten wij af tot naar beneden toe met gebroken armen en benen, zo niet met gebroken hals. Neen met bedekken wordt de zonde niet mooier, en de wond der zonde ook niet. Hoe meer pleisters wij er over heen dekken, hoe meer de wond eronder verslijmert en invreet tot op het gebeente toe. Open dus, open! Legt de zonde bloot voor God! Gelijk wij ons voor niets dieper moeten schamen dan voor zonden, welke God niet vergeven heeft, zo moeten wij ons ook voor niets minder schamen, dan voor zonden, die God vergeven heeft, want de vergiffenis der zonde is tot heerlijkheid Gods. Over het geheel moeten wij ons minder

bekommeren over de zonde, dan om haar geneesmiddel. De zonde is eenmaal in de wereld, en wij zijn zondig, geheel zondig, en aan alles kleeft zonde, aan alles is een reuk en smaak van zonde. Wat hebben wij dan in deze zonde te wroeten; niets kan haar ongedaan maken! De grote vraag is: wat is het middel ertegen? O dat middel, welker gedurige aanwending onzer grote roeping is, is het geloof in Jezus. Evenals wij, ziek zijnde, (en wij zijn geestelijk ziek) de middelen tegen de ziekte aanhoudend gebruiken moeten tot zo lang wij gezond zijn, zo moet het ook in het geestelijke zijn. Doch daarin ligt de ellende van de mens, dat hij altijd zijn aandacht vestigt niet op de hoofdzaak, maar op de bijzaak, en alzo het doel mist. Uria was gevallen door het zwaard der kinderen Ammons. Is daarmee nu David's overspel bedekt? Ja, ten minste uitwendig. Doch wat zal nu weer deze laatste misdaad van David, de moord bedekken? Heeft hij daar ook een middel voor? Neen! ziet gij nu wel, dat de zondaar, eenmaal in de maalstroom der zonde gekomen, er niet weer uitkomt, maar overgaat van misdaad tot misdaad en eindelijk tot verharding? Doch nu komt God het eerst tot de zondaar, en rukt hem uit naar zijn getrouwheid, waardoor de zijnen niet kunnen verloren gaan. God laat ze wel in het water vallen, maar niet verdrinken. En nu zien wij in David iemand van het dak van zijn paleis vallen, zonder nochtans dood te vallen, ofschoon hij zich bitter bezeerde; ja wij zien het in hem, van welk een hoogte iemand vallen kan, zonder dood te vallen, omdat God hem bewaarde. David viel diep, maar hij was een kind van God, daarom werd hij van Gods wege aan zichzelf ontdekt. Nathan, dezelfde Godsman, die David menigmaal aangename tijdingen van God gebracht had, werd thans tot David gezonden met een gelijkenis, want het onreine verhaal van het gebeurde voegde niet op de lippen van de dienaar des Heeren. Met een gelijkenis dus, en welk een gelijkenis! hoe teder van onderwerp, hoe fijn van inkleding, hoe kies van uitdrukking! Hoort de liefelijke woorden! Er waren twee mannen in Een stad,. de een rijk, en de ander arm. De rijke had zeer veel schapen en runderen, maar de arme had gans niet dan een enig klein ooilam, dat hij gekocht had, en hij had het gevoed, dat het groot geworden was bij hem en bij zijn kinderen tegelijk. Het at van zijn bete, en dronk van zijn beker, en sliep in zijn schoot, en het was hem als een dochter. Toen nu de rijke man een wandelaar overkwam, verschoonde hij te nemen van zijn schapen en van zijn runderen, om voor de reizende man, die tot hem gekomen was, wat te bereiden, en hij nam des armen mans ooilam, en bereidde dat voor de man, die tot hem gekomen was. Welk een roerende schildering van het huiselijk geluk van Uria, de arme man in vergelijking van David. David had zo veel vrouwen, en Uria had slechts een enige, een duif. En toch de rijke man nam niet van zijn overvloed, maar des armen mans enig goed voor de wandelaar, de reizende man, deze zo spoedig komende en zo spoedig heengaande begeerte. Nietwaar? wat is de Schrift toch heerlijk. Hoe diep grijpt zij alles aan, en uit het leven! Het is even alsof iemand ons huis voorbijgaat, zich bedenkt, stilstaat, en bij ons aanschelt, en ziet, daar is hij in huis. Zo even dacht niemand aan hem, en nu staat hij voor ons en houdt ons bezig, of gelijk het in het gastvrije Oosten is, waar ieder reiziger binnentreedt bij wie hij wil. O die wandelaar, die reiziger, die kwade begeerlijkheid was de duivel, die tot David kwam, en hem zijn rust ontnam. Hoe treffend wordt verder, door het wegnemen en slachten van het ooilam om het voor de wandelaar toe te bereiden, het geweld geschetst, Bathseba aangedaan! Er was bij haar geen weerstand te denken. Een Oosters despoot beschikt over het leven en de eer van wie hij wil, en als zulk een handelde David. Het bleek later, dat zij een uitnemende en verstandige vrouw was, en daarmee gelijkvormig aan haar man Uria. Salomo spreekt ook gedurig van de wijsheid zijner moeder. Hoe wijs behandelde dus Nathan deze zaak. Het voegde hem niet, om de koning met ronde woorden zijn misdaad te zeggen. Dat liet God wel doen aan de goddeloze koningen, zoals een Achab en Joram, maar Hij laat David zelf zijn koninklijk recht uitoefenen, en recht spreken. En toen David zijn eigen vonnis had uitgesproken, toen bevestigde God dat vonnis. Het is dan ook nog de doorgaande gewoonte des Heeren, om niet tot de mensen te zeggen: 'Gij hebt gezondigd,' maar om hen in de engte te drijven, en hen zelf tot de erkentenis en belijdenis te brengen: 'Ik heb gezondigd.' David was al die tijd in een crisis geweest, evenals iemand die een verzwering

heeft, welke niet wil doorbreken, of die nodig heeft dat hem een ader geopend wordt, maar er niet toe komen kant Nathan had in de gelijkenis het lancet verborgen, waarmee hij David de verzwering, of de ader opende. David was als koning dezelfde gebleven. Hij had hetzelfde diep gevoel van recht en billijkheid, dat hij altijd had. Daarom hoort hij nauwelijks het verhaal van Nathan, of zijn toorn ontsteekt tegen die rijke man, en hij zegt tot Nathan: Zo waarachtig als de Heere leeft, de man, die dat gedaan heeft, is een kind des doods, en dat ooilam zal hij viervoudig wedergeven, daarom dat hij deze zaak gedaan heeft, en omdat hij niet verschoond heeft. Het schijnt onbegrijpelijk, dat David, die zo verstandig was, niet terstond begreep, dat de rede van Nathan op hem gemunt was. Hij hield deze toespraak eenvoudig voor het verhaal ener wezenlijk gebeurde zaak, en zo wonderlijk verblind is de mens door de zonde, dat hij tegelijk het sterkste gevoel van recht en onrecht ten opzichte van anderen, en een volslagen ongevoeligheid voor eigen recht en onrecht hebben kan. Daarom viel, na al die liefelijkheden der gelijkenis, en na al die koninklijke woorden van David, opeens de donderslag van de Goddelijke toom op de schuldige. Toen zeide Nathan tot David: Gij zijt die man! Zo zegt de Heere, de God Israëls: Ik heb u tot Koning gezalfd over Israël, en Ik heb u uit Saul's hand gered. En Ik heb u uws heren huis gegeven, daartoe uws heren vrouwen in uw schoot,. ja, Ik heb u het huis van Juda en Israël gegeven,' en indien het weinig is, Ik zou u al zulks en al zulks daartoe doen. Waarom hebt gij dan het woord des Heeren veracht, doende wat kwaad is in zijn ogen? Gij hebt Uria, de Hethiet, met het zwaard verslagen, en zijn huisvrouw hebt gij u ter vrouwe genomen, en hebt hem met het zwaard der kinderen Ammons doodgeslagen. Nu dan, het zwaard zal van uw huis niet afwijken, tot in eeuwigheid,. daarom dat gij Mij veracht hebt, en de huisvrouw van Uria, de Hethiet, genomen hebt, dat zij u ter vrouwe zij. Zo zegt de Heere: Zie, Ik zal kwaad over u verwekken uit uw huis, en zal uw vrouwen nemen voor uw ogen, en zal haar aan uw naaste geven,. die zal bij uw vrouwen liggen, voor de ogen dezer zon,' want gij hebt het in het verborgen gedaan,' maar Ik zal deze zaak doen voor gans Israël en voor de zon. Welk een ontzaglijke toespraak van de hoogste majesteit! Hoe wordt David de grootheid zijner misdaad voor ogen gesteld, en hoe wordt er gedrukt op de bijzonderheid, dat hij Uria door de hand van 's Heeren vijanden had laten doden; en op andere bijzonderheden, die zijn misdaden, hoe groot op zichzelf, nog meer verzwaren. Ook werden hem de gevolgen, welke zijn misdaden zouden hebben, in volle kracht aangekondigd, gevolgen, die God niet zou afweren. De vrede zou van nu af uit zijn huis zijn. Niet uit zijn hart, zoals de ongelovigen zeggen, zodat men dit zelfs uit zijn sedert vervaardigde psalmen zou kunnen opmaken! Het tegendeel is waar. Nooit is David inniger, godvruchtiger geweest, nooit was hij meer nabij God, nooit heeft hij des Heeren aangezicht meer gezocht, en heeft hij schoner psalmen gedicht dan na zijn val. Trouwens, de naam van man naar Gods harte werd na zijn val niet teruggenomen. Onder Gods aanbiddelijk bestuur liet God Davidjuist een recht zondaar worden, opdat hij een rechte verloste zou kunnen heten. Neen, zijn vrede was en bleef in God. Doch uit zijn huis zou de vrede zijn, en het zwaard zou daarin zijn, en dat daarbij ook uit zijn hart de rust en vrede menigmaal wijken en het verdriet, de kommer, de smart, de angst, de benauwdheid in de plaats treden zouden, is natuurlijk. En aanschouw nu Gods heiligheid uit de overeenkomst der kastijding met de misdaad. De zonen en dochters van David waren de schoonste kinderen van de wereld, zo schoon, als zij met ogen konden gezien worden, maar inwendig waren zij bedorven. En wat heerste onder hen? Ontucht, verraad en moord. De schending van Thamar, de moord van Amnon, de verraderlijke opstand van Absalom, zijn schending van David's bij wijven (het teken ener onverzoenlijke vijandschap in het Oosten), de poging van Adonia om Salomo te verdringen zijn hiervan de luidsprekendste bewijzen. Toen zeide David tot Nathan: Ik heb gezondigd tegen de Heere. Ziedaar de erkenning van de soevereiniteit Gods. Saul zei ook weleer: Ik heb gezondigd, ik heb dwaselijk gedaan. En men zou zeggen, dat is toch wel een groot berouw, doch het tegen de Heere ontbrak er aan. Saul zei het voor David en niet voor God, en daarom hielp het hem niet. David geloofde, niettegenstaande God hem vonniste. God bewaarde hem voor het Kains-woord:

mijn misdaad is groter dan dat zij vergeve worde. Gods toorn ontbrandt minder over de grootte, dan over de aard der zonde. De zonde is altijd een verachten van zijn woord, zijn wet, maar is zij een verachten van zijn genade, zo is haar aard het kwaadst. Ik heb gezondigd tegen de Heere. Ziedaar de opening der verzwering; nu kwam er lucht. De gevaarlijke crisis der ziekte, het doodsgevaar was voorbij. O er zijn Christenen van allerlei natuur, bekromp ene en onbekrompene, bevreesde en moedige, langzame en haastige. David was moedig en haastig. Hij kon zo ineens iets afsnijden, waar anderen jaren lang in blijven steken tot stikkens toe, of in rond spartelen als in de modder, zonder op het droge in de ruimte te komen. . En Nathan zeide tot David: De Heere heeft ook uw zonde weggenomen, gij zult niet sterven. Nochtans, dewijl gij door deze zaak de vijanden des Heeren grotelijks hebt doen lasteren, zal ook de zoon die u geboren is, de dood sterven. Nathan had de vergeving reeds bij zich, toen hij tot David inkwam, en voor David berouw had; doch eerst moest zich het berouw bij David openbaren, moest hij schuld belijden. En hij beleed zijn schuld en had er berouw, oprecht berouw over. Hij vergat zijn zonde nooit. Lees het in de eenenvijftigste psalm. Zulk een psalm kan niemand maken, die zich met zijn verbeelding in eens anders toestand verplaatsen moet; hij moet zelf in zulk een toestand verkeren. De man, die zo veel heerlijke lofzangen voor de tempel had gemaakt, maakte nu van zijn grootste misdaad een lied voor de tempel, opdat geheel Israël door alle tijden heen zijn val en Gods vrijmachtige genade in zijn behoudenis zou weten. En van die tijd af ademen al zijn psalmen een diepe verbrijzeling van ziel, ofschoon eindigende met blijdschap in God, dat trouwens met elkander zeer wel bestaanbaar is. Het gebeurde hield David in diepe afhankelijkheid van God, ofschoon hij nog eenmaal zijn hart verhief bij de telling des volks. Zo hardnekkig is de zonde, ook bij de gelovige, en daarom is het zo goed, dat ieder gelovige een gebroken been hebbe, waardoor hij ziet, dat hij niet kan lopen, zo God hem niet ondersteunt. Reeds terstond begint God zijn vonnis te voltrekken. Het kind uit Bathseba wordt krank. De Heere sloeg het kin4 dat het zeer krank werd. En wat doet nu David? Er zijn mensen, die het voorwerp, dat zij ongelukkig gemaakt hebben, haten en trachten uit de weg te ruimen. David echter zocht God voor dat jongske, met. een zevendaagse worsteling, ingaande, en liggende de nacht over op de aarde. Zijn hart was ontroerd over dit kind, hij klaagde zichzelf aan als de oorzaak van zijn vroegtijdige dood, poogde God te verbidden, en hij at geen brood en hij dronk geen water, vanwege de droefheid zijner ziel. Voorzeker dat was een vasten, waardoor men zegt: ik ben ziek, ik lust geen eten. Och dat men toch niet mene, dat een Christen in de wolken zweeft en leeft. Hoe vele sterven het menselijke af, en dat moeten wij niet afsterven, want als mensen en niet als engelen worden wij gezaligd. Ieder wachte zich toch voor valse geestelijkheid. Hoe velen zouden gedacht en gezegd hebben: 'Dat kind zou mijn schande gedurig aan mijzelf en aan de wereld tonen. Nu het toch sterven moet, laat het nu maar sterven, het is immers zalig.' Doch neen, het geloof bij David weet terstond wat het doen moet. En wat deed het? Bidden. Wij moeten niets aan God overgeven, gelijk wij ook niets van God ontvangen moeten, dan biddende, smekende, worstelende. Zie David aanhouden. Ach, was dit aanhouden ook bij ons in de zaken, die wij met God te doen hebben! Zo hield ook Jacob bij de Engel aan, en liet hem niet los. Dat wij toch niet zo vluchtig overgaan van het ene tot het andere, en daardoor laten varen, wat God wil gehandhaafd hebben. God moest David het kind met geweld ontnemen; David kon het niet gewillig afstaan; want de liefde tot God en tot zijn kind drong hem tot verzet; immers zo geheel instemmende was hij met Gods toorn over hem, dat hij juist bad om het behoud van zijn kind, dat zijn misdaad in gedachtenis moest houden voor het oog van geheel de wereld. Ook daaruit zien wij de oprechtheid van zijn schuldbelijdenis. Hij wil niet uit eigengerechtigheid deze vrucht zijner schande laten sterven, maar integendeel behouden. God echter wilde niet, dat dit kind leven en zijn opvolger worden, of althans in David's huis de aanleiding tot de onrust zijn zou. Het is onze gewoonte meer op de gevolgen der zonde, dan op de zonde zelf te zien. Doch de vrucht der zonde doet het niet, maar de zonde doet het. Meent gij dat God het gebeurde op dit arme kind wreken, en het tot een gedurige smaad en terging onder

zijn broederen stellen zou? Neen, Hij bergde dat kind in zijn hemel. David kon met volkomen zekerheid zeggen: Ik zal tot hem gaan. God is altijd, ook wanneer Hij het ons zo uiterst angstig laat worden, dat wij niet weten waar wij ons keren of wenden zullen, volkomen goed jegens ons. Het was in de grond enkel liefde tot David, dat dit kind stierf. Het teken zijner zonde moest niet gedurig voor zijn ogen zijn; het was genoeg, dat zijn zonde gedurig voor zijn ogen was. Neen, God verhoort David niet; het kind sterft; maar God bevestigt het huwelijk van David met Bathseba, en laat David uit haar een opvolger geboren worden in Salomo, want in het oosten is niet altijd de oudste zoon de opvolger van zijn vader. Ziedaar Gods soevereiniteit en koninklijke vergeving! Deze geringe vrouw werd koningin, en koningin-moeder. Wie zou het gedacht hebben, dat God zulk een paar op deze wijze zou zegenen? Maar zo handelt God, en handelt Hij altijd. Is de zonde eenmaal verzoend, dan doet Hij juist in haar plaats de heerlijkste vruchten voortkomen. En toch was dit tegen de wil van David; want zo God hem gevraagd had: 'Wat wilt gij? Dat Ik dat kind des overspels laat leven, of het laat sterven, en u uit Bathseba een andere zoon geve, die na u koning zijn zal?' David zou gezegd hebben: 'Och dat dit kind leve!' Daarom is het zo goed, dat God de zaken voor ons doet. Zo gaf God dan voor de oneerlijke vrucht een geheiligde vrucht, want nog eens, de zonde vergeven zijnde, was het huwelijk geheiligd. Daarom twijfelen ook niemand, dat Salomo na zijn afgoderij zich bekeerd hebbe en zalig gestorven zij. God doet zijn eigen verkiezing nooit te niet. God gaf immers aan Salomo de naam van Jedidjah: die door de Heere bemind wordt, terwijl David betekent: die de Heere bemint,. als moest David de Petrus, en Salomo de Johannes van het Oude Testament zijn. En het geschiedde op de zevende dag, dat het kind stierf En nu, gelijk wanneer de crisis ener ziekte bij een anders gezond mens voorbij is, de genezing volgt, zo ging het ook bij David. Toen het kind dood was, stond hij op uit zijn vasten en treuren, kleedde zich en ging naar het huis des Heeren om te aanbidden. Dat konden zijn dienaren niet begrijpen, dat men treurt als er nog leven en hoop is, en dat als de dood daar is, de beste klederen worden aangetrokken. Doch David wist wel wat hij deed, en kon er ook rekenschap van geven. Hij gaf een bewijs, dat men zijn geloof kan ten toon spreiden, ook door zijn fraaiste klederen aan te trekken, zijn hoofd te zalven en ter maaltijd aan te zitten. Ook hebben wij in zijn woorden aan zijn knechten: Ik zal wel tot hem gaan, maar hij zal tot mij niet wederkomen, een van die weinige duidelijke plaatsen in het Oude Testament, die het wederzien als de verwachting der heiligen verkondigen, en dat wel op een plaats, waar men zulks het minst zou verwacht hebben, namelijk bij de dood van een in overspel verkregen vrucht. En is het ook niet opmerkelijk, dat het gedrag van zulk een groot zondaar als David was, ook nog heden de enige regel is van het gedrag van godvruchtige ouders bij het sterven hunner kinderen? Toen verzamelde David al dat volk, en toog naar Rabba,' en hij krijgde tegen haar en nam haar in. En hij nam de kroon haars konings van zijn hoofd af, welker gewicht was een talent gouds, met edelgesteente, en zij werd op David's hoofd gezet,. ook voerde hij uit een zeer grote roof der stad. Gij gevoelt dat nu God vergeven had, ook alles met de vijand, met wie men in oorlog was, goed afliep. David was verblind geweest, De ene verblinding leidde hem tot de andere. Hij was, gelijk ieder zondaar is, een dronken man gelijk, die zichzelf niet meester is; doch Joab, die zich anders meermalen boven David stelde, noch de Ammonieten zouden er de vrucht van hebben. God straft de zijnen niet, door hun vijanden te zegenen. De uiterlijke eer mocht ook aan David als koning niet onthouden worden. Joab had bij al zijn kwade geaardheid, een zekere militaire openhartigheid, en zag gewoonlijk de zaken goed in. Hij zond om David, ten einde deze de eer van de stad in te nemen, voor zich nemen zou, en David nam de stad in. Ziedaar de koninklijke edelmoedigheid van God. Als de moed bezwijken wil, dan laat God ons een teken ten goede zien. Hoe licht zou men denken, dat God David nu tot straf ook een nederlaag moest bereid hebben; neen! God gaf zijn vijanden in zijn hand. Alles wat buiten zijn zonde lag, bleef onveranderd; daar bracht God David's zonde niet in; doch wat binnen die kring lag bleef ook, ofschoon niet zonder tegenwicht: door de uitverkiezing van Salomo. Hiermee doodde God in een greep de twee slangen: ongeloof en eigengerechtigheid. Het ongeloof zou lasteren en zeggen:

‘ziet, dat doen de vromen!’ God kneep deze slang dood, door het zwaard over David’s huis niet in de schede te laten steken. En de eigengerechtigheid zou het hoofd opheffen en zeggen: ‘niet uit dat huwelijk moet de troonopvolger komen.’ Maar God kneep ook deze slang dood, door juist uit dat bloedschendig huwelijk, nadat de verzoening geschied was, de voortreffelijke Salomo voort te brengen, ja een voorvader van de Messias moest uit dat huwelijk voortkomen, en opdat dit niet vergeten mocht worden, werd op de geslachtslijst van Christus (welke de adellijkste is van de ganse wereld) uitdrukkelijk vermeld, dat Salomo aan David geboren werd uit Bathseba, die Uria's vrouw was geweest; want Christus neemt reeds in zijn geslachtslijst de zonde der mensen in die zijner voorvaderen, op zich. Vergeten wij echter, ik herhaal het, niet, dat tussen de misdaad van David en de weldaad Gods de woorden staan van David: Ik heb gezondigd! en de woorden van God: uw zonden zijn . weggenomen, dat zeker wel het heerlijkste woord is dat een zondaar van God kan horen. En nu nog een opmerking over Gods grootheid en goedheid in deze dingen. Vroeger wilde David de Heere een tempel bouwen, maar God liet hem zeggen: ‘niet gij, maar uw zoon die na u op uw troon zijn zal, zal het doen.’ Hoe weinig dacht echter David toen, dat die zoon uit Bathseba zijn zou. Zo maken wij dikwijls mooie en vrome plannen, maar God verijdelt ze, of brengt ze op een andere wijze tot stand, dikwijls langs een weg van zonde en overtreding, waarvan wij zouden terug huiveren, indien het ons te voren gezegd werd. Ja, zo heilig regeert God over het kwaad. Eerst als de zonde geschied, volbracht is, zegt God: ‘zij is de mijne, en Ik doe er mee wat Ik wil.’ Dit is de soevereiniteit Gods, die door de Hervormde kerk als zodanig altijd is vastgehouden; een soevereiniteit, niet zoals men haar hedendaags leert, maar zoals zij door de Schrift geleerd wordt en een afsnijding is met de wortel, van alle Arminiaanse en Pelagiaanse dwaling.

# HET EERSTE BOEK DER KONINGEN.

1:1. Wanneer wij een geschiedenis als die van de aartsvaderen, van Mozes, Jozua, van de Richteren, van David, van Elia lezen, dan worden wij als genoodzaakt stil te staan, om onze gedachten enige ogenblikken te vestigen op die wonderbare Schrift, welke al deze heerlijkheden bevat. Wat is de Schrift? Wij antwoorden: Zij is het Woord Gods, leesbaar en onverderfelijk gemaakt. En wat zijn de vereisten om de Schrift te verstaan? Vooreerst, dat men een mens is, die zijn verstand heeft, en ten tweede, dat men een Christen is, die Christus heeft tot enige Meester in de onderwijzing der waarheid, die naar de godzaligheid is. Zulk een zal het Woord van God erkennen als een wonder bij uitnemendheid, omdat het zo werkelijk een levend woord is, als de boom, die bladeren, bloesem en vruchten voortbrengt, een levende boom is. De Schrift heeft een volstrekt eigenaardig karakter, waardoor zij zich van alle andere menselijke geschriften onderscheidt. Omdat het een levend woord is, is het ten allen tijde op ieder toepasselijk. Het is een boek van actualiteit, zo als men thans gewoon is te zeggen, een boek voor het leven, voor. de praktijk van de tegenwoordige tijd en de tegenwoordige levensvragen. Al de volken, waarvan het spreekt, overlevende, wordt het voor ieder nieuw geslacht een nieuwe bron van waarheid en leven. Wat is er al door de wijsten der mensen geschreven, dat niet is gebleven; maar de Schrift is gebleven. Mozes, de Psalmisten, de Profeten, de Apostelen zijn gestorven, maar het Woord Gods door hen geboekt, leeft en zal blijven leven eeuwig in de hemelen, in de gedachtenis der zaligen. En ook zelfs hier is het onverdelgbaar, ja, onkwetsbaar. Wat heeft het ongeloof al beproefd, om de Schrift te vernielen, maar wat hamer kan die rots van meer dan diamant verbrijzelen? Alle hamers verbrijzelen er zich zelf op. De kerk kan veel lijden, zij kan verminderd en zwak worden, maar de Schrift blijft in haar geheel; haar kan niets worden ontnomen. Zij is het altijd nieuw beginsel, dat de kerk en alle dingen onophoudelijk vernieuwt en zelf geen vernieuwing behoeft. Daarom is het Protestantisme zo heerlijk, omdat het Gods Woord aan een iegelijk, tot wie het gericht is, dat is, aan alle mensen, tot zelfs aan de kindertjes in handen geeft. Ontneem ons weder de Bijbel, en wij zijn weder Rooms. Doch begrijpen dan die mensen, die bij ons, Protestanten, het gezag der Schrift wankelend maken, en toch de Roomsen bestrijden willen, niet dat zij de Roomsenjuist de grootste dienst bewijzen? Want een Bijbel zonder goddelijk gezag is zo goed als geen Bijbel te hebben. De Roomsen gunnen ons gaarne de Schrift, als wij haar maar niet geloven. Geloven wij de Schrift als het Woord van God, dan is de Schrift het machtigste wapen tegen Rome. Want waarom willen de Roomsen de Bijbel niet als de enige getuige der goddelijke waarheid laten gelden? Omdat het pausdom niet op de Bijbel gegrond, maar tegen de Bijbel opgeworpen is. En de Roomsen willen het pausdom hebben, niet als Roomsen, maar als mensen, even als de Joden Christus kruisigden niet als Joden, maar als mensen. Ieder volk, in dezelfde omstandigheden als de Joden toen waren, zou hetzelfde gedaan hebben. De ongelovige en onbekeerde mens wil niet geloven en bekeerd worden; en de Schrift wil van niets anders weten en vraagt naar niets anders dan geloof en bekering. De Schrift spreekt enkel en rechtstreeks tot de gewetens der mensen. Daarom is niets eenvoudiger dan de prediking van het Woord Gods. Het is: te zeggen wat de Schrift gezegd heeft. Met dezelfde woorden? Neen, met andere woorden, maar met dezelfde mening, anders is het immer een Babel. Foei gij, predikers der Schrift, die haar uitlegt naar uw mening en tegen haar mening, en dat met behoud van de uitdrukkingen der Schrift! Er is geen naam lelijk genoeg, om uw onwaarde uit te drukken. Zal ik u goochelaars noemen, die de eenvoudige lieden iets anders in de hand geven, dan zij menen te ontvangen? Hoe handelt gij zo' bedrieglijk! Brengt het Woord Gods aan de gemeente, gelijk de discipelen het brood uit de handen des Heeren ontvingen en aan het volk uitdeelden, en gij zult zien, hoe velen gij er mede verzadigd hebt, en hoeveel gij er voor u zelf van overhoudt. Er is een richting, die alles algemeen wil maken, die alles wil geven aan allen; maar algemeen goed is niemand’s eigendom. De Schrift maakt alles persoonlijk. Zij spreekt tot allen te zamen en tot

ieder afzonderlijk. Zij maakt onderscheid tussen onbekeerde en bekeerde mensen, tussen gelovigen en ongelovigen. Zij vergeet niet het grote, maar ook niet het kleine en fijne. Ja, onze kleinste en onze grootste belangen worden er in begrepen, en dat alles geschiedt met een wijsheid, welke alles dienstbaar maakt, om ons te onderwijzen tot zaligheid. Ik zou wel een boek willen schrijven alleen over de harmonieën der Schrift in al deze opzichten. Er is in de Schrift een gedurige afspiegeling als die van de hemel in het water, en van het water in onze ogen. Wij moeten die afspiegelingen leren opmerken, wij moeten de Schrift leren kennen als op het gevoel, wat men terstond aan het woord en aan de toon, waarop het gezegd wordt, weet, dat het geen onwaarheid zijn kan, maar uit de hemel is. En dat is zo moeilijk niet. Zie dit glas met water. Ik vraag u: Kan enige menselijke macht dit water voortbrengen? 'Neen,' zult gij allen zeggen, 'dat kan God alleen.' En zo is het ook. Het werk Gods onderscheidt zich vanzelf van het werk der mensen. Leg eens een gemaakte bloem, hoe kunstig vervaardigd, naast een natuurlijke bloem, en gij zult dadelijk het onderscheid zien. Het komt dus ten opzichte van de erkenning der Schrift, als van God oorspronkelijk, enkel daarop aan, dat men weet wat een mens kan en wat hij niet kan. Niemand kan een leugen zeggen op de toon der waarheid. De verdichter verraadt altijd zich zelf door de toon, waarop hij het zegt. Als wij ons een Verlosser verdichten of slechts beschrijven moesten, hoe spoedig zou het blijken, welke scheve denkbeelden wij van God hebben. Zelfs de vromen maken niet zelden hun eigen Christus, die op hen gelijkt. De Christus, die niet gemaakt wordt, staat vlak tegenover ons, en zo staat Hij in de Schrift. In de Schrift hebben wij de voorwerpelijke waarheid, de waarheid zo als zij is bij God. Wij zouden van geen God gewagen, die een Sinaï heeft gegeven, maar ook van geen God, die zijn enige Zoon voor ons heeft gegeven. Zulke dingen kunnen niet in een mensenhart opkomen, als God ze niet eerst heeft laten gebeuren. Zo is ook het scheppingsverhaal der Schrift onmogelijk van menselijke oorsprong. Wij kunnen over zo iets redevoeringen houden en gedachten maken, maar wij kunnen er geen verhaal van maken. De zaak is te groot, om haar zo klein, zo eenvoudig te behandelen. Alleen God kan buitengewone dingen op gewone wijze laten verhalen. De heilige schrijvers die onmiddellijk onder de leiding des Heiligen Geestes schreven, omschrijven niets en bewonderen niets; maar wij doen het, en kunnen ook niets anders doen. De gehele Schrift is geschreven met die grote, onnavolgbare eenvoudigheid, waarmede God al zijn wonderen verricht; het is dezelfde eenvoudigheid, als die van al Gods werken in de natuur. De stijl der Schrift is een verwonderlijk schone en zuivere ineensmelting van verhevenheid en eenvoudigheid, van eenvoudigheid en verhevenheid, welke in het Evangelie van Johannes haar toppunt bereikt. Nu is het Goddelijke in het natuurlijke nog Goddelijker; het is iets dat het schone nog schoner maakt, gelijk de diamant op het mindere goud te schoner uitkomt. Hierbij komt het grote denkbeeld, dat alles in de Schrift niet schijnbaar, maar wezenlijk is. De Schrift geeft geen ideaal, maar enkel zo veel als nodig is. Men zegt er komen dingen in voor, die de kiesheid verbiedt te noemen. En zeker, wij zouden zulke zaken in geen Heilige Schrift hebben laten voorkomen. Doch waarom niet? Omdat bij ons het kwaad niet zo zeer ligt in de zaak, als wel in de openbaring der zaak. Wij verbergen gaarne wat van binnen is, en zeggen: het is treurig dat het geschied is, maar laat ons er nu over zwijgen. Doch het is de eigenaardigheid der Schrift, om niet over het kwade te zwijgen, maar juist om er over te spreken, en niet om het binnenste door het buitenste te bedekken, maar om het binnenste naar buiten om te keren. De Heilige Schrift noemt de dingen bij hun namen. Zij weet van geen blanketsel en bedeksel, van geen leugen, in welke elegante vorm dan ook; maar enkel van waarheid, zuivere waarheid, welke onreinheid deze ook aan de dag moge brengen. En omdat Gods Woord de waarheid is, werkt het altijd heiligend en zuiverend, en mag ieder het lezen. Waar is de jongeling of het meisje, dat door de zonde van Lots dochters, van Thamar, van Ruben, van David onrein is geworden? Altijd boezemt het lezen der Schrift schrik in tegen de zonde. Daarom is de Bijbel een boek, dat men op iedere tafel kan laten liggen; maar wie kan dit tegenwoordig van de meeste boeken, dagbladen en tijdschriften zeggen? Ook is de Schrift zo rijk als rein, zo

onpeilbaar als onfeilbaar. Zij is er op uit, diep gefundeerd en fijn georganiseerd als zij is, om met weinig woorden veel, onnoemelijk veel te geven. De rijkdommen harer openbaringen en mededelingen zijn onmetelijk. En toch is zij zo beknopt als uitgebreid. Zij heeft een oceaanrijkheid, en toch kan men haar oevers zien. En niets in haar is onverschillig; zij kent geen kleinigheden, zo als de natuur ze ook niet kent, omdat het kleinste als overgang en verband, niet zelden van het grootste gewicht is. Waar men eerst vluchtig over heengegaan is en niets ontdekt heeft, daar ontdekt men niet zelden later, bij oplettender beschouwing; een nieuwe schat van zaken. Het is hiermee als met een appelboom, hoe meer gij hem aanziet, hoe meer vruchten gij ontdekt, want de meeste schuilen achter de bladeren. Deze vrucht in de Schrift te ontbloten en te plukken, tot genot voor anderen en voor zich zelf, is de studie der Schrift; een werk, dat alleen de geleerden menen te mogen en te kunnen doen, ofschoon zij meermalen de vruchten niet zien vanwege de bladeren. Neen, de Schrift is voor allen, voor de geleerden en voor de niet geleerden, gelijk de sterrenhemel. is voor allen, voor de sterrenkundigen en de niet-sterrenkundigen. Ieder kan en mag zich verkwikken in de beschouwing van dat heerlijke glinsterend koepeldak van de prachtige natuurtempel des Heeren, en voor ieder die ogen heeft om te zien, blinken die sterren, schijnt die maan, schittert die zon; ofschoon de sterrenkundige er bovendien nog een andere kennis en nog een ander genot van heeft. Een sterrenkundige kent de sterren, zo diende dan ook een godgeleerde Gods waarheden te kennen; doch hoe zouden wij ons bedriegen, wanneer zij meenden, dat een schriftgeleerde noodzakelijk een schriftkenner is! Het behoorde wel zo te zijn, en het is ook dikwijls zo, doch ten allen tijde en vooral in onze tijd, lagen en liggen er in dit opzicht bergen tussen de naam en de daad. Men kan wetenschappelijk, en men kan niet wetenschappelijk bijbelkundige zijn, maar altijd komt het op bijbelkennis aan. En de bijbelkennis bestaat niet enkel in de kennis der woorden in het oorspronkelijke, maar der zaken, waarvan zij uitdrukkingen zijn. Of zoudt gij menen, dat de kennis van het ene noodzakelijk de kennis van het andere medebrengt? Zoudt gij menen, dat ieder die de Franse taal verstaat, ook daarmede de werken van Racine verstaat? Neen, iets te kunnen lezen, is daarom nog niet iets te kunnen verstaan. Lees een boek over de wiskunde in de Hollandse taal, en zie eens wat gij er van verstaan zult, zo gij geen afzonderlijk onderwijs in de wiskunde ontvangen hebt. Welnu, zo is het ook met de kennis des Bijbels. De kennis van Hebreeuws en Grieks is veel, onschatbaar veel, maar niet alles. Ik zou haar voor geen schatten willen missen; maar de kennis van de Schrift is een afzonderlijke studie. Men kan deze talen uitnemend verstaan, en toch zeer onbijbelkundig zijn, en men kan zeer bijbelkundig zijn, en deze talen niet verstaan. Ik zeg dit daarom, omdat men tegenwoordig zoveel hoort zeggen: ‘Het zijn geleerde mensen, daarom zullen zij het wel weten.’ Neen, daarom weten zij het nog niet. Daarvan moeten zij eerst proeven geven, zullen wij hen niet enkel voor taalkenners, maar ook voor Schriftkenners erkennen. Daarom moeten de eenvoudig gelovigen ook niet bevreesd zijn, alsof het Christendom gevaar liep omvergeworpen te worden, omdat zo vele ge/eerden er de hand tegen opheffen. De vraag is: Kennen zij de Schrift, zijn zij bijbelkundigen? En zo neen, zo als uit hun redevoering en geschriften meer dan overvloedig blijkt, hoe zullen wij ons verontrusten over hun geroep: dat het Christendom van de Bijbel niet langer houdbaar is. Is een vesting daarom niet houdbaar, omdat zij door de vijand beschoten wordt? Neen, zij is er juist op gemaakt om beschoten te worden en toch onneembaar te zijn. En met de Schrift wonen wij in zulk een vesting. Zij is miljoenen malen gebombardeerd, en nog geen enkele maal bres geschoten, hoe veel minder plat geschoten. Wij moeten wenen over de vele blinden, die door de blinde leidslieden in de gracht vallen en jammerlijk verdrinken, maar anders zouden wij lachen om die zotten, die menen met hun duim de Rijn in zijn afloop te kunnen tegenhouden. Nog eens dan: men zij niet bevreesd voor de altijd machtiger poging van het ongeloof, om de Schrift krachteloos te maken. Hoger gezien, dat is: onder de aanbiddelijke toelating en het heilig bestuur van God, is het een oprijzen der wateren als van de Nijl, dat een slib nalaat, waarin de vruchtbaarheid ligt van de grond. De Schrift kan bij haar bestrijding nooit anders dan winnen.

Men moet haar slechts gedurig laten verklaren door haarzelf, en op deze wijze het kapitaal der waarheid laten vermenigvuldigen in het oneindige. De Schrift is eenvoudig, ook daarin, dat zij een voortgezette geschiedenis is, welke de tijd en de eeuwigheid verbindt. Men spreekt dikwijls genoeg van een geschiedenis der mensheid, maar men bedenkt niet genoeg, dat God ook een geschiedenis heeft. Zodra God zich heeft willen openbaren, heeft Hij zichzelf ook onderworpen aan een geschiedenis. Ook de Zoon Gods en de Heilige Geest hebben een geschiedenis, en wij lezen al deze geschiedenissen in de Schrift. Wie derhalve grote denkbeelden wil hebben in deze kleine tijd, die leze de Bijbel. Alles in de Schrift komt tot ons in een taal, die geestelijk, hemels, heerlijk is. Want niet enkel de inhoud, ook de vorm der Schrift is schoon. De inhoud bestaat in parelen; de schaal bestaat uit paarlemoer. 'Die het binnenste gemaakt heeft, die heeft ook het buitenste gemaakt.' Bewaart men niet kostbare kleinoden in kostbare kistjes? Beide, de vorm En inhoud der Schrift getuigen van hun goddelijke oorsprong; zodat eigenlijk de vraag: over de al of niet goddelijke oorsprong der Schrift, zo als wij reeds zeiden, enkel aankomt op de vraag: wat de mens al of niet kan? Wanneer toch iemand tot u zei: mensen hebben die zon gemaakt, die uw druiven rijp maakt! zoudt gij hem niet beschouwen als iemand, die zijn verstand kwijt is? Welnu, zulk een mens staat mijns inziens gelijk met de mens, die tot u zegt: mensen hebben die Bijbel gemaakt, die al uw kerken en scholen gebouwd, al uw staten en huisgezinnen samengesteld, al uw rechten en voorrechten vastgesteld heeft, en die daarenboven aan al uw zedelijke en geestelijke en eeuwige behoeften voldoet. Wij zullen thans wederom een blad plukken van die levensboom, en het u laten zien en door u zelf laten beoordelen, of het door mensenhanden is gemaakt, dan of God het heeft laten groeien. Immers, Boeken kan men verdichten, maar geen levende mensen als Elia.

17:1. ELIA.
En Elia, de Thisbiet, van de inwoners van Gilead. Elia was dus uit Galilea, want Gilead was een Galilees gebergte en landschap, en toch zeiden de Schriftgeleerden tot Nicodemus: Onderzoek en zie, dat uit Galilea geen profeet opgestaan is. Zo vergeten de geleerden somtijds juist datgene, wat de zaak in geschil beslist. Zeide tot Achab. In de Apocriefe boeken wordt gezegd, dat Elia verscheen als een bliksem uit de hemel; en inderdaad, hij verschijnt hier plotseling, zonder aanleiding, zonder dat men weet wie zijn vader of zijn moeder was, en hij staat voor het aangezicht des konings. Zo waarachtig als de Heere, de God Israëls, leeft, voor wiens aangezicht ik sta. Welk een getuigenis en welk een kracht, en tevens welk een innige vertrouwelijkheid met God! Elia komt niet uit eigen beweging tot de koning, maar op last van God. Niemand mag zich zelf in iets plaatsen, waartoe hij niet kennelijk door God geroepen is; want alleen waar roeping is van Gods wege, daar is zegen van God, ja een stroom van zegen, en wordt men nooit alleen gelaten. God nu spreekt meer door middelen dan door woorden. Ons kan een zaak zeer duidelijk zijn, en wij kunnen ook weten, dat God ons roept. Het komt in alles alleen daarop aan, dat wij voor God staan. Eer wij iets ondernemen, moeten wij ons voor God stellen als zijn dienstknechten en zijn bevelen vragen, zo zal hetgeen door ons gedaan wordt, door God gedaan zijn. Ik heb ditzelfde aan onze koning mogen zeggen, toen ik bij hem was. Ik zei tot hem: ‘Sire! ik wens dat gij voor God mag staan, en voor niemand anders.’ Indien deze jaren dauw of regen zal zijn, tenzij dan naar mijn woord. Welk een grootheid! Zo was dan het woord van God Elia's woord. En Elia kondigt er een der vreselijkste oordelen mee aan, welke een land, een volk kunnen treffen. Een droogte, welker duur, ofschoon bij God bepaald, niet aan Achab en niet aan iemand anders werd gezegd. Gij gevoelt dat deze onzekerheid van het einde, het oordeel te vreselijker maakte, en dat de verzekering van Elia, dat de droogte alleen op zijn woord zou ophouden, de moeite verklaart, welke Achab zich gaf om Elia overal te zoeken. Achab had Elia nodig tot opheffing van dat oordeel; anders zoeken de koningen de profeten niet zo naarstiglijk. Jacobus, ten einde de gelovigen tot het gebed krachtig op te wekken, zei (5:17-18): Elia was een mens van gelijkebeweging als wij,. en hij bad een gebed, dat het niet zou regenen,. en het regende niet op de aarde in drie jaren en zes maanden,. en hij bad wederom, en de hemel gaf regen en de aarde bracht haar vrucht voort. Wij lezen in ons teksthoofddeel niet, dat Elia om de droogte gebeden heeft, wel om de regen. Doch waarom zou Elia niet evenzo hebben moeten bidden om de vervulling der bedreiging, als later om de vervulling der belofte van God? Elia was bij uitnemendheid een man des gebeds; zijn herhaalde betuiging van ‘te staan voor het aangezicht des Heeren’ drukt dit insgelijks uit. Het is hetzelfde woord, dat de Engel Gabriël van zich zelf gebruikt (Lukas 1:19). Trouwens, Elia was onder de mensen als een der Engelen Gods, die gedurig voor God staan, biddende en aanbiddende, en gereed tot de uitvoering van al de bevelen Gods. De Schrift nu maakt het gebed tot een kracht, die over de schepping gebiedt. Ook daardoor zijn wij reeds nu deelgenoten der Goddelijke natuur. Voorts weten wij niet, wat er in het hart van een gelovige, in tijden van diep verval in godsdienst en godsvrucht, kan omgaan. Niet dat hij bepaald om oordelen zal vragen, (dat deed Elia niet, en zegt Jacobus ook niet) maar hij zal het moeten toestemmen, dat, wanneer God ons, ons huis, ons volk slaan wil, dit beter is dan niet geslagen en door een onvoorzien en haastig verderf weg geraapt te worden, even als de zonen van Eli ongetuchtigd bleven, maar gedood werden. En dan kan hij er ook om bidden. Wij kunnen ons de zaak zo voorstellen, dat, toen Elia op last van God Achab en Israël de ophanden droogte aangekondigd had, hij om de vervulling van Gods woord en het zijne bad. Was dit gebrek aan geloof? Zou God zonder het gebed van Elia zijn woord niet gestand gedaan hebben? Deze vragen zijn hier niet op haar plaats. Het behaagde de Heere ditmaal zijn oordeel en de opheffing van zijn oordeel vast, ja afhankelijk te maken van Elia's woord en gebed. Hiermee gaf God aan Elia een macht en heerlijkheid bij de mensen, welke alleen bij die van Hemzelf vergelijkbaar zijn. Welk een gezag en hoogheid toch in het woord: Zo waarachtig de Heer, de God Israëls leeft, voor wiens aangezicht ik sta, indien deze jaren

dauw of regen zijn zal, tenzij dan naar mijn woord. Hieruit kan men zien, welk een vreselijk man Elia was. Hij spreekt niet uit naam des Heeren, maar kondigt, ofschoon als dienaar des Heeren, het oordeel aan in zijn eigen naam, en dat aan de koning! Nog eens! welk een hoogheid Gods, bij de mensen; doch daarom moet Elia te nederiger zijn voor God, en moet hij in het verborgene of buiten de tegenwoordigheid der mensen, de vervulling zijner woorden door God verkrijgen met bidden en smeken. Wij weten niet, wat God zonder het gebed der gelovigen of op dat gebed doet, doch wie weet, hoe veel dingen alleen geschieden op het gebed van een kind van God, zonder dat hij zelf of anderen het weten. God is een verborgen God; Hij heeft slechts enkele gevallen, waarin Hij dit verband laat zien, in zijn Schrift laten optekenen. Door de natuurlijke loop der dingen slechts een weinig te wijzigen, door gedurende een geruime tijd dauwen regen terug te houden, brengt God dat vreselijk oordeel over een volk, dat men hongersnood noemt. In onze tijd, waarin alles zich onafhankelijk verklaart van God, en men nog maar alleen menselijke wetten wil hebben, terwijl men overigens doet wat men wil, raakte God een plant aan, en haar loof werd zwart en een hongersnood dreigde ons. Het was nog maar dreigen, nog maar een aanwijzen met de vinger. Maar God heeft getoond, dat het in zijn macht is ons te slaan, ja ons te doden als Hij wil. Ontstaat er hongersnood, dan ontstaan de pestilentiën en de oproeren, en in korte tijd is een volk en zijn volken met al hun macht en pracht een baaierd van verwarring. Bij Israël was hetgeen dreigen, maar treffen. Drie en een half jaar duurde de volstrektste droogte. Treffend, niet waar? dat juist door de zon, die zo vruchtbaarmakend, en door de wolkenloze blauwe hemel, die zo schoon is, de aarde gestraft wordt. Zo kan God het alleraangenaamste voor ons maken tot de allerpijnlijkste straf. Vergeten wij toch nooit, dat wij altijd in Gods macht zijn, en dat wij ons tegen Hem niet kunnen verzekeren.

17:2. ELIA AAN DE BEEK KRITH.

Daarna geschiedde het woord des Heeren tot hem, zeggende.. Ga weg vanhier, en wend u naar het oosten en verberg u aan de beek Krith, die voor aan de Jordaan is,' en het zal geschieden, dat gij uit de beek drinken zult,' en Ik heb de raven geboden, dat zij u daar onderhouden zullen. Na de grootheid van Elia volgt vernedering. Hij moest niet voor het aangezicht des konings blijven, om hem te tergen. Ook mocht hij niet onttrokken zijn aan de algemene nood. Hij moest niet enkel gaan, maar zich verbergen aan de beek Krith, om daaruit te drinken. Aan de andere kant verborg God Elia voor Achab en voor geheel de wereld in de verste en volstrekste eenzaamheid. En dat was goed voor Elia. Alle krachten, die van buiten moeten werken, worden in de eenzaamheid toebereid, even als in de slaap de krachten voor de wakende toestand toebereid worden. Zonder eenzaamheid raken wij ten laatste uitgeput en gevoelen wij ons arm. Daarom moeten onze krachten zich gedurig in de eenzaamheid verversen, en daarin, in de omgang met God. Elia nu was een man van omgang met God. In deze eenzaamheid kon Elia zijn water scheppen uit de beek, en brachten hem tegelijk (en dit was wederom een verheerlijking van God bij de vernedering van de grote man) de raven ordelijk, telken morgen en avond, brood en vlees. Zeker is Elia nooit zo geregeld bediend geworden dan in deze woestijn door de raven. God gebruikte het instinkt dezer dieren, die niet enkel roven om het geroofde dadelijk op te eten, maar ook om het te verbergen en te bewaren, ten dienste van zijn knecht. Zo vervult God zijn woord aan de zijne, hem tot een reispenning in dit leven ter hand gesteld: zijn brood wordt hem gegeven, zijn wateren zijn gewis, Jes. 33: 16b. Ja, terwijl allen hongerden, en zelfs de ware profeten niets anders dan water en brood hadden, had Elia het goed; hij had zelfs vlees bij zijn brood. Want als God ons spijst doet Hij het koninklijk mild. Ook later, bij de weduwe, had Elia het zeer goed; ja beter dan hij het anders zou gehad hebben. Zo weet God de zijnen te onderhouden in de honger. Nochtans, ook zonder wonderen weet God zijn zevenduizend, die de knieën niet voor Baäl gebogen hebben, te onderhouden, zo als wij reeds zien aan die honderd profeten, door Obadja onderhouden. Mochten wij het slechts meer indachtig blijven, dat God alle middelen ten dienste staan, en alle redelijke en onredelijke schepselen in des Heeren hand en dienst zijn, zodat Hij zelfs roofvogels kan gebieden om ons hun buit te brengen. Van deze denkbeelden waren onze vaderen meer doordrongen dan wij. Ga de stad rond, en zie naar de gevels en de voorpuien der huizen, hoe velen prijken er nog met afbeeldingen en woorden uit de Schrift. Hier leest gij: ‘Door Gods zegen is alles verkregen.’ Elders ziet gij een bakkerij met een afbeelding van de vermenigvuldiging der broden, en het opschrift: ‘Het gezegend brood;’ en wederom elders ziet gij de raven uitgebeeld, brengende Elia brood en vlees. Nu, waar de bakkers nog geloven, dat het brood niet uit hun ovens behoeft te komen, maar dat God het ook buitendien nog door de raven kan laten brengen, daar is het zo kwaad niet gesteld. Hieraan kan men ook zien hoe Amsterdam groot is geworden; het is groot geworden door de vreze Gods, omdat men God de eer gaf; doch nu denkt men er geheel anders over, nu zou men zich schamen, een huis te bouwen met zulk een afbeelding en opschrift. Men vindt dat te kinderachtig; men is nu volwassen. Doch wie gelooft, die kan ook hieraan het lager peil zien, tot hetwelk de godsvrucht van onze tijd gezonken IS. En het geschiedde ten einde van vele dagen, dat de beek uitdroogde: want geen regen was in het land geweest. Zie daar de God der Schrift; Hij doet wonderen en laat de natuur haar loop. Een verdichter zou God wonderen hebben laten doen, en de beek voor deze wonderbare man altijd hebben laten vlieten, zonder meer aan een natuurlijke loop der zaak te denken. Doch de ware God blijft zich in alles gelijk. Daarbij, de bangste nood is over Israël gekomen, en het jammer over zijn volk bij stromen uitgegoten, en zou de profeet, die er de boodschapper van was, er niets van bemerken? Ja, hij moet er iets van hebben, al is het ook maar het gezicht der zaak. Hij moet weten, dat zijn woord vervuld, zijn gebed verhoord werd. Hij zal geen dorst lijden, en ook geen honger, maar toch zal de beek voor zijn ogen uitdrogen, en zullen de raven wegblijven. God zal dit door geen wonder verhinderen; want Hij heeft een ander plan met zijn dienstknecht. Er zijn voorvallen in ons leven, die maar eens plaats

hebben en zich sluiten, om niet meer terug te keren. Het moest met Elia gaan, zo als het met velen gaat: van het een op het ander. Reeds in de eenzaamheid was hij niet geheel eenzaam; neen! gelijk de leeuwen aan Daniël's voeten, zo kwamen de raven tot Elia's hoofd. Dit verlevendigde iedere morgen en elke avond zijn eenzaamheid. Ook was Elia in het geestelijke niet zonder werkzaamheid en beweging. Trouwens, aan niets dat leeft is de beweging te ontnemen. Men kan tot de geestelijke wereld niet zeggen: 'Sta stil!' Altijd moet men in beweging zijn, maar men zorge, dat dit geschiede rondom een vaste as; niet in het wilde en dolle. Somtijds kost het een mens veel om uit een gegeven toestand te geraken, ja zelfs om er bij een opening uit te gaan. Zelfs een langdurige ziekte of kwaal doet ons aan haar gewennen; wij zijn er ten laatste in te huis geraakt en willen er niet uit; daarom zeide de Heere, de achtendertigiarige kranke in het hart ziende: Wilt gij gezond worden? Daarentegen zijn er ook weder zulke veranderlijke naturen, die alle dagen een ander kleed, een andere arbeid en ander vermaak begeren. Er moet bestendigheid zijn, niet zonder, maar met afwisseling. Israël was veertig jaren in de woestijn, maar met gedurige afwisseling van legerplaats. Dit gaf versheid en frisheid aan deze zaak. Stelt u voor: veertig jaren aan EEN plaats; het was niet uit te houden geweest: doch nu ligt het leven van deze dood in het hoofdstuk van de lij st der legerplaatsen: En zij verreisden van Sukkoth en legerden zich in Etham, en zij verreisden van Etham en legerden zich voor Migdol,. en zo enige tientallen voort, Numeri 33.

17:9. ELIA BIJ DE WEDUWE TE ZARFATH.

Toen geschiedde het woord des Heeren tot hem, zeggende: Maak u op, ga heen naar Zarfath, dat bij Sidon is, en woon aldaar,. zie, Ik heb daar een weduwvrouw geboden, dat zij u onderhoude. God heeft altijd andere bedoelingen en wegen met de zijnen, vervuld van allerlei liefelijke verrassingen. Elia moest weer onder de mensen. Een weduwe zou hem onderhouden; op welke wijze? Dat zou hij later zien. Hij zelf moest haar op het bevel Gods daartoe in staat stellen. Liefelijk niet waar, dat dezelfde profeet, die de bronnen der vruchtbaarheid en des overvloeds voor Israël sluiten moest, ze openen moest voor de weduwe te Sarepta Sidon is, en dat dezelfde man, die de ergernis was van de koning Achab, en voor hem stond als een donderaar, die het onverbiddelijk oordeel aankondigde, dat de schrik bracht over geheel het volk Gods, voor de arme Heidense weduwe stond als een man des vredes, als een vriendelijk weldoener, die haar de zegen des Allerhoogsten bracht! Ziet, zulke uiteenlopende karaktertrekken verenigt God in zijn dienaren, en zo wisselen bij Hem de bedieningen af. Elia's uitwendige gedaante, zijn kleding met de kemelsharen mantel om de schouders, de lederen gordel om de lendenen, en zijn harde last tot Israël, gaven hem de schijn van een hard man; doch hij was nochtans van harte zachtmoedig, zo als later overvloedig blijkt. Doch zachtmoedigheid van hart en vastheid van karakter kunnen zeer wel samengaan, en moeten samengaan, zal de mens handelen en wandelen naar de wil van God. Toen maakte hij zich op en ging naar Zarfath. Toen hij nu aan de poort der stad kwam, zie, zo was daar een weduwvrouw hout lezende,' en hij riep tot haar en zeide: Haal mij toch een weinig water in dit vat, dat ik drinke. Toen zij nu heenging om te halen, zo riep hij tot haar en zeide: Haal mij toch ook een bete broods in uw hand. Elia had werkelijk grote dorst en honger, want op de weg naar Zarfath had hij niets genuttigd. Doch er lag I\1eer in zijn vraag. God begint met te nemen. Als Hij geven wil, dan eist Hij vooraf; doch Hij eist het mindere om het meerdere te geven. Ook de Heere vroeg de Samaritaanse vrouw: geef Mij te drinken, om haar het levend water des Heiligen Geestes te geven. Zo ook toen Christus de zaligheid kwam brengen in zijn eigen persoon, begon Hij met bekering te eisen. Het is altijd dezelfde lijn. Toen Hij vijfduizend mensen zou spijzigen, vroeg Hij naar het brood en de vissen, die er nog waren. Het is altijd bij de Heere: ‘Geef Mij het uwe, en Ik geef u het Mijne.’ Hiermede moet een wettig bewijs gegeven worden, dat wij datgene wat Godes is, niet hebben en niet kunnen geven; daarna volgt de Goddelijke gave. Voorts herinneren wij ons dat er aan het waterhalen meermalen in de Schrift iets liefelijks verbonden is. Eliëzer verbond aan het waterhalen van Rebecca de keus voor de huisvrouw zijns heren. Hier nam Elia er de proef mee, of deze vrouw de uitverkorene des Heeren was. Voorts was de drager van de kruik water het herkenningsteken voor Petrus en Johannes, van de plaats, waar zij het Pascha moesten bereiden. Maar zij zeide: Zo waarachtig als de Heere uw God leeft, indien ik een koek heb, dan alleen een handvol meel in de kruik en een weinig olie in de fles,' en zie, ik heb een paar houten gelezen, en ik ga heen en zal het voor mij en voor mijn zoon bereiden, dat wij het eten en sterven. Welk een bezadigdheid, lijdzaamheid en onderwerping in zulke vreselijke omstandigheden! Hoe! zij kan nog eten gereedmaken en nog eten met haar zoon, en zij heeft de laatste bete in haar hand, en er is voor haar geen ander uitzicht over dan de dood. Dit bewijst haar geloof. Ja het blijkt hier dat deze weduwe, ofschoon een Heidense, nochtans de Heere kende en diende, want zij zweert bij zijn naam, dat in de Schrift een bewijs is, van de Heere voor zijn Heere te erkennen. Hoe aandoenlijk! Zij was juist bezig, haar laatste maaltijd gereed te maken. Het brood was reeds op, en juist dat vroeg Elia aan haar. Er was nog maar een weinig meel en olie, en dat zou zij nu tot een koek maken en dan bleef er voor haar en haar kind niets meer over dan te sterven. De nood, de prangende behoefte is de grote voorloper van des Heeren hulp. Niet allen kennen de ellende. Menigeen is als Jona, als een man, die slaapt op het schip, dat in gevaar is van te vergaan. Slaapt hij door en gaat het onweer voorbij, zo weet hij er niet van, maar de nood is er toch geweest. Het is echter beter, zo iets wakende ondervonden te hebben. Daarom laat God ons dikwijls grote nood zien, opdat wij daarna ook zijn grote redding zien. Esther moest eerst op de

rand der wanhoop staan met het woord: Kom ik om, dan kom ik om! en de cipier moest eerst met de punt van zijn zwaard tegen zijn borst staan, alvorens zij God zagen in hun redding. Doch hoe treffend is het nu, dat de Heere juist in hetzelfde ogenblik, dat het met de weduwe op het uiterste gekomen was, haar uitkomst en verlossing toezendt. En Elia zeide tot haar: Vrees niet, ga heen, doe naar uw woord;' maar maak mij vooreerst een kleine koek daarvan en breng die mij hier uit,' doch voor u en uw zoon zult gij daarna wat maken. Want zo zegt de Heere, de God van Israël: Het meel van de kruik zal niet verteerd worden en de olie der fles zal niet ontbreken tot op de dag, dat de Heere regen op de aardbodem geven zal. Overal brengt Elia eerst de schrik, dan de zegen; ook hier bij deze vrouw is dat het geval. Doch het vrees niet! is het woord Gods tot de mensen. Voorts vertegenwoordigt Elia bij de weduwe de Heere, die het eerst moet gediend worden. Op zich zelf is het zeker een vreemd bevel; zij moest het allerlaatste wat zij had, weggeven, alvorens zij de zegeningen Gods ondervond. Elia zei niet eens: ‘dan zullen wij het samen delen,’ neen, hij stelde zich eigenbatig aan, opdat haar geloof zou blijken. Men moet Gods wegen leren verstaan uit de oogmerken, die er door bereikt worden. De oppervlakkige mens zou licht kunnen zeggen: de eis van Elia is onder zulke omstandigheden een wreedheid. Het eigen leven gaat boven dat van een ander; maar God rekent geheel anders dan de mens. Hij stelde later aan de schatkist in de tempel, de arme vrouw die haar laatste twee penningen gaf tot een eeuwig voorbeeld van de armen en tot een eeuwige beschaming van de rijken. De weduwe te Sarepta moest niet bloot redding ontvangen, maar redding in de weg van geloof; het meerdere moest voorafgaan om door het mindere te kunnen gevolgd worden. De vrouw moest eerst het woord des Heeren volbrengen, eer zij er de zegen van ontving. God geeft zijn hogere zegeningen nooit werktuiglijk; nooit werpt Hij ze ons in de schoot, terwijl wij de handen daarin stil hebben liggen; neen! wat God geeft, moet op voegzame wijze ontvangen worden, wij moeten onze handen uitstrekken om de gaven Gods aan te nemen. God geeft het zijne aan het geloof Eerst laat Hij geloven, daarna zegent Hij. De vrouw moest geloof oefenen. En het geloof moet niet in de lucht hangen, maar op een belofte Gods rusten. Met de belofte ondersteunt God altijd het geloof. Elia had een belofte voor deze weduwe, en wel op bevel des Heeren. Zonder zulk een bevel mocht men, al was men nog zulk een groot profeet, zulk een belofte niet geven, en kom men het ook niet. Ja maak eens dat het meel blijft aangroeien, en dat de olie niet ophoudt te vloeien, God alleen kan weinige broden vermenigvuldigen tot een spijs voor duizenden. En uit het kleine doet Hij altijd het grote voortkomen, uit het klein zaaisel bedekt Hij de velden met oogsten van halmen. Dat doet Hij ieder jaar binnen weinige maanden. Zou Hij het ook niet in buitengewone gevallen binnen weinige ogenblikken kunnen doen? En zijn het dan geen dwazen, die van de Almacht zeggen: dat kan zij doen, en dat kan zij niet doen? Elia vroeg de vrouw alles wat zij had, en hij vroeg niet te veel, vooreerst: omdat het geloof, wanneer het oprecht zal zijn, met zelfverloochening moet beginnen. Wij moeten het onze opofferen, om te verkrijgen hetgeen Godes is. Christus offerde letterlijk alles op wat Hij had, om alles wat Godes is te verkrijgen voor ons. Langs deze weg van zelfopoffering wil God ook ons zegenen en overvloedig geven wat het zijne is. Ten andere echter vroeg Elia niet te veel, omdat hij er onmiddellijk de Goddelijke belofte op liet volgen, die haar voor haar kleine opoffering de grootste schadeloosstelling geven zou. En zij ging heen, en deed naar het woord van Elia. Welk een geloof! Dat ook wij deze goede greep des geloofs deden, die de zorgen loslaat, om de beloftenis vast te houden. Zij had kunnen denken: ‘die man belooft mij het onmogelijke, om de laatste bete broods van mij te verkrijgen.’ Zeker, zo had zij kunnen denken: en zo zou zij ook gedacht hebben, indien zij niet geloofd had. Doch hier ziet gij dan ook het oneindig verschil tussen een mens die gelooft, dat God wonderen kan doen en doet, en een mens, die dat niet gelooft. De mens die niet gelooft, is reeds in dit leven een verloren mens. Ook de weduwe zou het geweest zijn, indien zij niet geloofd had; doch zij geloofde, en haar geloof was groot, want het is wat te zeggen, om in deze uiterste nood vast te houden en te vertrouwen dat God machtig is om uit het kleine, dat zij had, dat vele te maken, dat zij niet had; wat zeg ik, om daar, waar

niets overbleef (want zij moest hetgeen zij nog over had, voor Elia verbruiken), een aanhoudende overvloed te schenken. Zij geloofde, en zo bracht zij de maaltijd tot Elia, en zo at hij en zij daarna en haar kind, vele dagen. Het meel van de kruik werd niet verteerd en de olie van de fles ontbrak niet, naar het woord des Heeren, dat Hij gesproken had door de dienst van Elia. De vrouw had het misschien nooit zo goed gehad als nu. Zij leefde nu geheel onbezorgd, terwijl anderen met al de ijselijkheid van de hongersnood hadden te worstelen. Ja, zo openbaart God te midden zijner oordelen, zijn barmhartigheden. Terwijl alles heinde en ver uitdorde en uitdroogde, en alle voorraad opgeteerd werd, groeide het weinige meel en de olie der Sidonische weduwe onophoudelijk aan. Er was iets, en God vermeerdert het geringe. Zo was het ook bij de vermenigvuldiging der broden door Jezus. Vooreerst geeft dit te kennen, dat God in de tegenwoordige orde der dingen niet zozeer schept als wel onderhoudt, en ten andere dat God het geringe zegenen, vermeerderen en tot een grote schat maken kan. Laat ons dan niet vragen: Wat hebben wij? maar: Is er een zegen in hetgeen wij hebben? Het komt er alleen op aan, zich verzekerd te houden, dat God zijn hand boven het stukje brood houdt, en zijn oog slaat op ons weinig olie. En zo wij dat niet zien, het alsdan van God te bidden zonder ophouden; dan ach, wij stellen meer vertrouwen in het kloppen op eens rijken mans deur, dan op die van Gods huis. En het geschiedde na deze dingen, dat de zoon dezer vrouw, der waardin van het huis, krank werd en zijn krankheid werd zeer sterk, totdat geen adem in hem overgebleven was. Deze vrouw blijft niet zonder beproeving. Het ene leed is niet weg, of het andere komt weer. Zonder beproevingen mogen er geen zegeningen Gods ontvangen worden. Nee, ook tot haar kwam God niet met zegeningen alleen; ook in dat huis trad de dood. En dit geschiedt terwijl de profeet er bij tegenwoordig is, ja terwijl hij zeker niet zal opgehouden hebben voor het kranke kind te bidden! Men zou zeggen, dat als er een profeet en wel zulk een als Elia, bij ons inwoont, het even goed is, alsof wij een schildwacht voor onze deur hebben, zodat geen kwaad tot ons kan binnenkomen. Doch, zo gaat het niet. God toont, dat de ene mens, hoe uitnemend ook, de andere mens niet van leed vrijwaren of daaruit helpen kan. Daarom is het goed, dat wij samen komen, samen werken en samen bidden, en zo elkander helpen en steunen, maar dat alles gaat slechts goed tot op zekere hoogte; alsdan toont God dat Hij alleen kan helpen. En zij zeide tot Elia: Wat heb ik met u te doen, gij man Gods? Zijt gij bij mij ingekomen om mijn ongerechtigheid in gedachtenis te brengen en om mijn zoon te doden? Ziet, nu vergeet zij al de weldaden Gods en meent zij, dat God dit alles aan haar gedaan heeft om haar zoon van haar weg te nemen. Het is EEN van onze vele ellenden, onwaardige gedachten van des Heeren handelingen jegens ons op te vatten. Was zij dan vergeten, dat zij met haar zoon nabij de dood was geweest, en zeker zou gestorven zijn, indien niet de profeet tot haar gekomen was? Nee, maar dit leed schijnt het wonder der vroegere verlossing geheel bij haar te niet te doen. Met haar kind te sterven ware haar mets geweest, maar nu alleen over te blijven, dat was haar te zwaar. Hoe natuurlijk dus, dat zij met aan de eerste verlossing denkt, maar klaagt, dat juist de tegenwoordigheid van de heilige man wellicht haar zondigheid bij God in het sterkste daglicht heeft geplaatst, zodat God haar thans met zijn straf bezoekt. En zeker, het was een treffende en vreemde zaak, dat zulk een van God gezegend huisgezin, waarin de grote profeet des Heeren geherbergd werd, en alwaar hij zeker veel van de dingen van het koninkrijk Gods tot haar ziel zal gesproken hebben, zo in eens in rouw gedompeld werd. Doch is de rouw groot, nog heerlijker is de uitkomst. En hij zeide tot haar: Geef mij uw zoon. En hij nam hem van haar schoot en droeg hem boven in de opperzaal waar hij zelf woonde, en hij legde hem neder op zijn bed;. en hij riep de Heere aan en zeide: Heere, mijn God, hebt Gij dan ook deze weduwe, bij dewelke ik herberg, zo kwalijk gedaan, dat Gij haar zoon gedood hebt? Elia beantwoordt de vragen der weduwe niet. Hij zelf was verbaasd en als buiten zich zelve, daar hij zich deze vreemde handelwijze Gods niet kon verklaren. Hoe! hij die de hemel mocht openen doof zijn gebed, kan door zijn gebed het kind met van de dood behouden? Het meeste echter was hij bezwaard en verlegen vanwege de ere Gods, welke in deze zaak dreigde gekrenkt te worden; doch hij deelde met in de geheimen

Gods. Hoe groot hij was, hij was met meer dan een knecht; hij wist niet wat zijn heer deed. Daarbij was hij een mens van gelijke beweging als wij ; ziedaar de sleutel der zaak. De Apostel Jacobus merkt dit opzettelijk op, opdat wij ons bij Elia niet voor te klein zouden houden. Nochtans, Elia wist raad. Het geloof laat zich niet zo licht van zijn stuk brengen, ja het onderhandelt zelfs dan nog met God, wanneer alles afgedaan en beslist is. Hij nam het dode kind met zich in zijn kamer, in de eenzaamheid, in het verborgene, en alvorens iets te vragen, gaat hij zich beklagen, en zegt zo veel als: 'Wat is dit? Ben ik daarom bij haar gekomen, om haar deze smart te zien lijden?' Elia toonde hiermee zijn liefde, zijn biddende liefde, zijn medegevoel. Met de weduwe ging hij, en moest hij gaan in de diepte van het lijden. Hij zou redding verkrijgen, maar niet als de meerdere en machthebbende, gelijk voor Achab en het volk het geval zou zijn, maar als de medelijdende en mede-ellendige, even als Christus. Ofschoon deze de Zoon was, heeft Hij niet gered uit de hoogte, maar door zelf af te dalen in de diepte, even als iemand die een in het water gevallen en in de diepte verdwenen mens redden wil, er zelf moet inspringen. Voorts de gebeden van Elia zijn alle kort, krachtig en daarbij zeer gemeenzaam. Men herkent hieraan de man, die op de berg met Mozes in heerlijkheid met Jezus sprak, ja, naar de grondtaal, gemeenzaam sprak. Doch nu ging Elia aan het worstelen en aan het pleiten. En hij mat zich driemaal uit over dat kind. Het was een mededeling van zich zelf, een handeling, welke uitwendig tonen moest, wat innerlijk in hem omging. Het kind moest levend worden door Elia heen. Op dezelfde wijze moest hij ook zijn geest aan Eliza vermaken, en hem die als met de mantel toewerpen. Leven gaat uit leven; de ene mens bezielt de andere, hiervan is Elia het toonbeeld. Zo is het ene geloof het kind van een ander geloof, en dat eerste geloof heeft een vader en zo klimt het op, totdat het eindigt in God. Doch zie tevens, hoe zwaar Elia arbeidt, alvorens het kind opgewekt wordt. Ja, hij wekt de dode op, maar ook hier blijkt het, dat hij het doet als een knecht. De Meester heeft alleen te gebieden, om het te doen geschieden. Het gebed des Zoons is een willen. Joh. 17: 24. En hij riep de Heere aan en zeide: Heere, mijn God, laat toch de ziel van dit kind in hem wederkomen. Op de klacht van Elia was niets gevolgd; ook hij moest eerst geloven, alvorens te ontvangen. Ja, ons gelovig gebed wordt somtijds door God niet verhoord, om ons later te verhoren boven bidden en denken. Doch ofschoon God Elia niet aanstonds verhoorde, Elia hield zich nochtans van de verhoring verzekerd. Het is met het gebed als met sommige pijnen. Er is een zeker gevoel bij, wat zij zullen uitwerken. Somtijds zeggen wij: dat zijn pijnen, maar zij doen geen baat; andere pijnen zijn daarentegen met een zodanig gevoel vergezeld, dat wij als bij instinkt weten, dat zij de genezing bevorderen, en zeggen kunnen: ja, deze doen het, deze drijven de kwade stof weg! Zo zijn ook enkele onzer gebeden met zodanig krachtgevoel gepaard, dat wij bij een fijn gevoel en geestelijke oplettendheid, meermalen kunnen weten, welke van onze gebeden verhoord worden. Ofschoon nu Elia niet terstond verhoord werd, zo gaf God hem nochtans, om aan te houden in het gebed, en gaf hem in het hart om het kind bij zich te nemen, en er mede te handelen als met een levende, en datgene biddend te vragen, wat tot hiertoe nog nooit door iemand aan God gevraagd was: Laat toch de ziel van dit kind in hem wederkomen. Welk een kort gebed! Hij vroeg het nodige met weinig woorden; want de woorden doen het niet, maar het gevoel des harten doet het. En soms moet de boog des geloofs sterk gespannen en de pijl des gebeds snel afgeschoten worden, zal deze het doel treffen. Daarom neemt God zelf meermalen de boog in zijn hand, en spant die, en laat hem dan door onszelf afschieten. Somtijds moeten wij in het gebed ons met Gods wil verenigen, maar somtijds ook moeten wij Gods vaderlijk hart zoeken te overmeesteren. God noemt zich echter zelf een Rotssteen, omdat Hij een onwankelbare vastigheid is. Als zodanig schijnt Hij ook dikwijls hard en onbuigzaam voor ons, en wel verzet ons gebed die eeuwige Rotssteen niet innerlijk, maar uiterlijk; in uiterlijke daden wil Hij zich aan ons geven en naar ons voegen. Die Rots wil dus geslagen zijn met de staf des gebeds, en dan geeft zij overvloedig water. Daarom moeten wij aanhouden in het gebed, en het gebed niet beschouwen als een geldstuk, dat men slechts op de toonbank van een winkel behoeft te leggen

om er terstond de waarde voor te ontvangen; nee! God geeft wel op het gebed, maar op zijn tijd en op zijn wijze, en het ernstig, het herhaald gebed is Hem aangenaam. Meestal echter laten wij het bij het eerste gebed berusten. Meestal laten wij de emmer tot op een zekere hoogte, misschien zo ver het touw strekt, in de put vallen, en als wij dan geen water vatten, halen wij onze emmer leeg weer omhoog, in plaats dat wij er een touw aanknopen en de emmer al dieper en dieper laten zinken, totdat hij in het water komt; of dat wij doen als de putgravers, die al dieper en dieper graven totdat zij water vinden. En de Heere verhoorde de stem van Elia,' en de ziel van het kind kwam weder in hem, dat het weder levend werd. De Heere verhoorde Elia. Er was iets in Elia, dat met God overeenstemde, dat weerklank vond in het hart van God. En ook Elia zelf moest door die woorden en de voorafgaande wonderen gewend raken tegen de dag op de Karmel. Hij was in de voorbereidingsschool. Het ene wonder moest volgen op het andere tot voorbereiding van het grootste wonder, dat alle andere zou overtreffen. Er zijn in het koninkrijk Gods altijd grote voorbereidingen tot grote gebeurtenissen. De drie en een half jaren van Jezus omwandeling werden voorbereid door een dertigjarig leven in het verborgene, en voor de ene dag van Elia op de Karmel diende alles, wat hij voor die tijd ondervond, ook in het verborgene; alleen de hoogste heerlijkheid Gods moet in het openbaar gezien worden. Doch naarmate de heerlijkheid groter zijn zal, moet ook de verootmoediging groter zijn. Hier moet hij zich driemaal over het lijk uitstrekken, daar moet hij zich zevenmaal op de knieën werpen: altijd zijn er opklimmende beproevingen bij opklimmende zegeningen. Zo worden de grote mannen op nieuw weer klein. En Elia nam het kind en bracht het af van de opperzaal in het huis en gaf het aan zijn moeder,' en Elia zeide: Zie, uw zoon leeft. Het bovennatuurlijke is in de Schrift zo natuurlijk, omdat de omstandigheden zo geheel natuurlijk zijn. Er is niet de minste ophef van het gebeurde. Ook Christus wekte de enige zoon ener weduwe op, en dezelfde woorden worden van Hem gezegd: Hij gaf hem aan zijn moeder. En zie nu naar buiten door deze vensters. Al wat in de winter geen zweem van leven vertoonde, is nu versierd met jeugdig groen. Wie heeft dat gedaan? Dezelfde God, die het kind der weduwe te Sarepta en het kind der weduwe van Nain uit de dood opwekte, die Jezus Christus uit de dood opwekte, en die ons uit de dood opwekken zal. Toen zeide die vrouw tot Elia: Nu weet ik, dat gij een man Gods zijt en dat het woord des Heeren in uw mond waarheid is. Zij eert Elia als een man Gods. Wij behoeven, om God de eer te geven, het middel niet voorbij te zien; nee, God wil dat zijn knechten geëerd worden, mits zij geëerd worden om zijnentwil.

18:1. ELIA EN OBADJA.

En het gebeurde na vele dagen, dat het woord des Heeren geschiedde tot Elia in het derde jaar, zeggende: Ga heen, vertoon u aan Achab,' want Ik zal regen geven op de aardbodem. En Elia ging heen om zich aan Achab te vertonen. En de honger was sterk in Samaria. Met Elia is het gedurig iets anders. Zijn profetische loopbaan is vol snelle wendingen. God laat zijn mannen geen rust, totdat zij het doel bereikt hebben. Hij ontving thans bevel om Achab aan te kondigen, dat er regen zou komen. Zo kwam er dan eindelijk voor Achab en voor geheel Israël uitkomst, en zo is er op aarde altijd een einde aan de straf, die God zijn volk oplegt. Men zou echter kunnen vragen, waartoe een afzonderlijk bevel tot hetgeen van zelf zou volgen? Wist Elia de duur der droogte, dan sprak het immers van zelf, dat hij, na het einde daarvan, de regen kon aankondigen. Doch nee, zo gaat het niet met de dingen Gods. Wat God zelf begint, moet God zelf ten einde brengen. Ofschoon de tijd verstreken is, Elia doet niets uit eigen beweging en eigen kracht, maar, in de dienst van God en geheel van Hem afhankelijk, wacht hij totdat God zelf hem het rechte tijdstip der vervulling aanwijst, en hem roept om te werken, even als Hij hem riep om werkeloos te zijn. Zo ziet gij wederom, dat alles in de kerk, bij de gelovige aankomt op de roe,. ping Gods. Hij staat leeg op de markt totdat hij gehuurd wordt; hij doet in de dingen Gods niets, al is het ook op zich zelf goed, zonder nog daarenboven de roeping Gods tot deze goede zaak te hebben; want voor hem is een zaak niet goed, omdat zij goed is in zich zelf, maar omdat God haar voor goed verklaart, en er als het ware zijn handtekening op stelt. God geeft niemand een volmacht in blanco, zodat hij doen kan wat hij wil; deze had alleen de Zoon; maar de gelovige moet voor iedere zaak een nieuwe aanwijzing, een nieuwe volmacht Gods hebben. Dit verklaart, waarom een gelovige niet in alle dingen, die gelovigen doen, meedoet. Men wachte zich, hem dit tot een verwijt te maken; dit ware de Meester beledigen, die alleen gerechtigd is, aan ieder zijner discipelen zijn eigen werk te geven. Elia ontvangt bevel van God; dit was zijn kracht. Wat zou het ook geweest zijn, indien hij uit zich zelf zich had voorgenomen koning Achab te gaan zien? Doch nu ontving hij bevel van hoger hand om te gaan, en hij ging onverschrokken; doch wie zegt ons, welke zielsworstelingen er voorafgingen? Evenzo was het met Luther, alvorens hij naar de rijksdag te Worms ging, om zich voor de keizer en al zijn groten te verantwoorden. Want Ik zal regen geven. Liefelijke woorden des Heeren; liefelijk, als de regen, die na zo langdurige en felle droogte, als hier het geval was, van de hemel afstroomt! Doch wat was de reden van de genadebeschikking Gods? Was er iets bijzonders gebeurd? Had wellicht Israël, of de koning van Israël zich bekeerd? Of had men ten minste opgehouden de Baäl te dienen? Niets van dit alles was gebeurd. Men diende de Baäl nu, gelijk te voren, en geheel Israël met zijn koning aan het hoofd, gaf het schrikwekkend bewijs, dat de mens zich te midden van Gods oordelen niet bekeert, maar verhardt, tenzij God de bekering werkt. Het opheffen van het oordeel der droogte en de honger over Israël was dus hier enkel een werk van Gods vrije barmhartigheid en van zijn getrouwheid aan zijn eigen tijdsbepaling. Intussen zien wij nog vele dingen gebeuren, eer de beloofde zegen komt Ja, God zou regen geven; maar hoe? Op Goddelijke wijze. Eerst moest een groots toneel voorafgaan. Het is ons gewoonlijk enkel om de zaak te doen en niet zozeer om de wijze waarop wij de zaak verkrijgen; doch bij God is dit anders. God wilde vuur van de hemel geven, eer Hij regen gaf. Het oordeel der uitzuivering moest de zegen voorafgaan. Er moest een bewijs voor gans Israël gegeven worden, dat de plaag der droogte geen natuurlijk verschijnsel, geen toevallig iets, en ook niet een door God zonder reden toegezonden onheil, maar een bezoeking Gods was vanwege hun afgoderij, en ook dat deze plaag niet van zelf, maar door Gods tussenkomst ophield. En Achab had Obadja, de hofmeester, geroepen,' en Obadja was de Heere zeer vrezende,' want het geschiedde, als Izebel de profeten des Heeren uitroeide, dat Obadja honderd profeten nam, en verborg hen bij vijftig man in een spelonk, en onderhield hen met brood en water. Opmerkelijk is de plaatsing van Obadja naast Achab. De Heere zorgt meermalen, dat er naast een goddeloos mens, die veel macht heeft, in het verborgene EEN

zijner dienaren staat, om als het ware de macht van de geweldenaar te breken, ja, door het aanzien, dat deze dienaar heeft, belangrijke vruchten der gerechtigheid te doen voortkomen. En Achab had gezegd tot Obadja: Trek door het land tot alle waterfonteinen, en tot alle rivieren. Misschien zullen wij gras vinden, opdat wij de paarden en de muilezels in het leven behouden en niets uitroeien van de beesten. Er is slechts EEN boek in de wereld, dat de mens met EEN trek in geheel zijn persoonlijkheid kan afschilderen, en dat boek is de Bijbel. Achab schetst in zijn eigen woorden zich zelf volkomen. Als hij zijn paarden en muilezels maar in het leven kon behouden, dan was het wel; het overige ging hem niet aan. Voor zijn beesten zorgde hij. Zijn volk mocht zien, hoe het zich zelf redde. Zo gaat het nog in soortgelijke tijden bij de groten, die goddeloos zijn. Was Achab een ander koning geweest, wij zouden nog kunnen onderstellen, dat hij gedacht heeft: ‘de mensen kunnen voor zich zelf zorgen, de beesten niet’ Maar dan had hij dat ook met een enkel woord te kennen gegeven; doch nu denkt hij aan niets anders, en spreekt hij van niets anders dan van zijn beesten. Van Obadja daarentegen wordt gezegd, dat hij bijzonder zorgde voor mensen, en wel voor de dienaren des Heeren, opdat zij van de algemene uitroeiing, door Achab’s vrouw over hen besloten, mochten gespaard blijven. En zij deelden het land onder zich, dat zij het doortogen,' Achab ging bijzonder op een weg, en Obadja ging ook bijzonder op een weg. Als nu Obadja op de weg was, zie, zo kwam hem Elia tegemoet,' en hem kennende, zo viel hij op zijn aangezicht en zeide: Zijt gij mijn heer Elia? Ofschoon Obadja een gelovig man was, zo was toch de verschijning van Elia ook voor hem iets schrikwekkends; want Elia was een man, die voor Israël van Gods wege niets anders had aan te brengen dan oordelen. Hij zeide: Ik ben het,' ga heen, zeg uw heer: Zie, Elia is hier. Maar hij zeide: Wat heb ik gezondigd, dat gij uw knecht geeft in de hand van Achab, dat hij mij dode? Zo waarachtig als de Heere uw God leeft, zo er een volk of koninkrijk is, waar mijn heer niet gezonden heeft om u te zoeken,. en als zij zeiden: Hij is hier niet, zo nam hij dat koninkrijk en dat volk een eed af, dat zij u niet hadden gevonden. En nu zegt gij: Ga heen, zeg uw heer: Zie, Elia is hier. En het mocht geschieden, wanneer ik van u zou weggegaan zijn, dat de Geest des Heeren u wegnam, ik weet niet waarheen,' en ik . kwam, om dat Achab aan te zeggen, en hij vond u niet, zo zou hij mij doden,. ik, uw knecht, nu vrees de Heere van mijn jonkheid af . Is mijn heer niet aangezegd, wat ik gedaan heb, als Izebel de pro eten des Heeren doodde? Dat ik van de profeten des Heeren honderd man heb verborgen, elke vijftig man in een spelonk, en die met brood en water onderhouden heb? En nu zegt gij: Ga heen, zeg uw heer: Zie, Elia is hier,. en hij zou mij doodslaan. En Elia zeide: Zo waarachtig als de Heere der heirscharen leeft, voor wiens aangezicht ik sta, ik zal voorzeker mij heden aan hem vertonen! Toen ging Obadja Achab tegemoet en zeide het hem aan. Dat Achab overal Elia was gaan zoeken, had zijn reden niet daarin, dat hij geloofde; nee, Achab geloofde niet, maar hij was bijgelovig; en daar nu de droogte naar het woord van Elia gekomen was, zo dacht hij, dat Elia ook het middel om de droogte te doen ophouden even als een soort van tovermiddel bezat. Hij meende dus dat, als hij slechts Elia had, de zaak wel in orde zou komen. Hij dacht er niet aan, dat het enkel Gods bevel was. Op de Karmel herinnert Elia nog in zijn gebed aan al het volk, dat hij alles wat hij deed, alleen op Gods bevel verrichtte. Doch nu gaf Elia Obadja een moeilijke last. Obadja was zo goed als zeker, dat hij een man des doods was, wanneer Elia niet te vinden was, want hij ging alle dagen met Achab om, en kende hem volkomen; daarom verzekerde Elia hem zijn komst tot Achab met een eed, die voor Obadja de volstrekte zekerheid was, en nu kon hij de moeilijke taak volbrengen. Doch gij vraagt: hoe kon Obadja twijfelen, dat Elia hem tot Achab zenden, en niet voor hem verschijnen zou? Obadja was geen krijgsman, maar een hoveling; hij was een goed man, maar zwak en vreesachtig, en dit steekt te meer in hem af, omdat in Elia juist het tegenovergestelde was, daar het God behaagde, om al wat kracht, grootheid en onverschrokkenheid was in hem te verenigen. God stelde Elia in de geschiedenis, gelijk Hij hem op de berg der verheerlijking stelde voor zijn aangezicht, naast Mozes. Elia heeft dan ook geen tweede voorbeeld in de geschiedenis dan Johannes de Doper. Opmerkelijk is het echter,

dat deze, ofschoon optredende in de geest en in de kracht van Elia, nochtans geen enkel wonder deed. En toch zegt Gods Woord, dat hij een Elia was. Wij zien hieruit, dat men dezelfde geest en kracht kan hebben, en dat deze zich tot op een geheel andere wijze kunnen openbaren. Uitwendige wonderen waren bij de heilige mensen Gods bijkomstige zaken; alleen van de Zoon Gods waren zij onafscheidelijk; zijn werken moesten wonderen zijn; zij moesten bewijzen, dat de Vader in Hem was en Hij in de Vader. Welk een verschil dus tussen Elia en Obadja! Obadja was echter ook een gelovige, maar een geheel andere gelovige. De karakters zijn verschillend, eh al is het geloof EEN. nochtans verschillen ook de gaven. Niet allen zijn Elia's in kracht, ofschoon allen het geloof van Elia moeten deelachtig zijn. Elia was een held en kende geen vrees voor doodsgevaar of dood. Obadja had doodsvrees en bad om zijn leven. Elia bestrafte Achab over zijn goddeloosheid; van Obadja lezen wij het niet en laat het zich ook niet denken. Nee, Obadja had veel schone gaven van trouw jegens de Heere, van liefde jegens zijn dienaren, ja van moedbetoning in het verborgene, maar de gaven van de openbare moed had hij niet. Dit wist Obadja zelf zeer goed. Hij was oprecht, hij zei niet meer te hebben dan hij werkelijk had. Hij had geen geloof om te doen wat Elia van hem vroeg. En God wil dat wij zwarigheden maken, als wij zwarigheden zien. Als een moeilijke taak lichtvaardig wordt ter hand genomen, gaat het gewoonlijk slecht. Dit zien wij aan Petrus. Hij achtte het licht in verzoeking te komen en het gevaar te trotseren, doch viel in de strijd. Zo was het bij Obadja niet. Hij was niet hooggevoelig, maar kleingevoelig. Hij vertrouwde wel, dat Elia zou willen blijven, maar de Geest des Heeren kon hem wegnemen. Hij had ook dit niet moeten denken, want Elia kwam in geen andere hoedanigheid dan als gezant van God; doch dit .was Obadja's zwakheid. Toen hij echter het woord, de eed des Heeren had, ging hij zonder verder te aarzelen, zo als ook wij in gelijk geval moeten doen. Vergeten wij ook niet, dat de toestand van Obadja hachelijk was. Hij stond tussen de held Gods Elia en de held in goddeloosheid Achab, in. Ook was hun bedeling en bediening verschillend. Elia werd door God tegenover de koning, en Obadja werd door God naast de koning geplaatst. Bewonderen wij ook hier de uitnemende verscheidenheid in de gelovigen, door de Heilige Geest ten toon gespreid. Deze mannen zo verschillend, moeten toch elkander als broeders de hand geven. Zij dienen EEN Heere, maar op verschillende wijze. En opdat blijken zou, dat dit onderscheid alleen van de Goddelijke genade afhangt, en dat ook Elia met al zijn heldengrootheid, in zich zelf zwak was gelijk andere mensen, zo liet God ook Elia ogenblikken beleven, waarin hij zei: Het is mij beter te sterven dan te leven. Dat dan niemand neerzie op een zwak en vreesachtig geloof, vooral niet in tijden als die van Elia en de onze, waarin het geloof schaars geworden is in den lande. Hoe liefelijk is het te midden van zo veel ongeloof, als waarop wij dagelijks stuiten, geloof te ontmoeten, al is het ook zwak, al is het ook klein! Met een zwak en klein geloof kan men ook nog wat doen, al doet men niet wat Elia deed. Zie het aan Obadja. Mij dunkt, dat het ook een heldendaad mag genoemd worden, om in weerwil van het bevel der bloedgierige koningin, zijn meesteres, honderd profeten des Heeren te verbergen en in het leven te behouden bij de honger. Ware deze zaak ontdekt geworden, het had Obadja het leven gekost; doch dit had hij er voor over; men moet voor de Heere het ergste durven wagen. Doch, zo als wij zeiden, er is een heldenmoed, die zich alleen in het verborgene kan betonen, en zich daarom altijd zorgvuldig verbergt, en er is een heldenmoed, die in de lucht en in het licht moet leven en daar buiten vergaat. De eerste was die van Obadja, de tweede die van Elia. Doch wat de eerste heldenmoed mist aan kracht, mist de andere aan duurzaamheid. Voor de koning en geheel een volk stond Elia als een ceder op de Libanon, en in de eenzaamheid der woestijn lag hij neder als een afgeworpen wilgentak. Ook is het werk van beide deze soorten van moed onderscheiden. Nee, Obadja deed niet en kon niet doen, wat Elia deed, maar hij stond ook niet op Elia's plaats; maar wat hij doen kon, dat deed hij. Wat Elia in het openbaar deed voor het behoud der kerk, dat deed, ofschoon op kleiner schaal, Obadja in het verborgene. Hij kon de valse profeten niet doden, gelijk Elia deed, maar hij kon de ware profeten voor de dood bewaren. Hij had onder de Argus-ogen van de goddeloze koning en de

nog goddelozer koningin, die een menigte priesters en profeten des Heeren hadden laten slachten, nog honderd mannen weten te verbergen in twee geheime spelonken. Hij had daar middel op geweten, en ook om ze drie en een half jaar lang uit eigen middelen, bij het uiterste gebrek aan levensmiddelen, met brood en water te voorzien. Ziet, zo weet ook het klein, het zwak, het vreesachtig geloof zijn plicht te doen, en op zijn post getrouw te zijn en pal te staan. Het komt dan ook hoofdzakelijk niet aan op de kracht, als wel op de waarheid van het geloof. Er is een dertig-, zestig-, honderdvoudige vrucht van hetzelfde goede zaad; doch waar in het geheel geen vrucht is, daar is ook geen goed zaad geweest, of het is vertrapt, verdroogd of verstikt. Vrucht moet er zijn in des Heeren hof, en waar eenmaal geloof is, daar moet en daar zal het ook altijd meer toenemen. ELIA EN ACHAB: En Achab ging Elia tegemoet. En het geschiedde als Achab zag, dat Achab tot hem zeide: Zijt gij die beroerder Israëls? Is het niet opmerkelijk, dat nog heden alle pogingen om de eer en dienst van God te bevorderen, en de afgoden neer te werpen, dat alle ijver voor de kerk van Christus beschouwd wordt als het verwekken van oproer in de Staat? Hoe blijven de mensen zich in hun oordeelvelling gelijk! Maar God blijft zich ook gelijk in zijn oordeelvelling, en het is niet onzeker, wie de bovenhand zal behouden. Toen zeide Elia: Ik heb Israël niet beroerd, maar gij en uws vaders huis, daarmede dat gij de geboden des Heeren verlaten hebt en de Baäl's nagevolgd zijt. Elia zegt het de koning kort en zakelijk en onverholen, waar de reden ligt van Gods oordelen over hem en zijn land. Ja, dat is de eigenlijke en enige oorzaak van de beroering van een volk en der volken, dat zij de dienst van de enige ware God verlaten en wandelen naar de mening van hun eigen verstand en naar de begeerlijkheid van hun eigen hart. Het woord van de wijste der monarchen kan niet genoeg herhaald worden: Gerechtigheid verhoogt een volk, maar de zonde is een schandvlek der natiën, Spreuken 14:34. Nu dan, zend heen, verzamel tot mij het ganse Israël op de berg Karmel, en de vierhonderd en vijftig profeten van Baäl, en de vierhonderd profeten van het bos, die van Izebel's tafel eten. Elia zegt niet tot Achab: 'Gij moet de Baälspriesters doden, alvorens regen te kunnen ontvangen;' nee, hij wil ze bijeen hebben, om hun nietswaardigheid aan de dag te brengen. Hij zelf wil ze eerst dood prediken, eer ze werkelijk gedood worden.

18:20. ELIA OP DE KARMEL.

Zo zond Achab onder alle kinderen Israëls, en verzamelde de profeten op de berg Karmel. Ziet eens, welk een macht het geloof oefent, en welk een majesteit en gezag God somtijds aan zijn knechten geeft, zodat alles wat zij bevelen, stipt wordt opgevolgd, zelfs door de machtigste en geweldigste hunner tegenstanders. De Zone Gods had dit gezag en die majesteit, zo dikwijls Hij wilde, en onbegrensd. Was niet de lijfwacht achter de koning, en waarom gebiedt hij dan niet Elia te grijpen? Hij durft niet. Ook het hart des konings was in des Heeren hand, zodat de vergramde vorst zijn ergste vijand moest gehoorzamen. Hij moest ook wel de eis van Elia toestaan. Zou hij uitkomst ontvangen, dan moest hij wel Elia ter wille zijn. Ook meende de koning dat hij veilig de Baälsprofeten kon bijeenbrengen. Immers zij waren zo vele, en hij de koning en geheel het volk was op hun zijde, wat konden zij dus van een enig man als Elia te vrezen hebben? Doch met Elia was de Almachtige God, daar dacht Achab niet aan. Toen naderde Elia tot het ganse volk en zeide: Hoe lang hinkt gij op twee gedachten? Zo de Heere God is, volgt Hem na, en zo het Baäl is, volgt hem na. Elia spreekt kort, krachtig, snel als het licht van de hemel, als de slag van de donder. Op eens ziet men dat licht, hoort men die slag. Het geluid houdt op, maar het weergalmt nog in de rotsen en harten. Deze woorden van de Godsman spraken tot het geweten van het volk. Nee, korter predikatiën dan Elia gehouden heeft, zijn er wel niet denkbaar, en hoe krachtig en doelmatig waren zij! Als men tot een geheel volk spreekt, moet hun aller geweten als met een donderslag uit de hemel worden opgewekt. Hoe lang hinkt gij op twee gedachten? Er was nog wel door overlevering van de vaderen, en door overoude instellingen en gewoonten, kennis en dienst van de enige ware God in Israël, maar niet onvermengd en onverdeeld. De meeste wilden, gelijk nog heden onder een andere naam en vorm het geval is, God en de wereld te gelijk dienen, terwijl de ware God alleen gediend zijn wil. Niet dat God niet zou willen hebben, dat er met Hem iets in het menselijk hart zou wonen, nee; Hij wil niet dat er iets in ons hart tegen Hem overgesteld zij, maar enkel datgene wat er door Hem zelf in geplaatst is. Dat wij bij en onder de Heere ook onze ouders, echtgenoten, kinderen, vrienden, ja vijanden in onze liefde, in onze harten dragen, is door Hem zelf bevolen, en ziet Hij zeer gaarne. Doch God en de wereld, Jahweh en Baäl mogen niet in EEN hart, en niet onder EEN volk wonen. Dat is geen wandelen op de rechte weg, maar hinken op twee gedachten, en dat kan lang volgehouden worden, maar eenmaal brengt God het tot een tweekamp en tot een beslissing. Zo deed Hij het hier ten opzichte van Israël, door Elia. Mozes kon niet zeggen: 'Laat ons zien wie de overhand behoudt, Jahweh of Baäl,' want onder Mozes was de afgoderij volstrekt verboden; doch nu niet alleen Jahweh, maar ook Baäl gediend wordt, nu moge Baäl optreden, zo hij kan, tegen Jahweh. De bedeling was anders, en dus ook de verdediging der ware godsdienst anders. Een les voor ons, die veelal met oude wapenen de nieuwe aanvallen van het ongeloof willen te keer gaan. Het is alsof wij op de schilden onzer vaderen de tegenwoordige kanonskogel wilden opvangen. Nee, voor een andere strijd voegen andere wapenen. Ziet het in Elia. Hij zei niet tot het volk: 'Jahweh is God, en niet Baäl,' nee, dat moest het volk zelf zeggen. Hij stelde veeleer in zijn toespraak tot het volk de Baäl met de ware God op EEN lijn. Hij zei tot hen: 'Dient geen tweeërlei goden; dient EEN God, en wel die, die werkelijk God is. Is Baäl waarlijk God, welnu dient hem alleen; maar is Jahweh waarlijk God, dient dan ook Hem alleen.' Zo vrij handelt de gelovige. Hij is niet bang, dat de waarheid de proef niet kan doorstaan. Integendeel hij begeert die proef, want men moet niet menen, dat de leugen van zelf valt. Zij valt wel, maar alleen voor de waarheid, even als het Dagons beeld in de tempel te Asdod niet van zelf viel, maar eerst toen de ark des Heeren tegen hem werd overgesteld. Men zegge daarom niet: 'Die dwaling zal vanzelf wel te niet gaan, men zal zo dwaas niet zijn, zulke ongerijmdheden te geloven;' want men ziet duidelijk genoeg, dat men wel degelijk zo dwaas is, om de leugen, ja het ongerijmdste te geloven. Maar het volk antwoordde hem niet EEN woord. Dit was een goed teken. Het volk had zich vijandig jegens hem kunnen tonen, en daar het de Baäl's aanhing, hem als een profeet des Heeren kunnen

stenigen, zo als het wel meer gedaan heeft; doch het zweeg. Deze stilte getuigt van de indruk van Elia's opeising, en is indrukwekkend. Men schijnt van schuld overtuigd; men weet niet wat men antwoorden zal, en is stom in de verwachting van wat er wel zal volgen. Trouwens bij Israël lagen toen, en liggen nog heden vele herinneringen dood als het lijk van de zoon der weduwe te Sarepta, die enkel wachten om door een Elia te worden opgewekt. Opmerkelijk is het daarom, dat de Joden nog elke sabbat roepen: 'Kom Elia.' Misschien deden zij dit reeds in Jezus' tijd, zodat de krijgsknecht bij het kruis, hierop zinspelende, zeggen kon: Hij roept Elia, laat af, misschien dat Elia komt om Hem te helpen. Hoe dit zij, geheel de Schrift is bij hen zulk een dode; daarom is Israëls zonde van een soort, zo als bij geen ander volk. Te midden van het leven zijn zij dood. Doch naar het Verbond, is er een opstanding der doden ook voor Israël als volk. Toen zeide Elia tot het volk: Ik ben alleen een profeet des Heeren overgebleven, en de profeten van Baäl zijn vierhonderd en vijftig mannen. Dat men ons dan twee varren geve, en dat zij voor zich de ene var kiezen en hem in stukken delen en op het hout leggen, maar geen vuur daaraan leggen,' en ik zal de andere var bereiden en op het hout leggen en geen vuur daaraan leggen. Roept gij daarna de naam van uw God aan, en ik zal de naam des Heeren aanroepen, en de God, die door vuur antwoorden zal, die zal God zijn. En het ganse volk antwoordde en zeide: Dat woord is goed! Elia stond in dit ogenblik werkelijk alleen met God; want eerst naderhand werd hem geopenbaard, dat God zich nevens hem nog zevenduizend had laten overblijven, die hun knieën niet voor Baäl gebogen hadden; en toch nam dit niet weg, dat hij in dit ogenblik de enig openbare profeet des Heeren was, zo als hij zelf dit ook later herhaalde; de andere profeten waren het in het verborgene. Zo moeten ook wij dikwijls staan als EEN tegen vierhonderd vijftig, en rekenen wij het volk er bij, als EEN tegen duizenden. Ja, betrekkelijk gesproken, zo staan wij altijd, zo dikwijls wij optreden tegen de wereld. Doch wat zegt het! Men sta alleen, maar met God, met de waarheid. Wij hebben geen vennootschap en geen vennoten nodig tot omverwerping der leugen. Zo wij de waarheid aan onze zijde hebben, zijn wij krachtig genoeg. Zij alleen volstaat voor een leger. Daarom moet de meerderheid, ja de algemeenheid nooit gevreesd worden. Door EEN Elia en EEN Luther doet God meer dan met duizend gewone mensen. De God, die door het vuur zou antwoorden, zou de ware God zijn. Zulk een voorstel is onverdichtbaar. God zal na een driejarige droogte de hemel openen, en het eerste wat Hij geeft, zal niet regen zijn, maar vuur! Het is te vreemd, om door mensen uitgevonden te kunnen worden. En toch de dorstlessing begon met vuur te doen neerdalen, en dat vuur kwam spoedig, maar de regen zeer langzaam. Men moet hierbij indachtig zijn, dat het volk de ware God niet meer kende uit zijn woord, uit de mond der priesters en Levieten, door het geloof; nee, dat licht brandde niet meer op de kandelaar, en die monden waren gesloten; daarom moesten de kinderen Israëls weer van nieuws af beginnen, en aanschouwen, zouden zij geloven. Elia moest hun een sterk sprekend onderscheid laten zien tussen de levende God en de dode afgoden. Zo lang men toch van enige zaak nooit een echt stuk heeft gezien, kan men ons een vals stuk voor echt in de hand geven, en ons daarbij diets maken, dat het echt is, zo als dan ook de afgodspriesters bij alle volken, de rabbijnen bij de Joden, en de geestelijken bij de Roomsen doen; zij geven het volk onder de naam van de ware godsdienst, een valse in handen. Maar zodra wordt niet het echte naast het valse voorgesteld, of terstond blijkt zonder verdere redevoeringen, de echtheid van het een en de valsheid van het ander. Natuurlijk moet het verschil tussen het echte en valse in de hoofdzaak, in datgene waar het op aan komt op de voorgrond gesteld worden. Een vals goudstuk kan op het gezicht volkomen op het echte gelijken, maar op de klank komt het aan; heeft het de goudklank? Ziedaar de vraag. Elia greep ook de hoofdzaak aan, waar alles op aan komt, en deze is: Wie hoort het gebed? Baäl of Jahweh? Wie het gebed niet verhoort, is geen God maar een afgod. Hieruit kunnen de mannen van onze tijd, die de verhoring des gebeds ontkennen, afleiden, wie zij dienen. Het moet ditmaal echter geen gewone, maar een buitengewone, door allen kenbare, zichtbare gebedsverhoring zijn: De God, die door vuur antwoorden zal, die zal God zijn, zei Elia. En het

volk keurde die voorslag van de profeet terstond ten volle goed, want beter voorslag was wel niet te doen. En als men nu weet de waarheid aan zijn zijde te hebben, zo als Elia dat wist, dan kan men ook als hij de vijanden gerust alle mogelijke voordelen laten. Elia gaf de Baälspriesters alles voor; hij stelde zich niet alleen met hen uitwendig op gelijke voet, maar liet hun de keuze en de voorrang in alles. Hij liet hen ruim en breed al hun krachten en bekwaamheden ontwikkelen; want daardoor moest de overwinning aan de zijde Gods te heerlijker worden. Ook wij moeten het in de bestrijding van de vijanden der waarheid zo maken, dat de toeschouwers en toehoorders ook van ons moeten zeggen: dat woord is goed,' en dat kunnen wij doen, door hun al hun uitwendige voordelen te laten, en hen niet op ons, maar ons op hun terrein te verplaatsen, en hen daarop al hun macht voor ons te laten ontwikkelen. De God der waarheid en der bekering antwoordt toch altijd uit de hemel met vuur, dat de wederpartijders verteert, of, en dat is nog heerlijker en begeerlijker, met licht dat hen bekeert. En Elia zeide tot de profeten van Baäl: Kiest gijlieden voor u de ene var, en bereidt gij hem eerst, want gij zijt velen. Hoe treffend en bijtend! Hij een enige profeet van Jahweh, zij zo vele van Baäl. En zij namen de var, die hij hun gegeven had, en bereidden hem, en riepen de naam van Baäl aan van de morgen tot op de middag, zeggende: O Baäl, antwoord ons! Maar er was geen stem en geen antwoorder, En zij sprongen tegen het altaar, dat men gemaakt had, En het geschiedde op de middag, dat Elia met hen spotte en zeide: Roept met luider stem, want hij is een god, omdat hij in gepeins is, of omdat hij wat te doen heeft, of omdat hij een reis heeft,. misschien slaapt hij' en zal wakker worden, Elia had hun meer dan overvloedig de tijd gegeven om te doen wat zij konden, tot vervelens toe. Zes uren had dit ellendig gebarenspel geduurd; doch nu kon het niet langer; nu begon Elia met hen te spotten, want met Baäl mag men spotten, moet men spotten. Er is anders weinig spotternij inde mond der heilige mannen, uitgenomen tegen de afgoderij. Vaneen heilig spotten met deze dwaasheid gaf Elia hier het voorbeeld. Hij schertst met de Baälspriesters, en inderdaad men berij st veelal de leugen te veel/eer om haar met zoveel ernst en deftigheid te behandelen. Men moet haar soms ook in haar bespottelijkheid ten toon stellen. Het heilig zout, waarmee onze redenen moeten besprengd zijn, bevat ook deze ironie in zich; met dat zout moeten wij de leugens als zo vele slakken doen smelten. Elia is hij niet een soort van etherisch wezen, de ernst zelf? en toch is hij ironisch. Het hoog ernstige voegt ons, mensen, ook zo niet, maar alleen Hem, die op de troon zit. Wat Elia de Baäl spottenderwijs toeschrijft, dat is bij wijze van tegenstelling, niet in de ware God. Elia zegt hiermede: ‘Jahweh is niet in gepeins, maar Hij hoort het gebed; Hij heeft niet iets te doen, maar Hij doet alles; Hij is niet op reis, maar altijd tegenwoordig; Hij slaapt niet, maar is de wachter Israëls.’ En zij riepen met luider stem, en zij sneden zichzelf met messen en priemen naar hun wijze, totdat zij bloed over zich uitstortten. Ten laatste kwam het neer op bloedstorting, want bij alle volken en bij alle mensen ligt op de bodem van het hart een gevoel, is het denkbeeld levend, dat het bloed of het uitgestorte leven, de verzoening is der zonde, en dat is ook werkelijk waar; doch niet ons eigen bloed, of het bloed van enig mens of dier, maar het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon alleen. Bij de Baälspriesters was, gelijk bij de priesters van al de valse godsdiensten, en dus ook bij de Roomsen, de zelfmarteling in zwang. De Baälsdienaar hadden zelf wel weinig vertrouwen op hun kunsten, maar zij moesten nu wel, want het volk had de zaak toegestemd. Toen zeide Elia tot het ganse volk: Nadert tot mij! En al het volk naderde tot hem. De valse profeten zeiden dit niet, toen zij hun offerande zouden beginnen, maar zij beproefden eerst of er iets komen zou, om dan het volk te roepen. De profeten des Heeren daarentegen weten alles met zekerheid vooruit, en spreken van de zaken, die nog geschieden moeten, alsof zij reeds geschiedden. En hij heelde het altaar des Heeren, dat verbroken was. En Elia nam twaalf stenen naar het getal der stammen van de kinderen Jacob’s, tot welke het Woord des Heeren geschied was, zeggende: Israël zal uw naam zijn. Ofschoon de tien en twee stammen gescheiden waren, en Elia hier alleen met de tien stammen te doen had, zo herstelde hij echter het altaar des Heeren met twaalf stenen, ten bewijze dat Israël voor God niet in zijn

geheel is of bestaat, dan als twaalfstammig volk, zodat hun scheuring niet als blijvend, maar als tijdelijk moet beschouwd worden, en dat met herinnering aan de Goddelijke naam Israël, welke door worsteling en gebed werd verkregen; want niet tot een gedeelte van Israël, maar tot geheel Israël werd het Woord des Heeren gesproken. Daarom zegt ook Paulus nog, 'dat de twaalf stammen tot God bidden, dag en nacht.' Zo herstelde dan Elia, alvorens te bidden, datgene wat verbroken was, en zo moeten wij ook doen. Alvorens wij in het gebed gaan, moeten wij alle scheuringen en scheidingen, die er tussen de gelovigen op de aarde bestaan, geheel vergeten en ter zijde zetten, en ze alle als broederen en zusters in de Heere in liefde omvatten. Dit heeft de Heere ons geleerd, toen Hij ons in gemeenschap met geheel zijn kerk over de ganse aarde, leerde bidden: Onze Vader, die in de hemelen zijt. Dit zijn de twaalf stenen, die wij moeten oprichten tot een altaar, voor hetwelk wij zullen bidden. En hij bouwde met die stenen het altaar in de naam des Heeren. Daarna maakte hij een groeve rondom het altaar, naar de wijdte van twee maten zaads. De grondslag van alles moest de wederherstelling van de dienst van Jahweh zijn. Het altaar vertegenwoordigt de godsdienst; het kan verbroken, het kan, het moet ook weer hersteld worden. Elia herstelde het altaar des Heeren; alzo moest ook de dienst des Heeren hersteld worden. Hoe nauwkeurig sluit dit alles op en in elkander, en hoe schoon en waar is dit alles! Hoe zou het een verdichter bij het te boek stellen van zulk een schitterend groots toneel als hier volgen zal, zijn ingevallen om de maat van de wijdte der groeve, die het altaar omringde, op te geven? Zo iets kan alleen de schrijver ener ware historie doen. En hij schikte het hout, en deelde de var in stukken, en legde hem op het hout. En hij zeide: Vult vier kruiken met water en giet het op het brandoffer en op het hout. En hij zeide: Doet het ten tweeden maal. En zij deden het ten tweeden maal. Voorts zeide hij: Doet het ten derden maal. En zij deden het ten derden maal, dat het water rondom het altaar liep,' daartoe vulde hij ook de groeve met water. Elia liet dit doen, om alle schijn weg te nemen, dat er hier of daar vuur verborgen zijn kon. Voorts heeft men gezegd: er was zulk een gebrek aan water, en van waar nu die overvloed;? Men zou eenvoudig kunnen antwoorden: Lag niet de berg Karmel aan zee? Het behoefde immers geen zoet water te zijn, en kon het ook niet uit de beek Kison, waar later de Baälspriesters in geslacht werden, gehaald zijn? Doch de latere reizigers hebben in de nabijheid van de plaats, waar het altaar moet gestaan hebben, een regenbak gevonden, die nooit leeg wordt. Overigens blijft het moeilijk, om overal de juiste plaatsen van de gebeurtenissen der Schrift terug te vinden, omdat de Roomse en Griekse Christenen met hun legenden een geheel ander land van Palestina gemaakt hebben, dan het was, en (onder die bedekselen) nog is. Het geschiedde nu, als men het spijsoffer offerde, dat de profeet Elia naderde en zeide: Heere, God van Abraham, Isaac en Israël! Dat het heden bekend worde, dat Gij God in Israël zijt, en ik uw knecht, en dat ik al deze dingen naar uw woord gedaan heb. Plechtig ogenblik, toen Elia zo ootmoedig bad; want het gold hier niet of hij leven of sterven zou, maar of er een God van Israël was dan niet; daarom noemt hij wederom in plaats van Jakob, de naam van Israël, de gezegende naam, de naam des verbonds. Hijzelf vroeg voor zich slechts knechtsloon. Antwoord mij, Heere, antwoord mij,' opdat dit volk erkenne, dat Gij, O Heere, die God zijt, en dat Gij hun hart achterwaarts omgewend hebt. Als een recht profeet van Israël, is het behoud des volks zijn enige bedoeling; daartoe bad hij het teken af. Hoe kort zijn gebed was, het is nochtans niet zonder herhaling. Trouwens, in de herhaling van het gebed ligt zijn ernst en kracht. Ja, van alle geestelijke oefening bestaat de kracht in de herhaling, in het wederdoen of wederzeggen; daarom is de herhaling zo eigen aan de Schrift. De herhaling van het bidden is smeken. De wereld bidt ook, maar smeekt zij ook? Het smeken moet het doen. Het bidden is het spannen van de boog, het smeken drukt de pijl af, die het doel treft. Elia beval niet het vuur van,. de hemel te vallen, maar hij smeekte het af, en hij moest het afsmeken, opdat hier God alleen gezien werd en niet Elia. En toch hoe gemeenzaam was tegelijkertijd dat: antwoord mij, Heere, antwoord mij! Wie durft zo tot God spreken, dan die voor zijn aangezicht staat? En nu, God hoort het gebed. Hoorder der gebeden is zijn onderscheidingsnaam. Nog eens, de God, die het

gebed verhoort, is de ware God, en waar geen verhoring des gebeds is, daar is geen ware dienst van God. God antwoordde Elia niet met woorden, maar met daden; zo antwoordde Hij ook de Zoon aan het graf van Lazarus. Zo antwoordt Hij ook ons, alleen met dit verschil, dat Hij het doet, niet zichtbaar in het openbaar, maar, ofschoon kennelijk genoeg, onzichtbaar en in het verborgene. Toen viel het vuur des Heeren, en verteerde dat brandoffer en dat hout en die stenen en dat stof, ja lekte het water op, dat in de groeve was. Welk een majesteit, grootheid en heerlijkheid Gods is vervat in deze weinige woorden, die toch zo eenvoudig zijn. De stijl der Schrift is zo eenvoudig, dat men het bijna geen stijl kan noemen, en toch is het een Goddelijke stijl. Die stijl is eenvoudig als het water in de beek, ja, maar ook als het water in de rivier bij stilte, en als het water inde zee bij storm. Juist het dagelijkse, het niet kunstige, het niet ingewikkelde bewijst, dat de Schrift evenzeer een gewrocht is van de Heilige Geest, als de natuur. Krachtig was het gebed, nog krachtiger de verhoring. God toont altijd, dat Hij doet boven bidden, boven denken. Mochten wij maar vurig bidden, er zou ook vuur uit de hemel vallen; doch ook de kleinste bovennatuurlijke uitkomst staat gelijk met dat wonder, hetwelk vuur uit de hemel geeft. God toonde hier enkel zichtbaar de zekerheid der gebedsverhoring. Het vallen van het vuur uit de hemel, en wel onmiddellijk nadat het gevraagd werd, is niet anders dan de uitwendigheid der zaak; de innerlijkheid van de zaak is: dat het gebed door God verhoord wordt. Als nu het ganse volk dat zag, zo vielen zij op hun aangezichten, en zeiden: De Heere is God! De Heere is God! Ziedaar de overmacht des geloofs. In sommige ogenblikken moet alles mede getuigen; zo machtig is God, om de harten te buigen en om te wenden. Een geheel volk, bekeerd of onbekeerd, het moet roepen: Jahweh is God! Jahweh is God! De proef was te duidelijk; het onderscheid tussen de ware God en de afgod te zonneklaar, om niet zulk een algemene en krachtige uitwerking te hebben. Wat de Bijbel toch grootse tonelen te aanschouwen geeft! Het was een ogenblik van nationale schuldbelijdenis, verootmoediging en bekering. Ook hiervoor zijn tijden en bedelingen. Er zijn ogenblikken, dat een geheel volk uitroept: De Heere is God! Men zie dan niet laag neer op nationale bid- en boetedagen, alsof zij niets betekenden. God wil, dat zijn kinderen gedurig bidden, maar Hij wil ook somtijds, dat een geheel volk, bekeerd of onbekeerd, Jood of Christen, neerknielen, ja dat de beesten des velds in de algemene rouwen verootmoediging delen, zo als te Ninevé; niet omdat zij deel hebben in de schuld, dit spreekt wel vanzelf, maar omdat zij delen moeten in de straffen, die op de onverzoende schuld volgen, en als bewijs van verregaande. en diepgaande rouw; want in het grote koninkrijk van God heeft alles zijn tijd en zijn plaats. Aan de andere kant, men kan het volk alles leren roepen; daarom moet het er niet bij blijven. Het moet niet de uitroep en keuze van een ogenblik, van een uur, van een dag, maar van geheel het leven zijn, en zich openbaren in daden. En Elia zeide tot hen: Grijpt de profeten van Baäl, dat niemand van hen ontkome. En zij grepen ze,' en Elia voerde hen af naar de beek Kison en slachtte hen aldaar. Dit was geen willekeur of wreedheid van Elia, maar overeenkomstig het uitdrukkelijk bevel van God aangaande de valse profeten, die hun broederen tot afgoderij verleidden, Deut. 13: 5. Hiermede verklaarde God hen voor onbekeerlijk, en waar God gebiedt, daar heeft niemand enige consciëntie te maken. Onder de tegenwoordige bedeling echter zouden wij niet mogen doen wat Elia deed. Thans straft God de valse profeten zelf, en opmerkelijk en in het oog vallend zijn soms de oordelen, die God over de verachters en bestrijders van zijn woord laat komen. Treffend is het echter te zien, hoe Elia, ofschoon alleen staande tegenover honderden van de valse profeten, oppermachtig heerst over een geheel volk, en deze duizenden, in het aangezicht des konings met zich afvoert, als de gevangenbewaarder der valse profeten, en die profeten doodt voor hun ogen, of ze laat doden door hun eigen handen. Met deze onverschrokkenheid van gemoed is in de ongewijde geschiedenis niets te vergelijken, dan de onverschrokkenheid van Luther. Daarna zeide Elia tot Achab: Trek op, eet en drink, want er is een geruis van een overvloedige regen. Terstond nadat de ban uit Israël was weggenomen, wordt de zegen aangekondigd, en wel het eerst aan Achab in de woorden: Trek op, eet en drink! Welk een

hoogheid van de profeet tegenover de goddeloze koning! Hij kende Achab; hij wist, dat hij een mens was, die alleen leefde om te eten en te drinken; dat het hem om niets te doen was dan om zijn vermaak. Daarom volgen ook onmiddellijk de woorden: alzo toog Achab op om te eten en te drinken. Niet om te danken voor de grote verlossing; nee, daar dacht hij niet aan. Zo juist kenschetst de Schrift de mensen, de karakters. Het is alsof Elia tot hem zei: 'Ga gij nu maar eten en drinken; want dat is bij u de hoofdzaak. Gij kunt het nu gerust doen, want ik en allen die geloven uit uw volk hebben er voor gebeden: de regen is reeds in aantocht, zonder welke gij niet lang meer zoudt kunnen eten en drinken.' Als Achab nog enig gevoel had gehad, hij zou terstond bij het zien van Gods heerlijke tussenkomst, in aanbidding weggezonken zijn; doch nu moest hij deze beschaming lijden. Want er is een geruis van een overvloedige regen. Elia hoorde reeds in de geest en in het geloof, wat hij nog niet zag. Ja van dit ogenblik af moest hij juist geloof oefenen, want hij had zich door dit woord als het ware aan Achab verpand en tot borg gesteld, dat het schielijk en overvloedig regenen zou, en hij zou ondervinden, dat het lichter is vuur dan regen van de hemel te verkrijgen. Nee, de regen kwam niet zo maar terstond en op eens. Wat Elia met hoogheid en gezag Achab had toegezegd, dat moest hij in de ootmoedigste houding en in diepe zelfvernedering van God afsmeken. Alzo toog Achab op om te eten en te drinken,' maar Elia ging op naar de hoogte van Karmel, en breidde zich uit voorwaarts ter aarde,. daarna legde hij zijn aangezicht tussen zijn knieën. Ziet hier het onderscheid tussen een kind der wereld en een kind van God. Achab wilde alleen de uitkomst en had daaraan genoeg. Het zou nu regenen, en dus bleef er voor hem niets meer over te doen, dan zich, na zo lange onthouding, goedsmoeds naar huis en ter maaltijd te begeven. Elia had dan ook tot Achab gezegd: 'Ga gij heen, eet en drink;' doch hij zelf ging niet eten en drinken; hij dacht er niet aan. Hij had niet genoeg aan de uitkomst; hij moest haar hebben van God. De gewone mens heeft alleen de gave lief, doch de godvruchtige mens heeft ook wel de gave lief, maar de Gever nog liever; en daarom wil hij het liefst de gave ontvangen als de vrucht van de verhoring des gebeds. En zo was er voor Elia nog iets bij God te doen. Hij ging om hetgeen hij zelf geloofde, en aan anderen als onfeilbaar zeker beloofde, van God te bidden, te smeken, ja door zielsworsteling met God, van God te verkrijgen; want wel was het vuur van de hemel neergekomen, doch dit was niet genoeg; nu moest de regen ook komen; immers zonder regen, waar het eigenlijk alleen op aankwam, zou het volk het neerdalen des vuurs voor een begoocheling gehouden hebben, ja alsdan zou alles verijdeld zijn geworden: geen water, en het wonder des vuurs is verloren. Dit gevoelde Elia meer dan iemand, daarom bad hij zo ootmoedig, zo dringend, zo herhaald, om - regen. O wij zien het ook hier, niet alleen wordt niets Goddelijks zonder geloof, maar ook niets zonder gebed verkregen, en alle uitkomst wordt geschonken door de weg van lijden. - Hij breidde zich uit voorwaarts ter aarde,. daarna legde hij zijn aangezicht tussen zijn knieën. Welk een allerootmoedigste houding van Elia! Voorzeker, die laag bukt voor God, kan hoog opgericht staan voor mensen, en die geworsteld heeft met God, kan onverschrokken staan tegenover een geheel volk, en tegenover een tiran, Ja, een gelovige op zijn knieÙn is machtiger dan een ongelovige aan de spits vaneen leger. Door zijn wil te verenigen met de wil des Almachtigen, regeert hij met God over de wereld. Een oudvader heeft gezegd: 'Dien God, en alle schepselen dienen u.' En hij zeide tot zijn jongen. Tot hiertoe lazen wij niets van Elia's dienstknecht; eerst nu er van het werk van die knecht gesproken moet worden, wordt er van hem gewag gemaakt. Wederom een bewijs van de natuurlijke eenvoudigheid en waarheid der Schrift. Voorts is het eigenaardig, dat Elia niet is zonder iemand die hem helpt, die voor hem uitziet. Niets wordt in de Schrift meer afgewezen dan zelfgenoegzaamheid en eigen kracht. Gingen de discipelen des Heeren niet altijd uit twee aan twee? Ga nu op en zie uit naar de zee. Toen ging hij op, en zag uit, en zeide: Er is niets. Toen zeide hij: Ga weder heen, zevenmaal. En het geschiedde op de zevende maal, dat hij zeide: Zie, een kleine wolk, als eens mans hand, gaat op van de zee. En hij zeide: Ga op, zeg tot Achab: Span aan en kom af, dat u de regen niet ophoude. Wij hebben het gezien, Elia had zich

aan Achab en het volk geopenbaard als een profeet des Heeren, door, zonder dat er nog iets aan de wolkenloze hemel te zien was, de regen te voorspellen, als of hij hem reeds in de verte zag. Vandaar zijn haast om tot de hoogte van de Karmel op te klimmen. Hij had reeds het ruisen van de regen gehoord, toen er nog geen wolkje aan de hemel te ontdekken was; maar het ruisen van de regen was nog geen regen. Het vuur was er geweest, nu moest er regen zijn, en regen bovenal. Dat vuur was heerlijk geweest, doch wij zeiden het reeds, niet om het vuur maar om de regen was het te doen. Uit dat vuur moest de regen komen, en deze kwam niet. En nu bad hij, en smeekte hij, doch werd niet verhoord. De lucht bleef nog altijd even helder en onbewolkt, gelijk te voren. En dewijl nu Elia een mens was van gelijke beweging als wij, zo kunnen wij nagaan, in welk een strijd hij moet verkeerd hebben. Wij, die weten dat bij de zevende maal de wolk zichtbaar werd, kunnen ons niet voorstellen, hoe Elia bij die onzekerheid te moede was, en hoe hij bad, toen zijn gebed niet verhoord werd, en toch verhoord moest worden. Wel had hij in het grootse wonder des vuurs de grond ontvangen voor zijn geloof, doch die hem toen verhoorde, verhoorde hem nu niet terstond. Het vuur kwam op een enkel woord van Elia, de regen niet dan na zijn zevenmaal herhaald gebed. Ook een profeet moet teleurstelling hebben, ja hij moet er zich aan gewennen, zelfs bij zijn innigste omgang met God. Elia moest aanhouden in het gebed, aanhouden niet tot driemaal toe, gelijk Paulus, maar tot zevenmaal, eer hij antwoord van de Heere ontving; want Paulus werd niet verhoord; maar die God verhoort, die verhoort Hij bij de zevende maal, bij het volle getal, dat bij ons ook de honderdste maal kan zijn, want God is aan geen cijfers gebonden. Voorts, niet Elia kon de regen doen komen, maar God, naar zijn woord, op het gebed. Dit moest in het licht gesteld worden. Elia zendt zijnjongen uit. Hij roept hem terug en vraagt hem: ‘Ziet gij nog niets’? ‘Nee, niets,’ is het antwoord. Hij zendt hem weer heen, en roept hem weer terug met dezelfde vraag, en hetzelfde antwoord, en zo doet hij ten derde, ten vierde, ten vijfde, ten zesde maal. Intussen blijft Elia biddende; intussen wacht al het volk, wacht de koning. Elia zelf had de grootste haast gemaakt, en nu was er nog niets te zien. Ontzettende toestand voor Elia! Was hij dan niet verzekerd, dat er regen zou komen? Ja, hij was er ten volle van verzekerd, maar God geeft de verzekerdheid zo, dat Hij tegelijk laat gevoelen dat Hij vrijmachtig is, niet alleen in zijn gaven, maar ook in zijn wijze van geven. Het beloofde zou zeker komen, maar Elia moest zich zelf gevoelen als in een toestand, waarin het niet komt, opdat hij God te machtiger aangrijpen zou. Dit is de oorzaak der worsteling bij Elia. Ziet gij wel, dat de verzekerdheid des geloofs geen zaak is, om er de handen bij in de schoot te leggen? Nee, op de ene overwinning volgt onmiddellijk weer een andere strijd, op het onmiddellijk verhoord gebed volgt terstond het gebed, dat niet verhoord wordt, dan na een zevenvoudige worsteling en ondervinding van onmacht. Langs deze twee wegen leidt God de zijnen. Het gebed in het openbaar, waar Gods eer mede gemengd was geweest, is niet zodra uitgesproken, of het is ook verhoord; daar is alles schitterend en overwinnend, maar op het gebed in de eenzaamheid en in het verborgene, waar de eer van Elia mede verbonden was, (want hij had de regen onmiddellijk beloofd, dus de tijd bepaald) was het neen! en wederom neen! uit de mond van God, en uit de mond van de jongen: hier was alles donker en moest alles door strijd verkregen worden. Zo even sprak hij tot het volk en de koning als de ene mogendheid tot de andere, en bad hij als een koning, staande, met uitgebreide armen, maar onmiddellijk daarna zit hij neder, het hoofd gebogen tussen zijn knieën. Zo weet God een verhoging terstond te doen opvolgen door een verootmoediging, opdat wij ons niet verheffen maar nederig blijven ten einde toe; daarna volgt onze verhoging, zonder dat er meer verootmoediging volgt, want in de hemel is deze niet meer nodig. Eindelijk, bij de zevende maal, ziet de jongen van Elia een wolkje uit de zee opkomen, ter grootte van eens mans hand. En nu hebben wij maar onze zeelieden te vragen, was dit beduidt. Het beduidt storm en stortregen. Hoe dikwijls ziet men uit de zee een klein donker punt zich aan de gezichtseinder vertonen, dat zich uitbreidt en ten laatste de ganse hemel overdekt. God schept een bijzonder behagen om grote dingen uit kleine beginselen voort te brengen. Zelfs onze zaligheid ligt in een

klein punt, in het geloof, dat zo klein kan zijn als een mosterdzaad, en dat zich uit kan breiden tot een koninkrijk der hemelen. Wie dat kleine zaad heeft, die zij niet bezorgd dat het zo klein zal blijven; nee het zal zich uitbreiden tot een uitgestrektheid, welke niet af te meten zal zijn. De jongen zag een wolkje uit zee opgaan ter grootte van eens mans hand. Welk een nietig stipje bij de uitgestrektheid der hemelen! Niemand gaf er natuurlijk acht op, of zag het. Elia's jongen zelf dacht er wellicht niets bij. Maar het geloof heeft genoeg aan de beginselen, aan het kleine, aan het weinige. De wereld gelooft aan geen regen, alvorens de gehele hemel zwart is van wolken, ja alvorens het werkelijk regent; maar het kleinste wolkje is voor Elia genoeg. Nauwelijks hoort hij, dat het er is, of hij is weer een koning en zendt heen tot Achab, en laat hem waarschuwen zich te haasten met zijn vertrek, alvorens de regen hem daarin verhindert. Gedurig liet Elia Achab ondervinden, dat hij met een profeet des Heeren te doen had. Elia was hier gelijk een loods aan boord; niemand had iets te zeggen dan hij. En het geschiedde ondertussen, dat de hemel van wolken en wind zwart werd. Er zijn winden regen-wolken. Niet alle wolken geven regen, regen is zegen, en zegen is regen. Hier waren het wolken vol zegen. En er kwam een grote regen. Welk een frisheid, na zulk een lange dorheid! Welk een heerlijk ogenblik moet dat in de natuur en in de harten van zo vele versmachte mensen geweest zijn! Wij zien dus: God geeft wel uitkomst, maar langs een weg, hetzij van bekering, hetzij van oordelen. God verbreekt zijn eigen orde niet. Alles moest zijn geregelde gang gaan. Het oordeel was gehouden 'over de Baälspriesters, het volk had zich voor Jahweh verklaard, nu daalt de regen neer. Zo is het ook in ons leven. Zo lang wij nog niet bekeerd zijn, ligt er een ban op ons, waardoor er geen gemeenschap tussen God en ons kan plaats hebben. Is die ban weggenomen, dan is de vrede aanwezig. Doch als wij bekeerd zijn, en in moeilijkheden komen, geeft God niet altijd dadelijk de uitkomst, maar moet er soms nog iets vooraf geschieden, eer Hij haar geeft. En Achab reed weg, en toog naar Jizreel. En de hand des Heeren was over Elia, en hij gordde zijn lendenen en liep voor het aangezicht van Achab heen, tot waar men te Jizreel komt. Achab liet zijn wagen inspannen, en reed spoorslags weg naar zijn paleis. Elia moest het op zijn voeten doen. Hij had geen paard en wagen tot zijn beschikking, maar eenmaal zou een wagen en paarden uit de hemel hem ten dienste staan. De hand des Heeren is hier Gods uitvoerende macht. De kracht des Heiligen Geestes werd vaardig over hem, nochtans gordde hij zijn lendenen, want er moet altijd bij een bovennatuurlijke kracht, een natuurlijk middel worden aangewend. Wederkerig, Elia was een sterk man, nochtans moest zijn sterkte van boven komen. Als een krachtig held gordde hij zijn lendenen, en liep met de snelheid der gazel, de koning voorbij en vooruit tot Jizreel toe, en zo werd hij de voorloper en heraut des konings van Israël, gelijk zijn tegenbeeld, Johannes de Doper, op hogere wijze, de voorloper en heraut zou zijn van de Heere, de Koning Israëls bij uitnemendheid. En nu, wij weten wat er verder gebeurde. Toen de grote snelle loper te Jizreel kwam, toen zo zou men gedacht en gezegd hebben, was het feest in den lande en was het feest bij Elia! Het tegendeel was waar. Hij ontving een boodschap des doods van de goddeloze koningin, die zwoer de dood harer afgodspriesters aan hem te wreken. En het was Elia lichter te staan tegenover een gans volk, dan tegenover deze goddeloze vrouw. Hij vlucht om zijns levens wil. Hij vlucht, die ontzaggelijke man, wiens verschijning was als de bliksem in de donkere wolk, de man, die alleen niet vreesde voor de tiran, voor wie allen vreesden. Was niet Elia een mens van gelijke beweging als wij? Hij vlucht alleen, zijn jongen te Berseba in Juda achterlatende, een dagreis ver in de woestijn, en werpt zich krachteloos, moedeloos en troosteloos neer onder een boom, om in de slaap zijn verdriet te vergeten. En waarom is Elia nu zo mistroostig? Omdat hij gemeend had, dat deze alles in heerlijkheid overschitterende daad Gods, door welke het vuur en de regen uit de hemel daalden, ook een schitterende uitwerking zou hebben op het hart van allen, die het zagen, die er van hoorden en er de zegen van ondervonden hadden. Doch de schitterende uitwerkingen zijn voor de dingen der wereld. Het koninkrijk Gods is als een zuurdesem, dat een vrouw nam en verborg het in drie maten meel, totdat het geheel doorzuurd was. En God deed hiermee de profeet zien, dat al zijn

kracht uit Hem was. Ja, zo moest de profeet, na zijn opvaart, weer nederdalen van zijn hoogte, en van een engel, die voor Gods aangezicht staat, weer tot een mens worden, die siddert voor zijn evenmens, omdat deze machtiger is dan hij. Voorzeker, als een mens zulk een geschiedenis te verdichten had, de loop er van zou geheel anders geweest zijn. Elia zou alsdan een heldhaftig antwoord aan de koningin hebben gegeven, verzekerd als hij kon zijn, dat God hem boven haar macht gesteld had. En zeker, er zijn ook gelovigen genoeg, die Elia niet gaarne onder de boom der woestijn zien liggen; doch deze hebben nog niet geleerd, hoe God behagen kan hebben daarin, dat een mens zich voor Hem toont, zo als hij is: in al zijn zwakheid en ellende. Elia was vermoeid en uitgeput van natuurlijke kracht, door al de bovennatuurlijke krachten, die in hem gewerkt hadden. Hij was er in grote ziel spanning door geweest, want zo weinig geestelijk is de mens, dat geestelijke arbeid hem nog veel meer vermoeit dan stoffelijke arbeid. Zelfs de Heere sliep na de vele vermoeienissen in het genezen der kranken en het spreken tot het volk, gedurende de overvaart, op het achterdeel van het schip, om in het ogenblik des gevaars uit de slaap gewekt, op te staan, en de storm en de golven te gebieden zich te stillen. Zo bemint God het wezenlijk menselijke. Zegt Hij niet: Mijn vermakingen zijn met der mensenkinderen,. en weten wij niet, dat dit zo ver ging, dat Hij zijn Zoon mens liet worden? Doch liet God nu Elia over aan zijn mistroostigheid? Nee, een Engel wekte hem uit de slaap, en beval hem te eten en te drinken van hetgeen voor hem gereed stond. Op de grote dag der overwinning dacht Elia aan geen eten en drinken: doch nu de kracht des Heeren van hem was-geweken, en hij weer een mens was als ieder ander, nu verheugde hij zich een broodkoek en een kruik water te vinden; en toen hij gegeten en gedronken had, sliep hij weer in, en hij die straks in de kracht van God zich gordde en sneller liep dan de paarden van Achab, moest nu andermaal gewekt worden en andermaal eten en drinken, omdat hem anders de weg te veel zou zijn. Daarna stond hij op, en ging door de kracht van diezelfde spijs veertig dagen en veertig nachten tot aan de berg Gods Horeb. En hij kwam aldaar in een spelonk en vernachtte aldaar,' en zie, het woord des Heeren geschiedde tot hem en zeide tot hem: Wat maakt gij hier, Elia? En hij zeide: Ik heb zeer geijverd voor de Heere, de God der heirscharen,. want de kinderen Israëls hebben uw verbond verlaten, uw altaren verbroken en uw profeten met het zwaard gedood,. en ik alleen ben overgebleven, en zij zoeken mijn ziel om die weg te nemen. Wat maakt gij hier, Elia? Hoe gemeenzaam! en even alsof God het niet weet, verhaalt Elia de Heere, hoe de toestand der kerk bij Israël is. En toch hoe waar is alles, en hoe zouden wij het weten, indien het niet aldus ware uitgesproken? En wat God betreft, Hij spreekt voor zijn menswording als ware Hij reeds in het vlees gekomen. Welk een troost was het echter voor Elia, dat Jahweh zich persoonlijk aan hem openbaarde. Ja wel behaagt het God, om zich aan zijn knechten te openbaren in de ogenblikken en tijden hunner zwakheid, hunner' armoede, hunner ellende. Toen David en Jona gevallen waren in de diepste diepte, toen openbaarde God zich weer aan hen. En nu Elia. Toen God zijn heerlijkste daden door hem deed, openbaarde God zich niet aan hem. Op de hoogte van Karmel bij het vuur, bij de regen, sprak God geen enkel woord tot hem. De grote God openbaart zich niet aan grootheid; maar toen Elia onder de boom der woestijn lag, toen zond Hij hem zijn engel, en toen hij in de spelonk stond, bevoorrechtte Hij hem met een der heerlijkste openbaringen, die ooit aan mensen gegeven zijn en leerde Hij hem daarin, dat de weg van God met Israël en van zijn koninkrijk niet is de weg van de stoffelijke kracht en van het menselijk geweld, om het volmaakte op eens tot stand te brengen, maar van zijn Geest, die wel de wolken schudt in de storm, die de bergen scheurt en de steenrotsen verbreekt, en wel de aardbeving die de koninkrijken doet beven, en het vuur dat de goddelozen verteert, voor zich uitzendt, maar die zelf woont inde stilte, in de vrede, in de liefde, in de verzoening. Zo wordt ook dikwijls in de natuur door donder en storm het neerdalen van de liefelijk zachte, vruchtbaarmakende regen voorbereid. Hoe schemert reeds het Evangelie door deze Oudtestamentische verhalen heen! Christus in het middelpunt van al deze dingen geplaatst, geeft aan alles het nodige licht. Ja, de dingen Gods geschieden door de Geest van God, die soms tijdelijke oordelen zendt, om een

volstrekt bederf te voorkomen, maar die in de regel alle goed zaad en alle kwaad zaad naar zijn aard zich ontwikkelen en rijpen laat tot aan de oogst, en eerst dan en voor eeuwig de tarwe brengt in zijn schuur, en het kaf verbrandt met onuitblusbaar vuur. Daarna zeide de Heere tot Elia: Ga, keer weder op uw weg, naar de woestijn van Damascus, en ga daar in, en zalf Hazael ten koning over Syrië. Daartoe zult gij Jehu, de zoon van Nimsi, zalven ten koning over Israël,' en Elisa, de zoon van Safat, van Abel-Mehola, zult gij ten profeet zalven in uw plaats. Zo vertroost God de zijnen, dat Hij ze hun werk laat voltooien, en aan het einde van de weg en van de arbeid staat de koninklijke koets gereed om hen af te halen naar het koninklijk paleis, om hen te stellen in des konings onmiddellijke tegenwoordigheid. Laat ons bij deze heerlijke heengang nog opzettelijk vertoeven.

# HET TWEEDE BOEK DER KONINGEN.

## 2:1. ELIA'S OPNEMING TEN HEMEL.

Gelijk de optreding van Elia, zo was ook zijn heengaan, groots en onverwacht. Men zegt wel eens van een naar lichaam en geest zeer krachtig mens: ‘het is een man van ijzer;’ maar van Elia kan men zeggen: ‘hij was een man van vuur, en wel van hemels vuur.’ Het was bij hem van binnen vuur, van buiten vuur. Ja het meeste, waar hij mede omging, was vuur. Vuur daalde neer uit de hemel op zijn offer, vuur op zijn vijanden, en tot in zijn laatste ogenblikken waren het wagens en paarden van vuur, die hem in . de hemel opnamen. Trouwens ook wij moeten met het vuur van God weten om te gaan, niet het zichtbaar, maar het onzichtbaar vuur, dat door ons uit de hemel moet gehaald worden door het gebed: het vuur des Heiligen Geestes. Wie dat vuur in zich heeft, die kan er ook uitwendig mee omgaan. Immers de braambos, waar de Heere in is, kan brandende niet verbranden; doch wie niet des Heeren is, die rake het vuur des Heeren niet aan, want het zou hem verteren. Velen zeggen met een zekere minachting van het Oude Testament, dat wij onder een oneindig hogere bedeling leven. Zij bedoelen er gewoonlijk mee, dat zij zo veel hoger staan dan de mannen van het Oude Testament. Het is een dwaze zelfverheffing. Zeker leven wij onder een veel hogere bedeling, maar zijn daarom nu de mensen beter, groter, zedelijk en geestelijk hoger geplaatst dan de mensen der vroegere bedeling? Over het geheel genomen, is het tegendeel waar. De minste in het koninkrijk der hemelen is meer dan Johannes de Doper, naar de bedeling; maar is daarom ieder, die onder de nieuwe bedeling leeft, ja is nu ieder gelovige persoonlijk meer dan Johannes de Doper? Elia was een man, in wie God heerlijkheid met heerlijkheid had verenigd. Alles was groot, buitengewoon, bovennatuurlijk in hem: zijn gestalte, zijn levenswijze, zijn daden, zijn moed, zijn heldenloop, en toch hij was, gelijk wij gezien hebben, ook een zwak mens en een zondaar, die een ogenblik kende, dat hij liever sterven wilde dan leven. Doch wij spreken nu niet van hetgeen hij was in zich zelf, daarin zijn alle mensen elkander tamelijk gelijk, maar wat hij door God was. God deed door hem grote dingen en liet zelfs Elia's zwakheid niet anders zijn dan een snel geworpen en snel voorbijgaande schaduw over een zonnig landschap. Op grootse wijze wordt hij onderhouden in de woestijn aan de beek Krith, te Sarepta onder het dak der Sidonische weduwe, en eer de regen valt, welk een toneel! En ten laatste, welk een opvaart ten hemel! Een hemels gespan haalt hem af, welk een afscheid van de aarde! Voorzeker, alles stemt met elkander in, en sluit in elkander tot een bewijs van waarheid. Het is als viel hij uit de hemel, zo onverwacht staat hij daar in de Schrift voor Achab, en even onverwacht gaat hij heen van Elisa. Hij was een man zo goed als duizend mannen, van daar dat Elisa, zijn opvolger, terecht bij zijn scheiding van hem uitriep: Mijn vader, mijn vader! Wagen Israëls en zijn ruiters! In de ongewijde geschiedenis, wij zeiden het reeds met een enkel woord, is er niemand, die met Elia vergeleken kan worden dan Luther. Ook Luther leefde in een gelijksoortige tijd als Elia, en trad op in zijn geest en kracht, als een held in het geloof en in het gebed. Nooit deed hij iets dan in diepe afhankelijkheid van God, en hoe driftig van karakter, nooit deed hij iets in het woeste en dolle, maar alles met wijsheid en bezadigdheid, en met vrezen en beven voor God. Ook hem was het alleen te doen om de eer Gods en de behoudenis van mensen, door, naar het bevel des Heeren, de ware godsdienst te herstellen. Hervorming: ziedaar wat ten tijde van Elia de regen voorafging, en bij ons moet ook hervorming voorafgaan, alvorens de zegen te verwachten is. De Baälsdienaren werden gedood, Israël gezuiverd, en op deze wijze althans de grond gelegd tot een hervorming in kerk en staat en maatschappij. Natuurlijk mogen wij van Elia's wapens slechts een enkel wapen gebruiken, het gebed; maar dan moeten wij dat wapen ook hanteren op de wijze zo als Elia deed. Het gebed moet ernstig zijn. Ieder ernstig gebed dat verhoord wordt, is een Elia's gebed. Wij moeten door ons gebed het reinigend vuur des Heiligen Geestes van de hemel bidden, en de regenstromen der Goddelijke zegeningen daaruit afsmeken. Ach, waarom zijn er zo weinig openbaringen Gods? Omdat er zo weinig met ernst, met vuur, omdat er zo

weinig naar de wil van God gebeden wordt. Vuur moet er zijn op de aarde. Is niet iedere bekering een vuur uit de hemel? Getuigt gij allen, die bekeerd zijt! was u het Woord Gods niet als een vuur, en als een hamer die de steenrotsen verbrijzelt? God geeft niets geestelijks dan door de Heilige Geest, en Hij geeft de Heilige Geest niet dan in de weg des gebeds. Niemand mene ook, dat de kracht in enige zaak ligt; nee, in het gebed over de zaak ligt de kracht. Daarom is het een gehele miskenning van de zegen des gebeds, wanneer men het gebed uit 's lands vergaderzalen wil verbannen met de opmerking, dat men aldaar samenkomt om te beraadslagen en niet om te bidden. Het is zo veel alsof men zei: men komt aldaar samen niet om adem te halen maar om te spreken. Het gebed is de geestelijke mens zo nodig en onmisbaar, als de ademhaling de natuurlijke mens. Hij kan zonder bidden niets doen. Nu is het eigenlijke gebed, de opheffing des harten en der gedachten tot God; daarbij kan ook de opheffing der handen komen, doch hoe dikwijls bidt een kind van God, zonder dat het gezien kan 'worden. Het gebed, dat uitwendig gezien kan worden, en dat even nodig is als de belijdenis van des Heeren naam in het openbaar, verschilt bij de heiligen, zo dikwijls de omstandigheden waarin zij verkeerden, verschilden. Mozes bad met opgeheven staf; Hiskia de brieven van de vijand uitbreidende voor de Heere, als om Hem te tonen: ‘Zie, dat schrijft hij mij.’ Hoe kinderlijk gemeenzaam en heerlijk! Het ganse vijandelijke leger werd door dit gebed verslagen in EEN nacht. Elia bidt eerst staande en daarna met het hoofd tussen de knieën; doch op welke wijze wij de heiligen ook zien bidden, God wil door het gebed in en onder ons werken. Beproeven wij dan ook in dit opzicht ons zelf. God is niet tevreden dan met alles, maar Hij is ook tevreden met iets dat het begin is van alles. Er is bij ons altijd nog iets te veranderen, te verbeteren, te hervormen. Niemand is zo ver gevorderd, of hij zal bij enig nadenken over zich zelf, nog wel iets vinden, enige kwade neiging, enige onordelijkheid, hardheid, of andere onbetamelijkheid, welke weg moet, eer de heiligmaking een volmaakt werk zij. Elia was een groot man, wij herhalen het, maar wij herhalen het ook nu nog eens, dat de Schrift hem noemt een mens van gelijke beweging als wij, opdat wij zouden weten dat alleen Gods genade en geen mens de ere toekomt. Opmerkelijk is het, dat Jacobus dit niet zegt van een kleine profeet, zo als Jona en Micha, maar van de grote profeet Elia. En plaats nu deze grote profeet naast Jezus, zo verdwijnen hij en Mozes voor Deze als de schaduwen voor het licht. Eenmaal stonden deze naast elkander bij Jezus. Mozes de grote wetgever, en Elia de grote handhaver der Wet, de grote hervormer. Beide stonden verheerlijkt in de tegenwoordigheid van de schoonste onder de kinderen der mensen; de heerlijkheid van Deze overstraalde de hunne, en zij traden weer in de wolk. Trouwens naast Christus kan niemand blijven. God sprak: Deze is mijn geliefde Zoon, in wie Ik mijn welbehagen heb. Hoort Hem! En wat had Jezus tot zijn verheerlijking gedaan? Niets, Hij had enkel gebeden, en zijn innerlijke heerlijkheid kwam naar buiten, opdat drie zijner discipelen zijn heerlijkheid als de Een-geborene des Vaders een ogenblik zouden zien, alvorens dat lijden zou aanvangen, op hetwelk de eeuwige verheerlijking volgen zou, niet alleen van de Heere, maar ook van al de gekochten door zijn bloed. Ja Elia, de man der woestijn, de man met de kemelsharen mantel, was een groot man en een groot profeet, maar hoe groot, hoe heerlijk ook bij anderen vergeleken, wat was hij bij Christus? Een klein man. Het is hiermee gelegen als met onze afstand van de zon; zeker, het is niet hetzelfde op de vlakke grond, of op een hoge berg te staan. Op een hoge berg staat men veel hoger dan velen, doch is men nu dichter bij de zon? Zeker, maar hoe weinig, hoe niets betekenend! Bij de ontzettende afstand der zon van ons, is deze betrekkelijke hoogte immers niet noemenswaardig. Zodanig is nu ook de grootheid van Elia en van al de heiligen der Schrift bij die van Jezus. Zelfs de grootste en schitterendste daden van Elia waren voor Jezus te klein. Hij die verscheen in dezelfde majestueuze stilte, in welke Elia op Horeb gevoelde dat de Heere was, Toen men het laatste van Hem begeerde, wees Hij het af als zijns onwaardig. Of zou Hij regen uit de hemel geven? Nee, maar Hij gaf het vuur en de regen des Heiligen Geestes. Voor Jezus ging in Johannes de Doper, als een tweede Elia, de stormwind, de aardbeving en het vuur, en rondom Hem was alles in beweging en

woeling, het jubelende volk met hun duizenden kranken, de woedende Farizeeën en Schriftgeleerden met hun twist zoekende beschuldigingen en vragen, ja zelfs de driftige Petrussen en de ijverende Johannessen vermeerderden de onstuimigheid dezer beweging rondom Jezus; nochtans Hij zelf was altijd de kalmte, de stilte. Zelfs zijn weerroepen over de Farizeeën werd niet uitgesproken in drift, maar met de hoogste kalmte, en juist daarin lag de hoogste kracht. Zeg iemand de sterkste waarheden zonder gemoedsbeweging, zij zullen zijn geweten doen beven; zeg ze hem met drift, en ze zullen enkel zijn driften opwekken. Ja, stilte en kalmte was bij uitnemendheid het kenmerk des Heeren. De allergrootste dingen door Hem verricht, geschiedden zonder de allerminste beweging, met de hoogste eenvoudigheid. Zo staat ook de zon, uit welke het zachte daglicht zonder geluid of beweging neerdaalt, oneindig hoger dan de wolken, uit welke donder en bliksem voortkomen. Ja, Christus is de Zon bij uitnemendheid, de Zon der gerechtigheid; deze moeten wij aan de hemel der Oud-Testamentische Schrift zien, om alles met hemelse glans overstort en vervuld te zien. Alleen in dat eeuwig nieuw, hoog, heerlijk licht wordt ons het Goddelijke kenbaar. Immers overal heeft de Heere zich zelf als het einde der Wet, als de Geest der profetie, en als het middenpunt van geheel de Oud en Nieuw Testamentische kerk getoond, maar bijzonder en vooral op de berg der verheerlijking. Aldaar zijn Mozes, Elia en de discipelen, ofschoon van elkander gescheiden in de bedelingen des tijds, EEN in Christus, in de eeuwigheid en in de heerlijkheid. Mozes en Elia waren echter, gelijk alle heiligen, afbeeldingen van Christus, ieder naar zijn bijzondere betrekking. Elia was het bijzonder in zijn opneming ten hemel. Bij Israël was de belofte des eeuwigen levens als het winterkoren onder de sneeuw. Het zaad is er, maar bedekt. Als de lente komt, zal het gezien worden, ja soms kwam het vroeger, op eens, op wonderdadige wijze te voorschijn, zo als bij de wegneming van Henoch en Elia. God toonde door hun wegneming met de hoogste kracht en duidelijkheid, dat er een openbaring des levens is ook voor doodschuldigen, voor zondaren. En is het nu met verrukkelijk schoon, om onder al die mensen die sterven, twee te zien, die niet sterven, maar weggenomen worden; de een onzichtbaar, de andere zichtbaar; de een boven de Wet, de andere onder de Wet? Christus was de enige, die stierf en weer opstond, om niet weer te sterven, maar zichtbaar ten hemel te varen, met de belofte om van daar op dezelfde wijze weder te komen. Het geschiedde nu, als de Heere Elia met een onweder ten hemel opnemen zou, dat Elia met Elisa ging van Gilgal. Met een onweder ten hemel opnemen. Welk een woord, en welk een zaak! Zo iets is slechts eenmaal gezien. Doch zo gewoon is de Schrift om de allergrootste dingen op de allereenvoudigste wijze te verhalen, dat wij gevaar lopen, om door de eenvoudigheid der woorden, de verhevenheid der zaken niet op te merken. Tegenover deze prachtige wijze van ten hemel te varen, staat de eenvoudigheid der hemelvaart van Jezus. Jezus voer op, en een daar voorbijzwevende wolk bedekte Hem, gelijk bij ons een wolk de zon bedekt. Trouwens een gezant wordt nog heden een koets van de koning tegemoet gezonden, om hem met statie naar het koninklijk paleis te geleiden, maar de zoon des konings heeft dit niet nodig; hij gaat het paleis als zijns vaders huis uit en in, zo als hij wil; want het is zijn eigen huis. Zo werd dan Elia, als des konings voorname dienaar, de erekoets toegezonden, maar de Zoon zeide eenvoudig: Ik ben van de Vader uitgegaan en ben in de wereld gekomen,' wederom verlaat Ik de wereld en ga heen tot de Vader. Hij voer op, en een eenvoudige wolk, gelijk wij dagelijks zien, plaatste zich tussen Hem, het Licht der wereld, en zijn discipelen. Als mensen de hemelvaart des Heeren hadden moeten ordenen, zij hadden Hem, gelijk de Psalmist dit doet (68: 18, 19) doen opvaren te midden van al Gods engelen scharen, en Hem zelf onder hen gesteld als een Sinaï' in heiligheid,. doch nu is juist zijne hoge eenvoudigheid de uitdrukking zijner hoogste majesteit. Doch heeft dan de Psalmist de zaak niet verkeerd, of althans overdreven voorgesteld? Nee! Christus voer ten hemel ten aanschouwen van al de heiren des hemels, maar buiten het gezicht der mensen. En Elia zeide tot Elisa: Blijf toch hier,. want de Heere heeft mij naar Bethel gezonden. Gelijk Elia met Elisa, zo gaat Christus met de zijnen, om opgenomen te worden. Doch Elia wilde alleen zijn. Christus wilde

dat nooit anders, dan wanneer Hij heenging om te bidden of te lijden. In zijn heerlijkheid en in zijn vreugde nam Hij altijd de zijnen met zich. Men ziet het, Elia zal heengaan, om weggenomen te worden; doch ook dit moest wederom geschieden in de weg van worsteling en strijd, van hevige aandoening en gemoedsbeweging. Elia wist, dat iets groots hem wachtte, en hij is er van ontroerd en ontzet. Hij weet niet of God daar getuigen bij wil hebben; hij zelf wenst dit niet; hij zoekt Elisa te verwijderen. En zo betaamt het ook de mens zich over de grote dingen Gods te verheugen met beving. Doch bij Jezus is het zo niet. Bij Hem is alles een volkomen rust, zonder de minste ontsteltenis, ontroering of gemoedsbeweging. Ook hier is het wederom: 'niet in de storm, aardbeving en het vuur, maar in de stilte was de Heere.' En is niet juist de stilte het grootste bewijs van kracht? Voor de mens is het wonder een vreemd element. De mannen Gods, die wonderen deden, verwonderden zich zelf over de krachten, die door hen geschiedden, omdat de uitwerkselen boven hun kracht en bevatting gingen. Maar Jezus spreekt tot de kranken, de bezetenen, de doden, evenals wij tot elkander spreken. Het wonder was zijn element. Voor ons zijn het wonderen,. voor Hem zijn het gewone verrichtingen. En zo was het ook met zijn hemelvaart. Deze was voor Hem een vanzelfsheid. Elia was uit de aarde en behoorde tot de aarde, en het heengaan van de aarde was hem een ontzetting; maar Christus was uit de hemel en behoorde tot de hemel, en daarom was Hem het heengaan naar de hemel de meest gewone zaak ter wereld. Zodra zijn werk op aarde volbracht was, liet de aarde Hem van zelf los, en Hij zweefde opwaarts ten hemel. Ik zeg van zelf, uit de aard der zaak, want het hemelse gaat van zelf naar de hemel. Doch hoe meer vertoning van kracht, hoe meer zwakheid. Immers een kind tilt zwaar en zwoegt, en doet moeite om iets te dragen, dat de meer volwassene zonder beweging draagt. Ziet Elia en Petrus wat worstelen zij bij de opwekking van de zoon der weduwe te Sarepta, en de weduwe Dorkas; Christus daarentegen geeft uit zijn volheid het leven met een enkel woord. Nochtans deze volheid heeft ook de Heere Jezus verkregen door innerlijke worsteling en gebeden; want alles wat Hij van nature had, heeft Hij niet willen gebruiken en niet gebruikt, maar heeft Hij biddende, strijdende en lijdende willen verwerven en verworven. Doch bij de toepassing van die volheid is er geen strijd, in alles volkomen zekerheid. Hij zegent het brood met dankzegging alvorens de duizenden er van gegeten hebben, en dankt de Vader dat Hij Hem verhoord heeft, alvorens Lazarus is opgewekt. Maar Elisa zeide: Zo waarachtig als de Heere leeft en uw ziel leeft, ik zal u niet verlaten. Alzo gingen zij a/naar Bethel. Welk een tederheid en trouw ziet men in deze twee mannen! Men beschuldigt de heiligen van het Oude Testament wel eens van hardheid, en zeker was de bedeling onder de Wet gestreng, maar toch welk een zachtheid en liefelijkheid zien wij ook bij hen, en welk een vrijwilligheid van liefde zien wij hier! Even als Ruth Naomi, zo dwingt ook Elia Elisa niet om mede te gaan, maar veeleer zoekt hij hem terug te houden. Doch Elisa hoorde evenmin naar Elia, als Ruth naar Naomi. Ruth gevoelde zich haar dochter, en Elisa gevoelde zich Elia's discipel, vriend en opvolger, die hij niet verlaten mocht. Elisa zowel als Ruth, zweren getrouw te willen blijven. De heilige mensen Gods wilden zich niet beschouwd hebben als iets te doen buiten God; zij stelden zich terstond in de tegenwoordigheid Gods, Hem tot getuige aanroepende, en daarmede de zaak onherroepelijk makende. Daarbij, men moet zelfs niet op de grootste mannen, en niet op de tederste betrekkingen alleen of voornamelijk zien, maar op de Heere. Ruth en Elisa gingen niet heen op het woord van Naomi en Elia, maar bleven, ziende op de H eere. Zo deed de latere profeet niet, die door de leeuw gedood werd; deze zag niet op de Heere, maar op zijn mededienstknecht alleen. Doch ziet ook nu uit de eed van Elisa, welk een krachtig man ook hij is. Hoe veel hoger staat hij, dan de discipelen. Hebben deze aldus tot Jezus gesproken, toen Hij heenging, zonder dat ze wisten waarheen? Ja, een Petrus sprak aldus; maar juist deze is gevallen. Trouwens naast Christus kan ook niets groots blijven staan; naast de zon kan geen maan, hoe veel minder een ster haar glans behouden. De getrouwheid van Elisa heeft dan ook een grote zegen gehad. Hij had niet gezondigd zo hij heengegaan ware, en ware hij 'een huurling geweest, hij zou heengegaan zijn; maar de liefde heeft niet genoeg aan hetgeen,

waar de plicht genoeg aan heeft. Ook Ruth ontving een grote zegen op haar getrouwheid. Orpa kuste haar schoonmoeder, maar Ruth kleefde haar aan. In dat ogenblik lag de gehele geschiedenis van haar beider leven. Het niet verlaten van zijn post, het niet aflaten van zijn werk, het volharden is, door geheel de Schrift heen, de zaak, waar het op aan komt. De mens zij getrouw. God is het van zelf. Elia liet vroeger Elisa nog toe, zijn vader vaarwel te zeggen, maar Christus liet ook dit niet toe. Hij was de meerdere. Wie vader of moeder lief had boven Hem, was zijns niet waard. Hoe beknopt de Schrift gewoonlijk is, zo is zij toch in sommige opzichten, gelijk ook hier, zeer breedvoerig. Elia beproefde driemalen Elisa van zich te verwijderen door te zeggen: Blijf toch hier, want de Heere heeft mij naar Bethel gezonden, en te Bethel: Blijf toch hier, want de Heere heeft mij naar Jericho gezonden,. en te Jericho: Blijf toch hier, want de Heere heeft mij naar de Jordaan gezonden. De Schrift herhaalt dit met al de bijzonderheden. Doch welk een aandoenlijkheid ligt er in deze herhaling! En ook daarin, dat de zonen der profeten aan al deze plaatsen tot Elisa afzonderlijk zeiden: Weet gij, dat de Heereheden uw heer van uw hoofd wegnemen zal? Waarop hij telkens antwoordde: Ik weet het ook wel, zwijgt gij stil. Toen nam Elia zijn mantel, en wond hem samen, en sloeg het water, en het werd herwaarts en derwaarts verdeeld,' en zij beiden gingen erdoor op het droge. Christus wandelde op het water zelf als op het droge, opdat er een meerderheid zij van de Meester boven de dienaar. De heerlijkheid van Christus was in alles een enige heerlijkheid, een heerlijkheid boven een heerlijkheid. Elia gebruikte zijn mantel, het teken van zijn profetische bediening, gelijk Mozes zijn staf, en de Jordaan verdeelt zich, en als weleer Israël gaan deze beide mannen, als Israëls ware vertegenwoordigers, de Jordaan droogvoets door. Het was een vernieuwing van hetzelfde wonder, een herinnering aan Gods getrouwheid en onveranderlijke genade. Ziet gij, aan dezelfde plaats, waar God eenmaal de gedachtenis van zijn wonderen heeft gesticht, komt Hij andermaal, komt Hij meermalen terug, om haar nog meer te verheerlijken. Ook ons eigen land is hiervan een schitterend bewijs. Wat grote daden heeft God niet aan dit kleine land gedaan! Wonderen op wonderen hebben het opgeheven tot een hoogte, waarop weinig volken gestaan hebben. Wij zouden zeggen EEN wonder aan een plaats is genoeg; maar God denkt zo niet. Waar Hij eenmaal zijn genade bewijst, daar verkrijgt Hij om zo te spreken een betrekking op. Hij laat het werk zijner handen niet varen. Wij zien hoe God de Jordaan wederom verheerlijkte, toen Christus zich daarin liet dopen en de hemel zich boven Hem opende, en de Heilige Geest op Hem nederdaalde. Door telkens tot de oude plaatsen terug te keren, wil God ons standvastigheid leren. Ook wij moeten niet van het een op het andere gaan, maar het eens gegrepene vasthouden, en dan zal er wel verandering komen, maar niet uit en door ons; alsdan zal God verandering geven, zo als Hij verandering geeft in de seizoenen, dat dat het ene jaargetijde zich ontwikkelt uit het andere, omdat het ene jaargetijde rijp is, om het andere voort te brengen. Het geschiedde nu, als zij overgekomen waren, dat Elia zeide tot Elisa: Begeer wat ik u doen zal, eer ik van u weggenomen word. Hier begint reeds de beloning van Elisa's trouw. Zulk een vraag deed Jezus echter niet aan zijn discipelen, en hoe goed, dat Hij het niet deed. Zeker zou Hij geen antwoord hebben ontvangen, gelijk Elisa gaf. Daar hadden de discipelen nog zo geen denkbeeld van. Men ziet het gedurig: de discipelen waren op zich zelf niets, Christus was alles, en was alles voor hen. En Elisa zeide: Dat toch twee delen van uw geest op mij zijn. Elisa had niets gevraagd, en mocht niet vragen, maar toen hem de gelegenheid om te vragen werd aangeboden, deed hij een grote vraag, en toch bescheiden. Hij vroeg niet geheel zijn geest, nee, hij wilde minder zijn dan Elia; maar toch wenste hij er een goed deel, twee derde van te hebben. Zo paarde zich hier bescheidenheid aan vrijmoedigheid. Zo wil ook God, wanneer Hij ons iets vraagt, dat wij ons zullen herinneren, met een Goddelijke koninklijke Gever te doen te hebben, en dat wij niets van Hem moeten vragen wat zijns onwaardig is. Jezus zeide tot zijn discipelen: Die in Mij gelooft, de werken die Ik doe, zal hij ook doen, en zal meerdere doen dan deze, want Ik ga heen tot mijn Vader. Zij zouden dit niet doen uit hun eigen kracht, maar uit zijn kracht, zo als zij dan ook zeiden in de woorden: Jezus

Christus maakt u gezond. Ook de wijze, waarop de wonderen geschiedden, wees dit aan, en nooit staat de grootte van het wonder op zich zelf in evenredigheid tot de persoon, die het doet. Immers Christus wilde zaaien, de discipelen zouden maaien; Hij zou lijden, zij zouden zich verblijden. En hij zeide: Gij hebt een harde zaak begeerd. Zo sprak Jezus niet. Neen, Hij vroeg zijn discipelen niet, wat zij begeerden, maar kwam hen voor en vroeg voor hen niet een deel des Heiligen Geestes, maar geheel de Heilige Geest, de volle, de oneindige, onuitsprekelijke Bron van alle krachten. Indien gij mij zult zien, als ik van bij u weggenomen word; het zal u alzo geschieden,' doch zo niet, het zal niet geschieden. Ook de discipelen zagen Christus heengaan, en het was ook hun het onderpand, dat zij de belofte zijns Geestes zouden ontvangen, doch voor Elia was het een onzekere zaak; hij kon niet over de Geest beschikken, en had dus geen macht het verzoek toe te staan; maar bij Christus is alles volkomen zekerheid. Hij beschikte persoonlijk over de Heilige Geest; Hij zelf zond Hem aan zijn discipelen; Hij zelf doopte hen met de Heilige Geest. En het gebeurde, als zij voortgingen, gaande en sprekende, zie, zo was er een vurige wagen met vurige paarden, die tussen hen beiden scheiding maakten. Alzo voer Elia met een onweder ten hemel. Nog eens, welk een grote zaak, in zo weinig woorden! Zo verhaalt alleen de Schrift. Alzo voer Elia met een onweder ten hemel, en Christus in de zachte en liefelijke stilte; het gezicht van Elia op Horeb was reeds hiervan, zoals wij opmerkten, een aanduiding. Hij zelf zou in storm en vuur opvaren, de Heere in de verrukkelijke stilte als die van het suizend windje. Elia werd met hoge kracht en op geweldige wijze weggenomen; Christus voer zegenend op.‘De zwakke leden hebben versiering nodig, de sterke behoeven haar niet.’ Het schepsel behoeft een uiterlijke vertoning van heerlijkheid, de Schepper heeft niets nodig. Hij vaart uit eigen kracht ten hemel, en zijn persoon zelf is waardigheid genoeg. Er moest een schitterend bewijs gegeven worden, dat het eeuwige leven geen onbekende zaak bij Israël was, maar verborgen achter de tijdelijke beloften. Daarom werden zelfs de rijtuigen des hemels naar de aarde gezonden, om de dienaren des Heeren af te halen. En zo nu wij niet op dezelfde wijze worden afgehaald, welnu de Heere werd het ook niet, omdat het Hem niet zou gevoegd hebben. Achter de bedekking ener wolk deed Hij zijn intrede in de hemel, en wij zullen het doen achter een voorhangsel, voor stoffelijke ogen ondoordringbaar, en onder de zegenende handen des Heeren. En nu vragen wij, wat zouden wij liever hebben? Vurige paarden en een vurige wagen, of de zegenende handen des Heeren boven onze hoofden? De eersten zijn voor een ogenblik, de laatsten zijn voor altijd. Ook nu reeds zijn en blijven deze zegenende handen over ons uitgebreid. Ja, een iegelijk die gelooft, staat onder deze handen. Elia en Elisa gingen te zamen, gaande en sprekende. Zo ook Christus en zijn discipelen. Echter met een groot onderscheid. Op eens maakte de vurige wagen en paarden scheiding tussen Elia en Elisa. Bij het afscheid van Christus was het geheel anders. Hij ging uit van Bethanie met zijn Apostelen, en allengs vermeerderde het getal zijner discipelen, zodat Hij ten laatste omringd werd door honderd en twintig personen, en Hij zweefde meer de berg op, dan Hij die beklom, al sprekende met hen over de dingen van het koninkrijk Gods, en terwijl Hij sprak voer Hij op, de handen over hen uitbreidende en hen zegenende, opdat er geen afbreking van het woord des Heeren zij, maar opdat Hij in die zegening zou blijven spreken van de hemel af al de tijden der aarde door. Ook is er nog een opmerkelijk verschil. Elia en Elisa zijn in gedurig gesprek met elkander, ja de zonen der profeten van al de plaatsen, die zij doortrekken, bemoeien zich, gelijk wij zagen, met de zaak. Wij zien dus hier een woelig toneel; alles is in beweging en spanning vanwege de zaak, die gebeuren moet. Ook is zij bekend; men weet, men verwacht wat geschieden zal. Bij Christus is het geheel anders. Hij is de hoofdpersoon; Hij voert alleen het woord. Slechts een enkele keer vragen zijn discipelen Hem naar een bijzonderheid. Hij antwoordt hen, en zij zwijgen. Wij gevoelen het, hier aan de Jordaan zijn de knechten, en ginds op de Olijfberg is de Heere. En Elisa zag het, en hij riep: Mijn vader, mijn vader, wagen Israëls en zijn ruiteren! En hij zag hem niet meer, en hij vatte zijn klederen en scheurde ze in twee stukken. Mijn vader! hoe aandoenlijk! Zo had hij dan een

vader in Elia terug ontvangen, ter. wijl hij een vader verlaten had. Wagen Israëls en zijn ruiteren! welk een uitdrukking! Zulke uitdrukkingen treft men nergens elders aan. De schoonzoon van onze admiraal de Ruijter, een predikant, nam bij de dood van zijn schoonvader deze woorden van Elisa tot tekst voor zijn lijkrede, met toespeling tevens op de Ruijters naam. Goed gezien, en goed gekozen, niet waar? En dit was het ook bij uitnemendheid van Elisa. Wat een leger was voor een volk, dat was Elia voor Israël. In hem was de gehele kracht en macht van Israël. Deze was nu weg, daarom scheurde Elisa zijn klederen. Aan zijn erfenis dacht hij niet, maar enkel aan zijn verlies. Hij was enkel droefheid.'Mooi, niet waar, en heerlijk, dat een man als Elisa zulk een rouw betoonde over het verlies van Elia; maar hoe weinig zou dit bij de discipelen van Jezus gevoegd hebben! Juist het tegendeel vond bij hen plaats. Zij gingen met blijdschap terug naar Jeruzalem. Men zou zeggen: hoe is het mogelijk daar blijde te zijn, waar Jezus weggaat? Doch Jezus zelf had dat wonder gewrocht. Hij had hun gezegd, ‘dat het hun nut was dat Hij heenging, omdat Hij hun alsdan in zijn plaats de Heilige Geest zou zenden, welke al en discipelen in alle waarheid leiden, in alle droefheid vertroostte bij elk gemis verblijden zou.’ Daarom verlangde Christus naar zijn opvaart, om de beloofde Heilige Geest toch spoedig te kunnen zenden, en slechts tien dagen verliepen er, en de Heilige Geest kwam werkelijk neder. Doch wat zeg ik? reeds terstond deed de Heilige Geest onzichtbaar zijn werk in hen, en bereidde Hij innerlijk zijn openbare, met uitwendige tekenen en bijzondere gaven gepaarde komst bij hen voor; want de Heere geeft altijd meer dan Hij belooft, en ook eerder, dan Hij het beloofd heeft. En nu, de Heilige Geest is in droefheid de grote Werkmeester der Goddelijke blijdschap, en daarom kan men ook blijdschap aantreffen op een krankbed, op een sterfbed, op een brandstapel. Wij zien het duidelijk: in Jezus tegenwoordigheid waren de Apostelen niets; Jezus moest heengaan, zouden zij iets zijn. Zo gebeurt het meer, dat na iemands verscheiden zijn woorden en daden op zijn omgeving het krachtigst werken; ja, al wat waarlijk vrucht zal dragen, moet door een dodelijke worsteling en door de dood zelf heen. En nauwelijks is dan ook de Heere heengegaan, of wij zien terstond Petrus omgord met kracht door de Heilige Geest; want hij past de Psalmen toe, gelijk Christus ze toegepast heeft, en voorziet in de keuze van een nieuwe apostel op een wijze, tot welke hij volstrekt niet in staat zou geweest zijn, dan nu Jezus was heengegaan. Voorts, de heengang des Heeren is slechts uitwendig; de innerlijke gemeenschap van de Heere met de zijnen is gebleven; of zei Hij niet in hetzelfde ogenblik toen Hij van hen scheidde: Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der wereld. Waardoor? Door de Heilige Geest. Wij lezen dat Jezus reeds voor zijn hemelvaart bevelen gaf door de Heilige Geest. Dat is een opmerkelijke schriftuurplaats. Moet er dan nog een ander persoon tussen Jezus en de discipelen zijn? Ja, want zonder de Heilige Geest zou de Heere Jezus in persoon in deze kamer kunnen zijn, en tot u spreken, zonder dat gij Hem herkende of verstond, maar gij zoudt Hem houden voor een mens gelijk ieder ander mens. Even als in het natuurlijke spreker en hoorder onder elkanders bereik moeten zijn, door middel van de lucht, waarin zij beide ademen, evenzo is het ook in het geestelijke. Ik kan mij niet doen verstaan aan de overzijde der zee, maar wel aan u in deze kamer. Waarom? Omdat er tussen mij en u een verband, een gemeenschap van lucht, een gehoorlijn bestaat, waardoor mijn woorden door u gehoord worden. Evenzo is de Heilige Geest het verband, de gemeenschap des levens tussen Christus en de gelovige zondaar. Hij hief ook; Elia's mantel op, die van hem afgevallen was, en keerde weder en stond aan de oever van de Jordaan. Toen Elia opgevaren was, daalde de mantel, het symbool der profetische bediening nederwaarts; zo ook toen Christus opgevaren was, daalde de Heilige Geest neer. En hij nam de mantel van Elia, die van hem afgevallen was, en sloeg het water, en zeide: Waar is de Heere, de God van Elia, ja dezelve? De God van Elia, ook wij moeten ons altijd de daden God’s aan hen, die ons voorgegaan zijn, betoond, herinneren tegenover de lieden van de dag, die geen geschiedenis hebben willen. Waar is de God van Elia? Hoe dikwijls is het ook bij ons zo gesteld, dat wij uitroepen moeten: ‘Waar is de Heere?’ En dan toont Hij zich ook. En hij sloeg het water, en het werd herwaarts en

derwaarts verdeeld, en Elisa ging erdoor. Elisa nam Elia's mantel, het teken zijner erfenis, en nam er terstond de proef van. Hij sloeg het water om het te verdelen, en het verdeelde zich en hij ging droogvoets door de Jordaan. Zij echter die Christus volgen, gaan niet droogvoets door het water der Jordaan, maar wandelen er over heen. Het laatste wonder van Elia was dus het eerste wonder van Elisa, en zo was het bewijs gegeven, dat Elisa het werk van Elia zou voortzetten. Daarom is ons verlies dikwijls ook onze winst. Juist door het scheiden van Elia, werd Elisa zijn opvolger. De scheiding van geliefden is niet zozeer een verlies, maar het gemis van de gemeenschap met God is het. Wie door troosteloos over geliefden te treuren, in de gemeenschap met God afneemt, die zal zich altijd meer van de geliefde gescheiden gevoelen, maar wie in de gemeenschap met God blijft verkeren, die brengt de scheiding van geliefden ook deze vrucht, dat zij, in plaats van ons verder van elkander te verwijderen, ons in de Heere nader tot elkander brengt. Hiermede scheiden wij van de geschiedenis van Elia; zij heeft echter nog een voortzetting in het Nieuwe Testament op de Thabor, en ook daarmee is zij niet ten einde. Trouwens ook de geschiedenis van Israël is nog niet ten einde, en beide geschiedenissen zijn nauw verbonden.

2:19. ELISA TE JERICHO:

En de mannen der stad (Jericho) zeiden tot Elisa: Zie toch, de woning dezer stad is goed, gelijk als mijn heer ziet,' maar het water is kwaad en het land onvruchtbaar. En hij zeide: Brengt mij een nieuwe schaal en legt er zout in. En zij brachten ze tot hem. Toen ging hij uit tot de waterwel, en wierp het zout daarin, en zeide: Zo zegt de Heere: Ik heb dit water gezond gemaak4er zal geen dood noch onvruchtbaarheid meer van worden. Alzo werd dat water gezond tot op deze dag, naar het woord van Elisa, dat hij gesproken had. Zij moesten een nieuwe schaal brengen. En waarom juist een nieuwe? Om het beginsel te vertegenwoordigen, dat al wat de mens God zal kunnen aanbrengen, nieuw moet zijn. Het oude en gebruikte is voor God verwerpelijk, en niet te gebruiken. Een beginsel nu toont zich zowel in de kleinste als in de grootste dingen. Iemand die rein op zijn lichaam is, die is het ook op zijn kleding, en in het kleinste kledingstuk. Is niet nog heden de grote vraag, die zo vele hoofden en harten gescheiden houde, deze: 'Moet er een nieuw beginsel in de mens gelegd worden, of kan en moet het oude, het reeds bestaande in de mens, op zijn wortel vernieuwd worden?' Met God, met de Schrift zeggen wij: de oude natuur van de mens kan wel verderven en sterven, maar niet vernieuwd worden, zonder dat er een nieuw beginsel gelegd wordt, dat het oude laat verderven en sterven, maar zelf zich altijd meer ontwikkelt en altijd krachtiger leeft, om nooit te sterven. Dat nieuwe beginsel nu, is uit God, uit de Heilige Geest, en is ons door Christus lij den, sterven en opstanding met de verzoening onzer zonden verworven. Mensen, die niet bekeerd zijn, en die dus niet bij ondervinding weten wat het zeggen wil, overgebracht te zijn van de duisternis tot het licht, van de dood tot het leven, van de macht des satans tot God, houden zedelijkheid, gemoedelijkheid of godsdienstigheid voor bekering,' doch het zijn enkel de nieuwe klederen, die men de oude mens wel kan aantrekken om hem sierlijk te voorschijn te laten komen, doch waarin hij overigens even zeker sterven zal, als in andere klederen. In de nieuwe schaal moest zout gedaan worden. Waarom? Kan het ziltige, brakke water zoet worden door zout? Nee, maar vertegenwoordiging van een tweede beginsel Gods in de Schrift, volgens hetwelk God een krankheid wegneemt door een gelijke krankheid. Er is in het geestelijke onmiskenbaar een homeopathie, (een genezing van krankheid door een gelijke krankheid) want wij worden door Christus wonden genezen, door zijn vloek van de vloek, en door zijn dood van de dood verlost. Zout is dan ook in de Schrift het beeld van Gods woord en de Heilige Geest. Hebt zout bij uzelf; zegt Christus; en : elke offerande zal met zout gezouten worden. Het zout is bederfwerend, daarom zeide Christus tot zijn discipelen: gij zijt het zout der aarde. Ook bij ons moet het zout des Woords en des Geestes in de waterwel van ons bedorven hart geworpen worden, zal het zoet en levend water worden, en leven en vruchtbaarheid veroorzaken.

2:23. ELISA OP DE WEG NAAR BETHEL.

En hij ging vandaar op naar Bethel. Als hij nu de weg opging, zo kwamen kleine jongens uit de stad, die bespotten hem, en zeiden tot hem: Kaalkop, ga op, kaalkop, ga op! En hij keerde zich achterom, en hij zag ze, en vloekte hen in de naam des Heeren. Toen kwamen twee beren uit het woud, en verscheurden van dezelve twee en veertig kinderen. Wij moeten bij dit voorval niet vergeten, dat het niet onder de bedeling des Evangelies, maar onder die der Wet plaats vond. Voorts weten wij, welk een goddeloos volk de eigenlijke straatjongens zijn, hoe zij de ongerechtigheid indrinken als water en haar bij stromen uitwerpen bij ieder woord, dat zij spreken. Daarbij was Bethel EEN der zetels der kalverdienst, met al haar goddeloosheden. Wat jongens deze knapen dus moeten geweest zijn, laat zich daaruit afleiden, dat zij niet zodra de welbekende dienaar van Elia, Elisa, de profeet des Heeren, zien, of zij schelden deze eerwaardige rechtvaardige uit met de verachtelijkste naam, die men een oud man kan toewerpen. Wij kunnen het ons Zo voorstellen, hoe in gepeins verdiept de dienaar des Heeren stil en eenzaam over de weg heenging, en hoe ergerlijk hem deze verachters, bespotters en beschimpers van 's Heeren dienst en dienaar waren. Doch meent gij, dat dit nu de enige misdaad geweest zij, waar God hen zo streng voor gestraft heeft? Nee, bij God is de straf altijd later dan de misdaad. Waren zij niet rijp ten verderve geweest, zij zouden niet verdorven zijn. Er zijn zonden, alleen of voornamelijk de jongere leeftijd eigen, en die bij de man wegvallen, omdat hij geheel andere dingen in het hoofd heeft, en zich geheel andere verkeerdheden bij hem ontwikkelen. Ofschoon ook de spotgeest bij velen blijft tot aan het . einde, zo is het toch bijzonder de jeugdige leeftijd eigen, om oude lieden en mensen met enig lichaamsgebrek te bespotten. Dit is echter een grote zonde, en God zoekt ze gestreng te huis. Kinderen! wacht u er voor, en laat u waarschuwen door onze tekst; want God maakt geen onderscheid; Hij straft groot en klein. Als de maat vol is, komt de straf gewis; dat ziet gij aan deze kinderen.

5:1. ELIA EN NAÄMAN DE SYRIËR.

Naäman nu, de krijgsoverste van de koning van Syrië, was een groot man voor het aangezicht zijns heren, van hoog aanzien,' want door hem had de Heere de Syriërs verlossing gegeven. Dit moet vreemd in de oren klinken van dezulken, die menen dat God alleen verlossing geeft aan zijn volk, en afgodische volken enkel oordeelt en straft. Nee, 'God is niet alleen een God der Joden, maar ook der Heidenen,' Ofschoon de Syriërs Heidenen waren, zo werd de verlossing, hun gegeven, de Heere toegeschreven, want zijn voorzienigheid gaat over alle volken, en ofschoon Hij ze heeft laten wandelen in hun wegen, zo 'heeft Hij zich nochtans niet onbetuigd aan hen gelaten, hun goed doende van de hemel, regen en vruchtbare tijden gevende, hun harten vervullende met spijs en vrolijkheid.' Handelingen 14:16-17. Zo was deze man een strijdbaar held doch melaats. Welk een samenvoeging van aanzienlijkheid en afzichtelijkheid! Die grote krijgsman had een vreselijke ziekte gekregen, die hem in het midden zijns volks, van zijn volk afsloot, en welke volstrekt ongeneeslijk was. Hij raadpleegt er dan ook geen arts over en neemt er niets voor in, want hij weet het, niets zou baten. Welk een wanhopige toestand in het midden van zoveel hoogheid en eer! En er waren benden uit Syrië getogen, en hadden een kleine jonge dochter uit. het land van Israël gevankelijk gebracht, die in de dienst van de huisvrouw van Naaman was. Deze zeide tot haar vrouw: Och of mijn heer ware voor het aangezicht van de profeet, die te Samaria is, dan zou hij hem van zijn melaatsheid ontledigen. Het was een kleine jonge dochter. Wij zouden zeggen een aankomend meisje. Wij merken hierbij op, dat God meest altijd grote uitkomsten te weeg brengt door geringe hulpmiddelen. Tracht dan in geen geval 'naar hoge dingen, maar voegt u tot de nederigen', en zie niet met minachting neer op dezulken, die in het oog der wereld gering zijn, want God laat op dezulken dikwijls zijn rijkste zegen rusten, en maakt ze niet zelden tot werktuigen zijner eer boven anderen. In de dagen van Joram, de zoon van Achab, was er oorlog geweest tussen Syrië en Israël, en de koning van Syrië had de overhand gehad over Israël, en zo was dit jong Israëlitisch meisje bij een krijgstocht in hun handen gevallen en gevankelijk meegevoerd. Waarschijnlijk was zij als Naäman's deel van de buit, of ook misschien als een geschenk aan zijn vrouw tot slavin gegeven. Het blijkt een verstandig meisje te zijn geweest, en zij was wellicht om deze redenen om haar jeugdige leeftijd bij de kinderen, of althans in de naaste omgeving van de vrouw des huizes geplaatst, terwijl anders in het Oosten de geringen op grote afstand van de groten leven. Zij schijnt het goed gehad te hebben in dat huis, want er spreekt een hartelijke toegenegenheid tot haar vrouwen haar heer uit haar woorden. In elk geval, zij is zo vrijmoedig en gemeenzaam, om tot haar meesteres te zeggen; Och, of mijn heer ware voor het aangezicht van de profeet, die te Samaria is, dan zou hij hem van zijn melaatsheid ontledigen. Wanneer zij zich in haar toestand als een naar's vijand's land in slavernij weggevoerde dochter van Israël het lot van haar meester niet had aangetrokken, of zelfs wel met een zeker geheim genoegen de krankheid van haar overheerser beschouwd had, het zou niet meer dan natuurlijk zijn geweest; maar nee, ofschoon in deze staat, zij stelt belang in het welzijn van haar meester, en zweeg niet, noch dacht, zo als menig ander zou gedacht hebben: 'Het zijn afgodendienaars; zij zullen mij uitlachen; zij verstaan mij toch niet; daarenboven zijn zij vijanden van mijn volk; het zou dus hier paarlen voor de zwijnen zijn geworpen.' Nee, gij ziet het, dar Joodse meisje was van een geheel ander gevoelen; zij sprak en wel op de toon der volkomenste verzekering, waardoor zij als het ware de genezing van Naäman voor haar rekening nam. Hoe beschaamt zij ons! Hoe dikwijls zwijgen wij, waar wij hadden moeten spreken, en denken wij kwaad, waar wij goed hadden moeten denken! O, een enkel goed woord heeft soms zo veel kracht en zo veel vrucht! Somtijds is men geroepen om breedvoerig te spreken, maar dan ook weer om zeer kort te zijn. Salomo vergelijkt een woord op zijn pas bij een oranjeappel op een zilveren bord, in zijn sierlijke spreukstijl: Een rede, op zijn pas gesproken, is als gouden appelen in zilveren geheelde schalen, Spreuken 25:11. Hoe dikwijls wordt een woord, dat wij in liefde laten vallen, in liefde opgenomen, waar het veel vrucht voortbrengt. Zaaien wij dan overal. Wie weet

waar God zijn wasdom op geeft. Doch een goed woord is een gelovig woord. Hoe jong het meisje was, zij had niet alleen kennis aan de Heere, maar geloofde ook in Hem. Zij was verzekerd dat zijn profeet dat grote wonder doen kon en doen zou, en zij zegt het heel eenvoudig, niet met veel omhaal van woorden, met veel ophef, met veel aanprijzing, maar met een volkomen vertrouwen op de Heere dat de profeet haar heer genezen zou. Hoe treffend, niet waar? want zonder het werkelijk volgen der genezing zou het haar leven kunnen kosten; immers daar zou zulk een groot heer van zulk een Heidens volk geen geweten van maken, als iemand hem zulk een vergeefse reis had laten doen. Toen ging hij in en gaf het zijn heer te kennen, zeggende: Zo en zo heeft de jonge dochter gesproken die uit het land van Israël is. Toen zeide de koning van Syrië: Ga heen. kom, en ik zal een brief aan de koning van Israël zenden. En hij ging heen, en nam in zijn hand tien talenten zilver en zes duizend sikkelen goud en tien wisselklederen. En hij bracht de brief tot de koning van Israël, zeggende: Zo wanneer nu deze brief tot u zal gekomen zijn, zie, ik heb mijn knecht Naäman tot u gezonden, dat gij hem ontledigt van zijn melaatsheid. Het woord van het dochtertje uit Israël werd dus goed opgenomen, en Naäman aarzelde niet om haar woord over te brengen tot de koning, zijn heer. Deze was terstond gereed te bevelen, en om van zijn macht tegenover het toen zo zwakke Israël gebruik te maken. Hij nu kende Jahweh noch zijn profeet. Hij dacht dat de laatste een man was, die een middel kende tegen de kwaal, en dat de koning van Israël het dus maar voor het zeggen had, om tegen rijke beloning de profeet zijn kunst te laten vertonen. De Syrische koning handelde als een Syriër, als een Heiden. Hij zond dan ook Naäman niet naar de profeet, en nog veel minder naar de God van Israël, maar tot de koning van Israël; deze moest maken dat de zaak in orde kwam, alsof dat maar zo van zelf sprak! Wat Naäman zelf betreft, hij neemt een menigte van geschenken, een schat aan goud en Zilver mee. Zoveel is hem zijn genezing waard. Trouwens, wat geeft een mens in krankheid niet voor zijn gezondheid, en in levensgevaar voor zijn leven! En het geschiedde, als de koning van Israël de brief gelezen had, dat hij zijn klederen scheurde, en zeide: Ben ik dan God om te doden en levend te maken, dat deze tot mij zendt om een man van zijn melaatsheid te ontledigen? Want voorwaar, merkt toch en ziet, dat hij oorzaak tegen mij zoekt! Welk een tegenstelling tussen het geloof van dat Israëlitisch meisje in het Syrische diensthuis en de Israëlitische koning in het midden zijner dienaren! Zo ziet men, dat bij de geringen des lands soms meer vreze Gods en geloof is dan bij de vorsten en de groten. In plaats dat de koning hier terstond de vinger Gods zag, doordien er nu gelegenheid was, om de koning van Syrië een grote dienst te doen, en hem alzo tot vredelievende gedachten ten opzichte van Israël te brengen, werd hij wanhopig en scheurde zijn klederen. In plaats van tot God te gaan, dacht hij er niet eens aan, dat God hem het onschatbaar voorrecht had gegeven, een man in zij n land te hebben gelijk Elisa was. En zo was hij arm te midden van zijn rijkdom, en bij de overvloed van brood stierf hij van honger. Nee, de koning van Israël in zijn ongeloof dacht niet aan de man, aan wie de kleine Israëlitische slavin in haar geloof dacht; trouwens het ongeloof weet niets, volstrekt niets van de dingen Gods. Het is de stekeblindheid der ziel. Elisa woonde in des koning's eigen residentie, in Samaria; doch deze bemoeide zich niet met hem, en zeker wist hij niet waar hij zijn verblijf hield. Hij had hem in den blinde gehaat, gelijk al de goddelozen de rechtvaardigen doen, en laten kwellen en vervolgen, en dacht er nu ook natuurlijk niet aan, om enige weldaad van hem te ontvangen. Toen hij dus de inhoud van de brief des konings van Syrië las, wist de koning niets anders te doen, dan wanhopig te worden en zijn klederen te scheuren. Arme koning, arme ongelovige! O gij weet niet dat er uit hetzelfde zaad van Abraham, waaruit gij gesproten zijt, een dienstmeisje is in het huis van Naäman, welke door haar geloof uw ongeloof tot deze wanhoop brengt. Doch laat ons niet te stout spreken. Ook wij doen meermalen wat de koning van Israël deed. In plaats dat wij, wanneer een zware zaak of taak ons op de hand wordt gelegd, tot Hem gaan, die al het zware licht kan maken, en bij wie niets onmogelijk is, doen wij alsof er geen God in Israël, en geen balsem in Gilead is, en wij worden wanhopig en zeggen: 'Het is onuitvoerbaar.' Wij geloven niet, en zo

lang wij in het ongeloof zijn, zeggen wij als de koning van Israël: Ben ik dan God die doodt en levend maakt? Want alsdan dunkt ons de eis, die tot ons komt, tot bekering en heiligmaking, onmogelijk te volbrengen, en wij gaan er onder gebukt en bezwaard; maar zodra geloven wij niet, of wij komen alle zwarigheden te boven. Nochtans, het was goed, dat Joram nog zo veel geloofde om te erkennen dat het alleen God is, die doodt en levend maakt, en dat dus de eis van de koning van Syrië aan hem, die slechts een mens was, ongehoordonrechtvaardig was, want dat was hij; doch hier lag het kwaad, dat Joram tot die God, die doodt en levend maakt, de toegang kon nemen en niet nam. Syrië nu was in die tijd in volle bloei en kracht; daarom vreesde de koning van Israël voor een nieuwe oorlog met dat rijk, daar hij de zwakste was; hij vreesde boven alles voor een inlijving van Israël in Syrië, en nu dacht hij dat de koning van Syrië twist met hem zocht, en hem door van hem te vergen, wat men te voren kon weten dat niet gegeven kan worden in een nieuwe oorlog wikkelen wilde. Dit verklaart de wanhopige toestand van Joram. God had echter de verlossing besloten, en beschikte haar. Maar het geschiedde als Elisa, de man Gods, gehoord had dat de koning van Israël zijn klederen gescheurd had, dat hij tot de koning zond om te zeggen: Waarom hebt gij uw klederen gescheurd? Laat hem nu tot mij komen, zo zal hij weten dat er een profeet in Israël is. Zo is dikwijls datgene, wat een machtig maar ongelovig mens in de allergrootste verlegenheid en benauwdheid brengt, voor de gelovige een kleinigheid en een spel. De profeet liet de koning op fijne wijze over zijn ongeloof berispen. Zo de koning het niet wist, dat er een profeet in Israël was, dan zou Naäman, de Heiden, het toch te weten komen. Maar hij gaf tegelijk de uitkomst er bij te kennen; want God ontfermde zich, en Hij wilde zich aan Syrië zowel als aan Israël verheerlijken. Alzo kwam Naäman met zijn paarden en met zijn wagen, en stond voor de deur van het huis van Elisa. Toen zond Elisa tot hem een bode, zeggende: Ga heen en was u zevenmaal in de Jordaan, en uw vlees zal u wederkomen en gij zult rein zijn. De profeet kwam niet naar buiten; niet omdat hij zulk een groot heer geen eer wilde betonen; dit zou hij in ieder ander, maar niet in dit geval gedaan hebben. Elisa handelde hier als profeet des Heeren naar het bevel van God, zo als hij ook niet persoonlijk tot (te koning van Israël gegaan was, maar een bode tot hem gezonden had. Naäman moest weten, dat hij hier niet kon komen in de hoedanigheid van een groot heer, die zijn genezing komt kopen, maar als een melaatse, gelijk ieder ander, om door God genezen te worden om niet. Moest het ook Naaman niet genoeg zijn, om genezen te worden? Of was hij niet alleen tot dat einde te Samaria gekomen? Moest hem daarbij nog de aan zijn rang verschuldigde eer bewezen worden? Hoe weinig wist hij nog, voor wie hij stond. Van de koning van Israël mocht hij de hem toekomende eer vorderen, maar van God? Nee! Doch hij wist niet, dat hij voor God stond, daarom moest hij het leren; want de profeet wat was deze, dan het werktuig in Gods hand? Hij dacht dat Elisa zich vereerd zou achten, om zulk een aanzienlijk man, bij wie hij op de schitterendste beloning rekenen kon, te genezen. Hij vermoedde niet dat hij te doen had met die God, die de hoogmoedige wederstaat, en de nederige genade geeft. Daarom moest Naaman verootmoedigd worden, en handelde Elisa op deze wijze geenszins uit hoogmoed of uit onbeleefdheid. Maar Naäman werd zeer toornig en toog weg, en zeide: Zie, ik zeide bij mijzelf' Hij zal zekerlijk uitkomen en staan, en de naam des Heeren zijns Gods aanroepen, en zijn hand over de plaats strijken, en de melaatse ontledigen. Zijn niet Abana en Farpar, de rivieren van Damascus, beter dan alle wateren van Israël? Zou ik mij in die niet kunnen wassen en rein worden? Zo wendde hij zich en toog weg met grimmigheid, Welk een eenvoudig middel werd hem voorgeschreven? Hij moest zevenmaal een bad in de Jordaan nemen. Een treffende aanduiding van de Doop des Nieuwen Testaments. De melaatsheid is in de Schrift de vertegenwoordiging der zonde; de wassing met water daarentegen is de vertegenwoordiging van de vergeving der zonde uit kracht van het bloed van Christus. Zich zevenmaal wassen, is geestelijk genomen, zich onophoudelijk wassen. Wij moeten geloven in onze doop, in de verzoenende kracht van Christus bloed, en geloofd hebbende, wederom geloven en nog eens geloven, en zo ten einde toe, en wij zullen zalig

worden. Het was een eenvoudig middel, doch juist de eenvoudigheid van het middel maakte Naäman toornig. Zo is de mens; zo zijn wij allen. Zo dikwijls deze Syrische gesteldheid bij ons opkomt (want zij is in ons) ergeren wij ons aan de eenvoudigheid van het Evangelie, dingen wij tegen het goedkope aan. Wij zeggen gewoonlijk: ‚juist omdat het zo goedkoop is, steekt er zeker iets achter, is het niet in orde.' De mens wil de zaligheid niet om niet hebben. 'Nee (zegt hij) dan zijn de andere godsdiensten veel heerlijker, deze geven mij nog de eer die mij toekomt, dat ik iets verdienen kan, zodat ik met mijn rang en vermogen nog wat waard ben en nog wat doen kan.' Daarom prees Naäman de rivieren zijns lands boven die van Palestina, want het bevel om zich in de Jordaan te baden, was voor hem even goed, als men hier aan een kranke, die van de beroemdste badplaatsen in Duitsland komt, zeggen wilde: 'Baad u in de Amstel en gij zult genezen worden.' Dit zou in zijn ogen zoveel zijn als in het geheel niets te doen, en de mens wil alles doen, behalve niets te doen, behalve te geloven. Hij zal zich gaarne de grootste moeite getroosten om de zaligheid te verkrijgen, maar om zonder alle moeite de zaligheid te ontvangen, dit komt zijn eer als werklustig en werkbelievend mens te na. En toch wil God deze allerhoogste gave niet anders geven dan om niet. Aan de zijde Gods heeft onze zaligheid, heeft zij alles, heeft zij het bloed van Christus gekost; doch daarom wil God er ook nu niet het minste meer voor hebben. De mens moet niets meer doen dan geloven, dat God Zijn Zoon voor de zondaar tot een Heere en Zaligmaker gemaakt, en aan hem gegeven heeft. Doch, dat er daarna ook moet gebeden, gestreden, geleden en gehandeld worden, spreekt wel van zelf. Maar is het dan zo moeilijk te geloven, dat men tot God enkel met zijn zonden behoeft te komen om vergeving te ontvangen? Of meent gij dat God, wanneer gij met deze ongeneeslijke kwaal tot Hem komt en Hem vraagt: Heere, genees mij! u antwoorden zal: Ik genees u niet. Nee, Hij geneest allen die tot Hem om genezing komen, ook Naäman de Heiden, doch niet zonder geloof. Komt dan vrij, gij allen die u verloren gevoelt, komt, gelooft en wordt behouden. Toen traden zijn knechten toe, en spraken tot hem en zeiden: Mijn vader, zo die profeet tot u een grote zaak gesproken had, zoudt gij ze niet gedaan hebben? Hoeveel te meer, naardien hij tot u gezegd heeft: Was u en gij zult rein zijn? Zo klom hij af, en doopte zich in de Jordaan zevenmaal, naar het woord van de man Gods. Naaman moest geloven, wat God tot hem liet zeggen; doch hij wist het beter dan God, zo als al de ongelovigen het altijd beter weten. Hij gaf het ook niet onduidelijk te kennen: 'dat was geen middel om genezen te worden!' Hij hing aan de hoogheid en schoonheid der middelen, zonder te bedenken, dat niet het fraaie middel helpt, maar het rechte middel, en het rechte middel is het door God verordende middel. Zo heeft het God behaagd, om door een in de ogen der wereld dwaze en ergerlijke prediking van de gekruisigde Christus, als de enige verzoening der zonde, zalig te maken een iegelijk die het gelooft. Nadat Naäman, om zo te spreken, uitgeraasd had, traden zijn knechten tot hem, en maakten hem opmerkzaam op de geringe moeite, die aan het gebruik van het middel verbonden was, en raadden hem aan het te beproeven, en Naaman liet zich door zijn knechten raden. Dat ook wij ons dan laten raden door de knechten van God, die het eenvoudig geloof in het Evangelie gedurig ons voorstellen, als het enig middel tot zaligheid. Indien ons een zware zaak bevolen werd tot dat einde, wij ?:ouden het doen, waarom dan niet deze lichte zaak? want het is licht, zalig gemaakt te worden, als men zich maar wil laten zaligen. En is het nu ook niet opmerkelijk, dat de zo hoog geplaatste Naäman telkens door zijn minderen moet geholpen en terecht gewezen worden: eerst door zijn dienstmaagd, en nu door zijn dienstknechten? Dit scheen zo zijn lot te zijn. Een les voor grote heren, om hun ondergeschikten niet gering te achten, want God geeft hen meermalen in hun hand, ja niet zelden gebeurt het, dat het behoud van een kind, van een voornaam persoon, ja van een gehele familie afhangt van een dienstmaagd of een dienstknecht. Waren die knechten niet bij Naäman geweest, hij ware naar Syrië en het schone Damascus en de uitnemende wateren van Abana en Farpar zo melaats teruggekomen, als hij er van heen gegaan was. Doch als God ons behouden wil, dan wekt Hij mensen op, die ons aanraden en afraden, die ons de goede weg aanwijzen, of van de kwade weg afbrengen, en daar gebruikt Hij

soms geringe lieden toe. De knechten brachten hun heer van het ongeloof af, tot het geloof aan de woorden des Heeren door de mond van zijn profeet. En zo moeten wij ook elkander doen. Wij moeten elkander dringen om te geloven, zonder vele voorwaarden te maken. Voorwaarden zijn zwarigheden, en deze moeten vermeden worden. Leef, en daarna zullen wij spreken hoe gij leven moet. Geloof, en daarna zullen wij spreken over de rechtzinnigheid. Naäman maakte voorwaarden en had daarom zwarigheden. Hij dacht: het water van de Jordaan is goed voor een gezond mens om er een bad in te nemen, maar niet om een melaats man te genezen, zo als ik ben. Hoe velen onder ons zeggen: 'Het geloof is goed voor een ander, maar niet voor mij, want ik ben al te slecht.' Ei, lieve, wat is dit anders dan alsof men zei: ik ben al te vuil om gewassen te worden? Nee, hoe meer bezoedeld gij zijt, hoe noodzakelijker het is dat gij gewassen wordt, en daarom moeten wij elkander maar onder de pomp duwen en houden, en tot elkander zeggen: gij moet gewassen worden, wanneer gij niet in uw onreinheid zult vergaan. Ja, wij zijn inwendig wat Naäman uitwendig was, melaats, en wij moeten rein worden, zullen wij niet sterven maar leven, en wij worden rein door het geloof in het Evangelie, want daardoor hebben wij deel aan het bloed van Jezus Christus, dat van alle zonden reinigt. Tot dat geloof moeten wij elkander helpen, gelijk de knechten Naäman hielpen. Zij zagen goed; zij zagen niet, zo als wij reeds zeiden, op de kleinheid van het middel, maar op de lichtheid der uitvoering. Misschien hadden zij ook meer vertrouwen in de woorden van de Godsman, dan hun heer. Maar mag men voor een ander geloven? Ja, geloven wij maar voor een ander, en doen wij als die mannen, die toen zij met hun lamme de deur niet konden inkomen, hem boven op het dak droegen, de tichels wegnamen, en hem van daar voor de voeten van Jezus neerlieten. En wat staat er geschreven? Jezus hun geloof ziende, zeide tot de geraakte: Uw zonden zijn u vergeven. Zo prees Jezus hun geloof, dat hem behield. Het is hiermede als wanneer een vader met zijn kind wandelt, en voor een sloot komt, waar het kind onmogelijk over heen kan springen. Doch geen zwarigheid, de vader neemt het kind op, en springt er mede over. En .zijn vlees kwam weder gelijk het vlees van een kleine jongen, It en hij werd rem. Wat is frisser, fraaier, gezonder dan het vlees van een jong kind met zijn blanke, poezelige armpjes en handjes? Treffende aanduiding, niet waar, van de wedergeboorte? Daardoor wordt de mens weder als een jong kind, fleurig, fris, levendig. Doch dit wordt niet zo in zijn geheel, maar in de beginselen gezien, want de wedergeboorte is geen uitwendige, maar inwendige zaak. De nieuwe mens is de mens des harten. In het hart wordt de nieuwe mens ontvangen, gekweekt, opgevoed en leeft hij voor God, al blijft ook nog voor het menselijk oog de schubbige huid van de oude melaatse mens over de nieuwe mens getrokken. Eenmaal, als Christus, die ons leven is, geopenbaard zal worden, zal ook ons leven, dat nu met Christus in God verborgen is, geopenbaard worden zonder zonde, in heerlijkheid. Toen keerde hij weder tot de man Gods, hij en zijn ganse heir, en kwam en stond voor zijn aangezicht en zeide: Zie, nu weet ik, dat er geen God is op de ganse aarde dan in Israël! Nu dan, neem toch een zegen van uw knecht. Een heerlijke belijdenis voor een Syriër, niet waar? Ziet gij welk een heerlijke zaak hij juist door het geringe van het middel geleerd had? Daartoe was het hem ook voorgeschreven. Ware hem iets, dat in zich zelf voortreffelijk was, voorgeschreven, hij zou zijn genezing aan het middel hebben kunnen toeschrijven, maar nu kon hij dit onmogelijk; nu moest hij dit toeschrijven aan God. Ja, nu was het hem een wonderlijke heerlijke uitkomst van God, en hij was ook naar zijn gemoed een geheel ander mens geworden. Nu was hij zo nederig geworden, als hij vroeger hoogmoedig was. Terstond keert hij nu tot Elisa terug met geheel zijn stoet, met wagen en paarden. Een treffend gezicht voorzeker; want Elisa zal te Samaria niet gewoond hebben, zo als wij zouden zeggen: 'In de bocht van de Herengracht,' maar in een achterbuurtje, of op een pleintje, in een klein huisje. En nu beschouwde hij Elisa ook niet meer als dokter, wiens kunst hij betalen kon; nee, zulk een groot generaal als hij was, noemt zich nu de knecht van Elisa, en verzoekt hem nederig een geschenk van hem te willen aannemen. Ziet gij nu, dat de eenvoudigheid van het geneesmiddel, hetwelk de toorn van deze man opwekte, tot heerlijkheid

Gods was? Maar Elisa zeide: Zo waarachtig als de Heere leeft, voor wiens aangezicht ik sta, indien ik het neme! En hij hield bij hem aan, opdat hij het nam, doch hij weigerde het. Ziet gij hoe in de Schrift ten allen tijde en bij alles het beginsel gehandhaafd wordt, dat de gave Gods niet voor geld en goed, maar enkel om niet verkregen wordt? Naaman houdt aan, hij wil zijn geschenk aan Elisa opdringen: doch het mag niet. Elisa zwoer bij de Heere, en maakte hiermede de aanneming onmogelijk en de weigering onherroepelijk; Elisa wist door de Heilige Geest te goed, dat Gods gaven om niet moeten gegeven worden, en ook dat in geheel deze zaak alleen Jahweh tegenover de Syriërs verheerlijkt worden moest, om aan het aannemen van een geschenk te denken. Bovendien zou Elisa evenmin als Abraham gewild hebben, dat iemand anders hem rijk maakte dan God; of, nog beter gezegd, Elisa begeerde in het geheel geen rijkdom. Dit blijkt uit zijn bestraffing van Gehazi, die God de eer zijner vrije gunst had ontnomen, door Naäman achterna te lopen en van hem een geschenk te begeren en te ontvangen: Ging niet mijn hart mede, als die man zich omkeerde van op zijn wagen u tegemoet? Was het tijd, om dat zilver te nemen, en om klederen te nemen en olijfbomen en wijngaarden, en schapen en runderen en dienstknechten en dienstmaagden? Daarom zal u de melaatsheid van Naaman aankleven en uw zaad in eeuwigheid. Toen ging Gehazi uit van voor het aangezicht van Elisa, melaats, wit als de sneeuw. Had Gehazi, op de vraag van Elisa: vanwaar Gehazi? nog maar in de schuld gevallen; doch hij verhardde zich in het ongeloof, dat aan Gods alwetendheid niet denkt, en de van Naäman weggenomen krankheid viel op Gehazi. Ontzettend oordeel! Het zij tot een waarschuwing tegen het ontnemen van de eer aan God. Gehazi werd tot een afschrikkend toonbeeld van straf gesteld, juist omdat hij zo nabij Jahweh stond, even als Judas bij de Heere Jezus stond, onder de apostelen. De huichelaar wordt altijd het zwaarst gestraft. Hiermede werd Gods eer hersteld. Gehazi moest het door zijn melaatsheid overal verkondigen, dat de God van Israël alleen om niet behoudt. En Naäman zeide tot Elisa: Zo niet, laat toch uw knecht gegeven worden een last aarde van een juk mui/dieren,. want uw knecht zal niet meer brandoffer of slachtoffer aan andere goden doen, maar aan de Heere. In deze zaak vergeve de Heere uw knecht: Wanneer mijn heer in het huis van Rimmon gaan zal, om zich daar neder te buigen, en hij op mijn hand leunen zal, en ik mij in het huis van Rimmon neerbuigen zal,' als ik mij alzo neerbuigen zal in het huis van Rimmon, de Heere vergeve toch uw knecht in deze zaak. En hij zeide tot hem: Ga in vrede. Elisa laat deze zaak onbeslist. Er zijn gewetenszaken, die de ene broeder voor de andere niet kan beslissen; waarmee men elkander naar God moet zenden, of die men aan Gods beslissing moet overlaten, en deze zal op het gebed licht geven, ook uit het aller donkerste.

HET EERSTE BOEK DER KRONIEKEN .

21:1. DAVID'S VOLKSTELLING.

Toen stond de satan op tegen Israël, en hij porde David aan, dat hij Israël telde. Wij zien David ook nog zondigen in de laatste dagen van zijn leven, ten bewijze dat de mens, ook na de bekering, een arm en ellendig zondaar blijft, ofschoon hem om Christus wil alle zonden vergeven worden. God verhindert niet door een wonder, dat de bekeerde mens zondigt, opdat de gelovige zich niet groter denke dan hij is, en nederig blijve, en de genade Gods alleen en voortdurend de ere geve. En als dan de zonde verzoend is, dan, wij zien het ook hier, keert God onze zonde om en maakt haar tot een middel van zegen voor onszelf, van verheerlijking zijns naams, als de genadige en barmhartige. Door Gods verborgen raad had deze zonde van David ook tot gevolg, dat er de plaats voor de toekomstige tempel door bestemd, afgezonderd en geheiligd werd. Het tellen des volks op zich zelf is geen zonde, wanneer het namelijk alleen om redenen van goede orde in het beheer en bestuur van stad en land geschiedt; doch het was bij David blijkbaar een uitvloeisel van zelfverheffing, om te willen weten, hoe groot een volk hij beheerste. De Satan, zo wordt er gezegd, stond tegen Israël op en porde David aan, en nu wordt in de Schrift de satan zelf altijd voorgesteld in zijn hoogmoed. Te meer was dit ongeoorloofd, daar Israël niet David's volk, maar het volk des Heeren was, 2 Samuel 7:8. De Heere bleef altijd alleen de eigenlijke Koning van Israël, ofschoon David er de titel van droeg. Hetzelfde gevaar van zelfverheffing lopen ook wij, wanneer wij naar geestelijke gaven trachten, om er mee te pronken. De Christen mag zich enkel in God verheugen. Hebben wij veel ontvangen, laat er ons God voor loven, en Hij zal het nog vermeerderen. Toen zeide Joab: De Heere doe tot Zijn volk, gelijk zij nu zijn, honderdmaal meer,' zijn zij niet allen, O mijn heer koning, mijn heer tot knechten? Waarom verzoekt mijn heer dit? Waarom zou het Israël tot schuld worden? Doch het woord des konings nam de overhand tegen Joab, derhalve toog Joab uit en hij doorwandelde gans Israël. Joab's bedenking strekt tot beschaming van David. Die ongelovige, verraderlijke, bloedgierige Joab weet het beter dan de gelovige, oprechte en grootmoedige David. Niets is treuriger, dan wanneer ongelovigen gelovigen kunnen en moeten beschamen. Welk een schande! De moordenaar van Abner en Amasa is geestelijker dan de man naar Gods hart! Zo is dan de gelovige alleen veilig voor zo ver hij in Christus is. In zijn onherboren deel blijft hij verwerpelijk, ja staat hij meermalen beschaamd voor ieder natuurlijk mens. Wie Christus gekozen heeft tot zijn deel, voor die strekt al de uitoefening zijner eigen kracht tot zijn eigen beschaming. Ook na onze bekering hebben wij ieder ogenblik nodig door de Heere vastgehouden te worden, zullen wij niet vallen en vergaan. David een ogenblik aan zichzelf overgelaten, wordt door de satan overrompeld en overwonnen en verhard, want te vergeefs wordt hij nadrukkelijk gewaarschuwd; ja hij, die anders zo zwak was tegen Joab, dat hij hem niet kon wederstaan, maar zich door hem zelf liet dwingen, om niet meer over Absalom te wenen, is nu krachtig in zijn zonde tegenover Joab. Doch Levi en Benjamin telde hij onder dezelve niet,' want des konings woord was J oab een gruwel. Joab volbracht niet de gehele telling. De zonde van de gelovige bereikt niet altijd de volle hoogte. God stremt haar meermalen in haar loop, nochtans, Hij laat haar ook niet naar buiten komen, opdat zij gestraft worde. En deze zaak was kwaad in de ogen Gods,' daarom sloeg Hij Israël. Toen zeide David tot God: Ik heb zeer gezondigd, dat ik deze zaak gedaan heb,. maar neem toch nu de misdaad Uws knechts weg, want ik heb zeer zottelijk gehandeld. Gelukkig hij, die met zijn zonden terstond tot God gaat; want dit is het geloof der heiligen, dat God zich over hen ontfermt. De man naar Gods hart had nu geen andere sterkte meer over, dan dat hij een zondaar was, en geen andere troost, dan dat God de goddelozen rechtvaardigt. Hij verontschuldigt Zich dan ook niet, maar noemt zich een zot, en smeekt om genade. En nu, God bemint in ons geen verstand en geen schoonheid, en geen 4eerlijkheid, want deze ziet Hij in de troongeesten die Hem omringen, op eindeloos hogere wijze dan Hij die in ons zien kan; maar Hij heeft een welgevallen in de

gestalte van een zondaar, niet op haar zelve; want alsdan is zij Hem gruwelijk en afschuwelijk; maar in Christus, want in Christus bestaat zij in een verslagen hart, in een verbrijzelde ziel, welke tot niets anders lust heeft dan tot verootmoediging. De FarizeeÙn van Jezus tijd stelden David zeer hoog, maar voor de overeenkomst van de zondaresse aan de voeten des Heeren met David, hadden zij geen ogen. En Gad kwam tot David en zeide tot hem: Zo zegt de Heere: Neem u uit: of drie jaren honger, of drie maanden verteerd te worden voor het aangezicht uwer wederpartij, en dat het zwaard uwer vijanden u achterhale,' of drie dagen het zwaard des Heeren, dat is de pestilentie in het land en een verdervende engel des Heeren in al de landpalen van Israël. Zo zie nu toe, wat antwoord ik Dien zal weder brengen, die mij gezonden heeft. Toen zeide David tot Gad: Mij is zeer bang,' laat mij toch in de hand des Heeren vallen, want zijn barmhartigheden zijn zeer vele, maar laat mij in de hand der mensen niet vallen. Aan David werd een keus voorgelegd, waar bij hij zijn geloof kon tonen. Ons antwoord aan de Heere moet met een heilig zout besprengd zijn, zal de Heere er een welbehagen in hebben; dat zien wij in de Kananese vrouw. En zo doet David geen keus uit de drie plagen, maar geeft zich onbepaald over in's Heeren hand, met uitsluiting van de hand der mensen. Hij weet, dat God zelfs in het midden der benauwdheden en ellenden nog verlossingen en heerlijkheden te geven heeft. De pestilentie nu was een plaag onmiddellijk van de Heere, en de Heere liet haar over Israël komen, en er vielen van Israël zeventig duizend man. Stierven al deze mensen om David? Neen! allen waren aan de dood onderworpen, en God liet ze naar zijn ondoorgrondelijke raad juist nu sterven. Zullen echter de vromen in zulke tijden ontkomen? De beloften er voor liggen in de een ,’ en negentigste psalm. Op zich zelf geven deze beloften wel geen persoonlijke zekerheid, maar wij mogen er op pleiten, en God zal ze vervullen, wanneer het ons beter is te leven dan te sterven. Tot de Heere dan gevloden. Alleen onder de schaduw zijner vleugelen is veiligheid.
En God zond een engel naar Jeruzalem om die te verderven,' en als hij haar verdierf, zag het de Heere en het berouwde Hem over dat kwaad,' en Hij zeide tot de verdervende engel: Het is genoeg, trek nu uw hand af. De engel des Heeren nu stond bij de dorsvloer van Ornan de Jebusiet. Als David zijn ogen ophief, zo zag hij de engel des Heeren, staande tussen de aarde en tussen de hemel, met zijn uitgetrokken zwaard in zijn hand, uitgestrekt over Jeruzalem,' toen viel David en de oudsten, bedekt met zakken, op hun aangezichten. En David zeide tot God: Ben ik het niet die gezegd heb, dat men het volk tellen zou? Ja, ik zelf ben het die gezondigd en zeer kwalijk gehandeld heb, maar deze schapen, wat hebben die gedaan? O Heere mijn God, dat toch uw hand tegen mij en tegen het huis mijns vaders zij, maar niet tegen uw volk ter plage. Reeds voordat de plaag haar volle kracht heeft uitgeoefend, zegt God: het is genoeg! Want Hij is in het midden der oordelen over de zijnen zijn ontfermingen gedachtig. Ook de tederhartigheid van David toont zich hier op een aandoenlijke wijze, want het hart van een waar koning heeft het volk lief. Ook is dat genade, zich zelf niets te achten, en toch tegelijkertijd in de kracht des geloofs tot God te zeggen: ‘Het is uw volk.’ Het was David een vertroosting, de engel Gods te aanschouwen, want het is een welbehagen bij de gelovige, om in de oordelen onmiddellijk op God te zien, terwijl de wereld altijd het liefst alleen op de tweede oorzaken ziet. Zo geeft ons het Woord van God een licht over alles. God toonde eenmaal zichtbaar de slaande engel, en nu moet het geloof hem altijd erkennen, zonder hem te zien. Terstond valt David en vallen de oudsten op hun aangezichten in de houding van de diepste ootmoed, en nu spreekt David tot God gelijk een kind spreekt tot zijn vader: want groot is de vrijmoedigheid jegens God van een mens, die op zijn aangezicht ligt. Hoe meer vernederd hij in zijn eigen ogen is, des te vrijmoediger is hij met God; doch van zo iets hebben de eigengerechtigen, die geen verootmoediging kennen, geen denkbeeld. Nu kunnen er tijden komen, waarin de plaag ook tot ons nadert. Zullen wij haar dan ontvluchten? Neen, wij zullen haar alsdan tegemoet gaan als zondaar, met verootmoediging, met het oog op Christus, en in de bres treden, en onze vrees zal weggenomen worden; want de onverschilligheid jegens, of de minachting van het gevaar zijn geen tekenen van moed; neen, bij de gelovige is, bij een niet verschrikt zijn, een heilige vrees,

een vrees des doods, die alleen door het zien op Christus weggenomen wordt. Want de eigenlijke straf is voor alle zondaren, die zich bekeren, door Christus geleden, maar de kastijding moet nochtans volgen. Deze kastijding nu is geen straf, maar genade, maar zegen. David ontving zegen in zijn kastijding. Toen zeide de engel des Heeren tot Gad, dat hij David zeggen zou, dat David zou opstaan om voor de Heere een altaar op te richten op de dorsvloer van Ornan, de Jebusiet. Er moest een openbaar blijk der Goddelijke vergeving zijn. David moest een altaar voor de Heere oprichten; er moest een offerande geschieden, want zonder offerande is er nooit en nergens vergeving. Daarom is Christus onze eeuwige offerande. En nu, wij weten wat bij David volgde. De dorsvloer van Oman werd de plaats, waar de tempel des Heeren zou staan. Doch zou hij staan op een plaats, die David niet toekwam? Neen, David ging tot Oman, want de genade leert nederigheid': en welk een eerbied aan de andere kant bij Oman! Zo zijn er steeds wederzijds plichten te vervullen en beleefdheden te bewijzen. Ook Oman had een koninklijk hart. Hij wedijverde met David in edelmoedigheid. Terwijl de wereldliefde strijdt om het meeste naar zich toe te trekken, strijdt de genade om het meeste te geven. Trouwens, wie zegt: 'ik geef alles aan Christus,' zou dat onmogelijk kunnen doen, indien Christus niet alles aan hem gegeven had. David behoudt echter ten laatste de overhand, en legt hiermede de grondslag van het Huis des Heren, dat zijn zoon Salomo zal bouwen.

HET TWEEDE BOEK DER KRONIEKEN.

33:1. DE BEKERING VAN KONING MANASSE.

Zo deed Manasse Juda en de inwoners te Jeruzalem dwalen, dat zij erger deden dan de heidenen, die de Heere voor het aangezicht der kinderen Israëls verdelgd had. De Heere sprak wel tot Manasse en tot zijn volk, maar zij merkten daar niet op. Daarom bracht de Heere over hen de krijgsoversten, die de koning van Assyrie had, die Manasse gevangen namen onder de doornen,. en zij bonden hem met twee koperen ketenen en voerden hem naar Babel. En als Hij hem benauwde, bad hij het aangezicht des Heeren, zijns Gods, ernstig aan, en vernederde zich zeer voor het aangezicht van de God zijner vaderen, en bad Hem,.en Hij liet zich van hem verbidden, en hoorde zijn smeking, en Hij bracht hem weder naar Jeruzalem, in zijn koninkrijk. Toen kende Manasse, dat de Heere God is. De schepping is vol levende wezens, verschillend bewerktuigd en op verschillende wijze levende, maar allen de heerlijkheid van dezelfde Schepper verkondigende. Zo is het ook in de Schrift. Men vindt er een rijke verscheidenheid van allerlei natuurlijk en geestelijk leven, van allerlei overtredingen en bekeringen. Nadat wij in de Schrift velerlei zondaren ontmoet hebben, komen wij tot een zeer groot zondaar, Manasse. Zijn grootvader Achaz was de goddelooste der koningen geweest, zijn vader de vroomste na David; maar, als twaalfjarige knaap op de troon gekomen, was zijn grootvader Achaz zijn toonbeeld, en verdierf hij al het goede, dat zijn vader Hizkia had gesticht, en herstelde al de gruwelijke afgoderijen van Achaz, en nog zo vele andere afgoderijen er bij; hij liet zijn zonen door het vuur gaan (een soort van vuurdoop, om ze de afgoden te heiligen), hij pleegde allerlei guichelarij , hoererij, waarzeggerij, en was daarbij zo wreed en bloeddorstig, dat hij het onschuldig bloed te Jeruzalem deed stromen; ja hij deed meer, hij deed met geweld al het volk zondigen. Wij kunnen rekenen, dat het volk ten minste twintig jaren lang onder dat ondraaglijk juk gezucht heeft; doch toen God de koning en het volk meermalen vruchteloos gewaarschuwd had, bracht Hij een zwaar oordeel over beide. Manasse werd aan koperen ketenen gesloten, naar Babel gevoerd en in de gevangenis geworpen. Aldaar kwam hij, gelijk de verloren zoon, ook in het vreemde land tot bezinning en inkeer, en hij verootmoedigde zich voor de Heere. Verootmoediging heette het oudtijds; nu heet het bekering. Niets kon ook Manasse redden dan zelfvernedering. Die zich hoog verheft, moet vallen, zal hij behouden worden. Wij willen er wel niet aan, maar tot verandering moet het komen met ons allen. Het kan niet anders. De rechtvaardigen zullen blinken als de zon in het koninkrijk des Vaders, maar zij moeten door de nacht der droefheid en des lijdens heen. Laat ons dan de koperen ketenen niet losmaken uit verkeerd medelijden, maar laat ons het dragen er van verzachten zo veel wij kunnen, en voorts wachten, totdat God ze los maakt, of ons de gelegenheid geeft om ze los te maken. Er zijn Commentaren op de Bijbel van Gods eigen hand. Zo is de bekering van Manasse een commentaar van Gods eigen hand op het woord: Keer weder tot Mij, en Ik zal tot u wederkeren. Even als een koning op gewichtige staatsstukken eigenhandig hier en daar een enkele aantekening aan de kant zet, zo hier. God verklaart altijd zijn eigen woorden door levende voorbeelden. Wij hebben dan ook waarlijk geen bekeringsgeschiedenissen te verdichten, hier is een bekeringsgeschiedenis, die alle and~re overbodig maakt: een bekeringsgeschiedenis, als het ware geschreven in letteren, zo als men in Engeland soms op de aanplakbiljetten ziet, van een el lang; want er zijn mensen die klein schrift kunnen lezen, maar ook anderen, die zeer groot moeten hebben, zullen zij kunnen lezen. En zie hier nu zulk schrift. Nee, Manasse was geen klein zondaar, maar een groot zondaar; hij was, zoals men zegt, ‘een duivel in mensengedaante,’ een gruwelijk monster. Maar voor God kunnen geen zonden te groot zijn, als ze met verootmoediging beleden worden, worden ze ook vergeven. Daarom scheiden ook nooit onze zonden ons van God, maar onze eigengerechtigheid, onze onwil om vergeving te ontvangen, gelijk dan ook de Heere tot Jeruzalem zeide: ‘Ik heb u willen vergaderen, maar gij hebt niet gewild.’ Die wil, die kome, en neme de wateren des levens om niet. Om niet. Zulk een woord

noemde Luther de dood der eigengerechtigheid en der Roomse Kerk. En dat is het ook, voor zulk een woord kunnen zij niet bestaan, daarom moeten zij sterven. God vergeeft om niet, enkel door geloof, zonder de werken. Wij zien het in Manasse. In zijn benauwdheid bad hij tot God en God liet zich verbidden, en vergaf hem niet alleen, maar herstelde hem weder in zijn koninkrijk. Welk een koninklijke edelmoedigheid! Wat is God in het vergeven overvloedig mild! Wij zouden zeggen: zulk een goddeloze te vergeven is veel, is genoeg; maar hem daarenboven met eer en heerlijkheid te overladen, waartoe zou dat dienen, dan om de zondaars stoutmoedig te maken, en in hun kwaad te sterken. Maar God spreekt en denkt zo niet. Alles wat God doet is volkomen, er ontbreekt niet aan. God scheldt de failliete schuldenaar niet alleen kapitaal en interesten kwijt, maar geeft hem daarenboven ook nog een nieuw kapitaal om er opnieuw mee te beginnen, en dat nieuwe kapitaal is Christus. Christus is het kapitaal der rechtvaardigmaking, dat onze schuld afdoet, en het nieuwe kapitaal onzer heiligmaking, welke dan ook op kwijtschelding der schuld noodzakelijk volgen moet. God maakt wel geen voorwaarde, zo als de Roomsen zeggen: ‘als gij dit, en als gij dat doet, zult gij vergeving ontvangen,’ of zo als de ongelovige Protestanten: ‘gij ontvangt vergeving, mits dat gij niet meer kwaad doet.’ Nee, God is de Heilige en Waarachtige, zodat het een volstrekt noodzakelijk gevolg is, dat Hij de mens, die Hij rechtvaardig maakt, ook heilig maakt. Anders zou er geen onderscheid zijn tussen dezulken, die vergeving begeren en ontvangen, en die ze niet begeren te ontvangen, en dan zou de duivel zeggen: ‘Wat baat het, dat God vergeeft, zij blijven toch de oude zondaren en daarmee de mijnen.’ Doch nu legt God in de mens, die genade begeert en zich bekeert, een nieuw leven, waaruit de mens werkt, en vruchten der gerechtigheid voortbrengt. Newton, die j aren lang een boos zondaar was, en toen bekeerd werd, verhaalt van een predikant, die na jaren lang tegen Gods waarheid gepredikt te hebben, bekeerd werd. Deze predikte nu wel anders, en kon ook wel geloven dat God hem persoonlijk vergaf, maar dat hij zo vele jaren lang zo vele zielen naar het verderf had geleid, dat kon hij niet vergeten en niet voor vergeven houden, en het liet hem geen rust. Newton, aan wie hij dit bezwaar te kennen gaf, bracht hem tot rust met het voorbeeld van Manasse. Deze had het gehele volk doen zondigen. Kon hij het bedorvene herstellen? Nee. Och laat ons het toch nooit in ons hoofd krijgen, om iets te willen herstellen, want dan maken wij de zaak nog erger. Niet meer achterwaarts, maar voorwaarts gezien. God vergeeft, en Hij vergeeft geheel, volkomen, alles, de daad en haar zaad. Hoe dikwijls kan reeds een rijk man met zijn geld geheel de schuld van een arm man, met wie hij medelijden heeft, uitdelgen, zonder de minste penning er van uit te sluiten; en zou God dan minder machtig en mild zijn? Nee, Hij vergeeft alles: de zonde, de schuld en haar gevolgen. Ik moet u nu toch ook verhalen, hoe ik er aan kom om deze avond de bekering van Manasse te behandelen. Ik had in de loop van de dag een gesprek met een vriend over iemand, die wij allen kennen, en in wie wij allen belang stellen. De vriend sprak over vele kwade dingen van die man, die ik wist, en die ik niet wist, en ik kon ze niet tegenspreken. Nadat vele sombere gedachten hierover ons door hoofd en hart waren gegaan, zei ik ten laatste: ‘Hoe het zij, God kan hem bekeren, en zo God hem kan bekeren, zo kunt gij voor hem bidden, en zo gij voor hem bidt als een gelovige, waarom zou hij dan niet bekeerd worden?’ En toen viel mij in wat Manasse geweest was, en hoe God hem bekeerd had, en zo kwam ik er aan, om zijn geschiedenis deze avond te behandelen; en nu zie ik ook hoe langer hoe duidelijker, wat de Schrift zegt: ‘Manasse bad God, en Hij liet zich van hem verbidden.’ En een iegelijk, die God om vergeving bidt en het meent, die ontvangt vergeving. Mij dunkt deze zaak is duidelijk en klaar; er is niet meer af en er is niets meer toe te doen. Bevinden wij ons in het zondaarshoekje en op het biddersbankje, dan worden wij behouden. Tot Jezus kwamen drieërlei mensen: vragers om Hem te verzoeken, en deze werden beschaamd; vragers om wat te weten, en deze werden terecht gewezen en op hogere dingen geleid; en vragers om genezing of om vergeving te ontvangen, en wij lezen nooit, nee nooit, dat er ook maar een enkele van deze laatsten afgewezen is; zij hadden maar te komen om geholpen te worden. En zo is het nog. Nauwelijks

had Manasse in de kerker gebeden, of God is weder de God van Manasse. Welk een verrassende heerlijkheid is er toch in Gods Woord; welk een overvloeiende volheid van Goddelijke liefde! Wat mens zou dit ook van zulk een groot zondaar hebben kunnen schrijven, indien het niet de waarheid was? Hij riep tot God uit de diepte des kerkers, waarin hij was. Is het niet alsof hij dacht aan de honderd dertigste Psalm: Uit de diepten roep ik tot U, O Heere! Ja, deze Psalm lag voor Manasse gereed, gelijk voor elk zondaar. Alle dingen zijn gereed bij God, en bij ons in de Schrift. Wij hebben de woorden slechts na te spreken. De Psalmen David's, die geheel Israël zo dierbaar waren, zullen ongetwijfeld in het stamhuis van David niet minder kostelijk zijn geweest, en werden zij openlijk in de tempel gezongen, hoe veel te meer dan in de huizen. Daarom zal Manasse ze ook wel gelezen, en er zeker in zijn harde gevangenis aan gedacht hebben. En zo slaat God alleen daarom zo hard op de klavieren van ons hart, opdat er de liefelijke muziek des gebeds uit voorkome. Manasse's schuld werd vergroot, doordien hij tot zijn twaalfde jaar een godvruchtige opvoeding genoten had. Hij had aan de hand van zijn vader Hiskia menigmaal de tempel bezocht, de Psalmen horen zingen, het Pascha meegevierd. Hij wist dus alle dingen reeds als kind, als knaap, doch men ziet het meer, dat, als kinderen van godvruchtige ouders de rechte weg niet op willen, zij dan eens zo kwaad en vijandig tegen de godsdienst zijn als andere kinderen, zelfs van goddeloze ouders. Doch wat zijn schuld vergrootte, was juist in Gods hand het middel tot zijn bekering. God kan een schat in de grond leggen, die jaren lang verborgen blijft, totdat hij eindelijk onverwacht gevonden wordt en een grote redding te weeg brengt. Zo was het met Manasse. Wat hij als twaalfjarig jongetje met zijn vader gezien, gehoord en meegedaan had, dat vernieuwde zich thans in zijn ziel. En hij nam de vreemde goden en die gelijkenis uit het huis des Heeren weg, mitsgaders al de altaren, die hij gebouwd had op de berg van het huis des Heeren en te Jeruzalem,. en hij wierp ze buiten de stad Welk een opklimmende heerlijkheid is er toch in Gods Woord! Heerlijk was het, dat de gruwelen van Achaz door zijn zoon Hiskia uit de tempel werden gedaan, maar nog heerlijker is het, dat dezelfde hand, die het afgodsbeeld heeft opgericht, het ook verbrijzelt. En nu Manasse, ja was een groot zondaar, maar wie onzer, die zich heeft leren kennen, durft zeggen, dat hij een klein zondaar is, en dat hij door gedachten, woorden en werken nooit enige afgod in de tempel Gods opgericht heeft? Och, wij zijn allen grote zondaren van binnen, maar zeker, er zijn ook uitwendige grote zondaren, en zulk een was Manasse. Maar het volk offerde nog op de hoogten, hoewel aan de Heere, hun God. Men zou gezegd hebben, toen Manasse bekeerd was en al het verkeerde weg deed: nu is al het oude voorbij 'en alles nieuw geworden. Doch nee, het volk offerde nog op de hoogten. Altijd is Gods Woord tegen onze gedachten in, omdat het enkel waarheid bevat. Het overige nu der geschiedenissen van Manasse en zijn gebed tot zijn God, en hoe God zich, van hem heeft laten verbidden, ook al zijn zonde, eer hij vernederd werd, zie dat is beschreven in de woorden der zieners. Zijn gebed, hoe treffend gezegd! Wij zouden zeggen: 'hoe God hem bekeerd heeft' En hoe God zich van hem heeft laten verbidden. Altijd is er in de herhaling der Schrift iets indrukwekkends, iets krachtelijks, iets bevestigends. Eer hij vernederd werd. Om bekeerd te zijn, moeten wij vernederd zijn geweest. Beschreven in de woorden der zieners. Er werd gezorgd, dat deze gebeurtenis door velen in gedachten werd gehouden. En Manasse ontsliep met zijn vaderen, en zij begroeven hem in zijn huis. De begraving des goddelozen geschiedde niet in zijn huis. Het volk had zich over kwade vorsten een zeker volksgericht toegeëigend, door hun een soort van ezelsbegrafenis te geven. Wie zou het echter bij het begin van dit verhaal gedacht hebben, dat wij dit aan het einde zouden vinden? Welk mens zou het ingevallen zijn om een leven, zo uiterst goddeloos, zo heerlijk en Goddelijk te doen eindigen? Het behoort dan ook tot die tederheden Gods, die ons zondaren zo boven alles vertroosten dat Hij de naam, die jaren lang de schrik van Judea en Jeruzalem was, weer tot een liefelijke naam maakte, want wie is thans de naam Manasse niet liefelijk? Niemand noemt hem met afschrik. Wie ook anders de bijbel niet kent, noemt toch deze naam met aandoening, als de naam des konings, die vernederd, en in die vernedering bekeerd werd.

# HET BOEK NEHEMIA.

1:1. Gods Woord onderscheidt zich van alle andere dingen, ook daarin, dat het niet verslijt of onbruikbaar wordt, maar zijn eeuwige toepasselijkheid behoudt. Een menselijke zaak of een gewoon geschrift, hoe berekend ook voor de behoeften van de tijd, waarin het vervaardigd wordt, houdt met de tijd op van algemene bruikbaarheid te zijn. Waar is enig volk in staat, om uit zijn geschiedenis tijdvakken op te geven, die van algemene toepassing en onophoudelijke bruikbaarheid zijn? Maar God heeft zijn Schrift zodanig laten inrichten, dat zij voor alle tijden goed is. En tot een toonbeeld hiervan strekke het gebed van Nehemia, dat daarom bij elke nieuwe opbouw in kerk en staat van toepassing is, omdat het zich oplost in de uitroep des geloofs: God van de hemel zal het ons doen gelukken, en wij zijn knechten, wij zullen ons opmaken en bouwen,. en ook dat andere gebed van Nehemia dat wij thans zullen beschouwen.

2:1. HET GEBED VAN NEHEMIA.

Toen geschiedde het in de maand Nisan, in het twintigste jaar van de koning Arthahsasta, als er wijn voor zijn aangezicht was, dat ik de wijn opnam, en gaf hem aan de koning. Nu was ik nooit treurig geweest voor zijn aangezicht. Zo zeide de koning tot mij: Waarom is uw aangezicht treurig, zo gij toch niet krank zijt? Dit is niet dan treurigheid des harten. Toen vreesde ik gans zeer. En ik zeide tot de koning: De koning leve in eeuwigheid! Hoe zou mijn aangezicht niet treurig zijn, daar de stad, de plaats der begrafenissen mijner vaderen, woest is, en haar poorten met vuur verteerd zijn? En de koning zeide tot mij: Wat verzoekt gij nu? Toen bad ik tot God van de hemel, en ik zeide tot de koning: Zo het de koning goeddunkt, en zo uw knecht voor uw aangezicht aangenaam is, dat gij mij zendt naar Juda, naar de stad der begrafenissen mijner vaderen, dat ik ze bouwe. Nehemia was in een hoge bediening bij de machtigste monarch van die tijd. Hij verkeerde als opperschenker in de onmiddellijke tegenwoordigheid des konings, en woonde in zijn paleis. En zulk een paleis was geen gebouw als bij ons; nee, het verblijf of liever de verblijven van zulk een Oosters alleenheerser waren gewoonlijk een stad op zich zelf, vervuld van al de heerlijkheden der aarde, met lusthoven, diergaarden, vijvers, fonteinen en stromende wateren, en van het overige gedeelte des volks geheel afgezonderd. En toch had Nehemia in dat lustverblijf niet opgehouden een zoon van Abraham te zijn, en zijn arme broederen te Jeruzalem niet vergeten. God plaatste hem juist aan het hof en in de nabijheid des konings, om daar te waken, en te pleiten voor de belangen van zijn volk. Zo dient ook een iegelijk Christen, die in hoogheid is geplaatst, te weten, dat hij daar alleen door God gesteld is, om de gemeenschap open te houden tussen de hoogheden der aarde en de arme gelovigen; terwijl ieder Christen, in welk een betrekking God hem ook plaan heeft, zich de vraag moet voorleggen: ‘Wat kan ik doen tot heil van Gods kerk?’ Het geschiedde in de maand Chisleu (zo verhaalt Nehemia) in het twintigste jaar, als ik te Susan in het paleis was, zo kwam Hanani, een van mijn broederen, hij en sommige mannen uit Juda, en ik vraagde hen naar de Joden, die ontkomen waren, die overgebleven waren van de gevangenis, en naar Jeruzalem. En zij zeiden tot mij.' De overgeblevenen die van de gevangenis aldaar in het landschap zijn overgebleven, zijn in grote ellende en in versmaadheid;' en Jeruzalems muur is verscheurd; en haar poorten zijn met vuur verbrand, Nehemia hoort deze berichten, en zij bedroeven hem zeer. Doch wat doet hij nu? Gaat hij er terstond mee tot de koning? Nee, hij gaat er eerst mee tot der koningen Koning, God. God wil in zijn koninklijke heerlijkheid het eerst en het meest erkend worden door de koningen zelf, en dan door hen die het dichtst bij de koningen staan; want juist dezen zijn in het grootste gevaar om het koningschap voorde enige bestaande hoogheid en mogendheid te houden. En het geschiedde (zo gaat hij voort) als ik deze woorden hoorde, zo zat ik neder en weende, en bedreef rouw enige dagen,' en ik was vastende en biddende voor het aangezicht van de God des hemels. Nehemia kon al die tijd deze rouw bedrijven, want hij had zijn vaste tijd om bij de koning te komen, en ongeroepen mocht hij niet komen. De uitdrukking: als er wijn was voor des konings aangezicht, zou ons doen denken, dat de opperschenker alleen dan in dienst was, als buitengewone maaltijden plaats vonden, zo als hier, nu de koningin aan tafel was, en vroeger bij Farao, toen deze een maaltijd had bij gelegenheid van zijn verjaardag. Hoe dit zij, Nehemia had, gelijk ieder hooggeplaatst dienaar, ook tijden, waarin hij vrij van dienst was, en in zulk een tijd ontving hij vreemdelingen en vrienden, en nu ook deze treurmare uit Juda en Jeruzalem, en weende hij, vastende en biddende enige dagen achtereen. Hij kwam tot God met verootmoediging en schuldbelijdenis voor zich en zijn volk. Zeker, alle uitwendig teken van rouw, zo als ook het vasten, heeft op zich zelf geen waarde voor God, nochtans is het de Heere welbehaaglijk als bewijs, dat ons hart de zaak waarover getreurd wordt, als een hoofdzaak beschouwt, en er alles voor achterstelt; met een woord: de uitwendige rouw moet een bewijs zijn, dat wij innerlijk rouw dragen, anders is het veinzerij. Nehemia bad wenende en vastende, en het was de uitdrukking van het lijden zijner ziel. En toen Nehemia alzo gebeden had, hield hij toen op, op andere wijze te bidden? Nee, toen de koning hem vroeg: wat verzoekt

gij nu? en toen hij hiermede een tegemoetkoming ontving door Hem, ‘die de harten der koningen leidt als waterbeken,’ toen had hij nog tussen deze vraag en zijn antwoord (en een koning kan men niet lang op een antwoord laten wachten) gelegenheid om snel een bode naar de hemel te zenden, om een duif te laten opgaan met de boodschap:’ Wat moet ik zeggen?’ En hij ontving het antwoord van God wat hij zeggen moest. En ik zeide tot de koning: Zo het de koning goeddunkt, en zo uw knecht voor uw aangezicht aangenaam is, dat gij mij zendt naar Juda, naar de stad der begrafenissen mijner vaderen, dat ik ze bouwe. Welk een diepe greep doet hij hier in de zak! Nu, een gelovige mag ook wel een goed gebruik maken van een goede gelegenheid, als zij hem wordt aangeboden. Maar welk een diepe greep deed hij ook in het hart van de koning! Hoe teder stemde hij diens gemoed, door hem Jeruzalem voor te stellen onder de aandoenlijke benaming van de plaats der begrafenissen zijner vaderen, waarvan de muur verwoest en de poorten verbrand waren, en die hij zo gaarne wenste te herbouwen? Kon een verzoek wel gepaster en roerender en krachtiger gedaan worden? En zijn verzoek werd hem ingewilligd. Trouwens God hoort hei ogenblikkelijk gebed van hen, die Hem anders aanlopen met andere gebeden, ja, die altijd tot Hem bidden. Dezulken echter, die God alleen in de nood met een kreet als die van een geslagene aanroepen, maken veeleer misbruik van Gods naam, dan dat zij die aanroepen. Nehemia had eerst uitvoerig en gedurig gebeden, daarom kon hij thans kort bidden. En om dezelfde reden was hij ook in zijn hart volkomen verzekerd van de goede uitslag der zaak, anders had hij ze aan de koning niet durven voorstellen uit vrees van ongenade. Zeker zou het doen van zulk een verzoek bij een van onze tegenwoordige koningen geen kwaad kunnen, maar bij zulk een Perzisch wereldvorst kon het hem het leven gekost hebben, de wederopbouw te verzoeken van Jeruzalem, die stad des eeuwenlangen aanstoots voor de Heidenen. Ook mocht men in de tegenwoordigheid des konings niet treurig zijn; dit w':ls volgens de Oosterse hof-etiquette verboden. Voorts is het nog gebruikelijk aan het hof, dat men de koning niet mag spreken, alvorens hij ons heeft aangesproken. Zo wist dan Nehemia, dat hij zijn bede van de koning verkrijgen zou, omdat hij deze zaak vooraf met God besproken had, en nochtans bad hij wederom in stilte. Dit laatste hapert gewoonlijk bij ons. Als wij iets gebeden hebben, dan rusten wij te spoedig; dan zeggen wij tot ons zelf: ‘Wij hebben er om gebeden, wij zullen nu op de uitkomst wachten,’ in plaats van te bidden na gebeden te hebben, in plaats van zo lang te bidden, totdat wij verkregen hebben, hetgeen waar wij om bidden. Het is alsof wij op een paal, die wij in de grond moeten heien, enige slagen laten vallen, en dan ophouden; en van de gevallen slagen verwachten, dat de paal nu van zelf zal zakken, nee! Wij moeten zolang het blok op de paal laten vallen, totdat de paal de diepte bereikt heeft, waarop hij zitten moet; eerst dan mogen wij ophouden. Och Heere! (zo had Nehemia aan het slot van zijn gebed gezegd) laat toch uw oor opmerkende zijn op het gebed uws knechts, en op het gebed uwer knechten, die lust hebben uw naam te vrezen,. en doe het toch uw knecht heden wel gelukken, en geef hem barmhartigheid voor helt aangezicht dezes mans. Hoe aangenaam is het als iemand, die mij liefhebben, en die ons helpen kan, de oren tot ons neigt, om ons te horen. Nehemia vraagt dit van God! Hoe gemeenzaam! En hoe noemt hij de grote, de machtige koning van Perzië? Die man. Ja, voor God staande is de grootste monarch maar een man. Zeker, nu Arthahsasta dood is, nu heeft die grote koning, gelijk hij was, weinig indruk meer op ons, maar toen hij leefde beefde alles voor hem, want slechts een wenk van hem, en het leven was afgesneden. Nochtans bidt Nehemia, geef mij barmhartigheid voor het aangezicht dezes mans, ‘van de mens, die stof en as is, gelijk ik zelf.’ Ik herinner mij bij dit woord een voorval ten tijde van Napoleon's komst hier te lande. Toen zou een deputatie van predikanten tot de keizer gaan, om hem te verwelkomen, en hem de belangen der Protestantse kerk aan te bevelen. Een Franse predikant zou het woord voeren, omdat in zulk een geval niets meer belemmerend is, dan als men de taal, waarin men spreken moet, niet volkomen goed kan spreken, en Napoleon was een schrik inboezemend persoon. De Franse predikant was, hoewel hij zijn taal goed verstond, echter niet een van de welbespraaktsten, en daarbij ook niet van een indrukwekkend voorkomen, doch hij vreesde

God, en terwijl hij nadacht over, en opzag tegen zijn taak, vielen zijn gedachte op Nehemia's woorden: Doe het toch uw knecht we gelukken, en geef hem barmhartigheid voor het aangezicht dezes mans. ‘Ja, (dacht hij, die nu reeds lang juicht voor de troon, en toen bad om dezelfde zegen) hij is toch maar een mens.’ En toen hij tot Napoleon kwam sprak hij tot hem enige gewichtige woorden, waarin hij hem de belangen der Protestantse kerk opdroeg, en waarop Napoleon hem met grote tevredenheid en opgeruimdheid in het Frans antwoordde: ‘Goed goed!’ Doe het toch uw knecht heden wel gelukken! Ziedaar een woord voor een iegelijk, die in enig zwarigheid gewikkeld is, of wie enig moeilijk werk op de hand gelegd is. Bidden wij dan gedurig deze bede, want er is altijd iets dat gedaan moet worden, en dat mislukken kan.

HET BOEK ESTHER.

1:1. Men vraagt waarom onder de Goddelijke boeken een boek gevonden wordt, waarin de naam van God zelfs niet een enkele maal voorkomt? Vraagt, waarom naast de wijnstok de braamstruik, naast de diamant de keisteen gevonden wordt? Alles in de natuur is door God geschapen; de sterren aan de hemel, de zandkorrels aan de oever der zee. Ook in de Schrift zijn de diamanten en paarlen het zeldzaamst, zo als de profeet Jesaja, de Evangeliën, de Brieven van Paulus, de Openbaring van Johannes zijn. Het kenmerk der werken Gods bestaat niet zozeer in het schone, als wel in het on-nabootsbare, in hetgeen niet na te doen is. Het Goddelijke is in het boek Esther, gelijk hier de lucht in de kamer is. Gij ziet haar niet en tast haar niet, maar gij ademt er in, en indien zij er niet was, wij zouden allen stikken. Een van beide: of in dit boek is het toeval alles, of God is alles; doch nu is daarin niets toevalligs, maar bij alles is God. De ongelovige uitleggers klagen wel eens, dat de heiligen in het Oude Testament alles rechtstreeks aan God toeschrijven. Welnu hier wordt niets aan God toegeschreven, en toch doet God alles. Al was dat nu maar geschied, om de eenvormigheid weg te nemen, en te verhoeden, dat de mensen zich aan klanken gewennen, dan zou dit reeds een genoegzame reden voor deze zaak zijn. Nee, God wordt in dit Boek niet genoemd, maar Hij regeert er in, ja het is een dichtstuk op de Goddelijke voorzienigheid. Spreken-niet de bloemen, de sterren van God? Doch zij doen dit zonder stem omdat zij sterren en bloemen zijn. De hemelen verkondigen Gods eer, maar hoe? Op hemelse wijze. God is een verborgen God. Men moet zich gewennen om daar, waar zijn naam niet staat, zijn hand op te merken. Wij moeten God leren kennen niet alleen uit zijn daden, maar ook uit zijn wijze van doen. Ja wij moeten zelfs de couranten lezen zo als wij het boek Esther lezen, en zonder God genoemd te vinden, God zelf onderkennen. Het boek Esther schijnt geschreven te zijn om Jahweh uit te roepen voor al de volken, gelijk Haman Mordechai uitroepen moest voor de inwoners van Suzan. Men kan zien dat dit verhaal in de warmte van het ogenblik, en toch zonder hartstocht, met kalmte geschreven is. Voorts laat zich de vorm van dat verhaal eenvoudig verklaren. Even als de door Mordechai ontdekte aanslag op het leven des konings in de Kronieken der koningen van Perzië door de Perzische hofkro11iek:;schrijver geboekt werd, zo werd ook de toedracht der zaak met Haman door dezelfde schrijver daarin geboekt. Natuurlijk werd in het Perzisch kroniekschrift de naam van Jahweh, de God van Israël niet genoemd, en zo is het boek Esther eenvoudig een afschrift uit de Kronieken door Mordechai, die de toegang tot de rijks archieven had, en die ongetwijfeld zelf de bijzonderheden er van aan de hofkroniekschrijver heeft medegedeeld. Dit geschrift aldus de volkomen waarheid bevattende, werd in de Heilige Schriften opgenomen, en door deze opneming in de Schrift verklaarde God dit verhaal voor het zijne, en van gelijke kracht als ware het door Hem ingegeven. Er zijn meerdere voorbeelden, zelfs in het Nieuwe Testament, dat daarin uit ons onbekende bronnen, misschien wel uit de overlevering, bijzonderheden, het Oude Testament betreffende, zijn overgenomen, zo als bij voorbeeld de twist over het lichaam van Mozes in de Brief van Judas, en het zeggen van Mozes bij het gezicht van Sinaï: Ik ben gans bevreesd en bevend, Hebreeën . 12:21, waarvan wij in het Oude Testament niet lezen. Doch al wat in de Heilige Schrift opgenomen is, wordt hiermee door de Heilige Geest voor het zijne verklaard. Het is hiermee als met een notariële acte. Al wat de notaris hierin, hetzij uit de mond van getuigen of van elders opneemt, wordt hiermee door hem als de bevoegde persoon, notarieel en authentiek, dat is op wettige wijze geldig verklaard. De uitleggers, die het Boek Esther met vrucht willen leren verstaan, moeten zich plaatsen op het Arabische tapijt met zijn vreemdsoortige figuren, moeten zich lÓten overbrengen in die tijden, die volken, die zeden, waarin, waarbij, waarmede de verhaalde zaken geschied zijn. Het is buiten kijf, en de meeste deskundigen zijn het eens, dat de Ahasveros van het boek Esther, de Xerxes is der Griekse geschiedschrijvers. De Grieken zijn als de Fransen; zij kunnen de vreemde namen onmogelijk onveranderd laten. Zij hebben de Aziatische naam Ahasveros vertolkt in Xerxes. Nu weten wij

uit de ongewijde geschiedenis, dat bij Xerxes alles kolossaal was, en wel zo, dat het in het belachelijke viel. Hij was in eigen en anderer ogen zo veel als een God op aarde. De Perzische koningen ontvingen de aanbidding als een Goddelijke eerbewijzing. Men heeft nog munten, waarop de Perzische koningen twee aangezichten boven elkander hebben, elkander gelijkend. Het lagere vertegenwoordigde het menselijke, en het hogere het Goddelijke in hen; en nu kan er niets belachelijker voor God zijn, dan een mens-god. Xerxes was machtig, maar zonder verstand. Hij deed alles naar luim en gril, en als een man zonder bepaalde wil alles doen kan wat hij wil, dan valt hij noodzakelijk in het belachelijke, en zo was ook Xerxes belachelijk van grootheid. Hij liet de Hellespont geselen, omdat zij zijn troepen in hun mars verhinderde. Hij trok met een miljoen mensen tegen dertigduizend Grieken op; maar God is niet aan de zijde der grote legers, maar aan die der kleinen, die op Hem vertrouwen. Dat zien wij bij het honderdvijfentachtig-duizend man grote leger der Assyriers voor de poorten van Jeruzalem. Wie hebben dit kolossale leger verslagen? Twee biddende mannen: Hiskia en Jesaja. Xerxes viel dan ook door zijn eigen zwaarte. In het Boek Esther zien wij hem feest houden een halfjaar lang, en aan het einde daarvan nog een feest van zeven dagen, met maaltijden in zijn paleis voor al zijn vorsten en groten uit geheel zijn heerschappij. Vooral deze laatste maaltijd had een doel. Wij weten het uit de geschiedenis. Het was een grote krijgsraad, om de voorgenomen tocht tegen de Grieken te beramen. Aan het einde van die maaltijd gebeurde er iets, dat weer geheel in het karakter van Xerxes valt. Half dronken misschien, wilde hij dat de koningin Vasthi, die vanwege haar buitengewone schoonheid beroemd was, in volle staatsie voor hem en zijn vorsten zou verschijnen, hetgeen zij weigerde, omdat zij het beneden de waardigheid des konings en van haar zelf achtte, om tot een vertoning te verstrekken voor mannen, die vrolijk waren van de wijn. Zij was in haar recht. Zij had niet geweigerd deel te nemen aan de maaltijd, want zij had zelf een maaltijd voor de vorstinnen in het paleis laten aanrichten, en was daarbij aangezeten. Doch het is nog heden, bijzonder in Engeland, de gewoonte om als de maaltijd is afgelopen, en de heren gaan drinken en praten, dat alsdan de vrouwen zich verwijderen, en niet terug komen, maar zich onderling vermaken. Vasthi wilde dus niet op de drinkpartij des konings en zijner vorsten komen. Het pleitte voor haar kiesheid en voor de kracht van haar karakter. Doch zij had met een man als Xerxes te doen, die geen tegenspraak of tegenwerking gedoogt, en die maar al te gewillige dienaren heeft om hem in zijn lichtgeraaktheid nog meer op te winden, en in zijn dwaasheid nog meer te stijven. Bovendien waren zij reeds van zelf opgewonden en verhit door de wijn. Wij kennen het vervolg der geschiedenis. De fierheid van Vasthi kostte haar troon en kroon; zij werd verstoten, en een onaanzienlijke dochter uit Israël, een wees, van even schitterende, de hare evenarende of misschien overtreffende schoonheid, werd koningin in haar plaats. Hoe treffend, nietwaar? Onder de weggevoerden uit Jeruzalem met Jechonia, de koning van Juda, door Nebukadnezar, de koning van Babel, was een meisje van oogverblindende schoonheid, dat de hoogste troon der aarde zou beklimmen. Voorzeker was zij in de nacht van ellende, wat haar naam te kennen gaf: een ster. De namen Esther en Hadassa hebben beide dezelfde betekenis. Mordechai haar oom, die haar tot zich genomen en opgevoed had, woonde op de burg Susan, en was dus in koninklijke dienst, en wel als mede-bewaarder van het paleis, zittende aan de ingang, door welke de koning en zijn groten in- en uittraden. Een aanslag op het leven des konings, door Mordechai ontdekt, en door Esther aan de koning bekend gemaakt, maakte Esther nog meer bemind in de ogen des konings, die naar de wuftheid van zijn karakter te oordelen, Vasthi spoedig zal vergeten hebben. Zulke heersers nu als Xerxes was, hebben gewoonlijk gunstelingen, die uitnemend bekwaam in staatszaken, alles voor hen doen, en in hun naam regeren. Op deze wijze zijn zulke vorsten van alle regeringszorgen ontslagen, en leven zij enkel voor hun vermaken. Niet zelden echter eindigen zulke gunstelingen hun leven door een gewelddadige dood, of vallen in ongenade en ellende, omdat dezelfde luimen, die hen tot gunstelingen verheffen, hen ook weer wegwerpen, wanneer zij zich slechts op enigerlei wijze ondankbaar betonen, of wanneer hun misbruik van macht, waaraan zij zich gewoonlijk

schuldig maken, hun heer ter ore of te na komt. Haman, een Agagiet, een Amalekiet, een erfvijand der Joden, was de gunsteling van Ahasveros, en ieder gaf hem gaarne de eer der kniebuiging, of der vooroverbukking met het aangezicht ter aarde, omdat de koning hun dit van Haman geboden had. Alleen Mordechai deed dit niet, omdat hij het als Jood niet mocht doen. Ware het een gewone groet van beleefdheid en onderdanigheid geweest, hij zou haar voorzeker niet geweigerd hebben, doch nu was het een hulde, die geen mens, maar alleen God toekwam. Mordechai zelf gaf aan zijn medeknechten op hun vraag: waarom hij hiermee des konings gebod overtrad? als de enige reden van dit zijn gedrag op: dat hij een Jood was. Hij gehoorzaamde dus God meer dan de mensen; een moeilijke zaak voorzeker, waartoe men wel om buitengewone krachten van boven mag bidden. Het laat zich licht begrijpen, dat Haman, de machtige en aanzienlijke gunsteling, nu een man hem de koninklijke hulde der aanbidding weigert, waar al de andere dienaren des konings haar geven, zijn vreugde verbitterd vindt; maar het getuigt van een allerdiepste zedelijke gezonkenheid, dat hij daarom het voornemen opvat, om niet alleen Mordechai daarvoor met zijn leven te laten boeten, maar ook om tegelijk het gehele Joodse volk met wortel en tak uit te roeien. Een offer was voor deze bloedhond niet genoeg; er moest .een bloedbad voor hem zijn, zo als er in Frankrijk onder de Protestanten werd aangericht. Hoe is het mogelijk? zegt gij, dat Haman aan zulk een zaak zulk een gewicht kon hechten; het was toch maar een vorm? Ja, maar de wereld hangt van vormen aan elkander, en zonder deze valt zij ook in elkander. De vorm is een zeer grote macht bij de wereld, voor welke zij het wezen gaarne achter stelt. Haman wil geëerbiedigd zijn op de eenmaal vastgestelde wijze, en eerbiedigt geen gewetensbezwaren bij anderen; trouwens hoe zal hij een geweten bij anderen erkennen, die zelf geen geweten heeft? De wraakgierige begeert wraak, enkel wraak, de hoogst mogelijke wraak. Haman, de Amalekiet, wil het vonnis Gods aan Israël tegen zijn volk gegeven, omkeren tegen Israël zelf, maar het zal hem niet gelukken. De tegenpartij der Joden is de tegenpartij der van God. Dit zal hij ondervinden. Frederik de Grote zelfs, die toch anders God niet vreesde, heeft het moeten verklaren: ‘Ik heb nooit gezien dat het hun, die de Joden kwaad gedaan hebben, goed gegaan is,’ Welk een goddeloos opzet, om een geheel volk met vrouwen en kinderen uit te roeien, en dat om de misdaad van EEN man, en welk een misdaad! Doch het is ten allen tijde om niet minder te doen geweest dan om ons, Joden, geheel en al te niet te maken en van de aardbodem te verdelgen. Dat wilde reeds Farao, en dat wilden na hem zo vele andere Heidense heerser~, en dat wilde ook zelfs ,Herodes, de Joodse koning uit Idumese stam. Hij wilde onze Messias doden en daarmede ons zelf doden, want zonder Messias is er geen hoop meer voor Israël, tijdelijk noch eeuwig. ‘Hij zal er wel onder zijn, onder al die kinderen die te Bethlehem geslacht zijn.’ Zo dacht deze tiran; maar Hij was er niet,. Hij leeft, en wij, Joden, leven ook nog. Haman verkrijgt door een listig voorgeven bij de koning zijn wens. O wij weten het uit de geschiedenis overvloedig, hoe door de nietigste voorgevens en inblazingen van een voornaam heer of voorname dame van het hof menigmaal de grootste plannen beraamd, en de belangrijkste besluiten omtrent oorlog en vrede genomen werden. Het onherroepelijke is een eigenschap, die God alleen toekomt; ook dit recht hadden de koningen der Perzen, deze ingebeelde goden, zich toegeëigend, en zo scheen Israël door het onherroepelijk uitroeiingsbevel des konings, onherroepelijk verloren. Reeds was de gelukkige dag der uitvoering (de Heidenen moeten voor alles gelukkige voortekenen hebben; want van Gods zegen weten zij niets) door het lot aangewezen; reeds was het bevelschrift des konings in al de landschappen zijner uitgestrekte heerschappij uitgegaan; reeds was er door Haman een galg, vijftig ellen hoog, voor Mordechai opgericht, toen er iets tussenbeide kwam. En wat kwam er tussenbeide? Och, een kleinigheid, een toevalligheid, een lastigheid; een slapeloze nacht. O, een slapeloze nacht heeft meermalen de belangrijkste gevolgen voor geheel het leven, maar hier had hij een allerbelangrijkst gevolg voor geheel het volk. Mordechai had niet zodra het noodlottig bevel vernomen, of hij doet wat hij kan, en hij doet het met hoge wijsheid. Hij kleedt zich in zak en as en bedrijft rouw op de wijze der Joden, en vertoont zich aldus voor het

paleis (dat hij in deze houding niet mocht binnentreden), opdat de koningin ter kennis zou komen wat er gebeurd was, en welk lot haar boven het hoofd hing. Hij had iets van Jozefs wijsheid in zijn geloof; hij greep de zaken aan met een schijnbaar harde, maar in4erdaad vaste hand. Hij liet Esther zeggen: Beeld u niet in in uw ziel, dat gij zult ontkomen in het huis des konings, meer dan al de andere Joden,' want indien gij enigszins zwijgen zult te dezer tijd, zo zal voor de Joden verkwikking en verlossing uit een andere plaats ontstaan, maar gij en uws vaders huis zult omkomen,. en wie weet of gij niet om zulk een tijd als deze is, tot dit koninkrijk geraakt zijt. Hoe uitnemend gezegd! ieder moet weten, wat op zijn post te doen valt voor de Heere, en niemand weet, waartoe hij juist soms op deze plaats staat, alvorens God hem dit, door de gelegenheden, die Hij tot zijn dienst opent, laat zien. Zo was Obadja Achabs hofmeester, om de profeten des Heeren te spijzigen. Verzuimen wij dan niet, om vooral van de buitengewone gelegenheden, die God ons tot zijn dienst geeft, gebruik te maken; zij zijn voorbijgaande, en voorbijgegaan, keren zij misschien nimmer terug. Het geloof nu van de ene mens wekt geloof van de andere op. Esther liet haar oom terug zeggen: Ga, vergader al de Joden, die te Susan gevonden worden, en vast voor mij, en eet en drinkt niet in drie dagen, des nachts noch des daags,. ik en mijn jonge dochters zullen ook alzo vasten,' en alzo zal ik tot de koning ingaan, hetwelk niet naar de wet is. Wanneer ik dan omkom, zo kom ik om. Een besluit, op deze wijze genomen, mislukt niet. Esther ziet zich door de koning de scepter toeneigen, en zij nodigt de koning met Haman ter maaltijd, om hem alsdan een bijzondere gunst te vragen. Zij schijnt echter aan de maaltijd ditmaal de gelegenheid niet goed te achten, de koning het geheim te openbaren. Het gebeurt ons ook wel, dat wij tot een zaak, die wij ons voorgenomen hebben, niet kunnen komen; de gelegenheid sluit zich er voor aan alle kanten, of wij gevoelen ons de moed ontbreken. Het is alsof er nog een verborgen beletsel bestaat, alsof de zaak nog niet rijp genoeg is om tot stand te komen. Dit was ook hier het geval, ofschoon wij de juiste beweegreden van Ester's uitstel niet weten. Zij handelde ongetwijfeld onder de leiding Gods, onder welke zij zich door haar voorbereidingen tot deze zaak, door haar vasten en bidden en het vasten en bidden van haar medegelovigen te Susan, gesteld had. Zij nodigt dus de koning met Haman andermaal ter maaltijd tegen de volgende dag. Haman buiten zich zelf van vreugde, dat hem alles gelukt, en hij met eer op eer overladen wordt, gaat naar zijn huis, ziet in het voorbijgaan de gehate Mordechai onbeweeglijk zitten in de poort des konings, en al zijn vreugd is weg. Grimmigheid vervult weder zijn hart, de woede der wraakzucht ontvlamt weder zijn ziel, niettegenstaande hij zeker was dat Mordechai zijn slachtoffer zijn zou, en zo vele tienduizenden met hem. Hij komt in zijn huis, vertelt aan zijn vrouw Zeres, benevens zijn huisgenoten en vrienden al de eer, die hem wedervaren is, en morgen wedervaren zal; maar (voegt hij er bij) dit alles baat mij niet, zo lange tijd ik de Jood Mordechai zie zitten in de poort des konings. Laat een galg voor hem maken, vijftig ellen hoog, zeiden zijn huisvrouwen al zijn vrienden, en zeg morgen de koning, dat men Mordechai daaraan hange, ga dan vrolijk met de koning tot die maaltijd. Goddeloze mensen hebben altijd nog goddelozer raadslieden. Waarlijk hier mogen wij wel zeggen: 'Zulk een man, zulk een vrouw, zulk een heer, zulke knechten, ja nog erger.' Het was d1us nog niet genoeg, dat om Mordechai's verzet geheel het Joodse volk uitgeroeid zou worden; men kon zelfs de vastgestelde gelukkige dag niet afwachten, op welke Mordechai en al de Joden vallen moesten; nog voor die tijd moest de voorname tegenstander ter dood worden gebracht. Zegt de Schrift niet van de zondaren: Hun keel is een geopend graf,' slangen venijn is onder hun lippen,' hun mond is vol vervloeking en bitterheid,' hun voeten zijn snel om bloed te vergieten,' vernieling en ellendigheid is in hun wegen? De wraakzuchtige en bloedgierige Haman vindt de raad zijner vrouwen zijner vrienden goed. Terstond liet hij de galg maken, en de volgende morgen, zo vroeg als hij slechts tot de koning komen mocht, zou hij tot hem gaan, om hem dit verzoek te doen. Doch in die nacht kon de koning niet slapen. Het verveelde hem langer te bed te liggen; hij stond op. Doch wat is er te doen in het midden van de nacht? Het boek van 's lands kronieken was een koninklijke lectuur. Het bevatte de gewichtigste

gebeurtenissen van de regering zijner voorgangers en zijner eigen regering. Wie hoort niet gaarne eens weder voorlezen, wat men zelf beleefd heeft. Mijn vriend de Clercq, die zelf zijn kronieken schreef, vond het ook bijzonder genoeglijk om wat hij gezien, gehoord, ondervonden en geboekt had, later na te lezen en voor te lezen. De koning van Perzië laat zich nu door een zijner jeugdige kamerlingen, pages zouden wij zeggen, uit de gebeurtenissen van zijn tijd voorlezen, en vindt daar onder andere de door Mordechai ontdekte samenzwering tegen zijn leven vermeld. Dit vervult zijn hart met aandoening en dankbaarheid, en hij vraagt: Wat eer en verhoging is Mordechai hierover gedaan? Aan hem is niets gedaan, was het antwoord van des koningsjongelingen. Doch nu kon het gesprek over deze zaak niet verder voortgezet worden, want op hetzelfde ogenblik kwam Haman in het buitenvoorhof van het huis des konings. De koning in de verte iemand ziende binnentreden, vraagt: Wie is in het voorhof? Zie Haman staat in het voorhof; was het antwoord der jongelingen. Dat hij inkome! zei de koning. Zeker, Haman is er vroeg bij, nu hij de koning iets te vragen heeft. En wat heeft hij te vragen? O wij weten het, hij, de bloedhond, vraagt bloed, bloed van een mens, die zijn koning het leven gered heeft, en die hem niets heeft onthouden, dan hetgeen God hem verboden had te geven. Haman treedt binnen, doch (wij merkten het reeds bij een andere gelegenheid op) in 's koning's tegenwoordigheid mag de dienaar niet spreken, alvorens door de koning aangesproken te zijn, en juist dit gaf de koning de gelegenheid om Haman te voorkomen met de vraag: Wat zal men met die man doen, tot wiens eer de koning een welbehagen heeft? Toen zei Haman in zijn hart: Tot wie heeft de koning een welbehagen om hem eer te doen, meer dan tot mij? Ziet, dat is een van de uitnemendste bekoorlijkheden der Schrift, dat ieder daarin zegt wat in zijn hart is. Trouwens, wie kan ook op schrift zeggen, wat iemand in zijn hart zegt, dan de Heilige Geest? Doch welk een tegenstelling is er tussen het hart des konings en dat van Haman. Des koning's hart was nog vol van de gedachte aan de redding van zijn leven en van dankbaarheid jegens zijn redder, en Hamanshart was vol van de gedachte aan de vermeende belediging, en vol wraak jegens de belediger. Doch ziet, de nacht in Haman's ziel wordt in eens als door een elektrisch vuur verlicht. Des konings gunst, die hem nieuwe eerbewijzingen voorspelt, verjaagt eensklaps alle gevoel van vernedering. 'De koning heeft een welbehagen om mij eer aan. te doen,' zo denkt hij, en nu stapelt deze verwaten mens eerbewijzing op eerbewijzing tot zelfs boven des koning's eer, voor hem zelf, tot wiens eer de koning een welbehagen heeft. Zo maakt de hoogmoed zich zelf altijd belachelijk; de hoogmoedige zelf ziet het niet, maar zij, die hem zijn kunsten zien maken, lachen over hem. Gij gevoelt, dat de koning terstond begreep, dat Haman zich zelf bedoelde, en dat de koning bij zich zelf hartelijk lachte, dat Haman het zo heel mooi maakte, en juist daardoor de dupe van zich zelf weid; en nu ziende welk een eerzuchtig mens hij tot zich had opgeheven, begint hij met zijn gunsteling te spelen. Hoe geheel uit het leven, en wel uit het hofleven! Er zijn ogenblikken, waarin een koning zich zelf gevoelt, en zijn gunsteling doet gevoelen, dat hij eigenlijk maar een speelpop in zijn hand's, waarmee hij doen kan wat hij wil, maar die op zich zelf niets is. Haman had de triomftocht van de meest bevoorrechte gunsteling des konings zo mooi gemaakt als hij kon. De koning dingt er dan ook mets op af, doch beveelt hem nu, dat hij dit dan ook zo mooi moet ten uitvoer brengen, met de woorden: Haast u, neem dat kleed, en dat paard, gelijk als gij gesproken hebt, en doe Mordechai de Jood alzo, die aan de poort des konings zit,. en laat niet een woord vallen van alles wat gij gesproken hebt. Welk een hoogheid van Ahasveros! Wij herhalen het, ook de nietigste koningen hebben ogenblikken waarin zij geheel hun grootheid gevoelen. Lodewijk XVIII van Frankrijk was een onbeduidend man. Nochtans toen de keizer van Rusland en de koning van Pruisen bij hem waren, maakte hij volstrekt geen gebaar om hen voor te laten gaan; nee, hij gevoelde zich een Bourbon, en liet hen stil volgen. Welk een vernedering voor Haman! Er was echter niets tegen te doen; hij moest Mordechai de eer aandoen, die hij voor zich zelf bestemd had, om later ook zelf de straf en schande te ondergaan, die hij voor Mordechai bestemd had. Hij moest het paard, waar Mordechai in koninklijke prachtkledij op gezeten was, aan de teugel stapvoets door de

gehele stad heenleiden, en daarbij telkens weer opnieuw uitroepen: Alzo zal men die man doen, tot wiens eer de koning een welbehagen heeft. Welk een eer voor Mordechai, welk een oneer voor Haman! Zo doet God het blad omkeren. Het is een proef van hetgeen God zelf eenmaal en dan voor eeuwig doen zal, wanneer Hij de rechtvaardigen zal kronen en de goddelozen zal straffen. De waarheid dezer historie leeft, zoals wij weten, nog voort in het Purimfeest der Joden; doch ook de bepaalde bijzonderheid van Mordechai''s triomftocht leeft nog voort tot op deze dag. Gij kent wellicht de uitroep: ‘Een Jood op een paard!’ Als men namelijk onder de Joden is, dan kan men Jood zijnde, niet op een paard zitten, al is het ook in de manege, of zij roepen terstond: ‘Daar is Mordechai!’ Trouwens Israël is een volk, dat tegelijk zijn eigen levende historie is. Daarna keerde Mordechai' wederom tot de poort des konings,. maar Haman werd voortgedreven naar zijn huis, treurig en met bedekt hoofd. Hij was geheel verslagen. En Haman verhaalde aan zijn huisvrouw Zeres en al zijn vrienden al wat hem wedervaren was. Toen zeiden hem zijn wijzen en Zeres zijn huisvrouw: Indien Mordechai: voor wiens aangezicht gij zijt beginnen te vallen, van het zaad der Joden is, zo zult gij tegen hem niet vermogen, maar gij zult gewisselijk voor zijn aangezicht vallen. Zo troosten u uw vleiers, O machtigen der aarde en verdrukkers der armen en der onschuldigen! Zodra het u tegenloopt, zijn zij buiten raad, en doen u het ergste vrezen. En nu waartoe meer? Wij kennen de uitgang der zaak. Haman is werkelijk gevallen tot in de diepste diepte. God heeft hem gericht, het volk der Joden uit zijn hand gered, en Mordechai in zijn plaats aan het roer van de staat gesteld. Het behaagde God meermalen de Joden aan het hoofd der zaken te stellen, doch het was altijd maar voor een tijd. God leidde ze wel somtijds uit de verdrukking, maar om ze tot nieuwe verdrukkingen voor te bereiden, en dit zal niet veranderen totdat zij komen tot de kennis van hun Messias, en in Hem zich weder gevoelen te zijn het volk van God. .

HET BOEK JOB.

1:1. Het boek Job is handelende of dramatische poëzie, in de hoge, heilige zin des woords. De oudste vorm der poëzie is die der samenspraken. Het boek Job heeft dan ook veel overeenkomst met de oud Griekse Tragedie Prometheus van Ascese. Nochtans het karakter der oosterse poëzie is verhevenheid, en dat der Griekse poëzie schoonheid. De oosterse poëzie is een poëzie der wolken, der bergen, der natuur; die der Grieken een poëzie der kunst, der schoonheid van bouw, van samenstelling, van alles wat door mensen wordt gemaakt. De Griekse poëzie kan dan ook wel op ons werken, maar zich niet bij ons voortplanten, want zij is te plaatselijk en te veel aan eigen volk en grond gebonden. Dat kan de Hebreeuwse poëzie wel, want de natuur is voor allen, en de volken op Israël geënt, zijn daarmede veel van hetgeen Israël eigen was, deelachtig geworden. De taal van Jobs boek is de moeder van het Hebreeuws Arabisch, en schittert van schoonheid. Trouwens het is geen menselijk maar een Goddelijk boek. De inhoud bewijst het. De loop en afloop van Jobs geschiedenis zijn niet menselijk maar Goddelijk, en kunnen niet gesteld worden als te vallen binnen het vermogen der menselijke vinding. Zij zijn enig, nooit overtroffen en volstrekt onovertrefbaar. Het grote raadsel dezes tijds van het lijden des rechtvaardigen, wordt hier besproken op een wijze, welke een verlichting van de Geest van God noodzakelijk onderstelt. Een vluchtige blik op het geheel (want de bijzondere delen zijn te veelvuldig om ze hier te behandelen) moge ons hiervan overtuigen. De Schrift geeft de mens zo als hij is; de griekse poëzie zou alles geïdealiseerd hebben. De heerlijkheid ligt in de waarheid, niet in de idealisering. Ook brengt de Schrift het lijden altijd in verband met de lijdzaamheid, en geeft hiermede aan het lijden zijn vrucht, terwijl de heidenen de smart op zich zelf en tegenover de mens stellen. Lijdzaamheid zonder lijden is onzin, en lijden zonder lijdzaamheid is zonde. Job was geen bovenmenselijk wezen, zo als de Prometheus van Aeschylus, nee, hij was een arm zondaar en toch een rechtvaardig man. En dat hij het zijn vrienden niet toegaf, dat God hem tuchtigde, omdat hij een goddeloos man was, en toch in God geloofde en bleef geloven als die, die geven en nemen kan, en in beide te prijzen en te verheerlijken is dit was het pand, dat hem in dat ogenblik toebetrouwd was.
Christus alleen is de Volmaakte in alles, ook in de lijdzaamheid. Job is daarom geen toonbeeld ener volstrekte lijdzaamheid, maar van de lijdzaamheid, zo ver de menselijke natuur het kan uithouden. Toen dat uiterste punt bereikt was, hield zijn lijdzaamheid op, en .hij vervloekte zijn dag; doch het geloof aan Zijn God behield hij. Wat toch waren hem zijn 'vrienden? Wachten wij ons, dat wij ons door hen niet laten verleiden, want omdat zij zo fraai spreken, zijn zij inderdaad verleidelijk. Wij worden in de twee eerste hoofdstukken genoeg gewaarschuwd, Job niet te miskennen. Het getuigenis, dat God hem geeft, is voldoende om Job reeds voor alle bespreking, in het gelijk te stellen. Niet dat de vrienden van Job huichelaars waren, nee, wie anderen onder een schone schijn misleidt, is een huichelaar; doch men kan zonder huichelaar te zijn zich zelf wel misleiden. Nu wij weten wat er in de hemel gebeurd is, is geheel het boek Job vol heilige ironie. Hoe tasten de wijze en vrome vrienden van Job gedurig mis, hoe weinig weten zij van de eigenlijke waarheid der zaak! Er zijn vele waarheden zonder waarheid. Men kan een menigte van waarheden zodanig naast elkander plaatsen, dat er ten laatste geen waarheid overblijft. Plaats het uitnemendste schilderstuk het onderste boven, en gij , hebt de aanschouwing er van volkomen bedorven. De redeneringen der vrienden van Job waren heerlijk maar eenzijdig en ontijdig; dit is het kunstig geheim van dat Goddelijk boek. Hun wetenschap was als veler wetenschap, welke de gehele waarheid heeft noch geeft, maar een gedeelte er van, of een waarheid, welke niet overeenkomt met de behoefte. Geef iemand zout water voor zijn dorst, zal hij er zijn dorst mee lessen? De mens wachte zich voor een waarheid afgezonderd van al de andere waarheden; onder bedekking en geleide van zulk een waarheid worden de onwaarheden binnen gebracht. Wat de vrienden van Job zeiden is waarheid, maar die daar ter plaatse niet behoort. Een bruiloftsgedicht kan uitnemend schoon zijn, maar

opgezegd in een huis waar men weent over een dierbare dode, is het enkel wanklank. Het kan schoon zijn, maar niet op deze plaats. En nu is er niets pijnlijker voor een mens in ellende, zo als Job was, dan te gevoelen dat de waarheid, die men voordraagt en opdraagt, ja opdringt, geen waarheid is voor hem. En uit de ene verkeerde houding komt de andere voort. Worden de troostredenen niet beaamd, maar tegengesproken, dan wordt men aanmatigend, meesterachtig, ja verbitterd en hard. Ten laatste wilden de vrienden van Job hem de les lezen, en niets is belachelijker voor een wijs man, zo als Job was, dan ingebeelde wijsheid. Zijn vrienden brachten wel redenen voort om God te rechtvaardigen, doch hun redenen waren vals, omdat zij niet waren uit Gods Woord, maar uit hun eigen mening. Zij stellen God voor als te doen, zo als zij doen zouden als zij God waren. Nu is het schoon en heerlijk als de lijder zelf zegt: 'God is goed, God is volkomen!' maar zijn naaste moet dit niet zeggen, zonder vooraf met hem mee te lijden, of althans medelijden met hem te hebben. De vrienden van Job wilden redenen van de zaak geven, en meenden God het best te rechtvaardigen, door Job te beschuldigen en als een onrechtvaardige voor te stellen, die, zo geen openbare, dan toch zeker verborgen zonden moest gekoesterd hebben. Nu, er is ook niets lichter voor de mens dan tot de ellendige te zeggen: 'het is uw schuld!' dan is hij er af. Er zijn nog heden mensen, die het voor de Heere opnemen, die gereed zijn, om als God slaat, in de hand te klappen. Doch hebben de vrienden van Job het Job voorgedaan, om na het verlies van tien kinderen en van alles wat hij had, te zeggen: De Heere heeft gegeven en de Heere heeft genomen,. de naam des Heeren zij geloofd! Ach, de ongelukkigen hebben altijd ongelijk. Het is altijd: 'Gij zijt in de gevangen is, Jozef! daarom hebt gij zekerlijk gestolen.' Zij komen om te !vertroosten en worden beschuldigers, rechters, scherprechters. En wat geven zij er anders mee te kennen dan: wij lijden niet, omdat wij geen kwaad gedaan hebben. Weten zij dan niet, dat de smart niet overwonnen wordt dan door een positieve (bepaalde) troost, en dat een negatieve (onbepaalde) troost niets baat? Zij hadden van het paard, dat zo schoon in dit boek geschilderd wordt, kunnen leren, hoe men de ene aandoening door de andere moet te boven komen. Is het paard niet moedig tot overmoedigheid toe, en toch het heeft iets schrikachtigs; het is niet. Stoïcijns, maar gevoelig: het schrikt voor een schaduw, springt op bij het klappen van de zweep, en beeft bij de minste slag er van, doch met al zijn vrees is er een kracht in hem om haar te boven te komen. Komt hij met een held op het slagveld, dan wordt hij ook een held, en strijdt mee; maar hij moet er aan gewoon en hij moet er in geoefend worden. Zo ook bij de mens; het is groot de smart geheel te gevoelen en er dan een kracht tegen te zetten, die haar overwint; en kunnen wij zelf dit niet of moeilijk, dat onze vrienden ons dan daarin helpen: Wel gelukzalig is hij, die zich verstandig gedraagt jegens een ellendige,' de Heere zal hem bevrijden ten dage des kwaads, de Heere zal hem ondersteunen op het ziekbed. Ps. 41: 2,4. Daarom, wilt gij vertroosten, gevoel en redeneer niet en poëtiseer niet. Een treurende wil dat gij met hem mee bedroefd zijt en met hem mee weent, dÓt is troost ten. De vrienden van Job vragen niet: Hoe is het met uw zweren? nee, daar denken zij niet aan; laat die maar zijn zo als zij willen; zij hebben alleen schone troostredenen voor hem; zij redeneren door, om hem aan hun theorie op te offeren. Nog eens, er is een begoocheling, waardoor men de vrienden van Job gelijk zou geven, omdat zij zo fraai spreken; maar Job, die alleen met God te doen heeft, laat zich niet meeslepen. Wat hij niet durft voor God, dat durft hij toch wel voor mensen: zich zelf rechtvaardigen. En dat is geen zelfverheffing, maar geloof. Job heeft tegen de mensen recht en gelijk. Zijn vrienden hadden moeten beklagen en Job had moeten berusten, maar nu berusten de vrienden, en gaat Job zich beklagen. Hij rechtvaardigde zich voor de mensen, en hij mocht het; maar nu vergat hij ook al het goede, weleer van God ontvangen, en wenste niet alleen niet meer te leven, maar ook nooit geleefd te hebben. Hiermee zondigde hij, en was hij zijn lijdzaamheid, zijn kracht kwijt. En nu verscheen hem de Heere, en toonde hem de werken zijner almacht en vrijmacht, en geheel het antwoord Gods is een commentaar van het woord des Apostels: Maar toch, O mens! wie zijt gij, die tegen God antwoordt? God spreekt, maar lost niets op; Hij heeft de zaak in de hemel opgelost, maar voor mensen doet Hij dat niet;

God geeft niet de reden der bestaande dingen op, maar wijst enkel hun oorsprong aan. Deze zaak is van Mij geschied, liet God ook aan Rehabeam bij de afval der tien stammen zeggen. 'De zaak is van God.' Dit moet de mens genoeg zijn, want het is genoeg; God zelf is de enige al genoegzame reden van alles wat Hij laat geschieden. God leidt de mens historisch. Hij lost niets op, maar geeft hem de geschiedenis zijner regering, en zegt: zo r zijn de dingen ontstaan, zo heb Ik ze gemaakt, en laat Ik ze voortduren; geloof nu, wat ge niet kunt begrijpen. Hiermee handhaaft God zijn soevereiniteit. Daarom is de leer der verkiezing niet een stelsel a priori. Nee, God lost niets op; wij hebben geen verantwoordelijk God. Een verantwoording is Gode onwaardig. God zelf acht het beneden zich, om zich te verantwoorden, en omdat de vrienden van Job gepoogd hadden God bij Job te verantwoorden, feilden zij; het was hun zonde; God wil zulke voorsprekers niet hebben. 'Gij hebt mij beoordeeld naar uw maatstaf' zei God tot hen, door hen te bestraffen. Voorts, God , spreekt met Job, maar doet hem geen verwijt over zijn zonde; alleen doet Hij hem gevoelen dat hij niet meer is dan een mens, en prijst hem daarna, dat hij de rechtvaardigheid van Hem, de Heere, tegenover zijn vrienden heeft gehandhaafd. Ja God spreekt hem vrij, door hem te stellen tot een priester voor zijn vrienden, tot verzoening hunner zonden. Trouwens God onderhandelt nooit met de mens; Hij heeft geen weegschalen, waarin Hij aan de ene zijde het kwade en aan de andere zijde het goede weegt, en daarna het oordeel uitspreekt. Nee, God genade betonende, stelt alleen een volmaakte vergeving tegenover de zonde. En nu, als de rede van de Almachtige geëindigd is, blijkt zijn uitwerking. Deze uitwerking is de toepassing Gods. God maakt geen toepassing, maar Job doet het. Zie, ik ben te gering, (zeide hij) wat zou ik ij antwoorden? Ik leg mijn hand op mijn mond. Eenmaal heb ik gesproken, maar zal niet antwoorden,. of tweemaal, maar zal niet voortvaren, en wederom: Ik weet dat Gij alles zal vermogen, en dat geen van uw gedachten kan afgesneden worden. Wie is hij (zegt Gij) die de raad verbergt zonder wetenschap? Zo heb ik dan verhaald hetgeen ik niet verstond dingen die voor mij te wonderbaar waren, die ik niet wist. Hoor toch, en ik zal spreken. Ik zal ij vragen, en onderricht Gij mij. Met het gehoor des oors heb ik gehoord, maar nu ziet ij mijn oog, Daarom verfoei ik mij, en heb berouw in stof en as. Zo antwoordde Job. Waarom doen wij niet hetzelfde? Wij houden zo veel van toepassingen; doch de beste toepassingen zijn die, welke wij zelf maken. Is het niet genoeg, dat het eten ons toebereid en toegediend wordt, welnu dat wij d4n ten minste de moeite doen om toe te tasten en te eten. Nog eens, zo deed Job, hij zelf maakte de gevolgtrekking uit Gods rede tot hem, en al wat Job deed, deed hij in volheid; niets is bij hem ten halve. Alles is bij hem een geheel, zowel in lof als in klacht. Zo lang zijn vrienden spraken, werd zijn gemoed altijd ,onstuimiger, en zodra spreekt God niet, of zijn hart breekt. Trouwens hier sprak de Wijsheid, en daar de niet-wijsheid, en wie zinkt niet neder voor de majesteit van God? Het geloof redeneert niet met God, maar aanbidt Hem; het neemt Gods getuigenissen als waarheid aan; het is het amen van de mens op de prediking van God. Dat wij dan niet met God redeneren, maar zien wij op de uitkomst. God liet Job vernederd worden, maar om hem op een nog hogere hoogte te plaatsen, en daarop staande te houden al zijn dagen. En zo eindigde alles daarin, waarin, alle wereldbeschouwing eindigen moest, in de erkentenis, dat wij de heerlijkheid Gods nu niet begrijpen, maar dat wij die daarna zullen begrijpen. Wij leven in een schijnbare verwarring: wet en vrijheid, geloof en werken, en wat niet al meer, zijn tegenstrijdigheden, maar waarvan de orde bestaat, en waarvan wij de orde eenmaal zullen verstaan. Door het geloof in God moeten wij in deze tegenstrijdigheden reeds nu een Goddelijke orde zien. Als een wijs man iets verkeerds doet, dan ergert het ons, maar als hij het morgen weer doet, dan beginnen wij al te denken: 'hij heeft er zeker een bijzonder doel mee; ja er zit zeker iets achter,' en zo bevredigt men zich allengs met de disharmonie om de vermoedelijke harmonie. En zouden wij hetzelfde niet met de Al-wijsheid doen? God verijdelt soms onze goede plannen, en niet onze slechte plannen? Waarom? omdat Hij betere plannen met ons voorheeft, en onze goede plannen Hem daartoe in de weg staan. Geloven, berusten en harmonie zien in alles wat God doet, ziet daar wat ons het meest betaamt

en het meeste licht geeft. Immers het geloof is een zich inwerpen in de diepten, in de volheid Gods, en dat is een ruime kring, ruim als de hemelen, terwijl ons verstand is als een bedompte kamer, waarin gij stikt; en daarom, zo gij ademen wilt, ‘de ramen open!’ De mensen hebben altijd Gods raadsels willen ontwarren, en bij gebrek aan een goede ontknoping de zaak willen plooien en daartoe de zaligmaking aller mensen gesteld; doch dit is de oplossing niet, dat is de knoop doorhakken met het zwaard, niet ontwarren met de hand of het verstand; er is nog iets hogers, maar dat wij niet begrijpen. ‘Het kost de mens veel (zegt Luther) dat hij God God laat,’ en dat werkelijk te doen, is voor ons, in onze tegenwoordige staat, de enig ware Theodicee (verdediging Gods).

# HET BOEK DER PSALMEN.

1:1. David de voorname dichter der psalmen zijnde, wordt hiermede ook het voorwerp onzer beschouwing. Beschouwen wij eerst de mens en dan de dichter. Eerst stelt zich David voor ons; daarna volgt de psalm, de poëzie. Immers David gaf zijn geestelijk leven ook aan ons in zijn psalmen. Wij kunnen David op velerlei wijze beschouwen: als herder, als harpspeler, als dichter, als profeet, als held, als koning, als voorbeeld en voorvader van de Messias. In ieder opzicht is hij een belangrijk man. Wij werpen slechts hier en daar een vluchtige blik op hem, en vestigen de aandacht op enige uitstekende punten in verband tot onze uitlegging. Zijn zoon Salomo was ook een psalmdichter (ook van Mozes, He-man, Asaf en Ethan hebben wij zeer schone psalmen) doch Salomo was een vredelievend man, en dus eigenlijk meer een man van spreuken. Hem behaagde meer de overdenking. In Salomo's psalmen zien wij de verhevenheid en kalmte der wijsheid. Salomo is ook meer een oosters, David een meer bepaald Israëlitisch persoon. Salomo is door geheel het oosten bekend. David minder. Salomo was de regeerder; doch helaas, zo wijs Salomo zijn regering aanvaardde, zo dwaas deed dat zijn zoon! David was de veldheer, de held. Hem behaagde meer de strijd, en strijdlustige naturen maken het liefst psalmen. Zwaard en muziek gingen bij de ouden altijd samen. Hector uit de strijd komende speelde muziek. In het militaire is ook iets poëtisch, en in het poëtische iets militairs. Alexander had geen groter genot dan in Homerus, en Homerus geen groter genot dan in heldendaden te bezingen. David vertegenwoordigt de Oud Testamentische ridderschap, en bij de toon der tederste godsvrucht, is bij hem soms de militaire toon niet te miskennen. Zijn godsvrucht is over het geheel militair, koninklijk, ridderlijk. In dat ridderlijke, edelmoedige en grootmoedige heeft Paulus in het Nieuwe Testament veel overeenkomst met hem, ofschoon David aan de andere zijde, in het haastige, driftige, overijlende, zwakke en licht struikelende veel overeenkomst van karakter heeft met Petrus. David was held, dichter, muziekspeler en zanger. Daarom is hij ook zonder harp niet compleet. Ook in de volgende eeuwen is David de held bij uitnemendheid gebleven. Daar hebt gij de kruisvaarders. Het was een geestelijk, militair, groots denkbeeld van deze helden, zich op het oosten te werpen, om het graf des Heeren te veroveren. Deze ridders hadden iets dichterlijk vrooms, iets menslievends teder. Het waren dan ook schone tijden, die middeneeuwen, niet om er toe terug te keren, nee, maar om het beminnelijke en schone er van te beschouwen. Deze ridders nu hadden negen helden als het ware tot hun schutspatronen gekozen; drie uit de heilige oudheid: Jozua, David, en Judas de Makkabeeer; drie uit de ongewijde oudheid: Hector (niet Achilles, want zij hadden zin voor huiselijke deugden, niet voor het strijden uit vermaak) Alexander de grote en Cesar; en drie uit hun eigen tijd: Karel de grote, Cid en Arthur van Engeland. Nu was David een man en een held bij uitnemendheid. Trouwens zulke vruchten groeien alleen op heilige grond, zulke mensen zien wij alleen in de Schrift. In zijn tijd klom Israël op tot nooit gekende bloei, waarvan de luisterrijke Salomonische regering het gevolg was. Deze had toen wel iets van Babylon, niet van het tyranniek, maar monarchaal Babylon. Die tijd was een verheerlijking van Israël. Alle verheerlijking echter rust op een belofte. In David werd aanvankelijk het woord vervuld, wat de aartsvader Jacob gezegd had: luda! gij zijt het. David was de afstammeling van de koninklijke zoon van Jacob, en toen later de dynastie van David geheel vernietigd scheen, werd eerst de wettige erfgenaam der kroon geboren, duizend jaren na David, te Bethlehem, Hij de Heere van Bethlehem, want het was zijn persoonlijk eigendom, dat kleine plekje gronds! Doch al was het klein onder de duizenden van Juda, Hij zelf maakte het groot boven die allen. Tot de opvoeding van David behoorde uitwendig zijn herderlijk leven, en innerlijk zijn omgang met God. Want een mens wordt niet gevormd door menselijk opzicht of toezicht alleen. Reeds vroeg vreesde hij God. David was zelf een van die kinderen, die volgens de achtste psalm, des Heeren lof vermelden. Blijkbaar is dat lied in de nacht gemaakt, omdat de zon er niet in voorkomt. Op deze wijze wordt de waarheid ontdekt. Wie zal anders het schitterendst

natuurverschijnsel vergeten? Doch nu heeft men de dagtekening, of liever de nachttekening van de psalm. David sliep niet alle nachten gelijk wij doen, maar hij waakte menige nacht bij de kudde zijns vaders, en ook in de nacht is er omgang met God, en een opvoeding door God. Doch wij weten het, zulk een achtste zoon in het vaderlijke huis als David was, had niet veel te zeggen, want een oudste zoon is in het oosten in gezag gelijk aan een vader. En zo was er tussen de jeugdige David en zijn oudere broeders een grote afstand; dat deed hem zich terugtrekken in de eenzaamheid op het veld; doch ziet, daar moest hij een proef geven van de heldenmoed, die God in hem gelegd had, en die later zich uit hem ontwikkelen zou. Een leeuwen een beer overvallen zijn kudde, en hij verslaat ze, en deze jongeling is een tweede Simson. En nu, om een Jozefsboodschap naar zijn broederen te doen, was deze jongen voor zijn vader goed genoeg. Doch let nu op de leidende opvoeding Gods. Toen hij sprak van Goliath te willen bestrijden, ontving hij van zijn oudere broeders een af jacht, zo als nog wel eens jongere zonen van hun oudere broeders ontvangen; doch David liet zich niet afschrikken, en God heeft zijn vermaak, om zich in het kleine en zwakke te verheerlijken. Goliath viel door een herdersknaap, en wel door herders gereedschap, want dit behoorde tot de Goddelijke na'viteit dezer gebeurtenis. Later was David zeer ingewikkeld in allerlei militaire ondernemingen. Hij moest onophoudelijk, zo als wij zouden zeggen: een guerilla, (een kleine .of vrijbuiters-oorlog) voeren met de Filistijnen, en gedroeg zich daarin naar recht en plicht. Tegenover zijn volk en de koning, maakte hij echter nimmer gebruik van zijn goed recht. Hierin was hij geheel een oosters, bijbels ridder, enkel edelmoedigheid. Zijn mannen drongen eens bij hem aan om Saul te doden, toen deze in zijn macht was; natuurlijk met vrome woorden, daar komt de verzoeking altijd mee. Zij spreken niet als atheïsten, O nee, zij zeggen: de Heere heeft hem in uw hand gegeven. Doch ziet nu Davids tederheid van consciëntie. Hij doet het begeerde niet, maar iets wil hij doen als bewijs in zijn hand voor Saul, dat hij diens leven niet zoekt. Hij snijdt met zijn zwaard een slip van Saul's mantel, en toen hij het deed sloeg hem het hart. Hoe treffend is dat slaan van het hart bij zulk een krijgsman! Nergens is zo iets liefelijker, dan in zulk een militair karakter. En welk een edelmoedigheid jegens Saul, die hem toch zonder oorzaak alles had ontnomen: zijn rang, zijn rust, zijn vrouw en de gemeenschap met het huis des Heeren. Gedurig noemt hij Saul de gezalfde des Heeren, en als zodanig is Saul hem heilig. Zich zelf noemt hij aldus slechts een enkele maal. En nu, Saul was een gevoelIg man; hij valt in de schuld; doch er was op die gevoeligheid niet te rekenen. Hoe lang zal zij duren? David vertrouwde haar niet, en hij had goed gezien. In alles komt het aan op het volharden. En wie kon het nu ook later David nadoen, om niettegenstaande dat alles, in EEN lied zijn grootste vriend en zijn grootste vijand (Jonathan en Saul) te bezingen. En wie er ook tegen hebbe, dat dit lied in de bijbel staat, het is er eenmaal in opgenomen en er is niets tegen te doen. Alleen in dat lied noemt David de Heidenen onbesnedenen, naar Saus's geliefkoosde uitdrukking. Voorts vergelijkt hij Saul en Jonathan bij arenden in de lucht en leeuwen in de vlakte. Men kan deze denkbeelden uitwerken, maar aan de grootheid der denkbeelden is niets meer bij te voegen. Lichtheid van voeten en sterkte van armen waren ook bij de ouden gepaard. Men noemde Achilles de snelvoetige. Ja, het was een ridderlijke trek van David's karakter, zich zelf niet te wreken. Aan deze zijn gewoonte herinnert bijzonder Abigail de held. Zij was een verstandige vrouw. Zij wist wat er in de wereld voorviel en wie David was, en wat hij deed. Zij had hem met een blik doorzien, en het punt gevat, waarop hij te treffen was; hij mocht zich zelf geen wraak verschaffen, God had het hem in zijn Woord verboden, en hij vreesde God, en diende Hem met geheel zijn hart. En hoort dan nu ook, hoe die ridderlijke ziel zich jegens haar zonder enige achterhoudendheid uitlaat. Hij ontkent en verbergt zijn voornemen tot wraakneming niet, maar houdt zich ook nu niet gebonden aan zijn eed, maar looft de Heere en dankt haar, dat hij verhinderd is geworden zich te wreken. Daar ziet gij de ridder, de koning. Met deze ridderlijke trek is de zelfverloochening verbonden. Op een andere tijd zegt David ten aanhore van zijn helden: Wie zal mij water te drinken geven uit Bethlehems bornput, die in de poort is? Nu was Bethlehem

door de Filistijnen bezet. Het was geen bevel, doch de wens van een geliefd persoon is een bevel voor de zijnen. Gewillige lieden laten zich dat niet tweemaal zeggen. Drie helden slaan zich door de vijandelijke bezetting heen en brengen hem het water. Doch nu wil hij het niet drinken. 'Nee, (zegt hij) dat water met gevaar des levens van deze mannen gehaald, is te duur gekocht, is te kostbaar om door een mensenmond te worden gedronken, daar moet God alleen de eer van hebben. Het is het leven dezer mannen, en dat is niet voor mij, maar voor de Heere;' en hij goot het uit voor het aangezicht des Heeren. Ziet, dit treft en streelt het hart der strijders, dat de veldheer prijs stelt op hun dapperheid niet alleen, maar ook op hun leven, en dat te kostbaar acht om het voor zijn eigen genot, of voordeel, of belang in de waagschaal te stellen. Wie zelf geen hart heeft voor anderen, kan niet op het hart van anderen werken. Met het verstand alleen verovert men geen harten. En nu, van trap tot trap wordt hij tot heerlijkheid verheven. Doch koning van Juda geworden, slaat hij wederom geen hand uit naar de kroon der tien stammen. Hij wacht. De tijd zal komen. God zal hem ook deze kroon geven, Eerzuchtig te zijn is trouwens ook niet ridderlijk. Het ridderschap heeft een ander doel; het is te grootmoedig om eerzuchtig te kunnen zijn. Voorts, wij hebben David's kleinheid in eigen oog voor God gezien in zijn huppelen voor de ark. Wie groot is, kan zich klein maken. De grootste van allen, de Heere, werd letterlijk een kind. Zich tot kind, zich klein maken, dßßr komt het op aan! Michal dacht zich door zulk een gedrag van haar man onteerd, maar God verhoogt hem te meer en bevestigt zijn troon. Kon hij nog hoger stijgen? Zeker, doch nu volgt, gelijk wij ook gezien hebben, een val zo diep, als hij hoog geklommen was. Dit zijn van die stoute trekken der Godsregering, dat juist de man naar Gods hart het diepste viel. Doch wordt niet juist uit sneeuw, als zij bezoedeld wordt, het ergste slijk? Een ogenblik van rust, een ogenblik buiten zijn plicht, en hij viel, en viel altijd meer. Men komt er niet toe om onmiddellijk schuld te belijden. Er moet eerst een gehele wereld van tegenstrijdige zaken doorgeworsteld zijn. Ach, hoe edeler hart, hoe dieper zich de zonde er in verschuilen kan. De oppervlakte is imI>lers vroomheid, en wie is de bodem bekend? God is die bodem bekend, doch aan God denkt de zondaar niet in zijn zonden. Nochtans wordt David tot zichzelf en tot God teruggebracht door het Goddelijke Woord van de profeet: gij zijt die man! Met deze woorden doodde hij David; daarna werd echter David weer levend gemaakt door de genade van God in het Woord: De Heere heeft ook uw zonde weggenomen,' gij zult niet sterven. En van dat ogenblik af, is er geen naar het hart nederiger man dan David. Van toen af tintelen zijn psalmen van altijd meer en inniger geloofsleven, meer nog dan ooit te voren. Nochtans, ook een zeker floers lag op zijn leven, een zekere zwaarmoedigheid, waardoor hij geen achttiende psalm meer kon dichten, maar veeleer een eenenvijftigste psalm. Een gevoel van kruisiging, een hinking, als die van Jacob was hem van toen af eigen. Trouwens veel treurige tonelen volgden. De zonde was hem vergeven, maar de tijdelijke gevolgen er van moest hij levenslang dragen. Het is nu achtentwintighonderdjaren geleden, en toch is de persoonlijkheid van David zo nieuw, alsof hij gisteren nog geleefd heeft. Ja al de bijbelse personen zijn altijd jong; zij worden nimmer oud. De kleuren van deze portretten verschieten niet. De tekeningen van hun karakter zijn zo vele levende boeken, die na zo vele eeuwen ons nog heden onderwijzen, ook in de lijdzaamheid onder het lijden; want wat leed David niet al? Absalom, zijn eigen door hem geliefd kind, ontstal hem het hart zijns volks door zijn beminnelijkheid. Ach, zulke beminnelijke mensen, als zij slecht zijn, bederven landen en volken. Absalom was een man des volks, maar tegen zijn vader. Alleen van Salomo beleefde David vreugde, doch ook niet zonder bitterheid der ziele. Het kostte hem zijn zoon Adonia, zijn beste krijgsoverste Joab en zijn beste vriend Abjathar, en welk een smart en droefheid is het zijn kinderen en vrienden te verliezen niet door de dood, maar door afval en verraad! Van David's leven, komen wij tot David's psalmen. Vooraf iets over de poëzie in het algemeen, en over de bijbelse psalm-poëzie in het bijzonder, De taal verdeelt zich in poëzie en proza. De poëzie is een andere, snellere gang, een andere, hogere beweging der taal. Ook in het proza, en allerbijzonderst in de poëzie komt het aan op inspiratie

(bezieling), intuitie (inzicht en doorzicht), combinatie (verbinding), en harmonie (overeenstemming). De hoogste vorm van poëzie is zeker wel de epische (de heldenzang), welke is een voorstelling van daden, tot een schone eenheid gebracht. De bijbel bevat velerlei poëzie, maar het is altijd heilige poëzie, en deze van God geïnspireerde (door de Heilige Geest ingegeven) poëzie is van dien aard, dat zij wederom in de gewone zin des woords inspireert. De bijbel maakt dichters, en wel de grootste dichters. Wij noemen hier alleen Vondel, bij wie men een vermenigvuldiging van bijbelse denkbeelden met bijbelse denkbeelden, en daardoor een onafzienbare generatie van bijbelse voorstellingen aantreft. Trouwens elke grote daad in de geschiedenis, ieder groot verschijnsel in de natuur wekt de dichtgeest op. De poëzie is de echo der grote dingen. En waar vindt men grotere dingen dan in de Schrift? Nochtans er zijn ook schitterende talenten bij ongelovigen, een bewijs dat gaven en geloof elkander niet noodzakelijk insluiten, maar onderscheiden zijn. Bileams poëzie behoort zeker tot ,de verhevenste van de bijbel, en ook nu nog zijn er ongelovigen, die betere dichters zijn dan de vroomste mensen; doch waar geloof en gaven samen gaan is zeker het allerschoonste te verwachten. Zodra een schrijver door zijn onderwerp zodanig wordt aangegrepen, dat hij eindelijk ontvonkt wordt, verheft zijn taal zich ook in proza tot de hoogte der poëzie. Bij de dichter is dit dubbel waar. In het lied van Mozes komt de statige gang der historie weldra m de galop der poëzie. In zulk een geval neemt men stoute beelden, dat zeer goed is, mits zij ook tevens keurig zijn. Zo noemt Mozes God een rotssteen. Wie anders dan een oosterling zou God aldus hebben durven noemen? En toch, hoe heerlijk is deze uitdrukking als men de vastheid en de veiligheid van toevlucht daarmee vertegenwoordigd ziet, en wanneer men zich herinnert, dat het land waar Israël heen zou gaan, zelfs in zijn rotsspelonken daartoe het beeld aanbiedt. Daarbij is de rots een hoogte om op te staan en boven alles te staan. Intussen behoort die stoutheid in het kiezen van beelden tot het oosters karakter der poëzie, dat juist daarom voor ons zo gevaarlijk is na te doen. Het is hiermee als met het klavier. De vinger te ver of niet ver genoeg geplaatst, en de noot is vals, ja een honderdste gedeelte van een duim op de snaar der viool misgetast, brengt een valse toon voort. In de Schrift zijn uitdrukkingen, die wij verkeerd beschouwen, omdat wij ze niet naar de oosterse maar westerse wetten van poëzie en smaak beoordelen. Hieronder behoort ook de menselijke voorstelling van God in de Schrift, doch behalve dat hiervoor een hogere reden bestaat (de menswording Gods in Christus), hoe vertroostend is zij tegenover de niet bijbelse poëzie, welke meer afgetrokken denkbeelden van God geeft, en ook daardoor de mens meer sto'cijns maakt. De intu'tie is die gave, welke van een gegeven toestand het juiste geheim weet te raden, het juiste punt weet te treffen. Zij is een soort van onmiddellijke aanschouwing van het middenpunt der zaak. Een dichter zei: ‘ik heb de wereld geraden voor ik haar kende, en toen ik haar kende, kon ik haar niet meer aftekenen.’ Zeer juist. Men moet de zaken op een afstand zien. Men schrijve daarom niet een historie van de dag. De dingen zijn dan nog veel te gemengd en te verward. De dichter ziet een menigte dingen, die hij niet bewijzen kan. Doch wat de dichter ziet, laat de wetenschap dat betogen. Het genie is de blik met de berekening, niet afzonderlijk, maar daarin opgesloten. Het is de opslag van het oog der ziel, des geestes. Het is de blik van de veldheer, om de vijand op zeker punt te brengen, waar hij te slaan is. Dit was Je grootheid van de oude Napoleon, om namelijk al de kracht op zulk een punt in een gegeven ogenblik te concentreren. ‘Wat gaat mij die vesting aan, (zei hij) op de hoofdstad aan!’ Vroeger volgde men de regel om vesting na vesting te nemen. Doch het gegeven punt, waar alles op aankomt in eens te zien, dit is grootheid. Onze koning Willem II had daar ook iets van. Zo maakt een groot natuurkenner uit de kies van een dier de grootte van het gehele dier op. ‘Zo de kies, zo de kaak; zo de kaak, zo de kop; zo de kop, zo het lichaam,’ zegt hij. Newton had intu'tie toen hij de appel zag vallen, en daardoor de wetten der beweging van de hemellichamen leerde inzien. Een ander ziet dezelfde appel vallen zonder intuitie, en ziet er niets anders in dan het vallen van een appel. Zo is er in alle mogelijke vakken een intuitieve blik. Hierbij komt de gave der combinatie; deze leeft van handel. De handel ziet naar de behoeften van anderen, om

ze te vervullen, en ontleent van een ander gebied wat hij op eigen gebied nodig heeft. Het is een ruilen wisselhandel, of wilt gij het duidelijker gezegd hebben: de dichter is een plunderaar van de gehele wereld, ten einde op een krachtige, indrukwekkende, verheffende wijze te zeggen wat hij bedoelt. Bij dit alles komt eenheid, consequentie, harmonie. Er moet een hoofddenkbeeld zijn, om welker wil al de andere denkbeelden aanwezig zijn, een heersend denkbeeld waaraan al de andere denkbeelden ondergeschikt zijn.. De goede smaak moet voorzitter zijn. Gedrochtelijke genieën brengen ook gedrochtelijke schoonheden voort; doch deze schokken ons, zonder ons te verheffen. Voorts in het bestuderen, niet in het imiteren (navolgen) ligt de kracht der zaak. De zaken moeten in haar oorsprong bestudeerd worden. Het bestaan ener zaak is nog het minst; doch hoe komt men er aan? De natuur maakt de dichter, de studie de grote dichter. Zeker zijn er te allen tijde uitnemende dichters geweest, doch hoe weinig dichters maken een school? De veelheid der voortbrengselen is echter niet noodzakelijk om de ware dichter te kenmerken. De adelaar heeft zijn vleugelen niet eens uit te slaan, hij heeft ze enkel te tonen. Gaan wij over tot het verdelen der poëtische vormen, dan moeten wij zeggen de klassieke poëzie behoort tot de verledenheid, de romantieke poëzie tot de tegenwoordigheid en de oosterse poëzie tot de toekomst. Wij zijn van nature romantiek, niet klassiek; maar ieder moet door het klassieke bearbeid en er van doordrongen worden. De Noorman kan niet klassiek zijn van geboorte, maar hij moet bij de klassieken ter school gaan. De Germanen hebben zich van het klassieke meester gemaakt, maar de kerk moet tot het Israëlitisch beginsel terugkeren. De Schrift moet vrij gemaakt worden van al de klassieke roomse banden. Zij is Israëlitisch en Christus is het ook, tot in zijn wijze van spreken toe. Christus spreekt in de Schrift het meest dichterlijk; maar hoe? Israëlitisch dichterlijk. Bij Hem is het parallellisme kennelijk. Geen der apostelen volgt Hem hierin na. Paulus heeft een trichotomie (drievoudigheid van uitdrukking). De andere apostelen spreken eenvoudig. Christus verdeelt zijn woorden even als de profeten van het Oude Testament in tweeën. Waarom? Omdat Christus als profeet, zich aan de profeten des Ouden Testaments aansluit. Tot zelfs uit zijn manier van leren en profeteren blijkt, dat Christus zich geopenbaard heeft, als werkelijk te zijn het hoofd der profeten van het Oude Testament. In het Hebreeuws is een gedurig spel van woorden. Het is een elegant spelen met betekenissen; het is een soort van poëzie in het proza; een telkens terugkeren van woorden, die gelijken en die geheel iets anders zijn; dit is een meesterlijk spel; niets dat meer op de verbeelding werkt dan deze gelijkheid en gelijkenis der woorden. Ook dit vinden wij bij de Heere in volle kracht. En nu de psalm-poëzie. De psalmen zijn oorspronkelijk zangstukken, doch de oorspronkelijke zangwijzen er van zijn ons onbekend. Wij hebben alleen de tekst zonder muziek. Deze tekst welker wil al de andere denkbeelden aanwezig zijn, een heersend denkbeeld waaraan al de andere denkbeelden ondergeschikt zijn.. De goede smaak moet voorzitter zijn. Gedrochtelijke genieën brengen ook gedrochtelijke schoonheden voort; doch deze schokken ons, zonder ons te verheffen. Voorts in het bestuderen, niet in het imiteren (navolgen) ligt de kracht der zaak. De zaken moeten in haar oorsprong bestudeerd worden. Het bestaan ener zaak is nog het minst; doch hoe komt men er aan? De natuur maakt de dichter, de studie de grote dichter. Zeker zijn er te allen tijde uitnemende dichters geweest, doch hoe weinig dichters maken een school? De veelheid der voortbrengselen is . echter niet noodzakelijk om de ware dichter te kenmerken. De adelaar heeft zijn vleugelen niet eens uit te slaan, hij heeft ze enkel te tonen. Gaan wij over tot het verdelen der poëtische vormen, dan moeten wij zeggen de klassieke poëzie behoort tot de verledenheid, de romantieke poëzie tot de tegenwoordigheid en de oosterse poëzie tot de toekomst. Wij zijn van nature romantiek, niet klassiek; maar ieder moet door het klassieke bearbeid en er van doordrongen worden. De Noorman kan niet klassiek zijn van geboorte, maar hij moet bij de klassieken ter school gaan. De Germanen hebben zich van het klassieke meester gemaakt, maar de kerk moet tot het Israëlitisch beginsel terugkeren. De Schrift moet vrij gemaakt worden van al de klassieke roomse banden. Zij is Israëlitisch en Christus is het ook, tot in zijn wijze van spreken toe.

Christus spreekt in de Schrift het meest dichterlijk; maar hoe? Israëlitisch dichterlijk. Bij Hem is het parallellisme kennelijk. Geen der apostelen volgt Hem hierin na. Paulus heeft een trichotomie (drievoudigheid van uitdrukking). De andere apostelen spreken eenvoudig. Christus verdeelt zijn woorden even als de profeten van het Oude Testament in tweeën. Waarom? Omdat Christus als profeet, zich aan de profeten des Ouden Testaments aansluit. Tot zelfs uit zijn manier van leren en profeteren blijkt, dat Christus zich geopenbaard heeft, als werkelijk te zijn het hoofd der profeten van het Oude Testament. In het Hebreeuws is een gedurig spel van woorden. Het is een elegant spelen met betekenissen; het is een soort van poëzie in het proza; een telkens terugkeren van woorden, die gelijken en die geheel iets anders zijn; dit is een meesterlijk spel; niets dat meer op de verbeelding werkt dan deze gelijkheid en gelijkenis der woorden. Ook dit vinden wij bij de Heere in volle kracht. En nu de psalm-poëzie. De psalmen zijn oorspronkelijk zangstukken, doch de oorspronkelijke zangwijzen er van zijn ons onbekend. Wij hebben alleen de tekst zonder muziek. Deze tekst werd aan de opperzangmeester gegeven om er muziek op te maken; deze composities zijn verloren gegaan. De maat der psalmen was ook niet op de wijze der ouden, zo als men er die in heeft zoeken te vinden. Als men iets met geweld wil vinden, kan men het ook. Josephus heeft begonnen de Heidense prosodie op de Hebreeuwse schrijvers toepasselijk te maken, omdat hij de Romeinen alles smakelijk wilde maken. Bij de ouden had zelfs het proza een maat. Gracchus sprak zijn redevoering uit met begeleiding van de fluit. En wat is poëzie zonder muziek bij de ouden! Beide waren onafscheidelijk. Bij ons zijn ze soms verenigd, maar hoe? De muziek maakt de poëzie meestal onverstaanbaar. De poëzie wordt in kleine delen gesplitst, en een syllabe soms vier, vij f malen herhaald! De muziek moest de indruk der poëzie verhogen, althans teruggeven, doch nu verdampt de poëzie in de muziek; zij wordt aan de muziek opgeofferd. Het opzeggen van dichtstukken moet iets van de zang hebben. De psalmen bloot lezen kan ik niet; iets van de zang moet ik er bij voegen. Ook waren de psalmen niet zo als bij ons op rijm; het rijm is van latere uitvinding. Doch er is een ander rijm in de psalmen, een rijmen der denkbeelden. Een soort van echo, niet der klanken, maar der zaken. Men hoort een naklank, een ziels-echo, een ged4chte die herhaald wordt. Het is de maat der zaken, het rijm der dingen. Zij geven elegantie aan alles. Tweevoudige dichtregels volgen elkander gedurig op; soms komt een derde er bij. Het reeds gezegde wordt herhaald, maar niet letterlijk, nee, in een andere vorm, op een andere wijze; hetzelfde denkbeeld wordt getoond van een andere zijde. Wat de soort der poëzie betreft, bij Mozes en de profeten vinden wij meer objectieve (voorwerpelijke) poëzie, waarin de dichter niet aan zich zelf denkt, en alleen de dingen buiten zich zelf voorstelt; en zeker het is groot zich zelf geheel te verbergen, maar de psalm-poëzie is het tegendeel van het objectieve. De dichter spreekt daarin van zichzelf, en stelt zich op de voorgrond. Hij schetst de dingen, die binnen in hem zijn. De sleutel van Davids psalmen is Davids omgang met God, en dan, zo als wij reeds opmerkten, zijn val. Er is, om zo te spreken, een David voor de val en na de val, even als er zulk een Adam is. Niet dat David vroeger niet zondigde, nee, maar omdat de zonde vroeger niet in al haar kracht geopenbaar werd. Voorts zijn de psalmen het poëtische archief van die tijden, benevens de levende kwitanties van David voor de weldaden en zegeningen, door hem van God ontvangen. Hij zong reeds, zo als wij zagen, als jongeling bij de kudde, des Heeren lof. Nu zijn al Gods openbaringen als in poëzie en met muziek gegeven. Zeker bij tranen, bij smarten, bij smaad, bij het kruis, maar toch ook bij vreugde, bij dichterzang, profetenzang en engelenzang. Ook bij David was de smaad van Christus van zijn jeugd af, en ook over de schitterende glans van zijn roem werd het kleed der verachting geworpen; doch juist, hierdoor werd hij, die hij was. Eerst verachtten hem zijn broeders, daarna zijn zonen. Gedurig werd David miskend. Zelfs zijn vader telde hem niet, en toch moet deze het geweten hebben, dat zijn zoon een leeuwen een beer versloeg. De reden hiervan was niet, omdat David klein van gestalte was, maar omdat hij ietsjeugdigs,jongensachtigs, kinderlijks had, dat hem bijbleef. Doch de Heere waren de j ongetj es in de tempel welgevalliger dan de grote heren van Jeruzalem. Voorts David was een

krijgsman en, wij merkten het reeds op, lier en zwaard zijn soms gepaard; die hier het zwaard draagt is ook een dichter. Wij maken vrede naar bui ten, al ziet het er ook van binnen niet vredeachtig uit; maar toen was het aan alle kanten oorlog. En nu, de dichter is altijd schoon; maar vooral als hij in militair tenue is. Ook heeft iedere tijd behoefte aan zijn eigen poëzie. De middeneeuwen toonden haar dichterlijke richting door haar zinnebeelden, blazoenen en deviezen. Dit was toen een poëzie in kleuren, want de poëzie moet zich tonen, al is het ook gelijk het licht door de wolken. De nieuwere poëzie was toen nog niet rijp, en de nationale poëzie was nog niet geboren. David was, zoals wij aantoonden, de held der middeneeuwen, zo lang zij ridderlijk krijgshaftig bleven; daarna losten zich die tijden op in twisten en vervolging, in lijden en martelaarschap. Ook bij David volgde op het ridderlijk krijgshaftige de ernst van het lijden, en wel om eigen schuld. Ja er is nooit een meer ridderlijk en God meer vrezend man geweest dan David, en nooit een mens in zo diepe val. Veel moest daaruit blijken, en ook dit, dat de poëzie geen ingebeelde zaak is. Alleen slechte poëzie is enkel verbeelding. Opdat het dan blijken zou dat de poëzie realiteit is, is zij in de ontzettende realiteit der zonde gekomen. Immers aan de echtheid van het goud, dat beproefd uit het vuur komt, is niet meer te twijfelen. De psalmen maken in het Boek der boeken een afzonderlijk boek uit. Wij mogen dit boek een dierbaar kleinood en een uitnemend werk des Heiligen Geestes noemen. De psalmen toch zijn door al de eeuwen der Christenheid, zelfs onder de heerschappij van de antichrist, de lievelings liederen der gelovigen van alle landen, maar bijzonder van Schotland en Nederland geweest. God had ze vele eeuwen te voren toebereid voor alle personen en toestanden. Er is geen uitdrukking, die het geloofsleven behoeft of medebrengt, welke men er niet door God in voorbereid vindt. Op dezelfde wijze zijn ook de goede werken voorbereid, om er in te wandelen. Daarom weergalmen ook David’s psalmen tot aan's werelds einde, en het is een teken van bederf, waar zij als uitdrukkingen van het geestelijk leven, en als hun temper zangen niet meer geacht, of wel geheel afgeschaft worden. Ik ben niet tegen de gezangen. Ik houd niet van bekrompen denkbeelden, maar dat alles op zijn ware prijs gesteld worde. Doch de gezangen worden gewoonlijk op iets gemaakt, maar de psalmen zijn uit iets gemaakt, zij zijn allen van de ondervinding van David en de andere heiligen uitgegaan. Zij zijn dus allen, geen enkele uitgezonderd, door het hart gegaan, en daarom zijn zij ook voor het hart. Voor zo ver dan ook de gezangen niet in koele bespiegeling op bestaande zaken of bekende waarheden vervaardigd zijn, maar uit eigen levendige ondervinding zijn voortgevloeid, hebben zij ook blijvende waarde. Een goed lied is uit de psalmen geboren. Ja, ware geestelijke liederen zijn kinderen der psalmen, en dus weder psalmen, of galmen, uitbreidingen en vervolgen er van. Daar hebt gij Luther: deze zag in het hart der heiligen. ‘In de psalmen (zegt hij) spreken de heiligen tot God.’ Daarom is hij ook de grote man in de psalmen. Hij verstond de taal van de Heilige Geest, en dat is nog wat anders, dan de Hebreeuwse taal te verstaan. En hij zelf was een -liederendichter van de eerste rang. Luthers liederen, welk een muziek van geloof! Ja, Luther ging met militaire muziek voorop. Het was zijn hervormings-mars. Trouwens het echte psalmlied wordt in de strijd geboren. Luther zelf zong, en heeft geheel zijn kerk leren zingen. Wij Gereformeerden zijn meer verstandelijke mensen, denkers, ietwat dodig. In onze kerk heeft dan ook het poëtisch element ontbroken, en het heeft bij ons veel moeite gekost eer het tot liederen kwam, en toen zij kwamen, werden zij half gewapenderhand ingevoerd, en nu: Waar het lied wordt opgedrongen, Wordt van harte niet gezongen. Daarbij was het ook in de ouderdom en het verval der kerk, in de koude, en in de koude zingt men ook niet van harte. Luther was dan ook de rechte vader van het Duitse kerklied, want in de Lutherse kerk vloeit een stroom van liederen levend en schoon door al de tijden heen tot op onze dagen. Ja, Duitsland heeft op zich zelf een gehele liederen-wereld, vol kinderen en kleinkinderen en afstammelingen van de psalmen. Maar de Gereformeerde kerken hebben er, zo als ik zei, gebrek aan, en dit staat weer daarmee in overeenstemming, dat wij alles overgenomen hebben van Calvijn, die bij al zijn uitnemendheid, een geheel ondichterlijk man was. Zelfs Bilderdijk had dat frolocken niet

van Luther. HIJ was te bezwaard, te vervolgd, te gedrukt, te verbrijzeld; het was bij hem nog een zuchten naar de genade; bij Luther was het een juichen des geloofs. Het lied moet niet een andere soort van gezang zijn dan de psalm, maar gelijk de gelovige in de wortel van Abraham ingeplant is, zo moet het lied in de wortel David's ingeplant worden. Het gezang moet uit de psalm groeien, maar zich niet vijandig tegen de psalmen overstellen gelijk de rationalistische dichters doen, die zich meester trachten te maken van het kerkelijk lied, omdat zij weten dat dit van zo groot belang in de kerk is. En wat nu de psalmen betreft, ja daarvan hebben bijzonder de Gereformeerde kerken de kracht gevoeld en getoond. Ging Luther met militaire muziek voorop, het was evenzo in Frankrijk. Geen land is zo vruchtbaar in edele mensen, als dat land, zodra de geest van het Evangelie er over uitgegoten is. Ja, met betrekking tot de hervorming is er geen land in de wereld, dat andere landen 'gelukkiger gemaakt heeft en zelf ongelukkiger gebleven is dan Frankrijk. Wilt gij lijden zien, wilt gij martelaren aantreffen voor het geloof, gaat naar Frankrijk. In zulke omstandigheden gaat het lichtzinnige Franse karakter in hoge ernst over. Calvijn lacht niet; Luther met zijn blozend gelaat lacht gedurig. In de tijden der hervorming gingen in Frankrijk de edelsten des volks met het volk buiten de poorten godsdienstoefening houden, en keerden daarna terug in de stad, het volk in het midden, de edelen rondom met uitgetogen zwaarden, en allen psalmen zingende als onder militaire muziek, de psalmen, eerst van Clement Marot, daarna van Beza. Van de psalmen hebben wij niet alleen de woorden maar ook de geschiedenis. God heeft gezorgd, dat er voor zulk een belangrijk boek als het boek der psalmen is, en dat zulk een onmetelijke invloed op de gelovigen zou uitoefenen, bijlagen en opheldernde aantekeningen zijn zouden, opdat het blijken mocht, dat de psalmen niet opzettelijk vervaardigde dichtstukken zijn, zonder verband met het leven, zo als een dichter (wij merkten het reeds op) een lied maakt over een onderwerp, dat zijn aandacht trekt, maar dat verder geen betrekking tot zijn ogenblikkelijk lot of leven heeft. Nee, de Heilige Geest geeft niets, of het moet een levende vrucht zijn, die op de wortel van het leven, die uit de ondervinding der ziel is gegroeid.. Daarom zouden er zonder het leven en de geschiedenis van het leven van David, ook geen liederen David's zijn. Doch nu kunnen wij, althans van vele psalmen David's, als met de vinger in de geschiedenis aanwijzen, bij welke gelegenheid zij vervaardigd zijn. Ik zeg kunnen, want de gelegenheden zijn daartoe zo menigvuldig, en de geschiedenis is zo rijk, dat men soms voor iedere psalm drie of vierderlei gelegenheid in de geschiedenis vinden kan. Ook deze onzekerheid van toepassing is bedoeld, opdat de psalmen hun algemene toepasselijkheid voor alle gelovigen niet zouden verliezen. En ziet nu eens, welk een heerlijke beschikking der Goddelijke wijsheid het is, dat wij juist van David zulk een rijke en kostbare verzameling van geestelijke liederen hebben. Immers geheel zijn leven was, gelijk wij gezien hebben, een aaneenschakeling van de uiteenlopendste ontmoetingen. Het was rijk aan ondervindingen van allerlei aard en van tegengestelde strekking. Hij is in geringheid geweest en in hoogheid. Hij werd vervolgd door een koning, en overwon koningen. Hij was een verdrukte, vervolgde, beproefde. Hij was gedurig in nood en gevaar, en werd gedurig verlost en gered; hij was een zondaar en een heilige. En altijd dichtte hij liederen. Geheel zijn leven was hij bezig om op deze wijze des Heeren lof te verkondigen. En daarom vinden wij in de psalmen al de tonen terug van het klavier des menselijken gevoels, hetwelk slechts aangeslagen behoeft te worden om weerklank te vinden in ons hart. Ja daarom worden de psalmen, ofschoon reeds drieduizend jaren oud, nog zo bruikbaar en vers bevonden, alsof zij gisteren pas gemaakt waren, en worden zij ook werkelijk nog gezongen in alle werelddelen. Welk een kostelijke vrucht is het dan niet, welke de Heilige Geest zo vele eeuwen geleden heeft laten groeien, opdat zij ons heden nog zou verkwikken! Het is dan ook een teken van geestelijke herleving, wanneer de psalmen, eerst in onbruik geraakt, op nieuw worden gezongen. Reeds toen zij vervaardigd werden, waren de psalmen van algemeen gebruik. Gedurig leest men van een psalm voor de opperzangmeester. De gehele Oud-Testamentische kerk ontving die liederen, en toen de Christelijke kerk ontstond, ontving zij ook deze erfenis. Ook de Roomse kerk werd er door

bezield. Haar psalmrecitatieven zijn schoon en aandoenlijk. Wij moeten echter bij de erkenning van de algemene bruikbaarheid der psalmen, toestemmen dat zij niet altijd in hun geheel en in alles toepasselijk zijn op onze toestanden, zodat wij ze niet woord voor woord kunnen overnemen. Het is hiermee gelijk met alle vruchtbomen. Onder en tussen de bladeren hangen hier en daar de vruchten, hetzij peren of appelen. Geen boom is geheel appel, geheel peer: onder de bladeren ligt de vrucht. Hiermee wil ik ook niet weer zeggen, dat men inde Schrift het ene woord als een blad en het andere als een vrucht moet beschouwen; nee: wij spreken hier alleen van de toepassing. Iedere gelovige neme uit de Schrift wat zich aan hem als vrucht aanbiedt. Het andere kan hij tot nadere gelegenheid ongeplukt laten. Zo zijn er ook meer uitgebreide, zelfs zeer uitgebreide, en kleine, en zeer kleine psalmen. De laatsten zijn niet zelden juwelen, zo kostbaar als klein. De Schrift zelf noemt ze soms kleinoden, vanwege hun waarde, en omdat ze licht in de hand te nemen en te overzien zijn. Over het geheel was het bij de ouden niet te doen om uitgebreide zangstukken. Grote dichters maken ook alleen zulke kleine liederen. Zij kunnen zich concentreren en doen het gaarne. Middelmatige geesten hebben vele woorden nodig om gedachten voort te brengen. Voorts spreken de psalmen tot een iegelijk als uit zijn eigen hart. En zo wij zelf niet weten, hoe wij met God staan, dan hebben wij slechts de psalmen op te slaan, om de rechte uitdrukking voor onze zielstoestand te vinden. Daarom zijn de psalmen voor de gelovigen van zo veel waarde. Wie toch kon ooit zulk een treffende boetpsalm gelijk de eenenvijftigste is maken, als David, die zo diep viel, en zo machtig weer werd opgeholpen? Daarom is de verzameling zijner psalmen enig en onvergelijkbaar. Ga de liederen na van de Grieken en Romeinen, van de Oosterse, Westerse en Noordse volken, hoe rijk de verzameling hunner liederen ook zij, zij komen in geen de minste vergelijking met de psalmen. In de verte schijnen zij iets, maar van nabij gezien, zijn zij niets. Hun schoonheid is als die van de toneelspeelster: het is blanketsel, dat van het gelaat gevaagd, des te erger bleekheid achterlaat. De schoonheid der psalmliederen daarentegen is de echte kleur, de blos der gezondheid. Ja de psalmen zijn waarheid als de natuur, en werkelijkheid als het leven en de ondervinding van iedere gelovige. En welk een afwisseling is er in deze liederen! Hoe dikwijls begint de morgen met nevel en damp of somberheid, en eindigt hij in een zonnige dag, en omgekeerd. Hoe dikwijls begint de dag met zonneschijn en eindigt hij in regen. Evenzo is het in de psalmen. De ene psalm begint vrolijk en eindigt treurig; en omgekeerd. Men behoeft dus niet te wanhopen om in enige psalm, althans op enkele punten, samenstemming met ons zelf aan te treffen. Hoe dikwijls beginnen wij zelf ons gebed met opgeruimdheid en eindigen wij het in zwaarmoedigheid, en omgekeerd: hoe dikwijls beginnen wij het met klachten en eindigen wij in gejuich! Even als een muziekstuk zich in de grootste afwisseling van muzikale aandoeningen beweegt, zo de psalmen. Een psalm is een stuk, dat bespeeld wordt door alle tonen heen. De mens is ook geschapen voor afwisseling. Men kan niet altijd aan hetzelfde werk zijn. Iets anders doen is zoveel als rusten. Het ene werk doet rusten van het andere. Ook moet de ene aandoening de andere vervangen. Zeker is het niet goed, dat het bij een mens is als soms bij het weer: nu is het fraai weer, en de zon schijnt heerlijk, en daar op eens hebt gij een zware bui; nee, dat is geen goede verandering, maar overigens kan de mens niet aanhoudend onder de invloed van dezelfde aandoeningen blijven. Zo is er ook in (Je psalmen een grote afwisseling van aandoeningen. Trouwens als de vinger Gods over de harp des harten gaat, dan moeten al de snaren trillen. Zo eindigt Psalm 19 in geheel iets anders dan waarmee hij begon. De psalmist eindigt waar het kloppen van het hart van de zondaar begint. Zo is Psalm 20 vervaardigd bij het uittrekken tot de slag, en Psalm 21 bij de terugkomst uit de slag. Zo zien wij in Psalm 29 te midden van de donder en de regenvlagen, de ark der behoudenis, de tempel, de uitbreiding der schaduwen van de vleugelen des Almachtigen. Zo staat in de klaagpsalm 88 een enkel woord: O Heere, God mijns heils! Wie zulk een woord in zijn hart heeft, die heeft immers een brandende kaars te midden van de zwartste duisternis, in zijn hand. In Psalm 119 zijn de wet en de genade gepaard. Daarom is het boek der psalmen zulk een verwonderlijk schoon boek. Hier

kunnen de heiligen zien, hoe de heiligen God aanbidden, aanroepen en dienen. Nog eens, er is geen toestand, die hier niet uitgesproken is, en er is geen psalm, waarvan men niet ten minste een versje mee kan zingen. Uitwendig is het poëzie, en de psalm voldoet aan al de vereisten van een dichterlijke ziel, maar innerlijk is het eer schat van geestelijke opmerkingen des verstands en uitstortipgen des harten. Onderscheiden wij enigszins de menigerlei inhoud der psalmen. Vooreerst zijn de psalmen rechtstreekse lofverheffingen en verheerlijkingen Gods. In geen psalm is ooit enig mens de held der gebeurtenis. De Schrift beschrijft de daden Gods, door die der mensen. Ten andere zijn de psalmen lofzangen Gods, Hem verheerlijkende in de werken der natuur en der historie en in de voorvallen van het bijzonder menselijk leven. De heiligen beschouwen de natuur nooit anders dan als het werk van God. Hun psalmen zijn bezield en vervuld van natuurschilderingen; maar het is bij de psalmisten nooit alleen natuur; dat zou bij hen zijn als de naakte grond, waarop geen gebouw staat; altijd keert de heilige dichter van de natuur tot God, tot de mens, tot de genade terug. Nooit is het bij hem natuurvergoding, altijd natuurbeschouwing. Trouwens Israël was het meest afkerig van natuurdienst. Doch vraagt gij welke dichters het meeste gebruik van de natuur hebben gemaakt? Het zijn volgens de getuigenis van Humboldt de Hebreeuwse dichters. ‘Psalm 104 is een Kosmos in het klein, (zegt hij) en het is zeker Een der schoonste uit de vele psalmen over de werken der natuur.’ De Grieken waren geen natuurdichters; zij leefden in een schone natuur, zij werden er tot plastische genieën in gevormd; maar zij bezongen haar niet bij voorkeur; zij waren kunstdichters. Zo zijn er ook onder de dichters zelf sommige, die schilderende en andere die muzikale dichters genoemd worden. Zijn de schepping en de geschiedenis de twee grote onderwerpen ook der psalm-poëzie, wederom zijn de schepping, de zondvloed en de uitgang uit Egypte de drie grote thema's der psalmisten; op historisch gebied beweegt zich de poëzie in ruime lucht. Nu heeft de bijbel-poëzie altijd een vaste grond in de historie, terwijl alle andere poëzie is als de wolken, die zich wel in allerlei fraaie gedaanten vertonen, maar in een ogenblik zijn ze niet meer, of zijn ze voorbijgedreven. De psalmen zijn uitwendig historie, en inwendig zijn zij geest en leven. Zij schetsen echter niet alleen uiterlijke, maar ook innerlijke toestanden. De psalmen bevatten ook de geschiedenis van het inwendig leven. Als zodanig zijn veel psalmen gelegenheidsverzen. Zo als Abraham overal waar hij kwam altaren oprichtte, zo zongen de psalmisten in alles wat zij ondervonden, ja op ieder plekje, om zo te spreken, waar zij zich nederzetten, de Heere een nieuw lied. Zo zijn er ook onder de psalmen reisliederen, die bij de gewone optochten naar Jeruzalem werden vervaardigd, karavaanliederen: gesprekken en zangen over Jeruzalem. En nog altijd kunnen de pelgrims zeggen: onze voeten zijn staande in uw poorten, O Jeruzalem! Nee, er is nog geen rust. De massa's en de enkelen trokken gewapend en ongewapend op naar Jeruzalem al de eeuwen, ofschoon Jeruzalem slechts een lijk, een schaduw was bij haar vroegere grootheid. En de pelgrims doen het nog. Ja er is een trekking van het westen naar het oosten, en daar de aarde rond is, zo zullen zij elkander eenmaal weder ontmoeten. Enkele psalmen zijn enkel lof; een weerklank uit de hemel, waar enkel lof is, waar alles volbracht is, waar alle profetie historie is geworden. In dit opzicht is de laatste psalm de levende inhoud van al de psalmen, want wat bevatten zij allen in verschillende vorm dan halleluja’s? En nu, het slot van al de psalmen is: Alles wat adem heeft, love de Heere! Het is een profetie. Thans is het nog geen waarheid, maar eenmaal zal het waarheid worden, zal ‘de aarde vervuld worden met de kennis des Heeren, gelijk nu de wateren de bodem der zee bedekken.’ Ja in de honderd vijftigste psalm horen wij, zo lang voor de uitvinding van het orgel, reeds het orgel in al zijn geluiden. Het is een zee van lof, enkel lofgalm als een geruis van vele wateren. Weer andere psalmen zijn op zachter toon gestemd, en spreken enkel van bevinding. In zulke psalmen is geheel geen handeling; daar spreken enkel de gelovigen. Trouwens een groot gedeelte van de Bijbel bestaat uit woorden door mensen gesproken. Dit is zeer opmerkelijk. De mens spreekt, en hij laat zijn binnenste voornemen openbaar worden in woorden. Zo zegt de verloren zoon: Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan. De woorden zijn ook de oorzaak en de beschrijving der

daden. Ik versta geen daad zonder een woord. ‘Op doen komt het aan,’ zegt men, goed! maar doen is het allerlaatste. Spreken moet voorafgaan. Het is niet maar te doen, om het te doen, maar om het goed te doen, en daartoe behoort overleg. Wanneer alle mensen handelden zonder te spreken, het was om te besterven. Het is ook veel lichter een huichelaar met daden dan met woorden te zijn. ‘Spreek, en ik zal u zeggen, wie gij zijt.’ Daarom is de Schrift zo natuurlijk waar, omdat zij alle mensen laat spreken. Nu zijn de psalmen alleenspraken of samenspraken met God, met de gelovigen en ook met de vijanden; en met de taal kan men alles uitdrukken wat ons op het hart ligt. Sommigen denken, dat er geen woorden voor alle denkbeelden zijn. Verkeerd! Voor alle denkbeeld is een woord, al hebt gij het niet bij de hand, en al moet men er u aan helpen. Het woord is het lichaam van het denkbeeld, en het denkbeeld neemt het lichaam van zelf aan. Daarom gaat de bestemming der taal alles te boven. Het spreken van de mens is een trek van het beeld Gods. God zelf heeft zich uitgesproken, en toen Hij zich uitgesproken had, was het zijp Woord, Johannes 1:1-2. In de psalmen hoort gij de taal der ziel, die met haar God omgaat. Het heilige der heiligen van het menselijk hart wordt dan ook in de psalmen geopend. Daarin is een gedurige aspiratie naar God, en bij afwijking, een altijd op nieuw wederkeren tot de God des verbonds. Er is ook een heilig mysticisme (verborgen gemeenschapsoefening met God) en deze vindt men in de psalmen. Zij heeft zich tot taak en tot leuze gesteld wat in de psalmen geschreven staat: Mijn overdenking van U, O Heere, zal zoet zijn. En: Smaakt en ziet hoe liefelijk de Heere is. Wij moeten iets mystieks hebben er moet bij ons allen een zoete overdenking des Heeren zijn; doch het enkel zoete zou niet goed zijn; de Schrift heeft ook heilig zout tot een tegenwicht. De mystiek der roomsen is een mystificatie (begoocheling). Men moet zich niet verliezen in God, maar zich in Hem vinden, en gewinnen. Uit het graf in de opstanding; uit de zee, als Jona, op het droge! Andere psalmen zijn boetpsalmen, psalmen van schuldbelijdenis. Wij moeten schuld belijden, maar niet in de biechtstoel, zo als bij de roomsen, maar voor God en ook voor mensen in onze gesprekken, in onze liederen, in onze omgang. Sommigen doen het beter met de pen dan met de mond; anderen omgekeerd. Het is dikwijls een groot voordeel niet welbespraakt te zijn. De gewaarwordingen des harten en de voorstellingen moeten toch een uitgang hebben, en zo worden dikwijls zij de beste schrijvers en dichters, die de minste sprekers zijn. Het schijnt mij toe, dat David beter schreef dan sprak; van Mozes is het zeker. Er zijn weder andere psalmen van klacht en twijfeling: klaagliederen. Een der grootste kenmerken der psalmisten is oprechtheid. Zij zeggen alles zo als het in het hart is. Nooit wordt de mens in de psalmen mooi gemaakt. Daarom hebben zij altijd iets ergerlijks, want altijd stellen zij de mens voor op de rand der murmurering en klacht. Geen dichter onder ons durft een vers zo als de eerste helft van psalm 73 schrijven, en twijfelen, zo als Asaf twijfelde. Nee, alles is bij ons meer vroom, maar is het ook meer waar? Er is een kunstvroomheid, die wij zelf maken; maar de Bijbel geeft de mens zo als hij is, en dat deze daarbij toch dichterlijk en godvruchtig blijven kan, dat leert men alleen bij God, die de zondaar rechtvaardigt. In de Schrift wordt tegenover de staat van zonde en halve zonde, van zonde en eigen vroomheid het volmaakte Gods gesteld, en zo wordt het hart geperst en gedreven door de heiligheid der wet, opdat al wat daarin is, ook naar buiten beleden wordt, maar daar tegenover staat dan ook het van alle zonde reinigend bloed van Christus: de verzoening. Er zijn dus ook Evangelische psalmen, zo als Psalm 32. Paulus kon in de tijden der vervulling geen betere bevestiging van het Evangelie aanhalen, dan de eerste woorden van deze psalm: Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is. Welgelukzalig is de mens, die de Heere de ongerechtigheid niet toerekent. Ja, hij vlecht te uit de bloemen der psalmen Christus een erekroon in de brief aan de Hebreeën. En David, die de psalm dichtte, betuigt op de ene plaats, ‘zijn handen in onschuld te wassen,’ en op de andere: Zo Gij de ongerechtigheden gadeslaat, Heere! wie zal bestaan? Beide kan en moet echter samengaan. Doch waar kan men onder de oude dichters der volken iets soortgelijks aanwijzen? Door geheel het oude Testament is het Evangelie aanwezig; wie kan het ontkennen? Het Evangelie

loopt als een weke stroom onder het harde rotsgebergte der wet door. Maar bijzonder de psalmen zijn Evangelieverkondigingen in het oude Testament. Trouwens zonder Evangelie kunnen geen psalmen als zodanig, geen lofzangen, gezongen worden. De psalmen bevatten echter niet prikkel uitboezemingen van geloof en liefde, maar ook van hoop, van uitgedrukte begeerte en verwachtingen ten opzichte van toekomstige dingen. Zij zijn bij uitnemendheid dragers van profetieën. De verwachting van de beloofde Messias kon bij de gelovigen in Israël nooit van enige andere behoefte der ziel ten enenmale afgescheiden worden. Daarom zijn er in de psalmen zoveel uitgangen der ziel naar de komende God. Het nederdalen van God uit de hemel beslaat ook in de psalmen een zeer grote plaats. De heerlijkheid wordt nooit vergeten. Het is altijd door het lijden tot de heerlijkheid. Smaad en eer, schaduwen licht verhogen elkander ook hier. De een is niet zonder de andere. En toch zijn, over het geheel genomen, de profetieën van Christus heerlijkheid talrijker dan die van zijn lijden. De heerlijkheid is ruim en rijk geprofeteerd. Het lijden meer stuksgewijze, uitgenomen in Ps. 22 en Jesaja 53. Trouwens de heerlijkheid is het blijvende, het eeuwigdurende; het lijden, hoe volstrekt noodzakelijk en wezenlijk, is nochtans voorbijgaand en wordt als zodanig ook in de profetieën behandeld. Evenwel de weinige profetieën en schriftuurplaatsen aangaande het lijden, gaan ver en diep genoeg om volledig te zijn. Zo ligt, bijvoorbeeld, in het enkele woord uit de 22ste psalm: Mijn God, mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten? de sleutel tot een gehele wereld van lijden, van verzoening en verlossing. De tegenstelling van Christus lijden is zijn wederkomst in heerlijkheid. De profetieën in en op zich zelf zijn dus compleet, want zij hebben de heerlijkheid en het lijden, maar de historie is niet compleet. Wij hebben het lijden en de ingang van Christus in zijn heerlijkheid, maar het komen van Christus in deze zijn heerlijkheid hebben wij nog niet. Wij staren nog altijd met de discipelen op de Olijfberg de Heere na, en wel op grond zijner eigen belofte: 'Ik kom weder,' waarmee Hij zegt: richt uw blikken op de toekomst. De Heere kan niet altijd gemist worden. Zal het eenmaal volmaakt zijn, zo moet Hij zelf tegenwoordig zijn; daarom is geheel de Kerk een aspiratie, een zuchten en verlangen naar de Heere, dat duidelijk genoeg is uitgedrukt in de woorden aan het slot der Openbaring van Johannes: De Geest en de Bruid zeggen: Kom! En die het hoort, zegge: Kom! Die deze dingen getuigt, zegt: Ja, Ik kom haastelijk. Amen. Ja, kom, HeereJezus! Het spreekt nu wel van zelf dat David, die de Messias in zijn lendenen had, op geheel andere wijze van de Messias spreken moest dan Mozes en de andere profeten. De Heilige Geest liet bijzonder door David, als de voorvader en vertegenwoordiger van de Messias, de Messias zelf spreken. Getuigen hiervan zijn de Messiaanse psalmen, in welke Christus persoonlijk optreedt en spreekt. De Heilige Geest gaf als het ware de woorden op, en David stelde ze op muziek. Hierbij was echter voor de latere lezer dit groot gevaar mogelijk, dat men de profetieën van Mozes en de profeten aangaande de Christus, als onderscheiden van hun persoonlijkheden, licht zou onderkennen en erkennen, terwijl men die der psalmen als eenzelvig met David's persoonlijkheid zou kunnen beschouwen, en als niet anders dan de geschiedenis en het lijden van David zelf te bevatten. Ten einde dit te voorkomen, en alle twijfel in dit opzicht te doen ophouden, heeft de Heere Jezus uitdrukkelijk naast Mozes en de profeten de psalmen, als van Hem profeterende, geplaatst in de woorden: Dit zijn de woorden, die Ik tot u sprak, als Ik nog met u was, namelijk dat het alles moest vervuld worden, wat van Mij geschreven is in de Wet van Mozes en de Profeten en de Psalmen. Toen opende Hij hun verstand, opdat zij de Schriften verstonden, Lukas 24:44-45. Als dan David van zich zelf schijnt te spreken, liggen daarin verborgen trekken van Christus. En daar nu de Heere zelf onze aandacht ook op de psalmen gevestigd heeft, moeten wij, ze lezende, daar in niet alleen David zien en onze eigen bevindingen, maar ook Christus. De psalmisten werden uit hun eigen gewaarwordingen overgebracht in de dingen Gods: uit hun eigen lijden in het lijden van Christus; uit hun eigen heerlijkheid in die van Christus, en moet het niet nog heden alzo bij ons zijn: moeten wij niet altijd op Christus zien? Na de uitstorting van de Heilige Geest haalde Petrus aan, wat David van Christus gezegd had, en niet van zich zelf zeggen kon. Want is

er genoegzame overeenkomst tussen David en de Messias, er is tegelijk genoegzaam verschil om te onderscheiden en te onderkennen. Christus is de ideale David, de volkomen David, die in de historische David wortelt. Vandaar dat in het reeds aangehaalde woord van Ps. 22, mijn God, mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten? David de eerste en Christus de tweede spreker is, terwijl er nooit een derde spreker van dit Woord geweest is, noch wezen kan. Zo fijn bewerktuigd zijn de psalmen. Het is daarom niet te verwonderen, dat het ongeloof, hetwelk bestaat in het gemis van alle geestelijke zintuigen, hier niets van weten wil. Het heeft geen gezicht, geen gehoor, geen smaak voor deze dingen. Maar voor wie gelooft, ademen ook de psalmen profetie, en het schone. raadsel: 'David's Zoon en David's Heere' leeft er in. Men weet dikwijls niet of David dan of Christus spreekt. Zij spreken beiden. Nog eens, David is het voorbeeld, Christus is de vervulling. David was Johannes de Doper. Ook hij zegt: Ik ben de Christus niet, maar Hij komt na mij, die meerder is dan ik, dien ik niet waardig ben de schoenriem te ontbinden. 'Ik ben koning, maar Hij komt, die de Koning der koningen is.' Doch in de profetie liggen eeuwen. Gij ontvangt de profetie door de psalm in de knop, en in het Evangelie is zij een volle ontloken bloem geworden. Ja Christus eigent zich de psalmen, nadat ze rijp zijn geworden. Zij waren eertijds kiemen, in de aarde geworpen, en hadden door alle tijden een zekere betekenis, maar in Christus hebben zij een volle, eeuwige betekenis, en daarom behoren zij Hem. En nu de psalmen lopen naar, en verenigen zich met de grote stroom der profetieën, Jesaja, Jeremia en al de profeten werken de psalmen uit, en Daniël verdeelt zelfs de profetie in tijdvakken en spreekt met cijfers. Wij keren ons dan nu tot de profetie als zodanig, zonder welker nadere beschouwing, de psalmen noch de eigenlijk gezegde profetische boeken ons genoegzaam duidelijk kunnen zijn.

DE TWEEDE PSALM.

De Koningspsalm:

Met de heerlijkheid begint de rijke stroom der Messiaanse psalmen. Geheel deze psalm is koninklijk. Het zijn woorden van een koning, een vorst, een rechter, tot koningen, vorsten en rechters. Het is daarbij tegelijk een lied, dat de gehele werelden kerkgeschiedenis in het kort omvat. Het schetst de heerschappijen en machten der aarde in haar opstand tegen God, maar in haar midden wordt EEN tot koning gezalfd, voor wie alle macht zich moet buigen, of die anders alle macht zal te niet doen. Het oog is een klein ding, en toch spiegelt de wereld er zich in af; zo is het ook met deze kleine psalm: de eeuwigheid spiegelt er zich in af. Waarom woeden de heidenen en bedenken de volken ijdelheid? Reeds het eerste vers brengt ons in het midden der gebeurtenissen. Onder de volken wordt Israël verstaan, Handelingen 4:27. Hun stammen worden meermalen voor volken genomen. Zo wordt dan hier de gehele wereld omvat, als bestaande toenmaals uit Joden en Heidenen. De Heidenen worden voorgesteld als te woeden, om hun rusteloosheid en gedurige oorlogvoering te kenschetsen. De gehele oude geschiedenis, en bijzonder die der Heidenen, is bijna een doorlopende oorlogsgeschiedenis. Israël wordt voorgesteld als bedenkende ijdelheid, dat is afgoderij. God verwijt de Heidenen hun afgoderij niet, want het waren hun tijden van onwetendheid, maar hun bloedstortingen; en Hij verwijt Israël zijn oorlogen niet, want deze waren veelal geen aanvallende, maar verdedigende oorlogen, maar hun afgoderij, omdat zij de springader des levenden waters kennende haar verlieten, en zich zelf bakken uithieuwen, gebroken bakken, die geen water houden. Trouwens door geheel de geschiedenis verenigen zich het ongeloof en het bijgeloof, benevens het geweld en de verleiding tot het oprichten van het koninkrijk des satans. Doch het geloof weet uit alle moedbenemende omstandigheden moed te scheppen, want het weet, dat het de weg van God is: de zijnen enkel door teleurstellingen heen de heerlijkste uitkomsten te geven. Bij de wereld ontwikkelt zich alles spoedig en in een rechte lijn; alles vlot bij haar; doch de Christen overwint niet dan door overwonnen te worden, komt niet vooruit dan na gedurige achteruitgang, en wint niet dan met gestadig verlies. Men moet door de dood heen gaan tot het leven: dit geldt ook onze heiligmaking. De rechte weg is geen rechte lijn, maar heeft vele schijnbare omwegen. De koningen der aarde stellen zich op, en de vorsten beraadslagen te zamen tegen de Heere en tegen zijn Gezalfde, dat is: tegen God en tegen Christus als Profeet, Priester en Koning, want deze allen zijn gezalfd. Het verzet is niet alleen tegen God als de Opperheer, maar tegen zijn Woord, zijn openbaring, of hetgeen hier hetzelfde is, zijn Christus; want deze is de persoonlijke openbaring Gods des Vaders. Zeggende: Laat ons hun banden verscheuren en hun touwen van ons werpen. De meest tastbare en zichtbare vervulling hiervan had plaats ten tijde toen de discipelen baden: In der waarheid zijn vergaderd tegen uw heilig kind Jezus, welke Gij gezalfd hebt, beide Herodes en Pontius Pilatus met de heidenen en de volken Israëls, zeggende: Laat ons hun banden verscheuren, en hun touwen van ons werpen. Het is de begeerte om vrij te zijn van God, welke altijd in praktijk is geweest, maar thans tot theorie verheven is. De macht en het recht zijn volgens velen niet meer uit God; de koningen niet meer door Gods genade, maar door de wil des volks. Dit is de algemene kreet, bijzonder van deze tijd. Duidelijker kan de afwerping van de teugels van Gods bewind niet uitgedrukt worden. Het is in de Schrift het kenmerk van de grote afval in de laatste tijden. Zeker is de mensenwereld niet erger dan vroeger, maar consequenter. Alles komt thans tot zijn consequentie, tot zijn uiterste strekking. Trouwens, dit is de logische consequentie der consciëntie: men moet een zaak geheel doen of niet doen. De koningin van Engeland heeft reeds het Dei Gratia van de geldmunt genomen. Hoe diep moet dus het beginsel van opstand tegen God in het leven der staten en volken zijn doorgedrongen! Doch indien het beginsel vast staat, dat de machten en rechten niet meer uit God zijn, dan moet zich dat beginsel over alles uitstrekken. Zo de koninklijke macht niet meer uit God is, dan is ook de vaderlijke macht niet meer uit God, en zo er geen rechten meer zijn voor het koningschap, dan zijn er ook geen rechten meer voor het burgerschap, voor uw goederen,

voor uw bezittingen. Men bedenkt niet, dat de valse vrijheid de ware vrijheid doet haten, en dat wie zich aan willekeur onderwerpt, geen kennis meer heeft van recht. Wat spreekt men toch van enkel praktische vragen! Wat wil God? Wat is recht, naar de wil van God? Dat zijn de vragen, die alleen te pas komen, en die waarlijk praktisch zijn. Zonder goede beginselen is een goede daad een misslag, en heeft zij geen waarde. Het beginsel is alles. Is het gehoorzaamheid jegens God of is het opstand tegen Hem? Dit is de grote vraag van te zijn of niet te zijn. Die in de hemel woont, zal lachen,' de Heere zal hen bespotten. Onder menselijke bewoordingen wordt hier Gods aanschouwing van deze menselijke vermetelheid voorgesteld; doch wie er op tegen heeft, dat God alzo wordt voorgesteld, die beproeven het om Gods gedachten over zulke pogingen der mensen duidelijker en juister uit te drukken. Hij zal bevinden dat het onmogelijk is. Een bovenmenselijke vorm van het Goddelijke zou boven de mens zijn. God spreekt tot mensen in zijn Schrift, en derhalve in de menselijke vorm, doch daarom is er geen tegenstelling tussen het menselijke woord en de Goddelijke gedachte, zodat men zeggen kan: er wordt iets anders bedoeld dan gezegd; nee, de menselijke vorm is in de Schrift de volkomene, juiste, ware uitdrukking van het Goddelijke voor het menselijk verstand en gemoed. Wat wij doen op menselijke wijze, wanneer wij de onzinnige en boosaardige pogingen van een machteloos mens tegenover een grote overmacht aanschouwen, dat doet God op Goddelijke wijze, wanneer Hij de machten der aarde ziet woeden tegen zijn almacht. Het komt, naar ik meen, in alle geschrift en bij alle woord toch alleen en hoofdzakelijk aan, dat men ze verstaan wil en verstaat. Zo ook, wie de Schrift verstaan wil, die kan haar verstaan; zij spreekt aller duidelijkst. Doch hoe velen willen haar niet verstaan, onder voorwendsels, wier nietigheid niet de onverstaanbaarheid der Schrift, maar hun eigen onverstand bewijst. Die in de hemel woont zal lachen. Het lachen is hier een heilige zelfverblijding in de ijdelheid en onmacht van de pogingen der tegenstanders. De Heere zal hen bespotten. De spot is hier het beeld van een heilige toorn, uit verontwaardiging geboren, over de boosheid of vermetelheid van de pogingen der tegenstanders. De tegenstand aller aardse machten tegen God en zijn Christus is dwaas, is zondig; zij komt op niets anders neer dan op eigen verderf. Alles gaat goed tot een zeker punt, dan stremt God de zaak. Dan zal Hij tot hen spreken in zijn toorn, en in zijn grimmigheid zal Hij hen verschrikken. Het blijft bij God niet bij het belachen en bespotten zijner bestrijders, nee, gelijk op het bespotten der Baälspriester door Elia, hun dood volgde, zo volgen hier op Gods veroordeling, Gods oordelen, die de uitdrukkingen en bewijzen zijn van zijn toorn en gramschap, gelijk zijn weldaden en zegeningen de uitdrukkingen en bewijzen zijn van zijn liefde en genade. God waarschuwt de mens altijd door kastijdingen of bezoekingen van allerlei treurige aard, zo als ook onze tijd ze kent; doch voor dezulken, die zich niet laten waarschuwen, worden zij van zelf straffen. Ik toch heb mijn Koning gezalfd over Sion, de berg mijner heiligheid. Deze woorden maken deze psalm tot de inwijdingspsalm des konings. De zalving is de wijding des konings tot zijn ambt. In deze psalm wordt Christus bijzonder als Koning voorgesteld; doch bijna uit al de psalmen geurt ons deze welriekende koningszalve tegemoet. Zichtbaar werd Christus gezalfd bij zijn doop in de Jordaan, niet met welriekende olie deze is voor mensen, maar met de Heilige Geest, deze is de zalving van de Zoon van God; en niet door het woord van de profeet, gelijk het woord van Samuel bij David, maar door het woord des Vaders: Deze is mijn geliefde Zoon, in welke Ik mijn welbehagen heb. Dat is: ‘Deze is mijn Zoon, mijn David,’ want de naam David betekent geliefde. Ik toch heb mijn Koning gezalfd over Sion, de berg mijner heiligheid. God verklaart: tegenover de koningen en koninkrijken der wereld, een ander Koning gezalfd, een ander koninkrijk opgericht te hebben, dat hen en hun macht met overmacht onophoudelijk bestrijden en ten laatste vernietigen zal. Want God werkt niet op eens vernietigend en door enkel stoffelijke krachten, gelijk de wereld gewoon is te doen; nee, God volbrengt zijn raad enkel langs de weg, volgens de wetten en met de middelen, die al Gods deugden doen uitkomen, en die aan elke deugd, elke waarheid, ieder woord van God hun volle eis geven. Christus, zijn koninkrijk en Sion staan met elkander in verband. In

Sion ligt de kerk, niet met uitsluiting van al het overige, nee, maar als haar vast punt. Al de koninkrijken der wereld zijn des Heeren. Zij zijn de Zone Gods tot erfenis gegeven. Hoort het uitroepen door hemelse stemmen (Openbaring 11:l5). De koninkrijken der wereld zijn geworden onzes Heeren, en van zijn Christus, en Hij zal als koning heersen in alle eeuwigheid. In Sion ligt de kerk en ligt geheel het koninkrijk Gods. Het is juist Gods eer, om in EEN zaak vele dingen te leggen. Zo lag in Abraham reeds Levi, die de tienden ontving van Israël, en de tienden gaf aan Melchizedek; zo lag in David, de koning, David's zoon en David's Heere. Zij nu, die alles willen vergeestelijken, stellen het koninkrijk van Christus ver in de hemelen, doch de Schrift is eenvoudiger; zij plaatst de dingen nabij ons. Zij spreekt van Gods heilige berg in Palestina, en uit en tot dat Sion zou de Verlosser komen en wederkomen, Jesaja 59:2, Romeinen 11:26. Men noemt dit aardse denkbeelden, doch met wat recht? Christus heeft het immers niet te aards gerekend, om op aarde te komen, en het niet te menselijk geacht, om mens te worden. Ik zal van het besluit verhalen. De koning is gezalfd; nu neemt Hij zelf het woord, en verkondigt wat de Vader tot Hem gezegd heeft. De Heere heeft tot Mij gezegd: Gij zijt mijn Zoon, heden heb Ik ij gegenereerd. Het heden Gods is altijd, is de eeuwigheid. Hier wordt wel zeer bepaald de eeuwige geboorte des Zoons uit de Vader geleerd, doch omdat de zaak en het bewijs der zaak dikwijls als eenzelvig wordt genomen, worden deze woorden in het Nieuwe Testament (Handelingen 13:33) toegepast op zijn opstanding, als wordende Christus door zijn opstanding bewezen, of liever verklaard, afgekondigd en uitgeroepen, als te zijn: de van eeuwigheid gegenereerde Zoon van God, Romeinen 1:4. De oude waarheid werd hier enkel in een nieuw licht gesteld. En waar de Zoon Gods wordt voorgesteld als het voorwerp van de aanbidding der engelen, daar wordt hetzelfde woord als een echo herhaald, Hebreeën 1:5. Heden, van eeuwigheid, heb Ik ij gegenereerd. Het is onbevattelijk voor de engelen, en tegelijk het doopformulier voor onze kinderen. Zo oneindig hoog en zo nederig en eenvoudig tegelijk is de waarheid van God! Gij vraagt: hoe! zou God genereren? God keert de vraag om en zegt: zou Ik de baarmoeder openbreken en niet genereren? Jesaja 66:90. God zegt het ons in onze tekst, dat Hij zich een Zoon heeft gegenereerd van eeuwigheid af, ja Hij zegt ons verder in zijn Woord op verschillende tijden, plaatsen en wijzen, dat er in zijn enig Goddelijk wezen drie levens zijn, die zich onderscheiden als de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. De zoon nu van een mens, is mens, en de Zoon van God, is God; hoe kan het anders? Is de Zoon het uitgedrukte beeld der Goddelijke zelfstandigheid, zo heeft Hij noodzakelijk alles wat in God is, even als een zegel alles heeft wat het cachet heeft. Geen enkel graveerseltje is er in het cachet of het zegel heeft het ook. Het enig onderscheid tussen beide is, dat hetgeen in het cachet hol (verborgen) is, in het zegel bol (openbaar) is. Zo is er ook geen onderscheid tussen de Vader en de Zoon, dan dat in de Zoon niet het vaderschap, en in de Vader niet het zoonschap is. Met een schepsel, hoe hoog geplaatst, kan God zijn hoogheid, eer, majesteit en heerlijkheid niet delen; maar is de Zoon God uit God, zo deelt God zijn eer niet met zijn Zoon, maar zo is het EEN eer; zo als de Zoon ook zelf gezegd heeft: Opdat zij allen de Zoon eren gelijk zij de Vader eren,. wie de Zoon niet eert, die eert ook de Vader niet, die Hem gezonden heeft. Zeker, de Schrift geeft ons van het eeuwige enkel tijdelijke denkbeelden. Reeds Kant zei: 'Wij kunnen niets denken zonder ruimte en tijd. Het volstrekt eeuwige is niet denkbaar.' Wij weten dan ook van de eeuwige generatie des Zoons, en van de Drie-eenheid niets dan door haar openbaring in de tijd. Doch nu ons deze geheimen, die zonder openbaring volstrekt onkenbaar zijn, werkelijk door God zelf met duidelijke woorden geopenbaard zijn, nu vragen wij: Is God ons meer duidelijk, als wij de Drie-eenheid niet aannemen? Immers nee; juist de Drie-eenheid verenigt in God, wat anders voor ons denkvermogen in God volstrekt onverenigbaar is: zijn vloek over de zonde en zijn vergeving der zonde. Voorts zijn wij ons zelf een geheim, en God zou ons geen geheim zijn? Laat ons toch geloven, anders weten wij niets. Eis van Mij, en Ik zal de heidenen geven tot uw erfdeel, en de einden der' aarde tot uw bezitting. Het is de belofte van een koninkrijk op aarde aan de Messias. God is Koning, is dan ook de hoofdinhoud der psalmen. Zeker, Christus regeert

eerst inwendig en geestelijk over ons hart en over de volken door de prediking des Evangelies, en Hij moet eerst koning zijn over dat kleine koninkrijk onzer harten, zullen wij eenmaal deel hebben in dat grote koninkrijk van Christus, dat met zijn komst zal geopenbaard worden; maar wij moeten Christus koninkrijk niet tot de heerschappij over onze harten begrenzen. Immers God zal eenmaal ook zichtbaar en tastbaar koning zijn over de gehele aarde, Zacheria 14:9. Dat wij dan niet wanhopen bij het zien van het klein aantal Christenen, in vergelijking van de menigte der Joden en der Heidenen. In deze bedeling worden slechts de eerstelingen, maar bij Christus komst worden de massa's ingezameld. Eis van Mij. De Zoon mag eisen, en daarom zeide Hij ook: Vader, Ik wil, dat degenen die Gij Mij gegeven hebt, mijn heerlijkheid zien, opdat zij zijn waar Ik ben. Ziet welk een wonderlijke vereniging: Christus bidt en eist tegelijk. Kan dit in een schepsel vallen? Hij bidt in de diepste afhankelijkheid van de Vader, en dankt de Vader dat Hij Hem verhoord heeft, en Hij zegt tegelijk: Ik weet, dat Gij Mij altijd hoort. Kan een schepsel dat zeggen? Zo verenigt Christus in zich al het tegenovergestelde: Godheid en mensheid, hoogheid en geringheid, onzondigheid en de vloek, en dit alles opdat Hij het allerstrijdigste: Goddelijke heiligheid en Goddelijke vergeving van zonde in zich tot EEN brengen zou. Gij zult hen verpletteren met een ijzeren scepter,. gij zult hen in stukken slaan als een pottenbakkers vat. Hiermede geeft de Vader het oordeel aan de Zoon, naar het Woord des Heeren zelf: De Vader oordeelt niemand,. maar heeft al het oordeel aan de Zoon gegeven, en heeft Hem macht gegeven, ook gericht te houden, omdat Hij des mensen Zoon is, Johannes 5:22,27. Men vergete niet dat deze psalm gericht is aan de wereldmachten, die in opstand zijn tegen God. Deze zou de Messias verpletteren met een ijzeren scepter, en ze in stukken slaan als een pottenbakkers vat. Immers tot het koningschap behoort ook de handhaving van het recht, door oordeel en straf. Salomo begon zijn regering met oordelen over de boosdoeners. Nu dan, gij koningen! handelt verstandiglijk,. laat u tuchtigen, gij rechters der aarde! Welk een hoogheid spreekt uit deze woorden. Wie anders zou ze kunnen uitgesproken hebben dan God? En nooit bedreigt God, of Hij laat een tijd tot bekering. Nooit slaat Hij terstond bij de aankondiging der straf. Tussen de uitspraak en de uitvoering van het vonnis is er bij Hem altijd genade te zoeken en te vinden. In dat geval verandert de bedreiging van zelf in een waarschuwing, en de straf in een tuchtiging. Dient de Heere met vreze, en verheugt u met beving. Hoe ernstig vermaant God zijn vijanden, om de hun gedreigde straf nog in tijds te ontgaan, door Hem met eerbiedige vrees te dienen en met ontzag voor zijn macht, zich in zijn genade te verheugen. Want op de dienst en de vrees Gods komt het aan, en indien de koningen hun volken, en de rechters het volk daar niet in voorgaan, zo zal het van hen geëist worden; want wie God de macht geeft, die moet haar tot zijn eer gebruiken. Voorts is het de rechte toestand ook van de gelovige, zich met beving te verheugen, daar wij in deze staat tot geen onbegrensde vreugde kunnen komen, maar altijd op onze hoede, wakende en biddende moeten zijn, totdat wij in 's Heeren vreugde zijn ingegaan. Onze weg naar de hemel gaat langs de rand ener steilte, waarbij men gedurig denken moet: als ik het evenwicht verlies, val ik; doch nee, ik kan het evenwicht niet verliezen. De Heere is er mij borg voor, dies ik Hem in al mijn wegen zal aanroepen. Kust de Zoon, opdat Hij niet toorne, en gij op de weg vergaat, wanneer zijn toorn maar een weinig zou ontbranden. Van de Heere wordt gezegd: Dient Hem met vrees; van de Zoon: Kust hem. De Zoon stelt zich tot ons in de nauwste betrekking. Hij nadert ons zo van nabij, dat wij Hem kunnen kussen. Welk een gemeenzaamheid! Zouden wij deze uitnodiging weigeren? Dat wij Hem kussen, want Hij laat zich kussen. Dat wij Hem kussen, maar met geen Judaskus. Het kussen is in het oosten een teken van hulde en aanbidding, al naar de persoon is, die de kus geldt. Ten opzichte van de Zoon Gods is de kus een teken van aanbidding. En is het nu niet opmerkelijk, dat Judas de Zoon Gods juist verraadt met een kus? Welk een gruwel, om juist het teken van hulde en aanbidding te gebruiken tot een teken van verachting en verraad! Is men op een afstand, dan brengt men de hand aan de mond en geeft zo de kus. Op deze wijze werden in het oosten de zon en maan aangebeden, Job 31:26-28. Ook in ons westen is de kus nog een teken van hulde. Men kent de

voetkus van de paus, de handkus van de koningin van Spanje, en nog bij de laatste kroning van de koningin van Engeland kusten al de pairs de koningin op de wang. De Zoon niet te kussen is een weigering van hulde, en dit heeft de meest ontzettende gevolgen. De toorn des Lams wordt met verschrikking vermeld, Openbaring 6:16. Dat wij Hem dan kussen, of Hij zal tegen ons toornen; een midden is er niet. Welgelukzalig zijn allen, die op Hem betrouwen. Om zijn toom te ontkomen, moet men op Hem betrouwen, zich op Hem verlaten. En van wie anders kan dit gezegd worden dan van een Goddelijk persoon? De psalm is begonnen met de tegenstanders en eindigt met de gehoorzamen. Hij begint met de bedreiging der wet, en eindigt met de belofte des Evangelies. Het is evenzo door geheel de Schrift. De oordelen zijn gepaard met de genade, gelijk de onweders der natuur met de vruchtbaarmakende regen. Zo lang de beslissende scheiding niet aanwezig is, blijven wij gepaard. Ook moeten wij, gelijk deze psalm, van alle hoge bespiegelingen terugkeren tot het eenvoudig beginsel, waarop alles aankomt. Wie de naam des Heeren zal aanroepen, die zal zalig worden. Ja, vertrouwen is de grote levenszaak. Wij moeten op Christus vertrouwen. Hij moet ons rustpunt zijn, en dan zullen wij ondervinden, dat hoe meer wij op Hem vertrouwen, hoe meer Hij ons zal toevertrouwen.

DE TWEE EN TWINTIGSTE PSALM.

De Lijdenspsalm Langs de weg van lijden moest de Christus verwerven al wat Hij in heerlijkheid bezitten zou, niet meer voor zich alleen (deze heerlijkheid had Hij voor de grondlegging der wereld, en had Hij verlaten), maar ook voor de zijnen. Wij moeten daarom nooit en in geen geval de Godmens beschouwen als op zich zelf staande, want zo waarachtig Hij aan de ene kant verenigd is met de Vader en de Heilige Geest, zo waarachtig is Hij aan de andere kant verenigd met al degenen, die de Vader Hem uit de wereld gegeven heeft. In zijn eigen persoon moest Hij voor zijn gemeente de zaligheid en de heerlijkheid verwerven door lijden en dood. Hij moest de dood des zondaars sterven, om op te staan als de opstanding en het leven van allen, die in Hem geloven en tot Hem behoren. Daarom moest Hij eerst een spotkoning zijn, alvorens Hij kon betonen een koning van Sion te zijn; had Hij een rietstaf in de hand, alvorens Hij de scepter der heerschappij voerde, had Hij een purpermantel om de schouders, alvorens Hij de koningsmantel kon dragen, en de doornenkroon op zijn hoofd, alvorens Hij de vele koninklijke hoeden droeg. De algemene indruk van deze psalm is lijden, en wel het lijden van Christus. Legt men de lijdensgeschiedenis van Jezus op deze psalm, dan ziet men er een afdruk van even als de afdruk van een zegelring op was. De voorspelling en de vervulling beantwoorden volkomen aan elkander. Inderdaad deze psalm is een daguerreotype van de historie in haar fijnste graveerselen. Geen ander lijden past er op dan Jezus lijden. Voor de statuur van deze psalm is David's lijden te klein, en het lijden van Jezus is te groot voor de statuur van David. Er moest een gestalte, een persoon zijn, voor welke, om zo te spreken, de kleding van deze psalm paste. Zulk een persoon zweefde de psalmisten en profeten door ingeving des Heiligen Geestes gedurig voor ogen. Het was Christus, het grote lijdensbeeld. Men zou Christus een ideaal van lijden kunnen noemen, doch daar dit woord uit de Griekse wereld van denkbeelden is genomen, zo verbindt men er gewoonlijk andere denkbeelden mee dan er bij behoren. David heeft deze psalm ongetwijfeld in lijden geschreven; doch de Heilige Geest heeft hem zulke uitdrukkingen in het hart gegeven, als volkomen passen voor het lijden van Christus, en hem hiermee tot getuige van dat lijden gemaakt. Met Jesaja 53 is deze psalm een volledige grondschets van het lijden des Heeren. En dit gevoelen de Joden zo goed, dat zij aan beider inhoud een andere toepassing geven, en ons willen beduiden, dat hiermede het lijden van het Israëlitische volk wordt beschreven; en reeds zijn de ongelovige uitleggers onder de Christenen hen gevolgd; trouwens het joods- en het Christelijk ongeloof met betrekking tot de Schrift, is tamelijk eenzelvig, bestaande in schriftverwringing en verminking. En tot zulke onzinnige dwalingen komt men, als men Christus met geweld niet in de Oud-Testamentische Schrift hebben wil. Een psalm van David. In de Schrift noemen de historieschrijvers zich niet; de psalmdichters en profeten noemen zich. Mozes noemt zich niet als historieschrijver, wel als psalmdichter. De Evangelist Johannes noemt zich niet als Evangelieschrijver, dan verbloemd, maar in de Apocalyps onverholen. De Heilige Schrijvers achtten het onnodig zich zelf tot getuigen te stellen van de waarheid der gebeurde zaken; doch een profetie is niet
geloofbaar, zonder dat men weet of de profeet een profeet des Heeren is. Voor de opperzangmeester,' op Aijeleth hasschachar. Nee, niet 'voor mijn muze' zo als de heidense dichters zongen. De heilige dichters hadden een hoger doel; hun liederen waren voor de gemeente. Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? Deze woorden verplaatsen ons terstond in het middenpunt van het lijden van Christus, of wil men, op de uiterste hoogte, om van daar geheel het lijden in al zijn bijzonderheden te overzien en te leren kennen. Ja, eigenlijk gezegd, als God wijkt, dan begint eerst het wezenlijke lijden, en wel het bepaalde Christus-lijden, en daarom begint de psalm er mee; want alles kan een mens in dit leven lijden, behalve de verlating; dat kon in dit leven Christus alleen. Wij herinneren ons wat geschiedde. Nadat de Heere Jezus op Paasvrijdag des morgens te negen uur aan het kruis gehecht was, en er menig bijzonderheid gebeurd was, ontstond er tegen twaalf uur, dus op de volle middag, een grote en uitgestrekte duisternis, die tot 's middags drie uur duurde. Gedurende al die tijd heerste

er een ontzettende stilte op en rondom de plaats der kruisiging. Ook de Heere leed zwijgend, totdat Hij de woorden uitriep, waarmee onze psalm begint. Daarna trok de duisternis op, en gaf de Heere, na nog gezegd te hebben: Mij dorst! en het is volbracht! zijn geest in de handen zijns Vaders. Door dit woord, aan de ingang van de psalm gesteld, is dan ook geheel deze psalm afgezonderd voor de Messias. Door het op het kruis te herhalen, zei Jezus: 'Dat is mijn psalm.' Hij beroept er zich op, en daarmee beriep zich de Heilige Geest op zich zelf; trouwens, er is geen hoger beroep. Christus maakte van deze psalm zijn gebed, en van dit woord zijn klacht. Het is een woord voor een enige toestand, en voor een enig persoon. Gij vindt de toestand en gij vindt het woord nergens elders. Eerst na duizend jaren vindt gij beiden weer terug op het kruis. Het is het enige woord, dat des Heiland's toestand volkomen uitdrukt; zodat dit woord der Schrift in het lijden van Christus ten volle verwezenlijkt wordt. Onder ons is het misbruik van de uitroep: mijn God! betreurenswaardig veelvuldig; maar de bijbelheiligen waren zo zorgvuldig in het heilig gebruik er van, dat er geen voorbeeld in de Schrift bestaat, dat deze uitroep twee malen achtereen gedaan werd. Nooit was er een lijder in de Schrift, die uitriep: mijn God, mijn God! dan de lijder in onze psalm en Christus op het kruis. En deze twee zijn een, gelijk de profetie en haar vervulling een zijn. En geheel de natuur lichtte deze woorden toe met haar duisternis, of liever begeleidde deze grote handeling, en deed haar naar buiten kennen. In deze uren moest de Zoon het aanschouwen van het aangezicht des Vaders missen, betonende hiermee, dat Hij als Borg de grootste straf leed, welke in de verberging van Gods aangezicht gelegen is. Tevergeefs poogt men deze zaak op andere wijzen te verklaren; het zijn enkel kunstenarijen zonder gehalte en kracht. De plaatsbekleding is de enige wiskundige oplossing dezer gebeurtenis en van onze schulduitdelging; hiermee sluit het Grootboek van God, en anders sluit het niet. Dit eerste vers is het thema van geheel de psalm, zover het lijden aangaat, doch ieder vers heeft een andere bijzonderheid van dat lijden. Let nu echter op de duisternis en het licht, welke in dat psalmwoord en in geheel het lijden van Christus samengaan. Wanneer wij de uitroep Mijn God, Mijn God! horen, zo zouden wij menen, dat Hij, die dit zeggen kon, in de hoogste hemel moest opgetrokken zijn, en toch is het een roepen uit de diepte. Nochtans zonder deze woorden voor de klacht der verlating, zou deze klacht wanhoop, en de uitroep des goddelozen geweest zijn. Thans is zij de uitdrukking van het uiterste lijden zonder wanhoop. Thans drukt de klacht geheel de ontzettende tegenstelling van het hoogste lijden en van de aller innigste vasthouding des geloofs uit, indien namelijk het vertrouwen des Zoons geloof mag heten. Het geloof, dat in de heiligen is, wordt in Christus door de Schrift niet zozeer geloof, als wel gehoorzaamheid genoemd. Het geloof als zodanig, komt bij de Heere minder te pas, en de gehoorzaamheid is wel het wezen des geloofs, maar op zich zelf is zij nog iets meer dan geloof, want wij zullen eeuwig blijven gehoorzamen, maar niet eeuwig blijven geloven. Christus staat aan het hoofd aller gelovigen, en doordien het verenigd geloof aller heiligen het geloof van Christus is, zo is het geloof van Christus meer dan het geloof in de gewone zin, dan het geloof bij ons. Het is bij Hem wetenschap; Hij kent de Vader en gehoorzaamt Hem. Hier was het althans een volstrekt geloof, een geloof zonder iets te zien. De lijdende Christus spreekt hier tot zijn Verbonds-God en Vader, die zijn Vader bleef, hoezeer Hij thans verstoken was van al de liefelijkheden zijner gemeenschap. Immers Hij had niet opgehouden de Zoon Gods en als zodanig het voorwerp van Gods welbehagen te zijn. Daarom gebruikt Christus dezelfde woorden, die Hij na zijn opstanding bezigde, zeggende: Mijn God! doch hier met weglating van de naam Vader, omdat thans voor Hem als Borg alle blijken van de liefde Gods geweken waren; want er zijn zekere omstandigheden, waardoor de liefde zich openbaart in haat. Christus drukte zich altijd volkomen waar uit. Hij gevoelde thans de vaderlijke tederheid niet; deze was onvoelbaar in de alles te boven gaande smarten, die Hij voor de zonde leed. Hij was tot zonde gemaakt en een vloek geworden. En wat is vloek? De verlating van God. De zonde was tussen Hem en God, en deze ontnam Hem het licht van zijns Vaders aangezicht, gelijk de maan het licht der zon wegneemt als zij tussen haar en de aarde komt. Christus weet, Hij heeft het

ondervonden, wat het is van God verlaten te zijn. Hij heeft de pijn der hel geleden; want het denkbeeld van hel resumeert zich in het woord: 'Geen God te hebben voor zijn hart,' en de verlating is het ogenblikkelijk gevoel van God niet te hebben. Hij gevoelde die verlating in zich, maar voor ons, dus in ons. Wie weet het niet, die lief heeft, ja, die slechts medelijden heeft, wat het is: zich in een andere te gevoelen? Dan baat ons ons eigen geluk niet. En is nu dit gevoel minder wezenlijk, omdat wij niet onze eigen pijnlijke toestand, maar die eens anderen gevoelen? Het is even wezenlijk. De liefde verenigt zich met haar voorwerp. 'Ik leef in mijn kind!' is geen manier van spreken, maar een waarheid. Zo was het ook met de Heere. Hij gevoelde zich in ons, of ons in zich; door de liefde was Hij met zijn uitverkorenen zo volkomen verenigd als het hoofd verenigd is met het lichaam; zijn ziel leefde geheel en al in hen, met wier zonden Hij voor God stond op het kruis. Christus had nochtans in die staat van volkomen verlating Gods, waarin Hij zich bevond en bevinden moest, zou Hij ook onze schuld tot de allerlaatste kwadraatpenning toe, dus geheel en volkomen voldoen, tweeërlei vastigheid: zijn eeuwig onvernietigbaar Zoonschap en het verbond, dat God met Adam, met Noach, met Abraham had gemaakt. Hij kon dit verbond aangrijpen en Hij greep het aan. Want uit kracht van dat verbond kan de mens God aangrijpen en zich toe-eigenen, en tot Hem zeggen: 'Gij zijt mijn God, Gij hebt u zelf mij gegeven, ik neem U aan en houd U vast en laat U niet weer los.' Doch nu noemde Hij, de Zoon Gods en de Zoon des mensen, God tweemalen zijn God. Voor ons is God slechts eenmaal onze God; namelijk door het verbond, en niet tevens door onze geboorte. Nu hebben de gelovigen ook soms een gevoel, alsof zij nimmer iets van God genoten hadden, en van Hem verlaten zijn. Ja alle heiligen ondervonden iets van zodanige verlating. Abraham werd verschrikt, Job was op de grens der wanhoop, David was meermalen zo diep in de diepte, dat al Gods baren en golven over hem heen gingen; en wie uwer die gelooft weet niet ook, wat het is in zielsbenauwdheid te zijn, zodat het in ons is, als was het niet waar dat God met ons is, om ons zalig te maken, maar tegen ons, om ons te verderven vanwege onze zonden? Trouwens alles wat in Christus verzoenend was, dat is in de gelovige bevindelijk, of een ondervinding; want het is betamelijk, dat wij iets gevoelen van hetgeen Christus ten volle heeft doorgestaan. Doch het is ook niet meer dan een gevoel; want daar Christus werkelijk verlaten was, zo kunnen de gelovigen onmogelijk werkelijk verlaten worden. De Vader beschouwt ons in Christus als zijn kinderen, die Hij wel 'hard kastijdt, maar niet ter dood overgeeft;' wie door het verbond met Hem verbonden zijn, die laat God nooit weer los; want zijn verkiezing is van eeuwigheid en zijn roeping onberouwelijk. Verre zijnde van mijn verlossing. Nu komen de bijzonderheden dezer verlating. Christus werd geheel en zonder ophouden aan zijn lijden overgelaten. Hij bad, dat de drinkbeker voorbij mocht gaan, en deze ging niet voorbij. Er werd Hem geen verlossing gegeven van lijden en dood, maar eerst na het doorstaan van beide; want dit was alleen de ware redding, en de volkomen overwinning van de dood. Daarmee werd in Christus en voor al de zijnen de dood te niet gedaan, en veranderd in een eeuwig leven. Ook wij zullen niet van, maar uit de dood gered worden door Hem. Van de woorden mijns brullens. Het brullen is het roepen van de leeuw. Het is hier gebezigd, om de alles te boven gaande smarten van de lijdende Christus uit te drukken. Men zegt wel eens van een vreselijk gekwetste, of in enig lid verpletterde: 'hij brult van pijn.' En het is geen overdreven uitdrukking. Wie ooit het geluid van zulk een lijder gehoord heeft, zal geen juister naam voor hetzelve kunnen vinden. Het was bij de Heere aan het kruis natuurlijk geen uitwendig, maar een inwendig uitschreeuwen zijner smart. Opmerkelijk is het echter, dat Christus aan het kruis de klacht zijner verlating en zijn verdere woorden uitriep met een grote stem. Mattheus 27:46, 50, Lukas 23:46. Mijn God! Ik roep des daags. Hoe licht vragen wij: Wat deed Christus in die ogenblikken, toen geen mens meer sprak, toen alles stil werd, toen ieder zweeg, toen Hij zelf ook zweeg, drie uren lang? Wat ging er toen tussen God en zijn ziel om? Toen riep Hij tot God, toen bad Hij, en nu horen wij uit de psalm wat Hij bad. Maar Gij antwoordt niet. Welk een troost voor de kinderen Gods, wanneer zij bidden en niet ontvangen. Dan worden de zwakken twijfelmoedig, doch zij moeten sterk

worden en zich oprichten in de Heere, die alles en ook dit ondervonden heeft; doch Hij bleef in de verborgen verbondsbetrekking, en zij moeten er ook in blijven, door Hem. Immers het is ook hier wederom: Mijn God! Ik roep. En des nachts, en ik heb geen stilte,. geen rust. Christus heeft ook die afmattende en uitputtende toestand van geen rust te hebben, ondervonden. Hij leed die gehele nacht en dag zonder ophouden en zonder tussenpoos. Het ene lijden volgde op het andere. De stilte, de kalmte, de rust, die Hem zo eigen waren, ontweken reeds in Gethsemane tot zo ver, dat Hij tot Simon zeide: Kunt gij niet een uur met Mij waken? Er is een lijden zonder angst der ziel; maar Christus leed met grote zielsangst. Hij was verbaasd en zeer beangst, en zijn ziel geheel bedroefd tot de dood toe. Bij ons komt dit alles voort uit de gedachten aan onze zonden. Maar van waar ontstond dit alles bij Jezus? Door zich in de plaats te stellen voor ons, door overneming van onze schuld. Alleen op deze wijze kan er onrust zijn in een heilige ziel. Zij kan niet lijden voor haar zelf; zo zij lijdt, lijdt zij noodzakelijk voor anderen. Doch Gij zijt heilig. De verlatene prijst God heilig, ofschoon Deze hem verlaat. In de mond van Christus is het een bewijs dat Hij als Borg leed. Als wij lijden moeten wij zeggen: 'God is heilig!' omdat wij de straf door onze zonden verdiend hebben. Doch hoe kan de heilige Christus dit zeggen, indien Hij het niet zei als Borg der zondaren, als drager der zonden, zonder zelf gezondigd te hebben? Waarlijk, zonder de plaatsbekleding aan te nemen is alles een vertoning van genade, maar met haar is het lijden van Christus een betoning van Gods genade in de weg van Gods heiligheid en recht. Wonende onder de lofzangen Israëls. Tegen elke grond van moedbeneming aan, heeft de grote Lijder een grond van vertroosting in God zelf. Trouwens alleen het tegenwoordig ogenblik was donker. Achter Hem was het licht en voor Hem was het ook licht. Eerst noemt Hij God heilig, thans denkt Hij aan Hem als wonende onder de lofzangen Israëls. Hoe treffend, onder de zielsbenauwdheden van het vreselijk lijden, het denkbeeld van lofzangen aan te treffen! Doch de lofzangen Israëls Zijn onderscheiden van de lofzangen der volken. Zij luiden aldus: Ik dank u, O God! dat Gij toornig op mij geweest zijt. Ja God woont onder de lofzangen der verlosten, onder de lofzangen, die uitvloeien uit het lijden en sterven van Hem, de Zoon Gods. God is in het midden dier juichende scharen. Ook de Heere aan het kruis woonde lijdend en stervend onder de lofzangen Israëls: zijn laatste kruiswoorden waren psalmwoorden. Trouwens de Verlosser zonder zijn verlosten, en de Lofgezongene zonder de lofzingenden zijn niet denkbaar. Op U hebben onze vaders vertrouwd,. zij hebben vertrouwd, en Gij hebt hen uitgeholpen, tot U hebben zij geroepen, en zijn uitgered,. op U hebben zij vertrouwd, en zijn niet beschaamd geworden. Christus vereenzelvigt zich met de vaderen als uit hen gesproten, en stelt zich gelijk met allen, die in benauwdheid geweest, en door God uitgered zijn. Het woord vertrouwd wordt hier herhaald; het is een woord dat dikwijls in deze psalm voorkomt, en ook de sleutel is van geheel de toestand van Christus. Van hetgeen waartoe iemand telkens terugkeert, is zijn hart vervuld. En nu, wat God aan de vaderen gedaan heeft is een grond, waarop wij kunnen pleiten; daar wil God eerbiedig bij vastgehouden worden. God is een God tot in geslachten. De eens plaats gehad hebbende gemeenschap blijft altijd bestaan. Maar Ik ben een worm en geen man. In de mond van Christus wordt de Geest der profetie op de krachtigste wijze geopenbaard; vandaar de krachtige beelden, die wij hier en elders aantreffen. Men ziet, men gevoelt het, de profetieën hebben in de Messias haar hoogste kracht, haar vervulling bereikt. Of kan er treffender uitdrukking, en een meer vernederde toestand zijn, dan die door Christus uitgedrukt worden in de woorden: Ik ben een worm en geen man? Zo zien wij Hem in Gethsemane. Eerst biddende, staande, en als met het oog op de heerlijkheid, die Hij zou ingaan, en vroeger in groter heerlijkheid dan die van Mozes, brood uitdelende, kranken genezende, doden opwekkende, en daarna in de grootste zielsontsteltenis op de grond liggende, met het aangezicht ter aarde, nee in zulk een toestand troffen wij Christus nog niet aan; zo iets was nog nooit gebeurd. Een smaad van mensen, en veracht van het volk. Van het volk Israëls. Rondom het kruis stond de mensenwereld, vertegenwoordigd door de twee grote afdelingen, waarin zij gesplitst was: Joden en Heidenen. Christus was van God verlaten, van mensen gesmaad en

veracht. Allen, die Mij zien, bespotten Mij. Er is geen voorbeeld van een lijder, die zo van allerlei mensen tegelijk bespot werd, als Christus aan het kruis. De gewone gang ener gerichts-oefening is: dat men haar zwijgend aanziet, maar bij de kruisiging van Christus namen al de aan schouwers er een werkzaam deel in. Zij steken de lip uit, zij schudden het hoofd zeggende: Hij heeft het op de Heere gewenteld dat Hij Hem nu uithelpe, dat Hij Hem redde, dewijl Hij lust aan Hem heeft. Is het niet of deze psalm een Evangelisch verhaal en geschreven is, nadat de kruisiging geschied was? Wij lezen bij de Evangelisten bijna letterlijk hetzelfde. Het is een volstrekte vervulling van het geprofeteerde. Zij steken de lip uit, is een edeler uitdrukking dan: zij steken de tong uit. Dat zullen ook de Farizeeën en Schriftgeleerden (aan wie de woorden: 'Hij heeft op God vertrouwd, dat Hij hem nu uithelpe,' door de Evangelisten worden toegeschreven) ook niet gedaan hebben: nee, alleen met het vooruitsteken hunner lippen hebben zij hun verachting te kennen gegeven. Het schudden met het hoofd is een ander teken van bespotting. Christus heeft eigenlijk van vierderlei mensen even zo velerlei bespotting doorgestaan. Van de moordenaar aan het kruis, van de krijgsknechten, van het volk, en van de overpriesters en schriftgeleerden. Het volk riep Hem toe; de oversten spraken over Hem tot elkander. Doch Christus liet hen roepen en spreken. Hij wilde niet gered zijn dan in de geordende weg, dan als het Hoofd van alle geredden. Zo moet ook bij ons alles wettig geschieden, anders heeft het geen kracht. . Gij zijt het immers, die mij uit de buik hebt uitgetogen,. die mij hebt doen vertrouwen, zijnde aan mijner moeders borsten. Op U ben ik geworpen van de baarmoeder af,' van de buik mijner moeder aan zijt Gij mijn God. Hier beroept Christus zich op het verbond; Hij was in dat verbond reeds geheiligd voor Hij nog geboren was, en na de geboorte door de besnijding en door de voorstelling in de tempel afgezonderd voor God en God toegeheiligd, voor Hij zelf het nog wist. Wanneer wij dus onze pasgeboren kinderen niet mochten dopen, dan zouden de Christenkinderen in minder nauwe betrekking tot God staan dan de Israëlitische kindertjes stonden, en dan zou het Oude Testament althans in dit opzicht de voorrang hebben boven het Nieuwe Testament, dat immers niet mogelijk is. Zo wees niet verre van mij,. want benauwdheid is nabij. De benauwdheid der ziel bij Christus was het dragen van de Goddelijke toorn. De martelaars leden, maar zonder benauwdheid der ziel. Want er is geen helper. Hij werd door-niemand geholpen. Hij moest de pers alleen treden. Ook de Vader had Hem verlaten. Hij moest het werk alleen doen, en hoe zou Hij het alleen hebben kunnen doen, indien Hij niet de Godmens ware geweest? Ook het borgtochtelijke is hier wederom duidelijk. Hij is zonder hulp geweest, opdat degenen, die zonder hulp zijn, bij Hem hulp zouden vinden. Vele varren hebben mij omsingeld, sterke stieren van Basan hebben mij omringd. Beurtelings spreekt Christus van zijn innerlijk en van zijn uiterlijk lijden, van zich zelf en van hetgeen rondom Hem geschiedt. Het is een gedurige verandering. Een menigte mensen, van de meest verschillende geaardheid, omringde Hem, meest allen met woede tegen Hem vervuld. Het is alsof Hij zich zelf hier voorstelt als het Lam, rondom hetwelk het gedierte des velds en het gedierte des wouds, ja der straat en der stad, (de honden) zich verenigen om het te vertrappen, te verscheuren, te verslinden. Natuurlijk kan de vergelijking niet in al de bijzonderheden overgebracht worden, en blijft er altijd veel plaats over voor de spelingen van ons vernuft, maar dat zich veelvuldige punten van overeenkomst, opdoen, is zeker. De varren en stieren van Basan waren beroemd vanwege hun vetheid en sterkte; door een of ander voorwerp in woede ontstoken, waren zij ontembaar. Zij zijn een gevoeglijk beeld van de overpriesters, Schriftgeleerden en Farizeeën, die ongetwijfeld wel gevoede lieden waren, zo als zulk soort van mensen gewoonlijk zijn. Door Christus woorden en werken ontstoken, verzamelden zij zich in massa, en gedroegen zij zich jegens Hem als wilde dieren. Zij hebben hun mond tegen mij opgesperd als een verscheurende en brullende leeuw. Hoe verschrikkelijk is reeds het opensperren van de muil van een verscheurend dier, eer hij nog verslindt, en hoe dan als hij verscheurt en verslindt en brult over zijn prooi. Zo waren de overpriesters, ja zo was het gehele volk een opengesperde mond, eerst in de roep: Weg met

Hem! kruisig Hem! en vervolgens in de roep: ‘Kom af van het kruis, zo zullen wij in U geloven.’ Welk een tekening! wie zou het met verve beter kunnen doen, dan het hier met woorden geschiedt? Hoger gezien, was het de satan zelf, die vooral in deze ogenblikken rond ging als de brullende leeuw, zoekende Christus, om Hem te verslinden. Ik ben uitgestort als water. De lijdende Christus keert het oog af van zijn vijanden, en keert terug tot het gevoel van zich zelf, wederom getuigenis gevende van zijn lijden; doch nu niet van zijn ziels lijden, maar van zijn lichaamslijden. Van zijn ziels lijden had Hij tot hiertoe alleen, als van het hoogste en ontzettendste gesproken. Immers in het lijden is de grote vraag: ‘Is God nabij of niet?’ Als God wijkt, wij zeiden het reeds, dan begint eerst het lijden, ja het denkbeeld van hel drukt zich uit in het woord zonder God, en de verlating is een ogenblikkelijk gevoel van zonder God te zijn. Ik ben uitgestort als water. Het gedurig wegvloeien van zijn bloed uit zijn wonden, aan handen en voeten, deed Hem zich altijd zwakker en matter gevoelen. Hoe schoon en aandoenlijk is het gezegd: Ik zelf ben, Mijn kracht is van Mij uitgestort, gelijk men water uitstort! En al mijn beenderen hebben zich vaneengescheiden. Door de zwaarte van het lichaam, waarvan de handen en voeten alleen aan het hout geklonken waren, rekten de leden uit elkander. Mijn hart is als was, het is gesmolten in het midden mijns ingewands. Door de brandende hitte van buiten, en de niet minder brandende hitte in het bloed zelf, smolt zijn hart, zijn leven weg gelijk was voor de hitte des vuurs. Mijn kracht is verdroogd als een potscherf Die zelfde hitte heeft alle sappen doen uitdrogen, gelijk de planten dor worden door zomerdroogten. En mijn tong kleeft aan mijn gehemelte. Vraagt gij, waar is de Nieuw-Testamentische tekst van dit oud-testamentische woord? Het is des Heeren uitroep op het kruis: Mij dorst! Het laatste dat Christus noemt, is die brandende dorst, waarvan wij westerlingen ons geen denkbeeld kunnen maken, maar die alleen te kennen is in het oosten, in de onmetelijke zandwoestijnen. De Heere ondervond die dorst aan het kruis, onder een brandende zon, bij aanhoudend bloedverlies uit een doorwond maar overigens gezond lichaam; terwijl Hij sedert de vorige avond aan de paasmaaltijd, geen vocht aan de lippen had gehad, dan de bedwelmende wijn bij de kruisiging, die Hij weigerde. Voorts moeten wij hier gelijk overal bovenal op het borgtochtelijke van 's Heeren lijden zien, want dat is de enige sleutel van al zijn lijden en van geheel zijn lijden. Hij moest dorsten, opdat wij de eeuwige dorst der hel niet zouden lijden, maar integendeel zouden dorsten naar God, gelijk het hert dorst naar de waterstromen. Dorsten wij naar het water des levens, des Heiligen Geestes? Zalig zij, die alzo dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden. En Gij legt mij in het stof des doods. Gij volvoert het vonnis over Adam aan Mij. De dorst en de dood des Heeren volgen ook in het Evangelie onmiddellijk op elkander. Want honden hebben mij omsingeld. Wederom keert' de lijdende Christus het oog van zich zelf af en naar zijn vijanden heen, reden gevende waarom alleen de dood het einde van zijn lijden is. Zijn vijanden rusten niet, voordat zij Hem gedood hebben. Vandaar de opklimmende kracht der woorden. De hond is vooral in het oosten kwaad, bloedgierig, onbeschaamd. Blaffende en bijtende honden hadden Hem ingesloten. Valse leraren worden in de Schrift meermalen honden genoemd; het kan een vernieuwde heen wijzing zijn naar de overpriesters en schriftgeleerden. Een vergadering der boosdoeners heeft mij omgeven. Een geheel volk van enkel kwaadwilligen heeft zich rondom Mij verenigd. Zij hebben mijn handen en mijn voeten doorgraven. Het doorgraven is geheel iets anders dan het doorsteken, het is het doorwroeten tussen de beenderen en het vlees, zonder de beenderen te breken. Hiermee en voortaan wordt het lijden van de Messias naar de meest mogelijke duidelijkheid gekenmerkt als een Kruislijden. Immers de enige dood, waarbij het doorboren der handen en voeten plaats had, was de kruisiging, waarmee het lichaam aan het kruis werd gehecht door middel van spijkers of nagels, die door het vlees der handen en voeten werden gedreven. En dit werd gezegd duizend jaren voor de vervulling, toen deze straf nog geheel onbekend was, toen de Romeinen, door welk wreed volk deze wrede straf voor de slaven het eerst is uitgevonden, nog niet als volk bestonden. Al mijn beenderen zou ik kunnen tellen. Wederom een bijzonderheid van het kruislijden. Waar is een

straf, waarbij een uitrekking des lichaams voorkomt, waarbij het vlees zich terugtrekt en de beenderen naar buiten uitsteken, zodat men ze op het lichaam zou kunnen tellen? Zij schouwen het aan, zij zien op mij. Op het kruis werd de Lijder, terwijl Hij nog leefde, tot een schouwspel gemaakt voor al het volk. Men kon tot Hem opzien, men kon Hem aanstaren, ja men kon tot Hem spreken of roepen, Hem beschouwen en smaden. Dit was een grote vermeerdering van het lijden; want niemand, ook niet de ruwste mens, wil tot een schouwspel zijn van een menigte volk, dat hem aangaapt of aangrijnst. Maar Christus werd op het kruis tegelijk aangestaard door aanbiddende engelen en door Godlasterende mensen. Zij delen mijn klederen onder zich. Bij geen andere straf dan die der kruisiging werd de Lijder geheel ontkleed. De klederverdeling onderstelt insgelijks een geheel andere toestand van zaken, dan waarin David leefde; want de wet bestaat nog en is van veel latere tijd, waarbij de krijgsknechten gerechtigd werden tot de erfenis van de klederen der kruiselingen; want de Romeinen hadden geen beul of scherprechter, zoals wij; maar de krijgsknechten voerden het vonnis uit, en ontvingen daarvoor de klederen der kruiselingen tot beloning. En werpen het lot over mijn gewaad. Dit was een toevallige bijzonderheid, die nooit of hoogst zeldzaam kon voorkomen, maar die bij de verdeling van 's Heeren klederen plaats had. Het onderste kledingstuk (de tunica, de lijfrok, het hemd bij ons) was uit EEN stuk geweven. Door het in stukken te scheuren, zou niemand er iets aan gehad hebben. De soldaten, die gewoonlijk veel van dobbelen houden, en, zoals blijkt, de dobbelstenen in de zak, of althans dicht bij de hand hadden, werpen over dat kledingstuk het lot, om te beslissen wie het hebben zou. Hoe natuurlijk, niet waar? Het is zo krachtig en levend afgetekend, alsof het heden onder ons gebeurde. Voorzeker, de Schrift is zo vers en zo fris als de groente, die pas geplukt in uw huis komt. Wie zou zo vele eeuwen te voren gezegd hebben, dat de vervulling van zodanig een profetie mogelijk was? En toch zij is vervuld. En hoe is zij vervuld? Door een wonder? Nee! op de allernatuurlijkste wijze. En gaat het ons niet dikwijls even zo? Dikwijls denken wij: hoe zal dit, en hoe zal dat terecht komen; of hoe zullen wij daar door komen? En ziet God effent voor ons de weg op een onmerkbare wijze. De bergen vallen in en worden tot dalen, zodra wij er voor komen, doch ook eerder niet. Hoe zullen wij, zondaren, door de dood heenkomen, hoe zullen wij zalig worden? O wie doet deze vraag niet wel eens aan zich zelf, ofschoon hij leunt en steunt op God? Want wij zijn van niets meer overtuigd, dan dat dit in zich zelf een onmogelijke zaak is. Doch juist dit is de heerlijkheid Gods, dat al zijn profetieën en al zijn beloften iets onmogelijks hebben in zich zelf, en dat zij eerst mogelijk worden bij de uitkomst. Daarom moet de grondslag van ons geloof het woord van de engel zijn: Geen ding zal bij God onmogelijk zijn. Hoe velen zagen op hun sterfbed de hemel geopend, terwijl zij tegen hun sterven gedurig met bange vrees hadden opgezien! Maar Gij, Heere! wees niet verre,. mijn sterkte, haast U tot mijn hulp. Christus was niet lijdelijk in zijn lijden. Hij bad met sterke roeping en tranen tot Hem, die Hem uit de dood kon verlossen, en werd verhoord uit de vrees. Red mijn ziel van het zwaard, mijn eenzame van het geweld des honds. Verlos Mijn eenzaam gelaten, verlaten ziel van de macht der boosaardigen en des bozen. Verlos mij uit des leeuwen muil, uit het geweld des grafs. En verhoor mij van de hoornen der eenhoorn en. Denken wij aan de wacht der Romeinse krijgslieden met hun lange lansen of speren bij het kruis en bij het graf van Jezus, zo hebben wij hier een tekenachtige voorstelling. Hoe dit wezen moge, dit is zeker, dat deze lieden een belangrijke plaats in de geschiedenis van Christus lijden beslaan. Zo zal ik Uw naam mijn broederen vertellen,. in het midden der gemeente zal ik U prijzen. Nu komt de opstanding, .want er is geen profetie van vernedering of de verhoging volgt. Welk een plotselinge verandering! Wij zien het, alle menselijk lijden wordt Goddelijk te boven gekomen. Het is even alsof men, na een lange treurige muziek, in eens het geschal van trompetten en bazuinen en allerlei vrolijk en helder klinkende blaasinstrumenten hoort. Mijn broederen! hoe teder, en gemeenzaam! En wat was nu het eerste woord, dat de Heere na zijn opstanding tot Maria zeide? Ga heen tot mijn broederen en zeg hun: Ik vaar op tot Mijn Vader en uw Vader, en tot Mijn God en uw God. Zo had Hij nooit gesproken. Dit was een naam, die

Hij nog nooit zijn discipelen gegeven had. Wij horen het, thans was Hij tot hen in een andere, nauwere, ja aller nauwste betrekking getreden. Hiermee werd deze psalm vervuld. De woorden des Heeren zeggen ons: Wij zijn gekomen tot het 23e vers van de 22e psalm. De ongelovigen zeggen: Het komt op zulke kleinigheden niet aan. Doch komt het in een levend lichaam niet juist op de kleinste geledingen, op de tederste zenuwtjes, op de fijnste spiertjes aan? Ook in de Schrift komt het juist op de tederste en fijnste punten aan; doch het ongeloof behandelt de Schrift met ijzeren handen, en breekt haar beenderen, geen oog en geen hart hebbende voor haar tedere, innerlijke samenstelling. Daarom zijn ook zelfs welmenende lieden zo onbescheiden, om in gebeden en gedichten de Heere Jezus aan te spreken als Vriend en Broeder; terwijl men, als onze koning ons met die namen aansprak, zich wel wachten zou hem wederkerig vriend en broeder te noemen. Zo behoort tot alles een fijn gehoor en gevoel. In het midden der gemeente. Dit deed de Heere nog op de avond van de dag zijner opstanding. Gij, die de Heere vreest, prijst Hem! Al gij zaad van Jacob! vereert Hem! En ontziet u voor Hem, al gij zaad van Israël! Al de bekeerden uit al de volken worden hier opgeroepen, God te prijzen. Want Hij heeft niet veracht, noch verfoeid de verdrukking des verdrukten, noch zijn aangezicht voor hem verborgen,. maar Hij heeft gehoor4 als die tot Hem riep. Wat verachtelijk en verfoeilijk was bij de mensen, en ook werkelijk door hen veracht en verfoeid werd het kruislijden van Christus werd door God als de hoogste gehoorzaamheid aangenomen, en met de uitnemendste gebedsverhoring bekroond, met de opstanding uit de doden. Welk een tegenstelling! Eerst verhoorde God niet; nu heeft Hij verhoord. Zo is het ook bij ons. Er zijn ogenblikken, dat men niet verhoord wordt, en naderhand blijkt het dat men verhoord is. Doch merkt op: de Verlosser is zelf een verloste. Hij is een Verlosser geworden, niet in zijn alvermogen, maar in zijn zwakheid en onmacht. Hij hief niet met een almachtige hand de zondaren op uit de diepte, maar Hij daalde tot hen af, en plaatste zich naast hen, in hun toestand, waaruit Hij zelf eerst verlost moest worden, eer Hij anderen verlossen kon. Van ij zal mijn lof zijn in een grote gemeente. De gemeente der gelovigen, die groter wordt met elke dag. Ik zal mijn geloften betalen in tegenwoordigheid dergenen, die Hem vrezen. De zachtmoedigen zullen eten en verzadigd worden. Zij zullen de Heere prijzen, die Hem zoeken,. ulieder hart zal in . eeuwigheid leven. Alle einden der aarde zullen het gedenken en zich tot de Heere bekeren. Dit alles zou de vrucht zijn van 's Heeren lijden en sterven. Na zijn opstanding en bij zijn hemelvaart zeide de Heere tot zijn discipelen: Gij zult mijn getuigen zijn, zo te Jeruzalem als in geheelJudea en Samaria en tot aan het uiterste der aarde. En alle geslachten der heidenen zullen voor uw aangezicht aanbidden. Zien wij thans nog weinig van die heerlijkheden, zij zijn nog te verwachten. Doch zodra was Jezus niet gestorven, of het Evangelie werd ook aan de Heidenen verkondigd en door hen aangenomen. De eerste Heiden werd bekeerd aan de voet van 's Heilands kruis. De hoofdman verheerlijkte God, zeggende: deze mens was Gods Zoon. Want het koninkrijk is des Heeren en Hij heerst onder de heidenen. Hoe velen verschrikken nog voor het denkbeeld van een wezenlijk koninkrijk Gods op aarde, en kunnen er nog enkel de geestelijke zijde van zien. Doch wij geloven aan de geestelijke en letterlijke vervulling dezer belofte. Alle vetten op aarde zullen eten en aanbidden. De rijken en aanzienlijken worden niet uitgesloten, nee, er zijn ook onder hen, die aanzitten zullen aan de maaltijd in het koninkrijk Gods. Het eten is hier een eten aan de offermaaltijd, want het was een offerande, welke voorafgegaan was. Allen, die in het stof nederdalen, zullen voor zijn aangezicht neer bukken: de geringen des lands. En die zijn ziel bij het leven niet kan houden. Dat zijn dezulken, die geen raad meer met zich zelf weten, de wanhopigen. Voor dezulken, die zich zelf niet kunnen behouden, is Christus gestorven. Hoe verblijdend voor arme zondaren! Doch er zijn zo velen, die zich zelf menen te kunnen behouden, of die verwachten, dat zij van zelf, zonder naar Jezus te vragen, behouden worden: deze mogen uit deze psalm leren, dat zij niet behouden worden. Het zaad zal Hem dienen,' het zal den Heere aangeschreven worden tot in geslachten. God wil ook bij menigten, bij stammen, bij families behouden. De Schrift erkent al de betrekkingen des menselijken levens, de enkele

personen, de huisgezinnen, de volken. Ieder heeft ook een afzonderlijke rekening bij God als persoon, als hoofd of lid des huisgezins, als burger. Ook de volken staan als zodanig in afzonderlijke rekening met God. Zij zullen aankomen en zijn gerechtigheid verkondigen den volke, dat geboren wordt,' dat wedergeboren wordt tot een levende hoop door de opstanding van Christus. Omdat Hij het gedaan heeft. Alles, zowel in de herschepping als in de schepping, eindigt in het Woord van Gods Zoon: Het is volbracht! Ja omdat Hij dit alles gedaan en geleden heeft, worden wij gezaligd.

DE DRIE EN TWINTIGSTE PSALM.

De Geloofspsalm:

Wij moeten gedurig opmerken, dat Oud en Nieuw Testament EEN geheel uitmaken. Het een is van het ander niet te scheiden. Het een heeft het ander nodig; want waar het een snel over heen gaat, daar handelt het andere breedvoerig over. Zo lezen wij in het Nieuwe Testament slechts weinig van de geestelijke bevindingen der gelovigen. Wel spreken Paulus, Petrus en Johannes van zich zelf met enige krachtige bewoordingen, doch slechts in het voorbijgaan. Daarentegen bevat het Oude Testament (zo als wij reeds opmerkten) een schat van psalmen, die alle uit het hart van gelovigen zijn gevloeid, en die het geloofsleven in alle mogelijke toestanden, en op alle denkbare standpunten beschouwen en beschrijven. Gedurende achtentwintig honderd jaren zijn deze psalmen overal waar Joden en Christenen zijn, gelezen, gelovig bepeinsd en bepredikt, zodat hun invloed onnagaanbaar groot is geweest. Wij Christenen prediken thans over geheel de Schrift sedert achttien eeuwen, en kunnen wij er niet nog heden onderwijs uit verzamelen? Het is met de Schrift als met de zon. Wij kunnen alle dagen op nieuw het licht der zon zo goed gebruiken, alsof wij het voor het eerst ontvingen. Zo heeft alles zijn altijd nieuwe loop, maar ook zijn cirkelloop. De dag, de week, de maand, het jaar, en wat niet al, keert gedurig van het einde weder tot het begin. Zo ook moeten wij van het Oude Testament voortgaan tot het Nieuwe, en van het Nieuwe Testament weer tot het Oude. In deze gedurige cirkelloop bestaat ons geestelijk leven en onze geestelijke kennis in en door de Schrift. En men vreze hier niet voor eenvormigheid, eentonigheid of verveling; voor een mens, waar geestelijk leven in is, zijn deze ten opzichte der Schrift niet mogelijk. Al naar dat de zon de aarde op andere standpunten bestraalt, is de gesteldheid der aarde anders, en hierdoor komt de ene heerlijkheid na de andere te voorschijn. Zo is het ook met de Schrift. Met ieder ander standen oogpunt van beschouwing komen er andere heerlijkheden te voorschijn. Alle menselijke geschriften hebben de eigenaardigheid, dat ze het meeste nut doen als ze vers zijn. Als ze oud worden, dan liggen zij meestal ongebruikt, en de indruk is er althans niet meer zo krachtig van. Doch met de Schrift is het juist omgekeerd. Hoe ouder zij wordt, hoe verstaanbaarder zij wordt; want op hoe verdere afstand '!'ij ons van haar naaste omgeving bevinden, hoe meer wij er over studeren en hoe dieper wij tot haar indringen. Daarbij is het meeste in de Schrift op tijd gegeven. De Heilige Geest geeft ons in zijn Schrift soms duizenden jaren tevoren, wat al die tijd nodig heeft om tot zijn volle ontwikkeling te komen. Het menselijke geschrift daarentegen geeft meestal hetgeen het heeft, voor het ogenblik; het heeft althans geen profetisch element in zich. Daarbij, wat de menselijke kunst voortbrengt, hetzij een schilderstuk, een standbeeld, een dichtstuk, een boek, het blijft zo als het is, en wordt niet anders. Maar al wat uit God is, en dus ook de Schrift, leeft, groeit, ontwikkelt zich. Zo de mens een automaat of werktuig kon maken, die zich duizend jaren gelijk bleef, men zou het voor een wonderstuk houden; maar God doet oneindig meer in ieder kind dat Hij laat geboren worden; want in dat pasgeboren kind is alles aanwezig, wat het over twintig, veertig, tachtig jaren, zo het leven blijft, tot een jongeling, man en grijsaard maakt. Met de Schrift is het niet anders. In haar rijpt alles tot de volkomen grijsheid toe. Als boek blijft het natuurlijk gelijk alle andere boeken wat het is, maar de inhoud ontwikkelt zich onophoudelijk, want de inhoud is het levende Woord Gods, en in dat levende Woord Gods liggen de levende zaden, die tot levende geestelijke planten, bomen en vruchten worden. Zo lezen wij reeds bij voorbeeld bij gelegenheid van een verlossing in de woestijn, dat God tot Israël zegt: Ik ben de Heere, uw Heelmeester (Exodus 15:26), en eerst veertienhonderd j aren daarna zien wij dat kleine woordje gekomen tot de grootte, waartoe het eigenlijk bestemd was, in Christus, die als God geopenbaard in het vlees, de kranken, met welke ziekte ook bevangen, geneest op Goddelijke wijze door het woord zijner kracht. Evenzo is het eerste vers van deze psalm: De Heere is mijn Herder. Duizend jaren daarna staat ook dat woord in al zijn volheid en heerlijkheid ontwikkeld voor ons in Christus, en wel in het ogenblik toen Hij zeide: Ik ben de goede Herder. Hij was de goede Herder, want Hij zou zijn leven

stellen voor de schapen, en nog heerlijker werd dit denkbeeld voltooid, toen de hoedanigheid van herder verenigd werd met die van het lam,. in het woord: Het Lam zal hen weiden (Openbaring 7:17). De Herder is het Lam, het Lam is de Herder, ziet daar Christus ons voleindigd voorgesteld. Zeker kan geen mens zulke tegenstrijdige denkbeelden verenigen, maar God kan dit op een wijze, waarvan wij zeggen moeten: Zij staan in de schoonste overeenstemming. Nog meer. God is gewoon in zijn werken zich zelf te overtreffen. De natuur, zo als wij haar thans aanschouwen en kennen, is heerlijk en goed, maar God verwerpt haar en toont, dat Hij nog veel heerlijker dingen dan deze voortbrengen kan. Deze aarde en hemel worden bewaard ter verbranding; en. wij verwachten een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waarin enkel gerechtigheid woont. En is niet thans reeds de heerlijkheid der genade eindeloos hoger dan die der natuur? Wij, die geloven, zullen het gaarne toestemmen, maar de ongelovigen niet. Nee, juist daarin bestaat de grote strijd tussen de voorstanders der natuur en die der genade, dat de eersten niet kunnen begrijpen, dat God zijn eigen werk zou verwerpen, en nog iets hogers en beters dan de natuur maken kan. Bij hen is de natuur het hoogst denkbare en hoogst mogelijke, het toppunt van alles wat bestaan kan, en daarom houden zij er zich met beide handen en met al hun zielsen lichaamskrachten aan vast, en willen er niets van weten, dat God nog meer te geven heeft dan dit. Doch wij zeggen: Een oneindig God moet altijd nog hoger heerlijkheid te openbaren hebben, dan Hij geopenbaard heeft, en dat zien wij in de Schrift bewaarheid. Ook in de Schrift overtreft God zich zelf altijd. Door de ene openbaring wordt de andere in de schaduw gesteld. Vergelijk het Oude Testament bij het Nieuwe. Had het Oude Testament geen heerlijkheid? Voorzeker een grote heerlijkheid. Nochtans, het werd verworpen, en een ander, beter verbond werd opgericht. En zo is het met alles. Was het niet reeds veel, dat wij in deze psalm mogen lezen: Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen, want Gij zijt met mij,' uw stok en uw stat die vertroosten mij. Maar is het niet nog eindeloos heerlijker, dat de God met ons, de Emmanuel zelf voor ons, in onze plaats en voor ons het dal der doodsschaduwen is doorgegaan, zodat wij onmiddellijk achter Hem en aan zijn hand Hem volgen, terwijl zijn Woord en Geest onze troosters zijn? Is onze dood nu geen andere dood geworden, nu de prikkel uit hem weggenomen is? En nu, wie stierf het eerst na Christus die anders geworden dood? Zijn mede-gekruisigde. Aan hem werd het woord van onze psalm: Gij zijt met mij,' uw stok en uw stat die vertroosten mij, in zijn volle kracht en heerlijkheid verwezenlijkt door de belofte van de lijdende Middelaar: Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn. Een psalm van David. David stelt in deze psalm de Heere voor onder tweeërlei beeld, onder dat van een Herder, en onder dat van een Gastheer. De Heere is mijn Herder. De naam Heere of Jahweh wordt gebezigd, niet die van God. De naam God stelt het Goddelijk wezen voor, op en in zich zelf; Jahweh is God, intredende in de menselijke betrekkingen. De wijsgeren stellen de Godheid oneindig hoog en ver, zodat zij ons is als een ster of zon op eindeloze afstand, omdat deze lieden God enkel beschouwen op zich zelf, maar de Schrift brengt God tot ons neer in al de betrekkingen onzes levens, even als ware Hij een mens onder mensen, ja ten laatste brengt zij Hem als waarlijk en volkomen een mens geworden tot ons mensen, zodat wij tot Hem spreken en Hij tot ons spreekt als tegelijk God, En vlees van ons vlees. Hierin ligt dan ook het groot verschil tussen de wijsbegeerte en de geopenbaarde waarheid. De wijsbegeerte geeft u een God, die enkel boven u is; maar de Schrift geeft u die God, die ook met u is, in de Zoon, die zich niet schaamt om ons en allen die in Hem geloven, zijn broederen te noemen. Mij dunkt de keus is niet zwaar, wie van beiden tot ons deel te kiezen. De Heere is mijn Herder. Het herderlijk denkbeeld heerst in de Schrift als een God-behagelijk denkbeeld. Bijzonder is een herder der schapen daarin een geliefde naam. De eerste vrome zoon van Adam was een schaapherder; de aartsvaders waren insgelijks herders, om het grote denkbeeld, de grote leuze der oude heiligen: Wij hebben hier geen blijvende plaats,' wij zoeken de toekomende! te belichamen, want alles rijmt in de heilige geschiedenis. Mozes en David waren ook herders der schapen, alvorens herders van volken te worden. Zij waren er

mede in de oefenschool. Zij moesten zachtmoedigheid leren, zij moesten geduld leren hebben, zij moesten beleid en moed leren betonen. En nu is er geen natuurlijker, gemeenzamer, leerzamer betrekking van de mens tot de dieren, dan die van de herder en zijn schapen. Ook Israël was een herdersvolk. Als zodanig was het bij een volk van wijzen, gelijk dat der Egyptenaren was, veracht; doch in Egypte moest dan ook dit Nomadische volk steden leren bouwen, omdat zij nu voortaan in steden zouden wonen. Omdat nu Israël een reeds afgezonderd volk was, en daarmede tot de schapen behoorde, eerden niet alleen hun koningen maar ook profeten meermalen herders genoemd. Onder het Nieuwe Testament was Jezus zelf de Herder, en wel de Herder bij uitnemendheid, de goede Herder, en als zodanig gezonden tot de verloren schapen van het huis Israëls; zijn discipelen echter, als uitgezonden tot de gehele wereld, werden vissers genoemd. Een herder heeft een: bepaald gebied van werkzaamheid, een visser heeft geen grens; de grote ruime zee staat voor hem open. Nu is hij hier, dan weer daar. Zo ging het ook met de discipelen. Daarna, als opzieners van de gemeenten der gelovigen uit de Joden en de Heidenen, werden zij ook herders. Zo ontving Petrus het herdersambt uit Jezus hand, en noemt hij de Heere de overste Herder, uit wiens hand de onder-herders de onverwelkelijke kroon der heerlijkheid ontvangen, 1 Petrus 5:4. In de Heere Jezus Christus verwezenlijkt zich dan ook, gelijk al het geprofeteerde, het Goddelijke herderschap in de hoogste volkomenheid. Het wordt door geheel het Evangelie naar alle zijden uitgewerkt. Christus werd geboren onder zijn volk als tot een Herder Israëls te Bethlehem de herderstad, (waar te voren David geboren werd en een herder was), te midden van het herderlijk bedrijf, in een stal, en neergelegd in een kribbe. De lieden, die het eerst de blij mare zijner geboorte en wel uit de mond der engelen ontvingen, waren herders. En was niet de Heere gedurende zijn omwandeling onder zijn volk en onder de zijnen als een herder onder de schapen? Als Hij de geestelijk verwaarloosde scharen aanzag, werd Hij innerlijk met ontferming over hen bewogen, omdat zij waren als schapen die geen herder hadden, en als Hij zijn discipelen uitzendt, dan heet het: Gij zult niet ingaan in enige stad der Samaritanen, maar gaat veel meer heen tot de verloren schapen van het huis Israëls. Ja bij hun tussenkomst voor de Kananese vrouw, zeide Hij: Ik ben niet gezonden dan tot de verloren schapen van het huis Israëls. Zo noemde dan de Heere zich zelf: de Herder Israëls. Ook noemde Hij zich zelf de Herder der zijnen, in de nacht toen Hij verraden werd, met de woorden: Gij zult allen aan Mij geÙrgerd worden in deze nacht, want er is geschreven: Ik zal de Herder slaan en de schapen der kudde zullen verstrooid worden. Doch de meest rechtstreekse en duidelijkste betuiging is het woord des Heeren, dat Hij uitsprak tot al het volk: Ik ben de goede Herder. En noemt nu de Heere zich zelf de goede Herder, dan vraag ik, wat wordt er van de triomfkreet der ongelovigen, die bij de betuiging van de rijkejongeling: goede Meester! en het antwoord van Jezus: Wat noemt gij Mij goed! niemand is goed dan een, namelijk God, uitroepen: 'Hoort gij, Jezus zegt het zelf, dat Hij niet God is!' Wij antwoorden: Zegt de Heere zelf, dat niemand goed is dan God, hoe kan Hij zich zelf dan de goede Herder noemen, zonder God te zijn? En legde Hij op het onbedachte woord Goede Meester! zulk een gewicht, hoe veel te meer dan op zijn eigen doordacht woord Goede Herder! Doch de oplossing van zijn antwoord aan de rijke jongeling ligt daarin, dat Jezus hem, die vroeg: goede Meester, wat moet ik goeds doen, opdat ik het eeuwige leven beërve, wilde doen gevoelen, dat op geestelijk gebied het goede en het Goddelijke EEN is; vandaar dat Jezus de jongeling om het goede te doen eerst verwijst naar de Goddelijke Wet, en hem daarna nog een ander Goddelijk woord voorhoudt, dat niet in de Wet gevonden wordt: Verkoop al wat gij hebt en geeft het aan de armen, en gij zult een schat hebben in de hemel,' en kom herwaarts, volg Mij. Hoe kan iemand zulk een gebod geven, dat boven de Wet is, zo Hij niet zelf boven de Wet, dus God is? Jezus is de goede Herder, en Hij wordt er door al zijn schapen voor erkend. Mijn schapen horen mijn stem, zeide Hij. Let wel! niet door de aanschouwing, maar door het gehoor kennen zij Hem. De schapen zien onder het weiden zeldzaam en in de donkere schaapskooi in het geheel niet naar de herder, maar horen hem. Zij volgen niet zijn lichaamsbewegingen, maar zijn

stem. Daarom herkende Maria Magdalena de Heere na zijn opstanding niet aan zijn gelaat, maar door het horen van zijn stem. Daarom werden ook de Emmaüsgangers de ogen gehouden, maar hun gehoor was vrij gebleven: zij hoorden de stem des goeden Herders, en hun harten werden brandende in hen. En daarom werd de hand op hun ogen gelegd, opdat zij leren zouden zich niet op het gezicht te verlaten, maar op het gehoor des woords, en om hen te beproeven of zij uit het gehoor zijner woorden .Hem zouden herkennen; want het geloof is uit het gehoor: het heeft met de aanschouwing niets te doen. En later herkenden zij de Heere wel met hun ogen in de breking des broods, doch op de weg was hun geloof reeds begonnen, toen Hij tot hen sprak. De Heere is mijn Herder. Dat God de Heere als Herder wordt voorgesteld, is zeker reeds veel. Er is geen volk, dat zijn goden onder zulke liefelijke beelden voorstelt. Doch het wordt nog eindeloos meer door er te kunnen bijvoegen: De Heere is mijn Herder. Mij zal niets ontbreken. Wie de Heere heeft, die heeft alles. Dat wil niet zeggen, dat men dan alles in zijn handen heeft, nee, maar dat men alles in het geloof heeft; met andere woorden, dat het bezit van de Heere als onze Herder zo algenoegzaam voor ons is, dat wij daarbij gevoelen niets te ontbreken. Dit drukte Asaf treffend uit: Wie heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde. Ook David zegt in de tekst niet: ‘mij ontbreekt niets,’ maar mij zal niets ontbreken. ‘Wat ik van ogenblik tot ogenblik nodig heb, zal mij geworden, want mijn Herder is God.’ Hij doet mij neerliggen in grazige weiden,' Hij voert mij zachtkens aan zeer stille wateren. Hij spijzigt en drenkt mij op de wijze, zo als een goede herder doet. Deze leidt zijn schapen op grasrijke plaatsen en aan stille vlieten, opdat zij niet alleen genoeg, maar ook overvloed, en niet alleen spijs en drank, maar ook genot en genoegen hebben. Ik ben gekomen, opdat zij het leven en de overvloed hebben, zegt de Heere Jezus. En nu, wij weten het, met welk een herderlijke zorgvuldigheid en tederheid de Heere Jezus handelde. Als het volk, dat Hem van heinde en verre gevolgd was, niet verder kon komen, zonder op de weg van honger en dorst te versmachten, deed Hij ze neerzitten aan een grasrijke plaats, welke oase in de woestijn door nabij zijnde bronnen of beken veroorzaakt werd dus op grasrijke weiden en aan zeer stille wateren en Hij liet ze tellen bij hun duizenden, de mannen namelijk, behalve de vrouwen en kinderen, die door de innige gemeenschap met de huisvader als EEN met hem gerekend werden. Ook wilde de Heere niet het juiste getal gekend hebben; de telling diende om het wonder, niet om de grootte van het wonder te bewijzen. Doch met hoe veel meer zorgvuldigheid en tederheid reikte Hij hun het Brood des eeuwigen levens toe, en leidde Hij hen tot de fontein des levenden waters! Want de spijs van de geestelijke mens is het Woord Gods, en wij hebben niet enkel spijs nodig om de vaste delen onzes lichaams te voeden, maar ook drank om onze altijd vervloeiende sappen aan te vullen en te verversen. En het water des levens is de Heilige Geest, en het Brood des levens is Christus, door de Vader gegeven. Beide behoeven wij evenzeer, waarom zouden wij ze dan scheiden? Hij verkwikt mijn ziel. Bij de Heere en zijn Woord is altijd verkwikking voor de moede ziel. Als wij alleen bij de broederen zielsverkwikking zoeken, dan worden wij niet zelden teleurgesteld: of wij vinden niet wat wij zoeken, of wij vinden iets anders dan wij zoeken. En deze ondervinding, hoe smartelijk en hoe betreurenswaardig, is soms goed voor ons, om ons van de afgeleide beekjes tot de fontein zelf te leiden. In elk geval echter moeten wij die geloven, niet zijn als dezulken, die grote dorst hebben, en die daarom bij de eerste de beste pomp, die zij ontmoeten, stilstaan en drinken, denkende: het zal wel goed water zijn. Nee, niet alle water is goed om te drinken in het natuurlijke, veel minder nog in het geestelijke. Hoe zou onrein water het lichaam kunnen reinigen, hoe zou onzuivere leer, onzuiver onderwijs het hart en leven kunnen reinigen? Het is een tegenstrijdigheid. Doch wij laten de ongelovigen aan hun plaats, want bij deze is alles een omgekeerde wereld; maar zelfs bij de broederen moet men de Heere gedurig in gedachtenis houden, want al is het nog zo goed wat een broeder tot ons zegt, meestal beantwoordt het toch niet aan onze ogenblikkelijke behoefte. Wie kan ook onze behoefte zo kennen en zo bevredigen als de Heere? Naar Hem dan heen! Hij verkwikt de ziel, en zegt soms nog meer dan haar te

verzadigen. Een bete goed, smakelijk brood, een teug fris en zuiver water kan ons soms meer verkwikken, dan driemaal zo veel. Er is ook een verzadiging met geestelijke spijs en drank, die onverzadigdheid veroorzaakt. Men geeft te veel om het behoorlijk te kunnen ontvangen, en men ontvangt te veel om het behoorlijk te kunnen verteren, en tot frisse en verse levenssappen te doen overgaan. En wat zullen wij dan zeggen van die spijsmeesters, die onophoudelijk tafels aanrichten vol spijs en drank, waaraan geen smaak of geur, en waarin geen kracht is, omdat het zout der Schrift erin vergeten is? Hij leidt mij in het spoor der gerechtigheid, om zijns naams wil. Om zijns naams wil. Met deze ene trek wordt wederom de vaste grondslag der verkiezing gelegd, en God de eer gegeven. Meent niet dat wij, of iemand de redenen van Gods vrijmacht kunnen aanwijzen. Dit te pogen, ware even goed als Gods vrijmacht te willen opheffen. God is vrij en God is heilig. Dit moet ons genoeg zijn, en kan ons genoeg zijn. Het is met dit leerstuk als met de zon; wie bij haar licht wil zien, die verlicht zij alles; maar wie in haar licht wil zien, die verblindt zij. Men moet Gods waarheden geloven en niet willen begrijpen, anders verliezen zij voor ons haar vertroostende en zaligmakende kracht, en veranderen van waarheden des heils in blote voorwerpen van bespiegeling. Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou niet vrezen. Treffend, niet waar, dat, terwijl de mens zozeer jaagt naar genot, en terwijl de pracht en heerlijkheid der wereld zo groot is, toch alles eindigen moet in het vreselijkste dat er is, in de schaduw des doods. Ik zou niet vrezen. Vele gelovigen hebben vrees voor de dood, doch de voorbereidingen voor de dood kunnen ook voor hen vreselijk zijn, maar de dood zelf is het nooit, al is het ook voor ons niet zichtbaar. Het is hiermee als wanneer wij de zon eens heerlijk willen zien ondergaan in zee. Wij starenmaar zie een wolk plaatst zich tussen ons en de zon; nu zien wij enkel de wolk, maar gaat daarom de zon daarachter niet even heerlijk onder? Want Gij zijt met mij,. uw stok en uw staf, die vertroosten mij. Geen beter tegenmiddel tegen de vrees des doods dan de liefde, de ware liefde van Christus; deze drijft de vrees buiten. De gelovige vraagt dan ook niet zozeer naar de moeilijke weg, als wel: of de Heere bij hem, en met hem is? En hiermede doet hij juist het tegendeel van hetgeen de wereld doet; deze vraagt altijd naar het aangename van de weg, en niet naar God. Uw stok en uw staf, die vertroosten mij. In het oosten moeten de schapen meermalen door uitgestrekte woestijnen, of diepe valleien met steile rotsen omringd, tot hun weiden geleid worden. Alsdan zagen zij op de herderlijke stok en staf, de schrik van wolf, beer en leeuw, en hun het teken van de tegenwoordigheid des herders, die voor hen waakte en zorgde, zodat zij zich daarmee konden gerust stellen. 11. Gij richt de tafel toe voor mijn aangezicht. Hier neemt de dichter de draad weer op, die hij heeft laten vallen bij het woord: Hij verkwikt mijn ziel, en werkt dit denkbeeld nu verder uit, zich de Heere voorstellende als zijn Gastheer. Was het voor David een bijzondere liefelijkheid, om zelf een herder der schapen zijnde, de Heere als zijn Herder zich te mogen voorstellen, niet minder liefelijk was het hem de Heere als zijn hoge Gastheer en zich zelf als zijn genodigde te beschouwen. De psalm is dan ook een evangelische psalm. Ook de verscheidenheid der namen, aan de Heere gegeven, is bijzonder eigen aan het Oude Testament, want in alle omstandigheden en betrekkingen des levens is God alles voor de zijnen. Daarom kan deze psalm ook een avondmaalspsalm heten; want in het avondmaal richt de Heere in volle zin de tafel toe voor ons aangezicht. Tegenover mijn tegenpartijen. Tegenover onze geestelijke vijanden, waarvan de satan het hoofd is. Ook het leerstuk van de boze geest en zijn invloed moet niet op zich zelf beschouwd worden, maar tegenover Christus, die hem overwonnen heeft. Gij maakt mijn hoofd vet met olie. Gij zalft mijn hoofd. Aan de maaltijden in het Oosten werden niet enkel de voeten vooraf gewassen, maar bij het aanzitten het hoofd met kostbare en welriekende olie begoten, Luk. 7: 44-46. Deze is hier een zinnebeeld van de Heilige Geest, die op de gelovigen wordt uitgestort. Mijn beker is overvloeiende. Waarvan? Van wijn der vreugde. De beker der dankzegging in het avondmaal is insgelijks een zinnebeeld van de Heilige Geest, die de mededeler is van alle blijdschap in God. Immers zullen mij het goede en de weldadigheid volgen al de dagen mijns levens. Volgen? Zeker. Het goede is niet voor ons en niet naast ons,

maar achter ons. Ook onze goede werken gaan ons niet vooruit en niet ter zijde, maar volgen ons. Volg slechts de Heere, en het goede en de weldadigheid zullen u volgen al de dagen uws levens, en vooral uw einde zal vrede zijn. En ik zal in het huis des Heeren blijven in lengte van dagen. Hierin ligt het kenmerkend onderscheid tussen de maaltijd des Heeren en de maaltijden der wereld. Als de koning u bij zich ten eten vraagt, zo geschiedt u een grote eer, doch gij moet weer spoedig het paleis verlaten. Wie echter een gast des Heeren is, die blijft altijd in zijn huis; deze is een priester, tot de tempel behorende, en daarin altijd dienst-doende; een profetes als Anna, die ook niet week van de tempel, maar de Heere daarin diende dag en nacht.

DE TWEE EN DERTIGSTE PSALM

De Genadepsalm: Een onderwijzing van David.

Deze psalm is de blijde boodschap des Nieuwen Testaments in het Oude Testament, de boodschap van genade aan doodschuldigen. David spreekt over zonde, en wie nog niet over zonde geklaagd heeft, die heeft nog niet als mens geklaagd, en zulk een kan geen voorbeeld zijn voor de eeuwen, in een wereld van zondaren, zoals David is. De Schrift verplaatst ons hier en elders in de toestand van een ander zondaar, omdat onze toestand overeenkomt met de zijne. Wij allen zijn zondaren, en behoeven dezelfde troost. De zondaar is als iemand, die aan de ene kant bedreigd wordt door het water, en aan de andere kant door het vuur; maar de Schrift draagt ons door vuur en water heen. In deze psalm vinden wij een belijdenis van zonde, vervolgens de beloften Gods, en eindelijk de vreugde ener begenadigde ziel. De psalmist stort zich uit in de diepte der bevinding. Mochten wij hetzelfde gevoel in onze harten hebben! De man naar Gods hart had geen andere sterkte, dan dat hij een zondaar en God zijn toevlucht was. O, laat ons dan met David en met de tollenaar komen voor Gods aangezicht. Het kenmerk van David was eenvoudigheid, en tevens een tedere consciëntie voor God. Hij verontschuldigt zich niet. Gelukkig is hij, die met zijn zonde terstond naar God gaat, want dat is het geloof der heiligen: dat God zich ontfermt. God liet toe, dat David van het toppunt zijner heerlijkheid in het allerdiepste der tonde viel, opdat hij bij ondervinding zou weten, wat het zegt, vergeving te ontvangen uit genade, en dat hij voor alle eeuwen het toonbeeld zou wezen van de zondaren, die om niet gerechtvaardigd worden. En zo is dan David hier een rechte Evangelieprediker. En let nu ook hier op die wonderbare eigenschap van Gods woord, dat het eeuwen kan groeien, alvorens het tot zijn volle wasdom komt. Als de Apostel Paulus spreken wil van de volheid des Evangelies, dan spreekt hij van Abraham en David, en dan haalt hij de woorden van deze psalm aan, ja geheel de brief aan de Romeinen is de ontwikkeling van dat ene woord van David: Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is,' welgelukzalig is de mens, die de Heere de ongerechtigheid niet toerekent, evenals de brief aan de Hebreeën de ontwikkeling is van het Davidische psalmwoord: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten. Nee, Paulus was geen overspeler en moordenaar gelijk David, en toch stelde hij zich met David gelijk. Zonder zelf zo diep te vallen, zag hij in David dezelfde val voor zich zelf mogelijk geworden, en wilde hij op geen andere wijze behouden worden, dan als de voornaamste der zondaren. En dat is het rechte Evangelische standpunt der gelovigen. Zo moest dan David niet verhinderd worden te vallen, opdat deze heerlijke vrucht der genade voor ons allen daaruit zou groeien. Ziet gij nu, hoe God over het kwaad, dat Hij haat, is het geschied, regeert tot heerlijkheid van zich zelf en tot zaligheid der zijnen? Zo staan ook in de natuur de kostbaarste vruchten op uw tafel, en vanwaar zijn zij gekomen? uit de door mest verontreinigde aarde. Deze psalm is in vergelijking met de 51ste psalm, de kalmte na de storm. In laatstgenoemde psalm smeekt, kermt, worstelt David om vergeving; in deze psalm heeft hij de vergeving ontvangen: hier is de kalmte der verzekering. De 51ste psalm wij st de crisis aan, waarin David zich bevindt; deze psalm drukt zijn toestand na deze crisis uit, waarin hij tot rust gekomen is, en ordelijk kan verhalen, hoe alles is toegegaan. In psalm 51 roept David om genade. Doch had hij dan niet reeds genade ontvangen? Ja, maar de verzekering van genade is van dien aard, dat men nog iets hebben moet, om van deze verzekering verzekerd te zijn. Hoe velen geloven, en hebben nog nodig te weten, dat zij geloven! Dit laatste verkrijgen wij door strijd en worsteling, door gebed, door gehoorzaamheid en lijden. Wat God tot ons zegt, moet waarheid in ons binnenste worden door eigen ervaring, zo als onze psalm ons leert, want het was bij David geen blote beschouwing, maar ondervinding der zaak. Immers wat wij weten met ons verstand, dat moeten wij nog eens weten met ons hart en met ons geweten, zullen wij het goed, waarlijk, werkelijk, geheel weten. En nu, er zijn vele wegen om spoedig tot bepaalde plaatsen te komen: er zijn spoorwegen en andere wegen, die somtijds onder de aarde en door donkere bergholen heenlopen; zo is er ook een weg om uit de

allerdiepste helle smart op te stijgen tot in de hoogste hemelblijdschap. En wilt gij die weg kennen? David heeft hem in deze psalm beschreven. In slechts-elf minuten (verzen) leggen wij deze schijnbaar eindeloze weg af. . Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is. Welgelukzalig is de mens, die de Heere de ongerechtigheid niet toerekent. Er wordt niet gezegd: 'Welgelukzalig is hij, die zonder zonde is, of die geen zonde gedaan heeft;' dit zou de prediking der Wet geweest zijn. Het Evangelie onderstelt zonde, ja is zonder zonde een onbestaanbaarheid, want het is niets anders en niets minder dan de ontzondiging van de zondaar. Het prijst alleen die mens zalig, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is. De Wet ontdekt, het Evangelie bedekt de zonde; in deze twee zaken ligt het kenmerkend onderscheid van geheel het Oude en Nieuwe Testament. De Wet redt even weinig, als de , kennis der ziekte geneest; nochtans de kennis der ziekte moet de genezing voorafgaan. De ziekte wijst enkel naar de geneesheer,, en de ziekte moet openbaar en erkend worden, zal men tot de geneesheer zijn toevlucht nemen. Doch is nu de mens, wiens zonden vergeven zijn welgelukzalig, even als de mens zou zijn, die geen zonden gedaan had, dan is het voor God en bij ons hetzelfde: vergeving te hebben, of zonder zonde te zijn. De psalmist noemt de mens gelukzalig, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is, wiens ongerechtigheid niet toegerekend wordt. Het is een drievoudige herhaling van dezelfde denkbeelden in andere bewoordingen, die echter niet overbodig zijn, maar die zo vele rijmklanken zijn, die ons wel hetzelfde denkbeeld herhalen, maar om het te versterken en ons dieper in de zaak in te leiden. Het is een drie-eenheid van uitdrukking, welke veelvuldig in de Schrift voorkomt, als de afdruk van het drievuldige in Gods wezen. Laat ik u hier het bewijs geven, dat de herhaling van hetzelfde denkbeeld in andere bewoordingen geen overbodigheid is. Het woord vergeving is onbepaald. De vraag blijft over: Waardoor geschiedt de vergeving? Vergeeft de Heilige God maar zo van zelf de zonde, zonder meer, wanneer en aan wie Hij wil, met opheffing van zijn eigen vonnis over de overtreding? Nee, in God is geen willekeur. Hij kan zich zelf niet verloochenen. Hij kan zijn eigen vonnis over de overtreding en over de overtreder (en beide zijn niet te scheiden) niet opheffen zonder een algenoegzame reden, en deze algenoegzame reden is de bedekking, dat is de verzoening der zonde. Men bedekt iets, dat niet gezien mag worden, door iets anders dat wel gezien mag worden, en dat is het bloed van Jezus Christus. Dat bedekt, dat verzoent onze zonde. En hoe is nu het bloed van Jezus Christus zondeverzoenend geworden? Door toerekening onzer zonde aan Hem, de Christus. Omdat de zonde Christus toegerekend is geworden, wordt zij aan degenen, die in Christus geloven, niet toegerekend. Of zoudt gij menen, dat in het Grootboek Gods de debetcijfers doorgehaald of uitgeschrapt mogen worden? Nee, de som, waarvoor wij debet staan, moet op behoorlijke wijze vereffend worden, door haar op een ander hoofd over te brengen, en dat Hoofd is Christus, wiens creditkapitaal oneindig is, omdat Hij zo waarachtig God is als Hij mens is. Daarmee is de rekening voldaan, en wordt de schuld niet meer aan de oorspronkelijke schuldenaar toegerekend. En in wiens geest geen bedrog is. Ziet gij, de vergeving gaat niet buiten ons om. Niet ieder mens heeft deel aan Christus, maar alleen zij, die in Hem geloven, en dat zijn de oprechten. Zo noemde Christus Natanael zijn discipel met het woord: Zie, een Israëliet, in wie geen bedrog is. De kern van alle kenmerken, of wij de Heere toebehoren, is dan ook: of wij oprecht zijn in ons hart en in ons geloof voor God en mensen, zonder bedrieglijkheid en bedrog. Niet dat wij ons hart van alle arglistigheid en bedrieglijkheid kunnen zuiveren of moeten zuiveren, alvorens God ons begenadigt; indien wij tot zo lang op de genade moesten wachten, wij zouden heel ons leven moeten wachten. Nee, maar wij moeten oprecht en zonder bedrog zijn in onze begeerte om vergeving van zonde te ontvangen, zullen wij werkelijk vergeving van zonden ontvangen. Wie het niet waarlijk te doen is om begenadigd te worden, die wordt niet begenadigd. De begenadiging Gods en de gewilligheid des harten moeten samengaan, en gaan altijd samen. Daarom spreken de Apostelen van Christus zo hartroerend tot de zondaren: Wij dan zijn gezanten van Christus-wege, alsof God door ons bad, wij bidden van

Christus-wege: laat u met God verzoenen. Want het is juist de eigenaardigheid onzer ziekte, onzer zonde, dat wij ons zelf genezen willen, en de genezing door een ander schuwen. Doch het moet ons ernst zijn om verlost te worden, en wel om door God en in de door Hem verordende weg, om in Christus verlost te worden. Wilt gij gezond worden? Ziedaar de vraag van Christus aan ons, welke vraag wij even eenvoudig en oprecht moeten beantwoorden met ons: ja Heere, van ganser harte!' als de van dorst versmachtende onze vraag: 'Wilt gij drinken hebben?' beantwoorden zou met zijn: ‚ja, gaarne!' Wij moeten het dus zo eenvoudig en oprecht menen, als een kind dat honger heeft, en dat zijn vader of moeder om een stuk brood vraagt. 'Wilt gij Christus hebben of niet?' Zo luidt de vraag uit de hemel, in de Schrift. Welnu, uw antwoord wordt gewacht, en wel uw oprecht antwoord. Laat mij u dit wederom met een zeer eenvoudig voorbeeld ophelderen, want wij behoeven over de geestelijke dingen niet altijd met even grote deftigheid te spreken; als wij elkander maar goed verstaan, dat toch de hoofdzaak is, dan mogen wij ook de dagelijkse dingen tot beelden nemen, zoals de Heere ook zelf menigmaal in zijn gelijkenissen deed. Gij weet dat tegenwoordig een Nieuw Testament je voor een kwartje te koop is. Doch wanneer gij nu komt, om het te kopen, dan kunt gij, hoe gering de som ook zij, nochtans niet met een vals vijfje komen. Nee, dat wordt niet aangenomen en daarvoor kunt gij niets ontvangen. Doch zijt gij oprecht, en zegt gij: 'Ik heb wel een vijfje, maar het is vals, en daar wil ik niet mee komen, want ik wil niemand bedriegen, en ik wenste toch zo gaarne een Nieuw Testament te hebben.' Welnu, dan zijn er nog altijd goede mensen genoeg, die het voor u betalen willen, of misschien wil zelfs de man, die het verkoopt, het u in dit geval wel schenken; maar met een vals vijfje, nog eens, kunt gij het niet van hem verkrijgen. Zo is het nu ook met onze geestelijke aangelegenheden bij God. In onze geest, in onze gedachten en overleggingen, in ons binnenste moet geen bedrieglijkheid zijn met betrekking tot hetgeen wij van God begeren. Wij moeten eenvoudig geloven dat God onze zonden in Christus vergeven heeft, en ons persoonlijk deze vergeving schenkt, zodra wij er Hem persoonlijk om vragen. God is in Christus met ons verzoend. In Christus ontmoeten en omhelzen zich al de volmaaktheden Gods. In de offerande des Zoons vereffenen zich, met betrekking tot de zondaar, de anders tegen elkander overstaande openbaringen zijner heiligheid en liefde, zo, dat de ene noch de andere in het minst gekrenkt of te kort gedaan wordt. In Christus ontmoeten de heilige God en de onheilige mens elkander, gelijk in het Evangelie de vader en de verloren zoon elkander ontmoeten met blijdschap, met liefde, met volkomen vergeving en vereffening der bestaan hebbende schuld. De verloren zoon was zeer schuldig, maar zijn komst tot de vader was oprecht, en daarom werd ook zijn geloof in de liefde zijns vaders niet beschaamd, maar met een schitterende ontvangst bekroond. Doch gewoonlijk menen wij, dat onze zaligheid bestaat in iets te doen, terwijl zij bestaat in iets te ontvangen. Gelooft, dat God u in Christus al uw zonden vergeeft, en ze zijn u vergeven. Is dat nu zo moeilijk? Ja, het is moeilijk. Die het bij ondervinding weet, die kan het getuigen. Dit schijnbaar lichte is zeer moeilijk, omdat het oprecht moet zijn, omdat men het moet menen, en dat is zo veel bij ons, als dat men een krom gegroeide boom, van dit ogenblik af recht wil laten groeien. Zulk een oprechtheid als er in ons zijn moet, kan dan ook God alleen aan ons geven. Dat wij er slechts behoefte naar gevoelen, en er om bidden, en zij zal ons gegeven worden! 'Doch als het ons nu niet klaar wordt, of ons hart oprecht is, wat dan?' Dan moeten wij al weer tot Christus komen, en al weer geloven. Het is een dwaasheid om naar iets of iemand anders te gaan, ten einde toebereid te worden om tot Christus te gaan. Christus zelf moet ons toebereiden om tot Hem te komen. Bij onze rechter moeten wij om vergeving komen. Het is niet bij God als in de Staat, dat de rechter vonnist en de koning gratie verleent. Nee, dezelfde die in deze zaak vonnist, die spreekt ook vrij; die de Wet geeft, die geeft ook het Evangelie. Juist dat is de heerlijkheid der Schrift; wij hebben alles in een God, de drie-enige God. En wij moeten, bij het telkens terugkeren van onze kwaal, (het ongeloof) telkens terugkeren tot het enig tegenmiddel, (het geloof) even als men in onze dagen, bij de heersende koortsen, altijd weer gebruik maken moet van de kinine; helpt het niet, dan moet hetzelfde

middel wederom gebruikt worden, tot zo lang het helpt; want er is geen ander. Toen ik zweeg, werden mijn beenderen verouderd in mijn brullen de ganse dag. Hier verhaalt David zijn bevinding aan God. Nee, het is niet altijd goed, dat mensen veel met elkander spreken over hun zonden, want dat wordt licht een gewoonte, een roem, een huichelarij. Ik heb vooral in de eerste tijden mijner bekering, uren lang de bevindingen van anderen moeten aanhoren, ik, die genoeg had aan mijn eigen zonden, en leed meermalen de dodelijkste verveling bij het aanhoren van die verhalen van de zonden van anderen. Maar met God moeten wij veel spreken over onze zonden. David zweeg in het eerst. Zijn geweten had wel geen rust; zijn gebeente verouderde of dorde uit; hij vermagerde wel, ja hij brulde, hij schreeuwde zijn jammer uit de ganse dag; maar toch hij verzweeg wat hij had moeten zeggen; hij beleed zijn zonden niet. Het gaat hiermee als met een ziekte, die benauwdheid veroorzaakt. Als deze niet behoorlijk naar buiten komt, zodat men lucht krijgt, dan hoopt zich de ziektestof op, en werpt zich met kracht op een of ander edel levensdeel. Zo wierp zij zich bij David op de consciëntie. In het lichamelijke is men in zulk een geval ziek, of men heeft zware pijn; men heeft geen rust dag of nacht; men roept, men kermt het uit; doch komt men nu aan het zweten (in het geestelijke, komt men aan het spreken), dan komt het kwade naar buiten, en men krijgt lucht, de pijnen gaan weg en men wordt weer gezond. Men houde dan de poriën van het hart open, en zorge dat het hart gedurig zijn ziektestof naar buiten uitwerpe door veel met God te spreken over onze zonden, door ze voor Hem te belijden, opdat zij zich niet in ons hart ophopen en het altijd erger met ons worde. Evenwel men moet ook elkander de zonden belijden, het is een evangelisch gebod; doch niet uit een soort van vriendschappelijkheid, maar uit nood, uit drang der ziel, waardoor men zijn hart in eens anders hart uitstorten moet. Och men vergeet zo licht, dat al wat geestelijk en Goddelijk zijn zal, niet gemaakt, maar geboren moet worden; want al wat geboren wordt leeft, en kan voortleven, maar al wat gemaakt wordt, is dood in zich zelf, en kan onmogelijk stand houden, dan voor een tijd. Want uw hand was dag en nacht zwaar op mij,' mijn sap werd veranderd in zomerdroogten. Zonder gemeenschap met het licht is er duisternis; zonder gemeenschap met het water is er dorst; zonder gemeenschap met God is er geen zaligheid en geen verzadiging, maar droogte en dorheid. Door het gebed zij er dus gedurige gemeenschap met God. ‘Alles is niets, als de communicatie tussen God en ons maar open blijft,’ placht mijn nu zalige vriend de Clercq dikwijls te zeggen. Mijn zonde maakte ik U bekend, en mijn ongerechtigheid bedekte ik niet. Wij moeten onze zonden niet bedekken, maar God moet het doen. Als wij ze bedekken, zo bedekt God ze niet. Als wij op de Verbondskist een houten of gouden deksel plaatsen, dan kan Gods verzoendeksel er niet op gelegd worden, en het zou bovendien een ontheiliging van het heilige zijn. Wij moeten onze zonden ontbloten, opdat God ze bedekke. Het is hiermee als met een pijnlijke verzwering. Roept gij er de heelmeester niet bij, en moet gij ze hem niet ontbloten, opdat hij haar in al haar afzichtelijkheid en omvang ziet? Daarna echter bedekt hij haar weer met zijn pleisters, die de genezing aanbrengen. Ik zeide: Ik zal belijdenis van mijn overtredingen doen voor de Heere. Maar was het dan zo moeilijk, dat David tot belijdenis zijner zonden kwam? Zeker, het is bijna onbegrijpelijk, hoe David bijna een jaar lang in deze toestand heeft kunnen verkeren. Doch de ondervinding leert, dat wanneer een gelovige zorgeloos afdwaalt, hij zich ook licht verhardt. David droeg zwaard en kroon; alles was voor hem, zelfs de almachtige God. Dat was te veel voor een mens. Kon hij het lang uithouden? Nee, hij viel, en viel diep. En Gij vergaaft de ongerechtigheid mijner zonde. Sela. Hoe groot zondaar David was, altijd zei hij in zijn hart tot God: Bij U is vergeving,. want nooit moeten wij met Ka'n zeggen dat onze zonde te groot is om vergeven te worden; nee! altijd is de genade nog groter. Het is hiermee als met de zon-eclips. Nooit is de zon geheel en al bedekt, altijd blijft er een rand over, die niet bedekt wordt, en niet bedekt worden kan. Nauwelijks heeft dan ook David zijn zonden beleden, of zij zijn hem vergeven. Het is alsof wij hier in David de verloren zoon voor ons hebben. Deze zei ook: ‘Ik zal belijdenis doen,’ en toen hij het deed, was de vergeving reeds gereed. Ik heb gezondigd voor de Heere! Ziedaar wat aan David de vergeving

aanbracht; maar gij gevoelt dan nu ook, dat dit geen blote woorden waren, maar de uitdrukking van geheel de ziel van David was. Het was de schreeuw van een vrouw, die in barensnood is, op het ogenblik dat het kind doorgaat; de schreeuw van de leeuw, dorstende naar water, of het woud vervullende met zijn gebrul, omdat hij of een prooi hebben, of van honger sterven moet. Hierom zal U een ieder heilige aanbidden in vindenstijd. David zegt hiermee, dat hij deze genade niet enkel voor zich zelf ondervond, maar voor alle heiligen, voor geheel de kerk. Zo zei ook Paulus, dat hem, als de voornaamste der zondaren genade geschied was, opdat hij een toonbeeld van genade zou zijn voor allen. Ieder heilige, en hier wordt van zondaars gesproken? Wie ~en rechte, een oprechte zondaar is, is een heilige: zijn zonden Zijn hem vergeven. Hij is bekleed met de gerechtigheid van Christus. - In vindenstijd. Deze is de welaangename tijd, de tijd, waarin de genade van het evangelie ons wordt aangeboden. Zo was de komst van Jezus te Jericho de vindenstijd voor de twee blinden en zij maakten er gebruik van, en werden behouden. Sommigen menen, dat het oorspronkelijk woord vertolkt moet worden in de tijd van nood,' dit maakt echter geen verschil in de hoofdzaak. God wordt door de zijnen in de tijd van nood gezocht, en gevonden. Ja, in een overloop van grote wateren zullen zij hem niet aanraken. Als in de regentijd de rivieren beginnen te zwellen, en van boven af komen stromen, dan heeft men een overloop van grote wateren. De zin van deze stoute beeldspraak is: wanneer alles op ons aanstroomt om ons te overweldigen, zullen wij er nochtans geen schade door lijden. VII. Gij zijt mij een verberging,. Gij behoedt mij voor benauwdheid. Wij weten uit de geschiedenis van David, hoe dikwijls de gangen en holen der rotsen hem en zijn mannen tot een verberging waren. De Heere zelf was hem zulk een toevlucht en verberging, en nog eindeloos meer dan dit. Hij behoedde hem voor die hooggaande benauwdheid der ziel, waarin de mens geen uitkomst ziet. Nog meer; hoort het van David: Gij omringt mij met vrolijke gezangen van bevrijding. Sela. In muziek en vrolijkheid eindigt alles voor hen, die geloven. Nu worden de zomerdroogten tot uitstromende rivieren. Hij wordt omringd door lofzangen. Heerlijke omgeving! Het ging David even als het ons gaat, wanneer ons na veel guur en koud weer in het voorjaar, op eens een zoele balsemgeurige lentelucht tegenwaait, waardoor, gelijk in geheel de natuur, zo ook in ons hart, nieuw leven en nieuwe kracht wordt uitgestort. Ik zal u onderwijzen en u leren van de weg, die gij gaan zult,. Ik zal raad geven. Nu wordt David als opgeheven in God, en spreekt Hij uit God, of liever God spreekt door hem. Dit zijn van die plotselinge verrukkingen, die wij meermalen bij de profeten aantreffen. God zelf wisselt het gesprek zijner kinderen af. Een gewone schrijver zou zeggen: ‘Nu sprak God.’ Doch de Schrift laat dit weg, als bij haar gewoon, en zich van zelf aanwijzende; immers David kon niet zeggen: Mijn oog zal op u zijn. Na gerechtvaardigd te zijn, wordt men geleid, onderwezen, geoefend, opgevoed, en dat is het werk van de Heilige Geest; want de Vader openbaart zich in de Zoon, en de Zoon openbaart zich in de Heilige Geest, en de Heilige Geest openbaart zich in de gelovigen, en zo is alles uit een en tot een . Doch deze jongen moeten ondervonden worden. Zolang de waarheden Gods voor ons enkel in letters op het papier staan, of in woorden, die een ander uitspreekt, bestaan, hebben wij er niets aan. Ons hart zelf moet er de ondervinding van hebben. Ieder die bekeerd is, heeft het ondervonden en ondervindt het onophoudelijk, dat Vader, Zoon en Heilige Geest een enig God is, die leeft en regeert in eeuwigheid. Die het ontkent, levert daarmee enkel liet bewijs, dat hij de Geest van God niet heeft, 1 Johannes 4:13-15. Ik zal u onderwijzen, leren, raad geven. Wij zien het, met de kwijtschelding der oude schuld, geeft God nieuwe kapitalen van belofte. Is God niet meer dan koninklijk mild? Als de koning gratie verleent, dan bestaat deze in de verandering van de doodstraf in een andere, die het naast aan de dood is, en dit kan niet anjers. Een koning kan een misdadiger niet aan de maatschappij teruggeven, maar God, die de zondaar, met de kwijtschelding zijner schuld, tegelijk weet te bekeren, vergeeft volkomen, en telt niet alleen de schuldige in zijn vorige staat, maar plaatst hem nog hoger dan hij te voren stond. Niet dat er nu voortaan, reeds gedurende dit leven, in het geheel geen kastijding meer zou volgen; nee, tot de heiligmaking behoort de tucht, maar enkel als middel van

opvoeding van het aangenomen kind van God, tot zijn hemelse bestemming, Hebreeën 12:5-11. Weest niet gelijk een paard, gelijk een muilezel, hetwelk geen verstand heeft, welks muil men breidelt met toom en gebit, opdat het tot u niet genake. Het paard en de muilezel worden afgericht door gestrenge en pijnlijke oefening, en men beheerst ze alleen door bedwang. Doch zo moet het niet zijn met een kind van God. Hij moet niet door bedwang en gedwongen, maar vrijwillig en vrij op 's Heeren paden wandelen, met een geestelijk verstand acht gevende, dat hij niet afwijke ter rechter noch ter linker hand, maar in alles des Heeren aanwijzing volge. Men onthoude zich dan ook van alle dwangmaatregelen jegens dezulken, die de Heere niet willen dienen. Toen vele discipelen de Heere verlieten, werden zij niet door Hem teruggeroepen, maar vroeg Hij veeleer aan zijn overgebleven twaalve: Wilt gijlieden ook niet weggaan? De Heere wil in de zijnen een gewillig hart, en wie geen gewillig hart heeft, is de zijne niet. De bekering bestaat juist daarin, dat men van onwillig, gewillig wordt, om des Heeren eigendom te zijn. Dit neemt echter niet weg, dat wij onze kinderen en allen over wie wij macht hebben, niet met kracht van het kwade zouden terughouden. Dit is onze plicht; maar tot Jezus moeten wij ze niet drijven, maar op onze armen in liefde dragen, gelijk de moeders in het Evangelie deden. En dan zal de Heere ook deze kinderen zegenen. De goddeloze heeft vele smarten,. maar die op de Heere vertrouwt, die zal de goedertierenheid omringen. Nu werpt David, of liever God, al de smarten op de goddelozen. Van de rechtvaardigen zijn ze weggenomen, want hun zonden zijn hun vergeven, en waar de zonde is weggenomen, daar zijn ook de plagen verdwenen; maar op de goddelozen, de onbekeerden blijven zij rusten.
Verblijdt u in de Heere en verheugt u, gij rechtvaardigen! en zingt vrolijk, alle gij oprechten van hart. Gij ziet het, de geschiedenis van David’s bekering is een geestelijke scheppingsgeschiedenis. Eerst is het nacht, en dan is het licht, tot zo lang dat het enkel licht wordt; eerst is het een baaierd en dan orde, tot zo lang dat het geheel in orde is, en God zeggen moet: ‘Ziet, het is zeer goed.’ De begenadigde zondaren worden niet meer bij hun eigen naam, maar rechtvaardigen genoemd.. Zij worden terstond geëerbiedigd niet enkel als schuldvrijen, maar als kapitalisten, evenals gij en ik zouden doen, niet waar, als wij schatrijke lieden waren. Dan zouden wij de schuld van menig ellendige, die wij kennen, en die wij nu niet kunnen helpen dan met kleinigheden, niet alleen geheel betalen, maar hun ook nog een goede som er bij geven, opdat zij van nieuws op en wat beters konden beginnen, en dan zouden wij ze met vriendelijkheid en beleefde groet, als waren zij onze gelijken, onze deur uitlaten, en ons er over verheugen, dat zij van zulke ongelukkige, nu zulke gelukkige mensen geworden waren. Zouden wij dit werkelijk in zulk een geval doen? Naar hetgeen wij van zo veel schatrijke lieden zien, kunnen wij dit niet, ook niet van ons zelf, met zekerheid zeggen; doch in elk geval, zo doet God.

DE DRIEËNDERTIGSTE PSALM.

De Vreugdepsalm: Deze psalm is een voortzetting van de voorgaande. De juichtoon waarmee de vorige psalm sloot, wordt hier op nieuw opgenomen, en op allerlei wijze afgewisseld. Wij vinden hier enkel lof en vreugdegejuich. Gij gevoelt, dat wij nu niet en nooit de woorden der Schrift kunnen uitputten; nee, ieder ander lezer en uitlegger zal er weer andere schone gedachten in vinden, of door verkrijgen. Onze uitlegging bestaat alleen daarin, dat wij enige blaadjes 'van de talloze geurige planten, die wij in de hof der Schrift voorbij wandelen, tussen onze vingers nemen en wrijven, opdat er iets van haar liefelijke geur in het ronde verspreid worde, anderen en ons zelf tot verkwikking. Gij rechtvaardigen! zingt vrolijk in de Heere! David zegt niet tot alle mensen, dat zij zich moeten verheugen. Nee, de Schrift weet niets van die algemeenheid, waarvan men thans alleen wil weten. Zij begrenst al het goede der ziel en der toekomst tot de rechtvaardigen, dat is tot de gerechtvaardigden; want andere rechtvaardigen kent de Schrift onder de kinderen der mensen niet. Alleen de Godmens is de Rechtvaardige, uit kracht zijner eigen heiligheid. Lof betaamt de oprechten. Laten de onrechtvaardigen vrezen, zij hebben er reden toe; maar bij de gelovigen mag en moet de grondtoon des levens vreugde zijn. Ik weet wel, dat veel gelovigen niet tot deze vreugde kunnen komen, omdat zij meest altijd meer op hun onwaardigheid dan op Gods vergevend welbehagen zien. Doch waarom zouden zij zich niet tot die vreugde in God opheffen, waarvan de psalmist spreekt? Zegt hij niet, dat het kenmerk der rechtvaardigen niet bestaat in heiligheid, maar in oprechtheid? Wandel voor mijn aangezicht en wees oprecht, zeide God tot Abraham. Oprechtheid is het enige, wat God van een zondaar, en van een begenadigd zondaar eist. Stellen wij ons toch de Heere niet voor als een hard heer, die maaien wil waar hij niet gezaaid en vergaderen wil, waar hij niet gestrooid heeft. Meent gij, dat God van u eist, dat gij na uw bekering geen weet en leed meer van uw vroegere zonden en van uw voortdurende zondigheid hebt? Nee, Hij wil integendeel dat gij die hebt, en dat gij alzo uw aardse menselijke natuur niet aflegt, alvorens gij u met uw hemelse menselijke natuur bekleed ziet. Hij vraagt enkel aan u, dat gij voor zijn aangezicht wandelt en voor Hem oprecht zijt. Geve God ons dan dit Abrahams deel, met Abrahams zegen. Laat ons onszelf altijd voor God stellen, zo als wij zijn, en tot Hem zeggen: Doorgrond mij, O God! en ken mijn hart,' beproef mij en ken mijn gedachten, en zie of bij mij een schadelijke weg zij, en leid mij op de eeuwige weg. Al is onze toestand nog zo verwikkeld en verward, zo wij ons hart en ons leven openleggen voor de Heere, zo zal Hij er orde in brengen. Maar, zo wij aarzelen en onze toestand voor Hem trachten te verbergen, dan wordt alles zekerlijk van kwaad tot erger. Och, wij lachen over Jona, dat deze meende God te kunnen ontvluchten, maar doen wij niet gedurig hetzelfde? Zoeken wij niet overal een hek, waarachter wij schuilen, menende dat God ons daar niet ziet, in plaats dat wij oprecht zijn, en openlijk voor zijn aangezicht wandelen? Looft de Heere met de harp,. psalm zingt Hem met de luit en het tiensnarig instrument. Ieder verheerlijke God met wat hij heeft, hetzij met muziek of met gezang. Zingt Hem een nieuw lied;. speelt wel met vrolijk geschal. Altijd moet er weer een nieuw lied zijn, uit een nieuwe behoefte geboren. De nieuwe mens zingt nieuwe liederen. In Christus, de nieuwe mens bij uitnemendheid, is alles nieuw. In Hem deed God iets nieuws geboren worden: een heilig kind uit de Heilige Geest ontvangen, en zo moest ook alles wat met Hem in betrekking kwam, nieuw zijn; tot zelfs het lastdier waarop Hij reed, mocht door niemand voor Hem bereden, en in het graf, waarin Hij gelegd werd, niemand te voren gelegd zijn, om in en door alles de grote waarheid uit te drukken: dat wie in Christus is, een nieuw schepsel is. Zie, het oude is voorbijgegaan, het is alles nieuw geworden. Daarom zingen zijn verlosten op aarde en zijn verheerlijkten in de hemel Hem ook een nieuw lied: Gij hebt ons Gode gekocht met uw bloed uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie! En aan het einde der Openbaring zegt de Heere: Zie, Ik maak alle dingen nieuw. Wat zoeken dan nog zo veel mensen het oude te polijsten; kunnen zij het oude daarmee voor de vergankelijkheid bewaren? nee, alleen het Goddelijk nieuwe is eeuwig. Want des Heeren woord is recht en al zijn werk getrouw. Hij heeft gerechtigheid en gericht lief; de aarde is vol

van de goedertierenheid des Heeren. Door het woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt, en door de Geest zijns monds al hun heir. Hij vergadert de wateren der zee als op een hoop. Hij stelt de afgronden schatkamers. Hoe heerlijk, dat God zo in de natuur aanwezig is, dat Hij zelf al deze dingen doet. Laat de ganse aarde voor de Heerevrezen,.laat alle inwoners der wereld voor Hem schrikken. Vrezen, verschrikken, en dat voor God! Geliefde, zijn dat geen verouderde denkbeelden, die bij ons, Christenen, niet meer te pas komen? Hoe niet meer te pas komen? Zeg liever: meer dan ooit te pas komen. In Christus wordt immers alles belichaamd, wordt het woord des Ouden Testaments tot vlees en been. In plaats dus van minder, wordt alles onder het Nieuwe Testament meer. En wat zullen wij dan zeggen van hen, die beweren dat God onder het Oude Testament toomde, maar niet meer onder het Nieuwe? Wat wij van hen zeggen zullen? Dat zij de schriften des Nieuwen Testaments niet kennen, want ook daarin wordt van de toom Gods, als blijvende op de ongelovigen, duidelijk genoeg gesproken. Doch de zaak is, dat zij niet geloven willen aan de toom, onder welke zij liggen. Want Hij spreekt, en het is er,. Hij gebiedt, en het staat er. In het geestelijke is het niet anders. Hetzelfde wonder, dat God wrocht, toen Hij zeide: er zij licht! geschiedt, wanneer God u of mij bekeert. Het is een daad der almacht, en wat almacht is, kan het instinkt van een kind ons leren. Een kind begeert in zijn verkeerdheid, dat, al wat het wil, terstond aanwezig zij. Nu, er is een Wezen, dat daartoe alleen het recht en de macht heeft. Wat Hij wil, dat geschiedt werkelijk, terstond. Ja, God wil en het geschiedt. En toen God mens werd, kwam Hij niet in almacht, maar in onmacht, doende in niets zijn wil, maar in alles de wil des Vaders, welke Hem stelde in nederigheid en lijden en daardoor tot verheerlijking in een nieuwe allerhoogste betrekking: die van Verlosser van zondaren. De Heere vernietigt de raad der heidenen, Hij breekt de gedachten der volken,. maar de raad des Heeren bestaat in eeuwigheid, de gedachten zijns harten van geslacht tot geslacht. Welgelukzalig is het volk, welks God de Heere is,. het volk, dat Hij zich, ten erve verkoren heeft. De Heere schouwt uit de hemel en ziet alle mensenkinderen. Hij ziet uit van zijn vaste woonplaats op alle inwoners der aarde. Welk een allerbijzonderste voorzienigheid! De god der wijsgeren ziet niet op ons, maar onze God ziet op ons, zo als wij hier samen zijn, en zo als wij overal zijn, en Hij heerst over ons in alles. Niemand voor Christus heeft ooit gezegd: ‘Al de haren uws hoofds zijn geteld; geen musje valt er op aarde zonder de wil uws Vaders, die in de hemelen is.’ De wijsgeren moeten hun god uit zekere dingen houden, maar Christus brengt onze God in de kleinste dingen des levens, en daarom is het ook voor ons uitwendig leven zo goed, God te vrezen. Wanneer echter God niet op het kleine let, zo let Hij ook niet op de gehele aarde, want geheel de aarde is zeker niet meer dan een zandkorrel vergeleken bij het heelal; immers de aarde wordt gedurig kleiner, naarmate de telescopen groter worden. Hij formeert hun aller hart. Ziedaar onze troost als ouders. Kunnen wij het hart onzer kinderen formeren? Nee, dat is het werk van God. Zo moeten wij dan onze kinderen Gode opdragen, en bidden: ‘O God, formeer Gij hun hart!’ Het onophoudelijk verbieden der kinderen, om dat niet te sussen, en dit niet aan te raken, baat op zich zelf niet. Al trekken wij hen nog zulk een stijf keurslijf aan, het helpt niet tot hun groei, maar knelt hen alleen. Maar hen in de tegenwoordigheid Gods te stellen, en te zeggen: ‘God ziet het, en zal er u eenmaal rekenschap van vragen,’ dat heeft klem. Een koning wordt niet behouden door een groot heir. Zegt dit eens aan Louis Philippe, hij zal u uitlachen *). Hij laat Parijs rondom met vestingwerken omringen, en terwijl hij dat doet, stort de erfgenaam der kroon zich te morzel op een steen. Zo doet God. Zo zet een kinderhand een schaakspel op, en een sterkere hand werpt het omver; nu kan het kind weer van voren aan beginnen. Een held wordt niet gered door grote kracht. Het paard feilt ter overwinning, en bevrijdt niet door zijn grote sterkheid. De voorname inhoud van deze psalm is de verkondiging van Gods oppermacht en vrijmacht. Al de kracht is in God, en komt van God. Tegen alles nu, is niets te doen. En dit is niet enkel waar op het gebied der natuur, maar ook op het gebied der genade. Tegenover het alles van God in Christus, staat het niets van de mens. En toch maakt deze godsdienst, hoe ongelooflijk het voor de ongelovigen is, geen zorgeloze mensen, maar juist

de meest ijverige arbeiders in Gods wijngaard. Alle valse godsdiensten beloven loon op de goede werken, alleen de ware godsdienst niet; en toch gebiedt zij ze te doen. Is het geen wonderbare godsdienst? Wat verstand zou haar hebben kunnen uitvinden, dan het verstand van God alleen? Zij weet niets van eigen kracht; alles doet de Heere alleen; en toch weet zij ook niets van lijdelijkheid, maar spreekt gedurig van geloven, bidden, worstelen en volharden tot het einde toe. Men bestudere slechts het evenwicht stelsel der Schrift, en men zal zich verwonderen. Gelijk in de natuur altijd twee krachten tegen elkander opstaan, die elkander in evenwicht houden, zo ook in de Schrift: Het blijft een strijd om in te gaan, een worstelstrijd tot den bloede, en toch, de zaligheid is niet uit de werken, maar uit de Roepende. Ja, hoe meer een mens gevoelt, dat hij niets kan doen, des te meer gevoelt hij, wat Godin hem kan doen en doet. Doch dit moet bij ondervinding gekend worden. Er zijn strijdigheden in de leer, die zich in de praktijk harmonisch oplossen. De leer van Gods vrijmacht en van 's mensen vrije wil leveren een menigte zulke strijdigheden op, maar in de praktijk bestaan zij niet. Heeft de ondervinding niet *) Deze aanhaling wijst van zelf de tijd aan, waarin deze woorden gesproken werden. vele malen geleerd, dat een held niet gered wordt door grote kracht, en dat een paard niet bevrijdt door zijn grote sterkte? Maar moet nu daarom een koning zijn leger afdanken? Nee, zo iets wil God niet. Een held mag een paard hebben en er op zitten, maar hij mag er niet op vertrouwen; alleen op God moet hij vertrouwen, want alleen Deze geeft de overwinning. Ook moet de mens beginnen met te beproeven wat hij zelf vermag. Dit wordt hem zelfs door God geboden: Werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven, zegt de Schrift, opdat de mens bij ondervinding zou weten, dat hij zijns zelfs zaligheid niet werken kan, maar dat het God is, die in ons werkt beide het willen en het werken naar zijn welbehagen. Zonder zulk een zelfwerking zou hij dit niet geweten hebben, en kan hij dit niet weten. Ook de held moet met het paard beginnen, hij moet het eerst africhten, en zich daarna met hetzelve vermoeien en afmatten, totdat het paard of struikelt, of gewond, of doodgeschoten wordt, en dus feilt ter overwinning; en overwint de held nochtans, dan weet hij, dat de overwinning van de Heere is, en dat Hij haar geeft wie Hij wil. Zonder deze proefneming met zijn eigen middelen zou hij niet weten, dat alle dingen alleen in Gods handen zijn. Wij moeten ontkleed worden van ons zelf, zullen wij bekleed worden met hetgeen van God is. Een held moet zeggen: ‘Met God ben ik een held, maar zonder God word ik door een lafaard doodgeschoten.’ Op deze wijze moet de kabel door het oog van de naald; want zo schijnen wij het toch te moeten verstaan. Tegenover de kabel staat de fijne draad. Wat moet er nu gedaan worden? De kabel losmaken, haar verdunnen, haar strengen tot enkele draden terug brengen; zo kunnen zij door het oog van een naald. Maar welk een moeilijk werk voor een mens, niet waar? Ja, een onmogelijk werk! Maar God kan het doen, en Hij doet het. Het is verwonderlijk, dat de mens, die van nature zo sterk tegen de predestinatie is, nochtans de grootste predestineerder is, wanneer het hem kan dienen, om zich zelf ten opzichte van zekere heersende neiging of hartstocht te verontschuldigen. Alsdan zegt hij: ‘de mens heef~ zich zelf niet gemaakt.’ Eilieve, wat wil dit anders zeggen, dan dat hij er toe gepredestineerd is? Doch zulk een predestinatie leert de Schrift niet. Wel zegt zij, dat God de mens gemaakt heeft, maar niet zo als hij nu is, nee, zo als hij was: rein en heilig; hij is onrein geworden. Het kwade kan nooit op Gods rekening komen, dit is een volstrekte, een eeuwige onmogelijkheid. God wil alleen het goede, en kan het alleen willen. Zie, des Heeren oog is over degenen, die Hem vrezen, op degenen, die op zijn goedertierenheid hopen, om hun ziel van de dood te redden, en om hen bij het leven te houden in de honger. Welk een liefelijke godsdienst is het toch, die ons leert, dat de Heere met welgevallen neerziet op degenen, die Hem 'i:ezen, en welk een goddeloze beschuldiging is het, dat de God van het Oude Testament een hard God is. Het is altijd en alleen zijn goedertierenheid, waarop al de heiligen des Ouden Verbonds hopen. Zeker vrezen zij Hem, maar met geen slaafse vrees; nee, de vreze des Heeren is bij de heiligen des Ouden Verbonds dat edel, hartverheffend gevoel, dat zich uitdrukt in ontzag en eerbied voor de hoogste Majesteit, en dat ons evenzeer betaamt als hen. Dus vrees is liefde, maar een heilige

liefde, een liefde, die de afstand bewaart tussen het Goddelijke en menselijke, en de mens bewaart voor lichtzinnigheid, roekeloosheid en te grote gemeenzaamheid ten opzichte van de dingen Gods. Ja God is voor al de zijnen goed. Hij redt hun zielen van de dood, en in tijden van hongersnood worden zij door Hem onderhouden. Voorzeker, dat mag wel een goed woord heten in onze tijd. Ik zag de aardappelen velden bedekt met zwarte stengels, als stonden er zo veel doodstrofeeen op het land. Dit zegt nog wat meer dan woorden kunnen zeggen. God laat ten minste de mogelijkheid van een hongersnood zien. Hij toont, dat alles van Hem, en niets van het geval afhangt. De wetenschap gist naar de oorzaken, maar al heeft zij ze gevonden, zij geeft ons daarmede de goede aardappelen niet terug. Zeker, de wetenschap ontdekt veel, en wij hebben vrij wat moeite, om haar bij te houden; doch wat zij ontdekt, is niet anders dan de rijkdom van God, en in dat opzicht heeft zij ook wat bij te houden. Daarom moeten wij niet boos zijn, dat de wereld uitvinding op uitvinding doet, maar wij moeten haar toeroepen: 'Het is onze God, die al deze grote dingen geschapen heeft, want Hij heeft ze gemaakt, en gij ontdekt enkel dat zij er zijn.' Doch dan moeten wij daarbij ook iets tot ons zelf zeggen; want wij leren wel de krachten der natuur kennen, bijvoorbeeld van de stoom, die ons in weinige minuten brengt, waar wij anders uren toe nodig hadden; doch kennen wij de geestelijke krachten wel zo goed? Nee, en waarom niet? Omdat wij er geen acht op geven. Wie kent de kracht van het gebed? En toch, het gebed doet iets; het is nooit te vergeefs, als iemand in waarheid bidt; ik zeg in waarheid, want er is ook een bidden, dat niet in waarheid is, dat enkel vormelijk is. Men moet niet maar bidden om te bidden; het moet uit het hart voortkomen. Ook moet het geen proefneming zijn, of God helpen wil; maar wij moeten te voren ons overtuigd houden, dat God verhoort, en als Hij schijnbaar niet verhoort, ons door die schijn niet laten afleiden van ons vertrouwen, want God verhoort altijd, al is het ook niet op de wijze, zoals wij het gaarne wensen; en stelt Hij de verhoring uit, het is om te beproeven of het ons ernst is, of wij zullen aanhouden, en of wij bidden zoals het behoort. God is koninklijk groot. Wij moeten grote dingen van Hem begeren; het is zijn welbehagen, dat wij het doen. Wij hebben een gehele bijbel met beloften; hiermee moeten wij tot God gaan en zeggen: Gij hebt het gezegd. Wij moeten God zijn eigen woorden voorhouden. Of meent gij, dat God zeggen zal: 'Zij zijn niet van Mij,' dat God zijn eigen promesse niet zal honoreren, maar laten protesteren; nee, Hij heeft haar juist gegeven om haar terstond te betalen, als zij Hem maar op zijn tijd (de vervaldag) vertoond wordt; doch wij laten ze in onze portefeuille liggen en komen niet om de voldoening, alsof wij zulke schatrijke lieden waren, dat wij de betaling in het geheel niet nodig hadden! Dat doen wij in het tijdelijke zeker niet, maar in het geestelijke doen wij dat wel. Waar het gebed goed, (overeenkomstig de wil van God is) en op zijn tijd gedaan wordt, daar hebben niet zelden de treffendste uitwerkselen plaats. Paulus en Silas zongen in de binnenste kerker, de benen gesloten in het blok. Zoiets hadden de gevangenen nooit meer gehoord, en het duurde niet lang, of de grondslagen der gevangenis schudden, de deuren springen open en de boeien springen los. Dat vinden wij nu buitengewoon, maar bij God is het gewoon. Doch het geloof en het gezang van Paulus en Silas ontbreken bij ons, en daarom hebben wij die uitwerkselen niet meer. Onze ziel verbeidt de Heere. Welk een woord! Het wil zeggen: Wij wachten op God, totdat Hij komt! ' Hij is onze hulp en ons schild. Laat ons deze woorden maar eigenlijk opvatten. Het is een der treurigste uitvindingen onzer dagen op geestelijk gebied, om de Schrift te leren minachten door te zeggen: zulke voorstellingen zijn maar spreekwijzen, zonder leerstellige zin, alsof God dingen zei, waarmee Hij niets wezenlijks wilde te kennen geven. Plaats u onder God., en Hij zal u tot een schild zijn en u bedekken voor alle kwaad. God en God alleen moet de inhoud van ons leven zijn, maar het is een der treurige bemoeiingen onzer dagen, om God het leven in deze wereld te ontnemen, om Hem uit alles uit te leiden, en buiten alles te plaatsen. Zal het gelukken? Nee, zij, die zulke pogingen doen en ondersteunen, zullen zelf (indien ze niet nog bijtijds terugkeren van hun dwaling) buiten alles gesteld, en hun zal het leven ontnomen worden. Duizenden en tienduizenden hebben het ondervonden, dat God zich niet straffeloos honen laat, en zij zullen op

de algemene regel geen uitzondering maken. Want ons hart is in Hem verblijd, omdat wij op de naam zijner heiligheid vertrouwen. Zijn heiligheid. Ziet, al weer een tegenwicht. In het midden van de vreugde wordt er weer van Gods heiligheid gesproken, opdat wij in onze vreugd~niet afwijken. Uw goedertierenheid, Heere, zij over ons, gelijk als wij op U hopen. De heiligen durven wat zeggen! gelijk als wij op U hopen. Denk aan Zacheus; (ik las het gebeurde met hem nog deze morgen in mijn huisgodsdienst) hij wilde Jezus zien, en hij was een veracht man, en al de schijnheiligen onder het volk zagen op hem neer als op iemand, die zijn geld onrechtvaardig verkregen had. Maar Christus zag tot hem op, tot wie niemand opzag, en beval hem af te klimmen, want Hij (de Heere) moest deze middag bij hem eten. En toen Jezus in zijn huis trad, en men Jezus daar weer niet wilde hebben, omdat de schijnheiligen zeiden, dat Hij bij een zondig man was ingegaan toen deed Zacheus ook wat. En wat deed hij? Hetzelfde wat de heiligen in onze tekst deden; toen hoopte hij op de goedertierenheid des Heeren, dat deze hem niet onwaardig keuren zou, zodat de Heere niet van hem uitgaan, maar bij hem blijven zou. En tegelijkertijd toonde hij, dat hij een heilige was, want hij was bereid om terug te geven, wat hij onrechtvaardig bezitten mocht, niet om hiermee de vergiffenis zijner zonden te verkrijgen; nee, maar nu Christus bij hem komt eten, nu wil hij geen onrechtvaardig goed meer in zijn huis hebben. ‘Hoe! (zo sprak hij bij zich zelf) ik zou de Heere bij mij aan de tafel, en de duivel in mijn geldkist hebben, nee, weg er mee!’

DE VIERENDERTIGSTE PSALM.

De Reddingspsalm: Een psalm van David, als hij zijn gelaat veranderd had voor het aangezicht van Abimelech, die hem wegjoeg, dat hij doorging. Het opschrift van deze psalm is niet zeel vleiend voor David; doch het kwam niet bij hem op, een minder vernederende titel boven deze psalm te plaatsen. Als de heiligen weten, dat hun zonden hun vergeven zijn, dan willen zij zelf ze niet meer bedekken, ~.aar leggen zij ze open en bloot. David maakte een psalm na Zijn verlossing uit de hand van de Filistijnse koning. God had zijn roepen tot Hem in de benauwdheid verhoord. Voorzeker, het is van het hoogste belang voor ons, te weten dat God altijd te spreken is, dat men in elke omstandigheid met Hem kan raadplegen, gelijk een man raadpleegt met zijn vriend: dat Hij het gebed hoort en verhoort; doch wij moeten daarbij indachtig blijven, dat God zeldzaam op een onmiddellijke wijze verhoort, maar meestal op een middellijke wijze, zodat alles uitwendig zijn geregelde gang gaat, en niemand er iets van bespeuren kan, dan die er de sleutel van heeft. Zo was het ook hier met David. Dat hij uit der Filistijnen hand ontkwam, door zich als een dwaas aan te stellen, was een natuurlijke weg, maar David zag er Gods hand in, dat de koning hem liet wegjagen; want zo God het hart van de koning niet had bestuurd, dan had hij David, gek of niet, kunnen laten doden. David had grote zonde gedaan door op zijn goed zwaard te vertrouwen, en bij de vijanden van zijn volk de wijk te nemen. Hij had ook grote zonde gedaan, door zich als een krankzinnige aan te stellen. Doch hij gevoelde, dat God hem bij al deze zonden genadig was gebleven, en hij zag zich door Hem uit het grootste levensgevaar gered; want als wij gered zijn, dan zien wij eerst in, in welk een gevaar wij geweest zijn. Ik zal de Heere loven te aller tijd. Zijn lof zal geduriglijk in mijn mond zijn. Deze belofte heeft David trouw gehouden. Zelfs zijn laatste woorden waren een psalm. Mijn ziel zal zich beroemen in de Heere. De zachtmoedigen zullen het horen en verblijd zijn. Dit is de zaligheid van de gemeenschap der heiligen, dat zij zich verblijden over een zegen, die zij zelf niet ontvangen, maar die op een ander neerdaalt. De natuurlijke mens zou zeggen: wat heb ik daaraan, het doet mij geen voordeel;' maar de geestelijke mens kan genieten, zonder te bezitten. Maakt de Heere met mij groot, en laat ons zijn naam. samen verhogen. Ik heb de Heere gezocht, en Hij heeft mij geantwoord, en mij uit al mijn vrezen gered. Het is van belang zulk een getuigenis te horen; want het geeft ons de zekerheid dat wij, in dezelfde gevallen komende, dezelfde uitkomsten mogen verwachten. Het is wel waar, dat wij zonder bewijzen moeten geloven, maar het is toch liefelijk, en God vergunt het ons ook, dat wij in de levens der gelovigen bevestigd mogen zien, wat wij geloven. Het is hiermede als met een natuurkundige, die tot ons spreekt over de wetten der natuur, en ze tegelijk voor ons toepast, door er ons de proeven van te laten zien; of als met een eclips, die door de almanak wordt aangekondigd. Zeker nemen wij het aan, dat deze op de aangewezen tijd komen zal, omdat wij de sterrenkundige, die dat gedeelte van de almanak gemaakt heeft, als een deskundige kennen; maar als wij nu zelf de eclips zien, en wel precies op zijn tijd, welk een zekerheid en vastheid verkrijgen wij dan met deze proef op de som voor ons geloof aan zulke sterrenkundige berekeningen! Zij hebben op Hem gezien, ja Hem als een waterstroom aangelopen,' en hun aangezichten zijn niet schaamrood geworden. Als een waterstroom. Heerlijk beeld! Waar vindt men zulke beelden dan in de bijbel? God wordt hier voorgesteld als een rots, op welke de zee aanloopt. De zee kan de rots niet doen wankelen; zij wordt door de rots teruggestoten. Evenwel ~ zee loopt weder aan op de rots, eenmaal, tweemaal, driemaal, viermaal en zo tot in het oneindige. Zo is het ook met het gebed. Bidden is niet genoeg; ieder bidt; maar men moet het doen met al zijn krachten, gelijk de zee aanloopt op strand of rots met al haar golven; en dat altijd opnieuw; en moge de zee een vruchteloze arbeid doen, niet alzo de rechtvaardige; zijn gebed zal niet beschaamd, zijn aangezicht niet schaamrood worden. Deze ellendige riep en de Heere hoorde, en Hij verloste hem uit al zijn benauwdheden. De engel des Heeren legert zich rondom degenen die Hem vrezen, en rukt hen uit. Smaakt en ziet, dat de Heere goed is,. wel gelukzalig is de man, die op Hem betrouwt. Vreest de Heere, gij zijn heiligen, want die Hem

vrezen, hebben geen gebrek. De jonge leeuwen lijden armoede en hongeren,. maar die de Heere zoeken, hebben geen gebrek aan enig goed. Het is een zaak des geloofs, geen gebrek te hebben, ofschoon alles ons ontbreekt. Men moet geloven dat alles het onze is, maar dat God van al die schatten ons enkel dat gedeelte geeft, wat ons in deze tijd nodig en nuttig is. Zijn kinderen hebben geen gebrek aan enig goed; zij hebben de Heere zelf, en in Hem al het goede. Dit moet echter blijken. Gelijk een bruidegom gaarne ziet, dat zijn bruid aan hem zelf en niet aan hetgeen het zijne is, genoeg heeft, zo vraagt God ons meermalen in de beproeving: 'Ben Ik zelf u genoeg?' Komt, gij kinderen, hoort naar mij,. ik zal u des Heeren vreze leren. Wie is de man, die lust heeft ten leven, die dagen liefheeft om het goede te zien? Bewaar uw tong van het kwaa4 en uw lippen van bedrog te spreken. De tong staat in gemeenschap met het hart; zij openbaart naar buiten, wat er binnen in ons is. Bewaar uw tong wil zeggen: 'Bewaar uw hart.' Wijk af van het kwaa4 en doe het goede,. zoek de vrede, en jaag die na. De ogen des Heeren zijn op de rechtvaardigen, en zijn oren tot hun geroep. Het aangezicht des Heeren is tegen degenen die kwaad doen, om hun gedachtenis van de aarde uit te roeien. Zij roepen, en de Heere hoort,. en Hij redt hen uit al hun benauwdheden. De Heere is nabij de gebrokenen van hart, en Hij behoudt de verslagenen van geest. Vele zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen,. maar uit alle die redt hem de Heere. Hij bewaart al zijn beenderen,. niet EEN van die wordt gebroken. Er is altijd een uiterst punt, tot waar de vijand komen kan, en verder niet. Het vlees van de gelovigen mag gewond, doorboord, ja verscheurd worden, maar tot het innerlijk beendergestel mag de vijand niet doordringen. De boosheid zal de goddeloze doden,. en die de rechtvaardige haten, zullen schuldig verklaard worden. De Heere verlost de ziel zijner knechten,. en allen, die op Hem betrouwen, zullen niet schuldig verklaard worden. Hoe dikwijls lezen wij in de psalmen van het betrouwen in, van het vertrouwen op de Heere! En waarom geschiedt dat? Omdat in het leven, en voornamelijk in het Christelijk leven, alles op het betrouwen in de Heere aankomt. Werpt eens een blik in de maatschappelijke orde van zaken. De gehele geldwereld wordt door een onzichtbare zaak het krediet in stand gehouden. Het krediet bewijst, dat het materiële door iets dat niet materieel is, door een hoger beginsel dan het zelf is, in stand gehouden wordt. Neem het krediet weg, en de wereldhandel stort ineen, alsof hij er nooit geweest was. Men heeft hiervan menigmaal voorbeelden in het klein gehad, bij het ontstaan van een paniek, een plotselinge schrik, die de koopmansen effecten-beurs, of liever het hart der handelaren in goederen en geld slaat, zodat men voor een ogenblik alle vertrouwen verliest, en niet weet wat te doen. Wee de handel, en wee de geldwereld, wanneer God zulk een zaak eens op wereldgrote schaal liet gebeuren, wanneer Hij in eens het krediet uit de gedachten en harten der mensen wegnam, zodat zij zeggen moesten: 'Wij hebben niets dan papier in onze handen, en wij dachten dat het geld was!' De Heere beware er ons voor, maar niemand mene, dat zoiets volstrekt onmogelijk is; nee, het is integendeel zeer wel mogelijk, en God heeft er ons in het klein meermalen de proef van doen zien; maar daarom stelle dan ook niemand zijn vertrouwen op de altijd wisselvallige rijkdom, maar op de altijd levende en blijvende God. En als dan nu reeds de stoffelijke dingen niet bestaanbaar zijn zonder vertrouwen op iets hogers, onzichtbaars, hoe zou dan de geestelijke wereld in stand kunnen blijven zonder geloof in, zonder vertrouwen op God?

DE VIJFENVEERTIGSTE PSALM.

De Bruiloftspsalm.

Een onderwijzing, een lied der liefde. Het is een treurig teken des tijds, dat het huwelijk zo weinig in achting is. De Franse wetten veroorloven de scheiding van gehuwden om allerlei redenen, zelfs de scheiding met onderling goedvinden. Des te meer daar overspel en moord zijn altijd gepaard geweest. Door dagbladen en boeken worden deze gruwelen in onze tijd onophoudelijk verhaald. En de mens gewent zich aan alles. Door onophoudelijk er van te lezen, verliezen deze afgrijselijkheden haar afgrijselijkheid, en worden zij zelfs bij sommigen prikkels tot navolging. De grote dag zal het openbaar maken, welke misdaden, die eerst in de boeken en dagbladen voorkwamen, van daar in het leven zijn overgegaan. Vreselijk is het te horen, wat wij in deze dagen uit het naburig Frankrijk hoorden, uit de stad, vervuld van al wat groot is voor de wereld en al wat slecht is voor God. En toch de man naar Gods hart heeft dezelfde misdaden gedaan: overspel en moord, opdat niemand zich verheven gevoele boven enige zonde, noch de ene mens tot de andere zegge: ik ben heiliger dan gij, maar opdat ieder de melaatse beschouwen als een mede-melaatse. Al wat menselijk is gaat ons allen aan. Wij zondigen in de zonden van onze natuurgenoten, zover wij mensen zijn. Het is hiermee als met associés van een handelshuis, die allen delen moeten in de verliezen, door EEN hunner inde afwezigheid der anderen veroorzaakt. Zij delen allen gelijk in de voorrechten, voordelen of winsten; zij moeten ook allen gelijk delen in de nadelen en verliezen, want zij maken EEN huis uit; zo ook wij. Wij allen zijn uit Adam; uit hem hebben wij onze mensheid, onze redelijke natuur, al onze voorrechten; uit hem hebben wij ook al onze schade en al onze nadelen. Adam is gevallen en wij in hem, en daar wij nu nog de oude Adam in ons hebben, is het zaad tot dezelfde zonden in ons. Een ogenblik van verblinding, en zelfs David valt, opdat het blijken zou, dat niemand vrij is van de oude Adam, dan alleen Christus. Deze was alleen de nieuwe mens; deze had geen andere zonden dan die Hij overgenomen had, de zonden zijns volks, voor welke Hij geleden heeft en gestorven is. Ook Salomo, hoe wij s en godvruchtig in het begin, bouwde later kapellen voor de afgoden. God liet toe, dat er zulke zware slagschaduwen in deze glansrijke levens vielen, opdat men niet zou zeggen: ‘David, Salomo is onze Messias, deze moeten wij hebben,’ maar opdat het integendeel blijken zou, dat ook de grootste heiligen slechts onvolmaakte beelden waren van de Volmaakte, die komen zou. Nog eens, wij allen hebben alle zonden gemeen met de mensheid naar onze oude mens, en naar onze nieuwe mens hebben wij alle gerechtigheid gemeen met Christus. Dit moeten wij weten, opdat wij beseffen, waar de genade ons van verlost heeft. Zij heeft ons verlost niet alleen van onze persoonlijke zonden, maar ook van die zonden, die wij geërfd hebben, En die wij doen in onze naasten. En wat nu David’s zonden in het bijzonder betreft, wij kunnen haar niet gelijk stellen met de gruwelen, waarvan wij horen, ofschoon zij met dezelfde namen genoemd worden. David zondigde zwaar, zeer zwaar, maar niet met zijn hart. Dit is dan ook het verschil tussen de zonden van Gods kinderen en die der wereld. David kon met Paulus zeggen: ‘Het kwade dat ik haat, dat doe ik, en het goede dat ik wil, doe ik niet.’ Het is de strijd tussen het streven en het leven. Men wil het volmaakt goede, en men doet het niet. Het was niet de eigenlijke David, die zondigde, maar zijn oude menselijke natuur, en daarom was geheel zijn volgend leven een wenen en lijden in boetvaardigheid over zijn zonden, en dat doet geen wellusteling, wie het enkel om de bevrediging zijner lusten te doen is. Het huwelijk wordt door mensen onteerd, maar door God geheiligd. De twee eerste grote daden van Christus waren: het veertigdaags vasten in de woestijn, eindigende in de overwinning des satans, en het bijwonen ener bruiloft, op welke Hij het water in wijn veranderde. Trouwens het bruiloftsfeest stond in Israël gelijk met het Paas-Pinksteren en Loofhuttenfeest, omdat het huwelijk van Goddelijke instelling en heilig is. In dat feest en in deze psalm ligt dan ook de heen wijzing naar de eeuwige bruiloft des Lams, welke in het Avondmaal door de gelovige tijdelijk gevierd wordt. Het is de uitdrukking der gemeenschap met Christus. Even als de leden des lichaams uit het hoofd des lichaams worden

gevoed, aldus wij uit Christus. Zijn lev~n is ons leven. Wij hebben dus in de vijfenveertigste psalm een bruiloftslied. De vereniging van Salomo met de Egyptische prinses is er waarschijnlijk de aanleiding toe geweest. God heeft alles in Israël zodanig ingericht, dat alle belangrijke gebeurtenissen van zelf het beeld van de grote zaak: de komst van de Messias, waren. Het geheim der profetie bestaat dan ook daarin, dat zij haar punt van uitgang heeft uit de meest dagelijkse voorvallen, en van daar opklimt tot de hogere en hoogste dingen. De profetie begint klein, zij eindigt groot. Even als men bij het aanbreken van de dag, eerst een eenvoudige witte streep ziet, dan vuren dan goudglans en dan de heerlijke zon zelf, zo ook hier. De overgang van de nacht tot de dag is trapsgewijze. Hier begint de Geest der profetie met een bruiloft van Salomo, en eindigt met een bruiloft in de hemelen. Hij begint met Salomo en eindigt in Christus. Christus is in Salomo verborgen. De profetieën staan dus niet op zich zelf, maar zijn in de Schrift geweven, even als de figuren in ons fijn tafelgoed geweven zijn. Zij zijn er niet los opgelegd, maar tot een geheel met de stof zelf verwerkt. Evenals een schilder niet in de lucht kan schilderen, maar noodzakelijk doek moet hebben, om er zijn schilderstuk op te vervaardigen, zo is voor de Heilige Geest het tegenwoordig ogenblik het doek, waarop Hij de toekomst schildert. neemt Hij bijvoorbeeld een gebeurtenis uit David’s, uit Salomo's leven, en tekent er Christus op. Ja, op deze wijze is de heilige geschiedenis in alles het doek, waarop de Heilige Geest het toekomende afmaalt. De Heilige Geest toch is de grote werkmeester, die al wat Hij maakt, allerkunstigst bewerkt. Ook de Schrift is allerkunstigst bewerkt en overal vervuld van heerlijkheid. Ook daarom wordt de Heilige Geest meermalen de vinger Gods genoemd, daar de mens met de vinger de kunstigste dingen vervaardigt. Onze psalm is derhalve een gelegenheidspsalm. De gelegenheidsgedichten zijn niet zelden de schoonste, omdat zij het warmst uit het hart zijn gevloeid, en omdat zij dikwijls aanleiding geven, om boven de gelegenheid te gaan. Wij willen doorgaans, dat, als er begonnen wordt van ons te spreken, er ook met ons geëindigd wordt; doch de heilige dichters waren daar niet op gesteld. Zij wilden, dat met het eindige werd begonnen, en met het oneindige werd geëindigd. Zij maakten gaarne plaats voor Christus, wetende dat hij die plaats maakt voor Hem, plaats ontvangt naast Hem, en er dus niet bij verliest, maar bij wint. Salomo hield de kroon, die hij droeg, in ere naar de wil van God, maar de hoogste heerlijkheid voor hem was, dat zij eenmaal door de Messias zou gedragen worden. Zulk een psalm is derhalve een Goddelijk zaad, waarin een gehele boom ligt opgesloten, een boom, die door de invloeden des Heiligen Geestes werkelijk daaruit ontwikkeld wordt. Mijn hart geeft een goede rede op. Ik zeg mijn gedichten uit van een Koning. Dit heeft zijn allereerste toepassing op Salomo. Ook nog het een en ander dat volgt, heeft deze toepassing. Trouwens een portret moet op iemand gelijken, doch wie nu het portret voor de persoon zelf zou willen aanzien, die zou zich schromelijk vergissen. Mijn tong is een pen eens vaardigen schrijvers. Sierlijkheid en duidelijkheid zijn de twee uitwendige kenmerken der schrijfkunst En der welsprekendheid. De innerlijke kenmerken der welsprekendheid zijn diepte en klaarheid van gedachten. Het moet de dichter, de redenaar een spel zijn, wijsheid voort te brengen, gelijk het voor een schoonschrijver een spel is om een sierlijk schrift te vervaardigen, Spreuken 10:23. Gij zijt veel schoner dan de mensenkinderen,. genade is uitgestort in uw lippen,' daarom heeft ij God gezegend in eeuwigheid. De schoonheid, waarvan hier gesproken wordt is, zoals de psalmist zelf zegt, een bovenmenselijke schoonheid. Gold deze lof ook enkel Salomo, hoe lang zou zij berekend moeten worden van kracht te zijn? Hoogstens dertig of veertig j aren; doch hier wordt gesproken van een eeuwige schoonheid, welke daarom gezegend is in eeuwigheid. Reeds hier begint dus Salomo kennelijk hoger toon aan te slaan, en altijd hoger zal die toon gaan, totdat wij enige verzen later in God zijn. Het is een beeld van geheel de Schrift. Zij is als de wijn: hoe ouder deze wordt, hoe zachter, hoe krachtiger, hoe gezonder hij is. In het begin is hij als zoete most, die de tong der vrouwen streelt, maar met de tijd moet hij de kracht ontvangen, die hem voor de man smakelijk maakt. De woorden schoonheid, genade, zegen, zoals zij door Salomo uitgesproken en op hem toepasselijk zijn, gelijken op de

zoete most; maar op Christus toegepast, bekomen zij de hoogste kracht, en zijn als de beste oude wijn. Zo groeien de waarheden der Schrift allengs in grootte en kracht. De Heere Jezus was ongetwijfeld de schoonste van de kinderen der mensen, ofschoon Hij, als een man van smarte, doorgaans hoge ernst, ook in zijn gelaat, ten toon spreidde; daarom was zijn schoonheid geen zinnelijke schoonheid, zoals vleselijke mensen zich haar voorstellen, een schoonheid welke enkel in sierlijke evenredigheid van vorm bestaat; nee, maar zij was een geestelijke schoonheid, welke zich ook lichamelijk in gestalte en gelaatstrekken openbaart. Schoonheid is in de Schrift de uitdrukking van heiligheid, en daarom was ongetwijfeld ook Salomo een schoon man, want het behaagde God om zijn heiligen ook met schoonheid te bekleden; en daarom was ook ongetwijfeld de Heere Jezus schoon, Hij, die van zijne vroegste jeugd af genade had bij mensen; doch, wij herhalen het, het was een heilige schoonheid, die als zodanig door gewone mensen niet werd opgemerkt, zoals wij dan ook in de Evangeliën niemand uit het volk daarvan horen spreken. Alleen de geestelijk ziende mensen konden de schoonheid des Heeren onderscheiden, en onderscheidden haar. Zij gaven dit te kennen in de hoogste uitdrukkingen van aanbiddende eerbied. Gij zijt de Zone Gods, Gij zijt de Koning Israëls! zei Natanael. Heere, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens! zei Petrus. Wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborenen des Vaders! zei Johannes. Voor het volk was Hij een man van nog geen vijftig jaren. Zo oudachtig scheen Hij door zijn ernstig gelaat te zijn. Nochtans Hij was slechts in de dertig jaren, en werd geen oud man; nee, Hij klom op tot de hoogste kracht des levens, toen stierf Hij, en stond weder op om in eeuwige jeugd en schoonheid de volwassen menselijke natuur te vereeuwigen, en de zijnen zullen Hem ook in deze verheerlijking gelijkvormig zijn. Genade is uitgestort in uw lippen. Wij twijfelen er niet aan, of Salomo zal aan zijn wijsheid, welsprekendheid en liefelijkheid gepaard hebben; doch vergelijk Salomo's oordeel over Simei, Adonia en Joab, hoe rechtvaardig ook, met de uitspraken van Jezus: Uw zonden zijn u vergeven! Uw geloofheeft u behouden! Ga heen in vrede! wees gereinigd! Dochtertje, jongeling, Ik zeg u, sta op! Lazarus, kom uit! Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn! Saul, Saul wat vervolgt gij Mij! en zeg mij, zijn deze uitspraken niet alle stemmen van genade, die nergens haar weerga hebben? Genade was uitgestort in zijn lippen. Behalve in de zin van vergevende genade, ook in de zin van liefelijkheid, van bevalligheid, van gratie. De Heere Jezus had in alles een Goddelijke gratie van toon. Al wat Hij zeide was Goddelijk schoon, en Goddelijk schoon was de wijze waarop Hij het zeide. Zie het te Nazareth. Allen die Hem hoorden, verwonderden zich over de aangename woorden, die uit zijn mond kwamen. Doch de bewondering maakte terstond plaats voor verbittering en haat, toen Jezus hun de waarheid zeide en hun consciënties doorstak. Waren toen zijn woorden minder schoon? Nee, maar de opgewekte hartstocht hoorde ze niet meer. Gord uw zwaard aan de heup, O Held! uw majesteit en uw heerlijkheid. Indien dit op Salomo moest slaan, het zou een flauwe toepassing hebben; want Salomo was geen veldheer, dat was zijn vader David geweest. Hij was een vrede-koning, een wijs bestuurder van zijn volk, die de welvaart ten top deed stijgen; doch wij zien hem nooit bij het leger; trouwens in zijn tijd werden er geen oorlogen van groot belang gevoerd. Maar Christus is de held bij uitnemendheid, die niet aan de spits van een leger tegen mensen, maar die alleen tegen al de machten der duisternis, tegen de satan en zijn engelen de strijd opnam, en ze allen volkomen en voor eeuwig overwon, en daarom allen, die in Hem geloven de macht geeft op slangen en schorpioenen te treden, en over alle kracht des vijands; Held dus, die de zijnen tot helden maakt. Ja, zulk een Held hadden wij nodig; want het zijn vreselijke dingen, waar wij door moesten geholpen worden, zouden wij er niet in vergaan. De dood, het oordeel, de eeuwigheid zijn vreselijke dingen, waarmee de ongelovigen thans spotten, maar waarin zij aan de andere zijde des grafs uitroepen: Bergen valt op ons, en heuvelen bedekt ons, vanwege de schrik des Heeren en zijn majesteit. Waarlijk, al het vreselijke, dat Gethsemane en Golgotha ons te aanschouwen geven, mag wel het woord van de Heere maken tot een pijl, die de verhardste zondaar voor Hem doet vallen, het woord:

Indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden? En rijd voorspoediglijk in uw heerlijkheid, op het woord der waarheid en rechtvaardige zachtmoedigheid,. en uw rechterhand zal U vreselijke dingen leren. Hier wordt reeds van deze vreselijke dingen gesproken. Zijn rechterhand zal het de ongelovigen doen ondervinden, wat het is: zich niet te willen onderwerpen aan Hem, aan wie alle macht, ook de machten der hel onderworpen zijn, en die niet anders dan een zegevierende intocht houden kan in het eeuwig Koninkrijk zijns Vaders op de wagen zijns Woords, zijner waarheid. Uw pijlen zijn scherp,. volken zullen onder U vallen. Zij treffen in het hart van des Konings vijanden. De pijlen zijn de woorden Gods, de woorden van Christus. Als deze de consciënties raken, dan zijn wij de overwonnen en gevangenen des Heeren, en daarmee zijn welbeminde onderdanen in eeuwigheid; want des Heeren pijlen hebben die eigenschap, dat zij hem, die zij treffen, niet doden, maar levend maken; of ja, zo gij wilt, doden, maar de oude mens, opdat de nieuwe mens leve. De oude mens moet dodelijk gewond worden; andere wonden helpen niet. Hoe velen lopenjaren lang als licht gewonden! Zij zijn niet dood en ze zijn niet levend; zij zijn geen vrienden en geen vijanden; zij zijn niet godvruchtig en niet goddeloos, en leiden, met deze halfheid in het geestelijke, een treurig en kwijnend leven! Mochten zij bedenken, dat men eerst recht dood moet zijn, om recht te leven. Ziet, zulk een pijl trof in het hart van Saulus door het woord: Saul, Saul! wat vervolgt gij Mij! Het is u hard, de verzenen tegen de prikkels te slaan. En zulk een pijl trof iedere heilige Gods; want niemand is onderdaan van Christus, dan die door des Konings wapentuig getroffen is. Twijfelt gij dus of een pijl van Christus u getroffen heeft, bidt dan Koning Jezus, dat Hij een tweede pijl op u afzende. Volken zullen onder U vallen. Dat zij onze troost, wanneer wij op de kaart zien, dat er nog zo weinig volken toegebracht zijn tot het Evangelie. Het voornaamste wordt bewaard voor de tijd van Jezus persoonlijke wederkomst; onder Hem zullen de volken vallen. Uw troon, O God! is eeuwiglijk en altoos. De scepter uws koninkrijks is een scepter der rechtmatigheid. Er is slechts EEN Persoon, die God is en die een God heeft: Christus. Het is wonderspreukig, maar Paulus verklaart het ons. Als God heeft Christus geen God, behoort Hij zelf tot de Godheid, maar als Godmens heeft Hij een God, zoals Hij aan het kruis zeide in het woord: Mijn God, mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten, en na zijn opstanding: Ik vaar op tot mijn God en tot uw God. Welk een volheid, niet waar, in een paar woorden! Hij, die als mens zeggen kon Mijn God, tot die kon als God gezegd worden: O God! Ook werd dit letterlijk vervuld in Thomas, die tot Jezus zei: mijn Heere en mijn God! Gij hebt gerechtigheid lief, en haat goddeloosheid. daarom heeft O God! uw God gezalfd met vreugdeolie boven uw medegenoten. Hier is de drie-eenheid Gods onmiskenbaar duidelijk aangewezen. God de Vader heeft de Zoon gezalfd. Waarmee? Met de Heilige Geest. Christus werd niet de Zoon Gods door de zalving; Hij is Zoon door zijn geboorte van eeuwigheid, maar zijn mensheid opende zich om de volheid zijner Godheid te ontvangen. Hij werd gezalfd met olie der vreugde, Zeker, er kunnen zeer welriekende oliën bereid worden, doch wie bereidt ons de olie der vreugde? Alleen de Heilige Geest. Wie de Man van smarte heeft, die heeft ook de olie der vreugde. Velen maken zich zelf een vreugde-olie uit allerlei kruiden en planten der aarde, doch de ware vreugde-olie wordt enkel bereid in de olijvenhof, door de Man der vreugde? Nee, dit ware een onzinnige benaming, maar door de Man van smarte. Juist omdat Hij de Man van smarte is, is alles wat van Hem voortkomt, enkel vreugde, de vreugde des Heiligen Geestes. Ja, Christus was de Man van smarte, en Hij was gezalfd met de Heilige Geest, en daarmee met de hoogste Goddelijke blijdschap. Beide, de diepste smart En de hoogste vreugde gaan in Christus samen, en ook in ons, die geloven; want wij treuren in Christus over onze zonden, en zijn in Hem verblijd door de Heilige Geest over de vergeving onzer zonden. Boven uw medegenoten. Zo heeft dan Christus medegenoten? Ja, de Bruidegom heeft zijn gezellen, en deze zijn wij, en zijn allen, die in zijn gezegende naam geloven. Deze allen, en deze alleen, worden zijn zalving, de Heilige Geest, de Goddelijke natuur deelachtig; niet buiten Hem, maar in Hem. Gelijk het hoofd boven de leden is, en gelijk de heilige zalfolie

afdaalt van het hoofd tot de baard, en van daar tot de uiterste klederzomen des Hogepriesters, zo is het ook bij ons. De wijsheid der eeuw wil de mensen tot Christussen maken, doch van zoiets weet de Schrift niets, en het leven en de waarheid ook niet. De Schrift roept alleen de mensen om Christenen, om medegezalfden onder Christus te worden. Niets is lichter dan om mensen op te winden, ja tot dwepers te maken, die voor ons in het vuur springen. De geest van een kwaadspreker, die zich aan de omstanders mededeelt, maakt hen tot oproerlingen; de heldengeest, die van de veldheer uitgaat, maakt zijn leger tot helden. De Geest, die van God uitgaat, maakt zondaars tot Gods kinderen. Wij mogen elkander niet opwinden; God doet het ook niet. Daarom is het zo moeilijk om mensen tot het geloof te brengen. Wij zouden wel wensen het door kracht en geweld te kunnen doen; maar God wil het niet. Hij wil het enkel door de Heilige Geest, en de Heilige Geest doet gewoonlijk het geheel tegenovergestelde van hetgeen wij doen. Wij zouden zo gaarne iemand het geloof willen instorten, en met het hoogste en positieve bij hem beginnen, maar de Heilige Geest begint gewoonlijk met het negatieve en mindere. Hij maakt ons zwak, voor Hij ons kracht geeft; Hij geeft ons vrees, voor Hij ons moed geeft; Hij maakt ons naakt, voor Hij ons bekleedt; Hij ontledigt ons, voor Hij ons zijn volheid geeft; Hij maakt ons tot arme zondaren, alvorens Hij ons rechtvaardigt. Al uw klederen zijn mirre, en aloë, en kassie,' uit de elpenbenen paleizen, vanwaar zij U verblijden. De klederen zijn de goede werken. Zij zijn welriekend. Van Christus ging een liefelijke reuk uit overal waar Hij kwam, door de vriendelijkheid zijner woorden, door zijn zegenende daden. Ook wij zijn Gode een goede reuk; een Christen moet bij de wereld bekend staan met een goede naam; zijn naam moet een liefelijke reuk van zich geven; zo niet, dan mag hij zich wel beproeven of hij in het geloof staat. Dochters van koningen zijn onder uw kostelijke staatsdochters. De koningin staat aan uw rechterhand, in het fijnste goud van Ofir. De koningin is Israël,' want het is een Israëlitisch lied; de Staats-jonkvrouwen zijn de volken. Hoor, O dochter! en zie, en neig uw oor,' en vergeet uw volk en uws vaders huis. Welke harde woorden! O, die Schrift! zij heeft woorden, scherp als tweesnijdende zwaarden; men kan er met de vingers niet aanraken, of zij bloeden. Ja, er moet in het hart der bruid een afsnijding zijn van het ouderlijke huis, anders is het niet in orde. Dat een vrouw nog half aan haar ouderlijk huis hing, en niet geheel en al haar man aanhing, heeft in menig huis veel leed teweeg gebracht. God wil, dat de mens door het huwelijk tot zelfstandigheid kome. De Romeinse wet zegt: 'Het huwelijk emancipeert (maakt mondig, maakt vrij).' Maar moet men dan zijn vader en moeder niet meer eren? Voor deze gevolgtrekking vreest de wetgever niet; zij vloeit er ook niet uit voort. Zeker, Christus zegt met zo vele woorden: Wie niet haat zijn vader of zijn moeder, die is Mijns niet waardig. Doch wil Christus hiermee zeggen: 'Doet uw ouders kwaad, benadeelt ze?' Hoe kan het bij u opkomen! Nee, het is een speling met woorden, die gij vatten moet; het betekent een volkomen afsnijding. Al wat in strijd komt met de liefde tot Hem, moet bij ons volkomen haat zijn; geen dobbering tussen het een en het ander; geen minder liefhebben; nee, lauw mogen wij niet zijn; wij moeten koud zijn of heet. Reeds voor de zaak mogelijk was, zeide God: Daarom zal de man zijn vader en zijn moeder verlaten, en zijn vrouw aankleven,. en zij zullen tot EEN vlees zijn. Dat was bij Adam niet mogelijk, doch werd juist tot hem vooruit gezegd, omdat de hoogste verwezenlijking van dat woord niet zou plaatshebben in hem, Adam, maar in Christus. En heeft niet Hij, de Zoon Gods, zijns Vaders huis verlaten, om zijn Bruid te zoeken? Ja, Hij heeft haar gezocht tot in de diepte der zonde, tot op de hoogte van het kruis. Dat is het, wat gezegd wordt in de woorden: Die in de gestaltenis Gods was, heeft zichzelf vernietigd, de gestalten is eens dienstknechts aangenomen hebbende, en is de mensen gelijk geworden. Heeft God dan zijn Zoon verloren? Nee, Hij heeft Hem terug ontvangen, En als zijn Zoon, En als de Middelaar, in wie Hij zondaren aannemen en zijn natuur deelachtig maken kan. Ja, dat is onze heerlijkheid, dat wij een God hebben, die ons zo is voorgegaan, dat wij het kunnen volgen, en opdat wij zo waarachtig zijn natuur deelachtig zouden worden, als Hij de onze deelachtig geworden is. Zo zal de Koning lust hebben aan uw schoonheid. Even als de man met zijn hart ook zijn hand, zijn naam, zijn

goed, ja alles wat hij heeft, aan zijn bruid geeft, alleen uit liefde, zo doet ook Christus de gemeente: zijn keus is haar schoonheid. Dewijl Hij uw Heere is, zo buig u voor Hem neder. Men is er tegenwoordig op uit, om een volkomen gelijkheid tussen man en vrouw te leren; ja men wil, dat de vrouw even goed kan regeren als de man, en het meisje even goed kan ten huwelijk vragen als de jongeling; doch dit alles is tegen God en tegen de natuur. Sara noemde haar man heer. De vrouw moet de man eren. Niets is de man aangenamer, dan wanneer zijn vrouw hem niet alleen bemint, maar ook achting toedraagt en eerbiedigt, niet slaafs, maar uit liefde en van harte; want geheel zijn natuur zegt hem, dat hem dit toekomt. Nu moeten de vrouwen weten, in hoever zij aan deze natuurlijke en billijke verwachtingen des mans beantwoorden. Doch ook de man heeft verplichtingen. Hij moet zijn vrouw liefhebben, gelijk Christus de gemeente liefheeft, met al de liefde zijner ziel. Doet hij dat? Hij moet haar niet beschouwen en nog veel minder behandelen als de mindere, maar haar tot zich opheffen en naast zich plaatsen, haar achten en door anderen doen achten, en haar in alles doen delen wat het zijne is, haar in alles beschouwende als zijn evenbeeld, gelijk Christus de gemeente doet. Doet hij dat? De ene mens kan de andere geen verplichting opleggen, maar de Heere kan het wel; en juist dit geeft kracht aan de zaak, dat men door de Heere zelf er toe bepaald wordt. En de dochter van Tyrus, de rijken onder het volk, zullen uw aangezicht met geschenk smeken. Het is liefelijk, op te merken dat reeds vroeg te Tyrus een Christelijke gemeente gesticht werd. Tyrus was het rijkste handelsvolk van die tijd, en onder dit volk worden gerekend alle handeldrijvende en door de handel rijk geworden steden, landen, volken, zoals Venetië, Holland, Engeland, Amerika. Tevoren kon men ook van Holland zeggen, dat het de Heere Jezus Christus bepaald als Koning huldigde en geschenken bracht; doch thans moeten wij, om de waarheid niet te kort te doen, en zonder ons volk te kort te doen, bepaald van Engelen zeggen, dat het wel het meeste, ja in sommige opzichten alles voor de zaak des Heeren over heeft. Het zou hier zeer zeker belachelijk gevonden worden, wanneer men de vraag wilde opwerpen, die onder de groten in Engeland, bij wier grootheid alle grootheid op het vaste land wegzinkt, aan de orde van de dag is: of wellicht Engeland bedoeld wordt onder dat Tarsis, waarvan Jesaja 60:9 gezegd wordt, dat de schepen ervan de kinderen Israëls weder naar hun land zullen voeren? Ja, zodanig zijn zij hiervan vervuld, dat de eerste vraag, die enige Engelse, onlangs hier zijnde, mij en anderen deden, deze was: Welk volk denkt gij dat door Tarsis bedoeld wordt? Zij zouden het zich tot een hoge eer rekenen, daaronder verstaan te zijn; doch voor zulke dingen zijn de Hollanders uiterst onverschillig, en ik moet ronduit zeggen: dat is hun mooiste zijde niet. Des konings dochter is geheel verheerlijkt inwendig. Het inwendige wordt eerst genoemd; want uitwendig kan men veel aan zich zelf doen. De Farizeeër was uitwendig tamelijk wel opgesmukt. Hij deed veel en hij gaf veel; maar het komt aan op het binnenste, op het beginsel, op de beweging van het hart, op de barmhartigheid. Laat het inwendig goed zijn, dan zal het uitwendig van zelf goed zijn. Het blanketsel geeft ook schoonheid; maar wat is dit bij de schoonheid, welke de natuur somwijlen aan de vrouw geeft, en wat is het kunstrood tegen het .rood van de blos der gezondheid? En zo als het is bij de enkele mens, is het ook bij de volken, en is het ook bij ons volk. Alles werpt zich thans altijd meer op het uitwendige. De heerlijkheid en de pracht wordt altijd meer naar buiten getoond, en inwendig wordt de armoede altijd groter. In vroegere tijd had ons volk als zodanig de heerlijkheid van binnen; zij was bedekt, maar aanwezig; thans wordt het binnenste naar buiten gekeerd, en het inwendige altijd holler en lediger. Haar kleding is van gouden borduursel,. in gestikte klederen zal zij tot de Koning geleid worden. Als het innerlijke verheerlijkt is, dan wordt ook het uitwendige verheerlijkt. Wie rijk is, draagt van zelf als het te pas komt, een rijke kleding. En wie is op hoogtijden niet in enig sieraad? En wie is in het oosten, en wie is hier meer versierd dan een bruid, dan een Israëlitisch, dan een koninklijke bruid? De jonge dochters, die achter haar zijn, haar metgezellinnen, zullen tot ij gebracht worden met alle blijdschap en verheuging,. zij zullen ingaan in des Konings paleis. De blijdschap in het huis Gods is een hoge blijdschap, en een

blijdschap van velen. In plaats van uw vaderen zullen uw zonen zijn. Een heerlijk woord! De vaderen zijn de patriarchen, de mannen Gods, de psalmisten, de profeten. De zonen zullen hun plaats vervangen. Zo hebben wij dan nog een tijd en een geslacht van zulke mannen te verwachten. Het is in het koninkrijk Gods als bij ons; in de gewone orde van zaken treedt een nieuwe orde van zaken. De vaderen zijn achter ons, de kinderen voor ons. Wat wij waren voor onze vaderen, dat zijn onze kinderen voor ons. Op deze wijze herstelt zich het evenwicht en gaan wij altijd vooruit, de toekomst tegemoet; want de mens leeft voor en in de toekomst, anders zou niemand een testament maken, waardoor een ander erven moet, en niemand een boom planten, waarvan een ander eten moet. Gij zult hen tot vorsten zetten over de ganse aarde. Gedurende drieduizend jaren werd alles van Israël gezien, behalve dit. Maar Gods beloften zijn er, en Hij zal ze vervullen op zijn tijd. Die tijd komt. Tot nog toe hebben er geen volksgewijze bekeringen tot Christus plaatsgehad. Er zijn wel vele bekeerden onder de volken en ook uit Israël; maar Israël zal het eerste volk zijn, dat uit enkel bekeerden, uit enkel koningskinderen bestaan zal. Ik zal uws naam doen gedenken van elk geslacht tot geslacht,. daarom zullen ij de volken loven, eeuwiglijk en altoos. De verheerlijking Gods is gelijk altijd, ook hier het einde.

DE ZEVENENVEERTIGSTE PSALM.

De Hemelvaartspsalm.

Een psalm, voor de opperzangmeester, onder de kinderen van Korach. Al gij volken! klapt in de hand,' juicht Gode met een stem van vreugdegezang,' want de Heere, de Allerhoogste, is vreselijk, een groot Koning over de ganse aarde. Hij brengt de volken onder ons, en de natiën onder onze voeten. Hij verkiest voor ons onze erfenis, de heerlijkheid van Jacob, die Hij heeft liefgehad. Sela. God vaart op met gejuich, de Heere met geklank der bazuin. Ook deze psalm is weer een zaadje in de grond gelegd, dat ontkiemt en a1tijd hoger groeit, totdat het een vruchtdragende boom geworden is. De psalm is vervaardigd bij de opvoering der ark, 2 Samuel 25:3-6; en kon nu reeds van de ark, welke enkel de vertegenwoordiging was van een verzoend God, wonende onder zijn volk, gezegd worden: God vaart op met gejuich, hoe veel te meer kon men dit zeggen van Christus, in wie de volheid der Godheid lichamelijk woont? Daarom is deze psalm een hemelvaartspsalm des Heeren. Zelfs de Rabbijnen passen deze psalm op de Messias toe, en nochtans geloven zij niet in de Messias. Trouwens, een ongelovige geleerdheid is wel de dikste muur des satans tegen het evangelie. Met de hemelvaart is de uitstorting des Heiligen Geestes verbonden; daarom is deze psalm ook tot al de volken der aarde gericht in het woord: Al gij volken! klapt in de handen, juicht Gode met een stem van vreugdegezang. Wat nu vreugde is, is Evangelie. Daarom heeft de Evangelist Lukas wel enige overeenkomst met de psalmisten. Ook hij spreekt veel van de blijdschap des Heiligen Geestes. Het is als zag hij op deze schriftuurplaats, toen hij van de discipelen bij 's Heeren hemelvaart zeide: En zij aanbaden Hem, en keerden weder naar Jeruzalem met grote blijdschap. En zij waren alle tijd in de tempel, lovende en dankende God. God vaart op met gejuich, de Heere met geklank der bazuin. Bij het opvaren der ark waren het bazuinen, werktuigen; bij de opvaart des Heeren waren het mensen, de discipelen, die vreugde verkondigden. De bazuin was het beeld der Evangelieprediking. En zo zien wij, dat zich in het Nieuwe Testament alles belichaamt; de werktuigen worden werkelijkheid, worden personen. Zo ook de ark; Christus treedt in haar plaats, gelijk het wezen in die der schaduw. Ja, de ark was slechts een schaduw, en juist opdat het bijgeloof het zinnebeeld niet zou houden voor het wezen, liet God de ark in de hand der Filistijnen vallen; niet het betekenende, maar het betekende redt. Hetzelfde geldt het bijgeloof der Roomsen met het kruis; niet het kruis van Christus, maar de gekruiste Christus behoudt. Psalm zingt Gode, psalm zingt! psalm zingt onze Koning, psalmzingt. Want God is een Koning der ganse aarde,' psalm zingt met een onderwijzing. Blijdschap moeten wij in ons hebben, hoe donker het rondom ons zij. Soms kan het ons toeschijnen als werd onze tijd hoe langer hoe meer een tijd voor de storm; zwaar, drukkend, verstikkend. Men weet niet wat er komen zal. Maar God is een Koning der ganse aarde. Ja, het einddoel van alles is, dat God als Koning zich zichtbaar in heerlijkheid zal openbaren. God is een Koning der ganse aarde, en Hij zal bewijzen het te zijn. Altijd wordt God als Koning in de Schrift gedacht. Toen Israël een koning begeerde, verwierp het God, want God is Koning. Israël zou in de Messias een Koning terug ontvangen. En was nu Christus, de Koning, niet God, geprezen boven alles in eeuwigheid, dan was de belofte minder dan de vroegere werkelijkheid was; want toen was God zelf de Koning van Israël. Doch het kruis staat tussen de Jahweh des Ouden en de Jahweh des Nieuwen Testaments, en dat kan het ongeloof niet verzetten. Doch wij weten, dat God zich niet verhogen en groter maken, maar wel vernederen kan. Zegt eens de keizer van Rusland, dat hij groter moet worden dan hij is, hij zal er om glimlachen. Zeer grote mensen hebben geen eerzucht om groter te worden, daarvoor is hun naijver uitgeblust; doch weet gij waar zulke mensen soms lust toe hebben? Om zich kleiner te maken. Zo wilde Peter de grote zijn volk tucht en orde leren, en bleef wel keizer, maar ging van gemeen soldaat af alle rangen in het leger door, om te winnen wat hij bezat. Zo deed ook Christus, met dat groot verschil, dat Hij van uit de schoot des Vaders afdaalde tot ons, om ons te kunnen aangrijpen en met zich op te voeren tot de troon zijner heerlijkheid. God regeert over de heidenen,. God zit op de troon zijner heiligheid. De

edelen der volken zijn verzameld tot het volk van de God van Abraham,. want de schilden der aarde zijn Godes. Hij is zeer verheven. God had aan Abraham gezegd: Koningen zullen uit u voortkomen, en koningen heeft God gesteld om voedsterheren, en koninginnen om zoogvrouwen der kerk te zijn. In de kerk hebben de koningen en koninginnen zowel hun plaats als de minste der armen. Hoe vele verschillende blaasinstrumenten zijn er niet, die ieder een onderscheiden geluid geven, en toch is het EEN lucht, EEN adem, die ze allen doet spreken; zij allen voeren samen EEN muziekstuk uit. Zo is de gemeente een levend orgel, waar de adem des Heeren doorheen ruist in allerlei liefelijke, welluidende en toch verschillende tonen. De schilden der aarde zijn Godes. Wij zouden zeggen: al de banieren zijn Hem gewijd. Hij is zeer verheven. Al wat groot en edel is, heeft zich dan ook voor Christus gebogen, en buigt zich nog, soms onwillekeurig voor Hem. De keizer van Rome heeft het lang tegen Hem uitgehouden, drie eeuwen lang; doch toen boog hij zich voor Hem en plaatste het kruis op de wereldkloot.. En alle koningen en keizers dragen nu het kruis op hun kroon. En de ridders, die op hun schilden een kruis tot wapen hebben, zijn van de edelste en oudste geslachten; ook is de ridderorde een kruis. En wat is het kruis? Een stuk hout, waaraan geen Romeins burger stierf, maar een jood, En de Koning der Joden. Aan dat kruis stierf Hij, de Zoon van God, een slavendood voor Rome, een vloekdood voor Israël, en een offerdood voor allen die in Hem geloven.

DE VIJFENZESTIGSTE PSALM.

De Oogstpsalm.

Een psalm van David, een lied, voor de opperzangmeester. Is het niet iets heerlijks, dat God duizendenjaren geleden liederen liet vervaardigen, die thans nog kunnen gezongen worden, en op al de omstandigheden passen, ook van deze dankdag voor de overvloedige oogst. Treffend is het ook, dat David de man was, die God daartoe verkoor. Hij was in menigvuldige nood, maar ondervond ook veelvuldig de uitreddingen Gods. Alsdan dankte hij, en bad wederom opnieuw; want hij dankte niet, om daarmede de rekening voor God te sluiten, maar om de dank tot een grondslag te leggen van een nieuw gebed. Hij bad dus en dankte, hij dankte en bad. De lofzang is in stilheid tot U O God! in Sion. Gij ziet het, de lofzang gaat vooraf. Wij moeten eerst danken, dan bidden. Eerst ons herinneren, wat God voor ons gedaan heeft, tot een grond van hoop voor hetgeen Hij verder voor ons doen zal. Ja, al trof ons enig leed, wij kunnen toch beginnen met danken, want er is geen ongeluk, dat geen geluk onderstelt. Zelfs onze val in de zonde onderstelt een weldaad Gods: ons geschapen zijn in gerechtigheid. Wij hebben dus altijd onze godsdienst te beginnen met te danken, al is het ook maar voor de adem des levens, die wij hebben. De lofzang is in stilheid tot U O God! Dit schijnt een tegenstrijdigheid, maar is het niet. In het hart van de gelovige is somtijds, ja gedurig een lofzegging des harten, welke door niemand gehoord wordt dan door God. ‘De gelovige zingt en speelt de Heere in zijn hart,’ zegt het nieuwe Testament in overeenstemming met het oude. Het zijn die onuitsprekelijke woorden, die de Heilige Geest in ons hart spreekt. Hoe dikwijls zijn wij als overstelpt, zodat wij niet weten, wat te zeggen, en dus niets zeggen, en toch veel zeggen, maar in ons hart: In zulk een toestand was David, toen Nathan tot hem kwam, om hem te zeggen: dat de Messias uit hem zou voortkomen. Toen zei hij: Heere, wat zal David nog meer tot U spreken? Terecht zegt dan ook David hier: de lofzang is in stilheid tot U O God! De lofzang was enkel hoorbaar door God. Dank in woorden is goed, maar zij moet niet alleen in woorden bestaan. Alles moet niet aan het raam gezet, er moet binnenshuis ook nog iets gevonden worden. Dat wij dan zorgen, als wij God danken met woorden, dat er ook nog iets in het hart overblijve, dat niet onder woorden kan gebracht worden. Doch gij vraagt: Wie is tot deze dingen bekwaam? wij zijn onmachtig, het is zo, maar juist door de onmacht moeten wij neerzinken in de almacht Gods. Dat is de strijd: niet te kunnen en toch te moeten, en deze strijd moet en kan gestreden worden. Wij moeten onze onmacht kennen en erkennen; niet om er in te berusten, maar om haar te haten; want onze onmacht is zonde, en deze moet men kennen, niet om er ons in te verschuilen, maar om God de eer onzer zaligheid te geven. De lofzang was enkel hoorbaar voor God, en toch tot zegen ook voor anderen, door hem daarna tot de tempelzang te doen dienen. Het is hiermede als met de dampen, die gedurig uit het water oprijzen. Zij worden niet gezien, en toch worden er de wolken van gevormd, en deze wolken ontlasten zich weder in vruchtbaarmakende regen. Tot U O God! in Sion,. niet op Sinaï. In het midden der donderen en bliksemen kan men niet lofzingen. In het Oude Testament is Sion de zetel der genade van de Messias; daarom zijn de psalmen vol evangelie, want het zijn Zionitische liederen. Ook hierom liet God David zo diep vallen, opdat hij in volheid zou leren kennen, wat het is een zondaar te zijn, maar ook, wat de genade Gods voor een zondaar is. Vandaar dan ook dat Paulus zo verenigd is met David, en David zo eenstemmig is met Paulus. Wat Paulus inde vervulling predikte, heeft David voor de vervulling bezongen. Het was met David en met al de oudtestamentische heiligen, als met iemand, die een grote erfenis te wachten heeft, maar hij kan er nog niet aankomen; en hij is arm, zodat hij, als hij niet geholpen wordt, van gebrek moet vergaan. Welnu, in zulk een geval geeft een man van middelen hem het benodigde, bij wijze van voorschot op zijn toekomstige erfenis. Zo deed God ook. Hij gaf in het Oude Testament de gelovige zondaar een voorschot van genade, op het toekomstige offer van zijn Zoon. En U zal de gelofte betaald worden. De gelofte in het algemeen is de dank. Deze kost niets,~n kost veel. Hij kost niets, omdat wij God niets kunnen geven dan het zijne, en veel, omdat wij ons hiermede jegens God verplichten. Dank is de schuldbrief,

waarin wij zeggen: ‘Ontvangen van God deze en die weldaad, waarvoor wij ons Gode schuldig verklaren naar lijf, goed en leven, tot de terugbetaling toe, dat is in alle eeuwigheid.’ Want aan terugbetaling aan God is toch wel niet te denken; doch juist daarin ligt onze zaligheid, dat wij eeuwig Gods schuldenaars zijn, dat Hij ons niet loslaat, dat Hij de eigenaar is van ons goed, ons bloed, ons leven. Och laat ons dan maar altijd meer schuldenaars worden van God, niet door meer schulden te maken, dat zij verre! maar door zijn weldaden en onze schulden voor altijd te gevoelen. Ja wij zijn God alles verplicht, en zijn Hem schuldig alles wat wij zijn en hebben, doch daarom trekt nu ook God gedurig wissels op ons, en deze moeten wij betalen; en dat wel niet minder en niet meer dan zij bedragen. Wie God alles tegelijk brengen wil, doet verkeerd en mishaagt God; wie meer betalen wil, dan waar God over beschikt, wil boven God zijn. God beschikt heden over dit, en morgen over iets anders. God stelt ons tot zijn bankiers; en welk een voorrecht is het, Gods schatmeesters te zijn! Wij moeten dus God betalen al wat Hij van ons vraagt, al is het ook maar een oort, gelijk Hij van de weduwe in het Evangelie vroeg, maar wij moeten tegelijk het gehele kapitaal voor Hem beschikbaar houden. Eist God al ons goed, trekt Hij een wissel op het leven onzer dierbaren, ja op ons eigen leven, wij moeten het Hem geven. Nochtans dat. zijn ogenblikken, waarin onze knieën knikken, en ons hart ons uitzinkt. En God geve ons staande te blijven, als Hij een wissel op ons getrokken heeft voor het liefste, dat wij buiten Hem op de wereld hebben. Ja, dan geve Hij zelf ons de genade om het over te geven met bereidwilligheid, hoe vele tranen en zuchten het ons ook koste. Geven wij echter, wanneer zulk een dierbaar leven bedreigd wordt, tot het laatste toe de moed niet verloren, maar houden wij aan in het gebed, want tot in het laatste ogenblik is de redding mogelijk. Gij hoort het gebed. Welk een majestueuze uitdrukking! God antwoordt op het gebed, en dat Hij antwoordt, is het bewijs dat Hij de waarachtige God is: de Alomtegenwoordige, die ook de sprakeloze bede des harten kent; de Algoede, die naar de begeerte van het schepsel hoort; de Almachtige, die deze begeerte vervult. Zeker, er zijn mensen, ook geleerde mensen, ook nog in onze dagen, die stout weg de verhoring des gebeds voor een dwaasheid verklaren, en beweren dat God geen verandering in de bestaande dingen maken kan. Doch wie weet wat God kan en niet kan, dan God alleen, en wat zou de Almachtige niet kunnen? Alleen het kwade kan Hij niet; want Hij is de Heilige; doch is het een kwaad, het gebed te verhoren? Daarbij maken zulke mensen Gods eeuwigheid tot een eeuwig verleden, in welke alles voor de toekomst onherroepelijk is vastgesteld, terwijl de Schrift Gods eeuwigheid voorstelt als een eeuwig heden, in welke God als de hoogste Vrijheid, als de enige volstrekt onafhankelijke Heer van alle dingen, in ieder punt des tijds doen kan al wat Hij wil. Terecht mogen wij ook hier tot hen, die de verhoring des gebeds ontkennen, de woorden des Heeren richten: Gij dwaalt, niet kennende de Schrift, noch de kracht Gods, en van hen de woorden van Paulus gebruiken: Zich uitgevende voor wijzen, zijn zij dwaas geworden. Wat mij betreft, ik ben er bedroefd over, dat mensen, die onze eerste denkers willen zijn, zulke vreemdsoortige, gebrekkige, onwaardige, treurige, heidense, mohammedaanse denkbeelden van God, het hoogste Goed, hebben. Welk een hart, welk een verstand moet het zijn, dat geen God wil, zoals de Schrift Hem geeft, die het gebed verhoort; maar dat zich gelukkig acht een God aan te nemen, die geen wonderen kan doen en die geen gebed kan verhoren, in een woord, die niets meer doen kan dan hetgeen Hij in de oneindige verledenheid reeds gedaan heeft! Nee, dan houd ik het liever met mannen als Abraham, Mozes, David en Elia. Deze waren mannen des gebeds en des geloofs, terwijl onze wijsgeren mannen zijn, die niet bidden en die niet geloven. Abraham, Mozes, David, Elia en zo vele anderen met hen hebben veelvuldig gebeden en zijn veelvuldig verhoord geworden. Zij zelf hebben het getuigd. Doch het ongeloof neemt hun getuigenis niet aan. Goed; maar als wij zelf nu, niet eenmaal, maar bij herhaling ondervonden hebben, dat God onze gebeden letterlijk verhoord heeft, wat kan het ongeloof daar dan tegen doen? Het kan toch onze eigen ondervinding niet wegnemen. Ja, daarin hebben de ongelovigen gelijk, dat alles ten slotte op eigen ondervinding aankomt. Doch wat moeten wij nu denken van een leven als dat van de

bestrijders der gebedsverhoring, waarin geen enkele gebedsverhoring ondervonden is, om hen tot betere gedachten te brengen? Kan er wel armer, treuriger, dodiger leven zijn dan het hunne? Wij, wier leven vol is van gebedsverhoring, verschrikken bij het getuigenis der ongelovigen, dat hun leven er ledig van is. Zo zijn zij dan reeds nu buiten de gemeenschap van de levende, zich openbarende God gesteld? Nee, maar zij geloven niet, en daarom alleen zien zij Gods heerlijkheid niet. Zodra zij geloven, zien zij ook Gods wonderen. God hoort het gebed. Het is een stellige uitspraak. Doch wie dat gelooft, die moet geheel de Schrift, geheel de orde des heils geloven. .ra wij moeten geloven, dat, evenals wij, dorst hebbende, door te drinken onze dorst gelest zullen gevoelen, zo God, als wij in nood zijn en tot Hem bidden, ons uit die nood helpen zal, op welke wijze dan ook. In Gods raad zijn ook onze gebeden opgenomen, en alle vragen ten opzichte van de wijze hoe God het gebed verhoort of verhoren kan, achten wij onnut en ongepast. Hij hoort het gebed, dit moet genoeg zijn, en is genoeg voor het geloof. Zwarigheden zullen de zaak niet veranderen, en kunnen de waarheid niet wegnemen. Doch wij nu, die geloven, en die de verhoring des gebeds bij ondervinding kennen, hebben wij nu wel geloof genoeg om te geloven, dat niet de loop der omstandigheden, maar God ons gebed verhoord heeft, zodat wij niet menen dat de zaak toch zou geschied zijn, al hadden wij niet gebeden, maar dat werkelijk God op het gebed geantwoord heeft? Wij weten het immers, dat men, als men geen pijn meer gevoelt, er ook niet meer van spreekt; want de gezondheid is naar onze mening een vanzelfsheid. Zo spreken wij ook niet meer van onze gebeden, als zij verhoord zijn. Doch het is ondankbaar, God niet te erkennen. God werkt middellijk, maar toch Hij werkt. Of is het ook een vanzelfsheid, dat er twee jaren misgewas en het derde jaar overvloed is? Is het een vanzelfsheid, dat dezelfde zon nu door harde hitte velerlei ziekten veroorzaakt, en ons dan weder ontelbare weldaden, en daaronder vruchtbaarheid aanbrengt? O, als een geheel volk schreeuwt om brood, wie zal het helpen? De menselijke kunst moge het enige maanden in het leven houden; maar wat dan, wat op den duur, zo God niet tussen beide komt? Doch zie nu, hoe vruchtbaar heeft God dit jaar gemaakt! Alle bouw van vruchten is gelukt, zelfs de aardappel, waarover men nog lange tijd in vrees en twijfel was, is goed gebleven. Dat heeft God gedaan; want zulk een kleine vrucht is voor God niet te klein om er voor te zorgen. Voor Hem is niets klein en is niets groot; voor Hem, zeg ik, die alleen groot is, en bij wie alles klein is. Een ster aan de hemel of een appel in de aarde te formeren is voor Hem hetzelfde. God hoort het gebed. Ik zelf heb de groenboeren horen zeggen, en deze zijn anders zo kwistig niet om de weersgesteldheid te prijzen: ‘Het is verwonderlijk; maar als wij tot elkander zeiden: nu moest er wat warmte wezen, dan kwam er warmte. En als wij zeiden: nu moest er wat regen wezen, dan kwam er regen.’ Zo kennelijk hoorde God het gebed. En hiermede onderscheidt zich ook de ware God van al de andere, zelf gemaakte goden. De waarachtige God hoort het gebed, en Christus, God geopenbaard in het vlees, hoort het gebed ook. Paulus bad de Heere drie malen, en de Heere antwoordde hem. En wordt nu tot de Heere gebeden, en antwoordt de Heere op het gebed, hoe zeggen dan sommigen dat de Heere Jezus niet God is? Ach, hoe vele mensen zijn er, die menen, wanneer zij slechts een weinigje evangelische waarheid met hun wereld van eigen begrippen vermengen, dat zij dan de ware God hebben; doch zij hebben Hem niet. Alleen in Christus hebben wij de waarachtige God en het eeuwige leven. Laat u dat kleinood dan niet ontroven. Duizenden handen strekken er zich naar uit. Zo gij het verliest, gij zijt onuitsprekelijk arm; zo gij het behoudt, gij zijt onuitsprekelijk rijk. God heeft zich als mens geopenbaard in de Zoon Gods, ziedaar de heerlijkheid van ons geloof. Het is een verborgenheid, zeker, maar wij zien niet op de verborgenheid, maar op de heerlijkheid. Wie kan in God zien, dan God zelf? Wat weet men van de zon 'zelf of haar inhoud? Niets; haar heerlijkheid bedekt dit alles. Zie op die heerlijkheid, want gij kunt er niet doorheen zien. Doch onze ongelovigen willen het goddelijke niet erkennen alvorens zij het kennen; zij kunnen lang wachten. God geeft zijn gelovigen veel van zich te weten, maar het ongeloof, dat het afgekeerd zijn van God is, ontvangt niets van Hem. Het kan ook niets anders doen, dan Gods werk bederven. Het is gelijk aan de

knaap, die een horloge van zijn vader ten geschenke verkrijgt, en het opent, en zich verwondert over het binnenwerk, en zien wil of hij de raderen niet kan vatten, en ze kan doen stilstaan, en juist daardoor het uurwerk breekt. Ja, nu staat het stil, maar nu is het ook onbruikbaar. O, gebruikt uw horloge, ziet er het uur van de dag op, tot op de minuut, zo gij wilt, en regelt er u naar in al uw werkzaamheden, maar komt niet aan de raderen. Als iemand in een woestijn, ver van de menselijke samenleving, zulk een uurwerk vond, zou hij het niet voor een onmisbare schat moeten houden? Laat ons evenzo handelen met de ons van God gegeven waarheid. Christus is God, en Hij is mens geworden zonder op te houden God te zijn, dat trouwens volstrekt onmogelijk is. Doch hoe dit is geschied weten wij niet; nochtans is het daarom niet minder zeker dat het geschied is. Nog onlangs had ik de gelegenheid om de heerlijkheid dezer leer te zien. Ik hoorde het bruisen en klotsen van de golven en baren der menselijke meningen tegen deze rots, deze waarheid: God is geopenbaard in het vlees, maar altijd kwam zij heerlijker weer te voorschijn. De tegenstanders konden er ten laatste niets meer tegen inbrengen dan sofismen, ieder verstandig mens, hoe veel te meer de geleerde, onwaardig. Zo ziet men ook telkens wanneer de dampen en wolken, waarmee de hemel bedekt wordt, weggedreven zijn, de heerlijke hemel weer. Doch is het niet treurig, dat men de schoonheid des hemels nog verdedigen moet? En toch is men altijd weer opnieuw g~noodzaakt dat te doen. Welk een hoog verheven persoonlijkheid: God geopenbaard in het vlees! Hij, die aangebeden wordt, bidt; Hij, die voor mensen bidt, wordt aangebeden! In het gebed van Christus wordt alles opgelost. In Hem ziet God de mens, en ziet de mens God, ontmoeten zij God en de mens, de mens en God! God hoort het gebed. Wij hebben nog deze morgen horen prediken over een gebedsverhoring in de nacht, welke tot een voorbeeld was voor alle eeuwen. De gebedsverhoring van de worstelende Jacob. Er was, gelijk wij vroeger zagen, nog een schuld bij hem te vereffenen; want de zonden verjaren niet gelijk de geldschulden. Niemand toch mene, dat de zonden in de gedachtenis Gods uitslijten, gelijk de indruk er van bij ons doet; nee! zij moeten uitgedelgd, zij moeten door het bloed van Christus verzoend worden, zoals wij ook uit onze psalm straks zullen horen. Het komt hier, en het komt in alles aan op het gedurig van God verkrijgen, op het gedurig' bidden. Jacob bad gedurende al de twintig jaren zijner vreemdelingschap en dienstbaarheid; maar in de gewone weg, zoals wij allen doen, wanneer onze toestand slechts even dragelijk is. Immers de soldaat draagt niet enkel de wapenen om een veldslag mee te helpen leveren; nee, hij moet soms weken, maanden, jaren lang achtereen de wacht betrekken, schildwacht houden en allerlei kleine diensten doen, en het is een uitzondering, wanneer hij slechts EEN veldslag bijwoont. Zo is het ook in het leven. Soms leven wij jaren lang in gewone dingen eer er iets buitengewoons met ons plaats heeft. Daarom moeten wij altijd bidden, om in de tijd van nood te kunnen smeken, ja te worstelen, zoals Jacob in die gedenkwaardige nacht deed, toen het er voor hem op aankwam om te zijn of niet te zijn. Want deze zaak was voor Jacob zijn veldslag, waarin hij moest overwinnen of overwonnen worden; en hij overwon, niet door kracht en geweld, nee, dat sprak wel van zelf, maar door God te bepalen bij zijn woord en belofte. God hoort het gebed, doch Hij is gelijk in alles, ook in de verhoring des gebeds wonderlijk. Meermalen verhoort Hij ons, wanneer wij niet meer aan de verhoring des gebeds denken. Ons gebed zij dan ook een zaaien. God zal op zijn tijd de oogst geven. Als wij soms met geheel iets anders bezig zijn, komt God ons tegemoet. Hij wil ons ook niet de gehele voorraad opeens geven, en ons niet al de spijs in eens op de tafel zetten, maar ook nog wat overlaten voor het dessert: Waar Hij niet verhoort, zet Hij het gebed op rente, en geeft Hij ons later het kapitaal met de rente. Dat. wij dan een biddende ziel hebben! Het gebed is de schoonste vrucht van de boom des geloven, en de wezenlijkste. Ieder gelovige is een vruchtboom, en ieder draagt vrucht naar zijn aard. Abraham was een koninklijke bidder. Geen der heiligen had zulk een ruim, koninklijk hart als hij; trouwens, hij moest ook het voorbeeld des geloven zijn. Hij bad enkel voor anderen. Hij had wel voor zich zelf te bidden, doch er zijn van die naturen, die zo gedurig innerlijk voor zich zelf bidden, dat zij uiterlijk enkel bidden

voor anderen. Zij zijn evenals een rijk en weldadig man, die enkel voor anderen leeft en zorgt. Leeft en zorgt hij dan voor zich zelf niet? Zeker, maar dat is een vanzelfsheid, dat gaat er onder de hand mee door, doch opzettelijk wordt er niet door hem aan gedacht. Isaac was een ander man. Hij leefde honderdentachtigjaren in grote stilheid en innige godsvrucht. Jacob bad veel voor zich zelf. Mozes bad veel voor zijn volk; aan het andere dacht hij niet, en toen hij voor zich zelf bad, werd hem zijn bede geweigerd. Wij spraken zo even van weldadigheid. Ook bij deze behoort het gebed. Er zijn mensen, die altijd spreken van weldoen, maar bij wie aan geen gebed gedacht wordt. Doch een vogel met slechts EEN vleugel, lopende en fladderende, is een droevig schouwspel. Comelius echter had twee vleugels, en wat vloog hij er goed mee! Hij vloog er mee tot in de hemel, zodat een engel met hem moest meegaan, om Petrus voor hem te halen. Hij bad en gaf aalmoezen. Het gebed is het werk des geloven bij God; de aalmoes is het werk der liefde bij mensen; zij moeten samengaan. Tot U zal alle vlees komen. God is de Heere van allen, en het is het recht zijner heerschappij, dat Hij soms door gelovigen en ongelovigen zich doet huldigen. Wij moeten nooit bekrompen denkbeelden hebben, want de Schrift heeft ze ook niet. In de Schrift is, gelijk in de natuur, alles in de ruimte; niets is daar afgescheiden als door kloostermuren. Kan men ook een muur bouwen rondom de stralen der zon, gelijk men er een rondom China gebouwd heeft? Indien er zulk een muur was, men moest hem afbreken. De zon moet met haar stralen overal kunnen komen en er Christus meebrengen. Doch kan men ergens Christus niet meebrengen, dan kome men zelf er ook niet. Ongerechtige dingen hadden de overhand over mij. Alles staat in verband tot de zonde; er is altijd )ets zondigs tussen ons en God, dat ons hindert in het gebed. Ook moeten wij bij het ontvangen van weldaden onze zonden indachtig blijven. Nu zeggen de vleselijke mensen wel: 'Die David moet toch wel veel kwaad gedaan hebben; al zijn psalmen spreken gedurig van zonden, en dat hebben wij toch zo niet nodig te doen.' Het is zo; David en al de heilige mannen spreken zeer dikwijls tot God van hun zonden, maar dat geschiedt om ze kwijt te worden. De belijdenis onzer zonden voor God is als de pomp, die het brakke water wegpompt. Wie zijn zonden niet gedurig tot God brengt, houdt dat water bij zich in huis; daarom zien ook de gelovigen gedurig op Christus, om hun zonden kwijt te zijn. Zij kunnen er niet in leven, en zij gevoelen dat zij, als zij er mee moeten leven, moeten sterven. God heeft geen welbehagen in ons gevoel ener bestendige onzondigheid (want deze is op aarde een inbeelding), maar in ons altijd levendig gevoel onzer afhankelijkheid van Hem. Hoe veel mensen leven dan ook in het dagelijks gevoel van hun dood, en toch volbrengt God zijn kracht in hun zwakheid. Zo ook, hoe veel mensen leven in het dagelijks gevoel hunner zonden, en toch leven zij heilig door de heiligmaking des Geestes. De zonde bij zich te houden, is zo veel als de stiklucht bij zich te houden, en tot stiklucht wordt alle sleur, alle gewoonte, alle werktuiglijkheid. Doch dan geeft God ons weder door een nood of moeilijkheid een opwekking, waardoor onze belijdenis weer levend en vurig wordt. God dwingt er ons mee, dat wij onze kamer verlaten en weer in de frisse lucht komen, of dat wij de ramen openschuiven of openstoten, opdat de verse lucht er instrome. Daarom was ook David, ofschoon hij zo dikwijls van zijn zonden spreekt, geen goddeloos mens. Zeker, eenmaal viel hij zwaar, zodat hij armen en benen brak, maar overigens was hij levend en gezond. Doch het ging hem als Paulus. Hij wilde het volmaakte grijpen en kon niet, en zag daarentegen, dat het kwade hem bijbleef. Dit is ook even zo veel, alsof men geen stofje op zijn klederen hebben wil. Ja, houdt eens ieder stofje daarvan af! Nee, wij kunnen dat niet; wij zijn er onmachtig toe; doch wij willen het, en onze wil is sterk in God. Hij kan genade geven en geeft genade, om, waar het nodig is, die wil tot daad te brengen. En nu is ook ons gebed een brug tussen onze onmacht en Gods al macht. Wij kunnen niets; God kan alles. Hoe dit te verenigen? Door het gebed. David deed een val, waaraan ieder die geen bidden had geleerd, had moeten sterven; maar David was een bidder, en toen hij zijn zonden beleden had, toen schreef hij de eenenvijftigste psalm. En opgestaan uit zijn val, was hij weer vaardig om te lopen op de weg der gerechtigheid en op de paden des heils, nochtans met een gevoel van verootmoediging; want wij moeten wel weten, dat wij, zondigende, wel met

Gods genade overwinnen, maar ook tegelijk kreupel worden en hinken, al onze dagen. Onze zonden moeten niet vergeten worden. Eerst wanneer wij in de hemel zijn zullen zij, en al onze droefheden ons zijn als weggestroomde wateren. Ongerechtige dingen hadden de overhand over mij. Het Evangelie is niet uit, maar tot goede werken, en dat deze nu bij de heiligen niets verdienstelijks hebben, en zij dus klagen dat de ongerechtige dingen bij hen de overhand hebben, ligt niet daarin, dat de gelovigen geen goede werken zouden hebben. Nee, wij keuren het gevoelen af van sommigen, die beweren, dat er zelfs in de gelovigen als zodanig niets goeds kan zijn. Wij beweren integendeel dat de gelovigen als zodanig een goede schat in hun harten hebben, en dat hun goede woorden en werken als gewrocht door de Heilige Geest, volkomen rein zijn voor God; maar tegelijk erkennen wij, dat deze goede wijn niet zodra in ons vat is, of hij verzuurt. Nooit valt er (om een ander beeld te gebruiken) een lichtstraal uit de Heilige Geest in ons, of er ontstaat in ons een schaduw. Onmiddellijk mengt zich onze eigenheid of eigen wil daarin, zien wij ons zelf in de gave van God, en zo wordt deze besmet. Daarom zijn onze goede werken onrein naar de gerechtigheid der wet, maar rein naar de gerechtigheid der genade. Maar onze overtredingen, die verzoent Gij. Ziet, dat is het Evangelie. De Wet weet van geen vergeving. Er is geen wetboek van genade, van kwijtschelding. Vraagt het burgerlijk wetboek, wat het van u eist? Het zal u zeggen: gij moet uw belastingen, uw huurpenningen, uw dienstboden, in EEN woord, allen alles betalen wat gij schuldig zijt. Maar als gij nu niet kunt betalen? Dan moet gij er toe gedwongen worden, of straf ondergaan. Van schenken, van kwijtschelden weet de wet niet, doch daar weet het Evangelie van. Onze overtredingen, die verzoent Gij. Hier wordt de overtreding gezegd verzoend te worden, niet de mens met God, want dit is enkel het gevolg van de verzoening der overtreding. Verzoent Gij. Het woord verzoenen betekent in het oorspronkelijke niet enkel vergeven, maar bedekken,' dit moeten wij bij herhaling opmerken; want van het woord vergeven wordt veel misbruik gemaakt. Men beschouwt meermalen de zaak zo, dat God vergeeft op dezelfde wijze als wij vergeven: door de overtreding als niet gedaan of bedoeld te beschouwen; nee, God bedekt de zonde. Nu bedekt men iets, door iets anders er op te plaatsen; en dat andere is Christus. Christus in zijn God-menselijke persoonlijkheid, in zijn leven, lijden, sterven, opstanding en hemelvaart staat voor God boven de zonde, en zo wordt de zonde, die anders bloot zou liggen voor God, door Christus voor Gods ogen bedekt. Wie kan nu echter voor Gods alziende ogen de zonde bedekken, dan God zelf? Daarom is Christus als de Zaligmaker noodzakelijk God. Het is wiskunde, het kan niet anders. God ziet in de gelovige, in de Christus toebehorende mens niet meer de zonde, maar Christus. Daarom zei Luther zo schoon: ‘Christus had geen andere zonde dan ons, en wij hebben geen andere gerechtigheid dan Hem.’ Doch is nu Christus de verzoening der zonde, dan moet Hij ook als zodanig geëerd worden, en wel verre dat de Vader dit niet zou willen, wil Hij juist op geen andere wijze geëerd zijn dan in de Zoon. Er is ons ook geen plaats gelaten om buiten de Zoon om, tot de Vader te komen; alleen door Christus komt men tot God, gelijk men alleen door de deur in het huis komt. Wij zijn gewoon de lijdensgeschiedenis des Heeren uit te breiden, en er is niets liefelijker, dan bij al de bijzonderheden van dat God-menselijk lijden voor onze zaligheid, langdurig en bij herhaling stil te staan; doch hier hebben wij deze gehele lijdensgeschiedenis samengetrokken in een enkel woord: Onze overtredingen verzoent Gij. Gij ziet dus al weder, hoe Gods woorden groeien. Dit woordje is door al de eeuwen groter geworden, totdat het eindelijk in de persoon van Christus een volwassen man is geworden. Ja, zo groeien al Gods woorden; zij worden op rente gezet, even als de rijke lieden hun geld plaatsen in effecten; het is altijd rente op rente. Hoe veel percenten meer is dus thans dit woord waardig bij vroeger, bij de tijd Van David bij voorbeeld, toen men nog de Christus in ver verschiet moest wachten, terwijl wij Hem als de verzoening onzer zonden voor ogen hebben, en als de Koning der heerlijkheid verwachten. Zo worden al de beloften Gods in de Bank der Schrift gelegd, om op zijn tijd met woeker te kunnen worden teruggeëiste. Is Christus de verzoening der zonde, dan is Hij onze bedekking, want wij zijn zondig. Hierop ziet de

vermaning der Schrift om de Heere Christus aan te doen, gelijk wij onze klederen aandoen. Wij kunnen niet zoals wij zijn voor God verschijnen. Als door Hem geschapen schepselen, haat God ons niet, nee, verzorgt en onderhoudt Hij ons; doch Hij ziet een afschuwelijke wond aan ons: de zonde. Deze kan Hij niet verdragen, zij wekt zijn toorn gedurig op; zij moet dus bedekt en daarmee weggenomen worden? Waarmee? Met Christus bloed, met zijn gerechtigheid, met Hem zelf. De Emmanuel spreidt zijn vleugels over ons uit, en bedekt ons, en God ziet niets dan de Emmanuel in ons. Ja, Christus slaat de mantel zijns heils om ons heen, evenals een bedelaar zich in zijn schamele klederen de koningsmantel ziet omgeslagen. En meent niet, dat gij onder die mantel de oude zondaar blijven kunt, nee, onder die mantel begint de innerlijke werking: de oude armelijke klederen verteren allengs, en de oude zondaar komt altijd meer te voorschijn als de nieuwe mens, als de beelddrager van Christus. Doch waarom wordt nu bij uitnemendheid het bloed van Jezus Christus de verzoening der zonde genoemd? Omdat hierin het geven zijner ziel tot een schuldoffer gelegen is. En is het nu niet opmerkelijk, dat de Heere Jezus kennelijk en bepaald tot bloedstorting gesteld werd in de besnijding, in de hof, in de geseling, in de opening der zijde? Kon het op krachtiger wijze gezegd worden, dat er geen vergeving geschiedt zonder bloedstorting? Doch nu weten wij allen, dat bloed op zich zelf niet reinigt; nee, bloed bevlekt. Als er een bloedvlek op uw linnen is, zo beschouwt gij het als afschuwelijk, en terecht. Doch hoe is het dan mogelijk, dat onder het oude Testament het bloed door God als het enige middel tot verzoening der zonde, tot reiniging der ziel gesteld werd? Als hierin niet de grootste ongerijmdheid liggen zal, dan moet er de grootste heerlijkheid in liggen, en deze ligt er in, want het zag op het bloed van Christus. Welgelukzalig is hij, die Gij verkiest en doet naderen, dat hij wone in uw voorhoven,. wij zullen verzadigd worden met het goed van uw huis, met het heilige van uw paleis. Daar deze psalm gedicht is bij een gelegenheid als de onze, bij een overvloedige oogst, zo gebruikt de psalmist hier bij voorkeur en eigenaardig het woord verzadigen. Een liefelijk woord, niet waar, na eerst gebrek te hebben geleden. Hoe velen hebben zich thans kunnen verzadigen aan de lekkere aardappelen, die zij in zo lange tij d niet mochten eten. Als men zo aan iets, dat ons aangenaam en ons lang onthouden is, zijn volle genoegen kan eten, welk een blijdschap geeft dat! Nu is het aardse een beeld van het hogere. Vreselijke dingen zult Gij ons in gerechtigheid antwoorden, O God onzes heils. Ja, zulk een God moet God voor ons zijn. De God onzes heils is Jezus; want Jezus wil zeggen: Heiland, Zaligmaker. De gehele acht en tachtigste psalm van Heman is niet anders dan een aaneenschakeling van klachten, maar EEN woord staat er boven aan: O Heere, God mijns heils, en op dat woord kan veel geleden worden. O Vertrouwen aller einden der aarde, en der verre gelegenen aan de zee! Die de bergen vastzet door zijn kracht, omgord zijnde met macht. Welke heerlijke uitdrukkingen, nietwaar? Welke dichter gebruikt ze? De gehele natuur wordt in deze psalm als het ware geplunderd van haar schoonheden en sieraden, om de heerlijkheid Gods te beschrijven. Mocht men maar meer letten op de taal, die de Heilige Geest gebruikt; zij is enig, uitgezocht, en toch niet gezocht, maar alle schoonheid te boven gaande. En toch is het tegenwoordig bij vele uitleggers tot een gewoonte geworden, om bij deze krachtige edele wijn water, altijd meer water te werpen, totdat men ten laatste niets meer proeft dan water. Die het bruisen der zeeën stilt, het bruisen harer golven. Er is een hiërarchie van onbezielde krachten; aan het hoofd daarvan staat God, die ze doet werken naar zijn wil. Daarom wordt in de Schrift alles aan Gods onmiddellijke werking toegeschreven. En het rumoer der volken. Het bruisen der zee heeft veel overeenkomst met het rumoer der volken. In tijden van gebrek en hongersnood zijn oproeren gewoon en zeer te vrezen. En als het onderste der maatschappij zich naar boven keert, dan is er een rumoer als het bruisen der golven. De duivel blaast in de vlam der hartstochten, en de mensen storten open woelen door elkander als de golven der zee, en wie wil of niet wil, gaat mee; want er is een zekere dronkenschap, wat men niet weet, wat men wil, en wat men doet, en het slaat over van de een op de ander, en er zou geen einde aan zijn en onbegrensd voortgaan, indien niet God, die het bruisen der zeeën stilt, ook niet het rumoer der

volken stilde. En die op de einden wonen, vrezen voor uw tekenen,' Gij doet de uitgangen des morgens en des avonds juichen. Palestina was een land, alwaar gedurig onweders waren, en dan des nachts regen. Dit moest de vruchtbaarheid aanbrengen, evenals dit nog in Oost-Indië het geval is, en dan gaat het goed. Tekenen zijn dus hier onweders; en als het dan gebeurt, dat de hemel zwart bewolkt is, en men denkt dat de zon weg is, en er niets van de schone hemel meer zichtbaar worden zal, ziet, dan drijven de wolken weg, en de zon straalt weer heerlijk, of de maan en sterren komen te voorschijn. Zo stond Luther eens voor het raam en zag de lucht met een zwaar onweder betrokken; doch het trok voorbij; en terstond paste hij dit toe op de Kerk. Zo doet ook God de uitgangen van de morgen en van de avond juichen. En Hij doet dit ook nog op een andere wijze. Er is een koning geweest, die zijn zoon allerlei genoegen wilde aandoen; zo liet hij hem onder andere dingen meer, des morgens door muziek wakker maken. Maar doet God niet hetzelfde? Laat Hij ons niet wakker maken door de heerlijke slagen van de ten hemel stijgende leeuwerik, en in slaap zingen door de nog heerlijker zang van de nachtegaal? Doch wij zijn op het land en horen er niet naar, of wij zijn in de stad en kunnen er niet naar horen. Nochtans ook in onze huizen begroet het vogeltje in zijn kooi als in onze plaats, de rijzende morgen. Gij bezoekt het land, en hebbende het begerig gemaakt, verrijkt Gij het grotelijks,. de rivier Gods is vol waters,. wanneer Gij het alzo bereid hebt, maakt Gij hunlieder koren gereed. Gij maakt zijn opgeploegde aarde dronken. Gij doet ze dalen in zijn 'voren. Gij maakt het week door de droppelen,. Gij zegent zijn uitspruitsel. Als het land zo dor en droog en dorstig er uitziet, dat men iedere struik wel een glas water zou willen aanbieden, dan laat God meermalen de aarde drinken, tot overvloeiens, tot dronken wordens toe. , Gij kroont het jaar uwer goedheid. Ziet het in de oogst, die het jaar kroont. Een schone Mei alleen doet het niet, ook de overige maanden tot Oktober toe moeten goed zijn, zal het j aar door een overvloedige oogst gekroond worden. Ook in het geestelijke is het zo. Een schoon begin doet het niet, ook wat er volgt, moet goed zijn; alleen hij die volhardt tot aan het einde, wordt zalig. En uw voetstappen druipen van vettigheid. In de onweders, waarvan wij spraken, zijn de voetstappen van Hem, die de wolken tot zijn wagen maakt, en uit welke de regen afdaalt. Zij druipen van vettigheid. Denk maar aan de voortreffelijke boter op uw tafel. Als de winter voorbij is gegaan en de lente komt, en men brengt ons dan na zo lange ontbering, de keurige grasboter weder, welk een genot is dit! En wie deelt niet in dit genot: op wiens tafel staat in ons land de boter niet? Zo zijn er duizend zegeningen, die de armste met de rijkste deelt. Zij bedruipen de weiden der woestijn. Treffend, nietwaar? Bijzonder bij ons, die gewoon zijn zo vele weiden te zien, en niet als oasen in de woestijn, maar als gehele landvlakten. En de heuvelen zijn aangegord met verheuging. Het denkbeeld is schoon, en de schoonheid der uitdrukking hebben wij er nog als toegift bij. Wat dichter zou het zeggen: de heuvelen hebben een gordel van vreugde? En wat is nu die gordel? De wijnstokken, waarmee God ze omringt. Wijn verheugt, wijn is het beeld der vreugde. De velden zijn bekleed met kudden. Wij zouden zeggen bedekt, doch voor de dichter heeft alles een edele vorm. En zijn niet ook de velden als bekleed, wanneer wij de kudden schapen en runderen verspreid of bijeen op de velden zien grazen, of herkauwend zien neerliggen? En de dalen zijn bedekt met koren. Ook bij ons is dit bij uitnemendheid het geval; er zijn ganse landstreken in ons land, waar de korenakkers de weiden gedurig afwisselen. Zij juichen, ook zingen zij. God geeft ook feesten; feesten der natuur; feesten voor ieder jaargetij de, onder welke het feest van de oogst het schoonste is, omdat daarin de mensen het meest hun vreugde betonen en juichend zingen. Mocht hun oogstgejuich en gezang maar altijd zijn als dat van David in deze psalm; want wat betekent alle verheerlijking, wanneer God niet verheerlijkt wordt?

DE VIERENTACHTIGSTE PSALM.

De Feestpsalm.

Voor de opperzangmeester, op de Gittith,. een psalm voor de kinderen van Korach. Deze psalm is een lied bij gelegenheid van de opgang naar de tempel op de hoge feesten, dus een geestelijk reis-, bedevaart- of pelgrimslied. Wie nu niet verder zien wil, die kan zich daarbij bepalen; hij dwaalt niet, doch hij gaat niet ver genoeg. De Schrift is zo ingericht, dat zij gelijkt op onze vensterramen. Zij sluiten ons vertrek af, en laat gij de gordijnen naar de laagte, zo ziet gij niets, dan hetgeen in de kamer is. Doch dat neemt niet weg, dat er achter die ramen zich nog een ander verschiet bevindt. Haal de gordijnen op, en zie door de glazen; of nog beter, open uw ramen, en gij ziet niet alleen hetgeen in uw kamer is, maar een gehele wereld van voorwerpen daarbuiten en daarenboven. Hoe lieflijk zijn uw woningen, O Heere der heirscharen! Wordt hiermede niet de tabernakel, en later, de tempel bedoeld? Zeker; maar nog meer de eeuwige woningen. En op deze laatste richten wij thans meer uitsluitend onze gedachten, vervuld als wij zijn met het afsterven van onze zoon. Gij hebt hem gekend in de worstelingen zijns lichaams, maar in hem was ook die strijd, waaruit blijkt, wat uit de natuur, en wat uit de genade voortkomt. Het was bij hem een gedurige worsteling van het vlees tegen de ontvangen genade; het was een poging om zich van de ontvangen genade te ontslaan, want ach, in dezelfde kleine evenredigheid als het getal ware Christenen staat tot de mensenwereld, staat ook dikwijls de nieuwe mens tot de oude mens; het is soms maar als een zaadkorrel tegen de boom. Onze Willem was volgens de almanak op Stefanusdag (26 December 1824) geboren, en ik, toen nog jong zijnde thans begin ik een oud man te worden en altijd veel met Stefanus op gehad hebbende, dacht en bad, dat hij ook enigszins een Stefanus mocht worden, en drukte dit denkbeeld ook in een versje uit. Ik dacht er konden wel vervolgingen komen, en die zijn ook gekomen; maar God verhoort ons gebed op een geheel andere wijze, dan wij ons voorgesteld hadden. Nochtans, in zijn geringheid had hij een gelijkenis met de uitnemende Stefanus: hij was de diaken in onze kleine vergadering, en had ook een bijzondere zorg voor de armen. Nu is hij ontslapen met de belijdenis en het getuigenis des geloofs. Deze heeft hij ons tot een liefelijke gedachtenis nagelaten. Hoe de overgang uit dit in het hemelse leven plaatsvindt, en hoe het daar is, weten wij niet, en moeten wij niet weten; want het moet ons een verrassing blijven. Wat geen oog gezien, geen oor gehoord heeft, en in geen mensenhart is opgekomen, dat heeft God bereid, dien die Hem liefhebben. De hemel is zeker niet ver van de aarde. Misschien is er in het geheel geen afstand, ofschoon wij het plaatselijke ook moeten erkennen; maar bij ons sterven zijn wij misschien in de hemel zonder ons te bewegen, evenals de jongen van Elisa, die zonder verplaatst te worden, eenvoudig door de opening zijner ogen, daar hemelse medestrijders bij menigten zag, waar hij te voren niets zag dan bergen. Mijn ziel is begerig, en bezwijkt ook van verlangen naar de voorhoven des Heeren,. mijn hart en mijn vlees roepen uit tot de levende God. Welk een taal! Zelfs de ongelovigen moeten erkennen, dat de krachttaal der psalmen enig is. Met de psalmen en met de brief aan de Romeinen was Luther ook het meest ingenomen. De begeerte naar de gemeenschap en de dienst van God kan niet sterker worden uitgedrukt, dan zij hier en elders in de psalmen onder bewoordingen wordt gebracht. Men ziet en hoort en gevoelt het aan alles, dat hier de ware gelovige, de oprecht geestelijk levende mens spreekt tot de ware, de levende God. Het is onmogelijk dat de valse godsdienst zulke aspiraties, zulk een zielsverlangen naar God heeft. De levende God is de drie-enige God, die in zich zelf leeft van eeuwigheid tot eeuwigheid, zonder oorsprong, zonder einde, zonder grens, dezelfde, voor de wereld was, als nu de wereld is. Toen Hij door de schepping het leven, dat alleen het zijne is, wilde openbaren en mededelen aan redelijke schepselen, en zijn werelden vol heerlijkheid schiep hun tot woningen, geschiedde dat alles langs de lijn der door en in Hem zelf eeuwig levende zelfbewustheden: de Zoon en de Heilige Geest. God is door zijn drie-eenheid in zich zelf het algenoegzame van de wereld volstrekt onafhankelijke Leven, zodat men even goed zeggen kan: ‘Levend, levend, levend is de Heere,’ als men zegt: Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen! Zelfs vindt

de mus een huis, en de zwaluw een nest voor zich, waar zij haar jongskens legt, bij uw altaren, Heere der heirscharen, mijn Koning en mijn God! Evenals een beminnende, die van zijn geliefde, of gelijk een liefhebbend kind, dat van zijn ouders ver verwijderd is, de vogel benijdt, die rondom hun woning vliegen mag, of de ooievaar, die zijn nest op of nabij hun dak heeft, zo benijdt ook David hier de zwaluwen hun voorrecht van zo dicht bij 's Heeren huis te kunnen en te mogen zijn. Wel gelukzalig zijn zij, die in uw huis wonen,. zij prijzen ij gestadiglijk, Sela. Ja dat zal de zaligheid uitmaken, God ongestoord en onophoudelijk te verheerlijken, en dat bestaat niet in onophoudelijk te spreken of te zingen, maar in een onophoudelijk denken aan God in God verheerlijkende gedachten, en een onophoudelijk gevoelen van God in God verheerlijkende gewaarwordingen, die enkel vrede en vreugde in ons hart en door geheel ons wezen uitstorten; en dan ja, ook weer in de uitstorting van die gedachten en aandoeningen in woord en lied. Zeker kunnen wij reeds hier een voorsmaak hebben van de blijdschap des Heiligen Geestes, en wij zouden haar nog veel meer en sterker gevoelen, wanneer wij alles verre van ons hielden, wat niet uit de Heilige Geest is en Hem bedroeft; doch het blijft hier altijd slechts een stukske der zaak. Hoe dikwijls maakt de ernst des levens ons ernstig en diepdenkend, maar eenmaal zullen wij altijd met opgewekt gemoed en opgericht hoofd wandelen voor het aangezicht des Heeren, en toch ons niet verheffen en hoogmoedig zijn, want dat zal onmogelijk wezen. Daar zullen wij zo argeloos vrolijk zijn voor de Heere, als wij dit als kinderen waren voor onze ouders, en belet reeds hier een hoge vreugde ons het slapen, hoe veel te meer daar, waar geen vermoeienis meer mogelijk is. Welgelukzalig is de mens, wiens sterkte in U is, in welker hart de gebaande wegen zijn. Wanneer wij deze laatste woorden moesten omschrijven, dan zouden wij zeggen: in wiens hart onophoudelijk de gedachten aan de gebaande wegen, de wegen naar Sion zijn. Als zij door het dal der moerbeibomen doorgaan, stellen zij Hem tot een fontein,' ook zal de regen hen gans rijkelijk overdekken. De reis naar Jeruzalem, vooral uit het schone Galilea is afmattend; daarbij heeft men in de valleien en op de bergen van Judea veel van hitte en dorst te lijden, zodat men meermalen tot bezwijkens toe is uitgeput, en de reis geen einde schijnt te zullen hebben. Een frisse regenbui, gedurende welke de pelgrims zich in hun tenten begeven, terwijl sommige de koele regen opvangen, is voor hen de heerlijkste verkwikking, die zij zich kunnen voorstellen. Intussen kunnen zij zich van tijd tot tijd legeren aan opgegraven putten of fonteinen. En wat nu in het natuurlijke de fontein is en de regenstromen zijn, dat is in het geestelijke, voor de geestelijke reiziger, God zelf, zijn Woord en de gave des Heiligen Geestes. Zij gaan van kracht tot kracht, een iegelijk van hen zal verschijnen voor God in Sion. Hoe meer zij Jeruzalem naderen, hoe meer hun kracht aanwakkert. De heerlijkheid van het doel doet de moeilijkheid van de weg vergeten. Heere, God der heirscharen! hoor mijn gebed, neem het ter ore, O God van Jacob! Sela. De opgang der pelgrims naar de tempel was tot uitstorting der gebeden in het huis des gebeds; daarom vraagt de reiziger om de verhoring des gebeds. O God, ons schild! zie en aanschouw het aangezicht uws gezalfden. De verhoring wordt ingeroepen niet om iets, dat in de bidder was, maar om der wille van de Messias, die zich voor de in Hem gelovende zondaar stelt, wanneer deze het aangezicht naar God keert. Men vergete niet, dat de heiligen in de psalmen bidden door de Heilige Geest. Zeker was ook David een gezalfde, maar de pelgrims dachten zeer zeker aan zijn tussenkomst niet. Want een dag in uw voorhoven is beter dan duizend elders. Ik koos liever aan de dorpel in het huis mijns Gods te wezen, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid. Hier verheft de pelgrim opnieuw het hoge voorrecht, dat hij in de aanvang van de psalm op de voorgrond stelde: van te wonen en te blijven in het huis des Heeren; ja, nu wilde hij liever een dorpelwachter zijn in des Heeren huis, dan binnen in de tent der goddelozen te vertoeven. Ook mijn ontslapen zoon was een dorpelwachter. Ik stond dikwijls met hem in de Waalse kerk voor het hek, omdat ik met hem niet binnen de gemeente durfde gaan, en daar ligt hij ook begraven. Want God de Heere is een Zon en Schild. De Heere zal genade en ere geven. Hij zal het goede niet onthouden aan degenen, die in oprechtheid wandelen. Heere der heirscharen! Welgelukzalig is de mens, die op U vertrouwt.

Op oprechtheid komt het aan. Zo gij u bewust zijt, dat gij oprecht zijt voor God, en Hem uw hart opent en toont met al de zonde en ellende, die er in is, zo moogt gij ook op Gods genade vertrouwen. Ook mijn zoon mocht in deze weg Hem zoeken, die zich nooit vruchteloos laat zoeken.

DE VIJFENTACHTIGSTE PSALM.

De Dankpsalm.

Een psalm voor de opperzangmeester, onder de kinderen van Korach. Gij zijt uwen lande gunstig geweest, Heere! De psalmen zijn toepasselijk op hun tijd, op de zielen, op de landen, op de volken, op al de dingen die in een lijn liggen. Wij gedenken heden de slag van Waterloo. God is ons land gunstig geweest. De psalmist zegt: Gij zijt uwen lande gunstig geweest. Zal nu echter ons land Gods land kunnen genoemd worden, dan moeten wij en de andere inwoners God vrezen. Doch omdat wij God niet vrezen, doet God zijn zegeningen te niet, althans voor een tijd, en zendt Hij ons een jaar als het tegenwoordige. Het jaar 1848 zal menigeen jaren lang blijven heugen, want het is gekomen als een aardbeving, die grote en kleine gebouwen, het een na het ander deed instorten. De mammonsdienst is groot onder ons, en daarom heeft God ons een mammonsvloek gezonden. Hoe velen plaatsen hun schatten in papieren, om rente op rente te genieten, terwijl nog zo veel land onontgonnen, zo veel vervallen buurten onherbouwd, zo veel mensen op de markt ongehuurd, zo veel bronnen van welvaart ongeopend blijven. Doch nu ondervinden de mensen wat hun papieren zijn. God slaat er hen mee dood.. Och, mochten toch de rijken en de armen bedenken, dat niemand met het zijne doen mag, dan de bepaalde wil van God te volbrengen. Gij armen! gij moet de hoger gestelden in de maatschappij eerlijk en oprecht en met liefde dienen, want gij vervult er een bepaald gebod van God mee; maar welk gebod van God vervult gij, wanneer gij u overgeeft aan de genoegens en vermaken der zinnen, aan de verkwisting en dronkenschap? Gij rijken! gij moogt van het uwe naar uw staat u zelf en de uwen verzorgen, want gij vervult er een bepaald gebod van God mede; maar welk gebod van God vervult gij, als gij uw kapitalen voor u zelf of uw nakomelingen opeen stapelt? Doch men zegt: ‘Er is zo veel filantropie; er zijn zo veel verenigingen om menselijke ellenden tegemoet te komen.’ Hoe zou ik iets bestrijden dat goed is? Maar dit zeg ik, wie niet weldoet in hoedanigheid van een arm zondaar, die moge anderen goed doen, zich zelf doet hij kwaad; want alsdan stelt hij zich zelf in de plaats van God, en wordt in eigen ogen een kleine voorzienigheid, welke alle dagen groter wordt. Er zijn onder de Filantropen een menigte mensen, die wel anderen willen helpen, maar zelf niet geholpen willen zijn; die voor hun ziel geen Christus nodig hebben, in de noodlottige waan, dat hun weldadigheden aan anderen genoegzame aanbevelingen voor hen zelf bij God zijn. Dat is de gevaarlijke zijde der filantropie, en wij moeten er opmerkzaam op maken, omdat er gewoonlijk zo weinig van de ongunstige, en zo veel van de gunstige zijde der filantropie gesproken wordt. De gevangenis van Jacob hebt Gij gewend. Ook onze gevangenis, onze slavernij onder de overheerser werd door God opgeheven. Drie jaren lang nam de verdrukking altijd meer toe. Doch op eens, daar werd het oranje. Welk een vreugde! Toen kwamen de Kozakken. Niemand verstond ze, maar ieder had het grootste plezier, alleen maar om ze te zien. Daarna werd een vernieuwing onzer onderdrukking door de overheerser voorkomen op het slagveld, en wel ten koste van het bloed van velen en ook van onze tegenwoordige koning. De Nassaus ontvingen meest altijd wonden aan de schouder. Dat zijn van die lijnen, die God volgt. De oom van onze koning, die in Italië aan een hospitaalkoorts stierf, omdat hij aldaar zijn soldaten bezocht, was ook aan de schouder gewond geweest. De misdaad uws volks hebt Gij weggenomen,. Gij hebt al hun zonden bedekt. De grote zaak is de belijdenis onzer schuld, opdat de Heere haar wegnemen. Gij hebt weggenomen al uw verbolgenheid. Gij hebt U gewend van de hitsigheid uws Toorne. De psalmist ziet op de verledenheid, op hetgeen de Heere zo menigmaal voor zijn volk gedaan heeft. Hij bidt om de vernieuwing dezer genade. Breng ons weder, O God onzes heils! en doe teniet uw toornigheid over ons. Zult Gij eeuwiglijk tegen ons toornen? Zult Gij uw toorn uitstrekken van geslacht tot geslacht? Wij Christenen moeten in de bres staan voor ons land, ons volk, onze families. Wij moeten ons gewicht ook in de schaal werpen, en terwijl de vertegenwoordigers raadplegen in de kamer, moeten wij in onze binnenkamer bidden, en daar buiten getuigen voor de waarheid, gelijk zij uit God in Christus is. Zult Gij ons niet weder levend maken, opdat uw volk zich in U

verblijde? Door de zonde zijn wij dood voor God, die het heilige Leven is. Onze zonden zijn dode werken. God moet ons weer levend maken; dan zijn onze werken ook weer levend en goed. Alsdan zijn ons de zonden als lieden, die men tegen zijn wil in huis heeft, dat een groot verdriet is; bijvoorbeeld als men een troep woeste militairen moet inkwartieren, zoals in oorlogstijd wel gebeurt. Toon ons uw goedertierenheid, O Heere! en geef ons uw heil. Het heil is Christus. Met Hem komt al wat goed is, doch nu komt het aan op de toe-eigening, op het mijnen. Die niet mijnt heeft niets. Ik zal horen wat God de Heere spreken zal. Ja, daar komt het op aan, naar Gods uitgedrukte wil te vragen. Er mag niets tussen ons en God zijn. Voor de Christen bestaan geen tweede oorzaken; alles leidt hij rechtstreeks van God af, en brengt hij rechtstreeks naar God toe, evenals David deed, toen Simei hem vloekte. Zeker mag de ene broeder de andere vragen: Wat dunkt u van de zaak? Maar God hoort, volgt, gehoorzaamt hij alleen. Sommige mensen hebben echter een god die blind is, in wiens tegenwoordigheid zij alles kunnen doen wat zij willen. Anderen hebben een god die doof is, die het gebed niet hoort. Doch mij dunkt, wij moeten de levende, ziende, horende, sprekende en handelende God hebben, of wij hebben in het geheel geen God. Want Hij zal tot zijn volk en tot zijn gunstgenoten van vrede spreken,. maar dat zij niet weder tot dwaasheid keren. Zekerlijk, zijn heil is nabij degenen die Hem vrezen, opdat in ons land eer wone. Ieder is overtuigd, dat de zegen van niemand komen kan dan van God. Doch hoe kan men nu de zegen van God verwachten, indien men Hem niet vreest, niet eert, niet dient, maar zijn Woord en Wet veracht, of althans minacht? Weet men dan niet dat God gezegd heeft: Die Mij eert, die zal Ik eren, maar die Mij versmaden zullen licht geacht worden? De goedertierenheid en waarheid zullen elkander ontmoeten, de gerechtigheid en vrede zullen elkander kussen. Dit is op het kruis in Christus geschied. De waarheid zal uit de aarde spruiten, en gerechtigheid zal van de hemel neerzien. Ook zal de Heere het goede geven, en ons land zal zijn vrucht geven. De gerechtigheid zal voor zijn aangezicht heengaan, en Hij zal ze zetten op de weg zijner voetstappen. Aarde en hemel verenigen zich hier om de zegeningen Gods over ons uit te storten. Hoe heerlijk gaan deze beide ook in de natuur samen! De hemel geeft dauw, en regen en zonneschijn, en uit de aarde komt het geplante te voorschijn in groente en vruchten. Zij beantwoorden elkander. In het geestelijke is dit eveneens het ge val. Uit de hemel moet komen, wat uit ons in vruchten van bekering zal voortspruiten.

DE HONDERDVIJFDE PSALM.

De Vredepsalm.

Looft de Heere, roept zijn naam aan, maakt zijn daden bekend onder de volken. Zingt Hem, psalmzingt Hem. Spreekt aandachtig/ijk van a/ zijn wonderen. Morgen is het de tweehonderdjarige gedenkdag van het sluiten van de Munsterse vrede. Wij vinden er aanleiding in om de weldadigheden te gedenken, die God aan Nederland bewezen heeft. God heeft met Nederland gehandeld gelijk met Israël. Wonderen op wonderen heeft Hij gedaan aan beide, doch beide waren ondankbaar. Het strakke ons tot verootmoediging voor de Heere, die na de verootmoediging altijd weer verhoogt. Van God, van wie alleen de zegen komt over een mens, een geslacht, een volk, komen ook de middelen tot zegen. Het is dan ook een zegen van onze tijd, dat wij Nederlandse geschiedenissen hebben van mannen, die geen vijanden zijn van het huis van Oranje. Zij hebben de liefde van het volk voor dat stamhuis verlevendigd, en voor onze koning als spruit uit die stam, vele harten geopend, die vroeger voor hem gesloten waren. En hoe goed is dat, vooral in onze dagen! want als men de koning niet vasthoudt met voorbidding en liefde, dan jagen zij hem weer weg. Zijn vijanden? Zeker, maar ook zijn vrienden zijn er niet te goed toe, want er zijn tijden, dat een geheel volk bedwelmd is door een illusie, en alles daaraan opoffert. Dat wij hem dan vasthouden met onze gebeden. Wij hebben het goed onder zijn regering. Ons goed en bloed is veilig onder zijn scepter. Geen der Nassaus waren mannen des bloeden. Zij waren helden, maar daarbij barmhartig. God heeft een afkeer van mannen des bloeden. Leert dat uit zijn Woord. Zelfs David, die enkel de oorlogen des Heeren had gevoerd, en dus enkel door de Simei's een man des bloeden werd genoemd, mocht toch, juist omdat hij zoveel bloed vergoten had, de Heere geen tempel bouwen. Wat Lamartine ook overigens zij, ook hij is geen man des bloeden, dat zij hem ter ere gezegd. Doch welk een man was onze Prins Willem de eerste! Hij was een goed man, de wijste man . van zijn tijd, een held, die alles voor zijn volk over had. Zijn er niet nog brieven, waarin de ene Nassau aan de andere schrijft: ‘De bakker wil ons geen brood meer leveren, omdat wij niet meer contant kunnen betalen?’ En wat was de tachtigjarige oorlog een strijd! Waar is zijn weerga in de geschiedenis? En hoe zoet zijn al deze herinneringen! O knielen wij toch voor God, en danken wij Hem, al zou het ook maar alleen voor het grote voorrecht, dat God ons in het vermogen der herinnering, in ons geheugen geschonken heeft! Daardoor leven wij zowel in de verledenheid als in de tegenwoordigheid, ja in al de eeuwen, en met al de mensen die er geweest zijn.

DE HONDERDZEVENDE PSALM.

De Troostpsalm.

Deze psalm is een kort begrip van Israëls geschiedenis, van die der wereld en van die des menselijken levens. Het gaat hier gelijk meestal, van de nood tot het gebed, van het gebed tot de uitkomst, van de uitkomst tot de dankzegging, van de dankzegging weer tot de nood. Deze cirkelloop gaat door tot aan het einde. En zo hebben wij in deze psalm een aaneenschakeling van allerlei nood en allerlei uitkomst, van allerlei kwaal en allerlei geneesmiddel. Wij hebben hier verjaagden en verdrukten, vreemdelingen en zwervelingen, hongerigen en dorstigen, gevangenen en gebondenen, kranken en ellendigen, tot zelfs in levensgevaar verkerende zeelieden. Och, er zijn zo velerlei toestanden van radeloosheid en reddeloosheid, en men behoeft niet eens tot de uiterste graad van ellende te komen, om ongelukkig en hulpbehoevend te zijn; nee, dagelijks, ja ieder ogenblik kunnen wij in gevallen komen, waarin wij ons niet weten te helpen. Er zijn omstandigheden, waarin de arme en ook de rijke zich niet weet te helpen, waardoor zij in dingen gewikkeld worden, waarin zij geen doorzicht hebben, en waarvan zij geen uitkomst zien. In al zulke gevallen moeten wij tot de Heere roepen, en Hij zal ons inzicht, doorzicht en daarbij het uitzicht op redding, ja de redding zelf geven. Dat dan niemand, in welke zwarigheden hij kome, wanhope. Gods Woord heeft in zijn nood voorzien. Hoe treurig zou het niet zijn, als de Schrift enkel in het algemeen van het ,lijden en de vertroosting sprak, en niet ook tot ieder onzer een woord Gods had in ons bijzonder lijden tot onze bijzondere troost. Het algemene doet ons weinig aan. Wij zeggen allicht: Het is voor anderen, niet voor ons. Doch het bijzondere spreekt tot ons, als sprak het tot ons alleen. Daarom genas de Heere Jezus ook allerlei kranken; niet de melaatsen alleen, en niet de bezetenen alleen, maar ook de lammen, de blinden, de doven, de waterzuchtigen; en opdat er niets aan zou ontbreken, staat er van Hem geschreven, dat Hij al de krankheden van al degenen die tot Hem kwamen genas; ja zelfs tot driemalen toe riep Hij de doden tot het leven. Trouwens, wat in de psalmen en in geheel het Oude Testament in het algemeen aan Jahweh wordt toegeschreven, dat wordt door Christus onder het Nieuwe Testament gedaan, ja geheel het Oude Testament lost zich in Hem persoonlijk op, zodat de betekenis der leringen, gebeurtenissen, handelingen, ja der personen van het Oude Testament haar eindpunt bereikt in Christus, als het Een en Al der Schrift. Looft de Heere, want Hij is goed. Dit is de grondtoon van dit lied, het moet ook de grondtoon onzer ziel zijn. Ja, de Heere is goed. Wat heeft God niet al goedertierenheden aan ons bewezen! Zijn weldadigheden staan als een heirleger rondom ons, en roepen ons toe: Looft de Heere, want Hij is goed! Met deze lof moeten wij beginnen. God is liefde; Hij is de Schepper, de Onderhouder, de Verlosser, de Zaligmaker. Want zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid. Zij is geen goedheid voor een tijd, maar een eeuwige goedheid. En nu zegt men nog, dat er geen evangelie in het Oude Testament is! Christus concentreert geheel het Oude Testament in zijn woord tot de rijkejongeling: Niemand is goed dan een: namelijk God. Zo goed als God is, is niemand goed. Gods goedheid is enig en volstrekt; en dezelfde goedheid was in de Zoon, en zij werd door Hem betoond in de redding van allen, die tot Hem om redding kwamen. Doch is de goedheid Gods op zich zelf gelijk aan de zon, welke altijd even helder schijnt, zij is in deze bedeling des tijds gelijk aan onze zon, die nu eens met wolken bedekt, ja soms voor ons onzichtbaar is, en dan weer zich luisterrijk openbaart. Dit zal deze psalm ons overvloedig leren. Dat zulks de bevrijden des Heeren zeggen, die Hij van de hand der wederpartijders bevrijd heeft, en die Hij uit de landen verzameld heeft, van het oosten en van het westen, van het noorden en van de zee. Het is een samenvatting van Israëls geschiedenis. Van de uittocht uit Egypte tot die uit Babel. Israëls geschiedenis bestaat uit twee vaste punten: bevrijding uit de hand der verdrukkers, en terugbrenging uit de verstrooiing. De psalmist roept geheel Israël, het Israël uit Egypte en uit Babel, op, als een heir van beweldadigden, om te getuigen of hij te veel gezegd heeft, dan of zij zijn lofverheffing des Heeren niet ten volle beamen, en met zijn lied niet volkomen instemmen? Doch zouden er ook hier zulke beweldadigden zijn? Zeker niet in de letterlijke zin; doch

wanneer wij ons herinneren, dat een iegelijk, die een dienstknecht of een dienstmaagd des Heeren werd, een bevrijde des Heeren is, en dat een iegelijk, die zich tot God bekeerd heeft, niet meer omzwerft in het vreemde land, maar tot zijn vaderstad en vaderhuis is uitgeleid, dan zullen er zeker ook onder ons zulke beweldadigden zich bevinden, die het de psalmist gaarne nazeggen: Looft de Heere, want Hij is goed, want zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid. Die in de woestijn dwaalden, in een weg der wildernis, die geen stad ter woning vonden. Zij waren hongerig, ook dorstig, hun ziel was in hen overstelpt. Doch roepende tot de Heere in de benauwdheid, die zij hadden, heeft Hij hen gered uit hun angsten, en Hij leidde hen op een rechte weg, om te gaan tot een stad ter woning. Het is in korte trekken Israëls woestijn geschiedenis, als een beeld van onze vreemdelingschap, waardoor wij gaan tot een stad ter woning, het hemelse Jeruzalem. Er werd in de woestijn veel nood, ellende, benauwdheid ondervonden, maar de benauwdheid leert tot God roepen, en God laat ons in de ellende komen, om ons in gemeenschap met Hem te stellen, want hoe zal God behoeden, waar geen gevaar, redden, waar geen vijand, vergeven, waar geen zonde is? De persing van de nood is de veer van het geestelijk uurwerk onzes levens. Zullen de raderen gaan en de wijzers wijzen, dan moet er een spanning en trekking zijn, een veer, die alles in beweging zet en houdt. Ook de geestelijke mens heeft nodig altijd weer opnieuw in beweging gesteld te worden; geen uurwerk gaat altijd vanzelf; van tijd tot tijd moet het opgewonden worden. Daarom zendt God ook dikwijls het lijden, bij de gelovige, opdat hij zijn geestelijk horloge opwinde, en zien kunne hoe laat het is. Doch nu moet de benauwdheid hem dan ook werkelijk tot het gebed drijven, anders drijft zij hem tot de wanhoop. Als de gespannen veer de raderen en wijzers niet in regelmatige beweging brengt, zo zal zij of verwoesting in het uurwerk aanrichten, of zelf breken. Zo ook de benauwdheid; als zij niet in de rechte richting tot God staat, en zich niet in God zelf ontlaadt, zal zij onze vrede verwoesten of ons hart doen barsten. Daarom moeten wij in de benauwdheid bidden, en altijd weer bidden. De reden waarom er zo weinig geestelijk leven is, ligt daarin dat wij zo weinig met God spreken. De onverschilligheid in het godsdienstige is de kwaal van onze tijd. Dat ‘laat maar gaan,’ die lauwen flauwheid bederven alles. Men moet, naar de wil des Heeren, koud of heet zijn, want als iemand koud is kan men hem verwarmen, en als iemand heet is, kan men hem verkoelen, maar wie lauw is, die heeft geen behoefte aan koude of hitte, en aan zulk een is niets te geven en niets te doen. Wij, die de Heere kennen, maken niet genoeg gebruik van onze voorrechten. Vraag de smid, die gewoon is zijn armen dagelijks te gebruiken, wat hij met die armen doen kan; of iemand die gewoon is zware lasten te dragen, wat hij dragen kan? En hij zal het u nauwkeurig weten te zeggen; doch vraag nu eens een Christen, wat hij doen kan met zijn geloof en gebed? zo zal zijn antwoord ver beneden het peil blijven van hetgeen hij er mede moest kunnen doen. Daarom moet de gelovige meer bidden, en wel het meest in het verborgene, want door het gebed hebben wij niet de gaven alleen, maar God en zijn gaven. Gesteld, iemand valt in het water en hij roept niet tot de Heere, en wordt gered; het is veel; maar zo die man de Heere vooraf heeft aangeroepen in zijn nood en dan gered wordt, terwijl hij niet anders dan de dood voor ogen zag, dan heeft hij meer aan zijn redding, dan heeft hij de verhoring des gebeds erbij, en hij kan zeggen: De Heere heeft naar mij gehoord, en mijn ziel is gered geworden. Daarom moeten wij ook toezien, dat wij, als wij een gebedsverhoring hebben, deze aan de weldaad vasthechten, en er haar niet van afzonderen, anders beroven wij ons van de zoete troost dat God onze gebeden verhoord heeft; en toch wordt dit, tot onze schade, zo dikwijls verzuimd! Wij moeten in alles en boven alles God vasthouden, want alleen God is de vreugdebron der ziel, en buiten Hem verliest alles zijn kracht. Dezer dagen sprak ik nog in Den Haag een lieve broeder, die vroeger in Staatsbedieningen was voorbij gegaan, en daardoor veel leed en tegenspoed had ondervonden; doch het bracht hem tot God, die hij vroeger niet kende; en thans bekleedt hij een post, waarmee hij zeer tevreden is. Gesteld nu, dat die man vroeger dadelijk zulk een post gekregen had, dan zou hij die gehad hebben zonder God, en nu had hij God en de post er bij. Laat hen voor de Heere zijn goedertierenheid loven, en zijn

wonderwerken voor de kinderen der mensen. Deze woorden maken het gedurig terugkerend slotwoord uit van al de bijzondere gevallen, die de psalmist ons voorstelt. Het is een van die kunstige overgangen, van die gedurig invallende koren, die een hoofddenkbeeld vasthouden, en altijd vaster indrukken in het gemoed. De dank jegens de Heere moet de vrucht van al onze uitreddingen en verlossingen zijn, en die dank is de toegang tot nieuwe weldadigheden Gods. Men moet tot alle mensen kunnen zeggen: Ziet, welke grote dingen God aan mij gedaan heeft; zou Hij zijn werk aan mij niet voleinden? Want Hij heeft de dorstige ziel verzadigd; en de hongerige ziel met goed vervuld. God gaf Israël in de woestijn in plaats van brood uit de aarde, brood van de hemel; in plaats van water uit de wolken of uit de wellen, water uit de rotsen, om te tonen dat wij wel alles in de natuurlijke orde der dingen zoeken en vragen moeten, maar dat God boven deze natuurlijke orde verheven is, en ons, al naar zijn welbehagen is, hetzelfde ook in een andere orde geven kan, opdat wij God nooit beperken of voor beperkt houden. Nee, ons geloof moet in God een oneindigheid van mogelijke uitkomsten aannemen en vasthouden. God is nooit buiten raad om ons te helpen. Is de weg die wij zien, gesloten, dan opent Hij die weg, of Hij opent andere wegen, die wij niet zien. Die in duisternis en de schaduw des doods zaten, gebonden met verdrukking en ijzer, omdat zij weerspannig waren geweest tegen Gods geboden, en de raad des Allerhoogsten onwaardiglijk verworpen hadden, waarom Hij hun hart door zwarigheid vernederd heeft, zij zijn gestruikeld en er was geen helper. Weer een andere soort van nood. Wie denkt hier niet aan Manasse, een koning, die misschien meer gruwelen gedaan heeft dan enig koning in Israël. Hij werd aan koperen ketenen vastgeklonken, gevangen naar Babel gevoerd, en aldaar in de vreselijkste kerker geworpen; want toen werden de overwonnen vorsten doorgaans zo barbaars en wreed behandeld, als zij nu met onderscheiding behandeld worden. werd koning op zijn twaalfde jaar, en op zulk een leeftijd is het gevaarlijk koning te worden, en het was hem werkelijk gevaarlijk. Wij hebben zijn geschiedenis opzettelijk behandeld; gij zult haar ook buitendien u herinneren. Doch roepende tot de Heere in de benauwdheid die zij hadden, verloste Hij hen uit hun angsten. Hij voerde hen uit de duisternis en de schaduw des doods en Hij brak hun banden. Ook dit woord wordt gedurig herhaald, en in onophoudelijke toepassing gebracht, waarmee de schoonheid en kracht van deze psalm bij uitnemendheid wordt verhoogd. Manasse riep ook uit de diepte van zijn kerker tot God, en God verhoorde hem. Daarom moeten wij bidden, al komen wij van de ene nood in de andere, en al worden wij als met koperen ketens gebonden door de banden onzer zonden; want God maakt juist de meest gebondene het liefste en het snelste los. Het is ook opmerkelijk, dat er in geheel de psalm geen enkel geval voorkomt, waarin God niet geholpen heeft; want God is onuitputtelijk in hulp. Mensen worden spoedig moe in het helpen, en er moet maar een weinigje te herhaald gevraagd worden, of het is hun reeds te veel; maar als wij door God negen en negentig maal geholpen zijn, en wij hebben voor de honderdste maal weer hulp nodig, dan zal God ons voor de honderdste maal weer helpen, omdat wij gedachtig zijn geweest, dat Hij ons reeds negen en negentig maal geholpen heeft. Bij God is alles zo ruim als het bij ons mensen bekrompen is. Ach er moest ook in ons hart meer ruimte zijn, ruimte voor ieders belang, voor ieders smart. Al kunnen wij allen niet helpen, wij kunnen toch met allen meegevoelen. Wij moeten deelnemen in alle lijden dat tot ons komt, om gelenigd of althans betreurd te worden. En waarom zou dit niet kunnen, indien wij maar bij God, die zulk een ruim hart heeft, ook om een ruim hart vragen wilden? Weet gij niet, dat hoe ruimer uw hart is, hoe meer gij leeft? Naarmate uw liefde zich uitbreidt, breidt zich ook uw leven uit. Daarom moeten wij bidden niet enkel voor ons zelf, voor onze vrouwen en onze kinderen, maar ook voor ondergeschikten, voor onze dienstboden en voor allen die God tot ons in betrekking heeft gesteld, en voor alles wat ons op het hart ligt; en wat heeft God er niet op gelegd? En laat er ons mede tot God gaan, opdat Hij ons weer afneme, wat ons zelf te zwaar zijn zou om te dragen. En zij, die zich gered vinden Laat hen voor de Heere zijn goedertierenheid loven, en zijn wonderwerken voor de kinderen der mensen,' want Hij heeft de koperen deuren gebroken, en de ijzeren grendels in stukken

gehouwen. De zotten worden om de weg hunner overtreding en om hun ongerechtigheden geplaagd. Hun ziel gruwelde van alle spijze, en zij waren tot aan de poorten des doods gekomen,' doch roepende tot de Heere in de benauwdheid, die zij hadden, verloste Hij hen uit hun angsten. Hij zond zijn woord uit, en heelde hen, en rukte hen uit hun kuilen. Wie denkt hier niet aan de verloren zoon in het Evangelie en aan zulke lieden, die zich door een buitensporig levensgedrag gevaarlijke krankheden hebben op de hals gehaald? De zotten zijn in de Schrift doorgaans de goddelozen en de ongelovigen, niet omdat zij niets weten, maar omdat zij niet op de rechte wijze weten, en dit bewijzen door geen zorg te dragen voor het hoogste dat zij hebben: hun zielen. Zij worden gezegd door hun ongerechtigheden geplaagd te worden,' en het wordt aldus door God beschikt, opdat deze zotten tot wijsheid komen en tot God roepen en behouden worden. Dit is een Goddelijke goede gestrengheid. Hij zond zijn woord uit en heelde hen. God doet alles loor zijn woord. Dit zien wij letterlijk vervuld in de kranken, die le Heere met zijn woord genas, en allerbijzonderst in de genezing van de zoon des koninklijken hovelings, en van de knecht les Romeinsen hoofdmans. Laat hen voor de Heere zijn goedertierenheid loven, en zijn wonderwerken voor de kinderen der mensen. En dat zij lofoffers offeren, en met gejuich zijn werken vertellen. Iets moeten wij offeren; och wat zullen wij offeren? Een zoenoffer? Nee, Christus is het enig en algenoegzaam Zoenoffer; maar lof offers. Deze kosten ons niets, en toch moeten wij ze geven. De Heere eist dankbaarheid. Hij wil met dankbaarheid betaald zijn, en dat men Hem en zijn werken met gejuich, met ingenomenheid, met blijdschap, let geestdrift groot make. Met welk een majesteit zeide de Heere, toen Hij de tien melaatsen genezen had, en slechts EEN terug mag keren, om God de eer te geven: Waar zijn de negen? Ja de Heere zelf leert ons danken, reeds daardoor, dat Hij ons leert bidden: Onze Vader, die in de hemelen zijt. Want dat kan niemand naar waarheid uit zich zelf zeggen. Wie het in waarheid eggen kan, die heeft reeds de grootste genade ontvangen, en dankt er voor. Die met schepen ter zee afvaren, handel doende op grote wagen, die zien de werken des Heeren, en zijn wonderwerken in de diepte. Als Hij spreekt, zo doet Hij een stormwind opstaan, die aar golven omhoog verheft. Zij rijzen op naar de hemel,. zij dalen neder tot in de afgronden,. hun ziel versmelt van angst,. zij dansen en waggelen als een dronken man, en al hun wijsheid wordt verrot. Schilderachtig geschetst, nietwaar? Juist zoals het op een plaats heeft. Hoe zal een zeeman, die God vreest, aan deze Schriftuurplaats komende, haar lezen met een hart dat vol wordt an herinnering van gedreigd hebbend gevaar en van uitredende liefde Gods! Hij die ter zee vaart, ziet de werken des Heeren .l het groot. Reeds zijn schip is een wonderwerk Gods. Dat God an de mens het verstand gaf, om een werktuig te bouwen, en met zo vele andere werktuigen te voorzien, waardoor hij als in en drijvend huis met de kostelijkste buit der verre volken en landen, de onmetelijke, ongebaande waterwoestijn kan doortrekken, waar de storm hem ontmoet en de orkaan zich tegen em verheft, en al de kracht van wind en golven zich verenigen, m dat schip, die stip op zee, te belopen, te teisteren, te breken, vernielen en in de diepte te doen verzinken. O, hoe ontzinkt men wel eens aan de stoutste zeelieden het hart, bij de onzekerheid hoe lang de altijd hoger klimmende woede der elementen zal aanhouden, en of het schip het wel zo lang zal kunnen uithouden! Reeds als de storm bij ons woedt, als wij het water in onze grachten zien zwepen en de windvlagen over onze huizen horen gieren, en de torenklokken hol horen brommen, wat is dat reeds ontzettend, maar hoe nietsbetekenend moet dit zijn bij een vliegende storm op zee! Doch roepende tot de Heere in de benauwdheid, die zij hadden, zo voerde Hij hen uit hun angsten. Hij doet de storm stilstaan, zodat hun golven stilzwijgen. Dan zijn zij verblij4 omdat zij gestild zijn, en dat Hij hen tot de haven hunner begeerte geleid heeft. Is het ook niet reeds bij ons zo? Zo even hoorden wij nog het geluid van de felle rukwind, en zo opeens horen wij het niet meer. Alles is stil. De storm heeft zich gelegd. Het stillen van de storm op het meer Genesareth door de Heere is bijna in dezelfde woorden verhaald, als wij in deze psalm lezen. Ook waren zij, even als hier, na de storm tegelijk in de haven. Laat hen voor de Heere zijn goedertierenheid loven, en zijn wonderwerken voor de

kinderen der mensen, en Hem verhogen in de gemeente des volks, en in het gestoelte der oudsten Hem roemen. Bij de geringen en bij de groten moeten wij God verheerlijken. Wij moeten onze ondervinding van de wonderen Gods aan elkander mededelen. De een moet de ander vertellen wat God aan hem gedaan heeft, hoe groot en goed de Heere jegens hem geweest is; want ieder heeft weer andere ondervindingen van Gods liefde en macht; zulke mededelingen verkwikkende ziel van spreker en hoorder. God groot te maken is een liefelijk werk. Daar worden wij zelf klein onder, en dat is zo goed voor ons. Ja, zo iets waarde geeft aan de verlenging onzer dagen, dan is het daardoor, dat wij een grotere som van uitreddingen Gods hebben op te tellen. Ieder Christen moest een gedenkboek hebben van Gods bijzondere tussenkomsten en uitreddingen, door hem ondervonden, om het in de warmte van het ogenblik opgeschrevene somtijds weer met kalmte over te lezen; het zou hem een spaarpot zijn, welke hij in tijd van nood aanspreken kon. Dezer dagen kwam iemand bij mij, die, ofschoon gehuwd, nochtans terwijl zijn vrouwen kinderen hier waren, een reis van twee en een half jaar naar China en verdere plaatsen gedaan had. Hij betuigde mij, dat hij in duizenden gevaren had verkeerd, maar dat hij geen ogenblik had behoeven te vrezen, van te zullen omkomen, daar hij bestendig in het geloof had geleefd, dat God met hem was. Dat. was heerlijk, nietwaar? Maar God stelt ook zonder dat men in benauwdheid is, en zonder dat men Hem aanroept, oordelen en zegeningen in het midden der mensen. Hij stelt de rivieren tot een woestijn, en watertochten tot een dorstig land,. het vruchtbaar land tot zoute grond, om de boosheid dergenen, die daarin wonen. God doet de rivieren verzanden, zoals wij dat wel eens zien gebeuren, waardoor al de scheepvaart en welvaart, die zij aanbrachten, verloren gaan. En waar Hij het vruchtbaar land tot zoute grond maakt, om der boosheid zijner inwoners wil, daar denken wij aan Sodom en Gomorra. Doch hoe goed is het, dat wij in de psalm niet enkel van uitkomsten lezen, maar ook van het tegenovergestelde. Zou anders de gelovige niet moeten zeggen: In de bijbel spreekt de Heere enkel van uitkomsten, en ik blijf jaren achtereen zonder uitkomst? Doch de Schrift is waar, waar als het leven. Het kan lang, zeer lang duren eer God de uitkomsten geeft, doch wie gelooft, die heeft ook geduld, en voor die is het einde altijd goed. Daarom noemt Christus zich ook het Begin En het Einde, want tussen het begin en het einde kan er veel gebeuren, wat tegen het begin en het einde schijnt te strijden; doch waar het begin goed was, zal ook het einde onfeilbaar goed zijn. Ook zal het einde al het voorafgaande aan de zijde Gods rechtvaardigen. Hij stelt de woestijn tot een waterpoel, en het dorre land tot watertochten. En Hij doet de hongerigen aldaar wonen, en zij stichten een stad ter woning, en bezaaien akkers en planten wijngaarden, die inkomende vrucht voortbrengen. En Hij zegent hen, zodat zij zeer vermenigvuldigen, en hun vee vermindert Hij niet. Hoe velen, die bijzonder als vreemdelingen van weinig tot veel zijn gekomen, zullen hierin hun beeld zien geschetst, en hoe liefelijk is het, dat de vestiging van een volk, van een huisgezin, van een mens, waar dan ook, En dat tegelijk zaaiing en oogst worden voorgesteld als onmiddellijk afkomende van de Heere. Ja, zo is het werkelijk. Niemand echter stelle zich voor, dat er op aarde een zegen of enige voorspoed zij, die geen vermindering, verandering of beproeving kent. Nee, alles wat op aarde bloeit, verwelkt er ook weer. Daarna verminderen zij, en komen ten onder door verdrukking, kwaad en droefenis. Hoe treffend worden hier Gods verborgen voorzienigheid en zijn zich openbarende heiligheid, zijn openbare weldadigheden en zijn ondoorgrondelijke oordelen als hand in hand gaande voorgesteld! God geeft de zegen, maar ook de tegenspoed. De redenen zijn verborgen, maar de zaak is openbaar. Hij stort verachting uit over de prinsen, en doet hen dwalen in het woeste, waar geen weg is. Wij leven in zulk een tijd, waarin verachting uitgestort is over de hooggeplaatsten en hooggezetenen, waarin al wat groot en vorstelijk heet, met voeten wordt getreden. Bidden wij en waken wij, want wanneer de goddelozen de overhand hebben, dan zijn Gods oordelen op aarde. Maar Hij brengt de nooddruftige uit de verdrukking in een hoog vertrek, en maakt de huisgezinnen als kudden. Zodra de vorsten verdrukkers worden, hebben zij God tot hun vijand, en zij worden geslagen of verslagen. Daarentegen gevoelt niemand zich

zodra ellendig in zich zelf, of hij heeft God tot zijn bondgenoot, die op hem wacht om hem genadig te zijn, en hem zekerlijk genadig zijn zal, wanneer hij Hem zoekt met geloof en gebed. Dezer dagen sprak ik nog iemand, die predikant in de vreemde was geworden, terwijl hij God niet kende noch diende. Maar God had hem daarna bekeerd en gezegend, en nu was zijn vrouw bevallen van haar twaalfde kind, terwijl het hem daarbij aan het nodige niet ontbrak. 'God (zo zei hij tot mij) heeft mij nu even als de aartsvader Jacob twaalf kinderen geschonken!' Ik deel u dit mee, niet omdat het zo belangrijk is op zich zelf, maar om u te tonen, dat alles nog heden is, gelijk het was in de tijd van de psalm, die nu vierentwintig honderd jaren geleden geschreven is: God brengt de nooddruftige uit de verdrukking. De nooddruftigen? Ja dat zijn de lieden, waar God zich het meeste mee bemoeit, en daarom wordt er in de Schrift zoveel van hen gesproken. Zij zijn zijn gunstgenoten, de liefste voorwerpen zijner liefde en zorg. Daarom spreekt de Heere Jezus bij voorkeur de armen van geest, de hongerigen en dorstigen van ziel zalig, niet omdat de nood zelf iets zaligs is, (nee, dit ware de zaak verkeerd begrijpen, en dit zou tegen de wil des Heeren zijn) maar om de vrucht, die uit de nood voortvloeit te verkrijgen, en 'om dan ons van de nood zelf te bevrijden. Wij moeten naar het gemoed, naar . de ziel zijn, wat de arme, de hongerige, de dorstige naar het lichaam is: vol begeerte, vol sterk roepende begeerte naar de rijkdom Gods, naar het brood Gods, naar de wateren des Heiligen Geestes, naar God, naar de levende God. De oprechten zien het, en zijn verblijd, maar alle ongerechtigheid stopt haar mond. Niets is verblijdender voor de gelovigen, dan het zien der tussenkomsten Gods voor zijn zaak en waarheid, of het heil der volken, terwijl de vijanden niet anders kunnen doen dan beschaamd het zwijgen te bewaren. Hoe verblijdend was het bijvoorbeeld voor de verdrukte volken, toen God de eerste Napoleon deed afstijgen van zijn troon, en opstijgen naar de rotsen van St. Helena, en welk een beschaamd stilzwijgen was er toen aan de zijde van de verdrukker en zijn vrienden! Wie is wijs? die neme deze dingen waar, en dat zij verstandiglijk letten op de goedertierenheden des Heeren. De wijzen zijn de godvruchtigen, de gelovigen; deze bewaren als Maria al deze herinneringen der wegen en leidingen Gods in hun harten. Trouwens als wij ze niet bewaren, hebben wij er niets aan. Wij moeten in gedachtenis houden hoe God ten allen tijde met zijn vijanden gehandeld heeft, maar tevens moeten wij ook verstandig letten op de goedertierenheden des Heeren jegens de zijnen en jegens ons, geen zijner weldaden vergetende, ten einde in de nood de vrijmoedigheid te hebben, om terstond de toevlucht tot Hem te nemen, in de volle zekerheid, dat wie tot Hem komt, onmogelijk te vergeefs kan komen.

DE HONDERDTIENDE PSALM.

De Priesterpsalm.

Een psalm van David. De Heere heeft tot mijn Heere gesproken. Zit aan mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank uwer voeten. Wij hebben hier wederom EEN van die levende, groeiende zaden des Ouden Testaments, die zich zo lang ontwikkelen, totdat zij onder het Nieuwe Testament tot zulke volkomen rijpe vruchten zijn geworden, dat zij zich zonder geweld van de boom laten plukken. Ja, dat woord was als een klein zaadje, door de hand Gods in de aarde geworpen, en het heeft er over gewinterd en over gezomerd, en de regen en de zonneschijn zijn er over heen gevallen duizend jaren lang, en zie nu wat is er uit voortgekomen? Het hogepriesterschap des Heeren en de beschrijving er van: de brief aan de Hebreeën. In het zaadje is de boom, maar niet aanschouwelijk; toch is hij er in, hoe zou hij er anders uit voortkomen? En God handelt in de Schrift overeenkomstig de seizoenen; alles heeft zijn tijd; er is een tijd voor het zaad, er is een tijd voor de vrucht. Van welk een hoog gewicht dit woord reeds in David's tijd was, vanwege de verwachting, die het gaf aan het geloof, het is oneindig gewichtiger nog in onze tijd, want wij weten dat het zijn vervulling heeft in Christus. Zit aan mijn rechterhand. Welk een volmaakt woord voor de hemelvaart van Christus als Hogepriester. Als Zoon van God is Hij in de Godheid; als Godmens kan Hij naast de Vader op diens troon zich plaatsen. De uitnodiging om neder te zitten onderstelt dat Hij te voren stond. De dienstdoende hogepriester staat, en zulk een Hogepriester was Christus, alvorens Hij gezeten was aan de rechterhand des Vaders. Daarom moeten wij bij elke beschouwing des lijdens en der heerlijkheid van Christus ons herinneren, dat aan Christus daarom alle dingen onderworpen zijn, omdat Hij zich aan alle dingen onderworpen heeft. En zo moeten ook wij ons aan alle dingen, die God over ons brengt, aan al Gods wegen, beschikkingen en leidingen, met EEN woord aan alles, uitgenomen de zonde, onderwerpen; dan zullen ook wij eenmaal met Christus over alle dingen heersen; want wie God dient, regeert, en wel in die mate als hij God dient, regeert hij met Hem. Ja, God te dienen als priester is te regeren als koning; en wie zeggen kan: Uw wil geschiede! die kan ook zeggen: Uw Koninkrijk kome! Het zitten van de hogepriester geeft dus te kennen, dat Hij zijn werk volbracht heeft, en de bijvoeging: Zit aan .mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten, stelt de Hogepriester tot Koning, en geeft aan zijn volbracht hogepriesterlijk werk een onveranderlijke vastheid. Door Christus te doen neerzitten aan zijn rechterhand, zegt God, dat hier iets gedaan is, dat niet te ontdoen, en ook niet andermaal te doen is. Uw vijanden. Welke zijn die? De machten der hel en de kinderen der ongehoorzaamheid, de goddelozen en ongelovigen, in wie deze machten hun werking hebben. En deze vijanden van Christus moeten ook onze vijanden zijn. Wij moeten niet met hen heulen, maar eerlijk tegen hen strijden, zo wij ons op de grote dag van's Heeren heirkracht niet bij hen, maar tegenover hen willen geplaatst zien. De Heere zal de scepter uwer sterkte zenden uit Sion, zeggende: Heers in het midden uwer vijanden! Het is de tegenwoordige toestand der Kerk. De vijanden liggen nog niet onder de voeten des Heeren. Er is nog geen scheiding tussen degenen, die des Heeren zijn, en die des Heeren niet zijn. Nochtans in het midden zijner vijanden heerst Christus. Sion is zijn Kerk, zijn gemeente, van daar uit oefent Hij macht en heerschappij, en is het niet altijd zichtbaar, het is daarom niet minder wezenlijk. Het is thans nog de tijd van 'het koninkrijk is binnen in u.' Christus regeert door de Heilige Geest over de harten. Hoeveel vijanden zijn er echter nog in de wereld en hoe geweldig woeden zij tegen Hem! Doch als de koning in het leger verschijnt, dan ontstaat er plotseling een diepe stilte, en al de zwaarden worden ter aarde gebogen. Zo zal het ook zijn, als Koning Jezus komt. Uw volk zal zeer gewillig zijn op de dag uwer heirkracht, in heilige sieraden. Gewillig, ziedaar de vrijheid van het evangelie: hier is geen wet, geen dwang, maar de wet der vrijheid, de drang der liefde. Christus heeft een zeer gewillig volk. Zij willen alles voor Hem doen. Vroeger waren het onwilligen en wederhorigen, maar Christus heeft ze gewillig gemaakt. Waardoor? Door hun te laten zien en gevoelen, hoe lief Hij hen gehad heeft,

toen Hij zich voor hen aan het kruis ten offer gaf. Wie dat te zien krijgt en daarvan een gevoel ontvangt, die buigt terstond de knieën voor Jezus en aanbidt Hem, en blijft Hem aanbidden in eeuwigheid, want daarin alleen wordt de Vader verheerlijkt. Dit is bij allen, die bekeerd zijn, tot de volkomenste overtuiging geworden. Nu zijn zij gewillig; niet altijd naar het vlees, want de strijd houdt niet op, zolang wij in dit lichaam zijn, maar naar de geest. Zij doen zijn Woord. Wanneer? Ten allen tijde in stilte; maar op het open veld alleen op de dag zijner heirkracht. Nee, zij paraderen niet met hun strijdkrachten, ook houden zij er geen spiegelgevechten mee, om te laten zien wat zij kunnen; alleen achter Christus strijden zij; en waar Hij voorgaat, daar volgen zij in de volle wapenrusting Gods met de helm der zaligheid op het hoofd, en eenmaal zittende, zoals het in de Apocalyps wordt voorgesteld, op witte paarden, de zinnebeelden der overwinning, bekleed met lange witte klederen, wit gemaakt in het bloed des Lams. In dit heilig sieraad, in dit hemels feestgewaad doen zij hun triomftocht in het eeuwig koninkrijk huns Heeren. En hoe velen zijn zij? Duizendmaal tienduizenden, een schare, die niemand tellen kan, want bij de smalte van de weg en de engte van de poort, die ten eeuwigen leven leidt, moet tegelijk worden vastgehouden de veelheid der duizenden, die er door de rijkdom der genade Gods doorgaan. Dit optrekken geschiedt langzaam vanwege de menigte, maar het geschiedt. Uit de baarmoeder des dageraads, zal U de dauw uwer jeugd zijn. Een echt oosters beeld voor het aanbreken van de dag der verlossing. De dageraad wordt voorgesteld als de dag te baren, en met de dag de dauw, die de dageraad vergezelt. Zo is het in de natuur: eerst begint het te schemeren, de dageraad is daar; de zon rijst op, een nieuwe dag is geboren; doch ook op aarde is iets geboren, dat nu bij het licht eerst gezien wordt: de dauw. Een vruchtbaar makende adem is over de aarde gegaan, en heeft zich verdikt tot een zwevende damp, tot een golvende nevel. De zon gaat op, en de nevel lost zich op, maar zijn waterdelen hangen te tintelen en te schitteren aan het gras, aan de kruiden, aan de bloemen. Welk een heerlijk prachtig gezicht! Het kenmerk van al Gods werken is oneindigheid. Wie telt het zand der zee, wie de sterren des hemels? En toch zeide God tot Abraham: zo zal uw zaad zijn. En horen wij nu in de Openbaring van Johannes van een schare van gezaligden, die niemand tellen kan, dan hebben wij dat gezegende zaad van Abraham, en dan hebben wij de dauw, die de dageraad der nieuwe schepping aan Christus heeft gebaard, voor onze ogen. David neemt uit de menigvuldigheid der dauwdruppels het beeld van een leger, dat plotseling verschijnt, en schitterend is uitgerust. En inderdaad, wie telt ook de druppels van de dauw bij de dageraad? Altijd meer brengt de baarmoeder van de dag voort. En zij komen niet voor de zon komt; zo lang het donker is ziet gij niets, maar nauwelijks is het licht der zon daar, of de aarde is bedekt met dauw, de dauw uwer jeugd. Het is zoveel als het uitnemendste uwer jeugd. Het ziet op de volle kracht en vruchtbaarheid van Gods volk door de Heilige Geest; ja, de dauwen de jeugd duiden de versheid, frisheid en nieuwheid aan der wedergeboorte. In de wedergeboorte ontstaat er iets nieuws, een vruchtbaarmakend iets, een dauw voor de aarde. Daarom hebben wij het nieuwe lief in alles, ook in de wetenschap, mits het waarlijk Goddelijk nieuw en geen menselijke nieuwigheid is. Wij zijn daarom ook in onze tijd in zware worsteling met het nieuwe, opdat wij niet in de plaats van het nieuwe, het valse ontvangen. Nee wij moeten de hervorming van Luther en Calvijn niet loslaten, maar er ook niet bij blijven staan; voorwaarts naar allerlei nieuwe ontwikkelingen! De mensheid heeft het nieuwe nodig en de enkele mens evenzeer; zo nodig als het verse brood. Wij moeten alles zo vers hebben als de dageraad en de dauw bij de dageraad, en toch niet als iets dat er nooit geweest is; nee, het oude, ja, dat er altijd geweest is, moeten wij hebben, maar vernieuwd. De Heere heeft gezworen, en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt Priester in eeuwigheid. naar de ordening van Melchizedek. Melchizedek. De naam zelf heeft een betekenis. Het was bij de Heilige mensen Gods en in de Heilige Schrift niet als bij ons, die zeggen: ‘als het kind maar een naam heeft;’ nee, alles had zijn beduiding. En waarom? Laat ik u dit duidelijk maken. De Schrift maakt doorgaans gebruik van de kleinste dingen, om de grootste zaken in kort bestek mede te delen. In de Schrift wordt gedaan, wat wij doen, als wij over een menigte zaken

te schrijven, en slechts over een klein blaadje papier te beschikken hebben. Alsdan schrijven wij zo klein wij kunnen; soms met verkortingen, die men lezende zelf licht kan aanvullen; en als wij dan ons blad ten einde hebben, dan schrijven wij over het geschrevene nog eens dwars heen, op deze wijze alles vullende, wat Wij anders om de sierlijkheid wit laten. Op soortgelijke wijze is de Schrift beschreven. Aan de minste namen is soms de aller gewichtigste gedachte voor de toekomst verbonden. Houden wij ons toch overtuigd, dat de Heilige Geest niet enkel de Schrift heeft ingegeven, maar tevens zodanig samengesteld heeft, dat wij ook op het kleinste woord een gewicht leggen, en er uit te voorschijn brengen moeten, wat er waarlijk in ligt. Zo deed Paulus, die anders waarlijk geen man van ijdele vernuftspelingen was. Men zie slechts zijn gevolgtrekkingen uit de geboorte van Ismael uit Hagar, en van Isaac uit Sara (Gal. 4). Het behaagt de Goddelijke wijsheid, om in een klein bestek een rijkdom van zaken te omvatten. Denk eens na, wat ons betrekkelijk klein lichaam, een menigte van delen, van werktuigen tot zijn verrichtingen heeft. Alleen de benamingen er van vullen een boekdeel. Ten opzichte der beweegkracht heerst er door geheel de natuur een bewonderenswaardig zuinigheidsstelsel, terwijl de bewegingen of uitwerkselen dezer kracht onbegrensd zijn. Hetzelfde geldt ten opzichte der Schrift. Haar woorden zijn te tellen, maar de gedachten die zij bevatten, zijn oneindig. In een naam, een woord ligt soms een menigte van waarheden naast en in elkander, gelijk in een bloem een menigte van bloembladeren naast en in elkander liggen. Daarom moeten wij ook niet zeggen, wat tegenwoordig in zwang komt: ‘De Schrift is niet Gods woord, maar Gods woord is in de Schrift.’ Te onderscheiden is goed, mits de onderscheidingen goed zijn; maar deze onderscheiding is onjuist en vals. Immers het wil zoveel zeggen als: Het huis is niet van God, maar God is in het huis. Opent nu aan iemand, die dit beweert, het huis, en vraagt hem, de ene kamer na de andere intredende: is God hier? Hij zal het hier ontkennen, daar niet weten, elders betwijfelen, en ten slotte zal God nergens in dat huis te vinden zijn. Zegt gij integendeel: het huis is van God, O dan ziet gij Hem reeds aan de ingang van het huis, en ziet gij Hem overal waar gij uw voeten zet of uw ogen opslaat, of hetgeen hetzelfde is: overal ziet gij de onwedersprekelijkste kenmerken, dat dit het huis van Goden niet het huis van een mens is, daar het met Gods tegenwoordigheid vervuld is. Wilt gij een andere vergelijking? Het zeggen: ‘De Schrift is niet Gods woord, maar Gods woord is in de Schrift,’ is zo goed als te zeggen: ‘Het menselijk verstand is van God, maar het menselijk lichaam, waar het in zetelt, is niet van God.’ Nee, zeggen wij, de gehele mens, zijn verstand, het lichaam waar het in woont, ja zelfs het kleinste haartje van zijn hoofd en het kleinste lid van zijn kleinste vinger is van God, en brengt zijn bewijs mee dat het dat is. Melchizedek is een persoon, die eenmaal en op eens in de Heilige geschiedenis optreedt, van wiens afkomst, geboorte of sterven wij niets weten. Hiermede .moest Hij in de geschiedenis Christus zo lang vertegenwoordigen, totdat hij-zelf in Christus werd opgenomen. Melchizedek was Koning en Hogepriester tegelijk. Naar de wet mocht niemand dit zijn; omdat Uzzia het wilde zijn, werd hij vijftig jaren lang tot aan zijn dood een melaatse. Doch dit verbodene voor allen was juist de hoogste belofte voor Christus; trouwens een volk van zondaren behoeft volstrekt een Koning, die tevens Hogepriester is, of het zou behalve .een koning ook nog een hogepriester moeten hebben. Met dit laatste zou het gelijk staan met het volk van Israël, dat een aardse koning En een aardse hogepriester had; maar waar d~ Koning God is, daar kan en moet het Koningschap En Hogepriesterschap in Hem verenigd zijn; daarom zegt de Vader tot de Zoon: Gij zijt Priester in eeuwigheid; naar de ordening van Melchizedek. De Heere is aan uw rechterhand. Hij zal koningen verslaan ten dage zijns toorne. Het zijn de oordelen Gods aan de goddelozen; zij gaan altijd gepaard met zijn barmhartigheden over de godvruchtigen, en daarin moet zich de Christen verblijden, ofschoon ver van vijandschap tegen de vijanden; integendeel voor hen biddende, maar met afkeer van hun zonden. Hij zal recht doen onder de heidenen,. Hij zal het vol dode lichamen maken. Nooit vergeet de Schrift, wat wij meest altijd vergeten: dat het einde uitloopt op de verheerlijking der rechtvaardigen en de verdelging der goddelozen. Het is dan ook opmerkelijk, dat in de

Openbaring van Johannes eerst de zaligen genodigd worden tot het avondmaal van de bruiloft des Lams, en dat daarna het roofgevogelte ook genodigd wordt tot een gastmaal tot de lijken der verslagenen, Openbaring 19:9,17-18. Hij zal verslaan degene, die het hoofd is over een groot land. Dat hoofd is de satan, de duivel, en Christus heeft hem in de woestijn en op het kruis de kop vertreden, om hem ten laatste te doen neerzinken in de eeuwige afgrond, waaruit geen terugkeer meer zijn zal. Hij zal op de weg uit de beek drinken,. daarom zal Hij het hoofd omhoog heffen. Wij zien ook hier, hoe de Schrift door een kleine zaak een grote waarheid kan uitdrukken. De psalmen zien meermalen tegelijk op de historie naar achteren, en op de toekomst naar voren. Door een kleine terugwijzing op de geschiedenis wordt hier zowel het lijden als de opstanding en hemelvaart van Christus aangewezen. Het is de terugwijzing naar het driehonderdtal uitgelezenen van Gedans leger, die niet uit de hand, maar uit de beek zelf dronken, om daarna op te staan en voort te ijlen tot overwinning van het Midianitische leger. En is het nu hierbij niet opmerkelijk, dat Christus aan het kruis werkelijk dorstte, en een ogenblik daarna het hoofd ophief, om het woord der overwinning: Het is volbracht! uit te spreken? Ook hierin was er in de Heere een gelijkvormigheid van toestand met zijn knechten: de helden Gods. Ook David dorstte. En letterlijk gebruikte de Heere ook het andere woord van de psalm, toen Hij tot zij n discipelen zeide: Wanneer deze dingen geschieden, zo heft uw hoofden omhoog, wetende dat uw verlossing nabij is.

DE HONDERDACHTTIENDE PSALM.

De Lofpsalm.

In deze psalm wordt allereerst een tijdelijke verlossing bezongen. Het geestelijke leven is in de Schrift niet een op zich zelf staande zaak, maar met het tijdelijke EEN geheel. De mens moet zowel tijdelijke als geestelijke verlossingen ondervinden, en het ene moet een onderpand zijn voor het andere. God verlost uit alle nood. Ja, wij moeten soms tijdelijke verlossingen hebben, zullen wij aan de eeuwige kunnen geloven. Ook ontvangen wij niet zelden de geestelijke goederen belichaamd in tijdelijke omstandigheden en gebeurtenissen. Daarom moet ieder zijn beroepsbezigheden en geheel de gewone gang zijns levens beschouwen als een buitenste, waarvan het binnenste de dienst van God is. Wanneer ons beroep eerbaar is (en als het dat niet is, dan kan geen Christen daarin blijven) dan is het de Christen tot een sieraad voor de wereld, en tot een uiterlijk steunsel voor een innerlijke kracht; hetzelfde wat de muur voor de wijnstok is. Een Christen moet geen monnikenvroomheid of kluizenaarsheiligheid beogen; kloosterheiligheid is geen heiligheid. Het verborgen leven des Christens is het leven zijns harten, dan volgt zijn huiselijk leven, dan zijn leven in zijn beroep, in het openbaar, in de staat, in de maatschappij, op de troon, het kantoor, de studeerkamer, de werkplaats, of waar God ons ook gesteld heeft. God geeft ons het werk; wij geven Hem de eer, door in dat werk getrouw te zijn. David was eerst een herder, toen een krijgsman, daarna een koning, en hij was dat alles als gelovige. Hij zei niet: 'Ik zal het koningschap en de krijgsmansstand terzijde zetten, en alleen gelovige zijn;' nee, hij bleef het ene en andere, en tegelijk een gelovige. Zolang wij op aarde leven, zijn wij met het aardse omvangen, en dat moeten wij niet trachten los te rukken, want niet het aardse is onheilig, maar wij zijn onheilig. Zolang het kind onder het ouderlijk hart leeft, is het omvangen door een bekleedsel, dat het bij de geboorte verbreekt; doch ofschoon het alsdan van geen nut meer is, zo zou het immers niet enkel dwaasheid, maar voor het kind levensgevaarlijk zijn, dat web of net voor de geboorte te willen wegnemen. Nee, waar het kind niet buiten kan leven, daar moet het in leven. Zo ook wij, wij kunnen onze voet nergens plaatsen dan op iets dat stoffelijk is, waarom zouden wij ons dan gedragen alsof wij luchtgeesten waren? Doch er is iets anders. In geheel de Schrift, en bijzonder in de psalmen, is er te midden van de tijdelijke dingen altijd een opklimming tot het geestelijke, een omvatting van het hogere, zodat wij ook in deze psalm komen tot Christus als de Steen, die door de bouwlieden verworpen, maar door God tot een hoofd des hoeks gesteld is van dat gebouw, dat uit levende stenen samengesteld, Gods eigen, eeuwige tempel is. Van dat gebouw nu werd de grondslag gelegd op Golgotha in het bloed van Christus, en op dat gebouw werd de hoek of gevelsteen geplaatst in de opstanding van Christus, en op de Pinksterdag werd dat geestelijk huis vervuld van de heerlijkheid des Heeren. De Heilige Geest daalde neder, en gaf een ogenblik dat geestelijk huis te zien, zoals het eeuwig is in de hemelen. Daarna werd het, evenals de Heere zelf, verborgen achter een wolk, opdat het geloof niet voor de tijd in aanschouwen veranderd worde. Zo weet de Heilige Geest ook in de Schrift uit het lagere het hogere voort te brengen, en alles te keren naar het hoogste doel der Schrift Christus. Het is hiermede, als wanneer een vriend ons in een vreemd lustoord rond leidt; hij brengt ons op allerlei plaatsen, en laat ons langs allerlei slingerpaden, allerlei schoonheden zien; doch, daar hij alleen de weg weet, zo brengt hij ons ten laatste op een punt, op een hoogte, waarop hij zegt: 'zie nu eens rond!' En het verrukkelijkst vergezicht ligt onverwachts voor ons. Hetzelfde doet de Heilige Geest in de Schrift. Hij kent al de slingerpaden van dat geestelijk lustoord, en brengt ons door vele wegen van minder belang, ten laatste tot de zaak van het hoogste belang. Looft de Heere, want Hij is goed, want zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid. Dit is de grondtoon van alle ps-almen. Het Nieuwe Testament, dat alles nog tederder en voller uitdrukt, (zoals het voegde, daar waar God geopenbaard wordt in het vlees, en alles nabij, voelen tastbaar wordt) noemt God liefde. Dit is zeker veel krachtiger; nochtans het denkbeeld liefde ligt reeds in het woord goed. Het goede is het volmaakte, zodat er in die zin slechts een is, die goed is: God. Het volmaakt goede

haat het kwade, sluit het volstrekt uit, en eist het volmaakte, het goede. Wij noemen ook dezulken goed, die het kwade verdragen; doch wij hebben de juiste maatstaf van alles verloren, en oordelen naar onze gebrekkige inzichten. Dat Israël nu zegge, dat zijn goedertierenheid in der eeuwigheid is. Allen moeten dit zeggen, maar God gaat altijd van Israël uit. Wij spreken gewoonlijk in het algemeen, en dan moet ieder er maar uit nemen, wat voor hem past. God spreekt in het bijzonder, en breidt dat vervolgens uit tot al de anderen. Hem behaagt een zaak uit te breiden tot in het oneindige. Breidde God niet de enige Abraham uit tot miljoenen en nog eens miljoenen? Het huis van Aaron zegge nu, dat zijn goedertierenheid in de eeuwigheid is. Wij die geloven, zijn ook het huis van Aaron. Wij zijn door Christus een koninklijk priesterdom geworden; ja, allen, die de Heere vrezen zijn het, en moeten dit zeggen. Uit de benauwdheid heb ik de Heere aangeroepen,. de Heere heeft mij verhoord, stellende mij in de ruimte. Zoiets moeten wij ondervonden hebben, zullen wij de goedheid en goedertierenheid Gods kunnen prijzen. Daarom komt David hier op zijn bevinding, en legt ze bloot. De Heere is bij mij. De Heere is niet van mij heengegaan, nadat Hij mij gered heeft, maar Hij is bij mij gebleven! Hieruit blijkt het dan ook, of men God lief heeft om Hem zelf, of om de uitredding uit de nood. Het is hier dikwijls mee als met iemand, die in het water ligt. Zulk een is het geheel onverschillig wie hem helpt; of het de adjudant van de koning, of de kruier van de gracht is, als hij maar geholpen wordt. Hij zou al zeer hooghartig moeten zijn, indien hij, zo in het water liggende, niet door een gemeen man zou willen geholpen zijn. Doch is hij nu geholpen, en staat hij behouden op de kant van de wal, dan zegt hij tegen zijn redder: ik dank u vriendelijk! En als hij het heeft, en het komt te pas, dan geeft hij hem soms een goed douceur er bij; maar om zulk een redder levenslang bij zich te nemen en te houden, daarvan is gedachte noch sprake. Ieder gaat zijns weegs, en men ziet elkander wellicht nimmer weer. Doch niet alzo is het met de Heere en ons. De Heere moet voor en in en na de nood met ons zijn en bij ons blijven, en dat moet onze liefste wens en de hoogste blijdschap van ons leven zijn. Ik zal niet vrezen. Het geloof omvat de verledenheid, de tegenwoordigheid en de toekomst. Gij hoort het hier van David. Hij zegt: De Heere heeft mij verhoord. de Heere is bij mij, ik zal niet vrezen. Deze drie tijden moeten wij op geestelijke wijze gedurig vervoegen, want daarin bestaat het leven des geloofs. Het moet bij ons gedurig zijn: de redding is geschied, geschiedt, en zal geschieden. Wij moeten een herinnering, een ondervinding, en een verwachting hebben. Wat zal mij een mens doen? David dekt zich tegen de mens door het schild van God. Een gelovige mag niet uit de hoogte spreken en zeggen: ‘Wat heb ik met de mensen te doen, ik heb alleen aan God genoeg, zij kunnen mij geen kwaad doen.’ Zeker met God kan niets tegen ons zijn, maar God kan het toelaten, en dan kunnen de mensen ons veel kwaad doen, even als zij ons veel goed kunnen doen. Iemand heeft gezegd, en van de menselijke zijde gezien, is het waar: ‘Ieder mens is meester over het leven van zijn naaste, wanneer hij er zijn eigen leven voor over heeft.’ Daarom moet men de mensen maar zo niet kortaf verachten, alsof wij boven hun macht verheven waren; maar dit moeten wij zeggen: De Heere is bij mij, en daarom zal ik niet vrezen, wat een mens mij zou kunnen doen. Want dan ligt onze tegenkracht in Gods almacht. En het kan er zo op aankomen om te kunnen zeggen: Ik zal niet vrezen, want de Heere is bij mij, vooral in een tijd als de onze; een tijd van zo vele verwikkelingen en verwarringen, dat er weinig moet gebeuren of alles is in volle opstand. De machtigste koningen en keizers weten nauwelijks meer het evenwicht der zaken te houden, en de menigte der strijdige belangen tot een uitkomst te leiden. Die alleen uitkomst geven kan, is God. Hoe zou het wellicht reeds nu geweest zijn: ), als God de oogst over Europa niet had doen gelukken, maar mislukken? Aan het mooie of niet mooie weer hangt soms het lot van volken, of van een geheel werelddeel; doch wij weten het niet, en letten er ook zelden op. De Heere is bij mij onder degenen, die mij helpen. Ziet gij, David sluit ook de hulp der mensen niet uit, maar bij die des Heeren. Daarom zal ik mijn lust zien aan degenen, die mij haten. Met andere woorden: God zal mij de overwinning geven over hen, en niet hun de overwinning over mij. Het is beter tot de Heere toevlucht te nemen, dan op

de mens te vertrouwen. De mens te verachten, en op hem te vertrouwen zijn beide uitersten. Wij moeten in alles op God zien als de oorzaak, en op al het overige als middelen in zijn hand. Het is beter tot de Heere toevlucht te nemen, dan op prinsen te vertrouwen. Het vertrouwen op mensen van gewone stempel beschaamt dikwijls, en wie heeft daarvan geen ondervinding? Maar hoe menigeen zegt: 'Komt, wij zullen met deze zaak tot de koning gaan, hij zal ons helpen.' Doch hoe bedriegt men zich ook dan gewoonlijk! De koning, bezwaard als hij is met allerlei zaken, en die ieder ogenblik duizend tegenstrijdige belangen te vereffenen heeft, hij zal zich ook nog met uw zaak bemoeien? Och, hoe minder gij hem lastig valt, hoe liever hij het heeft. Hij mist gaarne de eer om door u gevraagd te worden, daar kunt gij wel op aan. Voorts hebben de koningen, de prinsen en de verdere grote lieden, een grote zak naast zich liggen met mooie woorden, beleefde uitdrukkingen en vleiende beloften, doch het is papieren geld, het heeft geen waarde. Die dat papieren geld tot contanten kan maken is God alleen. Ja, hebt gij God, dan moet de koning u helpen. Wij hebben het immers gehoord. Toen Nehemia naar het land van de graven zijner vaderen wilde gaan, vroeg hij aan God: och, geef mij genade in de ogen van die man. (De koning van Perzië); hij is toch ook maar een mens. En God gaf hem genade voor de koning, toen Nehemia zijn voorstel met een innerlijk biddend hart deed. En de koningin zat er bij, en wenkte wellicht haar man, om maar toe te stemmen. En de koning gaf toe, en beval dat hem alle hulpmiddelen tot herstel van de stad Jeruzalem zouden verleend worden. Alle heidenen hadden mij omringd,. het is in de naam des Heeren, dat ik ze verhouwen heb. Welk krijgsman heeft de eer van al zijn wapenfeiten zo aan de Heere gegeven, als David doet. Hoe zeldzaam is dat vooral in onze tijd geworden! Zij hadden mij omringd, ja zij hadden mij omringd,. het is in de naam des Heeren, dat ik ze verhouwen heb. Zij hadden mij omringd als bijen,. zij zijn uitgeblust als een doornen vuur. Het is in de naam des Heeren, dat ik ze verhouwen heb. Als bijen. Hoe treffend is deze uitdrukking; hoe schilderachtig en krachtig, juist door bij voorkeur het kleine op te nemen, als beeld van het grote. Wij zouden gezegd hebben: 'Zij hadden mij omringd bende bij bende;' David echter neemt de kleine bij en, maar die men soms onnoemelijk vele, in zwermen bij elkander ziet. En wat vermag nu een held, ook de dapperste, wanneer een bijenzwerm op hem aanvalt? Alsdan is hij machteloos, en zo was ook David tegenover de talloze legers zijner vijanden; doch zij werden uitgeblust als een doornenvuur. Het beeld is genomen om de snelheid der overwinning aan te duiden. Niets toch gaat spoediger uit dan een doornenvuur. Er ontstaat een groot vuur, een laaie vlam, een groot gedruis van knapping en kraking, en weg is de vlam. Gij had mij zeer hard gestoten, tot vallens toe, maar de Heere heeft mij geholpen. De Heere is mijn sterkte en psalm,. want Hij is mij tot heil geweest. In de tenten der rechtvaardigen is een stem des gejuichs en des heils: De rechterhand des Heeren doet krachtige daden,' de rechterhand des Heeren is verhoogd,' de rechterhand des Heeren doet krachtige daden. Tot heil geweest. Het woord heil is in het Hebreeuws Jeschua, Jezus. Treffend! het heil des Ouden Testaments wordt in het Nieuwe een persoon in Christus. Doet krachtige daden. Er moeten daden Gods geschieden, zullen wij behouden worden. Ik zal niet sterven, maar leven, en ik zal de werken des Heeren vertellen. In het evangelie zegt de Heere nog sterker: Gij zult leven, al zijt gij ook gestorven. De Heere heeft mij wel hard gekastijd, maar Hij heeft mij ter dood niet overgegeven. Hier wordt God zelf voorgesteld als die de tucht aanwendt, die het lijden zendt. Dit lijden bestaat in ziekten, sterfgevallen en zulke tegenspoeden, die God ons onmiddellijk schijnt toe te zenden. En juist in zodanige tegenspoeden hebben de mensen het minst medelijden met ons. Alsdan zeggen zij gewoonlijk met de vrienden van Job bij zichzelf: 'Gij zult het wel aan het een of ander verdiend hebben, anders zou God u niet zo behandelen.' Doch de Heere vernedert ons niet zozeer om ons te straffen, als om ons te verhogen, en bovendien de Heere geneest zijn eigen slagen; dat was David's troost en zij ook de onze. Doet mij de poorten der gerechtigheid open, ik zal daardoor ingaan, ik zal de Heere loven. Ofschoon niemand gaarne lijden heeft, zo wil toch ieder gaarne lijden gehad hebben. Ieder gevoelt, dat het ondervonden leed goed deed, dat men daardoor

werd gevormd en opgevoed. De poort der gerechtigheid. In het Evangelie zegt Christus: Ik ben de deur. Wij merkten het meermalen op, dat de zaken des Ouden Testaments tot een persoon worden in het Nieuwe Testament. Christus is die persoon. Niemand komt tot de Vader dan door Mij, zegt de Heere. Door deze poort der gerechtigheid dan moeten wij ingaan. Dit is de poort des Heeren, door welke de rechtvaardigen zullen ingaan. Ik zal U loven, omdat Gij mij verhoord hebt, en mij tot heil geweest zijt. Hier beginnen de paas en pinkstergalmen. Men ziet het, eerst moeten wij door het lijden en de dood heen zijn, eer wij tot de vreugde der opstanding komen; doch eerst na de hemelvaart komt de volle blijvende vreugde: het Pinksterfeest. De steen, die de bouwlieden verworpen hadden, is tot een hoofd des hoeks geworden. De hoeksteen is de gevelsteen, die .aan de voorzijde van een groot gebouw, zoals ons paleis en het gebouw op de landswerf, tot een kroon boven aan de voorzijde op het gebouw gezet wordt. Treffend, nietwaar? Eerst wordt de Heere in zijn vernedering gelijk gesteld met een gewone steen; maar in zijn verheerlijking met de sierlijke hoeksteen. Dit is van de Heere geschied, en het is wonderlijk in onze ogen. De werken der schepping zijn door Gods almacht geworden. God sprak en het bestond; maar de werken der tweede schepping zijn geworden in uiterlijke zwakheid; daarom had niemand zich zulk een heerlijke uitgang van zulk een droevige heengang, als de kruisdood des Heeren was, kunnen voorstellen. Dit is de dag, die de Heere gemaakt heeft, laat ons op dezelve ons verheugen en verblijd zijn. Och Heere, geef nu heil, och Heere, geef nu voorspoed! Gezegend zij hij, die daar komt in de naam des Heeren. Wij zegenen ulieden uit het huis des Heeren. De Heere is God, die ons licht gegeven heeft. Bindt het feestoffer met touwen tot aan de hoornen van het altaar. Hier is nu alles feestvreugde. Het is een verwelkoming van de Messias. En het licht is het liefelijk beeld der vreugde en der uitkomst. Hoe vertroostend is het bij voorbeeld, wanneer men of zelf krank is, of wanneer men des nachts aan het ziekbed van een geliefde kranke waakt, als de dag dan weder begint aan te komen. O dan is dat licht geven door God voor de gelovige ook een licht geven in de donkerheid van ons hart, want het zegt ons, dat dezelfde God, die het licht geeft uit de nacht, ook de uitkomst geeft uit het gevaar, en ten laatste, uit de dood. Gij zijt mijn God, daarom zal ik u loven, O mijn God! Ik zal U verhogen. Dit moet altijd het doel zijn: een toe-eigenend geloof geeft een vaste grond. Looft de Heere, want Hij is goed,. want zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid. Na de volbrachte verlossing zal er een gemeente zijn, die eeuwiglijk Gods goedheid prijst, die eeuwige pinkstervreugde smaken en lofzingend te kennen geven zal.

DE HONDERD-NEGENENTWINTIGSTE PSALM.

De Nationale psalm.

Een lied Hammaaloth. Zij hebben mij dikwijls benauwd van mijn jeugd af, zegge nu Israël. Zij hebben mij dikwijls van mijn jeugd af benauwd, evenwel hebben zij mij niet overmocht. Ploegers hebben op mijn rug geploegd,. zij hebben hun voren lang getogen. Er is geen volk, dat zoveel geleden heeft, als Israël. Alle andere volken hebben zich onderscheiden door allerlei uitwendige heerlijkheid, en zijn daarna verdwenen. Israël werd onderscheiden door lijden, en het is gebleven tot op heden. Ga de gewijde geschiedenis na van Jacob af, welk een menigte ploegers zijn het, die Israël op de rug geploegd, en er hun voren lang over getogen hebben! Hiermee draagt dit volk het kenmerk van hun Koning bij uitnemendheid: de Messias. Door de benauwdheid moest het altijd heen. Ook Christus kwam door lijden tot heerlijkheid. Ieder Jood, zodra hij tot bewustheid van zich zelf komt, moet vragen: zijn wij een uitverkoren volk, waartoe zijn wij dan uitverkoren, tot lijden of tot heerlijkheid? Wie niet gelooft, za1 antwoorden: enkel tot lijden. Immers men behoeft slechts Jood 'te zijn, om overal in gevaarte zijn van smaadheid te ontvangen, en in gelijk geval wordt een Jood nog altijd meer versmaad dan een Christen. Doch voor de gelovige is het lijden een voorrecht, want het is een lijden tot heerlijkheid. Wie men ook te voren was, hoe geëerd of bemind, zodra wordt men niet bekeerd, of men krijgt iets van de smaad; doch dan is het de smaad van Christus. Deze smaad is van de ware Christen onafscheidelijk; en dit is zo waar, dat zelfs de hoogste rang en titel er niet van vrijwaren. Laat tien koningen aan Een tafel zitten, en laat er Een van hen een oprecht Christen zijn, terstond zal hem een smaadheid aankleven. Doch dit verwekt geen bevreemding en geen-bezorgdheid bij de gelovige: hij weet, het is tot heerlijkheid. Ook hiervan is Israël het symbool. Hun mars door de woestijn vol van allerlei ellende, naar een gezegend land dat beloofd was, dat niemand gezien had en dat echter zeker zou in bezit worden genomen, welk een zinnebeeld is het van de verwachting des Christens! Doch de zonde bederft alles, en heeft ook Israël bedorven. Israël heeft in Christus het Christendom tweeduizend jaren onder het hart gedragen, en toen het dat kind gebaard had, toen viel het in onmacht, maar om weer bij te komen. Het zal weer tot zijn bewustheid en tot zijn kracht terugkeren. God laat de zonde toe, maar om het verbond der genade te bevestigen. Zo laat Hij ook het slijk over Egypte gaan, om het daarin te zegenen en vruchtbaar te maken. En wat zal het zijn als Israël ook het symbool der heerlijkheid wordt! In deze psalm zien wij echter Israël tijdelijk in de macht zijner verdrukkers. Israël heeft met ieder overwinnaar geworsteld. Ja, is er wel een volk, waarmee wij niet geworsteld hebben? Wij werden altijd vertreden, omdat wij geen veroverend volk waren, wel een volk dat op de puinhopen van zijn stad en rijk kan voortleven, doch overwinnen kan het niet dan in zijn Koning, de Messias. Na de inneming van Kanaän, heeft Israël zich niet dan voor korte tijd onder David uitgebreid. Na die tijd was het geen veroverend volk meer. Alleen in de toekomst zal het de gehele wereld veroveren, maar alleen, zoals wij zeiden onder Christus, en niet met vleselijke wapenen. Jeruzalem was eeuwen lang een middelpunt en mikpunt voor de volken. Niet minder dan zeventien malen is Jeruzalem ingenomen en verwoest geworden, en ontelbare malen zijn de Joden tot uitroeiing toe vervolgd en verdrukt geworden. Daarom zegt de psalmist terecht: Van mijn jeugd af hebben zij mij benauwd, doch zij hebben mij niet overmocht. Dit onsterfelijke is van God. De laatste verwoesting van Israëls Jeruzalem was echter zo volslagen, als geen vroegere verwoesting was. Geen steen bleef letterlijk op de ander. Altijd werd dus de profetie van Jeremia met voller kracht vervuld, en de eerste of Babylonische verwoesting geleek wel op de laatste, gelijk de ene druppel water op de andere gelijkt, maar in grotere evenredigheid. Trouwens het was Een lijn, die in dezelfde wiskundige evenredigheid voortging. En toen eindelijk de arenden vergaderden, werd het lichaam gegeven tot een prooi van de volken. Het aas, zegt de Schrift, want toen het laatste geestelijk leven uit Israël weggegaan was naar Pella, was het een Sodom en Gomorra, een dood lichaam als dat van het dier, dood naar de geest, maar daarom niet minder levend naar het vlees. Want een mens, een

volk kan krachtig levend zijn naar het vlees, terwijl zij volslagen dood zijn naar de geest; ja wij mogen wel zeggen: dat hoe meer dood zij zijn naar de geest, hoe machtiger levend zij zijn, somtijds, ja meestal naar het vlees. Ook hiervan geeft Israël het bewijs. Sedert Jozua's tijd was de ordening van Israël militair, want gelijk wij ons land onophoudelijk hebben te beschermen tegen de golven der zee, die rusteloos onz stranden beuken en onze dijken teisteren, zo had Israël zich onophoudelijk te beschermen tegen de Heidense machtige en krijgszuchtige volken, waarvan het aan alle zijden omringd was. dien zij de Almachtige hadden blijven dienen, zo zou Hij een vurige muur rondom hen gebleven zijn; doch hun afval deed deze muur vallen, en nu moesten zij, vlees geworden als de andere volken, zich ook als deze met vleselijke wapenen zoeken staande te houden; en ofschoon zij dit niet konden doen, maar Gods ontferming hen telkens weer moest redden en redde, zo werd het nochtans door de gedurige oorlogen in het hart een militair volk. Thans zeker is Israël hiervan het geheel tegenovergestelde, en het is ook daardoor ordeloos tot slordigheid toe; nauwelijks echter biedt zich de gelegenheid aan, of ook het militaire karakter openbaart zich wederom bij hen. Doch wilt gij dat karakter in zijn volle kracht zien, wendt dan het oog naar diezelfde laatste worsteling, waarvan wij zo even spraken. Ziet dat majestueus langzaam aanrukken van de Romeinse adelaars. Het is alsof zij gevoelden, dat het hier niet was om te komen, te zien en te overwinnen. Twee jaren duurde de strijd tussen het machtige Rome en het van God verlaten Jeruzalem, want Israël weerstond altijd zijn tirannen op een wijze, zoals geen volk ooit gedaan heeft. Helaas, dat het ook zo zijn God en zijn Messias weerstond! De zenuw van Israël heeft men nooit kunnen doorsnijden, zijn kracht heeft men nooit kunnen breken. Doch de Imperator met zijn leger wint het altijd. De verdedigers van Jeruzalem waren Zeloten, dolzinnige, met de voorvaderlijke grootheid dwepende en hun duizendmaal grotere Koning (de Messias) verwerpende ijveraars; nochtans waren zij van een historisch standpunt gezien, beter dan de Josefussen, die de Romeinse keizer voor hun Messias konden houden. De Zeloten vochten als leeuwen, want de Joden eenmaal opgewekt, kunnen niet gematigd zijn, en tellen in hun woede niets. Zij zijn altijd bij honderdduizenden verslagen. Israël is altijd in grote evenredigheden bearbeid, ten goede En ten kwade. Ook de herstelling zal in het groot zijn. Men kan goed strijden voor een kwade zaak. En zo streden de Joden tegen de Romeinen, en ook zelfs de ijzeren Romein zou zich op hen gebroken hebben, ware het niet, dat er iets tussen gekomen was, iets dat Titus zelf moest erkennen: ‘Dat hun ondergang een oordeel Gods was.’ Hun val was verdiend, maar niet van de Romeinen. Hun schuld lag hoger, en daarom overwon het evangelie door de martelingen heen, terwijl Jeruzalem viel. En dezelfde handen, die zich het bloed afwiesen van Christus, baadden zich in het bloed van hen, die Christus gekruisigd en geroepen hadden: Zijn bloed kome over ons en onze kinderen! De Romeinen hebben te Rome een monument van hun zegepraal over Jeruzalem, doch waar heeft het Joodse volk een monument? Nergens, omdat het zelf een monument is. Nee, wij hebben geen monument. Wij hebben niets. Men heeft ons altoos zodanig vertreden, dat men ons niets heeft overgelaten. Men heeft ons nooit met enig medelijden overwonnen, maar altijd met haat, met wraakzucht, met wreedheid. Jeruzalem is als de muur geweest, waaraan de volken hun wapenschilden als trofeeën op en over elkander heb ben gehecht. Nochtans, hoe volkomen het volk verslagen, en hoe volkomen stad en tempel verwoest waren, schenen er twee trekken te ontbreken aan de vervulling van de profetie, die de Messias over zijn stad en volk had uitgesproken, namelijk dat er geen steen op de ander zou gelaten worden, want er waren nog drie torens of sterkten blijven staan, en ook de andere profetie was nog niet vervuld, namelijk dat er gezegd zou worden: Zie hier, of zie daar is de Christus! want niemand had zich voor de Messias uitgegeven. Doch ziet, daar stond weldra de valse Messias op, die zich zelf Bar Cochba (sterrenzoon), en die het Joodse volk zelf later met een kleine letterverandering Bar Coziba (leugenzoon) noemde, en hij vervulde het Woord van de ware, de eeuwig gezegende Messias: Ik ben tot u gekomen in de naam mijns Vaders, en gij hebt Mij niet aangenomen,' een ander zal komen in zijn eigen naam, die zult gij aannemen. Toen ontbrandde de oorlog opnieuw,

doch ook toen werd de verwoesting van Jeruzalem zo volkomen, dat er gelijk voorspeld was, letterlijk geen steen meer op de ander bleef, en werd de ondergang van het Joodse volk zo volslagen, dat het van die tijd af zich niet weer heeft kunnen opheffen. En toen werd ook nog een andere profetie door Daniël geboekt, en door de Heere Jezus herinnerd en herhaald, namelijk ‘dat de gruwel der verwoesting zou staan, waar het niet behoort,’ vervuld. Het was de oprichting der gruwelbeelden door de keizer Hadrianus op de heilige plaatsen van de door hem herbouwde en aan de afgoden gewijde stad. En sedert is er veel in Jeruzalem gebouwd en hersteld, vooral door Helena, de moeder van de eerste Christen-keizer Konstantijn de grote, doch het is niet het Jeruzalem van het oude Israël, en ook niet het Jeruzalem van het toekomstige Israël. Er zijn geheel andere herstellingen te wachten; doch dit zeggen wij, dat, gelijk de verwoestingen van Jeruzalem gedeeltelijk en opvolgende waren tot de eindelijke volslagen verwoesting toe, zo zullen ook de herstellingen zijn. Eenmaal zullen ook deze volkomen en geheel zijn. Het voorafgaande is slechts een schets, een afdruk van de majestueuze en volheerlijke vervulling. Doch nu? Reeds zijn achttienhonderd jaren van verwaarlozing en verval, van het wees-zijn des lands, en van het wees-zijn des volks voorbijgegaan, en toch, Gods belofte voor het herstel van beide staat vast voor het geloof. Reeds is hiervan een natuurlijke afdruk zichtbaar bij menig reiziger, die het heilige land bezoekt. Napoleon had geen gevoel voor Jeruzalem, hij is het dan ook voorbij gegaloppeerd, maar de la Martine, die er ongelukkig als pantheïst vandaan is gekomen, zegt er van: dat de indruk van Jeruzalem op hem was als die ener dode, welke op het punt is van op te staan. Hoe dit zij, dit is zeker: eenmaal zullen de volken nog opgaan naar Jeruzalem, ofschoon Israël heeft moeten uitgaan tot de volken. Noem vrij Jeruzalem de onbeweeglijke stad, doordien zij telkens in naam althans hersteld werd, Israël is toch het bewegelijke volk geworden. Zeker behouden de Joden nog overal hun Oosterse onveranderlijkheid, doch ook daarom zijn zij in de Westerse beweging geworpen, om niet te verstenen. Aan de andere kant, de Jood blijft wel altijd inwendig dezelfde, maar kan tegelijk uitwendig een ander over zich aantrekken: hij trekt bij ieder volk diens nationaliteit over de zijne. Nochtans nergens zijn zij een landbouwend volk; omdat hun aard die van de vreemdeling is; dat heeft God in hen gelegd, en dat kan geen mens uit hen wegnemen. Het is nog een overblijfsel van dat hogere en heilige gevoel van vreemdelingschap, waardoor zich de vaderen zelfs in Jeruzalem beleden: vreemdelingen en bijwoners te zijn. Daarom kan men zeggen, dat de Joden in Europa slechts gekampeerd zijn, slechts hun tenten hebben opgeslagen, om die ieder ogenblik, wanneer God beveelt, weer op te rollen. En hoe krachtig het gevoel hunner nationaliteit is, moge de moeder der grote Rothschilden ons leren, die te Frankfort de Jodenbuurt, waarin zij woonde, niet verlaten, maar daarin sterven wilde. Zo is dan Israël zodanig over de aarde verstrooid geworden, dat ieder reiziger ze bijna 'overal ontmoet, want niet alleen de Heidense, maar ook de later Christelijke wereld, heeft de legende van de wandelende Jood helpen verwezenlijken, door Israël te verdrijven van het ene land naar het andere, en van de ene stad naar de andere. Maar Spanje heeft een zelfmoord begaan, toen het de Joden uitdreef; daarom is het later zulk een ellendig land geworden, en onmiddellijk na die daad verloor het dat Nederland, dat de Joden opnam. Nochtans hebben de Joden altijd Spanje edel blijven behandelen, want zij gevoelden zich aan Spanje's zonen verwant, nadat zij veertienhonderd jaren hun gasten geweest waren; Doch wij weten het, Israël is nog onder de bedeling der wet en haar vloek, omdat het niet geloofd heeft en niet gelooft; maar eenmaal zal het geloven en zal het komen onder de bedeling der genade en haar zegen. Israël staat thans, waar eertijds de volken stonden, en de volken staan, althans een deel hunner staat in de plaats van Israël; doch eenmaal zullen de volken naast Israël staan, en het zal zijn Een broedervolk onder Een koning, en Een kudde onder Een Herder. De Heere, die rechtvaardig is, heeft de touwen der goddelozen afgehouwen. Laat hen beschaamd en achterwaarts gedreven worden, allen, die Sion haten. Laat hen worden als gras op de daken, hetwelk verdort, eer men het uittrekt,' waarmede de maaier zijn hand niet vult, noch de garvenbinder zijn arm,' en die

voorbijgaan, niet zeggen: De zegen des Heeren zij bij u,' wij zegenen u in de naam des Heeren. Die Sion haten zijn niet alleen dezulken, die de Joden als zodanig haten, maar ook die God haten, als de God van Israël. God wil als zodanig erkend en aangebeden zijn. Hij heeft van deze titel geen afstand gedaan, en wee wie Hem die titel ontzegt, of ontnemen wil! God is en blijft de God van Israël, gelijk Hij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus en in Jezus Christus van al wat kinderen heet in hemel en op aarde is en blijft. Daarom wil Hij niet dat zijn volk, ook als Lo-Ammi (niet zijn volk) gehaat of verdrukt worde, en wie het doet, hij wordt gestraft met onthouding van zegen, gelijk het gras op de daken: met kwijning en dorheid, zoals wij in Spanje gezien hebben. Nee, zolang het oordeel over Israël en Jeruzalem duurt, moeten wij over hen wenen. Zeker, de Heidenen kunnen de pijnen wegredeneren, maar de moedbetoningen der gladiatoren zijn dwaasheden bij God. Wat zijn wij met al onze moed! Als God ons op een verborgen plaats drukt, dan zijn wij geheel andere mensen. Zelfs een lijdzame Job wordt dan ongeduldig en vervloekt zijn dag. Och, dat toch niemand mene dat. hij voor God kan staande blijven. En Israël is het type der mensheid; al wat in het menselijk hart is, wordt openbaar in Israëls zonde. Ziet het ook daarin, dat zij een koning begeerden. Zij begeerden een koning uit wantrouwen jegens God, en wanneer begeerden zij die? Toen zij de beste richter over zich hadden: Samuel de man naar Gods hart. En Samuel was niet boos, dat hij verworpen en een koning boven hem begeerd werd; integendeel, hij weende over Saul, toen deze verworpen werd, gedurende geheel zijn leven. Ziedaar wat in Christus was in de hoogste mate: de wegwerping van zich zelf. Kan echter iets de zonde meer verzwaren, dan zij hier bij Israël verzwaard werd? Doch dit toont u het hart van de mens, zoals het werkelijk is. Doch ook alles, wat in het harte Gods is, wordt openbaar in Israël. Veertig jaren staat Mozes daar, om de lankmoedigheid Gods te vertegenwoordigen bij een hardnekkig volk, en hoe veel jaren droeg God datzelfde volk als op vleugels der arenden over alle hoogten der aarde! En toch verliet het zijn God en verkwistte het zijn wierook aan de afgoden. Oordelen op oordelen volgden, maar met gedurig herstel. Zelfs de wet, welke van genade niets weet, voert het vonnis niet uit tegen de zwangere vrouw, dan nadat zij haar kind gebaard heeft en van het kraambed is opgestaan. Zo was het ook met Israël. Maar op welk een wijze werd nu de uitvoering van dat vonnis aangekondigd? Toen Christus de stad aanzag, weende Hij over haar, vanwege de oordelen, die haar wachtten. En zo moeten wij ook doen. Het leed van anderen moet ons altijd zelf doen lijden. Leedvermaak is iets duivels, en verharding tegen het lijden is, zoals wij zeiden, heidens. Het is een diep beginsel van het Christendom, pijn te erkennen. De Heere, die anders nooit klaagde, heeft aan het kruis geklaagd over verlating. Het beginsel der Schrift is geen stoïcisme, maar een verbrijzeld, een verslagen hart, dat wenen kan over eigen zonde en lijden En over de zonde en het lijden van anderen. Bij Micha (4: 6,7) wordt Israël voorgesteld als hinkende. Dit ziet nog op Jacob, die hinkende in Kanaän kwam, en wij moeten er allen hinkende inkomen, dat wil zeggen met smart en ellende. God heeft geen welbehagen in de kracht van de ruiter, noch in de sterkte van het paard, en toch zijn allen, die hinkende binnenkomen, helden Gods; want de strijd wordt inwendig gestreden. Ja, Israël was ten allen tijde het hinkende volk, daarom staat het aan de ene zijde zo hoog en aan de andere zijde zo laag; aan de ene zijde zo heerlijk, en aan de andere zijde zo onedel. En juist dit maakt het : hinken uit, dat men aan de ene zijde goed staat, en aan de andere zijde een kort been heeft. En zo eindigen wij, met te zeggen: nee, of er is geen treuriger natie dan de Joden, en geen treuriger historie :: dan de hunne, en toch het begin dezer historie was genade, en : haar einde zal. heerlijkheid zijn.

DE HONDERD-NEGENENDERTIGSTE PSALM.

De Bidpsalm.

Een psalm van David, voor de opperzangmeester. Heere! Gij doorgrondt en kent mij. Wat voor de mens als zodanig een oorzaak is van verschrikking, de alomtegenwoordigheid van een heilig God, dat is door de genade van Christus, een uitnemende oorzaak van troost voor de Christen. David beroept zich op Gods alwetendheid. Hij schroomt de proef niet, want hij weet dat God geen heiligheid, maar oprechtheid in de begenadigde zondaar zoekt. Ook wij moeten ons voor God stellen met al onze ellende. Wij moeten niet alleen in enkele bewoordingen Hem onze toestand bekend maken, maar Hem in eens ons gehele hart openen, opdat Hij als het ware zie al wat er in ons hart is. Als God toch alleen zou antwoorden op hetgeen wij tot Hem zeggen, of van Hem vragen, dan zou ons zeker het allerbelangrijkste ontbreken. Het is hiermee als met onze mededelingen aan onze dokter. Deze spreken wij als niet-geneeskundigen, van hetgeen wij gevoelen, het meest gevoelen, het onaangenaamste vinden, hetzij zware pijn in het hoofd, of pijn op andere plaatsen, wij blijven aan het uiterlijke of aan de uitwerkselen der ongesteldheid of ziekte hangen. Maar de dokter doet ons geheel andere vragen. Hij vraagt ons naar dingen, waar wij niet aan denken, en die toch juist de noodzakelijkste zijn om de ziekte te kennen en onze genezing te bevorderen. Zo is het ook in betrekking tot de Heere. Van het belangrijkste zwijgen wij gewoonlijk, daarom is het voor ons het beste, ons op Gods alwetendheid te beroepen, als die beter weet dan wijzelf, waar het ons schort. Dat wij dan veel met God omgaan in het verborgene, want daarin ligt het leven. Wij moeten voor alles, over alles met de Heere spreken. Ook moeten wij somtijds tot onze kinderen zeggen: vraagt het de Heere; want zij moeten het meest nodige niet zoeken bij ons, maar bij God. Doch de alwetendheid Gods is ook voor de Christen een uitnemende troost in dreigend levensgevaar. Er is een moed, die groot en schoon is, die de held kenmerkt, maar die eigenlijk bestaat in het denkbeeld: ‘de dood zal mij niet treffen.’ Wij hebben echter als Christenen daar niet genoeg aan. Wij moeten iets minder hebben, en toch iets meer. Iets minder, omdat wij het doodsgevaar niet trotseren, maar ontwijken moeten; iets meer, omdat wij de dood als hij komt, niet moeten vrezen. Niet zelden ziet men, dat als grote helden werkelijk dodelijk getroffen zijn, en voelen dat zij sterven moeten, zij in vrees zijn. Trouwens in de dood niet te vrezen, is geheel iets anders, dan niet te vrezen, dat de dood ons treft. Wij moeten vrezen voor de cholera, en niet zeggen: ‘denkt er niet aan,’ want God heeft haar juist gezonden, opdat wij er aan denken zouden. En hoe! Zouden wij niet verschrikken voor Gods opgeheven roede? Doch laat ons daarbij de houding niet aannemen van het kind,' dat de roede ontvlucht, maar stellen wij ons voor de Heere en zeggen wij: ‘Heere, hier zijn wij, wij hebben ten volle verdiend, dat Gij ons straft, maar ontferm U over ons.’ Want wij moeten niet zozeer zien op de roede, als op de hand die haar houdt; het is de hand van een heilig, maar ook van een barmhartig God. God zegt somtijds tot de dood: ‘De mensen zijn aan uw gewone verschijnselen gewend geworden, en laten er zich niet meer door afschrikken van de zonde, neem daarom thans een meer afgrijselijke gedaante aan, opdat zij af laten van de onverschilligheid, waarmede zij dagelijks hun doodstijdingen aanhoren.’ En is het niet zo? lezen wij niet dagelijks in onze couranten: gestorven, overleden, ontslapen met tamelijke bedaardheid? Zeker, God wil niet, dat wij onophoudelijk met ontzetting aan de dood denken, hoe zouden wij in dit geval kunnen leven? maar Hij wil ook niet, dat wij de dood vergeten. En daarom moet de cholera niet heengaan, zonder ons een stap verder gebracht te hebben. Want ik vraag: als de cholera heengegaan is, kunnen wij dan niet sterven? Ach, hoe spoedig kan de dood ons op een andere wijze aantasten! En zeggen wij ook niet, dat wij voor de dood niet vrezen; wij vrezen er wel voor. Doch laat ons bidden, om als hij komt, niet te mogen vrezen. De moed is niet in onze macht. Men heeft de grootste helden wel voor de kleinste dingen vervaard zien worden. Gij weet mijn zitten en mijn opstaan,. Gij verstaat van verre mijn gedachten. Hoe vertroostend! Als wij soms in onze afzondering biddende zijn, en er wordt aan onze kamerdeur geklopt, dan kunnen wij die verhindering niet beletten en dienen te antwoorden of te openen,

maar als wij in ons eigen binnenste en met onze gedachten werkzaam zijn met de Heere, dan zijn wij minder aan stoornis onderhevig: geen mensenhand reikt zo ver, om aan deze deur te kloppen. Gij omringt mijn gaan en mijn liggen, en Gij zijt al mijn wegen gewend. Als er nog geen woord op mijn tong is, zie, Heere! Gij weet het alles,. Gij bezet mij van achteren en van voren. Dit is, buiten het geloof beschouwd, geen aangename, maar vreselijk verpletterende waarheid, want wie kan God ontkomen en Hem weerstand bieden? Daarom hebben wij behalve God buiten en boven ons, ook nog evenzeer nodig God voor en met ons, en God in en door ons. Wij hebben de drie-enige God der Schrift volstrekt nodig; met geen mindere kunnen wij toe. Alleen door een drie-enig God zijn wij te behouden; neem deze drie-eenheid weg en wij zijn verloren. Het is hiermee als met de lucht buiten en op ons, met ons, en in ons. De lucht buiten ons drukt op ons met duizenden ponden zwaarte, en wij zouden er door verpletterd worden, indien wij geen tegenwicht hadden door de lucht met ons en in ons; doch daardoor voelen wij nu in het geheel geen drukking. Men vergist zich ook zeer, wanneer men meent, dat God een ander God is voor de gelovigen, dan voor de ongelovigen. Nee, onze God, zegt de apostel, is een verterend vuur, maar de begenadigde zondaren zullen leven in hetzelfde vuur, dat de goddelozen zal verteren. De gelovigen kunnen reeds hier aanvankelijk zo min buiten God leven, als de vissen buiten het water, en dat zal in de eeuwigheid volkomen zijn. En Gij zet uw hand op mij. Gods aangreep is verschrikkelijk. Het is de aangreep als met een ijzeren hand, doch door het geloof strekt ook die harde aangreep ons tot zaligheid. De kennis is mij te wonderbaar,. zij is hoog, ik kan er niet bij. Waar zou ik heengaan voor uw Geest? En waar zou ik heenvlieden voor uw aangezicht? Zo ik opvoer ten hemel, Gij zijt daar. De psalmist zegt hiermee op schone wijze, dat wij nergens kunnen zijn, waar God niet is. Mochten wij dan altijd zijn tegenwoordigheid indachtig blijven, en wandelen voor zijn aangezicht! Doch deze zaak heeft ook een andere geestelijke zijde. Met onze lichamen kunnen wij wel niet ten hemel opvaren, maar toch met onze hoge gedachten. Hoe velen streven met hun gedachten en begeerten altijd hoger, zodat zij schijnen hun zetel tussen de sterren te willen plaatsen. Men mag wel hoger gezind zijn, maar alleen in Christus. Wij moeten niet alles willen hebben, maar alleen Christus en in Hem alles. Wij moeten ons van alle inbeeldingen en zelfbegoochelingen vrijmaken, en bedenken dat wij, als wij ons ten hemel willen verheffen, God aldaar ontmoeten, en dat voor God alles moet wegvallen, ook de ons zo gewone verbeelding, dat wij meer zijn, dan wij werkelijk zijn. Of bedde ik mij in de hel, zie, Gij zijt daar. Ook Christus was naar de geest neergedaald ter helle toen Hij aan het kruis hing, doch ook daar zeide Hij: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten. Op dat mijn God komt het aan, en dat moeten ook wij, wanneer wij naar de geest in zware aanvechtingen, in de hel zijn, kunnen zeggen; want wie het zeggen kan, die heeft God, en zal gered worden. Nam ik de vleugelen des dageraad, woonde ik aan het uiterste der zee, ook daar zou uw hand mij geleiden, en uw rechterhand zou mij houden. Hier wordt de toon weer liefelijk. Wij hebben hier de beschrijving van de levende God, die omgaat met mensen als een mens, en toch in de oneindigheid zijner Goddelijke natuur' blijft. Of die oude psalmisten ook de Heere kenden! Zij kenden Hem van aangezicht tot aangezicht, door hun gedurige verborgen omgang met Hem. En dan ziet men nog met minachting neer op het Oude Testament! Hoe veel beter deed men om het Oude Testament grondig te bestuderen; men zou alsdan het Nieuwe Testament wat beter verstaan, dan nu het geval is bij velen, die er alles van maken, behalve hetgeen het werkelijk is. Indien ik zeide: De duisternis zal mij immers bedekken, dan is de nacht een licht om mij. Ook verduistert de duisternis voor U niet,. maar de nacht licht als de dag,' de duisternis is als het licht. Welk een schoon denkbeeld: Het meeste kwaad wordt in de duisternis bedreven, maar bij God geschiedt dit alles bij klaar lichte dag. Want Gij bezit mijn nieren. Het binnenste en verborgenste is in Uw hand, ligt voor U open. Gij hebt mij in mijn moeders buik bedekt. Het is een der grootste denkbeelden, dat niemand God voorkomen kan. Hij is het Begin van alles wat goed is, en dat is zo waar, dat wanneer een pas geboren kind kon bidden, het reeds een dankstof zou hebben van negen

maanden, om er mee tot God te naderen. Ik loof U omdat ik op een heel vreselijke wijze wonderbaarlijk gemaakt ben,. wonderlijk zijn uw werken! Ook weet het mijn ziel zeer wel. Hoe dikwijls bewonderen wij de kunstvaardige hand, die door beitel of penseel meesterstukken voortbrengt; doch wij mochten wel wat meer de hand bewonderen van Hem, die 's mensen hand zodanig maakte, dat zij zulke dingen doen kan. Al wat God gemaakt heeft, draagt ook zijn stempel, die het als zijn werk onderscheidt. En aan alles heeft God dezelfde zorg besteed. Het minste haar van ons hoofd is met dezelfde nauwkeurigheid gemaakt, als onze edelste leden, onze ogen, onze oren, en wat niet al! Mijn gebeente was voor U niet verholen, als ik in het verborgene gemaakt ben, en als een borduursel gewrocht ben in de nederste delen der aarde. Een schoon beeld voor het menselijk lichaam. Ziet eens die zenuwen en spieren in al hun vertakkingen -is het geen borduursel? de nederste delen der aarde zijn de geringste, de onaanzienlijkste delen. Uw ogen hebben mijn ongeformeerde klomp gezien. Liefelijk nietwaar? Gods oog rustte op ons, toen wij nog geen gedaante hadden, maar gelijk waren aan een baaierd als bij de eerste schepping, waarin Hij het leven gaf, en waaruit Hij de gedaante en de schoonheid zich ontwikkelen liet. Men ziet het, alle begin van het geboren wordende is gelijksoortig aan het begin van het eerst geschapene. En al deze dingen waren in uw boek geschreven, de dagen als zij geformeerd zouden worden, toen nog geen van die was. Alles is ontwikkeling van Gods raad. Voor dat iets voor zich zelf, of op zich zelf bestond, bestond reeds alles voor God, voor wie alle dingen eeuwig tegenwoordig zijn. Daarom, hoe kostelijk zijn mij, O God, uw gedachten! hoe machtig veel zijn haar sommen! Zou ik ze tellen? Harer is meer dan des zands. Niets is liefelijker dan Gods gedachten en werken na te gaan. Wij denken er veel te weinig aan; ook onze kinderen moesten wij er meer in onderwijzen. Doch de oneindigheid van dit gebied overstelpt ons gewoonlijk. Wij mensen beginnen niet gaarne iets, dat wij niet ten einde kunnen brengen. Al is een bos nog zo schoon om er in te wandelen, wie zou er geen einde aan wensen? En nu is er geen einde aan Gods heerlijkheid en macht. Doch zou dit ons terughouden, om er zoveel van te aanschouwen of te leren kennen als wij maar immer kunnen? Laat ons doen als de reiziger, die de aarde en de zeeën altijd weer opnieuw bereist, al kan hij ook van beide onmogelijk alles beschouwen, wat er van te beschouwen is. Word ik wakker, zo ben ik nog bij U. De overgang der gedachten is hier vreemd, ook ten opzichte van hetgeen verder volgt; nochtans eindigt de psalmist met dezelfde woorden, als waarmee hij begon. Wellicht had David, ten gevolge van nieuwe aanslagen zijner vijanden, met een bezwaard gemoed en vol plannen zich op zijn leger neergelegd, en vervaardigde hij in de vroege morgen dit lied, waarin hij van de Heere begeerde zijn gedachten te beproeven; immers Hij was de Alomtegenwoordige en zag in het hart. Hoe dit zij, zelfs in de slaap, waarin wij voor ons zelf niet bestaan, bestaan wij nochtans voor God, en staan wij onder zijn hoge en heilige hoede, en nauwelijks komen wij weer tot onze bewustheid, of, wij zijn ook, zo wij geloven, weer bij God. En gelukkig hij, die wakker wordende uit zijn slaap, bij God is. Eilieve, zoudt gij niet wel eens willen weten, hoe eenmaal de doden zullen opstaan? Welnu, denkt eens na, het is geen nieuwe zaak. Iedere morgen kunt gij het weten. Gelijk gij opstaat uit uw slaap, zo zult gij opstaan uit uw dood. Is uw hart, wanneer gij ontwaakt, bij God, of bij u zelf en de dingen dezes levens? Ik herhaal het: welgelukzalig de mens, die wakker wordende, bij God is. Zeker, thans roepen geheel andere dan hemelse dingen ons wakker: de werkzaamheden, de zorgen der aarde, en ook deze moeten haar eisen hebben; doch op welke wijze? Op hemelse wijze, evenals God voor de aardse dingen zorgt. Zorgt God niet voor de aardse dingen? Zorgt Hij niet ten allen tijde dat alle dingen, die nodig zijn, gereed zijn? Nochtans blijft Hij in zijn onzichtbaarheid, in zijn hemel. Wij kunnen gewoonlijk niet ijverig bezig zijn voor een zaak, zonder er in te zijn, en toch wij moeten er gelijktijdig buiten en boven zijn. Wij moeten al onze plichten vervullen, maar als dienende de Heere, en niet, zoals gewoonlijk het geval is, omdat wij niet anders kunnen, of om de vrucht die zij ons opleveren, of om het genoegen dat er mee gepaard gaat. Boven alles moeten wij er de Heere mee willen dienen. Dit alleen heiligt ons voor het werk, en

het werk voor ons. Iemand heeft gezegd: een Christen moet altijd de beste zijn in zijn kring. Is hij een koopman, dan moet hij de beste koopman zijn; is hij een timmerman, hij moet de beste timmerman zijn. De beste, dat is de ijverigste, eerlijkste, edelste en zo mogelijk (want de begaafdheid is niet in onze macht) ook de kundigste man van zijn vak, boven hen, die God niet dienen, maar de mammon of de buik. O God, dat Gij de goddeloze ombracht! en gij mannen des bloeden, wijkt van mij. Die van U schandelijk spreken, en uw vijanden ijdellijk verheffen. Zou ik niet haten, Heere, die U haten? en verdriet hebben in degenen, die tegen U opstaan? Ik haat hen met volkomen haat, tot vijanden zijn zij mij. De proef van liefde is haat. God zegt niet: Jacob heb Ik liefgehad, of Hij voegt er bij, en Ezau heb Ik gehaat, Maleachi 1:2-3. Evenzo is de proef van vrede, oorlog. Men kan geen vrede met God hebben, zonder in oorlog te zijn met de wereld, met de zonde, met de vijanden van Gods wetten en van Gods waarheden. Ook daartoe moet het dus bij ons komen, zo wij niet zullen behoren tot de onverschilligen, de lauwen, die bij de Heere boven alle anderen verwerpelijk zijn. Maar toonde David zich dan niet met deze woorden als een haatdragend mens, en als het kind van een geheel andere geest dan die des Heeren? Nee, gewoonlijk zijn de zachtmoedigste mensen, eenmaal in haat tegen de zonde ontstoken, haar krachtigste tegenstanders. Trouwens de onverschilligen staan gewoonlijk nog in een geheim bondgenootschap met het kwade, zij hebben nog deel in het complot, en zijn nog in de opstand betrokken, zodat zij stilzwijgend tot zich zelf zeggen: hen veroordelende, veroordeel ik mijzelf. Voorts hebben de heilige mannen Gods als zodanig geen vleselijke natuurlijke haat tegen de goddelozen, om hen te vuur en te zwaard te verdelgen, zij hebben een volkomen, dat is een volmaakte, heilige haat tegen het boze en die het boze met welbehagen doet. Zij haten beide, gelijk God ze haat, en zonder op te houden voor hun natuurgenoten te bidden en hun alle liefde te bewijzen, daar, waar zij niet als vijanden God optreden. David bidt hier niet, dat hij, maar dat God alle goddelozen mocht ombrengen. En hiermee vroeg hij, wat eenmaal aan het einde der dagen werkelijk geschieden zal, volgens de verzekering des Heeren zelf. Doorgrond mij, O God! en ken mijn hart,. beproef mij, en ken mijn gedachten, en zie of bij mij een schadelijke weg zij, en leid mij op de eeuwige weg. David eindigt zoals hij begon. Hij laat ten laatste alles aan God over. Hij roept Gods tussenkomst in, als de alwetende Kenner der harten, als de heilige Rechter en als de almachtige Behouder zijner ziel.

HET BOEK DER SPREUKEN VAN SALOMO.

8:1. DE WIJSHEID.

Roept de Wijsheid niet? en verheft niet de Verstandigheid haar stem? De wijsheid, Spreuken 9:1, de opperste wijsheid genoemd, is geen blote persoonsverbeelding, maar een verbloemde voorstelling van de persoon van Christus, als de persoonlijke geopenbaarde Wijsheid Gods. Christus is, in geheel de Schrift, en dus ook in de Spreuken van Salomo, de enige sleutel tot opening van haar diepste diepten, waar de meeste schatten liggen. Ja, aldaar worden de verborgen schatkamers vol edelgesteenten gevonden, die enkel gesloten blijven voor hen, die deze sleutel niet willen gebruiken. Wij herhalen het ook hier: God heeft het beeld van zijn Zoon op allerlei wijze in de Schrift ingeweven, en wel altijd overeenkomstig de bedeling des tij ds. Aan de eerste vrouw werd Hij als het Zaad der vrouw, aan Abraham de vader der volken, als aller volkeren zegen, aan Mozes, de middelaar der wet, als de Middelaar der genade, aan David, de koning, als de eeuwige Koning, en aan de wijze Salomo, als de persoonlijke Wijsheid geopenbaard. Niets is ook eigenaardiger. Doch nu stelde Salomo de Heere als zodanig niet voor klaar en openbaar, maar bij wege van raadsel. De wijsheid heeft behagen in het raadselachtige, en in het spel met denkbeelden en woorden. Ook bij ons doet zich dit in de warmte der redenering voor. Het is een van de krachten en schoonheden der taal. Leest men daarom deze voorstelling in de Spreuken oppervlakkig en koel, men zal er niets in zien dan een persoonsverbeelding, maar dringt men dieper door met oog en hart, dan vindt men er Christus in. Op deze wijze leert men ook de afwijkende gevoelens van anderen niet onvoorwaardelijk afwijzen, maar ze op hun plaats brengen. Men moet tot hen zeggen: ‘Op uw standpunt ziet gij goed, maar is uw standpunt wel goed? Is het niet misschien in overijling, verkeerd genomen? Ik heb na rijp beraad een ander moeten nemen en genomen, en is dat niet het eigenlijke standpunt, vanwaar deze zaak moet bezien worden, zal zij der Schrift waardig zijn?’ Wanneer wij bij de voorstelling van Salomo, Johannes 1 lezen, dan is niets duidelijker, dan dat Christus onder de naam wijsheid bedoeld wordt. Aldaar wordt de Heere het Woord genoemd, maar het oorspronkelijke woord logos betekent ook wijsheid. Nu wordt bij Lukas gezegd: Jezus nam toe in wijsheid, dat nooit van enig ander kind in de Schrift gezegd wordt, en noemt zich de Heere zelf de wijsheid in de woorden: De wijsheid is gerechtvaardigd geworden van al haar kinderen, Lukas 7:35 en elders: De Wijsheid Gods zegt: Ik zal profeten en apostelen tot hen zenden, en van die zullen zij sommigen doden, en sommigen zullen zij uit jagen, Lukas 11:49. Ook deze voorstelling is weer iets raadselachtig, zodat men vragen moet: wie bedoelt de Heere, zich zelf of de Vader? Doch nu zien wij Jezus doen, wat Hij zelf zegt dat de Wijsheid Gods doet, en zo is dan Hij zelf de Wijsheid. Nochtans alles heeft zijn bedeling en zijn tijd. Laat Salomo zeggen wat Johannes zegt, en Johannes wat Salomo zegt, en gij hebt alles het onderste boven gekeerd. Alles behoort op zijn plaats te blijven, en op zijn plaats gezien te worden. Het verschil tussen Salomo en Johannes is als de appel aan de boom, in Juni gezien, tegen die van Oktober. Hij is er, hij is onderscheidenlijk te kennen, maar hij is nog niet tot volle rijpheid gekomen. In het Oude Testament (wij herinneren het ook hier) is Christus verborgen, gelijk het kind in de moeder; het bestaat en leeft wel, maar het wordt niet gezien, en alleen de moeder weet dat het leeft. De wijze Salomo beschouwt eerst de wijsheid in haar werkingen, en klimt daarna op tot de oorzaak dezer werkingen, en vindt die in de persoonlijke Wijsheid, in God. Reeds dat men een zaak persoonlijk voorstelt, bewijst dat de blote voorstelling van een zaak als zodanig, voor een diep gevoel te flauw is; daarom grijpt een dichter de persoonsverbeelding spoedig aan. Het is ook de diepste behoefte der menselijke natuur om het te doen, en dit stemt wederom overeen met de doorlopende lijn der profetie; want al wat Goddelijk is op het gebied des tijds loopt uit op een persoon: op Christus. Zo worden de spreuken van Salomo van wijze vermaningen, allengs de wijsheid zelf, en de wijsheid tot een persoon. Trouwens Christus spreekt door de mond van Salomo, en wat Christus bij Salomo

zegt, dat zegt Hij ook in veranderde vorm, in eigen persoon. Over het geheel genomen, geeft de Heilige Geest de waarheden des Ouden Testaments over aan het Nieuwe Testament, om ze verder uit te werken. Voorts vervult het Boek der Spreuken een levensbehoefte. Het is levenswijsheid. De wetten van Mozes waren staatswetten en regelden de burgerlijke aangelegenheden; de Spreuken van Salomo zijn meer regelen voor het persoonlijk gedrag, en gaan meer over het huiselijk leven en het dagelijks verkeer. De haat tegen de zonde, en al de bijzondere werkzaamheden der Godzaligheid worden in de Spreuken onder de benamingen van wijsheid en verstandigheid voorgesteld. Het is dan ook geen wereldse wijsheid, maar een wijsheid, waarvan de vreze Gods het beginsel is. In de Schrift is de wijze mens de bekeerde mens, en de dwaas de onbekeerde mens. Ook Christus zegt hetzelfde in de gelijkenis der vijf wijze en vijf dwaze maagden. De slechtigheid is bij Salomo de zonde, de tucht is de bestraffing der zonde door het Woord van God, door vader of moeder, de bedachtzaamheid is de beheersing der zonde door de kracht der genade. De wijsheid is een geestelijke zaak; zij zetelt in het hart, en het verstand is haar hand; doch zij wordt door Salomo in uitwendige levensregelen beschreven en omschreven, opdat men haar uit haar vluchten zou leren kennen. Want wijsheid geeft wijsheid. De werking is gelijk aan de oorzaak; vandaar dat zelfs de Heilige Geest de enige grote Werker op Goddelijk gebied, dikwijls in de Schrift als een kracht en werking wordt voorgesteld. Is Hij dan geen persoon? Zeker; maar de Heilige Geest En zijn werkingen zijn eenzelvig. De Heilige Geest geeft Heilige Geest, gelijk wijsheid wijsheid, en licht licht mededeelt. En wat nu Salomo, de schrijver zelf betreft, de wijste der mensen heeft de grootste dwaasheid begaan. Hoewel Salomo veel bezadigder was dan David, heeft hij echter eender gezondigd. Naar de hoogte te rekenen, waarop hij stond is er niemand onder de gelovigen dieper gevallen dan Salomo. Ach, de uitverkorenen strekken meer nog door hun zonde dan door het goede, dat zij gedaan hadden, ons tot lering, opdat wij leren zouden in niets te roemen dan in Gods genade, en wij ons gedurig zouden herinneren dat wij enkel als zondaren behouden worden. De Schrift verhaalt nu wel niet uitdrukkelijk Salomo's bekering, doch deze is uit de gegevens duidelijk af te leiden. Immers de Schrift getuigt dat God Salomo lief had, en Gods uitverkiezende liefde is onberouwelijk. Ook heeft de Heere Jezus zich nooit vergeleken bij iemand, die verloren is }gegaan. De Prediker, na zij n val geschreven, is dan ook de kroon op zijn wijsheid, en eindigt gelijk zijn leven in de vreze Gods, Prediker 12:13. Roept de Wijsheid niet? En verheft niet de Verstandigheid haar stem? De wijsheid, die roept, is Christus, en de verstandigheid is ge Heilige Geest, die van Hem uitgaat, en ons zijn wijsheid doet verstaan. Op de spits der hoge plaatsen, aan de weg, ter plaatse waar paden zijn, staat Zij. Christus predikte op het schip, aan het strand, op de bergen, op de weg. Ook geestelijk genomen, sprak Hij als van de hoge plaatsen, uit de hemel, als machthebbende. Voorts, ‘hoe liefelijk zijn de voeten dergenen, die op de bergen de vrede verkondigen.’ Overal waar paden, wegen, uitgangen voor het Woord des Evangelies waren, zond de Heere zijn apostelen. Aan de zijde der poorten, vooraan de stad aan de ingang der deuren roept Zij overluid. Aan de ingang der steden, waar de overheden der stad vergaderen, en aan de ingangen der huizen, tot allerlei mensen zonder onderscheid, werd de blijde boodschap gebracht. Tot u, O mannen! roep Ik, en mijn stem is tot der mensen kinderen. De Heere gaat met zijn woord tot kleinen en groten. Rijken en armen, grijsaards en kinderen ontmoeten elkander op de weg der bekering. Gij slechten, verstaat kloekzinnigheid en gij zotten, verstaat met het hart. De prediking des Evangelies geschiedt niet aan ons als rechtschapen en rechtvaardige mensen, maar als openbare en geheime zondaren. Nee, het evangelie vleit ons niet, zoals de wereldse wijsheid ons doet. Het zegt tot ons rechtstreeks en met de hoogste ernst: ‘Uw hart moet bekeerd worden, een mondbelijdenis is niet voldoende.’ Hoort, want Ik zal vorstelijke dingen spreken,' en de opening mijner lippen zal enkel billijkheid zijn. De eis van God is te horen, want het geloof is uit het gehoor, en uit het horen komt het gehoorzamen, dat een waarlijk en gedurig horen naar God is. Ik zal vorstelijke dingen spreken. Zoiets kan niemand zeggen, dan die spreekt van de

hoogste aangelegenheden; de dingen der zaligheid zijn waarlijk vorstelijke dingen. Voorts zijn de voorschriften des evangelies zo billijk, dat ieders geweten, zolang het nog spreken kan, ze als zodanig moet beamen, zodat zij zelfs door vijanden worden geprezen. Want mijn gehemelte zal de waarheid belachelijk uitspreken. Niet alleen oprecht als de duiven, maar ook voorzichtig als de slangen. En de goddeloosheid is mijn lippen een gruwel. Al de redenen mijns monds zijn in gerechtigdheid. er is niets verdraaids noch verkeerds in. Zij zijn alle recht voor degene, die verstandig is, en rechtmatig voor degenen, die wetenschap vinden. Neemt mijn tucht aan, en niet zilver. Het is de tucht, die ons bij ondervinding God doet kennen; het is de weg, die door lief en leed leidt. In het evangelie heet het: Wie zijn kruis niet op zich neemt en Mij navolgt, die kan mijn discipel niet' zijn. Deze tucht is beter dan zilver. Salomo was zeer rijk, doch dit was hij genoodzaakt te zeggen: dat zelfs koning te zijn en rijkdom te hebben tot de ijdelheden behoorde. Een ding is nodig God te vrezen. En wetenschap, meer dan het uitgelezen uitgegraven goud, want wijsheid is beter dan robijnen, en al wat men begeren mag, is met haar niet te vergelijken. Altijd klimmend is deze rede. Eerst is het zilver, dan goud, dan robijnen, dan al wat kostbaar en begeerlijk is. Of Salomo de wetenschap ook lief had; doch het was niet de wetenschap der ongelovigen, zoals zij ook bij ons zijn; nee, deze zijnjuist de zotten bij Salomo, maar het was de wijsheid der heiligen, het was de wetenschap des geloofs en der genade Gods. Het was die schat, die de akkerman vond in zijn akker, en die onschatbare parel, die de koopman vond, en voor welke hij alles verkocht wat hij had, terwijl Jesaja zegt: Komt, koopt zonder geld en zonder prijs wijn en melk! Want die ze koopt, geeft er niets voor, en die ze heeft, heeft er alles voor over; want al het overige is hem voortaan van geen waarde meer..Wat zwoegen dan nog zo velen geheel hun leven om goud en zilver bijeen te verga÷eren, welke toch geen andere dan lichamelijke behoeften kunnen voldoen; graaft in de Schriften, en onderzoekt ze, zij zijn de gouden zilvermijnen der ziel. Ik, Wijsheid, woon bij de kloekzinnigheid. Dit is een evenzo persoonlijke uitdrukking als in 1:12, Ik, Prediker, En vind de kennis van alle bedachtzaamheid, De vreze des Heeren is te haten het kwade, de hovaardigheid, en de hoogmoed, en de kwade weg,' Ik haat ook de mond der verkeerd heden, Raad en het wezen zijn mijne,. Ik ben het verstand,' mijne is de sterkte, Wie kan dit alles zeggen dan God? Het wezen is de grondslag van het bestaan. . Door Mij regeren de koningen, en de vorsten stellen ‘gerechtigheid, Hieruit volgt dat de koningen en vorsten wijsheid bij Christus moeten zoeken. Wie de bron kent en voorbijgaat, is het wonder dat hij schept uit troebele beken, en zijn dorst niet lest, maar vergroot? ' Door Mij heersen de heersers en de prinsen, al de rechters der aarde. Zonder Christus regeren de vorsten en groten eigenmachtig, eigenwillig, en eigenwijs. Vandaar w vele treurige regeringen. Zij bestaan niet zelden in een rusteloze en tegenstrijdige beweging. Men twist en gist en mist, en heeft geen zeker doel, en nog veel minder een zekere tred er heen. Wat ons betreft, wij moeten God over ons laten regeren, ook door de overheden zoals zij zijn; want waar deze zich niet door God laten regeren, daar worden zij door God getuchtigd en geoordeeld; wij moeten in dit opzicht niets eigenwillig willen veranderen, maar des Heeren wil volbrengen en daarbij biddend afwachten wat God zal doen; dan wordt het kwade minder kwaad, en wat nog goed is wordt beter. Ik heb lief, die Mij liefhebben. Hoe kan men dit zeggen van een zaak? Wij kunnen wel zeggen, dat wij de wijsheid liefhebben, maar niet dat de wijsheid ons liefheeft. Maar God, maar Christus, die de Wijsheid is, ja deze kan ons liefhebben. Die Mij vroeg zoeken, zullen Mij vinden. Vroeg zoeken is ook ijverig zoeken. Herinnert u, de vrouwen stonden vroeg op en zochten Jezus, en vonden Hem. Rijkdom en eer is bij Mij, duurachtig goed en gerechtigheid. De vereniging dezer denkbeelden is opmerkelijk. God belooft de zijnen niet bepaald aardse rijkdom, die vergaat; maar veeleer die rijkdom, die blijft; en ofschoon ook wederom tijdelijke rijkdom en eer niet uitgesloten worden, zo wordt er gedurig gesproken van hetgeen beter is dan zilver en goud.. Het voorname denkbeeld is: De gelovigen zijn kinderen van een oneindig rijke Vader; zij mogen en moeten zich derhalve verheugen in de onmetelijke rijkdommen, die zij nog niet hebben, maar die door hun Vader voor

hen in de hemelen bewaard worden. En van deze rijkdommen ontvangen zij op aarde zoveel of zo weinig, als hun goed is, maar in de hemel ontvangen zij alles. Mijn vrucht is beter dan uitgegraven goud en dan dicht goud en mijn inkomen dan uitgelezen zilver. Ziet gij, hier wordt het geld weer weggeworpen. Wat in de wereld wordt aangebeden, wordt in de Schrift vertreden. Geld! roept de wereld. Geloof! roept de Schrift. Waarmee zal men het verste komen? Het geld geleidt u tot in het graf, maar het geloof leidt nog verder: het leidt u in de hemel. Mijn vrucht. Ja vrucht moet er zijn. Zegt gij: Jezus is mijn kapitaal, waar is dan de rente? Deze moet gezien worden, of het kapitaal is ingebeeld. God is getrouw, Hij geeft het goede zaad zijn vrucht, en een enkele goede gedachte of daad, mits in het geloof gedacht en volbracht, is bij God meer dan koningseer en koningsmacht. Ik doe wandelen op de weg der gerechtigdheid in het midden van de paden des rechts, opdat Ik mijn liefhebbers doe beërven dat bestendig is,. en Ik zal hun schatkamers vervullen. Ziet gij, dat Christus zijn discipelen tot ranken stelt aan Hem, de wijnstok, tot ranken, die veel vrucht dragen? Ook vult Hij hun schatkamers met meer dan aardse schatten. De Evangeliën en brieven, die Hij sommigen hunner liet schrijven, gaan alle waarde oneindig te boven, en hoe dikwijls vindt men bij arme gelovige schatten van liefde, van geloof en van hoop? De Heere bezat Mij in het beginsel zijns weg, voor zijn werken, van toen aan. De grondlegging der wereld is door geheel de Schrift heen het begin des tijds. Het vroegere is de ondenkbare eeuwigheid, is God, de persoonlijke eeuwigheid, de Eeuwige in zich zelf, zonder werken, zonder schepping. Had nu Christus heerlijkheid bij de Vader eer de wereld was, zo behoort Hij tot het eeuwig wezen Gods. En de Schrift bevestigt het, Johannes 1:1, In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God. Ik ben van eeuwigheid af gezalfd geweest,. van de aanvang, van de oudheden der aarde aan. Dit kan niet gezegd worden dan van een persoon. Christus is de gezalfde des Vaders, zeker naar zijn mensheid, want alleen in de mensheid is de zalving nodig, maar toch van eeuwigheid, zijnde door de Vader gezalfd tot Profeet, Koning en Hogepriester van eeuwigheid af en in eeuwigheid, Psalm 2:7. En Micha (5:1) getuigt van de Messias: Zijn uitgangen zijn vanouds, van de dagen der eeuwigheid. Ik was geboren als de afgronden nog niet waren. Geboren, niet geschapen. Christus is de eniggeborene des Vaders. Als nog geen fonteinen waren, zwaar van water, aleer de bergen ingevest waren, voor de heuvelen was Ik geboren. Hij had de aarde nog niet gemaakt, noch de velden, noch de aanvang van de der wereld. In welke heerlijk dichterlijke bewoordingen wordt hier het scheppingsverhaal van Mozes als in een kort bestek teruggegeven. Ook zien wij, dat het de bepaalde leer der Schrift is, dat de eerste stofdeeltjes, de grondstof, die vele wijsgeren zich als eeuwig denken, voortgebracht zijn of een aanvang genomen hebben. Toen Hij de hemelen bereidde, was Ik daar. Toen Hij een cirkel over het vlakke des afgronds beschreef Een cirkel,' opmerkelijk. Al de hemellichamen: zon, maan, aarde, en al de planeten zijn cirkelvormig. Toen Hij de opperwolken van boven vestigde, toen Hij de fonteinen des afgronds vastmaakte, ‘toen Hij de zee haar perk zette, opdat de wateren zijn bevel niet zouden overtreden, toen Hij de grondvesten der aarde stelde: toen was Ik een voedsterling bij Hem, en Ik was dagelijks zijn vermakingen, te aller tijd voor zijn aangezicht spelende, spelende in de wereld zijns aardrijks, en mijn vermakingen zijn met der mensen kinderen. Het is dezelfde voorstelling als Johannes van de Heere Jezus geeft, Hem noemende de Eniggeboren Zoon des Vaders, die in de schoot des Vaders is. Het is opmerkelijk, dat in het midden van al deze hoogheid het kleine bij voorkeur wordt gekozen. De wijsheid zelf is geen meesterachtig persoon, maar een schootkind, een voedsterling bij de Vader. En evenals wij behagen hebben in het spelen van onze kinderen, zo wordt hier de eeuwige Vader voorgesteld als welbehagen te hebben in het spelen van zijn kind. En waarom hebben wij zulk een welbehagen in het spelen onzer kinderen? Omdat het de uiting is van hun leven. Spelen zijn de vrijwillige en eigenaardige werkzaamheden der kinderen. En is het nu reeds voor de wijzen een spel wijsheid ten toon te spreiden (Spreuken 10:23) hoe veel te meer voor God? Wat is het scheppen van werelden voor de Almachtige anders dan een hoog heilig spel? Immers moeite en inspanning

zijn hier niet denkbaar; maar enkel het vermaak, het welbehagen dat God had, zulke werelden als er zijn, te doen worden. En wij allen, met al de andere redelijke schepselen, de engelen boven, en al de voor vreugde vatbare schepselen beneden ons zouden in enkel heilig vermaak, in enkel liefelijk en vrolijk spelen eeuwig hebben geleefd voor Gods aangezicht, maar de duivel heeft dat heilig goddelijk spel bedorven en afgebroken. De zonde is de enige droevige ernst, die alle andere droevige ernst heeft voortgebracht. En thans zijn er nog wel flauwe overblijfselen van dat oorspronkelijk vermaak, maar nooit zonder dat de daar tegenover staat. Is niet de wording van ieder bezintuigd wezen een spel, een vermaak? Maar daar tegenover staan vooral bij de mens, de vreselijke en doodsgevaarlijke barensweeën. Is niet het leven van het kind een spel, en wie herinnert zich niet hoe gelukkig hij als spelend kind was? Maar daar tegenover staat de ernst, de arbeid, de moeite, de zorg, de teleurstellingen, het verdriet van het volgend leven. En al wilden ook wij, gelijk sommigen doen, geheel het leven als een spel, als een vreugde en vermaak beschouwen, daar tegenover staat toch altijd de ernst des lijdens, der smart, der krankheid, des doods. Ja, God is liefde, en de liefde is een vermaak, een spel. Wie lief heeft, die heeft vermaak; maar daar tegenover staat de haat, dat kwaad, dat pijn is, en pijn veroorzaakt. Wrange vrucht der zonde! Zij heeft bijna al het zoete Gods weggenomen. Wel maakt ook de duivel het leven der zijnen tot een schijnbaar aller-vrolijkst spel van muziek en dans, waarin toneelspel en kaartspel en allerlei spelen elkander afwisselen, doch het is een dronkemansvreugde, die lichaam en ziel verwoest; en tot hoe lang duurt zij? tot aan de armoede, tot aan de krankheid, tot aan het graf, indien niet nog vooraf tot aan de kerker en tot aan het schavot. En waar leidt zij allerlaatst heen? Tot de eeuwige dood. De goddeloze houdt de zonde voor een spel, waarmee hij zich zo lang vermaakt, totdat hij zijn ziel heeft verspeeld; maar voor de godvruchtige is zij de vreselijkste ernst, die er denkbaar is. En dat is zij ook voor God. Het is de zonde, waardoor al de ernst, waardoor al de toom van God is opgewekt, en waardoor het kruis van Golgotha noodzakelijk is geworden. Ja, heeft de duivel zijn hels spel tegenover het heilig spel van God gesteld, God heeft tegenover dat helse vermaak het Goddelijk lijden gesteld van zijn eniggeboren Zoon, zijn voedsterling, in wie Hij al zijn welbehagen heeft. Op het bloedig Golgotha, in Christus aan het kruis heeft God de zonde veroordeeld in het vlees, (Romeinen 8:3). Waarom? om de werken des duivels te verbreken, (1 Johannes 3:8). De ernst van het kruis van Christus is de algenoegzame maar dan ook enige bron geworden ener nieuwe, ener eeuwige vreugde voor een iegelijk die gelooft, van die vreugde, waarin Christus uit zijn lijden is ingegaan; van die vreugde en heerlijkheid, die Hij had eer de wereld was; maar toen had Hij die als God met God, maar nu ook als Godmens met mensen. De ernst van het kruis is voor Hem voorbijgegaan; thans zetelt Hij aan de rechterhand zijns Vaders, wachtende totdat al zijn vijanden, waarvan de laatste de dood is, onder zijn voeten zullen zijn gesteld, en dan heeft het helse spel, de zonde een einde; dan worden de duivel en zijn engelen afgesloten in de afgrond, die zij zich zelf hebben gedolven, en dan zal Christus zijn persoonlijke heerschappij over de vijandelijke macht, welke nu verandert in een eeuwige overwinning, terug geven aan de Vader, en dan zal het bij al Gods kinderen in hemel en op aarde weer zijn enkel vermaak, vreugde, blijdschap, een heilig goddelijk spel in God, door God, tot God van eeuwigheid tot eeuwigheid: God zal zijn alles in allen, en zijn vermakingen met de kinderen der mensen zullen zonder einde zijn. Toen was Ik een voedsterling bij Hem, en Ik was dagelijks zijn vermaking. Reeds in de kabbalistische boeken der Joden wordt gezegd, dat God behagen heeft zich zelf te denken en af te spiegelen. Welnu, Gods afspiegeling van zich zelf is Gods Zoon, door wie God zijn wijsheid en ook zijn liefde openbaarde. En de Zoon is de vermaking des Vaders. De Vader heeft de Zoon lief en toont Hem alles wat Hij doet. Deze is mijn geliefde Zoon, m dewelke Ik mijn welbehagen heb, zei de Vader bij de Doop van zijn Zoon. En zie hiermede het punt aangewezen, waarin de mens God moet ontmoeten. Zo geheel waar als de Vader van Jezus zeide: Deze is mijn Zoon, mijn Geliefde, in dewelke Ik mijn welbehagen heb, zo geheel waar moeten ook wij zeggen: ‘Mijn ziel heeft in Hem al haar welbehagen.’ Te aller tijd voor zijn

aangezicht spelende, spelende in de wereld zijns aardrijks. Onder de hemellichamen is de aarde de uitverkorene der genade Gods, niet de zon en niet een zonnestelsel. God alleen is groot, en in het kleinste verheerlijkt Hij zich het liefst en het meest; daarom is ook de mens, in wie Hij zijn bijzonder welbehagen heeft, niet uit een edele stof, maar uit het stof der aarde genomen. Spelende in de wereld. De natuur is vol spelingen of overeenkomsten. Telkens wordt men door wonderlijke en vreemde dingen verrast; want God heeft zijn werken niet eenvormig. maar als met een losse hand gemaakt. De natuurkundigen vinden dan ook gedurig de treffendste overeenkomsten tussen de verst verwijderde vakken van voorwerpen en werkingen, en noemen dat 'spelingen der natuur,' meestal in de zin van toevalligheden; doch deze verschijnselen hebben hun grond in de wijsheid Gods, en met deze zijn geen toevalligheden bestaanbaar. Ook ons leven, en nog meer de geschiedenis der wereld en der volken is vol van spelingen, en nu en dan van de meest onverwachte oplossingen der meest ingewikkelde raadsels, al hetwelk getuigt van een verborgen, onze gedachten te boven gaande wijsheid. En mijn vermakingen zijn met der mensen kinderen. Gelijk de Vader zijn vermakingen heeft met de Zoon, zo heeft de Zoon zijn vermakingen met de kinderen der mensen, en Hij had die zelfs tot zo ver, dat Hij onder de oude dag in menselijke gestalte met de heiligen sprak, wandelde en maaltijdde, en ten laatste zelf mens werd door de ontvangenis uit de Heilige Geest, en de geboorte uit een vrouw, onze onheilige natuur in de overneming zelf heiligende. Mochten wij nu maar zijn vermakingen, zijn 'spelen met ons recht vatten. Ook in de genade leidt Hij ons door de Heilige Geest wonderlijk. Mochten wij ons nu maar, bij het veelvuldig vreemde en onverklaarbare, dat ons voorkomt, gedurig herinneren, dat het niet anders dan zijn spelingen, zijn vermakingen met ons, de onophoudelijke werkingen zijner wijsheid en liefde voor en in ons zijn! Nu dan, kinderen! hoort naar Mij,. want wel gelukzalig zijn zij, die mijn wegen bewaren. Hoe liefelijk! niet met gestrengheid, maar met lokkende liefde wordt ten goede vermaand. Ook Christus sprak vriendelijk tot zijn discipelen, en noemde hen somtijds ook kinderkens! God spreekt tot ons als tot zonen en dochters. En wij zouden zijn zonen en dochters niet willen zijn, door niet te horen naar hetgeen Hij tot ons spreekt? Nee, niet waar, wij willen deze hoge, deze allerhoogste eer niet van ons afwijzen, want wat zouden wij daarover later een grievend berouw moeten hebben! Hoort de tucht en wordt wijs, en verwerpt die niet. Wij zijn door het geloof kinderen Gods, nochtans niet zonder tucht. Wij wijken gedurig af, daarom moeten wij gedurig terecht gewezen worden. Zo lang wij dus niet ophouden te feilen, moeten wij ons de tucht getroosten. Wegelukzalig is de mens, die naar Mij hoort. Vergeten wij niet, dat de wijsheid zich hier voorstelt als een persoon, en dat onze wijsheid derhalve bestaat in naar die persoonlijke wijsheid te horen. Wij moeten de wijsheid niet zoeken in woorden, maar in het Woord, het Woord van God. Mensen kunnen u alleen woorden geven, God alleen geeft u het Woord, het levende Woord, de bron van al Gods woorden Christus. Dagelijks wakende aan mijn poorten, waarnemende de posten mijner deuren. Onze eigen werkzaamheid wordt in de Schrift nimmer uitgesloten, maar opgewekt. Wij moeten doen wat wij kunnen. De luiaard wordt tot het geringe diertje, het vlijtige miertje, verwezen. Hier wordt ons het waken aanbevolen, en het op de wacht staan aan de deur van het paleis der wijsheid. Zo wij wijsheid willen vergaderen, moeten wij de moeite van het wachtend en wakend uitzien niet ontzien, en daarbij niet vergeten al onze plichten te vervullen. Bovenal moeten wij oplettend zijn, wanneer de Heere ons nabij is, of wanneer Hij ons voorbijgaat, opdat wij Hem niet laten gaan, zonder een zegen van Hem te vragen. Want die Mij vindt, vindt het leven, en trekt een welgevallen van de Heere,. maar die tegen Mij zondigt, doet zijn ziel geweld aan,. allen, die Mij haten, hebben de dood lief Zo kan de aardse wijsheid niet spreken; zo spreekt God alleen. De opperste Wijsheid heeft haar huis gebouwd, zij heeft haar zeven pilaren gehouwen. Wij vinden hier en vervolgens, een Salomonisch-evangelische voorstelling van Christus, als de opperste Wijsheid, in zijn woorden en werken. De overeenkomsten geven zich ongezocht en ongedwongen van zelf aan. Het huis is de kerk. De zeven pilaren zijn de zeven gemeenten der openbaring. Het zevental gemeenten

vertegenwoordigt al de gemeenten. Zij heeft haar slachtvee geslacht, Zij heeft haar wijn gemengd,. ook heeft Zij haar tafel toegericht. Het is de gelijkenis van de genodigden tot de bruiloft. Komt, want alle dingen zijn gereed: het offer is geslacht, de zonde is verzoend, de wijn des Heiligen Geestes staat ingeschonken, de zaligheid is verkregen. En daar alles is toebereid tot de maaltijd, wat blijft er nu anders voor ons over te doen, dan om er deel aan te nemen, dan om aan te zitten en te eten? O, komt dan, gij allen, die bij de Heere te gast wilt gaan! Zij heeft haar dienstmaagden uitgezonden. De wijsheid, vrouwelijk zijnde, zendt haar dienstmaagden; Christus zendt zijn discipelen. Zij nodigt op de tinnen van de hoogten der stad. De wijsheid bemint de openbaarheid; ook Christus beminde haar. Al wat openbaar maakt, is licht. Wat gij hoort in het oor, predikt dat op de daken, zeide Hij tot zijn discipelen. Daarom moeten Christenen nooit deel nemen aan geheime genootschappen; wat het licht van de dag niet kan velen, betaamt aan geen kind des lichts, die overal en in alles in de dag, in het licht van God wandelt. Wie is slecht? Hij kere zich herwaarts! Tot de verstandeloze 3egt Zij: Komt, eet van mijn brood, en drinkt van de wijn, die Ik gemengd heb. Verlaat de slechtigheden, en leeft,' en treedt in de weg des verstands. De wijsheid richt haar rede niet tot de wijzen, gelijk de wereldse wijsheid doet, die alleen spreekt tot de lieden van het vak, en op alle anderen als dilettanten met minachting neerziet. Nee, de Goddelijke wijsheid richt juist haar woord tot de bozen en verstandelozen, om ze te veranderen in godvruchtigen en wijzen. Dat dan niemand zich te slecht of te verstandeloos achte, om tot de Goddelijke wijsheid te komen en de schoonste gaven uit haar hand te ontvangen. Komt, zegt de opperste wijsheid, eet van mijn brood, en drink van de wijn, die Ik gemengd heb. Is het niet de nodiging tot het avondmaal des Lams? Verlaat de slechtigheden, en leeft, en treedt in de weg des verstands. Heeft Christus ons niet het avondmaal toebereid? En nodigt Hij ons niet als zondaren in de woorden: Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt,. en Ik zal u rust geven,' rust voor uw zielen? Wie de spotter tuchtigt, behaalt zich schande,' en wie de goddeloze bestraft, zijn schandvlek. Het is het vervolg van de gelijkenis der genodigden tot de bruiloft; het is de geschiedenis van de slechte ontvangst der uitnodiging tot de maaltijd Gods. Wij zouden zeggen: naar zulk een heerlijk, Goddelijk evangelie moeten alle harten verlangen, aller handen zich uitstrekken en voor hetzelve alle knieën zich buigen, maar de Heilige Geest zegt door de mond van haar getuigen: Wie heeft onze prediking geloof en aan wie is de arm des Heeren geopenbaard? Bestraf de spotter niet, opdat hij u niet hate, bestraf de wijze, en hij zal u liefhebben. Leer de wijze, zo zal hij nog wijzer worden,' onderwijs de rechtvaardige, zo zal hij in leer toenemen. De vreze des Heeren is het beginsel der wijsheid, en de wetenschap der heiligen is verstand. Derhalve is de wetenschap der ongelovigen onverstand. De Goddelijke wijsheid troost haar getuigen, door hun te voorspellen wat het lot hunner getuigenis zijn zal; zij moeten er zich op voorbereiden, dat zij zich de haat der onheiligen en spotters op de hals zullen halen, nochtans zal hun prediking niet tevergeefs zijn; want allen die uit de waarheid zijn, zullen hun stemmen horen, en zullen er zich door laten vertroosten en leiden. Voorts, waar eenmaal de bekering heeft plaats gehad, daar is het dagelijkse vernieuwing onmisbaar, en wie eenmaal het Woord Gods gelovig heeft aangenomen, die neemt het altijd weer opnieuw aan met geloof. Want door Mij zullen uw dagen vermenigvuldigen, en de jaren des levens zullen u toegedaan worden. Indien gij wijs zijt, gij zijt wijs voor uzelf;. en zijt gij een spotter, gij zult het alleen dragen. Het zijn de evangelische uitspraken: De godzaligheid heeft de belofte des tegenwoordigen en des toekomenden levens. En: Een iegelijk zal zijn eigen pak dragen.

DE DWAASHEID.

Een zotte vrouw is woelachtig, de slechtigheid zelf en weet niet te doen. Het is een vrouwelijke tegenoverstelling van de persoonlijke wijsheid, de dwaasheid, welke ook in onze taal vrouwelijk is. Zij is de wereld tegenover God, de valse kerk tegenover de ware kerk, de hoer tegenover de echte vrouw. Zij bootst de opperste wijsheid na, maar haar einddoel is geheel

anders: zij gebruikt dezelfde woorden, maar zij strekken tot verleiding. Zij zit aan de deur van haar huis, het huis des vermaaks en der maaltijden, alwaar men zingt, danst, speelt en muziek maakt, eet, drinkt en altijd vrolijk is, omdat de gerechten niet ophouden, en de wijn er nooit ontbreekt. Op een stoel, de stoel der vleselijke gerustheid en ijdelheid. Op de hoge plaatsen der stad evenals de wijsheid, ja zij heeft als deze, de hoge plaatsen der stad ingenomen; zie het aan uw schouwburgen en openbare plaatsen van vermaak. Om te roepen degenen, die op de weg voorbijgaan, die hun paden recht maken, zeggende: Wie is slecht? Hij kere zich herwaarts. Hoe naar het leven getekend! Zij noemt de vromen: slechte lieden, schijnvromen, huichelaars, en tracht ze te verleiden tot haar ontuchtigheden. En tot de verstandeloze zegt zij: De gestolen wateren zijn zoet, en het verborgen brood is liefelijk. Zij bevestigd dus de verstandelozen in hun onverstand. lij laat de mensen, zoals zij zijn; maar de wijsheid, die van boven komt, gebiedt de slechte, de slechtigheden te verlaten, en de verstandelozen om te treden in de weg des verstands. Dat wij dan acht geven op de stem der hoogste wijsheid, dat wij ons bekeren, geloven en leven in eeuwigheid. Maar hij weet niet, dat aldaar doden zijn,. haar gen oden zijn in de diepten der hel. De bezoldiging der zonde is de dood maar de genadegift Gods is het eeuwige leven door Jezus Christus, onze Heere.

# HET HOOGLIED VAN SALOMO.

1:1. Er is tegen dit lied als van God afkomstig, en dus door de Heilige Geest ingegeven, ten allen tijde veel gesproken en geschreven. De ongelovige uitleggers houden het kortweg voor een bloot dichterlijk Oosters minnelied, en ook andere uitleggers, die wij niet onder de ongelovigen kunnen rangschikken, hebben zich tot zulk een ongerijmde voorstelling laten verleiden; immers hoe kan men zich in dit geval met enige mogelijkheid rekenschap geven van de opneming van zulk een lied in de rol der Heilige Schrift? Weet men dan niet, dat de Joden ten allen tijde met de uiterste zorgvuldigheid gewaakt hebben voor de onschendbaarheid der Heilige Schrift, en dat zij hiervan de voldingendste bewijzen hebben gegeven, door het apocrief verklaren van geschriften, die voor vele Roomsen en ook Protestanten in zulk een geringe mate de stempel hunner on-Goddelijkheid medebrengen, dat zij die op een lijn met de overige Heilige Schriften stellen. En hoe zou dan het Hooglied, dat voor ieder mens bij de eerste oogopslag de schijn heeft van een bloot liefdeslied te zijn, door diezelfde Joden, die in de Heilige Schrift geen vlek of rimpel wilden dulden, in de rol der heilige boeken zijn opgenomen? Mij dunkt dat de verzamelaars der Oud-Testamentische Schrift, de volkomenste overtuiging van de Goddelijke afkomst en betekenis van het Hooglied moeten gehad hebben, om het onder de overige Heilige Schriften een plaats te geven. En wij moeten niet alleen, maar kunnen ook in hun overtuiging berusten, omdat er niet alleen in het Hooglied generlei tegenstrijdigheid met de overige Heilige Schriften gevonden wordt, maar omdat er bovendien zoveel overeenstemming met het ander gedeelte der Schrift in voorkomt, dat ook wij overvloedige redenen vinden, om onder de zinnebeeldige voorstelling ener heilige liefde en verloving, de betrekking, het genadeverbond tussen God en Israël, tussen Christus en de kerk en iedere gelovige ziel beschreven te zien. De profeten hebben meermalen zulke zinnebeeldige voorstellingen uit het door God geheiligde verlovings- en huwelijksleven ontleend, waarom zou dan Salomo niet onder de leiding des Heiligen Geestes, dat zinnebeeld naar alle zijden en in al zijn bijzonderheden hebben kunnen uitwerken, zodat dit kleine geschrift, met zijn Prediker en Spreuken en enkele psalmen, als de gewichtigste en kostbaarste van al zijn overige veelvuldige geschriften, en als bepaald het koninkrijk Gods aangaande, in de Heilige Schrift opgenomen en daarmee voor eeuwig bewaard zijn geworden? Salomo de wijste der koningen kende de Messias, van wie hij zelf de type was, niet alleen naar het verstand als de persoonlijk geopenbaarde Wijsheid, maar ook naar het hart als de Bruidegom der kerk en van elke gelovige ziel. Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Dit zei niet de rijke koning, maar de arme zondaar Salomo. Men moet ook al zeer ongeestelijk zijn, om in het Hooglied een bloot natuurlijk voortbrengsel van het menselijk verstand te zien. Voor de innigste gelovigen van alle tijden was daarentegen juist het Hooglied het middenpunt, waarin al de stralen der liefde van Christus tot zijn gemeente, en die zijner gemeente tot Hem, welke door geheel de Schrift verspreid zijn, als in een lichtbeeld worden samengevat. Ik weet wel, dat sommigen dit mystiek noemen, daaronder verstaande een vleselijk zinnelijke beschouwing en toepassing van de geestelijke en bovenzinnelijke liefde Gods; docht heeft iemand gezegd, dat ieder gelovige iets apocalyptisch dient te hebben, wij voegen er bij "ook iets mystieks," daaronder verstaande de bevindelijke gemeenschap met de liefde Gods in Christus. De liefde als zodanig is een zaak van het hart, en hoe kan men nu zeggen bemind te worden en te beminnen, zonder daarvan iets in zijn hart te gevoelen? Kunt gij God, kunt gij de Heere Jezus liefhebben zonder dat uw hart voor hen klopt! Zeker, deze liefde bestaat niet in een hartstochtelijke opgewondenheid, doch daarin bestaat ook onze ware liefde tot de ons meest dierbare betrekkingen niet. Deze hebben mij zo geheel lief, dat wij er niets buitengewoons van gevoelen; in hen geheel lief te hebben bestaat de gewone dagelijkse toestand en stemming onzes harten. Maar laat de beminde vader of moeder, echtgenoot, zoon of dochter, broeder of zuster, vriend of vriendin door enig gevaar bedreigd, door enige krankheid getroffen, door enige vijand aangerand worden, en zie hoe het

liefhebbende hart zich uit zijn gewone kalme stemming opheft tot het buitengewoon gevoel van sterke aandoeningen. Met de liefde tot de Heere is het niet anders. Een gelovige heeft de Heere lief met geheel zijn hart, maar in gewone omstandigheden gevoelt hij er zo weinig van, dat hij zich over niets meer bekommert dan over de vraag: "Heb ik Jezus wel lief?" en dat hij zich over niets meer beklaagt, dan dat hij Jezus zo weinig lief heeft. Maar laat de Heere hem nu eens vragen, zoals Hij Petrus deed: Hebt gij Mij lief? en hij zal ontwaren, hoe terstond al wat in zijn hart is zich opheft, om te midden van het beschamend en neerdrukkend gevoel van de gebrekkigheid zijner liefde, toch te zeggen: Heere! Gij weet dat ik U liefheb. En zulke vragen doet de Heere ons nog heden. Wanneer de Heere ons dierbare panden, die wij 0 zo gaarne met verlies van al het andere zouden behouden hebben, ontneemt, dan vraagt Hij ons: Hebt gij Mij liever dan dezen? Of wanneer Hij ons arm laat worden, terwijl wij rijk waren, of in moeilijkheden en bezwaren laat komen, terwijl vroeger onze loop was als die van de stille beek in het verborgene, of ook, wanneer wij zijn naam en eer zien aanranden en horen lasteren, dan vraagt Hij ons: Hebt gij Mij lief? liever dan dezen, liever dan vader en moeder, dan vrouw of kind, dan vriend en vriendin, dan de ganse wereld met al wat zij is en heeft? Ongelukkig wij, zo er dan geen gevoel in ons hart is, dat zich boven alle ander gevoel verheft en antwoordt: Heere, Gij weet alle dingen, .Gij weet dat ik U liefheb. Zulk een liefdegevoel en zulk een liefdegemeenschap moet er dus tussen de Heere en de gelovige ziel zijn, en dat hiermee vele ondervindingen van des Heeren bijzondere nabijheid kunnen gepaard gaan, laat zich niet betwijfelen. Wij zien toch voor onze ogen, hoe de ene gelovige veel nauwer en tederder omgang heeft met de Heere dan de andere; hoe de een geheel en al in onmiddellijke dienst des Heeren staat, terwijl de ander ook nog in menigte van andere zaken gewikkeld is. De roepingen zijn verschillend en de persoonlijke gesteldheden, betrekkingen en werkzaamheden zijn het ook; doch hieruit vloeien ook onderscheiden gemoedstoestanden voort. Een geleerd Christen kan somtijds de eenvoudige gelovige benijden, die niet anders leest dan zijn bijbel; maar daarom zou hij met de last, die de geleerdheid medebrengt, toch niet gaarne zijn geleerdheid willen missen, nee, hij verheugt zich aan de andere zijde, dat God hem verwaardigd heeft om ook juist met deze schone hoge gave in volheid zijn waarheid te kennen en te verkondigen. Dit is echter waar voor allen die geloven, dat wij buiten alle twijfel veel meer licht en blijdschap des Heiligen Geestes in ons verstand en hart zouden ontvangen, wanneer wij de onheilige invloeden der wereld meer vermeden of afwezen; maar als wij onverschillig of althans niet nauwgezet genoeg zijn ten opzichte der plaatsen, die wij bezoeken, der gezelschappen, waarin wij verkeren, der boeken, die wij lezen en der zaken, waarmee wij dagelijks bezig zijn, hoe kunnen wij dan het licht en de blijdschap des Heiligen Geestes ontvangen, wij, die ons juist onledig houden om zijn licht uit te blussen en zijn liefde te bedroeven? Dat derhalve het Hooglied de gemeenschap der liefde op geestelijk Goddelijk gebied in al haar tederheid en kracht op heilige wijze bezingt en schetst, kan niet anders dan voor de Goddelijke oorsprong van dit lied getuigen. Men heeft echter een gewichtige tegenwerping tegen die oorsprong menen te maken, door op te merken dat dit boek nergens in het Nieuwe Testament wordt aangehaald; doch men ziet voorbij, dat een zinnebeeldige voorstelling voor geen letterlijke aanhaling, maar enkel voor een vervulling of verwezenlijking vatbaar is; en heeft nu niet Johannes de Doper werkelijk de Heere Jezus als de Bruidegom van het Hooglied aangewezen, toen hij, de gestrenge man, deze liefelijke woorden sprak: Die de Bruid heeft, is de Bruidegom,. maar de vriend des Bruidegoms, die staat en Hem hoort, verblijdt zich met blijdschap over de stem des Bruidegoms. Zo is dan deze mijn blijdschap vervuld geworden. En heeft zich de Heere zelf niet als zodanig aangewezen, in het woord: Kunnen de bruiloftskinderen vasten, zolang de Bruidegom bij hen is? Maar de dagen zullen komen, wanneer de Bruidegom van hen zal weggenomen zijn, en dan zullen zij vasten. Hoe dikwijls stelt zich de Heere in zijn gelijkenissen voor als de Bruidegom, en het geloof in Hem als het deel nemen aan de bruiloft? Ook het Evangelie en de Openbaring van Johannes beval onderscheiden toespelingen op het

Hooglied. De diep en teder gevoelende en het verborgene beminnende apostel begreep de taal des Heiligen Geestes het meest; trouwens, hij was de apostel der liefde, en stelde bijzonder de Heere voor in zijn liefde tot de gelovigen, en de gelovigen in hun gemeenschap van liefde tot de Heere. Doch deze toespelingen zijn wederom verborgen, omdat de zaak zelf een verborgenheid is. Immers zij wordt door de Heilige Geest in het hart gewerkt, en wie kent de werkingen des Heiligen Geestes aldaar in alles nauwkeurig? Daarom moet het ons niet bevreemden en ook niet hinderen, dat de uitleggingen van het Hooglied ook bij de meest gelijkdenkende geestelijke mensen, zoveel uiteen lopen. Ieder gelovige ziet de zaak aan van een zijde, welke het meest met zijn behoefte overeenkomt, en daar in Christus de volheid is van alle volmaaktheid, zo kan er niets geestelijks, heiligs en heerlijks van Hem gezegd worden, dat niet werkelijk in Hem is, en aan anderen te tonen is. Ook bevat iedere uitdrukking niet de volle waarheid, maar een gedeelte er van.' Alleen de vereniging der delen maakt het volmaakte geheel. Christus is de persoonlijke vereniging aller waarheden: Hij is de Waarheid. Wat de naam Hooglied betreft, naar het Duits taaleigen zou men het een hoogtijdslied kunnen noemen, en daar. de Bruidegom en de Bruid, zo niet altijd dan toch meestal, kennelijk ondersteld worden zich op het land, in de hof, in de schone natuur te bevinden, zou men het ook een geestelijke herderszang kunnen noemen, welke uit een samenspraak bestaat. Het Hooglied bestaat uit samenspraken en alleenspraken, en de uiteenhouding der sprekende personen is niet altijd even licht, en toch onmisbaar tot recht verstand van het geheel. De levendigheid en frisheid der voorstelling ontstaan juist daardoor, dat de beelden voornamelijk uit de natuur zijn genomen. De natuur is onveranderlijk, ook in schoonheid, en daarom spreekt zij ten allen tijde even krachtig tot het voor haar geopend gemoed. Ook de Heere maakte bijzonder in zijn gelijkenissen de natuur dienstbaar aan zijn onderwijs, en daalde niet zelden in haar kleine bijzonderheden af, om ze te stellen tot uitdrukking zijner waarheid en heerlijkheid.

1:2. HET HOOGLIED.

De bruid: Hij kusse mij met de kussen zijns monds. Liefde is het thema van het Hooglied. De bruid heeft de Bruidegom lief, omdat Hij haar het eerst heeft lief gehad. Het is de gewone weg, nietwaar, dat de jongeling het oog op de maagd laat vallen en gedachten van liefde jegens haar opvat, en nu voortaan wenst en begeert dat-zij, die door hem is uitverkoren, hem ook moge toebehoren. Daartoe is de overgave des harten, de toestemming, het jawoord der Bruid nodig. Indien zij wederliefde gevoelt, zo verenigt zich liefde met liefde, hart met hart, en dan is de kus het teken dezer toestemming en het zegel dezer vereniging. De maagd laat zich kussen door de jongeling, wiens liefde zij met wederliefde wil beantwoorden. En zo spreekt ook de Bruid van het Hooglied: Hij kusse mij met de kussen zijns monds. Behoef ik nog te zeggen, dat de overdracht van de natuur op de Geest een heilige overdracht moet zijn? Ik herinner enkel aan het woord der Schrift: "dat alles en dus ook de natuur, rein is voor de reinen, maar dat voor de onreinen, bevlekten en ongelovigen niets rein is, omdat beide hun verstand en geweten bevlekt zijn, (Tit. 1: 15)." Hij kusse mij met de kussen zijns monds. Het lied begint wel met haar liefde, want zijn liefde beeft geen begin, maar is van eeuwigheid, nochtans zegt de Bruid niet: Ik zal Hem kussen, nee, zij verwacht van Hem het eerst het teken, het bewijs zijner liefde tot haar. Hij kusse mij. De bruid is begerig naar de kussen des Bruidegoms, want met deze geeft Hij haar de Heilige Geest. Jezus zeide tot zijn discipelen na zijn opstanding: Vrede zij ulieden. Gelijkerwijs Mij de Vader gezonden heeft, zend Ik ook ulieden. En als Hij dit gezegd had blies Hij op hen en zeide tot hen: Ontvangt de Heilige Geest, (Johannes 20:21-22). Want uw uitnemende liefde is beter dan wijn. Het werk des Heiligen Geestes wordt in de Schrift meestal bij zich bewegende of vloeiende hoofdstoffen en werkingen, zoals het water, het vuur, de lucht, de wind vergeleken, als het best overeenkomende met de eigenschap van uitstroming en uitbreiding, waardoor het geestelijk leven in het hart des zondaars intreedt en zich ontwikkelt. Hier nu wordt de werking des Heiligen Geestes in overtreffende zin voorgesteld onder het beeld van wijn, daar de wijn het hart des mensen verheugt. Daarom mocht ook Johannes de Doper geen wijn drinken, want hij was van moeders lijf af vervuld met de Heilige Geest, en de werking des Heiligen Geestes in en door hem mocht niet toegeschreven kunnen worden aan de werking van de wijn, zoals de spotters op de eerste Pinksterdag bij de discipelen deden. En daarom was ook het eerste teken, dat Christus op aarde ter betoning zijner heerlijkheid na zijn overwinning in de woestijn deed, de verandering van water in wijn op de bruiloft te Kana. Het was het beeld en de profetie van de overvloedige uitstorting des Heiligen Geestes, welke na zijn overwinning op Golgotha volgen zou. En daarom waren ook druiventrossen de eerste vruchten, die de Israëlieten na hun veertigjarige omzwerving in de woestijn uit het beloofde land werden aangebracht. De wijn is het beeld der vreugde, en wie is de bron der Goddelijke vreugde? De Heilige Geest, en Hij alleen. . Uw oliën zijn goed tot reuk, uw naam is een olie, die uitgestort wordt. Overal waar van olie gesproken wordt, worden die welriekende oliën bedoeld, die nergens zo uitnemend worden toebereid als in het Oosten. Zij zijn wederom beelden van de Heilige Geest, in zijn zalving, in de uitstorting zijner gaven. Daarom hebben U de maagden lief De Bruid denkt aan haar speelnoten. Zij is eigenlievend noch minijverig; zij wil niet alleen bemind zijn; haar Bruidegom is zo beminnelijk, dat al de maagden Hem moeten liefhebben, nochtans is zij alleen zijn. Bruid. Ook in Openbaring 14:4 lezen wij van maagden: Dezen zijn het, die het Lam volgen, waar het ook heengaat,. deze zijn gekocht uit de mensen, tot eerstelingen Gode en het Lam. Trek mij, wij zullen U nalopen. Een toespeling hiervan vinden wij Johannes 6:44: Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader, die Mij gezonden heeft, hem trekke, en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage. En Johannes 12:32: Zo wanneer Ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal hen allen tot Mij trekken. De Koning heeft mij gebracht in zijn binnenkamers. Ook Christus brengt de zijnen in het huis zijns Vaders, waar vele woningen zijn, en waar Hij de zijnen plaats bereidt, opdat zij zijn waar Hij is, Johannes 14:2-3. Wij zullen ons verheugen en in U verblijden,. wij zullen uw uitnemende liefde vermelden, meer dan de wijn,.

de oprechten hebben U lief Is het niet of wij de weerklank dezer woorden horen bij 1 Petrus 1: 8- 9): Dewelke gij niet gezien hebt, en nochtans liefhebt,' in dewelke gij nu, hoewel Hem niet ziende, maar gelovende, u verheugt met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde. Ik ben zwart, doch lieflijk, gij dochters van Jeruzalem! gelijk de tenten van Kedar, gelijk de gordijnen van Salomo. De Bruid roemt niet op haar schoonheid, integendeel, zij ontkent dat zij die bezit, maar zij zegt tevens even oprecht, dat zij nochtans liefelijk is in de ogen van haar Bruidegom en door Hem bemind wordt. Ook wij moeten dit vasthouden: dat wij zondaren en tegelijk door de genade geliefden Gods en geroepen heiligen zijn, Romeinen 1:7. Gij dochters van Jeruzalem. Met deze zelfde naam spreekt de Heere de inwoneressen van Jeruzalem aan, toen zij over Hem weenden, bij zijn heengang naar de kruisheuvel. Ziet mij niet aan, dat ik zwartachtig ben, omdat mij de zon heeft beschenen. De kinderen mijner moeder waren tegen mij ontstoken,' zij hebben mij gezet tot een hoederin der wijngaarden. Mijn wijngaar4 die ik heb, heb ik niet gehoed. Niet alleen erkent zij, dat zij niet schoon is, maar ook dat zij in nederige staat verkeert, in dienstbaarheid en in de verdrukking, gehaat van haar broederen en beroofd van hetgeen haar eigen was. Niets hebbende dan haar geliefde. Zeg mij aan, Gij, die mijn ziele liefheeft, waar Gij weidt, waar Gij de kudde legert in de middag? Want waarom zou ik zijn als een, die zich bedekt bij de kudden uwer metgezellen? Is het niet alsof wij hier Maria horen zeggen op de vraag: Wat weent gij, wie zoekt gij? Omdat zij mijn Heere hebben weggenomen, en ik weet niet waar zij Hem gelegd hebben, Johannes 20:13. De bruidegom: Indien gij het niet weet, 0 gij schoonste onder de vrouwen! zo ga uit op de voetstappen der schapen, en weid uw geiten bij de woningen der herders. Zij, die zich zelf niet schoon noemt, wordt de schoonste der vrouwen genoemd, en de herderin wordt verwezen naar de verblijfplaatsen der herders, in welker midden de herder, haar geliefde, is. Is het niet, alsof wij op de vraag van Maria, de moeder des Heeren: Kind! waarom hebt Gij ons zo gedaan! Zie, uw vader en ik hebben U met angst gezocht, het antwoord des Heeren horen: Wat is het, dat gij Mij gezocht hebt? Wist gij niet, dat Ik moet zijn in de dingen mijns Vaders? Lukas 2:48-49. Ook was Christus gedurig in het midden zijner discipelen. Jezus zijn hand uitstrekkende over zijn discipelen, zeide: Zie, mijn moeder en mijn broeders! Mattheus 12:49. En: Waar twee of drie in mijn naam vergaderd zijn, daar ben Ik in hun midden. De Heere wil zonder de zijnen niet gedacht worden. Waar Hij is zijn de zijnen, en waar de zijnen zijn is Hij. Mijn vriendin! Ik vergelijk u bij de paarden aan de wagens van Farao, vanwege de sieraden, waarmee deze getooid zijn. Bij de Oosterse vorsten schitterden deze van paarlen en edelgesteenten. Uw wangen zijn lieflijk in de spangen, uw hals in de parelsnoeren. Wij zullen u gouden spangen maken met zilveren stipjes. Juist omdat zij de arme, vernederde, verdrukte is, worden haar de uitnemendste verhoging en de schoonste sieraden toegezegd. De bruid: Terwijl de Koning aan zijn ronde tafel zit, geeft mijn nardus zijn reuk. Is het niet als de voorafbeelding van een derde Maria, de zuster van Lazarus, die in haar liefde haar zeer kostelijke nardus uitgoot op het hoofd des Heeren, terwijl Hij aanzat aan de maaltijd, zodat het huis vervuld werd van de reuk der zalf? Mijn Liefste is mij een bundelke mirre, dat tussen mijn borsten vernacht. Mirre is het beeld van lijden, en bij de gelovige ziel is de gedurige overdenking des lijdens van Jezus. Is het niet als vinden wij hier de gedachten omschreven, die er in het hart van Maria waren, toen de Heere van haar tot de discipelen zeide: Laat af van haar, zij heeft dit bewaard tegen de dag mijner begrafenis? Johannes 12:7. Mijn Liefste is mij een tros van Cyprus in de wijngaarden-van Engedi. Wederom een beeld van lijden, maar van verblijding tevens. De cypres is het beeld van rouw, de druif tros wordt in de pers vertreden, maar de vrucht ervan is verheugend. De bruidegom: Zie, gij zijt schoon, mijn vriendin! Zie, gij zijt schoon, uw ogen zijn duiven ogen. De Bruidegom prijst haar liefde gelijk de Heere de liefde van Maria prees, en acht haar dubbel schoon, omdat Hij haar het liefste is in zijn lijden. De bruid: Zie, Gij zijt schoon, mijn Liefste! Ja lieflijk,. ook groent onze bedstede. Het is de teruggave aan de Bruidegom van de lof, haar gegeven. De bruidegom: De balken onzer huizen zijn cederen, onze galerijen zijn cypressen. Hij prijst haar zijn koninklijke

heerlijkheid aan, ziende op het koninklijk huis, haar ter bewoning bereid. De bruid: Ik ben een roos van Saron. Gelijk de roos de lieflijkste bloem is onder de bloemen door haar schone kleur en lieflijke geur, die strelen en verkwikken, en toch op het veld, aan de haag, op de doornstruik groeit, zo is de Bruid van Christus, zo is de gelovige ziele geworden onder de prediking, die van Christus uitgaat, een prediking schoon en lieflijk, als de roos en haar geuren, want het is de prediking zijner liefde tot zijn bruid. De roos is de bloem der liefde. Een lelie der dalen. De lelie is het beeld der reinheid, en daarmede van Christus. Christus was de Heilige, de Onzondige en tevens de Heerlijke; doch al het zijne is het onze. De heerlijkheid, waarmede de lelie is bekleed, gaat, volgens des Heeren eigen woord, die van Salomo's kleding te boven. De lelie heeft daarbij een lange, slanke stengel, waardoor zij hoog staat. Nochtans, ook hier is de nederigheid aan die hoogheid gepaard. Zij groeit niet op de bergen, maar in de dalen. De Bruid ziet alleen op haar nederigheid. De bruidegom: Gelijk een lelie onder de doornen, alzo is Mijn vriendin onder de dochters. Wat Christus in eeuwigheid bij God en als God was en is, kan Hij niet mededelen, maar met zijn verworven gerechtigheid bekleedt Hij de zijnen. Door zijn bloed gereinigd en geheiligd, is de gemeente en is de gelovige ziel ook een lelie als Hij. Zijn heiligen zijn blank en oprecht in de goede werken die zij doen, door het geloof in zijn naam. Zij, de Bruid, is een lelie, maar onder de doornen, onder de God niet kennende, ongelovige mensen. Te midden van dezen heeft Christus zijn gemeente, en wandelt de gelovige als een vreemdeling naar de eeuwige Godsstad, steunende in zijn strijd op de Heere door het geloof, en ondersteund wordende door de invloeden des Heiligen Geestes. De bruid: Als een appelboom onder de bomen des wouds, zo is mijn .Liefste onder de zonen. Ik heb grote lust in zijn schaduw, en zit er onder, en zijn vrucht is mijn gehemelte zoet. Christus in al zijn graveerselen te aanschouwen, is de lust der gelovigen. Heeft de ziel Hem eenmaal aanschouwd, dan vindt zij altijd meer liefelijks en heerlijks in Hem. De uitdrukkingen zijn dan ook hier altijd klimmend. De Bruid noemt haar Bruidegom niet alleen schoon om te aanschouwen, en lieflijk in zijn omgang, maar zij vindt zich ook gelukkig onder zijn hoede. Zij vergelijkt Hem daarom bij een appelboom, namelijk een granaatappelboom, wiens schaduw verkwikkend, wiens vrucht verfrissend is. Schoonheid is in de Schrift de uitdrukking van heiligheid. Altijd en in alles is Christus schoon. Zowel in zijn vernedering als in zijn heerlijkheid, zowel als lelie der dalen, als prachtige granaatappelboom. Deze is een kostbare vruchtboom, terwijl de bomen des wouds onvruchtbaar zijn. Zulk een boom is Christus onder de mensen. Ik heb grote lust in zijn schaduw. Zo sprak ook Maria in haar hart, terwijl zij neerzat aan's Heeren voeten en luisterde, en Johannes, terwijl hij aanlag aan zijn borst, en zo spreekt elke wedergeboren ziel, die het leven niet bij zich zelf kan vinden, maar zich tot de Heere begeeft om Hem het antwoord te geven op de vraag zijner liefde: Wilt gij de mijne zijn? Doch niet alleen de schaduw is verkwikkend voor de amechtige ziel, maar ook de vrucht van deze boom is het gehemelte zoet. Het is de vrucht van Christus lijden en sterven, opstanding en hemelvaart. Deze te smaken, gaat elk ander genot te boven. Mochten wij ons maar alles toe-eigenen wat ons wordt aangeboden! Hij voert mij in het wijnhuis, en de liefde is zijn banier over mij. De wijn is het beeld der vreugde. Op het gebied des Heiligen Geestes is er gedurig sprake van blijdschap. De banier is het teken, waaronder wij strijden, en waaronder wij verenigd blijven; en wie zal ons scheiden van de liefde Gods, die in Christus Jezus is? Ondersteunt gijlieden mij met de flessen,. versterkt mij met de appelen, want ik ben krank van liefde. De Bruid bezwijkt van verlangen naar de komst des Bruidegoms, want evenals in de Openbaring, wordt in het Hooglied de Bruidegom ondersteld als gekomen, maar tevens als nu afwezig en terug verwacht wordende. Het is onze tegenwoordige toestand. De Kerk verlangt naar' Christus; zij trekt Hem strijdende tegemoet. De Trooster, de Heilige Geest, laaft het hart der Bruid, door de hoop der wederkomst van haar Bruidegom, en de Bruid vertroost zich met haar gezellinnen, de gelovigen, in de onderlinge samensprekingen over Hem, en met de volheid der Goddelijke beloften, die in Hem allen ja en amen zijn, krank zijnde van liefde, en begerende Hem tot haar ziel te horen spreken van vrede in

zijn bloed. Zijn linkerhand zij onder mijn hoofd, en zijn rechterhand omhelze mij! Door de omhelzingen des Heeren worden die innige verborgen gemeenschapsoefeningen en verenigingen der ziel met Christus verstaan, waardoor Hij haar in liefde omvat, en zij zich verkwikt en versterkt gevoelt. Het een en het ander ontstaat in de gelovige toe-eigening van 's Heeren beloften. De bruidegom: Ik bezweer u, gij dochters van Jeruzalem! die bij de reeën of bij de hinden des velds zijt, dat gij de liefde niet opwekt, noch wakker maakt, totdat het dezelve luste. Dat wil zeggen: stoort haar niet, doet haar niet ontwaken, voor de tijd, laat haar rust. De liefde is bezorgd, dat ook haar vurigste wens vervuld worde tegen de zin der geliefde. De bruid: Dat is de stem mijns Liefsten,' zie Hem, Hij komt, springende op de bergen, huppelende op de heuvelen. Eerst wordt de stem des komenden gehoord, alvorens hij zelf komt. Zie, Hij komt! is ook hier, gelijk zo dikwijls elders, de roep der Schrift. Zie, Hij komt met de wolken! is de roep der Kerk in de Openbaring van Johannes. Hier komt Hij, springende op de bergen, huppelende op de heuvelen, gelijk een jeugdig herder doet, die heenkijkt naar zijn Bruid. Het verwondere ons niet, dat de Heere onder zo vele verschillende beelden wordt voorgesteld. Hij kan en wil in alle betrekkingen ons een en ons alles zijn. Mijn Liefste is gelijk een ree of een welp der herten. Beelden overeenstemmende met de voorstelling van het huppelen en springen, of het haastig komen des Heeren, uitdrukkende zijn volvaardigheid om tot zijn gemeente te komen, en haar tot zich op te nemen in zijn heerlijkheid. Zie, Hij staat achter onze muur, kijkende uit de vensters, blinkende uit de tralies. Achter de muur des hemels, die Hem aan de ogen onzes lichaams onttrekt. Achter die muur en door deze tralies zag Hem Stefanus, als kwam Hij hem tegemoet, toen hij getuigde: Ik zie de hemelen geopend en de Zoon des mensen, staande ter rechterhand Gods, en zag Hem Johannes, toen hem een deur in de hemel geopend werd, en hij de Heere in zijn heerlijkheid zag, en ziet Hem nog heden elke gelovige ziel, die zich door de Heilige Geest in het geloof verplaatst gevoelt bij de Heere in de hemel. Christus staat en ziet door de vensters, om te doen blijken dat Hij is heengegaan, om weder te komen; en Hij zal wederkomen, want Hij heeft het gezegd. Mijn Liefste antwoordt en zegt tot mij: De bruidegom: Sta op, mijn vriendin, mijn schone, en kom! Dit roept Christus haar toe uit de hemel. Juist omdat de Bruid de uitverkorene is in zijn liefde, moet zij opstaan, bidden, waken, de lendenen omgord, de lampen brandende houden, en daarmede komen tot haar komende Bruidegom, opdat zij elkander ontmoeten. Want zie, de winter is voorbij,. de plasregen is over, hij is overgegaan. Christus belooft zijn Kerk altijd groter heerlijkheid, doch nooit dan na voorafgegane duisternisen strijd; geen liefelijke lente, geen verandering, geen vreugde dan na een winter van koude en dorheid, en na plasregens van oordelen. De bloemen worden gezien in het land, de zangtijd genaakt, en de stem der tortelduif wordt gehoord in ons land. De vijgenboom brengt zijn jonge vijgjes voort, en de wijnstokken geven reuk met hun jonge druifjes. Een schilderachtige beschrijving van de lente der Kerk; alsdan wordt het liefelijk psalmgezang met vernieuwde opgewektheid gehoord, want de psalmen zijn de bazuinen, onder wier geschal de muren van Jericho vallen. De stem der tortelduif daarentegen is die der tedere, weemoedige, de Heere liefhebbende en naar Hem verlangende ziel. De vijgenboom is Israël. Hij brengt zijnjonge twijgjes voort, wanneer de laatste tijd nabij zal zijn en begint te komen, gelijk de Heere gezegd heeft: Als de vijgenboom teer wordt, zo weet gij dat de zomer nabij is. Sta op, mijn vriendin, mijn schone, en kom. "Onderzoek de dingen, beschouw de tekenen des tij ds. Wees getroost. De tijd is daar, Ik kom, kom Mij tegemoet." Mijn duivel zijnde in de kloven der steenrots, in het verborgene ener steile plaats, toon Mij uw gedaante, doe Mij uw stem horen, want uw stem is zoet, en uw gedaante is lieflijk. De duif in de steenrots is de verdrukte Kerk, zich verbergende voor die naar haten, zich verschuilende voor die haar vervolgen. Haar stem is de Heere zoet, het is een stem des gebeds, der getuigenis, der verkondiging. Haar gedaante is liefelijk, aangenomen hebbende de houding der onderwerping, der lijdzaamheid en der ootmoedigheid. Nu is de tijd daar, dat zij het hoofd weder kan opheffen. Wanneer de Bruidegom gezien wordt, zal ook de Bruid als zodanig worden gezien. . De bruid: Vangt

gijlieden ons de vossen, de kleine vossen, die de wijngaarden verderven,. want onze wijngaarden hebben jonge druifjes. Geen verlossingen zonder oordelen. Die de wijngaard des Heeren verderven, worden verdorven. Mijn liefste is mijn, en ik ben zijn, die weidt onder de leliën, totdat de dag aankomt en de schaduwen vlieden. Keer om, mijn liefste, wordt Gij gelijk een ree of een welp der herten, op de bergen van Bether. De volkomen gemeenschap der liefde blijft in het geloof, dat weidt onder de leliën, dat leeft door de gerechtigheid van Christus, waarmee Hij de zijnen bekleedt tot op de dag der verlossing, als wanneer alle schaduwen vlieden, en de aanschouwing het geloof, en het bezit de hoop vervangt. Tot zo lang blijft de ongelovige ziel altijd roepen: "Keer weder, 0 Heere! keer haastig weder, en betoon u daarmee te zijn gelijk een ree of een welp der herten op de bergen van Bether. Daarom wordt ook deze roep aan het slot van het Hooglied herhaald. Het is het laatste woord der Bruid: Kom haastelijk, mijn liefste! en wees Gij gelijk een ree, of een welp der herten op de bergen der specerijen. En waarmee eindigt de Openbaring van Johannes? Met deze woorden: De Geest en de Bruid zeggen: Kom! En de Bruidegom antwoordt: Ja, Ik kom haastelijk. Amen. Ja kom, Heer Jezus!

JESAJA.

6:1. DE HEERE DER HEERLIJKHEID.

Dit hoofdstuk is als de ouverture van een groot hemels muziekstuk, en het gezicht is, naar het getuigenis der Schrift zelve (Johannes 12:41), dat van de Messias in zijn heerlijkheid. In het jaar, toen de koning Uzzia stierf, zo zag ik de Heere. In plaats van de sterfelijke koning, het gezicht van de onsterfelijke koning. De profeten, van de Messias profeterende, namen altijd de historie van de dag tot grondslag. Zij waren mannen niet de oude, maar van hun tijd, en zij heiligden die den Heere. Zulke mensen moeten wij ook zijn. Zittende op een hoge en verheven troon. Deze troon staat in de tempel, dus is de Messias Koning en Hogepriester; want de tempel is de offerplaats. Dit alles is beeld. Het lichaam van Christus is de wezenlijke tempel Gods, zodat hier gezien wordt op zijn menswording, daar Hij in zijn lichaam de verzoening der zonde zou volbrengen. En zijn zomen vervullende de tempel. De slippen van zijn koningsmantel reikten tot aan de drempel van de tempel. De serafs stonden boven Hem,. een iegelijk had zes vleugelen,. met twee bedekte ieder zijn aangezicht en met twee bedekte hij zijn voeten en met twee vloog hij. Een schone voorstelling van de drieërlei dienst der engelen: aanbidding, heilige ontzagbetoning en gehoorzaamheid. Gelijk wij onze ogen voor het licht niet aanhoudend kunnen openhouden, maar gedurig moeten sluiten, welk sluiten een verkwikking is voor onze ogen, zo bedekken de engelen gedurig hun aangezichten met hun vleugelen, om de heerlijkheid Gods te kunnen verduren. De engelen bedekken hun aangezicht, maar de verloste zondaren zien God in Christus, en kunnen dit gezicht verdragen. Zij aanschouwen de heerlijkheid des Heeren, ofschoon hier in een spiegel, nochtans met ongedekt aangezicht. Nergens zien wij ook de zaligen in de hemel voorgesteld als het aangezicht bedekkend. Trouwens, de engelen zijn wel heilig en zalig en heerlijk, maar zij staan de Heere niet zo na als zijn verloste zondaren, welke de Heer zich niet schaamt zijn broederen te noemen, dat Hij de engelen niet doet. De engelen bedekken hun voeten vanwege de heiligheid der plaats, waar zij staan. De twee uitgespreide vleugelen betekenen hun dienstvaardigheid. En de een riep tot de ander. Uit hoge eerbied en heilig ontzag spreken de engelen God niet aan; maar zij spreken tot elkaar van Hem. En zeide: Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen. Hier is het driemaal heilige des tempels, het heilige der heiligen zonder voorhangsel. De engelen stonden, en ook Jesaja stond in de onmiddellijke tegenwoordigheid des Heeren. En waarom wordt nu God driemaal heilig genoemd, indien Hij niet drie-enig is? Dit driemaal heilig is hier nog onbepaald, maar het Nieuwe Testament maakt ook dit onbepaalde bepaald, en noemt de drie personen van het Goddelijk Wezen. Het Oude Testament is, wij zeiden het reeds meermalen, een schets; het Nieuwe Testament werkt deze schets uit naar zijn volle eis in de krachtigste kleuren. De ongelovigen willen de verborgenheid van het Goddelijk Wezen en al de andere verborgenheden der Schrift onder het bereik van hun begrip brengen, dat is: zij willen een zon afschilderen, die men kan aanzien zolang men wil; doch een geschilderde zon is niet de zon, die God ons aan zijn hemel heeft gegeven, en waarin men niet lang kan zien zonder verblind, en als men moedwillig volhoudt, niet kan blijven zien zonder blind te worden. Nee, in het licht der zon kan men niet zien, maar bij haar licht kan men alles zien. Op dezelfde wijze kan ons verstand niet lang in de verborgenheden Gods zien, zonder in verwarring te geraken; maar als men die verborgenheden als waarheid aanneemt, dan kan men door hen vele andere zaken verklaren. In de gebeden der Joden zijn nog tot heden de twee hoofdthema's deze: De Heere onze God is een enig God! en Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen. Mochten zij nu maar deze beide thema's in het geloof verenigen; want zij zijn niet anders dan de eenheid in de drieheid, en dan de drieheid in de eenheid. De ganse aarde is van zijn heerlijkheid vol. Gij ziet, de lofgalm ook der engelen eindigt in de aarde, omdat deze aan de kinderen der mensen is gegeven. Zij aanschouwen haar, vervuld van de heerlijkheid Gods. Is het niet opmerkelijk, dat wij altijd van de hemel spreken, en dat de engelen in de Schrift altijd van de aarde spreken? Wij beschouwen de hemel als het

hoogste, maar Christus is uit de hemel nedergedaald, en Hij is alleen derwaarts weder heengegaan met de belofte van tot haar terug te keren. Zodat de posten der dorpels zich bewogen van de stem des roependen,. en het huis werd vervuld met rook. Een toneel van verschrikking, meer ontzettend voor Jesaja dan een aardbeving zou hebben kunnen zijn. Het deed zijn ziel beven. Toen zeide ik: Wee mij, want ik verga, dewijl ik een man van onreine lippen ben, en ik woon in het midden van een volk, dat onrein van lippen is. De driemaal Heilige zoekt een man om zijn woord te verkondigen. Daartoe strekt het gehele gezicht. Jesaja begrijpt dit volkomen; daarom zegt hij niet alleen: ik verga! maar zegt hij er ook bij, dat hij een man van onreine lippen is. Trouwens, in het spreken concentreert zich de onreinheid van het hart. Welk een grote gave Gods is niet de spraak! Wat kan er al mee gedaan worden! Doch daarom heet het ook: 'Spreek, en ik zal u kennen.' Tevergeefs sluit men terstond de lippen weder. Ons hart is als met vensters omgeven geworden. Zodra men spreekt is men bekend. Doch Jesaja zegt niet alleen, dat hij zelf onrein van lippen is, maar dat hij ook woont onder een volk van onreine lippen. Hij is dus niet enkel een zondaar in zich zelf, maar ook met anderen; hij was een zondaar en een kind van zondaren. Zo zei ook David: Ik ben in ongerechtigheid geboren, en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen. En hierin ligt dan ook het verschil tussen de Farizeeër en de tollenaar. De eerste zoekt alle zonden van anderen van zich af te werpen en de tweede alle zonden van anderen op zich te nemen. Hebben wij dan aan onze eigen zonden niet genoeg? Zeker, maar nochtans zijn wij zondaren met anderen. Wij zijn met elkaar in een zaak geassocieerd, en nu kan men zich niet associëren om enkel de baten te genieten en de schaden voor rekening van anderen te laten. Neen, wij allen hebben een aandeel in de zonden van de gehele mensheid, en gevoeglijk doen wij, wat er ook gedaan worde, in alles mee. Wij zeggen het soms zelf, als wij uitroepen: Zo zijn de mensen! Goed, maar tot de mensen behoren ook wij; en zo zijn wij daarin gesloten. Daarom kan zich ook niemand in dit opzicht afzonderlijk stellen; in de zonde zijn wij met elkaar onafscheidelijk verbonden. Wij kunnen niet buiten de mensheid gaan staan. De gehele wereld werkt voor ons, en wij voor de gehele wereld. Wie de ongerechtigheden kende, die er plaats vinden tussen het planten en drinken bij voorbeeld van de koffie en de thee, hij zou er van schrikken. Wij zijn omgeven door een wereldzee van zonden. Ik wil het graag erkennen, ik heb behoefte aan mensen. Ik kan mij niet tevreden houden met de dode boeken, en is er ook wel iets opwekkender dan de omgang met mensen? Nochtans, wat vermenigvuldigen zich onze zonden, juist door de omgang met mensen! Het is even alsof men met velen Een keten in de hand houdt, en de elektrische vonk en schok door allen heengaat. Ook de zonde is zulk een vonk en geeft zulk een schok. Daarom spraken onze vaderen ook van nationale zonden, en zo wij ons niet schamen willen hun kinderen te zijn, dan voegt het ook ons, dat wij ons gedurig verootmoedigen met geheel ons volk voor God, omdat wij in onze kring altijd deel hebben in de zonden van anderen. Wij zijn takken van een enige boom, die bedorven is. Dit is dan ook de ware eenheid; want hieruit vloeit de andere: dat wij allen door Een middel, door Een naam, door Een persoon behouden kunnen worden. Christus nam de nationale, sociale en individuele zonden in de kracht zijner eeuwige Godheid op zich. Hij is de rots, op wie al de zonden aanliepen, zonder Hem te kunnen overstromen, en wie zich redt op die rots, ontkomt aan de algemene schipbreuk. Want mijn ogen hebben de Koning, de Heere der heirscharen gezien. Men is gewoonlijk zo lichtvaardig, om zich in de hemel en bij God te wensen, maar Jesaja was in de hemel en was bij God, en hij riep uit: Wee mij, want ik verga, dewijl ik een man van onreine lippen ben. Zo wij het slechts bedachten, dan zouden ook wij sidderen om met onze gedachten, gewaarwordingen, begeerten, met onze woorden en daden te verschijnen voor de driemaal Heilige, die voor het allerminste kwaad een verterend vuur is. Bij ons mensen is er niet anders sprake dan van het meer of minder goede, maar op het gebied van God is er enkel sprake van heilig of onheilig. De Schrift stelt nooit des mensen voortreffelijkheid en wetenschappelijke beschaving of kunst, maar stelt enkel zijn zonde tegenover de Goddelijke heiligheid. Ook wordt geen volk door filantropische verbeteringen

wedergeboren, maar door zich voor God als zondig te erkennen en te verootmoedigen wordt een mens en een volk behouden. Was niet Jesaja een vroom man? En toch riep hij in 's Heeren tegenwoordigheid het wee over zich zelf, en wee ook ons, wanneer God zich aan een ieder onzer als de driemaal Heilige openbaarde! De Koning, de Heere der heirscharen. Het hoogste denkbeeld van de Messias bij Mozes is: God zal u uit uw broederen een profeet als mij verwekken, want toen was er nog geen koning; doch bij David en de profeten wordt de Messias als koning bezongen, als die koning, van wie al de koningen afschaduwingen waren. Wat mij betreft, ik voel de behoefte aan een koning, die over mij regeert; ik ben monarchaal; maar aan de andere kant is er ook iets aantrekkelijks in die hoge burgerzin, die zich niet buigt voor de groten, als meerderen in waarde, maar wel als meerderen in waardigheid, om welke reden God ons beveelt ze te eerbiedigen. Beide behoeften van ons hart worden bevredigd door Christus te aanbidden als onze opperste Koning, en door om zijnentwil de koning des lands te eerbiedigen en te eren. Heere der heirscharen. In het oorspronkelijke is het woord Adonai genomen; met die naam wordt soms ook een mens heer genoemd (nooit met de naam van Jahweh). Zo wordt dan de Zoon Gods reeds hier voorgesteld als mens geworden. De heidense, en als de hoogste vertegenwoordiging van het Heidendom, bijzonder de Griekse richting is de verheffing van de mens tot het ideaal, tot God. Doch eigenlijk kent de heidense wereld geen God, wel goden, die zij formeert door het uitstekende dat er in de mens is te idealiseren. Hun Jupiter is de hoogste god, en heeft de meeste gebreken van al de goden. Schoonheid en kracht worden in hun godenleer op veelvuldige wijze geïdealiseerd; in Een woord, de Griekse richting heeft tot beginsel: de mens wordt God; de Israëlitische richting staat daar vlak tegenover en zegt: God wordt mens. En meent gij dat wij de Griekse, de Heidense richting kwijt zijn? Neen, zij is nog al te veel de richting van diegenen, die als de Grieken naar menselijke wijsheid vragen, en niet als de heiligen in Israël, naar de wijsheid Gods, geopenbaard in zijn Woord, en alleen door het geloof te ontvangen. Een zaak wordt echter door allen gevoeld, dat er namelijk een punt moet zijn, waar God en mens elkaar ontmoeten. Dit is het doel: dat de mens de Goddelijke natuur deelachtig en daardoor zalig moet worden. Ja dit is zo duidelijk en klaar, dat het door niemand betwist wordt; doch het verschil loopt alleen over de weg, om tot dat doel te geraken. Ieder meent tot dat doel te kunnen komen op zijn eigen wijze; alleen de Christen zegt: ik kom er enkel aan de hand van God, welke Hij mij aanbiedt in zijn Woord. Daarom is ook niets dwazer dan te zeggen: Het doet er niets toe, hoe we over de leer denken, wij hebben toch allen hetzelfde doel. Het doet er veel toe, ja het doet er alles toe. Zonder het rechte middel komen wij niet tot het rechte einde; zonder de rechte weg, komen wij niet tot het rechte doel. Maar een van de serafs vloog tot mij, en had een gloeiende kool in zijn hand, die hij met de tang van het altaar genomen had, en hij roerde mijn mond daarmede aan. Niets zonder middelaar, niets zonder middelen. Het altaar is hier de vertegenwoordiging van Christus en die gekruist, van Christus en zijn zoenofferande. Een kool van dat altaar moet de lippen heiligen van een ieder, die het Woord Gods zal verkondigen, zonder zelfverwerpelijk te worden. Daarom dele ieder aan zijn hoorders uit naar zijn vermogen, maar de bron moet Christus zijn. Zo ontvingen ook de discipelen het brood van de Heere, en zij deelden het weer uit aan de scharen. En zeide: Zie, deze heeft uw lippen aangeroerd,. alzo is uw misdaad van u geweken en uw zonde is verzoend. V oor alle dingen moet de zonde verzoend worden. Van het begin tot het einde der Schrift wordt de zonde voorgesteld als de scheidsmuur tussen God en de mens die God weggenomen hebben wil, en die Hij wegneemt in de offerande zijns Zoons, op welke alle andere offeranden heen wezen. Christus is de verzoening voor onze zonden en voor de zonden der gehele wereld, 1 Johannes 2:2. Een iegelijk, die in Hem gelooft is verzoend. Het vuur betekent uitbranding, het verslindt alle onreinheid; doch voor de gelovige heeft het nog een liefelijker betekenis, is de kool van Gods altaar het beeld van de liefde van Christus, welke Hij de zondaar getoond heeft in de uitstorting zijns bloeds, dat van alle zonden reinigt. Hebt gij gezondigd? Welnu, dan doet Christus u geen andere vraag dan deze: Hebt gij Mij lief? Daarom is het geheel verkeerd het

hart te willen zuiveren tot een geschikte woning voor Jezus, alvorens er Hem in te ontvangen. Het is ondoenlijk; ons hart is een vestingstad, door de vijand bezet. Hoe wilt gij die verdrijven, en u zelf ontzetten, en daarna de poorten openen voor de wettige vorst? Neen, Christus zelf moet u ontzetten, uw vesting innemen, en met zijn heirmacht, met de Heilige Geest en al zijn krachten binnentrekken, om de vijand er uit te drijven. Hier staat een leeg glas, leeg voor ons oog; doch het is vol lucht. Hoe zal ik het nu luchtledig maken? Eenvoudig door het vol water te gieten; daardoor gaat de lucht er uit. Evenzo is het in het geestelijke. Waarmee zal ik mijn hart vol zonden, van die zonden ontledigen? Eenvoudig door het vol te gieten met het water des levens, met de liefde van Christus. Deze maakt het van zelf leeg van zonden. En wederom, waarmee zal ik dit koude water, kokend heet maken? Door het glas met mijn warme handen te omspannen, of door het water met mijn warme adem te beademen? Neen, dat zou niet helpen; maar door het eenvoudig op het vuur te zetten; alsdan wordt het van zelf kokend heet. Zo ook: waarmee zal ik mijn koud hart verwarmen? Door mij warm te lopen of te werken? Ach, daar wordt het hart niet warm van; maar door de liefde van Christus in te laten tot ons hart. Ja, dat is het vuur, waardoor onze koude harten in ons brandend worden. Wij moeten veel aan Christus liefde denken. Zijn liefde is ook voor ons het hoogste in Hem. Zonder zijn liefde, wat zou ons zijn Godheid en heerlijkheid zijn? Zijn liefde moet het liefste voorwerp onzer overdenking zijn, wij moeten er ons in verdiepen; zij moet in onze harten uitgestort worden door de Heilige Geest, en altijd in ons hart vermeerderd en uitgebreid worden, totdat zij geheel ons hart inneemt. Immers: De liefde drijft de vrees buiten,. die vreest, is niet volmaakt in de liefde. Wij die geloven, treuren, omdat wij zonden hebben, doch wij moesten het meest treuren, omdat wij ze zo weinig bestrijden. Niet dat men zonden heeft, maar dat men in de zonde leeft, maakt ons schuldig. Zo lang men niet in de hemel is, kan men van de zonde niet vrij zijn. Ieder wil gaarne vrij zijn van de zonde, zelfs de onbekeerde, want de zonde brengt voor ieder mens zijn last mee, die men gaarne kwijt zou willen zijn, en om die last kwijt te raken, gebruikt de wereld wanhopige middelen. Zij geeft namelijk toe aan de ene zonde na de andere, menende, dat ten laatste de begeerlijkheid verzadigd zal worden, even als men door te eten en te drinken de honger en de dorst stilt; doch zulk een bevrediging is wel mogelijk bij de dingen, die God heeft voortgebracht, zo als honger en dorst, maar niet bij de dingen die tegen God strijden, bij de zonde, bij de kwade begeerlijkheden. Hoe meer gij deze geeft, hoe meer ze zullen eisen. De begeerte is onverzadelijk. Nog eens, ieder wil gaarne de zonde, niet in haar lust, maar in haar last kwijt zijn, en geen wonder; want niets zou lichter en geriefelijker zijn. Doch dat kan niet. Wie de zondenlast kwijt wil zijn, moet de zondenlust van zich afwerpen. Doch de bekeerden werpen de zondenlust van zich af, en kunnen toch niet zonder de last der zonde zijn. Zonder deze zou er geen strijd zijn, en dit kan ook niet zolang wij op aarde zijn. Het ophouden van de strijd begint eerst wanneer wij binnen zijn, en aan de tafel van het gastmaal aanzitten, en aldaar een beker der dankzegging opheffen; doch wat is op het slagveld de held, die geen vijand tegenover zich heeft? En hoe zouden wij de kracht der Goddelijke genade kennen en tonen, indien wij geen zonden meer te bestrijden hadden? Is niet het slot van al de zeven brieven des Heeren aan de gemeenten, in de Openbaring van Johannes, een belofte aan hem die overwint? Zo beschouwt dan de Heere een iegelijk, die zijn naam belijdt, als in de strijd. In welke strijd? In welke anders, dan in die tegen de zonde, hetzij deze ons tegemoet treedt uit de wereld buiten ons, of uit de wereld in ons, ons eigen hart. Laat ons dan tot de bewustheid komen, dat het Christenzijn bestaat in het strijden tegen de zonde, niet in eigen kracht, maar in de kracht van God, door geloof en gebed. Wie geen krijgsknecht is van Christus, die dient Hem in het geheel niet. Menen wij toch niet, dat de zonde bij ons buiten de deur staat, dat zal het geval in de hemelse woning zijn; maar hier woont de zonde bij ons in, en wij kunnen haar niet uitdrijven. Doch nu is de vraag: hoe is zij bij ons in huis? Als een huisgenoot, die men tot de zijnen rekent, en met wie men gemeenzaam omgaat, of als een gast, die bij ons logeert en die men feestelijk onthaalt, of als een vijand, die het op ons leven gemunt heeft, voor wie men rusteloos op zijn

hoede is, ja met wie men levenslang twist en strijdt? Uw zonde is verzoend. Waren dan Jesaja's zonden vroeger niet verzoend? Ja, maar zij moesten telkens op nieuw verzoend worden. De voeten moeten weer op nieuw gewassen worden, al is ook overigens het gehele lichaam rein. Hier waren het bepaald de lippen, die gereinigd moesten worden. De mond is het orgaan van de profeet, en ook de vertegenwoordiger van het hart. De verzoening door de aanroering der lippen bewijst, dat de reinigmaking onzer zonden niet geschiedt van trap tot trap, maar in eens, en niet gedeeltelijk, maar de gehele mens insluitend. Zo moet het ook zijn, zal het een Goddelijke verzoening zijn. Wat baat het uit de oceaan onzer zonden enige emmers op het droge uitgeworpen te zien; de gehele oceaan moet gedempt, de gehele schuld moet uitgedelgd worden. Daarna hoorde ik de stem des Heeren, dewelke zeide: Wie zal Ik zenden en wie zal voor Ons heengaan? Toen zeide ik: Zie, hier ben ik, zend mij heen. Nu heeft Jesaja moed; nu zegt hij terstond: zend mij! zo is het nog: wie durft het Evangelie in waarheid verkondigen? Eerst moeten onze eigen zonden van ons weggenomen worden en dan heet het tot ons: Zo gij iemands zonden vergeeft, die worden zij vergeven, en zo gij iemands zonden houdt, die zijn zij gehouden. Alleen wie zelf genade heeft, kan genade verkondigen. Ja, als wij door God geroepen zullen zijn, dan moeten er noodzakelijk drie dingen bij ons zijn: erkentenis van schuld, kenbaar uit een blijvend gevoel onzer onwaardigheid en verwerpelijkheid voor God; verzoening van schuld, kenbaar uit een toevlucht nemend geloof in de genade Gods in Christus, en bestrijding der zonde, kenbaar uit een gedurig blijmoedig volbrengen van de Goddelijke wil. Alle goede dingen bestaan in drieën, zegt men meermalen in scherts, doch er ligt een hoge waarheid in. Ja, alle Goddelijke goede dingen bestaan in drieën; zo als: ellende, verlossing, dankbaarheid; zo als: geloof, hoop en liefde; zoals: heiligheid, zaligheid en heerlijkheid. Wie door God geroepen wordt, is in eigen oog daartoe onbekwaam en onwaardig; wie zich zelf roept, is dat niet, maar het zal hem ook niet gelukken. Ook Mozes gevoelde zich ongeschikt en bezwaard, toen God hem riep; maar toen heette het: Steek uw hand in uw boezem! en hij haalde hem er weer uit, en zij was melaats. Hiermee legde de Heere op Mozes lippen de woorden van Jesaja: ik ben onrein. En andermaal moest hij de hand in de boezem steken, en zij kwam nu geheel rein uit. Het was het woord van de seraf: uw misdaad is van u geweken en uw zonde is verzoend. En nu kon Mozes de taak aanvaarden, en hij aanvaardde haar, ofschoon niet zo terstond als Jesaja. Zo is er altijd eerst schrik en beving om te naderen, alvorens er vrijmoedigheid en bereidwilligheid kan zijn. Op het gebied der wereld gaan moed en kracht de daad vooraf; maar op het gebied van God moet zich eerst onze onmacht aan ons zelf openbaren, eer wij de macht van God ontvangen. Eerst moeten wij met volle overtuiging betuigen: ‘ik ben niet tot deze dingen bekwaam,’ en dan ontvangen wij van God tot antwoord: ‘Gij zult het doen door mijn kracht.’ Toen zeide Hij: Ga heen, en zeg tot dit volk: horende hoort, maar verstaat niet, en ziende ziet, maar merkt niet. Maak het hart dezes volks vet en maak hun oren zwaar en sluit hun ogen, opdat het niet zie met zijn ogen, noch met zijn oren hore, noch met zijn hart versta, noch zich bekere, en Hij het geneze. Israël te prediken is Israël te verharden; dit wordt hier op heilig ironische wijze gezegd. Er was geen hardnekkiger volk dan Israël. Waardoor? Toch niet door hun mindere natuur of afkomst dan andere volken? Dit aan te nemen, ware bespottelijk. Neen, maar omdat er geen volk was, dat zo nabij God stond als Israël. Die niet hoog staat, kan niet laag vallen. De Heidense volken lagen allen neer in ongeloof en bijgeloof, in afgoderij en ongerechtigheden; maar Israël stond voor het aangezicht Gods, en zo werden niet alleen hun zonden gesteld in het licht van Gods aangezicht, maar openbaarde zich ook de zondigheid der menselijke natuur in haar hoogste kracht, in onwil, in weerspannigheid, in verharding, in verzet tegen al het goede en tegen God. De menselijke natuur in haar zelf (zonder de genade, zonder de inwerking van de Heilige Geest) is niet als het was, dat voor de stralen van de Zon der gerechtigheid smelt, maar als de klei, die er zich onder verhardt als tot ijzer. Daarom zou Israël zich onder de prediking van Jesaja grotelijks verharden, en zou het zich onder de prediking van het Evangelie, van de Messias, het allermeest verharden. Toen zeide ik:

Hoe lang, Heere? De profeet wist, wat zo velen niet willen erkennen, dat alle oordelen over Israël een einde hebben. Nooit wordt Israël aan een eeuwige ongenade overgegeven. Altijd is er een overblijfsel, dat in genade is, en door dat overblijfsel een vermenigvuldiging van zegen voor de toekomst. Daarom mogen ook wij vragen: Tot hoelang zal de verharding van Israël duren? Tot zo lang God over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem uitstorten zal de Geest der genade en der gebeden, en zij Hem zullen aanschouwen die zij doorstoken hebben. Dan zullen hun harde harten week worden, zo week, dat zij wegsmelten zullen in tranen van berouwen rouw als over de dood van een eniggeboren zoon, Zacheria 12:10. En Hij zeide: Totdat de steden verwoest worden, zodat er geen inwoner zij, en de huizen, dat er geen mens zij en dat het land met verwoesting verstoord worde. Want de Heere zal die mensen verre wegdoen, en de verlating zal groot wezen in het binnenste des lands. Doch nog een tiende deel zal daarin zijn, en het zal wederkeren en zijn om af te weiden,' maar gelijk de eik, en gelijk de haageik, in dewelke, na de afwerping der bladeren nog steunsel is, alzo zal het heilige zaad het steunsel daarvan zijn. Ook de Heere stelt een einde aan het oordeel der verharding over Israël. Ik zeg oordeel, want wat eerst een vrijwillige zonde is, wordt ons naderhand tot een oordeel, zodat de verharding ook hier als een oordeel wordt aangekondigd, ofschoon zij uit de zondige toestand van Israël was voortgevloeid. Van een kind of knaap kan men, als hij zondigt, niet zeggen dat hij een verhard zondaar is, dat geldt alleen de man, en nog meer de grijsaard, die bij alle prediking nochtans voort zondigen blijft. Daar nu de verharding van Israël zich onder het Evangelie in volle kracht heeft geopenbaard, zo is het einde van 's Heeren oordeel over Israël nog toekomstig. Daarom heeft het Joodse volk nog altijd een bestemming. Indien het geen bestemming meer had, zo moest het, na de Messias te hebben voortgebracht, opgehouden hebben als volk te bestaan, en als zo vele volken, onder de volken versmolten zijn. Immers als de vrucht rijp is, is wel de bloesem vergaan, doch blijft de stam over (en hij bleef over), dan is het om wederom te bloeien. Vergeten wij niet, dat wij aan de hand der profeten wandelen als in een uitgestrekt bos, alwaar wij te midden van het hoog geboomte nu heuvelachtige hoogten, dan vallei achtige laagten, nu stromende waterbeddingen, dan zonnige vlakten aantreffen, en ten laatste weer op de gewone weg terecht komen. Ja, zo is het als wij de profeten lezen. Alsdan zien wij nu dit, dan dat gezicht van de komende Christus, en op eens is het ons als op Thabor. Wij zien Christus, komende in zijn heerlijkheid; doch spoedig is ook dat gezicht weer verdwenen, en wij bevinden ons weer op het gewone voetpad der historie. De gang der profetie is van dien aard, dat er soms in ogenblikken gebeurtenissen worden aangewezen, die niet zelden door eeuwen van elkaar verwijderd zijn. Op de tweede Pinksterdag, 27 mei, 1844, des avonds, hield de hoogbegaafde en nu ook reeds ontslapen Ridley H. HerscheIl, schrijver van: Een bezoek aan mijn vaderland, een bijbellezing in het Engels ten huize van de heer da Costa, over Jesaja 6. Deze lezing was zeer belangrijk, doordien deze bekeerde Israëliet, persoonlijk in Palestina geweest zijnde, ons mondeling menige bijzonderheid meedeelde; welke ons in genoemde reis schriftelijk wordt meegedeeld. Mijn verdere aantekeningen uit zijn bijbellezing moge tot toegift dienen bij de uitlegging van da Costa. Uzzia was de voorspoedigste der koningen sedert David en Salomo. Hij was de eerste, die de torens of sterkten bouwde. Dit moeten wij in het oog houden om het treffende te vatten van Jesaja's woord (2:4): Zij zullen hun zwaarden slaan tot spaden en hun spiesen tot sikkels,. het ene volk zal tegen het andere volk geen zwaard opheffen, en zij zullen geen oorlog meer leren, tegenover het bericht van de historieschrijver (2 Kronieken 26) van Uzzia's krijgsverrichtingen en krijgsmateriel. Uzzia, hoogmoedig op zijn hoogheid, voorspoed en koninklijke macht, verbeeldde zich een Melchizedek te kunnen zijn, die koning en hogepriester tegelijk was, en trad in de tempel om er het reukwerk te ontsteken; doch hij werd met melaatsheid levenslang geslagen. Niet enkel deze straf, maar ook de aardbeving, welke ten tijde van Uzzia plaats had, gaven een wereldbekenheid aan die vorst. Dat deze aardbeving van grote betekenis moet zijn geweest, bewijst de herhaalde herinnering der Schrift aan deze gebeurtenis. De Heere der heirscharen is

de Heere Jezus Christus op de troon zijner heerlijkheid, als de koning van Israël. De zomen zijner klederen vervulden de tempel op deze wijze, dat al de prachtige draperieën van de tempel de zomen zijner klederen uitmaakten. Heerlijke voorstelling! Hij zelf, ofschoon gezeteld op een hoge en verheven troon, is tot in zijn klederen, ja tot in de zomen, de uiterste einden er van, het sieraad van zijn huis. De Serafijnen zijn geen afzonderlijke soort van Engelen. Het grondwoord betekent brandend. Gods hemelse dienaren, de dienaren van de Messias, zijn een brandend vuur gelijk. Deze engelen waren brandende van begeerte, van ijver. Zij stonden boven Hem, eigenlijk: zij vlogen af en aan, als rusteloos van verlangen naar een bevel. En waarom hadden deze zalige geesten geen rust? Omdat juist zij ten dienste staan van de zondaren, die zalig worden. Daarom had ook Jesaja nauwelijks gezegd, dat hij onrein van lippen was, of Een der Serafijnen vloog tot hem, om die lippen te heiligen. Heilig, heilig, heilig is de Heere der heirscharen. Treffende uitdrukking van de aanbiddende eredienst der Engelen in de hemelse tempel! De tempel werd vol rook, niet van aardse rook; deze zou het gezicht beneveld hebben, maar van hemelse wierook, het beeld van de gebeden der heiligen. Dat reukoffer werd op dit ogenblik ontstoken, en steeg opwaarts tot de troon. Daarom zijn ook de voorschriften Gods aangaande het reukoffer, zo aandoenlijk schoon in betekenis. Vooreerst moest het niet bereid worden uit Een welriekende specerij, maar uit vele specerijen van onderscheiden geur, hetgeen afbeeldde hoe geheel Israël, in welke opzichten ook verscheiden en verschillend, Een moet zijn in het gebed. Ten andere waren deze specerij korrels op zich zelf hard, en als zodanig zouden zij niet tot Een reukwerk verenigd worden; zij moesten dus fijn gestoten worden. Door wie? Door een heilig persoon, de priester. En waar? op een heilige plaats, binnen de tempel. Dit breken en fijnstoten der specerij korrels moest te kennen geven, dat niets met elkaar verenigbaar is, dan nadat het vooraf gebroken wordt. En is dat niet zo? Als wij met elkaar niet kunnen verenigen, dan zijn wij hard en op ons zelf, maar zijn wij verbroken van hart, dan zijn wij in de liefde, en vloeien wij ineen tot verheerlijking van God. Wanneer nu de specerijen wel door een gemengd waren, werden zij op het gouden reukaltaar gelegd, op vuur, dat van het slachtofferaltaar genomen was. Op dat vuur, waarop de verzoening geschied was, rees het reukoffer in zijn geuren opwaarts, God tegemoet. De tempel werd vol rook: wil dus zoveel zeggen: de gebeden der heiligen vervulden de tempel Gods in de hemel. Wee mij, want ik verga. Jesaja gevoelde met geheel zijn wezen, dat hij voor de Heilige God niet kon bestaan. Hij voelde zich zondaar. Mochten wij allen het z6 gevoelen als hij! Onrein van lippen is een andere uitdrukking van: ik ben melaats; want de melaatsen hadden hun lippen bewonden, en riepen op een afstand: onrein, onrein! De zonde is de geestelijke melaatsheid, de melaatsheid der ziel. Uw misdaad is van u geweken. Hier wordt het volle Evangelie verkondigd aan hem, die staan zou als de evangelist onder de profeten. Zend mij! Jesaja gelooft in het Evangelie, en beschouwt zich nu als afgezonderd, als geheiligd tot een bode van de driemaal Heilige. Heere, hoe lang? Hij moest het oordeel der verharding verkondigen aan Israël, en de profeet, bewogen door het lot van zijn volk, en zich er voor in de bres stellende, vraagt: hoe lang? En de Heer geeft hem een antwoord, dat de profeet verstond; althans hij vraagt niet meer. Totdat de steden verwoest worden, zodat er geen inwoner zij, en de huizen, dat er geen mens zij, en dat het land met verwoesting verstoord worde. Ik heb in het heilige land gehele reeksen van huizen gezien, waarin geen bewoners waren; gehele steden leeg of slechts hier en daar bewoond; gehele landstreken van haar eigenaren verlaten en woest liggende. Niemand wil Palestina hebben, niemand heeft het, niemand kan het houden. De pasja van Egypte heeft het uit beleefdheid aan zijn oude eigenaar, de sultan, teruggegeven, doch deze laat het liggen voor hetgeen het is, en heeft er geen hart voor. Ik heb de dapperste sjeiks op de Libanon bezocht, en zij zeiden mij: ‘Wanneer zal Engeland komen om ons in bezit te nemen? Zeg aan Engeland, dat het kome en medelijden met ons hebbe, want wij verwoesten en verslinden elkaar.’ Met weinige duizenden dappere mannen ware er kans, geheel Palestina in te nemen, want er is niemand die weerstand bieden zou. Doch wie durft de gevolgen op zich nemen? Ik heb gehele velden door de kudden

der Bedoe'enen zien afweiden, en ik vroeg hun: ‘Aan wie behoort dit land?’ zij antwoordden: ‘aan ons, zolang wij er zijn; maar anders aan niemand.’ ‘Betaalt gij dan geen huur?’ vroeg ik verder. Zij antwoordden: ‘Hoe zouden wij huur betalen, waar geen eigenaar is?’ Er zijn vijf konsuls, vertegenwoordigende de vijf grote mogendheden, te Jeruzalem, waar enige weinige duizenden Christenen, Joden en Mohammedanen wonen. Vijf konsuls, die niets te doen hebben! Waartoe zijn zij daar? Om elkaar te bespieden en te bewaken? In elk geval het land is van niemand, en het is zodanig gesteld, dat ik mij voorstel dat de mogendheden, om het niet geheel tot een woestijn te laten worden, wellicht de een of andere tijd als laatste middel, ieder haar Joodse ingezetenen als de natuurlijke erfgenamen naar Palestina laten trekken en onder het opzicht van haar konsuls stellen zullen. Deze onbekeerde Joden zullen alsdan uitgebreide betrekkingen met Europa aanknopen, en daardoor tot grote machten rijkdom komen. Hierdoor menende het uitverkoren volk der aarde te zijn, en zich verheffende, zullen zij al de Europese machten tegen zich opzetten, en de grote oorlog tegen de Joden zal ontstaan. Men wachte zich in elk geval om de profetie van het Joodse land te verwarren met die van het Joodse volk. Beide moeten zorgvuldig uit elkaar gehouden worden, ofschoon zij zeer dikwijls als ineenvloeien. Jeruzalem, het binnenste des lands, is altijd het punt, waar de grote dingen moeten aanvangen. Bij wijze van tegenstelling is het opmerkelijk, dat juist op de plaats waar Christus de rijkdommen der wereld verworpen heeft, in de woestijn, een nieuw Grieks klooster allerprachtigst gebouwd is, aan hetwelk de keizer van Rusland de fraaiste meubelen en de rijkste geschenken in goud en zilver heeft geschonken. Het heilige zaad zal het steunsel zijn. Het is ten allen tijde zo: om der uitverkorenen wil geschieden de dingen Gods.

7:1. DE EMMANUEL.

En de Heere voer voort te spreken tot Achaz, zeggende: Eis u een teken van de Heere uw God, eis beneden in de diepte of eis boven uit de hoogte. Doch Achaz zeide: Ik zal het niet eisen en ik zal de Heere niet verzoeken. Toen zeide hij: Hoort gijlieden nu, gij huis van David, is het ulieden te weinig dat gij de mensen moede maakt, dat gij ook mijn God moede maakt? Daarom zal de Heere zelf ulieden een teken geven: Zie, een maagd zal zwanger worden, en zij zal een zoon baren en zijn naam Emmanuel heten. De profetie wortelt in de historie en loopt weer in historie uit. Niet de gehele historie is profetie, evenmin als de gehele boom vrucht is, maar de boom bestaat om de vrucht. De wortel wordt stam, de stam breidt zich uit in takken, de takken in twijgen en bladeren, en aan de twijgen, tussen, achter en onder de bladeren, is de vrucht; van daar het verrassende in het zoeken naar en het vinden van de vrucht, ook in de heilige historie. De vrucht (de profetie) hangt tussen de bladeren der historie, daar moeten wij haar zoeken en plukken, om haar te eten. Wij moeten niet wachten totdat zij voor ons in een fruitschaal op de tafel staat. God geeft geen gesneden brood: dat moeten wij ons door arbeid verkrijgen. God geeft het koren in de aar. Wijzelf moeten het maaien en dorsen, malen en toebereiden. Men maakt gewoonlijk bloemlezingen uit de profeten, alsof zij niet onafscheidelijk samenhingen met de historie. Wij zijn bijzonder geneigd om voor anderen te willen denken, of anderen voor ons te laten denken; en is er dan Een toongever, dan spreken velen hem na; doch dit is een pauselijke richting in de studie, waarvoor wij ons moeten wachten. Men moet uit eigen ogen zien, zal men goed zien, en zal men met vrucht zien. Ik zeg uit eigen ogen, niet uit eigen gedachten; dit ware iets anders. Wie uit eigen gedachten ziet, ziet zijn eigen gedachten, en wij moeten Gods gedachten zien in zijn beschreven woorden. Men moet naar Christus zien, die voor de verlichte ogen des ver stands in geheel de Schrift tegenwoordig is. In de ongewijde geschiedenis zien wij God meermalen als uittredende uit de wolk zijner heerlijkheid, maar dan als weer intredende in de wolk. In de heilige historie zien wij God, zien wij Christus, overal en ten allen tijde. Ja Christus geeft de eenheid aan geheel de historie. Hij is het licht ook over deze chaos. De harmonie aller tijden bestaat daarin, dat zij Een zijn in Christus Ook uit het gebeurde met Achaz zien wij, dat er altijd een historische bodem is, waaruit de Christus profetisch groeit. Altijd ontwikkelt zich de profetie uit de historie, en daarom is de onderscheiding van historie en profetie voor een geoefend geloof in het geheel niet moeilijk. Ik zeg voor een geoefend geloof; want ook het geloof heeft een wetenschappelijke ontwikkeling, ja het is zelf een weten. Ook kan het tegenspraak velen, want het kent de waarheid, en weet dat deze door tegenspraak, even als het goud door wrijving, altijd fraaier en blinkender te voorschijn komt. Door het geestelijk instinkt des geloofs nu, door de geestelijke smaak kan men weten waar Christus is afgebeeld. Neen, het geloof is geen wiskundige zekerheid, doch er is nog een hogere, fijnere, inniger zekerheid dan de wiskundige, het is de zielszekerheid, die op God en zijn Woord rust; en deze is de zekerheid des geloofs. De belofte van de Emmanuel, de God met ons, werd in een bange tijd gegeven. De koning van Israël had zich verenigd met de koning van Syrië tegen de koning van Juda, en hun overmacht was zo groot, dat de tijding er van het hart van Achaz en dat zijns volks, naar de schone uitdrukking der Schrift, bewoog, gelijk de bomen des wouds bewogen worden door de wind. De ondergang van het rijk van Juda was besloten, scheen nabij, scheen onvermijdelijk, doch de Heere ontfermt zich nog wederom over Juda, en zendt de profeet Jesaja met zijn zoon tot de koning, terwijl deze waarschijnlijk zijn verdedigingswerken in ogenschouw neemt, en laat hem zeggen zich niet te verontrusten over deze twee vijanden, die de Heere in tegenstelling van hun overmachtige toerusting ten oorlog en grootsprekende bedreigingen verachtelijk twee einden van rokende vuurbranden of brandhouten noemt. De Heere zou hun aanslag niet doen gelukken, maar de koning van Juda op zijn troon handhaven. Nochtans liet de Heere er bijvoegen: Indien gijlieden niet gelooft, zekerlijk, gij zult niet bevestigd ‘worden. Het geloof nu is de levende echo van het levend woord van God. Als de ziel amen zegt op des Heeren woord tot haar gericht, dan gelooft zij, en dan is zij zalig, want

zij heeft alsdan, wat dat woord in zich draagt. Achaz echter geloofde niet. Hij was een goddeloos koning, een ontaarde nakomeling van de godvruchtige David. Overigens echter was hij een belangrijk persoon, voornamelijk daarin, dat hij de vader was van een der godvruchtigste koningen van Juda, van Hiskia. En God verheerlijkte zijn genade en trouw aan het huis van David, door Achaz, niettegenstaande zijn goddeloosheid, de belofte van redding uit des vijands hand te geven. En nog verder ging de Heere in zijn genade. Waar de godvruchtige zo dikwijls vruchteloos (opdat zijn geloof geoefend worde) naar verlangt 'een teken Gods ten goede,' dat werd de goddeloze aangeboden: Waarom? Vooreerst opdat het blijken zou, hoe ver zijn ongeloof ging, en ten andere, opdat het blijken zou, dat de redding niet geschiedde om hem, maar om der wille van des Heeren belofte aan David's huis. Achaz verontschuldigde zich van de hem voorgestelde keuze, een teken van God, en dat wel zo als koningen dat kunnen, onder een beleefde vorm, die het ongeloof verborg, dat bij zich zelve zeide: 'Ik geloof er niets van.' Immers de vrees, om God te verzoeken, kwam niet te pas, daar de profeet, ja de Heere zelf hem deze vrijheid gaf. Doch het ongeloof heeft altijd een uitvlucht om niet te geloven. Hier toonde zich nu wel niet het ongeloof der woestijn, dat zich beklaagt en murmureert, maar het ongeloof van het hof, dat zich vermomt en verontschuldigt. Achaz weigert het teken, doch daarom was het ook niet voor hem. De Heere keert zich nu met een heerlijke wending van hem af, en spreekt het gehele huis David's aan, als het huis, waarin de lampe David's brandende, de Messiasbelofte levend gehouden werd, en geeft het een teken, dat de hoogste hoogte en de diepste diepte samenvat en verenigt, namelijk: de God met ons, de Emmanuel, waarachtig God en waarachtig mens, de Gever der allergrootste verlossing, waarvan alle andere verlossingen en ook deze slechts flauwe schaduwen waren. Reeds het bevel aan Jesaja, om niet alleen, maar met zijn zoon de koning tegemoet te gaan, strekte tot een teken, dat door een kind de verlossing zou gegeven worden. De zoon van Jesaja wees op de Zoon van God. Dit is klaar voor het geloof, maar het ongeloof redeneert alles weg; het maakt alle wijn tot water. Als iemand zegt: dit woord der Schrift is wijn, ik proef hem en hij verkwikt en versterkt mij! dan zegt het ongeloof: het is water, en gij zijt een dweper. Doch Christus verandert het water in wijn, en nu ja, het is water, het huis van David en David zelf, en al wat menselijk is, maar omdat Christus er bij is, wordt alles tot wijn. Een maagd. Er staat niet een, maar de maagd, de maagd bij uitnemendheid zal zwanger worden. Reeds in het paradijs was de Verlosser aangekondigd niet aan de man, maar aan de vrouw, als haar zaad. Doch hoe is het mogelijk, dat een reine uit een onreine kan geboren worden? Ziet eens, hoe heerlijk God ons dit raadsel weet op te lossen. Het was nu eenmaal niet anders, dan dat door de natuurlijke voortbrenging, van vlees niet dan vlees kan voortkomen. De Heilige Geest treedt daar niet tussen. Wel kwam Hij soms het onrein ontvangene en geborene heiligen, maar de onreine ontvangenis en geboorte voorkwam Hij niet. Doch door zijn overschaduwing van Maria, verteerde Hij als een heilig vuur al het menselijk onreine, en formeerde Hij uit haar vlees en bloed een heilige lichaams-tempel voor het eeuwig Woord van God en zo werd in Christus een mens geboren zonder zonde maar aan elke verzoeking blootgesteld, zonder te kunnen vallen, omdat zijn mensheid op zijn Godheid rustte. Zij zal zijn naam Emmanuel heten: God met ons. Welk een woord! Wat wil het zeggen? Wat is het lezen der Schrift? Het is het tellen, wegen, proeven van haar enkele uitspraken. Men moet zulk een tekst op de hand nemen, en voelen hoe zwaar hij is. En evenals men de spijze in de mond kauwt en kleinst, opdat de maag er behoorlijk voedsel van hebbe, zo moet men ook ieder woord der Schrift van alle kanten in zijn kracht leren kennen; ja, gelijk er bij ons een kunst is om de spijze op aangename wijze gereed te maken, en een kunst van wijn te proeven, waarbij de kenner zijn tong en gehemelte aanzet, om te proeven al wat er in is, terwijl hij, die er geen verstand van heeft, de wijn doorslikt, zonder hem nauwkeurig te proeven, zo moeten wij ook trachten ieder woord der Schrift innerlijk te leren kennen. God met ons. Niet de Godheid en mensheid als zodanig, maar de Godheid en mensheid van Christus zijn Een. In Christus komt God tot ons, en zo komen wij tot God; niet in omgekeerde orde. Evenals een steen, eenmaal in

het water gevallen, niet weer van zelf boven kan komen, zo kan ook de eenmaal gevallen mens zich niet weer tot God opheffen; maar gelijk de mens de steen uit het water, zo kan God de mens uit de zonde opheffen. Wij zien het reeds in het paradijs. De mens riep niet tot God, maar God riep de mens tot zich; en toen nog verontschuldigde hij zich. God moest de mens tegen diens wil behouden. God wandelde met de mens, van het ogenblik af dat Hij hem schiep; eerst na de val verborg de mens zich voor God, doch het gehele verhaal zegt ons, dat het komen van God tot de mens en van de mens tot God een gewone zaak was; immers daarover klaagt Adam niet, maar omdat hij naakt was. Na de val kon God niet meer met de mens wandelen, gelijk een vader doet met zijn kind, en toch opende Hij het uitzicht, dat dit eenmaal weer geschieden zou. God gaf een belofte van verzoening, en dat was genoeg voor het geloof van al de heiligen, die komen zouden; het was hun genoeg dat God zich zelf verbonden had, al moesten er ook vier duizend jaren verlopen, eer deze belofte vervuld werd. De vervulling der belofte was voor het geloof zeker, en daarom kon ook reeds terstond na de val in het geloof (niet in het aanschouwen, gelijk in het paradijs) de wandel met God plaats hebben. Het wandelen van God met ons bestaat daarin, dat de grote God in zijn genade zich zo klein maakt, en zijn stappen zo inkort, dat Hij met ons gelijke tred houdt; ons wandelen met God bestaat daarin, dat wij onze hand in de zijne leggen, Hem in alles kennen, Hem aanbidden en dienen. God wil met ons omgaan, en Hij wil dat wij met Hem omgaan. God wandelde met Abel; en Abel wandelde met God, door in het geloof te offeren, dat is: door zich zelf dood schuldig te verklaren, en zijn leven alleen te zoeken in de verzoening door het lam van God. God wandelde met Henoch en Noach; en beiden wandelden met God, door zijn beloften en bedreigingen te geloven en zijn bevelen te gehoorzamen. En hoe verschillend handelde God met deze beide wandelaars! Henoch werd weggenomen voor de dag des kwaads, Noach werd in de dag des kwaads bewaard. Hiermee zijn zij de typen (toonbeelden en voorbeelden) van al de gelovigen, van al de tijden, in hun onderscheidene lotsbedelingen. In elk geval, wie met God wandelt, die komt met en bij God te huis; want niet altijd wordt er met God gewandeld, er komt ook eenmaal een rust bij God van onze werken, gelijk God rust van de zijne. Elia werd, nadat hij met de Koning des hemels had gewandeld, door diens koets afgehaald en naar huis gebracht. God wandelde ook met Abraham en Abraham wandelde met God, en Abraham richtte Hem een maaltijd aan en de Heere at bij Abraham. Trouwens, alles loopt in de Schrift uit op een maaltijd. Indien iemand mijn stem zal horen, zegt de Heere, Ik zal tot hem inkomen en avondmaal met hem houden, en hij met Mij,. of, zo als wij zouden zeggen: Ik kom bij hem eten. Christus eet met ons aan de tafel van het avondmaal, en nodigt ons op de bruiloft des Lams, als Hij weder komt. Ook eindigden al de offeranden in een maaltijd. De priester, de vertegenwoordiger Gods, at met de offeraar het overblijvend offervlees. En wandelt God nu met ons en wandelen wij met God, dan moeten wij ook met elkaar wandelen. Omdat Thomas niet met de mededisciepelen vergaderde, miste hij de aanschouwing des Heeren, en viel hij in twijfeling en ongeloof; en daarna, toen hij met hen vergaderde, ontving hij dubbel. Emmanuel. Christus is de Emmanuel. God in het vlees geopenbaard, is de God met ons. Reeds voor zijn geboorte werd Hij met ons gelijk gesteld, in het dragen van onze versmaadheid. Engelen kunnen niet gesmaad worden, wel mensen. En zie nu, Maria leed smaad, niet van de wereld, maar, dat wel het zwaarst is, van de godvruchtigen, van Jozef, van de man, die haar het naaste was. Christus werd gehouden voor een onecht kind. Ziedaar de eerste smaad, die Hij droeg, nog onder het hart zijner moeder. Christus was God met ons ook in andere opzichten. Hij deelde in al onze behoeften, en toen zijn lijden kwam, had Hij een heilige schrik voor dat lijden, en bad Hij om er van ontheven te worden, indien het mogelijk ware; doch niet zijn wil moest geschieden. Ook nog een andere behoefte deelde Hij met ons, namelijk dat Hij troost zocht bij mensen; Hij wilde in Gethsemane zijn hart uitstorten aan zijn discipelen, doch vond geen troost bij hen. En is er niet nog een grote onverschilligheid onder de broeders, zodat men meermalen komt om getroost te worden, en er is geen troost? Van achteren gezien, voegde het echter ook niet, dat iemand met Jezus leed; van voren beschouwd

had Hij nochtans deze behoefte, en ook hierin was Hij waarachtig mens. Toen Hij gekruisigd werd, werden volgens Johannes, twee anderen met Hem gekruisigd. Twee anderen. Welk een uitdrukking, en dat van zijn geliefdste discipel! Kunt gij grotere gelijkstelling denken? Voorts, nog aan het kruis zorgde Hij voor zijn moeder, gaf Hij zijn grote dorst te kennen en stierf Hij. Hij was in dit alles als Een onzer. En toen Hij ten hemel voer, zeide Hij als zijn laatste woord: Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der wereld. Is Hij niet de God met ons? Een maagd zal zwanger worden, en zij zal een zoon baren. De profetie heeft een tweevoudige kracht. Uitwendig, in de woorden, spreekt zij in het algemeen; maar inwendig, in de zin of bedoeling, liggen de fijnheden, de kleinste bijzonderheden. De vervulling brengt deze laatsten aan de dag. In plaats van een maagd, zegt nu de historie: Maria. Trouwens de profetie houdt zich niet met eigenlijke namen op. Deze behoren tot de historie. De naam Emmanuel is dan ook een titel, waardoor de twee naturen van Christus worden uitgedrukt. Christus is naar de Schrift, waarachtig mens en waarachtig God, en de grote afval in de Protestantse kerk is veroorzaakt door het loslaten van de leer van Christus waarachtige Godheid in zijn waarachtige mensheid; want op deze waarheid rust het gehele Evangelie, en met haar valt het Christendom. Daarom is de Roomse kerk niet de antichrist in zijn geheel; neen, door haar afval heeft zij een gedeelte van de antichrist in zich; en de Protestantse kerk heeft door haar afval het andere gedeelte in zich: voeg ze samen en gij hebt de gehele antichrist.

9:1. DE ZOON DES MENSEN EN DE ZOON VAN GOD.

Het volk, dat in duisternis wandelt, zal een groot licht zien; degenen, die wonen in het land van de schaduw des doods, over dezelve zal een licht schijnen. De profeten hebben twee tijden: de tegenwoordige, waarin zij leven, en de toekomstige, die zij voorzeggen. Deze twee tijden zijn op een wonderlijke wijze door elkaar gevlochten, op dezelfde wijze als men in een borduurwerk te midden van de gewone draden, allerlei figuren ziet gewerkt, zodat zij er als op liggen. De tegenwoordigheid is het borduurwerk, waarop de figuren der toekomst liggen, terwijl beide noodzakelijk en onafscheidelijk met elkaar verbonden zijn. Ook is het hiermee als op een schilderstuk, waarin men op een en hetzelfde doek het ene ziet op de voorgrond, en het andere in het verschiet, en toch maken zij een enig tafereel uit. Hieruit wordt het begrijpelijk, hoe soms een profeet in de gebeurtenissen van zijn tijd aanleiding vindt om er de gebeurtenissen van de verste toekomst aan te verbinden. Vergeten wij daarbij, in elk geval, nooit dat het God is, die door de mond van de profeet spreekt, God, voor wie geen toekomst, maar enkel tegenwoordigheid bestaat. Het volk, dat in duisternis wandelt, zal een groot licht zien. Christus is het Licht. De profeten nemen doorgaans beelden uit de natuur, want die de zondaar verlost, heeft ook de natuur geschapen, en zichzelf daarin afgespiegeld. Wij mensen hebben licht nodig, en wel zonnelicht. Al kon men ook nog zulk een groot en heerlijk kunstlicht maken, zodat er de gehele stad door verlicht werd, als bij de dag, zou het onze vruchten in de hof, ons koren op het veld rijp kunnen stoven? Zou het ook onszelf kunnen verwarmen? Nee, wij zouden bij dat helder schitterend licht van koude moeten bevriezen. Wij moeten niet enkel licht, wij moeten ook warmte hebben. Het bloed moet zijn behoorlijke graad van warmte hebben, zullen de bewegingen des lichaams gemakkelijk en genoeglijk geschieden, zullen de innerlijke krachten zich naar buiten openbaren, zal het ons wel zijn, maar als het bloed zich terugtrekt, dan wordt alles koud, en het is ons niet wel, en eindelijk volgt de dood. Christus is het grote Licht: Hij is de Zon der gerechtigheid, onder wiens vleugelen (het beeld der koestering) genezing is. Hij is de Geneesmeester, de Heiland voor alle kwaal. Hij opent de ogen der blinden, maakt de voeten der lammen vast, en reinigt het gehele lichaam der melaatsen. Beschouwen wij dan bij ons naderend Kerstfeest de opgang van die heerlijke zon. Nog eens, licht moeten wij hebben om te kunnen leven, maar kunstlicht is geen levenslicht. Wij moeten zonlicht hebben om te kunnen leven. Nu staan wij's zomers wel eens vroeg op, om de zon te zien opgaan, hetzij van achter de hoogte van een berg, of uit de boezem der zee. Het is ook inderdaad een heerlijk gezicht. Hoe schoon wordt die opgang aangekondigd en voorafgegaan door morgenster en dageraad! Op dezelfde wijze wordt Christus aangekondigd en voorafgegaan door de profeten, en ten laatste door de laatste ster, die in de dageraad aan de hemel schittert, de morgenster: Johannes de Doper. Deze stond aan de hemel toen de Zon der gerechtigheid opging, en allengs verflauwde haar luister, totdat zij geheel verdween. De zon moet alleen schijnen; zij overstraalt alles; niets mag bij haar staan pralen, alles moet zijn glans verliezen. Zo ook Johannes. Toen Christus opgetreden was, kon hij niet langer meer blijven. Christus moest alleen staan; beneden Hem kunnen velen staan; naast Hem kan niemand staan. O ziet de opgang dezer zon uit de diepste diepte, uit de nadorst delen der aarde, daarin gedaald uit het hoogste der hemelen, en ziet de neergang van deze zon aan het kruis, in de dood, in het graf, maar ook de wederopgang van deze zon uit het graf naar het toppunt des hemels, om niet weder onder te gaan! Gij hebt dit volk vermenigvuldigd, maar Gij hebt de blijdschap niet groot gemaakt. Is dit niet de geschiedenis van Israël? Hoe weinig zijn de grote, de heerlijke oogmerken Gods aan dat volk bereikt! Door hun eigen schuld, zeker, maar wie zou zich hebben kunnen voorstellen, toen God Abraham uit Chaldea en Israël uit Egypte leidde, dat de geschiedenis dezer uitverkiezing en afzondering van dit volk tot een volk van God, zo veel ellende en zo weinig vreugde zou bevatten? En is er nu geen hoop meer voor dat volk? Ja er is hoop. Zij zullen blijde wezen voor uw aangezicht, gelijk men zich verblijdt in de oogst, gelijk men verheugd is, wanneer men de buit uitdeelt. Want het juk van hun last en de stok hunner schouders en de staf desgenen, die hen dreef, hebt Gij

verbroken, gelijk ten dage der Midianieten,. toen de ganse strijd dergenen, die streden, met gedruis geschiedde, en de klederen in het bloed gewenteld en ver-, brand werden tot een voedsel des vuurs. Het is de belofte van God aan Israël, dat het eenmaal verlost uit de hand van al zijn vijanden, Hem dienen zou zonder vrees, in heiligheid en gerechtigheid voor Hem, al de dagen des levens, en de grondslag hiervan was: de opgang uit de hoogte, Lukas 1:74, 78. Want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij is op zijn schouder,. en men noemt zijn naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid. Een kind; niet het kind. Er wordt geen onderscheid gesteld tussen het kind Jezus en andere kinderen, dan de meerdere armoede, En, gelijk hier, de bij dit kind inwonende Goddelijke natuur. Het is de aanwijzing niet alleen van de menswording, maar tederder nog, van het kind worden van Gods Zoon. Een kind. Welk een vreemde zaak: een kind aan te kondigen als een almachtig Verlosser! Wie spreekt van een Verlosser anders dan als man? Het zou de profeet ook uit zichzelf nimmer ingevallen zijn, zo iets te doen, maar de Messias wordt voorspeld als kind, omdat zijn menswording de verlossing noodzakelijk in zich draagt, en daarmede zelf is. Hoort het van de Engel op de velden van Bethlehem. Evenals Jesaja kondigt hij de Christus, de Verlosser, de Heere, de Zaligmaker aan in een kind: Zie, ik verkondig u grote blijdschap, die al den volke wezen zal: dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus, de Heere, in de stad David's. En dit zal u het teken zijn: Gij zult het Kindeken vinden in doeken gewonden en liggende in de kribbe. Is het niet als Een hemelse muziek, waarvan het thema is: Een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven! Daarom is de geschiedenis van het kindeken Jezus zo belangrijk, omdat daarin getoond wordt op welke wijze de Zoon van God een kind was, en treffend is het dan ook, dat wij, volwassenen, kinderen moeten worden naar de geest, om het koninkrijk der hemelen in te gaan, om verlost te worden. Ook dit thema wordt door de profeten aan het Nieuwe Testament tot verdere bewerking overhandigd. Onder de vele fabelen der rabbijnen komt de volgende schone plaats voor ten opzichte van de verlossing door dat kind te geven. De Joden vragen aan God: Als Gij ons onder alle volken wilde verstrooien, waartoe hebben dan al die verlossingen uit de hand der Ammonieten, Midianieten, Filistijnen, Assyriers en zo vele andere volken gediend? .Waarop God antwoordt: Gelijk de verlossers waren, zo waren de verlossingen. Zij waren vergankelijke mensen, en vergankelijk was het heil, dat zij aanbrachten; maar eenmaal komt er een eeuwige Verlosser, en deze zal een eeuwige verlossing te weeg brengen, want naar de man is, is zijn kracht. Een Zoon is ons gegeven. Het kind zou een zoon zijn, en wie draagt nu in de Schrift de naam van Zoon bij uitnemendheid? Is het niet de tweede persoon in de Godheid? Gij zijt mijn Zoon, heden heb Ik ij gegenereerd, zegt God tot de Messias, Psalm 2:7, en Agur vraagt ten opzichte van God: Hoe is zijn naam en hoe is de naam zijns zoons? Spreuken 30:4. Is ons gegeven. Alles is een gave Gods. Ook Christus is gegeven, dus een gave. Merkt eens op hoe vele malen het woord gegeven, vooral bij Johannes voorkomt. De heerschappij is op zijn schouder. Hij is een koning; doch waarmede begint zijn heerschappij? Met zijn kruis; dat heeft Hij letterlijk op zijn schouder gedragen. Niet dat kruis alleen, maar al wat aan Christus een versmaadheid was, is te gelijk een heerlijkheid voor de toekomst. Evenals alle menselijke heerlijkheid in het einde te schande wordt, zo wordt alle smaad aan Christus en de zijnen in het einde tot heerlijkheid. En men noemt zijn naam Wonderlijk. Deze naam kan door geen mens gedragen worden. God alleen is Wonderlijk, en Christus was het ook in zijn geboorte, leven, leer, daden, lijden, sterven, opstanding en hemelvaart! Hij is de Jahweh, die alleen wonderen doet. Raad. De Vader heeft met de Zoon de eeuwige Vrederaad gesloten, en met Hem en de Heilige Geest raadpleegde Hij, toen Hij .zeide: Laat ons mensen maken naar ons beeld, naar onze gelijkenis. Voorts is Christus voor ons de Raadgever, bij wie altijd raad is. Zeker, wij moeten nooit te hoogmoedig zijn, om ook bij mensen raad te vragen, maar de Heere moeten wij altijd het eerst en het laatst om raad vragen. Er zijn zaken, die terstond ter eerste instantie moeten komen, en voor geen lagere rechtbank kunnen gebracht worden. Ook zijn er weer andere, die eerst voor de lagere rechtbank moeten

dienen. Ook in het geestelijke moeten wij naar het geestelijk recht handelen. Raad. Leest in het Boek der Spreuken, daar spreekt de zelfstandige Wijsheid, en Hij geeft raad aan de koningen, en aan de kinderen, aan de wijzen en aan de dwazen. Mochten wij de Spreuken uit dit bepaalde oogpunt beschouwen, en ze als het onderwijs van Christus lezen, wij zouden ons wat wijzer in het leven gedragen, dan wij nu doen. Ook zegt Jezus in de Openbaring: Ik raad u, dat gij van Mij koopt: goud, beproefd komende uit het vuur, opdat gij rijk moogt worden, en witte klederen, opdat gij moogt bekleed worden. Sterke God,' El Gibbor. Deze naam aan een kind, het machtelooste schepseltje dat er is, gegeven wordende, verklaart dat kind te zijn: God geopenbaard in het vlees. Vader der eeuwigheid, of Vader der eeuwen: Oorsprong, Beginner van een nieuwe tijdloop en tijdrekening, en bovenal van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waarin enkel gerechtigheid wonen zal. Der eeuwigheid. Van geen wijsgerige eeuwigheid wordt hier gesproken, maar van een opvolging van eeuwen. Christus maakt de onderscheiden tijden en eeuwbedelingen, en altijd zal er meer heerlijkheid geopenbaard worden. Vredevorst. In zijn tijd zal het vrede zijn. De wereld heeft nu bijna zes duizend jaren haar dagelijkse loop gehad, en wat ontmoeten wij al die eeuwen door, bij al de volken? Oorlog. De oorlog is niet zozeer een kwaad, als wel hetgeen de oorlog veroorzaakt: de haat, de vijandschap, het onrecht, de zonde. Wel verre dat God de oorlog afkeurt, heeft Hij zelf hem meermalen bevolen. De oorlog is in onze tegenwoordige toestand dikwijls noodzakelijk, opdat er niet iets ergers ontstaat. Het is hiermede als met de koorts. De koorts is geen kwaad, zij wil de genezing, maar hetgeen de koorts doet ontstaan, is kwaad, en soms redt de koorts ons van erger ziekte. De oorlog heeft ook de grootheid der mensen het meest openbaar gemaakt. Al wat groot, edel, machtig, heldhaftig is, heeft zich in de oorlog ontwikkeld. Wij spreken hier natuurlijk in het algemeen, want voor de individu, die door de oorlog gewond, verminkt, gedood wordt, of door zijn gevolgen verarmd, is de oorlog zeker een zeer groot kwaad, en daarom is de vrede, de ware vrede zulk een groot goed. Met Christus zou het vrede zijn. Een afschaduwing hiervan was het sluiten van de tempel van Janus te Rome, toen de Heere geboren werd; doch deze algemene wereldvrede duurde niet lang. Het was ook maar afschaduwing; doch eenmaal zal het werkelijk vrede op aarde zijn, als Christus komt om er te regeren. In de hemel zijn alle dingen gereed, op aarde moeten zij nog komen, en komen zij met Christus. De grootheid dezer heerschappij en des vrede zal geen einde zijn. En waar zal dit plaats hebben, of gezien worden? Op de troon van David en in zijn koninkrijk, om dat te bevestigen, en dat te sterken met gericht en met gerechtigheid, van nu aan tot in eeuwigheid toe. Neen het Joodse volksbestaan heeft nog geen einde. Er moeten nog vele dingen gebeuren. Er is een belofte in de Schrift, die door alle tijden en van alle zijden in de Schrift wordt geleerd en toegelicht: dat God aan de Messias de troon van zijn vader David geven, en Hij over het huis Jacob's koning in eeuwigheid zijn zal. Of zou de Engel dit aan Maria herhaald en herinnerd hebben, enkel bij manier van spreken? Laat ons toch niet geestelijker zijn dan Christus, die zeide: 'Ik ben geen geest' in de woorden: Tast Mij aan en ziet, want een geest heeft geen vlees en benen, gelijk gij ziet dat Ik heb, en die, opdat de kerk niet de vergeestelijkende weg zou inslaan, terstond na zijn hemelvaart de engelen zeggen liet: Gij Galilese mannen, wat staat gij en ziet op naar de hemel? Deze Jezus, die van u opgenomen is in de hemel, zal alzo komen, gelijkerwijs gij Hem naar de hemel hebt zien heen varen. En thans, nu alle tronen schudden, mogen wij dit wel voor een teken houden, dat de onbeweeglijke troon staat te komen. Of is hij reeds gekomen? Professor Hengstenberg zegt, dat het duizendjarig rijk er al geweest is. Nu, dat moet dan wel in de droom geschied zijn, want niemand heeft er iets van bemerkt. Wij zijn gewoonlijk geheel materieel in de dingen van dit leven, maar in de dingen van het hogere leven zijn wij geheel spiritueel; daarin willen wij niets van het materiële horen; doch wij moeten van het eerste wat afnemen en het voegen bij het tweede. Al het geestelijke moet belichaamd worden; het lichaam is immers geen kerker der ziel, maar haar wezenlijke uitdrukking. Het bloot spirituele is niet het laatste. Wij spreken van ziel en hemel in afscheiding van lichaam en aarde, alsof zij het hoogste waren, doch door altijd

naar hetzelfde punt te zien, krijgen we een scheve richting in het lichaam, en zo is het ook in het verstand. God, enkel Geest, heeft zijn Zoon vlees en been laten worden, en door zijn tegenwoordigheid heeft Christus de aarde geheiligd tot een hemel. Maakte reeds de tempel al wat daarin gedaan werd: besnijdenis, offerande en al het overige, heilig in een schaduwachtige zin, hoe veel te meer maakt de tegenwoordigheid van Christus alles heilig, ook de aarde, in de wezenlijke zin. Aan de grootheid zijner heerschappij en des vrede zal geen einde zijn op de troon van David. En door wie zal dit geschieden? Door mensen en hun bemoeiingen? Neen: De ijver des Heeren der heirscharen zal zulks doen. God zal zijn eer, zijn naam, zijn woord, zijn belofte handhaven, en zal op zijn tijd en op zijn wijze tonen, dat Hij, het ongeloof tot beschaming, en het geloof tot verheerlijking, het onmogelijke tot mogelijkheid en werkelijkheid maken kan.

11:1. DE ZOON VAN DAVID.

Want er zal een rijsje voortkomen uit de afgehouwen tronk van Isaï. God brengt uit het aller kleinste het allergrootste voort. Al de heerlijkheid van Israël en der volken komt voort uit een rijsje, een kindje. Hoe gaarne spreken de profeten des Ouden Testamenten van de Messias als van een kind. Waarom? Vooreerst, omdat het Oude Testament zelf nog een kind is, en ten andere, omdat er niets heerlijker is dan de Goddelijke heerlijkheid in een kindergestalte. Hoe meer de Allerhoogste zich klein maakt voor ons, te dieper is Hij tot ons nedergedaald; hoe nader Hij ons staat, hoe meer Hij onder ons bereik is. Ja daarin ligt de hoogste heerlijkheid. Wat is heerlijker dan een koning, die nog een kind is; wat is schoner dan de zwakheid, gekroond? De helft van Engeland's tegenwoordige heerlijkheid ligt daarin, dat een vrouw koningin is van zulk een machtig rijk, dat de zwakheid zulk een sierlijke kroon draagt. Doch zie vooral op het kleine Joasje aan de zijde van de oude Jojada. Treffende aanblik, niet waar? een zevenjarig knaapje en toch koning; de machteloosheid zelve, en toch de oppermachtige van een geheel volk, van een geheel land. En wat is dan ook heerlijker, dan wijzen uit verre landen, de wijsten der Heidenen te zien komen om te aanbidden: Wie? Een held en koning als David, of een wijze en koning als Salomo? Neen, maar een kind, dat nog niet spreken kan, en dat nochtans de God En de koning van Israël is. Christus heeft gezegd: Indien gij u niet verandert en wordt gelijk de kinderkens, zo zult gij in het koninkrijk der hemelen geenszins ingaan. Zo wie dan zichzelf zal vernederen, gelijk dit kindeken, deze is de meeste in het koninkrijk der hemelen. En Christus heeft letterlijk gedaan, wat Hij figuurlijk gezegd heeft: Hij, de Allerhoogste met de Vader en de Heilige Geest, is werkelijk kind geworden. Wij kunnen niet gelijk Hij, letterlijk andermaal geboren worden, maar Christus kon het, want Gode zijn alle dingen mogelijk en Gode alleen. Hij, God van eeuwigheid, Gods Zoon door een eeuwige geboorte, de oneindig grote, werd een klein kindje, dat door Simeon op de arm werd genomen, en van dat kleine kind werd door de engel gezegd: Deze zal groot zijn en de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden. Doch ook toen Christus weer tot zijn heerlijkheid was ingegaan, vergat Hij zijn kleinheid niet. Niet alleen dat Hij zich toen nog bij zijn verschijning aan Paulus Jezus de Nazarener noemde, maar ook in de Openbaring, het boek der heerlijkheid van Jezus Christus, wordt Hij voorgesteld niet enkel als geslacht, als gekruisigd, maar bepaald als geslacht in hoedanigheid van een klein lam, een lammeke. Wat ons betreft, wij moeten wedergeboren, dat is op geestelijke wijze herboren worden. Onze geestelijke geboorte is even als de menselijke geboorte van Christus: van groot klein, van man kind worden. Een kind nu, kan aanvankelijk niets doen dan leven, het moet geholpen, het moet gevoed, het moet onderwezen worden. Zo is het ook in het geestelijke: door Gods Geest en Woord moet de Christen leven, alles leren en opwassen tot een volkomen man in Christus. Zo dan, al wat groot is moeten wij afleggen. Niet hetgeen wij niet hebben, maar hetgeen wij hebben, is ons het meest in de weg. Een kind moet zijn eigen denkbeelden van de zaken afleggen en nieuwe ontvangen. Hij moet alles leren van de meester, die de zaken kent, zo als ze zijn. Zo ook wij. Zeker, het is een grote verloochening aan onze zijde, want wij moeten ons zelf ontledigen van al wat wij hebben, van al onze gaven, krachten en vermogens; maar het is te gelijk een grote vertroosting voor ons; want ons wordt niet gezegd: 'word groot!' wie zou voor die taak niet bezwijken? maar 'word klein!' niet 'wees sterk', maar 'wees zwak en God zal uwe kracht zijn.' Mochten wij derhalve, hoe meer wij door onze jaren van onze kinderlijke leeftijd verwijderd worden, te meer naderen tot het kind worden voor God in Christus, door het geloof. Toen Christus volwassen was naar het lichaam, formeerde Hij zich een ander, een geestelijk lichaam: zijn gemeente, en dat lichaam, die gemeente begon ook van klein op, van Een en nog Een discipel tot twaalf, tot zeventig, tot honderd twintig, tot vijfhonderd, tot drieduizend, tot vijfduizend, tot een ontelbare menigte discipelen en discipelinnen, en nog altijd groeit dat lichaam voort, en het zal blijven groeien totdat de laatste Christen geboren is. In dit opzicht dus wordt Christus altijd groter. Zo dikwijls een mens bekeerd wordt, is Christus in zijn geestelijk lichaam groter geworden. Zouden ook

wij de Heere niet op deze wijze willen groot maken? Er zal een rijsje voortkomen uit de afgehouwen tronk van Isaï. Eerst dood, dan leven: eerst vernedering, dan verhoging. Ook dat is een heerlijkheid: een koning in nederigheid, in verval, die een koninklijk hart bewaart. Voor Louis Philippe is nu de proef aanwezig, of hij een koninklijk hart heeft dan niet. Karel X van de oudere tak der Bourbons, had er iets van in zijn zwijgen in een belangrijk tijdsgewricht. De Christus zou uit de stam van David voortkomen. Dit moest in de tijd der vervulling kenbaar worden, en hoe treffend is het nu, dat de Engel terstond ook de wettigheid van Jozefs koninklijke afstamming erkent, door tot hem te zeggen: Jozef, gij zoon van David! Trouwens er moet een erkenning van wettigheid zijn. Zie het aan het Franse volk. Het huldigt nu de wettigheid in een naam; want niets is willekeurig; alles keert tot zekere orde terug, en al wat bestendig wezen zal, wortelt in orde. De legitimiteit wreekt zich over de revolutie, al is het ook maar een legitimiteit, zo als die waarvan thans Lodewijk Napoleon aan het hoofd staat, als ten minste een neef van de keizer. Tronk van Isaï. Waarom niet van David? Omdat de Messias zou geboren worden in een tijd als er geen koningen uit het huis van David meer zouden zijn, wordt hier gesproken van een tijd, toen er nog geen koning uit dat huis was. Ook staat hier het beginsel van geringheid op de voorgrond, daarom wordt het koningschap als het ware verborgen onder het burgerschap, want Isaï was eenvoudig een herder. , En een scheut uit zijn wortelen zal vrucht voortbrengen. Er is hier een opklimming in de voorstelling der levenstoestanden van de Messias. Het rijsje stelt Hem voor als in het menselijk leven tredende. De vruchtdragende scheut, als optredende onder zijn volk, en zo volgt bij Christus ook in de Schrift de ene levenstoestand na de andere, tot zijn wederkomst ten laatsten dage. Zal vrucht voortbrengen. Een rijsje uit de tronk kan een scheut uit de wortel zijn, en deze wederom de wortel van een nieuwe stam. Dit zien wij in de natuur, dit zien wij ook hier. En op Hem zal de Geest des Heeren rusten, de Geest der wijsheid en des ver stands, de Geest des roods en der sterkte, de Geest der kennis en der vreze des Heeren. De zevenvoudige Geest, de Geest in zijn geheel, zonder mate, Johannes 3:34. In de Openbaring wordt de Heilige Geest opnieuw voorgesteld in de zeven geesten Gods, Openbaring 1:4. De Zoon ontving de Geest onmiddellijk van de Vader, dus onbegrensd. Wij ontvangen Hem nooit anders dan door de Zoon heen, een iegelijk in zijn mate. Tegenwoordig spreken de ongelovige godgeleerden en predikers ook nog wel van de Geest, doch afgescheiden van Christus, ja te zijnen nadele, bewerende dat men met de Geest de leer van Christus, ja zijn persoon wel kan missen. Men vergist zich schromelijk, en vergrijpt zich vreselijk tegen de waarheid. De Heilige Geest stelt zich nooit in betrekking tot de mens dan door Christus. Eerst moeten wij Christus, de grote gave Gods hebben, zullen de gaven des Heiligen Geestes kunnen volgen. En zijn rieken zal zijn in de vreze des Heeren. Het zal bij Hem niet zijn als bij ons, een ingeplante vreze Gods, maar het is zijn natuur; Hij zal ademen, leven, zich bewegen in de vreze Gods. Het rieken is de fijnste ademing, en de fijnste onderscheiding tevens; het is het beeld der zuiverste geestelijke onderscheiding van goed en kwaad. En Hij zal naar het gezicht zijner ogen niet richten,' Hij zal ook naar het gehoor zijner oren niet bestraffen. Christus oordeelde nooit naar het uitwendige. Toen, om een voorbeeld uit velen te nemen, Maria berispt werd vanwege haar zalving, schreef Hij haar daad een betekenis toe, welke buiten en boven haar bewustheid, doch in haar daad opgesloten lag. Christus ziet altijd tot op de diepste grond der dingen. Daarom is het een der bewijzen van de diepte des ongeloofs onzer dagen, dat juist de diepe opvatting der Schrift verworpen wordt. Men noemt dat potisch, maar anti-theologisch. Zo moet dan de echte theoloog oppervlakkig zijn! Doch hoe komt dit overeen met het hier gestelde kenmerk van het bezit des Heiligen Geestes, als niet te oordelen naar het gezicht der ogen, noch het gehoor der oren? Zeggen wij liever, dat men de diepe opvatting der Schrift daarom veracht, omdat men een oppervlakkig verstand heeft. Men weet met de Bijbel geen weg; daarom werpt men hem weg, en geeft in zijn plaats al wat het eigen verstand opgeeft, dat zeker een lichter, maar ook tegelijk een ijdel werk is. De gelovige echter verwerpt op zijn beurt al die veelvormige wijsheid der ongelovigen als dwaasheid, en vergadert zich

onvergankelijke schatten van wijsheid uit God, door de Schrift altijd dieper te onderzoeken; want hoe dieper hij in deze mijn graaft, hoe kostbaarder metalen hij vindt. Maar Hij zal de armen met gerechtigheid richten. Let eens op, hoe dikwijls er in de Schrift van de armen gesproken wordt. God troost gedurig de armen. In de tegenwoordige bedeling kan vanwege de zonde, de armoede niet worden opgeheven, maar God belooft zijn armen en ellendigen, dat is, dezulken die, ofschoon arm en ellendig, Hem nochtans vrezen en dienen, een schone, ja de schoonste toekomst. Daarom verkwikt het ons in deze tijd zo veel van armenzorg en toevluchtgeving aan ellendigen te horen en te zien. Zeker in onze tijd schijnt alles los te gaan van zijn plaats en ongebonden en bandeloos te worden, doch een nieuwe wereld rijpt er onder. Daarvan worden reeds de kentekenen gezien, en daaronder behoort ook de belangstelling in het lot der armen, en bijzonder dit uitnemende: dat aan de armen het Evangelie gepredikt wordt. Het een en het ander moet samengaan, ja dit maakt de liefelijkheid uit, dat men de armen niet enkel afkoopt door geschenken, even als men vroeger de Algerijnen deed, opdat zij ons niet beroven, maar dat men ook prijs stelt op hun zielsbehoud. En de zachtmoedigen des lands met rechtmatigheid bestraffen, doch Hij zal de aarde slaan met de roede zijns monds en met de adem zijner lippen zal Hij de goddeloze doden. Dit zijn trekken, die in niemand kunnen verenigd zijn dan in de Godmens. Vergelijk de zaligspreking van Christus over de armen van geest, en de andere ellendigen en begenadigden, en zijn wee-geroep over de verstokte Farizeeën en Schriftgeleerden, en gij zult de zo even gelezen profetie van Jesaja bewaarheid vinden. Opmerkelijk is het, dat Christus zelf nooit enig oordeel heeft voltrokken dan aan een onbezield natuurvoortbrengsel de onvruchtbare vijgenboom. Hij was niet gekomen om de wereld te oordelen, maar de Heilige Geest zou na Hem komen en de wereld oordelen. Ananias en Saffira werden letterlijk door het woord des Heeren uit Petrus mond gedood. Want gerechtigheid zal de gordel zijner lendenen zijn, ook zal de waarheid de gordel zijner lendenen zijn. Men spreekt tegenwoordig het liefst van liefde, en niet van gerechtigheid en waarheid, omdat men in alles een ingebeelde toestand wil. Doch zal de liefde niet onvruchtbaar zijn, dan moet zij gerechtigheid tot haar wortel, en waarheid tot haar grond hebben. Zonder waarheid is de liefde een lichaam zonder gebeente, het kan niet staande blijven. De gordel van Christus lendenen was waarheid en gerechtigheid, daarom kon de genade uitgestort zijn op zijn lippen. En zo ook wij: is de gerechtigheid en de waarheid Gods onze steun en onze kracht, dan kunnen wij ook het Evangelie met volle vrijmoedigheid, en in zijn volle ruimte prediken. En de wolf zal met het lam verkeren, en de luipaard bij de geitenbok neerliggen, en het kalf en de jonge leeuwen het mestvee te zamen, en een klein jongsken zal ze drijven. Wij moeten eerst van een zaak kunnen zeggen: ‘zo zal het zijn,’ en dan kan men vragen: Hoe kunnen wij het verklaren? Wij vinden hier eenvoudig de terugkeer van de paradijsstaat. Of dit echter geschieden zal in de dieren, door de verandering hunner natuur, door het afleggen hunner wildheid, of door de herstelde heerschappij van de mens over de dieren, of door beiden, is niet gezegd; genoeg, letterlijk zal het in de natuur vervuld worden, geestelijk wordt het reeds nu aanvankelijk in de mens, in zijn bekering vervuld. Door de bekering is menige wolf in een lam veranderd, men denke slechts aan een Paulus. Sommige gelaatkundigen menen, dat ieders gelaat een trek heeft van het dier, waar hij het meest naar aardt; doch dit moge een menselijke inbeelding zijn, zeker is het dat de wedergeboorte aan ieder mens, wie hij ook zij, de aard geeft van het Lam en de Leeuw uit Juda's stam. Een klein jongsken zal ze drijven. Welk een geheel andere schildering geeft ons toch de Schrift van de toekomende tijd dan de filosofen met hun afgetrokkenheden! De dieren staan in een nauwe betrekking tot de mens, en het is wederom een goed teken des tijds, dat men ook barmhartigheid ontwaart jegens de dieren. Wij denken er zo niet aan, omdat wij altijd de dieren voor onze ogen hebben, maar wat zou toch wel de aarde voor ons zijn, zonder dieren? Hoe ledig, hoe eentonig, hoe treurig! En toch zijn er mensen geweest, die gepoogd hebben de dieren het leven als te ontzeggen, door ze als blote werktuigen voor te stellen. De filosoof Malebranche schopte zijn hond; alleen om aan te tonen, dat een dier volgens de

Cartesiaanse theorie een machine was. Och, wat bederft die studiewereld het verstand! Zij veroorzaakt een dronkenschap, erger dan die van de wijn, en is misschien juist daarom zo aantrekkelijk. Wachten wij er ons .voor. De filosofen maken een wereld van enkel automaten, maar de levende God maakt een wereld, waarin alles leeft. Zeker, de dieren hebben met ons, onsterfelijke wezens, in hogere zin niets gemeen, zij staan beneden ons; maar toch, zij staan in een betrekking tot ons, en daarom zijn de dieren zo belangwekkend voor het kind, dat meer natuurlijk leven heeft, en dat alles levendiger en frisser opvat dan meer in jaren gevorderde lieden. Nog eens, hoe heerlijk is ook in dit opzicht de Schrift! Adam had een ondergodschap op aarde, hij had bevel over de dieren, en gaf hun namen. De naam is de uitdrukking van het wezen, en de taal, welke niets anders is dan een naamgeving aan alles, is nog het adellijk wapen Gods bij de mensen en behoort nog tot de juwelen van de familie; want God liet bij de mens overblijfselen genoeg bestaan, om te laten zien wat de mens was, toen hij uit zijns Scheppers hand kwam. In het paradijs waren de dieren niet, wat zij buiten het paradijs geworden zijn. Er zijn nu nog ogenblikken, waarin de wilde dieren gevoelen, dat de mens over hen regeert. Doch het tamme dier, hoe aanhankelijk is het aan de mens! Het wil de mens gaarne dienen, het gevoelt zich aan hem verbonden, en bemint hem als het goed behandeld wordt. Ziet het paard bij de Arabier, de mens leeft daar in het paard, en het paard in de mens. De ouden verzinlijkten dat in de Centaurus, half paard half mens. Is ook niet de kameel half mens met de mens? Wat zijn bij een karavaan van zulke dieren, de spoortreinen? Dode machines. Ik keur ze niet af, integendeel ik maak er veel gebruik van; maar is het niet zo? Verwijderen wij ons niet altijd meer van de levende natuur tot de kunstwereld der machines? De dieren deelden in onze val, zij zullen ook in onze herstelling delen. Is het niet opmerkelijk, dat alleen Christus in de woestijn, alwaar Hij de satan overwon, juist in betrekking gesteld werd tot de wilde dieren? Doch men vindt het te aards, dat de dieren in ons herstel zullen delen. Waarom? Omdat de Bijbel er tegen is? Neen, maar omdat wij alles vergeestelijken willen, en dat kan men de dieren niet. De spiritualisten maken de veelvuldige rijkdom Gods tot armoede. In de Schrift is alles wezenlijk, maar wilt gij de geestelijke betekenis als toegift er bij hebben, dat is iets anders; dat moogt gij. Er is ontwijfelbaar een zeer innig verband tussen de dierenen mensenwereld. Alles wat van de dieren in het Oude Testament wordt gezegd, staat in verband tot de mens. Wat daar de mens geldt, geldt meermalen het dier. Al de eerstgeborenen in Egypte, mensen En dieren werden gedood. Alle eerstelingen ook der dieren, manneken zijnde werden geheiligd. Enerlei wet geldt de mens en het dier. Hoe kan dit zijn, wanneer er voor God niet een innige betrekking is tussen de mens en het dier. Zie het ook in Ninevé. Wat een Oosters monarch doet, moet schitterend zijn; hij is groot en alles is groot; wat hij doet moeten allen meedoen; en nu moeten ook de dieren met zakken bekleed worden. Alles volmaakt consequent; zonder dit in het oog te houden, zou zo iets belachelijk zijn. Lees Bilderdijk's dichtstuk: De dieren, hoe schoon! Wat is een poet toch een geheel ander mens dan een filosoof; hij bezielt, veredelt, verheerlijkt alles, en een filosoof maakt alles tot een skelet, alles dor en levenloos. De koe en de berin zullen te zamen weiden, haar jongen zullen te zamen neerliggen, en de leeuw zal stro eten, gelijk de os. En een zoogkind zal zich vermaken over het hol van een adder, en een gespeend kind zal zijn hand uitsteken in de kuil van de basilisk. Men zal nergens leed doen noch verderven op de ganse berg mijner heiligheid; want de aarde zal vol van kennis des Heeren zijn, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken. Het zal een algemene vrede zijn, en welk een vrede? Een vrede van . God. Zouden wij in zulk een heerlijke toekomst van de aarde niet geloven, en haar niet biddend, smekend inwachten? Ezau verkocht zijn eerstgeboorterecht voor een linzenkooksel, zouden wij de belofte van God inwisselen voor de ingebeelde verwachtingen van ongelovige staatslieden, wijsgeren en theologen? Want het zal geschieden ten zelven dage, dat de heidenen naar de wortel van Isai, die staan zal tot een banier der volken, zullen vragen, en zijn rust zal heerlijk zijn. Wanthe( zal geschieden te dien dage, dat de Heere ten anderen male zijn hand aanleggen zal om weder te verwerven het overblijfsel zijns volks, hetwelk

overgebleven zal zijn van Assyrie, en van Egypte, en van Pathros, en van Morenland, en van Elam, en van Sinear, en van Hamath, en van de eilanden der zee. En Hij zal een banier oprichten onder de heidenen, en Hij zal de verdrevenen van Israël verzamelen, en de verstrooiden uit Juda vergaderen van de vier einden des aardrijks. En de nijd van Efraim zal weg wijken en de tegenpartijen van Juda zullen uitgeroeid worden,. Efraim zal Juda niet benijden, en Juda zal Efraim niet benauwen. De Islamiet leeft uit zijn vaderen; geheel het volk leeft uit Abraham. Alles is bij dit volk geslachtelijk. Van daar dat de strijd tussen Efraim en Juda niet eerst ontstond ten tijde van Rehabeam, maar reeds van veel vroeger dagtekende. Juda was koning uit kracht van Goddelijke belofte; Jozef was uitmuntend door persoonlijke voortreffelijkheid. Deze twee zonen van Jakob deden de onderlinge naijver ontstaan. Jozef werd in Egypte de eerste minister des konings; hij werd ook niet meer; hij was niet tot koning bestemd. Alleen Juda was de koningsstam. Er was dus ook hier, gelijk in alles, een strijd tussen de keus van God en de keus van de mens. Men was van nature tegen Juda, en voor Efraim. Na Mozes was dan ook de veldheer uit Efraim, Jozua, zijn opvolger, en toen Rehabeam weigerde de eis van het volk in te willigen, was er geen andere keus mogelijk dan die van een opperhoofd uit Efraim, Jerobeam; van daar ook de telkens voorkomende antipathie tussen Efraim en Juda, welke echter zou ophouden in de Messias, en plaats zou maken voor de gewillige gehoorzaamheid aan zijn heerlijke en zalige heerschappij. Maar zij zullen de Filistijnen op de schouder vliegen tegen het westen, en zij zullen te zamen die van het oosten beroven,' aan Edom en Moab zullen zij hun handen slaan, en de kinderen Ammons zullen hun gehoorzaam zijn. Men zou zich een onschriftuurlijke voorstelling van de zaak maken, wanneer men meende, dat de algemene vrede op aarde plotseling en als met een toverslag ontstaan zal; neen, wereldschuddingen zullen voorafgaan. Gods oordelen over de volken, wier maat van ongerechtigheden vol is voor God, zullen uitgevoerd worden. Gelijk God eertijds door Israël zijn oordelen over de oude gruwelvolken van Kanaän uitvoerde, zo ook in de laatste tijden. Onder de namen der toenmalige volken, worden natuurlijk die volken verstaan, die alsdan hun landen zullen bewonen. Ook de wederkomst des Heeren zal vergezeld gaan met oordelen over de levenden,. aan het einde van het duizendjarig rijk der Openbaring volgt zijn oordeel over de doden. Ook zal de Heere de inham der zee van Egypte verbannen, en Hij zal zijn hand bewegen tegen de rivier door de sterkte zijns winds, en Hij zal dezelve slaan in de zeven stromen, en Hij zal maken, dat men met schoenen daardoor zal gaan. En er zal een gebaande weg zijn voor het overblijfsel zijns volks, dat overgebleven zal zijn van Assur, gelijk als Israël geschiedde ten dage, toen het uit Egypteland optoog. Er zullen een menigte van wereldgebeurtenissen voorvallen in de gewone weg, zodat niemand er de hand van God in zien zal, dan de gelovigen; maar aan het einde van al die middellijke voorbereidingen, zullen er weer treffende tussenkomsten Gods plaats hebben, en zal de Heere zich openbaren als de God van Israël, die alleen wonderen doet. Zo zal ook de Eufraat, het beeld van de Oosterse macht, uitdrogen, Openb. 16:12. En droogt de Eufraat niet uit? Het Oosterse rijk bestaat slechts schijnbaar. Maar Israël droogt niet uit. Integendeel het is het punt, waar dit ogenblik geheel de wereld op staart. De Muzelman doodt zich zelve door Europese beschaving aan te nemen, en anders zou hij zijn natuurlijke dood sterven. De la Martine heeft dit gevoeld, gezien en gezegd. Als men deze uitstekende dichter en schrijver van zijn verkeerde zijde aanziet, dan is hij zeker niet groot, maar zeer klein. Hij moest niet te Parijs geweest zijn, om de zaak van de rechte zijde te zien en aan te vatten. Een' dichter moet de dingen van boven, uit de wolken bezien. Door de teugels der regering in handen te nemen, heeft hij zich zelf tot proza gemaakt. Doch op het Oosten heeft hij een juiste blik geworpen. ‘Bemachtigt het,’ zeide hij tot de mogendheden, ‘en dat de beschaving het overheerse!’ In dit laatste woord lag echter zijn dwaling. Neen, dat kan de beschaving niet, dat moet het Evangelie doen. Het on-christelijk Oosten behoeft het Christelijk westen.

40:1. HET BEKEERD ISRAËL.

En te dien dage zult gij zeggen. Zo zeker zijn bij God zijn beloften, dat reeds duizenden jaren tevoren de lofzang werd gereed gemaakt, welke Israël na zijn verlossing zingen? Het bewijst wederom de Goddelijkheid des bijbels. Wat mens zou het ingevallen zijn, zo iets te doen? Ik dank U, Heere, dat Gij toornig op mij geweest zijt, maar uw toorn is afgekeerd, en Gij troost mij. In deze woorden ligt de geschiedenis der wereld, van Israël, en van ieder die zich bekeert. Ja, hierin ligt geheel het Evangelie en geheel de handeling Gods jegens de zondaar, en die van de gerechtvaardigde jegens God. Hoe kort en alomvattend weet zich toch de Heilige Geest uit te drukken! Ellende, verlossing, dankbaarheid, deze drie toestanden moeten niet alleen erkend, maar gekend, dat is: ondervonden worden. Deze toestanden zijn van elkaar door langer of korter tijdsverloop gescheiden, en lopen ten laatste in de verloste te zamen. Israël is thans in de ellende, het moet dus nog verlost en vertroost worden. Nu wordt een mens en ook een volk niet recht groot, of zij moeten te voren vernederd, verdrukt, ja vertreden worden. Ik dank U, Heere, dat Gij toornig op mij geweest zijt. Men kan niet danken daarvoor, dat God toornig op ons is, maar wel dat Hij toornig op ons geweest is. En God is niet toornig op ons, zo, dat Hij ons geen verstand, geen eten, geen drinken, geen geld en goed geeft; neen, al deze dingen laat de Schrift liggen voor hetgeen zij zijn, en zegt in deze betrekking: Gods barmhartigheden zijn over al zijn werken. Zij spreekt enkel van Gods toorn tegen de zonde, en deze toorn is wel niet uitsluitend, maar toch voornamelijk zijn toekomende en eeuwig blijvende toorn, en hiermede kan de tijdelijke barmhartigheid Gods zeer wel bestaan. Daarom bedriegt zich de onbekeerde mens schromelijk met te menen, dat God niet tegen hem als zondaar toornt, omdat God hem integendeel de ene weldaad na de andere bewijst. Ach, hij leeft enkel in en voor de tegenwoordigheid, en gelooft niet aan de toekomst; die toekomst, waarin God, die met lankmoedigheid het ontkiemen en rijpen van het onkruid onder zijn tarwe gezien, en er zijn dauwen regen en zonneschijn, even als aan de tarwe mild aan geschonken heeft, de grote scheiding maken zal, waardoor het onkruid in het vuur, en de tarwe in de schuur wordt gedaan. Een bekeerd zondaar kan danken, dat God toornig op hem geweest is; immers het radicaal (het volstrekt vereiste) om een heilige te worden, is zich als zondaar te erkennen. Tot deze erkentenis moeten wij altijd terugkeren. Evenals iemand van uitnemende wetenschap, telkens uit de hoogte zijner theorieën neerdalen en zich de eerste beginselen herinneren moet; zo hier. De grondslagen moeten van alles volkomen goed zijn, anders is alles wat er op gebouwd is slechts schijnbaar goed. Wij moeten dus van nature ons zelf altijd als zondaars erkennen, maar door de genade moeten wij tevens heiligen zijn. Reeds de ouden hebben de mens een wereld in het klein genoemd, omdat zij dezelfde wetten, die het heelal in beweging houden, in hem ontdekt hebben. Zo heeft men, bijvoorbeeld, de eb en vloed van de zee teruggevonden in de omloop van ons bloed, dat van het hart uitgaat en tot het hart terugkeert. Dat komen en gaan, dat gaan en terugkeren vinden wij terug in al de verschijnselen van de natuur, in onze gewaarwordingen, gedachten en lotgevallen, ja in de lotgevallen van de volken, die als de zon opgaan en ondergaan, en hun loop cirkelsgewijs volbrengen. Juist daarin openbaart God zijn grootheid, dat Hij het grootste en het kleinste door dezelfde wetten regeert en beheerst, zodat dezelfde wetten, die het onmetelijk heelal regeren, tegelijk op evenredig verkleinde schaal, in miniatuur, het pas geboren kind beheersen. Op dezelfde wijze nu als de mens een kleine wereld, kan de gelovige een kleine kerk genoemd worden, want al de beloften, vermaningen en bedreigingen, welke in de Schrift aan de kerk in het groot gedaan worden, gelden evenzeer iedere gelovige in het bijzonder in het klein. Ja, de lotgevallen welke de kerk, welke Israël soms eerst in de loop van duizenden jaren ondergaat en ondervindt, ondergaat en ondervindt ieder gelovige in het kort bestek van zijn leven, zelfs een enkele maal, gelijk de moordenaar aan het kruis, in het bestek van weinige uren, namelijk dat hij getuigen kan: Ik dank God, dat Hij toornig op mij geweest is, dat zijn toorn is afgekeerd, en Hij mij troost. Deze drie stukken maken het gehele Oude en Nieuwe Testament uit. Het is het thema van het groot muziekstuk, dat wij de Openbaring Gods

noemen. Altijd keert dat thema voller, rijker, schoner terug, en gelijk niet alle speeltuigen dezelfde geluiden voortbrengen, maar alle in elkaar grijpen, elkaar ondersteunen en aanvullen tot een harmonisch geheel, zo ook al de getuigenissen van de Schrift. Ellende, verlossing, dankbaarheid, ziedaar wat ook de opstellers van de Heidelbergse Catechismus als de korte inhoud van de zaligmakende leer opgeven, en deze voortreffelijke mannen hadden dit niet uit enig Godgeleerd stelsel, maar uit Gods Woord geput. Gelijk wanneer iemand in de natuur zijn ogen opslaat en ziet, dat de gezichtseinder rond is, en daaruit opmaakt dat de aarde dus ook rond moet zijn, zo gaat het ook in het rijk van de genade. Ieder gelovige ziet daar terstond, als met een opslag van zijn oog, dat allen die zalig zullen worden, door de drievoudige weg van toorn, afkering van toorn, en vertroosting moeten gaan, en dat hiertoe niet minder nodig zijn dan de drie Goddelijke personen: Vader, Zoon en Heilige Geest, want wie kan toornen, tegen de zonde toornen met een eeuwige toorn dan God; en wie kan die toorn van God tegen de zonde, wie kan die berg, ja die wereld van oordelen en straffen opheffen en in de zee doen zinken, dan die zelf God is, die zelf toornen kan, het Lam Gods, de Zoon; en wie kan de zondaar troosten met de driemaal heilige God, dan die zelf God is, en de Trooster bij uitnemendheid, de Heilige Geest? Zien wij nu eerst op Christus als die de toorn afkeert, opdat wij uit dit middelpunt het geheel te beter overzien. Al de wetenschappen leveren ons voorbeelden op, om ons de grote plaatsvervanging door Christus vervuld, begrijpelijk te maken, zo als daar is het afkeren en afleiden van het water, van de bliksem, het betalen van eens anders schuld (dat bij God alleen in het criminele, op lijfstraffelijk gebied denkbaar is), het dragen van eens anders lasten, en wat er van dien aard meer zou op te noemen zijn. Laat mij bij dit laatste beeld blijven. Als iemand u een last, bijvoorbeeld een balk, op de schouders legt, en gij kunt die niet ter plaatse zijner bestemming brengen, wat is dan uw enige redding? Dat een ander, sterker dan gij, de balk van u op zich neemt en hem brengt waar hij wezen moet. Zo deed Christus. Hij nam de last van de Goddelijke toorn, die op ons als kinderen des toorns, als zondaren van nature rust, op zich en droeg hem weg in eeuwigheid. Ziet het beeld op ons paleis, ziet Atlas; hij wordt voorgesteld de ganse wereld te dragen, het is een beeld! maar Christus nam werkelijk de hele zondige wereld op zich en droeg haar weg voor een iegelijk die in Hem gelooft. De zonde toch is als een balk, die op zich zelf niet kan staan, maar altijd gedragen worden moet, hetzij door u zelf, of door een ander voor u. Zegt gij, ik werp hem af; goed, maar dan moet gij toch eerst een grond hebben, waarop gij hem afwerpen kunt, en deze is niet anders dan Christus. Hebt gij deze grond niet, zo kunt gij uw zonden niet van u afwerpen, maar moet ze eeuwig zelf dragen. Wilt gij een andere, meer schriftuurlijke voorstelling? Zou Christus ons van onze zonden kunnen verlossen, dan moest Hij met onze zonden bekleed worden, en dat werd Hij, door mens te worden. Als Zoon van God was Hij boven de wet en onze rechter, doch toen Hij mens werd, werd Hij ook onder de wet gedaan, en zeide Hij tegen de wet, tegen het recht van God en tegen de zonde: komt op Mij! evenals de afleider tot de bliksem zegt: ‘kom op mij, opdat uw kracht voor anderen onschadelijk zij; mij toch kunt gij wel treffen, maar niet vernielen.’ Wonderlijke gebeurtenis! Hierdoor kon Christus heilig zijn en heilig blijven, en toch weten wat het is verzocht en onheilig te zijn; kon Hij rein zijn en al de gevolgen van de onreinheid dragen in allerlei smart tot in de verlating van God aan het kruis toe. Hij liet al onze ongerechtigheden en daarmede al de toorn Gods op zich aanlopen, en daar Hij een oneindig persoon is, werd die toorn in Hem geheel verzwolgen. Want de zonde en de toorn over haar op het gebied van het schepsel alleen bestaande, is daarmede niet oneindig in wezen, gelijk het wezen Gods. Gods eeuwig wezen is liefde, zijn toorn is enkel zijn oordeel over de ontstane zonde. Daarom roemt in Christus Gods barmhartigheid tegen het oordeel, want zij houdt in Hem de bovenhand. Ik zeg in Christus, in de eeuwige Zoon Gods en de in de tijd geboren zoon des mensen. Wie onder Christus staat is veilig voor de toorn Gods, wie buiten Christus staat is ieder ogenblik in gevaar door die toorn getroffen te worden. En nu, er is een groot onderscheid tussen een afleider van metaal en een levend mens, niet waar? Gij weet, wat het de Heere gekost heeft om zulk een afwender van de

Goddelijke toorn voor ons te worden: hoe al het vuur des hemels op zijn gezegend hoofd neergedaald en doorgegaan is door zijn vlees en bloed en gebeente, zodat Hij klagen moest: Mijn hart is als was,. het is gesmolten in het midden mijns ingewands. Mijn kracht is verdroogd als een potscherf, en mijn tong kleeft aan mijn gehemelte. Ja Hij werd door het vuur van de Goddelijke toorn van alle zijden omgeven en verteerd, wat zijn lichaam betrof. Gij legt mij in het stof des doods, roept Hij uit in de psalm; maar uit de dood staat Hij weer op, want Hij zou niet de Godmens geweest zijn, zo Hij in de dood gebleven ware; doch nu is Hij opgestaan. Over zijn Goddelijke natuur heeft de dood geen macht; neen deze heeft macht over de dood, en Christus bewees het door: uit de dood op te staan. Het was onmogelijk dat de Heilige Israëls het verderf zou zien, ook niet in zijn aangenomen menselijke natuur, waarmede Hij zich onafscheidelijk verenigde, en waarmede Hij dan ook weder opstond uit de dood, haar verheerlijkend door zijn Godheid. Ware Christus niet God geweest, Hij mocht dan zo rein geweest zijn als Adam bij de schepping, Hij zou de last van Gods toorn onmogelijk hebben kunnen dragen, Hij zou er door verbrijzeld zijn, en daarom kon ook geen geschapen wezen, hoe vlekkeloos en hoog geplaatst, zich aanbieden om voor een ander Gods toorn te dragen. Ook mocht de verzoening der zonde niet geschieden door enig schepsel, want God geeft zijn eer geen ander. Zij moest alleen door God geschieden, en zij geschiedde door God alleen want Christus is met de Vader en de Geest een enig God, die leeft en regeert in eeuwigheid. Neen, de toorn van God is niet weg te redeneren, zij moet weggedragen worden, en Christus heeft haar weggedragen. Kan er een heerlijker openbaring Gods zijn? Is er een meer Goddelijke vertroosting dan deze Goddelijke verzoening? In plaats van de verlies bare gerechtigheid van Adam, is ons de onverliesbare gerechtigheid van Christus geworden. Door Hem worden wij in onze menselijke natuur der Goddelijke natuur deelachtig; kan er heerlijker toekomst voor ons zijn? De Vader werkt alles in de peilloze en onzichtbare diepte der eeuwigheid en der oneindigheid; de Zoon opent deze diepten en doet ze aanschouwen in hemel en op aarde en aan het kruis; de Heilige Geest brengt weer het zichtbare in het onzichtbare en werkt in de harten. Kunnen er heerlijker waarheden zijn? En welk een verzoenend licht werpen zij op de raadselen der Voorzienigheid! Zeker blijft de zonde in zich zelve afschuwelijk en verdoemelijk en de zwarte vlek op het reine kleed der schepping, maar als God de zonde opneemt in zijn plan, en haar de aanleiding doet zijn, om zich in de Zoon en door de Heilige Geest te openbaren in al zijn heerlijkheid, om ten laatste die zwarte vlek uit te wissen en een nieuwe hemel en een nieuwe aarde te geven, waarin enkel gerechtigheid wonen zal dan is dat verlossingswerk van God onbeschrijfelijk groot en Gode waardig. Uw toorn is afgekeerd: God toornt tegen de mens enkel vanwege de zonde. Het is de Wet van God, die alles op de strengste wijze te huis zoekt. Neen, niet daarin is het beeld Gods van ons geweken, dat wij geen redelijk verstand en geen zedelijk gevoel meer zouden hebben, dit ware te dwaas om te zeggen, maar de heiligheid is geweken. God is heilig en wij moeten het ook zijn, zullen wij eeuwig kunnen leven en zalig zijn. En nu, is niet de gehele aarde, zo ver mensen wonen, overdekt van zonde, gelijk in Noach's tijd door de zondvloed? En men zou kunnen menen, dat bij hen, die in waarheid Christenen zijn, geen zonden meer zijn? Ach hoe veel zonde ziet men ook nog bij dezen! Alleen in Christus is geen zonde; voor zichzelf heeft Hij nooit zonde gekend, en van onze zonde is Hij de verzoening. Zullen wij dus vrede hebben, dan moet het oog onzes geloofs op Hem rusten. Bij ons moet alles door de dood van Christus heengaan, zal het leven; ook onze eigen tijdelijke dood; ja alles wat eeuwig zal leven moet door de dood heen. Het Israël van David en Salomo mocht niet blijven. Israël is de dood ingegaan; zijn beenderen liggen verstrooid aan de mond des grafs, maar eenmaal zal het herleven en dan zal het eeuwig leven. Als de volheid der heidenen zal ingegaan zijn, zal geheel Israël zalig worden. Zo gaat het ook met ons in alles, ook met ons lichaam, ook dat moet door de dood om eeuwig te kunnen leven. En als nu dit bij ons vast staat, dan moeten wij het ook op alles toepassen; want op de toepassing komt het aan. Als we in lijden zijn, dan moeten we niet ongevoelig, met het koele verstand, maar gelovig met het hart zeggen: ‘Dit is

Gods weg; zo moet het gaan; het zal waarschijnlijk nog erger worden; het moet met mij door de dood heen, maar de uitkomst is zeker.' Op deze wijze moeten wij de last goed op onze schouders nemen, want daarop juist komt het aan in het dragen. Niemand zal het een kruier, die een pak voor ons dragen moet, kwalijk nemen, dat hij het zich zo gemakkelijk mogelijk maakt. Wij begeren immers niet, dat hij zich nodeloos door zijn last vermoeit; neen, hoe beter hij hem draagt; hoe verder hij hem dragen kan. Doch hoe gaarne zouden wij liever ons leed, onze last afwerpen! God is echter als een verstandig dokter. Deze is voor de ziekte zo bang niet; neen, hij is juist voor de ziekte, en hij is in zekere zin blij, dat hij nodig is om te helpen; maar hij begint bang te worden, als de ziekte niet behoorlijk doorwerkt, en niet die uitwerking heeft dat de gezondheid kan terugkeren. Men kan ook zonder dokter de koorts wel doen ophouden, maar dat is geen genezing; men kan de wond verdoven, maar dat is geen heling; men kan zoveel slaapgoed innemen, dat men geen pijn gevoelt, maar dat is de oorzaak niet wegnemen, en de ziekte, de koorts, de pijn komen met verdubbelde kracht terug. De oorzaak moet weggenomen worden, en daartoe dient het drankje van de dokter, de pleister van de heelmeester. En het is in het geestelijke gelijk in het natuurlijke: alles heeft zijn orde en zijn tijd; men springt niet van het ene op het andere, maar door het ene komt men van zelf tot het andere. In Christus is de redding, zonder Hem is elke poging tot redding een verdoving der kwaal, een bedwelming of een slaapmiddel. Wanneer ik zelf mijn zonden wil goed maken, da)l is dit hetzelfde, alsof ik dit glas heb laten vallen en breken, en ik het weer heel wil maken, door de scherven in elkander te voegen en aan elkaar te lijmen. Een fraai heel glas, niet waar? Neen, wij moeten tot Christus gaan, en Hij geeft ons voor ons gebroken glas zijn diamanten beker, die niet breken kan. Doch hoe komen wij tot Christus? Door het geloof. Het ongeloof gaat niet naar Christus, maar minacht of veracht Hem en gaat verloren, want niemand komt tot de Vader dan door Hem. Alleen door het geloof worden wij de gerechtigheid van Christus deelachtig. In het geloof is de gerechtigheid niet; neen, zij is in Christus, maar het geloof is de hand die haar aangrijpt en zich toe-eigent. Zo is de hand van de bedelaar het geld niet, maar het middel waardoor hij het gegeven wordend geld tot zich neemt, en tot zijn eigendom maakt. Of wilt gij een ander beeld? dan is het geloof: het rechte treffen van de veer, die het kunst slot opent. Het is geen kracht en geweldoefening, neen, de ganse dag kunt gij in het slot woelen en de ene sleutel na de andere laten breken, maar als de kunstenaar u de plaats toont, waar gij op de veer drukt, en gij doet het, dan opent zich het slot vanzelf. Zo ook in het geestelijke, wie het geloof kent, die gaat de hemelopen, en de toorn is weggenomen. - In Christus is de oorzaak des toorns en de toorn zelf weggenomen, maar de tijdelijke gevolgen blijven; deze moeten wij nog enigszins dragen, en moeten nog van ons weggenomen worden door de dood heen; ja de dood zelf is nog zulk een overblijvend gevolg. Het is ook hiermede als in de natuur: Al heeft de storm uitgewoed, zo woelt de zee nog lang daarna, en wat de orkaan heeft vernield, herstelt zich niet terstond. De gelovige is geestelijk gezond gemaakt, maar al is men de ziekte kwijt, men is daarom nog niet tot zijne volle krachten gekomen. Doch hoe aangenaam is reeds het gevoel van herstel, vooral na zware krankheid! Men begint dan als op nieuw te leven. Hoewel met onvaste schreden, men kan toch weer lopen, onze voeten kunnen ons weer dragen; waar men anders niet op Iet, daar heeft men nu gevoel voor; onze trek en smaak in het eten nemen toe; ons hoofd is weer helder en wij hebben geen hoofdpijn meer; onze ogen kunnen het licht van de zon weer verdragen, en de open lucht doet ons weer goed. Een sterk, gezond mens daarentegen voelt zich zo niet; het welzijn is iets gewoons, iets vanzelfs; het is aangenaam, maar men denkt er niet aan. Zodra men zichzelf bepaald gevoelt, deert ons ook iets. Ook in het aanvankelijk herstel heeft men dat gevoel van zichzelf, maar op aangename wijze.. Zal men nu echter zeggen, dat men niet gezond is, omdat men niet sterk is, en geen pak kan dragen? Neen, men is gezond, maar men kan nog niets doen. Deze toestand mag echter niet blijven, want zo hij bleef, het ware geen beterschap, maar een nieuwe ziekte; het ware van een hevige ziekte in een kwijnende ziekte vervallen, daarom is het alleen de hoop op, de verwachting van meer kracht, welke ons de toestand van

aanvankelijk herstel zo aangenaam doet zijn. Evenzo is het nu in het geestelijke. Getuig het, gij die lange tijd in twijfel en ongeloof leefde en gekomen zijt tot het geloof in de waarheid van God, of die aan dronkenschap, wellust of andere minder grove zonden verslaafd, gekomen zijt tot de vrijheid van Gods kinderen, is er iets in liefelijkheid en blijdschap te vergelijken bij deze overgang? Gelukkig de mens, die het ondervonden heeft. Ja wij zijn gezond, zodra wij geloven, maar kunnen dan nog zo dadelijk niet iets doen; doch spoedig zullen wij iets kunnen doen: we zullen kunnen staan en gaan en wandelen en handelen door de nieuwe levenskracht, die ons gegeven is. De verzoening der zonde, de wegneming van de toorn is als het ware het kapitaal, dat God op het grootboek des hemels heeft vastgezet voor de eeuwigheid, en van de renten van dit eeuwig kapitaal kunnen wij reeds nu overvloedig leven, mits wij ze maar op tijd ontvangen. Dat wij dan niet verdrietig worden, wanneer wij nog altijd in alles onvolmaakt zijn, en nog altijd langs omwegen naar het doel moeten gaan. Een lange rechte weg in de natuur is een vervelende weg; de fraaiste weg is die, welke kronkelend loopt, en ons afwisselende gezichten en ten laatste het schoonste overzicht geeft. En juist langs zulk een weg leidt Gods ons. Zo dan wij, die eertijds duisternis waren en nu kinderen des lichts zijn, wij moeten voortaan wandelen als kinderen des lichts. Deze drieërlei tijd moeten wij goed kennen en volgen. Zeker, er is veel wat de mens als in de slaap van God ontvangt, maar ieder gelovige weet bij ondervinding, dat het beste wat hij van God ontving, altijd door de drievoudige weg van toorn, afwending van toorn en vertroosting tot hem kwam. Dit ondervinden wij zelfs met onze gebeden. Hoe dikwijls geeft God aan gelovige mensen geheel iets anders dan hetgeen waarom zij bidden! Of zij bidden om iets, en God geeft het hun, maar neemt het weer van hen af! Ook verwachten zij meermalen in het westen, wat hun in het oosten gegeven wordt. Ik dank U, Heere, dat Gij toornig op mij geweest zijt. Geweest zijt. Is er dan verandering in God? Neen, maar daarom staat God nochtans in een geheel andere betrekking tot het onheilige als tot het heilige, en het is voor ons geheel iets anders, of God ons aanziet in onze zonden of in Christus, even als het ons in de natuur geheel iets anders is als de zon voor ons opgaat, dan wanneer zij ondergaat. In zichzelf is de zon dezelfde, maar haar betrekking tot ons is anders. Zij is onbeweeglijk, maar wij zijn beweeglijk. Maar uw toorn is afgekeerd. Ziedaar het Evangelie. Christus is onze voorspraak. Hij bidt voor ons; doch zelfs Christus komt niet tot God met enkel woorden, neen, maar met zijn zelfofferande, met zijn bloed, als de voor God algenoegzame en daarmee eeuwig geldende pleitgrond, en waarmee Hij zegt: 'Ik heb betaald.' Eerst nadat Hij de reinigmaking onzer zonden door zichzelf teweeggebracht heeft, is Hij gezeten aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen, alwaar Hij voor ons bidt, Hebreeën 1:3. En Gij troost mij. Er is niet minder nodig om ons te troosten dan een persoon, die God zelf is; en nu weten we uit de Schrift, dat het troosten de bijzondere bediening des Heiligen Geestes is. Het is iets anders te verlossen, en iets anders te troosten; iets anders iemand van onder de dodelijke slagen eens vijands te redden, en iets anders hem naar huis te brengen, op het bed te leggen, zijn wonden te wassen, ze te verzachten, te verbinden, en zelf hem te verplegen, en door anderen te laten verplegen, totdat hij geheel genezen is. Dit laatste doet de Heilige Geest; deze heeft, men zou het haast noemen, de moederijke zorg in de orde des heils. De Vader, als ik het zo eens mag uitdrukken, doet alles in het groot, in het oneindige: Hij genereert de Zoon, en laat Hem de zichtbare dingen voortbrengen. Hij heeft de wereld lief, en geeft haar zijn Zoon en in deze Zoon alles. De Zoon treedt in de zondige wereld op tussen Gods gerechtigheid en des mensen ongerechtigheid met zijn arbeid, met zijn moeite, met zijn lijden en sterven, opstanding uit de doden en hemelvaart. Nadat echter de Zoon de arbeid zijner ziel heeft volbracht, bleef er nog een liefelijk werk aan Gods zijde, zonder moeite en zonder lijden over: het troosten. Van een vader zegt men niet bepaald: hij vertroost; ook niet van een oudere zoon; deze is wel een voorspraak van de jongere kinderen en treedt voor hen tot de Vader, en spreekt voor hen. Een vader heeft lief, maar zijn liefde is een besturende en daarmee, bij ongehoorzamen, een kastijdende liefde; een zoon, een broeder heeft lief, maar zijn liefde is een gehoorzamende en,

bij twistenden, een verzoenende liefde. Doch nu is er nog een werk, dat een vader niet goed zou staan, en een zoon niet voegt, en dat doet de moeder: zij wast en kleedt en koestert het kind, en sust en troost het als het pijn heeft. En zo is het nu ook in het geestelijke. De Vader doet iets anders, de Zoon doet iets anders en de Heilige Geest doet iets anders, en toch doen zij het in dezelfde levensgemeenschap, zodat de een niet kan gezegd worden iets te doen, zonder de ander. Indien dit geen volmaakte drie-eenheid is, wat is het dan? Wij staan verbaasd over het Goddelijken tegelijk menselijk tedere, waarmee alles in de Schrift is uitgedrukt. Alles heeft zijn eigen orde, zijn eigen plaats, zijn eigen kring. Evenals de moeder het kind leert spreken, zo leert ook de Heilige Geest de bekeerde, de gelovige spreken. En wat is nu het eerste woord, dat een moeder het kind leert spreken? Is het niet de vadernaam? Zo ook de Heilige Geest; Hij leert het kind van God allereerst zeggen: Abba, Vader! Vervolgens leert de moeder het kind bidden, en ook de Heilige Geest leert het de heiligen. Op dit moederlijk tedere des Heiligen Geestes ziet ook de vermaning der Schrift: Bedroeft de Heilige Geest Gods niet, met welke gij verzegeld zijt tot de dag der verlossing. Het kind kan zijn vader vertoornen, het kan enkel zijn moeder bedroeven; de betrekking van de moeder tot het kind is altijd veel tederder dan die van de vader, omdat zij het met al haar liefde en al haar zorg heeft opgekweekt van den beginne af. Wij hoorden daar zo even van de verzegeling door de Heilige Geest. De Heilige Geest werkt het geloof, maar meer middellijk door het Woord Gods; want het geloof is uit het gehoor van dat Woord, Rom. 10: 17; doch na het geloof volgt de verzegeling; deze is het meer onmiddellijk werk des Heiligen Geestes; na het geloof te hebben gegeven, geeft Hij zichzelf in zijn gaven en krachten; het geloof is als het ware de heilige vaas, die Hij ons geeft om er zijn gaven en krachten in uit te storten. De Heilige Geest vertroost ons, en niet alleen over onze zonden, maar ook over ons lijden. Daarom moeten wij in ons lijden bijzonder de vertroostingen des Heiligen Geestes begeren en zoeken. Wij moeten alsdan doen als de boorders van een artesiaanse put, altijd doorboren, ook door slijk en zand heen, en niet rusten, totdat wij het reine frisse water der vertroosting gevonden hebben. Het lijden moet voor ons ook een der nagelen zijn, die ons aan het kruis van Christus vasthechten; daarom moeten wij een welbehagen hebben in de verdrukking en in de versmaadheid gelijk Paulus had, niet om de smaad als smaad, ook niet om er enige verdienstelijkheid uit te maken, zoals de Roomsen en dwepers doen, want de mens kan zich aan alles gewennen, ja zelfs de smart door aanhoudende zelfverharding tot een zekere wellust maken, neen, maar om de stof, die het ons geeft tot verheerlijking Gods. Het is hiermede als met een goed zeeman, die het niet gaarne heeft dat het altijd even stil en effen gaat, maar veeleer dat het fiks waait, geen storm en nog minder een orkaan, want hij heeft zijn volk, zichzelf en zijn schip te lief om daar behagen in te vinden, maar zo, dat het, zonder levensgevaar, toch wat roestig toegaat; ja daar heeft een recht zeeman vermaak in, en dat had Paulus als een recht geestelijk zeeman er ook in. Ik dank U, Heere! Dankbaarheid is de vrucht, welke God aan de boom, die in zijn hof geplant is, zoekt. Door dankbaarheid van ons te vragen, vraagt God niet iets lichts van ons; integendeel Hij vraagt hiermede het zwaarste van ons, namelijk de opoffering van ons zelf; want wij zijn van nature niet dankbaar anderen dankende voor hetgeen wij hebben, maar wij zoeken ons zelf. Wij zien het aan de kinderen: zij zijn niet dankbaar voor de zorg en moeite en arbeid, dag en nacht door hun ouders aan hen besteed, maar veroorzaken hun dikwijls O zo veel verdriet, dat te smartelijker is, omdat wij, ouders, hen zo geheel liefhebben, zodat wij door hen altijd op de gevoeligste plaats van ons hart getroffen worden. Neen, wij mensen zijn niet dankbaar, en gevoelen wij ons soms dankbaar jegens onze weldoeners, dan is dikwijls een kleinigheid genoeg, om ons deze dankbaarheid tot een last te maken. Wij gevoelen alsdan het onaangename van aan iemand verplicht te zijn, en zouden daarvan zo gaarne, als van een juk ontslagen zijn. Het minste dankbaar evenwel is de mens jegens God. Het is hem tot een tweede natuur geworden, om alles wat hij reeds heeft en nog ontvangt, werktuiglijk te ontvangen, zonder er bij te denken: dit heb ik alleen van God, en dat ontvang ik alleen uit zijn milde hand. Zich van God geheel en in alles afhankelijk te gevoelen,

en zich daarin te verblijden, en God daarvoor te prijzen is dankbaarheid. Wie betoont haar? Alleen de bekeerde mens. Zij is bij hem de openzetting van zijn hart, de uitgang van zichzelf in liefde tot God en de naaste. De ondankbaarheid daarentegen is een sluiting van het hart. Daarom gaat het de bekeerde als iemand, die uit een koude koorts tot een zacht gevoel van warmte overgaat en langzamerhand begint uit te wasemen; alsdan ontspant zich het hart en het gehele lichaam. De innerlijke koude wordt vervangen door de liefelijke warmte, de benauwdheid door verruiming; men krijgt lucht, men is weder wel. Doch wie in zijn onbekeerdheid blijft en in zijn zelfheid zich opsluit en verschanst, die is als iemand, die door een koude koorts is bevangen; alles krimpt in elkaar; alles rilt aan hem en in hem; hij sluit zichzelf toe; hij deelt zich niet mede, althans niet met zijn hart, met zijn liefde: hij is ondankbaar jegens God en mensen. Zie, God is mijn heil. De woorden Jezus en heil zijn dezelfde. De verlosten in onze tekst zeggen dus hier hetzelfde wat wij zeggen: 'God is mijn Jezus, en mijn Jezus is God.' Ik zal vertrouwen en niet vrezen. Er staat hier niet, en er staat nergens: 'Ik zal vertrouwen en niet vrezen, daarom is God mijn heil.' Neen, Gods genade is altijd de grond van vertrouwen en van alle zelfwerkzaamheid. Het is God, die in ons werkt beide het willen en het werken naar zijn welbehagen, daarom moeten wij onzes zelfs zaligheid werken met vrezen en beven. Het eerste nu wat God doet, wanneer Hij een ziel wil troosten, is haar de vrees ontnemen. Daarom heet het overal, waar God aan de mens verschijnt: Vrees niet. Want de Heere Heere is mijn sterkte en mijn psalm. Zonder kracht kan er ook geen vreugde zijn. Het gevoel van zwakheid van het lichaam is geen genot. Het gevoel van gezondheid is een gevoel van kracht. Wel kan God uit de lichamelijke zwakheid een geestelijke kracht voortbrengen, maar dan moet God zijn kracht in onze zwakheid geven. En Hij is mij tot heil geworden. Dit onderstelt wederom, dat God eens zijn heil niet was. En zo is het ook. Zo als wij van nature zijn, is God ons heil niet, maar de Heilige, voor wie wij niet kunnen bestaan; eerst in Christus is Hij ons heil geworden. De heiligen in de Schrift drukken de zaken uit met de hoogste waarheid en daarmee met volkomen juistheid. Wanneer zij na een nacht van lijden de zon weer ter kimme zien rijzen, dan zeggen zij: God is ons tot heil geworden. Is dan God niet het Heil in zichzelf, onafhankelijk van alle menselijke toestanden? Zeer zeker; maar wat heeft mijn ziel er aan, wanneer God niet ook bepaald mijn heil is? In de hoogste zin echter wordt met het woord: tot heil geworden de menswording van Christus uitgesproken. En gijlieden zult water scheppen met vreugde uit de fonteinen des heils. Het heil is de bron, waaruit de fonteinen ontspringen. God is het heil, dus ontspringen uit God de fonteinen des heils. Het water nu is door geheel de Schrift heen het zinnebeeld van de gaven des Heiligen Geestes. Hoe verkwikkelijk zijn de frisse dauwen koele regen na langdurige zomerdroogte reeds voor hen die een nat land bewonen, hoeveel te meer voor de bewoners van het oosten, die bij groter hitte, minder regen ontvangen dan wij! Voor hen is het water het treffendste beeld van al wat verfrist, ververst, verlevendigt. Daarom geeft God de belofte des Heiligen Geestes in de woorden: Ik zal water gieten op de dorstige en stromen op het droge. Ja, wat is water niet na dorst, na vermoeienis, na uitputting; wat een verkoelende drank na een afmattende reis door de woestijn! Ook Christus dorstte na de verlating. Het laatste was een geestelijk, het eerste een lichamelijk lijden, doch het ene was een beeld van het andere. Met vreugde uit de fonteinen des heils. Als de fonteinen springen, dan is het vreugde, dan is er feest. De Schrift maakt van de fonteinen een bijzondere vermelding tot vermeerdering van Gods heerlijkheid. De Engel zegt, Openbaring 14:7: Aanbidt Hem, die de hemel en de aarde en de zee en de fonteinen der wateren gemaakt heeft. Eenmaal zal de zee niet meer zijn, maar toch een rivier ontspringen uit de troon van God; trouwens een wereld zonder water is het eentonigste en meest dorre, dat men zich voorstellen kan. Zo is ook een ziel zonder de Heilige Geest als een land zonder bronnen, maar een ziel met de Heilige Geest is een fontein. van water, springende tot in het eeuwige leven, ja stromen levend water zullen uitvloeien van hen, die in Jezus geloven Johannes 7:38. Uit die fonteinen zouden zij water scheppen. Gelijk men het water bij overvloed put uit de bronnen, zo hier het heil. Dit zal

eenmaal plaats hebben bij het overblijfsel van Israël, en dit heeft reeds aanvankelijk plaats bij ieder gelovige, die uit de volheid van Christus de ene genade na de andere neemt. En gij zult te dien dage zeggen: Dankt de Heere, roept zijn naam aan,' maakt zijn daden bekend onder de volken,' vermeldt, dat zijn naam verhoogd is. Dit is letterlijk op de eerste Christenpinksterdag vervuld. Na de uitstorting des Heiligen Geestes dankten de discipelen, na zeer lang gebeden te hebben, en loofden zij God, en verkondigden zij in alle talen aan al de volken de grote werken Gods.,Trouwens God is een God van orde, en bij de zijnen is alles liefelijk, welluidend en ordelijk. Welk een tegenstrijdige zaak zou het ook geweest zijn, wanneer het volk op de Pinksterdag de discipelen allen te zamen biddende bevonden had. Dit ware onvoegzaam geweest; zo iets behoort niet tot de straat, maar tot de binnenkamer. Doch nu riepen de vreemdelingen zelf uit: Wij horen hen in onze talen de grote werken Gods spreken. Zo heerlijk is Gods Woord in voorspelling en vervulling, of wat is het: Maakt zijn daden bekend onder de volken! anders dan Predikt het Evangelie aan alle volken. Psalmzingt de Heere, want Hij heeft heerlijke dingen gedaan,. zulks zij bekend op de ganse aardbodem. De psalm begint als met een enkel persoon en eindigt met het ganse mensdom. Zo moet ook het koninkrijk Gods zich eerst openbaren van binnen, in het hart van de enkele mens; en daarna naar buiten door allen en voor allen die geloven. Het is hiermede als met de uitvoering van een groot muziekstuk. Eerst moet ieder afzonderlijk zijn partij leren, en dan komen zij te zamen om het gehele stuk uit te voeren. Thans is nog alles ten dele, eenmaal komt het geheel, de volheid. Zeker hier leven wij onder de gezegende bedeling des Heiligen Geestes, maar wij moeten nog in de volheid der drie-eenheid, in de tegenwoordigheid en gemeenschap van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest worden ingeleid. Dit zal eenmaal geschieden. Wanneer wij geloven, zullen wij de volle heerlijkheid Gods zien. Doch wij verheugen ons reeds in de lente bij voorraad over de vruchten, die eerst in de herfst rijp zullen zijn, want wij weten, dat zij reeds in de kiem bestaan. Immers, indien zij niet reeds in de wortel bestonden, zij zouden uit de takken niet kunnen uitspruiten. Op het gebied van het geestelijke goddelijke is Christus de wortel, en uit die wortel zal de boom des levens in al zijn heerlijke vruchten voortkomen en gezien worden. En door het geloof zien wij die boom reeds nu, want het geloof is een zesde zintuig, dat op geestelijke wijze al de overige zintuigen in zich bevat en ons Goddelijk doet zien, horen, smaken, ruiken en tasten. O! dat kostbare zesde zintuig, dat door zo velen tot hun grote schade wordt miskend, en door dezulken die het kennen zo weinig wordt gewaardeerd, wie zal het ons geven, zo wij het niet hebben? Hij die ons de vijf andere zintuigen gegeven heeft. Ja, de vrucht, de rijpe vrucht komt op zijn tijd. Ik dacht nog heden: wat is het ongeloof, toch dwaas, dat de wonderen, die God beloofd heeft te zullen doen, niet gelooft. Voor mijn studeerkamer staat een moerbeiboom. Toen ik in dit huis kwam, waren er nog maar harde witte kiemen aan. Wie, die ze voor de eerste maal zag, zou het gezegd hebben, dat uit deze harde kiemen zulke zachte, saprijke en smakelijke vruchten zouden voortkomen? En toch heeft God het gedaan: door zijn koesterende zon, door zijn malse regen, en ik mag er bijvoegen, door zijn tijd. Ja alles gaat bij God in deze bedeling naar de gang des tijds, en wat er gebeurt, gebeurt er op klokslag. Op dezelfde wijze mag het ons ook voorkomen ongelooflijk te zijn, dat uit zulk een bedorven hart als het onze, nog eenmaal enkel liefelijke vruchten zullen voortkomen, maar God zal het daartoe bekwaam maken op zijn tijd. Wat God belooft, moet ik, moet gij geloven. Er zal geen mens in de hemel komen, of hij zal uit een zeer lelijk iets, door God gemaakt zijn tot een zeer heerlijk iets. Uit dezelfde aarde, die op de ene plaats niets dan slijk is, laat Hij op de andere plaats diamanten groeien. Dat is zijn eer. Ja in geheel zijn schepping drukt God dit denkbeeld uit. Hij schiep deze schone wereld niet uit iets heerlijks, maar uit iets lelijks: Duisternis was op de afgrond, en God zeide: Daar zij licht! en daar werd licht. En zo doet Hij ook met de zondaar. Juich en zing vrolijk, gij inwoneres van Sion, want de Heilige Israëls is groot in het midden van u. God is geen God van verre, maar van nabij, ja Hij woont in het midden der zijnen. Hij was in het midden van Israël in tabernakel en tempel; en later openbaarde Hij zich in het vlees, in de menselijke gestalte, in het menselijk

lichaam. En waar nu twee of drie in zijn naam vergaderd zijn, daar is Hij in het midden van hen.

40:1. ISRAËL'S TROOST.

Troost, troost mijn volk, zal ulieder God zeggen. Spreekt naar het hart van Jeruzalem en roept haar toe, dat haar strijd vervuld is, dat haar ongerechtigheid verzoend is, dat zij van de hand des Heeren dubbel ontvangen heeft voor al haar zonden. Dat deze woorden geestelijke vertroostingen bevatten voor iedere gelovige, spreekt wel vanzelf, maar dat zij ook een troost voor Israël, voor het eenmaal zich bekerende Israël bevatten, wordt betwist. Velen willen enkel van het geestelijk Israël, van de kerk uit de volken weten, doch heeft de Christelijke kerk ooit de oordelen, welke over Israël zijn uitgesproken, op zichzelf toegepast? En zo neen, laat hen dan ook Israël zijn kroon laten. De belofte des Evangelies aan Israël is aan Israël niet ontnomen, om haar alleen aan de Heidenen te geven; neen, de belofte aan Israël is de blijvende grond van de aanneming der Heidenen. Israël blijft de wortel; de gemeenten uit de volken zijn niet anders dan takken, op die wortel gent. Al de beloften zijn geschied aan Israël, en al de gemeenten zijn gezien en begrepen in Israël. Het ingaan van de volheid der Heidenen, en de terugkeer van Israël met de wederopbouw der verwoeste steden worden daarom gedurig naast elkaar geplaatst. Als Israël bekeerd wordt, zal de gehele wereld overstort worden met het licht des Evangelies. Ja, in de belofte aan Israël zijn al de beloften aan de volken begrepen. Israël behoudt dus het erfrecht, en dat niet ten nadele maar ten voordele der volken. De belofte aan Israël is het kapitaal, waarvan de volken het vruchtgebruik hebben; geniet het laatste, maar houdt uw hand van het eerste. De renten zijn meer dan overvloedig om u onmetelijk rijk te maken, laat dan het kapitaal aan Israël, want God heeft het aan Israël vermaakt. Door zijn ongeloof kan Israël zelf niets van zijn rijkdom weten, hoeveel minder dat het daarvan gebruik zou kunnen maken: maar als Israël tot zijn mondigheid, tot het geloof in zijn Messias gekomen is, dan zal het door God bewaarde kapitaal aan Israël worden uitbetaald, en dat is zo groot, dat al de volken er tevens nog rijker door zullen worden, dan zij reeds zijn; want de heerlijkheid kan over de volken zonder Israël niet komen, maar zal door het bekeerde Israël heen uitstromen over al de volken, en het woord zal geschieden: De ganse aarde zal met de heerlijkheid des Heeren vervuld worden, Numeri 14:21. Houden wij dan het oog des geloofs op Israël gericht. De Schrift laat nooit Israël onder de volken wegvloeien; altijd maakt zij een onderscheid tussen Israël en de volken. God heeft Israël als zijn volk aangenomen. En heeft nu God zijn volk verstoten? Dat zij verre, zegt Paulus, Romeinen 11:1, en zegt geheel de Schrift. Een stem des roependen in de woestijn: Bereidt de weg des Heeren, maakt recht in de wildernis een baan voor onze God. Alle dalen zullen verhoogd worden en alle bergen en heuvelen zullen vernederd worden,. en wat krom is, dat zal recht, en wat hobbelachtig is, dat zal tot een vallei gemaakt worden. En de heerlijkheid des Heeren zal geopenbaard worden,. en alle vlees tegelijk zal zien, dat het de mond des Heeren gesproken heeft. De komst van de Messias tot Israël in nederigheid is, wel verre dat zij de belofte der heerlijkheid van Israël zou vernietigd hebben, er juist de enige en vaste grondslag voor geworden. Of zou men menen dat, omdat velen uit Israël niet geloofd hebben, geheel Israël buiten de belofte der toekomstige heerlijkheid is gesloten geworden? Neen, zegt wederom de apostel Paulus, en zegt geheel de Schrift: De verharding is voor een deel over Israël gekomen, totdat de volheid der heidenen zal ingegaan zijn, en alzo zal geheel Israël zalig worden, Romeinen 11:20, 26. Daarom moeten wij tot de Joden zeggen: 'Onze gekruisigde Christus is uw Messias. Hij is in nederigheid gekomen, opdat door Hem en in Hem Gods wil op aarde zou geschieden, gelijk hij geschiedt in de hemel. Hij heeft geleden en is gestorven op het kruis als een vloek, om de vloek van u en van een iegelijk zondig mens weg te nemen. Neemt Hem aan en gij zijt aangenomen, en kunt daarna uw Messias terug verwachten met de heerlijkheid, tot welke Hij thans is ingegaan. Wij weten, dat gij geen ideale Messias kunt erkennen; gij verwacht een wezenlijke vervulling van Gods belofte; welnu ook wij verwachten op grond der Schrift geen andere vervulling.' Doch daarom handelen dan ook die uitleggers niet eerlijk, die het lijden van Christus letterlijk en zijn heerlijkheid geestelijk geprofeteerd achten. Wij verwachten billijk, gelijk van de profetieën van het lijden, zo ook van

die der heerlijkheid, een letterlijke vervulling. Door de vervulling verheerlijkt God zich in zijn getrouwheid en genade, en zou het nu overeenkomstig zijn met alles wat wij van Gods wegen en werken weten, dat Hij Abraham uitverkoor en tot een volk maakte, om het ten laatste te verstrooien onder al de volken, en het voortaan en voor altijd aan zichzelf over te laten? Zou de van Goddelijk licht en glans zo schitterende historie van Israël op deze wijze niet uitgaan als een nachtlichtje? Doch neen, God heeft Israël niet als Dathan en Abiram laten verzwelgen door de aarde, maar het leeft nog op haar oppervlakte, en drijft daar op de volken gelijk de olie op het water drijft, er mede gepaard maar niet verenigd, en nog minder vermengd. Er is bijna geen natie of er zijn Joden in haar midden en van haar onderscheiden. God oordeelt Israël, maar Hij verwerpt het niet. Israël als volk wedervaart in het groot niet anders dan wat iedere gelovige, die tegen het geloof handelt, in het klein wedervaart. Wie eens gekend is van God, die laat Hij niet weder varen. Er mogen eeuwen tussen de verstrooiing en wederaanneming van Israël liggen, de wederaanneming is zeker. Doch al de dingen Gods komen niet terstond tot hun hoogste einde, maar vallen in de dood, en worden uit de dood weder teruggebracht. Zo had de mens in Adam een eigen gerechtigheid, maar bleef een schepsel dat vallen kon. De mens viel, en wie gelooft, wordt hersteld uit zijn val, en zijn gerechtigheid is nu uit God: hij kan dus niet meer vallen. Zo zal het met Israël zijn, en zo moet Israël in zijn toekomst een bewijs voor de leer van de volharding der heiligen zijn. En alle vlees tegelijk zal zien, dat het de mond des Heeren gesproken heeft. Alle vlees wil zeggen alle volken, de gehele wereld; ook de Heilige Geest zou uitgegoten worden op alle vlees. Dit alles ziet en wijst heen naar die tijd, waarin vervuld zal worden wat de serafijnen uitriepen in het tempelgezicht van Jesaja: De ganse aarde is van zijn heerlijkheid vol! Met Christus komst op aarde begon die bedeling, waarin alle Gods beloften haar vervulling zullen ontvangen.

42:1. DE MESSIAS, DE KNECHT GODS.
Zie, mijn knecht. De profetieën zijn alleen door het Evangelie te verstaan. Wij zeiden het reeds, zij zijn een kunstslot gelijk, waarin alleen die sleutel past, die door de kunstenaar daarvoor gemaakt is. Wat nu die sleutel is voor dat slot, is Christus voor de profetieën; zij openen zich alleen voor Hem. En is het nu niet opmerkelijk, dat al de profeten, hoe verschillend de tijd en omstandigheden waren, waarin zij leefden, en hoe uiteenlopend die wijze was, waarop zij profeteerden, nochtans van Christus, wel met andere woorden en beelden, maar toch altijd hetzelfde profeteerden, namelijk: heerlijkheid door lijden? Nergens in de Schrift zijn deze twee dingen gescheiden; zij zijn bij haar Een geheel, zij kent in Christus geen heerlijkheid zonder lijden, maar ook geen lijden zonder heerlijkheid. Zie, mijn knecht. Het Evangelie zegt: Hij, die in de gestalten is Gods was, heeft het geen roof geacht Gode evengelijk te zijn, maar Hij heeft zichzelf vernietigd, de gestalten is eens dienstknechts aangenomen hebbende, en is de mensen gelijk geworden, Filippenzen 2:6-7. De Messias is dus ook de knecht Gods, ofschoon altijd bij uitnemendheid. Ook Israël wordt meermalen de knecht Gods genoemd, maar niet zelden een dove, blinde, weerspannige knecht. De Messias daarentegen is de altijd gehoorzame knecht, de knecht, die al de wil van God doet. Christus neemt al de namen op zich van het volk, waaruit Hij geboren is, en wederkerig geeft Hij zijn naam aan zijn volk. Het is hiermede als met het borgschap. Wie borg is, stelt zich vrijwillig in dezelfde betrekking tot de schuldeiser als de schuldenaar. Zij hebben ook beide met elkaar te doen. Als de schuldenaar niet voldoet, wordt de borg gedagvaard. De borg tekent ook het contract van de schuldenaar met de schuldheer mee. Daarom kwam Christus ook tot de Doop, niet voor eigen zonden, maar voor de zonden van anderen. Die Ik ondersteun. Als knecht Gods, in de staat zijner mensheid en vernedering werd Christus ondersteund door de Vader. Hij zelf betuigde niets te kunnen doen zonder de Vader, en nooit al/EEN te zijn,' doch juist dit is het volkomen bewijs van zijn wezenlijke gemeenschap met de Vader en de Heilige Geest. Zo heeft God in het Oude Testament meermalen beloften gegeven, die wel andere toepassingen toelieten, maar de volste toepassing alleen in Christus vonden, zodat zij ook ten laatste tot kenmerken of herkenningstekenen van zijn Zoon moesten dienen. Mijn uitverkorene. Wederom een naam, ook aan het volk van' Israël gegeven. Christus is de uitverkorene van eeuwigheid; de zondaren die zalig worden zijn alleen uitverkoren in Hem, ook voor de grondlegging der wereld. In dewelke mijn ziel een welbehagen heeft. In Christus heeft God al zijn welbehagen, omdat Christus zijn Zoon en volmaakt heilig is. Zal nu God in ons zondaren, ook welbehagen hebben, zo moet er iets tussen beide komen, waardoor het de Heilige mogelijk wordt in ons, niettegenstaande wij zondaren zijn, welbehagen te hebben. Mij dunkt dit is zo klaar, dat alleen de onzinnige het kan tegenspreken. Doch ziet daar dan ook de onmisbaarheid en dierbaarheid van het Middelaarschap van Jezus Christus; want alleen in Christus zijn wij geborgen. Buiten Christus is God een Rots, waartegen onze ranke levensboot in de laatste storm verbrijzelen moet, maar in Christus is dezelfde Rots de muur van een haven, waarin ons schip veilig ten anker komt. De Heilige Geest zelf gebruikt dit beeld, door Christus voor te stellen als een verberging tegen de wind en een schuilplaats tegen de vloed. Jes. 32:2. Ik heb mijn Geest op Hem gegeven. Christus heeft de Heilige Geest. Hij geeft Hem, en ontvangt Hem, ziedaar het heerlijke wonder der God-mensheid. Hij zal het recht de heidenen voortbrengen. Het recht is hier niet het crimineel of lijfstraffelijk recht, maar de waarheid. Bij God zijn recht en waarheid Een. Hij zal niet schreeuwen, noch zijn stem verheffen. Wie opgang voor zichzelf en zijn zaak wil maken, die maakt grote ophef van alles wat hij voorstaat en wat hem tegenstaat. Dat zou Christus niet doen, en dat deed Hij ook niet. Hij deed integendeel de grootste wonderen met de grootste eenvoudigheid zonder alle toestel of praalvertoning. Het doen van wonderen was Hem ook uit kracht van de Hem inwonende Godheid, zo natuurlijk eigen, als ons onze dagelijkse bezigheden zijn; en als Hij een wonder gedaan had, dan verbood Hij de verbreiding van het gebeurde. Hij verzegelde als het ware zijn weldaad met het bevel der geheimhouding, en bracht aldus zijn eigen woord in beoefening: dat,

,de linkerhand niet moet weten wat goeds de rechterhand doet.' Iemand die het goede doet, omdat het de wil van God is, en het voorts bedekt, begraaft, en er niet meer van wil gesproken hebben, maar het Gode overlaat om er openbaarheid aan te geven of niet hij is ook nog onder ons een man, die niet schreeuwt, en zijn stem niet verheft. Noch zijn stem op de straat horen laten. Dit wil niet zeggen, dat de Messias niet in het openbaar, maar alleen in het verborgene zou spreken; neen, maar dat zijn prediking niet met luidruchtigheid, met een samenroeping des volks op de straat zou plaats hebben. De Heere leerde op de straten der stad, maar hoe? zo als Hij leerde in de tempel, in de synagoge, in de huizen: met de hoogste rustigheid en waardigheid; en dit deed Hij zelfs toen Hij gevangen genomen werd, en ook toen de vrouwen bij zijn uitleiding naar Golgotha over Hem weenden. Er was in geheel zijn persoon, in al zijn woorden en bij al zijn daden een onuitsprekelijke bezadigdheid en vrede. Dezelfde onder de woelende volksmenigte, die Hem tot Koning wilde maken, en op de woelende wateren, die Hij bewandelde, was Hij voor ieder, die oog en hart had voor het Goddelijke: de Heere, de Meester over alles en over allen. Hij stilde het bruisen der zeen, het bruisen harer golven en het rumoer de' volken. Ziet men des morgens vroeg, vooral in lente of zomer, de zon over een bekoorlijk landschap opgaan, hoe ligt er dan over alles een rust, een stilte, die ieder gevoelt dat uit God is. Neen, zeggen wij: zulk een vrede kan de mens niet geven, niet maken. Zo iets werkt God alleen. Zo was het ook met Christus. En even als de zon aan de hemel stil en statig haar weg gaat onder het onophoudelijk uitstorten van haar stralen, van haar licht, van haar luister, van haar warmte, vruchtbaarmakende zegen en blijdschap scheppende heerlijkheid, zo volbracht ook de Heere der heerlijkheid, als de Zon der gerechtigheid zijn aardse loop. Alleen toen Hij aan het kruis hing, riep Hij uit met een grote stem: Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? en wederom; Het is volbracht! doch toen was Hij niet meer op de straten der stad, toen mocht Hij het doen, en moest Hij het doen. Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken en de rokende vlaswiek zal Hij niet uitblussen. Hoe heerlijk is toch de taal der profeten! Gij gevoelt, zij moet onderscheiden zijn van de taal van de geschiedschrijver. Haar kenmerk moet raadselachtigheid zijn, zo, dat zij niet letterlijk en toch ook wel letterlijk, eigenlijk en toch ook weer niet eigenlijk kan vervuld worden. Altijd moet men tot op de tijd der vervulling toe in het onzekere blijven niet dat, maar hoe de profetieën zullen vervuld worden. De profetische taal is bij uitnemendheid de taal van een verborgen God, zo als God zich dan ook bij voorkeur in de profetieën noemt, Jes. 45:15. Het gekrookte riet. Zulk een riet is zijn zelfstandigheid kwijt, en het is niet meer te herstellen. Wij zijn ook in geestelijk opzicht gekrookte rieten, maar voor Christus zijn wij niet onherstelbaar. Hij verbreekt de geknakte rieten niet, maar brengt ze terug tot hun vorige stand. De rokende vlaswiek. Wat is voor reuk en gezicht onaangenamer dan zulk een vlaswiek. Zij is als een kaars die uitgeblazen wordt, en nog staat te roken. Ook wij zijn in geestelijk; opzicht rokende vlaswieken, maar Christus maakt onze rook tot een vlam, en wat is aangenamer te zien, dan een vlam? Als wij God kennen, als wij de Heere Jezus en de broederen liefhebben, dan is die vlam in ons. Het gekrookte riet en de rokende vlaswiek. Welke kleinigheden! Wie geeft er acht op; wie zal een geknakte arenloze halm in de hand nemen? Christus doet het. En de rokende vlaswiek, die een ander uittrapt, blaast Hij aan door de adem zijns Geestes, opdat zij ontvlamme. En is het nu niet alzo? Hetzij gij de psalmen, de profetieën of de Evangeliën opslaat, aanschouwt gij niet overal dezelfde Christus en dezelfde mensen; dezelfde barmhartige Christus, dezelfde zondige en ellendige mensen? De psalmisten spelen op de harp, de profeten op het orgel en de Evangelisten op de fluit, maar het is altijd tot begeleiding van hetzelfde lied. Gekrookt riet. Het zijn de twijfelmoedigen, die een gebroken hart hebben, en zo gebroken, dat zij op punt staan van te bezwijken en te sterven. De rokende vlaswiek. Het zijn dezulken, bij welke een beginsel van leven, van warmte, van vuur aanwezig is, maar dat niet tot vlam komen kan, of die een vlam geweest zijn, maar die door de storm der aanvechting de vlam uitgewaaid en nog slechts rook zien. In het algemeen echter zijn het de ellendigen naar ziel en lichaam, de verlatenen en verworpenen van de wereld, die geen

ontferming hebben dan die, waarmee God zich over hen ontfermt. Voor de zodanigen was de zachtmoedige Jezus bij voorkeur en ten allen tijde een redder en behouder. Een melaatse was toch wel een zeer gekrookt riet en een zeer rokende vlaswiek, niemand zou hem hebben willen aanraken, maar Christus raakte hem aan en genas hem. De zondaresse was dan wel een zeer gekrookt riet; niemand zou haar een goed woord hebben willen toespreken, maar Christus sprak haar vriendelijk toe, en gaf haar zijn vrede. De tollenaren waren veracht; niemand wilde met hen te doen hebben, maar Christus at en dronk met hen, en nam Een uit hen tot zijn Apostel en Evangelist. Een moordenaar is verafschuwd door ieder, en wie zou met een moordenaar op het kruis in enige gemeenschap hebben willen staan? Christus echter schaamde zich niet, maar nam hem met zich in het paradijs. Daarom is het Evangelie ook alleen voor dezulken die hun ziel niet bij het leven kunnen houden uit eigen middelen, die weten dat zij zondaren en zonder een Verlosser verloren zijn; maar voor hen, die menen geen almachtig Verlosser uit een eeuwige dood nodig te hebben, is het Evangelie als niet geschreven. Met waarheid zal Hij het recht voortbrengen. Het een is niet zonder het andere. God kent geen waarheid zonder recht, en geen recht zonder waarheid. Wij mensen scheiden zo gaarne het een van het ander, maar in de Schrift rijmt alles op elkander en sluit alles in elkander, niet gedwongen, maar vanzelf. Het is met de geestelijke waarheden als met de geldwaarden; er wordt nauwkeurig boek van gehouden, en ten laatste komt alles nauwkeurig uit, en sluit alles. Hoe ontelbare malen ook van het ene debet op het andere credit overgebracht, ook niet het half centje mag ontbreken: het moet precies uitkomen, of het deugt niet. Hij zal niet verdonkerd worden en Hij zal niet verbroken worden, totdat Hij het recht op aarde zal hebben besteld. Hoe letterlijk vervuld doch wie zou het te voren hebben kunnen zeggen, dat het op zulk een en geen andere wijze vervuld zou worden, als het vervuld is? Menigmaal was de Heere in levensgevaar, doch niemand sloeg de hand aan Hem, want zijn ure was nog niet gekomen; en toen zijn ure gekomen was, toen gaf Hij zich vrijwillig over, en zelfs op het kruis, geheel in de macht zijner vijanden zo het scheen, gaf Hij zijn geest over in de handen zijns Vaders. Hij gaf zijn leven om het weder te nemen, in onderscheiding van een bloot mens, die wel zijn leven kan geven maar het niet weer kan nemen. En de eilanden zullen naar zijn leer wachten. De aarde zelf is een groot eiland, van rondom omringd en doorsneden van water: zij is gegrond op de zeen. Doch onder de benaming van de eilanden wordt in de Schrift bijzonder ons werelddeel, Europa, bedoeld. De aardrijkskundigen weten, dat geen werelddeel met zo veel zeen en rivieren doorsneden, en daarmee in zo veelvuldige eilanden verdeeld is dan Europa, terwijl Azië en Afrika meer vast land met uitgestrekte woestijnen zijn. Ten tijde van Jesaja was Europa nog maar gedeeltelijk bekend, en nog minder bevolkt. Rome was pas gesticht. Daarom is het te treffender, dat deze zo vele eeuwen voorspelde zegen zo kennelijk is vervuld geworden, reeds kort na 's Heeren hemelvaart, en dat hij vervolgens altijd volledíger vervuld werd, want het is voornamelijk in Europa, dat de leer des Heeren het eerst bekend gemaakt en verbreid is. Alzo zegt God de Heere, die de hemelen geschapen en dezelve uitgebreid heeft, die de aarde uitgespannen heeft en wat daaruit voortkomt, die het volk dat daarop is, de adem geeft, en de geest aan degenen, die daarop wandelen. Bijzonder bij Jesaja beroept God zich bij de aankondiging der verlossing gedurig op zijn hoedanigheid van Schepper des hemels en der aarde; want het is dezelfde Persoon, door wie God de wereld schiep, en door wie Hij de verlossing te weeg brengt. Het is dezelfde God, die de mens gemaakt heeft naar zijn Beeld, en die hem ook naar zijn Beeld vernieuwt. De schepping is de grondslag der verlossing; de schepping is het erf, de verlossing het huis, dat er op gebouwd is. Het volk dat daarop is. God schiep niet enkel de wereld, maar ook haar bewoners. God bracht in de zee en op het land levende wezens in de grootste verscheidenheid voort. Evenals een landschap mensen en dieren hebben moet, zal het niet eenzaam, verlaten en woest zijn, zo de gehele wereld. Ik, de Heere, heb U geroepen in gerechtigheid, en Ik zal U bij uw hand grijpen, en Ik zal U behoeden, en Ik zal U geven tot een verbond des volks. Dat wil zeggen, tot zulk een persoon, in wie het verbond zijn kracht heeft.

Tot een licht der heidenen, om te openen de blinde ogen, om de gebondene uit te voeren uit de gevangenis, en uit het gevangenhuis, hen die in duisternis zitten. Die laatsten zijn bijzonder de bezetenen, de door de macht des satans gevangen en gebonden mensen. Doch al wat hier genoemd wordt zijn werken van barmhartigheid, die in een letterlijke En geestelijke zin vervuld zijn. Deze tweevoudige zin maakt Een volkomen zin, gelijk de twee zijden van een penning een volkomen penning uitmaken. Ik ben de Heere, dat is mijn naam en mijn eer zal Ik aan geen ander geven, noch mijn lof aan de gesneden beelden. Zie, de voorgaande dingen zijn gekomen, en nieuwe dingen verkondig Ik,. eer dat zij uitspruiten, doe Ik ulieden die horen. Het is Gods eer, de dingen te verkondigen eer zij geschieden, en juist daarom is alles wat er in het Koninkrijk Gods gedurende de loop der eeuwen geschieden zou, geprofeteerd; en juist omdat God de profetie als een kenmerk van Hemzelf, zich heeft voorbehouden, heeft Hij alle waarzeggerij, als zijnde deze een nabootsing zijner profetie, verboden en onder de vloek gesteld. Daarbij gaat de waarzeggerij over dingen die wij niet nodig hebben te weten, ja die wij niet moeten weten om gelukkig te zijn, terwijl de profetie ons enkel voorzegt, wat ons tot behoudenis onzer ziel nodig is te weten, namelijk het heil in Christus. Zingt de Heere een nieuw lied. Door geheel de Schrift, en vooral in de Openbaring van Johannes wordt elke nieuwe daad, of ieder nieuw tijdperk in Gods genadebedeling, met een nieuw lied begroet. Zijn lof van het einde der aarde. Gedurig wordt geheel de aarde tot aan haar uiterste einden opgeroepen, God te verheerlijken. Gij die ter zee vaart. De zeevaart is ook dienstbaar geweest, en is nog altijd dienstbaar aan de verkondiging van het Evangelie, niet alleen doordien er altoos ook enkele dienaars des Heeren op de schepen, en niet enkel als ondergeschikten, maar ook als gezagvoerders varen, maar: bijzonder door het overbrengen van zendelingen naar verre landen. Hoe velen hebben hun vaderland, hun maagschap, hun vrienden, hun welvaart, hun rust, hun vreugde vaarwel gezegd uit liefde tot de Heere en het heil der zielen van hen, die van alle licht en hoop verstoken zijn, en staken de grote zee over, of steken haar ditzelfde ogenblik over, zonder acht te geven op de gevaren die hen omringen, alleen starende op de noordstar hunner hoop: Christus. De Heere zegene hen, en doe hen in het verre, vreemde land ondervinden, dat Hij de zijnen in de diepste verlatenheid het meest nabij is! Voorts, is er beloofd, dat er eenmaal geen zee meer zijn zal, en men ziet hiervan reeds een flauwe voorspiegeling door de voorliefde der volken voor de communicatie te land, welke men altijd zoekt te verbeteren. Men zou als men kon, reeds nu de zee liefst minder willen gebruiken. En al wat daarin is. Ook de onbezielde en zichzelf onbewuste \ natuur wordt opgeroepen des Heeren lof te verkondigen, door al die verschijnselen voort te brengen, waardoor de Heere verheerlijkt wordt. Gij eilanden en hun inwoners! Van de zee keert zich de psalmdichter-profeet tot de bewoners der eilanden, wier kusten van rondom door haar golven worden bespoeld. Laat de woestijn en haar steden de stem verheffen. Steden in de woestijn. Zij zijn er. Er zijn oasen, vruchtbare, waterrijke plaatsen ook in de woestijnen, waar steden zijn gesticht. Hier is het een treffende voorstelling van bloei en welvaart. Zelfs in de dorste streken moet de lofzang zich verheffen. Met de dorpen, die Kedar bewoont,' laat hen juichen, die in de rotsstenen wonen, en van de top der bergen af schreeuwen. Laat hen de Heere de eer geven en zijn lof in de eilanden verkondigen. Al het voorafgaande is de roep van de heraut, die de komst des Heeren meldt aan al de inwoners der aarde, opdat zij Hem met de hoogste blijdschap feestvierend mogen begroeten. De Heere zal uittrekken als een held,' Hij zal de ijver opwekken als een krijgsman,' Hij zal juichen, ja Hij zal een groot getier maken,' Hij zal zijn vijanden overweldigen. Wij zien het, dit is een geheel andere komst dan de straks getekende. Daar heet het van de komst des Heeren: Hij zal niet schreeuwen, noch zijn stem verheffen, noch zijn stem op de straat horen laten. Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken en de rokende vlaswiek zal Hij niet uitblussen,' hier komt Hij als de Heere met zijn legerscharen en haar wapengedruis, om zijn vijanden te oordelen en zijn aanbidders te verlossen. Het is des Heeren komst in heerlijkheid. Ik heb vanouds gezwegen,' Ik heb Mij stil gehouden en Mij ingehouden,' Ik zal uitschreeuwen als een die baart,' Ik zal hen verwoesten en te zamen

opslokken. Ik zal bergen en heuvelen woest maken en al hun gras zal Ik doen verdorren, en Ik zal de rivieren tot eilanden maken en de poelen uitdrogen. Is het niet zo, gelijk de Heere zegt? Sedert eeuwen heeft Hij zich niet persoonlijk geopenbaard, zodat de ongelovigen reeds roepen dat God zich nooit geopenbaard heeft, ja dat Hij zich niet persoonlijk openbaren kan, omdat dit een verbreking der natuurwetten zijn zou, hetgeen volgens hun stelregels onmogelijk is; doch de Heere zal op zijn tijd komen, om gericht te houden en om verlossing te geven. En Ik zal de blinden leiden door de weg, die zij niet geweten hebben,' Ik zal ze doen treden door de paden, die zij niet geweten hebben,' Ik zal de duisternis voor hun aangezicht ten licht maken en het kromme tot recht,' deze dingen zal Ik hun doen en Ik zal hen niet verlaten. De blinden zijn hier de zondaren, die zich door God laten leiden. Een blinde moet geleid worden, en de weg langs welke hij geleid wordt, kent hij niet, hij vertrouwt zich ganselijk toe aan zijn geleider. Wij moeten ons laten leiden door God; daartoe moeten wij ons kennen en erkennen als geestelijk blinden, zo als wij werkelijk zijn. God kent ons als zodanig alleen, en daarom wil Hij ons leiden en leidt Hij ons werkelijk door zijn Woord en door zijn Geest, langs de ons onbekende paden des heils naar de eeuwige Vaderstad. Is het wonder, dat wij, wanneer wij ons aan zijn leiding onttrekken, of er ons tegen verzetten, verloren gaan? Maar die zich op gesneden beelden verlaten, die tot de gegoten beelden zeggen: Gij zijt onze goden, die zullen achterwaarts keren en met schaamte beschaamd worden. De Heere herinnert Israël hier aan zijn allereerste afval tot afgoderij in de woestijn, toen van het gegoten kalf werd gezegd: Dit zijn uw goden, O Israël, die u uit Egypteland geleid hebben! Deze eerste afval vertegenwoordigt elke andere afval van de dienst van de enige waarachtige God. Hoort, gij doven, en schouwt aan, gij blinden, om te zien. Wie is er blind dan mijn knecht, en doof gelijk mijn bode, die Ik zend? Wie is blind, gelijk de volmaakte, en blind, gelijk de knecht des Heeren? Welk een treffende voorstelling van de Messias in zijn vernedering, in zijn lijden! Onder de zondaars scheen Hij de meest schuldige, onder de ellendigen de meest ellendige, en toch was Hij de volmaakte dienaar des Heeren, die al zijn wil volbracht. ! Gij ziet wel vele dingen, maar gij bewaart ze niet. De Heere ;' zegt dit tot Israël, en met dit woord der bestraffing keert Hij zich af van zijn volk. Nu vat Jesaja het woord op en zegt van Israël: Ofschoon hij de oren opendoet, zo hoort hij toch niet. De Heere had lust aan hem om zijner gerechtigheid wil,. Hij maakte hem groot door de wet en Hij maakte hem heerlijk. Maar nu is het een beroofd en geplunderd volk,. zij zijn allen verstrikt in de holen en verstoken in de gevangen huizen,. zij zijn tot een roof geworden, en er is niemand die ze redt,. tot een plundering, en niemand zegt: Geef ze weder. Wie onder ulieden neemt zulks ter ore? Wie merkt op en hoort, wat hierna zijn zal? Wie heeft Jacob tot een plundering overgegeven, en Israël aan de rovers? Is het niet de Heere, Hij tegen wie wij gezondigd hebben? Want zij wilden niet wandelen in zijn wegen en zij hoorden niet naar zijn wet. Daarom heeft Hij over hen uitgestort de grimmigheid Zijns toorns en de macht des oorlogs,. en Hij heeft ze rondom in vlam gezet,. doch zij merkten het niet,' en Hij heeft ze in brand gestoken, doch zij nemen het niet ter harte. Nu, zouden wij zeggen, is h met Israël tot een einde gekomen; doch nu volgt er onmiddellijke en heerlijkste troost, waarvan wij slechts de aanvang herinneren: Maar nu, alzo zegt de Heere, uw Schepper, O Jacob, en uw Formeerder, O Israël: Vrees niet, want Ik heb u verlost: Ik heb u bij uw naam geroepen, gij zijt mijne.

44:1. ISRAËL, DE KNECHT GODS.
Maar hoor nu, mijn knecht Jacob. Hier wordt nu op zijn beurt het volk Israëls de knecht Gods genoemd. Als Israëliet behoorde ook de Messias onder die knechten, maar bij deze vrijwillige zelfvernedering was Hij tegelijk de knecht Gods in een bijzondere, in een enige, in een borgtochtelijke zin. In het Oude Testament heten de gelovigen over het geheel genomen knechten: dit behoorde tot de bedoeling van die tijd; in het Nieuwe Testament zegt de Heere tot de zijnen: Ik heet u niet meer dienstknechten. Door het geloof worden wij thans kinderen Gods, en als zodanig ook knechten, maar van een andere orde, even zo als de Heere ook was, want ook een kind dient, maar vrijwillig en niet uit loon, maar uit liefde. Hoor nu, mijn knecht Jacob! Een knecht moet horen; horen is gehoorzamen. Hier komt alles op aan, zowel bij een kind als bij een knecht. God moet gehoorzaamd zijn. Wij hebben een eigenlievende en eigenzinnige wil en God heeft een genadige en heilige wil; onze wil moet buigen voor die van God. En dat is niet het werk van een ogenblik, maar van geheel ons leven. Onze wil moet gedurig gebroken worden, opdat God's wil alleen geschiede, want Gods wil is goed, en tegenover God is onze wil verkeerd, want wij zoeken het onze en niet hetgeen Godes is. Zelfs de Zoon Gods werd mens, niet om zijn wil als mens, maar om de wil des Vaders te doen. Men zou zeggen: hoe is het mogelijk, dat een heilige wil toch een andere wil dan de wil van God kan zijn en nochtans was het zo. De heilige wil van een mens wil niet lijden en niet sterven, omdat het lijden en de dood het rechtstreeks tegenovergestelde zijn van het eeuwige leven, dat het enig element van het heilige is. Nu moest Jezus lijden en sterven voor de zonden, en zo verbrak Christus zelf zijn heilige menselijke wil onder de heilige Goddelijke wil van zijn Vader. En Israël, die ik verkoren heb. Ofschoon God de naam Jacob in Israël veranderde, zo werd hiermee nochtans de eerste naam niet in onbruik gesteld, zo als dit met de veranderde naam Abram en Sara' het geval was; neen, Jacob's nakomelingen bleven gedurig bij God de tweeërlei namen van Jacob en Israël dragen, de eerste als de geboorten de andere als de genade-naam van hun stamvader. Het is dus tegen de Schrift, dat zich de Christelijke kerk beschouwt als alleen gerechtigd om het Israël Gods te heten; neen, ofschoon zij door de gemeenschap met Abrahams geloof alzo heet, blijven uit kracht van Gods Woord de namen Jacob en Israël het eigendom van het Joodse volk als zodanig. Die Ik verkoren heb. Het is opmerkelijk, dat God zijn volk gedurig aanziet in deszelfs stamvader, en het gehele volk aanspreekt, als ware het die stamvader zelf. De reden hiervan is, dat God altijd en alleen terug ziet op zijn eigen uitverkiezing. Trouwens, indien God daar niet altijd op gezien had, Israël was reeds lang verteerd. Maleachi 3:6. Die Ik verkoren heb. God moet de eer hebben. Niemand verkiest zich zelf. Niemand maakt zich zelf zalig. De zaligheid, die wij ons zelf geven, is een ingebeelde zaligheid. God moet ons zalig maken, zullen wij zalig, zijn. De leer der predestinatie is juist daarom zo heerlijk, omdat zij ons bezorgd maakt of wij wel tot de uitverkorenen behoren, en daarmee dringt en drijft tot het vastmaken onzer roeping en verkiezing, tot het verkrijgen van die zekerheid, zonder welke er 'geen vastheid is in enig deel van het geestelijk leven. Dat deze leer niet bij allen deze vrucht, maar het tegenovergestelde ten gevolge heeft, is niet het gebruik maar het misbruik van haar waarheid. Als ik weet, dat ik Jezus stem horende en Hem volgende, niet verloren kan gaan, (Johannes 5:24) dan zal ik naar Jezus stem horen en Hem volgen; zo niet, dan is de behoudenis mijner ziel mij geen ernst. Zo zegt de Heere, uw Maker en uw Formeerder. Welke heerlijke titels geeft de Allerhoogste zich hier. Bij Hem is zijn schepping altijd de grondslag van zijn verlossing. Luther zei: 'Wie maar recht gelooft, dat God de wereld geschapen heeft, die gelooft ook het werk der verlossing.' Waar is Israël uit voortgekomen? Is het niet uit twee mensen, bij wie de voortplantingskrachten verstorven waren? Dus uit niets, uit het onmogelijke, en toch was deze geboorte de grondslag van het allerhoogste wonder: de menswording Gods uit een maagd. Daarom is het eerste geloofsartikel terecht: Ik geloof in God de Vader, de Schepper des hemels en der aarde. Van de buik af Uit de geschiedenis van Israël blijkt, dat dit \etterlijk waar is geweest in Sara en Rebekka, in Lea en Rachel. Die u helpt. Weer een heerlijke titel. God is een

helper. Dat moeten wij bij ondervinding weten. Dikwijls kan de ene mens de\andere helpen, maar er zijn ook vele, zeer vele dingen, waarin ons niemand helpen kan; waarin God alleen ons helpen moet, zullen wij geholpen worden, en waarin God ons ook alleen werkelijk helpt. Vrees niet, O Jacob, mijn knecht vrees niet! is het gewone woord van God tot de mens. En waarom blijft de mens nochtans voor God vrezen? Omdat wij gevoelen, dat wij zondig zijn en dat God heilig is. Nochtans wie gelooft, mag God liefhebben met die volmaakte liefde, welke de vrees buiten drijft. En gij Jeschurun. Dit woord betekent gewenste, en is een naam, aanduidende hoe Israël wezen moest, in tegenstelling van hetgeen het was en is. . Die Ik uitverkoren heb. Al weer dezelfde uitverkiezing. Zij staat in Gods Woord vaster dan de bergen; maar juist daarom moeten wij van onze kant niet hard maar teder met deze zaak omgaan. Wij moeten er niemand door afschrikken, maar er enkel mee troosten. Wij moeten de roeping in haar uitgebreidheid volkomen recht laten wedervaren, en niet vrezen dat de Bijbel Remonstrants spreekt in de woorden: God wil dat alle mensen zalig worden en tot kennis der waarheid komen. Wij moeten deze woorden niet willen redden; zij zullen zich zelf wel redden, zij hebben onze verdediging niet nodig. Want Ik zal water gieten op de dorstige en stromen op het droge,. Ik zal mijn Geest op uw zaad gieten, en mijn zegen op uw nakomelingen. Ziedaar de werkingen van de Heilige Geest. Telkens bewegen wij ons met de Schrift in de drie-eenheid Gods, en zijn wij gewoon de eer aan onszelf te houden, de Zoon daarentegen geeft al de eer aan de Vader, en de Vader al de eer aan de Zoon, en de Zoon weer al de eer aan de Heilige Geest, en zo is er een gedurige gemeenschap van deze drieheid in de eenheid. En wat ook opmerkelijk is: in de ene Goddelijke persoon leren wij het best kennen niet Hemzelf, maar de andere Goddelijke persoon. De Vader kennen wij alleen uit de Zoon en de Zoon uit de Vader; de Heilige Geest uit de Zoon en de Zoon uit de Heilige Geest. Het is zo als iemand zei: ‘Ga ik tot de Zoon, zo kom ik tot de Vader, en kom ik tot de Vader, dan verwijst Hij mij naar de Zoon, en kom ik tot deze, dan verwijst Hij mij naar de Heilige Geest.’ En waarom is dit zo? Omdat God r drie-enig is, zodat wij altijd de enig waarachtige God in de drie Goddelijke personen, en de drie Goddelijke personen in de enige waarachtige God hebben. Doch hoe onverstandig, om niet te zeggen: hoe kinderachtig is het nu van sommigen, om bij de woorden van Christus De Zoon kan niets van zichzelf doen, tenzij Hij de Vader dat ziet doen. (Johannes 5:19) stil te staan en te zeggen: ‘Ziet, hier hebt gij het bewijs dat Christus niet God is, want Hij zelf heeft het gezegd.’ Zeker is alles van God, maar omdat de Vader God is, zo verliest Hij er niets bij, als Hij alles aan de Zoon geeft, en omdat de Zoon God is, zo verliest Hij er niets bij, als Hij alles aan de Vader en de Heilige Geest geeft; evenzo de Heilige Geest: het is Een Godheid. Water op de dorstige, en stromen op het droge. Onder dit beeld wordt de uitstorting van de Heilige Geest voorgesteld. Heerlijk beeld, vooral in een land van hitte en uitgestrekte woestijnen. Doch ook wij weten, wat het zegt na hitte en droogte de frisse, koele regen te ontvangen. Wat is er aangenamer dan het water bij felle hitte, al is het maar om ons de hete huid te verfrissen, en de hete handen te wassen en te verkoelen, hoeveel te meer als het de droge lippen, de versmachtende tong en de ontstoken ingewanden bevochtigen, ons laven en onze dorst lessen mag! Wij moesten daarom de regen nooit zien neerdalen, zonder te denken aan de regen des Heiligen Geestes. Velen leren de Schrift kennen uit de natuur; bij mij is het anders om gegaan. Juist door het dieper onderzoek der Schrift is mij de natuur de terugkaatsing van de heerlijkheid Gods geworden; want alles in de natuur is de uitdrukking van geestelijke waarheden. Op andere plaatsen wordt de Heilige Geest vergeleken bij olie, die de huid en ook de wonden verzacht, de leden glad, buigzaam en bewegelijk maakt. Ook bij welriekende olie van wege de liefelijke, geestelijke geur, die de geestelijke gaven in het rond verspreiden. Ook bij wind. En hoe lieflijk is de wind na grote stilte! Zulk een stilte is iets akeligs. Maar als het dan weer begint te waaien, hoe aangenaam, hoe verkwikkend, hoe gezond is dan de wind! Zonder de wind, hoe spoedig zouden verstikkende dampen ons doen sterven! Ja, heerlijk is de wind als uitdrukking van de werkingen des Heiligen Geestes. Hoe dikwijls gebeurt het niet in de zomer, als de zon is ondergegaan, dat

dan de avond wind opsteekt. Hij ruist door de bomen en doet de wateren ruisen; van waar is hij gekomen, en wie heeft hem gezonden? En toch heeft hij ons iets te zeggen, toch spreekt hij tot ons. Zo is het ook in het geestelijke. Toen Christus, het zichtbare Licht der wereld zo lang Hij in de wereld was, heenging, toen kwam de Heilige Geest, en Hij sprak tot ons en had ons vele dingen te zeggen, en wat Hij gezegd heeft, dat staat in dit heilige boek beschreven, en dat herhaalt Hij nog ieder ogenblik op duizendvoudige wijze in het hart van allen, die in Christus geloven. Het eerste wat de Zoon Gods, na uit de dood te zijn opgestaan, aan zijn jongeren deed, was hen met <te adem zijner lippen geestelijk te kussen, zeggende: Ontvangt die Heilige Geest,. want de adem Gods, de adem van Christus is een levende adem, is Heilige Geest. Nochtans was dit nog slechts een ontvankelijk maken der Apostelen door de Heere voor de Heilige Geest. Eerst na zijn hemelvaart, op de Pinksterdag zou de Heilige Geest met al zijn gaven en krachten persoonlijk uit de hemel geopenbaard worden, en komen wonen in het midden der gemeente, in de harten van allen die de Heere Jezus in onverderfelijkheid liefhebben. Van de wind groeit het gras nog meer dan van de regen. Als de koele avondwind veelvuldig over de weilanden waait, dan wordt het gras hoog en krachtig. In de lente komt het eerste groen ook nog meer te voorschijn door de zuidenwind dan door de regen. De Heilige Geest wordt ook bij vuur vergeleken, want Hij maakt onze harten brandende van liefde en ijver voor de Heere en zijn waarheid; ja ons hart moet de heilige haardstede zijn, waar de geestelijke spijs voor ons en onze naasten wordt toebereid; en wie kan ons hart tot zulk een haardstede maken dan de Heilige Geest? Leg zoveel brandstof als gij wilt onder uw spijs, wat zal het u baten? Het is niets dan dodigheid; maar laat het vuur het ontvlammen, en alles leeft en doet zijn werk. Zo is het ook in het geestelijke. God werkt in ons, en Hij werkt door ons. Al onze ziels- en lichaamskrachten worden in zijn dienst gesteld en moeten meewerken, want ook in het geestelijke moeten wij ons brood in het zweet onzes aangezichts eten. Met God moeten wij worstelen, en het Koninkrijk Gods met geweld innemen, en al wat goed zijn zal moet van God afgesmeekt worden. Wordt niet het kind geboren eerst met vrees en smarte, en volgt niet eerst daarna de blijdschap? Op dezelfde wijze moet de nieuwe mens in ons geboren worden. Ja, het moet zo ver bij ons komen, dat wij uitroepen: Heere! help ons, wij vergaan! En dan zal de Heere zijn hand uitstrekken en ons redden, en de wind en de zee gebieden, dat zij stil zijn. Immers zodra wij onze onmacht erkennen voor God, houdt zij op onmacht te zijn; want Gods kracht wordt juist in ons gevoel van zwakheid volbracht. Verder wordt ook de werking des Heiligen Geestes in de Schrift voorgesteld onder het beeld van een schaduw. Christus is de man van smarte, maar alles wat aangenaam is, is in de Heilige Geest. De Zoon Gods heeft op aarde niet veel blijdschap gesmaakt; Hij heeft misschien niet veel meer gezongen dan de lofzang na de paasmaaltijd. Maar wat Hij verworven heeft is enkel blijdschap. In Christus is alles wat in God is voor de mens ontvankelijk geworden, en de Heilige Geest geeft de mens alles wat in God is: blijdschap, troost, verkwikking, schaduw. Schaduw: hoe liefelijk is dat beeld voor de reiziger door een hete woestijn! De rotssteen der eeuwen is de Vader; de geslagen rotssteen, waar het water uitstroomt, is de Zoon; de schaduw, die de rots steen geeft is de Heilige Geest. De schaduw. Gij ziet: alles is in God. Gij hebt naar geen schepsel te gaan, om iets te hebben. God heeft het alles en volkomen: Hij is de Algenoegzame in zich zelf. Christus is de Zon; doch nu is niets tegenstrijdiger met de zon dan de schaduw, en zie, toch is de beschaduwing in God, in de Heilige Geest. Hoe heerlijk niet waar? Alles in God! Wilt gij liefde, ga naar de Vader; wilt gij licht, ga naar de Zoon; wilt gij troost, ga naar de Heilige Geest. In God is alles wat het schepsel behoeft, en het heeft zich maar tot God te keren om het te ontvangen. Dat doet het onbezield schepsel van zelf, door een natuurwet, die zijn bestaan verzekert; maar dat moet de mens, de gevallen mens doen vrijwillig, door het geloof. Ik zal water gieten op de dorstige. In het geestelijke is dorst te hebben, zo goed als water te hebben; want wie de vatbaarheid tot de gave van God ontvangt, ontvangt ook het genot der gave meteen. In de Schrift is niets onzeker, maar alles volkomen zeker. Het is het enige boek, dat nooit twijfelt, maar altijd zegt: zo is het! Dit is

het hoogste kenmerk ener Goddelijke openbaring. God alleen kan zeggen: zo is het, en niet anders. En wie het zo eenvoudig en zeker gelooft als het eenvoudig en zeker gezegd is, die ontvangt zeker en volkomen wat God heeft beloofd. En mijn zegen op uw nakomelingen. In de Schrift is ook niets onbepaalds. Wij wensen elkaar bij bijzondere gelegenheden veel zegen toe, doch waarin bestaat die zegen? Wij weten het niet; want wat de een tot zegen strekt, strekt de ander tot verderf; maar de zegen Gods is altijd tot onze zaligheid, en zij bestaat in niets minder dan in het geven van de Heilige Geest, die ons in alle waarheid en heiligheid, tot de zaligheid en heerlijkheid leidt, en dat niet alleen ons, maar ook de onzen tot in geslachten. En zij zullen uitspruiten tussen in het gras, als de wilgen aan de waterbeken. Deze zal zeggen: Ik ben des Heeren, en die zal zich noemen met de naam van Jacob, en gene zal met zijn hand schrijven: Ik ben des Heeren, en zich toenoemen met de naam van Israël. Ja God is getrouw tot in geslachten. Men ziet het dikwijls, dat uit een geslacht, dat in vroegere jaren godvruchtige mannen heeft voortgebracht, later nog een uitspruitsel gegeven wordt; misschien wel als de vrucht van het gebed van een godvruchtige grootvader of godvruchtige grootmoeder, want God verhoort het gebed ook in het verre nageslacht. Van waar anders zo veel verschijnselen van dien aard? Wij mensen komen toch niet uit ,stenen of uit bomen voort, zoals de oude Heidenen droomden, maar de ene mens komt voort uit de andere. Lo zegt de Heere, de Koning van Israël, en zijn Verlosser, de Heere der heirscharen: Ik ben de eerste en Ik ben de laatste, en behalve Mij is er geen God. In de Openbaring van Johannes wordt er bijgevoegd: En Ik ben dood geweest, en zie, Ik ben levend in alle eeuwigheid. En wie zal, gelijk als Ik, roepen en het verkondigen, en het ordentelijk voor Mij stellen, sedert dat Ik een eeuwig volk gesteld heb? En laat ze de toekomstige dingen en die komen zullen, hun verkondigen. Verschrikt niet en vreest niet,' heb Ik het u van toen af niet doen horen en verkondigen? Want gijlieden zijt mijn getuigen: Is er ook een God behalve Mij? Immers is er geen andere Rotssteen,. Ik ken er geen. Het is een der regalia's, een der koninklijke rechten Gods, de toekomst te verkondigen. De toekomst is Godes; daarom is het een ongoddelijke eeuw, die niets van de toekomst weten wil; de dienaren Gods verkondigen altijd een toekomst. Een eeuwig volk. Zo heeft dan God met Israël nog niet geheel afgedaan; zo is er dan ook voor dat volk nog een toekomst? Vergeten wij niet, dat Israël een geprofeteerd volk is. Het is geboren uit een profetie, uit een belofte, en er is geen toestand in de historie van Israël en de wereld, of het is een geprofeteerde, dus een profetische toestand. De profetie volgt vooral Israël van stap tot stap door al zijn toestanden en gedaantewisselingen heen. Ja, Israël heeft niet alleen profeten voortgebracht, maar is zelf een geprofeteerd volk. Er zijn wonderen voor hem gedaan, en hijzelf is een wonder. Hij is (zoals wij straks zeiden) het zaad van een man en een vrouw, die boven de tijd huns ouderdoms, door Goddelijke kracht nog vrucht gaven. Daarom zal, als Israël bekeerd wordt, zijn geloof daarin bestaan, dat het tot de bewustheid komt: zelf een type te zijn geweest van datgene, wat het nu veracht, te weten de wonderlijke geboorte van Christus, daar Israël zelf door een wonder is geboren. De menswording Gods is de voortzetting, of liever de voltooiing van de lijn van Israëls geboorte. Voorts was Israël ten allen tijde omringd van profetie. Reeds aan Abraham werd de wording en bestemming van .Israël voorzegd. En is er wel bij enig volk zulk een testament bekend, als dat van Jacob, waarin hij, door God daartoe gemachtigd, stervende gans Kanaän verdeelt onder zijn nakomelingen, en ten hunnen behoeve beschikt over de verre toekomst, terwijl zelfs een Bileam, een profeet tegen wil en dank als Kajafas, Israëls toekomst in de schitterendste kleuren moest voorstellen? Thans echter, het is zo, is Israël onder een ban, maar ook onder een savegard, onder een vrijgeleide, onder een belofte. En alles wordt op zijn tijd vervuld. Eenmaal komen de oude erfgenamen op met hun pretenties, welke zijn de beloften van God. Neen, vergeten wij niet, dat de Joden bloeden stamverwanten zijn van al de profeten en van Christus, en daarom heeft zelfs hun naam, de naam van Israël, nog zulk een grote kracht, hoe gering hun personen ook bij de volken mogen geacht worden. Ziet het aan Napoleon wat een blote naam doen kan. Zijn naam had kracht, lang nadat hij gestorven was, en hij heeft die nog;

want door namen en geslachten en niet alleen door individuen wordt de wereld geregeerd. En nu diezelfde oude Napoleon scheen eenmaal in betrekking te zullen komen met Israël. Hij was in Egypte en in Palestina, ook te Nazareth, doch niet te Jeruzalem. Het is een treffende bijzonderheid, dat hij de hoofdstad des rijks niet binnentreedt. Neen, hij mocht niets doen voor Jeruzalem. Er zijn van die tijden, die nooit terugkeren. Men wilde ook eens de kruistochten hervatten, doch er was geen weerklank meer voor. De kruisvaarders waren gewapende pelgrims. Doch nu is er een andere nieuwe kruisvaart naar het heilige land ontstaan; want Palestina in het middelpunt der wereld, niet geografisch; want in dat opzicht is ieder land en iedere stip het middelpunt van de horizon, maar geestelijk. Palestina is het centraalpunt, waarvan al de stralen van Gods heerlijkheid zijn uitgegaan, en waarheen zij eenmaal zullen wederkeren. Ja, alles is middelpunt, maar als Christus Jeruzalem tot zijn middelpunt verkiest, dan zal zij en geen andere, de stad des groten konings zijn. De tegenwoordige toestand is echter anders. Verlaten is het land, veracht is het volk. Nochtans het hart van Israël en het hart van alle volken, wij zeiden het reeds meermalen, trekt thans meer dan ooit naar Jeruzalem. Ja, zo velen als er geloven in de belofte aan Israël, zijn ook meer nabij met hun harten en gedachten aan het volk der Joden en aan Jeruzalem dan aan enig ander volk of stad. Nog alle jaren zeggen de Joden tot elkaar: Thans hier, maar het volgende jaar te Jeruzalem. Ach, zij verwachten nog wel het herstel, maar kennen nog niet de Hersteller, en velen onder ons kennen wel de Hersteller, maar verwachten niet het herstel. Doch daarom blijft evenwel Israël het Israël van Palestina, en blijft Palestina het Palestina van Israël. En nog altijd zijn er tekenen Gods genoeg overgebleven in dat land, waar het oude Jeruzalem stond, waar de Heere gewandeld heeft, waar de geschiedenissen der Schrift geschied zij n. Zeker moet men zeer voorzichtig zijn met de overlevering. De Roomse kerk heeft overal de heilige plaatsen met haar leugens of legenden bedekt, in plaats van de klassieke grond onschendbaar te bewaren. De Mohammedanen zijn ons nog zeer nuttig geweest in het bewaren der Oosterse palmen, maar Rome heeft een valse plaatsbeschrijving veroorzaakt en gegeven. Over Palestina ligt dus een geheel ander land, ja een masker soms; nochtans, wij herhalen het, er zijn nog merktekenen Gods genoeg. Vooral de bergen en dalen en stromen, die nog altijd het domein, het particulier eigendom van God zijn, spreken aldaar overvloedig van de daden Gods. Hoe liefelijk is het daarom ook nu nog, het heilige land op te nemen met de Bijbel in het hart en in de gedachten! Hoe vele reizigers er ook naar Palestina trekken, ieder hunner brengt als het ware uit dat verwoeste schone land een tros druiven mee tot een proef van wat dit land was, en wezen zal. Doch de meeste mensen zijn te veel verwikkeld in de kleine belangen van het dagelijkse leven, om naar die vruchten te zien. Nochtans gaat er een licht op over Azië, als nauwelijks over Europa. Men graaft er de monumenten der beschaving van vierduizend jaren her uit de grond. Het zijn ons enkel voortekenen van het op handen zijnde huwelijk van het Westen met het Oosten. Doch kan men Ninevé en Babel uit hun overblijfselen reconstrueren (opnieuw samenstellen), van het oude Judea is niets meer te vinden. Zelfs onder de vele munten, die van de oude volken zijn overgebleven, zijn er van de Joden maar weinigen tot ons gekomen. Doch de volken van Ninevé en Babel zijn vergaan, maar de Joden leven nog, en deze zullen zich zelf reconstrueren, of liever hun Koning zal dit doen, Hij die gezegd heeft dat Hij zich in Israël een eeuwig volk gesteld heeft.

45:1. GOD DE SCHEPPER DES LICHTS EN DER DUISTERNIS.
Ik formeer het licht en schep de duisternis. Ik maak de vrede en schep het kwaad. Ik, de Heere, doe al deze dingen. De uitdrukking: Ik schep het kwaad, is geheel iets anders dan Ik doe het kwaad. God is niet de oorzaak van het zedelijk kwaad, want Hij is de volstrekt Heilige, maar Hij regeert het kwaad en straft het en vervult er zijn raad mee. Op deze wijze moeten wij echter nooit over onze zonden spreken als zij voor ons zijn; wel als zij achter ons zijn, tot wering van wanhoop. Wee ons, als wij zeggen: 'laat ons zondigen, het zal toch wel terecht komen.' Dit zou hetzelfde zijn, alsof men zich in het lichaam sneed en zeide: het zal toch wel genezen. Ja, het zal wel weer genezen, maar misschien met levenslang verlies van een lichaamslid of verminking er van, of met een geknakte gezondheid, en in elk geval met smart en pijn, met tijdverlies en geldverlies. God regeert over het kwaad nadat het geschied is, en zijn regering is vol verborgenheden, en zijn verborgenheden zijn kostbare vruchten, maar met harde schalen. Wilt gij de zoete amandelen met schil en al opeten, zo hebt gij er niets aan, bederft er uw maaltijd mee en toont een dwaas te zijn; maar kraak ze en neem de kern er uit, en eet ze en word er door verkwikt en versterkt, en laat de harde schalen liggen. Ik, de Heere, doe al deze dingen. God stelt zich voor als de enige waarachtige God tegenover al de niet-goden der volken. En waar vindt men nu ergens anders dan in de Bijbel voorstellingen van God, waarvan wij zeggen moeten, zij zijn de verhevenste die er gedacht kunnen worden? Hadden niet de wijste Heidense volken de onzinnigste goden? Men aanbad soms krokodillen, dieren met een vogelkop, en al zulke dwaasheden meer. De Perzen waren zo dwaas niet, maar stelden toch een goede en kwade God, als op zich zelf staande machten. Bijzonder tegen deze dwaling spreekt de God van ISRAËL hier bij Jesaja. Hij is de alleen waarachtige God, die zowel over het kwade regeert als over het goede. GOD, Een VERBORGEN GOD EN EEN HEILAND. Voorwaar, Gij zijt een God, die zich verborgen houdt, de God ISRAËL's, de Heiland. Treffend is het, dat juist datgene waar God door geopenbaard wordt, Hem ook tevens weder verbergt. De natuur openbaart Hem, en is tegelijk een sluier, die zijn wezen bedekt. De natuur zegt dat Hij is, en houdt verborgen hoe Hij is. Ook in de voorzienigheid ontsluiert Hij zich door hetgeen Hem verbergt, en verbergt Hij zich door hetgeen Hem ontsluiert. Immers Hij redt uit zes benauwdheden en laat de zevende benauwdheid ons overkomen; en of Hij er ons ook uit redden zal, daarvan kunnen wij niets weten, dat kunnen wij enkel geloven. Men kan God niet van nabij zien met de ogen, maar enkel van verre door het geloof. Het is hiermede als met de fresco-schilderstukken, die van nabij gezien enkel verfvlekken schijnen, maar op een afstand de voortreffelijkste beelden zijn. Een groot staatsman heeft gezegd: men kan de mensen van het hof het best verblinden, door in niets geheimzinnig te handelen, maar alles zo open en bloot te doen, alsof er niets bijzonders gebeurt; omdat hetgeen men doet alsdan toch door niemand geloofd wordt, terwijl men altijd zeggen zal: Er steekt iets achter. In plaats derhalve van, zoals sommige staatslieden doen, alles uiterst geheim en bedekt te houden, doe men alles open en bloot, en geve men geen erg. Zo doet ook God; Hij handelt zo geheel open, dat niemand Hem ziet. Ook open\},aart en bedekt God zich tegelijk in Christus, opdat Hij zich enkel aan het geloof openbaart. Wij hebben het reeds vroeger gezegd: Roseau, die uitriep: Waartoe zoveel mensen en eeuwen tussen God en mij! zou Christus in persoon niet als God erkend hebben, want God wordt niet gezien, dan nadat Hij door het geloof is aangenomen. En daarom kunnen de Roseau's van onze tijd ook niet Christus als God erkennen, ofschoon Hij als zodanig zonneklaar in de Schrift geopenbaard is. De Godheid van Christus is niet te kennen dan door het geloof, maar die gelooft, die kent Christus in zijn waarachtige Godheid en in zijn waarachtige mensheid, en kent Hem als zodanig altijd meer. Wie niet gelooft ziet in de natuur enkel de natuur, niet God, en in de Schrift enkel een geschrift en niet de Heilige Geest. God verbergt zich, opdat men Hem zoeke, en op het gebied van God is zoeken vinden: Wie zoekt, die vindt, zegt de mond der waarheid. Zalig de ziel die God zoekt, zij zal Hem vinden. Doch hoe weinig zielen zijn er, die God zoeken, hoe velen die de wereldse dingen zoeken, de vermaken der

zinnen, de genietingen des vleses, de bezittingen des tij ds. En wat vinden deze laatsten? Niet wat zij zochten, maar (leert het van de Prediker, die alles volop kon genieten, en volop genoot) enkel ijdelheid, enkel ledigheid des harten en kwelling des geestes. Het oog wordt niet verzadigd met te zien, het oor wordt niet vervuld met te horen, en men wordt al deze dingen moede met een onuitsprekelijke vermoeidheid; maar wie God zoekt, die vindt God, en in Hem een oneindigheid van altijd hoger leven en altijd hoger vreugde. O zoeken wij dan rusteloos God in de natuur, in het leven, in de Schrift; overal is Hij, en is Hij te vinden, en hebt gij Hem gevonden door Christus en in Christus, dan zult gij tevens een van die verrassingen, waarin God zoveel behagen heeft, ondervinden, namelijk dat gij allereerst door God gezocht zijt; want geen schepsel voorkomt God, kan ooit God voorkomen; Hij voorkomt altijd het schepsel. En toch moeten wij God zoeken, en niet zeggen: als God mij zoekt, zal ik wel gevonden worden. Dit ware boos en onbetamelijk, Die zoekt, die zal vinden, derhalve die niet zoekt, zal ook niet vinden. En nu kan God nog wel een derde woord spreken: Ik ben gevonden van degenen die Mij niet zochten, Ik ben openbaar geworden degenen, die naar Mij niet vraagden, maar wij mogen het niet gebruiken, om ons niet-zoeken te verontschuldigen. Wij moeten Godzoekende zielen zijn, zullen wij God vinden. God onderhoudt het leven en de beweging in de natuur en in het geestelijke leven, juist door tegenstrijdige dingen. De oostenwind waait tegelijk met de westenwind, en de noordenwind tegelijk met de zuidenwind, en zij waaien gedurig elkander tegen. Vraagt gij hoe zal dit terecht komen? Het komt terecht, want ofschoon al de winden waaien, zo heeft nochtans iedere wind op zijn beurt en naar de wetten Gods de bovenhand, nu op de ene, dan weer op de andere plaats. Zo ook in het geestelijke; daarin wordt geen lijdelijkheid geduld. Wordt de mens, de zondaar door de prediking en door uitwendige omstandigheden opgewekt, om Gods aangezicht te zoeken, hij zelf moet zeggen: Ik zal opstaan en tot mijn Vader gaan, en als hij dan tot zijn Vader komt, dan ziet hij dat deze hem reeds verwacht heeft, en hem tegemoet komt. Toen de Heiland in het graf lag, riep Hij daarmede de zijnen toe: zoekt Mij! en toen zij Hem zochten, was Hij hen reeds voorgekomen en opgestaan. En toch vonden zij Hem, maar op een andere wijze dan zij dachten; nochtans vonden de vrouwen Hem eerder dan de discipelen, want zij hadden Hem het vroegst gezocht. En wat zegt God in het I9de vers van ons teksthoofddeel? Dat Hij niet tevergeefs gezocht wordt. Zoekt dus, dat is: beijvert u in alles Gods eer te zoeken, zijn heerschappij te doen gelden; zoekt Hem in alles te kennen, te vrezen, te dienen, te eren, te gehoorzamen, te aanbidden. ‘Niets wordt zonder arbeid verkregen.’ Dit las men vroeger wel eens aan de gevels der huizen. Dit is nu wel buiten de smaak, maar de waarheid is aan geen smaak onderhevig; zij blijft altijd even geldig. Wie de diepte der wetenschap wil peilen en kostbare waarheden wil verzamelen, die moet veel studeren; wie veel geld wil verzamelen, die moet bij alle gelegenheden bij de hand zijn. En waar heeft God de diamanten geplaatst? Groeien zij aan de bomen? Neen, Hij legde ze in de diepten der aarde, en de paarlen legde Hij in de diepten der zee, en er is veel moeite en arbeid en kunst voor nodig, om ze van daar te verkrijgen. Zeker hangt in het verstandelijke veel af van de vatbaarheid, en in het geldelijke van de gelegenheid; maar niet alles. Zo de arbeid, de moeite, de volharding er niet bijkomt, dan wordt het doel niet bereikt. Bij hoe vele sprekers hoort men dadelijk dat zij niet veel gestudeerd hebben, en aan hoe vele werklieden ziet men terstond, dat zij zich niet veel moeite gegeven hebben om hun bedrijf in de grond te kennen. Nog eens dan: Wij moeten zoeken, zullen wij vinden; maar dan ook nog eens: Ofschoon wij zoeken, God zullen wij nooit voorkomen, en daarom zullen wij het gezochte ook vinden op een andere wijze dan wij dachten. Columbus zocht een nieuwe wereld in het Oosten. Vond hij haar op zijn studeerkamer? Neen, hij had er een leven vol studie, zorg, arbeid, verdriet, miskenning, vernedering voor over bij de gevaren der zee. En vond hij haar toen in het Oosten? Neen, maar in het Westen, hij was voorkomen, en toch, hij vond. Voorwaar, Gij zijt een God, die zich verborgen houdt, de God Israëls, de Heiland. Bijzonder op ons leven en sterven zijn deze woorden van toepassing. Het is hiermee als met een vader, die in Oost-Indië woont, en wiens

kinderen hier zijn. Toen de kinderen nog klein waren ging hij heen, en legde hen op school en betrouwde hen aan goede lieden, om voor hun opvoeding te zorgen. De kinderen kennen dus hun vader niet van aangezicht, maar hij zendt hun gedurig allerlei presenten van koffie, suiker, specerijen en brieven, waaruit zij zien en weten dat hij hun vader is. Dat gaat nu jaren zo voort, totdat zij opeens van hem het bevel ontvangen: Nu moet gij tot mij in de Oost overkomen. Dat is nu een grote blijdschap voor de kinderen, als deze hun vader lief gekregen hebben, maar een grote schrik, als zij wel de presenten, maar niet hun vader liefhebben; want dan zouden zij liever willen blijven waar zij zijn, daar zij het goed liever hebben zonder de vader, dan de vader met zijn goed. Ook wij moeten God lief leren krijgen als onze Vader, terwijl nog de grote zee tussen Hem en ons is, dan zullen wij haar eenmaal met vreugde oversteken, als wij zijn brieven ontvangen om tot Hem te komen. De grote zee? Gij verschrikt er voor; doch verschrik niet. God is ver van ons, en toch is Hij ons zeer nabij. Hij is ver van ons voor onze ogen, en dicht bij ons voor onze geest en ons gemoed. Wie weet als wij sterven, hoe weinig wij daarmee van plaats veranderen. De geestenwereld is ons zo nabij, wij zeiden het reeds. De jongen van Elisa zag de hemel op de aarde. En wat verborg Jezus voor de ogen der zijnen? Een wolk, en een wolk zal Hem ook weer openbaren; door een wolk werd Hij niet meer gezien; op de wolken zal Hij weer gezien worden.

52:1. DE LIJDENDE MESSIAS.

Hier, zowel als in de 22e psalm, wordt Christus ons voorgesteld in al de smaadheid van zijn kruis. Ook Jesaja geeft ons een commentaar op de kruisiging van Christus. De veelvuldigheid der getuigenissen aangaande dit lijden geeft grote zekerheid aan de waarheid van ons geloof. Er wordt hier even als in de genoemde psalm bijna geen vers gevonden, dat niet in het Nieuwe Testament onweersprekelijk vervuld is. Trouwens, de historie is de gerealiseerde profetie. Laat ons dan vooral dit gedeelte van Jesaja en van de psalmen veel lezen, bijzonder in de lijdensweken, waarin wij ook thans zijn, en laat ons bidden, dat de lijdenspredikatien gezegend mogen zijn, want van het kruis van Christus komt zijn en onze heerlijkheid, terwijl er buiten dit kruis geen heerlijkheid is. Geen kostelijker onderwerp dan waarover v¾¾r Pasen gesproken wordt! Zeven weken achtereen wordt over het lijden des Heeren gepredikt. Gewichtige tijd! Mocht hij ons een tijd zijn van verootmoediging bij het gedurig denken aan het lijden van Gods Zoon voor onze zonden. Laat ons veel er over spreken en niet vrezen, dat wij geen stof genoeg zullen hebben. De eeuwigheid is nodig om alles te zien, wat er in dat lijden verborgen ligt. Mochten wij de leraars helpen bidden, dat het kruis van Christus door hen met zegen gepredikt worde! Ach hoe velen zijn vijanden van het kruis van Christus en ontnemen Hem zijn borggerechtigheid, tot eeuwige schade hunner eigen zielen en van die met hen instemmen. Mochten wij juist de gekruisigde Christus leren liefhebben boven alles, en de schande voor zijn naam bij de ongelovige en lichtzinnige wereld leren verachten, en vervuld zijn van de gedachte: dat het gelovig, het aanbiddend zien op Christus aan het kruis, het leven geeft in eeuwigheid! Ziet, mijn Knecht zal verstandiglijk handelen. Christus de Zoon en tevens de knecht van God, Ziet hoe Hij zijn knechtschap letterlijk vervuld heeft in de voetwassing zijner discipelen. Wij mensen zijn bevreesd vernederd te worden, omdat wij niet zeker zijn van onze grootheid, omdat onze grootheid niet innerlijk zelfstandig, maar uiterlijk van bijkomstige zaken afhankelijk is. Ons kapitaal heeft alleen waarde naar de prijs, die er op de beurs voor besteed wordt. Wij zijn groot als men ons groot acht; wij zijn ons zelf van geen hogere grootheid bewust. Onze uitwendige omstandigheden maken het voetstuk uit waarop wij staan en waardoor wij boven anderen staan; van dat voetstuk afgetreden, staan wij met allen gelijk. Doch ware menselijke grootheid is niet afhankelijk van menselijk oordeel, hoe veel te minder de Goddelijke grootheid. Christus werd allerdiepst vernederd en bleef nochtans oneindig hoog staan. Hij zelf vernederde zich op het allerdiepst, doch nooit was Hij groter, dan toen Hij de voeten zijner discipelen waste. Hij onderwierp zich aan alle macht, en heeft juist daardoor over alle macht getriomfeerd. - Mijn Knecht zal verstandiglijk handelen: Hij zal de volle raad Gods verkondigen en volbrengen. Hij zal verhoogd en verheven, ja zeer hoog worden. In dit en het volgend kapittel gaan de allerdiepste vernedering en de allerhoogste verhoging van de Messias gepaard, en zijn verhoging was werkelijk zo allerhoogst, dat Hij, zo als Paulus zich uitdrukt (Efeziër 4:10) ver boven al de hemelen is opgevaren. Doch hoe goed, dat alles geprofeteerd is! Gesteld, dat wij de profeten niet hadden, die eeuwen te voren het lijden dat op Christus komen zou, en de heerlijkheden die daarop volgen zouden, hebben voorspeld, hoe zouden wij dan de zekerheid hebben, dat Jezus door alzo te lijden, te sterven en op te staan, de ware Messias was? Immers op zich zelf is dit alles vreemd, wonderlijk, tegen alle gedachten en regel in, zodat het dan ook door de mensen, die niets geloven, maar alles zien willen, als onzinnig wordt verworpen. De overeenkomst nu van de Evangelisten met Jesaja is te verschillend om na elkaar gemaakt of afgeschreven te zijn, en te nauwkeurig om niet bij elkaar te horen. Hij zal verhoogd worden. Om de heerlijkheid is het te doen; deze is het einde. Het lijden is de weg naar het doel, niet het doel zelf. Het is een roomse richting het lijden zelf tot doel te maken. Christus' lijden was voorbijgaand. Hij leed eenmaal voor eeuwig; dat is: zijn tijdelijk lijden had een eeuwig geldende kracht. Bij Hem lag het lijden tussen twee heerlijkheden: de heerlijkheid, die Hij bij de Vader had, en die welke Hij na zijn lijden en sterven als Zaligmaker van zondaren ontving. Bij de gelovige ligt ook het lijden tussen twee zaligheden: die zijner schepping en zijner

herschepping. De zaligheid was de natuurlijke toestand van de mens; deze ging over in het lijden door ongeloof; de zaligheid moet weder de natuurlijke toestand worden van de mens door het geloof; het lijden wordt daardoor iets bijkomstigs. Gelijk als velen zich over U ontzet hebben, alzo verdorven was zijn gelaat, meer dan van iemand, en zijn gedaante, meer dan van andere mensenkinderen. Zich over U ontzet hebben: dit wordt alleen van Christus gezegd. Zijn gelaat was verdorven. Zijn gelaat was schoon, maar het was een voor het zinnelijk oog bedekte schoonheid. Het was bedekt door de kenmerken van grote smart, van inspanning, van lijden. Het droeg de trekken niet van jeugdige bloei, ook niet van vergevorderde ouderdom, maar van een middelbare leeftijd. Het leven van de Zoon van God als mens in de mensenwereld, was reeds op zich zelf een toestand. van lijden, van aanhoudend lijden, want de indrukken dezer wereld in de ziel van Christus hielden niet op tot in zijn sterven. Gesteld dat wij uit onze huiselijke en vriendschappelijke kring verplaatst werden in een maatschappij alleen van misdadigers, om er in te leven en te werken, zouden wij niet onuitsprekelijk ongelukkig zijn? Hoe veel te meer moest dan de heilige Jezus zich gevoelen in een staat van lijden onder mensen, waarvan de beste een zondaar is. Meer dan van andere mensenkinderen. Aan het kruis bereikte al het lijden des Heeren zijn toppunt. Toen was Hij naar het gelaat schier onkenbaar door de geleden mishandelingen. Trouwens toen leed Hij alles op eens. Wij lijden bij gedeelten: wij kunnen de lijdensbeker niet in eens ledig drinken, maar slechts teug na teug. Bij Christus was alles Een geheel. In vier en twintig uren tijds verenigde zich al het lijden op Hem, de zwakke mens, de sterke God. Alzo zal Hij vele heidenen (volken) besprengen. Is dit niet letterlijk gezegd in zijn bevel: Gaat heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. En de vervulling van dat bevel? Is aanvankelijk, doch niet \ ten volle zichtbaar. Wie de bekering der massa' s, der volken biddende wenst, die bemint ook de God der profeten; de historie weet nog niets van de bekering van volken, alleen de profeten geven haar, doch de profeten zijn zeker van de toekomst. En de koningen zullen hun mond over Hem toehouden. Gelijk velen zich over Hem ontzet hebben, zo zullen ook velen zich over Hem verwonderen, en van verwondering sprakeloos zijn. De koningen worden hier genoemd als de vertegenwoordigers der volken. Gelijk de volken elkander beheerst hebben door het zwaard, zo zouden ook al de volken beheerst worden door het vrede makend kruis. En wij hebben daarvan een voorafspiegeling; want de koningen hebben sedert vijf tien honderd jaren willens of niet willens, het kruis boven hun kroon moeten zetten, en daarmede moeten te kennen geven, dat het kruis meer dan hun kroon, en het koningschap van Hem, die er aan hing, meer dan hun koningschap was. Ik weet wel dat de meeste gekroonde hoofden tegenwoordig daar niet meer aan denken, toch blijft het opmerkelijk, dat zij, willen zij koning zijn, met hun kroon het kruis aannemen, en daarmede Christus als de Koning der koningen erkennen moeten. Want aan welke het niet verkondigd was, die zullen het zien, en welke het niet gehoord hebben, die zullen het verstaan. De J oden, wie de Messias tot in de kleinste bijzonderheden door de Wet en de profeten was afgetekend en voorspeld, verwierpen Hem, en de Heidenen, die te voren niets van Hem gehoord hadden, namen Hem aan. Zo zijn de wegen Gods tegenover het ongeloof! Wie heeft onze prediking geloofd? De profeet begint met de voorspelling van het ongeloof aan zijn prediking. Datgene wat geschieden zou, en bijzonder datgene wat nu verkondigd stond te worden, zou of niet, of althans door weinigen geloofd worden. Dat zag natuurlijk eerst en voornamelijk op Israël, en wie geloofde van de Joden de prediking van Jesaja, en wie van hen gelooft haar nog heden? Zijn het niet zeer weinigen? Men zou zeggen: !;, \ hoe is het mogelijk? hoe kon Israël zijn eigen Messias, zijn eigen leven, zijn enige en eeuwige heerlijkheid verwerpen? Doch het is geschied en het werd voorspeld. Het eerste kenmerk van Christus werd door de grijze Simeon, toen hij Hem als kindeke op de t arm hield, daarin gesteld: dat Hij zou wedersproken worden. Vanwaar dit verschijnsel? Christus zou zijn volk zalig maken van hun zonden, door aan het kruis te lijden en te sterven. Dit was een leer, die men niet wilde aannemen. De natuurlijke mens heeft van

zulk een weg tot behoudenis dezelfde afkeer, als een levend mens een afkeer heeft, om door de dood en het verderf te komen tot het eeuwige leven; en toch is dit de weg van God, en geen andere weg leidt tot dat doel. Deze algemene tegenstand van de wereld en de wereldsgezinde harten maakte dezulken die geloofden, tot een sekte, die overal wedersproken werd. Dit wist reeds Jesaja door de Heilige Geest, daarom profeteerde hij het, opdat het als de tijd der vervulling zou gekomen zijn, niemand zou bevreemden. Neen, hoe vreemd het ook schijnt, Christus, de heerlijke Christus, de weg nemer der zonde en des doods, en de aanbrenger van de gerechtigheid en het eeuwige leven voor in zonde geboren en ten dode opgeschreven mensen, wordt niet door ieder aangenomen; doch ook nergens is dit beloofd of voorzegd geworden. De ergernis, die Christus veroorzaakt, bewijst dus de echtheid zijner persoonlijkheid, en bewijst nog altijd de echtheid onzer prediking. Immers die Christus goed verkondigt, die geeft een juist portret van Christus, en zal de smaad er van ondervinden. Het geloof zou volgens de Schrift altijd bij de minderheid, ja bij de kleinste minderheid zijn, en zo dit waar is, wat zien wij dan naar de meerderheid, welke zo zelden het recht aan haar zijde heeft. Wij zien het nog heden, dat het Evangelie geen beslissende invloed heeft op de grote menigte, maar op slechts enkele mensen. En welke zijn dan nog die enkele mensen? Nog heden lijdt het Evangelie schipbreuk op de meest verstandige en gemoedelijke mensen, niettegenstaande de Evangeliepredikers met de krachtigste bewijzen en beweegredenen op hen trachten te werken. O, zo iets ons moet overtuigen dat het geloof een kracht Gods is, dan is het dit verschijnsel: dat zij, die zich de meest verlichte mensen noemen, niet zelden de meest besliste ongelovigen zijn, omdat bij hen blijkbaar de ellendigste drogreden meer kracht van overtuiging heeft dan het schitterendst bewijs der waarheid. God heeft geen welbehagen aan de menselijke eigengerechtigheid. Wie meent door zijn wijsheid ten hemel op te stijgen, en door zijn gerechtigheid zich op de troon van God te plaatsen, die zal het ondervinden, dat God hem op hetzelfde ogenblik, waarin hij zijn doel meent te bereiken, afstoot en neerstort. God vangt de wijzen in hun arglistigheid,. Hij maakt hun eigen wijsheid tot een strik, waarin zij zich verwarren en gevangen worden, om gedood te worden. Dit. verklaart de woorden die wij lezen: Te dier ure verheugde zich Jezus in de geest en zeide: Ik dank U, Vader, Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve aan de kinderkens geopenbaard,. ja Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U. Neen het geloof is niet aller, dit is een feit, geen dood leerstuk, dat bewezen dient te worden. Dat de zon schijnt is ook geen leerstuk; de waarheid er van bewijst zich zelf. De tijd der massa's is er nog niet, zij zal echter komen; thans is het maar een overblijfsel, ja een klein overblijfsel dat behouden wordt. Alle valse godsdiensten hangen af van hun goed gevolg, zoals de Mohammedaanse godsdienst er van afhing; alleen de Christelijke niet. Deze doet juist de zonde in haar hoogste strekking en het geloof in zijn hoogste kracht openbaar worden, door beide te stellen in de tegenwoordigheid van God, geopenbaard in het vlees. Ja, de natuurlijke mens wil wel een God erkennen, maar die op een afstand staat, die boven de wereld is, die zich niet met ons bemoeit, maar ons overlaat aan onze eigen zin en wil. Een God echter, die ons onze eigen zin en wil ontnemen en ons behouden wil, en om ons werkelijk te behouden zelf wordt als Een onzer, doch zonder zonde, neen zulk een God is geen God voor de natuurlijke, zichzelf alleen genoegzame mens. Onze Catechismus leert, dat de mens van nature geneigd is God en de naaste te haten. Is dit wellicht een bloot Dordts dogma? Neen, het is een feit. Toen de Zoon van God in het midden der mensen kwam, en zich als God even waarachtig en volkomen openbaarde, als Hij zich openbaarde als mens; toen Hij voor ieders ogen wonderen deed, zo als alleen de almachtige Schepper van hemel en aarde doen kan; toen Hij beval dat het water in wijn, de melaatsheid in reinheid, de krankheid in gezondheid, de dood in leven zou veranderen, en het terstond geschiedde, toen werd Hij gehaat, omdat Hij daarbij de waarheid, de volle waarheid sprak; en omdat Hij niet ophield die waarheid te spreken, werd Hij ten laatste gegrepen, mishandeld en gedood. Dit was een misdaad, de grootste misdaad der menselijke natuur, en omdat wij dezelfde natuur

deelachtig zijn, zijn wij aan deze misdaad solidair (gemeenschappelijk) schuldig. En heeft nu het Evangelie een ander lot? Zo lang het theorie blijft, kan men het dulden, ja kan men er onder varen als onder een vlag, om er een lading van verboden waren mee te dekken en binnen te brengen; maar zodra brengt men het Evangelie niet in praktijk; zodra zegt men niet: alleen de waarheid maakt vrij, en alleen Christus is de Waarheid; daarom moet gij staat, gij maatschappij, gij huisgezin met kerk en school alleen naar deze regel geregeerd, bestuurd, geleid, ontwikkeld worden, of het Evangelie baart aanstoot en ergernis, want men wil wel rij zijn, en wel de waarheid hebben, maar zonder Christus en die gekruist. Wat worden er al redevoeringen gehouden, en wat worden er al boeken vol geschreven om de wereld te overtuigen dat zij Christus niet nodig heeft. O die boeken! wat brengen zij ons vreemde denkbeelden aan. Zij zijn soms muren tussen God en ons. De natuur van de mens wordt er nog onnatuurlijker door. Ongelukkig wie niet bestand is tegen de indruk van taal en stijl: hij is de speelbal van ieder welsprekend schrijver. Alsdan weet en zegt men wellicht veel; doch het is niet uit eigen verstand, maar uit het verstand van een ander. Weet gij niet, dat als gij het paard niet kunt beteugelen om te gaan waar gij wilt, het u brengt waar hij wil? Men heeft buitendien genoeg te doen, om zich te ontdoen van de menigte van vooroordelen, die zich in de loop van onze lectuur van ons verstand meester gemaakt hebben. Daarom moeten wij ook nooit iemand iets opleggen, wel voorleggen, en dat dan ieder zelf onderzoeke. Wij moeten de waarheid zo heen werpen, als wij het brood op het water onzer visvijvers werpen; eerst na vele dagen zullen wij het terugvinden. Wij zijn veel te bevreesd om de waarheid te zeggen. Waarom? Omdat wij er terstond vrucht van willen zien, en deze niet kunnen zien. Wat doet het er toe, zeg de waarheid, en laat haar voor zichzelf zorgen, en laat haar zichzelf voort doen zeggen. Wellicht zijn er nog beletselen uit de weg te nemen, eer de waarheid haar weg kan vervolgen. Wij weten het immers: alleen de man van verstand en wetenschap ziet de zwarigheden, de onwetende niet. Zeker, en wij zeiden het reeds: Mohammed belooft de wereld te overwinnen, en hij doet het. Waarom? Omdat hij de wereld voor zich heeft, omdat hij met de stroom medevaart, omdat hij voor zichzelf als locomotief, en voor zijn volgelingen als trein, een spoorweg tot zijn beschikking heeft; doch waarheen brengt hij zijn wagons? Tot aan de zee, niet daarover. Het is ver, maar niet ver genoeg. Wij moeten er over: wij hebben geen rust voordat wij aan de andere zijde der zee zijn. O, een illusie als die van Mohammed, ondersteund door het machtige zwaard, kan veel doen. Doch wie gelooft onze prediking? zegt de profeet des Heeren. Het Christendom begint dan ook, waar de wereld eindigt. Waar de wereld niets meer vermag te doen, begint onze kracht. Laat de wereld ons dan voor dwazen houden; wij zijn het daarom nog niet. Dat wij er slechts nederig bij blijven. Terwijl het Christendom de macht heeft over alles, is het nochtans altijd nederig geweest. Het buigt voor alles, het laat zich door alles bewegen, bestrijden, bewerken, en toch het komt alles ongeschonden te boven. Daarom moeten wij veel geduldiger zijn dan wij zijn. Laat ons wachten; wij zullen in het einde onfeilbaar overwinnen. Wij vallen de bestrijders gewoonlijk te vroeg in de rede, en willen ze terstond doen zwijgen. Laat ze spreken; laat ze zich zelf verwarren in gevolgtrekking bij gevolgtrekking, in cirkel rondom cirkel. Ten laatste ontkennen zij zelf, wat zij vroeger hebben vastgesteld. De waarheid is als het zonlicht, men kan er alles tegen doen, maar men kan het niet uitblussen; de leugen is kunstlicht, men kan het lang brandende houden, maar ten laatste dooft het uit. De Farizeeën en Schriftgeleerden versierden niet de graven der profeten van hun tijd, neen, deze stenigden zij; maar voor de profeten van de vroegere tijd richtten zij met dezelfde stenen, waarmede zij ze gestenigd hadden, gedenktekenen op. In onze tijd is het niet anders. Zo lang wij leven en met de waarheid van Christus strijd voeren tegen de leugen, verguizen ons velen, maar zijn wij dood, dan komen niet zelden onze ergste vijanden om ons graf te versieren. Zijn wij niet enkel uitleggers der profetieën? En toch noemt het ongeloof ons gaarne predikers van het duizendjarig rijk, om ons bespottelijk te maken, omdat deze benaming zo iets gelijkluidends heeft met de vertellingen van duizend en een nacht, niet bedenkende, dat men hiermede niet ons,

maar de Schrift bespot, en dat de apostel Johannes in Een kapittel deze uitdrukking zes malen bezigt. Doch wat ergerlijk is voor de wijsheid der wereld, moeten wij door het geloof te boven komen. Wat profetie is, wordt uit zijn aard miskend. Cassandra is ons hier een treffend beeld: zij voorziet al de rampen van haar vaderland, voorzegt ze, en wordt niet geloofd. Trouwens met de profetie treden wij in een geheel andere orde van zaken, waarvan wedergeboorte' het opschrift is; daarom beginnen de ware profeten hun profetie met te zeggen: Wie gelooft onze prediking? terwijl alle valse profeten van niets anders dan van overwinningen dromen. Is het niet treffend, dat Gods Woord zelf voorzegd heeft, dat het verworpen worden en toch triomferen, dat het altijd zelf zijn weg maken en zijn eigen grote beloften vervullen zou? Een groot denkbeeld heeft altijd tot eerste welkomstgroet, dat het uitgelachen wordt. Wat zal een weinig kokend water voor wonderen doen? riep men uit, toen men van de stoom begon te spreken. Hetzelfde heeft men van de oneindig groter denkbeelden Gods gezegd. De grote denkbeelden zijn droombeelden voor de wereld, doch geven zij hun vrucht, hoe gretig grijpt dan de wereld er naar! ziet het aan de stoomwerktuigen en spoorwegen. Wat zitten wij nu aangenaam in de spoorwagen, doch weet men wel wat het de mannen gekost heeft, die dag en nacht hebben gearbeid bij de overpeinzing van de wetten der natuur en der werktuigkunde? Er behoort dan ook bij grote dingen een zekere dwaasheid voor anderen, een zekere vermetelheid, waardoor men iets doet, wat anderen, die de zaak niet kennen, roekeloosheid zouden noemen. Hadden Prins Willem I en zijn opvolgers zo . iets niet gehad, onze Heerenen Keizersgrachten zouden er niet staan. Wij zouden alsdan niets gewaagd, maar ook niets gewonnen hebben. Een grein moed is soms meer waard dan tien ponden voorzichtigheid. Men moet soms een zaak aandurven om haar te verkrijgen. En wat nu op menselijk gebied waar is, is op het gebied der Schrift op de hoogste wijze waar. Men moet de Goddelijke waarheden durven geloven, de Goddelijke kracht durven aangrijpen, om er mede te werken in eigen hart en eigen huis en in de wereld. En wat de grote dingen onzer zaligheid betreft, in dit opzicht moet onze grote kracht zijn in te geloven, dat een ander dan wij, die ze doen kan, ze doen zal. Hij, die weet, dat Een alles doen zal, wat wij allen te zamen niet vermogen, die heeft rust, en zijn rust is die van de Christen. En aan wie is de arm des Heeren geopenbaard? Gij ziet, wat op Gods bevel gepredikt of geprofeteerd wordt, dat zal ook door God tot stand gebracht worden. De arm is het lichamelijk beeld van de kracht des Heeren. En aan wie wordt Hij geopenbaard? Niet aan de wijzen en verstandigen dezer wereld, want deze geloven niet aan hetgeen door God, maar aan hetgeen door hen zelf en hun gelijken gezegd wordt. God openbaart zijn macht, wijsheid en heerlijkheid aan de in eigen oog onwetenden, kleinen, armen, geringen; aan dezulken die voor God zich in geen andere hoedanigheid dan die van zondaren kennen; want de geringste, die gelooft, is voor God niet gering, maar dierbaar als de appel zijner ogen. Want Hij is als een rijsje voor zijn aangezicht opgeschoten. Voor de groten en wijzen der wereld zou de Messias alle aantrekkelijkheid missen. Hij zou als een rijsje voor Gods aangezicht opschieten. Terstond wordt de geringheid en nederigheid van Christus aangewezen, omdat het grote kenmerk van zijn komst het klein begin zou zijn. Hij zou gezien worden als een rijsje, als een kind. Ziet Hem als zodanig te Bethlehem, liggende in een kribbe. In geringheid ligt Hij neder. Hij, de Zoon van God was naar zijn mensheid een koningszoon, en Hij werd geboren in de erfbezitting zijns vaders David's, en toch, Hij was daar als een onbekende, en er was voor Hem geen plaats, zelfs niet in de herberg, maar enkel in een stal. En als een wortel uit een dorre aarde. Een dorre aarde,' dit was Israël in het algemeen, en het huis van David in het bijzonder. Christus was het rijsje uit de dorre tronk van Isar; de tronk was er nog wel, maar de heerlijkheid was voorbijgegaan. De moeder des Heeren was een arme maagd, en Jozef een timmerman; doch de Messias moest in die staat geboren worden, vooreerst: omdat Hij de Heere, en daarmede onafhankelijk was van alle uitwendige stoffelijke grootheid; wat Hij te doen had, moest zijn persoon alleen doen. Maar ook ten andere, opdat het waarlijk en wezenlijk zijn zou, dat Hij, die rijk, oneindig rijk was, arm is geworden, zo arm, dat Hij daarin zich beneden de vogels onder

de hemel en de vossen in de woestijn stellen kon, om ons, armen, rijk te maken. Doch juist daarom kende de wereld Hem niet, want deze erkent alleen de grootheid, de rijkdom, de eer, als waardig om er haar aandacht op te vestigen. Doch de engelen des hemels, voor wie al de heerlijkheid der wereld enkel klatergoud is, riepen de geringe, maar godvrezende herders, door de mond van Een hunner toe: Zie, ik verkondig u grote blijdschap, die al den volke wezen zal,. namelijk dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus, de Heere, in de stad David's, En dit zal u het teken zijn: Gij zult het Kindeken vinden in doeken gewonden en liggende in de kribbe. En al de menigte engelen loofde God, zeggende: Ere zij God in de hoogste hemelen, vrede op aarde, in de mensen een welbehagen! Hij had geen gedaante noch heerlijkheid. Namelijk in de ogen van de wereld en voor het ongeloof. Hij was niet ontbloot van schoonheid als mens, maar ontbloot van die luister, pracht en majesteit, die de wereld zich in een Goddelijk persoon voorstelt. Doch wij die geloven, en daarmede het Goddelijke onderkennen, vergeten ook wij niet hoe onze Heers in de wereld kwam, en er zijn werk volbracht. Hij was nederig en zachtmoedig van hart; dit moeten wij van Hem leren, opdat wij de nederigheid en de ootmoedigheid altijd hoger blijven stellen dan uitwendige hoogheid en eer. Hij die tot Petrus zeide: Werp de angel uit, en de eerste vis, die opkomt, neem, en zijn mond geopend hebbende, zult gij een stater vinden,. neem die en geef hem aan hen voor Mij en u,. ja, dezelfde die over al de schatten van hemel en aarde te beschikken had, Hij liet zich welgevallen om uit de goederen der vrouwen, die Hem volgden, gaven te ontvangen voor de beurs der discipelen, en uit deze gaf Hij nog aan de armen, opdat blijken zou, dat Hij niet alleen dacht aan de geestelijke, maar ook aan de tijdelijke behoeften der mensen, om ze te vervullen. Als wij Hem aanzagen, zo was er geen gestalte, dat wij Hem zouden begeerd hebben. Denkt aan het ogenblik, toen Jezus met de doornenkroon op het hoofd en de purperen mantel om de schouders, aan het volk werd voorgesteld; neen toen was er geen gestalte aan Hem om Hem te begeren, en toen Hij aan het vloekhout hing met doorboorde handen en voeten, het smartelijkst lijden , ondergaande, neen, ook toen was er geen gestalte aan Hem, om Hem te begeren. En toch werd Hij begeerd; toch zag de moordenaar , die zalig werd, in Hem de Heere der heerlijkheid; de Koning van Israël, en begeerde hij van Hem de zaligheid; en hij ontving haar van Hem; want er is geschreven: Wie de naam des Heeren zal aanroepen, zal zalig worden. Het geloof is: een ander zien dan dat der ogen; het is een zien door de Heilige Geest. Hij was veracht. Christus werd letterlijk veracht door de Farizeeën en Schriftgeleerden, veracht door de knechten van de Hogepriester, veracht door Herodes, door de krijgsknechten van Pilatus en door de onbekeerde moordenaar. En de onwaardigste onder de mensen. De kruisdood was de dood alleen van misdadige slaven en boeven. Door de Heere ter kruisdood te veroordelen, stelde men Hem tot de onwaardigste van alle mensen. Een man van smarten. Welk een uitdrukking! Van wie is zij ooit gebezigd dan van Christus? Zo zijn er een menigte woorden, die alleen van Christus gezegd zijn, en die wij ook van niemand anders zeggen moeten, omdat ze voor Christus afgezonderd zijn. Een man van smarten, dat is een man, die enkel smart was, bij wie alles smart was. De heiligheid (wij zeiden het reeds) kan immers niet onder mensen wonen, zonder gedurig op alle punten pijnlijk te worden aangedaan. De adem der onkuisheid, der onreinheid maakt immers reeds bij ons de betrekkelijk reine krank. En verbeeldt u nu de Heere reeds in zijn jeugd als heilig kind bij zijn broeders en zusters. Geloofden zij niet in Hem, toen zij zijn Goddelijke wonderen zagen, hoe veel minder toen Hij als kind onder hen verkeerde. Daarom droeg Christus toen reeds het kruis. Hij leed en verdroeg al wat Hem tegen was. En zo was het gehele leven van Christus Een lijden, al sprak Hij er niet van. Nochtans liet de Heere soms door een enkel woord in zijn doorgaande toestand, als in het binnenste zijner ziel zien, zo als toen Hij zeide: Hoe word Ik geperst, totdat het volbracht zij! Zijn gehele leven was een persing naar het grote doel zijner komst, een persing' die altijd toenam, totdat zij Hem in de olijfhof het bloedzweet uit het lichaam perste. Zo sprak Hij ook op het kruis een woord, doch waarin Hij de gehele omvang van zijn lijden een ogenblik liet aanschouwen, het woord: Mijn God, mijn God, waarom hebt

Gij Mij verlaten? Dit zei Hij niet voor zichzelf, maar voor ons, opdat wij, opdat geheel zijn kerk door alle eeuwen weten zou, wat Hij heeft geleden; want zonder zijn woord zouden wij het niet weten. Zulke woorden nu, geven niet enkel op zich zelf staande toestanden te kennen, maar breiden zich tevens over geheel zijn leven uit. Christus was altijd in lijden en in verdrukking, en triomfeerde tegelijk altijd over alle verdrukking en lijden. En verzocht in krankheid. Niet gedurende zijn leven, maar in de laatste uren van zijn lijden op het kruis, als wanneer ongetwijfeld . een felle wondkoorts in zijn lichaam woedde. En een iegelijk was als verbergende het aangezicht voor Hem. Dat wil zeggen: niemand wilde Hem kennen, of Hem erkennen voor die Hij was. En dat is zeker een van de grootste versmadingen, die men iemand kan aandoen. Ja, Christus ondervond ook deze smart. Er zijn uitgezochte smarten van vijanden, maar ook van vrienden. Ook de ongewijde geschiedenis geeft er ons aandoenlijke voorbeelden van. Wanneer men de ongelukkige, met wie men vroeger bevriend was, in beslissende ogenblikken niet wil kennen, wanneer men zich voor hem schaamt, of wanneer men zich houdt als bestond hij voor ons niet; dan is dit een zwaar lijden voor de miskende. Met de Heere begon dit reeds, toen Hij er zich nog niet bewust van kon zijn, bij zijn geboorte te Bethlehem; Hij werd daar erkend noch geacht, en dit ging zo voort tot in het woord van Petrus: Ik ken die mens niet! Gij ziet, hoe letterlijk de profetie vervuld is. Zag dan wellicht Jesaja Petrus in de geest? Neen, maar gelijk de boom in de kiem ligt, zo ook hier de historie in de voorspelling. Gebruik het microscoop en de figuren komen voor de dag. In de profetie is alles kiem, welke zich in het Nieuwe Testament uitbreidt in de grootste proportie, evenals het mosterdzaad, dat hoe klein ook, de grootste boom wordt in zijn soort. Hij was veracht, en wij hebben Hem niet geacht. Hij was veracht van zijn vijanden, maar ook zijn vrienden hebben Hem niet geacht, niet gewaardeerd, zo als zij moesten; al zijn discipelen verlieten Hem, en terwijl Hij aan het kruis hing, verhief niemand uit allen, die Hem hadden lief gehad, zijn stem tot een getuigenis voor Hem; nochtans was Hij niet zonder de zijnen; de moordenaar aan het kruis werd de vertegenwoordiger der gemeente van Hem, als de gekruisigde Christus. Waarlijk, Hij heeft onze krankheden op zich genomen, en onze smarten, die heeft Hij gedragen. Krankheden. Er is een innerlijk verband tussen ziekte en zonde. Wat de zonde is voor de ziel, dat is de ziekte voor het lichaam. Reeds ligt dit in onze taal: men wordt gekrenkt in het gemoed, men wordt krank in het lichaam. Zonde en ziekte hebben ook een gemeenschappelijke bron en oorsprong. Van daar dat bij de Heere met de prediking van het Evangelie altijd de genezing der krankheden en kwalen gepaard was. Ja, Christus is persoonlijk ingegaan in ons lijden, in onze ellende, en zonder zonde, in onze zonden. En nu is de liefde de vereenzelviging van hetgeen buiten ons is, met hetgeen ! binnen ons is. Liefde is ingaan in de ellende van anderen. Eerst weent Christus bij het graf van Lazarus, daarna wekt Hij hem op. Daarom moeten ook wij beginnen met lichamelijk wel te oen, en daarna moeten wij geestelijk weldoen. Zonder het eerste it het laatste zijn kracht. Hoe menig prediker heeft daarom . geen vrucht bij zijn gemeente, omdat hij wel goed predikt, maar geen goed doet. Men houdt dit voor niet samenstemmend, en men heeft gelijk. De prediking zij daarom altijd vergezeld met liefde, met weldadigheid, met milddadigheid. Het herders leraarsambt moet noodzakelijk samengaan; door ze te scheiden, geeft men zich zelf een zwakke zijde. Een predikant moet een goed man zijn. Hij moet in de edelste zin des woords alles zijn voor allen. Alsdan oefent hij meer kracht op zijn omgeving, dan hij zelf kan berekenen. Want die wij liefhebben, die horen wij gaarne. Vooral moet de prediker van het Evangelie medelijdend en hulpvaardig zijn. Wij mensen zijn veel te bang om dupe te worden. Welnu, wordt nu eens bedrogen, en wordt het andermaal. Het behoort tot de eer van een Christen dupe te zijn. Wie geen penning wil uitgeven, alvorens hij weet dat hij op de beste wijze besteed is, is een gierigaard, of loopt het grootste gevaar het te worden. Men moet voorzichtig zijn, maar de al te voorzichtige doet wat de man in de gelijkenis deed, die ook bang was dat hij zijn talent niet op de beste wijze zou uitzetten, en het daarom in het geheel niet uitzette, maar begroef, en voor zijn wettige eigenaar bewaarde, en in veiligheid stelde; doch in

plaats van lof, ontving hij straf. Beginnen wij dus met zichtbare weldaden en dan met onzichtbare. Begin met het begin. Eerst begon God met de schepping, (het uitwendige, lichamelijke) daarna met de verlossing of de tweede schepping (het innerlijke en geestelijke). Hij heeft onze krankheden op zich genomen, en onze smarten, die heeft Hij gedragen. Hier ligt de oplossing. Die verachte man van smarten was de beloofde Messias, de Zoon van God, de Heere der heerlijkheid. Hij hing aan het kruis, maar als de Borg, die vrijwillig de schuld op zich had genomen, niet van alle mensen, neen, maar van allen, die Hem toebehoren en Hem als hun Borg' aannemen. God strafte in Hem de zonde van zijn volk, welke zonde Hij als Borg vrijwillig op zich genomen had. Willen wij deel aan Christus hebben, dat wij Hem dan in de dierbare belofte: Wie in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven, aangrijpen. Alleen de gekruisigde Christus redt ons; Christus zonder het kruis redt ons niet, en kan ons niet redden. Bidden wij om de gave des geloofs in Hem, die onze krankheden op zich genomen en onze smarten gedragen, en zijn ziel uitgestort heeft in de dood, om ons uit de dood eeuwig zalig te doen leven. Doch wij achtten Hem, dat Hij geplaagd, van God geslagen en verdrukt was. Treffend is in dit hoofdstuk de tweespraak van de profeet. Aan de ene zijde verenigt hij zich als mens met zijn volk, zo als het in zijn ongeloof het lijden van de Messias beschouwt, en aan de andere kant onderricht hij het als profeet van de Heere, welk een lijden het in waarheid en voor God was. Die het niet beter wist, beschouwde Jezus op het kruis als een goddeloze, die vanwege zijn eigen zonde leed, en zijn discipelen en discipelinnen konden zich de zaak niet verklaren, ofschoon Jesaja reeds hier de gehele zaak volkomen verklaard had. Doch zij verstonden de profetieën niet; deze moesten hun nog geopend worden, en zij werden hun geopend op de opstandingsdag, de dag der heerlijkheid. ' Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld,. de straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door zijn striemen is ons genezing geworden. De profeet doet al het mogelijke, om door de veelvuldige herhaling van hetzelfde denkbeeld in andere bewoordingen, alle onzekerheid en onduidelijkheid weg te nemen, en waarom doen dan zo velen al het mogelijke, om deze waarheid weg te redeneren, te ontzenuwen en krachteloos te maken? Waarom wil men toch op andere wijze behouden worden dan God ons wil behouden? Waarom willen de volmaakte troost, die God ons geeft, door ons in Christus de volmaakte kwijtschelding onzer schuld te geven, niet aannemen, om zich te troosten met eigendunkelijke voorstellingen van Gods goedheid en vergevensgezindheid? Men zegt: God is liefde,' wie zal het ontkennen? Hij is de liefde, maar is Hij ook ! niet de heiligheid? Hij heeft geen lust aan de dood des zondaars, dat is zeker, maar heeft Hij zelf niet de dood over de zondaar uitgesproken? Hij wil dat de zondaar zich bekere en leve,. onbetwistbaar, maar hoe kan de zondaar zich bekeren en leven, wanneer zijn schuld en zijn straf, zijn zonden en zijn dood niet van hem worden weggenomen? En waar is nu de Goddelijke vereffening van deze Goddelijke tegenstrijdigheden anders te zien en te tasten dan in de zelfofferande van Christus, in welke de liefde en de heiligheid Gods samenvloeien tot verzoenende liefde, tot barmhartigheid, tot ontferming, tot genade? Zalig de mens, die met de droefheid over eigen zonden, deze troost van God ontvangen heeft! Hij kan op aarde niets hogers ontvangen, want daarna volgt de heerlijkheid. Hij is om onze overtredingen verwond. Merkt de letterlijkheid der voorspelling op. Het kruislijden wordt ook hier : bepaald voorzegd. Op het kruis werd het lichaam verwond, door ' het indrijven der nagelen. Het oorspronkelijke woord betekent echter meer doorstoken,. ook hiervan had de vervulling letterlijk :’ plaats. Hetzelfde geldt het woord: door zijn striemen is ons gene:. zing geworden. Niets laat striemen achter dan geselslagen, en , die gingen de kruisiging vooraf. De straf, die ons de vrede aanbrengt was op Hem. God kan niet anders dan zonden straffen en hoe zou God dan de Rechtvaardige, de Heilige, de straf hebben kunnen opleggen, indien niet Hij zelf Hem tot zonde had gemaakt voor ons, opdat wij rechtvaardigheid Gods zouden zijn in Hem, 2 Corinthiërs 5:12, dat is, indien niet God zijn Zoon in de plaats van de zondaar, en de zondaar in de plaats van zijn Zoon had gesteld? Er is geen andere verklaring, welke deze naam verdient,

denkbaar. Zeker, en wij merkten het reeds vroeger op, de ongelovige Joden, ja zelfs de ongelovige uitleggers onder de Christenen passen al deze voorspellingen toe, niet op een persoon, maar op een volk, op het joodse volk, dat onder de volken een volk van lijden is. Ongetwijfeld is er wel geen volk, dat zo veel geleden heeft als het joodse volk; doch aan dat volkslijden ontbreekt Een hoofdtrek, die deze opvatting, onder de dwaasheden, zo niet onder de ergere dingen rangschikt, namelijk dat de Joden onschuldig zouden zijn, en wie zouden dan de dwalende schapen zijn, waarvan onmiddellijk hierna gesproken wordt? Alleen de Heidenen? En voor wie zou dan de vrede aangebracht zijn? Wederom alleen voor de Heidenen? Tot zulke onzinnigheden vervalt het verstand, dat reeds van nature eenmaal van God afgevallen, nog eens van Hem afvalt, door zijn Woord niet te willen geloven. Wij dwaalden allen als schapen, wij keerden ons een iegelijk naar zijn weg. Wij hebben onze weg naar de hemel bedorven; wij moeten een nieuwe weg hebben; Christus is die Weg. De weg van God is recht, de onze is krom. Als wij daarvan een gevoel hebben, dan zal God de rokende vlaswiek niet uitblussen. Wie zich erkent hulpeloos te zijn, die zal door God geholpen worden. Ik zeg het met volle overtuiging: als iemand tot de kennis zijner zonden is gekomen, dan weet hij meer dan alle andere wetenschap hem kan leren. Ik sprak eens met een jong theologant, die veel bij mij kwam, een beminnelijk mens van grote bekwaamheden, die bij zijn sterven nog een schat bij zich liet vinden, waar niemand van wist, een schat van poëzie, waar dichters van rijpere leeftijd zich niet voor behoefden te schamen, een mens vol onberispelijkheid en van een deugdzame wandel als die van Jozef, en toch was hem het hart op een nog tederder, op de allertederste plaats geraakt. Nadat wij veel over velerlei gesproken hadden, zeide hij: ‘Ja, die wetenschap! zij zegt veel, maar de grootste vraag is toch: hoe raak ik mijn zonden kwijt?’ Zo is het, en het grootste antwoord op die grootste aller vragen is: in Christus raken wij onze zonden kwijt. De valse theologie maakt Christus tot een zedenmeester, die tot de mens zegt: ‘doe als ik, en gij zult zijn wat ik ben,’ zonder in het minst er aan te denken, dat dit hetzelfde is, alsof de gezonde dokter tot de kranke lijder zegt: Doe als ik, wandel en beweeg u in de vrije lucht, en doe uw bezigheden en gij zult zijn als ik ben. Is het geen dwaasheid? Zou het geen bespotting van de zieke mens zijn? En deze wilt gij Gode toeschrijven? Neen, alleen dit is een leer, Gode en de mens waardig, dat God geen heiligheid eist van een zondaar, maar geloof, dat is: vertrouwen in de liefde van God, die in Christus de zonde overneemt van de zondaar, en haar verzoent. Doch de Heere heeft onzer aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen. Ziedaar wederom Een van die woorden, waarin zich de gehele lijdensgeschiedenis laat samentrekken. Verwonderlijke zaak, dat de Heilige Geest zeven honderd jaren te voren, met Een trek profetisch afbeeldde, wat door een menigte historische trekken moet worden uitgewerkt. Het Hebreeuwse woord, hier door aanlopen vertaald, is treffend, en betekent het aanvallen van een bende op een bepaald punt; wij zouden zeggen het storm lopen met geveld geweer. Ook betekent het de aanloping der wateren op een rots. Evenals op een rots in zee al de golven aanlopen, of even als een stroom, gezwollen door het smelten der sneeuw, of gelijk in ons land de zee zelf voortgezweept door de orkaan, met rusteloze en altijd hogere golfslag zo geweldig op onze dijken beukt, dat zij niet zelden bezwijken, zo liepen ook op Christus aan het kruis, al de gezwollen stromen van het gebergte, al de baren van een woedende zee, voortgedreven door nog woedender orkaan, met alle verwoedheid op Hem aan, en Hij bezweek niet, want Hij was de Rots der eeuwen. In deze voorstelling ligt ook, dat de offerande van Christus in het openbaar zou geschieden, en hoe treffend en belangrijk is dit! Zij kon in een verborgen plaats geschied zijn, evenals onder de oude bedeling de besprenging des bloeds geschiedde in het heilige der heiligen, buiten het gezicht van het volk, alleen door de hogepriester in de diepste verborgenheid, eenzaamheid en stilte. Eerst als de hogepriester weer naar buiten kwam, wist het volk hieruit, dat de besprenging op het verzoendeksel geschied was, en de hogepriester de zegen over hen uitspreken kon. Ook kon de verzoening geschied zijn in de hemel alleen voor God, zodat het de mens alleen werd bekend gemaakt als voor God te zijn geschied. Doch nu geschiedde zij zeker

voor God in de hemel (Hebreeën 9:24), maar tegelijk zichtbaar voor de ogen van de Joden uit het joodse land, en de Jodengenoten uit al de volken, en de Heidenen die Israël overheersten, zowel als voor de ogen der engelen en der duivelen, die onzichtbaar waren. Aan deze gewichtigste aller zaken werd de meest mogelijke openbaarheid gegeven. Ook is de straf der kruisiging daardoor treffend, dat er geen strafoefening is, waardoor de gestrafte zo nauw verenigd, ja tegelijk vereenzelvigd wordt met het werktuig, waarmede hij gestraft wordt. Bij de onthoofding is het zwaard slechts een ogenblik in aanraking met de mens; ook bij de steniging is er geen vast verband; doch bij de kruisiging is de kruiseling en het kruis een geheel. Zo onbeweeglijk als het hout is, zo onbeweeglijk hangt de lijder er aan. Natuurlijk is dit smartverzwarend en smart vermenigvuldigend, want de lijder staat hiermee aan alle ander lijden bloot, en kan zich aan niets onttrekken, of iets afweren. Hij is blootgesteld aan de hitte van de zon, brandende op het blote lichaam; hij kan zich zelf geen lafenis of verkwikking of verpozing geven; hij hangt geheel en al af van zijn beulen; hij moet van hen en van de omstanders smaadredenen en bespottingen horen; hij moet zich alles laten welgevallen, en onder dit alles doodbloeden aan niet dodelijke wonden. Daarom hadden zelfs de wrede Romeinen zulk een afschuw van het kruis, dat zij het bijna nooit bij zijn eigen naam noemden, maar ‘de ongelukkige boom,’ of ‘het ongelukkig hout.’ Ook de Joden noemden het meestal ‘het hout,’ of ‘het vloekhout.’ En nu, gelijk gezegd is, op dat kruis stond Christus als een rots in het midden van een woedende zee. Al de smarten, al de vloeken, al de vijandschap van de mensen, al die toorn van God liepen op Hem aan als zo vele stormen en stromen. En Hij was een levende Rots, de Godmens, die fijner en dieper gevoelde dan enig mens gevoelen kon, bij wie alles een duizendvoudige verhoging van smart was, omdat Hij alles met de hoogste kracht gevoelde. Zo stond Hij op het kruis en werd, zoals wij zeiden, niet overwonnen, evenmin als de rots in zee door de zee wordt omvergeworpen; nee, op de rots moet de zee breken. Zo moest ook alles breken op Christus, ook de toorn van God, wel brak deze zijn mensheid; zijn lichaam werd verbroken, zijn bloed vergoten, zijn ziel uitgestort in de dood, maar in zijn mensheid was zijn Godheid, en op deze moest zelfs de toorn van God breken, want tegen de Godheid is geen toorn. Gods toorn viel als een vuur op het kruis, op Christus, en als de braambos stond Hij in het midden van het vuur en het brandde op Hem en rondom Hem, en toen het al de zonde, waarmee Christus zich beladen, bekleed had, verteerd had, en er niets meer over bleef dan Christus zelf, toen had het geen stof meer en doofde het van zelf uit. Ziet het aan de ontzaglijke overgang na het woord: Mijn God, mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten? In dat ogenblik brandde het vuur van Gods toorn nog; doch toen Hij. uitriep: Het is volbracht! Vader, in Uw handen beveel Ik Mijn geest! toen was het uitgeblust. Christus bezweek niet. En waardoor bezweek Hij niet? Door bewegingloos te zijn, door alles op zich te laten aanlopen, in de bewustheid van zijn Goddelijke, zijn onoverwinnelijke kracht. Ook de rots heeft in deze lijdelijkheid haar kracht; zij doet geen aanval op de zee, en bestrijdt deze niet op haar beurt, gelijk het schip, dat tegen haar inloopt en haar alzo trotseert, en daarmee, zo al niet vergaat, dan toch vergaan kan. Neen, de rots staat onbeweeglijk, en juist daardoor is zij onverbrekelijk. Of wilt gij een ander beeld? Werp met kracht een glas tegen een muur, de muur blijft onbeweeglijk staan, maar het glas spat weg in duizend stukken. Zo was het met de Heere en zijn lijden, en zo is het ook dikwijls reeds in natuurlijke zaken. Indien wij deze hoog verheven zaak door dagelijkse dingen mogen ophelderen en waarom zouden wij dat niet? dan herinneren wij u dat, onder Gods bestuur, aan diezelfde onbeweeglijkheid de overwinning bij Waterloo is toe te schrijven. Napoleon had deze veldtocht ingericht met al de kracht van zijn genie, en met een militaire wijsheid, die niets te wensen overliet. Ook vielen zijn legerbenden aan als leeuwen; het was een strijd op leven en dood, en zij wilden als met Een slag al de schande hunner vorige nederlagen uitwissen. En wat gaf God tegenover deze woedende aanval in het hart van het Engelse en Nederlandse leger? De kracht van de uithouding. Zij vielen niet wederkerig aan, maar stonden als rotsen. Elf maal werden zij met storm belopen door de Fransen, en elf maal

sloegen zij hen af, en de overwinning was de hunne, want in het einde verbrijzelde zich het Franse leger tegen het hun tegenoverstaand leger, gelijk de golven zich verbrijzelen tegen de rots: Nog eens, zo was het in de allerhoogste mate bij de Heere op het kruis. Het was hier zelfs niet pijl tegen pijl, schot tegen schot, neen, Hij werd gescholden, maar schold niet weder, Hij werd gedreigd, maar antwoordde niet, uitgedaagd, maar verdedigde zich niet, gekruisigd en bad voor zijn kruisigers, beschimpt in zijn koninklijke waardigheid, en opende het paradijs voor de boetvaardige moordenaar. Alles en allen waren tegen Hem, maar Hij was tegen niets en niemand. Hij liet alles op zich aanlopen en aankomen, en overwon. De Heere heeft onzer al/er ongerechtigheden op Hem doen aart/open. Vroeger heette het: Hij heeft onze krankheden op zich genomen, en onze smarten, die heeft Hij gedragen. De smarten vertegenwoordigen de ongerechtigheden. Al die smarten bij Jezus zijn onze ongerechtigheden. Hij was belast met al de schuld der zijnen en heeft ze betaald. En wilt ge dat nu weer uitgedrukt hebben in een enkele volzin, waarin gij, als in Een druppel, de kracht van het gehele geneesmiddel hebt, lees dan 2 Cor. 5: 15: Wij oordelen, dat indien Een voor al/en gestorven is, zij dan al/en gestorven zijn. Een voor allen, ziedaar de samentrekking van geheel het Evangelie, en wilt ge dat weer historisch vervuld zien, lees dan bij Johannes de zelfovergave des Heeren aan zijn vijanden met de woorden: Zo gij Mij zoekt, zo laat dezen heengaan. Hiermede verenigde Christus zich, gelijk gedurig zo ook nu, met de ongerechtigheden der zijnen. Hij stelde zich bepaald met zijn discipelen in betrekking door te zeggen: dezen, en verenigde hen met zich zelf, gelijk een moeder zich verenigt met haar kind, dat men doden wil. Zij omvat en omklemt het met onweerstaanbare kracht, en zegt: Gij kunt het niet doden dan alleen door mij heen. Daarom zeide Christus: Zo gij Mij zoekt, zo laat dezen gaan. De Heere wil zich niet zonder voorwaarde overgeven. Neen, Hij capituleert, en hoe zou Hij dit hebben kunnen doen, in dit ogenblik, in het midden van een talrijke gewapende, overmachtige bende, indien er niet een ogenblik te voren iets gebeurd was, waardoor zijn vijanden metterdaad overtuigd werden, dat hun macht als dwangmaatregel niets betekende, maar dat, wanneer Jezus zich aan hen overgaf, dit door Hemzelf geheel vrijwillig moest geschieden? De Heere had hun doen zien en met schrik in het hart doen gevoelen wie Hij was. Zijn Ik ben het! was genoeg, om hen terug te doen deinzen en ter aarde te doen storten. Het was hier evenals wanneer gerechtsdienaren een misdadiger menen te vatten, en deze de mantel laat vallen met het woord: ‘Ik ben het, de Koning, wat hebt gij van Mij te eisen?’ en zij hem dan, van schrik verstijfd, terstond loslaten. Zij waren in Jezus hand, dit gevoelden deze mannen zeer goed, en juist daarom kon Christus met recht tot hen zeggen: ‘Ik geef Mij aan u over, mits gij dezen vrij laat.’ En zij lieten hen vrij. Het was dan ook hier: Een voor allen. Ja, in dit Ene woord is geheel de verlossing uitgesproken. Wanneer derhalve de wet met haar eis, de zonde met haar vloek, de duivel met zijn recht, en de dood met zijn oordeel tot ons komen, om onze zielen te bemachtigen, dan moeten wij hen wijzen naar de voorwaarde van deze capitulatie van Christus, en zeggen: ‘Hij heeft zich aan u overgegeven op voorwaarde, dat de zijnen vrij zouden zijn. En wij zijn de zijnen, want door de genade van God hebben wij geloofd en erkend, dat Hij is de Christus, de Zoon des levenden Gods.’ Daarom is ook de weerklank, het rijm op dat woord Een voor allen: Allen voor Een. Ja, dat is de medaille, de gedenkpenning van Christus, die wij Christenen, op ons hart dragen. Op de ene zijde staat: Een voor allen en op de keerzijde: Allen voor Een. Het een behoort bij het ander; daarom is de verlossing in Christus geen bloot dogma, of leerstuk, neen, het is het leven zelf. Het ¤s altijd Een voor allen, en allen voor Een, natuurlijk in onderscheiden zin: Een voor allen in de borgtochtelijke zin, en allen voor Een in de zin van gehoorzaamheid. Een voor allen is de zaak des geloofs; allen voor Een is de zaak der liefde; de vrucht van beiden is de hoop der heerlijkheid. Kunt gij dus van ganser harte zeggen: Ik geloof, Heere! al moet gij er ook terstond bijvoegen: Kom mijn ongelovigheid te hulp! zo hebt geen zorg voor uw zaligheid; deze aangelegenheid is geheel in orde. Doch alsdan is er een andere zorg; uit het Een voor al/en, volgt het Al/en voor Een, 'en het is een noodzakelijk gevolg. Hoe zou de Heere voor ons zijn,

als wij niet voor de Heere zijn? Hoe zou Hij ons de zijnen noemen, als wij niet tot Hem behoren? Hoe zou Hij ons rekenen onder zijn discipelen als wij zijn vijanden blijven? En zijn wij de zijnen, zijn wij het dan wel in alles? Hoe zal een kind al de liefde zijner ouders ondervinden, indien het niet in al/es hun kind is? Daarom is het woord, dat wij thans bespreken, zo gewichtig van inhoud: Wij dwaalden al/en als schapen, wij keerden ons een iegelijk naar zijn weg,' doch de Heere heeft onzer al/er ongerechtigheid op Hem doen aanlopen. De verzoening der zonde en de verlossing van zonde wordt in de Schrift als eenzelvig, als een tweevoudige verlossing voorgesteld. Geen oorzaak zonder uitwerksel: de rechtvaardigmaking moet de heiligmaking tot uitwerksel hebben. Want zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen, en zonder heiligmaking zal niemand de Heere zien. Waardoor zijn al de schapen van hun Herder afgedwaald? Door hun ongerechtigheden. En wat deed nu de goede Herder? Ging Hij tot ieder schaap afzonderlijk, om het op zijn schouder te nemen en naar de kudde terug te brengen? Neen! Hij deed Een grote daad. Hij nam de ongerechtigheden van hen allen op zich, en nu hebben zij slechts door de prediking des Evangelies te weten, dat hun ongerechtigheden weggenomen zijn, om van zelf terug te keren, want zij kennen de stem van hun goede Herder, en volgen haar. Zij worden dus van dwalende schapen, volgzame schapen, en zij horen, omdat hun toegeroepen wordt: dat hun ongerechtigheden weggenomen, hun afdwalingen verzoend zijn. Zij hebben dus geen vrees meer om niet te komen, maar enkel liefde om wel te komen. Deze twee denkbeelden moeten dus vastgehouden worden: God is de zondaar niet vijandig, neen, Hij wil zijn behoud, Hij heeft gezworen: Zo waarachtig als Ik leef, Ik heb geen lust in de dood des goddelozen. Maar zijn heilige wet heeft een eis tegen de zondaar; deze moet voldaan worden, en zij is voldaan in Christus. God wil dat de goddeloze zich bekere, en op deze wijze leve,' door in zijn goddeloosheid te blijven, kan hij niet leven. Zich te bekeren is dus op te houden een goddeloze te zijn; doch hoe is dit mogelijk, wanneer de goddeloosheden, die hij gedaan heeft, zijn zonden, niet van hem weggenomen worden, zodat zijn vroeger leven afgesloten is, en hij een nieuw leven beginnen kan? Welnu, Christus neemt de ongerechtigheden weg, en in Hem wordt de goddeloze gerechtvaardigd, is hij geen goddeloze meer voor God, ofschoon hij zondaar blijft voor zich zelf. Nochtans door deze grote verlossingsdaad van Christus behoren wij en alle gerechtvaardigde goddelozen niet meer aan ons zelf, maar zijn wij zijn eigendom. Hij heeft ons, die door zijn bloed gereinigd worden van onze zonden, tegelijk door dat bloed gekocht. Hij kan en moet dus onbepaald over ons kunnen beschikken. Al het zijne is het onze, maar ook al het onze is het zijne. De gemeenschap van Christus met ons is geen eenzijdige, maar een wederkerige gemeenschap, gelijk alle gemeenschap der liefde, hetzij in de echt of in de vriendschap is. Daarom moeten wij tot zelfs ons leven, hoeveel te meer ons geld en goed voor de Heere over hebben; en ook voor de broederen, want Hij heeft het recht om zijn wissel op ons aan eigen order, te endosseren aan een ander; ja soms wordt des Heeren wissel door de ene broeder aan de andere geëndosseerd, en wie er nu de laatste houder van is, aan die moet hij betaald worden. Gij ziet dit bewaarheid in Priscilla en Aquila, die hun leven stelden voor het leven van Paulus, Romeinen 16:4. Aan hen werd dus een wissel van de Heere aan de order van Paulus getoond, en zij accepteerden hem terstond, en ook het geld lag bij hen gereed, zodat zij konden zeggen: kom maar en ontvang het. Doch zo wonderlijk goed is God, dat als zijn wissel geaccepteerd is en de betaling gereed ligt, Hij meermalen zegt: Het behoeft niet, behoudt uw geld, en toch teken Ik de wissel voldaan. Alsdan ziet God alleen op de gewilligheid. Zo had Abraham de wissel Gods op het leven van zijn' zoon Izaak geaccepteerd, en reeds was hij bezig met hem te betalen, toen een engel uit de hemel de verdere betaling staakte. Zo ziet God op de oprechtheid onzer gewilligheid, en laat door de proef blijken, of zij voorhanden is, en is zij voorhanden, dan komt de daad zelf in de meeste gevallen niet in aanmerking. De gewilligheid is een gelijkvormigheid met de Heere Jezus; waar zij ontbreekt, daar ontbreekt Hijzelf, en geeft men niets, hoeveel men ook geve; doch waar zij is, daar geeft men veel met weinig. Dat leert ons het oort van de weduwe in de schatkist van de tempel. Als dezelve geest

werd, toen werd Hij verdrukt. Toen ons aller ongerechtigheid opgeëist werd, werd Christus verdrukt. Het is weer hetzelfde denkbeeld van plaatsvervanging. Dit recht is ons klaar in het civiele (burgerlijke), omdat ieder die wil eens anders geldschulden betalen kan; doch in het geloof aan Gods Woord moeten wij dit bij God uitstrekken tot het criminele, want bij God bestaat geen burgerlijk-, maar is alles crimineel recht. Bij ons zeker kan de plaatsvervanging in het criminele niet geschieden. En waarom niet? Omdat er onder ons geen mens is, die volstrekt heilig is, en die daarenboven over zijn eigen leven volstrekt beschikken kan. Dit kan ook zelfs de hoogste engel niet uit zichzelf, want Hij is zijn leven Gode verplicht. God alleen kan over het zijne volstrekt beschikken, en zo kon de Zoon van God over zijn aangenomen menselijk leven volstrekt beschikken; alleen naar zijn Goddelijke natuur is Hij volstrekt onsterfelijk. Laat ons, in plaats van tegen deze waarheid te strijden, veeleer bidden om de heerlijkheid te mogen verstaan van het woord der Schrift: Die, die geen zonde gekend heeft, heeft God zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem. Beelden kunnen het wel nader brengen aan ons verstand, maar alleen de Heilige Geest kan het in ons hart brengen. Ik herhaal wat ik meermalen zeide: Wij staan op het grootboek Gods debet voor een onuitsprekelijk grote som, en Christus laat al die schuld op zijn naam overdragen. Zie, Ik kom (zegt Hij Psalm 40:8-9), in de rol des boeks is van Mij geschreven. Ik heb lust, O mijn God, om uw welbehagen te doen,' en uw wet is in het midden mijns ingewands. God schrijft op die wijze onze schuld volkomen af, zonder aan zijn heiligheid te kort te doen, en dat is geschied, toen Christus aan het kruis riep: Het is volbracht! want zulk een afschrijven der schuld kon niet anders dan in de weg van zijn lijden en sterven geschieden. Er moest tot dat einde een offerande zijn. Dit is het gronddenkbeeld bij alle volken, want aller consciëntie stemt het toe. Het denkbeeld van plaatsbekleding is in het hart aller Heidenen geweest; dit zeggen hun mythen, zo als die van Curtius, die zich in de afgrond stortte om zijn vaderland te redden. Er is zulk een ruil, zegt de bewustheid in ieder mens, en ieder krijgsman, die voor zijn vaderland sterft, is er het beeld van. Wij hebben van dit denkbeeld de levende commentaar of verklaring in de offerande, omdat het dier geheel rein is tegenover de schuld van de mens. Men vergat echter spoedig dat de dierenoffers geen offeranden zijn, maar enkel voorstellen konden. Men nam spoedig het beeld voor de zaak zelf; en bepaalde zich tot het doen van offeranden, zonder de strekking er van voor ogen te houden. Daarom is het zo goed elkaar gedurig te herinneren, dat wij het geheel der waarheid moeten hebben, en niet sommige leerstukken. Er is een organisme, een levend lichaam van waarheden, en dat is de Schrift. In een lichaam nu steunt, schraagt en voedt het ene lid het andere; overal is er werking en terugwerking; daarom mag men wel ieder lid afzonderlijk, maar niet afgezonderd van de andere leden beschouwen; want niet enkel staan de leden met elkaar in betrekking, maar het ene lid is uit het andere voortgekomen, gelijk de ene waarheid voortkomt uit de andere. Een goed veldheer houdt ook zijn leger bij elkaar, z6 dat het niet afgesneden en daarmee verzwakt worden kan. Doch Hij deed zijn mond niet open. Het zwijgen is een der treffende kenmerken van Christus lijden. Niet dat Hij altijd zweeg, neen, Hij zweeg enkel in alles, in de zin van berusting in alles, wat Hem overkwam. Gezegend ook de mens, die in zijn lijden Gode kan zwijgen! Aan de andere zijde is het een der grootste heerlijkheden van het lijden van Christus, dat Hij er in gesproken heeft, want het door Hem gesprokene behoort tot de uitnemendste schatten zijner Kerk, en de woorden die Hij sprak, waren ook alleen voor haar, haar ten nutte en moesten haar enige der zielsaandoeningen, die bij Hem plaats vonden, te kennen geven. De Heere sprak en zweeg in zijn lijden. Hij sprak, waar Hij moest spreken, en zweeg, waar Hij kon zwijgen. Toen Hij voor Kajafas en Pilatus antwoordde op hun vragen, deed Hij dat om getuigenis te geven van de waarheid; doch Herodes, die Hem enkel nieuwsgierige vragen deed, antwoordde Hij niet. Trouwens er kan ook niets erger zijn, en wij mogen wel bidden er voor bewaard te blijven, dan dat de zaak der godsdienst als een aardigheid of als een voorwerp van nieuwsgierigheid beschouwd en behandeld wordt. Het zij ons integendeel met al de ernst der ziel te doen om Christus en die

gekruist, en onze eeuwige behoudenis in Hem. Aan het kruis zelf sprak Jezus slechts zeven woorden. Voor het overige deed de Heere niets dan lijden en zwijgen. Mochten wij ook dit van Hem leren, wanneer het ons zal nodig zijn. Als een lam werd Hij ter slachting geleid, en als een schaap dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders, alzo deed Hij' zijn mond niet open. Deze woorden waren het middel tot bekering van de Moorman, en zij zullen bij voortduring het middel tot bekering zijn van die zondaren, die uit deze woorden zien en gevoelen, welk een liefde de Vader aan ons betoond heeft in de overgave zijns Zoons, en welk een liefde ons de Zoon betoond heeft door zich zelf over te geven tot in de dood des kruises, en welk een liefde de Heilige Geest ons betoond heeft, door ons dat alles te doen verkondigen en te doen geloven. Hij is uit de angst en uit het gericht weggenomen. Op de voorspelling van het lijden volgt altijd de voorspelling van het eindigen van dat lijden in heerlijkheid. En wie zal zijn leeftijd uitspreken? Nooit vinden wij Christus als mens voorgesteld of er volgt iets op, dat Hem voorstelt als God, en ook omgekeerd. Ja, wie zal zijn leeftijd uitspreken, en wie de duur van dat koninkrijk, waarin Hij door zijn lijden is ingegaan: wie zal de eeuwigheid uitspreken? Want Hij is afgesneden uit het land der levenden. Treffende voorstelling van de dood der kruisiging, door welke de mens van de aarde en haar levenden werd afgezonderd! Wij stellen ons de kruisiging gewoonlijk op een te grote afstand van de grond voor. De kruiseling werd enkel zo veel verhoogd als nodig was, om de afsnijding of afscheiding van de andere mensen uit te drukken. Om de overtreding mijns volks is de plaag op Hem geweest. De Heilige Geest herhaalt hetzelfde denkbeeld onophoudelijk onder andere uitdrukkingen, opdat wij toch, waar wij de Messias zien lijden, aan een plaatsvervangend borgtochtelijk lijden denken. De Schrift heeft daarmee gezorgd, dat het niet mogelijk is in deze grote zaak, waar alles op aankomt, mis te tasten. En toch zijn er nog zo velen, die het maar niet in de Bijbel willen lezen. Kan men het dan niet vatten, dat juist het volmaaktste denkbeeld van liefde bestaat in het zich in de plaats stellen voor anderen? Is niet elke moeder, die gij met een kind op de arm, op de straat ziet wandelen, een beeld van die liefde, die voor de andere doet, wat die andere zelf niet doen kan? Het kind moet in de lucht. Het kind zelf kan niet; die het draagt, doet het voor hem en met hem. Het beeld is flauw, zeker, doch wat kunnen wij anders geven dan beelden: en wij gaven reeds vele anderen. Wie gelooft gevoelt de kracht en waarheid der zaak. Om de overtreding mijns volks. De Engel zeide tot Jozef, als met het oog op deze plaats: Gij zult zijn naam heten Jezus (Zaligmaker); want Hij zal zijn volk zalig maken van hun zonden. Christus heeft zich zelf een eigen volk gereinigd, dat ijverig is in goede werken; wij moeten tot dat volk behoren. Jezus moet onze Zaligmaker zijn, zullen wij zalig worden. En men heeft zijn graf bij de goddelozen gesteld, en Hij is bij de rijke in zijn dood geweest, omdat Hij geen onrecht gedaan heeft, noch bedrog in zijn mond geweest is. Gij weet hoe de Joden, omdat de sabbat op handen was, van Pilatus verkregen hadden, dat de gekruisigden de beenderen zouden gebroken worden. Zij hadden dit ook, ja voornamelijk de Heere toegedacht, en zijn graf bij de goddelozen gesteld. Met moordenaars gekruist; moest Hij ook met moordenaars begraven worden. Doch gij weet het ook, hoe God hun boos opzet verijdelde, en Pilatus, die anders alles om geld verkocht, Jozef om niet de toestemming gaf, om het lichaam des Heeren in Jozefs eigen graf te begraven. En in de plaats van de been breking kwam ongedacht, maar niet onvoorzien, de speerstoot door het hart van Jezus, met zijn grote betekenis aan de zijde Gods; want in het bloed van Jezus Christus worden wij verzoend met God, ontvangen wij de vergeving der zonde, en in het daaruit vloeiende water des Heiligen Geestes worden wij gereinigd en wedergeboren. Hij is bij de rijke in zijn dood geweest. Mattheus zegt uitdrukkelijk dat Jozef rijk was, omdat Mattheus bepaald op de vervulling der profetieën wees. Ook was Jozef rijk aan liefde, dat de rijke dubbel rijk maakt, want er behoorde wat toe, om in de gegeven omstandigheden zulk een verzoek aan Pilatus te doen, als Jozef doen moest en deed! Zeker behoort tot liefde kracht, maar die lief heeft, heeft kracht, en sterke mensen hebben een sterke liefde. Ja liefde is kracht en de uiting van kracht. Niets is sterker dan de liefde; zij is sterker dan de dood en het graf. Na Jezus

dood hield de schande op, en werd alles heerlijkheid en majesteit tot in eeuwigheid. Zo is het ook in het geestelijke met ons. Nadat wij de vergeving der zonden ontvangen hebben, houdt onze oneer bij God op, en worden wij in de heiligmaking versierd met al die deugden, die de sieraden der kinderen Gods zijn. Doch het behaagde de Heere Hem te verbrijzelen,' Hij heeft Hem krank gemaakt. Het welbehagen Gods is zijn liefde, zijn genade. Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Uit liefde tot het eeuwig behoud van zondaren, heeft God zijn geliefde Zoon tijdelijk verbrijzeld en krank gemaakt, omdat dit de enige weg hunner behoudenis was. Als zijn ziel zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien. De ziel van Christus is het leven zijns lichaams. Dat stelde Hij tot een schuldoffer. Christus leed dus niet de dood enkel als een getuigenis der waarheid, in dat geval ware zijn dood niets meer dan een marteldood geweest; doch Hij leed de dood als een schuldoffer, als een offer voor de schuld. Voor wie? Van zich zelf? neen, Hij was de Heilige, maar van anderen. Van welke anderen? Van dat zaad, dat Hij zien zou, als Hij zijn ziel tot een schuldoffer zou gesteld hebben: geheel dat volk, dat door zijn lijden, dood, opstanding, hemelvaart en zitten ter rechterhand Gods, Gods kinderen genaamd zou worden. Hij zal zaad zien wil zoveel zeggen als: van de Christus zullen vele Christenen komen. Hij zal de dagen verlengen, en het welbehagen des Heeren zal door zijn hand gelukkiglijk voortgaan. Niets kan ook de loop van het Christendom ophouden. Wordt het door Israël verworpen, het gaat over tot de Heidenen. Wordt het door de geleerden en wijzen der wereld ter zijde gesteld, God geeft het aan de eenvoudigen en aan de kindertjes. Zien wij daarom toe voor ons zelf, want nemen wij het niet aan, het wordt toch door anderen aangenomen, en dan zullen dezen ons oordelen. Om de arbeid zijner ziel zal Hij het zien en verzadigd worden. Welk een vrucht is er van de arbeid des Heeren gekomen, en nog te wachten! De hemelen w6rden er van vervuld. Door zijn kennis zal mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken. Door de kennis van zijn persoon, niet van zijn leer alleen; want geen dogma, geen leerstelling, maar alleen een persoon kan onze ongerechtigheid wegnemen. Want Hij zal hun ongerechtigheden dragen. Zij zullen geen rechtvaardigen zijn, omdat zij in en door zich zelf de rechtvaardigheid bezitten, maar omdat Christus in zijn zoenofferande hun rechtvaardigheid is. Daarom zal Ik Hem een deel geven van velen, en Hij zal de machtigen als een roof delen, omdat Hij zijn ziel uitgestort heeft in de dood, en met de overtreders is geteld, geweest, en Hij veier zonden gedragen heeft, en voor de overtreders gebeden heeft. Hij heeft veier, niet aller zonden gedragen. Christus is de Zaligmaker alleen van zijn volk; nochtans, het is een groot volk: de eeuwigheid zal het openbaar maken. Reeds op het kruis werd in de twee moordenaars het begin gemaakt der grote scheiding tussen hen, die door de gekruisigde Christus zalig worden, en hen, die niettegenstaande Christus gekruisigd is, verloren gaan.

54:1. DE HEERLIJKHEID DER KERK.

Zing vrolijk, gij onvruchtbare, die niet gebaard hebt, maak geschal met vrolijk gezang en juich, die geen barensnood gehad hebt, want de kinderen der eenzame zijn meer dan de kinderen der getrouwde, zegt de Heere. In het vorig hoofdstuk zien wij de Christus, hier zien wij de Kerk, daar de Koning, hier de koningin. En wat Israël geldt, geldt de gemeente en ieder gelovige; want de ware beschrijving der inwendige kerk is: de vergadering der uitverkorenen, zoals dit zeer schoon gezegd wordt door onze Heidelbergse Catechismus, alwaar het geestelijk leven zich zo fris en krachtig uitspreekt. De uitwendige kerken zijn de weekplaatsen, waar de Heilige Geest de zijnen toebrengt. De gemeente die is de koningin aan 's Konings rechterhand. Het gelovige Israël is een koningin, en elke gelovige ziel voor haar deel een koninklijke bruid. Wij staan dan ook hier op het gebied der tweede schepping, op dat gebied ligt de eenheid der Kerk. De Roomsen spreken veel van eenheid, en kennen toch geen andere eenheid dan de valse, uitwendige eenheid, de eenheid van al de Roomsen onder Een paus. Doch de ware eenheid ligt dieper en hoger. Ieder die bekeerd wordt, zegt: 'Ik ben een zondaar, en ik word om niet gerechtvaardigd door de genade Gods, die in Christus Jezus is.' Is dat niet opmerkelijk? Welnu, dat is de ware eenheid der Kerk, dat allen uit Een hart en uit Een mond zeggen: wij zijn zondaren en worden door genade zalig. De eerste schepping van de mens geschiedde dan ook uit het stof der aarde, de tweede uit de tot slijk geworden aarde, want uit zondaren maakt God zijn heiligen. De eerste schepping was een zijn, de tweede is een worden. De eerste mens was rijk, maar werd arm; de nieuwe mens is arm, maar wordt rijk. De aanvang der eerste schepping is heerlijk: de mens staat daar in eens volmaakt op zijn plaats; maar de tweede mens begint in nederigheid en ellende, en eindigt in een eeuwig koninkrijk. Op menselijk gebied, bij voorbeeld bij de Grieken, zien wij nog de volmaaktheid ineens ons voorgesteld. Welke mannen zijn het bij Plutarchus! Het zijn helden, schone beelden van het schoonste mensengeslacht. Schoon, maar enkel uitwendig schoon, want van het inwendige moeten wij niet spreken. Van alles weten zij, maar van verootmoediging voor God in het gevoel hunner zonden weten zij niets. In Israël daarentegen moest alles door zonde en val heen, moest alles door lijden tot heerlijkheid. Daarom werd ook de nationaliteit van Israël door hun godsdienst zo bepaald gewijzigd. Men vindt bij Israël, ook bij het hedendaagse, geen uitnemende beeldhouwers en schilders, omdat zij geen beelden mochten en mogen dienen, daarentegen wel grote dichters en muziekkundigen, doch bij de beelden dienende Grieken, welke grote beeldhouwers en schilders! Zo was ook bij de Grieken alles zodanig volmaakt, dat zij in hun schrift niets corrigeerden, het moest bij hen volmaakt gedacht, en daarna uitgedrukt worden; zij hadden zich dit tot een gewoonte gemaakt. Zo ver kan de mens het brengen, doch waarin? In bloot stoffelijke en tijdelijke dingen. Staan wij echter met Israël op het gebied van God, ach, hoe gebrekkig is dan alles bij ons, en hoe veel correctie is er nodig van al ons denken, spreken en doen! Gij onvruchtbare. God drukte dit uit in de geschiedenis. Sara was eerst onvruchtbaar; ook Rebecca; ook Rachel; ook de moeder van Samuel; daarna baarden deze vrouwen door de bijzondere tussenkomst Gods, dus in de weg der wonderen. En dat alles geschiedde om de waarheid uit te drukken: dat God begint met ellende, waar de heerlijkheid zal volgen. Dit zijn dan ook van die vaste wegen Gods, tot welke Hij gedurig terugkeert. Het is als in de natuur: de edelste diamant begint met uitwendig lelijk te zijn. Het is een beeld van het gelovig Israël. Gij weet; dat de edelstenen in grote ere en in veelvuldig gebruik waren bij Israëls ceremoniële dienst; zij prijkten in een heerlijk twaalftal op de borst van de Hogepriester. En ook in Israëls zondige toestand is die lijn niet geheel afgebroken. Nog heden zijn de edelstenen bij de Joden het meest thuis en in de handel, en niemand kan ze ook beter bewerken dan zij dit kunnen. God gaf hun de kunst om edelstenen te snijden. Als God zulk een indruk geeft aan een volk, dan duurt dat voort. Maak de plaats uwer tent wijd, en dat men de gordijnen uwer woningen uit breide, verhinder het niet,. maak uw koorden lang en steek uw pinnen vast in. Want gij zult uitbreken ter rechteren ter linkerhand, en uw zaad zal de heidenen erven, en zij zullen de verwoeste steden doen bewonen. Welke

miljoenen zijn uit Sara geboren, en welk een invloed heeft Israël gehad op al de volken der wereld! Doch nu is Israël weer de onvruchtbare, omdat het niet gelooft. Het ongeloof is de onvruchtbaarheid in alles wat Goddelijk is. Vrees niet, want gij zult niet beschaamd worden, en word niet schaamrood, want gij zult niet te schande worden,. maar gij zult de schaamte uwer jonkheid vergeten, en de smaad uws weduwschaps zult gij niet meer gedenken. Er is zeker geen woord, dat meer door God is uitgesproken dan: vrees niet! En is dit zo, dan bewijst het, dat de gelovige mens in gedurige vrees is. En is hij niet in gedurige vrees? Nu over zich zelf, over zijn zonden, over zijn omstandigheden, over zijn toekomst; dan over zijn kinderen, over hun onbekeerdheid, onverschilligheid, ongehoorzaamheid, dan weer over zijn familiebetrekkingen, hun aangelegenheden voor tijd en eeuwigheid; dan weer over de toestand van Kerk en maatschappij en der volken. Er is dus onophoudelijk vrees; maar als nu God te midden van dat alles zegt: vrees niet! dan moeten wij ook niet vrezen, maar gerust zijn in Hem, die het rusten in Hem heeft bevolen. God wil niet, dat wij tot Hem komen en zeggen: 'Ik vrees niet;' neen, maar: 'Ik vrees.' Onze oefening moet hierbij enkel zijn, om te horen naar de stem van God, welke onophoudelijk tot onze zielen zegt: vreest niet! Wij moeten niet eigenmachtig onze zielen regeren, maar wij moeten leren op commando te handelen. Wij moeten geen oog uitrukken, geen hand afhouwen op eigen goeddunken; maar als God tot ons zegt: ruk dat oog uit, houw die hand af, verloochen die lust, onderdruk deze begeerte, roei dat onkruid uit, dan moeten wij gereed zijn om het terstond te doen. En daartoe moeten wij God de tijd geven. Hoe dikwijls willen wij terstond van de Heere een beslissend antwoord op onze vragen ontvangen, doch dit is op zijn minst gesproken oneerbiedig; geef wat tijd, laat de Heere vrij en wacht op zijn tijd en zijn welbehagen, en zijn antwoord zal u geworden, en het zal een duidelijk en beslissend antwoord zijn. Gij weet, toen Martha en Maria de Heere een boodschap zonden van de krankheid haars broeders, dat de Heere eerst twee dagen daarna het antwoord gaf, en toen gaf Hij dat antwoord in persoon, en welk een antwoord gaf Hij! Doch wij willen niet altijd horen naar het antwoord des Heeren, vooral wanneer het de bestrijding onzer zonden geldt; want het is niet zo als sommigen zeggen, die hun eigen hart nog niet kennen, dat men de mens slechts zijn zonde behoeft te tonen, om hem redelijk genoeg te vinden ze te erkennen, en bereidvaardig genoeg om ze te verbeteren. Neen, juist daarin ligt de kwaal bij ons, dat wij, al erkennen wij krank te zijn, de genezing schuwen. Is het toch niet verwonderlijk, dat niemand ontkennen zal, dat hij een zondaar is, en dat er zo weinigen zijn, die van hun zonden verlost willen zijn? Ja, bij de gelovigen (wij merkten het reeds op) is de belijdenis: 'Ik ben een zondaar' ook algemeen, doch met een tweede belijdenis er bij: 'Christus is mijn Zaligmaker.' Dit is dan ook de innerlijk ware eenheid der kerk. Het muntstuk van het koninkrijk Gods heeft tot muntslag aan de ene zijde: Wij allen zijn zondaars, en op de keerzijde: Christus is onze enige Zaligmaker. Zondaren zijn wij, die geloven, maar ook tegelijk heiligen in Christus, die ons de Heilige Geest heeft gegeven tot heiligmaking onzer gerechtvaardigde zielen. Nu zijn er wel hooggeestelijke mensen, die beweren dat ook de gelovige mens dezelfde zondaar is en blijft, die hij altijd was; doch dit kan niet zijn. Er moet iets van Christus in ons zijn, of is Christus niets, en is de Heilige Geest, die door Hem heen in de gelovige wordt uitgestort en leeft, niets? Neen, er moet een vernieuwd deel in ons zijn, dat uit God is, en door God tot God zich uitstrekt en uitbreidt. Er ligt bij de gelovige in zijn gevallen menselijke natuur, in zijn oude mens die verderft, zijn nieuwe menselijke natuur: de nieuwe mens, die naar God geschapen is tot goede werken, en die vernieuwd wordt van dag tot dag. Wie waarlijk in de Zoon Gods gelooft, ontvangt de Heilige Geest. Dit is een vaste wet in het koninkrijk Gods, Johannes 7:39. Daarom is het bezit des Heiligen Geestes het bewijs van de waarheid onzes geloofs. Wie nu de Geest van Christus niet heeft, komt Hem niet toe. Wat baten ons alle gaven uit Gods hand, indien wij niet iets van God zelf, uit Gods wezen, van Gods natuur in ons ontvangen, dat zich onafscheidelijk met onze natuur verenigt? De Heilige Geest is het eeuwige leven uit God, en wie in de Zoon gelooft, die heeft dat eeuwige leven. Want uw Maker is uw Man, Heere der heirscharen is zijn Naam. In de

eerste schepping is God de Maker; in de tweede is Hij de Man der gemeente. God oordeelt wel zijn schepsel dat gezondigd heeft, niet zijn vrouw die Hij getrouwd heeft. Hierop rust de leer van de volharding der heiligen. God heeft ze getrouwd, en Hij is de Getrouwe. Hij kan ze niet laten varen. Nu zijn er wel hier en in Duitsland, en waar niet al, een menigte lieve mensen en oprecht gelovigen, die bang zijn voor dat Calvinistische denkbeeld van niet te kunnen afvallen; doch Gods getrouwheid, Gods eer hangt er van af, en geheel de Schrift is er van vervuld. Men zegt: 'het is een gevaarlijke leer' Wel zeker is zij gevaarlijk. Alle waarheden zijn gevaarlijk voor degenen, die er niet mee weten om te gaan, en er is geen waarheid, die door niemand is misbruikt tot zijn eigen verderf en dat van anderen. Men zij er dus voorzichtig mee, zeer voorzichtig. Doch de zee is ook gevaarlijk, en de stroom en het gas zijn het ook, doch gebruikt men ze daarom niet? Een geladen geweer is ook gevaarlijk, maar zal een jager er daarom niet mee op de jacht gaan? Hij zal er echter voorzichtig mee zijn, en zorgen dat er geen kind of onkundige aan komt. En de Heilige Israëls is uw Verlosser. God is dus de Verlosser. Thans scheidt men het woord Verlosser, Zaligmaker af van het woord God; men spreekt van de Zaligmaker, en bedoelt er God niet mee. Treurig bewijs van de diepte der onkunde in de Schrift, welke men moet uitleggen, en welke men inkort, welke men moet verklaren, en welke men verduistert. Israël, de Schrift, al Gods kinderen kennen geen andere Verlosser van zonden, geen andere Zaligmaker dan God. Och houdt dit pand toch goed vast; het leven der Schrift en uw eigen leven hangt er van af. Hij zal de God des gansen aardbodems genaamd worden. Niet in die zin, dat de gelovige in Israël de Heere erkennen zou als de God der ganse aarde, want dit was ten allen tijde het geloof der heiligen, en kon onmogelijk als een toekomstige zaak voorgesteld worden; maar in die zin, dat de God van Israël eenmaal over geheel de aardbodem als de enig waarachtige God zou worden erkend en gediend. En is nu deze belofte vervuld? Wie zal het beweren? Zo verwachten wij dan nog deze heerlijke toekomst. Want de Heere heeft u geroepen; niet in het algemeen, maar bij name. Het is datgene wat Paulus op de weg naar Damascus ondervond. Het moge bij de een onmerkbaarder en langzamer, en bij de andere duidelijker en sneller zijn gegaan, maar bij iedere bekeerde moet althans Een punt aanwezig zijn, waar hij ziet, dat God hem ontmoette en staande hield. Als een verlaten vrouw. De voorstelling van de vergeving der zonde onder het beeld van de weder aanneming van een verloren zoon door zijn vader is bijbels en waar, doch wat vader neemt zijn terugkerend kind niet aan? Deze voorstelling vinden wij dan ook in het Nieuwe Testament, waar alles in edele en fijne trekken wordt geschetst; maar in het Oude Testament, waar alles met grote trekken en ontzaglijke kracht wordt geschilderd, is het een overspelige vrouw, en welke man neemt deze aan, na haar eenmaal verlaten te hebben? Maar God neemt haar aan; Hij ontfermt zich over de ziel, die Hem ontrouw geworden is. Ook hier vinden wij weer tegenstellingen tussen de eerste en tweede schepping. In de eerste schepping wordt men van jong, oud en sterft men; in de tweede wordt men van oud, jong en opnieuw geboren. In de eerste schepping wordt men van een maagd een vrouw; in de tweede wordt men van een vrouw, ja een overspelige vrouw, een reine maagd. Niemand kan ontkennen, dat alleen God zo iets doen kan. En bedroefde van geest. De boetvaardigheid moet er bij komen. Ook daarin zijn Oud en Nieuw testament volkomen Een. Spreekt niet de Heere dezulken zalig, die treuren? Daarom zal ook iedere gelovige zich zelf de grootste der zondaren noemen, ja zelfs de beste Christenen, waar niemand iets op te zeggen weet, zullen dit doen; want het staat op niemand's gelaat geschreven, waarin hij voor God gezondigd heeft: dat staat alleen in het hart geschreven, en daarom weet ieder voor zichzelf het best, waarin hij gezondigd heeft, en soms nog zondigt. Nochtans zijt gij de huisvrouw der jeugd, hoewel gij versmaad zijt geweest, zegt uw God. Dit behoort aan Israël, zoiets kan tot de Kerk uit de volken niet gezegd worden. En is dit nu zo, dan behoort ook al het volgende beschouwd te worden als tot Israël gezegd. Voor een klein ogenblik heb Ik u verlaten. Een klein .ogenblik? en het is nu reeds achttien honderd jaren. Nochtans voor God is het tegen de eeuwigheid van zegeningen, die Hij voor Israël bewaard heeft, een ogenblik. Maar met grote ontfermingen zal Ik

u vergaderen. God zal dus Israël weer aannemen. Zonder dit was ook het profetisch beeld niet volmaakt. In een kleine toorn heb Ik mijn aangezicht van u een ogenblik verborgen, maar met eeuwige goedertierenheid zal Ik Mij uwer ontfermen, zegt de Heere uw Verlosser. Welk een heerlijke belofte aan het zo zondig Israël! Het is dan ook niet bevreemdend, dat er bij vele bekeerde Christenen zulk een liefde tot Israël bestaat; zij gevoelen dat al Gods wegen Israëlitisch zijn en toch hun aangaan. Ook bij hen gaat het van zonde tot genade, van ellende tot heerlijkheid. De onbekeerde Christenen hebben echter weinig gevoel voor Israël, want door de zonde en de ellende heen heerlijk te worden is iets, dat bij de wereld veracht is, daar moet men bij haar niet van spreken; want zodra spreekt men tot haar niet van zonde, of zij voegt er haar smaad bij. En daarom draagt ook ieder Christen in zekere mate de smaad der wereld, voor zover hij getuigt dat hij een zondaar is, die door Jezus als de enige Zaligmaker van zondaren behouden moet worden. Want dat zal Mij zijn als de wateren van Noach, toen Ik zwoer, dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zouden gaan,' alzo heb Ik gezworen, dat Ik niet meer op u toornen, noch u schelden zal. De eerste schepping werd niet met een eed bevestigd, anders zou zij nooit hebben kunnen vergaan; de tweede is met een eed bevestigd, en daarom is zij onvergankelijk. Paulus heeft ons door de Heilige Geest geopenbaard (Hebreeën 6:17-18, 12:26-28) dat alles wat God der verandering onderworpen heeft, zonder eed, en alles wat eeuwig is, met een eed is begonnen. Daarom zijn wij ook volkomen zeker, dat de aarde niet andermaal door het water zal vergaan. God heeft het gezworen. Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere uw ontfermer. Welke heerlijke waarheden, niet waar? Hoe is het mogelijk de leer van de predestinatie en die van de volharding der heiligen niet in de Bijbel te vinden! Doch deze waarheden moeten niet in de Kerk zijn alleen als kostbare waarheden, tot sieraad, neen, de tijd is daar, dat zij als wapens moeten gebruikt worden, waarmee wij strijden en ons verdedigen. Onze rechtzinnigheid is dood of zal sterven, wanneer men de waarheden niet gebruikt, maar zich vergenoegt met ze te weten. Zij moeten in het leven treden. Wij moeten hoe langer hoe meer gevoelen, dat wij deze waarheden volstrekt behoeven, om niet te sterven, maar te leven. Gij verdrukte, door onweder voortgedrevene, ongetrooste: Zie, Ik zal uw stenen gans sierlijk leggen, en Ik zal u op saffieren grondvesten, en uw glasvensters zal Ik kristallijnen maken en uw poorten van robijnstenen, en uw ganse landpale van aangename stenen. Dit behoort in de eerste plaats aan Israël, doch wij mogen het in de tweede plaats wel op onszelf toepassen; nochtans mogen wij niet doen als sommigen; die zeggen: dat is voor ons, en het gaat de Joden niet aan; neen, wel is het tot gemeenschappelijk gebruik gegeven, maar zonder het aan de wettige eigenaar te ontnemen. Het is ook hier: gij moogt wel eten zoveel gij wilt, maar niet meenemen, als ware het van uzelf. Israël is de wereld in het klein; in Israël concentreert zich de wereld, even als de gelovige een gemeente in het klein, en de gemeente een gelovige in het groot is; beide sluiten elkaar niet uit, maar in: waarom zouden wij ze dan scheiden? Wij hebben ook hier met de schoonste beelden, de beschrijving van het nieuwe Jeruzalem, welke heerlijke stad in de Openbaring van Johannes nog breder beschreven wordt. Israël en Jeruzalem behoren zij niet tezamen? Doch daarom behoren beide niet minder aan een ieder die gelooft. En al uw kinderen zullen van de Heere geleerd zijn, en de vrede uwer kinderen zal groot zijn. Welk een voorrecht van de Heere geleerd te zijn; doch hoe zelden willen wij er gebruik van maken! Wij willen liever onszelf leren, of door anderen geleerd worden, dan van God door zijn Woord en Geest. En toch worden wij in het eigenlijke, wezenlijke, hoofdzakelijke niet onderwezen dan door God zelf. Mensen kunnen ons veel v66rleggen en v66rdoen; maar zij kunnen ons niet bekeren, niet ons hart veranderen, niet tot nieuwe mensen maken. Dat kan God alleen, en dat doet God alleen. Er is een zeker ogenblik, waarin God ons het geloof leert: het is hetzelfde ogenblik, waarin wij tot bewustheid komen van onszelf in onze zonde, en van Christus in zijn gerechtigheid, en aanbiddend neervallen voor Hem, van wie wij zo dikwijls hoorden spreken en zelf spraken, zonder Hem echter te kennen.

Er is iets soortgelijks op het gebied der kunst. Evenals een echt schilder op het zien van een meesterlijk geschilderd stuk tot zich zelf zegt en zeggen moet: Ik ben ook een schilder; en een echt dichter bij het lezen of horen van een meesterstuk van dicht kunde uitroept en uitroepen moet: Ik ben ook een dichter, zo moet ook de gelovige in een zeker ogenblik zeggen kunnen: Ik ben ook een Christen. En die hem dat zeggen doet, is niet, gelijk in de twee eerste gevallen, de natuur, maar God. Gij zult door gerechtigheid bevestigd worden,. wees verre van verdrukking, want gij zult niet vrezen,. en verre van verschrikking, want zij zal tot u niet naken. Zie, zij zullen zich zeker vergaderen, doch niet uit Mij,. wie zich tegen u vergaderen zal, die zal om uwentwil vallen. Gij ziet ook hier, dat de verzekerdheid geen rustbank is, waarop men zich kan neerleggen; neen, de vrees, de strijd, de moeite is er onafscheidelijk aan verbonden. Men moet weten, waar men staat en waar men heengaat; daarvan moet men verzekerd zijn, doch overigens moet men allerlei pijlen ten doel staan, en allerlei moeiten zich getroosten. Paulus zei de: van buiten strijd, van binnen vrees, 2 Corinthiërs 7:5, en zo is het ook. Als gij aan boord zijt, en het commando hebt, zo moet gij weten, waar het noorden ligt, gij moet een kompas hebben, en daarenboven nog andere instrumenten en kaarten. Gij moet weten waar gij zijt, en waar gij heengaat, doch dit bevrijdt u niet van de mogelijke kamp met tegenwind en storm en duizend andere moeilijkheden en gevaren, neen, maar met de ene zekerheid die gij hebt, verontrust gij u niet over al de andere onzekerheden. De verzekerdheid des geloofs bestaat alleen daarin, dat men gerust is op het Woord van God, ook wanneer alle uiterlijke omstandigheden tegen ons zijn. Als het stormt of onweert, en alles siddert, en God zegt tot u: Vrees niet! dan moet gij niet vrezen, omdat God u gebiedt niet te vrezen. Wij zien in het Evangelie hoe de weduwe te Na'n weent over haar zoon, en welke moeder weent niet over haar kind, dat zij ten grave ziet brengen: wie zal het ook wraken? Maar als de Heere zegt: Ween niet! dan moet het wenen ophouden; want als de Heere zo iets zegt, dan moet er reden voor zijn. Bij de weduwe te Na'n zien wij die reden, doch al zien wij haar niet, zij bestaat nochtans in zulk een geval altijd. Zie, Ik heb de smid geschapen, die de kolen in het vuur opblaast, en die het instrument voortbrengt tot zijn werk,. ook heb Ik de verderver geschapen om te vernielen. Kan er een stelliger predestinatieleer zijn, dan hier geleerd wordt? God regeert over het kwaad, ziedaar de leer der Schrift. De Remonstranten zeggen: 'God regeert wel over het goede, niet over het kwade.' Indien dit zo was, zo zou het gebied van God een zeer klein gebied, althans in deze wereld zijn, want het meeste wat er geschiedt is kwaad. Doch neen: Wij zeggen met Amos (3:6): Zou er een kwaad in de stad zijn, dat de Heere niet doet? God regeert over het kwaad. Alle instrument, dat tegen u bereid wordt, zal niet gelukken, en elke tong, die in het gericht tegen u opstaat, zult gij verdoemen,. dit is de erve der knechten des Heeren, en hun gerechtigheid is uit Mij, spreekt de Heere. Dit is het ganse Evangelie: onze gerechtigheid is uit God. Opmerkelijk, niet waar, dat juist Israël gevallen is door zijn eigen gerechtigheid op te richten. Ja onze gerechtigheid is uit God, in Christus, dus is er geen gerechtigheid in ons. Doordringen wij ons van dit denkbeeld, van deze waarheid, want zij is onze troost. Waar God ons vindt, daar vindt Hij ons als zondaren, in ons bloed. Hij vond Abraham bij de afgoden, en Israël bij de ijdelheden. Wij hebben een zondige ikheid: deze kunnen wij niet uit onszelf wegnemen, en toch moeten wij een andere ikheid hebben. Deze kan alleen God ons geven; want Christus is deze andere ikheid. Daarom zeide Paulus, en moet ieder onzer kunnen zeggen: Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij,. en hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons van God, die mij liefgehad heeft, en zichzelf voor mij overgegeven heeft. Gal. 2:20. Wij moeten voor Christus leven, gelijk Hij voor ons gestorven is: uit liefde. En wie zou ons daartoe kunnen brengen dan God alleen? Hoe velen roepen: Men moet bekeerd worden, zal men zalig worden! Doch daarbij blijft het, en zij bekeren zich niet. Zo kunnen wij ook geen mens uit de wereld halen, en zeggen: bekeert u! zodat zij zich bekeren. Maar God kan ze staande houden temidden van hun zonden en ze doen omkeren van hun weg, en waar Hij de mens staande houdt, daar is het in de zonde. Daarom moet er, zoals wij zeiden, evenals er in het hart van de kunstenaar

zeker punt geraakt moet worden, waardoor de wereld der kunst voor hem opengaat, en hij zegt: ja nu weet ik het, nu ben ik er achter; zo ook bij de zondaar een zeker punt in zijn hart geraakt worden, waardoor de wereld des Geestes Gods voor hem opengaat, en hij zegt: ja, nu zie ik wie ik ben, en wie Christus is, en nu zal mij niets meer van Hem scheiden.

55:1. DE GODDELIJKE UITNODIGING.

O alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs, wijn en melk. Aan Gods werk is niets bij te doen; al wat Hij aanbiedt, is volmaakt; gij hebt er maar de hand op te leggen, gij hebt het maar aan te nemen. Wilt gij een wereld vol wonderlijke schepselen zien, gij hebt haar niet te maken, open uw ogen en gij ziet haar. Wilt gij een sterrenhemel zien, zoudt gij hem moeten maken? Neen, open uw ogen, en gij hebt de heerlijkste aanschouwing. Niets is eenvoudiger dan de waarheid, dat van God alles komen moet, wat een schepsel gelukkig zal maken, en toch wordt niets minder geloofd. Men wil zich niet laten redden, maar zichzelf redden, althans er iets toe bijdragen. Men miskent het koninklijke in God. Deze geeft om niet. Wat zult gij ook bieden voor al de heerlijkheden, die God in zijn woord belooft? Ja, wat zult gij bieden? zij zijn boven alle prijs; doch juist daarom vraagt God er u ook geen prijs voor, maar biedt Hij ze u aan om niet. De woorden des Heeren in dit hoofdstuk van Jesaja mogen ons strekken tot een liefelijke nabetrachting van het avondmaal, dat wij heden gevierd hebben. Christus is het brood en de wijn des levens, en de woorden bij de profeet zijn van dezelfde zin. Door geheel de Schrift heen wordt het verkrijgen der zaligheid vergeleken bij eten en drinken; bij een maaltijd, om ons te leren, dat Christus, of hetgeen hetzelfde is, dat onze zaligheid ons even volstrekt nodig is voor het leven der eeuwigheid, als het eten en drinken ons nodig zijn voor het leven des tijds. Bewondert met mij de hoge eenvoudigheid der wijsheid Gods, om het allerhoogste door het aller geringste voor te stellen. Welk mens zou dit ingevallen zijn, en toch ligt het ons zo nabij, dat ieder het kan verstaan. Indien de Schrift in wiskundige voorstellen was vervat geworden, zo zou alleen de geleerde haar hebben kunnen verstaan, doch nu zij zich in de meest gewone vormen des levens uitdrukt, nu verstaat haar de eenvoudigste en de geleerdste ook, want deze kent evenzeer de gewone dingen des levens als hij de buitengewone kent. Christus is het Brood, de spijs der zielen in Oud en Nieuw Testament. In Christus is alle schaduw verwezenlijkt en alle denkbeeldige waarheid vlees en been geworden. Christus is niet alleen Brood, maar gebroken brood, dus brood voor zondaren; want niet enkel de Christus, maar de gekruisigde Christus is onze Zaligmaker. Ja, gebroken brood en uitgegoten wijn hebben wij nodig en worden ons gegeven in het avondmaal. In het avondmaal wordt Christus aangenomen en in ons opgenomen op geestelijke wijze, gelijk het brood op lichamelijke wijze. Gelijk het brood tot levenskracht in ons lichaam wordt, zo wordt Christus door het geloof tot levenskracht in onze ziel. Daarom moet het woord van God bij de tekenen van brood en wijn komen, en dezen zijn kracht meedelen. Gods woord maakt een zaak tot een Goddelijke zaak. Het woord der instelling is de zegen Gods beiden over de doop en het avondmaal. O alle gij dorstigen, komt tot de wateren. Christus prijst in de Bergrede niet dezulken zalig, die iets hebben, maar die niets hebben en alles behoeven. Wij moeten tot God komen met iets dat niets is, of dat een gebrek is: met honger, dorst, vermoeidheid, bezwaardheid, onrust. Wij moeten met een behoefte komen, niet om haar te houden, maar om er van af te komen; wij moeten komen met onze zonden, niet om er in te blijven, maar om ze kwijt te raken. Nochtans is het op aarde niet zodanig gesteld, dat men eenmaal gekomen zijnde, niet terug behoeft te komen; neen, men moet altijd terugkomen, want wie heden verzadigd is, heeft morgen weer honger en dorst, en wie heden de zonden vergeven zijn, die heeft morgen weer nodig om vergeving te bidden. Doch zalig de mens, die door het geloof reeds hier als kind woont in het huis van God, waar aan niets gebrek is, en waar elke zich vernieuwende behoefte terstond volle verzadiging kan vinden. Komt tot de wateren. Is het niet de stem van Christus: Komt tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, Ik zal u verkwikken, Ik zal u rust geven. Wij hebben gelijk zo dikwijls, ook hier het Nieuwe testament in Oudtestamentische woorden. Daarom verwonder ik mij altijd meer Over de heerlijkheid van het Woord van God. Het is in zijn geheel de aanwijzing van de weg der behoudenis, en neemt gij er een klein stukje uit, zoals de tekst, die wij nu bespreken, dan hebt gij er andermaal de gehele leer der zaligheid in. Geheel de Schrift leeft, en in ieder afzonderlijk deel is het leven

des geheels. Komt tot de wateren, zegt het Oude Testament. Komt tot Mij, zegt Christus. Die in Mij gelooft, stromen des levenden waters zullen uit zijn buik vloeien. Komt tot de wateren! Zo spreekt Christus reeds in de profetieën, voor Hij geboren was, doch eerst na zijn komst in het vlees spreekt Hij persoonlijk op een wijze, die geen der profeten eigen was, en die ook niemand Hem mag nadoen: Komt tot Mij. Tot Mij. Dit kan geen geschapen wezen, hoe hooggeplaatst ook, zeggen. Het is een woord, dat Gode alleen toekomt. Christus is waarachtig mens, maar als zodanig spreekt Hij soms woorden, die niemand recht heeft te zeggen dan God; moet Hij dan niet zo waarachtig God zijn als Hij mens is? Welk een ijdel werk doet toch het ongeloof met hier te willen schikken en plooien. De Schrift is in dit opzicht zonneklaar, en zo is er geen keus overgelaten, dan dat men of Christus waarachtige Godheid en mensheid erkennen of ontkennen moet. En hoe eenvoudig is deze zaak voor het geloof! Het is hiermede gesteld, als met een koning, die onbekend zijn wil, en in burgerkleding naar een afgelegen stadje of dorpje van zijn koninkrijk, waar men anders nooit de koning ziet, gaat en aldaar vertoeft. Ieder houdt hem voor een gewoon heer, en hij spreekt en handelt ook als ieder particulier man; doch te midden van dat alles zegt, beveelt, doet hij iets, dat niemand zeggen, bevelen, doen kan, dan die de Heer en Koning des lands is. Hij ontdekt zichzelf hiermee, zeker, maar voor wie? Voor wie in een burgerlijk gekleed man de koning erkennen kan uit zijn woord en daad, en dat kunnen maar weinigen. Ook Christus sprak in menselijke gedaante als God, en toch sprak Hij nooit als God uit de hemel met tekenen uit de hemel, zoals zijn vijanden het begeerden, met vuur en wolkkolom, met Sinattische of Horebse aardbevingen, orkanen en bliksemstralen, maar altijd als God in het vlees, in de allereenvoudigste menselijke vorm, in enkel liefde, en tot enkel zegen, want Hij was niet alleen waarachtig God, maar ook waarachtig mens: de Godmens. En gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs, wijn en melk. Kopen. Treffend woord, en dat jegens iemand, die geen geld heeft! Nochtans de profeet blijft bij zijn eis: de zaak moet gekocht worden; men moet er iets voor over hebben, het moet ons wat waard zijn. En waarin moet nu het koopgeld bestaan? In niets te hebben. Het is hiermee als met alle goed, dat men in een winkel ziet ten toon gespreid, en dat men gaarne heeft en nodig heeft. Het is ons geld waard; met de begeerte om het te hebben gaat men in de winkel, men beziet het en vraagt naar de prijs. Dit alles wordt vereist ten blijke, dat men ten opzichte van dat goed niet onverschillig is, maar dat men er op gezet is het te hebben. En als men nu al die moeite gedaan heeft, dan zegt de Eigenaar der goederen op Goddelijk gebied: juist dat goed is niet te koop, doch ik weet dat gij het gaarne hebt en zonder het ongelukkig zoudt zijn, daarom, daar hebt gij het: ik geef het u. Zonder geld en zonder prijs. Ja, deze zijn de kooppenningen voor het goed van God, en het verhoogt de waarde van dat goed, want welk een genade zou het zijn, die voor goud of zilver of enig andere aardse, menselijke zaak gekocht zou kunnen worden? Zou het een Goddelijke genade zijn? Neen, een pauselijke genade. Ja, de pauselijke vergeving der zonden kunt gij kopen; doch wat is zij waard? Niets; Omen is er altijd mee bekocht, hoe weinig men er ook voor geeft. Maar de Goddelijke vergeving der zonden, die van waarde, van oneindige waarde is, kunt gij niet kopen, want gij kunt haar niet betalen; doch gij behoeft haar ook niet te betalen: zij wil om niet genomen zijn, of is zij niet te verkrijgen. Wijn en melk. Uitnemende zaken, overal waar men komt. Het kind wordt gevoed met melk, ook de volwassene gebruikt haar nog dagelijks, en menig zwakke strekt zij tot verkwikking en kracht. En de wijn, waar verhoogt zij de feestvreugde niet? Hier wordt de melk des Woords en de wijn des Geestes bedoeld. De melk voedt en versterkt, de wijn versterkt en verheugt. Zo doen ook Gods Woord en Geest. Het Woord Gods komt tot ons en de Heilige Geest voegt er zich bij, om ons uit het Woord Gods te onderwijzen, te versterken, te vertroosten, te verblijden. Daarom moet een Christen zich vooral wachten voor alle bedwelming door wijn en geestelijke drank. Een Christen moet vervuld zijn van de Heilige Geest en van geen andere geest. Op deze grond moeten ook de matigheidsgenootschappen staan, en uit dit beginsel moeten zij werken, niet met bloot menselijke bepalingen en verbintenissen, die geen gezag en daarmee op den duur geen

kracht hebben. Van deze wijn, de wijn des Heiligen Geestes, vol, zongen de martelaren in de gevangenissen en in de vlammen, en wie weet, hoe ook wij deze wijn zullen behoeven; want gelijk de ure, zo is ook de wijze onzes doods ons allen onbekend. Waarom weegt gijlieden geld uit voor hetgeen geen brood is, en uw arbeid voor hetgeen niet verzadigen kan? Hoort aandachtiglijk naar Mij en eet het goede, en laat uw ziel in vettigheid zich verlustigen. Op het horen van Gods Woord komt het aan; meer dan op het zien der zaken. Als gij het brood en de wijn des avondmaals voor u hebt, wat ziet gij dan? Brood, als ieder ander brood, en wijn, als ieder andere wijn. Doch wat hoort gij? Deze Goddelijke woorden: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt,. doet dat tot Mijn gedachtenis. En bij de beker: Drinkt allen daaruit, want dat is Mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, hetwelk voor u en voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden. Hiermee wordt de ziel die gelooft niet alleen gevoed en verkwikt, maar verlustigt zij zich ook in de overvloed van God. Neigt uw oor en komt tot Mij, hoort en uw ziel zal leven,. want Ik zal met u een eeuwig verbond maken en u geven de gewisse weldadigheden van David. Alles is volkomen zeker en gewis in God, en God wil, dat wij dit geloven. Ook wij moeten door het geloof vast en onbeweeglijk zijn in God. De gewisse weldadigheden van David zijn de beloften van de Messias, de Gezalfde, de Koning Zie, Ik heb Hem tot een Getuige der volken gegeven. Dat is: ‘tot een getuige der waarheid, welke Hij van Mij gehoord heeft,’ Joh. 8:40. Wij moeten op onze beurt getuigen zijn van Christus door woord en daad; hierin bestaat des Christens eigenlijke leven. Een Vorst en Gebieder der volken. Altijd worden door de Schrift de volken, de Heidenen, mee opgenomen met Israël als voorwerpen der Goddelijke genade, in onophoudelijke tegenstelling van het vleselijk Israël, dat altijd de Heidenen haatte en verwierp. En daarom moeten de Christenen uit de Heidenen thans doen ten opzichte van Israël, wat de oude Israëlitische heiligen vroeger deden ten opzichte van hen: zij moeten Israël nooit vergeten, maar in hun gebeden en zendingen Israël opnemen met de volken. Zie, Gij zult een volk roepen, dat Gij niet kendet, en het volk, dat U niet kende, zal tot U lopen, om des Heeren uws Gods wil en om des Heiligen Israëls wil, want Hij heeft U verheerlijkt. Israël was bestemd om van wege zijn Messias, bij al. de volken der wereld niet meer veracht, maar ten hoogste verheerlijkt te worden. Door het ongeloof van Israël is deze belofte eeuwen verdaagd. De profeet voorziet het, en voorspelt het, van daar de ernst der vermaning, die nu volgt. Zoekt de Heere, terwijl Hij te vinden is,. roept Hem aan, terwijl Hij nabij is. De goddeloze verlate zijn weg, en de ongerechtige man zijn gedachten, en hij bekere zich tot de Heere, zo zal Hij zich zijner ontfermen, en tot onze God, want Hij vergeeft menigvuldiglijk. Wat vermoeien zich sommigen met te bepalen, wie in de bekering het eerst beginnen moet: God of de mens? Wie zal het bepalen? God zegt tot de nog onbekeerde mens: Begin gij eerst, bekeer u! en als de mens begonnen is en zich bekeert, dan laat God hem gevoelen, dat hij nooit bekeerd zou zijn, indien God niet begonnen was met hem te bekeren. Het is hiermee als met de ontvangenis van een mens. Wie bepaalt het gewichtige ogenblik, waarin gezegd kan worden: Er is een mens? Niemand weet het, niemand kan het bepalen. De geboorte is zienlijk, niet de ontvangenis, zo is ook de wedergeboorte te zien, en niet de haar voorafgaande ontvangenis. Daarom roepen de predikers van Gods woord de mens toe: Bekeer u! maak uit de waarheid, dat God de bekering in u moet beginnen, geen oorkussen voor uw traagheid, om er de doodsslaap op te slapen. Begin en dan zult gij zien, dat God in u begonnen heeft, alvorens gij begonnen zijt en beginnen kon. Begin en antwoord op de roepstem van God: Bekeer u! door te zeggen: Bekeer mij, Heere! en gij zult bekeerd zijn, want zoiets kunt gij niet met uw hart bidden, zonder reeds door God bekeerd te zijn. Deze waarheid is een van de vele verborgenheden der Schrift, waarover veel gesproken kan worden, zonder ze te verstaan. Wie ze verstaan wil, die moet er in handelen, en alzo de zaak ondervinden. Ja, wat kent men eigenlijk goed, dat men niet door eigen ondervinding kent? Want mijn gedachten zijn niet. ulieder gedachten, en uw wegen zijn niet mijn wegen, spreekt de Heere. Want gelijk de hemelen hoger zijn dan de aarde, alzo zijn mijn wegen hoger dan uw wegen, en mijn gedachten dan

ulieder gedachten. Wanneer wij over Gods wezen, wegen en werken nadenken, dan gaat het ons als bij onze natuurlijke aanschouwing: hoe langer wij naar de hemel zien, ja, hoe meer wij tot hem ook door de hoogste bergen opklimmen, hoe hoger hij wordt. Want gelijk de regen en de sneeuw van de hemel nederdaalt, en derwaarts niet wederkeert, maar doorvochtigt de aarde en maakt, dat zij voortbrenge en uitspruite, en zaad geve aan de zaaier, en brood aan de eter, alzo zal mijn woord, dat uit mijn mond uitgaat, ook zijn, het zal niet ledig tot Mij wederkeren, maar het zal doen, hetgeen Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgeen waartoe Ik het zend. Hoe heerlijk is het beeld van de vruchtbaarheid van Gods Woord hier uitgewerkt. God geeft in iedere oogst zaad om opnieuw te zaaien, en toch genoeg om te eten, dus vrucht in overvloed. En hetzelfde doet God op geestelijk gebied. Ook daar doet het Woord Gods alles. Waar een woord, een belofte of bedreiging van God is uitgesproken, daar wordt uitgewerkt wat deze belofte of deze bedreiging bevat, ofschoon er ook voor het ogenblik niets van gezien wordt. De toebereidselen tot de vrucht geschieden meestal ongezien en onzichtbaar; die van de gewassen hebben meestal onder de grond, of in de wortels en stam der bomen plaats. Opeens spruiten het blad, de bloemen en daarna de vrucht uit, en ja, nu worden zij gezien. Vroeger werden zij niet gezien en toch bestonden zij, maar in de toebereiding, niet in de volheid. Zo wordt ook de zaligheid van het overblijfsel van Israël ongemerkt voorbereid, doch eenmaal zal zij gezien worden. Gelooft nu deze belofte ten opzichte van Israël, en doet niets meer dan dit en gij zult reeds een geheel ander hart en geheel andere ogen voor Israël hebben, dan gij vroeger had, ook zonder dat gij nog iets voor dat volk gedaan hebt: en wat dan uit dat geloof noodzakelijk en vanzelf voortvloeit, ja, dat moet gij voor dat volk doen, en gij kunt het ook doen, want dan ziet gij reeds in het enkele blaadje en in de enkele bloesem, die aan de boom komen, het leven en de vruchtbaarheid van zijn wortel en stam. Ten tijde van Israëls volksbestaan kwamen er wel enkele Heidenen tot Israël over, maar niet de Heidenen bij menigten. Dat geschiedde eerst na de prediking van de gekruisigde en verheerlijkte Christus, toen liepen de Heidenen de Israëlitische mannen, de Apostelen, letterlijk na. Welnu, hetzelfde verschijnsel geldt thans de Joden. Te allen tijde kwamen er enkele Joden tot Jezus, om in plaats van Hem langer te verguizen, over zichzelf te wenen en Hem te aanbidden; maar de bekering van het gehele volk zal eerst plaats hebben, wanneer Gods tijd vervuld zal zijn. Als de volheid der heidenen zal zijn ingegaan, zal geheel Israël zalig worden. Want in blijdschap zult gij uittrekken, en met vrede voort geleid worden,' de bergen en heuvelen zullen geschal maken met vrolijk gezang voor uw aangezicht, en alle bomen des velds zullen de handen samenklappen. Voor een doorn zal een dennenboom opgaan, voor een distel zal een mirteboom opgaan,' en het zal de Heere wezen tot een naam, tot een eeuwig teken, dat niet uitgeroeid zal worden. Ziet gij, het einde van Israël zal zijn geloof en gerechtigheid, genade en heerlijkheid zonder enige verdere terugval of afbreking, dus zonder einde. Dit einde is nog niet gekomen, daarom verwachten wij het, en blijven het verwachten, totdat het gekomen is. Het einde van alle dingen en ook dit einde zal de verheerlijking Gods zijn.

60:1. ISRAËL EN DE VOLKEN.

Maak u op, word verlicht! Ook dit is tot Israël gezegd, en Israël is niet de Christelijke kerk. Zeker, God doet veel meer dan Hij zegt, zodat hetgeen tot Israël gezegd wordt, tegelijk alle volken aangaat; doch dat Israël slechts een figuurlijke naam zijn zou, zodat God hier zegt: 'Ik heb u wel genoemd, maar niet bedoeld,' is niet aan te nemen. Word verlicht! Ieder verlangt naar licht; de kranke, die op het ziekbed neerligt, de droevige, de bezwaarde, die in het duister wandelt; ieder verlangt naar licht, naar licht voor de tegenwoordigheid, naar licht voor de toekomst; doch het licht van God komt niet dan na de duisternis en na vreselijke oordelen. Het moet eerst weer nacht geweest zijn, zal het morgen worden. Word verlicht met het ware licht; want er is ook vals licht, en er is misschien geen tijd geweest, waarin meer vals licht was dan in de onze. Zeker er is bij ons, bij veel duisternis aan de ene zijde, veel licht aan de andere zijde, ja men is zelfs verlegen met het licht, zodat men het niet te plaatsen weet. Tegenover de duisternis van Rome staat het valse licht van Ronge en zijn geestverwanten, maar tussen die beide zal God zijn licht weten te laten schijnen. Ik zeg zijn licht, want verlichting is een dubbelzinnige zaak. Een brand verlicht ook, en er is een kunstlicht, dat onder de grond door tot ons komt, maar het licht van God, zowel voor het lichaam als voor de ziel, komt van boven, van de hemel, en dat verlicht niet alleen de ogen; maar ook het verstand; ja, wat het geestelijk licht betreft, het opent zelfs de ogen om te kunnen zien. Want uw licht komt. Uw licht. Waarin bestaat het? in Christus. God laat ons niet tevreden zijn met denkbeelden, met idealen, zoals de wijsgeren doen; neen, wij moeten een persoon hebben, een levende en almachtige Gever van alle goede gaven, ook van het licht, van het licht des levens, van het eeuwig Licht. De Heere zelf, de Messias zou tot Israël komen, en zijn licht over hen laten opgaan, het ongeschapen licht, dat van de zon met al haar heerlijkheid eindeloos overtreffende. En de heerlijkheid des Heeren gaat over u op. Toen de engelen op de velden van Bethlehem de herders de blijde boodschap Gods toezongen, toen omscheen hen de heerlijkheid des Heeren. Deze zichtbare heerlijkheid verdween voor het lichamelijk oog, maar bleef voor het oog des geloofs in de Heere der heerlijkheid zelf. Wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, roept Johannes uit, een heerlijkheid als des Eniggeborenen van de Vader. Want zie, de duisternis zal de aarde bedekken en donkerheid de volken,. doch over u zal de Heere opgaan, en zijn heerlijkheid zal over u gezien worden. En de Heidenen zullen tot uw licht gaan, en koningen tot de glans, die u is opgegaan. Er is altijd een betrekking geweest van Israël tot de volken en van de volken tot Israël. Israël was gesteld tot een bezielend beginsel der volken, en de volken moesten een belichamend beginsel voor Israël zijn. Niet zonder hoge bedoeling is daarom Israël de beschaving van Egypte doorgegaan, en heeft het de verdrukking van Egypte verduurd. Farao had, gelijk ieder tiran, een reden van staat voor zijn tirannie. Israël was een Nomadisch volk. Rondom Egypte zwierven de Nomadische stammen. Wanneer nu Israël zich met deze te eniger tijd verenigde, dan werd de heerschappij van Egypte bedreigd. Maar God fnuikte op andere wijze de trots van Egypte, en maakte de stammen Israëls tot de aristocratie van de wereld! Daarom is er in ons, Joden, tegelijk iets ouds en iets nieuws. Wij gevoelen met al de tijden meegeleefd te hebben, en voelen ons tegelijk thuis in deze tijd. Aan de ene kant gevoelen wij een Goddelijke kracht in ons, en aan de andere kant een uiterste menselijke zwakheid. Bijzonder door de profeten werden de stammen Israëls van ouds in betrekking gehouden tot de volken, niet tot de ver verwijderde, onbekende, onbeschaafde of barbaarse volken, maar tot die, welke door hun nabijheid, macht en invloed in staatkundige betrekking met Israël stonden, want ook op geestelijk gebied moet er een lijn bestaan, waardoor het verband wordt te weeg gebracht. De schoonste geestelijke betrekking echter van Israël tot de volken is die, welke veroorzaakt is door de prediking van het Evangelie aan de volken door zonen uit Israël. Het huwelijk tussen het Oude en Nieuwe Testament door de profetie, is dan ook alles overtreffend, want daarin ligt het hogere verenigingspunt van Israël met de volken. Het toont ons een lieflijke binnenzijde tegenover de treurige buitenzijde; want welke is deze buitenzijde? Onder anderen deze: dat de Joden onder

de volken zijn, en dat de volken te Jeruzalem zijn. De Joden betreden de wereld, en de volken vertreden Jeruzalem; dit is het bezoek dat zij elkaar brengen, dit hun uitwendige wederkerige gemeenschap! Doch wat heeft God gedaan? God heeft het leven der wereld gelegd in de lendenen van een verstorven Abraham en een verstorven Sara. 'Wij zijn Abrahams zaad,' zeggen de Joden nog altijd, en de afkomst laat zich niet afleggen. Tevergeefs wil dan ook de Israëliet zich emanciperen; het zou zo veel zijn als te willen maken, dat hij niet meer uit Abraham was. Ik zei eens tot een Israëliet, die geëmancipeerd en daarmee onder de volken gerekend wilde zijn: wilt gij uw vierduizend jarig bestaan verkopen voor dat uwer emancipatie, dat enige dagen oud is, dus als Ezau uw eerstgeboorterecht voor een linzenkooksel, en dan nog, hoe gereed gemaakt! Een ander Israëliet heeft onlangs een verhandeling over de verdraagzaamheid uitgesproken. Wat zal ik tot deze zeggen dan: arme broeder! weet gij dan nog niet wat iemand van uw richting gezegd heeft: dat men verdraagzaam moet zijn jegens allen, behalve jegens de onverdraagzamen? En weet gij ook nog niet, dat de waarheid noodzakelijk en van zelf onverdraagzaam is, dat zij van geen onderhandelen weten wil en ook nooit weten mag, zodat de leer der verdraagzaamheid eigenlijk een woordenspel is? Christus leert ons elkanders zwakheden en gebreken, maar niet elkanders dwalingen en ongeloof te verdragen. Doch dat gij, Joden, over zulke dingen spreekt, is een goed teken des tij ds. Het bewijst dat gij hijgt naar meer volmaaktheid dan gij bezit, en dat het Oude Testament ook bij u nog iets anders nodig heeft. Wat ons Christenen betreft, wij moeten trachten de Joden tot Christenen te maken, door de beloften, die hen gelden, in het rechte licht te plaatsen. O wij weten het, bij de zending onder de Heidenen is er nog enig groen te zien, maar bij Israël is in het geestelijke alles even dor, ja buitengewoon woest, doch het zij ons een waarborg, dat God het groeiend en bloeiend zal maken. Zonderling, niet waar? Toen de Christenen geen verwachting meer hadden v&n het herstel der Joden, verwachtten de Joden nog hun Messias, en nu de verwachting voor de Joden bij de Christenen levendig wordt, nu verwerpen de Joden over het geheel de verwachting van een Messias. De apostelen hadden nog bij het Oude Testament de overlevering, welke in het hart des volks leefde, en daarmede de ware opvatting en verklaring der Oud-Testamentische Schrift, welke wij thans bij Israël ten enenmale missen,. zodat wij deze uit hun oude schriften met veel moeite moeten opdelven. Neen, naar hun hart zijn de ongelovige Joden niet meer Een met hun gelovige vaderen; trouwens hoe zou dat ook mogelijk zijn? Het is thans het verkeerde of liever omgekeerde Israël; doch naar de Schrift is er slechts Een Israël, uit wie Christus geboren is, en dat door God wederom zal aangenomen worden, Zeker, Israël speelt nog heden wel een rol mee in het grote drama der wereld, doch als stom personage, totdat de tijd zal komen, dat het weder als een groot sprekend personage zal optreden. Daarom moeten de Joden onze belangstelling tot zich blijven trekken door hun verledenheid, tegenwoordigheid en toekomst. Men moet ze niet van zich afstoten, zoals velen doen, maar tegen hen overstaan in de naam van hun eigen Koning; want de Messiasverwachting is bij gans Israël een enige familiezaak. Daarom gaf en geef ik mijn volk nooit prijs aan het onrecht, en ik laat ook anderen niet toe, dat zij het doen. Staat hen tegen als antichristenen, maar staat ze voor als kinderen van Abraham. Eerbiedig de familie van de koning al is zij ook in verval. Het Engelse volk is de aristocratie van de volken, en juist dat volk ziet het meest op een andere aristocratie de Joden. Op de Bijeenkomst te Londen hebben wij nog gezegd: 'Wij bekeerde Joden, gevoelen ons nog Een lichaam met geheel de Joodse natie, en beschouwen ons niet als verenigd met de volken.' Dat men de Joden niet achterstelle, als ware het een minder volk dan de volken; neen, men moet ze eerbiedigen als ook een volk. God zelf heeft ze daartoe gesteld, en heeft Hij het Lo-Ruchama (niet ontfermd) en het Lo-Ammi (niet mijn volk) tot hetzelve uitgesproken, Hij heeft niet geëindigd zonder het Ammi (mijn volk) en Ruchama (ontfermd) te noemen. Slechts om een zaak zijn zij te weerstaan, dat zij tegen hun eigen Koning opstaan. Doen zij dat (en dat doen zij) zeker, dan zijn in dit opzicht alle de Joden niets tegen de Ene Jood: Jezus Christus. Doch houden zij daarom op Joden te zijn, die bekeerd kunnen

worden? Neen, Israël is en blijft de oudste zoon. Hij staat nog buiten, gelijk de oudste zoon in de gelijkenis van de verloren zoon, en als hij in huis komt, dan is de zaak geheel in orde, en de vreugde volkomen. Doch hoe hem in huis te krijgen? Hoe anders dan door ons bidden en smeken tot God, dat Hij zijn belofte aan dat volk vervullen, en dan ook door onze vriendelijke uitnodiging aan Israël, om binnen te komen. Of zouden wij volop aan des Heeren tafel eten, en de kruimpjes er van niet gunnen aan de kinderen des huizes? Heft uw ogen rondom op en zie, die allen zijn vergaderd, zij komen tot u,' uw zonen zullen van verre komen en uw dochters zullen aan uw zijde gevoedsterd worden. Dan zult gij het zien en samenvloeien, en uw hart zal vervaard zijn en verwijd worden,' want de menigte der zee zal tot u gekeerd worden, het heir der heidenen zal tot u komen. Even als de zee al haar golven tegen onze kusten opstuwt en alles dreigt te overstromen, zo zou het hier zijn, maar in de zin van overvloeiende zegen. Een hoop kemels zal u bedekken, de snelle kemels van Midian en Hefa,' zij allen uit Scheba zullen komen, goud en wierook zullen zij aanbrengen en zij zullen de overvloedige lof des Heeren boodschappen. Toen waren het kamelen, door welke voornamelijk het vervoer van personen en goederen plaats vond, later waren het paarden, thans zijn het spoortreinen; want iedere tijd heeft zijn bijzonderheid ook in dit opzicht. Men maakt thans de spoorwegen dienstbaar, om de afstanden te vernietigen. De gouddorst zoekt er goud mee te winnen, en de heerszucht hoopt, na eerst de aarde zelf in ijzeren banden te hebben geslagen, allen die er op wonen met een ijzeren staf te regeren; maar God zal alles alleen dienstbaar maken aan zijn oogmerken, en om zijn volk naar hun land te doen wederkeren. Al de schapen van Kedar zullen tot u verzameld worden, de rammen van Nebajoth zullen u dienen,' zij zullen met welgevallen komen op mijn altaar, en Ik zal het huis mijner heerlijkheid heerlijk maken. Wie zijn dezen, die daar komen gevlogen als een wolk, en als duiven tot haar vensters? Welk een uitnemend beeld! Schilderachtiger voorstelling van een tot zijn vaderland terugkerend volk kan men zich niet denken. Want de eilanden zullen Mij verwachten. Gelijk de zon opgaat in het oosten maar zich spoedt naar het westen, zou ook de beweging in Palestina begonnen, zich voortzetten tot ons werelddeel. En de schepen van Tarsis vooreerst, om uw kinderen van verre te brengen, hun zilver en hun goud met hen, tot de naam des Heeren uws Gods, en tot de Heilige Israëls, dewijl Hij u heerlijk gemaakt heeft. Onder Tarsis wordt een grote Europese zeemogendheid verstaan. Ook deze zou de kinderen Israëls naar hun land voeren. De Engelsen rekenen zich dit Tarsis te zijn, en zo het een dwaling is, het is nochtans een schone dwaling; in zulk een dwaling kan veellieflijks liggen. Immers het is de schoonste eerzucht, welke een Christelijk zeevarend volk behoort te hebben. Engeland denkt het alleen te zijn, maar ik hoop en wens dat het een verenigde Hollands-Engelse vloot mag zijn, die dat schone werk ten uitvoer brengt. Hun zilver en hun goud met hen. Dit is een terug speling op hun uittocht uit Egypte, beladen met de schatten der Egyptenaren. En de vreemden zullen uw muren bouwen en hun koningen zullen u dienen,' want in mijn verbolgenheid heb Ik u geslagen, maar in mijn welbehagen heb Ik Mij over u ontfermd. En uw poorten zullen steeds openstaan. Het altijd openstaan der poorten is het sprekend beeld van vrede en veiligheid. Alle vrees voor gevaar is hier geweken. Zij zullen des daags noch des nachts toegesloten worden, opdat men tot u inbrenge het heir der heidenen, en hun koningen tot u geleid worden. Geen wilde horden, neen, beschaafde volken zouden in regelmatige orde, met hun koningen aan het hoofd, optrekken naar de heilige stad, en daar binnen gaan. Want het volk en het koninkrijk, welke u niet zullen dienen, die zullen vergaan; en die volken zullen gans verwoest worden. De heerlijkheid van Libanon zal tot u komen, de dennenboom, de beuk en de busboom tegelijk, om te versieren de plaats mijns heiligdoms, en Ik zal de plaats mijner voeten heerlijk maken. Het is een lieflijke waarheid voor elke ziel, die in deze dingen belang stelt, dat de Heere Jezus in persoon gestaan en gewandeld heeft op Palestina's grond, in de staat zijner nederigheid. Voor het geloof is het duidelijk, dat Hij om dezelfde reden ook daarop staan zal in de staat zijner heerlijkheid. Hij zal de plaats zijner voeten heerlijk maken. Ook zullen, zich buigende, tot u komen de kinderen dergenen, die u onderdrukt hebben, en allen, die u gelasterd

hebben, zullen zich neerbuigen aan de planten uwer voeten,' en zij zullen u noemen de stad des Heeren, het Sion van de Heilige Israëls. In plaats dat gij verlaten en gehaat zijt geweest, zodat niemand door u heenging, zo zal Ik u stellen tot een eeuwige heerlijkheid, tot een vreugde van geslacht tot geslacht. En gij zult de melk der heidenen zuigen en gij zult de borsten der koningen zuigen,' en gij zult weten, dat Ik de Heere ben, uw Heiland en uw Verlosser, de Machtige Jacob's. God is de Verlosser, en de Verlosser is God. Dat wij dan nooit de naam van Verlosser uitspreken, zonder te bedenken, dat er geen andere Verlosser, Heiland of Zaligmaker is dan God; niet iemand buiten God. Voor koper zal Ik goud brengen en voor ijzer zal Ik zilver brengen, en voor hout koper en voor stenen ijzer,. en zal uw opzieners vreedzaam maken en uw drijvers rechtvaardigen. Er zal geen geweld meer gehoord worden in uw land, verstoring noch verbreking in uw landpalen,. maar uw muren zult gij Heil heten en uw poorten Lof De zon zal u niet meer wezen tot een licht des daags, en tot een glans zal u de maan niet lichten, maar de Heere zal u wezen tot een eeuwig Licht, en uw God tot uw Sierlijkheid. Uw zon zal niet meer ondergaan, en uw maan zal haar licht niet intrekken,' want de Heere zal u tot een eeuwig Licht wezen, en de dagen uwer treuring zullen een einde nemen. Het is de beschrijving van het Nieuwe Jeruzalem in schets. Openbaring 21 en 22 vindt gij die schets uitgewerkt in al haar kleuren. En uw volk zullen altezamen rechtvaardigen zijn. Een volk van enkel rechtvaardigen. Welk een heerlijkheid! Dat ook wij allen rechtvaardigen zijn! Want op deze inwendige heerlijkheid komt het aan: zij moet in ons zijn, zullen wij ons eenmaal in de hier beschreven uitwendige heerlijkheid verplaatst zien. Zij zullen in eeuwigheid de aarde erfelijk bezitten,' .zij zullen zijn een spruit mijner plantingen, een werk mijner handen, opdat Ik verheerlijkt worde. De kleinste zal tot duizend worden en de minste tot een machtig volk. Ik, de Heere, zal zulks te zijner tijd snellijk doen komen. Ik, de Heere, zal zulks doen komen. Allerheerlijkst zegel op zo veel heerlijke beloften! Zonder deze verzekering zou er in dit alles geen zekerheid en geen ware vertroosting zijn. Te zijner tijd. Het kan zich lang laten wachten, maar eens komt het zeker. Het heeft een bepaalde tijd. Snellijk. Beslissende dingen hebben een lange voorbereiding, maar een snelle uitvoering. Wij moeten er ons te voren in verdiepen met onze gedachten, de tijden vooruitlopen, en ons gemeenzaam maken met het denkbeeld: Christus komt. Hij zelf heeft gezegd: Zie, Ik kom haastelijk, terwijl Hij in zijn gelijkenissen meermalen de gedachte of het woord in het hart of in de mond der op Hem wachtenden legt: De Heere vertoeft te komen. God handelt altijd zo. Ook bij ons gaat de ene dag en week en maand en jaar na de andere voorbij, en het is alsof alles zo blijven zal, en het blijft ook alles zo, maar tot wanneer? Tot aan het einde; dan komt de dood, en maakt opeens en met de snelheid van Een ogenblik een einde aan al die voorbereidingen, en dan is de dagelijkse eentonige loop en omloop des levens afgebroken, beslissend afgebroken, voor altijd afgebroken. En de heerlijkheid, de vervulling van al Gods beloften vangt aan voor allen die geloven, tot welke ook wij door Gods genade wensen te behoren.

61:1. DE ZALVING DES ZOONS VAN GOD.

De Geest des Heeren Heeren is op Mij. Welk een woord! In geheel de Schrift, maar bijzonder in de profetieën heerst een ongezochte hoogheid en heerlijkheid van stijl. De Geest des Heeren Heeren is op Mij. Wie zegt dat, en wie kan dat zeggen dan de Christus, de Gezalfde bij uitnemendheid? Hij, de Zoon, ontvangt de Geest zonder mate, en op Hem kon de Geest zonder mate zijn, omdat Hij God was. Immers geen geschapen wezen kan de Heilige Geest onbegrensd ontvangen. Christus ontving bij uitnemendheid de belofte des Heiligen Geestes, om Hem mede te delen aan allen, die geloven. Hij werd gezalfd en Hij zalfde; want Hij werd gezalfd als het Hoofd der Gemeente. Hij werd gezalfd, om al de gaven en krachten, die in Hem waren, om de volheid der Godheid, welke lichamelijk in Hem woonde, naar buiten te openbaren. Al de profeten deden van tijd tot tijd grote daden en bewezen daarmee grote weldadigheden, maar Christus gedurig en zonder ophouden. Hij ging van de ene verlossing voort tot de andere, totdat Hij op het kruis door zijn zelfofferande de eeuwige verlossing, welke alle andere verlossingen omvat, teweeg bracht. Hij was als een bron, die onophoudelijk haar wateren opwelt en doet uitstromen. Zijn leven was een aaneenschakeling van wonderen van liefde. Van zijn optreden af tot in zijn dood was Hij omringd van ellendigen, die Hij redde. Ja zelfs op zijn kruis mocht zulk een ellendige niet ontbreken. Toen waren zijn handen en voeten vastgeklonken op het hout, en er waren toen ook geen kranken en blinden, tot wie Hij kon heengaan om ze aan te raken en te genezen; doch er was nog een schuldige, een zwaar schuldige, een moordenaar in zijn nabijheid, die in zijn afstorting naar de hel Hem om hulp aanriep, door Hem geholpen werd, en toen met Hem opklom naar het paradijs. Omdat de Heere Mij gezalfd heeft. De zalving was niet enkel het beeld van het ambt, maar ook de aanstelling tot het ambt. Het was de bekwaammaking tot de bediening, tot welke God riep. Reeds de zalving met de fijnste en geurigste olie is een der verkwikkendste zaken in het oosten; doch welk een flauw beeld is het van de inwendige zalving des Heiligen Geestes! Om een blijde boodschap te brengen de zachtmoedigen. Deze blijde boodschap is: U zijn uw zonden vergeven. Alleen Christus bracht deze blijde boodschap. Wie heeft ze voor Hem gebracht? Mozes of de profeten? Neen, tot het brengen dezer boodschap was alleen de Zoon gezalfd, en kon Hij alleen gezalfd worden, want niemand had de macht op aarde de zonde te vergeven dan Hij, omdat Hij zelf zijn volk verlossen zou van hun zonden. Zalig de mens voor wie de vergeving zijner zonden de blijdste boodschap is, die hij immer hoorde. Een blijde boodschap. Christus zelf is enkel ernst, enkel smart, enkel lijden. Een enkele maal is Hij verheugd in de geest; altijd is Hij hoog ernstig. Een man van smarten in de volle zin des woords, die onze zonden en onze krankheden draagt, maar (wij zeiden het reeds elders) wat Hij bracht en aanbracht is enkel blijdschap. Hij bracht ons behalve de vergeving der zonde ook nog de Heilige Geest aan, en de Heilige Geest is enkel blijdschap; nooit lezen wij van de Heilige Geest bij de gelovigen of het is van zijn blijdschap. Wel kunnen zij Hem bedroeven, maar Hij zelf bedroeft hen niet, maar troost -hen, ook wanneer Hij hen kastijdt. Deze blijdschap nu uit de Heilige Geest rust op de smart van Christus en is er de vrucht van. Wonderbare en toch waarachtige vereniging! De Heilige Geest, deze almachtige, zich zelf bewust zijnde, persoonlijke Werker, werkt voor Christus, de Godmens. Christus was in alles de eerste. Hij werd door zijn plaatsbekleding in een lijden gebracht, waaruit Hij zich zelf niet verlossen mocht, maar door de Vader verlost moest worden. Hij werd er door de Vader uit verlost, en in zijn verlossing is de verlossing van allen die in Hem geloven begrepen. Ja in zijn verlossing zijn wij verlost. Hij is het Hoofd der verlosten. De zachtmoedigen. Deze zijn niet zozeer de zachtaardige lieden, want de zachtaardigheid kan een natuurlijke gemoedsstemming zijn, maar de verootmoedigden, vernederden, overtuigden. Toen Paulus zeide: Heere, wat wilt Gij, dat Ik doen zal? was hij een zachtmoedige; te voren was hij een hooghartige. Hij heeft mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart. Gebroken zijn van hart is een woord en een toestand des gemoeds, die geen ander der oude volken in hun zedenleer gekend hebben. Hoe veel schoons en goeds er ook in de Koran van Mohammed en in de heilig gehouden schriften der

oude volken voorkomt, zij hadden geen denkbeeld van een verbroken hart, dat rouw draagt over de zonde, en om genade roept tot God. Zelfs de Wet des Heeren geleidt ons enkel tot aan de grenzen, alwaar de genade staat om ons op te wachten en op te nemen. Nochtans is de wet nog stilzwijgend de heen wijzing naar de genade. En opmerkelijk is het, dat de Middelaar der Wet zelf (Mozes) een man was vol van de zalving des Heiligen Geestes. Hij zelf wist, dat hij door de Wet, welke hij afkondigde, niet zalig kon worden, maar alleen door de genade. Om de gevangenen vrijheid uit te roepen, en de gebondenen opening der gevangenis. Hij die niet kan doen wat hij wil om zich zelven te bevrijden, is een geestelijk gevangene, en zulke gevangenen zijn wij allen. Christus biedt ons de vrijheid aan. Hij heeft er de macht en het recht toe, en wel alleen: Die de Zoon vrijmaakt, is waarlijk vrij. Doch tot welke vrijheid maakt Hij vrij? Om te kunnen doen wat men wil? Neen, dat is de vrijheid, die zich de duivel neemt, een vrijheid in een eeuwige keten. Christus maakt ons vrij om alles te willen en te doen wat God wil en doet, en dat ja, dat is een waarlijk Goddelijke vrijheid, een vrijheid in God, in een eindeloze ruimte. Om uit te roepen het jaar van het welbehagen des Heeren. Een toespeling op het jubeljaar, waarin alle dienstbaarheid ophield, en alles uitgewisseld werd en tot zijn oorspronkelijke eigenaar terugkeerde; waarin dus alles vrij en nieuw werd. Dat jaar van herstel, van maatschappelijke reorganisatie werd door Israël niet geacht, evenmin als het herstel van grieven en misbruiken door verouderde wetten en instellingen bij de latere volken werd in het oog gehouden. Zo het in het oog gehouden ware, er zouden niet zoveel revoluties zijn ontstaan. Het jubeljaar moest ook dienen tot herstel van grieven, van onrecht tussen rijken en armen, die elkander beschuldigden, maar meestal zichzelf te beschuldigen hadden. Doch werd nu het jubeljaar door Israël weinig vervuld, God heeft het op eeuwig volkomen wijze vervuld in de zending zijns Zoons. En de dag der wrake onzes Gods. Merkt op: tegenover het jaar van het welbehagen des Heeren, staat de dag der wraak. Hiermede wordt een groot tijdvak van genade, en een klein tijdvak van oordelen aangekondigd. En waarom liet nu de Heere Jezus in de synagoge te Nazareth juist deze laatste woorden onuitgesproken, en hield Hij juist op bij de vermelding van des Heeren welbehagen? Omdat toen alleen de bedeling der genade, en niet die des oordeels was aangebroken. Nochtans verlossing en oordelen gaan altijd gepaard, of volgen elkander op de voet. Om alle treurigen te troosten. Door de Trooster bij uitnemendheid, de Heilige Geest. De liefde des Geestes is, zo als wij vroeger reeds opmerkten, een moederlijk verplegende, vertroostende liefde. Welk een liefde en zorg heeft de moeder reeds onbewust voor haar kind, eer zij het nog kent. Zij voedt het met haar bloed, totdat het als een zelfstandig en toch machteloos schepseltje te voorschijn komt; alsdan wordt het wederom gevoed met haar bloed, maar dat door God wonderdadig veranderd is in melk. Om de treurigen Sions te beschikken dat hun gegeven worde sieraad voor as, vreugdeolie voor treurigheid, het gewaad des lofs voor een benauwde geest,' opdat zij genaamd worden eikenbomen der gerechtigheid, een planting des Heeren, opdat Hij verheerlijkt worde. Daarin betuigt God zijn liefde jegens ons, dat Hij onze zaak verenigt met de zijne. Het einde toch van de schepping zowel als van de verlossing is zijn eer. Bij de vraag dus: of God het Land, de Kerk, ons zelf redden zal? moeten wij een tweede vraag voegen: Is er een deugd van God mee verbonden? Strekt het tot zijn eer? In dat geval geschiedt zekerlijk datgene waarom de kerk en de enkele gelovige bidt, want God verheerlijkt zijn Naam altijd. En zij zullen de oude verwoeste plaatsen bouwen, de vorige verstoringen weder oprichten en de verwoeste steden vernieuwen, die verstoord waren van geslacht tot geslacht. Deze overgang van de geestelijke tot de nationale beloften van Israël zou volstrekt onverstaanbaar en onverklaarbaar zijn, indien wij niet wisten, dat het ingaan van de volheid der Heidenen gelijktijdig plaats zal vinden met de wederaanneming van Israël en zijn wederkeer tot wederopbouw der verwoeste plaatsen. Tengevolge van de bekering en weder kering van Israël zal de uitstroming van het licht des Evangelies over geheel de wereld plaats hebben. En uitlanders zullen staan en uw kudden weiden,' en vreemden zullen uw akkerlieden en uw wijngaardeniers zijn. Doch gijlieden zult priesters des Heeren heten,' men zal u dienaren

onzes Gods noemen. Gij zult het vermogen der heidenen eten en in hun heerlijkheid zult gij u beroemen. Het is de voortzetting van de lijn, die reeds begon met de geschenken, die de Egyptenaren aan de Israëlieten moesten geven, een lijn die doorgetrokken werd in de beërving van Kanaän. Voor uw dubbele schaamte en schande zullen zij juichen over hun deel,' daarom zullen zij in hun land erfelijk het dubbele bezitten, zij zullen eeuwige vreugde hebben. Het is wel op te merken dat er nooit van Israëls algehele wederaanneming of twaalfstammig nationaal herstel gesproken wordt, of het is een herstel waarop geen afbreking meer volgt. Want Ik, de Heere, heb het recht lief,' Ik haat de roof in het brandoffer, en Ik zal geven, dat hun werk in der waarheid zal zijn,. en Ik zal een eeuwig verbond met hen maken. En hun zaad zal onder de heidenen bekend worden, en hun nakomelingen in het midden der volken. Allen die hen zien zullen, zullen hen kennen, dat zij zijn een zaad, dat de Heere gezegend heeft. Welke lieflijke, heerlijke, alles overtreffende beloften; bidden wij, dat zij ook aan ons vervuld worden! Ik ben zeer vrolijk in de Heere, mijn ziel verheugt zich in mijn God. Zo gaat het altijd in de Schrift. Eerst lezen wij van verbrokenen van hart, van gevangenen, gebondenen, treurigen, en nu heet het: Ik ben zeer vrolijk in de Heere,' mijn ziel verheugt zich in mijn God. Het is het antwoord der kerk op de beloften van God. Zij toont er mee, dat zij die vreugde bezit, welke ook Paulus zozeer aanprijst. Haar vreugde ligt in haar vrije toegang tot God. Zij gelooft Gods genadewoord: alles is het uwe, en zegt: Amen, ja, alles is het mijne! Wij moeten de genadegiften mijnen, ons zelf toe-eigenen; want dit is ons leven; het laten liggen der Goddelijke beloften is de dood. Wij moeten God met de armen des geloofs omvatten en omvat houden, of wij hebben niets. Want Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils. Bekleed. Een eenvoudige maar veelzeggende uitdrukking. De mens mag sedert zijn val niet naakt voor God verschijnen, hij moet naar lichaam en ziel gekleed zijn. De kleding is dan ook zodanig vereenzelvigd met de mens, dat wij hem buiten zijn kleding nauwelijks kennen. Wij arbeiden, wandelen, slapen, in een woord wij doen alles, wij leven in onze kleding. Zo moet het ook in het geestelijke zijn. Wij moeten niet naakt bevonden worden. Wij moeten in de geest en naar de ziel bekleed zijn met de klederen des heils. De mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan, der gerechtigheid van Christus, want de Schrift kent geen andere gerechtigheid voor de mens, de zondaar. Met een mantel kan men zich geheel omwikkelen. Ook is de mantel een overkleed. Dit kleed en de klederen des heils maken de gehele kleding uit. Gelijk een bruidegom zich met priesterlijk sieraad versiert, en als een bruid zich versiert met haar gereedschap. De Schrift kent de Bruidegom en de Bruid het sierlijk feest kleed toe, als beide voegende, maar evenzo, ja nog meer dan die beiden, moet zich ook de gelovige geestelijk versieren, als zijnde een dienaar of een dienares van de Heere, van wiens huis alleen heiligheid het sieraad is. Want gelijk de aarde haar spruit voortbrengt, en gelijk een hof hetgeen in hem gezaaid is, doet uitspruiten, alzo zal de Heere Heere gerechtigheid en lof doen uitspruiten voor al de volken. Dat wil zeggen: Al wat God gezegd heeft, zal vervuld worden; en wat heeft God gezegd? Dat eenmaal geheel de aarde vervuld zal zijn van zijn kennis, zo overvloedig, als nu de bodem van de zee bedekt is van de wateren. Doch wat gezaaid is, komt niet dadelijk boven de grond, maar blijft een tijd lang verborgen. Dit zij ons tot troost, wanneer wij nog zo weinig van deze zielverheugende beloften vervuld zien, maar zij ons ook tot troost voor ons eigen inwendig leven. Men kan niet zeggen: Ik wil voortaan heilig zijn. Neen, het gezaaide zaad moet beginnen met uit te spruiten, en wat is nu ook het uitspruitsel, zonder de koesterende zon Christus, en zonder de vruchtbaarmakende regen des Heiligen Geestes?

66:1. DE ZENDING.

En Ik zal een teken aan hen zetten, en uit hen, die het ontkomen zullen zijn, zal Ik zenden tot de heidenen, naar Tarsis, Pul en Lud, de boogschutters, naar Tubal en Javan, tot de vergelegen eilanden, die mijn gerucht niet gehoord, noch mijn heerlijkheid gezien hebben,' en zij zullen mijn heerlijkheid onder de heidenen verkondigen. De kerk is sedert enige tijd begonnen de zending ter harte te nemen, en heeft daarmee eindelijk haar roeping begrepen. De hervorming heeft de volkomen genezing van de krankheden der kerk niet aangebracht, want zij is achtergebleven in het bevorderen der zending, en in het niet aanvallender wijze blijven handelen tegen de Roomsen. Hoe! een veroveraar zal in zijn schelp kruipen, en blij zijn, als hij maar niet aangevallen en de vrede gesloten wordt? Dat heeft nochtans de hervorming spoedig genoeg gedaan, en dat doet zij nog. Luther beschouwde het werk der hervorming als een doorgaand strijden en lijden. Calvijn handelde meer als overheid, hetgeen tot een menigte kerkelijke verordeningen aanleiding gaf, die uitnemend waren voor de oprechten, doch waarvan de onoprechten misbruik maakten, en waarachter zij zich verschuilden. Hij organiseerde de kerk als een staat; hij wilde in alles en voor allen wetten maken, doch wetten handhaven enkel de uitwendige orde, maar de prediking van het Evangelie moet het voornaamste, het innerlijke doen, zij moet de zielen bekeren en brengen onder de gehoorzaamheid des geloofs. Daarom ligt er een heerlijkheid boven een heerlijkheid daarin, dat men in ons land voor de waarheid bijna zo veel jaren geleden als gestreden heeft, en dat men er zich voor heeft laten martelen en verbranden. Ja, daarin ligt de eigenlijke heerlijkheid. Als de kerk uitwendig onderdrukt wordt, overwint zij inwendig; daarna geeft God een uitkomst en de overwinning werkt naar buiten. En thans, zie hoe bevreesd de Nederlanders zijn om het Evangelie onder de Javanen te verbreiden! Zij zijn bevreesd daardoor dat land zelf te verliezen, en zij vrezen niet, dat God het hun juist daarom kan ontnemen, omdat zij hun wingewest niet gemaakt hebben tot een wingewest van de kerk van God. Wie God vreest, die heeft voor niets anders te vrezen; maar wie Hem niet vreest, die heeft voor alles te vrezen. O schone gelegenheid, die men heeft laten voorbijgaan, hoe zal men u in de eeuwigheid betreuren! Waar God ons de macht in handen gaf, om voor zijn woord en zijn waarheid de deur te openen, de baan te breken, de weg te bereiden, en wij hebben het verzuimd, mij dunkt geen rouw kan eenmaal hoger gaan dan deze rouw, die dan te laat zal zijn. Heden is het de welaangename tijd, heden is het de dag der zaligheid,. mensen, volken, verzuimt ze niet! Wat wordt er ook al niet gesproken van de noodzakelijkheid, om aan het Christendom de beschaving te laten voorafgaan. Heeft men dan het Evangelie niet gelezen, of herinnert men zich niet meer hoe het Evangelie zich van Jeruzalem in het oosten en naar het westen heeft uitgebreid? Men wordt Christen van het standpunt waarop men staat. Is een mens of volk beschaafd, zij komen door de beschaving tot de bekering; zijn zij onbeschaafd, dan komen zij door de bekering tot de beschaving. Christus neemt een visser en een tollenaar die niets weten, en maakt ze tot schriftgeleerden, en Hij neemt een schriftgeleerde en maakt hem tot zijn apostel. Er is nooit enige voorwaarde in de mens te stellen, door welke hij eerder en meer Christen wordt dan een ander. Hij moet niet iets weten, om iets te worden, neen, aan zijn zijde kunnen er geen voorbereidingen zijn. Zo als hij is, komt Christus tot hem, en komt hij tot Christus. De voorbereidingen zijn niet onzes, maar Godes. Zijn voorzienigheid bereidt voor, maar deze kunnen wij niet nadoen. Wij moeten met Christus komen tot alle volken, hetzij ze beschaafd of onbeschaafd zijn. Er bestaat volstrekt geen enkele reden om wat gedaan moet worden ooit uit te stellen. Gods werk duldt geen uitstel. Het is altijd en in alles: Heden, zo gij zijn stem hoort, verhardt uw hart niet. God geeft ons het heden, het morgen behoudt Hij zichzelf voor. Daarom hebben wij gezondigd, en zondigen wij nog, door de Javanen het Evangelie te onthouden. Het is ons tot een ban. Bovendien is het ons, een Christelijk volk, tot een grote schande, de Mohammedanen in Indië te ontzien, ja te vrezen, en alzo het Christendom voor Mohammed een buiging te laten maken. Willen wij, Christenen, ons dan doen vrezen? Neen, het Evangelie verfoeit het zwaard van Mohammed, het verfoeit alle geweld, want het is enkel

liefde, en wil door enkel liefde worden uitgebreid tot al wat mens heet, om overal zondaren te maken tot Gods kinderen. Maar zijn er nu niet duizenden middelen van liefde in de hand van de machthebbenden waarmee zij de heidenen kunnen lokken om toevlucht te nemen onder de vleugelen van de God des hemels en de aarde? O mochten wij toch niet ophouden te bidden, tot zo lang God mensen aan het hoofd der overwonnen volken stelt, die als de Heere Jezus met innerlijke ontferming bewogen worden over die miljoenen, die daarheen dwalen als schapen die geen herder hebben; en die hun, als Hij, het brood des levens in overvloed laten toereiken, opdat zij op de weg niet versmachten. Hoe zou dan de zending bloeien, terwijl zij nu kwijnt! Vragen wij dan de wereldlijke macht tot bescherming van het Evangelie? Wij hebben er het recht toe; nochtans wij vragen met het Evangelie enkel vrijheid, onbelemmerde vrijheid voor zijn prediking; dat is zijn recht, en daarmee zal het zijn weg zichzelf banen; maar als men het licht onder een korenmaat wil gesteld hebben, hoe zullen zich dan de stralen kunnen verspreiden over allen die in het huis zijn? Laat ons echter de moed niet verliezen. Wij hebben een machtige toevlucht! God is ons een toevlucht en sterkte. Zie, wij staan als voor de zee (de zee betekent in de Schrift de massa's der volken) en wat doen wij? wij bidden: Heere! gebied uw zegen over de uitspreiding der netten en over het uitwerpen ervan in de zee! En biddend wachten wij wat de Heere de wakkere vissers geven zal. En schoon wij hier en daar slechts een enkel net gevuld uit de grote zee zien te voorschijn komen, wij bidden voort, want wij weten, dat als de Heere zegt: Ik heb het nodig! de ganse wereld tot zijn dienst gereed staat. Maar God stelt ook van zijn koninkrijk de tijden vast, en die kennen wij niet; eerst van achteren leren wij die enigszins kennen. Indien het thans reeds de tijd daartoe was, de volken zouden in massa's bekeerd worden; doch nu zijn er de zendelingen voor de bekering der wereld nog niet. Vanwaar zullen zij komen? Van de Joden. Hoe! (zo vraagt gij) van de Joden? Ja, even als gij het Evangelie van de Joden ontvangen hebt. Waren de eerste apostelen geen Joden, bekeerde Joden? Immers ja, welnu de zendelingen van onze tekst zijn ook bekeerde Joden. Gelooft gij niet dat Israël zal bekeerd worden? Ik weet dat gij het gelooft; gij gelooft immers de profeten? Welnu dan, de laatste zendelingen zullen evenals de eerste waren, Joden zijn. Paulus, de laatste der Apostelen van 's Heeren onmiddellijke roeping, is hiervan de type, het toonbeeld; Hij, de Jood en Farizeeër, de Hebreeër en de Apostel der heidenen, hij was Israëliet, maar op het nauwst verbonden met de volken. Hij maakt de over gang, of liever de band uit in de zending tussen Israël en de volken. Christus is de Koning der Joden en der volken. In Hem is. de middelmuur der afscheiding verbroken. Christus kwam tot Israël en voor de volken; met Goddelijke gelijkblijving wordt deze zelfde lijn doorgetrokken tot het einde toe. Het kleine zendingswerk geschiedt, het grote moet nog geschieden, en het zal geschieden door Israël; God zal dit volk tot een volk van zendelingen maken, die de wereld zullen overstromen met geloof, gelijk zij het nu doen met ongeloof. Heerlijke tijd, die wij verwachten, en biddend, werkend inwachten; want men moet niet stil zitten, neen, maar al het werk der christelijke kerk is nog slechts een feest der eerstelingen, een pinksterfeest; de zending van Israël zal het Loofhuttenfeest, het feest van de volle oogst zijn. Is er niet een vroege en een spade regen? De vroege regen is er; de spade regen zal komen. Nu liggen nog de volken op hun droesem, maar Israël zal de grote hefboom van al de volken zijn. Doch nu is het nog dood; het heeft alle zendingskracht verloren, omdat het Christus niet heeft. Zonder Christus kan Israël gelijk wij allen niets geestelijks of goddelijks doen, maar Christus zal het levend maken, en dan zal het voor Hem leven, en voor Hem alleen.

# DE PROFEET JEREMIA.

1:1. Sommigen veronderstellen dat Jeremia optrad toen Jesaja gestorven was. Is dit waar, dan is er een opvolging van profeten, en wel van de grootste profeten in de benauwdste tijd. Jeremia was echter niet een man van hoge poëzie, zoals Jesaja; hij was meer een man van het proza. Hij was een man van klacht, en behandelde in de poëzie het meest de elegie, de klaagzang. Jeremia is bijzonder door zijn klaagliederen tot een spreekwoord van klacht geworden. Hij behoort dan ook onder de weinige profeten, die in het Nieuwe Testament worden aangehaald, juist omdat hij een voorbeeld was van lijden. Hij had geen ogenblik genot dan in het zien op de Messias, terwijl wij op dons liggen, en menen dat wij niet anders te doen hebben dan te bewaren wat wij verkregen hebben. Zelfs het leven van Paulus is bij dat van Jeremia vergeleken, een vreugdeleven; ja, bij Jeremia gekend, had Paulus nog gouden dagen. Geen enkele profeet doet zich fraaier voor dan hij is, maar vooral Jeremia niet. In Mozes was nog iets Egyptisch, iets statigs, iets sterks; maar bij Jeremia is iets zuiver Israëlitisch en zwaks. Hij klaagt zonder enig zelfbedwang, en daarna gevoelt hij zich weer vertroost en versterkt in zijn God. Zonder deze zwakheid zou hij bezweken zijn, maar daarna richt hij zich nochtans weer op. Juist zijn zwakheid is hier de overgang tot nieuwe kracht. Een eikenboom kan het lang uithouden, maar een sterke rukwind kan hem ook ineens ontwortelen, doch het teder maar veerkrachtig rietje buigt zich onophoudelijk, en ontkomt. Gedurig klaagt Jeremia over het leed van zijn volk en over eigen leed. God heeft gewild, dat de profeten, die hun volk lijden moesten aankondigen, ook zelf meeleden. En dat zij nu zo bitter klaagden, bewijst, dat zij werkelijk zo bitter leden, en dat zij, ofschoon profeten Gods, nochtans niet van marmer waren. De wijsgeren der oude volken, en gedeeltelijk ook der nieuwere, zijn van marmer, niet de profeten en niet de apostelen. En waar nu gevoel van lijden is, daar is ook klacht over lijden. De natuur moet immers haar recht en haar loop hebben. Als Jeremia de ganse dag tegenover een spottend volk en een boosaardige overheid heeft gestaan, dan geeft hij zich in de eenzaamheid over aan klachten en gebeden, en dan geeft de Heere hem lessen; nochtans niet zoals de vrienden van Job ze gaven, die tot Job zeiden: Er zal wel iets gebeurd zijn, waardoor gij al die ellende verdiend hebt. Doch wat antwoordde Job? ‘Gij weet er niets van.’ En God uit de hemel antwoordde ook: ‘Gij weet er niets van.’ Het lijden van Job was slechts een valse toon, die zich oplossen zou in een volmaakt akkoord. O, men heeft de theodicee zo spoedig geleerd, de leer: dat alles goed is, wat God doet aan een ander, en dat het daarom ook goed is, al blijft hij of zij nog zo lang in de ellende; maar God uit de hemel zegt: ‘Neen, mijn knecht Job heeft gelijk. Laat hem klagen, laat hem vragen. Ik zal hem antwoorden en vertroosten.’ Op dezelfde wijze is ook God jegens Jeremia altijd getrouw geweest. God kan het aanzien, dat Jeremia veel zielensmart lijdt, want God versterkt de zijnen inwendig. Neen, God geeft de zijnen geen ijzeren harnas om de leden, waar doorheen het vlees niet te treffen is, integendeel, altijd moet er met het blote lijf gestreden worden; nochtans blijven zij altijd overwinnaars, want Gods kracht verheerlijkt zich juist in de machteloosheid van de mens. Ziet het in Jeremia. Ziet in hem die treffende overgang van felle klacht tot het ootmoedig gebed, en van het ootmoedig gebed tot het triomferend geloof. En in dat geloof verenigt hij zich met zijn volk. Nu kan hij niet meer voor zichzelf klagen, bidden, geloven; nu moet hij het in gemeenschap met zijn volk doen. En O het is zo heerlijk, wanneer een klager met zichzelf begint te twisten, wanneer niet een ander hem weerlegt, maar wanneer hij zichzelf weerlegt en God de eer geeft; niets is zo krachtig en afdoend, dan zulk een theodicee. Wij herinneren ons kortelijk enige trekken uit zijn geschiedenis en ontmoetingen. Hij was een man van ellende, maar zulke mensen hebben toch ook niet zelden de innigste vrienden, die hen niet helpen, maar toch vertroosten, en hun het lijden dragelijk maken kunnen. God laat de zijnen nooit alleen. Baruch was Jeremia tot een getrouwe vriend. Alleen de Heere werd in zijn lijden door mensen alleen gelaten, om door dat lijden in vereniging te komen met geheel de kerk. Maar God weet wat een mens nodig heeft. De discipelen gingen altijd met hun tweeën.

Paulus en Silas waren bij elkander in de gevangenis. Tertius was Paulus tot schrijver. Zo was Baruch Jeremia tot schrijver. Het op schrift brengen van de woorden der profetie was, gelijk van geheel de Schrift, een allerbelangrijkste zaak: daartoe werden de uitnemendste mensen gebezigd. Wij herinneren ons hoe de koning van Juda, Jojakim, het geschrevene van Jeremia met een pennenmes in stukken sneed en in het vuur wierp. Dit was nu de koninklijke manier om de profetieën tot zwijgen te brengen. Merkt op dat de koning, terwijl hij dit deed, geen woord sprak; neen, zwijgend koelt hij zijn wrok aan dit geschrift, gelijk een kind zich wreekt op het onbezield voorwerp. De koning heulde met Egypte, dit was een verraad plegen van de koning. Hij had de koning van Babel zijn woord in een verbond gegeven, en God wil dat de mens zijn woord houdt. Waar traktaten gesloten zijn, daar is de koning en daar is het volk gebonden, en wie ze schendt, al mocht hij ontkomen, God zelf zal er hem voor straffen. Daarom waren ook de goede vijgen, die Jeremia in een gezicht zag, de Joden niet in Judea, maar in Babel,. deze zijn dan ook, van alle afgoderij gezuiverd, uit Babel teruggekomen. De uitgang naar Babel was toen door de Heere zelf nog met voorrechten verbonden, maar Egypte was door Hem gesteld tot een ban en tot een verwoesting door Babel. Egypte was een anti-Jeruzalem, en God wilde niet dat Israël ooit derwaarts zou terugkeren. Eenmaal uit Egypte verlost, zou een terugkeer zoveel zijn als de verlossing te niet doen. Intussen werd in het verschiet ook Babel's val door Jeremia voorspeld, want had Babel recht tegen de koning van Juda, vanwege het verbond, dat er tussen hen was, het had geen recht in zijn trotse zelfverheffing en opstand tegen God, en in het handhaven en vermeerderen der afgodische gruwelen. Babel is gevallen, maar wat uitwendig valt, staat onder een andere naam elders weer op. De boze geest zoekt zich altijd een ander lichaam. Daarom bestaat in de Schrift Babel nog, en hoevelen bouwen er nog dagelijks aan! Doch in de Openbaring van Johannes valt het voor goed. Ja, alles wat daarin valt, staat niet meer op, tenzij het uit God is. Over alles wat uit God is, heeft de tweede dood geen macht, en dat staat op uit de eerste dood. Daarom zien wij in de Openbaring ook al de oude profeten als uit de dood weer levend gemaakt en hun woorden nieuwe kracht ontvangen. Doch ziet nu welk een treffende bijzonderheid het is, dat Jeremia, die zijn volk liefhad met geheel zijn ziel en die de sterkst mogelijke bestrijder der afgodendienst was, door zijn volk en zijn overheden gehouden werd voor een landverrader, voor een heuler met Babel. Laat ons dit echter niet bevreemden. Ditzelfde zegt men nog heden van ons, orthodoxen. Hoe dikwijls noemt men ons geheime Roomsen, ofschoon niemand meer afkeer kan hebben van de paus en van de Roomse afgoderij dan wij. Och, het is altijd dezelfde geschiedenis: 'Dood die man, hij wil ons aan Babel verkopen; hij moet weg, opdat wij de handen ruim hebben!' Dit zijn ongeveer de algemene kreten van het volk en de overheden tegen Jeremia. De staatkunde die enkel op menselijke kracht, en daarmede veelal op schijnbare kracht ziet, kan de mensen niet dulden die geloven, en die daarmede op God en zijn kracht en zijn wil zien. Maar is de wereld tegen Gods getuigen, God is met hen: zie het wederom bij Jeremia; daar wordt niemand en daar wordt niets vergeten. Pashur, die hem gevangen heeft gezet, wordt gestraft, Ebed-Melech, die hem uit de kuil heeft laten komen, wordt van de Heere gezegend. Doch het is opmerkelijk, dat de Heere bij het uitspreken van die zegen niet tot Ebed-Melech zegt: 'Het is omdat gij Jeremia behouden hebt; maar omdat gij op Mij vertrouwd hebt. En hoe treffend toonde Jeremia zelf zijn geloof! Hij koopt op bevel des Heeren een stuk land, zo als wij zouden zeggen, voor notaris en getuigen, terwijl de stad volgens zijn eigen profetie op het punt staat van ingenomen, en het volk om naar Babel gevoerd te worden. Hij koopt het, om te bewijzen dat God na zeventig jaar weer het volk tot zijn land zal doen terugkeren. Ja, zulk een geloof hadden de oude Joden, op welke de nieuwe Christenen niet zelden met zoveel verachting neerzien. Altijd stelden zij hun hoop op beloften, wier vervulling zij zelf niet zouden beleven. Jozef, wij herinnerden het u meermalen, gaf zijn beenderen te pand voor de waarheid van Gods Woord. Gij begraaft mij niet (zeide hij er mee), totdat God zijn woord gestand heeft gedaan. En hij bleef onbegraven tot dat er geen enkele van al de goede woorden, die God over Israël gesproken had, onvervuld was gebleven.

En dat is ook de reden waarom wij in het Oude Testament zo weinig van het toekomende leven lezen. Het geloof der Oud-Testamentische heiligen aan een eeuwig leven was zo innig en zo sterk, dat het een vanzelfheid bij hen was, en wat van zelf spreekt behoeft men niet te zeggen; dat geloof lag in geheel hun doen en laten en sprak er uit zo duidelijk en klaar, dat wij moedwillig blind en doof moeten zijn om het niet te zien en te horen. Er zijn honderden en duizenden woorden in het Oude Testament, die zonder het geloof aan een eeuwig leven onmogelijk gezegd konden zijn. De heiligen des Ouden Testamenten leefden, dachten, werkten, genoten en leden allen voor de toekomst. Evenzo Jeremia. Door op dat ogenblik een stuk land te doen kopen, zeide hij: Ik geloof aan de wederbrenging der Joden uit hun ballingschap. Hoe (zo zou de wereldse wijsheid zeggen) als de zaken zo wanhopig staan, dat geheel het land in 's vijands hand onfeilbaar vallen zal, wie zal er dan nog land in kopen? Doch voor het geloof staan de zaken nooit wanhopig, want het geloof plaatst ons aan de zijde Gods, en daar vindt de wanhoop geen plaats; integendeel daar staat de hoop altijd naast het geloof en de liefde ook. Voorts lezen wij bij Jeremia ook nog deze bijzonderheid, dat de koning Zedekia een en andermaal wel naar Jeremia wilde horen. Daarin zijn soms de koningen beter dan de priesters en de valse profeten, die in het geheel niet willen horen; doch het horen van de koningen is meestal het horen van de koning Herodes; een horen, om te horen of er iets voor hun eigen belangen uit te putten is, maar geen horen om te doen, wat God door de profeet gebiedt. Nu zijn al de profeten, gelijk in alles, zo ook in hun staatkunde, altijd eerlijk en edel geweest. Zij zeiden altijd waar het op aankwam, en gaven altijd de beste, de enig goede raad. En zie, dat wist de koning van Babel door zijn spionnen zo goed, dat hij Jeremia, toen Jeruzalem ingenomen was en het volk weggevoerd werd, tot vrij man verklaarde en hem de keuze liet, om of naar Babel te gaan en aldaar de gunst van hem, de koning, te genieten, of in zijn vaderland te blijven met de weinige geringe lieden, die de koning achterliet, opdat het land niet geheel woest zou worden. Hij koos het laatste, ofschoon hij wist en het zelf gezegd had, dat de goede vijgen te Babel waren en de slechte er buiten. Wat zegt gij van zulk een groot en edelmoedig karakter? Het was hier niet als bij Mozes: liever de versmaadheid van Christus te lijden met Gods volk dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben; neen, het was hier niet Gods volk, maar de heffe van het goddeloze volk, dat in Judea bleef; en toch hij bleef bij hen, om hen, zo hij hoopte, voor nog erger te bewaren, en het licht van Gods getuigenis onder hen brandende te houden. Ja, zulke helden Gods vindt men alleen bij de oude heiligen en gelovigen. Vindt men ze ook bij de Grieken en Romeinen? Neen, en toch worden deze door de ongelovigen van de dag geprezen, en de oude profeten in de schaduw gesteld. Ja, de ongelovigen ergeren zich aan die heilige en grote mannen, die hen tot zulke onheilige kleine mensen maken, en daarom moeten ook onze bijbels van de scholen weg, en de Romeinse geschiedenis er op. En de vaderlandse geschiedenis? Deze moet ook weg, om de Roomsen niet te ergeren. Thuis mag .een godsdienstonderwijzer u zeggen wat God gedaan heeft, maar niet in het openbaar. De zonde die men doet is groot, maar het oordeel er over zal ook groot zijn. Vijftig jaar had nu Jeremia het profetisch ambt bekleed, en waar vierde hij zijn jubileum? In ballingschap, in het midden van een gruwelijk volk. Men spreekt tegenwoordig zoveel van het uiterlijke en vleselijke van het Oude Testament, zodat het enkel in uitwendige zegeningen zou bestaan hebben, maar mij dunkt, dat tegenwoordig onze leraren en hoogleraren hun jubileum op vrij wat andere en aangenamer uitwendige wijze vieren. Wij gunnen het hun gaarne, als zij maar innerlijk als Jeremia zijn. Paulus wenste ook dat Agrippa was, zoals hij, Paulus, was, uitgenomen zijn banden. Spoedig vroeg het overgebleven volk aan Jeremia, of het naar Egypte mocht gaan? Neen, zeide de profeet. Doch zij wilden nochtans gaan. Waarom vroegen zij hem dan? Om het te geruster, om het op de verantwoordelijkheid van de profeet te kunnen doen. Zo vroeg ook eens een Jood aan een rabbijn: of hij op de sabbat geen negotie mocht doen? Neen! zeide de rabbijn. Dan doe ik het toch, zeide de Jood. Waarom mij dan gevraagd? vroeg de rabbijn. Het antwoord was: Omdat ik het dan met meer plezier zou gedaan hebben. Daarna vermoordde men het opperhoofd

Gedalia, door Babel’s koning uit hun eigen volk over hen gesteld, en zo meende men een dubbele reden te hebben om naar Egypte te wijken, ten einde de wraak van Nebukadnezar te ontvluchten. Nog heden gedenken de Joden de dood van deze man, zo goed was hij voor zijn volk. Wat nu Jeremia's klaagliederen betreft, omdat hij niet schreef over Jeruzalems val, zo als wij doen, maar bij Jeruzalems val, zo is zijn poëzie hoogst ongekunsteld. Zijn poëzie was die van de windharp, maar in beweging gebracht door de storm, die door de lucht gierde. Op de vleugels, op de stromen van de fijnste, tederste, verborgenste gedachten des harten, werden deze liederen, deze klaagzangen gedicht. En nu, op de negende van Ab (2 Augustus) herdenkt Israël nog heden twee verwoestingen tegelijk. Een die vijf en twintig honderd, en een, die achttien honderd jaar geleden plaats gehad heeft, en dan lezen de Joden Jeremia's klaagliederen in het Hebreeuws en (bij de Portugese Joden) ook in het Spaans, omdat de uitdrijving uit Spanje nog een nagalm van deze verwoestingen is. Men beseft niet genoeg wat er door de Joden ook bij de uitdrijving uit Spanje geleden is, toen achtmaal honderd duizend mensen binnen vier maanden een land moesten verlaten, dat zij veertien honderd jaar hadden bewoond, en dat door de dweepzucht van een monnik! Welk een verstrooiing! Doch welk een denkbeeld: dat er een volk is, dat zich na vijf en twintig honderd, en achttien honderd, en vier honderd jaar herinnert, wat er met hen gebeurd is, en daarom nog altijd de klaagliederen van hun profeet Jeremia leest! Voorzeker, dat is ontzettend verheven; doch de gewoonte ontneemt aan alles het leven. Of zou men menen, dat Israël na achttien honderd jaar nog verse tranen heeft tot besprenging van de puinhopen van Jeruzalems vroegere heerlijkheid, ter plaatse waar zij iedere vrijdagavond samenkomen om de klaagliederen te zamen en wenende te lezen? Neen, het zijn gehuurde klagers, die er voor betaald worden om te wenen. Zodra het leven ontbreekt, wordt alles een blote vorm, een lijk. Zonder het leven Gods houdt geen mens, zelf geen Israëliet het uit om in het leven te blijven. En alles wat men tot een verdienstelijk werk maakt, verliest als zodanig zijn waarde, en wordt tot een dode zaak. Alleen het heilige blijft levend, en alleen hetgeen in Geest en in waarheid geschiedt, is heilig. Nochtans zoveel blijkt uit alles, en ook bij uitnemendheid uit de profetieën van Jeremia, dat wij, Joden, het volk des lijdens zijn, en daarom zeg ik tot de ongelovigen mijns volks: Waarom wilt gij toch niet onder een Koning zijn, die ook bij uitnemendheid een Koning des lijdens is? Zulk een Koning behoort tot zulk een volk; want Hem is de heerlijkheid gegeven na het lijden, en zo zal het ook met u zijn, als gij gelooft. Hier is de hoogste overeenstemming met elkander, en zo niet, waar is zij dan?

19:1. DE PROFEET EN DE PRIESTER.

Toen nu Jeremia van Tofeth kwam, waarheen hem de Heere gezonden had om te profeteren, stond hij in het voorhof van des Heeren huis, en zeide tot al het volk: Zo zegt de Heere der heirscharen, de God Israël's: Zie, Ik zal over deze stad en over al haar steden al het kwaad brengen, dat Ik over haar gesproken heb,. omdat zij hun nek verhard hebben om mijn woorden niet te horen. Als Pashur, de zoon van Immer, de priester (deze nu was bestelde voorganger in het huis des Heeren) Jeremia hoorde, diezelve woorden profeterende, zo sloeg Pashur de profeet, en hij stelde hem in de gevangenis, dewelke is in de bovenste poort van Benjamin, die aan het huis des Heeren is. Maar het geschiedde des anderen daags, dat Pashur Jeremia uit de gevangenis voortbracht. Toen zeide Jeremia tot hem: De Heere noemt uw naam niet Pashur (De deftig bloeiende), maar Magor-missabib (De van schrik omringde). Want zo zegt de Heere: Zie, Ik stel u tot een schrik voor uzelven en voor al uw liefhebbers,. die zullen vallen door het zwaard hunner vijanden, dat het uw ogen aanzien,. en Ik zal gans Juda geven in de hand des konings van Babel, die hen naar Babel gevankelijk zal wegvoeren, en slaan hen met het zwaard. Ook zal Ik geven al het vermogen dezer stad en al haar arbeid en al haar kostelijkheid en alle schatten der koningen van Juda, Ik zal ze geven in de hand hunner vijanden,. die zullen ze roven, zullen ze nemen en zullen ze brengen naar Babel. En gij, Pashur en alle inwoners van uw huis, gijlieden zult gaan in de gevangenis,. en gij zult te Babel komen en aldaar sterven en aldaar begraven worden, gij en al uw vrienden, dewelke gij valselijk geprofeteerd hebt. Wij zullen naar aanleiding van dit voorval tussen de profeet Jeremia en de priester Pashur, enige opmerkingen in het midden brengen over de verhouding van de profeten tot de priesters, iets dat ook nog in onze tijd van hoog belang is ÷m in het oog gevat te worden. De profeten zijn de ambassadeurs (de buitengewone, eerste, hoogste gezanten) van God, de Koning van Israël tot zijn volk, en de priesters zijn zijn ministers. Het buitengewone is dan ook in alles het kenmerk der profeten. Zij zijn des Heeren dienaren in buitengewone dienst. In de Schrift vindt men het wettig ambt, en daartegenover de vrije gave. Het ambt is gewoon, wordt ingesteld, en beweegt zich naar vaste regels. De gave is buitengewoon, wordt onmiddellijk gegeven en beweegt zich vrij. De vereniging van beiden bracht de Hervorming voort. Zij moesten altijd verbonden zijn; dit regelmatige en onregelmatige kan en moet naast elkander staan en bestaan. Ja God, die in alles rijk en volledig is, heeft aan zijn kerk beide ambt en gave gegeven. Beiden moeten elkander, en daarmede God en de gemeente dienen. Zo stond Mozes naast Aaron en Samuel naast Eli. Ja, alleen dan wanneer de gave het ambt en het ambt de gave eert, is er overeenstemming, eenheid, vrede en bloei in de gemeente; staan zij tegen elkander vijandig over, dan is het in de gemeente zoals het ten tijde van Pashur en Jeremia was. Zijn beide, ambt en gave in een persoon verenigd, zo als bij Jeremia en Johannes de Doper, (die beide priesters en priesterzonen waren) dan is het zo veel te heerlijker; doch meestal gaf God ze aan afzonderlijke personen, en bijzonder gaf Hij de gave (de profetie) om het ambt (de priesterschap) te besturen, ja te begrenzen en te bestraffen. Wij zien dan ook meermalen in de bijbelse en in de kerkelijke geschiedenis, gelijk in onze tekst, de priester en de profeet tegen elkander vijandig overstaan, want de zonde bederft alles. De priesters waren door Goddelijke aanstelling geheiligd, doch gingen de verkeerde weg op, en de profeten moesten het evenwicht herstellen. Altijd waren er profeten nodig om de zaken te redden, en zij ontzagen dan ook niets. Zij waren een zedelijke oppermacht, een levende constitutie, een persoonlijke handhaving der Wet van God en van het geestelijk leven der gelovigen; van het recht des konings en dat der volken. De profeet kon tot de koning zeggen: Gij zijt die man, en wederom: Het is u niet geoorloofd uws broeders vrouw te hebben. Denkt voorts aan de stoutmoedigheid van Elia tegenover Achab. Het profetisch ambt bestond in afbreken en opbouwen. Dit werpt een licht op de sleutels van Petrus. Niet de persoon doet het, maar zijn prediking. God geeft hem zijn wil te verkondigen en dienovereenkomstig te handelen. Opbouwen is echter het laatste; want het is het einddoel. Daarom is het profetisch ambt het beste, het meest geestelijke ambt des Ouden

Testaments in vergelijking met het priesterlijke, dat meer materieel en vormelijk was. Onze Hogendorp, de ontwerper onzer constitutie, gevoelde ook, wij merkten het reeds elders op, de behoefte aan een levende handhaver der constitutie; doch Spanje had er een, en men liet hem onthoofden, en Christus, het hoofd der profeten, werd gekruisigd. Nooit konden de priesters de profeten verdragen, daarom stelden de priesters al heel spoedig uit hun midden ook een lichaam van valse profeten samen, die ook zeiden gezichten te hebben en ze het volk en de vorst voorstelden. Alles wat de vorst voor goed hield, hielden zij ook voor goed. Ziet het in Parijs; welk een menigte valse profeten rondom de keizer (Napoleon III)! maar tegenover al die valse profeten staat er toch altijd ten minste een waar profeet, die zegt: 'neen! zo is het niet, ik zeg het u anders.' De mensen hebben altijd meer eerbied voor een priester dan voor een profeet, meer eerbied voor het ambt dan voor de vrije gave; want het ambt behoort tot de orde en geeft zijn vaste rente. De vrije gave beschouwt men daarentegen gewoonlijk als iets oproerigs, als iets dat de maatschappelijke orde bedreigt. Het is uiterst beschamend, doch waar is het: de mens heeft een natuurlijke eerbied voor het ambt, maar Gods voorkeur was altijd voor zijn profeten; deze stelde Hij boven het volk en boven de priester en boven de koning; doch wat kreeg de profeet er voor? Slagen, terwijl de priester in ere was bij de wereld. Bij Jeremia was, zo als wij zeiden: de gave En het ambt. Men zou zeggen: niets schoner dan dat! Doch neen, juist de man, in wie zich deze beide verenigden, was in de ogen des volks en der priesters het ergste monster. En het is heden nog niet anders. Als een gering man uit het volk een gave heeft en zich laat horen, men kan het dulden, men acht het van te weinig beduiding, om er zich aan te storen, maar als mensen van rang, als zelfs leden van de gemeenteraad of de Kamers ook al profeten worden, dan is het om van te schrikken; dat is al te erg! De oude naam van de profeet was ziener,' nog een andere naam, die Jozef van zijn broeders ontving, was. die van dromer,' bij de wereld heeft het woord profeet nog altoos de betekenis van dromer. De priesterstand is daarentegen bij de wereld in ere. De afkomst der priesters in Israël was altijd aanzienlijk; zij waren onder Israël zoveel als bij ons adel is. De afkomst der profeten kon ook wel aanzienlijk zijn, maar het was geen vereiste en geen behoefte; meestal waren het dan ook eenvoudige mensen. Zij werden uit alle standen genomen, om de eenheid van het Israëlitische volk als een volk van profeten in stand te houden. Zo was Amos een veehoeder. In hem en zijns gelijken zien wij reeds het aanbreken van het Nieuwe Testament, waarin de heerlijkheid zich naar binnen terugtrok, eerst in haar geheel in Christus, en vervolgens stuksgewijze in de bedienaren des Nieuwen Testaments, welke vissers en tollenaars waren. Was hun bediening niet de heerlijkste, die er was? Ja, voor God, die het geringe het liefst verkiest en het nederigste het meest verheerlijkt; maar niet voor de wereld: want deze heeft alleen ogen voor uitwendige hoogheid en eer. Och, de mens heeft zulk een eerbied voor macht! Daarom was en is nog het aristocratisch gedeelte des volks bepaald ingenomen met het ambt, en het ambtelijk beginsel is behoudend; natuurlijk, want het ambt is er mee gemoeid. Daarom is ook de eenheid bij de priesters terwijl bij de profeten de veelheid, de volheid is der individualiteit. De priesters waren een gesloten geheel, of liever, maakten zich tot zulk een geheel, terwijl de profeten op zich zelf stonden. Eenheid is daarom het beginsel der priesterkerk, der Roomse kerk, terwijl het Protestantisme het beginsel der enkele persoonlijkheid op de voorgrond stelt. Wat baat ook een gemaakte eenheid? Zulk een eenheid is bij de dwaling. Het midden punt der Roomse kerk is bij de oude man te Rome, gelijk dat van het Islamisme bij de zieke man te Konstantinopel, maar van ons, Protestanten, is het middenpunt van eenheid Christus in de hemel. Het Protestantisme is er, niet opdat het in zich zelf en onmiddellijk een eenheid zij, maar opdat er de ware eenheid uit zou geboren worden. Alles is hier nog maar voorbereiding. Zeker, ook wij willen eenheid, zo oprecht als de zieke gezond wil zijn, doch wij begeren haar niet te ontvangen door een dosis opium. De ziekte moet zich oplossen door de crisis heen. De bedekking van het kwaad is nog geen eenheid. Als de nacht zijn zwarte mantel over ons heen werpt, dan is alles een, maar welk een eenheid is deze? De eenheid, of liever de eenvormigheid der duisternis. En als er een

dwingeland over een volk regeert, en geen dagblad spreken mag dan hetgeen hij wil, dan is er ook eenheid; maar welk een eenheid? De eenheid, of liever de eentonigheid van de dood. Niet waar de eenheid is, is de waarheid, maar waar de waarheid is, komt de eenheid. Zeker is het individualisme op zich zelf een gebrek van het leven, maar niet als middel tot een hoger doel. Ook de tempel van Salomo werd individueel gebouwd; elke steen werd afzonderlijk pasklaar gemaakt, en eerst daarna werd alles in elkander gezet en de schoonste eenheid ontstond. Doch Rome zoekt juist zijn kracht in der Protestanten geïsoleerd individualisme. Ja, op dit ogenblik wordt er te Rome en elders een spel gespeeld, zoals er nog nooit gespeeld is, en wij zelf maken door onze versnippering in richtingen en partijen de kansen voor onze vijanden schoon. De paus speculeert op de vermoeidheid der Protestanten, veroorzaakt door het onmatig gebruik hunner vrijheid, en als onze kracht en jeugd niet vernieuwd worden als die eens arends, als wij niet gedurig opnieuw onze krachten zoeken bij de Almachtige God, en wij ons niet door het profetisch in plaats van door het priesterlijk beginsel laten leiden, dan vallen wij, hoe hoog en hoe vast wij ook menen te staan. Het is voorspeld. De wond van Rome werd weer genezen, hoe dodelijk zij in het eerst ook was, en als het zo voortgaat gelijk het in onze tijd begint met de verwoesting der Evangelische waarheid en van alles wat wij door het goed en bloed onzer vaderen op de Roomse kerk veroverd hebben, dan zal het spoedig zijn, hoe ongelooflijk het ons ook nu nog schijne, alsof er nooit een hervorming geweest is. Wij zien dus welk een macht het priesterlijk beginsel is. Christus was de echte voortzetting van het priesterschap, maar in Hem eindigt het ook. Hij was priester, niet uit kracht van een ambt, zoals Aaron, maar uit kracht van een onmiddellijke aanstelling Gods, zoals die van Melchizedek. Christus was innerlijk een priester, gelijk hij innerlijk een Nazireeër was. Hij was priester en hogepriester uit kracht zijner God-menselijke persoonlijkheid en vrijwillige zelfovergave tot de dood des kruises. Doch zijn profetisch ambt was zichtbaar voor alle ogen, en als profeet stond ook Hij tegenover de priesters en hun goddeloosheden, en werd Hij door hen gehaat met de felle, dodelijke, onverzoenlijke haat, waarmede zij te allen tijde de profeten gehaat, vervolgd en gedood hebben. Christus zelf stelde geen priesters, maar enkel profeten, leraars, evangelisten en andere bedienaren zijns Woords aan in zijn gemeente. Onder het Nieuwe Testament kon er onmogelijk sprake zijn van priesters. Het priesterschap behoorde tot de voorbijgaande zaken, tot de schaduwen, die verdwijnen, zodra het licht is opgegaan; doch het profetisch ambt is blijvend voor alle tijden. Het bestaat eigenlijk in de uitlegging en toepassing van het Woord van God, en is daarmede de meest uitnemende bediening onder de mensen. Het voorspellen van het toekomstige is bij de profeet een bijzondere gave, en was vooral de profeet des Ouden Testaments eigen, zodat bij ons nog het woord profeet doorgaans in de betekenis van verkondiger van toekomstige dingen genomen wordt. Onder het Nieuwe Testament echter is het profeteren bepaald de uitlegging, de beprediking der Schrift. Men had dan ook reeds onder het Oude Testament geen priesterscholen, maar wel profetenscholen, want op de laatste werden de uitleggers der Schrift onder Israël opgeleid. De Protestantse kerk heeft ook geen priesterscholen, maar wel hogescholen, waar haar predikanten worden gevormd. Alleen de Roomsen hebben priesterscholen; ga slechts naar Warmond, daar kunt gij er een vinden; doch de Roomse kerk is ook de voortzetting van het priesterlijk beginsel, dat in lijnrechte tegenspraak staat met het Nieuw-Testamentische beginsel, met de belofte: Zij zullen allen van God geleerd zijn. Na de dood der apostelen echter is de gehele geschiedenis der kerk, de geschiedenis geworden van de altijd meerdere afwijking en loslating van het profetisch beginsel, en de altijd meerdere huldiging en aankleving van het priesterlijk beginsel. En waardoor is dit zo gekomen? Omdat men met het priesterlijk beginsel meer in de wereld doen, meer vertoning maken kan. En natuurlijk, zodra de Kerk zich begon te beschouwen, niet als de voortzetting der profeten, maar der priesters, was ook het pausdom aanwezig. Immers er zijn geen groter goochelaars dan de priesters, en zo hebben zij, onder begunstiging van de wereld, de paus in de kerk gegoocheld en de gedrochtelijke, gruwelijke, verfoeilijke Roomse hiërarchie

met haar inquisitie en bloedplakkaten, met haar pijnbanken en brandstapels ontstond; want altijd stellen de ijveraars voor de tempel (de priesters) de kerk in de plaats van de Heere des tempels en der kerk. Het is een fijne list. Men roept de Christus aan het kruis toe: Gij, die de tempel afbreekt en in drie dagen opbouwt! Want met zulke woorden krijgt men het volk op de been en op zijn hand. Maar het is ook een fijne huichelarij. Men wil alles wat des Heeren is, uitgenomen de Heere zelf. Zien wij dit niet ook in de Roomse ijver voor de kerk? De kerk hitst altijd de staat op tegen de profeten van Christus; daarom waren gedurig profeten en martelaren namen van een betekenis. Rome zeide altijd: 'Ik kan u niet wederleggen, maar ik kan u verbranden, en dat zal ik ook.' Neen de profeten hebben geen erger vijanden dan de kerkelijke personen: bij de overheid is ten hunnen opzichte minder vijandschap dan bij de kerk. Rome's afschuwelijkheid bestaat daarin, dat zij zegt een afkeer te hebben van bloedvergieten, en dat zij het laat vergieten; doch er is een regel die zegt: wat iemand door een ander doet, dat doet hij zelf. Laat ons toch nooit deugden maken van onze gebreken. Zondigt niet! is het woord, maar als gij zondigt, beken het en berouw het, maar noem het niet goed. Het is Rome's zondige toestand: haar dwaling niet te willen erkennen, en alzo God met zich gelijk te stellen, want als gij de wet niet meer laat eisen, dan gij goedvindt te volbrengen, dan zijt gij altijd klaar voor uzelf, maar altijd onklaar voor God. Daarom kunnen wij ook niet slim zijn tegen Rome; men kan tegen geen satanische wijsheid van achttien eeuwen op; alleen de oprechtheid der duiven kan het. Voorts, Jeruzalem zal ons redden van Rome, niet om der Joden wil, want in Israël is geen kracht ter verlossing, maar omdat Christus de Koning der Joden is. Hij komt, en totdat Hij komt, profeteren zijn profeten van Hem. Het profetisch ambt wordt dan ook in onze tijd altijd meer in zijn waarde erkend. Doch wij hervatten de geschiedenis van het profetisch en priesterlijk beginsel. In de Middeleeuwen waren de monniken de tegenstanders en bestrijders der priesters; zij vertegenwoordigden het profetisch tegenover het priesterlijk beginsel. De hervormers voor de hervorming waren meest monniken. Hiermede en met nog zo vele andere eigenaardigheden was de middeleeuwse wereld, ik zeg niet een Johannes de Doper, maar toch een voorloper der hervorming. De hervorming was in de grond der zaak de terugroeping en het herstel van het groot profetisch beginsel, dat altijd in strijd was geweest met dat der priesters; immers, wij zeiden het reeds, de kerk was in haar roeping een profetische bediening. Luther gevoelde dit in al zijn kracht, en daarom sloeg hij met het Woord van God de bestaande kerk, om haar te redden. Luther was, schoon tot priester gewijd, een monnik; dus kwam de redding ook nu gelijk altijd door een profeet. Calvijn was, vooral naar zijn opleiding, ook een profeet. Marnix van St. Aldegonde was in het geheel geen geestelijke, en toch bereidde hij de Statenvertaling des Bijbels voor, en welk een invloed had hij op alles! Zo is ook Amsterdam het eerst in de hervormingstijd bepredikt geworden door een ongeordend man, Arends geheten, een mandenmaker van beroep, en uren ver kwamen de mensen toestromen, om hem van de genade zonder de werken te horen prediken. Zij kwamen als zo vele dorstenden tot de levende wateren, waarvan men gedurende zo vele eeuwen niets meer gehoord had. Dat alles geschiedde naar het beginsel Gods, dat Hij al zijn werk begint met het geringste uit de mensen, om alle roem der wijsheid en der hoogheid te beschamen. Doch liet God het nu hierbij? Neen, daarna kwamen de geordenden. God gebruikt alles, ook de ordeningen der mensen; doch dat neemt niet weg, dat de Protestantse kerk bloeit of niet bloeit, al naarmate zij het profetisch of het priesterlijk element de voorkeur geeft. Daarom is de Protestantse kerk thans zo ellendig, omdat men het profetisch beginsel heeft leren minachten, en het priesterlijk beginsel heeft leren huldigen. Het laatste heeft gezag bij de mens, en het gezag is iets verleidelijks. Van daar dat men ook de predikanten tot een soort van priesters maakt, en ze beschouwt en behandelt met een ietwat Rooms bijgelovige eerbied en verering, en niet weinigen laten zich met welgevallen zo beschouwen en behandelen, en toch kan men hun inderdaad geen groter eer aandoen, dan hen te beschouwen als profeten, want een profeet is oneindig meer dan een priester. Doch de mensen houden niet van de profeten; zij hebben er een zekere schrik of vrees voor, alsof deze lieden hen in het hart zien en

hun eeuwig lot voorspellen zouden. Doch ik zeg het wederom: wilt gij uw predikanten ongelukkig maken, beschouw ze dan als priesters; want dan treedt gij met hen onmiddellijk op Rooms gebied, en zo wordt gij beide ongelukkig. Doch wij zijn als de kinderen, die meer houden van geslepen kijkglaasjes, dan van ongeslepen diamanten. Het onderscheidend kenmerk der Protestantse kerk is het profetisch element, is het onderwijs uit het Woord van God. De Protestantse kerk moet bestaan niet als tempel, maar als synagoge (gemeente). God heeft de tempel verwoest; bouw gij hem toch niet weder op. Christus heeft zijn kerk tot een synagoge, tot een vergaderplaats zijner discipelen gemaakt, alwaar de bediening niet wordt waargenomen door een priester, maar door een profeet of leraar. Het Oude Testament onder het Nieuwe te willen nabootsen is een grote dwaling. In Christus is het Oude Testament vervuld; daar mag niets meer aan of bijgedaan worden. De Roomse kerk is een tempel, ja, maar welk een tempel? Een nagemaakte, valse, menselijke tempel, waar in hij op de troon zit en zitten zal, die zich verheft boven al wat God is en God genoemd wordt. De paus zit op die troon, maar hij is nog niet compleet, nog niet de laatste. Ten laatste komt de antichrist. De paus van het bijgeloof is er, maar de paus van het ongeloof moet nog komen, en wee de wereld, wanneer deze twee machten zich verenigen, of liever in een enige satanische macht samensmelten! Want spreekt men in onze dagen veel van grote bekwaamheden, de bekwaamheid van de antichrist zal alles overtreffen. Het staat geschreven: hem zal een kracht der dwaling gegeven worden om allen, die de waarheid van het Evangelie niet geloofd hebben, de leugen te doen geloven, 2 Thessalonicenzen 2:11-12. Want de antichrist staat niet buiten het Christendom, maar er midden in. Judas was geen Heiden, en toch was hij Christus verrader. Het heiligste is juist de plaats der grootste misbruiken. Dit zien wij duidelijk in onze dagen, waarin zo velen, die geroepen zijn om met Gods Woord in de hand het volk op de weg ten eeuwigen leven voor te gaan, als onwaardige en ontrouwe dienaren, neen, als apostaten, als afvalligen van het Christendom, Gods Woord op de kansel verscheuren blad voor blad, om in de plaats daarvan hun eigen dwaasheden den volke te verkondigen. Doch altijd .hebben de profeten getuigd tegen het misbruik maken van de heilige plaats en van de heilige dingen, en evenzo tegen de schennis der waarheid. Men heeft wel eens van de Roomse zijde gevraagd: waar het Protestantisme toch wel voor Luther was? Wij antwoorden: Het was er te allen tijde. Te allen tijde is er van Gods wege en door Gods dienstknechten protest aangetekend tegen de schennis der waarheid. Wij hebben in dit opzicht op een schitterend gouden lijn, die de gehele geschiedenis der kerk doorloopt, te wijzen. Om niet naar de Schrift te verwijzen, (waar dit protest terstond met de Schrift begint en eerst met haar eindigt), zelfs in de donkerste tijden van het pausdom vinden wij een Bernardus van Clairveaux opstaan tegen de Roomse kerk, wel met eerbiediging van de paus, want men was nog niet onder de bedeling der hervorming, nochtans in het aanschouwen van enkele trekken van de antichrist. Wij, die meerder licht hebben, zeggen: de paus is de antichrist van onze tijden; die van de laatste tijd moet nog komen. Want de profetie is als een enige straal van licht, welke de lijn van de allereerste tot de allerlaatste kerktiran verlicht, zodat zij allen te zamen voor het oog van de profeet tot een beeld samenvloeien. Het letten op de tekenen der tijden is daarom geen ijdele bespiegeling, gelijk men dikwijls meent; neen, evenals een schipper op zee altijd weer opnieuw weten moet, waar hij met zijn schip is, zal hij de haven zijner bestemming bereiken, zo ook wij in het geestelijke en kerkelijke. Daar hebt gij de Waldenzen. Altijd met het geopend boek der Schrift voor zich, zagen zij reeds .vroeg de antichrist in de Roomse Kerk, zeker niet in zijn voltooiing, maar toch in zijn aanvang en ontwikkeling. En wat deden zij? Zij getuigden van Christus tegenover de antichrist, en hielden vast aan hun belijdenis; en zond het bloeddorstige Rome ook naar gewoonte haar bloedhonden op hen af, zij lieten zich mishandelen en vermoorden, en werden de voorbereiders der hervorming; want uitroeien vermocht de antichrist het volk van God niet. Wee, driewerf wee, wanneer God van Rome al het onschuldige bloed afeist, door haar vergoten! Lees haar oordeel, Openbaring 18. Zeker, er was te allen tijde een menigte gelovigen, die vrede hadden met

Christus, en die zalig werden door het geheim tussen God en hun zielen, maar die niet geschikt waren om een hervorming tot stand te brengen. Daartoe worden mannen als Luther vereist. De hervorming moest een geheel nieuwe wereld van denkbeelden doen ontstaan, want God komt telkens met iets nieuws en iets hogers, en de hervorming eindigt zo min als de heiligmaking, omdat het profetisch beginsel het beginsel is der beweging, terwijl het priesterlijk beginsel het beginsel van de stilstand is. Daarom is ook de uitwendige eenheid bij de priesters zo plechtstatig schoon, dat vele Protestanten er naar hunkeren; want in het bijgeloof ligt altijd iets verleidelijks, omdat men door hetzelve het geloof meent te kunnen ontberen. Hoe vele Protestanten hangen aan Rome's kunst en Rome's kerken van beelden vervuld! Doch zulke pantheons geven het overwicht niet aan het Christendom, maar aan het Heidendom. Rome bracht de heidense goden in de Christelijke kerk. De namen werden veranderd, maar de zaken bleven dezelfde. Doch zulke veroveringen moeten, mogen wij niet maken. Het laatste woord dat ik van mijn vriend de Clerck, die alles zo juist opvatte, gehoord heb, was bij gelegenheid dat wij de Westermarkt overgingen, en alzo de Westerkerktoren voor ons zagen. Toen zei de hij mij, naar deze kerk met haar toren heenwijzende: ‘Zulke dingen behoren toch niet bij ons.’ Hij beschouwde het Christendom te eenvoudig, om zulke weidse gebouwen tot juiste uitdrukking van zijn wezen te hebben. De gewoonte doet ons niet meer aan zulke dingen denken, maar zij zijn daarom niet minder waar. ‘Het is iets bloot uitwendigs, iets dat tot de kunst behoort’ zegt men. Goed, maar zie toe, dat het u niet meer worde dan iets uitwendigs en dan bloot kunstsieraad! Wij zijn nog aan zoveel vast, waarvan wij los moesten zijn, en bewegen ons nog in zoveel, dat wij zeer wel gevoelen niet goed te zijn, doch tot welker wegwerping wij maar niet kunnen overgaan. Al het gebrekkige dat de Protestanten hebben, ligt in het Roomse, dat zij nog hebben, en al het gebrekkige dat de Roomsen hebben, ligt in het priesterlijke dat zij hebben. 'Met een woord, het is de richting van alle kerken om de zaken te herstellen zonder Christus. Men wil de Semiramis spelen. Zij is koningin, zij moet regeren, de man kan toezien. De kerk is ook een vrouw, zij heeft gemeend gedurende de afwezigheid van Christus te moeten regeren en als de kerk dat meent, dan zijn er altijd mensen genoeg om haar te dienen. Zie het in de Roomse kerk met haar paus, haar kardinalen, bisschoppen, en wat niet al! En wij? Wij zijn nog in de gevolgen der zaak, zodat de zekere verwachting van een betere toekomst voor ons een volstrekte behoefte is. Ook daarom moeten wij wensen, het profetisch element in de kerk verlevendigd te zien. Wij moeten tot de eenvoudigheid van het geschreven Woord terugkeren, om de vroegere heilige uitwerkselen er van vernieuwd te zien.

23:1. DE SPRUIT UIT DAVID'S STAM.

Zie, de dagen komen, spreekt de Heere, dat Ik aan David een rechtvaardige Spruit zal verwekken. Enige verzen vroeger (22:30) zegt de Heere: Schrijft deze zelve man (Jechonia, de koning van Juda) kinderloos, een man, die niet voorspoedig zal zijn in zijn dagen, want er zal niemand van zijn zaad voorspoedig zijn, zittende op de troon van David en heersende meer in Juda. De troonopvolging van David was derhalve een afgedane zaak; maar God doet het afgedane, ja, het onmogelijke. Waar de natuurlijke loop der dingen ophoudt, daar komt de genade, daar komt de belofte als het licht in de nacht van Bethlehem Efrata: Zie, de dagen komen, dat Ik, de Heere, David een rechtvaardige Spruit verwekken zal. Trouwens zo is het in alles, wat Godes is. Aan onze zijde is de zaligheid onmogelijk, en zijn alle goede werken onmogelijk, nochtans God kan ze geven en Hij geeft ze Aan David. Wanneer de Messias thans nog komen moest, zou Hij zijn radicaal (zijn volstrekt vereiste): zijn afkomst uit David niet kunnen bewijzen; de geslachtsregister zijn verloren gegaan; doch ten tijde van Christus waren de geslachtsregister nog in wezen en in orde; dit blijkt uit de alleszins nauwkeurige en breedvoerige geslachtslijsten, die de Evangelisten ons geven. Ook werd het nooit door de Joden tegengesproken, dat Jezus uit David afstamde. Een rechtvaardige Spruit, dus een heilig persoon. Laat de Joden nu maar de verhalen der Evangelisten lezen en ons daarna zeggen: wat een Messias nog meer zou moeten zeggen en doen, dan Jezus gezegd en gedaan heeft. Doch zij veroordelen Hem, zonder Hem te horen spreken en te zien handelen, daarom is hun ongeloof onverantwoordelijk. Doch ook de Joden, die Hem gezien en gehoord hebben, zijn tijdgenoten, hebben Hem verworpen. Waarom? omdat Hij de rechtvaardige was en hun werken boos waren. Bij de Joden moest toen, evenals nu bij de Christenen, een van beide plaats hebben: of zij moesten Jezus aanbidden, of zij moesten Hem kruisigen. Waar het volle middag is, daar moet men of het licht genieten, of er moedwillig de ogen voor sluiten. Dit laatste is nu bij de ongelovigen onder ons het geval, en daarom is hun ongeloof duizendmaal onverantwoordelijker en strafwaardiger , dan dat van de Heiden of Mohammedaan, die het Evangelie voor de eerste maal hoort verkondigen. En nu staat onze tijd nog in zeker opzicht ver van Jezus; maar dagelijks met Jezus zelf om te gaan, Hem met eigen oren te horen spreken, Hem met eigen ogen de heerlijkste wonderen te zien doen, dit moest een allesbeslissend gevolg hebben. Jezus was de persoonlijke rechtvaardigheid. Waar Hij kwam, was alles zonde, kon de genade alleen bestaan, moesten alle maskers vallen, alle bedekselen wijken, alle verharding openbaar en bestraft worden. Waar de zon opgaat, kan niets zich meer in nevelen hullen, wordt alles ontbloot. Zo was het waar Christus kwam, niet uitwendig, maar inwendig, in het hart, in het geweten. Daarom profeteerde Maleachi terecht (3:1-3): Snellijk zal tot zijn tempel komen die Heere, Die gijlieden zoekt, maar wie zal de dag zijner toekomst verdragen en wie zal bestaan, als Hij verschijnt? Want Hij zal zijn als het vuur van een goudsmid, en als zeep der vollers. En Hij zal zitten, louterende en het zilver reinigende, en Hij zal de kinderen van Levi reinigen, en Hij zal hen doorlouteren als goud en als zilver,' dan zullen zij de Heere spijsoffer toebrengen in gerechtigheid. Dit zouden de gelovigen doen: de apostelen, de discipelen en de discipelinnen; maar de ongelovigen zouden Hem verwerpen. De natuur begint altijd met het goede te verwerpen; alleen de genade brengt ons daarvan terug; daarom zouden wij, ten tijde van Jezus geleefd, en geen genade ontvangen hebbende, Jezus evenzo gekruisigd hebben als de Joden het deden, en als wij zien dat de ongelovigen in ons midden het nog heden doen. Hun bestrijden van Christus kenmerkt hen als mensen zonder genade, als natuurlijke mensen, vervreemd van God, vol van de geest der wereld, en ledig van alle gaven en krachten des Heiligen Geestes. Die zal Koning zijnde regeren en voorspoedig zijn, en recht en gerechtigheid doen op de aarde. Dat moet nu nog komen; daarom moeten wij Kerstfeest vieren, zo als de wijzen uit het Oosten het vierden, als het geboortefeest van de Koning der Joden. Immers de armoede, waarin Christus geboren werd, maakt op zich zelf geen tegenwerping tegen Christus koningschap, dat maakte zij bij de Oosterse Wijzen ook niet. Als een wettig koningskind in armoede wordt geboren, is hij

daarom geen koningskind? Het komt aan op het recht dat men heeft, niet op de toevallige omstandigheden waarin men leeft. Vertroost u hiermede, O gij oprecht gelovigen! Gij zijt nu kinderen Gods, maar het is nog niet geopenbaard wat gij hiernamaals zijn zult. Verheugt u in uw kindschap, uw koningschap volgt ontwijfelbaar. De Joden hebben Jezus als hun Koning verworpen, en hebben Hem de Heidenen overgeleverd. Mochten zij nu maar nadenken, en tot de bewustheid komen: welk een heerlijkheid zij aan de Heidenen hebben overgeleverd! Of zou het mogelijk geweest zijn, dat al die machtige natiën, waaronder de trotse Noormannen, zich zouden gebogen hebben voor een gehangen Jood, en dat al hun vorsten hun kronen onder zijn kruis zouden hebben gesteld, indien Hij niet de waarachtige Messias, de Zone Gods, God boven al/en te prijzen in der eeuwigheid geweest ware? . In zijn dagen zal Judo verlost worden en Israël zeker wonen. Is dit geschied? Neen, maar daarom zal het wel geschieden. Israël heeft zijn Messias verworpen, maar de Messias heeft Israël niet verworpen; integendeel, Hij heeft beloofd tot zijn volk terug te zullen keren met vergiffenis in de ene, en ere en heerlijkheid in de andere hand. Bijna alle volken hebben en ook ons volk heeft verhalen, die een rijke bloedverwant voorstellen als komende uit verre landen als bedelaar vermomd, en een bezoek brengende bij zijn familie, om haar, na eerst door sommigen kwalijk behandeld te zijn, ten laatste in zijn rijkdommen te doen delen. Zo zal het ook bij Israël zijn; doch niet dan in de weg der gerechtigheid, welke alleen de weg van God is. En dit zal zijn naam zijn, waarmede men Hem zal noemen: De Heere onze Gerechtigheid. De vraag: of de heiligen onder het Oude Testament wel het Evangelie gekend hebben? is zoveel alsof men vroeg: Hebben zij onder het Oude Testament wel brood gehad en gegeten? Indien er geen belofte des levens en der heerlijkheid onder het Oude Testament geweest ware, dan zouden de profeten nog veel meer dan de apostelen gezegd kunnen worden: de ellendigste van alle mensen te zijn. Doch altijd hing er, al was het ook maar een lampje (zoals in Psalm 88) in de lange donkere tempelzaal: de lamp van David, de belofte Gods. Dat was hun bestendig licht, waarbij zij arbeidden en leefden. De Heere onze Gerechtigheid. Zo hebben wij dan een levende, persoonlijke bron van de vergeving der zonde; en een altijd bij ons blijvende Trooster, door wie wij altijd de vergeving der zonde hebben, want de Heilige Geest en Jezus zijn niet te scheiden. Wij hebben tweeërlei voorspraak, de ene in de hemel: Christus; de andere in ons hart: de Heilige Geest. De Heere, Jahweh. De spruit uit David's stam zou dus niet enkel mens en koning, maar ook mens en God zijn. Doch hoe nu Jezus tegelijk waarachtig God en waarachtig mens kan zijn, dat kan de ene mens de andere niet leren. Zulke dingen leert men alleen van God. Wie God het geloof geeft, die onderwijst Hij zelf, en die weet de dingen Gods voor zich zelf, al kan hij ze ook de ongelovige niet wiskundig bewijzen. De zalving des Heiligen Geestes, die ons alle dingen leert, is daarom waarachtig en geen leugen. Wij zouden dan ook het geloof het proefondervindelijk weten der geestelijke dingen kunnen noemen. Zelfs de Schrift kan niet meer doen, dan het brood des eeuwigen levens aanbieden en aanprijzen, doch hoe dat brood smaakt, en welke krachten het geeft, dat moet de mens zelf leren, door het te eten, door het te geloven Onze Gerechtigheid. Gerechtigheid is onzondigheid. In de tegenwoordigheid Gods kan geen zonde bestaan. Zullen wij voor God bestaan, zo moeten wij ontzondigd worden. Dit geschiedt in de vergeving onzer zonden voor God. Op welk een grond? Op grond der offerande van Christus, welke een verzoening der zonde is bij God. De gerechtigheid is dus buiten ons, maar voor ons. Het is hiermede als met de zon. Is zij niet buiten en hoog boven ons; maar is zij niet voor ons; verlicht, verwarmt zij ons niet, en maakt zij niet al onze vruchten rijp? De Heere is onze Gerechtigheid. Laat ons nog eens zeggen, wat wij reeds meermalen zeiden, want op dit punt kan men niet te duidelijk zijn; Christus is ons kapitaal; onze goede werken zijn de renten. De renten maken het kapitaal niet uit, maar een kapitaal zonder rente is een dood kapitaal. Beide behoeven dus elkander en zijn toch van elkander onderscheiden; zij zijn gepaard, maar niet vereenzelvigd, want nooit wordt de rente eenzelvig met het kapitaal, maar altijd blijft het kapitaal de boom, en de rente de vrucht, die door de boom wordt voortgebracht en afgeworpen. Doch hoe komt men

nu aan dat kapitaal, en door dit kapitaal aan de rente? Door ze te erven, of door eigen vlijt en arbeid? Neen, langs deze weg verkrijgt men enkel aardse kapitalen. De hemelse geeft God uit genade. En hoe weten wij, dat wij ze hebben? Door ze te zien? Neen, op deze wijze bezit men wederom alleen de aardse kapitalen. Van deze verkrijgt men obligaties in handen, met de coupons er bij, die men op de vervaltijd afknippen en voor gereed geld verwisselen kan. Doch geestelijke dingen worden alleen ontvangen en bewaard door het geloof. Maar is het geloof niet minder dan het aanschouwen? In zekere zin ja, in zekere zin weer niet. Geloof is krediet, en de koopman zegt wel eens: Krediet is beter dan geld. Gij vraagt misschien: Hoe is dat mogelijk? Geld is toch iets dat men heeft, en krediet is vertrouwen op iets, dat men niet heeft. Laat mij u dit ophelderen. In de oudheid, toen het papieren geldstelsel nog onbekend was, kwamen de kooplieden op de markt met een aantal slaven bij zich, dragende een menigte zakken geld. Alles werd contant betaald, dus was er geen vertrouwen, maar welk een omslachtigheid van tellen en wegen, en welk een last van het naar de markt en naar huis dragen van zulke massa' s geld! Doch als gij of ik thans op de beurs komt, zonder iets bij ons te hebben en wij kopen iets, en men kent en vertrouwt ons, dan is de koop zo goed gesloten en het gekochte wordt ons zo getrouw geleverd, alsof wij er de waarde reeds voor neergelegd hadden. Ziet, dat is krediet geven. Men gelooft ons, en zouden wij dan God niet geloven, wanneer Hij een verbond des vredes met ons maakt in zijn Zoon, en met een eed tot ons zegt: ‘Zo waarachtig als Ik leef.' Ik heb geen lust in de dood des zondaars, maar daarin dat hij zich bekere en leve: ziet, Ik geef u mijn Zoon: Hij is uw gerechtigheid voor Mij, Hij zij uw gerechtigheid voor u?’ Wat moeten wij dan nu doen? Wat de schuldenaar doet, die arm is, maar die een goed rijk heer meebrengt, die voor hem betalen wil, en tot de schuldeiser zegt: Zie, deze is mijn geld. Zal de schuldeiser niet antwoorden: Die man is mij zo goed als uw geld? Doch nu moeten wij niet denken: Onze Borg heeft voor ons betaald, dus zijn wij vrij, en kunnen opnieuw weer schulden maken. Neen, wij zijn wel vrij, maar niet om nieuwe schulden te maken, maar om de goede rijke heer te dienen, die ons gekocht heeft door zijn geld, door zijn liefde. Nu moeten wij hem dienen, niet om iets af te verdienen, of op nieuwe rekening te verdienen, maar om buiten schuld te blijven; wij moeten zijn juk dragen, en dat is geen hard juk, als dat van de schuldeiser, maar zacht en lieflijk; want onze Borg neemt ons in zijn huis en dienst, opdat wij het goed, ja meer dan goed zouden hebben, want Hij heeft met ons niets minder voor, dan ons altijd te doen zijn waar Hij is, en dat wij alles hebben, wat Hij zelf heeft. JEREMIA. Het drie en dertigste Hoofdstuk. HET GOEDE WOORD GODS OVER HET HUIS V AN ISRAËL EN OVER HET HUIS VAN JUDA: Voorts geschiedde des Heeren woord ten tweeden male tot Jeremia, als hij nog in het voorhof der bewaring was opgesloten. In de gevangenis ontvangt Jeremia de heerlijke profetie, die eindigt in de persoon van de Messias. Ook Johannes ontving in zijn ballingschap op Patmos de heerlijke openbaring des Heeren. Trouwens Jeremia was een toonbeeld van die lijdzaamheid, welke bestaat in het geduldig wachten op de Messias. Hij was ook een man van veel smart, van onophoudelijk lijden. En is dat waar, wat moeten wij dan (om nog eens hierop terug te komen) denken van hen, die stoutweg beweren, dat het Oude Testament alleen tijdelijke voordelen had en alleen tijdelijke voordelen beloofde? Dat zij het Oude Testament niet kennen. Of welke tijdelijke voordelen heeft Jeremia gehad? Het enige voorrecht dat hij had was, dat hij kiezen kon bij de slechte vijgen in zijn land, of bij de goede vijgen in Babel te zijn; en hij koos het eerste uit opofferende liefde, maar tot vermeerdering van zijn tegenspoeden. En toch, hij was een oprecht, getrouw dienaar van God, Ja, men zou zeggen: een Israëliet, een profeet des Heeren te zijn is een groot voorrecht, doch Jeremia is beide en hij kent niets anders dan tranen. Jeremia was een man zonder vreugde, maar God was hem genadig, en God was hem nabij, en daarom was het hem goed en zoet, ook in het bitters te lijden. Wie Gods kastijdingen ondervindt, ondervindt ook Gods vertroostingen. Zeggende: Zo zegt de Heere, Die het doet. Een heerlijke titel van God, niet waar? Die het doet! Wat zeggen de mensen niet veel, en wat doen zij weinig. Het is bij mensen gewoonte: bergen te leggen tussen doen en zeggen. Maar onze God

zegt het en Hij doet het, zijn hand is altijd uitgestrekt om zijn raad te vervullen. Eigenlijk is bij God zeggen en doen een, maar voor ons is er tijd nodig, alvorens geschiedt, wat Gods Woord gebiedt. Vandaar dat al de woorden Gods hun vervulling tegemoet rijpen, en naar de verschillende tijdsbedelingen of historische jaargetijden, nu gezien worden als kiemen, dan als stengels, bloemen, vruchtknoppen, en ten laatste als voldragen vruchten. De Heere, Die dat formeert, opdat Hij het bevestige. Het gebeurt meermalen, dat een kunstenaar aan een allerkunstigst werktuig alles eigenhandig maakt, tot de kleinste radertjes en pennetjes toe. Zo formeert de alwijsheid en almacht Gods ook het kleinste wat tot zijn raad behoort, om het door de uitvoering te bevestigen. Heere is zijn naam. De Heere, Die het doet,' de Heere, Die dat formeert,' Heere is zijn naam. De Schrift bemint de drievoudige herhaling van de naam des Heeren in een menigte van Schriftuurplaatsen. Zij is niet toevallig, zij rust op vaste grond: op de drie-eenheid Gods. Roep tot Mij. Wij moeten niet alleen tot God bidden, maar ook roepen. Nu kunnen wij niet roepen, dan geperst wordende, hetzij door grote bekommering of felle angst. En Ik zal u antwoorden. Welk een heerlijke belofte, en welk een heerlijk God, die antwoordt, wanneer het schepsel roept. Hoe beschaamt dit woord de dwazen, die menen te kunnen bepalen wat God al of niet kan doen, en in hun ongeloof hebben vastgesteld, dat God het gebed niet verhoren kan. Maar God zegt hier tot de zijnen, wat wij tot dezulken, die wij van ganser harte liefhebben, soms genoodzaakt zijn te zeggen: waarom spreekt gij niet, en legt gij uw omstandigheden en nood niet geheel voor ons bloot, dan zouden wij u kunnen helpen en zeker helpen, want wij hebben u lief en voor u is ons geen opoffering te groot. Nu weet God onze nood wel, zonder dat wij Hem die zeggen, maar Hij wil bij zijn kinderen niet een voor Hem gesloten, maar een voor Hem geopend hart, en zulk een hart is een hart, dat tot Hem roept. En Ik zal u bekendmaken grote en vaste dingen, die gij niet weet. God geeft altijd meer dan wij bidden, al is het ook iets anders dan wij bidden. Het is hiermede als wanneer iemand de koning moet gaan zien, om hem een gunst te vragen. Hij ziet bij deze gelegenheid niet alleen de koning, dat wel de hoofdzaak is, maar daarenboven nog het paleis des konings, het hof, de groten die in de nabijheid des konings zijn, en geraakt soms wel eens bij diezelfde gelegenheid in kennis met deze of die man, die een beslissende invloed op zijn volgend leven uitoefent. En zo laat God hem iets anders en beters vinden, dan hij bedoeld had. In het gebed gebeurt meermalen iets soortgelijks. Wij stellen ons in des Heeren tegenwoordigheid, en het zien van zijn aangezicht moet het voornaamste zijn, maar dan maakt God ons meermalen daarenboven grote en heerlijke dingen bekend, waarvan wij geen vermoeden hadden. Want zo zegt de Heere, de God Israël's, van de huizen dezer stad (Jeruzalem) en van de huizen der koningen van Juda, die door de wallen en door het zwaard zijn afgebroken: Er zijn er wel ingekomen om te strijden tegen de Chaldeeën, maar het is om die te vullen met dode lichamen van mensen, die Ik verslagen heb in mijn toorn en in mijn grimmigheid,. en omdat Ik mijn aangezicht van deze stad verborgen heb om al hunlieder boosheid. De middelen baten niet, als Gods raad ze niet meebrengt. God heeft het in Israël (dat een voorbeeld zijn moest voor alle tijden en volken) getoond, dat geen kracht baat om Gods oogmerken te verijdelen, maar ook, dat geen onmacht aan onze zijde God verhindert te helpen. Bij de eerste revolutie in Frankrijk werd gezegd: de koning is te zacht geweest, hij had op het volk moeten laten schieten. Nu bij de tweede revolutie aldaar heeft de koning op het volk laten schieten, en toch is de omwenteling doorgegaan. Men heeft bij de Belgische revolutie gezegd: Men had Brussel met gestrengheid moeten behandelen, en toen men geweld gebruikte, ging het toch niet. Och, dit zijn altemaal redeneringen van mensen na de gebeurtenissen. Het ware wezen der zaak is dat God zijn hand heeft in al deze dingen. Zie, Ik zal haar de gezondheid en de genezing doen rijzen. Welk een tederheid van uitdrukking; zo iets vindt men bij de ouden niet. Hun taal is de hoogste menselijke taal, maar de taal van God tot de mens, ofschoon door de mens heen, is iets nog oneindig hogers. God zou de genezing doen rijzen gelijk een plant oprijst uit de aarde. Zulk een woord verstaat hij het best, die zwaar en langdurig krank is geweest, en bij wie God nochtans de genezing en de gezondheid gaf. Zo deed

ook de Zone Gods uit de hopelooste gevallen de genezing en de gezondheid, en uit deze de blijdschap des levens rijzen, want al Gods beloften in woorden lopen uit in een persoon, in Christus. En voor ons allen is in de gezondmaking der ziel, de volstrekte gezondmaking des lichaams, de wederherstelling des lichaams in heerlijkheid, begrepen. En zal hen lieden genezen. God zou hen genezen. Wij moeten dan ook geen zegen hebben willen zonder God, en geen gezondheid, geen welvaart dan met God. Christus is het Brood, dat moeten wij eerst hebben; want daardoor moeten wij leven. En de Heilige Geest is het water des levens, dat moeten wij ook hebben, anders zouden wij toch sterven; maar als de Vader ons beide gegeven heeft, dan wil Hij er nog een menigte versnaperingen bij geven, zoals ieder goed vader zijn kinderen geeft. Allerlei toespijs, niet waar, ook een visje, ook een ei; maar zonder Christus en de Heilige Geest geeft God ons niets, en hebben wij ook niets van God dan voor een tijd. Daarom moet Christus de grondslag zijn, waarop alles bij ons rust; want met Hem hebben wij de liefde des Vaders en de gemeenschap des Heiligen Geestes. Geen vriendschapsbetrekking, geen huwelijk, niets, wat het zij, mag er zijn, zonder Hem. En zal hun openbaren overvloed van vrede en waarheid. Ziet gij, nu volgen enkel beloften van zegen over datzelfde volk, waarover zo even de vreselijkste oordelen werden uitgesproken. Vrede en waarheid. Lieflijke samenvoeging. Op het gebied van God behoren zij onafscheidelijk bij elkander, want waarheid zonder vrede is twist, en vrede zonder waarheid is een valse vrede. En Ik zal de gevangenis van Juda en de gevangenis van Israël wenden, en zal ze bouwen als in het eerste, en Ik zal hen reinigen van al hun ongerechtigheid, met dewelke zij tegen Mij gezondigd hebben. Dit is wederom iets geheel enigs in de Schrift, dat de reinigmaking van zonden tot de enige grondslag van al Gods weldadigheden wordt gelegd. Welk mens zou er aan denken, om bij het vermelden van zegen over een volk na tegenspoed, van vrolijkheid na bange dagen, te spreken van zonde en van de reinigmaking van zonde? Wie dacht aan zoiets in ons land, toen het weer Oranje boven werd, en de Franse verdrukkers niet wisten hoe spoedig zij weer naar hun land zouden komen? Aan liedjes en juichtonen was geen gebrek, maar wie dacht aan de zonden, die wij hadden, en die God van ons wegnam? Neen, daar denkt de mens in zulke vreugdebedrijven niet aan. Maar God denkt er wel aan. Hij geeft niet, of Hij vergeeft vooraf. Eerst vereffent Hij de schuld, en dan laat Hij de zegen volgen. Dat wij dan meer denken aan onze schuld bij God, en allermeest vragen om haar kwijtschelding! Schuld is een last, die zwaar op ons wegen kan. Wij zien het bijzonder in onze dagen wat het is schuld te hebben, en dat is nog maar geldschuld, wat moet dan zielschuld zijn! Ons land heeft schuld, die betaald moet worden en niet betaald worden kan. Welk een bekommering! Wat moet er van worden? Als een land zijn schuld niet betalen kan, dan is het evenals ieder particulier zijn krediet, zijn eer, zijn hoogste goed kwijt. O het is een benarde toestand, ik ken in het maatschappelijke haast geen ergere. Al is het een koning, zo hij niet betalen kan wat hij schuldig is, dan is hij een ongelukkig man. Ons geheel maatschappelijk leven hangt aan zulk een toe-stand. Doch ziet, men kan er uit gered worden; anderen kunnen voor ons in de bres springen en ons staande houden op onze hoogte, of ons althans geleidelijk naar beneden doen gaan, zonder dat wij naar beneden vallen. En nu, wij zeiden het zo even, dat is maar geldschuld; de zielschuld is van oneindig meer gewicht. Zoudt gij menen, dat u deze zo maar van zelf van de ziele vallen zal? Neen, God moet haar u vergeven, of zij wordt u behouden. En Ik zal vergeven al hun ongerechtigheden, met dewelke zij tegen Mij gezondigd, en met dewelke zij tegen Mij overtreden hebben. En het zal Mij zijn tot een vrolijke naam, tot een roem en tot een sieraad bij alle heidenen der aarde, die al het goede zullen horen, dat Ik hun doe. Het is hiermede als met een koning, die een menigte bedelaars aan zijn hof wil laten komen, om ze tot gelukkige mensen te maken. Wat is nu het eerste dat geschieden moet? Dat al hun plunje wordt uitgetrokken, en zij in het bad gewassen en gereinigd worden. Na deze reiniging worden hun nieuwe fraaie kleren aangetrokken, zo als aan het hof gedragen worden, waar zij voortaan in de omgeving des konings blijven. Aldus is de vergeving Gods bij dezulken, die Hij aanneemt; deze vergeving is geen bloot woord, dat God uitspreekt,

maar een persoon, die Hij geeft: Christus, zijn Zoon. Het is geen streep halen door de rekening, maar het behoorlijk stellen van een creditpost tegenover een debetpost, van Christus gerechtigheid tegenover onze ongerechtigheid, en daar (wij merkten het reeds elders op) de gerechtigheid van Christus oneindig is, zo overtreft zij onze schuld ook oneindig, en wij hebben daardoor, behalve de vereffening van onze schuld, een oneindig kapitaal in ons credit over, waarvan wij eeuwig als schatrijke mensen kunnen leven. Dit hoort gij reeds uit onze tekst; niet alleen vergeeft God al de schuld van zijn volk, maar daarenboven maakt Hij het zelf nog zich zelf tot een vrolijke naam, tot een roem, en tot een sieraad bij al de volken der aarde, die van verbazing zullen vervuld zijn over al het goede dat God hun geeft. En is dit nu alles waar, hoe zou het dan mogelijk zijn, dat bij de gerechtvaardigde in Christus, niet ook de heiligmaking volgen zou? Neen, Christus' gerechtigheid is tegelijk ons toegerekend, en ons bekledend. En zij zullen vrezen en beroerd zijn over al het goede en over al de vrede, die Ik hun beschik. God wil blijdschap hebben, en Hij belooft haar te geven, want Hij heeft er genoegen in, even als iemand, die een huisgezin redt, er genoegen in heeft, dat de geredden zich verblijden; of gelijk iemand, die een kind uit het water haalt en aan zijn ouders teruggeeft, er genoegen in heeft, dat hij zulk een geluk heeft kunnen veroorzaken; verkrijgt hij er later een beloning voor, goed, maar hij heeft het er niet om gedaan. God heeft een welgevallen in blijdschap, daarom vergeeft Hij ook gaarne; Hij heeft lust in de bekering van de zondaar, en daarom verblijden er de Engelen zich ook over; of zal de Koning blijde zijn en het hofgezin niet? De reden, dat wij zo weinig blijde zijn, ligt juist daarin, dat wij Gode zo weinig liefde toekennen jegens ons, die Hij toch zo lief gehad heeft, dat Hij ons zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft. Ach wij stellen Hem ver van ons, die ons in zijn Zoon zo nabij is gekomen, als de ene mens de andere nabijkomen kan. Alzo zegt de Heere: In deze plaats (waarvan gij zegt: Zij is woest dat er geen mens noch beest in is), in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem, die zo verwoest z³n, dat er geen mens noch inwoner, noch beest in is, zal wederom gehoord worden de stem der vrolijkheid en de stem der blijdschap, de stem des bruidegoms en de stem der bruid, de stem dergenen, die zeggen: Looft de Heere der heirscharen, want de Heere is goed, want z³n goedertierenheid is in eeuwigheid,' de stem dergenen, die lof aanbrengen ten huize des Heeren,' want Ik zal de gevangenis des lands wenden als in het eerste, zegt de Heere. Welk een verwonderlijk boek is toch de Bijbel! Hier hebben wij weer enkel poëzie; hier is alles weer gejuich en gezang. Welke vrolijke tijdingen brengt nu de profeet der ellende! Amechtig geworden door de hitte der vervolging, zag deze getrouwe dienaar des Heeren zich van tijd tot tijd door de Heilige Geest geleid tot de fonteinen der levende wateren, en tot de zeer stille wateren der Goddelijke beloften, en dan dronk hij een teug van dat water, en at hij een bete van het brood Gods, de Messias, en dan sliep hij in en rustte op de getrouwheden Gods, en ontwaakte dan weer verfrist en versterkt, om opnieuw slagen en smaadheden en gevangenisstraffen te ontvangen en te verduren. Wij willen het niet geloven, maar juist daarom genieten wij zo weinig van God, omdat wij Hem zo weinig nodig hebben. De nood, de angst, de hooggaande benauwdheden der ziel openen 9ns de volle fonteinen der vertroostingen Gods. Hoe vele martelaren hebben het ondervonden! De stem des bruidegoms en de stem der bruid. De bruidegom en de bruid behoren tot de Kerk, zij worden in de Schrift als zodanig door God genoemd. Bij geen volk werd dan ook het bruiloftsfeest gevierd gelijk bij Israël. Het bruiloftsfeest stond daar gelijk met de grote feesten. En hoe treffend, dat de Bruidegom der Gemeente zijn openbaar leven onder zijn volk aanvangt met het bijwonen en het verhogen der vreugde ener bruiloft. Het is een profetie der toekomst, welke uitlopen zal op een vreugde, als die ener eeuwige heilige bruiloftsviering, Openbaring 19:7-9. Zo zegt de Heere der heirscharen: In deze plaats, die zo woest is, dat er geen mens, zelfs tot het vee toe, in is, mitsgaders in al derzelver steden, zullen wederom woningen zijn van herders, die de kudden doen legeren. In de steden van het gebergte, in de steden der laagte, en in de steden van het zuiden, en in het land van Benjamin, en in de plaatsen rondom Jeruzalem, en in de steden van Juda, zullen de kudden wederom onder de handen des tellers doorgaan, zegt de

Heere. Zie, de dagen komen, spreekt de Heere, dat Ik het goede woord verwekken zal, dat Ik tot het huis van Israël en over het huis van Juda gesproken heb. In die dagen en te dien tijde, zal Ik David een Spruit der gerechtigheid doen uitspruiten, en Hij zal recht en gerechtigheid doen op aarde. In die dagen zal Juda verlost worden en Jeruzalem zeker wonen,. en deze is, die haar roepen zal: De Heere, onze Gerechtigheid. Altijd is het enig lichtpunt in de geschiedenis van Israël de belofte van de komst van de Messias. God legde in zulk een klein woordje de gehele toekomst. Immers wordt ook de grootste mens klein geboren. Alles is er wat er zijn moet, maar in het klein; alles moet groot worden, moet groeien. De belofte van de Messias keerde dan ook rusteloos terug. Op Hem moest alles uitlopen, en liep alles uit, want wat Jahweh in het Oude Testament zegt te zullen doen, dat doet de Heere Jezus in het Nieuwe Testament werkelijk. Doch hoe kan de Heere onze gerechtigheid zijn? Door zich een te maken met ons. Het is hiermede als wanneer ik, in geval ik zonder geldschulden en daarenboven rijk ben, mij associeer met een firma, die vol schulden zit; nu ben ik aansprakelijk; nu komt men bij mij om geld, en daar ik het heb, zo moet ik de schulden betalen, die ik niet gemaakt heb, omdat ik vrijwillig een geworden ben met de firma. Zo deed ook Christus. Hij werd mens, verenigde zich met de mensheid, associeerde zich met onze firma, en werd aansprakelijk en betaalde. Zo is dan Christus onze gerechtigheid. Tussen ons en de Goddelijke gerechtigheid ligt een kloof, wijd als de zee. Christus dempte die zee, en nu staat de gerechtigheid naast ons. Geven wij haar de hand, en zij is een met ons. En de zonde? Zij is in ons, maar wij dienen haar niet; toch is zij in ons en zijn wij zondig. Zij is in ons, als de wesp in de bij korf; deze behoort er niet in, en toch zij is er in. Wat te doen? Wat de bijen doen: haar steken totdat zij dood is, en dan haar bedekken met was.

33:1. HET GOEDE WOORD GODS OVER HET HUIS VAN ISRAËL EN OVER HET HUIS VAN JUDA.

Voorts geschiedde des Heren woord ten tweeden maal tot Jeremia, toen hij nog in het voorhof van de bewaring was opgesloten. In de gevangenis ontvangt Jeremia de heerlijke profetie, die eindigt in de persoon van de Messias. Ook Johannes ontving in zijn ballingschap op Patmos de heerlijke openbaring van de Here. Trouwens Jeremia was een toonbeeld van die lijdzaamheid, welke bestaat in het geduldig wachten op de Messias. Hij was ook een man van veel smart, van onophoudelijk lijden. En is dat waar, wat moeten wij dan (om nog eens hierop terug te komen) denken van hen, die stoutweg beweren, dat het Oude Testament alleen tijdelijke voordelen had en alleen tijdelijke voordelen beloofde? Dat zij het Oude Testament niet kennen. Of welke tijdelijke voordelen heeft Jeremia gehad? Het enige voorrecht dat hij had was, dat hij kiezen kon bij de slechte vijgen in zijn land, of bij de goede vijgen in Babel te zijn; en hij koos het eerste uit opofferende liefde, maar tot vermeerdering van zijn tegenspoeden. En toch, hij was een oprecht, getrouw dienaar van God. Ja, men zou zeggen: een Israëliet, een profeet des Heren te zijn is een groot voorrecht, doch Jeremia is beide en hij kent niets anders dan tranen. Jeremia was een man zonder vreugde, maar God was hem genadig, en God was hem nabij en daarom was het hem goed en zoet, ook in het bitterste lijden. Wie Gods kastijdingen ondervindt, ondervindt ook Gods vertroostingen. Zeggende: Zo zegt de Here, die het doet. Een heerlijke titel van God, niet waar? Die het doet! Wat zeggen de mensen niet veel, en wat doen zij weinig. Het is bij mensen gewoonte: bergen te leggen tussen doen en zeggen. Maar onze God zegt het en Hij doet het, zijn hand is altijd uitgestrekt om zijn raad te vervullen. Eigenlijk is bij God zeggen en doen één, maar voor ons is er tijd nodig, alvorens geschiedt wat Gods Woord gebiedt. Vandaar dat al de woorden van God hun vervulling tegemoet rijpen, en naar verschillende tijdsbedelingen of historische jaar getijden, nu gezien worden als kiemen, dan als stengels, bloemen, vruchtknoppen, en ten laatste als voldragen vruchten. De Heer, die dat formeert, opdat Hij het bevestige. Het gebeurt meermalen dat een kunstenaar aan een allerkunstigst werktuig alles eigenhandig maakt, tot de kleinste radertjes en pennetjes toe. Zo formeert de alwijsheid en almacht Gods ook het kleinste wat tot zijn raad behoort, om het door de uitvoering te bevestigen. Here is zijn naam. (-) De Heer, die het doet; de Heer, die dat formeert; Here is Zijn naam. De Schrift bemint de drievoudige herhaling van de naam des Heren in een menigte van Schriftuurplaatsen. Zij is niet toevallig, zij rust op vaste grond: op de drie-eenheid Gods. Roep tot mij. Wij moeten niet alleen tot God bidden, maar ook roepen. Nu kunnen wij niet roepen, dan geperst wordende, hetzij door grote bekommering of fellen angst. En Ik zal u antwoorden. Welk een heerlijke belofte, en welk een heerlijk God, die antwoordt wanneer het schepsel roept. Hoe beschaamt dit woord de dwazen, die menen te kunnen bepalen wat God al of niet kan doen, en in hun ongeloof hebben vastgesteld dat God het gebed niet verhoren kan. Maar God zegt hier tot de zijnen, wat wij tot dezulken, die wij van ganser harte liefhebben, soms genoodzaakt zijn te zeggen: waarom spreekt gij niet en legt uw omstandigheden en nood niet geheel voor ons bloot; dan zouden wij u kunnen helpen en zeker helpen, want wij hebben u lief en voor u is ons geen opoffering te groot. Nu kent God onze nood wel, zonder dat wij Hem die zeggen, maar Hij wil bij zijn kinderen geen voor Hem gesloten, maar een voor Hem geopend hart, en zulk een hart is een hart, dat tot Hem roept. En Ik zal u bekend maken grote en vaste dingen, die gij niet weet. God geeft altijd meer dan wij bidden, al is het ook iets anders dan wij bidden. Het is hiermee als wanneer iemand de koning moet gaan zien, om hem een gunst te vragen. Hij ziet bij deze gelegenheid niet alleen de koning, dat wel de hoofdzaak is, maar daarenboven nog het paleis van de koningen, het hof, de groten die in de nabijheid van de konings zijn, en geraakt soms wel eens bij diezelfde gelegenheid in kennis met dezen of genen man, die een beslissende invloed op zijn volgend leven uitoefent. En zo laat God hem iets anders en beters vinden, dan hij bedoeld had. In het gebed gebeurt meermalen iets soortgelijks. Wij stellen ons in des Heren tegenwoordigheid, en het zien van zijn aangezicht moet het

voornaamste zijn, maar dan maakt God ons meermalen daarenboven grote en heerlijke dingen bekend, waarvan wij geen vermoeden hadden. Want zo zegt de Here, de God Israëls, van de huizen dezer stad (Jeruzalem), en van de huizen van de koningen van Juda, die door de wallen en het zwaard zijn afgebroken: Er zijn er wel ingekomen, om te strijden tegen de Chaldeeën, maar het is om die te vullen met dode lichamen van mensen, die ik verslagen heb in mijn toorn en in mijn grimmigheid, en omdat ik mijn aangezicht van deze stad verborgen heb, om al hunlieder boosheid. De middelen baten niet, als Gods raad ze niet meebrengt. God heeft het in Israël (dat een voorbeeld zijn moest voor alle tijden en volken) getoond dat geen kracht baat om Gods oogmerken te verijdelen, maar ook dat geen onmacht aan onze zijde God verhindert te helpen. Bij de eerste revolutie in Frankrijk werd gezegd: de koning is te zacht geweest, hij had op het volk moeten laten schieten. Nu, bij de tweede revolutie aldaar heeft de koning op het volk laten schieten, en toch is de omwenteling doorgegaan. Men heeft bij de Belgische revolutie gezegd: Men had Brussel met gestrengheid moeten behandelen, en toen men geweld gebruikte ging het toch niet. Och, dit zijn allemaal redeneringen van mensen na de gebeurtenissen. Het ware wezen van de zaak is dat God zijn hand heeft in al deze dingen. Zie, Ik zal haar de gezondheid en de genezing doen rijzen. Welk een tederheid van uitdrukking; zo iets vindt men bij de ouden niet. Hun taal is de hoogste menselijke taal, maar de taal van God tot de mens, ofschoon dóór de mens heen is iets nog oneindig hogers. God zou de genezing doen rijzen gelijk een plant oprijst uit de aarde. Zulk een woord verstaat hij het best, die zwaar en langdurig krank is geweest, en bij wie God nochtans de genezing en de gezondheid gaf. Zo deed ook de Zoon Gods uit de hopelooste gevallen de genezing en de gezondheid, en uit deze de blijdschap des levens rijzen, want al Gods beloften in woorden lopen uit in een persoon, in Christus. En voor ons allen is in de gezondmaking van de ziel de volstrekte gezondmaking (-) des lichaams, de wederherstelling des lichaams in heerlijkheid, begrepen. En zal henlieden genezen. God zou hen genezen. Wij moeten dan ook geen zegen willen hebben zonder God, en geen gezondheid, geen welvaart dan met God. Christus is het brood; dat moeten wij eerst hebben, want daardoor moeten wij leven. En de Heilige Geest is het water des levens; dat moeten wij ook hebben, anders zouden wij toch sterven; maar als de Vader ons beiden gegeven heeft, dan wil Hij er nog een menigte versnaperingen bij geven, zoals ieder goed vader zijn kinderen geeft. Allerlei toespijs, niet waar, ook een visje, ook een ei; maar zonder Christus en de Heilige Geest geeft God ons niets, en hebben wij ook niets van God dan voor een tijd. Daarom moet Christus de grondslag zijn waarop alles bij ons rust; want met Hem hebben wij de liefde des Vaders en de gemeenschap des Heiligen Geestes. Geen vriendschapsbetrekking, geen huwelijk, niets, wat het zij, mag er zijn zonder Hem. En zal hun openbaren overvloed van vrede en waarheid. Ziet gij, nu volgen enkel beloften van zegen over datzelfde volk, waarover zo even de vreselijkste oordelen werden uitgesproken. (-) Vrede en waarheid. Liefelijke samenvoeging. Op het gebied van God behoren zij onafscheidelijk bij elkander, want waarheid zonder vrede is twist, en vrede zonder waarheid is een valse vrede. En Ik zal de gevangenis van Juda en de gevangenis van Israël wenden, en zal ze bouwen als in het eerste, en Ik zal hen reinigen van al hun ongerechtigheid, met welke zij tegen mij gezondigd hebben. Dit is wederom iets geheel enigs in de Schrift, dat de reinigmaking van zonden tot de enige grondslag van al Gods weldadigheden wordt gelegd, welk mens zou er aan denken om bij het vermelden van zegen over een volk na tegenspoed, van vrolijkheid na bange dagen, te spreken van zonde en van de reinigmaking van zonde? Wie dacht aan zo iets in ons land, toen het weer Oranje boven werd, en de Franse verdrukkers niet wisten hoe spoedig zij weer naar hun land zouden komen? Aan liedjes en juichtonen was geen gebrek, maar wie dacht aan de zonde die wij hadden, en die God van ons wegnam? Neen, daar dekt de mens in zulke vreugdebedrijven niet aan. Maar God denkt er wél aan. Hij geeft niet, of Hij vergeeft vooraf. Eerst vereffent Hij de schuld, en dan laat Hij de zegen volgen. Dat wij dan meer denken aan onze schuld bij God, en allermeest vragen om haar kwijtschelding! Schuld is een last, die zwaar op ons wegen kan. Wij zien het bijzonder in onze

dagen wat het is schuld te hebben, en dat is nog maar geldschuld, wat moet dan zielschuld zijn! Ons land heeft schuld, die betaald moet worden en niet betaald worden kan. Welk een bekommering! Wat moet ervan worden? Als een land zijn schuld niet betalen kan, dan is het evenals ieder particulier zijn krediet, zijn eer, zijn hoogste goed kwijt. O, het is een benarde toestand; ik ken in het maatschappelijke haast geen ergere. Al is het een koning, zo hij niet betalen kan wat hij schuldig is, dan is hij een ongelukkig man. Ons geheel maatschappelijk leven hangt aan zulk een toestand. Doch ziet, men kan er uit gered worden; anderen kunnen voor ons in de bres springen en ons staande houden op onze hoogte, of ons althans geleidelijk naar beneden doen gaan, zonder dat wij naar beneden vallen. En nu, wij zeiden het zo even, dat is maar geldschuld; de zielschuld is van oneindig meer gewicht. Zoudt gij menen dat u deze zo maar vanzelf van de ziele vallen zal? Neen, God moet haar u vergeven, of zij wordt u behouden. En Ik zal vergeven al hun ongerechtigheden met welke zij tegen mij gezondigd hebben, en met welke zij tegen mij overtreden hebben, en het zal mij zijn tot een vrolijke naam, tot een roem en tot een sieraad bij alle heidenen van de aarde, die al het goede zullen horen dat Ik hun doe. Het is hiermee als met een koning, die een menigte bedelaars aan zijn hof Wil laten komen, om ze tot gelukkige mensen te maken. Wat is nu het eerste dat geschieden moet? Dat al hun plunje wordt uitgetrokken en zij in het bad gewassen en gereinigd worden. Na deze reiniging worden hun nieuwe, fraaie kleren aangetrokken, zoals aan het hof gedragen worden, waar zij voortaan in de omgeving des konings blijven. Aldus is de vergeving Gods bij dezulken, die Hij aanneemt; deze vergeving is geen bloot woord, dat God uitspreekt, maar een persoon, die Hij geeft: Christus, zijn Zoon. Het is geen streep halen door de rekening, maar het behoorlijk stellen van een creditpost tegenover een debetpost, van Christus' gerechtigheid tegenover onze ongerechtigheid; en daar (wij merkten het reeds elders op) de gerechtigheid van Christus oneindig is, zo overtreft zij onze schuld ook oneindig, en Wij hebben daardoor behalve de vereffening van onze schuld, een oneindig kapitaal in ons credit over, waarvan wij eeuwig als schatrijke mensen kunnen leven. Dit hoort gij reeds uit onze tekst; niet alleen vergeeft God al de schuld van zijn volk, maar daarenboven maakt Hij het nog zichzelf tot een vrolijke naam, tot een roem, en tot een sieraad bij al de volken van de aarde, die van verbazing zullen vervuld zijn over al het goede dat God hun geeft. En is dit nu alles waar, hoe zou het dan mogelijk zijn dat bij de gerechtvaardigde in Christus, niet ook de heiligmaking volgen zou? Neen, Christus' gerechtigheid is tegelijk ons toegerekend en ons bekledend. En zij zullen vrezen en ontroerd zijn over al het goede en al de vrede, die Ik hen beschik. God wil blijdschap hebben, en Hij belooft haar te geven, want Hij heeft er genoegen in, evenals iemand die een gezin redt, er genoegen in heeft dat de geredden zich verblijden; of gelijk iemand die een kind uit het water haalt en aan zijn ouders teruggeeft, er genoegen in heeft dat hij zulk een geluk heeft kunnen veroorzaken; verkrijgt hij er later een beloning voor, goed, maar hij heeft het er niet om gedaan. (-) God heeft een welgevallen in blijdschap, daarom vergeeft Hij ook graag; Hij heeft lust in de bekering van de zondaar, en daarom verblijden er de engelen zich ook over; of zal de koning blij zijn en het hofgezin niet? De reden dat wij zo weinig blij zijn, ligt juist daarin dat wij Gode zo weinig liefde toekennen jegens ons, die Hij toch zo lief. gehad heeft dat Hij ons zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft. Ach, wij stellen Hem ver van ons, die ons in zijn Zoon zo nabij is gekomen, als de ene mens de ander nabijkomen kan. Alzo zegt de Here: In deze plaats (waarvan gij zegt: zij is woest, dat er geen mens en geen beest in is), in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem, die zo verwoest zijn dat er geen mens en geen inwoner en geen beest in is, zal wederom gehoord worden de stem van de vrolijkheid en de stem van de blijdschap, de stem des bruidegoms, en de stem van de bruid, de stem van degenen die zeggen: Looft de Heer van de heirscharen, want de Here is goed, want zijn goedertierenheid is in eeuwigheid: De stem van diegenen die lof aanbrengen ten huize des Heren, want ik zal de gevangenis des lands wenden, als in het eerste, zegt de Here. Welk een verwonderlijk boek is toch de Bijbel! Hier hebben wij weer enkel poëzie; hier is alles weder gejuich en gezang. Welke vrolijke tijdingen brengt nu de

profeet van de ellende! Amechtig geworden door de hitte van de vervolging, zag deze getrouwe dienaar des Heren zich van tijd tot tijd door de Heilige Geest geleid tot de fonteinen van de levende Wateren, en tot de zeer stille wateren van de Goddelijke beloften, en dan dronk hij een teug van dat water, en at hij een beet van het brood Gods, de Messias, en dan sliep hij in en rustte op de getrouwheden Gods en ontwaakte dan weer verfrist en versterkt, om opnieuw slagen en smaadheden en gevangenisstraffen te ontvangen en te verduren. Wij willen het niet geloven, maar juist daarom genieten wij zo weinig van God, omdat wij Hem zo weinig nodig hebben. De nood, de angst, de hooggaande benauwdheden van de ziel openen ons de volle fonteinen van de vertroostingen Gods. Hoeveel martelaren hebben het ondervonden! (-) De stem des bruidegoms en de bruid. De bruidegom en de bruid behoren tot de kerk; zij worden in de Schrift als zodanig door God genoemd. Bij geen volk werd dan ook het bruiloftsfeest gevierd gelijk bij Israël. Het bruiloftsfeest stond daar gelijk met de grote feesten. En hoe treffend dat de bruidegom van de gemeente zijn openbaar leven onder zijn volk aanvangt met het bijwonen en het verhogen van de vreugde van een bruiloft. Het is een profetie van de toekomst, welke uitlopen zal op een vreugde, als die van een eeuwige, heilige bruiloftsviering. #Re 19.7-9. Zo zegt de Heer van de heerscharen: In deze plaats, die zo woest is dat er geen mens, zelfs tot het vee toe in is, mitsgaders in al dezelfde steden, zullen wederom woningen zijn van iedereen, die de kudde doen legeren. In de steden van het gebergte, in de steden van de laagte, en in de steden van het zuiden, en in het land van Benjamin, en in de plaatsen rondom Jeruzalem, en in de steden van Juda, zullen de kudden wederom onder de handen des tellers doorgaan, zegt de Heer. Ziet de dagen komen, spreekt de Heer, dat ik het goede woord verwekken zal, dat is tot het huis van Israël en over het huis van Juda gesproken heb. In die dagen en te dier tijd, zal ik David een spruit van de gerechtigheid doen uitspruiten, en hij zal recht en gerechtigheid doen op aarde. In die dagen zal Juda verlost worden en Jeruzalem zeker wonen, en deze is die haar roepen zal: de Here, onze gerechtigheid. Altijd is het enig lichtpunt in de geschiedenis van Israël de belofte van de komst van de Messias. God legde in zulk een klein woordje de gehele toekomst. Immers wordt ook de grootste mens klein geboren. Alles is er wat er zijn moet, maar in het klein; alles moet groot worden, moet groeien. De belofte van de Messias keerde dan ook rusteloos terug. Op Hem moest alles uitlopen en liep alles uit, want wat Jahweh in het Oude Testament zegt te zullen doen, dat doet de Here Jezus in het Nieuwe Testament, werkelijk. Doch hoe kan de Heer onze gerechtigheid zijn? Door zich één te maken met ons. Het is hiermee als wanneer ik, ingeval ik zonder geldschulden en daarenboven rijk ben, mij associeer met een firma die vol schulden zit; nu ben ik aansprakelijk; nu komt men bij mij om geld, en daar ik het heb, zo moet ik de schulden betalen, die ik niet gemaakt heb, omdat ik vrijwillig één geworden ben met de firma. Zo deed ook Christus. Hij werd mens, verenigde zich met de mensheid, associeerde zich met onze firma, en werd aansprakelijk en betaalde. Zo is dan Christus onze gerechtigheid. Tussen ons en de Goddelijke gerechtigheid ligt een kloof, wijd als de zee. Christus dempte die zee, en nu staat de gerechtigheid naast ons. Geven wij haar de hand, en zij is een met ons. En de zonde? Zij is in ons, maar wij dienen haar niet; toch is zij in ons en zijn wij zondig. Zij is in ons, als de wesp in de bijenkorf; deze behoort er niet in, en toch zij is erin. Wat te doen? Wat de bijen doen: haar steken totdat zij dood is, en dan haar bedekken met was.

# DE PROFEET EZECHIËL.

1:1. Ezechiël leefde even als Jeremia in een treurige tijd. Zij maken dan ook een geheel uit, en spiegelen zich als in elkander af. Er is bij hen een gedurige wederzijdse gemeenschap, een aanvulling en volledig-making van elkander. Ezechiël was als Daniël onder de weggevoerden uit Palestina. De gedurige wegvoering van mensen door de wereldoverheersers diende tot kolonisatie in de landschappen. Daardoor verdeelden de oude overwinnende volken de krachten der overwonnen volken. Zij begonnen met eerst gijzelaars te nemen, de aanzienlijksten des volks, en vervolgens de minder aanzienlijken. Zelfs Karel de Grote deed het nog in de middeneeuwen. Jeremia werd echter meer verdrukt dan Ezechiël. Trouwens zulke mensen worden in het eigen land meer verdrukt dan in het vreemde land. Jeremia betaalde met zijn eigen persoon. Hij was hierin de levende vertegenwoordiger van hetgeen later met de Messias gebeuren zou. Bij beide profeten werd een soort van heilig gebarenspel of heilige mimiek openbaar. Zo moest, om uit veel slechts iets te noemen, Ezechiël geen rouw dragen over het verlies van zijn vrouw, maar hij moest zijn tranen inslikken. Het bevel: Als gij vast, zo zalf uw hoofd en was uw aangezicht, werd hier in volle kracht toegepast. Dit moge. ons hard toeschijnen, maar het was bij de profeten ten volle overeenkomstig de waardigheid hunner roeping, om in eigen persoon te ondervinden, wat zij anderen aankondigden. Nochtans het is zoet in eigen land te blijven, waar anderen als ballingen moeten uittrekken, en Jeremia had bij zijn meerder lijden dit grote voorrecht, terwijl Ezechiël en Daniël bij minder lijden ballingen waren. Verscheidenheid is het kenmerk van al Gods werken. Het waren tweeërlei roepingen. Nochtans Ezechiël en Daniël zijn bewijzen, dat het Israëliet-zijn geheel onafhankelijk is van het zijn in eigen land. Men kan profeet zijn zonder in Palestina te zijn. In welk land, of onder welk volk de Jood ook genaturaliseerd worde, nooit verliest hij het radicaal van Jood; dat is onverliesbaar. Nochtans er is een verband tussen de profeet en zijn omgeving. Hun profetieën hebben als het ware de kleur van het land, waarin zij zijn uitgesproken. Zo heeft Egypte iets mummie-achtigs, iets stijfs, iets doods; Babel daarentegen iets van de bont gevederde adelaar, opstijgende naar de hemel, schitterende in de zonnestralen. Van daar in Ezechiël's poëzie die vreemde toon, en in zijn schilderingen die vreemde kleur. Wij zeiden het reeds, zijn stijl is overladen, maar toch wij voegen er bij: in de goede zin, overladen door rijkdom en weelderigheid, van kracht en leven. In Babel geschiedde alles met grote kracht en pracht, en de ene grootheid verzwolg daar de andere. Gij hoort bij Ezechiël Hebreeuws-Chaldeeuwse poëzie in de schitterendste vorm. Zo zijn bij voorbeeld zijn Cherubs Babylonisch-Chaldeeuwse symbolen (zinnebeelden). En dit moet ons niet verwonderen, want God neemt zulke uiterlijke dingen uit de godsdienst der heidenen, en heiligt ze voor zich door het binnenste te veranderen. De vromen werpen meestal de dingen der wereld geheel weg, omdat zij er geen raad mee weten in het koninkrijk van God, en zij kiezen alzo de zekerste partij, maar God weet er wel raad mee: Hij heiligt ze. En ook wij moeten zoeken, om de in .en op zichzelf niet verwerpelijke dingen der wereld ter ere Gods aan te wenden. Doch gij zegt: Ezechiël schilderde alles zo ontzettend naakt. Het is zo, doch dat lag in de omstandigheden. Hoe meer het zondige volk zich verhardde, hoe vlammender de kleur van de profetische stijl werd. Ezechiël leefde in de tijd van het diepst zedelijk verval zijns volks, en hij zelf was een heilig man en dienaar des Heeren. De zonde stond in al haar afschuwelijkheid voor hem, en zo beschrijft hij haar ook. Gelijk Dante de hel, zo beschrijft Ezechiël de zonde zijns volks.

34:1. DE GOEDE HERDER.

Daarom zal Ik mijn schapen verlossen, dat zij niet meer tot een roof zullen zijn,' en Ik zal richten tussen kleinvee en kleinvee. En Ik zal een enige Herder over hen verwekken, en Hij zal hen weiden, namelijk mijn Knecht David,. Die zal hen weiden en Die zal hun tot een Herder zijn. Onder de benaming van Herders worden in het Oude Testament vorsten en leraars verstaan, omdat gebiedvoering en voeding in het herderschap verenigd zijn. De Overheid en de leraarsstand, of Staat en Kerk zijn dan ook de twee grote vertegenwoordigers van de Goddelijke wil, volgens welke voor het uiterlijk en innerlijk, voor het tijdelijk en geestelijk heil der mensen evenzeer en onophoudelijk moet gezorgd worden. De kracht nu van Gods Woord gaat door tot allen. Allen die in de bediening zijn, hetzij van Staat of Kerk, moeten Gods eer handhaven, en hetgeen er onafscheidelijk mee verbonden is, het heil der mensen bevorderen; zo niet, dan vervalt het volk maatschappelijk en zedelijk, en, wordt het nochtans behouden, het is als door een vuur van oordelen heen. Zo lang de vrees des Heeren het beginsel is van Kerk en Staat, is er een band, die het volk te zamen houdt, evenals een welgeordende kudde onder het bestuur en geleide van een goed herder; maar wordt dit beginsel losgelaten, zo laat men daarmede de band des volks los, en ontbinding en verstrooiing ontstaat aan alle kanten, gelijk bij een kudde schapen, welke geen herder heeft. Nu is het in onze tijd veel, wanneer men nog van Christus weten wil als de Zaligmaker, maar Hem te erkennen als de Overste der koningen der aarde, wiens heerschappij gaat over tijdelijke, wereldlijke, burgerlijke dingen zowel als over de harten, zielen en consciënties, is bij de meesten geheel buiten sprake. Dat althans wij, die in zijn gezegende naam mogen geloven, Hem als zodanig erkennen, en dat wij daarbij bidden voor alle koningen en alle leraren, opdat zij door het geloof mogen bewaard blijven voor dat oordeel van God, dat de ontrouwe herders afwerpt van hun tronen en zetels! God haat niets meer dan eigenbelangzoekers, en vragen nu de herders niet naar de schapen, maar naar hun eigen belang, dan lijden zij zelf ten laatste toch het nadeel; want is de lankmoedigheid Gods ten einde, dan worden hun de schapen ontrukt, en zij zijn koningen zonder troon en leraren zonder leerstoel. En dan in het einde? Ja dan zal God, zal Christus zelf het koninklijk herdersambt waarnemen. Op aarde? Ja; God heeft het beloofd. Als de afval zo groot zal geworden zijn, dat de getrouwe herders weinigen in den lande zijn geworden, dan komt de Heere zelf regeren en leren, en bijzonder de gelovigen zullen alsdan door God geregeerd en geleerd worden. Dit geschiedt nu reeds geestelijk inwendig, en zal eenmaal ook letterlijk en zichtbaar geschieden. Het is de belofte aan Israël, welke als een licht voort blijft branden, al de eeuwen door, en ontelbare lichten worden er aan ontstoken. De troost Gods is altijd zo groot en overvloedig, dat duizenden er zich aan kunnen laven, als aan een altijd springende fontein; doch daarom kan die fontein wel bestemd zijn om in de laatste dagen in al haar volheid uit te stromen. Vergelijk slechts de geboorte van Christus in de herderstal te Bethlehem met het woord Openbaring 7:17: Het Lam, Dat in het midden des traans is, zal hen weiden, en zal hun een Leidsman zijn tot levende fonteinen der wateren. In tijden van ongeloof en verval worden Gods kinderen verdrongen uit de bedieningen des lands en der Kerk. De gehele kerkelijke en wereldlijke geschiedenis is er het bewijs van. Rome had zich in de tijden voor de hervorming de alleenheerschappij zo uitgestrekt aangematigd, dat er geen plaats meer in Europa voor een waar gelovige was; terstond werd hij ontdekt en achtervolgd; en werd hij gegrepen, dan werd hij ook verbrand. In de Protestantse kerk is het gelukkig zo erg nog niet. Wel zit de rede er op de troon, en wordt het geloof altijd meer beschouwd als onhoudbaar, doch de Protestantse kerk kan nooit doen wat Rome deed: de Bijbel uit de handen des volks nemen, en zo lang dat goed zwaard in onze handen is, zijn wij niet overwonnen, wat zeg ik? niet te overwinnen.

36:1. HET LAND ISRAËL'S.

En gij, mensenkind! Voor ieder profeet heeft de Heere een bijzondere naamgeving. Profeteer tot de bergen Israëls en zeg: Gij bergen Israëls, hoort des Heeren woord! Er is zowel een profetie over het land als over het volk Israëls; meestal zo als hier, in verband met elkander. De bergen, de vastigheden van het land, worden ditmaal gesteld in de plaats van het volk; want Israël was beweeglijk, maar het land niet. Alleen in hogere zin is Israël en zijn land EEN; daarom spreekt God nu tot de bergen als tot de eeuwige getuigen zijner trouw. Later (vers 4) spreekt de Heere tot de bergen en tot de heuvels,. tot de stromen en tot de dalen, tot de woeste eenzame plaatsen en de verlaten steden. God neemt ze alle tot getuigen van zijn verbond, en nog zijn al deze plaatsen voorhanden. God heeft tot hen in dit Hoofdstuk gesproken en niet tot Israël, althans niet in de eerste plaats. En zo wij nu die bergen en vlakten en stromen aanschouwden, zouden wij dan niet kunnen en moeten zeggen: Dit heeft God tot u gesproken en zal aan u vervuld worden? Indien God voor een huis staat en Hij zegt: Vrede zij dezen huize! zou het niet met vrede vervuld worden? Alzo zegt de Heere Heere: Omdat de vijand van u zegt: Heel, zelfs de eeuwige hoogten zijn ons ten erve geworden! Daarom, profeteer en zeg: Zo zegt de Heere Heere: Daarom, omdat men u van rondom verwoest en opgeslokt heeft, opdat gij voor het overblijfsel der heidenen ten erve zoudt zijn, en gij gebracht zijt op de klapachtige lip en in opspraak des volks,. daarom, gij bergen Israëls, hoort het woord des Heeren Heeren. Altijd hebben de vijanden Gods er een eer in gesteld: ISRAËL afbreuk te doen en te verwoesten, en nu zeggen de vijanden: 'ISRAËL is geen volk meer, want het heeft geen land meer.' 'Neen, (zegt God) ISRAËL is wel verstrooid, maar het land blijft het hunne, want Ik heb tot hetzelve gesproken.' O bergen Israëls, gij zult weder uw takken geven en uw vrucht voor mijn volk Israël dragen, want zij naderen te komen. Want zie, Ik ben bij u en Ik zal u aanzien, en gij zult gebouwd en bezaaid worden. Ja daar komt het op aan. God moet onze akker en ons hart aanzien, zal het dorre bij ons groenen, en het onvruchtbare bij ons vrucht dragen. Ja, Ik zal mensen en beesten op u vermenigvuldigen, en zij zullen vermenigvuldigd worden en vruchtbaar zijn,. en Ik zal u doen bewonen als in uw vorige tijden, ja Ik zal het beter maken dan in uw beginselen,. en gij zult weten, dat Ik de Heere ben. Zo handelt God altijd. Ook wij worden soms afgebroken ja verwoest, maar dan bouwt Hij ons weer op, en geeft ons 'als weleer aan Job, meer terug dan wij verloren hebben. En Ik zal mensen op u doen wandelen, namelijk mijn volk Israël, die zullen u erfelijk bezitten. Gij hoort dat God voortdurend rechtstreeks niet tot Israël, maar tot het land van Israël spreekt. Het is alsof de onveranderlijke Heere der natuur ditmaal alleen tot het onveranderlijke in de natuur wil spreken, om zijn volk een te krachtiger denkbeeld en indruk te geven van zijn trouw. Hoeveel geslachten Israëls zouden het land niet betreden, maar de bergen zouden blijven. Ofschoon dit hoge poëzie is, hebben wij echter hier geen persoonsverbeelding, maar werkelijkheid en hoge betekenis. Van vers 16 af keert de Heere weer het woord tot ISRAËL zelf. Over enkele verzen, enkele opmerkingen! Als zij nu tot de heidenen kwamen waarheen zij getogen waren, ontheiligden zij mijn heilige naam, omdat men van hen zeide: Dezen zijn het volk des Heeren, en zijn uit zijn land uitgegaan. Dit is nu nog meer waar dan toen. Immers hier wordt gesproken van Israëls zonde als de oorzaak van Israëls verstrooiing, niettegenstaande zij het volk des Heeren zijn. Ziet dus hier een nieuw bewijs van de eeuwige toepasselijkheid van Gods Woord. Het is een vrucht, welke in tegenstelling met alle andere vrucht, met de ouderdom in versheid toeneemt, want hoe ouder de Bijbel wordt, hoe klaarder en aanschouwelijker hij wordt. Dan zal Ik rein water op u sprengen en gij zult rein worden. Deze woorden wijzen hier op de doop als vertegenwoordigende de rechtvaardigmaking en heiligmaking, welke in de wedergeboorte verenigd worden. De ziel des mensen is onrein. Zij moet gereinigd worden. Met water? Daarmee wordt alleen het lichaam gereinigd. Reeds in onze klederen kunnen vlekken komen, die door water niet uitgewassen kunnen worden, maar een andere zelfstandigheid vereisen. Zo is het ook in het geestelijke, zo met onze zielen. Alleen het bloed van Christus reinigt haar, alleen zijn dood is haar leven. En Ik zal u een nieuw hart

geven. Heerlijke belofte, niet waar? Men zou zeggen: hoger kan het niet; doch neen, God laat het ook bij deze belofte niet. En Ik zal mijn Geest geven in het binnenste van u; en Ik zal maken, dat gij in mijn inzettingen zult wandelen, en mijn rechten zult bewaren en doen. Door de Heilige Geest ons te geven, geeft God zich zelf, ons tot een onverliesbaar deel en eeuwige erve. Ziet gij nu de heerlijkheid van het Evangelie? Zij ligt daarin, dat het de mens niet enkel iets van Gods wege maar God zelf geeft. Een iegelijk zondaar die gelooft, heeft de enige drie-enige God zelf tot zijn deel in eeuwigheid. Daarom zeide Christus tot de zijnen in de nacht voor zijn schuldverzoenend lijden en sterven: Zo iemand Mij liefheeft, die zal mijn woord bewaren,. en mijn Vader zal hem liefhebben, en Wij zullen tot hem komen en zullen woning bij hem maken. Johannes 14:23. Gelovende, worden wij in onmiddellijke betrekking tot God gesteld; wij worden niet als God, ook zullen wij niet persoonlijk wonen in God; neen, God zal wonen in ons, ja eenmaal zal Hij alles zijn in allen. En gij zult wonen in het land, dat Ik uw vaderen gegeven heb, en gij zult Mij tot een volk zijn, en Ik zal u tot een God zijn. Gij ziet, het land moet er bij zijn, om de zaak niet los te maken van Israël en haar te vergeestelijken. Niet de Christelijke Kerk heeft een eigen land, maar Israël, en dat volk en zijn land zijn een. Nooit is de Schrift zo geestelijk, dat zij het stoffelijke vergeet; dat wij het dan ook niet vergeten, of zouden wij nog geestelijker willen zijn dan God en zijn Woord? Reeds zien wij de tijden naderen, waarin de mogelijkheid van de vervulling ener zodanige belofte duidelijk wordt; immers worden de afstanden zodanig weggenomen, dat ten laatste niets lichter wezen zal, dan dat alle volken zich bij vertegenwoordiging te Jeruzalem verenigen. Dan zult gij gedenken aan uw boze wegen en uw handelingen, die niet goed waren,. en gij zult een walging van uzelven hebben over uw ongerechtigheden en over uw gruwelen. Verwonderlijk, niet waar, dat zodra God aan hen denken zou, zij ook aan zichzelf denken zouden. Maar nog verwonderlijker is het, dat wanneer God een welgevallen aan ons heeft, wij een walging van onszelf hebben. O, kom eens met zulke redeneringen bij de wijzen dezer wereld, bij de ongelovige geleerden, zij zullen er de schouders voor ophalen. En toch is het waar. Het is altijd weer het woord van God: 'Ik ben goedertieren, alleen, kent uw ongerechtigheid!' Het is juist de grootste zonde van Israël en van alle onbekeerde mensen, niet dat zij zonden hebben, maar dat zij ze niet als zonden kennen en erkennen. Ik, de Heere, heb het gesproken en zal het doen. Welk een woord! Konden wij het geloven, welke zalige vruchten zou het ons in de schoot werpen. Ook vergeten wij, dat God wil, dat alles wat Hij geeft, door ons bearbeid worde. Hij geeft ons aarden boomvruchten, maar wij moeten ze ontdoen van de schil, ze reinigen, ze toebereiden, en hoe beter dit geschiedt, hoe meer zorg en oplettendheid ermee gepaard gaat, hoe smakelijker niet enkel, maar hoe voedzamer en gezonder zij worden. Zo moeten wij ook al de beloften, die God ons in zijn Woord geeft, met ons verstand, met ons hart, met onze hand, met onze daad en ons leven bearbeiden, zullen wij er al de voedzame krachten van genieten. Doch hoeveel spijzen slikken wij door zonder er de rechte smaak van te hebben, en hoeveel kostbare gerechten laten wij onaangeroerd staan! Daarenboven zal Ik hierom van het huis Israëls verzocht worden, dat Ik het hun doe. Het is niet genoeg dat de kinderen..Israëls tot hun land terugkeren en tot heerlijkheid en bloei komen. Dit zou hen weinig helpen, indien zij God niet tot hun deel hadden. Doch zij zullen God tot hun deel hebben, want zij zelf zullen Hem aanroepen en smeken dat Hij zijn belofte aan hen vervulle. Zeker, God geeft ons veel zonder ons gebed, maar toch niet het beste en zaligste. Zonder gebed hebben wij de gave zonder de Gever, hebben wij de coupon, maar niet het effect. God wil gevraagd zijn. Waarom? Omdat wij God vragende, met God in gemeenschap komen, en in gemeenschap met God te zijn is Hem te bezitten, en Hem bezittende hebben wij het allerhoogste, en worden alle dingen ons toegeworpen. Daarom zullen de kinderen Israëls waarschijnlijk nog in grote verdrukking komen, waardoor zij tot God zullen roepen om verlossing, zo als zij weleer deden in Egypte. En zij zullen weten, dat Ik de Heere ben. Ziet, daar komt het op aan, dat wij bij ondervinding weten, wie de Heere is. De ongelovige mensen

spreken ook wel over God en Goddelijke dingen, maar zij weten er eigenlijk niets van. Alleen de gelovigen kennen God, en weten de dingen die hun van God geschonken zijn.

37:1. HET LEVEN UIT DE DODEN.

Het is een huishoudkundige regel der natuur, om door EEN middel vele en velerlei oogmerken te bereiken. Zo is de mond gegeven om er het meest geestelijke en het meest lichamelijke werk mee te doen, om ermee te spreken en te eten. Zo weet God de hoogste en laagste dingen door een en hetzelfde werktuig voort te brengen. Hetzelfde geldt ook de Heilige Schrift; zij is gegeven tot een veilige gids En voor de meest dagelijkse dingen des levens, En voor de hoogste belangen der ziel en der eeuwigheid. En ook nog op een andere wijze is de Schrift zo eenvoudig als veelomvattend. Evenals dezelfde hand door haar onderscheidene vingers op een piano of orgel onderscheidene toetsen of klavieren tegelijk aanslaat, en in lieflijke eenklank hun tonen doet horen zo verenigt de Heilige Geest, bij voorbeeld in dit hoofdstuk, drieërlei waarheid in ene greep, ons voorstellende: de tijdelijke verlossing van Israël uit de verstrooiing, de geestelijke opwekking van de dode zondaar, of de opstanding der ziel, en de opstanding onzer lichamen. Wij kunnen het gezicht der doodsbeenderenvallei op al deze toestanden toepassen; in elk geval, moeten wij ze bij de uitlegging voor ogen houden. Nu weten wij, dat de opstanding van Christus het beginsel is van alle leven, van alle wedergeboorte, en ook van de opstanding des vlezes. Dezelfde kracht, waarin Christus zelf opstond, wordt voortgezet in de wedergeboorte, zodat ieder mens die bekeerd wordt, deelt in de opstanding van Christus. Omdat nu de mens bij de wedergeboorte de opstandingskracht van Christus in zich ondervindt, is het duidelijk, waarom de Apostel Paulus zich zelf en anderen beschouwt als nog in de zonde en verloren, wanneer Christus niet ware opgestaan. Hij zegt er eenvoudig mede: Is Christus zelf niet uit de doden opgestaan, zo kan Hij ook geen anderen uit de doden doen opstaan. Daarom kan ieder bekeerde zeggen: Ik weet, ik zelf ben getuige, dat Jezus uit de doden is opgestaan, want Hij heeft mijn ziel uit de dood opgewekt, en zo ben ik zeker dat Hij het ten laatsten dage mijn lichaam doen zal. En gelijk nu ziel en lichaam herleven, alzo zal ook Israël als volk herleven uit de dood door de opstanding van Christus. God, die zijn eenmaal bezochte plaatsen telkens opnieuw bezoekt, om ze door nieuwe openbaringen te heiligen en te verheerlijken, zal ook Israël, dat Hij zo menigmaal bezocht, in de laatste dagen andermaal bezoeken, om na al zijn oordelen over hetzelve uitgestort te hebben, hetzelve al zijn ontfermingen te doen ondervinden. De hand des Heeren was op mij. De hand des Heeren is de Heilige Geest. Met de hand oefenen wij kracht naar buiten, doen wij ons werk. Hetzelfde doet de Heilige Geest in de Godheid. En de Heere voerde mij uit in de geest. Ezechiël zag derhalve dit gezicht in de geest, dat is in de Heilige Geest. Welk een aanschouwing moet zulk een aanschouwing zijn! Mochten ook wij de dingen Gods in de Heilige Geest zien. Hoe dat te doen? Door niet onszelf, ons eigen verstand, ons eigen inzicht, onze eigen mening, maar Gods Woord te geloven. En zette mij neder in het midden ener vallei. Wat was daar te zien? De schoonheid der natuur? Horen wij wellicht hier een dichterlijke beschrijving van de heerlijkheid ener met bomen, kruiden en bloemen beplante vallei? Neen, God toont zijn knechten geen natuurlijke, maar bovennatuurlijke dingen. Voor de aanschouwing der natuur gaf Hij hun de ogen des lichaams, maar voor het zien der geestelijke dingen geeft Hij hun de Heilige Geest. Wij hoorden het, de profeet zelf zegt het: de hand des Heeren was op mij. Doch wat zag hij dan? Het tegendeel van al wat schoonheid en pracht, van al wat lieflijkheid en leven en frisheid is. Doch de profeet werd in de vallei geplaatst, en daar komt het op aan, dat de Heere ons ergens plaatst, al is het ook in het midden van doodsbeenderen. Die er ons in plaatst, kan ons ook gebieden te profeteren, dat de doodsbeenderen leven. Dezelve nu was vol beenderen. Zo stond dan de profeet in het midden der doden. Welk een standplaats: een levend mens in het midden van al die doodsbeenderen! Ook Christus wandelde als de enig waarachtig Levende in het midden der doden. Wat niet in Hem was, was dood. Hij kon met waarheid zeggen: laat de doden hun doden begraven. En Hij was niet enkel het leven, maar ook de opstanding. Daarom was het voor Hem hetzelfde of Hij een enkel lid van het lichaam, of de gehele mens levend maakte. Blinde ogen zijn dode ogen, een dorre hand is een dode hand. Jaïrus dochtertje op het

bed, de jongeling te Naïn op de baar, Lazarus in het graf, ze zijn voor Hem gelijk. Hij spreekt en zij leven. Zo zijn ook voor Hem de bekering van de mens en van vele mensen, de verlossing van de enkele Israëliet of van geheel Israël, de vernieuwing van Palestina of van geheel de aarde tot een paradijs, dezelfde zaken, zij zijn alle de voortzetting van EEN lijn, die in Hem, Christus, haar uitgangspunt heeft. En Hij deed mij bij dezelve voorbijgaan geheel rondom,. en zie, er waren zeer vele op de grond der vallei,' en zie, zij waren zeer dor. Ezechiël zag terstond en met een opslag van het oog, een vallei vol doodsbeenderen, niet onder de aarde, maar boven op de aarde, dus een geopend kerkhof. Akelig gezicht, droevige vertoning, zeer geschikt om diepe zwaarmoedigheid in de ziel des profeets uit te storten! En toch was deze vluchtige aanschouwing, of liever dit overzicht niet genoeg. De Heere leidde hem rondom langs de gehele vallei. Ezechiël moest de zaak van nabij bezien, hij moest de gehele omvang der vallei, de gehele grote menigte der doodsbeenderen leren kennen; ook moest hij overtuigd worden, dat er in de vallei niets anders lag dan doodsbeenderen. En nu deelt hij ons mee, wat hij bij deze omwandeling van het dal heeft opgemerkt. ‘Er waren (zegt hij) zeer vele beenderen, en zij waren zeer dor .’ Zij hadden er niet sedert kort, maar sedert lang gelegen. Dit deed wel niet tot de zaak af, doodsbeenderen hebben niets meer gemeen met het leven, doch het maakt toch een verschil, of een been kortelings uit een levend lichaam is gekomen, dan of het reeds lang gelegen heeft. In het eerste geval heeft het been altijd nog iets fris; er ligt nog een zekere glans over; het heeft nog een blanke kleur en het merg is er nog in; maar als het been lang ligt, dan wordt het zwart en lelijk, het merg wordt vuil, wordt stof, en het been, dat op zichzelf reeds dor is, wordt alsdan zeer dor. En waarom liet nu God de profeet zulke uiterst dorre beenderen zien? Omdat God gewoon is, alvorens te redden, de dingen te laten komen tot hun uiterste punt van reddeloosheid. Het is Gods heerlijkheid, om het leven voort te brengen uit de dood, en het is wel opmerkelijk dat het ongeloof God juist deze zijn hoogste eer poogt te ontnemen: het bewijst de verfoeilijkheid van het ongeloof. De gelovigen ondervinden het meermalen, dat een zaak eerst tot haar alleruiterste ellende moet komen, alvorens God toont zich dezelve aan te trekken. Trouwens als wij God als God erkennen, dan is: ‘iets minder te doen dan het onmogelijke,’ zijns niet waardig. Eerst moet de zaak aan onze zijde een afgesneden zaak zijn, zodat wij gedwongen zijn te zeggen: ja, daar is nu niets meer aan te doen; er is geen hoop, geen verwachting meer; eerst dan komt God en zegt: Ja wel, er is nog iets aan te doen, er is nog hoop, er is nog verwachting: Ik zal het leven geven uit de dood. En Hij zeide tot mij: Mensenkind, zullen deze beenderen levend worden? Zo gemeenzaam spreekt God met de zijnen, dat Hij hun als het ware om raad vraagt. Zo zeide ook Jezus tot zijn discipelen: Vanwaar zullen wij broden kopen, opdat dezen eten mogen? Doch meermalen vraagt de Heere aan anderen, wat Hij zelf voornemens is te doen, om ons oplettend te maken op hetgeen Hij doen zal, om ons een verwachting te geven van hetgeen op handen is, en om ons geloof te steunen en op te heffen tot de hoogte, waarop het staan moet, om de heerlijkheid Gods te zien. En ik zeide: Heere Heere Gij weet het! De profeet zegt ja noch neen, hij laat het Gode over te beslissen. Treffende zaak! Mochten wij dat ook gedurig doen. Wij kennen de voornemens des Heeren niet; laat ons zijn wegen overlaten aan zijn wijsheid. Toen zeide Hij tot mij: Profeteer over deze beenderen, dat is: spreek tot deze beenderen, of gelijk de kracht van het oorspronkelijke medebrengt: spreek over deze beenderen de wil van God uit. Profeteren is de woorden Gods overbrengen tot de mensen. Ik zeg de woorden Gods, want van woorden, die uit onze eigen wijsheid voortkomen, kan niets Goddelijks ontspruiten. En zeg tot dezelve: Gij dorre beenderen, hoort des Heeren woord! Het Christendom is een verwonderlijke zaak; het is een . werk, het is een profeteren, een spreken van de woorden Gods. God zeide niet tot de profeet: Blijf gij stil zitten; Ik zal het buiten u doen; neen, de profeet moest profeteren. Aan de andere kant is het weer geen werk, het is enkel spreken. Daarom is het een verkeerdheid in de Christen, zelf iets te willen doen, of iets op eigen hand tot stand te willen brengen. De Heere moeten wij gedurig vragen: Wat wilt Gij, dat ik doen zal? anders bouwen wij aan Babel’s toren. Gesteld eens, dat wij zeiden: wat zullen

wij doen om deze doodsbeenderen te doen leven? zullen wij ze door een galvanische bewerking laten huppelen en springen? Zouden wij niet dwaas handelen? Laat ons toch in zulke hoog ernstige zaken geen ijdele kunsten vertonen. God alleen kan het leven geven, wij kunnen het niet, en wat zou het ons baten, een gewaand leven te stellen in de plaats van het waarachtige leven? Wij kunnen enkel nazeggen wat God ons voorzegt. Wie weet het niet, de natuurlijke wijsheid wil zichzelf helpen, door te ontkennen dat de mens van nature geestelijk dood is door de zonde, en te beweren dat ieder mens nog een vonk van leven in zich heeft, welke, door haar van de as te ontdoen en er brandstof bij te leggen, weer tot een brandend vuur kan ontvlammen. Doch het is louter zelfbegoocheling. De Schrift spreekt zo niet; zij misleidt de mens niet; zij spreekt in alles de volle waarheid. Zij zegt: dat zo waarachtig, zo volkomen Christus dood was, alvorens Hij opstond, ook de zondaar dood is voor God, alvorens hij door de kracht des Heiligen Geestes bekeerd wordt. Gij dorre beenderen, hoort des Heeren woord! Welk een wonderlijk bevel, welk een dwaasheid voor de natuurlijke mens! Kunnen dan de doodsbeenderen horen? Ja, als God tot hen spreekt, kunnen zij horen. Eigenlijk spreekt God altijd tot hetgeen niet horen kan, maar onder, door en in het spreken doet Hij horen. God zeide tot het licht: dat het zij! en het licht kon niet horen, en toch het was er; tot de gevoelloze aarde: Breng voort! en de aarde hoorde, en bracht voort. God roept de dingen, die niet zijn, alsof zij waren. Ook gebood Christus Lazarus uit zijn graf te komen, en hij kwam uit, en ook ons leven hangt er van af, dat Christus tot ons spreekt gelijk Hij tot Lazarus sprak. Want met de zondaar is het niet anders dan met Lazarus. Ook de zondaar kan niet horen, en toch moet hem het Evangelie verkondigd worden, want onder het prediken hoort hij; wij weten niet hoe, maar hij hoort en bekeert zich. Daarom moeten wij, wel verre van de mensen diets te ma1<:en dat zij geen dorre beenderen zijn, hen juist met die naam noemen, en wel met die van zeer dorre beenderen, opdat zij weten dat zij het zijn, en zich niet inbeelden dat zij zonder de prediking zichzelf wel kunnen bekeren, als zij maar willen. Neen, de prediking des Evangelies is een prediking aan de doden. Christus zegt tot de discipelen: Predikt het Evangelie aan alle creaturen. Creaturen, schepselen, waarlijk geen vleiend woord voor mensen, doch een waar woord. Christus zendt het Evangelie tot de mensen, zoals zij in hun natuurstaat zijn, tot geen kinderen Gods, maar tot schepselen Gods, die een natuurlijk leven hebben, maar geen Goddelijk leven; die levend zijn voor zichzelf en de aarde, maar dood voor het geestelijk goede en hun eeuwige belangen, en daarin gelijk staan met de dierlijke en onbezielde schepping. Daarom staan wij met het Woord van God altijd in het midden der doden, ja als wij waarlijk Christenen zijn, dan wandelen ook wij zelf onophoudelijk onder de doden. Doch daarom behoeven wij nu niet moedeloos te worden, en zonder geloof, hoop en liefde te arbeiden, neen! wij hebben slechts bij onze arbeid te vuriger te bidden tot Hem, die alles spoedig kan veranderen; tot Hem, die de doden levend maken kan en werkelijk levend maakt. Indien toch de profeet niet onvoorwaardelijk gedaan had, wat God hem beval, maar geredeneerd en gezegd had: hoe kunnen doodsbeenderen horen? en dus het bevel Gods niet opgevolgd had, wat zou er het gevolg van zijn geweest? Dat Gods oogmerk niet vervuld ware geworden? Neen, Gods raad zou daarom toch tot stand gekomen zijn, maar niet door dit middel, en niet langs deze weg. In hoger zin lost alles zich op in de raad van God, doch dit neemt niet weg, dat al de ogenblikkelijke bevelen van God, zo zij niet gehoorzaamd worden, verijdeld worden. Het is hiermee als wanneer in een veldslag het bevel van de veldheer in het geheel niet, of niet goed wordt overgebracht. De veldslag is daarmee wel niet verloren, en de misslag kan hersteld worden, maar dit moet opnieuw van de veldheer komen; het doel dat deze door zijn eerste bevel had willen bereiken, is verijdeld. Dit zijn de gevolgen der ongehoorzaamheid. Zij verbreekt altijd iets in Gods ordening, en God herstelt het wel weer door zijn oneindige barmhartigheid, maar nooit zonder enig verlies aan onze zijde. Het is hiermee als wanneer een glas op de rand van de tafel staat; een kleine beweging aan de tafel doet het waggelen. Ik zie het, en ik zeg tot degene, die er het naast bij staat: houd het! Gehoorzaamt deze nu onmiddellijk en handig, zoals het behoort, dan is het glas behouden, zo

niet, het valt en breekt. De wetten der natuur vertragen haar werkzaamheid niet, om onze traagheid tegemoet te komen, daarom moeten wij vlug zijn en haar voorkomen, zullen wij haar werkingen voor ons onschadelijk maken. Gesteld de persoon, die ik verzocht het glas te houden, deed niet wat ik zeide, of was niet vlug en handig genoeg, alsdan is het glas verloren, en al komt er nu een ander, die mij een ander, ja een fraaier glas wil geven, zo is dat lief en goed van hem of van haar, doch daarmee heb ik het gebroken glas niet terug; daar had ik veel betrekking op; dat was mij door een waarde hand geschonken, en nu ben ik deze gedachtenis door de schuld van deze dienstmaagd, of van dat kind, of van die man kwijt. Merkt op, zo is het nu ook in het geestelijke. Wanneer iemand Gode niet gehoorzaamt, zo zal God het wel weer telkens herstellen, wanneer wij er vergeving om vragen, maar nooit zonder dat wij er enig verlies bij lijden. Immers al is de wond genezen, zij laat gewoonlijk een litteken achter. Alzo zegt de Heere Heere tot deze beenderen: Zie, Ik zal de geest in u brengen, en gij zult levend worden. Op de prediking van het woord Gods volgt de Geest Gods, want op de Geest kom het aan: zonder geest, geen leven. Het lichamelijk leven wordt onderhouden door de geest des natuurlijke levens, door de adem, en het geestelijk leven wordt gegeven en onderhouden door de Heilige Geest. En gij zult levend worden. De wereldse wijsheid haat het leven, dat uit de dood moet komen. Iets hebben en dat mooi maken; een klein kapitaaltje door eigen vlijt vergaren, en dat vermeerderen en op interest zetten; iets meebrengen en dat versieren en beschaven; ziedaar haar ideaal. En het overige? Wegredeneren, ook de dood. Nochtans de dood blijft. Ja, bij ons eindigt alles in de dood, maar in de Schrift eindigt alles in het leven. Zeker, men wil nog wel plaats geven aan de onsterfelijkheid der ziel, aan het voortleven van de mens zonder hetgeen hem hier bepaald een mens deed zijn, zonder het lichaam, maar een opstanding van de gehele mens uit de dood, zoals de opstanding van Christus was, is bij velen zoveel als onzin. Doch de onsterfelijkheid der ziel is niet het levend maken van hetgeen dood is, maar het niet sterven, het voortleven van het levende; terwijl volgens de Schrift het enig grote doel van God is om hetgeen dood is, weer levend te maken. De herleving van hetgeen dood is, ziedaar de opstanding, welke wij geloven en verwachten. De eerste schepping van de mens geschiedde uit iets, dat vroeger niet iets anders was, uit het stof der aarde; zijn tweede schepping geschiedt uit hetgeen levend was, maar gestorven is, uit dorre beenderen, of wilt gij, uit zijn as. En wat hebben de wijzen der wereld daarop tegen? Kan Hij, die ons eenmaal het leven gaf, ons niet ook voor de tweede maal het leven geven? Welnu God heeft ons met klare woorden gezegd, dat Hij ons voor de tweede maal het leven zal geven, zodat wij dezelfde persoonlijkheden zullen zijn voor onszelf en voor anderen en Hij heeft er bijgevoegd, dat Hij het niet voor de derde maal doen zal; neen tegenover het tweede leven (de opstanding) staat de tweede dood (het eeuwig oordeel), Openbaring 20:14. En Ik zal zenuwen op u leggen, en vlees op u doen opkomen, en een huid over u trekken en de geest in u geven, en gij zult levend worden; en gij zult weten, dat Ik de Heere ben. De formering van de mens zou van de grond op geschieden, evenals zij geschiedt in het lichaam der moeder. Want God doet nooit alles op eens en tegelijk; neen, alles geschiedt bij God naar een heilige orde, door Hem zelf gesteld. Daarom spreekt God ook voor Hij volbrengt; Hij zegt vooraf, wat Hij doen zal, en toch doet Hij het door zijn spreken. Bij ons zijn gewoonlijk spreken en doen ver van elkaar verwijderd; toch behoren zij bij elkaar. Toen profeteerde ik, gelijk mij bevolen was. Het komt alles daarop aan dat men niets doet, dan hetgeen God bevolen heeft. In deze weg alleen heeft men zegen; maar alle eigenwillig gekozen weg of zaak geeft ons geen vrede. Dit heb ik zelf meermalen ondervonden. Hoe veel doet men in de mening, dat het goed is, en dat men het niet laten mag, waarvan men toch later inziet, dat de Heere het ons niet bevolen had, maar dat het ons eigen inzicht is geweest omdat wij er met de Heere niet over geraadpleegd hebben, en ook zijn goed- of afkeuring niet hebben ingewacht. Deden wij dit laatste meer! Neen, zulk een biddens-en wachtenstijd is niet verloren, want wat is lieflijker dan dat het ons duidelijk wordt: of enige zaak de wil God's is of niet; met hoe veel meer gerustheid kunnen wij alsdan de toekomst

tegemoet gaan! Er zijn echter ook gevallen, dat een broeder of zuster ons als in de naam des Heeren iets aanwijst te doen, dat wel goed is op zich zelf, doch waarmee wij zelf het niet eens zijn, en dat toch ook later blijkt van de Heere te zijn. Zo bezwoer Farel Calvijn te Genève te blijven, en hij bleef er tot een beslissende zegen voor de hervorming. Men zij echter ook hierin voorzichtig, en verzuime niet vooraf hierover met de Heere ernstig te raadplegen. Immers de discipelen wilden Paulus niet naar Jeruzalem laten gaan, doch hij liet zich niet terughouden, stellende de ingeving van de Heilige Geest boven de raadgeving van zijn medegelovigen. Ook kunnen anderen ons dringen tot iets waarvoor de tijd nog niet rijp genoeg is, en dat dan ook later op andere wijze geschiedt. In elk geval, de Heere moet in alles gekend worden; want de ene hand heeft niet te gebieden over de andere hand, maar het hoofd alleen over beide de handen en over het gehele lichaam. Daarom moeten wij ons ook wachten voor alle meesterachtigheid, want deze is En belachelijk, En wat nog erger is, onvruchtbaar op Goddelijk gebied. Wij moeten niemand ooit een last opleggen, maar hem die zelf laten opnemen. De uitnodiging zij onbepaald, en tegelijk zo vriendelijk en uitlokkend, dat de gewillige zichzelf gaarne en vrijwillig aanbiedt. Hoe dikwijls werpt de ene broeder lasten op de schouders van de andere broeder, welke deze met moeite voortsleept en ieder ogenblik zoekt van zich af te werpen. O hoe moeilijk maken wij het elkaar, wij die geroepen zijn elkanders lasten te verlichten. Hoe weinig verstaat gewoonlijk de ene broeder de weg van de andere! Laat ons niet over elkaar heersen, maar ieder dienstknecht des Heeren beschouwen als vrij van zijn mededienstknechten, en als alleen staande of vallende voor zijn Heere. Alleen door liefde mogen wij anderen aan ons trachten te verbinden; geen ander middel is ons geoorloofd. '. En er werd een geluid, als ik profeteerde, en zie, een beroering,' en de beenderen naderden, elk been tot zijn been. Ogenblikkelijk ontstaat er beweging, ten bewijze dat er leven is. Waar leven is, daar is vereniging, daar is liefde, daar is ontwikkeling: groei en bloei. Een beroering. Bij een levendige prediking des Woords ontstaat er altijd een beroering des harten, en de Christelijke prediker verheugt zich alreeds over de eerste beginselen. van leven, al is alles ook nog niet zo als het wezen moet; al is het levende lichaam nog niet in zijn geheel zichtbaar. De beenderen naderden, elk been tot zijn been. Treffend! het ene been zoekt het andere waar het aan sluit. Dat is dan ook de vrucht des Geestes, dat het gelijke zich verenigt tot een geheel, al is het ook nog maar een geraamte, waaraan het leven ontbreekt. Het dor geraamte moet er eerst zijn, zal God de geest des levens geven. En is het niet evenzo in het geestelijke? Elk been nadert alsdan tot zijn been: wat ver van elkaar verwijderd en onverenigbaar scheen, dat nadert dan elkaar en sluit zich in elkaar tot een lichaam. De beenderen naderden elkaar vanzelf. De profeet moest niets doen dan spreken,' het overige moest hij God laten doen. Hij mocht niet aan de beenderen zelf komen: dit was het werk van God. Laat ons daarom nooit willen verenigen, of in elkaar doen sluiten, wat God niet als vanzelf tot elkaar brengt. Laat ons profeteren, laat ons van God spreken, maar laat ons tegelijk aan God overlaten om de ver van elkaar, en in de grootste verwarring door elkaar liggende beenderen te ordenen, tot elkander te brengen en aan elkaar te voegen; want dat is door mensen niet te doen. Wij zijn in dat opzicht als een kind bij een legkaart. Het kind heeft de afzonderlijke stukken door elkaar gemengd voor zich, en zoekt nu dikwijls de ongelijksoortigste stukjes in elkaar te voegen; doch het gaat niet. Na dit onderscheidene malen tevergeefs beproefd te hebben, wordt het kind meestal ongeduldig, en wil nu met geweld de stukjes, die hij meent op zekere plaatsen te behoren, er in dwingen, en nu breken de puntjes en hoekjes hier en daar af en de legkaart is geschonden, het schoon geheel verbroken. Doch komt een oudere van jaren, die beter ziet en vlugger begrijpt, bij het kind, terstond weet deze waar dit of dat stuk liggen moet, en nu wordt het een kaart, een landschap, een schilderij, een volmaakt in elkaar sluitend en passend geheel. En ik zag, en zie, er werden zenuwen op dezelve, en er kwam vlees op,. en Hij trok een huid boven over dezelve. Eerst werd het geraamte, het beendergestel toebereid, daarna het omhulsel, en over het omhulsel nog een omhulsel, de huid. In het oorspronkelijke staat: Hij borduurde een huid over dezelve, om

aan te duiden de fijnheid en schoonheid van dat kunstig opperkleed des lichaams, dat wij huid noemen. Treffend gezicht voor de profeet! Hij zag het werk, maar van de werkkracht zag hij niets, zodat het als vanzelf gebeurde. Ook wij zien Gods werkingen dagelijks zonder de werkkracht te zien. De bomen groeien, onze kinderen groeien en niemand ziet de groeikracht. Alleen uit de uitwerkselen wordt de kracht gekend. Van tijd tot tijd zien wij aan de kleren van onze kinderen, dat zij er uit gegroeid zijn. Zo leert God ons reeds in de natuur, dat de dingen, waar het toch het allermeest op aan komt, niet gezien worden met de ogen des lichaams, maar met ons verstand en ons hart, met onze gedachten en onze ondervinding. God doet zijn grote dingen ongemerkt, doch daarom doet Hij ze niet minder wezenlijk; wat gezien wordt is het mindere. Maar er was geen geest in hen. Niet alles op eens. God is gewoon alles door het geloof heen te geven, door het niet bezit der zaak (zoals bij Abraham in Kanaän en bij Israël in de woestijn) tot het bezit; door de nacht tot het licht; door de onmogelijkheid tot de zekerheid! En Hij zeide tot mij: Profeteer tot de geest,. profeteer, mensenkind! Bij elke nieuwe ontwikkeling wordt vooraf de behoefte er aan getoond, en moest de profeet opnieuw profeteren. Nooit moeten wij denken, dat wij iets kunnen doen eens voor altijd, of alles in eens; gelijk wij onophoudelijk opnieuw adem moeten halen, zo moeten wij ook onophoudelijk ademen en leven in God, en werken met zijn Woord. En zeg tot de geest: Zo zegt de Heere Heere: Gij geest, kom aan van de vier winden, en blaas in deze gedoden, opdat zij levend worden. God wilde niets doen zonder het woord van de profeet, en toch moest de Heilige Geest het alleen doen. Ziedaar een van die verbindingen, die onmogelijk door het menselijk verstand kunnen worden uitgevonden. God verenigt zijn werk met het werk van de mens zodanig, dat Hem de eer en de mens diens verantwoordelijkheid niet kan worden ontnomen. God maakt de mens tot zijn medearbeider in de dingen des Geestes, 1 Corinthiërs 3:9. Van de vier winden, als door deze van al de einden der aarde aangedragen. De Heilige Geest wordt meermalen bij de wind vergeleken, vanwege zijn onzichtbare, verborgene en toch in de uitwerkselen zichtbare en gevoelbare kracht. En ik profeteerde, gelijk als Hij mij bevolen had. Toen kwam de geest in hen, en zij werden levend en stonden op hun voeten, een gans zeer groot heir. De beenderen waren zeer velen geweest, zo ontstond er ook een groot heir van mensen uit. Stellen wij ons een uitgestrekt slagveld voor, waar een grote veldslag is geleverd en tien duizenden vielen, en daarna op dezelfde plaats begraven werden, en dat zij weer levend gemaakt worden, en zich weer rangschikken tot een machtig heir, welk een ontzettende aanschouwing, niet waar Die van de profeet was zulk een aanschouwing. Zo zal ook eenmaal uit een grote menigte zondaren een zeer groot heir van zaligen worden, dat voor de troon van God zal staan in het midden van de heirscharen der engelen. Ja, welk een heerlijk gezicht moet dit voor de profeet geweest zijn! Soms geeft de Heere er ons ook iets van te zien, en ikzelf zag er iets van, al is het dan ook op een zeer kleine schaal. Het is nu ongeveer vijf en twintig jaar geleden, dat ik deze huiselijke bijbellezingen aanving. Wij begonnen toen met een paar mensen, en sedert heeft God mijn huis aanhoudend vol gemaakt. Doch wij komen tot de tekst terug en zeggen: welk een heerlijke verandering! een groot kerkhof veranderd in een dal, waarin een groot en geordend heir staat. Te voren was alles dood, nu is alles leven. Zo zal het ook zijn, als het ganse huis van Israël want het wordt ook door deze doodsbeenderen vertegenwoordigd het nieuwe leven ontvangt. Alsdan zullen alle volken leven. Als Israël opstaat uit de doden, dan staat alles uit de doden op. Ja, als deze dorre beenderen leven, dan leeft en bloeit alles, en wordt de aarde bedekt met de kennis des Heeren, gelijk nu de bodem der zee bedekt is van de wateren. Toen zeide Hij tot mij: Mensenkind, deze beenderen zijn het ganse huis Israëls,' zie, zij zeggen: Onze beenderen zijn 'verdord en onze verwachting is verloren,' wij zijn afgesneden. Daarom, profeteer, en zeg tot hen: Zo zegt de Heere Heere: Zie, Ik zal uw graven openen en zal ulieden uit uw graven doen opkomen, O mijn volk, en Ik zal u brengen in het land Israëls. Deze beenderen zijn het huis Israëls. Zo diep gegrond lag de leer der opstanding in het Oude Testament, dat God, om de opstanding van een volk te bewijzen, de opstanding van de mens tot beeld neemt. Wij zijn

afgesneden. Zo zou Israël spreken, als het maar spreken kon, doch het kan nog niet spreken; als het spreken zal, is het gered. Ik zal uw graven openen. Ziedaar het punt, waartoe God ons brengen wil: dat Hij het doen moet en Hij alleen. Bedenken wij dan altijd bij de altijd hoger gaande nood van kerk en staat en huisgezin: het heil, de redding, de uitkomst is niet uit de mens, God moet de grote zaak doen; door een ander zal het niet gedaan worden. En Ik zal ulieden uit uw graven doen opkomen, O mijn volk, en Ik zal u brengen in het land Israëls. Zo dikwijls wij Joden zien, moesten wij bedenken, dat even onmogelijk als het schijnt, dat dit volk wederom tot een heerlijk volk wordt, het even onmogelijk schijnt, dat ons lichaam weder opstaat, terwijl nochtans beide beloften verwezenlijkt zullen worden. En gij zult weten, dat Ik de Heere ben, als Ik uw graven zal hebben geopend en als Ik u uit uw graven zal hebben doen opkomen, O mijn volk! De Heere wil dat wij proefondervindelijk Hem leren kennen in de natuur van zijn wezen, en in de getrouwheid zijner beloften. Het geloof en het geloof alleen eindigt in de ware, in de hoogste wetenschap. Wie dus leeft, die leve Gode in het geloof, alsdan wordt het hoogste weten zijn deel. En Ik zal mijn Geest in u geven en gij zult leven, en Ik zal u in uw land zetten,' en gij zult weten, dat Ik, de Heere, dit gesproken en gedaan heb, spreekt de Heere. Onmiddellijk na deze belofte volgt een nadere bepaling, namelijk dat deze belofte de verenigde twaalf stammen onder EEN koning (de tweede David, de Messias) geldt. Daartoe moest de profeet twee stukken hout voor de ogen des volks zodanig ineen voegen, als een timmerman doet, die twee balken zodanig aaneen last, dat zij een vast geheel uitmaken; als zulk een gelast hout dan geschilderd wordt, kan niemand zien dat het gelast is. De profeten moesten tot het volk meermalen komen met iets zichtbaars, als met de stukken zelf in hun handen. Waar de tien stammen na hun verplaatsing in Assyrië gedurende het verloop der eeuwen gebleven zijn, daarvan vindt men duizend gissingen, maar niets zekers. Slechts enkele godvruchtige families, die misschien altijd in Judea, vanwege de ware godsdienst gewoond hadden, vinden wij in het Nieuwe Testament onder de uit Babel teruggekeerde Joden. In elk geval zijn de twaalf stammen na de Babylonische gevangenschap evenmin verenigd onder EEN hoofd, als Israël als volk onder zijn wettige Davidische koning hersteld is geworden. Wij hebben derhalve de vervulling der belofte nog te goed. God zou een verbond des vredes, een eeuwig verbond met hen maken, door het geloof zonder de werken, doch waaruit de werken voortvloeien. Hij zou hen reinigen van hun drekgoden, en schoon zij sedert de Babylonische gevangenschap geen afgoderij bedreven, zolang zij de Heere Jezus Christus verwerpen, bedrijven zij afgoderij met het geld en het goed dezer wereld, en dienen zij de ijdelheden des levens welke bij God niet anders zijn dan drekgoden. Voorts zou Gods tabernakel bij hen zijn. Daarmee wordt gezegd, dat de tempeldienst niet hersteld zou worden, maar God en het Lam hun tempel wezen zou, Openbaring 21 en 22. Zo wordt dan door dit zeven en dertigste hoofdstuk van Ezechiël profetieën het lot der wereld beslist. Wat God eens heeft lief gehad, dat kan Hij een tijd lang aan zichzelf overlaten, maar niet voor altijd verlaten. Het is daarom met Israël als met een komeet, welke men in vele jaren, ja soms gedurende eeuwen niet zien kan, doch ziet, opeens, daar komt zij weer. Ja de bekering van Israël is onmogelijk, en onze opstanding uit de doden is het .ook, doch juist dit wil God ons door dit gezicht van Ezechiël leren, evenals een kind juist door een zaak te willen doen, die hij niet tot stand kan brengen, tot de ondervinding komt, dat hij het niet doen kan. De Schrift leert van Israël en van onszelf, eerst de dood, en daarna het leven, het leven uit de dood, Israël, Jeruzalem, het heilige land ligt in de dood, maar om weer op te staan. Bij God is daartoe de wil en de macht, en Hij belacht de dwazen, die Hem die wil en die macht ontzeggen. Hij zal ze eenmaal tot sidderende (mocht het zijn tot aanbiddende) getuigen stellen van zijn wonderen. Israël heeft niets minder nodig dan zulk een opstanding, want alle andere voorrechten baten hem niets zonder zijn Messias, deze is zijn leven, en zonder Hem kan hij niet anders zijn dan in de dood. Tegenover het onmogelijke der zaak, staat het woord der Schrift: Alle dingen zijn mogelijk bij God. Wee onzer, zo wij niet geloven tegen alles aan wat ook onze zielsbehoudenis tot een onmogelijkheid maakt! Er is bij de Heere een opeenstapeling van onmogelijkheden,

opdat het geloof geoefend worde om evenwel de vervulling van Gods belofte te verwachten. God is getrouw, ook jegens Israël. Doch indien wij het herstel van Israël slechts geestelijk moeten verstaan, dan is geheel dit volk slechts een figuur, een zinnebeeld, een schilderij, en zijn de Joden niet meer dan figuurlijke personen, die ons evenals in een parabel, moeten leren wat waarheid is. Neen, Israël is een wezenlijk volk, en al wat aan dat volk gedreigd en beloofd is, heeft een wezenlijke vervulling. Doch het volmaakte is niet in het begin, maar in het einde. Eerst het leven, dan de dood, daarna het herleven. En zien wij nu niet op de enkele Jood, die ons op de weg voorbijgaat, maar op geheel dat volk, in zijn nationaliteit, historie en actualiteit of tegenwoordige houding en toestand, ja, dan moet ik zeggen: de dorre beenderen, die zo lang stil lagen, beginnen zich te bewegen. Vergeten wij niet, dat hoe nader men tot Christus staat, hoe langer men in de dood moet blijven, ja, maar ook hoe heerlijker de opstanding is. De Heere had Ja'rus dochtertje nooit gezien, en Hij wekte haar op, terwijl zij nog op het bed lag. Hij had de jongeling te Na'n ook nooit gezien, en Hij wekte hem op, terwijl hij nog op de baar lag. Maar Lazarus, die Jezus lief had, wekte Hij eerst op uit het graf, na er vier dagen in gelegen te hebben, toen hij reeds riekte, toen zijn eigen zuster niet meer van hem weten wilde. En nu, wij herhalen, wat wij reeds zeiden: De opstanding van de Heere der heerlijkheid zelf is de grondslag en het beginsel van al de nog te verwachten opstandingen in heerlijkheid. Ja, opstanding uit de doden is het grote einde van alles. Eerst staat Christus op, dan staan de zondige zielen op, dan staat het zondige Israël op, dan staan de gelovigen op, ten laatste staan allen op. Het eerste punt (de opstanding van Christus) is het middenpunt, het brandpunt, en rondom dit punt lopen kringen zonder ophouden; ook lopen rondom deze opstanding van Christus de drie genoemde opstandingen tot aan het einde, als wanneer alles is opgestaan. En zie nu op Israël. Het heeft ongeveer zijn getal, zijn hoeveelheid als volk gedurende de verstrooiing behouden. Het bestaat uit vijf, zes miljoen mensen, of iets meer, want de tellingen zijn verschillend, doch het getal is niet te groot. Het kenmerk van een familie of broedervolk is gebleven. Het breidt zich niet meer uit, het conserveert zich enkel. Overal in de wereld zijn de Joden burgers, en toch is het een volk onvermengd en onvermengbaar met de volken. Ook staat bij Israël alles in dezelfde evenredigheid. Zijn zonde staat in evenredigheid met zijn oordeel, en met zijn oordeel zijn herstel. Daarom draagt Israël met de belofte van God het zaad ener nieuwe wereld in zich. Israël heeft geleefd, is gestorven en zal weer opstaan. Nu, men kan dan ook geen vier duizend jaar oud worden, zonder een tijd lang neder te liggen en te rusten. Ons leven is ook geen gedurig voortleven en voort werken, maar een gedurige vernieuwing en opstanding: men gaat des nachts slapen en staat des morgens weer op. Doch in de historie is er voor een volk, niet gelijk voor de enkele mens, een lieflijke rust, een natuurlijke slaap, maar een neerliggen in marteling en lijden naar het lichaam en een neerliggen in de dood naar de ziel. Israël getuigt dan ook wel in zijn gebeden dat het dood is, en dat het herleven zal, doch het gelooft niet in Hem, die zijn Leven is, Christus! Ja, zo onafscheidelijk is bij dit volk het denkbeeld der opstanding uit de doden van het denkbeeld Gods, dat de Joden alle dagen God aanspreken met deze titel: God onzer vaderen, die de doden levend maakt! Is niet de cirkel des bestaans reeds in de natuur: leven, sterven, herleven? De zon gaat op, gaat onder, en gaat weer op. In de Schrift is het niet anders; daar lezen wij van verkiezing, verwerping en wederaanneming. En zo staan wij dan met Israël voor die ontzettende wereld, welke neerligt in de dood, maar die op het punt staat van te herleven. Ook het land van Israël is tevens als een lijk in het graf, dat bewaard wordt tot de dag der opstanding. Doch hoe duidelijk worden de profetieën, nu de tijden der vervulling naderen! God werkt altijd door gebeurtenissen. En ziet nu, hoe de graven opengaan! Een nieuwe wereld wordt ontdekt, een leven uit de dood! Ninevé is begraven geworden als een mens, en gelijk een mens opstaat uit de doden, zo staat ook Ninevé op. God gebood haar op te staan om te getuigen dat de profetieën waar zijn, als zeide Hij met zo vele woorden: ‘Sta op! Ninevé! en zeg dit ongelovig geslacht, dat zich weer uit het graf kan doen opkomen, wat er duizenden jaren in begraven lag, en getuigt gij, opgegraven stenen, tot de wederhorigen, die het

levend getuigenis van mijn Woord niet willen aannemen: dat Ik door de mond der profeten gesproken had.' Treffend, niet waar, dat de gedenktekenen der profetische oudheid thans de museums der machtigste en grootste volken moeten vullen. Welnu, Ninevé zelf is een profetie, dat al het oude zal herleven, maar niet in de oude vorm. De oude zaken komen wel weer voor de dag, doch niet in haar vorm, maar in haar wezen. De opstanding is het nieuwe leven uit de oude zaadkorrel; doch de opstanding zelf is zo waarachtig, dat God het niet alleen bewijst in de opstanding van steden, maar zelf met die steden de grote opstanding begint. Ja, dit zal zo voortgaan, totdat het paradijs weer zal gezien worden, en het Jeruzalem God's weer op aarde hersteld zal zijn. Openbaring 21 en 22.

# DE PROFEET DANIËL.

1:1. De Babylonische gevangenschap heeft de profetie niet doen ophouden. Daniël beslaat het tijdvak der zeventig jaren bijna geheel. Deze profeet was een prins uit de koninklijke stam van Juda. God maakte hem tot een man van grote betekenis. Daniël onderging vele en belangrijke lotswisselingen. Hij stond aan de trappen van de troon van de grootste monarch der wereld, en lag neder in de diepte van de kuil der leeuwen. Hij was een geleerd man, voor wie de studie der wijsheid en de wetenschap in de stilte der eenzaamheid iets zeer begeerlijks was, en tegelijk een staatsman, die zich onledig kon houden met de belangen van het uitgestrekste en machtigste rijk, tot een voorbeeld en toonbeeld, dat men in alle omstandigheden en in alle levensbetrekkingen een dienaar van God moet en kan zijn. Een Christen is overal op zijn plaats: op de. troon, in het kabinet des konings, in 's lands vergadering, op het slagveld, in elke eerlijke en eerbare werkzaamheid, hoe gering dan ook, mits hij geoefend zij in het geloof en in het gebed, zoals Daniël was. In Daniël zien wij dat mobiele, die beweeglijkheid, welke de oprecht gelovige eigen is, waardoor hij zich overal en in alles thuis bevindt, omdat hij er met God is, wie hij aanroept in alle nood, en raad en hulp vraagt in alle raden hulpeloosheid, want de tegennatuurlijkste bewegingen worden door oefening de natuurlijkste en lichtste; zie het aan de soldaat. In welke menigte van posities moet hij zich plaatsen. In het begin komen zij hem tegennatuurlijk voor, en het kost hem grote moeite en inspanning zich daaraan te gewennen, doch er eenmaal aan gewend zijnde, bevindt hij, dat zij juist met de natuur des lichaams overeenkomen, en dat hij niet gemakkelijker staat, marcheert en manoeuvreert, dan volgens de vastgestelde regels. Evenzo is het ook met hen, die door atletische of gymnastische oefeningen aan al hun leden zulk een buigzaamheid en beweeglijkheid geven, dat zij met de grootste vaardigheid doen wat anderen met de grootste moeite, of in het geheel niet kunnen doen. Zo tot alle bewegingen bekwaam moet de Christen in het geestelijke zijn, en zulk een man was Daniël. Hij was een man des gebeds. Als de koning Nebukadnezar een droom had, en daarin een gezicht dat hem ontgaan was, en beval al de wijzen te Babel om te brengen, omdat zij hem de droom niet konden zeggen, gaat Daniël niet naar de koning om barmhartigheid voor hen te vragen, maar hij gaat tot God, en niet alleen, maar met zijn vrienden, en smeekt van Hem barmhartigheid om de droom te weten, en toen God hem in het bijzonder deze verborgenheid bekend maakte, beleed hij nochtans de gemeenschap der heiligen, zeggende: Ik dank en ik loof U, O God mijner vaderen, omdat Gij mij wijsheid en kracht gegeven hebt, en mij nu bekendgemaakt hebt, wat wij van U verzocht hebben, want Gij hebt ons des konings zaak bekendgemaakt. O mochten ook wij in hoogstbelangrijke zaken onze vrienden openbaren wat er in ons hart is, en hun vragen, of zij in hun binnenkamers ook deze zaak mee willen gedenken voor God de zaken zouden beter gaan, want God verhoort het gebed, wat het ongeloof er ook tegen heeft. God beschaamt het ongeloof en bekroont het geloof onophoudelijk. Daniël's gebed werd letterlijk verhoord, en toen de gemeente om het behoud van Petrus bad, werd ook zij letterlijk verhoord. Zeker geloofde de gemeente in het eerst niet dat het gebed verhoord was, maar het was een ongeloof uit ootmoedigheid, dat zich niet begrijpen kan, hoe de oneindige God zo liefderijk hoort naar het roepen van nietige mensen. Toen de discipelen echter Petrus zagen, zeiden zij niet meer tot de dienstmaagd: Gij raast, het is zijn engel! neen, toen verheugden zij zich in God als de Hoorder der gebeden.

## 2:1. HET GOUDEN HOOFD.

Gij zijt dat gouden hoofd. Wij kennen de droom van Nebukadnezar, en zijn gezicht van het beeld der monarchieën. De onderscheiden metalen, waaruit de onderscheiden lichaamsdelen van het beeld waren samengesteld, zijn de treffende beelden van de onderscheiden aard der wereldheerschappij en, die elkaar zouden opvolgen tot op de komst in heerlijkheid van de Messias. God bediende zich altijd van de eigenaardigheden der tijden, om er zijn openbaringen mee in te kleden. En ook wij moeten iets dergelijks doen. Wij moeten ons gedurig op de hoogte van onze tijd zoeken te plaatsen, even als de artilleristen de stukken geschut op de behoorlijke hoogte van het terrein brengen, ten einde niet alleen te schieten, maar ook te treffen. Het moet ons toch niet te doen zijn om te strijden, maar om te overwinnen. Toen de Romeinen de Afrikanen in Italië niet konden ten onderbrengen, staken zij zelf over naar Afrika, om hen op hun eigen bodem te bestrijden. En dat moeten wij ook weten te doen als het nodig is. Gij zijl dat gouden hoofd. Babel was een rijk van goud. Thans is de weelde fijner en fraaier, maar van dat massieve goud, van die ontzettende pracht als die van een rijk als Babel, hebben wij thans geen voorstelling meer. Babel was het gouden hoofd van het beeld; ook de voorstelling van de opvolging der wereldrijken door een beeld was eigenaardig voor een volk, dat, als het Babylonische, van afgodsbeelden omringd was. Te midden van al die menselijke beelden liet God de koning nu eens een ander beeld zien, waarin hij zichzelf kon aanschouwen, en de macht van die God; die hem en al zijn opvolgers kon en zou vermalen tot stof, dat de wind meevoert. Daarom vreesde dan ook Daniël, als de dienaar des almachtigen Gods, niet voor de machtige, gouden koning, maar zeide het hem vrij uit, dat het alleen de God des hemels was, die hem het koninkrijk, de macht, de sterkte en de eer gegeven had. En dan voegt God het somtijds zo, dat zulk een groot koning voor een eenvoudig gelovige neervalt als voor een zoon der goden.

4:1. NEBUKADNEZAR BELIJDENIS.

De koning Nebukadnezar aan alle volken, natiën el,! tongen, die op de ganse aardbodem wonen: Uw vrede worde vermenigvuldigd! Het behaagt mij te verkondigen de tekenen en wonderen, die de allerhoogste God aan mij gedaan heeft. Hoe groot zijn zijn tekenen, en hoe machtig zijn wonderen! Zijn rijk is een eeuwig rijk en zijn heerschappij is van geslacht tot geslacht! Wij onderwijzen elkaar van tijd tot tijd uit de brieven der Apostelen, thans moge een brief van de grootste en machtigste koning, die ooit op aarde geregeerd heeft, ons onderwijzen. Er zijn vele uitdrukkingen in het vervolg van die brief, die ons noodzaken aan te nemen, dat de gemoedsverandering van Nebukadnezar niet een wedergeboorte of bekering tot de waarachtige God, maar een volkomen overtuiging van Gods oppermacht en onafhankelijke heerschappij was, zoals wij meermalen in de Schrift bij de vorsten van volken, die buiten Israël stonden, aantreffen. Zoiets kan geheel buiten het geestelijk leven omgaan en een zaak des verstands en des gevoels zijn. Nebukadnezar althans spreekt nog in een adem van God en de heilige goden. Doch reeds op uitwendige verootmoediging geeft God een zegen. Nebukadnezar was een instrument in de hand Gods. God schreef op hem zijn profetieën, Bie thans nog moeten dienen, om ons de tekenen der tijden te leren kennen, en Hij maakte hem tot een ziener en liet hem dromen dromen, waarin Hij zijn profetieën voor alle tijden legde. Met Nebukadnezar begonnen de eigenlijk gezegde wereldheerschappijen. Hij had de grootste en machtigste volken, die tot hiertoe onafhankelijk bestonden, onder het juk gebracht; hij had ook Judea veroverd, de tempel verwoest, de heilige vaten meegenomen, en het volk zelf meegevoerd. Zo had hij dan niet alleen koninklijke paleizen, maar ook het paleis van de Koning der koningen ingenomen, en was hij meester van Gods huis; doch, zo aanbiddelijk zijn Gods wegen, een Joodse vorstentelg, Daniël, is de man, die onder hem over geheel zijn rijk regeert. Zijn rijk is een eeuwig rijk en zijn heerschappij is van geslacht tot geslacht. Welk een heerlijke getuigenis van Gods heerschappij! Wie van de koningen in onze dagen heeft zulk een woord in het openbaar voor de oren zijner groten, of voor die van zijn volk gesproken? Negen maal, ik herzeg negen maal is de koning van Frankrijk van de dood gered, en heeft hij ooit Gode de eer gegeven met zulke ronde woorden als hier Nebukadnezar doet, en deze was nog wat groter koning dan Louis Philippe was. De tegenwoordige koningen schamen zich Gode en zijn Christus, en in plaats van deze namen, gebruiken zij om tegelijk iets en niets te zeggen, meestal de woorden hemel of Voorzienigheid. Ik, Nebukadnezar, gerust zijnde in mijn huis en in mijn paleis groenende, zag een droom, die mij vervaarde, en de gedachten, die ik op mijn bed had, en de gezichten mijns hoofds beroerden mij. Nu verhaalt de koning de droom die hij had, en het gezicht van een verwonderlijke boom; deze was zo hoog dat zijn top de hemel raakte, en zo breed dat zijn takken zich uitstrekten over de gehele aarde, en dat al wat op aarde leefde daaronder zijn toevlucht nam. Doch ziet, opeens hoort hij het bevel uit de hemel: Houwt die boom af, en laat zijn hart veranderd worden, dat het geen mensen hart meer zij! en Nebukadnezar zelf wordt het hart, de aard van een dier gegeven. Och wat is toch alles wat wij hebben wisselvallig! Niet alleen de rijkdom in het geld en goed, maar ook in wijsheid en wetenschap! Alle rijkdom, die zich niet buigt onder God, is gevaarlijk; want niets is in onze hand, alles is in de hand van God. De grote, wijze, machtige koning Nebukadnezar wordt waanzinnig. Hoevelen bezoekt God op dezelfde wijze! Eerst van hun goederen beroofd, vervallen zij, die de aanzienlijksten der aarde waren, niet alleen tot armoede, maar ook niet zelden tot waanzin. Wij oordelen niet, neen wij oordelen ganselijk niet, maar nochtans is het zeker, dat er in de laatste maanden grote oordelen Gods zijn uitgevoerd, en menige rekening vereffend is. Ja, terwijl de menselijke strafwet zich op het standpunt plaatst om de straf niet als vergelding voor de misdaad, maar als verbetering van de misdadiger te beschouwen, toont God de ene vergelding na de andere, en als de menselijke wijsheid voortgaat het recht te laten varen, dan is het te vrezen, dat Gods oordelen zich altijd meer zullen vermenigvuldigen, want God kan het kwade niet onvergolden laten! Waar de rechters nalaten recht te doen, daar doet God zelf recht. En waartoe moest nu dit oordeel Gods aan

Nebukadnezar dienen? Opdat de levenden bekennen, dat de Allerhoogste heerschappij heeft over de koninkrijken der mensen en geeft ze aan wie Hij wil, ja zet daarover de laagste onder de mensen. Hier hoort gij, wie de macht heeft over troon en kroon, en dat uit de mond van een absoluut soeverein en machtig heidens koning, die door een tijdelijk verlies van zijn koningschap en van zijn verstand, alzo geleerd had te getuigen en te belijden. Laat ons daarom de godslastering der Fransen niet nazeggen: 'De macht is uit het volk.' Neen, de macht is uit God. Bidt voor de koning, dat hij Christus te voet valle, en eert de koning als door God ons gegeven. Ziet welk een uitnemende grond wij, Christenen, hebben om de koning te eren, en welk een grond hebben de ongelovigen er voor? Niets dan hun eigen inbeelding. De ongelovigen nemen alles voor hun eigen rekening, alsof zij de absoluut soevereine bestuurders der wereld waren; alles moet goed zijn omdat zij het zo begrijpen, doch zij begrijpen niet dat God hun eenmaal voldoening zal afvragen voor alles was zij op eigen hand hebben gedaan, op eigen gezag hebben geleerd. Alleen als wij doen wat God ons in zijn Woord beveelt, zijn wij verantwoord, en anders nemen wij de verantwoordelijkheid onzer daden op onszelf. Ja, zet daarover de laagste onder de mensen. Soms kunnen vorstelijke families eeuwen achtereen de troon der volken erfelijk bezitten, doch soms gebeurt het ook, dat personen van geringe afkomst, beheersers worden der machtigste volken. God toont van tijd tot tijd, en vooral in onze tijd, waarin de soevereiniteit des volks van de daken gepredikt wordt, dat de macht uit Hem is, en dat niet het volk, maar dat Hij de koninkrijken geeft aan die Hij wil, ja dat Hij daarover de laagste onder de mensen zet. Ook moet deze waarheid ons vertroosten, wanneer wij soms de laagste mensen de hoogste ereplaatsen der aarde zien innemen. God geeft zulke zaken hoogst zeldzaam aan zijn kinderen. Zij moeten er de ijdelheid en vergankelijkheid van alle heerlijkheid der wereld uit leren. God geeft aan zijn kinderen betere dingen, eeuwige dingen, genadegaven, geestesgaven. Zeker er zijn uitzonderingen; er kunnen Christenen zijn ook op de troon,' doch zij blijven uitzonderingen. De algemene regel is: eerst als Christus zal heersen, zullen de Christenen heersen; tot zolang blijft des Heeren woord in kracht: Gij weet, dat de oversten der volken heerschappij voeren over hen, en de groten gebruiken macht over hen, doch alzo zal het onder u niet zijn. Nebukadnezar had zijn droom aan Daniël verhaald. Toen ontzette zich Daniël, wiens naam Beltsazar is, bij een uur lang, en zijn gedachten beroerden hem. De koning antwoordde en zeide: Beltsazar, laat u de droom en zijn uitlegging niet beroeren. Beltsazar antwoordde en zeide: Mijn heer, de droom wedervare uw haters, en zijn uitlegging uw wederpartijders! Hoe treffend is dit gedrag van Daniël! Dat wij toch altijd mensen blijven, en nooit in de handen wrijven als onze of des Heeren vijanden vallen, zeggende: goed! zij moeten ook wat hebben. Neen, dat is goddeloos. Ons hart is een bron van kwade gedachten; wij kunnen niet verhinderen dat zij opwellen, maar wel dat zij ons overstromen, wij moeten ze terstond onderdrukken, als onwaardig voor de ogen van die Heere, wiens eigendom wij zijn. Wij moeten altijd in de liefde willen blijven en medelijden en barmhartigheid hebben ook met de schuldige. Daniël was niet verblijd, dat de verdrukker van zijn volk, de verwoester van zijn stad en tempel, de rover van de kinderen van Juda, dat de goddeloze Nebukadnezar nu ook op zijn beurt stond vernederd te worden. Neen, hij was er zo heftig van ontroerd en aangedaan, dat hij van schrik en ontzetting geen woord uitbracht, maar wel gedurende een uur aan de hevigste gemoedsbewegingen ten prooi was en niet tot bedaren komen kon, totdat de koning hem zelf moed geeft, om niet langer te schromen de droom, hoe noodlottig ook van inhoud, uit te leggen. En toen Daniël hem nu het gestreng oordeel, dat God besloten had over hem te voltrekken, had bekend gemaakt, gaf hij de koning de middelen aan, om, ware het mogelijk, het onheil nog te voorkomen, zeggende: Daarom, O koning, laat mijn raad u behagen, en breek uw zonden af door gerechtigheid en uw ongerechtigheden door genade te bewijzen aan de ellendigen, of er verlenging van uw vrede mocht wezen! Vanwaar die edele houding bij Daniël? Daniël zag niet op het instrument, maar op de hand die er mee sloeg. Niet dat hij het instrument onschuldig hield, dat blijkt uit zijn raadgeving beter, maar omdat hij het oordeel over Nebukadnezar

overgaf aan God, die rechtvaardig oordeelt, en tegelijk de barmhartigheid zelf is. Ook leren wij hieruit, dat wij evenals Daniël, bij het verkondigen van Gods waarheid aan de tegenstanders, in ons hart moeten wenen over de ellenden, die hun zullen overkomen, en hun moeten blijven dienen met goede raad, opdat zij, indien het mogelijk ware, nog van ongeloof tot geloof, van het oordeel tot de genade overgaan. Daniel's goede raad had bij Nebukadnezar geen gevolg. Want op het einde van twaalf maanden, toen hij op het koninklijk paleis van Babel was wandelende, sprak de koning en zeide: Is dit niet het grote Babel, dat ik gebouwd heb tot een huis des koninkrijken, door de sterkte mijner macht en ter ere mijner heerlijkheid! Dit woord nog zijnde in des konings mond, viel er een stem uit de hemel: U, O koning Nebukadnezar, wordt gezegd: Het koninkrijk is van u gegaan. En men zal u van de mensen verstoten, en uw woning zal bij de beesten des velds zijn,. men zal u gras te smaken geven als de ossen, en er zullen zeven tijden over u voorbijgaan, totdat gij bekent, dat de Allerhoogste over de koninkrijken der mensen heerschappij heeft, en dat Hij ze geeft aan wie Hij wil. Terzelver ure werd dat woord volbracht over Nebukadnezar. God vernedert alle uitwendige grootheid, welke niet uit Hem is, dat is: welke niet tegelijk innerlijk nederig is, en de eer aan Hem teruggeeft. En wat nu God aan Nebukadnezar gedaan heeft, dat heeft Hij natuurlijk in allerlei gewijzigde vormen, zo dikwijls gedaan, dat wij uit de historie een boekdeeltje zouden kunnen verzamelen van soortgelijke oordelen over de vorsten, die zich niet onder God bogen, maar zich als hun eigen heren en meesters beschouwden. Wat God in de Schrift ons als zijn onmiddellijk werk laat aanschouwen en tasten, dat doet Hij middellijk te allen tijde. De Schrift geeft ons slechts enkele proeven van Gods wijze van doen, die wij in gelijke gevallen, als zo vele sleutels moeten gebruiken. Voorts, hoe schittert dit gehele verhaal van majesteit en heerlijkheid. Alles is hier groot, koninklijk groot. Ten einde dezer dagen nu hief ik, Nebukadnezar, mijn ogen op ten hemel, want mijn verstand kwam weder in mij,' en ik loofde de Allerhoogste, en ik prees en verheerlijkte de Eeuwiglevende, omdat zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, en zijn koninkrijk is van geslacht tot geslacht. En al de inwoners der aarde zijn als niets geacht, en Hij doet naar zijn wil met het heir des hemels en de inwoners der aarde, en er is niemand, die zijn hand afslaan of tot Hem zeggen kan: Wat doet Gij? Hoe aandoenlijk is deze schildering! Ach, dat de wijzen en groten dezer wereld het toch meer bedachten, dat zij eigenlijk over niets meester zijn, zelfs niet over hun eigen verstand! Hoe spoedig kan het hun ontnomen worden. Ga in de gestichten voor krankzinnigen, daar zult gij mensen vinden, zelfs van de edelste families, en van hoge geboorte, en van hoge rang in de maatschappij, ja die op de gestoelten der ere hebben gezeten, en van wie niemand zou gezegd hebben dat zij eenmaal onder de ellendigste der ellendigen zouden neerzitten, en toch zij zitten daar nu, en wie vrijwaart mij en u voor zulk een bezoeking? Och, dat wij toch nederig blijven voor God en mensen, en ons niet verheffen op iets, dat enkel een gave Gods is, en dat Hij ons ieder ogenblik weer ontnemen kan! Ten zelven tijde kwam mijn verstand weder in mij,' ook kwam de heerlijkheid mijns koninkrijken, mijn majesteit en mijn glans weder op mij,' en mijn raadsheren en mijn geweldigen zochten mij, en ik werd in mijn koninkrijk bevestigd en mij werd groter heerlijkheid toegevoegd. God kan ons krank maken, maar Hij kan ons ook weer genezen. Ook dat zien wij hier op de meest treffende wijze ons voorgesteld. Och wat vragen wij toch van de opstanding der doden: of zij mogelijk is? Vraag eerst: hoe is de genezing mogelijk? Als men door een zware, gevaarlijke, dodelijke krankheid wordt overvallen, en geheel ziek daar neerligt, dan vrage men ons, of dan vrage men zichzelf: hoe is het mogelijk van deze krankheid weer te genezen? Doch wat is Gode niet mogelijk? Getuig het met mij, gij die uit zware krankheden weer werd opgericht: is God niet machtig alle dingen te doen, ook de hopelooste? O dat wij dit vasthouden, want het is het plechtanker onzes levens. Werpt gij dit weg, dan werpt gij al uw hoop weg, en wat is het geloof of de liefde zonder hoop? Er is slechts een onmogelijkheid in God, een zedelijke onmogelijkheid: het is onmogelijk dat God liegen zou, dat Hij niet heilig, niet rechtvaardig, niet barmhartig zijn zou, dat Hij iets zou kunnen doen, dat zijner niet waardig is; doch buiten deze zedelijke

onmogelijkheid nog een andere te stellen, is zijn almacht te lasteren. Nu prijs ik, Nebukadnezar, en verhoog en verheerlijk de Koning des hemels, omdat al zijn werken waarheid, en zijn paden gerichten zijn,' en Hij is machtig te vernederen degenen, die in hoogmoed wandelen. Treffend slot! Laat ons er uit leren in nederigheid te wandelen. Hoogheid en grootheid zijn gevaarlijk, niemand kan er zich op den duur in staande houden; niet alleen Nebukadnezar niet, maar ook David niet. Geen hoogmoed, of de val volgt vroeg of laat; daarentegen geen nederigheid, of de eer volgt er op, zij het ook spade, zij het ook eerst in de hemel; want daar is met de satan de hoogmoed buiten geworpen en zit de nederigheid op de allerhoogste troon in Hem, die niet kwam om gediend te worden, maar om te dienen, en daarom met eigen hand zijn discipelen de voeten waste. Laat ons aan zijn voeten alles neder leggen, ook onszelf in de houding der diepste aanbidding, en wij zullen uit zijn hand de kroon der ere ontvangen.

5:1. HET SCHRIFT AAN DE MUUR.

Ter zelver ure kwamen er vingers van een mensenhand voort, die schreven tegenover de kandelaar op de kalk van de wand van het koninklijk paleis, en de koning zag het deel der hand die daar schreef. Toen veranderde zich de glans des konings, en zijn gedachten verschrikten hem, en de banden zijner lendenen werden los, en zijn knieën stieten tegen elkander aan. De koning van Babel, Belsazar, de zoon en opvolger van Nebukadnezar, gaf, terwijl de stad door Cyrus, de koning der Perzen belegerd was, in de volkomenste gerustheid van de onoverwinnelijkheid der stad, een prachtig gastmaal aan zijn hof. De uitgestrekte zaal van zijn paleis was vervuld van zijn groten en hun vrouwen, en op babylonische wijze was alles wat de wereld heerlijk en begeerlijk heeft en geeft, in overmaat vertegenwoordigd. Doch boven dit alles beging de koning in zijn overmoed en brooddronkenheid een heiligschennis, die de maat zijner ongerechtigheden vol maakte voor God, en hem dezelfde nacht niet alleen kroon en troon, maar ook het leven deed verliezen. Hij beval namelijk, dat men de heilige vaten, en onder deze de gouden tempelbekers, die zijn vader Nebukadnezar uit de tempel te Jeruzalem naar Babel had gevoerd, ter tafel zou brengen, opdat hij en zijn groten met hun vrouwen en bij wij ven daaruit zouden drinken. Dit geschiedde, met bespotting van de Jahweh der Joden en met lofverheffing van hun gouden, zilveren, koperen, ijzeren, houten en stenen afgoden. Doch wat is de machtigste koning met al zijn geweldigen, wanneer God tot hem spreekt, al is het ook met geen hoorbare stem, maar met een zichtbaar schrift? Recht tegenover hem aan de witgepleisterde muur ziet de koning bij de schitterende glans der lichtkronen, eensklaps een schaduw, een beweging. Hij ziet op, en de vingers van een mensenhand schrijven enige woorden tegen de muur. De hand verdwijnt, het schrift blijft. Terstond gevoelt de koning de tegenwoordigheid van God, en het nog zo even van vreugde en wijn blinkende gelaat wordt doodsbleek, zijn hart verstijft in zijn binnenste, al zijn leden sidderen en zijn knieën knikken tegen elkander. Al de gasten, van plotselinge schrik overmand, rijzen op en willen hem te hulp snellen, doch maken de verwarring nog groter. Het is een toneel van ontzetting, die de stoutste verbeelding ons tevergeefs door poëzie en penseel poogt te schetsen. En wat was er nu aan de muur geschreven? Slechts vier woorden, waarvan de twee eerste gelijkluidend waren, om even als in de droom van Farao, de zekerheid en spoed der vervulling aan te duiden: Mene, Mene, Tekel, Upharsin. Welk een kortheid! Hoe majestueus is dat schrift van God, na de lange waarschuwingen en bedreigingen, die Hij door zijn profeten liet voorafgaan! De hand is het beeld der uitvoerende macht. Gods hand schrijft hier het vonnis: door zijn schrift kondigt Hij het oordeel aan. Ach, lazen ook wij de Schrift als door Gods eigen hand tegenover ons aan de muur geschreven. Of schrijft God niet? Ja Hij schrijft door een mensenhand. Hij schreef zijn Schrift door de hand zijner heiligen, en wat Hij schreef, dat hebben wij alles bijeen in dit gezegende boek, dat terecht het Boek der boeken heet; want gelijk de staf van Mozes, door Gods macht in een slang veranderd, al de slangen door menselijke kunst voortgebracht, verslond, zo zal dit Boek ook alle andere boeken te niet doen en alleen overblijven. Mochten zij het beseffen, die hun leven doorbrengen in het onzalig en eeuwig onvruchtbaar werk om dat Boek van zijn goddelijke kracht te beroven, en tot een menselijk boek te maken. Wee, wie Gods Woord aanrandt, het is een hamer die hem zal verbrijzelen, een vuur dat hem zal verteren, een tweesnijdend zwaard dat hem door de ziel zal gaan. Want waarom zijn Gods woorden van zoveel gewicht? Omdat God, wat Hij gezegd heeft, ook gewisselijk doen zal. Wij moeten dan ook Gods woorden geloven, als waren zij reeds daden, want zij zullen onfeilbaar tot daden worden. Ook ten opzichte van Belsazar volgde God zijn gewone regel: niets te doen, zonder het eerst vooraf te zeggen. God slaat niet zonder vooraf te waarschuwen, Hij voert geen oordeel uit zonder vooraf het vonnis uit te spreken, en nu moet de mens tussen het woord en de daad van God, tussen zijn vonnis en de voltrekking er van, zich met geloof en gebed inwerpen om genade te ontvangen voor recht, want daarvoor geeft God tijd; en al is dit slechts een ogenblik, zo is dat nog genoeg, waarvan, zo als wij reeds opmerkten, het bewijs voorhanden is in de moordenaar

aan het kruis. Boven de eeuwige afgrond hangende en op het punt er in te storten, was een enkele uitroep zijner ziel tot Christus genoegzaam, om hem met Christus te doen opstijgen in het paradijs van God. Ja er is een tijd voor alles; God heeft dat zo genadig als heerlijk beschikt. Wie zou het gezegd hebben, dat er in deze beslissende nacht van schrik en van verslagenheid en moord, nog tijd zijn zou om Daniël te halen en het schrift uit te leggen? En toch was er tijd voor, zelfs om Daniël tot derde heerser van het koninkrijk uit te roepen. Door de eigen hand van Belsazar werd Daniël het purper aangedaan, geheel op oosterse wijze, waardoor niet zelden de geringste onderdaan, door een gewichtige dienst aan het rijk bewezen, in een ogenblik tot de hoogste ereposten in de staat werd verheven. Treffend niet waar? Ook van Belsazar kunnen wij dus nog iets leren: getrouwheid; een ogenblik voor hij onder gaat, vervult hij nog zijn belofte aan Daniël Daar stond dan Daniël weer voor de koning. Welk een heerlijke figuur in deze weidse groep! Want behalve het hof, was hier de gehele geleerdheid van Babel in de feestzaal des konings bijeen. Daar stond hij, de zeventigjarige Daniël, de man Gods, die in het afgodische Babel met open vensters bad tot de God zijner vaderen, de ogen gekeerd naar de zijde van Jeruzalem, niet uit eigen gerechtigheid, om zijn vijanden te trotseren, maar in c:envoudigheid des harten en met oprechte godsvrucht, doch ook niet vrezende, dat het in Babel kon bekend worden, dat hij geen afgoden vereerde. Daar stond hij voor de koning en diens moeder en al de vorsten des rijks, als de enige dienaar des Heeren, en wat moest hij alleen aan allen verkondigen? De wraak zijns Gods over dat hoogmoedige Babel, dat in Daniel's kindsheid Jeruzalem verwoest, de tempel verbrand, en hem met zo velen in triomf als balling meegevoerd had. Nochtans er was geen wraak in zijn hart, maar hij predikte enkel de gerechtigheid van God tegenover des konings ongerechtigheid. Daarom las Daniël het schrift en legde het tevens uit; want dat is het voorrecht van de door de Heilige Geest gedreven schrijvers, dat zij niet enkel de woorden Gods teruggeven, zo als zij die ontvangen hebben, maar ze ook niet zelden omschrijven, en de mening des Geestes door deze woorden, te kennen geven. Ook de Evangelisten doen dit meermalen met betrekking tot de woorden des Heeren, en dit heeft dezelfde kracht, alsof de Heere Jezus zelf de woorden zo uitgesproken had. De Heilige Geest is een Geest der vrijheid, en de vrijheid des Heiligen Geestes is de vrijheid der heilige schrijvers; van daar dat zij niet blote berichtgevers, maar ook uitlegger mochten zijn; want ook hun uitlegging is geen eigen uitlegging, maar die des Heiligen Geestes. En nu, wat had Daniël op last van God de Babylonische koning te verkondigen? Dit is de uitlegging der woorden, door de onzichtbare schrijver op de muur geschreven: Het woord Mene betekent: God heeft (de dagen van) uw koninkrijk geteld, en Hij heeft het voleind. Tekel: Gij (zelf) zijt in weegschalen gewogen, en gij zijt te licht bevonden. Upharsin, Peres: Uw koninkrijk is verdeeld en het is de Meden en de Perzen gegeven. En wat lezen wij nu aan het slot van dit belangrijk hoofdstuk? Deze weinige woorden: In diezelfde nacht werd Belsazar, der Chaldeeën koning gedood. Men spreekt in de poëzie van een treffend, indruk makend slot; doch wat staat gelijk met dit slot? Daniël zegt niet, hoe het geschiedde, dit zou een niet ge'nspireerd schrijver gedaan hebben, die als zodanig aJtijd nodig heeft, zich te rechtvaardigen, die nooit zeker is, die altijd vreest dat men hem zal mistrouwen, en dus altijd met bewijzen komt. Doch aan zo iets denken de heilige schrijvers niet. Daar alles volkomen zekerheid voor hen is, bewijzen zij niet, maar zeggen zij eenvoudig: zo is het! Daarom achtte ook Daniël het onnodig, de verdere bijzonderheden van die gedenkwaardige nacht en de wijze der vervulling van Gods voorspelling te beschrijven. En eigenlijk ware dit ook beneden de waardigheid der Schrift: haar profetie is hier voldoende, is bij haar zo goed als de vervulling. Nochtans meldt zij met een enkel woord des konings dood, en laat nu het bericht van de wijze hoe Babel viel en Belsazar gedood werd, aan de ongewijde geschiedschrijvers over en deze (Herodotus en Xenophon) verhalen ons dan ook: dat Cyrus de Eufraat afgeleid hebbende, met zijn krijgsheiren de stad Babel bij nacht over de bedding der rivier indrong en overrompelde, en dat toen twee overlopers, met name Gadata en Gabryas, door de Perzen geholpen, de wacht van het koninklijk paleis aanvielen en neerstieten, en

vervolgens doordrongen tot in het vertrek des konings, die zij vonden, staande met het zwaard in de hand; doch schoon hij zich nog verdedigde, spoedig werd hij en die bij hem waren, gedood. Welk een ommekeer in een nacht! Straks nog in brooddronkenheid aan de maaltijd en nu reeds neerliggend onder de verslagenen! En welke is de geestelijke toepassing voor ons? Slechts een enkel woord hiervan. De Heiland komt op tweeërlei wijze: als een dief in de nacht, en dan heet het: geteld, gewogen, te licht bevonden,. veroordeeld! en Hij komt als de Bruidegom, die zijn Bruid afhaalt. Hoe willen wij nu, dat Hij tot ons komt? Nog is het tijd te kiezen. Zullen wij niet de goede keuze doen?

7:1. DANIËL'S DROOMGEZICHT.

Daniël heeft, wat zijn gezichten betreft, veel overeenkomst met Johannes de Evangelist in zijn Openbaring. Hun profetieën slaan op elkaar. Beide verkondigen in hun ballingschap het lijden en de heerlijkheid van Christus. Daniël is bijzonder de profeet van Christus toekomst in haar staatkundige betrekking tot de aarde, Johannes gaat nog verder, ja tot in de diepten der eeuwigheid toe. Ook in de manier van schrijven hebben deze beide zieners iets met elkaar gemeen. Zij schrijven: Ik, Daniël,. Ik Johannes. Ook was Daniël de gewenste man, en Johannes de discipel die de Heere liefhad. Daniël had slechts in zijn vroege jeugd zijn vaderland en zijn vaderstad Jeruzalem gezien, en nooit zag hij ze weer. Gedurende zijn gehele leven waren echter zijn ogen er naar gekeerd, en ook zijn hart, en hoe dikwijls zullen zijn gedachten zijn uitgegaan naar die heilige grond en die heilige tempelstad, die geen waar Israëliet immer kan vergeten! Door zijn bidden op vaste tijden, het aangezicht naar Jeruzalem gekeerd, gaf hij tegelijk getuigenis tegen Babel, en was hij het toonbeeld, ja de vertegenwoordiger van geheel zijn volk; want de Jood behoudt een onveranderlijke betrekking tot het land zijner vaderen, als hun door God gegeven. Daarom was Daniël in den vreemde niet minder Israëliet dan Jeremia in zijn eigen land. Men spreekt veel van de uitnemende vaderlandsliefde bij de Grieken en Romeinen, doch edeler vaderlandsliefde is er zeker niet, dan die er in het hart van de gelovige Hebreeër is. De wereld heeft alles op haar wijze; Gods kinderen hebben ook het edele der wereld, maar op hun wijze. Lees slechts de schone honderd zeven en dertigste psalm: Aan de rivieren van Babel, daar zaten wij, ook weenden wij, als wij gedachten aan Sion. Wij hebben onze harpen gehangen aan de wilgen, die daarin zijn. Als aldaar die ons gevangen hielden, de woorden eens lieds van ons begeerden,. en zij die ons overhoop geworpen hadden, vreugd, zeggend: zingt ons een van de liederen Sions. Wij zeiden: Hoe zouden wij een lied des Heeren zingen in een vreemd land? Indien ik u vergeet, O Jeruzalem, zo vergete mijn rechterhand zichzelve! Mijn tong kleve aan mijn gehemelte, zo ik aan u niet gedenke, zo ik Jeruzalem niet verhef boven het hoogste mijner blijdschap! Het heilige land maakte altijd het heilig middenpunt uit van de gedachten en gemoedsbewegingen van het heilige volk, en deze heilige liefde tot het heilige land heerst ook in niet geringe mate in het hart van alle ware gelovigen. Wie hunner heeft Jeruzalem niet lief, en al de plaatsen waar de voeten des Heeren en die zijner gezanten en dienaren gestaan hebben? Wie doolt niet gaarne met innig genoegen, al is het ook maar met zijn gedachten, tot zelfs in de woestijnen, waar het volk van God is doorgetrokken? Voorts was Daniël een profeet van een bijzondere aard. Gewoonlijk stonden de profeten tegenover de koninkrijken der wereld, ja somtijds tegenover hun eigen koningen; doch in hem zien wij een profeet des Heeren, die niet enkel geen vijandige houding aanneemt tegen de Heidense heerschappij, maar veel meer met haar op het nauwst verbonden is, ja, die zelf een medeheerser was op dat gebied; zelfs bestuurde hij een enkele maal onder de koning het gehele wereldrijk alleen. Wij zien dus in hem het voorbeeld, hoe men tegelijk een hoog staatspersoon, en wel aan het hof van een Heidens. monarch, en tegelijk een dienaar van God kan zijn. Trouwens, wie de rug toekeert naar de koninkrijken der wereld, en het aangezicht biddend keert naar het arme verwoeste Jeruzalem, die kan licht over koninkrijken regeren. Als Christenen moeten wij in de hoogste of onaanzienlijkste maatschappelijke rang geplaatst, de dingen des tijds onder onze voeten hebben, en de dienst van Christus het hoogste stellen. En wie wezenlijk leeft voor het koninkrijk Gods, die wordt het tijdelijke door God toegeworpen, soms als bij de meesten, in de vorm van het dagelijkse brood, maar ook soms als bij Daniël, in de vorm van het bestuur over honderd zeven en twintig landschappen. Daniël, zelf in het midden van koninklijke luister geboren en opgevoed, had bijna niet anders dan grootheid en heerlijkheid gezien. Hij was een der eerste dienaren van de grootste vorst, die ooit op de wereld geweest was, aan een hof, waar alles wat de wereld groots en heerlijks oplevert, als in een middenpunt verenigd was. De ene overwonnen koning kwam na de andere zijn kroon neerleggen aan de voeten van die machtige, die koningen tot zijn raadsheren, en kinderen van koningen tot zijn kamerdienaren

had. Geen wonder dus, dat bij Daniël alles de stempel van het grote, heerlijke, verhevene, ja reusachtige draagt. Daarbij was hij van zijn jeugd af gevoed met de Heilige Schrift, met Mozes en met de profeten die voor hem geweest waren; vandaar dat zijn stijl en beelden zo recht bijbels, zo eenvoudig als groots, zo ongezocht als indrukwekkend zijn. Hoe groot echter Daniël door zijn bediening was, en door welk een verblindende luister hij omringd werd, hij was, zoals wij reeds opmerkten, te midden van dat alles een eenvoudig Hebreeër, een oprecht kind van God, dat des Heeren zaak niet verloochende; maar gewillig de versmaadheid van Christus droeg, wanneer de eer der wereld zijn ziel schaden zou. Daarom werd hij verhoogd tot op de hoogste top, maar ook vernederd in de diepste diepte; doch op zijn hoogste hoogte viel hij voor God op de knieën, en in zijn diepste diepte verhief hij zijn ziel tot God en werd gered. In het eerste jaar van Belsazar, de koning van Babel, zag Daniël een droom. In deze droom zag Daniël op een andere wijze hetzelfde, met onderscheiding van enkele bijzonderheden, wat Nebukadnezar in zijn droom zag. Deze zag de vier monarchieën in een beeld, Daniël zag ze elk afzonderlijk in vierderlei dieren. En gezichten zijns hoofds. Deze gezichten bevatten zaken, die in het verstand moesten overlegd worden. Daniël deed niet enkel profetische blikken in de toekomst, maar hij zag profetisch historische vergezichten, en mag daarom ook wel bij onderscheiding de historische profeet genoemd worden. Op zijn leger, gedurende de nacht, in de gewone toestand des slaaps, dus niet in een plotselinge verrukking van zinnen, bij dag. Toen schreef hij die droom en hij zeide de hoofdsom der zaken. Zeker een voortreffelijke hoofdsom! Waar heeft ooit een geschiedschrijver zulk een korte schets van de algemene geschiedenis geschreven als hier Daniël ons geeft? Wanneer men de geschiedenis der wereld, der volken, oppervlakkig leest, dan bemerkt men niet, dat deze gebeurtenissen geen afzonderlijke, op zichzelf staande voorvallen, maar een geheel zijn. Alleen wanneer men de geschiedenis overziet van zulke Goddelijke hoogten, als waarop de Schrift ons plaatst, ziet men verband, en soms de verrassendste eenheid. Het gaat hiermede als met de beschouwing van de sterrenhemel. Wie ze oppervlakkig aanschouwt, ziet niets dan een ordeloze menigte van sterren, maar wie geleerd heeft ze te groeperen en in sterrenbeelden te verenigen, die ziet terstond die sterrengroepen in de sterrenmassa's, en daarmee een schone orde, ook aan het uitspansel. Daniël zag ook de wereldgeschiedenis verdeeld in vier grote groepen van gebeurtenissen. Daniël antwoordde en zeide: Ik zag in mijn gezicht bij nacht. Hier zegt Daniël nog duidelijker, dat hem dit gezicht in de slaap gegeven werd. Het is iets eigenaardigs voor het Oude Testament; zo iets is minder eigenaardig voor het Nieuwe Testament; dat tot de dag behoort. Johannes ontving zijn Openbaring niet in de droom. Jozef, de pleegvader van het kind Jezus, ontving de openbaring Gods in de droom voor het laatst. En zie, de vier winden des hemels braken voort op de grote zee. In de Schrift heeft alles zijn vaste betekenis. Als gij eenmaal weet wat de uitdrukkingen betekenen, dan kunt gij ze veelvuldig toepassen, en vele anders gesloten deuren gaan u open. Het gaat hiermede als met het leren lezen: als men eenmaal de letters van het alfabet kent, dan kan men alles lezen. De zee is in de Schrift het beeld der wereld. Niets is bewegelijker dan beide. De zee is kalm; hoe lang? daar steekt de storm op, en de zee is in de heftigste beweging. Zo is het in de wereld, ja zo is het ook in ons hart, dat ook tot de wereld behoort. Een kleinigheid kan het ontstemmen en in beroering brengen. Een wolkje als eens mans hand stijgt op uit de zee, en de gehele hemel wordt weldra zwart van wolken. Neen, er kon geen eigenaardiger beeld gekozen worden; Wat toch is woeliger, bedrieglijker en gevaarlijker dan de zee en de wereld? Men kan soms op de zee gaan spelevaren, maar men wordt op de rug van zijn vijand gedragen. Een ogenblik, en hij werpt ons van zich af in de diepte. Laat de zeeman het ons zeggen hoe onstuimig en wild de zee kan zijn, als de orkaan haar zweept, en hoe zij schepen en mensen kan verslinden! In de Openbaring van Johannes, aan het einde, zien wij daarom eerst een kristallen zee, als het beeld der volkomenste kalmte, en daarna wordt er gezegd, dat er geen zee meer zijn zal, maar enkel rivieren (stromen) en fonteinen. Daniël zag op de grote zee, de wereldzee, de vier winden losbreken; zij stortten zich tegelijk op haar uit, en

zetten haar in geweldige beweging. Hiermee wordt de omvang en invloed der voorspeld wordende gebeurtenissen aangewezen: het zouden wereldgebeurtenissen zijn, van de meest uitgestrekte omvang en gevolgen, geen kleine plaatselijke voorvallen. Nochtans braken de vier winden als uit hun schuilhoeken voort, zich werpend op de zee. Immers alle oproer en omwenteling in de wereld wordt veroorzaakt door de een of andere beweging, die de stilte afbreekt en de eerste stoot aan een doorlopende beweging geeft. De wind moge voortkomen uit welke hoek hij wil, altijd moet hij uitschieten, zal hij de zee in beweging zetten. En er klommen vier grote dieren op uit de zee, het ene van het andere verscheiden. Deze zijn de koninkrijken, die zich uit de beroering der volken met geweld hebben verheven. Is het niet opmerkelijk, dat meest al de volken zich door een dier laten vertegenwoordigen? Zo hebben wij de leeuw, de Engelsen het luipaard, Frankrijk de arend tot blazoen. De dieren klommen op uit de zee. Deze koninkrijken komen op uit de wereld. Het koninkrijk van Christus is niet van, is niet uit de wereld, maar uit de hemel. Het is, evenals Christus zelf, niet van beneden maar van boven; maar het kwam en is op aarde, en zal er altijd meer komen, nu innerlijk, eenmaal ook uiterlijk in heerlijkheid. Doch het heeft zijn wortel niet in de aarde, en het vestigt zich niet op de aarde door kracht en geweld, maar door de Heilige Geest; want het Goddelijke is het juist omgekeerde van het aardse; daarom werpt de zeeman zijn anker naar beneden, in de zee, en wij werpen het onze naar boven, in de hemel, achter het voorhangsel, opdat het vastligge, en het vaartuig onzer ziel voor stranden behoed worde, Hebr. 6:19. Het eerste was als een leeuw. De leeuw is het edelste dier. Het betekende de babylonische heerschappij. De geschiedenis kenschetst haar dan ook als in alles kolossaal groot en ontzaglijk. Zij overstraalde in pracht en heerlijkheid al de volgende monarchieën. Daarom zag ook Nebukadnezar zich zelf, als het begin dezer macht, voorgesteld als het gouden hoofd van het beeld. En het had arendsvleugelen. Hierdoor werd het edele dier tot een monster. Zulke verenigingen heeft de natuur niet, maar maakt de mens in zijn zonde, in zijn afwijkingen van de orde en schoonheid van Gods werken. Het babylonische rijk was de monsterachtige vereniging van de twee schoonste en sterkste dieren uit tweeërlei gebied, dat der viervoetige en gevleugelde dieren. Het moest tegelijk de kracht en snelheid van Nebukadnezar veroveringen uitdrukken. Ik zag toe, totdat zijn vleugelen uitgeplukt waren. Niet alleen werd zijn macht gekortwiekt, en aan zijn veroveringen een grens gesteld, maar hem werd de oorlogsmacht geheel ontnomen. Dit deden de Perzen en Meden. En het werd van de aarde opgeheven, en op de voeten gesteld als een mens, en aan hetzelve werd eens mensen hart gegeven. Het oorspronkelijke woord betekent: het hart van een zwak of gering mens. Het leeuwenhart werd hem ontnomen, en hij werd als een gewoon mens. Het dier verloor der edele dieren kracht en vlucht, alleen de dierlijke gedaante bleef over. Een treffend beeld van de geschiedenis der Babyloniërs! Toen door de overmatige rijkdom, de weelde de overhand bij hen verkreeg, werden zij verwijfd, en hun kracht was geweken. Men denke aan Beltsazar in de nacht toen de vingers van eens mensen hand zich op de muur tegenover hem bewogen, en hem het hart deden beven, gelijk de bomen des wouds bewogen worden van de wind, en men heeft de leeuw met het hart van een gewoon, gering, zwak mens voor zich. Daarna zie, het andere dier, het tweede, was gelijk een beer. De beer betekent de Perzische heerschappij met Cyrus aan het hoofd. De Perzen waren oorspronkelijk een woest, bloeddorstig, nomadisch (zwervend) en van roof levend volk. En stelde zich aan de ene zijde. Het zonderde zich van de heersende wereldmacht af, om zichzelf tot een eigen macht te verheffen. En het had drie ribben in zijn muil tussen zijn tanden. Cyrus had drie koninkrijken, het babylonische, medische en Lydische (dit laatste met koning Croesus) overwonnen, en verhief zich aldus tot de alleenheerschappij. En men zeide aldus tot hetzelve: Sta op, eet veel vlees! Cyrus voerde zware en bloedige oorlogen, zodat toen hij in de strijd tegen het rijk der Amazonen was gevallen, men het hoofd hem afhieuw, en het in bloed doopte, met de woorden: ‘verzadig u thans aan bloed.’ Is dat niet als hoorden wij de woorden van de profeet herhaald: Eet veel vlees: ‘drink veel bloed?’ Daarna zag ik, en zie, er was een ander dier, gelijk een

luipaard. De luipaard (leopard, leeuw-paard) betekent de Griekse monarchie, een juister beeld kan er ook voor deze heerschappij niet gekozen worden, en ook niet voor de stichter er van: Alexander, bijgenaamd de grote. Ja, hij was dat sterk, vlug, bevallig en toch bloeddorstig dier. Hij was zeer beschaafd, een liefhebber van kunsten en wetenschappen, een beminnaar der poëzie en toch wreed en onmenselijk. Bij zijn monarchie moeten wij een weinig stilstaan, vanwege de grote invloed, die het Griekse volk op de beschaving der wereld gehad heeft. Met Alexander de grote begon de wereld Grieks te spreken, evenals zij met Lodewijk XIV Frans begon te spreken. Reeds enige jaren na Alexanders dood werd het Oude Testament in het Grieks vertaald, en het Nieuwe Testament werd door de Evangelisten en Apostelen in het Grieks, als de taal des tijds bij alle volken, geschreven. Voor Israël is de schat hunner nu dode taal bewaard gebleven in het Hebreeuws der Schrift; zonder de Schrift was die taal ongetwijfeld reeds lang verloren gegaan en opgelost in het jargon, (verbasterd Hebreeuws en niet-Hebreeuws) of de gewone spreektaal van de meeste Joden. In de Schrift hebben wij dus in het Hebreeuws voor het Oude en in het Grieks voor het Nieuwe Testament, de armste en de rijkste taal verenigd. Welk een huwelijk! Alles bestaat toch in contrasten. De Hebreeuwse taal is arm, zeiden wij, maar wij kunnen er bijvoegen: het is een heerlijke armoede; want hoe armer de taal van een anders beschaafd volk is, des te poëtischer is zij. Alsdan is zij uiterst beeldrijk, en zij roept al de krachten des ver stands op, om haar bedoeling goed te vatten. De Griekse taal vloeit van rijkdom zodanig over, dat men in de betekenis harer woorden moeilijk kan mistasten. Zij heeft uitdrukkingen voor alle denkbeelden. Het komt er bij haar slechts op aan om de voorhanden rijkdom goed, dat is, met wijsheid te gebruiken. Doch hoe gezegend is het, dat wij geheel de Schrift thans mogen vertolkt zien in al de talen der volken, tot welke zij is doorgedrongen! De hervormers zagen terstond in, dat men diens dienaar is, wiens taal men spreekt, en daarom maakten zij ons niet alleen vrij van de roomse geestelijkheid, maar ook van de roomse taal, door ons niet meer in het Latijn te leren lezen en bidden, maar ons de Schrift terug te geven in dezelfde taal, die God ons tot onze moedertaal gegeven heeft. Doch wij keren terug tot het beeld der Griekse monarchie. En het had vier vleugelen eens vogels op zijn rug. Alexander was verbazend snel in zijn marsen en veroveringen, en strekte die zo ver uit, dat er ten laatste niets meer voor hem te veroveren viel, en hij op dertigjarige leeftijd zich beklaagde, dat er maar een wereld te veroveren was! En dit alles deed hij met een klein leger, even als Napoleon; doch hoe lang duren de overwinningen van deze wereldoverwinnaars? Ook had hetzelve dier vier hoofden, en hem werd de heerschappij gegeven. Alexander stierf reeds in zijn twee en dertigste jaar, en zo duurde de eenhoofdige regering niet lang; en toen hij stierf was er niemand, die zijn rijk kon voortzetten; daarom werd het verdeeld onder zijn vier veldheren. Ook Napoleon, al ware hij keizer gebleven, had geen opvolger uit eigen bloede, geen man, die in staat zou geweest zijn zijn werk op zich te nemen. Trouwens, het gebeurt zelden, dat iemand, die niet op de troon is geboren, bij zijn sterven een zoon nalaat, geschikt om de last zijner kroon te dragen. Daarna zag ik in de nachtgezichten, en zie, het vierde dier was verschrikkelijk en gruwelijk en zeer sterk,' en het had grote ijzeren tanden, het at en verbrijzelde en vertrad het overige met zijn voeten,' en het was verscheiden van al de dieren, die voor hetzelve geweest waren. Dat vierde en laatste dier had geen naam, het was bij geen ander dier te vergelijken, omdat het alles wat de wilde dieren afzonderlijk hebben, in de hoogste mate verenigde. Bijzonder vielen zijn grote ijzeren tanden in het oog, waarmee het gedrocht al wat voorkwam opnam, verbrijzelde en at, terwijl het, al wat het niet verzwolg, met zijn klauwen vertrad. Hiermee is heel de Romeinse geschiedenis naar het leven geschetst. Het Romeinse volk, door roof en geweld tot een machtig rijk geworden, was een volk van ijzer. Door eeuwen lange oefening in de kunst van de oorlog, waren zelfs de reusachtigs te volken van het noorden tegen de van statuur kleine Romeinen niet bestand, maar moesten zij zich gewonnen geven. Rome verenigde al de overwonnen landschappen met zich zelf, en at aldus de volken op; en wat zich deze vereniging niet liet welgevallen, werd vertreden. Is het niet het woord Gods door de

profeten: het at en vertrad? Treffend spreekt zich dit karakter van het Romeinse volk uit in het woord van de Romeinse raadsheer, die wat er ook in de raad gezegd of besloten werd, altijd eindigde met het woord: 'Carthago moet vernietigd worden,' totdat het eindelijk vernietigd werd. Ook drukte een Latijns dichter dit karakter treffend uit door te zeggen: 'Ieder volk is tot iets bestemd; Rome om de wereld te overwinnen.' Daarom droeg iedere Romein, die in het leger diende, als de grootste schat in zijn hart het grote militaire denkbeeld: dat hij mee moest helpen om de gehele wereld te overwinnen. Mochten wij hetzelfde op geestelijke wijze doen! Heeft onze grote Veldheer niet gezegd: Ik heb de wereld overwonnen, en Ik geef u de macht op slangen en schorpioenen te treden en over alle kracht des vijands, en geen ding zal u enigzins beschadigen? Zo is dan ons geloof de overwinning der wereld, 1 Johannes 5:4. En het had tien hoornen. Een hoorn betekent in de Schrift macht. De hoornen zijn boven het dier, groeien uit hem, zijn uitspruitsels, vertakkingen, verlengingen van het hoofd. De eenhoofdige Romeinse heerschappij werd ten laatste gesplitst in tien afdelingen, waarvan onze tegenwoordig Europese staten nog oorspronkelijk zijn, zoals Isaak Newton bewezen heeft. Ofschoon de Romeinse heerschappij in de vijfde eeuw vernietigd werd, werd zij echter in het jaar 800 weer in de persoon van Karel de Grote althans in naam, hersteld. Ik nam acht op de hoornen, en zie, een andere kleine hoorn kwam op tussen dezelve. Deze kleine hoorn is de pauselijke staat, die de geest van Rome in zich draagt; ook het pauselijk Rome at of vertrad, en nooit heeft het rust: het is de anti-christelijke macht, welke gelijk alles wat tot de wereld behoort, ten laatste, in haar hoogste kracht, de dodelijke slag ontvangt. En drie uit de vorige hoornen werden uitgerukt voor dezelve. Door de vestiging van de pauselijke staat werd de Griekse, Longobardische en Frankische heerschappij in Italië te niet gedaan. En zie, in diezelve hoorn waren ogen als mensenogen. Ogen betekenen kennis, wetenschap: het zou een bloot menselijke, geslepen, listige, staatkundige macht zijn. En een mond, grote dingen sprekende. Grote dingen zijn tegen God strijdende en zichzelf verheffende lasteringen. Hoe letterlijk is dit waar geworden! Niet door zijn wapens, maar door zijn mond regeerde de paus, door zijn bullen en banvloeken, en regeert hij nog, hoewel zelf onder een ban. In vers 21 wordt hier nog bijgevoegd: Ik had gezien, dat diezelve hoorn krijg voerde tegen de heiligen, en dat hij die overmocht, totdat de Oude van dagen kwam. Dit betekent dat de antichrist een tijd lang zou overrnogen. Dit zag ik, totdat er tronen gezet werden, en de Oude van dagen Zich zette. De profeet spreekt over de vier dieren niet meer dan het nodige; over het koninkrijk Gods is hij breedvoerig, trouwens, daar was het hem om te doen; de wereldse koninkrijken gaan voorbij; het koninkrijk Gods blijft. Het is uitnemend te weten wat vooraf gaan moet eer het gewenste komt, maar als het gewenste komt, wordt het voorafgaande als zo vele belemmeringen aangezien en vergeten. Wiens kleed wit was als de sneeuw, en het haar zijns hoofd als zuivere wol,. zijn troon was vuurvonken, deszelfs raderen een brandend vuur. Een vurige rivier vloeide en ging voor Hem uit. Duizendmaal duizenden dienden Hem, en tien duizendmaal tien duizenden stonden voor Hem,. het gericht zette zich en de boeken werden geopend. Nooit is er heerlijker beschrijving van het gericht gegeven. Wij hebben hier echter niet de beschrijving van het laatste oordeel, maar van de val van het tegenwoordig Statenstelsel; vergelijk Openbaring 11:15: het oordeel over de aardse machten der volken, met de Christusregering er bij. De Oude van dagen,. van der Palm vertaalt beter: De Onvergankelijke van dagen. Gods nadering is een verterend vuur. Toen zag ik toe vanwege de stem der grote woorden, welke die hoorn sprak; ik zag toe, totdat het dier gedood en zijn lichaam verdaan werd, en overgegeven om van het vuur verbrand te worden. Aangaande ook de overige dieren, men nam hun heerschappij weg, want verlenging van het leven was hun gegeven tot tijd en stonde toe. Het laatste dier is wel het laatste rijk, doch daarom bestonden de drie voorafgaande dieren of rijken nog in naam of in beginsel. Nu werden zij te zamen vernietigd, want alle heerschappij heeft zijn bepaalde tijd. Zo lang die tijd er niet is, mislukken alle pogingen om haar te doen vallen, maar is de bestemde tijd aanwezig, dan valt zij als zonder hand, van zelf. Verder zag ik in de nachtgezichten, en zie, er kwam Een met de wolken des

hemels, als eens mensen Zoon, en Hij kwam tot de Oude van dagen, en zij deden Hem voor Dezelve naderen. Met de wolken des hemels. Reeds met de hemelvaart des Heeren is hiervan het teken der vervulling gegeven. Christus is heengegaan op de wolken des hemels, en zal alzo wederkomen gelijk Hij is heengegaan. Zo verwezenlijkt zich alles in Christus. Dat men dan toch al de profetieen voor wezenlijkheden houde. De wolken zijn de wagens Gods, die te allen tijde gereed zijn om op de bestemde tijd Christus tot ons terug te brengen. Dit is het verschil tussen een vleselijke en een geestelijke opvatting. Lady Stanhope (wij zeiden het reeds) had een gezadeld paard gereed staan voor de Messias; doch niet in de stal van Lady Stanhope, maar aan de hemel staan de wagens en paarden des Heeren gereed. Hoe geheel anders zien wij naar de hemel, wanneer wij met zulke gedachten er heen zien. Als eens mensen Zoon. Als zodanig, in zijn middelaarsgestalte, ging Christus in tot zijn heerlijkheid, en komt Hij weder. Dit heeft Christus zelf getuigd voor de grote raad: Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods en komende op de wolken des hemels. En Hem werd gegeven heerschappij en eer en het Koninkrijk, dat Hem alle volken, natiën en tongen eren zouden. Toen Daniël dit schreef, werd de ware godsdienst slechts in een taal verkondigd: in het Hebreeuws, en een weinig in het Chaldeeuws. Hoe kon nu een mens zich met enige mogelijkheid voorstellen, dat alle volken, natiën en tongen een Joodse Messias zouden huldigen! Neen, niet een mens, maar de Heilige Geest kon dit weten en zeggen, en Hij zeide het door de mond van een mens, van zijn profeet. In de Openbaring van Johannes vinden wij die volken, natiën en tongen terug. Doch of wij ook in de vervulling gevorderd zijn! Toen ik in Londen was, zag ik het woord Gods in honderd vijf en zeventig talen. Rome wilde eenheid, gelijk in alles, zo ook in de taal. Het Latijn moest de enige heilige taal zijn. Dit was haar machtig streven, doch ook in dit opzicht (wij merkten het reeds op) is haar macht verbroken. De volken en de talen komen altijd meer tot hun rechten. Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet vergaan zal, en zijn Koninkrijk zal niet verdorven worden. Wij hebben dus hier bij Daniël de profetie van de toekomst des Heeren, dat is: van de vestiging zijns koninkrijks op aarde, in heerlijkheid, na de vernietiging van het monarchie-beeld. Deze komst is dan ook het einde van alle profetie. Mij, Daniël, werd mijn geest, doorstoken in het midden van het lichaam, en de gezichten mijns hoofds verschrikten mij. De beschouwingen der profeten bestonden niet als bij ons in koele bespiegelingen des verstands, maar geheel hun wezen was er door in beweging en niet zelden in beroering. Ik naderde tot een dergenen, die daar stonden, en verzocht van hem de zekerheid over dit alles. En hij zeide ze mij en gaf mij de uitlegging dezer zaken te kennen. Daniël had dus een uitlegger nodig voor hetgeen hij zelf aanschouwde, en zouden wij dan geen uitlegging der profetieën behoeven? Deze grote dieren, die vier zijn, zijn vier koningen, die uit de aarde opstaan zullen. Koningen als hoofden van vier onderscheidene dynastieën of elkander opvolgende wereldrijken. Maar de heiligen der hoge plaatsen zullen dat Koninkrijk ontvangen, en zij zullen het Rijk bezitten tot in de eeuwigheid, ja tot in eeuwigheid der eeuwigheden. De heiligen? En de heerschappij werd aan Christus gegeven? Ja, maar Christus en zijn volk zijn een. De heiligen, die met Christus mede gezet zijn in de hemel, zullen ook met Christus regeren. Letten wij bij deze gelegenheid op de eigenaardigheid der Schrift, daarin bestaande dat zij de grootste waarheden als in het voorbijgaan en bij gelegenheid van de geringste onderwerpen mededeelt. Omdat de Corinthische Christenen, wie weet over welke kleinigheden met elkander twistten, zegt Paulus op hoogst eenvoudige wijze wat Daniël hier in de hoogst profetische stijl zegt: weet gij niet dat de heiligen de wereld, ja de engelen oordelen zullen, en zoudt gij dan uw geschillen voor de ongelovigen ter beoordeling brengen? 1 Corinthiërs 6: 1-3. Een bloot menselijk schrijver zou de medeheerschappij der heiligen met Christus een afzonderlijke behandeling overwaardig gekeurd, en haar wijd en breed betoogd hebben; maar het occasioneel onderricht, waardoor men iemand iets zegt, bij gelegenheid van iets anders, is veelal het onderwijs der Schrift. Ook bewijst dit de zekerheid der zaak. Iets, dat niet in zich zelf duidelijk is, zoekt men door vele woorden klaar te maken; maar hetgeen geheel duidelijk is, veronderstelt

men dat allen weten, en men beroept er zich op als op een algemeen bekende en erkende zaak. En zo doet dan ook Paulus in het aangehaalde geval. Heerlijk woord van God! Niets kan bij ons uw plaats vervangen, en hoe anderen buiten u kunnen leven, is ons onverklaarbaar. Nu volgen nog enige opheldering en, die aan Daniël werden gegeven, en door ons in de uitlegging zijn teruggegeven, en aan het slot van dit alles lezen wij: Wat mij, Daniël aangaat, mijn gedachten verschrikten mij zeer, en mijn glans veranderde aan mij,' doch ik bewaarde dat woord in mijn hart. De gezichten van Gods gerichten zijn reeds ziel-verschrikkend, wat zullen dan de oordelen zelve zijn! Doch ziet hier nu weer het kind van God: Daniël deed wat Maria deed, en wat wij allen moeten doen. Verschrikt vanwege de beroeringen, die de wereld, en vanwege de vervolging, die de kerk van God verwachten moesten, bewaarde hij al die woorden van God in zijn hart. Hij had van hetgeen wij in onze tijd omwentelingen noemen, al wat beleefd in zijn vaderland en in het babylonische rijk, hij, die door zijn geboorte en bedieningen op de grensscheiding tussen Israël en de volken stond! Het nachtgezicht, dat hij hier had, (wij zeiden het reeds met een enkel woord) was als een kleine schets der grote wereldhistorie van al de volgende eeuwen, ja de hand des Heiligen Geestes trok hier een rechte lijn van de geschiedenis van Israël door die van Babylonië, van Perzië, van Macedonië, van Rome, van de Middeleeuwen, van onze tijd tot in de verre toekomst, en gij ziet met welk een vaste hand dit geschiedt, zonder ergens of ooit te beven. En nu, wij weten het, God heeft de oppervlakte der aarde aan de mens gegeven, maar de aarde zelf is de zijne. Wij kunnen er op bouwen en planten wat wij willen, maar het erf is zijn eigendom. Zoeken wij dus geen vastigheid in hetgeen gebouwd wordt, maar in de bodem waarop gebouwd wordt. Onder die grond nu maakt God gereed wat Hij, als het door ons gebouwde instorten zal, te voorschijn zal doen komen. Daarbij, in de Schrift gaan profetie en historie samen. De historie is de grond, van waar de profetie gelijk de arend de vleugelen uitslaat, om zich te verheffen naar de hoogste hoogte, en van daar neder te zien tot in de diepste diepte. Verwachten wij dus het heil niet van de dingen, die beneden zijn, want wat wij daarvan verwachten, ontvangen wij niet; maar verwachten wij het van boven, van de wolken des hemels, van de wederkomst van Christus; alsdan zullen de volken der aarde overvloedig vertroost worden.

9:1. DE ZEVENTIG JAARWEKEN.

In het eerste jaar van Darius, de zoon van Ahasveros, uit het zaad der Meden, die koning gemaakt was over het koninkrijk der Chaldeeën,. in het eerste jaar zijner regering merkte ik, Daniël, in de boeken, dat het getal der jaren, van dewelke het woord des Heeren tot de profeet Jeremia geschied was, in het vervullen der verwoestingen van Jeruzalem, zeventig jaar was. En ik stelde mijn ‘aangezicht tot God de Heere, om Hem te zoeken met het gebed en ‘smekingen, met vasten, en zak, en as. Ofschoon Daniël een profeet des Heeren was, achtte hij zich echter daarmee niet verheven boven de Schrift; neen hij beminde en bestudeerde haar als het levende Woord des Allerhoogsten. De ene profeet las vanzelf de andere, en verenigde zijn profetie met de voorafgaande; ja wat zeg ik, de grootste der profeten en hun Hoofd, Christus, beriep' zich gedurig op de Schrift. Hieruit kan men de hoogmoed afmeten van de ongelovige geleerden van onze tijd, die de Schrift als verouderd wegwerpen en hun eigen geschriften tot Schrift maken. Voor wie? voor dezulken, die de kennis der waarheid verloren hebben, niet voor die haar gevonden hebben; daarom is hun wijsheid ook door God met een volstrekte onvruchtbaarheid geslagen: zij brengen geen enkele vrucht ten eeuwigen leven voort: zij zaaien enkel op het vlees, en hun oogst is het verderf alleen. Anderen, en deze zijn zwakgelovigen, houden het meer met hun eigen bevindingen dan met de Schrift. De bevinding is goed, mits zij op de Schrift rust; zonder deze grondslag is zij verbeelding. Bevinding in het enkelvoud is ook meer dan bevindingen in het meervoud. Wie een grote bevinding van God heeft, namelijk die, waardoor zijn hart werd omgezet, die heeft de beste bevinding, en kan al de overige bevindingen als toegift beschouwen. Wij verwerpen de bevindingen niet, neen; waar is een kind van God, die geen ondervindingen heeft van Gods genadebetuigingen jegens hem? Doch nooit ontslaan zij hem van de gedurig vernieuwde raadpleging van Gods Woord, want door altijd meer in de Heilige Schrift te lezen, geeft God ons altijd meer te verstaan. Doch men moet met opmerkzaamheid lezen; het blote lezen is niet genoeg; men moet voor haar inhoud een geopend en naar een bepaald punt gericht oog hebben, want het onbepaald rondzien doet ons niets bijzonders zien. Daniël was, toen hij dit kapittel schreef, een zeer oud man, zeker tussen de tachtig en negentig jaren, want hij was als jongeling naar Babel gevoerd en nu liepen de zeventig jaren der ballingschap ten einde. Hij was een beminnelijk oud man. Zijn hemelse naam was gewenste man,' man der liefelijkheden. Zulke beminnelijke mensen worden veelal oude mensen. God siert ze meermalen met de kroon der grijsheid, die juist hen zo sierlijk staat. Ook Johannes was zulk een beminnelijk oud man, en ook dit is weder een overeenkomst van..hem met Daniël. Maar somtijds worden ook zulke uitnemend beminnelijke mensen zeer jong overgebracht in heerlijkheid, zoals met Stefanus gebeurde. Was Daniël (zo zou men kunnen zeggen) reeds zo oud geworden, dan had hij ook al lang genoeg in de Bijbel gelezen, en kon hij het nu wel verder op Gods eigen openbaring of ingeviqg laten aankomen. Doch neen, zo dacht hij niet. Al Gods werken zijn onuitputtelijk, en daarom bestaan zij in een onophoudelijke volgreeks van nieuwe ontdekkingen. Wat is er in deze tijd al uitgevonden door nieuwe toepassing van de reeds duizenden jaren oude natuurkrachten! Met de Schrift, Gods eigen werk op menselijk gebied, is het niet anders. Het is hiermee als met de sterrenhemel. Duizenden jaren ligt deze reeds bloot voor het beschouwend oog van de uitnemendste sterrenkundigen, dat met alle mogelijke instrumenten gewapend is, en toch horen wij gedurig van nieuwe ontdekkingen op dat gebied. En zou de Schrift hiervan uitgezonderd zijn? Indien zij er van uitgezonderd ware, hoe zou zij het werk van God zijn? Doch hier moeten wij u waarschuwen voor de bedriegerijen der mensen. Er zijn veel ongelovige Schriftbeschouwers, die alles in de Schrift lezen, behalve hetgeen er in gezegd is, en dit dan de goede gemeente aanprijzen als nieuwe ontdekkingen. Neen, onder nieuwe ontdekkingen in de Schrift verstaan wij nieuwe ontsluieringen der verborgenheden, nieuwe opening van de diepten der Schrift, waardoor nieuwe Goddelijke heerlijkheden uit haar te voorschijn treden, en nieuwe toepassingen op de toestanden van het ogenblik voor hart en leven gegeven worden. Want gelijk in de natuur, zo heeft ook in de Schrift

alles zijn tijd. Men vraagt: waarom is Amerika zo laat ontdekt, en is men eerst in onze tijd op het denkbeeld gekomen de stoomkracht dienstbaar te maken aan de werktuigkunde? IJdele vragen. Alles heeft zijn tijd, en God kent deze alleen. Had Daniël dan nooit gelezen wat hij nu las, dat het getal der jaren, van dewelke het woord des Heeren tot de profeet Jeremia geschied was, in het . vervullen der verwoestingen van Jeruzalem, zeventig jaar was? Ja, maar zonder dat het zijn bijzondere opmerkzaamheid had getrokken. Eerst nu was hij er bij blijven stilstaan. En zo is het altijd gegaan. Tot op de tijd van Luther was de gerechtigheid des geloofs een verborgenheid voor de Christenheid, hoe klaar zij ook in de Schrift geopenbaard was. Tot op onze dagen is de verwachting van het nationaal herstel der Joden een verborgenheid voor de kerk geweest. Niet dat er niet ten allen tijde enkele gelovigen waren, die deze verborgenheden kenden, doch het was een bijzonder eigendom, geen algemeen god. Het is hiermee als met de vruchten. Enkele kwekers hebben in hun broeikasten vroege vruchten, maar voor de inzamelingen der vruchten, die bij manden en schuiten volop de markt komen, zijn gezette tijden. En als de kersen komen, dan komen niet al de andere fruiten en vruchten met een, maar achtereenvolgens, en de kostbaarste oogst, die der druiven, komt het laatst. Daarom moeten wij de Schrift altijd blijven lezen. Die nu van hun bevindingen spraken, vroeg ik gewoonlijk naar hun gedachten over het Woord Gods, en naar hun meerdere of mindere schatting van het Woord, schatte ik ook hun bevinding. Daarom is de geringschatting der Schrift van velen in onze dagen zo treurig. Wat onderstelt het niet een diepe bedorvenheid des verstands, dat de drogredenen van deze of die gevierde man gesteld worden boven de uitspraken der oneindige wijsheid, en wat onderstelt het niet een diepe bedorvenheid des harten, dat de raad Gods tot zaligheid gesteld wordt beneden de raad van het eigen bedriegelijk gevoel! Het tweede wat Daniël doet is: dat hij bidt om hetgeen God beloofd heet, te zullen doen. Een vreemde zaak voor het vleselijk verstand. Men zou zeggen: als God het beloofd heeft dan behoeft men er niet om te bidden, dan zal het wel van zelf komen. Het tegendeel is waar. Een gelovige bidt niet onbepaald, maar overeenkomstig het woord van God. Wij bidden om de bekering van Israël, juist omdat God beloofd heeft Israël te zullen bekeren. Wij bidden naar Gods wil, en zijn daarom verzekerd verhoord te zullen worden. Niet dat wij ook niet bijzondere gebeden voor bijzondere of persoonlijke belangen mogen bidden en verhoring verwachten, want God verhoort ons ook in hetgeen Hij niet uitdrukkelijk beloofd heeft, en wij bidden altijd naar zijn wil, wanneer wij met onderwerping bidden. Nochtans is de belofte Gods, wel verre van ons van het gebed te ontslaan, een drijfveer tot het gebed. Het geloof is tegelijk lijdelijkheid en werkdadigheid. De lijdelijkheid bestaat in het ontvangen der genade uit de vrije hand Gods, de werkdadigheid in het teruggeven van het ontvangene in dubbele vorm; in geloof oefenen jegens God, en in het liefde oefenen jegens de naaste. Wie in het geestelijke ontvangt, moet evenals wie in het natuurlijke ontvangt, weer uitgeven, en niet, zoals men in het natuurlijke al te veel doet, kapitaliseren. Wij Hollanders, zijn tot dit laatste bijzonder geneigd, doch in het wereldlijke wil ik niets bepalen, dat moet ik aan ieders geweten overlaten, maar in het geestelijke mag het niet zijn. Wat wij van Gods genade ontvangen hebben, dat moeten wij uitzetten, terug ontvangen en weder uitzetten. Het moet bij ons zo zeker en overvloedig zijn als het geld bij de Bank, maar de gedurige uitgaaf en terugontvangst is het leven, ook van de zaak der Bank, want daarvan moeten de winsten komen. Het derde wat Daniël doet, is dat hij zijn zonden belijdt. Ook weer een vreemde zaak: een zonden belijdenis op dit ogenblik, waarin God zich gaat ontfermen door een einde te maken aan de ballingschap! Doch juist zulke tegenstrijdige dingen, waarvan de wereld geen begrip heeft, zijn bij de gelovigen gewone zaken. Gods weldaden verootmoedigen hen nog meer dan Gods kastijdingen. Als God ons slaat, dan is het niets neder te zinken op onze knieën; dit volgt van zelf: hoe zouden wij ons onder Gods slaande hand niet vernederen? maar als God ons zegent, ons kroont met goedertierenheid en barmhartigheden, dan in tranen weg te smelten, zich zondaar te voelen, dßt is genade. Zo ook wanneer wij het lijden des Heeren beschouwen, is het niets zich voor God te verootmoedigen

en zich als zondaar te beschouwen, dßt doet de gelovige van zelf, want hoe zou hij zonder dßt vrucht van des Heeren lijden hebben? maar Hem in zijn heerlijkheid te aanschouwen, en dan nog aan zijn voeten neer te vallen als een dode, dat is genade. Niet alleen dat Daniël eigen zonden beleed, hij beleed ook die van anderen. Wij klagen dikwijls over gebrek aan verootmoediging onder dÞ broederen; dat wij voorgaan! Daniël ging niet rond bij zijn metgezellen, om hen te vragen of hij voor hen bidden zou, of dat zij met hem zouden bidden. Neen, hij deed het zonder te vragen; naderhand als zij het zouden horen, zouden zij het ook wel goedkeuren. Een gelovige moet in zijn binnenkamer nooit voor zich zelf alleen staan, maar voor de gehele gemeente Gods. Hij alleen moet op zijn wijze in de bres staan voor allen; dit behoort tot het algemeen priesterschap der gelovigen. De Heere, die alleen stond voor ons allen in het oordeel, en alleen voor ons allen triomfeerde, heeft ons deze genade gegeven. De gelovige erkent de gemeente als zodanig en eerbiedigt haar bedieningen als door de Heilige Geest verordend, maar hij beschouwt zichzelf en ieder gelovige met hem als Elia, als staande voor het aangezicht des Heeren, en als vertegenwoordigende de gemeente in het gebed. En hoe bad nu Daniël? Met vasten, en zak, en as. Al wederom vreemd, niet waar? Men zou zeggen: nu meest Daniël blijde geweest zijn, blijde in de Heere, dat nu eindelijk die bange zeventig jaar ten einde liepen, en de vriendelijke zon des heils weder over . Jeruzalem zou opgaan? Doch neen, Daniël kende de toestand van zijn volk te goed, om nu op een betere toekomst te hopen. Al heft God zijn roede op van een zondig volk, zo het zich niet bekeert, het is om zwaardere oordelen over zich in te roepen. Daniël zag Israël en Juda nederliggen in ongeloof, hoe zou hij blijde hebben kunnen zijn? Neen, veeleer deed het hem wenen, vasten, zonden belijden, rouw bedrijven in zak en as, en smeken om de genade Gods over zijn volk: om de beloofde Messias. Aandoenlijke houding, niet waar, voor zulk een stok-oud man: in zak en as neder te zitten, biddende, smekende voor zijn doodschuldig volk. O hoe goed doet het ons, hem door God zelf vertroost te zien met de heerlijke toekomst van de Messias, ofschoon ook niet dan na het diepste lijden. Ik bad dan tot de Heere mijn God, en deed belijdenis, en zeide: Och Heere, Gij grote en verschrikkelijke God, Die het verbond en de weldadigheid houdt aan die, die Hem liefhebben en zijn geboden houden. De gelovige vreest voor God, omdat hij Hem zich altijd terstond voorstelt als de Heilige, die over hem, zondaar, toornen moet, doch in het midden van Gods toorn kent de gelovige ook Gods ontferming. Verwonderlijk is het, dat de ongelovigen zulk een vrees voor God niet hebben; zij gevoelen niets van Gods heiligheid en niets van hun zonden, maar noemen God terstond en stoutweg hun Vader en aller Vader, en zichzelf en alle mensen zijn kinderen. Wij hebben gezondigd, en hebben onrecht gedaan, en goddelooslijk gehandeld en gerebelleerd, met af te wijken van uw geboden en van uw rechten. Daniël sluit zichzelf niet uit, maar in. Wij hebben deel aan de zonden van ons volk en van de gemeente des Heeren. Wij hebben het onze er toe gedaan, is het niet door onze daad, dan door ons lijdelijk toezien en zwijgen, waar wij het voor de Heere en zijn zaak hadden moeten opnemen, zoals de ene kruiseling deed, toen hij de andere de Heere hoorde bespotten. De schuld van verzuim is niet de kleinste onzer schulden, maar zeker wel de grootste; daarom moeten wij, ofschoon voor onszelf door het geloof in de gezegende naam des Heeren, met de mantel zijner gerechtigheid bekleed, de mantel der ongerechtigheid van ons volk en van de kerk om ons heenslaan en alzo in zak en as belijdenis doen van zonden, met gebed en smeking in het vasten onzer ziel, in de verootmoediging onzer harten voor God. Wij hebben gezondigd tegen God, en hebben onrecht gedaan jegens de mens, en goddelooslijk gehandeld jegens onszelf, en het een is gelijk het ander rebellie, opstand tegen God, omdat het een overtreding is van zijn geboden, en een afwijking van zijn rechten. En wij hebben niet gehoord naar uw dienstknechten, de profeten, die in uw naam spraken tot onze koningen, onze vorsten en onze vaders, en tot al het volk des lands. Men ziet het aan deze woorden: Daniël is nog geheel vervuld van hetgeen hij zo even in de profeet Jeremia gelezen heeft, want deze sprak gedurig tot de vorst, de overheden en het volk. Wat ons betreft: Wij hebben Mozes en de profeten, Christus en de Apostelen in de Schrift. Dat wij hen

horen, opdat wij de toekomende toorn ontvlieden, en staan mogen voor de Zoon des mensen, gelijk de vriend des bruidegoms staat bij de bruidegom, zich verheugende over, en delende in zijn vreugde! Bij U, O Heere, is de gerechtigheid, maar bij ons de beschaamdheid der aangezichten, gelijk het is te dezen dage bij de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem en geheel Israël, die nabij en die verre zijn, in al de landen, waar Gij hen heen gedreven hebt om hun overtreding, waarmede zij tegen U overtreden hebben. O Heere, bij ons is de beschaamdheid der aangezichten, bij onze koningen, bij onze vorsten en bij onze vaderen, omdat wij tegen U gezondigd hebben. Hier is niets van de wanhoop der vertwijfeling, maar enkel de beschaamdheid van het kind. De gelovige zich in de tegenwoordigheid Gods stellend, is voor Hem beschaamd, vanwege de zonde die hem aankleeft en omgeeft. Bij de Heere onze God zijn de barmhartigheden en vergevingen, alhoewel wij tegen Hem gerebelleerd hebben. Houdt Daniël zich hier niet enkel en geheel vast aan de genade? Hoe dwalen dan zij, die zeggen: dat onder het Oude Testament het Evangelie niet bekend was! van hier af belijdt Daniël biddende in de bijzonderheden de zonden, waarmede Israël overtreden heeft; daarna zegt hij: En nu, O Heere onze God, Gij Die uw volk uit Egypteland uitgevoerd hebt met een sterke hand, en hebt U een naam gemaakt, gelijk hij is te dezen dage, wij hebben gezondigd, wij zijn goddeloos geweest. Die uittocht uit Egypte was voor Israël een opgerichte banier, naar welke alle gelovigen van alle tijden in Israël, als naar het eeuwig monument der getrouwheid Gods terugzagen. Voor ons, gelovigen onder het Nieuwe Testament, is het kruis van Christus zulk een banier, het nog eindeloos heerlijker monument der Goddelijke genade, want daaraan is onze eeuwige verlossing volbracht. Daarop rusteloos terug te zien is het werk van ons geloof, de grond onzer hoop, de drijfveer onzer liefde. O Heere, naar al uw gerechtigheden, laat toch uw toorn en uw grimmigheid afgekeerd worden van uw stad Jeruzalem, uw heilige berg,. want om onzer zonden wil en en om onzer vaderen ongerechtigheden zijn Jeruzalem en uw volk tot versmaadheid bij allen, die rondom ons zijn. Naar al uw gerechtigheden. Is er dan meer dan een gerechtigheid bij God! Ja, er is een gerechtigheid die straf eist, en een die voldaan is. Het is niet, zoals de volgers van Arminius zeggen: dat God van de troon des rechts opstaat en zich op die der genade nederzet. Neen, God staat niet op van zijn troon, maar van de troon der gerechtigheid wordt de troon der genade, door het offer, dat geslacht is. En nu, O onze God, hoor naar het gebed uws knechts en naar zijn smekingen, en doe uw aangezicht lichten over uw heiligdom, dat verwoest is, om des Heeren wil. Om des Messias wil, om der wille van die belofte, waardoor Israël het volk der ontfermingen Gods is en blijft. Neig uw oor, mijn God, en hoor, doe (sla) uw ogen op, en zie onze verwoestingen, en de stad, die naar uw naam genoemd is. Ja dit moet de grond zijn, waarop wij pleiten: dat wij en dat de onzen naar de naam des Heeren genoemd zijn. Daarom is de doop onzer kinderen zo heerlijk, niet omdat de doop een wederbarende kracht heeft, in genen dele, maar omdat onze kinderen daarin naar de naam des Heeren genaamd zijn, niet willekeurig en eigenwillig, maar overeenkomstig de instelling Gods. De naam des drie-enige Verbonds-Gods is over hen genoemd, ja op hen gelegd; daarmede zijn zij voor de Heere afgezonderd en geheiligd, en wij kunnen op deze grond altijd de Heere voor hen aanroepen met de bede: ‘Heere! gedenk dat zij naar uw naam zijn genoemd!’ Want wij werpen onze smekingen voor uw aangezicht niet neder op onze gerechtigheden, maar op uw barmhartigheden, die groot zijn. Welk een uitdrukking: wij werpen onze smekingen neder als een last, die ons op de ziel ligt! zo baden de heiligen; zij baden met kracht; zo bad ook Elia, zeggend: Heere, mijn God, hebt Gij dan ook deze weduwe, bij dewelke ik herberg, zo kwalijk gedaan, dat Gij haar zoon gedood hebt? Zo bad Luther bij het krankbed van Melanchton, die zijn rechterhand was, zeggend: Heere! zo Gij hem mij wegneemt, zo doe ik niets meer. En Melanchton werd beter. Doch vergeten wij vooral niet, dat niet de stoutmoedigheid het doet, maar het geloof, waaruit zij voortvloeit. O Heere, hoor, O Heere, vergeef, O Heere, merk op en doe het! Waarom ook hier wederom juist driemaal Heere? Omdat God drie-enig is. In de drie-eenheid ligt de volheid der Godheid. Vertrek het niet (stel het niet uit), om Uws zelfs wil, O

mijn God! Want uw stad en uw volk is naar uw naam genoemd. God heeft zichzelf in het verbond der genade verbonden om zich te ontfermen over hetgeen Hem geheiligd is. Zijn eer is er mede gemoeid, om zijn belofte waar te maken. Welk een vaste pleitgrond voor de gelovige ziel! Zij kan ten allen tijde zeggen: 'Heere! Gij hebt gezworen dat Gij geen lust hebt in mijn dood, maar daarin, dat ik leve; daarom zult Gij mij wel hard kastijden, maar niet overgeven in de dood.' Als ik nog sprak en bad, en beleed mijn zonde, en de zonde mijns volks van Israël, en mijn smeking neerwierp voor het aangezicht des Heeren mijns Gods, om des heiligen bergs wil mijns Gods. God heeft zijn gelovigen beloofd: Eer zij roepen, zo zal Ik antwoorden,' terwijl zij nog spreken, zo zal Ik horen, (Jes. 65:24), en de ondervinding der gelovigen bevestigt dit meermalen, gelijk hier de ondervinding van Daniël, en later die van Cornelius. Wij kunnen dus al de redeneringen der ongelovigen over de onverhoorbaarheid van het gebed veilig als dwaasheden ter zijde stellen. Waar persoonlijke ondervinding bestaat, is alle tegenspraak een bewijs van onkunde. Aan de andere kant moet deze prediking des ongeloofs ons niet verwonderen; want bij de ongelovigen is werkelijk geen gebedsverhoring. God betuigt: zodanige mensen als zij tot Hem roepen, niet te zullen antwoorden, Spr. 1:28. (Vergelijk 1 Sam. 28:6,15; Joh. 9:31). Wie dus de verhoring des gebeds in gemoed ontkennen kan, omdat hij er nooit ondervinding van had, en Gods getuigenis in de Schrift niet geloven wil, die stelt zichzelf onder de goddelozen, wie God niet antwoordt. Mijns volks van Israël. Welk een liefelijke uitdrukking bij Daniël, de babylonische wijze, in het babylonische kleed, aan het babylonische hof, met het Israëlitische hart, het Israëlitisch geloof en de Israëlitische verwachting! Als ik nog sprak in het gebed, zo kwam de man Gabriël, die ik in het begin in een gezicht gezien had, snel/ijk gevlogen, mij aanrakende omtrent de tijd des avondoffers. Dat is des namiddags ten drie ure, in hetzelfde ogenblik, waarin Christus, eeuwen later uitriep: Het is volbracht! God zond Daniël zijn Engel. Zie ook hier de bevestiging van het woord: Zijn de engelen niet allen gedienstige geesten, uitgezonden tot dienst dergenen, die de zaligheid beërven zullen? Ook tot Cornelius kwam een engel het antwoord brengen op het gebed. Hoe wijd opent de Schrift ons de hemel der heerlijkheidI Het is opdat wij ten allen tijde zouden weten, dat de hemel voor ons open staat, ofschoon wij hem niet ten allen tijde voor ons geopend zien. En hij onderrichtte mij en sprak met mij en zeide: Daniël, nu ben ik uitgegaan om u de zin te doen verstaan. In het begin uwer smekingen is het woord uitgegaan, en ik ben gekomen om u dat te kennen te geven, want gij zijt een zeer gewenst man. Ziet, hoe dicht de hemel is bij de aarde. In het begin van Daniël's gebed werd de engel uitgezonden, en nog eer zijn gebed geëindigd was, stond hij voor hem. Versta dan dit woorden merk op dit gezicht. De andere profeten werden gezichten gegeven, om ze aan het volk te verkondigen, aan Daniël enkel om ze te boeken. Zeventig weken zijn bestemd over uw volk en over uw heilige stad. In een paar verzen geeft God hier geheel de historie der toekomst zijn volks, benevens de komst van de Messias, in wie alle dingen, waarvan de profeten gesproken hebben, weder zullen opgericht worden. Zulke woorden zijn als bankbriefjes van duizend gulden, die in kleine bankbriefjes of spetie verwisseld dienen te worden, om ze in de huishouding te kunnen gebruiken. Daniël ontvangt hier een openbaring en deze openbaring is een raadsel, waar hij op studeren moet om het te verstaan; of wilt gij een ander beeld: hij ontvangt een rekenkundig voorstel, dat hij op de lei moet uitcijferen, alvorens het te kunnen weten. Ja, zo ernstig wil God ons nadenken, en niet ons napraten, dat Hij de meeste zijner waarheden zodanig ingekleed in zijn Woord voorstelt, dat wij ze niet vatten als wij ze niet indenken; van daar dat zelfs zo vele gelovige uitleggers, door gebrek aan diepte van kennis, de Schrift slechts oppervlakkig kennen en voorstellen. Zeventig weken zijn bestemd over uw volk en over uw heilige stad. Gij ziet, er is voor de dingen Gods een tijdsorde. Gode staat alles op eens voor ogen, maar wat in de tijd geopenbaard wordt, kan niet anders dan bij opvolging geschieden, en deze is door God geordend en vastgesteld. Op Gods tijd geschieden Gods daden voor ons, en van achteren zien wij, gelijk van al Gods daden, de heerlijkheid. Stelt toch de komst van Christus slechts vijftig jaar later, en de wereld is voor die komst ongeschikt.

Om de overtreding te sluiten en om de zonden te verzegelen, en om de ongerechtigheid te verzoenen en om een eeuwige gerechtigheid aan te brengen, en om het gezicht en de profeet te verzegelen, en om de heiligheid der heiligheden te zalven. Wij staan hier voor een nieuwe schepping, en ook het werk er van verdeelt zich hier in zes delen. De komst van de Messias en de verkondiging van het Evangelie zou zijn:

I Het sluiten der overtreding.

Alsdan zouden de tijden der onwetendheid ten einde zijn, waarin God al de Heidenen heeft laten wandelen in hun wegen, nochtans niet zonder zich aan hen in weldadigheden en goedertierenheden overvloedig te betuigen, terwijl nu alle mensen tot bekering geroepen en hun aangekondigd worden zou: dat God een dag gesteld heeft, op welke Hij de aardbodem rechtvaardig zal oordelen door een Man, Die Hij daartoe geordineerd heeft, verzekering daarvan doende aan allen, dewijl Hij Hem uit de doden opgewekt heeft, Handelingen 14:16,17, 17:30-31. De ongerechtigheid op het hoogst gekomen zijnde, zou om zo te spreken de balans opgemaakt, de oude rekening afgesloten, en een nieuwe geopend worden. Neen, niet in de heldentijden der Makkabeeen bij de Joden, en niet in de heldentijd der Grieken en Romeinen, maar in de allerdiepste gezonkenheid van Joden en Heidenen, zoals Paulus deze in de brief aan de Romeinen geschetst heeft, zou de Messias komen en met Hem een nieuwe tijd voor het koninkrijk Gods, en een ook nieuwe tijd voor geheel de wereld.

II Het verzegelen der zonden.

Een verzegeling is een bekrachtiging, waardoor er niets bijgevoegd of afgenomen kan worden. De kruisiging van de Messias was de hoogste misdaad; hiermede werd het zegel gezet op de zonde.

III Het verzoenen der ongerechtigheid.

Hier opent zich de diepte, der Goddelijke heerlijkheid! In dezelfde gebeurtenis, waarin de mens zijn hoogste zonde openbaarde, openbaarde God zijn hoogste liefde, zijn genade. De kruisiging van de Zone Gods, welke de zondaar ten hoogste verdoemelijk maakte, werd door God gesteld tot het middel zijner verlossing. Zo regeert God over het kwaad. In dezelfde daad, waarin de mens God op het hoogste versmaadt, biedt God hem de hand der verzoening, zeggende: Gij zijt verlost, u zijn uw zonden vergeven. Geloof en gij zijt behouden.

IV. Het aanbrengen ener eeuwige gerechtigheid.

De vergeving der zonde bestaat niet daarin, dat God vergeeft omdat wij berouw hebben, maar omdat er buiten de mens een persoonlijke gerechtigheid bestaat, die in de weg van bekering en geloof, van geloof en bekering de mens wordt toegerekend. Deze persoonlijke gerechtigheid is een eeuwige gerechtigheid, omdat zij de gerechtigheid is van een eeuwig persoon, van de Zone Gods, die wel als mens is gestorven, maar uit de dood is opgestaan en leeft in alle eeuwigheid, om een iegelijk te verlossen, die de toevlucht tot Hem neemt. Hij is de Heere onze gerechtigheid. Wat in ons is, kan feilen en kan veranderen, maar in Christus buiten ons, is geen verandering. Hij is gisteren en heden en in alle eeuwigheid dezelfde. Door het geloof worden wij, zondaren, een met Hem; en is zijn onveranderlijke gerechtigheid de onze.

V Het verzegelen van het gezicht en de profeet, of der profetie.

In Christus eindigt alle gezicht en profetie. Hij was gekomen om alles te vervullen wat in de wet, de psalmen en de profeten voorzegd was. Ja, Hij is de enige en persoonlijke vervuller van heel de profetische Schrift. Al de beloften Gods zijn in Hem ja en amen.

VI. Het zalven van de heiligheid der heiligheden.

Wat vertegenwoordigde het heilige der heiligen? De tabernakel. En wat vertegenwoordigde deze? Het lichaam van Christus. En wat vertegenwoordigt het lichaam van Christus? Zijn gemeente. Zo is dan de zalving van de heiligheid der heiligheden: de beloften is des Vaders, de belofte van de uitstorting des Heiligen Geestes, van de Pinksterdag. Het is de aanbrenging van de Heilige Geest door Christus aan de zijnen, de afdrupping der zalve van zijn gezegend hoofd op zijn leden. Daarom wordt ook de Zone Gods niet gezegend en gezalfd als een afzonderlijk

persoon (als zodanig had Hij geen zalving nodig, Hij met de Vader en de Heilige Geest een enig, eeuwig God) maar als de Christus, als het Hoofd eens lichaams, zijns lichaams: de gemeente; en daarom wordt ook de gelovige in Christus, de Christen, niet gezegend en gezalfd als een afzonderlijk persoon, maar als lid van het lichaam van Christus, zodat alle gelovigen zich een moeten gevoelen met Christus, en een met elkander. Heerlijke eenheid, niet waar? Door Christus is zij afgebeden (Joh. 17:21-23) en in de eeuwigheid zal zij volkomen aanwezig zijn. Doch waarom is zij nog zo weinig op aarde zichtbaar? Waarom gevoelen zich al de leden des lichaams nog zo weinig een met het enkele lid, en gevoelt het enkele lid zich nog zo weinig een met al de leden, zodat de een van de ander ontvangt wat hij nodig heeft, en aan de ander geeft wat hij heeft? En waarom is er nog zo weinig gevoel van eenheid met de Heere, in wie al het verschil der leden onderling zich oplost? Het is door gebrek aan geloof; daardoor is er gebrek aan liefde, welke is de band der volmaaktheid; want als wij Jezus meer aanhingen door het geloof, wij zouden de broeder meer aanhangen door de liefde. Weet dan en versta: Van de uitgang des woords, om te doen wederkeren en om Jeruzalem te bouwen, tot op Messias, de Vorst, zijn zeven weken en twee en zestig weken. De straten en de grachten zullen wederom gebouwd worden, doch in benauwdheid der tijden. Men moet niet rekenen van de tijd toen het bevel van Cyrus gegeven werd, want toen werd de tempel gebouwd en niet de stad; maar men moet rekenen van het ogenblik af dat de stad gebouwd werd: negen en zestig jaarweken of zeventallen van jaren, en men komt juist op de tijd van des Heilands kruisiging. En na die twee en zestig weken zal de Messias uitgeroeid worden. Uitgeroeid worden is zo veel als afgesneden en verdelgd te worden als een vloek of ban. Het woord wijst dus heen naar een schandelijke of smadelijke dood. En dit alles werd op de hoogste wijze verwezenlijkt in de kruisdood van onze Heere. Aan het kruis werd de mens gelijk bij ons aan de galg, van de aarde afgesneden en tussen aarde en hemel gesteld, als beide even onwaardig. Daarom mocht ook volgens de Wet geen gehangene op het hout de nacht overblijven, hij moest weggedaan, onder de grond verborgen, begraven worden, opdat hij nog dezelfde dag van de aarde uitgeroeid werd. Ook dit geschiedde met de Heere voor wie onze knieën zich aanbiddend buigen, maar ten derden dage stond die gezegende aller gezegenden, die onze vloek heeft gedragen, op uit de dood, en bewijst nu voortaan dat Hij leeft ter rechterhand des Vaders, door dode zondaren levend en zalig te maken, hen die Hem verwerpen te oordelen. Maar het zal niet voor Hemzelf zijn. Zo het niet voor Hemzelf zijn zou, voor wie dan? Immers voor ons, en allen, die zich zondaren weten en erkennen te zijn, en door het geloof behouden worden. Gij ziet, ook hier is de borggerechtigheid van Christus volkomen uitgesproken. Het is het Nieuw Testamentische woord des Heeren in andere vorm: De Zoon des mensen is gekomen, niet om gediend te worden, maar om te dienen, en zijn ziel te geven tot een rantsoen, tot een losprijs voor velen. Een losprijs nu , wordt gegeven om een gevangene vrij te kopen. Aan de zijde van de schuldige is de vrijmaking om niet, maar niet aan de zijde van de schuldeiser. Deze houdt de schuldenaar of de borg vast, totdat alles betaald is. Zo slaat ook God de hand aan de zondaar, maar in Christus laat Hij hem vrij. En een volk des vorsten, hetwelk komen zal, zal de stad en het heiligdom verderven. Men versta er onder een vorstelijk volk, of liever een volk van vorsten. Ieder Romeins burger achtte zich een koning gelijk; het was ook in zijn kracht een volk van koningen, niet zoals Israël bestemd was te zijn, op geestelijk gebied, maar naar de wereld in heerschappij en machtsoefening. En zijn einde zal zijn met een overstromende vloed. Dit is letterlijk vervuld, want al de macht van Rome stroomde over Jeruzalem als een vloed. En tot het einde toe zal er krijg zijn. Er zouden onophoudelijke oorlogen zijn tot aan de ganselijke verwoesting toe, zoals er dan ook geweest zijn. En vastelijk besloten verwoestingen. De Romeinse veldheer had vast besloten de tempel te sparen, doch een Romeinse soldaat wiep er achteloos de brandfakkel in, en de tempel ging in vlammen op. Men had de Joden als het ware gebeden zich over te geven: ware dat geschied, er zou nog veel gespaard zijn, doch niets kon baten, Gods raad moest vervuld worden. De verwoesting was vast besloten. ' En Hij zal velen het verbond versterken

een week; en in de helft der week zal Hij het slachtoffer en het spijsoffer doen ophouden, en over de gruwelijke vleugel zal een verwoester zijn, ook tot de voleinding toe, die vastelijk besloten zijnde, zal uitgestort' worden over de verwoeste. De laatste halve week omvat de verwoesting van Jeruzalem. Er was nog een tussentijd gesteld tussen de kruisiging van de Messias en de opheffing van de Joodse staat. Evenals een losgemaakte locomotief nog vanzelf enige tijd voortloopt in het onbepaalde, zonder trein achter haar, zo ook de Mozaïsche eredienst. Naar onze wijze van zien, zou het natuurlijk geweest zijn, als God dadelijk na de dood van Christus de Mozaïsche tempeldienst had doen ophouden; doch neen, toen scheurde enkel het voorhangsel des tempels. Het was een aanwijzing van het vonnis; doch tussen het vonnis en de uitvoering geeft God altijd een tijd van genade. Des Heeren opstanding, hemelvaart, de uitstorting van de Heilige Geest, de prediking des evangelies te Jeruzalem, te Samaria, te Antiochië en aan al de beschaafde volken, volgden nog geregeld en geleidelijk op elkaar; eerst op de veertiende Juli van het jaar 70 werd het laatste offer in de tempel geofferd, en sedert die tijd had Israël geen tempeldienst meer.

DE PROFEET HOSEA.

Hoogst waarschijnlijk profeteerde Hosea in Israël, toen Jesaja in Juda profeteerde. Hij moest, gelijk al de andere profeten, het altijd meer naderend oordeel over Israël aankondigen, en tegelijk de gelovigen in Israël vertroosten met de belofte van Israëls weder aanneming in genade.

1:1. ISRAËLS OORDEEL EN WEDERAANNEMING.

En de kinderen van Juda en de kinderen Israëls zullen samen vergaderd worden, en zich een enig Hoofd stellen en uit het land optrekken,. want de dag van Jizreël zal groot zijn. God stelde de profeet Hosea door de namen, die hij zijn kinderen geven moest, tot een profetisch teken voor Israël. Hosea moest zijn eerste zoon Jizreel noemen, tot een teken dat God Israëls boog verbreken zou in het dal van Jizreel. Uit de heilige geschiedenis is het bekend, welk een belangrijke plek grond Jizreel was. Aldaar werden grote veldslagen geleverd, en gebeurden belangrijke zaken ten tijde van Achab, Izebel en Jehu. God nu zou de bloedschulden van Jizreel bezoeken over het huis van Jehu, en zou het koninkrijk van het huis van Israël doen ophouden, en het wegvoeren naar Assyrie. Van daar dat Hosea zijn tweede kind (een dochter) Lo-Ruchama (de niet ontfermde) en zijn derde kind (wederom een zoon) Lo Ammi (niet mijn volk) noemen moest. Maar over het huis van Juda zou God zich nog ontfermen. Daarna zouden Juda en Israël zich verenigen onder een hoofd, en Jizreel dat een slagveld, ja een slachtbank was, zou tot een zegen gesteld worden, en waarlijk Jizreel (een van God bezaaid land) zijn. Deze vereniging van Israël en Juda onder een hoofd heeft tot heden niet plaats gehad, daarom zijn onze ogen nog op de toekomst van Palestina gericht. Immers Palestina is het hart van Syrië, en Syrië is het hart van het Turkse rijk. Wij zeiden het reeds, dat De la Martine het plan voorstelde om in het Oosten een nieuwe heerschappij, die der Christelijk Westerse beschaving te plaatsen, en alzo het Oosten weer te maken tot het hart van de wereld. Doch wat zijn de plannen van mensen! God heeft zijn eigen ontwerpen en voert ze ook alleen uit; ons zijn ze te hoog en te groot. Nochtans er is een beweging ook onder de mensen tot vervulling der profetie en. Gelijk men landen ontdekt, zo ontdekt men thans ook onbekende volksstammen, en waarom dan ook niet eenmaal de stammen van Israël? Intussen verwisselen de Joden reeds zelf hun naam van Joden (Judeeërs) in die van Israëlieten, alsof zij er een gevoel van hebben, dat het twaalf-stammige volk moet hersteld worden. Zegt tot uw broederen: Ammi (Mijn volk), en tot uw zusters: Ruchama (de ontfermde). De profeten zijn vol woordspelingen; het is een eigenaardigheid der oosterse wijsheid, welke door de armoede der taal bevorderd wordt. Een kleine wijziging verandert daarom niet zelden een uitdrukking in een tegenovergestelde betekenis. Het is ook in onze taal niet anders. Plaats een accent op een letter, en gij hebt soms een andere zin. Bijzonder onze taal is zeer geschikt, om door een kleine verandering van woorden een groot contrast van denkbeelden te verwekken. God zou zelf zijn Lo-Ammi en Lo-Ruchama veranderen in Ammi en Ruchama. In de woestijn werd het bittere water zoet, door een stuk hout er in te werpen, op Gods bevel, zonder het element te veranderen. Zo zal het ook met Israël zijn. In Israël ligt een grote kracht van omkering, want God zelf heeft het daartoe bearbeid en voorbereid. Nu verwonderen wij ons over Israëls onveranderlijkheid en onbekeerlijkheid, en toch kan God dat volk in een dag omschep pen, de vloek in zegen, de ban in herstelling, het Lo-Ammi in Ammi, en het Lo-Ruchama in Ruchama veranderen. En nu, Gods kinderen wachten biddend, wakend en werkend op Gods tijd.

3:1. ISRAËLS TEGENWOORDIGHEID EN TOEKOMST.

En de Heere zeide tot mij: Ga wederom heen, bemin een vrouw, die bemind zijnde van haar vriend, nochtans overspel doet,. gelijk de Heere de kinderen Israëls bemint, maar zij zien om naar andere goden en beminnen de flessen der druiven. En ik kocht ze mij voor vijftien zilverlingen, en een homer gerst, en een halve homer gerst. En ik zeide tot haar: Gij zult vele dagen naar mij blijven zitten (gij zult niet hoereren, noch een andere man geworden) en ik ook naar u. Onder deze zinnebeeldige handeling stelt God zijn volk Israël voor in die toestand van zonde en verlatenheid, als waarin Israël, na de komst van de Messias, dus in Israëls laatste fase (gestalte) van zonde verkeren zou. Want al de zonden van Israël trekken zich samen in de grote misdaad: de verwerping van Christus, gelijk zich alle gerechtigheid samentrekt in een enkel Goddelijk werk: de aanneming van Christus, welke is het geloof. Het eerste was Israëls overtreding en val, het tweede zal zijn bekering en zijn herstel zijn. En wat nu Israël nationaal geldt, dat geldt ons allen persoonlijk. Onze zonde en val als Christenen, aan wie het Woord Gods geschied is, is het ongeloof, is Christus te verwerpen; onze bekering en begenadiging, is te geloven, is Christus aan te nemen. Wij moeten onze overtredingen met een geestelijk microscoop bezien, want daaronder worden de kleinste zonden groot, en wordt ieder mens een jood, niet een jood als individu (want alle mensen hebben gelijke natuur) maar als vertegenwoordiger van zijn volk, van Israël, want als zodanig is de jood de ergste zondaar van al de zondaren. Hij is gruwelijk, maar ongeveinsd. Het is ook hier: hoe nader in de familie, hoe vijandiger, ja, hoe verder van Christus; doch als zij tot Christus zullen bekeerd zijn, dan zal het ook des te heerlijker zijn. Nu staat Israël afgezonderd en alleen met zijn zonde; doch onder de afschuwelijke poelen van modder en onreinheid liggen de fonteinen der levende wateren, die eenmaal door God geopend worden en springen zullen tot in het eeuwige leven. Het komt er dus op aan, om liefde te hebben voor Israël, niet naar de natuur, maar naar de Schrift. Wij moeten niet op de verloren zoon zien, zoals hij is bij de zwijnen, maar zoals hij wezen zal in het huis van zijn vader. Met wat slijk het goud ook overdekt zij, men wasse het af, en het blinkt weer als te voren. Zo ligt ook het heilige land onder allerlei korsten van ellendigheid van al de volken, die er over zijn heengegaan, maar onder de grond ligt de hoop der toekomst. Nochtans vragen wij ieder jaar opnieuw met klim mende bekommering en droefheid: Wanneer zal Israël ons kerst feest, ons paasfeest, ons hemelvaartsfeest en ons pinksterfeest mee vieren? Ach, nog altijd draagt mijn volk het Kaïns-merk der voort vluchtigheid op het voorhoofd! Zeker is Israël sedert de dood van Christus en hun val als volk, uitwendig veel zediger geworden, en heeft het zich onder de volken onderscheiden als een gedwee volk, dat zich laat vertreden en verdrukken zonder weerstand te bieden; doch wat baat die zedigheid, ja wat baat al hun godsdienstigheid bij het blijven in hun volharding jegens het Woord van hun God, die er hun onophoudelijk door toeroept: ‘Ziet uw Christus, het Lam, dat de zonden der wereld wegneemt. Hij is mijn Zoon in Wie Ik al mijn welbehagen heb: hoort Hem!’ En wat baat het mijn volk, of het ook al in zijn gebeden in het oneindige herhaalt: ‘Wij zijn schuldig.’ ‘Noem de schuld, O mijne Broeders naar het vlees! Zegt, waarin gij gezondigd hebt. Die voor een gerechtshof staat, mag het niet bij algemene betuigingen laten blijven, hij moet bepaald zeggen, waarin zijn schuld bestaat. Dan ach! gij weet het niet, en wilt het niet weten. Gij hebt uw Messias en in Hem uw God en de zaligheid uwer zielen verworpen, daarom zijt gij als volk ook niets anders dan de scha duw van het Christendom, die het overal volgt en er toch geen deel aan hebt.’ Ja, de schaduw is het bewijs van de aanwezigheid van het lichaam, en daarom is Israël het bewijs van de waarheid des Christendoms. In dat opzicht is het joodse volk niet tegen, maar voor ons. Het is een onweersprekelijk bewijs, voorzien van de zegels ener eeuwenlange historie, dat zij in Christus hun waarachtige Messias gekruisigd, en daarmede zich zelf ten val gebracht hebben. Israël is gevallen, maar niet uitgeroeid. Het is gebleven. om te getuigen van de dingen die geweest zijn en die komen zullen. Voorzeker, de God der wonderen heeft dit volk tot een wonderlijk volk gesteld. Niet alleen dat het bijna zo oud is als de wereld, maar het is ook bestemd om tot aan

het einde der wereld te blijven, en dus om nog wie weet hoe vele bestaande volken te overleven. Wat heeft dit volk al beleefd, ondergaan en medegedaan! En wat heeft het zelf al voortgebracht: koningen en profeten, en wijzen, de heiligste mensen en de grootste goddelozen. En waartoe is het al niet gebruikt geworden! Nu eens om schatsteden te bouwen, en dan om schatten te lenen; nu om koningen schatting te betalen, dan om van koningen schatting. te ontvangen. En waar is een volk, dat op een eeuwenlange ballingschap kan wijzen? En nu duurt Israëls ballingschap reeds achttien eeuwen! Een lange tijd voorzeker! wie zou het kunnen volhouden, om nu nog te geloven aan Israëls terugkeer naar zijn vaderland? Velen, niet alleen Christenen, maar zelfs Joden, hebben dit dan ook reeds lang opgegeven, en beschouwen de zaak als niet gezegd of niet gemeend. Doch mogen wij dit doen, wij, die God geloven in zijn Woord en op zijn Woord? Hoe zouden wij ons kunnen verantwoorden, indien wij dit niet geloofden? Neen, eenmaal wordt het thans niet beminde volk weer het beminde volk des Heeren. Het gruwelijke gebed dat zij gebeden hebben: Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen! en het daartegen overgestelde Goddelijke gebed: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen! moet nog vereffend worden. Hun vloek zal door God in een zegen veranderd worden, en hetzelfde bloed, waarmede zij zich bevlekt hebben, zal hen reinigen. Gij vraagt: hoe is dit mogelijk? Ik doe een wedervraag: zijn wij thans niet in de winter, en liggen niet al onze binnenwateren hard toegevroren? De bomen staan alle ontbladerd, en de velden hebben geen enkele bloem aan te wijzen. Welnu, in mei ziet niemand iets meer van dit alles; dan vloeien en stromen al onze wateren, staan al onze bomen in het blad, en vertonen zich menigten van bloemen tussen het malse gras der weiden en in de hoven. Zo zal het ook eenmaal met Israël zijn. Zouden wij het willen, zouden wij het kunnen verhinderen, door er niet aan te willen denken, of door het niet te begeren? Wij worden niet geraadpleegd. God doet zijn woord, doet zijn werk. Het komt er bij ons maar op aan, of wij er deel in willen hebben of niet. Wie gelooft deelt met God in al zijn raad en werk; wie niet gelooft, staat buiten God. De gangen Gods openbaren zich het duidelijkst in belang rijke keerpunten, zoals wij onophoudelijk in de historie, ja niet zelden in ons eigen leven aantreffen. God treedt meermalen tussen de gebeurtenissen in op een wijze, die al onze plannen omverwerpt, zodat wij er soms van verschrikken, en toch zijn het juist zulke keerpunten, die wij later voor geen goud zouden willen missen. God heeft beloofd aan Israëls geschiedenis eenmaal een keerpunt te geven, hetwelk tegelijkertijd een keerpunt van de geschiedenis der wereld zal zijn. Nu beloven ook wel vele wijsgeren en ongelovige theologen de wereld een gouden toekomst, door een gedurige zelfvolmaking der mensheid, doch wie iets belooft, die moet de waarborg kunnen geven, dat het beloofde komen zal. En Hij geeft ons nu de waarborg voor deze belofte? Maar God geeft de waarborg voor zijn belofte in zijn Woord, dat, als het heilig Woord van God, onmogelijk onvervuld blijven kan, terwijl al de pogingen van het ongeloof om het te vernietigen, onzinnigheden zijn. De wederaanneming van Israël hangt niet af van ons, en ook niet van Israël, maar van God. God zal eenmaal de druppelen Israëls weder bijeen verzamelen tot een stroom, en ook deze bittere wateren zoet maken door er iets in te werpen van het hout des kruises (door Christus). Want het einde van al de profetische schrift is: de wederherstelling van Israël onder de heerschappij van zijn wettige Koning. Na de tijden der voorbereiding, waarin de bekering individueel plaats heeft, zal de bekering volksgewijze plaats hebben. God kan en wil zich zowel verheerlijken aan geslachten en volken, als aan enkele personen, en geeft hiervan reeds nu in vele opzichten menigvuldige proeven. Dat wij ons dan in het toekomstig nationaal herstel van Israël verheugen, want het heil van geheel de wereld is er onmiddellijk mede verbonden; immers de heerlijkheid is voor alle volken te zamen: Geheel de aarde zal vervuld worden met de heerlijkheid des Heeren. Num. 14:21. En boven dit alles klimmen wij nog een trap hoger en zeggen: door de nationale herstelling van Israël zal Gods eer worden bevorderd, (welke het hoogste doel is van al wat geschiedt) want Gods Woord, Gods belofte zal er door vervuld worden. Want de kinderen Israëls zullen vele dagen blijven zitten. Vele dagen. In deze woorden

ligt het kort begrip ener nu reeds bijna achttienhonderdjarige geschiedenis. Israël is een volk dat is blijven zitten. Het bestaat, het is gebleven, maar als een verlaten volk. Zitten is een toestand van verlatenheid, en van rouw. Zij zijn blijven zitten in zak en as. Voor ons die geloven, is het een staat des wachtens van de dorre beenderen op de herleving. Zonder koning en zonder vorst. Is het niet opmerkelijk, dat de Joden, waar ook onder de volken verspreid, sedert hun laatste opstand tegen Rome onder de valse Messias Bar-Kochba, hun militair karakter hebben verloren, en nimmer weder zich tot een eigen volk, al was het ook met een vorst of prins aan het hoofd, hebben kunnen verheffen? De Joden hebben te allen tijde een grote invloed op de volken gehad, ja waren soms machtig onder hen; nochtans waren en bleven zij al de eeuwen door een volk zonder koning, ja zonder vorst, dus een volk zonder bewind, dus eigenlijk geen volk, maar het overblijfsel van een weleer zelfstandig volk. Zonder offer. Waarom offeren de Joden niet meer? Zelfs toen Jeruzalem nog bestond, offerden zij wel op de hoogten buiten Jeruzalem, en maakten zij er zich geen geweten van: waarom doen zij dat nu ook niet? Zij gevoelen, zonder het te willen belijden, dat zij niet meer offeren kunnen. Heeft Israël dan wellicht geen priesters meer? Zeker heeft het nog zijn priesters, zijn Cohens, en toch het offert sedert Jeruzalems val niet meer. Zij vonden er de moed niet meer toe; zij gevoelden dat de tijd der offeranden voorbij is. En waar ligt nu de verklaring van dit verschijnsel? In God, in zijn woord; in het woord dat wij thans bespreken. Christus heerst over hen zonder dat zij het weten; trouwens Hij heerst nu totdat Hij wederkomt in het midden zijner vijanden. Of wilt gij het eenvoudiger gezegd hebben: De Joden zijn huns ondanks onder de indruk van het Christendom en kunnen er zich niet van ontslaan, even als de gehele wereld haars ondanks onder de indruk der waarheid van Gods woord is, en er zich, wat zij ook poge en worstele, niet van ontslaan kan. Daarom zijn ook al de aanvallen der ongelovigen op dat woord en op die waarheid, niet anders dan armzalige schermutselingen en strooptochten als die van rovers en vrijbuiters; tot een geregeld gevecht kunnen zij het nooit brengen, hoe veel te minder tot een beslissende veldslag. En zonder opgericht beeld. Wat er ook met Israël gedurende hun eeuwenlange ballingschap zou gebeuren, tot beeldendienst zou den zij niet weer vervallen. Daarvan waren zij in hun zeventigjarige ballingschap te Babel volkomen genezen. Is dat geen wonder in onze ogen? Was er op de gehele aarde een afgodischer volk dan Israël onder zijn goddeloze koningen? Werden zij niet in dit opzicht door God in het woord zijner profeten lager gesteld dan de Heidense volken, die hen omringden? En toch heeft God zijn volk van die kwaal volkomen genezen. En zou Hij dan nu in hun tegenwoordige ballingschap niet zijn andere beloften aan hen vervullen: Ik zal hun afkerigheden genezen? Zonder efod en zonder terafim. Dat is: zonder ware en zonder valse godsdienst, zonder openbaring en zonder waarzeggerij; want de efod vertegenwoordigde de ware Godsspraak, en de terafim het vals orakel. Op deze wijze is Israël een afzonderlijke wereld in de grote wereld. Het maakt in het godsdienstige dat ellendige juiste midden uit, dat noch het ware, noch het onware is. De meeste mensen begeren zulk een midden, en zijn daarin als de Joden; doch het is een volslagen vals standpunt van de mens tegenover God. God is enkel waarheid, en wil enkel waarheid. Daarna zullen zich de kinderen Israëls bekeren en zoeken de Heere, hun God. Hier zegt God, dat de kinderen Israëls zich zullen bekeren. Hoe zou het dan mogelijk zijn, dat zij zich niet bekeren? En David, hun Koning,' en zij zullen vrezende komen tot de Heere en tot zijn goedheid, in het laat~te der dagen. David wordt hier in een adem genoemd met God, en nu behoorde David, de zoon van Isai, reeds lang tot de verledenheid. Onder die naam echter werd sedert David, de ware David, de Messias bedoeld, die daarom en ook door zijn afkomst uit David, de zone David's heet. Als mens kon David niet meer zijn dan een schaduw van Christus, de Zone Gods, die toen nog in het vlees komen moest, maar die door Hosea ondersteld wordt, gekomen te zijn, wanneer Israël Hem zoeken zal. En zo is het ook. Neen, de Messias moet niet nog komen; Israël moet komen tot Hem, die gekomen is, en tot wie zij reeds voor achttien eeuwen hadden behoren te komen. Doch in het laatste der dagen zullen zij zekerlijk tot Hem komen. Het laatste woord, dat Christus dan

ook tot de gemeente zegt, is: Ik ben de Wortel en het Geslacht David's, Openbaring 22:16, en het laatste woord dat Paulus aan de gemeente legateert, is: Houd in gedachtenis, dat Jezus Christus uit de doden is opgewekt, Welke is uit den zade David's, naar mijn evangelie, 2 Tim. 2:8. Zou de Heere, zou Paulus, dit gezegd hebben, als het niet van de hoogste betekenis ware? Waarom heeft men dan genoeg aan de Heere, zonder Hem ook in deze betrekking te erkennen? Door zulke uitdrukkingen te vergeestelijken, worden zij tot een redefiguur, waarvan niets wezenlijks overblijft. Israël is het volk, waarvan Christus zich bepaald en alleen koning noemt. Of ons dat lief is of niet, hiervan is geen sprake; wij moeten ons onderwerpen, of de zaak verwerpen. Christus is volgens de Schrift de koning der Joden afzonderlijk en der volken te zamen. Christus te noemen: de koning evenals van Israël, zo ook van de Arabieren, de Grieken, de Romeinen, of van enig ander volk, ware een wanklank, maar het is de zuivere toon, Christus te noemen: de koning van Israël en der volken. De openbaring der heerlijkheid van Christus en die van Israël gaan samen met de vernieuwing der volkeren-wereld. Israëls verheerlijking is geen bloot nationale verheerlijking, neen, het is de verheerlijking van Christus, maar als de koning der Joden. Was Israëls uitgang uit Egypte een wedergeboorte, het was onder de Wet; doch Israël zal niet meer wettisch maar evangelisch hersteld worden. Zij zullen tot hun koning komen, maar ook: hun koning zal tot hen komen. Ja Hij komt, die zijn volk een volkomen kwijtschelding verleent. De Wet wijkt wel, maar enkel voor het Evangelie. Mozes wijkt wel, maar voor niemand dan voor Christus; waar echter Christus niet is, daar is Mozes in volle kracht. Zo is dan Christus de koning der Joden, en kan Hem die titel in geen geval ontnomen worden. Is thans Israël oproerig, welnu, wie moet buigen? Christus of Israël? Wie rebelleert houdt daarmede niet op onderdaan te zijn, tenzij de koning van het koningschap afstand doe, en waar leest men, dat Christus van zijn koningschap over Israël afstand heeft gedaan? Integendeel. Hij zelf n'<5emt zich bij de profeet Jesaja de Losser, de Goël, de naaste bloedverwant van Israël en als zodanig zal Hij niet alleen Israël, maar ook het land Israël lossen uit de hand van al de mogendheden: want bij Israëls Koning is niemand groot, is niemand machtig. In het laatste der dagen. Hoogst opmerkelijk woord! Het zegt ons, dat de bekering en het herstel van Israël zo onzeker is in tijdsbepaling, als zeker in de vervulling; want wie kan de laatste tijd bepalen? Doch de vervulling is zeker. Daarom, niet gewanhoopt, maar gebeden. Nog eens, in het laatste der dagen zal het geschieden. Het staat er duidelijk, maar wij lezen het niet, totdat God de blinddoek van onze ogen wegneemt. Alsdan zeggen wij: hoe is het mogelijk, dat ik het niet gezien heb! En zo zal het ook eenmaal zelf voor Israël zijn. Immers Israël is niet als de volken, die iets van God ontvingen dat zij nimmer hadden. Neen de Joden zullen ontvangen, wat zij altijd hadden, maar niet kenden. Dit is dan ook veel verrassender. De Heidense oudheid had een spel, waaruit bij ons nog het blindemanspel is overgebleven. Men liet een man met een sluier over het gelaat een persoon, die voor hem stond, betasten, en vroeg hem dan: Wie is het? Meestal was het antwoord: Ik weet het niet. Dan rukte men de sluier af met de jubelroep: Hoe! kent gij uw eigen vader, uw eigen broeder, of uw eigen zoon niet! O, wanneer het bedeksel der ogen en des harten van Israël zal worden weggenomen, dan zal men ook kunnen zeggen: Hoe is het mogelijk, gij volk van Israël! Gij hebt uw eigen Messias in uw midden gehad, Hem met ogen gezien en met handen getast, en nochtans niet gekend. Zo werd ook de blindgeborene een nieuwe wereld geopend, toen Christus hem zijn ogen geopend had. Voor hem werd deze wereld als op dat ogenblik nieuw geschapen, ofschoon zij voor anderen levenslang bestond. Laat ons dan nooit vergeten, dat Israël een toekomst en wel een heerlijke toekomst heeft. Wij hebben de brieven, de beloften Gods voor ons liggen. En nu, gij weet het, een belofte Gods is een wissel op de toekomst. Daarom zij een Jood nog zo arm, als hij slechts deze wissel in zijn portefeuille heeft, dan is hij rijk; maar al is hij nog zo rijk, en hij heeft deze wissel niet in zijn portefeuille, dan is hij arm in toekomst. En dit geldt de Jood niet alleen, maar ons allen. Christus heeft ons verlost van de toekomende toorn en ons de toekomende heerlijkheid verworven, want indien wij alleen in dit leven op Christus zijn hopende, zo zijn wij de ellendigste van alle mensen, 1

Corinthiërs 15:19. Laat ons dan deze wissel op de toekomst zorgvuldig bewaren; zij maakt ons rijk in hoop bij tegenspoed, rijk in liefde bij voorspoed, en rijk in geloof bij elke levenswisseling. .

11:1. ISRAËL UIT EGYPTE GEROEPEN.

Als Israël een kind was, toen heb Ik hem liefgehad, en Ik heb mijn zoon uit Egypte geroepen. Israël moet niet op zichzelf beschouwd worden, maar als de drager van de Christus. Christus was in Israël besloten, en was Israëls wezen en kracht, datgene, wat Israël tot Israël maakt. Christus verschijnt dan ook wel onder het Oude Testament meermalen aan Israël, doch niet als Messias, maar als de Heere en tegelijk de deelgenoot van Israëls geschiedenis, zodat veel van hetgeen Israël eigen is, ook Christus persoonlijk geldt. De Zone Gods is eerst in en met zijn volk alles doorgegaan, wat Hij naderhand persoonlijk is doorgegaan. Wederkerig heeft dan ook Israël, zoals wij reeds meermalen hebben opgemerkt, veel met zijn Messias gemeen; bijzonder het lijden. Doch daarom zijn Israël en Christus niet eenzelvig; neen, zij worden in de Schrift duidelijk genoeg onderscheiden. De Messias wordt door God genoemd: Mijn knecht de Rechtvaardige. Is deze Israël? Geheel het tegendeel ervan; zelf belijdt dit volk, dag en nacht, dat het de schuldige is. Evenzo was Israël Gods Zoon, maar in beeld en schaduw. En waar lag de grond voor dat beeld en die schaduw? Omdat het zaad der vrouw in Israël verborgen lag. Om deze reden moest Israël in het klein ondergaan en doen, wat de Messias in het groot ondergaan en doen zou. Of wat is de tijdelijke verlossing uit Egypte, uit de macht van Farao, bij de eeuwige verlossing van de zonde, uit de macht des satans, en wat zijn de gedurige offeranden van Israël bij de eeuwige offerande van de eeuwige Hogepriester? Immers kleinigheden. Als Israël een kind was, heb Ik hem liefgehad, en Ik heb mijn zoon uit Egypte geroepen. In welk een aandoenlijke betrekking stelt zich hier Jahweh voor in betrekking tot Israël! Een volk in zijn eerste begin en opkomst is voor God als een kind. Zo was Hem Israël, en Hij had dat kind lief als een vader, en heeft het als zijn zoon uit Egypte geroepen, want aldus luidde het woord door Mozes aan Farao, Exodus 4:22-23: Alzo zegt de Heere: Mijn zoon, mijn eerstgeborene is Israël. En Ik heb tot u gezegd: Laat mijn zoon trekken, dat hij Mij diene! Maar gij hebt geweigerd hem te laten trekken; zie, Ik zal uw zoon, uw eerstgeborene doden. God heeft Israël uit Egypte geroepen, uit de slavernij, uit de verdrukking en de vertreding, uit de allerdiepste ellende. Door een grote verlossing heeft God zijn volk tot een volk gemaakt. Zoiets is met geen ander volk der wereld gebeurd. Al de andere volken zijn door eigen kracht, door eigen moed, door grote daden, of door grote misdaden groot geworden en tot macht en heerschappij en wereldse heerlijkheid gekomen, maar Israëls grootste overeenkomst met zijn Hoofd eb Heere, zijn Messias en Goël bestond daarin, dat het door lijden inging tot zijn heerlijkheid, en dat niet in eigen kracht maar door de almachtige hand Gods, door een verlossing vol wonderen van liefde en verschrikking. Daarom had Israël altijd de uitlegging zijner geschiedenis bij zich, het vergrootglas, om zo te spreken, waardoor het de betekenis van al Gods leidingen met hem zien kon; zij was vervat in de Belofte. De vervulling dezer belofte was: door lijden tot heerlijkheid. Moest de Christus niet deze dingen lijden, en alzo tot zijn heerlijkheid ingaan! Ziet daar wat al de profeten van Mozes af verkondigden, en wat geheel de geschiedenis van Israël te aanschouwen gaf. Reeds aan Abraham werden vier honderd jaar verdrukking voor de verlossing voorzegd. En zo ging het altijd voort. Na de verlossing kwam de verdrukking weder, tot voorbereiding ener nieuwe verlossing; doch benevens en boven al deze lots-verwisselingen, was aan Israël de belofte van de Messias, dat is: de belofte van een eeuwige Verlosser en een eeuwige verlossing gegeven, en in deze verwachting leefden allen, die geloofden. Zij leefden op de toekomst; zij wisten: eenmaal komt de allerhoogste verlossing, en waren zalig in hoop. En ditzelfde zijn wij, zo velen wij geloven, voor onszelf en voor het Israël der laatste dagen.

12:1. JAKOB'S WORSTELING HERDACHT.

Ook heeft de Heere een twist met Juda, en Hij zal bezoeking doen over Jakob naar zijn wegen, naar zijn handelingen zal Hij hem vergelden. In moeders buik hield hij zijn broeder bij de verzenen, en in zijn kracht gedroeg hij zich vorstelijk met God. Ja, hij gedroeg zich vorstelijk tegen de Engel en. overmocht Hem; hij weende en smeekte Hem. Te Bethel vond hij Hem en aldaar sprak Hij met ons, namelijk de Heere, de God der heirscharen; Heere is zijn gedenknaam. Gij dan, bekeer u tot uw God, bewaar weldadigheid en recht, en wacht geduriglijk op uw God. De worsteling Jakob's uitvoerig behandeld zijnde, zo strekke dit weinige tot een toegift. Deze worsteling was een keerpunt in Jakob's levens geschiedenis, en moet het zijn in de levensgeschiedenis van ieder mens, ja van ieder volk; daarom wordt er door de Schrift zulk een gewicht op gelegd. Immers wie nog niet als zondaar met God geworsteld heeft en als gelovige door Hem gezegend is, die staat nog in zijn natuurlijke geboorte, die heeft het grote keerpunt zijns levens nog niet bereikt, die kan niet zeggen: een ding weet ik, dat ik blind was en nu zie. Jakob was geen Israëliet, in welke geen bedrog was; hij was een zondaar, in wie het bedrog zijn zetel heeft: zelfbedrog en het bedrog van anderen. Jakob had zijn vader bedrogen, en de beloften Gods gestolen; het was wel zijn eigen goed, maar een erfgenaam mag zijn eigen goed niet stelen; hij moet wachten totdat hem dit door de rechtmatige uitdeler er van wordt gegeven. Daarna trad God in het gericht met Jakob, en deze vluchtte niet en gaf zich ook niet over. Hij scheen te zullen overwonnen worden, doch hij gaf de moed niet op; maar nam zijn toevlucht tot de ontfermingen Gods, en bleef volhardend, biddend strijden. En nu, gij weet het: hij was Jakob; maar God zeide: gij zijt Israël. Hiermede ontving hij een naam van God, een heerlijke, een eeuwige naam; en zo verachtelijk hij nu de naam Jakob gedragen heeft, zo heerlijk heeft hij die van Israël gedragen. De Engel, die met hem worstelde, wordt Elohiem genoemd; dit woord wordt meermalen van een meestal engelen gebruikt, maar nooit van een Engel, tenzij hij de Verbonds-Engel, de Heere is. Nog heden, wij zeiden het reeds vroeger, eten de Joden de verrukte zenuw niet, en het is een proef voor de beestensnijder, dat hij die handig weet uit te lichten. Zo geeft Israël tot in de kleinigheden van zijn dagelijks leven een cursus over de oudheden der Schrift. Doch ziet voornamelijk hierin het wonderdadige van God. Woord zelf daar is een geschrift, dat de tijden zodanig In zijn macht heeft, dat hetzelfde woord, dat meer dan vijf en dertig honderd jaar geleden geschreven werd, nog heden zijn kracht heeft? Voorzeker de Joden zijn een eeuwig volk. En nu, wij zien het bij Hosea, Jakob's geschiedenis wordt zijn nakomelingen voorgesteld als hun volksgeschiedenis. De kinderen Jakob's werden tot kinderen Israël's niet eenmaal, maar meermalen. Bij Jakob werd de avond stond zijns tijdelijken levens, de morgenstond des eeuwigen levens. Zou ook dit niet voor Israël volle waarheid worden? Waarom, zo vragen wij, met stad en tempel niet ook het volk te niet gedaan, door het in de volken te laten wegsmelten? Wij mogen er op antwoorden: omdat het eerste deel van de geschiedenis der Joden Jakob, en het tweede deel Israël heet.

# DE PROFEET JONA.

1:1. De profeet Jona onderscheidt zich van al de andere profeten, zowel door zijn persoon als door zijn geschrift. Beide behoren tot die spelingen der Goddelijke wijsheid, waarin de afwijkingen van de gewone orde zich in een hogere harmonie oplossen. Immers de Schrift is ook vervuld van raadselen, die wij te ontraadselen hebben, en die ons als zo vele amandelen zijn, welke wij enkel behoeven open te breken, om er de zoete kern uit te eten en de kracht, die er in neergelegd is, te genieten. Jona onderscheidt zich in zijn persoon van al de profeten daardoor, dat hij een profeet is, die niet handelt als een profeet, maar ongehoorzaam is en tegen God inwerkt, en die toch onder en bij dit alles de kenmerken blijft behouden van een kind Gods te zijn. Ja, Jona is, niettegenstaande zijn vele gebreken en zonden, in zijn roeping en tot het beeld van de Christus, zodat de Christus zelf acht eeuwen na Jona zeide: Gelijk Jona voor de Ninevieten een teken geweest is, alzo zal ook de Zoon des mensen zijn voor dit geslacht,' want gelijk Jona drie dagen en drie nachten was in de buik van de walvis, alzo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten, wezen in het hart der aarde. Zo maakte dan God van de kleine Jona een groot man, hem tot een beeld makende van de Christus in diens dood en opstanding, iets dat zo vele andere grotere profeten niet waren. Trouwens het komt er niet op aan, hoe klein de profeet zij, die tot schaduw dient, als hij maar tot schaduw dient van Hem die alleen groot is. Evenals een ontelbare menigte van draden door elkaar kunnen lopen, en daardoor een geheel uitmaken; zo ook de profeten! Er loopt een menigte. fijnere en grovere lijnen door de Schrift, die met elkander in verband staan en die allen uitlopen in een punt, in Christus. Jona nu was een type van Christus in diens opstanding uit de doden en in de roeping der Heidenen. Tot profeet onder Israël geroepen te worden, was zo vreemd niet, maar geheel vreemd was het tot profeet geroepen te worden voor een vreemd volk. Wij hebben gezien, dat de profeten als zodanig stonden tegenover de priesters, die in hun bediening geboren waren, of zij er de gave voor hadden of niet. De profeten hadden enkel de gave en de roeping. Daarom was het reeds zeer moeilijk een profeet onder eigen volk, in Israël te zijn; want gewoonlijk waren de profeten de aankondigers van Gods oordelen over het goddeloze volk met hun goddeloze koningen en priesters, en enkel vertroosters voor de gelovigen, door de vernieuwing der belofte van God. De profeten werden dan ook gewoonlijk, zoals wij zagen, door het goddeloze volk met hun koningen en priesters ten bloede toe vervolgd. Doch hoe veel moeilijker moest het dan zijn, een profeet te zijn onder een vreemd, afgodisch, goddeloos en daarbij machtig volk: dat daarenboven gedurig in strijd met Israël was! Het was dus voor Jona een ongehoorde, tegenstrijdige, hatelijke en daarbij hoogst moeilijke en gevaarlijke zaak, naar Ninevé te gaan en die stad het oordeel aan te kondigen. Van daar zijn tegenzin die last te vervullen. Hij wist niet dat God, door zijn dienaar1ot de Heidenen te zenden, een proef wilde geven, dat niets voor Hem onmogelijk is; dat Hij zijn hand in alles en over alles heeft; dat de krachten der natuur en het hart aller mensen bestuurd worden naar zijn wil; dat een groot machtig volk in een ogenblik door Hem kan bekeerd worden, zo, dat van de koning op zijn troon af tot op de geringste zijner onderdanen toe, allen naast de dieren des velds in zak en as zich zouden neerwerpen. Het was een proef en voorteken van God; want naderhand is Ninevé weer de oude weg opgegaan; die ogenblikkelijke bekering hoe groots, hoe schoon, heeft geen blijvende indruk nagelaten, zodat Ninevé later toch het oordeel heeft ondergaan, waarvan het nu verschoond werd. Het bijzonder oogmerk des Heeren echter was: om door de bekering van zulk een grote en machtige stad als Ninevé, op het eenvoudig woord van een mens, lang te voren de grote waarheid, die vast was aan de belofte van de Messias als aller volken zegen, met krachtige trekken af te schaduwen, de waarheid namelijk, dat eenmaal al de Heidenen tot bekering zouden geroepen worden. In de prediking van Jona werd het aanvangspunt gegeven van de lijn der prediking van het Evangelie aan de Heidenen. En nu wilde God waarlijk het hart zijns knechts niet ontmoedigen, maar veel meer bemoedigen door het hart van een geheel volk

voor zijn woord te doen buigen; doch dat nu Jona's eigen zwakheid openbaar werd, was natuurlijk, opdat de kracht zou blijken Godes te zijn en niet des mensen; want doorgaans rekenen wij te veel, dat ons woord het doen moet, en zien wij te veel op de gesteldheid der mensen, die dit woord moeten ontvangen, terwijl wij enkel zien moeten op het woord van God, dat het doen moet, en op Gods Geest, die aller hart in zijn hand heeft. Jona kon men het nu wel aanzien, dat hij de man niet was, om een geheel volk tot bekering te brengen. Hij was een zwak man, en meer een eigenzinnig kind dan een man; een groot kind zouden wij zeggen, en toch hij was, zoals wij zeiden, een kind van God. De Heere toont ons in het voorbeeld van Jona, het hart van de gelovige, zoals het in kranke toestand is. Neen, niet alle gelovigen zijn Abraham's, er zijn ook Jona's. De Schrift idealiseert nooit. Wel zegt zij wat een gelovige zijn moet, maar tegelijk wat hij is. Zij stelt hem voor in zijn wezenlijkheid, als een vereniging van de grootste tegenstrijdigheden. Er is een ziektekunde ook des geloofs, en deze wordt ons door de Schrift geleerd, en moesten wij meer bestuderen. De Schrift toont ons de gelovige in zijn onderscheidene standen, ziekten en kwalen, maar ook in de onderscheidene vruchten en heerlijkheden van zijn geloof, en haar grote afkeer tegen het idealiseren blijkt juist daaruit, dat zij de grootste mannen het minste spaart. Voorzeker, de roman van het geloof, die men in zo vele boeken vindt, is geheel anders dan de historie van het geloof, welke men in de Schrift vindt. Het menselijke verstand maakt van alles iets moois, zelfs van het kruis, om de ergernis weg te nemen. Hoe veel boeken en preken stellen enkel ideale Christenen voor, doch er zijn geen ideale Christenen in deze wereld. leder gelovige heeft nog de Jona in zich. Deze vertegenwoordigt het doen van onze eigen zin en wil tegen de wil van God in. Bij ons heeft dit niet ruw, maar op fijn beschaafde wijze plaats. Bij Jona was dit in kolossale proportie, op grote schaal zichtbaar en tastbaar. Jona vertegenwoordigt hier het praktische geloof; want dit kent alleen de krankheden, niet het theoretische geloof. In Jona verenigt zich bijna in hetzelfde ogenblik een klein geloof met een groot geloof. Hij is, zoals wij zeiden, < een stout weerspanning kind van God, maar toch een kind en een oprecht kind, dat door God daarom eerst hard, .maar ten laatste toch zacht en verschonend behandeld wordt. Ja, Jona gedraagt zich bij alles in deze zaak als een klein kind, en God gedraagt zich in alles jegens hem als een gestreng maar tegelijk goed vader. Nu kan men onderwijzen door redeneringen en door prentverbeeldingen. Welnu, God onderwijst hier zijn volk op historische wijze door een levend schilderij. In het midden der profeten stelt Hij Jona, en leert door diens roeping naar Ninevé, door zijn zinnebeeldige dood en opstanding, de werkelijke dood en opstanding van de Christus, en door dit alles heen: de algemene roeping der Heidenen. Daarom bevat dan ook dit geschrift van de profeet Jona niet, gelijk de schriften der andere profeten: eigenlijke voorspellingen, welke door de toekomst moeten opgelost worden; neen, maar Jona zelf en het gebeurde met hem is profetisch. Dit geschrift onderscheidt zich dan ook daarin, dat het zich uitsluitend bezig houdt met de Heidenen, en wel met de bekering en de daarop volgende kwijtschelding van schuld aan de Heidenen, ofschoon de Ninevieten sedert eeuwen tot de ergste vijanden van Israël behoorden. Daarom zijn er veel ongelovige uitleggers onder de Joden geweest, bij wie het boek Jona om deze reden, en zijn er nog ongelovige uitleggers onder de Christenen, bij wie het om andere redenen, als tot een ban is, zodat zij het, gelijk Jona zelf geschiedde, over boord willen geworpen hebben; doch het staat in de Schrift en het zal er in blijven staan ten spijt van allen, die zich met de regering Gods noch met het geloof van Jona kunnen verenigen. Het behoort ook tot de Schrift. Ja, dit kleine geschrift geeft ons een veel diepere blik in Gods had en bestuur, dan de geleerdste verhandelingen onzer ongelovige wijsgeren en theologen doen, die ons gewoonlijk niet in altijd dieper kennis, maar in altijd diepere verwarring leiden. Er is toch geen boek, waarin God in kleiner omvang zich meer openbaart, niet enkel als Schepper, maar ook als Bevelvoerder in de schepping, Ja, welke gewichtige leringen bevat dit boekje niet al! De heilige geschiedschrijver wijst ze ons niet aan. Hij verhaalt eenvoudig en kort wat er gebeurd is, en laat het aan de uitleggers van alle tijden over om er de toepassing van te maken, zoals wij

dan ook nu op onze beurt zullen doen, doch hoeveel schoons en goeds hebben wij nog voorbijgezien, dat door vele anderen voor ons gezegd is, en nog door vele anderen na ons gezegd worden zal! Wij kunnen uit de zoetwater oceaan der Schrift slechts zoveel scheppen, als onze dorst voor het ogenblik lest. Het boek Jona splitst zich in vier delen. Men zou ze kunnen noemen: Jona vluchtende; Jona gevangen genomen; Jona in vrijheid gesteld, Jona voor God gesteld. Wij beschouwen echter liever de vier hoofdstukken als zo vele taferelen, en betitelen ze: Jona op het schip; Jona in de vis; Jona te Ninevé en Jona onder de wonderboom.

2:1. JONA OP HET SCHIP.

En het woord des Heeren geschiedde tot Jona, de zoon van Amitthai. Op welke wijze dit geschiedde, wordt niet vermeld, ook niet op andere plaatsen, waar dezelfde uitdrukking voorkomt. Bij Samuel ‘geschiedde dit door een roepende stem buiten hem, 1 Samuel 3:4, bij Ezechiël door een stem binnen in hem, Ezechiël 20:1-3. Zeggende: Maak u op, ga naar de grote stad Ninevé en predik tegen haar,' want hunlieder boosheid is opgeklommen voor mijn aangezicht. Hoe kort is des Heeren bevel; het is als een militair commando. Men hoort het uit de toon, waarop de Heere spreekt, dat Hij op zijn woord wil gehoorzaamd zijn. Predik tegen haar. De Heere zegt niet dat zij zich bekeren zal; dit zou zeker de zwarigheden weggenomen hebben, maar God zegt ons de uit. komsten niet. Eerst moet men God op zijn woord blindelings volgen, en daarna komen de verrassingen. Het is dus wederom een bewijs van de waarheid van Gods Woord. Een menselijk schrijver zou gezegd hebben: ‘Predik Ninevé, dat zij zich bekere, of anders vergaan zal.’ Maar God begint met enkel straf en eindigt met enkel goedertierenheid. Hij laat de Wet voor het Evangelie gaan. God handelt altijd verrassend en als Hij een geheel volk wil bekeren door het zwakke woord van een zwak mens, dan laat Hij eerst zijn bedreigingen voorafgaan. Maar Jona maakte zich op om te vluchten naar Tarsis, van het aangezicht des Heeren. Jona begint zijn bediening met een ontvluchting, en Petrus met een verloochening. De wereld begint met kracht, Gods dienaren dikwijls met grote zwakheid; doch daarna wordt het beter. Jona vlucht van het aangezicht des Heeren, doch wij moeten naar God heen, niet van Hem af vluchten, want op de eerste weg is volkomen veiligheid maar op de laatste is groot gevaar, ja ontmoeten wij allerhande zwarigheden, zoals ook bij Jona blijkt. Wat deed echter Jona vluchten? Behalve hetgeen hij zelf later beleed (zijn twijfeling aan Gods volhardende gestrengheid) was het ongetwijfeld ook een opzien tegen de zwaarte van zijn taak. Bedenkt, dat zulk een bevel even goed, neen, veel erger was alsof wij nu het bevel van God ontvingen om naar de grote stad Parijs te gaan en tegen haar te prediken van het over haar gereed staand oordeel Gods omdat haar boosheid opgeklommen is voor zijn aangezicht. Erger, zeg ik, omdat’ Israël en Assyrië geslagen vijanden waren. Jona achtte het ongetwijfeld onmogelijk, dat hij als Israëliet door Heidenen, en wel door zulke Heidenen geloofd zou worden, en dus aan wrede vervolging en groot levensgevaar zou blootgesteld zijn. Zij kenden de Heere niet, die hem zond, en nog minder hem, Jona, als zijn profeet. Stellen wij het ons maar voor, wat het te zeggen is, om als een man alleen in de uitgestrekte hoofdstad van Assyrië zulk een boodschap te brengen. Zij had zich altijd vijandig tegen het volk van Jahweh gedragen, en nu komt er een van dat volk haar de ondergang aankondigen. Voorzeker, het was geen kleine zaak, en mij dunkt, dat wij hier het beste doen, door niet laag neder te zien op Jona, maar ons naast hem te stellen en te belijden, dat wij in zijn plaats geweest zijnde, ongetwijfeld niet beter zouden gehandeld hebben dan hij. Doch hoe kon de profeet des Heeren zich voorstellen, de Heere te kunnen ontvlieden? Wist hij dan niet, dat God alomtegenwoordig was? Sommige geheel onwetenden onder de ongelovigen; die van de Schrift misschien het boek Jona alleen hebben gelezen, hebben uit dit gedrag van Jona afgeleid en geleerd: dat de Israëlieten nog geen geestelijke maar gebrekkige begrippen van God hadden; doch zulke mensen hebben althans nooit de 139ste psalm gelezen, waarin Gods alwetendheid met de schoonste en krachtigste trekken wordt geleerd. Maar had Jona dan nooit deze verheven woorden gelezen: Waar zou ik heengaan voor uw Geest en waar zou ik heen vlieden voor uw aangezicht? Zo ik opvoer ten hemel, Gij zijt daar,. of bedde ik mij in de hel, zie, Gij zijt daar. Nam ik vleugelen des dageraads, woonde ik aan het uiterste der zee, ook paar zou uw hand mij geleiden, en uw rechterhand zou mij houden. Wij beantwoorden deze vraag met een andere: Weten wij niet, dat God alomtegenwoordig is, en waarom zondigen wij nochtans? Het is iets anders de waarheden der Schrift te weten, en ze in beoefening te brengen. Beide behoren te zamen, maar gaan niet altijd te zamen. Ach, hoe dikwijls verbergen wij ons voor het aangezicht des Heeren, alsof wij er ons voor konden verbergen! De zonde is een verblinding, en zij doet ons ook tegen de

klaarste overtuiging handelen. Wij weten zo veel, maar hoe weinig doen wij er naar; wij weten wat God wil, maar wij willen het niet weten, en handelen alsof wij het niet wisten. Wie onzer doet dan ook niet met de volledigste kennis van Gods alomtegenwoordigheid, wat hij niet zou doen, indien wij God met onze ogen aanschouwden? Ja, wij hebben in de zonde het ongelukkig vermogen om ons verstand te verblinden, wanneer het met onze begeerte in strijd komt; alsdan moet het verstand zich maar schikken, totdat de begeerte vervuld is. Toen David overspel en moord bedreef, dacht hij het in het geheim te doen, en toch hij zelf had de zo even aangehaalde 139ste psalm gedicht. Doch behalve dit, zijn niet alle uitvluchten, die wij maken, pogingen om te vluchten voor het aangezicht des Heeren? Als men iets niet gaarne wil doen, dan weet men altijd iets te vinden, om zich van de zaak als een verplichting te ontslaan, en men bedekt niet alleen voor anderen, maar ook, ware het mogelijk, voor zichzelf de ware reden van ons verzet onder een menigte schijnredenen. Jona zal gedacht hebben: De Heere zegt het wel, maar meent het ongetwijfeld niet, en als ik het werk niet doe, dan zal het wel door een ander verricht worden. Doch hiermede toonde Jona zich van een treurige zijde, en vooral toonde hij zich in zijn profetische gestalte zeer klein. Het is zo als wij reeds zeiden, God geeft ons in zijn Woord allerlei mensen en allerlei gelovigen te zien. Hij toont ons zulke grote karakters, dat, indien wij niet wisten dat zij mensen waren van gelijke beweging als wij, wij het zouden betwijfelen of zij nog tot onze kring behoren, want bij hen is er geen sprake van de kleinheid van Jona. Doch juist daarom stelt God in zijn Woord ons ook andere mensen voor, die ook zijn knechten en kinderen zijn, en toch daarbij zeer zwak waren, en gedurig dobberden tussen de golven der ongestadige twijfeling en der natuurlijke driften. Jona was echter. daarbij oprecht, en op oprechtheid komt het aan, want zonder oprechtheid kan men Gods dienaar zijn door zijn bevel ten uitvoer te brengen, zonder een kind van God te zijn. De grootste talenten en gaven laten dan ook, blijkens de ondervinding van iedere dag, het hart onveranderd. Tot de verandering van het hart behoort de bijzondere genade Gods, behoort het wonder, de tussenkomst Gods. De gehele twist tussen de Gereformeerden en de Remonstranten komt dan ook neder op de vraag: of God al dan niet heerschappij voert over het hart van de mens? De wedergeboorte is niet het werk van het menselijk verstand en ook niet van het zedelijk gevoel des harten, maar van de Heilige Geest, van God door middel van zijn Woord. Door de blote sluitredenen ook van het uitnemendste verstand wordt niemand bekeerd. De wijste der volken waren geheel onwetend in de dingen Gods. Alleen door de prediking van het Evangelie zijn de hoog verlichte Grieken, de krijgszuchtige Romeinen en een menigte barbaarse volken tot kennis gekomen van de dingen Gods, en zijn er uit hen velen bekeerd geworden van de afgoden tot de levende God. Nog eens dan, de bekering van de mens is het werk van de Heilige Geest, door het van Hem zelf verordend middel: Gods Woord of de Schrift. En hij kwam af te Jafo en vond een schip, gaande naar Tarsis. Jafo is Joppe, en Tarsis lag in Spanje, Hij moest naar Ninevé' naar het verre oosten, en ging naar Europa, het verre westen. Hij moest over land gegaan zijn, en hij ging over zee. Hij sloeg juist de tegenovergestelde weg in van die, welke God hem bevolen had. Hij dacht daar in de vreemde, wellicht bij zijn vrienden, rust te hebben, doch hij wist niet dat nu eerst de onrust voor hem begon. Intussen alles scheen hem aanvankelijk mede te lopen. Hij vond te Jafo een waarschijnlijk Fenicisch schip met Fenicisch scheepsvolk ter vaart gereed. En zo ver gaat de verblinding van de mens, dat hij bij zulke gelegenheden denkt: 'Dit is providentieel, de middelen moeten mij dienen;' stellende alzo God tegen God, en diens voorzienigheid tegen diens uitgedrukte wil. En hij gaf de vracht daarvan en ging neder in hetzelve om met hen lieden te gaan naar Tarsis, van het aangezicht des Heeren. Deze herhaling van het woord: hij ging naar Tarsis, van het aangezicht des Heeren treft mij; want ach, hoe velen gaan, de rug naar God gekeerd, hun weg. De Heere heeft tot ons allen gezegd: Zoekt mijn aangezicht! en hoe velen ontwijken zijn aangezicht! Ja, als wij onze tijd aanzien, waarin bijna alles het aangezicht omwendt van het aangezicht des Heeren, dan mogen wij wel zeggen: wij allen varen met Jona in het schip; ja, de gehele maatschappelijke toestand is zulk een schip, als

waarop hij voer, en wie weet wat er dus binnen weinig tijd, geheel onverwacht gebeuren kan! Maar de Heere wierp een grote wind op de zee. Een schone uitdrukking, en tevens geheel juist gekozen. Een felle wind wordt ook als het ware op de zee geworpen. Hoe liefelijk is het voor ons verstand en gevoel, hier de verschijnselen der natuur en de veranderingen van het weder onmiddellijk aan de Heere te zien toegeschreven! Dit is bij ons geheel in onbruik geraakt, maar in de Schrift wordt alles genoemd, zoals het werkelijk is. Wij laten de natuur alles alleen doen, en beschouwen de zaken zo, dat nu eenmaal de dingen geschapen zijn, alles van zelf zijn gang gaat. Het is een verkeerde voorstelling. Het geschapene is geen blote machine, geen altijd gelijklopend uurwerk, maar een levend samenstel van krachten, welke even volstrekt afhangen van de almachtige kracht van God, als de beweging der wolken van de wind. De in hemel en op aarde alomtegenwoordige Opperheer van alle dingen wijst door zijn wil aan zonnen en planeten, aan wind en zee, aan mens en dier de weg, die zij hebben te gaan. Daarom hangt er de natuur de ene kracht af van de andere en alle krachten te zamen hangen af van de allerhoogste kracht, van Gods almacht, welke van het noodlot der Heidenen en Turken eindeloos verschillend is, omdat in God geen willekeur, maar enkel volstrekte volmaaktheid denkbaar is, en omdat God te midden van zijn vaste wetten ruimte geeft voor des mensen zedelijke vrijheid en verantwoordelijkheid. En er werd een grote storm in de zee, zodat het schip dacht te breken. In dit kleine boek is alles groot. Wij lezen hier van een grote wind, een grote storm, en vroeger van een grote stad, en later van een grote vis. Het is een liefelijke aanduiding van de grootheid van God in geheel de geschiedenis van Jona. Trouwens op het gebied van God is alles groot, en boven al dat grote en al die grootheden staat God als de onvergelijkelijke Grote, die zich ontfermt over het kleinste, over de kleine kindertjes, zoals wij aan het slot van dit geschrift lezen; kindertjes zo klein, dat zij niet weten wat hun rechter- of linkerhand is, en over het vee; zodat de mens, die zich verheft en groot acht, daarmede uittreedt buiten de kring der voorwerpen, die God liefheeft. Ja, tegenover al het grote, waarvan in dit boek gesproken wordt, staat ten laatste het kleine wormpje, dat God beschikte ten einde de wonderboom te doen verdorren, om ons te leren, dat God niet alleen over het grote, maar ook over het kleine regeert, en dat Hij beschikking heeft zowel over de haren onzes hoofds, als over de sterren des hemels. Ja, het is een hoofdtrek van dit boek, dat Gods bestuur en voorzienigheid over alle dingen gaat: over de zee en de zeelieden, over de vis en zijn prooi, over de koning en over het volk, over de wonderboom en de worm er in, en dat Hij dat alles bestuurt tot bereiking zijner oogmerken. Liefelijk is het dan ook, daarbij op te merken: dat naast de beschikking Gods over een grote vis, de beschikking van de Heere Jezus staat over een kleine vis die, toen Petrus zich door een onvoorzichtig antwoord verbonden had, voor Hem en Petrus de Didrachma betalen moest. Doch het treffendste is te zien: hoe tegenover al die grootheid Gods in zo veel wonderen, Jona staat met zijn velerlei kleinheden, en toch moest hij het kleine middel zijn in Gods hand, om het grote oogmerk Gods te bereiken. Daarom moeten wij niet doen als de wereld, die altijd grootheid stelt tegenover grootheid, kanonnen tegen kanonnen, een leger tegen een leger; neen, maar wij moeten tegenover de grote wereld stellen het kleine getal der oprecht gelovigen, en daarmede toch ons van de overwinning verzekerd houden uit kracht van het woord des Heeren: Vrees niet, gij klein kuddeke, want het is des Vaders welbehagen u het Koninkrijk te geven. De Zaligheid van miljoenen zondaren kwam in de wereld als een kindje, dat Simeon op zijn armen droeg, nadat een vrouw het onder haar hart had gedragen. Dat kindje moest al de raad Gods ten uitvoer brengen en heeft het gedaan; want als man nam Hij met het kruis de zonde der wereld op zich en daalde met haar in het graf, om haar aldaar eeuwig te laten, en om zelf zonder zonde op te staan en eeuwig Gode te leven. Daarom moeten wij bij de opeenstapeling der zwarigheden in Kerk en Staat niet peinzen op een nog grotere kracht, die er tegen op zou kunnen wegen, maar veeleer op een kleine zaak, die het tegenwicht geeft, namelijk het biddend geloof. Nooit moeten wij menen, dat de middelen geëvenredigd moeten zijn aan het doel. Welk een evenredigheid bestond er tussen de genezing van de blindgeborene, en het slijk dat op zijn ogen gelegd werd?

Daarom moeten wij de middelen gebruiken zonder van iets uitkomst te verwachten dan van God. De kracht der middelen ligt niet in de middelen, maar in de persoon die ze gebruikt, of die ze gebiedt. God stelt zeker middel tot zeker einde, en wij hebben slechts het middel goed naar het einde te richten, om het bedoelde einde te bereiken. Toen vreesden de zeelieden en riepen een iegelijk tot zijn god, en wierpen de vaten, die in het schip waren, in de zee, om het van dezelve te verlichten. De scheepslieden hadden terstond een gevoel, dat er een ban op het schip was. Daar hebben onbekeerde mensen soms meer besef van dan bekeerden, die op zulke dingen doorgaans minder oplettend zijn. De scheepslieden zagen dit uit al de omstandigheden, want de storm, die door de Schrift (welke nooit overdrijft) groot genoemd wordt, was ongetwijfeld zo buitengewoon en geweldig; dat de kapitein met zijn volk, hoe ook aan stormen gewoon, zich terstond reddeloos zagen, hun goden aanriepen en al het misbare overboord wierpen. Aldaar Jona was neergegaan aan de zijde van het schip, en ' lag neder, en was met een diepe slaap bevingen. Zij, die de 'ijl Schrift bestrijden, of die geheel de geschiedenis van Jona voor ,'' een zinnebeeldig verhaal houden, maken de tegenwerping, dat Jona in zulke omstandigheden onmogelijk slapen kon; doch er zijn veelvuldige voorbeelden van dien aard in het leven. Juist de angst, de vrees, de overspanning veroorzaken niet zelden die alles overmeesterende slaap, waardoor de mens als gevoelloos neerligt. Het was bij Jona tegelijk een lichaams-, zielse-consciëntie-slaap. Daarbij, gejaagde mensen zoeken op de eerste rustplaats de beste vergoeding :voor de doorgestane onrust, en vooral hij, die onder een ban leeft, wiens geweten niet zuiver is: hij zoekt zichzelf in de slaap te vergeten. Ook de droefheid maakt slaperig, daarom maakt Lukas, die een geneeskundige was, de opmerking, dat de discipelen in Gethsemane slaperig waren van droefheid. Jona was in een gedurige staat van verberging voor God, en zo zocht hij zich ook zonder er zich bewust van te zijn, in de slaap voor God te verbergen. Er is een slaap door ongeloof, en er is een slaap door geloof. Dezelfde Petrus, die, niettegenstaande zijn belofte van zijn leven te stellen voor zijn Heere, niet een uur met Hem kon waken, sliep, in de kerker, in de nacht voor de dag, dat hij door Herodes zou worden voorgebracht om onthoofd te worden. En de opperschipper naderde tot hem en zeide tot hem: Wat is u, gij hard slapende? Sta op, roep tot uw God: misschien zal die God aan ons gedenken, dat w³ niet vergaan. Als een gelovige aan het vallen is, dan is hij minder in geestelijke werkzaamheid dan de onbekeerden. Hoe beschamend was deze toespraak voor Jona! zij, die de ware God niet kennen, bidden, waken en werken, en de enige man op het schip, die de ware God kent, bidt, waakt en arbeidt niet, maar slaapt. De Hebreeër, ja de profeet des Heeren moet door de afgodendienaar wakker geschud, tot het gebed geroepen, tot zijn plicht gebracht worden. En gaat het niet nog zo in het geloofsleven van een iegelijk onzer, dat wij door dezulken, die geen gelovigen zijn, meermalen aan onze verplichtingen herinnerd worden, alsof juist zij ons moesten toeroepen: Bedenkt welk een schat gij in uw geloof bezit, waarvan gij geen gebruik maakt? Roep tot uw God! Hoe liefelijk is het te zien aan boord van een schip, dat in nood, dat in gevaar is van te vergaan, dat men elkander opwekt tot het gebed, omdat men nog gelooft dat God het gebed verhoren kan. O hoe beschaamt die Heidense opperschipper hiermede die geleerden onder ons, die God deze macht ontzeggen, en hoe beschaamt hij vele onzer opperschippers en zeelieden, die ofschoon de driemaal heilige naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes op het voorhoofd dragende, aan boord van hun schepen van God niet willen weten, dan om zijn heilige naam vloekend, en zich en anderen vervloekend, schandelijk te misbruiken! Misschien zal die God aan ons gedenken, dat wij niet vergaan. De Heidenen hadden vele goden, en daardoor hadden zij ook eerbied voor de goden van andere volken. Ja, zij meenden zelfs, dat de God van de Hebreeërs hen misschien wel kon helpen. Is het niet nog zo? De wereld kan zeer wel dulden, dat er verschillende godsdiensten zijn, mits dat geen derzelve zich boven de andere verheft, door te zeggen: Ik ben uitsluitend de ware godsdienst. Had de Christelijke godsdienst bij haar eerste verschijning zich op zodanige wijze verdraagzaam willen betonen, zij zou zelf de verdraagzaamheid der andere godsdiensten ondervonden hebben; doch door zichzelf voor de

alleen ware godsdienst, en de andere voor valse godsdiensten te verklaren, werd de haat tegen haar opgewekt. Men moet dus wel weten wat men doet, als men het met Christus houden wil; want dan moet men tegenover de wereld staan, en haar verdrukking lijden, terwijl daarentegen de vriendschap met de wereld, vijandschap is met God. , Voorts zeiden zij een ieder tot zijn metgezel: Komt en laat ons loten werpen, opdat wij mogen weten, om wiens wil on$ dit kwaad overkomt. Alzo wierpen zij loten, en het lot viel op Jona. De beslissing door het lot was niet enkel bij de Heidenen bekend, maar in gewoon gebruik. Het bijgeloof hecht zich met een onbepaald vertrouwen aan de uitspraken van het blinde toeval, dat bij hen door het lot vertegenwoordigd wordt. God maakte ook deze zondige gewoonte dienstbaar aan zijn raad. Bij de gelovigen onder het Oude en Nieuwe Testament vertegenwoordigt de uitspraak van het lot, onder opzien tot God geworpen, de uitspraak van God. Toen zeiden zij tot hem: Verklaar ons nu, om wiens wil ons dit kwaad overkomt? Wat is uw werk, en vanwaar komt gij? Welk is uw land en van welk volk zijt gij? En hij zeide tot hen: Ik ben een Hebreeër en ik vrees de Heere, de God des hemels, Die de zee en het droge gemaakt heeft. Dat hij een Hebreeër was en God vreesde, was het onvervreemdbaar goed, dat hij behield bij al zijn zonden. Daarom door Jona op te wekken uit de slaap, wekten zij hem ook op tot het geloof, en nu was hij dan ook geheel geloof, zodat, zoals wij later zien zullen, schuldbelijdenis en de overgave van zichzelf er de vrucht van waren. Zeker, de ongelovigen moeten dikwijls de gelovigen opwekken; doch zijn deze eenmaal wakker geworden en weer tot bezinning gekomen, dan is er ook geen zweem van ongeloof meer bij hen Noorhanden, maar staan zij weer in de volle kracht des geloofs. Ik vrees de Heere, .:Je God des hemels, Die de zee en het droge gemaakt heeft. Opmerkelijk, dit drieërlei gebied werd geheel in de zaak van Jona betrokken. Jona deed dus belijdenis van zijn geloof, en welk een heerlijke belijdenis deed hij! Iedere gelovige moet op zijn beurt tegenover de ongelovigen zijn belijdenis doen, en doet haar. Zijn die ongelovigen Heidenen, zo volstaat de belijdenis van het eerste artikel onzer geloofsbelijdenis: Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde. Zij was de belijdenis van Jona tegenover de Feniciërs, en die van Abraham tegenover de koning van Sodom, in de woorden: Ik Heb mijn hand opgeheven tot de Heere, de allerhoogste God, Die hemel en aarde bezit. Bij ons Christenen is dit echter niet genoeg. Wij moeten tegenover iedere ongelovige juist dat geloofsartikel belijden, waarin hij met ons verschilt. Bij Jona was zijn belijdenis de korte inhoud der prediking Gods aan de Heidenen, welke strekte om hen te bekeren. van de afgoden tot de levende God. Daarom maakte Paulus het opschrift, dat hij te Athene zag: ‘Aan de onbekende God,’ tot tekst van zijn prediking aan de Atheners, zeggende: Deze dan, die gij niet kennende dient, verkondig ik ulieden. Dat deed nu Jona ook aan de scheepslieden; doch waarom niet hetzelfde te Ninevé gedaan? Waarom niet daar gezegd: ‘Ik ben een Hebreeër en ik vrees de God des hemels, Die de zee en het droge gemaakt heeft, en Hij heeft mij bevolen u te zeggen, dat uw stad vanwege haar ongerechtigheden binnen veertig dagen zal verwoest worden.’ Doch zo is de mens: door de zwarigheden te ontvluchten, loopt hij ze tegemoet, door niet gewillig zijn plicht te doen, moet hij die gedwongen doen. De weg der gehoorzaamheid is een moeilijke maar veilige weg, die der ongehoorzaamheid is nog moeilijker en leidt in doodsgevaren, ja in de dood. . Toen vreesden die mannen met grote vreze en zeiden tot hem: Wat hebt gij dit gedaan? Want de mannen wisten, dat hij van des Heeren aangezicht vlood, want hij had het hun te kennen gegeven. Reeds door deze vrees bij die ruwe mensen, gaf God aan Jona een bewijs van de kracht, die zijn woord als profeet had. Trouwens, het woord en de prediking, ja reeds de blote getuigenis van de levende en waarachtige God, grijpen terstond de consciënties aan, en doen de mensen vrezen. De scheepslieden zagen het aan de vreselijke verbolgenheid der zee, met welk een ontzaglijk God zij te doen hadden. Deze Heidenen hebben dus, zonder gelovigen te zijn, een ontzag voor God, dat de gelovige niet altijd heeft; maar zij hebben ook weer niet, wat de gelovige heeft: het geloof. Zij zonken zo diep niet, maar stegen ook zo hoog niet als Jona. Voorts zeiden zij tot hem: Wat zullen wij u doen, opdat de zee stil

worde van ons? Want de zee werd hoe langer hoe onstuimiger. Zij vragen nu hemzelf, wat zij doen moeten; en hij, tot de volle kennis en bewustheid van zijn geloof gekomen, geeft zich over aan God, en wil de mensen sparen. En hij zeide tot hen: Neemt mij op, en werpt mij in de zee, zo zal de zee stil worden van ulieden,. want ik weet, dat deze grote storm ulieden om mijnentwil overkomt. Welk een woord! het opent ons de geschiedenis der wereld. Hoe, om de ongehoorzaamheid van een mens, is geheel de zee in beroering, en is al wat haar bevaart in gevaar van te vergaan! En wat doet die storm liggen en deze zee bedaren? De ondergang van die ongehoorzame mens. Het is ons een treffend beeld van de grote waarheid: dat alleen de zonde Gods heerlijke schepping in beroering brengt, en dat alleen de tenietdoening der zonde de verstoorde orde herstelt. Doch hierin was dan nu ook Jona het grote beeld, de type van Christus, de Heere. Christus zou zich overgeven tot behoud der kerk, gelijk Jona zich overgaf tot behoud van het schip. De hittigheid van Gods toorn zou zich afwenden van de zondaar. door de nederdaling van Christus in de diepte des grafs, gelijk de woedende golven zich stilden door de inwerping van Jona in de zee. Doch ziet dan ook hier de kleine zwakke Jona in al de kracht en heerlijkheid des geloofs; ja ziet en bewondert en aanbidt de Goddelijke genade, die zulk een held uit zulk een versaagd man maken kan. Zo vreesachtig hij was om naar Ninevé te gaan, zo moedig was hij nu, om zich in zee te laten werpen. Dat was een veel erger lot, dan hem in Ninevé wachtte, want daar zou hem niets gebeuren; maar hij zou beschaamd worden over zijn vrees. In de dienst van God wordt enkel moed vereist. Zo gaat menig zendeling naar een volk, waar nog nimmer een zendeling kwam, en hij slaagt in zijn zending. Wie slechts met God durft, die zal het gelukken. Jona biedt zichzelf ten offer aan. Hij geeft terstond het bewijs van zijn profetische bediening, door uitlegging te geven van hetgeen er gebeurde, en Gods wil en bedoeling er mede te verkondigen. Het was om hem, Jona, te doen: hij moest uitgeworpen worden, en hij is dan ook nu geheel en vrijwillig bereid om zijn leven over te geven, ten einde dat der schepelingen te behouden. Trouwens het komt in de liefde tot God en de naaste daarop aan, dat wij onszelve willen geven. Velen geven hun geld en goed en alles wat zij hebben aan de Heere, maar hun hart, hun leven behouden zij voor zichzelve. En toch begeert reeds de ene mens van de andere niet zozeer zijn gave, als wel zijn hart, zijn liefde, hoe veel temeer moet God dit eisen! Nu kunnen wij op tweeërlei wijze Gode ons leven geven: door voor Hem te leven en voor Hem te sterven. Het laatste was bijzonder het voorrecht der martelaren. Zij leefden en stierven voor de Heere; in onze dagen en in onze maatschappelijke toestand kunnen wij voor de Heere leven en in Hem sterven, maar niet voor Hem sterven, ofschoon niemand weet, waartoe hij nog door de Heere kan geroepen worden. Maar de mannen roeiden om het schip weder te brengen aan het droge, doch zij konden niet; want de zee werd hoe langer hoe onstuimiger tegen hen. Hoe vriendelijk handelen deze mensen, ofschoon zij Heidenen waren, met Jona. Zij hadden van het begin af gezien, dat hij niet was als een hunner; doch hun eerbied voor hem als de dienaar van de machtige God, die de zee beroert en doet bedaren, was altijd geklommen. Zij doen dus, in plaats van hem nu maar terstond over boord te werpen en daardoor zichzelve te redden, al het mogelijke om ook hem te redden. Zulke menslievende mensen ontmoet men meermalen zelfs onder ruwste lieden. Het was vooral voor Jona beschamend, omdat hij als Israëliet tegenover de Heidenen stond, en van hen niets dan kwaad vreesde; maar God laat ons meermalen dienen door dezulken, van wie wij verwachten dat zij ons zullen bestrijden, en met eerbied en onderscheiding behandelen door hen, bij wie wij zo geen haat, dan toch onverschilligheid onderstellen. Ja, laat er ons rondborstig voor uitkomen; wij moeten toegeven, dat niet zelden ongelovige mensen vrij wat meer goede hoedanigheden uit de natuur hebben, dan de gelovigen uit de genade blijken te hebben; doch daarom zijn de gelovigen niet minder, want deze kunnen daarentegen, zoals wij straks zeiden, weer andere dingen zeggen en 'doen, die de natuurlijke mensen niet kunnen. Ook kunnen de daden der ongelovigen goed zijn bij God en hun personen niet; daarentegen zijn de personen der gelovigen Gode altijd welgevallig, al zijn hun daden dit niet, en al toont Hij dit door hen daarvoor te kastijden.

Immers God wil geëerd zijn door vriend en vijand. Eert zijn vijand Hem, al is het ook maar voor een ogenblik, zoals bij Achab het geval was, zo geeft God zijn welgevallen er over te kennen, maar eert de gelovige Hem niet, al is het ook maar voor een ogenblik, zoals bij Mozes en Aaron het geval was, zo geeft Hij er zijn misnoegen over te kennen, en straft hem terstond voorbeeldig, of leidt hem door allerlei oordelen heen, totdat hij eindelijk weer terecht komt; dit zien wij duidelijk ook aan Jona. De scheepslieden worden gespaard, hij niet; en toch, wie was de beminde des Heeren? Doch nu vragen wij: indien dit boek verdicht ware, zou men dan de afgodische Heidenen met zulke zachte kleuren geschilderd, en de profeet des Heeren reeds terstond met zulk een zwarte kool getekend hebben? Neen, alleen God, alleen de Schrift spreekt de waarheid en verbloemt niets, maar tekent de mensen zoals zij zijn. Toen riepen zij tot de Heere en zeiden: Och Heere, laat ons toch niet vergaan om dezes mans ziel, en leg geen onschuldig bloed op ons,. want Gij, Heere, hebt gedaan, gelijk als het U heeft behaagd. Dit gebed was als het ware het protest dezer zeelieden tegen hetgeen zij doen zouden. Zij zagen dat er geen ander middel tot hun redding meer overbleef, dan dat Jona hun aan de hand gegeven had; doch zij waren er niet zeker van, of zij daarmee goed deden of wel een misdaad tegen het leven van een mens, en wel van zulk een mens bedreven. Tussen deze twee drang redenen wankelende, wilden zij hem niet over boord werpen, zonder hun onschuld aan zijn dood te betuigen, en zij doen dat in de vorm van een gebed tot de alwetende Albestuurder, die ook het lot op Jona had laten vallen. En zij namen Jona op en wierpen hem in de zee. De diepte, waarin Jona viel vanwege zijn zonde, was het beeld der diepte, waarin Christus afdaalde vanwege de zonde. Zeker, het was een klein beeld van een grote zaak. Doch dit behoort tot het welbehagen Gods. De heerlijkste schat, het kostbaarste goud en het schitterendste edelgesteente eindeloos te boven gaande, de bediening van het Evangelie legde God in aarden vaten, in zwakke mensen. Zo bekleedde Hij niet de krachtige Mozes, maar de zwakke Aaron met de schoonste sieraden, welke de tekenen en zinnebeelden waren van het grote dienstwerk, dat Christus als Hogepriester doen zou. En zo was nu ook de zwakke Jona de type der grote verborgenheid: dat in Christus een voor allen de dood zou ondergaan. Toen stond de zee stil van haar verbolgenheid. Het is niet te verwonderen dat zij, die aan geen verzoening van de zondaar door voldoening aan de gerechtigheid van God geloven, ook het boek Jona als een verdichtsel beschouwen: want deze waarheid wordt hier zo historisch duidelijk geleerd; dat men zich moedwillig blind moet houden, dit niet te zien. De verbolgenheid der zee, ontstaan door de verbolgenheid Gods, eiste voldoening van de schuldige, eiste hemzelf ten offer; en nauwelijks is deze voldoening gegeven, dat offer gebracht, of de zee stond stil van haar verbolgenheid, de ban was opgeheven, en alles keerde tot zijn gewone orde terug. Doch gij vraagt wellicht: kan er ook nog bij gelovigen een ban zijn? Zeker kan deze er zijn. Was Jona niet een gelovige, en was er geen ban op hem? Wanneer zich onverwacht een grote storm tegen ons verheft, en de zee niettegenstaande onze ijverigste pogingen om haar door te komen, hoe langer hoe onstuimiger tegen ons wordt, zo mogen wij wel inkeren tot onszelf en vragen: ligt er niet wellicht een ban op of bij ons is; of wij soms in een bepaalde ongehoorzaamheid jegens de Heere verkeren; of wij een Jona op ons schip hebben, die de beroering veroorzaakt? Hoe velen onder ons hebben nog de een of andere geheime boezemzonde, die zij niet willen vaarwel zeggen; hoe velen zijn opvliegend van aard en doen boze dingen in hun drift zonder deze drift als zonde te beschouwen en met de kracht van God te verbreken. Hoe velen leven' als kinderen in opstand tegen hun ouders, of als echtgenoten in onenigheid met elkaar, of hebben een onverzoenlijk hart voor deze of die onder hun naasten. En zou de Heere daarover niet toornen, en ons niet bezoeken? Weten wij dan niet, dat wij met een heilig God te doen hebben, wiens ogen te rein zijn om het kwade te aanschouwen zonder het te straffen? Daarom, wanneer het ons tegengaat, en alles ons bij de hand afbreekt, en de ene ellende niet wijkt dan om voor de andere plaats te maken, moeten wij bidden om genade en om licht van boven, om te zien of de oorzaak van het leed ook aan onze zijde ligt, en zo ja, dat wij dan de kracht mogen ontvangen om het oog uit te rukken en de hand

af te houden, die de ergernis veroorzaken. Want dit is geen lichte zaak, en zij moet gedaan worden, zal de ban opgeheven worden, en er rust voor ons zijn; want God wil een volkomen overgave van onszelve tot een volkomen wegneming van zulk een ban. Ja, zoeken wij dan de Jona bij ons uit te vinden, al slaapt hij ook diep beneden in het schip. Doch doen wij het, zoals wij zeiden, biddend, opdat God ons licht geve, en opdat wij niet lichtvaardig voor een ban houden, wat geen ban is. Niet alle lijden is een ban, maar veel lijden is te beschouwen als een kruis, dat wij de Heere Jezus moeten nadragen. Bidden wij echter boven alles om de zekerheid te mogen ontvangen, dat wij van de ban, die van nature op ons allen als zondaren ligt, ontheven zijn. Deze ban heeft Jezus door zijn lijden en dood van ons weggenomen, en door zijn opstanding en hemelvaart in een eeuwige zegen veranderd. Wie waarlijk in de Heere Jezus als de Christus gelooft, kan, mag, moet zich verzekerd houden dat de toorn, de ban Gods niet meer op hem rust, maar van hem is weggenomen in eeuwigheid. En neemt dit niet weg, dat er nochtans soms een tijdelijke ban ontstaan kan, ook deze zal in de weg des geloofs en des gebeds weder worden weggenomen. Dies vreesden de mannen de Heere met grote vreze. De ogenblikkelijke stilstand van de vreselijk woedende zee, zodra Jona er in afgestort was, maakte, zoals wij ons licht kunnen voorstellen, op deze scheepslieden een ontzaggelijke indruk. En zij slachtten de Heere slachtoffer, en beloofden geloften. De vreze Gods heeft terstond de dienst Gods ten gevolge. Zij verheerlijkten er God mede; het was een blijk van de kracht der genade Gods in het hart van de Heiden. Ook bij het kruis des Heeren verheerlijkte de heidense hoofdman de Heere. De Heere nu beschikte een grote vis om Jona in te slokken. Volgens het spraakgebruik des volks zou men menen, dat die vis de walvis is geweest; doch men bedenke dat in onze taal het woordje wal groot betekent in walvis en walnoot. Neen, de keel van de eigenlijke walvis is te klein om een mens door te laten, maar het is de zogenaamde potvis of cachelot, die aan al de vereisten van de grote vis in onze tekst voldoet. En nu moet men niet dwaas zijn, om met geweld te willen hebben, dat. het toch niet anders dan een walvis geweest is, daar God machtig was bij het ene wonder het andere wonder te doen, en de keel van de walvis te verwijden. Eerst wanneer er geen andere grote vis bestond, die de vereiste wijdte van keel had, zouden wij het dubbele van het wonder moeten aannemen; nu echter is het een wonder, niet van opheffing der natuurlijke orde, maar van Goddelijke regering, leiding en bestiering. Het bestaat nu hierin, dat God te dezer plaats! de grote vis beschikte, dat deze Jona onverzeerd verzwolg, en dat Jona in de vis in het leven bleef; want ware hij in de vis gestorven, en daarna weder bij het uitwerpen levend gemaakt, zo ware hij niet het beeld van de dood en de opstanding des Heeren geweest, maar de zaak zelve ware aan hem geschied. En Jona was in het ingewand van de vis drie dagen en drie nachten. Hierin was Jona, zoals wij zeiden, het beeld van Christus dood en opstanding; doch, wij herhalen het, geenszins de zaak zelve. Wij zeiden ook zo even, dat God de vis op die tijd en op deze plaats beschikte. Hiervan hangt ook zelfs het grootste wonder af. Dat de jongeling te Na'n juist op het ogenblik dat de Heere de stadspoort wilde ingaan, daaruit gedragen werd, was de grondslag zijner opwekking. Zo wordt nog heden ook zonder eigenlijke wonderen ons leven bestuurd. Gods beschikkingen en leidingen zijn ook wonderen, maar van een andere orde. Zij zijn onzichtbaar, terwijl de eigenlijke wonderen zichtbare tussenkomsten Gods zijn. Dat God eigenlijke wonderen deed, had zijn bijzondere en al genoegzame redenen; doch behalve dat bijzondere, was het algemene doel ervan, om ons het voorrecht te vergunnen een blik te werpen in die hogere orde van dingen, waar de wonderen gewone zaken zijn.

2:1. JONA IN DE VIS.

En Jona bad tot de Heere zijn God, uit het ingewand in de vis. Gij ziet hoe spaarzaam de Schrift is, hoe de Heilige Geest alle nevenzaken laat liggen en op het hoofddoel rechtstreeks aangaat. Een verdichter zou zich onmogelijk met dit eenvoudig bericht hebben kunnen vergenoegen. Hij zou ons wie weet welke wonderlijke dingen van Jona en zijn reis in dit levend schip hebben verhaald; doch de Heilige Geest spreekt er niets van, ook niet hoe Jona in de vis kon leven en bidden. Hij stelt eenvoudig het gebeurde met al zijn aanstoot en ergernis voor ieders ogen, en stoort er zich niet het minste aan, wat men ook van dit verhaal denke of zegge. °n hij zeide: Ik riep uit mijn benauwdheid tot de Heere, en Hij antwoordde mij. Hieruit blijkt dat deze en de volgende woorden een danklied van Jona voor zijn redding uit de vis zijn. Hij bad wel in de vis, doch niet deze woorden: maar deelt in dit danklied iets mede van zijn toestand, zijn gewaarwordingen, aandoeningen en zielswerkzaamheden gedurende zijn verblijf in de vis. Ik riep uit mijn benauwdheid. Niet altijd is het geloof werkzaam met blijdschap en verzekerdheid, maar veelal ook met schrik en angst en overstelping der ziel. Tot de Heere. Dit is het kenmerk van al Gods kinderen, dat zij in nood en benauwdheid bidden en dat ieder hunner betuigen kan: Uit de diepte roep ik tot U, O Heere! In de veilige maar onnatuurlijke gevangenschap, waarin Jona vertoefde, was hij uiterst geprangd naar lichaam en ziel. Hoe benauwd kan het ons niet reeds zijn in een klein bedompt vertrek, waar geen frisse lucht te vinden is, en verbeeldt u nu een mens in de maag van een vis! Hij was daarin als stervend, en toch, hij leefde. En Hij antwoordde mij; Welk een geloof, en welk een ondervinding des geloofs! Het was de vervulling der belofte: Roep Mij aan in de dag der benauwdheid. Ik zal u uithelpen, gij zult Mij eren. Er is een samenspraak tussen de mens en God: het gebed, en de verhoring des gebeds. Doch het antwoord Gods behoeft niet in woorden te bestaan, neen, er is nog een hoger antwoord dan met woorden: God antwoordt met de daad, zoals Hij hier bij Jona deed. Wij mensen zijn bijzonder gesteld op woorden, en het is ook niet te wraken; maar als gij naar de koning schrijft, en hem vraagt om een post, en gij ontvangt uw aanstelling van de minister, heeft de koning u dan niet geantwoord, al schreef hij u niet eigenhandig? Uit de buik des grofs schreide ik, en Gij hoordet mijn stem. Kan er dieper diepte zijn dan die der zee, en enger groeve dan de buik van een vis? Daarom is de toestand van Jona de vereniging van de allerdiepste afstorting in het leed en van de allergrootste benauwdheid der ziel. Al het mindere lijden wordt er door vertegenwoordigd. Opmerkelijk is het ook, dat Jona niet zegt: uit de buik van de vis, maar uit de buik van het graf,. vooreerst, omdat het een liefelijke en sterk sprekende heen-wijzing is naar het graf van zij n groot tegenbeeld, en ten andere omdat wij hiermede wederom de eeuwige toepasselijkheid zien van het Woord van God. Wat zes en twintig eeuwen geleden door een gelovig man uit de buik van een vis gebeden werd, dat is een gebed, hetwelk zeker alle heiligen, die op aarde geweest zijn, of die er nog zijn, konden of kunnen nabidden, en zijn lied is een lofzang, die zelfs de opgestanen uit de doden op de nieuwe aarde hem nog kunnen nazingen. Herinner u van Paulus, dat hij zegt: een dag en een nacht in de diepte te hebben doorgebracht; welnu, ook hij kon onze tekst gebruiken. Doch ziet nu hier de fijne pen van de Heilige Geest, en aanbidt de wijsheid Gods ook in de alles te boven gaande schoonheid van de innerlijke samenstelling der Schrift. Had Jona gezegd: uit de buik van de vis schreide ik, zo ware er geen eeuwige toepasselijkheid geweest, maar dit woord tot Jona zelf bepaald gebleven, en niemand had het hem kunnen nazeggen. Zo zorgvuldig heeft God van het begin af der Schrift gezorgd, dat zijn waarheden in zulk een vorm werden, gegoten, dat zij voor alle tijden konden dienen, voor welke zij dan ook bestemd waren. Daarom behoren ook de opschriften, die van sommige psalmen de gelegenheid vermelden bij welke zij vervaardigd werden, niet tot het lichaam van de psalm. Zij zijn ook zonder dat opschrift compleet. Het is dan ook niet volkomen zeker, of die opschriften van de hand der auteurs of van een latere hand afkomstig zijn. Want Gij had mij geworpen in de diepte, in het hart der zeeën, en de stroom omving mij. Welk een enige beschrijving van een enige toestand! Waar vindt men hogere poëzie

dan in de Bijbel? Al uw baren en uw golven gingen over mij heen. Dit woord was niet nieuw; David had het reeds (Psalm 42:8) gebruikt, natuurlijk in een figuurlijke zin; doch er is een doorgaande strekking in de Schrift, om hetgeen eerst figuurlijk is gezegd, later letterlijk te vervullen. Zo wordt, bij voorbeeld, door Jesaja gezegd (43:2): Wanneer gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn, en door de rivieren, zij zullen u niet overstromen,. wanneer gij door het vuur zult gaan, zult gij niet verbranden, en de vlam zal u niet aansteken. Men zou dit voor figuurlijke spreekwijzen kunnen houden, en op zichzelve zijn zij dit ook; doch zie de eerste belofte letterlijk vervuld met Jona in de vis, en de tweede belofte even letterlijk met de drie jongelingen in de vurige oven. Op dezelfde wijze worden de figuurlijke profetieën letterlijk in Christus vervuld, en zullen de nog onvervulde profetieën letterlijk vervuld worden, welk een schrik onze hedendaagse theologen voor de letterlijke vervulling der beloften ook hebben. Jona maakte het woord van David tot het zijne, omdat het volkomen overeenstemde met de omstandigheden, waarin hij verkeerde. Ook hierin openbaart zich de gemeenschap der heiligen, dat de een het woord van de ander tot het zijne maakt. Gelijk in alles, zo was Christus ook hierin het grootste voorbeeld; Hij gebruikte de woorden der Schrift als zijn eigen woorden, en stelde zich hiermede in vereniging met al de heiligen. Zelfs op het kruis gebruikte Hij geen nieuw woord, om zijn allerhoogste lijden uit te drukken maar nam Hij uit de Schrift het woord: Mijn God, mijn God, waarom hebt dij mij verlaten? Daarom gebruiken ook wij de woorden der Schrift, want God zelf legt ze de gelovigen in de mond, Jesaja 51:16, maar tot de ongelovigen zegt Hij: Wat hebt gij mijn inzettingen te vertellen en neemt mijn verbond in uw mond? Psalm 50:16. En ik zeide: Ik ben uitgestoten van voor uw ogen. Het is de uitdrukking van het diepst gevoel van schuld. De oude heiligen gevoelden zich geheel zondaren. Bij Jesaja was dat in het groot het geval. Hij gevoelde zichzelf onrein en het volk, in welks midden hij woonde, zodat hij onbekwaam was het woord Gods te verkondigen, tenzij zijn onreinheid van hem weggenomen werd. Bij Jona was aanvankelijk geen schuldgevoel, zelfs niettegenstaande zijn rechtstreekse ongehoorzaamheid jegens God, en toch het moest in hem zijn. Door de zee en door de vis heen werd Jona eerst goed. God laat zijn werk niet varen. Jona moest naar Ninevé, maar het zal hem daar medevallen; hij zal daar onder de vorm van een kwade boodschap, slechts een goede boodschap brengen, en ofschoon alleen in het midden van enkel Heidenen, zal hem niets deren: God zal met hem zijn, en hij zal later ook met God zijn. Zo wordt de mens, heeft hij eenmaal de proef van God doorgestaan, overwinnaar van alles, ook van zichzelf, door God. Nochtans zal ik de tempel uwer heiligheid weder aanschouwen. Gij hoort het, hier spreekt het geloof, dat niets ziet of dat in een donkere kamer is, waarin slechts een kleine opening het licht van boven inlaat. Is het niet opmerkelijk, dat Jona, die op vrije voeten zijnde, zulk een zwak geloof toonde, nu juist in de diepte, in de ingewanden van de vis, zulk een groot geloof toonde? En welk een verzekerd geloof! Wie zou, zonder er een Goddelijke grond voor te hebben, zich zo iets hebben durven voorstellen als wat Jona zich hier voorstelde? Doch in het geloof geeft God ons de bevoegdheid, om ons op Hem te beroepen en van Hem alles te begeren, wat onze ziel begeerlijk acht, en zo opende Jona zich, zelfs in de buik van de vis, de tempel van Gods heiligheid te Jeruzalem, ja wat meer is, de tempel zijner heiligheid in de hemel. Ik ben uitgestoten van voor uw ogen; nochtans zal ik de tempel uwer heiligheid weder aanschouwen. Dit nochtans herinnert mij aan het nochtans (dennoch) van Luther, dat krachtwoord, waarmede hij gewoon was alle geloofstwijfelingen te bestrijden en te boven te komen. Hij had dit woord van Jona of van Habakuk overgenomen, en het was hem tot een geestelijke zinspreuk geworden. Ja, men zou het haast niet kunnen geloven, en toch is het zo: met dit kleine geloofswoordje heeft hij de grote hervorming tot stand gebracht, waarin wij ons thans nog God verheerlijkend mogen verheugen. De paus was machtig, en de vorsten, die zijn zijde hielden, waren machtig, nochtans God was machtiger. Dat woordje van Luther, der Schrift heeft het gedaan. Het drukte dan ook geheel het leven van Luther en al zijn werk uit. Zo behaagt het God, om soms in zulk een klein woordje een wereld van kracht samen te trekken. De mensen bemoedigen ons gewoonlijk door

een onsje of een aasje zwarigheden van ons weg te nemen, en te zeggen: het is zo erg niet; of: het kon nog erger; maar God doet zo niet. Hij laat de zwarigheden in haar volle kracht, maar stelt er iets tegenover, dat tegen al die zwarigheden ruim opweegt, ja dat ver overweegt door het geloofswoordje nochtans in het hart en op de lippen zijner kinderen te leggen. Zo handelde ook de Heere bij het weggaan van de rijke jongeling. Toen maakte de Heere de opmerking hoe moeilijk het voor de rijke was om in te gaan in dat koninkrijk, waarin niets wat tijdelijk, maar alleen wat eeuwig is, waarde heeft; en toen de discipelen, door dit denkbeeld verschrikt en verslagen, uitriepen: Wie kan dan zalig worden? verzachtte de Heere zijn woorden niet; maar ze in al hun kracht bevestigende, zeide Hij: Bij de mensen is het onmogelijk. En toen liet Hij er ook z³n nochtans op volgen in de woorden: doch bij God zijn alle dingen mogelijk. Dat wij dan dit nochtans goed leren geloven en zeggen; want zijn de toestanden van Jona beschrijvingen en beelden des doods en des grafs, ook ons wachten de diepten des grafs, des afgronds, des doods, en dan zal het ook onze beurt zijn, in het geloof ons geheel vrijwillig en gewillig over te geven, om in de diepte geworpen te worden, en daarbij te weten, dat wij niet vergaan, maar uit die zee weder op het droge, ja in de tempel van Gods heiligheid komen zullen, ofschoon het vlees nog altijd voor de diepte blijft sidderen. Trouwens, dit kan niet anders, want het vlees is niet gerust, voordat het ziet en geniet, maar het geloof is de vaste grond der dingen, die men niet ziet, maar met zekerheid verwacht. Het zag bij Jona uit de vis in de tempel van Gods heiligheid, in het lijden de uitkomst, in het graf de hemel der heerlijkheid. En dat konden de Heidenen op het schip van Jona, met al hun vriendelijkheid en goedwilligheid niet. De ongelovigen kunnen veel goeds en schoons en groots zeggen en doen, maar het gaat alles buiten het koninkrijk der hemelen om. Van de dingen Gods weet de gelovige alleen, en zo leren wij dan Jona hier kennen, niet alleen als een gelovig man, maar tegelijk als een teder kind van God, dat zijn kinderlijke betrekking tot God gevoelt, dat gemeenzaam is in het huis des Vaders en weet wat er in omgaat, en wat recht hij daarin heeft. Nog eens dan, heerlijk woord van Jona! Mochten wij het allen als kinderen, die weten wie hun Vader is, in al onze droefheden en benauwdheden Jona nazeggen: Ik ben uitgestoten van voor uw ogen, nochtans , zal ik de tempel uwer heiligheid weder aanschouwen. De wateren hadden mij omgeven tot de ziel toe,. de afgrond omving mij,. het wier was aan mijn hoofd gebonden. Ik was nedergedaald tot de gronden der bergen. Heerlijke dichterlijke beschrijving van de schrik volle reis, welke Jona deed in de vis. De grendelen der aarde waren om mij heen in eeuwigheid. Enkel in de zee en haar diepten verzonken, was de aarde achter hem als met grendelen toegesloten, en het was alsof het eeuwig zo zou blijven. Maar Gij hebt mijn leven uit het verderf opgevoerd, O Heere mijn God! Op het schip heette het: Ik vrees de Heere, de God des hemels. Nu heette het: mijn God. En op dit laatste komt het aan. God moet het eigendom van ons zijn, en wij moeten het eigendom zijn van God. Wij moeten een bezitting hebben in God, of liever: God zelf moet onze bezitting zijn. Wat baat het een kind, of het alles heeft wat zijn ouders hebben, en het heeft zijn ouders zelf niet? Is het dan geen wees? Zo ook wij, wanneer wij de ganse aarde hadden, ja, al des Heeren goederen, en wij hebben Hem zelf niet, zijn wij dan geen wezen? Daarom wil God, dat wij allermeest bidden om de Heilige Geest, want de Heilige Geest is de God in ons, gelijk de Vader de God voor ons, en de Zoon de God met ons is, niet in afgescheidenheid van, maar in volstrekte eenheid met elkaar. Als mijn ziel in mij overstelpt was, dacht ik aan de Heere. In die uiterste overstelping kon hij niet meer spreken, kon hij enkel denken, en wat dacht hij? Hij dacht aan de Heere. Zo gaat het ook met velen der gelovigen op hun krank- of sterfbedden. De hevigheid der krankheid belet hun geregeld tot de Heere te bidden; doch dan treedt het denken aan de Heere daarvoor in de plaats. Dit denken nu aan de Heere is het inwendig gebed des gelovigen, het bidden in de geest, Efeziërs 6:18. En mijn gebed kwam tot U in de tempel uwer heiligheid. Ziet gij, Jona zelf noemt zijn denken: een gebed. En God, die in het hart ziet, behoeft geen woorden. Hij kent de gedachten, nog eer zij in ons oprijzen. Die de valse ijdelheden onderhouden, verlaten hunlieder weldadigheid,. dat is: verlaten Hem, die hun weldadigheid

bewijst, namelijk de levende God. Nu begint bij Jona de geest der profetie op te komen. Reeds ziet hij de scheepslieden, na behouden hun reis volbracht te hebben, als vergeten wat zij van de enige waarachtige God ondervonden hebben, en terugkeren tot de aanbidding hunner afgoden, zoals ook bij ons met de kinderen der wereld na de redding uit de grootste nood het geval is, nauwelijks zijn zij van de schok, de schrik hersteld, of zij zoeken hun oude eigenwillige wegen weer op, en denken niet meer aan Gods ernstige waarschuwingen. Hiermee werd Jona voorbereid, om ook tegen Ninevé te profeteren, en voorzeker deed hij dit reeds nu in de geest, want het vuur van zijn ijver ontbrandt: hij gevoelt zich weer een profeet des Heeren. Maar ik zal U offeren met de stem der dankzegging. Nu denkt hij aan zijn voorrechten als gelovige. Aan boord stond hij beneden al de Heidenen, nu staat hij boven hen allen. In tegenstelling van de offeranden der scheepslieden, die straks met vergetelheid. zouden gevolgd worden, zou hij met de stem der dankzegging offeren. Voorzeker een recht evangelische uitdrukking.. Wat ik beloofd heb, zal ik betalen. Gij hoort het, de stoutmoedigheid van Jona neemt altijd toe. Zeker viel hij diep, zo diep als de zee diep is, doch zodra werd het onsterfelijk beginsel des geloofs niet in hem opgewekt, of hij toont, wie hij is. Het heil is des Heeren. De Heidenen kunnen veel zeggen, wat de gelovige beschaamt; maar zulk een psalm dichten, neen, dat kunnen zij niet; dat kan alleen de gelovige. Het heil is des Heeren. Christus is het heil; dus het heil is des Heeren, en de Heere is het heil. Heerlijke belijdenis en heerlijk slot van het lied des geloofs en der dankbaarheid! Met dat zegel sloot Jona zijn gebed, en drukte hij het in de harten van allen, die het zouden horen. Trouwens dit is het slot van alles: ‘Het heil is des Heeren, en er is voor ons geen heil dan in Hem!’ De Heere nu sprak tot de vis. Opmerkelijk woord! God spreekt tot de schepselen. Zo was het reeds vanaf het begin, en welk een spreken moet het zijn, dat de onbezielde schepping hoort! God spreekt tot de redeloze schepping en beveelt haar, alsof zij Hem verstond. Zo zeide ook Jezus tot de dode Lazarus: kom uit! en hij kwam uit, en tot de zee en de storm: wees stil! en zij werden stil. God spreekt tot alles en tot allen, ook tot het hart onzer vijanden, zij kunnen niet verder gaan dan God toelaat. Alles staat onder .zijn bestuur, en wie nu gelooft, plaatst zich in het middenpunt, en regeert met God alle dingen. God sprak tot de vis. Het spreken Gods is een bevel geven, is een te kennen geven wat God wil. Hij spreekt en het is er,' Hij gebiedt en het staat er! Het is dus geen spreekwijs, welke enkel moet te kennen geven, dat God de Heere is van aarde, hemel en zee in het algemeen, neen; zelfs de vissen in de zee dienen Hem en moeten zijn raad ten uitvoer brengen. En hij spuwde Jona uit op het droge. Wij lezen wel eens, dat als de zeelieden na een lange, moeilijke, gevaarlijke tocht eindelijk de vaste wal bereiken: zij dan bij het aan land stappen neerknielen en, God verheerlijkende, de grond van blijdschap kussen, en hoe 'zal dan Jona gesteld zijn geweest, toen hij zich uit het levend graf, waarin hij levend begraven was, zag uitgetogen en behouden stond aan het strand der zee, waarachter de landschappen en steden van Assyrië lagen uitgebreid! En hoe zal het ons dan eenmaal zijn, als wij ons uit dit lichaam des doods getogen en overgebracht zien in het paradijs van Gods heerlijkheid! Hoe zal dan onze ziel, hier zo vaak overstelpt van droefheid, overstelpt zijn van een vreugde uit God, in God, en tot God, welke wel altijd hoger stijgen, maar nimmermeer verminderen kan!

3:1. JONA TE NINEVÉ.

En het woord des Heeren geschiedde ten anderen male tot Jona, zeggende: Maak u op, ga naar de grote stad Ninevé, en predik tegen haar de prediking, die Ik tot u spreek. God laat niet af van zijn wil en raad; deze moeten volbracht worden, langs welke wegen God ons ook leide. Doch bij ons is het eerste altijd een mislukking. God beval in de wet, dat de eerste vruchten van de vruchtboom niet mochten gegeten worden, Leviticus 19:23-25. Op dezelfde wijze is er ook in alles een voorhuid, en is een weg-werping er van, een besnijdenis nodig. Dit beginsel van al Gods wegen zien wij in het grootste en in het kleinste gevolgd. Zo werd het eerste woord, het woord der wet: Gij zult niet eten van de boom der kennis des goeds en des kwaads! verbroken, en bleef het tweede woord: het woord der genade: Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad,. datzelve zal u de kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen, onverbroken. En zo werd ook hier bij Jona Gods eerste woord tot Jona verbroken, en het tweede werd gehoorzaamd. Daarbij is het de doorgaande weg van God met de zijnen, dat Hij ze leidt door een weg van ontdekking tot geloof, van onmacht tot kracht, juist tegenovergesteld aan onze menselijke wijze van doen, daar wij enkel uitzien naar kracht om er mede te beginnen. In het koninkrijk Gods moeten wij eerst komen tot de kennis en belijdenis onzer ellende, waardoor wij uitroepen: wij kunnen niet,. alvorens God ons in staat stelt te zeggen: wij kunnen. De weg onzer onmacht leidt ons tot Gods Almacht. Wij mensen willen gaarne als heiligen gered worden, en God redt ons niet dan als zondaren. Wij willen groot zijn en God wil ons klein hebben. Ach, hoevelen maken uit het heerlijke evangelie een droog leerboek, waarin onze ongerechtigheid en Christus gerechtigheid niet meer te vinden zijn, en de zedenles alleen overblijft. En hiermede wil men de zielen der mensen genezen, en doen leven in eeuwigheid. Diepe verblinding, noodlottige waan! Men meent als men de mensen maar zo ver brengen kan, dat zij zich niet meer dronken drinken, en niet meer liegen en bedriegen, dat het dan al heel wel is, en zij ook wel verder goede Christenen zullen worden. Nog eens: arme onmenskundige dwaling! Men bedenkt niet, dat de mens zondig, dus positief kwaad is, en dat hij, om zalig te worden, positief goed, dat is heilig moet wezen, en dat alleen het evangelie, zoals God het gegeven heeft, en zo als het daarvoor ons beschreven ligt, dat positief kwade, de zonde wegneemt, en dat positief goede, de heiligheid geeft; want wie gelooft, wordt en bekleed met de gerechtigheid die voor God geldt, met de gerechtigheid van Christus, en wordt gereinigd van alle besmetting des vlezes en des geestes, door de Heilige Geest, die in hem woont en in hem werkt, en bij hem blijft in eeuwigheid. Toen maakte zich Jona op en ging naar Ninevé, naar het woord des Heeren. Nu gehoorzaamt Jona. Wij zien het aan Jona, welk een moeite het kost eer een mens zich gehoorzaam stelt onder God. De zonde is de stem van de satan: ‘wees als God, wees uw eigen meester, uw eigen wil zij uw enigste wet!’ Zalig wie als Jona zijn weerspannigheid tegen God eindigt met gehoorzaamheid aan God! Ninevé nu was een grote stad Gods. Het was een heidense stad, maar toch een stad Gods. Heerlijk denkbeeld: Wij staan overal op koninklijk gebied. Het aardrijk, waar onze voet ook treedt, is des Heeren. Zijn regering en voorzienigheid gaan over al de volken, en zijn barmhartigheden over al zijn werken. Zijns zijn al de volken; mochten zij Hem allen als hun enige wettige Heere erkennen! Van drie dagreizen. Het was een stad van ongeveer twee miljoen inwoners, gerekend naar evenredigheid van het getal kleine kinderen, die er in waren (honderd twintig duizend) Daarbij bedenke men, dat in de aloude Oosterse steden zich binnen de muren de uitgestrektste paarlen en lusthoven met ontzaggelijk grote open pleinen bevonden. En Jona begon in de stad te gaan, een dagreis,' en hij predikte en zeide: Nog veertig dagen, dan zal Ninevé worden omgekeerd. Het is opmerkelijk, dat ook Paulus in het heidens Athene zijn prediking begon met de woorden: God verkondigt nu alle mensen alom dat zij zich bekeren, daarom dat Hij een dag gesteld heeft, op welke Hij de aardbodem rechtvaardiglijk oordelen zal door een Man, Die Hij daartoe geordineerd heeft, Handelingen 17:30- 31. Ook Johannes de Doper, ja de Heere Jezus, de persoonlijke genade, begon\met de prediking: Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is

nabijgekomen. Wat onderstelt dit anders, dan dat , de mens zoals hij is, in een staat van onbekeerdheid en daarmede onder de toorn Gods, onder het vonnis des doods en des toekomstigen oordeels verkeert? Wij behoeven niet verloren te gaan; wij zijn reeds verloren; de enige grote vraag is; hoe worden wij behouden? En het antwoord van God is: Bekeert u en gelooft het evangelie. Zo wij niet geloven in Christus, sterven wij in de zonden, waarin wij zijn. Johannes 8:24. En de lieden van Ninevé geloofden aan God. Ziet in deze weinige woorden de ganse weg des behouds. Men moet God geloven. Doch hoe kan men God geloven, als er door Hem geen woord tot ons gesproken is? Hier ziet gij de afgrijselijkheid der misdaad van hen, die zeggen: ‘er is geen woord Gods; de Bijbel is een menselijk boek; er is geen gezag boven u, om uw geweten te binden.’ Er kan geen zwaarder oordeel zijn dan zulke mensen zich op de hals halen. Wij echter, die geloven dat God de mens, naar zijn beeld geschapen, niet in diens val aan zichzelf heeft overgelaten, maar tot hem gesproken heeft, om hem te troosten met beloften van redding, wij moeten dan ook geloven wat God beloofd heeft, en daarmede God eren als de Waarmaker van zijn beloften, terwijl wij, Hem niet gelovende, Hem tot een leugenaar zouden maken, 1 Johannes 5:10. En zij riepen een vasten uit. De inwendige verslagenheid der ziel en des harten openbaart zich naar buiten, en dit geschiedt bij de onderscheidene volken op onderscheidene wijze. Tot ons heeft de Heere gezegd: Wanneer gij vast, toont geen droevig gezicht, maar zalft uw hoofd en wast uw aangezicht, opdat het van de mensen niet gezien worde als gij vast, maar van uw Vader, Die in het verborgene ziet. Doch behalve dat de Heere dit beveelt in tegenstelling van het bloot uitwendig farizese vasten, staan wij met de nieuwe bedeling in een kerk, waarvan de eredienst is: God te aanbidden in Geest en in waarheid, en waar het alles en alleen aankomt op de versiering van de verborgen mens des harten, in het onverderfelijk versiersel van een zachtmoedige en stille geest, die alleen kostelijk is voor God. Doch bij Israël en bij alle Oosterse volken, waren de uitwendige vormen der innerlijke blijdschap of droefheid uiterst zinnelijk, hartstochtelijk, in het oog vallend en luidruchtig, iets, waarvan Westerlingen zich geen denkbeeld kunnen maken, ofschoon bij de Joden hiervan nu nog een overblijfsel bestaat. En bekleedden zich met zakken, van hun grootste af tot hun kleinste toe. Want dit woord geraakte tot de koning van Ninevé, en hij stond op van zijn troon en deed zijn heerlijk overkleed van zich; en hij bedekte zich met een zak, en zat neder in de as. En hij liet uitroepen, en men sprak te Ninevé uit bevel des konings en zijner groten, zeggen de: Laat mens noch beest, rund noch schaap iets smaken,' laat ze niet weiden, noch water drinken,' maar mens en beest zullen met zakken bedekt zijn, en zullen sterk tot God roepen,' en zij zullen zich bekeren, een iegelijk van zijn boze weg, en van het geweld dat in hun handen is. Wie weet, God mocht Zich wenden en berouw hebben, en Hij mocht Zich wenden van de hittigheid zijn toorns, dat wij niet vergingen. Hoe liefelijk is het, God te geloven, want alsdan weet men dat Hij heilig is, maar ook dat Hij barmhartig, en dat Hij, almachtig en vrijmachtig is, en zijn bedreigingen kan veranderen in zegeningen. De Ninevieten tonen dat zij God geloven, dat zij Hem erkennen als de rechthebbende, om hen van wege hun boosheden te verdelgen, en als de machthebbende om zijn bedreigingen ten uitvoer te brengen; zij erkennen zich schuldig en de Goddelijke straffen waardig, en dit alles is oprecht bij hen en waarlijk gemeend, dat bewijst hun diepe en algemene verootmoediging. Nochtans zij zoeken hun behoud bij diezelfde God, die hen wil verdelgen, zij bidden hun Rechter om genade. Ziet gij hoe verstandig het geloof de zondaren maakt! Zij wisten terstond wat zij doen zouden, om zich ware het mogelijk nog te redden. Men zou zeggen, hoe is het mogelijk, dat zij zo denken; hoe komen de Heidenen aan zulke heerlijke gedachten van God, die, zoals wij zien, soms de geleerdste ongelovigen onder ons Christenen niet hebben? Meer dan Jona was hier; niet zijn woord, maar Gods woord deed het woord van de enige Herder en Heere van de meesters der verzamelingen, dat als een ingeslagen prikkel en nagel is. Daarom is het zulk een voorrecht om, op welke plaats dan ook, het woord Gods te mogen verkondigen; want het moge bij wijze van terugwerking, de stenen doen opnemen om Stefanus te stenigen, in elk geval zal, niet onze kracht, maar Gods kracht het

doel bereiken, en al wat door God ook in dit opzicht geschiedt, hoe wonderlijk is nochtans nimmer ongerijmd. En bekleedden zich met zakken, van hun grootste af tot hun kleinste toe. In ons werelddeel leven wij in zulk een verbrokkelde maatschappij, dat het te verwonderen is, hoe er nog een zweem van eenheid bestaat. Daarom noemt de Schrift ook Europa zo juist: de eilanden, omdat er geen vaste samenhang of onderlinge eenheid bestaat, maar alles van elkander gescheiden is. En inderdaad, al de westerse volken zijn als zo vele eilanden in de grote wereldzee, als zo vele kleine samenlevingen in de grote samenleving. Hier is ieder mens als een volk, maar in het oosten is ieder volk als een mens; wat daar de koning doet, dat doet heel het volk. En dit is een der redenen waarom de leer van Mohammed zulke grote en snelle ,vorderingen in het oosten gemaakt heeft. Gehele bevolkingen volgden haar opperhoofden. Neen, het was toen in Ninevé niet, zoals het nu is bij ons. Laat bij ons een koning iets doen, het zal er ver af zijn, dat allen het ook willen doen; terstond kiest men partij, en de een wil het doen en de andere niet; doch in het oosten worden de volken geregeerd als het lichaam door het hoofd; waar het hoofd heen wil, gaat het gehele lichaam. Het is nog de Aziatische volken eigen, dat koning en volk een lichaam uitmaken, ja zelfs het gedeeltelijk Europees Rusland heeft dit eigenaardige. Laat de keizer knielen en het ganse volk zal knielen, als ware het een enig man. Verre zij het van ons zulke toestanden begeerlijk te achten; God heeft ons als vrije mensen doen geboren worden, en alleen dit geeft ons genoeg dankstof voor geheel ons leven, nochtans neemt dit niet weg, dat het treffend is een koning te zien opstaan van zijn troon, die zich met zijn gehele volk in rouwgewaad biddend neerwerpt voor God. Ook in onze Christen-landen komen er, hoe zeldzaam ook nog wel eens vasten bededagen voor, die de koning uitschrijft. Doch hoe worden zij nagekomen? Wij schamen ons het te zeggen: de kerken zijn vol, maar de herbergen ook. Mens en dier bekleedden zich met zakken. Ook dit is geheel oosters. Er zijn meer voorbeelden in de ongewijde geschiedenis, dat mens en dier in tijden van nood werden gelijk gesteld, en mede moesten dienen tot afwending van de algemene nood! Van zulk een algemene en diepe verootmoediging was zelfs in Israël geen voorbeeld: daarom is het woord des Heeren zo diep treffend: De mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel met dit geslacht, en zullen hetzelve veroordelen,' want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jona,' en zie, meer dan Jona is hier. En God zag hun werken, dat zij zich bekeerden van hun boze weg,' en het berouwde God over het kwaad dat Hij gesproken had hun te zullen doen, en Hij deed het niet. De ongelovigen kunnen zich niet begrijpen hoe zo iets van God kan gezegd worden, doch wij verheugen ons in een God te loven, die dreigen kan zonder te slaan, en genade kan bewijzen zonder op te houden heilig en rechtvaardig te zijn. Wij geloven dan ook in een drie-enigheid Gods, door welke al de tegenstellingen in God zich in een hogere eenheid oplossen. De ongelovigen, als zij nog een God erkennen, beschouwen Hem als een wezen, dat slechts een rechte lijn kan trekken en volgen; maar onze God, de God der Schrift, is de vrijmachtige almachtige God, die alles doet wat Hem behaagt in hemel en op aarde, en tegen wie niemand de hand opheffen of zeggen kan, wat doet Gij?

4:1. JONA ONDER DE WONDERBOOM.

Dit verdroot Jona met groot verdriet, en zijn toorn ontstak. Hier verviel Jona op nieuw tot weerspannigheid. Straks zagen wij hem als een geloofsheld, en nu begint hij weder klein te worden als een kind. Zo ziet men: al is het boze ook gedurende enige tijd in ons onderdrukt, bij de eerste de beste gelegenheid komt het weder te voorschijn. En hij bad tot de Heere, en zeide: och Heere! Gij hoort aan de toon van zijn gebed hoe zijn geloof staat. In de buik van de. vis heette het: Och Heere mijn God! hier niet meer; hier enkel och Heere! Was dit mijn woord niet, als ik nog in mijn land was? Daarom kwam ik het voor, vluchtende naar Tarsis,' want ik wist, dat Gij een genadig en barmhartig God zijt, lankmoedig en groot van goedertierenheid, en berouw hebbende over het kwaad. Ook Jona toornt over Gods veranderlijkheid; ja, ook hij ergert er zich aan. Hij moet haar in God erkennen, want hij weet het uit de Heilige Schrift, waarin hij van jongs af onderwezen is; doch hij wilde liever dat God slechts een lijn trok, en deze volgde. Vreemd niet waar, en nog vreemder, daar hem te midden van zijn klacht en aanklacht onwillekeurig de heerlijkste lofzang op Gods deugden ontvalt, dezelfde lofzang in het hoofdzakelijke, waarmee de naam des Heeren op Sinaï voor Mozes werd uitgeroepen, Exodus 34:6. Welk een zonderlinge vermenging van geloof en ongeloof, van recht en verkeerdheid, van tegenstrijdige denkbeelden en aandoeningen, en dat in een mens, in een gelovige! Jona is ontevreden over God, en toch moet hij zelf Hem prijzen. Doch dit is juist de toestand van de zondaar. Ook deze moet, door zijn geweten daartoe gedrongen, zelfs in het midden van zijn goddeloosheid God de eer geven en zeggen: Ik ben boos, maar God is goed. De Schrift wordt te weinig zielkundig bestudeerd, anders zou men er nog meer schatten in ontdekken, dan men nu doet. De Schrift schetst de mens zoals hij in de verschillende toestanden des levens is, en toont ons in hem altijd de zondaar, hoe ook begenadigd. De menselijke natuur als zodanig moge bedwongen worden, zij verandert niet. De genade is een nieuw levensbeginsel in onze oude natuur. De wereldse wijsheid zoekt de mens zonder een gekruisigde Christus tot zijn doel te brengen. Door wat middel? Door de beschaving. Men bedriegt zichzelf en anderen. De beschaving is goed voor deze wereld, maar niet geldig voor de toekomende wereld. Alleen de genade leidt ons tot God. Wie de genade buitensluit, sluit zijn ontwikkeling, groei en bloei als zedelijk, geestelijk wezen uit. Het gaat bij velen hiermede als met de Chinese voet, . Deze moet met geweld klein blijven, of de natuur de voet wil doen groeien of niet; zij zullen de natuur wel leren. Beheersen zij de natuur? neen, zij verminken haar. Neem toch mijn ziel van mij,' want het is mij beter te sterven dan te leven. Nadat Jona de Heere rondborstig had verweten dat deze te goed was, zegt hij, wat zo vele verdrietige mensen zeggen: ik wilde dat ik dood was. Helaas, zo is het: als God iets doet, dan willen wij het anders. Jona had het bevel Gods letterlijk opgenomen, en verwachtte dus het indrukwekkende toneel van een oordeel over Ninevé. Jona was blijkbaar een driftig, lichtgeraakt man, en daardoor geschikter tot grote daden, dan tot gehoorzaamheid en geduld. Hij was een van die mensen, die voor grote dingen staan, maar voor kleine bezwijken; die wel stout kunnen handelen, maar niet langzaam kunnen gaan. Na een groot geloof geoefend te hebben, volgt bij hem een grote moeheid, even als er in het lichamelijke na grote krachtsinspanning uitputting volgt. Jona wordt moe van geloven. Hij vervalt weder tot de zwakheid zijns geloofs. Wij zien in Jona welk een geduld God met zijn zwakgelovige kinderen hebben moet en heeft. Jona's daad (zijn prediking te Ninevé) was groter dan zijn persoon. Zij ging zijn kracht te boven. En dit gebeurde niet alleen met Jona, maar met de nog zo veel getrouwere en sterkere Elia. Ook deze wierp zich na de ontzaggelijke machtsbetoon op de Karmel, machteloos neer onder een tamarisk in de woestijn. Ja, het gaat doorgaans zo; nauwelijks heeft de mens de wil van God gedaan, of terstond toont zich weer de zwakheid zijner eigen natuur. Het is alsof zijn natuur als zodanig zich alsdan op hem wreekt, en hoe hoger hij door God verheven werd, hoe lager zij hem doet vallen. Elia was teleurgesteld, omdat zijn prediking zo weinig vrucht had bij Achab en Isabel, en Jona was boos, omdat zijn prediking zo veel vrucht had bij de koning van Ninevé en geheel diens volk. Gij ziet dus uit hoe

tegenstrijdige oorzaken beider verdriet ontsprong. Trouwens, het is een doorgaand gebrek bij de gelovigen, dat zij Gods wegen niet begrijpen, en zijn bedoelingen niet weten te vatten. De uitwerking zijner prediking overstelpte Jona, en bracht zijn gedachten en gewaarwordingen in een vreemde verwarring. Het was zonder voorbeeld, dat zich op een mensenwoord een geheel volk bekeerde. En ook ons moet dit verwonderen, ja verbazen. Zelfs Petrus zag op de Pinksterdag, als eersteling van de gekomen Heilige Geest, slechts drie duizend zielen op eenmaal bekeerd. Paulus, de met Goddelijke krachten en gaven hoog toegeruste apostel des Heeren, zag op zijn prediking in de grote stad Athene, slechts enige weinige harten door het Woord Gods getroffen. Doch bij Jona raakte zijn woord als een elektrisch vuur eerst de koning, en door de koning heen al zijn groten, en door dezen heen geheel het volk van de kleinste tot de grootste. En ziet, daar lagen een paar miljoen mensen met hun runderen en last beesten er bij, op de aarde in zak en as. Neen, zulk een uitwerking had Jona niet verwacht. Hij had tegen Ninevé gepredikt, hij had haar ondergang aangekondigd, op grond dat de maat harer ongerechtigheden vol was voor God, en toch zou zij nu niet uitgeroeid, maar gespaard worden; want zie, Ninevé bekeert zich; daar had hij niet op gerekend! Hij had gemeend dat er op zijn prediking enkel straf en geen bekering volgen kon. Hoe had hij zich misrekend! Doch wij vragen: had hij dan vergeten, dat er bij iedere aankondiging van enig oordeel Gods stilzwijgend ondersteld wordt, dat het oordeel alleen dan voltrokken zal worden, als men zich niet verootmoedigt, als men zich niet bekeert? Het schijnt zo, en toch had hij er bij zichzelf een voorgevoel van gehad, dat God Ninevé niet zou verdelgen maar sparen, dat Gods genade ook hier de bovenhand zou hebben over zijn oordeel, en daarom was hij er van het begin af op bedacht geweest om zich aan deze lastgeving te onttrekken. Dit belijdt hij nu zelf in zijn verdriet voor God, zoals wij zo even zagen, en nu zeggen wij billijk: ‘Maar Jona! zo even hebt gij zelf vergiffenis ontvangen op belijdenis en schuld, en waarom wilt gij nu die grote stad verwoest en verdelgd zien, ofschoon zij hetzelfde doet, wat gij deed?’ Wij zien er uit: de geschiedenis van Jona is een ware geschiedenis; zij is een geschiedenis uit het leven en voor het leven. Jona''s het toonbeeld van ons allen. De mens wil wel vergeving voor zichzelf, maar anderen wil hij niet vergeven, wil hij de schuld toegerekend houden, en de nietigste uitvluchten dienen hem, om zijn liefdeloosheid te bemantelen. Van zulke tegenstrijdigheden is het hart van een mens vol. Ook is een der grote redenen, waarom Jona boos werd, toen Ninevé zich verootmoedigde, duidelijk. Hij voelde zich gekrenkt; zijn profetie was niet uitgekomen. Hij had gedreigd, maar niet geslagen. Hij dacht zich hiermede in de ogen van geheel dit volk vernederd, en wel niet gehouden voor een vals profeet (want dat bewees hun verootmoediging klaar genoeg) maar toch voor een profeet, wiens lastbrief door zijn zender niet werd bekrachtigd. O als wij in onze zending geheel op de achtergrond geplaatst worden, en zij geheel en alleen een zaak wordt tussen God en dezulken die wij prediken, dan gevoelen wij onze eigenliefde gekwetst en wij worden gemelijk en verdrietig, alsof ons het grootste onrecht werd aangedaan. In plaats dat wij in zulk een geval eerbiedig terugtreden en zeggen: ‘Het is ook Gods zaak alleen, ik ben maar een trompet in zijn hand,’ zo maken wij Gods zaak tot de onze, en willen er althans ons aandeel van hebben. Maar al te dikwijls en al te licht stelt , zich een gezant in de plaats van zijn heer, en beschouwt hij niet als bloot uitvoerder van de bevelen zijns hogen zenders, maar als een persoon wiens eigen eer er in betrokken is, zodat hij, bij niet bekrachtiging van zijn gedrag, niet zelden uit gekrenkte eerzucht zijn post neerlegt. Zo was het ook bij Jona; alleen dit goede vinden wij bij hem bij al het kwade, dat hij zich niet verheft op de machtige uitwerking zijns woord, zoals wij lichtelijk zouden gedaan hebben; want hoogmoed en gekrenkt eergevoel liggen hier naast elkander. Doch voor hoogmoed of opgeblazenheid was Jona te kinderlijk oprecht voor God. Nochtans, wie zichzelf in Gods rechten stelt, die wordt door God er buiten gesteld; en dat deed Hij nu ook Jona; doch niet op rechterlijke, maar op vaderlijke wijze. En de Heere zeide: Is uw toorn bi/lijk ontstoken? God spreekt hier tot Jona met grote zachtmoedigheid. Eerst was Hij hard tegen Jona, liet Hij hem over boord werpen en door de vis inslikken; doch hem daaruit verlost

hebbende, voltrekt Hij geen verder oordeel aan hem, maar behandelt Hij hem als een vader zijn kind, met liefde, ofschoon met ernstige liefde. Ja, God behandelt hem gelijk ouders het eigenzinnig pruilende kind doen, dat zij na het tevergeefs bestraffend toegesproken of zelfs wel gestraft te hebben, aan zichzelf overlaten, om hem op een andere wijze dan door harde redenering of straf zachtelijk te kastijden; want dat de zonde bij de gelovige nog aanwezig is, wordt niet door God in hem gestraft; neen, dit is verzoend, maar dat hij niet met de zonde strijdt, maar heult; want dit is zijn schuld. Beangstigen wij ons dus niet, omdat de zonde bij ons opkomt, maar beijveren wij ons in dit geval biddend tegen haar te strijden, opdat zij ons niet overmeestere, en ons Gods kastijding berokkene, zoals zij Jona deed. Jona nu ging de stad uit, en zette zich tegen het oosten der stad,' en hij maakte zich aldaar een verdek, en zat daaronder in de schaduw, totdat hij zag, wat van de stad zou worden. Hij scheen dus nog hoop te hebben, dat God misschien wel om zijnent wil van zijn genadig voornemen tot zijn vorig gestreng besluit zou terugkeren, en zat daar nu op een afstand van de stad, dus geheel buiten gevaar, de uitslag van zijn protest af te wachten. Zeker, zulk een grote stad als Ninevé was, als Sodom en Gomorra door God te zien omkeren, was een belangrijk gezicht, maar ijzingwekkend ook, en dat wilde Jona, de gelovige, godvruchtige Jona zien? Hij, een zoon van Abraham, die om Sodoms behoud bad en smeekte en worstelde met de Heere? Ach, wat zijn wij toch ellendige mensen! Wat kan er niet met ons geloof samengaan, of liever: wat ongeloof kan zich niet voor het geloof plaatsen! En God de Heere beschikte een wonderboom, en deed hem opschieten boven Jona, opdat er schaduw mocht zijn over zijn hoofd, om hem te redden van zijn verdriet. God beschikte,. dit is een groot en liefelijk woord, dat wij door ons gehele leven in gedachtenis moeten houden, om ook ons te redden van ons verdriet, zo dikwijls wij er in vallen; want als wij geloven, dat God over ons beschikt wat ons treft, zo vinden wij rust ook bij de grootste onrust. Gods hand te kussen, ook wanneer Hij, slaat, is het voorrecht van het kind van God; het ongeloof mist dit voorrecht, gelijk alle voorrechten; want hij ziet de hand van God niet, en bijt daarom als de hond in de steen, die op hem wordt geworpen. God beschikte een wonderboom. Als zodanig moet het een, alle gewone lommerrijke bomen in schoonheid en pracht overtreffende boom geweest zijn. Hoe ver zal die boom, als beschutting tegen de felle zon, dan wel het verdek dat Jona zichzelf gemaakt had, overtroffen hebben! Vergeten wij echter niet, dat Hij die de schone wonderboom beschikte, ook de lelijke worm beschikte; het is een God, van wie Job betuigde: Zouden wij het goede van God ontvangen en het kwade niet? En Jona verblijdde zich over de wonderboom met grote blijdschap. Hieruit blijkt duidelijk, welk een aangename en sierlijke boom het moet geweest zijn. Jona was er van verrukt, even als een kind, dat zich in het midden van zijn geween een aller-fraaist stuk speelgoed in handen gegeven ziet. Het was bij Jona niet alleen een afleiding, maar een gehele wegneming van zijn verdriet. Nu kreeg hij weder genoegen in zijn leven; doch dit duurde niet lang: het was slechts een verademing. Maar God beschikte een worm des anderen daags, in het opgaan van de dageraad,. die stak de wonderboom, dat hij verdorde. Treffende zaak voor Jona, treffend beeld voor ons! Hoe welsprekend stelt het ons de vergankelijkheid, de broosheid ook van het schoonste en liefste op aarde voor ogen! Handelt God niet nog altijd op dezelfde wijze? Zien wij niet nog dagelijks, hoe de krachtigste mensen, in de schoonste bloei van hun leven, als door een worm gestoken in zeer korte tijd verwelken en sterven, om niet te spreken, hoe vele schone jongelingen en sterke mannen in de oorlog als in een ogenblik niet meer bloeien, niet meer zijn! En het geschiedde, als de zon oprees, dat God een stille oostenwind beschikte; en de zon stak op het hoofd van Jona, dat hij amechtig werd,. en hij wenste zijner ziel te mogen sterven, en zeide: Het is mij beter'1e sterven dan te leven! God beschikte een lijden over Jona, een lichaamslijden, en O, daarmede weet God ons zo klein te maken. God deed na het verwelken van 'de wonderboom de zon niet minder heet schijnen; ook bedekte Hij de lucht niet met wolken, neen. Hij liet Jona geheel over aan de stekende en stikkende hitte ener brandende Oosterse zon, bij een onbewolkte lucht. Jona werd er uiterst amechtig door naar het lichaam, En

naar de ziel, zodat het leven hem te veel was, en hij niets minder begeerde dan te sterven. Toen zeide God tot Jona: Is uw toorn billijk ontstoken over de wonderboom? Men ziet het aan Jona, hoe moeilijk het is, om, als de gelovige eenmaal uit de baan der gehoorzaamheid is geraakt, hem daar weder in te brengen. Hoe gemakkelijk gaat de langste trein, niet waar, als hij maar op de rails blijft; doch laat hem maar een ogenblik uit het spoor geraken, en zie eens, al loopt het ook zonder ongelukken af, hoe moeilijk het is, hem weder daarop te krijgen. Het veroorzaakt uren oponthoud. En hij zei: Billijk is mijn toorn ontstoken, ten dode toe. Jona is boos, en hij wil het weten. Wij zouden het anders gemaakt hebben. Beter? neen. Wij zouden zeer zeker niet op Israëlitische wijze, recht op de man aan, toornig geworden zijn op God, maar wij zouden het, op Heidense wijze, op de middenoorzaak geworpen, en tegen God gezegd hebben: Wij hebben het niet tegen U, Gij zijt goed; maar wij hebben het tegen de worm, die mijn wonderboom bedorven heeft. Niet alzo Jona; zijn geloof kent God alleen, en heeft met niets anders te doen; hij is een kind van God, en is hij nochtans eigenzinnig en weerspanning, God zal hem als een Vader niet straffen, maar terecht wijzen. En de Heere zeide: Gij verschoont de wonderboom, aan welke gij niet hebt gearbeid, noch die groot gemaakt,. die in een nacht werd, en in een nacht verging. En Ik zou die grote stad Ninevé niet verschonen? Waarin veel meer dan honderd en twintig duizend mensen zijn die geen onderscheid weten tussen hun rechterhand en hun linkerhand,. daartoe veel vee? Zo openbaart zich dan God hier in deze zaak als de Albarmhartige. Er is geen plaats in de Schrift, waar God zich zo diep aflaat tot de over zijn beschikkingen ontevreden mens, als Hij hier doet tot Jona. Zo mensen-beminnend als God hier spreekt, sprak dan ook alleen de Zoon van God in de woorden: De Zoon des mensen is niet gekomen, om de zielen der mensen te verderven, maar om ze te behouden. Daarom liggen ook hier de grondtrekken van de grote verborgenheid van God geopenbaard in het vlees. van God onder de mensen. En nu, hoe liefelijk eindigt het boek! Nooit zou een verdicht verhaal zo geëindigd hebben, zo Jona geheel hebben laten verdwijnen. God heeft het laatste woord. Hoe welgevoeglijk en betamelijk, niet waar? Geen woord meer van Jona; hij had er niets op te zeggen, hij kon er niets op zeggen; hij was Goddelijk overtuigd, ja beschaamd. Er is een stem Gods in het hart, welke amen zegt op de stem Gods in zijn Woord. Daarom, wij twijfelen er niet aan; zal nu Jona wel, een ander mens geworden zijnde, nog eenmaal binnen de grote stad Ninevé zijn teruggekeerd, en zich van ganser harte verheugd hebben in haar behoud.

# DE PROFEET HABAKUK.

## 2:1. DE PROFEET, EEN WACHTER DES HEEREN.

Ik stond op mijn wacht, en ik stelde mij op de sterkte, en ik hield wacht om te zien, wat Hij in mij spreken zou, en wat ik antwoorden zou op mijn bestraffing. De profeet Habakuk leefde voor de Babylonische gevangenschap, en hij stelt zich zelf hier voor als staande op een wachttoren, acht gevende op al wat gebeurt, en ziende naar alles wat achter, en wat voor hem ligt. Ja, hij ziet de dingen die van verte naderen en ten laatste, als altijd: de heerlijkheid Gods. Als wij nu des nachts de torenwachter ,horen blazen, dan denken wij gewoonlijk: hoe nuttig is toch die man, die gedurig over de stad heen ziet, of er ook ergens brand is, ten einde ons in dit geval door zijn trompetgeklank te waarschuwen; en dit is zeer goed gedaan van ons, en op zijn tijd mag hij van die goede gedachten ook wel eens een goede gift zien. Doch wij moeten bij deze gedachten niet stil staan, maar hoger gaan, en bedenken, dat er ook een wachttoren Gods is, welke is Gods woord, en waar wij allen van tijd tot tijd ons op plaatsen moeten, om te letten op de tekenen der tijden. Ziet, er is gecollecteerd geworden voor de lijdenden door hongersnood in Ierland. Nu moeten wij elkander niet verschrikken met kommervolle beschouwingen, maar toch elkaar met beradenheid en ernst waarschuwen; want deze nood kan voorbijgaan, maar ook het begin van grotere ellende zijn. Wie had zich in ons werelddeel, in onze tijd gebrek aan voedsel kunnen voorstellen, en toch is het gebeurd. Enige jaren ziekte in de aardappelen, gepaard met veeziekte, heeft de nood veroorzaakt. Zulke krankheden kunnen, blijkens de geschiedenis, vele jaren achtereen aanhouden: en wat dan? O als de ossen, koeien en schapen ons zo bij gehele driften en kudden langs straat of gracht tegenkomen, dan denken wij nauwelijks aan iets anders, dan hoe wij ze het best uit de weg zullen gaan, maar wij moesten er ook bij denken, wat het worden zou, als deze dieren er eens niet waren, of als zij ziek waren, zodat wij vlees noch melk van hen konden bekomen? Door de gewoonte denken wij er niet aan, wat er al zo nodig is, om in onze veelvuldige en nog altijd vermeerderende behoeften te voorzien, en welk een rijkdom en mildheid God ten toon spreidt in het dagelijks overvloedig geven van allerlei spijs en toespijs aan een zo rijk bevolkte mensenen dierenwereld, als waarin wij ons geplaatst zien. Doch daarom mogen wij het ook aan de andere kant elkaar niet verbergen, dat als God zijn schatkamers sluit, Hij ook uiterst gestreng kan zijn. Laat ons maar ons zelf aanzien, al zijn wij ook in de volle kracht en bloei van ons leven, zodat wij rondom ons de ene volheid na de andere zich zien uitstorten aan onze voeten, als God ons maar met het uiterste zijner vingers aanraakt, dan liggen wij neder stervend of gestorven. En even als nu elke krankheid, al worden wij er ook uit opgericht, ons gegeven wordt tot een blijvende waarschuwing voor de dood, die eenmaal zeker komt, zo zij ook elke algemene nood ons tot een blijvende waarschuwing voor de grote algemene nood, het laatste oordeel, dat ook eenmaal zeker komt. Toen antwoordde mij de Heere, en zeide: Schrijf het gezicht, en stel het duidelijk op tafelen, opdat daarin leze die voorbijloopt. God wil, dat ieder kennis neme van zijn woord, ook van zijn profetie, al is deze laatste ook voor de tijd der vervulling niet geheel duidelijk. God geeft ons in al zijn werken een oneindige stof voor studies van allerlei aard; doch zijn Woord geeft zijn heiligen de uitnemendste stof tot studie, zodat er van de godvruchtige gezegd wordt: Zijn lust is in des Heeren wet, en hij overdenkt zijn wet dag en nacht. . Want het gezicht zal nog tot een bestemde tijd zijn, dan zal Hij het op het einde voortbrengen, en niet liegen,. zo Hij vertoeft' verbeid Hem,. want Hij zal gewisselijk komen,. Hij zal niet achterblijven. De verwachting van de Messias is de spil van alle, ook van Habakuk's profetie. Reeds de klank zijner woorden treft ons door hun schoonheid. Wij moeten echter nooit bij een enkele gebeurtenis in Israël stil staan, want alles wat in en met Israël geschiedde, wijst heen op een gebeurtenis, bij welker aanwijzing de profeten dan ook al de wonderen uit Israëls geschiedenis herinneren. Het verdelen der zee; het stilstaan van zon en maan, al de bedelingen, waarmee God zich aan Israël openbaarde, zijn beelden van de uitredding der kerk in de laatste dagen. Ook wij

leven in dagen van verwachting, en daarom voegt het ons vooral van de tekenen der tijden te spreken. Christus is heengegaan met de belofte om weder te komen. Blijven er duisterheden in de bijzonderheden, de belofte: zie, Ik kom! is klaar. En nu is het zeker, dat hoe meer belang wij stellen in 's Heeren wederkomst, hoe duidelijker de tekenen der tijden ons zullen worden, want als wij dagelijks enige zaak, welke het zij, met oplettendheid beschouwen, dan doordringen wij haar ten laatste geheel en al. De apostelen bepalen gedurig de gezicht einder der gelovigen tot de komst des Heeren. Zelfs in het avondmaal moeten wij de dood des Heeren verkondigen totdat Hij komt. Wij moeten dus in alles, wat het zij, onze ogen gericht houden op de komende Christus. Dat is het einde dezer bedeling; dan begint een andere bedeling, welke van heerlijkheid tot heerlijkheid zal voortgaan, totdat de beweeglijke dingen worden teniet gedaan en het enkel heerlijkheid zijn zal. Zie, zijn ziel verheft zich, zij is niet recht in hem. Dit zegt Habakuk van de Chaldeeuwse overweldiger, van wie hij in het eerste hoofdstuk gesproken had, en die door God besteld was om zijn oordelen over Israël uit te voeren. Maar de rechtvaardige zal door zijn geloof leven. Bij de profeten is er enkel uitkomst in het geloof. Trouwens, de wet zegt eigenlijk: sterft! het geloof zegt: leeft! En als gij leeft, wat moet gij dan doen om het leven te onderhouden? Ademen, niet waar, en voedsel gebruiken. Al de verrichtingen, waardoor men het leven onderhoudt, zijn levensverrichtingen. Daarom moeten wij, zo als wij het nog onlangs zeiden, niet van het geloof uitgaan tot iets anders. De meeste mensen denken en zeggen: als wij een andere weg inslaan dan zij bewandelen, die zich gelovigen noemen, dan komen wij er ook. Neen, dan komt gij er niet. Gij vraagt: wat moeten wij dan doen? Wij antwoorden u: gelooft! Geloven staat tegenover doen. De mensen begrijpen maar niet, dat men zich ook geestelijk dood kan werken, en dat velen zich werkelijk geestelijk dood werken. Dit zijn dezulken, die met werken omgaan, waarbij geen sprake is van geloof. Velen zeggen: het komt alleen aan op de druiven; heb ik die, wat gaat mij de wijnstok aan. Ei zo: maar als gij nu de druiven hebt gegeten, van waar krijgt gij anderen? Mij dunkt de wijnstok is zo onontbeerlijk, als de druiven heerlijk zijn. Evenzo is het in het geestelijke. Zonder geloof zijn er geen goede werken mogelijk. Mensen mogen die goede naam aan hun werken geven, maar de Schrift noemt ze dode werken. Doch het geloof is nog iets anders dan de bron van goede werken, het is in zijn wezen: het steunen op God alleen. Het geloof leeft enkel uit God, daarom leeft de rechtvaardige enkel uit het geloof. Ziet: welk een grote kostbare diamant geeft ons deze kleine, onaanzienlijke profeet in dit enige woord! Ja, zulk een tekst als Habakuk ons hier geeft, is een kohinoor. Zo lang hij nog in zijn bolster is, weet men niet, wat hij is; maar geslepen zijnde, ziet men de heerlijkheid. Wij hebben het reeds opgemerkt, de Joden verstaan zich nog heden zeer goed op het slijpen van aardse diamanten, maar niet op het slijpen van de diamanten Gods, door mannen als Habakuk uit Gods mijnen opgegraven en ons gegeven. Zij onderkennen ze niet. Toch heeft een Jood, Paulus, uit de diepte der profetie dit prachtig kleinood onderkend. Hij nam dit woord van Habakuk op, en maakt er zijn Brief aan de Romeinen van. Ja, dit woord was het zaad, waaruit het gehele leerstelsel van Paulus gegroeid is. Wat in Habakuk's tijd in betrekking stond tot de belofte, stond in de tijd van Paulus in betrekking tot Christus. Zo verstaan de apostelen en profeten elkander, en bewijzen zij gezamenlijk: dat het een en dezelfde Heilige Geest is, die door beide heeft gesproken en spreekt. De profeten hebben de apostelen nodig, om hun woorden feitelijk helder te maken. De apostelen hebben de profeten nodig om te bewijzen: dat hun nieuwe woorden de eenvoudige vervulling van Gods aloude beloften zijn. Zo zijn de profeten de grondleggers voor de apostelen, en zijn de apostelen de uitleggers der profeten. De kerk is dan ook gebouwd op het getuigenis der profeten en apostelen. De Heilige Geest verklaart zich zelf. Treffend, niet waar? hetzelfde woord, door Habakuk tot Israël alleen gezegd, wordt door Paulus gesproken tot de gehele wereld, en door Luther tot geheel de afgevallen Christelijke kerk. En zo levert ons dan een der kleinste profeten van het Oude Testament een zo grote tekst, dat eerst geheel het Jodendom, en vijftien honderd jaren later het derde van geheel het Roomse rijk er plaats voor moest maken, en dat wij er nog altijd

overvloedige stof door hebben, om er jaar uit jaar in over te horen prediken, en zelf er over te prediken.

3:1. HABAKUK'S GEBED.

Een gebed van Habakuk, de profeet,. op Sigjonoth. Habakuk zelf noemt het een gebed; wij zouden het, vooral het .laatste gedeelte, Habakuk's geloofslied kunnen noemen. Het is ook van een poëtisch standpunt gezien, zeer schoon. Heere! als ik uw rede gehoord heb, heb ik gevreesd. De profeet begint met vrees. Hij verschrikt voor Gods oordelen. Dat doen al Gods kinderen. Mijn vriend de Clercq placht te zeggen: Wij moeten niet doen wat de wereld zegt te doen; ons boven het leed verheffen; neen, wij moeten er ons juist goed onder plaatsen, zo, dat wij ons onder Christus plaatsen. Men wordt niet uit het water opgeheven, tenzij men als de Heere zelf er eerst in ondergedompeld is. Toen Hij van onder de wateren der Jordaan zich ophief, opende zich boven Hem de hemel, en daalde de Heilige Geest neder tot Hem, op Hem, in Hem. Uw werk, q Heere! behoud dat in het leven, in het midden der jaren,. maak het bekend in het midden der jaren. Ja, dat moet een Christen kunnen zeggen: Laat al het overige vergaan, maar behoud uw werk, O God! Gods eer moet onze eer zijn; wij moeten geen andere eer willen kennen of hebben. In de toorn gedenk des ontfermens! Er is te midden van Gods toorn en oordelen voor de gelovige nog altijd een plaats, waar hij zich op redden kan en roepen: Gedenk des ontfermens! God kwam van Theman, en de Heilige van de berg Paran. Sela. Zijn heerlijkheid bedekte de hemelen, en het aardrijk was vol van zijn lof En er was een glans als des lichts. De wet gaat voorop: welk een verschrikking omgeeft haar. De wet werkt toorn. De God der wet komt met zijn oordelen. Hij had hoornen aan zijn hand, en aldaar was zijn sterkte verborgen. Hoornen betekenen krachten: de hoornen dienden om te verpletteren. Gods sterkte was verborgen. In Gods oordelen houdt Hij zich altijd gedeeltelijk verborgen, en houdt Hij zich gedeeltelijk in, opdat niet alles vergaat, maar opdat er sparing zij in het midden der verwoesting. Voor zijn aangezicht ging de pestilentie, en de vurige kool ging voor zijn voeten liggen. Hij stond, en mat het land. Hij bakende de kring af, waarin zijn toorn zich zou uitstorten. Hij zag toe, en maakte de Heidenen los, en de gedurige bergen zijn verstrooid geworden,. de heuvelen der eeuwigheid hebben zich gebogen,. de gangen der eeuw zijn zijne. God regeert te midden van al de woelingen en beroeringen der volken, en de opvolging der eeuwen met haar afwisselingen staan onder zijn bestuur. De mensenwereld schijnt haar eigen meesteres te zijn en te doen wat zij wil; maar Gods wil en Gods macht staan boven alle wil en alle macht, en maken alles dienstbaar aan de uitvoering van zijn raad. Ik zag de tenten van Kusan onder de ijdelheid,. de gordijnen des lands van Midian schudden. Was de Heere ontstoken tegen de rivieren? Was uw toorn tegen de rivieren? Was uw verbolgenheid tegen de zee? Toen Gij op uw paarden reedt, uw wagens waren heil. De naakte grond werd ontbloot door uw boog, om de eden, aan de stammen gedaan door het woord. Sela. Gij hebt de rivieren der aarde gekloofd. De bergen zagen U en leden smart,' de waterstroom ging door; de afgrond gaf zijn stem,. hij hief zijn zijden op in de hoogte. De zon en de maan stonden stil in haar woning. Met het licht gingen uw pij/en daarheen,. met glans uw bliksemen de spies. Met gramschap tradt Gij door het land,. met toorn dorstet Gij de heidenen. Gij toogt uit tot verlossing uws volks, tot verlossing met uw Gezalfde. Gij doorwonddet het hoofd van het huis des goddelozen, ontblotende de grond tot de hals toe. Sela. Gij doorboordet met zijn staven het hoofd zijner dorplieden. Zij hebben gestormd om mij te verstrooien,. die zich verheugden, alsof zij de ellendige in het verborgen zouden opeten. Gij betradt met uw paarden de zee, de geweldige wateren werden een hoop. Als ik het hoorde, zo werd mijn buik beroerd,' voor de stem hebben mijn lippen gebeefd,. verrotting kwam in mijn gebeente, en ik werd beroerd in mijn plaats. Wanneer wij deze en soortgelijke plaatsen lezen, dan is er geen keuze als tussen deze twee gezichtspunten: dat de profeten of dichters waren, die om de onbeduidendste zaken uit te drukken hemel en aarde bewogen, of dat zij zieners waren, wie de hemel en de aarde met al haar pracht en rijkdom van beelden gegeven waren, om er de openbaringen van Gods macht en majesteit, Gods daden mee uit te drukken. De ongelovigen kiezen het eerste; wij het tweede. Wij geloven dat God zich persoonlijk geopenbaard heeft in woorden en in wonderen, en als de kroon op alles, in menselijke gestalte. Deze openbaringen

Gods zijn oneindig groot in zich zelf, en het is daarom niet te verwonderen, dat hoe eenvoudig de heilige geschiedschrijvers er bericht van geven, de heilige dichters als het ware met de taal worstelen, om van het oneindig gewicht dier wonderen enig denkbeeld te geven. In dit hoofdstuk wil de profeet als met een greep al de grote daden Gods vermelden.. Hij spreekt van de schepping, van de zondvloed, van de uitleiding zijns volks uit Egypte, van de wetgeving, van Jozua's overwinningen. Tegelijk ziet hij de toekomst, met haar verlossing en haar Verlosser, met de Gezalfde Gods de Messias. Gedurig treedt hier en door geheel de Schrift het denkbeeld op de voorgrond, dat de schepping zonder de verlossing onvolmaakt is. Zonder de verlossing is de schepping een fraaie penning. doch waarvan men de keerzijde niet kent. Zo heeft ook de wet tweeërlei einddoel: Christus of het oordeel. En hoe heerlijk vereffent zich alles in Christus! Door Hem worden de schepping en de verlossing een in een nieuwe schepping, en de vloek en de zegen der wet een in zijn enige eeuwig geldende offerande op het kruis. De profeet komt door de betrachting van al deze grootheden Gods, door deze ontzaglijke samenvoeging van Gods oordeel en genade, van Gods genade en oordeel in grote gemoedsbeweging, ja beroering. Altijd . Verschrikken de gelovigen eer Gods oordelen komen. Zij achten Gods oordelen niet licht, maar wel de kracht van hun geloof, om in de tijd des oordeels staande te blijven, en rusten niet daarin, maar in God, tot wie zij door hun geloof toevlucht nemen. Het is altijd zo in de openbaringen Gods; eerst de beroering, dan de stilte. Eerst Johannes de Doper met zijn verschrikkingen voor het geweten; dan de Heere uit de hemel met zijn vriendelijk: komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Het is evenzo bij de gelovigen ten opzichte van hun dood. Zij hebben er doorgaans een schrik voor. Deze ogenblikkelijke overgang in een geheel andere wereld, met achterlating van al het ons bekende, gewone, beminde, heeft iets zielschokkends en beroerends; nochtans zal het einde der gelovigen vrede, grote vrede zijn. De Heilige Geest, die in hen is, en niet van hen genomen wordt, maar altijd bij hen blijft als de Parakleet: de Trooster, de Leraar, de Voorbidder; de Krachtgever maakt hun de overgang licht, begeerlijk, ja heerlijk. Alsdan legert zich, om zo te spreken, de lichten wolk kolom des Heeren voor onze ogen tussen de aarde en de hemel, e plaatst voor ons de eerste in altijd donkerder schaduw, en de laatste in altijd helderder licht. Zekerlijk, ik zal rusten ten dage der benauwdheid, als hij optrekken zal tegen het volk, dat hij het met benden aanvalle. De profeet keert aan het slot van zijn gebed en zijn profetie terug tot het punt van waar hij is uitgegaan. De vijand zal komen, het oordeel zal losbreken. Doch wie gelooft zal veilig zijn. Als God zijn oordelen voltrekt over de goddelozen, staan zijn gelovigen in de kloven der steenrots, en zien God met zijn heir legers voorbijtrekken. En zo zal het ook in de ure des doods met ons zijn. De natuur moge ons die ure verschrikkelijk maken, de genade zal haar innerlijk lieflijk maken, en de genade zal over de natuur triomferen. Zo was er in de eerste tijden des Christendoms een vrouw, die om haar standvastige belijdenis van haar geloof in de Heere tot de marteldood werd veroordeeld. Doch zij was in hoog zwangere staat, en men wachtte dus haar verlossing in de gevangenis af. Toen haar uur gekomen was, had zij haar droefheid en benauwdheid en schreeuwde zij haar smarten uit. Toen zeide men haar: Kunt gij dit niet uitstaan, hoe zult gij dan uw martelingen verduren? Doch zij antwoordde: ‘Dan zal God mij krachten geven; doch dit zijn natuurlijke zaken, waarvoor de natuurlijke smart moet geleden worden.’ En de Heere beschaamde haar niet. Had zij eerst geleden als een vrouw, daarna streed zij als een heldin Gods, en overwon. Alhoewel de vijgenboom niet bloeien zal, en geen vrucht aan de wijnstok zijn zal, dat het werk des olijfbooms liegen zal en de velden geen spijze voortbrengen,' dat men de kudde uit de kooi afscheuren zal, en dat er geen rund in de stallingen wezen zat zo zal ik nochtans in de Heere van vreugde opspringen, ik zal mij verheugen in de God mijns heils. De Heere is mijn Sterkte,' en Hij zal mijn voeten maken als der hinden, en Hij zal mij doen treden op mijn hoogten. Ziet eens welk een heerlijk geloof er uit de benauwdheid wordt geboren. Bewijst zich het geloof ook niet hier wederom te zijn een kracht uit God, voor welke al de natuurkrachten wijken en bezwijken? Hoe! opspringen van vreugde in het midden

der uiterste verwoesting, verdrukking, beroving? Ja, omdat God voor het geloof de God des heils is; omdat het geloof zijn Jezus in God heeft. Daarom zongen letterlijk Paulus en Si las in de nacht, in de kerker, de benen in het blok, liggende op de wond-gegeselde rug. Dat God hun Zaligmaker, de God des verbonds was, ziedaar de grond van der profeten en apostelen vreugde. Zonder dit geloof is deze vreugde onmogelijk. Het ongeloof geeft enkel wanhoop aan het einde; het kan zich niet staande houden in de ure der verschrikking, want het heeft geen heil in God. Daarom mogen wij wel gedurig elkander vragen: geloven wij in God, in zijn Woord, in zijn bedreigingen, in zijn beloften? En hebben wij ook reeds de keuze gedaan, om als onwaardigen in ons zelf het leven te ontvangen uit de hand van God, van Christus? Heeft niet de godzaligheid en zij alleen de beloften van dit en van het toekomende leven? En kunnen er niet ook voor ons tijden komen, waarin alle spijs ontbreekt en de algemene nood. de plaats inneemt van de algemene welvaart? Wij hebben er reeds iets van gezien, doch wie verzekert ons, dat God ons niet gestrenger zal bezoeken? Of zijn er geen redenen voor? Meent gij wellicht, dat God de verwerping van zijn woord door voorgangers en gemeente, de schending zijner eer door de machten van de staat, de verachting van zijn geboden door het volk niet meer straffen zal? Wee ons, zo dit waarheid ware; Hij zou ons hiermee aan het ongeloof, en daarmede aan de eeuwige dood overgeven; doch neen, Christus zal zijn kerk niet aan haar zelf overlaten, maar haar louteren door het vuur zijner oordelen en door dat van de Heilige Geest. Heil ons derhalve, wanneer wij geloven als Habakuk. Wie gelooft, heeft God tot zijn deel en met God kan ons niets ontbreken. Daarom is het woord van onze profeet ook zulk een goed woord voor de armen. De rijken kunnen Habakuk zoiets niet nazeggen; zij hebben er geen ondervinding van; het gebrek komt hen nooit zo nabij. Wat toch weten de rijken van misgewas aan vijgenboom of wijnstok of olijfboom; van mislukte oogsten des velds en ledige stallen! Zij hebben slechts een weinig meer van hun overvloed voor hun onderhoud uit te geven; en dat is dan ook alles. Maar de armen, die reeds in gewone tijden van vrede en overvloed altijd minder hebben dan zij nodig hebben, deze hebben in tijden van nood in het geheel geen brood, en de meer vermogende mensen zijn zo karig jegens anderen, als zij mild zijn jegens zich zelf! Immers is dit veler gewone regel: het goud is voor het vermaak, het koper voor de arme. Hoe gelukkig dan als de arme bij zijn gebrek het geloof bezit, dat met Habakuk zich verheugt in de God zijns heils. En toch, rijken of armen, wij allen moeten zowel leren zeggen: God is mijn zilver en mijn goud, en mijn dagelijks brood, als: God is mijn heil! Want ongelukkig de rijke, die zijn rijkdom heeft zonder God, en ongelukkig de arme, wie met het brood, de Broodgever ontbreekt. Wij allen moeten geloven. Het geloof heeft met geen schepsel te doen, maar met God en met God alleen, en met God vermogen wij alles te lijden en alles te doen. En daarom: er zijn nog wel gelovigen als Habakuk, doch zij zijn gewoonlijk de onbekenden in den lande. In het verborgene der natuur liggen de meeste schatten, zo ook in het verborgene der kerk. God laat zijn kostbaarste juwelen niet zo maar aan ieder in het openbaar zien; zijn schatkamers zijn de binnenkamers. Ja er zijn er nog wel, die als het etenstijd is, zonder dat er te eten is, durven zeggen: 'Dek de tafel en laat ons bidden!' Bidden voor het eten, dat er niet is, en die het daarna door mensen in huis zien gebracht. En nu begrijpt gij ook, waarom de Heere Jezus toen hem hongerde, geen gebruik maakte van de macht, die Hem gegeven was. Hij wilde geen stenen tot broden maken, maar Hij wilde dit woord van de profeet Habakuk, gelijk al de andere woorden Gods verwezenlijken, en daarmede de Vader verheerlijken. Hij wilde openbaar maken, dat Hij met God leven kon zonder brood. En hoe dikwijls moet nog heden bij de gelovigen de geestelijke kracht van God het gebrek aan lichaamskracht vergoeden! Hoe dikwijls moeten zwakke, ziekelijke mensen als predikers, onderwijzers en onderwijzeressen, als schrijvers en schrijfsters en wat niet al, de belangrijkste werkzaamheden in het koninkrijk Gods verrichten, zo dat het lichaam bijna alleen van de geestelijke kracht leeft. Ja, zo volbrengt God nog heden zijn kracht in menselijke zwakheid. Doch hetzij zwak of sterk naar het lichaam, altijd moeten wij doen wat Christus deed. Hij verwezenlijkte allereerst en allerhoogst zijn eigen woord: Zoekt eerst het koninkrijk

Gods en zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen u toegeworpen worden. Wij moeten Christus en zijn koninkrijk als de hoofdzaak beschouwen, en al het andere als bijzaak. Doen wij dit? God geeft ons eerst en voor alles de persoon zijns Zoons, en achter Hem alle dingen. Zo moeten wederkerig ook wij met onze personen voorgaan in de hemel, en onze goede werken moeten ons volgen. De Roomsen willen, dat de goede werken ons voorgaan en ons de hemel openen, zodat wij achter hen kunnen ingaan. Zij dwalen. Neen, wij gaan in achter Christus en niet achter onze werken; deze gaan achter ons. Voor de opperzangmeester op mijn Neginoth. Ook dit gebed of deze lofzang van Habakuk was dus bestemd voor de dienst des tempels. En het is met Pinksteren dezes jaars vier en veertig jaar geleden, dat ik als een knaapje van vijf jaar ditzelfde kapittel in de synagoge in het Hebreeuws heb opgezegd. Dit laat men gewoonlijk de jongetjes, die lezen kunnen, doen om hun een proeve te laten geven hoe ver zij in het lezen van het Hebreeuws gevorderd zijn. En nu, ik mag zeggen, dat er sedert die tijd door Gods genade nog wat meer aan mij geschied is.

# DE PROFEET HAGGAI.

## 1:1. DE BOUW VAN 'S HEEREN HUIS.

In het tweede jaar van de koning Darius, in de zesde maand, op de eerste dag der maand, geschiedde het woord des Heeren door de dienst van Haggai: de profeet, tot ZERUBABEL, de zoon van Sealthiel, de vorst van Juda, en tot Jozua, de zoon van Jozadak, de hogepriester, zeggende: Alzo spreekt de Heere der heirscharen, zeggende: Dit volk zegt: De tijd is niet gekomen, de tijd dat des Heeren huis gebouwd worde. En het woord des Heeren geschiedde door de dienst van de profeet Haggai: zeggende: Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uw gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn? De profeet Haggai profeteerde na de Babylonische ballingschap onder de teruggekeerden in Juda. De tijd was toen voorbij, dat het land een gedurige rust moest genieten; er moest weer gebouwd worden en er werd weer gebouwd. Doch wat werd er gebouwd? Ieder bouwde zijn eigen huis, maar niemand dacht aan het bouwen van Gods huis. Och er kan zo veer geestelijke ellende met stoffelijke bedrijvigheid gepaard gaan! Het is niet anders in de wereld; de wereldse dingen hebben er de voorrang en zijn voorspoedig; de dingen Gods zijn er achterlijk en kwijnend. Wel hebben zij ook hun loop, maar het is als die der beken naast de stromen, rivieren, ja zeeën der wereld. In de stoffelijke werken openbaren zich dan ook bij uitnemendheid de kracht en grootheid, en in de geestelijke dingen de zwakheid en ellende van de mens. Deze bedeling is slechts een zaaitijd met betrekking tot de dingen Gods; de bloeitijd er van zal echter ook komen; hij is beloofd, en wordt door het geloof verwacht. Ofschoon de eigenlijke aristocratie der Joden in Babel gebleven was, zo waren er echter genoeg bemiddelde lieden met de armen onder de Joden naar Judea teruggekeerd, om met de stad Jeruzalem ook de tempel te kunnen herstellen; doch spoedig verloren zij dit grote werk uit het oog, en bepaalden zij zich tot hun eigen kleinere belangen. De Heere laat hen dit door Haggai onder het oog brengen, en hen opwekken om de tempel en daarmede de geregelde godsdienst te herstellen, door hen te wijzen op de oordelen van onvruchtbaarheid, die de Heere hun bereids toegezonden had, onder anderen in deze woorden: Gij ziet om naar veel, maar zie, gij bekomt weinig,. en als gij het in huis gebracht hebt, zo blaas Ik daarin. Waarom dat? spreekt de Heere der heirscharen,. om mijns huizes wil, hetwelk woest is, en dat gij loopt elk voor zijn eigen huis. Daarom onthouden zich de hemelen over u, dat er geen dauw is, en het land onthoudt zijn vruchten. Want Ik heb een droogte geroepen over het land en over de bergen, en over het koren en over de most en over de olie, en over hetgeen de aardbodem zou voortbrengen,. ook over de mensen en over de beesten, en over alle arbeid der handen. Nu zeggen de ongelovigen wel, dat de eenmaal vastgestelde wetten der natuur geen tussenkomsten Gods toelaten; doch het ongeloof is een gezag, dat alleen door de boze geesten wordt erkend; het geloof verwerpt dit gezag als verachtelijk, ja heeft er een afgrijzen van. De Schepper der natuur is en blijft de Heere der natuur, en wat Hij in zijn woord zegt te doen, dat doet Hij te allen tijde: Hij geeft vruchtbare of onvruchtbare tijden, overvloed of gebrek, ja al de krachten des heelals volbrengen zijn wil alleen. Daarom worden ons in de woorden, door de dienst van Haggai lessen gegeven, die voor alle eeuwen gelden; want hier wordt ons wederom dezelfde waarheid geleerd, die de Heere Jezus in zijn koninklijke spreukstijl samenvatte in de woorden: Zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen u toegeworpen worden. Er is tweeërlei bouw in deze wereld: de bouw aan Babels toren en de bouw aan het huis Gods. De kinderen dezer wereld bouwen aan de eerste, de kinderen Gods aan het tweede. Leeft gij voor de dingen des tijds, zoekt gij hoofdzakelijk stoffelijke belangen te bevorderen, gij bouwt aan Babels toren; gij zoekt het koninkrijk der wereld of, duidelijker, van de overste dezer wereld op te richten; maar leeft gij voor de dingen der eeuwigheid, en zoekt gij hoofdzakelijk de geestelijke belangen zo van u zelf als van anderen te bevorderen, zo bouwt gij aan het huis Gods, en gij zoekt het koninkrijk der hemelen, of duidelijker, van Christus op te richten. Doch kan het een niet met het ander gepaard gaan? Neen, er kunnen geen twee

heersende neigingen in een mensenhart gepaard zijn; een van beide moet noodzakelijk de bovenhand hebben. Wordt ons hart geregeerd door het aardse, zo zijn wij aardsgezind, wordt het door het hemelse geregeerd, zo zijn wij hemelsgezind. Willen wij hiermee zeggen, dat een Christen zich met geen wereldse zaken moet inlaten? Hoe zouden wij zulke dwaasheden als waarheden durven voorstellen; neen hij mag, ja hij moet, waar de plicht hem roept, de wereldse dingen ter hand nemen, en die naar hun volle eis ten uitvoer brengen, maar als een Christen, wiens hart in de hemel en niet in enig ding van de wereld is. De Heere belooft aan de bouwers van zijn huis allerlei zegen, ook tijdelijke zegen, en hoe zouden zij die tijdelijke zegen niet gaarne uit 's Heeren hand ontvangen? Doch daarom mag dan ook geen Christen zeggen: ik zal iets voor de Heere doen, als het mij welgaat; neen, hij moet zeggen: ik wil dit voor de Heere doen, opdat het mij welga; want wij mogen geen ander goed teken voor ons werk willen hebben dan des Heeren wil. Zegt gij: ik wil met een vrolijk hart des Heeren werk beginnen, en om een vrolijk hart te hebben, moet het mij eerst wel gaan; zie toe! want omdat gij eerst voor u zelf zorgt, kan het u wel nooit welgaan, en kunt gij wel nooit een vrolijk hart verkrijgen; begin maar met een treurig hart; God wordt nimmer te vergeefs gediend en wie op's Heeren akker met tranen zaait, zal maaien met gejuich.

2:1. DE WENS DER HEIDENEN.

Want alzo zegt de Heere der heirscharen: Nog eens, een weinig tijds zal het zijn,. en Ik zal de hemelen en de aarde en de zee en het droge doen beven. Ja, Ik zal al de heidenen doen beven, en zij zullen komen tot de wens aller heidenen,. en Ik zal dit huis met heerlijkheid vervullen, zegt de Heere der heirscharen. Mijn is het zilver en mijn is het goud, spreekt de Heere der heirscharen. De heerlijkheid van dit laatste huis zal groter worden dan van het eerste, zegt de Heere der heirscharen. En in deze plaats zal Ik vrede geven, spreekt de Heere der heirscharen. Opmerkelijk is deze plaats, omdat ook hier de Heidenen, de volken buiten Israël, gesteld worden tot geroepenen in het koninkrijk Gods en zijns Gezalfden. De Beloofde aan Israël was de Begeerde bij de Heidenen. En het bevreemde ons niet, dat er ook bij de Heidenen, ook zonder dat zij er zich duidelijk van bewust waren, een verlangen en begeerte bestond naar dat heil, waarmede God zijn trouw aan Israël en zijn barmhartigheid aan de Heidenen zou bewijzen; want och, de gehele Heidense wereld was te midden van haar diepte van zonde en ellende een zuchtend schepsel, dat met opgestoken hoofd wachtte op de openbaring der vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods. Neen, wij kunnen ons geen denkbeeld maken wat in de oude Heidense wereld geleden is, en nog in de tegenwoordige Heidense wereld geleden wordt. Bij deze vergeleken, zijn onze Christelijke staten geluk-staten. Bij de Heidenen vindt men veel kracht en weinig liefde, veel genot en weinig geluk. Tegen een rijke vindt men er duizenden armen, of juister gezegd: tegen een verdrukker vindt men duizenden verdrukten, en het zuchten van deze laatsten roept dag en nacht tot God om verlossing. Doch wat baat hun een tijdelijke verlossing, hoe gewenst ook; deze wordt hun ten laatste van zelf in het graf gegeven: Daar houden de bozen op van beroering, en daar rusten de vermoeiden van kracht,' daar zijn de gebondenen te zamen in rust,' zij horen de stem der drijvers niet. De kleine en de grote is daar, en de knecht vrij van zijn heer! Zij moeten een eeuwige verlossing hebben, zij moeten Christus hebben. O dat wij hun die brengen! Dat hun onuitsprekelijke ellende ons de duizendvoudige roepstem zij van de Macedonische man: Komt over, en helpt ons! Christenen, waarom bouwt gij uw eigen huizen zo schoon, en laat gij des Heeren huis zo woest liggen, waarom besteedt gij zo veel geld aan uw kleren, aan uw maaltijden, aan uw uitspanningen, en hebt gij zo weinig geld over voor het heil van onsterfelijke zielen? Bedenkt, thans is het de tijd der zending, en nog kunt gij er aan mede arbeiden, maar in de dood is geen arbeid meer; daar rust men als God, of lijdt men als de Boze. En Ik zal dit huis met heerlijkheid vervullen. Zo verheft God het kleine. Salomo's tempel was heerlijk, maar wat bevatte hij? Enkel schaduwen. Maar het tempeltje van ZERUBABEL zou de Heere der heerlijkheid zelf ontvangen, met zijn genade en met zijn Geest. De Messias zelf zou daarin lichamelijk verschijnen en daarin prediken. Nochtans sloot dit ook de letterlijke zin niet uit, want door Herodes werd deze laatste tempel zo heerlijk verbouwd, als in, die trant zelfs Salomo's tempel niet was. Zo is meermalen datgene wat wij verwachten en niet komt, het kleine, en hetgeen wij niet verwachten maar komt, het grote. En in deze plaats zal Ik vrede geven. Toen de teruggekeerden uit Babel de tempel wilden herbouwen, boden de Samaritanen de Joden aan hen hierin te helpen. Op dezelfde wijze zeggen nu de ongelovige tot de gelovige Protestanten: Komt, laat ons nu alle verschillen vergeten, en als EEN man staan tegen de gemeenschappelijke vijand: de Roomsen. Doch de Joden waren van een ander gevoelen, en zeiden: Wij mogen zelfs niet van deze goede zaak een gemeenzame zaak met u maken. Doch dit was dan nu ook het begin van de strijd over de tempel. Later ontbrandde nog een feller strijd over de tempel, over zijn ontheiliging door Antiochus Epifanes, de strijd namelijk, der Makkabeeen. Daarna heeft Rome, aan welke de Makkabeeen de meeste steun hadden, eerst Israël afhankelijk gemaakt, toen onderdrukt en ten laatste geheel verslagen. Zo was dan de Zerubbabelse tempel als het ware het middenpunt van een voortgezette strijd totdat de Romeinen hem verwoestten; en toch was er aan die tempel vrede beloofd. Dit was nu een grote teleurstelling voor dezulken, die deze belofte in een lagere zin opvatten; maar een heerlijke verrassing voor hen, die in Christus zelf de vrede Gods op aarde en in de tempel

aanschouwden. Met Hem zou ook eenmaal de algemene vrede komen. Mijn is het zilver, en mijn is het goud, spreekt de Heere der heirscharen,. eigenlijk: de Heere der krachten, de Heere die alles tot zijn beschikking heeft. De Heere noemt hier bepaalt het zilver en het goud, omdat door dit circulerend medium (het geld) alle wereldse dingen hun loop hebben. Dit is altijd zo geweest. Daarom moeten wij het geld niet verachten, neen, de rijke is een hoog bevoorrechte van God; doch juist daarom moet hij zich niet anders beschouwen dan als een der eerste dienaren des Heeren, als een die schatten van God ontvangen heeft, waarvan niet hij zelf, maar God de eigenaar en hij de rentmeester is. Zalig de mens, die ook van de hem toevertrouwde gelden tot zijn Heere eenmaal zeggen kan: zie Heere, wat ik met uw geld voor U nog meer verworven heb! En wat zegt nu God aan het slot van Haggai's profetie? Dit zegt Hij: Spreek tot ZERUBABEL, de vorst van Juda, zeggende: Ik zal de hemelen en de aarde bewegen. En Ik zal de troon der koninkrijken omkeren en verdelgen de vastigheid van de koninkrijken der heidenen, en Ik zal de wagen omkeren en die daarop rijden,. en de paarden en die daarop rijden, zullen neerstorten, een iegelijk in des anderen zwaard. Te dien dage, spreekt de Heere der heirscharen, zal Ik u nemen, O, ZERUBABEL, gij zoon van Sealthiel, mijn knecht, spreekt de Heere, en Ik zal u stellen als een zegelring,' want u heb Ik verkoren, spreekt de Heere der heirscharen. ZERUBABEL vertegenwoordigt hier de Messias. Christus is het zegel, waarmede God al zijn beloften aan de Oudtestamentische gelovigen verzegelde, evenals men een erfenis verzegelt, zodat niemand haar mag aanroeren, totdat de erfgenaam komt. Christus kwam en heeft de erfenis ontzegeld en deelt haar nu mede aan al de zijnen. En wat nu het koninkrijk van Christus betreft, daarvan hangen hemel en aarde af. God zal er de hemel en de aarde om bewegen. Gij ziet,' op deze wijze ontwikkelt zich ook bij Haggai de ene profetie uit de andere, totdat zich ten laatste alle profetie in het einde der beweeglijke dingen verliest.

# DE PROFEET ZACHERIA.

1:1. De drie laatste profeten, Haggai, Zacheria en Maleachi hebben geprofeteerd onder en na de oprichting van de tempel, na de zeventigjarige ballingschap. Zacheria is een geestelijk kind van Jeremia. Hun profetieën zijn uit elkander gesproten. Nochtans staat Zacheria tegenover Jeremia daarin, dat bij Zacheria de aankondiging is der blijdschap, en bij Jeremia de aankondiging der droefheid. Jeremia profeteerde voor de Babylonische ballingschap en had enkel verschrikking aan te kondigen. Hij mocht zelfs niet meer voor zijn volk bidden. Nochtans zette God gedurende de zeventig jaren der ellende de gebeden zijner heiligen op rente, en vertroostte ze daarna meer dan overvloedig; want God beloofde hogere heerlijkheid voor de tweede tempel, en genas zijn volk voor altijd van de afgoderij. Voorts bevat Zacheria vele Evangelische geboden, en nadert hiermede het Nieuwe Testament.

3:1. JOZUA, DE HOGEPRIESTER.

Daarna toonde Hij mij Jozua, de hogepriester, staande voor het aangezicht van de Engel des Heeren, en de Satan stond aan zijn rechterhand, om hem te wederstaan. Doch de Heere zeide tot de Satan: De Heere schelde u, gij Satan! Ja de Heere schelde u, die Jeruzalem verkiest. Is deze niet een vuurbrand uit het vuur gerukt? Jozua nu was bekleed met vuile klederen, als hij voor het aangezicht des Engels stond. Toen antwoordde Hij en sprak tot degenen, die voor zijn aangezicht stonden: Doet deze vuile klederen van hem weg! Daarna sprak Hij tot hem: Zie, Ik heb uw ongerechtigheid van u weggenomen en Ik zal u wisselklederen aandoen. Dies zeg Ik: Laat ze een reine hoed op zijn hoofd zetten. En zij zetten die reine hoed op zijn hoofd, en zij togen hem klederen aan,. en de Engel des Heeren stond daarbij. De profeet Zacheria, die wel de profeet van de tweede tempel mag genoemd worden, moest de wederopbouw van stad en tempel als met een lieflijke muziek van profetieën begeleiden. Hij zag namelijk in een gezicht de hogepriester Jozua door de Satan beschuldigd als onbekwaam voor zijn ambt, en hoe Jozua daarna, bij de wegneming zijner ongerechtigheid, door God bekwaam gemaakt werd, en opnieuw zijn aanstelling ontving. Want niemand is tot het verrichten van enig werk van God bekwaam, wanneer niet vooraf zijn zonden van hem weggenomen zijn. Dit hebben wij in Jesaja gezien, en dat zien wij nu in Jozua. En dat nochtans zo vele ongelovigen in onze tijd de Goddelijke zaken ter hand nemen en op hun profane wijze behandelen, is uiterst vermetel, maar zal hun onfeilbaar tot oordeel strekken; want God wil niet dat iemand met vuile kleren zijn heiligdom ingaat en met onheilige handen de heilige dingen aanroert, hoe veel te minder dat men zijn heilige schrijvers door het slijk slepe, zoals de ongelovigen doen, die zich gewoonlijk de grootste grofheden en gemeenheden in dat opzicht veroorloven. Zij begrijpen niet, dat zij hiermee enkel hun eigen diepe zedelijke verzonkenheid bloot leggen. En zulke mensen menen nog nuttig te zijn bij het volk, ja in de gemeente des Heeren! Zij zijn er enkel tot bederf van zichzelf en van anderen. Zelfs de Apostelen hadden toe te zien, dat zij niet anderen leerden en zelf verwerpelijk werden, hoe veel te meer zulke ongewassen zondaren, als de ongelovigen zijn. Met de last van onverzoende zonden op ons kunnen wij niets doen voor God: alsdan zijn wij met volstrekte onvruchtbaarheid geslagen. Eerst door de rechtvaardigmaking in het bloed van Christus worden wij bekwaam gemaakt tot al de werkzaamheden in het koninkrijk van God. Zolang dit niet geschied is, heeft de duivel vat op ons, laat hij zijn recht gelden, en treedt hij tegen ons op als aanklager en beschuldiger. Nu mogen de ongelovigen hiermede de scherts drijven, maar wij houden het voor een zeer ernstige zaak. Wij hebben hier de akte van zulk een rechtsgeding voor ons, en wij hechten er een volkomen geloof aan, zoals aan alles wat de Schrift ons zegt. De duivel is hier, zoals wij het zouden uitdrukken, de procureur-generaal, die de beschuldiging instelt en de eis doet, en voorzover hij waarheid spreekt, ook gehoor vindt; doch zijn het de kinderen Gods, die hij beschuldigt, dan wordt hij door de Heere gescholden en weersproken, dan wordt zijn eis niet ontvankelijk verklaard en de beschuldigde vrijgesproken. Trouwens de Heere moet het voor ons opnemen, zullen wij tot de zaligheid komen; zo niet, wij zijn verloren. Wij hebben dus in Christus een Advocaat, een Voorspraak . bij de Vader, als wij gezondigd hebben, 1 Joh. 2:1. Deze is de Engel, die bij Jozua stond, en die bij afwisseling Heere en Engel genoemd wordt, omdat Christus tegelijk de Zender en de Gezondene is. Het is dan ook wel meer gebeurd, dat de vorst zelf incognito het werk deed van een gezant. In het Oude Testament zien wij God mens wordende, in het Nieuwe Testament zien wij Hem mens geworden. De satan weerstond Jozua; niemand had iets op die eerwaardige hogepriester te zeggen, maar de satan wist genoeg van hem, om tegen hem op te treden, en dit verwondert ons niet, want Jozua had werkelijk vuile klederen aan, hij was een zondaar, en alleen de genade, waaronder hij stond, kon hem redden en redde hem. Maar wat zegt hij van die mensen, die van de vlekkeloos heilige Jezus, in het hagelblank kleed zijner hemelse reinheid, onreinheden zeggen, en tegen Hem, de Heerlijke boven alle heerlijken, beschuldigingen inbrengen durven! Zijn het geen rechte duivelskinderen, die satans aard geheel in zich hebben opgenomen, en die,

zo als de Schrift zegt: lasteren wat zij niet weten, en in hetgeen zij van nature weten zich zelf verderven? Judas 1 8, 10. Is deze niet een vuurbrand, uit het vuur gerukt? Een vuurbrand wil zeggen: een stuk hout, dat reeds in het vuur ligt te branden. De zonde is dat vuur; daar liggen wij allen van nature in; moge het nu nog smeulen en roken, het kan ieder ogenblik in lichterlaaie vlam uitbreken; doch de genade rukt ons uit dat vuur, en wil niet dat wij, die reeds brandende zijn, verbranden. Jozua nu was bekleed met vuile klederen. De ongelovigen zijn geheel zonder klederen, schaamteloos naakt; doch de gelovigen zijn nog geen volmaakte heiligen, maar zondaren, en hebben als zodanig bezoedelde, vuile klederen aan. Daarmede zijn zij ook niet meer presentabel voor God. Maar als God de onreine klederen verwisselt voor reine, dan is er immers niets op te zeggen? En dat doet God nu bij Jozua. Het grote .denkbeeld dezer zaak is, zo als wij meermalen zeiden, dat wij door de zonde zedelijk naakt zijn geworden voor God, en dat wij nu niet weer voor God gekleed kunnen worden door klederen, die wij ons zelf geven, maar enkel door kleren, die God ons geeft. Dit werd in het paradijs afgebeeld. Aldaar bedekte de mens zijn naaktheid, doch het was voor God geen kleding; Hij zelf kleedde de mens. De kleding is dus een verordening Gods. Zij is gewijzigd naar kunne en stand. De man heeft een andere kleding dan de vrouw, de koning dan zijn dienaar, de rijke dan de arme. Ook heeft allerlei toestand zijn kleding. Wij kennen het feestkleed en het rouwkleed. In het oosten heeft de kleding nog veel meer betekenis dan bij ons. Is men daar ten feest, dan heeft men prachtige fijne witte kleren aan, en is men in rouw, dan scheurt men zijn klederen en draagt ze zo lang gescheurd, totdat de rouw over is. Ook kleedde zich bij de ouden een beschuldigde niet gelijk soms bij ons zeer net, neen, in bezoedelde klederen, om zijn vernederde toestand uit te drukken, en medelijden voor zich op te wekken. Voorts weet gij, hoe bij de Roomsen de onderscheiden kleding van de geestelijken en kerkelijke personen, de monniken, nonnen, tot zelfs de liefdezusters een grote rol spelen, waarbij de sierlijkheid en ook weer de wanstaltigheid niet ontbreekt. Ach, men vergeet dat de kleding des lichaams niet te rein en tegelijk niet te eenvoudig kan zijn en dat wij naar de ziel Gode het meest behagen wanneer wij niet een zondags, maar een zondaarskleed dragen: wanneer wij met ootmoedigheid zijn bekleed. De vlekkeloze en niet te bevlekken witte kleren, die God ons geeft te dragen, zijn de kleren des heils, zijn de kleren, die wit gewassen zijn in het bloed des Lams. En nu vragen wij, waar is een godsdienst behalve de onze, die ons zegt dat God zo ineens en zo volkomen de ongerechtigheden van de mens wegneemt en hem een eeuwige gerechtigheid in de plaats geeft, als de mens van kleren verwisselt door de vuile klederen uit te trekken en de schone aan te doen? Neen, zo iets kan God alleen laten verkondigen. De mens wil van nature zich zelf verbeteren, en op deze wijze zalig worden. Hij wil de schuld, die hij bij God heeft, bij termijnen afbetalen, door bij voorbeeld met iedere Avondmaalsviering beter te worden dan vroeger. Doch behalve dat de mogelijkheid tot afbetaling niet bestaat, weet men ook niet of God met zulk een wijze van betaling wel genoegen neemt. Waartoe dan nog langer het losgeld geweigerd, dat Christus u aanbiedt in zijn bloed? In dat bloed is Hij de verzoening voor onze zonde, en niet alleen voor onze zonde, maar ook voor de zonde der gehele wereld, 1 Johannes 2:2. Of meent gij dat de betaling Gods zo precies wordt afgepast als bij ons, die een rekening voldoen, juist zoals zij is, tot op het halve centje toe, maar ook niet meer? Neen, als gij zo over God denkt, dan kent gij zijn genade niet. Gij moet de Heere u voorstellen als een onmetelijk rijk vorst, die met een karavaan van duizenden kamelen, dragende onnoemelijke schatten, een reis doet door vreemde landen om overal wel te doen, en een gevangenis voorbij komt, waaruit een man hem door de ijzeren tralies ziet voorbijgaan en hem toeroept: ‘Ach, ontferm u over mij; ik zit hier voor schuld gegijzeld, en gij zijt zo rijk!’ Terstond trekt de vorst een kostbare ring van zijn vinger, geeft hem de cipier, en zegt: ‘Deze ring is duizendmaal meer waard dan de schuld van de man groot kan zijn, doch ik heb geen mindere waarde bij mij. Laat de gevangene vrij.’ Hoort gij, met klein geld houdt die grote heer zich niet op. En nu is de gevangene vrij, vrij van de gevangenis, maar ook vrij van zijn weldoener? Neen, dit is onmogelijk. Indien de nu

vrijgekochte niet met geheel zijn hart voor altijd aan zijn weldoener verplicht en verbonden had willen zijn, hij zou niet uit de gevangenis geroepen hebben: ‘Ontferm u over mij, behoud mij, koop mij vrij!’ Die God niet wil dienen, wil ook niet door God verlost zijn, maar wacht op een gelegenheid om zich zelf te verlossen, ten einde alzo aan niemand verplicht te zijn, en zijn eigen heer en meester te blijven. Hij kan lang wachten. Indien gij niet gelooft dat Ik het ben, (uw Verlosser) gij zult in uw zonden sterven. zegt de Heere Jezus Christus, Joh. 8:24. Toen betuigde de Engel des Heeren Jozua, zeggende: Zo zegt de Heere der heirscharen: Indien gij in mijn wegen zult wandelen, en indien gij mijn wacht zult waarnemen. zo zult gij ook mijn huis richten en ook mijn voorhoven bewaren; en Ik zal u wandelingen geven onder dezen, die hier staan. Ziet gij het voorgevallene met Jozua was, zoals wij zeiden, een wijding tot zijn ambt, en de verwisseling van zijn vuile kleren was dus niet om er nu in te gaan rusten en slapen, neen, maar om er in werkzaam te zijn. Hoor nu toe, Jozua, gij hogepriester, gij en uw vrienden, die voor uw aangezicht zitten, want zij zijn een wonderteken. Waren zij geen wondertekenen? Een jaar te voren in Babel, en nu bouwende aan de tempel te Jeruzalem. Door een heidense koning had God Jeruzalem laten verwoesten, en door een andere heidense koning deed Hij Jeruzalem weder opbouwen. Want zie, Ik zal mijn knecht de Spruit doen komen. De Spruit is Christus, waarvan ZERUBABEL de afschaduwing was. In ZERUBABEL was het huis David’s een ondergaande zon, maar die na een korte nacht weer met onvergelijkbare heerlijkheid zou opgaan in de opgang uit de hoogte, in Christus. Nu wordt Christus in de Schrift tegelijk naar zijn menselijke natuur de spruit, en naar zijn Goddelijke natuur de wortel David’s genoemd. Zulke tegenstellingen kunnen onmogelijk vallen dan in de persoon van de Godmens. Want zie, aangaande die Steen, welke Ik gelegd heb voor het aangezicht van Jozua, op die ene Steen zullen zeven ogen wezen. Zie, Ik zal zijn graveersel graveren, spreekt de Heere der heirscharen. De steen heeft zeven ogen. Zeven is in de Schrift het volmaakt getal, en zo betekenen de zeven ogen Gods alwetendheid, want de ogen zijn het beeld van de geest of de kennis. Christus heeft in de Openbaring van Johannes, als het Lam zeven hoornen, dat is alle macht, en zeven ogen, de aanduiding van alwetendheid. Christus is de Steen. De bouwsteen, door de bouwlieden verworpen? Ja, maar voor God is Hij ook dat edelgesteente, waarop God zijn naam, dat is zich zelf, zijn wezen gegraveerd heeft en waarmee Hij zich afdrukt in de ziel van een iegelijk, die gelooft. 0 zie de Zone Gods in zijn lijden en sterven deze graveerselen Gods ontvangen, waardoor Hij geschikt werd gemaakt, om door de Heilige Geest afgedrukt te worden in u en in mij, in allen die geloven, en in wie Hij een gestalte verkrijgt, zo dat zij niet meer leven uit zich zelf maar uit Hem. En Ik zal de ongerechtigheid dezes lands op een dag wegnemen. Dit volgt dan nu ook onmiddellijk, want zonder dat wegnemen van 's lands ongerechtigheid kon de staden tempelbouw niet plaats hebben. Op een dag, dat wil zeggen: op eens. De rechtvaardigmaking geschiedt in eens, hetzij van een enkele ziel of van een geheel volk. Te dien dage, spreekt de Heere der heirscharen, zult gijlieden een iegelijk zijn naaste nodigen tot onder de wijnstok, en tot onder de vijgenboom. Vrede zou de vrucht der verzoening zijn, en welvaart zou de vrede vergezellen. Dit wordt onder de lieflijkste beelden voorgesteld, beelden die in de Babylonische gevangenschap Israël vreemd geworden waren, doch die nu weder hun recht zouden verkrijgen, het zitten onder eigen wijnstok en vijgenboom!

4:1. HET GEZICHT VAN DE GOUDEN KANDELAAR.

En de Engel, die met mij sprak, kwam weder, en Hij wekte mij op, gelijk een man, die van zijn slaap opgewekt wordt. De profeet vertegenwoordigt hier zijn volk, dat voorgesteld wordt als iemand, die in slaap geraakt is en door God opgewekt wordt. Trouwens na het einde der Babylonische gevangenschap, was alles in het begin goed gegaan; het bevel van de koning Cyrus tot herbouw van stad en tempel, waarbij alle mogelijke middelen ter hunner beschikking gesteld werden, deed alles naar wens gaan. Doch nu kwamen, zoals altijd bij het ter hand vatten van een gewichtig en goed werk, de zwarigheden. Van alle zijden begon de tegenkanting, de middelen werden weggenomen, de ijver verslapte; moeheid en matheid vervingen de plaats der opgewektheid, en men viel in slaap. Eerst dacht men de tempel in enige maanden te herbouwen, en nu wanhoopte men ooit aan het doel te komen. Doch nu treedt God tussenbeide. En Hij zeide tot mij: Wat ziet gij? En ik zeide: Ik zie, en zie, een geheel gouden kandelaar, en een oliekruik je boven deszelfs hoofd, en zijn zeven lampen daarop,' die lampen hadden zeven en zeven pijpen, dewelke boven zijn hoofd waren,' en twee olijfbomen daarnevens, een ter rechterzijde van het oliekruik je, en een tot deszelfs linkerzijde. De gouden kandelaar is de gemeente, welke niet het licht is, maar het licht draagt. De twee olijfbomen zijn ZERUBABEL en Jozua, door wie de Heilige Geest de kerk zou bouwen. De olijfbomen staan in betrekking tot de lampen door de buizen en het kruikje. Men weet dat uit de vrucht van de olijfbomen de olie geperst en in een kruikje gedaan wordt, om vervolgens de olie uit het kruikje in de lampen te gieten. Dit wordt hier nu op een rechtstreekse wijze voorgesteld. Onmiddellijk vloeit de olie op een onzichtbare wijze uit de twee olijfbomen door de buizen in het kruikje, en van daar in de lampen. Hiermee werd de onmiddellijke werking of het wonder Gods aangeduid. De olie nu is het beeld der zalving, de werking door de Heilige Geest; ook lost zich door het vuur de olie op in het reine licht. En ik antwoordde en zeide tot de Engel, die met mij sprak, zeggende: Mijn Heere, wat zijn deze dingen? Toen antwoordde de Engel, die met mij sprak, en zeide tot mij: Weet gij niet, wat deze dingen zijn? En ik zeide: Neen, mijn Heere! Hoe! de profeet belijdt zijn onkunde, en de profeet moet ons onderwijzen? Ja, hier is de onderwijzer de niet wetende. Al de Godsmannen willen niets uit zichzelf weten, maar laten zich door God onderwijzen. Welk een verschil tussen deze mannen en de ongelovige geleerden van onze tijd, die zeggen alles uit zichzelf te weten, en derhalve geen Goddelijk onderwijs te erkennen of aan te nemen! Doch wat dunkt u, die toch zeker tot de laatstgenoemden niet wilt behoren, gaat het niet goed te zamen: een mens, die niets weet en God die alles weet? Welnu, wat weet een mens, ik zeg niet van aardse, stoffelijke en tijdelijke dingen, maar van .de dingen Gods en de eeuwigheid? Immer niets met zekerheid. De wijste mensen kunnen in dit opzicht enkel menen en gissen, maar zich van niets vergewissen. God alleen kan ons hierin onderwijs geven, en geeft ons hierin onderwijs in zijn Woord, in zijn Schrift, die zich zo volkomen bewijzen zijn Woord en zijn Schrift te zijn, als een appel en een perzik zich bewijzen, niet door mensen gemaakt maar uit de natuur gegroeid te zijn. Daarom moeten wij ons voor God en zijn Woord altijd weer opnieuw plaatsen als niets wetende leerlingen, om altijd nieuw onderwijs van de Heere te ontvangen. Het is hiermede als wanneer gij een fles met water gevuld, in een vat met wijn indopen wilde. Wat zoudt gij er bij winnen? Niets, gij zoudt uw water een weinig gekleurd terug ontvangen. Neen, duw uw fles ledig naar beneden in de wijn, en gij zult haar geheel met wijn gevuld daaruit weer ophalen. Toen antwoordde Hij en sprak tot mij, zeggende: Dit is het Woord des Heeren tot ZERUBABEL, zeggende: Niet door kracht, noch door geweld, maar door mijn Geest zal het geschieden, zegt de Heere der heirscharen. Hier ziet gij de betekenis van de olie, uit de olijfbomen afvloeiende in de lampen van de kandelaar. Alleen de Heilige Geest en zijn werking werd er door afgebeeld. God laat meestal de mens, ook zijn dienstknecht vooraf uit eigen kracht werken, opdat het blijkt wat deze is. Zij is op Goddelijke gebied onvermogend het gewenste uitwerksel te weeg te brengen. Hiermede leert God, dat het door zijn Geest geschieden moet en geschieden zal; en niet in de storm, de aardbeving, het vuur is de Heere, maar in de lieflijkste

stilte. De Goddelijke kracht is zulk een grote kracht, dat het geen kracht meer is van vertoning, maar van betoning; geen kracht meer in de aanwending, maar enkel in de uitwerking; zodat men niet ziet werken, maar enkel datgene, wat gewerkt is. Hebt gij wel eens in de winter bij zware vorst en tegelijk helder zonnig weer, opgemerkt dat het juist dan wanneer het op zijn allerhardst vriest, en de sneeuw onder uw voetstappen knapt en kraakt, het voor ons oog en gevoel is als vroor het in het geheel niet? Zo ook de zon; welk een macht is zij in de natuur, en toch hoe stil is haar werking; hoe zacht, hoe lieflijk haar licht! Het wordt zonder gedruis over een halve wereld uitgegoten, terwijl het water van het kleinste beekje ruist of klatert. Daar trekt de zon het hoge hemelruim zo stil en statig door, als behoorde zij niet tot deze aarde, en toch onder haar rijpt een wereld van zaden tot een wereld van vruchten. Het is de heerlijkheid van God, om in de minst geruchtmakende dingen de grootste kracht te leggen. En dalen wij nu af op menselijk gebied, hoeveel mensen zijn er, die de grootste beweging maken in de wereld, en wat brengen zij meestal teweeg? Ijdele beroering, terwijl zij, die stil hun weg gaan met het oog op God en het hart bij God, niet zelden de meeste kracht, de grootste invloed uitoefenen op tijdgenoot en nakomelingschap. Zeker er zijn mensen, die door hun natuurlijke gaven en krachten effect zoeken te maken en werkelijk maken; doch het is geen blijvend effect. Alleen het Goddelijke is het blijvende, en daarom moet onze kracht niet de Heilige Geest voorafgaan, maar volgen; met andere woorden: wij moeten de ons verleende natuurlijke gaven en krachten niet onafhankelijk laten werken, maar ze in dienst stellen van . de Heilige Geest. Zegt de Heere der heirscharen. Het woord heirscharen betekent niet alleen de heiren der Engelen, maar alle krachten. De Heere der heirscharen wil dus zo veel zeggen als: Hij, die aan het hoofd van al de krachten staat. Wie zijt gij, O grote berg? Voor het aangezicht van ZERUBABEL zult gij worden tot een vlak veld. Wellicht had de Heere Jezus het oog op deze plaats, toen Hij zeide: Zo gij een geloof had als een mosterdzaadje, gij zoudt tot deze berg zeggen: word opgeheven en in de zee geworpen! en het zou geschieden, Mattheus 17:20, 21:21. In alle gevallen zijn des Heilands woorden de uitlegging van onze tekst bij Zacheria. Ja, zulke bergen worden door het geloof verzet of tot vlak land gemaakt. Want hij zal de hoofdsteen voortbrengen. Er is maar een hoofdsteen, het is de gevelsteen, die het gebouw sluit. Die hoofdsteen nu is Christus, de beloofde Messias. Met toeroepingen: genade, genade zij dezelve! Ja, dit zijn de herhaalde toeroepingen Gods. Er is genade voor het begin, genade voor het einde, genade te allen tijde, niets dan genade in deze tijd van genade. O dat wij de dag der genade niet ongebruikt laten voorbijgaan, want hij is wel langdurig voor allen: hij duurt zo lang er mensen worden geboren; maar hij is kort voor de enkele mens, want hij duurt niet langer dan zijn leven. En op die blijde zonnedag van Gods genade volgt of de eeuwige dag van Gods heerlijkheid voor hen, die tot de genade toevlucht namen, of de stikdonkere nacht van Gods oordeel voor hen, die de genade van God hebben versmaad. Tot Jezus dan gevloden, Hij brengt ons tot de Vader, Hij alleen. Hij wil ook voor ons de Eerste en de Laatste, het Begin en het Einde zijn. In het midden liggen de zwarigheden. Zeker, maar wees in het begin niet overmoedig, en in het midden niet mismoedig, en uw einde zal overvloedig zijn in genade, want wat God in genade begint, dat laat Hij eeuwiglijk niet varen. Want wie veracht de dag der kleine dingen? Daar zich toch die zeven verblijden zullen, als zij het tinnen gewicht zullen zien in de hand van ZERUBABEL,. dat zijn de ogen des Heeren, die het ganse land doortrekken. Ook de kleinste beginselen der uitkomsten mogen wij niet verachten, maar moeten ons bemoedigingen zijn. Wie toch de dag der kleine dingen veracht, die zegt zoveel als: God heeft noch niet begonnen te werken. Neen, al zijn de aanvangen nog zo schijnbaar gering, het is genoeg, dat God begonnen heeft te werken; het overige zal dan wel volgen; want God is getrouw. Voorts antwoordde ik en zeide tot Hem: Wat zijn die twee olijfbomen ter rechterzijde des kandelaars, en aan zijn linkerzijde? En andermaal antwoordende, zo zeide ik tot Hem: Wat zijn die twee takjes der olijfbomen, welke in de twee gouden kruiken zijn, die goud van zich gieten? Onder dit laatste beeld wordt de uitvloeiing der goudgele olie voorgesteld. En Hij sprak tot mij, zeggen de: Weet gij niet, wat dezen zijn? En ik

zeide: Neen, mijn Heere. Toen zeide Hij: Deze zijn de twee olietakken, welke voor de Heere der ganse aarde staan. Het is een korte herhaling en bevestiging van het voorafgaande: dat de genade uit de verkiezing voortvloeit. ZERUBABEL, de zoon van Pedaja, de zoon van Sealthiel, de zoon van Jechonia, de koning van Juda, een der naaste erfgenamen van de troon, vertegenwoordigt hier de Staat, en Jozua, de hogepriester, vertegenwoordigt de Kerk. En de profeet, door wie God tot beide spreekt, staat hen ter zijde. En zo wordt het drievoudig ambt van Christus, dat van Profeet, Hogepriester en Koning hier op treffende wijze vertegenwoordigd.

9:1. DE KOMST VAN DE KONING DES VREDES.

Verheug u zeer, gij dochter Zions! juich, gij dochter van Jeruzalem! Zie, uw Koning zal u komen, rechtvaardig en Hij is een Heiland, arm en rijdende op een ezel, en op een veulen, een jong der ezelinnen. De schriftrol van Zacheria is vol van Nieuw-Testamentische profetie. En, wij hebben het meer gezegd, de historie is de kostbare stof, die als de kleren der aanzienlijke vrouwen met paarlen en diamanten, doorstikt is met profetie. De Heilige Geest stelt in onze tekst de nederigheid van de Christus, die komen zou, om alleen door het lijden en de dood tot zijn Messiasheerlijkheid in te gaan, tegenover de vleselijke hoogheid en hoogmoed van Israël. Dit blijkt duidelijk uit hetgeen onmiddellijk op onze tekst volgt: En Ik zal de wagens uit Efraim uitroeien, en de paarden uit Jeruzalem,. ook zal de strijdboog uitgeroeid worden, en Hij zal de heidenen vrede spreken,. en zijn heerschappij zal zijn van zee tot aan zee, en van de rivier (de Jordaan) tot aan de einden der aarde. De Messias zou alsdan bij uitnemendheid de Koning des Vredes zijn. Hij zou vrede geven en vrede laten verkondigen; vrede der ziel, vrede ook eenmaal op aarde, eeuwige vrede! U ook aangaande, O Sion! door het bloed uws verbonds heb Ik uw gebondenen uit de kuil, daar geen water in is, uitgelaten, . zegt de Heere. Verheug u zeer, gij dochter Zions! Waarom juist deze? Omdat, gelijk bij ieder volk, zo ook bij Israël, de maagdenrei het feestvierende volk vertegenwoordigt. Bij Israël kende men oorspronkelijk geen heidense volksfeesten, bij welke gewoonlijk de boze geesten der wellust en de dronkenschap de meeste eer worden toegebracht; maar spoedig genoeg namen de kinderen Israëls zulke feesten over van de heidenen, gelijk zij ook nog bij ons van de heidenen zijn overgebleven, en tot schande der christelijke overheden en burgers bij voortduring worden in stand gehouden. Oorspronkelijk kende men bij Israël enkel volksfeesten ter ere Gods, bij welke men vreugde bedreef met muziek en zang en reidans, om er God mee te verheerlijken. Thans echter kan men geen muziek meer maken en kan men niet meer dansen ter ere Gods. De wereld heeft deze en vele andere genoegens zodanig binnen haar kring getrokken en voor zich bemachtigd, dat Christenen niet kunnen meedoen, zonder zich der wereld gelijkvormig te maken, ja zich op een lijn met haar te stellen, dat verre van ons zij! Doch eenmaal zal ook dit hersteld worden, en alle gaven en krachten, met alle vreugd en genot, de Heere geheiligd zijn. Onze profeet zelf opent ons, op bevel des Heeren, dat heerlijke uitzicht aan het slot zijner profetie. Eenmaal zal zelfs op de bellen der paarden (het kleinste vrolijke muziek makende instrumentje) gegraveerd staan, wat alleen op de gouden voorhoofdplaat van de hogepriester geschreven stond: De heiligheid des Heeren. Zie, uw Koning zal u komen, rechtvaardig, en Hij is een Heiland. Het oorspronkelijk woord, hier door Heiland vertolkt, kan ook betekenen: een door God geholpene of verloste. Het wijst ons onmiddellijk heen naar het lijden van de Christus. Christus stelde zich vrijwillig voor ons in omstandigheden, waaruit Hij verlost moest worden, en juist door deze zelfvernedering werd Hij de Verlosser van anderen. Arm en rijdende op een ezel, en op een veulen, een jong der ezelinnen. Tegenover de weelde der vorsten en aanzienlijken in Judea, die reeds toen door tal , en pracht van paarden en wagens met elkaar wedijverden, was het rijden op een ezel een kenteken van armoede, nochtans voor de Wet van God was het een bewijs van gehoorzaamheid, Deuteronomium 17:16, en op ezelsveulens reden de aanzienlijksten des lands, Richteren 10:4.

12:1. DE ROUWKLACHT DER JODEN BIJ HUN ERKENNING VAN DE MESSIAS, DOOR HEN GEKRUISIGD.

Doch over het huis David’s en over de inwoners van Jeruzalem zal Ik uitstorten de Geest der genade en der gebeden. Eerst de Geest der genade, en dan der gebeden; want zonder genade kan men niet bidden. Eerst werd aan Esther de genade-scepter toegereikt, en daarna deed zij haar verzoek. En zij zullen Mij aanschouwen, Die zij doorstoken hebben. Hier openbaart zich de Heere zelf als de doorstokene; doch terstond bedekt Hij zich weer, en spreekt over de Messias in de derde persoon. De zaak zelf is aldus: De Vader zendt de Heilige Geest, deze bekeert ons en dan hebben wij Christus voor ogen, en dan volgen genade en gebeden. Zo werken de drie Goddelijke personen altijd te zamen en toch afzonderlijk, terwijl de ene plaats geeft voor de andere. En zij zullen over Hem rouwklagen als met de rouwklage over een enige zoon,. en zij zullen over Hem bitterlijk kermen, gelijk men bitterlijk kermt over een eerstgeborene. Rouwen berouw zijn verwante denkbeelden. Zij zijn hier verenigd. Reeds het voorteken hiervan werd gezien bij de kruisiging van Christus, toen het volk met grote verslagenheid des harten en tot teken hiervan zich op de borst slaande, huiswaarts keerde. Ja reeds toen begon de uitwerking van Christus dood innerlijk gevoeld te worden. Velen droegen rouw in het hart en hadden berouw, en bij velen werkte het door. God bereidde veler harten voor de eerstkomende Pinksterdag. Toen herinnerde Petrus hun met woorden des Heiligen Geestes wat zij gedaan hadden: dat zij de Heere der heerlijkheid, hun eeuwiggezegende Messias gekruisigd hadden. En toen ging het hun door het hart, en zij zeiden: Mannen, broeders! wat moeten wij doen? Trouwens er is geen bekering zonder droefheid naar God. Wie nooit over zijn zonde heeft getreurd, kan onmogelijk de zegen der vergeving ontvangen hebben. Daarom zal ook Israël eerst door het geloof zijn Messias zien, als door henzelf doorstoken, alvorens de troost zijn verzoening, ook van deze zonde, door hen gesmaakt wordt. Neen, Christus is niet in zijn heerlijkheid te aanschouwen dan door de gelovige, die Hem eerst ziet aan het kruis. Zelfs in de hemel, te midden van al de zaligheden en heerlijkheden, is Hij nog het Lam dat geslacht is, en dat ons Gode gekocht heeft met zijn bloed. Openbaring 5:6, 9. Te dien dage zal te Jeruzalem de rouwklage groot zijn, gelijk die rouwklage van Hadadrimmon, in het dal van Megiddon. En het land zal rouwklagen elk geslacht bijzonder. Het is de Joden . boven alle andere volken eigen, om alles op te lossen in rouwplechtigheden en vastentijden. Daarom zal ook Israël eenmaal en voor de laatste maal het grote rouwfeest vieren, en wel over hun Messias, en geheel het land zal er deel aan nemen, gelijk over de dood van de aan zijn wonden gestorven koning Josia geschiedde in het dal van Megiddon, toen Jeremia zelf een klaaglied over hem maakte, mits al de zangers en zangeressen klaagliederen vervaardigden, die door de navolgende geslachten moesten gezongen worden, 2 Kronieken 35:22-25. Zulk een rouwfeest van een geheel volk is dan ook enig in de geschiedenis, en wellicht dat wij er uit moeten afleiden, dat de Joden onbekeerd naar hun land zullen terugkeren, en daar zullen bekeerd worden, want het is moeilijk zich voor te stellen, bij de algemene verstrooiing, dat iedere Jood op zijn plaats zal bekeerd worden. Er schijnt eerst een samenvloeiing dezer wateren te moeten zijn. Het geslacht van het huis David’s bijzonder, en hun vrouwen bijzonder. Hoe! de Joden zouden niet uitsterven, en het huis David’s wel? Neen, God laat bij Israël niets uitsterven, dan eerst de afgoderij, en ten laatste het ongeloof; maar overigens blijft alles bij hen volksgewijze en stamsgewijze, ofschoon dan ook verborgen voortbestaan. Het is daarom niet een bijbelse, maar een Roomse verheerlijking van Maria, om haar te houden voor de allerlaatste afstammelinge van David. En het geslacht van het huis van Nathan bijzonder, en hun vrouwen bijzonder,. het geslacht van het huis van Levi bijzonder, en hun vrouwen bijzonder,' het geslacht van Simei bijzonder, en hun vrouwen bijzonder,' al de overige geslachten, elk geslacht bijzonder en hun vrouwen bijzonder. Reeds is het Evangelisch, dat er van de vrouwen bijzonder gewag gemaakt wordt; immers onder het Oude Testament sprak men van haar niet zo bijzonder. In het Nieuwe Testament echter werden zij terstond op de voorgrond gesteld. Terwijl de Zacheria's stom en de Jozef's

sprakeloos zijn, spreken de Elizabeth's en Maria's. Bij de Joden is het echter. altijd: de families en de vrouwen bijzonder. Zelfs heden nog zijn de vrouwen in de synagoge geheel afgezonderd. Het laatste grote rouwfeest zal dus bestaan uit zo veel afzonderlijke Israëlitische groepen of koren van discipelen en discipelinnen.

13:1. DE GEOPENDE FONTEIN TEGEN DE ZONDE EN TEGEN DE ONREINHEID.
Te dien dage zal er een fontein geopend zijn voor het huis David's en voor de inwoners van Jeruzalem. Het huis David's vertegenwoordigt de overheid, en Jeruzalem geheel het volk van Israël. De fontein is het beeld der vreugde, Psalm 87:7. In tijden van algemene vreugde springen de fonteinen. Na het laatste rouw feest komt het eeuwig vreugdefeest. De Geest der genade en der gebeden werkt niet enkel droefheid naar God, en daarmee een onberouwlijk berouw; maar Hij geeft ook het leven en de vreugde. Waar vergeving van zonden is, daar is blijdschap. De fontein is het beeld van het onophoudelijke en altijd verse en nieuwe dezer blijdschap. Gelijk een fontein haar wateren rusteloos uitstort over alles wat zich onder haar stelt, zo de genade Gods in Christus. De fontein is dan ook een beminde zaak in de Schrift. God wordt in de Schrift verheerlijkt als de Schepper, niet enkel van de zee, maar van de fonteinen der wateren; ja in de Openbaring van Johannes valt de zee eenmaal weg, maar de fonteinen en rivieren blijven. Al het zoute water verdwijnt, al het zoete blijft over. Tegen de zonde en tegen de onreinheid. Welk een heerlijke fontein, niet waar? Zulk een fontein vindt men niet in de natuur, maar in de Schrift alleen, en zalig die haar daarin wil naderen om in haar uitstromende wateren zich te baden en te wassen. Zeker dichter laat een koningmoorder zeggen: 'Al waste ik mijn bebloede handen in de zee, mijne handen zouden er niet wit, maar de zee zou er rood van worden.' Ook wij delen, al worden wij rein, onze onreinheid aan het natuurlijk water mede, doch het water uit deze fontein maakt rein en wordt zelf niet onrein. Ja, zo is het in het geestelijke. Wij zijn onrein. Wij kunnen niet tot God komen, daarom komt God tot ons, zich openbarende in het vlees, opdat wij Hem zouden kunnen zien en horen, en Hij raakt de melaatse aan, en deelt hem zijn reinheid mee zonder zelf onrein te worden. Het water is door heel de Schrift heen het beeld van de zuivering van zonde. Wat zou ons ook kunnen reinigen dan water? Dopen en wassen is in de Schrift hetzelfde. De priesters moesten zich alvorens Gode te naderen met offeranden of met andere diensten, in het daartoe gestelde wasvat wassen, opdat zij niet stierven. Johannes de Doper, de zoon van een priester en dus zelf een priester, werd in plaats van naar het door mensen gemaakte wasvat in de tempel, uitgezonden in de grote tempel der natuur, naar de wateren die God laat stromen, naar de oevers der Jordaan, om daar te dopen en te wassen allen, die als priester Gods het heilige wilden ingaan om God te dienen; en de grote Hogepriester kwam ook in plaats van tot het wasvat des tempels, tot het wasvat van Gods schepping, om er de doop in te ontvangen. Reeds dit was een overbrenging van de tempel en zijn nauwe omgeving tot de aarde en haar gehele omvang. Trouwens God begint altijd met het allereenvoudigste . en kleine, en eindigt met het hoogste en grootste, ja oneindige. Zeker moesten de gedurige wassingen Israël ook tot een uitwendig rein, zindelijk volk maken, want wat is in het oosten meer nodig dan zindelijkheid? In het land der melaatsheid en de pest, kwam alles aan op reinheid en rein houden. Tot zelfs de spijswetten stonden hiermede bij Israël in verband. Al wat afkomstig was van in onreinheid levende of van onrein voedsel levende dieren, met al wat bloedverhittend en bloedverdervend was, werd door de wet van God verboden. Doch de Farizeeën, die altijd aan Gods Woord hun eigen woord toevoegden, vermenigvuldigden de wassingen zo zeer, dat het geen wassingen meer konden zijn, maar blote indompelingen in het water, of voor wat daar niet vatbaar voor was, blote besprengingen met enkele druppels water. Zo meent de mens meer te moeten doen dan God wil, en juist daardoor doet hij minder. Doe niets dan wat God u gebiedt, maar doe dit goed. Daarbij vergaten de Farizeeën, dat het Gode niet te doen is om de lichamelijke reinheid alleen, maar om de reinheid des harten, waarvan de lichamelijke reinheid het beeld moet zijn. God wil met al deze verordeningen van wassing en doping niets anders zeggen dan: gelijk gij mensen een afkeer hebt van een ongewassen aangezicht, zo heb Ik een afkeer van een ongewassen zondaar. Voorts was er ook een wassing of zuivering door olie. Deze hebben ook wij nog, want wat is onze zeep anders dan olie op bijzondere wijze toebereid? Er was ook een zuivering door vuur. Het vuur reinigt inwendig. De vereniging der zuiveringen door het water en door het vuur, maakt

sommige dingen volkomen. Wat eisen onze groenten allereerst? Water, om ze te reinigen, en vervolgens? Vuur om ze te stoven. Door het water worden zij uitwendig, door het vuur innerlijk van alle schadelijke bestanddelen gezuiverd. Er is echter ook een zuivering door bloed. Door bloed? vraagt gij wellicht met bevreemding. Zeker, voor de wereld is dit de grootst mogelijke dwaasheid en ergernis tegelijk. Zij houdt integendeel het bloed voor bevlekkend, en tracht het daarom overal af te wissen, waar zij het vindt, tot zelfs het bloed van Jezus Christus; ziet zij dat op u, terstond strekt zij de hand uit om het van u weg te doen. Zij spare zich de moeite! Zalig is de ziel, die besprengd is met het bloed van Jezus Christus, want zij is daarmee onbevlekt voor God. Zeker, het natuurlijk bloed bevlekt onze klederen, maar het bloed van Jezus Christus reinigt onze ziel van zonden. Het bloed vertegenwoordigt de offerande, en daarom is het volkomen hetzelfde, of gij zegt: het bloed, of: de offerande van Jezus Christus is de verzoening der zonde en reinigt ons van onze zonden. Het uitgestorte bloed vertegenwoordigt het uitgestorte leven, de ziel, en de ziel van Christus, zijn leven is gegeven tot een rantsoen, tot een losprijs, tot een betaling, tot een voldoening voor de zonden van zo velen als er door Hem tot God gaan. En waarom is zijn voldoening alleen voldoende voor die allen? Omdat een vermenigvuldigd met oneindig, een oneindigheid is. Zijn volmaakte Godheid en mensheid in de eenheid zijns persoons, maken zijn offerande tot een algenoegzame verzoening der zonden, al waren er ook nog duizenden miljoenen mensen meer dan er zijn, die de verzoening nodig hebben. Daarom zegt de Schrift: God heeft zijn gemeente verkregen door zijn eigen bloed, Handelingen 20:18, en laat de ongelovigen er nu over redeneren zo veel zij willen, wegredeneren kunnen zij het evenmin als zij de zon uit het firmament kunnen wegnemen. God gaf in de Zoon zichzelf, en daarmee in zijn liefde tot zijn kerk, leven voor leven. Een fontein. De fonteinen geven iets eeuwigs te kennen. Er is bij haar een gedurige opwelling van het water, een opwelling zonder ophouden. En nu, Johannes de evangelist vermeldt geen enkel teken aan het kruis of na de dood des Heeren, dan enkel het teken aan het lichaam des Heeren zelf, het doorsteken der zijde en het uitvloeien van water en bloed. Want Christus was de springader Israëls, juist door dit raken van een ader in Hem, waaruit geestelijk voor de zondige zielen de verzoenende en zuiverende stromen van bloed en water uitvloeien zouden tot in het oneindige. Ja vijf fonteinen werden er in Jezus geopend. Vier voor zijn dood, en een fontein na zijn dood. Even als meermalen de regen met druppels begint, en in plasregens eindigt, zo begon ook de bloedstorting bij de Heere Jezus met die besnijdenis, en later met de bloeddruppels in Gethsemane; daarna kwam de kroning met de doornen, de geseling, de doorgraving der handen en der voeten, en ten laatste de doorsteking der zijde. Gij ziet hoe alles wat aan en door Christus geschiedt, volkomen is. En is nu het bloed de vertegenwoordiging van de offerande van Christus, het water vertegenwoordigt de Heilige Geest, en zo wordt ons dan in de opening der zijde van Jezus en de uitstorting van het bloed en het water eenvoudig geleerd: dat het bloed van Christus ons in gemeenschap stelt met het water des Heiligen Geestes; met andere woorden: geloven wij in Christus, dan hebben wij in Hem de rechtvaardigmaking en de heiligmaking, de vergeving der zonde en de gave des Heiligen Geestes, of het eeuwige leven.

DE PROFEET MALEACHI.

1:1. Maleachi is de laatste profeet des Ouden Testaments, en daarmee eindigt de rol van het Boek, waarin van Hem, die komen zou (de Messias) geschreven is. Deze profeet onderstelt dan ook meer nog dan enig ander, dat hij door het Nieuwe Testament zal worden opgevolgd. Vandaar ook het onvolledige in zijn profetie. Er is kennelijk een onmiddellijke samenhang tussen Maleachi en Mattheus, ofschoon zij met een tijdsruimte van vierhonderd jaar van elkaar gescheiden zijn. Immers er is in de profetie van Maleachi niet alleen een evangelische adem, gelijk in die der andere profeten, maar Maleachi geeft bij het einde van het Oude Testament reeds de inleiding tot het Nieuwe. Het is hiermee als met het stemmen der instrumenten totdat het teken gegeven wordt, dat de muziek begint. In zulk een toestand zijn ook wij in onze dagen, bij ons wachten op de wederkomst des Heeren. Nu brengt dat stemmen der instrumenten geen aangename geluiden voort, doch dat moeten wij ons voor de verwachting van de heerlijke muziek die volgen zal, getroosten. Gelijk de profetieën allen, zo geven ook de profetieën van Maleachi niet altijd klare woorden, maar soms enkele wenken, doch waarin een wereld van gedachten ligt. Nu spreekt men wel dikwijls van de noodzakelijkheid van een onderscheiding tussen hoofdzaken en bijzaken in de waarheid, doch hoe dat op voldoende wijze te doen? Wat voor de ene bijzaak is, is voor de andere hoofdzaak, en wat op dit ogenblik bijzaak is, kan in het volgend ogenblik hoofdzaak worden. Daarom is het goed in zaken van waarheid niets gering te achten, en ook aan de kleinste wenken der Schrift onze hoogste aandacht te wijden. Meestal wordt aan onze zorg voor het kleine beproefd, hoe wij ons in het grote zouden gedragen. Ook is het grote en kleine zeer betrekkelijk. In de veldslag van Waterloo moest een kleine landhoeve grotendeels de beslissing aanbrengen; ja bij zulk een gelegenheid wordt soms om een klein plekje, dat op zich zelf niets waardig is, met zulk een woede gevochten, alsof de wereld er aan hing. Zo moeten ook wij doen. Omdat de toekomst grote dingen bevat, staat het ons niet vrij de tegenwoordigheid met haar kleine dingen prijs te geven. Neen, juist omdat wij alle dagen gereed moeten zijn om slag te leveren, moet het ons niet te gering zijn om alle dagen de wacht te betrekken. De Heilige Schrift wijst ons op de heerlijkheid der toekomst als op een hoger licht, waarbij wij te beter kunnen werken in de tegenwoordigheid. Trouwens er is geen praktischer boek dan de Schrift, en wel verre derhalve, dat de profetie ons voor de tegenwoordigheid ongeschikt zou maken, maakt zij ons juist te geschikter, om in het heden van de genade alles te doen, wat tot de toekomstige heerlijkheid kan leiden.

HET BEMINDE VOLK.

Was niet Ezau Jacob's broeder? spreekt de Heere. Nochtans heb Ik Jacob liefgehad, en Ezau heb Ik gehaat. De zegen Gods behoort bij uitnemendheid, ofschoon niet bij uitsluiting aan Sem, naar het woord van Noach: God breide Jafet uit, en Hij (God) wone in Sems tenten. Men heeft lang gemeend dat er gezegd was: dat Jafet in Sem's tenten wonen zou, doch behalve dat het wonen in iemands tent geheel ongewoon is in de Schrift als een beeld van het delen in iemands voorrechten, zo is het ook de uitdrukkelijke belofte van God, dat Hij tabernakelen, dat is inwonen zou bij de mensen; daarom lezen wij ook Openbaring 21:3: Zie de tabernakel Gods is bij de mensen, en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen zijn volk zijn, en God zelf zal bij hen en hun God zijn. Het was nochtans een uitnemend legaat, dat aan Jafet, aan de volken buiten de Kanaänieten vermaakt werd. God zou hen uitbreiden, vermenigvuldigen, niet alleen in hoeveelheid, maar ook in macht en grootheid, in rijkdom en eer. De volken hebben dus niet te klagen; doch hoe groot hun heerlijkheid zou zijn, Gods tabernakel zou bij Sem zijn. En is nu niet Gods tabernakel bij Sem geweest? Heeft God niet onder Israël gewoond, eerst onder de veldtent, daarna in het binnenste des tempels tussen de cherubs boven het verzoendeksel? Al wat natuurlijk, menselijk schoon is, hebben de volken; de naam Jafet betekent dan ook . schoonheid,. maar al wat geestelijk, Goddelijk schoon was, had Israël. Israël was een

uitverkoren volk boven al de volken, even als Jakob uitverkoren was boven Ezau, ofschoon deze Jacob's eigen broeder was. bit is nu wel een aanstoot voor de natuurlijke .. wijsheid en voor het vleselijk gevoel, maar God stoort zich daar niet aan, en laat alle ongelovigen hun tanden op deze waarheid stomp bijten. God doet al wat Hem behaagt, en niet wat hun behaagt, en wij weten dat er in de volmaakte wijsheid zo onmogelijk willekeur kan bestaan, als er duisternis kan bestaan in het licht. Gods vrijmacht is een alle geschapen wijsheid ver te bovengaande wijsheid en goedheid. Het geloof dat in God rust, berust ook in al zijn wegen, en kan er in berusten, omdat het volkomen weet dat God niets doet en niets doen kan dan hetgeen Hem waardig is. God heeft dan volgens zijn eigen getuigenis Jakob lief gehad boven Ezau. En wat is er het gevolg van? Dat Ezau Jakob altijd in de weg stond. Haatte Jacob zijn broeder Ezau? Neen, Ezau haatte zijn broeder Jacob, ofschoon Jacob God vreesde, en hij, Ezau, tegen Gods geboden handelde. En dat duurde zo voort tot in geslachten. Men ziet hieruit hoe de voorgeslachten leven in de kinderen, en deze jegens elkander doen, wat de stamvaders jegens elkander gedaan hebben. In de Schrift is dan ook een volk slechts de uitbreiding en voortzetting van de stamvader. Hiermede zijn de latere tijden een afspiegeling op bredere schaal van de vroegere tijden; want wat eenmaal tussen de stamvaders is geschied, herhaalt zich meermalen in de nageslachten. En nu straft God al de volken, die Israël mishandeld hebben, hoeveel te meer Ezau, die vanwege zijn nauwe verwantschap met Jacob, deze meer liefde dan al de anderen had moeten toedragen en bewijzen. God bemint die Israël beminnen, en Hij haat die Israël haten, want God wil dat zijn verkiezing ook onze verkiezing, en zijn welbehagen ons welbehagen zij. Wij mogen tegen God geen partij trekken voor mensen, en toch doen dit zo velen; die hun vleselijke liefde hoger stellen dan de liefde, waarmee God lief heeft. Trouwens het ongeloof stelt zich in alles en te allen tijde tegenover God, maar wij die geloven, eren en verheerlijken God in zijn vrijmacht van liefde en van oordeel.

3:1. DE KOMST VAN DE MESSIAS AANGEKONDIGD.

Zie, Ik zend mijn engel, die voor mijn aangezicht de weg bereiden zal. Welk een treffend bewijs van de eeuwige Godheid van de Messias, dat Hij zeggen kan: Ik zend mijn engel. Wie kan dit zeggen, dan die de Heere der engelen is. Hetzelfde woord vinden wij in de Openbaring van Johannes (1:1, 22:16). Bij Maleachi wordt met die engel Johannes de Doper, de voorloper des Heeren bedoeld. Mattheus 11:10. En snellijk zal tot zijn tempel komen die Heere, die gijlieden zoekt, te weten de Engel des verbonds, aan dewelke gij lust hebt. Zie, Hij komt! zegt de Heere der heirscharen. Met deze komst wordt de komst en toekomst van Christus gelijkelijk omvat. Het koninkrijk van Christus is begonnen met zijn komst in het vlees, en wordt voltooid in zijn wederkomst. Het woord engel betekent gezant. Christus noemde zich zelf de Gezondene des Vaders. Om de Zoon te onderscheiden van de Vader, wordt hier behalve de naam Heere, die van Engel des verbonds bijgevoegd. Als zodanig was Hij bekend bij Israël. Hij was die Engel, die Abraham verscheen bij de eikenbossen van Mamre en van wie Jacob te Pniel getuigde, dat hij God gezien had. Die gij zoekt,. aan dewelke gij lust hebt. Geheel Israël verwachtte met grote ingenomenheid de beloofde Messias, doch alleen de gelovigen zoeken Hem, waar Hij ook is, en hebben lust in Hem, op welke wijze Hij zich ook openbaart. Wanneer daarentegen de ongelovigen Hem zien komen in een andere gestalte en op een andere wijze, dan zij zich hebben voorgesteld, dan verwerpen zij Hem. Doch de gelovigen hebben Hem lief in onverderfelijkheid op het kruis en op de troon. Och wat vragen wij toch naar de kentekenen der bekeerdheid, of de onbekeerdheid. Als wij Jezus waarlijk liefhebben, liefhebben met geheel onze ziel, dan kunnen wij volkomen zeker zijn, dat wij waarlijk bekeerd zijn. Als de Heere aan Petrus zijn val voorspeld heeft, dan zegt Hij: Maar als gij bekeerd zult zijn, zo versterk uw broederen,. en hoe toont nu de Heere aan Petrus, dat deze bekeerd is? Door hem te vragen: Hebt gij Mij lief? en hem te laten antwoorden: Heere, Gij weet dat ik U lief heb. Hoe zouden wij ook Jezus liefhebben, en onder de ongelovigen behoren kunnen? Daarentegen kunnen ook geen ongelovige mensen Jezus liefhebben. Al wat zij daarvan zeggen is leugen en zelfbedrog; want de Jezus, die zij zeggen te beminnen, is niet de ware Jezus der Schrift, maar de valse Jezus van hun eigen vinding. Niemand kan zelfs in waarheid Jezus de Heere noemen (hoe veel minder Hem liefhebben) dan door de Heilige Geest, 1 Corinthiërs 12:3. Immers wij weten ook wat het is, Jezus lief te hebben. Hij zelf heeft het gezegd, Johannes 14:15. Het is zijn geboden te bewaren, zijn bevelen lief te hebben. Hebben wij .deze lief? vragen wij naar zijn wil, om die te doen? Zo neen, onze liefde is onoprecht, en wij moeten ons nog bekeren; of krank, en wij moeten nog gezond worden; of zwak, en wij moeten nog sterk worden. Maar is het ons bij al het gebrek, dat ons . aankleeft, nochtans een lust der ziel de Heere te gehoorzamen, te dienen, te eren, te beminnen boven alles wat de wereld en de natuur ons geeft, dan zijn wij in het geloof, want alleen uit het geloof ontspringt zulk een liefde, en dan is onze hoop: de hoop der heerlijkheid. Wel heeft de Heere gezegd, dat in de laatste dagen de liefde bij velen verkouden zal, doch dit zal geen plaats hebben bij dezulken, die dagelijks tot Hem komen als behoeftigen, Hem hun ledigheid voorhoudende en om zijn volheid van liefde biddende. Zij zullen in het binnenste hunner zielen lust aan Hem hebben en behouden, en daarom, gelijk de vaderen op de eerste komst, nu op de wederkomst des Heeren verlangend wachten. Ja wij, die geloven, moeten allen in een wachtende stemming zijn. Deze stemming heerste, reeds achttien eeuwen geleden, bij uitnemendheid in de gemeente te Thessalonika, en bij ons mag het niet anders zijn; want niets is eigenaardiger voor kinderen Gods dan te wachten op de vervulling van de onvervulde beloften van God. Nadat Jezus gezegd heeft: Ik kom weder tot u, moet het leven van de Christen bestaan in het verwachten van de Heere, en het zie Hij komt! ons aller wachtwoord zijn. Wij kunnen niet weten wanneer de Heere komt, en wij moeten gereed zijn als Hij komt. Hoe kan dit samengaan? Door Hem elke dag te verwachten. Staren wij ieder voor zich zelf enkel op onze eigen dood, waar blijft dan de eenheid der gemeente? Maar richten wij allen onze blikken naar de komende Christus, zo zijn wij een in geloof, in hoop en in liefde. Er is maar een gemeente,

EEN kerk, doch zij bestaat uit twee delen: de strijdende en de triomferende gemeente. Roept de Heere strijders uit ons midden op, zo zijn zij niet buiten de gemeente, maar enkel op een ander standpunt daarin gesteld, want in plaats van nog langer naast ons de Heere in te wachten, komen zij nu met de Heere ons tegemoet. Wij zien ze reeds in de Openbaring van Johannes, van verre met Hem zelf in aantocht, in witte klederen, op witte paarden, en wie weet hoe spoedig wij hen met Hem werkelijk en van nabij zullen zien! Maar wie zal de dag zijner toekomst verdragen, en wie zal bestaan als Hij verschijnt? Want Hij zal zijn als het vuur van een goudsmid, en als zeep der vollers. Als God tot de mens komt, dan komt Hij om de hoogste vreugde aan te brengen, doch vanwege de zonden kan dit niet anders geschieden dan door oordelen en gerichten heen. Dit moeten wij nu wel weten. Onze God (zo zegt ook de gelovige) is een verterend vuur, niet enkel als de persoonlijke heiligheid en gerechtigheid, maar ook als de persoonlijke liefde, want Gods liefde is een heilig vuur, dat al het onheilige verteert. Daarom kwam Christus ook enkel als heilige liefde, om zalig te maken een iegelijk, die in Hem, de heilige liefde, gelooft; maar die hun zonden liever hebben dan Hem, die zal Hij oordelen. Daarom: Wie zal de dag zijner toekomst verdragen, en wie zal bestaan als Hij verschijnt? want Hij zal zijn als het vuur van een goudsmid, en als zeep der vollers (der blekers), die de onreinheid wegsmelten en wegwassen. En Hij zal zitten, louterende, en het zilver reinigende, en Hij zal de kinderen van Levi reinigen, en Hij zal hen doorlouteren als goud en als zilver. De kinderen van Levi waren onder de kinderen Israëls de afgezonderden tot de dienst des tabernakels en om de wacht aan de tempel des Heeren waar te nemen. Zij zijn hiermede een beeld van al de gelovigen. Ook deze zijn in het midden der wereld, en in het midden hunner medemensen, een naar het hart afgezonderd en gereinigd volk, dat dag en nacht des Heeren dienst waarneemt, en wacht houdt aan de poorten van zijn huis. Dan zullen zij de Heere spijsoffer toebrengen in gerechtigheid. Al de Nieuw-Testamentische beloften worden onder benamingen aan de ceremoniële tempeldienst ontleend, dus in Oud-testamentische bewoordingen uitgedrukt. Gij gevoelt, dit kon niets anders. De Oud-testamentische ceremoniële diensten waren schaduwen. Een schaduw wijst van zelf naar het wezen, en zo hebben wij slechts de Oud-testamentische schaduwen in haar wezen op te vatten, om het Nieuwe Testament te hebben. In gerechtigheid. Op zich zelf waren de offeranden Gode niet aangenaam; maar dan alleen, wanneer zij in gerechtigheid gebracht werden; dit zou onder het Nieuwe Testament in de hoogste mate plaats hebben; want alsdan zou God in Geest en in waarheid worden gediend en aangebeden. Hier, gelijk doorgaans, liggen in een belofte meerdere beloften opgesloten. Wij kunnen er op rekenen, dat er overal in Gods Woord nog vele schatten verborgen liggen. Wie ze van God begeert, zal ze vinden. Dan zal het spijsoffer van Juda en Jeruzalem de Heere zoet wezen, als in de oude dagen en als in de vorige jaren. Ziet gij, de Heere zou in genade tot Israël komen als vroeger, en het verbond met hen vernieuwen, of liever een nieuw verbond met hen oprichten, Jeremia 31:31-34. En dat zou Hij doen niet zonder oordelen, maar door de oordelen heen. En Ik zal tot ulieden ten oordeel naderen, en Ik zal een snel Getuige zijn tegen de tovenaars, en tegen de overspelers, en tegen degenen die valselijk zweren, en tegen degenen die het loon des . dagloners met geweld inhouden, die de weduwe en de wees, en de vreemdeling het recht verkeren, en Mij niet vrezen, zegt de Heere der heirscharen. De Heere was bij zijn eerste komst: de Getuige der waarheid bij uitnemendheid tegen de leugen en al wat uit de leugen geboren wordt; nochtans Hij was toen niet gekomen om de wereld en ook niet om Israël te oordelen; daartoe zou Hij later komen. En tot Israël is Hij genaderd ten oordeel in de verwoesting van stad en tempel, en in de verstrooiing van Israël onder al de volken, welke voortduurt tot op deze dag. Want Ik, de Heere, word niet veranderd,. daarom zijt gij, O kinderen Jacob's niet verteerd. Israël wordt dus wel gestraft, maar niet weggeworpen, wel in de smeltkroes geworpen, maar niet verbrand; neen goud kan niet verbranden, het kan enkel gelouterd worden, en goud is het Israël Gods, het Israël naar de verkiezing der genade. God is onveranderlijk, daarom is Israël onvergankelijk. Welk een helder, lieflijk licht stort hier de Heere op zijn donkere wegen met dat volk! Om zijns zelfs wil,

omdat zijn eigen eer er mede gemoeid is, wil Hij door de oordelen heen, al zijn beloften aan het altijd weerspannig Israël volkomen vervullen. Van uwer vaderen dagen af, zijt gij afgeweken van mijn inzettingen, en hebt ze niet bewaard. Keert weder tot Mij en Ik zal tot u wederkeren, zegt de Heere der heirscharen. Terwijl de Heere zijn beloften aan zijn volk vernieuwt, vernieuwt Hij tevens de gedachtenis hunner zonden, en bepaalt er hen bij, opdat zij weten dat de belofte uit zijn genade en niet vanwege hun werken is. Al hun valse bedenkingen moesten weggenomen worden. Zij waren niet heiliger dan de andere volken. Hun voorrecht boven al de volken bestond alleen daarin, dat zij Hem, de Heere tot hun Verbonds-God hadden, tot wie zij door boetvaardigheid, na iedere val, telkens konden terugkeren. Maar gij zegt: Waarin zullen wij wederkeren? Zo spreken de ongelovigen, de onboetvaardigen, wier wegen altijd goed zijn in, eigen ogen, en die waarlijk niet zouden weten, waarin zij anders worden, waarvan zij zich bekeren zouden. . Zal een mens God beroven? Maar gij berooft Mij, en zegt: Waarin beroven wij u? In de tienden en het hefoffer. Met een vloek zijl gij vervloekt, omdat gij Mij berooft, zelfs het ganse volk. Kan een mens God beroven? Ja, zegt God, wanneer gij Mij onthoudt wat Mij toekomt. Wij kunnen God beroven van zijn eer, van zijn gezag, van zijn invloed op de consciëntie der mensen, door zijn Woord valselijk te verklaren, of tot een menselijk woord te maken zoals de ongelovigen doen. Zien wij toe, dat wij geen deel hebben aan hun onzalige arbeid, opdat wij niet mede betrokken worden in hun straffen, en de vloek over hen uitgesproken, ons niet mede treffe. Brengt al de tienden in het schathuis, opdat er spijze zij in Mijn huis, en beproeft Mij nu daarin, zegt de Heere der heirscharen, of Ik u dan niet opendoen zal de vensters des hemels, en u zegen afgieten, zodat er geen schuren genoeg wezen zullen. Merkt op, dat de tijdelijke welvaart van een volk verbonden is aan zijn terugkeer tot God. Ook de enkele mens, die God in waarheid vreest, heeft de belofte voor dit zowel als voor het toekomende leven; doch bij hem is het we1behagen Gods blijkbaar dit, dat Hij hem boven alles rijk wil maken in geestelijke genadegaven, waarmede uitwendige voorspoed niet altijd kan of mag gepaard gaan; bij een volk echter is het een vaststaande waarheid, dat wanneer het zich als een enig man voor God verootmoedigt, en tot Hem weder keert in boete en berouw, Hij de sluizen van zijn zegeningen voor hen zal openen, en stromen van welvaart zal doen vloeien; want God geeft gaarne. En Ik zal om uwentwil de opeter schelden, dat hij u de vrucht des lands niet verderve,. en de wijnstok op het veld zal u geen misdracht voortbrengen, zegt de Heere der heirscharen. Hoe lieflijk is het te weten, dat van God en van God alleen het gelukken of mislukken van de oogst en van alle onderneming afhangt. Hoe troosteloos zijn daarentegen de voorstellingen der ongelovigen, die nergens God zien in de natuur, maar enkel blinde natuurkrachten, even alsof wij de machine van een grote stoomweverij in volle werking zagen, zonder een enkel mens er bij. ‘Dit is niet mogelijk, (zegt gij) de denkende mens behoort bij de werkende machines.’ De ongelovigen ontkennen het echter op het nog eindeloos groter gebied der natuur, en zeggen: bij de werkende natuurkrachten is de tegenwoordigheid van God niet nodig. En alle heidenen zullen u gelukzalig noemen, want gijlieden zult een lustig land zijn. Dat God een volk zegenen en hun land tot een lustig land maken kan, daarvan is ook ons land het bewijs. God heeft onze moerassen vruchtbaar en heerlijk gemaakt. In het midden van oorlog en pestilentie heeft God onze welvaart en bloei vermeerderd, zodat de volken ons gelukkig moeten prijzen. En waarom heeft God dit gedaan? Omdat bij al de zonden, ook aan ons volk eigen, nochtans de kern der natie God vreesde, en Hem de eer gaf van alles. O mocht nog heden gelijk eertijds God zelf aan het roer staan van ons schip van Staat, welk een heerlijke toekomst zou ons land nog tegemoet gaan, want God heeft meer dan een zegen te geven. Laat ons echter de moed niet opgeven, maar blijven geloven in zijn genade, en blijven bidden om zijn zegen, en ons dan verzekerd houden, dat het . drievoudig snoer van: God, Oranje en Nederland, niet licht verbroken wordt. Uw woorden zijn tegen Mij 'te sterk gewordÞn, zegt de Heere,. maar gij zegt: Wat hebben wij tegen U gesproken? Lieflijk, niet waar? God let op onze oordeelvellingen over zijn handelingen. Hij let op hetgeen wij van zijn bestuur zeggen, of wij er goed of kwaad over

spreken. Mochten wij ons toch meer herinneren, dat God ooggetuige is van al onze woorden en daden, ja de getuige van onze geheimste gedachten. Gij zegt: Het is tevergeefs, God te dienen,' want wat nuttigheid is het, dat wij zijn wacht waarnemen, en dat wij in het zwart gaan voor het aangezicht des Heeren der heirscharen? En nu, wij achten de hoogmoedigen gelukzalig,' ook die goddeloosheid doen, worden gebouwd,' ook verzoeken zij de Heere en ontkomen. Het is dezelfde klacht als die van Asaf, Psalm 73. De geestelijkste mensen, de uitnemendste gelovigen kunnen zich maar zeldzaam van de vleselijke gedachten ontslaan, dat het niet de bozen, maar de Godvrezenden en hen alleen reeds op aarde moest goed gaan. Zij kunnen maar niet begrijpen, hoe God rozen kan laten groeien op de schoenen der goddelozen, terwijl de godvruchtigsten zo dikwijls op doornen en distels moeten treden. Zij begrenzen hun gezichtseinder te veel tot dit tegenwoordige leven, en breiden hem te weinig uit tot in het toekomende leven. Zij bedenken niet dat God de boze, die zijn deel, zijn hemel zoekt op deze aarde, zijn deel, zijn hemel op deze aarde geeft, Psalm 17:14, en dat de godvruchtige zijn hoop wel niet uitsluitend, maar toch hoofdzakelijk stellen moet op de toekomst, welke eeuwig en daarmede al het tijdelijke eindeloos overtreffende is. Daarom onderwijst de Heere de gelovigen hoe zij bij het horen van zulke twijfelmoedige gedachten, hun naasten moeten toespreken, en daarmede zulke gedachten, ook als zij bij hen zelf opkomen, moeten onderdrukken. Alsdan spreken, die de Heere vrezen, een ieder tot zijn naaste: De Heere merkt er toch op, en hoort, en er is een gedenkboek voor zijn aangezicht geschreven, voor degenen, die de Heere vrezen, en voor degenen, die aan zijn naam gedenken. Kan er iets vertroostend er zijn, dan dat God zelf zijn kinderen de woorden in de mond legt. waarmede zij zijn trouwen waarheid moeten handhaven, wanneer er dingen gebeuren, die schijnbaar tegen Gods heiligheid en rechtvaardigheid inlopen? God vergeet de zijnen nooit, al schijnt dit ook zo. God kan ze niet vergeten: hun namen en lotsbedelingen staan voor zijn aangezicht geschreven. En zij zullen, zegt de Heere der heirscharen, te dien dage, die Ik maken zal, Mij een eigendom zijn, en Ik zal hen verschonen, gelijk als een man zijn zoon verschoont, die hem dient. Gij ziet de Heere wijst zijn kinderen heen naar de toekomst, naar de dag, die Hij maken zou,' dat is voor geheel de kerk de dag van 's Heeren heerlijke toekomst, en voor de enkele gelovige de dag zijns doods; want wij hebben een dubbele verwachting van heerlijkheid, waarvan de laatste heerlijkheid de eerste nog eindeloos zal te boven gaan: de heerlijkheid van een iegelijk onzer die gelooft afzonderlijk, en de heerlijkheid van allen die geloven te zamen. Dan zult gijlieden wederom zien het onderscheid tussen de rechtvaardige en de goddeloze, tussen die, die God dient, en die, die Hem niet dient. Tot zolang dan gewacht, beproefden en bedroefden, bezochten en aangevochtenen, kranken en lijdenden onder ons! Vergelijkt gij u bij de kinderen des voorspoeds en der weelde, zo zijt gij voor het tegenwoordige grotelijks misdeeld; doch wie niets heeft en God vreest, heeft nog iets te wachten, en wie zou nu niet willen of kunnen wachten op het zeker verkrijgen van een onmetelijke schat, die ons niet rijk maakt voor een tijd maar voor eeuwig? Hoe lang kan het duren? Aangaande de dagen onzer jaren, daarin zijn zeventig jaren, of zo wij zeer sterk zijn, tachtig jaren,' want snellijk wordt het leven afgesneden, en wij vliegen daarheen! En zouden wij dan die korte tijd niet in de vreze Gods, en door Hem vertroost en versterkt, kunnen wachten op een eeuwig goed? Zo zijt dan lankmoedig, broeders! tot de toekomst des Heeren. Zie, de landman verwacht de kostelijke vrucht des lands, lankmoedig zijnde over dezelve, totdat het de vroege en spade regen zal hebben ontvangen. Weest ook gij lankmoedig, versterkt uw harten, want de toekomst des Heeren genaakt. Zucht niet tegen elkander, broeders! opdat gij niet veroordeeld wordt,. zie, de Rechter staat voor de deur. Mijne broeders! neemt tot een voorbeeld des lijdens en der lankmoedigheid de profeten, die in de naam des Heeren gesproken hebben. Zie, wij houden hen gelukzalig die verdragen,. gij hebt de verdraagzaamheid van Job gehoord, en gij hebt het einde des Heeren gezien, dat de Heere zeer barmhartig is en een Ontfermer, Jacobus 5:7-11. Want zie, die dag komt, brandende als een oven,. dan zullen alle hoogmoedigen en al wie goddeloosheid doet, een stoppel zijn, en de toekomstige dag zal hen in

vlam zetten, zegt de Heere der heirscharen, Die hun noch wortel, noch tak laten zal. Gij ziet het Oude Testament eindigt met het eindoordeel over de goddelozen, en het Nieuwe Testament eindigt niet anders. Hetzij onder de Wet of onder het Evangelie, Gods heiligheid wordt in het einde evenveel verheerlijkt als zijn genade. Vlieden daarentegen, die mijn naam vreest, zal de Zon der gerechtigheid opgaan. Christus wordt in de Schrift meermalen vergeleken bij de zon, met haar licht en gloed en glans, welke de heerlijkheid der natuur is; de Heilige Geest daarentegen bij frisse regen of lieflijke dauw, welke de bedekking der natuur is. Door de vereniging van beide wordt de aarde vruchtbaar; zo behoren ook in het geestelijke beide bij elkander. En er zal genezing zijn onder zijn vleugelen. Niet zelden is de invloed der zon in het oosten dodend, of in haar hoge en aanhoudende hitte de bron van de dodelijkste krank heden; onder de stralen van deze zon zouden integendeel alle krankheden ophouden te bestaan. En gij zult uitgaan en toenemen als mestkalveren. En gij zult de goddelozen vertreden, want zij zullen as worden onder de zolen uwer voeten, te dien dage, die Ik maken zal, zegt de Heere der heirscharen. Niet uit persoonlijke wraakzucht, maar vanwege de zegepraal Gods over allen, die zijn goede werken hebben bedorven, en de oorzaak zijn geweest van al het lijden dat op de aarde geleden is. Wanneer wij volkomen heilig zullen geworden zijn, dan zullen wij ons ook volkomen verblijden in de volkomen heilige oordelen, die God over de werkers der ongerechtigheid zal uitstorten. Doch wel verre dat wij hen persoonlijk zouden haten, moeten wij, zo lang het heden der genade hun bekering nog mogelijk maakt, voor hun bekering bidden, al het overige gans en al overlatende aan God, die alleen alle dingen weet, en alleen rechtvaardig oordeelt. Gedenkt de wet van Mozes, mijn knecht, die Ik hem bevolen heb op Horeb aan gans Israël, de inzettingen en rechten. Het is opmerkelijk, dat God bij Maleachi het Nieuwe Testament aankondigt en inleidt met de herinnering aan de Wet. Dit bewijst duidelijk, dat de wet de grondslag is van het Evangelie. Zonder wet, geen evangelie. Christus heeft de wet bevestigd en bekrachtigd door haar te vervullen, en Hij heeft voor zijn gemeente de Heilige Geest verworven, opdat een iegelijk die gelooft, de hoogste wet, de wet van Christus, de wet der vrijheid en der liefde in de kracht van God volbrenge, iets dat hem uit eigen kracht volstrekt onmogelijk was. Daarom roept de wet ons {tot het Evangelie. Mozes zelf, die de middelaar der wet was, bad en pleitte voor zijn volk om genade bij God, en weer van zich af naar Christus, die de Middelaar der verzoening zijn zou, zeggende: ‘Hoort Hem! en dus niet langer naar mij.’ Zie, Ik zend ulieden de profeet Elia. In Johannes de Doper kwam niet Elia zelf, maar een man in de geest en de kracht van Elia, en hiermede reikt Maleachi deze belofte toe aan Johannes de Doper, met wie het Nieuwe Testament begint. Gij kent hem. Hij was de voorloper van de Heere; daarom was zijn woord zo nederig en hij zelf zo groot, en zijn uitgang, ofschoon onder veel heerlijker bediening levende, veelonaanzienlijker dan die van Elia. Hij was de morgenster, die verbleken moest alwaar de zon verrees. Eer dat die grote en die vreselijke dag des Heeren komen zal. De andere profeten sluiten met de belofte van herstel; Maleachi slaat dit over en spreekt als de laatste Oud-testamentische profeet van het laatste oordeel. Ja, na het Nieuwe Testament aangekondigd te hebben in de Herauten in de Koning zelf, slaat hij overigens geheel het Nieuwe Testament over, en spreekt nog enkel van het einde, wetende dat het Nieuwe Testament nu, zonder verdere profetische aankondiging, in al zijn volheid geopenbaard zou worden. Nochtans laat hij niet na, ons een enkele trek van het herstel van zijn volk mede te delen. En hij zal het hart der vaderen tot de kinderen weder brengen, en het hart der kinderen tot hun vaderen, opdat Ik niet kome, en de aarde met de ban sla. Het aloude geloof zou zich weder openbaren. De ware kinderen van Abraham, Isaac en Jacob zouden weer herleven in de Zachariassen, Jozef's en Simeon's, Elizabeth's, Maria's en Anna's. Zulk een herleving des geloofs geeft God meermalen, vooral in tijden van diepe bedorvenheid, waarin niets anders te wachten schijnt dan dat God de aarde met de banvloek slaan zal. Zo hebben ook wij in onze tijden van altijd vermeerderend ongeloof, nochtans die zegen, dat er een adem des nieuwen levens door den lande heengaat. Er staan altijd meer wakkere mannen op, die de eer der

wereldse wijsheid van zich afwijzen, en de smaad van Christus. mede willen dragen. Wordt de Heere altijd meer verloochend en bestreden, Hij wordt ook altijd meer beleden, en zo wordt altijd meer voor Hem gestreden. Dat dit altijd meerder worde, en dat de gelovigen zich altijd meer verenigen in de verwachting zijner wederkomst in heerlijkheid, en met Hem de nieuwe hemelen en de nieuwe aarde, waarin enkel gerechtigheid wonen zal! In die verwachting is het zoet te leven en te sterven. Alle andere verwachtingen zijn tijdelijk en voorbijgaand, maar deze verwachting is de eeuwige vreugde. Zeker zal er op aarde nog veel worden geleden, en zullen inzonderheid de gelovigen nog veel moeten lijden, eer die heerlijke verwachting vervuld wordt, doch ook daarin zal God nabij en onze schuilplaats en toevlucht zijn. Ook van Hem zijn de voorbereidingen; van Hem de Elia's, die de komst des Heeren voorafgaan. Opmerkelijk is het in de hoogste mate, dat God juist aan het slot van het Oude Testament Israël toeroept: Zie, Ik zend ulieden de profeet Elia, eer dat die grote en vreselijke dag des Heeren komen zal, en Hij zal het hart der vaderen tot de kinderen weder brengen, en het hart der kinderen tot hun vaderen. Wij kunnen dus uit kracht dezer woorden, tot de Joden zeggen: ‘Wanneer de canon der Schrift met Maleachi gesloten is, gelijk gij zegt dat hij is, dan is de Schrift onvolledig, want dan ontbreekt er nog de vervulling van deze laatste voorspelling aan. Zegt ons: wanneer is Elia gekomen, in wie is hij gekomen, en hoe is hij gekomen? Uw antwoord: dat hij nog komen moet, is een uitvlucht; want hij zou komen opdat God zelf komende, de aarde niet met de ban sla, en nu, God is gekomen in het vlees (de Christus) en heeft de aarde niet met de ban geslagen, maar de aarde en de heidenen gezegend met zijn Woord, terwijl Hij uw land en uw volk, en uw stad en uw tempel met de ban geslagen heeft; met een tijdelijke ban zeker, maar die toch nu reeds voor al ogen duurt deze achttien eeuwen lang. Doch neen, niet gij Joden als zodanig, maar wij gelovigen uit de Joden en uit de heidenen, wij hebben de volledige Schrift. Ons Nieuwe Testament begint met de komst van Elia de heraut, en van de Messias, de Koning, met welker aankondiging het Oude Testament eindigt. Johannes de Doper en Christus maken Maleachi en maken alle profeten volledig, en zonder deze beide personen is het Oude Testament een fragment, een eerste deel van een werk, dat in twee delen bestaat.’ Slaan wij in dit licht, bij wijze van overgang tot het Nieuwe Testament, nog een bijzondere blik op deze beloofde Elia, op Johannes de Doper. Al de voorafgaande profeten concentreren zich in deze profeet, gelijk de gehele mens zich concentreert in de vinger, waarmede hij een bepaald punt in zijn nabijheid aanwijst. Johannes de Doper schreef niet, gelijk zijn voorgangers deden; dit behoorde niet tot zijn profetische bediening, want hij had niets te doen dan de wijsvinger van zijn hand uit te strekken naar Christus, en aan allen die tot hem kwamen te zeggen: ‘Zie, het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt! Hij is de beloofde Messias, en geen andere dan Hij.’ En dit is nog altijd de enige prediking van al de predikers Gods. Ach, hoe vele predikers prediken de mensen allerlei dingen, die buiten Christus omgaan! Zullen zij er vrucht van zien? Het is onmogelijk. Nu de Zone. Gods in de wereld is gekomen met al de schatten van Gods liefde jegens arme verloren mensen, gelijk wij allen zijn, nu moet ook een dienaar, een prediker van Christus van niets anders willen weten, dan om die schatten van liefde uiteen te leggen en ze ons arme zondaren voor te leggen, opdat wij weder in onze droevige staat vreugde verkrijgen, en in de nacht van onze kerker met de benen in het blok, de psalm der dankzegging aanheffen kunnen. Met andere woorden: een prediker heeft nu niets anders te doen dan Christus aan te prijzen op alle mogelijke wijzen, door ons altijd meer te laten zien, gevoelen en tasten hoe nodig wij Hem hebben, en door Hem altijd meer aan ons voor te stellen in de oneindigheid zijner reddende liefde. O, als wij waarlijk en met geheel ons hart geloofden wat Christus voor ons geworden is, dat Hij door de liefde des Vaders en door de kracht des Heiligen Geestes in de hoogste, ja oneindige zin des Woords ons geworden is: Wijsheid van God en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing, wij zouden in Hem een blijdschap hebben, die niemand en die niets van ons zou kunnen wegnemen. Dat wij elkander dan gedurig tot deze blijdschap pogen te brengen, of daarin bevestigen! Hoort wat de gestrenge boetprediker zegt

van deze blijdschap: Die de Bruid heeft is de Bruidegom, maar de vriend des Bruidegoms, die staat en Hem hoort, verblijdt zich met blijdschap over de stem des Bruidegoms,' zo is dan deze mijn blijdschap vervuld geworden. Hoort gij, de blijdschap van die anders zo gestrenge man is vervuld geworden, en nu noemde hij zich slechts de vriend van de Bruidegom, hoeveel hoger nog moet dan de blijdschap zijn, waarmee zich de Bruid over haar Bruidegom verheugt! Zeker wij weten het, en zelfs de apostelen, die de eerstelingen des Geestes hadden, hebben het gezegd, dat zij bij al de blijdschap, die zij in de Heere hadden, nochtans in zichzelf zuchtende en bezwaard waren, doch daarom riepen zij ook weer altijd opnieuw de gemeente van Christus en daarmee zichzelf toe: Verblijdt u in de Heere, wederom zeg ik u, verblijdt u! Waarom was Johannes de Doper verblijd? Omdat hij de stem des Bruidegoms hoorde. Welnu, horen ook wij de stem des Bruidegoms uit zijn Woord, en ook wij zullen verblijd worden. Doch wij keren tot de voorloper des Heeren terug. Johannes de Doper deed geen wonderen. Vooreerst voegde dit niet in de tegenwoordigheid van Christus, doch ten andere werd door zijn getuigenis van de gekomen Christus bij hem het gemis van wonderen ganselijk opgewogen. Dit werd door het volk zelf treffend uitgesproken in de woorden: Johannes deed wel geen teken, doch alles wat hij van deze (Jezus) zeide, was waar, Johannes 10:41. En dit zij ook nog heden ons antwoord aan de Roomsen, wanneer zij ons vragen: Waarom doet de Hervorming geen wonderen? De Hervorming is een Johannes de Doper. Zij deed wel geen wonderen, maar alles wat zij van Christus gezegd heeft, is waar. Ja, de geest van Elia is de geest der Hervorming en der Hervormers; het is de geest, die van niets uitwendigs afhangt, ook niet van de minderheid, maar enkel van God. Geeft God de meerderheid aan de gelovigen, welnu, zij is niet te verachten, maar geeft Hij ze niet, zij is te ontberen. De geest van Johannes de Doper, de Geest van Elia is de geest, die niets geeft om alle tegenstand; hij was ook die van Luther, die om geen wereld gaf . met de paus en de keizer aan het hoofd, maar eenvoudig vroeg: wat zegt Gods Woord? Dat maakte hem zo onoverwinnelijk sterk, en dat maakte de paus en de keizer met geheel hun werelds gevolg . zo zwak. Op dezelfde wijze vertegenwoordigde Elia de kracht . van Gods Woord tegenover de honderdtallen Baalpriesters met Achab, Izebel en geheel het afgodische volk achter hen. Vrezen ook wij dan niet voor het groot aantal ongelovigen, dat zich bijna met de dag vermenigvuldigt. Zij hebben geen kracht in zich; zij zijn als de rietbossen in onze vaarwaters; zij staan er een tijd te ruisen in de wind, en verdorren daarna. Alleen het geloof aan Gods onfeilbaar Woord geeft vastheid in ons hart en vastheid onder onze voeten, vastheid aan alles en in alles. Dit leren wij van Elia; en wat leren wij nu van Mozes? Want ook deze wordt hier wederom op de voorgrond gesteld in de woorden: Gedenkt de wet van Mozes, Mijn knecht, die Ik hem bevolen heb op Horeb aan gans Israël, de inzettingen en de rechten. Mozes en Elia! wat zegt gij er van? Gij ziet het, de doden komen weder: de wetgever en de hervormer. Zij zijn de twee paranimfen (bruidgeleiders) van het Oude Testament. Met Mozes en Elia sluit het Oude Testament, en op de Tabor wordt het Nieuwe Testament met hen geopend in heerlijkheid. Nee, ook Mozes sterft niet in het evangelie, maar wordt er in verheerlijkt. Trouwens geheel het evangelie is de verheerlijking der heilige wet van God. Zij wordt in Christus en door Christus vervuld en verheerlijkt. En Elia is de handhaver der wet. Ja, dat is het evangelie in de hoogste zin des woords: Christus laat geen tittel of jota vallen van de wet, maar Hij zelf handhaaft haar in al haar eisen, bedreigingen en zegeningen, door zich zelf verantwoordelijk te stellen voor de schuld der zijnen, en ze te voldoen. Mozes was ongetwijfeld even als Elia in een verheerlijkt lichaam bij Christus op de Tabor. Judas 1:9) doet ons vermoeden, zo hij ons niet onderwijst, dat het lichaam van Mozes niet begraven bleef, maar in heerlijkheid weder opstond. En even als nu Christus op de Tabor stond tussen Mozes en Elia, zo staat Hij ook in het evangelie tussen Johannes de Doper en Johannes de discipel en Apostel. Met de eerste begint, met de laatste eindigt het Nieuwe Testament. De eerste was de voorloper van Christus, de laatste de langst blijvende na Christus. Zo begint en eindigt dan het Nieuwe Testament met genade, want het woord Johannes betekent genade. Is dit niet opmerkelijk? En

het is dit te meer; omdat Johannes, de zoon van Zebedeus, eerst een discipel van Johannes de Doper was. Daarom stond de Doper de evangelist in zijn evangelische berichten altijd voor ogen. Johannes noemt in zijn evangelie nimmer zijn eigen naam, Johannes de Doper is bij hem de enige Johannes. Hij schijnt dus zijn eigen naam vergeten te hebben, neen, die opzettelijk te verloochenen. Ja zijn zelfverloochening ging nog hoger, zij was een zelfverloochening, die geen heerlijkheid ziet dan in de Enige, in Christus. Daarom verliet hij de Doper, om naar Christus te gaan; want het komt er altijd op aan, zullen wij Christus toebehoren, om mensen te verlaten. Lieflijke overeenstemmingen, niet zomaar, maar zo treffend als ongezocht! Hoe is het mogelijk, dat men de Schrift nog durft beschouwen als niet Gods Woord, maar eens mensen woord. Welk een volslagen gebrek aan geestelijke smaak en geestelijk gevoel onderstelt zulk een beschouwingswijze! Johannes de Doper en .Johannes de discipel van de Doper, en daarna van Christus! Groter profeet en groter apostel dan deze Johannessen, waren er niet. En welk een heerlijke erfenis vermaakte de Heere aan de voormalige discipel des Dopers! Hij maakte hem ook tot profeet, tot de laatste profeet des Nieuwen Testaments. In zijn negentigste jaar verhief de Heere zijn getrouwe apostel tot de profeet zijner toekomst, tot een profeet, die ook als Maleachi zeggen moest: Zie, Hij komt! Hij werd dus een Johannes de Doper van Christus toekomst, en het: zie, Hij komt! dat hij sprak, is een woord, dat nagegalmd worden moest en nagegalmd wordt door alle tijden heen, in alle kerken, door alle gelovigen. Het is de donder van de zoon des donders, die narolt door al de bergen. Kom, Heere Jezus! Ja, kom! Er is geen volkomen verlossing voor de wereld, voor de kerk, voor alles wat op aarde is, zonder uw persoonlijke heerlijke wederkomst!

Het geslachtsregister van de Heer naar Zijn mensheid

1:1. Het Boek des geslachts van Jezus Christus.

Christus, God boven allen te prijzen in de eeuwigheid, was uit de vaderen, zoveel het vlees aangaat (Romeinen 9:5). En dat nu het eerste Evangelie, dat van Mattheüs, de Israëliet, reeds terstond met de geslachtslijst van de Heer begint, is eigenaardige schriftuurlijk. Al de geslachtslijsten, in de Schrift opgenomen, dienden om de lijn van het geslacht, waaruit de Messias voortkomen zou, voort te zetten. En wat voegde nu bij de werkelijke komst van de Messias beter, dan om allereerst al de voorafgaande tijden kort samen te trekken, en af te dalen langs de gouden ladder van de geslachtsrekening van de vaderen tot op de Messias zelf, in wie de geslachtsrekening eindigde? Mattheüs laat ons terstond het Hebreeuws oud-Testamentische van zijn Evangelie zien en horen in kleur en toon. Begon Mozes met de eerste Adam in het woord: dit is het boek van Adams geslacht, (Genesis 5:1, terstond horen wij er de echo van in het woord: Het boek des geslachts van Jezus Christus. Wij hebben reeds vroeger opgemerkt van welk veelvuldig nut de geslachtslijsten in de Schrift zijn. Zij zijn als de schalmen van een keten, die de gehele Schrift doorloopt en draagt, of wilt gij, zo vele mijlpalen op de grote wegen Gods vol opschriften, betreffende de gewichtigste gebeurtenissen. Gij weet, Gods weg door de tijd, de historie, is een Epos, een heldendicht, waarin Gods heerlijkheid bezongen wordt, en waarin zich de ene grote gebeurtenis afspiegelt in de andere. En nu, God doet grote dingen met eenvoudige mensen, en de afstamming en de daaruit voortvloeiende geslachtsrekening is de grondslag van de geschiedenis van de mensen. Mattheüs zet in zijn geslachtslijst enkel het Oude Testament voort, want dit is, wat het historisch gedeelte aangaat, als het ware een doorlopende geslachtsrekening met aantekening, zodat men de oud-Testamentische geschiedenis een uitbreiding van de geslachtslijsten zou kunnen noemen. In de Schrift is van het begin af grote prijs op de geslachtsrekening gesteld. Zelfs de oorsprongen van de verschillende volken worden erin opgegeven; doch deze worden daarna in hun historie losgelaten, en de lijn vervolgd met één volk, Israël, en in dat een volk, met één geslacht, van Juda, tot op Christus. De heidense volken hebben hun geslachtslijsten niet bijgehouden, ja zelfs menige adellijke familie van de latere tijd heeft dat niet gedaan, maar Israël heeft het gedaan tot op Christus. En gelijk het met de volken is gegaan, is het ook met de talen gegaan, die ook uit een enkele familietaal ontsproten zijn. De onderscheidene volken en talen hebben zich met elkaar echtelijk verbonden en kinderen voortgebracht, die weer hetzelfde hebben gedaan, en zo is er ook in dit opzicht een veelheid ontstaan, welke niet weder tot de eenheid terug te leiden is. Daarbij komt, dat de oude volken het minst leerden door boeken, maar meest alles door het leven, door hun ondervinding; zij moesten dit, want zij konden niet anders; doch daarom is hun geschiedenis niet zo zeer uit de boeken, als wel uit het leven te verklaren. Ook thans zijn er nog vele mensen, die hetgeen zij weten, enkel ontvangen hebben van de mensen, waaronder zij verkeerd hebben. Het komt er op aan, te weten in welke atmosfeer wij ademen, want daarvan hangt het af of ons leven goed of niet goed onderhouden wordt. Daarom is het zo goed om de kinderen reeds vroegtijdig met de Bijbel bekend te maken. Laat hen veel daarin lezen, zonder hun altijd te vragen wat zij lezen. Zij verstaan het nu niet, maar zullen het later leren verstaan; thans is het genoeg dat zij in de zuivere lucht van de Heilige Schrift ademen, leven en zich bewegen. De Zoon van David, de Zoon van Abraham. Mattheüs stelt aan het hoofd van het geslachtsregister des Heeren de twee uitnemendste vaderen, uit welke Christus afstamde, de hoofden van de twee hoofdlijnen Israël's, de nationale en koninklijke. Hij noemt David eerst, want Christus was de koning Israël's, en, wij merkten het reeds op, Mattheüs stelt de Heer bijzonder voor als de Koning. Met zijn eerste woord spreekt hij dus de geest en strekking van zijn evangelie uit. Het Koningschap, hoe uitnemend, was echter een meer uiterlijk, zinnelijk zichtbare zaak; Christus was niet alleen naar het vlees een afstammeling uit de koning naar Gods keus, maar ook een

zoon van de vader van de gelovigen, van Abraham, die én in deze hoedanigheid, én als het hoofd van het uitverkoren volk, nog boven David staat. In geen ander opzicht had Christus een afstamming, want als Hogepriester was Hij zonder geslacht, Hebreeën 7:3. Christus was Hogepriester in zichzelf, door aanstelling des Vaders, naar de ordening van Melchizedek, en door de eeuwige Geest, in welke Christus zichzelf Gode onstraffelijk opgeofferd heeft. Hebreeën 9:14. Bij wijze van kort begrip, stelt Mattheüs dus slechts twee grote hoofdpersonen van de geslachtslijn op de voorgrond naast elkaar, en vóór beiden plaatst hij de naam boven al deze en alle andere namen, die van Jezus Christus. Een treffend drietal, nietwaar? Het staat daar zo eenvoudig naast elkaar, als dat andere drietal op Thabor in heerlijkheid stond, en waarvan ook Christus het middelpunt was. Mij dunkt voor iemand, die in een drieënig God gelooft, moet dat gedurig drietallige van de Schrift iets liefelijks hebben; het heeft het althans voor mij; ik vind er een gedurige toepassing in van de alles in heerlijkheid overtreffende leer van de drie-eenheid Gods, waardoor zich alles in de Schrift zo eenvoudig laat verklaren, terwijl zonder haar de Schrift letterlijk onverklaarbaar wordt. Ik weet wel dat men zodanige toepassing gezochtheid noemt, maar in de Schrift is het voor mij en voor velen die er ook oplettend op geworden zijn, een vanzelfsprekendheid. Abraham is dus het hoogste punt door Mattheüs gesteld; van Abraham dalen wij duizend jaar neerwaarts, en wij komen op David; dan dalen wij wederom duizend jaar lager en wij komen op Christus. Ziet, dat zijn van die onverwachte grote tijdverdelingen in de geschiedenis, die men bij uitnemendheid in de bijbel vindt. Ook moet ik nog opmerken, dat David ook daarom naast Abraham aan het hoofd staat, opdat het niet zou schijnen alsof Christus alleen uit heilige mensen gesproten ware; nee, naast de gelovige Abraham staat David, de zondaar, en toch is er tussen deze beiden de innigste innerlijke samenstemming, ook uitwendig; want beiden waren herders en beiden waren vorsten, de een als bijzonder persoon, de ander als koning. Abraham, David voorzeker, ieder van deze namen is een centenaar zwaar, en is tot een geestelijk logaritme en symbool geworden; doch wat zijn hun namen bij de gezegende naam van de Zoon van God, dan stofjes aan de weegschaal, dan druppels aan de emmer. Abraham gewon Isaak. Na eerst van David tot Abraham te zijn opgestegen, daalt Mattheüs weer langzaam neder, als door de op elkaar volgende geslachten heen. Alleen de goddelijke lijn, de lijn van de uitverkiezing wordt gevolgd, en zo wordt Ismaël niet genoemd, maar alleen Isaak, als de zoon van Abraham. En welk een tal van herinneringen liggen in deze weinige woorden! De geboorte van Isaak was uit de natuur en tegelijk boven de natuur; zij was een tweede schepping in de eerste schepping, en de nog wonderlijker geboorte van Christus uit een maagd en al de wonderen, die er door, vóór en na Christus geschiedden, zijn enkel de voortzetting van die tweede schepping, van die hogere goddelijke orde van de dingen in de gewone orde van de menselijke zaken, welke in Isaak een begin nam. Enkel wonderen, het ene wonder nog heerlijker dan het andere, waren de heerlijke inleiding tot de alle wonderen overtreffende geboorte van Hem, die de troon van zijn heerlijkheid verliet, om er met geredde zondaren op terug te keren. En Isaak gewon Jakob. Hier wordt Ezau op zijn beurt uitgesloten. Gij ziet, ook hier is de leer van de verkiezing en der verwerping in haar volle werking; en het baat niemand er tegen in te spreken; God gaat zijn weg en niet de onze, en Hij zegt zonder alle omwegen: Was niet Ezau Jakob's broeder? Nochtans heb Ik Jakob liefgehad en Ezau heb Ik gehaat, Maleachi 1:2-3. Waar het ongeloof reden vindt om tegen te spreken, daar vindt het geloof reden om zich te onderwerpen. En Jakob gewon Juda. Ruben was de eerstgeborene van Jakob, dan volgde Simeon, dan Levi, vervolgens Juda. De drie eersten werden achter Juda gesteld vanwege hun overtredingen; zij werden echter niet verworpen, niet uitgesloten buiten de heilige linie, als Ismaël en Ezau, want al de zonen van Jakob werden gelovigen en stamvaders van Israël; maar toch de verkiezing openbaarde zich ook ten opzichte van Juda; immers ook hij had grote schuld op zijn geweten; maar God paart soms in zijn genade aan vele gebreken een uitnemendheid, die al de gebreken overstraalt; zo was het met Juda, zo later met David God gaf beide een koninklijk gelovig hart. En zijn

broeders. Gij ziet uit dit bijvoegsel, dat al de zonen van Jakob mee tellen. Er wordt door aangewezen, dat God zich niet enkel een persoon, maar ook een volk had afgezonderd. Door Juda en zijn broeders afzonderlijk te noemen, maakt Mattheüs een onderscheiding van Israël of de kerk, én het koninklijk Messiasgeslacht in Israël. En Juda gewon Fares en Zara. Dat de naam van deze en de meeste van de volgende voorvaderen des Heeren zo geheel anders gespeld worden dan in het Oude Testament, heeft zijn reden in de Griekse overzetting van de zeventigen, die door de Evangelisten, als schrijvende in de Griekse taal, wordt gevolgd. Doch waarom deze twee zonen genoemd, daar toch alleen Fares (de Perez van Genesis 38:29) de geslachtslijn voortzette? Omdat beide tweelingen waren als Ezau en Jakob, en er iets soortelijks met hen als met Isaak's zonen geschiedde, namelijk dat zij nog in het lichaam van de moeder worstelden om het eerstgeboorterecht. Bij Thamar. Waartoe deze bijvoeging? Om te herinneren aan de schandelijke geschiedenis van Juda's hoererij en bloedschande? Ja, maar ook om te herinneren aan de vrije genade van God, die de schuld verzoent en de begenadigde zondaar verheft boven alle andere natuurlijk bevoorrechten. Juda had nog een zoon uit zijn wettig huwelijk, Sela, deze wordt geheel voorbijgegaan, en de vrucht van Juda's hoererij in de heilige linie opgenomen. Vergeten wij toch niet, dat God in de zaak van zijn genade en van ons geloof altijd handelt tegen de gewone loop van de dingen in, en altijd zo handelen moet, zullen de genade en het geloof van de natuur en de eigengerechtigheid ten allen tijde te onderscheiden zijn. Nu zijn wij er gewoonlijk op uit, om wat een smet op onze naam of familie kan werpen, te verzwijgen of te bedekken, en als wij dus de geslachtslijst van de Heilige boven alle heiligen hadden moeten schrijven, dan zouden wij de naam Thamar stil hebben weggelaten; maar God bewijst altijd en overal de Schrift, als te zijn uit Hem en niet uit ons. De Schrift wil juist overal, te alle tijde en bij ieder, de zonde ontbloot hebben, en zijzelf ontbloot de zonde. Waarom? Omdat er zonder ontbloting der zonde geen vergeving van de zonde mogelijk is, en God wil de zonde vergeven. Hij wil ze bedekken met het bloed van Christus. Daarom schaamt Christus zich de zondaren niet, nee Hij kwam juist om zich van hun aan te nemen en zijn leven te geven om hen van de dood te verlossen. Och, dat de zondaar zich zo weinig schaamde over Jezus als Jezus zich schaamt over hem! Toen de Heer op aarde wandelde verkeerde Hij het liefst en het gemeenzaamst met de tollenaars en zondaars, die naar zijn woord luisterden; en toen Hij ten hemel gevaren was en zijn dienaar Mattheüs zijn afkomst naar het vlees op schrift zou stellen, toen wilde Hij niet, dat men denken zou, dat Hij uit enkel vrome mensen gesproten was, nee, maar ook uit grove zondaren. En gelijk alle vernedering zo verhoogt ook deze vernedering de Heer, want immers komt bij de onheiligheid dergenen, die Hij onder zijn voorgangers telt, zijn volstrekte heiligheid te heerlijker uit. Hem kan niets bevlekken. Gelijk Hij bij zijn omwandeling op aarde de melaatsen aanraakte, en door die aanraking niet besmet werd, maar de besmetten reinigde, zo ook reeds in de lendenen zijner vaderen naar het vlees. Daarbij de Verzoener van de zondaren moest uit de zondaren worden geboren. Nu zijn wel alle mensen zondaren, doch waar oprechte godsvrucht wordt gevonden, daar rekent de genade van God de zonde niet meer toe; en ware dus Christus enkel geboren uit gelovige mannen en vrouwen, zo zou men kunnen menen, dat Christus alleen voor de Maria's en Elisabeth's, de Zachariassen en Simeons (mensen, die wij terstond als gelovigen zien optreden) in de wereld kwam. Daarom liet God toe, dat de zonde bij sommige onder de voorvaderen van zijn Zoon naar het vlees openbaar werd. En had nu Christus op aarde met vele en grote zondaren te doen, Hij had dit ook reeds in zijn geslachtsregister. Reeds hieruit moest het doel van zijn komst blijken. Hij kwam door een rij van de godvruchtigste mensen én van de grootste zondaren, om allen te behouden, die zich met Hem zouden verenigen, door in Hem te geloven. Nog is het opmerkelijk, dat Thamar en later Rachab, Ruth en Bathseba genoemd worden, daar anders geen vrouwen op de geslachtslijsten voorkwamen, als alleen bij de koningen, wier moeders gewoonlijk worden opgegeven, Om hen te onderscheiden van de koning bij uitnemendheid, de Messias, die uit een maagd zou geboren worden. De opnoeming van deze vrouwen in de geslachtslijst door

Mattheüs, heeft haar grond in de gewichtige bijzonderheden, die er mee verbonden waren. Ook was het een profetie van de gelijkstelling van de vrouw met de man in Christus. Beide worden geheiligd en zijn één in Christus. Daarbij, welke vrouwen worden genoemd? Zondaressen en heidinnen, zeker, maar die tegelijk de mannen in Israël beschaamden door haar geloof en getrouwheid. Immers aan de zijde van Thamar was de zaak niet zo afschuwelijk, als een ongelovige vleselijke opvatting haar voorstelt. Gods wet gebood dat Juda's jongste zoon haar tot man werd gegeven; daar dit niet geschiedde, zo deed zij haar recht van aanspraak op Juda zelf gelden. Het was als vroeger bij Jakob: het doel was goed, maar het middel was slecht, was zonde. En Fares gewon Esrom, en Esrom gewon Aram, en Aram gewon Aminadab, en Aminadab gewon Nahasson, en Nahasson gewon Salmon, en Salmon gewon Boäz, bij Rachab. Ziet bij de laatstgenoemden wederom een soortgelijke vereniging van namen als die van Juda en Thamar. Salmon was een vorst in Israël, en Rachab was een herbergierster en hoer. Doch Rachab geloofde en werd behouden. De ongelovigen beschuldigen haar wel van verraad aan haar volk en koning; doch het ongeloof vraagt niet naar God en ziet alleen op mensen. De vraag is wie men, wanneer er strijdige plichten moeten beoefend worden, meer moet gehoorzamen: God of de mens? Rachab vreesde voor God. Zij had van zijn wonderdadige verlossing van Israël uit Egypte gehoord, en nu komt die almachtige God zijn Israël in Kanaän brengen. Daar komen twee uitgezondenen van Israël's leger om de stad te verkennen; zij nemen bij haar, die op de stadsmuur haar woning heeft, hun intrek, en zij verbergt hen voor de kinderen haar volks, die naar hen zoeken. Zij gehoorzaamt God, zij onderwerpt zich aan zijn onherroepelijke wil om Kanaäns gruwelvolken uit te roeien, en gewint haar eigen leven en dat van haar maagschap tot een vergelding van haar dienst aan de knechten des Heeren. Haar daad was klein, haar loon was groot, want niet de goede werken behouden, maar het geloof waaruit de goede werken voortvloeien, behoudt. Het geloof ziet op Christus en zijn bloed, en deze behouden alléén. Dit zei het scharlaken snoer, aan haar venster tot een teken van behoudenis gesteld. Het scharlaken rood, anders het beeld van ontucht en moord, wordt nu door het geloof een teken van heiligheid en veiligheid. Zij was een rechte dochter van Abraham, en werd door de Schrift dan ook naast hem gesteld, hoe veel verschil er ook tussen beide in andere opzichten was. God verenigt door het geloof het hoogste met het geringste: de arme Lazarus met de rijke man, en de ontuchtige Rachab met de godvruchtige Abraham. Was nu Abraham de vader van de gelovigen, God stelde Rachab tot een toonbeeld van de roeping van de Heidenen. Dat Rachab de vrouw werd van de vorst Salmon moet ons niet zozeer verwonderen; want in het Oosten nemen niet zelden de hoogstgeplaatste lieden de geringsten op en plaatsen ze naast zichzelf. Het bevatte ook een groot onderwijs voor Israël. God wil wel stammen en geslachten groot maken, maar niet zelden stelt Hij er een persoonlijke grootheid des geloofs tegenover, opdat niemand roeme. Hoe velen uit de heidenen hebben Israël beschaamd, niet in afkomst, want dat konden zij niet; maar in scheiding tussen persoonlijke voortreffelijkheid en voortreffelijkheid door rang en geboorte. Of gaan zij doorgaans tezamen? Nee; God geeft meermalen persoonlijke voortreffelijkheid, waar voortreffelijkheid van geboorte of rang ontbreekt; opdat het blijke dat alle uitnemendheid een gave is van Hem, en dat Hij in genade en door geloof het onwaardigste ten hoogste verheffen en zegenen kan en wil. En Boöz gewon Obed bij Ruth. Ziet hier weer een andere vrouw genoemd, van geringe afkomst. En ofschoon eerbaar en kuis van wandel, is zij toch ook een vreemde, een heidin, en wel een Moabietische, een geslacht, dat zelfs niet in het tiende lid in de tempel des Heeren komen mocht, en dus niet veel beter van afkomst dan Rachab de Kanaänitische; doch gelovende, wordt alle smet van ons opgeheven, en zijn wij vrij van alle vloek en ban. Ruth geloofde; zij nam toevlucht onder de vleugelen van de Heer, de God Israël's, en zij zou er bescherming en ander heil vinden. Ook haar aanneming moest bewijzen, dat gelijk Abraham niet alleen een vader was van allen, die uit hem lichamelijk gesproten zijn, maar ook van al de gelovigen uit de Heidenen, zo ook zijn Zoon en tegenbeeld Christus niet enkel tot behoudenis zou zijn van de gelovigen uit Israël, maar ook van die uit alle volken. Dat deze aanneming van

de Heidenen door het geloof in Christus alleen door vrouwen (Rachab en Ruth) werd vertegenwoordigd, had zijn reden daarin, dat niet de Israëlitische takken op de heidense stam, maar omgekeerd de heidense takken op de Israëlitische stam konden en zouden geënt worden. Niet door de mannelijke, maar enkel door de vrouwelijke lijn kon dus de opneming der heidenen in het voorgeslacht van Christus plaats hebben. Obed gewon Isaï en Isaï gewon David, de koning. Hoe prachtig en vrolijk klinkt deze koningstitel te midden van zoveel onaanzienlijke namen, en van zoveel treurige herinneringen van zonde! Zo weet de Schrift door een klein woordje een grote reeks van de allerbelangrijkste bijzonderheden te voorschijn te roepen. Hier is nu alles luister en eer. Isaï gewon David, niet de koning, maar de herdersknaap, die door God van achter de schapen tot koning over zijn volk geroepen en gezalfd werd. Isaï en David waren niets, maar de wil en de roeping waren alles alleen. En zo is de gehele geschiedenis een uitverkiezing Gods. De Messias nu, zou de vergoddelijking van David zijn, daarom stelt Mattheüs David bepaald voor als koning. Christus is in tweeërlei betrekking Koning; als God heeft Hij een koninkrijk van eeuwigheid; als mens moest Hij zich door zijn lijden en sterven, zijn opstanding en hemelvaart, een koninkrijk van geredde zondaren verkrijgen. Christus was de Koning Israël's en werd als zodanig verworpen. En wie werd door Israël in zijn plaats gekozen? De romeinse keizer. Nu er is een spreekwoord: 'God maakt de koningen en de duivel maakt de keizers,' en al kunnen wij dit niet onbepaald aannemen, zo klinkt ons toch de kreet van het ongelovig Israël vreselijk in de oren: Wij hebben geen koning dan de keizer! Het ongeloof maakt de zienden blind, en het geloof maakt de blinden ziende. Hoort het aan de uitroep: Zone David's! ontferm U over ons! Christus is de Koning bij uitnemendheid, die uit zondaren en koningen geboren, zondaren tot koningen maakt. Ja, Hij is een Koning van koningen. Hoort het uit zijn antwoord op de bede: Heer! gedenk mij, als Gij in uw Koningrijk zult gekomen zijn! Voorwaar zeg Ik u: heden zult gij met Mij in het paradijs zijn. De Koning Israël's leidt de zijnen in tot zijn vreugde, en de lofzang van de zaligen aan het Lam luidt aldus: Gij zijt geslacht en hebt ons Gode gekocht met uw bloed uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie; en Gij hebt ons onze God gemaakt tot koningen en priesters, en wij zullen als koningen heersen op de aarde. Openbaring 5.9,10. Voorzeker, dat is een goddelijk koninklijke genade. Wat zou gij van de koning zeggen, die de man, welke een pistool op hem heeft afgeschoten om hem te doden, niet alleen vergeving schenkt, maar bovendien tot een lid van de koninklijke familie maakt? Gij zou denken, dat hij zijn verstand heeft verloren. Waarom? Omdat zijn begenadiging het hart van de misdadiger niet veranderen kan; maar Gods begenadiging verandert de zondaar in zijn kind. Daarom is bij Hem de vergeving van de zonden en de verheffing tot het koningschap een zelfde zaak en daad. En nu, wij hebben het gehoord, koningen heersen. Waarover? Over alles wat beneden God is. Alles is het uwe, zegt de Apostel; zelfs wij, apostelen zijn de uwe, want wij zijn geen heerschappij voerders over uw geloof, maar medewerkers van u blijdschap. 1 Corinthiërs 3:21, 2 Corinthiërs 1:24. Daarom moet de gelovige alles ten goede dienen; ook het lijden, want het moet ons louteren; ook onze vijanden, want zij moeten ons in de hemel brengen, zoals zij Stefanus erin brachten. Doch dit is enkel de lijdelijke zijde van het koningschap. Wijzelf moeten heersen. Waarover? Over de zonde, over de verzoekingen tot de zonde, over de aanlokkelijkheden van de wereld, over de begeerlijkheden van ons hart, over onze neigingen en driften, en ten laatste over de verschrikkingen van dood en hel; want aldus heeft Christus tot ons gezegd: Ik heb u macht gegeven, op slangen en schorpioenen te treden en over alle kracht des vijands, en geen ding zal u kunnen beschadigen. Zondaar zijn en koning zijn, deze in Christus door het geloof onafscheidelijke denkbeelden moeten geheel ons leven beheersen. Als wij ons zondaars gevoelen en in de diepte van onze val wegzinken, dan moeten wij ons koningschap aangrijpen; en als wij ons koningen gevoelen en op onze hoogte staan, dan moeten wij ons zondaarschap aangrijpen, en neervallen voor God, die ons tot koningen gemaakt heeft en tot priesters, welker werk het is God aan te roepen en Hem te dienen. Deze zijn de gedurige bewegingen van de

slinger, deze de eb en vloed, deze de wederzijdse trekkingen van de beide polen onzes levens. En David de koning, gewon Salomon bij degene, die Uria's huisvrouw was geweest. Ziet daar ons weer uit de hoogte van het koningschap in de diepte van het zondaarschap. De Evangelist herinnert ons aan een misdaad, die al de schone daden van David uitwist, en de luister van zijn koninklijke kroon besmet. Ook hier slaat de Schrift de tegenwerpingen van de ongelovigen neer met een dodelijke slag, want wat verdichter zou het ingevallen zijn, deze schandelijke daad op de voorgrond te stellen, en zulk een vlek te werpen op het koninklijk wapen. Er had immers eenvoudig kunnen gezegd worden, dat David Salomo gewon bij Bathseba; alsdan zou men enkel aan haar gedacht hebben, zoals zij als koningin aan David's zij de zat. Doch waarom juist van haar te spreken als degene, die Uria's vrouw was geweest? Hiermee wordt immers David's misdrijf zo openbaar mogelijk uitgeroepen. Het is blijkbaar met opzet, dat de Evangelist niet de minste verzachtende uitdrukking gebruikt. De verdichting verengelt de goede mens, dat zien wij in de legenden van de vele heiligen der roomse kerk; doch staat er in de Schrift iets zeer hoogs, dan is er gewoonlijk ook een val bij vermeld. Waar genade is, daar is zonde, en het is, zoals wij reeds opmerkten, van de Schrift te doen om Gods genade en des mensen zonde op de sterkst mogelijke wijze te doen uitkomen; daarom werd ook hier de schitterendste aankondiging van David's eer weder door die van David's schande in de schaduw gesteld. Zo getrouw, zo waar, zo boven al het uitvindingsvermogen van de mens eindeloos verheven is het Woord van God. Worden aan de ene zijde de zondaarsnamen van Abraham, Isaak en Jakob in het geslachtsregister des Heeren verzwolgen in de heerlijkheid van het patriarchaat, aan de anderen kant worden de heerlijkheden des mensen verzwolgen door de duisterheid van de zonde, en David de koning staat ten laatste voor ons als zulk een melaatse, dat alleen het bloed van zijn Zoon en Heer hem weer reinigen kan. Zo leert ons God de hoogheid van de wereld af; Hij zelf verwerpt haar gedurig. Liet Hij de grote Zoon van David geboren worden op diens troon? Nee, maar toen de Davidische koningen eenvoudige burgers, ja handwerkslieden waren. Laat dit ons toch wijs maken, ook voor deze wereld, zodat wij de grootheid van de mens niet zoeken in iets anders dan in de dienst van God. Hoe velen worden rijk en groot geboren, die dus naar het uitwendige alle aanspraak schijnen te hebben op andere onderscheidingen, en toch ontvangen zij geen andere onderscheidingen. althans niet van God, die daarentegen niet zelden de geringsten uit het volk verkiest, opdat deze Hem, de Heer van de Heeren, met de uitnemendste door Hem zelf verleende gaven dienen, zoals wij dit in de apostelen en evangelisten zien. En Salomon gewon Rehabeam, en Rehabeam gewon Abia, en Abia gewon Asa, en Asa gewon Josafat, en Josafat gewon Joram, en Joram gewon Ozias, en Ozias gewon Jotham, en Jotham gewon Achaz, en Achaz gewon Ezekias, en Ezekias gewon Manasse. Achaz was een goddeloos koning, en Manasse was het ook. Tussen deze beiden staat de vrome Ezekias (Hiskia) Wij zien het ook hier, dat uit een goddelozen vader soms een godvruchtige zoon, en uit een godvruchtigen vader een goddeloze zoon afstamt. Wij kunnen hiervan onmogelijk de oorzaken kennen of opsporen; doch wij leren er uit én dat de genade geen erfgoed is, én dat God nochtans getrouw is in het nakomen van zijn beloften. Het tijdelijke koningschap kan eeuwen lang overgaan van vader op zoon, maar het innerlijk eeuwig koningschap hangt af van onze persoonlijke overgave aan de Heer. Daarom zegt de apostel Paulus zo nadrukkelijk (Colossenzen 1:27-28). Wij verkondigen onder u Christus als de hope van de heerlijkheid, vermanende een iegelijk mens, en lerende een iegelijk mens in alle wijsheid, opdat wij zouden een iegelijk mens volmaakt stellen in Christus Jezus. Laat ons dus niet menen, dat het genoeg zij, dat onze ouders of andere naaste betrekkingen God vrezen, om zelf behouden te zijn; nee, wij moeten persoonlijk verzekerd zijn de Heere toe te behoren. Vergeten wij niet, dat men zelfs een stamvader van Christus kon zijn en toch verloren gaan; alleen het geloof behoudt. En Manasse gewon Amon, en Amon gewon Josias, en Josias gewon Jechonia en zijn broeders, omtrent de Babylonische overvoering; en na de Babylonische overvoering gewon Jechonia Sealthiel, en Sealthiel gewon Zerubabel. Tot aan de Babylonische ballingschap hebben wij de namen van koningen uit

David’s huis, in de Babylonische ballingschap de namen van twee prinsen uit dat huis, en na de terugkeer uit Babel onder geleide van ZERUBABEL gaat de heilige geslachtslijn als onder de grond door; de namen na ZERUBABEL worden ons altijd meer onbekend; David’s nakomelingen verloren zich altijd meer onder het volk, zoals het nog heden met onttroonde vorstenhuizen gaat. Hier was het voorspeld. Het moest avond worden voor het huis van David; hiermee zou ook het woord vervuld worden: Het zal geschieden, ten tijde des avonds, dat het licht zal wezen, Zacheria 14:7. En Zerubabel gewon Abiud, en Abiud gewon Eljakim, en Eljakim gewon Azor, en Azor gewon Sadok, en Sadok gewon Achim, en Achim gewon Eliud, en Eliud gewon Eleazar, en Eleazar gewon Matthan, en Matthan gewon Jacob, en Jacob gewon Jozef. Gods wijsheid, wij zien het ook hier in de laatst opgegeven namen schept behagen in spelingen, in punten van aanraking en overeenkomst, gelijk in de natuur, in de geschiedenis, in ons leven, zo ook in zijn Woord. En hoe liefelijk is het ons nu op te merken, dat de pleegvader van Jezus een Jozef uit een Jacob was. Het is ons alsof wij hiermede in Jezus tot het begin van de Israëlitische geschiedenis terugkeren. En hoe vele overeenkomsten waren er tussen die twee Jozefs. Vooreerst kwamen beide door hun heilige, kuise gemoedsgesteldheid in moeilijkheid; ten andere onderwees God beide door dromen; ten derde kwamen beide in Egypte, en eindelijk ontvingen beide van God een groot voorrecht. En gelijk er nu bij de geboorte van Jezus een tweede Jozef was, zo was er ook bij Jezus dood een derde Jozef, die ook één ziele was met de beide anderen, Jozef van Arimathéa. De man van Maria. Jozef wordt alleen genoemd, omdat de vrouwen bij Mattheüs wel op de geslachtslijn voorkomen om bijzondere redenen, maar niet als hoofden van het geslacht. Ook was in Israël geen vrouw gerechtigd tot de troon. Op de registers, die in die tijd bij de Joden en bij de Romeinen gehouden werden, stond Jezus dan ook te boek als de zoon van Jozef, die volgens de Wet de vader van Jezus was; daarom wordt zelfs in de Schrift, niettegenstaande 's Heeren bovennatuurlijke ontvangenis, Jozef zijn vader en Jozef en Maria zijn ouders genoemd. Lucas 2:41,48. Zo weet God alles dienstbaar te maken om zijn heilgeheimen zo volkomen te verbergen als te openbaren; want gij gevoelt dat de ontvangenis uit de Heilige Geest alleen een openbaring is voor het geloof, en daarmee geen openbaarheid kon zijn voor de wereld. Niemand in Israël, die niet geloofde, wist er iets van, of werd het gezegd; alleen die geloofde, kwam het te weten. Daarom beriep de Heer zich nooit op de wijze van zijn geboorte, zelfs niet daarop dat Hij te Bethlehem geboren was, wanneer men Hem meende uit Nazareth afkomstig te zijn, Johannes 7:41-42. Er zijn dingen Gods, die openbaar moeten worden voor geheel de wereld, zoals des Heeren leer, wonderen, lijden en sterven; maar ook andere dingen Gods, die voor niemand geschiede dan voor de gelovigen, zoals de ontvangenis en geboorte en opstanding en hemelvaart des Heeren. En let nu op, juist deze laatstgenoemde dingen worden nog in onze dagen door het ongeloof ten enenmale verworpen. Jezus' leer wordt wel aan de menselijke wijsheid, zijn wonderen aan de menselijke natuurwetenschap of aan nog mindere oorzaken, en zijn lijden en sterven aan de bloeddorst van de Joden toegeschreven, doch de meeste ongelovigen erkennen hiermee toch nog, dat erin dat alles althans enige historische waarheid is; maar dat de Heere Jezus uit de Heilige Geest ontvangen, uit een maagd geboren, uit zijn graf opgestaan en ten hemel gevaren zou zijn, dàt is hun volslagen onzin en volstrekt ongelofelijk. Ons is het enkel waarheid, hoogste, goddelijke waarheid, zonder welke wij niet getroost leven, hoeveel te minder zalig sterven kunnen. Uit welke geboren is Jezus, gezegd Christus. De naam Christus (gezalfde) is des Heeren ambtsnaam, en drukt zijn wijding uit door de Vader tot zijn drievoudige bediening van Profeet, Hogepriester en Koning. De gewone profeten, hogepriesters en koningen werden tot hun ambt gewijd door de uitstorting van de meest welriekende olie op hun hoofden; van daar de naam van zalving; op de Zone Gods daalde de Heilige Geest neder, en rustte Hem toe met al die gaven en krachten, die Hij nodig had, omdat Hij zijn eigen goddelijke krachten vrijwillig buiten werking had laten stellen; gelijk Hij stervende zijn Geest in des Vaders hand stelde, zo stelde Hij bij zijn komst in de wereld ook de volheid van zijn Godheid in des Vaders handen. Hij

ontledigde zichzelf om door de Vader vervuld te worden met alle volheid. En Hij werd door de Vader met alle volheid vervuld. De naam Jezus (Zaligmaker) was des Heeren geboortenaam en drukte zijn Wezen uit en het doel zijner komst in de wereld. Hij was de Verlosser en Hij kwam om te verlossen. In deze twee namen ligt dan ook alles opgesloten, wat in het Evangelie ontwikkeld wordt; waaruit volgt, dat wanneer de naam van Jezus Christus door Gods vinger in ons hart gegraveerd staat, wij alles hebben wat wij nodig hebben, om getroost te leven en zalig te sterven. Al de geslachten dan, van Abraham tot David, zijn veertien geslachten, en van David tot de Babylonische overvoering zijn veertien geslachten, en van de Babylonische overvoering tot Christus zijn veertien geslachten. De reden van deze verdeling is mij niet volkomen klaar. Er is nog zoveel, waarvan wij de sleutel niet hebben, daarom moeten wij nooit ophouden de Schrift altijd dieper te onderzoeken, want daarin liggen nog onnoemelijke schatten verborgen. Veel heeft zijn rede in de zeden en gewoonten van de tijden, waarin de zaken beschreven werden, en het is de taak van de geleerden om deze ophelderingen van het duistere van de Schrift uit de diepte van de oudheid op te delven; dit is echter een moeilijk en langzaam vooruitgaand werk. Zoveel echter is duidelijk, dat Mattheüs de joodse wijze van rekenen met het zevental volgt, zodat de geslachtstafel zich in drie gelijke delen ieder van tweemaal zeven geslachten splitst. Wellicht is deze verdeling niet door Mattheüs zelf gemaakt, maar bestond zij aldus op de registers, en werd zij door hem overgenomen. Er zijn op deze tafel tussen de koningen Joram en Uzzia enkele koningsnamen weggelaten; niet willekeurig, om slechts het gelijkmatig veertiental te verkrijgen, want dàt zou een fout zijn, welke door ieder jood had kunnen weersproken worden en ook niet te verantwoorden was, maar blijkblaar opzettelijk en onder de leiding van de Heilige Geest, want de weggelaten koningen waren uit het bloed van Achab, met wie Joram zich verzwagerd had, en van welk geslacht God gezegd had, dat Hij het uitroeien zou van de aarde. Voorts weten wij, dat het zevental geheel de Schrift en al Gods instellingen doorgaans eigen is, en God heeft in alles betekenis gelegd. In de Schrift spreekt alles, ook het cijfer. God heeft in alles een orde gesteld, en de orde is voorwaarde van het schone. In de natuur, in de Godsregering geschiedt alles op zekere tijd, naar zeker getal en zekere mate. Gods doen is enkel poëzie en harmonie. Alleen wij maken de ongeregeldheden, en denken en arbeiden tegen de orde Gods in, want in onze tegenwoordige toestand is onze orde een geheel andere dan die van God; van daar dat wij zo dikwijls aanstoot vinden in Gods daden, die toch allen volkomen recht zijn. Voorts is het getal van zesmaal zeven, of ook het ronde getal van veertig doorgaans een getal van voorbereiding in de Schrift. Veertig dagen was Mozes op de berg, Elias en ook de Heer in de woestijn, en van des Heeren opstanding tot zijn hemelvaart verliepen veertig dagen. In het geslachtsregister van Jezus bij Mattheüs waren nu zesmaal zeven geslachten voorbij gegaan; het zevende zevental is de volheid, en als de eersteling van het laatste zevental werd Christus geboren. Overzien wij nu de gehele geslachtslijst, dan is de eerste lijn van Abraham tot David de uitnemendste; wij vinden hier alleen heilige mannen, uitgenomen Juda. De daaropvolgende lijst van koningen bevat de meeste grootste zondaren. Ook hier wordt het openbaar, dat verhevenheid van staat en diepte van val aan elkaar grenzen. De laatste reeks zijn vergeten namen, die voor de historie geen andere betekenis hebben dan dat zij de belofte van de Christus in zich droegen. Wij weten dus niet of deze lieden godvruchtig of niet godvruchtig waren. Het geheel echter sluit met de godvruchtigen Jozef, de pleegvader des Heeren. Welk een beknopte historie, nietwaar? Wij vullen de wereld met boeken, die altijd minder gelezen worden, omdat het ene nieuwe boek onophoudelijk het andere oude boek verdringt; maar de Schrift kan ons de aller gewichtigste zaken in enkele regels vermelden. Wij zouden enkel uit de opvolging van haar namen een bijbelse historie kunnen maken, wanneer wij bij die namen de tijd en het gewichtigste van de tijd vermeldden, zoals Mozes bij de naam Peleg deed, Genesis 10:25. In zijn dagen is de aarde verdeeld. Immers wij vinden in deze geslachtslijst een korte geschiedenis van de kerk door alle eeuwen heen tot op Christus. Wij vinden er alle soorten van mensen, grote en geringe, gelovige en ongelovige;

en daarmee is deze geslachtslijst reeds op zichzelf een prediking van het Evangelie, welke Gods vrije genade verkondigt in Christus aan allen, zonder aanzien des persoons; en naast de goddelijke Waarheid: dat ook de gruwelijkste zonde in Christus vergeving heeft, staat de andere goddelijke waarheid: dat alleen Gods verkiezing en Gods weg Gods doel bereiken.

1:18 De engel des Heeren en Jozef.

De geboorte van Jezus Christus was nu aldus. Aldus begint Mattheus, na ons de geslachtslijst des Heeren gegeven te hebben, zijn Evangelische berichten. Op eenvoudige wijze, nietwaar, maar de Schrift is altijd verwonderlijk eenvoudig. Het grootste aller wonderen, de geboorte van Jezus wordt op dezelfde wijze verhaald als er verhaald wordt, dat Abraham Isaak en Isaak Jakob gewon. Zo eenvoudig en onopgesmukt kan dan ook niemand schrijven, dan die volkomen zeker is van de waarheid van de zaak, welke hij beschrijft. Want als Maria, zijn moeder, met Jozef ondertrouwd was, eer zij samengekomen waren, werd zij zwanger bevonden uit de Heilige Geest. Het eerste wat de Heer van de heerlijkheid, nadat zijn bestaan kennelijk was geworden droeg, nog onder het hart van zijn moeder, was smaad. De zwangerschap van Maria werd ontwijfelbaar, ook voor Jozef, de met haar ondertrouwde man. De Evangelist voegt er echter onmiddellijk bij uit de Heilige Geest, om alle onreine gedachten te voorkomen. Ja, zo heilig is de Schrift, dat zij zelfs de onheilige gedachte voorkomt. Doch dit wisten Jozef en de lieden te Nazareth niet; daarom bracht haar toestand haar in verdenking bij allen, die haar zagen, en bij Jozef in het bijzonder. Doch waarom heeft Maria dan niet deze zaak althans aan Jozef geopenbaard, dan ware althans aan zijn kant de verlegenheid voorkomen? Wij staan op het gebied van de Heilige Geest, en dàt is tegenovergesteld aan ons menselijk gebied; wat wij oordelen noodzakelijk en wijs te zijn, oordeelt de Heilige Geest onnodig en dwaas. Indien Maria zelf haar wedervaren had medegedeeld, zij zou niet in het geloof zijn gebleven. Het geloof openbaart zich evenzeer door op zijn tijd te zwijgen en te wachten, als door op zijn tijd te spreken, en de grootste vijand van het geloof is het voorbarig werken. Men moet de middelen gebruiken; maar welke? de middelen des geloofs, geen vleselijke middelen, en al wat wij doen om onszelf te handhaven is vleselijk. Hoe! een engel uit de hemel had haar van Godswege de heerlijkste aller tijdingen gebracht, en zij zou tot haar naasten hebben gezegd: verdenkt mij niet? Zij was in het huis van Elizabeth geweest, en had de getuigenis des Heilige Geestes gehoord, en zelf door de Heilige Geest gesproken, en zij zou tot Jozef gezegd hebben: ik ben onschuldig? Het zou aan de goddelijkheid van de zaak hebben tekort gedaan; nee, deze moet in haar geheel blijven. Wat Maria op zo goddelijk wonderlijke wijze was aangekondigd, behoefde niet door haar verdedigd te worden. Zij wist, de zaak is van God, en dat was haar genoeg. Zij gevoelde de vervulling van het Woord van God onder haar hart, en met dat pand onder haar hart, en met het woord: de Heilige Geest zal over u komen, en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen, daarom ook dat heilige, dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden, in haar hart kon zij zich niet verdedigen maar liet zij dit over aan Hem, die rechtvaardig oordeelt, en die op zijn tijd in het licht zal brengen wat verborgen is. De moeder des Heeren behoeft niet voor haar eer te zorgen; daar zorgt God voor. Ook haar Zoon zou zich niet verdedigen, en niet zelf zijn eer zoeken, Johannes 8:50. Maria zweeg. Door geheel het Evangelie heen is het karakter van Maria: stille te zijn en te zwijgen; zij bewaarde de woorden Gods in haar harte en dacht er veel over na, zonder er veel over te spreken. Er is een zwijgen uit zwakheid en uit ontzag voor mensen, maar ook een zwijgen uit zelfbeheersende onderwerping aan het woord van God. Dit laatste is een zwijgen des geloofs, en het was het zwijgen van Maria. Ook de Heer sprak niet altijd, waar men zou menen dat Hij had moeten spreken; maar de wijsheid Gods laat zich niet meten aan onze maatstaf. Maria kon haar goddelijk geheim zelfs niet aan Jozef openbaren, want om niet te spreken van de kiesheid van de zaak aan de zijde van een jonge maagd, zo was haar de zaak voor mededeling niet alleen te groot en te heilig, maar ook zo boven alle gedachten bovennatuurlijk, dat hetgeen zij van haar zwangerschap zeggen kon, niet geloofd zou worden, en er een goddelijke getuigenis nodig geweest zou zijn om haar getuigenis geloofwaardig te maken. En wat ten laatste de zaak geheel beslist, het kind van God gevoelt, dat de smaad in deze wereld onafscheidelijk is van de ware goddelijke heerlijkheid. Zouden zij niet in de Heer zodanig zijn verenigd, dat zelfs zijn hemelvaart en zijn neerzitten ter rechterhand van de hoogste majesteit, ze nog heden niet op

aarde van Hem gescheiden hebben, maar Hij nog altijd door het ongeloof wordt vervolgd en gesmaad, als ware Hij niet gezeten op de troon van God; en zou de moeder des Heeren die smaad eigenwillig van zich hebben afgeworpen? Nee, zij liet die op haar en haar kind rusten, tot zolang God haar glorie na verachting schenken zou. Jozef nu, haar man, alzo hij rechtvaardig was, en haar niet wilde openbaarlijk te schande maken, was van wil, haar heimelijk te verlaten. Zou Maria niets van de verlegenheid van Jozef en van de bevreemding van haar familie en buren hebben opgemerkt? Zeker, zij wist wat men dacht, en zij gevoelde hoe geheel anders haar toestand was dan die van haar nicht Elizabeth; nochtans zij verdroeg stil en zwijgend. Bedenkt nu eens daartegenover, hoe weinig smaad wij kunnen verdragen zonder tegen te spreken en ons te beklagen! In plaats dat wij door Maria, ja uit geheel de Schrift geleerd hebben, dat eer bij God meestal gepaard is met minachting bij mensen, dunkt het ons vreemd te zijn, dat men ons, die innerlijk begenadigd zijn, niet ook uiterlijk als zodanig eert. Dwazen, die wij zijn, hoe kunnen wij eer verwachten in een wereld, waarvan de Heer gezegd heeft: Gij zult er verdrukking in hebben? Jozef nu was rechtvaardig, en Maria was het ook. Eenvoud, trouw en gehoorzaamheid waren het karakter van beide. En dit betaamde ook. Hoe vele onheiligen er ook in het voorgeslacht van Christus waren, de moeder en pleegvader van de Messias, dit gevoelt ieder, moesten godvruchtige lieden zijn, en dat waren zij ook. Jozef was blijkbaar ook een zachtmoedig man. Hoe zal hij zich over Maria bekommerd hebben! Hij had haar beschouwd als een godvruchtige maagd, en haar daarom tot zijn vrouw gekozen, en nu was zij niet alleen voor hem als vrouw verloren, maar ook voor haar eigen ziel was zij verloren. Hij wilde echter geen openlijke gerechtelijke scheiding, maar gebruik maken van de vrijheid door Mozes (Deuteronomium 24.1,2) hem gegeven, om haar met een scheidbrief tot haars vaders huis te laten terugkeren. Tot het geven van zulk een scheidbrief waren slechts twee getuigen nodig, en werd alle opspraak vermeden. En alzo hij deze dingen in de zin had. Blijkbaar haastte Jozef zich niet, maar overdacht hij deze aller gewichtigste zaak met grote behoedzaamheid. Bij ons doet de gramschap zulke zaken gewoonlijk in allerijl plaats vinden, doch daarom is er ook bij ons zoveel overijling. Nochtans kon het niet anders, of Jozef was met de gedachte aan deze zaak dag en nacht bezig, en nu terwijl hij sliep, verschijnt hem een engel des Heeren en heldert hem de zaak op. Ziet, de engel des Heeren verscheen hem. Mattheus noemt zijn naam niet, doch gij gevoelt, dat dezelfde engel, die Maria de boodschap bracht, ook aan Jozef de opheldering gaf. De engel Gabriël, welke naam man of sterkte Gods betekent. In de droom. Een liefelijke speling met die eerste Jozef, die ook dromen droomde, waarin God hem veel te zeggen had. Nochtans deze Jozef ontving geen openbaring door de droom, dat geheel Oud-Testamentisch was, maar in de droom; in slapende toestand. De openbaringen aan Zacheria en Maria geschiedden in de wakenden toestand, en wij gevoelen het, dat kon niet anders. Daarbij het nachtelijk nevelachtige van de oude bedeling was aan het verdwijnen, en de morgenschemering van de schoonste en eeuwige dag was aangebroken. In de verschijning aan Jozef ging het Oude Testament over in het Nieuwe, en loste zich de nacht op in de dageraad. Jozef had enkel een terechtwijzing nodig, en hem werd in de droom enkel gezegd, wat reeds in wakende toestand gezegd en geschied was. Zeggende: Jozef, gij zone David's! Welk een naam voor deze eenvoudige man! Bij de mensen is hij onder geen andere naam bekend dan die van Jozef de timmerman, maar bij God is hij bekend bij zijn vorstelijke afkomst, en door de engel wordt hij naar die afkomst genoemd; want bij God is geen aanzien des persoons, maar wordt alles in zijn wezenlijkheid gezien en genoemd, ofschoon op aarde, waar de schijn regeert, het tegendeel plaats heeft. Zijt niet bevreesd, Maria, uw vrouw tot u te nemen. Zo was dan Jozef met een heilige vrees bevangen geweest, om Maria tot zich te nemen. De engel zegt: Uw vrouw; hij wil zeggen: zij is de uwe; acht haar daartoe niet onwaardig, maar ook niet te waardig. Want hetgeen in haar ontvangen is, dat is uit de Heilige Geest. Gij ziet hier de liefelijke samenstemming van de Evangelisten. Mattheus, de eerste Evangelist, gaat de boodschap van de engel aan Maria voorbij, maar vermeldt ons nochtans datgene waar alles op aankomt: de ontvangenis uit de Heilige Geest en de boodschap van de

engel aan Jozef. Op deze wijze hebben wij, twee verschillende belangrijke verhalen met dezelfde hoofdinhoud. En zij zal een zoon baren. Wat eerst aan Maria alleen gezegd werd, werd niet door Maria, maar van Gods wege door de engel aan Jozef medegedeeld. En gij zult zijn naam heten Jezus. Hiermee gaf de engel aan Jozef het pleegvaderschap over het kind. Hij zou het de naam Jezus (Zaligmaker) geven, en die naam zou dat kind niet toevallig dragen, gelijk zo velen, maar in waarheid. Want Hij zal zijn volk zalig maken van hun zonden. Liefelijke verklaring of omschrijving van de Jezus-naam, welke bijzonderheid wij bij Lukas niet hebben. De namen, die God in de Schrift geeft, verkondigen ons wie en wat de personen zijn, die ze dragen. En nu zou het kindeke, dat uit Maria geboren stond te worden, genaamd worden en zijn: de Zaligmaker van zijn volk, dat is van allen, die geloven, uit Israël en uit de volken, want in Christus geldt besnijdenis noch voorhuid, maar enkel het nieuwe schepsel, dat geboren wordt uit water en geest en leeft uit het geloof. De Zaligmaker der zondaren! ziedaar dan de naam en de titel van onze Heer. Werelden van zaligheid en heerlijkheid liggen erin. De eeuwige halleluja's van allen, die zalig worden, worden er uit geboren. Mochten wij allen gelovig zeggen: voor ons is Hij geboren, want wij zijn zondaren, en Hij is de Zaligmaker van de zondaren. Doch let nu op de juistheid van de Schrift. De engel zegt niet in het algemeen: 'Hij zal de zondaren, maar: Hij zal zijn volk zalig maken van hun zonden, die zondaren, die zijn volk zouden uitmaken. Christus zou zich uit de zondaren een eigen volk reinigen, dat ijverig zou zijn in goede werken, Titus 2:14. Dat dan niemand mene zalig te zullen worden, zonder tot het volk des Heeren te behoren; en om tot het volk des Heeren te behoren moet men zich, zoals men is, als zondaar of zondares, aan Hem overgeven, om in Hem, en in Hem alleen gereinigd, gezaligd en verheerlijkt te worden door de Heilige Geest tot heerlijkheid des Vaders. Merkt voorts uit deze naamgeving op, hoe de Schrift overal, waar van Christus' nederige staat gesproken wordt, terstond daarna ook zijn goddelijke heerlijkheid openbaart. Tegenover de smadelijke verdenking van de mensen stelt God zijn verheerlijkende getuigenis. En zou het kindeke geboren worden in menselijke geringheid en armoede, Hem zou een naam gegeven worde, welke de naam Gods is, want die zijn volk verlost van hun zonden, verlost hen van de dood en het oordeel niet alleen, maar geeft hun daarenboven ook de verbeurde zaligheid terug om niet, en is dus de hoogst denkbare Verlosser. Ik ben de Heer, uw God, de Heilige Israël's. uw Heiland, zegt Jahweh; en Hij herhaalt het ten tweede maal: Ik, Ik ben de Heer, en er is geen Heiland behalve Mij. Ook geeft Hij zijn eer aan geen anderen. Jesaja 43:3,11. En dit alles is geschied. Hier spreekt Mattheus weer. Hij maakt de toepassing. Immers het woordje dit alles kon niet door de engel gezegd worden, daar hij een bepaalde boodschap aan Jozef bracht. De engel was heengegaan, en de Heilige Geest herinnerde nu Jozef ongetwijfeld de belofte, die door Mattheus wordt aangehaald. Welk een verrassing voor hem. De maagd, aan zijn stamhuis zo vele eeuwen geleden beloofd, en zo vele eeuwen lang door al de gelovigen verwacht, was nu werkelijk zwanger, en deze maagd was Maria, zijn ondertrouwde vrouw! Opdat vervuld zou worden hetgeen van de Heere gesproken is door de profeet. Terstond brengt Mattheus de komst des Heeren in verband met de profetie; want, wij merkten het reeds op, Christus lag in het Oude Testament gelijk het kind ligt onder het hart van zijn moeder. Het bestaat, het leeft en geeft nu en dan tekenen van zijn leven, maar het is verborgen, het wordt niet gezien en niet gekend. Alleen zij, die het onder haar hart draagt, weet dat het leeft; maar nog is het niet geboren; als de tijd vervuld is, komt het als zichtbaar persoon te voorschijn. Alsdan is de profetie vervuld. De Schrift is de beschreven raad Gods, en de vervulling van de profetie is de vervulling van Gods vooraf beschreven raad, met een nauwkeurigheid en juistheid, die niet zelden onze bewondering in de hoogste mate opwekt, omdat deze nauwkeurige vervulling plaats heeft te midden van, ja door vrije menselijke handelingen. Van deze nauwkeurige vervulling van de profetie is de foto ons een schoon beeld. Een tekenaar of schilder tekent of schildert juist of niet juist, al naar mate zijn opvatting van hetgeen hij natekent of naschildert juist of niet juist is, en ook al naar zijn bekwaamheid in de uitvoering is; maar de foto neemt alles over zo als het is; want hier is niet

de mens, maar de natuur zelf de schilder. Zó volmaakt worden de profetieën gefotografeerd in het leven, lijden en sterven des Heeren, want het is een even goddelijke vervulling als voorspelling. Zeggende: ziet, de maagd zal zwanger worden en een zoon baren, en gij zult zijn naam heten: Emmanuel, hetwelk is overgezet zijnde, God met ons. Behalve dat een geboorte uit een maagd volstrekt buiten het verdichtingsvermogen van de mens ligt, (het ongeloof kan haar wel loochenen, maar kon haar niet uitvinden) wordt deze geboorte daarenboven gewaarborgd door een profetie van eeuwen-oude dagtekening. Gij herinnert u, dat de goddeloze koning van Juda, Achaz, bij gelegenheid dat Rezin, de koning van Syrië, zijn rijk met ondergang bedreigde, door de profeet Jesaja, in de naam des Heeren, de verlossing van zijn vijanden en de instandhouding van zijn huis en koninkrijk beloofd werd, en dat hij daarvan tot onderpand een teken uit de hoogte of uit de diepte mocht begeren, hetwelk hij weigerde. Toen gaf God niet hem, maar zijn stamhuis in de door Mattheus aangehaalde woorden (Jesaja 7:14) een teken tegelijk uit de hoogste hoogte en de diepste diepte, niet voor het ogenblik, waarin Jesaja sprak, maar voor geheel de toekomst. De Zone Gods zou nederdalen uit de hoogste hemelen en nederdalen in de nederste (laagste, geringste) delen van de aarde, onder het hart van een vrouw, en van daar op de aarde, en in het hart der aarde, in het graf, om van daar weer op te staan en weder op te varen boven alle hemelen. Gods Zoon zou de Emmanuel, de God met ons, de Godmens zijn. Doch waarom werd nu niet deze naam, maar de naam Jezus aan de Heer bij zijn geboorte gegeven? Omdat de naam Emmanuel een profetische naam is, welke meer bepaald zijn persoonlijk wezen (zijn God- en mensheid) uitdrukt, terwijl de naam Jezus, behalve zijn wezen, meer bepaald zijn werk uitdrukt. Hij kwam om zondaren zalig te maken, zijn naam moest dus Jezus (Zaligmaker) zijn. In de grond van de zaak echter zijn deze beide namen één, want als God met ons is, wie zal tegen ons zijn? In het met ons zijn ligt het zalig maken opgesloten. Jozef dan, opgewekt zijnde van de slaap, deed, gelijk de engel des Heeren hem bevolen had, en heeft zijn vrouw tot zich genomen. Nauwelijks is Jozef ontwaakt, of hij haast zich de verwijdering tussen zich en Maria te doen ophouden, en haar overeenkomstig het bevel des Heeren tot zich te nemen, dat is, als zijn wettige vrouw te erkennen. Nu deelde ook Jozef in de smaad, die er voor de wereld op de geboorte van Christus rustte; doch hij deelde die nu gaarne. En bekende haar niet, totdat zij deze haar eerstgeboren zoon gebaard had, en heette zijn naam Jezus. Dat Jezus de eerstgeboren zoon van Maria was, veronderstelt dat Maria ook uit haar huwelijk met Jozef de moederzegen ontving, anders zou de Heer de eniggeboren zoon van Maria zijn genoemd, dat Hij nergens in de Schrift genoemd wordt. Het tegenovergesteld gevoelen is een roomse dwaling, om daarmee Maria te willen vergoden. Het huwelijk is geen onheilige, maar een heilige zaak voor heilige mensen; maar wij mensen willen altijd nog heiliger zijn dan de Schrift, en maken daardoor het heilige onheilig. De Zoon van God is in volle waarheid en in de hoogste wezenlijkheid in onze mensheid ingetreden. Als kind was Hij de oudste zoon onder meerdere broeders en zusters, onder welke zijn goddelijke geboorte te beter verborgen bleef, en kon Hij reeds toen op kinderlijke wijze in liefde tot hen spreken, en bij de ondervinding van hun tegenkanting en tegenspraak, liefde jegens hen oefenen, en lijden. Wanneer Maria geen kinderen meer gebaard had, zou Jozef alleen tot een wachter over Maria zijn gesteld, dat vernederend zou geweest zijn; nee, ook hem viel de vaderzegen te beurt. En nu, als eerstgeboren Zoon, moest Jezus, de Verlosser, de grote Losser (Goël) eerst zelf gelost worden (Exodus 13:13). Ik zelf ben ook als eerstgeboren zoon gelost geworden, want het is nog heden bij de Joden in gebruik, ofschoon als een loutere ceremonie. Men geeft namelijk het kind over aan een Cohen (een die uit priesterlijk geslacht is), geeft hem dan zeker bedrag in geld (dat een kleinigheid is), en koopt zich op deze wijze het kind van hem terug. Doch wij, gelovigen uit de Joden en uit de volken, kennen een hogere en heerlijker betekenis van het eerstgeboorterecht. Waren onder de ceremoniële wet alle eerstgeborenen het bijzonder eigendom des Heeren, zo worden nu allen, die geloven, gerekend in Christus eerstgeborenen Gods te zijn. Daarom noemt de Schrift de opgeschrevenen in de hemel: de gemeente van de eerstgeborenen Hebreeën 12:23.

2:1 Het Kindeke Jezus en de Wijzen uit het Oosten.

Toen nu Jezus geboren was te Bethlehem, gelegen in Judea, in de dagen van de koning Herodes. Zo begint Mattheus zijn bericht van de komst van de Oosterse wijzen. Hij laat al de bijzonderheden bij de geboorte van Jezus onaangeroerd, en vermeldt daarentegen een andere uiterst gewichtige bijzonderheid na de geboorte. Zo komt ons de ene rijkdom na de anderen tegemoet. Lukas, de Evangelist uit de volken, verhaalde wat er in de tempel met het kindeke en de gelovigen uit Israël, en Mattheus, de Evangelist uit de Joden, verhaalt wat er met dat kindeke en de gelovigen uit de volken gebeurd is. Trouwens in Christus is alles een heilige ruil en een wederkerige gemeenschap onder de gelovigen. Sommigen plaatsen de komst van de wijzen vóór de voorstelling van het kind Jezus in de tempel; doch de dagen van de afzondering van Maria verbieden dit volstrekt. Eerst moest de Christus Gode geheiligd en door gelovigen uit Israël beleden worden, eer Hij door de Heidenen erkend werd. Eerst de Jood en ook de Griek, is de orde Gods, die God tot en met Christus gevolgd heeft. Nu is het anders; nu gaan de volken vóór; doch in het einde keert God weer tot Israël terug. Israël maakt de voor- en achterhoede uit: de volken staan in het midden. Ziet enige wijzen van het oosten zijn te Jeruzalem aangekomen. Treffend, nietwaar? nauwelijks is de Christus geboren, of de gehele wereld komt in beweging, komt het oosten tot het westen en vallen de scheidsmuren tussen de volken. Deze wijzen waren Arabieren, dus uit de volken, maar tevens bepaald uit dat volk, dat het naast aan Israël verwant was, ja gelijke afkomst met hem had. Zij waren dus een geleidelijke overgang van Israël tot de verder staande heidense volken. Later zou uit datzelfde volk de valse profeet Mohammed geboren, en de oude tegenstelling, twist en strijd in het huis van Abraham tussen Hagar en Sara, tussen de zoon der dienstmaagd en van de vrije vrouw, tussen de natuurlijke zoon en de wonderzoon in hun hoogste en laatste kracht vernieuwd worden. Mohammed is de vijand van Christus, natuurlijk, want Mohammed is een onheilige en Christus is de Heilige, en alles wat onheilig is en blijven wil, moet Christus verwerpen, maar alle heiligen en alle geheiligden aanbidden Hem, de gezegenden Zone Gods, en zullen Hem eeuwig aanbidden. Als stichter van het Islamisme is Mohammed een zeer belangrijk man in de historie. Hij was in vele opzichten de karikatuur van Mozes. In Mozes was de oosterse natuur door de verdrukking bearbeid en te hoger ontwikkeld; bij Mohammed was zij door onophoudelijken voorspoed tot in de wortel bedorven. Wat Mozes aanvankelijk wilde: zijn volk door het zwaard verlossen, dat wilde Mohammed van de aanvang af tot aan het einde. En heeft hij nu de tijdelijke verlossing geschonken, die van het zwaard verwacht kan worden (Want een eeuwige verlossing wordt door geen zwaard te weeg gebracht)? Nee, hij heeft veroverd, niet verlost; integendeel, hij heeft de veroverde volken altijd met het zwaard blijven regeren. De Turken zijn altijd een wreed volk geweest, en men huivert bijna terug van hun geschiedenis te lezen vanwege de onmenselijkheden, die ons gedurig tegen treden. Thans worden zij er door God over geoordeeld en verbleekt de halve maan altijd meer voor de Zon van de gerechtigheid. Zeker heeft Mohammed de veelvormige, afschuwelijke en gruwelijke afgodendienst over uitgestrekte gewesten vernietigd, en daarmee, onder Gods bestuur, een groot deel van de heidenwereld voor een allerdiepst bederf en snelle ondergang behoed; maar voor de vele goden heeft hij zichzelf aan zijn volk tot een afgod, tot een valse Christus, tot een gruwel gesteld. Nochtans ook de Mohammedaanse wereld zal niet altijd onbekeerd blijven. Ismaël behoort ook tot de Abrahamietische familie, en Abraham heeft voor hem gebeden, en God heeft geantwoord: Aangaande Ismaël heb Ik u verhoord. Genesis 17:20. Doch in Isaac moest de belofte, ook deze belofte aan Ismaël vervuld worden. Daarom draagt ook het volk van de Arabieren, gelijk al de volken uit Abraham gesproten, een onsterfelijk levensbeginsel als volk in zich. De Griekse en Romeinse volken zijn uitgestorven, maar de Arabieren bestaan nog als een afzonderlijk volk, en zij beslaan nog een bijzondere plaats in de grote wereld van God. Wij zeiden het reeds: de

geschiedenis van de mensheid is een drama Gods, met vele bedrijven; ontelbaar veel volken, personen en zaken verschijnen en bewegen zich op dit groots toneel, in altijd wijdere kring, maar rondom een enkel middelpunt: Gods Raad. Ongeveer duizend jaren tevoren komt een wijze en machtige koningin van dat zelfde volk naar Jeruzalem, om de wijsheid van Salomo, waarvan de wereld vervuld was, in eigen persoon te horen; en nu komen wederom wijzen, geen koningen zoals de roomsen versieren, maar eenvoudige en toch aanzienlijke mannen naar Jeruzalem, om de meerdere dan Salomo, niet te horen, want Hij was nog pas geboren, maar, hetgeen oneindig meer is, om Hem te aanbidden. Zeggende: waar is de geboren koning der Joden? Dit was de gewone benaming van de Messias bij de volken. In Israël zelf hoort men deze uitdrukking nooit, zelfs niet in de mond van de discipelen. Pilatus, een heiden, had deze benaming gedurig in de mond. Voor Israël was de Messias de koning Israël's, zoals Natanael de Heer noemt. De naam Joden zegt zoveel als Judeërs, en Juda vertegenwoordigt slechts een gedeelte van het joodse volk; het gehele, het twaalf-stammige volk is Israëlitisch. Nochtans, voor zo veel Juda het wettig hoofd is van de Israëlitische staat, is de Christus de Koning der Joden; als zodanig is Hij door de Joden verworpen en gekruist en door de heidenen gezocht en aangebeden. Voorts de volken zien meer op de buitenzijde van de Messias, op zijn koningschap en heerschappij, en de gelovigen uit Israël meer op het innerlijke van de Messias, zoals Simeon, die Hem als de zaligheid aanschouwde, en als Anna, die Hem als de Verlosser beleed en verkondigde. Trouwens de Christus was uit het joodse volk en was dus voor de heidenen het wettig Hoofd van dat volk. Want wij hebben gezien zijn ster in het oosten. Zacheria, Jozef en Simeon, Maria, Elizabeth en Anna zijn thuis in de Schrift, en kennen de belofte Gods; maar de heidenen hadden geen Schrift. Wat de Schrift was voor Israël, dat was de natuur voor de Heidenen, en die God vreesden, leerde Hem daaruit kennen. Treffend, nietwaar? dat Israël de geboorte van de Christus moest zien en lezen uit de profetieën en uit de Sterren! Voor de wijzen is de sterrenkunde geen wichelarij, maar een god-lerende wetenschap. En gij weet hoe er ten allen tijde bij de kinderen Gods een profetisch poëtische, hartverheffende en God verheerlijkende beschouwing van de natuur in het algemeen, en van de sterren in het bijzonder gevonden werd. Ook Luther zag in de donkere nacht van de tijd op naar de sterren, en zag in de morgenster Christus, en de hervorming was hem zeker; want hij gevoelde zich door God versterkt en vertroost. En welke gelovige ziet niet wel eens op uit de nacht van dit leven naar de sterren, om met God te treden op de hoogte des hemels? Zulke natuur- en sterrenbeschouwers waren ook de wijzen uit het oosten. Nochtans het Woord van God moest er bijkomen; zonder dit zou ook hun sterrenkunde sterrenwichelarij geworden zijn; doch met het Woord Gods verenigd, is het een goddelijke openbaring. Aan de herders verscheen een engel, aan de wijzen een ster. Tot Israël werd eerst het Woord van God gericht en toen het teken bijgevoegd; aan de heidenen wordt eerst het teken gegeven, en daarna het Woord van God bijgevoegd; want het teken op zichzelf is ongenoegzaam. Dat zij een tevoren nimmer geziene, in ongekende luister schitterende ster zagen, kon de wijzen wel in aanbiddende verrukking voor God doen neervallen, maar dat deze ster een historische betekenis had, en wel, dat zij het geboorteteken van de Heer van de heerlijkheid was, konden zij alleen weten door een openbaring Gods, waarvan Mattheus niets zegt, omdat dit klaar genoeg vanzelf spreekt, en de later vermeld wordende goddelijke openbaring aan de wijzen dit buiten twijfel stellen moest. De ster was geen gewone ster, maar een buitengewone: een vonk uit de Schechina, een sprank van de ongeschapen heerlijkheid Gods, die verscheen en verdween en zich laag in de dampkring tot geleidster neerliet. Welk een heerlijkheid van de natuur, inzonderheid van de nacht! Heel de schepping vierde het feest van de geboorte van de Redder van zonde en dood, die de aarde met de hemel eenmaal maken zal tot een plaats van enkel heiligheid en heerlijkheid. God vervulde hiermee letterlijk de profetie, door Hem in de mond gelegd van Bileam, de profeet uit de Heidenen, wellicht uit het geslacht van Abraham, (immers hij was van Mesopotamië, Deuteronomium 23:4): Ik zal Hem zien, maar nu niet; ik zal Hem aanschouwen,

maar niet nabij. Er zal een ster voortgaan uit Jacob, er zal een scepter uit Israël opkomen; die zal de palen van de Moabieten verslaan, en zal al de kinderen van Seth verstoren. Nu was het de tijd van het opgaan van de ster uit Jacob, (in nederigheid) en het opkomen van de scepter uit Israël (in heerlijkheid) zal aan het einde van de tijde plaats hebben. De profetie vat beide, het begin en het einde, in een greep hier, gelijk gewoonlijk overal, tezamen. En zijn gekomen, om Hem te aanbidden. De Messias is Koning én God; Hem kan geen andere hulde gebracht worden dan die der aanbidding. Allen, die Hem niet aanbidden, huldigen Hem niet, maar verwerpen Hem en zeggen ermee: wij willen niet, dat deze Koning over ons zij. Hun einde is het verderf. Och, dat wij de Zoon kussen, terwijl wij nog op weg zijn, eer zijn toorn over ons ontbranden kan. De wijzen uit het oosten gaan ons voor, en kenmerken allen, die hen niet volgen, als dwazen. De koning Herodes nu. De wijzen uit het oosten komen naar Jeruzalem om de Koning van God, de gezegende Messias, de Vredevorst, de zaligheid en heerlijkheid van de wereld als geboren te aanschouwen; en wie vonden zij daar? Ja, een Koning der Joden, maar in alles het tegendeel van het jonge kindje, dat zij zochten; een oude tiran, een grimmige moordenaar, een vloek van de mensheid. Welk een teleurstelling, en welk een beproeving voor hun geloof! Nee, de gelovigen vinden niet dadelijk wat zij zoeken, maar meermalen juist het tegendeel, en eerst na vele omwegen komen zij aan het doel. Daarom is de lijdzaamheid van de heiligen vriendin en levensgezellin. De wijzen gaan ook niet weer naar huis, maar blijven; zij blijven geloven en zoeken. Dit gehoord hebbende, werd ontroerd, en geheel Jeruzalem met Hem. Echt joods, nietwaar? Een ontsteltenis en beroering, die niet bij enkelen blijft, maar algemeen wordt en de gehele stad in opschudding brengt. Zo was ook ten tijde toen Haman de Joden wilde uitroeien, de gehele stad Susan in verwarring. En bijeen vergaderd hebbende al de overpriesters en schriftgeleerden van het volk. Wij merkten reeds op, dat het de gewoonte van de roomse kerk is om bij de waarheid een fabel te voegen, terwijl het niet zelden de gewoonte van de ongelovige Protestanten is, om waarheid en onwaarheid zodanig dooreen te mengen, dat het niet anders dan chemisch, dan door de kunst te scheiden is. De roomse kerk houdt de wijzen voor Oosterse koningen; doch Herodes behandelt deze wijzen kennelijk niet als koningen, maar als geleerde mannen, en verwijst hen tot, nee, vervoegt zich voor hen bij de geleerden, de godgeleerden van zijn tijd, de mannen van het vak. En zo lang het bij de beschouwing blijven kan en niet in praktijk behoeft gebracht te worden, kan men van deze veel leren. Zij zullen u de plaats van de geboorte van de Messias nauwkeurig aanwijzen, maar er u alleen laten heengaan. Vroeg van hen, waar de Christus zou geboren worden? Ziet gij, de heidenen vragen naar de Koning van de Joden, en de Joden noemen Hem de Christus, welke benaming de Griekse vertaling is van het Hebreeuwse Messias, gezalfde. En zij zeiden tot hem: te Bethlehem in Judea. Een goed antwoord, nietwaar? Doch wisten de schriftgeleerden dat niet vroeger ook? En zo ja, was het dan niet hun plicht geweest, om geheel Israël oplettend te maken op de naderende komst van de lang beloofde EMMANUEL? Zeker, maar wat men uit geloof nooit zou gedaan hebben, dat doet men wel op hoog bevel, en door de drang van de gebeurtenissen, zodat men zich opzettelijk tot het onderzoek van de Schrift begeeft. Doch hoe wonderlijk zijn toch Gods wegen! Zonder die goddeloze Herodes zouden wij geen openbare verklaring van een wettige kerkvergadering in Israël gehad hebben: dat de Christus te Bethlehem moest geboren worden; alwaar Hij werkelijk geboren was. Want alzo is geschreven door de profeet (Micha 5:1): en gij, Bethlehem, gij land Juda! Zijt geenszins de minste onder de vorsten van Juda, want uit u zal de leidsman voortkomen, die Mijn volk Israël weiden zal. Hier werd de goede Herder geprofeteerd, zoals de Heer zich dan ook zelf noemde. Gij ziet, de Israëlitische godgeleerden van die tijd waren rechtzinnig in de leer van de verwachting van de Christus. Zij verdraaiden de Schrift niet in betekenis en toepassing, zoals de latere ongelovige rabbijnen gedaan hebben, en nog, met vele ongelovige naam-christelijke geleerden doen; maar de Christus was toen ook nog klein, een pasgeboren, machteloos wichtje; het kon nog niet spreken, maar later, als dat kindje een man zal geworden zijn en spreken zal, en tegen hen spreken zal, omdat zij niet doen naar hun woorden,

dan zullen zij jegens Hem even vervreemd zijn van verstand, als weerspannig van hart. Toen heeft Herodes de wijzen heimelijk geroepen, en vernam naarstiglijk van hen de tijd, wanneer de ster verschenen was. Was het om, na de nodige informatie ingewonnen te hebben, met de wijzen mede te gaan, met hen de Christus te aanbidden, en aldus zijn ziel te behouden? O hoe gezegend ware dit geweest! Voor ieder is redding, ook voor de afgrijselijkste moordenaar, zoals Herodes was, wanneer hij slechts het ogenblik van redding, dat God hem aanbiedt, aangrijpt; doch hoe weinigen erkennen de tijd, waarin zij door God in genade bezocht worden, en hoe velen verwerpen zelfs de bijzondere gelegenheid tot hun behoudenis, zoals nu ook Herodes deed. En hen naar Bethlehem zendende. Gij ziet, hij gaat niet mee; doch nu wij zijn moorddadig oogmerk kennen, nu zeggen wij: hoe goed, dat hij niet meeging! God verblindde hem, en hij, die niemand vertrouwde, vertrouwde nu vreemdelingen, vrome, gelovige mannen, die onder goddelijke leiding naar Jeruzalem gekomen waren; doch hij dacht er niet aan, dat er nog mensen in de wereld gevonden werden, die Gode meer gehoorzamen dan mensen, al zijn deze ook koningen. Zeide: reist heen, en onderzoekt naarstiglijk naar dat kindeke, en als gij het zult gevonden hebben, boodschapt het mij. Het ongeloof moet dikwijls tot beveiliging strekken van hetgeen het tracht te verwoesten. Had Herodes het verhaal van de wijzen en de getuigenis van de Schrift geloofd, hij zou heimelijk zijn soldaten hen kort op de voet hebben laten volgen; doch nu gelooft hij niet dat de Messias werkelijk zou geboren zijn, en wil dus zekerder en nauwkeuriger berichten hebben, dan hij had, ten einde geen vergeefs werk te doen. Aan de anderen kant gelooft hij echter van de wijzen dat zij terug zullen komen, om hem bericht te geven. Zij moesten immers over Jeruzalem naar hun land terugkeren, en hoe zouden zij tegen het bevel van Herodes durven handelen! Gij ziet, de ongelovigen geloven niet de Schrift, maar de mensen. Trouwens wie God verwerpt, stelt vlees tot zijn arm, en is vervloekt. Opdat ik ook kome en dat zelve aanbidde. Met dit voorgeven wilde hij de wijzen alle kwaad vermoeden ontnemen, en te vaster verbinden om hem bericht te brengen. De list zou hem waarschijnlijk gelukt zijn, omdat zij als vreemdelingen bij Herodes de wolf in de schapenvacht niet onderkenden; maar God waakt, om de raad van de goddelozen te niet te doen. En zij, de koning gehoord hebbende, zijn heen gereisd. Zij volgen de aanwijzing van het Woord van God, en verlaten de koninklijke tempelstad, om naar het in die tijd zeer nederig geworden, ja vergeten Bethlehem (wij lezen nergens dat de Heer er zelf later ooit is heen gereisd) te gaan. Mochten ook wij uit de Schrift onze weg even bepaald weten, als deze wijzen, wij zouden niet zo dikwijls dwalen als wij doen. Doch hoe zullen wij onze weg uit de Schrift weten? Door haar in alles en gedurig te raadplegen. En ziet de ster, die zij in het oosten gezien hadden, ging hen vóór. De ster was hen dus niet van hun land naar het Joodse land voorgegaan. Hoe goddelijk waar! Een verdichter zou terstond de ster, als een leidster hebben laten vóórgaan; maar de openbaring, die God hun aangaande de betekenis van deze nieuwe, alle bekende sterren in heerlijkheid overtreffende ster, gegeven had, wees hen naar Judéa, en dat konden zij zonder ster vinden. Totdat zij kwam, en stond boven de plaats, waar het kindeke was. De Schrift was geraadpleegd, en nu komt bij de Schrift Gods bijzondere Voorzienigheid. Trouwens beide behoren tezamen. Evenmin als van de natuur gezegd kan worden: ‘God heeft eenmaal de wereld geschapen, en nu gaat alles van zelf naar de eenmaal onveranderlijk vastgestelde wetten’, evenmin kan van de Schrift gezegd worden: ‘God heeft eenmaal de Schrift gegeven, en nu moet ieder vanzelf weten, hoe haar te verstaan en te volgen.’ Nee, wij hebben te doen met een altijd tegenwoordige God, die te midden van de werkingen van de natuur en te midden van de openbaringen der Schrift tot nu toe werkt en zich openbaart. Zeker, de Schrift heeft gezegd, dat de Messias te Bethlehem moest geboren worden; doch waar nu te Bethlehem het rechte kindje te vinden? Door navraag? Doch waren mensen, al troffen de wijzen ook zelfs de herders van Bethlehem aan, de bevoegde, voldoende getuigen van zulk een aller gewichtigste zaak? Nee, God zelf moest hun de geboren Koning van de Joden aanwijzen, zouden zij met volkomen gerustheid, met onfeilbare zekerheid des geloofs kunnen aanbidden. Als zij nu de ster zagen,

verheugden zij zich met zeer grote vreugde. De verrassingen Gods verblijden het hart, ja overstelpen het van hemelse vreugde. Daar zagen zij weer die heerlijke ster, schitterend in ongeschapen luister, welke te aanschouwen het oog verrukte en het hart als deed opvaren ten hemel; zij gevoelden de onmiddellijke tegenwoordigheid Gods, en waren zalig in dat gevoel, en zij reisden evenals de Moorman deed, hun weg met onuitsprekelijke blijdschap. En in het huis gekomen zijnde. Dus niet in de stal; aldaar was Jezus enkel geboren, omdat zij toen nog arme vreemdelingen waren en er geen plaats voor hen in de herberg was; doch nu waren Maria en Jozef en het kindeke waarschijnlijk bij een van de vrome herders in huis opgenomen. De Heer had ook later geen plaats in persoonlijk eigendom, waar Hij het hoofd kon neerleggen, en was daarin minder dan de vossen en vogels, die toch nog hun eigen holen en nesten hebben. Te Bethlehem was Jezus in het huis van een ander; te Kapernaum woonde Hij in het huis van Simon, en gedurig at en vernachtte Hij in het huis van een ander, totdat men Hem ten laatste het moede hoofd neerlegde in het graf van een ander. Zijn armoede moest ons rijk maken. Hij leefde, leed en stierf ook alleen voor anderen. Vonden zij het kindeke met Maria zijn moeder. Eerst noemt de Schrift het kindeke, want daar was het de wijzen om te doen. Zelfs Jozef wordt ditmaal in het geheel niet genoemd. En neervallende, hebben zij hetzelve aangebeden. Ziet eens, welk een eerbied en ontzag heeft hier in deze wijzen de wetenschap voor het kindeke Jezus, dat nog geen woord gesproken heeft of spreken kan! Hoe steken hierbij de wijzen van onze dagen af, wier wetenschap geen eerbied en ontzag meer heeft voor geheel de sprekende Schrift. Doch daarom zullen ook de mannen van de wetenschap van die tijd in het oordeel opstaan met de mannen van de wetenschap van dit geslacht en zullen hen veroordelen, want zij, die Christus niet aanbidden, zijn geen wijzen, maar dwazen. Doch wat spreek ik van de verre toekomst? God zal de wetenschap van dit geslacht reeds doen veroordelen door de wetenschap van een volgend geslacht, en machtige geesten verwekken, zoals de Copernicussen, de Newtons, de Keplers, (waarbij de meest gevierde van onze ongelovige geleerde slechts dwergjes zijn) die God verheerlijken uit zijn werken en uit zijn woorden, en die (zoals Copernicus op zijn grafzerk liet graveren) geen andere genade van Hem begeren te ontvangen, dan die de moordenaar aan het kruis ontving. Doch gij vraagt: waartoe dit wonder? God doet niets zonder algenoegzame reden. Christus is verschenen tot een Licht der Heidenen en tot Heerlijkheid van zijn volk Israël, zegt Simeon bij Lukas; en Lukas vermeldt ons, dat de heerlijkheid des Heeren de Israëlitische herders verscheen, en Mattheus verhaalt ons nu, dat aan de volken een licht, een ster verscheen. Ziet gij de harmonieën Gods niet in deze dingen? Alle volken zouden de Messias aanbidden. Psalm 2:8, 22:28. En al wat eenmaal in het groot, in de volheid geschieden zal aan het einde dezer bedeling, dat geschiedt in het klein bij het begin van deze bedeling, naar de evenredigheid van de kleinte van het kindeke Jezus. Wij hebben hetzelfde reeds bij de lofzang der Engelen opgemerkt. Ook in de natuur ligt het einde in het begin, de vrucht in het zaad; maar tussen dat begin en einde welke verwikkelingen en ontwikkelingen! Voorts ziet gij ook hier het groot verschil van gemeenzaamheid met het kindeke Jezus tussen Israël en de volken. Christus was uit Israël tot heil ook van de Heidenen. Daarom neemt Simeon het kindeke Jezus als een lid van de familie op zijn armen, en de heidenen vallen terstond voor Hem neer. Aanbaden dan de Israëlitische mannen en vrouwen het kindeke Jezus niet? Zeker, maar lofzingend en God verheerlijkend. En hun schatten opengedaan hebbende. Het waren dus, ofschoon geen vorsten, nochtans zeer aanzienlijke mannen. Waren het ook arme lieden geweest, Herodes zou ze niet te woord hebben gestaan, en hoe zouden zij een zo kostbare reis als de hun was, ondernomen hebben? Doch ziet gij nu ook hier niet weer de heerlijke tegenstelling Gods? De Messias is de heerlijkheid van Israël, maar zijn geboorte uit Israël is een arme geboorte. Israël gaf zijn Christus geen tijdelijke heerlijkheid, geen rijkdom of eer; enkel een goddelijke eer (die voortspruit uit David's koninklijke stam, doch die nu een afgehouwen tronk was), en het voegde ook niet anders; maar de heidenen zouden Hem van hun tijdelijke rijkdom en eer mededelen, en dit is een historische lijn. Al wat de Christelijke kerk tot op deze dag uitwendig

heerlijks heeft is van de volken. Alleen haar innerlijke, goddelijke rijkdom, de Heilige Schriften, heeft zij van Israël. Brachten zij Hem geschenken. Gij weet, dat men in het oosten nooit een vorst komt huldigen, zonder hem naar zijn waardigheid en het vermogen van de gevers evenredige geschenken aan te bieden. En nu weet gij ook, wat de Messias, de Koning Israël's, beloofd werd als Hij komen zou: al de schatten van de volken zouden de zijnen zijn; zij werden door de geschenken, die wij hier gebracht zien, vertegenwoordigd op dezelfde evenredig kleine schaal, waarvan wij zo even spraken: De koningen van Tarsis en de eilanden zullen geschenken aanbrengen; de koningen van Scheba en Seba zullen vereringen toevoeren, en men zal Hem geven van het goud van Scheba. Psalm 72:10,15. Goud. Wij hebben de wijsheid Gods bewonderd in het onthouden van de middelen aan Maria en Jozef, om een lam te bekostigen; maar nu zij binnen kort naar Egypte zullen moeten vluchten, behoeven zij de middelen daartoe, en de wijzen komen ze brengen. Gij ziet God doet niet alleen onmiddellijke maar ook middellijke wonderen, wonderen van zijn voorzienigheid. God had niet tot de wijzen gezegd: 'Neemt goud mee!' dit deden zij uit zichzelf. Doordringen wij ons toch van de waarheid: God geeft het nodige, als het nodig is. De wijzen brachten uit verre landen de Zone Gods het reisgeld naar Egypte. Zo leefde de Zoon van God, die arm werd om ons rijk te maken, reeds van het begin af van gaven en geschenken van de liefde. O gij, die God vreest, en door tegenspoed, ziekte of wat het zij, ook gedeeltelijk of geheel van liefdegaven leven moet, voor uw gevoel is dit meermalen een diepe vernedering, en er behoort ook veel zelf-verloochenende genade toe, om in plaats van te kunnen geven, te moeten ontvangen, en er altijd onder te berusten en tevreden onder te zijn; doch troost er u mee, dat Jezus reeds op de schoot van zijn moeder van liefdediensten van mensen leven moest; doch daarom leefde Hij niet uit de hand van de mensen, maar uit die van zijn Vader, en ook gij leeft uit geen andere hand. Voorts, Christus is te groot voor alle schatten. Wie kan Hem iets geven, dat Hem waardig zou zijn; en toch neemt Hij de schatting aan, die het geloof en de liefde Hem brengen. O leg die schatting dan aan zijn voeten, de schat van uw goud, van uw liefde, van uw wetenschap. Hij is waardig te ontvangen de kracht, de rijkdom, de wijsheid, de sterkte, de eer, de heerlijkheid en de dankzegging van allen; en zouden wij alleen aan die allen ontbreken, zouden wij alleen Hem onze schatting onthouden? Wierook. Goud is koninklijk, wierook is priesterlijk, want Het reukoffers is priesterwerk, en het reukoffer vertegenwoordigt het gebed. Oppervlakkig gezien, moet het ons vreemd voorkomen, dat de wijzen het kindeke Jezus wierook ten geschenke brachten. Welk nut had dit voor Hem of Maria en Jozef? Zeker kunnen wij ons voorstellen, dat zij als Jacob voor Jozef, het edelste, dat het land voortbracht, als geschenk bestemden; doch Arabië had wel andere voortbrengselen dan deze; waartoe dus juist wierook gegeven? Doch wij mogen niet vergeten, dat wij hier niet te doen hebben met wijzen van deze wereld; maar met gelovige wijzen. Zij wisten waartoe de Koning van de Joden geboren was: om een eeuwig koningrijk van zaligheid en heerlijkheid te stichten, in de verzoening der zonde door zijn zelfofferande; en nu, gij weet het, het reukoffer veronderstelt het slachtoffer, of de volbrachte verzoening. En mirre. De bittere mirre is het beeld van lijden; gij herinnert het u uit de lijdensgeschiedenis des Heeren zelf. Wierook en mirre behoorden dus bij elkaar. Hooglied 3:6. De verzoening, door Christus te volbrengen, zou zijn in de weg van lijden en dood. De geschenken van de wijzen bevatten derhalve de belijdenis huns geloofs op zinnebeeldige wijze. Zij aanbaden Christus als de Koning-Hogepriester, die door lijden tot zijn heerlijkheid zou ingaan. Zij konden tot het kindeke niet spreken, maar het aanbiddende, wilden zij toch door tekenen te kennen geven, wie zij in Hem aanbaden; dat konden zijn ouders Hem als Hij groot geworden was zeggen, en zijzelf (zijn ouders) wisten wat het betekende, want geen godvruchtig Israëliet is onkundig in de betekenis van de gewijde zinnebeeldige dingen. Opmerkelijk is het ook, dat er geen enkel woord van hen geboekt is; toch zullen zij veel gesproken en verhaald hebben; doch de Schrift noemt enkel hun daad en hun geschenken; zij meldt alleen het onmisbare. En door goddelijke openbaring vermaand zijnde in de droom, dat zij niet zouden

terugkeren tot Herodes, vertrokken zij door een andere weg naar hun land. God laat ons in de Schrift een enkele maal zien, wat Hij altijd doet. Hij voorziet voor de zijnen in alles en altijd. En hoe liefelijk is het nu te weten, dat wij, die aan zo vele bekende en nog meer onbekende gevaren bloot staan, door een alwetend God bewaard, gespaard en geleid worden! Voor Hem is de macht en list van onze vijanden geen macht en list, maar onmacht en dwaasheid, en terwijl wij bedreigd worden, heeft Hij ons reeds in veiligheid gesteld. Toen zij nu vertrokken waren, ziet, de engel des Heeren verschijnt Jozef in de droom, zeggende: sta op, en neem tot u dat kindeke en zijn moeder, en vlied in Egypte, en wees aldaar, totdat ik het u zeggen zal; want Herodes zal het kindeke zoeken, om hetzelve te doden. Ofschoon deze openbaring, gelijk de vorige, aan Jozef in de droom gegeven werd, bestond zij echter uit even klare woorden, als ware de openbaring in wakende toestand gegeven. De openbaringen aan Zacheria en Maria en de herders te Bethlehem in wakende toestand gegeven, waren zeker van een meer onmiddellijke en hogere orde, maar verwekten bij die allen, zoals later bij de vrouwen aan het lege graf, een ogenblikkelijke schrik en ontsteltenis, die dus eerst weer weggenomen moest worden. In de droom werd echter dit alles voorkomen. Ongetwijfeld is dit een van de redenen, waarom de engel des Heeren Jozef enkel in de droom verscheen. Hij dan opgestaan zijnde, nam het kindeke en zijn moeder tot zich in de nacht, en vertrok naar Egypte, en was aldaar tot de dood van Herodes. Hier beginnen de verdrukkingen van Christus. Was niet de mirre het laatste van de geschenken door de oosterse wijzen gebracht? welnu het was de wijding, de zalving van het gezegend kind tot het lijden. Na de aanbidding volgt de vlucht van de aangebedene voor de moorddadige aanslagen van de onwettigen bezitter van David's troon. De overgang is daar. Tot hiertoe vertoefden wij enkel in de kring van gelovige en lief hebbende zielen; thans nadert ook het ongeloof en de haat tot het heilige kind, om het te doden. Ook hier zien wij, dat reeds bij de kleine Jezus alles in het klein vertegenwoordigd wordt, wat eenmaal in de hoogste mate en volheid in Hem en door Hem zou verwezenlijkt worden, en zo mocht ook het werkelijk lijden thans niet ontbreken, dat trouwens reeds symbolisch begon in zijn besnijdenis. De vervolging door Herodes vertegenwoordigt het vervolgd worden van de Heeren door al zijn vijanden. Opdat vervuld zou worden hetgeen van de Heere gesproken is door de profeet (Hosea 11:1) zeggende: uit Egypte heb Ik mijn Zoon geroepen. Hier geeft Mattheus uit de profetie de reden op, waarom het kind Jezus bepaald naar Egypte moest vluchten. Gelijk zij, die uit Christus geboren worden door de Heilige Geest (want Hij is de tweede Adam, de stamvader van een nieuwe mensheid), noodzakelijk een gelijkvormigheid met Christus moeten hebben, zo moest ook de Christus noodzakelijk een gelijkvormigheid hebben met het volk, waaruit Hij was geboren. Immers, Israël's Messias was in Israël verborgen, en wat in dat volk goddelijk bijzonders voorgevallen was, moest ook in de persoon van hun Messias verwezenlijkt worden. Had Israël zijn Farao, die het trachtte uit te roeien in het geboren mannelijk kindje, de Messias had zijn Herodes, die hetzelfde poogde te doen aan Hem; en was Israël in Egypte geweest, Israël's Messias moest niet minder kunnen zeggen: 'Ook Ik ben in Egypte geweest!' Het is de heerlijke vervulling van het woord bij Jesaja 63:8,9: Alzo is Hij hun geworden tot een Heiland. In al hun benauwdheid was Hij benauwd. Nee, deze overeenkomsten zijn geen blote spelingen, zoals het ongeloof of de onwetendheid beweert, maar wezenlijkheden van Gods profetische handelingen met Israël. En het bewijs hiervan geeft dezelfde zaak, die wij thans bespreken; want was Jezus nog een kind van weinige maanden, en was Israël een volk toen God hen uit Egypte riep, wat zegt God bij Hosea? Toen Israël een kind was, heb Ik hem liefgehad, en Ik heb mijn Zoon uit Egypte geroepen. Ook Israël als volk was toen nog in zijn kindsheid; de evenredigheid van de overeenkomst is dus volkomen. Voorts weet gij, dat God tot Farao van Israël liet zeggen, Exodus 4:22-23: Mijn Zoon, mijn eerstgeborene is Israël, en Ik heb tot u gezegd: Laat mijn zoon trekken, dat hij mij diene; maar gij hebt geweigerd hem te laten trekken, zie, Ik zal uw zoon, uw eerstgeborene doden. God draagt dus in de historie door Mozes de naam van zijn Zoon, van Israël's Messias over op Israël; in de profetie bij Hosea ziet dit

zoonschap achterwaarts op Israël en voorwaarts op Israël's Messias, totdat al de typische zoonschappen (ook Salomo ontving die naam, 2 Samuel 7:14) in het enig waarachtig Zoonschap van de Christus zouden verdwijnen als de schaduwen voor de opgang van de zon, in het woord des Vaders uit de hoogwaardige heerlijkheid (Schechina): deze is mijn geliefde zoon, in welke Ik mijn welbehagen heb. Wij zien ook hierin wederom de trapsgewijze vervulling van Gods belofte. De mensen, door welke de profetie heengaat, kunnen sterven, maar niet de profetie; deze leeft altijd, en eindigt in het eeuwig leven van Christus. De belofte van de Messias bracht in Juda, David, Salomo haar bloesems voort; doch bloesems vallen af, zodra de vrucht gezet is. En de vrucht blijft. Al die mensen stierven, maar de belofte, de profetie bleef voortleven totdat zij Christus bereikte, en in Hem voleindigd werd. De profetie is in dat opzicht te vergelijken bij een kapitaal, waarvan anderen de rente kunnen trekken, tot zolang de persoon, op wiens naam het kapitaal staat, mondig is; alsdan houdt het vruchtgebruik op, en de eigenaar ontvangt het gehele kapitaal. Deze eigenaar is Christus; in het Nieuwe Testament treedt Hij als zodanig op; vóór die tijd, in het Oude Testament, ontvingen de voorvaderen enkel de rente, zij hadden enkel het vruchtgebruik van dit kapitaal. Wat dus aangaande de belofte betrekkelijk waar is van Israël, van Juda, van David, van Salomo, dat is volstrekt waar van Christus. Christus is het einde, gelijk van de wet, zo ook van de profetie; en gelijk nu een geworpen bal al de punten van de weg, die hij doorloopt, raakt, totdat hij zijn eindpunt bereikt heeft, zo ook de profetie. Als Herodes zag, dat hij van de wijzen bedrogen was, werd hij zeer toornig. Wanneer de boze list verijdeld is, dan wordt hij boos. Was Herodes' list gelukt, hij had met de grootste koelbloedigheid, zoals hij gewoon was, het kind Jezus in het geheim laten vermoorden; doch nu zou hij openlijk geweld gebruiken, en hij meende daartoe het volle recht te hebben, omdat hij door de wijzen openlijk misleid was. En enige afgezonden hebbende, heeft omgebracht al de kinderen, die binnen Bethlehem en in al dezelfde landpalen waren, van twee jaren oud en daaronder, naar de tijd, die hij van de wijzen naarstiglijk onderzocht had. Het kindeke Jezus was slechts enige maanden oud, maar wie kan het meerdere of mindere getal van maanden bij zuigelingen nauwkeurig onderkennen? Daarom beval de tiran al de zuigelingen van het mannelijk geslacht in Bethlehem en de omstreken van Bethlehem te doden; want in het oosten worden de kinderen langer gezoogd dan bij ons. Dat het ongeloof de waarheid van Herodes kindermoord ontkent, omdat Jozefus er geen gewag van maakt, bewijst alleen dat het ongeloof zich bij gebrek van beter bewijs ook vasthoudt aan de draden van een spin; want Jozefus geeft ook een lijst op van de steden en dorpen van het Joodse land, en noemt er Nazareth niet bij; was er daarom geen Nazareth in het Joodse land? Doch zo onbeduidend Nazareth was voor de ongewijde geografie was de Bethlehemse kindermoord voor de ongewijde historie van die tijd. Bij al de gruwelen, die Herodes deed, was deze gruwel voor lieden, die niet zoals wij, het allerhoogst belang stellen in alles wat het kindeke Jezus betreft, van geen beduiding. En waarschijnlijk heeft Herodes ook dit openlijk geweld aan enige vertrouwde handlangers van zijn geheime misdaden opgedragen, zodat de zaak wel te Bethlehem, maar niet te Jeruzalem een volkomen openbare bekendheid heeft verkregen. De prenten tonen ons wel een menigte krijgslieden, doch het is niet denkelijk dat deze ertoe gebezigd zijn. Mattheus spreekt niet van krijgslieden, maar van enigen door Herodes gezonden. Wij kunnen denken aan enige geheime moordenaren. Deze wisten het kindeke Jezus niet te onderkennen, en daarom hadden zij de last om alle mannelijke kinderen, die nog aan de borst van hun moeders, of kennelijk onder de twee jaren oud waren, te doden. Onder deze zou dat éne kindje, dat Herodes zocht, wel gevonden en mede gedood worden. Zo dacht Herodes, maar God verijdelt de gedachten van de goddelozen. Farao doodde zeker nog meer kindertjes dan Herodes; doch hij kon óók zijn doel niet bereiken. Beide echter waren tirannen, en Herodes niet de minste van de twee, want naar hetgeen hem van de wijzen bericht en door de schriftgeleerden gezegd was, was zijn aanslag op het leven van dàt kind niets minder dan een moordaanslag tegen zijn wettigen opperheer, en een poging om in de Messias de belofte Gods aan Israël te vernietigen. Toen is vervuld geworden hetgeen

gesproken is door de profeet Jeremia. De Schrift is Gods beschreven raad. Zo was dan ook dit gedrenkt worden van de plaats van Jezus geboorte met het bloed van onnozele kindertjes op last van de wrede Herodes door God voorspeld. Zeker, God verhindert niet alle kwaad. Hij verhinderde Herodes om het kind Jezus te doden, en Hij verhinderde Herodes niet om al de zuigelingen van Bethlehem en Bethlehems omstreken te doden; en voor beiden bestaan algenoegzame redenen. Voor het verhinderen van de dood van het kindje Jezus kennen wij de algenoegzame redenen, maar voor die van het niet verhinderen van de dood van de andere kindertjes kennen wij de algenoegzame redenen niet; doch daarom bestaan zij even goed bij God; want God kan onmogelijk iets doen of toelaten, dan hetgeen Hem waardig is te doen of toe te laten. Dat er echter kindertjes als martelaren vallen voor het kindje Jezus, is een denkbeeld zo fijn en teer, dat geen boek van de wereld buiten de Schrift iets dergelijks bevat. Zo had Jezus dan reeds als kind een gemeente van kindertjes, van gelijke ouderdom als Hij, die deelden in zijn lijden en in zijn heerlijkheid. Indien volwassen mensen als martelaren voor dat kindeke waren gevallen, het ware onnatuurlijk geweest; doch nu kindertjes, die niet anders konden doen dan voor Hem sterven, voor Hem stierven, nu staat ook deze gebeurtenis in harmonie met al de overige gebeurtenissen. En zij stierven werkelijk voor Hem, want Hij werd onder die kindertjes gerekend. Hij werd gespaard, en zij stierven om zijnentwil. Er is reeds hier een gemeenschap van Christus met zijn gemeente; nauwelijks begint de Christus te lijden of de zijnen lijden met Hem, en zijn lijden heiligt hun lijden; want zijn lijden is verzoenend, en het hun is tot gelijkvormigmaking met Hem. O dat wij meer doordrongen waren dan wij gewoonlijk zijn, van de waarheid, door de Apostel uitgesproken, dat wij dan alleen met Christus zullen heersen, als wij met Hem verdragen. 2 Timotheus 2:12. Is het niet opmerkelijk, dat de enige discipel, die Jezus in zijn kruislijden beleed, zelf een gekruiste was? En heeft de Heer zelf niet gezegd: Wie zijn kruis niet dagelijks opneemt en Mij navolgt, die kan mijn discipel niet zijn. Lucas 14:27. Welnu, in deze kindertjes zien wij reeds terstond de grote waarheid uitgesproken: dat het bloed van de martelaren het zaad is van de kerk, en dat wij door vele verdrukkingen moeten ingaan in het koninkrijk van God. Handelingen 14:22. Zeggende: een stem is in Rama gehoord, geklaag, geween en veel gekerm, Rachel beweende haar kinderen en wilde niet verstroost wezen, omdat zij niet zijn. Gij weet dat Rachel de beminde vrouw van Jacob was, die dodelijk bedroefd werd omdat zij geen kinderen kreeg, en die door God gezegend, de moeder werd van Jozef; doch na de geboorte van haar tweede zoon Benjamin, die zij Benoni (kind van de smarte) noemde, stierf en te Efratha bij Bethlehem begraven werd. Zij is dus het waardige toonbeeld van de over kinderen wenende en klagende moeders. Als zodanig wordt zij nu bij de profeet Jeremia (Jeremia 31:15) voorgesteld. Doch opmerkelijk is het, dat bij de profeet aan deze grote droefheid de belofte van een grote verlossing verbonden werd. Onmiddellijk na de aangehaalde woorden lezen wij: zo zegt de Heer: bedwing uw stem van geween, en uw ogen van tranen, want er is loon voor uw arbeid, spreekt de Heer; want zij zullen uit des vijands land wederkomen, en er is verwachting voor uw nakomelingen, spreekt de Heer; want uw kinderen zullen wederkomen tot hun landpalen. Het behoort tot de vaste lijnen van Gods regering, dat grote verlossingen worden voorafgegaan door grote verdrukkingen. Wat kon meer strekken tot bewijs van de diepe ellende, tot welke Israël vervallen was, dan dat de koning des lands de zuigelingen afrukt van de borst van hun moeders en ze in koelen bloede laat vermoorden? Nee, dieper kan een volk niet zinken, maar evenals Mozes van de in het water geworpen kindertjes gered werd, om de verlosser van Israël te zijn, zo werd de Heer van de heerlijkheid van de ter dood gewijde kindertjes gespaard, om de nog oneindig groter Verlosser van Israël en aller volken te zijn. Bij beider redding was echter de nood ten toppunt gestegen. Jeremia, de klachtenzanger over de ellende zijns volks in zijn dagen, ziet in de toekomst Rachel die klacht hernieuwen, want op de plaats waar zij begraven was, zou het bloed der onnozelen meedogenloos worden uitgestort door de vervolgers van Israël's gezegende Koning en Heiland, de Messias. Toen Herodes nu gestorven was. Men rekent dit niet

lang na de moord op de kindertjes te zijn. De wijze zijns doods was een kennelijk oordeel van God. Herodes stierf aan een afgrijselijke ziekte. Ziet, de engel des Heeren verschijnt Jozef in een droom in Egypte. Hoe liefelijk, nietwaar? dat in alle landen, waar wij zijn of moeten gaan, Gods engelen tot ons komen, om ons van de Heer nieuwe bevelen te brengen. Hier geschiedde dit duidelijk en kenbaar, maar hoe dikwijls geschiedt het met de gelovigen in het verborgene zonder woorden, door even kennelijke en even zekere leidingen Gods! Ook bij het verblijf van het kind Jezus in Egypte zien wij weer een van die lijnen, die God voortdurend in de leiding van Israël en Israël's mannen volgde. Of is het niet treffend, dat Abraham, Jacob, Jozef en Israël allen in Egypte waren, dat de grote verlossing van Israël uit Egypte geschiedde, en dat Salomo weer in betrekking tot Egypte kwam? Welnu ook deze telkens terugkerende lijn eindigde in Christus. Van het ogenblik, dat het kindeke Jezus er geweest is, is de heilige historie met Egypte gesloten. Zeggende: sta op, neem het kindeke en zijn moeder tot u, en trek in het land Israël's, want zij zijn gestorven, die de ziel van het kindeke zochten. De engel spreekt van hen, die de ziel van het kind zochten in het meervoud, en meldt dus niet enkel de dood van Herodes, maar ook van hen, die in het geheim van Herodes waren betrokken, zijn handlangers, die als zodanig een wakend oog moesten houden over Bethlehem, wanneer het later mocht blijken dat hun doel gemist was. Hij dan, opgestaan zijnde, heeft tot zich genomen het kindeke en zijn moeder, en is gekomen in het land Israël's. Gij ziet de vlucht naar Egypte was slechts tijdelijk en kortstondig. De Messias moest niet als Mozes opgevoed worden in Egypte, maar in het midden van zijn volk, in zijn eigen land. 'Gij zijt wel in Egypte, maar gij behoort er niet'. Dit woord, dat ons allen moet onderscheiden, onderscheidde ook Jezus. Maar als hij hoorde, dat Archelaüs in Judea koning was, in de plaats van zijn vader Herodes, vreesde hij daarheen te gaan. Geen wonder, want Archelaüs was evenzo bekend als een goddeloos vorst. Wij zien echter hieruit, dat het Jozefs voornemen was, om zich in Judéa, en waarschijnlijk dus bij voorkeur in Bethlehem, de stad van zijn vaderen te vestigen. Hierdoor wordt het ons ook duidelijk, dat Jozef zolang te Bethlehem bleef, dat de wijzen hem daar nog aantreffen konden. Jozef en Maria waren onder de bijzondere leiding Gods, zij bleven dus waar zij waren, totdat zij een nieuw bevel van God ontvingen, zoals wij dan ook zien, dat zij ontvingen. Wij leren hieruit als gelovigen, alle willekeurige zucht tot verandering in ons te beteugelen; en in een gegeven toestand biddende en werkende te blijven, totdat wij van hoger hand tegenbevel ontvangen. Eigenwillige, op enkel menselijke berekeningen steunende stappen betamen geen gelovige. Maar door goddelijke openbaring vermaand in de droom, is hij vertrokken in de delen van Galiléa. O hoe graag zouden wij ook op deze wijze gedurende geheel ons leven geleid worden. Doch wij vernemen geen stem Gods meer. Nee, zeker niet hoorbaar als Jozef, maar God doet met zijn gelovigen nog altijd dezelfde dingen op andere wijze. Hij geeft raad. Jozef weet niet waar te gaan. God zegt het hem. Mochten wij maar in alles God vragen wat te doen, en zijn antwoord inwachten. Bij een biddend indenken van zijn Woord, zal ons dit antwoord spoedig geworden, want Gods Woord is zijn wil, en zalig wij, als wij zuiver staan met ons geweten voor God, door te doen wat God bepaald wil, zonder dat wij een berekening maken op de gevolgen. Is onze daad van God, zo zijn ook de gevolgen van God. En daar gekomen zijnde, nam hij zijn woonplaats in de stad genaamd Nazareth. Jozef keerde nu tot zijn vorige woonstad terug. Daar Mattheus niet heeft gemeld waar Jozef en Maria vóór de geboorte des Heeren woonden, zo zou het kunnen schijnen alsof zij vroeger te Bethlehem woonden, en nu eerst te Nazareth gingen wonen; doch Lukas heeft ons de zaak opgehelderd. Hij zegt ons dan ook (Lucas 2:39) zij keerden weer naar Galiléa tot hun stad Nazareth. Opdat vervuld zou worden wat door de profeten gezegd is, dat Hij Nazarener zal geheten worden. Mattheus spreekt in het meervoud van profeten, omdat het geen bepaalde profetische tekst, maar een in onderscheidene vormen voorkomende profetische aanwijzing is, dat Christus de geringe, ongeachte man onder zijn volk zou geheten worden. Nazareth was blijkens de Nieuwtestamentische Schrift, een klein, onaanzienlijk stadje in Galiléa, dat bij de lieden in

Judéa zo veel gold als een zelden genoemd stadje in de een of anderen uithoek van ons land bij ons gelden zou. Doorgaans werd dan ook de Heer door zijn vijanden met de geringschattenden naam van Galiléër, of de profeet van Nazareth genoemd. Jezus zelf echter nam ook deze smaad op als een eer, en noemde zichzelf zelfs in zijn heerlijkheid: Jezus de Nazarener. Handelingen 22:8. En het kindeke wies op. Dit bericht hebben wij van Lukas. Het is hetzelfde woord, dat hij van Johannes gebruikt en dat van alle mensen gebruikt wordt, en er zou van deze vanzelfsprekendheid geen melding door de evangelist gemaakt zijn, ware het niet dat hij de eerste jeugd van Jezus evenals die van Johannes met een paar woorden had willen doorlopen. En werd gesterkt in de geest. Gelijk naar het lichaam zo moest ook het kindeke Jezus naar de geest zich van het mindere tot het meerdere ontwikkelen. Ook deze uitdrukking wordt van Johannes de Doper gebezigd. En vervuld met wijsheid. Dit wordt niet van Johannes de Doper en ook van geen ander kind in de Schrift gezegd. De bijzonderheid, die Lukas ons zo aanstonds uit het jeugdig leven van Jezus zal mededelen, toont ons van welk een aard de wijsheid van Jezus was: het was een goddelijke wijsheid in de eenvoudigste, kinderlijke vorm. Bij ons maakt gewoonlijk een wijs kind geen aangename indruk, omdat het meestal een vermenging is van wijsheid en eigenwijsheid; maar bij het kind Jezus was de wijsheid een van de veelvuldige heerlijkheden, die in Hem zich openbaarden. En de genade Gods was over Hem. Ook dit wordt alleen van Jezus gezegd. Het welbehagen Gods rustte op Hem. Zijn ontwikkeling was niet alleen in alles voorspoedig, maar spoedig ontwaardde men, dat Hij in de meest innige gemeenschap stond met God.

3:1 Johannes de Doper, optredende in Israël.
In het vijftiende jaar van de regering van de keizer Tiberius. Deze tijdsbepaling, ons door Lukas gegeven, is onschatbaar. Zij stelt de tijdrekenaars instaat het jaar van de geboorte van de Heere te bepalen, en ofschoon alle zwarigheden niet weggenomen zijn, loopt het verschil slechts over enige jaren met onze gewone Christelijke jaartelling. Dat de meest beschaafde en machtigste volken een nieuwe jaartelling van Christus geboorte af hebben aangenomen, bewijst de macht van het Christendom over de wereld. Tiberius was de derde Romeinse keizer, een onmatig en wreed man; hij regeerde twee en twintig jaren. Toen Pontius Pilatus stadhouder was over Judea. Judea werd als het hoofdgewest van het land door de Romeinen als een hunner wingewesten bezet en bestuurd. En Herodes een viervorst over Galilea. Dit was Herodes Antipas, zoon van Herodes de Grote, broeder en opvolger van Archelaüs. Viervorst betekent vorst over een vierde gedeelte van het land. Aan Herodes werd echter de koningstitel gelaten. En Fillipus zijn broeder, een viervorst over Iturea en over het land Trachónitis, en Lysanias een viervorst over Abiléne. Andere gedeelten van het Overjordaanse. Onder de hogepriesters Annas en Kajafas. Het zou ons kunnen bevreemden dat er tegelijkertijd twee levende hogepriesters genoemd worden, doch in die tijd was het verval in de godsdienst zo groot, dat niet meer de dood de hogepriesterlijke bediening van vader op zoon deed overgaan, maar de willekeurigste veranderingen in dit opzicht plaats vonden. Kajafas was gehuwd met de dochter van Annas, en werd reeds bij diens leven zijn opvolger. Als oud-hogepriester en schoonvader van de nieuwe hogepriester had Annas echter nog altijd groten invloed op de gang van de zaken. Geschiedde het woord van God tot Johannes, de zoon van Zacheria, in de woestijn. Hij ontving bevel van God om in Israël op te treden als heraut van de Messias en als voorbereider van diens komst, door allen uit te nodigen zich te laten dopen en zich te bekeren, teneinde deel te krijgen aan het koninkrijk van de Messias. Hijzelf deelt ons later (Johannes 1:23) enkele bijzonderheden van deze lastgeving Gods mede. En in die dagen kwam Johannes de Doper. De Doper is van nu af de toenaam van Johannes. Hij was de eerste, die op Goddelijk bevel geheel Israël aan de doop onderwierp. De doop is eenvoudig een uitwendige wassing, als teken en zinnebeeld van innerlijke reiniging. Door van geheel Israël te eisen dat het gedoopt werd, ten einde de Messias te ontvangen, werd de Messias verkondigd als de Heilige Israël's, en Israël als volk, in zichzelf onrein verklaard. Dit was een vreemde zaak voor Israël, dat door de besnijdenis van alle volken afgezonderd, in het verbond opgenomen en daarmede Gode geheiligd verklaard was. Wel was de proselieten-doop bekend in Israël: de afwassing (behalve de besnijdenis) van dezulken, die van andere volken tot de Israëlitische godsdienst overgingen; ook had Israël het water van de ontzondiging, waarmee gesprengd werd, en waarin de as van de geheel rode koe was (Numeri 19:1-9), en moesten de priesters en Levieten zich gedurig wassen en baden, maar dat Israël als volk die doop, deze reiniging moest ondergaan, was iets geheel nieuws. En toch had God Israël's verlossing bij Ezechiël (Ezechiël 36:25-27) aangekondigd met te zeggen: Dan zal Ik rein water op u sprengen, en gij zult rein worden; van al uw onreinheden en van al uw drekgoden zal Ik u reinigen. En Ik zal u een nieuw hart geven, en zal een nieuwe geest geven in het binnenste van u; en Ik zal het stenen hart uit uw vlees wegnemen, en zal u een vlezen hart geven. En Ik zal mijn Geest geven in het binnenste van u, en Ik zal maken, dat gij in mijn inzettingen zult wandelen, en mijn rechten zult bewaren en doen. Deze woorden begonnen thans vervuld te worden. En was dopende en predikende in de woestijn van Judea. Als priester was Johannes ook wel gerechtigd te dopen, maar binnen de tempel, en aan enkelen; doch de tempel mocht hem niet insluiten, want zijn doop was voor allen. Zo menen ook wij dikwijls binnen de tempel te zullen arbeiden, maar Gods Geest zegt ons: nee, daarbuiten in de woestijn, in de wereld moet gij zijn. En hij kwam in al het omliggende land van de Jordaan predikende de doop van de bekering tot vergeving van de zonden. Christus komt om de zonde te vergeven: in dit woord ligt geheel de Nieuw-Testamentische bedoeling. Zijn naam is de Zaligmaker, de Vergever van de zonden. Waar nu de Vergever van de zonden komt, daar

moeten de zonden erkend en beleden worden, zo niet, men heeft geen deel aan hem. Zeggende: bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. De bekering bestaat in zich voor God te verootmoedigen. Toen Farao Jozef tot onderkoning over Egypte stelde, liet hij hem als zodanig huldigen. Hij liet Jozef in vorstelijke dos in zijn tweede wagen rijden en de herauten voor hem uitroepen: knielt! Alzo stelde hij hem over geheel Egypteland. Hier komt de oneindig hogere dan Jozef, de redder niet van één land of volk, maar van geheel de wereld en van alle volken, met genade en vergeving voor allen, en God zijn Vader laat zijn engel, zijn heraut voor de Zoon van zijn liefde uitgaan, met de toeroep: 'knielt! valt voor Hem neer in het stof, bidt Hem aan en bidt Hem om genade, en Hij zal u genade geven, en de hand u toereikende u oprichten en u zegenen in eeuwigheid.' O, wel gelukzalig allen, die aan die herautenroep gehoor geven en knielen voor Jezus; zij zullen hun zielen behouden. Maar wee de trotsen, die Hem trotseren, zij zullen door Hem verpletterd worden met een ijzeren scepter en aan stukken worden geslagen als een pottenbakkersvat, Psalm 2:9,12. En dezelfde Johannes had zijn kleding van kameelhaar en een lederen gordel om zijn lenden. Hij was uiterlijk gekleed als Elia en had innerlijk de geest en de kracht van deze hervormer Israël's. Ofschoon Johannes een geboren priester was, droeg hij echter niet de sierlijke priesterkleding, maar het kleed van de boeteling, hij, de heiligste man in Israël. Doch voor de Heilige Israël's is niemand heilig, en daarom moest juist de heiligste mens, omdat hij onmiddellijk voor de Heere uitging, het boetkleed van de zondaar dragen. Als de laatste profeet van het Oude Testament, moest hij ook in het uitwendige zijn volk tot een teken zijn. En zijn voedsel was sprinkhanen en wilde honig. Hij at niet van de heilige offerande, waarop hij als priester recht had, maar wat de woestijn opleverde. Hij leidde dus in alles een uiterst gestrenge levenswijze, teneinde zijn Nazireërschap, zijn afzondering van de wereld te staven. Hij deed geen wonderen en mocht ze niet doen, om alle verwarring tussen de heraut des Konings en de Koning zelf te voorkomen; maar daarom had hij ook andere geloofsbrieven van God nodig, en die hij had, waren de onmiskenbare bewijzen van zijn werkelijk heilig, Goddelijk Nazireërschap. Toen is tot hem uitgegaan Jeruzalem en geheel Judea, en het gehele land rondom de Jordaan. Hij, die altijd in de tempel kon zijn, was altijd in de woestijn, en kwam hij tot de mensen, dan was het alleen tot aan de zoom van hun woningen, tot aan de oever van hun wateren. Vandaar moesten zij tot hem komen. Maar de Heere zelf was zó heilig, dat Hij overal kon komen, zonder dat aan zijn heiligheid werd tekort gedaan. Zeker, ook de Heere was in de woestijn, en werd er verzocht van de duivel; maar na die sterke te hebben gebonden, komt Hij op een bruiloft. Gij gevoelt, daar was een Johannes de Doper niet op zijn plaats. Het eigenaardige van de Zoon van God, Israël's Messias, bestond juist daarin, dat Hij zich niet van de mensen verwijderde, maar in hun midden verkeerde, en zich door iets uitwendigs van hen onderscheidde. Zo heeft ook ieder van de gelovigen zijn eigen standpunt en gave in het koninkrijk van God; want overal heerst grote rijkdom en verscheidenheid. In het uiterlijke kan echter het contrast tussen Johannes de Doper en de Heere niet groter zijn, en toch werden zij innerlijk geleid door een en dezelfde Heilige Geest. Doch Johannes had één gave, de gave van Elia; de Heere daarentegen had geen afzonderlijke gave, maar verenigde in zich al de gaven van de Heilige Geest. En werden allen van hem gedoopt in de rivier de Jordaan, belijdende hun zonden. De verschijning van Johannes met zijn doop en prediking en aankondiging van de Messias was, blijkens de Schrift, boven alle beschrijving indrukwekkend en opwekkend. De toestand van onderdrukking, waarin Israël verkeerde, werkte daartoe mede. De Godvruchtigen zuchtten wel allermeest over het toenemend verval in de Godsdienst en het schrikbarend vermeerderen van de goddeloosheid, welke beide zaken altijd gepaard gaan, zoals wij ook in onze dagen met onze ogen kunnen zien, maar allen zuchtten toch om verlossing. En zie, nu werd hun de grote Verlosser aangekondigd. Hij die zijn volk zal verlossen van hun zonden en plagen, is na duizenden jaren lang verwacht te zijn, gekomen, en gereed om te verschijnen. De alles overtreffende belangrijkheid van deze aankondiging, en dat door een man, ja een Nazareeër Gods, zoals Johannes was, bracht aller

gedachten en gemoederen in beweging. Daarbij de Heilige Geest werkte door hem. Johannes bracht, waar hij kwam, blijkbaar iets mede, dat onweerstaanbaar was. God geeft dikwijls iets oppermachtigs aan zijn knechten, waardoor zij in het midden hunner vijanden heersen. Zoiets gaf Hij vroeger aan Elia, ja aan Jona, en nu aan Johannes. Alle man ging dan ook uit om door hem gedoopt te worden. Tegenover deze machtige boetprediker gevoelde ieder dat hij zonden had, en ze moest belijden, zou de Messias hem tot Verlosser zijn. Ten allen tijde waren de verootmoediging, het berouw, de schuldbelijdenis, de bekering, in Israël de voorbereiding tot het ontvangen van de verlossingen Gods, hoeveel temeer nu, daar de grote verlossing nabij was? Doch zoals het meestal gaat, zo ging het ook nu; de meesten wilden wel de uitwendige ceremonie meedoen, maar zij wilden Gods wil niet doen; zij wilden zich wel uitwendig laten wassen, maar niet innerlijk van hun zonden laten bevrijden. Hij dan zei tot de scharen, die uitkwamen, om van hem gedoopt te worden; en ziende velen van de Farizeeën en Sadduceeër tot zijn doop komen, sprak hij tot hen: gij adderen-gebroedsels, wie heeft u aangewezen te vlieden van de komende toorn? Voor de oprechten was het komen tot de doop een ontvlieden van de toekomenden toorn, van het laatste oordeel dat in de tijd van de genade, over de goddelozen, de onbekeerd of ongelovig gebleven mensen, zal worden gehouden. Voor de geveinsden baat het komen tot de doop niets. Ofschoon deze strafrede allen gold, die slechts uit schijn zich aan de doop onderwierpen, gold zij echter in het bijzonder de Farizeeën en Sadduceeën, die innerlijk zo diep bedorven waren als zij uitwendig heilig schenen te zijn; als de meest schuldigen, moesten zij de meest harde woorden horen; doch gij gevoelt, dat met deze woorden bij deze goddelozen de satanische geest van de wraak ontvlamde, die niet weer werd uitgeblust, zelfs niet door het bloed van hun slachtoffers. Brengt dan vruchten voort, van de bekering waardig. Er zijn ook vruchten, die van de bekering niet waardig zijn. Zulke vruchten brachten de Farizeeën en Schriftgeleerden voort in hun zichzelf verheffend bidden, zichzelf voldoenend aalmoezen geven, zichzelf verheerlijkende uitwendige vroomheid. O, de mens kan zonder bekering zoveel doen, dat de mensen goedkeuren, maar God vraagt alleen die goede werken van de mens, welke uit zijn bekering voortvloeien. De andere werken mogen waarde hebben voor mensen, en voor de tijd, maar zij hebben ze niet voor Hem, de Heere, voor wie alleen het eeuwigblijvende waarde heeft. En meent niet, en begint niet bij uzelf te zeggen: wij hebben Abraham tot een vader, want ik zeg u, dat God zelfs uit deze stenen Abraham kinderen kan verwekken. Een ontzettend woord, omdat het alle menselijke roem afsnijdt. Vooral het Israël van die dagen betrouwde in het vlees, want naarmate het geloof (het vertrouwen op God en zijn Woord) afneemt, neemt het betrouwen in het vlees toe. Johannes snijdt de roem bij de wortel af. Aan de 7anderen kant is het echter een vertroostend woord, omdat het ons zegt, dat God het onmogelijke doen kan. De Doper wil zeggen: ‘Om Abraham gelovige kinderen te verwekken, heeft God uw vleselijke geboorte uit Abraham niet nodig; Hij kan zulke kinderen zelfs uit deze stenen doen voortkomen, evenals Hij de eerste mens uit het stof voortbracht: deze zaak kan dus buiten u geschieden.’ Dat hiermee ingewikkeld op de toebrenging van de Heidenen gewezen wordt, is duidelijk. De Heere zelfs zei later rechtstreeks, dat het koninkrijk van God van Israël weggenomen en een volk gegeven worden zou, dat zijn vruchten zou voortbrengen, Mattheus 21:43. En de bijl ligt alrede ook aan de wortel van de bomen. De komst van de Messias zou beslissend zijn voor Israël, hetzij ten val of ter opstanding. Wanneer Israël zijn Messias niet aannam, zou het niet langer gespaard worden, maar zijn val zou snel volgen. Alle boom dan, die geen goede vruchten voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen. De onvruchtbaar blijvende boom wordt ten laatste in het vuur geworpen, en zo de onbekeerlijke mens in het helse vuur. Wie zich toch bij de verschijning van de Messias niet bekeerde, zou zich nimmer bekeren. Waar God zich in het vlees openbaart, daar wordt Hij aanbeden of vertreden. Johannes de Doper kondigt het oordeel aan, dat Israël zeker zal treffen, omdat het niet geloven, maar zijn Messias verwerpen zal. Daarom is de verschijning van Johannes als die van de storm, van de aardbevingen, van het vuur: krachtig, snel, verschrikkend. De verschijning

van de Heere zelf zou zijn als die van het suizen van het zachte koeltje, of als die van de zon na het onweder. Het onweer treft en schokt ons, de zon niet; doch het onweer is voor een ogenblik, en de lichtende, koesterende, vruchtenkwekende zon is voor alle dagen. En de scharen vroegen hem: wat zullen wij dan doen? Het is vreemd, dat als men tot iemand zegt, dat hij zich bekeren moet, hij ons vraagt: wat moet ik dan doen? Het antwoord is vanzelf sprekend: Wat God u gebiedt, niets anders. De bekeerde mens vraagt: Heere, wat wilt Gij, dat ik doen zal? De onbekeerde mens echter vraagt niet naar God of zijn gebod. En hij antwoordende, zei tot hen: die twee rokken heeft, dele hem mede, die geen heeft, en die spijze heeft doe desgelijks. Vreemd, niet waar, dat Johannes niet allereerst geloof, maar goede werken eist. Doch God begint met het begin, met het kleinste en lichtste, met hetgeen de mens kan doen, en waarmede, zo hij het nochtans nalaat, zijn onwil openbaar wordt. Johannes eist dus hier van het volk die heilige gemeenschap van goederen, welke de eigenliefde verbreekt en de liefde tot de naaste op de troon zet. Johannes zegt er mee: Beschouwt en behandelt elkaar als broeders, die enkel leven om in elkanders noden te voorzien. Nu weten wij, dat juist de hoofdkwaal is van het gros van de volks, om alleen te leven voor zichzelf. En er kwamen ook tollenaars om gedoopt te worden, en zeide tot hem: Meester! Wat zullen wij doen? En hij zei tot hen: eist niet meer dan hetgeen u gezet is. Knevelarij was de hoofdondeugd van de tollenaren en werden zij daarin anders, zo zouden zij in al het overige anders worden. Immers er is een hoofdondeugd in de mens, waarin geheel zijn persoonlijkheid gekluisterd ligt; breek deze kluister en de mens is vrij. Deze hoofdondeugd zag Johannes terstond door de Heilige Geest, en greep haar aan. En hem vroegen ook de krijgslieden: en wij, wat zullen wij doen? En hij zei tot hen: doet niemand overlast aan, ontvreemdt niemand het zijne met bedrog, en laat u vergenoegen met uw bezoldingen. Geweldenarij jegens de burger en ontevredenheid jegens hun oversten, zijn de hoofdondeugden van de soldaten. Voorzeker, Johannes tast de wortel van de bomen aan; als deze goed wordt, dan wordt de gehele boom goed. De Heere stelt in de Bergrede de geheime roerselen van de daden op de voorgrond; Johannes spreekt ook van de bekering als het alleen goede beginsel van de daad, doch bepaalt zich meer tot de daden zelf, en maakt het ieder tot plicht, om juist dat verkeerde na te laten, wat zijn stand boven anderen eigen is. Hij wil de liefde en de rechtvaardigheid beoefend hebben, ziedaar alles wat de gestrenge boetprediker eiste, en was dat niet alleszins billijk? Ja, wanneer het oordeel voor de deur staat, dan vraagt God nog eenmaal het allereenvoudigste en allerbillijkste, wat Hij vragen kan, en wordt dàt geweigerd, waar zou dan nog één verontschuldiging voor de mens overblijven? Zo zei ook Daniël tot Nebukadnezar: O koning, laat mijn raad u behagen, en breek uw zonden af door gerechtigheid, en uw ongerechtigheden door genade te bewijzen aan de ellendigen, of er verlenging van uw vrede mocht wezen! Daniël 4.27. En als het volk verwachtte, en allen in hun harten overlegden van Johannes, of hij niet mogelijk de Christus ware. In deze gedachten en overleggingen ziet men de machtige indruk, die de persoonlijkheid en prediking van Johannes op zijn volk gemaakt had. De Heilige Geest had door hem beslag gelegd op de harten van de menigte. Ook na zijn dood bleef deze indruk nog bij het volk. Zo antwoordde Johannes aan allen, en hij predikte, zeggende: Na mij komt, die sterker is dan ik. Na Elia kwam de mindere Eliza; na Johannes zou de meerdere Jezus komen. Wie ik niet waardig ben, bukkende, in de houding van de diepste eerbied, van de zelfvernedering, van de ootmoedigste aanbidding, de laagsten van de diensten te bewijzen. De riem van zijn schoenen te ontbinden en ze Hem na te dragen. Johannes was de dienstknecht, Christus de Heere. De ontbinding van de schoenzolen en het nadragen er van, is het geringste dienstwerk en het werk van de geringsten dienaar; niet van een vrij man, maar van een slaaf. Ik doop u wel met water tot bekering, maar Hij zal u met de Heilige Geest en met vuur dopen. Johannes, een schepsel doopt met het schepsel; Christus de ongeschapene, doopt met het ongeschapene. Wie met de Heilige Geest zal kunnen dopen, moet over Hem beschikking hebben, en niemand kan over Hem beschikking hebben dan God. Johannes wilde eenvoudig zeggen: ‘Ik doop met het uitwendig teken, Hij zal dopen met de inwendige zaak.’ De doop is

een lichamelijke reiniging, Christus zou de ziel reinigen van zonden. Draagt het Oude Testament het opschrift: Ik ben de Heere uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis heb geleid, het Nieuwe Testament draagt het opschrift: Ik ben de Heere uw God, die u een nieuw hart, en die een nieuwe geest in uw binnenste geef. In de woorden van Johannes: Hij zal u met de Heilige Geest en met vuur dopen, wordt de Pinksterdag aangekondigd. Christus heeft door zijn menswording, zijn lijden en sterven, de Heilige Geest verworven voor zijn gemeente, en nadat Hij verheerlijkt was, dat is: nadat Hij uit de dode opgestaan en ten hemel gevaren was, heeft Hij deze belofte van zijn Vader vervuld gekregen en de Heilige Geest uitgestort op zijn apostelen en discipelen, in vuur. Waarom in vuur? Omdat het vuur een innerlijk reinigingsmiddel is in tegenstelling van het water, dat een uitwendig reinigingsmiddel is; en omdat het vuur loutert wat goud is, en verteert wat geen bestand heeft, terwijl aan het water de beproevende kracht ontbreekt. God zelf is een vuur van heiligheid en liefde, verterend voor de goddelozen en verheerlijkend voor de heilige engelen. Ook wij moeten eenmaal in dat vuur leven. Daartoe worden wij door de Heilige Geest bewerkt, die ons totdat einde met vuur doopt. Gods heiligheid en liefde moet ons levenselement worden, dat is: de Heilige Geest moet ons levenselement zijn. Wie vleselijk tot God nadert, wordt door Hem afgeweerd en verteerd. Wiens wan in zijn hand is, en Hij zal zijn dorsvloer Doorzuiveren. De Messias zou tot Israël komen met genade voor zijn gelovigen, maar tegelijk met oordelen voor zijn verachters. Had niet Maleachi bij de aankondiging van de komst des Heeren gevraagd: Maar wie zal de dag van zijn toekomst verdragen, en wie zal bestaan als Hij verschijnt? Want Hij zal zijn als het vuur van de goudsmid, en als zeep van de voller. Hij zal zitten, louterende en het zilver reinigende. En Hij zal de kinderen van Levi reinigen, en Hij zal ze doorlouteren als goud en als zilver. Maleachi 3:1-3. En de tarwe zal Hij in zijn schuur samenbrengen, maar het kaf zal Hij met onuitblusbaar vuur verbranden. Gij hoort het: dezelfde Christus zal met hetzelfde vuur de zijnen dopen en het kaf verbranden, want wie door het vuur van de Heilige Geest, dat Christus op de aarde werpt, niet wordt geheiligd, die wordt er door verteerd. De schepping begint met de scheiding van licht en duisternis, zij zal voleindigd worden met de scheiding van de rechtvaardigen en van de onrechtvaardigen. Hij dan, nog vele andere dingen vermanende, verkondigde aan het volk het Evangelie. De prediking van het Evangelie bestaat dus in het aankondigen van de komst des Heeren; dit is het werk van een heraut, en Johannes de Doper was zulk een heraut. En nog heden is het niet anders. Zalig de leraar, die deze zijn roeping begrijpt, en van de gemeente onophoudelijk toeroept: ‘De Heere komt tot u met zijn genadegaven en oordelen, gaat dan uit Hem tegemoet, en roept Hem het Hosanna toe, opdat Hij u zegene met eeuwige zegeningen, en gij bevrijd moogt blijven van de eeuwige vloek.’ Ja nog heden is er geen andere inhoud van de prediking voor allen, die geen ontrouwe dienaren van Christus willen bevonden worden, dan die Paulus aan Titus (Titus 2:11-13) heeft uitgesproken: De zaligmakende genade Gods is verschenen aan alle mensen, en onderwijst ons, dat wij, de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden verzakende, matig, rechtvaardig en Godzalig leven zouden in deze tegenwoordige wereld, verwachtende de zalige hoop en verschijning van de heerlijkheid van de grote God en onze Zaligmaker, Jezus Christus.

3:13 De Heere en Johannes de Doper.

En Hij (Jezus) begon omtrent dertig jaren oud te wezen. Dertig jaar is de volkomenheid van de mannelijke leeftijd, de volwassenheid van het lichaam en van de verstandelijke vermogens; men is alsdan man in de volle betekenis van het woord. God volgt ook hier de lijn, die Hij reeds in zijn heiligen, voor de gewichtigste keerpunten huns levens heeft getrokken. Jozef was dertig jaar oud, toen hij stond voor het aangezicht van Farao, de koning van Egypte; David was dertig jaren oud toen hij koning werd, en volgens de wet werden de Levieten eerst met hun dertigste jaar tot de heilige dienst geroepen, Numeri 4.3, 1 Kronieken 23:3. Welk een lange tijd van voorbereiding en van zelfvernedering voor de Heere! Met zijn zelfbewustheid en met zijn wetenschap van het werk dat op Hem wachtte, moest Hij dertig jaar, eerst als kind met kinderen in het ouderlijke huis, en later als man, als een vergeten burger leven en zijn tijd met handenarbeid doorbrengen. Hij moest zich onthouden van te onderwijzen en van wonderen te doen. Doch het was Hem een spijze, des Vaders wil te doen en te wachten, totdat Hij door de Heilige Geest tot zijn ambt geroepen en gezalfd zou worden. Hoe heerlijk en zuiver is dat alles in de Schrift! In de valse Evangeliën laat men Jezus als kind reeds wonderen doen, en al de raad Gods verkondigen. Men put dus reeds zijn leven uit in zijn kindsheid, en er blijft voor de man niets anders meer overig te doen. Nee, God doet niets buiten tijds; die de jaargetijde heeft geregeld, heeft ook de leeftijden geregeld. Alle vrucht heeft een seizoen, waartoe zij behoort; men plukt geen druiven in mei, maar in de herfst. De ware Christus, de Christus van de Schrift, doet geen wonderen, alvorens met de Heilige Geest gezalfd te zijn, en drijft geen duivelen uit, alvorens de overste van de duive1en te hebben overwonnen. Jezus begon nu dertig jaren te worden, en wat weten wij van die dertig jaar? Bijna niets; doch troosten wij ons, van de volgende drie jaren zullen wij des temeer te weten komen. De eerste dertig jaren van 's Heeren leven op aarde waren oneindig rijk voor Hemzelf, want Hij stond al die tijd als op zichzelf, doch van nu af zal Hij niet meer op zichzelf staan, maar in een eeuwig onafscheidelijke vereniging met zijn gemeente, met ons en alle gelovige zondaren. Doch laat het weinige van de berichten van Jezus' eerste dertig jaren voor ons het kenmerk van de Goddelijke waarheid zijn; want geen bloot menselijk geschiedschrijver kon zo sober in zijn mededelingen geweest zijn. De mens bemint de kunst, en de kunst wil alles voltooid hebben. De Roomsen zijn ons hiervan het bewijs. Vraagt gij wat heeft Jezus in die dertig jaren gedaan? Zij verhalen het u in hun legenden. Vraagt gij, waar is Maria gebleven? Zij zullen het u ook zeggen: zij is opgevaren ten hemel. Wachten wij ons voor zulke willekeurige voortzettingen van de Schrift, en vergenoegen wij ons met de Schrift zelf. Zeggen bijgeloof en ongeloof, dat zij leemten heeft, en willen zij de holligheden van de levensboom vullen met hun was of klei; wij zeggen: weg er mee! Er moeten holligheden in de boom zijn, openingen voor lucht, licht en leven. Zijnde, alzo men meende, de zoon van Jozef. De Heere Jezus was bij zijn tijdgenoten bekend als de zoon van Jozef, Johannes 1:46. Alleen de ingewijden in de verborgenheden van het Koninkrijk van de hemelen (de gelovigen), kenden de verborgenheid van 's Heeren geboorte, en konden die ook maar alleen kennen, want de dingen Gods zijn zonder geloof, ongelofelijk en alzo niet te kennen. De geslachtslijst, die Lukas hier laat volgen, loopt opwaarts; die van Mattheus liep, zoals wij zagen, afwaarts. Ook Lukas levert ons een treffende geslachtslijst, want zij begint in de Zaligmaker en eindigt in de Schepper; God is dus ook hier het begin en het einde, het einde en het begin, en alle namen tezamen maken zeven en zeventig geslachten uit. Mattheus omvat zesmaal zeven, Lukas elfmaal zeven geslachten. Welk een muziek en poëzie! De harmonieën zijn de wetten, waarmee God zijn schepping bestuurt en regeert. En het geschiedde in dezelve dagen, toen al het volk gedoopt Werd. De doop van Johannes was de zaak van heel het Joodse volk; het was een nationale zaak, een algemene schuldbelijdenis en verootmoediging, als een door God geëiste voorbereiding voor de komst van de Messias. Daarom kwamen ook sommige van de Farizeeën en Schriftgeleerden tot de doop; voor zichzelf hadden zij er geen behoefte aan, of geloof voor, maar zij durfden zich niet aan de nationale verootmoediging onttrekken uit vrees

voor het volk, want dit hield algemeen Johannes voor een profeet, een gezant van God in der waarheid. Dat Jezus kwam van Nazareth in Galilea naar de Jordaan. Gewichtig begin van een loop, die niet eindigen zou dan in de opvaart ten hemel en het zich nederzetten op de troon der Hoogste Majesteit, na te zijn gegaan door het lijden, de dood en het graf. De Heere verlaat het huis van zijn moeder, de stad van zijn inwoning sedert zijn kindsheid, en gaat naar de stromende wateren van de Jordaan. Tot Johannes. Tot hiertoe stond Johannes alleen, in onvergelijkelijke kracht en grootheid; thans komt Jezus tot hem, en hij wordt overschaduwd. Om van hem gedoopt te worden. Maar was dan niet de doop van Johannes ene voorbereiding voor de komst van de Messias? En zo ja, hoe kan de Messias zelf daaraan deelnemen? Omdat de koning niet boven de wet, maar de eerste man onder de wet is. Christus was mens geworden, en als Israëliet was Hij van de wet onderworpen, en aan alles wat God verder aan Israël zou opleggen, dus ook aan de doop. Waar nu al het volk heengaat, daar mag de wettige koning van het volk niet ontbreken. Doch Johannes weigerde Hem zeer. Johannes schrikt er van, dat de Christus zelf tot zijn doop komt. De Heilige Geest die hem, toen hij nog een ongeboren vrucht was, bewusteloos deed opspringen van vreugde in de tegenwoordigheid van zijn insgelijks nog ongeboren Heere, deed hem thans eerbiedig voor de Heere terugtreden. Zeker had God hem gezegd dat hij op de Messias de Heilige Geest zichtbaar zou zien nederdalen, doch hij had zich niet kunnen voorstellen dat dit na de voorafgaanden waterdoop aan Christus zou geschieden. Hij had zich dit op een andere, treffender, heerlijker wijze voorgesteld, zoals mensen zich altijd in de wijze van de openbaringen van Gods heerlijkheid vergissen. Later, in de gevangenis, zal Johannes andermaal niet weten hoe de daden des Heeren met diens persoonlijkheid en zending overeen te brengen. Thans komt Jezus, van wie de Heilige Geest hem zegt: Deze is het! tot zijn doop, gelijk ieder ander mens. Dit is hem onbegrijpelijk, ja een tegenstrijdigheid, en dus: hij weigert Hem te dopen. Zeggende: mij is nodig van U gedoopt te worden, en komt Gij tot mij? Hiermee zegt Johannes: dat hij, Johannes, een zondaar is en de doop nodig heeft, en dat Jezus de Heilige Israël's is, die de doop niet nodig heeft. Johannes zelf was dus niet gedoopt. Zichzelf kon hij niet dopen, en Jezus heeft hem niet gedoopt. De man, die reeds in moeders lichaam gedoopt werd met de Heilige Geest, en tot de Doper met water voor geheel Israël werd gesteld, had zeker geen anderen doop te ontvangen, dan die, waarmee Christus doopte, de doop van de Heilige Geest, en deze wil hij graag van Christus ontvangen. Doch juist hieruit verklaart zich dan ook zijn bevreemding. 'Ik, (wil hij zeggen) ik, een mens, een zondaar doop, zonder gedoopt te zijn, en Gij, de Heere, de Heilige, wilt U laten dopen!' Maar Jezus, antwoordende, zei tot hem: laat nu af, want aldus betaamt ons alle gerechtigheid te vervullen. Dit eerste woord van de Heere, bij het optreden onder zijn volk tot zijn heraut, is een van die majestueuze en alles beslissende woorden, die de Heere alleen eigen zijn en die tegelijk zijn Godheid en mensheid te kennen geven. De Heere gevoelde zich mens en kende zich als de enige en eeuwige Zoon van God. Dit is de sleutel van de persoonlijkheid des Heeren. Met deze sleutel gaan ons de geheimen van het hart des Heeren open; zonder deze blijven zij ons gesloten. Dat wij deze sleutel dan nooit vergeten! Wie de waarachtige Godheid en mensheid des Heeren niet gelijk vasthoudt, die kan de Schrift onmogelijk verklaren, maar die verduistert haar en geheel de raad Gods met woorden zonder wetenschap. En nu, wat zegt de Heere tot Johannes? Dit zegt Hij: 'Laat, nu ik mijzelf tot uw doop aanbied, af Mij enigszins te verhinderen, want in deze weg voegt het ons, alle Gods verordeningen op te volgen.' De Heere sluit Johannes met zich in en zegt hem hiermede, dat het tot zijn roeping behoort ook Hem, de Christus, te dopen. In dit eerste openbare woord des Heeren is dan ook geheel het openbare leven des Heeren uitgesproken. Van nu af kwam Hij alle gerechtigheid, geheel de wil van God, vervullen door Gods raad te volbrengen. Voor zichzelf, ten zijne behoeve? Nee, wij zien dat Jezus niet gedoopt werd dan met een protest uit des Dopers mond, dat Jezus eindeloos verheven was boven hem, de Doper, en diens doop, zó, dat Jezus de doop niet nodig had voor zichzelf, maar veeleer het recht om anderen, ja de Doper, zelf te dopen. Dat allen uit Israël tot Johannes kwamen om gedoopt te

worden, laat zich begrijpen, want ieder moest zich als zondaar erkennen, maar wat deed Jezus hier? Hij had immers geen zonden te belijden. Nee, maar men komt immers ook wel op het bureau van het Grootboek, al heeft men er voor zichzelf niets te ontvangen. Men komt er met volmacht, voor anderen. En zo kwam Christus tot de doop, niet voor zichzelf, maar voor anderen, voor ons. Met onze zonden kwam Hij aan de Jordaan, en liet zich het teken van de reiniging van zonden geven. Wie dit niet erkent, maakt de doop, door de Heere ontvangen, tot een onbegrijpelijke zaak, tot een ongerijmdheid, tot een vertoning. Doch nee, wij hebben een waarachtige Borg, wij hebben een wezenlijke plaatsbekleder voor ons bij God. Ook weten wij, dat volgens de wet van Mozes, een rein mens door het aanraken van iets dat onrein is, onrein werd en gereinigd moest worden, door zich aan de avond van de dag te wassen, Leviticus 22:6. Nu had Christus door, als het eeuwig Woord, vlees te worden, zich met de mens vereenzelvigd, en de mens is een zondaar, een onreine; daarom moet Christus, ofschoon in zichzelf de volstrekt Heilige Gods, ook van deze zijn wettische onreinheid gereinigd, dat is: gedoopt worden. Immers, wij hebben niet enkel persoonlijke zonden, maar wij zijn ook als leden van de mensheid zondig. De wereld doet ons zondigen en wij doen de wereld zondigen. Wij zijn als Manasse; hij zondigde en deed zondigen; Manassse was dus de oorzaak van de zonde van vele anderen; daarom had hij vergeving nodig als mens en als koning, in welke laatste hoedanigheid hij deed zondigen. Zo zijn ook wij, om zo te spreken, failliet in ons privé, én als associé van het huis, dat de mensheid genoemd wordt. En daarom was het ook volstrekt noodzakelijk, dat Christus ook voor ons de zonden van de wereld wegnam, anderszins zou Hij niet van ons allen al onze ongerechtigheden op zich hebben doen aanlopen. Voorts was de doop, welke Jezus van Johannes ontving, het beeld en de profetie van de doop van het lijden en sterven, welke Hem wachtte; het was de voorafbeelding van zijn werkelijke dood, zijn begrafenis en opstanding. Hij zou in alles als een zondaar behandeld worden, omdat Hij onze zonden op zich genomen had en voor God verantwoorden zou. Christus moest dus gedoopt worden als het hoofd van de gemeente, het hoofd voor al de leden. Allen die in Hem geloven, zijn met Hem begraven in de doop, en met Hem opgestaan om met Hem eeuwig Gode te leven. Evenals Christus zich, om zo te spreken, had gedompeld in de menselijke natuur, zo dompelde hij zich ook in het badwater des doops, maar om daar weer uit op te staan. Velen houden daarom de besprenging niet voor toereikend om het doopbad af te beelden. De oorspronkelijke doop was onbetwistbaar ene onderdompeling, en daarom is dit gevoelen in het geheel niet belachelijk, zoals sommigen het voorstellen; doch aan de anderen kant is de doop niet de zaak, maar het teken van de zaak, het is een symbolische, zinnebeeldige handeling, en als zodanig hecht het Evangelie geen volstrekte waarde aan de wijze, waarop dit plaats heeft. Als men door de doop in Christus begraven wordt als de oude mens, en weder opstaat als de nieuwe mens, dan is het volkomen hetzelfde of men de doop heeft ontvangen door onderdompeling of door besprenging. Toen liet hij van Hem af. Op het woord des Heeren was alle aarzeling terstond bij Johannes geweken; hij begreep onmiddellijk in welk een hoedanigheid Jezus tot hem kwam. namelijk als het Lam, dat de zonde van de wereld op zich neemt en wegneemt, onder welke offernaam hij Hem dan ook straks en gedurig zal aankondigen. En Jezus werd van Johannes gedoopt in de Jordaan. De Heere Jezus begon dus zijn loopbaan niet, door Johannes te doen heengaan, evenals wanneer een heer na op ene plaats gekomen te zijn, tot zijn dienaar, die zijn komst moest aankondigen, zegt: ‘Ga nu heen!’ Neen, de Heere begint met zich, ofschoon zelf het wezen, ook aan de schaduw te onderwerpen. Hij, die gekomen is om met de Heilige Geest te dopen, begint niet met de doop met water op te heffen, maar met die doop te bevestigen en als Goddelijk te bekrachtigen, door er zichzelf aan te onderwerpen. Gevoelt gij niet het Goddelijk ware van dit alles? Kan het anders dan waar zijn? De Heere begint zijn loopbaan in de diepste nederigheid, en Hij zou zó voortgaan tot in de hoogste heerlijkheid toe. Trouwens in het Koninkrijk van God is geen heerlijkheid, dan die haar wortel in de diepste nederigheid heeft. Door zich te laten dopen, stelt Christus zich onder de zondaren. Hij, de Heilige, maar met de zonde zijns volks in zijn lichaam,

om ze te dragen op het hout des kruises, ze daar te verzoenen in zijn eigen bloed, ze te doden in zijn eigen dood, en ze te begraven in zijn eigen graf. En Jezus gedoopt zijnde, is terstond opgeklommen uit het water, en bad. Ziedaar de nieuwe mens. Het eerste wat Jezus deed, na het teken van de nieuwe geboorte te hebben ontvangen, is bidden. En waarmee kondigde Jezus Ananias de bekering van Saulus aan? Met de woorden: Zie hij bidt. En wie van u deze zelfde grote verandering als Paulus heeft ondergaan: de overplaatsing uit het rijk van de duisternis in het rijk des lichts, en uit de macht des satans tot God, die weet bij ondervinding, dat men in dit keerpunt des levens bidt, zoals men nooit tevoren gebeden heeft. Christus bidt, Hij die aangebeden wordt door allen die Hem beminnen; kan dit samengaan? Zeker, want Hij is zo waarachtig mens, als Hij God is. In Hem verenigen zich dan ook gedurig en noodzakelijk de grootste tegenstellingen, in de hoogste eenstemmigheid. Christus bidt; Hij vraagt de Vader om diens goede gave, om de Heilige Geest. Voor zich, ten zijne behoeve? Hij is ontvangen uit de Heilige Geest; zijn bewustheid, zijn geestelijk leven, zijn levensadem is de Heilige Geest, hoe zou Hij om Hem bidden kunnen, als nodig voor zichzelf? Nee, al wat de Heere nu en voortaan doet, doet Hij als Hoofd der gemeente, ten onze behoeve, ons ten goede. De Heere bidt van de Vader, om door Hem toegerust te worden met al die gaven en krachten, waardoor Hij als Profeet, Hogepriester en Koning de zaligheid voor zijn volk kan uitwerken. En ziet, de hemelen werden Hem terstond geopend en hij zag de Heilige Geest in lichamelijke gedaante, gelijk een duif nederdalen en op Hem komen. De zichtbare nederdaling van de Heilige Geest op de Christus, was de Doper als herkenningsteken door God beloofd (Johannes 1:33); en welk een gepaster zinnebeeldig teken kan er nu voor de Heilige Geest gegeven worden dan dat van een levende, uit de hoogte nederdalende duif, bij alle volken het zinnebeeld van reinheid en eenvoudigheid, oprechtheid en liefde? Ook over de eerste schepping zweefde Hij, de Heilige Geest, de grote Werkmeester van al Gods werken, gelijk een met uitgespreide vleugelen of broedende duif zweeft. Hier zweefde Hij met over Christus te zweven over de tweede, eindeloos hogere, eeuwig nieuwe schepping. Doch hier rijst de vraag: moest Christus dan nog van buitenaf de Heilige Geest ontvangen? Was Hij niet ontvangen uit de Heilige Geest en geboren uit Maria, dus God en mens in één persoon, en kon Hij dus niet als zodanig werken al wat Hij te werken had? Neen, de ontvangenis uit de Heilige Geest maakte Christus tot de Godmens, maar nog niet tot hoofd van een eigen volk, nog niet, zoals wij reeds opmerkten, tot Profeet, Hogepriester en Koning; daartoe moest Hij door de Vader buitengewoon toegerust, gezalfd worden! Ware dit het geval niet geweest, en had Hij uit zijn eigen Godheid al die waardigheden bekleed, hoe zou Hij hebben kunnen zeggen: ‘Ik kan van mijzelf niets doen.’ En hoe zou het dan waar zijn, dat de Heere zichzelf niet in het hogepriesterschap had gesteld? Hebreeën 5.5. Tot nu toe was dan ook de Godheid van Christus verborgen in zijn mensheid, en daarin opgesloten. Thans opende de Heilige Geest de mensheid van Christus, en nu kon de volheid van de Godheid die in Christus was, door de mensheid van Christus heen stromen, en kon Christus die openbaren waar, en zoals Hij wilde. Wij kunnen dit Goddelijke enigszins verklaren door het menselijke, door hetgeen bij iedere leerling plaats vindt. Is niet alle onderwijs mededeling van de geest van de onderwijzer aan de leerling? En toch dient deze mededeling van geest tot niets anders dan de aanleg, die in het kind ligt, in werking te stellen. Ook bij de mens geworden Zoon van God was het niet anders. Ware Christus niet uit de Heilige Geest ontvangen, Hij had de aanleg niet gehad om de Heilige Geest zonder mate, dat is: in al diens gaven en krachten te ontvangen; de menselijke natuur is, als zodanig, daarvoor volstrekt onontvankelijk, maar nu kon de Heere van de heerlijkheid ook een leerling zijn en Hij was het, doch van geen mindere leermeester dan de Heilige Geest. Christus werd als hoofd der gemeente gedoopt met water en met de Heilige Geest, want beide behoren bij elkander. Ieder die Christus zal toebehoren, moet geboren zijn uit water en Geest. De doop met water betekent de dood en de begrafenis van de oude mens; de doop met de Heilige Geest betekent de opstanding en hemelvaart van de nieuwe mens, want voor deze zijn de hemelen geopend. Eerst

na uit het water opgekomen te zijn, en bij het gebed, werden dan ook de hemelen boven Jezus geopend. De oude mens sterft naar de natuur; het water is uit de natuur. De nieuwe mens leeft uit God, en de Heilige Geest is God. Al wat nu in ons zal zijn, moet eerst in Christus zijn, en uit Hem in ons afvloeien. Daarom werd Hij, die met de Heilige Geest doopt, eerst zelf door God met de Heilige Geest gedoopt, niet, zoals wij reeds opmerkten, enigermate, maar zonder mate. De Heilige Geest. zelf daalde op Hem en deelde zich aan Hem mee in al zijn volheid, opdat Hij uit deze zijn volheid, allen, die in Hem geloven, zou kunnen dopen met de Heilige Geest, die in Hem was en zijn eigendom was. Zou Hij dat terstond kunnen doen? Neen, daartoe werd vooraf zijn verzoenend lijden en sterven en zijn verheerlijkende opstanding en hemelvaart vereist. 'Die in Mij gelooft,' zei Jezus, 'gelijk de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijn binnenste vloeien;' en Johannes voegt er bij: 'Dit zei Hij van de Geest, dewelke ontvangen zouden, die in Hem geloven; want de Heilige Geest was nog niet, overmits Jezus nog niet verheerlijkt was,' Johannes 7:38,39. Gij ziet, alles moet in Christus zijn volmaakte opvolging, zijn volledige ontwikkeling hebben, zal Hij het zijne aan de zijnen kunnen mededelen. De van Christus uitgaande Heilige Geest was er nog niet; deze ademde Hij de zijnen eerst na zijn opstanding toe, en deed Hij op hen nederdalen in stormwind en vuurvlammen op de Pinksterdag, na zijn hemelvaart. Toen doopte Hij de zijnen met de Heilige Geest en met vuur, gelijk Hijzelf gedoopt was. Thans diende zijn gedoopt worden met de Heilige Geest (wij herhalen het, om het hoog belang van de zaak, nog eens) tot zijn wijding, toerusting en bekwaammaking van zijn drievoudige bediening van Profeet, Hogepriester en Koning. Wat de heilige zalfolie was voor een mens die tot deze menselijke bedieningen geroepen werd; dat was de Heilige Geest voor de Heere van de heerlijkheid, die tot deze Goddelijke bedieningen geroepen werd, want Hij was geen Profeet, Hogepriester en Koning naar de wet van een vleselijk gebod, maar naar de kracht van het onvergankelijke leven, dat is door de onmiddellijke roeping Gods. Hij was profeet uit kracht van de profetie van God, door Mozes; Deuteronomium 18:15: Een profeet uit het midden uwer broederen, als mij, zal u de Heere uw God verwekken, naar Hem zult gij horen. Hij was Hogepriester door het woord der eedzwering van God. Psalm 110.4: De Heer heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen. Gij zijt Priester in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizedek. Hij was Koning uit kracht der wijding Gods, Psalm 2:6: Ik toch heb mijn Koning gezalfd over Zion, de berg van mij heiligheid. Welnu, al deze Schriften werden nu zichtbaar vervuld in de Messias. Opklimmende uit het water des doops, openen zich de hemelen boven Hem, en God de Vader zelf zalft Hem met de Heilige Geest tot al zijn bedieningen. En het onmiddellijk woord van de aanstelling ontbrak ook thans niet. En er geschiedde een stem uit de hemelen, zeggende: deze is mijn Zoon, mijn Geliefde, in dewelke Ik mijn welbehagen heb. Van wie kan God dit zeggen, dan van Hem, die zelf God is? Reeds kan op menselijk gebied een groot kunstenaar geen volkomen welbehagen hebben dan in hetgeen een even groot kunstwerk is als hijzelf kan voortbrengen, en de allerhoogste God zou zijn lust, al zijn vreugde kunnen hebben in een persoon, die niet God was? Nee, alleen in zijn eeuwige Zoon kan God welbehagen (een eeuwig, eindeloos, allerhoogst welgevallen) hebben, en in die Zoon, welbehagen in alles, wat tot de Zoon in betrekking staat: engelen en mensen, heel de schepping. Doch heeft nu de Vader welbehagen in de Zoon, zo is het duidelijk, dat ook wij welbehagen moeten hebben in de Zoon, zal de Vader welbehagen hebben in ons. Op deze wijze (in Christus) kunnen God en mens elkaar ontmoeten, en ontmoeten zij elkaar werkelijk in liefde en vrede en vreugde, zonder einde. Markus en Lukas berichten ons, dat deze getuigenis des Vaders niet aan anderen, maar aan de Zoon zelf gericht was; dat er een stem uit de hemel geschiedde, zeggende: Gij zijt mijn geliefde Zoon, in U heb Ik mijn welbehagen. Het was het Amen van zijn Vader op de getuigenis van de Heilige Geest in Hem, en hoe heerlijk was dat juist in dit ogenblik! Hij komt tot het teken der schuldbelijdenis, en terwijl anderen de vergeving van hun zonden ontvangen, zegt eerst Johannes, en daarna God zelf, dat Hij Jezus, geen zondaar was. Hijzelf onderscheidde zich niet van de zondaren. Hij ging met hen allen naar

Johannes, om gedoopt te worden evenals zij, Hij, een mens onder mensen, een Israëliet onder Israëlieten. Wanneer een koning onder ons ten avondmaal gaat, dan wil hij zich wel ditmaal vernederen om met de gemeente, met alle man zonder onderscheid van rang en stand, aan één tafel te zitten, doch dan heeft hij toch zijn koninklijke kleren aan, die reeds onderscheiding genoeg voor hem zijn; maar de verandering van de Heere van de heerlijkheid was volkomen en waarachtig. Hij stelde zich geheel en al in de plaats van de zondaar. Hij onderscheidde zichzelf niet; God, zijn Vader, onderscheidde Hem, en gaf Hem ook als mens dezelfde naam, dien Hij van eeuwigheid bij Hem had; de naam van: Zoon zijner liefde, Zoon van zijn oneindig welbehagen. Hiermede werd de biddende mens Jezus door God ingebracht in de wereld, en ten opzichte van de Zoon geboden: Dat alle engelen Gods Hem aanbidden! O, die heerlijke dubbele doop van Christus openbaart ons al de geheimen van Gods vredesraad met de zondaar. Want in Christus worden al de zijnen door de doop uit water en Geest, in Hem, de eeuwige Zoon, gesteld tot zonen en dochters van de Allerhoogste. Gij ziet dan ook, hoe in dat allergewichtigst ogenblik de heilige Drie-eenheid zich kenbaar, zichtbaar en hoorbaar en daarmede onmisbaar openbaart. De Vader spreekt uit de hemel, de Heilige Geest daalt er uit neder, de Zoon staat in het midden. En het is op grond van deze zijn doop, dat de Heere Jezus na zijn opstanding uit de dood en vóór zijn opvaart ten hemel, de zijnen beval te dopen in de naam van de Vader, van de Zoon en van de Heilige Geest. Deze doop was zijn eigen doop, en al het zijn geeft Hij aan de zijnen. De doop van Johannes was een voorbereidende doop, een doop om de vergeving van de zonden te ontvangen door Christus, die alleen de zonden vergeeft; en ook de doop, die Christus door zijn discipelen liet toedienen, was geen andere. Eerst toen Christus de verzoening van de zonden op het kruis had volbracht, en uit de dood was opgestaan, gaf Hij met, in en door de Heilige Geest, zijn discipelen de macht de zonde te vergeven, en beval Hij hun te dopen in de naam niet van God, maar van de verzoende God: van de Vader, en in zijn eigen naam, die van de Zoon, van de Middelaar, en in die van de Heilige Geest, die gereed stond om te komen om de vruchten te kweken aan de boom des levens, die Christus, door het kruis, in zijn eigen bloed geplant had. God was verzoend, en dus alleen Vader, en de Heilige Geest was verworven door de Middelaar voor een ieder die gelooft. Wie deze doop ontving, werd dus aangenomen tot een kind van God, tot een verloste door Christus, en tot een geheiligde door de Heilige Geest. Vroeger heette het: Bekeert u en gelooft het Evangelie, want het Koninkrijk van de hemelen is nabijgekomen! Maar toen Christus ten hemel voer, kwam het Koninkrijk der hemelen. Wie toen gedoopt werd, was een lid van de gemeente, waarvan Christus het hoofd is, had Christus aangenomen en moest nu geleerd worden te houden al wat de Heere de zijnen geboden had. Met één woord, de doop van Jezus was een discipelendoop. De doop van Johannes wees naar Jezus heen, en hoevelen werden door Johannes gedoopt, die nooit tot Jezus kwamen; maar de doop, door Christus bevolen, maakte de gedoopte feitelijk tot zijn discipel. Zo heeft alles in de Schrift zijn groei, en ontwikkelt het zich tot de blijvende volkomenheid toe, welke in Christus is, en in Christus alleen. En nu, welk een heerlijke doop is de doop van Christus, de doop in de naam van de drie-enig Verbondsgod! Waar wij onze naam op schrijven, dat is ons eigendom; welnu, God schrijft zijn driemaal heilige en heerlijke naam niet met inkt, maar met het reine zilverblanke water van de doop op onze voorhoofden, en daarmee eigent Hij zich ons. Hoe! zouden wij door ons ongeloof onszelf Hem onteigenen? En toch doen het zo velen, niet vrezende voor het woord van de Schrift: Indien gijlieden niet gelooft, zekerlijk gij zult niet bevestigd worden, Jesaja 7:9. En wat de leer van de Drie-eenheid betreft, zij kan niet onmiskenbaarder geopenbaard worden, dan zij bij de doop des Heeren zelf geopenbaard is. Haar te verwerpen is het Evangelie, ja geheel de Schrift verwerpen; want de Schrift rust op de Drie-eenheid van het Goddelijk wezen. Wij horen in haar onophoudelijk spreken van de Vader door de Zoon, en van de Zoon door de Vader, en door beiden van de Heilige Geest, en ieder hunner geeft gelijke eer aan de ander. Waarom dan langer God tegen te spreken in hetgeen Hij

ons openbaart van zichzelf? Waarom dan langer ook in deze de verzenen te slaan tegen de prikkels?

4:1 De Heere en de Satan.

En Jezus, vol van de Heilige Geest, keerde wederom van de Jordaan. Hij aanvaardde niet terstond zijn dienstwerk, Johannes had zijn voorbereiding, de Heere had haar ook, en welk een! Zoals zijn persoon was, was ook alles wat met Hem geschiedde, boven alle bloot menselijke evenredigheid. En terstond dreef de Geest Hem uit, en werd Jezus door de Geest weggeleid in de woestijn, om verzocht te worden van de duivel. De geschiedenis van de Heere Jezus Christus is de geschiedenis van de tweede Adam, van de nieuwe mens, van iedere uit God geboren mens, van ieder kind van God. Na de zalving van de Heilige Geest komt de verzoeking van de onreine geest; na de verzegeling Gods de beproeving Gods. God verzoekt niemand ten kwade, maar Hij dringt ieder tot het goede, en laat de proef over zijn werk gaan, opdat het blijke zijn werk te zijn. Abrahams geloof werd beproefd door de eis van zijn zoon Isaak ten offer, en zijn geloof, of hetgeen op het gebied van de genade hetzelfde is, de gerechtigheid van zijn geloof werd bevonden waar, echt, oprecht, proefhoudend, uit God te zijn. Adam werd beproefd, en zijn eigen, hem ingeschapen en door hem in stand te houden gerechtigheid bleek niet bestand te zijn voor de eeuwigheid. God bereidde de mens een andere gerechtigheid, de gerechtigheid zijns Zoons en dat deze een eeuwige, onwankelbare, onverliesbare, Goddelijke gerechtigheid was, werd nu bewezen. Was Christus zo waarachtig God, als Hij mens was, dan moest Hij in alles kunnen verzocht worden gelijk wij, maar niet kunnen vallen als wij. Een iegelijk, die uit God geboren is, doet de zonde niet, want zijn zaad blijft in hem, en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren, hij bewaart zichzelf, en de Boze vat hem niet, 1 Johannes 3:9 5.18. De volharding der heiligen rust op de volharding van Christus. Wat in Christus waarachtig is uit kracht en naar het recht van zijn Godmenselijke natuur, dat is ook in al de zijnen waarachtig door de genade van Christus, uit kracht van hun wedergeboorte uit God. En de werker van dat alles is dezelfde enige en eeuwige Heilige Geest. Hij week niet van Christus, en Hij wijkt niet van allen die in Christus zijn; maar weet hen te bewaren en te verlossen uit de ure van de verzoeking; want zij worden in de kracht Gods bewaard door het geloof tot de zaligheid. Immers het is de belofte van Christus: 'Hij, de Heilige Geest, blijft in u eeuwiglijk,' Johannes 14.16,17. Komt, bezien wij met aanbiddende aandacht de grote kampstrijd, door het Hoofd der gemeente met de overste van deze wereld gevoerd en zegevierend volbracht. De Heilige Geest dreef Jezus uit. Dezelfde Geest, die de mens in gemeenschap brengt met God en hem doet treden op de hoogte des hemels, brengt hem in de diepte en de duisternis, niet om de genade teniet te doen, maar om haar te bevestigen. Paulus moest, na Christus gezien te hebben en bekeerd te zijn, en Hem gepredikt te hebben, naar Arabië, in de verre eenzaamheid en in de diepste afzondering; en Luther, na zijn heerlijke overwinning te Worms, moest naar de eenzame, stille Wartburg. Dit geschiedt tot tempering van de heerlijkheid Gods bij de mens; en dat was nu wel voor de Heere zelf niet nodig, maar Hij wilde ons in alles gelijk worden, uitgenomen de zonde; Hij wilde ook de verzoeking ondergaan, die wij ondergaan, om haar voor ons en zo velen als erin Hem geloven, krachteloos te maken. De Heilige Geest dreef de Heere terstond uit. Hij mocht na zijn doop niets in het openbaar onder zijn volk doen, alvorens zijn grootste daad in het verborgene volbracht te hebben. Ook mocht er geen tussenpoos zijn. Van nu af ging alles met ontzaglijke snelheid in het leven van Jezus; slechts drie en een half jaar duurde zijn optreding onder Israël, en welk een wereld van woorden en daden ging er gedurende die kleine tijd van Hem uit; en wie kan met woorden en gedachten omvatten, wat in de éne nacht en dag van zijn lijden en sterven plaatsvond? Hij werd naar de woestijn gedreven; van de heerlijke oevers des Jordaans naar de huilende wildernis en het wild gedierte. Zo zou Hij ook eenmaal van de heerlijke Thabor naar het droevige Gethsemane gaan. Gij ziet reeds hier de tegenstelling tussen de eerste en de tweede Adam. De eerste kwam uit de hand Gods, om enkel blijdschap te genieten, de tweede kwam uit de eeuwige heerlijkheid en zaligheid om geen vreugde te hebben, maar het kruis op zich te nemen en te lijden. De eerste Adam was in de hof Gods, in het paradijs, toen de verzoeker tot hem kwam; de tweede in een woestijn, zoals de aarde door de

val van Adam geheel had moeten worden, maar door Gods genade slechts voor een klein deel geworden is. Gij ziet, de Zone Gods wordt altijd in een volstrekt verband met de zonde en haar gevolgen gesteld. En is het nu niet iets verhevens en treffends, dat de zaligheid, die in een paradijs werd verloren, in een woestijn werd herwonnen? Kan zo iets opzette1ijk verdicht worden? Nee zulke tegenstellingen kunnen bij geen mensen opkomen, maar wel in Gods plan liggen, zoals zij dan ook werkelijk doen. Christus werd naar de woestijn gedreven om verzocht te worden. Het moest blijken dat Hij waarachtig de Zone Gods was, de Zaligmaker van zijn volk, die de macht had om hem, die de macht des doods had, te binden en hem zijn roof te ontroven. Het moest blijken dat Hij, Christus, de Heilige was, aan wie niets te louteren was, die zo zuiver uit de smeltkroes kwam, als Hij erin geworpen werd. Heerlijke waarheid, dat Christus een mens is, die onbesmettelijk is, en onbesmet, ja onbesmettelijk maakt; want gelijk wij reeds zeiden, de nieuwe mens, de uit God geboren mens, die als het evenbeeld van Christus in ons is, als wij bekeerd zijn, blijft temidden van alles wat er gebeurt, rein van de zonde en in strijd met haar. Om verzocht te worden van de Duivel. Tegenover de Heere kan onmogelijk een andere verzoeker staan dan de satan zelf. Naar de man is, is zijn kracht, en naar de held is, is zijn tegenpartij. Zeker ontkennen de ongelovigen het bestaan van de duivel; maar wat ontkennen zij niet? Zij ontkennen op eigen gezag al wat de Schrift getuigt op Goddelijk gezag. Zouden wij er enige waarde aan toekennen? In dat geval zouden wij ons met hen gelijk stellen, en hun dwaasheid voor wijsheid houden, en dat zal eeuwig verre van ons zijn. Geheel de Schrift veronderstelt het bestaan van, een wezen, dat, ofschoon heilig geschapen, nochtans de oorsprong is van het zedelijk kwaad, van de zonde, en daarmee van alle kwaad. De zonde ligt niet op oneindig gebied; dit is een volstrekte onmogelijkheid. God is de volstrekt Heilige, die onmogelijk tot het kwade verzocht kan worden, of tot het kwade kan verzoeken; de zonde ligt op eindig gebied; zij is door het schepsel ontstaan en bestaat alleen in het schepsel. En God wil de zonde niet door zijn almacht vernietigen, want dat ware de mensenwereld vernietigen, in welke de zonde is; maar Hij wil door zijn liefde de mens van de macht van de zonde bevrijden en van de mensen zondeschuld verzoenen. Het eerste doet Jezus hier het allereerst, en het tweede zal Hij doen het allerlaatst op het kruis; het is het begin en het einde van de verlossing. De duivel heeft het geweld van de dood over de mens verkregen, omdat de mens des satans leugenwoord gesteld heeft boven het alleen waarachtig Woord van God, en daarmee God verworpen en de satan tot heer gekozen heeft; doch satan had dit recht door zijn boos, overmachtig verstand verkregen, en de mens bedrogen, misleid, met andere woorden, verleid. En nu, God is de macht boven alle macht, daarom kan Hij alleen het misbruik van macht straffen, en Hij straft het altijd, eerst in de satan en vervolgens in allen, die satans werken nadoen. De satan en zijn engelen werden door God gesteld om voor eeuwig overwonnen en veroordeeld te worden door Christus, en in Christus, door allen die geloven; want zo spreekt de Heere: Wie (de satan, of hetgeen hetzelfde is, de wereld, de zonde) overwint, Ik zal hem geven te zitten in mijn troon, gelijk als Ik overwonnen heb, en ben gezeten met mijn Vader in zijn troon, Openbaring 3:21. En Hij was aldaar in de woestijn, en werd veertig dagen verzocht van de duivel. Het getal veertig is in de Schrift een getal voor een voorbereidend tijdperk. Veertig jaren was Mozes bij Jethro, veertig jaar was Israël in de woestijn, veertig dagen was Mozes op de berg bij God, en Elia, gelijk nu Christus, in de woestijn. God doet alles in juiste tijd-afdelingen. Het was een lange voorbereiding voor de Heere, doch toen het op het hoofdtreffen, op de beslissing aankwam, was de vijand ook met drie slagen geveld. De drie verzoekingen, die beschreven worden, waren de laatste en zijn te beschouwen als de openbare veldslag; de voorafgaande waren slechts schermutselingen. Het was hiermee gelijk met een zware krankheid, welke na velerlei meer of min belangrijke verschijnselen, ten laatste tot haar crisis of beslissing komt. Al de onbepaalde verzoekingen eindigden in drie persoonlijke en wel geregelde aanvallen des satans. De toestand des Heeren gedurende deze veertig dagen was die van een persing, evenals die, welke de Heere kort vóór zijn lijden te kennen gaf in de woorden: Hoe worde Ik geperst, totdat

het volbracht zij! Deze persing bestaat in ene benauwdheid van de ziel en in een gejaagdheid van hart, waartegen geen ander middel bestaat dan het biddend vluchten tot God. En at geheel niet al die dagen. Elia ging door de kracht van de genuttigde spijs, hem door de engel in de woestijn toebereid, veertig dagen en veertig nachten, en Mozes was bij God diezelfde tijd zonder spijs. Evenzo de Heer. Onder de leiding van de Heilige Geest leefden zij allen onmiddellijk door de kracht van God, die geen spijs behoeft om iemand te voeden; wij behoeven de middelen, maar God behoeft ze niet. En toen dezelve geëindigd waren, en Hij veertig dagen en veertig nachten gevast had, zo hongerde Hem ten laatste. Al duurt de tijd van de beproeving lang, er is een einde aan. Ook deze tijd is door God juist bepaald. Toen de veertig dagen der voorbereiding voorbij waren, hield de wonderbare onmiddellijke onderhouding Gods bij de Heer op, en gevoelde Hij, en wel met geweldige kracht, de behoefte naar spijs. Jezus hongerde. Zo begon het leiden des Heeren met een grote honger en eindigde het met een grote dorst: en beide, dat begin en dat einde, geschiedden te midden van verzoekingen, Lucas 22:28. En de verzoeker, de duivel, tot Hem gekomen zijnde, zeide tot Hem: Merkt op, dat de duivel tot Jezus komt en Hem aanspreekt. Zijn verzoeking was dus een uitwendige verzoeking. Bij de heilige Jezus kan de satan niet binnentreden, maar moet hij buiten blijven staan, en van vóór de deur weerde dan ook Jezus hem af. Bij ons echter is de zonde in huis, in het hart, zodat de verzoeker vrije toegang tot ons heeft, en tot ons binnentreedt, zodat wij hem van ons moeten uitdrijven, zullen wij hem overwinnen. Daarom kunnen wij niet verzocht worden, zonder dat wij zondige gedachten en begeerten bij ons zien oprijzen; doch in Jezus was geen zonde, en in Hem kon geen zonde komen. In zijn heilige ziel kwam nooit een enkele onreine gedachte. Hij was en bleef zo volstrekt heilig als het wezen van de eeuwige Godheid is. De verschijning van de satan moet dus noodzakelijk een persoonlijke verschijning geweest zijn. Ook de handeling en het gesprek tussen hen beiden, stelt dit buiten allen twijfel, Dat de Heer zich zo iets in zijn gedachten zou hebben voorgesteld, is, zoals wij zo even opmerkten, volstrekt onmogelijk. Bij, met en in Christus zijn ook geen eigenlijke visioenen meer, maar is alles wezenlijkheid, zichtbaarheid, tastbaarheid lichamelijkheid. Er wordt dan ook in geheel de Schrift van geen persoonlijke verschijning van de Satans aan enig mens gewag gemaakt, uitgenomen hier aan de enige Jezus. Wat bij geen mens kon of mocht plaats hebben, dat kon en mocht plaats hebben bij de Godmens. Wij zien bij de Evangelisten, dat de satan even wezenlijk in de woestijn aan de Heer verschenen is en met Hem gesproken heeft, als Mozes en Elia aan Hem verschenen en met Hem spraken op Thabor; en wij zouden niet weten welk een verschil er tussen beide deze verschijningen als verschijningen bestaan zou. satan begon de aanval en zei tot Jezus: Indien gij Gods Zoon zijt, zeg dat deze stenen broden worde. Gij ziet, wij zijn in de woestijn, want daar liggen alleen de stenen. Voorts hoort gij uit deze woorden dezelfde boze geest, die tot Eva sprak. De satan poogt altijd het Woords Gods twijfelachtig te maken. God had gezegd: Deze is mijn geliefde Zoon, en de satan wil Jezus eraan doen twijfelen, door er een bewijs voor te vragen, en er een proef van voor te schrijven. Wachten wij ons toch zorgvuldig voor allen, die Gods Woord twijfelachtig trachten te maken, zij zijn uit de vader de duivel, die het persoonlijk ongeloof is, en het ongeloof wil niet anders dan weten, dan proefondervindelijk weten. Is het niet genoeg dat God gezegd heeft, dat Jezus zijn Zoon is? Nee, zegt de duivel, dat moet mij bewezen worden door een proef, die ik zelf opgeef. Doch was het nu de bedoeling van de satan om door een proef Jezus werkelijk als Zoon van God te leren kennen? Waarlijk niet, maar om Jezus een daad te laten doen, waardoor zijn Zoonschap, indien het bestond, terstond zou vernietigd worden. De satan wilde Jezus, de Zoon, onafhankelijk van zijn Vader doen handelen; hij raadde Hem aan zelfstandig te zijn, niet langer te hongeren, en, zoals hij, de duivel, van de wereld geleerd heeft te doen, niet naar God te vragen, maar zichzelf te helpen. En hoe listig en met welk een schone schijn deed hij Jezus dit voorstel! Gods Zoon te zijn en honger te lijden, was immers een tegenstrijdigheid, en de macht te bezitten om zich voedsel te verschaffen, en het toch niet te doen, was immers onzinnigheid: op deze wijze wilde

de onreine geest de Heere Jezus losmaken van de Heilige Geest, onder wiens leiding Jezus stond, en Jezus doen ophouden om in volstrekte afhankelijkheid van, en algehele gehoorzaamheid aan de Vader te verkeren. Wachten wij ons dus voor de schone schijn, waarmee de duivel zijn drogredenen bekleedt en verbergt. Denkt toch niet dat hij u rechtstreeks tot zonde verleiden zal; nee, hij is zo lelijk niet als hij afgeschilderd wordt: hij is veeleer schoon, al is het ook enkel schijn. Alvorens ons de leugen of zonde voor te stellen, maakt hij ze tot een aangename, begeerlijke zaak. Zo verborg hij weleer in Griekenland de onreinsten wellust onder de gedaante van de schitterendste schoonheid, en regeerde er mee over de volken. Juist in het schone van deze wereld heeft hij de grootste kracht van de verleiding gelegd. Welk een verleidende macht ligt er niet zelden in de schone gestalte, het schone gelaat, de schone ogen, ja in de fraaie kleding! Wie heeft niet wel eens een soortgelijke indruk gevoeld, gelijk ik telkens gevoel, als ik het afbeeldsel zie van lord Byron, dat beeldschoon gelaat, doch waaruit de duivel ons aanziet? Ook zijn verzen, wat heerlijke poëzie hoort gij erin, maar de adem van de boze geest leeft erin. Zelfs zijn klachten over God en het lot, die door hem schijnbaar geheel billijk worden voorgesteld, zijn juist daardoor recht duivels. En nog twijfelt men aan het bestaan van een verleidende macht, door wie alle deze betoveringen ontstaan! De wereld is verblind voor alles wat niet zichtbaar en tastbaar is, maar Gods kinderen geloven aan die macht, welke haar werking heeft in de kinderen van de ongehoorzaamheid, en zijn er op bedacht, dat ook zij onophoudelijk blootstaan om door allerlei voorkomende zaken ten kwade verzocht te worden. Zij zijn daarom wakende en biddende, om in de kracht Gods bewaard te worden, en niet te vallen in de strikken, die de satan hun spreidt, maar om altijd weer opnieuw de goede keuze te doen tussen het woord van de satan en het woord van God. Doch Jezus antwoordde hem: Er is geschreven: de mens zal bij brood allen niet leven, maar bij alle woord, dat door de mond van God uitgaat. De Heer weigert het bewijs van zijn Zoonschap te geven, en te doen, wat de satan begeert; vooreerst omdat de satan het begeert. De Heer wilde ook later zelfs niet door de bezetenen voor de Christus erkend worden. Door te doen wat een ander van ons begeert en aan te nemen wat hij ons biedt, maakt men hem tot de meerdere en zichzelf tot de mindere, en dat was verre van Jezus. Jezus weigerde de satan te gehoorzamen, en bewees juist daarmede van hem niet alleen onafhankelijk, maar eindeloos boven hem verheven, ja, zijn Meester, en daarmee de Heer, de Zoon van God te zijn. Maar ten andere weigerde de Heer dit wonder te doen, omdat Christus geen wonderen deed tot hulp van zichzelf, maar van anderen. Door te betuigen, dat Hij aan het Woord van God genoeg had, om te leven ook zonder spijs, verklaarde de Heer zich boven de natuur, als die de middelen niet behoefde, maar onmiddel1ijk kon leven uit God, dus wederom als de meerdere dan Satan, die de middelen noodzakelijk achtte. En zo bewees Jezus Gods Zoon te zijn in juist tegenovergestelde weg van die, welke de Satan begeerde. Voor het geloof is dan ook het omgekeerde van hetgeen het ongeloof eist, het bewijs van Christus' Zoonschap. Zo wilden ook de Farizeeën en Schriftgeleerden dat Jezus afkwam van het kruis, opdat zij het zagen en geloofde, maar Gods kinderen geloven juist in Christus als hun Zaligmaker, omdat Hij niet van het kruis afkwam. O, het is zo heerlijk iets te kunnen, en toch niet te willen, omdat het niet goed is; almacht te hebben en toch zichzelf niet te willen helpen. Als men nog gevoel heeft voor het Goddelijke, dan moet men het hier en overal waar de Heer spreekt en handelt gevoelen; maar de ongelovigen hebben geen gevoel meer voor het hemels schone; zij kennen en begeren niets meer dan het aardse, het grove, het materiele. Jezus weigert de satan zijn begeerte, doch niet met een bloot nee! maar met een beroep op de Schrift. Hiermede bewees Jezus zich te zijn het Hoofd van de heiligen en gelovigen, die ook geen anderen regel voor hun gedachten, woorden en daden hebben dan Gods onfeilbaar Woord, terwijl het volstrekt verwerpen van Gods Woord als zodanig het kenmerk van de onheiligen en goddelozen is. Het enige wapen, dat de Heer tegen de leugen en tegen de vader van de leugens gebruikt, is het zwaard des Geestes, is het Woord van God en het moet ook ons enig wapen zijn tegen de ongelovigen van onze tijd, want wij kunnen van dat zwaard zeggen wat David van

Goliaths zwaard zei: Daar is zijns gelijke niet. Willen de ongelovigen het niet als wapen erkennen, zij zullen daarom niet minder de scherpte ervan gevoelen. De duivel geloofde ook niet aan de Schrift, en toch werd hij er dodelijk door gewond. De woorden door de Heer aangehaald lezen wij Deuteronomium 8:3: En Hij verootmoedigde u, en liet u hongeren, en spijsde u met het man, dat gij niet kendet, noch uw vaderen gekend hadden, opdat Hij u bekend maakte, dat de mens niet alleen van het brood leeft, maar dat de mens leeft van alles, wat uit des Heeren mond uitgaat. De Heer haalde deze laatste woorden aan, zonder het verband aan te roeren, of de zin ervan uit te leggen, omdat in elk afzonderlijk woord van de Schrift de gehele Schrift is uitgedrukt. De aangehaalde woorden waren op zichzelf duidelijk genoeg. Door te zeggen: Er is geschreven, verklaart de Heer de Schrift voor het Woord van God, voor Gods beschreven Woord. Daarom is de strijd van het Woord van God in de Schrift zo nietig. Wij denken, spreken en schrijven; ons woord is de vorm, het lichaam van onze gedachte, en ons schrift is het lichaam, de blijvende vorm van ons woord; de zaak is dezelfde, alleen de vorm is anders, en kan ik nu wel zeggen: mijn schrift is niet mijn gedachte en is niet mijn woord, maar mijn gedachte en mijn woord liggen in mijn schrift? Gij ziet, welke dwaasheden men begaat, als men het ondeelbare wil verdelen. Zo was dan deze poging van de venijnige slang in de woestijn, om de Heer een dodelijke beet toe te brengen, mislukt. Vraagt gij: hoe kon de satan zich ooit voorstellen, dat zijn poging gelukken zou? dan moet ik u herinneren, dat de duivel, bij al zijn verstand, niet alwetend is. Hierin ligt zijn val. Had hij tevoren geweten wat het gevolg van zijn ongehoorzaamheid jegens God zijn zou, hij zou zich tegen de Almachtige niet hebben verzet. Doch wat is het tevoren weten? Het geloof; het geloof behoeft geen proefondervindelijk weten, zoals het ongeloof, om God in zijn Woord te kennen. Al1een het ongeloof wil van alles de proef nemen, en van alles het ondervindelijk bewijs hebben, eer het de zaak aanneemt. De duivel nam die proef en is gevallen in de eeuwige afgrond; zal het zijn navolgers, de wijzen die niet willen geloven, maar alles proefondervindelijk willen weten, beter gaan? Wij zeggen: nee, het zal hun evenzo gaan als het hier weer de duivel gegaan is. Voorts komt deze allereerste verzoeking des Satans met die, waarmee hij Eva ten val bracht, daarin overeen, dat beide deze verzoekingen een verlokking waren tot een verboden spijs. Doch door onthouding en vasten heeft Christus herwonnen, wat door het opvolgen van een ogenblikkelijke begeerlijkheid, het genieten en eten door de eerste mensen, verloren was. Zo ziet men ook hierin wederom de harmonieën Gods. Ook is de nood, de behoefte, de armoede, het gebrek nog altijd voor de Satan het aanknopingspunt van zijn verzoekingen. Ach, hoevelen worden er nog dagelijks door hem aangezocht, om zichzelf van hun ellende te verlossen en de stenen om te scheppen in broden! Wachten wij er ons voor, en waarschuwen wij anderen er voor! Roepen wij tot God om verlossing, en Hij zal ons verlossen op zijn tijd, en ons intussen krachten geven, om het kruis te dragen zonder er onder te bezwijken; maar wie zijn eigen god en verlosser wil zijn, die valt in des duivels strik en gaat verloren. Toen nam de duivel Hem mede, en leidde Hem naar de heilige stad, naar Jeruzalem, en stelde Hem op de tinne des tempels. Jezus, door de Heilige Geest geleid zijnde naar de woestijn, om verzocht te worden, onttrok zich niet, ook waar de satan Hem op een andere plaats en op een andere wijze wilde verzoeken. Hij liet zich op natuurlijke of bovennatuurlijke wijze, wij kunnen het niet bepalen, door de Satan brengen op de tinne des tempels; het was een vrijwillige overgave van Christus, gelijk Hij zich aan alles overgaf wat Gods raad meebracht tot bereiking van het heerlijkste doel. En hij zei tot Hem: indien Gij de Zone Gods zijt, werp Uzelf van hier nederwaarts. Het eerste woord van de Satan was de verzoeking om zich door zelfhulp onafhankelijk te maken van God; het tweede woord van de satan (wij volgen hier Mattheüs) was de verzoeking tot het volstrekte tegendeel, van alle zelfhulp na te laten en God alleen alles te laten doen. Gij ziet hoe fijn berekend de list des Satans was. Eerst wil hij dat Jezus alleen alles doe zonder God, zijn Vader, en nu wil hij dat God, zijn Vader, alles alleen doe zonder Jezus. Trouwens het zijn de twee uitersten van het geestelijke leven, die elkaar raken: Zelf alles, of niets te willen doen. Want er is geschreven:

dat Hij zijn engelen van U bevelen zal, dat zij U bewaren en op de handen zullen nemen, opdat Gij uw voet niet te eniger tijd aan een steen stoot. Had Jezus zich met de Schrift verdedigd, en was dit de vaste grond waarop Hij stond, zo moest de Satan, zou hij Jezus kunnen overwinnen, Hem met datzelfde wapen bestrijden, en die vaste grond onder zijn voeten doen instorten. Hij verlokt dus Jezus om zijn Zoonschap te bewijzen met een daad, van welke de Schrift zelf van Godswege verklaard had, dat zij met volkomen gerustheid en veiligheid kon geschieden. De duivel gebruikte dus de Schrift volmaakt. op dezelfde wijze als de ongelovigen haar nog heden gebruiken, namelijk om haar te doen leren, wat zij juist niet leert. De duivel haalt dan ook het Schriftwoord niet aan, zoals het geschreven staat, maar laat er juist die woorden af, die het zwaartepunt ervan uitmaken. Hij denkt precies zoals de ongelovigen, zijn kinderen, nog heden denken, dat het maar te doen is om de tekst, en niet om zijn betekenis. Er staat (Psalm 91:11): Hij zal zijn engelen van u bevelen, dat zij u bewaren in alle uwe wegen, dat is: waarheen, waardoor, waarover uw weg ook ga. Doch nu wil de duivel van Jezus niet dat Hij van de tinne des tempels afkome langs de gewonen weg, langs de in het gebouw gemaakte trap, maar zonder weg, door zich af te werpen. En nu, gij gevoelt het, op zulk een eigengemaakte, eigenwillig, ja roekeloos gekozen weg, had God zijn bewaring niet beloofd; veeleer moest zo iets zijn toorn opwekken, om de mens op zulk een weg te doen omkomen. En Jezus antwoordende, zei tot hem: Er is wederom geschreven, en er is gezegd: gij zult de Heer uw God niet verzoeken. Lukas vermeldt ons de bijzonderheid, dat de Heer ditmaal zei: Er is gezegd. De Heer zegt er mede tot de duivel: ‘Gij gebruikt wel de letters van de Schrift, maar miskent de bedoeling, waarmee het woord door God is uitgesproken’. Bij Christus is het geschreven en het gesproken woord van God hetzelfde. Christus wijst dan ook de duivel naar geen andere bron van waarheid dan die van de Schrift, maar Hij haalt een ander woord uit diezelfde Schrift aan, waaruit blijkt, dat God onmogelijk aan de aangehaalde belofte die zin kon hechten, die de satan er aan geeft. God verzoeken is God beproeven; God beproeft ons, maar wij mogen God niet beproeven; wij mogen niet van God eisen, dat Hij, waar wij zonder wonder ons doel kunnen bereiken, om onzentwil wonderen doe. En ziet hier nu wederom het misdadige van het ongeloof. Het ongeloof verzoekt God; het wil Hem niet geloven, maar het wil Hem beproeven, daarmee dat het niet langs de gegeven weg (Christus), maar langs een eigenwillig gekozen weg de hemel wil ingaan. Wat doen echter de ongelovigen hiermee anders dan Satans wil: zich buiten allen weg afstorten in de dood, in de diepte van de eeuwigheid, in de ijdele verwachting dat Gods engelen hen op de handen zullen dragen, zodat zij niet in de diepsten afgrond vallen, maar in de hoge hemel opgeheven zullen worden? Maar zij verzoeken God, en voor hen die God verzoeken, doet God geen wonderen, dan om hen te verderven; alleen de wonderen van de Schrift strekken om het ongeloof te veranderen in geloof. Mocht dit laatste oogmerk bij velen, die nog ongelovig zijn, bereikt worde; wij zouden ons er met Gods engelen over verblijden. Doch zijn de ongelovigen als zodanig ook reeds voor deze tweede verzoeking des Satans bezweken, ook de gelovigen staan er nog voor bloot. De Heer bewees ook nu wederom zijn Zoonschap, juist door niet te doen, wat de satan wilde dat Hij deed. De satan had gewild, dat Jezus in het gevoel van zijn Goddelijk Kindschap, zich daarop verhovaardigd, en tot zichzelf gezegd had: ‘Als Zone Gods, kan Ik doen, moet Ik doen, Wat geen ander kan en mag doen. Voor Mij zijn bijzondere beloften weggelegd, waarom zou Ik deze belofte niet aan Mij willen vervuld hebben?’ Doch de Heer wilde niets uit zichzelf doen, maar enkel wat de Vader Hem beval te doen; Hij wilde ook niet zichzelf onderscheiden, maar liet dit aan de Vader over. En zo moeten ook de gelovigen doen. Zij moeten zich als mensen gelijkstellen met alle mensen, want niets onderscheidt hen dan de genade, en de genade ontneemt allen roem. Zij moeten niet denken: Wij zijn niet als anderen, wij mogen boven anderen op bijzondere tussenkomsten rekenen. Neen, zij die door God het meest bevoorrecht zijn, moeten tegelijk de allernederigsten zijn; anders vallen zij in de duivelsstrik van de geestelijke hoogmoed, en maken zij van hun godsdienstigheid in plaats van een betoning van kracht, een ijdele vertoning. Daarom wilde de Heer in zake van godsdienst

niet de allerminste vertoning, en vermeed Hij die zelf. Hoe eenvoudig was Hij in het doen van zijn wonderen! Hij wilde er geen ophef van gemaakt, Hij wilde er enkel Goddelijke oogmerken mede bereikt hebben. Daarom waren ook zijn wonderen zelf de verwonderlijkste vereniging van het meest Goddelijk verhevene en het meest menselijk dagelijkse. Als Hij het dochtertje van Jaïrus uit de dood doet opstaan, dan zou een verdichter het wonderdadig teruggegeven leven ook wonderdadig hebben doen onderhouden; doch Jezus laat het teruggegeven natuurlijk leven ook terstond weer op de natuurlijke wijze onderhouden, bevelende dat men het kind te eten zou geven. Zo beval Hij ook bij de wonderbare spijziging, de overgebleven brokken te verzamelen. Hoe zou het een verdichter hebben kunnen invallen, om, op zulk een mildheid zulk een spaarzaamheid te laten volgen? Maar Jezus wilde het overgeblevene bewaard hebben voor morgen en overmorgen, want dan zou er wel weer honger zijn, maar geen wonder van spijsvermenigvuldiging gebeuren. Gij gevoelt het, geen mens daalt uit de hoogte van de hemelen zo terstond tot de laagte van het dagelijks leven. Dit kon alleen de Godmens doen, in wie zich de Goddelijke en de menselijke natuur niet in een tweeheid, maar in een eenheid van persoonlijkheid openbaarde. Wederom nam de duivel Hem mede op een zeer hoge berg, en toonde Hem al de koninkrijken van de wereld en hun heerlijkheid, in een ogenblik des tijds. Dit laatste is niet denkbaar dan dat zulks geschied zij op een ons onbekende, bovennatuurlijke Wijze. De satan ontvouwde voor de ogen van Jezus zeker het prachtigste panorama van de wereld, dat ooit aanschouwd is. En de duivel zei tot Hem: ik zal U al deze macht, en de heerlijkheid dezer koninkrijken geven, want zij is mij overgegeven, en ik geef wie ik ook wil. Niet alleen noemt de Heere Jezus de duivel de overste van deze wereld, maar Paulus noemt hem zelfs de god van deze eeuw, Johannes 12:31 14.30 2Co 4.4. Niet de wereld van de natuur, maar de zedelijk gevallen mensenwereld als zodanig heeft de duivel tot haar overste. De zonde is des Satans wil, en deze wordt door de mensheid volbracht, want de mens wordt in zonde ontvangen en geboren. Al wat de mens uit zichzelf door eigen wijsheid en kracht tot stand brengt en al wat hem persoonlijk toebehoort, al zijn macht en heerlijkheid, behoort ook, als bloot menselijk voortbrengsel, de duivel toe. De talenten zijn en blijven wel altijd van God, maar zij worden niet in de dienst en ter ere Gods besteed. Dat kan ontkend, maar niet weggeredeneerd worden. De Schrift leert het onmiskenbaar. Christus is gekomen om als de sterkere de sterke te binden, en zijn roof (de mens met al wat van de mensen is) hem te ontnemen. Hij is gekomen om de werken van de duivels te verbreken, om door zijn dood hem teniet te doen, die het geweld des doods had, dat is de duivel; om de mensen te bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht des Satans tot God. De werken van Christus en die van de satan staan dus in volstrekt tegengesteld verband met elkaar, zodat men de laatste niet loochenen kan zonder de eerste mede te verwerpen. De derde verzoeking van de Satan was het bezit en genot van alles wat de wereld heerlijks en begeerlijks heeft. De satan spreekt nu niet meer tot Jezus van een proef van zijn Zoonschaps; nee, hij neemt de schijn aan alsof hij dat nu reeds als bewezen aanneemt en Hem als zodanig waardig keurt de heerschappij met hem te delen. Hij biedt deze heerschappij Hem aan, maar onder één voorwaarde, die hem in al de afgrijselijkheid van zijn duivelse natuur openbaart. Indien gij dan, neervallende, mij zult aanbidden, zo zal het alles uw zijn. Zonder een zichtbare, persoonlijke verschijning is het neervallen om te aanbidden niet denkbaar. Doch de eis zelf verbaast en verschrikt ons. Zo is dan de dienst dezer wereld niets anders en niets minder dan het aanbidden des Satans, dus duivelsdienst! Ja, hij is het. Men wil het niet erkennen, maar daarom is het toch de waarheid, dat zij, die God niet dienen en aanbidden, wetens of onwetend, de duivel dienen en aanbidden. Toen antwoordde Jezus hem en zeide: ga weg van mij, Satan! Want er is geschreven: gij zult de Heer, uw God aanbidden en Hem alleen. Gij hoort het uit des Heeren mond: de dienst en de aanbidding Gods staat tegenover de dienst en aanbidding des Satans. Nu eerst noemt de Heer de satan bij diens naam, die van tegenpartijen Gods (een naam, die hij als afgevallen engel droeg), om hem te zeggen, dat zijn masker hem nu geheel ontvallen en hij ten enenmale ontdekt was.

Tegelijk gebood de Heer hem af te laten van zijn verzoekingen en zich uit zijn tegenwoordigheid te verwijderen, een bevel, waarmee de Heer zich wederom betoonde de Zone Gods en des Satans Heer en Meester te zijn. Gelijk te allen tijde en in alles, zo bepaalde de Heer zelf het ogenblik, waarin men van Hem aflaten moest. Hij was altijd de Heer, zich vrijwillig overgevende aan alle macht, maar tegelijk onafhankelijk van alle macht, en dit betonende op de meest duidelijke en volstrekte wijze. En toen de duivel alle verzoeking voleindigd had, liet hij van Hem af. Het was nu gelijk het later zou zijn: De overste dezer wereld komt en heeft aan Mij niets. Des duivels tegenstand jegens de Zoon zou evenals zijn opstand jegens God op niets uitlopen, indien maar op niets, nee, op zijn eigen verderf. De Godmens kon verzocht, maar niet verleid worden. De Heer gevoelde de verzoeking in haar volle kracht, maar Hij zag tegelijk met de volkomenste bewustheid dat zij een verzoeking was. Op deze wijze konden de bergen van de beproevingen wel op Hem neerstorten, maar Hem niet neerwerpen. Hij kon ze torsen en weer van zich afwerpen. Hij, die ook de zonde van de wereld op het kruis dragen en in het graf van zich afwerpen kon. Aanbidden wij zijn liefde, die alles voor ons wilde ondergaan, om ons van alles te kunnen ontslaan. Vergeten wij echter niet, wat wij reeds herinnerden, dat ook wij, die geloven, in dezelfde strijd gewikkeld zijn, en ook zelf in Christus de overwinning moeten behalen. De satan begon zijn verzoeking met het Woord van God verdacht te maken, en Christus overwint de satan door het Woord van God te handhaven. Gij ziet, alles komt aan op het Woord van God. De satan wilde bij Eva en bij Christus Gods Woord als zodanig niet erkennen. Eva liet het los en viel, Christus hield het vast en overwon. In zijn: Er is geschreven, ligt zijn en ligt onze overwinning. Was niet de triomfkreet van de Apostel Paulus aan het einde van zijn loopbaan, en bij de zegepralende beslissing van zijn strijd: Ik heb het geloof behouden? Welnu, het geloof heeft met niets anders te doen dan met de woorden van God. Behouden wij dan de woorden Gods, en zij zullen ons behouden; maar wachten wij ons voor de bestrijders van de Schrift, want zij zijn de verleidende geesten, uitgegaan van de Satan, de geest aller leugens, die de gehele wereld verleidt, Openbaring 12:9. En week van Hem voor een tijd. Dus niet voor altijd, nee, in God, in Christus, is alles niet alleen ja, maar ook amen. Hij spreekt en voegt er nog eed bij; Hij doet een werk en verzegelt het werk, opdat het onveranderlijk vast zij. Had Christus thans niet de satan voorgoed en voor altijd overwonnen? Zeer zeker, dat zal spoedig blijken uit zijn macht over al de macht des Satans; en toch moest deze zijn overwinning nog verzegeld worden met zijn gehoorzaamheid jegens de Vader tot in de dood, ja tot in de dood des kruises. Wat de satan tot God zei aangaande Job na de eerste beproeving, waarin hij al wat Job bezat had aangetast, uitgenomen zijn persoon: huid voor huid en al wat iemand heeft zal hij geven voor zijn leven; doch strek nu uw hand uit, en tast zijn gebeente en zijn vlees aan, zo hij U niet in uw aangezicht zal zegenen (vaarwel zeggen) dat werd ook waar aangaande de Heer. De eerste verzoekingen des Satans waren gericht op Christus' Goddelijk Zoonschap, of, hetgeen hetzelfde is, op Christus' Godheid; de laatste op Christus' mensheid waarin Hij alleen lijden kon, en toen de satan in Judas gevaren was, en de verrader met de bende kwam, zei dan ook de Heer tot de overheden van Israël, die Hem gevangen namen: Dit is uw ure en de macht van de duisternis. De Satan had de Heer vruchteloos de heerlijkheid en de vreugde der wereld voorgesteld; thans zou hij, die het geweld des doods had, over Hem komen als de koning van de verschrikking met alle smarten, tot de helse pijnen toe, doch het zou even vruchteloos zijn. Doch werd dan Christus van de woestijn af tot de olijvenhof toe niet meer verzocht? Ja, Hij werd onophoudelijk verzocht, doch niet onmiddellijk door de Satan, maar middellijk door de kinderen van de ongehoorzaamheid, in wie de satan zijn werking heeft, en die de Heer nu door ongeloof, spotternij en lastering en dan door huichelarij, list en sluwheid verzochten en door strikvragen in de strik poogden te lokken; doch de Heer betoonde zich in alles de wijsheid en de heiligheid Gods te zijn en behaalde de ene overwinning na de andere op zijn tegenstanders, zodat zijn driejarig optreden onder zijn volk met recht genoemd kan worden: een driejarige reeks van ongetelde en ontelbare

overwinningen van David, de Held uit Juda's stam, over alle zijn vijanden. En Hij was bij de wilde gedierten. Deze bijzonderheid hebben wij alleen van Markus. Ook hiermee werd Christus aangewezen als de tweede en betere Adam. Gij weet dat Adam tot heerser over de dieren werd gesteld, door hem tot naamgever, van de dieren te stellen. De oorspronkelijke bestemming van de mensheid was niet dat mensen over mensen zouden heersen; nee, zij moesten allen kinderen zijn van een en hetzelfde gezin; maar dat de mens zou heersen over de wereld van de natuur, om haar dienstbaar te maken aan de onophoudelijke vernieuwing en verhoging van zijn vreugde. Door Adams val ontviel hem de onbepaalde heerschappij over de dieren, waarvan de meeste verwilderden en des Satans verdervenden aard verkregen en 's mensen vijanden werden; slechts weinigen liet God als tam vee in 's mensen bezit en onder zijn bestuur. Later stonden er geweldenaars op, die als Nimrod èn de wilde dieren èn tegelijk de zwakkere mensen bestreden en onder het juk brachten Doch dit waren overwinningen uit de boze. Hier in de woestijn zien wij Christus in het midden van het wild gedierte; een vreselijke aanblik, niet waar? evenals die van Daniël in de kuil der leeuwen; doch zij waren voor Hem als voor Daniël tamme dieren; want is de mens gehoorzaam aan God, zo zijn ook alle schepselen gehoorzaam aan hem; maar staat hij op tegen de Allerhoogste, zo staat ook het aller geringste op tegen hem. Ongetwijfeld stond dat wild gedierte onder de invloed van de Satans, op wiens gebied zij waren, en moesten zij dienen om Christus te verschrikken, en wij weten niet welke hun houding was jegens Christus, alvorens deze de verzoeker gebood heen te gaan; maar dit kunnen wij met zekerheid weten, dat zij, al werden zij vóór Christus' overwinning door Hem enkel bedwongen, zij na zijn overwinning Hem volkomen vrijwillig gehoorzaam waren, evenals Adam aan in de staat van zijn rechtheid. Het overwonnen worden des Satans door de nieuwe mens Christus is ook de ontwapening van de vijandige natuur. In Christus worden alle dingen nieuw: in Hem zijn de nieuwe hemel en de nieuwe aarde reeds gereed, welke ons met zijn wederkomst beloofd zijn. Zijn wederkomst is de openbaring van zijn heerlijkheid. Alsdan zal er nergens leed gedaan worden op de gehele berg van Gods heiligheid, want alsdan zal de aarde zo vol van de kennis en van de heerlijkheid des Heeren zijn, gelijk nu de zee vol is van de wateren. Dan zal de wolf met het lam verkeren en de luipaard bij de geitenbok neerliggen, en het kalf en de jonge leeuw en het mestvee tezamen, en een klein jongske zat ze drijven. De koe en de berin zullen tezamen weiden, haar jongen zullen tezamen neerliggen, en de leeuw zal stro eten gelijk de os, en een zoogkind zal zich vermaken over het hol van een adder, en een gespeend kind zal zijn hand uitsteken in de kuil van de basilisk. Heerlijk uitzicht, niet waar? dat eenmaal de mens in een verhoogden paradijsgelijken toestand de volkomen heerschappij over de dieren zal worden teruggegeven; ook dat heeft Christus voor ons verworven, Hem en de Vader en de Heilige Geest zij er de dank voor toegebracht! Gelijk van alle kentekenen van zijn vroegere heerlijkheid, heeft God nog enkele indrukken, ook van deze macht in de mens overgelaten. Er zijn nog enkele mensen, die een onbegrijpelijk gezag over de wilde dieren uitoefenen; doch is dit onbetwistbaar een natuurgave, het is nog meer een kunst. Liefelijker is het te zien hoe de mens het tamme dier zich eigent. Zo is het paard de Arabier van de woestijn meer een vriend en metgezel dan een dier: De rijder spreekt met zijn paard, en deze verstaat hem als ware hij een mens, en deelt in bijna al de aandoeningen van smart of droefheid van zijn meester. O die dierenwereld! Zij is voor de gevallen mens, gelijk de gehele natuur, een met zeven zegelen verzegeld boek; doch verheugen wij ons, Christus heeft al die zegels verbroken: de verloste, verhoogde en verheerlijkte mens zal eenmaal alles voor zich ontzegeld en geopend zien. En ziet, de engelen zijn toegekomen en dienden Hem. Welk een Tegenstelling! Hij was bij de wilde dieren en de engelen dienden Hem. Aan het einde van de verzoekingen is Jezus wederom in de woestijn. De engelen dienden Hem. Ziedaar het einde van de strijd, de vrucht van de overwinning. In Christus zijn de engelen tot dienstdoende geesten gesteld van de mensen, van die mensen, die in Christus zijn, die in Hem geloven, die Hem toebehoren, die de zaligheid beërven zullen. Ook in de laatste verzoekingen zien wij een engel

uit de hemel de Heer versterken, en horen wij de Heer de strijdenden Petrus bevelen het zwaard op te steken met het woord: Meent gij dat Ik mijn Vader nu niet kan bidden, en Hij zal mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten; maar hoe zouden dan de Schriften vervuld worden, die zeggen, dat het alzo geschiede moet? Doch ziet nu welk een harmonie er is tussen de verzoeking van de boze geest en de dienst van de engelen met betrekking tot de Heer. Toen de duivel heenging, naderde de engelen Jezus, en wat deden zij? Zij dienden Hem; zij erkenden Hem als hun Heer; en wie is de Heer van de engelen? Niemand anders dan God. En hongerde de Heer en had de Satan er aanleiding uit genomen om Hem te bewegen, stenen in broden te veranderen, thans kwamen de engelen en bedienden Hem na zijn vasten met spijs en drank, evenals één van hun ook in de woestijn Elia bediend had. En had de satan gesproken van de engelen, die Hem zouden bewaren, als Christus zich van de tinne des tempels wilde afwerpen, thans komen die engelen werkelijk tot Hem, terwijl Hij niet op des duivels, maar op Gods wegen wandelt. En wilde de satan dat Christus hem zou aanbidden, en wees Christus dit met afgrijzen af, nu kwamen de engelen Gods en aanbaden Hem, als de Heer van de heerlijkheid, die met de Vader en de Heilige Geest een enig God is, boven allen te prijzen in van de eeuwigheid. Amen.

4:12

De gevangenneming van Johannes de Doper.

Want Herodes de Viervorst, enige uitgezonden hebbende, had Johannes gevangengenomen en hem gebonden en in de kerker gezet. Waarschijnlijk hebben de Farizeeën en Schriftgeleerde hierin mede de hand gehad, omdat de Heer van Johannes in meer omvattenden zin zei: Zij hebben met hem gedaan wat zij wilden, en omdat Mattheüs en Markus zeggen, dat Johannes overgeleverd is. Hoe dit zij, de aanleiding tot deze gebeurtenis was als volgt. Om Herodias' wil, de vrouw van Fillipus, zijn broeder, omdat Herodes haar getrouwd had; want Johannes zei tot hem: het is u niet geoorloofd de vrouw uws broeders te hebben. Zij was niet de vrouw van Herodes' broeder Fillipus de Viervorst, maar van zijn broeder Fillipus, die buiten enige openbare bediening was. Zo was dan Johannes de Doper in 's Heeren tegenwoordigheid de eerste getuige en martelaar van de waarheid. Ook hij moest het woord des Heeren bevestigen: Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard. En toch hadden de engelen op de velden van Bethlehem: Vrede op aarde! gezongen. En het zal ook vrede op aarde zijn, eeuwig vrede, doch eerst na de strijd, de bloedigste strijd. En als Herodes van hem bestraft werd over alle boze stukken, die Herodes deed. Gij ziet het, de geest en de kracht van Elia, die des Dopers was, betoonde zich ook hierin, dat hij tegenover de koning en diens goddeloze vrouw stond, als Elia tegenover Achab en Izébel. Zo heeft hij ook dit nog boven alles daartoe gedaan, dat hij Johannes in de gevangenis gesloten heeft. Dit is de vloek der zonde, dat de ene misdaad zich poogt te bedekken door de andere. Ach, niets bedekt de zonde dan het bloed van Christus. Wilt gij uw bevlekt geweten rein maken, als had het nooit gezondigd, was het in dat heilig schuldverzoenend bloed, en al waren uw zonden rood als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw. En Herodias legde op hem toe, en wilde hem doden. Herodias was een even zedeloze vrouw als Herodes een zedeloos man was; zij wilde liever de onwettige vrouw zijn van een koning, dan de wettige vrouw van een prins zonder land. Daarom kostte het woord: Gij moogt haar niet hebben, de Doper het hoofd, want zulk een vrouw vergeeft zo iets nooit. En kon niet; want Herodes, willende hem doden, vreesde hij het volk, omdat zij hem hielden voor een profeet. Het was slechts een uitstel van haar wraak; zij hield haar doel onafgewend in het oog; bij de eerste gelegenheid vraagt zij zijn hoofd en ontvangt het. En hij vreesde Johannes, wetende dat hij een rechtvaardig en heilig man was. Ziedaar de kracht van een oprecht godsdienstige wandel: wij houden er zelfs onze vijanden mee in bedwang. Het kwade geweten van de goddelozen is niet bestand tegen de getuigenissen van het goede geweten van de gelovigen. En hield hem in waarde, en als hij hem hoorde, deed hij vele dingen en hoorde hem graag. De goddeloze geeft de rechtvaardige graag iets toe, mits hij maar de hoofdvesting niet over te geven hebben. Er zijn een menigte mensen, die met de vromen medegaan tot op zekere hoogte, maar als het ten laatste op het beslissend punt aankomt, om alles te laten varen en alles op de Heere Jezus te laten aankomen, dan keert men zich om en men gaat verder zijn eigen weg. Wij merken ook hier op, hoe de Schrift de grootste onpartijdigheid in acht neemt, en zowel de goede als de kwade zijde van de mens met dezelfde trouw verhaalt. Het is overal dezelfde toon; alleen de zaken verschillen. Ook noemt de Schrift de zaken altijd bij haar waren naam, en neemt juist hierdoor de prikkel uit de ondeugden, die er door een dubbelzinnige bewoording of omsluiering van de zaken altijd in blijft. De redenen van de toelating van God in de gevangenneming van de Doper kunnen ons niet onduidelijk zijn. Johannes was, om bij het meer gebruikte beeld te blijven, als de morgenster, die de opgang van de zon aankondigde. De zon was opgegaan, de morgenster moest dus verdwijnen. De wijze hoe dit verdwijnen zou plaats hebben, was tot hiertoe een raadsel; God loste het thans aanvankelijk op en zou het nog verder oplossen; Johannes wordt in de gevangenis geworpen, en zijn aardse loopbaan is gesloten; hij zal die kerker niet weer verlaten. Nog een enkele maal wordt zijn stem uit de kerker gehoord, doch, wij horen het uit zijn vraag, het is de stem van een stervende. De Heer staat van nu af alleen aan het hoofd van een kring discipelen, door Hem zelf gekozen. Al de ogen, die tot

hiertoe nog op Johannes zagen, richten zich nu op Hem, de Heer, alleen, en de Heer, nu optredende in volle openbaarheid, openbaart dan ook zijn volle heerlijkheid in woorden des levens, in wonderen van liefde, en daarna in nog grotere wonderen van lijden, sterven, opstanding, hemelvaart en zitten ter rechterhand Gods, van zijn Vader, om van daar de Heilige Geest te zenden en met Deze onzichtbaar tegenwoordig te zijn in zijn gemeente, totdat Hij wederkomt gelijk Hij is heengegaan, persoonlijk, zichtbaar, op de wolken des hemels, om te oordelen de levenden en de doden, en daarmee al de nog onvervulde beloften en bedreigingen van de Schrift te vervullen. 4:12 De Heer en de Samaritaanse vrouw. Als nu Jezus gehoord had, dat Johannes overgeleverd was, ging Hij wederom heen naar Galiléa. De tijd gekomen zijnde, waarin de Heer alleen en in de volle kracht zijner zending zou optreden onder Israël, zou niet Judéa, maar Galiléa de voorname schouwplaats zijner werkzaamheid zijn. Judéa was de zetel der aristocratie, der aanzienlijken in de lande, en de overheden van Israël waren nu reeds, gelijk wij gezien hebben, de verklaarde vijanden van de Heer. In Galiléa vond men meer de geringen des volks, die als zodanig door de Judeërs veracht waren, en gij weet, dat de Heer zich als een waar Koning, het liefst bevond temidden van de kern van zijn volk, dat is van die middenstand, welke het eigenlijke volk uitmaakt, en daarom ook door de aristocratie zo gaarne buiten invloed op de staatszaken gehouden wordt. Ja wij kunnen nog verder gaan, en zeggen dat de Koning van het Godsrijk, de Here Jezus Christus, als de ware Messias, de Koning zijn moest en was van de 72ste Psalm, die de zielen der ellendigen en nooddruftigen verlossen, en die die geen helper heeft redden zou. Het Evangelie wordt de arme verkondigd; dit woord zegt ons wat de Here het liefst deed, en wat Hij zelf boven alle wonderen stelde. Zeker was het in Galiléa meer onrustig, omdat er een meer gemengde bevolking woonde, die niet onder zo gestreng Romeins opzicht stond als die van Judéa, maar nog een Herodes tot koning had; doch daarentegen was er bij de Galileeërs ook meer opgewekt godsdienstig leven; de priesterdwingelandij had de verstanden en harten der Judeërs in schier onverbrekelijke ketenen geklonken, en wat van Rome nog heden gezegd kan worden: ‘hoe dichter bij Rome, hoe slechter Christenen,’ dat kon reeds toen heten: ‘hoe dichter bij Jeruzalem, hoe slechter Joden.’ Daarbij was, wij merkten het reeds op, de Heer in Judéa reeds nu blootgesteld aan aanslagen op zijn leven, welke Hij vooralsnog moest ontwijken. Hij moest heden en morgen en op de derden dag reizen, want het gebeurde niet dat een profeet buiten Jeruzalem gedood werd; als Hij dan ook na de derde dag naar Jeruzalem zou reizen, zou Hij gedood worden En Hij moest door Samaria gaan. Wij hebben gezien dat er drieërlei weg van Jeruzalem naar Galiléa was: die door Samarië was de kortste. Dat de Heer juist deze moest inslaan, had waarschijnlijk zijn reden in de ligging der plaats, waar Hij thans in Judéa vertoefde. Immers, men neemt van de plaats waar men is, zonder buitengewone reden, altijd de naasten weg tot de plaats waar men heen gaat. De Heer ging dus, in elk geval, niet opzettelijk naar Samaria om het Evangelie te verkondigen. Dit behoorde niet bepaald tot de roeping des Heren. De Samaritanen, die oorspronkelijk volkplantelingen (kolonisten) van Salmaneser waren (2 Koningen 17:24-33), gaven ten onrechte voor afstammelingen van de Joodse vaderen te zijn; zij behoorden grotendeels tot de Heidenen, ofschoon zich onder hen in de beginne ook Israëlieten bevonden en gevestigd hebben. Naar het land hunner inwoning (Samaria), werden zij Samaritanen genoemd, en daar zij in de tempel te Jeruzalem niet mochten komen, hadden zij zichzelf op de berg Gerizim een tempel gebouwd. De Here zelf verklaarde niet gezonden te zijn dan tot de verloren schapen van het huis Israëls, en Hij gebood zijn discipelen, die Hij voor zijn dood en opstanding uitzond, om voorlopig niet tot de Heidenen en Samaritanen te gaan. Eerst na zijn hemelvaart moesten zij gaan tot alle volken. Thans leidde des Heren weg door Samaria heen; doch wat wij toevallig noemen, is in hogeren zin bij God, voorbeschikt of te voren bepaald. De Here moest als zodanig van alles de eerstelingen worden toegebracht; daar zorgde de Vader voor, die de Zoon in alles verheerlijkte door datgene, waardoor de Zoon de Vader in alles verheerlijkte, De volle oogst werd door de Heer aan zijn discipelen, of liever aan de Heilige Geest door hen

overgelaten. Alvorens het Evangelie tot de Heidenen kwam, moest het tot de Samaritanen komen, die als zodanig een soort van overgang van de Joden tot de Heidenen waren. Hier werd dus als in het voorbijgaan door de goede Herder een verloren schaap tot de ware schaapskooi teruggebracht; vele andere schapen volgden. Johannes, die ons dit verhaal meedeelt, omdat hij er ooggetuige van geweest is, was een van de twee discipelen, die later vuur van de hemel begeerden op de Samaritanen van een ander deel des lands, omdat zij Jezus afwezen. Nog later had Johannes gezien, dat de Heer in plaats van bliksemvuur, het vuur des Heiligen Geestes op de Samaritanen had doen nederdalen, toen hij, Johannes, met Petrus, na de prediking van Fillipus, te Samaria kwam, en de gelovigen aldaar de handen oplegde. Hoe heerlijk had toen de Here de vijandige gedachten der mensen, ja van diezelfde apostel in gedachten des vredes veranderd! Daarom was het Johannes in zijn hoge ouderdom een behoefte om de ontmoeting van de Heer met de Samaritaanse vrouw mede te delen, als een tegenhanger van het gedrag der Samaritanen jegens de Here, dat zijn gevoeligheid zo krachtig had opgewekt. Voorts geeft Johannes ons in dat verhaal de eerste beginselen van de gemeente te Samaria aanschouwen. Hoogst zeldzaam leert de kerkelijke geschiedenis ons de ware persoon kennen, die het Evangelie het allereerst tot een volk gebracht heeft, of van wie het bij een volk het allereerst aangenomen is. De ongewijde geschiedenis houdt zich gewoonlijk met het grote bezig. Ook zijn de oorsprongen der dingen minder onder het bereik van de bloot menselijke geschiedschrijvers. Alleen de Schrift toont ons alles in zijn eerste en allerkleinste beginselen; doch juist dan als deze tot een zekere hoogte ontwikkeld zijn, en zij, ten aanschouwe van ieder, hun eigen weg kunnen gaan, houdt de Schrift met haar mededelingen op. Hij kwam dan in een stad van Samaria, genaamd Sichar. Het oude Sichem, ten zuiden van de stad Samaria, tussen de bergen Ebal en Gerizim. Aldaar legerde zich Jakob op zijn terugtocht naar huis en werden Jozefs broeders begraven. Daarna werd het ene der Levitische steden. Nabij het stuk land, hetwelk Jakob zijn zoon Jozef gaf, met de woorden (Genesis 48:22): En ik heb u een stuk land gegeven boven uw broederen; hetwelk ik, met mijn zwaard en mijn boog uit, de hand der Amorieten genomen heb. En aldaar was de fontein Jakob's. Een put, die Jakob gedurende zijn verblijf aldaar gegraven had. Welk een liefelijke bijzonderheid zal het later voor de Samaritaanse vrouw geweest zijn, dat zij de Here zag op dezelfde plaats, door Jakob nog stervend herdacht. Jezus dan vermoeid zijnde van de reis, zat alzo neder nevens de fontein. Het was omtrent de zesde ure. Jezus was waarlijk moede. Hij was te voet van Judéa gekomen; daarbij was het volgens onze uurtelling, des middags twaalf ure, dus in het heetste van de dag. De vermoeidheid en de hitte brachten vanzelf de behoefte mede aan enige verkwikking door spijs en een frisse teug water. Ook op de Heer lieten zich deze invloeden gelden, en dit was de eenvoudige aanleiding dat de Here op deze plaats vertoefde. Gij ziet: in het Evangelie ligt nooit iets gemaakts, gezochts, gewrongens; alles is een vanzelfheid, volkomen waarheid en wezenlijkheid. Christus is in al wat Hij menselijks doet en lijdt, waarachtig mens, en in al wat Hij Goddelijks doet, waarachtig God. Er kwam een vrouw uit Samaria om water te putten, een gewone zaak, doch die door de Here buitengewone gevolgen had. Jezus zeide tot haar. Niet zij, maar de Heer begint het gesprek. Ook dit is voor ons een wenk. Wij moeten het Evangelie aan de mensen brengen, en niet menen, dat zij tot ons moeten komen. Gaat heen in de gehele wereld! zo luidt het begin van des Heren bevel tot de verkondiging van het Evangelie. Ook moeten wij niet menen, dat de mensen zelf het eerst over het Evangelie moeten beginnen te spreken, om dan hun te antwoorden; want dan zouden wij lang moeten wachten. Bijna nooit beginnen de lieden zelf over hogere belangen dan die des tijds, des lichaams, der wereld, te spreken. De leerwijze des Heren was doorgaans de occasionele, dat is: het uit de gelegenheid zelve ontstaande of ontleende Goddelijk onderwijs. Hiertoe is echter een hoge wijsheid nodig, zoals wij zien bij de Here. Hij zeide tot de vrouw: Geef mij te drinken. De Heer begint zijn gesprek met een vraag, zoals ieder onzer in gelijke omstandigheid doen zou. De vraag om te drinken was geen blote aanleiding om het gesprek te beginnen; nee, de Heer had werkelijk dorst en kon zichzelf geen

drinken verschaffen, want Hij had niets om mede te putten. De Heer begon dus met een natuurlijke zaak om met een hooggeestelijke zaak te eindigen. Trouwens de Heer is gewoon om eerst van ons te vragen wat wij in het natuurlijke geven kunnen, doch dat Hij zelf voornemens is ons in veel hogeren zin en op veel hogere wijze te geven. Zeide Hij ook later niet tot zijn discipelen met betrekking tot de hongerende schare: Geeft gij hun te eten, terwijl Hij zelf ze later spijzigde? Zo ook vraagt Jezus hier water om te drinken, en later vraagt zij Hem: 'Geef mij van dat water, dat niet meer dorsten doet.' Wij moeten ons dus nooit met geweld aan ieder die ons voorkomt, opdringen, en te pas of te onpas beginnen met hen op geestelijke wijze aan te spreken; nee, maar wij moeten altijd op onze wacht staan en op de gelegenheid letten om, waar wij met mensen in een noodzakelijke, ongezochte, ongedwongen aanraking komen, hen op een even ongezochte en ongedwongen wijze hoger op te leiden, en hun alzó het Evangelie te verkondigen. Niet altijd zal het gelukken, maar wij moeten het toch beproeven; de wijze hoe de Here de Samaritaanse vrouw opleidde, blijve ons slechts het enig volmaakte voorbeeld. (Want zijn discipelen waren heengegaan in de stad, opdat zij spijze zouden kopen.) De reisvoorraad was dus uitgeput. Ook hadden zij wellicht gerekend tegen deze tijd te Sichar te kunnen zijn, om zich van een verse voorraad te voorzien, en zich daarom op de reis niet met een te grote last bezwaard. Johannes boekt echter deze bijzonderheid, om ons opmerkzaam te maken, dat door het alleenzijn van Jezus aan de fontein, dat gesprek met de vrouw alleen mogelijk was geworden. In het bijzijn der discipelen zou dit niet mogelijk zijn geweest, dan had de vraag noodzakelijk van de discipelen moeten uitgaan in het woord: 'geef ons te drinken,' of 'geef ons uw vat om er mede te putten.' In het alleengesprek van Jezus met ons, zonder menselijke getuigen, ligt dan ook de eigenlijke bekering. Zo zeide dan de Samaritaanse vrouw tot Hem: Hoe begeert Gij, die een Jood zijt, van mij te drinken, die ene Samaritaanse vrouw ben, (want de Joden houden geen gemeenschap met de Samaritanen.) De vrouw stond verbaasd dat een Jood, die anders zo trots was tegen haar volk, en met grote minachting op hen neerzag, zich verwaardigde om zich op gelijke voet met haar te stellen, en van haar een teug water te vragen. Gij ziet, hoe de Heer reeds terstond de vrouw inneemt, en hoe minzaam Hij was, door zich jegens haar niet naar de gewoonte van zijn volk, als de meerdere, maar als haar gelijke te gedragen. Ook dat mogen wij wel van de Here leren. Wachten wij ons, om op anderen uit de hoogte neder te zien. Geen meesterachtigheid! De grote Meester kende haar niet. Willen wij zielen vangen, dan moeten wij wijs zijn, en eerst door onze liefde harten en oren gewennen om naar ons te luisteren als wij zullen spreken. Zijn die oren en harten door onze onminzaamheid van ons afgekeerd, dan baat al het overige niets. Jezus antwoordde en zeide tot haar: Indien gij de gave Gods kende, en wie Hij is, die tot u zegt: Geef Mij te drinken; zo zoudt gij van Hem hebben begeerd, en Hij zou u levend water gegeven hebben. Welke woorden! Wie kan ze voortbrengen, dan de Heer der heerlijkheid; en wie kan het levend water, het water des levens, geven dan God, dan de Zoon Gods? Want evenals het water in de natuur ons niet gegeven wordt op zich zelve, als hangende in de lucht, maar in een bron of stroom als in een grote kom of beker, zo wordt ook de volheid der genade Gods ons niet aangeboden op zich zelve en onmiddellijk, maar enkel in Christus, in wie, en in wie alleen de volheid der Godheid lichamelijk was. Gij verwondert u zeker over de enige wijze, waarop de Here uit het allereenvoudigste en meest dagelijkse, het hoogste en het Goddelijke weet te ontwikkelen. Al het lagere in de natuur is voor Hem beeld van het hogere in God. Is er iets nodiger dan brood? Neen! Welnu, Hij zelf is het Brood des levens, het Brood, dat het eeuwige leven geeft. Is er na het brood iets nodiger dan water? Neen! Welnu, Hij geeft het water des levens. En zo gaat het door het gehele Evangelie heen; zijn gelijkenissen vloeien er van over. Al de Evangeliën zijn vol van dusdanige ontwikkelingen van zaken, die in zijn persoon haar beginsel en haar einde hebben. De vrouw zeide tot Hem: Here! Gij hebt niet om mede te putten, en de put is diep; vanwaar hebt Gij dan het levend water? Des Heren woord was altijd enkel geest en leven; doch de vrouw was in het geheel niet geestelijk; zij begrijpt niets van 's Heren bedoeling, en meende

wellicht dat de Heer sprak van het water, zoals het opwelt uit de bron, in tegenstelling van het reeds lang opgewelde en in de put staande water. Doch hoe zou de Heer aan dat levend of stromend water komen? Uit de diepte van de put kon het niet komen, want Jezus had niet om te putten, en vanwaar dan elders? Zij vatte het niet, en daarom kwam het haar voor, dat dit gezegde bij Jezus een aanmatiging, een zelfverheffing was, die zij niet dulden kon noch wilde. Zijt Gij meerder dan onze vader Jakob, die ons de put gegeven heeft? en hij zelf heeft daaruit gedronken, en zijn kinderen en zijn vee. Wij hebben hier een proef van de zo dikwijls gehoord wordende onnodige en omslachtige wijze van gesprek voeren; zij is echter natuurlijk en eigenaardig in deze vrouw, die terstond komt op haar vermeend recht, dat zij en haar volk ook afstammelingen zijn van Jakob, en die dus door de Joden eigenlijk miskend werden. Doch breekt de Heer nu daarom met haar af, zoals wij meestal doen, wanneer wij ons geestelijk woord vleselijk horen opvatten? Alsdan zeggen wij allicht: 'Met deze mens is niets te beginnen.' Doch de Heer laat haar niet los, en zij, die tevoren in het geheel niet geestelijk was, wordt daarna volkomen geestelijk. Jezus antwoordde en zeide tot haar: Een ieder, die van dit water drinkt, zal wederom dorsten; maar zo wie gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, die zal in eeuwigheid niet dorsten; maar het water, dat Ik hem zal geven, zal in hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven. Kunnen er woorden zijn van groter majesteit en heerlijkheid? Zo iets kan God alleen zeggen, en wie dat niet gevoelt, heeft geen gevoel voor het geestelijk schone, voor het Goddelijk heerlijke, en kent geen onderscheid tussen hetgeen een mens en hetgeen God zeggen kan. En toch spreekt hier een mens, maar die tegelijkertijd God is, de Godmens. Ja, dezelfde, die de overvloed van het water des levens te geven heeft, die heeft behoefte aan een dronk water uit deze Jakob's-fontein voor zijn dorst en vraagt het aan deze vrouw. Nog eens, welke woorden! De Heer geeft hier geheel zijn Evangelie in één dronk water aan de dorstende ziel. Welk een eenvoudigheid van onderwijs! O! de wetenschap, die afgod van het verstand van zo velen in onze dagen, wat is zij bij deze wijsheid des Heren; ja, wat is zij gevaarlijk, wanneer zij niet ingrijpt in de enige behoefte der ziel! Alsdan kristalliseert zij de waarheid, en men verlustigt zich in de beschouwing van dat blinkende ijs: maar men denkt er niet aan om er zich de dorst mede te lessen. Mensen die veel weten, lopen het grootste gevaar de waarheid óf te miskennen óf te bewonderen, ja, te handhaven en te verdedigen, doch haar niet op het eigen hart en in het eigen leven te laten werken. En toch komt het er bij alles alleen op aan, om de waarheden Gods te brengen in het leven, in de praktijk, en ze de mens om zo te spreken, als in een glas water te geven, en te zeggen: 'Ziedaar het levende water, drink het en les er uw dorst mede.' Doch Christus geeft dit water niet alleen als een dronk tot lafenis, of als een teug tot verkwikking, maar tegelijk als een altijd opwellende bron, en als een springende fontein, zodat men nooit gebrek, maar altijd nieuwe verse toevoer van water heeft. Wel is de oorsprong van dat water onzichtbaar, nochtans openbaart het zich naar buiten: het is een springende fontein van water. Daarom moet het aan ons kunnen gezien worden, dat wij van dat water gedronken hebben. En nu weet gij, dat het water des levens, dat door Christus gegeven wordt, niets minder is dan de Heilige Geest, die Hij als het Hoofd in volheid bezit, en in overvloed geeft aan de zijnen. Doch is nu zulk een bron en fontein in de gelovigen, waarom dorsten zij dan nog altijd? Ach, hier komen wij tot het gebrek aan geloof in de gelovigen, aan gebed in de biddenden, aan opmerkzaamheid in de zienden en aan waakzaamheid in de ontwaakten van geweten. Gebrek aan zelfkennis is zowel in bekeerden als in onbekeerden toestand mogelijk. Soms is de bron in ons eigen huis een verborgenheid, en kunnen wij haar beter vinden in een ander huis. Hoe weinigen houden hun geloof voor een kracht Gods tot zaligheid, waarmede zij alle tijdelijke zwarigheden te boven komen en alle eeuwige genietingen deelachtig worden, terwijl zij andere gelovigen om diezelfde voorrechten gelukkig prijzen. Hoe dikwijls bezitten wij iets, dat zeer kostbaar en fraai is in zichzelf, doch waar wij niets aan hebben, omdat wij het niet gebruiken, maar het in onze kast staat, waar wij zelden naar zien. Ik heb een tuin achter mijn huis, maar maak ik er

gebruik van? De zon speelt liefelijk door de bladeren der bomen, en de lucht is er fris en koel, maar ga ik nu in de tuin of blijf ik op mijn studeerkamer? Ach, al zijn wij bekeerd, wij blijven toch nog in zo vele dingen verkeerd! In onze onbekeerdheid wisten wij niet hoe arm wij waren, en in onze bekeerdheid weten wij niet, hoe rijk wij zijn. Het gaat ons als dezulken, die sterk naar iets verlangen, zolang zij het nog niet hebben, maar zij hebben het niet, of het is alsof zij het niet meer nodig hebben, zij laten het liggen en denken er niet meer aan. Wij moeten de bron, die in ons is, leren kennen. Dit is weder een bijzonder werk des geloofs. Zo wij bekeerd zijn, dan is de bron des levenden waters met een onfeilbare zekerheid in ons. Het niet te willen aannemen, is miskenning van de liefde, van de genade van Christus. Is het niet ondankbaar, rijk door God te zijn gemaakt, en die rijkdom niet te willen gebruiken? God en de Schrift stellen de zaligheid dicht bij ons en onder ons bereik, maar wij stellen haar ver van ons, als ware zij aan de overzijde der zee, Deuteronomium 30:13. Zeg aan de roomse bedevaartganger: 'Ga naar Jeruzalem, bezoek het heilige graf en dompel u in de Jordaan, om uw zaligheid te zoeken,' en hij gaat er heen, en heeft er gaarne moeite en kosten voor over; maar zeg hem: 'Val hier uw God te voet, en geloof in zijn genade, gelijk die in Christus en die gekruist is, en gij zult zalig zijn.' Hij zal er geen lust in hebben. En waarom niet? Eenvoudig, omdat het laatste een geestelijk werk is, en dat is voor een vleselijk mens een oneindig zwaarder werk dan het aller zwaarste vleselijk werk. Welnu, is er in ons ook nog iets van die roomse bedevaartganger? Heeft niet de bekeerde mens in deze wereld een geestelijk werk te doen, en valt het hem niet zwaar om het te doen? Zeker, hij wandelt in het gezicht van het paradijs, terwijl de onbekeerde zich vergaapt aan de ijdelheden dezer wereld; maar hij wandelt tegelijk altijd in het gezicht der hel, want elke zonde die hij in zichzelf weder ziet opkomen, is hem een hel. En het is juist vanwege het gezicht zijner zonden, dat de gelovige zo dikwijls de bron des levenden waters in zich niet ziet. Zeker is het: wie niet uit de genade leeft, die weet niet dat hij genade heeft. Dat wij dan uit de genade leven, en wij zullen uit haar kracht in ons, haar bestaan in ons altijd meer leren kennen. Door het ontvangen der rente moeten wij herinnerd worden aan het kapitaal, dat wij hebben. Zo lang wij enkel dorsten, kunnen wij de vrede Gods niet in onze harten hebben. Dorst onderstelt dorheid, en deze eist het dorstlessend en dorheid wegnemend water. Doch gelijk het in de natuur is, zo is het ook in het geestelijke. Na lange droogte komt de verkwikkende regen en alles bloeit weder op. Zeker, wij zijn altijd zondiger, maar (zo wij geloven) zijn wij ook altijd meer begenadigd, dan wij ons dat voorstellen. Doch God handelt met ons als wij met onze kinderen, die wij soms, om hen te verrassen, enige suikerboontjes of amandelen in hun mandje of tasje leggen. Zij hebben iets, en ze weten het niet. Laat ze de tasjes opendoen en ze zullen het vinden. Ook gaat het ons als de kranken, wier kracht onderdrukt is; zij menen dat zij nu in het geheel geen kracht hebben, doch er is kracht genoeg aanwezig; zodra de ziekte, het beletsel weggenomen is, zullen zij hun kracht weder gevoelen. Onbekeerden zijn geestelijk dode, en bekeerden geestelijk levende mensen; die leven kunnen nochtans krank zijn of slapen, en een slapende weet niet dat hij leeft, en toch leeft hij; hij moet eerst wakker gemaakt worden om het leven te kennen, door het te gebruiken. En daarenboven zijn er ook nog mensen, die fris en gezond zijn, en wie niets mankeert, dan dat zij niet willen werken. O! die traagheid, die zucht om in alles lijdelijk te zijn en te blijven, is wel het treurigste verschijnsel van al de andere treurige verschijnselen. Deze dingen zijn allemaal ongestalten, die weggenomen moeten worden. Het komt op het gebruik der kracht aan; als gij uw kracht niet gebruikt, zo is het voor u alsof gij ze niet hebt. Een kind moet geleerd worden te lopen, te spreken, te spellen, te lezen, dat is: het moet gebruik maken van de krachten, die God in het kind gelegd heeft. Wat leven heeft, moet ontwikkeld, gekweekt, vermeerderd worden. Ik heb een wijngaard in mijn tuin en laat hem zorgvuldig kweken, en hij draagt veel vrucht. Nu heeft mijn buurman ook een wijngaard in zijn tuin, maar laat hem aan zichzelf over: hij draagt weinig vrucht, en nu is de man knorrig op mij, dat mijn wijngaard zoveel en de zijne zo weinig vruchten draagt. Ten onrechte. De man heeft niet veel vrucht omdat hij geen zorg heeft voor de boom; laat hem voor

de boom zorgen, en hij zal veel vrucht ontvangen. De vrouw zeide tot Hem: Here! geef mij dat water, opdat mij niet dorste, en ik hier niet moet komen om te putten. Nog is de vrouw ongeestelijk; zij verstaat alles in een vleselijke zin; zij wil gaarne als het kan, van dat water, dat de dorst eens voor altijd lest, hebben, om van de moeite en de last van het gestadig waterhalen ontslagen te zijn. Nochtans is zij een schrede nader gekomen; zij gelooft reeds in zover in de Here, dat Hij de waarheid spreekt, en dat Hij dat water te geven heeft; Hij moge het dan hebben van waar Hij wil. Gij ziet reeds het liefelijk ontkiemen en opkomen van het geloof, van het vertrouwen in Jezus, en dat is toch de hoofdzaak. Het komen tot Jezus is reeds veel. Hoe velen gaan tot Jezus om tijdelijke dingen. Laat ze gaan. Tot Jezus komende, zullen zij wel betere dingen leren kennen en verkrijgen. Hoeveel Joden worden tegenwoordig alleen daarom Christenen, omdat het, volgens hun zeggen, bij de Christenen meer ordelijk toegaat dan bij hen. Wij, die de geestelijke voorrechten des Christendoms kennen, zien gewoonlijk op zulke overgangen laag neder. Ten onrechte, mits wijzelf de Joden niet op zodanige gronden trachten over te halen. Doch komen zij vanzelf, welnu, laat hen dan maar om dat nietige tot Jezus komen; tot Jezus gekomen zijnde, zullen zij wel wat anders en beters ontvangen dan dit. Het komt in de eerste plaats aan, niet op wat men vraagt, maar wie men vraagt. Al vraagt men de duivel om zalig te worden, zo wordt men toch verdoemd, en al vraagt men Jezus om niets dan natuurlijk water, zo geeft Hij toch het water des levens. Dan ach, hoe weinigen vragen Jezus zelfs om maar een dronk natuurlijk water, en hoe velen vragen de duivel om zalig te worden! Hoe velen echter kwamen tot Jezus alleen om genezen te worden naar het lichaam, en werden tevens daarbij genezen naar de ziel! En nu, hoe teder handelde Christus met de Samaritaanse vrouw! Veel tederder nog dan met Nicodemus. Tot deze sprak Hij terstond het beslissend woord; tot de vrouw deed Hij dit eerst later, en toen Hij haar de wonde had toegebracht, die haar hart moest openen voor zijn woord en genade, sprak Hij nog verder met haar over theologise geschilpunten, en genas ten slotte ook weder de wond van haar hart. De Heer was altijd bij uitnemendheid beslissend van woord in zijn omgang met de mensen, maar met de eenvoudigen en onwetenden ging Hij tegelijk zeer zacht en teder om; alleen tot de verharde Farizeeën en Schriftgeleerden sprak Hij harde woorden. Ook wij moeten altijd teder en zacht met de mensen omgaan, want zij zijn uiterst gevoelig, en wij willen immers ook niet gaarne hard behandeld zijn. Alleen bij uitzondering mag er tegen verharden een hard woord gezegd worden. Jezus zeide tot haar: Ga heen, roep uw man en kom hier. De Heer, alle verder misverstand willende vermijden, benam haar de gelegenheid om langer over deze zaak uit te weiden, en bepaalde haar bij zichzelf, om haar aan zichzelf te ontdekken. Zij had nog geen behoefte aan het levend water, dat Jezus geeft; zij wist nog niet dat zij een zondares was, en dat moest zij toch weten, zou zij door hare kennismaking met Hem, de Behouder der zondaren, deel aan Hem verkrijgen. Doch wat heeft de mens niet al omwegen en uitvluchten tot zijn dienst, om niet tot de kennis en erkentenis van zijn eigen zondige toestand en verlorenheid te komen! Hij wil liever goede gedachten over zichzelf hebben en houden dan kwade, en toch kan men geen goede gedachten hebben over Jezus, of men moet kwade gedachten hebben over zichzelf. Roep uw man. Volgens de Joodse zeden was het niet geoorloofd met een vreemde, gehuwde vrouw alleen te spreken; het wekte dan ook de bevreemding der discipelen op, dat Jezus met een vrouw in gesprek was. De Heer zeide dus enkel tot de vrouw wat de gewoonte medebracht: ‘Roep uw man; de dingen die Ik u te zeggen heb, mag Ik u niet buiten zijn weten zeggen.’ Deze eis baart dan ook bij de vrouw geen bevreemding. De vrouw antwoordde en zeide: Ik heb geen man. Gij ziet, de indruk van 's Heren ernstige woorden is reeds zo groot bij haar, dat zij voor Hem de waarheid niet durft verzwijgen. Jezus zeide tot haar: Gij hebt wel gezegd: Ik heb geen man; want gij hebt vijf mannen gehad, en die gij nu hebt is uw man niet: dat hebt gij met waarheid gezegd. Er behoort grote wijsheid toe om goed te bestraffen; ziet hier hoe de hoogste Wijsheid bestraft. De Heer zegt haar het voornaamste van haar leven, en ontbloot de afzichtelijke wonde harer zonde, doch slechts voor een ogenblik. Terstond laat Hij de zaak weder onaangeroerd, en komt er niet weer

op terug. Zo moeten ook wij doen bij het bestraffen: wij moeten het bestraffenswaardige niet herhalen, maar het eenmaal zeggen en daarmede genoeg. Of verwijt de Heer haar nu, dat zij zo slecht is? Neen, ook dat laat Hij aan haarzelf over te bepeinzen, maar Hij prijst hare waarheidsliefde in haar dadelijke bekentenis, ofschoon het nog maar een halve bekentenis was; want het kon even goed betekenen, dat zij nog ongehuwd was. Nochtans prijst de Here haar; want het gekrookte riet breekt Hij niet, en de rokende vlaswiek blust Hij niet uit. Het is dan ook het enige goede, dat er ook bij de grootste misdadiger overblijft, dat hij de misdaad rondborstig belijdt, en zegt: 'Ik heb het gedaan.' Daarbij, de Heer zocht altijd naar een grond om er zijne genade op neer te leggen. Ons schuldgevoel, ons ontwaakt geweten, ja het kleinste bewijs onzer waarheidsliefde en oprechtheid, wordt door de Heer tot zulk een in zichzelf onwaardigen, maar door zijn verkiezing waardig geachte grond. De vrouw is blijkbaar door het ontdekkend woord des Heren getroffen; haar geweten is op het tedere punt geraakt. En nu weten wij, dat het geweten als het opgewekt wordt veel verder gaat dan het verstand, en ook veel meer weet; het vat vuur van de kleinste vonk. Men hoort wel eens zeggen: 'De predikant heeft het in zijn preek op mij gemunt.' Nee, het geweten heeft de toepassing gemaakt, zonder dat de prediker er iets van weet. De bekende predikant Oberlin, uit het Steendal had een bijzondere indrukwekkende stem en een doordringend oog. Eens terwijl hij krank te bed lag, opende een vrouw met appelen, bij afwezigheid der zijnen, de deur van zijn kamer, trad binnen, en vroeg hem of hij de appelen wilde kopen? 'Neen!' antwoordde Oberlin. 'Niet,' zeide de vrouw, 'gij hebt mij zo bars niet te antwoorden.' 'Ik antwoord u niet bars,' zeide Oberlin. 'Wat ziet gij mij dan zo doordringend aan?' vroeg de vrouw weder. 'Ik zie u niet doordringend aan,' antwoordde de predikant, 'doch waarom spreekt gij zo vreemd?' En nu gevoelde de vrouw zich onwederstaanbaar gedrongen tot de bekentenis van een grote misdaad door haar begaan. De vrouw zeide tot Hem: Here! ik zie dat Gij een profeet zijt. onze vaders hebben op deze berg aangebeden; En gijlieden zegt, dat te Jeruzalem de plaats is, waar men moet aanbidden. Zij maakt zich van de gewetenszaak weder af, en komt liever op het terrein des verstands en der godgeleerde twistvragen. Terstond stelt zij het grote punt van verschil tussen de Joden en de Samaritanen op de voorgrond. Hoe natuurlijk waar! Ook wij doen gewoonlijk hetzelfde. Ieder mens heeft enkele dingen, waarin hij het meeste belang stelt, en waarmede hij het meeste werkzaam is. Hij wil er dan ook eerst mede in het klare zijn, alvorens hij zich overgeeft. Doch het geweten, eenmaal gewond zijnde, houdt niet op te bloeden, en of wij er al de hand op, of een doekje tegen houden, het baat niet; het moet behoorlijk verbonden worden, zal het weder genezen. Jezus zeide tot haar: Vrouw! geloof Mij, de ure komt, wanneer gijlieden, noch op deze berg, noch te Jeruzalem, de Vader zult aanbidden. Met welk een volkomen wijsheid maakt de Heer deze beide bergen tot vlakten. Hij zegt er mede: dat de muur der afscheiding tussen Israël en de volken op het punt staat van afgebroken te worden, en dat er voortaan geen van plaats of tempel afhankelijke godsdienst meer zijn zal. De Heer brengt met dit antwoord de vrouw niet weer terug tot zijn vraag: dat zij haren man zou roepen; maar Hij vergezelt haar op de door haar ingeslagen weg. Ook wij moeten dit navolgen. Wij moeten toch niet menen, dat iemand, die nog buiten staat, het onderwijs terstond in alles begrijpt; nee, de vrouw begreep Jezus niet, en toch zeide Hij haar wat zij wilde weten. De Here beminde juist zulke mensen, die als kinderen Hem vragen deden, om van Hem onderwezen te worden, ver boven dezulken, die op alles wat zij horen, antwoorden: 'o dßt weten wij al!' Zeker kan het ons bij de eerste gedachte bevreemden, dat Jezus de verhevenste waarheden zeide aan een vrouw, die er geen vatbaarheid voor had; doch vooreerst, laat ons niet zoveel spreken van onvatbaarheid, want wie kan haar grens bepalen? Men begint niets te leren dan met onwetendheid, verwondering, bevreemding en het zien van tegenstrijdigheden aan onze zijde. Men leert ook niet wat men weet, maar wat men niet weet. Daarbij, de Heer onderwees op tijd. Hij, de grote Zaaier, zaaide, wetende dat de Heilige Geest zijn thans gesproken woord in de bekwamen tijd indachtig maken en toepassen zou. En dat moet ook ieder leraar en onderwijzer onder ons doen, zal zijn onderwijs niet een wanhopig

werk zijn. Gijlieden aanbidt, wat gij niet weet; wij aanbidden, wat wij weten. Bij de gelijkstelling van Samaritanen en Joden onder de nu aangevangen nieuwe bedeling, moest echter het onderscheid tussen deze beide volken onder de oude bedeling, door de verkiezing Gods, niet uit het oog verloren worden. De Samaritaanse vrouw vroeg de Here: wie gelijk had? De Heer antwoordde: 'de Joden; zij zijn het volk Gods, niet gijlieden.' Wanneer echter de Here tot de Joden spreekt, dan spreekt Hij nooit van hun voorrechten boven de volken, maar verwijt hun veeleer hun ongeloof, en prijst het geloof der Heidenen. Zo weinig heeft de Here zich geschikt naar de vooroordelen van het volk, waarvan de ongelovigen zoveel spreken en waarmede zij zo ingenomen zijn; trouwens het ongeloof voedt zich enkel met logen. Want de zaligheid is uit de Joden. De Joden. Thans zegt men liever Israëlieten, omdat ons daarmede de vroegere heerlijkheid van dat volk voor ogen zweeft; maar wie bij ons van Joden spreekt, die denkt zich zulke personen, als wij dagelijks op de straten onzer stad aanschouwen; doch de Here schaamde zich die naam niet, maar gaf zichzelf hier die naam, ofschoon Hij even goed de naam van lsraëlieten had kunnen bezigen; immers het Nieuwe Verbond is met Juda en Israël opgericht; doch Christus onderscheidde zich in niets; het volk Israëls was Hem het volk der Joden. En is nu de zaligheid, of hetgeen hetzelfde is, is Christus uit de Joden, dan behoort het Christendom aan de Joden, en de Christenen moeten het aan de Joden brengen als een kapitaal, dat van de Joden op hen is overgeschreven, maar dat groot genoeg is om de Joden en al de volken er bij, schatrijk te maken. En als de Joden dan zeggen: 'Zo hebt gij dan de zaligheid van ons?' Dan moeten wij zeggen: 'Ja, wij hebben de zaligheid van u, Joden, maar door middel van slechts één persoon, één Jood, de gezegende Jood, uw en aller volken zegen, de Here Jezus Christus; deze is uit u naar zijn mensheid, gelijk Hij uit God is naar zijn Godheid, en Hij is de hand, door welke ons al het mogelijke heil geworden is.' En dan moeten wij er bijvoegen: 'Gij Joden, hebt ook iets van ons Christenen ontvangen; want weet gij wel, dat gij onder de adem van het Christendom leeft, en dat gij alle voorrechten der beschaving, die gij geniet, aan het Christendom te danken hebt? En zo gij dit niet ontkennen kunt, dan dient gij ons ook op het minst toe te laten, dat wij tot u spreken van Hem, van wie het Christendom afkomstig is, van Christus, als uw Messias en onze Messias, als onze Zaligmaker en uw Zaligmaker.' Maar de ure komt, en is nu, wanneer de ware aanbidders de Vader zullen aanbidden in Geest en waarheid. Welk een woord! Geheel het Evangelie is er in uitgesproken. Immers, God als Vader te aanbidden, is een kind van God te zijn; en, wie is een kind van God, dan die gelooft in de naam van de eniggeboren Zoon van God. Dezulken ontvangen de macht, Gods kinderen te worden, en voor dezen, ja, is God enkel Vader, en dezen aanbidden Hem enkel als kinderen, zonder knechtelijke vrees, in kinderlijke eenvoudigheid en oprechtheid met de Heilige Geest in hun hart, die hen in alle waarheid leidt. Van die Heilige Geest was er tot nu toe sprake geweest onder het beeld van het levende water; thans wijst de Heer aan, waartoe de Heilige Geest volstrekt noodzakelijk is: zonder Hem geen ware aanbidding Gods. Want de Vader zoekt ook dezulken, die Hem alzo aanbidden. Het is Gods welbehagen, dat men Hem als Vader kent en bemint; niet buiten de Zoon zijner liefde om, zoals de ongelovigen willen; nee, zulk een aanbidding is Hem een gruwel, maar in de Zoon kunnen wij God niet eenvoudig kinderlijk, niet onmiddellijk genoeg dienen. Juist door zijn Zoon zoekt Hij zulke aanbidders, zoals hier bij de Samaritaanse vrouw blijkt. God is een Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in Geest en waarheid. De Heer herhaalt hetzelfde woord, maar met een gewichtige verklaring. God wil naar zijn wezen gediend zijn, niet door uitwendige, lichamelijke dingen, door schaduwen en ceremoniën, door tijdelijke en plaatselijke gebruiken, maar innerlijk, met het hart en de ziel. Niet alsof de dienst van God zich in niets uiterlijks zou moeten openbaren; nee, maar het uiterlijke moet de waarachtige uitdrukking zijn van het innerlijk geheiligd gemoed. De zaak zal ons duidelijker worden, wanneer wij indachtig blijven dat Gods Geest, Heilige Geest zijnde, ook niet in waarheid kan gediend worden, dan, zoals wij zo even zeiden, in en door de Heilige Geest. Alle vleeselijke, bloot natuurlijke, menselijke Godsverering wordt hiermede verworpen. Niemand

kan Christus in waarheid erkennen voor de Here, dan door de Heilige Geest; en evenzeer kan niemand de Vader wezenlijk kennen en dienen, dan door de Heilige Geest. Daarom is het grote doel van Christus komst op aarde, om de zijnen na de vergeving der zonden, de gave des Heiligen Geestes deelachtig te maken. De vrouw zeide tot Hem: Ik weet, dat de Messias komt, (die genaamd wordt Christus); wanneer die zal gekomen zijn, zo zal Hij ons alle dingen verkondigen. Deze vrouw had een groot, een juist denkbeeld van de Messias. Al wat er voor de zondaar te weten zou nodig zijn, om getroost te leven en zalig te sterven, dat zou Hij verkondigen. Trouwens, God zou ten laatste spreken door zijn Zoon, en wie Hem niet hoort, voor die blijft niets over dan het verderf, Handelingen 3:23. Ongetwijfeld had reeds de vrouw een vermoeden van de mogelijkheid dat Jezus de Christus kon zijn; doch zij waagt het niet, dit rechtstreeks uit te spreken; daarom stelt zij alleen deze verwachting op de voorgrond, met groot verlangen wat de vreemdeling daarop antwoorden zal. Immers, lieden uit het volk hebben meer natuurlijk gevoel voor tussenkomsten en openbaringen Gods dan de geleerden, die in hun stelsels verward zijn. Jezus zeide tot haar: Ik ben het, die met u spreekt. Welk een verrassing! zo rechtstreeks had Jezus zich nog aan niemand, zelfs niet aan zijn discipelen bekend gemaakt. Het was ook een uitzondering op de regel, volgens welken de Here zijn Messiasschap niet openlijk uitgeroepen wilde hebben. Doch aan een vrouw als de Samaritaanse, en aan een blindgeborene en door Hem ziende gemaakte, wilde de Here zich niet verborgen houden, maar openbaarde Hij zich terstond vrij uit en ten volle. Let hier echter op de trapswijze opklimming in 's Heren openbaring van zichzelf. Eerst gaf Hij zich aan de vrouw te kennen als een vermoeid, dorstig reiziger, die als zodanig geen hogere gedachte van zich kon inboezemen; en daarna liet Hij zich verdacht houden, als matigde Hij zich boven Jakob een eer aan, die Hem niet toekwam, en ten laatste openbaarde Hij zich in zijn volle Godmenselijke heerlijkheid. Hiermede, of liever hierin eindigde dan ook het gesprek. Alles eindigt in Jezus als de Heer, tot heerlijkheid Gods des Vaders. Wie Hem als de Messias, de beloofde Zaligmaker van zondaren, met één woord: als de Here heeft leren kennen, die heeft niets anders meer nodig. Men zou zeggen dat het gesprek toevallig door de komst der discipelen ophield; doch het eindigde naar de orde Gods tot zaligheid, welke in deze woorden kan worden uitgesproken: Jezus openbaart zich; de ziel gelooft, het woord heeft zijn einde bereikt. En daarop kwamen zijn discipelen, en verwonderden zich, dat Hij met een vrouw sprak. Nochtans zeide niemand: Wat vraagt gij? of: wat spreekt Gij met haar? Zij waren van te hogen eerbied voor de Here vervuld, om de gedachten huns harten in woorden te kunnen brengen. Zo verliet dan de vrouw haar watervat, en ging heen in de stad. Zij vergat haar watervat, maar Johannes vergat het niet; hij dacht ook aan deze kleine bijzonderheid, om haar op te tekenen, ons tot een groot bewijs van de waarheid der zaak; want welk een verdichter kan, na de vermelding van zulk een verheven gesprek, nog oplettendheid hebben voor zulk een geringe zaak; ja, welk een getrouw geschiedschrijver kan het, zo hij niet door de Heilige Geest geleid wordt? Immers voor een heilig schrijver alleen heeft deze bijzonderheid betekenis, daar het een beeld was van de grote waarheid: dat niemand van Jezus heengaat zoals hij tot Hem gekomen is, maar enkel met achterlating van het eigene, om nu des Heren eer te verkondigen en des Heren zaak te bevorderen. Wie waarlijk tot Jezus gekomen is, verlaat gaarne om zijnentwil alles wat hij heeft. Bij deze vrouw was niets natuurlijker dan niet meer aan haar watervat te denken. Hare gedachten waren vervuld van het hoogste en heerlijkste, dat er voor mensen te denken is; zij had God haren Zaligmaker, de Messias gevonden, gezien, horen spreken, en zij zou nog aan haar watervat denken kunnen? Nee, dat is onmogelijk. De vrouw putte geen water, en des Heilands dorst werd niet gelest; het natuurlijk doel der ontmoeting werd niet bereikt, maar een ander, eindeloos hoger doel. En zeide tot de lieden: Komt, ziet een mens, die mij gezegd heeft alles, wat ik gedaan heb; is deze niet de Christus? Dadelijk ontvangt een bekeerde ziel geestelijke wijsheid; zij zegt niet: ziet een mens, die mij gezegd heeft, dat Hij de Christus is; maar die gezegd heeft alles wat ik gedaan heb. Het had wat in, voor een vrouw als zij was, om zo iets in het openbaar voor ieder in het

stadje te zeggen. Welke herinneringen moest dit bij haar stadgenoten opwekken! Doch het was een bewijs van de oprechtheid haars geloofs, dat zij dezelfde indruk teruggaf, die zij ontvangen had. Zo stelt het Woord Gods nog altijd de mens voor de spiegel van Gods wet en alwetendheid, waarin de zondaar alles ziet wat hij gedaan heeft; en ook dit is wederom een bewijs dat de Schrift Gods Woord is; want wie kan ons zeggen alles wat wij gedaan hebben, dan God alleen? De vrouw erkende ten volle door haar getuigenis Jezus voor de Messias, voor de beloofde Heer der heerlijkheid. Zij was een vrouwelijke evangelist, een zendelinge geworden, en haar prediking was eenvoudig een getuigenis van hetgeen aan haarzelf geschied was. Zij deed dit niet op een hoge of deftige toon, die haar niet gevoegd zou hebben; maar met hoge bescheidenheid, zeggende: Komt, ziet een mens, is deze niet de Christus? De eerstelinge der gemeente van Samaria was dus een vrouw, en wel een zondares, niet in de gewone, maar buitengewone zin des woords; en zo worden wij ook hier onwillekeurig teruggevoerd naar de eerste vrouw, door welke de zonde in de wereld kwam. Thans ging door een vrouw de deur der behoudenis voor geheel Samaria open. Zij dan gingen uit de stad, en kwamen tot Hem. Niet bloot uit nieuwsgierigheid; maar velen geloofden reeds op het getuigenis der vrouw. Wie geen geloofwaardige getuigen gelooft, zal ook bij eigen aanschouwing bezwaarlijk geloven. Wij moeten altijd beginnen met het getuigenis aangaande Jezus aan te nemen; eerst daarna spreekt Hij zelf tot ons; zeker kan zulk een geloof op het getuigenis van anderen zwak zijn, doch het moet bestaan, zal het aanschouwen volgen. Natanael geloofde het getuigenis van Fillipus waarlijk niet ten volle; maar toch in zoverre, dat hij zich door hem tot Jezus liet leiden. En ondertussen baden Hem de discipelen, zeggende: Rabbi, eet! Hoe geheel waar, en uit het leven! Zij hadden spijs gekocht; zij wensten nu ook dat de Here de zegen spreken en het middagmaal beginnen zou. Doch dit zou straks geschieden, en wel onder het gastvrije dak der Samaritanen zelven. Maar Hij zeide tot hen: Ik heb een spijze om te eten, die gij niet weet. Zo zeiden dan de discipelen tegen elkander: Heeft Hem iemand te eten gebracht? Uit de natuurlijke opvatting dezer woorden blijkt, dat de Here gewoon was ook zijn verhevenste woorden niet uit te spreken op een nadrukkelijke toon, die bij ons de zware, hooggeestelijke inhoud te kennen geven, en de opmerkzaamheid van de hoorder opwekken moet. Neen, de Here sprak alles blijkbaar op de gewone toon des dagelijkse levens, zodat de discipelen aan bloot, natuurlijke spijzen en de vrouw aan bloot, natuurlijk water denken konden. Overigens stonden zij daarin met alle mensen gelijk, dat zij de geestelijke dingen ongeestelijk opvatten. Voorts zien wij hier spijs en drank, de twee grote middelen van de onderhouding des levens bij elkander. Christus is het levende Brood, en de Heilige Geest, die Hij geeft, is het levende water; laat ons daarvan eten en drinken, en wij zullen nimmermeer sterven. Jezus zeide tot hen: Mijne spijs is, dat Ik doe de wil degene, die mij gezonden heeft, en zijn werk volbrenge. Een treffende uitlegging van het raadselachtig woord des Heren. De vrouw wilde op dat ogenblik geen water putten en wij weten, waarom niet; en de Here wilde op dat ogenblik geen brood eten, en wij weten nu ook, waarom niet. Zijn geestelijke spijs was het doen van de wil, het volbrengen van het werk zijns Vaders, en die hogere spijziging stelt de lagere natuurlijke spijziging voor het ogenblik buiten werking. Dit gaat immers ook bij ons zo. Gesteld gij zit aan tafel, en gij ontvangt een brief van een allergewichtigsten inhoud, die al uwe gedachten inneemt; zult gij uw trek tot spijs niet voor het ogenblik verloren hebben? De Here kende niets hogers dan het behouden van zondaren; dat was het werk Hem door de Vader gegeven om te volbrengen, en voor dat hoogste moest al het lagere wijken. En moet ook onze geestelijke spijs niet enkel bestaan in het doen van de wil van God? Heeft de Here het niet gedurig herhaald, dat alles alleen aankomt op het doen van de wil des Vaders? En is nu het doen van de wil des Vaders voor de Zoon: het behouden van zondaren, dan is het doen van de wil des Vaders voor de zondaar, het zich laten behouden door de Zaligmaker der zondaren. Toen het volk Jezus vroeg: Wat moeten wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken? antwoordde de Here: Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, die Hij gezonden heeft. Dit grote denkbeeld wordt hier en gedurig in de Schrift verbonden

aan het denkbeeld van een maaltijd, van eten en drinken. Het eten gaat voorop, het drinken volgt. Zullen wij de Heilige Geest deelachtig worden, zo moeten wij eerst in de Here Jezus geloven. Wij moeten eerst eten van het brood des levens, om daarna te drinken van het water des levens. Eten is iets werkdadigs, drinken is iets lijdelijks. Christus te eten en te drinken, is immers ons avondmaal houden. Wij moeten dus eten, dat is, (wij nemen dit woord thans in ruimere zin) Gods wil doen, Gods werk volbrengen. En wat moeten wij eten? Al wat ons voorgezet wordt, zoals Christus tot zijn discipelen zegt. Wij moeten niet denken aan hetgeen in de verte ligt, maar aan hetgeen voor de hand ligt. Wij moeten niet wachten op het grote en buitengewone, maar ons gewennen en bereidvaardig of gereed houden, om in ieder gegeven ogenblik en bij elke voorkomende zaak, Gods wil te doen. Dit is het geheim der godzaligheid. Ons leven bestaat uit ogenblikken, en ogenblikken zijn kleinigheden; maar in de menigte der kleine dingen bestaan de grote zaken. Wie iedere dag, van de morgen tot de avond er op uit is om, in eenvoudigheid, met kalmte, in de vreze Gods, zonder gezochtheid, Gods wil te doen en hem doet in hetgeen waartoe hij achtereenvolgens geroepen wordt, hoeveel gebrek er ook aan moge kleven, die is het doen van de wil van God tot een geestelijke spijs voor zijn ziel, en die zal ook overvloedig te drinken worden gegeven van het water des levens. Zeker, in de leer gaat het geloof de goede werken vooraf, evenals in de regel het eten vooraf gaat aan het drinken, (en deze leer moet, gelijk alle leer der Schrift, zuiver gehouden worden, opdat wij niet in allerlei dwaling verdwalen en het spoor bijster worden); maar in de praktijk, in het leven, vloeit het een gedurig uit het ander. Ook in het dagelijks leven houdt men in het eten en drinken geen nauwkeurige orde, en dat behoeft ook niet, het een moet het ander afwisselen en ondersteunen. In de Schrift is dan ook overvloed van spijs en drank, en naar uwe behoefte is, moogt en moet gij eten en drinken. Daar hebt gij bijvoorbeeld de Brief van Paulus aan de Romeinen, met zijn geloof zonder de werken: is het geen vaste krachtige spijs? Hij moet gegeten worden. Daar hebt gij de Brief van Jacobus met zijn geloof niet zonder de werken; is het geen voortreffelijk water? Het moet gedronken worden. Op deze wijze staat in de Schrift en in het leven alles met elkander in verband. Die de wereld schiep en het leven gaf, onderhoudt ook de schepping en het leven, ook het geestelijk leven. God geeft ook voor onze ziel, gelijk voor ons lichaam, spijs en drank; doch als men het brood, dat God geeft, veracht en niets anders eet dan wat de kok en pasteibakker gereed maken, en als wij in plaats van het water dat God geeft, niet anders dan sterke drank drinken, is het dan wonder, dat men wegkwijnt totdat men sterft? Zegt gijlieden niet: het zijn nog vier maanden en dan komt de oogst? De Heer stelt zijn discipelen en de natuur tegenover Hem en het koninkrijk Gods. De natuur heeft haar vastgezette tijden van zaaiing en oogst, doch op het gebied Gods, in het koninkrijk der hemelen wordt er alle dagen gezaaid en alle dagen geoogst. Ziet, Ik zeg u: Heft uwe ogen op en aanschouwt de landen, want zij zijn alreeds wit om te oogsten. De Here richt de ogen zijner discipelen naar de ginds van Samaria tot Hem komende lieden met de vrouw aan het hoofd: dat zijn voor Jezus de velden, wit tot de oogst. Ja, in de natuur heeft de oogst zijn vaste tijd, maar in het koninkrijk Gods kan de oogst terstond na de zaaiing plaats hebben. De oogst der natuur was eerst over vier maanden, de geestelijke oogst van het Samaritaanse stadje Sichar was nu rijp. Ook geeft God soms na grote dorheid en onvruchtbaarheid een rijke oogst; zo ook hier: na de jaren, ja eeuwen van grote dorheid en onvruchtbaarheid in Samaria kwam over dat Samaritaanse stadje een rijkdom van zegen en geestelijk leven. En die maait, ontvangt loon en vergadert vrucht ten eeuwigen leven; opdat zich tezamen verblijde, beide die zaait en die maait. Welk een liefelijke gemeenschap stelt de Here hier, gelijk overal, tussen Hemzelven en zijne discipelen. Hij beschouwt zich als de zaaier en zijn discipelen als de maaiers van deze oogst. Het zaaien nu geschiedt dikwijls, ja doorgaans met tranen, maar het maaien heeft altijd zijn vreugde en zijn loon, hoeveel te meer wanneer het een inzamelen is van vrucht tot het eeuwige leven! In de oogst vergeet dan ook de zaaier zijn tranen, zijn moeite, zijn verdriet, en verblijdt zich met de maaiers; want het einde van de arbeid, de oogst is dßßr. Want hierin is die spreuk waarachtig: Een ander is het, die

zaait, en een ander, die maait. In de natuur is dit zelden het geval, de zaaier is daar meestal ook de maaier, hoewel er altijd meer maaiers dan zaaiers nodig zijn, doch in het geestelijke is meestal een ander de zaaier en een ander de maaier. De Here kwamen de eerstelingen van alle zaaiing en oogst toe. Hij wierp dan ook de zaden in de akker der wereld, waaruit zich door tussenkomst van de Heilige Geest een rijke oogst van vruchten zou ontwikkelen. De woorden des Heren waren zelfs de zaadkorrels, waaruit zich later de Brieven der Apostelen ontwikkelden. En is het nu een ander die zaait, en een ander die maait, dan moeten wij ons troosten, wanneer wij niet altijd vrucht op onze arbeid zien. God wil ons teleurstellen in onze tegenwoordige verwachtingen, om ons te verrassen in zijn toekomstige vergeldingen. Ons werk voor de Here moet geen koopmanschap zijn, geen uitzetten van geld voor meerdere winst, en ook geen ruilen van werk tegen loon; maar veeleer aan onze zijde een wegwerpen van ons brood op het water naar de wil van God. En zo het dit werkelijk bij ons is, dan zal God het ons ook na vele dagen onverwacht terug doen vinden. Tenslotte leren wij uit deze spreuk, dat wij als gelovigen wel aan niets, wat het koninkrijk Gods aangaat, ons medegevoel, onze liefde mogen onttrekken, maar dat wij daarom niet alle werk op ons behoeven te nemen, zoals men dikwijls onbescheiden genoeg van ons vergt. Wij kunnen het niet, en daarom mogen wij het niet. Men kan niet meer dan de beide handen vol hebben. Die zaait kan niet tegelijk ploegen. Zeker de arbeid is nodig, maar de verdeling van de arbeid ook. De verdeling is de orde. Als wij de tijd hadden zonder verdeling in uren en minuten, wij zouden met de tijd geen weg weten. Ik heb u uitgezonden, om te maaien hetgeen gij niet bearbeid hebt; anderen hebben het bearbeid, en gij zijt tot hunnen arbeid ingegaan. Jezus noemt zich zelven niet, maar schijnt enkel van de profeten te spreken, en toch Hij zelf was het die zaaide, wat zijn discipelen zouden oogsten. Hij sluit zich zelven echter niet uit, maar stilzwijgend in, en men moet zich verwonderen over de fijnheid en kiesheid, waarvan de woorden des Heren de uitdrukking zijn. En velen der Samaritanen uit die stad geloofden in Hem, om het woord der vrouw, die getuigde: Hij heeft mij gezegd alles wat ik gedaan heb. Velen beschouwen thans het geloof op het gezag van een ander als lichtgelovigheid, in de zin van lichtvaardig geloof. Doch in zaken, die ons eeuwig zielenheil aangaan, is het geloof op gezag, op getuigenis van een ander onvermijdelijk. De vrouw op zich zelve was niet geloofwaardig; want zij was bekend als een oneerbare vrouw; maar haar getuigenis, dat een Joodse Rabbi al haar verborgen zonden haar gezegd had, maakte haar bij uitnemendheid geloofwaardig. Daarom is de beste wijze om anderen tot bekering te leiden, zelven vruchten voort te brengen, die der bekering waardig zijn. Wat men wil leren, moet men ook kunnen bewijzen. Als dan de Samaritanen tot Hem gekomen waren, baden zij Hem, dat Hij bij hen bleef; en Hij bleef aldaar twee dagen. Welk een onvergetelijk bezoek voor de Samaritanen! De Christus zelf en zijn discipelen vertoeven vriendelijk, gezellig, vol van hemelse Goddelijke liefde in het hart, en de mond overvloeiende van Goddelijke wijsheid, onder het dak, aan de tafel, op de legerstede der anders bij de Jood zo verachte Samaritanen! Wat zal er gedurende al die tijd door de Here gesproken, door de Samaritanen gehoord zijn! Hoe gaarne zouden wij het weten; doch het is onmogelijk alles wat de Here gezegd heeft op schrift te hebben; wij beseffen het oneindige der zaak. En er geloofden er veel meer om zijns woords wil. En zeiden tot de vrouw: Wij geloven niet meer om uws zeggens wil, want wij zelven hebben Hem gehoord en weten dat deze waarlijk is de Christus, de Zaligmaker der wereld. Hiermede deden de Samaritanen afstand van hun voorgeven, alsof zij tot de bevoorrechte volken behoorden, en stelden zij zich gelijk met de gehele wereld. Op dezelfde wijze moet ook ieder mens, zal hij gerechtvaardigd worden, zich met de gehele wereld gelijkstellen, Romeinen 3:19. Wij leren hier echter ook nog dit, dat wij de dag der kleine dingen niet moeten verachten. Een enkele geringe vrouw is het middel tot bekering ener stad. En later zou het gezaaide door Christus nog heerlijker opgaan, ja tot een heerlijke oogst worden, en zullen wij lezen (Handelingen 8:14): ‘Samaria heeft het Woord Gods aangenomen.’ En na de twee dagen ging Hij vandaar, en ging heen naar Galilea: want Jezus heeft zelf getuigd, dat een

profeet in zijn eigen vaderland gene eer heeft. De Here ontweek de eer, die Hem van Samaria gegeven werd, en ging weder naar Galiléa, alwaar Hem door het ongeloof die eer werd onthouden. De Heer wilde nooit en in geen geval gebruik maken van enig vleselijk middel tot bevordering van de dingen zijns koninkrijks, en de eerbewijzing der mens en was zulk een middel. Hij deed al zijn werk alleen door geestelijke middelen, ja alleen door de Werker van alle geestelijke krachten: De Heilige Geest. En Jezus keerde wederom door de kracht des Geestes naar Galiléa. Gij hoort het, en wij moeten dit dus eens voor al opmerken, dat alles bij de Here geschiedt door de kracht des Heiligen Geestes. Als Hij dan in Galiléa kwam, ontvingen Hem de Galileeërs, gezien hebbende al de dingen, die Hij te Jeruzalem op het feest gedaan had: want ook zij waren tot het feest gegaan. Ook hier zien wij dat er vele wonderen door de Here op het eerste Paasfeest moeten verricht zijn, die Johannes niet opgeeft, naar zijn gewoonte om niet de gewone genezingen van kranken en bezetenen door 's Heren oplegging der handen of aanraking te vermelden, maar alleen zulke wonderen, die door de bijkomstige bijzonderheden van de gewone onderscheiden werden.

4:13 De Heer en zijn stadgenoten, de eerste maal En Hij kwam te Nazareth, daar Hij opgevoed was.
De Heer gaf zijn vaderstad, en tot nu toe de stad zijner inwoning, ten huize zijner moeder, een allereerst bezoek. Wij noemen het een eerst bezoek, omdat het bezoek, waarvan Mattheus en Markus bij latere gelegenheid melding maken, te veel in de bijzonderheden met het hier vermelde door Lukas verschilt, om aan een vereenzelviging te kunnen denken. Blijkbaar heeft de Heer bij het eerste bezoek geen enkel wonder gedaan, terwijl Hij bij het tweede bezoek, niettegenstaande de tegenstand, toch enkele wonderen deed. En ging, naar zijn gewoonte, op de dag des sabbats in de synagoge. De Heer volgde de gewoonte, en daarin ligt iets liefelijks. Sommige predikanten spreken altijd met minachting van het ter kerk en het ten avondmaal gaan uit gewoonte, alsof de gewoonte op zich zelve reeds iets kwaad ware; nee, de gewoonte om regelmatig de godsdienstoefeningen bij te wonen is een zeer goede zaak; zelfs van de aandachtigsten en godvruchtigsten hoorder kan niet meer gevorderd worden; maar nu vordert deze ook, dat de predikant hem een preek geeft, waar zijn verstand zodanig door verlicht en zijn hart zodanig door verwarmd wordt, dat de sabbat hem een verlustiging in de Here wordt. De Roomsen geven in hun kerken bij een prachtigen eredienst, fraaie schilderijen en fraaie muziek, om de ogen en oren der kerkgangers te strelen; maar het sieraad van een Protestantse kerk is, behalve een eerbiedig biddende en lofzingende, ook een aandachtig luisterende gemeente, hangende aan de lippen van een door heilig vuur bezielde prediker, die tot haar spreekt woorden van goddelijke geestelijke wijsheid, kracht en vertroosting, waar de ziel door gevoed, gedrenkt, verkwikt en vertroost wordt, gelijk het lichaam wordt gevoed en verkwikt door de edelste en sappigste vruchten. En stond op om te lezen. De Here maakte gebruik van het recht dat iedere Jood in de synagoge had, om de Schrift te lezen en daaruit te onderwijzen. Gij ziet, de Heer stelde zich altijd met anderen gelijk, en toch werd Hij onderscheiden. Ieder werd door Johannes gedoopt, maar niet op allen daalde de Heilige Geest; zo ook iedere Jood kon de Schrift lezen, maar wat de Here las in de synagoge, kon Hij alleen volkomen uitleggen, want het was alleen van Hem geschreven. En Hem werd gegeven het boek van de profeet Jesaja. Waarschijnlijk was het dezelfde afdeling, welke op die dag aan de beurt der lezing was. Gij weet toch dat de wet en de profeten, zoals bij ons de Catechismus, in wekelijkse afdelingen voor het gehele jaar verdeeld zijn. De Joden echter hebben de jaarverdeling tot nu toe gehouden; maar bij ons heeft ook in dit opzicht de orde plaats gemaakt voor de wanorde, zodat de eerste Zondag van de Catechismus niet meer met de eerste Zondag van het jaar begint, maar soms midden in het jaar. En als Hij het boek open gedaan had, vond Hij de plaats waar geschreven was. Dit vinden is een uitdrukking voor al des Heren werk. Hij vond alles gereed; de Vader had Hem alles gereed gemaakt. Wij lezen deze plaats: Jesaja 61:1-2. Het is één der schoonste en klaarste profetieën van de Messias, zoals Hij zelf wordt voorgesteld, optredende onder zijn volk, met de woorden: De Geest des Heren is op Mij. Treffend woord! Toen de Here dit sprak, was de Heilige Geest op Hem uitgegoten op een enige wijze, in al zijn volheid. Dit was het eerste en voorname kenmerk van de beloofde Messias, de bron van al de andere kenmerken. Daarom heeft Hij Mij gezalfd. Dat is: 'Daarom ben Ik de Christus, de door God gezalfde tot Profeet, Hogepriester en Koning.' Hij heeft Mij gezonden. De Zoon noemt zich overal de gezondene des Vaders, in de zin van de onmiddellijk gezondene des Vaders, niet zoals Mozes en de profeten door een uiterlijke roeping, maar door de nederdaling des Heiligen Geestes op Hem, in Hem. Om de armen het Evangelie te verkondigen. De armen zijn hier en overal in de Schrift, de ellendigen, verdrukten, nooddruftigen, naar wie niemand omziet, om wie zich niemand bekommert, die ieder aan hun lot overlaat. Wij kennen de zodanige in onze grote steden over genoeg. Tot de zodanige rekende de Heer zich gezonden, Hij verkeerde dan ook bij voorkeur onder de geringen des volks, en predikte hun het liefst; doch wij moeten ons wachten voor het denkbeeld, alsof de Heer onder die armen alleen de uiterlijk armen bedoelde; neen, Hij bedoelde dezulken, die naar de ziel waarlijk armen, ellendigen, verdrukten,

nooddruftigen waren, die zeker het meest, maar niet uitsluitend onder de geringen des volks gevonden worden. Daarom volgt er onmiddellijk op: Om te genezen die gebroken zijn van harte. Uit de persoon des Heren kan men opmaken, welke lieden Hij tot zich wil doen komen. Bracht Jezus rijkdommen voor de in geld en goed arme mensen? Neen, Hij bracht geestelijke rijkdommen; het Evangelie maakt geen tijdelijk armen tijdelijk rijk in geld, maar de geestelijk armen maakt het eeuwig rijk in God. Zo is Hij ook de Geneesmeester van de gebrokenen van harte, en de Vertrooster van de verslagenen van geest; hetzij die harten onder een schamel kleed of prachtig gewaad gevonden worden. Om de gevangenen te prediken los lating. Dit schijnt alleen in geestelijken zin gezegd; de Here bevrijdde geen gekerkerden, maar de geestelijk gevangenen, gevangenen in de strikken des satans, der zonde, der vertwijfeling, der wanhoop, en ook de lichamelijk gevangenen des satans, de bezetenen. En toch zou de Heer door het Evangelie menige kerker voor menige gevangene er in, doen opengaan. En de blinden het gezicht. Dit is blijkbaar niet alleen in geestelijken zin gezegd; geestelijk blinden worden voornamelijk, maar ook lichamelijk blinden worden bedoeld. Voor de Heer en de Schrift is de mens lichaam en ziel, en God zorgt voor beiden evenzeer. Om de verslagenen heen te zenden in vrijheid. Om alle onderdrukten, gebonden in geestelijke slavernij, uit te leiden tot de vrijheid der heerlijkheid van Gods kinderen. Ook alle lichamelijke slavernij is hieronder begrepen. De Messias is de zegen aller volken, en waar Hij komt met zijn Evangelie, daar moet alle vloek, die op de mensheid rust, wijken en de zegen in de plaats treden. Om te prediken het aangename jaar des Heren. Om het grote vrij en jubeljaar van God uit te roepen, waarin alle ongelijk hersteld, alle juk verbroken, alle verdrukking opgeheven wordt. Dit alles geschiedt door het Evangelie, dat de verandering is van alle armoede in rijkdom, van alle duisternis in licht, van alle dood in leven. En als Hij het boek toegedaan en de dienaar wedergegeven had, zat Hij neder. De Here staat op om de Schrift te lezen, en zit neder om haar uit te leggen. Dit is recht Joods en geschiedt nog heden in de synagoge. Men staat omdat men Gods Woord leest, en men gaat zitten omdat men eigen woorden spreekt. Het lezen der Schrift in staande houding is een bewijs van eerbied voor de getuigenis des Heiligen Geestes. Nu heeft God eerbied voor zijn eigen woord, en toont dit op allerlei wijze. Ook de Here, die God is, toont het hier en overal. Doch zo volkomen mens en zo geheel Jood was Christus óók, dat Hij, ofschoon Hij de Heer was, en zijne woorden Gods woorden waren, nochtans bij de uitlegging der Schrift gaat zitten. Hiermede wordt de Schriftverklaring beneden de Schrift zelve gesteld. In de Roomse kerk en in navolging van deze in de Anglicaans kerk is dientengevolge de gewoonte overgebleven, om de Evangeliën staande, en de Brieven der Apostelen zittende te lezen, omdat men de Brieven beschouwde als de uitlegging van het Evangelie. In deze zin kan deze gewoonte doorgaan; maar als dit geschiedt, omdat men de Brieven der Apostelen minder stelt dan het Evangelie, dan doet men verkeerd; want beide zijn even volkomen van de Heilige Geest afkomstig. In ieder geval is het een bewijs van verregaande oneerbiedigheid en ongodsdienstigheid, dat de mannen in de kerk, onder het aflezen van de tekst, hun hoeden op het hoofd houden. Dit strijdt met onze westerse en christelijke zeden. Wie van hen dus nog een weinig eerbied heeft voor God, terwijl Hij tot ons spreekt door zijn Woord, zal, zo geen wettige redenen hem verontschuldigen, dit tonen, door het hoofd te ontbloten. Bij de uitlegging des Woords alleen is het geoorloofd gedekt te zijn. En de ogen van allen in de synagoge waren op Hem geslagen. Welk een schilderachtige voorstelling van de zaak. Wij kunnen ons volmaakt voorstellen hoe dat geschied zal zijn, daar ook bij ons in onze kerken, als een prediker voor de eerste maal onder ons optreedt, aller ogen zich op hem vestigen. En Hij begon tot hen te zeggen: Heden is deze Schrift in uwe oren vervuld. Dit was misschien het eerste woord van Jezus' toespraak en het kort begrip van geheel haar inhoud. De Here begon derhalve zijn rede: met zijn stadgenoten te wijzen op hetgeen van Hem zelven geschreven en in Hem zelven vervuld werd. Hoe gaarne zouden wij ook hier nauwkeurig weten, wat door Jezus gezegd werd; doch de Here zal dit niet breedvoerig, maar volgens zijn gewoonte kortelijk hebben aangewezen. Niemand toch kan de profetie in zo weinig

woorden samentrekken als de Heer. Het is echter liefelijk, op te merken, dat de Here zich reeds terstond tot het middelpunt der profetie stelt. De profeten behoren dan ook tot Christus' heilige omgeving; zij maken zijn geestelijk geleide uit. Christus zelf profeteerde alleen van zich zelven, en tevens was Hij de uitlegger der profetie, die van Hem profeteerde. Welk een denkbeeld: de Heer, de Geprofeteerde, is zelf de uitlegger der profetie! Aan de Emmaüsgangers legt Hij des namiddags de Wet en de Profeten uit, en des avonds komen er de Psalmen nog bij. Trouwens in alle zijn woorden liggen uitleggingen van profetieën; altijd sprak Hij de taal der profeten en vereenzelvigde Hij zijn gezag met het hunne. Gedurig en ook hier stelt Hij de Schriften der profeten voor als zijn geloofsbrieven. De profeten zagen allen alleen op Christus, als op het hoofd der profeten. De profetische getuigenissen waren allen van Hem, de Heer, dus Hij nam ze ook allen in bezit. De theologie der profeten was de Christologie; daarom liggen dan ook in de profetieën des Ouden Testaments de zaden en kiemen van enkel Nieuw Testamentische beschouwingen. En evenals wij nu uit de schets de schilderij, en uit de schilderij wederkerig de schets herkennen, herkennen wij in de profetie de persoon van Christus, en in de persoon van Christus de profetie. De profeten geven dan ook doorgaans de onderwerpen op, die de Nieuw-Testamentische schrijvers bewerken. Maar Christus was de hoofdinhoud der profetie. Reeds de allereerste woorden Gods na de val bevatten de allereerste kiemen der profetie van de Christus. Nog vóór er een kind bestond, werd er gesproken van het zaad der vrouw als bestaande; wie anders kon het zijn dan de eeuwige Zoon van God, die, als de tijd vervuld was, zou geboren worden als mens van ene vrouw? En gelijk nu het kind zich binnen in het lichaam der moeder ontwikkelt, totdat het voldragen en gereed is om geboren te worden, zo ook de Christus in de profetie. De Heilige Geest aspireerde in de profeten altijd meer naar de verwezenlijking van alle beeld, van alle schaduw, van alle denkbeeld, naar een naam, naar een persoon, welke onder het Oude Testament nog niet zichtbaar is. En nu die persoon is gekomen, en zijn naam is Jezus Christus, de Here, en in Hem zijn al de beloften Gods, der Schrift ja en amen; en al wat nog niet door Hem vervuld is, zal nog door Hem vervuld worden. Hij is van de Vader in de wereld gekomen, om er de profetieën zijner menswording, zijns leraarschaps, zijns lijdens en stervens te vervullen, en Hij heeft de wereld verlaten en is weder heengegaan tot de Vader, om de profetieën zijner heerlijkheid te vervullen. Zo moeten wij dan alleen uit de handen der profeten ook die sleutel ontvangen, die ons de toekomst opent, de toekomst van Christus, de openbaring des eeuwigen Konings in zijn eeuwig Koninkrijk. Ja, wij spreken het op grond der Schrift als onze diepste overtuiging uit, dat gelijk de komst van Christus in het vlees de enige zon was, die over de ontzettende nacht der tijden opging, zo ook zijn wederkomst in heerlijkheid de enige zon wezen zal, die over de wederom ontzettend toenemende duisternis dezer tijden en der volgende opgaan zal. Al het overige, wat er ook gebeuren moge, is tijdelijk, plaatselijk, betrekkelijk. Zeker, er kunnen nog tijden van liefelijke verademing, van overwinningen op de vijanden Gods door God gegeven worden, maar er is geen volkomen, geen blijvend herstel der kerk te wachten dan van Christus komst. Zeker moeten wij alles doen wat onze hand vindt om te doen, om de breuke Sions te helen, en wij zouden ons niet verantwoorden kunnen voor de Heer, wanneer wij ook maar de allerminste traagheid in zijn werk betoonden; maar verwachten wij toch het heil niet van onze pogingen! Alle prediking en alle werk in de kerk moet ons brengen tot de persoon van Christus, anders is het een en het ander niets dan ene begoocheling te meer. Neem de toekomst van Christus weg, en wat blijft er dan van de Schrift over? Niets dan een dageraad, die nimmer tot een volle dag wordt. Doch, de Schrift gelovende, ziet gij de dageraad aanbreken van de volle dag, in Jezus, hetzelfde ogenblik dat Hij in de synagoge te Nazareth, na het lezen van Jesaja 61:1-2 zittende zegt: Heden is deze Schrift in uw oren vervuld. En zij gaven Hem allen getuigenis, en verwonderden zich over de aangename woorden, die uit zijn mond voortkwamen. Bij Jesaja wordt van de Messias gezegd, dat Hij gezalfd is: ‘om uit te roepen het jaar van het welbehagen des Heren,’ en de dag der wraak onzes Gods. Deze laatste woorden worden door de Heer weggelaten, als niet behorende

tot deze bedeling, maar tot die van het einde der dagen. Thans was de Heer gekomen, niet om de wereld te oordelen, maar om haar te behouden, ja Hij was nu uitsluitend gekomen als een almachtige Helper en Verlosser der lijdende mensheid, tot zover zelfs, dat Hij er voor zou lijden en sterven, om een iegelijk die gelooft van alle lijden eeuwig te bevrijden. De lieden van Nazareth hoorden dus van de Heer in het eerst niets dan aangename worden; want wie toch hoort niet gaarne spreken van het zich aantrekken der armen, van het genezen der gebrokenen van harte, van het slaken der ketenen der gevangenen, van de opening der ogen van blinden, van het uitroepen van het jubeljaar van Gods welbehagen. Doch het Christendom bestaat niet alleen in het gevoel van aangename gewaarwordingen des verstands en des harten, van menselijke liefde en menselijke bewondering; het heeft ook een strengere keerzijde; het Christendom eist ook geloof, zelfverloochening, overgave van zich zelven aan de Heer. De Heer was in de schoonste en volste kracht van zijn leven, en welk een innerlijke schoonheid zal er voor een geestelijk oog te zien zijn geweest in die rustige gelaatstrekken en in die heldere opslag der ogen, waaruit enkel heerlijkheid en liefde spraken! Voeg daarbij zijn stem, zo natuurlijk eenvoudig, zo geheel vrij van alle gemaaktheid, en toch zo bezield, zoveel zeggend, en wij kunnen ons voorstellen welk een indruk dit alles op velen zal gemaakt hebben. O, als wij eenmaal de Heer zullen aanschouwen en horen spreken, dan zullen wij ons eerst een denkbeeld kunnen maken van het voorrecht dat des Heren tijdgenoten ontvingen in Hem te zien en in Hem te horen, en dat zijn discipelen ook reeds vanwege dit voorrecht zalig geprezen werden. Doch wat bate dit alles voor hen, die niet in Jezus geloofden? Ach, voor dezulken was ook dit een ijdele zaak en het genot van een vluchtig ogenblik. De Heer was niet gediend met de lof uit de mond der boze geesten, en ook niet van die uit de mond der ongelovige mensen; want de Heer haat niets meer dan hetgeen onvruchtbaar is; dat zien wij aan de vijgenboom, waaraan Hij vrucht zocht, en die enkel bladeren had. In plaats dat de lieden van Nazareth door de prediking van Jezus geloofden en zich bekeerden, gelijk de Ninevieten deden op de prediking van Jona, gaven zij aan elkander hun genoegen en goedkeuring te kennen over zijn welsprekende uitlegging van Jesaja. En zeiden: Is deze niet de zoon van Jozef? Met deze woorden spraken zij hun ongeloof uit. Zij deden dit met precies dezelfde woorden als nog heden de ongelovigen dit doen; want deze spreken ook niet meer van Christus als de Zoon van God, maar als de zoon van Jozef. Doch welk een tegenstelling zien wij hier niet met de vraag der Samaritaanse vrouw tot haar stadgenoten: Is deze niet de Christus? Is Israël niet dieper gezonken dan Samaria? De Heer had hun de heerlijke profetie van Jesaja uitgelegd; Hij had rechtstreeks tot hen gezegd: ‘Wat Jesaja heeft voorspeld, dat ziet gij thans vervuld in Mij. De Messias, die de vaderen hebben verwacht en de profeten hebben aangekondigd, is tot u gekomen. Ik ben het die met u spreek.’ En wat is nu het antwoord der ziel op deze prediking van de gekomen Messias, van de Heer der heerlijkheid zelf? Is deze niet de zoon van Jozef? Met deze woorden verharden zij hun harten om, welke lof zij Jezus ook geven, Hem nochtans niet voor de Messias maar voor een begaafd mens en als huns gelijken te erkennen. Doch voor het ongeloof heeft dan ook de Here, ook reeds in deze bedeling, ook onder de prediking van het Evangelie der genade, geen aangename woorden, maar enkel de verkondiging van de dag der wrake zijns Gods. Wel verre van de aangename indruk, dien Hij op zijn ongelovige stadgenoten maakte, te versterken, nam Hij die ganselijk weg, door hun te verwijten, dat zij door hun ongeloof Hem beletten zich te openbaren in zijn reddende liefde; want juist dit is de vloek van het ongeloof, dat het niet aan het licht vergunt te schijnen in de duisternis, en niet aan de liefde Gods om zielen te redden van de dood. Het ongeloof wil zelf niet geholpen zijn, en duldt ook niet dat anderen geholpen worden: maar met wegstoting van de reddende hand van God, wil het zelf reddeloos verloren gaan, en anderen reddeloos doen verloren gaan! Is het ongeloof niet satans grootste gruwelstuk? En Hij zeide tot hen: Gij zult zonder twijfel tot Mij dit spreekwoord zeggen: Medicijnmeester! genees uzelven; al wat wij gehoord hebben, dat in Kapernaum geschied is, doe dat ook hier in uw vaderland. De Heer zeide met deze woorden: ‘Gij zult nu ook van Mij verwachten, dat Ik onder

u wonderen zal doen, om daarmede mijne vaderstad te verheerlijken, omdat zij Mij de naaste is; doch zij is Mij niet de naaste, integendeel, zij is Mij, vanwege haar ongeloof, een vreemde. Gij gelooft niet, welnu, zo zult gij ook de heerlijkheid van God niet zien.' En Hij zeide: Voorwaar Ik zeg u, dat geen profeet aangenaam is in zijn vaderland. Mensen, die ons van der jeugd af gekend hebben, willen niet door ons onderwezen zijn; zij noemen dit van onze zijde zelfverheffing en aanmatiging. Zij willen niet erkennen, dat God ons gaven boven hen gegeven heeft, maar achten zich zelven volkomen met ons gelijk. Dit waren ook de gedachten van de lieden te Nazareth: zij hadden Jezus van kinds af gekend, en niets bijzonders in Hem gezien, dan dat Hij bijzonder beminnelijk was; en nu trad Hij op in de synagoge, niet alleen om de Schrift uit te leggen, zonder bij de wetgeleerden gestudeerd te hebben, maar om ook daarbij te zeggen, dat Hij zelf de persoon was, van wie Jesaja geprofeteerd had. Stonden zij dus eensdeels opgetogen over de redenaar, en was zijne toespraak, evenals die van Ezechiël voor zijne tijdgenoten, 'een lied der minne van een die schoon van stem is, of die wél speelt,' aan de andere kant waren zij verbaasd en geërgerd, dat hun stadgenoot zich verklaarde de Messias van Israël te zijn. Ach, ook hun geschiedde wat bij het gehoor van Ezechiël geschiedde. Zij hoorden zijne woorden wel gaarne, maar deden ze niet. 'Hoe! zo spraken zij onder elkander, Hij zegt de Messias te zijn, maar weten wij niet beter wie Hij is? Is Hij niet de zoon van Jozef?' Nu zij echter niet willen geloven, zullen zij zien, dat de Messias in hun midden is, en dit toont door hun ongeloof te bestraffen en het gericht over hen te houden, door hen te beschamen met het voorbeeld van het geloof der Heidenen boven Israël, en hun daarmede aan te kondigen, dat het koninkrijk van hen genomen en aan de Heidenen zal gegeven worden. Maar Ik zeg u in der waarheid: Er waren vele weduwen in Israël in de dagen van Elia, toen de hemel drie jaren en zes maanden gesloten was. Wij horen hier uit de mond des Heren, dat de droogte ten tijde van Elia drie en een half jaar duurde, welk tijdperk een blijvende type is voor dat der oordelen Gods, zoals uit de openbaring van Johannes blijkt. Elia zelf spreekt enkel van het rond getal drie jaren, 1 Koningen 18:1. Zodat er grote hongersnood werd over het gehele land. Over geheel Palestina en aangrenzende gewesten. Treffend is het, dat juist dit voorbeeld door de Heer gekozen werd; het kan ons een beeld zijn van de grote hongersnood naar het woord van God, welke thans heerste in geheel Palestina en aangrenzende landen. En tot geen van haar werd Elia gezonden, dan naar Sarepta Sidonis, tot een vrouw, die weduwe was. Geen enkele weduwe in Israël werd uit haar ellende gered, maar enkel een heidinne, die door haar geloof aan het woord Gods Israël, dat diep in het ongeloof verzonken lag, beschaamde. En er waren vele melaatsen in Israël, ten tijde van de profeet Elisa. Wederom is dit voorbeeld met goddelijke wijsheid gekozen; want de melaatsheid vertegenwoordigt de zonde in haar volle kracht. Ook nu was Israël in zijne zonde, melaats van de hoofdschedel tot de voetzolen toe, en Hij, de Heer, die zijn volk zalig zou maken van hunne zonden, door zijn eigen dierbaar bloed, werd als zodanig afgewezen. En geen van hen werd gereinigd, dan Naäman, de Syriër. Niemand uit Israël had geloof genoeg om tot Elisa te komen, ten einde van zijn melaatsheid genezen te worden. Alleen een jeugdige Israëlitisch dochter, een gevangene bij de Syriërs, bracht door haar geloof haren heer tot zulk een geloof, dat hij, Naäman, de Heiden, de reis van Damascus naar Samaria deed. En zijn reis was niet tevergeefs, hij werd genezen. En zij werden allen in de synagoge met toorn vervuld, toen zij dit hoorden. De natuurlijke mens toornt, zodra hij veroordeeld wordt. Dit woord des Heren was een greep in het diepste hunner ziel geweest; hun volkstrots was hiermede in de hartader aangetast. Zij gevoelden ten volle, dat Jezus verklaarde, dat God hen en geheel het ongelovig Israël met zijn zegeningen zou voorbijgaan, om ze aan de Heidenen te geven, evenals ten tijde van Elia en Elisa geschiedde, en in een oogwenk was al de liefelijkheid van Jezus vergaan, en Christus, omhangen met de ergernismantel, stond voor hen; welke Christus zij niet begeerden, maar uitwerpen zouden, met de uitroep: Kruist Hem! kruist Hem! En opstaande, wierpen zij Hem uit, buiten de stad, en leidden Hem op de top des bergs, op dewelke hunne stad gebouwd was, om Hem van de steilte af te werpen. Welk een

moorddadig opzet, en dat jegens een stadgenoot, die men van zijn jeugd af gekend had, en wiens familie onder hen woonde, en dien men nog zoeven geprezen had om de aangename woorden, die uit zijnen mond kwamen! Ja, het is niet te ontkennen: de waarheid baart haat; zodra men de mens, die niet geloven, maar in zijn zonden blijven wil, bij zijn geweten aangrijpt, wordt hij woedend. Hier begrijpen wij iets van Natanaels gezegde: Kan uit Nazareth iets goeds zijn? Het blijkt hier, dat dit stadje niet ten onrechte in een kwade naam bij Israël stond, en daarin moest de Heilige Israëls opgevoed worden? Ja, om beter verborgen te blijven; ook kon de besmetting Hem niet aanroeren. Doch zijn allereerst bezoek aan de plaats zijner kindsheid en jeugd was de profetie en voorproef van zijn uitwerping buiten de wijngaard en van zijn gedood worden door Israël. Maar Hij, door het midden van hen doorgegaan zijnde, ging weg. De Heer betoonde zich ook hiermede als te zijn boven alle macht, en niet te doden, tenzij Hij zich zelven daartoe vrijwillig overgeeft; en daartoe was de ure nog niet gekomen. En Nazareth verlaten hebbende, kwam Hij af, en is komen wonen te Kapernaum, een stad van Galiléa, gelegen aan de zee, in de landpalen van Zebulon en Nafthalie. De Heer verliet het zo trots als hooggelegen stadje, en koos zich nu tot een vast verblijf het laaggelegen en nederig vissersstadje aan de oever van het meer Gennesareth. Kapernaum zou nu de plaats zijn, vanwaar de Heer telkens zou uitgaan, om het Evangelie op andere plaatsen te verkondigen, en telkens in zou wederkeren. Het stadje zou er op het hoogst door verheerlijkt worden, ofschoon het er ook niet aan beantwoorden zou door gebrek aan geloof; integendeel het ongeloof zou ook bij hen het hoogste voorrecht in de zwaarste vloek veranderen. Intussen heeft de Heer onder de mensen gewoond, gelijk wij onder de mensen wonen. Doordringen wij ons toch van de waarheid ook van deze bijzonderheid, opdat wij ons niet laten wegvoeren als een roof door het ongeloof, dat ons de Heer wil voorstellen als een denkbeeldig persoon. Neen, Hij was waarachtig mens en waarachtig God in één aanbiddelijke persoonlijkheid. Opdat vervuld zou worden hetgeen gesproken is door Jesaja de profeet, zeggende: Het land Zebulon en het land Nafthalie, aan de weg der zee, over de Jordaan, Galilea der volken; het volk dat in de duisternis zat, heeft een groot licht gezien, en degenen die zaten in het land van schaduw des doods, over dezelve is een licht opgegaan. Deze profetie lezen wij Jesaja 9:1-2. In het laatste tijdperk van de Joodse kerkstaat heeft Christus voornamelijk dat gedeelte des lands heerlijk gemaakt, dat vroeger minder verheerlijkt was. Bijzonder de zeeoevers en bergen van Galiléa waren de schouwplaatsen van 's Heren wonderdaden en leer. Voor Mattheus, die bepaald Jesaja aanhaalt, is Christus als de zon, opkomende uit de zee van Galiléa, schijnende in schitterende pracht over het ganse land, een land dat, half heidens, neerlag in doodsschaduw, maar dat nu een groot licht over zich zag opgaan. De profeet en de evangelist plaatsten dus zich zelven op het gebied ener nieuwe schepping. Het is ook hier: ‘Het licht schijnt in de duisternis, en dat Licht is Christus.’

4:17 De Heer en de koninklijke hoveling

Zo kwam dan Jezus wederom te Kana in Galiléa, waar Hij het water wijn gemaakt had; waar de door Hem gezegende bruilofslieden wellicht woonden; waar wellicht zijn moeder al die tijd, als bij haar nabestaanden, vertoefd had. En er was een zeker koninklijk hoveling. Een dienaar van de koning Herodes, die over Galiléa het gebied voerde. Wiens zoon krank was te Kapernaum. Deze gehoord hebbende, dat Jezus uit Judéa in Galiléa kwam, ging tot Hem. Gij ziet, die hoveling geloofde in Jezus; hij had gehoord dat Jezus vele wonderlijke genezingen verrichtte, en terstond besloot hij: bij Jezus hulp in te roepen voor zijn dodelijk krank kind. En bad Hem, dat Hij afkwame en zijn zoon gezond maakte: want hij lag op zijn sterven. Hoe! was dit niet te veel gevergd: zulk een weg terstond met hem te gaan? Hoe durfde de hoveling dit de Heer voorstellen? Och, mijn vrienden, mensen, die aan de koninklijke hoven zijn en een sierlijke kleding dragen, ja al de aanzienlijken dezer wereld menen in de regel (de uitzonderingen zijn weinig), dat ieder hen ten dienst moet staan. Zij zijn dßt van hun jeugd af zó gewoon, dat zij dit over ieder uitstrekken, ook waar zij om een liefdedienst moeten vragen; zij doen dit echter bijzonder in zulke gevallen niet zozeer uit trotsheid als wel uit gewoonte. Doch gelijk tegen zijn eigen moeder, zo verzette zich de Heer terstond tegen een ieder, die enige macht of gezag over Hem wilde uitoefenen. Hij was de Heer, en diende Hij, het was vrijwillig; doch niemand moest Hem enigen dienst opleggen. Ook was Hij de bezitter van al de gaven Gods; doch de gaven Gods zijn niet te verkrijgen door te bevelen, maar alleen door ze in de diepste ootmoedigheid, in de erkentenis van 's Heren almacht en vrijmacht, biddende van Hem te vragen, zoals de hoofdman, die niet wilde, dat Jezus tot Hem kwam. Jezus dan zeide tot hem: Tenzij dat gijlieden tekenen en wonderen ziet, zo zult gij niet geloven. De klemtoon valt op het woordje ziet. De Here vraagt hiermede de koninklijken hoveling ingewikkeld, of hij geloven kon, zonder het wonder te zien doen? Het was een schijnbaar harde behandeling voor de diep bekommerden vader; maar de gestrengheid des Heren is heilzaam. De hoveling werd er door voorbereid om te geloven, zonder nog het wonder gezien te hebben. De koninklijke hoveling zeide tot Hem: Here! kom af, eer mijn kind sterft. Er was bij deze man geen plaats voor enig ander denkbeeld dan de redding van zijn kind. Hij begreep niet wat de Here met zijn woorden bedoelde; hij achtte ieder ogenblik te kostbaar, om het met spreken te laten verloren gaan; hij wilde de daad, de reddende daad, en herhaalde daarom zijne bede met nog sterker aandrang; Here! kom af, eer mijn kind sterft. Jezus zeide tot hem: Ga heen, uw zoon leeft! Welk een heerlijk machtwoord tot de koninklijken dienaar! De Here weigert om met hem te gaan, maar zegt meteen: ‘Ik behoef ook niet met u te gaan,’ en geeft hem een woord mede: waarmede hij, zo hij geloof had, dat geloof kon oefenen al de tijd van zijn terugreis naar huis. En de mens geloofde het woord, dat Jezus tot hem zeide, en ging heen. Nu begreep hij het eerst onbegrepen woord des Heren. Hij mocht niet eerst het wonder zien en dan geloven; maar omgekeerd, hij moest geloven alvorens het wonder te zien. Hoe liefelijk, niet waar? De Heer zeide: geloof! en hij geloofde. Zo moet er ook bij ons altijd een weerklank op het woord des Heren zijn. Als Hij iets tot ons zegt, dan moet er bij ons een overeenstemmend antwoord, een ja en amen zijn, waarmede wij de weg inslaan, die de Here ons gebiedt te gaan. De woorden Gods worden ook enkel uit de Schrift tot ons gesproken, om bij ons het geloof te verwekken, en door het geloof verenigt zich het woord Gods met ons hart, evenals een zaad zich verenigt met de grond, waarin men het vallen laat, en waaruit het ontkiemt. En als hij nu afging, kwamen hem zijne dienstknechten tegemoet, en boodschapten, zeggende: Uw kind leeft! ‘Is gezond, is hersteld.’ Welk ene verrassing! Nog eer hij tot zijn huis kwam, ontving de bekommerde vader de blijdste boodschap, die hij nog ooit ontvangen had, en deze was hem door de Heer geworden. Zo vraagde hij dan van hen de ure, in welke het beter met hem geworden was. En zij zeiden tot hem: Gisteren ten zeven ure verliet hem de koorts. De vader bekende dan, dat het in dewelke ure was, in dewelke Jezus tot hem gezegd had: uw zoon leeft. En hij geloofde zelf, en zijn gehele huis. Hij had eerst het woord van Jezus geloofd, en nu geloofde hij ook in zijn persoon,

Hem erkennende als de Christus, de Heer, die macht heeft over alle macht, die maar te spreken heeft en het bestaat. Dit tweede teken heeft Jezus wederom gedaan, als Hij uit Judéa in Galiléa gekomen was. Johannes heeft er een behagen in, om de twee wonderen des Heren te Kana in Galiléa op de voorgrond te stellen. Van dit ogenblik houdt hij ook op te tellen; want nu treedt de Heer op in de volheid zijner kracht, en was de rijkdom zijner wonderen zo groot, dat er slechts te denken viel om er enkelen, die bij uitnemendheid belangrijk waren, van te boeken. Wanneer wij echter deze twee wonderen als de grondslagen van al des Heren wonderen beschouwen, dan hebben wij juist de twee soorten, waarin zich al de wonderen des Heren onderscheiden. Door het eerste wonder openbaarde de Heer zijn heerlijkheid, en door het tweede zijn barmhartigheid. Wonderen van heerlijkheid en wonderen van barmhartigheid zullen wij voortaan gedurig aantreffen. Wonderen namelijk, waar nu de tentoonspreiding van barmhartigheid en dan weder die van 's Heren heerlijkheid op de voorgrond staat, want beiden zijn doorgaans in hetzelfde wonder verenigd: eigenlijk is er geen wonder van barmhartigheid denkbaar, dat de Heer niet tegelijk verheerlijkte, en ook van het wonder van heerlijkheid bij uitnemendheid (het wandelen van de Heer op de zee) is de barmhartigheid niet volstrekt gescheiden, omdat Hij hiermede zijne discipelen uit grote nood redde, gelijk Hij door de verandering van water in wijn, bij de feestvierenden, grote verlegenheid voorkwam. Wij hebben hier ook de eerste bij Johannes in de bijzonderheden vermelde genezing uit krankheid, en duidelijk wordt ons hier eens voor altijd gezegd, dat Jezus enkel genas door zijn WOORD. Zijn bevel was almachtig. Er was geen kwaal zo hopeloos, welke niet terstond week voor zijn woord; wat zeg ik: de dode hoorde de stem van de Zoon van God en werd andermaal een op aarde levende. In het Oude Testament zegt Jahweh: Ik ben de Heer, uw Heelmeester, Exodus 15:26, en wat in het Oude Testament door Jahweh geschiedt, geschiedt in het Nieuwe Testament door Jezus. Hoe zou de Zoon Gods zich hebben kunnen openbaren zonder wonderen te doen, en welke andere wonderen kon Hij doen, dan wonderen van heerlijkheid en barmhartigheid? Ontneem de Heer zijn wonderen en gij maakt Hem tot een man zonder daden, die u niets kan geven dan woorden. Daarom is het zo goddeloos, het wonder te ontkennen; het is de waren Christus te willen vernietigen, om er een valsen Christus voor in de plaats te stellen; en wat is dat anders dan in de plaats van de waarachtige God, die helpen kan, de afgod te stellen, die niet helpen kan. Doch hoe ijdel is het om God zijne godheid te willen ontnemen! Troosten wij ons dus met de belachelijkheid van deze vermetelheid. Ook de profeten en later de discipelen deden wonderen; maar alle deze wonderen onderscheiden zich van die des Heren, door de wijze waarop zij geschiedden. De Heer deed zijn wonderen als Heer, als gebieder; de anderen als dienaren, in diepe afhankelijkheid van God, of van Christus. Christus betoonde zich in alles als de volstrekt onafhankelijke Heer der schepping. Hij kende hoegenaamd geen andere afhankelijkheid dan de kinderlijke afhankelijkheid des Zoons van de Vader, en toonde deze in de liefde, waarmede Hij de Vader liefhad, die Hem wederkerig liefhad, met al de liefde, waarmede God kan lief hebben. Treffend niet waar, dat Christus op aarde tegelijk de zich openbarende en de verborgen God was. Zijne mensheid was het voorhangsel, waarachter zijne Godheid verborgen was. Doch zo dikwijls Hij sprak of handelde, openbaarde zich zijn Godheid noodzakelijk vanzelf; nochtans alleen voor het geloof, dat door het vlees in de geest, door het voorhangsel in het heilige der heiligen, ziet. Het ongeloof blijft aan het vlees hangen en kan er niet doordringen; want het is zelf vlees, het kent God noch zijn woorden en werken, en kan ze niet kennen. Al de wonderen, die Christus deed, waren dus slechts uitwendige bewijzen van hetgeen Hij zelf inwendig was, maar ook wat Hij voor een ieder mens was, die zich met vertrouwen tot Hem wendde. Gij weet er is in de Schrift een innig verband tussen ziekte en zonde. De zonde is iets geestelijks, maar al het geestelijke heeft bij ons zijn lichamelijke uitdrukking. Was er geen zonde, er zouden geen ziekten zijn. Wederkerig is dan ook het wegnemen van ziekte het beeld van de wegneming der zonde. Spreken wij niet zelfs in ons dagelijks verkeer van ene blindheid, doofheid, lamheid, ja van de

dood der ziel? Is nu Christus werkelijk de wegnemer van de zonde der ziel, zo moet Hij ook noodzakelijk de wegnemer zijn van de ziekte des lichaams. Hoe zoudt gij geloven kunnen, dat iemand de ziel kan genezen, die niet eens het lichaam genezen kan? Die het meerdere zal kunnen, moet het mindere kunnen, of anders ontbreekt het bewijs dat hij het meerdere kan. En dan moet Hij alle kwaal kunnen genezen, want hoe zou het mogen gebeuren, dat iemand tot de Here Jezus, de wegnemer der zonde, kwam met enige kwaal, om troosteloos terug te keren met het woord: 'Mij heeft Hij niet kunnen of niet willen genezen?' Nog meer: ook uit de dood moest Hij noodzakelijk kunnen weder brengen, want de dood is het loon der zonde, en hoe zou Hij de zonde weg kunnen nemen, die het uitwerksel der zonde: de dood niet weg kan nemen? En nu weten wij, dat niemand ooit tot Jezus is gekomen, met welke ziekte ook bevangen, die niet genezen werd, en dat de Heer tot driemalen tot de dood zijn prooi ontnam. De Heer was God geopenbaard in het vlees, wij herhalen het onophoudelijk, want dàt bewees Hij onophoudelijk te zijn; Hij bewees het in alle zijn woorden en in alle zijn daden, en alleen het verstokte ongeloof kan het ontkennen. Hij was dan ook de volstrekt volmaakte Geneesmeester, en ook in dit opzicht de Bruidegom in wiens tegenwoordigheid er geen sprake kan zijn van het vasten der bruiloftskinderen; integendeel, zij moesten het in zijn tegenwoordigheid volop hebben. Eerst als de Bruidegom van hen weggenomen zou zijn, dan zou het vasten komen en lang aanhouden. Hiermede wil ik niet zeggen, dat er geen genezingen van krankheden door de Heer op het gebed geschieden; ik geloof het tegendeel; maar toch het is een vasten, bij de overvloed in 's Heren tegenwoordigheid genoten. Zo is dan Christus de Heer, de Jahweh van het Oude Testament, die al onze ongerechtigheid vergeeft, die al onze krankheden geneest, Psalm 103:3. Dat wij dan met onze ongerechtigheden tot Hem komen, en zij zullen vergeven worden; maar ook met onze krankheden, en zij zullen genezen worden. En zijn er dierbare panden of betrekkingen van ons krank, dat wij dan de Heer aanroepen en biddende zeggen: 'Heer! één woord van U brengt de genezing aan; spreek dat woord en geef ons lijdzaamheid totdat Gij het gesproken zult hebben.' En hetzij wij dan lichamelijke genezing ontvangen of niet, eerbiedigen wij zijn vrijmacht in zijn bedelingen, en zijn wij verzekerd dat Hij zich eenmaal zeker aan ons betonen zal als de volmaakte Geneesmeester van lichaam én ziel, wanneer Hij ook ons lichaam vrijgemaakt zal hebben van het verderf, en wij zijn opstanding in heerlijkheid deelachtig zullen zijn. En nu nog een enkele opmerking omtrent de reden, waarom er in de Evangeliën zo vele onderscheidene genezingen geboekt zijn. Het is opdat in de Schrift, gelijk in al Gods werken, bij de grootste eenheid, nochtans geen eentonigheid, maar de schoonste en rijkste verscheidenheid heersen zou. Ook moest niemand kunnen zeggen: 'Mijn toestand is een bijzondere toestand; dat anderen geholpen worden, laat ik gelden, maar mijn kwaal is hopeloos en zo ben ik hulpeloos. 'Neen, juist om dit te voorkomen, zijn er allerlei toestanden van ellende en uitreddingen uit de onmetelijke schat van 's Heren wonderen opgetekend. En zo er soms nog een geval bij ons mocht voorkomen, dat niet met de in de Schrift vermelde gevallen overeenkomt, dan is de Heer machtig genoeg om de menigvuldig gegeven voorbeelden van redding nog met dit ene te vermeerderen. Van toen af heeft Jezus begonnen te prediken het Evangelie van het koninkrijk Gods. Thans nam de Heer het werk van zijn dienaar Johannes de Doper op, om het te volbrengen tot het einde toe. Hiermee bekrachtigde Hij het getuigenis van de Doper. De Heer verloochent zijn dienaren nooit, maar ontvalt het werk aan hun hand, dan neemt Hij zelf het voor hen op en voert hen uit. Zeggende: De tijd is vervuld. God regeert zijn kerk door tijdsbedelingen, op welker vervulling de gelovigen met de uiterste opmerkzaamheid moeten letten. Thans was de tijd der belofte van de komst des Messias, de profetie der zeventig jaarweken bij Daniël, vervuld. En het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. Merkt op, de Heer gebruikt hetzelfde woord als zijn dienaar. Hij zegt niet: 'De Koning der hemelen is tot u gekomen,' neen, zo iets is bij Hem niet mogelijk; Hij stelt zijn koninkrijk in de plaats van zijn persoon. Bekeert u! Waarom wordt de bekering geëist? Omdat het koninkrijk der hemelen gekomen is. Hiertoe behoorde hemelsgezindheid, en dus verzaking van alle aardsgezindheid.

Bekering is omkering van de eigen weg op de weg naar God. En gelooft het Evangelie. De Heer had kunnen zeggen: gelooft in Mij. Doch het is een doorgaande regel bij de Heer, en het hangt onafscheidelijk samen met zijn vrijwillige zelfvernedering, om zoals wij zo even reeds opmerkten, altijd zijn persoon onder een zaak te verbergen. Hij zelf is het belichaamde Evangelie, het Evangelie in persoon, en zo verbergt Hij zijn persoon achter zijn woord. Zo zeide de Heer ook niet bij zijn hemelvaart: Ik zal u dopen met de Heilige Geest; maar: gij zult met de Heilige Geest gedoopt worden. Hij stelt hiermede niet zich, maar de Heilige Geest op de voorgrond. Nochtans is Christus de persoon, in wie men geloven moet, zal men zalig worden. Daarom is het een ongelovige richting, welke Jezus' leer de voorrang geeft boven zijn persoon; wij die geloven, nemen het getuigenis des Vaders aan: Deze is mijn geliefde Zoon, in dewelke Ik mijn welbehagen heb, hoort Hem. En het gerucht van Hem ging uit door het gehele omliggende land. Hij was een hemelse zon, opgaande over de nacht der wereld, en zou Hij kunnen verborgen blijven? En Hij leerde in hunne synagogen. De synagogen waren zoveel als bij ons de bedehuizen; er werden alle kerkelijke diensten in verricht, uitgenomen de offeranden; deze waren uitsluitend aan de tempel verbonden. Bijna iedere stad of stadje had een eigen synagoge. En werd van allen geprezen. Het nieuwe wordt, als het tegelijk in schone vorm wordt voorgesteld, in de beginne altijd uitbundig geprezen. De optreding des Heren als een man, buitengewoon in woorden en in werken, gaf een zo krachtige als verheugende indruk bij het volk, dat als het volk Gods nog altijd zijn Messias verwachtte. Doch de toejuiching der wereld duurt slechts zo lang, als zij niet opmerkt dat dit nieuwe en schone niet vóor, maar tegen haar is. Ontvangt zij daarvan de beslissende bewijzen, zo keert haar hoogste liefde om in de felste haat, en haar hosanna! wordt een kruist Hem!

4:18 De Heer en Petrus bij de vistocht

En het geschiedde, als de schare op Hem aandrong om het woord Gods te horen. Wij volgen hier hoofdzakelijk Lukas, omdat hij ons deze gebeurtenis in al de bijzonderheden mededeelt, terwijl Mattheus en Markus ons enkel de roeping van Petrus en Andréas, van Johannes en Jacobus melden. Dat Hij stond bij het meer Gennesareth. Mattheus en Markus stellen ons de Heer voor wandelende aan de zee van Galiléa. Gij weet dat dit meer in de Schrift drieërlei naam draagt. Bij Mattheus en Markus die van de Galilesche zee, bij Lukas dien van het meer Gennesareth, en bij Johannes die van de zee van Tiberias. De een noemde dit binnenwater naar zijn algemene en de ander naar zijn bijzondere naam. Voorts moeten wij opmerken, dat het verschil in dit verhaal der roeping van deze twee paar broeders door de Heer, tussen Mattheus en Markus ter ene, en Lukas ter andere zijde, zich daaruit laat vereffenen, dat de beide eerste evangelisten melden, dat Jezus ziende Petrus en Andreas zijn broeder het net in zee wierpen, tot hen zeide: Volgt Mij, Ik zal u vissers der mensen maken. Het werpen der netten in zee geschiedde natuurlijk niet aan strand, maar ver van strand, en onderstelt dus de gang van Jezus met het schip naar de diepte van het meer, dat door Lukas verhaald wordt; Mattheus en Markus geven hier enkel de slotsommen der zaak op. En Hij zag twee schepen aan de oever van het meer liggende, en de vissers waren daaruit gegaan en spoelden de netten. Dit was een bewijs, dat de vissers pas van een vistocht teruggekeerd waren, want onmiddellijk na een vistocht worden de netten gereinigd. En Hij ging in een van die schepen, hetwelk van Simon was. Andréas, Simons broeder, wordt door Mattheus en Markus hierbij genoemd; deze broeders deden het werk gewoonlijk tezamen. En bad hem, dat hij een weinig van het land afstak. De Heer beval het niet, maar vroeg het hem minzaam. Nooit toonde de Heer zijn Godheid, waar Hij zijn mensheid moest tonen. Het vaartuig behoorde aan Simon, en de Heer erkende hem in zijn recht. Dat ook wij dit doen; ieder in zijn recht te erkennen is een groot beginsel van de verst uitgebreide gevolgen. En dat wij ook minzamer zijn dan wij gewoonlijk zijn; dat wij niet uit de hoogte spreken en op bevelende toon, maar met zachte en vriendelijke woorden. Want zo wij iemand uiterlijk onvriendelijk behandelen, is het een zeker bewijs, dat wij inwendig niet wel gesteld, althans niet wel gestemd zijn. En neerzittende, leerde Hij de scharen uit het schip. De menigte des volks hoorde de Heer gaarne, en verdrong zich om het dichtste bij Jezus te zijn, ten einde ook getuige te zijn van de wonderlijke genezingen, die meestal met zijne prediking gepaard gingen, zodat de Heer last leed door het gedrang. Ten einde dit te ontwijken, trad de Heer eenvoudig in een van de vissersvaartuigen, en wel ditmaal in het scheepje, dat van zijn discipel Simon Petrus was, en liet het een weinig van land steken. Op deze wijze zat de Heer neder op de boeg van het scheepje, en konden allen Hem zien en horen, en kon Hij ongehinderd prediken. Zeker was dit een geheel ander, een veel minder deftig gezicht dan dat van een leraar bij ons op de predikstoel is, in een van mensen gevulde kerk; doch gij gevoelt, dat voor de Heer, om tot de saamgevloeide schare te spreken, juist de schoonste plaats was op een vissersvaartuig, aan de oever der zee, of op een berg, of in de woestijn, of in de openbare straten der stad, of op de grote wegen tussen de steden en dorpen. En nu Hij niet meer op aarde is, nu is de Schrift voor ons deze plaats: nu staat de Heer in de Schrift voor ons sprekende en ons onderwijzende. In de Schrift vervalt dan ook de afstand der eeuwen, en is het voor eeuwen gebeurde zo vers alsof het nu eerst geschied was. Trouwens al het waarlijk Goddelijke is altijd even nieuw, even waar en onmisbaar. Heeft niet de zon reeds duizenden jaren geschenen, en is zij ons heden niet nog even welkom, als zij al die duizenden jaren voor al de vroegere geslachten was? En als Hij afliet van spreken, zeide Hij tot Simon: Steek af naar de diepte en werp uw netten uit om te vangen. Merkt op: thans beveelt de Heer; want nu toont Hij zijn Godheid, zijn opperheerschappij over de zee en al wat daarin is. Zij moeten gaan vissen, om niet ledig weder te keren. De Heer wilde om zo te spreken, Petrus de huur voor het gebruik van zijn scheepje betalen, op zijn wijze: Goddelijk, koninklijk mild. Of zou de Heer iets in gebruik ontvangen, zonder er een zegen voor te geven? Onmogelijk; onze arbeid voor de Heer is nooit

tevergeefs. Nochtans niet onmiddellijk, maar middellijk wordt die zegen gegeven. Simon moest zijn vaartuig brengen waar het water diep was, en aldaar zijn netten uitwerpen. Wij kunnen door arbeid op 's Heren bevel niets verdienen, maar wel verkrijgen. Petrus had gearbeid en ving niets; nu zou hij veel vangen, door opnieuw te arbeiden. En Simon antwoordde en zeide tot Hem: Meester! wij hebben de gehelen nacht over gearbeid en niet gevangen, doch op Uw woord zal ik het net uitwerpen Gij ziet, het is niet voor de eerste maal, dat Petrus de Heer leert kennen, zoals wij uit de drie eerste evangelisten zouden kunnen menen; neen, Simon spreekt tot de Heer als tot een bekende. Van Johannes de Evangelist weten wij dat hij, zijn broeder, en Simon en Andréas, reeds lang discipelen des Heren waren. Doch zij woonden met de Heer te Kapernaum, dat aan de zee lag, en oefenden dus hun beroep uit, zo dikwijls zij tehuis waren, evenals Paulus zijn beroep uitoefende, waar hij daartoe gelegenheid had. Tot nu toe had de Heer hen ook niet losgemaakt van hun dagelijks bedrijf; dat zou echter nu geschieden. En op welke Goddelijke, heerlijke wijze had dit plaats! Zij hadden de gansen nacht door gearbeid en niet gevangen; hun eigen dagelijks bedrijf had geen vrucht; voortaan moesten zij arbeiden in des Heren dienst, en zij zouden een overvloedige vrucht ontvangen. Gewoonlijk laat de Heer tijden van gebrek voorafgaan aan tijden van overvloed, opdat de zegen te kennelijker van God afkomstig zij. Ook worden wij door het mislukken van het een, geleid tot het doen van iets anders, dat beter is. Ja niet zelden worden de teleurstellingen de grootste en schoonste keerpunten van ons leven. Er zijn echter ook mensen, Christenen, die gedurende hun ganse leven niets vangen; die enkel arbeiden en geen loon verkrijgen; zwoegers, die waar anderen altijd hoger komen, altijd op dezelfde hoogte blijven, en maar niet vooruit kunnen komen in deze wereld. Doch, zo zij de Here vrezen, mogen zij niet vergeten dat de nacht, waarin niets gevangen wordt, de dag van de grote visvangst voorafgaat. Zou Petrus een gezegend visser worden, zo moest hij eerst de nacht arbeidende doorbrengen zonder iets te vangen, totdat de vroege morgen kwam en Christus aan de oever der zee komt wandelen en een ledig scheepje ziet, er in stapt, en het straks door een tweede vistocht laat vullen. Petrus oordeelde het beter bij de nacht te vissen, en zijn oordeel was juist, want hij was een man van het vak, en oordeelde naar de natuur; maar Christus is boven de natuur en gaf juist de volle vangst bij dag. Ook wist Petrus niet aan welke zijde van het schip het net uit te werpen; ook dit moest Christus hem aanwijzen. Petrus moest overtuigd worden, dat het niet van zijn arbeid, maar van 's Heren zegen op zijn arbeid af hing, dat hij ving. Zo moet meermalen een eerste werk zonder de Heer mislukken, zal een tweede met de Heer wèl gelukken. De vergeefse arbeid van Petrus van de gehelen nacht was voor Petrus de saus bij de vis, die hij nu op het woord des Heren vangen zou. De tegenspoed, zoals God hem die dragen doet, is voor de Christen goed; de aanhoudende weelde bederft de gelovigste mens; dit hebben wij aan David en Salomo genoeg gezien, om het aan ons zelven opnieuw te willen zien. Wachten wij ons voor de begeerte, dat het ons altijd goed ga in deze wereld. De voorspoed en de vreugde dezer wereld schijnen van verre diamanten, maar van nabij gezien zijn zij kristallen; maar wat God geeft, gelijkt heden op een steen, en morgen is het in brood veranderd. En als zij dat gedaan hadden, besloten zij een grote menigte vissen. Een grote menigte, ziet eens, hoe de Heer door dit wonder alle eenzijdigheid bij de wortel afsnijdt. Terwijl wij hier zitten te redeneren over het nut der tegenspoed, geeft de Heer overvloed. Zo mag dan ook de Christen wel overvloed hebben, als de Heer het hem geeft, niet waar? Och wij mensen zijn gedurig bezig met de maat, om de juiste hoeveelheid voor dit of dat doel af te meten; maar God geeft gaarne veel, vooral waar Hij vroeger heeft onthouden. Wij zouden zeggen: twintig, dertig druppelen regen zijn genoeg om dat blaadje te doen groeien, het overvloedige doet immers toch geen nut; maar God giet zijn regen bij duizenden en honderdduizenden en millioenen druppelen neder, en wat het blaadje niet houden kan, dat laat het vallen; het zal wel terecht komen. En hun net scheurde. Hun netten waren niet sterk genoeg voor de zwaarte van de menigte vissen, die er in waren, zodat weder vele vissen door de scheuren verloren gingen. De kracht der werktuigen is geëvenredigd aan het werk, dat er mede

verricht moet worden. Een meer, waarin gedurig door velen gevist wordt, levert bij een visvangst geen volle netten op. De netten waren dus sterk genoeg voor een gewone vangst, niet voor een vangst als deze. Intussen heeft dit scheuren van het net nog een hogere betekenis, die echter eerst bij het vermelden van de soortgelijke visvangst na des Heren opstanding haar voegzame plaats zal vinden. En zij wenkten hun medegenoten, die in het andere schip waren, hun netten vermakende, dat zij hen zouden komen helpen. Mattheus en Markus melden ons, dat in het andere schip de broeders Johannes en Jacobus, de zonen van Zebedeus, met deze hunne vader en de huurlingen waren, hun netten vermakende, het gebrokene, gescheurde of versletene herstellende. En zo werden dan deze twee broeders door het scheuren van het net ter hulpe geroepen, en gaarne verleenden zij die hulp. De Here geeft altijd de zijnen gelegenheid tot betoning van liefde aan elkander. Zebedeus en zijn zonen waren niet ijverzuchtig, omdat Petrus alles en zij niets hadden; neen, zij verblijdden zich in de zegen van Petrus, en daarom verkregen zij er ook een gelijk deel aan. Zo zal het ook met de liefde in de hemel zijn; daar zal ieders zaligheid zoveel malen vermenigvuldigd worden als er anderen met ons zalig zijn, evenals door een cirkel van spiegels een terugkaatsing van hetzelfde licht tot in het oneindige veroorzaakt wordt. Och dat wij reeds nu meer liefde hadden, wij zouden reeds nu meer vreugde hebben; want in de liefde ligt de vreugde, gelijk de smart in de haat. En zij kwamen en vulden beide de schepen, zodat zij bijna zonken. God geeft ons soms zo groot een zegen, dat wij er door in gevaar gebracht worden te verzinken, en wij zouden er ook zeker mede te gronde gaan, indien God het niet verhoedde. De doodarme vissers van de nacht, werden nu de schatrijke vissers van de dag. Christus geeft het leven en de overvloed; er is niets in Hem van die nauwkeurig berekenende zuinigheid, welke door zovelen op zo hogen prijs wordt gesteld. En Simon Petrus dßt ziende, viel neder voor de voeten van Jezus, zeggende: Here! ga uit van mij, want ik ben een zondig mens. O, er is een zegen Gods, waarvan niet alleen het net, maar ook het hart scheurt; waardoor wij onszelven in al onze onwaardigheid ontdekt zien, en de liefde Gods ons overstelpt, zodat wij haar niet kunnen dragen. En eigenlijk is het waarlijk zien van Gods liefde persoonlijk jegens ons, niettegenstaande onze verwerpelijkheid, onze bekering. Zeker brengt ook het gezicht alleen van Gods heiligheid bekeringen voort, doch het is ons een liefelijke gedachte, niet door de schrik, maar door de troost des Heren te zijn binnengekomen. Petrus had gedurig een zeer diep gevoel van zonde; hij zag in dit wonder van liefde, van overvloeiende zegen, dat hij verkeerde in de zichtbare tegenwoordigheid van de Almachtige, en Hij die daar nederzat in zijn schip als een mens onder mensen, was die Almachtige. Zich aanbiddend voor Hem ter neder te werpen en zijn vrees van als zondig mens niet in zijn heilige tegenwoordigheid te kunnen blijven, uit te drukken, was voor hem het werk van een ondeelbaar ogenblik. Hij siddert, en toch had de Heer hem geen teken van toorn, maar enkel een overstelpend bewijs van liefde gegeven; zo raken de uitersten elkander! Dit is zeker: door op Jezus te zien, leren wij het best onze zonde kennen. Niet het zien op onze zonden brengt ons allereerst of het allermeest tot Jezus, maar het zien op Jezus brengt ons tot het rechte, volle gezicht onzer zonden. Zonder het zien op Jezus zouden wij altijd dieper zinken met onze zonden, tot de volslagen wanhoop toe. Dat nu Petrus de Here Jezus als de Heer der heerlijkheid, als God geopenbaard in het vlees, aanbiddend te voet valt, was goed en plichtmatig en kwam uit zijn geloof; maar dat hij van Jezus begeerde: dat deze van hem zou uitgaan, was niet goed; want dit kwam uit zijn vrees. Wij hebben de Heer volstrekt nodig, en wij zouden Hem vragen van ons uit te gaan? Neen, juist omdat wij zondige mensen zijn, ga Hij, de Zaligmaker der zondaren, niet van ons uit; maar blijve Hij bij ons in eeuwigheid. Zeker is er een afstand tussen de Heer en ons, als die van hemel en aarde; maar behoren daarom niet hemel en aarde bij elkander? Of wat zou de aarde zonder de hemel zijn? De Heer gaat dan ook niet van Petrus uit. De Heer heeft er integendeel een welbehagen in, dat onze lippen naar buiten komen, niet in daden, dat zij verre! maar in woorden van belijdenis. Zo lang deze ziekenstof nog in het hart blijft opgesloten, is zij dodelijk; zodra zij in schuldbelijdenis voor God, over de lippen naar buiten komt, is zij

haar kracht kwijt, Psalm 32:3-5. Want verbaasdheid had hem bevangen, en allen die met hem waren, over de vangst der vissen, die zij gevangen hadden. En desgelijks ook Jakobus en Johannes, de zonen van Zebedeüs, die medegenoten van Simon waren. Al deze lieden, die vissers waren van beroep, en dus kennis hadden van de zaak, beschouwden deze vangst als een wonder, zoals God ze alleen kan doen, en staan er ten hoogste verbaasd over; alleen de ongelovigen van alle tijden en ook van onze tijd, staan er niet verbaasd over, maar houden deze zaak voor geen wonder. Zullen wij ze oordelen? Neen, zij zullen eens geoordeeld worden door hen, die er ooggetuigen van geweest zijn. En Jezus zeide tot Simon: Vrees niet; van nu aan zult gij mensen vangen. Bij Matthëus zegt de Heer in het meervoud: Volgt Mij na, en Ik zal u vissers van mensen maken. En bij Markus nog krachtiger: Volgt mij na, en Ik zal maken dat gij vissers van mensen zult worden. Wij mogen ook hier wel zeggen: Welk een woord, en welk een wijsheid, om de allerverhevenste zaken in de vorm der meest dagelijkhe bezigheden uit te drukken. Voorzeker het is een verheerlijking onzer aardse werkzaamheden. Deze vissers zouden in plaats van als tot nu toe vissen, voortaan mensen vangen. De Heer laat hun de naam van hun beroep, maar verheerlijkt het beroep zelf. Doch let wel op de wijze hoe de Heer zichzelven onderscheidt van de discipelen. Zijn discipelen noemt Hij vissers, zichzelven noemt Hij de Herder.Gij gevoelt, dat het beneden de waardigheid des Heren zijn zou, visser der mensen genoemd te worden. Vooreerst is er geen oppervisser, maar wel een opperherder; ten andere is er bij de visser een grote afstand tussen hem en hetgeen hij vangt; immers geen zweem van liefde is er bij hem mogelijk voor de vissen die hij vangt; maar wel is deze mogelijk tussen de herder en zijne schapen; en ten laatste is de visser: de man van de grote, wijde, open zee, die afwisselend arbeidt en overal naar plaatsen zoekt om te vangen, en goede en kwade vissen samenbrengt, om ze eerst op de oever uit te zoeken. Maar een kudde is een reeds geordende en blijvende zaak. De kudde van de goeden Herder, de overste der herders, is niets minder dan de gemeente der uitverkorenen. Na des Heren opstanding, toen alles in Hemzelven zijn eeuwige zekerheid en volkomenheid verkregen had, noemde Hij dan ook Petrus (en in hem een iegelijk zijner discipelen) niet meer een visser, maar een herder, in de woorden: weid mijn lammeren, hoed mijn schapen! Wij moeten daarom in alles het grote verschil tussen de dingen van het koninkrijk Gods vóor en nß de opstanding des Heren in het oog houden om de bedoeling des Heren wel te verstaan. Thans werden zij tot vissers van mensen gesteld. En is dßt niet ook nu nog een treffend beeld voor ons? De wereld in ons als een zee, waarin wij ons bewegen als de vissen in het water. Allerlei vissers vissen naar ons; ook de discipelen des Heren werpen hun netten naar ons uit, en ons eeuwig heil hangt af daarvan, dat wij door hen gevangen en goede vissen bevonden worden; want de kwade vissen, al zijn zij in het net, worden er weder uit geworpen. O dat wij niet behoren tot dezulken, die in de netten, welke de wereld, de zonde of het ongeloof uitwerpen, gevangen worden, maar tot dezulken, die in de netten van 's Heren discipelen komen; ja, mochten wij zelven zulke discipelen des Heren zijn, die op s Heren woord het net uitwerpen en mensen vangen. Heeft niet Salomo gezegd: Die zielen vangt is wijs? Welnu, deze visserij is vrij; een iegelijk mag in dat water gaan vissen, de een met het net, de ander met de hengel. Niemand mene dan, dat hij daartoe ook nog een bijzondere roeping moet ontvangen. Ieder discipel des Heren is als zodanig vanzelf geroepen, om door leer en wandel mensen te gewinnen voor de Heer. En als zij de schepen aan land gestuurd hadden, verlieten zij alles, en volgden Hem. Mattheus en Markus berichten nog in het bijzonder van Johannes en Jacobus, dat zij terstond het schip en hun vader Zebedeus met de huurlingen verlatende, Jezus gevolgd zijn. Ook in de roeping der discipelen en Apostelen is ontwikkeling; want bij de Heer is geen haast, maar alle voorbereiding tot op de rechte tijd. Zo werd Petrus van discipel tot eerste discipel, en van Apostel tot eerste Apostel. De Heer sprak gedurig tot Petrus alleen, wat al de discipelen gold. Treffend is het, dat wij in de vier opgenoemde namen juist twee paar broeders als discipelen des Heren zien. Wij merkten het reeds op, dat zijne discipelen een broederschap uitmaken moesten, van welke de Heer alleen de Meester was. En welk een

uitnemende grondslag van deze broederschap was dit dubbel broederpaar, dat tevens met elkander innig bevriend was. Hoe diep is de gemeente des Heren van deze eenvoudigheid in Christus afgeweken. Hoe vele meesters zijn er onder ons en hoe weinig broederen! Zelfs Protestanten onderscheiden nog op Roomse wijze de gemeente in leraren en leken, welk laatste woord nooit van de lippen of uit de pen van enig Protestant moest vloeien! En kunnen wij nu met onze beste wil, niet alle onderscheidingen, door misbruik ontstaan en door gewoonte gewettigd, wegnemen, dat wij ze dan toch tot bloot uitwendige niets beduidende vormen maken, door waarlijk en innerlijk ons alleen broederen te gevoelen en dit ook uiterlijk te tonen jegens allen, die met ons één God en Zaligmaker erkennen. Ook nog van een andere zijde is dit dubbel broederpaar belangrijk, en ook dit roerden wij reeds vroeger met een enkel woord aan; zij waren allen vissers, mensen die aan arbeid en nachtwaken gewoon waren, kloeke mannen, evenmin uit de geringsten als de aanzienlijksten des volks; onafhankelijke mensen, zoals men die meer in de middenstand aantreft, die hun eigen meester zijn. Zij waren dan ook evenmin onbeschaafd als geleerd, maar schrander en handig in de dingen van het dagelijks leven; en waren zij ongeestelijk in de dingen Gods, zij waren nochtans oprecht en vatbaar voor onderwijs. Zeker is het te verwonderen, dat de Heer zulke eenvoudige lieden tot zijne discipelen koos, omdat wij het liefste omgaan met lieden, die ons verstaan, begrijpen, en met wie wij gedachtewisseling kunnen houden; doch vooreerst was het ene der koninklijke eigenaardigheden van de Heer om het geringe tot zich op te heffen; en ten andere kon de wereldse wijsheid nooit naast die des Heren staan, zonder beschaamd te worden. Het was des Heren welbehagen zijn Goddelijke grootheid mede te delen aan onze kleinheid, door ons op te heffen uit de diepte onzer zonde en ellende tot de hoogte zijner heerlijkheid en zaligheid. Dit moest reeds blijken uit de keus zijner discipelen. Daarbij, waren de discipelen des Heren geleerden geweest, zij hadden alsdan een eigen wijsheid gehad, die voor die des Heren moest te niet gedaan worden; doch nu waren zij ongeleerden, en de Heer had in zich zelven de macht om hun te geven wat hun ontbrak. Hij zou hun al die wijsheid geven, welke zij nodig hadden. De Heer had de Heilige Geest hun tot een leraar te geven. Mocht het ook bij onze hooggeplaatste lieden een levensdoel worden, om de lager geplaatsten tot zich op te heffen. Wie zelf waarlijk groot is, vernedert geen ander, maar verhoogt hem. Doch wie weet het niet, dat gewoonlijk de wereldse grootheid hare zwaarte op andere wegen laat en ze neerdrukt. Er zijn zelfs zogenaamde grote mannen onder de koningen geweest, die geen ander groot man naast zich konden dulden; ook zijn er andere groten geweest, die al wat groot was rondom zich verzamelden, om te midden van die planeten als zon te schitteren. Doch een Christen, die door God is groot gemaakt, in welk een opzicht dan ook, moet het kleine tot zich opheffen en groot maken; zo deed de Heer, zo moeten wij ook doen. En nu nog één opmerking: De discipelen volgden de Heer terstond; daar komt het op aan. Wij moeten de Heer volgen zodra Hij ons roept, en in welke omstandigheden Hij ons roept. Doch vergeten wij ook niet, dat de Heer ons nooit roept op zodanige wijze dat daardoor wanorde in ons leven of in het leven onzer betrekkingen komt. Neen, altijd laat Hij genoegzame ruimte en krachten over, opdat de zaken des gewonen levens haren voortgang kunnen hebben. De Heer ontneemt de oude vader Zebedeus zijn twee zonen, maar laat hem de huurlingen; met deze kon hij zijn zaken voortzetten. De huurlingen moesten Zebedeus, de zonen moesten de Heer dienen.

4:23 De Heer en de menigte kranken.

En als het laat en nu avond geworden was, toen de zon onderging, brachten allen die kranken hadden, met verscheidene ziekten bevangen, en velen die van de duivel bezeten waren, ze tot Hem. Nooit was de Heer moede om te helpen. Al had Hij de gehele dag gewandeld, gesproken en wonderen gedaan, zodat Hem de avond een weinig rust beloofde, zodra kwamen er geen lijdenden, of Hij was gereed ze te helpen. Het was sabbat geweest, en zo hadden de lieden het ondergaan der zon, het einde van de sabbat afgewacht, om hunne kranken en ellendigen tot Jezus te brengen. Zo ging het dag op dag; de Evangelisten geven slechts enkele voorbeelden van hetgeen onophoudelijk plaats had. En de gehele stad was bijeen vergaderd omtrent de deur. Bij de menigte der kranken voegde zich de menigte des volks, die getuige wilde zijn van deze wonderdadige genezingen. En Hij legde een iegelijk van hen de handen op en genas hen, en wierp de boze geesten uit met het woord. Aan de wijze der genezing was voor het volk weinig te zien en te horen. Deze geschiedde met de hoogste eenvoudigheid, door een woord van de Heer, of door de oplegging zijner handen; maar de uitwerkingen van die eenvoudige zaken waren ontzettend, verbazingwekkend, onuitsprekelijk Goddelijk heerlijk. Stelt u voor: al die honderdtallen tot Jezus komende als toonbeelden van ellende, en van Hem wederkerende als gelukkige, lofzingende, gezond gemaakte mensen! De indruk hiervan op de omstanders was telkens op nieuw hartoverstelpend en zielsverrukkend. En dit alles geschiedde eenvoudig door woorden, gesproken door 's Heren mond. Kan iets eenvoudiger en tevens heerlijker zijn? Is het niet als Gods werk in de natuur? Zo eenvoudig zijn ook daar de krachten, en welke heerlijke uitwerkselen hebben zij! En hoe overeenkomstig 's Heren waardigheid was deze eenvoudigheid! Stelt u de Heer voor met een staf in de hand als Mozes; zou het gepast hebben? Neen, geen uitwendig hulpmiddel bij Hem, die alles in zich zelven heeft, die alles onmiddellijk doen kan en doet. Alleen wanneer Hij de tempel reinigt, wanneer Hij straft, gebruikt Hij een werktuig, waarmede Hij dreigt zonder te slaan, als wilde Hij er mede te kennen geven: het straffen is tegen mijne natuur, dat komt niet uit Mij, gij dwingt er Mij toe. En er voeren ook duivelen uit van velen, roepende en zeggende: Gij zijt de Christus, de Zoon Gods! En hen bestraffende, liet Hij hen niet toe te spreken, omdat zij Hem kenden en wisten dot Hij de Christus was. De Heer wilde niet als de Messias uitgeroepen, maar door het geloof onderkend worden; daarom sloot Hij deze helse monden, die Hem langs dezen weg een grote aanhang wilden bezorgen onder dat gedeelte des volks, dat enkel vleselijke verwachtingen koesterde en zocht te verwezenlijken. En genas allen die kwalijk gesteld waren. Hier volgde dus genezing op genezing, en de ene krankheid was niet geneeslijker dan de andere; allen werden genezen. En waren er velen te genezen, voor de Heer was geen enkele te veel, want Hij deelde mede uit een oneindigen schat; immers al wat des Vaders was, was ook het zijne. Opdat vervuld zou worden, dat gesproken was door Jesaja, de profeet, zeggende: Hij heeft onze krankheden op zich genomen en onze ziekten gedragen. Wij lezen deze profetie Jesaja 53:4, alwaar voor ziekten smarten staat. Alleen Mattheus haalt deze profetie aan, om aan te wijzen, dat al deze genezingen niet buiten de Heer om, maar door de Heer heen geschiedden. Hij zou er voor lijden en sterven als het Lam Gods, dat de zonde der wereld zou wegnemen met al haar gevolgen: krankheden en smarten. Alle ellenden zijn gevolgen der zonde. Hierin ligt dan ook geheel het geheim van Christus borgtochtelijk lijden. Als iemand u van een schuld ontlast, dan neemt hij uwe schuld op zich, om haar bij de schuldeiser te verantwoorden; zo deed Christus. God had de zondaar krankheden en allerlei ellende en ten laatste de dood opgelegd; Christus neemt die van de zondaar af, en daarmede voor zijn rekening, om ze voor God te verantwoorden. Daarom is het verlenen van gratie door een koning aan een door de wet gevonniste, zo het te rechtvaardigen is, niet te rechtvaardigen dan uit de waarheid, dat zijne macht uit God is. Is hij koning door de genade Gods, dan heeft hij als zodanig een macht boven de burgerlijke wet; maar is zijn macht enkel uit de mens, uit het volk, dan heeft hij geen macht boven de burgerlijke wet; en hij mag wel toezien gratie te verlenen; Want waar ik een ander van ontsla, dat neem ik voor mijn

rekening, ter mijner verantwoording. En des morgens vroeg, als het nog diep in de nacht was, opgestaan zijnde, ging Hij uit toen het dag werd, en trok naar een woeste plaats, en bad aldaar. De Heer, wie mensen en engelen aanbidden, bidt zelf. Het is weder een der ontelbare bewijzen, dat de Heer zo waarachtig mens is als Hij God is, en zo waarachtig God is als Hij mens is. Hij had zichzelf vrijwillig ontledigd van zijn Goddelijke krachten en deze, evenals Hij stervende, zijn geest deed, in 's Vaders handen gesteld. Hij betuigde dan ook niets uit zichzelf, maar, alles uit de Vader te doen; en waardoor verkreeg Hij nu alles van de Vader? Op dezelfde wijze als wij alles van God verkrijgen door het gebed. Dat de Heer alles van de Vader door het gebed verkreeg, horen wij Hem zelf bij het graf van Lazarus betuigen, in de woorden: Vader! Ik dank U, dat Gij mij gehoord hebt; doch Ik wist, dat Gij Mij altijd hoort. Wij kunnen dus nagaan, welk een behoefte tot, en tegelijk welk een lust de Heer in het gebed had. Het was de persing der menselijke behoefte, die niets in zichzelf heeft, en alles hebben moet om het werk te volbrengen, dat God volbracht wilde hebben en tegelijk de blijdschap van de Zoon van God in de omgang, het kinderlijk verkeer met zijn Vader. O, mochten Wij het ook weten, dat ons leven als gelovigen enkel een leven is uit God en tot God, en dat wij ook en voornamelijk door het gebed uit God leven en uit God ontvangen wat wij nodig hebben. Daarom ligt onze kracht tot alles in het gebed, en als wij ophouden te bidden, houden wij op geestelijk te leven. Gij begeert en hebt niet, zegt Jacobus, omdat gij niet bidt. Tot hoevelen van ons is dit woord gesproken! O, hoeveel rijker zouden wij zijn aan geestelijke en tijdelijke zegeningen, als wij meer omgang zochten met de Heer. Een biddende ziel is een van God vervulde en door God gezegende ziel. En Simon en die met Hem waren zijn Hem gevolgd. Petrus ontwakende, vond de Heer reeds uitgegaan. Hij vermoedde terstond waarheen, en vergezeld van de andere discipelen, gingen zij tot de Heer, terwijl reeds een menigte des volks op Hem wachtte. En zij, Hem gevonden hebbende, zeiden tot Hem: Zij zoeken U allen. Wij kunnen het ons licht voorstellen, hoe zijne stadgenoten het huis van Simon van de vroegen morgen tot de laten avond belegerden, om de Heer te zien, te horen spreken, zijn wonderen te zien doen, en als Hij uitging, Hem te volgen. En Hij zeide tot hen: Laat ons in de bijliggende vlekken gaan, opdat Ik ook daar predike, want daartoe ben Ik uitgegaan. Des Heren tijd was kort; Hij had geen blijvende plaats, maar als de aartsvaders trok Hij gedurig van het ene einde des lands naar het andere. Daarom zeide Hij later tot iemand, die Hem volgen wilde: De vossen hebben holen en de vogelen des hemels nesten (vaste verblijven), maar de Zoon des mensen heeft niet waar Hij het hoofd kan neerleggen (waar Hij rustig kan verblijven). En de scharen zochten Hem en kwamen tot bij Hem, en hielden Hem op, dat Hij niet van hen zou weggaan. Wij houden zo gaarne het goede dat wij hebben; doch de liefde ziet op hetgeen eens anderen is; de liefde die enkel of voornamelijk op zichzelf ziet, is eigenliefde. Gun het gesmaakt genot ook anderen. Maar Hij zeide tot haar: Ik moet ook andere steden het Evangelie van het koninkrijk Gods verkondigen, want daartoe ben Ik uitgezonden. Des Heren liefde is in de eerste plaats een liefde tot allen; daarna volgt zijn bijzondere liefde tot die weinigen, die zijn woord geloven. En Jezus omging geheel Galilea, lerende in hun synagogen en predikende het Evangelie des koninkrijks, en genezende alle ziekte en alle kwaal onder het volk. De Heer doorwandelde al de steden en dorpen des lands, om allen in de zegen zijner tegenwoordigheid te doen delen. Welk een aanschouwing! Zo iets was zolang de wereld stond, niet aanschouwd en zou in al de volgende eeuwen niet meer aanschouwd worden. God had zijn volk bezocht en wandelde in hun midden door de straten hunner steden en op de grote openbare wegen daar buiten. En zijn gerucht ging vandaar uit in geheel Syrië, en zij brachten tot Hem allen, die kwalijk gesteld waren, met verscheidene ziekten en pijnen bevangen zijnde, en van de duivel bezeten, en maanzieken en geraakten, en Hij genas dezelve. Hoe aandoenlijk beschrijft Petrus deze zaak in zijn toespraak ten huize van Cornelius (Handelingen 10:37-38): Gijlieden weet de zaak, die geschied is door geheel Judea, beginnende van Galilea, na de doop, welke Johannes gepredikt heeft; belangende Jezus van Nazareth, hoe God Hem gezalfd heeft met de Heilige Geest en met kracht, welke het land

doorgegaan is, goed doende, en genezende allen, die van de duivel overweldigd waren; want God was met Hem. En vele scharen volgden Hem na, van Galilea, en van Dekapolis, en van Jeruzalem, en van Judea, en van over de Jordaan. De menigte des volks groeide altijd aan; doch de Heer bewoog zich in hun midden zo licht als een koning in het midden van zijn talrijk leger; zijn tegenwoordigheid alleen hield alles in de gepaste orde.

5:1 De Heer en de twaalf Apostelen.

En het geschiedde in die dagen, dat Hij uitging en klom op de berg om te bidden, en Hij bleef de nacht over in het gebed tot God. Behalve dat het des Heren gewoonte was zich gedurig af te zonderen tot het gebed, zo was Hij dit bijzonder dan gewoon te doen, wanneer er belangrijke dingen in het Koninkrijk Gods zouden plaats hebben. Het was nu avond geworden, en in plaats dat de Heer naar huis ging, beklom Hij de berg of het gebergte in de nabijheid van Kapernaum, en bracht de nacht door in het gebed; daarna koos Hij de twaalf Apostelen, die de zuilen zijner kerk moesten zijn; doch één hunner was een vijand. En als het dag geworden was, riep Hij van zijn discipelen tot zich, die Hij wilde. Hij was de Heer, en kon later zeggen: Gij hebt Mij niet uitverkoren, maar Ik heb u uitverkoren, en Ik heb u gesteld, opdat gij zoudt heengaan en vrucht dragen, opdat uw vrucht blijve. En welke discipelen wilde nu de Heer? Mensen, niet, zoals wij reeds zeiden, uit de aanzienlijken en ook niet uit de geringen stand. De Heer zelf behoorde niet tot de groten der aarde; Hij had voor zich zelven de middelstand gekozen en koos er ook zijn discipelen uit. Sommigen hunner waren vissers, maar geen huurlingen; zij hadden eigen vaartuigen, en Mattheus ofschoon een tollenaar, was insgelijks enigszins bemiddeld; doch wie iets had, moest alles verlaten om des Heren wil. Ook waren zij geen geleerden, maar toch mannen van verstand, niet in geestelijke dingen, doch daarin stonden zij met de Nikodemussen gelijk, maar in de tijdelijke dingen. De Heer kon met hen spreken en omgaan als met vrienden; ook waren zij geen Judeërs, maar Galileeërs en daarmede echte Israëlieten, want in hoofdsteden wordt het nationaal karakter spoedig gewijzigd, en de scherpe kanten er van worden spoedig afgerond. Het onvermengd, het zuiver volkskarakter moet men op het platte land en in de kleine steden zoeken. Daarbij waren de discipelen als vissers gehard door de arbeid, gewoon aan gevaren en meest altijd op zee geweest; nu behoudt niets het eigenaardig karakter van een mens meer dan het zeeleven. Dat is een zout, dat behoudt en de gehelen mens zoutig maakt. De visserlieden maken dan ook weder het zout van een groot deel der maatschappij uit. Onder onze strandbewoners vindt men een menigte van de edelste en kloekste karakters; ze zijn veelal mensen, die bereid zijn hun leven te wagen om dat van anderen te redden. De discipelen waren ook mannen van karakter, ofschoon zij dit waren niet zelden tot de grootste ongelovigheid toe. Bij hun grootste eerbied voor de Heer, weerspraken en wederstonden zij Hem gedurig. Zij waren naar het hart innig met Hem verenigd, en toch waren zij altijd in zeker opzicht tegen Hem, omdat de Heer een anderen weg opging, dan zij wilden dat Hij ging. Eerst na zijn opstanding hadden zij geen bezwaar meer tegen Hem, omdat zij zich uit die heerlijkheid al die voorafgaande tegenstrijdigheden konden verklaren. Doch juist zulke mensen wilde de Heer tot zijn discipelen. Hij wilde geen onwetendheid, geen blindheid des verstands; dat wil de dweper; deze wil blindelings gehoorzaamd zijn. De Heer wilde bemind, verstaan, vrijwillig aangenomen zijn. Hoeveel geleerden missen het eenvoudig, natuurlijk gezond verstand der discipelen, en hebben door hun wetenschap de kennis der eenvoudigste dingen verloren! Hun scherpzinnig en spitsvondig vernuft snijdt de perzik der Schrift in duizenden kleine reepjes, die de lippen niet kunnen vasthouden, en waaruit de tong niets van de perzik kan proeven; of lost de meest vasten inhoud der Schrift op in damp, om die te laten verwaaien en er naar te zien evenals de kinderen naar de bellen, die zij geblazen hebben. Doch niet alleen de ongelovigen, maar ook wij, die geloven, hebben veel van de natuurlijkheid, eenvoudigheid, onbevangenheid en frisheid des verstands en des gemoeds verloren, en wij mogen in dat opzicht wel met verbazing zien op de discipelen en Apostelen des Heren, wier gehele natuur fris was als de zeelucht, waarin zij gewoon waren te leven, en vrij als de wind, die de zeilen hunner vaartuigen deed zwellen. Maar sloot dan de Heer de geleerdheid ten enenmale buiten? Neen, toen het geen kwaad meer kon doen, riep de Heer ook een discipel uit de school der menselijke wijsheid tot de bediening des Evangelies, en als wij nu Paulus horen prediken en hem zijn brieven zien schrijven, ja, dan zeggen, wij, dat er niets schoners in de kerk te zien is, dan een geleerd man, die het Woord Gods zuiver verkondigt. En zij kwamen tot Hem.

En Hij verkoos er twaalf uit hen, die Hij ook Apostelen noemde. Apostelen zijn boden, of edeler gezegd, gezanten. De Heer koos ze uit zijn discipelen. Bij de Heer is altijd een ontwikkeling van het mindere tot het meerdere, tot de volkomenheid toe, niet alleen naar het uitwendige, naar de bedieningen, maar ook in het innerlijke van het gemoed. Door des Heren omgang met hen, en door de leiding des Heiligen Geestes, werden in deze mannen altijd meer voortreffelijke hoedanigheden opgewekt, die anders in de dood zouden gebleven zijn hoeveel ruwe diamanten blijven daarentegen op aarde altijd in hun bolster, en zijn voor de wereld des lichts hier beneden verloren! En Hij stelde ze, opdat zij met Hem zouden zijn. Om Hem onophoudelijk te vergezellen, de getuigen van zijn woorden en daden te zijn. Reeds hier verbindt zich het denkbeeld van oor en ooggetuige aan dat van het Apostelschap. En opdat Hij ze zou uitzenden om te prediken, en om macht te hebben de ziekten te genezen, en de duivelen uit te werpen. Het uitwerpen der duivelen wordt ook hier van het genezen der ziekten onderscheiden. Welk een heerlijke bediening: om de mens alle goed te doen beërven, en van alle kwaad te verlossen! Dat niet al de discipelen als zodanig wonderen konden doen, wordt hier bewezen uit de afzondering tot Apostelen, wie als zodanig de macht door de Heer gegeven werd om wonderen te doen. En zijn twaalf discipelen tot zich geroepen hebbende, heeft Hij hun macht gegeven over de onreine geesten, om dezelve uit te werpen en om alle ziekte en alle kwaal te genezen. Waarschijnlijk deed de Heer dit door hun de handen op het hoofd te leggen, en ze alzo te zegenen, iets dat bij de Joden een gebruik is bij ieder huisvader. Bij de Apostelen vinden wij de handoplegging als mededeling van geestelijke gaven gedurig vermeld. Dit sluit echter Gods vrijmacht niet uit, om ook zonder handoplegging geestelijke gaven mede te delen, zoals wij zien bij de vergaderden ten huize van Cornelius, Handelingen 10:44. God bindt ons aan middelen, en Hijzelf verbindt zich aan ons door zijn Woord; nochtans blijft Hij altijd vrij om boven en buiten de middelen, zijnen wil te doen. De namen nu der twaalf Apostelen zijn deze. Dat het twaalftal der Apostelen in overeenstemming staat met het twaalftal der stammen Israëls, spreekt vanzelf; doch het is opmerkelijk, dat de Heer Israël nooit anders beschouwt dan in zijn geheel, als twaalf-stammig volk, ofschoon de tien stammen niet weder tot Palestina zijn teruggekeerd. De eerste Simon, welken Hij de toenaam Petrus gaf. Later zullen wij zien, bij welke gelegenheid Petrus zijn toenaam ontving. Hij wordt de eerste genoemd, niet omdat Hij Jezus het eerst was gevolgd, maar door de verkiezing des Heren. Wellicht was hij ook de oudste en de enige gehuwde. Naar zijn karakter was hij ook altijd de eerste, of liever de voorste, ook in zelfverheffing en val. Hij was een moedig en tegelijk wankelmoedig man, maar werd door verootmoediging tot een vast karakter. Hij speelde met gevaren, zoals ieder recht zeeman doet, en sloot het oog voor de gevolgen; hij was in het natuurlijke als een rots, die geen acht geeft op het onophoudelijk aanlopen der baren. Ook in het geestelijke zou hij naar de belofte des Heren zulk een rots worden; de baren zouden hem dan wel overstelpen, maar niet van zijnen grondslag kunnen afrukken; deze grondslag lag vast in des Heren gebed voor hem. En Andreas zijn broeder. Naast de veel sprekenden, rusteloos bedrijvigen, vrijmoedigen Petrus staat zijn broeder Andreas, in stilheid en zachtmoedigheid zijn weg gaande, als ware het om zijnen broeder tot een tegenwicht te verstrekken. De Apostelen worden bij paren genoemd, en ook later twee aan twee uitgezonden, om hen te onderscheiden van de Heer, die de eigenlijke eerste Apostel (de gezondene des Vaders) was, naar des Heren eigen Woord: Gelijk de Vader Mij gezonden heeft, zo zend Ik u. De Vader zendt de Zoon, de Zoon zendt zijn discipelen, om zijn Apostolaat, zover dit mogelijk was, voort te zetten. Het Apostolaat des Heren was uit zijn aard enig, daarom werden zijn geroepen Apostelen gepaard. Deze paring drukt het beginsel van ongenoegzaamheid der enkele persoonlijkheid uit; waar twee zijn, wordt wederkerige hulp ondersteld. Christus daarentegen stond in het midden der zijnen als de algenoegzame in zich zelven. Daarom waren de twaalven in zich zelven, zolang de Heer bij hen was, als zonder kracht, en was het ook in dit opzicht voor hen waar, wat de Heer zeide: Het is u nut dat Ik wegga. Trouwens eerst als de zon is ondergegaan, worden de sterren voor de aarde tot lichten.

Jacobus, de zon van Zebedeus. Ook Jacobus was, vergeleken bij zijn broeder, de mindere. Doch ook zelfs in dit kleine getal Apostelen nam de Heer de mindere op naast de meerdere, omdat de Heer niet ziet op het uitwendige werk voor Hem, maar op de innerlijke liefde tot zijn persoon. Waren de Apostelen ook allen Petrussen, Johannessen, en Matthëussen geweest, waaruit zou de minder begaafde onder ons de moed ontlenen, om nochtans met ijver voort te gaan in de dienst des Evangelies? En Johannes zijn broeder. Deze was de meest beminde onder de beminde discipelen des Heren. Zijn aanleg was wijsgerig verstandelijk, doch hoe weinig zou deze aanleg zonder de Heer ontwikkeld zijn geworden. Maar nu, welk een grote ziel is uit hem geworden, en welk een uitnemend Evangelist en schrijver der Brieven en der Openbaring! God en het Woord, het licht en de duisternis, de genade en de waarheid, het begin en het einde, zijn de voorname vaste punten zijner hemelse Goddelijke wereldbeschouwing. En gaf hun toenamen: Boanergess, hetwelk is: zonen des donders. De Heer gaf aan beide broeders, hoezeer ook van elkander verschillend, nochtans dezelfde naam, omdat de genade Gods niet ziet op het meerdere der gaven, maar enkel op het geloof. Ook waren zij beiden gelijk in ijver voor de Heer, toen zij vuur van de hemel op de Samaritanen begeerden; doch het was nu niet de tijd van Elia, maar van Elia's Heer. Ook wilden zij beiden de eersten zijn in des Heren heerlijkheid, doch het was nu niet de tijd van 's Heren heerlijkheid, maar van zijn lijden en sterven. Fillipus en Bartoloméús. De vier eerstgenoemde Apostelen waren vissers. Onder hen was het drietal discipelen, die tot zijn eerste discipelen behoorden, en die de Heer tot zijn bijzondere getuigen stelde: Petrus, Jacobus en Johannes. Doch wat van Abisaï gezegd wordt, dat was ook van Johannes waar: uit die drie was hij geëerd boven de twee, 1 Kronieken 11:21. Van Fillipus weten wij wel niet met zekerheid dat hij een visser was, ofschoon het waarschijnlijk is, daar hij uit het vissersstadje Betsaïda was; dit weten wij echter met zekerheid dat hij een beminnelijk man was, wiens hoogste wens was God te zien, en hij heeft Hem gezien in Christus, de Heer. Bartoloméús is waarschijnlijk een toenaam, of een tweede naam van Natanael. Thomas. Thomas was met Petrus het bewijs, dat hoe dieper men valt, hoe hoger men wordt opgericht, als men het geloof niet verliest. Welke ernstige twijfelingen toonde hij, en welk een heerlijke belijdenis deed hij! Mattheus, de tollenaar. Alleen Mattheus zelf noemt zich een tollenaar, en plaatst zich achter Thomas, terwijl de andere Evangelisten hem vóór Thomas plaatsen. Dit zijn van die kleine trekken van waarheid, die ieder moesten overtuigen. Ook spreekt Mattheus van tollenaren, waar de andere Evangelisten van zondaren spreken, en hij stelt ze in een minder gunstig licht dan zijn mede-geschiedschrijvers. Welk een man was die Mattheus. Terstond verliet hij, op het bevel des Heren, al zijn zaken. Vele ongelovigen zien laag op de Apostelen neer, maar wie doet na, wat zij voordeden? De Heer maakte uit die tollenaar een Apostel-Evangelist, gelijk God uit een handvol aarde een mens maakte, en uit een zondaar het beeld van zijnen Zoon maakt. Bij een Christen moet noodzakelijk altijd geestelijke grootheid op natuurlijke geringheid rusten, want op zulk doek schildert God zijn schilderstukken, en uit zulke klei boetseert Hij zijn beelden. Jacobus, de zoon van Alfeus. Evenals er onder het twaalftal patriarchen slechts enkelen waren, die bij uitnemendheid op de voorgrond traden, zo ook in dit twaalftal. De anderen bleven onvermaard. Het is een toonbeeld van de gemeente. Daarin zijn ook mannen van naam én stillen in de lande, van welken men niets buitengewoons hoort of ziet, en die toch in het verborgen een schat hebben van geloof, van hoop, van liefde, waarin velen delen. En Simon Kananites, genaamd Zelotes. Misschien één van die mensen, die om hun ijver voor de eer van hun volk en land, de naam van Zeloten (ijveraars) ontvingen, en die later zulk een belangrijke rol in de geschiedenis der Joden tegen de Romeinen gespeeld hebben. De Heer wijst zulke mensen niet af, maar neemt ze juist op, en maakt ze tot de krachtigste mensen. De Heer blust de geest niet uit bij de mens, maar geeft hem de edelste richting, en dat moeten wij ook doen. Waar wij jongelieden aantreffen, uit welken een krachtige geest spreekt, moeten wij ze met liefde trachten te winnen voor de zaak des Heren. Judas Lebbeus, toegenaamd Thaddéüs, de broeder van Jacobus, en Judas Iskarioth, die ook de

verrader geworden is. Wij vinden ook hier twee gelijke namen gepaard van zeer ongelijke personen. Wat de verrader betreft, hij is het geworden; toen de Heer hem koos, was het verraad nog niet in zijn hart, maar wel de kiem er toe. De Heer, de hartenkenner, wist het. Zou de omgang met de Heer zelf die kiem niet verstikken? In die omgang moet alles zich beslissend ontwikkelen, moet alles beter of erger worden. De satan was ook hier in het midden van de kinderen Gods. Doch hoe kan het samengaan, dat Judas de apostolische gave der wonderen ontving, en toch een verrader werd? De gaven zijn onafhankelijk van het geloof, en zonder waarachtig geloof zijn alle gaven ijdel. Een Bileam kon profeteren, en een Saul kon het ook, en toch waren zij ontbloot van genade. Daarom vermaant Paulus niet zozeer wondergaven, maar genadegaven te begeren, en onder deze is de uitnemendste de liefde; zij is de door het geloof en de hoop voortgebrachte eeuwigblijvende vrucht des Heiligen Geestes. En met hen afgekomen zijnde, stond Hij op een vlakke plaats, en met Hem de schare zijner discipelen en een grote menigte des volks, van geheel Judea en Jeruzalem, en van de zeekant van Tyrus en Sidon, die gekomen waren om Hem te horen en van hun ziekten genezen te worden, en die van onreine geesten gekweld waren, en zij werden genezen. Evenals het zeestrand, zo was ook de bergvlakte een uitnemend geschikte plaats om die ontzaglijke menigte mensen te kunnen bevatten, die zich rondom de Heer schaarden, of voor Hem stonden. En zijn stem beheerste hen allen; trouwens de Here was het een dagelijkse gewoonte geworden tot grote menigten in de open lucht te spreken. En Jezus de schare ziende, is geklommen op de berg. Op enkele bergen in Palestina is de opgang terrasvormig, zodat de Heer een weinig hoger klimmen kon dan het vlak, waarop de schare stond. En als Hij neergezeten was, kwamen zijn discipelen tot Hem waar gelegenheid was om te gaan zitten, daar bracht de Israëlitische gewoonte mede dat men dit deed bij het onderwijzen. De discipelen waren zijn naaste omgeving en hadden dus de ereplaatsen. En Hij zijnen mond geopend hebbende en de ogen opslaande over zijn discipelen, leerde Hij hen. Naar de berg op welken de Heer de volgende rede aan zijn Apostelen en discipelen richtte, is deze toespraak de Bergrede genoemd, en de berg zelf de berg der zaligspreking, in tegenoverstelling van Sinaï, de berg van Gods heiligheid. Wij mogen dus wel zeggen, dat wij hier gekomen zijn tot de berg Zion en tot de Middelaar des nieuwen verbonds en tot het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan Abel. Zeker wordt hier wel niet gesproken van voldoening en verzoening, maar dit was ook niet nodig. De spreker, Christus de Heer, is de persoonlijke genade, en wat door Hem gezegd wordt, rust op Hem, op genade alleen. Men wachte zich dus om de bergrede op zich zelve, in afgescheidenheid van de persoon des Heren, te beschouwen als de Wet van het Evangelie; want dit ware de zondaar nog wanhopiger te maken dan hij door de wet van Mozes geworden is, en dit ware in strijd met de zaligsprekingen, waarmede de bergrede begint. De wet is door Mozes gegeven, maar de genade en de waarheid is ons door Christus geworden. Genade en waarheid zij dan ook het opschrift boven de bergrede. De Heer spreekt tot zijn discipelen, en zegent hen en spreekt hen zalig uit genade, en daarna toont Hij hun welke vruchten der bekering waardig zijn. Van hen, zijn discipelen, wordt een betere gerechtigheid gevraagd dan die der Schriftgeleerden en Farizeeën, die zich alleen tot uitwendige plichtsbetrachting, tot naleving van de letter der wet verbonden achtten. Neen, wat door de zonde onmogelijk was: Het recht der wet (de Goddelijke eis der wet) te vervullen, dat werd nu door de tussenkomende offerande van Christus mogelijk in de discipelen van Christus, die niet naar het vlees, maar naar de Geest wandelen, Romeinen 8:3-4. Wilt gij dus weten wat een kind van God, dat door de Heilige Geest geleid en bestuurd wordt, behoort te doen en werkelijk doet, gij vindt het door de Heer zelf in de bergrede aangewezen. Daar vindt gij de gehele Sinaïtische wet teruggebracht tot de twee hoofdgeboden: ‘Hebt God lief boven alles en uw naaste als uzelven,’ en wordt u aangewezen hoe God in Geest en in waarheid gediend wordt. De Heer verklaart zich in zijn rede tegen allen bloot uitwendigen, werktuiglijken godsdienst en tegen alle schijnheiligheid, en erkent geen andere ware godsdienst dan de bewustheid en het gevoel van zonde en ellende, om daardoor uitgedreven te worden tot

Hem, de Zaligmaker van zondaren, en vertroost te worden met de vertroostingen des Heiligen Geestes, en om uit deze verkregen verlossing en vertroosting vruchten der dankbare wederliefde te laten voortspruiten. Reeds aan de wetgeving op Sinaï gaat de genade vooraf in het woord: Ik ben de Heer uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis uitgeleid heb. Jahweh gaf dus in hoedanigheid van Israëls verlosser zijn wet aan Israël, en tegen de overtredingen van de innerlijke bedoeling, de volstrekte heiligheid der wet, gaf God de offerande tot verzoening, zodat een Israëliet, die de wet niet moedwillig overtrad en de geëiste offerande bracht, in gemoede met de rijken jongeling kon zeggen: Al deze dingen heb ik onderhouden van mijne jeugd af, en met Paulus dat hij onberispelijk was naar de wet. Trouwens het kan ook niet anders. De mens moet eerst een plaats van genade en verlossing hebben, waar hij zal kunnen staan om de wet Gods te kunnen horen en ontvangen. De wet alleen is niet ontvankelijk voor de mens; de genade moet er aan voorafgaan en er op volgen. Daarom staan in de Schrift naast de wet, de Psalmen en de Profeten. De psalmen en de profeten verkondigen hoofdzakelijk het Evangelie, de genade, en daarin heeft de zondaar alles wat tot tegenwicht verstrekt aan de wet. Daarom betuigt de Heer in deze zelfde bergrede, niet gekomen te zijn om de wet en de profeten te ontbinden, maar om ze te vervullen, en alzo tot een enige zaak van genade en waarheid, van waarheid en genade te maken. Zeggende: Zalig zijn de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen. Volgens Mattheus; bij Lukas lezen wij bepaald tot de discipelen gezegd: Zalig zijt gij, armen! want u is het koninkrijk Gods. De Heilige Geest gebruikt in de Schrift eenvoudig dezelfde vrijheid, die ook wij gebruiken, om dezelfde denkbeelden in andere bewoordingen te herhalen. Reeds hier vinden wij het beginsel vastgesteld, dat het Evangelie armen wordt gepredikt. Eerst de gewone armen; doch dit is slechts het uitwendige der zaak; de armen van geest zijn de innerlijke armen, de geestelijke armen, de niets-hebbenden in de wereld of in zich zelven; zij zijn de alles bezittenden in God. Zulke mensen worden zalig geprezen, omdat hunner het Koninkrijk der hemelen is. Zijn de armen op deze wereld uitgesloten van alle macht en heerschappij, de geestelijk armen behoort de hoogste heerschappij, het geestelijk Koninkrijk, het Koninkrijk der hemelen. De Heer opent ons hier en vervolgens een nieuw gebied van leven, van eeuwig leven naast het oude natuurlijke leven. Vergeten wij niet wat de Heer gezegd heeft: Het koninkrijk Gods komt niet met uiterlijk gelaat, maar het koninkrijk Gods is binnen in u. Geestelijke armoede en geestelijke rijkdom gaan hier dus samen. Treffend, dat met dit woord de bergrede begint. Het is ene tegenoverstelling van Evangelie en wet. Voor de wet moeten wij om zalig te worden, alles hebben, en voor het Evangelie moeten wij tot hetzelfde einde niets hebben. En waarom moeten wij niets hebben? Omdat het doen van de wil van God de zaligheid is, en niet het middel om haar te verkrijgen. Alleen door Christus verkrijgen wij de zaligheid. In welk ene hoedanigheid? Als zondaren. Want is Christus alleen voor zondaren gekomen, zo kunnen wij alleen als zondaren tot Hem komen. Daarom ligt onder de naam van armen van geest, die van zondaren verborgen, en mogen wij vaststellen, dat geen mens zalig wordt dan als een arm zondaar, hij moge dan Johannes de Doper, of zij moge Maria de moeder des Heren zijn. De kinderen Gods zijn als de kinderen van Levi, die al het aardse verbeurd en niets uit en door zich zelven hadden, als niet delende in de erfenis hunner broederen, en die daarbij alles verkregen in Gods tabernakel- en tempeldienst. Zalig zijn die treuren, want zij zullen vertroost worden. Volgens Lukas: Zalig zijt gij die nu weent, want gij zult lachen. De Heer begint met het opnoemen der karaktertrekken van dezulken, die de zijnen zijn. Zijn wij des Heren discipelen of discipelinnen, zo zullen de karaktertrekken door de Heer opgenoemd ons niet ontbreken. Er is geen kind van God of het treurt over zijne zonden; het is het vasten zijner ziel. Hij behoort als zodanig tot de ellendigen onder de mensen. De Heer was gekomen tot behoudenis ener lijdende mensheid; Hij hield zich dan ook bij uitsluiting met de lijdenden bezig. Er is ook een niet lijdende mensheid; zij bestaat uit de mensen, die zich in deze wereld volkomen thuis gevoelen, die het er goed in hebben, en haar voor niets anders zouden willen verwisselen. Gij ziet deze lieden overal en

allermeest op de plaatsen des vermaaks en in de verblijven der vreugde. Behoren zij tot de lijdende mensheid, tot de treurenden over hunne zonden, tot de wenenden over hunne ellende? Neen, zij gaan lachend hunnen weg en verdrijven het verdriet, als het komt, met zang en dans en muziek, of verdrinken het in de wijn of in sterke drank. Zijn zij gelukkig? De Heere zegt neen, maar prijst daarentegen hen gelukkig, die als zijne discipelen treuren en wenen, want zij zullen vertroost worden met een eeuwige vertroosting, en hunne droefheid zal veranderen in een eeuwige blijdschap. Ja, zegt de Here: Gij zult lachen: Gij zult luidruchtig vrolijk zijn. Zalig zijn de zachtmoedigen, want zij zullen het aardrijk beërven. De stoutmoedigen, die de wereld zoeken te bezitten door eigen poging, of haar zoeken te veroveren door het zwaard, mogen hun doel bereiken: Het is slechts voor een tijd, een korten tijd. De nieuwe aarde, waarin alleen gerechtigheid wonen zal, de eeuwige aarde is alleen voor de zachtmoedigen, voor de stillen in de lande, voor de discipelen van Christus, die in de vreze Gods, arm in bezit en rijk in hope, zich laten verdrukken en verdringen door dezulken, die deze wereld willen bezitten. Zalig zijn zij, die nu hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden. Volgens Lukas: Zalig zijt gij, die hongert, want gij zult verzadigd worden. Er is een hongeren en dorsten naar Gods gerechtigheid bij Gods kinderen. Zij zien de aarde in de macht van geweldenaars, en het dierenrecht, het recht van de sterkste, heersen over de volken; zij zien de slavernij en de verdrukking, het onrecht van de meester jegens de dienaar, en de mensen onderling, en zij vragen: Wanneer zullen de ongerechtigheden ophouden en zal God recht doen over de ongerechtigheid, zodat de verdrukking niet meer wezen zal? Maar bij en boven dit alles hongert en dorst het kind van God naar de gerechtigheid van God in zijn eigen ziel, en is zijn gedurige klacht: Wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods, en mij bekleden met de klederen der gerechtigheid? De Heer vertroost hen met de toekomst, welke alleen des Heren is, en zegt tot hen: Zalig zijt gij, die nu hongert; want gij zult verzadigd worden. Zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden. Wij kunnen geheel de geest van het Evangelie in een enkel woord samenvatten, in het woord barmhartigheid. De Heer was de Albarmhartige, en Hij heeft het op veelvuldige wijze gezegd, dat het enig beginsel van al onze daden barmhartigheid zijn moet. En is het niet alleszins nodig, dat hij, die zelf barmhartigheid nodig heeft, en alleen door barmhartigheid zalig kan worden, barmhartig is jegens anderen? Barmhartigheid is liefde, met medelijden, met ontferming gepaard; zij onderstelt lijden of schuld, en wil die teniet doen. Dat wij dan medelijden hebben met de zwakken, onnozelen en onmondigen; dat wij ons ontfermen over de armen, bedroefden, lijdenden en verdrukten; dat wij barmhartigheid oefenen jegens de schuldige, en hem zijne zonde niet toerekenen; maar ze hem van ganser harte vergeven; want God is barmhartig, en al wie barmhartig is behoort tot zijn kinderen. Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien. Reinen van hart zijn dezulken die geloven; want alleen het geloof reinigt het hart, omdat het geloof het bloed van Christus aanneemt, dat de enige reinigmaking van zonde is, Handelingen 15:9, 1 Johannes 1:1-7. De Here spreekt tot zijn discipelen, en spreekt hen als zodanig zalig, terwijl Hij hun zegt, wie zij zijn en wat zij doen, en al de bewegingen van hun geestelijk leven aanwijst. Zijn discipelen zijn arm van geest en rein van hart, zij zijn de treurenden en wenenden over hun zonden, zij zijn de zachtmoedigen, die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, en de barmhartigen, die barmhartigheid verkrijgen. Zij zijn de reinen van hart en daarom zijn zij zalig; want de zonde tussen hen en God is verzoend, is weggenomen, en daarom zal hun geloof eindigen in het aanschouwen van God en in het verzadigd worden met zijn beeld. Zalig zijn de vreedzamen, want zij zullen Gods kinderen genaamd worden. De kinderen der wereld zijn twistziek en strijdlustig, geweldenaars en veroveraars; maar de kinderen Gods hebben de vrede lief en jagen hem na, en zoeken hem overal te brengen in het midden der twistenden en strijdenden. Zalig zijn, die vervolgd worden om der gerechtigheid wil. Is het niet verwonderlijk, dat de Heer juist dat als zalig prijst, wat de wereld als onzalig verwerpt? Is onschuldig vervolgd te worden niet een ramp? Neen, zegt de Heer, niet voor u, mijn discipel, maar wel voor uw

vervolger. Want hunner is het Koninkrijk der hemelen. Wij zouden zeggen: de martelaar verdient een kroon boven andere gelovigen, doch de Heer geeft hem geen andere dan die Hij de arme van geest geeft. Gevoelt gij niet, dat deze eenvoudigheid der waarheid, zoals zij door de Heer uitgesproken wordt, door niemand is na te doen. Alle valse godsdiensten stellen het paradijs op het martelaarschap; alleen de Heer niet; Hij stelt het geven van een beker koud water gelijk met het geven van ons bloed, als het maar uit liefde tot Hem gegeven wordt. Wij tellen en schatten, wij vergelijken en rekenen, en zeggen: Als het verbergen van twee verspieders zoveel waard is, wat is dan het offer van een eigen enigen zoon waard? Maar de Schrift stelt Abraham en Rachab naast elkander, en noemt ze in enen adem, want ze zijn voor God gelijk. Jacobus 2:23,25 Zalig zijt gij, wanneer u de mensen haten en vervolgen; wanneer zij u afscheiden en smaden, uw naam als kwaad verwerpen, en liegende, alle kwaad tegen u spreken, om des Zoons des mensen wil. De Heer verbergt zijn discipelen hun donkere aardse toekomst niet; maar opent daarachter tevens hun hemelse eeuwige toekomst. Indien wij alleen in dit leven op Christus zijn hopende, zo zijn wij de ellendigste van alle mensen, zegt Paulus, de Apostel, maar hij hoopte op Christus voor het eeuwige leven. En ziet hier dan ook het onderscheid tussen de kinderen der wereld en de kinderen Gods. De kinderen der wereld zeggen: 'De tegenwoordigheid is ons domein; wat weten wij van de toekomst! Wij nemen het zekere voor het onzekere. 'De kinderen Gods daarentegen zeggen: 'De toekomst is ons domein, want wat geeft de wereld aan een onsterfelijke ziel? Wij nemen het eeuwige voor het tijdelijke.' Doch wanneer nu beider gebied verdeeld is, waarom vervolgen dan nog de kinderen der wereld de kinderen Gods? Omdat de kinderen Gods de zielen van de kinderen der wereld willen behouden; en hun daartoe het Evangelie prediken. Dit stoort hen in hunne rust, dit wekt hun tegenstand op, dit maakt hun drift gaande, en doet hen de wapenen ter hand nemen om hunne bestrijders te doen vluchten of te doden. Het ongeloof kan het geloof, de leugen de waarheid onmogelijk verdragen, al verzekeren zij ook onophoudelijk dat zij de verdraagzaamheid zelf zijn. En wederkerig zeggen wij ook: Het geloof kan het ongeloof en de waarheid de leugen onmogelijk verdragen. Het is de strijd tussen het licht en de duisternis, tussen de hemel en de hel, tussen God en de satan, die met de eerste zonde begonnen is en eerst met de laatste zal eindigen. Dat moesten de discipelen van Christus weten. Niet als mensen, maar als zijn discipelen zouden zij ten doel staan aan de haat der wereld. Nochtans zouden zij zalig zijn en hun vervolgers onzalig. Verblijdt u en verheugt u in die dag, en zijt vrolijk, want ziet uw loon is groot in de hemelen; want alzo hebben hunne vaderen de profeten vervolgd, die vóór u geweest zijn. De Heer stelt hiermede zijn discipelen in enen rang met de aloude profeten, en geef hun in de vervolging het bewijs, dat zij de ware dienaren van God zijn, tegenover de vervolgers die het niet zijn. Maar wee u, gij rijken, want gij hebt uw troost weg. De Heer spreekt hier tot de kinderen der wereld, die zich zelven genoegzaam zijn, geenszins tot de rijken die rijk zijn in God, en zich als ook rijk in goederen, als rentmeesters Gods beschouwen. Abraham was ook een rijk man, en hij was de vader der gelovigen. Rijkdom te bezitten is een eer voor de Christen, die er winst mee doet voor het Koninkrijk Gods. Maar die de rijkdom houdt voor zijn eigen goed, waarmede hij doen kan wat hij wil, en zijn geld alleen besteedt tot ophouding van zijn plaats in de maatschappij, die heeft blijkbaar zijn troost en vreugde in dit leven, en geen troost of vreugde van de toekomst te wachten. Doch kan men ook geestelijk rijk zijn en de troost weg hebben? Zeker, men kan ook op geestelijke gaven en voorrechten hoogmoedig zijn, en hoogmoedig zijn is rijk zijn, al is het ook in verbeelding, Wee u, die verzadigd zijt, want gij zult hongeren; wee u die nu lacht, want gij zult treuren en wenen. Welk een geheel andere levensbeschouwing is die des Heren vergeleken bij die van de menselijke zedenmeester! Deze wil het leven tot een geluksstaat maken, en de Heer maakt het tot een staat van ontbering, zelfverloochening en lijden, ja, prijst de ongelukkigen naar de wereld zalig, en de gelukkigen naar de wereld onzalig. Wie van beiden heeft de ware levensbeschouwing? De Heer, want Hij ziet op de innerlijke mens en de eeuwigheid, en de wereldse zedemens op de uiterlijken mens

en de tijd. De staat van zonde, waarin de mens verkeert, laat niet toe dat de wereldse vreugde zijn levensdoel zij, want deze vreugde is onbestaanbaar met de vrede des harten en met des mensen eeuwige bestemming. De wereld ligt in het boze en is daarmede der vergankelijkheid onderworpen, en wie haar vreugde tot zijn vreugde maakt, vereenzelvigt zich met haar en deelt in haar lot. 1 Johannes 2:15-17 Ons zijn alleen die genoegens geoorloofd, die wij in de tegenwoordigheid Gods met een goed geweten kunnen smaken, en deze zijn zo veelvuldig, dat een mens, die niet in alles zijn eigen heer en meester wezen wil, zich daarmede volkomen kan vergenoegen, en met de psalmist moet juichen: Heer! de aarde is vol van uwe goederen, en wat mij betreft: Mijn snoeren zijn in liefelijke plaatsen gevallen. Wee u, wanneer al de mensen wél van u spreken! want hun vaderen deden desgelijks de valsen profeten. Onze goede naam moet ons niet zóveel waardig zijn, dat wij daarvoor de eer van God opofferen. De valse profeten spraken naar de mond des volks en der vorsten, en waren door hen bemind, maar de ware profeten waarschuwden, bedreigden en bestraften het goddeloze volk en de goddeloze vorsten, en werden van beiden gehaat, vervolgd, gedood. Wanneer dus een leraar ieders vriend wil zijn, zo kan dit niet anders zijn dan met verzwakking, verzwijging, verloochening der waarheid, en noeme hem nu ieder een beminnelijk man, de Heer noemt hem: een valse profeet, of althans een ontrouwe discipel. Gij zijt het zout der aarde. De Here wijst hiermede zijn discipelen de betrekking aan, in welke zij tot de wereld staan. De wereld ligt in het boze, de aarde is bedorven. De discipelen des Heren moeten er het zout van uitmaken, zij moeten het bederf tegengaan. Indien nu het zout smakeloos wordt, waarmede zal het gezouten worden? Indien de discipelen des Heren zich aan de wereld gelijkvormig maken, door een flauwe leer en een niet nauwgezette wandel, dan verliezen zij als zout én smaak én kracht en er blijft niet over, dat hun de verloren smaak en kracht kan teruggeven. Het deugt nergens meer toe, dan om buiten geworpen en van de mensen vertreden te worden Indien de discipelen van Christus niet tegenover de bedorven wereld blijven staan met de reinheid van hun geloof en wandel, zo houden zij op discipelen van Christus te zijn. Dat wij dan ons zout niet verliezen, anders worden wij nog meer verwerpelijk dan de wereld zelve. Gij zijt het licht der wereld. Weder een ander beeld van de betrekking der discipelen tot de wereld. De wereld ligt in geestelijke duisternis, de discipel des Heren is met zijn getuigenis van de waarheid, die uit God is, het licht in deze duisternis. Een stad boven op een berg liggende, kan niet verborgen blijven. De discipelen moesten niet alleen in het verborgen, maar ook in het openbaar invloed op de wereld uitoefenen. Het zout werkt innerlijk, het licht werkt uiterlijk. Zij moesten niet alleen bederfwerend, maar ook verlichtend en zegenend voor hun omgeving zijn. Noch steekt men een kaars aan, en zet die in het verborgen onder een korenmaat, of bedekt haar met een vat, of zet ze onder een bed, maar op een kandelaar, opdat degenen, die inkomen, het licht zien mogen, en zij allen schijnt die in het huis zijn. De Heer bemint de openbaarheid, en wilde dat zijn Evangelie overal in volle waarheid en kracht bekend werd; daarom heeft Hij ook het licht des Evangelies als op zoveel kandelaren, in de meest beroemde steden der wereld gesteld, door gemeenten te laten stichten te Jeruzalem, Samaria, Antiochië, Efeze, Corinthe, Philippi, Rome. Laat uw licht alzo schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien. Goede werken zijn zulke werken als de Heer zelf deed, werken van liefde. De gelovigen moeten vooral het lijden, de armoede, de slavernij, de dronkenschap en alle andere ondeugden en ellenden, zoveel mogelijk trachten te verminderen of weg te nemen, en daarbij de hongerigen voeden, de naakten kleden, de kranken verplegen, de gevangenen bezoeken, opdat er uit de mond van vele beweldadigden veel dank oprijze tot God, die de discipelen van Christus zoveel liefde in het hart geeft, om zelfs degenen die buiten zijn en die hun vijandig zijn, te laven, te verkwikken, te troosten en te redden. En uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijken. Dit is de eerste maal, dat de Heer bij zijn discipelen van God zegt uwen Vader. Gij weet dat velen leren, dat Jezus alleen in de wereld gekomen is om ons te verkondigen dat God de Vader is van alle mensen, en dat Hij deze verkondiging door zijn dood heeft willen verzegelen. Doch Jezus spreekt hier alleen tot zijn

discipelen, en tot de Joden, die Hem wilden doden, zeide Hij: Gij zijt uit de vader de duivel. God te beschouwen als Vader, zonder een discipel van Christus te zijn, is een ijdele, ja, strafbare aanmatiging. De Heer zegt tot dezulken: Wat noemt gij Mij Heer en doet niet wat Ik u zeg? en God zegt tot hen: Wat noemt gij mij Vader, en tergt Mij met uwe zonden? Meent niet, dat Ik gekomen ben om de wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen. De Heer was niet gekomen om de mens van de gehoorzaamheid aan God te ontslaan, maar hem daaraan vaster dan ooit te verbinden; Hij was niet gekomen om het Oude Testament krachteloos te maken, maar om het te vervullen en daarmede te voleindigen, te voltooien. Christus was het einde der wet en de Geest der profetie. Want voorwaar zeg Ik u, totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal niet één jota, noch één tittel van de wet voorbijgaan, totdat het alles zal zijn geschied. De Heer verkondigt hier, dat hemel en aarde eenmaal zullen vergaan, en dat tot zolang niet het allerminste deel van de Oud-Testamentische wet buiten werking wordt gesteld; eerst met de algehele vervulling van alle Gods beloften en bedreigingen bereikt zij haar einde. Immers al zijn zij die geloven niet meer onder de wet als zodanig, zo blijven echter allen die niet geloven, onder de wet, en zullen door haar geoordeeld worden. Zo wie dan een van deze minste geboden zal ontbonden en de mensen alzo zal geleerd hebben, die zal de minste genaamd worden in het koninkrijk der hemelen; maar zo wie ze zal gedaan en geleerd hebben, die zal groot genaamd worden in het koninkrijk der hemelen. De Heer wil dat zijne discipelen ook naar grootheid streven, en wel door zich nauwkeurig te houden aan de Schrift en er geen enkele letter van los te laten. Al wat God de mens zedelijk heeft geboden, moet aan de mens geboden blijven. Hiermede worden zij verworpen, die de wet ook als regel van wandel voor de Christen ter zijde stellen; de ware Christen daarentegen heeft de wet van God lief en overdenkt haar dag en nacht, om haar in de kracht des Heiligen Geestes te volbrengen met geheel zijn hart en geheel zijn ziel. Want Ik zeg u, tenzij uwe gerechtigheid overvloediger zij dan die der Schriftgeleerden en Farizeeën, dat gij in het koninkrijk der hemelen geenszins zult ingaan. Wij weten het uit de Evangeliën, dat de Schriftgeleerden en Farizeeën meer dan één gebod uit de wet ontbonden, losmaakten, van kracht beroofden, door hunne instellingen, hunne meningen, of die der overlevering boven de Schrift te stellen. En nu is het een vaste regel: Wie lichtvaardig handelt met de Schrift, die handelt lichtvaardig in alles. Evenals God zeide: Zij hebben mijn Woord verworpen, wat wijsheid zouden zij dan hebben? kunnen wij zeggen: zij hebben Gods Woord verworpen, wat goeds, welk een consciëntie, welke godsdienst en vroomheid zouden zij dan hebben? Niets anders dan een vals goed, dan een toegeschroeide consciëntie, dan een godsdienst der lippen en een schijn van heiligheid. Een mens, die het niet nauw neemt met Gods Woord, neemt het met niets nauw, want wie het hoogste niet eerbiedigt, hoe zou hij het mindere eerbiedigen? Daarom is het zo moeilijk aan te nemen, dat een ongelovige nog een oprecht mens kan zijn. Gij hebt gehoord, dat tot de ouden gezegd is. Hier begint de Heer met voorbeelden te geven van het verschil tussen de bloot letterlijke opvatting en uitlegging der Schrift door de Schriftgeleerden en Farizeeën, en zijne opvatting en uitlegging. Des Heren uitlegging der wet is dan ook van dit ogenblik af de wet zelve voor de zijnen. Indien nu Christus niet waarachtig God ware, zou zijn gezag ons geen wet kunnen zijn. Gij zult niet doden. Dit is de wet van God. Maar zo wie doodt, die zal strafbaar zijn door het gericht. Dit is de uitlegging door de oudvaders. Zij wilden zeggen: Alleen de letterlijke doodslag maakt ons schuldig, en wel voor de wereldse rechter alleen. Doch Ik zeg u: Zo wie te onrecht op zijn broeder toornig is, die zal strafbaar zijn door het gericht; en wie tot zijn broeder zegt: Raka, die zal strafbaar zijn door de grote raad; maar wie zegt: Gij dwaas! die zal strafbaar zijn door het helse vuur. Volgens de Heer is niet alleen het allerergste vergrijp tegen de naaste, (de doodslag) maar reeds de allerminste belediging des naasten een grote, aan zware straf onderhevige misdaad. De Heer wil van zijn discipelen een volstrekte liefde jegens elkander. Ik zeg van zijne discipelen, want Hij spreekt tot zijn discipelen, en van het gedrag des enen broeders tegen de anderen. Niet alsof het iemand vrij stond om zelfs de allerminste

belediging te doen jegens iemand, die men niet als broeder beschouwt, maar omdat de strafwaardigheid der misdaad toeneemt met de waardigheid van de persoon jegens wie het vergrijp geschiedt. Hetzelfde scheldwoord jegens een vreemde of een vriend of de koning des lands gebruikt, heeft daarmede een verschillende, altijd toenemende zwaarte van schuld en strafwaardigheid. Zo gij dus uwe gave zult op het altaar offeren, en aldaar gedachtig wordt, dat uw broeder iets tegen u heeft, laat daar uwe gave vóór het altaar en ga heen, verzoen u eerst met uwe broeder, en kom dan en offer uwe gave. Dit is de verkondiging, die gij van de beginne gehoord hebt: Dat wij elkander zouden liefhebben, schrijft Johannes (1 Johannes 3:11). De Heer wil dat er een volkomen liefde tussen de broederen zij, en dat bij ontstane onenigheid, de verzoening met de broeder voorafga aan de verzoening met God (de offerande), want wie niet van harte vergeeft een iegelijk zijne broeder zijne feilen, die (zegt de Heer) zal mijn hemelse Vader ook niet vergeven (Mattheus 6:14-15). Gij ziet en hoort het uit alles: De wet van Christus is de wet der liefde, der heiligste, hoogste, Goddelijke liefde. Daarom verklaart de Heer de vervulling van alle godsdienstplichten ijdel en onnut, als het hart niet vervuld is van liefde tot de naaste, en eist Hij, dat niemand voor Gods troon nadere als schuldenaar van hetgeen hij, door liefde te bewijzen en verzoening te begeren, kan afdoen. Wees haastelijk welgezind jegens uwe wederpartij; want als gij heengaat met uwe wederpartij voor de overheid, zo doe naarstigheid om van hem verlost te worden, terwijl gij nog met hem op de weg zijt, opdat hij niet misschien u de rechter overlevere, en de rechter u de gerechtsdienaar overlevere, en de gerechtsdienaar u in de gevangenis werpe. In de Bergrede geeft de Schrift nogmaals de Salomo-spreekstijl in de hoogste volmaaktheid terug, en vloeien des Heren uitspraken over van lessen van levenswijsheid. De Heer verplicht zijn discipelen tot vredelievendheid, toegevendheid, verzoeningsgezindheid. Hij wil dat wij, ongelijk hebbende, het ongelijk erkennen en onze wederpartij door zachtmoedigheid ontwapenen, opdat hij niet door onze vasthoudendheid, halsstarrigheid en onhandelbaarheid verbitterd worde, en het uiterste recht, waartoe hij macht heeft, op ons toepasse. Voorwaar, Ik zeg u: Gij zult vandaar geenszins uitkomen, totdat gij ook het laatste penningske zult betaald hebben. Wie de genade niet wil inroepen, moet aan de eis van het recht voldoen. Een derde is er niet. En nu, wat zondaar en welke zondares zou het willen, dat God met hem of met haar handele naar het recht? Dat wij dan genade zoeken terwijl wij nog op weg naar de eeuwigheid zijn. In Christus is God genade, enkel genade, zolang het heden genoemd wordt. Gij hebt gehoord, dat van de ouden gezegd is: Gij zult geen overspel doen. Maar Ik zeg: dat zo wie een vrouw aanziet, om haar te begeren, die heeft alrede overspel in zijn hart met haar gedaan. Hier gaat de Heer nog een stap verder, en zegt dat niet alleen elk beledigend woord de kiem is van de hoogste beledigende daad, maar dat zelfs in de kwade gedachte reeds de kwade daad ligt opgesloten, gelijk de boom ligt opgesloten in zijn zaad. Woorden en daden zijn niet het wezen, maar de uitdrukking van het wezen van de mens. De innerlijke gesteldheid van de mens openbaart zich reeds in zijn gedachte; en nu oordeelt God niet gelijk de mens naar het uitwendige woord en de uitwendige daad, maar naar de innerlijke gedachte. Nochtans niet de onreine gedachte op zich zelve, maar alleen wanneer zij met de wil gepaard gaat, geldt voor misdaad. De Heer zegt uitdrukkelijk: Wie een vrouw aanziet om haar te begeren, die heeft alrede overspel met haar gedaan in zijn hart. De begeerte naar het verbodene is de eigenlijke zonde. Indien dan uw rechteroog u ergert, trek het uit en werp het van u; want het is u nut dat een uwer leden verga, en niet uw gehele lichaam in de hel geworpen worde; en indien uw rechterhand u ergert, houw ze af en werp ze van u, want het is u nut dat een uwer leden verga, en niet uw gehele lichaam in de hel geworpen worde. Het rechteroog, de rechterhand betekent in deze zinnebeeldige vermaning het beste oog, de beste hand, die men het minste missen kan. Beide betekenen het liefste wat men heeft. Ergeren betekent aanstoot geven, hindernissen in de weg leggen; en zo leert de Heer hier, dat wanneer ook het liefste dat wij hebben ons tot aanstoot, tot een beletsel op de weg der zaligheid is, wij geen smart moeten ontzien, om er ons van te bevrijden. Met andere woorden: Wij moeten onze liefste begeerten,

zodra zij ons tot zonde verlokken, met onverbiddelijk geweld doden; wie er aan toegeeft, is verloren. Hoe menigeen is door een misdadige begeerte niet met kracht en geweld te onderdrukken, tot een misdadiger geworden! Er is ook gezegd: Zo wie zijn vrouw verlaten zal, die geve haar een scheidbrief. Maar Ik zeg u, dat zo wie zijne vrouw verlaten zal, anders dan uit oorzake van hoererij, die maakt dat zij overspel doet, en zo wie de verlatene zal trouwen, die doet overspel. De scheiding des mans van de vrouw was door de wet toegelaten zonder gestrenge bepaling; doch dit geschiedde (zoals wij later zullen zien) als een tegemoetkoming aan de onhandelbaarheid van het volk van Israël. Het schromelijk misbruik, dat van deze toelating werd gemaakt, gaf de Here, als de oorspronkelijke Wetgever, aanleiding om deze toelating ganselijk op te heffen, en de wet Gods in haar oorspronkelijkheid, zoals zij van de schepping af geweest was, te herstellen. Dit is de reden, waarom de Heer meermalen op deze zaak terugkwam, en waarom de Farizeeën en Schriftgeleerden de Heer op dit punt meermalen aanvielen. De Heer sprak er toch met luider stem mede uit: 'Meer dan Mozes is hier.' Waar de wet wordt gebruikt tegen de bedoeling van de wetgever, daar wordt zij door de wetgever opgeheven. De Heer vernietigde hiermede de geweldenarij van de man over de vrouw, herstelde deze in haar oorspronkelijk recht als medegenoot van de heerlijkheid des mans, en hief hiermede de diepgezonken burgerlijke maatschappij op tot een hoogte, zoals zij sedert de aartsvaderlijke tijden onder Israël niet, en onder de volken nooit geweest was. Trouwens wij kunnen, gelijk geheel het Evangelie in het algemeen, zo de Bergrede in het bijzonder noemen: Het schatboek der beginselen Gods voor het tijdelijk en eeuwig leven der mensen. En nu weten wij allen, dat de beginselen de staat, de kerk, de school, het huisgezin, het persoonlijk leven vormen. Geeft de Heer ooit enig bepaald voorschrift, hoe al die opgenoemde levensbetrekkingen in te richten? Neen. Hij laat dit over aan de stroming der tijden en aan de stroming der gedachten, maar Hij geeft voor alle vormen een beginsel, dat de vorm regelmatig ontwikkelt. De Heer heeft voor, en geeft aan al het aardse hemelse beginselen. En nu vraagt men ons nog, waarom wij altijd en bij alles zo machtig ijveren voor christelijke beginselen? Wij antwoorden: Eenvoudig omdat wij Christenen en daarmede ten volle overtuigd zijn, dat het christelijk beginsel in alle dingen het enige zout is, dat alle vormen voor een anders volstrekt onvermijdelijk bederf bewaart, én tevens naar het beste doel met volle zekerheid geleidt. Wederom hebt gij gehoord, dat van de ouden gezegd is: Gij zult de eed niet breken, maar gij zult de Here uwe eden houden. Wij vinden dit woord niet in de wet, zoals het daar luidt, doch Numeri 30:2 lezen wij: Wanneer een man (de vrouw maakte een uitzondering) de Here een gelofte zal beloofd, of een eed zal gezworen hebben, zijne ziel met een verbintenis verbindende, zijn woord zal hij niet ontheiligen, maar alles wat uit zijnen mond gegaan is, zal hij doen. Dat hiermede alleen de eed des Heren wordt bedoeld, blijkt uit het gebod van God Deuteronomium 6:13 Deuteronomium 10:20, Gij zult de Here uw God vrezen en Hem dienen, en gij zult bij zijnen naam zweren. De Farizeeën en Schriftgeleerden erkenden echter ook andere eden dan de eed bij de naam des Heren, en leerden, dat men ook deze eden evenzeer moest houden als de eigenlijke eed, daarbij vele uitzonderingen makende, zoals wij later zullen zien. Zij heiligden dus op hun wijze datgene wat wij vloeken en zweren noemen. Dat dit misbruik van de eed reeds vroeg bij Israël bekend was, leren wij van Salomo, die het zweren in de kwaden zin gebruikt in het woord (Spreuken 9:2): enerlei wedervaart de rechtvaardigen en de goddelozen, die die zweert, gelijk die die de eed vreest. De Heer verbiedt echter allen eed volstrekt en onbepaald, behalve die, welke God geboden heeft, de eed bij zijn eigen hoogheiligen naam. Omdat deze eed echter niet met zo vele woorden door de Heer wordt uitgezonderd, zijn sommigen onder de Christenen van mening, dat alle eed, ook de eed bij de naam des Heren verboden is, daar de Heer gezegd heeft, dat al wat buiten de eenvoudige bevestiging of ontkenning van ja, ja en neen, neen gaat, uit de boze is. Maar als de Heer de woorden ja, ja en neen, neen voldoende acht als een getuigenis der waarheid dan zijn ook deze woorden een eed in andere vorm. Doch de Heer heeft niet de eed, maar het vloeken en zweren

verboden. Maar Ik zeg u: Zweert ganselijk niet: Noch bij de hemel, omdat Hij is de troon Gods; noch bij de aarde, omdat zij is de voetbank zijner voeten; noch bij Jeruzalem, omdat zij Is de stad des groten konings; noch bij uw hoofd zult gij zweren, omdat gij niet een haar kunt wit of zwart maken. Gij ziet, al deze voorbeelden zijn geen eigenlijke eden, maar vloekwoorden, die men meent nodig te hebben om hetgeen men zegt kracht bij te zetten, en te bevestigen, ja, ontwijfelbaar te maken. Ook onder ons zijn mensen, die bijna geen woord kunnen spreken zonder het met een zwaar woord te bevestigen. De lichtzinnigste mensen hebben op deze wijze de heiligste dingen gedurig in de mond. Zij menen, dat hun getuigenis zonder deze krachtwoorden niet geloofd zal worden. Doch de Heer verklaart hier, dat elk beroep op iets, wat het ook zij, tot bevestiging van een woord, gelijk staat met enen eed, omdat alles des Heren is. En wat is de eed? Het is een daad ter ere Gods; het is God tot getuige roepen in een zaak, die niemand weten of nagaan kan dan Hij. Zo vinden wij bij Paulus het beroep op God, wanneer hij iets zegt, dat Gode alleen bekend was; anders beroept hij zich op mensen. Door de eed wordt God de voorzitter bij een gerechtsoefening. De eed betrekt God in de zaak, en men mag God niet lichtzinnig in alle zaak betrekken. De Joden hielden niets als waar dan hetgeen met een eedzwering bekrachtigd werd; doch de Heer herstelt het natuurlijk gebruik van ja en neen. Maar laat zijn uw woord ja, ja en neen, neen; wat boven deze is, is uit de boze. Welk een eenvoudigheid en heiligheid wil de Heer van de zijnen tot zelfs in hun woorden! Wat spreekt men toch van kleine zonden? Wat was kleiner zonde dan de overtreding van Eva, en toch had zij de allergrootste gevolgen. Christus is tegen de kleinste zonde. Hij wil zijn gemeente zonder vlek en rimpel de Vader voorstellen. Onder de leiding des Heiligen Geestes moeten de zijnen volmaakt worden, volmaakt in alles, en daarom stemmen wij het volkomen toe, dat de Heer wil dat zijn discipelen onderling volstrekt geen ander getuigenis van de waarheid der zaak mogen geven dan de herhaling van hun ja en van hun neen, ofschoon de eed geoorloofd, ja geboden blijft, wanneer hij gevraagd wordt door de overheid als vertegenwoordigster van God. Want ook de eed is tot verheerlijking van God, wanneer de waarheid er door gestaafd of gehandhaafd wordt. Gij hebt gehoord, dat gezegd is: oog om oog en tand om tand; maar Ik zeg u: dat gij de boze niet wederstaat. Hier wordt het ons volkomen duidelijk, dat de Heer regelen en voorschriften geeft aan zijn discipelen voor hun persoonlijk gedrag. Onder het Oude Testament was kerk en staat één, en gaf de wet der wedervergelding aan ieder het recht om van de overheid te eisen oog om oog, tand om tand; dit recht wordt nu echter door de Heer aan zijn discipelen ontnomen; de Heer verbiedt aan de zijnen alle wederwraak voor persoonlijke beledigingen. Hij heft hiermede de rechtbanken niet op, neen, de overheid draagt het zwaard, en draagt het niet te vergeefs: Zij is Gods dienares en ene wreekster degenen die kwaad doet; maar zijn discipelen moeten als kinderen Gods, voor beledigingen hun aangedaan, hoe zwaar ook, geen wedervergelding tegen de boze eisen of begeren. De Heilige Geest legt des Heren woorden aldus uit: Vergeldt niemand kwaad voor kwaad. Wreekt uzelven niet, beminden! maar geeft de toorn plaats; want er staat geschreven: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden, zegt de Heer. Indien dan uw vijand hongert, zo spijzig hem; indien hem dorst, zo geef hem te drinken; want dat doende, zult gij kolen vuur op zijn hoofd hopen. Wordt van het kwade niet overwonnen, maar overwint het kwade door het goede, Romeinen 12:17,19-21. Maar zo wie u op de rechterwang slaat, keert hem ook de andere toe. Hier gaat de Heer nog een stap verder, en wil niet alleen, dat wij elke belediging ons aangedaan, vergeven, maar ook met zachtmoedigheid beantwoorden zullen. Het slaan op de rechterwang is het beeld van alle, ook de grievendste beledigingen; want een slag in het aangezicht is wel het smadelijkste dat men lijden kan, en toch hoe dikwijls ontvangen wij een slag in het aangezicht, door onze vijanden, door onze meerderen, zelfs door onze vrienden! Hoe moeten wij ons daarin naar 's Heren wil gedragen? Liefelijk, ja, wat het verdragen der belediging betreft, doch werkdadig wat onze bereidvaardigheid betreft, om de belediger niet met gelijke munt te betalen, maar hem te laten geworden, en zich daarmede aan meerdere slagen in het aangezicht bloot te stellen. Toen onze

Heer letterlijk een slag in het aangezicht ontving van de knecht des Hogepriesters, bracht Hij de belediger het onredelijke van zijn belediging onder het oog, en onderwierp zich verder aan de vele vuistslagen der gezamenlijke knechten zonder een enkel woord meer te spreken. Men mag wel laten blijken, dat men zich diep gekrenkt gevoelt, maar bij dit zedelijk verzet moet het blijven; men mag geen belediging met een belediging beantwoorden; men moet zich laten beledigen zonder wederkerig te beledigen. En zo iemand met u rechten wil, en uw rok nemen, laat hem ook de mantel. Bij Lukas lezen wij: Degene die u aan de wang slaat, bied ook de andere, en degene die de mantel neemt, verhinder ook de rok niet te nemen. De Heer wil dat wij in alles de minste zullen zijn, en dat wij ons liever moeten laten beroven van ons goed dan van de vrede onzes gemoeds. Er zijn twistzieke mensen, welke gaarne met u willen twisten om u te kwellen en te grieven. Wee u zo gij u in die strik laat lokken. Geef toe, zoals de Heer het wil, en gij ontkomt die strik. En zo wie u zal dringen een mijl te gaan, gaat met hem twee mijlen. Wij moeten door vrijwillig meer te doen dan de geweldenarij van ons eist, haar ontwapenen. Wie ons kan dwingen een mijl te gaan is onze meerdere: Hij maakt misbruik van zijn macht over ons; doch laat ons tonen, dat wij boven hem de besten Heer en Meester dienen, door vrijwillig meer te doen dan ons door dwang wordt opgelegd. Dat het volbrengen van al deze voorschriften uiterst moeilijk en hard is voor ons vlees is onbetwistbaar; doch de discipelen des Heren leven niet naar het vlees, maar naar de Geest, dat is naar de leiding des Heiligen Geestes; zij leven daarmede een hemels, Goddelijk leven in het aardse menselijke leven. En zo iemand nu werkelijk doet wat de Heer hier aan de zijnen gebiedt, die ondervindt die vrede Gods, welke alle verstand te boven gaat; want de bewustheid van te zijn in een staat van gehoorzaamheid jegens de Heer, gaat boven alle andere bewustheid. Ik weet wel dat de ongelovigen, juist vanwege deze en alle andere voorschriften des Heren, zeggen: ‘Dat het Christendom niet geschikt is voor mensen zoals wij zijn; dat het de mens niet als mens ontwikkelt, maar een geheel ander wezen van hem maken wil.’ Volgens hun gevoelen moet de mens geschikt worden gemaakt om alles wat de aarde oplevert en de tijd voortbrengt in zich op te nemen. De kunst, de wetenschap, de handel, de nijverheid, de staat, de maatschappij moeten in al hun vertakkingen in hem een voorstander en beminnaar vinden. ‘Doch (zo zeggen zij) wat wordt er van de mens, die de voorschriften van Christus getrouw opvolgt? Een mens, ongeschikt voor de tegenwoordige maatschappij, en daarmede zo niet een martelaar, dan toch een sukkelaar in deze tegenwoordige wereld.’ Het verwijt is grievend, doch de Heer laat het zich welgevallen, en heeft het voorzien, door tot de zijnen te zeggen: Indien gij van de wereld waart, zo zou de wereld het hare liefhebben; doch nu Ik u uit de wereld heb uitverkoren, nu haat u de wereld. Verwondert u dus niet dat de wereld u haat; in de wereld zult gij verdrukking hebben, doch hebt goeden moed, Ik heb de wereld overwonnen. Ja, de Heer gaat nog verder, en zegt tegenover de grote mensenwereld tot de zijnen: Vreest niet, gij kleine kuddeke, want het is uws Vaders welbehagen u het Koninkrijk te geven. Wie nu niet tot dit kleine kuddeke, maar tot de grote wereld wil behoren, zal zeker de voorschriften van Christus, de wetten, de beginselen van het Koninkrijk der hemelen niet volgen, maar wat de menselijke wijsheid voorschrijft. Doch al het menselijke vergaat, en Christus is het eeuwige leven en geeft het eeuwige leven. Zijn wetten zijn de wetten van het eeuwige leven, dat wij, Hem gehoorzamende, reeds hier intreden. Christus de Heer maakt dan ook geen verdrag met de menselijke wijsheid en met het tijdelijk belang, maar staat er beslist tegenover. De wetten van Zijn Koninkrijk zijn volstrekt tegenovergesteld aan die van het koninkrijk der wereld; trouwens zijn Koninkrijk is een Koninkrijk der hemelen reeds op aarde, en een eeuwig Koninkrijk reeds in de tijd. Zeker heeft zich naast het Christendom van Christus een naam-Christendom gevestigd, dat God en de wereld tegelijk meent te kunnen dienen; doch geheel het Evangelie, gelijk de bergpredikatie, breekt de staf over hetzelve en predikt met onmiskenbare duidelijkheid en kracht, dat Christus niet is de dienaar maar de overwinnaar der wereld, en dat al de zijnen in Hem en in zijn kracht, welke de kracht is van de Heilige Geest, deze overwinning moeten voortzetten. Alleen de

mede-overwinnaar reikt Jezus de kroon. Openbaring 3:21 En wat nu het verwijt betreft, dat een waar Christen geen echt burger, koopman, staatsman, in een woord: geen man van zaken zijn kan, wij protesteren er tegen. Alleen dit erkennen wij, dat hij in al de betrekkingen des levens niet kan handelen zoals de kinderen der wereld handelen, naar wereldse beginselen, maar dat hij in alles alleen handelen kan en handelt naar het Woord van God. Geef een iegelijk die iets van u begeert en bidt, en keer u niet af van degene, die van u lenen wil. De Heer spreekt van het gedrag der broederen jegens elkander. En nu, wie tot geven wordt vermaand, bij die wordt ondersteld dat hij geven kan, en die iets van een ander biddende begeert, van dezen wordt ondersteld, dat hij waarlijk in nood is. De Schrift zegt (Psalm 37:21): De goddeloze ontleent en geeft niet weder. Er zijn bedrieglijke mensen, die leven van het bloed van een ander en er gedurig, onder allerlei schone woorden en beloften, op uit zijn te ontlenen om het niet terug te geven. Wachten wij ons voor dezulken; maar weten wij dat wij te doen hebben met broederen, of althans met maatschappelijk eerlijke mensen, die waarlijk in nood zijn, zo mogen wij ons niet onttrekken, indien wij hen kunnen helpen. De Heer beveelt het ons, en zouden wij het dan kunnen nalaten? En van degene, die het uwe neemt, eis niet weder. De Heer gaat ook hier nog een stap verder, en wil dat als de lener in gebreke blijft, wij het onze niet zullen terug eisen, immers niet rechterlijk; want dit is bedoeling: Niet met geweld, en is het uit onvermogen bij de lener, dan moeten wij het hem schenken. Gij ziet de Heer beschikt als zodanig over het geld, dat Hij onder ons bestuur gesteld heeft. Zolang wij ons zelven als de enige eigenaren van ons geld en goed beschouwen, is het ons een harde zaak zo mild te zijn als de Heer ons gebiedt te zijn. Er zijn ook mensen, die beweren uit een christelijk beginsel gierig te zijn, en die durven zeggen dat zij geen penning mogen uitgeven, waarvan zij geen rekenschap kunnen geven. Zulke mensen doen echter niets; want als men zich verplicht acht zijn geld op de beste wijze te besteden, dan wacht men altijd op betere gelegenheid, en houdt zodoende het geld voor zich. Doch al deze spitsvondigheden, al deze ijdele voorwendsels om het geld tot eigen gebruik beschikbaar te houden, worden bij de wortel afgesneden door het bevel des Heren: Geef een iegelijk die iets van u begeert en bidt, en keer u niet af van degene, die van u lenen wil; en van degene, die het uwe neemt, eis niet weder. Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult haten. Het eerste lezen wij Leviticus 19:18 in deze woorden: Gij zult niet wreken noch toorn behouden tegen de kinderen uws volks, maar gij zult uw naaste liefhebben als uzelven, Ik ben de Heer. Van het haten onzer persoonlijke vijanden wordt in de Schrift niet gesproken, doch de Schriftgeleerden voegden deze hunne woorden bij de woorden Gods, want zij maakten de gevolgtrekking, dat als men de kinderen zijns volks moest liefhebben, men de vreemden mocht haten; daarom vroeg ook de Schriftgeleerde, die zich zelven wilde rechtvaardigen, aan de Heer: Wie is mijn naaste? en toonde de Heer de mens, die zich als een naaste gedroeg, juist aan in een vreemdeling, en wel in een meest gehaten vreemdeling in een Samaritaan. Maar Ik zeg ulieden, die dit hoort: Hebt uwe vijanden lief, zegent ze, die u vervloeken, doet wel degenen, die u haten, en bidt voor degenen, die u geweld doen en die u vervolgen. De Heer zegt, dat wij onze vijanden moeten liefhebben, en waarin de liefde moet bestaan: In hun kwaad te vergelden door ons goed. De liefde tot de broederen, tot vrienden, tot bloedverwanten, bestaat meer in de blijdschap des harten over alles wat hun genoegen kan veroorzaken; de liefde tot de vijanden bestaat meer in het aanwenden van al die middelen, die hen van vijanden in vrienden kunnen doen veranderen. Opdat gij moogt kinderen zijn uws Vaders, die in de hemelen is; want Hij laat Zijn zon opgaan over bozen en goeden, en regen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Wil dit zeggen dat God beide rechtvaardigen en onrechtvaardigen even liefheeft en ze daarom gelijke zegeningen toedeelt? Immers neen. God zegent de goddeloze om hem tot Zich te trekken met koorden van liefde, en Hij zegent de godvruchtigen omdat zij tot Zijn huisgezin behoren. Daarom maakt God in dit leven geen onderscheid tussen rechtvaardigen en onrechtvaardigen, wat Zijn weldadigheden en barmhartigheden betreft, en ook wij moeten in dit opzicht geen onderscheid maken; wij moeten

als kinderen van God goed zijn jegens alle mensen, wie ze ook zijn; wij moeten niemand moedwillig tot een ergernis, maar allen tot een zegen zijn. Want indien gij liefhebt, die u liefhebben, wat loon, wat dank hebt gij? Doen ook de tollenaars niet hetzelfde? Want ook de zondaars hebben lief degenen die hen liefhebben. De wereld handelt naar wereldse beginselen, maar de beginselen des Heren zijn juist tegenovergesteld aan die der wereld, en dus moeten wij kiezen. Men kan Christus niet in de leer belijden en in de praktijk bestrijden, of ons treft het woord: Wat noemt gij Mij Heer! en doet niet wat Ik u zeg? Daarom moeten wij ons van deze Nieuw-Testamentische beginselen laten doordringen, en ons gemeenzaam maken met het besef en de bewustheid der waarheid, dat indien wij geen aan de wereld tegenovergestelde beginselen volgen, wij ook niet tot Christus, maar tot de wereld behoren. De Heer duldt niet de minste overeenkomst tussen zijn voorschriften en die, welke onze eigenliefde ons ingeeft. Zijn goedkeuring moet ons meer zijn dan ons eigen goedvinden. En indien gij uwe broederen alleen groet, wat doet gij boven anderen? Doen ook niet de tollenaren alzo? De Heer wil dat zijn discipelen, door de hogere beginselen waaruit zij handelen, zich onderscheiden van alle andere mensen, opdat zij oprecht en onbestraffelijk wandelen te midden van een krom en verdraaid geslacht. De Heer wil dat al de zijnen mensen bij uitnemendheid zijn. En indien gij goed doet degenen, die u goed doen, wat dank hebt gij? Want ook de zondaars doen hetzelfde. En indien gij leent degenen, van welken gij hoopt weder te ontvangen, wat dank hebt gij? Wanneer ook de zondaren lenen de zondaren, opdat zij evengelijk weder mogen ontvangen. Maar hebt uwe vijanden lief, en doet goed, en leent zonder iets weder te hopen, en uw loon zal groot zijn, en gij zult kinderen des Allerhoogsten zijn, want Hij is goedertieren over de ondankbaren en bozen. De Heer geeft zijn discipelen het edelste beginsel tot hun daden: de Goddelijke koninklijke grootmoedigheid. Zij mogen niet laagdenkend zijn, niet bekrompen van gemoed, niet karig van hand; zij moeten in alles edel denken, ruim van harte zijn en grootmoedig handelen als koningskinderen, neen als nog oneindig meer: als kinderen des Allerhoogsten. Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader in de hemel volmaakt is. Wie kan het volmaakte eisen, dan die zelf volmaakt is? Indien Christus niet God ware, Hij zou het volstrekt Goddelijke niet kunnen eisen; doch nu spreekt Hij in alles als de volstrekt Heilige, die geen mindere eis kan doen dan de volstrekte heiligheid; want hoe zou God behagen kunnen hebben in het zedelijk gebrekkige onvolkomene? Bij Lukas lezen wij voor het onbepaalde woord volmaakt, het bepaalde woord barmhartig: Weest dan barmhartig, gelijk uw Vader barmhartig is. God is liefde, en zijn barmhartigheden zijn over al zijn werken, en wij kunnen Gode in niets meer gelijkvormig zijn dan in liefde en barmhartigheid. In heiligheid moeten wij ook Gode gelijkvormig zijn; maar ook zonde die bij ons inwoont, is een groot beletsel voor snelle vorderingen in heiligmaking; doch in betoningen van liefde en barmhartigheid moeten wij Gode iedere dag en ieder ogenblik van de dag gelijkvormig zijn. En nu welk een heerlijke eis wordt hiermede aan ons gedaan! De Heer wil ons geen minder voorbeeld voor ons gedrag stellen, dan zijn Vader. Gij ziet de nederigheid zijns harten en de gepastheid van zijn voorstel. Kon Hij zich zelven niet tot voorbeeld gesteld hebben? Was Hijzelf niet de volstrekt volmaakte God-mens, die wel deed aan allen zonder te vragen naar des lijders rechtvaardigheid of onrechtvaardigheid? Voorzeker, al de voorschriften, die Hij in de bergpredikatie de zijnen geeft, heeft Hijzelf volmaakt gehouden: al zijn woorden daarin uitgesproken, heeft Hijzelf in daden uitgedrukt; Hij heeft de wet in haar algehelen eis volbracht; nochtans stelt Hij zich zelven niet tot voorbeeld; dat moge later de Heilige Geest door zijn discipelen doen, gelijk deze dan ook deed. Hebt acht dat gij uw aalmoes niet doet voor de mensen, om van hen gezien te worden. De Heer verbiedt de zijnen alle uitwendige vertoning in zaken van godsdienst. Wie God wil dienen, die moet niet het oog gekeerd hebben naar mensen. Anders zo hebt gij geen loon bij uw Vader, die in de hemelen is. Gods loon is Gods lof, Gods goedkeuring. Indien onze werken niet in God gedaan zijn, zo behagen zij Hem ook niet. Het is niet alleen te doen om de zaak, maar de zaak moet ook op de rechte wijze gedaan worden, zal de goedkeuring des Heren er op kunnen

rusten. Wanneer gij dan aalmoes doet, zo laat voor u niet trompetten, gelijk de geveinsden in de synagogen en op de straten doen, opdat zij van de mensen gezien mogen worden; voorwaar zeg Ik u, zij hebben hun loon weg. Mensen die weldadig zijn om bij mensen in een goede naam te staan en als weldadige lieden bekend te zijn, hebben met die eer alles wat zij beoogd hebben; van de zijde Gods hebben zij geen lof, geen loon te verwachten. Maar als gij aalmoezen doet, zo laat uwe linkerhand niet weten wat uwe rechter doet, opdat uwe aalmoes in het verborgen zij, en uw Vader, die in het verborgen ziet, zal het u in het openbaar vergelden. De Heer keurt hiermede niet alle openbare weldadigheid af, want Hijzelf deed weldadigheid in het openbaar; doch Hij zocht geen openbaarheid en vermeed haar zoveel mogelijk, en waar zij onvermijdelijk was, zocht Hij haar zoveel doenlijk te bedekken. De Heer wil, dat het voornaamste, het wezen van onze godsdienst, datgene waar het eigenlijk op aan komt, door ons in het verborgene geschiede, en een zaak zij uitsluitend tussen God en onze ziel. Ook hierin moeten wij Gode gelijkvormig worden; want God is een verborgen God, ook terwijl Hij zich openbaart. De voornaamste dingen, de dingen waar het allermeest op aan komt, doet Hij in het verborgene, en Hijzelf woont in het verborgene en ontoegankelijke voor alle schepsel; alleen de Zoon en de Heilige Geest bij Hem, en in hem, en deze zijn met Hem een enig God, die leeft en regeert in eeuwigheid. Ook Gods werken, hoe openbaar, wortelen in het verborgene. De wording van alle plant geschiedt onder de grond, die van mens en dier in de verborgenheid des lichaams. Ook Gods voorzienigheid regeert in het verborgene. Somtijds zien wij haar werken, maar meestal is zij voor ons onzichtbaar. Vraagt gij, bij voorbeeld, waarom er bij de zondigheid van alle mensen niet nog meer kwaad bestaat dan er is? Het antwoord is: God houdt het tegen, maar in het verborgene. Ook zijn de weldaden en zegeningen, die God in het verborgene aan de kinderen der mensen geeft, nog oneindig veelvuldiger dan die Hij in het openbaart geeft. De Heer begon ook zijn eerste wonder in het verborgene van de huislijken kring, en bij zijn openbare wonderen voorkwam Hij, zoals wij zagen, zoveel mogelijk alle geruchtmaking. Daarom moet er ook in het kind van God, in de Christen, iets zijn dat openbaar is, en iets dat verborgen is, dat niemand weet en niemand doorgrondt dan God, en dat moet bij ons het wezen, de kern van onze godsdienst zijn. God te dienen is in te gaan in het verborgene Gods, in het heilige der heiligen met ons hart en onze gedachten, om daar geheel de wereld te vergeten, en alleen met onze God te spreken en de kracht te ontvangen om zijn bevelen te doen. En wanneer gij bidt, zo zult gij niet zijn gelijk de geveinsden; want die plegen gaarne in de synagogen en op de hoeken der straten staande te bidden, opdat zij van de mensen mogen gezien worden; voorwaar Ik zeg u, dat zij hun loon weg hebben. De Heer onderscheidt hier en gedurig de geveinsden van de oprechte, door hun zucht naar uitwendige vertoning. Natuurlijk verbiedt de Heer geen openbare godsdienstoefening; doch de godsdienstigheid moet geen uitwendigheid zijn, maar veelmeer het werk van de verborgen mens des harten in het onbederfelijk versiersel van een zachtmoedigen en stillen geest, die kostelijk is voor God, 1 Petrus 3:4. Maar gij, wanneer gij bidt, ga in uwe binnenkamer en uwe deur gesloten hebbende, bid uw Vader, die in het verborgene is en uw Vader, die in het verborgene ziet, zal het u in het openbaar vergelden. Wij lezen niet dat de Heer ooit in de synagogen of op een andere plaats in het openbaar gebeden heeft, dan dankzeggende voor het graf van Lazarus, en uitroepende ten aanhore des volks: Vader, verheerlijk uw naam! De Heer bad gewoonlijk in het verborgene, afgezonderd zelfs van zijn discipelen, uitgenomen kort vóór zijn lijden in zijn hogepriesterlijk gebed. Ook wij moeten zorgvuldig waken, om het allerheiligste wat er is, het spreken met God, vrij te houden van alle zweem van poging om er ons bij mensen eer of welbehagen mede te verschaffen. En kan men niet buiten het gebed in het openbaar, men doe het met de hoogst mogelijke natuurlijkheid, eenvoudigheid en ongekunsteldheid, opdat een iegelijk het aan ons gebed kan horen, dat wij niet behoren tot de geveinsden, maar tot de oprechten. En als gij bidt, zo gebruikt geen ijdel verhaal van woorden, gelijk de heidenen, want zij menen dat zij door hun veelheid van woorden zullen verhoord worden; wordt dan hun niet gelijk, want uw Vader weet

wat gij van node hebt eer gij Hem bidt. Het gebed moet niet alleen uitwendig in vorm maar ook innerlijk in wezen, eenvoudig zijn. Men moet niet tot God spreken gelijk een leermeester tot zijne leerling, tot onderrichting en inlichting; ook gene aanspraak tot God houden, als een staatsdienaar tot de koning, tot verslaggeving en verantwoording, maar tot Hem spreken als een kind tot zijn vader, van wie het kind weet dat hij alles weet wat er nodig is, maar die er toch om gevraagd wil zijn om het ter rechter tijd, als het nodig is en begeerd wordt, te geven. Ook het openbaar gebed zij eenvoudig, kort en zaakrijk. Het al te lang gebed verstrooit de gedachten van bidder en hoorder. Het gebed moet aandachtig zijn, dat is, het moet zowel denken aan God, als spreken tot God zijn; daarom moet het over niets lang uitweiden, maar alles kort samenvatten. Zeker zijn er uitzonderingen: plechtige gelegenheden, die meerdere uitbreiding aan het gebed vergunnen; doch het langste gebed, dat wij in de Schrift lezen, is dat van Salomo bij gelegenheid van de inwijding des tempels, en toch wordt daar in betrekkelijk weinige woorden een oneindigheid van zaken omvat. Het gebed van Mozes, van David, van Daniël, van de Heer zelf, staande voor Gethsemane, was te oordelen naar de rijkdom van inhoud, kort. Neen, het komt niet aan op de veelheid der woorden, maar op de vurigheid en gedurigheid van de bidder. Bidden is kloppen op een deur, die wij weten dat opengedaan wordt, als er op geklopt wordt. Eerst kloppen wij zacht, maar als er niet opengedaan wordt, dan kloppen wij harder en altijd harder, totdat ons wordt opengedaan. Gij dan bidt aldus: onze Vader, die in de hemelen zijt. Uw naam worde geheiligd. Uw Koninkrijk kome. Uw wil geschiede, gelijk in de hemel alzo ook op de aarde. Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking; maar verlos ons van de boze. Want U is het Koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in de eeuwigheid, amen. De Heer geeft hier ene proeve, hoe kort en zaakrijk te bidden. Later komt het Onze Vader nog eens bij Lukas voor, en zullen wij het toelichten. Want indien gij de mensen hunne misdaden vergeeft, zo zal uw hemelse Vader ook u vergeven; maar indien gij de mensen hunne misdaden niet vergeeft, zo zal ook uw Vader uwe misdaden niet vergeven. Moge het vreemd zijn, dat de Heer onze vergevingsgezindheid stelt tot een vereiste om vergeving van God te ontvangen, de Heer herhaalt nochtans deze waarheid met nadruk, opdat niemand vergete, dat geen liefdeloze jegens andere liefde te verwachten heeft van God, die zelf liefde is en enkel liefde wil bij anderen. En wanneer gij vast, zo toont geen droevig gezicht gelijk de geveinsden, want zij mismaken hunne aangezichten, opdat zij van de mensen mogen gezien worden als zij vasten; voorwaar Ik zeg u, dat zij hun loon weg hebben. Ook onze uitwendige houding en geheel ons uitwendig voorkomen moet geen teken of bewijs zijn van onze innerlijke zielsgesteldheid. Zodra men het innerlijke door iets uitwendigs wil vertegenwoordigen, loopt men groot gevaar het uitwendige in de plaats te stellen van het inwendige. De Roomse kerk is hiervan het afschrikkend voorbeeld; zij heeft al de innerlijke krachten van het Christendom opgelost in uitwendigheden, en daarmede het levend Christendom versteend. De vorm is bij haar bij uitnemendheid schoon, maar haar wezen, haar binnenste is hol en ledig. Maar gij, als gij vast, zalf uw hoofd, en was uw aangezicht. De Heer gebruikt hier bijna dezelfde woorden, die er gebezigd worden van David, toen hij opstond van zijn vasten en bidden over het kranke kind uit Bathseba. 2 Samuel 12:20 Opdat het van de mensen niet gezien worde als gij vast, maar van uw Vader, die in het verborgen is, en uw Vader die in het verborgene ziet, zal het u in het openbaar vergelden. Zijn wij innerlijk bedroefd, hetzij over onze zonden, hetzij over het leed, waaronder wij gebukt gaan, laat het vasten onzer ziel gezien worden bij God, maar tonen wij onze schoonste zijde naar buiten aan de wereld: laat ons voor haar opgebeurd zijn. Of zouden wij voor haar met gebogen hoofd gaan, om door haar nog meer bespot te worden? Neen, de wereld heeft niets met ons lijden te doen. Zij moet ons niet anders kennen dan als mensen, die haar vreugde niet behoeven om altijd tevreden en altijd goedsmoeds te zijn. Vergadert u geen schatten op de aarde, waar ze de mot en de roest verderft, en waar de dieven doorgraven en stelen. De Heer verbiedt de zijnen het verkrijgen van rijkdom tot hun levensdoel te stellen. Dat

wil niet zeggen dat er geen rijke Christenen mogen zijn; neen, er kunnen Christenen zijn, rijk door geboorte, door erfenis, of door een buitengewonen zegen Gods op hunnen arbeid, maar zij mogen niet naar rijkdom streven, en het mag niet hun levensdoel zijn rijk te worden, want die rijk willen worden, vallen in verzoeking en in de strik en in veel dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de mensen doen verzinken in verderf en ondergang. 1 Timotheus 1Ti 6:9 Maar vergadert u schatten in de hemel, waar ze noch mot noch roest verderft, en waar de dieven niet doorgraven en stelen. Hier stelt de Heer het vergaderen van onbederfelijke, onverliesbare, en onroofbare hemelschatten tot levensdoel voor de zijnen. En hoe liefelijk is dat! want hoeveel zorg en moeite is er aan het verkrijgen van aardse schatten verbonden, en hoe kortstondig is hun bezit! Daarentegen hoeveel innerlijk genoegen, hoeveel zielsgenot is er verbonden aan het vergaderen van geestelijke, Goddelijke, eeuwige schatten! Gij hebt gehoord waarin deze schatten bestaan, en hoe zij te verkrijgen zijn. Gij hebt gehoord dat de Heer spreekt van een loon, dat groot is in de hemelen, voor iedere daad uit het geloof en in de gehoorzaamheid aan God verricht. Welnu, doe wat de Heer u gebiedt te doen en gij ontvangt zijne goedkeuring, en zijne goedkeuring is een schat in de hemel, die alle aardse schat eindeloos te boven gaat. Het is opmerkelijk dat, hoe verder wij in de Schrift komen, hoe minder er prijs gesteld wordt op het geld. In het Oude Testament wordt nog op tijdelijke welvaart groot gewicht gelegd, en de Spreuken van Salomo zijn vol van wijze regelen om geld en goed door tijd en vlijt te verkrijgen, en het verkregene verstandig te besturen, en wat daar gezegd is, blijft tot ons gesproken; maar in het Nieuwe Testament wordt enkel van het geld gesproken, voor zover het ons vrienden kan doen maken, die ons ontvangen in de eeuwige tabernakelen. Nergens wordt daarin de Christen zelfs tot het besparen van zijn geld vermaand, maar veeleer wordt er de geldgierigheid ten hoogste bestraft en de mededeelzaamheid ten sterkste aanbevolen. En nu weten wij allen, dat er in deze wereld van niets meer gesproken wordt dan van geld; ook is daar niets tot stand te brengen dan door geld; doch in de Schrift wordt alles gedaan zonder geld, en wordt van niets meer gesproken dan van geloof. Want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn. Is uw schat op aarde, uw hart zal er ook zijn; en is hij in de hemel, uw hart zal er ook zijn. En daar nu het hart de gehelen mens vertegenwoordigt, zo zegt de Heer eigenlijk: ‘Waar uw schat is, daar zult gijzelf ook zijn.’ De Heer geeft ons dus in deze woorden een toetssteen, waaraan wij kunnen beproeven in welk een staat wij verkeren. Gaat ons hart uit naar de dingen dezer wereld, zo behoort ons hart tot de wereld, want daarin ligt zijn schat; en gaat ons hart uit naar God in geloof en liefde, in hope en lijdzaamheid, in gebed en gehoorzaamheid, dan behoort ons hart tot de hemel, want daarin is zijn schat. Daarom moeten wij ons hart bewaren boven alles wat te bewaren is, want vandaar zijn de uitgangen des levens, en God zegt tot ons allen: Mijn zoon, mijne dochter! geef Mij uw hart, en laat uwe ogen mijne wegen bewaren. Spreuken 4:23 23:26 De kaars des lichaams is het oog, indien dan uw oog eenvoudig is, zo zal uw gehele lichaam verlicht wezen; maar indien uw oog boos is, zo zal geheel uw lichaam duister zijn. De Heer spreekt hier niet zozeer van de begeerlijkheid der ogen als wel van de begeerte des harten, van welke het oog het beeld en de vertegenwoordiger is. Het oog is de drager van het licht voor geheel het lichaam; indien dus het oog goed is, zo is het evengoed alsof het gehele lichaam licht ware; maar zo het bedorven is, zo is het gehele lichaam in duisternis. Evenzo is het als de begeerte bij ons eenvoudig, gematigd, goed is: alsdan zal de gehele mens goed zijn, maar is zij boos, zo zal de gehele mens boos zijn. Hier geeft de Heer ons wederom een toetssteen, waaraan wij onze staat kunnen kennen. Wat begeren wij? Hoge dingen of nederige dingen? Willen wij groot in de wereld zijn of klein voor God? Zoeken wij mensen te behagen, of gaat de eer va God ons boven alles? Ziedaar vragen, die wij zelven zeer goed kunnen beantwoorden, en welker beantwoording ons doet zien in welk een gemoedstoestand wij verkeren. Indien dan het licht dat in u is, duisternis is, hoe groot zal de duisternis zelve zijn! Indien het oog donker is, hoe donker zal het lichaam zijn; indien het geweten onrein is, hoe onrein zullen onze daden zijn. Bij wie het edelste dat hij heeft, bedorven is, hoe bedorven moet

bij zulk een het zich zelve onedele zijn! Bij Lukas zegt de Heer: Zie dan toe, dat niet het licht dat in u is, duisternis zij. Zien wij dus toe, dat wij ons oog ongeschonden, onze begeerte eenvoudig, ons geweten teder houden, en niet onvatbaar maken voor de invloeden van Gods Woord en Geest; want gelijk een bedorven oog het licht afwijst, zo wijst ook een verhard geweten het Woord van God af. Hetzelfde geld van het verstand, dat het oog der ziel is; het bedorven verstand wijst de waarheid van God af. Maar indien uw lichaam geheel verlicht is, niet hebbende enig deel dat duister is, zo zal het geheel verlicht zijn, gelijk wanneer de kaars met het schijnsel u verlicht. De kaars heeft niet alleen licht, maar ook glans of luister, waarmede zij degenen die zij verlicht, tevens overstraalt. Zo zal het ook zijn met de mens, wiens oog eenvoudig, wiens hart oprecht, wiens geweten rein is: hij zal inwendig en uitwendig verlicht zijn; hij zal een licht hebben in zijn hart en een lamp voor zijnen voet. Vraagt gij: Wie is tot al deze dingen bekwaam? Wij antwoorden u: Christus, die tot alles kracht geeft, die zijnen discipelen de Heilige Geest geeft om ze als kinderen Gods te doen denken, spreken en handelen. Nochtans niet werktuiglijk; neen, ook de discipel des Heren kan traag worden van handen en slap van knieën, kan de Heilige Geest bedroeven door af te laten van het gebed en de waakzaamheid. Daarom waarschuwt en vermaant de Heer gedurig tot waakzaamheid en gebed, dat is om toe te zien, dat niet iemand der zijnen verachtere in de genade, die hem gegeven is. Niemand kan twee heren dienen, want óf hij zal de enen haten en de anderen liefhebben; óf hij zal de enen aanhangen en de anderen verachten. Bij Lukas (Lucas 16:13) lezen wij: Geen huisknecht kan twee heren dienen: geen twee heren van geheel tegenovergestelde richting en aard, zoals God en de wereld zijn. Gij kunt niet God dienen en de mammon. Geldgierigheid is afgoderij; de dienst van het geld is afgodendienst. Zodra men zijn hart geeft aan het geld en goed dezer wereld, is de mammon onze afgod. En zou men dezen tegelijk kunnen dienen met de waarachtige God? Het is onmogelijk. Nochtans menen verreweg de meeste mensen, dat zij God en de wereld tezamen of beurtelings kunnen dienen. Uitwendig? Zeker, men kan uit de kerk naar schouwburg, concert en danszaal, en omgekeerd van schouwburg, concert en danszaal naar de kerk gaan. Maar innerlijk, met het hart? Neen, onze zinnen zijn tweevoudig, maar ons hart is enkelvoudig. Het hart kan niet tegelijk leven en gelukkig zijn in de wereld en in God. Daarom is zulk een vereniging van dienst een jammerlijk zelfbedrog der ziel. De dienst van God is een dienst in Geest en in waarheid; de dienst der wereld is een dienst der zinnen en des vlezes. De eerste dienst is een wandelen in het licht tot altijd meer licht; de tweede een wandelen in de duisternis tot altijd meer duisternis. Dat wij dan allen de keuze, de goede keuze doen! Daarom zeg ik u: Zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten en wat gij drinken zult; noch voor uw lichaam, waarmede gij u kleden zult. De Heer voorkomt hier een tegenwerping. Men zou kunnen zeggen: Als men voor de dienst van God de dienst van de mammon moet laten varen, waar zal men dan van leven? Vanwaar zullen wij dan ons levensonderhoud, eten, drinken, kleding, en wat dies meer zij, verkrijgen? De Heer ontneemt de zijnen deze angstige bezorgdheid, door hen te wijzen op God, die hen buiten de mammonsdienst om. zal voeden, kleden, verzorgen. Zal een dienstknecht, die in een rijken mans huis woont en dient, wel ooit vrezen, dat er als het etenstijd is, voor hem geen eten wezen zal? Zo moet ook een kind van God niet vrezen, dat God hem gebrek zal laten lijden; nee, zijn brood en water is hem gewis, en is dit het allerminste waarvan een mens kan leven, welnu, een kind van God neemt ook, is het Gods welbehagen, het allerminste voor lief. Ik ken iemand, die in zijn vroege jeugd reeds het juk dragende, in het gevoel zijner zwakheid zich niet anders dan een leven vol armoede en ontbering voorstelde, en toch goede moed vatte en zich machtig getroost gevoelde door de gedachte: Zie God geeft overvloed van brood zelfs aan dezulken die Hem niet vrezen, en zou Hij dan dezulken die Hem vrezen en dienen geheel zonder brood laten? nee. Ik ben jong geweest, ook ben ik oud geworden, maar heb niet gezien de rechtvaardige verlaten, noch zijn zaad zoekende brood. Psalm 37:25 Zie op uwe plichten, en laat in Gods hand, wat Hij niet in de uwe gesteld heeft. Waarom zoudt gij bezorgd zijn of morgen de zon wel zal opgaan? Gij zoudt al zorgende niet

kunnen slapen, en ontijdig in slaap vallende, niet opstaan, terwijl de zon wel zou opgaan. Denkt echter niet dat gij van alles zeggen moogt: Het zal wel vanzelf terecht komen. Dit ware een vleselijke onbezorgdheid, en de Heer wil een geestelijke onbezorgdheid. Eerst moet gij een kind van God zijn, en dan moet gij kinderlijk onbezorgd zijn. Daarom vraagt de Heer de bekommerden en onbezorgden over de dingen dezes levens: Is het leven niet meer dan het voedsel en het lichaam dan de kleding? Heeft God u het meerdere gegeven, zou Hij u dan het mindere onthouden? Aanziet de raven. Het is alsof de Heer wil zeggen: ziet eens, hoe Ik het in mijne schepping heb ingericht. De vogels des hemels, dat zij niet zaaien, noch maaien, noch verzamelen in de schuren; welke gene spijskamer of schuur hebben en uw hemelse Vader voedt ze nochtans. God zorgt en voorziet in geheel zijn natuur, bij al zijne schepselen, ook de aller geringste, daar waar het schepsel zelf niet zorgen of waarin het niet voorzien kan. De vogelen des hemels zaaien en maaien niet en leggen niet op, gelijk de mensen kunnen doen en doen; zij hebben dus niet een enkele van die vele steunsels, die de mens nog heeft: zij hebben geen voorraad en moeten dus ieder ogenblik leven als uit Gods hand; maar sterven zij daarom? Neen, zij leven nochtans; God onderhoudt ze op een andere wijze, Hij voedt ze als met eigen hand; en opmerkelijk dat de Heer alleen de vogelen tot voorbeeld neemt, niet de dieren in het algemeen. Want de mier maakt met meer andere dieren hierop een uitzondering. Gaat gij dezelve niet zeer veel te boven? Heerlijke handhaving van de meerderheid van de mens boven het redeloze schepsel, tegenover dezulken die niet anders kennen dan stof en stofverwisseling, en daarmede mens en dier gelijkstellen. Indien nu God voor het mindere schepsel al genoegzaam zorgt, hoeveel temeer zal Hij zorgen voor u, die niet alleen een mens, maar een kwekeling des Heiligen Geestes, een discipel des Zoons, een kind des Vaders zijt. Wie toch van u kan, met bezorgd te zijn, een el tot zijn lengte toedoen? Kunt gij, wanneer gij een kleine gestalte hebt, daartoe een elleboog lengte toedoen, welke moeite gij er u voor geeft, en welke bekommering gij er over hebt? Of kunt gij slechts één enkele seconde tot de duur van uw leven toedoen? Immers neen, het is buiten uwe macht. Aan de hoofdzaken, waar alles op aankomt, kunnen wij niets doen. Aan onze klederen kunnen wij gedurige verandering maken, maar niet aan ons lichaam. God heeft zich het voornaamste voorbehouden, zoals onze bloedsomloop, spijsvertering, groei, slaap en zoveel andere dingen. En juist datgene wat buiten ons omgaat, is het veiligste; want daarin is Goddelijke orde en zekerheid; wat daarentegen in onze hand is, is het minste, het zwakste en het onzekerste. Indien gij dan ook het minste niet kunt, wat zijt gij voor de andere dingen bezorgd. Indien datgene, wat u van zo nabij betreft en zo nabij u is, boven uw vermogen gaat, wat zal dan uwe bezorgdheid vermogen in de andere dingen, die buiten en boven u zijn? En wat zijt gij bezorgd voor de kleding? Aanmerkt de leliën des velds, hoe zij wassen; zij arbeiden niet en zij spinnen niet, en Ik zeg u, dat ook Salomo in al zijn heerlijkheid niet is bekleed geweest gelijk één van deze. Ja, God zorgt ook voor de kleding van plant en dier; daar kunt gij in de boeken der natuurkundigen veel schoons en God verheerlijkends van lezen. Maar wie zou het de lelie aanzien, dat zij een zo heerlijk kleed droeg als Salomo niet bezat? Doch het wordt ons gezegd door de Heer, die zelf de lelie heeft geformeerd en haar dat sierlijke kleed heeft aangedaan. Het is nog maar weinige eeuwen geleden dat het microskoop is uitgevonden, en nu kunnen alle ogen van de lelie zien, wat toen alleen de ogen des Heren konden zien. Indien nu God het gras, dat heden op het veld is, en morgen in de oven geworpen wordt, alzo bekleedt, hoe zal Hij dan niet veelmeer u kleden, gij kleingelovigen! De voorzienigheid Gods over al zijn werken moet op ons zelven worden toegepast. Wij moeten ons niet uitsluiten van Gods zorgen, maar ons daarin sluiten. Ieder vogeltje dat ons voorbijvliegt, ieder bloempje of grashalmpje dat wij voorbijgaan, moet ons herinneren aan Gods alvoorzienende zorg, die niets aan zich zelven overlaat, maar het nodige geeft. En zou Hij ons dan aan ons zelven overlaten, ons, die tot Hem opzien om raad, en tot Hem roepen om hulp, om verlossing, en die Hem wensen te dienen en te gehoorzamen met al de kracht die Hij gegeven heeft? Neen, van ons moet niet kunnen gezegd worden: ‘hoe groter nood,

hoe kleiner geloof;' maar, 'hoe minder goed, hoe meerder moed;' niet in eigen kracht, maar in die van God. Voorts spreekt de Heer hier in de eerste plaats tot zijn Apostelen, die als zodanig in de toestand van de vogel en van de lelie verplaatst werden. Als dienaren in het werk des Heren, konden zij insgelijks niet zaaien of maaien of ander werk doen; nochtans zouden zij aan niets gebrek hebben; God zou voor hen zorgen. De andere discipelen des Heren moesten wel degelijk zaaien en maaien en ander werk doen; ja, wie hunner niet wilde arbeiden, mocht ook niet eten. De Heer leerde geen onverschilligheid, welke een ondeugd is, maar een heilige onbezorgdheid, welke een genadegave is. De Heer leerde eenvoudig, dat God in al de benodigdheden des levens, waarin wij vanwege zijn dienst niet kunnen voorzien, voorzien zal. Daarom gijlieden, zijt niet bezorgd, en vraagt niet, zeggende: Wat zullen wij eten? of wat zullen wij drinken? of waarmede zullen wij ons kleden? Het bezorgd zijn is geheel iets anders dan het zorgvuldig zijn. De Heer wil niet dat wij bekommerd zijn, of met verontrusting vragen: hoe datgene, wat wij behoeven, ons zal geworden. En weest niet wankelmoedig, want al deze dingen zoeken de volken der wereld, de heidenen. Met zulk een enkel woord kenschetst de Heer geheel de heidenwereld. Al haar streven is een leven voor de tegenwoordigheid. Het tijdelijke is de horizont, die haar begrenst. Zij kent geen andere behoeften dan tijdelijke behoeften, en al wat zij doet, dient om deze te vervullen. Op dezelfde wijze kenschetst ook het één woord van Pilatus: wat is de waarheid? tegenover Jezus, zonder dat Pilatus er zich bewust van was, geheel de wijsbegeerte der heidense oudheid. Het is een vragen naar waarheid, zonder het Goddelijk antwoord te willen horen. Want uw hemelse Vader weet dat gij al deze dingen behoeft. Zeker, (dat wil de Heer zeggen) gij hebt voedsel, kleding, deksel nodig, maar juist omdat gij er niet buiten kunt, zal God er voor zorgen. Maar zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijne gerechtigheidLaat niet uw eigen tijdelijk belang, maar Gods koninkrijk en ere, waarin ook uw eigen eeuwig belang ligt opgesloten, het eerste voorwerp uwer zorgen zijn. Wie de bijzaak voor hoofdzaak neemt, kan niet anders dan bedrogen uitkomen. En al deze dingen zullen u toegeworpen worden. Dit is een Goddelijk koninklijk woord, dat in geen bloot menselijk hart kon opkomen. Ook het edelste dat wij van God ontvangen, is niet anders dan toewerpsel van ons geloof. Neen, niet wat wij God afdwingen, maar wat God ons toewerpt als toegift maakt ons gelukkig. Mozes liet veel toe aan de kinderen Israëls vanwege de hardigheid hunner harten, maar van deze dingen zegt God: 'Gij wilt ze hebben, welnu, daar hebt gij ze.' En dan moeten wij dikwijls met dezelfde dingen wenend tot de Heer terugkomen. Maar als God ons geeft wat wij niet willen, als Hij ons bijvoorbeeld een kruis toewerpt om het te dragen vele dagen, dan ligt daar een grote zegen in. Daarom moeten wij de Heer maar voor ons laten kiezen. Als de kinderen met vader en moeder iets fraais zullen gaan kopen, dan wijzen zij meestal naar de meest onnutte dingen, maar vader en moeder zijn wijzer en kopen hun fraaier en meteen nuttiger dingen. Wat wil de Heer ons dus zeggen: zoek het eeuwige en gij zult het tijdelijke ontvangen als toegift, want de godzaligheid heeft de beloften van dit en van het toekomende leven, en wie het meerdere heeft, hoe zou die het mindere ontbreken? Gij ziet, hoe ook dit christelijk beginsel het tegenovergestelde is van het beginsel waaruit de wereld handelt. Haar leefregel is volmaakt het tegendeel. De wereld zegt tot hare dienaren: zoekt eerst de dingen van dit leven, die van het toekomende leven zullen u vanzelf toegeworpen worden. Wie zal bedrogen uitkomen? De Christen? Het is Onmogelijk. De dienaar dezer wereld? Het is zeker. Zijt dan niet bezorgd tegen de morgen. Ook hier gaat de Heer nog een stap verder en wil niet dat de zijnen zelfs voor de meest nabij zijnde toekomst, voor de dag van morgen bezorgd, bekommerd zullen zijn. De Heer, die alles weet wat er in eens mensen hart is, kende die knagende worm der zorgen voor de dag die nog niet is, en waardoor men zijn werkelijk leed ook nog met ingebeeld leed vermeerdert, en gelijk van allen last en leed, zo wil Hij ons ook van dezen last en van dit leed bevrijden. Want de morgen zal voor het zijne zorgen. De Heer sluit de zorg voor het heden niet uit; neen, deze wil Hij. Iedere dag moet voor het zijne zorgen. Wat gij heden hebt te doen, te dragen, te beschikken, te bedenken, dat moet gij ook heden doen; het heden is des mensen, de

toekomst is Godes. Elke dag heeft genoeg aan zijns zelfs kwaad. Hoe teder gedacht en hoe schoon en juist gezegd! De Heer wil de last van het leven bij ons verdeeld hebben, zoals God ze ons heeft toegedeeld: dagsgewijze. Iedere dag brengt zijn eigen leed mede, en neemt het weer mede; op deze wijze wordt de last van het leven dragelijk; maar indien gij behalve het tegenwoordige leed van de dag, nog het toekomstig leed van morgen en overmorgen door uw angstige bezorgdheid op u wilt laden, zo moet gij er onder gebukt gaan tot bezwijkens toe. Zo dan, wat het goede betreft, daarvan mogen wij zoveel tezamen vatten als wij kunnen, ja, geheel de toekomst des heils laat zich omvatten door het geloof; maar het kwade moeten wij verdelen over elke dag. Wil de Heer de last bij zijne discipelen niet licht maken? Oordeelt niet. Er is tweeërlei oordeel: dat zich met het woord en de daad van de mens onledig houdt en ze onderscheidt, en dat zich tot het hart van de mens uitstrekt en het vonnist. Het laatste wordt door de Heer verboden; Hij stelt de diepste grond van het menselijk hart tot een heiligdom, waarin geen menselijke gedachte, veel minder een menselijke blik of hand mag inkomen. Het hart van de mens is des Heren. Wie zal het hart kennen? Ik doorgrond het, zegt de Here. Jeremia 17:9-10 Dat hiermede het grote beginsel der gewetensvrijheid en van de vloek over al wat inquisitie heet, wordt uitgesproken, springt ieder in het oog. En gij zult niet geoordeeld worden. De Heer geeft ons hier de toetssteen in handen, waaraan wij kunnen weten hoedanig er met ons gehandeld zal worden: zoals gij anderen behandelt, zal men u behandelen, ja, zal God met u handelen. Zie dan toe, dat uw eigen gedrag niet uw eigen rechter zij. Verdoemt niet en gij zult niet verdoemd worden. Wil de Here hiermede dat wij geen onderscheid zullen maken tussen goddelozen en rechtvaardigen; neen, Hijzelf leert de wolven in schaapskleederen aan hunne vruchten te kennen; maar Hij wil niet dat wij hen met onze gedachten of woorden of daden in de hel zullen werpen, zoals de Roomse kerk deed en nog doet met dezulken, die hare afgoderijen tegenspraken en tegenspreken, en die daarmede in hare ogen vervloekte ketters waren en zijn. De inquisitie verdoemt, en is daarmede zelf verdoemd voor God. Laat los, en gij zult losgelaten worden. Laat vrij, bind niemand aan uwe lijn, breng niemand onder enige verplichting jegens u in geestelijke dingen; beschouw een iegelijk dat hij staat of valt zijne eigen heer; maak uzelven niet tot een heer over hem, en gij zult zelf vrij zijn; want wie is vrij dan die niet over slaven heerst? Wie zelf vrij is laat anderen vrij, en wie anderen niet vrij laat, is zelf een slaaf. Doch het woord des Heren is niet enkel op geestelijke dingen van toepassing; het is alomvattend, en zo is ook hier het beginsel uitgesproken dat een Christen geen slaven houden mag. Bi1lijk vragen wij: hoe is het mogelijk dat men een Christen kan zijn zonder hier te lezen: ‘Laat uwe slaven los, en gij zult u vrij gevoelen van de slavernij der ongerechtigheid.’ Geeft en u zal gegeven worden. Een zegenende ziel zal vet gemaakt worden. Spreuken 11:26 De weldadige geschiedt weldadigheid; een ruim hart vindt ruimte in alles. Een goede, neergedrukte, geschudde en overlopende maat zal men in uw schoot geven; want met dezelfde maat waarmede gijlieden meet, zal ulieden weder gemeten worden, en met welk oordeel gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden. Welk een tederheid begeert de Heer in onze omgang met mensen. Hoe roekeloos en vermetel gaan wij soms in onze oordeelvellingen met het karakter en het hart van anderen te werk, en hoe schroomvallig moeten wij daarin zijn. Wij moeten ieder in zijn waarde laten, en bij onmiskenbare redenen van afkeuring, iemands gedrag met zachtmoedigheid beoordelen, en het niet aan moedwilligheid of boos opzet, maar aan onnadenkendheid of lichtzinnigheid toeschrijven. Des Heren uitspraken zijn te beslist om ze ons niet als vaststaande regel van ons gedrag in te prenten. En wat ziet gij de splinter, die in uws broeders oog is, maar de balk, die in uw eigen oog is, merkt gij niet? Wij kunnen zeker zijn, dat wie een splinter ziet in zijns broeders oog, een balk heeft in zijn eigen oog. Wie zelf vrij is van grote gebreken ziet niet licht kleine in een ander. Of hoe kunt gij tot uw broeder zeggen: Broeder, laat toe dat ik de splinter, die in uw oog is, uitdoe; daar gijzelf de balk, die in uw oog is, niet ziet? Broeders, vrienden, verwanten moeten in elkander niet op kleine verschillen zien; anders wordt het leven ondraaglijk; maar een iegelijk moet de heiligmaking bij zich zelven beginnen en voortzetten.

Mensen die innig met elkander zijn verbonden, mogen elkander geen lessen geven, maar moeten elkander enkel leren door voorbeeld en voorgang. Doch er zijn mensen, die ons met fluwelen woorden de grievendste dingen weten te zeggen. Daarom is de trek, waarmede de Heer de bereidvaardigheid van de man, die de splinter wil uithalen, in de allerbeleefdste vorm voorstelt, zo geheel naar de natuur. Doch daarom laat dan ook de Heer. er onmiddellijk op volgen: Gij geveinsde! werp eerst de balk uit uw oog, en dan zult gij bezien, om de splinter uit uws broeders oog te doen. Wie het recht zal hebben om te berispen, moet zelf onberispelijk zijn, althans in het bepaalde geval waarin hij als berisper optreedt. Doch ook dan mag hij niet liefdeloos oordelen. Wij mogen ons noch jegens de broederen, noch jegens iemand anders, op de rechterstoel van Christus plaatsen, maar wij zelven moeten er ons vóór plaatsen. Zeker luidt het gebod des Heren ook: Gij zult uw naaste naarstiglijk berispen, en zult de zonde in hem niet verdragen, Leviticus 19:17, en moeten wij dus elkander oordelen, maar in liefde; want de liefde mag alles zeggen, maar de liefdeloosheid mag niets zeggen. Want niemand heeft het recht een ander te bestraffen, alvorens hij hem het bewijs heeft gegeven dat hij hem liefheeft, en dus niet bestraft als een meester of rechter, maar als een broeder, vriend of vader. Geeft het heilige de honden niet, noch werpt uwe paarlen voor de zwijnen. Hier maakt de Heer een uitzondering. De vraag is: moeten wij alle mensen als onze broederen beschouwen? Neen, zegt de Heer tot zijne discipelen: Eén is uw Meester, Christus, en GIJ zijt allen broeders. Maar hoe moeten wij ons dan gedragen jegens dezulken die niet alleen buiten zijn, maar de prediking van het Evangelie met geweld wederstaan? Moeten wij ze vervolgen, verbannen, verbranden? Neen, neen! Wij moeten ons aan hen onttrekken en ons wachten hun deel te geven aan het heilige, of hen te bekleden met de sieraden des heils. Opdat zij niet te eniger tijd dezelve met hunne voeten vertreden, en zich omkerende u verscheuren. Wij moeten aan de ene zijde uiterst voorzichtig zijn, dat wij niet te spoedig mensen onwaardig keuren om hun het Evangelie te verkondigen; een menigte van voorbeelden uit de zendingsgeschiedenis leert dat de afschuwelijkste mensen onder de heidenen tot bekering zijn gekomen; maar aan de andere kant moeten wij even voorzichtig zijn met dezulken, van wie wij bij ondervinding weten dat zij boze en onhandelbare mensen zijn. Zoek ze niet op, maar vermijd hen, want gij staat ieder ogenblik in gevaar, dat zij in plaats van voor u heen te gaan, zich tegen u omkeren en u verscheuren. Hier komt het woord van Paulus aan Titus te pas (Titus 3:10-11): Verwerpt een ketterse mens na de eerste en tweede vermaning, wetende dat de zodanige verkeerd is en zondigt, zijnde bij zich zelven veroordeeld. Bidt en u zal gegeven worden; zoekt en gij zult vinden; klopt en u zal opengedaan worden; want een iegelijk die bidt, die ontvangt, en die zoekt, die vindt, en die klopt, die zal opengedaan worden. De Heer leert ons hier met een drievoudige verzekering, dat God het gebed verhoort, en Hij dringt er ons zo nadrukkelijk mede, om aan God te vragen al wat ons ontbreekt en God alleen kan geven, dat wij allen, die de gebedsverhoring ontkennen, rechtstreeks tegenover de Heer geplaatst zien, en als ongelovigen moeten beschouwen. Doch de Heer wil dat wij niet vluchtig en werktuiglijk, maar ernstig en aanhoudend bidden. Ons bidden moet een zoeken zijn, zullen wij vinden, een aankloppen, zal ons opengedaan worden. Zoeken is nog iets meer dan vragen. Zoeken is een van de vermoeiendste dingen, vooral als men naar iets zoekt dat men noodzakelijk hebben moet. En nu wordt tot de zondaar gezegd: ‘Gij moogt niet rusten, totdat gij rust gevonden hebt in God, in Christus.’ Zo is dan het gebed een zoeken totdat men vindt; maar ook een kloppen totdat ons opengedaan wordt. Veler gebed is wel een aankloppen, maar niet totdat er opengedaan wordt. Zij zijn als de brievenbesteller, die na een paar malen gescheld te hebben, zonder dat hem opengedaan wordt, heengaat; waarom? Het is zijn belang niet, maar dat van een ander. Maar laat diezelfde man bescheiden zijn op een bepaald uur bij een notaris om een testament te horen voorlezen, waarin hij tot erfgenaam is benoemd van een tamelijk vermogen, zal hij niet schellen, en als hem niet opengedaan wordt, dat aan allerlei redenen toeschrijven en van tijd tot tijd blijven schellen, totdat hem opengedaan wordt? Indien wij maar ernstig willen en ons belang er mede gemoeid is, heeft men wel geduld om te volharden. En zo

ook, als men slechts het rechte gevoel heeft van eigen nood en gevaar, zal men ook aanhouden in het gebed. Het gebed is niet alleen een vragen, maar ook een op antwoord wachten, en totdat het antwoord ontvangen is, is het gebed niet volmaakt. Of wat vader is er onder u, zo zijn zoon hem zou bidden om brood, die hem een steen zou geven? De Heer neemt deze vergelijking uit de tederste betrekking van het leven, uit die van vader en kind. In deze zelfde betrekking staat God tot de gelovige. Of om een vis, die hem ene slang zou geven; of zo hij hem ook om een ei zou bidden, zal hij hem een schorpioen geven? Brood is het nodige, vis is een verkwikking, is toespijs; een ei is een versnapering, een lekkernij. Zal een vader het een of het ander aan zijn kind weigeren? Neen, hij zal het gaarne geven, al is het ook dat het gevraagde geen volstrekte behoefte is. Zo mogen wij dan ook God in het gebed niet alleen om het nodige, maar ook om het nuttige en aangename vragen. De Heer stelt ons geen andere grenzen dan dat wij goede gaven vragen. Indien dan gij die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven. Dat de mens boos van natuur is, wordt hier niet als een leerstuk betoogd, maar als een algemeen bekende en erkende waarheid in het voorbijgaan ondersteld. De Heer spreekt tot het geweten van zijn hoorders en beroept er zich op. Doch let op het woordje gij. Er is maar één, die zich buiten de zondaars stellen en van zich af sprekende, zeggen kan: Gij die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven: in het natuurlijke en tijdelijke en lichamelijke, niet in het bovennatuurlijke, eeuwige en geestelijke; want in dat opzicht zijt gij onmachtig, naardien gijzelf in het boze ligt. Hoeveel temeer zal uw Vader, die in de hemelen is, de Heilige Geest geven, degenen die Hem bidden. Gods goede gave is de Zoon, en door Hem wordt de Heilige Geest gegeven; doch de Heer noemt ook hier naar zijn gewoonte zich zelven niet, maar stelt in zijn plaats de Heilige Geest. Gods goede gave is derhalve niets minder dan de Heilige Geest, en deze wil Hij gaarne geven aan ieder, die er Hem om bidt. Evenals het een aardsen vader onmogelijk zijn zou om zijn kind een kwade gave te geven, terwijl het zijn lust is hem het goede, ja, het beste te geven, zo ook de hemelse Vader. Hij geeft ons het beste, het liefste, de Heilige Geest, en wil ons gaarne al het overige als toegift geven. De Heilige Geest nu is de mededeler van het leven Gods, en zo wil God ons niet iets geven dan buiten Hem is, maar dat in Hem is, ja, dat Hijzelf is. God gaf de Zoon zonder er om gebeden te zijn; God voorkomt de zondaar altijd met zijn genade; doch nu de Zoon gekomen is, nu geeft Hij ook de Heilige Geest, maar enkel aan hen, die in de Zoon geloven, en in dat geloof om de Heilige Geest bidden. Die Christus niet aannemen, kunnen de Heilige Geest onmogelijk ontvangen. De Heer spreekt dan ook niet van de gaven des Heiligen Geestes, maar van de Heilige Geest zelf, als de bron en oorsprong van alle gaven en krachten en volmaaktheden; want men kan de gaven des Heiligen Geestes hebben zonder de Heilige Geest zelf te hebben, gelijk bij Bileam en Judas het geval was. De gaven moeten enkel dienen om de persoon te begeren, evenals de geschenken van de bruidegom de bruid enkel naar het bezit van hem zelven moeten doen verlangen. Wie echter door de gaven niet tot de Gever wordt gebracht, die worden ten laatste de gaven ontnomen, en hij houdt niets anders over dan een wanhopig berouw, zoals in Judas openbaar werd, en in ieder die verloren gaat openbaar worden zal; want welke mens heeft niet een menigte gaven en weldaden van God ontvangen, opdat hij daarmede God zelf zou begeren? Aan de andere kant is het echter even waar, dat God ons geen enkele genadegave geeft, alvorens ons de Heilige Geest zelf te geven. Daarom leert de Heer ons om de Heilige Geest zelf bidden, want wie Hem heeft, die heeft al zijn gaven. Alle dingen dan, die gij wilt dat u de mensen zouden doen, doet gij hun ook alzo. Hier geeft de Heer de zijnen de eenvoudigste en juiste regel aan voor hun gedrag in ieder voorkomend geval, en wat het opmerkelijkste is, hiermede wordt onze eigen liefde (niet onze eigenliefde) tot uitgangspunt gesteld. Behandel een ander, zoals gij in een gelijk geval door anderen behandeld wenst te zijn. Waarlijk, wie deze regel onophoudelijk voor ogen heeft en volgt, mag met Paulus getuigen: Hierin oefen ik mij zelven, om altijd een onergerlijk geweten te hebben bij God en de mensen. Handelingen 24:16 God geve ons daartoe de genade, de wil en de kracht! Want dat is de wet en de profeten. De liefde doet de naaste geen kwaad; zo

is dan de liefde de vervulling der wet, Romeinen 13:10. De wet der liefde is de wet des Christens. Gaat in door de enge poort, want wijd is de poort en breed is de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er die door dezelve ingaan; maar de poort is eng en de weg is nauw, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er die hem vinden. Zoals het geweten is, zo is ook de weg. De wereld heeft in alles een ruim geweten en heeft in alles een ruimen weg; de Christen is in alles nauwgezet, en wandelt daarmede in alles op enge paden, de wereld leeft naar het vlees, de Christen naar de Geest van God, zoals die hem toespreekt uit Gods Woord en in zijn hart. De wereld zoekt in alles het schone, het aangename, behagelijke; de Christen zoekt in alles het goede en Gode welbehaaglijke. De wereld leeft voor het tegenwoordige, de Christen voor de toekomst. De wereld leeft naar eigen wil, de Christen naar de wil van God. De wegen van beiden lopen dus in tegenovergestelde richting, en is het te verwonderen dat er zo velen op de weg der wereld en zo weinigen op de weg des Heren wandelen? Doch het einde draagt de last. Het einde van beider wegen is óók tegen elkander overgesteld. Het einde van de wereldse weg is het verderf, dat van des Christens weg het eeuwige leven. Dat kan niet gezien, dat moet geloofd worden. Zalig wie gelooft wat God ziet en ons zegt in zijn Woord, en die zich dus door Hem laat waarschuwen, die geen lust heeft in de dood des goddelozen, maar daarin, dat hij zich bekere en leve. Maar wacht u voor de valse profeten. Kon de Heer een beter plaats geven aan deze waarschuwing dan juist hier? Zijn het niet juist de valse leraars, die de mensen op de brede weg ten verderve leiden? Ach, zij leren de mensen, dat men aan geen hel moet geloven en aan geen Woord van God, maar dat men enkel voor waarheid moet aannemen wat men zelf ziet en ondervindt; doch als men zelf het verderf ziet en ondervindt, dan zinkt men er reddeloos in weg. Te laat is een ontzettend woord. Zoudt gij het tot uwe ziele willen gezegd hebben? O, laat u waarschuwen door Gods Woord, dat u de toekomenden toorn predikt om hem te ontvlieden, door u te verbergen in de eeuwige genade van God in Christus. Die in schaapskleder en tot u komen, maar van binnen zijn zij grijpende wolven. Het kleed der valse leraren is schoon, maar hun hart is bedorven; hun manieren zijn voorkomend, maar hun oogmerken zijn verderfelijk. Zij zijn wervers, die u onder allerlei schoonschijnende beloften in dienst lokken van de tiran, die u naar het slagveld voert. Aan hunne vruchten zult gij ze kennen. Let wel aan hun vruchten, niet aan hun klederen, want deze zijn immers schaapskleder en. De handelingen der geveinsden zijn doorgaans onbesproken, ja, zij zijn meestal overdreven gemoedelijk en hulpvaardig, want zij weten dat zij zonder die schijn van oprechtheid zich de toegang tot het hart van niemand kunnen verzekeren. Hun vruchten zijn: wat zij voortbrengen, of teweeg brengen. Welke discipelen komen er uit hun school, welke catechisanten uit hun catechisaties, welke mensen uit hun kerk? Wereldse mensen, lichtzinnige discipelen, neuswijze kinderen, die met geloof en bekering spotten. Want het is geen goede boom, die kwade vrucht voortbrengt, en geen kwade boom, die goede vrucht voortbrengt. God heeft reeds in de tijdelijke vrucht van alles het eeuwig onderscheid gemaakt tussen goed en kwaad; men heeft slechts in de natuur de ogen te openen om te zien, de mond te openen om te smaken, en op het gebied van school en kerk en maatschappij na te gaan, wat daar gebouwd of afgebroken wordt, om dit volkomen bevestigd te vinden. Want ieder boom wordt uit zijn eigen vrucht gekend; want men leest geen druiven van doornen of snijdt ze van bramen, of vijgen van distels. Waar de wortel, waar het beginsel kwaad is, daar moet de vrucht, hoe schoon zij schijne, noodzakelijk kwaad zijn; daarom is het in de regel niet mogelijk dat daar, waar valse leraars leren, de zondaars zich bekeren. En wanneer nochtans, (want bij God geldt geen onmogelijkheid) een zondaar onder zulk een prediking bekeerd wordt, zo is dit een vrucht van Gods vrijmacht, die ook over het kwade regeert, maar geen vrucht der valse leer. Het bewijs hiervan is, dat zulk een bekeerde dan ook zulk een leraar voortaan niet meer volgen kan. Alzo een ieder goede boom brengt voort goede vruchten, en een kwade boom brengt voort kwade vruchten. Hoe treurig is het een kwade boom te zijn; hoe treurig, in plaats van het goede zuivere zaad van Gods Woord te zaaien, het onkruid van zijn eigen mening uit te strooien op de eeuwige akkers van onsterfelijke mensenzielen!

Maar hoe gezegend is het een goede boom te zijn in de hof des Heren, die door de genade van God gedrenkt door dauw en regen, bij zonneschijn en windkoelte, altijd nieuwe, schone, rijpe, sappige, verkwikkende paradijs-vruchten draagt! Een goede boom kan geen kwade vruchten voortbrengen, noch een kwade boom goede vruchten. Een ieder boom, die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen. De eeuwige overwinning van het goede en de eeuwige ondergang van het kwade is door God verzekerd. Thans strijden nog het goede en het kwade om de bovenhand, en niet zelden zegeviert de boosheid over de godzaligheid; doch het is maar voor een tijd. Op het gebied der eeuwigheid kan het goede en kwade niet meer samengaan, veel minder met elkander strijden. Op die zee kan alleen Christus en kunnen alleen zijn discipelen wandelen; de anderen verzinken in de diepte. Zo zult gij ze dan aan hunne vruchten kennen. Nog eens, niet aan hetgeen zij medebrengen, maar aan hetgeen zij teweeg brengen, zult gij zien wie zij zijn; want al is de schaapsvacht, waarmede de wolf omhangen is, nog zo zacht en nog zo blank gewassen, de wolf kan niet anders dan de kudde verwoesten. De goede mens brengt het goede voort uit de goede schat zijns harten, en de kwade mens brengt het kwade voort uit de kwade schat zijns harten; want uit de overvloed des harten spreekt zijn mond. Hier laat de Heer de beeldspraak vallen, en spreekt van de goeden en kwaden mens, en het verschil tussen beider leer. De goede mens is de oprecht gelovige, de godvruchtige; de kwade mens is de ongelovige, de verachter van Gods Woord en gebod. En wat noemt gij Mij Here, Here! en doet niet wat Ik zeg? Nu volgt een woord voor de belijders en verkondigers, wel van de waarheid, maar niet van de waarheid, zoals zij in Christus is, welke uitsluitend de goede schat des harten is, uit welken overvloed de mond spreekt. Niet een iegelijk, die tot Mij zegt Here, Here! zal ingaan in het koninkrijk der hemelen. De uitwendige belijdenis is geen ondubbelzinnig bewijs dat men de Heer toebehoort. De mond kan liegen, maar niet het hart. Maar die daar doet de wil mijns Vaders, die in de hemelen is. De gehoorzaamheid aan Gods geboden is een zaak van het hart. Niet de onbekeerde, maar de bekeerde mens heeft lust aan Gods wet naar de inwendige mens, doch vindt een wet in zijn leden, die hem verhindert om God zo volmaakt in gedachten en woorden en daden te gehoorzamen, als hij dit met zijn hart begeert, en die hem gedurig doet klagen: ‘Wie zal mij verlossen van het lichaam der zonde en des doods?’ dankende meteen God, dat deze verlossing hem verzekerd is in de Here Jezus Christus, Romeinen 7:22-25. Velen zullen te die dage tot Mij zeggen. De Heer stelt zich en zijn hoorders aan het eind der dagen, in die gewichtigen dag, waarin Hij, de Heer, over al de mensen van al de voorafgaande eeuwen het oordeel uitspreken zal. Here, Here! hebben wij niet in uw naam geprofeteerd, en in uwen naam duivelen uitgeworpen, en in uw naam vele krachten gedaan? De Heer neemt het beste voorbeeld dat er te nemen is: van bedrijvigheid, van ijver zelfs in zijn dienst, in zijn kerk. En dan zal Ik hun openlijk aanzeggen: Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, gij die de ongerechtigheid werkt! Een ontzettend woord. Zo kan men dan anderen prediken en zelf verloren gaan? Ja, zegt de Apostel Paulus, 1 Corinthiërs 1Co 9:27, en daarom bedwing ik mijn lichaam en breng het tot dienstbaarheid. De Heer kent de zijnen, en een iegelijk die de Naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid. De menswording en al des Heren woorden en al des Heren lijden, zijn dood, zijn opstanding, zijn hemelvaart, zijn zitten ter rechterhand Gods, heeft één grote vrucht: Het dopen van zondaren met de Heilige Geest. ‘Wie de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe, en wie de Heer aanhangt die is een Geest met Hem.’ Zo is dan het enig waar en volkomen zeker bewijs dat wij oprechte discipelen des Heren zijn, dit: dat wij des Heren geboden bewaren, waarderen, eren, doen; want Hijzelf heeft het gezegd: Die mijne geboden heeft en ze bewaart, die is het die Mij liefheeft, en die Mij liefheeft, zal van mijnen Vader geliefd worden, en Ik zal hem liefhebben, en Ik zal Mij zelven aan hem openbaren. Maar die Mij niet liefheeft, die bewaart mijn geboden niet. Dat dan niemand mene, dat het bloot bezit der waarheid de ziel behouden zal. Als ons hart niet bekeerd is en voor de Heer leeft, als het ons levensdoel en onze levenslust niet is om Gods wil te doen, dan is al het overige, hoe

voortreffelijk ook op zich zelven en hoe gezegend voor anderen, onnut voor ons zelven. Daarom vermaant Paulus Timotheus (1 Timotheus 4:16): Heb acht op uzelven en op de leer; volhard daarin; want dat doende, zult gij én uzelven behouden én die u horen. Een iegelijk dan die tot Mij komt en deze mijne woorden hoort en ze doet, Ik zal u tonen wie hij gelijk is. De Heer gaat nu over tot het maken van de toepassing zijner predikatie, een toepassing, die eindigt gelijk alle toepassing eindigen moet in het woord van Mozes: Ziet, Ik heb u heden het leven en de dood, het goede en het kwade, de zegen en de vloek voorgesteld; kies dan het leven, opdat gij leeft, gij en uw zaad, liefhebbende de Heer uw God, zijn stem gehoorzaam zijnde en Hem aanhangende, want Hij is uw leven, en de lengte uwer dagen (Deuteronomium 30:15,19-20 Hij is gelijk een voorzichtig man, die een huis bouwde, en groef en verdiepte, en legde het fundament op een steenrots. De Steenrots is het beeld van Christus zelf. Is het doen van zijn geboden, het doen van de wil des Vaders, dan is Hijzelf de grondslag onzer zaligheid. Hij is de Heer, Hij heeft ons zich ten eigendom gekocht door zijn eigen bloed, Hij heeft het recht de zijnen te bevelen, en de ongehoorzamen te oordelen. En er is slagregen neergevallen en de winden hebben gewaaid, en als nu de hoge vloed kwam, zijn de waterstromen tegen dat huis aangevallen. Geen werk of er komt een tijd, waarin het de proef moet doorstaan, en waarin zijn toekomstig lot beslist wordt. Zo ook de mens zelf. Eenmaal moet hij de toets Gods, het oordeel doorstaan; doch hij heeft niets te vrezen, wanneer hij op Christus heeft vertrouwd, zijn huis op de steenrots heeft gebouwd. En het is niet gevallen: zij konden het niet bewegen; want het was op de steenrots gegrond. Hoe heerlijk dus, dat er ene steenrots is, waarop wij kunnen bouwen. Indien zij er niet ware, wij zouden haar ons zelven niet kunnen geven; maar nu geeft God ons een onwankelbaren grond om op te bouwen, en zouden wij er nu niet op bouwen? O, God bewaar ons voor zulk een onherstelbaar, eeuwig verzuim! Maar een iegelijk, die deze mijne woorden hoort en ze niet doet, die zal bij een dwazen mens vergeleken worden! De Schrift noemt hem een dwaas, die zijn eeuwige belangen niet in het oog houdt. De wijsheid der Schrift is dan ook geen blote wetenschap, maar een godvruchtige wetenschap. Zeker er is, gelijk een werkheiligheid, zo ook een weetheiligheid; doch beide maken niet zalig. De blote wetenschap is een verlustiging van het verstand, maar geen spijs der ziel. Hoeveel genieën van de eerste rang hebben geheel hun leven gezwolgen in denkgenot en kunstgenot, gelijk de wereldse lieden in zingenot, en waren ongelukkig in het gevoel huns harten! Vanwaar dit verschijnsel? Ach, de zinnen leven uit de wereld der natuur, en het verstand en de verbeelding uit de wereld der kunst; maar het hart leeft alleen uit God. En waarom stellen wij dan zo weinig belang in het leven van ons hart, en zoveel in het leven van onze zinnen, van onze verbeelding, van ons verstand? Omdat wij denkende, wetende en genietende geheel en al onze eigen meesters zijn, terwijl wij willende en handelende, en de vrede onzes gemoeds bevorderende, onderworpen zijn aan de wet van God en van ons geweten. Ja, alleen door het volbrengen van de wet van God zijn wij in overeenstemming met ons geweten en gevoelen wij ons gelukkig; niet zó, dat ons niets ontbreken zou; neen, wij blijven aan allerlei zwakheden en droefheden blootgesteld, maar zó, dat wij ten allen tijde troost hebben in God, en hope op zijn genade voor de toekomst. Die zijn huis op de aarde, zonder fundament, op het zand gebouwd heeft. Ieder bouwt een huis voor zich, om in te wonen, en richt het in naar zijn bijzonderen smaak. De grote vraag is echter, op welk een grond wordt het gebouwd? Want het huis moge zo fraai zijn als het wil, indien het niet bestand is tegen het geweld der elementen, zo is ondergang het einde er van. Ach, hoe menig schitterend leven eindigt in een vreselijke afstorting in het verderf, omdat er alles in voorkwam behalve het geloof, de vreze Gods, het discipel of discipelin zijn van Christus! En de slagregen is neergevallen, en de waterstromen zijn gekomen, en de winden hebben gewaaid, en zijn tegen dat huis aangeslagen, en het is terstond gevallen, en de val van dat huis was groot. Reeds het veld der openbare geschiedenis is bedekt met zulke puinhopen van ingevallen kastelen, huizen en hutten; hoe veelvuldig zal het onzichtbare gebied des doods en der eeuwigheid er mede bedekt zijn! O, wij zien de mensen sterven, en weten niet hoe hoog hun

vlucht of hoe diep hun val zij; doch dit weten wij met zekerheid, dat wie in de Zoon gelooft, de dood wel uiterlijk zal ondergaan, maar niet innerlijk zal ondervinden. En het is geschied, als Jezus deze woorden geëindigd had, dat de scharen zich ontzetten over zijne leer, want Hij leerde hen als machthebbende, en niet als de Schriftgeleerden. Deze ene trek kenmerkt de Heer. Hij heeft gezag. Hij zegt: 'Zó is het, en niet anders.' De Schriftgeleerden geven redeneringen, die niets afdoen en die ook meestal niets beduiden. Christus is de Heer en spreekt als Heer. De profeten zeiden: Hoort het Woord des Heren. Christus zegt: Wie Mijne woorden hoort, die vergelijk Ik bij een voorzichtig man. Trouwens wat de woorden betekenen, ligt aan de adem, die de woorden bezielt. Bij de Heer is alles hoog, hemels, Goddelijk gedacht, en wordt alles uitgesproken op de volmaaktste, fijnste, tederste wijze. Bij de Apostelen komt in de plaats van het gezag, de vrijmoedigheid en hun beroep op het gezag des Heren. Wat ons betreft, wij zijn nog altijd in dezelfde omgeving als de discipelen. Wij hebben Christus en de Bijbel, én wij hebben de ongelovige Schriftgeleerden met hun nietige haarkloverijen en ellendige spitsvondigheden. Neen, nog is de rabbijnse godgeleerdheid niet uitgestorven, al heeft zij een christelijken toga aan; doch wij moeten ons beslissend van hen afwenden en gehoorzaam zijn aan het gebod des Heren: Gij zult niemand Meester noemen; want één is uw Meester, Christus, en gij, die in Mij gelooft, zijt allen broeders.

6:9 De Heer en zijn discipelen over de wijze hoe te bidden.
En het geschiedde, toen Hij in zekere plaats was. Een Pniël, een verborgene, alleen bij de Heer en zijn discipelen bekende plaats. Biddende. Dat Jezus bidt, bewijst de grote kracht van het gebed. Door het gebed vroeg Jezus alles van de Vader en verkreeg Hij alles wat Hij behoefde. En als nu de Heer zich gedurig ontledigt van zijn rijkdom, om gedurig weer vervuld te worden met de rijkdom, die Hij bij de Vader had, en die in de Vader was, hoeveel temeer moeten wij het doen! Zeker, wij hebben niets in ons uit onszelf, niets dan hetgeen wij ontvangen hebben, doch in het gebed moeten ook wij ons gedurig van datgene wat wij hebben, ontledigen, om uit Gods hand alleen opnieuw te ontvangen, alles wat wij nodig hebben. Als Hij ophield, dat één van zijn discipelen tot Hem zei: Heer! leer ons bidden, gelijk ook Johannes zijn discipelen geleerd heeft. De discipelen zien Jezus bidden, en nu willen zij ook bidden. Natuurlijk: waar de Heer bidt, daar buigt zich de knie vanzelf; daar wil men meebidden. Zo gaat het ook ons, als wij soms onverwacht iemand aandachtig zien bidden, of als wij een huis voorbijgaan, waarin gebeden, of een psalm of gezang gezongen wordt; terstond voelt ons hart zich geneigd om mee te bidden, mee te zingen. Daar kwam bij, dat de discipelen wisten, dat Johannes de Doper zijn discipelen ook had leren bidden. Wat Johannes zijn discipelen leerde, wordt ons niet door de Schrift medegedeeld, omdat dit een voorbijgaande zaak was; alleen hetgeen des Heren is, was blijvend en wordt ons teruggegeven. Intussen, de discipelen vragen de Heer niet: ‘Leer ons een gebed; maar leer ons bidden.’ Zij vragen dus niet rechtstreeks om een formuliergebed, dat zij enkel hadden na te bidden, maar zij wisten niet op welke wijze, in welk een geest zij moesten bidden, om God welbehaaglijk te bidden en van de verhoring verzekerd te zijn. Immers, wij weten het bij ondervinding, dat het nog iets meer is, dat God de Hoorder is van het gebed, dan van een gebed. Het gebed is het gebed dat God waardig is, om verhoord te worden; een gebed is een menselijk gebed, dat ook niet God waardig kan wezen. Indien wij kinderen Gods zijn, zo kunnen wij verzekerd zijn, dat God onze innigste en hoogste wensen zal bevredigen, al is het ook, dat wij die op een andere wijze begeren, dan zij ons gegeven worden. Maar wij zijn als de kinderen. Geef een kind de keus tussen een obligatie van waarde, waarvan hij alle jaren de rente kan trekken, en een zakje banket; ogenblikkelijk zal hij het laatste kiezen. Natuurlijk, het is een kind, het weet niet beter, het kent geen papieren waarde en geen toekomst. Maar wij dan? Is ons het ogenblikkelijk vergankelijk genoegen niet ook meestal veel meer waard, dan het blijvend heil van de toekomst, en houden ook wij niet meermalen de obligatie als van geen waarde, terwijl wij schreien om het zakje banket te mogen hebben? Het is dus niet hetzelfde hoe wij bidden, en daarom moeten wij leren bidden. En nu kunnen wij uit de Schrift alles leren, wat voor ons geestelijk en eeuwig nodig is, en dus ook het bidden. Ja, de Schrift is zelf een gebedenboek; er wordt gedurig in gebeden, op allerlei wijze, en wij kunnen ons dus ook in dit opzicht gedurig uit de Schrift verversen, en ons door haar laten terechtwijzen. Want wij kennen ons eigen hart niet genoeg, om er op te vertrouwen; wij kunnen ter goeder trouw dwalen, het wel menen met ons zelf en anderen, en toch ons zelf misleiden. Daarom is het zo goed, ons telkens voor de spiegel van Gods Woord te stellen met de bede: ‘Heer, toon mij mijn gedaante.’ Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart; beproef mij en ken mijn gedachten, en zie of bij mij een schadelijke weg is, en leid mij op de eeuwige weg. Tot het rechte bidden is onderwijs nodig; immers de een vat het gebed te geestelijk, en de andere te vormelijk op. Sommigen zijn zo geestelijk, dat zij het gebed in woorden niet nodig achten, en enkel inwendig, in hun gedachten bidden. Zij vergeten dat alles wat geestelijk is, zich bij ons belichamen moet, zal het zijn volle werking bij ons doen. Onze gedachten zoeken vanzelf naar woorden, en ieder spreker en schrijver wint er bij, door zijn gedachten uit te spreken of neer te schrijven; zij worden hem daardoor klaarder en verhelderen en verhogen hiermede zijn eigen inzicht. Op dezelfde wijze is het gebed in woorden een openbaring naar buiten van de innerlijk verborgen gedachten, en men wordt door hetzelve zich te klaarder bewust, wat in ons hart is. Anderen zijn zo vormelijk in het opvatten van het gebed, dat zij alleen bidden, om te bidden, zonder acht te

geven op de geest en de inhoud van het gebed. Zo hebben de Roomsen alleen te doen met het gebed als een werk, niet als een uiting van het geloof van de harten. Zij geven de mensen rozenkransen en paternosters in de handen, , en laten hen in de kerken nabidden, zonder te vragen of zij meebidden. Daarbij ontnemen zij het gebed diens eigenlijke kracht, door de verplichting tot de biecht. Het aller binnenste van ons hart kan niet geopenbaard worden aan een mens, en zo men het kon, men zou het niet mogen; want men zou het niet kunnen, zonder zich belangrijk te maken bij mensen, en hiermee raakt men de zegen der zaak kwijt. Daarom, geen biechtvader! Het aller binnenste, allerdiepste, aller fijnste, allerteerste kan zonder zonde niet gezegd worden dan aan God alleen. Dat men tot God spreken mag als een kind tot zijn vader, is de ware grond van het gebed. Er is een eenzaam en er is een openbaar gebed. In ons eenzaam gebed zeggen wij God onverholen alles wat in ons hart is, spreken wij ons uit, storten wij onze zielen uit in haar smart en in haar vreugde. Hier kunnen wij niet te eenvoudig kinderlijk zijn, gelijk geheel ons geloof en geloofsleven niet te eenvoudig kinderlijk kan zijn. Hoe kinderlijk eenvoudig was het gebed van Jabes 1 Kronieken 4.10, waarin hij tot God zei: Indien Gij mij rijkelijk zegenen, en mijn landpalen vermeerderen zult, en uw hand met mij zijn zal, en met het kwade alzo maakt, dat het mij niet smart! En wat zegt de heilige geschiedschrijver van dat gebed? En God liet komen, wat hij begeerde. Het is, zoals wij zeiden: Naar het karakter des geloofs, is ook dat van het gebed. Daarom heeft ook ieder heilige zijn eigen karakter van geloof en gebed, en geen twee gelijken ook hierin op elkander. Abraham is in alles een vader; zijn zonen hebben hem niet overtroffen. Abraham had, om zo te spreken, de vrije toegang voor zichzelf in het kabinet des konings, en daarom vroeg hij enkel gunsten voor anderen. Isaac was geen man van het zwaard, maar van het gebed; naar het uitwendige was hij een stil en zwak man; alleen van binnen was de kracht, een grote kracht, een kracht als die des Nieuwen Testaments. Hij was een man van geestelijke kapitalen, die Jacob zegende, en nog een zegen over had voor Ezau, en die al die rijkdom zich bijeen vergaderd had door het gebed; want Isaac was een bidder bij uitnemendheid. Ook Jakob komt al biddende, bij al zijn hinken, schitterend en triomfantelijk door al zijn zonden en tegenspoeden heen. Zichzelf wist hij niet te helpen, maar hij riep God aan om hulp, en hij werd door God geholpen. Ook bij Mozes was door een veertigjarige gang achter de schapen in de woestijn, de eigen kracht die hij in Egypte had opgedaan, verdwenen, en hij rekende zich ganselijk onbekwaam tot de zending, die God hem opdroeg; doch toen hij zich niet onttrekken kon, toen werd ook door hem in het gebed de kracht gezocht, die hij nodig had om staande te blijven, en hij bleef staande. Ook bij David zien wij het gebed gebruikt als zijn eerste en beste wapen tegen alle macht des vijands, hetzij in hem, hetzij buiten hem. Bijzonder in de psalmen zien wij, welk een geestelijk leven, welk een omgang met God, welk een hoge mate des geloofs, der bevinding, des gebeds er was bij David en bij al de gelovigen des Ouden Testaments. En nu, in het Nieuwe Testament! Wie zien wij daar bidden? Ook de Zoon van God. Ontzaglijke en tegelijk ontroerende aanschouwing! Hij die wil, en de melaatsen worden rein; die spreekt, en de blinden zien; die gebiedt, en de doden staan op, Hij, de Heer der natuur, bidt, vraagt hulp als een hulpbehoevende, kracht als een zwakke, leven als een levenloze. Verwonderlijke, maar tegelijk heerlijke samenstroming van de waarachtig Goddelijke en van de waarachtig menselijke natuur, in de eenheid der persoonlijkheid des Heren. Indien de Heer niet gebeden had, Hij zou zich onafhankelijk gesteld hebben van de Vader, en hoe zou Hij dit hebben kunnen doen, zonder op te houden de Zoon des Vaders te zijn? Neen, Hij heeft het leven in zichzelf als de Vader, maar van de Vader, en zo wil Hij in eeuwigheid niets doen zonder de Vader; de Vader en Hij en de Heilige Geest zijn één, volstrekt één, eeuwig één. Voor mensen is Hij God, boven alles te prijzen in de eeuwigheid; voor zijn Vader wil Hij, nu in het vlees, niets anders zijn dan in het vlees, dan een mens, Want alleen mensen bidden; de meer dan menselijke wezens, de engelen, aanbidden; Want zij hebben geen behoeften, zij zijn zalig. Hij, de Heer van de engelen, wie de engelen aanbidden, stelde zichzelf in de staat van afhankelijkheid, waardoor Hij bidden moest als een mens, want Hij was

een mens geworden. De rijke werd arm, en moest nu als de arme, de eeuwig rijke vragen. In één woord: de Hoorder van de gebeden werd nu zelf een bidder. Daarom is ook in Christus het lijdelijke en het werkdadige een volmaakte eenheid. Hij is de eerste verloste uit de angst en het gericht en het oordeel des doods, én tegelijk de enige Verlosser uit dit alles. Hij bidt voor al zijn volk én Hij wordt aangebeden door al zijn volk; Hij is de Hogepriester op de troon van God, die zijn volk, een ieder van hun met diens naam, op het hart draagt, en alzo bij God vertegenwoordigt, terwijl Hij voor hen bidt, én Hij is het offerlam, dat in de troon Gods staat en dat door al zijn volk en alle engelen wordt aangebeden. Dat wij toch deze eenheid van de Godheid en mensheid in Christus vasthouden, zij alleen houdt ons buiten de schromelijke verwarring van begrippen, waarin zo velen ronddwalen, alle hun dagen. Nemen Wij Christus Godheid weg, zo hebben wij niets aan Hem dan zijn heilig voorbeeld, en wat kan dat ons baten? Zoudt gij het niet een bespotting in uw dokter achten te zijn, wanneer hij tot u, die in dodelijke krankheid neerligt, zei: 'Gij ziet, ik ben gezond; zie op mij en wees als ik, en gij zijt geholpen;' of: 'sta op en volg mij, dan zult gij gezond worden.' En zoiets en niets anders zou Jezus tot ons zeggen, als Hij enkel mens was. Ja, Hij zegt ook tot ons: 'Zie op Mij!' maar daarmee wil Hij, dat wij op Hem zien zoals Hij aan het kruis hangt, met geloof in Gods Woord, in Gods belofte, zo als de gebetenen in de woestijn op de verhoogde slang moesten zien, zó, dat wie opzag, behouden werd. Nemen wij daarentegen de waarachtige mensheid van Christus weg, zo plaatsen wij Hem als enkel God op een verre afstand van ons, in de hoogte van de hemelen, en vervallen in de dwaling van de Roomsen, die Maria en een menigte andere heiligen als middelaars tussen Hem en zich nodig achten, omdat de afstand tussen Hem en de zondaar te groot is. Wij zien dus hier met volkomen klaarheid: zonder Christus' waarachtige Godheid én zijn waarachtige mensheid samen te houden, in de eenheid van zijn persoonlijkheid, zinkt de grond onder onze voeten weg, en alles is verloren. En dat weten de ongelovigen zo goed, dat zij juist deze waarheid met al hun macht zoeken te breken; doch zij mogen haar voor zichzelf en voor hun mede-ongelovigen breken, voor ons die geloven is hun poging zoveel als de zon van haar licht en haar warmte te willen beroven. En Hij zei tot hen: Wanneer gij bidt zo zegt. Zij hadden de Heer gevraagd: Leer ons bidden, en nu zal de Heer hen leren bidden, en hoe eenvoudig is de overgang tot dit onderwijs! Terwijl wij, als wij onderwijzen, dit altijd met min of meer gemaakte deftigheid doen, is het bij de Heer de hoogste natuurlijkheid en eenvoudigheid. Gij ziet daarbij, dat in de Schrift niets tevoren wordt beraamd, of opzettelijk wordt vervaardigd, zoals bij ons gewoonlijk het geval is; maar dat alles geboren wordt uit de behoefte van het ogenblik. Zo heeft bijvoorbeeld de Heer niet tevoren gezegd: 'Er moeten in mijn kerk ook diakenen zijn;' maar alleen bij gelegenheid van de twist tussen de Hebreeuwse en Griekse Christenen, ontstaat het diakenschap. Het is in de Schrift als in de natuur: de moedermelk is er niet voordat het kind geboren is. Eerst daarna scheidt zich de melk af. En zo leert God ons ook door de natuur, niet te zorgen voor de dag van morgen. Als de behoefte ontstaat, zal ook de vervulling komen, en niet eerder. Zo was het ook nu. Gij gevoelt, dat het de Heer niet voegde, opzettelijk een formuliergebed voor te schrijven, maar gevraagd zijnde, is het alleszins gepast, dat Hij een voorbeeld geeft van hetgeen en hoe men bidden moet, niet om, zoals wij reeds opmerkten, dat gebed gedurig na te spreken, ofschoon het ook daartoe uitnemend dienstig is, maar om gedurig in de geest van dat gebed te bidden. De Heer gaf hier vanzelf het voorbeeld. Ook Hij heeft ongetwijfeld in het wezenlijke, en met die wijziging, welke zijn God-menselijke persoonlijkheid medebracht, niets anders gebeden dan hetgeen de drie eerste beden bevatten, altijd zelf de plichten vervullende, die Hij anderen voorschreef; doch wij zien nergens dat de Heer of zijn discipelen het Onze Vader als een formulier-gebed hebben gebruikt. Formulier-gebeden zijn gedaan, zodra zij gelezen of gebeden zijn. Zij zijn goed om de kinderen op de weg van het bidden te brengen, doch deze moeten ten laatste ook uit het hart leren bidden. Ze zijn ook goed voor huisgezinnen, waarin het gebed door het gedurig terugkeren, ten laatste óf kort en vluchtig, óf toch tot een vast formulier wordt. Kernachtige,

krachtige gebeden, zoals er sommigen zijn, worden dan met veel vrucht gelezen en geven een afwisseling en verscheidenheid, welke niet te rijk kan zijn, want eenvormigheid wordt spoedig eentonigheid, en niets is meer schadelijk voor het gebed. Nu echter vragen de discipelen de Heer om een leidraad tot het gebed, dus toch in de grond een zeker formuliergebed, en de Heer weigert het hun niet, en zegt niet tot hen: 'Daar moet gij u niet aan gewennen, gij moet geheel uit het hart leren bidden;' nee, Hij plaatst hen niet opeens op het hoogste standpunt, maar geeft hun een voorschrift, zo als Hij alleen hun geven kon: een gebed bij uitnemendheid, waarmede ieder gebed, zal het goed zijn, moet overeenkomen; de toets dus van al de gebeden van de heiligen. Er zijn zekere tonen, waar de muziek met al haar rijke verscheidenheid nooit buiten gaat, en zekere lijnen, welke de schilderkunst nooit overschrijdt. Alle kunst beweegt zich binnen zekere vaste grenzen, maar met een vrijheid van wijziging in het oneindige. Zo liggen ook in het Onze Vader als in het volmaakte gebed, de grondtrekken van al de gebeden. En zo is het gebed des Heren, gelijk al wat Hij gesproken heeft, een zaad, een kern, een kiem, die opwast tot een boom, die vrucht voortbrengt tot in het oneindige. Of, wilt gij het anders uitgedrukt, dan gaf de Heer hier een zevenvoudig gebed, dat in duizenderlei vormen, door geheel het Oud en Nieuw Testament verspreid ligt. Voorts herinnert ge u, dat het Onze Vader reeds in de bergrede voorkomt, en wel in zijn volledigste vorm. De Heer geeft het daar ter plaatse als een voorbeeld, hoe men in het gebed met weinig woorden alles kan samenvatten. Aan dat voorbeeld dachten de discipelen zeker niet meer; doch bij deze gelegenheid herhaalde de Heer, met enige wijziging, zijn reeds gegeven voorschrift. Wij blijven echter Mattheus volgen. Onze Vader. Deze twee eerste woorden drukken de geest van geheel het gebed uit. Het is een gebed voor kinderen. Trouwens, er is ook geen gebed tot God, dan van zijn kinderen; alleen als verzoend God, alleen als Vader kan van God iets gebeden worden. Het gebed des ongelovigen of onbekeerde is geen gebed; het zijn enkel woorden. Door de Vader-naam van God op de lippen van de discipelen te leggen, geeft de Heer aan hen het kindschap, want Christus leerde niet alle mensen, maar bepaald zijn discipelen tot God Vader te zeggen. Wie ook in waarheid God Vader zal kunnen noemen, die moet in waarheid een kind van God zijn, en een kind van God heeft God waarlijk tot zijn deel, en alleen hij die waarlijk God tot zijn deel heeft, kan bidden om hetgeen in dit gebed gebeden wordt. Hij kan alleen al het menselijke en aardse achterstellen voor hetgeen van God is, en Gods naam, Gods Koninkrijk, Gods wil op de voorgrond plaatsen. Zonder zichzelf te noemen, daar Hij uit heilige nederigheid meermalen de zaken in zijn plaats spreken laat, is de Here Jezus zelf de grondslag van het 'Onze Vader;' immers hebben wij geen natuurlijk recht om God onze Vader te noemen, zo rust het recht van aanneming tot kinderen alleen op Christus, de enige en eeuwige Zoon van God. Wij kunnen op geen andere wijze kinderen van God zijn, dan door Christus en in Christus, en daarom komt het zeggen MIJN Vader alleen de Zoon toe. Wel noemen velen in hun geschriften God mijn Vader; doch wat doen de mensen niet al? De vraag is: mogen zij het doen? Zij mogen het niet doen, want zij hebben er geen recht toe. Niemand der Apostelen heeft het dan ook gedaan. Het Mijn Vader is de uitdrukking van de enige betrekking des Zoons tot de Vader. Wel leert de Heilige Geest de heiligen spreken: Abba, Vader! maar nooit Mijn Vader. Het Mijn Vader is voor Christus; het Onze Vader is voor ons; want voor God kunnen wij nooit alléén komen, nooit zonder Christus, maar enkel met Hem. Door te zeggen ONZE Vader, staan wij in gemeenschap met de Zoon tot de Vader, en staat naast ons geheel de kerk in hemel en op aarde, en bidden wij allen tezamen. Neen, de gelovige bidt nooit voor zichzelf alleen, en ook nooit alleen, maar altijd in gemeenschap met al de gelovigen; want allen zijn één lichaam in Christus, en waar één lid lijdt of zich verblijdt, lijdt of verblijdt zich het gehele lichaam mede. Die in de hemelen zijt. In onderscheiding van een aardse vader. God is ook wel op aarde, want Hij is de alomtegenwoordige, en Hij geeft ook wel de aardse gaven, want alle zegeningen dalen uit zijn hand; doch Hij wil er niet naar genoemd zijn, omdat zij enkel toewerpsels, voorbijgaande gaven zijn. God wil alleen genoemd worden naar het Hem gelijke, het blijvende, het eeuwige. God nu woont in de eeuwigheid, Jesaja 57:15, en de hemel

is de uitdrukking, de vertegenwoordiging van de eeuwigheid. God heeft van deze troon in de volstrekte zin gezegd wat Hij van zijn Sion gezegd. heeft. Psalm 132:14: 'Hier zal Ik wonen in eeuwigheid.' Hieruit blijkt het geestelijke onverstand van die wijzen, die een plaatselijke hemel ontkennen, alsof het God niet behagen kon, om een plaats tot zijn bijzondere, zijn meer onmiddellijke tegenwoordigheid te stellen. In de hemel is God tegenwoordig en wordt Hij in zijn heerlijkheid gezien; op aarde is Hij tegenwoordig, maar in zijn heerlijkheid niet zichtbaar, dan door het prisma van zijn schone natuur. Ook komt hier de vraag te pas: Is er verschil tussen het aanroepen des Zoons, of des Vaders? Er is geen onderscheid, want beiden zijn, met de Heilige Geest, een enig en waarachtig God, boven alles te prijzen en te aanbidden in de eeuwigheid. De apostelen roepen dan ook de naam des Heren Jezus en die van God de Vader aan, naar dat het hart hun opgeeft of de omstandigheden dit meebrengen. In de toestanden van de bidder liggen enkel de redenen, waarom men nu de Vader en dan de Zoon en dan de Heilige Geest aanroept. Immers, schoon de drie Goddelijke personen nooit te scheiden zijn, zo zijn zij echter wel te onderscheiden. Tot de Vader spreken wij als in de hemel, als tot de hoge majesteit; tot de Zoon als met ons alle de dagen, als bij ons, als in ons midden; tot de Heilige Geest, als ons altijd omgevende en overschaduwende en in ons werkende. En als wij dus alle onze belangen op het oog hebben, het geheel van ons leven en zijn voor tijd en eeuwigheid, dan verheffen wij vanzelf onze gedachten tot de Vader, en bidden wij tot Hem in de naam des Zoons; en wanneer wij voor onze persoonlijke zielsbelangen bidden, of wanneer er verborgenheden tussen God en onze ziel te bespreken zijn, dan richten wij vanzelf ons gebed tot de Zoon; en wanneer het ons aan licht, kracht, moed of blijdschap ontbreekt, dan richten wij vanzelf ons gebed tot de Heilige Geest, echter nooit, zonder in de eenheid de drie-eenheid, en omgekeerd, in de drie-eenheid de eenheid te verheerlijken. Dat de Hernhutters het meest de Here Jezus aanroepen, vindt zijn grond in hun godsdienstige opvatting, daar zij het wezen van de Christelijke godsdienst stellen in de gemeenzame en persoonlijke omgang van de gelovigen zondaar met de Here Jezus. Uitnemend! mits het gevaar van de eenzijdigheid zorgvuldig wordt vermeden. De waarheid wandelt altijd langs de rand van de afgrond, welke dwaling heet; binnen die rand zijn wij veilig; buiten dezelve verloren. De Here Jezus wil niet alléén geprezen, aangeroepen en gediend zijn, maar enkel in gemeenschap met de Vader en de Heilige Geest, en wederkerig wil de Vader en wil de Heilige Geest niet aangeroepen zijn, dan in gemeenschap met de Zoon. Houden wij dit drievoudig snoer vast, dat onverbrekelijk is, en wij zullen niet kunnen dwalen, maar voortgaan van kracht tot kracht en van heerlijkheid tot heerlijkheid. Uw naam worde geheiligd. Worde geëerbiedigd, op heilige wijze gebruikt, groot gemaakt en verheerlijkt door aanbidding en lofzegging. Reeds in de eerste twee woorden: de aanroeping onze Vader! is onze ziel behouden, doch daarom moet dan ook het ere geven aan God ons eerste werk zijn. Hieruit ziet gij hoe groot de schuld is van hen, die het woord God als was het een gewoon woord, gedurig met hun andere woorden vermengen. De naam des Heren mag niet anders uitgesproken worden dan met ernst, aandacht en eerbied. Hiertoe behoren ook de namen van de alleen Goddelijke eigenschappen. Zij behoren God alleen toe, zij mogen op geen menselijke dingen worden toegepast. De woorden almachtig en heilig die van zo veler lippen gedurig gehoord worden, als: almachtig mooi, heilig waar, zijn, zo gebruikt, bepaalde overtredingen van het derde gebod. Nog wordt er niets gevraagd; de eer en heerlijkheid Gods is onafhankelijk van geven of niet geven, en moet vóór alles gaan. Gods eer is in alles het eerste beginsel en het laatste doel, daarom sluit ook het gehele Onze Vader, evenzo als het begint, met Godseer en verheerlijking. Uw koninkrijk kome. Wij kunnen er gerust in onze gedachten bij voegen: op aarde als in de hemel, evenals de Heer zelf dit laat volgen op de bede: uw wil geschiede. De alleenheerschappij Gods in de zedelijke wereld, het alles zijn van God in allen, blijft de bede van de mens, tot zo lang de laatste vijand Gods is teniet gedaan, en de Zoon het voltooide koninkrijk, het koninkrijk van verloste zondaren, aan de Vader geeft. De Zoon heeft door zijn menswording, lijden en sterven, opstanding, hemelvaart, zitten ter rechterhand Gods

en uitstorting des Heiligen Geestes, de komst van dat koninkrijk verzekerd, en Hij zal het doen komen in zijn eigen persoonlijke, zichtbare wederkomst. Deze bede is dus met andere woorden dezelfde als die des Heiligen Geestes en van de Bruid: Kom, Here Jezus! Ja kom haastelijk. Want een koninkrijk is niet denkbaar, zonder een koning. Wij moeten dat koninkrijk begeren, ernaar verlangen, er om bidden. Al biddende, trekken wij het naar ons toe. Uw wil geschiede. Gods wil is Gods welbehagen; daaraan moet alles ondergeschikt zijn of worden. Gods welbehagen is de orde, de vrede, de liefde, de zaligheid. God wil en kan niet anders willen dan het goede, het beste, het volstrekt heilige en volmaakte. God kan onmogelijk iets anders doen dan hetgeen van zijn waardig is, en niet alleen het doel, dat Hij zich stelt, is van zijn waardig, maar ook de middelen, die tot zijn doel moeten leiden, zijn van zijn volkomen waardig, al schijnen zij voor ons geschapen, eindig, beperkt, bekrompen verstand ook enkel verwarring en tegenstrijdigheid te zijn. Wij kunnen dus volkomen berusten in Gods bestuur over zijn wereld, over onze wereld en over ons. En de Zoon leert ons deze bede tot de Vader bidden, opdat wij in de heerschappij van de Vader zouden delen, want wie wil wat God wil, regeert onder Hem, met Hem. Ook wil de Here Jezus met deze bede onszelf matiging, zelfbedwang en terughouding leren, zodat wij niet eigenwillig God haasten, ook niet in het doen komen van zijn koninkrijk, en geen tijd bepalen, maar in alles de tijden en gelegenheden overlaten aan Hem, die verklaard heeft, ze zichzelf te hebben voorbehouden. En kan het ook wel anders? Zijn Gods werken niet altijd zolang in het verborgene, totdat zij voltooid zijn? Ten tijde van des Heren omwandeling op aarde, kwam het koninkrijk van God niet met uiterlijk gebaar, maar was het binnen in de harten en moest het geloofd worden; eerst als het voltooid is, komt het ook uitwendig zichtbaar en in heerlijkheid, en zal het gezien worden. Het is hiermee als met het leven van de mens. Het is zolang ongezien onder het hart der moeder, totdat het kind geheel geformeerd is, dan treedt het naar buiten en ieder kan het zien, en het ontwikkelt zich zichtbaar van zuigeling tot kind, van kind tot knaap of meisje, en zo al de levenstoestanden door. Op dezelfde wijze begint het koninkrijk van God in het binnenste van het hart van de enkele gelovige, om van daaruit eenmaal de ganse wereld te omvatten. Wij zien echter in Gethsemane, dat de bede uw wil geschiede! geen vrucht is die men zo maar van de boom plukt, of van de tafel neemt, maar meermalen de vrucht van een ernstige worsteling met God, om ontheffing van het lijden. Wij moeten eerst moe en uitgeput van krachten zijn, eer wij God de zaak in handen geven. Toen van Paulus geprofeteerd werd, dat hij te Jeruzalem zou gebonden worden, zeiden de discipelen niet: ‘Het is goed, want het is de wil des Heren.’ Neen, zij waren zo overgeestelijk niet, maar smeekten integendeel Paulus met alle aandrang om niet naar Jeruzalem te gaan. Eerst toen Paulus niet tot hun wil te bewegen was, lieten zij af en zeiden: De wil des Heren geschiede! Het is hiermede als wanneer een onzer kinderen gevaarlijk ziek ligt; zullen wij niet met de Heer worstelen om het behoud van dat lieve kind, tot zo lang wij zien, dat de Heer beslist heeft ten dode? Alsdan buigen wij ons eerbiedig, en zeggen aanbiddend: Heer! UW wil geschiede. Gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde. In de hemel geschiedt alles naar de Goddelijke wil, gewillig en vrij, zonder wet, uit enkel liefde en lust. Daarom brengt ons het Evangelie ook niet terug tot de wet, zeggende: ‘Dit moet gij doen, en dat moet gij nalaten.’ Neen, wat de wet gebiedt, moet door ons, die onder het Evangelie, onder de liefde Gods, onder de genade van Christus, onder de gemeenschap van de Heilige Geest zijn, uit liefde geschieden, want door de genade en met het Evangelie, zijn wij in het koninkrijk der hemelen, of, zoals de Apostel Paulus het uitdrukt, zijn wij in Christus mede gezet in de hemel en is onze wandel in de hemelen. Efeziër 2:6, Filippenzen 3:20. Op aarde geschiedt de wil van God niet vrijwillig en vanzelf, want daar heerst de zonde, en daar wij allen van nature zondaren zijn, zo zijn wij ook allen van nature in een staat van ongehoorzaamheid jegens God. Efeziër 2:3. De zonde is het verzet tegen de wil van God. Wie zonde doet, doet zijn eigen wil, niet de wil van God, en zo zegt de mens eigenlijk en wezenlijk met elke zonde, die hij doet, tot God: ‘Sta op van uw troon, opdat ik mij daarop nederzet, want niet uw wil is voor mij de hoogste wet, maar mijn eigen wil.’ Wij,

geborenen in het element van de zonde als wij zijn, verschrikken voor deze onze toestand, en toch is niets meer waar, dan dat iedere zonde een poging is om God te ontgoddelijken, en Hem afstand te laten doen van zijn opperheerschappij. Maar God is niet te ontgoddelijken, en eeuwig blijft Hij zitten op zijn troon, om elke zonde, die niet verzoend is, en daarmee voor zijn heilige ogen bedekt is door het bloed van het Lam, dat Hij zichzelf ten zoenoffer verkozen heeft, te straffen met straffen, die evenredig zijn aan de grootte van het vergrijp, en welke alle onze gedachten en bepalingen te boven gaan. Daarom doet dan ook God nooit de wil van de mens als zodanig, maar wel diens gebed, des mensen gelovige wil en wens. Meent dus niet, dat uw eigenwilligheid ooit iets geestelijks zal verkrijgen: nee, God geeft nooit de eigen wil toe, maar breekt hem, om ons daarna te geven naar ons geloof. Doch ook door Gods kinderen, wij moeten het met schaamte belijden, wordt Gods wil op aarde schoorvoetend en gebrekkig volbracht, terwijl die wil in de hemel terstond, met het hoogste vermaak en de brandendste ijver volbracht wordt. Nooit wordt op aarde Gods wil gedaan, zo als dat in de hemel geschiedt. Slechts eenmaal droeg de aarde een mens, die Gods wil nog eindeloos volmaakter volbracht dan de engelen dit kunnen, het was de Zoon van God. Hij volbracht de wil van de Vader tot in de dood des kruises, de dood van de zondeverzoening, dat geen geschapen wezen doen kon. Doch wij, zijn discipelen, ofschoon door de Heilige Geest, die van Hem uitgaat in de zijnen, geleid, wij blijven, zonder moedwillig te zondigen, nochtans altijd struikelen in vele dingen. Altijd moet God weer ordenen, wat wij in wanorde brengen, en verzoenen wat wij hebben ontheiligd. Daarom leert onze eeuwige Hogepriester en Voorbidder ons, Hem gedurig na te bidden: Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op aarde. Geef ons heden ons dagelijks brood. Is met de vorige bede niet reeds alles gevraagd? Neen! Er zijn ook aardse, tijdelijke, persoonlijke behoeften. Gods woord is zo zuiver als waar, zo vrij van overdrijving als alomvattend. Uit de hoogte der hemelen komen wij terstond weer op de aarde, van de dienst van de engelen, tot de dienst van de dagloner om het dagelijks brood. De Heer vergeet niets, maar laat alles in de juiste orde volgen. Gods eer gaat vóór alles, maar dan komen eerst onze aardse, en daarna onze geestelijke behoeften ter sprake, want het natuurlijke is het eerste, daarna het geestelijke. Het lichaam eist wel niet de voornaamste, maar toch de eerste zorg. Als het kind geboren wordt, eist het enkel lichamelijke zorgen; zijn geestelijke behoeften ontwikkelen zich eerst later. De bede: geef ons heden ons dagelijks brood, wil nu niet zeggen: ‘geef ons voor heden ons brood,’ Want dan zou de rijke niet mede kunnen bidden, en dat moet hij immers? De rijke heeft het brood voor heden; alleen de arme heeft geen voorraad, en zijn etenstijd is die, waarin hij iets te eten heeft. Doch in deze bede bidden wij om het brood van de dag, om de onderhouding onzes levens voor iedere dag die voor ons heden heten zal, Lucas 11:3. Dat brood kan niemand ons waarborgen dan God alleen. Hoe menig rijke, ja hoe menig machtig vorst is van rijk, arm geworden! Wij vragen dus met deze bede aan God: ‘Onderhoud ons het leven, dat Gij ons gegeven hebt.’ En wij vragen dat niet eens voor altijd, maar elke dag opnieuw. Wij vragen niet een heel brood voor heel ons leven, maar iedere dag een stukje er van, zoveel als wij zullen nodig hebben, in tegenstelling van de rijke dwaas, die een voorraad had voor vele jaren, en nu daarin, niet in God, zijn levensonderhoud meende te hebben. Daarbij leert de Heer ons bidden: UW koninkrijk kome, UW wil geschiede, geef ons heden ONS dagelijks brood. Wij vragen bij dat verschil tussen u en ons: ‘Is dan niet ook het brood, dat Wij ontvangen, van God?’ Zeker; maar de Heer wil niet dat wij God om brood vragen, zonder dat wij arbeiden. Het moet ons brood zijn, in de zin, van ‘verkregen in de weg en naar de wil van God, hetzij door onze eigen dagelijkse eerlijke arbeid, of die onzer ouders, bloedverwanten en betrekkingen, of ook wel door de liefde en gunst van andere mensen.’ En vergeef ons onze schulden. Vreemd niet waar, dat de Heer ons evenals om het brood, nog dagelijks leert bidden om de vergeving van onze schulden, daar het toch de leer der Schrift is, dat wij door het geloof in Christus eens voor altijd gerechtvaardigd zijn voor God. De zaak is echter duidelijk voor hem, die geestelijk weet te onderscheiden. Er is voor de gelovige in deze bedeling tegelijk een rust en een strijd. In

Christus zijn wij door het geloof volkomen rechtvaardig en heilig; dit is onze rust; doch wij staan in deze rust gedurig bloot aan rustverstoring; dit is onze strijd. Wij bewaren een sterke, ja onoverwinnelijke vesting; niet in een tijd van vrede, maar van oorlog. Gedurig beproeven de vijanden, de belegeraars, nieuwe aanvallen, die bij ons nieuwe afweringen, ja, uitvallen nodig maken. Als wij in de hemel zijn, zullen wij wonen in de sterkte Gods, in eeuwige vrede, maar niet zo lang wij nog op aarde zijn. Nu zijn er onder de Christenen, die strijd willen hebben zonder rust; altijd kampende tegen de zonde, zonder verzekerd te zijn van hun zaligheid in Christus. Anderen weer willen altijd rust hebben zonder strijd, zich verzekerd houdende van hun zaligheid, zonder tegen de zonde te willen strijden. Doch wij, die enkel naar de Schrift willen leven, wij moeten rusten, omdat wij volmaakt zijn in Christus, door ons geloof, en strijden, omdat Christus nog niet volmaakt is in ons door onze zwakheden. Wij moeten rusten vanwege onze eeuwige uitverkiezing, en strijden vanwege de verzoekingen des duivels, waaraan wij tot aan ons einde blijven blootgesteld, hem tot beschaming, ons tot verheerlijking. Wij moeten rusten vanwege het woord van Christus op het kruis: Het is volbracht! en strijden, totdat het door Christus in ons volbracht is; met andere woorden: Wij moeten in Christus rusten, en Christus moet in ons strijden. Hierin ligt het tweesnijdende van het zwaard van het Goddelijke Woord. Met Christus gezet in de hemelen door het geloof, strijdt Christus nog altijd in ons als zijn leden op aarde, tegen de wereld, tegen de zonde, door de Geest van de heiligmaking. Gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. Ook dit komt gedurig weer opnieuw voor. Onze naasten vergrijpen zich gedurig aan ons, gelijk wij ons gedurig vergrijpen aan onze naasten, want ieder onheus woord, iedere onvriendelijke bejegening, welke wij ons jegens de naaste veroorloven, is een belediging hem aangedaan, en een zonde tegen het gebod: al wat gij wilt, dat de mensen u doen, doet gij hun ook alzo. Doch de Heer gedenkt hier onze schulden tegen de naasten niet afzonderlijk, maar neemt ze mede op in onze schulden voor God. David zei ook niet: Heer, ik heb tegen Uria en zijn vrouw gezondigd, maar: tegen U, tegen U alléén heb ik gezondigd. Een zonde tegen de naaste is een zonde tegen Gods gebod, dat is: tegen God. Wanneer dus Christus ons leert bidden: Vergeef ons onze schulden, dan mogen wij wel bedenken, dat onder deze schulden ook onze schulden tegen de naaste begrepen zijn, als een drangreden te meer, om ook onze schuldenaren hun schuld tegen ons te vergeven. Doch hoe kan nu de Heer de vergeving Gods jegens ons afhankelijk maken van onze vergeving aan de naaste? Wij hebben het vroeger reeds gezegd, doch moeten het hier herhalen: Omdat God geen liefde wil bewijzen aan de liefdeloze. Het is met het dagelijks ontvangen van de vergeving als met het dagelijks ontvangen van ons brood. Wie brood van God ontvangt, die ontvangt het niet voor zich alleen, maar ook om ervan mede te delen aan zijn huisgenoten, en aan de arme, die geen brood heeft. En wie zelf geen brood heeft, moet ook niet voor zichzelf alleen om brood vragen, maar voor zich en zijn vriend, die bij hem komt, zo als de Heer in de bekende gelijkenis aantoont. Het is altijd: geef ONS ons dagelijks brood. Zo ook, wie vergeving, wie genade van God ontvangt, die ontvangt de vergeving, de genade niet voor zich alleen, maar om ervan mede te delen aan anderen; en wie zelf geen vergeving, geen genade heeft, die moet er om vragen tegelijk voor zich en zijn naaste en zeggen: Vergeef ONS ONZE schulden. De vergeving aan onze schuldenaars is dus geen voorwaarde van Gods vergeving aan ons; God vergeeft ons om niet, enkel om redenen, die in Hem zijn, niet om enige reden, die in ons is, maar zij is een stilzwijgend verondersteld noodzakelijk gevolg van de door ons gevraagde en ontvangen Goddelijke vergeving. De Heer stelt dit opzettelijk in het helderst licht in de gelijkenis van de heer en de onbarmhartige dienstknecht, zoals wij gezien hebben. En leid ons niet in verzoeking. Weder een vreemde bede, niet waar? Leidt God dan in verzoeking? Zeker doet Hij dat. Werd niet de Heer zelf door de Heilige Geest, die God is, in de woestijn geleid, om van de duivel verzocht te worden? Mattheus 4:1. Maar God verzoekt niemand ten kwade; dat is iets anders, en dat is onmogelijk. God leidt de mens in verzoeking, om hem door de beproeving heen te verheerlijken. Zo verzocht Hij Abraham, opdat het blijken zou, dat het geloof van Abraham,

hetwelk hem tot gerechtigheid was toegerekend, niet een werk was uit Abraham, een verstandelijke kennis zonder leven van hart, maar een werk des Heiligen Geestes in het hart van deze zondaar, een waarachtige wedergeboorte, welke iedere proeve, ook de bovenmenselijkste, kan doorstaan, en zegevierend te voorschijn komt uit elke verdrukking en nood. Doch er is ook een andere reden, waarom God ons in de verzoeking leidt; Hij doet het, niet om te verderven, maar ons te doorlouteren als goud en af te schuimen als zilver. Op deze wijze is David in de verzoeking geleid om het volk te tellen, een verzoeking, welke door de Schrift aan God én de Satan wordt toegeschreven. Hieruit leren wij dan ook de bedoeling dezer bede verstaan. De Heer wilde dat zijn discipelen zouden bidden: dat zij door God mochten worden bewaard, van door Hem aan de verzoeking des Satans blootgesteld te worden. De Heer wilde, en Hij zelf bad het later van de Vader, dat de zijnen BEWAARD zouden worden VAN DEN BOZE, Johannes 17:15. Hijzelf kende de vreselijkheid van in de verzoeking geleid te worden, en Hij wilde zijn discipelen, door hen te leren bidden: 'O God! stel mij niet op de proef, niet op de proef van de Satan!' leren ootmoedig te wandelen, opdat de beproeving niet voor hen noodzakelijk mocht zijn, zoals zij voor Petrus was, wie de satan begeerde te ziften als de tarwe, omdat Petrus te ziften was; zijn hoogmoed was het kaf, waardoor de satan hem ter zifting opeisen kon, en opeiste. Daarentegen zegt 1 Johannes 5.18: Wij weten dat een ieder, die uit God geboren is niet zondigt; maar die uit God geboren is, bewaart zichzelf, en de Boze vat hem niet. O dat wij ons dan toch onbevlekt van de wereld bewaren door altijd in de diepste ootmoed te wandelen, want door hoogmoed vallen wij in des duivels strik 1 Timotheus 3:6,7, en God redt er ons wel weer uit, maar ten koste van hooggaande zielsangsten en benauwdheden, waarvoor de Heer ons wil gespaard hebben. Maar verlos ons van de Boze. Ziet gij, de Heer wil niet dat wij buiten alle verzoeking zijn, dat God ons uit de wereld wegneemt, maar dat God ons verlost uit de macht des Satans. Immers is de Christen, zolang hij leeft, aan de verzoeking van de Boze blootgesteld, en zo (wij herhalen het) leert Christus de zijnen bidden, dat God hen niet overgeeft aan de verleidende macht des Satans, die de hoofdman is van het heirleger van de zonde, de overste van de wereld, welke ons dagelijks haar bedwelmende beker aanbiedt, opdat wij drinken en ons bedwelmen en verloren gaan, maar dat God ons losmaakt van zijn invloeden. Christus zelf zal later bidden, zoals wij opmerkten, dat de Vader hen bewaart van de Boze; hier leert Hij hen zelf om deze bewaring en verlossing bidden. Zeker, als wij vergeving van zonden ontvangen hebben, dan moeten wij niet meer willen zondigen; nochtans blijven wij, hoe sterk als Christenen, zwak als mensen. Het is hiermee als met ons eten en drinken: wij eten en drinken en hongeren en dorsten weder, niet opzettelijk, maar vanzelf. Zo ontvangen wij enkel vergeving om weer vergeving te behoeven, niet opzettelijk, maar vanzelf. Dit houdt niet op zolang wij op aarde zijn. Wij moeten niet willen struikelen, maar daarom struikelen wij toch. Immers is het gezegde waar: 'Kan een kind struikelen, een volwassene kan het ook.' Want uw is het Koninkrijk. Hier verlaat Lukas ons geheel en horen wij enkel Mattheus, van wie wij vroeger ook wel deze kroon op het gebed des Heren ontvingen, maar niet van naderbij beschouwden. Aan deze kroon schitteren ontelbare diamanten. Mochten wij er enkelen van kunnen tonen. Uw is het koninkrijk. Gode behoort de wereld en wat daarin is. De satan is slechts een indringer in Gods schone schepping, die er weder uitgedrongen wordt, en de zonde is een zwarte vlek op haar sneeuwwit kleed van licht, maar die er weder van wordt afgewist; daarom sluit de wereldbeschouwing van de dichter van de prachtige 104de Psalm (Psalm 104) met de woorden: De zondaars zullen van de aarde verdaan worden, en de goddelozen zullen niet meer zijn. Loof de Heer, mijn ziel! Halleluja! En de kracht. De macht, de opperheerschappij. Alle macht die zich tegen God kant, verplettert zichzelf tegen de macht van God. God laat de satanische machten zich tegen Hem verheffen eeuwen lang, om ze eeuwen lang te doen uiteenspatten, als de golven van de zee op de rots, totdat ze ten laatste, als Gods bepaalde tijd vervuld is, geheel machteloos worden en ophouden zich te verheffen, evenals de golven van de zee ook eenmaal gestremd zullen worden tot kristal, Openbaring 4:6 21:1. En de heerlijkheid.

De ere Gods is, gelijk het beginsel, zo ook het doel van al Gods werken. De ere Gods is de zaligheid Gods, en is ook onze zaligheid; want de zonde ontneemt God zijn eer, en de genade geeft ze Hem terug. De heerlijkheid is de ere Gods in haar zichtbaarheid, in haar openbaring naar buiten. Eenmaal zal zij alleen geheel de schepping omvatten en door schitteren, gelijk nu de zonnestralen ons halfrond omgeven en onze luchtkring doorschijnen. In de eeuwigheid. Hier verlaat de Heer, en verlaat de mens het gebied des tijds. Alles eindigt in God, maar in God is geen einde. In God is de eeuwigheid en de oneindigheid; of juister nog: Gods wezen, God zelf is de eeuwigheid en de oneindigheid. Amen. Hierin berust elke ziel die gelooft. Zij rust in God, zijn woord, zijn werk, zijn waarheid, zijn liefde, zijn eeuwigheid en oneindigheid, ons geopenbaard in Christus, door de Heilige Geest. God wil niet, dat wij in iets anders rusten met onze gedachten, met ons hart, met geheel ons wezen, dan in Hemzelf, de Algenoegzame, de Onuitsprekelijke, de Volheerlijke. En Hij zei tot hen. De Heer had zijn discipelen geleerd wat zij bidden moesten, nu wil Hij hen ook leren hoe zij bidden moeten. De zaak en de wijze van de zaak zijn tweeërlei. Men kan een in zichzelf goede zaak op een verkeerde wijze doen, en haar dus bederven; daarom vraagt de wijze altijd naar de wijze hoe de dingen moeten geschieden. De Heer wil door een beeld uit het leven zijn discipelen tonen, dat men om verhoring op het gebed te ontvangen, bidden moet met vrijmoedigheid, met aandrang en met onvermoeide volharding. Men moet vrijmoedig zijn in het gebed. Dat heeft de Heer gaarne. Gideon vroeg met grote vrijmoedigheid een dubbel teken, en hij ontving het. Men moet bidden met aandrang. Mozes zei: ‘Indien uw aangezicht niet meegaan zal, doe ons van hier niet optrekken, Exodus 33:15, dat zoveel zeggen wilde als: ‘Heer! indien Gij zelf niet met ons optrekt, zo laat ons sterven in de woestijn.’ En Luther bad bij het krankbed van Melanchton: ‘Heer! indien Gij Fillipus wegneemt, zo kan ik niets meer doen.’ En God verhoorde beiden. Men moet bidden met onvermoeide volharding. Zo bad Jacob om de zegen, en hij werd gezegend. Ik zal U niet laten gaan, tenzij dat Gij mij zegent, zei hij tot God, en God zei tot hem: Uw naam zal voortaan niet JACOB heten, maar ISRAËL, want gij hebt u vorstelijk gedragen met God en met mensen, en hebt overmocht, Genesis 32:26,28. Wie van u zal een vriend hebben. Het gebed onderstelt dat men met God in verbondsbetrekking staat, zodat Hij onze God is, bij wie men in tijd van nood een toevlucht heeft. De door de Heer genezen blindgeborene zei: Wij weten dat God de zondaars niet hoort, maar zo iemand godvruchtig is en zijn wil doet, die hoort Hij; en de Psalmist zegt Psalm 50.16,17: Tot de goddelozen zegt God: Wat hebt gij mijn inzettingen te vertellen en neemt mijn verbond in uw mond; omdat gij de kastijding haat, en mijn woorden achter u heen werpt? Hoe kunnen dan nog zo velen menen, dat alle mensen als zodanig God kunnen aanroepen als hun Vader, en verhoord worden? Wanneer zal toch het zelfbedrog in deze levensvraag ophouden, en wanneer zullen de wijzen van deze wereld aflaten hun broeders te leiden op de paden des doods? En zal te middernacht tot hem gaan, en tot hem zeggen: Vriend! leen mij drie broden, omdat mijn vriend van de reis tot mij gekomen is, en ik heb niets, dat ik hem voorzet. De Heer stelt ons hier een man voor, die onverwacht en wel te middernacht, een vriend te logeren heeft gekregen, en geen brood in huis heeft. Ofschoon het werkelijk te laat was, om nog brood voor geld te kunnen laten halen, zo is dit echter niet de voorname reden, waarom hij zijn vriend om brood vraagt; de man is blijkbaar een arm man; want de armen hebben zelden voorraad van brood. De man geeft het zelf te kennen in de woorden: Ik heb niets, dat ik hem voorzet. Ja, het blijkt nader, dat hij zelf niet die avond gegeten had; nochtans zou hij, wat hem zelf betreft, hongerig zijn te bed gegaan, nu echter wordt hij, door de komst van zijn vriend genoodzaakt brood te vragen. Hoe kies is dit voorgesteld! Niet zijn eigen honger geeft hem de vrijmoedigheid tot zijn onafwijsbare volharding. Onderstel deze, en gij neemt al de poëzie van de gelijkenis weg. Maar een vriend is tot hem gekomen, en daarom vraagt hij, en vraagt hij zo dringend. Hij wil de plichten van de gastvrijheid vervullen; dat geeft hem het recht tot deze vrijpostigheid. Neen, hij zou het voor zichzelf alleen niet gedaan hebben, maar thans doet hij het óók voor zichzelf (en hieruit blijkt dat hij zelf niet die avond gegeten had); hij

vraagt drie broden (broodkoeken, zoals gewoonlijk in het Oosten, ieder voldoende voor één persoon); één voor zijn vriend, één voor zichzelf, en nog één om te presenteren, als er nog meer eetlust bij zijn vriend mocht zijn. Hijzelf wordt dus bij deze gelegenheid óók verzadigd, maar onopzettelijk. Wij leren er uit, dat wij voor onszelf, of voor onszelf alléén node iets moeten vragen. Het Evangelie is tegen alle egoïsme (eigenbaat) en voor een heilig communisme (gemeenschap van bezit en genot). Wij geloven aan de gemeenschap van de heiligen, en wij moeten haar dus ook betonen, en vrijwillig en uit liefde van het onze mededelen aan de broederen, alsof het onze het hunne was. Daarom is dan ook geen bede aangenamer voor God, dan die gepaard is met een voorbede voor anderen. Men moet niet enkel eigen pijn gevoelen, maar ook die van anderen, en het zou vrij wat beter met onszelf gesteld zijn, indien Wij wat meer dachten aan anderen; want een medegedeelde zegen is een dubbele zegen. Omdat wij daarin uit eigen beweging zo traag zijn, is de nood daartoe meermalen in Gods hand een drangmiddel. De nood wekt dikwijls het gevoel van gemeenschap en liefde zo krachtig op, dat men er iets voor wagen durft. De man in de gelijkenis is in nood, hij klopt zijn vriend te middernacht op, geeft hem zijn nood te kennen, en vraagt hem om brood, niet als geschenk, maar ter leen; dat voegde ook alleen. Gij ziet hoe uiterst kies en fijn al de trekken ook van de inkleding van de waarheid bij de Heer zijn. Wie kan het Hem nadoen? Niemand; Hij is de Heer en de Meester in alles. En dat die van binnen antwoordende, zou zeggen: Doe mij geen moeite aan; de deur is nu gesloten, en mijn kinderen zijn met mij in de slaapkamer; ik kan niet opstaan, om u te geven. De tegenredenen zijn billijk. ‘Is dat nu een uur in de nacht, om te komen om zulk een zaak! Welk een opschudding, om drie broodjes! De kinderen worden wakker. Ik zelf moest op uw geklop reeds het bed uit en kleding aantrekken, en nu zou ik nog naar beneden gaan, en de broden krijgen, en de deur openen om ze u te geven? Er is geen denken aan!’ Nog thans, hoe billijk deze bedenkingen schijnen, onze vrager neemt ze niet aan. Zeker, hij had er mede kunnen heengaan, en tot zijn gast gezegd hebben: ‘Het doet mij leed, mijn vriend! maar ik heb mijn best gedaan om u enige verkwikking na de reis te verschaffen, doch het is mij mislukt; men heeft mij geweigerd.’ Doch, wat had dat gebaat? Niets. De vragende man dacht er dan ook in het geheel niet aan, om zich zo te laten afschepen, en ongetroost heen te gaan. Hij moest brood hebben, en hij wist dat zijn vriend het had; hij hoorde het daarenboven nog uit diens eigen mond; want de zwarigheid bij zijn vriend lag niet daarin, dat deze ook geen brood in huis had, maar dat het hem, vanwege de ongelegenheid van de tijd, zo veel moeite kostte, het te geven. Dit vatte de vrager terstond, en nu dacht hij bij zichzelf: ‘die moeite zult gij u geven; ik moet en zal de drie broden hebben; en hebben mijn vriendelijke woorden mij niet geholpen, dan zal ik op een andere wijze beginnen,’ En nu begon hij te dreigen: ‘Wilt gij mij de broden niet geven, dan zult gij ook niet slapen; dan zal ik toch uw kinderen wakker maken en uw gehele huis in opschudding brengen door te kloppen op de deur, en nog eens te kloppen, en wederom te kloppen, onophoudelijk tot aan de morgen toe.’ Wat zou nu de man van het huis doen? Hij dacht wat de onrechtvaardige rechter van die lastige weduwe dacht: ‘Ik zal hem helpen, opdat hij niet ten laatste mij het hoofd breekt.’ Hij begreep, dat het wel het verstandigste was, om door een klein ongerief een groter te voorkomen. Ik zeg ulieden: Hoewel hij niet zou opstaan en hem geven, omdat hij zijn vriend is, nochtans om van zijn onbeschaamdheid wil, zal hij opstaan en hem geven zoveel, als hij er behoeft. De man ging naar beneden en gaf de vrager zijn begeerte, niet uit vriendschap, want dan had hij zich de nu genomen moeite terstond getroost; maar om de lastige man kwijt te worden gelijk wij ook wel eens doen, niet waar? Wij geven niet altijd uit liefde, maar omdat wij anders van de vrager niet af kunnen komen, en zodoende onze rust niet kunnen verkrijgen, zonder die te kopen. Dat is nu wel geen edel beginsel bij ons, maar in een sterk gedrang gedraagt zich wel niemand zo beleefd als in de ruimte, en zoekt ieder er op de beste wijze door te komen. Doch wij keren terug tot de gelijkenis, en dan moeten wij opmerken, hoe gemeenzaam hier van God gesproken wordt. Wie zou de allerhoogste Majesteit durven vergelijken bij zulk een onwillige vriend, en de gelovige bidder bij zulk een onbeschaamde

man, als de Heer, de opperste wijsheid, in deze gelijkenis doet? Doch deze dingen behoren onder die vrijheden, welke de Heer alleen nemen mag en nemen kan. Waarom? Omdat Hij in alles een heilige waarheid uitspreekt, die door het geloof als zodanig terstond wordt erkend en aangenomen. Heeft God niet alle reden, om de zondaar af te wijzen? Heeft de bidder recht op iets, wat het zij? Neen, als zondaar komt hij ontijdig en vordert hij te veel. Daarom is het bloot vragen van zo vele mensen, zoals wij reeds opmerkten, van geen uitwerking; zij vinden God niet gereed ter verhoring. Maar bidden is meer dan vragen, (ons woord bedelen is van bidden afkomstig) en smeken is nog iets meer dan bidden, en smeken doet alleen het kind van God. Het gebed in de gewone zin houdt op, zodra het is uitgesproken, maar het smeken houdt niet op, voordat men heeft hetgeen men vraagt. En nu, God laat zich verbidden; Hij laat zich heilig dwingen, gelijk de gegoede vriend in de gelijkenis zich onheilig liet dwingen door zijn onbescheiden vriend. Hij gaf de vrager zoveel broden, als hij gezegd had nodig te hebben. Had deze om meer gevraagd, hij zou er nu ook meer ontvangen hebben. Eenmaal aan het geven komende, is de vriend niet karig, maar geeft de volle eis. In de Schrift is in alles iets ruims, iets onbekrompens. Ook dat heeft mede zijn betrekking tot God. Als Hij geeft, dan geeft Hij mild en zonder verwijt. Mochten wij dit meer in het oog houden wij zouden meer vragen en meer ontvangen. Nog een enkele trek: De man had de broden ter leen gevraagd, doch ten slotte worden zij hem gegeven, geschonken; want gij gevoelt, dat de man, die het brood zo gedwongen gaf, het niet terug kon eisen. Welnu, ook hierin ligt een Goddelijke waarheid: waar wij bloot om vragen, is doorgaans een goed ter leen, een vluchtig voorbijgaand goed; maar waar wij om smeken, waar wij aanhoudend, tot het einde toe om vragen, dat is ons onmisbaar, en dat geeft ons God dan ook ten eeuwige eigendom.

8:1 De Heer en de Hoofdman over honderd.

Nadat Hij nu al zijne woorden voleindigd had, ten aanhore des volks, en nu van de berg afgeklommen was, zijn Hem vele scharen gevolgd, en Hij ging in te Kapernaum. Volgens Mattheus volgde thans, zoals opgemerkt is, de genezing van de melaatse, en hiermede opent deze Evangelist ons een blik in zijn orde ten opzichte van de Evangelische verhalen. Tegenover de volstrekte volmaaktheid door de Heer in de bergrede van de zijnen geëist, plaatst Mattheus de genezing van de melaatse, alsof hij er mede wilde zeggen: Wie de bergrede van Jezus gehoord heeft, die kome onmiddellijk daarna tot Jezus als een arme zondaar, die zich geheel onrein gevoelt, met de bede: Heer! zo Gij wilt, kunt Gij mij reinigen! En de Heer zal hem zo volkomen rein maken, als hij volkomen onrein was, en zal van hem maken de nieuwe mens, zoals de bergrede hem schetst. Doch de volgorde van Lukas is de historische, en sluit zich onmiddellijk aan het laatste woord na de bergrede: Christus leerde hen als machthebbende. Christus was de machthebbende; dat toonde Hij ook hier; Christus was het Woord Gods en sprak het Woord Gods. Gods Woord is in Hem; Hij beschikt er over: Hij zendt het uit en het keert niet ledig tot Hem weder, maar het doet alles, wat Hem behaagt. En een dienstknecht van een zeker hoofdman over honderd, die hem zeer waard was, krank zijnde, lag op zijn sterven. En de hoofdman van Jezus gehoord hebbende, dat Hij te Kapernaum ingegaan was, zond hij tot Hem de ouderlingen der Joden, Hem biddende dat Hij wilde komen, en zijn dienstknecht gezond maken, zeggende: Here! mijn knecht ligt te huis geraakt en lijdt zware pijnen. Welk ene liefde en tederheid zien wij in dezen hoofdman jegens zijn onderhorige. Hoe beschaamt hij daarin velen onder ons, die met hunne dienstboden en andere ondergeschikten op onbetamelijk minachtende wijze te werk gaan, en, als waren zij uit een andere stof geformeerd, nauwelijks een goed woord voor hen over hebben. Kan een vader ijveriger de genezing zoeken voor zijn kind, als deze hoofdman voor zijn knecht? En nu weet gij, wat een dienstknecht bij een Romein was. Geen vrij man, zoals bij ons; maar een slaaf; de afstand tussen een Romeins hoofdman en een slaaf was als die ener klove tussen de bergen. Doch het geloof neemt de klove weg. Het geloof ziet in de mens niet de slaaf, maar een mens. Des hoofdmans hart was door de omgang met Gods volk week geworden. Er was daardoor iets Abrahamitisch in hem gekomen. Abraham had een dienstknecht vóór hij een zoon had, en ook deze dienstknecht was hem lief en waard, en hij zou hem tot zijn erfgenaam gemaakt hebben, als God hem geen zoon geschonken had. Dat de kranke knecht de hoofdman zeer waard was, bewijst dat hij zijnen heer een getrouw, goed, bekwaam dienaar was. Trouwens, ontrouwe of onwillige of onbekwame dienaren of dienaressen, kunnen geen wederliefde van hunne meerderen verwachten. Daarom verhinderde de hoogheid van des hoofdmans betrekking hem niet, om zich op de nederigste wijze tot de Heer te wenden, en Hem om genezing voor de knecht te vragen. Ja, de hoofdman was een nederig man, en nederige mensen betonen gaarne liefde aan hunne minderen. Zij weten dat dezen hunne liefde het meest behoeven. Mochten dan ook wij beseffen, dat hoe nederiger, onbaatzuchtiger en grootmoediger de werkingen van ons geloof en gebed zijn, zij ook te aangenamer zijn in de ogen van Hem, die alles deed voor anderen, en die in niets meer welbehagen heeft dan in onderlinge liefde. Dezen nu tot Jezus gekomen zijnde, baden Hem ernstiglijk, zeggende: Hij is waardig, dat gij hem dat doet; want Hij heeft ons volk lief, en heeft Zelf ons de synagoge gebouwd. De hoofdman was, wij herhalen het, een nederig man. Hij beschouwde zich als een heiden, als een vreemde, die van verre staat ten opzichte van de dingen Gods, en die de Heer beschouwde als tot de Joden te behoren. Wat doet nu de hoofdman in de strijd tussen zijn onwaardigheid en des Heren waardigheid? Hij vervoegt zich tot hen, die de Heer de naasten zijn, en dit doet hij thans niet voor de eerste maal, in de benauwdheid, om geholpen te worden, zoals nog zo velen doen, die op zekere tijden, als zij de gelovigen nodig hebben, hen eensklaps als goede vrienden behandelen; neen, de Joden zelven zeggen: Hij heeft ons volk lief, en als zij dit van een Romeins hoofdman zeggen, dan moet er vrij wat gebeurd zijn; en dat was er dan ook. Hij had hen geholpen; hij had niets minder gedaan dan de toen

bestaande synagoge, waarvan zij oversten waren, voor zijn kosten nieuw te laten bouwen. Dat was waarlijk geen kleine zaak. Doch kwam nu daarom de hoofdman tot de oversten der synagoge, sprekende tot hen op een toon, waarmede hij vergelding eiste voor de diensten hun gedaan? Neen, hijzelf spreekt er geen woord van, maar de Joden zeggen het aan Jezus. Herkent gij niet aan de schoonheid, fijnheid en volmaaktheid van deze karakterschets des hoofdmans, dat geen andere hand haar in de Schrift heeft getekend, dan die des Heiligen Geestes? En Jezus zeide tot hem: Ik zal komen en hem genezen. En Jezus ging met hen. Hoe! zo vragen wij wilde de Heer werkelijk ingaan in het huis van een heiden, dat geen Joods man geoorloofd was te doen? De Heer als zodanig was vrij om het te doen, en de oversten der synagoge zouden het de Heer niet kwalijk genomen hebben, omdat zij ten opzichte van dezen heiden gaarne de uitzondering zouden hebben laten gelden, hem beschouwende als een proseliet of jodengenoot, en zo goed als een Jood; nochtans is de Heer waarschijnlijk niet ingegaan in het huis van een heiden, dan gedwongen, in het rechthuis van Pilatus. Eerst onder de bedeling des Heiligen Geestes werd Petrus en in hem al des Heren Apostelen en discipelen de vrijheid gegeven, om het huis en de persoon van de heiden niet meer als onrein te beschouwen. De Heer ging dus wel met de oversten der synagoge naar het huis van de hoofdman, doch het zou niet nodig zijn er binnen te gaan; de hoofdman zelf kwam Hem vóór. Zo worden ook onze paden in het verborgene gericht, God ter ere, ons ten goede. Men moest naderhand van de Heer niet kunnen zeggen, dat Hij tot het huis van een heiden was ingegaan. En als Hij nu niet ver van het huis was, zond de hoofdman over honderd tot Hem enige vrienden, en zeide tot Hem: Here, neem de moeite niet, want ik ben niet waardig dat Gij onder mijn dak zoudt inkomen. Liefelijk niet waar, dat hijzelf zich onwaardig noemt, terwijl de ouderlingen der Joden van hem zeiden: Hij is het waardig. Doch hiermede komt dan ook zijn geloof te sterker uit. Hij wil niet dat Jezus tot hem inkomt, omdat hij weet dat hij een heiden, en Jezus een Jood is; hij wil dus geen eer, welke God hem onthoudt, iets dat een grote zeldzaamheid is bij de mensen. Doch hoe drukt hij zich nu uit? Zegt hij: 'Gij moogt als Jood niet in mijn huis komen?' Gij gevoelt dit zou niet gepast hebben. De Heer mocht wel in zijn huis komen; hoe menigmaal betoonde Hij zich de Heer te zijn, die boven de wet was. Doch de hoofdman werpt het op zijn eigen onwaardigheid. Gij ziet hoe het geloof iemand dadelijk geschikt maakt tot alles wat liefelijk is en wél luidt. Bij de hogere standen is het een volstrekt vereiste, dat niets geschiede op plompe wijze, maar alles met een zekere welvoeglijkheid, geschiktheid en aangenaamheid van manieren. Dit is meestal niets dan een schone vorm, waar de wereld uiterst op gesteld is, al is die vorm ook ledig van al wat Goddelijk goed is; nochtans is de aangename vorm niet te verachten, wanneer hij de uitdrukking is van een hoger en hemels beginsel, gelijk hier bij de hoofdman het geval was. Moet een dienaar des konings weten, hoe hij zich in de tegenwoordigheid des konings moet gedragen, dan moet ook een dienaar des Heren weten, hoe hij zich in de tegenwoordigheid des Heren moet gedragen. Daarom heb ik ook mij zelven niet waardig geacht om tot U te komen, maar spreek alleenlijk een woord, en mijn knecht zal genezen worden. Verzekerdheid moet er zijn, deze is de hoofdeigenschap des geloofs; wij moeten niet zeggen: 'Als het Gods wil is, zal Hij ook u en mij behouden.' God wil ons behouden. Wij moeten dus in Hem geloven als de Verlosser, die ons verlost heeft, verlost en verlossen zal, totdat wij volkomen verlost zijn. Wij leren hier de hoofdman kennen als een waar en verzekerd gelovige. Hij weet volkomen duidelijk wat de Heer kan doen. Het heeft de Heer maar een woord te kosten, en zijn knecht zal onfeilbaar genezen zijn. Hij erkende hiermede Jezus voor niet minder dan God, die maar te gebieden heeft en het is er. En deze almachtige Heer over alle dingen zou tot hem inkomen? Neen, dit (zo zeide hij met andere woorden tot Jezus) ben ik niet waardig, en is voor U niet nodig; Gij hebt maar te spreken en mijn knecht zal gezond worden, evenals ik maar te spreken heb om mijn bevel gehoorzaamd te zien. Want ik ben ook een mens onder de macht van anderen gesteld. Hij zegt niet: 'Want ik heb ook macht om te bevelen;' neen, hij begint met het tegendeel te zeggen. Hij wil er mede zeggen: 'ik ben een mens, die onder anderen sta, nochtans heb ik macht om mijne

onderhorigen te bevelen, hoeveel temeer Gij, o Heer! die boven alle macht zijt.' Ook hiermede is de hoofdman ons een zeldzaam en diep beschamend voorbeeld. Hij spreekt eerst van zijn gehoorzaamheid jegens anderen, alvorens hij spreekt van de gehoorzaamheid van anderen jegens hem; terwijl wij zo dikwijls zeggen dat er zo slecht geregeerd wordt, zonder er vooraf aan te denken, dat er zo slecht ook door ons gehoorzaamd wordt. Hebbende krijgsknechten onder mij, en ik zeg tot dezen: Ga! en hij gaat, en tot de anderen: Kom! en hij komt; en tot mijnen dienstknecht: Doe dat! en hij doet het. Hoe verwonderlijk redt zich de hoofdman uit de strijdigheid van zijnen toestand. Hij wil niet dat Jezus tot hem komt, en hijzelf komt ook niet. Op welk een wijze zal dan zijn wens vervuld worden? Hij gelooft dat het woord van Jezus genoeg is. En hoe kies en verstandig behandelt hij de zaak. Hij neemt een beeld uit zijn eigen beroep, om te bewijzen dat hij de zaak goed begreep; want in ons beroep zijn wij het best thuis, en daarom drukt ieder gaarne zijn denkbeelden uit in beelden aan dat beroep ontleend. Hij was een Romeins officier, en wist dus wat gehoorzaamheid aan zijn oversten, en van zijn krijgslieden aan hem was. Hij zegt tot de Heer zoveel als: 'Ik weet wat het is te gehoorzamen en gehoorzaamd te worden.' Bij alle volken rust de krijgsdienst op stipte gehoorzaamheid, maar bij de Romeinen was dit op de volstrektste wijze het geval. Dit maakte dan ook hunne kracht uit; daarmede overwonnen zij de wereld. Ja, deze gehoorzaamheid ging bij hen zover, dat een vader zijn zoon ter dood veroordeelde, omdat deze een vijand in een tweegevecht had overwonnen zonder verlof tot dit gevecht te hebben ontvangen. Daarom was het bij de Romeinen: kom! en hij komt, ga! en hij gaat, ogenblikkelijk, zonder uitstel, en zonder tegenspraak. Mochten wij dit ook leren doen jegens God, en mochten wij ook onze kinderen van hun vroegste jeugd af leren, om wanneer wij hun iets gebieden, terstond op te staan en het ogenblikkelijk te doen. Dit is iets schoons en maakt wakkere mensen. En wat zegt nu de hoofdman eigenlijk? Dat gelijk hij macht had door zijn woord over zijn krijgslieden, Jezus macht had over alle dingen: over engelen en over duivelen, over ziekte en gezondheid, over leven en dood. Heerlijk geloof, waarop het juist aan komt; dat Jezus alles wat Hij zegt ook doen kan en doet. Voorzeker deze heidense hoofdman beschaamt menig leraar en hoogleraar onder ons, die in hunnen hoogmoed de Heer niet boven zich kunnen dulden, maar Hem naast, zo niet beneden zich plaatsen. Zo schijnt de vooruitgang des tijds bij velen een achteruitgang te zijn in het geloof. Veel grote mannen van onze tijd stellen hun eer in niet meer te geloven, en veel kleine geesten volgen hen na, om groot te schijnen; maar voor God is niemand groot, dan die gelooft in zijnen Zoon. Jezus nu, dit horende, verwonderde zich over hem. De Heer verwondert zich over het werk des Heiligen Geestes; hoe zou Hij zich over iets anders verwonderen kunnen? Over zijn eigen wonderen verwondert Hij zich niet, maar de openbaringen van de wonderen, die zijn Vader door de Heilige Geest in het verborgen wrocht, waren Hem liefelijke verrassingen. Zo was het Hem ook een vreugde dat Petrus Hem beleed voor die, die Hij wezenlijk was, en dat de Vader aan zijn onwetende discipelen gaf te zien wat Hij de wijzen der wereld onthield. En welk een heerlijk geloof had de grote Werkmeester, had de Heilige Geest in het hart van dezen heiden gewrocht! En zich omkerende, zeide Hij tot de schare, die Hem volgde: Voorwaar, Ik zeg ulieden: Ik heb zo groot een geloof zelfs niet in Israël gevonden. De Heer prijst gaarne; Hij is niet karig in het prijzen, zoals wij doorgaans zijn. Hij noemt het geloof van de hoofdman groot, omdat hij die geloofde zulke grote denkbeelden had van Hem de Heer, en tegelijk zulke nederige denkbeelden van zich zelven; trouwens geloof en nederigheid gaan altijd samen, gelijk ongeloof en hoogmoed altijd samen gaan. Tegelijk echter verootmoedigt Christus Israël, door te zeggen dat Hij zo groot geloof zelfs in Israël niet gevonden had. Hij verootmoedigt de kinderen zijns volks, om ze door het geloof des heidens tot jaloersheid te verwekken. De Heer verootmoedigt nooit dan om temeer te verhogen. Hoe treffend, dat juist zij, die de voorspraken van de waardigen man waren, de minder waardigen worden genoemd. Zij namen dan ook het minste deel aan Jezus, zij stonden tussen de hoofdman en Jezus in, en behoorden tot geen van beiden. Zo verootmoedigt God ook ons meermalen

daardoor, dat wij aan de gave, waardoor wij de naaste het meest dienen, zelven het minst hebben; dat ons woord anderen tot blijdschap wekt, terwijl wij zelven er koel onder zijn. En dit geschiedt, opdat de dienst in het geestelijke geen koopmanschap worde, geen ruilhandel, geen winst voor winst. Men moet nooit kunnen zeggen: het is de mens, of het is de gave die het doet; neen, het is God door de gave. In het voorbijgaan merken wij nog op, dat Wij hier evenals bij Cornelius zien, dat het geloof en de krijgsmansstand niet onverenigbaar zijn. Alleen het geloof, en niet het niet dragen van wapenen maakt de Christen. De oorlogen zijn des Heren; zij behoren tot zijn oordelen; daarom is de krijgsmansstand een edele stand in de tegenwoordige bedeling, waarin geen oorlog onmogelijk kan gemaakt worden; en wordt aan die stand geloof en godsvrucht gepaard, dan geeft de Heer er ook kennelijk een zegen aan. Doch Ik zeg u, dat velen zullen komen van het Oosten en van het Westen, en zullen met Abraham en Isaak en Jakob aanzitten in het Koninkrijk der hemelen. Aandoenlijk woord voor de Heidenen, en nog treffender verwijt aan de Joden. Het zeide, dat de Messias ook tot verlichting der Heidenen gekomen was, en dat zijn woord een krachtige werking op hun harten hebben zou, zoals nu reeds uit deze heidense hoofdman bleek. Wij mogen daarom wel zeggen, dat deze hoofdman over honderd de eersteling is uit de Heidenen onder het Nieuwe Testament, en daarmede aan het hoofd staat van de ongetelde miljoenen, die als hij, uit de volken in de Christus zouden geloven. De Heer sprak in dit woord de roeping der Heidenen uit, en deze niet alleen, maar ook de uitwerping van Israël vanwege zijn ongeloof. En de kinderen des koninkrijks zullen uitgeworpen worden in de buitenste duisternis, aldaar zal wening zijn en knarsing der tanden. Ernstig woord, dat alle vermeende uitwendige voorrechten bij de wortel afsnijdt. De zaligheid was uit de Joden en voor de Joden; maar verwerpen de Joden deze zaligheid, zo verwerpen zij zich zelven, zoals trouwens ieder mens doet, die Gods raad tot zijn zaligheid verwerpt: hij doet een zelfmoord aan zijn ziele. Gods wil is ons leven, ons eeuwig leven; wee daarom degene, die Gods wil wederstaat om eigen wil te volgen; hij begeert de dood en zal hem vinden. O, welk een droefheid moet het zijn om, ofschoon kinderen der patriarchen en profeten, deze te zien zitten in het Koninkrijk en naast hen de gelovigen uit de Heidenen, en zich zelven als ongelovigen rechtvaardiglijk daarbuiten gesloten. Zien wij Christenen, daarom toe! God verwerpt allen werktuiglijken godsdienst en alle rust op geërfde goederen. Reeds is Gods oordeel aan het huis Gods onder ons zichtbaar. Naarmate de Christelijke kerken achteruit gaan en zich van Christus verwijderen, gaat de zending vooruit, en komen de verre Heidenen en Joden de Heer meer nabij. Deze zullen Hem zien in zijn heerlijkheid, en de kinderen des Koninkrijks, die Hem verworpen hebben, zullen verworpen worden. En Jezus zeide tot de hoofdman over honderd: Ga heen en u geschiede gelijk gij geloofd hebt. De Heer zeide niet na de hoge lof, die Hij de hoofdman gaf: ‘Uw knecht leeft!’ neen, de Heer wil de gelovige leren altijd te blijven geloven, en gewent hem terstond aan de soberheid der genadegaven. Want er is maar éne genadegave, uit welke al de anderen moeten voortvloeien: het geloof. En toch ontving de hoofdman in dit woord een zegen voor zijn hart gedurende geheel zijn leven; hem zou altijd geschieden, zoals hij geloofde. En die gezonden waren, wedergekeerd zijnde in het huis, vonden de kranke dienstknecht gezond geworden terzelfder ure. Zo deed dan de Heer ook hier boven bidden en denken. Hij had zelf niet nodig te bevelen. Hij had slechts te willen, en de kranke werd gezond. Des hoofdmans geloof werd niet beschaamd. Hij verkreeg zijn wens. Zal ons geloof beschaamd worden? Het is onmogelijk. Zeker verhoort de Heer niet altijd onmiddellijk, want de genade zou geen genade meer zijn, als de Heer altijd op onze tijd en nooit op de zijnen antwoordde; nochtans verhoort de Heer ook ons meermalen dadelijk in datgene, waarin wij met ons geloof bijzonder werkzaam zijn.

8:2 De Heer en de melaatse.

En het geschiedde als Hij in één dier steden was, ziet er was een man vol melaatsheid. Al de drie eerste Evangelisten berichten ons dit voorval. Mattheus laat het onmiddellijk op de bergrede des Heren volgen, als wilde hij tegenover het woord des Heren: Wees volmaakt, gelijk uw Vader in de hemel volmaakt is, de zondaar in al zijn onreinheid stellen, om te doen zien hoe de zondaar tot die volmaaktheid komt: door zich van zijn melaatsheid door Jezus te laten reinigen. De melaatsheid is in de Schrift de vertegenwoordiging der zonde; wat de melaatsheid is voor het lichaam, dat is de zonde voor de ziel: een dodelijke, alleen door God te genezen krankheid. En Jezus ziende, viel hij voor Hem op de knieën en op het aangezicht en aanbad Hem. Welk een heerlijk geloof leeft er in deze ongelukkige man! Hij zag door het voorhangsel des vlezes van Jezus heen, in het heilige der heiligen zijner Godheid, en zijn knieën bogen zich voor de Heer der heerlijkheid, en hij aanbad Hem, in wiens hand alleen zijn gezondheid was. En hij bad Hem, zeggende: Heer! zo Gij wilt, Gij kunt mij reinigen. De melaatsheid was, zoals wij zeiden, ongeneeslijk bij de mens, niet bij God; doch dit weet en erkent het geloof alleen; het ongeloof ontkent het; het kent God niet, maar wandelt, afgekeerd van God, in de tijdelijke duisternis naar de eeuwige duisternis. Uit deze man sprak het geloof, en hoe eerbiedig sprak hij. Hij gevoelde te staan in de onmiddellijke tegenwoordigheid des Heren. Hij erkende des Heren macht, waardoor Hij het wonder kon doen; maar ook des Heren vrijmacht, daar Hij het niet verplicht was te doen; maar het kon weigeren. Hij smeekte dat de Heer zijn barmhartigheid aan hem mocht betonen. Zulk een geloof moet er zijn, zullen wij geholpen worden. Wij hebben geen recht om geholpen te worden: het is enkel genade zo wij geholpen worden. Gij ziet, wij moeten aan de macht van Christus geloven, al zijn wij ook nog niet verzekerd, dat wijzelf er de voorwerpen van zullen zijn. Onze zonde is een ongeneeslijke kwaal. Geloven wij dat Jezus er ons van genezen kan? Zo ja, dan staan wij in het geloof, ofschoon nog maar op de eerste trap; want het volle geloof is de verzekerdheid, dat Jezus ons niet alleen kan, maar ook wil en zal behouden. Doch waar de volheid nog niet is, ziet de Heer het deel aan voor het geheel. Trouwens Hij ziet nooit op de mate, maar op de waarheid des geloofs, en de waarheid des geloofs is: dat wij tot Hem komen om behouden te worden. En Jezus, met barmhartigheid innerlijk bewogen zijnde, strekte de hand uit en raakte hem aan. De volstrekt reine schroomt niet de onreine aan te raken. Des Heren aanraking is genoeg. Door de melaatse aan te raken, stelde de Heer zich met hem in betrekking, en deelde Hij hem zijne gezondheid mede. En zeide tot hem: Ik wil, word gereinigd. Hoe majestueus, en hoe eenvoudig, hoe vol genade en vriendelijkheid is dit antwoord des Heren op de aanbidding en bede van de dodelijk kranke! Het is volstrekt onmogelijk voor een mens, die niet door de Heilige Geest geleid wordt, om zulke grote dingen op zulk een eenvoudige wijze te verhalen, hoeveel minder om ze te doen; zó eenvoudig werkt alleen God. Zie het in de natuur: de aarde wentelt om de zon, en zonnen wentelen om zonnen, en wij gevoelen er niets van. Evenzo is het ook in de Schrift, daar geschieden de grootste dingen, waartegen een wereld van ongelovigen eeuw uit eeuw in, in beweging en opstand zijn, op de meest dagelijkse wijze. En als Hij dit gezegd had, ging de melaatsheid terstond van hem, en hij werd gereinigd. Welk een overgang, en dat in een enkel ogenblik. Is het geen nieuwe schepping? Daar staat de zoeven nog afschuwelijk onreine, levend stervende en verdervende mens, in de reinheid en gezondheid, die Christus hem gegeven heeft. En als Hij hem strengelijk verboden had, deed Hij hem terstond van zich gaan, en zeide tot hem: Zie, dat gij niemand iets zegt, maar ga heen en toon uzelven de priester, en offer voor uw reiniging, hetgeen Mozes geboden heeft, hun tot een getuigenis. De Heer wil geen ophef en opspraak. Hij doet wat Hij leert: Hij haat ook de minsten schijn van vertoning. Het was Hem enkel te doen om de ongelukkige te behouden, niet om er voor geprezen te worden. Het luidruchtig geroep en gedrang des volks was Hem reeds te veel. Hij wenste meer in het verborgene zijn zegeningen te kunnen schenken, zoals doorgaans zijn gewoonte is. Zijn verborgen gaven zijn de beste. Nochtans verbiedt Hij niet om openbaarheid aan de zaak te

geven, ter plaatse waar het behoort. De Heer wilde wel, dat men wist dat de melaatsheid genezen was, maar niet door wie het was geschied. Zonder de reinverklaring van de priester kon de melaatse niet tot de burgerlijke maatschappij terugkeren. De priesters waren de keurmeesters in de dingen betreffende het reine en onreine, en dus ook ten opzichte der melaatsheid. Door de melaatsen tot de priester te zenden, ontvingen de melaatsen het uiterlijk zegel op hun innerlijke gezondmaking, of het wettig bewijs dat zij rein waren; daarna volgde het reinigingsoffer naar de wet. Treffend, niet waar, dat de meest verklaarde vijanden des Heren, de priesters, op deze wijze getuigenis moesten geven van zijn wondermacht. Doch moeten niet altijd de vijanden des Heren huns ondanks, des Heren eer verkondigen? Maar hij uitgegaan zijnde, begon vele dingen te verkondigen en dat woord te verbreiden. De Heer kon niets anders dan het verbreiden zijner wonderdadige genezing verbieden; doch dit was een gebod dat men overtreden kan, zonder te zondigen. Jezus vraagt het, maar de Heilige Geest leert dan geredde te loven en te danken Dien, die hem gered heeft. Zeker past het de weldoener, te bevelen, dat men van zijn weldaden zwijge, maar het past de beweldadigde om er van te spreken. De Heer kon het niet verhinderen, toch kon en wilde Hij het zijne er aan doen. Des Heren mond moest zeggen: zwijg! en des Heren hart moest tegelijkertijd zeggen: Gij zult niet kunnen zwijgen! Immers behoort niemand te zwijgen van 's Heren weldadigheden. En het gerucht van Hem ging te meer voort, en vele scharen kwamen samen om Hem te horen en door Hem genezen te worden van hunne krankheden. Velen spreken enkel van Jezus als leraar; zij willen Hem altijd doen leren; doch wat helpt dit? Een mens, een zondaar wil meer hebben dan onderwijs; hij wil genezen, geholpen worden; hij wil rust hebben voor zijn ziel, hij wil vergeving hebben voor zijn zonden, hij wil zalig worden. En dit alles kan Christus geven en geeft Christus. Daarom ziet men ook overal waar Christus in deze zijn volheid wordt gepredikt, het volk tot stoppens toe de kerken vullen. Dit kunnen de ongelovige predikanten niet begrijpen. Zij hebben aan de zedenleer van Jezus genoeg; dorre beenderen als zij zijn, hebben zij een afkeer van de vettigheid van dauw en regen. Maar in het hart des volks is iets, dat bij de verkondiging van de volle Christus uitroept: ‘Dat is het rechte, dat moeten wij hebben!’ Alzo dat Hij niet meer openbaar in de stad kon komen, maar was buiten in de woestijnen en woeste plaatsen en bad aldaar; en zij kwamen tot Hem van alle kanten. De Heer was genoodzaakt van tijd tot tijd ene afleiding te zoeken tegen de overmatige samenvloeiing van mensen, zodat Hij meermalen de openbare wegen verliet en de eenzame plaatsen der woestijn opzocht tot het gebed. Doch waar kon de Heer zijn, waar het volk niet weldra ook was?

8:5 De Heer en de Hoofdman over honderd.

Nadat Hij nu al zijne woorden voleindigd had, ten aanhore des volks, en nu van de berg afgeklommen was, zijn Hem vele scharen gevolgd, en Hij ging in te Kapernaum. Volgens Mattheus volgde thans, zoals opgemerkt is, de genezing van de melaatse, en hiermede opent deze Evangelist ons een blik in zijn orde ten opzichte van de Evangelische verhalen. Tegenover de volstrekte volmaaktheid door de Heer in de bergrede van de zijnen geëist, plaatst Mattheus de genezing van de melaatse, alsof hij er mede wilde zeggen: Wie de bergrede van Jezus gehoord heeft, die kome onmiddellijk daarna tot Jezus als een arme zondaar, die zich geheel onrein gevoelt, met de bede: Heer! zo Gij wilt, kunt Gij mij reinigen! En de Heer zal hem zo volkomen rein maken, als hij volkomen onrein was, en zal van hem maken de nieuwe mens, zoals de bergrede hem schetst. Doch de volgorde van Lukas is de historische, en sluit zich onmiddellijk aan het laatste woord na de bergrede: Christus leerde hen als machthebbende. Christus was de machthebbende; dat toonde Hij ook hier; Christus was het Woord Gods en sprak het Woord Gods. Gods Woord is in Hem; Hij beschikt er over: Hij zendt het uit en het keert niet ledig tot Hem weder, maar het doet alles, wat Hem behaagt. En een dienstknecht van een zeker hoofdman over honderd, die hem zeer waard was, krank zijnde, lag op zijn sterven. En de hoofdman van Jezus gehoord hebbende, dat Hij te Kapernaum ingegaan was, zond hij tot Hem de ouderlingen der Joden, Hem biddende dat Hij wilde komen, en zijn dienstknecht gezond maken, zeggende: Here! mijn knecht ligt te huis geraakt en lijdt zware pijnen. Welk ene liefde en tederheid zien wij in dezen hoofdman jegens zijn onderhorige. Hoe beschaamt hij daarin velen onder ons, die met hunne dienstboden en andere ondergeschikten op onbetamelijk minachtende wijze te werk gaan, en, als waren zij uit een andere stof geformeerd, nauwelijks een goed woord voor hen over hebben. Kan een vader ijveriger de genezing zoeken voor zijn kind, als deze hoofdman voor zijn knecht? En nu weet gij, wat een dienstknecht bij een Romein was. Geen vrij man, zoals bij ons; maar een slaaf; de afstand tussen een Romeins hoofdman en een slaaf was als die ener klove tussen de bergen. Doch het geloof neemt de klove weg. Het geloof ziet in de mens niet de slaaf, maar een mens. Des hoofdmans hart was door de omgang met Gods volk week geworden. Er was daardoor iets Abrahamitisch in hem gekomen. Abraham had een dienstknecht vóór hij een zoon had, en ook deze dienstknecht was hem lief en waard, en hij zou hem tot zijn erfgenaam gemaakt hebben, als God hem geen zoon geschonken had. Dat de kranke knecht de hoofdman zeer waard was, bewijst dat hij zijnen heer een getrouw, goed, bekwaam dienaar was. Trouwens, ontrouwe of onwillige of onbekwame dienaren of dienaressen, kunnen geen wederliefde van hunne meerderen verwachten. Daarom verhinderde de hoogheid van des hoofdmans betrekking hem niet, om zich op de nederigste wijze tot de Heer te wenden, en Hem om genezing voor de knecht te vragen. Ja, de hoofdman was een nederig man, en nederige mensen betonen gaarne liefde aan hunne minderen. Zij weten dat dezen hunne liefde het meest behoeven. Mochten dan ook wij beseffen, dat hoe nederiger, onbaatzuchtiger en grootmoediger de werkingen van ons geloof en gebed zijn, zij ook te aangenamer zijn in de ogen van Hem, die alles deed voor anderen, en die in niets meer welbehagen heeft dan in onderlinge liefde. Dezen nu tot Jezus gekomen zijnde, baden Hem ernstiglijk, zeggende: Hij is waardig, dat gij hem dat doet; want Hij heeft ons volk lief, en heeft Zelf ons de synagoge gebouwd. De hoofdman was, wij herhalen het, een nederig man. Hij beschouwde zich als een heiden, als een vreemde, die van verre staat ten opzichte van de dingen Gods, en die de Heer beschouwde als tot de Joden te behoren. Wat doet nu de hoofdman in de strijd tussen zijn onwaardigheid en des Heren waardigheid? Hij vervoegt zich tot hen, die de Heer de naasten zijn, en dit doet hij thans niet voor de eerste maal, in de benauwdheid, om geholpen te worden, zoals nog zo velen doen, die op zekere tijden, als zij de gelovigen nodig hebben, hen eensklaps als goede vrienden behandelen; neen, de Joden zelven zeggen: Hij heeft ons volk lief, en als zij dit van een Romeins hoofdman zeggen, dan moet er vrij wat gebeurd zijn; en dat was er dan ook. Hij had hen geholpen; hij had niets minder gedaan dan de toen

bestaande synagoge, waarvan zij oversten waren, voor zijn kosten nieuw te laten bouwen. Dat was waarlijk geen kleine zaak. Doch kwam nu daarom de hoofdman tot de oversten der synagoge, sprekende tot hen op een toon, waarmede hij vergelding eiste voor de diensten hun gedaan? Neen, hijzelf spreekt er geen woord van, maar de Joden zeggen het aan Jezus. Herkent gij niet aan de schoonheid, fijnheid en volmaaktheid van deze karakterschets des hoofdmans, dat geen andere hand haar in de Schrift heeft getekend, dan die des Heiligen Geestes? En Jezus zeide tot hem: Ik zal komen en hem genezen. En Jezus ging met hen. Hoe! zo vragen wij wilde de Heer werkelijk ingaan in het huis van een heiden, dat geen Joods man geoorloofd was te doen? De Heer als zodanig was vrij om het te doen, en de oversten der synagoge zouden het de Heer niet kwalijk genomen hebben, omdat zij ten opzichte van dezen heiden gaarne de uitzondering zouden hebben laten gelden, hem beschouwende als een proseliet of jodengenoot, en zo goed als een Jood; nochtans is de Heer waarschijnlijk niet ingegaan in het huis van een heiden, dan gedwongen, in het rechthuis van Pilatus. Eerst onder de bedeling des Heiligen Geestes werd Petrus en in hem al des Heren Apostelen en discipelen de vrijheid gegeven, om het huis en de persoon van de heiden niet meer als onrein te beschouwen. De Heer ging dus wel met de oversten der synagoge naar het huis van de hoofdman, doch het zou niet nodig zijn er binnen te gaan; de hoofdman zelf kwam Hem vóór. Zo worden ook onze paden in het verborgene gericht, God ter ere, ons ten goede. Men moest naderhand van de Heer niet kunnen zeggen, dat Hij tot het huis van een heiden was ingegaan. En als Hij nu niet ver van het huis was, zond de hoofdman over honderd tot Hem enige vrienden, en zeide tot Hem: Here, neem de moeite niet, want ik ben niet waardig dat Gij onder mijn dak zoudt inkomen. Liefelijk niet waar, dat hijzelf zich onwaardig noemt, terwijl de ouderlingen der Joden van hem zeiden: Hij is het waardig. Doch hiermede komt dan ook zijn geloof te sterker uit. Hij wil niet dat Jezus tot hem inkomt, omdat hij weet dat hij een heiden, en Jezus een Jood is; hij wil dus geen eer, welke God hem onthoudt, iets dat een grote zeldzaamheid is bij de mensen. Doch hoe drukt hij zich nu uit? Zegt hij: 'Gij moogt als Jood niet in mijn huis komen?' Gij gevoelt dit zou niet gepast hebben. De Heer mocht wel in zijn huis komen; hoe menigmaal betoonde Hij zich de Heer te zijn, die boven de wet was. Doch de hoofdman werpt het op zijn eigen onwaardigheid. Gij ziet hoe het geloof iemand dadelijk geschikt maakt tot alles wat liefelijk is en wél luidt. Bij de hogere standen is het een volstrekt vereiste, dat niets geschiede op plompe wijze, maar alles met een zekere welvoeglijkheid, geschiktheid en aangenaamheid van manieren. Dit is meestal niets dan een schone vorm, waar de wereld uiterst op gesteld is, al is die vorm ook ledig van al wat Goddelijk goed is; nochtans is de aangename vorm niet te verachten, wanneer hij de uitdrukking is van een hoger en hemels beginsel, gelijk hier bij de hoofdman het geval was. Moet een dienaar des konings weten, hoe hij zich in de tegenwoordigheid des konings moet gedragen, dan moet ook een dienaar des Heren weten, hoe hij zich in de tegenwoordigheid des Heren moet gedragen. Daarom heb ik ook mij zelven niet waardig geacht om tot U te komen, maar spreek alleenlijk een woord, en mijn knecht zal genezen worden. Verzekerdheid moet er zijn, deze is de hoofdeigenschap des geloofs; wij moeten niet zeggen: 'Als het Gods wil is, zal Hij ook u en mij behouden.' God wil ons behouden. Wij moeten dus in Hem geloven als de Verlosser, die ons verlost heeft, verlost en verlossen zal, totdat wij volkomen verlost zijn. Wij leren hier de hoofdman kennen als een waar en verzekerd gelovige. Hij weet volkomen duidelijk wat de Heer kan doen. Het heeft de Heer maar een woord te kosten, en zijn knecht zal onfeilbaar genezen zijn. Hij erkende hiermede Jezus voor niet minder dan God, die maar te gebieden heeft en het is er. En deze almachtige Heer over alle dingen zou tot hem inkomen? Neen, dit (zo zeide hij met andere woorden tot Jezus) ben ik niet waardig, en is voor U niet nodig; Gij hebt maar te spreken en mijn knecht zal gezond worden, evenals ik maar te spreken heb om mijn bevel gehoorzaamd te zien. Want ik ben ook een mens onder de macht van anderen gesteld. Hij zegt niet: 'Want ik heb ook macht om te bevelen;' neen, hij begint met het tegendeel te zeggen. Hij wil er mede zeggen: 'ik ben een mens, die onder anderen sta, nochtans heb ik macht om mijne

onderhorigen te bevelen, hoeveel temeer Gij, o Heer! die boven alle macht zijt.' Ook hiermede is de hoofdman ons een zeldzaam en diep beschamend voorbeeld. Hij spreekt eerst van zijn gehoorzaamheid jegens anderen, alvorens hij spreekt van de gehoorzaamheid van anderen jegens hem; terwijl wij zo dikwijls zeggen dat er zo slecht geregeerd wordt, zonder er vooraf aan te denken, dat er zo slecht ook door ons gehoorzaamd wordt. Hebbende krijgsknechten onder mij, en ik zeg tot dezen: Ga! en hij gaat, en tot de anderen: Kom! en hij komt; en tot mijnen dienstknecht: Doe dat! en hij doet het. Hoe verwonderlijk redt zich de hoofdman uit de strijdigheid van zijnen toestand. Hij wil niet dat Jezus tot hem komt, en hijzelf komt ook niet. Op welk een wijze zal dan zijn wens vervuld worden? Hij gelooft dat het woord van Jezus genoeg is. En hoe kies en verstandig behandelt hij de zaak. Hij neemt een beeld uit zijn eigen beroep, om te bewijzen dat hij de zaak goed begreep; want in ons beroep zijn wij het best thuis, en daarom drukt ieder gaarne zijn denkbeelden uit in beelden aan dat beroep ontleend. Hij was een Romeins officier, en wist dus wat gehoorzaamheid aan zijn oversten, en van zijn krijgslieden aan hem was. Hij zegt tot de Heer zoveel als: 'Ik weet wat het is te gehoorzamen en gehoorzaamd te worden.' Bij alle volken rust de krijgsdienst op stipte gehoorzaamheid, maar bij de Romeinen was dit op de volstrektste wijze het geval. Dit maakte dan ook hunne kracht uit; daarmede overwonnen zij de wereld. Ja, deze gehoorzaamheid ging bij hen zover, dat een vader zijn zoon ter dood veroordeelde, omdat deze een vijand in een tweegevecht had overwonnen zonder verlof tot dit gevecht te hebben ontvangen. Daarom was het bij de Romeinen: kom! en hij komt, ga! en hij gaat, ogenblikkelijk, zonder uitstel, en zonder tegenspraak. Mochten wij dit ook leren doen jegens God, en mochten wij ook onze kinderen van hun vroegste jeugd af leren, om wanneer wij hun iets gebieden, terstond op te staan en het ogenblikkelijk te doen. Dit is iets schoons en maakt wakkere mensen. En wat zegt nu de hoofdman eigenlijk? Dat gelijk hij macht had door zijn woord over zijn krijgslieden, Jezus macht had over alle dingen: over engelen en over duivelen, over ziekte en gezondheid, over leven en dood. Heerlijk geloof, waarop het juist aan komt; dat Jezus alles wat Hij zegt ook doen kan en doet. Voorzeker deze heidense hoofdman beschaamt menig leraar en hoogleraar onder ons, die in hunnen hoogmoed de Heer niet boven zich kunnen dulden, maar Hem naast, zo niet beneden zich plaatsen. Zo schijnt de vooruitgang des tijds bij velen een achteruitgang te zijn in het geloof. Veel grote mannen van onze tijd stellen hun eer in niet meer te geloven, en veel kleine geesten volgen hen na, om groot te schijnen; maar voor God is niemand groot, dan die gelooft in zijnen Zoon. Jezus nu, dit horende, verwonderde zich over hem. De Heer verwondert zich over het werk des Heiligen Geestes; hoe zou Hij zich over iets anders verwonderen kunnen? Over zijn eigen wonderen verwondert Hij zich niet, maar de openbaringen van de wonderen, die zijn Vader door de Heilige Geest in het verborgen wrocht, waren Hem liefelijke verrassingen. Zo was het Hem ook een vreugde dat Petrus Hem beleed voor die, die Hij wezenlijk was, en dat de Vader aan zijn onwetende discipelen gaf te zien wat Hij de wijzen der wereld onthield. En welk een heerlijk geloof had de grote Werkmeester, had de Heilige Geest in het hart van dezen heiden gewrocht! En zich omkerende, zeide Hij tot de schare, die Hem volgde: Voorwaar, Ik zeg ulieden: Ik heb zo groot een geloof zelfs niet in Israël gevonden. De Heer prijst gaarne; Hij is niet karig in het prijzen, zoals wij doorgaans zijn. Hij noemt het geloof van de hoofdman groot, omdat hij die geloofde zulke grote denkbeelden had van Hem de Heer, en tegelijk zulke nederige denkbeelden van zich zelven; trouwens geloof en nederigheid gaan altijd samen, gelijk ongeloof en hoogmoed altijd samen gaan. Tegelijk echter verootmoedigt Christus Israël, door te zeggen dat Hij zo groot geloof zelfs in Israël niet gevonden had. Hij verootmoedigt de kinderen zijns volks, om ze door het geloof des heidens tot jaloersheid te verwekken. De Heer verootmoedigt nooit dan om temeer te verhogen. Hoe treffend, dat juist zij, die de voorspraken van de waardigen man waren, de minder waardigen worden genoemd. Zij namen dan ook het minste deel aan Jezus, zij stonden tussen de hoofdman en Jezus in, en behoorden tot geen van beiden. Zo verootmoedigt God ook ons meermalen

daardoor, dat wij aan de gave, waardoor wij de naaste het meest dienen, zelven het minst hebben; dat ons woord anderen tot blijdschap wekt, terwijl wij zelven er koel onder zijn. En dit geschiedt, opdat de dienst in het geestelijke geen koopmanschap worde, geen ruilhandel, geen winst voor winst. Men moet nooit kunnen zeggen: het is de mens, of het is de gave die het doet; neen, het is God door de gave. In het voorbijgaan merken wij nog op, dat Wij hier evenals bij Cornelius zien, dat het geloof en de krijgsmansstand niet onverenigbaar zijn. Alleen het geloof, en niet het niet dragen van wapenen maakt de Christen. De oorlogen zijn des Heren; zij behoren tot zijn oordelen; daarom is de krijgsmansstand een edele stand in de tegenwoordige bedeling, waarin geen oorlog onmogelijk kan gemaakt worden; en wordt aan die stand geloof en godsvrucht gepaard, dan geeft de Heer er ook kennelijk een zegen aan. Doch Ik zeg u, dat velen zullen komen van het Oosten en van het Westen, en zullen met Abraham en Isaak en Jakob aanzitten in het Koninkrijk der hemelen. Aandoenlijk woord voor de Heidenen, en nog treffender verwijt aan de Joden. Het zeide, dat de Messias ook tot verlichting der Heidenen gekomen was, en dat zijn woord een krachtige werking op hun harten hebben zou, zoals nu reeds uit deze heidense hoofdman bleek. Wij mogen daarom wel zeggen, dat deze hoofdman over honderd de eersteling is uit de Heidenen onder het Nieuwe Testament, en daarmede aan het hoofd staat van de ongetelde miljoenen, die als hij, uit de volken in de Christus zouden geloven. De Heer sprak in dit woord de roeping der Heidenen uit, en deze niet alleen, maar ook de uitwerping van Israël vanwege zijn ongeloof. En de kinderen des koninkrijks zullen uitgeworpen worden in de buitenste duisternis, aldaar zal wening zijn en knarsing der tanden. Ernstig woord, dat alle vermeende uitwendige voorrechten bij de wortel afsnijdt. De zaligheid was uit de Joden en voor de Joden; maar verwerpen de Joden deze zaligheid, zo verwerpen zij zich zelven, zoals trouwens ieder mens doet, die Gods raad tot zijn zaligheid verwerpt: hij doet een zelfmoord aan zijn ziele. Gods wil is ons leven, ons eeuwig leven; wee daarom degene, die Gods wil wederstaat om eigen wil te volgen; hij begeert de dood en zal hem vinden. O, welk een droefheid moet het zijn om, ofschoon kinderen der patriarchen en profeten, deze te zien zitten in het Koninkrijk en naast hen de gelovigen uit de Heidenen, en zich zelven als ongelovigen rechtvaardiglijk daarbuiten gesloten. Zien wij Christenen, daarom toe! God verwerpt allen werktuiglijken godsdienst en alle rust op geërfde goederen. Reeds is Gods oordeel aan het huis Gods onder ons zichtbaar. Naarmate de Christelijke kerken achteruit gaan en zich van Christus verwijderen, gaat de zending vooruit, en komen de verre Heidenen en Joden de Heer meer nabij. Deze zullen Hem zien in zijn heerlijkheid, en de kinderen des Koninkrijks, die Hem verworpen hebben, zullen verworpen worden. En Jezus zeide tot de hoofdman over honderd: Ga heen en u geschiede gelijk gij geloofd hebt. De Heer zeide niet na de hoge lof, die Hij de hoofdman gaf: ‘Uw knecht leeft!’ neen, de Heer wil de gelovige leren altijd te blijven geloven, en gewent hem terstond aan de soberheid der genadegaven. Want er is maar éne genadegave, uit welke al de anderen moeten voortvloeien: het geloof. En toch ontving de hoofdman in dit woord een zegen voor zijn hart gedurende geheel zijn leven; hem zou altijd geschieden, zoals hij geloofde. En die gezonden waren, wedergekeerd zijnde in het huis, vonden de kranke dienstknecht gezond geworden terzelfder ure. Zo deed dan de Heer ook hier boven bidden en denken. Hij had zelf niet nodig te bevelen. Hij had slechts te willen, en de kranke werd gezond. Des hoofdmans geloof werd niet beschaamd. Hij verkreeg zijn wens. Zal ons geloof beschaamd worden? Het is onmogelijk. Zeker verhoort de Heer niet altijd onmiddellijk, want de genade zou geen genade meer zijn, als de Heer altijd op onze tijd en nooit op de zijnen antwoordde; nochtans verhoort de Heer ook ons meermalen dadelijk in datgene, waarin wij met ons geloof bijzonder werkzaam zijn.

8:14 De Heer en de schoonmoeder van Petrus.
En Jezus van stonde aan opgestaan en uit de synagoge gegaan zijnde. Merkt op, dat de Heer na het verrichten van een wonder in het openbaar, zich ogenblikkelijk verwijderde, om daarmede de luidruchtige huldebetoningen des volks af te snijden. De Heer was een vijand van alle vertoning. Ging in het huis van Simon. Welk een gemeenzaamheid des Heren! Al is een aards koning nog zo gemeenzaam met zijn staatsdienaren in zijn kabinet, hij gaat daarom nog niet als hun gelijke bij hen aan huis; maar hier komt de Heer der heerlijkheid bij zijn discipel aan huis, als waren zij de gemeenzaamste vrienden. Reeds hier zien wij de beginselen van hetgeen overal terugkeert, en dat de Heer in zijn hogepriesterlijke bede heeft uitgesproken: Ik in hen en Gij, Vader, in Mij, opdat zij volmaakt zijn in één. De Heer beschouwde zijn discipelen nooit anders dan als het lichaam, waarvan Hij het hoofd was; vandaar zijn gemeenzaamheid met hen. En Andreas. Wij zien hieruit, dat Andreas bij zijn broeder Petrus inwoonde. Met Jacobus en Johannes. Deze vier discipelen waren als innige vrienden meest altijd bij elkander, en vooral nu, na gelijktijdig beslissend aan des Heren dienst te zijn verbonden. En zag Simons vrouws moeder te bed liggen, met een grote koorts bevangen. Hier vernemen wij dat Petrus gehuwd was; zulke bijzonderheden komen wij alleen bij gelegenheid van iets anders te weten; opzettelijk worden zij niet vermeld. Een grote koorts, dat is een zware, of eigenlijk een hete koorts. En terstond zeiden zij Hem van haar en baden zij Hem voor haar. Dat moeten wij ook doen, wanneer wij bij onze vrienden, of onze vrienden bij ons kranken vinden. De voorbidding behoort tot de gemeenschap der heiligen, en onze gelovige liefde voor anderen vindt dikwijls een buitengewoon gunstige verhoring bij de Heer. En Hij tot haar gaande, en staande boven haar. Wij hebben het verhaal dezer genezing gelijkelijk van de drie eerste Evangelisten; maar deze bijzonderheid en de volgende hebben wij alleen van Lukas, die als medicijnmeester ook de kleinste bijzonderheden van hoge waarde keurde. De Heer deed hier wat ieder dokter doet, die aan het hoofdeinde van het bed van de lijder gaat staan, als deze zich zelven niet kan oprichten. Bestrafte Hij de koorts. Een vreemde uitdrukking. De Heer bestraft hier de koorts, gelijk Hij later de wind en de zee bestraft. Verwonderlijke, Goddelijke Schrift! Zij houdt zich alsof zij niets van de geheimen der natuur weet, en laat nu alle wetenschappen haar bestrijden. En als dan na eeuwen de wetenschap iets uitgevonden heeft, dan moet zij belijden: de Schrift heeft het eerder geweten dan ik. De Heer behandelt hier de koorts op dezelfde wijze als de onstuimige beweging van de lucht en van het water, en nu is de koorts in de mens (deze kleine wereld) wat de storm is in de grote wereld. De omloop des bloeds is de eb en vloed in ons en veroorzaakt onze polsslag, en de koorts is de storm op deze zee. Intussen is de ontdekking, dat het bloed regelmatig door het lichaam loopt, van een veel latere dagtekening dan de Schrift is. William Harvey, een Engels geneesheer, deed deze ontdekking eerst ongeveer het jaar 1615. En hare hand vattende richtte Hij haar op, en terstond verliet haar de koorts. De Heer bestraft de koorts door zijn woord, en richt terzelfder tijd de lijderes op door haar hand in de zijne te vatten. Hoe vriendelijk en tegemoetkomend is de Heer bij de armen zieken mens. De melaatse raakte Hij alleen aan; maar deze oude vrouw vatte Hij, gelijk het jeugdig dochtertje van Jaïrus, bij de hand. Zalig de moeder en zalig het kind, dat in krankheid door Jezus ook nu nog bij de hand gevat en opgericht worden; zij zullen genezen zijnde, opstaan, om Hem te dienen, zoals de schoonmoeder van Petrus deed. En zij van stonde aan opstaande, diende henlieden. Zij diende de Heer en zijn discipelen. Ja, dat moet de vrucht zijn van alle onze uitreddingen. Wij moeten alsdan de Heer te ijveriger en als met nieuw ontvangen krachten dienen. Doch wij mogen het voor zeker aannemen, dat wie waarlijk door Jezus gered is, niet nalaten kan Hem en de zijnen te dienen. Het nieuwe leven is een vrije gave van God; maar wie het heeft, bij die vloeien uit dat leven de Gode welbehaaglijke werken noodzakelijk vanzelf voort.

8:18 De Heer en de discipelen op het schip, in de storm.
En het is geschied als Jezus deze gelijkenissen geëindigd had, vertrok Hij van daar. En het geschiedde in een van die dagen, dat Jezus, vele scharen rondom zich ziende, als het nu avond geworden was, in een schip ging en zijne discipelen met Hem. En Hij zeide tot hen: Laat ons overvaren naar de andere zijde van het meer. Hoe gemeenzaam, niet waar? het is alsof de Heer een onzer was. Het is liefelijk op te merken, hoe volkomen de Heer mens was. Hij maakt gebruik van alles wat Hij vindt, en onttrekt zich van mensen, noch van iets dat menselijk is. De valse godsdienststichters daarentegen willen altijd meer dan mens zijn. Het is bij hen in alles: 'Blijft op een afstand!' Christus, ofschoon waarachtig God, wilde als mens niet meer dan een mens zijn. Het Christendom ligt dan ook niet in de uitwendige afzondering van mensen. Neen, de gelovigen zijn uitwendig gelijk aan alle andere mensen, maar inwendig moeten zij andere mensen zijn. Zij moeten overal en ten allen tijde tonen door hun woord en door hunne daad, dat zij, ofschoon mensen gelijk alle andere mensen, nog daarbij en daarboven kinderen Gods zijn. En zij staken af, en daar waren nog andere scheepjes met Hem. De zee van Galilea, waar de overtocht op geschiedde, werd druk bevaren, bijzonder door vissers, omdat die zee zeer visrijk was; en daar het nu avond was, staken vele scheepjes met dat waarin de Heer was, van de oever, hetzij om met de Heer over te steken, of om die nacht een vistocht te doen. En als zij voeren, viel Hij in slaap. De Heer sprak niet altijd door, zoals sommigen menen te moeten doen en zich zelven geen rust te gunnen in geestelijke zaken; neen, de Heer verpoosde zich meermalen van de vermoeienis van de dag, hetzij op de hoogte der bergen, of in het schip op zee, en zoals het ons in hetzelfde geval zou gebeuren, Hij viel van vermoeidheid in slaap. En ziet, daar ontstond een grote storm van wind met grote onstuimigheid in de zee, alzo dat de baren oversloegen en het schip van de golven bedekt werd. Nog heden ontstaan op deze binnenzee, plotselinge verheffingen van wind, die voor niet grote schepen, zoals de vissersschepen waren, hoogst gevaarlijk zijn. En zij werden vol waters en waren in nood. Men zou zeggen: met de Heer aan boord kan zo iets nimmer gebeuren; doch leren wij uit dit voorbeeld voor goed af, ons te verbeelden dat de gelovigen meer dan andere mensen gespaard blijven voor de rampen en tegenspoeden des levens; neen, zij worden er niet voor gespaard, maar er in bewaard. Hij nu was slapende in het achterschip op een oorkussen. Hoe eenvoudig verhaald, en toch hoe schilderachtig gezegd; het is alsof wij de Heer zien in de kleine kajuit nabij de stuurstoel in een rustig hoekje, het hoofd op het kussen neergelegd. En zijn discipelen wekten Hem op, zeggende: Meester, meester, bekommert het u niet? behoed ons, wij vergaan. Wanneer geboren vissers, die dag en nacht op het meer gewoon waren, zulk een kreet slaken, dan moet wel de storm hevig woeden, en de toestand van schip en volk reddeloos zijn. Doch een kind van God oefent altoos geloof, al is het ook met kleingelovigheid gepaard. Zij hadden moeten weten, dat waar de Heer in het schip is, geen schipbreuk kan geleden worden; doch nu zij nochtans vrezen, gaan zij tot Hem om redding. Indien zij alleen waren geweest, zij hadden tot God gebeden, doch nu was de Heer in hun midden, en bestond hun gebed in tot Jezus te gaan en Hem wakker te roepen. En Hij, opgestaan zijnde, bestrafte de wind en de zee, zeggende: Zwijgt, wees stil! En de wind ging liggen, en daar werd grote stilte. Die over de natuur gebiedt, is de Heer en Schepper der natuur. Wie durft nog langer de Heer zijn Godheid ontnemen, zonder zich zelven als een onbeschaamden verloochenaar van de Christus ten toon te stellen? Wie herkent Hem niet in alles als de almachtige Zoon des almachtige Vaders? In de woedendste storm slaapt Hij gerust voort, en als de discipelen Hem komen wekken, dan spreekt Hij tot de storm, en alles keert tot de rust en de orde terug. En Hij zeide tot hen: Wat zijt gij zo vreesachtig, hoe hebt gij geen geloof, gij kleingelovigen! Volgens Markus en Lukas bestraft Jezus eerst de wind en de zee, en daarna zijn discipelen. Eerst neemt hij de benauwdheid weg, en dan berispt Hij de kleingelovigheid. Bij Mattheus is echter de orde anders. Het verschil is onverschillig, gelijk alle verschil tussen de ene Evangelist en de andere, want geen enkel verschil doet tekort aan de waardigheid des Heeren. Bestrafte de Heer eerst de discipelen, dan

wilde Hij daarmede zeggen: dat wij, willen wij de storm die ons overvalt, zien bedaren, allereerst ons ongeloof het zwijgen moeten opleggen. Maar zij, bevreesd zijnde met grote vrees, verwonderden zich, zeggende tot elkander: Wie is toch deze, daar hij ook de wind en de zee gebiedt en zij zijn Hem gehoorzaam? Wie Hij is? Wij weten het, Hij is de Heer der heerlijkheid. Mochten wij aan zijn kracht en macht jegens ons bij ondervinding weten, wie Hij is. Mochten wij allen kunnen zeggen: Hij die de storm en de zee in zijn macht heeft en voor wie de afgrond siddert, Hij is ook voor mij, gelijk voor al de zijnen, de machtige, de almachtige Redder uit de zonde en uit allen nood, en ten laatste ook uit de dood.

8:19 De Heer en de drie volgelingen.

En het geschiedde op de weg als zij reisden, dat een zeker schriftgeleerde tot Hem kwam, en tot Hem zei: Meester! Ik zal u volgen, waar gij ook heengaat. Wij vinden hier een driedubbele zeldzaamheid: dat zich iemand vrijwillig aanbood tot het discipelschap; dat hij dit deed met aanbieding van onbepaalde gehoorzaamheid, en dat die man een schriftgeleerde was. En Jezus zeide tot hem: De vossen hebben holen en de vogelen des hemels hebben nesten, maar de Zoon des mensen heeft niets, waar Hij het hoofd neer kan leggen. Wij zouden zeggen, het aanbod van die man was al te voorkomend, om oprecht te zijn. Het antwoord des Heren toont ons de innerlijke gesteldheid van de vrager. Er was te midden van zijn schijnbare onbaatzuchtigheid, een tijdelijke verwachting in hem. Doch de Heer had voor zich zelf afstand gedaan van al het tijdelijke, om alles voor anderen te verwerven, en wie niet hetzelfde deed, kon zijn discipel niet zijn. En Hij zei tot een andere: volg mij. Doch hij zei: Laat mij toe, dat ik heenga, en eerst mijn vader. begraaf. Hier zien wij iemand, die zich aan de roeping des Heren niet durft onttrekken, maar uitstel zoekt, en daarvoor een ogenblikkelijk goede reden meent te vinden. Hoe steekt hierbij af het beantwoorden van de roepstem des Heren door Mattheus. Terstond verliet deze alles wat hij had, en volgde Jezus. Maar Jezus zeide tot hem: Laat de doden hun doden begraven. De Heer spreekt graag in raadselachtige zin; Hij wil dat wij verstand hebben en Hem begrijpen, al spreekt Hij ook niet zo duidelijk, dat iedereen Hem terstond verstaan moet. De woordspeling, het gebruiken in dezelfde volzin van hetzelfde woord in onderscheiden zin, is de Heer bijzonder eigen. De Heer wil zeggen: 'Laat de geestelijk doden hun lichamelijk doden begraven; laat de wereldse mensen voor de wereldse dingen zorgen.' Doch gij, ga heen en verkondig het koningrijk Gods. De Heer had deze man een andere, hogere taak opgelegd; het mindere kon hij dus veilig aan anderen overlaten. Gij ziet, waar de Heer iemand roept, laat Hij geen voorwendsel gelden, hoe schijnbaar billijk, ja dringend ook. Zijn eigen vader begraven. Wie kon er iets tegen hebben? Niemand dan de Heer. Ja, de Heer heeft er iets tegen; Hij wil onvoorwaardelijk gehoorzaamd worden. Maar is dan het begraven van de dode vader niet een kinderlijke plicht? Zeker, maar tegenover de Heer wordt ook het plichtmatige ongeoorloofd, wanneer het een beletsel of belemmering stelt tussen Hem en ons. Bij Hem, die alles is, mag niets in aanmerking komen. In zulke kleine fijne trekken openbaart de Heer gedurig zijn Godheid; want niemand kan de natuurlijke banden losmaken dan God. Voorzeker, geen waarheid is duidelijker geopenbaard, en wordt meer door het geloof in volle klaarheid gezien dan de Godheid van Christus; doch het ongeloof heeft geen ogen voor het licht; maar enkel, als het nachtgevogelte, voor de duisternis. En ook een ander zeide: Heer, ik zal u volgen, maar laat mij toe, dat ik afscheid neem van degenen, die in mijn huis zijn. Een vreemde wijze van vrijwillige aanbieding! Waarom niet eerst stilzwijgend afscheid genomen van zijn huisgenoten, en dan zich de Heer aangeboden? Nu biedt hij zich aan, en trekt zich tegelijk weer, althans voor het ogenblik, terug. Het aanbod van deze man heeft allen schijn van een ogenblikkelijke gevoelsopwelling, welke hij terstond wilde te kennen geven, om zich zelf te verplichten, het beloofde later na te komen. Doch men moet niet menen de Here een dienst te doen, door zich op deze wijze aan Hem te verbinden. En Jezus zeide tot hem: niemand, die zijn hand aan de ploeg slaat, en ziet naar hetgeen achter is, is bekwaam voor het koninkrijk Gods. Hiermee kent gij het voorwaarts! van onze overste Leidsman en Voleinder des geloofs. Wij moeten niet terugzien op vroegere toestanden, hetzij in ons eigen leven, hetzij in dat der kerk; wij moeten de begeerte niet hebben om er toe terug te keren, maar voor ons uit zien en verlangen naar altijd betere vooruitgang. Het koninkrijk Gods is in rusteloze, voortgaande beweging, wording en ontwikkeling, en wij zijn het ook. De rivier Gods is vol water en stroomt altijd voort door het gebied des tijds, totdat zij zich uitstort in de zee der eeuwigheid, in de oceaan der Goddelijke barmhartigheid en der Goddelijke heerlijkheid. Alleen het ongeloof zoekt niet alleen deze vooruitgang te belemmeren, maar ook al het verkregene te vernietigen, en al het opgebouwde met de grond gelijk te maken, om in de plaats, waar de prachtige tempel des Christendoms heeft

gestaan, de ellendigste nieuwe bouw te beginnen door het zetten van kleihutten, zoals wij die bij onze polderwerkers zien. Zal deze toeleg de ongelovigen gelukken? Nee, zij zullen hun bouw niet zo ver gebracht hebben, dat hij boven de grond komt, of allen, die het zien, zullen hen bespotten, zeggende: ‘deze mensen hebben begonnen te bouwen, maar hebben niet kunnen voleindigen.’

8:23 De Heer en de discipelen op het schip, in de storm.

En het is geschied als Jezus deze gelijkenissen geëindigd had, vertrok Hij van daar. En het geschiedde in een van die dagen, dat Jezus, vele scharen rondom zich ziende, als het nu avond geworden was, in een schip ging en zijne discipelen met Hem. En Hij zeide tot hen: Laat ons overvaren naar de andere zijde van het meer. Hoe gemeenzaam, niet waar? het is alsof de Heer een onzer was. Het is liefelijk op te merken, hoe volkomen de Heer mens was. Hij maakt gebruik van alles wat Hij vindt, en onttrekt zich van mensen, noch van iets dat menselijk is. De valse godsdienststichters daarentegen willen altijd meer dan mens zijn. Het is bij hen in alles: 'Blijft op een afstand!' Christus, ofschoon waarachtig God, wilde als mens niet meer dan een mens zijn. Het Christendom ligt dan ook niet in de uitwendige afzondering van mensen. Neen, de gelovigen zijn uitwendig gelijk aan alle andere mensen, maar inwendig moeten zij andere mensen zijn. Zij moeten overal en ten allen tijde tonen door hun woord en door hunne daad, dat zij, ofschoon mensen gelijk alle andere mensen, nog daarbij en daarboven kinderen Gods zijn. En zij staken af, en daar waren nog andere scheepjes met Hem. De zee van Galilea, waar de overtocht op geschiedde, werd druk bevaren, bijzonder door vissers, omdat die zee zeer visrijk was; en daar het nu avond was, staken vele scheepjes met dat waarin de Heer was, van de oever, hetzij om met de Heer over te steken, of om die nacht een vistocht te doen. En als zij voeren, viel Hij in slaap. De Heer sprak niet altijd door, zoals sommigen menen te moeten doen en zich zelven geen rust te gunnen in geestelijke zaken; neen, de Heer verpoosde zich meermalen van de vermoeienis van de dag, hetzij op de hoogte der bergen, of in het schip op zee, en zoals het ons in hetzelfde geval zou gebeuren, Hij viel van vermoeidheid in slaap. En ziet, daar ontstond een grote storm van wind met grote onstuimigheid in de zee, alzo dat de baren oversloegen en het schip van de golven bedekt werd. Nog heden ontstaan op deze binnenzee, plotselinge verheffingen van wind, die voor niet grote schepen, zoals de vissersschepen waren, hoogst gevaarlijk zijn. En zij werden vol waters en waren in nood. Men zou zeggen: met de Heer aan boord kan zo iets nimmer gebeuren; doch leren wij uit dit voorbeeld voor goed af, ons te verbeelden dat de gelovigen meer dan andere mensen gespaard blijven voor de rampen en tegenspoeden des levens; neen, zij worden er niet voor gespaard, maar er in bewaard. Hij nu was slapende in het achterschip op een oorkussen. Hoe eenvoudig verhaald, en toch hoe schilderachtig gezegd; het is alsof wij de Heer zien in de kleine kajuit nabij de stuurstoel in een rustig hoekje, het hoofd op het kussen neergelegd. En zijn discipelen wekten Hem op, zeggende: Meester, meester, bekommert het u niet? behoed ons, wij vergaan. Wanneer geboren vissers, die dag en nacht op het meer gewoon waren, zulk een kreet slaken, dan moet wel de storm hevig woeden, en de toestand van schip en volk reddeloos zijn. Doch een kind van God oefent altoos geloof, al is het ook met kleingelovigheid gepaard. Zij hadden moeten weten, dat waar de Heer in het schip is, geen schipbreuk kan geleden worden; doch nu zij nochtans vrezen, gaan zij tot Hem om redding. Indien zij alleen waren geweest, zij hadden tot God gebeden, doch nu was de Heer in hun midden, en bestond hun gebed in tot Jezus te gaan en Hem wakker te roepen. En Hij, opgestaan zijnde, bestrafte de wind en de zee, zeggende: Zwijgt, wees stil! En de wind ging liggen, en daar werd grote stilte. Die over de natuur gebiedt, is de Heer en Schepper der natuur. Wie durft nog langer de Heer zijn Godheid ontnemen, zonder zich zelven als een onbeschaamden verloochenaar van de Christus ten toon te stellen? Wie herkent Hem niet in alles als de almachtige Zoon des almachtige Vaders? In de woedendste storm slaapt Hij gerust voort, en als de discipelen Hem komen wekken, dan spreekt Hij tot de storm, en alles keert tot de rust en de orde terug. En Hij zeide tot hen: Wat zijt gij zo vreesachtig, hoe hebt gij geen geloof, gij kleingelovigen! Volgens Markus en Lukas bestraft Jezus eerst de wind en de zee, en daarna zijn discipelen. Eerst neemt hij de benauwdheid weg, en dan berispt Hij de kleingelovigheid. Bij Mattheus is echter de orde anders. Het verschil is onverschillig, gelijk alle verschil tussen de ene Evangelist en de andere, want geen enkel verschil doet tekort aan de waardigheid des Heeren. Bestrafte de Heer eerst de discipelen, dan

wilde Hij daarmede zeggen: dat wij, willen wij de storm die ons overvalt, zien bedaren, allereerst ons ongeloof het zwijgen moeten opleggen. Maar zij, bevreesd zijnde met grote vrees, verwonderden zich, zeggende tot elkander: Wie is toch deze, daar hij ook de wind en de zee gebiedt en zij zijn Hem gehoorzaam? Wie Hij is? Wij weten het, Hij is de Heer der heerlijkheid. Mochten wij aan zijn kracht en macht jegens ons bij ondervinding weten, wie Hij is. Mochten wij allen kunnen zeggen: Hij die de storm en de zee in zijn macht heeft en voor wie de afgrond siddert, Hij is ook voor mij, gelijk voor al de zijnen, de machtige, de almachtige Redder uit de zonde en uit allen nood, en ten laatste ook uit de dood.

8:28 De Heer en de bezetene te Gadara.
En zij voeren voort en kwamen aan de andere zijde der zee, in het land der Gadarenen, hetwelk is tegenover Galilea. Gadara was een stad aan de overzijde of oostzijde der Jordaan in Peréa, het deel van Ruben en Gad en de halve stam van Manasse. En als Hij uit het schip aan land was gegaan, terstond ontmoette Hem een man uit de stad, die van overlang van duivelen was bezeten geweest, en was met geen klederen bekleed, en bleef in geen huis, maar had zijn woning in de graven. En niemand kon hem binden, ook zelfs niet met ketenen, want hij was menigmaal met ketenen en boeien gebonden geweest om bewaard te zijn, en de ketens waren van hem in stukken getrokken, en de boeien verbrijzeld, en niemand was machtig hem te temmen. In de uitwerkselen ziet men de oorzaak. Bestaat er bij ons een voorbeeld van een razend krankzinnige zoals deze man is? Zo niet, dan moet ook ieder die eerlijk is, noodzakelijk erkennen, dat hier bovenmenselijke krachten werkten. En zo is het ook. De drie eerste Evangelisten, waaronder ook Lukas, de arts, was, noemen hem een bezetene van duivelen, en het vervolg bewijst het ook zonneklaar. En hij werd van de duivel gedreven in de woestijnen, en hij was altijd nacht en dag op de bergen en in de graven, roepende en slaande zich zelven met stenen. Kunt gij u een groter voorbeeld van ellende voorstellen! En hij was zeer wreed, alzo dat niemand door die weg kon voorbijgaan. Geheel in de macht der kwade geesten, volbracht hij hun werk; en hun lust is te verderven, te doden. Toen hij nu Jezus van verre zag, liep hij toe, viel voor Hem neder en aanbad Hem, en met een grote stem roepende, zeide hij: Wat heb ik met U te doen, Jezus, Gij Zone Gods des Allerhoogsten! Ik bid U, ik bezweer U bij God, dat Gij mij niet pijnigt voor de tijd. (Want Hij had de onreinen geest geboden: Ga uit van deze mens!) Indien niet werkelijk de boze geesten hunne werking in deze man hadden, hoe kon hij dan weten dat de mens, die tot hem kwam, de Zoon des Allerhoogsten Gods was, die de macht had hem te genezen? De woorden, die hier gesproken worden, zijn toch waarlijk niet van een razend krankzinnige, maar van een met klare kennis en bezinning sprekende verstandige, doch overheerste man. En Jezus vraagde hem, zeggende: Welke is uw naam? En hij zeide: Legio, want wij zijn velen. Wij, die niets van de geestenwereld weten, mogen de vraag van de Heer en het antwoord van de bezetene vreemd vinden, doch indien wij de sluier van die nu onzichtbare wereld konden wegrukken, en in de geestenwereld konden zien, gelijk de Heer er in zag, wij zouden ongetwijfeld het een en ander hoogst natuurlijk vinden. En zij boden Hem, dat Hij hen niet buiten dat land wegzond, en niet gebieden zou in de afgrond te varen. De Apostel Paulus spreekt van de listige omleidingen des satans. Efeziër 6:11 De duivel heeft met alles een kwaad doel. Meent gij dat de duivelen Christus daarom aanbaden en als de Messias en de Zone Gods openbaar maakten, om Hem eer toe te brengen? Neen, maar om Hem ten val te brengen. Zij wilden er het volk mede tot oproer aanzetten tegen de Romeinen, zodat zij Christus met geweld tot koning maakten. De Heer echter verijdelde gedurig deze pogingen en verbood de duivelen Hem als de Messias uit te roepen, evenals Hij het zijne discipelen verbood. Slechts eenmaal bracht de Satan het volk tot de verwezenlijking van zijn plan, na de wonderbare spijziging; toen wilde het Hem met geweld tot koning maken. Het kwade doel dat de Satan thans had, blijkt terstond. En aldaar was verre van hen, aan de bergen, een grote kudde vele zwijnen weidende. En al de duivelen baden Hem, zeggende: Indien gij ons uitwerpt, laat dan toe, dat wij in de kudde zwijnen varen. Zien wij hier niet met grote duidelijkheid, dat wij met de listige satanische geesten te doen hebben? Zij wilden in de zwijnen varen. Waarom? Om ze even dol te maken, als ze die man gemaakt hadden en ze dan door de gehele landstreek te laten woeden alles verscheurende wat hen ontmoette. De Heer kende hun boos opzet. En Jezus liet het hun terstond toe, en zeide tot hen: Gaat heen. Dit is, behalve dat aan de onvruchtbare vijgenboom, het enig oordeel, dat Jezus op aarde voltrok; het was de vernietiging van de gehele kudde zwijnen der Gadarenen. En de onreine geesten, uitvarende van de mens, voeren heen in de zwijnen, en ziet de gehele kudde zwijnen (daar waren er nu omtrent twee duizend) stortte van de steilte af in de zee, en versmoorde in het water. De Heer verijdelde terstond hun gruwelijk opzet; nauwelijks waren de onreine geesten

in de zwijnen gevaren, of deze stortten van de bergen af, en de duivelen voeren alzo toch in de afgrond. En die de zwijnen weidden, ziende hetgeen geschied was, zijn gevlucht en heengaande en in de stad gekomen zijnde, boodschapten zij alle deze dingen in de stad en op het land, en wat de bezetene geschied was; en ziet de gehele stad ging uit Jezus tegemoet om te zien hetgeen geschied was. De indruk van deze gebeurtenis was onbeschrijfelijk groot. Die de kudde zwijnen weidden, mochten zich verheugen, zelven gespaard te zijn; zij denken ook niet aan hun zwijnen, maar zijn enkel vervuld met de gedachte aan de grote daad van Jezus. Zeker, wij herhalen het, behoort deze zaak tot de geheimen der geestenwereld, en zij zal dus wel door niemand in dit leven volkomen kunnen verklaard worden; doch wij kunnen in dit verhaal geen ongerijmdheden vinden, zoals de ongelovigen en spotters ons dit pogen aan te wijzen. Nog eens, de bovennatuurlijke krachten van deze razende mens laten zich enkel uit bovennatuurlijke oorzaken verklaren; en uit het verzoek der onreine geesten kunnen wij, zoals wij zeiden, niet de vraag horen van een dol mens, maar wel het welberaamde plan van helse geesten, om de razernij van die mens over te brengen op tweeduizend zwijnen, tot verwoesting van geheel die landstreek. En dat nu de Heer over het eigendom van anderen beschikt, bewijst enkel dat Hij in waarheid de Heer was, de opperste eigenaar van alles, tegen wie niemand de hand mag opheffen of zeggen: Wat doet Gij? Bij de Heer is echter geen willekeur mogelijk, en dus moeten wij vanzelf aannemen, dat het verlies door de Gadarenen geleden, in verband stond met oorzaken en oogmerken, die wij niet kennen. Het geldelijk verlies werd reeds meer dan overvloedig opgewogen door de genezing van de man, die geheel de omtrek veilig maakte, en al de bewoners en bijzonder de zwijnenhoeders, nacht en dag in angst en vreze hield. Ja de Heer veranderde zelfs deze verscheurende diermens in een evangelist voor zijn landslieden, om hun de Verlosser van de macht des Satans uit eigen ondervinding te verkondigen. En zij kwamen tot Jezus en zagen de mens, die het legioen gehad had, en van welke de duivelen uitgevaren waren, zittende aan de voeten van Jezus, gekleed en wel bij zijn verstand. Welk een liefelijke aanschouwing in tegenstelling van zijn vroegere toestand! Wat kan God niet van de ellendigste der ellendigen maken! Wanhopen wij dan nooit, want zó ellendig kunnen wij niet zijn, dat God ons niet zou kunnen redden, en Hij wil ons redden. Och, dat wij het ook willen, en de redding is geschied. En zij werden bevreesd, en die het gezien hadden, vertelden wat de bezetene geschied was, en hoe hij was verlost geworden, en ook van de zwijnen. En als zij Jezus zagen, begon de gehele menigte van het omliggende land der Gadarenen Hem te bidden, dat Hij uit hunne landpalen wilde vertrekken, want zij waren met grote vreze bevangen. Het wonder des Heren had verlegenheid en verschrikking, in plaats van aanbiddende verheerlijking, in het hart dezer Gadarenen teweeggebracht. Zij gevoelden dat er tegelijk met die zegen aan de man, een gestreng oordeel aan hen voltrokken was. Immers de ontzettende talrijkheid hunner zwijnenkudde maakt hen kenbaar als een volk, dat de grote zwijnenmarkt hield voor de aangrenzende heidense volken. Het is onzeker of zij Joden of Heidenen waren, daar de landstreek grotendeels heidens was; in elk geval waren zij roekeloze mensen, die zich niet ontzagen om in een Joods gewest rechtstreeks tegen de wet der Joden te handelen. En Hij, in het schip gaande, keerde wederom, en als Hij in het schip ging, bad Hem de man, die bezeten was geweest, dat hij mocht bij Hem zijn; doch Jezus liet hem dat niet toe, maar liet hem van zich gaan, zeggende: Keer weder naar uw huis, tot de uw, en boodschap hun, wat grote dingen God de Here u gedaan heeft. De Heer zond de genezene weg tot diens eigen heil, opdat zijn betrekking tot de Heer geen uitwendige betrekking, maar een betrekking des harten mocht zijn, en tot heil van des mans huis- en landgenoten, opdat hij hun de kennis van de naam des Heren mocht brengen. En hij ging heen, door de gehele stad, en in het land van Dekapolis, verkondigde: Wat grote dingen Jezus hem gedaan had. Hoe liefelijk niet waar? Jezus zeide tot de man: Zeg wat God u gedaan heeft, en de man zeide wat Jezus gedaan had. Indien Christus niet God ware, zo zou de man Gode de eer ontnomen en die aan Jezus gegeven hebben; doch nu

is de eer des Vaders en des Zoons één en dezelfde eer. Markus gebruikt dan ook hier het woord Heer, waar Lukas het woord God gebruikt.

9:1 De Heer en de geraakte te Kapernaum.
En na sommige dagen is Hij wederom binnen Kapernaum gekomen, en het werd gehoord, dat Hij in huis was. Gij hoort het aan de toon van het bericht, dat Jezus te Kapernaum woonde, en Hij derwaarts na iedere reize terugkeerde. En terstond vergaderden daar velen, alzo dat ook zelfs de plaatsen omtrent de deur hen niet meer konden bevatten. Niet alleen was het vertrek waar Jezus was, van mensen vervuld, maar ook de ingang, de open deur was door een overmatige mensenmenigte versperd. En Hij sprak het woord tot hen en leerde hen. De Heer heeft het predikambt geheiligd, door zelf te prediken overal waar Hij kwam. Mochten de predikanten ook overal waar zij komen, het Woord Gods spreken en leren. Het is een treurige, en ik moet het oprecht zeggen, ook een bekrompen opvatting, om enkel het Woord Gods te prediken op de preekstoel. Een leraar moet zich terstond bij het aanvaarden zijner bediening, gewennen, om waar hij komt, te komen als gezant des Heren, in alle natuurlijkheid, eenvoudigheid, gemeenzaamheid en vriendelijkheid, zonder de allerminste gemaaktheid of meesterachtigheid, maar toch in alle getrouwheid en waarheid. Hiermede snijdt hij alle beuzelachtige gesprekken bij de wortel af, en opent hij zich naast de grote akker, die des Zondags voor hem ter bearbeiding openligt, nog een menigte kleine afzonderlijke aardbedden, die wij mensenharten noemen, alwaar hij de zaadkorrels des Woords in kan laten vallen. Niemand kan het misprijzen, dat een leraar tot zijn gemeenteleden in geen andere betrekking komt dan als leraar, en als men het eenmaal van hem gewoon is, dan heeft men hem lief, juist omdat hij niet anders wil zijn dan leraar; natuurlijk niet uit de hoogte en met die deftigheid, die de ogen voor hem neergeslagen en de monden voor hem gesloten houdt, maar met die liefde en vertrouwelijkheid, die de harten, de oren, de monden, de ogen ontsluiten, en tegelijk met de ernst der belangstelling in het heil der ziel: Een heil, dat naar ieders eigen gevoel, de leraar geroepen is bij uitnemendheid te behartigen. Immers zodra een leraar meent, dat hij ook somtijds met de lieden moet kortswijl, om door zulk een soort van gemeenzaamheid hun vertrouwen te winnen, is hij juist zijn vertrouwen als Leraar kwijt. Niemand was zeker gemeenzamer en minzamer dan de Heer, en toch Hij was de Heilige, die nooit een woord sprak, dat zijns onwaardig was En er zaten Farizeeën en leraars der Wet, die van alle vlekken von Galiléa en Judéa en Jeruzalem gekomen waren. De Heer werd meer en meer omringd door de aanzienlijkste en geleerdste mannen, oversten des volks en leden van de raad. Niet allen zullen onder zijn gehoor zijn gekomen uit vijandschap, om iets te zijnen nadele uit zijn mond te bejagen, maar ook om zich een weinig tijds te verheugen over dat grote licht, dat over hen was opgegaan. Wie hoort niet nog heden gaarne een beroemd prediker, al is men ook met hem niet geheel van één gevoelen. En de kracht des Heren was er om hen te genezen. Er hadden dus bij de prediking des Heren nu, gelijk altijd genezingen plaats; doch de Evangelisten verhalen meestal enkel die afzonderlijke wonderen des Heren, welke aanleiding gaven tot belangrijke gesprekken, zoals nu weder het geval was bij de genezing van de geraakte, welk verhaal alle de drie eerste Evangelisten ons mededelen; Mattheus kortelijk; Markus en Lukas meer uitvoerig. En ziet, er kwamen enige mannen tot Hem, brengende op een bed een mens, die geraakt was, en op het bed liggende, van vier gedragen werd. Het was een man, die tengevolge van een beroerte geheel verlamd was, en derhalve in de alleruiterste machteloosheid op zijn leger lag uitgestrekt. En zij zochten hem in te brengen en voor Jezus te leggen, en niet tot Hem kunnende genaken, overmits de scharen, en niets vindende waardoor zij hem inbrengen mochten, zo klommen zij op het dak, en dat opengebroken hebbende, daar waar Hij was, lieten zij het beddeke daar de geraakte op lag, door de tichelen neder in het midden vóór Jezus. Hieruit zien wij, dat het een huis was van één verdieping, dus een eenvoudig vissershuis, met een plat dak, zoals men nog in het oosten ziet, tot hetwelk men met een trap, die van buiten aan het huis is gemaakt, opklom. Dat dit met een man op een bed, die niet meegaf, maar zwaar als lood ter neder lag, geen geringe inspanning en moeite gekost heeft, is te begrijpen. Doch daarom geven dan ook deze vier mannen ons het treffende voorbeeld van de waarheid, dat men in ieder geval tot Jezus

komen moet, kan het niet door de deur, dan door het dak. En Jezus hun geloof ziende. De Heer zag op het geloof dezer mannen, en rekende het de geraakte toe. Het waren immers blijkbaar zijn vrienden, die voor hem deden wat hij zelf niet kon doen, doch waarmede hij van harte instemde, en die het wellicht op zijn verzoek gedaan hadden. Wij zien dus hier de kracht der voorbidding. Dezulken, die zelf niet kunnen, ja zelf niet willen gaan, en God aan onze liefde en zorg heeft toevertrouwd, die moeten wij biddend opnemen en tot Jezus dragen; daarom moeten wij ook onze kinderen tot Jezus dragen, gelijk die moeders in het Evangelie deden; want dat behaagt de Heer, die zo gaarne ziet dat het geloof zich toont, opdat Hij het zegene. Zelfs de grote bidder Paulus wilde op deze wijze tot Jezus gedragen worden; gedurig verzocht hij de gemeente om voor hem te bidden; hij wist dat wij ook als gelovigen nog altijd iets over hebben gehouden van de lammen, onmachtigen mens, en dat wij dus zulk een draagdienst van onze broederen bij voortduring behoeven. Zeide tot de geraakte: Zoon, wees welgemoed, uw zonden zijn u vergeven. Vreemd, niet waar? De lamme komt om genezing en de Heer geeft hem de vergeving der zonden. Het behaagde de Heer ditmaal meer dan overvloedig te doen boven bidden en denken. Hij was de Heer, de Jahwehh, van wie de Heilige Geest door de Psalmist zegt: Die al uwe ongerechtigheid vergeeft, die al uwe krankheden geneest. Dit zijn dan ook van die eeuwige woorden, die alle tijden doorlopen, van die koninklijke rijksspreuken en rijksregelen, die voor alle mensen gelden. De Heer was gekomen om niet alleen de kranken te genezen, maar ook en bovenal om de zonden te vergeven. In Hem was de genade Gods niet enkel verschenen, om de mens uitwendige, lichamelijke, tijdelijke zegeningen mede te delen, maar ook om de zielen te verlossen met een eeuwige verlossing. De Heer zou ook nu wel aan deze geraakte de genezing geven, maar niet als hoofdzaak, neen, als toewerpsel. De Heer wilde het nu eens voor altijd in het volle licht stellen, dat de vergeving der zonden de mens het allernodigste goed moet zijn, en dat wie de vergeving der zonden heeft, daarmede de verlossing heeft uit allen tijdelijken nood; is het niet ogenblikkelijk, dan toch later zeker. De zonde is één met de krankheid en de dood, en wie dus de zonde vergeven zijn, voor dien volgt ook op zijn tijd onfeilbaar de verlossing des lichaams van krankheid en dood. Ach, wie weet het niet: De grote ziekte, waaraan wij allen in dit leven lijden, is de zonde; doch het is een innerlijke, geestelijke ziekte, en daarom wordt zij door het vlees niet gevoeld. Wat wij krankheid en dood noemen, is de lichamelijke zijde, of liever de lichamelijke openbaring der zonde, en deze gevoelen wij, en voor deze zoeken wij hulp. Doch de Heer wil dat wij ook onze innerlijke ziekte gevoelen en tot Hem komen, om er van geholpen te worden. En wie nu het meerdere van Hem ontvangt, zou Hij dien het mindere onthouden? En ziet, sommigen der Schriftgeleerden en Farizeeën zaten aldaar, en begonnen in hunne harten te overdenken, zeggende in zich zelven: Wat spreekt deze aldus godslasteringen? Deze lastert God; wie kan de zonden vergeven dan alleen God? Het is opmerkelijk, dat het ongeloof altijd ondanks zich zelven Gods waarheid moet bevestigen. Want zo het nu eens waar was, dat Jezus de zonden vergeven kan, dan was Jezus immers volgens het eigen getuigenis dezer ongelovigen de almachtige en waarachtige God. Welnu, dat Jezus waarlijk de zonden vergeven kan, zou Hij terstond onweersprekelijk bewijzen. Bewonderen wij de wijze, waarop de Heer ook nu gelijk altijd, tegelijkertijd het geloof zegent en het ongeloof beschaamt. En Jezus terstond in zijnen geest bekennende, dat zij alzo in zich zelven overdachten, ziende hun gedachten, antwoordde en zeide tot hen: Wat overdenkt gij deze dingen, en waarom overdenkt gij kwaad in uwe harten. Het is ons eigen, om hetgeen ons verkeerd voorkomt, meestal terstond aan een kwaad beginsel toe te schrijven. Het bewijst de bedorvenheid onzer natuur. Waarom Jezus, die zoveel heerlijke genezingen deed, nu zo terstond voor een godslasteraar te houden, omdat Hij die in ellende en misschien in nog groter bekommering over zijn zonden neerliggenden man troost met het vriendelijk woord: Zoon 't wees welgemoed, uwe zonden zijn u vergeven? Bracht niet Nathan, de profeet des Heren, dezelfde boodschap aan David? Doch het was hun tot aanstoot, dat Jezus dit eigenmachtig zeide. Wat is lichter, te zeggen tot de geraakte: De zonden zijn u vergeven, of te zeggen: Sta op,

neem uw beddeke op en wandel? Merkt op, de Heer zegt niet: ‘Wat is lichter te doen, de zonde vergeven of de lamme te doen wandelen?’ want alsdan hadden zij kunnen antwoorden: ‘De profeten deden ook wonderen, doch daarom hadden zij nog de macht niet, om de zonden te vergeven.’ De Heer herinnert hun aan de wijze zijner genezing: Hij genas alleen door zijn woord, door zijn bevel, zoals niemand vóór Hem had gedaan of doen kon. Voor iemand nu, die slechts behoeft te spreken om het te doen geschieden, en daarmede bewijst niet minder te zijn dan God, zijn alle woorden van gelijke kracht. Het was dus voor de Heer hetzelfde te zeggen: U zijn uw zonden vergeven, of te zeggen: Sta op en wandel; in beide gevallen werd zijn woord tot daad. De Farizeeën hadden dus tot zich zelven moeten zeggen: ‘Die alleen door zijn woord alle kwalen geneest, heeft een Goddelijke macht, en die Goddelijke macht heeft, kan ook de zonden vergeven.’ Doch aan 's mensen zijde is er een groot verschil tussen een woord, dat een dadelijke en zichtbare, en een woord, dat een onzichtbare uitwerking heeft. Dat de vergeving der zonden werkelijk volgde op het woord des Heren, kon alleen geloofd worden; de genezing van de lamme kon echter door ieder gezien worden. Daarom zou dan nu ook de Heer een woord spreken, waarvan zij de uitwerking, de vervulling zouden zien, opdat zij ook dat woord mochten geloven, waarvan de vervulling niet aanschouwd kan worden. Doch opdat gij moogt weten, dat de Zoon des mensen macht heeft om de zonden op de aarde te vergeven. De Heer zegt niet onbepaald de macht te hebben de zonden te vergeven, ofschoon Hij deze bezat, maar voegt er bij op de aarde, om te leren dat in Hem de genadetroon Gods uit de hemel op de aarde is gedaald. Gelijk God de Vader in de hemel is, en de zonden vergeeft, zo was nu de Zoon Gods op aarde, om aldaar de zonde te vergeven. Daarom zeide de Heer ook niet: De Vader vergeeft u de zonden; maar zonder het noemen van de Vader: De zonden zijn u vergeven. (Toen zeide Hij tot de geraakte): Ik zeg u, sta op, neem uw beddeke op, en ga heen naar uw huis. Welk een woord der almacht, en welk een volmaakte kalmte en zekerheid bij dit alles! Wie hier niet in Jezus de Heer der heerlijkheid ziet, die zal Hem wel nooit als zodanig aanschouwen. Het is een toneel van Goddelijke grootheid en majesteit, waarvan de maar enigszins bijkomende beschrijving onmogelijk is. En hij terstond voor Hem opstaande. Dat ogenblikkelijke, dat volstrekt Goddelijke treft ons gedurig. Hier staat de almachtige Schepper van hemel en aarde tegenover de tweeden bajert, en zijn woord roept het licht uit de nacht en het leven uit de dood. En het beddeke opgenomen hebbende, waarop hij gelegen had. Deze laatste bijzonderheid, welke wij aan Lukas te danken hebben, is een liefelijk beeld van hetgeen ook bij ons na de vergeving der zonden plaats heeft. Ook als wij bekeerd zijn, hebben wij nog zonden, maar wij staan tot haar in een geheel andere betrekking. Vóór wij bekeerd waren, was de zonden het bed waarop wij lagen, en nu is de zonde de last, die wij op onze schouders dragen, totdat wij tehuis zijn gekomen. Ging hij uit in aller tegenwoordigheid naar zijn huis; God verheerlijkende. Hoeveel heerlijker was nu zijn genezing geworden, dan wanneer zij hem terstond en onmiddellijk ware verleend geworden. Nu was hij tegelijk vrij van zonden en vrij van zijn krankheid: Een geheel nieuw mens, een mens Gods. Zijn hart was vervuld van onuitsprekelijke vreugde. Hij verheerlijkte God overluid; geen gelukkiger mens was er op dit ogenblik op geheel deze aarde. De scharen nu dat ziende, verheerlijkten God, die zodanige macht de mensen gegeven had. De genezing van de geraakte werd nu voor allen het zegel en bewijs van des Heren macht en bevoegdheid om de zonden te vergeven. En hebben zich verwonderd, en ontzetting heeft hen allen bevangen, en zij werden vervuld met vrees, zeggende: Wij hebben heden ongelofelijke dingen gezien. Hoeveel ongelovigen, die nu aan geen wonderen geloven, zullen dit ook nog eenmaal moeten zeggen; mocht het nog zijn in deze tijd, God verheerlijkende, en niet in de eeuwigheid, hun tot een eeuwige beschaming! En wat ons betreft, die geloven in de gezegenden en aangebeden naam van de Zoon van God, wie onzer heeft óók niet ongelofelijke dingen, uitreddingen buiten hope, verrassingen van liefde Gods boven bidden, boven denken gezien?

9:9 De Heer en Mattheus de tollenaar.
En Hij ging wederom uit naar de zee, en de gehele schare kwam tot Hem, en Hij leerde hen. Zo er een plaats geschikt is, om tot veel volks te gelijk te spreken, dan is het aan strand, van de voorplecht of van de zijde eens vaartuigs. De effenheid van de bodem, de stilte der omgeving, de koelte van het water, maakten het bij de hitte van de dag en het rumoer ener stad allerverkieselijkst voor de Heer, om daar veeltijds te vertoeven. En voorbijgaande, zag Hij een mens, een tollenaar, met name Mattheus, Levi, de zoon van Alfeus, zitten in het tolhuis. Zijn Romeinse naam als tollenaar was Mattheus, zijn Joodse Levi, de zoon van Alfeus. En zeide tot hem: Volg Mij en hij, alles verlatende, stond op en volgde Hem. Jezus zeide: Volg Mij, en Hij volgde. Ziedaar een paar van de schoonste woorden, die er in de Schrift gevonden worden. Door Jezus te volgen, moest Mattheus alles verlaten, en hij verliet alles en werd dus arm: Maar de Heer vergoedde het hem: Hij liet hem daarvoor het eerste Evangelie schrijven, en dat was toch wat heerlijker dan het opschrijven van de tolgelden, die hij ontving. Zo beloont God elk verlies om zijnentwil: Hij geeft het verheerlijkt terug. Nog heden putten wij allen uit de hemelsen rijkdom van het Evangelie van Mattheus, en zijn naam is geliefd bij allen die geloofd hebben en geloven. Ja, zó laat God ons nog heden niet zelden tijdelijke voordelen verliezen ‘om ons geestelijke voordelen te doen gewinnen. Tot nu toe kennen wij enkel vissers als discipelen des Heren, thans ook een tollenaar; de Heer bestemde hem hiermede reeds nu tot zijn eersten toekomstigen geschiedschrijver. Hoe weinig vermoedde Mattheus, toen hij zijn tolgaardersboek toesloeg, dat hij een ander heilig, heerlijk boek zou openen, het boek des Nieuwen Testaments, om de eerste bladzijden er van met eigen hand te beschrijven! En Levi richtte Hem een grote maaltijd aan in zijn huis. Wij vinden het verhaal van de roeping van Mattheus bij al de drie eerste Evangelisten; doch Mattheus zegt eenvoudig dat Jezus in het huis aanzat, niet dat hij Hem een maaltijd aanrichtte; dat zegt alleen Lukas uitdrukkelijk, en Markus ter loops. Mattheus was geen onbemiddeld man, trouwens die alles verlaat, moet een bezitter zijn van goederen; nochtans aarzelde hij niet de roepstem des Heren dadelijk op te volgen, en nodigde daarenboven de Heer uit om die middag de maaltijd in zijn huis te komen houden. En de Heer kwam ter maaltijd bij zijn discipel. En het geschiedde als Jezus in het huis van Mattheus aanzat, ziet een grote schare van tollenaren en zondaren en van anderen kwamen en zaten mede aan met Jezus en zijn discipelen. Het woord zondaren heeft in de Evangeliën een geheel andere betekenis dan nu bij ons. Er worden mede verstaan mensen van een niet onbesproken levensgedrag, en niet alleen uit de onbeschaafden der geringste volksklasse, maar ook uit de daarop volgende klasse. De tollenaren waren als zodanig, hunne afkomst mocht zo fatsoenlijk zijn als zij wilde, bij de Joden veracht en gehaat, omdat zij zich tot dienaren stelden van de gehate Romeinen, om de belastingen van de Joden te heffen, én omdat zij daarbij niet zelden misbruik maakten van hun macht. Men ziet het doorgaans, dat de mensen, die gesteld zijn om het land te dienen, de burger tot last zijn, en als ware kwelgeesten hem allerlei moeite aandoen, in plaats van hem de zaken licht te maken. Hoe dit zij, in onze tijd zeggen niet weinigen van de hooggeplaatsten in de maatschappij, en daaronder niet weinige geleerden: Dat Jezus enkel omringd was van gemeen volk, dat de zaken niet kon beoordelen.’ Heeft iemand uit de oversten in Hem geloofd, of uit de Farizeeën?’ vroegen reeds de overpriesters en schriftgeleerden aan hun dienaren, die zonder Jezus terugkwamen; ‘maar deze schare die de wet niet weet, is vervloekt.’ De geleerden hebben altijd een haat tegen de geringen des volks: Zij zijn hun te dom; de Heer echter vertoefde meest altijd onder hen. Want zij waren velen en waren Hem gevolgd. Deze lieden beschouwden zich dan ook als een soort van discipelen van Jezus, althans van volgelingen, zaten met Hem aan, waar de dis voor Hem en zijn discipelen bereid werd, en de Heer verhinderde het niet, en Mattheus ook niet; want hij had de maaltijd groot genoeg laten aanrichten, om de oosterse gastvrijheid in al haar kracht te betonen, en al zijn gasten plaats en spijze te geven. Waarschijnlijk had hij ook hen, die tot hiertoe zijn ambtgenoten en vrienden

waren, tot deze afscheidsmaaltijd genodigd. En de Schriftgeleerden en Farizeeën, ziende Hem eten met de tollenaren en zondaren, murmureerden tegen zijn discipelen. Ook deze lieden zien wij overal bij Jezus, en dus was de Heer niet enkel omringd door gemeen volk, maar ook door de bloem der toenmalige maatschappij: De aanzienlijken, de geleerden, de fatsoenlijke lieden. Doch in welke hoedanigheid? Over het geheel genomen als zijn verspieders, die al zijn bewegingen met argusogen gadesloegen, om er te gelegener tijd gebruik van te maken, ja, om Hem reeds nu tegen te staan, tegen te spreken en tegen te werken. Trouwens waar de Heer is, daar moet zich naast het geloof, het ongeloof openbaren. Hij is de Rots, waarop de afstortende wateren breken, en zich in twee stromen, ter rechter- en ter linkerzijde verdelen. En zeiden tot zijn discipelen. Zij doen ditmaal een zijdelingsen aanval; zij durven de Meester zelf niet aan, wetende hoe voor zijn woord terstond al hun maskers vallen; doch wij zullen deze lieden altijd onbeschaamder zien worden, en alleronbeschaamdst, als de Heer in hun macht is. Wat is het! waarom eet en drinkt uw Meester en gij met de tollenaren en zondaren? Zij willen zeggen: Is uw Meester zulk een heilig man, waarom houdt Hij dan gemeenschap met zulke onheilige lieden, en waarom laat gij u mede daartoe verleiden? De Farizeeën en Schriftgeleerden waren uiterst gezet op wettische reinheid, dat is op letterlijke vervulling van al de voorschriften van uiterlijke reiniging en wassing. Doch met miskenning van de geest der wet, hielden zij de uiterlijke reiniging voor de enig nodige reiniging, en pasten zij deze in het overdrevene toe op alles, zelfs op de omgang met mensen. Maar Jezus dat horende, antwoordende, zeide tot hen. Gij ziet de oplettendheid des Heren op het woord der tegenstanders; Hij laat geen enkele gelegenheid voorbijgaan om hun te antwoorden. Wij zien hier de verkeerdheid van hen, die beweren, dat men de ongelovigen maar moet laten voortgaan hun dwaasheden op te dissen, omdat zij dan ten laatste alleen zullen staan. Neen, zij zullen niet alleen blijven staan; het ongeloof is onkruid, en niets is vruchtbaarder dan onkruid. Die gezond zijn, hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn. De Heer zegt hiermede niet; dat zij, die geen zondaren en tollenaren genoemd werden, niet ziek waren; de Heer laat dit hier in het midden; op een andere tijd zegt Hij dat allen Hem evenzeer behoeven, Johannes 8:24. Thans zegt Hij, alleen tot zijn berispers: ‘Gij erkent zelven, dat deze mensen onheiligen zij, welnu, dan hebben ook juist zij nodig heilig te worden, en dat wil Ik hen maken.’ De Heer zeide er mede, dat Hij wel met zondaren verkeerde, maar niet, omdat Hij behagen had in hun zonden, neen, maar om hen van hun zonden te genezen. Doch gaat heen en leert wat het zij: Ik wil barmhartigheid en niet offerande. De Heer ziet op Hosea 6:6, alwaar wij lezen: Ik heb lust tot weldadigheid en niet tot offer, en tot de kennis Gods meer dan tot brandoffer. Indien nu God meer behagen heeft aan de innerlijke liefde van het menselijk hart, dan aan het uitwendig offer, dat door de wet heilig werd geacht, hoe zou dan de mens de bewaring zijner uiterlijke reinheid, welke de zondaar ontvliedt, mogen stellen boven de liefde, welke onheiligen opzoekt om ze te heiligen? Want Ik ben niet gekomen, om te roepen rechtvaardigen, maar zondaren tot bekering. Met dit woord spreekt de Heer geheel zijn persoon en werk uit, Hij kwam enkel tot behoudenis van die verloren zijn. Zijn nu niet alle mensen verloren? Zeker, maar weinigen en, in vergelijking van het geheel, zeer weinigen, kennen zich zelven als verlorenen, en daarom komen de meesten niet tot Jezus, ofschoon Jezus tot hen komt. Die gezond zijn, hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn. Was nu de zonde een bloot lichamelijke ziekte, wij zouden onze krankheid moeten gevoelen; doch nu is zij een ziekte der ziel, van welke wij niets gevoelen, zolang wij enkel vleselijk of lichamelijk gevoelen; maar zodra beginnen wij niet geestelijk te gevoelen door de ontwaking van ons geweten, of wij gevoelen dat wij innerlijk, dat wij zielekrank zijn, en dat gevoel kan oneindig heviger, verontrustender, wanhopiger zijn dan het gevoel der gevaarlijkste en smartelijkste lichaamskrankheid. O, zalig de mens die zijn zielekrankheid gevoelt, want wel is het een grote ellende krank te zijn, maar het is ook een groot voorrecht, om als zulk een kranke, Jezus tot zijn medicijnmeester te hebben, Jezus, die betuigt: Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaren tot bekering.

9:14 De Heer en de discipelen van Johannes, over het vasten.
En de discipelen van Johannes en de Farizeeën vastten; en de discipelen van Johannes kwamen. Ofschoon Johannes zijn discipelen de Christus had aangewezen, en hijzelf door zijn gevangenneming buiten bediening gesteld was, bleven echter sommigen zijner discipelen hem aankleven. Waarom zond Johannes hen niet van zich weg naar Jezus heen met het woord: 'Nu Hij gekomen is behoort gij niet meer bij mij.' Er is in de dingen Gods niets gedwongens, niets overdrevens, niets overhaast. De zending van Johannes was een Goddelijke zending, zij moest nog lang hare vertegenwoordigers hebben onder Israël als een teken en bewijs, waarop telkens door de Heer en later door zijn Apostel kon gewezen worden tot hem. Zij kwamen rechtstreeks tot de Heer; zij kwamen als vrienden; hun meester, de Doper was immers de vriend des Bruidegoms. Zeggende: Waarom vasten wij en de discipelen der Farizeeën veel, en uw discipelen vasten niet? Lukas (ook dit verhaal hebben wij van al de drie eerste Evangelisten) vermeldt de komst der discipelen van Johannes niet, maar zegt eenvoudig en in het algemeen: En zij zeiden tot Hem: Waarom vasten de discipelen van Johannes dikwijls en doen gebeden, desgelijks ook de discipelen der Farizeeën, maar de uwen eten en drinken. Als men zelf een somber, sober, gestreng, ingetogen leven leidt, dan is het zien van mensen, die van al die banden ontslagen, vrij en genoeglijk leven evenals andere gewone mensen, iets verdrietigs, ja, iets ergerlijks. De vraag was dus niet onnatuurlijk: Waarom moeten wij dit doen en uwe discipelen niet? Vreemd niet waar, dat deze discipelen niet veler vroegen: 'Heer! maak Gij ons tot uwe discipelen, dan zijn wij vrij van alle deze uitwendige gestrengheid!' Doch neen, de mens meent, dat hij zo iets uitwendigs niet kan laten varen, zonder zijn zaligheid in gevaar te stellen. Doch Jezus zeide tot hen: Kunnen de bruiloftskinderen vasten en treuren, zolang de Bruidegom bij hen is? Bij Lukas zegt de Heer nog nadrukkelijker: Kunt gij de bruiloftskinderen, terwijl de Bruidegom bij hen is, doen vasten? Liefelijk woord, niet waar? Zoeven had de Heer gezegd de medicijnmeester der kranken te zijn, en nu noemt Hij zich de Bruidegom in het midden van de bruiloftskinderen. En wie waren die bruiloftskinderen? Zijn discipelen. De Heer zegt dus wat Hij is voor degenen die buiten zijn en voor degenen die binnen zijn. Die binnen zijn hebben niet te treuren, maar zich te verblijden. De Heer is de Bruidegom zijner gemeente, haar hoogste blijdschap. De Heer geeft hier gelijk meermalen, alleen de uiterlijke reden der zaak op, omdat deze alleen onder de bevatting zijner toehoorders lag, en ook omdat zijn nederigheid zijn heerlijkheid verborg. De uiterlijke reden van het niet vasten zijner discipelen was zijn lichamelijke tegenwoordigheid, maar de innerlijke reden, waarom zijn discipelen niet behoeften te vasten, lag daarin, dat Hijzelf voor hen gevast had, veertig dagen en veertig nachten lang. Zo langen tijd zij de Bruidegom bij zich hebben, kunnen zij niet vasten; maar de dagen zullen komen, wanneer de Bruidegom van hen zal weggenomen zijn, en alsdan zullen zij vasten in dezelve dagen. Vasten en treuren zijn woorden van één betekenis, daarom ziet de Heer hier niet zozeer op het uitwendig als wel op het inwendig vasten, op het vasten der ziel, op de droefheid, angst en benauwdheid, waarin zij onder de hatelijke bestrijdingen en bloedige vervolgingen zouden verkeren, terwijl thans zijn lichamelijke tegenwoordigheid hen van dat alles vrijwaarde. Hoe aandoenlijk was dit woord bijzonder voor de discipelen van Johannes, van wie de meester nu reeds tijdelijk weggenomen was, en weldra voor altijd zou weggenomen worden! En Hij zeide tot hen een gelijkenis. Niet een eigenlijk gezegde gelijkenis of verhaal, maar Hij vergeleek deze zaak met iets anders, opdat zij het onderscheid tussen Hem en de Doper te beter zonden vatten. Niemand zet een lap nieuw ongevold laken op een oud kleed, want de nieuwe aangezette tap scheurt af van het oude kleed, en er wordt een erger scheur. Gij ziet, de Heer ontzag zich niet ook de allereenvoudigste dingen tot beelden te nemen. Ongevold laken is nieuw ongekrompen laken. Wanneer men met zulk een nieuw stuk laken een oud gescheurd kleed wil herstellen, dan krimpt weldra door de regen of de vochtigheid het nieuwe

stuk laken en scheurt het oude laken verder in. En de lap van het nieuwe komt met het oude niet overeen. Het nieuwe steekt af bij het oude in kleur en frisheid. De Heer wil er mede zeggen: 'De oude en de nieuwe bedeling kunnen niet naast, maar moeten achter elkander gaan. 'Men kan niet tegelijk een discipel van Johannes en van Christus zijn, maar men moet van Johannes tot Christus komen, van de wet tot het Evangelie, van de vrees en de droefheid tot de liefde en de blijdschap. Mochten wij deze les des Heren toch meer ter harte nemen. Dat onze zonden ons doen treuren, Hij keurt het goed, ja eist het, maar dat Hijzelf iets anders voor ons zij dan onze blijdschap, is tegen zijn wil. En niemand doet nieuwen wijn in oude lederen zakken, anders doet de nieuwe wijn de lederen zakken bersten en de wijn wordt uitgestort, en de lederen zakken verderven; maar men doet nieuwen wijn in nieuwe lederen zakken, en zij worden beide tezamen behouden. Zelfs nog heden gebruikt men in het Oosten niet zelden voor de wijn in plaats van onze flessen sterke lederen zakken (balgen). Nieuwe wijn is jonge wijn, die nog niet uitgegist is, en die door zijn uitzettende kracht oude, gebruikte en dus krachteloos geworden zakken spoedig zou doen bersten. De Heer wil met deze gelijkenisrede zeggen: 'Bij een nieuwen inhoud moet ook een nieuwe vorm zijn. Gij kunt het nieuwe verbond niet gieten in de vorm van het oude verbond.' Een nieuw hart openbaart zich naar buiten in een nieuwe wijze van leven. Nieuwe evangelische beginselen en oude wettische vormen kunnen onmogelijk samengaan. De aanbidding Gods in Geest en waarheid kan zich niet verenigen met de uitspraak: ' Alleen te Jeruzalem is de plaats der aanbidding', maar heeft een ander woord tot zinspreuk, dit: De Allerhoogste woont niet in tempelen met handen gemaakt. In de natuur brengt God ook altijd een nieuwe kern voort in een nieuwen bolster. En daar nu het Nieuwe Testament eeuwig nieuw moet blijven, zo moet ook zijn vorm eeuwig nieuw zijn. Trouwens wat aan veroudering onderhevig is, verveelt op de duur, verliest zijn prikkel voor ons: Onze zinnen worden er stomp voor. En wat is nu de eeuwig nieuwe vorm van het eeuwig Nieuwe Testament? De kerk van Christus met geen andere plechtigheden dan Doop en Avondmaal, met geen andere bedieningen dan de prediking van het Evangelie aan volwassenen en het onderwijs der kinderen, met geen andere gemoedsaandoeningen dan gebed en lofzang, en met geen andere plichten dan de liefde tot elkander en liefde tot allen. In al het overige is de enkele gelovige en de gehele gemeente vrijgelaten, zodat niemand het recht heeft de broeder het geweten te binden met nog iets anders dan waarmede Gods Woord het geweten gebonden heeft, en dat zich lichtelijk laat samentrekken, in de woorden: Hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets anders doet, doet het al ter ere Gods, 1 Corinthiërs 10:31. En niemand, die oude drinkt, begeert terstond nieuwe, want hij zegt: De oude is beter. De Heer erkent hiermede de moeilijkheid van overgang van de oude tot de nieuwe bedeling. Niet alleen omdat men aan het oude gewoon is; maar ook omdat het oude zijn gistende kracht verloren heeft. Wat nieuw is, heeft altijd krachtig werkende beweging, ja, beroering veroorzakende elementen in zich, en een mens, die in rust neerligt, heeft van niets meer afkeer dan van onrust. Ziet het aan de Joden, aan de Roomsen en aan de naam-Christenen. De Joden wordt gezegd: 'De Christenen aanbidden de Messias als de gekomen Heer der heerlijkheid, dien gij hebt verworpen en nog verwerpt.' De Roomsen wordt gezegd: 'De Protestanten verwerpen uw afgodische diensten, en houden zich enkel aan Gods heilig Woord, dat gij door uwe overleveringen krachteloos maakt. De naam-Christenen wordt gezegd: 'De rechtvaardigen leven uit het geloof, dat gij niet nodig acht; gij hebt de naam dat gij leeft; maar gij zijt dood.' En wat doen nu de Joden, de Roomsen, de naam-Christenen? Ach, zij blijven meest allen liggen op het bed hunner eigen meningen, en verkiezen de slaap des doods boven het ontwaken ten eeuwigen leven. Slechts enkelen hunner begeren ten koste hunner zinnelijke rust, de nieuwe waarheid boven de oude dwaling, en redden hunne zielen van de dood.

9:18 De Heer en Jaïrus.
En het geschiedde als Jezus wederom in het schip overgegaan was naar de andere zijde, en wederkeerde in zijn stad, dat een grote schare Hem ontving en bij Hem vergaderde, want zij waren allen Hem verwachtende. Dit was waarschijnlijk tegen de middag. Zij hadden de Heer de vorige avond zien heen varen en verwachtten Hem dus vóór de volgende avond terug. En Hij was bij de zee. De Heer kwam voorlopig niet in de stad, maar bleef nog aan het strand, om het volk te prediken. En als Hij tot hen sprak, zie daar kwam een man, wiens naam was Jaïrus. Het is een treffend kenmerk der waarheid van de evangelische verhalen, dat meermalen de namen der personen, met wie gehandeld wordt, genoemd worden. Het was zoveel als een beroep op hun persoonlijk getuigenis. En hij was een van de oversten der synagoge. Dus geen vergeten burger, maar een bij allen evenzeer bekend man. En Jezus ziende, viel hij aan zijn voeten en aanbad Hem. Hetzelfde leert het geloof aan allen die behouden worden. Wie niet voor Jezus wil neervallen om Hem te aanbidden, die kan volkomen zeker zijn, dat hij niet wordt behouden. Psalm 2:12 Want hij had een enige dochter van omtrent twaalf jaren, en deze lag op haar sterven. Met het verlies van dit kind ging alles voor Jaïrus ten grave; de slag zou hem en zijn vrouw verpletteren; de grote angst en benauwdheid dreef hem tot Jezus. Hoe gezegend, dat de Heer niet te Gadara langer mocht vertoeven! Te Kapernaum worstelden een vader en een moeder in de gebeden met God om het behoud van hun enig lief twaalfjarig dochtertje, en de Heer kwam zelf, niet om het te redden van de dood, maar uit de dood. En hij bad Hem zeer, dat Hij in zijn huis wilde komen, zeggende: Mijn dochtertje is in haar uiterste, doch kom en leg Uwe hand op haar, opdat zij behouden worde, en zij zal leven. Voorzeker, dat was een recht Israëlitisch geloof; het zou niet beschaamd worden. Ook zien wij hier, dat de Heer zijn genezingen deed door zijn hand op het hoofd van de lijder te leggen, en hem alzo te zegenen met een zegen van herstel. En Jezus, opgestaan zijnde, volgde hem met zijn discipelen. Jaïrus meende nu spoedig geholpen te worden; doch als wij geloven, dan moeten wij ons gewennen, om achter de niet haastige, maar gewone schreden des Heren te gaan. En een grote schare volgde Hem, en als Hij heenging, verdrongen zij Hem. Het was de Heer onmogelijk, al had Hij het ook gewild, Jaïrus snel te volgen, de menigte des volks en het daardoor veroorzaakte gedrang was zo groot, dat de Heer met Jaïrus slechts langzaam kon voortgaan. Doch dit oponthoud bracht twee heerlijke dingen voort: vooreerst dat wij hier in plaats van de genezing, de opstanding van Jaïrus' dochtertje, en ten andere dat wij bovendien nog een tweede wonder aanschouwen. En hoe liefelijk komen zij bij elkander! Evenals er dubbelsterren zijn aan de hemel, die zich om elkander bewegen, zo zijn er dubbelsterren op aarde. Een kind van twaalf jaren en een vrouw die twaalf jaren geleden, dus toen dat kind geboren werd, een treurige kwaal kreeg, worden beiden te ener stond behouden. De Heer ging heen om alleen Jaïrus' dochtertje te redden, doch in het voorbijgaan wordt ook nog deze vrouw gered. Och dat ook wij behouden worden, al is het ook maar in het voorbijgaan! Bij de krankheid van Lazarus bleef de Heer opzettelijk weg, en hier wordt Hij door het gedrang opgehouden. Bij de Heer is geen haast en ook geen uitstel. Hij is aan de omstandigheden onderworpen, en beheerst tegelijk de omstandigheden en de vrucht er van is de meer overvloedige verheerlijking van God. En ziet, een zekere vrouw, die twaalf jaren de vloed des bloeds gehad had, en veel geleden had van vele medicijnmeesters, en al het hare, al haar leeftocht, aan hen te koste gelegd had, en geen baat gevonden had en van niemand had kunnen genezen worden, maar met welke het veel erger geworden was, kwam onder de schare van achteren tot Jezus. Wel was deze vrouw een ellendige. Denk maar eens na, welk een opeenstapeling van leed en smart in deze weinige woorden ons worden voorgesteld. Twaalf jaren lang had zij de treurigste kwaal gehad, die een vrouw hebben kan: een uitputting der krachten, waarbij het leven als bij druppels wegvloeit. Daarbij had zij nog veel geleden door de vele geneesmeesters. De een had dit, de ander iets anders voorgeschreven en laten gebruiken, en zij hadden daarmede de smarten vermeerderd, maar de kwaal niet verminderd. Och, bij ongeneselijke kwalen zijn ook zelfs de geneesheren

moeilijke vertroosters. Zij willen dan wel helpen maar kunnen niet, en dan worden zij verdrietig, en dan wordt het de schuld van de kranke, dat hij zo ongeneeselijk is. 'Waarom zijt gij niet vroeger bij mij gekomen (zeggen zij in zulk een geval), dan had ik u kunnen genezen, maar nu is het te laat. Gij zijt verkouden geweest, en nu hebt gij de tering; maar waarom zijt gij ook niet bij mij gekomen, toen gij zo erg verkouden waart?' En dan luidt het antwoord: 'Het moge zo zijn, dokter! maar schuld of geen schuld, help mij zo gij kunt; maar gij kunt niet, en daarom moet ik nu mijzelven hopeloos ziek gemaakt hebben! Kunt gij mij niet helpen, vermeerder dan toch mijn ellende niet, en bestraf mij niet over hetgeen ik niet vermoeden en niet verhoeden kon. De kwaal is voor u verborgen geweest, hoe zou ik ze dan hebben voorzien?' O, die verborgen kwalen, zij zijn altijd de gevaarlijkste. Hoe menig blozend gelaat heeft een verborgen kwaal die niemand ziet; maar stoot u het voorhoofd en krijg er een buil aan, terstond zal ieder u beklagen en zeggen: 'Wat hebt gij daar aan uw hoofd?' Doch gij antwoordt: 'Vriend, bekommer u daar niet over; dit is een voorbijgaande zaak, gij let alleen op het uitwendige, maar gij moest op mijn verborgen kwaal zien, en mij daarin helpen of troosten. Gij doet het echter niet; doch het behoeft ook niet: Jezus is er.' Neen, ik zeg het andermaal: het behoeft niet: Jezus is er. Ziet op deze vrouw, zij had al het hare ten koste gelegd om genezen te worden; en ziet nu daarbij op Christus, welk medelijden Hij had met de armen, een medelijden, waarmede Hij, zoals hier, al hunne noden in zijn Woord laat optekenen. Deze ellende althans hebben de rijken niet, dat zij bij hun krankheid ook nog gebrek lijden; neen, hunne krankheid maakt hunne geldbeurs niet ledig. Ook had deze vrouw geen baat gevonden, maar het was veler erger met haar geworden. Hoe is alles hier naar het leven getekend! Ten laatste wordt de kranke opgegeven. De dokter wordt eindelijk moede van een zieke, die niet wil genezen en die niet wil sterven; zo moede, dat hij zelfs moede wordt er geld voor te ontvangen, en hem ver weg naar de baden zendt. Deze ellende hebben nu weder de armen niet; hun krankheden doen hen niet in de vreemde sterven. En zij raakte de zoom zijns kleeds aan; want zij zeide in zichzelf: Indien ik maar Zijn klederen mag aanraken, zo zal ik gezond worden. Dit was recht oud-Israëlitisch gedacht en gezegd. Of hebt gij niet weleens in de synagoge gezien, hoe de rol der wet onder een kleed met franje wordt rondgedragen, en hoe ieder Jood de zoom van dat kleed aanraakt, om er door te zeggen: 'Ook voor mij! ook ik heb er deel aan'? En nu was hier niet een stuk hout met een perkament omwonden in een kleed gedaan, maar hier was de levende Christus, de Heer der heerlijkheid; dat wist zij, want zij geloofde, en het geloof leert de dingen Gods kennen aan de ziel; daarom zeide zij tot zichzelf met volkomen vertrouwen in haren God en Heiland: 'Als ik maar zijn klederen mag aanraken, zo zal ik gezond worden.' Welk een verzekerd geloof! De vrouw zag op de persoon des Heren en Hem aan te raken, al was het ook maar aan het uiterste zijner klederen, was genoeg om haar te genezen. O, welk een uitnemende mate des geloofs zien wij in deze diep ellendige. Arm en veracht naar de wereld, was zij rijk en hoogbemind bij God, omdat zij Hem de eer gaf als de almachtige God, die wonderen doen kan en doet aan een iegelijk die gelooft. Zij was, zoals wij zouden zeggen, de apotheek rond geweest; jaren achtereen had zij alles beproefd en niets had haar geholpen, en nu gelooft zij dat alleen de aanraking van het kleed van Jezus haar volstrekt ongeneeslijke krankheid zal genezen. En hoe wil zij deze aanraking doen? In het verborgene, ongezien, onopgemerkt zowel door Jezus als door het volk, want bij het gedrang des volks wil zij het doen, en doet zij het. En hoe doet zij het? Raakt zij zijn klederen aan in staande houding; neen, zij raakt het uiterste benedeneinde, de zoom zijner klederen aan, wat zij noodzakelijk in een bukkende, ootmoedige, aanbiddende houding doen moest. Terstond daarna verbergt zij zich en wil verborgen blijven. Zij stal dus letterlijk een zegen, en op deze wijze mogen wij ook wel een zegen stelen; maar niet zoals Jakob het deed. Voorzeker het grootste geloof is het ootmoedigst geloof, ofschoon er geen hoogmoedig geloof bestaat. Doch nu zult gij wellicht vragen: geschieden er ook heden nog genezingen op het geloof? En ik zeg: ja! Wij zouden wel zeer ongelukkig zijn, indien wij de Evangelische geschiedenis op achttienhonderd jarigen afstand van ons plaatsen moesten. Indien

het Evangelie slechts tot gisteren is, zo is het ons, die heden leven, niets waard. Neen, het Evangelie is voor ons volkomen hetzelfde wat het voor de tijdgenoten van Jezus en de Apostelen was; alleen de vorm der bedeling verschilt. De vorm der bedeling des Ouden Testaments was ook niet als die des Nieuwen Testaments. Thans geschiedt in het verborgene, wat ten tijde van Christus in het openbaar geschiedde. En terstond stelpte de fontein haars bloeds, en zij gevoelde aan haar lichaam, dat zij van die kwaal genezen was. De eigenaardigheid harer kwaal bracht het ogenblikkelijk gevoel der genezing mede. Zij gevoelde ene kracht van innerlijke sluiting en tegelijk ene kracht van verhoogd leven en frisheid door geheel haar lichaam. Welk ene blijdschap hiermede ook door haar hart stroomde, kan ieder zich voorstellen. En de vrouw werd gezond van dezelfde ure af. Zij was weer dezelfde mens als vroeger, eer zij die kwaal had. O, hoe geheel anders is het leven, als de loodzware last des lijdens er van is afgewenteld; dan wordt het leven weder een lust, een genot, een altijd toenemende vreugde. En terstond Jezus, in zich zelven bekennende de kracht, die van Hem was uitgegaan, keerde zich om in de schare, en zeide: Wie heeft mijn klederen aangeraakt? De Heer gevoelde dat de kracht des Heiligen Geestes uit zijn lichaam en door zijn klederen heenging, en deze kracht ging door de vingertoppen der vrouw in haar lichaam, in haar binnenste, in de bron van hare kwaal en nam deze van haar weg. Hieraan wist de Heer dat er een genezing had plaats gehad, en ditmaal wist Hij niet door zijn alwetendheid wie Hem had aangeraakt. De Vader gaf zijnen Zoon alle dingen te doen. De Zoon kon alles doen, en toch deed Hij niets uit eigen wil, maar enkel wat de Vader wilde dat Hij deed; zo kon ook de Zoon alles weten, en toch wilde Hij niets weten, dan hetgeen de Vader Hem openbaarde. Dit alles lag stilzwijgend opgesloten in zijn vrijwillige gehoorzaamheid aan de Vader om onzentwille. Doch ook dit moest blijken, zoals het ook hier bleek. Ware het niet uit enkele voorbeelden gebleken, wij zouden niet volkomen verzekerd zijn geworden van de volmaakte gehoorzaamheid des Zoons in zijn mensheid jegens de Vader. De Heer gevoelde de kracht van zich uitgaan, doch wist niet, tot wie zij zich had uitgestrekt; Hij keerde zich dus om in het midden des volks om te zien, wie Hem met de hand des geloofs had aangeraakt, ten einde dat geloof te prijzen, en daarmede de Vader, die het gaf, te verheerlijken. En als zij het allen ontkenden, zeide Petrus en die met hem waren: Meester! Gij ziet, de scharen drukken en verdringen U, en zegt Gij wie heeft Mij aangeraakt? Gij ziet uit dit antwoord dat de discipelen met de Heer gemeenzaam waren, en vrij van de slaafsen eerbied van de hoveling jegens de koning, en van de geringe jegens de hooggeplaatste. En de Heer wilde wel die gemeenzaamheid. Die liefheeft, mag vrijmoedig zijn. En Jezus zeide: Iemand heeft Mij aangeraakt, Want Ik heb bekend, dat kracht van Mij is uitgegaan. En Hij zag rondom om haar te zien, die dat gedaan had. Wie de beweldadigde kon zijn. Vreemd, niet waar? Als er een wonder in het openbaar geschiedde, dan wilde Jezus dat het verborgen bleef, en als het in het verborgen geschiedde en verborgen blijven kon, wilde de Heer dat het openbaar werd. Wij hebben echter reeds de reden hiervan genoemd, en voegen er nog bij, dat de Heer wel wil dat Gods werken openbaar worden, maar niet dat zij uitgebazuind zullen worden. Ook moest in dit bijzonder geval de persoon die genezen was openbaar worden voor de Heer zelf en het volk, want de Heer genas niet in de blinde. Het moest openbaar worden, dat alleen de gelovige aanraking van de Heer een wonder had veroorzaakt, en waarin het wonder bestond. De vrouw nu, ziende dat zij niet verborgen was, kwam vrezende en bevende, wetende wat aan haar geschied was, en viel voor Hem neder, en zeide Hem al de waarheid, verklarende voor al het volk om wat oorzaak zij Hem had aangeraakt, en hoe zij terstond genezen was. Zij had gaarne de zaak bedekt gehouden, waartoe haar vrouwelijke kiesheid medewerkte; doch nu zij openbaar worden moest, nu werd zij ook geheel openbaar, en zij beleed nu alles voor de Heer en al het volk. Doch hoe kon zij dit, na het ontvangen van zulk een zegen, vrezende en bevende doen? Uit eerbied en ontzag voor de Heer, die voor haar de Heer der heerlijkheid was. Moeten wij niet ook onszelfs zaligheid werken met vrezen en beven? Wanneer wij geloven is onze zaligheid zeker, maar enkel met eerbied en ontzag voor God moeten wij haar

bewaren. En Hij zeide tot haar: Dochter! wees welgemoed, uw geloof heeft u behouden, ga heen in vrede, en wees genezen van deze uwe kwaal! Dat is: wees er voortaan van bevrijd: blijf er van genezen. De Heer prijst deze vrouw. Wij zijn dikwijls bang om elkander te prijzen of om geprezen te worden. Doch het kan geen kwaad, als wij slechts bij het een en bij het ander het oog op Jezus gericht houden. De Heer zeide tot de vrouw: uw geloof heeft u geholpen, en de vrouw kon niet anders zeggen dan: Gij, o Heer, hebt mij geholpen. Zulk een liefelijke ruiling heeft er altijd plaats in de genade. Zo ook, Christus verheerlijkt door zijn woord de Heilige Geest, wiens werking zich openbaart in het geloof, en de Heilige Geest verheerlijkt Christus door het woord van de begenadigde zondaar. En als Hij nog sprak, kwam daar een van het huis des overste der Synagoge, zeggende: Uwe dochter is gestorven; wat zijt gij de Meester nog moeilijk. Welk een woord voor Jaïrus! Ach! hij had wel gewild, dat de ganse wereld op zijde gezet ware geworden, om zijn kind te helpen, en nu moest dat groot oponthoud er bij komen, een oponthoud, waardoor zijn kind gestorven was, eer de Heer tot hetzelve kon komen. En nu komt daar nog bij een huisgenoot, zonder geloof, die inplaats van te zeggen: dat hij het nu de Meester moeielijk maken en bij Hem aanhouden moest, hem vermaant het tegendeel te doen, omdat hij meent dat er voor de dood geen kruid gewassen is. En hij meent recht; doch hij weet niet dat Jezus een medicijnmeester is, die ook na de dood kan genezen. Doch het geloof van Jaïrus moest beproefd worden door de benauwdheid, en versterkt worden door het woord des Heren. En Jezus, terstond gehoord hebbende het woord, dat er gesproken werd, zeide tot de overste der synagoge: Vrees niet, geloof alleenlijk en zij zal behouden worden. De Heer ondersteunt het geloof van Jaïrus, want zonder geloof doet de Heer gene wonderen. De redding, hetzij lichamelijk of geestelijk, moet door ons geloof heengaan. Waarom? Omdat het geloof God verheerlijkt door op Hem te vertrouwen, en ten andere, omdat de mens zonder geloof na zijn redding geen geestelijke vrucht voor zichzelven hebben zou. Immers, hij zou alsdan zijn redding niet aan God, maar aan andere oorzaken toeschrijven, en kon hij het wonderdadige niet ontkennen, dan zou hij nog eer aan de duivel de eer geven dan aan God, gelijk sommige Farizeeën en Schriftgeleerden deden, die durfden beweren dat Jezus de duivelen uitdreef door de overste der duivelen, en alzo met de boze in een verbond stond. De zondaar als zodanig is dood in het geestelijke, maar geeft God hem geestelijk leven, dan moet hij ook uit dat leven doen, al wat het medebrengt en tot de noodzakelijke levensbewegingen behoort. Alsdan moet hij geestelijk ademen (bidden); geestelijk denken en gevoelen (geloven); geestelijk willen en werken (heilig handelen en wandelen). Daarom is niets ongegronder dan het verwijt der ongelovigen, dat de gelovigen zich beschouwen als lijdelijke werktuigen in de hand des Heiligen Geestes, terwijl zij juist het tegendeel, namelijk: medearbeiders Gods zijn; 1 Corinthiërs 3:9. Zo moet dan Jaïrus de redding van zijn kind door het geloof verkrijgen; daarmede ontving hij de verlossing in dubbele heerlijkheid, want wat men van God verwacht en verkrijgt is dubbel heerlijk. Het is toch inderdaad opmerkelijk, dat de Heer gedurig geloof vraagt, en niets anders dan geloof. Wordt hiermede niet duidelijk gezegd, dat, geestelijk beschouwd, het ongeloof de hoofdkwaal is, waaraan de mens ziek ligt? Geen beter tegenmiddel dus dan het geloof, dat met niemand en met niets anders te doen heeft dan met God, zijn Woord en zijn genade in Christus, door de Heilige Geest. En als Jezus in het huis van de overste der synagoge kwam, liet Hij niemand toe Hem te volgen en in te komen dan Petrus, Jakobus en Johannes, de broeder van Jakobus. Waartoe zou het gediend hebben, dat al de twaalf discipelen des Heren met Hem in huis gegaan waren? Nochtans wilde de Heer er niet alleen ingaan, maar Hij nam drie zijner eerste Apostelen, die als zodanig vanzelf het eerst in aanmerking kwamen, als getuigen mede; zij waren ook later zijn naaste discipelen. En ingegaan zijnde, zag Hij de beroering, de pijpers en de woelende schare, die zeer weenden en huilden. De klagers en klaagsters werden gehuurd en hadden treurmuziek bij zich. Zij waren gewoonlijk de eersten in een huis, waar een dode was. In de oosterse landen bestaat deze gewoonte nog; zó historisch waar is dit alles. En zij schreiden allen en maakten misbaar over het kind. En Hij zeide: Wat

maakt gij beroerte en wat weent gij? schreit niet, maar vertrekt; want het dochtertje is niet dood, maar het slaapt. Dat kon Jezus zeggen, want voor Hem leefde het kind en was het een slapende, welke Hij gereed stond te wekken. De Heer vergrootte zijn daden nooit, Hij verkleinde ze veler. Doch merk op hoe volkomen zeker de Heer is van zijn daden! Hij is zo zeker dat het kind zal opstaan uit de dood, dat Hij het nu reeds geen dode, maar een slapende noemt. Kan een minder wezen dan God zulk een volstrekte zekerheid van zijn daden hebben? En zij belachten Hem, wetende, dat zij gestorven was. Als de Heer een zijner heerlijkste wonderen aankondigt, wordt Hij uitgelachen. Het ongeloof, dat in deze mensen was, kon de belofte van Jezus niet vatten; het ongeloof begrijpt niet, dat, waar Jezus is, geen wanhopig geval bestaanbaar is. Maar als Hij ze allen uitgedreven had, nam Hij met zich de vader en de moeder van het kind, en degenen die bij Hem waren, en ging binnen waar het kind lag. Hij liet deze weeklagende mensen niet in het sterfhuis, dat geen sterfhuis zou zijn en geen rouwklagers zou nodig hebben. Christus houdt niet van een luidruchtige menigte, Hij drijft ze uit. Een vals wonderdoener zou de gehele schare bijeengeroepen hebben, maar de Heer wilde het stille slaapvertrek van dat kind niet gevuld hebben met mensen, die er niet bij nodig hadden. Hij liet alleen de ouders toe en zijn drie discipelen. Zo wilde de Heer tegelijk een openbare daad verbergen, en een verborgen daad openbaar hebben. Hij wilde niet, dat er veel over gesproken werd, maar wel dat zijn Vader er voor verheerlijkt werd; daarom liet Hij ze van genoegzame getuigen van weerszijden bijwonen, om het wonder te kunnen bevestigen, en het later in de Schrift te kunnen doen optekenen. En Hij vatte de hand des kinds, en zeide tot haar: Talitha kumi, hetwelk is, zijnde overgezet: Gij dochtertje, Ik zeg u: sta op! Hoe liefelijk dat wij de eigen woorden van Jezus hebben; dat hebben wij aan Markus te danken. De Heer sprak de taal des lands, Syrisch; ook hierin onderscheidde zich de Heer niet van al de Joden. En hoe eenvoudig is nu de Heer in zijn woorden: zo eenvoudig als de natuur in hare herlevingen. De Heer wekt de doden op, gelijk wij een slapende wekken; én het wonder én de wijze waarop het geschiedde, was de Here waardig. En haar geest keerde weder, en terstond stond het dochtertje op en wandelde. De geest is het leven; die geest, dat leven was losgemaakt van het lichaam, en nu werd het weder met hetzelve verbonden; het is een volstrekt Goddelijke daad. Terstond bewees het kind, dat zij dezelfde was als vóór haar krankheid, zij stond van haar bedje op, en liep door de kamer. Want het was twaalf jaren oud. Het kon dus opstaan en door de kamer gaan, zoals zij gewoon was bij het ontwaken; zij stond op om zich te kleden. Het was een aankomend meisje. Wij weten hoe onze kinderen op die leeftijd zijn, en menigeen, die een dochtertje van twaalf jaren heeft, denkt aan het twaalfjarig dochtertje van Jaïrus, vooral als het op die leeftijd krank is. Overigens hebben wij de liefelijke toevalligheid, zoals wij zouden zeggen, maar beter zeggen wij de opmerkelijke samentreffing van de genezen vrouw en het opgewekte kind reeds opgemerkt. De vrouw was twaalf jaren krank, het kind was twaalf jaren oud. De vrouw kon zeggen: Toen gij geboren werd, werd ik krank, en nu ontmoeten wij elkander persoonlijk bij Jezus, en wij beiden zijn door Hem genezen. Zeker wij mogen geen spelingen in de Schrift zoeken waar zij niet zijn, doch waar ze zijn, mag men ze wel opmerken en optekenen, als schone rijmklanken van Gods woorden en werken. En Hij zeide dat men haar zou te eten geven. De Heer is tegen alle sprakeloze verbazing, zelfs over de meest verheven dingen; terstond geeft Hij afleiding en brengt Hij de omstanders weder tot bezinning en tot de gewone orde en werkzaamheden des levens terug. Ook de geredde wordt niet vergeten. De Heer geeft wel op wonderdadige wijze het leven, maar niet de onderhouding des levens, deze kunnen hare ouders geven en moeten zij geven, en wel terstond, opdat zij zien dat hun kind in volle werkelijkheid leeft. Gij ziet de volmaakte wijsheid des Heren ook in de kleinste dingen des levens. Mocht het ook bij ons, in alle voorkomende zaken, nimmer aan wijsheid ontbreken! En hare ouders ontzettende zich met grote ontzetting. De plotselinge overgang van de diepste bezorgdheid en smart tot de hoogste vreugde veroorzaakte ontzetting, welke zich echter spoedig oploste in aanbidding. En Hij gebood hun zeer dat niemand dat zou weten, en zij niemand zeggen zouden

hetgeen geschied was. Hijzelf had immers van de dode gesproken als van een slapende. Niemand had nodig er een enkel woord bij te voegen. Doch het gelukte de Heer niet zijn wonderen te verbergen. En dit gerucht ging uit door het gehele land. Het ene gerucht van Jezus' grote daden volgde het andere, en het laatste overtrof altijd het vorige in heerlijkheid. Ook tot ons is niet het bloot gerucht, maar tevens de zekere geschiedenis van 's Heren wonderen gekomen, en zouden wij er ons aan ergeren en ze tegenspreken als verdichte verhalen, zoals de goddelozen doen? Neen, wij zullen er God voor verheerlijken, zoals de godvruchtigen doen.

9:27 De Heer en de twee blinden te Kapernaum.

En als Jezus van daar voortging, zijn Hem twee blinden gevolgd. Het moet een treffende aanschouwing zijn geweest, en het is voor ons nog een aandoenlijke gedachte, dat de Heer, overal waar Hij kwam, ongelukkigen aantrof. Doch, o een lijder weet zo goed, wie hem helpen kan, en waar Jezus kwam, daar sprak het hart des ellendigen terstond: 'Ga heen naar Hem, want Deze is het, die u helpen kan en zal.' Roepende en zeggende: Zoon van David! Ontferm u onzer! Het is opmerkelijk, dat juist de blinden de Heer aanroepen bij zijn Koningsnaam, als Messias. Ook hiervoor is een reden. De blinden kenden Hem niet in zijn knechtsgestalte, zij zagen Hem niet als een gewoon mens in gelaatstrekken, kleding en omgang met anderen. Zij hoorden enkel van zijn daden, en naar deze noemen zij Hem bij zijn wezenlijke naam. Bij de zienden verhinderde veelal het uitwendig voorkomen van de Heer als ieder ander mens, om Hem als de Heer der heerlijkheid te erkennen; bij de blinden viel ook dit beletsel weg. En hoorden zij ook al de stem des Heren als die van een gewoon mens, zij hoorden die stem nooit, dan in woorden van de hoogste wijsheid of van de hoogste macht. En als Hij in huis gekomen was, kwamen de blinden tot Hem. En Jezus zei tot hen: Gelooft gij dat Ik u dat doen kan? De Heer drukt in deze zijn vraag kennelijk op het woordje Ik. Dat God in de hemel zulk een wonder doen kon, geloofde zeker wel ieder Israëliet; maar dat Jezus zoiets doen kon, geloofden slechts weinigen. En toch zonder geloof, dat Jezus zoiets doen kan, doet Jezus zoiets niet. De Vader heeft de Zoon alle dingen in handen gegeven; de Zoon kan behouden en niet behouden, en Hij behoudt gaarne, mits dat men Hem erkent voor de Zoon, wie de Vader alle dingen in handen gegeven heeft. Dat mogen de ongelovigen van onze dagen wel bedenken. Zij zeggen in God te geloven, maar dat doen de duivelen ook en sidderen; doch de duivelen geloven eigenlijk niet in God en ook niet in Jezus, en dat doen de ongelovigen ook niet. Er is een voorgewend geloof en er is een wezenlijk geloof. Het is hiermede als met het geven van de hand. Hoe licht geeft men iemand de hand, maar wat betekent dat? Doch als een bruidegom zijn bruid de hand geeft in het ogenblik van de openbare huwelijksplechtigheid, dan is dit een overgave van zichzelf aan de geliefde voor geheel het leven. Het geloof nu is zulk een hand geven aan Jezus, en Jezus vraagt geloof, omdat Hij geen Goddelijke weldaden uitdeelt, dan in de Goddelijk geordende weg. Zij zeiden tot Hem: Ja Heer! Dat dit oprecht gemeend was, bewees hun roepen tot Hem om hulp. Gij ziet, gelijk bij de bruidegom en de bruid zo komt ook tussen Christus en die door Christus verlost zal worden, alles aan op het jawoord. De Here Jezus vraagt een ieder zondaar, die tot Hem komt: 'Gelooft gij dat IK u kan zalig maken?' En zalig een ieder, die daarop kan antwoorden: 'Ja ik, van ganser harte!' Toen raakte Hij hun ogen aan, zeggende: U geschiede naar uw geloof. Zo verzekerd was nu ook de Heer van de oprechtheid huns geloofs, dat Hij hun genezing er van afhankelijk stelde; want gij gevoelt dat de Heer zichzelf nooit aan enige onzekerheid in het geschieden van het wonder kon blootstellen. Doch de Heer zag de blinden in het hart en wilde nu het oprecht geloof van de blinden openbaren en eren. En dat zou de Heer niet hebben kunnen doen, als het geloof een zaak uit de mens was; doch het geloof is een werk van de Heilige Geest, en als zodanig kan Christus het eren, en eert Hij het. Evenals de hovenier eerst in de aarde een voren met de vinger maakt, eer hij de kostbare zaadkorrel erin werpt, zo maakt ook de Heilige Geest eerst een voren in ons hart, eer het kostbaar zaad des woords er in wordt neergelegd. En hun ogen zijn geopend geworden. Welk een weldaad, of liever welk een wereld vol weldaden! Blind te zijn en ziende te worden, (-) het is een wonder, zo als God alleen kan doen. En Jezus heeft hen streng verboden, zeggende: Ziet, dat het niemand weet. De Heer had (zoals wij meermalen opmerkten) een diepe afkeer van alle vertoning, waarvan de verbreiding van het gerucht van zijn daden altijd de schijn gaf; vandaar zijn gedurig verbod van hetgeen zich toch niet verbieden liet. Het leert ons, dat wij ook daar, waar wij onophoudelijk zien dat onze woorden geen ingang vinden, nochtans ons beginsel behoren vol te houden, en telkens weder moeten laten gelden. Maar zij uitgegaan zijnde, hebben Hem ruchtbaar gemaakt door dat gehele land. In dit opzicht kan men ook, zoals wij reeds opmerkten, de Heer ongehoorzaam zijn zonder

te zondigen, als men namelijk uit dankbare liefde, door de verbreiding van het wonder, God de eer geeft. Doch hoe velen spreken over de ondervinding van Gods liefde, meer met hun mond, dan met hun hart. Wij moeten oprecht dankbaar zijn, zoals deze blinden waren.

9:32 De Heer en de bezeten stomme.

Als deze nu uitgingen, ziet, zo brachten zij tot Hem een man, die stom en van de duivel bezeten was. Een dubbele ellende. Hoe menigmaal gaan ook nu nog vele kwalen tezamen bij één mens, die daarom ons diepst medegevoel gaande maakt, en door ons zo graag geholpen zou worden als de meerder ellendige onder de minder ellendigen; doch wat kunnen wij? Voor de Heer echter is niets onredbaar. En het geschiedde, als de duivel uitgeworpen was, sprak de stomme. Een kennelijke heen wijzing naar de oorzaak van dezes mans stomheid. De onreine geest veroorzaakte in de mens, die hij beheerste, menigerlei soort van kwalen, en soms velerlei kwalen te gelijk, zoals wij uit de Evangeliën weten, en zonder de Schrift niet zouden kunnen weten. Doch juist daarom noemen wij dan ook de geneeskundige ongelovig, die van geen andere dan natuurlijke oorzaken weten wil. Wie kan weten dat de natuurlijke oorzaken niet wortelen in bovennatuurlijke oorzaken, en zo iemand dat niet kan weten, hoe kan hij het dan ontkennen, zonder een dwaasheid te begaan? De geneeskunde spreekt van een gestoorde orde in het lichaam; goed, maar waardoor is deze orde gestoord? Van vele eenvoudige, bloot lichamelijke ongesteldheden kan men dit aanwijzen, maar van vele anderen, waarin de geest van de mensen hoofdzakelijk betrokken is, kan men de eigenlijke oorzaak van de verstoring niet aantonen, niet eens gissen, en moet men die voor geheel ondoorgrondelijk verklaren. Indien nu in zulk een geval God ons zei: ‘de oorzaak van deze storing van de orde in 's mensen ziel en lichaam ligt in de invloed van een boze geest,’ zouden wij het dan niet moeten geloven? En zo ja, hoe zouden wij dan niet ook geloven, dat overal waar in de Schrift de kwaal aan een onreinen geest wordt toegeschreven, ons de volle verborgene, alleen voor God kenbare waarheid gezegd is? Heeft de Schrift geen Goddelijk gezag voor u, schaar u dan onder haar bestrijders en bij Gods tegenstanders; maar erkent gij dat gezag, buig er u dan gewillig onder. Wat God gezegd heeft, moet geloofd worden. En de scharen verwonderden zich, zeggende: Er is nooit desgelijks in Israël gezien! Het volk, hoe zinnelijk van aard en onkundig in geestelijke dingen, is echter niet bestand voor hetgeen zij met hun ogen zien en met hun oren horen, en ook niet de grootste sofist van de wereld hen kan ontstrijden. Voor zulke daden, als zij de Heer zagen doen, vielen zij al was het ook maar voor een ogenblik, op hun knieën, en verheerlijkten zij God, al was het ook maar met klanken, die wegruisen in de wind. Om zo bedorven te zijn, dat men ook in de onmiskenbaarste wonderen Gods geen wonderen ziet, moet men niet tot het volk, maar tot de beschaafde, geleerde, aanzienlijke mannen behoren. Het ongeloof van het volk is nog menselijk, maar dat van de geleerde is duivels. Maar enigen van de Farizeeën zeiden: Hij werpt de duivels uit door de overste van de duivels. Ziet gij, hier hebt gij reeds het sprekend voorbeeld van hetgeen wij zoeven zeiden. Hoe verschillend waren toch in die tijd de beoordelingen over Jezus persoon, zijn woorden en zijn daden, en hoe verschillend zijn zij nog in onze tijd! Wij zien het echter ook hier: altijd heeft het ongeloof een andere verklaring van de dingen Gods, dan de andere mensen; het verwerpt de klaarblijkelijke werkingen Gods, en neemt de ongerijmdste en zotste dingen aan. Ook dit zien wij bij de ongelovigen van onze tijd: zij werpen het kostelijke brood der Schrift weg, en begeren hun buik te vullen met de draf, die de zwijnen eten. Wij wenen over hen, als over verloren zonen, en bidden hun van ganser harte toe, dat zij inkeren tot zichzelf en zeggen: Hoe vele huurlingen mijns vaders hebben overvloed van brood, en ik verga van honger. Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan. En anderen Hem verzoekende, begeerden van Hem een teken uit de hemel. De breedvoerige beantwoording van de genoemde beschuldiging en van deze eis door de Heer, hebben wij reeds vroeger gehoord en behandeld. De Heer toonde hun daarin zo treffend de ongerijmdheid van hun beschuldiging en eis aan, dat niets ons meer moet bevreemden, dan dat deze lieden met deze zelfde beschuldiging en eis nog weer voor de dag komen, Doch het is met de ongelovigen ook van onze tijd niet anders. De reeds duizenden malen grondig weerlegde tegenwerpingen worden door hen altijd weer opnieuw opgerakeld. En wat zijn die tegenwerpingen meestal anders dan ellendigheden, die eigenlijk ook niet van de moeite waardig zijn om tweemaal weerlegd te worden, De Heer

wijst ze dan ook, nu ze herhaald worden, rechtstreeks af; evenwel niet, zonder het ongeloof van deze onwaardige oversten van Israël ten diepste te beschamen en ten hoogste te bestraffen. Toen antwoordden sommigen van de Schriftgeleerden en Farizeeën, zeggende: Meester! wij wilden van u wel een teken zien. Deze lieden zijn altijd de woordvoerders tegen Jezus. Wij horen thans uit hun eigen mond de woorden, waarin zij hun begeerte te kennen geven, en wij horen er duidelijk de spotgeest uit spreken. Doch werden er dan door de Heer niet ieder ogenblik tekenen in overvloed gegeven? Ja; doch wij merkten het reeds vroeger op, deze golden niet bij deze ongelovige mensen. Zij wilden een teken hebben naar hun zin en wil, en dat geeft God niet, want God verhoort het gebed van de onrechtvaardigen niet: en zo heeft de mens, die niet geloven wil, altijd weer een nieuw voorwendsel om niet te geloven. Zo gelooft hij niet, dat Jezus opgestaan is van de dood, omdat Jezus na zijn opstanding zich niet aan hem levend heeft vertoond met vele gewisse kentekenen, en hij gelooft niet aan de verhoring van het gebed, omdat zijn gebeden niet verhoord werden. Hij begrijpt niet, dat de schuld alleen aan hem zelf ligt. Hij wordt een discipel van Christus, en Christus zal zich aan hem als de opgestane uit de doden openbaren; en hij word een kind van God, en zijn gebed zal verhoord worden. En als de schare dicht bijeen vergaderde. Uit nieuwsgierigheid, om toe te zien, welk een teken wellicht door Jezus zou gegeven worden. Begon Hij te zeggen: Het boos en overspelig geslacht verzoekt een teken. Wie God om een teken vraagt, moet het doen uit nood, uit diepte van ellende, in het gevoel van eigen onmacht, met verbrijzeling van de ziel en in diepe nederigheid, zoals Gideon een teken vroeg, maar niet zoals deze goddeloze mensen het vroegen, uit overmoed, kortswijl en hardnekkig verzet tegen het woord des Heren. En hun zal geen teken gegeven worden, dan het teken van Jona de profeet. De Heer stelt hiermee het Israël van zijn tijd gelijk met het heidense Ninevé van de oudheid. Hijzelf, de Heer, zou voor zijn tijdgenoten de tweede Jona zijn, en het is zeer opmerkelijk, dat Jona werkelijk was, wat de Heer genoemd werd te zijn: Een profeet uit Galilea opgestaan; want Jona was uit Gath-Hefer 2 Koningen 14:25, een stadje in de stam Zebulon Jozua 19:10,13. Het was meteen, zoals wij vroeger opmerkten, het beschamend antwoord op het schaamteloos voorgeven van de Farizeeën tegen. Nicodemus: onderzoek en zie dat uit Galilea geen profeet opgestaan is Johannes 7:52. Voorts wettigt de Heer met deze aanhaling de typische uitlegging: Hij stelt er Jona's tijdelijke opneming in de vis mee voor, als een profetie. Ook wordt hiermee alle twijfel, of Jona wel een historisch persoon is, voor ons die geloven, onmogelijk. De Heer heeft het gezegd; dit is voor ons genoeg; wij erkennen geen ander en geen hoger beroep. Want gelijk Jona drie dagen en drie nachten was in de buik van de walvis, alzo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten wezen in het hart van de aarde. De gedeelten van de dag worden voor het geheel genomen. Deze oude gewoonte in Israël is de sleutel van deze dagrekening. De Heer werd op vrijdag begraven, bleef de zaterdag over in het graf, en stond des zondags morgens op; het zijn de drie dagen, tot welke even zoveel nachten of gedeelten van de nacht behoren. Deze wijze van rekenen moge ons vreemd dunken, doch niets is vreemder onder de volken, dan hun wijze van rekenen. Zij zijn nergens minder eenvoudig in, dan juist in deze zaak. Wij hebben reeds vroeger een paar voorbeelden uit onze hoogbeschaafde, alles zo nauwkeurig bepalende tijd aangehaald, die wij hier wel mogen herhalen. Wij zeggen over acht dagen en bedoelen toch slechts een week; en waar wij zeggen veertien dagen, zegt de Fransman quinze jours (vijftien dagen). Intussen is niet enkel toeval de reden dat de Oosterlingen delen van dagen voor hele dagen nemen. In het Oosten neemt men alles ruimer dan in het Westen. Zie het ook in de kleding, want in alles drukken de volken hun karakter uit. in het Oosten is de kleding altijd wijd en ruim, in het Westen doorgaans aan het lichaam sluitend. Want gelijk Jona de Ninevieten tot een teken geweest is, alzo zal ook de Zoon des mensen zijn voor dit geslacht. Gelijk Jona persoonlijk het teken Gods voor Ninevé was, zo was Christus persoonlijk het teken voor Israël. Het wonder Gods, dat Jona tot een gezant Gods stelde, was zijn uitgaan uit de vis, en het wonder of teken dat Jezus bewijzen zou de Zoon Gods te zijn voor Israël, was zijn uitgang uit het graf. Dat zou dan het grote teken zijn, het teken dat

rechtstreeks uit de hemel kwam; Want de hemel zou zich openen boven het graf van Christus, en een engel daaruit nederdalen, en de steen van het graf wentelen, en engelen zouden in het graf het graf bewaken, totdat de naar Jezus zoekenden gekomen, en door hen van het gebeurde onderricht zouden zijn. Doch thans was Jezus zelf het uit de hemel gegeven teken, het levende brood, dat uit de hemel was nedergedaald, om van de wereld het leven te geven, en met de Heer waren er uit de hemel een menigte tekenen gegeven, zodat de blinden zagen, de doven hoorden, de lammen wandelden, de doden opstonden. Was dat niet genoeg? Neen, niet voor het ongeloof: dat is met niets tevreden, ook niet met zichzelf, ook niet met de hemel, zoals God die gemaakt heeft. Intussen, het woord bij een soortgelijke gelegenheid door de Heer uitgesproken, zou waarheid blijven: Hun zal GEEN teken gegeven worden. Want de opstanding van de Heer was alleen een teken voor dezulken, die al de andere voorafgaande tekenen zouden geloofd hebben. Doch de mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel, met dit geslacht, en zullen het zelf veroordelen; want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jona, en ziet, meer dan Jona is hier. Eigenlijk wordt er gezegd: de meerdere dan Jona is hier. De meerdere niet in bediening alleen, maar in persoonlijkheid, in wezen. Jona was slechts een dienstknecht, Christus was de Heer. God, die eertijds tot de vaderen gesproken had door de profeten, heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door de Zoon. Ja, eigenlijk was Jona in zijn profetische bediening slechts een voorbeeld, een schaduw, waarvan Christus het lichaam en de vervulling was. Daarom zou het Ninevé van Jona's tijd het oordeel uitspreken over het Israël van 's Heren tijd, omdat Ninevé, ofschoon heidens, zich verootmoedigd had op het woord van de gezant, en Israël, ofschoon het volk van God, zich verhard had tegen het woord van de Heer van de gezanten, hun Messias, hun Goël: hun bloedverwant en hun God. De koningin van het zuiden zal opstaan in het oordeel met dit geslacht, en hetzelve veroordelen; want zij is gekomen van de einden van de aarde, om de wijsheid van Salomo te horen, en ziet, meer dan Salomo is hier. In het eerste voorbeeld ziet de Heer op de inhoud van zijn prediking, in het laatste op de wijze van zijn prediking. Ontbrak er iets aan de inhoud? En zo nee, ontbrak er dan iets aan de vorm? Waren de terechtwijzingen Gods, de waarschuwingen Gods, de roepstemmen Gods tot bekering niet bij de Heer vergezeld met een wijsheid, die alle mensen, behalve de ongelovige Schriftgeleerden, met de hoogste verbazing deden uitroepen: Nooit heeft iemand gesproken, gelijk deze mens! En nu, wat waren de raadsels, die Salomo aan de koningin van het zuiden oploste, bij die welke de Heer aan zijn discipelen en ook aan zijn vijandige vragers oploste? Salomo kon niets anders oplossen dan de raadsels van de aarde. Christus loste de raadselen van de hemel en van de eeuwigheid op, en de uitnemendste verstanden teerden sedert achttienhonderd jaren, en teren nog heden van de woorden des Heren. Het is ondenkbaar, hoe groot onze onwetendheid zou zijn in de dingen Gods, als geheel de Schrift en bijzonder het Nieuwe Testament niet bestond en niet bestaan had al die eeuwen. Mochten de verwerpers der Schrift althans nog zo veel gevoel van dankbaarheid voor haar over hebben, dat zij erkenden, zonder haar nog heden voor hout en steen te moeten knielen. Zo had dan Israël ook hierin geen verontschuldiging voor zijn ongeloof, maar integendeel het vonnis van zijn veroordeling er voor, door een heidense vorstin! Merkt toch op, dat de Heer gedurig Israël beschaamt door de zozeer bij Israël verachte Heidenen. Dat deed Hij reeds in de synagoge te Nazareth, en deed Hij gedurig. Merkt ook op, dat Christus, wanneer men Hem vroeg om een teken, de vrager verwees naar zijn leer, en dat wanneer men Hem vroeg naar zijn leer, Hij de vrager verwees naar de tekenen zijn wonderen, zijn werken. En eindelijk moeten wij hier nog opmerken, dat als Salomo niet als Jedidja (de beminde des Heren) gestorven was, de Heer zich nooit met Salomo zou vergeleken hebben. Gij gevoelt dat de Heilige Israëls nooit een verworpene als zijn voorbeeld zou hebben genoemd.

9:35 De Heer en de twaalf Apostelen, hen uitzendende En Jezus omging al de steden en vlekken, daar rondom, lerende in hunne synagogen en predikende het Evangelie des koninkrijks, en genas alle ziekten en kwalen onder het volk. De Heer doorreist voor de derde maal geheel Galilea, en Overal waar Hij komt brengt Hij weldaden en zegeningen, zoals de almachtige God ze alleen kan geven. Voorzeker des Heren tijd was een tijd van wonderen zonder tal. Geen dag ging er om zonder genezing van menigte van kranken met allerlei krankheden. Welk een heerlijke tijd! God, de Zone Gods, wandelende en handelende als mens, onder de mensen! O Israël, Israël, hoe hebt gij de tijd uwer bezoeking miskend! En Hij, de scharen ziende, werd innerlijk met ontferming over hen bewogen, omdat zij vermoeid en verstrooid waren als schapen, die geen herder hebben. Op zulk ene rondreis door zulk een persoon wordt de toestand des volks openbaar. Dan komt alles te voorschijn: de armen komen uit hunne achterbuurten op de markten en openbare wegen, om de grote Profeet, machtig in woorden en daden, te zien en te horen. En dan komt de verwaarloosde toestand van het volk voor de dag. Dan ziet men welke wilde en woeste mensen er te midden van de beschaafde lieden leven, en hoe er gehele scharen zijn van verloren schapen, die niemand zich aantrekt. En wiens hart zou bij die aanblik niet breken en bloeden? Toen zeide Hij tot zijne discipelen: De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinigen. Ziet hier het liefhebbend hart des Heren. Die verwaarloosde mensen beschouwt Hij als een groot oogstveld, en Hij betreurt het enkel, dat er zo weinig arbeiders zijn, om die oogst binnen te halen. Zo gunstig denkt de Heer over die haveloze mensen, waarover wij zo ongunstig denken. O, er zijn onder die ruwe manieren zoveel gevoelige harten, en onder dat jagen naar alles wat uiterlijk en zinnelijk is, is zoveel honger en dorst naar de gerechtigheid door God verborgen, dat allen, die zich lang met de heffe des volks onledig hebben gehouden, getuigenis moeten geven, dat God juist de armen in deze wereld het Evangelie wil verkondigd hebben, omdat Hij onder hen velen heeft uitverkoren, om rijk te zijn in Hem. Bidt dan de Heer des oogstes, dat Hij arbeiders in zijnen oogst uitstote. Aan het gebed om arbeiders tot de oogst wordt door ons het minst gedacht, en toch is dit het meest nodig: want niet wij, maar God moet tot zijn werk, zijn werklieden, uitkiezen en uitzenden; immers er zijn in deze wereld duizenden soorten van mislukte arbeiders, omdat ze buiten God om, alleen door de mensen uitgezonden zijn. En zijn twaalf discipelen tot zich geroepen hebbende, begon Hij hen uit te zenden. Hier begint de Heer het werk der zending van zijn dienaren om in zijn naam zijn Werk te doen. Het is het eerste begin der evangelische zending en der prediking des Evangelies. De Heer wilde reeds op aarde niet de enige arbeider, de enige zaaier van het goede zaad zijn. Hij verhief zijn discipelen, zover dit mogelijk was, tot de hogen rang, die Hijzelf bekleedde, met het woord: Gelijk de Vader Mij gezonden heet, zo zend Ik ulieden. Twee aan twee. Het is een beginsel in de Schrift, dat gelijk de vrouw de man, zo ook de ene broeder de anderen volledig maakt. De Heer wil niet dat zijn discipel alleen zij, hij moet een vriend, een broeder hebben, met wie hij, bij alle verscheidenheid van karakter, nochtans in de hoofdzaak overeenstemt, en aan wie hij steun en troost heeft. Ons lichaam geeft zelfs van dit beginsel in de natuur getuigenis. Onder één hoofd, zijn de leden meestal dubbel, en toch doen zij één zaak, of zij helpen elkander in dezelfde zaak. Zo is ook Christus als het Hoofd zijner gemeente de enige, maar zijn leden zijn meestal gepaard. Ook in het Oude Testament waren Mozes en Aaron, Elia en Elisa met elkander verbonden. Om te prediken het koninkrijk Gods. Dus niet om over de dingen dezer wereld, maar om over de dingen Gods te spreken. Als wij in de kerk komen, dan moet de dienaar van Christus ons uitleiden uit deze wereld en ons inleiden in de onzichtbare en toekomende wereld. Dan moet hij ons zeggen, niet wat wij zijn als mensen voor mensen, maar wat wij zijn als zondaren voor God, om onze ogen te openen en ons te bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht des satans tot God, opdat wij vergeving van zonden ontvangen, en een erfdeel verkrijgen mogen onder de geheiligden, door het geloof in Christus. En, zijn wij reeds uit deze wereld door Christus uitverkoren, dan moet hij ons geloof versterken, voorlichten en volmaken. In één Woord: de prediker van het Evangelie moet

spreken uit Gods Woord alleen, en tot het geweten alleen, en wij moeten kunnen zeggen: Wij zijn hier in het huis Gods, en ademen en leven in de dingen die des Geestes Gods zijn. En Hij gaf hun kracht en macht over de onreine geesten, over al de duivelen om ze uit te werpen, en om alle ziekte en alle kwaal te genezen. Deze macht hebben de Evangeliedienaars niet. Wij zeggen niet, dat God haar ganselijk niet meer geeft, maar in de regel is de bediening van het Evangelie ook bij de godzaligste gelovigen niet meer met de macht om wonderen te doen verbonden. Wat tot de grondslag ener zaak volstrekt nodig is, is bij de voortgang der zaak niet alleen onnodig, maar schadelijk. Stelt u voor, dat de prediking van het Evangelie al de eeuwen door, met wonderen ware gepaard geweest, waar zou dan plaats zijn gekomen voor die mensen, waarvan de Heer tot Thomas zeide: Zalig zijn zij, die niet zullen gezien en nochtans zullen geloofd hebben? In de parabel van Lazarus en de rijke man vraagt de rijke man een wonder (het terugkeren van Lazarus tot de aarde) tot bekering van zijne broeders; doch het wordt hem geweigerd, omdat Mozes en de profeten, omdat de Heilige Schriften daartoe in zichzelven genoegzaam waren, en waar deze niet geloofd worden, het wonder evenmin geloofd zal worden. De wonderen bij de vestiging der Christelijke kerk waren dan ook even zoveel uitnemende bewijzen van de innerlijke volheid der genade van het Evangelie als van zijn goddelijke waarheid. En heeft hun bevel gegeven, zeggende: Gij zult niet heengaan op de weg der heidenen, en gij zult niet ingaan in enige stad der Samaritanen; maar gaat veel meer heen tot de verloren schapen van het huis Israëls. De middelmuur des afscheidsels was nog niet verbroken; dit moest eerst plaats hebben in de dood van Christus, als zijnde de grondslag van het nieuwe en eeuwige verbond Gods. Alsdan zou de Heer zijne Apostelen tot alle volken zenden, thans kon Hijzelf alleen de eerstelingen uit de Heidenen en Samaritanen toebrengen, ofschoon ook zelf alleen tot het huis Israëls gezonden. Met de bedeling des Heiligen Gcestes ving de toebrenging uit Joden èn Heidenen aan, zoals wij dit op de eersten Christen-Pinksterdag en later in het huis van Cornelius zien. En heengaande, predikt, zeggende: Het koninkrijk der hemelen is nabij u gekomen. Dat is: ‘Het is onder uw bereik gesteld; de boden des konings roepen u toe: Komt tot de bruiloft, want alle dingen zijn gereed. Zo gij u verontschuldigt, maakt gij u schuldig.’ Geneest de kranken, reinigt de melaatsen, wekt de doden op, werpt de duivelen uit. Welk een bevel en welk een volmacht; wie kan ze geven dan de almachtige God alleen! Zo onnodig wij thans, nu de Schrift des Nieuwen Testaments bestaat, de wonderen keuren, zo onmisbaar waren zij voor de Heer en zijne Apostelen. Een koninkrijk der hemelen op aarde te vestigen zonder wonderen, was een volstrekte onmogelijkheid. Gods bovennatuurlijk werk moet zich onderscheiden van dat der natuur, zullen zij niet met elkander verward worden. Hieruit ziet gij de kwaden toeleg van hen, die gene wonderen willen erkennen; zij nemen er de goddelijkheid des Christendoms mede weg, en maken het tot een gewoon natuurlijk verschijnsel. Doch, al hielden ook sedert de apostolischen tijd alle wonderen op, één wonder is overgebleven en zal er overblijven tot de laatste dag toe: de bekering. Ja, iedere bekering is nog heden een zo groot wonder als de opstanding van Christus uit de doden was; want zij is de vrucht, en daarmede de voortzetting dezer opstanding. Daarom kan alleen een onbekeerd mens het wonder ontkennen: voor een bekeerd mens is dit een volstrekte onmogelijkheid, want hijzelf heeft het wonder aan zich ondervonden. Gij hebt het om niet ontvangen, geeft het om niet. Wat Gods liefde ons geeft, moet onze liefde aan anderen mededelen. Heerlijk beginsel van het Evangelie! Hoe geheel anders zou het in de mensenwereld gesteld zijn, wanneer dit beginsel Gods meer het beginsel onzer daden was! Hoe gaarne zouden wij dan de naaste onze geestelijke en stoffelijke goederen in liefde deelachtig maken, die wij toch alleen ook uit Goddelijke liefde ontvangen hebben. De dienaren van Christus zijn gene loondienaars. Zij geven gaarne wat zij hebben om niet, en zouden gaarne wensen alle mensen de zaligheid deelachtig te maken, die zij voor zichzelven verkregen hebben, en dat om niet, zonder enige wedervergelding, uit wederliefde. Groet niemand op de weg. De groet bij de Oosterlingen is een stilstaan, met onderscheidene buigingen en geluksbetuigingen. De Heer verbiedt het zijn

discipelen; zij moeten zich met dergelijke wereldse, mensverlagende en tijdrovende gewoonten niet inlaten, en er zich niet door laten ophouden, maar eenvoudig hun weg gaan. Onze Westerse groet in het voorbijgaan is veel eenvoudiger en toch heeft ook deze zijn bezwaren, want een groet vraagt om een wedergroet, en er zijn mensen die gegroet wordende, niet wedergroeten, en wie de groet een grote last schijnt. Neemt niets mede tot de weg, dan alleenlijk een staf, geen male (reiszak), geen brood; verkrijgt u noch goud, noch zilver, noch kopergeld in uwe gordels, geen twee rokken, noch schoenen. (Geen dubbel stel kleren of twee paar schoenen.) Hiermede veroordeelde de Heer zijn discipelen schijnbaar tot armoede, want die niets meer heeft dan zoals hij gaat en staat, is een arm man naar de wereld. Doch door deze vrijwillige armoede maakte de Heer zijn discipelen uiterlijk vrij van het dragen van menige last, en innerlijk vrij van alle zorgen, behalve die om het Evangelie te verkondigen; door deze hun uiterste eenvoudigheid in uitwendige dingen moesten zij voorbeelden zijn van overgegevenheid aan God, en moesten zij leren leven uit zijne hand. Want de arbeider is zijn loon en voedsel waardig. Weder een voortreffelijk beginsel van het Evangelie, dat maar zelden wordt betracht. De Heer zeide er mede, dat een arbeider waardig is, om voor zijn arbeid datgene te ontvangen, wat hij behoeft. Doch hoevelen geven hun arbeiders minder dan dezen voor zichzelven en hunne huisgezinnen behoeven, en maken misbruik òf van de machtelozen toestand der arbeiders, die geen andere ruimer betalende meesters kunnen vinden, òf van hun eigen macht, waarmede zij voor hetzelfde geld andere arbeiders kunnen krijgen. Wij zouden zeggen: die het zelf ruim heeft, zal niet dulden dat zijn dienaren het bekrompen hebben; doch hoeveel rijke meesters zijn er die arme knechten hebben! Er is veel geld in deze wereld, waaraan het zweet en bloed van de arbeider kleeft, maar dat ieder onzer het wete: het verkorten van het loon van de arbeider behoort tot die dingen, welke tot God in de hemel schreien, en de vloek brengen over huis en land. En in wat stad of vlek gij zult inkomen, onderzoekt wie daarin waardig is. Zij moesten niet in het eerste huis het beste intrekken; neen, zij konden hiermede komen in het huis van een vijand of lasteraar; zij moesten eerst onderzoek doen, of er ook in die plaats mensen woonden die God vreesden, en bij dezen moesten zij hun intrek nemen. Waarom doen wij dit ook niet meer dan wij doen? Een zeker vroom en gegoed reiziger kwam nergens of hij vroeg aan de heer of de vrouw van het logement waar hij logeerde: zijn hier ook mensen, die fijnen of oefenaars genoemd worden? Want hij wist, dat juist onder deze benaming de godvruchtigen bij de wereld bekend staan. En ieder kende dezen, en wees hem aan waar hij ze vinden kon, en dan ging hij er heen en maakte niet zelden kennis en vriendschap met de edelste godvruchtigen. Hij schaamde zich niet in het openbaar tot hen gerekend te worden, en God beloonde hem er voor in het verborgene. En zo waar gij in een huis zult ingaan, blijft daar, totdat gij van daar uitgaat, etende en drinkende hetgeen van hen voorgezet wordt; gaat niet over van het ene tot het andere huis. De Heer is tegen alle wispelturigheid; Hij wil in alles standvastigheid. Zij moesten het huis, dat hen had opgenomen, niet verlaten, voordat zij de plaats zelve verlieten; ook mochten zij geen keus hebben in, of aanmerking maken op de wijze waarop men hen onthaalde; zij moesten alles voor lief nemen. Voorzeker, al deze voorschriften zijn nog heden goede regels voor onze zendelingen. Die Christus dient, moet alles voor Hem over hebben, en willen dulden. Christus mede te brengen in de mond en de wereld in zijne. manieren, is niet met elkander overeen te brengen. En als gij in het huis ingaat, zo groet hetzelve eerst en zegt: Vrede zij deze huize! Niet met hooghartigheid of een houding van aanzienlijkheid als een staatsdienaar, maar met hoge minzaamheid, in de houding ener ongekunstelde eenvoudige nederigheid, als een dienaar van allen, die gediend willen zijn, moet de vredebode van Christus binnenkomen bij de mensen, en ze de vrede Gods toewensen en toebidden. En indien dat huis waardig en aldaar een zoon des vredes is, zo zal uw vrede over hetzelve komen en op hem rusten, maar indien niet, zo zal uw vrede tot u wederkeren. De Heer wil niet, dat wij alle mensen zonder onderscheid zullen beschouwen als van God vervreemd; neen, er zijn overal door Gods genade grondslagen aanwezig, waarop wij kunnen bouwen. Overal zijn godvruchtige mensen, en waar deze bepaald

ontbreken, ernstiggezinde mensen, die ons althans willen horen. Dit ondervinden de zendelingen menigmaal, en zij verheerlijken er God voor, want anders was de prediking van het Evangelie een ploegen op rotsen. ln elk geval moesten de discipelen onderstellen, dat er kinderen des vredes zijn, en dus beginnen met te zegenen, want een zegen is nooit verloren, al geschiedt hij ook aan een onwaardige. Heeft deze er geen winst bij, die zegent heeft er geen verlies bij. En zo wie u niet zullen ontvangen, noch uwe woorden horen, uitgaande uit dat huis, of uit die stad, schudt ook het stof af van uwe voeten op hare straten, tot een getuigenis tegen hen, zeggende: Ook het stof, dat uit uwe stad aan ons kleeft, schudden wij af op ulieden; nochtans zo weet dit: dat het koninkrijk Gods nabij u gekomen is. Niettegenstaande er op de meeste plaatsen mensen gevonden worden, die godvrezende mannen, zoals de discipelen waren, niet zullen afwijzen, zo kon het echter ook anders zijn, en was het ook werkelijk, blijkens de ondervinding, hier en daar anders, zodat zij hoegenaamd geen ingang vonden, maar rechtstreeks afgewezen werden. ln dit geval moesten zij door een zinnebeeldige handeling een blijvend gedenkteken in de herinnering dezer lieden achterlaten, waarmede tot hen gezegd werd: 'Wij hebben niet de minste gemeenschap met u, zodat wij ook zelfs het stof van uwen grond niet willen meedragen. Weet dus dat gij ook niet de minste gemeenschap hebt met ons, die u het koninkrijk Gods hebben aangekondigd. Wij hebben u het Evangelie verkondigd, gij hebt het niet willen aannemen: de zaak ligt ter uwer verantwoording.' Voorwaar, zeg Ik u, het zal de lande van Sodom en Gomorra verdraaglijker zijn in de dag des oordeels dan zulk ene stad. Naarmate de genade Gods groter is, is ook de schuld van het ongeloof groter God is de mens in zijnen Zoon nabij gekomen, gelijk de ene mens de andere nabij is. Hij kan ons niet nader komen; doch wee dan ook nu, wie Hem nochtans afwijst. Wij kunnen sidderen bij het besef van het vreselijk lot, dat hen wacht, die nog in deze onze tijd bij het volle licht des Evangelies, na een proefondervindelijk bewijs van achttien eeuwen voor de waarheid van alles wat dat Evangelie verkondigt, niet geloven. Ziet, Ik zend u als schapen in het midden der wolven. Hier toont de Heer de keerzijde der mensen: zouden de discipelen kinderen des vredes aantreffen, die zij de vrede Gods konden verkondigen, zij zouden ook kinderen des bozen aantreffen, die zouden trachten hen te verscheuren, gelijk de wolven de schapen doen. Zijt dan voorzichtig gelijk de slangen en oprecht gelijk de duiven. De discipelen moesten zelven zonder enige list of bedrog zijn, maar zich voor de list en het bedrog van anderen wachten. Maar wacht u voor de mensen, want zij zullen u overleveren in de raadsvergaderingen, en in hunne synagogen zullen zij u geselen. De Heer verbergt zijn discipelen niet, dat hunne zending tot de mensen geen zaak van vreugde, maar van hooggaand lijden zijn zal. Welk vals profeet, of welk een zich tot hoofd des volks eigendunkelijk verheffend man onder de volken heeft ooit zo iets gezegd? Veler spiegelt zulk een zijnen navolgers de schoonste dingen der wereld voor. En gij zult ook voor stadhouders en koningen geleid worden om mijnentwil, hun en de Heidenen tot getuigenis. Juist door de vijandschap der Joden zouden stadhouders en koningen met het Evangelie bekend worden, en deze bekendheid zou tegen de Joden getuigen, indien dezen nochtans niet geloofden. Bijzonder de Apostel Paulus werd geleid voor stadhouders en koningen. Doch wanneer zij u overleveren, en u heenbrengen in de synagogen en tot de overheden en machten, zo zult gij niet bezorgd zijn, hoe of wat gij spreken, of ter verantwoording zeggen zult; want gij zijt het niet die spreekt, maar het is de Geest uws Vaders, die in u spreekt. De Heilige Geest zal u in die ure leren hetgeen gij spreken moet. Heerlijke belofte! Wie kan haar geven en vervullen dan God alleen? En hoe nodig was zij! Ach, wie verstomt niet als vanzelf bij het verschijnen voor de vorsten der aarde, die machtigen, die geweldigen, die met marteling en dood dreigen! Doch leest wat Petrus en Johannes en Stefanus voor de hogen raad en wat Paulus voor Felix, Festus en Agrippa gezegd hebben, en verwondert u over de grote vrijmoedigheid en over de hemelse wijsheid, waarmede zij zich verantwoordden; en hoeveel heerlijke verantwoordingen en geloofsgetuigenissen hebben wij van de martelaren, die door het keizerlijk en pauselijk Rome als slachtschapen zijn gedood! En de ene broeder zal de andere broeder overleveren tot de

dood, en de vader het kind, en de kinderen zullen opstaan tegen de ouders, en zullen hen doden. Is het niet alsof wij hier een korte beschrijving vinden van de gruwelijke roomsche inquisitie, waarin de vervolgingen, die de Heer hier opsomt, in een tevoren nooit gekende mate verwezenlijkt werden? Trouwens wie kan aan een Rome denken, dat geen bloed begeert? En gij zult van allen gehaat worden om mijnen naam. De Heer stelt de mensen niet zo zacht en goedhartig voor als de ongelovige wijsgeren doen, die altijd dromen van dingen, die niet bestaan. Doch de mensen zijn ook niet zo vijandig tegen hen, als tegen Christus. En waarom niet? Omdat de ongelovigen het geweten van de mens in slaap wiegen en Christus het wakker schudt. En de mens wil niet wakker geschud worden. Hij wil slapen tot in de dood. De wereld kan u niet haten, zeide de Heer tot zijn toen nog ongelovige broeders, maar Mij haat zij, want Ik getuig, dat hare werken Boos zijn. Christus stond als de volstrekt Heilige in volstrekte strijd met de wereld. De Heer geeft dus zelf ons het geheim te zien, waardoor zijn goddelijke persoonlijkheid en leer, in plaats van algemene toestemming, bij zo weinigen liefde, bij zo velen haat opwekte en nog altijd opwekt. Al wat de mens in vrede laat, dat laat hij wederkerig in vrede, maar wat hem bestrijdt, bestrijdt hij wederkerig. En nu, Christus bestrijdt de valse rust des satans, die tot de zondaar zegt: gij zult niet sterven; om hem de ware rust te geven met de belofte: Ik leef en gij zult leven. Doch de mens is in een zondigen staat geboren en hij wil er in blijven; die toestand is zijn levenselement geworden, en hij wil die niet missen, zomin als de vis het water en de vogel de lucht. En nu wil Christus de mens uit diens levenselement, waarin hij geboren is, en waarin hij zich door de gewoonte zo licht en aangenaam beweegt, rukken. Waarom? Omdat des mensen tijdelijk levenselement zijn eeuwig verderf is. Christus wil de mens voor de eeuwigheid behouden, doch de meeste mensen willen blijven die zij zijn. Christus geeft zijn leven tot een losprijs voor hunne zonden, doch zij willen van hunne zonden niet verlost worden, maar er in blijven leven. Gij wilt tot Mij niet komen, zegt de Heer tot de Joden, opdat gij het eeuwige leven hebben moogt. En wat volgt hierop? Zo zult gij dan in uwe zonden sterven. Wat nu de mens innerlijk niet wil, daartegen verzet hij zich uiterlijk met al de macht, die hem ten dienste staat. En zo is ten opzichte van Christus, het uitwendig verzet en de uitwendige bestrijding bij de mensen te allen tijde even fel geweest, als hun innerlijke afkeer en haat waren. En dat dit in ons midden niet meer zo gezien wordt, heeft voornamelijk zijn reden in de gewoonte, waardoor het Evangelie bij de mensen dezelfde plaats bekleedt als alle gewone verschijnselen der historie en des menselijken levens. Hierdoor heeft het Evangelie bij de meeste mensen zijn zout, zijn indringende, zijn prikkelende kracht verloren, zodat zelfs velen de ernstigste preek zonder de minste ontroering kunnen horen. Er zijn dan ook duizenden mensen, die nooit iets van het Evangelie leren, en er zijn weder andere duizenden, die altijd leren en nooit tot de kennis der waarheid komen. Waar de middelen worden gebruikt zonder het doel te beogen, daar wordt het doel ook niet bereikt. Maar die volstandig zal blijven tot het einde, die zal zalig worden. Het christelijk leven is een voortdurende strijd met de wereld, waarin veel geleden wordt, doch de overwinning is zeker, mits de strijd volgehouden worde, tot aan het einde. Indrukken, aandoeningen, voornemens en gezindheden van christelijke aard zijn niet genoegzaam om datgene te grijpen, waartoe wij, Christenen, als zodanig, van Christus gegrepen zijn. Wij moeten met de wereld niet in vriendschap, maar in vijandschap staan, en met Bunyan zeggen: ‘Beter een heilige oorlog dan een valse vrede.’ En nu, de Heilige Geest is daar, om ons te leren strijden en om ons te doen overwinnen. De volharding is dan ook het laatste en het volmaaktste kenmerk van ons kindschap. Wanneer zij u dan in de ene stad vervolgen, vliedt in de andere. Geen tegenstand, maar ook geen uittarting! De vlucht is in deze strijd geoorloofd. De Heer wil niet dat de zijnen zich noodeloos opofferen, maar alleen dan, wanneer zij geen andere keus over hebben dan te belijden en te lijden, of te verloochenen. Want voorwaar zeg Ik u, gij zult uwe reis door de steden Israëls niet geëindigd hebben, of de Zoon des mensen zalgekomen zijn. Gedurende de omwandeling des Heren op aarde hebben de Apostelen geen vervolgingen geleden; de Heer spreekt dan ook blijkbaar van die tijd, wanneer Hijzelf niet meer bij hen zijn

zou. Zijn wederkomst is zoveel als hun verlossing. De Heer zegt dit duidelijk in zijn afscheidsrede, Johannes 14:2-3: Ik ga heen om u plaats te bereiden, en zo wanneer Ik heen zal gegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weder en zal u tot Mij nemen. opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben de Heer zegt dus tot zijne discipelen, dat zij nauwelijks in al de steden van Israël het Evangelie zullen verkondigd hebben, of Hij, de Heer, zal tot hun verlossing komen. Hiermede voorspelt Hij de verwoesting van Jeruzalem, waarmede de kracht der vervolging van de zijde van Israël voor goed zou gebroken zijn. De discipel is niet boven de meester, noch de dienstknecht boven zijn heer. Het zij de discipel genoeg dat hij worde gelijk zijn heer; maar een iegelijk volmaakt discipel zal zijn gelijk zijn meester. Het moet dus de discipel van Christus niet tot een smaad en smart, maar tot een eer en vreugde zijn, als de wereld hem op dezelfde wijze behandelt als zij de Heer behandeld heeft; of zouden wij op rozen willen gaan, terwijl de Heer met doornen gekroond is? Zomin wij het lijden eigenwillig mogen zoeken, zomin mogen wij het eigenwillig willen ontgaan. Indien zij de heer des huizes Beëlzebub hebben geheten, hoeveel te meer zijne huisgenoten! De Farizeeën hadden gezegd, dat Jezus door Beëlzebub de duivelen uitdreef. Hiermede hadden zij Hem tot een andere Beëlzebub of overste der duivelen gemaakt. Indien zij zich nu niet hadden ontzien om de Heer, de Machtige, de Almachtige in woorden en daden, zulk een schandnaam te geven, hoeveel te minder zouden zij zich ontzien om zijn zoveel zwakkere discipelen te schelden. En wie denkt nu niet bij deze woorden aan de gruwelijke gewoonte der inquisitie, om bij hun auto-da-fés, de belijders van het zuiver Evangelie en de verwerpers der roomse dwalingen, met papieren hoeden en mantels, waarop enkel duivels en helse vlammen geschilderd waren, naar de brandstapel te laten optrekken. Vreest dan hen niet, want er is niets bedekt, dat niet zal ontdekt worden, en verborgen, dat niet in het openbaar komen en geweten zal worden. De discipelen des Heren zouden alles moeten lijden en nochtans moesten zij hunne vijanden niet vrezen, omdat al hun lijden bekend was bij God, en de Heer eenmaal ook de verborgenste kwellingen hunner vijanden aan het licht zou brengen. Wie denkt hier niet aan de soms onderaardse kerkers der inquisitie, alwaar de discipelen van Christus in het geheim de wreedste martelingen leden. Voor zulk een lijder was dit woord des Heren een genoegzame troost. De Heer zou zijn onschuld en zijn lijden, nu door een ondoordringbaren nacht omhuld, eens stellen in het licht van de vollen dag, en de onrechtvaardige rechters met hun satanse wreedheden ook. En er is niets geschied, om verborgen te zijn, maar opdat het in het openbaar zou komen. Hetgeen IK u dan zeg in de duisternis, zegt het in het licht, en hetgeen gij hoort in het oor, predikt dat op de daken. Zoeken de vijanden de openbare waarheid in de nacht te verbergen, te smoren, de discipelen van Christus moeten daarentegen de waarheid ten volle openbaren. Zij mogen er geen geheim van maken, zoals de Egyptische priesters, en zoals alle valse priesters deden, die uit eigenbelang de godsdienst veranderden in verborgenheden, hun alleen bekend, en voor al het volk verborgen. Neen, het Evangelie van Christus is de meest openbare zaak van de wereld, ieder mag haar weten, ja moet haar weten, en daarom is reeds alleen door dit woord des Heren de roomse kerk veroordeeld, omdat zij de Heilige Schrift niet in ieders handen begeert, maar daaruit weert. En Ik zeg u, mijn vrienden! Hoe gemeenzaam en tegemoetkomend is de Heer met dit woord. Het is alsof Hij zijn lijdende discipelen zich niet kan voorstellen dan in de meest innige gemeenschap met Hem, de lijdende Heiland. Vreest niet voor degenen, die het lichaam doden en daarna niet meer kunnen doen, en de ziel niet kunnen doden. Heerlijke waarheid, die door de menselijke rede alleen niet tot zekerheid gebracht kon worden. De grootste geleerden twisten nog altijd over de vraag: Houdt het menselijk bestaan al of niet op met de dood? De Heer beslist die vraag en zegt: het wezen van de mens is niet zijn lichaam, maar van de dood des lichaams onafhankelijk, en daarmede boven alle menselijke macht. Maar Ik zal u tonen, wie gij vreezen zult: Vreest veelmeer Hem, die, nadat Hij gedood heeft, ook macht heeft in de hel te werpen, en beide ziel en lichaam kan verderven, ja, Ik zeg u, vreest die! Ook de ziel, het wezen van de mens kan dus verdorven worden, maar enkel door God. Daarom moeten wij niet de

mensen vrezen, maar God. De gunst van God is beter dan het leven, want ons leven gaat voorbij, en wie de gunst van God heeft, ontvangt Gods eigen leven, het eeuwige leven. Hieruit ziet gij, hoe noodzakelijk het is, dat de mens door het Evangelie komt tot het geloof, dat ons overbrengt op goddelijk gebied en ons God en goddelijke dingen leert liefhebben. Van nature hangt de mens aan het zichtbare en vreest hij meer voor de mensen die hij ziet, dan voor God die hij niet ziet. Het geloof maakt ons van kinderen der natuur, der zonde en des doods, tot kinderen Gods, tot heilige en eeuwiglevende mensen. Worden niet twee musjes voor één penningske, en vijf musjes voor twee penningskens verkocht? En niet één van die is voor God vergeten en zal op de aarde vallen, zonder uw Vader. De, Heer toont Gods zorg en hoede over de geringste dieren aan, opdat niet de mens en nog minder de discipel des Heren zou zeggen: 'Mijn weg is voor de Heer verborgen: ik ben aan mijzelven overgelaten en de vijanden doen met mij wat zij willen.' Neen, Christen! God, de almachtige God is uw Vader, en zou het kind, dat zulk een Vader heeft, een hulpeloze wees kunnen zijn? En ook de haren uws hoofds zijn alle geteld. Vreest dan niet, gij gaat veel musjes teboven. De Heer bemint het kleine en onaanzienlijke. Hij spreekt van musjes, niet van nachtegalen, en van het tellen van de haren onzes hoofds, die wij niet tellen. Wat geven wij er om, of ons een haar van het hoofd valt; er gaat geen dag om dat wij niet veel haren verliezen. Doch Christus geeft er acht op, en wijst er ons op en zegt: zelfs het hoofdhaartje valt niet zonder de wil mijns en uws Vaders, en zo zijt gij ook tot in de kleinste aangelegenheden uws levens onder de hoge hoede Gods. En Ik zeg u dan: Een iegelijk, die Mij belijden zal voor de mensen, die zal Ik ook belijden voor mijn Vader, die in de hemelen is en voor de engelen Gods; maar zo wie Mij verloochend zal hebben voor de mensen, dien zal Ik ook verloochenen voor mijnen Vader, die in de hemelen is en voor de engelen Gods. De Heer wil openbaarheid, en bij openbaarheid behoort onbevreesdheid. Hoe zou ook het koninkrijk van Christus worden uitgebreid, zonder dat het geloof des harten zich openbaarde in de vrijmoedige en kloekmoedige belijdenis des monds? Christus te belijden wil zeggen: Hem openlijk te erkennen en te aanbidden, en Hem daarmede alle mensen aan te wijzen en aan te prijzen als de enige en algenoegzame Zaligmaker van allen, die tot Hem de toevlucht nemen. Deze belijdenis des monds geeft een verruiming aan het hart, terwijl het niet-belijden een gestadige geprangdheid en benauwdheid des harten met zich brengt. Wie de Heer belijdt staat in zijne tegenwoordigheid. Toen Stefanus de Heer beleed, aanschouwde hij Hem ook. Doch hoe zal het gaan met hen, die Hem verloochenen voor de mensen, die Hem niet willen erkennen en aanbidden als de Heer der heerlijkheid en de Verlosser van zondaren? De Heer zegt het: Wat zij Hem gedaan hebben, zal Hij hun doen. God laat niet met zich handelen, zoals men wil. Eenmaal heeft alle menselijke en alle satanse macht een einde, en is alle macht alleen bij God, zijnen Christus, de Heilige Geest en bij allen, die door de Heilige Geest uit God geboren zijn. Ik ben gekomen om vuur op de aarde te werpen, en wat wil Ik, indien het alrede ontstoken is? De Heer werpt op aarde geen ander dan hemels vuur, en dat vuur valt tussen de zondaren die zalig willen worden, en de zondaren die zondaren willen blijven. Bij de bozen is het een twistvuur en een toornvuur: het vuur des oordeels; en bij de godvruchtigen een liefdevuur, een vreugdevuur: het vuur des Heiligen Geestes. Maar Ik moet met enen doop gedoopt worden. Met een doop des lijdens en des doods; een onderdompeling in een zee van droefheid en smarten; over Hem moesten al de baren en golven van de goddelijke toorn tegen de zonde heengaan, omdat Hij de zonde der wereld op zich genomen had. En hoe word Ik geperst, totdat het volbracht zij. ln welk een spanning der ziel en des harten moet niet de Heer verkeerd hebben bij de volkomen wetenschap welk een lijden en sterven Hij tegemoet ging, en met iedere dag nader kwam. Hij zou geen waarachtig mens geweest zijn, indien Hij niet in een gedurige persing, drang en verlangen naar het einde van dat gericht geweest ware. Meent gij dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde? Neen, zeg Ik u, Ik ben niet gekomen om vrede te brengen op de aarde, maar veler het zwaard, maar verdeeldheid. Christus is de Vredevorst, en Hij kan niet anders geven dan vrede; maar welke vrede? Mijn vrede geef Ik u, zeide Hij later

tot zijn discipelen. Niet gelijk de wereld hem geeft, geef Ik hem u. De Heer geeft geen aardse en wereldse, maar een hemelse, een goddelijke vrede, en nu brengt de natuurlijke, ongelovige, zondige toestand der wereld mede, dat de vrede der ziel, de eeuwige vrede, zelden verkrijgbaar is dan ten koste van de uitwendige, tijdelijke, maatschappelijke en huiselijke vrede. In ieder geval moet er een keuze gedaan worden tussen de wereld en God, en het doen van deze keuze brengt verdeeldheid tussen de liefste betrekkingen. Van nu aan zullen er vijf in één huis verdeeld en tweedrachtig zijn, drie tegen twee en twee tegen drie. De vader zal tegen de zoon verdeeld zijn, en de zoon tegen de vader; de moeder tegen de dochter, en de dochter tegen haar moeder; de schoonmoeder tegen haar schoondochter, en de schoondochter tegen haar schoonmoeder. En zij zullen des mensen vijanden worden, die zijn huisgenoten zijn. Dat deze woorden bijzonder op Israël bij de bekering tot Christus toepasselijk waren en nog zijn, is duidelijk. Nochtans zijn zij van toepassing op alle tijden en toestanden der mensen. Wanneer wij de huisgezinnen van de kinderen dezer wereld zien, dan mogen er soms ook twist en tweedracht gezien worden, doch het is over dezelfde tijdelijke belangen. Zij gaan voorts tezamen één weg, beogen één doel, en hebben één vreugde. Hoe geheel anders is het in die huisgezinnen waar Christus is binnengetreden, en vader of moeder, zoon of dochter Hem kiezen boven de wereld en haar genot. Terstond lopen alsdan de wegen uiteen, de vrede is verstoord, de samenstemming verbroken, en liefde en haat wonen onder één dak om nimmer te rusten en altijd te twisten. Voorzeker niets is droeviger dan dat onze eigen huisgenoten onze vijanden zijn; doch het geldt eeuwige belangen, waar alle tijdelijke belangen voor moeten zwijgen en zwichten. Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is mijns niet waardig, en die zoon of dochter liefheeft boven Mij, is mijns niet waardig. Waar heeft ooit enig profeet zulke woorden gesproken of kunnen spreken? Indien Christus niet God ware, Hij had deze woorden niet kunnen spreken, want Hij stelt zich hiermede boven de wet der natuur, en eist, wat alleen de Schepper van zijn schepsel kan eisen en werkelijk eist in het eerste van alle geboden: Gij zult de Heer, uw God, liefhebben boven alles. En die zijn kruis niet op zich neemt en Mij navolgt, is mijns niet waardig. Hier verenigt de Heer voor het eerst het kruis met zich, en stelt Hij zichzelven voor als dragende het kruis, met zijne discipelen als kruisdragers achter Hem. Ja, de kruispaal zou de eindpaal zijn van zijn leven op aarde; op dat kruis zou Hij de doop ondergaan, waarvan Hij zoëven sprak, en naar welke Hij uiterlijk en naar het hart geperst, gedrongen werd: het was de bloeddoop. Hij zou zijn leven geven in de vloekdood om de zijnen van de vloekdood te bevrijden. Dat wij het dan wèl weten: dat wij als discipelen des Heren op aarde geen kroondragers, maar kruisdragers zijn, en dat, wie zijne schouders niet onder het kruis wil zetten, en niet in deze houding de Heer navolgen wil, zijns niet waardig is. Die zijn ziel vindt, zal haar verliezen, en die zijn ziel zal verloren hebben om mijnentwil, zal haar vinden. Ook dit kan niemand zeggen dan God alleen, want wie kan na de dood het verloren leven teruggeven dan God alleen? De Heer wil zeggen: wie zijn leven vindt in deze wereld, en dus zijn leven Mij onthoudt, die zal het eeuwige leven, dat is het eeuwig geluk, niet deelachtig worden; maar wie zijn leven vindt in Mij en zijn tijdelijk leven om mijnentwil prijsgeeft, die zal eeuwig leven. Wie u hoort, die hoort Mij, en wie u verwerpt, die verwerpt Mij, en wie Mij verwerpt, die verwerpt die, die Mij gezonden heeft. Hiermede stelt Christus zijne Apostelen tot zijne vertegenwoordigers, hen bekledende met zijn gezag. Daarom dwalen de ongelovigen zeer, die de leer der Apostelen in tegenspraak stellen met die van de Heer. Die u ontvangt, ontvangt Mij, en die Mij ontvangt, ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft. Men hoort iemands woord, men ontvangt iemands persoon. Des Heren woord staat niet op zich zelven, het is onafscheidelijk verbonden met zijn persoon. Er zijn mensen, die zeggen Christus' woord aan te nemen, terwijl zij zijn persoon verwerpen. Zij misleiden zich zelven en anderen. De waarheid van Christus, woord rust op de waarheid van Christus' persoon. Indien Christus niet de persoon is, die Hij gezegd heeft te zijn, dan heeft zijn woord geen goddelijk gezag, en wat geen goddelijk gezag heeft kan ook geen goddelijke kracht uitoefenen op ons gemoed of geweten. Die een profeet

ontvangt in de naam eens profeten, zal het loon eens profeten ontvangen, en die een rechtvaardige ontvangt in de naam eens rechtvaardigen, zal het loon eens rechtvaardigen ontvangen. De Heer maakt het loon niet evenredig aan de daad, maar aan het geloof waaruit de daad voortspruit. Zo iemand om de wille of op aanbeveling van de ene leraar of broeder de ander ontvangt, die zal met de aanbeveler en aanbevolene gelijk gesteld, en met hen gelijkelijk beloond worden. En zo wie een van deze kleinen, en wie ulieden alleenlijk een beker koud waters te drinken geeft in de naam eens discipels, of omdat gij discipelen van Christus zijt, voorwaar zeg Ik u, hij zal zijn loon geenszins verliezen. De aller geringste dienst aan de geringste dergenen, die de Heer toebehoren, om des Heren wil gedaan, zal niet onbeloond blijven. Daarentegen zegt de Heer tot de vijanden: Tast mijne gezalfden niet aan, en doet mijne profeten geen kwaad. Psalm 105:15 En het is geschied, toen Jezus geëindigd had, zijn twaalf discipelen bevelen te geven, dat Hij vandaar voortging om te leren en te prediken in hun steden. De Heer reisde dus alleen, en verdeelde de arbeid zó met zijne discipelen, dat Hijzelf, natuurlijk vergezeld door de discipelen, die geen apostelen waren, de steden, en zij de vlekken zouden doorreizen. En de discipelen, uitgegaan zijnde, doorgingen al de vlekken, verkondigende het Evangelie, en predikende dat zij zich zouden bekeren. En zij wierpen vele duivelen uit, genezende de zieken overal, en zalfden vele kranken met olie en maakten ze gezondDe Apostelen brachten dus overal waar zij kwamen hun geloofsbrieven als gezanten des allerhoogsten Gods mede in de wonderen die zij deden, en die niet gedaan konden worden dan door de almachtige werking des Heiligen Geestes. Zonder deze wonderen zou hun prediking geen ingang gevonden hebben, zou de leer van Jezus, als rechtstreeks in strijd met de natuurlijke begeerte van het menselijk hart, geen invloed, althans geen duurzame invloed geoefend hebben, maar weldra weder spoorloos verdwenen zijn. Doch nu konden zij bewijzen dat hun leer niet van menselijke, maar van goddelijke oorsprong was, en daar zij dit bewezen door betoningen van goddelijke weldaden, door verlossingen uit ongeneeselijke krankheden en kwalen, ja uit de dood zelven, zo werd het mogelijk om in de harten van sommige mensen een onverstoorbare grondslag te leggen van dat koninkrijk, dat zich in de wereld uitbreiden zou van geslacht tot geslacht tot aan het einde der eeuwen. En wie gaf nu deze geloofsbrieven aan de Apostelen? Christus als de Heer der heerlijkheid; want hoe kon Christus de macht geven om wonderen te doen in zijnen naam, dat is op zijn last, met zijn gezag, en als in zijn plaats, wanneer zijn naam niet ware EMMANUEL: God met ons? 11:1 De Heer en de twaalf Apostelen, hen uitzendende En Jezus omging al de steden en vlekken, daar rondom, lerende in hunne synagogen en predikende het Evangelie des koninkrijks, en genas alle ziekten en kwalen onder het volk. De Heer doorreist voor de derde maal geheel Galilea, en Overal waar Hij komt brengt Hij weldaden en zegeningen, zoals de almachtige God ze alleen kan geven. Voorzeker des Heren tijd was een tijd van wonderen zonder tal. Geen dag ging er om zonder genezing van menigte van kranken met allerlei krankheden. Welk een heerlijke tijd! God, de Zone Gods, wandelende en handelende als mens, onder de mensen! O Israël, Israël, hoe hebt gij de tijd uwer bezoeking miskend! En Hij, de scharen ziende, werd innerlijk met ontferming over hen bewogen, omdat zij vermoeid en verstrooid waren als schapen, die geen herder hebben. Op zulk ene rondreis door zulk een persoon wordt de toestand des volks openbaar. Dan komt alles te voorschijn: de armen komen uit hunne achterbuurten op de markten en openbare wegen, om de grote Profeet, machtig in woorden en daden, te zien en te horen. En dan komt de verwaarloosde toestand van het volk voor de dag. Dan ziet men welke wilde en woeste mensen er te midden van de beschaafde lieden leven, en hoe er gehele scharen zijn van verloren schapen, die niemand zich aantrekt. En wiens hart zou bij die aanblik niet breken en bloeden? Toen zeide Hij tot zijne discipelen: De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinigen. Ziet hier het liefhebbend hart des Heren. Die verwaarloosde mensen beschouwt Hij als een groot oogstveld, en Hij betreurt het enkel, dat er zo weinig arbeiders zijn, om die oogst binnen te halen. Zo gunstig denkt de Heer over die haveloze mensen, waarover wij zo ongunstig denken. O, er zijn onder die ruwe manieren zoveel

gevoelige harten, en onder dat jagen naar alles wat uiterlijk en zinnelijk is, is zoveel honger en dorst naar de gerechtigheid door God verborgen, dat allen, die zich lang met de heffe des volks onledig hebben gehouden, getuigenis moeten geven, dat God juist de armen in deze wereld het Evangelie wil verkondigd hebben, omdat Hij onder hen velen heeft uitverkoren, om rijk te zijn in Hem. Bidt dan de Heer des oogstes, dat Hij arbeiders in zijnen oogst uitstote. Aan het gebed om arbeiders tot de oogst wordt door ons het minst gedacht, en toch is dit het meest nodig: want niet wij, maar God moet tot zijn werk, zijn werklieden, uitkiezen en uitzenden; immers er zijn in deze wereld duizenden soorten van mislukte arbeiders, omdat ze buiten God om, alleen door de mensen uitgezonden zijn. En zijn twaalf discipelen tot zich geroepen hebbende, begon Hij hen uit te zenden. Hier begint de Heer het werk der zending van zijn dienaren om in zijn naam zijn Werk te doen. Het is het eerste begin der evangelische zending en der prediking des Evangelies. De Heer wilde reeds op aarde niet de enige arbeider, de enige zaaier van het goede zaad zijn. Hij verhief zijn discipelen, zover dit mogelijk was, tot de hogen rang, die Hijzelf bekleedde, met het woord: Gelijk de Vader Mij gezonden heet, zo zend Ik ulieden. Twee aan twee. Het is een beginsel in de Schrift, dat gelijk de vrouw de man, zo ook de ene broeder de anderen volledig maakt. De Heer wil niet dat zijn discipel alleen zij, hij moet een vriend, een broeder hebben, met wie hij, bij alle verscheidenheid van karakter, nochtans in de hoofdzaak overeenstemt, en aan wie hij steun en troost heeft. Ons lichaam geeft zelfs van dit beginsel in de natuur getuigenis. Onder één hoofd, zijn de leden meestal dubbel, en toch doen zij één zaak, of zij helpen elkander in dezelfde zaak. Zo is ook Christus als het Hoofd zijner gemeente de enige, maar zijn leden zijn meestal gepaard. Ook in het Oude Testament waren Mozes en Aäron, Elia en Elisa met elkander verbonden. Om te prediken het koninkrijk Gods. Dus niet om over de dingen dezer wereld, maar om over de dingen Gods te spreken. Als wij in de kerk komen, dan moet de dienaar van Christus ons uitleiden uit deze wereld en ons inleiden in de onzichtbare en toekomende wereld. Dan moet hij ons zeggen, niet wat wij zijn als mensen voor mensen, maar wat wij zijn als zondaren voor God, om onze ogen te openen en ons te bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht des satans tot God, opdat wij vergeving van zonden ontvangen, en een erfdeel verkrijgen mogen onder de geheiligden, door het geloof in Christus. En, zijn wij reeds uit deze wereld door Christus uitverkoren, dan moet hij ons geloof versterken, voorlichten en volmaken. In één Woord: de prediker van het Evangelie moet spreken uit Gods Woord alleen, en tot het geweten alleen, en wij moeten kunnen zeggen: Wij zijn hier in het huis Gods, en ademen en leven in de dingen die des Geestes Gods zijn. En Hij gaf hun kracht en macht over de onreine geesten, over al de duivelen om ze uit te werpen, en om alle ziekte en alle kwale te genezen. Deze macht hebben de Evangeliedienaars niet. Wij zeggen niet, dat God haar ganselijk niet meer geeft, maar in de regel is de bediening van het Evangelie ook bij de godzaligste gelovigen niet meer met de macht om wonderen te doen verbonden. Wat tot de grondslag ener zaak volstrekt nodig is, is bij de voortgang der zaak niet alleen onnodig, maar schadelijk. Stelt u voor, dat de prediking van het Evangelie al de eeuwen door, met wonderen ware gepaard geweest, waar zou dan plaats zijn gekomen voor die mensen, waarvan de Heer tot Thomas zeide: Zalig zijn zij, die niet zullen gezien en nochtans zullen geloofd hebben? In de parabel van Lazarus en de rijke man vraagt de rijke man een wonder (het terugkeren van Lazarus tot de aarde) tot bekering van zijne broeders; doch het wordt hem geweigerd, omdat Mozes en de profeten, omdat de Heilige Schriften daartoe in zichzelven genoegzaam waren, en waar deze niet geloofd worden, het wonder evenmin geloofd zal worden. De wonderen bij de vestiging der Christelijke kerk waren dan ook even zoveel uitnemende bewijzen van de innerlijke volheid der genade van het Evangelie als van zijn goddelijke waarheid. En heeft hun bevel gegeven, zeggende: Gij zult niet heengaan op de weg der heidenen, en gij zult niet ingaan in enige stad der samaritanen; maar gaat veel meer heen tot de verloren schapen van het huis Israëls. De middelmuur des afscheidsels was nog niet verbroken; dit moest eerst plaats hebben in de dood van Christus, als zijnde de grondslag van

het nieuwe en eeuwige verbond Gods. Alsdan zou de Heer zijne Apostelen tot alle volken zenden, thans kon Hijzelf alleen de eerstelingen uit de Heidenen en Samaritanen toebrengen, ofschoon ook zelf alleen tot het huis Israëls gezonden. Met de bedeling des Heiligen Gcestes ving de toebrenging uit Joden èn Heidenen aan, zoals wij dit op de eersten Christen-Pinksterdag en later in het huis van Cornelius zien. En heengaande, predikt, zeggende: Het koninkrijk der hemelen is nabij u gekomen. Dat is: 'Het is onder uw bereik gesteld; de boden des konings roepen u toe: Komt tot de bruiloft, want alle dingen zijn gereed. Zo gij u verontschuldigt, maakt gij u schuldig.' Geneest de kranken, reinigt de melaatsen, wekt de doden op, werpt de duivelen uit. Welk een bevel en welk een volmacht; wie kan ze geven dan de almachtige God alleen! Zo onnodig wij thans, nu de Schrift des Nieuwen Testaments bestaat, de wonderen keuren, zo onmisbaar waren zij voor de Heer en zijne Apostelen. Een koninkrijk der hemelen op aarde te vestigen zonder wonderen, was een volstrekte onmogelijkheid. Gods bovennatuurlijk werk moet zich onderscheiden van dat der natuur, zullen zij niet met elkander verward worden. Hieruit ziet gij de kwaden toeleg van hen, die gene wonderen willen erkennen; zij nemen er de goddelijkheid des Christendoms mede weg, en maken het tot een gewoon natuurlijk verschijnsel. Doch, al hielden ook sedert de apostolischen tijd alle wonderen op, één wonder is overgebleven en zal er overblijven tot de laatste dag toe: de bekering. Ja, iedere bekering is nog heden een zo groot wonder als de opstanding van Christus uit de doden was; want zij is de vrucht, en daarmede de voortzetting dezer opstanding. Daarom kan alleen een onbekeerd mens het wonder ontkennen: voor een bekeerd mens is dit een volstrekte onmogelijkheid, want hijzelf heeft het wonder aan zich ondervonden. Gij hebt het om niet ontvangen, geeft het om niet. Wat Gods liefde ons geeft, moet onze liefde aan anderen mededelen. Heerlijk beginsel van het Evangelie! Hoe geheel anders zou het in de mensenwereld gesteld zijn, wanneer dit beginsel Gods meer het beginsel onzer daden was! Hoe gaarne zouden wij dan de naaste onze geestelijke en stoffelijke goederen in liefde deelachtig maken, die wij toch alleen ook uit Goddelijke liefde ontvangen hebben. De dienaren van Christus zijn gene loondienaars. Zij geven gaarne wat zij hebben om niet, en zouden gaarne wensen alle mensen de zaligheid deelachtig te maken, die zij voor zichzelven verkregen hebben, en dat om niet, zonder enige wedervergelding, uit wederliefde. Groet niemand op de weg. De groet bij de Oosterlingen is een stilstaan, met onderscheidene buigingen en geluksbetuigingen. De Heer verbiedt het zijn discipelen; zij moeten zich met dergelijke wereldse, mensverlagende en tijdrovende gewoonten niet inlaten, en er zich niet door laten ophouden, maar eenvoudig hun weg gaan. Onze Westerse groet in het voorbijgaan is veel eenvoudiger en toch heeft ook deze zijn bezwaren, want een groet vraagt om een wedergroet, en er zijn mensen die gegroet wordende, niet wedergroeten, en wie de groet een grote last schijnt. Neemt niets mede tot de weg, dan alleenlijk een staf, geen male (reiszak), geen brood; verkrijgt u noch goud, noch zilver, noch kopergeld in uwe gordels, geen twee rokken, noch schoenen. (Geen dubbel stel kleren of twee paar schoenen.) Hiermede veroordeelde de Heer zijn discipelen schijnbaar tot armoede, want die niets meer heeft dan zoals hij gaat en staat, is een arm man naar de wereld. Doch door deze vrijwillige armoede maakte de Heer zijn discipelen uiterlijk vrij van het dragen van menige last, en innerlijk vrij van alle zorgen, behalve die om het Evangelie te verkondigen; door deze hun uiterste eenvoudigheid in uitwendige dingen moesten zij voorbeelden zijn van overgegevenheid aan God, en moesten zij leren leven uit zijne hand. Want de arbeider is zijn loon en voedsel waardig. Weder een voortreffelijk beginsel van het Evangelie, dat maar zelden wordt betracht. De Heer zeide er mede, dat een arbeider waardig is, om voor zijn arbeid datgene te ontvangen, wat hij behoeft. Doch hoevelen geven hun arbeiders minder dan dezen voor zichzelven en hunne huisgezinnen behoeven, en maken misbruik òf van de machtelozen toestand der arbeiders, die geen andere ruimer betalende meesters kunnen vinden, òf van hun eigen macht, waarmede zij voor hetzelfde geld andere arbeiders kunnen krijgen. Wij zouden zeggen: die het zelf ruim heeft, zal niet dulden dat zijn dienaren het bekrompen hebben; doch hoeveel rijke meesters zijn er die

arme knechten hebben! Er is veel geld in deze wereld, waaraan het zweet en bloed van de arbeider kleeft, maar dat ieder onzer het wete: het verkorten van het loon van de arbeider behoort tot die dingen, welke tot God in de hemel schreien, en de vloek brengen over huis en land. En in wat stad of vlek gij zult inkomen, onderzoekt wie daarin waardig is. Zij moesten niet in het eerste huis het beste intrekken; neen, zij konden hiermede komen in het huis van een vijand of lasteraar; zij moesten eerst onderzoek doen, of er ook in die plaats mensen woonden die God vreesden, en bij dezen moesten zij hun intrek nemen. Waarom doen wij dit ook niet meer dan wij doen? Een zeker vroom en gegoed reiziger kwam nergens of hij vroeg aan de heer of de vrouw van het logement waar hij logeerde: zijn hier ook mensen, die fijnen of oefenaars genoemd worden? Want hij wist, dat juist onder deze benaming de godvruchtigen bij de wereld bekend staan. En ieder kende dezen, en wees hem aan waar hij ze vinden kon, en dan ging hij er heen en maakte niet zelden kennis en vriendschap met de edelste godvruchtigen. Hij schaamde zich niet in het openbaar tot hen gerekend te worden, en God beloonde hem er voor in het verborgene. En zo waar gij in een huis zult ingaan, blijft daar, totdat gij van daar uitgaat, etende en drinkende hetgeen van hen voorgezet wordt; gaat niet over van het ene tot het andere huis. De Heer is tegen alle wispelturigheid; Hij wil in alles standvastigheid. Zij moesten het huis, dat hen had opgenomen, niet verlaten, voordat zij de plaats zelve verlieten; ook mochten zij geen keus hebben in, of aanmerking maken op de wijze waarop men hen onthaalde; zij moesten alles voor lief nemen. Voorzeker, al deze voorschriften zijn nog heden goede regels voor onze zendelingen. Die Christus dient, moet alles voor Hem over hebben, en willen dulden. Christus mede te brengen in de mond en de wereld in zijne. manieren, is niet met elkander overeen te brengen. En als gij in het huis ingaat, zo groet hetzelve eerst en zegt: Vrede zij deze huize! Niet met hooghartigheid of een houding van aanzienlijkheid als een staatsdienaar, maar met hoge minzaamheid, in de houding ener ongekunstelde eenvoudige nederigheid, als een dienaar van allen, die gediend willen zijn, moet de vredebode van Christus binnenkomen bij de mensen, en ze de vrede Gods toewensen en toebidden. En indien dat huis waardig en aldaar een zoon des vredes is, zo zal uw vrede over hetzelve komen en op hem rusten, maar indien niet, zo zal uw vrede tot u wederkeren. De Heer wil niet, dat wij alle mensen zonder onderscheid zullen beschouwen als van God vervreemd; neen, er zijn overal door Gods genade grondslagen aanwezig, waarop wij kunnen bouwen. Overal zijn godvruchtige mensen, en waar deze bepaald ontbreken, ernstiggezinde mensen, die ons althans willen horen. Dit ondervinden de zendelingen menigmaal, en zij verheerlijken er God voor, want anders was de prediking van het Evangelie een ploegen op rotsen. ln elk geval moesten de discipelen onderstellen, dat er kinderen des vredes zijn, en dus beginnen met te zegenen, want een zegen is nooit verloren, al geschiedt hij ook aan een onwaardige. Heeft deze er geen winst bij, die zegent heeft er geen verlies bij. En zo wie u niet zullen ontvangen, noch uwe woorden horen, uitgaande uit dat huis, of uit die stad, schudt ook het stof af van uwe voeten op hare straten, tot een getuigenis tegen hen, zeggende: Ook het stof, dat uit uwe stad aan ons kleeft, schudden wij af op ulieden; nochtans zo weet dit: dat het koninkrijk Gods nabij u gekomen is. Niettegenstaande er op de meeste plaatsen mensen gevonden worden, die godvrezende mannen, zoals de discipelen waren, niet zullen afwijzen, zo kon het echter ook anders zijn, en was het ook werkelijk, blijkens de ondervinding, hier en daar anders, zodat zij hoegenaamd geen ingang vonden, maar rechtstreeks afgewezen werden. ln dit geval moesten zij door een zinnebeeldige handeling een blijvend gedenkteken in de herinnering dezer lieden achterlaten, waarmede tot hen gezegd werd: ‘Wij hebben niet de minste gemeenschap met u, zodat wij ook zelfs het stof van uwen grond niet willen mededragen. Weet dus dat gij ook niet de minste gemeenschap hebt met ons, die u het koninkrijk Gods hebben aangekondigd. Wij hebben u het Evangelie verkondigd, gij hebt het niet willen aannemen: de zaak ligt ter uwer verantwoording.’ Voorwaar, zeg Ik u, het zal de lande van Sodom en Gomorra verdragelijker zijn in de dag des oordeels dan zulk ene stadNaarmate de genade Gods groter is, is ook de schuld van het ongeloof groter God is de mens in zijnen Zoon nabij

gekomen, gelijk de ene mens de andere nabij is. Hij kan ons niet nader komen; doch wee dan ook nu, wie Hem nochtans afwijst. Wij kunnen sidderen bij het besef van het vreselijk lot, dat hen wacht, die nog in deze onze tijd bij het volle licht des Evangelies, na een proefondervindelijk bewijs van achttien eeuwen voor de waarheid van alles wat dat Evangelie verkondigt, niet geloven. Ziet, Ik zend u als schapen in het midden der wolven. Hier toont de Heer de keerzijde der mensen: zouden de discipelen kinderen des vredes aantreffen, die zij de vrede Gods konden verkondigen, zij zouden ook kinderen des bozen aantreffen, die zouden trachten hen te verscheuren, gelijk de wolven de schapen doen. Zijt dan voorzichtig gelijk de slangen en oprecht gelijk de duiven. De discipelen moesten zelven zonder enige list of bedrog zijn, maar zich voor de list en het bedrog van anderen wachten. Maar wacht u voor de mensen, want zij zullen u overleveren in de raadsvergaderingen, en in hunne synagogen zullen zij u geselen. De Heer verbergt zijn discipelen niet, dat hunne zending tot de mensen geen zaak van vreugde, maar van hooggaand lijden zijn zal. Welk vals profeet, of welk een zich tot hoofd des volks eigendunkelijk verheffend man onder de volken heeft ooit zo iets gezegd? Veler spiegelt zulk een zijnen navolgers de schoonste dingen der wereld voor. En gij zult ook voor stadhouders en koningen geleid worden om mijnentwil, hun en de Heidenen tot getuigenis. Juist door de vijandschap der Joden zouden stadhouders en koningen met het Evangelie bekend worden, en deze bekendheid zou tegen de Joden getuigen, indien dezen nochtans niet geloofden. Bijzonder de Apostel Paulus werd geleid voor stadhouders en koningen. Doch wanneer zij u overleveren, en u heenbrengen in de synagogen en tot de overheden en machten, zo zult gij niet bezorgd zijn, hoe of wat gij spreken, of ter verantwoording zeggen zult; want gij zijt het niet die spreekt, maar het is de Geest uws Vaders, die in u spreekt. De Heilige Geest zal u in die ure leren hetgeen gij spreken moet. Heerlijke belofte! Wie kan haar geven en vervullen dan God alleen? En hoe nodig was zij! Ach, wie verstomt niet als vanzelf bij het verschijnen voor de vorsten der aarde, die machtigen, die geweldigen, die met marteling en dood dreigen! Doch leest wat Petrus en Johannes en Stefanus voor de hogen raad en wat Paulus voor Felix, Festus en Agrippa gezegd hebben, en verwondert u over de grote vrijmoedigheid en over de hemelse wijsheid, waarmede zij zich verantwoordden; en hoeveel heerlijke verantwoordingen en geloofsgetuigenissen hebben wij van de martelaren, die door het keizerlijk en pauselijk Rome als slachtschapen zijn gedood! En de ene broeder zal de andere broeder overleveren tot de dood, en de vader het kind, en de kinderen zullen opstaan tegen de ouders, en zullen hen doden. Is het niet alsof wij hier een korte beschrijving vinden van de gruwelijke roomsche inquisitie, waarin de vervolgingen, die de Heer hier opsomt, in een tevoren nooit gekende mate verwezenlijkt werden? Trouwens wie kan aan een Rome denken, dat geen bloed begeert? En gij zult van allen gehaat worden om mijnen naam. De Heer stelt de mensen niet zo zacht en goedhartig voor als de ongelovige wijsgeren doen, die altijd dromen van dingen, die niet bestaan. Doch de mensen zijn ook niet zo vijandig tegen hen, als tegen Christus. En waarom niet? Omdat de ongelovigen het geweten van de mens in slaap wiegen en Christus het wakker schudt. En de mens wil niet wakker geschud worden. Hij wil slapen tot in de dood. De wereld kan u niet haten, zeide de Heer tot zijn toen nog ongelovige broeders, maar Mij haat zij, want Ik getuig, dat hare werken Boos zijn. Christus stond als de volstrekt Heilige in volstrekte strijd met de wereld. De Heer geeft dus zelf ons het geheim te zien, waardoor zijn goddelijke persoonlijkheid en leer, in plaats van algemene toestemming, bij zo weinigen liefde, bij zo velen haat opwekte en nog altijd opwekt. Al wat de mens in vrede laat, dat laat hij wederkerig in vrede, maar wat hem bestrijdt, bestrijdt hij wederkerig. En nu, Christus bestrijdt de valse rust des satans, die tot de zondaar zegt: gij zult niet sterven; om hem de ware rust te geven met de belofte: Ik leef en gij zult leven. Doch de mens is in een zondigen staat geboren en hij wil er in blijven; die toestand is zijn levenselement geworden, en hij wil die niet missen, zomin als de vis het water en de vogel de lucht. En nu wil Christus de mens uit diens levenselement, waarin hij geboren is, en waarin hij zich door de gewoonte zo licht en aangenaam beweegt, rukken.

Waarom? Omdat des mensen tijdelijk levenselement zijn eeuwig verderf is. Christus wil de mens voor de eeuwigheid behouden, doch de meeste mensen willen blijven die zij zijn. Christus geeft zijn leven tot een losprijs voor hunne zonden, doch zij willen van hunne zonden niet verlost worden, maar er in blijven leven. Gij wilt tot Mij niet komen, zegt de Heer tot de Joden, opdat gij het eeuwige leven hebben moogt. En wat volgt hierop? Zo zult gij dan in uwe zonden sterven. Wat nu de mens innerlijk niet wil, daartegen verzet hij zich uiterlijk met al de macht, die hem ten dienste staat. En zo is ten opzichte van Christus, het uitwendig verzet en de uitwendige bestrijding bij de mensen te allen tijde even fel geweest, als hun innerlijke afkeer en haat waren. En dat dit in ons midden niet meer zo gezien wordt, heeft voornamelijk zijn reden in de gewoonte, waardoor het Evangelie bij de mensen dezelfde plaats bekleedt als alle gewone verschijnselen der historie en des menselijken levens. Hierdoor heeft het Evangelie bij de meeste mensen zijn zout, zijn indringende, zijn prikkelende kracht verloren, zodat zelfs velen de ernstigste preek zonder de minste ontroering kunnen horen. Er zijn dan ook duizenden mensen, die nooit iets van het Evangelie leren, en er zijn weder andere duizenden, die altijd leren en nooit tot de kennis der waarheid komen. Waar de middelen worden gebruikt zonder het doel te beogen, daar wordt het doel ook niet bereikt. Maar die volstandig zal blijven tot het einde, die zal zalig worden. Het christelijk leven is een voortdurende strijd met de wereld, waarin veel geleden wordt, doch de overwinning is zeker, mits de strijd volgehouden worde, tot aan het einde. Indrukken, aandoeningen, voornemens en gezindheden van christelijke aard zijn niet genoegzaam om datgene te grijpen, waartoe wij, Christenen, als zodanig, van Christus gegrepen zijn. Wij moeten met de wereld niet in vriendschap, maar in vijandschap staan, en met Bunyan zeggen: ‘Beter een heilige oorlog dan een valse vrede.’ En nu, de Heilige Geest is daar, om ons te leren strijden en om ons te doen overwinnen. De volharding is dan ook het laatste en het volmaaktste kenmerk van ons kindschap. Wanneer zij u dan in de ene stad vervolgen, vliedt in de andere. Geen tegenstand, maar ook geen uittarting! De vlucht is in deze strijd geoorloofd. De Heer wil niet dat de zijnen zich noodeloos opofferen, maar alleen dan, wanneer zij geen andere keus over hebben dan te belijden en te lijden, of te verloochenen. Want voorwaar zeg Ik u, gij zult uwe reis door de steden Israëls niet geëindigd hebben, of de Zoon des mensen zalgekomen zijn. Gedurende de omwandeling des Heren op aarde hebben de Apostelen geen vervolgingen geleden; de Heer spreekt dan ook blijkbaar van die tijd, wanneer Hijzelf niet meer bij hen zijn zou. Zijn wederkomst is zoveel als hun verlossing. De Heer zegt dit duidelijk in zijn afscheidsrede, Johannes 14:2-3: Ik ga heen om u plaats te bereiden, en zo wanneer Ik heen zal gegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weder en zal u tot Mij nemen. opdat gij ook zijn moogt waar Ik benDe Heer zegt dus tot zijne discipelen, dat zij nauwelijks in al de steden van Israël het Evangelie zullen verkondigd hebben, of Hij, de Heer, zal tot hun verlossing komen. Hiermede voorspelt Hij de verwoesting van Jeruzalem, waarmede de kracht der vervolging van de zijde van Israël voor goed zou gebroken zijn. De discipel is niet boven de meester, noch de dienstknecht boven zijn heer. Het zij de discipel genoeg dat hij worde gelijk zijn heer; maar een iegelijk volmaakt discipel zal zijn gelijk zijn meester. Het moet dus de discipel van Christus niet tot een smaad en smart, maar tot een eer en vreugde zijn, als de wereld hem op dezelfde wijze behandelt als zij de Heer behandeld heeft; of zouden wij op rozen willen gaan, terwijl de Heer met doornen gekroond is? Zomin wij het lijden eigenwillig mogen zoeken, zomin mogen wij het eigenwillig willen ontgaan. Indien zij de heer des huizes Beëlzebul hebben geheten, hoeveel te meer zijne huisgenoten! De Farizeeën hadden gezegd, dat Jezus door Beëlzebul de duivelen uitdreef. Hiermede hadden zij Hem tot een andere Beëlzebul of overste der duivelen gemaakt. Indien zij zich nu niet hadden ontzien om de Heer, de Machtige, de Almachtige in woorden en daden, zulk een schandnaam te geven, hoeveel te minder zouden zij zich ontzien om zijn zoveel zwakkere discipelen te schelden. En wie denkt nu niet bij deze woorden aan de gruwelijke gewoonte der inquisitie, om bij hun auto-da-fés, de belijders van het zuiver Evangelie en de verwerpers der roomse dwalingen, met papieren

hoeden en mantels, waarop enkel duivels en helse vlammen geschilderd waren, naar de brandstapel te laten optrekken. Vreest dan hen niet, want er is niets bedekt, dat niet zal ontdekt worden, en verborgen, dat niet in het openbaar komen en geweten zal worden. De discipelen des Heren zouden alles moeten lijden en nochtans moesten zij hunne vijanden niet vrezen, omdat al hun lijden bekend was bij God, en de Heer eenmaal ook de verborgenste kwellingen hunner vijanden aan het licht zou brengen. Wie denkt hier niet aan de soms onderaardse kerkers der inquisitie, alwaar de discipelen van Christus in het geheim de wreedste martelingen leden. Voor zulk een lijder was dit woord des Heren een genoegzame troost. De Heer zou zijn onschuld en zijn lijden, nu door een ondoordringbaren nacht omhuld, eens stellen in het licht van de vollen dag, en de onrechtvaardige rechters met hun satanse wreedheden ook. En er is niets geschied, om verborgen te zijn, maar opdat het in het openbaar zou komen. Hetgeen IK u dan zeg in de duisternis, zegt het in het licht, en hetgeen gij hoort in het oor, predikt dat op de daken. Zoeken de vijanden de openbare waarheid in de nacht te verbergen, te smoren, de discipelen van Christus moeten daarentegen de waarheid ten volle openbaren. Zij mogen er geen geheim van maken, zoals de Egyptische priesters, en zoals alle valse priesters deden, die uit eigenbelang de godsdienst veranderden in verborgenheden, hun alleen bekend, en voor al het volk verborgen. Neen, het Evangelie van Christus is de meest openbare zaak van de wereld, ieder mag haar weten, ja moet haar weten, en daarom is reeds alleen door dit woord des Heren de roomse kerk veroordeeld, omdat zij de Heilige Schrift niet in ieders handen begeert, maar daaruit weert. En Ik zeg u, mijn vrienden! Hoe gemeenzaam en tegemoetkomend is de Heer met dit woord. Het is alsof Hij zijn lijdende discipelen zich niet kan voorstellen dan in de meest innige gemeenschap met Hem, de lijdende Heiland. Vreest niet voor degenen, die het lichaam doden en daarna niet meer kunnen doen, en de ziel niet kunnen doden. Heerlijke waarheid, die door de menselijke rede alleen niet tot zekerheid gebracht kon worden. De grootste geleerden twisten nog altijd over de vraag: Houdt het menselijk bestaan al of niet op met de dood? De Heer beslist die vraag en zegt: het wezen van de mens is niet zijn lichaam, maar van de dood des lichaams onafhankelijk, en daarmede boven alle menselijke macht. Maar Ik zal u tonen, wie gij vrezen zult: Vreest veelmeer Hem, die, nadat Hij gedood heeft, ook macht heeft in de hel te werpen, en beide ziel en lichaam kan verderven, ja, Ik zeg u, vreest die! Ook de ziel, het wezen van de mens kan dus verdorven worden, maar enkel door God. Daarom moeten wij niet de mensen vrezen, maar God. De gunst van God is beter dan het leven, want ons leven gaat voorbij, en wie de gunst van God heeft, ontvangt Gods eigen leven, het eeuwige leven. Hieruit ziet gij, hoe noodzakelijk het is, dat de mens door het Evangelie komt tot het geloof, dat ons overbrengt op goddelijk gebied en ons God en goddelijke dingen leert liefhebben. Van nature hangt de mens aan het zichtbare en vreest hij meer voor de mensen die hij ziet, dan voor God die hij niet ziet. Het geloof maakt ons van kinderen der natuur, der zonde en des doods, tot kinderen Gods, tot heilige en eeuwiglevende mensen. Worden niet twee musjes voor één penningske, en vijf musjes voor twee penningskes verkocht? En niet één van die is voor God vergeten en zal op de aarde vallen, zonder uw Vader. De, Heer toont Gods zorg en hoede over de geringste dieren aan, opdat niet de mens en nog minder de discipel des Heren zou zeggen: ‘Mijn weg is voor de Heer verborgen: ik ben aan mijzelven overgelaten en de vijanden doen met mij wat zij willen.’ Neen, Christen! God, de almachtige God is uw Vader, en zou het kind, dat zulk een Vader heeft, een hulpeloze wees kunnen zijn? En ook de haren uws hoofds zijn alle geteld. Vreest dan niet, gij gaat veel musjes te boven. De Heer bemint het kleine en onaanzienlijke. Hij spreekt van musjes, niet van nachtegalen, en van het tellen van de haren onzes hoofds, die wij niet tellen. Wat geven wij er om, of ons een haar van het hoofd valt; er gaat geen dag om dat wij niet veel haren verliezen. Doch Christus geeft er acht op, en wijst er ons op en zegt: zelfs het hoofdhaartje valt niet zonder de wil mijns en uws Vaders, en zo zijt gij ook tot in de kleinste aangelegenheden uws levens onder de hoge hoede Gods. En Ik zeg u dan: Een iegelijk, die Mij belijden zal voor de mensen, die zal Ik ook belijden voor mijn Vader, die

in de hemelen is en voor de engelen Gods; maar zo wie Mij verloochend zal hebben voor de mensen, dien zal Ik ook verloochenen voor mijnen Vader, die in de hemelen is en voor de engelen Gods. De Heer wil openbaarheid, en bij openbaarheid behoort onbevreesdheid. Hoe zou ook het koninkrijk van Christus worden uitgebreid, zonder dat het geloof des harten zich openbaarde in de vrijmoedige en kloekmoedige belijdenis des monds? Christus te belijden wil zeggen: Hem openlijk te erkennen en te aanbidden, en Hem daarmede alle mensen aan te wijzen en aan te prijzen als de enige en algenoegzame Zaligmaker van allen, die tot Hem de toevlucht nemen. Deze belijdenis des monds geeft een verruiming aan het hart, terwijl het niet-belijden een gestadige geprangdheid en benauwdheid des harten met zich brengt. Wie de Heer belijdt staat in zijne tegenwoordigheid. Toen Stefanus de Heer beleed, aanschouwde hij Hem ook. Doch hoe zal het gaan met hen, die Hem verloochenen voor de mensen, die Hem niet willen erkennen en aanbidden als de Heer der heerlijkheid en de Verlosser van zondaren? De Heer zegt het: Wat zij Hem gedaan hebben, zal Hij hun doen. God laat niet met zich handelen, zoals men wil. Eenmaal heeft alle menselijke en alle satanse macht een einde, en is alle macht alleen bij God, zijnen Christus, de Heilige Geest en bij allen, die door de Heilige Geest uit God geboren zijn. Ik ben gekomen om vuur op de aarde te werpen, en wat wil Ik, indien het alrede ontstoken is? De Heer werpt op aarde geen ander dan hemels vuur, en dat vuur valt tussen de zondaren die zalig willen worden, en de zondaren die zondaren willen blijven. Bij de bozen is het een twistvuur en een toornvuur: het vuur des oordeels; en bij de godvruchtigen een liefdesvuur, een vreugdevuur: het vuur des Heiligen Geestes. Maar Ik moet met enen doop gedoopt worden. Met een doop des lijdens en des doods; een onderdompeling in een zee van droefheid en smarten; over Hem moesten al de baren en golven van de goddelijke toorn tegen de zonde heengaan, omdat Hij de zonde der wereld op zich genomen had. En hoe word Ik geperst, totdat het volbracht zij. in welk een spanning der ziel en des harten moet niet de Heer verkeerd hebben bij de volkomen wetenschap welk een lijden en sterven Hij tegemoet ging, en met iedere dag nader kwam. Hij zou geen waarachtig mens geweest zijn, indien Hij niet in een gedurige persing, drang en verlangen naar het einde van dat gericht geweest ware. Meent gij dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde? Neen, zeg Ik u, Ik ben niet gekomen om vrede te brengen op de aarde, maar veler het zwaard, maar verdeeldheid. Christus is de Vredevorst, en Hij kan niet anders geven dan vrede; maar welke vrede? Mijn vrede geef Ik u, zeide Hij later tot zijn discipelen. Niet gelijk de wereld hem geeft, geef Ik hem u. De Heer geeft geen aardse en wereldse, maar een hemelse, een goddelijke vrede, en nu brengt de natuurlijke, ongelovige, zondige toestand der wereld mede, dat de vrede der ziel, de eeuwige vrede, zelden verkrijgbaar is dan ten koste van de uitwendige, tijdelijke, maatschappelijke en huiselijke vrede. In ieder geval moet er een keuze gedaan worden tussen de wereld en God, en het doen van deze keuze brengt verdeeldheid tussen de liefste betrekkingen. Van nu aan zullen er vijf in één huis verdeeld en tweedrachtig zijn, drie tegen twee en twee tegen drie. De vader zal tegen de zoon verdeeld zijn, en de zoon tegen de vader; de moeder tegen de dochter, en de dochter tegen haar moeder; de schoonmoeder tegen haar schoondochter, en de schoondochter tegen haar schoonmoeder. En zij zullen des mensen vijanden worden, die zijn huisgenoten zijn. Dat deze woorden bijzonder op Israël bij de bekering tot Christus toepasselijk waren en nog zijn, is duidelijk. Nochtans zijn zij van toepassing op alle tijden en toestanden der mensen. Wanneer wij de huisgezinnen van de kinderen dezer wereld zien, dan mogen er soms ook twist en tweedracht gezien worden, doch het is over dezelfde tijdelijke belangen. Zij gaan voorts tezamen één weg, beogen één doel, en hebben één vreugde. Hoe geheel anders is het in die huisgezinnen waar Christus is binnengetreden, en vader of moeder, zoon of dochter Hem kiezen boven de wereld en haar genot. Terstond lopen alsdan de wegen uiteen, de vrede is verstoord, de samenstemming verbroken, en liefde en haat wonen onder één dak om nimmer te rusten en altijd te twisten. Voorzeker niets is droeviger dan dat onze eigen huisgenoten onze vijanden zijn; doch het geldt eeuwige belangen, waar alle tijdelijke belangen voor moeten zwijgen en

zwichten. Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is mijns niet waardig, en die zoon of dochter liefheeft boven Mij, is mijns niet waardig. Waar heeft ooit enig profeet zulke woorden gesproken of kunnen spreken? Indien Christus niet God ware, Hij had deze woorden niet kunnen spreken, want Hij stelt zich hiermede boven de wet der natuur, en eist, wat alleen de Schepper van zijn schepsel kan eisen en werkelijk eist in het eerste van alle geboden: Gij zult de Heer, uw God, liefhebben boven alles. En die zijn kruis niet op zich neemt en Mij navolgt, is mijns niet waardig. Hier verenigt de Heer voor het eerst het kruis met zich, en stelt Hij zich zelven voor als dragende het kruis, met zijne discipelen als kruisdragers achter Hem. Ja, de kruispaal zou de eindpaal zijn van zijn leven op aarde; op dat kruis zou Hij de doop ondergaan, waarvan Hij zo even sprak, en naar welke Hij uiterlijk en naar het hart geperst, gedrongen werd: het was de bloeddoop. Hij zou zijn leven geven in de vloekdood om de zijnen van de vloekdood te bevrijden. Dat wij het dan wèl weten: dat wij als discipelen des Heren op aarde geen kroondragers, maar kruisdragers zijn, en dat, wie zijne schouders niet onder het kruis wil zetten, en niet in deze houding de Heer navolgen wil, zijns niet waardig is. Die zijn ziel vindt, zal haar verliezen, en die zijn ziel zal verloren hebben om mijnentwil, zal haar vinden. Ook dit kan niemand zeggen dan God alleen, want wie kan na de dood het verloren leven teruggeven dan God alleen? De Heer wil zeggen: wie zijn leven vindt in deze wereld, en dus zijn leven Mij onthoudt, die zal het eeuwige leven, dat is het eeuwig geluk, niet deelachtig worden; maar wie zijn leven vindt in Mij en zijn tijdelijk leven om mijnentwil prijsgeeft, die zal eeuwig leven. Wie u hoort, die hoort Mij, en wie u verwerpt, die verwerpt Mij, en wie Mij verwerpt, die verwerpt die, die Mij gezonden heeft. Hiermede stelt Christus zijne Apostelen tot zijne vertegenwoordigers, hen bekledende met zijn gezag. Daarom dwalen de ongelovigen zeer, die de leer der Apostelen in tegenspraak stellen met die van de Heer. Die u ontvangt, ontvangt Mij, en die Mij ontvangt, ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft. Men hoort iemands woord, men ontvangt iemands persoon. Des Heren woord staat niet op zich zelven, het is onafscheidelijk verbonden met zijn persoon. Er zijn mensen, die zeggen Christus' woord aan te nemen, terwijl zij zijn persoon verwerpen. Zij misleiden zich zelven en anderen. De waarheid van Christus, woord rust op de waarheid van Christus' persoon. indien Christus niet de persoon is, die Hij gezegd heeft te zijn, dan heeft zijn woord geen goddelijk gezag, en wat geen goddelijk gezag heeft kan ook geen goddelijke kracht uitoefenen op ons gemoed of geweten. Die een profeet ontvangt in de naam eens profeten, zal het loon eens profeten ontvangen, en die een rechtvaardige ontvangt in de naam eens rechtvaardigen, zal het loon eens rechtvaardigen ontvangen. De Heer maakt het loon niet evenredig aan de daad, maar aan het geloof waaruit de daad voortspruit. Zo iemand om de wille of op aanbeveling van de ene leraar of broeder de ander ontvangt, die zal met de aanbeveler en aanbevolene gelijk gesteld, en met hen gelijkelijk beloond worden. En zo wie een van deze kleinen, en wie ulieden alleenlijk een beker koud waters te drinken geeft in de naam eens discipels, of omdat gij discipelen van Christus zijt, voorwaar zeg Ik u, hij zal zijn loon geenszins verliezen. De aller geringste dienst aan de geringste dergenen, die de Heer toebehoren, om des Heren wil gedaan, zal niet onbeloond blijven. Daarentegen zegt de Heer tot de vijanden: Tast mijne gezalfden niet aan, en doet mijne profeten geen kwaad. Psalm 105:15 En het is geschied, toen Jezus geëindigd had, zijn twaalf discipelen bevelen te geven, dat Hij vandaar voortging om te leren en te prediken in hun steden. De Heer reisde dus alleen, en verdeelde de arbeid zó met zijne discipelen, dat Hijzelf, natuurlijk vergezeld door de discipelen, die geen apostelen waren, de steden, en zij de vlekken zouden doorreizen. En de discipelen, uitgegaan zijnde, doorgingen al de vlekken, verkondigende het Evangelie, en predikende dat zij zich zouden bekeren. En zij wierpen vele duivelen uit, genezende de zieken overal, en zalfden vele kranken met olie en maakten ze gezond. De Apostelen brachten dus overal waar zij kwamen hun geloofsbrieven als gezanten des allerhoogsten Gods mede in de wonderen die zij deden, en die niet gedaan konden worden dan door de almachtige werking des Heiligen Geestes. Zonder deze wonderen zou hun

prediking geen ingang gevonden hebben, zou de leer van Jezus, als rechtstreeks in strijd met de natuurlijke begeerte van het menselijk hart, geen invloed, althans geen duurzame invloed geoefend hebben, maar weldra weder spoorloos verdwenen zijn. Doch nu konden zij bewijzen dat hun leer niet van menselijke, maar van goddelijke oorsprong was, en daar zij dit bewezen door betoningen van goddelijke weldaden, door verlossingen uit ongeneeselijke krankheden en kwalen, ja uit de dood zelven, zo werd het mogelijk om in de harten van sommige mensen een onverstoorbare grondslag te leggen van dat koninkrijk, dat zich in de wereld uitbreiden zou van geslacht tot geslacht tot aan het einde der eeuwen. En wie gaf nu deze geloofsbrieven aan de Apostelen? Christus als de Heer der heerlijkheid; want hoe kon Christus de macht geven om wonderen te doen in zijnen naam, dat is op zijn last, met zijn gezag, en als in zijn plaats, wanneer zijn naam niet ware EMMANUEL: God met ons?

11:2 De Heer en de gezanten van Johannes de Doper.

En de discipelen van Johannes boodschapten hem van al deze dingen. Onophoudelijk drong het gerucht van Jezus' daden door tot de gevangenis van de Doper; zijne discipelen hielden hem, zoals wij zouden zeggen, op de hoogte der gebeurtenissen. En Johannes in de gevangenis gehoord hebbende de werken van Christus, zekere twee van zijn discipelen tot zich geroepen hebbende, zond hen tot Jezus, zeggende: zijt gij degene, die komen zou, of verwachten wij ene andere? Zou Johannes getwijfeld hebben of Jezus wel de Christus, de Zoon des Allerhoogsten, God geopenbaard in het vlees was? Zeker niet, maar wel twijfelde hij of Christus wel al datgene deed, wat door hem met geheel Israël van de Messias verwacht werd. En tot dezen twijfel bestonden twee aanleidingen. Vooreerst had de gestrenge Johannes niet alleen zelf het oordeel aan het ongelovig Israël aangekondigd, maar ook de gekomen Messias voorgesteld als staande met de wan in de hand om zijn dorsvloer te doorzuiveren en dopende met de Heilige Geest en met vuur; en nu waren daarentegen al de werken die Christus deed, enkel werken van barmhartigheid. Ten andere openbaarde Jezus zich niet rechtstreeks aan het volk als de Christus, maar verbood veler de zijnen Hem als zodanig te verkondigen; en toch was Johannes juist alleen gekomen om Hem als zodanig aan Israël te doen kennen. Zodanige schijnbare strijdigheden zijn er meer op Goddelijk, geestelijk gebied, en wie zou er niet de oplossing van begeren, indien zij verkrijgbaar is? Zullen de discipelen van Johannes niet hierover hunnen meester gevraagd hebben, en wat anders kon hij hen daarop zeggen, dan hetgeen hij reeds gezegd had? Johannes had wel nooit bij zich zelven betwijfeld of Jezus wel de Christus was, nochtans kon de loop der zaken ook hem zeer wel bevreemden; want ofschoon Johannes de grootste was der profeten, zo was echter de minste van Jezus discipelen groter dan hij. Waarom? Omdat zijn geest de geest was van Elia, en niet die van Christus. Daarom kon hij wel aan Christus laten vragen: ‘Zijt Gij het die komen zou om te zitten en de kinderen van Levi te doorlouteren als het goud en te reinigen als het zilver; om de tarwe in de schuur samen te brengen en het kaf met onuitblusselijk vuur te verbranden; of verwachten wij nog ene andere, die deze oordelen voltrekken zal? De Heer zelf om opheldering te vragen, kan bij deze beschouwing der zaak, geacht worden zijn plicht tegenover zijn discipelen te zijn. Doch ook hijzelf begeerde die opheldering, want hijzelf verkeerde in het onzekere, en had één van die zwakke ogenblikken, die de grootste geloofshelden hebben, wanneer hun verwachtingen niet worden beantwoord. Zij menen dat nu zij Gods wegen gaan God ook hun wegen zal gaan; doch daarin worden zij meermalen teleurgesteld, omdat God ons wel vóórgaat maar niet volgt. Johannes de Doper geleek ook hierin op zijn geestverwant en geestgenoot Elia; deze meende toen God op Karmel zijn gebed had verhoord, om vuur en daarna om regen van de hemel te doen nederdalen, dat God ook zijn gebed zou verhoren ten opzichte van Israël, en daartoe Achab en Izébel machteloos maken zou; doch het tegendeel geschiedde: hij ontving een boodschap dat Izébel gezworen had hem te zullen laten doden, en al zijn moed is weg, en hij is als ieder ander mens en vlucht de woestijn in. Geloofde daarom Elia niet meer aan Gods bestuur? Zeker, maar de wijze waarop God de zaken bestuurde, was hem onbegrijpelijk en scheen hem tegenstrijdig. Zo ook Johannes de Doper: hij wist dat de Heer wassen en hijzelf minder worden moest, doch de wijze hoe was hem een teleurstelling. Hijzelf in de gevangenis geworpen, en Christus de Heer niets anders doende dan liefde te prediken en liefde te bewijzen in talloze wonderen van redding! Voorzeker Johannes de Doper had niet van de geest en de kracht van Elia moeten zijn, indien hij door dit alles niet twijfelmoedig ware geworden, niet of Jezus de Christus, de Zone Gods was (dit stond bij hem in volkomen zekerheid); maar of Jezus wel gekomen was om de aangekondigde oordelen Gods te voltrekken, die bij hem, Johannes de Doper, op de voorgrond stonden. Met één woord: voor de Doper stonden Jezus' daden met Jezus' persoon en ambt in strijd. Dat de Bruidegom enkel liefde toont jegens zijn bruid, is natuurlijk, maar dat aan het diep bedorven, hardnekkig, ongelovig volk ook enkel liefde bewezen werd, dat de boom met de bijl aan de wortel, niet omgehouwen maar omgraven en met

mest omlegd werd, dat scheen hem onbegrijpelijk. Billijk vragen wij: Is dat dezelfde man, die eens zulke heerlijke getuigenissen van de Heer gaf? Daarom noemden wij zijn vraag uit de gevangenis: de vraag van een stervende. O, Elia is een geheel ander mens in de vlakte der woestijn dan op de hoogte van de Karmel, en zo ook Johannes een ander mens in de boeien, dan vroeger in de woestijn, gelijk wij geheel andere mensen zijn als wij gezond, dan als wij ziek zijn. Hoe kan een zware beproeving onze gedachten benevelen, ons hart neerdrukken! Doch het ontmoedige ons niet; slechts aan Jezus gevraagd en geklaagd wat ons donker is en doet wankelen, en Hij zal de nevelen des verstands wegvagen en de vraag des harten doen ophouden. Het geloof kan nimmer op zich zelven staan of gaan, het moet Jezus tot zijn leidsman hebben, want in zich zelven is het geloof gebrekkig, maar door Hem wordt het voleindigd. En als de mannen tot Hem gekomen waren, zeiden zij: Johannes de Doper heeft ons tot u afgezonden, zeggende: zijt gij, die komen zou, of verwachten wij ene andere? Gij ziet, ook in het koninkrijk Gods zijn er gezantschappen, die de belangen hunner meesters moeten voorstaan. De discipelen van Johannes konden dezen hun meester nog niet verlaten, om zich onder de discipelen van Jezus te voegen; zij begeerden de nieuwe wijn nog niet zeggende: de oude is beter. En in dezelve ure genas Hij er velen van ziekten en kwalen en boze geesten, en velen blinden gaf Hij het gezicht. De discipelen van Johannes troffen de Heer juist aan in het midden zijner werkzaamheid. Een ongelegen ogenblik voor hun vraag, maar een gelegen ogenblik voor het antwoord van de Heer. Immers bij Christus eerste persoonlijke komst mocht er geen sprake zijn van oordelen, maar enkel van genade. En Jezus antwoordde en zeide tot hen: Gaat henen en boodschapt Johannes. Weder hetgeen gij hoort en ziet. ‘Doet andermaal wat gij telkens hebt gedaan, en brengt Johannes ook nu weder bericht van hetgeen Ik doe.’ Johannes en de discipelen hadden gemeend, dat Jezus op hun rechtstreekse vraag noodzakelijk een rechtstreeks getuigenis van zich zelven geven moest; doch de Opperste Wijsheid blijft zich in alles gelijk; bij deze bewijzen van zijn Messiasschap waren geen andere bewijzen nodig. Waar daden spreken, behoeven woorden het niet te doen. Johannes en zijn discipelen moeten uit de werken, die Hij deed, oordelen of er na Hem nog een andere komen kon? De blinden worden ziende, de kreupelen wandelen, de melaatsen worden gereinigd, de doven horen, de doden worden opgewekt. ‘God is geopenbaard in het vlees, de almacht spreekt in de taal van de mens, de vloek wordt van de aarde weggenomen en het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht;’ wat zou er nog aan mijn zending kunnen ontbreken? Gij ziet, de rede is opklimmend. Wat kan er na de opwekking der doden nog bijkomen? En de armen wordt het Evangelie gepredikt. Dit was voor Jezus het hoogste kenmerk van zijn Messiasschap en voor Hem van veel meer waarde dan zijn wonderen. Zijn eerste woord in de bergpredikatie was dan ook: Zalig zijn de armen! Zo is dan het Evangelie allereerst voor hen. Dat dan deze prediking ook voor ons de hoogste zij. De armen, de verwaarloosden, de havelozen, de aan hun ellende overgelaten, de in de maatschappij op de achtergrond staande armen, staan in het Evangelie op de voorgrond. En zalig is hij, die aan Mij niet zal geërgerd worden. ‘Die aan Mij geen aanstoot neemt; die niet iets aan Mij vindt, dat hem niet behaagt,’ Mij dunkt in dit woord ligt de sleutel van het gezantschap en van de vraag van Johannes. Waartoe deze vraag aan Jezus, wanneer er niets in Jezus was, dat niet met de inzichten van de vrager strookte? De Heer kon evengoed gezegd hebben: ‘Zalig is hij, die Mij niet miskent!’ Doch wij weten het, de Heer drukt zich in zijn nederigheid niet bepaald maar meer in het algemeen uit, zeggende: Zalig is hij, die in Mij niets vindt, wat hem tot aanstoot zij. Toen nu de boden van Johannes weggegaan waren, begon Jezus tot de schare van Johannes te zeggen: Wat zijt gij uitgegaan in de woestijn te aanschouwen? De Heer herinnert het volk, hoe het bij duizenden naar de woestijn stroomde bij de allereerste optrede van Johannes met zijn boetprediking en doop. Een riet, dat van de wind ginds en weer bewogen wordt? Ofschoon de Heer het tegendeel niet verzekert, zo brengt het redebeleid nochtans noodzakelijk mede, dat de Heer het tegendeel van Johannes wil gedacht hebben, en zo zuivert de Heer zelf Johannes van de beschuldiging, waartoe zijn vraag

schijnbaar aanleiding gaf, alsof hij een wankelmoedig mens ware, die zich door allerlei invloeden van buiten liet bewegen; ‘ging gij uit zulk een mens te zien (wil de Heer zeggen) immers niet!’ Dat Johannes de Heer zelf liet beslissen of Hij de enige aan Israël beloofde redder was, onderstelt noodzakelijk dat Johannes Jezus voor de bevoegden persoon hield om dit te beslissen; dus als de Zoon van God, de Heer der heerlijkheid. Maar wat zijt gij uitgegaan te zien? Enen mens met zachte klederen bekleed? Ziet, die in heerlijke kleding en wellusten zijn, die zijn in der koningen huizen. Zoeven sprak de Heer van het karakter van Johannes, nu van zijn kleding en uiterlijke manieren. Deze waren het volstrekt tegenovergestelde van al wat zacht en week was. Johannes de Doper was enkel ernst en gestrengheid voor israël, en hiermede wijst de Heer de grond aan, waaruit de vraag van Johannes ontsproot. Maar wat zijt gij uitgegaan te zien? Een profeet? ja, Ik zeg u, ook veelmeer dan een profeet. Gij vraagt waardoor was hij meer dan een profeet, daar toch zijn leven zo verborgen, zijn optreden onder Israël zo kort was, en hij geen enkel wonder deed? Daardoor, dat geheel de Oud-Testamentische profetie uitliep in zijn woord: Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Want deze is het van welken geschreven staat: Ziet, Ik zende mijnen engel voor uw aangezicht, die uw weg voor u heen bereiden zal. De bediening van Johannes was dus een veel hogere bediening dan die der profeten. Hij was de heraut, de onmiddellijke voorloper en aankondiger van de Heer zelf; de profeten waren enkel zieners, die Hem in de Geest zagen en aankondigden, eeuwen vooruit. Johannes de Doper zag Hem in het vlees gekomen, en wees Hem met de vinger aan. Voorwaar zeg Ik ulieden, onder die van vrouwen geboren zijn, is niemand opgestaan, meerder profeet dan Johannes de Doper. Hiermede verklaart Jezus hem voor de grootste en daarmede laatste profeet, die geen hogere boven zich hebben kon dan Hem, de Christus zelf. En vanwaar kwam het nu dat Johannes zo groot was? Van zijn betrekking tot de Heer. Gelijk de engelen staan voor het aangezicht Gods, zo stond ook Johannes voor het aangezicht des Heren. Aan de zijde van Christus staan wij op Goddelijk gebied, en het gebied van God is ook dat der engelen. Daarom worden in de Openbaring van Johannes. ook de opzieners der gemeenten van Christus reeds op aarde engelen genoemd. Doch die de minste is in het koninkrijk Gods, is meerder dan hij. De Heer zeide niet: ‘Meer dan Johannes is hier!’ Gij gevoelt deze vergelijking ware onvoegzaam geweest; ‘hoe zal de Heer zich met zijnen dienaar vergelijken?’ Neen, de Heer zegt: de minste mijner discipelen is meer dan hij. Sterker tegenstelling kan er niet zijn. Zo hoog de Heer de Doper aan de ene zijde opheft, zo laag stelt Hij hem aan de andere zijde. Wij leren er het oneindig verschil uit kennen tussen het Oude en het Nieuwe Testament. Johannes stond tussen deze beide in, of liever maakte de overgang van beide uit, en toch was de minste van Jezus discipelen meerder dan hij, niet in genade, want Johannes de Doper is niet minder zalig geworden dan allen die geloofden; maar in bediening. De discipelen van Christus hebben voorrechten, die alles wat het Oude Testament heerlijks heeft, oneindig verre te boven gaan. Zij zijn geen dienstknechten meer, maar kinderen van God; zij mogen zeggen wat geen engelen mogen zeggen: ‘De Vader van onze Heer Jezus Christus is ook onze Vader; Hij heeft ons met zijnen Zoon tot medeërfgenamen gemaakt van al zijn goederen.’ O, mochten wij onze voorrechten meer leren kennen en waarderen, wij zouden schatten van troost en vreugde hebben, die wij nu door eigen schuld missen. En van de dagen van Johannes de Doper tot nu toe wordt het koninkrijk der hemelen geweld aangedaan. Sedert zijn optrede heeft de stilte opgehouden en is de eeuwenlange rust der openbaringen Gods aan zijn volk afgebroken, is de Oud-Testamentische dienst gewelddadig verstoord, en heeft het koninkrijk Gods, het Evangelie, het Nieuwe Testament met kracht een aanvang genomen. Gij ziet, wat de Heer aan zijn eigen optreding toeschrijven kon, schrijft Hij liefst toe aan de optreding van Johannes. En de geweldhebbers nemen hetzelve met geweld. Wie het koninkrijk Gods neemt, kan geen bestrijder van hetzelve zijn. De Heer spreekt hier van het geestelijk geweld, de kracht des Heiligen Geestes, waarmede sedert de optreding van Johannes het Evangelie wordt aangegrepen door een iegelijk die gelooft. Neen, het geloven in Christus, in

het Evangelie ging toen niet zo stil toe als het nu bij de geborenen in de Christelijke kerk toegaat, waar het geloof bij velen regelmatig uit het Christelijk onderwijs ontluikt als een bloem uit de volgroeide plant, maar het verwekte een beroering overal waar het zich openbaarde; zo verwekt ook nog heden de bekering van een Jood dezelfde opschudding. Nog heden kan geen Jood onder ons en geen heiden in heidense landen waarlijk in Christus geloven, zonder het koninkrijk Gods met geweld te nemen. Want al de profeten en de wet hebben tot Johannes toe geprofeteerd. Hiermede verklaart de Heer het Oude Testament voor geëindigd en het Nieuwe Testament voor begonnen. Een geheel nieuwe orde van zaken had haren aanvang genomen. De Heilige Geest zou zich nu zelf een kerk bouwen uit levende stenen, en waar de Geest des Heren is, daar is de vrijheid, de vrijheid Gods, de ware vrijheid. En zo gij het wilt aannemen. 'Zo gij het er voor houden wilt, ofschoon de profetie hiermede niet geheel is uitgeput, maar ook nog een andere komst bedoelt.' Immers als men de profetieën ten opzichte van de heraut des Heren leest: dat hij Elia zijn zal, dan zou men de vraag van Johannes ook tot Johannes zelf kunnen richten, en zeggen: 'Zijt gij de Elia die komen zou, of verwachten wij ene andere?' Hij is Elia die komen zou. Johannes had de Heer zoeven gevraagd: Zijt Gij het die komen zou, of verwachten wij ene andere? Johannes had met die andere kunnen denken aan Elia, wiens komst door Maleachi insgelijks was voorspeld; immers hijzelf had ontkend Elia te zijn. Johannes 1:21 Men verwachtte algemeen drie personen, de profeet door Mozes, Elia door Maleachi en de Messias door Daniël voorspeld. Johannes 1:25 Thans zegt de Heer aan zijn discpelen, dat onder dien andere, die komen zou, Johannes de Doper zelf te verstaan is. Wie oren heeft om te horen, die hore. Wij zouden zeggen: Wie horende oren heeft, die hore; want er zijn ook oren, die niet horen, maar doof zijn. De Heer gebruikt meermalen dat woord, en het andere: die het vatten kan, die vatte het, bij gezegden, die meer dan gewoon nadenken vorderden. En al het volk Hem horende, en de tollenaren, die met de doop van Johannes gedoopt waren, rechtvaardigden God; maar de Farizeeën en wetgeleerden hebben de raad Gods tegen zich zelven verworpen, van hem niet gedoopt zijnde. De Evangelist Lukas maakt hier een scheiding tussen het volk en zijn overheden. Het volk over het geheel genomen had God de eer gegeven, en zich aan de doop van Johannes onderworpen, maar de oversten hadden zich grotendeels niet aan de doop onderworpen, en daarmede de raad Gods ook tot hun behoudenis moedwillig verworpen. Zo verwerpen ook nog in onzen tijd zulke mensen Gods raad en hun behoudenis, die Gods Woord verwerpen, om naar het goeddunken van hun eigen verstand en hart te kunnen wandelen. En de Heer zeide: Bij wie zal ik de mensen van dit geslacht vergelijken, en wie zijn zij gelijk? Wij zouden zeggen: De mensen van deze tijd; doch de Heer bedoelde er nog iets meer mede, en wel hier bepaald het ongelovig Israël. Het woord geslacht wordt door de Heer in zulk een algemenen zin gebruikt, als waarin wij het woord volk gebruiken; en wel in een ongunstige zin van boos volk. Zij zijn gelijk aan de kindertjes, die op de markt zitten en elkander toeroepen en zeggen: Wij hebben u op de fluit gespeeld, en gij hebt niet gedanst; wij hebben u klaagliederen gezongen en gij hebt niet geweend. Een aandoenlijke vergelijking, niet waar, van die kindertjes die op de markt, de gewone openbare speelplaats der kinderen uit de buurt, met elkander spelen willen, maar niet kunnen, omdat wat de een ook doet, de andere niet mee wil doen. De Heer wil er mede zeggen: Er moge gedaan worden, wat er wille, het is het ongeloof nooit naar de zin te maken, altijd weet het zich aan de uitnodiging Gods te onttrekken. Want Johannes de Doper is gekomen noch brood etende, noch wijn drinkende, en zij zeggen: Hij heeft de duivel. De Zoon des mensen is gekomen etende en drinkende, en zij zeggen: Ziet daar een mens, die een vraat en wijnzuiper is, een vriend van tollenaren en zondaren. De wereld beschouwt de waarheid altijd als een uiterste, en verwerpt haar daarom altijd, in welk een vorm zij worde voorgesteld. Komt de waarheid tot haar met de ernstige toon van de klaagzang, met de ernst der wet, zoals Johannes de Doper tot haar komt, dan noemt zij haar kwezelarij, en komt de waarheid tot haar met de liefelijke toon der fluit, uitnodigende tot verheuging des harten, zoals het Evangelie der genade, zoals Christus tot haar

komt, dan noemt zij haar geestdrijverij. Doch de wijsheid is gerechtvaardigd geworden van al haar kinderen. De Heer geeft bij dit treurig verschijnsel, de troost. Ofschoon de wereld als zodanig zich niet wil laten behouden, toch zijn er in de wereld, die zich uit de wereld laten behouden: De gegevenen des Vaders, die uit de waarheid zijn, horen de stem van Hem, die de Waarheid is. Zo ook wie een kind der wijsheid is, die eert de persoonlijke Wijsheid (Christus), en heeft haar lief, en volgt haar en vindt het leven, maar de dwazen sterven uit gebrek aan verstand. Laat ons daarom nooit menen, dat de denkbeelden, die het ongeloof ten opzichte van de waarheid Gods, van de Schrift heeft, iets van de waarheid Gods, van de Schrift kunnen afdoen. Laat de kinderen dezer wereld de bijbel verwerpen, zij kunnen hem enkel voor zich zelven verwerpen, en zij verwerpen er enkel zich zelven mede, maar zij kunnen hem niet uit de handen van Gods kinderen rukken, en zo zij hem al uit hun handen rukken, zoals de Roomse kerk gedaan heeft en nog doet, zo staat nochtans de inhoud der Schrift in hun hart gegraveerd; immers de gelovige is een levende Schrift, een levende Brief van Christus.

11:28 De Heer en de zeventig discipelen.
En na dezen.
Nadat Jezus weer in Galiléa teruggekeerd was. Als toen maakte Hij toebereidselen tot zijn ophanden zijnde uitgang te Jeruzalem. Vóór die uitgang wilde Hij de aankondiging van het koninkrijk Gods aan Israël, persoonlijk en door zijn discipelen, in volle kracht doen plaats hebben. En zo gaan wij ook hier wederom van heerlijkheid tot altijd hoger heerlijkheid. De loop des Heren was als de loop der zon van het Ooster- tot het Zuiderpunt; en op de volle middag werd deze zon tot duisternis. Wij verlaten hier de berichten van Johannes en volgen nu hoofdzakelijk de orde van Lukas. Stelde de Heer nog andere zeventig. Dit is het ronde getal voor twee en zeventig. Een hoofdster en zes kleine sterren er bij maken een sterrenbeeld; zes discipelen bij één Apostel maken reeds een kleine gemeente. En zond hen uit voor zijn aangezicht. De Heer stelde deze discipelen tot zo vele herauten, om zijn laatste bezoek aan de steden en plekken des lands aan te kondigen en voor te bereiden. Twee aan twee. De Heer doet alles alleen, maar de mens heeft een helper nodig. Daarom moet men niemand alleen de last laten dragen, maar, zonder verdeeldheid, moet er verdeling van de arbeid zijn, anders gaan de zaken verkeerd. Ook moet de een discipel de andere tot tegenwicht verstrekken. Bij een voortvarende Petrus stelde de Heer een diepdenkenden voorzichtige Johannes, bij een heldhaftige Luther zien wij een zachtmoedigen Melanchton. Voorts oefende de Heer ook deze discipelen voor hun toekomstige roeping als zijn gezanten. Immers een leger moet eerst goed kunnen marcheren, alvorens het slag kan leveren. In iedere stad en plaats, daar Hij komen zou. Zij waren hiermee bepaald in hun reis; bij de uitzending der twaalven was deze bepaling niet gegeven. Het was nu een bijzondere uitzending tot een bijzonder doel. En de zeventig zijn weergekeerd met blijdschap. Lukas, die de uitzending der twaalven insgelijks vermeldt, voegt bij de uitzending der zeventig de voorschriften, die Mattheüs optekent, als door de Heer gegeven bij de uitzending der twaalven. Het is zeer wel mogelijk, dat de Heer bij de uitzending der zeventig de reislessen aan de twaalven gegeven, gedeeltelijk of in de hoofdzaken herhaald heeft; immers wij zelf herhalen gewoonlijk bij gelijke gelegenheden, gelijke onderwijzingen. En de zeventig zijn weergekeerd. Zeker een geruime tijd daarna, doch Lukas geeft de afloop dezer zaak in zijn geheel, en achtereenvolgend. Met blijdschap. Dit verrast ons. En ook zij zelf zijn er door verrast. Immers de Heer had hen op lijden en vervolging voorbereid, en nu keren zij weer als van een rijke oogst, met blijdschap. Doch zo gaat het altijd in het geestelijk leven. In het koninkrijk Gods zijn de eerstelingen enkel liefelijkheid, maar na de verrukkelijke Pinksterdag volgen de dagen der geseling en der steniging en der onthoofding. Zeggende: HEER! Ook de duivelen zijn ons onderworpen in uw Naam. Ja, daarin bestaat de blijdschap van Gods kinderen, dat de vijanden des Heren werden bedwongen en overwonnen. Deze vijanden waren in de eerste plaats de boze geesten. Zij erkenden het gezag des Meesters in zijn discipelen, en deze ondervonden daarin een blijdschap, als die van de dichter van de 104e Psalm (Psalm 104), die na een God verheerlijkende blik op geheel Gods aardse schepping te hebben geworpen, ten laatste nog het oog laat vallen op de enige plek in dit schitterend schone tafereel, maar het van daar weer opheft naar de nieuwe aarde, waarin alleen gerechtigheid wonen zal, met de uitroep: De zondaars zullen van de aarde verdaan worden en de goddelozen zullen niet meer zijn. Loof de Here, mijn ziel. Halleluja! Dit kunnen velen nu niet begrijpen en noemen het Joodse bekrompenheid en liefdeloosheid. Zij betuigen zich wel te zullen wachten, om van de 139ste Psalm (Psalm 139) de woorden na te spreken: Zou ik niet haten, Heer, die U haten, en verdriet hebben in degenen, die tegen U opstaan? Ik haat hen met volkomen haat, tot vijanden zijn zij mij. Zij vergeten, dat de ware liefde tot God niet bestaanbaar is zonder haat tegen alles wat tegen God is. Wie het kwade haat, haat ook de kwaaddoener als zodanig, al beweent hij ook de ondergang van de mens in hem. Men zegt wel, dat men alleen het kwaad in de mens moet haten, maar de mens zelf moet liefhebben. Doch hoe is dit in beoefening te brengen? Kunnen wij de diefstal haten, en de dief liefhebben, de leugen verafschuwen, en de

leugenaar beminnen? De goddeloosheid is niet het kleed van de mens, maar de uitdrukking zijner persoonlijkheid, de uittreding naar buiten van de innerlijke gesteldheid zijns harten. En Hij zeide tot hen: Ik zag de satan als de bliksem uit de hemel vallen. De Heer zag hem met de snelheid en met de verwoestende kracht van de bliksem uit zijn hoogte afstorten. Wij weten, dat Christus hem die val veroorzaakt heeft; doch de Heer gebruikt altijd de zwakste woorden voor zijn grootste daden; wij moeten altijd de sterkste woorden nemen, willen wij getrouwe uitleggers der Schrift zijn. Openbaring 12:7-10 wordt die val van de satan aan Johannes getoond. Zie, Ik geef u de macht, om op slangen en schorpioenen te treden, en over alle macht des vijands. De Heer zelf had ze vertreden en vertrad ze gedurig; in de woestijn had Hij de veldheer verslagen, en sedert was diens leger verstrooid geworden. Deze zijn macht gaf de Heer ook aan de zijnen; de zijnen zijn deelgenoten van alles wat Hij zelf heeft en verwerft. En nu, wie kan zulk een macht over de satan en zijn engelen hebben, en die macht aan anderen meedelen, dan Hij, die God is geopenbaard in het vlees? En geen ding zal u enigszins beschadigen. Al worden ook de dienaren van Christus gemarteld ter dood; men kan hun geen schade toebrengen, want alles strekt hun tot gewin. Doch verblijdt u niet dat de geesten u onderworpen zijn, maar verblijdt u veel meer, dat uw namen geschreven zijn in de hemelen. Hier maakt de Heer een gewichtig onderscheid tussen ontvangen van genade en van ambtsgaven. Niet dat de Heer alle blijdschap over de vrucht van hun werk bij zijn discipelen afkeurde, nee, doch hun blijdschap moest er niet alleen op rusten, maar veel meer op de genade, welke zij deelachtig waren. Wedergeboren te zijn uit water en geest, bekeerd te zijn, aangenomen te zijn tot een kind van God, is de genade Gods in Christus deelachtig te zijn, en is de enig goede, vaste grond van eeuwige vreugde in God, en van de verheerlijking zijns Naams. Doch blote ambtsgaven, al zijn het ook de gaven der gezondmaking en der uitdrijving van boze geesten, zijn tijdelijke voorrechten tot tijdelijke oogmerken. Al was men de geleerdste, welsprekendste en rechtzinnigste theoloog en predikant, en al deed men een algemene opwekking ontstaan onder duizenden tot verootmoediging en bekering, en men had zelf geen genade in het hart, de gaven zouden anderen gebaat hebben, maar niet ons zelf, 1 Corinthiërs 9:27. Daarom gaat de minste genade de meeste der ambtsgaven oneindig te boven. Beide kunnen echter verenigd zijn, en niets is uitnemender dan zo een vereniging. Ieder zie dus voor zichzelf toe, dat zij verenigd zijn. Doch gij vraagt: hoe kunnen wij het weten, dat onze namen in de hemelen zijn geschreven? Wij antwoorden: Als in ons hart de naam van Jezus is geschreven. Daarmede geeft de Geest van God aan onze geest getuigenis, dat wij kinderen Gods zijn, Romeinen 8:15,16. Die Mij liefheeft, zegt de Heer, zal van mijn Vader geliefd worden, Johannes 14:21. Te die ure verheugde zich Jezus in de geest. Thans verheugde zich de Heer met zijn verheugde discipelen, later zullen wij Hem zien wenen met zijn wenende discipelinnen. En zeide: Ik dank U Vader! Heer des hemels en der aarde! Hoe lieflijk! Hier verheerlijkt de Zoon de Vader, en later verheerlijkt de Vader de Zoon; trouwens, het gehele werk der verlossing bestaat in een eindeloze verheerlijking des Vaders en des Zoons, door de Heilige Geest, die ook bij ons deze vrucht der verlossing voortbrengt. Dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt. God heeft het tot een volstrekte onmogelijkheid gemaakt, om de weg der behoudenis te vinden langs de weg der wetenschap; de wijzen en verstandigen mogen eeuw uit eeuw in, de volstrekte, zaligmakende waarheid door eigen nadenken trachten uit te vinden, zij bewegen zich altijd in dezelfde cirkel, telkens terugkerende tot het punt, van waar zij zijn uitgegaan. God vangt, verstrikt de wijzen in hun arglistigheid, en stelt hen ten slotte ten toon als de grootste dwazen. De steen der wijzen is niets anders dan de steen van Sisyphus, en hun bevatting niets anders dan het vat der Danaïden. En hebt zelf de kinderen geopenbaard. De waarheid, die uit God is, de zaligmakende waarheid, de genade Gods in Christus, is alleen door openbaring te verkrijgen, en wordt geopenbaard. Aan wie? Aan de tegenovergestelden van de wijzen en verstandigen dezer wereld, aan de kindertjes, de onmondigen, de onwetenden, die uit zichzelf geen kennis hebben van de dingen Gods, maar ze gaarne van God willen horen

en leren. De wijzen der wereld willen geen openbaring. Welnu, zij verkrijgen hun wil: zij hebben dan ook geen openbaring: zij leven alleen uit hun eigen verstand. Tot hoe lang? Totdat zij sterven. De kindertjes daarentegen, die geen eigen verstand van de dingen Gods hebben, begeren een openbaring Gods, en ontvangen ze en leven er uit in eeuwigheid. Ja, Vader! want alzo is geweest het welbehagen voor U. Gods welbehagen is Gods keuze, Gods verkiezing. God kiest alleen het Hem waardige, en dat gaat zo oneindig boven onze bevatting, dat wij meestal Gods verkiezing niet met zijn volmaaktheden kunnen overeenbrengen. De Zone Gods echter erkende terstond deze verwerping der wereldwijzen en deze verkiezing der kindertjes, als het welbehagen des Vaders, als een Hem waardige beschikking. Alle dingen zijn Mij van de Vader gegeven. De Vader heeft alles in de handen des Zoons gesteld, en de Zoon zou niet God zijn? Kan een schepsel alles ontvangen, wat God te geven heeft? Het is immers volstrekt onmogelijk. En niemand weet wie de Zoon is, dan de Vader. Dus is de kennis van het wezen des Zoons boven het geschapen verstand. Wat God alleen kan kennen, is volstrekt Goddelijk. En wie de Vader is, dan de Zoon. Wie zeggen kan, te weten wie God is, moet God zijn. En die de Zoon het zal willen openbaren. Ziet gij, alles komt aan op het openbaren. Wat God van zichzelf openbaart, kunnen wij weten, maar zonder openbaren weten wij niets van Hem. De wijzen dezer wereld, die door hun rede alleen God willen kennen zoals Hij is, willen het onmogelijke. Het is alsof men beweren wilde, dat wij aan onze ogen genoeg hebben om te kunnen zien, zonder dat daartoe nog een licht, dat buiten ons is, nodig is. Wat God ons openbaart, dat openbaart Hij ons door zijn Woord, dat van de Zone Gods als het persoonlijk woord uitgaat, en de Heilige Geest leert dit de gelovige verstaan en begrijpen. En zich kerende naar de discipelen, zei Hij tot hen alleen. Het waren woorden, die hen alleen aangingen, omdat zij niet alleen zagen met de ogen des lichaams, maar ook met die des geloofs. Al de tijdgenoten des Heren deelden wel in het voorrecht van de Heer lichamelijk te aanschouwen, te horen spreken, te zien handelen in wonder op wonder, doch alleen de discipelen erkenden in Hem de Christus, de Zoon des levenden Gods; de anderen hielden Hem hoogstens voor een profeet, en altijd voor een gewoon mens. Zalig zijn de ogen, die zien, hetgeen gij ziet; want Ik zeg u, dat vele profeten en koningen hebben begeerd te zien hetgeen gij ziet, en hebben het niet gezien, en te horen hetgeen gij hoort en hebben het niet gehoord. De uitverkiezing Gods is onze zaligheid, en deze uitverkiezing openbaart zich zowel in tijdelijke als geestelijke en onvergankelijke voorrechten. De gelovigen van de oude dag waren zalig gestorven, maar zij hadden de heerlijkste aller tijden op aarde niet beleefd, waar zij toch allen met het hoogste verlangen naar hadden uitgezien de komst van de Messias tot zijn volk. Mozes was ook hierin voor hen een type geweest: hij had vurig begeerd Kanaän te betreden, doch hij zag het enkel van verre en ontsliep aan de mond des Heren. Ook wij verkeren in hetzelfde geval. Wij zien reikhalzend uit naar de beloofde wederkomst des Heren in heerlijkheid, wanneer de aarde vervuld, zal worden van zijn kennis en van zijn heerlijkheid, gelijk de bodem der zee bedekt is van de wateren; doch hoevelen onzer zullen nog ontslapen, alvorens die heerlijke dagen komen. Toen begon Hij de steden, in welke zijn krachten het meest geschied waren, te verwijten, omdat zij zich niet bekeerd hadden. De hardnekkigheid van het ongeloof tegenover de veelvuldigheid en uitnemendheid van 's Heren wonderen, werd thans door de Heer geopenbaard op een wijze, waardoor voor geheel de wereld moest blijken, dat aan de zijde Gods niets had ontbroken, maar dat de schuld alleen aan de eigen wil en moedwil van het ongeloof lag. Wee u, Chorazin! wee u, Betsaïda! Deze steden lagen in de nabijheid van 's Heren woonstad Kapernaum, aan de Galilése zee, en waren dus bijna dagelijks getuigen van zijn heerlijke woorden en wonderen. Want zo in Tyrus en Sidon de krachten geschied waren, die in u geschied zijn, zij zouden zich eertijds in zak en as bekeerd hebben. De bedelingen Gods brachten het ten tijde van Tyrus en Sidon niet mee, dat er in haar midden wonderen verricht werden; doch de bedorvenheid van deze heidense steden was, volgens de verzekering van de Heer, die alle dingen weet, niet zó groot, dat zij bestand zouden geweest zijn voor de betoningen van Gods kracht. Zij zouden zich

bij het aanschouwen van wonderen, zoals zij door de Heer Jezus in het midden zijns volks gedaan werden, niet verhard, maar verootmoedigd hebben. Doch Ik zeg u: het zal Tyrus en Sidon verdraaglijker zijn in de dag des oordeels, dan ulieden. Er is tweeërlei oordeel Gods: een tijdelijk en een eeuwig oordeel. Het laatst of eeuwig oordeel zal alles afdoend en beslissend zijn. De Heer verklaart dat zijn tijdgenoten, die zich niettegenstaande de openbaring zijner persoonlijkheid in heerlijkheid, door zijn werken, tegen Hem verhard hebben, zwaarder eindoordeel te wachten staat, dan de reeds om hun zonden van de aarde uitgeroeide heidenen. En gij, Kapernaum, die tot de hemel toe verhoogd zijt! Dit was de stad van 's Heren inwoning, de stad, die het voorrecht boven alle voorrechten had, de Heer der heerlijkheid dagelijks ter harer poort te zien in- en uitgaan. Hij had haar hiermee tot een tempel, ja tot het heilige der heiligen des tempels gesteld, en alzo tot de hemel toe verhoogd; doch zij had zich tegen dat alles in verhard. Gij zult tot de hel toe neergestoten worden. Vergeet het niet, gij rijken in goud of gaven! hoe meer God u boven anderen heeft bevoorrecht, hoe dieper Hij u zal vernederen, wanneer gij uw voorrechten niet hebt gebruikt tot het einde, waartoe Hij ze u gaf om Hem te verheerlijken en Hem er mee te dienen. Deze bedreiging des Heren had tegelijk een letterlijk profetische zin. Het stadje Kapernaum was hoog en sterk gebouwd; doch deze en al de sterkten der Joden werden in de latere Romeinse oorlog vernield, en met de grond gelijk gemaakt. Want zo in Sodom de krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden tot op de huidige dag gebleven zijn. De vergelijking des Heren is opklimmend. Chorazin en Betsaïda waren niet zo hoog bevoorrecht als Kapernaum, zij worden bij Tyrus en Sidon vergeleken; maar Kapernaum bij de ergste van alle heidenen, bij Sodom. Doch Ik zeg u, dat het de lande van Sodom verdraaglijker zal zijn in de dag des oordeels, dan u. De ongelovigen willen, zoals wij in de inleiding hebben opgemerkt, volstrekt niet weten van enig tijdelijk of eeuwig oordeel Gods over de zonden, en roemen soms daarom de Here Jezus alleen, omdat Hij ons God als enkel liefde heeft leren kennen. Doch hoe handelen zij ter kwader trouw! Alsof de zachtmoedige Jezus niet ook van tijd tot tijd in altijd doorklinkende donderstemmen het oordeel over de halsstarrigen heeft aangekondigd! Dit behoorde tot zijn profetische bediening; zonder die rechtvaardige gestrengheid zou deze bediening niet door Hem volmaakt zijn volbracht. Komt herwaarts tot Mij! Die in donderstemmen spreekt, spreekt ook in het zachte suizen des winds. Het is dezelfde Heer, maar het is niet hetzelfde of Hij tot de goddelozen spreekt, of tot zijn uitverkorenen. God blijft eeuwig dezelfde, maar het heilige kan Hij niet haten, en het onheilige kan Hij niet beminnen. Allen. Wie herkent hier niet de stem van de Jahweh des Ouden Verbonds: Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde! Want Ik ben God en niemand meer, Jesaja 45:22. Jahweh-Jezus is dan ook de naam, die het geloof de Christus geeft; want er is geen openbaring Gods des Vaders, dan in de Zoon, door de Heilige Geest. Die vermoeid en belast zijt. Dus niet de onbezorgden en lichtzinnigen? Nee, wie zich niet bezwaard voelt met een last van zonden, en er zich niet onder vermoeid voelt, die komt niet tot Jezus, want Jezus heeft niets aan hem, en hij heeft niets aan Jezus. Jezus en een eigengerechtige kunnen onmogelijk tezamen zijn. En Ik zal u rust geven. Waar rust gegeven kan worden, daar moet te voren onrust zijn. Heeft uw hart rust, niettegenstaande gij een zondaar zijt; rust gij dus in uw zonden, kunt gij er in slapen, dan zult gij er ook in sterven. Maar heeft uw hart geen rust in uw zonden, dan is er rust voor u in God, in Jezus. Komt dan tot Hem, en gij zult ondervinden, dat Hij de Heilige Geest tot zijn beschikking heeft de Trooster, die u troost gelijk een moeder het wenend kind, door al de troost te nemen uit hetgeen des Heren is, door u te troosten met zijn lijden en sterven, met zijn opstanding en hemelvaart. Neemt mijn juk op u. Hoe, een reeds vermoeide en bezwaarde zal nog een juk er bij opnemen? Nee, niet er bij, maar een nieuw juk in de plaats van het oude. De Heer drukt op het woord mijn juk. Wie de zonde doet, is der zonden knecht; als zodanig draagt hij des duivels juk, een zwaar, diep vernederend slavenjuk. Dat juk moeten wij ons door Jezus laten afnemen, en zijn juk er voor in de plaats opnemen; want zonder juk kunnen wij niet zijn. God alleen is volstrekt vrij, maar alle schepsel is

dienstbaar; doch welk een oneindig verschil is er tussen de dienstbaarheid der gerechtigheid en die der ongerechtigheid, tussen een dienaar te zijn van God, of van de duivel! En leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart. Dat wil niet alleen zeggen, dat zij, die tot Jezus komen, van Hem moeten leren recht zachtmoedig en nederig van harte te zijn, ofschoon zij dit reeds enigszins zijn (als tot Jezus vermoeid en belast komende,) maar zij moeten ook door tot Hem te komen bij ondervinding het zachtmoedige en nederige hart van Jezus leren kennen. Zij zullen in Hem, in de hoogste volmaaktheid diezelfde zachtmoedigheid en nederigheid vinden, die in henzelf door genade reeds aanvankelijk geplant is, zodat zij zullen zien, dat 'en Hij die heiligt én zij die geheiligd worden, allen uit Een, uit God zijn, om welke oorzaak Hij zich niet schaamt hen broeders te noemen, Hebreeën 2:11.' En gij zult rust vinden voor uw zielen. Zo streng de Heer is tegen de eigengerechtigen, die Hem niet nodig hebben, maar zichzelf genoeg zijn, en buiten Hem wel kunnen leven en sterven, zo zachtmoedig is Hij jegens degenen, die zichzelf niet in het leven kunnen houden, maar wanhopig in zichzelf, uitzien naar een Verlosser van zonden, naar God die alleen van zonden verlossen kan. Tot deze breidt Jezus beide zijn handen uit, en Hij roept hen toe: 'Gij zoekt rust voor uw zielen; komt tot Mij, en gij zult haar vinden.' Doordringen wij ons toch gedurig van de waarheid, dat onze geschiktheid om tot God te komen, niet daarin bestaat, dat wij met goede werken tot God komen, maar daarin dat wij tot Hem komen in het gevoel onzer zonden. Dat gevoel is niet bestaanbaar zonder zachtmoedigheid en nederigheid van hart; immers wie zijn zonden voelt en om verlossing zucht, is in een staat van verootmoediging, en deze is een staat van genade, welke voor God de enig welbehaaglijke staat is, omdat Hijzelf dat bruiloftskleed aan zijn gasten geeft. Daarom kan het gevoel van zonde niet te diep bij ons zijn als wij er mee tot Jezus komen; want hoe dieper zondengevoel hoe hoger dankbaarheid voor de ontvangen vergeving; doch komen wij met een zeer diep zondengevoel niet tot Jezus, dan is niets gevaarlijker; want dan leidt het tot vertwijfeling en wanhoop, die, nu Jezus als de Zaligmaker der zondaren geopenbaard is, onverantwoordelijk zijn. Want mijn juk is zacht en mijn last is ligt. Ziet gij, ook als begenadigd zondaar moet gij een juk en een last dragen, maar gij zult er u niet onder vermoeid en belast voelen, want het is het juk en de last van Jezus, die de persoonlijke zachtmoedigheid en nederigheid van harte is. De liefde legt geen lasten op dan aan de wederliefde, die ze draagt niet als een juk op de schouders, maar als een kroon op het hoofd. De Heer en de zeventig discipelen. En na dezen. Nadat Jezus weer in Galiléa teruggekeerd was. Als toen maakte Hij toebereidselen tot zijn ophanden zijnde uitgang te Jeruzalem. Vóór die uitgang wilde Hij de aankondiging van het koninkrijk Gods aan Israël, persoonlijk en door zijn discipelen, in volle kracht doen plaats hebben. En zo gaan wij ook hier wederom van heerlijkheid tot altijd hoger heerlijkheid. De loop des Heren was als de loop der zon van het Ooster- tot het Zuiderpunt; en op de volle middag werd deze zon tot duisternis. Wij verlaten hier de berichten van Johannes en volgen nu hoofdzakelijk de orde van Lukas. Stelde de Heer nog andere zeventig. Dit is het ronde getal voor twee en zeventig. Een hoofdster en zes kleine sterren er bij maken een sterrenbeeld; zes discipelen bij één Apostel maken reeds een kleine gemeente. En zond hen uit voor zijn aangezicht. De Heer stelde deze discipelen tot zo vele herauten, om zijn laatste bezoek aan de steden en plekken des lands aan te kondigen en voor te bereiden. Twee aan twee. De Heer doet alles alleen, maar de mens heeft een helper nodig. Daarom moet men niemand alleen de last laten dragen, maar, zonder verdeeldheid, moet er verdeling van de arbeid zijn, anders gaan de zaken verkeerd. Ook moet de een discipel de andere tot tegenwicht verstrekken. Bij een voortvarende Petrus stelde de Heer een diepdenkenden voorzichtige Johannes, bij een heldhaftige Luther zien wij een zachtmoedigen Melanchton. Voorts oefende de Heer ook deze discipelen voor hun toekomstige roeping als zijn gezanten. Immers een leger moet eerst goed kunnen marcheren, alvorens het slag kan leveren. In iedere stad en plaats, daar Hij komen zou. Zij waren hiermee bepaald in hun reis; bij de uitzending der twaalven was deze bepaling niet gegeven. Het was nu een bijzondere uitzending tot een bijzonder doel. En de zeventig zijn

weergekeerd met blijdschap. Lukas, die de uitzending der twaalven insgelijks vermeldt, voegt bij de uitzending der zeventig de voorschriften, die Mattheüs optekent, als door de Heer gegeven bij de uitzending der twaalven. Het is zeer wel mogelijk, dat de Heer bij de uitzending der zeventig de reislessen aan de twaalven gegeven, gedeeltelijk of in de hoofdzaken herhaald heeft; immers wij zelf herhalen gewoonlijk bij gelijke gelegenheden, gelijke onderwijzingen. En de zeventig zijn weergekeerd. Zeker een geruime tijd daarna, doch Lukas geeft de afloop dezer zaak in zijn geheel, en achtereenvolgend. Met blijdschap. Dit verrast ons. En ook zij zelf zijn er door verrast. Immers de Heer had hen op lijden en vervolging voorbereid, en nu keren zij weer als van een rijke oogst, met blijdschap. Doch zo gaat het altijd in het geestelijk leven. In het koninkrijk Gods zijn de eerstelingen enkel liefelijkheid, maar na de verrukkelijke Pinksterdag volgen de dagen der geseling en der steniging en der onthoofding. Zeggende: HEER! Ook de duivelen zijn ons onderworpen in uw Naam. Ja, daarin bestaat de blijdschap van Gods kinderen, dat de vijanden des Heren werden bedwongen en overwonnen. Deze vijanden waren in de eerste plaats de boze geesten. Zij erkenden het gezag des Meesters in zijn discipelen, en deze ondervonden daarin een blijdschap, als die van de dichter van de 104e Psalm (Psalm 104), die na een Godverheerlijkende blik op geheel Gods aardse schepping te hebben geworpen, ten laatste nog het oog laat vallen op de enige plek in dit schitterend schone tafereel, maar het van daar weer opheft naar de nieuwe aarde, waarin alleen gerechtigheid wonen zal, met de uitroep: De zondaars zullen van de aarde verdaan worden en de goddelozen zullen niet meer zijn. Loof de Here, mijn ziel. Halleluja! Dit kunnen velen nu niet begrijpen en noemen het Joodse bekrompenheid en liefdeloosheid. Zij betuigen zich wel te zullen wachten, om van de 139ste Psalm (Psalm 139) de woorden na te spreken: Zou ik niet haten, Heer, die U haten, en verdriet hebben in degenen, die tegen U opstaan? Ik haat hen met volkomen haat, tot vijanden zijn zij mij. Zij vergeten, dat de ware liefde tot God niet bestaanbaar is zonder haat tegen alles wat tegen God is. Wie het kwade haat, haat ook de kwaaddoener als zodanig, al beweent hij ook de ondergang van de mens in hem. Men zegt wel, dat men alleen het kwaad in de mens moet haten, maar de mens zelf moet liefhebben. Doch hoe is dit in beoefening te brengen? Kunnen wij de diefstal haten, en de dief liefhebben, de leugen verafschuwen, en de leugenaar beminnen? De goddeloosheid is niet het kleed van de mens, maar de uitdrukking zijner persoonlijkheid, de uittreding naar buiten van de innerlijke gesteldheid zijns harten. En Hij zeide tot hen: Ik zag de satan als de bliksem uit de hemel vallen. De Heer zag hem met de snelheid en met de verwoestende kracht van de bliksem uit zijn hoogte afstorten. Wij weten, dat Christus hem die val veroorzaakt heeft; doch de Heer gebruikt altijd de zwakste woorden voor zijn grootste daden; wij moeten altijd de sterkste woorden nemen, willen wij getrouwe uitleggers der Schrift zijn. Openbaring 12:7-10 wordt die val van de satan aan Johannes getoond. Zie, Ik geef u de macht, om op slangen en schorpioenen te treden, en over alle macht des vijands. De Heer zelf had ze vertreden en vertrad ze gedurig; in de woestijn had Hij de veldheer verslagen, en sedert was diens leger verstrooid geworden. Deze zijn macht gaf de Heer ook aan de zijnen; de zijnen zijn deelgenoten van alles wat Hij zelf heeft en verwerft. En nu, wie kan zulk een macht over de satan en zijn engelen hebben, en die macht aan anderen meedelen, dan Hij, die God is geopenbaard in het vlees? En geen ding zal u enigszins beschadigen. Al worden ook de dienaren van Christus gemarteld ter dood; men kan hun geen schade toebrengen, want alles strekt hun tot gewin. Doch verblijdt u niet dat de geesten u onderworpen zijn, maar verblijdt u veel meer, dat uw namen geschreven zijn in de hemelen. Hier maakt de Heer een gewichtig onderscheid tussen ontvangen van genade en van ambtsgaven. Niet dat de Heer alle blijdschap over de vrucht van hun werk bij zijn discipelen afkeurde, nee, doch hun blijdschap moest er niet alleen op rusten, maar veel meer op de genade, welke zij deelachtig waren. Wedergeboren te zijn uit water en geest, bekeerd te zijn, aangenomen te zijn tot een kind van God, is de genade Gods in Christus deelachtig te zijn, en is de enig goede, vaste grond van eeuwige vreugde in God, en van de verheerlijking zijns naams.

Doch blote ambtsgaven, al zijn het ook de gaven der gezondmaking en der uitdrijving van boze geesten, zijn tijdelijke voorrechten tot tijdelijke oogmerken. Al was men de geleerdste, welsprekendste en rechtzinnigste theoloog en predikant, en al deed men een algemene opwekking ontstaan onder duizenden tot verootmoediging en bekering, en men had zelf geen genade in het hart, de gaven zouden anderen gebaat hebben, maar niet ons zelf, 1 Corinthiërs 9:27. Daarom gaat de minste genade de meeste der ambtsgaven oneindig te boven. Beide kunnen echter verenigd zijn, en niets is uitnemender dan zo een vereniging. Ieder zie dus voor zichzelf toe, dat zij verenigd zijn. Doch gij vraagt: hoe kunnen wij het weten, dat onze namen in de hemelen zijn geschreven? Wij antwoorden: Als in ons hart de naam van Jezus is geschreven. Daarmede geeft de Geest van God aan onze geest getuigenis, dat wij kinderen Gods zijn, Romeinen 8:15-16. Die Mij liefheeft, zegt de Heer, zal van mijn Vader geliefd worden, Johannes 14:21. Te die ure verheugde zich Jezus in de geest. Thans verheugde zich de Heer met zijn verheugde discipelen, later zullen wij Hem zien wenen met zijn wenende discipelinnen. En zeide: Ik dank U Vader! Heer des hemels en der aarde! Hoe lieflijk! Hier verheerlijkt de Zoon de Vader, en later verheerlijkt de Vader de Zoon; trouwens, het gehele werk der verlossing bestaat in een eindeloze verheerlijking des Vaders en des Zoons, door de Heilige Geest, die ook bij ons deze vrucht der verlossing voortbrengt. Dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt. God heeft het tot een volstrekte onmogelijkheid gemaakt, om de weg der behoudenis te vinden langs de weg der wetenschap; de wijzen en verstandigen mogen eeuw uit eeuw in, de volstrekte, zaligmakende waarheid door eigen nadenken trachten uit te vinden, zij bewegen zich altijd in dezelfde cirkel, telkens terugkerende tot het punt, van waar zij zijn uitgegaan. God vangt, verstrikt de wijzen in hun arglistigheid, en stelt hen ten slotte ten toon als de grootste dwazen. De steen der wijzen is niets anders dan de steen van Sisyphus, en hun bevatting niets anders dan het vat der Danaïden. En hebt zelf de kinderen geopenbaard. De waarheid, die uit God is, de zaligmakende waarheid, de genade Gods in Christus, is alleen door openbaring te verkrijgen, en wordt geopenbaard. Aan wie? Aan de tegenovergestelden van de wijzen en verstandigen dezer wereld, aan de kindertjes, de onmondigen, de onwetenden, die uit zichzelf geen kennis hebben van de dingen Gods, maar ze gaarne van God willen horen en leren. De wijzen der wereld willen geen openbaring. Welnu, zij verkrijgen hun wil: zij hebben dan ook geen openbaring: zij leven alleen uit hun eigen verstand. Tot hoe lang? Totdat zij sterven. De kindertjes daarentegen, die geen eigen verstand van de dingen Gods hebben, begeren een openbaring Gods, en ontvangen ze en leven er uit in eeuwigheid. Ja, Vader! want alzo is geweest het welbehagen voor U. Gods welbehagen is Gods keuze, Gods verkiezing. God kiest alleen het Hem waardige, en dat gaat zo oneindig boven onze bevatting, dat wij meestal Gods verkiezing niet met zijn volmaaktheden kunnen overeenbrengen. De Zone Gods echter erkende terstond deze verwerping der wereldwijzen en deze verkiezing der kindertjes, als het welbehagen des Vaders, als een Hem waardige beschikking. Alle dingen zijn Mij van de Vader gegeven. De Vader heeft alles in de handen des Zoons gesteld, en de Zoon zou niet God zijn? Kan een schepsel alles ontvangen, wat God te geven heeft? Het is immers volstrekt onmogelijk. En niemand weet wie de Zoon is, dan de Vader. Dus is de kennis van het wezen des Zoons boven het geschapen verstand. Wat God alleen kan kennen, is volstrekt Goddelijk. En wie de Vader is, dan de Zoon. Wie zeggen kan, te weten wie God is, moet God zijn. En die de Zoon het zal willen openbaren. Ziet gij, alles komt aan op het openbaren. Wat God van zichzelf openbaart, kunnen wij weten, maar zonder openbaren weten wij niets van Hem. De wijzen dezer wereld, die door hun rede alleen God willen kennen zoals Hij is, willen het onmogelijke. Het is alsof men beweren wilde, dat wij aan onze ogen genoeg hebben om te kunnen zien, zonder dat daartoe nog een licht, dat buiten ons is, nodig is. Wat God ons openbaart, dat openbaart Hij ons door zijn Woord, dat van de Zone Gods als het persoonlijk woord uitgaat, en de Heilige Geest leert dit de gelovige verstaan en begrijpen. En zich kerende naar de discipelen, zei Hij tot hen alleen. Het waren woorden, die hen alleen aangingen, omdat

zij niet alleen zagen met de ogen des lichaams, maar ook met die des geloofs. Al de tijdgenooten des Heren deelden wel in het voorrecht van de Heer lichamelijk te aanschouwen, te horen spreken, te zien handelen in wonder op wonder, doch alleen de discipelen erkenden in Hem de Christus, de Zoon des levenden Gods; de anderen hielden Hem hoogstens voor een profeet, en altijd voor een gewoon mens. Zalig zijn de ogen, die zien, hetgeen gij ziet; want Ik zeg u, dat vele profeten en koningen hebben begeerd te zien hetgeen gij ziet, en hebben het niet gezien, en te horen hetgeen gij hoort en hebben het niet gehoord. De uitverkiezing Gods is onze zaligheid, en deze uitverkiezing openbaart zich zowel in tijdelijke als geestelijke en onvergankelijke voorrechten. De gelovigen van de oude dag waren zalig gestorven, maar zij hadden de heerlijkste aller tijden op aarde niet beleefd, waar zij toch allen met het hoogste verlangen naar hadden uitgezien, de komst van de Messias tot zijn volk. Mozes was ook hierin voor hen een type geweest: hij had vurig begeerd Kanaän te betreden, doch hij zag het enkel van verre en ontsliep aan de mond des Heren. Ook wij verkeren in hetzelfde geval. Wij zien reikhalzend uit naar de beloofde wederkomst des Heren in heerlijkheid, wanneer de aarde vervuld, zal worden van zijn kennis en van zijn heerlijkheid, gelijk de bodem der zee bedekt is van de wateren; doch hoevelen onzer zullen nog ontslapen, alvorens die heerlijke dagen komen. Toen begon Hij de steden, in welke zijn krachten het meest geschied waren, te verwijten, omdat zij zich niet bekeerd hadden. De hardnekkigheid van het ongeloof tegenover de veelvuldigheid en uitnemendheid van 's Heren wonderen, werd thans door de Heer geopenbaard op een wijze, waardoor voor geheel de wereld moest blijken, dat aan de zijde Gods niets had ontbroken, maar dat de schuld alleen aan de eigen wil en moedwil van het ongeloof lag. Wee u, Chorazin! wee u, Betsaïda! Deze steden lagen in de nabijheid van 's Heren woonstad Kapernaum, aan de Galilése zee, en waren dus bijna dagelijks getuigen van zijn heerlijke woorden en wonderen. Want zo in Tyrus en Sidon de krachten geschied waren, die in u geschied zijn, zij zouden zich eertijds in zak en as bekeerd hebben. De bedelingen Gods brachten het ten tijde van Tyrus en Sidon niet mee, dat er in haar midden wonderen verricht werden; doch de bedorvenheid van deze heidense steden was, volgens de verzekering van de Heer, die alle dingen weet, niet zó groot, dat zij bestand zouden geweest zijn voor de betoningen van Gods kracht. Zij zouden zich bij het aanschouwen van wonderen, zoals zij door de Heer Jezus in het midden zijns volks gedaan werden, niet verhard, maar verootmoedigd hebben. Doch Ik zeg u: het zal Tyrus en Sidon verdraaglijker zijn in de dag des oordeels, dan ulieden. Er is tweeërlei oordeel Gods: een tijdelijk en een eeuwig oordeel. Het laatst of eeuwig oordeel zal alles afdoend en beslissend zijn. De Heer verklaart dat zijn tijdgenoten, die zich niettegenstaande de openbaring zijner persoonlijkheid in heerlijkheid, door zijn werken, tegen Hem verhard hebben, zwaarder eindoordeel te wachten staat, dan de reeds om hun zonden van de aarde uitgeroeide heidenen. En gij, Kapernaum, die tot de hemel toe verhoogd zijt! Dit was de stad van 's Heren inwoning, de stad, die het voorrecht boven alle voorrechten had, de Heer der heerlijkheid dagelijks ter harer poort te zien in- en uitgaan. Hij had haar hiermee tot een tempel, ja tot het heilige der heiligen des tempels gesteld, en alzo tot de hemel toe verhoogd; doch zij had zich tegen dat alles in verhard. Gij zult tot de hel toe neergestoten worden. Vergeet het niet, gij rijken in goud of gaven! hoe meer God u boven anderen heeft bevoorrecht, hoe dieper Hij u zal vernederen, wanneer gij uw voorrechten niet hebt gebruikt tot het einde, waartoe Hij ze u gaf, om Hem te verheerlijken en Hem er mee te dienen. Deze bedreiging des Heren had tegelijk een letterlijk profetische zin. Het stadje Kapernaum was hoog en sterk gebouwd; doch deze en al de sterkten der Joden werden in de latere Romeinse oorlog vernield, en met de grond gelijk gemaakt. Want zo in Sodom de krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden tot op de huidige dag gebleven zijn. De vergelijking des Heren is opklimmend. Chorazin en Betsaïda waren niet zo hoog bevoorrecht als Kapernaum, zij worden bij Tyrus en Sidon vergeleken; maar Kapernaum bij de ergste van alle heidenen, bij Sodom. Doch Ik zeg u, dat het de lande van Sodom verdraaglijker zal zijn in de dag des oordeels, dan u. De ongelovigen willen, zoals wij

in de inleiding hebben opgemerkt, volstrekt niet weten van enig tijdelijk of eeuwig oordeel Gods over de zonden, en roemen soms daarom de Here Jezus alleen, omdat Hij ons God als enkel liefde heeft leren kennen. Doch hoe handelen zij ter kwader trouw! Alsof de zachtmoedige Jezus niet ook van tijd tot tijd in altijd doorklinkende donderstemmen het oordeel over de halsstarrigen heeft aangekondigd! Dit behoorde tot zijn profetische bediening; zonder die rechtvaardige gestrengheid zou deze bediening niet door Hem volmaakt zijn volbracht. Komt herwaarts tot Mij! Die in donderstemmen spreekt, spreekt ook in het zachte suizen des winds. Het is dezelfde Heer, maar het is niet hetzelfde of Hij tot de goddelozen spreekt, of tot zijn uitverkorenen. God blijft eeuwig dezelfde, maar het heilige kan Hij niet haten, en het onheilige kan Hij niet beminnen. Allen. Wie herkent hier niet de stem van de Jahweh des Ouden Verbonds: Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde! Want Ik ben God en niemand meer, Jesaja 45:22. Jahweh-Jezus is dan ook de naam, die het geloof de Christus geeft; want er is geen openbaring Gods des Vaders, dan in de Zoon, door de Heilige Geest. Die vermoeid en belast zijt. Dus niet de onbezorgden en lichtzinniger? Nee, wie zich niet bezwaard voelt met een last van zonden, en er zich niet onder vermoeid voelt, die komt niet tot Jezus, want Jezus heeft niets aan hem, en hij heeft niets aan Jezus. Jezus en een eigengerechtige kunnen onmogelijk tezamen zijn. En Ik zal u rust geven. Waar rust gegeven kan worden, daar moet te voren onrust zijn. Heeft uw hart rust, niettegenstaande gij een zondaar zijt; rust gij dus in uw zonden, kunt gij er in slapen, dan zult gij er ook in sterven. Maar heeft uw hart geen rust in uw zonden, dan is er rust voor u in God, in Jezus. Komt dan tot Hem, en gij zult ondervinden, dat Hij de Heilige Geest tot zijn beschikking heeft de Trooster, die u troost gelijk een moeder het wenend kind, door al de troost te nemen uit hetgeen des Heren is, door u te troosten met zijn lijden en sterven, met zijn opstanding en hemelvaart. Neemt mijn juk op u. Hoe, een reeds vermoeide en bezwaarde zal nog een juk er bij opnemen? Nee, niet er bij, maar een nieuw juk in de plaats van het oude. De Heer drukt op het woord mijn juk. Wie de zonde doet, is der zonden knecht; als zodanig draagt hij des duivels juk, een zwaar, diep vernederend slavenjuk. Dat juk moeten wij ons door Jezus laten afnemen, en zijn juk er voor in de plaats opnemen; want zonder juk kunnen wij niet zijn. God alleen is volstrekt vrij, maar alle schepsel is dienstbaar; doch welk een oneindig verschil is er tussen de dienstbaarheid der gerechtigheid en die der ongerechtigheid, tussen een dienaar te zijn van God, of van de duivel! En leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart. Dat wil niet alleen zeggen, dat zij, die tot Jezus komen, van Hem moeten leren recht zachtmoedig en nederig van harte te zijn, ofschoon zij dit reeds enigszins zijn (als tot Jezus vermoeid en belast komende,) maar zij moeten ook door tot Hem te komen bij ondervinding het zachtmoedige en nederige hart van Jezus leren kennen. Zij zullen in Hem, in de hoogste volmaaktheid diezelfde zachtmoedigheid en nederigheid vinden, die in henzelf door genade reeds aanvankelijk geplant is, zodat zij zullen zien, dat ‘en Hij die heiligt én zij die geheiligd worden, allen uit Een, uit God zijn, om welke oorzaak Hij zich niet schaamt hen broeders te noemen, Hebreeën 2:11.’ En gij zult rust vinden voor uw zielen. Zo streng de Heer is tegen de eigengerechtigen, die Hem niet nodig hebben, maar zichzelf genoeg zijn, en buiten Hem wel kunnen leven en sterven, zo zachtmoedig is Hij jegens degenen, die zichzelf niet in het leven kunnen houden, maar wanhopig in zichzelf, uitzien naar een Verlosser van zonden, naar God die alleen van zonden verlossen kan. Tot deze breidt Jezus beide zijn handen uit, en Hij roept hen toe: ‘Gij zoekt rust voor uw zielen; komt tot Mij, en gij zult haar vinden.’ Doordringen wij ons toch gedurig van de waarheid, dat onze geschiktheid om tot God te komen, niet daarin bestaat, dat wij met goede werken tot God komen, maar daarin dat wij tot Hem komen in het gevoel onzer zonden. Dat gevoel is niet bestaanbaar zonder zachtmoedigheid en nederigheid van hart; immers wie zijn zonden voelt en om verlossing zucht, is in een staat van verootmoediging, en deze is een staat van genade, welke voor God de enig welbehaaglijke staat is, omdat Hijzelf dat bruiloftskleed aan zijn gasten geeft. Daarom kan het gevoel van zonde niet te diep bij ons zijn als wij er mee tot Jezus komen; want hoe dieper zondengevoel hoe

hoger dankbaarheid voor de ontvangen vergeving; doch komen wij met een zeer diep zondengevoel niet tot Jezus, dan is niets gevaarlijker; want dan leidt het tot vertwijfeling en wanhoop, die, nu Jezus als de Zaligmaker der zondaren geopenbaard is, onverantwoordelijk zijn. Want mijn juk is zacht en mijn last is ligt. Ziet gij, ook als begenadigd zondaar moet gij een juk en een last dragen, maar gij zult er u niet onder vermoeid en belast voelen, want het is het juk en de last van Jezus, die de persoonlijke zachtmoedigheid en nederigheid van harte is. De liefde legt geen lasten op dan aan de wederliefde, die ze draagt niet als een juk op de schouders, maar als een kroon op het hoofd.

12:1 De Heer en de Farizeeën over het arenplukken op de sabbat.

Na dezen vertrok Jezus over de zee van Galiléa, welke is de zee van Tiberias. Meermalen voer de Heer (zoals wij reeds opmerkten), met zijn discipelen over dat meer, om aan de overzijde verpozing bij mindere menigten des volks te zoeken, en ook om elders het Evangelie te verkondigen. Nauwelijks was echter de Heer vertrokken, of het volk volgde. En Hem volgde een grote schare, omdat zij de tekenen zagen, die Hij deed aan de kranken. Er was bij de Heer altijd iets nieuws en iets heerlijks te zien, hoe zou men Hem niet gaarne overal vergezellen, waar Hij heenging? En het geschiedde in die tijd, op de tweede eerste sabbat. Dat is: De eerste sabbat van het tweede jaar na een jubeljaar of zevende jaar. Hiermede wordt niet enkel de dag, maar ook de tijd van het jaar aangewezen. Het kerkelijk jaar begon met de eersten van Nisan, op welks veertienden dag het Pascha werd gevierd. Alsdan werden de eerstelingen van de gerstenoogst in de tempel gebracht. De gerst stond dus in de aar op het veld. Dat Jezus door het gezaaide ging; en zijn discipelen hadden honger, en begonnen al gaande aren te plukken en te eten, die wrijvende met de handen. Het is alsof wij het hen zien doen. Men wrijft de aar tussen de handen, om er de korrel te doen uitvallen. En dàt, men zou het zeggen, was toch wel de schuldelooste zaak van de wereld. De discipelen hadden geen voorraad van spijs bij zich; het was sabbat, zij mochten geen spijskorven met zich dragen. De wandeling had reeds lang geduurd en kon niet langer duren. Zij hadden honger, en het gezicht van het rijpe koren schiep de begeerte om hunnen eetlust te bevredigen; zij vonden er niets kwaads in, zij plukten dus in het voorbijgaan van tijd tot tijd enige halmen en aten de korrels. En de Heer liet het toe; Hijzelf deed het niet, maar had er niet tegen, dat zijn discipelen het deden. En sommigen der Farizeeën dat ziende, zeiden tot Hem: Ziet, uw discipelen doen, wat niet geoorloofd is te doen op de sabbatten. De Farizeeën hielden het plukken der aren als gelijk staande met het oogsten der vruchten, en dus als arbeid. Tot zulke kleingeestige dingen vervalt de werkheiligheid! Eilieve, is het plukken van aren op de sabbat om de korrels te eten zonde, dan is alle eten op de sabbat zonde; want wat verschil is er of ik spijze neem van een schotel op mijn tafel, of van een schotel op de tafel der natuur? En Jezus hun antwoordende, zeide: Er is, wij merkten het meer op, een rechtstreeks en een gelegenheidsonderwijs. Dit laatste vinden wij, gelijk meermalen, ook nu weder bij de Heer. Wij hebben vroeger opgemerkt, hoe moeilijk het is om een gesprek over godsdienstige waarheden te beginnen met mensen, die alleen over tijdelijke zaken spreken. Meestal mislukt onze poging daartoe, omdat men in de regel ons niet antwoordt. Doch wil men zelf over godsdienstige zaken met ons spreken, ja twisten, welnu, dan behoren wij, hoop ik, niet tot dezulken, die de polemiek (de strijdkunst) uit het Christendom willen verbannen hebben, omdat men over de waarheid geen moeite maken wil. Hoe! als de gelegenheid ons gegeven wordt, om over de waarheid te spreken; zouden wij haar verzuimen? Neen, wie weet, welk een vruchtbaren grond wij voor ons hebben. Doch doen wij dit met kalmte en bezadigdheid, gelijk de Heer het deed. De discipel der waarheid kan haar zaak rustig verdedigen; want de waarheid is van haar overwinning volkomen zeker. De Heer antwoordde iedereen, zelfs de huichelaars, die met Hem wilden twisten, of Hem wilden verzoeken, en Wij hebben de schoonste gelijkenissen en toelichtingen hieraan te danken. Hij onttrok zich evenmin aan iemand uit het volk als uit de oversten des volks. Hij stond allen te woord, en dat moeten wij ook doen, en ook de tegenstander geduldig laten uitspreken, om hem te volkomener te kunnen wederleggen. Hebt gij nooit gelezen wat David gedaan heeft, toen hij nood had en hem hongerde en degenen die met hem waren: Hoe hij ingegaan is in het huis Gods, ten tijde van Abjathar, de hogepriester, en de toonbroden, die niemand geoorloofd zijn te eten, dan alleen de priesters, genomen, en ook gegeven heeft degenen, die met hem waren? Wij lezen dit voorval 1 Samuel 21:1-6. De Heer beriep zich op de Schrift, want zijn tegenpartijen geloofden nog in de Schrift; thans geloven zijn tegenstanders de Schrift niet meer, en het beroep op haar is hun een dwaasheid; zover is sedert achttien eeuwen het ongeloof vooruitgegaan op de weg naar de uiterste duisternis. Zullen wij ons daarom tegenover het ongeloof niet meer op de Schrift beroepen? Zeker zullen wij dit. Of

zullen wij het zwaard des Geestes wegwerpen, omdat het ongeloof geen andere dan vleselijke wapenen erkent? Neen, geen ander wapen tegen het ongeloof, zoals wij vroeger reeds opmerkten, dan juist het Woord van God, want dat alleen is machtig tegen de boze geest, van wie het ongeloof uitgaat. De Heer toont in het voorbeeld van Abjathar, dat de ruwe, strenge, letterlijke opvatting der Schrift door de Farizeeën niet die van de heiligen der Schrift was; dezen hadden integendeel een tedere, zachte, geestelijke opvatting der Schrift. Ook toont Hij in het voorbeeld van David, dat de dienst des Heren uitzonderingen kan maken, die om een andere reden niet zouden gelden. Het beginsel was bij deze mannen ook: 'Nood breekt wet;' want de nood mag nimmer de wet breken; maar: 'Het mindere moet voor het meerdere wijken.' Het behouden van mensen is meer dan het in acht nemen van een ceremonie. Zeker zou Abjathar de toonbroden aan geen gewoon man hebben gegeven; maar David was de gezalfde des Heren, en zijn mannen rein naar de wet. Welnu, ook hier, in Christus, was de nog meerdere dan David, en zijn discipelen waren door hun betrekking tot de Heer geheiligd. Of hebt gij niet gelezen in de wet, dat de priesters de sabbat ontheiligen in de tempel, op de sabbatdagen, en nochtans onschuldig zijn? De priesters doen hun werk in de tempel, gelijk op elke weekdag, zo ook op de sabbat; want het dagelijks offer mocht niet stilstaan, Numeri 28:10. Doch hierop konden zij antwoorden: 'Maar Gij en uwe discipelen zijn geen priesters.' Daarom voegde de Heer er onmiddellijk bij: En Ik zeg u, dat Een, meerder dan de tempel hier is. Waarom deden de priesters hun veelvuldig werk op de sabbat, zonder tegen de wet te handelen? Omdat de tempel, als het huis van God, hun werk maakte tot een Goddelijk werk, dat als zodanig boven de wet was; want God geeft wetten aan de mensen en aan de natuur, maar niet aan zich zelven. Hijzelf is boven alle wet eindeloos verheven. Waren nu de priesters onschuldig, omdat zij hun werk deden in Gods huis; was het dus de tempel, die hen heiligde, hoeveel te meer werden dan des Heren discipelen geheiligd door de Heer, die meerder was dan de tempel. En nu, de meerdere dan de tempel, wie kan het zijn dan God, de Heer van de tempel? Hier openbaart zich dus de Heer wederom bij zijn waarachtige mensheid, in zijn waarachtige Godheid. Doch zo gij geweten had wat het zij: Ik wil barmhartigheid en niet offerande, gij zoudt de onschuldigen niet veroordeeld hebben. Daar wij dezelfde aanhaling uit Hosea Hosea 6:6 bij dezelfde Evangelist (Mattheus) zo kort achter elkander (Mattheus 9:13 12:7) vinden opgetekend, kunnen wij hieruit zien, dat de Heer meermalen hetzelfde woord, dat de eigenaardigheid bezat om een grote waarheid klaar en beslissend uit te drukken, gebruikte. De Heer stelt ook hier wederom met de oud-testamentische Schrift: De vervulling van de wet der liefde boven de vervulling der ceremoniële wet. En Hij zeide tot hen: De sabbat is gemaakt om de mens niet de mens om de sabbat. Het ene bewijs volgt hier op het andere. Wij zijn blijde als wij van de zwarigheid af zijn, maar de Heer heeft er een welbehagen in, om de zaak van alle zijden in een klaar licht te stellen. De sabbat was wel ingesteld ter ere Gods, maar juist daarmede tot dienst en heil van de mens. Waar dus de mens een dienst, een weldaad bewezen werd, daar werd de ere Gods niet benadeeld, maar bevorderd. Zo is dan de Zoon des mensen een Heer, ook van de sabbat. Is de sabbat om de mens gemaakt, zo zou men kunnen zeggen: dan is de mens een heer van de sabbat. Doch men zou hierop moeten antwoorden: Ja, de heilige mens, niet de zondige mens; deze kan niet met de sabbat doen wat hij wil. Daarom zegt de Heer ook niet: de mens, maar de Zoon des mensen. Hijzelf, de heilige mens is een heer, gelijk van alles, zo ook van de sabbat; want vóór de val was de sabbat voor de mens een verhoogde vreugde en verlustiging, en was de mens een heer van al wat God hem gegeven had, ook van de sabbat; eerst na de val werd het houden van de sabbat de mens tot een plicht, en maakte de mens zelf de sabbat, tegen Gods wil tot een last en tot een juk.

12:9 De Heer en de man met de dorre hand.

En van daar voortgaande, geschiedde het op een andere sabbat, dat Hij wederom in de synagoge ging. Was de Heer als God boven de sabbat verheven, als mens was Hij aan de sabbat onderworpen, en daarom ging Hij als Israëliet, telkens wanneer het sabbatdag was, naar de synagoge. Scheiden wij dan toch nooit het Goddelijke en menselijke in de Heer, want alleen deze twee naturen in de eenheid zijns persoons, maken alles duidelijk en verstaanbaar: Terwijl wij ons anders met de ongelovigen in een grenzeloze begripsverwarring afstorten. En leerde. De Farizeeën hadden niet zozeer tegen het leren van Jezus op de sabbat, als wel tegen zijn werken op de sabbat. Doch welke werken waren het, die Jezus op de sabbat deed? Het waren immers enkel daden van liefde. Mag dan een dokter een zieke niet genezen, omdat het sabbat is? Hieruit ziet gij de ellendige bekrompenheid van de Farizese opvatting. En aldaar was een mens, en zijne rechterhand was dor. Waar Jezus is, daar zijn ook armen, kranken, ellendigen. Evenals de vorsten dezer wereld bijna nergens komen, of sommigen uit het volk lopen toe om hen te zien en te volgen, zo ook de opperste medicijnmeester: Waar Hij is of komt daar zijn of daar komen de kranken, de verminkten, de ellendigen. En de Schriftgeleerden en Farizeeën namen Hem waar, of Hij op de sabbat genezen zou. Hier waren dus andere Schriftgeleerden en Farizeeën tegenwoordig, die nog niet wisten, althans niet gezien hadden, dat Jezus op de sabbat genezingen deed. Iedere synagoge had haar eigen Schriftgeleerden en Farizeeën, zoals bij ons iedere Roomse kerk hare geestelijken, en iedere Protestantse kerk op het land haar eigen predikant en kerkdienaren heeft. Opdat zij enige beschuldiging tegen Hem mochten vinden. Zij waren nijdig wegens het aanzien, waarin Jezus bij het volk stond en waardoor hun aanzien overschaduwd werd; daarom zochten zij gelegenheid om Hem bij het volk in minachting te brengen, en genas Hij dus op de sabbat, zo konden zij Hem van sabbatsschennis beschuldigen. Doch de Heer verijdelde hunne pogingen ook nu. En zij vraagden Hem, zeggende: ‘Is het ook geoorloofd op de sabbatdagen te genezen?’ Wij hebben ook dit verhaal gelijkelijk van de drie eerste Evangelisten, met enige verscheidenheid in de lezing, welke zich echter licht laat vereffenen. Daar deze Schriftgeleerden en Farizeeën begerig waren om de Heer in de strik te lokken, zo vroegen zij Hem of de genezing op de sabbat geoorloofd was. De man met de dorre hand was blijkbaar in de synagoge gekomen om genezen te worden. Hem was ter ore gekomen dat Jezus van alle kwaal genas. Mensen, die in ellende zijn, horen de tijding van verlossing altijd het eerst, omdat zij er dadelijk het scherpst naar luisteren. Doch Hij kende hun gedachten, en zeide tot de mens, die de verdorde hand had: Rijs op en sta in het midden! en hij opgestaan zijnde stond overeind. Gij ziet, die man is het middelpunt, om welken het gesprek zich beweegt. Ik stel mij voor, dat het de gewoonte des Heren was, om na in de synagoge enig onderwijs gegeven te hebben, de gelegenheid te geven, om de kranken, indien zij er waren en de genezing begeerden, tot Hem te brengen. Zo zeide dan Jezus tot hen: Ik zal u vragen: Wat is geoorloofd op de sabbatten: Goed te doen of kwaad te doen; een mens te behouden of te verderven? De Heer neemt hun eigen vraag over, maar met een uitlegging of omschrijving. Te vragen of het geoorloofd is op de sabbat te genezen is zoveel als te vragen, of het geoorloofd is op de sabbat goed te doen. Gij gevoelt hoe beschamend deze vraag, aldus gesteld, voor Jezus tegenstanders is. Hun vraag wordt daardoor tot een ongerijmdheid gemaakt. Doch de Heer gaat ook hier nog een stap verder, en zegt: Dat het niet genezen op de Sabbat, kwaad doen, en het niet behouden van een mens, hem verderven is. Gij ziet hieruit hoe volmaakt de Heer de wet vervult, haar opvattende in haar diepsten en gestrengsten zin. Aldus legt de Heilige Geest ook bij Jacobus de wet uit: Wie goed weet te doen, en het niet doet, die is het zonde. Dus, wie zijn naaste niet helpt, waar hij hem helpen kan, die laat hem vergaan. Ongetwijfeld achtten ook de Farizeeën die genezingen op de sabbat geoorloofd, waarbij het leven in gevaar was, maar niet die, welke uitstel konden lijden, zoals met deze man het geval was. De man met de verdorde hand kon immers evengoed de volgenden dag genezen worden. De Heer zeide echter: ‘Neen!’ wat heden kan gered worden, moet heden gered worden; en is het u onverschillig of deze man heden of

morgen de blijdschap in zijn hart en zijne hand tot zijn wil heeft, Mij niet, en de eer mijns Vaders brengt het mede, dat waar zijn Zoon komt, geen mens, die begeert genezen te worden, ongenezen blijve.' En zij zwegen stil. De Heer had de zaak geheel en alleen op het zedelijk gebied, op dat des gewetens gebracht, en de keuze gelaten tussen het geoorloofde van goed te doen of kwaad te doen. Ook wij moeten trachten de verschillen in de leer bij de tegenstanders te herleiden tot de meest eenvoudige, zedelijke vragen: Wat is hier goed, wat is hier kwaad? Want daartoe laten zich alle verschillen in de leer terugbrengen. Het ongeloof kiest altijd en in alles het kwaad doen boven het goed doen; het geloof doet altijd en in alles het tegendeel. En Hij zeide tot hen. De Heer wil hun door een voorbeeld het onredelijke hunner begrippen van de sabbat onder het oog brengen. Wat mens zal er zijn onder u, die een schaap heeft, en zo hetzelve op een sabbat in ene gracht valt, die hetzelve niet zal aangrijpen en uit heffen? Het beeld is overeenkomstig de zaak. Bij het genezen van een waterzuchtig mens vergelijkt de Heer diens redding bij die van een ezel of os uit een waterput; bij de genezing der kromme, van de satan gebonden vrouw, is de losmaking van een aangebonden os of ezel, om ze te doen drinken, een tegenbeeld, en hier is het vallen of zien liggen van een schaap in een drogen kuil of groeve (want dit betekent hier het woord gracht) het beeld van de genezing van de man met de dorre hand. Bij de Heer zijn de beelden de volkomen juiste uitdrukkingen der zaken. Hoeveel gaat nu een mens een schaap te boven. Hoort gij hier de stem niet van de goede Herder, wie de schapen eigen zijn, tegenover die van de huurling, wie de schapen niet toebehoren? Zouden de Farizeeën, wanneer zij een hunner schapen op de sabbat in een kuil vonden liggen, het daarin laten liggen tot de volgenden dag, omdat dit evengoed zou zijn? 'Neen, niet evengoed,' zou de Farizeeër zeggen, 'ik heb medelijden met het dier, het moet hoe eer hoe beter uit zijn treurigen toestand verlost worden; morgen kan het door gebrek aan eten en drinken en door de angst dood zijn.' Het is goed gezegd; maar waarom hebt gij voor uw naaste, dien gij in ellende aantreft, niet hetzelfde hart als voor uw schaap? Waarom zijne redding uitgesteld, waarom hem langer in enen nood gelaten, waaruit gij hem kunt redden? O, zo gij uw naaste zo lief had als uw schaap, gij zoudt anders spreken; hoeveel te meer als gij zeggen kunt wat de Heer met geheel zijn hart zeide: Hoeveel gaat een mens een schaap te boven! Zo is het dan op de sabbatdagen geoorloofd wel te doen. Gij ziet, de Heer bewees het ditmaal niet uit de Schrift, maar uit hun eigen gewoonte van handelen jegens hun vee. Nooit is de Heer uitgeput in het geven van altijd andere redenen voor dezelfde zaak, en de ene reden is nog altijd sterker sprekende dan de andere. Ieder, wiens verstand en hart nog niet door het ongeloof vereelt is, gevoelt dan ook bij iedere zwarigheid, die de Heer oplost, dat wij in Hem met een oneindige wijsheid te doen hebben. En als Hij ze allen rondom aangezien had met toorn. Wij maken ons een verkeerde voorstelling van des Heren zachtmoedigheid, wanneer wij daaronder verstaan een nimmer oneffene, altijd minzame, vriendelijke, voorkomende goedhartigheid jegens iedereen. Neen, de Heer kon ook toornen, en Hij toornde eigenlijk altijd tegen de bozen, want Hij beschaamde en bestrafte ze onophoudelijk en onverbiddelijk; maar niet met onze drift, neen, met zijnen heiligen toorn: In de blik zijner ogen, in de toon van zijn woord. Met een bedroefd zijnde over de verharding van hun hart. De Heer toornde met een wenend hart; Hij toornde, omdat zij de dienst des satans verkozen boven de dienst van God; omdat zij liever verloren wilden gaan, dan behouden worden. Wij leren ook hier dat het ongeloof uit niets anders ontstaat dan uit ene verharding des harten. Wie niet gelooft, verhardt zich tegen de waarheid, tegen de eenvoudigste waarheid, tegen het onderscheid tussen goed en kwaad, en verwerpt altijd weer alles wat hem tot bekering roept. Zeide Hij tot de mens: Strek uwe hand uit! En hij strekte ze uit, en zijne hand werd hersteld, gezond gelijk de andere. Gij ziet, de Goddelijke en de menselijke werking moeten elkander ontmoeten en samenvloeien. De man moest willen. Hij had de wil verloren, om zijn tot op het been verdroogde en geheel verlamde hand uit te strekken, omdat hij bij ondervinding wist, dat zijn wil hem in dat opzicht niet hielp. Hij kon niet meer wat hij wilde. Doch nu komt er een bevel tot hem, van iemand die door het woord zijns monds de hopelooste kwalen

geneest, zeggende: Rijs op en sta in het midden. Dit wekt zijne oplettendheid, zijn hart, zijn geest, zijne gehele persoonlijkheid op. Vervolgens zegt de Heer tot hem: Strekt uwe hand uit! Dit wekt zijn doden wil op, hij wil en hij kan. Hij heeft niet enkel zijne hand weder tot zijn wil, maar zij is van dezelfde volle gezonde gedaante als zijn andere hand. De genezing is ogenblikkelijk en volkomen. Het zij ons een beeld van het werk der bekering. De mens moet willen, eer hij zal kunnen. De Heer is tegen die lijdelijkheid, welke ook dan nog met de handen in de schoot zou willen blijven zitten, als de Heer geboden heeft op te staan en Hem te volgen. Ik acht dit echter onmogelijk te zijn, wanneer iemand werkelijk des Heren bevel gehoord heeft. Doch men hoort des Heren bevel niet, die een iegelijk mens, welke zijn Woord leest of hoort lezen, gebiedt om van een verlorene een behoudene, van een zondaar een heilige te worden door het geloof in Hem. Zeker strekte de man zijn lamme hand uit, alleen door de kracht die van Christus uitging, nochtans hij moest Christus ook gehoorzamen, hij moest zijne hand uitstrekken, om daarmede het bewijs te geven, dat de genezing in hetzelfde ogenblik, waarin zij bevolen werd, ook werkelijk plaats had. Hiermede wordt tot ons allen gezegd: ‘Gelooft, omdat God het gebiedt, en gij zult geloven door de kracht van God, en behouden zijn.’ En zij werden vervuld met uitzinnigheid. De Schriftgeleerden en Farizeeën werden woedend van boosheid vanwege de beschaming, waarmede de Heer hen voor al het volk had tentoongesteld. En spraken tezamen met elkander wat zij Jezus doen zouden. Hoe zij zich aan Hem zouden wreken. En de Farizeeën uitgegaan zijnde, hebben terstond met de Herodianen tezamen raad gehouden tegen Hem, hoe zij Hem zouden doden. Niets minder dan zijn dood kon hun toorn blussen. Waren het geen rechte kinderen des duivels, die mensenmoordenaar van de beginne? En nu zegt men nog dat de ongelovigen zulke gemoedelijke mensen zijn, die de gelovigen in verdraagzaamheid beschamen. Ja, zij zijn verdraagzaam, zolang men hunne dwalingen verdraagt; maar tast men deze aan, men tast hun leven aan. De Heer waarschuwt ons voor hen als voor wolven in de schapenvacht. Ziet echter ook hier weder de klaarblijkelijkheid van de waarheid der Schrift. Ware zij verdicht, er zou gezegd zijn: ‘Deze woorden en die daad van Jezus waren zo duidelijk en klaar, dat niemand ze kon weerspreken, en de tegenstanders gingen beschaamd heen en durfden zich niet meer tegen Hem verzetten.’ Doch nu de Schrift niet verdicht, maar de hoogste waarheid is, nu staat er geschreven wat wij zelven ook nog dagelijks ondervinden, dat het ongeloof zich door niets, ook niet door de hoogste klaarblijkelijkheid laat overtuigen; omdat het de onvatbaarheid is voor al wat Goddelijk is; zien niet ook de uilen alleen bij nacht? Voor het daglicht hebben zij gene ogen. Maar Jezus dat wetende, vertrok vandaar met zijne discipelen naar de zee. De Heer vertrouwde zich niet meer onder deze lieden, die naar zijn leven stonden, en keerde telkens terug naar het strand der Galilesche zee: Daar was Hij het liefst met zijne discipelen, die grotendeels vissers zijnde, ook aldaar het liefst vertoefden. Ook was daar meerdere ruimte voor de scharen die Hem volgden. En Hem volgde een grote menigte van Galiléa en van Judéa en van Jeruzalem en van Idumea en van over de Jordaan en die van omtrent Tyrus en Sidon, een grote menigte, gehoord hebbende, hoe grote dingen Hij deed, kwamen tot Hem. Gedurig wordt dit door de Evangelisten herhaald, om een aanschouwelijk denkbeeld te geven van 's Heren werkzaamheid dag aan dag, temidden van zulke ontzaglijke menigten van mensen. En Hij zeide tot zijne discipelen, dat een scheepje steeds omtrent Hem blijven zou, om der scharen wil, opdat zij Hem niet zouden verdringen. Ook daarom was de Heer het liefst aan de zeeoever, omdat daar in zijn nabijheid altijd een vaartuig kon gereed liggen, waarin Hij bij al te grote aandrang des volks, treden, en op deze wijze onbelemmerd tot hen spreken kon, zoals wij vroeger reeds opmerkten. Want Hij had er velen genezen, alzo dat Hem al degenen die kwalen hadden overvielen, opdat zij Hem mochten aanraken. Welk een aanschouwing! De Heer omringd van zijn discipelen én van een menigte kranken, én van een nog groter menigte aanschouwers, én temidden van dat alles woorden sprekende enkel van eeuwig leven, en wonderen doende enkel van Goddelijke liefde. Want er ging kracht van Hem uit, en Hij genas ze allen. Zoiets kan niet gezegd worden dan van God, de God der krachten. Alleen door God

kunnen alle kwalen onmiddellijk genezen worden; want zijn kracht beheerst alle andere kracht. De Vader was in Christus, de Heilige Geest was in Christus, en Christus deed zo vele wonderen als Hij wilde doen. En de onreine geesten als zij Hem zagen, vielen voor Hem neder en riepen, zeggende: Gij zijt de Zone Gods. Treffend, niet waar? De satan had in de woestijn met zo vele woorden gezegd: 'indien Gij de Zone Gods zijt, bewijs het door te doen wat ik u vraag? Maar Christus bewees de Zoon van God te zijn, door niet te doen wat de satan begeerde, en ziet, nu erkennen Hem zelfs de onreine geesten voor de Zoon van God; zij kunnen niet anders: zij zijn door Hem overwonnen; zij kunnen zich niet tegen Hem verzetten; zij moeten ondanks zich zelven hun prooi op zijn bevel ogenblikkelijk loslaten; want tegen almacht geldt geen macht, hoe groot dan ook. En Hij gebood hun scherpelijk, dat zij Hem niet zouden openbaar maken. Het buitengewone in de bezetenen is, gelijk wij reeds met een enkel woord aanduidden, maar niet genoeg kunnen herhalen, het spreken van de onreinen geest of der onreine geesten tot Jezus, en het wederkerig spreken van Jezus tot hen. Overigens zijn de verschijnselen meestal gelijk die der vallende ziekte en der razend krankzinnigen. Wij moeten dus aannemen dat de persoonlijkheid des Heren, en later der Apostelen, dat spreken aan de zijde der onreine geesten mogelijk, misschien wel onvermijdelijk maakte. Tegenover de zich openbarenden Heilige Geest, zal zich de onreine geest ook hebben moeten openbaren. Deze onmiddellijke, wonderwerkende openbaring des Heiligen Geestes ophoudende, hield ook het spreken der onreine geesten in de bezetenen op, en bleven enkel de natuurlijke of lichamelijke verschijnselen der vallende ziekte of der razernij ter waarneming over. Wanneer de Heilige Geest, door wie dan ook, zich weder op dezelfde wijze wilde openbaren, zouden zich ook de onreine geesten weder op dezelfde wijze openbaren, en wij zouden weder de bezetenheid in al hare verschijnselen kunnen aanschouwen. Opdat vervuld zou worden hetgeen gesproken is door Jesaja de profeet (Jesaja 42:1-4), zeggende: Ziet, mijn knecht welke Ik verkoren heb, mijn beminde, in welken mijne ziel een welbehagen heeft. Welk ene opeenstapeling van woorden, om des Vaders liefde jegens de Zoon, in diens knechtsgestalte, te kennen te geven! Wij zien hier bevestigd wat de Heer zelf zeide: Daarom heeft de Vader Mij lief, aangezien Ik mijn leven afleg, opdat Ik hetzelve wederom neme. Ik zal mijnen Geest op Hem leggen, en Hij zal het oordeel de Heidenen verkondigen. Dit is letterlijk vervuld door het Woord van Paulus te Athene: God dan, de tijden der onwetendheid overzien hebbende, verkondigt nu alle mensen alom: dat zij, zich bekeren; daarom dat Hij enen dag gesteld heeft, op welken Hij de aardbodem rechtvaardiglijk zal oordelen door enen man, die Hij daartoe verordend heeft, verzekering daarvan doende aan allen, dewijl Hij Hem uit de doden opgewekt heeft. Handelingen 17:30-31 De verkondiging van het oordeel door Christus onderstelt de voorafgaande verkondiging der genade. Hij zal niet twisten noch roepen, noch zal er iemand zijne stem op de straten horen. Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken, en het rokende lemmet zal Hij niet uitblussen. Wij hebben deze profetieën reeds vroeger besproken. Hier vinden wij de vervulling. De Heer zocht gedurig zijne heerlijkheid te verbergen, om zich enkel te openbaren in zijne liefde. Nooit zocht Hij zijn eigen eer in afgescheidenheid van die zijns Vaders; alleen des Vaders eer was de zijne. En als Hij al zijn heerlijke wonderen gedaan had, dan ontweek Hij de lof en de toejuiching des volks, zonderde zich af tot het gebed, of vertrok naar elders. Neen, Hij wilde niet bewonderd zijn, Hij zocht alleen naar harten die in Hem geloofden en die Hem liefhadden, naar zielen die door Hem behouden wilden worden, en voor dezen was Hij de tederheid, de liefde, de vriendelijkheid, de zachtmoedigheid zelve. Hoort het nog uit zijn laatst bevel tot Petrus: weid mijn schapen, hoed mijn lammeren! Totdat Hij het oordeel zal uitbrengen tot overwinning. Eenmaal zou zijn knechtsgestalte ophouden, en Hij zich openharen als de overwinnaar der wereld. Deze openbaring begon met zijn eigen heerlijke opstanding, en zal voleindigd worden in de heerlijke opstanding van al de zijnen. En in zijn naam zullen de Heidenen hopen. Diezelfde Heidenen, aan wie Hij het oordeel zou verkondigen. Israël en de volken hebben een enigen Heer tot

Heiland, want er is onder de hemel geen andere naam gegeven, waardoor zondaren zalig worden, dan die van Christus.

12:22 De Heer en de blinde en stomme bezetene.
Toen werd tot Hem gebracht een, van de duivel bezeten, die blind en stom was. In deze man was drieërlei jammer verenigd. Blind, stom en krankzinnig, en dat door satanische macht. Kan er ellendiger schepsel gevonden worden? Trouwens de genezing van de ellendigsten onder de ellendigen wordt alleen, zoals wij reeds vroeger zeiden, in de Schrift als bijzonderheid herdacht; de genezingen der gewone ziekten en kwalen worden niet opgegeven, want zij waren ontelbaar. En al de scharen ontzetten zich, en zeiden: ls deze niet de Zoon van David? Het buitengewone der daad wekt buitengewone verwondering op. De scharen slaakten soms een kreet van verbazing. Wij horen hier de Heer voor het eerst onderscheiden als de Zoon van David. Onder deze naam verwachtten de Joden bepaald de Messias, de hersteller van de vervallen hut van David en van Israëls heerlijkheid, de verlosser van alle tijdelijke en eeuwige ellende. Israël kende die Zone David's uit de 72ste Psalm, alwaar Hij uitvoerig beschreven wordt als 'die de nooddruftige, die daar roept, redden zou, mitsgaders de ellendige, en die geen helper heeft; Hij zou de armen en nooddruftigen verschonen en de zielen der nooddruftigen verlossen; Hij zou hun zielen van list en geweld bevrijden en hun bloed zou dierbaar zijn in zijn ogen.' Maar de Farizeeën en de Schriftgeleerden, die van Jeruzalem afgekomen waren, dit gehoord hebbende, zeiden: Hij heeft beëlzebub en werpt de duivelen niet dan door beëlzebub, de overste der duivelen, uit. De buitengewone lof aan de Heer gegeven door het volk, prikkelde de nijd zijner vijanden zodanig, dat zij nu tot lastering overgingen. Zij waagden het niet ten aanhore van het juichende volk overluid te zeggen, dat Jezus door de overste der duivelen macht had over diens dienaren, maar zij zeiden het reeds vroeger openbaar en nu tot zich zelven en tot elkander, omdat zij het wonder niet konden ontkennen, en toch niet als Goddelijk wilden erkennen; zo moest het dan volgens hun redeneerkunde een satanisch wonder zijn. Doch Jezus, kennende hun gedachten en hen tot zich geroepen hebbende, zeide tot hen in gelijkenissen: Hoe kan de satan de satan uitwerpen? Ieder koninkrijk, dat tegen zich zelven verdeeld is, wordt verwoest, en iedere stad of huis, dat tegen zichzelf verdeeld is, zal niet bestaan. indien de satan de satan uitwerpt, en tegen zich zelven opstaat, zo is hij tegen zich zelven verdeeld, en zo kan zijn rijk niet bestaan, maar heeft een einde. Wij leren hieruit, dat de duivel geen goede werken kan doen. Hij is de boze; hij kan het goede niet doen en wil het goede niet doen. Hij kan daarom wel ziekten en kwalen en allerlei ellende veroorzaken, voor zover God het toelaat, maar hij kan ze in geen geval wegnemen. Worden zij op wonderdadige wijze niet in schijn, maar waarlijk en volkomen weggenomen, dan worden zij weggenomen door de kracht van de Heilige Geest. Dewijl gij zegt dat Ik door Beëlzebub de duivelen uitwerp. Doch indien Ik door Beëlzebub de duivelen uitwerp, door wie werpen ze uw zonen dan uit? Daarom zullen zij uw rechters zijn. Wij leren hieruit, dat er ten tijde des Heren ook nog andere lieden dan de Apostelen, en wel uit de naaste omgeving der priesters en oversten waren, die door de kracht Gods aangegrepen, het werk Gods deden in schijnbare onafhankelijkheid, maar toch in wezenlijke vereniging met de Heer. Wij hebben hiervan een merkwaardig voorbeeld bij Markus en Lukas (Marcus Mr 9:38 Lu 9:49), alwaar Johannes tot de Heer zegt: Meester, wij hebben enen gezien, die de duivelen uitwerpt in uw naam, welke ons niet volgt, en wij hebben het hem verboden, omdat hij U met ons niet volgt; Doch Jezus zeide: Verbied hem niet, want er is niemand, die een kracht zal doen in mijnen naam, en haastelijk van Mij zal kunnen kwalijk spreken; want wie tegen ons niet is, die is voor ons. Maar indien Ik door de vinger Gods, door de Geest, de duivelen uitwerp, zo is dan het Koninkrijk Gods tot u gekomen. Waar Goddelijke wonderen gedaan worden, daar zijn zij de bewijzen van Gods bijzondere tegenwoordigheid, zodat er dan ook nooit een persoonlijke openbaring Gods denkbaar is dan door wonderen. Wanneer een sterk gewapende zijn hof bewaart, zo is al wat hij heeft in vrede; maar als één over hem komt, die sterker is dan hij en hem overwint, die neemt zijn gehele wapenrusting, daar hij op vertrouwde, en deelt zijn roof uit. De Heer geeft hiermede zijn houding tegenover de satan te kennen. De satan is de sterke, maar Hij, de Heer, is de sterkere, die hem overwonnen heeft, en daardoor Meester is

van alles, waarover de satan vroeger meester was. Of hoe kan iemand in het huis eens sterken inkomen en hem zijn vaten ontroven, tenzij dat hij eerst de sterke gebonden hebbe, en alsdan zal hij zijn huis beroven. De Heer wijst hiermede terug naar zijn overwinning op de satan in de woestijn. De Heer erkent hem als een sterke, die alleen door Hem, de sterkere kon overwonnen worden. Het kwade is een macht, een vreselijke macht om talloze ellenden en jammeren, ziekten en kwalen te veroorzaken, om een wereld zoals de onze nu reeds zes duizend jaren tot een doorgaand slagveld, ja, tot een doorgaande slachtbank te maken. Kunnen wij het ontkennen? en zo neen, waarom dan deze macht beschouwd als in de lucht hangende, als een blinde kracht, gelijk die van de lucht, van het water, van het vuur? Moet er niet noodzakelijk een persoon zijn, in wie zich die macht ten kwade verenigt als in zijn oorsprong, en die persoon is er zo waarachtig als de Schrift van God is, en zijn naam is satan, de overste der duivelen. Wie niet met Mij is, die is tegen Mij, en wie met Mij niet vergadert, die verstrooit. Er kan in dit opzicht geen onzekerheid zijn. Wij staan aan de zijde van Jezus of tegenover Hem, en zo wie tegen Hem over staat, die ondergaat het lot van de satan: hij wordt verstrooid, hij blijft niet, maar is als het kaf, dat de wind heen drijft. Wij moeten met de Heer medewerken of wij werken Hem tegen. Christus staat tegenover de satan; niemand kan tussen hen onzijdig blijven. Wie het meent te kunnen die bedriegt zich, want de lauwe, de onverschillige is de Heere walglijk en spuwt Hij uit zijn mond. Daarom zeg Ik u, dat alle zonden de kinderen der mensen zullen vergeven worden en allerlei lasteringen, waarmede zij zullen gelasterd hebben, maar de lastering tegen de Geest zal de mensen niet vergeven worden. Indien de Heilige Geest geen persoon ware, hoe zou dan een afzonderlijke zonde tegen Hem mogelijk zijn? Doch ook hier blijkt het, dat Hij een Goddelijk persoon, een zelfbewustheid in de Godheid is, en zo wordt uit de aard zijner betrekking tot de mens, de lastering tegen Hem een onvergefelijke zonde. Immers waar de Heilige Geest zich persoonlijk openbaart, daar openbaart Hij zich noodzakelijk in enkel wonderen, in werken boven de wetten en krachten der natuur. In de natuur en in het bestuur der wereld en van ieders lot, is God nog een verborgen God. Zelfs in Christus is het lichaam of de menselijke natuur nog een voorhangsel vóór het heilige der heiligen; maar in de Heilige Geest treedt God geheel buiten zijn verborgenheid tot de mens, en openbaart Hij zich in al zijn kracht en heerlijkheid. De mens aan wie de Heilige Geest zich openbaart, staat in het allerheiligste, God ziende van nabij, in zijn onmiddellijk werk, in zijn wonderen. Doch wie nu dezen zichtbaren vinger Gods niet alleen niet erkent, maar voor een werking des satans verklaart, die bewijst hiermede zijn volslagen onvatbaarheid voor alle Goddelijk bewijs en onderwijs, en maakt zich schuldig aan de zonde der verharding of der volstrekte onbekeerlijkheid. Zelfs de Egyptische tovenaars ten tijde van Mozes erkenden de wonderen als wonderen in de woorden: Het is Gods vinger! Wij, die geen onmiddellijke werkingen Gods, geen eigenlijke wonderen meer zien, schijnen minder gevaar te lopen van tot deze misdaad te kunnen vervallen, nochtans blijft de poging om de door bevoegde getuigen gestaafde, in zich zelven volkomen Gode waardige wonderen, zoals die in de Schrift ons worden medegedeeld, te ontkennen, te ontzenuwen, te vernietigen, een hoogst gevaarlijke zaak, waarvoor God ons genadig beware! En zo wie enig woord gesproken zal hebben tegen de Zoon des mensen, het zal hem vergeven worden; maar zo wie tegen de Heilige Geest zal gelasterd hebben, die heeft geen vergeving in der eeuwigheid, maar hij is schuldig aan het eeuwig oordeel. Ongetwijfeld ziet Johannes op dit woord des Heren, wanneer hij schrijft 1 Johannes 5:16: Er is een zonde tot de dood, voor dezelve zonde zeg ik niet dat hij (de broeder) zal bidden. Bovenstaande tekst heeft veel onrust in veel gelovige gemoederen gebracht, alsof een gelovige een onvergefelijke zonde zou hebben kunnen begaan! Wie bekeerd is, kan onmogelijk aan de zonde der uiterste verharding schuldig zijn. Wie in Christus gelooft is in Hem vrij van alle zonden. Alleen zij, die niet willen geloven, die zich moedwillig verharden tegen de kloppingen des gewetens, en zich moedwillig verblinden tegen de klaarste bewijzen voor de waarheid Gods in zijn woord en werk, mogen toezien dat zij niet de grens overschrijden, binnen welke de vergeving der zonden en de

bekering, de eeuwige behoudenis nog mogelijk is. Hier valt dan ook een bergenzwaar gewicht op het woord der Schrift: Heden zo gij zijn stem hoort, verhardt uw hart niet. Want zij zeiden: Hij heeft een onreinen geest. Dat te zeggen tegenover de volstrekt Goddelijke bewijzen van Gods almacht en liefde en de meer dan sneeuwwitte reinheid van Jezus' hart en wandel, is iets onnatuurlijks en beneden-menselijks, het is satanisch. En toch hoeveel ongelovigen in onze dagen zeggen tegenover een gehele Schrift vol van de heerlijkheid des Eengeborenen des Vaders, dat Jezus gebreken en hartstochten had als wij allen, dat Hij zich naar de vooroordelen van zijn volk voegde en zich op hoger plaats stelde dan Hem toekwam. Is het niet de Heer een onreinen geest toekennen? Is het niet de Heilige Geest lasteren? Het verwondere ons dan ook niet wanneer mensen, die zich aan zulke dingen schuldig maken, nooit tot bekering komen. Nochtans betaamt het ons niets vast te stellen, of vooraf besluiten op te maken uit verschijnselen die wij zien. Wij kennen de diepste grond van het menselijk hart niet, en kunnen dus niet onderscheiden wat tegen de Zoon des mensen en wat tegen de Heilige Geest gesproken is. Dat wij dan niet oordelen, God alleen is de kenner en oordeler van het hart. Voor ons behoort deze zaak, gelijk zo vele zaken, tot een gesloten gebied. Gij maakt de boom goed en zijn vrucht goed, of maakt de boom kwaad en zijn vrucht kwaad; want uit zijn vrucht wordt de boom gekend. Gij adderengebroedsels, hoe kunt gij goede dingen spreken, daar gij boos zijt. De Heer spreekt hier van volslagen bedorvenheid. Er is geen boom zo goed of er is onder zijn vruchten een enkele onrijpe of rottige vrucht; maar de boom, die enkel kwade of vergiftige vruchten voortbrengt, is een kwade boom tot in zijn wortelen toe. Want uit de overvloed des harten spreekt de mond. De goede mens brengt goede dingen voort uit de goeden schat zijns harten, en de boze mens brengt boze dingen voort uit de bozen schat zijns harten. De Heer herhaalt hier zijn vroeger gezegd woord, gelijk Hij meermalen doet. De mens wordt wel boos, maar niet als een booswicht geboren; eerst wanneer hij zich een schat van boosheid vergaderd heeft, wordt hij een volslagen booswicht, die niet anders dan kwaad denken, spreken en handelen kan. Daarentegen wordt ook de mens door de wedergeboorte wel goed, maar niet volmaakt; ook hij moet een schat van goede gedachten, woorden en werken vergaderen, om uit de overvloed daarvan niet anders te kunnen denken, spreken en handelen dan goed. Doch Ik zeg u, dat van elk ijdel woord, hetwelk de mensen zullen gesproken hebben zij van hetzelve rekenschap zullen geven in de dag des oordeels. Wel mogen wij dan met David bidden: Heer! zet een wacht voor mijnen mond, behoed de deur mijner lippen. Psalm 141:3 Want er wordt niet lichter en niet veelvuldiger gezondigd dan met onze woorden. En toch gedachten, hoeveel te meer woorden, zijn daden bij God, die niet ziet op de aard van de enkele vrucht, maar op de aard van geheel de boom. Het woord openbaart de mens. ‘Spreek en ik zal u kennen,’ is een oud gezegde. Zeker zijn er geveinsden, wier woorden goed en wier harten bedorven zijn; maar mogen wij ze aan de ene kant als uitzonderingen op de regel laten gelden, aan de andere kant bevestigen zij de regel, want altijd verraadt het woord het hart, al is het ook maar door de toon waarop het wordt uitgesproken. Want uit uwe woorden zult gij gerechtvaardigd worden, en uit uwe woorden zult gij veroordeeld worden. God zal ons met onze eigen woorden vonnissen of vrijspreken. Hij zal de woorden, die wij zelven eenmaal spraken, en waarin wij ons eigen vonnis velden, herhalen. Wij hebben hiervan een treffend voorbeeld in de gelijkenis der ponden, alwaar de Heer tot de ontrouwe dienstknecht zegt: Uit uw mond zal Ik u oordelen, gij boze dienstknecht. Wanneer de onreine geest van de mens uitgevaren is, zo gaat hij door dorre plaatsen, zoekende rust, en die niet vindende, zegt hij: Ik zal wederkeren in mijn huis, daar ik uitgegaan ben. De Heer ontleent hier kennelijk aan hetgeen op demonisch gebied voorvalt, het bewijs, dat de mens, die het kwade niet in de kracht van God wederstaat, noodzakelijk van kwaad tot erger overgaat. En komende, vindt hij het ledig, met bezemen gekeerd en versierd. De lichtzinnigheid en zorgeloosheid van de mens zijn de oorzaken dat hij, hoe dikwijls ook door Gods Woord en zijn geweten tot bekering gewekt, nochtans telkens zijn hart ledig laat van godvruchtige gedachten en het daarentegen optooit met de ijdelheden der wereld, zodat hij altijd weder opnieuw een

geschikte woonplaats toebereidt voor de onreine geest. Dan gaat hij heen, en neemt met zich zeven andere geesten, bozer dan hijzelf, en ingegaan zijnde, wonen zij aldaar, en het laatste van die mens wordt erger dan het eerste- Het is de geschiedenis van alle zondaren, die zich tegen de kracht der waarheid hebben verzet, die hun ontwaakt geweten hebben toegeschroeid. Ten slotte zijn zij in de volslagen macht des bozen en in een staat van verharding, waarin zij de zonden niet meer kunnen laten, en waarin zij zich zelven moedwillig verderven. Alzo zal het ook met dit boze geslacht zijn. Hier strekt de Heer de geschiedenis van de enkele verharde mens uit over geheel het ongelovig Israël. Het had zijnen Messias ontvangen, die de boze onreine geesten uitdreef; doch in plaats van nu in die gereinigde woonstede de Heilige Geest van Hem te vragen en te ontvangen, zouden zij Hem en de Heilige Geest verwerpen en zich alzo, van kwaad tot erger gaande, voorbereiden tot een volkomen zedelijk bederf, en op de innerlijke val zou dan de uiterlijke val onvermijdelijk volgen.

12:38 De Heer en de bezeten stomme

Als deze nu uitgingen, ziet, zo brachten zij tot Hem een man, die stom en van de duivel bezeten was. Een dubbele ellende. Hoe menigmaal gaan ook nu nog vele kwalen tezamen bij één mens, die daarom ons diepst medegevoel gaande maakt, en door ons zo graag geholpen zou worden als de meerder ellendige onder de minder ellendigen; doch wat kunnen wij? Voor de Heer echter is niets onredbaar. En het geschiedde, als de duivel uitgeworpen was, sprak de stomme. Een kennelijke heen wijzing naar de oorzaak van dezes mans stomheid. De onreine geest veroorzaakte in de mens, die hij beheerste, menigerlei soort van kwalen, en soms velerlei kwalen te gelijk, zoals wij uit de Evangeliën weten, en zonder de Schrift niet zouden kunnen weten. Doch juist daarom noemen wij dan ook de geneeskundige ongelovig, die van geen andere dan natuurlijke oorzaken weten wil. Wie kan weten dat de natuurlijke oorzaken niet wortelen in bovennatuurlijke oorzaken, en zo iemand dat niet kan weten, hoe kan hij het dan ontkennen, zonder een dwaasheid te begaan? De geneeskunde spreekt van een gestoorde orde in het lichaam; goed, maar waardoor is deze orde gestoord? Van vele eenvoudige, bloot lichamelijke ongesteldheden kan men dit aanwijzen, maar van vele anderen, waarin de geest van de mensen hoofdzakelijk betrokken is, kan men de eigenlijke oorzaak van de verstoring niet aantonen, niet eens gissen, en moet men die voor geheel ondoorgrondelijk verklaren. Indien nu in zulk een geval God ons zei: ‘de oorzaak van deze storing van de orde in 's mensen ziel en lichaam ligt in de invloed van een boze geest,’ zouden wij het dan niet moeten geloven? En zo ja, hoe zouden wij dan niet ook geloven, dat overal waar in de Schrift de kwaal aan een onreinen geest wordt toegeschreven, ons de volle verborgene, alleen voor God kenbare waarheid gezegd is? Heeft de Schrift geen Goddelijk gezag voor u, schaar u dan onder haar bestrijders en bij Gods tegenstanders; maar erkent gij dat gezag, buig er u dan gewillig onder. Wat God gezegd heeft, moet geloofd worden. En de scharen verwonderden zich, zeggende: Er is nooit desgelijks in Israël gezien! Het volk, hoe zinnelijk van aard en onkundig in geestelijke dingen, is echter niet bestand voor hetgeen zij met hun ogen zien en met hun oren horen, en ook niet de grootste sofist van de wereld hen kan ontstrijden. Voor zulke daden, als zij de Heer zagen doen, vielen zij al was het ook maar voor een ogenblik, op hun knieën, en verheerlijkten zij God, al was het ook maar met klanken, die wegruisen in de wind. Om zo bedorven te zijn, dat men ook in de onmiskenbaarste wonderen Gods geen wonderen ziet, moet men niet tot het volk, maar tot de beschaafde, geleerde, aanzienlijke mannen behoren. Het ongeloof van het volk is nog menselijk, maar dat van de geleerde is duivels. Maar enigen van de Farizeeën zeiden: Hij werpt de duivels uit door de overste van de duivels. Ziet gij, hier hebt gij reeds het sprekend voorbeeld van hetgeen wij zo even zeiden. Hoe verschillend waren toch in die tijd de beoordelingen over Jezus persoon, zijn woorden en zijn daden, en hoe verschillend zijn zij nog in onze tijd! Wij zien het echter ook hier: altijd heeft het ongeloof een andere verklaring van de dingen Gods, dan de andere mensen; het verwerpt de klaarblijkelijke werkingen Gods, en neemt de ongerijmdste en zotste dingen aan. Ook dit zien wij bij de ongelovigen van onze tijd: zij werpen het kostelijke brood der Schrift weg, en begeren hun buik te vullen met de draf, die de zwijnen eten. Wij wenen over hen, als over verloren zonen, en bidden hun van ganser harte toe, dat zij inkeren tot zichzelf en zeggen: Hoe vele huurlingen mijns vaders hebben overvloed van brood, en ik verga van honger. Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan. En anderen Hem verzoekende, begeerden van Hem een teken uit de hemel. De breedvoerige beantwoording van de genoemde beschuldiging en van deze eis door de Heer, hebben wij reeds vroeger gehoord en behandeld. De Heer toonde hun daarin zo treffend de ongerijmdheid van hun beschuldiging en eis aan, dat niets ons meer moet bevreemden, dan dat deze lieden met deze zelfde beschuldiging en eis nog weer voor de dag komen, Doch het is met de ongelovigen ook van onze tijd niet anders. De reeds duizenden malen grondig weerlegde tegenwerpingen worden door hen altijd weer opnieuw opgerakeld. En wat zijn die tegenwerpingen meestal anders dan ellendigheden, die eigenlijk ook niet van de moeite waardig zijn om tweemaal weerlegd te worden, De Heer

wijst ze dan ook, nu ze herhaald worden, rechtstreeks af; evenwel niet, zonder het ongeloof van deze onwaardige oversten van Israël ten diepste te beschamen en ten hoogste te bestraffen. Toen antwoordden sommigen van de Schriftgeleerden en Farizeeën, zeggende: Meester! wij wilden van u wel een teken zien. Deze lieden zijn altijd de woordvoerders tegen Jezus. Wij horen thans uit hun eigen mond de woorden, waarin zij hun begeerte te kennen geven, en wij horen er duidelijk de spotgeest uit spreken. Doch werden er dan door de Heer niet ieder ogenblik tekenen in overvloed gegeven? Ja; doch wij merkten het reeds vroeger op, deze golden niet bij deze ongelovige mensen. Zij wilden een teken hebben naar hun zin en wil, en dat geeft God niet, want God verhoort het gebed van de onrechtvaardigen niet: en zo heeft de mens, die niet geloven wil, altijd weer een nieuw voorwendsel om niet te geloven. Zo gelooft hij niet, dat Jezus opgestaan is van de dood, omdat Jezus na zijn opstanding zich niet aan hem levend heeft vertoond met vele gewisse kentekenen, en hij gelooft niet aan de verhoring van het gebed, omdat zijn gebeden niet verhoord werden. Hij begrijpt niet, dat de schuld alleen aan hem zelf ligt. Hij wordt een discipel van Christus, en Christus zal zich aan hem als de opgestane uit de doden openbaren; en hij word een kind van God, en zijn gebed zal verhoord worden. En als de schare dicht bijeen vergaderde. Uit nieuwsgierigheid, om toe te zien, welk een teken wellicht door Jezus zou gegeven worden. Begon Hij te zeggen: Het boos en overspelig geslacht verzoekt een teken. Wie God om een teken vraagt, moet het doen uit nood, uit diepte van ellende, in het gevoel van eigen onmacht, met verbrijzeling van de ziel en in diepe nederigheid, zoals Gideon een teken vroeg, maar niet zoals deze goddeloze mensen het vroegen, uit overmoed, kortswijl en hardnekkig verzet tegen het woord des Heren. En hun zal geen teken gegeven worden, dan het teken van Jona de profeet. De Heer stelt hiermee het Israël van zijn tijd gelijk met het heidense Ninevé van de oudheid. Hijzelf, de Heer, zou voor zijn tijdgenoten de tweede Jona zijn, en het is zeer opmerkelijk, dat Jona werkelijk was, wat de Heer genoemd werd te zijn: Een profeet uit Galilea opgestaan; want Jona was uit Gath-Hefer 2 Koningen 14:25, een stadje in de stam Zebulon Jozua 19:10-13. Het was meteen, zoals wij vroeger opmerkten, het beschamend antwoord op het schaamteloos voorgeven van de Farizeeën tegen. Nicodemus: onderzoek en zie dat uit Galilea geen profeet opgestaan is Johannes 7:52. Voorts wettigt de Heer met deze aanhaling de typische uitlegging: Hij stelt er Jona's tijdelijke opneming in de vis mee voor, als een profetie. Ook wordt hiermee alle twijfel, of Jona wel een historisch persoon is, voor ons die geloven, onmogelijk. De Heer heeft het gezegd; dit is voor ons genoeg; wij erkennen geen ander en geen hoger beroep. Want gelijk Jona drie dagen en drie nachten was in de buik van de walvis, alzo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten wezen in het hart van de aarde. De gedeelten van de dag worden voor het geheel genomen. Deze oude gewoonte in Israël is de sleutel van deze dagrekening. De Heer werd op vrijdag begraven, bleef de zaterdag over in het graf, en stond des zondags morgens op; het zijn de drie dagen, tot welke even zoveel nachten of gedeelten van de nacht behoren. Deze wijze van rekenen moge ons vreemd dunken, doch niets is vreemder onder de volken, dan hun wijze van rekenen. Zij zijn nergens minder eenvoudig in, dan juist in deze zaak. Wij hebben reeds vroeger een paar voorbeelden uit onze hoogbeschaafde, alles zo nauwkeurig bepalende tijd aangehaald, die wij hier wel mogen herhalen. Wij zeggen over acht dagen en bedoelen toch slechts een week; en waar wij zeggen veertien dagen, zegt de Fransman quinze jours (vijftien dagen). Intussen is niet enkel toeval de reden dat de Oosterlingen delen van dagen voor hele dagen nemen. In het Oosten neemt men alles ruimer dan in het Westen. Zie het ook in de kleding, want in alles drukken de volken hun karakter uit. in het Oosten is de kleding altijd wijd en ruim, in het Westen doorgaans aan het lichaam sluitend. Want gelijk Jona de Ninevieten tot een teken geweest is, alzo zal ook de Zoon des mensen zijn voor dit geslacht. Gelijk Jona persoonlijk het teken Gods voor Ninevé was, zo was Christus persoonlijk het teken voor Israël. Het wonder Gods, dat Jona tot een gezant Gods stelde, was zijn uitgaan uit de vis, en het wonder of teken dat Jezus bewijzen zou de Zoon Gods te zijn voor Israël, was zijn uitgang uit het graf. Dat zou dan het grote teken zijn, het teken dat

rechtstreeks uit de hemel kwam; Want de hemel zou zich openen boven het graf van Christus, en een engel daaruit nederdalen, en de steen van het graf wentelen, en engelen zouden in het graf het graf bewaken, totdat de naar Jezus zoekenden gekomen, en door hen van het gebeurde onderricht zouden zijn. Doch thans was Jezus zelf het uit de hemel gegeven teken, het levende brood, dat uit de hemel was nedergedaald, om van de wereld het leven te geven, en met de Heer waren er uit de hemel een menigte tekenen gegeven, zodat de blinden zagen, de doven hoorden, de lammen wandelden, de doden opstonden. Was dat niet genoeg? Neen, niet voor het ongeloof: dat is met niets tevreden, ook niet met zichzelf, ook niet met de hemel, zoals God die gemaakt heeft. Intussen, het woord bij een soortgelijke gelegenheid door de Heer uitgesproken, zou waarheid blijven: Hun zal GEEN teken gegeven worden. Want de opstanding van de Heer was alleen een teken voor dezulken, die al de andere voorafgaande tekenen zouden geloofd hebben. Doch de mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel, met dit geslacht, en zullen het zelf veroordelen; want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jona, en ziet, meer dan Jona is hier. Eigenlijk wordt er gezegd: de meerdere dan Jona is hier. De meerdere niet in bediening alleen, maar in persoonlijkheid, in wezen. Jona was slechts een dienstknecht, Christus was de Heer. God, die eertijds tot de vaderen gesproken had door de profeten, heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door de Zoon. Ja, eigenlijk was Jona in zijn profetische bediening slechts een voorbeeld, een schaduw, waarvan Christus het lichaam en de vervulling was. Daarom zou het Ninevé van Jona's tijd het oordeel uitspreken over het Israël van 's Heren tijd, omdat Ninevé, ofschoon heidens, zich verootmoedigd had op het woord van de gezant, en lsraël, ofschoon het volk van God, zich verhard had tegen het woord van de Heer van de gezanten, hun Messias, hun Goël: hun bloedverwant en hun God. De koningin van het zuiden zal opstaan in het oordeel met dit geslacht, en hetzelve veroordelen; want zij is gekomen van de einden van de aarde, om de wijsheid van Salomo te horen, en ziet, meer dan Salomo is hier. In het eerste voorbeeld ziet de Heer op de inhoud van zijn prediking, in het laatste op de wijze van zijn prediking. Ontbrak er iets aan de inhoud? En zo nee, ontbrak er dan iets aan de vorm? Waren de terechtwijzingen Gods, de waarschuwingen Gods, de roepstemmen Gods tot bekering niet bij de Heer vergezeld met een wijsheid, die alle mensen, behalve de ongelovige Schriftgeleerden, met de hoogste verbazing deden uitroepen: Nooit heeft iemand gesproken, gelijk deze mens! En nu, wat waren de raadsels, die Salomo aan de koningin van het zuiden oploste, bij die welke de Heer aan zijn discipelen en ook aan zijn vijandige vragers oploste? Salomo kon niets anders oplossen dan de raadsels van de aarde. Christus loste de raadselen van de hemel en van de eeuwigheid op, en de uitnemendste verstanden teerden sedert achttienhonderd jaren, en teren nog heden van de woorden des Heren. Het is ondenkbaar, hoe groot onze onwetendheid zou zijn in de dingen Gods, als geheel de Schrift en bijzonder het Nieuwe Testament niet bestond en niet bestaan had al die eeuwen. Mochten de verwerpers der Schrift althans nog zo veel gevoel van dankbaarheid voor haar over hebben, dat zij erkenden, zonder haar nog heden voor hout en steen te moeten knielen. Zo had dan Israël ook hierin geen verontschuldiging voor zijn ongeloof, maar integendeel het vonnis van zijn veroordeling er voor, door een heidense vorstin! Merkt toch op, dat de Heer gedurig Israël beschaamt door de zozeer bij Israël verachte Heidenen. Dat deed Hij reeds in de synagoge te Nazareth, en deed Hij gedurig. Merkt ook op, dat Christus, wanneer men Hem vroeg om een teken, de vrager verwees naar zijn leer, en dat wanneer men Hem vroeg naar zijn leer, Hij de vrager verwees naar de tekenen, zijn wonderen, zijn werken. En eindelijk moeten wij hier nog opmerken, dat als Salomo niet als Jedidja (de beminde des Heren) gestorven was, de Heer zich nooit met Salomo zou vergeleken hebben. Gij gevoelt dat de Heilige Israëls nooit een verworpene als zijn voorbeeld zou hebben genoemd. 12:43 De Heer en de blinde en stomme bezetene Toen werd tot Hem gebracht een, van de duivel bezeten, die blind en stom was. In deze man was drieërlei jammer verenigd. Blind, stom en krankzinnig, en dat door satanische macht. Kan er ellendiger schepsel gevonden worden? Trouwens de genezing van de ellendigsten onder de

ellendigen wordt alleen, zoals wij reeds vroeger zeiden, in de Schrift als bijzonderheid herdacht; de genezingen der gewone ziekten en kwalen worden niet opgegeven, want zij waren ontelbaar. En al de scharen ontzetten zich, en zeiden: ls deze niet de Zoon van David? Het buitengewone der daad wekt buitengewone verwondering op. De scharen slaakten soms een kreet van verbazing. Wij horen hier de Heer voor het eerst onderscheiden als de Zoon van David. Onder deze naam verwachtten de Joden bepaald de Messias, de hersteller van de vervallen hut van David en van Israëls heerlijkheid, de verlosser van alle tijdelijke en eeuwige ellende. Israël kende die Zone David's uit de 72ste Psalm, alwaar Hij uitvoerig beschreven wordt als 'die de nooddruftige, die daar roept, redden zou, mitsgaders de ellendige, en die geen helper heeft; Hij zou de armen en nooddruftigen verschonen en de zielen der nooddruftigen verlossen; Hij zou hun zielen van list en geweld bevrijden en hun bloed zou dierbaar zijn in zijn ogen.' Maar de Farizeeën en de Schriftgeleerden, die van Jeruzalem afgekomen waren, dit gehoord hebbende, zeiden: Hij heeft beëlzebub en werpt de duivelen niet dan door beëlzebub, de overste der duivelen, uit. De buitengewone lof aan de Heer gegeven door het volk, prikkelde de nijd zijner vijanden zodanig, dat zij nu tot lastering overgingen. Zij waagden het niet ten aanhore van het juichende volk overluid te zeggen, dat Jezus door de overste der duivelen macht had over diens dienaren, maar zij zeiden het reeds vroeger openbaar en nu tot zich zelven en tot elkander, omdat zij het wonder niet konden ontkennen, en toch niet als Goddelijk wilden erkennen; zo moest het dan volgens hun redeneerkunde een satanisch wonder zijn. Doch Jezus, kennende hun gedachten en hen tot zich geroepende hebbende, zeide tot hen in gelijkenissen: Hoe kan de satan de satan uitwerpen? Ieder koninkrijk, dat tegen zichzelven verdeeld is, wordt verwoest, en iedere stad of huis, dat tegen zichzelf verdeeld is, zal niet bestaan. indien de satan de satan uitwerpt, en tegen zich zelven opstaat, zo is hij tegen zich zelven verdeeld, en zo kan zijn rijk niet bestaan, maar heeft een einde. Wij leren hieruit, dat de duivel geen goede werken kan doen. Hij is de boze; hij kan het goede niet doen en wil het goede niet doen. Hij kan daarom wel ziekten en kwalen en allerlei ellende veroorzaken, voor zover God het toelaat, maar hij kan ze in geen geval wegnemen. Worden zij op wonderdadige wijze niet in schijn, maar waarlijk en volkomen weggenomen, dan worden zij weggenomen door de kracht van de Heilige Geest. Dewijl gij zegt dat Ik door Beëlzebub de duivelen uitwerp. Doch indien Ik door Beëlzebub de duivelen uitwerp, door wie werpen ze uw zonen dan uit? Daarom zullen zij uw rechters zijn. Wij leren hieruit, dat er ten tijde des Heren ook nog andere lieden dan de Apostelen, en wel uit de naaste omgeving der priesters en oversten waren, die door de kracht Gods aangegrepen, het werk Gods deden in schijnbare onafhankelijkheid, maar toch in wezenlijke vereniging met de Heer. Wij hebben hiervan een merkwaardig voorbeeld bij Markus en Lukas (Markus 9:38, Lukas 9:49), alwaar Johannes tot de Heer zegt: Meester, wij hebben enen gezien, die de duivelen uitwerpt in uw naam, welke ons niet volgt, en wij hebben het hem verboden, omdat hij U met ons niet volgt; Doch Jezus zeide: Verbied hem niet, want er is niemand, die een kracht zal doen in mijnen naam, en haastelijk van Mij zal kunnen kwalijk spreken; want wie tegen ons niet is, die is voor ons. Maar indien Ik door de vinger Gods, door de Geest, de duivelen uitwerp, zo is dan het Koninkrijk Gods tot u gekomen. Waar Goddelijke wonderen gedaan worden, daar zijn zij de bewijzen van Gods bijzondere tegenwoordigheid, zodat er dan ook nooit een persoonlijke openbaring Gods denkbaar is dan door wonderen. Wanneer een sterk gewapende zijn hof bewaart, zo is al wat hij heeft in vrede; maar als één over hem komt, die sterker is dan hij en hem overwint, die neemt zijn gehele wapenrusting, daar hij op vertrouwde, en deelt zijn roof uit. De Heer geeft hiermede zijn houding tegenover de satan te kennen. De satan is de sterke, maar Hij, de Heer, is de sterkere, die hem overwonnen heeft, en daardoor Meester is van alles, waarover de satan vroeger meester was. Of hoe kan iemand in het huis eens sterken inkomen en hem zijn vaten ontroven, tenzij dat hij eerst de sterke gebonden hebbe, en alsdan zal hij zijn huis beroven. De Heer wijst hiermede terug naar zijn overwinning op de satan in de woestijn. De Heer erkent hem als een sterke, die alleen door Hem, de sterkere kon overwonnen

worden. Het kwade is een macht, een vreselijke macht om talloze ellenden en jammeren, ziekten en kwalen te veroorzaken, om een wereld zoals de onze nu reeds zes duizend jaren tot een doorgaand slagveld, ja, tot een doorgaande slachtbank te maken. Kunnen wij het ontkennen? en zo neen, waarom dan deze macht beschouwd als in de lucht hangende, als een blinde kracht, gelijk die van de lucht, van het water, van het vuur? Moet er niet noodzakelijk een persoon zijn, in wie zich die macht ten kwade verenigt als in zijn oorsprong, en die persoon is er zo waarachtig als de Schrift van God is, en zijn naam is satan, de overste der duivelen. Wie niet met Mij is, die is tegen Mij, en wie met Mij niet vergadert, die verstrooit. Er kan in dit opzicht geen onzekerheid zijn. Wij staan aan de zijde van Jezus of tegenover Hem, en zo wie tegen Hem over staat, die ondergaat het lot van de satan: hij wordt verstrooid, hij blijft niet, maar is als het kaf, dat de wind heen drijft. Wij moeten met de Heer medewerken of wij werken Hem tegen. Christus staat tegenover de satan; niemand kan tussen hen onzijdig blijven. Wie het meent te kunnen die bedriegt zich, want de lauwe, de onverschillige is de Heere walglijk en spuwt Hij uit zijn mond. Daarom zeg Ik u, dat alle zonden de kinderen der mensen zullen vergeven worden en allerlei lasteringen, waarmede zij zullen gelasterd hebben, maar de lastering tegen de Geest zal de mensen niet vergeven worden. Indien de Heilige Geest geen persoon ware, hoe zou dan een afzonderlijke zonde tegen Hem mogelijk zijn? Doch ook hier blijkt het, dat Hij een Goddelijk persoon, een zelfbewustheid in de Godheid is, en zo wordt uit de aard zijner betrekking tot de mens, de lastering tegen Hem een onvergefelijke zonde. Immers waar de Heilige Geest zich persoonlijk openbaart, daar openbaart Hij zich noodzakelijk in enkel wonderen, in werken boven de wetten en krachten der natuur. In de natuur en in het bestuur der wereld en van ieders lot, is God nog een verborgen God. Zelfs in Christus is het lichaam of de menselijke natuur nog een voorhangsel vóór het heilige der heiligen; maar in de Heilige Geest treedt God geheel buiten zijn verborgenheid tot de mens, en openbaart Hij zich in al zijn kracht en heerlijkheid. De mens aan wie de Heilige Geest zich openbaart, staat in het allerheiligste, God ziende van nabij, in zijn onmiddellijk werk, in zijn wonderen. Doch wie nu dezen zichtbaren vinger Gods niet alleen niet erkent, maar voor een werking des satans verklaart, die bewijst hiermede zijn volslagen onvatbaarheid voor alle Goddelijk bewijs en onderwijs, en maakt zich schuldig aan de zonde der verharding of der volstrekte onbekeerlijkheid. Zelfs de Egyptische tovenaars ten tijde van Mozes erkenden de wonderen als wonderen in de woorden: Het is Gods vinger! Wij, die geen onmiddellijke werkingen Gods, geen eigenlijke wonderen meer zien, schijnen minder gevaar te lopen van tot deze misdaad te kunnen vervallen, nochtans blijft de poging om de door bevoegde getuigen gestaafde, in zich zelven volkomen Godewaardige wonderen, zoals die in de Schrift ons worden medegedeeld, te ontkennen, te ontzenuwen, te vernietigen, een hoogst gevaarlijke zaak, waarvoor God ons genadig beware! En zo wie enig woord gesproken zal hebben tegen de Zoon des mensen, het zal hem vergeven worden; maar zo wie tegen de Heilige Geest zal gelasterd hebben, die heeft geen vergeving in der eeuwigheid, maar hij is schuldig aan het eeuwig oordeel. Ongetwijfeld ziet Johannes op dit woord des Heren, wanneer hij schrijft 1 Johannes 5:16: Er is een zonde tot de dood, voor dezelve zonde zeg ik niet dat hij (de broeder) zal bidden. Bovenstaande tekst heeft veel onrust in veel gelovige gemoederen gebracht, alsof een gelovige een onvergefelijke zonde zou hebben kunnen begaan! Wie bekeerd is, kan onmogelijk aan de zonde der uiterste verharding schuldig zijn. Wie in Christus gelooft is in Hem vrij van alle zonden. Alleen zij, die niet willen geloven, die zich moedwillig verharden tegen de kloppingen des gewetens, en zich moedwillig verblinden tegen de klaarste bewijzen voor de waarheid Gods in zijn woord en werk, mogen toezien dat zij niet de grens overschrijden, binnen welke de vergeving der zonden en de bekering, de eeuwige behoudenis nog mogelijk is. Hier valt dan ook een bergenzwaar gewicht op het woord der Schrift: Heden zo gij zijn stem hoort, verhardt uw hart niet. Want zij zeiden: Hij heeft een onreinen geest. Dat te zeggen tegenover de volstrekt Goddelijke bewijzen van Gods almacht en liefde en de meer dan sneeuwwitte reinheid van Jezus' hart en wandel, is iets

onnatuurlijks en beneden-menselijks, het is satanisch. En toch hoeveel ongelovigen in onze dagen zeggen tegenover een gehele Schrift vol van de heerlijkheid des Eengeborenen des Vaders, dat Jezus gebreken en hartstochten had als wij allen, dat Hij zich naar de vooroordelen van zijn volk voegde en zich op hoger plaats stelde dan Hem toekwam. Is het niet de Heer een onreinen geest toekennen? Is het niet de Heilige Geest lasteren? Het verwondere ons dan ook niet wanneer mensen, die zich aan zulke dingen schuldig maken, nooit tot bekering komen. Nochtans betaamt het ons niets vast te stellen, of vooraf besluiten op te maken uit verschijnselen die wij zien. Wij kennen de diepste grond van het menselijk hart niet, en kunnen dus niet onderscheiden wat tegen de Zoon des mensen en wat tegen de Heilige Geest gesproken is. Dat wij dan niet oordelen, God alleen is de kenner en oordeler van het hart. Voor ons behoort deze zaak, gelijk zo vele zaken, tot een gesloten gebied. Gij maakt de boom goed en zijn vrucht goed, of maakt de boom kwaad en zijn vrucht kwaad; want uit zijn vrucht wordt de boom gekend. Gij adderengebroedsels, hoe kunt gij goede dingen spreken, daar gij boos zijt. De Heer spreekt hier van volslagen bedorvenheid. Er is geen boom zo goed of er is onder zijn vruchten een enkele onrijpe of rottige vrucht; maar de boom, die enkel kwade of vergiftige vruchten voortbrengt, is een kwade boom tot in zijn wortelen toe. Want uit de overvloed des harten spreekt de mond. De goede mens brengt goede dingen voort uit de goeden schat zijns harten, en de boze mens brengt boze dingen voort uit de bozen schat zijns harten. De Heer herhaalt hier zijn vroeger gezegd woord, gelijk Hij meermalen doet. De mens wordt wel boos, maar niet als een booswicht geboren; eerst wanneer hij zich een schat van boosheid vergaderd heeft, wordt hij een volslagen booswicht, die niet anders dan kwaad denken, spreken en handelen kan. Daarentegen wordt ook de mens door de wedergeboorte wel goed, maar niet volmaakt; ook hij moet een schat van goede gedachten, woorden en werken vergaderen, om uit de overvloed daarvan niet anders te kunnen denken, spreken en handelen dan goed. Doch Ik zeg u, dat van elk ijdel woord, hetwelk de mensen zullen gesproken hebben zij van hetzelve rekenschap zullen geven in de dag des oordeels. Wel mogen wij dan met David bidden: Heer! zet een wacht voor mijnen mond, behoed de deur mijner lippen. Psalm 141:3 Want er wordt niet lichter en niet veelvuldiger gezondigd dan met onze woorden. En toch gedachten, hoeveel te meer woorden, zijn daden bij God, die niet ziet op de aard van de enkele vrucht, maar op de aard van geheel de boom. Het woord openbaart de mens. ‘Spreek en ik zal u kennen,’ is een oud gezegde. Zeker zijn er geveinsden, wier woorden goed en wier harten bedorven zijn; maar mogen wij ze aan de ene kant als uitzonderingen op de regel laten gelden, aan de andere kant bevestigen zij de regel, want altijd verraadt het woord het hart, al is het ook maar door de toon waarop het wordt uitgesproken. Want uit uwe woorden zult gij gerechtvaardigd worden, en uit uwe woorden zult gij veroordeeld worden. God zal ons met onze eigen woorden vonnissen of vrijspreken. Hij zal de woorden, die wij zelven eenmaal spraken, en waarin wij ons eigen vonnis velden, herhalen. Wij hebben hiervan een treffend voorbeeld in de gelijkenis der ponden, alwaar de Heer tot de ontrouwe dienstknecht zegt: Uit uw mond zal Ik u oordelen, gij boze dienstknecht. Wanneer de onreine geest van de mens uitgevaren is, zo gaat hij door dorre plaatsen, zoekende rust, en die niet vindende, zegt hij: Ik zal wederkeren in mijn huis, daar ik uitgegaan ben. De Heer ontleent hier kennelijk aan hetgeen op demonisch gebied voorvalt, het bewijs, dat de mens, die het kwade niet in de kracht van God wederstaat, noodzakelijk van kwaad tot erger overgaat. En komende, vindt hij het ledig, met bezemen gekeerd en versierd. De lichtzinnigheid en zorgeloosheid van de mens zijn de oorzaken dat hij, hoe dikwijls ook door Gods Woord en zijn geweten tot bekering gewekt, nochtans telkens zijn hart ledig laat van godvruchtige gedachten en het daarentegen optooit met de ijdelheden der wereld, zodat hij altijd weder opnieuw een geschikte woonplaats toebereidt voor de onreine geest. Dan gaat hij heen, en neemt met zich zeven andere geesten, bozer dan hijzelf, en ingegaan zijnde, wonen zij aldaar, en het laatste van die mens wordt erger dan het eerste- Het is de geschiedenis van alle zondaren, die zich tegen de kracht der waarheid hebben verzet, die hun ontwaakt geweten hebben toegeschroeid. Ten slotte

zijn zij in de volslagen macht des bozen en in een staat van verharding, waarin zij de zonden niet meer kunnen laten, en waarin zij zich zelven moedwillig verderven. Alzo zal het ook met dit boze geslacht zijn. Hier strekt de Heer de geschiedenis van de enkele verharde mens uit over geheel het ongelovig Israël. Het had zijnen Messias ontvangen, die de boze onreine geesten uitdreef; doch in plaats van nu in die gereinigde woonstede de Heilige Geest van Hem te vragen en te ontvangen, zouden zij Hem en de Heilige Geest verwerpen en zich alzo, van kwaad tot erger gaande, voorbereiden tot een volkomen zedelijk bederf, en op de innerlijke val zou dan de uiterlijke val onvermijdelijk volgen.

12:46 De Heer en zijn moeder en broeders.

En zij kwamen in huis, en daar vergaderde wederom een grote schare, alzo dat zij ook zelfs niet konden brood eten. Er was geen tijd en geen gelegenheid om te eten. De Heer was met zijn discipelen naar huis gegaan, om zich door spijs en drank en rust te verkwikken, doch weldra was het huis wederom gevuld met volk, zodat alle toegang van buiten af onmogelijk was. En als degenen die Hem bestonden, dit hoorden, gingen zij uit, om Hem vast te houden; want zij zeiden: Hij is buiten zijne zinnen. Zij meenden dat de Heer door zijn onophoudelijke werkzaamheid in het midden van zulk een menigte volks, werkelijk in zulk een staat van overspanning verkeerde, dat de Farizeeën Hem niet zonder schijn van recht beschuldigden van Beëlzebub te hebben. Wij kunnen de bezorgdheid onzer naastbestaanden in gevallen, waarin onze ijver ontbrandt en naar hun koele mening te ver gaat; en die bezorgdheid klimt te meer, als die ijver ons in gevaren des lichaams of des levens brengt. Alsdan willen zij ons ook vasthouden, als waren wij buiten onze zinnen. En als Hij nog tot de schare sprak, ziet zijne moeder en broeders kwamen en stonden buiten, zoekende Hem te spreken en konden bij Hem niet komen, vanwege de schare, en zonden tot Hem, en riepen Hem. Des Heren naastbestaanden naar het vlees meenden nog altijd het recht te hebben om Hem, zo niet te leiden, althans te waarschuwen en te beschermen. Hieruit kunnen wij afleiden dat de Heer in zijn uitwendig voorkomen, in zijn lichamelijke gestalte niets van dat ontzaglijke en majestueuze moet gehad hebben, dat de schilders Hem geven. Wij moeten ons de Heer voorstellen als een naar het uitwendige hoogst eenvoudig gewoon joods man; nergens vinden wij ook dat zijn persoonlijke gestalte, wel dat zijn woorden en daden een buitengewonen indruk maakten. Alleen zij, die in Hem geloofden en Hem liefhadden, zagen zijn innerlijke heiligheid en heerlijkheid ook in uiterlijke schoonheid, evenals alleen beminnenden in elkander al de schoonheid zien, die zij hebben. En de schare zat rondom Hem. En Hem werd geboodschapt van enigen, die zeiden: Zie, Uw moeder en Uw broeders staan buiten, begerende U te spreken. Maar Hij antwoordende, zeide tot degenen, die Hem dat zeiden: Wie is mijn moeder en wie zijn mijn broeders? En rondom overzien hebbende die om Hem zaten, en zijne hand uitstrekkende over zijne discipelen, zeide Hij: Ziet mijn moeder en mijn broeders! Want wie het woords Gods hoort en de wil mijns Vaders, die in de hemelen is, doet, die is mijn broeder, mijn zuster, mijn moeder. De Heer wilde blijkbaar door zijne moeder en broeders niet in zijne prediking gestoord zijn. Waarom de Heer te roepen en te willen spreken, terwijl Hij in het midden van het volk staat en tot hetzelve spreekt? De Heer wees hen af, maar op zijn eigen, onnavolgbaar heerlijke wijze. De Heer leefde sedert zijn doop en optreding onder Israël in geen andere hoedanigheid dan van de Zoon van God; hierdoor werden de gewone natuurlijke betrekkingen vanzelf ondergeschikt. Hem waren dezulken de naasten, die als Hijzelf het woord des Vaders hoorden, en de wil des Vaders deden. Wat Paulus zeide van de Heer na diens hemelvaart, dat zeide hier de Heer van zijn familie: ‘Ik ken u thans niet meer naar het vlees, maar naar de geest; alleen voor zover gij mijne discipelen zijt, zijt gij ook mijne verwanten.’ Hij, die tot zijne discipelen zeide: Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mijns niet waard, en ze dus, als God en Heer, boven de natuurlijke betrekkingen stelde, stelde ook eerst zich zelven boven die natuurlijke betrekkingen.

13:1 De Heer en het volk, hen lerende door gelijkenissen.
En te dien dage Jezus, uit het huis gegaan zijnde, begon wederom te leren, nabij de zee; en daar vergaderden vele scharen bij Hem, die van alle steden kwamen, zodat Hij in een schip ging en neerzat op de zee; en de gehele schare stond aan de oever der zee en Hij leerde ze vele dingen door gelijkenissen. Wij hebben reeds vroeger de Here aangetroffen, ook bij gelegenheid van de wondere visvangst, aan het strand der zee, op een scheepje het volk lerende; doch toen werd ons niet gezegd wat en hoe de Heer het volk onderwees. Thans wordt ons dit gezegd en getoond in enige onschatbare proeven. Ons wordt gezegd, dat de Heer gewoon was het volk te leren door gelijkenissen. Deze soort van onderwijs is rabbijns, en de Heer, die zich zelven ook Rabbi (Meester) liet noemen, maakte ook van deze leerwijze op onnavolgbare wijze gebruik; ja de gelijkenis is in het Nieuwe Testament de Heer alleen eigen; geen der Apostelen volgt de Heer hierin na; ook dit is, als zoveel, koninklijk domein. Van oorsprong is de gelijkenis geheel Oosters en Israëlitisch. De gelijkenissen van de Heer zijn van een onvergelijkelijke opvatting, en van een daarmede volkomen overeenstemmende inkleding. Zij zijn daarbij zo eenvoudig en klaar, als de natuur en het dagelijks leven, waaruit ze genomen zijn. Ook gaf de Heer historische en profetische gelijkenissen, de laatste vooral in het laatst van zijn leven, toen Hij er zijne wederkomst in heerlijkheid mede aankondigde. Door Christus, zelf het Woord Gods, werd alles een woord Gods. In dit opzicht verschilt de gelijkenis van de Heer met die der rabbijnen. De rabbijnen verliezen zich doorgaans in spitsvondigheden; zij zijn als de sterrenkundigen, die ons enkel op het papier de ingewikkelde berekeningen tonen, die zij in hun observatorium gemaakt hebben, terwijl Christus ons uitleidt in de sterrenrijke nacht, en ons aan de hemel zelf uitlegging geeft van der sterren loop. En Hij zeide in zijne lering tot hen: Hoort toe: ziet een zaaier ging uit om te zaaien. Dat de Heer met de gelijkenis van de zaaier begint, is niet toevallig, want er is een opklimming en ontwikkeling ook in de gelijkenissen. De Heer geeft de geschiedenis van het Woord Gods in de onderscheidene beelden. Hij begint met de eerste beginselen: met de prediking van het Evangelie en haar verschillende uitwerkselen of gevolgen bij de mens, en eindigt later met gelijkenissen van de voleinding der wereld, en de grote oogst der eeuwigheid. En als hij zaaide, viel een deel zaads bij de weg. Op de voetpaden tussen de akkers, hetzij door de wind, bij het zaaien, of door het vallen van zaadkorrels uit de hand of de buidel des zaaiers; want het valt dezen niet in, om het zaad opzettelijk op het vast getreden voetpad te werpen. Enig verlies van het zaad is onvermijdelijk. En werd vertreden, en de vogelen des hemels aten het op. Dit zaad was reeds terstond bij het uitzaaien als verloren te beschouwen. En een ander deel viel op steenachtige plaatsen, waar het niet veel aarde had, en het ging terstond op, omdat het geen diepte van aarde had; maar toen de zon opgegaan was, is het verbrand geworden, en omdat het geen wortel had, is het verdord. Niet alle akkers hebben gelijke soort van grond. De Heer stelt hier een zaaier voor, die de innerlijke gesteldheid van zijn zaaiveld niet kent; maar haar eerst leert kennen uit de vrucht van zijn zaad. Immers zulk een zaaier is de prediker van het Evangelie: Hij kent de harten zijner hoorders niet. Eerst uit de gevolgen, die het Woord Gods bij hen heeft, moet hij de gesteldheid hunner harten leren kennen. En een ander deel viel in het midden der doornen, en de doornen, mede opwassende, verstikten het en het gaf geen vrucht. De zaaier zaaide niet in de opgewassen doornen, dit zou hij, als nutteloze arbeid, niet kunnen doen; maar in aarde, waarin het doornenzaad lag, zodat beiderlei zaad tezamen opging tot op zekere hoogte, als wanneer de doornen de overhand verkregen over de tarwe. En een ander deel viel in de goede aarde. In aarde dus, niet hard op de oppervlakte, en ook niet innerlijk steenachtig en ook niet vol doornenstengels; maar in een van alle schadelijke bestanddelen gereinigde aarde. En gaf vrucht, die opging en wies, en het ene droeg dertig-, en het andere zestig-, en het andere honderdvoudige vrucht. Ook in de goede aarde is verschil in mate of trap van vruchtbaarheid. De vruchtbaarheid van het zaad hangt af van de vruchtbaarheid der aarde, waarin het geplant wordt. Vraagt gij nu: Vanwaar dat verschil in de harten van mensen, die toch allen dezelfde menselijke natuur deelachtig zijn? Dan treedt gij

buiten het derde (het bepaalde doel) dezer gelijkenis. De Heer wijst ditmaal alleen op het verschil in de gesteldheid van het menselijk hart, en deze is zo schoon als waar geschetst. Dit zeggende, riep Hij: Wie oren heeft om te horen, die hore! De Heer wil er mede zeggen: wie Mij begrijpt, die make zelf de toepassing; die vrage zich zelven: welk een vrucht heeft het Woord Gods bij mij? en lere hieruit de gezindheid zijns harten, de staat zijner ziel kennen. Een andere gelijkenis heeft Hij hun voorgesteld. Wij laten de gelijkenissen op elkander volgen, zoals zij kennelijk tot het volk zijn uitgesproken, om later tot de uitlegging, die de Heer afzonderlijk aan zijn discipelen gaf, over te gaan. Zeggende: Het koninkrijk der hemelen is gelijk een mens, die goed zaad zaaide in zijnen akker. En als de mensen sliepen, kwam zijn vijand en zaaide onkruid midden in de tarwe en ging weg. Gij ziet, de Heer begint het raadsel van het verschil van vrucht uit eenzelfde land, reeds te ontraadselen. Nadat de Heer de geschiedenis van de prediking van het Evangelie, in zoverre haar uitwerkselen bij de mensen betreft, had voorgesteld, gaat Hij over om de oorsprong aan te wijzen van het onkruid op de goeden akker, die door enkel goed zaad bezaaid was. Het is de geschiedenis der wereld in het algemeen en der kerk, der gemeente in het bijzonder. God heeft alles goed gemaakt, maar het kwade is door de vijand Gods, de duivel, in het goede gezaaid. Toen het nu tot kruid opgeschoten was, en vrucht voortbracht, toen openbaarde zich ook het onkruid. In het allereerste begin der gemeente (waartoe wij ons bepalen, omdat de toepassing naar alle zijden letterlijk oneindig is) scheen alles heilig te zijn, doch later ontdekten zich onder de menigte der discipelen velen, die zich aan de Heer ergerden en teruggingen; onder het twaalftal Apostelen was een Judas; onder de pinkstergemeente Ananias en Saphira. En de dienstknechten van de Heer des huizes gingen en zeiden: Heer! hebt Gij niet goed zaad in Uwen akker gezaaid; vanwaar heeft Hij dan dit onkruid? Het is de vraag naar het grote wereldraadsel, dat duizend andere raadsels in zich bevat: Hoe was het mogelijk dat, bij het bestaan van een heilig God, het kwaad in de wereld is gekomen? En Hij zeide tot hen: een vijandig mens heeft dat gedaan. De Heer laat het raadsel onopgelost, wat de mogelijkheid van het ontstaan des kwaads betreft; maar wijst alleen met beslissende duidelijkheid de persoonlijke oorzaak van het kwaad aan: een vijand Gods heeft het onkruid gezaaid, terwijl de lieden sliepen. Een aandoenlijke schildering van de toestand, waarin de mens niet waakt en bidt, en tevens de treffende aanwijzing, dat de zonde van de mens des mensen schuld is. En de dienstknechten zeiden tot hem: Wilt gij dan dat wij heengaan en dat zelve vergaderen? Het is ons allen eigen om het kwaad in zijnen loop te stuiten. Wij willen het reeds in de kiem, of althans in de geboorte verstikken, en wij mogen ook niet anders doen in onze kring; daarin mogen wij niet nadoen wat God doet; maar in Gods regering moeten wij het erkennen en eerbiedigen, dat Hij het kwaad tot zijn volle ontwikkeling laat komen, en in deze weg (eerst daarna) te niet doet. Maar Hij zeide: Neen! Opdat Gij het onkruid vergaderende, ook mogelijk met hetzelve de tarwe niet uittrekt. De dienstknechten wilden het onkruid uitroeien, omdat de tarwe door het onkruid, zo niet verstikt, dan toch in haar groei belemmerd en benadeeld wordt; zij handelen naar de uitspraken der menselijke wijsheid. Doch de Heer van de akker oordeelt uit de wijsheid en de getrouwheid Gods, en wil liever dat zijn tarwe niet zo welig staat, als dat er iets van verloren ga. Laat ze beide tezamen opwassen tot de oogst. Het uitgroeien en niet het, uitroeien is de wet Gods, met opzicht tot het kwade. Het is hiermede als met een krankheid. Heeft zij eenmaal het lichaam aangetast, dan wordt zij niet genezen door haar te onderdrukken of te smoren, maar door haar te laten uitrazen, en door intussen met de wijsheid van de bekwamen arts alles uit de weg te nemen, wat de geleidelijke ontwikkeling der ziekte kan belemmeren of verhaasten. Dit is dan ook de gevaarlijke zijde der menselijke menslievendheid, der filantropie, dat zij tot haar doel stelt het lijden als zodanig hoe eer hoe beter te doen ophouden. De liefde Gods tot de mensen (Filantropie volgens de grondtekst) is verschenen, en maakt ons zalig door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes. Titus 3:4-5 God wil het lijden opgeheven hebben, maar niet het uiterlijk, lichamelijk, tijdelijk lijden alleen; ook de zonde wil Hij weggenomen hebben, en deze allereerst en

allermeest. Gelijk een goede opvoeding het kind in zijn geheel, in zijn lichamelijken en geestelijken aanleg en behoeften omvat, zo ook een goede filantropie. Door het ene deel van de mens te behouden ten koste van het andere, dempt men de ene polder, om daarnaast een andere te maken. Er moet uitwatering zijn. Leidt en stuwt al de binnenwateren naar de grote zee, daar vinden alle instromingen ten allen tijde haar uitstromingen. En nu wat de zee is in het natuurlijke, dat is Christus in het geestelijke. Breng de mens en breng de mensheid tot Christus, en gij hebt in beider hoogste behoeften voorzien, en alle andere behoeften worden tegelijk vervulbaar. En in de tijd des oogstes zal Ik tot de maaiers zeggen: Vergaderd eerst dat onkruid, en bindt het in bossen om hetzelve te verbranden; maar brengt de tarwe tezamen in mijne schuur. De reden waarom God eerst ten tijde van de oogst de grote beslissende scheiding tussen goeden en kwaden maakt, is duidelijk, omdat eerst dan alles tot zijn volle rijpheid gekomen is. Het is uiterst moeilijk om het wilde koren van het goede koren te onderscheiden zolang ze nog halmen zijn; maar als ze zich gezet hebben, dan onderscheiden zij zich kennelijk, en als de aren rijp zijn, dan onderscheiden zij zich volkomen. God vertraagt de beloften niet, gelijk enigen dat traagheid achten, maar is lankmoedig over ons, niet willende dat enigen verloren gaan, maar dat zij allen tot bekering komen, zegt Petrus (2 Petrus 3:9), en zo is het ook hier. De mens, die heden een vijand Gods is, kan morgen bekeerd zijn; waarom zouden wij hem dan heden willen uitgeroeid zien? Neen laat hem leven, o God! laat de boze leven, opdat hij niet verloren ga, maar zich bekere en leve in eeuwigheid. Het is dan ook opmerkelijk, en waarlijk niet zonder reden, dat zo vele mensen, die God niet dienen, maar alleen voor deze wereld leven, nochtans niet zelden tot in zeer hogen ouderdom gespaard blijven. God geeft hun tijd, overvloedig tijd om nog ten laatste te bedenken wat tot hunnen vrede dient. Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk een net uitgeworpen in de zee, en dat allerlei soort van vissen samenbrengt. Het is een soortgelijke gelijkenis als de vorige, en daarom zijn beide gelijkenissen hier gepaard, ofschoon zij bij Mattheus in een andere orde voorkomen. Met deze gelijkenis leert de Heer de algemeenheid der roeping. De prediking van het Evangelie is een uitwerpen der netten in zo wijden kring als maar mogelijk is, waarvan de zee een beeld is. Doch uit de zee moet men met zijn netten niet enkel goede vissen willen vangen; als men dat begeert, dan moet men in een binnenwater met de hengel vissen. Neen, haalt maar alles op, gij visser, wat er in uw netten komt! Hetwelk, wanneer het vol geworden is, de vissers aan de oever optrekken. De eerste zorg van de vissers is dat het net vol worde; vóór die tijd halen zij het ook niet, althans niet gaarne, op. En neerzittende, lezen zij het goede uit in hun vaten, maar het kwade werpen zij weg. Een andere werkzaamheid voegt op het schip, een andere aan de oever. Op het schip worden de vissen gevangen, aan de oever worden zij uitgezocht. Alzo zal het ook in de voleinding der eeuwen wezen. Alleen de Schrift kent, gelijk het begin, alzo ook het einde der dingen. Eenmaal houdt de bestaande orde van zaken op; alles gaat zijn voleinding tegemoet; de stroom des tijds heeft zijn uitstromingen reeds nu in de eeuwigheid; ieder afstervend menselijk leven is zulk een uitstroming; maar eenmaal stroomt de tijdstroom zelf in zijn geheel uit in de eeuwigheid. De engelen zullen uitgaan en de boze uit het midden der rechtvaardigen afscheiden, en zullen dezelve in de vurigen oven werpen; daar zal zijn mening en knarsing der tanden. Het einde des tijds zal ook het einde van de heerschappij van het boze zijn. In de eeuwigheid heerst God alleen met allen, die uit Hem geboren zijn, en lijden de dienaren en dienaressen der zonde al de straf, welke Gods rechtvaardigheid over hen heeft uitgesproken. O, mij dunkt, dat niemand dit woord van de Heer moet kunnen lezen, zonder met de schrik des Heren in zijn hart te worden geslagen, en gedrongen te worden tot het geloof in Christus tot behoudenis zijner ziel. Welk een eindeloze klove ligt er niet tussen het behouden worden en het verloren gaan! En nu, gij zondaar, gij zondares, gij behoeft niet verloren te gaan, gij kunt behouden worden, en zoudt gij nochtans niet willen behouden worden? Waarom uw eigen ziel te doden met de eeuwige dood? Vlucht naar het eeuwige leven, vlucht tot Jezus. Ween aan zijn voeten over uwe zonden, en Hij zal u troosten met de woorden des eeuwigen levens: U zijn uwe zonden vergeven, uw geloof

heeft u behouden, ga heen in vrede. En Hij zeide: Alzo is het koninkrijk Gods, gelijk of een mens het zaad in de akker wierp, en voorts sliep en opstond nacht en dag, en het zaad ontsproot en lang werd, dat hijzelf niet wist hoe. Met deze nieuwe gelijkenis leert Jezus de trapsgewijze voortgang van het Evangelie in de wereld, in de harten der mensen, die het aannemen. De prediker van het Evangelie moge er zich mede troosten, wanneer hij dadelijk gene vrucht ziet, en de gelovige ook, wanneer hij nog klein en teder is in het geloof. Wie het goede zaad in het harte heeft, die geve het tijd om te groeien, bidde van God, dauw en regen en zonneschijn daarover, en verbeide met iedere dag een nieuwe aanwas. Want de aarde brengt vanzelf vrucht voort, eerst het kruid, daarna de aar, daarna het volle koren in de aar. En als de vrucht zich voordoet, terstond zendt hij de sikkel daarin, omdat de oogst daar is. Alles op deze wereld is aan de orde des tijds gebonden, ook het geestelijke leven; alles heeft wetten van ontwikkeling en moet deze volgen. Er zijn vrome mensen geweest, en ze zij er nog, die rijp wilden zijn vóór de tijd en geheel geestelijk, alvorens zij van het lichaam uitwoonden en bij de Heer inwoonden, en ze zijn gevallen in diepten van dwaling en dweperij, waarvoor de Heer ons behoede. Een andere gelijkenis heeft Hij hun voorgesteld, zeggende: Waarbij zullen wij het koninkrijk Gods vergelijken, of met wat gelijkenis zullen wij het gelijken? Het is gelijk het mosterdzaad, dat een mens genomen en in zijn akker gezaaid heeft. Met deze gelijkenis leert de Heer de kleinte van het beginsel en de grootte van de bestemming van het Evangelie. Dat, wanneer het in de aarde gezaaid wordt, het minste is onder al de zaden, die op de aarde zijn. Zeker is er geen geringer zaad onder de moeskruiden dan het mostaardzaad, dat nauwelijks onder de zaden geteld wordt, en hoe! hiermede wordt het Evangelie vergeleken? Ja, om de geringheid van beider beginselen en de belangrijkheid van beider vrucht. Lukas laat deze gelijkenis volgen op het groot geloof van de Kananésche vrouw, en het is alsof hij er door deze plaatsing mede zeggen wil: zie, van zulke geringe mensen als deze vrouw moet het Evangelie beginnen. Stel daartegenover dat Herodes bekeerd werd, hoeveel schitterender zou dat wezen; maar God houdt van een klein begin en van een groot einde. Reeds in de natuur laat God meestal vóór iets groots iets kleins gaan: enige druppels vóór een slagregen, enige sneeuwvlokjes vóór een sneeuwjacht. Ook de bekering is als een mostaardzaadje, door God in de hof van ons hart geplant; daarom moeten wij niet al te bedroefd zijn over de kleinte van dat beginsel in ons, want het einde zal onze verwachting overtreffen. Maar wanneer het gezaaid is, gaat het op, en wanneer het opgewassen is, wordt het het meeste van alle moeskruiden en maakgrote takken, alzo dat de vogelen des hemels onder zijn schaduw kunnen nestelen. WIJ aanschouwen de waarheid dezer gelijkenis; wij aanschouwen dat mostaardzaadje op de akker der wereld tot een boom geworden, waaronder de vogelen des hemels hun nesten bouwen. Onder de vogelen kunnen wij zelfs die mensen en die machten verstaan, die zonder Christus aan te nemen als hun Zaligmaker, nochtans onder de machtige en onweerstaanbare invloed van het Christendom leven. Laat hen onder de schaduw van de boom komen nestelen; schaduw is ook iets, en het is in elk geval een getuigenis van de geschiktheid des booms, ook tot een sieraad der aarde. Immers zeggen sommige mensen, die zich niet bekeren willen, dat het Evangelie de zuiver menselijke ontwikkeling niet bevordert, maar belemmert. Doch deze lieden verstaan onder zuiver menselijke ontwikkeling, de ontwikkeling van de mens, zoals hij is in zijn zonde en geestelijke onwetendheid, waarvan de hoogste ontwikkeling de dood en het eeuwige oordeel is. Een andere gelijkenis sprak Hij tot hen, zeggende wederom: Waarbij zal ik het koninkrijk Gods vergelijken? Het is gelijk een zuurdesem, welke ene vrouw nam en verborg in drie maten meels, totdat het geheel gezuurd was. De vorige gelijkenis spreekt van de uitwendige voortgang des Evangelies, welke door ieder kan gezien worden, en waar ieder vrucht van heeft; deze gelijkenis spreekt van de innerlijke werkingen of voortgangen des Evangelies, welke niet gezien, maar nochtans door ieder gesmaakt kunnen worden. Gelijk de zuurdesem in het meel, zo oefent het Evangelie in het verborgene een alles doordringende kracht uit. God bemint het verborgene; in het verborgene doet Hijzelf de grootste weldaden. Onder het sneeuwkleed groeit het winterkoren, en in het

verborgene der wolken wordt de vruchtbare regen toebereid. Ook het zuurdeeg wordt in het meel verborgen; het gaat er schijnbaar in verloren, evenwel, het ligt er niet stil in, neen, het werkt krachtig, ofschoon langzaam door, totdat het de gehelen hoop meels doortrokken, en smakelijk gemaakt heeft. Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk een schat in de akker verborgen. Is het niet verwonderlijk, dat het Evangelie zo openbaar in de wereld, en nochtans tegelijk zo verborgen is? Wie ziet het, wie kent het, wie vindt het? Slechts zeer weinigen. De meeste mensen zien het niet, kennen het niet, vinden het niet; en toch is er geen akker, althans geen protestantse akker, of het is er in te vinden. Welke een mens gevonden hebbende, verborg die, en van blijdschap over dezelve, gaat hij heen en verkoopt al wat hij heeft en koopt die akker. Aan hetgeen men niet najaagt, kan men zien wat men wèl najaagt. Hoe kunnen mensen, die het wereldse niet verlaten, het hemelse aanhangen? Doch om voor een schat alles te verkopen wat men heeft, moet men hem eerst gevonden hebben. Hebben wij die schat van ons hart werkelijk gevonden, dan zullen wij ook gaarne al het overige wat wij hebben, daarvoor laten varen. Evenals de beide vorige gelijkenissen een paar uitmaken, zo ook deze gelijkenis en de volgende: van de kostbare parel. De koopman in paarlen zocht schone paarlen, maar een schat zoekt de man, die zijn akker bebouwt, niet. God laat hem die vinden, zonder dat hij hem zoekt, opdat Gods vrije genade zich aan hem openbare en door hem verheerlijkt worde. Zo ging het Zacheus; hij zocht geen schat voor zijn hart, en toch vond hij hem. Hij klom op de boom, alleen om Jezus te zien en Jezus zag hem en noemde hem een zoon van Abraham. En toen verkocht hij al wat hij had voor die schat. ‘Alles?’ zegt gij, ‘en hij gaf maar de helft.’ Wij antwoorden: Alles zou de dweper gezegd hebben, maar Zacheus was een gelovige, door Gods Geest geleid. De Heer eiste niets van hem; doch hijzelf wilde het oneerlijke geld niet langer hebben; het eerlijke geld mocht hij behouden en behield hij. Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een koopman, die schone paarlen zoekt, dewelke hebbende een parel van grote waarde gevonden, ging heen en verkocht al wat hij had, en kocht dezelve. Zulk een koopman was Paulus, die de gerechtigheid, welke uit de wet was, als een schone parel zocht te verkrijgen, maar de genade Gods liet hem de allerschoonste en aller kostbaarste parel, de gerechtigheid des geloofs in Christus, vinden, en nu achtte hij al het overige als niets, ja als schade. Mochten daarom veel studerende en niet studerende jongelingen, die op hoge en lage scholen gezeten, dorsten naar kennis en wetenschap, Hem vinden, in wie al de schatten der wijsheid en der kennis verborgen liggen! Wie Christus kent, die kent zich zelven en kent duizend dingen van God en van de toekomst, die voor de wereldwijzen gedurende geheel hun leven volstrekte verborgenheden blijven. En ook, wie Christus werkelijk heeft, die is verheugd, als iemand, die de hoogste wensen zijns levens ten laatste verkregen heeft. Al deze dingen heeft Jezus tot de scharen gesproken door gelijkenissen, en door veel zulke gelijkenissen sprak Hij tot hen het woord, naar dat zij het horen konden. Het was dus een tegemoetkoming van de zijde des Heren aan hun onvatbaarheid voor rechtstreeks onderwijs. Op dezelfde wijze onderwijzen wij onze kinderen door prenten, die hun opmerkzaamheid meer trekken dan blote redenering, en tevens hun verbeeldingskracht of voorstellingsvermogen opwekken, ofschoon er een verklaring dezer prenten bij komen moet, zullen de prenten begrepen worden. En zonder gelijkenis sprak Hij tot hen niet. Dat wil zeggen: het opzettelijk onderwijs des Heren geschiedde in gelijkenissen, doch bovendien werd het volk meermalen onderwezen in gesprekken, waartoe dagelijks aanleiding werd gegeven. Dit laatste kan men dus de occasionele onderwijzing des volks noemen. Opdat vervuld zou worden wat gesproken is door de profeet, zeggende: Ik zal mijn mond opendoen in gelijkenissen, Ik zal voortbrengen dingen, die verborgen waren van de grondlegging der wereld. Wij lezen deze woorden Psalm 78:2 aldus naar onze vertaling: Ik zal mijn mond opendoen met spreuken; Ik zal verborgenheden overvloediglijk uitstorten van oudsher. De spreuk, of meer bepaald de leenspreuk, is de kiem der gelijkenis. Het is bijzonder de dichter, maar ook ieder mens in het dagelijks leven eigen, om uit allerlei gebied de vorm voor zijn gedachten te ontlenen; vandaar de naam leenspreuk (metafora); zij is ene vergelijking

en daarmede een overgang tot de gelijkenis. Doch wat volgt er op de aangehaalde woorden in Psalm 78? Asaf geeft ons een historische schets van Israëls lotgevallen. Ook hieruit zien wij, dat de aanhalingen der profetieën in het Nieuwe Testament zonder zin zouden zijn, indien zij niet de diepste zin hadden. Doch nu is geheel de geschiedenis van Israël door God gemaakt tot een parabel zonder fabel, tot een dichtstuk zonder verdichting. israël is, als volk, een gelijkenis voor de volken, en Israëls historie een gelijkenis van de wereldhistorie. Maar Hij verklaarde alles zijn discipelen in het bijzonder. Ziet gij, de gelijkenis heeft een duidelijke zijde wat de inkleding betreft, omdat deze uit de dingen van het gewone leven is genomen; maar zij is aan de andere kant een soort van raadsel, wat de bedoeling, de betekenis, betreft. Vat men deze bedoeling niet, zo is de gelijkenis duister en vereist een nadere uitlegging; en dit was meermalen zelfs bij de discipelen het geval, die dan ook door de Heer over hunne traagheid van bevatting berispt werden. Toen nu Jezus de scharen van zich gelaten had, ging Hij naar huis. En zijne discipelen kwamen tot Hem en vraagden Hem, zeggende: Waarom spreekt Gij tot hen door gelijkenissen? De Heer sprak tot zijn discipelen op een geheel andere wijze dan tot het volk. De opzettelijke keuze van gelijkenissen was daarom de discipelen vreemd, en deze soort van onderwijs hun onduidelijk; het is dus natuurlijk, dat zij er de reden van willen weten. En Hij antwoordende, zeide: Omdat het u gegeven is, de verborgenheden van het koninkrijk der hemelen te weten, maar hun is niet gegeven; degene die buiten zijn, geschieden al deze dingen door gelijkenissen. Er is een groot verschil in het spreken tot gelovige of tot ongelovige mensen. De ongelovige mens is onwetend met betrekking tot de verborgenheden van het Koninkrijk Gods, der Schrift; hij begrijpt ze niet, of verstaat ze verkeerd. Spreek tot deze mensen van de gemeenschap der ziel met de Heer en van de werkzaamheden des geestelijken levens, zij zullen er niets van begrijpen, en het is al veel, zo zij er op zwijgen, en er niet mede spotten. Gij kunt in elk geval niet van hart tot hart met hen spreken en hun de dingen van het Koninkrijk Gods rechtstreeks bekend maken. Gij moet het hun begrijpelijk maken, en wel door beelden, genomen uit zaken, die onder hun bereik zijn. In de dagelijkse dingen liggen toch de sleutels der geestelijke wereld. Dit heeft de Heer getoond in zijn gelijkenissen. De gelijkenis is dus eigenlijk het eenvoudigst onderwijs. Doch juist daarom verstond het volk ze niet. De mens zoekt van nature de geestelijke dingen veel te hoog. Hij wil ze niet zo nabij zich gebracht zien; hij wil ze niet zien in de dingen van zijn schip, van zijn kantoor, van zijn bedrijf, van zijn huis. Men wil de geestelijke dingen eerbiedig, deftig, op een afstand behandeld hebben; immers ze zijn te heilig om met de handen getast te worden. Ach! men vergeet, dat het heilige niet onrein wordt door zich in betrekking te stellen tot het onreine, evenmin als de zon besmet wordt door op een moeras te schijnen. Men bedriegt zich daarom, wanneer men meent, dat men door populair te zijn in geestelijke dingen, door in de rechte volkstaal te spreken, te beter door het volk verstaan wordt. De Heer zegt, dat het zo niet is. Die buiten zijn, zien altijd de dingen van de buitenzijde aan en blijven daarbij staan. Het volk hoorde de gelijkenissen des Heren, maar verstond die in de natuurlijke zin, zonder de geestelijke bedoeling te vatten. Voor ons, wie de zaken volkomen klaar zijn, is het onbegrijpelijk, dat de gelijkenissen des Heren voor het volk onduidelijk konden zijn; doch men bedenke, dat hetgeen men populair zal kunnen behandelen, eerst wetenschappelijk bij ons moet uitgemaakt zijn. De populaire behandeling is slechts een verlenging van de wetenschappelijke behandeling. Het volk hoorde dus in de eenvoudige vorm der gelijkenissen de slotsommen der hoogste Goddelijke wijsheid; doch juist deze Goddelijke wijsheid bleef hun verborgen. Zij konden de Geest Gods niet in de letter horen; trouwens daartoe behoeft men een hoger orgaan dan het natuurlijk gehoor der oren; daartoe wordt het geloof vereist, en dat had het volk ganselijk niet, maar dat was, althans aanvankelijk, bij de discipelen. En Hij zeide tot hen (tot de discipelen): Ziet dan wat en hoe gij hoort; want met wat mate gij meet, zal u weder gemeten worden, en u, dien hoort, zal meer toegelegd worden; want wie heeft, die zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar wie niet heeft, van dien zal genomen worden ook hetgeen hij heeft. De Heer spreekt gaarne in de spreukstijl der

schijnbare tegenstrijdigheid, om de opmerkzaamheid te wekken voor de waarheid, welke Hij uitspreekt. Wie verstand heeft, die verkrijgt altijd meer verstand, want de spruit ontwikkelt zich tot een boom; wie geen verstand heeft, ontwikkelt zich niet, maar wordt altijd stomper van bevatting. Er is in niets stilstand, men gaat vooruit of achteruit. Op dezelfde wijze is het in geestelijke dingen. Wie geloof heeft, gaat van geloof tot geloof, van kracht tot kracht, wie geen geloof heeft, wordt altijd ongeloviger; men gaat altijd vooruit in zijn beginsel, hetzij dat beginsel goed of kwaad is. Het ongeloof en het onverstand zijn kwade beginselen, waarin men vooruitgaat; ja, maar van minder tot meerder duisternis. Het volk verstond niets van geestelijke dingen, het kon dus daarin geen rechtstreeks onderwijs ontvangen, zoals de discipelen, maar enkel een zijdelings onderwijs, een onderwijs in gelijkenissen, die, zo helder en heerlijk zij zijn voor het geloof, zo duister en alledaags voor het ongeloof, of, hetgeen hier hetzelfde is, voor het onverstand zijn. De gelijkenis is een sierlijke omweg, maar die men genoodzaakt is in te slaan met hen, die de rechte weg niet weten te bewandelen. Vraagt het aan de gidsen op de Alpen, welke korte wegen zij voor zich zelven kiezen tussen de afgronden door, en welke omwegen zij moeten maken met de onervaren reizigers. Daarom spreek Ik met hen door gelijkenissen, omdat zij ziende niet zien, en horende niet horen, noch ook verstaan. De Heer rekent het zijn volk Israël tot een grote schuld, dat het geen geestelijk verstand heeft om de waarheid Gods zonder alle inkleding te verstaan. Reeds bij Jesaja 1:3 zegt de Heer: Een os kent zijn bezitter, en een ezel de krib zijns heren; maar Israël heeft gene kennis; mijn volk verstaat niet. Opdat zij zich niet te eniger tijd bekeren en hun de zonden vergeven worden. Gij gevoelt, hier spreekt de Heer, gelijk zo dikwijls, in heilige ironie. De Heer zegt er mede: ‘zij zijn bevreesd bekeerd te worden en vergeving der zonden te ontvangen, daarom willen zij met hunne ogen niet zien en met hunne oren niet horen.’ En inderdaad, dit is de toestand van de natuurlijke mens: hij heeft een geheime afkeer van God en goddelijke dingen, omdat deze tegen zijn natuurlijke rust en lust inlopen. Hij wil uit zijn menselijke rust niet opgewekt, en in zijn lusten niet tegengegaan worden. Zulke lieden zeggen tot God: ‘Wijk van ons, want aan de kennis uwer wegen hebben wij geen lust.’ (Job 21:14) Het geweten van ieder mens zegt hem: ‘Als gij de heilige God wilt dienen, dan moet gij rein worden van alle schuld en rein van alle zonden,’ en dat wil de onreine mens niet, dan daartoe door almachtige genade gedrongen, waardoor hij tot God spreekt: ‘Gij hebt mij overreed en ik ben overreed geworden. Gij zijt mij te sterk geweest en hebt overmocht’ (Jeremia 20:7) En in hen wordt de profetie van Jesaja vervuld, die zegt (Jesaja 6:9-10): met het gehoor zult gij horen en geenszins verstaan, en ziende zult gij zien en geenszins bemerken; want het hart dezes volks is dik geworden, en ze hebben met de oren zwaarlijk gehoord, en hunne ogen hebben zij toegedaan, opdat ze niet te eniger tijd met de ogen zouden zien en met de oren zouden horen en met het harte verstaan en zich bekeren, en Ik hen geneze. Wie tegen de uitspraak van Gods Woord en de inspraak van zijn geweten handelt, die verhardt zich tegen de waarheid en wordt eindelijk onvatbaar voor de waarheid, ook waar zij in zonneklaarheid voor hem treedt. Wij zeiden het reeds: de mens wordt als een zondaar geboren, maar niet als een verhard zondaar, dat maakt hij zich zelven, en dàt is zijn schuld. God heeft ieder mens een geweten overgelaten, dat reeds in de dagen der jeugd afroept van het kwade en heen roept tot het goede, en instemt met het Woord van God. Bij elke zuivere prediking van Gods Woord moet het nog onverharde geweten van ieder mens zeggen: ‘Gods Woord is de waarheid en er is geen andere weg ten leven mogelijk dan die dit Woord ons aan wijst.’ Doch handelt men tegen dit getuigenis van zijn geweten, door de begeerlijkheden der zinnen en de wereld verlokt en de meeste mensen doen dit zo maakt de mens zich schuldig aan zonde tegen beter weten in, en God zal hem vonnissen met het woord: ‘Het is u gezegd, gij hebt het geweten.’ Doch uwe ogen zijn zalig omdat zij zien, en uwe oren omdat zij horen. Als wij spreken van blinden en doven, dan prijzen wij hen gelukkig die zien en horen kunnen, zo prijst ook de Heer zijn discipelen zalig, omdat zij geestelijk zien en horen, tegenover zo velen die geestelijk blind en doof zijn. Want voorwaar Ik zeg u, dat vele koningen, profeten en

rechtvaardigen begeerd hebben te zien de dingen, die gij ziet, en hebben ze niet gezien, en te horen de dingen, die gij hoort, en hebben ze niet gehoord. Al de godvruchtige koningen, al de profeten en al de rechtvaardigen des Ouden Verbonds hebben met vurig verlangen uitgezien naar de dag van de Messias; doch hun liefste wens is niet vervuld geworden, en nu viel dit onuitsprekelijk groot voorrecht, dit hoogst geluk deze arme vissers en tollenaars te beurt, en kon de koningin van Scheba met duizendmaal meer recht tot de Heer zeggen, wat zij tot Salomo zeide: Welgelukzalig zijn uwe mannen, welgelukzalig deze uwe knechten, die gedurig voor uw aangezicht staan, die uwe wijsheid horen! 1 Koningen 10:8 En als Hij nu alleen was, vraagden Hem degenen, die omtrent Hem waren, met de twaalven, naar de gelijkenis, zeggende: Wat mag deze gelijkenis wezen? Namelijk de gelijkenis van de zaaier. En Hij zeide tot hen: Weet gij deze gelijkenis niet? Hoe zult gij al de gelijkenissen verstaan? De Heer had hen zalig gesproken omdat zij geestelijk zagen en hoorden, doch dit neemt niet weg, dat Hij hunne gebrekkigheid ook in dit opzicht berispt. Tegenover de dood is het leven een voorrecht, maar daarom kan men wel ziek zijn, en ziek te zijn is een kwaad. Gij dan, hoort de gelijkenis van de zaaier. Wij verheugen ons, dat wij, gelijk hoogst zeldzaam het geval is, ook enige weinige proeven hebben van 's Heren eigen uitlegging zijner gelijkenissen, want hiermede geeft de Heer ons de sleutel aan tot ontsluiting van al zijn andere gelijkenissen. Dit nu is de gelijkenis: Het zaad is het woord Gods. De waarheid, zoals die in de Schrift is neergelegd en gepredikt wordt, is dus Gods Woord, en Gods Woord is geen denkbeeldige zaak maar een werkelijkheid; een zaad (een levensbeginsel) dat werkt, dat groeit, dat zich ontwikkelt. En de zaaier is hij, die het Woord zaait. De prediker, die Gods Woord als zodanig in het menselijk hart zaait; de prediker van menselijke meningen heeft geen blijvende vrucht van zijn arbeid. De indrukken, die hij teweegbrengt, en de voldoening, die hij er van heeft, zijn voorbijgaand. En deze zijn het, die bij de weg bezaaid worden: Als iemand het woord des koninkrijks hoort en niet verstaat, zo komt de duivel terstond en rukt het woord weg, dat in zijn hart gezaaid was, opdat hij niet zou geloven en zalig worden. Zo is dan het geloof niet anders dan het horen en verstaan van Gods Woord, van de Schrift. Hoe eenvoudig, niet waar? En toch hoe weinigen beschouwen het geloof in deze ware betekenis. De verklaarde bestrijders der Schrift noemen ook hunne overtuiging geloof en hunne prediking een prediking des geloofs. Doch de huichelaars noemen ook hunne goddeloosheid godsdienstigheid; het is een schromelijk, of beter gezegd gruwelijk misbruik maken van woorden: het is een masker, dat wij met verontwaardiging moeten afrukken. De Heer zegt het hier en overal, en al de Apostelen zeggen het: Wie de Schrift, wie Gods Woord niet erkent als zodanig, is een ongelovige. De Heer schetst in dit gedeelte der gelijkenis de onverschillige, onwetende en ongelovige mensen, die terstond en beslist alles afwijzen wat geestelijk is. De indrukken, die zij van de Goddelijke waarheid ontvangen, zijn zo spoedig uitgewist als ontvangen. De Heer openbaart ons tevens, dat de Satan bij zulke mensen de macht heeft om deze vluchtige indrukken weg te nemen. Evenals de wind een veertje, dat op de straat ligt, kan wegvoeren, maar geen geldstuk, zo kan ook de duivel zulke oppervlakkige, maar niet de diepe indrukken wegnemen. In de gelijkenis vertegenwoordigt het vogeltje, dat het zaad op de weg op eet, de Satan. Gij ziet de Heer bemint het kleine ook als beeld van het grote. Hij wil nooit effect (indruk) maken met de stijl of de inkleding zijner woorden: de waarheid der zaak alleen moet de indruk maken. Wie zou het ooit ingevallen zijn, om een onschuldig vogeltje tot beeld te stellen van de vorst der duisternis? En toch is het beeld als zodanig volkomen juist, want wat het vogeltje in het natuurlijke doet met de graankorrel, dat doet de duivel in het geestelijke met het Woord van God. Maar die in steenachtige plaatsen bezaaid zijn, deze zijn degenen, die het woord horen en dat terstond met vreugde ontvangen; doch zij hebben geen wortel in zich zelven, die maar voor een tijd geloven, en als verdrukking of vervolging komt om des Woords wil, zo worden zij terstond geërgerd en in de tijd der verzoeking wijken zij af. Deze zijn de mensen van een tegenovergestelde gesteldheid des harten. Zoeven hadden wij harde en nu hebben wij gevoelige mensen voor ons; bij dezen gaan de indrukken dieper dan bij

de vorigen, maar niet diep genoeg; want zij stuiten op een stenen hart. Wij weten het immers: alle mensen hebben van nature een stenen hart, ongevoelig, niet voor de dingen der natuur, der wereld, maar voor de dingen Gods, voor de geestelijke dingen. Bij de onbeschaafde zij het van keisteen, bij de beschaafde van edelgesteente, het is allemaal steen, en wij moeten een vlezen, een week, gevoelig hart hebben, zo wij Gode behagen en zelf gelukkig zijn zullen; daarom moeten wij God bidden om het vlezen hart, dat Hij beloofd heeft aan een iegelijk, die er Hem ernstig om vraagt. De Heilige Geest lere ons deze vraag te doen. Hoeveel licht bewegelijke gemoederen leven echter enkel van vluchtige indrukken en altijd afwisselende aandoeningen. Zij vatten de eerste indruk krachtig en snel op, maar Christus wil niet dat men bij de eerste indruk blijve; Hij wil een tweede, derde, en ten laatste een blijvende indruk. De persoon en de leer des Heren zijn van die aard, dat zij bij de eersten oogopslag voor de meeste mensen iets schoons, heerlijks, uitlokkends hebben. Toen de Heer voor het eerst in de synagoge van Nazareth predikte, was de eerste indruk aller gunstigst. Allen stonden opgetogen over de liefelijke woorden van deze spreker. Doch de Heer begeerde die eerste indruk niet; Hij wilde niet de indruk van het gevoel, maar van het geweten, daarom liet Hij op die aangename woorden andere woorden volgen, die hen aan hen zelven ontdekken moesten als ongelovigen. Doch nu wilden zij ook niets meer van Hem horen, maar ten hoogste geërgerd, verhieven zij zich allen tegen Hem, en stieten Hem voor zich uit, om Hem af te stoten van de steilte, waarop hunne stad gebouwd was. Wij spraken zoeven van beschaafde mensen, ook met een hart van steen, zij het dan ook een edele steen. En waarlijk, onder de lieden van de soort, welke in dit gedeelte der gelijkenis aangewezen wordt, zijn ook vele fraaie geesten, bewonderaars van al wat schoon is in de vorm, maar die de innerlijke waarheid der Schrift niet kunnen dulden. Plaats deze mensen tussen de ware kerk met hare brandstapels en martelaren en de valse kerk met hare kathedralen en prachtig geklede priesterscharen, en zij zullen terstond zich ergeren aan het lijden en de smaad, en afvallen van de levende God, om de dode afgoden te dienen. En dat in de doornen valt, deze zijn degene, die het Woord gehoord hebben, en de zorgvuldigheden dezer wereld, der verleiding, des rijkdoms, der wellusten des levens en de begeerlijkheden omtrent andere dingen, inkomende, verstikken het Woord, en zij voldragen geen vrucht. Dezen zijn de mensen, die verwikkeld en verdiept in allerlei tijdelijke zorgen en werkzaamheden, zich de tijd niet gunnen om God te dienen, alsof daartoe een afzonderlijke tijd stond, en niet veel meer de godsdienst een zaak ware van het hart, welke in alles het leidende beginsel moet zijn. Doch de eigenlijke zaak is deze: dat de tijdelijke dingen al hunne gedachten innemen, al hunne begeerten boeien, al hunne krachten in beslag nemen. Het is een man van zaken, het is een vrouw voor haar huisgezin, zegt men om zulke lieden tekenschetsen, en om tot zulke lieden te behoren, behoort kracht en ernst; daarom komen onder deze soort van mensen dan ook de krachtigste en ernstigste mensen voor; jammer maar, dat het doel zoveel veerkracht en ijver niet waardig is. Dat de zorgen uitsluitend voor de belangen van dit leven een verstikkende kracht uitoefenen op het hogere leven der ziel, ondervinden ook de gelovigen, die tegelijk met vele tegenspoeden hebben te worstelen én met veel arbeid belast zijn. Doch dit geschiedt hun ondanks; maar er is een vrijwillige overgave van zich zelven tot rusteloze arbeid in de dingen des tijdelijken levens, tot verkrijging of tot beheer van rijkdommen, en daarvoor wachte zich ieder, die bij de winst der wereld zijn ziel niet verliezen wil. De Heer waarschuwt er ernstig tegen. Hij toont de beletselen van het ingaan in het koninkrijk der hemelen duidelijk aan, opdat men ze vermijde of wegneme. Dit geschiede dan ook met spoed en met ernst. Ook de weg der middelen ten goede is ons door de Heer geopend, en Hij wil dat wij die betreden. En dat in de goede aarde valt, zijn deze, die het Woord horen, verstaan en aannemen, hetzelve in een eerlijk en goed hart bewaren en in volstandigheid vruchten dragen, het ene dertig-, het andere zestig-, het andere honderdvoud. Deze zijn de gelovigen; de gelovigen zijn mensen, bij wie het Woord Gods vrucht draagt. Vrucht moet er zijn, al is er ook niet bij allen dezelfde hoeveelheid van vrucht. De Heer duldt dit verschil, maar Hij duldt geen onvruchtbaarheid. Hijzelf heeft gezegd,

dat men veel eisen zal van hem, die veel gegeven werd. De gelegenheden zijn ook niet bij allen dezelfde. Menig Christen heeft een ruim hart maar een bekrompen beurs en zo menig wereldling heeft een bekrompen hart bij een ruime beurs. Er is dus soms geen gebrek aan liefde, maar gebrek aan macht. Ook zijn er bedieningen en werkzaamheden in het koninkrijk Gods, waarvan de uitwendige waarde zeer verschilt met de onzichtbare gevolgen. Hoe menig eenvoudig christelijk onderwijzer doet soms op zijn kleine dorpsschool meer voor het koninkrijk Gods, dan menig predikant in de grootste gemeente; en hoe menig zendeling doet soms meer in de vreemde voor de Heer door zijn toespraak, dan wij bij onze landgenoten met onze boeken. Ook is het hiermede somtijds als met het muntstelsel. Het ene land heeft een gouden, het andere een zilveren standaard. Beide zijn goed, maar de een is, naar de omstandigheden, altijd beter dan de andere: niet alles is even goed op alle plaatsen en voor alle gelegenheden. Met deze vierderlei harten of karakters is dan ook de schets des Heren volledig. Er zijn harde, gevoelige en ernstige mensen, die bij alle verschil van gemoedsstemming en karakter, nochtans daarin met elkander overeenstemmen, dat zij gene Christenen zijn. Zij zijn aardse planten en kunnen schoon en fris staan in stam en blad en vele schone bloesems en vele aangename en nuttige vruchten voortbrengen, maar enkel voor de aarde, welke, wat zij voortbrengt, ook weder als Saturnus verslindt. Ten laatste verdort ook de vruchtbaarste boom en hij wordt uitgeroeid; alleen de plant, die de hemelse Vader heeft geplant, verdort niet en wordt niet uitgeroeid, maar brengt reeds hier dertig-, zestig-, en honderdvoudige, en in het eeuwige leven talloze vruchten voort. Psalm 1:3 En zijn discipelen kwamen tot Hem, zeggende: Verklaar ons de gelijkenis van het onkruid des akkers. Deze en de vorige uitlegging zijn de enige van de Heer, die geboekt zijn. Zullen de discipelen niet ook om de uitlegging van de andere gelijkenissen, die de Heer bij deze gelegenheid uitsprak, gevraagd hebben? Wij twijfelen er aan. Zij vreesden nieuwe berispingen, en konden, door er meer over na te denken, met de gegeven ophelderingen zelven de gelijkenissen althans enigszins verstaan en toepassen. En Hij, antwoordende, zeide tot hen: Die het goede zaad zaait, is de Zoon des mensen. Hier wijst de Heer de zaaier nader aan: Hijzelf is het; Hijzelf stelt zich aan het hoofd van al de predikers van het Evangelie. Ieder, die het Woord van God onvervalst verkondigt is zulk een zaaier; doch die de Schrift verwerpt of verminkt en zijn eigen mening er voor in de plaats stelt, vervangt of vermengt het goede zaad met bedorven zaad, en is geen prediker van het Evangelie, maar der leugen. En de akker is de wereld. Evenals het net in de zee geworpen wordt, evenzo is de wereld de akker, die bezaaid wordt. Het gebied van Christus is niet minder dan de gehele wereld. Daarom zeide Hij bij zijn opvaart ten hemel, tot zijn discipelen: gaat heen in de gehele wereld, onderwijst al de volken; predikt het Evangelie allen creaturen. En het goede zaad zijn de kinderen des koninkrijks, en het onkruid zijn de kinderen des bozen. Zonder de uitlegging des Heren zouden wij zeggen: het goede zaad is, zoals het in de vorige gelijkenis was, het Woord Gods, de waarheid Gods, en het onkruid is de menselijke dwaling. Doch de Heer heeft een welbehagen om ons midden in de natuur en het leven te leiden, en in plaats van altijd op zaken, meermalen op personen te wijzen. De Heer beschouwt hier het goede zaad niet, als zoeven, op zich zelven, zoals het gezaaid wordt, maar in zijn uitwerksel, na gezaaid te zijn. Het tweeërlei zaad is opgegaan, en naast de goede tarwe wordt het onkruid gezien. Er zijn gelovigen en er zijn ongelovigen; ook deze laatsten zijn uit een zaad voortgekomen. En de vijand, die hetzelve gezaaid heeft, is de duivel. Tegenover zich zelven, de zaaier van het goede zaad, stelt Christus de satan als de zaaier van het onkruid, en daarmede stelt hij de vorst der duisternis tot de vader der goddelozen. Het is een ontzettende gedachte, maar de volle waarheid: dat zowel hij die Gods Woord niet verkondigt (de ongelovige), als hij, die Gods Woord niet hoort, niet gehoorzaamt (de goddeloze), niet uit de waarheid zijn, maar uit de leugen, en daarmede uit de vader der leugens (de duivel). En de oogst is de voleinding der wereld. Gij ziet met hoeveel eenvoudigheid deze gelijkenis, gelijk de meeste gelijkenissen, het begin en het einde der bestaande zaken laat zien. Eenvoudiger en belangrijker waarheden kon de Heer niet aan het volk verkondigen, en Hij deed

dit op veelvoudige wijze. Ook wij moeten gedurig de grote waarheden prediken van het heden der genade en van de toekomst der vergelding. En de maaiers zijn de engelen. Waar de Heer der heerlijkheid de Heer van de oogst is, daar kunnen de maaiers geen anderen zijn dan de engelen. Gelijkerwijs dan het onkruid vergaderd en met vuur verbrand wordt, alzo zal het ook zijn in de voleinding der wereld. Deze tijd is een tij d van wording en ontwikkeling, zowel van het kwade als van het goede, maar beide gaan hunne voltooiing tegemoet. Het kwade onverbeterlijk geworden, wordt ten verderve gedoemd, het goede volkomen geworden, beërft het eeuwige leven. De Zoon des mensen zal zijn engelen uitzenden. Hiermede zegt de Heer dat Hij het gericht houden zal; daartoe moet Hij noodzakelijk de alwetende hartenkenner zijn, en wie kent aller hart, wie is alwetend, dan God? En zij zullen uit zijn koninkrijk vergaderen al de ergernissen en degenen die de ongerechtigheid doen, en zij zullen ze in de vurige oven werpen; daar zal mening zijn en knarsing der tanden. De Heer zal uit zijn kerk, uit zijn gebied, dat de einden der aarde omvat, alles uitzuiveren wat niet tot Hem, maar tot de Satan behoort, dat is niet alleen die de ongerechtigheid doen, maar ook alle ergernissen, allen die door hun valse leringen stenen des aanstoots op de weg van Gods kinderen gelegd hebben, opdat Hij zijnen Vader zijne gemeente volmaakt, zonder vlek of rimpel, zonder aankleving van iets onreins, voorstelle. Dan zullen de rechtvaardigen blinken gelijk de zon in het koninkrijk huns Vaders. Wat de Heer zoeven zijn koninkrijk noemt, is na de uitzuivering het koninkrijk des Vaders. Het is één koninkrijk, maar in onderscheidene bedeling. Christus heerst in de naam des Vaders, totdat alle vijanden onder zijn voeten zijn gedaan; daarna geeft Hij de vrucht dezer heerschappij over aan de Vader, en God is alles in allen. Daarom noemt de Heer het ook ditmaal niet het koninkrijk des Vaders, of mijns Vaders, maar huns Vaders. Immers met de nieuwe schepping in Christus staan wij op het gebied van God en van zijn onveranderlijke eeuwige zaligheid en heerlijkheid, op welk gebied de zonde in ons in alle eeuwigheid niet meer mogelijk is. Zo iemand oren heeft om te horen, die hore. Waar zulke allerhoogste belangen worden besproken, daar mag men ook de allerhoogste opmerkzaamheid verwachten. Wie echter ondervond het niet weleens, dat de allerbelangrijkste gesprekken door de nietigste invallen van beuzelachtige mensen werden afgebroken en op tegengesteld gebied werden overgebracht? Niets is moeilijker dan om een geestelijk gesprek gaande te houden onder ongeestelijke mensen. En Jezus zeide tot hen: Hebt gij dit alles verstaan? Ook de uitlegging moet verstaan, moet begrepen worden; daartoe moet deze zo eenvoudig als voldoende zijn. De uitlegging, die de Heer van zijn gelijkenissen gaf, was zó duidelijk dat er schier geen misverstand bij mogelijk was. En zij zeiden tot Hem: Ja Here. En Hij zeide tot hen: Daarom een iegelijk schriftgeleerde, in het koninkrijk der hemelen onderwezen, is gelijk een heer des huizes, die uit zijn schat oude en nieuwe dingen voorbrengt. Dit slotwoord des Heren is zelf weder een gelijkenis. Een prediker des Woords moet een schat hebben, waaruit hij oude en nieuwe dingen voortbrengt. Welke is die schat? Christus zelf, en als zijn getuige: de Schrift, Gods Woord; met één woord: het koninkrijk der hemelen. Wie daarin onderwezen is, die heeft die schat. Wie daarin onkundig is, die is een arm man, zoals wij ze zo dikwijls aantreffen: mensen die predikers heten, maar de hoorders niet anders kunnen opdissen dan hun eigen armoede, hun eigen dwalende gedachten. Zo heerlijk een Protestantse kerk is met een voorganger, die de schat Gods bij zich draagt, zo treurig is zij, als die voorganger zelf arm is, en toch voorgeeft anderen rijk te willen maken. Voorts is hier sprake bij de schat van Gods Woord, van oud en nieuw. Meestal staan deze tegenover elkander in de wereld. De een wil het oude, de andere het nieuwe, doch wij moeten beide hebben en behouden. Door Gods genade is dit ook mijn streven. Zo houd ik met de ene hand de uitnemende en getrouwe geloofsbelijdenis der vaderen vast, doch mijn andere hand houd ik vrij, en ik neem er alles mede aan en op wat die geloofsbelijdenis kan aanvullen en volmaken. Men moet op een oude grondslag staan, en daarop ontvankelijk zijn voor al het nieuwe, dat er mede kan samengaan. De boom is niet van dit ogenblik, maar van vroeger, doch die oude boom moet de regen en zonneschijn hebben van heden en morgen, zal hij vrucht

dragen. Voor nieuwe vruchten worden nieuwe invloeden op de ouden boom vereist. In Christus was het oude, want Hij sprak de verborgenheden van het begin der wereld uit, en al zijn uitgangen waren van ouds: doch ook het nieuwe was in Hem, want Hij maakte alle dingen nieuw; ja Hijzelf is de nieuwheid van alle dingen. Daarom is dan ook de Schriftgeleerde, waarvan de Heer spreekt, in de hoogste zin des woords, de Heer zelf: Hij is het Hoofd der Schriftgeleerden, gelijk Hij het Hoofd is der profeten, der priesters en der koningen.

13:54 De Heer en Zijn stadgenoten, de tweede maal.

En Hij ging vandaar weg en kwam in zijn vaderland, en zijn discipelen volgden Hem. Het kan ons bij enig nadenken niet vreemd voorkomen dat Jezus, niettegenstaande de ondervonden grote vijandschap te Nazareth, andermaal tot deze stad terugkeerde. Meermalen doorreisde de Heer geheel Galilea, en kwam dus meer dan eenmaal op dezelfde plaats, en zou Hij Nazareth daarvan hebben uitgesloten? Zeide de Heer tot Jeruzalem: Hoe dikwijls heb Ik uwe kinderen willen bijeen vergaderen? en zou Hij dan Nazareth slechts éénmaal bezocht hebben? Neen, Hij keerde tot haar terug, ditmaal met zijn discipelen om te zien, hoedanig Hij thans zou ontvangen worden, en opdat zij gene verontschuldiging hadden. Alleen Mattheus en Markus berichten ons dit tweede bezoek. En als het Sabbat geworden was, begon Hij in de synagoge te leren, en velen die Hem hoorden, ontzetten zich, zeggende: vanwaar komen dezen deze dingen? en wat wijsheid is dit, die hem gegeven is, dat ook zulke krachten door zijn handen geschieden? Het is dezelfde vraag van vroeger. De toestand des harten bleek dus dezelfde te zijn. Van de weinige wonderen, die Jezus ditmaal te Nazareth deed, blijken althans enkele geschied te zijn vóór de Sabbat, dewijl de toehoorders als ooggetuigen spreken van krachten, die door zijn hand geschiedden. Is deze niet de timmerman, de zoon van Maria, de zoon des timmermans? Hieruit zien wij dat Jezus vóór zijn optreding in Israël zelf ook timmerman was; en zou dat ook onder ons nog heden niet genoeg zijn, om, wanneer zulk een man tot ons wilde komen als een gezant des Allerhoogsten, hem af te wijzen? En nu kwam Christus niet enkel als gezant, maar als de Zoon des Allerhoogsten, als de Messias. En de broeder van Jacobus en Judas, van Judas en Simon, en zijn zuster, zijn zij niet allen hier bij ons? vanwaar komt dan dezen dit alles. Wij zouden kunnen antwoorden: 'Van God komt dezen dit alles.' Ziet God de persoon aan? Kan Hij niet een mens van geringe geboorte tot een groot man, tot de grootste man van zijn land maken? Heeft Hij dit niet met Saul en later met David getoond? Welke wonderlijke voorstellingen maken zich toch de mensen van de hogere begaafdheden, alsof deze enkel voorrechten van aanzienlijken konden zijn. Neen, zo ergens, dan is hierin Gods vrijmacht te zien. En bovendien was niet Jezus uit de stam van David, en moest niet uit diens afgehouwen tronk dat spruitje voortkomen, dat tot een boom moest groeien, zo groot, dat hij tot een banier kon zijn voor alle volken? Doch het ongeloof weet niets van het verleden en ook niets van de toekomst: het ziet alleen op hetgeen voor ogen is. Maar zij werden aan Hem geërgerd. Zij werden niet door Hem gesticht, maar ontsticht. Zij namen zijn woorden niet aan, maar verwierpen ze. Ze werden niet bekeerd, maar nog meer verkeerd dan zij waren. Jezus was hun een steen, waar zij tegenaan stieten, en die zij wegstieten. En Jezus zeide tot hen: Een profeet is niet ongeëerd dan in zijn vaderland, en onder zijne magen, en in zijn huis. De Heer herhaalt hier, wat Hij reeds bij een vroegere gelegenheid zeide. Die ons als kind gekend hebben, kunnen ons niet als leraar dulden. Zij noemen dit zelfverheffing en geloven niet dat onze verheffing van God komt. En Hij kon aldaar niet veel krachten doen vanwege hun ongeloof, dan, Hij legde weinig zieken de handen op en genas hen. Waar geen geloof is, wordt de heerlijkheid Gods niet gezien. Deze wet van het koninkrijk der hemelen is onverbrekelijk, en wij zien haar nog heden werken. De ongelovigen onder ons zien niets van de heerlijkheid Gods in zijne schepping, en niets van de heerlijkheid Gods in zijn Woord. Zij zien niets dan de duisternis van hun eigen onwetendheid. En Hij verwonderde zich over hun ongeloof; Van de Heer wordt gezegd dat Hij zich verwonderde over de grootte van het geloof en over de grootte van het ongeloof; over het eerste als een werk van de Heilige Geest, en over het laatste als een werk van de boze geest. In beide zijn diepten, over welke openbaring de Heer zelf zich verwondert. Wij kunnen hieruit afleiden, welke peilloze diepten zij dus voor ons moeten zijn. En voorzeker wat het ongeloof betreft, wij staan niet zelden verbaasd over de diepten van onzinnigheid en onzedelijkheid, waarin het neerligt. Het is soms alsof mensen nog dieper kunnen vallen dan de duivelen; want dezen geloven nog aan het bestaan van God en sidderen, maar vele mensen geloven niet aan het bestaan van God en sidderen ook niet.

14:1 De Heer en de denkbeelden van Herodes en anderen, betreffende zijn persoon en werk.
Te diezelfde tijd hoorde Herodes, de Viervorst, het gerucht van Jezus, en al de dingen, die van Hem geschiedden; want zijn naam was openbaar geworden. Wat reeds zo lang ten volle bekend was bij al het volk, dat was eerst nu doorgedrongen tot het hof van Herodes. De waarheid komt gewoonlijk het laatst, en daarmede doorgaans te laat aan het hof. De groten der aarde nemen de staatkundige bewegingen der wereld gewoonlijk waar met de fijngevoeligheid der spin, die in het midden van haar web de minste indruk van buiten gewaar wordt, maar voor het innerlijk zedelijk godsdienstig leven van hun eigen volk hebben zij gewoonlijk een zeer geringe mate van gevoeligheid. Althans zo was het bij Herodes. Ware het niet dat Johannes de Doper aan Herodes de last van God had bekend gemaakt, ten opzichte van het onrechtvaardig bezit van zijn broeders huisvrouw, Johannes zou waarschijnlijk evenmin door hem zijn gevangen genomen, als de Heer dat werd. Herodes was een Sadduceeër, een van die mensen, die eigenlijk in niets bovennatuurlijks geloven en daarmede verdraagzaam zijn jegens andersdenkenden, uit volslagen onverschilligheid. Hun hoogste wraak is Christus het spotkleed aan te trekken; Hem te folteren en te doden laten zij gaarne aan anderen over. Doch de zaak wordt geheel anders, wanneer de waarheid zich tegen de persoonlijke belangen dezer onverschilligen in de godsdienst richt; alsdan zijn zij niet verdraagzaam meer, maar wreed ten bloede toe. Johannes de Doper had Herodes en Herodias niet ontzien en het kostte hem zijn leven; doch dat was dan ook genoeg. De Heer zelf had niets meer met Herodes te doen. Doch Herodes wilde met de Heer te doen hebben, niet als de Christus, maar om, ware het mogelijk, het schrikbeeld zijner eigen verbeelding te doen verdwijnen. Want nauwelijks was het gerucht van Jezus heerlijke wonderen tot het paleis des konings doorgedrongen of Herodes ontstelde. En was twijfelachtig, omdat van sommigen gezegd werd, dat Johannes van de doden was opgestaan. Dit gerucht kwam ongetwijfeld van dezulken, die van de gelijktijdige prediking en doop door Johannes en door de Heer niets wisten. Het was een slag op het geweten van Herodes. Hoe! indien het eens waar was, dat de door hem gedode profeet weer was opgestaan, welke gevolgen zouden daaruit voor hem ontstaan? En hij zeide tot zijn knechten: Johannes, die daar doopte, is van de doden opgewekt, en daarom werken die krachten in hem. Johannes deed vóór zijn dood geen wonderen, doch ten tweede maal levende, had hij een bovennatuurlijk leven, dat zich dus ook vanzelf in bovennatuurlijke werkingen openbaren moest. Zo beschouwde Herodes het wederopstandingsleven, en hij volgde hierin de uitspraak zijner rede. Doch wij vragen: hoe kon Herodes, een verklaard ongelovige, geloven aan de opstanding van een door hem gedood man? Och, het verstand en de mond van een ongelovig mens zeggen zoveel, waar het geweten niet mee instemt, maar waartegen het zich altijd, ofschoon vruchteloos verzet. Ook is het meermalen opgemerkt, dat mensen die niet aan Gods woorden en daden geloven, niet zelden aan de kinderachtigste dingen geloven. Als de mens moe is van te geloven, dan legt de duivel hem op de rustbank van het ongeloof, en als de mens ook het ongeloof moe wordt, dan legt de duivel hem op de pijnbank van het bijgeloof; en die vroeger met God en godsdienst spotte, wordt nu bang voor spoken en vlucht voor zijn eigen schaduw. Zo ging het Herodes. Het gerucht van Jezus en diens wonderen schrikte hem op uit zijn rust, en deed hem het ergste vermoeden. Trouwens zo gaat het altijd; als men een Johannes de Doper heeft onthoofd, dan heeft men een Jezus tegenover zich; en wie de dienaar Gods verworpen heeft, die heeft met God zelf te doen. Anderen zeiden: dat Elia verschenen was, en anderen: dat een profeet van de doden was opgestaan; maar toen Herodes het hoorde, zeide hij: Johannes heb ik onthoofd; wie is nu deze, van wie ik deze dingen hoor? Deze is Johannes die ik onthoofd heb. Die is van de doden opgewekt. Wie het ware niet weet, behelpt zich met het onware. Wie Christus niet erkent voor de persoon, die Hij waarlijk is, die heeft allerlei gevoelens en denkbeelden over Hem, waarvan het ene nog vreemder is dan het andere. De geschriften der ongelovigen ook van onze tijd vloeien over van de zonderlingste opvattingen van Christus

persoon en werk. Trouwens vrijgeesten zijn wargeesten, die de tegenstrijdigste zaken zodanig door elkaar werpen, dat zij niet anders dan ten koste van veel tijd en arbeid te scheiden zijn; iets, dat niet altijd de moeite waard is. Men kan licht en in een ogenblik de gelijkste streng garen tot wargaren maken; doch wie lust het altijd het verwarde weder te ontwarren? Men zet er de schaar in. Zo zeggen zulke mensen ook in het geheel geen dogma te willen, en toch heeft ieder hunner zijn eigen begrippen inzake van godsdienst. Trouwens het spreken over een zaak, zonder er zich een bepaalde voorstelling van te maken, behoort tot de vele onzinnigheden, die wij aan haar eigen nietigheid moeten overlaten. Doch het eigenlijke der zaak is niet dat men tegenzin heeft in een dogma, maar in het goddelijk gezag van een dogma, waaraan men zich te onderwerpen heeft. En op dezelfde wijze heeft men niets tegen het bestaan van geheel de Schrift, maar tegen haar goddelijk gezag. De ongelovigen weten zeer wel dat zij de Schrift niet kunnen vernietigen, en daarom pogen zij haar van haar goddelijk gezag te beroven, dat wel het voornaamste is. Zij willen vrijheid, volkomen vrijheid des geestes en des gewetens. Hun gedachten, hun geweten moet vrij zijn van alles, ook van het goddelijk gezag. Doch Luther heeft gezegd en alle de gelovigen zeggen het met hem, dat de ware vrijheid zo des geestes als des gewetens daarin bestaat, dat zij zich door niets ter wereld laten binden, uitgenomen door het Woord van God. Zich los te maken ook van het Woord van God, is alle onze verantwoordelijkheid aan God op te zeggen en zichzelf tot heer en meester te verklaren van zijn eigen wil en lot, in tijd en eeuwigheid, en dat te doen, is na te doen wat de duivel ons heeft voorgedaan. Deze is Johannes de Doper, die ik onthoofd heb, die is van de doden opgewekt. Hiermede erkent zich Herodes als de moordenaar van Johannes, en wat anderen ook van Jezus zeiden, hij kon in Jezus niet anders zien dan wat zijn met bloed bevlekt geweten hem voorspiegelde de door hem vermoorde en nu door Goddelijke macht uit de dood teruggekeerde profeet, die thans het ,'wee u' tweevoudig over hem zou uitspreken; en zo maakte hij in zijn verbeelding van de persoonlijke genade, bij wie vergeving te vinden is voor alle schuld, ook voor Herodes bloedschuld de gestrenge man der wet, die voor hem niets anders heeft dan vloek en wee. Dat verschijnsel bij Herodes is echter nog heden de verklaring van het verschil van denkbeelden bij de ongelovigen, over de persoon en het werk van Christus. Wij weten, dat de volken zich ten allen tijde hun goden naar hun eigen gelijkenis gemaakt hebben. Op dezelfde wijze is het ten opzichte van Christus, de Heer; voor de wijsgeer is de Christus ook een wijsgeer; voor de zedenmeester is de Zaligmaker ook een zedenmeester; ja voor de volksleider is de Zoon van God ook een volksleider en droeg eens een oproerige volksmenigte in Frankrijk zijn beeld aan het kruis als banier voorop. Zal men de Here Jezus erkennen voor die, die Hij werkelijk is, zoals de Heilige Schrift Hem onmiskenbaar duidelijk voorstelt, dan moet men schriftuurlijk denken en schriftuurlijk gevoelen. Wie de Heer zal erkennen als die, die het geknakte riet niet verbreekt, en de rokende vlaswiek niet uitblust, die moet een geknakte riet, een rokende vlaswiek zijn. Wie in Hem de Arts der ziel zal erkennen, die moet een kranke naar de ziele zijn; in een woord: wie in Jezus de zachtmoedige Zaligmaker van zondaren zal zien, die moet een verbroken hart en een verslagen geest hebben. Naar de vatbaarheid is de indruk. Zie het in de natuur. De enige zon bestraalt geheel de aarde, en hoe geheel verschillend is haar invloed op de toppen en in de valleien der Alpen. Op die toppen ziet gij de winter met zijn sneeuw en ijs, in die valleien de zomer met zijn bloemen en vruchten. Met de aarde binnen in de mens is het niet anders. De Heer heeft in zijn gelijkenis, zoals wij gezien hebben, uit de verschillende gesteldheid des akkers, het verschil in de vrucht van het gezaaide goede zaad verklaard. Doch hieruit blijkt dan ook meteen de volstrekte noodzakelijkheid van de bewerking van het menselijk hart (dat van nature in ieder mens vervreemd is van het leven Gods), door de onophoudelijke prediking van wet en evangelie. Het menselijk hart moet van het vroegste begin af, eerst door de moeder, dan door vader, moeder en huisgenoten, vervolgens door de onderwijzer hetzij thuis of op school, bearbeid worden door Gods Woord, door de Heilige Schrift; want de Heilige Schrift is het grootste en voornaamste middel (orgaan), waardoor de

Heilige Geest zijn wederbarende invloed uitoefent op de harten der mensen. Daarom vermaant de apostel Jacobus (Jacobus 1:21) de gelovigen zo nadrukkelijk: Ontvangt met zachtmoedigheid het Woord, dat in u geplant wordt, hetwelk uwe zielen kan zalig maken; en vermaant Paulus zijn geliefde Timotheus, om te blijven in hetgeen hij geleerd had en waarvan hem verzekering gedaan was, wetende van wie hij het geleerd had, namelijk van God zelf uit de Heilige Schriften, die u (zegt hij) wijs kunnen maken tot zaligheid door het geloof, hetwelk in Christus Jezus is. (2 Timotheus 3:14-15). Zonder Gods Woord is er geen hart veranderende genade en zonder hart veranderende genade is er geen bekering, en zonder bekering is er geen beoefening van christelijke deugden in de waren zin des woords mogelijk. Daarom is het meer dan onverantwoordelijk voor God en de naaste, en het is ten hoogste misdadig, om de kinderen, hetzij thuis of op de school niet te willen onderwijzen uit de Heilige Schriften, en om bij de kinderen en de volwassenen de Heilige Schriften van haar Goddelijk gezag te beroven, en daarmede haar wederbarende invloed op het hart van de mens te vernietigen. Wee degenen die de sleutel der kennis wegnemen; die niet alleen zelf niet willen ingaan in het koninkrijk der hemelen, maar ook hen verhinderen die ingaan willen. (Lucas 11:52). Hun staat het aller zwaarste oordeel te wachten, want zij zijn schuldig aan het verderf niet alleen van enkele mensen, maar van heel een volk; immers waar het goede zaad aan de akker wordt onthouden, daar wordt de grond woest en vol onkruid, en waar het Woord van God als zodanig niet meer aan het volk gepredikt wordt, daar wordt het volk altijd meer lichtzinnig en dolzinnig, verdwaasd en vermetel, en daarmede altijd meer rijp of voor het verderf of voor de oordelen Gods, die het volk weder van zijn bederf moeten zuiveren. En hij zocht Hem te zien. Herodes wilde zich gaarne persoonlijk vergewissen, of zijn vermoeden soms ongegrond was; dit zou hem grotelijks gerust gesteld hebben, doch deze slaapdrank voor zijn geweten mocht hij niet hebben. Juist toen Herodes zich opgewekt gevoelde om Jezus te zien, en daartoe pogingen deed, had de Heer zich voor een wijle alleen in onbekende eenzaamheid teruggetrokken, en zoals het bij de groten der wereld gaat, als zij bij de eerste poging in zulke zaken niet slagen, dan achten zij die zaken te gering om er een tweede poging voor te wagen. Herodes zou de Heer zien, doch niet in de heerlijkheid van diens wonderen, maar in diens lijden, en alsdan zou Herodes ook nog wel begeren enige van de wonderen van Jezus te zien, waarvan hij zoveel had horen spreken, doch de Heer let nooit op de begeerte van de ongelovige, al ware hij de grootste koning der aarde. Alleen het geloof kan vragen: Heer! toon mij uw heerlijkheid! en de Heer toont de gelovige zijn heerlijkheid. Zelfs hoorde Herodes niet eens de stem van Jezus; want de Heer zweeg ganselijk in de tegenwoordigheid van de goddeloze man, die de welsprekende, waarheidsprekende mond van Johannes voor altijd had doen zwijgen.

14:3 De gevangenneming van Johannes de Doper.

Want Herodes de Viervorst, enige uitgezonden hebbende, had Johannes gevangengenomen en hem gebonden en in de kerker gezet. Waarschijnlijk hebben de Farizeeën en Schriftgeleerde hierin mede de hand gehad, omdat de Heer van Johannes in meer omvattenden zin zei: Zij hebben met hem gedaan wat zij wilden, en omdat Mattheüs en Markus zeggen, dat Johannes overgeleverd is. Hoe dit zij, de aanleiding tot deze gebeurtenis was als volgt. Om Herodias' wil, de vrouw van Fillipus, zijn broeder, omdat Herodes haar getrouwd had; want Johannes zei tot hem: het is u niet geoorloofd de vrouw uws broeders te hebben. Zij was niet de vrouw van Herodes' broeder Fillipus de Viervorst, maar van zijn broeder Fillipus, die buiten enige openbare bediening was. Zo was dan Johannes de Doper in 's Heeren tegenwoordigheid de eerste getuige en martelaar van de waarheid. Ook hij moest het woord des Heeren bevestigen: Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard. En toch hadden de engelen op de velden van Bethlehem: Vrede op aarde! gezongen. En het zal ook vrede op aarde zijn, eeuwig vrede, doch eerst na de strijd, de bloedigste strijd. En als Herodes van hem bestraft werd over alle boze stukken, die Herodes deed. Gij ziet het, de geest en de kracht van Elia, die des Dopers was, betoonde zich ook hierin, dat hij tegenover de koning en diens goddeloze vrouw stond, als Elia tegenover Achab en Izébel. Zo heeft hij ook dit nog boven alles daartoe gedaan, dat hij Johannes in de gevangenis gesloten heeft. Dit is de vloek der zonde, dat de ene misdaad zich poogt te bedekken door de andere. Ach, niets bedekt de zonde dan het bloed van Christus. Wilt gij uw bevlekt geweten rein maken, als had het nooit gezondigd, was het in dat heilig schuldverzoenend bloed, en al waren uw zonden rood als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw. En Herodias legde op hem toe, en wilde hem doden. Herodias was een even zedeloze vrouw als Herodes een zedeloos man was; zij wilde liever de onwettige vrouw zijn van een koning, dan de wettige vrouw van een prins zonder land. Daarom kostte het woord: Gij moogt haar niet hebben, de Doper het hoofd, want zulk een vrouw vergeeft zo iets nooit. En kon niet; want Herodes, willende hem doden, vreesde hij het volk, omdat zij hem hielden voor een profeet. Het was slechts een uitstel van haar wraak; zij hield haar doel onafgewend in het oog; bij de eerste gelegenheid vraagt zij zijn hoofd en ontvangt het. En hij vreesde Johannes, wetende dat hij een rechtvaardig en heilig man was. Ziedaar de kracht van een oprecht godsdienstige wandel: wij houden er zelfs onze vijanden mee in bedwang. Het kwade geweten van de goddelozen is niet bestand tegen de getuigenissen van het goede geweten van de gelovigen. En hield hem in waarde, en als hij hem hoorde, deed hij vele dingen en hoorde hem graag. De goddeloze geeft de rechtvaardige graag iets toe, mits hij maar de hoofdvesting niet over te geven hebben. Er zijn een menigte mensen, die met de vromen medegaan tot op zekere hoogte, maar als het ten laatste op het beslissend punt aankomt, om alles te laten varen en alles op de Heere Jezus te laten aankomen, dan keert men zich om en men gaat verder zijn eigen weg. Wij merken ook hier op, hoe de Schrift de grootste onpartijdigheid in acht neemt, en zowel de goede als de kwade zijde van de mens met dezelfde trouw verhaalt. Het is overal dezelfde toon; alleen de zaken verschillen. Ook noemt de Schrift de zaken altijd bij haar waren naam, en neemt juist hierdoor de prikkel uit de ondeugden, die er door een dubbelzinnige bewoording of omsluiering van de zaken altijd in blijft. De redenen van de toelating van God in de gevangenneming van de Doper kunnen ons niet onduidelijk zijn. Johannes was, om bij het meer gebruikte beeld te blijven, als de morgenster, die de opgang van de zon aankondigde. De zon was opgegaan, de morgenster moest dus verdwijnen. De wijze hoe dit verdwijnen zou plaats hebben, was tot hiertoe een raadsel; God loste het thans aanvankelijk op en zou het nog verder oplossen; Johannes wordt in de gevangenis geworpen, en zijn aardse loopbaan is gesloten; hij zal die kerker niet weer verlaten. Nog een enkele maal wordt zijn stem uit de kerker gehoord, doch, wij horen het uit zijn vraag, het is de stem van een stervende. De Heer staat van nu af alleen aan het hoofd van een kring discipelen, door Hem zelf gekozen. Al de ogen, die tot hiertoe nog op Johannes zagen, richten zich nu op Hem, de Heer, alleen, en de Heer, nu

optredende in volle openbaarheid, openbaart dan ook zijn volle heerlijkheid in woorden des levens, in wonderen van liefde, en daarna in nog grotere wonderen van lijden, sterven, opstanding, hemelvaart en zitten ter rechterhand Gods, van zijn Vader, om van daar de Heilige Geest te zenden en met Deze onzichtbaar tegenwoordig te zijn in zijn gemeente, totdat Hij wederkomt gelijk Hij is heengegaan, persoonlijk, zichtbaar, op de wolken des hemels, om te oordelen de levenden en de doden, en daarmee al de nog onvervulde beloften en bedreigingen van de Schrift te vervullen.

14:6 De dood van Johannes de Doper.
En als er een welgelegen dag gekomen was (namelijk voor Herodias, de onwettige vrouw van Herodes), als de dag van Herodes' geboorte gehouden werd, en hij een maaltijd aanrichtte voor zijn groten en oversten over duizend en de voornaamsten van Galilea, en de dochter van Herodias inkwam en in hun midden danste, behaagde zij Herodes en degenen, die mede aanzaten, waarom hij haar met eed beloofde te geven, wat zij ook eisen zou. Bij gelegenheid van zulke vorstelijke maaltijden werden en worden nog meermalen goddeloze aanslagen tegen God en zijn dienst gesmeed, beraamd en ten uitvoer gebracht. Ze zijn niet zelden Belsasars maaltijden, ofschoon het oordeel Gods niet altijd even spoedig op de misdaad volgt als bij Belsasar. Zo zeide de koning tot het dochtertje, en hij zwoer haar: Eis van mij, wat gij ook wilt, en ik zal het u geven, ook tot de helft mijns koninkrijks. Welk een dronkemans-mildheid, een koning geheel onwaardig! Ene danseres voor haren dans ene beloning aan te bieden tot de helft van zijn koninkrijk toe! Doch het was het dochtertje zijner onwettige overspelige vrouw; wat zou zij kunnen begeren dan een snoer fraaie paarlen, of een stel prachtige diamanten? Zo dacht de koning waarschijnlijk, doch hij had zich misrekend. En zij, ingegaan zijnde, zeide tot haar moeder: Wat zal ik eisen? Zij vertrouwde zichzelf niet, om een recht grote greep in het vermogen des konings te doen, daarom raadpleegt zij hare moeder. En deze zeide: Het hoofd van Johannes de Doper. Terstond is deze bloeddorstige overspeelster met haar antwoord gereed; trouwens het doden van Johannes was rusteloos haar gedachte geweest; zij had, als een tweede Izébel, tot hiertoe naar het leven van hare doodsvijand gestaan, zonder hem te kunnen treffen: thans kon zij hem treffen, en zou zij hem treffen. En zij, tevoren onderricht zijnde van haar moeder, terstond met haast ingaande tot de koning, heeft het geëist zeggende: Ik wil dat gij mij nu terstond hier in een schotel geeft het hoofd van Johannes de Doper. Zo ontbrak dan nog deze schotel op des konings tafel: de schotel met het hoofd van Johannes de Doper! Herodias eist hem door de mond van haar dochter met onherroepelijke beslistheid, en dat wel ogenblikkelijk. Als verschrikt roepen wij uit: Welk een afschuwelijke eis, en dat uit de mond van een jong meisje, dat enige minuten vroeger aller ogen boeide door haar bevallige manieren en haar vrolijke dans! En de koning werd zeer bedroefd. Dit bewees tenminste, dat zijn geweten nog niet zo geheel toegeschroeid was als dat van Herodias; doch wat is de mens, die mensen ontziet! Nochtans om de eden, en degenen, die mede aanzaten, wilde hij het haar niet afslaan, maar gebood hij, dat het haar zou gegeven worden. In plaats van in toorn op te staan, en het afgrijselijk kind van de afgrijselijke moeder te bestraffen over een eis haar en hem onwaardig, meent Herodes de wil van de satan te moeten volbrengen en geeft toe, waar hij God alleen had te gehoorzamen, die de mens te allen tijde en in ieder geval van alle gehoorzaamheid aan de satan ontslaat. En de koning zond terstond een scherprechter, en gebood het hoofd te brengen. Deze nu ging en onthoofdde Johannes in de gevangenis, en bracht zijn hoofd in een schotel, en gaf het het dochtertje, en het dochtertje droeg het tot haar moeder. Wel veranderde hier het blijspel in een gruwzaam treurspel. Zo eindigen alle vreugdemaaltijden dezer wereld; zij eindigen in de dood. Neen, van al de vreugde dezer wereld is geen ander einde te wachten. Waar de overste dezer wereld wordt gediend, daar wordt zijn loon ontvangen, en dat is: het eeuwige verderf. De dood van Johannes de Doper was echter voor hem zelven een onverwacht snelle overgang uit de kerker in het hemels paleis en de eeuwige feestvreugde van de Koning aller koningen. En als zijne discipelen dit hoorden, kwamen zij, en namen zijn dood lichaam weg, en legden dat in een graf. De wraak van Herodias was voldaan: Johannes had zijn getuigenis met zijn bloed moeten betalen. Zij zal zijn hoofd weder bij het lichaam hebben laten brengen. Haar moord was boven het bereik van de straf der wet, maar God, de opperste Rechter, straft in eigen persoon al die misdaden, welke bij de wereldlijke rechter ongestraft blijven, en vreselijk is het te vallen in de handen van de levende God. Och bidden wij toch ernstig tot God om genade, opdat Hij ons niet buiten zijnen Zoon een rechtvaardig Rechter, maar in zijn Zoon een vergevend Vader zij. En gingen en boodschapten het Jezus. Wie anders

zouden zij de boodschap van deze treffende gebeurtenis brengen, dan aan de Heer, met wie Johannes in zulk een innige en heilige betrekking stond. En als Jezus dit hoorde, vertrok Hij vandaar te scheep naar een woeste plaats alleen. Treffend niet waar, dat Jezus geen enkel woord zegt over de Hem aangekondigde dood van Johannes. Hij wist waarom Johannes thans en wel op deze wijze moest aftreden; Hij wist ook hoe zijn eigen uitgang eerlang zou zijn, en Hij zwijgt met de grootste zelfbeheersing. Doch de Heer doet iets; Hij ontwijkt de schare en ook zijne discipelen voor een korte tijd, en gaat alleen te scheep naar een woeste plaats. Hij zoekt de stilte, de afzondering, de eenzaamheid, de verborgenheid der gemeenschap met de Vader, des gebeds en der overdenking. Hij had er behoefte aan, want Hij was waarachtig mens. Hij ontwijkt voor een wijle de aandrang, de persing der dagelijkse moeite, maar om te krachtiger terug te keren tot de strijd; Hij rust een weinig, maar om spoedig weder nieuwe woorden van genade te spreken en nieuwe wonderen van liefde te doen.

14:13 De Heer en vijfduizend van het volk.

En de scharen, van alle steden gekomen, dat horende, zagen Hem heen varen, en liepen gezamenlijk te voet derwaarts, en kwamen Hem voor en gingen gezamenlijk tot Hem, omdat zij de tekenen zagen, die Hij deed aan de kranken. De kranken maken des Heren gevolg uit; met dezen stond Hij in gedurige betrekking, en waarlijk, wij merkten het reeds op, men moet krank wezen om tot de Heer als arts te gaan; doch hoevelen menen niet krank te zijn, en houden zich daarom verre van Hem. En al gevoelen wij ons ook ongesteld, zo willen wij toch soms niet krank zijn; dan zijn wij meermalen als de kinderen; wij willen niet naar bed, wij willen opblijven. Doch de dokter neemt er geen genoegen mede, dat wij de ziekte niet willen laten doorwerken, dat wij de koorts ophouden, en liever op willen blijven zitten dan naar bed gaan. Daardoor komt het dat wij niet gezond en niet ziek zijn; want eerst als de koorts ons krachtig aangrijpt en wij echt ziek zijn, is er weder volkomen herstel mogelijk. Achter de kranken kwamen de armen, de geringen des volk, de onwetenden, de bedroefden en lijdenden, omdat Jezus dezen troostte, bemoedigde, onderrichtte, ja zelfs naar het lichaam versterkte en verkwikte. Hij was de Heer, uit wiens alvermogen er genezing was voor alle kranken, spijs voor alle hongerigen en uitredding voor allen, die in nood verkeerden. En Jezus uitgaande, zag een grote schare, en werd innerlijk met ontferming over hen bewogen. Hoe aandoenlijk gezegd. Het was geen bloot medelijden bij de Heer, maar een sterke innerlijke ontroering des harten. Bij de Heer is alles ten hoogste werkdadig (praktisch). En nog heden treedt de Heer ons uit Gods Woord tegemoet, gelijk Hij vóor achttien eeuwen het volk tegemoet trad, als de almachtige Ontfermer over al onze noden. Daarom is er ook geen ware Christus dan die, welke ons uit Gods Woord tegemoet treedt; de anderen zijn eigengemaakte, valse Christussen, waarmee men zichzelf en anderen misleidt en bedriegt; Christussen, zoals de ongelovigen ze bij menigte maken, die geen wonderen doen en geen mensen zalig maken. De ware Christus is de wonderdoende Christus en tegelijk de Zaligmaker, de Heer. En wie nu Christus als zodanig wil kennen, die moet zichzelf als ellendig kennen; want de Heer ontfermt zich over de nooddruftigen, maar de niet-nooddruftigen gaat Hij voorbij. Wie derhalve iets heeft of meent te hebben, die legt het voor de Heer af, of bezit het als bezittende, en toont Hem niet de schoonste maar de lelijke zijde van zijn hart, de door de zonde gewonde en bloedende zijde, opdat het hart niet doodbloed, maar Hij het bloed stelpt en de wond geneest. Want zij waren als schapen, die geen herder hebben. Onder die lieden zullen ook wel boze mensen geweest zijn, doch de Heer rekent ze niet mee. Ook wij moeten geen kwade gedachten toelaten, maar terstond de ontferming in ons hart laten spreken. Wij moesten onze ellende meer beschouwen als zonde, en de zonde van anderen meer als ellende. De Heer kende enkel ontferming over deze schare. Zeker was er in de vereniging van deze ontzettende menigte mensen iets vreemdsoortigs en schijnbaar iets onordelijks. Dat mannen, vrouwen en kinderen hun verre woonplaatsen en werkzaamheden verlaten, om een leraar of profeet te volgen, niet altijd uit zuivere oogmerken, maar dikwijls enkel uit nieuwsgierigheid, en meest om zijn wonderen te zien, was buiten de orde, en toch lag er in de andere zijde iets in, dat geheel in de orde was, namelijk dat zij Jezus volgden. Het buitengewone van zijn persoon maakte veel buitengewone dingen natuurlijk, en hadden wij in die tijd geleefd, wij zouden zeker ook meegelopen hebben, om die Gezegende boven alle gezegenden te horen spreken en te zien handelen. Nochtans waren deze lieden als schapen, die geen herder hebben, en daarom stelde zich Christus aan hun hoofd, als de grote en goede Herder der schapen. En Hij ontving ze. De Heer wees hen niet af, als hier gekomen zijnde om een weinig rust voor zich en de discipelen te zoeken; neen, zij waren Hem welkom. En begon hen vele dingen te leren. Altijd gaat het leren, het onderwijs bij Christus vooraf. Altijd treedt de Heer het eerst tot ons met zijn woord, want zijn woord is niet iets afzonderlijks, maar iets van Hem onafscheidelijks. Het moet zijn persoon bij ons inleiden. Daarom heeft Hij in de Openbaring van Johannes een zwaard, dat uit zijn mond uitgaat, en dat ons eerst moet treffen, alvorens diezelfde mond ons kan zegenen. En sprak tot hen van het Koninkrijk Gods. De

Heer sprak over niets anders dan over de hoogste, de eeuwige belangen zijner hoorders. En waar spreken wij gewoonlijk over? Over de kleine belangen van de dag! Zeker, ook deze hebben hun plaats, doch zij mogen niet al de plaats bij ons beslaan, gelijk zij bij zo velen doen, die van niets anders weten te spreken dan van de dingen dezes levens. Er moet een hoger, geestelijk leven bij ons zijn, en dat moeten wij zoeken over te storten in de harten van allen, met wie wij in betrekking komen. Wij moeten spreken van de dingen van het Koninkrijk Gods, als kinderen en toekomstige erfgenamen van dat eeuwig heerlijk Koninkrijk, dat ons door Christus verworven is. Ik moet bekennen, dat ik soms moe ben van de wereld, en moe van het leven, doch verlangen wij soms naar het uitrukken van de pinnen dezer tent, het mag nooit zijn om van dit leven af te wezen; nee, zolang de Heer wil dat wij Hem hier dienen, moeten wij Hem gaarne hier willen dienen. Wij moeten altijd en in alles onszelf vergeten, om te denken aan anderen. Bij de Heer was alles Goddelijke, koninklijke grootmoedigheid, en hoe weinig grootmoedigheid is er bij ons! Het is te hopen dat als er tijden van vervolging moeten komen, er dan ook wat meer koninklijke zin bij ons gevonden wordt. Een Christen moet een grootmoedig mens zijn. En die genezing nodig hadden, maakte Hij gezond. Des Heeren hoogste welbehagen is het lijden, waar het zich aan Hem vertoont, op te heffen. Het is dezelfde God, die wij in de natuur en het menselijk leven zich zien openbaren in zegeningen zonder getal. Toornt Hij, het is ondanks zichzelf, omdat zijn heiligheid het eist; maar Hij doet het niet van harte, zoals Hij zegent. Dit zijn zeker diepten, waarin wij niet indringen kunnen, doch Gods Woord zegt het ons duidelijk genoeg. En Jezus ging op de berg en zat aldaar neder met zijn discipelen. De Heer leerde de schare niet staande, maar zittende, naar Joodse wijze. Welk een treffende aanschouwing moet het geweest zijn op de vlakke kruin van een berg duizenden mensen bijeen te zien, om te luisteren naar het woord van de Zone Gods! En het Pascha, het feest der Joden, was nabij. Johannes (van wie wij dat verhaal in de meeste bijzonderheden hebben) verdeelt gewoonlijk de tijd van 's Heeren omwandeling door het vermelden der paasfeesten. Hij brengt dit feest in bijzondere betrekking tot de Heer als het ware Pascha, en vermeldt het ophanden zijn van dit feest, thans bepaald met het oog op het gesprek van de Heer met het volk, waarin Hij zich als het ware Paaslam en als het ware Paasbrood openbaarde. Deze herinnering is dus een inleiding tot hetgeen volgen zal. Voorts vermeldt de evangelist niet dat de Heer naar Jeruzalem is opgegaan om dit paasfeest te vieren. Volgens de wet (Exodus 23:14-16 34:22-23) moesten alle mannen drie maal per jaar, te weten op Pasen, Pinksteren en het Loofhuttenfeest, voor het aangezicht des Heeren verschijnen. Om deze reden zou men kunnen aannemen dat de Heer wel naar Jeruzalem, maar in het verborgen is opgegaan. Te meer daar het Paaslam niet overal, maar alleen te Jeruzalem mocht gegeten worden, Deuteronomium 16:5-7. Het is niet waarschijnlijk dat de Heer en zijn discipelen zich van het eten van het Pascha zullen onthouden hebben. Gewoonlijk geschiedde de reis van Galilea naar Jeruzalem in drie dagreizen. Johannes echter zegt er niets van, ofschoon men uit Johannes 7:1-10 zou kunnen opmaken, dat Jezus in deze tijd niet meer in het openbaar in Judea, maar enkel in Galilea wandelen wilde, omdat men Hem in Judea naar het leven stond. En als de dag begon te dalen en het nu avond werd, kwamen zijn discipelen tot Hem en zeiden: Wij zijn hier in een woeste plaats, en het is nu laat op de dag; laat de scharen van u, opdat zij heengaan in de omliggende plekken en in de dorpen herberg nemen mogen en zichzelf spijs kopen, want zij hebben niets wat zij eten zullen. De discipelen zijn de voorspraak van het volk. Zij zijn begaan met hun nood, en wensen daarom, dat de Heer ze wegzendt. Hoe dikwijls gebeurt het nu, dat als er gebrek is aan brood bij het volk, de volksleiders het tot oproer aanhitsen. Mochten hierop de godvruchtige lieden acht geven, en mochten zij de nooddruftigen voordragen aan de Heer, om van Hem brood te vragen, want Hij kan het geven en geeft het, ofschoon zijn discipelen het niet vroegen, niet vermoedende dat de Heer ook in deze nood kon voorzien; doch voor de Heer zal niets onmogelijk genoemd worden. Jezus dan de ogen opheffende, en ziende de grote schare, zeide tot Fillipus: vanwaar zullen wij brood kopen, opdat dezen eten mogen? Doch dit zeide Hij hem, beproevende, want

Hij zelf wist wat Hij doen zou. De Heer betrekt Fillipus in deze zaak, om hem persoonlijk te leren en te oefenen in het geloof. Hij is bijzonder de evangelist Johannes eigen, om ons de persoon, tot wie de Heer spreekt, te leren kennen. Ook wilde de Heer de discipelen in de zegen, die Hij gereed stond aan het volk te geven, doen delen. Want de Heer vergenoegt zich niet met enkel het volk te prediken, en te vergeten dat het ook moet eten; nee, Hij weet dat de mensen het lichamelijk voedsel even nodig hebben als het geestelijke, en zorgt dat zij het hebben. En dat moeten wij ook doen, en niet zo overgeestelijk zijn om te menen, dat men bij geestelijke dingen en bij geen eten en drinken leven moet. Dat kan soms het geval zijn, maar het is geen regel. Alles heeft zijn tijd, en de Heer denkt aan alles. En zo doet Hij aan Fillipus de vraag: vanwaar het brood voor die menigte volk te kopen? Voorzeker een verrassende vraag: doch waar doet de Heer een vraag, die niet in de hoogste mate verrassend is? Hoe! wil dan de Heer deze onoverzienbare menigte hier bij zich houden en spijs voor hen laten kopen? Doch de Heer wekt altijd de opmerkzaamheid, alvorens iets te doen. Hij wil oplettende discipelen hebben. Fillipus antwoordde Hem: zullen wij heengaan en spijs kopen voor al dat volk? voor tweehonderd penningen brood is deze niet genoeg, opdat een ieder van hen een weinig neemt. Twee honderd penningen, of ongeveer zeventig gulden van ons geld, welk een som voor Fillipus! Zo rijk was de beurs van het gezelschap niet, en al was die som voorhanden, wat zou zij baten? Ieder zou slechts een weinig brood hebben, en niemand zou er door verzadigd worden. Omdat de Heer spreekt van kopen, denkt Fillipus terstond aan geld, en gaat hij aan het uitrekenen hoeveel deze zaak wel zou kosten. Hij dacht er niet aan, dat men in het Koninkrijk Gods koopt zonder geld en zonder prijs. Hij was een goed rekenmeester, maar nog geen goed discipel des Heeren. Hij zag niet op de Heer, maar op de middelen buiten de Heer, op het geld. En zo doen wij ook. Is er het een of ander nodig, terstond tasten wij, om zo te spreken in de zak, om te zien of wij het geld er voor hebben; wij denken niet allereerst aan God, maar aan het geld. O dat geld, ik herhaal het ook hier, speelt een grote rol, ja, ik zou haast zeggen de grootste rol in deze wereld, maar ik voeg er bij, niet in de Bijbel. De Schrift stelt ons onophoudelijk in de onmiddellijke tegenwoordigheid Gods, en spreekt van hetgeen ons God tot ons deel doet verkrijgen, en dat is niet het geld, maar het geloof. En wie God heeft, die heeft al de middelen, ook het goud en zilver, zover ze van nut zijn; want God geeft zijn kinderen niet wat hun schaden zou. Geloven wij dit? Ach, wij zien als Fillipus niet op de rijke Heer, maar op de armoedige beurs, dus niet op des Heeren almacht, maar op eigen onmacht. Had hij niet tot de Heer moeten zeggen: ‘Het is immers niet nodig dat wij heengaan om spijs te kopen voor al dat volk; zo Gij wilt, Gij kunt ze spijzigen.’ Doch nu zou hij zien, wat hij niet kon geloven, dat de Heer genoeg was voor deze zaak, en niet de tweehonderd penningen. De Heer is de Gever ook des broods, en in Hem zijn al de schatten van hemel en aarde. Mochten wij ons dan in de dienst van zulk een rijk Heer nooit arm voelen. In de wereld kan men schatrijke heren dienen en zelf arm zijn, maar niet alzo in het Koninkrijk van God. Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Het is hun niet van node heen te gaan, geef gij hun te eten. De Heer handelt altijd vreemder met Fillipus, doch Hij doet dat met liefde en met hoge wijsheid. De Heer wil dat de behoefte gevoeld wordt, eer Hij haar vervult. Ook vraagt Hij de vervulling der aanwezige behoefte allereerst van ons. Te zeggen: ‘Wij kunnen niet’, strekt ons tot zonde. Waarom kunt gij niet? Omdat gij geen geld hebt? Goed, maar hebt gij dan geen God? Zegt dus niet zo licht: zij die kunnen, willen niet, en zij die willen, kunnen niet; maar ga met uw wil tot de Heer en Hij zal hem veranderen in macht. Ook doet de Heer ons vragen, alsof Hij van ons wil hebben wat Hij voornemens is zelf te doen, opdat wij niet alleen mede zullen weten wat Hij doet, maar ook werktuigen in zijn hand zullen worden, door welke Hij zijn voornemen ten uitvoer brengt, gelijk dan ook de discipelen de uitdelers werden van het brood, dat de Heer gaf. Eindelijk, er is iets koninklijks in dat woord: Geef gij hun te eten. Zie, daar geeft Hij vijfduizend mensen aan zijn arme discipel om ze te verzorgen, en was het in diens vermogen geweest, hij zou het gedaan hebben. Doch wat Jezus vraagt, verkrijgt Hij niet. In het wereldse gaat het geheel anders. Wat Napoleon I eiste, dat

verkreeg hij. ‘Zó vele miljoenen moet ik hebben,’ zeide hij, en het antwoord was: ‘Daar zijn zij.’ Doch Christus vraagt tevergeefs, want wat Hij vraagt kan de mens niet geven. Nochtans vraagt Hij het, opdat wij tot Hem zullen zeggen: ‘Heer! Gij weet het, wij kunnen niet, maar wij weten dat Gij het kunt, o doe Gij het dan.’ Als wij tot de bewustheid zijn gekomen, dat wijzelf het door de Heer geëiste niet doen kunnen, dan doet de Heer het voor ons, en doet het ons dan tegelijk zó voor, dat wij het Hem na kunnen doen. Dat is dan ook weer anders dan in de wereld. Ja, zeg eens tot een Nebukadnezar: ‘Wij kunnen niet doen wat gij beveelt, och doe gij zelf het voor ons.’ Hij zou u het hoofd voor de voeten leggen. Maar onze God kent onze onmacht, en wil dat wijzelf haar ook kennen, om ons dan te helpen met zijn almacht, zodra wij haar inroepen. Zo geeft Hij ons de Wet, welke zo heilig en goed is, dat niemand er iets tegen te zeggen weet, maar ieders geweten uitroepen moet: Des Heeren geboden zijn recht, en zij moeten gehoorzaamd worden. En toch kunnen wij ze niet gehoorzamen zoals ze gehoorzaamd moeten zijn. Wat nu te doen? Ons van de verplichting tot het volbrengen der Wet ontslaan, en zeggen: Wij kunnen niet, daarom behoeven wij ook niet? Dat zij verre. Nee, ons niet kunnen moet ons juist doen begeren te kunnen, en met kracht dringen tot het gebed: ‘Heer, maak mij door uw Heilige Geest bekwaam om al uw geboden naar uw wil en uw bedoeling te volbrengen.’ En Hij zeide tot hen: Hoeveel broden hebt gij? Gaat heen en beziet het. Het woord des Heren is nu niet meer tot Fillipus alleen, maar tot al de discipelen. Wij zien ook hier hoe gemeenzaam de Heer met zijn discipelen omgaat. Hij speelt als het ware op heilig opgewekte wijze met hun verslagenheid, want zij vermoedden zijn voornemen nog niet, en begrepen dus niet dat de Heer brood willende geven, dit doet, niet door een schepping van brood, maar door de vermeerdering van het voorhanden brood. De schepping, dat is: de wording van het niet bestaande, eenmaal geschied zijnde, geschiedt niet andermaal; maar in de eerste schepping ligt de grond tot alle mogelijke ontwikkeling, en ook de grond van de tweede, hogere, nieuwe, eeuwige schepping, zoals die in Christus bestaat, en door Hem, ook buiten zich, wordt tot stand gebracht. God overtreft altijd zichzelf in zijn werken, en daarom deed en doet Hij na het wonder der schepping, in die schepping nog weer andere, hogere werken, die van de gewone verschijnselen der natuur afwijken en die wij wonderen noemen. God de macht te ontzeggen van wonderen te doen, is zoveel als te zeggen, dat God met de schepping het toppunt zijner macht heeft bereikt, en hoe kan dat van de oneindig Machtige gezegd worden? Nee, God doet wonderen, en heeft Hij de eerste mens uit de aarde geformeerd, Hij doet de nieuwe mens opstaan uit de dood. Doch het bestaande is de grondslag van het toekomstige. God ziet dan ook altijd op het voorhandene om het te zegenen. Heeft Hij u een gave, een talent gegeven, Hij wil er u in zegenen, als gij het maar besteedt in zijn dienst. Doch hoe dikwijls zoeken wij aan het einde der aarde wat voor de hand ligt. Mozes zeide reeds: Het woord is nabij u, het is niet ver te zoeken, en zo is ook de zegen in hetgeen nabij is. Zo leert dan de Heer ook door de wijze hoe Hij geeft, en zo moeten wij ook leren doen. Als wij onze kinderen iets geven, dan moeten wij het geven op een wijze, waardoor zij iets leren, en als wij de arme een stuk brood of een stuk geld geven, dan moeten wij het doen op een wijze, die tegelijk zijn geest opwekt en verlevendigt. Doorgaans ontbreekt ons de wijsheid in de wijze van handelen, en daarop komt zoveel aan. Laat ons dit, gelijk zo vele andere dingen, van de Heer leren, niet bij wijze van nabootsing, want dan wordt het een namaaksel, en in het geestelijke is niets meer verwerpelijk, maar daardoor dat wij altijd meer één Geest met Hem worden, zodat hetgeen waarachtig is in Hem, ook waarachtig worde in ons. Eén van zijn discipelen, namelijk Andreas, de broeder van Simon Petrus, zeide tot Hem: Hier is een jongen, dat vijf gerstebroden heeft en twee visjes; maar wat zijn deze onder zo velen? Nu komt er een tweede spreker bij. Deze komt al nader tot de zaak: Hier is een jongen, zeide hij. Dat jongentje moet er ook bij komen. Zo moet alles zijn geleidelijke voortgang en ontwikkeling hebben. Het grote wonder wordt voorbereid, en de discipelen worden allengs opgeleid. Evenwel ook Andreas dacht er niet aan, dat de Heer dat kleine vermeerderen kon, en het geloof sprak niet uit hem, toen hij zeide: Maar wat zijn deze onder zo velen! Het is dan ook geen

vreemde uitroep. Hij werd en wordt nog zo dikwijls gedaan. Toen de gehele Kerk onder de pausen bedorven was, en niemand dacht dat zij ooit weer hersteld kon worden, kwam een Augustijner monnik en predikte de leer der rechtvaardiging door het geloof, tegen de leer der verdiensten uit de werken van Rome. Doch ieder, die de misbruiken zag, maar ook de machtigen kende, van wie zij uitgingen, riep ongetwijfeld uit: 'Wat zal deze onder zo velen?' Genoeg dat hij er was. God zou door die ene die velen schudden als in een zeef en zuiveren van hun kaf. Daarom moet niemand vertwijfelen, als er nog maar iets is, dat God zegenen kan. Wordt een land als door een sprinkhaanzwerm van ongelovigen bedekt, zie of er nog getrouwen in de lande zijn, en zijn zij er, zo heeft het geen nood, al zijn zij weinigen. God kan door die weinige getrouwen de vele ontrouwen en afvalligen machteloos maken. God brengt altijd het grote voort uit het kleine; de boom uit het zaadje, en uit een weinig zaad een akker vol koren. Wij houden veel van nullen. 'Als het cijfertje 1 er maar vóor staat, dan hoe meer nullen hoe beter.' zo zeggen wij, maar God schrapt de nullen weg en heeft genoeg aan de 1. Dit hebben wij in het leger van Gideon tegen de Midianieten gezien. Het vele doet het niet. Kom tot de landman met een zolderschuit vol graan en zeg hem: 'Bezaai er uw land mee.' Hij zal u afwijzen; alleen een klein deel er van is hem nuttig tot zaaiing. Dat de Heer het geringe kan groot maken, blijkt ook uit hetgeen de kleine jongen als de ganse voorraad der discipelen voor hen droeg en aanbracht. Het waren vijf broden, maar gerstebroden, geen fijn tarwebrood. Zij waren uitmuntend geschikt voor het doel. Het was een spijziging der armen, een zaak van nooddruft. Het soort van brood werd dan ook niet veranderd, zij allen aten gerstebrood. En welk een diepe blik vergunt ons deze bijzonderheid in het eenvoudig leven des Heeren met zijn discipelen. Voor de gasten op de bruiloft gaf de Heer de fijne wijn, deze was daar op zijn plaats, maar voor zich en zijn discipelen was het grove brood. Ook had het jongetje twee gebakken visjes, dus ook toespijs; maar hoe eenvoudig was de maaltijd met beide deze spijzen: een stuk brood en een gebakken visje er op. O wat zijn wij door de weelde verwend, en wat is de gehele wereld door de weelde ellendig geworden! Ja wij mogen wel zeggen, dat de grote zonde der wereld ligt in haar uitwendige weelde en in haar innerlijke armoede. En wij leren het enigszins verstaan, dat Christus niet de zonde hoofd voor hoofd wegneemt, maar de zonde der wereld, waarin aller zonden zich verenigen, en waarin wij dus allen aandeel hebben. En Hij zeide: breng ze mij hier. Verbeeldt u de verbazing van de discipelen bij dat woord. Verbeeldt u dat een groot veldheer, die onze vriend is, ons in een wanhopig geval, waar wij volstrekt geen verstand van, en ook geen doorzicht in hebben, om raad vraagt. Wat zullen wij doen? Geheel en al zwijgen, gaat niet; wij moeten iets zeggen, en om iets te zeggen, slaan wij een middel voor, waarvan wijzelf volkomen overtuigd zijn, dat het onmogelijk het voorgestelde doel kan bereiken. Doch ziet, tot onze verwondering en tegen alle onze verwachting, zegt de veldheer: 'Doet wat gij zegt, en brengt mij het aangewezen middel.' En dit gedaan zijnde, doet hij er mee wat niemand anders er mee kan doen, en wat niemand ooit dacht dat er mee gedaan kon worden. Zo was het ook hier met de Heer. Bij de discipelen was het als bij ons; de een maakt gewoonlijk de andere ongelovig, want de wereld is vol berekening en ledig van geloof. De mammon is een macht, welke de ganse wereld beheerst; doch daarom moeten wij haar niet vrezen, maar zonder haar te dienen, haar voorzichtig ontzien, opdat zij niet in woede tegen ons ontsteekt en ons martelt. Zonder beeld gesproken: wij moeten het geld niet als verachtelijk wegwerpen, maar er een verstandig gebruik van maken. De wereld zoekt echter alles in het geld, en dat mag de Christen niet; hij moet alles in God zoeken door het geloof. Christus nu was de overwinnaar der wereld, en het bezwaar bij de discipelen had bij Hem geen gewicht. Zij moesten enkel opgeven wat zij hadden, en het geven, en niets in hun handen houden; want niet in hun handen, maar in die des Heren geschiedde de vermenigvuldiging. Zij moesten eerst afstand doen van het hunne voor anderen, om het daarna vermenigvuldigd terug te ontvangen ook voor henzelf. Mochten wij dan, ik herhaal het, tot de Heer brengen het geringe dat wij hebben, in het geloof, zeggende: 'Heer! vermeerder het, uw zegen is de vermenigvuldiging!' Dit deden de

discipelen niet, zij brachten evenwel het voorhandene op des Heren bevel, en de Here nam het aan; want gehoorzaamheid aan 's Heren bevel is reeds een beginsel van geloof. Daar staat nu dat jongentje met zijn korf met vijf broden en twee vissen voor de Heer, en die spijs is Hem een voorraad, waaruit Hij al de aanwezigen zal verzadigen. Wij herhalen het: nadat God de stoffelijke wereld geschapen heeft, zonder vooraf bestaande stof, alleen door zijn alvermogende wil, doet Hij voortaan enkel wonderen met het geschapene. Hij eerbiedigt hiermede zijn eigen werk, en onderwerpt zichzelf aan de wet der vermenigvuldiging, door Hem zelf gesteld, maar zo, dat zijn almacht de eindige kracht oneindig verhoogt. Ja, iets moest er zijn in des Heren hand, hoe weinig dan ook. Gesteld dat de Heer zonder enig brood gehad te hebben, brood aan de discipelin gegeven had, om het aan het volk te geven, zou het niet iets toverachtigs en daarmede de Heer onwaardig geweest zijn? Doch nu is de zaak, hoe groot een wonder, nochtans natuurlijk. Ik ben verzekerd, dat als wij in de hemel alle dingen in hun wezen en ontwikkeling zullen kennen, wij verwonderd zullen staan over de eenvoudige wijze, waardoor de wonderen door God geschieden. Zij bestaan wellicht in een kleine wijziging of verhoging van dezelfde wetten der natuur, als waarmede God de gewone verschijnselen in de schepping doet ontstaan. En Hij gebood zijn discipelen, dat zij allen zouden doen neerzitten in groepen, elk van vijftig, op het groene gras. Het eerste waar de Heer voor zorgt is, dat alles in de weg van orde geschiedt. De Heer laat het volk maar zo niet staan of zitten, gelijk zij willen, noch laat Hij hun ook het brood toewerpen, zoals met het geld of met de gedenkpenningen bij de inhuldiging van een vorst gedaan wordt, zodat de sterke het heeft met vertrapping van de zwakkere: nee, Christus verlaagt niemand; maar allen heft Hij in zijn tegenwoordigheid op. Hij maakte al die mensen tot zijn gasten, om ze te spijzigen aan zijn tafel, en daarbij werd geen verwarring geduld. De Heer, de Schepper der orde is hier; zij hadden honger, goed, maar zij konden en moesten wachten totdat allen gezeten waren. De discipelen moesten hen doen neerzitten; want ofschoon zij de hongerige schare niet te eten konden geven, zo bleven zij echter niet buiten de zaak, ook zij moesten er deel in hebben, zij moesten de dienaren zijn, waardoor de Heer zijn wonderbrood aan de lieden toereikte. Zo moeten ook wij meermalen de helpers zijn in een werk, dat wijzelf niet kunnen doen. Wij kunnen niemand bekeren, en toch kan God door ons de bekering geven. Daarom moeten wij in dit opzicht niet zien op onze onmacht, maar op Gods almacht, die ook in onze zwakheid volbracht wordt. Een dienstknecht dekt de tafel voor het huisgezin, en zet alles in gereedheid ofschoon hij het eten niet geeft en niet geven kan; doch daar breekt hij ook zijn hoofd niet over, maar laat hij de heer of de vrouw des huizes voor zorgen. Hij weet dat als hij de tafel gedekt heeft, hij ook het eten zal opdragen. Het ene moet echter voorafgaan, zal het andere volgen. Altijd komt de zegen Gods in een ordelijke weg. Houden dan ook wij het denkbeeld vast, dat, kunnen wij de broden niet vermenigvuldigen, maar Christus alleen, wij toch het vermenigvuldigde brood uit zijn handen kunnen ontvangen en ronddelen. Daar was nu veel gras aan deze plaats. Zij waren nabij Betsaïda, op een uitgestrekte vlakte aan de voet van de berg, hier en daar met grasvelden, als zo vele oasen in de woestijn bezet. Waar de Heer brood geeft, daar is ook de natuur met haar fris groen grastapijt gereed. Gij voelt hoe veel liefelijker dit was, dan neder te zitten op de kale woeste grond. Hoe genoeglijk is het ons nu nog, te zien hoe de Heer alles zo schikte, dat ieder ordelijk zijn maaltijd kon doen, en hun de tafel toebereid werd, even alsof zij dit zelf in het vrije deden, en de Heer, de Koning zelf, zou het brood breken, en des Konings dienaren zouden het ronddelen, terwijl de vrouwen die tegenwoordig waren, voor de kinderen moesten zorgen. Ook hier waren dus de minderen de aanzittende gasten, en de meerderen dienden; want het is een vaste wet in het Koninkrijk Gods, dat die dient, de meerdere is. En verbeeldt u dan nu in de woestijn, een grasveld van nog grotere omvang dan onze Dam, bedekt met ordelijke in rijen van vijftig neerzittende mensen onder de heldere hemel, in de lente, bij ondergaande zon! De rijke lieden maken er soms een feest van, om met hun familie en vrienden een landelijke maaltijd te houden; want dat weten de rijken ook wel, dat hetgeen God in zijn natuur om niet geeft, oneindig

schoner is, dan hetgeen men door veel geld in huis kan kopen. Ja, er zijn kostbare dingen, die God voor geen handen vol geld wil geven, maar wel om niet, namelijk de frisse gezondheid, de grage maag, de scherpe tand, die bij de gezonde arbeider de kentekens zijn van de honger. Deze zijn voor de rijke met geen geld te kopen, en God geeft ze de arme arbeider alleen om niet. En zij deden alzo, en deden ze allen neerzitten. En zij zaten neder in gedeelten, bij honderd tezamen en bij vijftig tezamen. Op deze wijze konden de discipelen ieder het brood toereiken, zonder dat iemand voorbijgegaan werd, en kon het getal der gasten worden berekend. En Hij nam de vijf broden en de twee vissen. De Heer nam het voorhandene bij zich, opdat het bleek, dat de vermenigvuldiging van Hem uitging. En opwaarts ziende naar de hemel. De Heer zag gedurig opwaarts naar de hemel, en ten laatste voer Hij opwaarts naar de hemel. En dit geldt ook voor ons: wie biddend veel naar de hemel ziet, komt ook ten laatste er in. Doch hoe weinig geven wij aan de nooddruftige, met het oog naar de hemel gekeerd, en hoeveel brood ontvangen wij, als kwam het niet uit de hand des Heeren! Ach, bij ons wordt alles sleur. Het gebed, de huiselijke godsdienst, in het begin, bij onze bekering, zo vurig, zo levendig, wordt ten laatste een dode zaak, een gedachteloze gewoonte. Dit moeten wij elkander nu eens vrijmoedig zeggen; want als wij gedurig de Schrift bespreken, en het blijft bij ons zoals het is, dan zal dat bespreken der Schrift ons veroordelen. Gods Woord moet altijd dieper bij ons gaan dóor het gevoel, dóor het verstand, dóor het geweten, dóor geheel de bewustheid van ons wezen heen. Het moet ons een zó scherp tweesnijdend zwaard zijn, dat wij het niet aanraken kunnen zonder dat onze vingers bloeden. En gedankt hebbende, zegende Hij ze. Treffend, niet waar? De Heer vermeerdert het brood dankend en zegenend. Juist omdat Hij één is met de Vader, stelde Hij zich nooit onafhankelijk van de Vader. Wanneer Hij dit gedaan had, zo zou Hij een ander koninkrijk als dat des Vaders hebben opgericht, een koninkrijk onafhankelijk van de Vader. Nee, Hij ontving alles van de Vader, juist omdat alles wat de Vader had, ook het zijne was. Ook dankt Hij, alvorens Hij zegent. Hiermede wees de Heer de eer ook van dit wonder van zich af, en gaf die eer de Vader, terwijl Hij tegelijkertijd in gemeenschap handelde met de Vader als diens Zoon ook in de menselijke natuur; want wat de Heer is, toont Hij gedurig door zijn woord en zijn daad. De Goddelijke natuur in Hem ontvangt de aanbidding van engelen en mensen; de menselijke natuur in Hem aanbidt de Vader. En brak de broden en gaf ze de discipelen, om de scharen voor te leggen. Welk een eenvoudige en toch grote handeling. Er is hier niet de minste vertoning. De Heer deed niets dan het brood breken, en Hij ging altijd voort met breken, en Hij legde het niet neer bij stapels, maar gaf het brood in de handen van zijn twaalf discipelen, en het brood uit zijn hand hield niet op, en zij die gevoed werden, zagen niet hoe het toeging, ook de discipelen niet. Zo dikwijls zij kwamen, ontvingen zij, en zij konden niet nagaan vanwaar het kwam. Trouwens God is verborgen en openbaar: verborgen in de oorzaken en openbaar in de uitwerkselen. God werkt altijd in het openhaar uit verborgen krachten, en ook dat openbare is nog verborgen. Ja, ware er brood als regen uit de hemel gevallen, het zou veel meer opzien gebaard hebben, maar het zou niet Goddelijk, niet de Heere waardig geweest zijn; ook het manna zag men niet uit de hemel vallen; men vond het liggen. Zo blijft God zich in alles gelijk. En de discipelen gaven ze degenen, die neergezeten waren. De Heer, spijs uitdelende door zijn discipelen aan de schare, ziedaar reeds de gehele evangeliebediening zinnebeeldig uitgedrukt. De discipelen de tafel bedienende, ziedaar de eerste kiem en oorsprong van het gezegend diakenschap, dat door de apostelen werd waargenomen, tot zolang er afzonderlijke diakenen voorgesteld werden. Zo was ook Jozef de brooduitdeler aan al de Egyptenaren geweest, en ook hij beschikte alles met hoge wijsheid en orde, nochtans was ook hij niet met de Heer, de broodgever, maar met de discipelen te vergelijken, die de zegen des Heren uitdeelden. En wij moeten hetzelfde doen. Hoe dikwijls maken wij onszelf tot middelpunten, tot welke alles betrokken wordt, terwijl toch Christus het middelpunt is, rondom hetwelk wij onszelf en allen moeten verenigen. Alleen wanneer wij alles wat wij van de Heer ontvangen, beschouwen als voor anderen, en dat alleen in onze

mededeling ons voorrecht ligt, gaan de zaken goed. De apostelen, die nu het volk als zo vele tafelknechten bedienden, zouden eenmaal zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israël's; doch dit zou een andere bedeling zijn. In het koninkrijk Gods gaat het dienen altijd het heersen vooraf. Desgelijks ook van de visjes. Dus ook toespijs, dus ook lekkernij. Wij die doorgaans bekrompen zijn in het geven, zouden licht zeggen: 'Brood is genoeg, waartoe nog vis daarbij? In zulk een geval moet alleen aan het nodige gedacht worden.' Doch de Heer dacht er anders over; Hij is mild en overvloedig, ook in het niet noodzakelijke. Hij geeft in de natuur niet enkel de gerst, maar ook de tarwe met de kostbaarste boomvruchten, de edelste fruiten. Zoveel zij wilden. Niet mondjesmaat, zoals wij zouden doen, zeggende: 'Zij hebben het om niet, zij behoeven het niet in overvloed te hebben, zij zouden er maar misbruik van maken.' Neen, de Heer denkt aan geen misbruik, waar Hij geeft, moet de overvloed zijn. God geeft ook in de natuur alles met overvloeiende maat, God kan niet anders geven. De matigheid moeten wij van elders leren; zij bestaat daarin, dat wij van Gods overvloed alleen dat deel nemen, dat goed voor ons is. De jongen, die in de vruchtboom klimt, kan hem niet leeg eten; de jongen moet ophouden, niet de boom. En zo is het in alles. De vaten moesten bij de weduwe ontbreken, niet het vloeien der olie uit de kruik aan de zijde Gods. Het komt er nu maar op aan, om door het geloof het lege vat onder de vloeiende oliekruik te houden. Daar staat een volle karaf met water, en een leeg glas er naast. Giet gij nu het water onverstandig over het glas, zo hebt gij er niets aan, gij moet het er in gieten, en gij kunt het genieten. Zo geeft God ook in alles de volle karaf en het lege glas, en laat ons geen andere zorg over dan het behoorlijke inschenken. Terwijl de Heer onophoudelijk voortging het brood te breken en aan de discipelen te geven, kon men vragen: Bij wie zal dit nu het eerst ophouden, bij de broodgever of bij de broodeter? Immers bij de laatste. Bij de eerste kan het niet ophouden; want Hij is de Heer, de Oneindige. Bij het schepsel zijn de grenzen, en kan het alleen ophouden. God is de bron gelijk, die altijd water geeft. Al put gij er nog zoveel uit, de bron wordt er niet leeg door; altijd is er van onderen en in het verborgene een nieuwe toevoer. En zo hield ook hier de Heer niet op te geven, totdat de behoefte bij de mens ophield. En voorzeker hadden deze mensen grote behoefte, grote honger gehad, want zij waren van ver gekomen; het was tegen de avond, zodat zij waarschijnlijk die ganse dag geen verkwikking genoten hadden. In het geestelijke echter ontbreekt het de mens, ja zelfs de gelovige aan grote behoefte, aan grote honger, en daarom zijn wij, gelijk aan de ene kant bekrompen gevers, zo ook aan de andere kant bekrompen ontvangers. En daarom maken wij ons ook geen grote gedachten van God, als wij in nood zijn. In plaats van alsdan daarin Gods heerlijke voorbereidingen tot een nog heerlijker verlossing te zien, wanhopen wij. Wij kunnen niet geloven dat God ons zo liefheeft als Hij ons liefheeft in de Geliefde; en dat Hij ons zoveel zegen heeft toegedacht, als Hij ons heeft toegedacht. Ach, konden wij maar veel geloven, wij zouden op de wolken wandelen, terwijl wij nu wandelen door damp en mist. Zie nog eens op de rijke liefde des Zoons jegens het volk, dat Hem toch niet zo nabij stond als de discipelen. Er waren vijfduizend mannen tegenwoordig, behalve de vrouwen en kinderen, en de Heer liet allen eten zoveel zij wilden. Waar Christus spijzigt daar worden de mensen ten volle verzadigd. Waren er meer mensen geweest, Hij zou meer gegeven hebben, ja de aarde zou met brood overdekt geworden zijn, indien er maar eters geweest waren; doch toen deze ontbraken, hield de vermeerdering op. Liefelijke aanschouwing, niet waar? onze harten springen er van op, en wij roepen uit: dàt is een maaltijd geweest zoals God alleen kan aanrichten. Doch nu komt het afgrijselijk spook, het ongeloof, al onze vreugde bederven, en al deze Goddelijke heerlijkheid der liefde vernietigen, door te zeggen dat wonderen onmogelijk en de verhalen er van fabelen zijn. Doch wij laten ons niet bang maken door spoken, in welke helse gedaanten zij ook optreden. Wij geloven het wonder en hebben er grond voor in God, en wij herhalen wat wij reeds gezegd hebben: Laat niet alle leven zich terugbrengen tot vermeerderende kracht? Is niet zelfvermenigvuldiging de wet der schepping in alles? Worden niet weinige zaadkorrels in de akker geworpen tot een oogst van koren!

Geschiedt dit ieder jaar aan het zaad door de aarde heen, hoe zou dit niet ieder ogenblik kunnen geschieden door Christus, door de Heilige Geest heen? In Christus zijn al de krachten Gods als in een middelpunt verenigd. Zijn menswording is de samentrekking van de oneindige eigenschappen Gods in de enige persoonlijkheid van de Godmens, als in een enig punt. En waarom zou dat onmogelijk moeten zijn? Worden niet onder het brandglas al de zonnestralen, die boven het brandglas zijn, verenigd in een bepaald punt, zodat zij daarmede een ontvlambare kracht verkrijgen, die zij zonder deze concentratie niet hebben? Welnu, het is een klein beeld van de zaak, die wij bespreken; want, nog eens, de menswording van Christus is de vereniging van al wat in God is en van al wat in de mens is, uitgenomen de zonde, in de enige persoonlijkheid van Christus, de Zoon van God en de Zoon des mensen. En als zij allen verzadigd waren, zeide Jezus tot zijn discipelen: vergadert de overgeschoten brokken, opdat er niets verloren ga. Een Salomo-les, en een les voor onze tijd; want wij leven in een zeer economische tijd; niet in het maatschappelijke leven, want daarin gaat het weelderig genoeg toe, maar op wetenschappelijk gebied. Men weet thans door de scheikunde bij het gewicht op te geven, hoeveel er van een vruchtdragend land uitgaat, en er weer ingebracht wordt. En deze grote regel: niets te laten verloren gaan, die geheel onze tijd beheerst, werd door Christus uitgesproken nu achttien honderd jaren geleden, in de eenvoudigheid zijner koninklijke grootheid. Wat wist daar in die tijd de gehele joodse en romeinse wereld van? Niets. Daarom zullen de wetenschappen ten laatste zijn als de wijzen uit het Oosten, die bij hun aanbidding, ook hun goud, wierook en mirre aan de voeten van Christus brengen; doch in het eerst woeden die wetenschappen tegen Christus, gelijk Herodes tegen Hem woedde. Doch thans moet ieder reeds erkennen, of hij wil of niet: 'De Meester wist het en heeft het gezegd.' En welke onmetelijke resultaten hebben deze woorden gehad! Leren wij het niet onze kinderen zeggen: 'De kruimpjes over te laten, is zonde?' Nu weet de wetenschap van geen zonde, maar enkel van schade en voordeel; alleen de ouders spreken nog tot hun kinderen van zonde. Doch wie heeft er op gelet, dat de Heer met dat kleine woordje zulk een grote waarheid uitsprak? De woorden, die men gedurig leest, ook die der Schrift, worden ten laatste mat bij ons, evenals een muntspecie door het veelvuldig gebruik afslijt en glad wordt, zodat men de muntslag niet meer ziet. Nochtans ligt in dat woord: opdat er niets verloren ga, het beginsel van de gehele huishoudkunde in al haar vertakkingen: het is een wet van staat, van staat- en landhuishoudkunde. En is het niet opmerkelijk, dat Hij gebiedt de overgebleven brokken op te zamelen, die de macht heeft om brood tot in het oneindige te vermenigvuldigen? Men zou menen, dat het bij zulk een persoon niet op een weinig brood aan moest komen; doch bij de Heer gaat met de grootste mildheid de hoogste spaarzaamheid gepaard. De mildheid gaat vooraf, de spaarzaamheid volgt, opdat er niets verloren ga. Ook in de natuur gaat niets verloren; maar is alles weer goed tot iets anders. Doch bij ons is het te ruim of te bekrompen, te weinig of te veel, te verspillend of te inhalig. Daar hebt gij bijvoorbeeld ons volk, de Hollanders, is het niet beroemd om zijn aloude zuinigheid; en toch hebben zij sedert eeuwen, datgene wat goud wordt op de velden, weggeworpen, en er het water hunner grachten mede bedorven; die Hollanders, die als zij een zak guldens present deden, het zakje terug verzochten, goed! maar waarom dan het andere vergeten? Wij moeten ruim zijn in het nodige en nuttige en zuinig in het onnodige en onnutte. Bij de Heer echter lag in deze spaarzaamheid het beginsel van orde en betamelijkheid; of zou het gevoegd hebben, dat men de andere dag op de plaats van de maaltijd gekomen, die gevonden zou hebben, zoals men de gastmalen van velen na de afloop vindt: met overblijfselen bezaaid? of moesten de overgebleven stukken brood voor de vogels des hemels blijven liggen? Maar Christus deed geen wonderen voor de vogels, maar voor de mensen. Met te bevelen het overgeblevene te verzamelen, zeide de Heer vooreerst tot het volk, dat Hij morgen en overmorgen niet weer hetzelfde wonder doen zou; want het was de bedoeling des Heren niet, om zijn navolgers het dagelijks brood te geven. In dit geval zou men Hem niet gevolgd hebben uit drang des harten, maar om het brood, en welk een koninkrijk Gods zou dat

geworden zijn! Nee, een hogere behoefte dan het aardse brood moet tot Christus brengen, en daarom deed Hij slechts ditmaal en later nog eenmaal zulk een wonder; en wij zullen straks horen, welk een scherpe predikatie de Heer tot het volk hield, om hun te kennen te geven: dat zij Hem niet moesten zoeken om het aardse brood, tot verzadiging des lichaams, maar als het hemelse Brood tot verzadiging hunner zielen. Ten andere zeide de Heer met dit bevel tot zijn discipelen, dat in de overblijfselen van de maaltijd van heden nog een zegen lag voor morgen. De Heer geeft brood voor heden en morgen. Hijzelf zorgde dus op een betamelijke wijze voor de dag van morgen. Morgen zouden zij wel weer honger krijgen, maar zouden de broden niet weer vermenigvuldigd worden: alsdan zouden de overgebleven brokken van de vorige dag te pas komen. Zeker zullen er vele lekkere monden ook onder ons zijn, die er voor zouden bedankt hebben, om de stukken brood, die door vele handen waren gegaan, te bewaren tot een spijs voor de andere dag; maar de discipelen hadden daar niets tegen, ja zelfs de Heer niet; maar aten er van tot beschaming van die overdreven kieskeurigheid, welke ook een zonde is. En zij vergaderden ze, en vulden twaalf korven met brokken van de vijf gerstebroden en van de vissen, die overgebleven waren. Overblijven moest er; doch hoeveel? Ook hier moet het gebrek weder zijn aan de zijde van de mens. Er waren slechts twaalf korven aanwezig, naar het getal der discipelen; want wanneer zij zich ver van huis begaven, droeg ieder discipel zijn broodkorf, of liet hem dragen door jongens, die dit gaarne deden, zoals wij nog zien kunnen, wanneer er militairen binnenkomen, dan dragen de jongens, die met hen meelopen, gaarne iets van hen. Waren er echter meer korven geweest, zij zouden evenzeer gevuld zijn; doch nu waren er geen stukken meer, omdat er geen korven meer waren. Gij ziet hoe het werk des Heren in alles volkomen is; doch het ongeloof heeft hier geen ogen voor. Het ziet niets dan zijn eigen inbeeldingen. Die nu gegeten hadden, waren omtrent vijf duizend mannen, zonder de vrouwen en kinderen. Er waren vijf broden, en er waren vijf duizend mannen; de overeenkomst is lieflijk en niet toevallig, maar ook niet gezocht. Het was een rond getal, en wel van de mannen alleen, en recht Israëlitisch ook, bij wie de vrouw en de kinderen in de man gerekend worden. De mensen dan, gezien hebbende het teken dat Jezus gedaan had, zeide: Deze is waarlijk de profeet, die in de wereld komen zou. Deze gevolgtrekking was juist, want door dit wonder, gelijk door al zijn wonderen openbaarde Jezus zich als de Heer der heerlijkheid, die in zijn aanbiddelijke persoonlijkheid de belofte beide de tegenwoordige en de toekomende levens verwezenlijkt; doch men kan een juiste gevolgtrekking maken met een onjuiste toepassing. Het teken thans door de Heer gegeven, was bepaald bij het volk van een alles overtreffende kracht; zij dachten bij zichzelf en spraken tot elkander: ‘Zulk een moeten wij hebben, die ons brood geeft, zonder dat wij behoeven te werken; die is onze Messias.’ Trouwens dat is de steen der wijzen van de armen; daarmede zou de gouden eeuw voor hen aanbreken; zulk een persoon zou hun koning zijn; daar wilden zij wel iets voor wagen. En als het nu avond geworden was, dwong Jezus terstond zijn discipelen in het schip te gaan, en vóor Hem af te varen naar de andere zijde, tegenover Betsaïda, terwijl Hij de scharen van zich laten zou, wetende dat zij komen en Hem met geweld nemen zouden, opdat zij Hem koning maakten. De Heer wilde het volk geen tijd geven om lang over deze dingen te spreken; dat konden zij thuis doen. En wat zijn discipelen betreft, Hij beval hen met grote en krachtige drang, terstond over te varen; want het was een grote teleurstelling voor de discipelen dat zij, nu het nacht geworden was, zonder de Heer moesten overvaren. Nu wisten zij niet wat het volk met Jezus doen zou. De scharen wilden Hem geweld aandoen, als zij het nu maar niet deden! Zo dachten de discipelen. Zij hadden met Hem gegeten, zij dachten nu ook gedurende de nacht met Hem te zijn, doch het baatte niets, zij moesten heen, alleen. Zie, zo kwam na het lieflijke het onlieflijke. En gaat het ons niet evenzo? Hoe dikwijls gebeurt het ons, dat wij een verrassend gelukkige dag hebben doorgebracht en dat wij nog aan het einde van die dag weer de ene teleurstelling zien volgen op de andere? En hoe dikwijls gebeurt het dat zij, die zo gaarne bij hun geliefden bleven, gedwongen worden om van hen te scheiden en over zee te gaan, en hen achter laten moeten, die

zij zo gaarne meenamen! Ja, hoe dikwijls gebeurt het, dat de zee des doods scheiding maakt tussen hen, die nog zo gaarne bij elkander bleven! O dat het in beide gevallen, ja dat het in ieder geval dan toch maar een scheiding zij, als die tussen de Heer en zijn discipelen, om na een bange nacht de geliefden weder te zien in heerlijkheid en met grote blijdschap! En als Hij de scharen haar afscheid gegeven had, ontweek Hij wederom, en klom op de berg, Hij zelf alleen. De Galileeërs waren bijzonder geneigd om zich een koning tot hoofd te verkiezen; want zij waren van een strijdlustige aard en het juk der Romeinen moe; doch de Heer wilde niet door het volk tot koning gemaakt worden, maar alleen door Hem, die gezegd heeft: Ik heb mijn Koning gezalfd over Zion, de berg mijner heiligheid. Eis van Mij en Ik zal de heidenen geven tot uw erfdeel en de einden der aarde tot uw bezitting. Er is tweeërlei koningschap, gelijk er tweeërlei priesterschap is; een in de middellijke weg en naar een natuurlijke ordening, en een naar de onmiddellijke ordening Gods. Naar deze laatste ordening was Christus zowel koning als hogepriester. Als koning dezer ordening was Hij geboren, en zou Hij ook te zijner tijd geopenbaard worden, niet in een menselijke, maar in een Goddelijke weg, op Gods tijd en wijze. Daarop wachtte de Heer, en zo moeten wij ook in alles wat de zaak des Heren allen betreft, handelen bij al ons doen en laten, bij al ons strijden en ijveren. Wij moeten ons haasten en toch niet te haastig zijn. De soldaten, die brandende zijn van verlangen om in het vuur te gaan, ontvangen dikwijls bevel om stil te zijn en zich te laten beschieten, in plaats van zelf te schieten. Alsdan behoort er geduld bij gehoorzaamheid. Ja, de Heer wilde wel als koning uitgeroepen worden, maar aan het kruis; het volk daarentegen wilde Hem als koning uitroepen, voordat Hij gekruisigd was, en ook wij willen gaarne koningen zijn voordat wij gekruisigd zijn; doch weet het, gij discipelen van Christus! Christus verwerpt zodanig een koningschap, en zoudt gij het dan aannemen? Hieruit verklaart zich dan ook waarom Christus zijne discipelen verbood Hem vóor zijn opstanding uit de dood des kruises, als de Christus, de Messias, openlijk de volken te verkondigen; het was omdat het gros des volks in die tijd onder die naam niet anders wilde verstaan hebben, en ook niet anders verwachtte dan een wereldse koning, die hen bepaald van het romeinse juk zou bevrijden. En zulk een Messias was de Heer niet, Hij was de Messias der Schrift, der psalmen, der profeten. De oude Napoleon zeide: die de volksmenigte op zijn hand heeft, is meester van het gehele volk, en de eerste die het volk in Frankrijk brood geeft, is koning. Doch zo spreken de machten uit de aarde, of uit de afgrond, maar wat hun tot een middel hunner grootheid is, dat is Christus tot een verzoeking; want dàt had de Heer van zijn heerlijkste wonderen, dat Hij er in nieuwe verzoekingen door geraakte. Zij wilden Hem met geweld, dus met een oproer tot koning maken, omdat Hij hun brood gegeven had. Doch de Heer ontweek op de berg alleen, en zo moeten ook wij de wereld, wanneer zij ons op hare wijze groot wil maken, ontwijken, en ons in de eenzaamheid terugtrekken, op de hoogte Gods, om daar neer te vallen voor Hem, die zijn kinderen alleen onvergankelijke kronen op het hoofd zet. Ook daarin is de Heer ons voorgegaan: Hij ontweek op de berg, Hij zelf alleen. Om te bidden. Zoals bij ons de zee door duinen, zo is het Galilése meer door bergen begrensd. Op één dier bergen zonderde zich de Heer af tot het gebed. Wie zou niet gaarne willen weten wat de Heer in zulke eenzame uren met de Vader sprak; doch laat ons tevreden zijn, als wij bij Hem zijn, zullen wij alles weten. De afzondering tot het gebed was voor de Heer een volstrekte behoefte, en zijn hoogste verkwikking tevens. Had Hij de gehele dag omgegaan met mensen van allerlei aard en met hen gesproken, en liet de gelegenheid het toe, dan bracht Hij meermalen de nacht, of althans een gedeelte van de nacht door in gemeenschap alleen met zijn Vader en in het gesprek met Hem, en ontving Hij weer nieuwe aanwijzingen tot nieuwe openbaringen van zijn en des Vaders heerlijkheid, door de kracht des Heiligen Geestes. O mochten wij ook zulke eenzame hoogten tot het gebed en de gemeenschapsoefening met God hebben. Mochten wij ons allen beschouwen als te zijn in een belegerde stad, waaruit wij soms een uitval doen op de vijand, die ons belegert, maar om ons daarna ijlings weer in onze vesting terug te trekken. De Heer bad. Hij die het brood

vermenigvuldigd had door het gebed, bad om nieuwe zegen. Door te bidden ontledigde zich de Zoon altijd weer opnieuw van hetgeen Hij in zichzelf van eeuwigheid was en bezat. Hierin bestond zijn onophoudelijke vrijwillige zelfvernedering en zelfverloochening bij de Vader om onzentwil. Hoewel de volheid der Godheid ook in zijn menselijke natuur of lichamelijk in Hem woonde, toonde Hij biddende de Vader altijd weer de lege zijde, zijn blote mensheid, om van Hem al het bovennatuurlijke te ontvangen , dat Hij behoefde, om zijn werk te volbrengen. En bad nu Jezus, hoeveel te meer hebben dan wij te bidden. ls niet de adem de onderhouding des natuurlijken, en het gebed die des geestelijke levens? De Heer bad, om al de moeiten en verdrietelijkheden van de dag, om al het stof van de weg, dat zich om zo te spreken op Hem geworpen had, weer af te wassen als in een bad van gebed. En zouden wij ons van dit stof niet reinigen? Doch er is meer; wanneer deed de Heer iets voor zichzelf alleen, en omvatte Hij niet tegelijkertijd de zijnen als één in Hem, door Hem, met Hem? De Heer bad ook voor zijn discipelen. En zijn discipelen gingen in het schip over de zee naar Kapernaum, en het schip was in het midden der zee, en het was reeds duister geworden, en Jezus was tot hen niet gekomen, maar was alleen op het land. Ja, wij herhalen het, terwijl de discipelen alleen wegvoeren, bad Jezus voor hen; want van het ogenblik af dat Jezus van hen scheidde, begon het ook in hun harten avond te worden, gelijk het bij het scheiden der zon avond wordt in de natuur. Christus is de voorbidder der zijnen, en gelijk Hij dit was op de berg, zo is Hij dit nu nog boven alle bergen, aan de rechterhand des Vaders. En spreken wij nu reeds zo ernstig en breedvoerig onder elkander, over onze beminden, vrienden en betrekkingen, en beraadslagen wij wat er voor hun belangen en in hun noden te doen kan zijn, wat zal er dan toen door de Heer voor zijn discipelen besproken zijn, en nu voor ons door Hem met de Vader besproken worden! Jezus bidt voor ons, en wij moeten Hem nabidden; of zouden wij menen dat het gebed van Jezus voor ons onszelf van het gebed ontsloeg? Hoe! als gij onbemerkt aan de deur van het vertrek van uw vriend kwam en gij hoorde hem voor u bidden, zoudt gij dan zeggen: ‘Nu behoef ik zelf niet te bidden!’ of zoudt gij niet zelf ook neerknielen, en met hem bidden? En de zee verhief zich, overmits er een grote wind waaide. En Hij zag dat zij zich zeer pijnigden om het schip voort te krijgen, zijnde in nood van de baren; want de wind was hun tegen. Tegen de storm is nog te strijden, en op zichzelf is hij zo erg niet, als hij onze koers bevordert; maar met tegenwind er bij, is alles tevergeefs. Niets is vermoeiender en afmattender dan dat men niet voort kan. De discipelen liep nu ook alles tegen. Eerst waren zij verdrietig, dat zij alleen, zonder de Heer moesten overvaren, en nu overvalt hen daarbij een onvoorziene storm. Wat zullen wij zeggen? De kinderen dezer wereld leven enkel van voorspoed, verliezen zij die, dan sterven zij; de discipelen des Heeren daarentegen leven van enkel tegenspoed, en komt er een zonneschijntje op hun pad, dan zijn zij verrast en verblijd als de kinderen, die niet veel gewoon zijn, en die men opeens de handen met noten en appelen vult. Er is bij de discipelen gedurende de afwezigheid des Heren, een zalig moeten, een gelukkig niet anders kunnen, totdat de Heer weer bij hen is. Ja, de zee van ons leven is niet anders dan de Galilése zee voor de discipelen was. Ook ons scheepje heeft meermalen tegenwind, zodat wij ons pijnigen om het voort te krijgen en toch niet kunnen. Maar in onze nabijheid, op een der gindse hoogten staat de biddende Jezus en overziet de zee, en ziet op ons in onze moeite en arbeid en tegenspoed. Zagen wij Hem nu ook maar, wij zouden niet vrezen van te zullen vergaan. Intussen gaan wij voort met al onze krachten in te spannen en tegen de storm te strijden, en tegen de stroom en wind in te roeien. Nu zijn er wel gelovigen, die een afkeer hebben van zulk een strijd, die hem nodeloos, nutteloos, althans vruchteloos achten en u van die strijd aftrekken, en er u althans geen hand in ter hulpe aanbieden. Doch zo zij wijzen heten, dan zijn zij slapende wijzen, de Heer laat hun slaap toe, maar gebiedt hen niet te slapen; ook behagen zij de Heer niet, en zij zullen er naderhand geen genoegen, maar veel verdriet van inoogsten. Ieder moet meehelpen aan boord, wanneer de nood aan de man komt, maar niet ieder behoeft daarom hetzelfde werk te doen; ieder moet zijn eigen werk weten, maar meewerken moet hij, tot pijnigens toe, totdat de Heer verlichting schenkt. En

dat moeten wij niet enkel doen voor de kerk, maar ook voor onszelf. Ons wordt geboden: Werkt uw eigen zaligheid met vrezen en beven. Waarom? De niet-gereformeerden zeggen: ‘omdat gij uw zaligheid kunt verliezen.’ Doch wij zeggen: ‘neen, maar omdat het gewicht der zaak dit volstrekt meebrengt.’ Wanneer gij een dienaar zijt in des konings paleis, en de koning zegt tot u: breng dat blad met kostbare kristallen glazen naar mijn kamer, zult gij het niet doen met de hoogste zorgvuldigheid en oplettendheid, met vrezen en beven? Immers niet alleen de waarde van het goed, maar ook de goedkeuring des koning hangt af van de goede overbrengst van het u toevertrouwde. Wij kunnen ook in het geestelijke niet anders handelen, want de macht door welke wij bewaard worden, zodat wij het blad niet kunnen laten vallen, is onzichtbaar, en kan niet anders dan door het geloof gekend worden. Wie gelooft zoals God wil dat iedere zondaar en zondares gelooft, in de Zoon, als het eeuwige leven voor mensen, die is zeker van zijn zaligheid; want Gods beloften kunnen niet feilen. Doch geloven is geen aanschouwen, maar vertrouwen op God als de Getrouwe, en deze getrouwheid brengt volstrekt mede, dat Hij het begonnen werk voleindigen zal tot de volmaaktheid toe. De heiligen volharden tot de einde toe, en worden dan zalig. Zalig volharden niet in eigen kracht, maar in de kracht van God; doch deze goddelijke kracht is niet gevoelbaar, ofschoon werkelijk aanwezig. Zij schijnen aan zichzelf overgelaten te zijn en zijn het toch niet. Zij gevoelen alleen zichzelf, vandaar hun vrezen en beven, hun bidden en worstelen, bij zo vele verzoekingen en bij zo vele blijvende en terugkerende zwakheden, verkeerdheden, ja zonden. Het geloof is het begin en het midden en het einde van des Christens leven. Dit te behouden tot de einde toe is zijn zorg. Hij is als de zeeman, die zijn schip door de stormen heen naar de stille haven voert. Hij doet het, maar met vrezen en beven, wetende dat niet zijn kracht, maar die van God hem in de veilige haven brengen kan; en al heeft hij nu op grond van goddelijke beloften, de zekerheid, dat hij de haven bereiken zal, toch houdt hij niet op te vrezen en te beven, zolang hij op de stormachtige zee en niet in de stille haven is. De Heer zag de nood zijner discipelen. Zo is dan het gebed geen blote contemplatie, geen wegzinken als bij de roomsen in geestelijke aandacht, waarbij de aardse dingen worden uitgesloten; nee, de Heer bad en wist tegelijk al wat er gebeurde, en lette op alles en dacht aan alles; ook onze taak is dan ook gedurig uit de wereld tot God te gaan, en van God de ogen neer te slaan op de hulpbehoevenden, en dan weer van hen opwaarts te zien tot God voor hen. De Heer zag de nood zijner discipelen: doch daarom hielp Hij hen niet terstond. Die de uitkomst kent, beangstigt zich niet over het lijden, maar maakt het dienstbaar tot hoger doel. De Heer gaf hun gelegenheid te geloven; de Heer oefende zijn discipelen, om gedurende zijn afwezigheid Hem te verwachten. Wij zelf zijn thans in die toestand. Het schip der kerk, waarin wij op de wereldzee varen, wordt in onze dagen niet weinig door stormen belopen en door tegenwind teruggedreven, en wij zien uit of de Heer nog niet komt. Doch die men liefheeft, die kan wel een weinig op zich laten wachten; dat maakt de verrassing te groter. En als zij omtrent vijf en twintig of dertig stadiën gevaren waren, omtrent de vierde wake des nachts, kwam Jezus tot hen. De Heer komt haastig en toch Hij haast zich niet. Beide kan waar zijn. Gaat de klok niet zijn geregelde gang, van seconde tot seconde, en toch als men er niet aan denkt en dan weer op de wijzer ziet, hoe spoedig is een uur voorbij! De tijd in de slaap of in genoegen doorgebracht, gaat spoedig voorbij; maar één uur in angst en nood doorgebracht, of wakende bij een geliefde, in gevaar verkerende zieke, duurt als een dag. De eerste nachtwake is dan nog wel uit te houden en wij hebben er geduld voor, hoewel wij gaarne terstond wensen geholpen te worden. Doch dan komt de tweede nachtwaak, en het wordt altijd erger. De derde is er, en nog is er geen uitkomst. Van 's avonds zes tot des morgens drie uur duurde de vermoeienis en nood bij de discipelen. Kon Jezus hen niet eerder helpen? Zeker, doch Hij wilde niet, en zijn wil is geen willekeur, maar heeft algenoegzame redenen. Zie op 's Heeren goddelijk geduld. Wij spreken van geduld te hebben in het wachten op de uitkomst, maar er is mede een goddelijk geduld in het geven van, de uitkomst. Welk een zelfbeheersing in de Heer, om zolang te kunnen wachten, alvorens zijn geliefde discipelen te helpen. En waarom wachtte Hij zolang? Omdat het

een goddelijke verlossing was, welke de eer van God, het heil der discipelen en een vrucht tot behoudenis van anderen in zich bevat. God eenmaal de tijdordening gegeven hebbende, gebruikt haar zelf. God gaf in zes dagen een schepping, welke Hij in een ogenblik had kunnen geven. Waarom? Wij zeiden 't reeds elders: omdat Hij met de schepping ook de tijdrekening wilde geven. Zonder opvolging geen tijdsorde, en zonder tijdsorde, in het geheel geen orde, maar enkel verwarring. Een wereld als deze is zonder tijdrekening onbestaanbaar. Daarom zei God dan ook niet: daar hebt gij in één ogenblik een volkomen wereld; nee, zo zouden wij doen, wij die alles opeens willen doen. Wij zouden ook gaarne ieder terstond willen helpen, en tot hen zeggen: daar hebt gij brood, daar hebt gij gezondheid, daar hebt gij geld. Dat de Heer dat in een ogenblik kan geven, bewees Hij nog zo-even. Hij vermenigvuldigde het brood ogenblikkelijk, zonder verloop van tijd, en de kranken genas Hij ook allen ogenblikkelijk. Maar ditmaal gaf Hij de uitredding aan zijn discipelen na lang wachten, omdat Hij ditmaal meer dan één oogmerk bereiken wilde. Eerst in de laatste nachtwake moest naar de tijdrekening zijner goddelijke wijsheid en liefde, de uitkomst gegeven worden, en werd zij gegeven. En hoe werd zij gegeven? Door de Heer in eigen persoon. Hij zelf kwam tot hen. Niet in een schip, neen. Wandelende op de zee. Als de Heer met de discipelen gaat, dan gebruikt Hij een schip, omdat Hij zich alsdan als mens gelijkstelt met alle mensen, en zich naar hen schikt en schikken moet; doch alleen zijnde, behoeft Hij, de Heer, geen hulpmiddelen, geen voertuig, geen vaartuig. Alsdan wandelt Hij op de zee. Welk een majesteit en heerlijkheid! Wie herkent niet terstond in Hem de God van Israël, de waarachtige, de levende God, die als zodanig de wolken tot zijn wagen maakt, op de vleugelen der winden wandelt en die nu als mens wandelt, op de onstuimige baren der zee. Het oorspronkelijke betekent dat de Heer op en over de zee wandelde. Nu was de zee in heftige beweging. Doch Hij, die de wateren bewegelijk heeft gemaakt, maakte ze ditmaal vast onder zijne voeten, of maakte zichzelf vrij van de wet der zwaarte, zodat de golven onveranderd bleven , waar Hij ze betrad als ware het vaste grond. Straks zal Hij de storm gebieden stil te zijn, thans gebiedt Hij dat de golven Hem dragen. Terwijl de ongelovigen er over in woede blaken, verblijden wij ons in deze openbaring van 's Heren heerlijkheid, want zij vergunt ons een diepe blik in de verborgenheid der verlossing, welke Hij ons aanbrengt. In Hem geeft de Godheid aan de mensheid de verloren heerschappij over de natuur terug. Ook de wetenschap streeft naar het meesterschap over de natuur, maar buiten Christus om, en zij heeft reeds grote vorderingen gemaakt zo zij meent, zodat haar ongelovige beoefenaren schamper uitroepen: ‘Wij hebben wij er aan, dat er honderden van jaren geleden, in Palestina zieken genezen en doden opgewekt zijn: wij vinden in deze tijd en voor alle volgende tijden de bliksemafleiders en duizend andere nuttige dingen uit.’ Goed, maar meent ge daarmee het meesterschap over de natuur verkregen te hebben? Gij hebt haar niet verkregen, en zult haar in eeuwigheid niet verkrijgen, want zij is alleen in Christus, en deze verwerpt gij. Nooit zult gij Hem op de zee kunnen na wandelen. Dit is een wonder, en wonderen zijn niet na te doen dan op de wijze der Egyptische tovenaars, door kunstenarij. Gods wonderen, wij herhalen het ook hier, zijn niet tegennatuurlijk, maar zij zijn verhoogde natuur. God kan met zijn natuur doen wat Hij wil, maar de mens blijft afhankelijk van haar wetten. De menselijke wonderen hebben iets aardigs, iets kinderachtigs, iets dat naar een spel gelijkt, zoals de locomotief en de telegraaf; maar de wonderen Gods zijn groot, verheven, ernstig, indruk makend, heilig. De Here Jezus beheerste voor een ogenblik de wet der zwaartekracht, waardoor Hij zich anders liet beheersen, en ook wij in onze verheerlijkte lichamen zullen eenmaal niet meer door deze wet worden beheerst, maar als de meerderen haar beheersen. Reeds het natuurleven heft die wet op, zolang het leven is, hoeveel te meer dan het hoger leven! De boom schiet altijd hoger op, eerst wanneer hij sterft vermolmt hij, valt hij neer en wordt hij weer met de aarde gelijk. Zoo zien wij ook de Heer op Thabor zijn anders verborgen, onzichtbare heerlijkheid voor een ogenblik naar buiten doen treden en zichtbaar worden, en zijn lichaam verheerlijken, dat anders zonder heerlijkheid was. Dat er tevens verband bestaat tussen

het wonder dat de Heer zijn discipelen thans te aanschouwen gaf, en hetgeen vooraf ging, is duidelijk. De Heer handelde in alles wat Hij deed, Goddelijk profetisch. Het volk had Hem Koning willen maken van het bewegelijk koninkrijk dezer wereld, waarvan de zee zulk een treffend beeld is; door op de zee te wandelen als op vaste grond betoonde de Heer de Koning te zijn van dat onbeweeglijk koninkrijk, waarvan de zee van kristal het zo treffend beeld is. Zo gaf de Heer in zijn persoon, in zijn woorden en daden reeds in de tijd aan het geloof de eeuwige toekomst te aanschouwen. En wilde hen voorbijgaan. Vergeten wij ook dit woord niet, als wij in nood zijn. De Heer komt om ons te redden, maar wil voorbijgaan, opdat wij Hem niet laten voorbijgaan, maar aanroepen. En de discipelen ziende Jezus wandelen op de zee, en komende bij het schip, werden ontroerd, zeggende: Het is een spook! En zij schreeuwden van vrees. Wanneer Christus komt als de Verlosser, dan wordt Hij voor een spook gehouden. En vrezen wij niet ook voor de dood als voor de koning der verschrikking? En wat doet hij ons, discipelen des Heeren, anders dan ons overbrengen in de zaligheid? O, het is maar al te waar: als God met zijn uitkomsten komt, verschrikken wij ; ja al Gods reddingen zijn verschrikkend en de laatste redding, de dood, is de meest verschrikkende. Dit is de natuurlijke loop der dingen, waartegen het geloof moet strijden. Want zij zagen Hem allen. Dat getuigt voor de waarheid der zaak. Zij allen dachten dat het een spook was; dit was een zinsbedrog. Zij allen zagen Jezus op de zee wandelen; dit was een waarheid. En dat zij de op de zee wandelende Jezus voor een spook hielden, is geen bewijs van het bijgelovig karakter der discipelen, maar dat zij, gelijk alle mensen bij het plotseling ontwaren van vreemde dingen eerder denken aan toverij en spokerij, dan aan Goddelijke wonderen. Maar terstond sprak Jezus hen aan, zeggende tot hen: Hebt goede moed, Ik ben het, vreest niet. Dat wisselen van woorden in de nacht, in het midden van een storm, op een onstuimige zee, is enig en boven alles treffend. De Heer stelt zijn discipelen terstond gerust. Hij zelf is het. Hij wil niet dat zijn discipelen aan spoken denken, maar aan Hem, en dat moeten ook wij niet willen. Toen ik pas bekeerd was, las ik veel in Swedenborgs werken en andere soortgelijke boeken, doch ik voelde er mij door afgetrokken van de Heer. Ik zeg niet, dat alles niet waar is, wat zij zeggen; er kan veel waars in zijn; ik heb ook de zaken niet genoegzaam onderzocht om er een juist oordeel over te kunnen vellen, maar ik houd de waarheid van zulke zaken voor even gevaarlijk als de onwaarheid. Wij moeten de Heilige Geest en Hem alleen in de getuigenis zijns Woords geloven, en met geen andere geesten willen te doen hebben, hetzij ze hier bestaan of niet. Het is zeker, dat zeer vrome mensen, zoals Oberlin en Jung Stilling, zichzelf veel kwaad hebben gedaan, door zich in zulke dingen te verdiepen. En Petrus antwoordde Hem en zeide: Here! indien gij het zijt, zo gebied mij tot U te komen, op het water. Dat was geen roekeloze daad van Petrus, maar een uitnemende geloofsdaad. Zij die hem van lichtvaardigheid beschuldigen, miskennen zijn geloof. De Christen heeft ene gelijkvormigheid met Christus, ook in zijn daden. De Christen moet naar zijne mate kunnen doen wat Christus hem volstrekt volmaakt vóordoet. Dat voelde Petrus. Hij begreep terstond dat Christus in niets vóorgaat, dan waar Hij wil dat zijn discipelen Hem volgen. Ook de discipel moet kunnen treden als op een vastigheid, waar geen vastigheid is. Of moeten wij niet, wanneer wij sterven, de golven der doods-Jordaan betreden als een vaste bodem? Immers bij een Christen mag het sterven geen blote lijdelijkheid zijn, maar tevens, gelijk het bij Christus was, een daad van overgave. Het woord van Petrus was dus de verheffing en uitboezeming ener koninklijke gelovige ziel. Dat hij op de zee wankelde was verkeerd, niet dat hij op de zee wandelde. Hij doet immers niets in eigen kracht? Hij vraagt immers of hij mag? Ja, hoe bescheiden is Petrus bij zijn moed! Hij treedt niet eigenwillig buiten het schip; hij vraagt ook niet om een wonder te doen, maar met de diepste eerbied zegt hij: Here! indien Gij het zijt, zo gebied mij tot U te komen op het water. Indien gij het zijt. Merkt de gevatheid en onbevangenheid van Petrus op. Hij nam hiermee de onfeilbare proef, of de verschijnende gestalte werkelijk Jezus was. Petrus kende Jezus als die Heer, die de macht, welke Hij zelf had, kon meedelen aan de zijnen. Wij zien het, nooit dwepen de Apostelen, zelfs waar zij verkeerd

schijnen te handelen, of ook werkelijk verkeerd handelen. Overal houdt het gezond verstand bij hen de overhand; hieruit blijkt hoe geschikt deze mensen waren tot getuigen der waarheid. En Hij zeide: Kom! Welk een woord van majesteit! Zo kan alleen de Heer der heerlijkheid spreken. Kom! zegt Hij, zonder enige voorwaarde. Hoe koninklijk is deze vergunning! Terstond stelt Christus met zijn wonderen zich in gemeenschap met de zijnen. De valse wonderdoener zegt: 'Dat kan ik wel doen, maar niet gij.' De Heer, de waarachtige Wonderdoener, zegt: Gij zult grotere dingen doen dan deze. En Petrus klom neder van het schip, en wandelde op het water om tot Jezus te komen. De Heer had hem de macht gegeven, en hij deed wat hij begeerde. Hij wandelde op de zee, gelijk zijn Heer. Ook wij zullen eenmaal op de zee wandelen, wanneer de Heer tot ons wederkomt en zijn koninkrijk voleindigt. Dan zullen Hem en ons alle dingen onderworpen zijn. Maar ziende de sterke wind, werd hij bevreesd, en als hij begon te zinken, riep hij. De discipel mag doen wat de Heer doet, maar niet op dezelfde wijze. Wij moeten niet zeggen, zoals sommigen doen: Christus heeft het ons voorgedaan en daarom kunnen wij het ook doen als wij maar willen, zodat de Christenen zo vele Christussen zijn of kunnen worden. Neen, er is maar één Christus, maar één Heer en al wat de zijnen doen, doen zij allen als zijn dienaren, door zijn kracht. Dit moest in Petrus blijken. Zijn daad was een geloofsdaad, doch zij duurde slechts een ogenblik, opdat er geen gelijkstelling, maar een gelijkvormigheid zij tussen de Heer en zijn discipel. Om te weten, wat Petrus door Christus kon doen, moest hij weten wat hij was zonder Christus. Alleen aan de hand van Jezus of met het oog op Hem, worden de wateren ons tot een vaste grond, en kunnen wij treden op de onstuimige baren van duizenden bezwaren; maar zodra wenden wij de ogen niet af, en richten wij die op iets anders, of wij zinken; natuurlijk, want alleen in Christus ligt de grond, waardoor wij op het water wandelen. Op onszelf staande, moeten wij zinken, en zinken wij ook. Wie ondervindt het niet op zijn beurt? Nauwelijks staan wij of wij vallen en moeten zeggen: zo-even had ik het geloof en nu heb ik het niet. Hoe dikwijls gaan wij de Heer met moed tegemoet, doch onder het gaan is het ons, als deden wij het in eigen kracht, en de moed ontvalt ons met het geloof. Onze fout is, dat wij bij ons geloof aan het redeneren gaan, gelijk het de fout van Petrus was, niet op Jezus alleen, maar ook op de sterke wind te zien. Als iemand een muziek goed wil horen, dan doet hij zijn ogen dicht. Zo is het ook met het geloof; het wordt het best geoefend, wanneer men de ogen sluit voor alles wat niet Jezus is. Was Petrus niet vol geloofsmoed? Zeker; maar zo God de beproeving slechts een enkele graad stijgen, en de wind en de golven zich iets meer verheffen laat, dan is de beproeving ons te groot en het geloof bezwijkt. Petrus zonk, doch zinkende riep hij: Zeggende: Here, behoud mij! Men heeft gevraagd: Was Petrus geen visser, die zwemmen kon, zoals hij later bewees te kunnen, waarom maakte hij dan van deze kunst geen gebruik? De reden is duidelijk. Omdat men datgene, wat men in de kracht der natuur kan doen, niet kan doen in de genade. In het water waar Jezus op wandelde, kon Petrus niet zwemmen, wel als hij alleen geweest was. Waar wij door ongeloof zinken, staan geen natuurlijke krachten ons ten dienste, maar zijn wij onmachtig. Wij kunnen onszelf niet redden. Alleen de genade kan ons alsdan behouden, en behoudt ons. Laat ieder gelovige dit getuigen. Laat hem in een zonde vervallen zijn en laat hem allerlei verstrooiing zoeken, om weer een gerust geweten te bekomen. Het is alles vruchteloos. Hij moet voor Gods genadetroon schuld belijden, verzoening zoeken, en eerst dan wordt hij wederom vertroost, vertroost door de Heilige Geest zelf. Petrus de sterke wind ziende, gevoelde zich onmachtig en verloren. Hij zonk, en zinkende wist hij tot wie zich te wenden, en zolang wij dat weten, is nog niets verloren. En Jezus terstond de hand uitstekende, greep hem aan, en zei tot hem: Gij kleingelovige, waarom hebt gij gewankeld? Nooit vertroost Christus de kleinmoedigheid of kleingelovigheid, maar altijd berispt Hij haar. Doch, merkt nu op, niet het wandelen, maar het wankelen van Petrus wordt bestraft. Wij ontnemen gewoonlijk de apostelen hun geloofsdaden, en zeggen tot Petrus: Vermetele! waarom u op het water te begeven? Niet alzo de Heer, Hij ziet het geloof het liefst in zijn volle werking. De wereld, en niet alleen de wereld, maar wijzelf houden meestal de

grote daden des geloofs voor overdrijvingen, en zeggen allicht: Waarom heeft die man in 's lands vergadering zo stout van christelijke eisen en christelijke beginselen gesproken? hij had het minder heftig kunnen doen; en waarom heeft die martelaar de letter van zijn geloof zo streng vastgehouden? hij had het minder beslist kunnen doen. Zo wordt het geloof verstikt, en niets is lichter dan te verstikken en uit te doven, doch alle leven, en bovenal het leven in God, moet niet onderdrukt, maar opgewekt, opgeheven en aangeblazen worden, opdat het altijd krachtiger wordt, en altijd heerlijker uitwerking heeft. Voorzeker er behoort grote wijsheid toe, om het juiste midden tussen twee uitersten te treffen. De appel op het hoofd moet alleen getroffen, en geen haar van het hoofd gekrenkt worden; maar de genade leert het doen. Nochtans waar is een mens, die wat hij deed, volkomen deed? Er is maar één mens, die nooit gewankeld heeft, die volmaakt in alles was, en deze mens is de Godmens. Wie Hem vasthoudt, die kan ook als Hij op de zee wandelen, maar die Hem loslaat, moet zinken, en zinkt. Och, zelfs in de tegenwoordigheid van Christus verbeeldt men zich zoo spoedig dat de kracht in ons is, en men heeft daar genoegen in. Doch het gaat hiermede als wanneer men te paard rijdt. Dan heeft men er een genoegen in, dat men het paard regeren kan zoals men wil, en dat kan men ook; maar hoe dikwijls is het gebeurd, dat het paard onverwacht een zijsprong maakte of steigerde en zijn rijder temidden van diens genoegen uit de zadel wierp? Ik vraag andermaal: Wie heeft ooit met Jezus gewandeld en niet gewankeld? Wie niet wankelt, zou een tweede Christus zijn, en deze kan er niet zijn. Intussen Petrus wankelt niet altijd. In de dag van het welbehagen des Heren, zal hij zich onverwacht aan de spits der apostelen plaatsen, en de woedende volkszee beheersen door zijn woord. Voorzeker, zo wij slechts als Petrus de genade van Christus ontvangen, zullen er ook met ons, in het midden van onze noden en ellenden, wonderen van genade geschieden. Daarom is Petrus ons juist in deze zaak een treffend leerbeeld. Hij was de eerste der Apostelen, een man van de daad, plassende als in een stroom van leven, fris als de zeewind, zoutig als de baren, vlug, besluitvaardig, altijd gereed, en daarbij open en rond als een zeeman, nooit anders sprekende dan hij dacht. Kon hij nog in het schip zijnde, en Jezus horende spreken, zwijgen? Nee, hij moet ook op de zee wandelen, evenals een kind, dat ook na wil doen, wat hij een volwassene ziet doen. Hij is vol moed en kracht en geloof, en wandelt werkelijk op het water, doch één hevige windvlaag, en alles ontzinkt hem en hij zelf zinkt ook. In dit alles ligt geheel zijn karakter. Straks zal hij de Heer op de krachtigste wijze belijden, en een ogenblik daarna kan hij zijn geloof niet meer dragen, maar ergert hij zich aan een lijdende Christus. Daarna wil hij weer met Jezus sterven, en hij belooft het met een vast voornemen des harten te zullen doen. En voorzeker, hij is een rechte Galileeër, een onversaagd man; ziet, hij houdt zich alleen staande tegen de gehele bende in de hof; hij alleen durft haar aan; hij durft ook zelfs gaan in het vijandelijk kamp, in het paleis, onder de wachthebbende soldaten van de hogepriester, onder de mannen die zijn Heer gevangen genomen hebben; doch enige ogenblikken daarna doet hem het woord van een dienstmaagd zijn Heer verloochenen, en wederom enige ogenblikken en hij smelt weg in tranen. O wèl moest hij gezift worden als de tarwe, wèl moest hij gelouterd worden in de smeltkroes der ellende totdat alles zuiver goud aan hem was. Hij mocht zich geen Petra, (geen rotssteen) wanen te zijn, deze was Christus alleen; maar een levende steen, levend door Christus alleen. Alle roem werd uitgesloten. Zijn overmoed heeft hem niet behouden, en om van overmoed tot moed te komen is een belangrijke stap nodig. Een stad te belegeren is veel, maar haar in te nemen is de zaak. Een goddeloze koning zei eens: ‘Ik ken die twee mensen in mij, waarvan de godgeleerden spreken.’ Doch hij kende ze niet; nee, niet ieder kent ze, al meent hij ze kennen; maar Petrus leerde ze kennen: de mens der natuur en de mens der genade. Wie deze twee mensen in zich verenigt, bij deze treedt na het overwicht, het tegenwicht terstond te voorschijn, ten einde het evenwicht terstond hersteld wordt. Gaat dus een gelovige zich te buiten, terstond heeft de tegenwerking plaats, door welke de rust der ziel weer verkregen wordt. Van geloof en overmoed komt Petrus in het gevaar, en van het gevaar komt hij wederom tot het geloof, doch nu met de ootmoed gepaard. En nu is het: Heere! behoud mij. Want zoveel

tegenwoordigheid van geest behoudt het geloof altijd in het grootste gevaar en in de uiterste nood, dat het weet vanwaar de hulp moet komen. En welk een zaligheid is het nu voor ons, een Zaligmaker te hebben, die niet toelaat, dat wij in het verderf verzinken, maar die altijd gereed staat om er ons uit te rukken! Want het is in de dienst des Heren niet als in de dienst der wereld, alwaar de kracht in een veldslag bekroond word met eer, en de zwakheid met oneer; maar Christus zegt tot zijn discipelen: 'Zijt gij in de benauwdheid, zo roept Mij aan, en Ik zal er u uithelpen, en gij zult Mij eren.' O dat behoudende in Jezus, dat reddende van het verlorene, hoe liefelijk komt het in alles en altijd opnieuw te voorschijn! De discipelen waren in nood, en Jezus was niet bij hen; toch bad Hij voor hen. Waarom hieven zij niet hun ogen naar de bergen, vanwaar hun hulp komen zal? Wisten zij dan niet, dat Jezus nooit zijn discipelen aan henzelf overlaat, dat zij altijd voor zijn biddende gedachten staan? En zie, nu betreedt Hij dezelfde zee, waarop zij zijn, zij in het schip, Hij te voet, en de zee werd niet veranderd, maar wierp haar geweldige baren rondom Hem heen, doch onder zijn voeten effenden zij zich tot een gebaande weg. Hij kon niet zinken, Hij werd door zijn eigen Goddelijke kracht gedragen, en wat Hij heeft, dat geeft Hij aan de zijnen. Ook Petrus mag doen wat Hij zelf doet, maar als zijn discipel. Jezus wandelde op de zee uit kracht zijner gemeenschap met de Vader, en Petrus deed het uit kracht zijner gemeenschap met Hem, de Zoon. Deze gemeenschap loslatende zonk Petrus, maar hij verzonk daarom nog niet. En zie hier nu wederom in dit feit de leer van de volharding der heiligen belichaamd. God laat de mens geen genade ontvangen, om, als de mens het geloof laat vallen en dus zelf valt, hem te laten liggen. Nee, God doet geen onvolkomen werk. Of er is nooit genade in de zondaar gewerkt, óf zij behoudt hem voor eeuwig. Toen Petrus zonk was de almachtige hand des Heren gereed hem te grijpen, en aan deze hand wandelde hij nu op het water naar het schip, en beiden traden er in. in Christus is de vastheid, de onwankelbaarheid. Tussen de Heer en Petrus, zoals beiden op de zee wandelden, was een nauwe band van gemeenschap, waar echter de stormvlaag nog tussen door kon gaan, om deze band te breken; maar aan de hand van Jezus, in de volkomen eenheid met Hem, was geen zinken van Petrus meer mogelijk. Zo is het dan ook voor de oprechte discipel van Christus op aarde mogelijk te vallen, maar niet af te vallen, want Christus is bij hem om hem weer op te richten; maar eenmaal zullen wij volkomen met Jezus verenigd zijn en ook niet meer kunnen vallen, maar wij zullen als Hijzelf gedragen worden door zijn Godheid. Nochtans met al de liefde, waarmede de Heer Petrus ophief, was de heilzaamste tucht gepaard. Gij kleingelovige! waarom hebt gij gewankeld? was het woord der bestraffing. De lof van een groot gelovige te zijn, was weg. Petrus zag zich weder op de schoolbank der laagste klas, die der kleingelovigen geplaatst. De Heer was de rechte pedagoog (opvoeder) der zijnen. Hij behandelde ieder naar zijn bijzondere gesteldheid en behoefte. Hij schreef wel een algemeen geneesmiddel voor de genezing der ziel voor, het geloof; maar daarbij behandelde Hij elke zieke op andere wijze. Daarom moet een predikatie ook nooit iets algemeens zijn, maar een altijd vernieuwde voldoening aan een zich altijd vernieuwende behoefte des harten; de behoefte naar vergeving der zonde, naar troost voor het lijden der aarde, naar de zekerheid der zaligheid bij de dood. De Heer oefende een onophoudelijke invloed uit op zijn discipelen. Hij beademde hen als het ware gedurig door zijn Woord en Geest, om hen voor te bereiden voor de toekomst. Immers hetgeen hier met Petrus gebeurde, was reeds een voorbeduiding van zijn val. Kon hij op de onstuimige wateren van Christus lijden wandelen? Neen, doch wat de Heer nu aan hem deed, kon hem dan tot vertroosting strekken, want het zou door de Heer andermaal aan hem gedaan worden. Zij hebben Hem dan gewillig in het schip genomen. Ofschoon nog niet van de felle schrik bekomen, en nog altijd onzeker of zij met Hemzelf of met een geestverschijning te doen hadden, hebben zij Hem nochtans, toen Hij met Petrus in het schip wilde treden, zonder verdere bedenking in het schip genomen. En als Hij in het schip geklommen was, stilde de wind. Wie de Heer aan en opneemt, ondervindt de zegen zijner tegenwoordigheid. Niet vóor, maar toen Jezus in het schip was, stilde de wind, en effende zich de zee. Welk een nieuwe heerlijkheid des Heeren! Wij

kennen de zee, die onze stranden bespoelt. Welk een beeld is zij van ontzaglijkheid en oneindigheid! O wie het kan, die moet eens achter de duinen de zee horen bruisen, en haar 's nachts haar psalmen horen zingen tot eer van God, terwijl onder de golven een nieuwe schepping ligt van allerlei dieren, van allerlei wonderen. En als dan die golven zich in versnelde beweging zetten, en geweldige winden ze zwepen, zodat ze als verwoed over elkander heen vliegen, terwijl de stormwind zijn geloei met hun geklots vermengt, welk een ontzaglijk woest toneel, tot zolang de Heer de zee gebiedt: Wees stil! Eerst dan wordt zij weer stil. En terstond kwam het schip aan het land, waar zij naar toe voeren. Een derde wonder. Trouwens, zodra Jezus tot ons komt, komen wij waar wij wezen moeten. Nu Jezus bij hen is, zijn alle moeilijkheden vereffend, alle zwarigheden weggenomen. Zonder Hem in het schip zijnde, hadden zij uren lang zwaar gearbeid en waren zij slechts weinig gevorderd, want de wind was hun tegen; doch nu Hij in het schip trad, snelden zij als een pijl uit de boog naar de haven hunner bestemming, zodat zij er als in een ogenblik waren. Dit was nog wat anders dan de vaart met onze stoomschepen en wat meer veilig. Zo moet de mens altijd eerst tevergeefs arbeiden eer God de uitkomst geeft, opdat de uitkomst Godes en niet des mensen zij. O wat wenste ik dat zo menig denker, die nu nog nacht en dag zich afslooft om uit de boeken de wijsheid te zoeken, welke de mens reeds hier tot hoogste kroon en sieraad strekt, moede mocht worden haar te zoeken in het menselijk verstand, en haar mocht ontvangen in Jezus. In Jezus alleen liggen al de schatten der Goddelijke wijsheid, want in Hem leren wij God kennen gelijk Hij is, en buiten Hem kent niemand God, en kan niemand God kennen. En zij ontzetten zich boven mate zeer in zichzelf en waren verwonderd, want zij hadden niet gelet op het wonder der broden; want hun hart was verhard. De discipelen sparen elkander niet en sparen zichzelf niet; zij zeggen onbewimpeld hoe berispelijk hun gemoedsgesteldheid was. Zij waren als wij en als alle andere mensen. Zodra wij in andere omstandigheden komen, denken wij niet aan de hulp Gods, die wij vroeger ondervonden. Hadden de discipelen weer honger gehad, zij zouden misschien gedacht hebben: God kan ons weer spijzigen, doch nu hadden zij geen honger, maar leden nood van de baren. Waarom dachten zij nu niet: Hij, die ons door een wonder spijzigde, zal ons door een wonder uit deze nood verlossen? Doch nee, in zulke gevallen zijn wij als de heidenen, die menen, dat zij voor ieder afzonderlijke zaak een afzonderlijke god moeten hebben. Die nu in het schip waren kwamen en aanbaden Hem, zeggende: Waarlijk Gij zijt Gods Zoon. Dit deden de discipelen van Jezus, derhalve is hij, die Jezus niet erkent als de Zone Gods en Hem niet als zodanig aanbidt, geen discipel van Christus, maar een kind dezer wereld, een ongelovige, een verlorene. Mocht de Heer aan zulk een het wonder aller wonderen doen, het wonder dat niet heeft opgehouden, maar dat onafgebroken is voortgegaan van het ogenblik van 's Heren opstanding tot op ditzelfde ogenblik, en voortgaan zal totdat de laatste gelovige leven zal, mocht de Heer het wonder der bekering aan hem doen, hij zou niet langer enig wonder der Schrift kunnen ontkennen, maar de Here Jezus proefondervindelijk kennende, Hem als de Zone Gods en zijn Verlosser belijden en aanbidden. En als zij overgevaren waren, kwamen zij in het land Gennesareth, en havenden aldaar. En als zij uit het schip gegaan waren, terstond werden al de mannen van die plaats Hem kennende. En geheel het omliggende land doorlopende, begonnen zij degenen, die kwalijk gesteld waren, op dekens te dragen ter plaatse waar zij hoorden dat Hij was. Hoezeer muntten deze lieden uit bij de stadgenoten van Jezus! Te Nazareth kon Jezus slechts weinig wonderen doen, omdat slechts weinigen tot Hem om genezing kwamen, hier is een geheel volk in beweging om zijn zieken tot Jezus te brengen. En nu, een goede bron is niet karig in het geven van water; hoe meer er uitgaat, hoe meer er toevloeit. Hier was de Springader van het levende water; nooit kwamen er te veel tot Hem, en nooit komt iemand tot Hem te veel. En zoo, waar Hij kwam, in vlakten of steden of dorpen, daar legden zij de zieken op de markten en baden Hem, dat zij maar de zoom zijns kleeds aanraken mochten, en zo velen als Hem aanraakten, werden gezond. Waar Jezus is, daar is altijd de menigte des volks, daar wordt de mare zijner aanwezigheid heinde en ver in het rond verspreid,

want er zijn overal vele ellendigen die troost, en vele zieken die genezing behoeven en als deze weten, dat zij waarlijk getroost en genezen kunnen worden, dan komen zij ook, en wel in zulk een menigte, dat zij ook de ruimste plaatsen der stad, de markten vullen. Ter plaatse waar men anders de koopwaren uitstalt, daar lagen nu de zieken naast elkander op hun dekens; het was onmogelijk en ook onvoegzaam om Jezus tot de huizen der zieken te doen ingaan, doch het was ook niet nodig. Men schroomde niet om de gevaarlijkste zieken uit de binnenkamers op de openbare straat te dragen naar Jezus heen. De open lucht kon hun geen kwaad doen, zo meende men. Welk een aanschouwing! Begerig strekten al deze zieken de handen uit, om slechts de zoom van 's Heren kleed aan te raken, en terstond volgde daarop de genezing. De een zag het van de ander, en het voorbeeld van de een was bemoedigend voor de ander. Wij hebben het reeds bij de aanraking door de vrouw, die de vloed des bloeds had, opgemerkt, hoe de Joden zich gelukkig achten als zij slechts de franje van het kleed der wetsrol kunnen aanraken en kussen. Ach, dat zij, de Joden van onze dagen, ook alleen de zoom of de franje van het kleed des Heren geestelijk mochten aanraken en kussen, hoe eeuwig gelukkig, hoe zalig zouden zij zijn! Want gelijk in het magnetisme op onheilige wijze kracht uitstroomt, zoo stroomt van Christus op heilige wijze, de kracht des Heiligen Geestes uit in allen die geloven, ook tot genezing waar het nodig is, van lichamelijke kwalen. Christus moet ons aanraken of wij moeten Christus aanraken, zullen wij behouden zijn. Wij moeten op de een of andere wijze met Hem in gemeenschap komen. Ja, er is niet alleen een aanraking, maar ook een aangrijping van weerszijden. Wie, die het ondervonden heeft, weet niet dat de aangreep Gods ons door merg en been gaat. Al wat van God uitgaat is kracht, en hoe pijnlijk moet het ons dan zijn, als God zijn vingers drukt op onze zweren, de zweren onzer zonden, die geheel ons lichaam bedekken, ja, als Hij er in snijdt! Neen, de genezing der zondige ziel geschiedt niet zonder hevige smart; het is een zeer pijnlijke operatie bij onze volle bewustheid, in wakende toestand; maar de gezondheid, die er op volgt, is liefelijk, hoogst liefelijk, alle andere liefelijkheid overtreffende. Doch nu vragen wij: waarom genas Jezus al deze zieken, en bidden wij zo dikwijls vruchteloos om het behoud onzer dierbare panden? Wat zullen wij antwoorden? Kunnen wij voor God antwoorden? Kennen wij zijn redenen? Nee, maar daarom heeft Hij ze wel, en zo Hij ze ons wilde openbaren, wij zouden Hem niet meer vragen, en ons ook niet meer beklagen, maar Hem loven en danken. Doch merkt op, dat deze lieden en zo vele anderen, die door Jezus genezen werden, geen discipelen van Jezus waren en dat zij door deze tijdelijke uitreddingen uit dankbare wederliefde tot discipelen van Jezus moesten worden. Doch wij zijn reeds des Heren discipelen, en zo handelt God met ons op een geheel andere wijze dan met hen, ook wel in de weg der uitkomsten, maar meer nog in die der beproevingen. Waardoor zou Gods Zoon zich als zodanig bij deze halve heidenen, en bij allen die buiten staan geopenbaard hebben dan door tekenen en wonderen van lichamelijke uitredding? Doch aan ons, die binnen zijn, openbaart Hij zich als onze Heer door gaven van genade, van geloof, van kennis, van hope voor de toekomst, van altijd hogere liefde. De andere dag, de schare die aan de oever der zee stond, ziende dat aldaar geen ander scheepje was dan dat ene, daar zijn discipelen ingegaan waren. (Doch er kwamen andere scheepjes van Tiberias nabij de plaats, waar zij het brood gegeten hadden, als de Heer gedankt had). Toen dan de schare zag, dat Jezus aldaar niet was, noch zijn discipelen er waren: zo gingen zij ook in de schepen en kwamen te Kapernaum, zoekende Jezus. Het verblijf des Heeren met zijn discipelen in de vlakten van het landschap Gennesareth was slechts kort geweest, daarna keerden zij terug naar huis, naar Kapernaum. En toen zij Hem gevonden hadden, over de zee, zeiden zij tot Hem: Rabbi, wanneer zijt Gij hier gekomen? De Evangelist Johannes meldt ons daarom zo breedvoerig de overtocht der scharen, om reden te geven van deze hun vraag. Zij konden zich niet begrijpen, hoe Jezus te Kapernaum kon zijn, daar zij Hem niet hadden zien heengaan. Zij wisten niet dat Hij wandelende op de zee tot zijn discipelen gekomen was. Jezus antwoordde hun en zei: Voorwaar, voorwaar zeg ik u: Gij zoekt Mij, niet omdat gij tekenen gezien, maar omdat gij van de broden gegeten hebt en verzadigt zijt

geworden. De Heer leidde terstond de gedachte des volks af van de wijze hoe Hij te Kapernaum gekomen is; Hij beantwoordt geen vragen van blote nieuwsgierigheid, maar bepaalt hen terstond bij de hogere dingen, bij het boven alles nodige. Tot dezulken, die tekenen begeerden, zei Jezus: Tenzij dat gijlieden tekenen en wonderen ziet, zo zult gij niet geloven. En tot degenen die Hem zochten, omdat Hij brood uitdeelde, zeide Hij: Gij zoekt mij, niet omdat gij tekenen gezien hebt. Bij de eersten bestrafte Hij het ongeloof, en bij de anderen de aardsgezindheid. Tekenen zijn bewijzen van Goddelijke tussenkomst. De Heer zegt dus: Gij zoekt mij, niet omdat gij mij Gods werken hebt zien werken, en Hem daarvoor verheerlijken wilt, maar omdat ik u gespijzigd heb, en gij andermaal wilt gespijzigd worden. Werkt niet om de spijs die vergaat, maar om de spijs, die blijft tot in het eeuwige leven. Het menselijk streven verdeelt zich in tweeën: men heeft óf een aards, óf een hemels doel voor ogen. De mens leeft voor de aarde óf voor de hemel. De Heer wil wel, dat wij voor ons dagelijks brood zullen arbeiden, maar niet dat het aards brood onze enige of voornaamste spijze zij. Er is een stoffelijke spijs voor het lichaam, er is een geestelijke spijs voor de ziel; het ene is het brood, het andere is het Woord van God. Dat laatste brood moeten wij boven alles begeren, en daarnaar moeten wij trachten, want het is een eeuwigdurende, een eeuwig voedende spijs. Welke de Zoon des mensen u geven zal. Christus is de gever, en wel de enige gever van die geestelijke spijs, welke is het Woord Gods, ja welke Hij zelf is, zoals later blijken zal; Hij zelfs is het zelfstandige Woord Gods, en daarmede het enig waarachtige Brood des eeuwigen levens. Want deze heeft God de Vader verzegeld. De verzegeling des Vaders is de gemeenschap des Heiligen Geestes. De Vader heeft in de Heilige Geest de Zoon het zegel van zijn waarachtig Zoonschap gegeven , zodat op alles wat Christus zegt en doet, Gods stempel, Gods keur als bewijs van echtheid staat. Zij zeiden dan tot Hem: Wat zullen wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken? Altijd willen de mensen iets doen, om zalig te worden. Dit is onzer aller neiging. Doch Christus wil, dat wij alvorens iets te doen, niets doen, maar geloven. Wij geloven niet genoeg, dat geloven genoeg is. Wij willen het geloof altijd tot een werk maken; Christus wil daarentegen altijd het werk tot geloof maken. Het verschil is hemelsbreed, en toch wringen de meeste mensen de Schrift zo lang totdat zij het geloof tot een werk gemaakt hebben. Zo zei, bij de afscheiding der Remonstranten, één hunner hoofden, dat alle daden Gode niet aangenaam waren, alleen het geloof was een daad, die Gode behaagde. Nee, het geloof is geen daad. Het is leven, het leven van Christus in ons en van ons in Christus. Wat moeten wij doen om Gods werken te werken? is dus zoveel gevraagd als: wat moeten wij doen om te leven? Niets dan ademen, en dan volgen de overige levensbewegingen als vanzelf; want evenmin als ons lichamelijk leven denkbaar is zonder beweging, is het geloof denkbaar zonder werking. Doch er moet eerst leven zijn zal er levensbeweging zijn. Er zijn ook bewegingen, die geen levensbewegingen zijn. Men kan ook door werktuigen bewegingen voortbrengen, doch al overtreft de beweging der locomotief die van onze voeten onvergelijkbaar veel, zij verschillen daarin oneindig van elkander, dat de beweging der locomotief een kunstmatig gedwongen en die onzer voeten een natuurlijke, ongedwongen vanzelfsprekendheid is. Evenzo is het op geestelijk gebied. De Heilige Schrift noemt de zonden dode werken, omdat zij niet uit een geestelijk, maar natuurlijk beginsel voortvloeien. Evenzo noemt de Schrift de bloot natuurlijk levende mensen, dood in zonden en misdaden; want voor de Schrift, voor God is geen waar leven dan wat eeuwig en zalig is; al het overige leven is een schijnleven en een werkelijke dood. Hieruit volgt, dat het doen van de werken der wet, dat de uitwendige plichtsbetrachting, ook de nauwgezetste, zonder uit het rechte beginsel (der dankbare wederliefde jegens God) voort te vloeien, Gode niet kan behagen. Alleen het geloof, dat Christus als het eeuwige leven uit Gods hand aanneemt, behaagt Gode, omdat het geloof niet anders handelen kan dan uit dankbare wederliefde. Geloven is dus eigenlijk leven door Christus, in Christus, uit Christus. Als echtgenoten en kinderen kunnen wij daarvan iets beseffen. Liefhebbende echtgenoten leven in elkander, liefhebbende ouders leven in hun

kinderen, en liefhebbende kinderen leven in hun ouders. Het is één gevoel, dat hun leven uit ons is, en dat wij in hen leven. Zo ook wij. Wij moeten het leven van Jezus hebben en Hij moet ons leven hebben, en dit geschiedt niet natuurlijk en lichamelijk, maar in het geloof, door de Heilige Geest. Jezus antwoordde, en zeide tot hen: Dit is het werk Gods dat gij gelooft in Hem, die HIJ gezonden heeft. Er is maar tweeërlei antwoord op de vraag: wat moeten wij doen om zalig te worden? Dit: gij moet alles doen, of gij moet niets doen, maar geloven. De Heer gaat het eerste voorbij, en zegt alleen het laatste. Waarom? Om zondaren te vertroosten. Hij vraagt aan de zondaar niet anders dan: Geloof in Mij, stel uw vertrouwen in Mij, zoek in Mij wat u in uzelf ontbreekt: vergeving van zonde, eeuwig leven, eeuwige zaligheid. Indien Hij iets anders van de zondaar eiste, het zou deze wanhopig maken, want het is onmogelijk dat de zondaar de Heer iets kan geven, dat Hem welbehaaglijk is; maar heeft hij, de zondaar, geloof, dan volgen de goede werken vanzelf. Zeker is het geloof ook een werk, maar een werk van God in ons; door te geloven doen wij Gods werk in ons, niet ons eigen werk, evenals wij in de wedergeboorte niet leven uit ons eigen leven, maar uit het leven Gods, uit de Heilige Geest. Zij zeiden dan tot Hem: Wat teken doet Gij dan, opdat wij het mogen zien en U geloven? Wat werkt Gij? Welk een vraag? Hebben zij dan de vorige dag geen teken gezien? Ja, maar als God een andere weg met de mens wil gaan, dan deze wil volgen, dan trekt de onwillige zijn vroeger gunstig oordeel in, en weet hij allerlei aanmerkingen te maken op hetgeen hij vroeger ten volle goedkeurde. Had de Heer gezegd: Gij moet het een of ander doen, en gij zult zalig worden, zij zouden tevreden zijn geweest; doch nu de Heer enkel spreekt van geloven, en wel geloven in Hem, als de gezondene des Vaders, nu beginnen zij uitvluchten te maken. Onze vaders hebben het manna gegeten in de woestijn, gelijk geschreven is: Hij gaf hun het brood uit de hemel te eten. Hier treedt hun bedoeling beter voor de dag. Het teken, dat zij gezien hadden, was wel goed, (zo redeneerden zij) maar toch niet het rechte. Mozes had brood uit de hemel te eten gegeven, en zou nu Jezus groter willen zijn dan Mozes, zo moest Hij ten minste ook een teken uit de hemel geven; want het gisteren ontvangen brood was toch maar gewoon brood. Ook de Farizeeën vroegen gedurig een teken uit de hemel, doch de Heer zelf was het teken uit de hemel, waarbij geen ander teken uit de hemel zou gevoegd hebben. Zij wilden een teken tot een getuigenis van 's Heren persoon, maar zijn persoon zelf was de vereniging van alle mogelijke wonderen en tekenen, en zo droeg Hij zijn getuigenis in zichzelf. Eerst wanneer de Heer weer ten hemel zou gevaren zijn, waaruit Hij was nedergedaald, zou er wederom een teken uit de hemel gegeven worden: de nederdaling des Heiligen Geestes met al zijn gaven en krachten, om te blijven wonen in de harten der gelovigen als in zijn geestelijk huis. Jezus dan zeide tot hen: voorwaar, voorwaar zeg Ik u, Mozes heeft u niet gegeven het brood uit de hemel. Ofschoon het manna van boven uit de luchthemel nederdaalde, was het echter geen hemels brood, dat zielen voedt en waardoor de mens eeuwig leeft, maar een bloot lichamelijke spijs. Maar mijn Vader geeft u dat ware brood uit de hemel; want het brood Gods is Hij, die uit de hemel nederdaalt en die der wereld het leven geeft. Ik zelf (dit wil de Heer zeggen) ben het ware manna; het manna van Mozes was slechts een afschaduwing van Mij, ja, een profetie: dat Ik zelf eenmaal uit de hemel zou nederdalen, om der wereld het leven te geven. Zo is dan Christus voor de Christen het geestelijk brood, dat hij eet en waardoor hij leeft. Zij zeiden dan tot Hem: Here! geef ons altijd dit brood! De geestelijke woorden des Heeren werden gewoonlijk vleselijk opgevat. De Samaritaanse vrouw zeide ook: Here! geef mij dat levende water, opdat mij niet dorste en ik hier niet moet komen om te putten. Jezus zeide tot hen: Ik ben het brood des levens. Wat de Heer hun zo even zijdelings zei, zegt Hij hun thans rechtstreeks. Doch welk een getuigenis! Kan dit een persoon, die minder is dan God, van zichzelf zeggen? Zo horen wij dan, evenals een thema in een groot muziekstuk, onder allerlei afwisselingen, het onophoudelijk terugkeren van de grondtoon van 's Heren Godheid in zijn woorden en in zijn daden. Die tot Mij komt, zal geenszins hongeren, en die in Mij gelooft zal nimmermeer dorsten. Het volk dacht enkel aan het brood, dat zij gegeten hadden; de Heer sprak van het brood, dat zij nog eten moesten. Merk op

dat de Heer de woorden tot Mij komen en in Mij geloven verwisselt. Wie tot Jezus komt, gelooft; wie in Jezus gelooft, komt tot Hem. De honger en de dorst zijn de twee voornaamste behoeften van het leven, waarin alle andere behoeften begrepen zijn. Wie Christus heeft, die heeft de volle en voortdurende vervulling van al zijn geestelijke en lichamelijke behoeften; want de Heer sluit ook het lichamelijke niet uit; dit bewees Hij nog de vorige dag door de spijziging der vijfduizend. Die de schare, welke niet in Hem gelooft, verzorgt, zou die het zijn discipelen aan brood laten ontbreken? Maar Ik heb u gezegd, dat gij Mij ook gezien hebt, en gij gelooft niet. De vaderen hadden in Hem geloofd, zonder Hem te zien; zijn tijdgenoten zagen Hem in de heerlijkheid van de Eniggeborene des Vaders, vol van genade en waarheid, omgeven van wonderen zonder tal, en nochtans geloofden zij niet. Doch het bevreemdde de Heer niet; want terstond liet Hij er op volgen: Al wat de Vader Mij geeft, zal tot Mij komen. De Heer spreekt nu en gedurig van zijn ware discipelen, als van gegevenen des Vaders. Dat hiermede de leer der verkiezing in al haar kracht wordt voorgesteld, is onweersprekelijk. Die God tevoren gekend heeft, gekend heeft in genade, die heeft Hij ook geroepen. Romeinen 8:29,30 En die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen; want Ik ben uit de hemel nedergedaald, niet opdat Ik mijn wil zou doen, maar de wil degene, die Mij gezonden heeft. De Heer stelt zich onophoudelijk voor als gezant des Vaders, wiens wil Hij in alles alleen volbrengt. De woorden des Zoons zijn een gedurige verheerlijking des Vaders. En dit is de wil des Vaders, die Mij gezonden heeft, dat al wat Hij Mij gegeven heeft, Ik daaruit niets verlies, maar het zelf opwek ten uitersten dag. Zo heeft dan ook de Zoon een werk te doen: de Hem gegevenen door de Vader te bewaren voor het verloren gaan. De verkiezing des Vaders staat dus niet op zichzelf. Het verlossingswerk des Zoons moet er bijkomen; daarop volgt de inwoning des Heiligen Geestes, en zó wordt een zondaar behouden door het drie-enig werk van een drie-enig God. Al de gegevenen des Vaders zijn zondaren, die als zodanig kunnen verloren gaan. De Zoon moet ze voor het verloren gaan behoeden en ze uit de dood verlossen. Doch de verlossing van Christus staat vast, zo staat ook de verkiezing vast. En dit is de wil degene, die Mij gezonden heeft, dat een ieder, die de Zoon aanschouwt, en in Hem gelooft, het eeuwige leven heeft. Welk een genadige wil des Vaders jegens de zondaar, en welk een heerlijke wil des Vaders jegens de Zoon, die de zaligheid van de zondaar stelt in Hem, en in Hem alleen, zodat de heilige Jezus zeggen kon en moest: Niemand komt tot de Vader dan door Mij. Wederkerig zegt de Heer straks zoveel als: Niemand komt tot Mij dan door de Vader. De volkomen eenheid van de Vader en de Zoon is, het blijkt hier duidelijk, de grond hunner volkomen eens-willendheid. En Ik zal hem opwekken ten uiterste dag. De Heer, gelijk geheel de Schrift, stelt de opstanding in heerlijkheid der gelovigen voor: als de laatste daad der verlossing van Christus, en daarmede als de eeuwige heerlijke kroon op al zijn werk. Daarna is er niet meer te doen ter verlossing; de dood, de laatste vijand, is alsdan teniet gedaan; zelfs het graf heeft zijn prooi moeten teruggeven; de dood is dus verslonden tot overwinning, en deze overwinning is eeuwig. De Joden dan murmureerden over Hem, omdat Hij gezegd had: Ik ben het brood dat uit de hemel neergedaald is. Op dit ene gezegde waren hun gedachten bepaald gevestigd; het had de sterkste indruk op hen gemaakt. En zij zeiden: is deze niet Jezus, de zoon van Jozef, wiens vader en moeder wij kennen? Hoe zegt deze dan: Ik ben uit de hemel neergedaald? Gij ziet, Jezus te aanschouwen met de ogen des lichaams, is niet voldoende om in Hem te geloven. Men moet Hem met geestelijke ogen aanschouwen, zal men Hem zien gelijk Hij is. En wie geeft deze geestelijke ogen? God, en God alleen. Jezus antwoordde dan en zei tot hen: Murmureert niet onder elkaar. Niemand kan tot Mij komen tenzij dat de Vader, die Mij gezonden heeft, hem trekke. Er zijn mensen, die zeggen: Niemand kan tot Christus komen, dan door de Vader getrokken, maar de Vader trekt alle mensen tot Christus. Treurige kunstenarij, om een tekst juist het tegendeel te laten zeggen van hetgeen hij zegt. Niet allen kwamen tot Jezus, velen murmureerden over en tegen Hem, velen haatten Hem; anderen, die Hem tot hiertoe gevolgd waren, verlieten Hem. Ik vraag u: waar blijft, of waarin blijkt de trekking van alle mensen tot Jezus? Het is zoveel als te zeggen: Alleen de gegevenen

des Vaders aan de Zoon zullen niet verloren gaan; maar alle mensen zijn door de Vader aan de Zoon gegeven. O, er is niets schoner en heerlijker dan de volle waarheid, maar de vermenging van de waarheid met de leugen is afschuwelijk. De verkiezing is voor ons een volstrekte verborgenheid in God, omdat wij in de allerhoogste wijsheid en liefde onmogelijk willekeur kunnen aannemen, en de in God bestaande algenoegzame redenen der verkiezing niet kennen; maar dat er een verkiezing Gods is en in de Schrift onophoudelijk geleerd wordt, is zo klaar als de volle dag. De verkiezing is het beginsel, waar alle Goddelijke werkingen van uitgaan, en het is dus niet enkel een waarheid, maar een hoofdwaarheid, door andere waarheden veelzijdig ondersteund, om te voorkomen, dat zij niet eenzijdig wordt opgevat. De Vader verkiest, de Zoon verlost, de Heilige Geest verheerlijkt. En Ik zal hem opwekken ten uiterste dag. De Heer trekt geheel het werk zijner verlossing samen in dit eindpunt. En waarlijk, indien de mens niet weder naar lichaam en ziel, dus niet in zijn geheel uit de dood wordt verlost, zo is er geen volkomen verlossing. De Schrift kent geen ander mens dan die van ziel en geest en tevens van vlees en been. De mens der opstanding kan geen ander mens zijn; zijn wezen zal hetzelfde zijn; maar de hoedanigheden, die hem dan zullen eigen zijn, en de toestand, waarin hij dan zal verkeren, zullen oneindig van de tegenwoordige verschillen. Het is ook opmerkelijk, dat de Heer terstond op het komen tot Hem, de belofte laat volgen: En Ik zal hem opwekken ten uiterste dag. Zó rijk en vrij is de genade; zij spreekt niet van doen, waar zij van geloof spreekt. Overigens is het een volstrekte onmogelijkheid tot Jezus te komen, en dezelfde te blijven die men is. En zo is de leer der voorverordinering hier noch ergens in de Schrift voorgesteld tot een verschrikking of tot een afschrik, maar tot een troost, tot een bemoediging en aanlokking. Is iemand tot Jezus gekomen, zo heeft hij de zekerheid van niet uit zichzelf gekomen, maar door de Vader getrokken te zijn; doch nooit kan het hem een beletsel zijn om tot Jezus te komen. Er is geschreven in de profeten: en zij zullen allen van God geleerd zijn. Een ieder dan, die het van de Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij. Dat de Heer hier niet bedoelt het onderwijs Gods door de Schrift alleen, maar bepaald een onmiddellijk onderwijs van God, is duidelijk. De Schrift, ofschoon een werk des Heiligen Geestes, kan gelezen en niet verstaan worden. Eerst wanneer de Heilige Geest het verstand van de lezer der Schrift opent voor het begrip der Goddelijke waarheid, verstaat hij wat hij leest. Gij ziet ook hier de drie-eenheid Gods werkzaam in de verlossing der mensen. De Vader leidt de zondaar tot de Zoon om verlost te worden, en de Zoon leidt de verloste zondaar tot de Heilige Geest om geheiligd te worden en de Heilige Geest leidt de zondaar terug tot de Vader om gezaligd te worden. Trouwens het behoort tot de eigenaardigheden der Schrift, dat zij niets stelselmatig leert, ten einde niet enige afgetrokkenheid of afgepastheid in de dingen Gods: en vooral niet in de drie personen van het enig Goddelijk Wezen te stellen. Immers er is bij alle onderscheiding, geen scheiding of ongelijkheid bij hen denkbaar; zij leven in de volkomen gemeenschap en eenheid met en in elkander. Niet dat iemand de Vader gezien heeft, dan die van God is; deze heeft de Vader gezien. De Heer wil niet verstaan zijn, alsof Hij een volstrekt onmiddellijk onderwijs van God bedoelde: nee, dit ontving Hij, de Zoon alleen, maar wie tot Hem, de Zoon komt, wordt in het verborgene van zijn hart en verstand door de Heilige Geest, Hem, de Here Jezus, gegeven en naar Hem getrokken. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: die in Mij geloofd, heeft het eeuwige leven. Het eeuwige leven is het leven van God, is de Heilige Geest. In Christus te geloven, is in gemeenschap met Hem te komen, is te delen in alles wat Hij is en heeft en geeft. Christus is het eeuwige leven; zo dan, wie zich met Hem verenigt, die deelt in het leven van Christus: in de Heilige Geest, die van Hem afdaalt in de zijnen. Ik ben het Brood des levens. Let wel, Christus en Hij alleen is het Brood, dat gegeten, het eeuwige leven geeft. Zelfs de Schrift op zichzelf is het eeuwige leven niet; al eet gij haar op; al wordt gij zo gemeenzaam met haar, dat gij haar van buiten kent; indien gij niet Christus uit haar in uw hart hebt opgenomen, heeft de Schrift geen zielevoedende kracht voor u. Alleen Christus maakt de Schrift voor u tot het Woord van God, waardoor uw ziel leeft. Uw vaders hebben het manna gegeten in de woestijn en zij zijn

gestorven; dit is het Brood, dat uit de hemel neerdaalt, opdat de mens daarvan eet en niet sterft. Het manna was een lichamelijk voedsel, dat niet van de lichamelijke dood bevrijdde; maar Christus is het brood der ziel, dat der ziel het eeuwige leven geeft, en niet der ziel alleen, maar de gehele mens, want ook zijn gestorven lichaam zal door Christus opgewekt worden ten uiterste dag. Daarom zegt de Heer ook niet dat de ziel, maar dat de mens daarvan eet en niet sterft. De dood der zijnen is voor Christus geen dood, maar leven, eeuwig leven. Ik ben dat levende Brood, dat uit de hemel neergedaald is. Kon de Heer zich duidelijker openbaren; zegt Hij met deze woorden niet rechtstreeks en onbewimpeld, dat Hij de Messias is, en dat zijn naam de enige naam is, onder de hemel gegeven, waardoor wij kunnen zalig worden? Wel kon de Heer later zeggen, toen het volk Hem vroeg: Waarom houdt Gij onze zielen langer op, zo Gij de Christus zijt, zeg het ons: Ik heb het u gezegd, maar gij gelooft het niet. Zo iemand van dit brood eet, die zal in der eeuwigheid leven. Dit wil zoveel zeggen als: wie deel heeft aan mijn persoon, die heeft deel aan mijn leven, aan het eeuwige leven. En het brood, dat Ik geven zal, is mijn vlees, hetwelk Ik geven zal voor het leven der wereld. Hiermede verklaart de Heer de mogelijkheid om deel aan zijn leven te verkrijgen. Hoe kon de Zoon van God zijn heilig, Goddelijk, eeuwig leven mededelen aan de zondaar, op wie als zodanig het vonnis des doods rust? Door in zijn eigen persoon de zonden te verzoenen, door als mens zijn menselijk leven ten offer te geven. Alleen hierdoor zou de wereld, zouden de zondaren het eeuwige leven kunnen deelachtig worden. Zonder een verzoening door voldoening aan te nemen, zijn deze woorden des Heren niet te verklaren. De Joden dan streden onder elkander, zeggende: Hoe kan deze ons zijn vlees te eten geven? Zij vatten het gezegde des Heren letterlijk op, en de Heer sprak kennelijk met een geestelijke bedoeling. Immers eerst had de Heer zichzelf het levende Brood genoemd, vervolgens had Hij zichzelf voorgesteld als de Gever van het brood, en toen dat Brood nader aangeduid als te bestaan in zijn vlees, in zijn lichaam, zoals Hij ook in het avondmaal het brood zijn lichaam noemde. De Heer maakte uit het een het beeld van het ander. Jezus dan zeide tot hen: voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: tenzij dat gij het vlees van de Zoon des mensen eet, en zijn bloed drinkt, zo hebt gij geen leven in u zelf. De Heer, wel verre van zijn woorden te verzachten of te verklaren, versterkt ze met volle kracht, en voegt bij het eten van zijn vlees, ook nog het drinken van zijn bloed, als volstrekt noodzakelijk vereiste om het eeuwige leven in zich te hebben. Zo duister deze rede was voor de toehoorders van de Heer, zo duidelijk is zij voor ons. Het gehele Evangelie wordt samengetrokken in de waarheid, dat Christus ons eten en drinken moet zijn, zullen wij geestelijk, dat is Goddelijk, eeuwig leven. Christus heeft zich mededeelbaar gemaakt aan zondaren. Waardoor? Door zijn lichaam te laten breken en door zijn bloed te laten vergieten. Zolang het brood in zijn geheel en de wijn onuitgegoten blijft, heeft niemand er iets aan; zal het brood gegeten, zal de wijn gedronken worden, zo moet het gebroken en uitgegoten worden. Zolang de Here Jezus niet gekruisigd was, en dus niet zijn ziel had uitgestort in de dood tot een zoenoffer voor de zonde, was Hij in zichzelf de volheerlijke eeuwige Zoon des Vaders, en de volheerlijke Zoon des mensen, maar onmededeelbaar aan zondaren. Hij was een in zichzelf gesloten geheel, dat als zodanig alle gemeenschap uitsluit. Doch door zijn lijden en sterven voor de zonde, werd Hij de Verzoener der zonde, die wat Hij in zichzelf had, kon meedelen aan anderen. En zo konden nu de zondaren, door het geloof, gemeenschap aan zijn lijden en sterven, en daarmede aan zijn verzoening der zonde en aan zijn overwinning der zonde, aan zijn overwinningsleven verkrijgen. Van deze waarheid is dan ook het avondmaal het blijvend teken. In het avondmaal geeft Christus ons zijn lichaam te eten en zijn bloed te drinken, dat is: geeft Hij zich aan ons als de Gekruisigde voor onze zonden. Wie avondmaal houdt, die neemt als zondaar de gekruisigde Christus aan als zijn Zaligmaker, door een handeling, welke een belijdenis zonder woorden is. Heerlijke instelling voor geheel de Kerk van Christus! Hemel, aarde en hel vragen aan u en aan mij en aan allen, die naar de naam van Christus zijn genoemd: Wie is de Christus voor u? En wij antwoorden niet in woorden, maar nemen het brood uit Jezus hand, met Jezus woorden: Dit is mijn lichaam,

dat voor u verbroken wordt, en wij eten het, en wij drinken uit de beker der dankzegging, die Jezus ons toereikt met de woorden: Drinkt allen daaruit; dat is mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, dat voor u en voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden. De leden der gemeente kunnen met elkander bidden en zingen, en horen naar de uitlegging des Woords, maar niets drukt hun gemeenschap aan een gekruisigde Zaligmaker meer uit, dan hun Avondmaalsviering. Daarmee belijdt ieder afzonderlijk en belijden allen tezamen: De spijs en drank voor het geestelijk, Goddelijk, eeuwig leven is alleen Christus, de gekruisigde Christus. Alleen uit zijn dood ontspringt voor mensen, voor zondaren, voor verlorenen, het eeuwige leven. Zoeken wij dan in het avondmaal geen geheimzinnigheid. De zaak is klaar, klaar als de dag. Gelijk wij door het eten van het brood en het drinken van de wijn deelhebben aan beide, zo hebben wij door het gelovig avondmaal houden deel aan het verzoenend lijden en sterven van Jezus, zó dat wij in Hem geleden hebben en gestorven zijn voor onze zonden, om voortaan in Hem Gode te leven. Er is buiten het geloof niet nog een afzonderlijke gemeenschap met Christus. Nee, dat aan te nemen, was tegen de Schrift, en vóór de dwaling. Het geloof alleen maakt het avondmaal tot een gemeenschap met Christus, en zo ook de doop tot een zegel des Verbonds. De tekenen op zichzelf hebben geen kracht; daarom kan men ook onwaardig avondmaal houden en tevergeefs gedoopt zijn. Het behaagde echter de Heer, om voor het geloof bijzondere heerlijke gelegenheden van oefening te geven, en deze zijn de prediking des Woords, het gebed en de bediening der bondzegelen. Het geloof openbaart zich in al zijn heerlijkheid door deze heilige handelingen, en het geloof moet zich in alles, al is het dan ook niet op altijd even verheven wijze, openbaren. Immers het geloof is gelijk de hoop en de liefde, bij de Christen een doodlopende zaak. Als iemand u in het diepste van de slaap wakker roept en vraagt: Hebt gij Jezus lief? dan moet gij kunnen antwoorden: ik heb Jezus lief, maar niet genoeg! En zo moet ook het geloof ten allen tijde gereed staan zich te betonen. Die mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, die heeft het eeuwige leven. Het leven dat de mens van nature heeft, is geen leven voor Jezus, die aan alles de rechte naam geeft. Leven en zaligheid is eenzelvig. Leven zonder zaligheid is een bestaan, geen leven. Daarom zei de Heer zo-even: Tenzij gij het vlees van de Zoon des mensen eet en zijn bloed drinkt (tenzij gij deel neemt aan Mij als de gekruisigde Messias) hebt gij geen leven in uzelf. En Ik zal hem opwekken ten uiterste dag. Niet alleen zal hij naar de ziel terstond, maar ook aan het einde des tijds naar het lichaam, eeuwig leven. Want mijn vlees is waarlijk spijs en mijn bloed is waarlijk drank. Is het woord oneigenlijk, de zaak is wezenlijk. Zonder toe-eigening van Christus en die gekruist, moet de ziel eeuwig hongeren en eeuwig dorsten, want er is niets buiten Hem, dat haar verzadigen kan. Die mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, die blijft in Mij en Ik in hem. Hier ziet gij, dat dit eten en drinken enkel zinnebeeldige uitdrukkingen zijn van de innigste gemeenschapsoefening des zondaars met zijn gestorven en opgewekte Zaligmaker. De Heer belooft daarbij wederkerige gemeenschap. Hij zegt er mede: wie met Mij in gemeenschap staat, met die sta Ik wederkerig in gemeenschap, zodat hij in Mij is door het geloof, en Ik in hem door de Heilige Geest. Daarom herhaalde de Heer in zijn laatste gesprekken met zijn discipelen deze woorden: Blijft in Mij, en Ik in u. Gelijk de rank geen vrucht kan dragen van zichzelf, zo zij niet in de wijnstok blijft, alzo ook gij niet, zo gij in Mij niet blijft. Gelijkerwijs Mij de levende Vader gezonden heeft, en Ik leef door de Vader, alzo die Mij eet, zal leven door Mij. Gelijk de Zoon ook als mens leefde uit het eeuwige leven des Vaders, alzo zou ook een ieder, die Hem, de Zoon, in zijn hart opnam, leven uit zijn leven. De Christen leeft door Christus. Paulus zeide: Ik leef, doch niet meer ik (ik leef mijn eigen leven niet meer) maar Christus leeft in mij. Dit is het brood, dat uit de hemel neergedaald is; niet gelijk uw vaders het manna gegeten hebben en zijn gestorven; die dit brood eet, zal in der eeuwigheid leven. De Heer keert terug tot het begin, tot de tegenstelling van zichzelf met het manna. Op het eten van het manna volgde de tijdelijke dood, op het aannemen van Hem zou het eeuwige leven volgen. Deze dingen zei Hij in de synagoge, lerende te Kapernaum. De indruk dezer rede was ook bij Johannes de Evangelist (die ze ons alleen

meedeelt) zo groot, dat hij er de tijd en de plaats, waar zij gehouden werd, bij moest optekenen. Johannes oordeelde het dan ook, vanwege de mededeling van dat gesprek en van hetgeen de andere evangelisten van de instelling des Avondmaals bericht hadden, overbodig, om deze instelling zelf te vermelden. Velen dan van zijn discipelen, dit horende, zeiden: Deze rede is hard, wie kan ze horen. De rede des Heren was hun niet alleen onverstaanbaar, maar ook onverdraaglijk. Dat een mens spreekt van zijn vlees te eten en zijn bloed te drinken, was nooit gehoord, en zou ook ongerijmd zijn, wanneer het niet geestelijk bedoeld was. Doch bij een geestelijke bedeling behoort een geestelijke opvatting, en voor deze was bij het volk geen plaats. Het vatte des Heren redevoering vleselijk op. En nu waren de Joden ten hoogste afkerig van het hun verboden eten van het vlees in zijn bloed, des te meer van het bloed drinken. Inzonderheid echter ergerde zich de schare over des Heren bewering, dat Hij uit de hemel gedaald was, daar zij zijn ouders kenden. Jezus nu wetende bij zichzelf, dat zijn discipelen daarover murmureerden, zeide tot hen: Ergert ulieden dit? Wat zou het dan zijn, zo gij de Zoon des mensen zag opvaren, daar Hij tevoren was ? De Heer stelt zijn zichtbare hemelvaart, welke Hij hier voorzegt, tegenover zijn onzichtbare nederdaling uit de hemel. Indien zij niet konden geloven, dat Hij door middel van zijn geboorte uit Maria van God gekomen was, hoe zouden zij kunnen geloven, dat Hij onmiddellijk lichamelijk, zichtbaar tot God teruggekeerd was. Dat juist deze zaak bij de discipelen de grote onbegrijpelijkheid was, blijkt uit het slot van het laatste gesprek des Heren, Johannes 16:28-31, waar de Heer, als de slotsom van al zijn redeneringen zegt: Ik ben van de Vader uitgegaan, en ben in de wereld gekomen; wederom verlaat Ik de wereld en ga heen tot de Vader. Zijn discipelen zeiden tot Hem: zie, nu spreekt Gij vrij uit en zegt geen gelijkenis; nu weten wij dat Gij alle dingen weet en gij hebt niet van node, dat U iemand vraagt, hieraan geloven wij dat Gij van God uitgegaan zijt. Waarop de Heer hen antwoordde: Gelooft gij nu? De Geest is het, die levend maakt, het vlees is niet nut. De Heilige Geest maakt de woorden Gods tot levende en levendmakende woorden; de vleselijk werktuiglijke, letterlijke opvatting heeft er niets aan. De woorden, die Ik tot u spreek, zijn geest en zijn leven. Des Heren woorden zijn woorden des Heiligen Geestes, en daarmede woorden des eeuwigen levens, die als zodanig heilig geestelijk, en bij het licht der eeuwigheid moeten beschouwd worden. Maar er zijn sommigen van ulieden, die niet geloven. ‘Het ongeloof doet u mijn woorden niet verstaan. Indien gij geloofde, gij zoudt Mij kennen als de Beloofde aan de vaderen, als de Zone Gods, en gij zoudt weten dat het eeuwig leven niet in uzelf, maar in Mij is, en gij zoudt begeren deel aan Mij te verkrijgen.’ Want Jezus wist van de beginne wie zij waren, die niet geloofden, en wie hij was, die Hem verraden zou. De Heer valt niets tegen; dit doet Johannes ons gedurig opmerken. De meesten zijner discipelen vinden zijn redenen hard, onverstaanbaar, aanstotelijk; doch het bevreemdt de Heer niet, integendeel, Hij verwacht niets anders. Ja, ofschoon de Heer tot het laatste ogenblik Judas behandelt, alsof hij nog te redden was, zo wist Hij evenwel, zoals wij ogenblikkelijk uit zijn eigen mond zullen horen, dat Judas niet te redden was. Wie hier niet de volmaakte vereniging van de Goddelijke met de menselijke natuur in de eenheid des persoons van Christus ziet, ziet niets wat geestelijk waarachtig is. Als God weet Christus het verderfelijk einde, en als mens gebruikt Hij tegelijk al de middelen tot een zalig einde; Hij, die gekomen was niet om de zielen der mensen te verderven, maar te behouden. De Heer weet alles tevoren, en heeft op alles gerekend, nochtans handelt Hij als de arts, die ook in een dodelijke ziekte nog al de middelen aanwendt, die zijn wetenschap hem aangeeft, en als de schipper, die ook bij de onvermijdelijkste schipbreuk nog de laatste poging tot redding in het werk stelt. En Hij zeide: Daarom heb Ik u gezegd, dat niemand tot Mij komen kan, tenzij het hem gegeven zij van mijn Vader. Wij zien het, de Heer rust volkomen in de verkiezing zijns Vaders. Zij is voor Hem de algenoegzame reden van hetgeen te zijnen opzichte geschiedt. En waarom is er dan zulk een grote vijandschap bij zo velen tegen deze verkiezing Gods? Is het dan zo moeilijk om te berusten in een oneindige wijsheid, heiligheid en liefde? Kan God iets doen, dat zijns onwaardig is? En zo dit onmogelijk is, waarom willen wij dan

God niet erkennen als de alleen Vrijmachtige, die met het zijne, ja doet wat Hij wil, maar wiens wil volmaakt goed is? En niet alleen dat de Heer er voor zichzelf in rust, dat de niet-gegevenen des Vaders niet tot Hem komen, maar Hij zegt het ook aan de ongelovigen zelf, opdat zij niet murmureren. Vreest Hij nu, dat zij zullen antwoorden: Dan is het onze schuld niet, als wij niet zalig worden? Volstrekt niet. De Heer weet, dat alleen het ongelovig, het verhard, het toegeschroeid geweten God kan beschuldigen van het verderf des mensen. Elk ander geweten getuigt het tegendeel, en moet amen zeggen op het woord des Eeuwiglevenden: Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Here Here, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen, maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekeert van zijn weg en leeft. Het geloof houdt dus vast aan de onomstotelijke waarheid, dat Gods volstrekte vrijmacht en zijn volstrekte heiligheid één zijn in Gods volstrekte en oneindige goedheid: want het wezen Gods is liefde. De Heer wist dit volmaakt, Hij, God uit God; en wij zullen het eenmaal klaar doorzien; doch nu mogen wij niet wandelen in de aanschouwing, maar moet het geloof ons genoeg zijn. Van toen af gingen velen zijner discipelen terug, en wandelden niet meer met Hem. Deze rede des Heren maakte een scheiding en schifting tussen dezulken, die de Heer volgden met bijbedoelingen, en die Hem volgden uit overtuiging en liefde. Het is een beeld van de scheiding en schifting van de naam- en daad-Christenen aan het einde des levens. Jezus dan zeide tot de twaalven: wilt gijlieden ook niet weggaan? De Heer doet geen poging om de misnoegden en heengaanden te bevredigen of terug te roepen. Integendeel, Hij vraagt ook zelfs aan zijn twaalf Apostelen, of zij bij deze gelegenheid niet ook nog liever wilden heengaan dan blijven? De Heer oefent geen dwang dan die der liefde, welke vrij is en vrij laat. Simon Petrus dan antwoordde Hem: Heer! Tot wie zullen wij heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens, en wij hebben geloofd en bekend, dat Gij zijt de Christus, de Zoon van de levende God. Er is in de gemeente van Christus een vaste kern, welke niet wijkt voor wat het zij; de overigen vloeien af en toe. Die vaste kern bestaat uit de uitverkorenen, bij wie geloof en belijdenis samen gaan, en voor wie het onmogelijk is, om na tot Jezus gekomen te zijn, Hem weder te verlaten. Jezus antwoordde hem: Heb Ik u niet twaalf uitverkoren, en een van u is een duivel? En Hij zeide dit van Judas Iskarioth, want deze zou Hem verraden, zijnde één van de twaalven. De Heer maakt hier onderscheid tussen de uitverkiezing tot de zaligheid en die tot de bediening van het apostelschap, tussen de eeuwige verkiezing des Vaders en zijn tijdelijke verkiezing ten behoeve van het Koninkrijk der hemelen. Petrus betuigde voor zichzelf bij de Heer te willen blijven, en hij meende dit ook voor het gehele gezelschap der Aposte1en te kunnen doen; doch de Heer onderrichtte hem beter. Ook zelfs van de twaalven zou er nog één niet blijven, maar heengaan naar zijn eigen plaats.

15:1 De Heer en de Farizeeën en schriftgeleerden, over de wassingen.
En tot Hem vergaderden de Farizeeën en sommigen der Schriftgeleerden, die van Jeruzalem gekomen waren. En ziende dat sommigen van zijn discipelen met onreine, dat is, ongewassen handen brood aten berispten zij hen; want de Farizeeën en al de Joden eten niet, tenzij dat zij eerst de handen dikwijls wassen, houdende de inzetting der ouden. En van de markt komende, eten zij niet, tenzij dat zij eerst gewassen zijn. En vele andere dingen zijn er, die zij aangenomen hebben te houden: als namelijk het wassen der drinkbekers, en kannen en koperen vaten en bedden. Er zijn mensen, die niet innerlijk maar uiterlijk godvruchtig willen zijn, niet bedenkende, dat het uitwendige zonder het inwendige enkel schijn zonder wezen is. Het is een noodlottige verblinding, die intussen de gehele roomse kerk beheerst, want deze heeft het innerlijk wezen des Christendoms ganselijk opgelost in de vorm. Het eren der kerk, en het gehoorzamen aan haar verordeningen, is daar in de plaats gekomen voor het zich bekeren en het geloven in de Schriftuurlijke waarheden. De roomse kerk maakt dan ook de voortzetting uit van het Farizeïsme, zoals wij het hier aantreffen. De Farizeeën en Schriftgeleerden waren uiterst gesteld op uitwendige reiniging van hun lichaam en van al wat met hun lichaam in aanraking kwam. Zij wilden deze uitwendige lichamelijke reinheid beschouwd hebben als het bewijs hunner innerlijke heiligheid; doch hoe kan een geestelijke reinheid door lichamelijke wassingen, ik zeg niet afgebeeld, maar bewezen worden? Zij verwarden, of liever vereenzelvigden het teken met de zaak; doch men kan het teken hebben zonder de zaak te hebben, en dat was bij de Farizeeën het geval. Zij hadden de vorm, maar niet het wezen der heiligheid. Hun harten waren onrein, en onreine harten worden niet gereinigd door het water ook niet van geheel de zee, maar alleen door het bloed van Christus, en door de Geest der heiligmaking. Daarna vraagden Hem de Schriftgeleerden en de Farizeeën: waarom overtreden uw discipelen en wandelen niet naar de inzetting der ouden? Want zij wassen hun handen niet als zij brood zullen eten. De ouden waren dezelfde soort van mensen in de Joodse kerk als in de roomse kerk de oudvaders of kerkvaders en de voornaamste heiligen zijn, mensen die niet zelden tot de Schrift veel afdeden en toededen, en allengs voor de geestelijke opvatting van Gods geboden, uiterlijke handelingen in de plaats stelden. Zij wilden de mensen hiermede tegemoet komen en hun de godsdienst licht maken; want niets is lichter te doen, dan lichamelijke bewegingen. Maar Jezus antwoordde en zeide tot hen: Gij geveinsden! Welk een woord, en dat jegens mannen, die hun ganse leven doorbrachten om zich bij het volk in de reuk der heiligheid te brengen en te houden! Doch wie zulke gemaskerden dulden kan, de Heer niet; Hij rukte hun terstond en meedogenloos het masker der geveinsdheid af. Wie de godsdienst als een dekmantel gebruikt om er het zondige hart onder te verbergen, die bedrijft heiligschennis tegen de godsdienst en majesteitsschennis tegen God, want hij gebruikt het heilige tot onheilige oogmerken. Wel heeft Jesaja van u geprofeteerd, gelijk geschreven is: Dit volk genaakt Mij met hun mond en eert Mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van Mij. Merkt op, dat de Heer, ofschoon uit eigen gezag kunnende spreken, nochtans de eer geeft aan de Heilige Geest, door zich bij voorkeur op het getuigenis des Heiligen Geestes, op het geschreven Woord Gods te beroepen. Hij die zelf sprak met Goddelijk gezag, erkent het Goddelijk gezag der Schrift. Wij zien hier de onmetelijke afstand tussen de Heer en dezulken, ook in onze dagen, die de Schrift alle Goddelijk gezag ontnemen en toch geen Heidenen, maar Christenen willen genoemd worden. De Heer zeide tot de Farizeeën en Schriftgeleerden niets anders dan wat reeds zeven honderd jaren vroeger voorzegd was, en àchttien honderd jaren later nog niet veranderd is, dat namelijk de mensen, die niet willen geloven, zichzelf regels maken, volgens welke zij handelen en wandelen, terwijl alleen de Schrift, Gods Woord en wil, hun tot regels mogen zijn. Doch tevergeefs eren zij Mij, lerende leringen, die geboden van mensen zijn. Mochten zij het bedenken, die zichzelf een eigen evangelie, een eigen Christus, een eigen plichtsbetrachting maken. Al wat niet uit God is leidt niet tot God, maar tot de dood, de eeuwige dood. Want nalatende het gebod Gods, houdt gij de inzettingen der mensen. Het is een vaste regel, dat wie

zich niet uitsluitend houdt aan Gods Woord, zich dienstbaar maakt aan menselijke vindingen. Hoeveel ongelovigen stellen het woord van deze of die hooggeleerde, maar dikwijls deerlijk verkeerd ziende man, boven de onfeilbare uitspraken van het Woord van God. Daarom zullen zij ten uiterst beschaamd uitkomen. Als namelijk het wassen der kannen en der drinkbekers, en andere dergelijke dingen doet gij vele. Heeft God geboden dat men de drinkvaten zal reinigen? Waartoe vernedert men niet al de godsdienst, ja God! God heeft deze en duizend andere kleinigheden des menselijken levens aan des mensen vrijheid overgelaten; maar God heeft de reiniging van het hart geboden, en juist dit wordt nagelaten. Waarom overtreedt gij het gebod Gods, opdat gij uw inzetting zoudt onderhouden? Want God heeft gezegd, zeggende: eert uw vader en uw moeder, en wie vader of moeder vloekt, die zal de dood sterven. Maar gijlieden zegt: Zo een mens tot vader of moeder zal zeggen: het is Corban (dat is te zeggen een gave) zo wat u van Mij zou te nutte komen, en dus zijn vader of moeder geenszins zal eren, die voldoet. En gij laat hem niet meer toe, iets aan zijn vader of aan zijn moeder te doen. Makende alzo Gods gebod krachteloos door uw inzetting, en vele dergelijke dingen doet gij. Bij de Farizeeën en Schriftgeleerden ging niets boven de tempel en zijn dienst. Hieraan het geld te geven, dat billijk tot ondersteuning der ouders moest dienen, was niet alleen geen zonde, maar een verdienste! Hetzelfde beginsel heerst in de Roomse kerk; ook daar gaat de kerk boven alles; deze is bij de Roomsen zo heilig, dat alles wat er voor gedaan wordt, ook heilig is; zó heilig, dat het met plichtverzuim jegens maagschap of vrienden gepaard gaande, dit verzoent. Maar Christus zegt: wat tegen de liefde jegens de naaste is, dat is tegen de wil van God, want God is liefde en Hij gruwt van een geschenk dat de armen ontnomen wordt. En tot zich de ganse schare geroepen hebbende, zei Hij tot hen: hoort gij allen en verstaat: Hetgeen de mond ingaat ontreinigt de mens niet, maar hetgeen de mond uitgaat. Zo iemand oren heeft om te horen, die hore. De Heer bemint de tweeërlei zin van het woord. Er is een lichamelijke reinheid en er is een zedelijke reinheid. De Farizeeën vereenzelvigden beiden in hun blindheid en boosheid; zij beweerden dat lichamelijke onreinheid de mens zedelijk ontreinigt. De Heer maakt de scheiding en zegt: wat de mens eet kan nimmer zedelijk ontreinigen, maar wel wat hij spreekt. Nochtans het woord des Heren zegt meer en draagt veel verder dan men oppervlakkig zou menen. De Heer neemt er eigenlijk reeds nu in beginsel het onderscheid tussen reine en onreine spijzen mee weg, en heft dus de spijswetten, aan Israël gegeven, op. Dezelfde Petrus, die de Heer zo aanstonds opheldering van deze woorden vragen zal en ontving, begreep nochtans deze zaak niet, zodat hij later ook op dit punt opzettelijk een openbaring ontving. Dat de Heer de wet ook in dit opzicht niet kon opheffen zonder God te zijn, is duidelijk. Alleen Hij, die deze wet om gewichtige redenen instelde, kon haar weer om gewichtige redenen intrekken. En toen Hij van de schare in huis gekomen was, kwamen zijn discipelen tot Hem en zeiden: Weet Gij wel dat de Farizeeën, deze rede horende, geergerd zijn geworden. Zij ergerden zich, maar zij konden de Heer niet tegenspreken. Zij voelden dat lichamelijke reinheid geheel iets anders was dan zedelijke reinheid. Men ziet hier en gedurig, hoe geheel uit de lucht gegrepen het beweren der ongelovigen is, dat Jezus zich als een wijs onderwijzer naar de begrippen van het volk zou geschikt hebben, omdat het, mondig geworden, vanzelf de dwaling van zich afwerpen zou. Nee, de Heer testte straks het volk in zijn gesprek over het eten van zijn vlees en het drinken van zijn bloed, bij de hartader hunner begrippen aan, en nu deed Hij hetzelfde bij de oversten des volks. Maar Hij, antwoordende, zei: alle plant die mijn hemelse Vader niet geplant heeft, zal uitgeroeid worden. Nog eens, al wat niet uit God is, leidt niet tot God. Al wat niet in Christus wordt gevonden, wordt door de tijd verslonden. Laat hen varen; zij zijn blinde leiders der blinden. Indien nu de blinde de blinde leidt, vallen zij beiden in de gracht. De Heer wil niet, dat zijn discipelen hen met geweld tekeer gaan; zij komen wel vanzelf tot hun treurig einde, en stoffelijk geweld in geestelijke zaken behoort niet tot het nieuwe verbond; maar de Heer wil dat zijn discipelen de tegenstanders der waarheid loslaten en aan zichzelf overlaten. De apostel Paulus zegt dan ook (Titus 3:10-11): Verwerp een ketterse mens na de eerste en tweede

vermaning; wetende dat de zodanige verkeerd is en zondigt, zijnde bij zichzelf veroordeeld. Laat de Schriftbestrijders van ons, Schriftbelijders, uitgaan en een eigen leerschool of genootschap stichten, en wij zullen tevreden zijn, doch tot zolang zijn wij billijk niet tevreden. En Petrus, antwoordende, zeide tot Hem: verklaar ons deze gelijkenis. Zelfs Petrus had de Heer niet begrepen. Hij geeft ons het bewijs, dat de mens bij het levendigst verstand in de dagelijkse dingen, ten uiterste stompzinnig kan zijn en meestal is, ten opzichte van de eenvoudigste zedelijke en geestelijke dingen. Er zijn over het geheel maar weinig mensen, die geoefende zinnen hebben tot onderscheiding van waarheid en dwaling in dingen van godsdienstige aard. De Schrift is dan ook het verenigingspunt der gedachten in dit opzicht; neem de Schrift weg, en ieder nadenkend mens heeft een andere mening over de bovennatuurlijke dingen, terwijl de overige mensen er in het geheel geen begrip van hebben. Maar Jezus zeide: zijt ook gijlieden alsnog zo onwetend, en verstaat gij nog niet, dat al wat van buiten in de mens ingaat, hem niet kan ontreinigen; want het gaat niet in zijn hart, maar in de buik, en wordt in de heimelijkheid uitgeworpen, reinigende als de spijzen. Maar de dingen, die ten monde uitgaan, komen uit het hart, en deze ontreinigen de mens; want van binnen uit het hart der mensen komen voort boze bedenkingen doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, gierigheden, boosheden, bedrog, ontuchtigheden, een boos oog, valse getuigenissen, lasteringen, hovaardij, onverstand. Al deze boze dingen komen voort van binnen, en deze dingen zijn het, die de mens ontreinigen, maar het eten met ongewassen handen ontreinigt de mens niet. De Heer noemt het allereerst de boze bedenkingen op, omdat zij de bronnen zijn van al de overige onreinheden. De mensen hebben een spreekwoord: ‘Gedachten zijn tolvrij.’ En dat is waar bij mensen, maar niet bij God. God ziet juist op de gedachten, want zij zijn geen toevalligheden, die van buiten bij ons invallen, maar die van binnen uit onze geest oprijzen. Zij komen uit het hart, uit het middelpunt van ons wezen, waar zich al onze lijdelijke en werkdadige vermogens verenigen, en zij zijn de slotsommen van de gesteldheid onzer harten, en daarom mogen wij er wel zeer nauwkeurig acht op geven. Door niet op onze gedachten acht te geven, zullen wij nimmer komen tot de rechte kennis van de zondigheid onzer natuur. Onze gedachten zeggen ons wat wij zijn, en welke de heersende neiging onzer natuur is. Kwade bedenkingen zijn als de moerasdampen; zij verraden de aanwezigheid van het moeras. Daarom moeten wij ook onze zondige gedachten voor God betreuren en er bij Hem verzoening over inroepen in het bloed van Christus, door de Heilige Geest. Voorts, staat het niet in onze macht, de in ons opkomende gedachten te voorkomen, het staat nochtans in onze macht ze te onderdrukken en daarmede krachteloos te maken, als zij boos zijn. Wij moeten de boze gedachten nooit bij ons tot woorden, en veel minder tot daden laten worden, maar in de vreze Gods ons gedragen naar het woord van de wijsten der koningen, Spreuken 16:32: ‘dat hij, die heerst over zijn geest, beter, sterker is, dan die een stad inneemt.’ De Heer wil dat wij over ons hart waken, en dat wij Hem ons hart geven tot een woonplaats, om er in te zijn en te werken door de Heilige Geest. Doch nu is het van ieder mens het natuurlijke streven, om God iets anders te geven dan het hart. Vooral loopt de uiterlijk nauwgezette godsdienstige mens groot gevaar, om van zijn godsdienstigheid zijn oorkussen te maken. Hij beschouwt zich licht vanwege zijn ernst en ingetogenheid als boven anderen verheven; doch zodra de mens de genade van God beschouwt als een eigenschap van zichzelf, maakt hij misbruik van de genade. De genade is nooit iemands eigendom, Waarop hij boven anderen recht heeft; zij is en blijft het eigendom van God. De mens moet zich nooit in een andere hoedanigheid dan die van zondaar beschouwen; want alleen in deze hoedanigheid heeft hij genade en wordt hij behouden. Hij moet zondaar en toch heilig zijn, zondaar van nature, heilig door genade. Dat wij ons dan nooit op iets laten voorstaan, maar wandelen in alle eenvoudigheid en ootmoedigheid, zonder enige aanmatiging, en zonder ons in iets boven anderen te verheffen. Wij moeten ons integendeel als zondaren met alle mensen gelijk stellen en toch heiligen zijn, door niet met hen mee te doen, maar het rechte pad te gaan, midden door hun kromme wegen heen.

15:29 De Heer en de zwaarbespraakte dove.

En Hij wederom weggegaan zijnde van de landpalen van Tyrus en Sidon, door het midden der landpalen van Dekapolis, kwam aan de zee van Galilea, en klom op een berg, en zat daar neer. Wel dragen de oevers der Galilése zee de veelvuldige voetstappen des Heren; telkens keerde Hij van zijn kleine reizen tot haar terug, en zelfs na zijn opstanding vinden wij Hem daar weer. Die zee zal dan ook blijven vloeien tot aan het einde der dagen, en nog eenmaal de bergen en valleien rondom haar zien groenen en bloeien als nooit voorheen. En vele scharen zijn tot Hem gekomen, hebbende bij zich kreupelen, blinden, stommen, lammen en vele anderen, en wierpen ze voor de voeten van Jezus, en Hij genas zelf, alzo dat de scharen zich verwonderden, ziende de stommen sprekende, de lammen gezond, de kreupelen wandelende en de blinden ziende; en zij verheerlijkten de God Israël's. Ziedaar de goede werken die Jezus deed, en waarover de mensen die ze zagen God prezen en verheerlijkten. Welk een toneel, eerst van ellende, daarna van opgetogen blijdschap. En zeiden reeds de lieden te Lystre toen Paulus éen kreupele genas: De goden zijn de mensen gelijk geworden en tot ons neergekomen, wat zouden zij dan gezegd hebben als zij deze ontelbare menigte van lijders allen hadden zien genezen? En toch nam Israël de Here Jezus niet aan als God geopenbaard in het vlees. Reeds daarom zijn deze Heidenen Israël's rechters. En zij brachten tot Hem een dove, die moeilijk sprak, en baden Hem, dat Hij de hand op hem legde. Alleen wanneer er iets bijzonders in de zieke of bij de genezing plaats vond, werd het verhaal er van door de Evangelisten geboekt. Hier was het een man met een dubbele kwaal. En hem van de schare alleen genomen hebbende, stak Hij zijn vingers in zijn oren, en gespogen hebbende, raakte Hij zijn tong aan. De Heer kon tot de dove niet spreken, de stem kon niet tot de ongelukkige doordringen, daarom sprak de Heer hem niet aan, maar raakte Hij hem aan. Hij stak de vingers in de oren van de dove en raakte vervolgens met zijn speeksel de tong van de zwaarbespraakte aan. Hij deelde de man op deze wijze iets van zich mee, en wekte hiermee de mans opmerkzaamheid. Om dezelfde reden bestreek de Heer de ogen van de blindgeborene. Er moest iets zijn, waarmee de lijder werkzaam kon zijn, en waarmee hij zijn geloof kon oefenen. Geschiedde nu de genezing van de dochter der Kananese vrouw onmiddellijk, de genezing van deze man geschiedde door middel van opvolgende betastingen. De Heer deed het om te tonen en te leren, dat Hij helpt middellijk en onmiddellijk, en dat ieder op zijn eigen wijze geholpen wordt. De Heer is aan niets gebonden, maar is zo vrijmachtig als machtig. Daarom moeten wij ook in de bekering niet zien op een ander. Wij moeten niet zeggen: omdat ik niet bekeerd ben op de wijze van Paulus, daarom ben ik niet bekeerd. Petrus werd ook niet bekeerd op de wijze van Paulus, en Johannes ook niet, en Natanael en Mattheus ook niet. Allen werden op een afzonderlijke wijze bekeerd. De wijsheid des Heren verlustigt zich bij de eenheid van het doel, in de veelvuldigheid der wegen. En opwaarts ziende naar de hemel, zuchtte Hij. Waarom zuchtte de Heer bij deze gelegenheid, en keerde Hij de ogen opwaarts? De reden daarvan is niet moeilijk te vinden. Velerlei redenen liepen daartoe samen. Hij deed het, omdat Hij de ziekten die Hij genas, op zich en voor zijn rekening nam; omdat Hij, alvorens de genezing te geven, zichzelf als de doofstomme voelde, en zich in zijn plaats stelde; omdat Hij wilde te kennen geven, dat onze vreugde uit zijn smart, onze genezing uit zijn verwonding, ons leven uit zijn dood voorkomt. Voeg hierbij des Heren smartgevoel over de Godvijandigheid des satans, die door de zonde zulk een macht over de mens oefenen kan, dat deze onderworpen is aan alle denkbare kwaal en ellende, terwijl de Heer tegelijkertijd in deze geslotene van oren en gebondene van tong het juiste en treurige beeld zag van zijn volk, dat oren had zonder te horen, en een mond zonder God te verheerlijken. Voorzeker, wij kunnen het ons geredelijk verklaren, dat de Heer bij het zien en aanraken van deze mens, zich ineens al de ellende der zonde vertegenwoordigde en zuchtende opzag naar de hemel. En zei tot hem: Effatha! dat is: wordt geopend! in het Aramees is het een enkel woord, en daarmede te treffender. Bijzonder Markus deelt ons bij enkele gewichtige voorvallen de eigen woorden door de Heer gebruikt

mee, en geeft ons hiermee het genot, dat wij nog iets van de klank horen, die van Jezus lippen vloeide. Opent u! hoe menig zendeling heeft dit woord, zo niet openbaar, dan toch in zijn hart gesproken tot het land, tot het volk, waarheen hij gezonden werd, en dat hij gesloten vond als een rots; en hoe menig getrouw leraar, biddende vader, wenende moeder, hebben niet gezegd van het afgedwaalde schaap der kudde of van het weerspannig kind des huizes: Och of het wederhorig oor en het gesloten hart geopend werd! Doch wie het, als de Heer, met de ogen naar boven en met verzuchting des harten heeft gedaan of nog doet, hij wanhoopt niet; hij zal verhoord worden. En terstond werden zijn oren geopend, en de band zijner tong werd los, en hij sprak recht. Hoe gezegend, niet waar, dat er een opening is van het geslotene en een losmaking van het gebondene; dat er een almachtige God is, die het lijden niet wil, maar opheft; die de satan, de enige oorzaak van alle lijden, geen ogenblik rust laat, maar onophoudelijk vernedert, zijn schoonste buit hem gedurig ontrooft, en hem rusteloos vervolgt, totdat hij ten laatste voor eeuwig machteloos gemaakt en met onverbrekelijke ketenen der duisternis gebonden wordt! En Hij gebood hun, dat zij het niemand zeggen zouden; maar wat Hij hun ook gebood, zo verkondigden zij het des te meer. En zij ontzetten zich bovenmate zeer, zeggende: Hij heeft alles wel gedaan: Hij maakt dat de doven horen en de stommen spreken! Zij verheerlijkten Jezus, die al deze heerlijke wonderen deed, en zij deden dit in bewoordingen, in lofzeggingen, die alleen God toekomen. Het volk kon niet nalaten de Heer te erkennen voor de persoon die Hij was; de macht zijner daden was hun te sterk om er aan te kunnen twijfelen. Hun gewetens spraken, en als het geweten spreekt, dan spreekt het de waarheid en zegt: de verheerlijking des Zoons is de verheerlijking des Vaders, want beiden zijn één.

15:39 De Heer en de Farizeeën en Sadduceeën over de tekenen der tijden.
En de schare van zich gelaten hebbende, en terstond in het schip gegaan zijnde met zijn discipelen, is Hij gekomen in de delen van Dalmanutah, in de landpalen van Magdala. Hiermee sneed de Heer bij het volk de mogelijkheid af om niet heen te gaan, maar nog langer bij Hem te blijven. Zulke overtochten met het vissersscheepje van Petrus, of met andere scheepjes, dienden de Heer gedurig tot een middel, om zich aan de al te grote ophoping des volks aan één plaats, althans voor enige tijd te onttrekken. En de Farizeeën en Sadduceeën gingen uit, en tot Hem gekomen zijnde, begonnen zij met Hem te twisten, Hem verzoekende, begerende dat Hij hun een teken uit de hemel zou tonen. Wat God geeft, dat wordt niet door het ongeloof begeerd, en wat het ongeloof begeert, dat wil God niet geven. Het ongeloof begeert altijd het ongoddelijke, en dat wordt niet door God gegeven, maar enkel door de Boze, die als des ongeloofs meester, het ongeloof zijn loon niet zal onthouden. Zij begeerden een onmiddellijk teken, en verwierpen daarmee al de wonderen des Heeren en al de getuigenissen der profeten. Zij wilden overtuigd worden door te zien; hiermee verzochten zij de Heer, van Hem begerende wat Hij niet mocht geven, als gekomen zijnde om aan het geloof te geven wat het vraagt, en geenszins aan het ongeloof. Ook de ongelovigen van onze tijd willen zien. Zij wilden wel een teken zien, dat hen overtuigen kon. Doch hiermee verwerpen zij het getuigenis der Schrift, en daarom zal hun geen teken gegeven worden; maar zijzelf zullen tot een teken gesteld worden van hun tijd, tot een schandteken voor allen, die geloven. Maar Hij antwoordende, zeide tot hen en tot de schare: Als het avond geworden is, zegt gij: mooi weer! Want de hemel is rood, en 's morgens: heden onweer, want de hemel is droevig rood. En wanneer gij een wolk ziet opgaan van het westen, terstond zegt gij: er komt regen, en het gebeurt alzo, en wanneer gij de zuidenwind ziet waaien, zo zegt gij: er zal hitte zijn, en het geschiedt. Gij geveinsden! Het aanschijn der aarde en des hemels weet gij wel te onderscheiden, en kunt gij de tekenen der tijden niet onderscheiden? Hoe begrijpt gij deze tijd niet? En waarom oordeelt gij ook van uzelf niet, wat recht is? En Hij, zwaarlijk zuchtende in zijn geest, zeide: wat begeert dit boos en overspelig geslacht een teken! voorwaar Ik zeg u, dat dit geslacht geen teken zal gegeven worden dan het teken van Jonas de profeet. En hen verlatende, ging Hij weg. Wij wensen bij deze gelegenheid eens opzettelijk te spreken over de tekenen der tijden, ook in onze dagen, over welke thans door velen op velerlei wijze wordt gesproken. Niemand zal kunnen ontkennen dat zulke beschouwingen uiterst gewichtig zijn en ook ons roepen om er opzettelijk bij stil te staan, teneinde gewaarborgd te zijn dat wij ook in dit opzicht niets verzuimen. De rabbijnen ten tijde des Heren waren wel oplettend op de tekenen des hemels, der lucht en der wolken, wat het weer betreft, maar niet op de toestanden der wereld en der tijden, waarin zij leefden. De Heer maakt hun dit tot een beschamend verwijt, en zegt er hun mee: ‘zie wat minder naar de lucht en wat meer op de aarde en wat daar rondom u gebeurt!’ Het ging hun als nog heden velen onder ons, die meer in het tijdelijke dan in het geestelijke op de klok zien, hoe laat het is. De rabbijnen telden de letters der Schrift en zegen de muggen uit, en gaven de tienden ook van de dille en het komijn. Zij waren de mannen van de kleine dingen; hoeveel beter was het geweest als zij op de grote dingen des levens gelet hadden. Let op de tekenen der tijden! is het woord des Heren tot hen en tot ons. Alles bestaat in oplettendheid. Het is met alle dingen als met de groei van een kind: als men er geen acht op slaat dan ziet men die groei niet; dan schijnt hij er niet te zijn, en toch, hij is er. God had tekenen op de aarde gegeven, en nu vragen de rabbijnen een teken uit de hemel. Maar had God dit dan niet gegeven? Was de Heer zelf niet het teken aller tekenen uit de hemel, en zou God ook niet later tekenen geven uit de hemel? denk slechts aan het pinksterwonder! Doch zij eisten een teken op hun wijze, een teken dat zij als hemels moesten erkennen; doch welk een teken kon het zijn, dat het ongeloof als een wezenlijk wonder erkent? Zulk een wonder is een volstrekte onmogelijkheid. De wonderen, die de Heer te aanschouwen gaf, waren de tekenen der tijden, waarin men toen leefde. Zij waren de tekenen van 's Heren tegenwoordigheid, van de komst des gezegenden Messias tot zijn volk. Elk zijner heerlijke

wonderen was een uitroep als van een heraut, meermalen door het volk zelf aangeheven: De Heer heeft zijn volk bezocht. En verschillen nu onze tijden in dit opzicht aanmerkelijk van die der Farizeeën en Schriftgeleerden, wij hebben de belofte der wederkomst van Christus, en te dien opzichte de tekenen der tijden evenals zij, te onderscheiden. immers onze roeping als Christenen in deze tijd, is de wederkomst van Christus voor te bereiden, en zo moeten onze ogen gedurig gericht zijn op het verschiet, dat God ons geopend heeft, en op onze omgeving; want beiden staan met elkander in rechtstreeks verband. De Farizeeën en Sadduceeën vroegen de Here Jezus om een teken uit de hoogte, maar Hij wees ze naar de tekenen van hun tijd, die hun voor ogen stonden, doch die zij niet zagen en niet zien konden, omdat zij geen acht gaven op de profetieën, die van Hem, de Heer getuigden. Het was dan ook het gedurig verwijt des Heren zelf aan zijn discipelen, dat zij niet letten op de profetieën, die van Hem spraken, en juist daarom heeft Israël gestruikeld en is het gevallen, omdat het zijn profeten niet geraadpleegd heeft, maar zich, zoals men ook nog heden doet, vergenoegde met de eenmaal aangenomen godsdienstige denkbeelden. Trouwens dit is een lichter arbeid dan de studie der Schrift. Het vasthouden aan eenmaal vastgestelde meningen omtrent godsdienstige zaken vergunt ieder een aangename rust. De studie der profetie is daarentegen een zaak van rusteloze bewegelijkheid, want altijd zijn er op andere tekenen der tijden te letten, en zijn wij op een nader standpunt tot het doel gekomen. Men heeft gewoonlijk vele verontschuldigingen, om de Schrift niet te gebruiken tot het einde, waartoe God haar gegeven heeft; doch had Daniël niet gelet op de profetie, hij had het voorrecht niet gehad haar vervulling vooruit te zien en met dubbele vreugd te beleven. En hoe liefelijk was het voor de Christenen ten tijde van de oorlog met Rome, te weten dat zij bij de verwoesting van stad en tempel zouden behouden worden, door terstond te vluchten. Daarom is ook thans het onderscheiden van de tekenen der tijden van hoog belang; doch men is over het geheel te veel verwikkeld in de dingen dezer wereld, om zich hiermee onledig te houden. Bij de meesten blijft nauwelijks het besef meer over, dat men zich gedurig met zijn gedachten van de aarde tot de hemel moet verheffen, en velen bepalen zich liefst tot de aarde en wat zij aanbiedt. Niet dat men zich buiten zijn tijd moet plaatsen om op ideale wijze te leven; integendeel, men moet zich juist eerst goed plaatsen in zijn eigen tijd, om de tijd die volgen zal, goed te kunnen begrijpen. Men moet een man van zijn tijd, en ook, waar het nodig is, tegen zijn tijd zijn. En slaan wij nu een blik op onze tijd, en vragen wij naar de tekenen er van, dan zijn wij genoodzaakt te zeggen: dat zo onze tijden niet de laatsten zijn, zij er in ieder geval de voorboden van zijn. Het is van onze tijd waar, wat van het Oude Testament gezegd is, dat het niets belangrijkers had, dan dat het zwanger was van een betere tijd dan het zelf beleefde. Nochtans, wij leven reeds nu in een tijd van nieuwe dingen. Trouwens altijd is de dag van heden beter dan die van gisteren, want iedere dag brengt ons nader tot het van God gestelde einddoel. Daarom moeten wij ons ook niet tegen de loop der tijden verzetten, maar veeleer toegeven aan al de rechtmatige eisen der eeuw. De vraag moet alleen zijn, hoe die eisen te vervullen ? Wij moeten ze vervullen naar de Schrift en met de Schrift. Er is blijkbaar een nieuwe manier van arbeid in zwang gekomen; men wil alles opnieuw onderzoeken, en niets meer op het oude gezag aannemen. Zouden wij er ons tegen verzetten? Nee, laat de onderzoekers der eeuw alles van de eerste grond op onderzoeken; wij zijn er niet beducht voor; laat al wat niet wezenlijk is, vallen; het wezenlijke kan niet vallen, maar wordt altijd wezenlijker. Zien wij slechts toe, dat men ons niet van de rots der eeuwen op het mulle zand des tijds doe overstappen: op die rots staande, kunnen wij zonder vrees alles rondom ons zien woelen en woeden. Met God en de Schrift staan wij boven de wereld en haar verwarring. Wil de wereld alles op één kaart zetten, welnu, dan is ook met die ene kaart alles voor haar verloren. Wij zien op de toekomst, en door die toekomst wordt alles rondom ons verlicht. Het is een van de grote eigenschappen der profetie, de duisternis in licht te veranderen. Zeker, onze tijd is een tijd van licht, van natuurlijk licht, ja wij baden in licht; doch waar is de warmte? En wie kan het uithouden te leven bij een overmaat van niets anders dan licht? Door de

samentrekking van het licht op één punt is ook alles in één ogenblik van dag tot nacht te brengen. Nochtans er is meer, er is ook een samentrekking van kracht, van natuurlijke kracht, waardoor gedurig nieuwe stoffelijke wonderen worden voortgebracht. Men kent in de geschiedenis geen tijd, waarin de mens uitwendig meer met grote dingen schittert en zich innerlijk meer met de armzaligste dingen behelpt dan de onze. De gehele innerlijke mens werpt zich op het uitwendige, en zo wordt de mensheid altijd meer een schitterende uitwendigheid zonder innerlijke wezenlijkheid, en wij gaan alzo de tijd van vóor de zondvloed tegemoet, toen alle vlees zijn weg had bedorven, omdat het met de Geest van God niets meer wilde te doen hebben. Genesis 6:3 Voor het ogenblik echter is onze tijd een tijd van stoffelijke kracht. Doch laat nu de wereld niet menen, dat God, bijvoorbeeld, de spoorwegen gegeven heeft, enkel tot haar vermaak of haar voordeel, God heeft er nog veel hogere oogmerken mee. Het is mij meermalen gebeurd, als ik in de spoorwagon zat, en ik zag daarbij langs de weg de draden gespannen, waarmee de berichten, de vragen en antwoorden, de snelle trein nog voorbij en vooruit lopen, dat ik dan dacht: is dat een kinderspel, of is het een Godsspel? Iets kinderlijks ligt er in. Wat zouden onze kinderen zich verheugen als wij hen zulke zich vanzelf bewegende dingen als de locomotieven zijn, konden geven om er mee te spelen. Doch er ligt ook iets verhevens, iets Goddelijks in. Zeker zal het een nog oneindig heerlijker middel zijn, waardoor de wederkomst des Heren kenbaar wordt van het ene einde der aarde tot het andere, dan nu de telegraaf is. Gelijk de bliksem van het ene einde des hemels tot het andere gezien wordt, alzo zal het zijn als de Zoon des mensen komt, Lucas 17:24 Nee, wij zijn nog niet aan het einde. Veel wat nu nog niet gereed is, zal later gezien worden. Wat nu is, is slechts voorbereiding tot het toekomstige. Het zal nog veel schoner worden dan het is. Wij wachten nog veel volmaakter uitvindingen dan die er nu zijn. Verder, wij leven in een tijd van opstanding. Wij zeiden dit reeds met een enkel woord; wij moeten er hier op terugkomen. In onze tijd, waarin de opstanding van het eenmaal gestorvene meer dan ooit voor onmogelijk wordt verklaard, wordt Ninevé van de aarde uitgeworpen evenals Jona uit de buik van de walvis. Ja, dat Ninevé, dat men niet wist waar het gestaan had, staat nu op uit zijn graf, om het ongeloof aan Gods macht te beschamen en de trotsheid van de kinderen dezer eeuw te vernederen; want hebben wij grote hoofdsteden, die der ouden waren nog groter, en voor de kunstgewrochten der oudheid is er nu reeds een afzonderlijk studievak ontstaan. Frankrijk en Engeland hebben zich eerst wetenschappelijk meester gemaakt van de grond, waar Ninevé stond, en wie waren de arbeiders, die de opgravingen deden? Nestorianen. Vanwaar zijn deze afkomstig? Van de Joden of van de Chaldeeën? Het is niet uitgemaakt. In beide gevallen is het zeer opmerkelijk, dat zij Ninevé moesten helpen opgraven. Babel, Ninevé en al de grote steden der oudheid zijn niet als Lissabon plotseling door een aardbeving omgekeerd, maar zijn aan een langzame uittering gestorven; de geschiedenis van hun vermindering en val is een zeer lange geschiedenis. Ten laatste stierven zij geheel uit, en in hun doodse verlatenheid en eenzaamheid, in de loop der eeuwen overdekt van het overstuivende stof en zand, vormden zich rijen heuvels, waaronder niemand de overblijfselen ener stad vermoedde. Zij werden dan ook bewaard voor onze tijd van algemeen en onvermoeid onderzoek. Eerst hebben onderscheidene moedige reizigers, alle gevaren trotserende om door te dringen tot de verst gelegen plaatsen, grote verkenningen in dat gebied der oudheid gedaan, en later zijn de geleerden gekomen, die deze mijnen hebben ontgonnen. En hebben de Fransen uit hun ongelovigen geest een Voltaire voortgebracht, zij hebben uit hun wetenschappelijken geest mannen voortgebracht, die ten tijde van Napoleons veldtocht in Egypte de schoonste getuigenissen van de volstrekte waarheid der Schrift hebben meegebracht. En straks zien wij in Ninevé de fijnste graveerselen ontbloot van de dingen, die door God voorzegd zijn. Er is thans een ontwaking ten leven in al het stoffelijks, tot zelfs in het meest dode. Kan er wel iets doder zijn dan een mummie; en toch ook daarvan begint iets te leven. Bloemen, die drie duizend jaren in de hand ener mummie gedragen zijn, worden nu in haar zaadkorrels geplant en komen weer op. Verwonderlijke tijd, die wij beleven. Het oude

wordt nieuw. Het is de loop der zon; zij gaat alle dagen dezelfde weg weer op. Geen rechte lijn, maar een cirkelvormige is de weg van God. De rechte lijn is de kortste, het is zo, maar tussen twee gegeven punten, niet tussen een vast punt, en een punt dat nog niet gegeven is. Om een vastigheid te hebben, moet men een middelpunt hebben. Aan de rechte lijn is geen einde. De Christen heeft een vast punt, en de kringen, die hij rondom dat middelpunt trekt, zijn de reizen, die hij doet. Hij slingert daardoor niet weg in de ruimte; maar behoudt altijd zijn middelpunt. De kinderen der wereld volgen de rechte lijn, en willen van geen middelpunt weten; doch nu weten zij dan ook wel het punt, waar zij van uitgaan, maar niet waar zij zullen komen. Wij vragen: wat zal het einde zijn van die ontzettende ontwikkeling der mensen in hun eigen kracht? Zal het niet dat ogenblik zijn, waarin het zal blijken, dat alle menselijke kracht schijnkracht, en ten enenmale ongenoegzaam is, om het eigenlijke doel der mensheid te bereiken? Ja, wij keren blijkbaar tot de wereld vóor de zondvloed terug. Toen waren er ook mannen van grote naam, maar de naam des Heren werd niet meer door hen aangeroepen. Immers in plaats dat de mens zich ook nu met zijn weten en werken tot God verheft, om Hem te verheerlijken, verheft hij er zich tegen God mee om Hem te bestrijden. En daarom leven wij ook tegelijk in een tijd van zelfvernieling en ontbinding. Zeker de vorige, de achttiende eeuw was een dompige eeuw, ontbloot van grootse dichterlijke denkbeelden. Men had er de zin voor verloren. Onze eeuw is een eeuw van tegenovergestelde werking, maar tot een ander uiterste. In geestelijk godsdienstig opzicht leven wij in een tijd van afval van God en Christus. Wij kunnen gerust zeggen, dat ook het Christendom thans op een derde van het geheel gebracht is. Daarom verkeren wij, van de menselijke zijde gezien, in een wanhopige toestand. Het oude is onherstelbaar en het nieuwe is niet te vestigen. Over het geheel zijn wij in een praktisch deïsme vervallen. De staten, die eertijds Christus beleden, belijden Hem thans niet meer, en zoeken altijd meer al wat godsdienst heet kwijt te worden. Het is bijna overal het beginsel van de staat geworden, om in het geheel geen godsdienst te hebben. Wij zelf hebben een regering en een grondwet, die altijd meer door de vaandragers van het ongeloof buiten God en buiten de godsdienst worden gesteld. Daarom moeten de Christenen niet vasthouden aan het schijnbeeld, alsof de Christelijke staat nog bestond. Doch aan de andere kant mogen de Christenen ook niet zeggen: 'De staat gaat ons niet aan, omdat hij niet Christelijk is.' Nee, ofschoon de Christen niet in alles even werkzaam zijn kan, hij moet toch in alles belang stellen, want alles, ook het anti-Christendom beweegt zich rondom het koninkrijk van Christus, en kunnen wij niet ageren (handelen), wij kunnen toch protesteren, en kunnen wij zelf niet werken, wij kunnen toch anderen beperken. Een Christen moet tot alles, wat tot het koninkrijk van Christus, zij het ook vijandig, in betrekking staat, ook in betrekking staan, en in die betrekking zijn geloofskapitaal beleggen, opdat hij van alles rente trekt. Wij zegenen daarom ook de pogingen dezulke, die met al de hun ter beschikking staande middelen de heerschappij der dronkenschap en der ontucht tegengaan. Zij zijn hiermede de herauten van een betere tijd. O mochten zich vele edelen en machtigen in het land aangegord voelen, om beide deze zedelijk besmettelijke ziekten tegen te gaan, en mochten de regering en de vertegenwoordigers des lands krachtige maatregelen nemen en wijze wetten uitvaardigen, om deze schandtekenen der maatschappij in haar kracht te breken. Wij weten het, niemand is zijn persoonlijke vrijheid te ontnemen, maar wel is zij te begrenzen, en zij moet door de overheid begrensd worden. Dat allen, die God vrezen, hun stem verheffen in de raadzalen der steden en in de kamers des lands tegen de zonde en voor de gerechtigdheid. En wat zouden zij te vrezen hebben? Niets. Wie God vreest, heeft niets anders te vrezen. Doch kunnen wij dit in onze tijd verwachten? God kan het geven, want wat zou Hem onmogelijk zijn; maar als Hij het geeft, zo is het een wonder zijner macht en zijner liefde tevens. Want wat men ook zegt, dit is zeker, Christus gaat heen van de openbare plaatsen. Dàt is een der sterkst sprekende tekenen des tijds. In de hoge vergaderingen des lands en der steden, in de academiën en in de kerk, ja, zelfs op de lagere school komt de wetenschap van het bloot menselijk verstand op de troon en aan het woord, en Christus moet voor haar plaats maken en zwijgen. Ja, al wat in het openbaar

macht en gezag kan uitoefenen, verloochent Christus altijd meer; doch in het verborgene wordt nochtans het zaad van een betere toekomst gezaaid, en hoe meer de staatsmachten Christus verwerpen, hoe meer Christus nadert om zijn koninklijke macht te staven en zijn koninklijke rechten te handhaven, door al de anti-Christelijke staatsmachten omver te werpen. Reeds is het leger Gods daartoe in aantocht. Wie weet hoe spoedig de vóor de Heer uitgaande verschrikkingen en oordelen van storm, aardbeving en vuur de wereld zullen overvallen, en aan Gods volk Hem aankondigen, die tot de zijnen komt in het suizen ener zachte stilte! Dit is zeker, wij leven als in de barensweeën van het koninkrijk Gods. Wij hebben slechts de wereld even de pols te voelen, om te weten, dat zij ziek ligt aan een ziekte, waarvan zij niet door gewone en natuurlijke middelen te genezen is. Zó dacht ik over de zaken, toen ik mij in Engeland op de grote vergadering van broeders, bij gelegenheid der eerste grote tentoonstelling bevond; maar ik dacht er tevens bij: Alles moet toch dienstbaar zijn aan de heerlijkheid van Christus, en aan de heerlijkheid zijns koninkrijks. De afval zal zeker wel altijd meer geordend en met altijd groter wereldse wijsheid en macht geleid worden, doch dit moet ook. Daarentegen moet deze afval door ons zonder verschoning, maar in het geloof en door het Woord Gods en door hoegenaamd geen ander wapen bestreden worden. De vijand te sparen is ook een kwaal van onze tijd. O dat kwalijk geplaatste medelijden heeft zoveel kwaad teweeggebracht. Hoe bestreed Jezus de Farizeeën en Schriftgeleerden? Zonder medelijden. Het ongeloof mag niet met medelijden behandeld worden. Het is een Agag, tot wie een Samuel zegt: Gelijk als uw zwaard de vrouwen van haar kinderen beroofd heeft, alzo zal uw moeder van haar kinderen beroofd worden onder de vrouwen. En wij moeten die Agag in stukken houwen, doch niet met een vleselijk zwaard, nee, maar met het zwaard des Heiligen Geestes, met Gods Woord. De Schrift leeft van strijd, van de goede strijd, en wij moeten er ook in leven. Rust bederft het beste. Hangt het zwaard aan de wand, en het zal roesten; wilt gij het blank houden, laat het veel buiten de schede gezien worden. Zien wij echter toe, dat wij het behoorlijk hanteren. Daarbij moeten wij vast staan op de grond der profetie. Dit is nodig vooral in een tijd van politieke onmacht als de onze, waarin alles moet belijden: wij kunnen niet wat wij willen. Och, alles moet een behoefte bij ons worden en ophouden bespiegeling te zijn. Zolang wij de komst van de Heer niet volstrekt behoeven, hebben wij ook geen hart voor de verwachting van de openbaring van zijn koninkrijk. Ook kan men deze verwachting koesteren als een liefelijke klank voor het gehoor en een strelend genot voor het gevoel, evenals hoorde men enkel poëzie en muziek. Daarom ben ik zelf niet zelden bang, om bij de lezing, bestudering en uitlegging der profetie soms aan de galg te blijven hangen. Christus wil geen ijdele bespiegelingen, maar wezenlijkheid. In de profetie hecht zich dan ook alles aan Gods grote daden in het verleden, en aan Gods grote beloften voor de toekomst. De tegenwoordige tijd kan ons niet anders zijn dan een tussentijd, een tijd van overgang. De heerlijkheid is achter ons en vóor ons. Nochtans is de tegenwoordige tijd hoogst belangrijk, juist omdat hij een overgang is tot de toekomst. Indien wij geen acht geven op het heden, hoe zullen wij kunnen acht geven op de toekomst? Iedere tijd heeft zijn tekenen. De Joden feilden juist daarin, dat zij in de tijd waarin zij leefden, geen vervulling der profetie zagen. Zij hadden zich te weinig met de profetie onledig gehouden, en thans is men bevreesd, dat men er zich te veel mee bezig zal houden. Men vraagt: wat voordeel geeft ons? Ik antwoord: Is het onverschillig voor een goed schilder, of hij goed licht in zijn werkplaats heeft? Door het goede licht zullen juist al de voorwerpen in al hun kracht en klaarheid te voorschijn komen. Een groot denkbeeld (en welk denkbeeld is zo groot als de verwachting van de komst des Heren?) heeft in zijn gevolgen het meest praktische nut; doch niets kan goed in de praktijk werken, of het moet eerst theoretisch goed bewerkt zijn. Zeker, men kan, terwijl men met de ogen rondziet, niet met de hand werken, doch wel daarna, en dan misschien eens zo goed. Een waarheid heeft als zodanig a1tijd haar praktische nuttigheid, en wie eens de waarheid heeft leren kennen, kan haar niet weer missen. Verplaats een Copernicus in een gezelschap van Ptolomeussen, en hij zal het er niet in kunnen uithouden. Wat in het

Christendom blote beschouwing is en geen praktische nuttigheid heeft is door Christus verboden; maar Noach bouwde de ark der behoudenis door aan Gods profetie te geloven, en juist dat moeten wij ook doen. De profetie is uit haar aard nooit blote bespiegeling, maar altijd grijpt zij diep in het leven. Agabus profeteert een hongersnood, en er vloeit een collecte uit voort voor de armen onder de broederen. Doch bestaat het praktische enkel in daden? Nee er bestaan ook andere slotsommen dan die met cijfers kunnen aangewezen worden. Had niet Maria, de moeder des Heren, het meest praktische geloof, toen zij bij al de woorden, die zij van het kindeke Jezus hoorde, geen woord sprak, maar ze in haar hart bewaarde? En had niet Maria, de zuster van Martha, het meest praktische geloof toen zij neerzat aan 's Heren voeten en naar Hem luisterde? Martha deed veel meer dan Maria, doch de overpeinzing van Maria won het van de bedrijvigheid van Martha, en daarna gaf die overpeinzing haar een werk te doen, dat al de bedrijvigheid van Martha in de schaduw stelde de zalving des Heren voor zijn lijden en dood. Er is een innerlijke en er is een uiterlijke werkzaamheid, en beide hebben haar eigenaardige vruchten, en naar de waarde der vruchten wordt de waarde der bomen gerekend. Men zij dus voorzichtig, om aan uitwendige bedrijvigheid een al te grote waarde toe te kennen. Zij is goed op haar plaats; doch er is ook nog plaats voor iets anders: voor de stille innerlijke overdenking. Het werk van het stille verstand gaat boven dat van de bedrijvige hand, en waar het verstand de hand niet bestuurt, komt niet veel bijzonders tot stand. De profetie leert ons na te denken, en uit altijd dieper overdenking altijd juistere gevolgen te trekken. De profetie leert ons waakzaam te zijn, en de olie niet enkel in onze lampen maar ook in onze vaten te doen, opdat het licht kan blijven branden totdat de bruidegom gekomen is. Doen is een zaak voor de tegenwoordigheid, geloven een zaak voor de toekomst, en het is de adel van de mens voor de toekomst te leven en te zorgen. Daartoe roept de Schrift ons op van haar begin tot haar einde. Zij wil ons voorbereiden en opvoeden tot een eeuwige zaligheid; zij wil onze tegenwoordigheid heiligen door ons te doen zien op een heerlijke toekomst, die zeker is in God voor het geloof, dat naar God hoort en Hem gehoorzaamt. Dat wij dan acht geven op de tekenen der tijden, die ons de altijd meer naderende openbaring aankondigen van het koninkrijk Gods, van de heerlijkheid der kinderen Gods, en van de overdekking der aarde met de kennis en heerlijkheid des Heren, gelijk nu de wateren de bodem der zee bedekken; alle welke beloften alleen in volheid kunnen vervuld worden door de beloofde persoonlijke wederkomst van Hem, die het Hoofd is der gemeente, de Koning der koningen en de enige erfgenaam van al de koninkrijken der aarde Openbaring 11:15.

16:5 De Heer en de discipelen over de leer van de Farizeeën en Sadduceeën.
En wederom in het schip gegaan zijnde, voer Hij naar de andere zijde. Hiermede ontweek de Heer ook ditmaal de lastige aandrang zijner tegenstanders. De Heer geeft ons het voorbeeld, om onze vijanden niet te tarten, maar veeleer hen te ontwijken en ruimte te laten, opdat hun woeling en drijving haar doelpunt mist. En zijn discipelen hadden vergeten brood mee te nemen. Zij hadden niet meer dan één brood bij zich in het schip. De reden waarom de Evangelisten deze kleine bijzonderheid vermelden, is om het misverstand der discipelen ten opzichte van de volgende woorden des Heeren te verklaren. En Jezus gebood hun, zeggende: ziet toe en wacht u voor de zuurdesem der Farizeeën en der Sadduceeën en de zuurdesem van Herodes. De Heer noemt de leerstellingen van deze ongelovige lieden een zuurdesem der leugen, in tegenstelling tot het ongezuurde of zoete brood der waarheid. Het ongeloof is een in zichzelf volstrekt bedorven beginsel, dat onmogelijk iets anders kan voortbrengen dan bederf. Daarom waarschuwt de Heer zijn discipelen met de hoogste ernst voor de leer der ongelovigen. De Heer stelt de hoogste prijs op de waarheid, de zuiverheid van de leer van het Woord Gods, van zijn woord, en wil niet, dat het op enigerlei wijze besmet wordt. Men ziet hieruit, welk een verderfelijke drogreden het is te zeggen: dat het niet aankomt op de leer, maar op het leven, alsof men een goed leven kan leiden zonder een goed levensbeginsel te volgen. Verkeerd te denken en recht te handelen is een kunststuk, dat de ongelovigen menen te kunnen uitvoeren; maar zulk een kunststuk is een goochelstuk, dat alleen op misleiding rust, en een proefstuk, waarmee men de eeuwige zaligheid zijner ziel op het spel zet, of nog juister gesproken, waarmee men zijn ziel prijs geeft. Het is een zedelijke onmogelijkheid te geloven wat men zelf wil, en te doen wat God wil. En zij overlegden bij zichzelf en onder elkander, zeggende: het is, omdat wij geen broden meegenomen hebben. De discipelen denken allereerst aan het eigenlijke brood; zij zijn nog te ongeestelijk, om dit woord des Heeren geestelijk te vatten. En Jezus, dat wetende, zeide tot hen: wat overlegt gij bij uzelf, gij kleingelovigen, dat gij geen broden meegenomen hebt. Merkt gij niet op en verstaat gij niet? Hebt gij nog een verhard hart? Ogen hebbende, ziet gij niet, en oren hebbende, hoort gij niet. Gedenkt gij niet hoe ik u de vijf broden brak onder de vijf duizend mannen; hoeveel volle korven met brokken nam gij op? Zij zeiden: twaalf. En toen Ik de zeven broden brak onder de vier duizend mannen, hoeveel volle manden met brokken nam gij toen op? Zij zeiden: zeven. En Hij zeide tot hen: Hoe! verstaat gij dan niet, dat Ik u van geen brood gesproken heb, toen Ik u zei dat gij u wachten zou voor de zuurdesem der Farizeeën en Sadduceeën? Toen verstonden zij, dat Hij niet gezegd had, dat zij zich wachten zouden voor de zuurdesem des broods, maar voor de leer der Farizeeën en Sadduceeën. Dit verhaal is een van de duizend bewijzen, die er zijn voor de onverdichtbaarheid der Evangelische verhalen. Dit gehele verhaal schijnt alleen door de Evangelisten daarom zo breedvoerig geboekt te zijn, om te doen zien, aan welk misverstand de woorden des Heeren bij de discipelen waren blootgesteld. Welk verdichter echter zou zichzelf voorstellen als zo verregaand onopmerkzaam en onverstandig als hier Mattheus zichzelf en zijn mededisciplen doet? Neen, zo verdicht men niet en kan men niet verdichten. Doch in het Woord van God, in de Schrift, is nergens enige opvijzeling, maar overal waarheid en gezond verstand. De discipelen waren toen werkelijk nog zo onverstandig, dat zij soms des Heren klaarste uitspraak niet begrepen. Doch Jezus bestraft er hen gedurig over. De Heer bemint wakkere dienaren, die Hem met verstand dienen en Hem verstaan op zijn wenken. Doch hierin ligt nog een andere waarheid: de noodzakelijkheid van de verlichting des Heiligen Geestes. De Heer was reeds zolang bij hen, en nog verstonden zij Hem niet. Wat bewijst dit? Dat ook het allerhoogst uitwendig onderwijs, het onderwijs des Heren aan de discipelen niet genoegzaam is, maar het innerlijke onderwijs des Heiligen Geestes er bij moet komen, zal het een voldoende en blijvende indruk maken op het hart en verstand; en hoe heerlijk is dat! De Zoon wil ons in al zijn woorden de Heilige Geest nodig maken, en ons overtuigen, dat wij niets minder behoeven tot onze zaligheid dan Hem, èn de Vader èn de Heilige Geest.

17:1 De Heer en Petrus, Jacobus en Johannes, op de berg der verheerlijking.
En het geschiedde zes dagen na deze woorden. Het koninkrijk Gods zou niet terstond in heerlijkheid geopenbaard worden, maar op Gods bepaalde tijd. Hiervan was het tijdsverloop van een week de vertegenwoordiging. Na zes dagen, zeggen Mattheus en Markus; na acht dagen, zegt Lukas. Het is dezelfde zaak met een andere uitdrukking; ook wij zeggen: over acht dagen, en bedoelen een week. De week was dus de vertegenwoordiging van geheel het tijdvak, dat er van de aankondiging tot de verwezenlijking van des Heren komst in heerlijkheid verlopen moest. De zeventig jaarweken zijn ook bij Daniël tijdperken van de bedelingen Gods, die door zodanig tijdsverloop worden vertegenwoordigd. Wij mogen veronderstellen dat deze dagen in stille afzondering en in het gebed zijn doorgebracht tot een voorbereiding van deze gewichtige gebeurtenis, die blijkbaar bij de discipelen, die er getuigen van waren, een diepe indruk gemaakt heeft, 2 Petrus 1:16-19. Wij zien dan ook hier een grote overeenkomst met de voorbereiding van Mozes, alwaar deze intreedt in de heerlijkheid bij God, uit welke hij met een verheerlijkt gelaat terugkeerde. Dat Jezus meenam Petrus en Johannes en Jacobus zijn broeder. De Heer had twaalf Apostelen, en toch onderscheidde Hij bijzonder dezen onder de twaalven, en van deze drie waren twee (Petrus en Johannes) de meest beminden, en van deze twee was wederom één (Johannes) de allergeliefdste. Er is dus zelfs een uitverkiezing onder de uitverkorenen, een uitverkiezing boven een verkiezing. Het is alsof wij hier lezen wat er van David's helden gezegd wordt: Was hij niet de heerlijkste van die drie? 2 Samuel 23:19, met dit onderscheid echter, dat de discipelen niet onderscheiden werden, omdat zij in zichzelf boven elkander uitmuntten; neen, hier is alles uit genade tot genade; alleen de keuze des Heren onderscheidde hen. Het is hiermede als met de dagen; heeft God ze niet allen verheerlijkt door zijn werken, en is niet iedere dag der week een andere feestdag der heerlijke schepping Gods, en toch heeft de zevende dag iets meer dan de andere dagen. Er is één Goddelijke heerlijkheid, maar in die heerlijkheid zijn graden van heerlijkheid. Doch de uitverkorenen in heerlijkheid zijn ook uitverkorenen in lijden. Dezelfde drie Apostelen nam de Heer met zich mee, gelijk nu op de hoogte van Thabor, zo ook later in de diepte van Gethsemane. Op een hoge berg bezijden alleen. Op de hoge plaatsen der wereld werden meestal door God de aller gewichtigste openbaringen gegeven, en wij moeten erkennen, zij waren er de voegzaamste plaatsen voor. Daarbij moest de verheerlijking des Heren volstrekt buiten het gezicht van mensen, uitgenomen dat er drie Apostelen, plaats hebben, en waar kon zo iets geschieden dan op de uitgestrekte vlakte van een zeer hoge berg? En Hij klom op de berg om te bidden. Nooit doet de Heer iets buitengewoons of het gebed gaat vooraf. En nu is het gebed de neerbuiging ook des Zoons in zijn mensheid voor de Vader; daarna verhoogt en verheerlijkt de Vader Hem als zijn Zoon. En als Hij bad, werd voor hen de gedaante zijns aangezichts veranderd. Jezus bidt en wordt verheerlijkt. Heeft reeds iemand onder ons recht gebeden, dan kan men het hem aanzien dat hij gebeden heeft. Mozes had met God verkeerd, daarom blonk zijn aangezicht. Van zoveel belang is het gebed! Door het gebed openbaart zich de kracht des Heiligen Geestes in ons, wordt God in ons geopenbaard, komt God tot ons en in ons. Terwijl Christus bij de doop onder het water bukt, opent zich de hemel boven Hem, en de Heilige Geest daalt op Hem en in Hem, en terwijl Hij thans neerknielt voor de Vader, verplaatst de Vader de Zoon en die de Zoon toebehoren (want zij zijn één) in de hemel der heerlijkheid. En als de Zoon zich, na zijn overwinning, neerzetten zal ter rechterhand Gods zijns Vaders, dan zal Hij ook daar in zijn mensheid, welke Hij niet afgelegd heeft, de mindere zijn bij de Vader. In onze plaats en voor ons zal Hij tot de Vader bidden. Het gebed geeft ons niet alleen wat wij nog niet hebben, maar doet ook naar buiten uittreden wat wij reeds hebben. Christus had alles in zich: de volheid der Godheid woonde lichamelijk in Hem, maar zij kon niet naar buiten openbaar worden, zonder het altijd vernieuwd gebed, zonder des Heren altijd vernieuwde overgave van zichzelf aan de Vader. Daarom bad Hij meer dan iemand, ja, wij mogen zeggen: bad Hij onophoudelijk. Mochten dan

ook wij God veel in het eenzame zoeken; want schoon ons aller werk verschillend zijn zal en van Gods vrijmacht afhangt, zo kan het niet anders, of de gedurige omgang met God moet op alles de grootste invloed uitoefenen. Wij moeten dan ook als regel aannemen, ofschoon zeker menige uitzondering zal voorkomen, dat het sterven van iemand, die veel met God heeft verkeerd, een vrolijk God verheerlijkend sterven zal zijn. Ja, het bidden geeft heerlijkheid. Bidden wij dan en wij zullen verheerlijkt worden. Er is geen waarachtiger geestelijke schoonheid, dan een opgeruimd gelaat, verkregen in de gemeenschap met God. Doch een gebed behoeft niet altijd in woorden te bestaan. Een gedurige richting van het hart tot God is het bidden zonder ophouden. En zijn aangezicht blonk gelijk de zon. Heerlijker glans dan die der zon in haar kracht, kunnen wij ons niet voorstellen. Trouwens, als reeds het aangezicht van de dienstknecht Mozes, nadat hij met God gesproken had, zodanig schitterde, dat men hem niet kon aanzien zonder verblind te worden, hoeveel te hoger moet dan niet de glans geweest zijn van het aangezicht des Zoons, nadat deze met zijn Vader gesproken had! De Heer laat ditmaal, eenmaal voor altijd zijn heerlijkheid, die Hij bij de Vader had eer de wereld was, aan zijn discipelen op aarde zien, en ook zij zouden eenmaal delen in deze zijne heerlijkheid; want Hij had het vroeger reeds gezegd, Mattheus 13:43: De rechtvaardigen zullen blinken gelijk de zon in het koninkrijk huns Vaders. En in de Openbaring (Openbaring 3:4) zegt Hij van hen: Zij zullen met mij wandelen in witte klederen. En zijn klederen werden blinkend gelijk het licht, wit als de sneeuw, hoedanig geen voller op aarde ze wit kan maken. De Heer werd niet uitwendig door het licht beschenen, nee, de heerlijkheid was inwendig en openbaarde zich naar buiten. Zijn klederen schitterden van licht en lieten de stralen zijner heerlijkheid door. Hoogst waarschijnlijk was het nacht, toen deze verheerlijking van des Heeren menselijke natuur plaats vond. Christus behoeft ook geen licht van buiten af. Hij is het licht zelf; het licht ging van Hem uit, en verheerlijkte Mozes, Elia en de apostelen die bij Hem waren. De Heer droeg geen witte klederen, en nu kunnen klederen wel van buiten af met glans overgoten worden, maar niet schitteren, geen stralen uitwerpen, niet wit worden als de sneeuw door het licht, tenzij het licht van binnen naar buiten uitgaat. De zaak is eenvoudig deze: De heerlijkheid des Heren, die voor anderen onzichtbaar was, werd nu voor een ogenblik gezien. Wat innerlijk in Hem was, toonde zich nu uitwendig voor de ogen der zijnen. Zó zou Hij eenmaal weerkomen, zoals Hij straks aan de zijnen beloofde, in zijn heerlijkheid, en in de heerlijkheid zijns Vaders en der heilige engelen; want gij voelt dat het een eerste bedoeling des Heren met deze aanschouwing op de berg was, om zijn discipelen te leren dat, zoals zij thans het Koninkrijk Gods op de berg zagen voor een ogenblik, het eenmaal aanschouwd zou worden over de gehele aarde. De eerste voorbijgaande verschijning van Christus in heerlijkheid zou de vaststaande type, het blijvend toonbeeld zijn van zijn laatste eeuwige verschijning in heerlijkheid. En dat de verheerlijking des Heren op de berg werkelijk voor de discipelen het voorbeeld is geweest van de toekomst des Heeren, blijkt uit de reeds aangehaalde tekst 2 Petrus 1:16-19, alwaar Petrus deze aanschouwing aanhaalt als een voorbeeld, dat hij en zijn mede-apostelen geen kunstig verdichte fabelen gevolgd waren, toen zij de gemeente bekend gemaakt hebben: de kracht en toekomst van de Here Jezus Christus. Dat de Heer deze voorbijgaande openbaring zijner heerlijkheid een komen van des mensen Zoon in zijn heerlijkheid, Mattheus 25:31, 2 Timotheus 4:1, noemt, heeft daarin zijn reden, omdat bij de Heer profetie en vervulling één zijn. Bij Hem ligt in de profetie de historie, en bij ons volgt de historie op de profetie. Een andere bedoeling van de verheerlijking des Zoons ligt daarin, dat zijn menselijke natuur hiermee opgenomen werd in de eeuwige Goddelijke heerlijkheid. Dat de Heer een eeuwige heerlijkheid had als de eeuwige Zoon van God, was duidelijk, maar dat zijn menselijke natuur in die eeuwige heerlijkheid delen en daarmee onafscheidelijk met Hem in eenheid van persoonlijkheid verbonden zou blijven, was enkel mogelijk. Hier werd dit tot zekerheid. De menselijke natuur werd verheerlijkt in de Zoon, en zou daarmee verheerlijkt worden in allen, die de Zoon zouden toebehoren. Hiermede werd ten duidelijkste gezegd, dat Christus de Zaligmaker zou zijn van zijn volk, die voor de

zijnen de dood teniet doen en de opstanding uit de dood in heerlijkheid verwerven zou. Ware de Christus enkel bestemd geweest, om de hoogste getuige der waarheid Gods te zijn, Hij had na die getuigenis te hebben afgelegd, zijn menselijke natuur weer kunnen afleggen, en zijn eeuwige Godsgestalte weer kunnen aannemen; doch nu Hij bestemd was het blijvend Hoofd ener nieuwe mensheid te zijn, nu moest Hij de menselijke natuur niet afscheiden van zijn eeuwige Goddelijke heerlijkheid, maar integendeel daarin opnemen. En Hij deed dit op Thabor. Daar werd Hij geopenbaard als de enige Zoon Gods, die een eeuwige heerlijkheid bij de Vader had, en als de volmaakte mens, die een eeuwige heerlijkheid bij de Vader hebben zou met allen, die de Vader Hem gegeven heeft. Wij zien dus in Christus de mens in zijn hoogst ideaal verwezenlijkt. Dat deze voleinding der menselijke natuur in Christus niet ontbreken mocht, alvorens die menselijke natuur aan het lijden en de macht des doods overgegeven werd, is duidelijk. Het moest blijken, dat het Lam Gods, dat tot de offerande Gods werd afgezonderd, volstrekt rein was, en dat de Hogepriester, die met zijn eigen bloed voor ons de hemel ingaan en voor God verschijnen zou, heilig, onnozel, onbesmet, van de zondaars afgescheiden en hoger dan de hemelen was, en dat alles werd hier openbaar. God de Vader drukte de stempel der volmaaktheid op de menselijke natuur des Zoons, door Hem te verheerlijken alvorens Hem over te geven tot het lijden des doods. Zo mogen wij dan in de verheerlijking des lichaams van Christus door het geloof onze eigen toekomstige verheerlijking des lichaams zien. De Heer wilde, dat wij reeds nu de rijkste vertroosting zouden hebben in de schoonste hoop ook voor ons sterfelijk en vernederd lichaam. Zo troost er u dan mee, gij die een misvormd, gebrekkig, verminkt of ziekelijk lichaam omdraagt, of gij, bedaagden, die, als wij, voor de spiegel tredende, zeggen moeten: wij worden oud en lelijk. Doch wat zegt het! Wij zijn nog altijd mooi genoeg voor het graf. Eens leggen wij dit lichaam af, en eenmaal zal het gezaaide in verderfelijkheid opstaan in onverderfelijkheid door Hem, dien wij uit de hemel verwachten, namelijk de Here Jezus Christus, die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat het zelf gelijkvormig wordt aan zijn heerlijk lichaam, naar de werking, waardoor Hij zich ook alle dingen kan onderwerpen. En zie, van hen werden gezien Mozes en Elia. Opmerkelijke verschijning: twee mensen van de andere zijde des grafs! O wat hebben de mensen, om hun sterke begeerte naar enige kennis van de toestand der mensen na de dood tegemoet te komen, niet al valse verschijningen van doden verdicht! Hier hebben wij een ware verschijning. Nooit zegt de Schrift iets, of zij geeft er een voorbeeld van. Vraagt gij: hoe zullen de doden opstaan, en hoe zullen zij veranderd worden? Zij toont het in Mozes, die gestorven en begraven is, en in Elia, die veranderd is zonder te sterven. Zij vertegenwoordigen al de zaligen, die in Christus toekomst in zijn heerlijkheid zullen delen. Het Koninkrijk Gods wordt ons hier als het ware in schets voorgesteld. De gelovigen zullen niet allen ontslapen, maar er zullen ook zijn die levend overblijven en in een ogenblik des tijds veranderd worden. En dit laatste kan ook ons gebeuren; niemand kan ons van het tegendeel verzekeren. De Heer zal komen, en Hij kan ieder ogenblik komen. Geloven wij dat? Kunnen wij geloven, dat dit verderfelijke in een ogenblik de onverderfelijkheid kan aandoen? Zo niet, waartoe heeft God dan tegen ons gesproken? Met Hem samen sprekende. Hier ontmoeten Oud en Nieuw Testament elkander in de persoon van de verheerlijkte Christus, die gereed staat om het middelaarslijden op zich te nemen. Mozes en Elia zijn de vertegenwoordigers van het Oude Testament, en dit staat voor ons in grote kracht en heerlijkheid, terwijl het Nieuwe Testament in de schaduw staat. Immers Mozes en Elia staan naast de Heer, en des Heren discipelen liggen slapende aan hun voeten; Mozes en Elia spreken met klare woorden tot de Heer, en de discipelen weten niet wat zij zeggen; doch de eigenlijk enige verheerlijkte is Christus, in hun aller midden, en Hij alleen verheerlijkt hen allen. Velen menen dat zij, nu zij het Nieuwe Testament hebben, het Oude Testament niet meer nodig hebben , doch hier zien wij Mozes en Elia samen sprekende met de Heer, en Hem daarmee getuigenis gevende, een getuigenis dat niet ophouden kan. Immers Christus ligt zo waarachtig in het Oude Testament, als het ongeboren kind ligt onder het hart zijner moeder. Daarom hebben ook de

Joden, voorzover zij niet geloven, het Oude Testament niet in werkelijkheid, want zij hebben Christus niet, die er de wezenlijke inhoud van uitmaakt. Zij hebben de schaal wel, maar de kern ontbreekt, de letter maar zonder de geest en het leven; en och, wat heeft de mens aan woorden, die voor hem geen kracht hebben! Dewelke gezien zijnde in heerlijkheid. Wij moeten altijd weer opnieuw de eenvoudigheid bewonderen, waarmee de Schrift de verhevenste zaken beschrijft, de meest buitengewone gebeurtenissen verhaalt. Zij zegt hier niet eens, dat hier een verplaatsing van de hemel op aarde, of van de aarde in de hemel geschiedde, nee, alleen aan de personen, die hier voorkomen, ziet men, dat men door de hemel omgeven is. Het is echter daarbij opmerkelijk, dat er nergens in de bijbel gezegd wordt, hoe het eigenlijk in de hemel gesteld is. Dat moeten wij niet weten, dat moeten wij zien. Er zijn zaken, die voor geen beschrijving vatbaar zijn, en de hoogste wijsheid zou er nochtans een beschrijving van geven? Hoe! zal een wijs man voor de blinde de zonne pracht van de dag en de sterrenpracht van de nacht beschrijven? Nee, geen schilder schildert voor blinden. En wij zijn blinden voor al wat in de hemel is, wij die aan onze zintuigen gebonden ons geen andere wereld kunnen voorstellen dan die wij werkelijk aanschouwen. Daarom baatte het ook Paulus niet, dat hij opgetrokken was in de derde hemel, want wat hij daar zag en hoorde, kon hij hier niet uitspreken. Doch genoeg, één zaak weten wij en deze is voldoende: dat Jezus, dat de Vader, dat de Heilige Geest, dat de drie-enig volheerlijke God de hemel van de hemel is. Alle valse godsdiensten daarentegen verhalen veel van de hemel. De koran is vervuld van beschrijvingen van de vermakelijkheden van het Paradijs, doch de Schrift spreekt nooit tot de verbeelding, maar altijd tot het hart, het verstand, en bovenal tot het geweten van de mens. Komen er dus engelen of gezaligden uit de hemel op de aarde, dan zeggen zij nooit iets van de geheimen des hemels, maar spreken zij altijd van de geopenbaarde dingen, zoals de engelen op de velden van Bethlehem, in de woorden: u is heden geboren de Christus, de Heer! Doch waarover spraken nu Mozes en Elia met Jezus? Over zijn lijden. Zij, in heerlijkheid gezien zijnde, zeiden zijn uitgang, die Hij volbrengen zou te Jeruzalem. Zo wordt dan in de hemel, in het midden van de heerlijkheid des Heeren, gesproken van zijn lijden op aarde? Ja, over dat lijden zal eeuwig gesproken worden in hemel en op aarde, want in eeuwigheid zal Jezus aanbeden worden als het Lam, dat geslacht is voor de zonde, en ons Gode gekocht heeft met zijn bloed. Doch wordt er nooit gesproken van 's Heren heerlijkheid zonder zijn lijden, wederkerig wordt er ook nooit gesproken van 's Heren lijden zonder zijn heerlijkheid. Beiden staan in de Schrift gedurig naast elkander of wisselen elkander af. Het is dat kruisgewijze, dat met de zegen van Jakob over Efraïm en Manasse begon, en dat te kennen gaf: geen zegen, geen heerlijkheid dan door het kruis van de gezegende Messias. En dat werd onophoudelijk voortgezet tot op het kruis van de Messias zelf, toen deze het paradijs der heerlijkheid opende voor de boetvaardige moordenaar. Ja het is treffend, dat in de heerlijkheid het gesprek van deze hemelmensen met de Here Jezus, zijn kruis, zijn grootste vernedering, de diepste diepte zijns lijdens is. Zij spreken er met Jezus over, niet met donderstemmen, zoals de engelen in de Openbaring spreken, maar eenvoudig zoals wij, mensen, met elkander spreken. Welk een tegenstelling tussen de Heer en Mozes en Elia, toen deze met de Heer spraken over de nog te volbrengen uitgang door de Heer te Jeruzalem! Zo was dan de Heer nog niet voleindigd, zo moest dan nog aan Hem geschieden, wat zij voor zich reeds te boven waren. Nochtans Hij is de Heer en zij zijn de dienaren in het huis Gods, de boden ditmaal van de hemel, om Hem met aanbiddende liefde te begroeten nu de tijd des lijdens zou aanvangen. O, engelen kunnen Hem tot het lijden versterken, maar niet voor zijn lijden danken, dat kunnen alleen verloste zondaren doen, en dat doen zij hier. Zij waren reeds in heerlijkheid, maar deze heerlijkheid rustte enkel op het lijden dat stond volbracht te worden, en daarom leggen zij die heerlijkheid met al hun kronen aan zijn voeten neer, Hem erkennende voor de God hunner verlossing. Zij zeiden de uitgang, die de Christus zou volbrengen te Jeruzalem. Zij vertegenwoordigen de Wet en de profeten. Deze getuigen van het lijden, dat op Christus komen zou. Christus heeft geleden en is gestorven naar de eis der wet en naar de

belofte der profetie, en zo is Hij het einde der Wet en de vervulling der profetie geworden. En wij hebben dus hier de plechtige overgave van het Oude Testament door zijn twee uitnemende gezanten aan de Christus, om het te maken tot het Nieuwe Testament, dat niet meer verouderen kan. Petrus nu en die met hem waren, waren met slaap bezwaard. Gelijk hier, zo zullen wij ook dit uitverkoren drietal in Gethsemane slapende vinden. Zij vertegenwoordigen ons allen, zoals wij van nature zijn. Zij, die eenmaal door de kracht van God zulke grote helden zullen worden, moeten hier hun menselijke zijde tonen, opdat het blijken mocht dat hun kracht uit God was. Zij, Petrus, Jacobus en Johannes, waren met slaap bezwaard. Zo was dan alleen het Oude Testament de wetende en sprekende van het kruis van Christus, en onder aan de berg, daar waren de overige discipelen, en daar lag dus het Nieuwe Testament, niets wetende en in duisternis verkerende. De kinderen des Koninkrijks slapen nog terwijl de Koning reeds verheerlijkt wordt. Hoe was dit mogelijk? In Gethsemane slapen zij van treurigheid, doch hier? Alles wat boven onze bevatting gaat, heeft een bedwelmende invloed op ons; en wat ons te hoog is, bezwaart ons. De menselijke natuur bezwijkt onder het bovenmenselijke. De discipelen zagen de Heer bidden, en niets bemerkende van hetgeen er met Hem geschiedde, werden zij als door een onweerstaanbare slaap overmeesterd. En ontwaakt zijnde. Het oorspronkelijk woord bij Lukas betekent, dat zij geheel ontwaakt, dat zij wakker waren, om de bedenking te voorkomen, alsof zij het gedroomd hadden, zoals nog heden de opvatting is van de ongelovigen, die de Schrift willen maken tot de uitdrukking van hun eigen bedorven smaak en vals oordeel. Zagen zij zijn heerlijkheid. De heerlijkheid, die gezien werd, was alleen van Christus en van Hem uitgaande. En de twee mannen, die bij Hem stonden. Wij zien dus het Oude Testament staan in de heerlijkheid van Christus, en daarmede Oud en Nieuw Testament tot een zichtbare éenheid van heerlijkheid gesteld. En het geschiedde, als zij van Hem afscheidden. Nauwelijks hadden de discipelen deze heerlijkheid des Heren en de verheerlijking van Mozes en Elia gezien, en hen tezamen horen spreken, of het ogenblik van scheiding was weer gekomen. Hier kunnen zulke hemelse genietingen slechts ogenblikken duren, eenmaal zullen de eeuwigheid en de zaligheid, evenals de hemel en de aarde dezelfde zaken en plaatsen zijn. Petrus wilde de scheiding voorkomen toen Mozes en Elia wilden heengaan. Zo zei Petrus tot Jezus: Rabbi! Merkt op, Petrus noemt de Heer Rabbi, en wel terwijl hij Hem zag in heerlijkheid. Want Jezus was de ware rabbijn, de ware leraar, de Leraar der gerechtigheid. Het woord Rab betekent groot. Ons woord Meester komt ook van meeste. Rabbi was, zoals wij weten, en is nog heden de benaming van de joodse godgeleerde, prediker en leraar. De Heer eigende zich die naam toe, omdat deze naam gelijk alle andere namen van eer Hem toekwamen en wel in een zin en betekenis, zoals niemand ze aan anderen mocht geven, of zelf zich mocht toe-eigenen. Het is dan ook opmerkelijk, dat des Heren gezanten wel de naam van discipelen (leerlingen) bleven dragen, maar niet die van rabbijnen (leraren) aannamen. Christus zelf was een rabbijn en liet zich met die naam noemen, want nooit verloochende Christus zijn Israëlitische geboorte; zelfs na zijn opstanding nam Hij het Rabbouni! met welgevallen aan, want Hij was de leraar bij uitnemendheid en zal het in eeuwigheid blijven. Hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar zijn woorden zullen niet voorbijgaan. Zo dikwijls wij dus een joodse rabbijn zien, moeten wij denken: wij hebben ook een rabbijn, de grote rabbijn, die ons nog heden al de verborgenheden van de grondlegging der wereld af bekend maakt in zijn heerlijk eeuwig nieuwe Testament. Het is goed, dat wij hier zijn; zo Gij wilt, laat ons drie tabernakels maken. Ziedaar de taal der menselijke natuur; geen heengaan tot het lijden, maar blijven in het genot van het goede! Petrus wilde de heerlijkheid blijvend maken, zij moest hen en hem niet weder verlaten; hij had er alles voor over. Hij wilde drie tabernakels maken; doch zie hoe hij onderscheidde. Voor U een, en voor Mozes een en een voor Elia. De Heer ging vóor alles, en het moest ook met des Heren goedvinden geschieden. Van zichzelf en zijn mededisciplen sprak hij niet. Deze konden er bij staan, zij waren de minderen, de dienstknechten. Het was zeker een lief denkbeeld van Petrus, om met de Heer en deze hemelse mannen aan deze plaats het Loofhuttenfeest te vieren, en

daartoe wilde hij gaarne de moeite op zich nemen om de hutten op te richten. Ongetwijfeld had de Heer er een vermaak in, dat zijn oprechte discipel zo sprak; doch het was nog te vroeg om tabernakels te bouwen; Petrus liep de tijd vooruit; doch eenmaal, ja dan zou de tabernakel Gods werkelijk bij de mensen zijn. Openbaring 21:3 Thans echter is het wachtwoord van de Christen: 'Voorwaarts, in het geloof!' De ware vreugd duurt hier slechts ogenblikken. De discipelen zagen de heerlijkheid Gods, gelijk de profeten van ouds, slechts voor een ogenblik. Doch hoe wist nu Petrus dat deze mannen Mozes en Elia waren? Door intuïtie. in de mens ligt het vermogen om iets uit gegeven omstandigheden met juistheid op te maken, te raden, en wij weten dat de Heilige Geest alle gaven Gods in de natuur tot haar hoogste ontwikkeling brengt. Daarom zullen de ontslapen gelovigen, evenals nu Petrus, die uit de slaap ontwaakte, elkander in de hemel terstond en volkomen herkennen, zonder dat iemand het hun zegt, ja zelfs de zodanige, die wij tevoren nooit zagen, maar die ons enkel uit hun namen en bedrijven bekend zijn evenals Mozes en Elia voor Petrus waren. Reeds nu gebeurt het niet zelden, dat men iemand, van wie men veel hoorde spreken of las, op het eerste gezicht, zonder nadere aanwijzing herkent. In het verheerlijkt gelaat echter wordt vanzelf de gehele mens uitgedrukt, en zo is er geen mistasting mogelijk. In de intuïtie ligt dan ook reeds nu de klaarste wetenschap; men komt er door tot de grootste gedachtenverbindingen en gevolgtrekkingen. Zij is de juiste blik in de zaak, en niemand heeft de mens die blik geleerd. De intuïtie is het gevolg van een aanleg en een ontwikkeling, die evenmin als de dichtkunst kunstmatig kan worden aangeleerd; zij is een snelle en juiste gevolgtrekking uit hetgeen men ziet en weet, waardoor men weet ook hetgeen men niet zag of ziet. De wetenschap als zodanig zegt wel: Bewijs het mij! Doch Galiléi antwoordt: Ik kan het niet, en toch is het waar! En dit zegt hij niet twijfelend, maar met evenveel zekerheid als Petrus het deed. De intuïtie is het instinkt van het verstand. Daarom is het zo dwaas te vragen: hoe weet gij dat? Wij weten zelf niet hoe wij weten, wat wij toch met volle klaarheid zien. De intuïtie is dan ook te beschouwen als een hoger zintuig des verstands. Want hij wist niet wat hij zei. Niet in die zin dat hij droomde of dweepte, zoals de ongelovige uitleggers zeggen, maar in de zin dat hij ondoordachte woorden sprak, zoals iemand doet, die nog tussen waken en dromen is, ofschoon hij tevens alles duidelijk hoort en ziet. Nooit zijn de discipelen ongeschikte of onbevoegde getuigen, maar daarom kunnen zij wel dingen zeggen, die meer gericht zijn op hetgeen zij zien, dan op hetgeen zij weten. En als hij nu dit zei, zie, een luchtige wolk kwam en overschaduwde hen. De wolk als drager van Gods heerlijkheid, was bij Israël reeds van ouds bekend als de wolkkolom of de Schechina. De overschaduwing dezer wolk maakte Mozes en Elia onzichtbaar. Het is een liefelijke afbeelding van het afscheid der gelovigen van deze aarde. Alsdan treedt tussen hen en de wereld een wolk, die haar duisternis werpt over de nablijvenden en achter haar staanden, en haar licht over de heengaanden en in haar intredenden. En zij werden bevreesd, toen die in de wolk ingingen. Behalve de ontzagwekkende indruk, die de majesteit Gods op hen maakte, waren zij bevreesd dat zij alleen gelaten zouden worden. En zie, daar geschiedde een stem uit de wolk, zeggende: Deze is mijn geliefde Zoon, in welke Ik mijn welbehagen heb. Merkt toch op, dat het de heerlijkheid des Christendoms is, om ons van alle zijden te omringen met Gods liefde, zodat wij daar niet uit kunnen komen, maar als ingesloten worden. Immers de Vader wijst ons naar de Zoon, en de Zoon naar de Heilige Geest, en de Heilige Geest neemt het wederom uit hetgeen van Jezus is, en getuigt van Hem en verwijst ons naar Hem, en brengt ons door Hem tot de Vader. Het is dan ook in deze drieërlei beweging van het Goddelijk leven, dat alle geestelijk levenden zich bewegen. Hoort Hem! De Vader geeft hier getuigenis van zijn Zoon uit de wet, de psalmen en de profeten. Uit de wet door Mozes, Deuteronomium 18:15: Een profeet uit het midden van u, uit uw broeders, als mij, zal u de Heer uw God verwekken, naar Hem zult gij horen. Uit de Psalmen, Psalm 2:7: Gij zijt mijn Zoon! Uit de profetie, Jesaja 52:1: Mijn uitverkorene, in welke mijn ziel een welbehagen heeft. Welk een Goddelijke harmonie van Schrift met Schrift. Gij hoort onmiddellijk uit de mond van God hetzelfde, wat gij hoort uit de mond zijner

onderscheidene dienaren. Ja, God heeft zulk een eerbied voor zijn eigen geschreven woord, dat Hij meermalen geen nieuwe woorden bezigt, maar het reeds gesprokene herhaalt. En ook dit is een bewijs, dat de Schrift het werk des Heiligen Geestes is; immers zo zij dit niet was, zou het beneden de waardigheid van God zijn, om Mozes, David, Jesaja na te spreken. Hoort Hem. Waarom niet: ziet Hem? Het zien zou voor een tijd, maar het horen zou voor altijd zijn, uit het geschreven Woord, uit de Heilige Schrift. Ach, wat zou voor ons, die na achttien eeuwen leven, de verschijning des Heren geweest zijn, indien Hij enkel gezien was en er geen Schrift was, die van Hem getuigde! Het zou voor ons zijn alsof Hij, de Heer der heerlijkheid, er nooit geweest was. En zou zo iets denkbaar kunnen zijn? Nee, de Schrift was aanwezig, en is aanwezig, en zal altijd aanwezig blijven, om uit haar de Christus te leren kennen, zoals Hij uitgegaan is van de Vader en gekomen in de wereld, en wederom de wereld verlaten heeft en heengegaan is tot de Vader; en wat ook het ongeloof probeert, om de Christus der Schriften door een andere te doen vervangen, God heeft dit volstrekt onmogelijk gemaakt; zolang er gelovigen zijn, zal de valse Christus der ongelovigen met afschuw worden afgewezen. De Schrift moet er zijn, en zij is er en zal blijven, zolang de aarde bestaat. Het geloof komt door het gehoor; de aanschouwing is niet voor de aarde. Ziet het aan deze aanschouwing op de berg; zij was zo snel verdwenen als verschenen. Toen de discipelen wakker werden en zij zich nu eerst recht met de aanschouwing van Gods heerlijkheid blijvend bezig houden en verzadigen wilden, nam een schaduwachtige wolk alles weer weg; maar God gaf hun iets beters. Zij hoorden de stem Gods, en in die stem de getuigenis voor hun Heer en de vermaning om Hem te horen. Het Evangelie der zaligheid wordt niet allereerst gezien, maar gehoord. O de ogen zijn schoon, en de sierlijkste leden van het gehele lichaam, en de oren zijn onaanzienlijk, en niemand geeft er acht op, en toch op hun werkzaamheid komt het in deze aller gewichtigste aangelegenheid des levens voornamelijk aan. Als de oren niet luisteren naar de stem van God, die de ziel roept tot bekering en geloof, dan is al het andere tevergeefs. Niemand onzer heeft ooit Christus gezien, doch wij allen hebben zijn woorden gehoord, en hebben die nog heden gehoord. God heeft de woorden van zijn lieve Zoon in dit heerlijke boek, dat ik hier voor uw ogen ophef, laten optekenen. Ja, in deze onschatbare Schrift hebben wij de sprekende Christus; door dit Boek der boeken spreekt Hij tot ons; het Evangelie is zijn blijvende stem op aarde. Zeker hebben wij zijn stem niet gehoord, evenmin als wij zijn gedaante hebben gezien; doch al hadden wij de Heer zelf in zijn heerlijkheid gezien, en de Vader tot Hem horen spreken, gelijk de discipelen op Thabor, ja, al hadden wij en zij er tabernakelen mogen bouwen, hoelang zou het geduurd hebben? Ook het Loofhuttenfeest gaat spoedig voorbij. Doch nu hebben wij Hem blijvend bij ons in de Schrift. Dat wij Hem dan horen uit zijn woord, onophoudelijk horen, totdat wij Hem zien, onophoudelijk zien, totdat Hij persoonlijk in heerlijkheid in ons midden is, en wij geen tabernakels voor Hem behoeven te bouwen, omdat Hij eeuwig bij ons blijft. Doch de strekking van het bevel des Vaders: Hoort Hem, mijn geliefde Zoon, in wie mijn welbehagen is, gaat nog verder. De Vader lost hiermee de wet en de profeten op in de Zoon, in de Christus, en stelt Hem tot de enigen Heer, die men te horen, te gehoorzamen heeft. Van dit ogenblik af heeft niemand ooit meer te horen naar een ander om behouden te worden, dan alleen naar Jezus. En daarom wee, driemaal wee de mens, die niet naar Christus hoort. Van die zal Ik het zoeken, zegt God bij Mozes, Deuteronomium 18:19. En door de mond van Petrus: die zal uitgeroeid worden uit het volk, Handelingen 3:23. En de discipelen dit horende, vielen op hun aangezicht en werden zeer bevreesd; en Jezus bij hen komende, raakte hen aan, en zeide: staat op en vreest niet. Het kan niet anders: zodra de zondaar zich geplaatst ziet in de tegenwoordigheid Gods, voelt hij zich overvallen en overmeesterd door ontroering en vrees; maar Jezus is de middelaar Gods en der mensen, die beiden tot één brengt, omdat Hij de persoonlijke verzoening der zonde is. Terstond stelt Hij zich in gemeenschap met de zijnen door hen aan te raken en hen met zijn woorden gerust te stellen. Zo viel ook later een dezer drie discipelen, Johannes, andermaal als dood aan des Heren voeten, toen hij de Heer wederom in zijn heerlijkheid op Patmos zag; doch ook toen

richtte de Heer hem weder op door de rechterhand op hem te leggen, en ook te zeggen: Vrees niet. Door deze aanraking, door deze handoplegging stelde de Heer, persoonlijk aanwezig zijnde, de zondaren in gemeenschap met zijn heilige persoonlijkheid , en werden zij zijn zegen deelachtig. Ja, nooit raakte Jezus iemand aan dan om hem te zegenen; op de zieken legde Hij de handen, en zij werden gezond, op de kindertjes, en zij werden Hem geheiligd. Doch deze lichamelijke aanraking is maar een aanschouwelijk voorbijgaand beeld van de geestelijke en eeuwigblijvende gemeenschap des Heren met de zijnen. Toen de Heer ten hemel voer, breidde Hij zijn zegenende handen uit over zijn discipelen, en al wat zich nu sedert die dag bij zijn discipelen plaatst, plaatst zich onder des Heeren zegenende handen, en wordt door Hem gezegend in eeuwigheid. En haastelijk rondom ziende, zagen zij niemand meer dan Jezus alleen bij zich. Niet alleen verwijderden zich de twee toonbeelden van menselijke en Israëlitische grootheid, de twee grote wonderdoeners in Israël, maar ook de zichtbare heerlijkheid van Jezus zelf verdween, alleen zijn persoon in al zijn eenvoudigheid bleef over. Hij bleef alleen over bij de zijnen; trouwens Hij is met hen onafscheidelijk verbonden, en waar ook nu nog twee of drie in zijn naam vergaderd zijn, daar is Hij in hun midden. Ja, Mozes en Elia waren verdwenen; en geheel de zichtbare heerlijkheid was verdwenen, doch wat zegt dit! Hebben wij Jezus overgehouden, zo hebben wij ook zonder deze uitwendige heerlijkheid, innerlijke heerlijkheid genoeg. Dat het Oude Testament als in de wolk der heerlijkheid moet ingaan, waar Christus alleen zal overblijven, wordt door deze zaak duidelijk en treffend genoeg geleerd. Mozes en Elia waren de twee grootste mannen, die geleefd hebben. Wij hebben indertijd gezien hoe groot Mozes was door de genade en ook door de verdrukking, en ook van Elia zagen wij de grootheid, hem door God geschonken. Er is veel overeenkomst tussen deze twee, en toch hoeveel verschil! Mozes heeft vele boeken geschreven, een heerlijke geschiedenis, een uitvoerige Wet en schone liederen. Elia schreef niets. Mozes is ons bekend van zijn geboorte af; Elia verschijnt plotseling, als was hij een engel Gods uit de hemel, doet een reeks van grote dingen, en vaart dan op met een wagen van vlammende wolken en paarden van vuur naar de hemel. Doch hoe groot Mozes was, hij was slechts een dienstknecht in het huis, waarvan Christus de Zoon is, en hoe groot Elia was, hij was slechts een vlam des vuurs bij Christus, die de zon is. En nu, waar de zon opgaat, daar verbleken de sterren. De heerlijkheid dezer mannen verbleekt naast de bij niets vergelijkbare heerlijkheid van Christus. Doch het strekt juist tot verheerlijking van Christus, dat men de grote hoedanigheden dezer mannen erkent, om ze daarna als in de schaduwwolk te zien verdwijnen. Al hun grootheid was in Christus, en al wat in Christus is, lost zich op in Goddelijk licht. Kleuren schitteren, trekken het oog tot zich en worden gezien, doch het licht zelf wordt niet gezien; maar door het licht zien wij alles, ook de kleuren. In Christus zijn geen kleuren, maar is het licht, de volmaaktheid, de Godheid. Hijzelf is het licht, het licht des levens, het eeuwig licht, Johannes 8:12. Al de heiligen der Schrift en daarbuiten zijn enkel kleuren, gebroken stralen van dit licht, zij tonen allen iets van Hem, de Heer, maar Hijzelf is alles alleen in zichzelf. Zij zagen niemand bij zich dan Jezus alleen. Zo moet het ook bij ons zijn. Welk getuigenis wij van mensen aangaande Jezus ontvangen hebben, ten slotte moet er een ogenblik komen, waarin het gezicht op mensen eindigt in het gezicht op Christus alleen; eerst dan zijn wij behouden. En nu, de aanschouwing van deze heerlijkheid was voor een ogenblik, maar de indruk, die zij op Petrus maakte, bleef hem bij tot in hoge ouderdom. Zó moet het bij ons ook zijn. Zouden wij niet gaarne zelfs in deze beschouwing van al die heerlijkheden willen blijven? Ongetwijfeld, doch straks gaan wij naar huis, een ieder naar het zijne, en wij komen weer in zaken, die niets van die van Thabor hebben. Alsdan is alles verdwenen; ons geheugen legt zich ter rust, en wij denken niet meer aan hetgeen wij thans besproken hebben. Alsdan hebben wij aan geheel andere zaken te denken. En zo komt dan alles weer aan op het geloof des harten en niet op het aanschouwen der ogen, hetzij van ons lichaam of van onze geest. Het geloof is het vasthouden van Gods woord tegen alle uiterlijke onmogelijkheid aan. Wilt gij hiervan een sprekend bewijs? Denk aan de bekering der Joden. Is

deze niet schijnbaar onmogelijk? Als gij de Joden op de Dam u ziet nalopen met loterijbriefjes in de hand, en u half dwingen om toch een kans tot rijk worden te wagen, dan mogen wij wel vragen: zou het mogelijk zijn, dat het volk, waartoe deze lieden behoren, zulke heerlijke beloften en verwachtingen voor een altijd meer naderende toekomst heeft? O ik zeg niet: zie over deze uiterlijke dingen heen, maar zie er door heen, en gij ziet het einde en de heerlijkheid. En zo is het met alles: Houdt vast aan Gods woord, en laat al het andere los, en gij zijt behouden; maar laat Gods woord los, en gij zijt, al hield gij ook de gehele wereld vast, verloren. En toen zij van de berg afkwamen gebood Jezus hun, dat zij niemand vertellen zouden hetgeen zij gezien hadden, dan wanneer de Zoon des mensen uit de doden zou opgestaan zijn. De Heer wilde voor zijn opstanding uit de dood ter verzoening, door niets anders gekend worden als de Messias, de Zoon Gods, de Heer der heerlijkheid, dan door wonderen van Goddelijke genade en genezing. De openbaring van zijn innerlijke heerlijkheid in uitwendige luister was alleen voor de zijnen; waartoe zou dan het verhaal er van aan de wereld gediend hebben? De verheerlijking, die na zijn lijden volgen zou, zijn opstanding en hemelvaart moest eerst geschied zijn, en alsdan zou eerst het gezicht der heerlijkheid op de berg van de Heer, met Mozes en Elia sprekende over de uitgang des Heren te Jeruzalem, verstaanbaar zijn voor allen, die geloven. Niet alle waarheden zijn voor dadelijke mededeling vatbaar; alleen op de rechte tijd meegedeeld, kunnen zij haar volle kracht op verstand en gemoed uitoefenen. Wat de Heer tot zijn discipelen zei, wilde Hij daarom nog niet tot het volk gezegd hebben. Tussen Thabor en de Olijfberg lag Golgotha, en nu predikte de Heer wel de algemene zaken in het openbaar, maar de beslissende punten, de verborgenheden van Gods raad zei Hij in het verborgene aan zijn discipelen. En dit kon ook niet anders; want ditzelfde geschiedt nog heden. Wat gij ook in het openbaar van Christus en zijn Evangelie hoort verkondigen; zo gij in het verborgene geen onderwijs van de Heer zelf ontvangt, het zal u weinig baten. In het Christelijk leven komt het aan op het bijzonder verkeer met de Heer. Hij moet persoonlijk komen tot u, en gij moet persoonlijk komen tot Hem. Dit geschiedt door de Heilige Geest. Deze laat de zondaar de stem des Heren horen: Zie, ik kom! en laat de zondaar antwoorden: Kom, Here Jezus. De Heer openbaart zich aan de zijnen in het verborgene. Hij roept niet overluid op de straten; daar roepen zijn herauten. Dat wij hen horen, maar dat wij tot Hem gaan! En nu, wij hebben Christus in zijn heerlijkheid gezien, laat ons Hem nu volgen op de weg der zelfvernedering, door welke alleen deze heerlijkheid des Heren voor ons door Hem kon verkregen worden; want met het afkomen van de berg der verheerlijking, komen wij met de Heer in altijd dieper diepten van lijden, totdat dit lijden eindigt in de dood des kruises, en in de opstanding tot eeuwige heerlijkheid. En zij behielden dit woord bij zichzelf, en zwegen stil, en vertelden in die dagen niemand iets van hetgeen zij gezien hadden, vragende onder elkander wat het was: uit de doden op te staan? Ook het zwijgen heeft bij de gelovigen zijn tijd. Er kunnen omstandigheden zijn, dat ook wij genoodzaakt zijn niet te spreken van hetgeen wij van 's Heren wegen gezien en ondervonden hebben. De Heer zelf moet ons alsdan daartoe de gelegenheid openen. De Schrift geeft ons hiervan vele voorbeelden, en bijzonder in Jozef, die zijn verheffing in Egypte niet aan zijn vader vóor Gods tijd heeft laten weten. En zijn discipelen vroegen Hem, zeggende: Wat zeggen dan de schriftgeleerden, dat Elia eerst moet komen? Aan deze vraag der discipelen zien wij, dat de dingen der profetie bij hen levend werden. Volgens de voorspelling van Maleachi werd Elia zelf als de voorloper van de Messias beschouwd. Voor ons blijft het ook nog waarschijnlijk, dat Elia zelf komt, alvorens de Heer weerkomt. Dat de profetie van Maleachi aangaande Elia niet geheel vervuld werd door de komst van Johannes de Doper in de geest en de kracht van Elia, is duidelijk, en wel uit de persoonlijke verschijning van Elia op de berg zelf. Hoe dit zij, wij hebben nog vele heerlijke dingen te verwachten, die al onze verwachtingen zullen overtreffen, indien wij namelijk geloven; zij, die niet geloven aan Gods beloften, hebben niets te wachten dan Gods oordeel, dat ook zeker komen en in verschrikking alle menselijke gedachten oneindig overtreffen zal. En Jezus antwoordende, zei tot hen: Elia zal wel eerst

komen, en alles weer oprichten, en het zal geschieden gelijk geschreven is van de Zoon des mensen, dat Hij veel lijden zal en veracht worden; maar Ik zeg u, zo gij het wilt aannemen, dat ook Elia gekomen is. Met een van de Goddelijke spraakwendingen, de Heer zo gewoon, zegt Hij, dat Elia in zekere zin gekomen is, en dat deze niet in zijn heerlijkheid als de straks op Thabor geziene Elia deelde, maar in zijn smaad en in zijn lijden. En zij hebben hem niet gekend, maar aan hem gedaan al wat zij hebben gewild. Wat bij de mensen de hoogste oneer is, dat ontvangt bij Jezus de hoogste lofspraak. Ook met Jezus hebben de mensen gedaan al wat zij wilden. Dat ook wij er dan niet tegen opzien. Worden wij door de mensen miskend, mishandeld, vertreden en onderdrukt, ofschoon wij onze handen in onschuld wassen, dat wij er ons niet tegen verzetten! Als men alles aan zich laat doen wat de mensen willen, is de zegepraal ons zeker. Gelijk van hem geschreven is. Niet dat er afzonderlijk van het lijden, dat Johannes de Doper, de voorganger des Heren, ondergaan zou, gesproken is, maar de Heer omvat in de profetieën van zijn lijden, die van zijn voorganger, wat de smaad en de oneer betreft. De eer en smaad van de koning zijn die van de heraut. Ook was in de Elia ten tijde van Achab door de Heilige Geest geprofeteerd, wat een tweede Elia overkomen zou. En wie denkt hier niet aan de treffende overeenkomst, dat Johannes de Doper eveneens stond tegenover Herodes en Herodias, als Elia de Thisbiet tegenover Achab en Izébel? Alzo zal ook de Zoon des mensen van hen lijden. De oneer en smaad van de heraut is wederkerig die des konings, natuurlijk in oneindig verhoogde evenredigheid, betekenis en waarde. Hier wil de Heer eenvoudig aan zijn discipelen zeggen: ‘Gij ziet in Johannes een voorbeeld van lijden, zoals het ook Mij zal overkomen.’ Toen verstonden de discipelen, dat Hij hun van Johannes de Doper gesproken had. Ook aan zijn discipelen zei de Heer de dingen niet altijd rechtstreeks, en dit geschiedde om hun nadenken te wekken, en opdat zijzelf de gevolgtrekkingen zouden maken, waartoe zijn woorden de weg wezen.

17:14 De Heer en het bezeten kind.

En het geschiedde des daags daarna, als zij van de berg afkwamen. De zichtbare heerlijkheid is, zoals wij meermalen opmerkten, niet de enige heerlijkheid des Heeren; nee, de Heer der heerlijkheid is onafhankelijk van zichtbare luister; Hij is de persoonlijke heerlijkheid; alles wat Hij zegt en doet is enkel heerlijkheid. En zo gaan wij met de Heer ofschoon van de berg in het dal, van Thabor tot de volksschare met hare ziekten en kwalen, nochtans van de ene heerlijkheid tot de andere; ja van het allereerste begin tot aan het allerlaatste einde van het Evangelie gaan wij met de Heer van de ene heerlijkheid tot de andere, totdat Hij zelf ook gelijk Mozes en Elia deden, intreedt in die schaduwachtige wolk der ongeschapen heerlijkheid, welke Hem voor ons onzichtbaar maakt. En ook dan treedt weer een andere heerlijkheid in de plaats: de heerlijkheid des Heiligen Geestes, die zijn gemeente bouwt en onderhoudt, de gelovigen zegent en de ongelovigen oordeelt; en dat gaat zo voort alle de tijden door, totdat Hijzelf weerkomt om in zijn eigen heerlijkheid met die des Vaders en des Heiligen Geestes, en met die van al de heilige engelen, al de volheid der heerlijkheid Gods te openbaren. Dat een grote schare, Hem ziende, verbaasd werd, en terstond toelopende, Hem tegemoet kwam en Hem groette. Wij zien hier, welk een ontzaglijke indruk des Heren persoonlijkheid op de bijeen vergaderde volksmenigte had. Zodra zij de Heer zagen aankomen, lieten zij alles zoals het was, om naar Hem toe te lopen, Hem te begroeten en in te halen. Het waren de bewijzen en tekenen van hulde en eerbied, die de weldoende liefde altijd ongevergd van het nog niet door hartstocht opgewonden, van het nog niet omgekochte volk ontvangt. En als Hij bij de discipelen gekomen was, zag Hij een grote schare rondom hen, en enige Schriftgeleerden met hen twistende. De Schriftgeleerden maken gebruik van 's Heren afwezigheid en van de onmacht en onwetendheid der discipelen, om hen door allerlei strikvragen en door allerlei aanhitsingen om een wonder te doen, in het oog des volks te vernederen. Het gaat nog heden op dezelfde wijze, al is de vorm ook anders. Als de Meester er niet is, dan vergt men van de discipelen wat zij niet kunnen. Zo nemen nog heden de ongelovige wetenschappelijke mannen, zodra zij zien dat zij geen geleerden van beroep voor zich hebben, de toon aan alsof alleen de geleerden over de waarheid Gods der Schrift kunnen oordelen, en brandmerken hen terstond met het lelijke roomse woord, dat nooit uit een protestantse mond of pen moest vloeien, dat van leken, hen daarbij met een gemaakt lachje vragende: ‘Kent gij Hebreeuws en kent gij Grieks? en zo niet, dan kunnen wij met u niet spreken, want de Bijbel is in die talen geschreven, en wat gij in het Hollands leest, dat staat geheel anders in het oorspronkelijke.’ Op deze wijze probeert men zand in de ogen der eenvoudige gelovigen te werpen. En zijn de gelovigen geleerden als zij, ja de geleerdsten, die de waarheden Gods met alle mogelijke wijsheid weten te handhaven, dan vragen zij hun: ‘Wat kunt gij meer doen dan wij, dan redeneren? Kunt gij niet daarenboven een wonder doen, om ons te bewijzen dat Christus de Heer en dat de Schrift waarheid is?’ En wat kunnen de laatsten hierop antwoorden? Niets anders dan dit: Wij kunnen niets, maar Christus kan alles. Doch is dit niet de eigenlijke inhoud van geheel de Schrift? Stelt zij niet overal de mens, de zondaar voor als uit zichzelf niets vermogende om zich te redden uit zonde en dood, en daarbij God als de Almachtige, die de mens, de zondaar kan en wil behouden, in de weg des verbonds, der genade, in Christus, de Messias, de Zoon Gods, de Heer der heerlijkheid? Zeker, de mens kan en moet werken, maar hij kan niets uitwerken; dat kan God, dat kan Christus alleen. De discipelen werden hier door vriend en vijand opgeëist, om een bezeten kind te genezen. Zij beproefden het, doch zij konden niet. Nu ging men met hen aan het twisten. ‘Kunt gij dat niet, wie zijt gij dan, dat gij meer zoudt zijn dan wij, en wat hebben wij dan met uw leer nodig!’ Zo sprak men. Doch de Heer zelf komt, en nu is alles omgekeerd. Nauwelijks ziet het volk Hem in de verte aankomen, of het is, als zag het insgelijks zijn heerlijkheid en majesteit; de twist houdt op. ‘Hij zal het beslissen!’ zeggen allen, en allen lopen naar Hem toe, zoals wij reeds opmerkten, met eerbied, bewondering en blijdschap; een bewijs, hoe lief het volk Jezus had. Wij hebben deze bijzonderheid aan Markus te danken, die altijd zulke belangrijke kleine

toevoegsels heeft. En Hij vroeg de Schriftgeleerden: Wat twist gij met dezen? De Heer neemt de twist voor de zijnen op en bestraft de vijandige aanvallers. ‘Wat twist gij met mijn discipelen (wil de Heer zeggen), de twist is immers alleen tegen Mij gericht, en gij maakt misbruik van mijn afwezigheid om hun moeite aan te doen.’ En zie, een man van de schare kwam tot Hem, vallende voor Hem op de knieën, en zeggende: Heer! zie toch Mijn zoon aan, want hij is mij een Eniggeborene. ik bid U, ontferm U over hem; want hij is maanziek en in zwaar lijden. Hoe aandoenlijk. Hier spreekt het hart van een vader. Hoe treffend schetst het ons het lijden van een bezetene! En zie, een geest neemt hem, en waar hij hem ook aangrijpt, van stonde aan roept hij, en zo scheurt hij hem, dat hij schuimt en knerst met zijn tanden, en verdort, en wijkt nauwelijks van hem, en verplettert hem. De vader kenschetst zeer juist de bovennatuurlijke inwerkingen en de natuurlijke uitwerkselen. Thans wil men van niets meer weten dan van natuurverschijnselen, en verwerpt alle geestaardige invloed; doch men vergeet dat al het zichtbare zijn wortel heeft in het onzichtbare en dat het onzichtbare als zodanig buiten alle doorgronding, maar daarom nog niet buiten alle waarneming ligt. De kracht Gods, die in de natuur werkt, is onzichtbaar en ondoorgrondelijk, doch wij nemen haar waar uit ieder van haar werkingen. En ik heb hem tot uw discipelen gebracht en hun gezegd en gebeden dat zij hem zouden uitwerpen. Het gebeurt ons ook meermalen, dat ons gezegd, bevolen, of gebeden wordt: ‘Och doe dat, ik verwacht het van u als een knecht des Heren!’ Alsof we de gaven des Geestes in onze macht hadden! Nee, zo gaat het niet; zelfs het vriendelijkst verzoek baat hier niets; wij hebben geen bekwaamheid, tenzij God ons die geeft. En zij hebben hem niet kunnen genezen. Welk een zaak was het ook, om zonder Christus een bezetene te genezen! Christus moet bij alle dingen zijn, anders is onze kracht geen kracht. Het ging de discipelen als Elisa's jongen; deze kwam met Elisa's staf om de dode knaap op te wekken, doch het hielp niet; Elisa zelf moest er bij zijn. Deze ondervinding der discipelen was dan ook een treffend bewijs van het woord, dat zij later van de Heer zouden horen: Blijft in Mij, want zonder Mij kunt gij niets doen. De Heer herhaalde zulk een onderwijs meermalen. Zij visten op een andere tijd de ganse nacht zonder iets te vangen; doch niet zodra is de Heer bij hen, of zij vangen in overvloed. Weer op een andere tijd kunnen zij met al hun macht van roeien niet met het vaartuig de reis voortzetten; doch nauwelijks is Jezus bij hen of zij zijn waar zij wezen moeten. Alleen wanneer Jezus hen van zich uitzendt en hun zijn macht meedeelt, zoals dit aanvankelijk gedurende zijn reis door Israël, en in volheid bij zijn hemelvaart het geval was, kunnen zijn discipelen zijn werken doen. En Jezus antwoordende, zeide: O ongelovig en verkeerd geslacht! Hoe lang zal Ik nog bij u zijn, en ulieden verdragen! De Heer beschaamt hier niet zijn discipelen alleen, dat zal later plaatshebben, maar al de aanwezigen. Waar het ongeloof de overhand heeft, daar trekt Christus geen partij, maar bestraft Hij allen, omdat allen er schuld aan hebben; de een door het ongeloof te prediken, de andere door het niet te bestrijden. Voorts welk een tegenstelling is er tussen Thabors hoogte en Thabors laagte; tussen het woord van Petrus: Heer, het is goed hier te zijn, laat ons hier blijven en het woord des Heeren: Hoe lang zal Ik nog bij u zijn, en ulieden verdragen! Breng uw zoon tot Mij. Terstond komt de Heer van het woord tot de daad. Welk een heerlijkheid niet waar, zo terstond te kunnen zeggen: ‘Ik zal uw kind helpen.’ Hoe is het mogelijk nog een ogenblik te kunnen twijfelen aan de waarheid: dat hier geen mindere persoonlijkheid spreekt en handelt dan God, geopenbaard in het vlees. En zij brachten dezelfde tot Hem. En nog als hij naar Jezus toekwam, scheurde hem terstond de geest, en hij vallende op de aarde, wentelde zich al schuimende. Het kind leed nu een van de vreselijkste aanvallen der bezetenheid, of zoals wij, op het uitwendig verschijnsel alleen ziende, thans zouden zeggen der vallende ziekte. Ook hier zeggen wij: aan de aard der uitwerkselen ziet men de aard der oorzaken; want wat van satan gezegd wordt, dat is waar van al de onreine geesten: dat zij bij een kleine tijd een grote toorn hebben. De boze geest oefende in dat ogenblik al zijn kracht uit, om het kind, ware het mogelijk, nog te doden; doch dit liet de Heer hem niet toe. Ook voorkomt de Heer deze laatste satanische geweldoefening niet, want juist hieruit moest te

onweersprekelijke blijken, dat de redding van het kind een volstrekt Goddelijke daad was. Hoe vreselijk voor de omstanders en voor de vader van het kind in het bijzonder, het woeden der satanische krachten zij, voor de Heer zijn ze niets; Hij beheerst ze als de woedende golven der zee, alleen met de opslag zijner ogen, ten hoogste met zijn stem. Hij kan het lijden ten top laten stijgen, omdat Hij de genezing in zijn hand heeft; dit zien wij bij Lazarus. Hij voorkwam diens dood niet, want Hij wilde als een voorbeeld zijner eigen opstanding, ook de dood van Lazarus veranderen in een opstanding uit de dood. En hij vroeg zijn vader: Hoe lange tijd is het, dat hem dit overkomen is? Welk een kalmte in het midden dezer beroering, welk een hemelse majesteit temidden van dit helse toneel! Wie zou niet gedacht hebben, dat de Heer terstond aan dat vreselijk lijden een einde zou maken? Doch nee, Hij begint een gesprek met de vader. Hij stelt zijn voornemen niet uit, maar beheerst zichzelf; de Heer is nooit in overhaasting, bij Hem is alles de hoogste regelmatigheid zelve, Hij laat alles uitkomen wat uitkomen moet, en doet het ene volgen op het andere. Als een waar geneesheer doet Hij onderzoek naar de duur van de kwaal. Hoe waarachtig menselijk is dit onderzoek, en hoe waarachtig Goddelijk is het, dat Hij reeds vóór de genezing te geven, de genezing belooft. En hij zeide: van zijn kindsheid af; en menigmaal heeft hij hem ook in het vuur en in het water geworpen, om hem te verderven. Maar zo Gij iets kunt, wees innerlijk met ontferming over ons bewogen en help ons. Tot de discipelen sprak de man te sterk, tot de Meester te zwak. Hij had de discipelen gezegd zijn kind te helpen, en tot de Heer zegt hij: indien Gij iets kunt. Waarom zei hij niet tot de Heer: indien Gij wilt, zo kunt Gij mij helpen? Och, het ongeloof en het daaruit gevolgd onvermogen der discipelen had het vertrouwen van die man geknakt. Niets is besmettelijker dan het ongeloof, daarom is het zo gevaarlijk om met ongelovige mensen om te gaan. Zien wij toch toe, dat wij ons door het ongeloof van anderen niet van ons geloof laten aftrekken, én dat wij door onze ongelovigheid het geloof van anderen niet verzwakken. Door onze ongelovigheid brengen wij de Heer in diskrediet. Daarom is de verzekerdheid des geloofs iets zeer begeerlijks, waar men altijd naar moet streven; doch ook de verzekerdheid des gebeds is het. Waarin bestaat deze? Daarin, dat men biddende volkomen overtuigd is te spreken tot een almachtig God, die het gebed zijner kinderen onfeilbaar verhoort, al is het ook, dat Hij het niet verhoort op de wijze zoals zij het zich voorstellen. En Jezus zeide tot hem: zo gij kunt geloven. De Heer verbetert eerst onze gebeden, alvorens ze te verhoren. Gelijk thans de biddende man gesteld was, kon hij niet verhoord worden; hij moest eerst op een ander standpunt gebracht worden. De Heer wilde zeggen: De vraag is niet of Ik kan, maar of gij kunt. Ik kan het kind behouden, kunt gij geloven? De Heer geeft hem een belofte van redding, maar niet buiten de weg des geloofs om. immers de Heer helpt nooit om maar te helpen; Hij helpt nooit werktuiglijk, maar op geloof. De wereld begeert redding, op welke wijze dan ook. De wegneming van het leed is voor haar doel; naar het middel vraagt zij niet; maar redding zonder geloof is geen blijvende redding, en deze wil God, wil Christus geven. Zo wij ons lijden werkelijk en voor altijd zullen kwijt worden, dan moeten wij het door God kwijt worden; en dit geschiedt niet anders dan in de weg des geloofs. Het geloof is de gemeenschap met God, en om deze gemeenschap is het te doen; in deze gemeenschap is de ware redding, daarbuiten is zij slechts tijdelijk. Hoe Goddelijk handelt Jezus dus met deze man. Bij de Heer is geen weekhartigheid, geen zwakheid. Hij geeft geen dadelijke hulp; nee, eerst moet alles in de geordende weg komen en geregeld gaan. Zeker, de Heer zou ons eerder verhoren en spoediger helpen, als er bij ons niet zoveel te reinigen viel. Eerst moet de Heer de weg ter verlossing voor ons banen, alvorens Hij ons verlost. De Heer maakte het geloof in de biddenden man gereed; en hoe teder doet Hij dat! Hij is niet verontwaardigd over de kleine dunk, dien de man van zijn persoon en wondervermogen heeft. Hij zegt niet: ‘Zoudt gij menen, dat Ik dit wonder niet kan doen, zo zal Ik het u tonen.’ Neen, nergens vinden wij in de Heer de minste zweem van zelfverheffing, overal de zuiverste zelfverloochening; nergens vertoning, overal stille, eenvoudige machtsbetoon; nergens het zoeken van ijdele eer, overal het zoeken van het behoud der mensen. Niet van Mij (zegt de Heer

tot de bedroefde vader) hangt de genezing van uw kind af, maar van uzelf; het kind kan genezen worden, zo gij kunt geloven, en de Heer voegt er de verklaring bij: Alle dingen zijn mogelijk degene die gelooft. Gij voelt dat de Heer dit zegt niet in de zin, alsof men maar te geloven had, en dat men dan Hem, de Heer, niet nodig had. Zo heeft een professor in Duitsland het geloof op zichzelf voorgesteld als een kracht, welke de mens reinigt, volmaakt en Gode gelijkvormig maakt. Zulke theorieën worden er meer gemaakt door wijsgerig godsdienstige denkers, die menen de genadewerkingen Gods uit de natuur te kunnen verklaren. Zij doen niets anders dan aardse en hemelse dingen met elkander verwarren, terwijl deze integendeel zorgvuldig moeten onderscheiden worden. Wie weet het niet dat het geloof in zichzelf, dat zelfvertrouwen een hoge kracht is in de mens, waardoor hij zichzelf boven bergen van zwarigheden verheffen, en komen kan waar hij wil. Zulk een machtig zelfvertrouwen maakte Napoleon I tot keizer, en wel tot zulk een groot keizer als hij was. Doch de hoogste kracht der natuur is op het gebied des geestes, van God, der genade, volstrekt krachteloos. Bij het zelfvertrouwen komt het er niet op aan, of men in Christus gelooft; integendeel, men tracht er mede al de kracht, die alleen in Christus is, voort te brengen uit zichzelf. Bij het geloof der Schrift komt echter alles alleen daarop aan, dat men in Christus gelooft. Alleen hij, die met Christus die alles vermag, in betrekking staat, vermag ook alle Goddelijke dingen. De Heer zegt eenvoudig tot de om hulp roepende vader: 'Zo gij kunt geloven dat Ik u helpen kan, door de kracht Gods, zo is uw kind te redden, want niet alleen dit wonder, maar alle wonderen zijn mogelijk bij hen, die geloven, dat Gode alle dingen mogelijk zijn.' Het geloof is de hand, die de mens aan God, aan Christus geeft, waardoor hij één is met God, met Christus. Hiermede kwam dan ook nu de man uit de barensweeën des geloofs tot de geboorte des geloofs. En terstond de vader des kinds, roepende met tranen, zeide: ik geloof, Here. Kom mijn ongeloof te hulp. Gij ziet de grote uitwerking van het machtige woord des Heren: het bracht de man waar hij wezen moest: in het geloof aan Hem, de Here. De bedroefde vader voelde terstond, dat hij geloven moest dat Jezus zulk een wonder doen kon, en hij voelde zich gedrongen om zich voor de Heer te stellen zoals hij was, gelovig en ongelovig beide. O zo kan alleen de angst bidden, en toch zei hij niet te weinig en niet te veel. De stoutheid van de eis was weg, maar ook de zwakheid van het niet-vertrouwen. Het was nu: Kom Gij, Here! mijn ongeloof te hulp. Immers, wij hebben nooit genoeg geloof, en nooit hebben wij genoeg genade; altijd moet er om nieuwe en meerdere genade gevraagd worden; altijd strekt zich dan ook het geloof uit naar meer geloof, de genade naar meer genade; het is de bewustheid des geloofs, dat het nog niet is wat het wezen moet; dat wij het einde nog niet begrepen hebben, waartoe wij gegrepen zijn. Ook gelooft men doorgaans niet volkomen, alvorens men volkomen gered is; doch geloof moet er zijn, al is het ook klein; na de redding zal het vanzelf een groot geloof worden. Daarom zei de Heer ook niet: 'Geen half geloof volstaat, het moet een geheel geloof zijn, anders is het niets.' Nee, beleden ongeloof wordt vergeven, en wie Christus slechts aan de zoom zijner klederen aanraakt, die wordt behouden. En Jezus ziende, dat de schare gezamenlijk toeliep, bestrafte de onreine geest. Toen de menigte samenstroomde, was het de tijd der genezing, om meerdere verwarring te voorkomen, en nu beval Jezus de onreine geest uit gaan. Zeggende tot hem: Gij stomme en dove geest! De Heer noemt de demon, de onreine geest, bij die naam, of liever naar de aard zijner werkingen in het kind. Wij weten hierdoor, dat het kind in zijn bezetenheid, behalve zijn lichamelijk lijden, ook nog doofstom was. Dat de geest uitvoer, roepende, geluid gevende, was dan ook het teken, dat het kind genezen was. Ik beveel u, ga uit van hem en kom niet meer in hem! Welk een woord! Kan een bloot mens zó machtig spreken, en kan de oneindige God spreken met meerder macht? En hij roepende, en hem zeer scheurende, ging van hem uit. Niet altijd volgt thans bij ons, op het woord van Christus, de uitwerking zo plotseling als hier en op de Pinksterdag, toen op de prediking van Petrus terstond drie duizend mensen werden bekeerd. Meestal is thans de uitwerking meer verwijderd. Waarom? Om meer geloof te wekken. De oefening des geloofs is een belangrijk deel van de opvoeding Gods, waarmede Hij zijn kinderen altijd meer

ontvankelijk maakt, om zijn genade deelachtig te worden en zijn heerlijkheid te aanschouwen. En het kind werd als dood. Na de grootste overspanning, na de geweldigste beroering volgt de volstrektste stilte. Ook de wijze der genezing is Goddelijk; zij bevat een verwonderlijke tegenstrijdigheid en een heerlijke oplossing. Zien wij aan de ene kant in de vreselijke stuiptrekkingen van dit kind, dat de laatste macht, die de satan uitoefent, de grootste is, wij zien aan de andere kant, in het plotseling roerloos en schijnbaar doodliggen van het kind, dat satans grootste macht kort is, en plotseling, in een ogenblik vernietigd wordt. Alzo dat velen zeiden, dat het gestorven was. De wijze waarop God redt loopt altijd tegen de mens in, waarvan het ongeloof altijd een handig gebruik maakt, om het kwade zaad des wantrouwens jegens God te zaaien. Terstond waren er onder de omstanders mensen gereed, om hun gevoelens te zeggen en hun ongeloof te openbaren. 'Het kind is dood,' zeiden zij. Zij wilden er mee zeggen: 'De proef is mislukt; het is een fraaie genezing van de zieke door hem te doden!' en gaat het niet nog heden bij ons op dezelfde wijze? Roept de ongelovige ons niet nog heden toe: 'Gij zegt dat Christus u van de dood heeft verlost, en Hij laat u sterven?' Wij antwoorden: Ja, Hij laat ons sterven, maar het is slechts voor een ogenblik. Gelijk de Heer het kind bij de hand greep, het oprichtte en het levend en gezond aan zijn vader gaf, zo zal Hij ook met ons in de dood doen. En Jezus hem bij de hand grijpende. Hoe aanschouwelijk gezegd! Wij hebben deze trek van Markus, die tegen zijn gewoonte, in dit verhaal ruim en rijk in woorden is, en ons op een aanschouwelijk standpunt plaatst. De klemtoon valt bij hem altijd op de kleinste bijzonderheden. Richtte hem op, en hij stond op. Gelijk alle verlossing, zo heeft ook de verlossing van dit kind twee kenmerken, of wilt gij, twee uitwerkingen: de wegneming van het oude leven met zijn ellende, en het verlenen van het nieuwe leven met zijn blijdschap. Ook het kind werd opgericht en stond op tot een nieuw leven van gezondheid, kracht en vreugde. En Hij gaf hem zijn vader weer. Zo gaf de Heer de uit de dood opgewekte jongeling te Naïn ook weer aan zijn moeder. De Heer zei niet tot beide de geredden: Nu zijt gij afgezonderd voor mijn dienst en behoort gij Mij toe; nee, de Heer scheurt geen banden, die zijn genezingen van oorzaken tot vreugde in oorzaken van droefheid zouden veranderen. Het is integendeel zijn lust een onvermengde vreugde te schenken, en zo gaf Hij ook hier het geredde kind aan de nu getrooste vader weer. En zij werden allen verslagen over de grootdadigheid Gods, en zij allen verwonderden zich over de dingen, die Jezus gedaan had. Gij ziet de grootdadigheid Gods en de dingen, die Jezus gedaan had, zijn voor de Evangelisten, ja waren voor het volk dezelfde zaken. Trouwens alleen het altijd moedwillig en kwaadwillig ongeloof kan hierin verschil maken; een meer goddelijke wijze van handelen, dan die de Here Jezus ons toont, is volstrekt ondenkbaar. En als Hij in huis gegaan was. Terstond verwijdert zich de Heer van de plaats, waar het wonder is geschied, en onttrekt Hij zich hiermee aan het gejuich der menigte. Dat zij juiche! doch Hij zelf mag er niet bij blijven; gij voelt in alles 's Heren Goddelijk heilige nederigheid en kiesheid. Vroegen Hem zijn discipelen: waarom hebben wij hem niet kunnen uitwerpen? Temidden van al die heerlijkheid des Heren hadden de discipelen een wond in het hart. Zij toonden deze aan de Meester. En Jezus zeide tot hen: om uw ongeloofs wil. De discipelen deelden in hetzelfde gebrek van de biddende vader; zij hadden geen vertrouwen genoeg op de macht van hun Heer, zij kenden Hem nog niet zoals Hij gekend moet zijn, om alles te zijn in de zijnen: zij kenden Hem nog niet volkomen als de Heer der heerlijkheid, als God geopenbaard in het vlees. Want voorwaar zeg Ik u, zo gij een geloof had als een mosterdzaad, gij zoudt tot deze berg zeggen: ga daar heen! en hij zal heengaan. Dat de Heer hier van een berg spreekt, niet in een eigenlijke maar zinnebeeldige zin, is duidelijk; niet dat het verzetten van een berg op zichzelf onmogelijk zou zijn voor het geloof; maar waartoe zou zulk een wonder dienen in het koninkrijk Gods? De Heer bedoelt zulke dingen, die gelijk staan met het verzetten van een berg, en onder deze behoren de bergen van zwarigheden, ja, van onmogelijkheden, die de Christen gedurig op zijn weg ontmoet. En niets zal u onmogelijk zijn. Gij ziet hier wederom in de Heer dat enig onnavolgbaar eenvoudige en nederige daarin, dat Hij, na zulk een groot

wonder gedaan te hebben, zijn discipelen niet doet gevoelen, dat Hij alleen de Heer is, en zij zich dus niet met Hem kunnen gelijk stellen; maar dat Hij integendeel zijn discipelen tot zich opheft, en als met zich gelijk stelt, door hun het zijne mee te delen en te zeggen: 'Wat Ik doe, kunt en moet gij ook doen.' Wij herinnerden het u reeds bij het wandelen van Petrus op het water. De Heer weigerde Petrus begeerte niet, maar zei zoveel als: 'Kom, wandel mee!' En Petrus wandelde mee, want in hem was het denkbeeld des geloofs levend: wat de Heer doet, mag ik ook doen. Doch ook hij bewees, dat niet het geloof op zichzelf, maar alleen het geloof in Jezus van kracht is: zodra hij op iets anders zag dan op Jezus, was hij zijn geloof en zijn kracht kwijt. En dit geslacht kan nergens door uitgaan dan door bidden en vasten. De Heer gebruikt het woord geslacht meestal in de zin waarin wij het woord volk gebruiken. De Heer zegt er mee: Dit volk, dit soort van wezens wijkt voor niets dan voor bidden en vasten. De Heer wijst met deze woorden zijn discipelen terug naar de woestijn, alwaar Hij zelf als zijn eerste werk na zijn doop, vastende en biddende de satan met het woord van God had overwonnen. En omdat Hij de satan overwonnen had, konden ook zij hem overwinnen, maar in dezelfde weg van gebed en onthouding van alles wat het gebed belemmert. Nooit ontslaat de Heer de zijnen van geestelijke werkzaamheden, ofschoon alleen zijn werk kracht verleent aan het hunne. Doch ook zelfs dit doet de Heer op zijn gewone zachtmoedige, zichzelf verloochenende wijze. Hij zeide niet tot zijn discipelen: 'Gij hebt de onreine geest niet kunnen uitwerpen, omdat gij niet in Mij gelooft;' maar Hij wijst hen tot de oefening des geloofs, tot het gebed en het vasten, want alleen op geestelijke wijze worden de boze geesten overwonnen. Op vleselijke wijze kan men op aarde veel doen, maar niets in het koninkrijk Gods. De Heer zelf plukte, zoals wij zo-even opmerkten, in de uitdrijving der boze geesten en in al zijn andere wonderen, enkel de vruchten ener door Hem vooraf behaalde overwinning, na hevige strijd, met niemand minder dan de overste dezer wereld; en wij zouden menen zonder moeite, zonder geestelijke werkzaamheid en strijd overwinnaars te kunnen zijn?

17:22 De Heer en zijn discipelen op de reis.

En vandaar weggaande, reisden zij door Galilea, en Hij wilde niet, dat iemand het wist. De Heer wilde ditmaal voor een korte tijd onbekend blijven, en tot een verpozing voor het onophoudelijk verkeer onder onafzienbare volksscharen en tot voorbereiding van zijn aanstaand lijden, een stille reis door Galilea doen. Hij zelf geeft de reden van zijn wens op. Want Hij leerde zijn discipelen en zei tot hen: Legt gij deze woorden in uw oren: De Zoon des mensen zal overgeleverd worden in de handen der mensen, en zij zullen Hem doden, en gedood zijnde, zal Hij ten derde dage weer opstaan. Gij ziet het, ook nu gaan wij weer over van de heerlijkheid tot het lijden. Zo-even had de Heer in een treffend wonder zijn heerlijkheid geopenbaard en nu spreekt Hij weer van zijn lijden en sterven, op welke alleen de blijvende heerlijkheid zijner opstanding en hemelvaart volgen zou. De Heer stelt van nu af de uitgang, die Hij te Jeruzalem volbrengen zou op de voorgrond, en spreekt er van, als het eigenlijke einde, waartoe Hij in de wereld is gekomen, en waarin dus ook al het overige wat Hij sprak en deed, zijn kracht heeft. Wat zou ook de genezing der ziekten zonder de vergeving der zonden zijn? Een tijdelijke verlossing, niets meer; en de mens, de zondaar, behoeft een eeuwige verlossing. Wij hebben het reeds in de inleiding gezegd: des Heren eigenlijk werk op aarde was, om ons zondaren van de zonde, en daarmee van de schuld en de straf, van de dood en het oordeel te verlossen; en deze verlossing kon door Hem niet anders worden volbracht, dan door zich als een heilige offerande Gods, vrijwillig te stellen in des zondaars plaats, en de vloek des zondaars niet alleen te ondergaan, maar tegelijk in een eeuwige zegen te veranderen. Dit wonder, dat boven alle wonderen gaat, is op het kruis geschied; Hij droeg als het Lam Gods onze zonden in zijn lichaam op het hout, en zijn bloed is het bloed des Nieuwen Testaments, dat de zondaar de zonde vergeeft om niet, alleen op het geloof. Daarom is de gekruisigde Christus dierbaar, allerhoogst, onuitsprekelijk dierbaar voor ieder, die zich als zondaar heeft leren kennen, voor wie de afgrond in zijn eigen hart zich heeft geopend, en die er met verschrikking in neerziet, als in de plaats der wroeging en der wanhoop. O, alle mensen dragen die zelfde afgrond in zich, maar bij zo velen is hij gesloten, en blijft hij gesloten, niettegenstaande al de waarschuwingen van het Evangelie en al de vermaningen van de predikers des Evangelies. Voor ons, die ons zelf door Gods genade hebben leren kennen in onze volstrekte verwerpelijkheid voor God, is een Borg en Middelaar en Schuldverzoener, zoals Christus en die gekruisigd is, de enige en algenoegzame troost voor ons bedroefd en verslagen geweten. Hij, die onze schuld voor zijn rekening genomen en betaald heeft, is nu ook onze wettige Heer, die wij alleen en geheel en eeuwig toebehoren, gehoorzamen en volgen, waar Hij ook vóórgaat en heengaat. En die Heer is de Zone Gods, die ons met zijn eigen dierbaar bloed heeft gekocht tot zijn eigendom, naar de wil en tot heerlijkheid des Vaders, om ons te doen leven uit zijn eigen eeuwig leven, uit de Heilige Geest, en ons deelgenoten te maken van zijn eeuwige heerlijkheid. Is het wonder, dat Paulus zeide, niets anders te willen weten dan Christus en die gekruisigd, en dat hij tegen de uitnemendheid der kennis van de Gezegende boven alle gezegenden, alle dingen als schade achtte? In welk een erbarmelijk armoedige gedaante staan hier tegenover de middelen, die de wereldse wijsheid de mens, de zondaar aanprijst, om zijn weg wel aan te stellen! De wereld wil de mens kracht geven, bekwaam maken, veredelen, ja vergoddelijken. Waardoor? Door hem te beschaven, door zijn krachten te ontwikkelen, door zijn verstand en hart te vormen, door hem in alles een mens te doen zijn. Christus daarentegen zegt tot de mens: ‘Gij zijt geestelijk dood voor God, maar Ik geef u dat leven, waardoor gij Gode eeuwig leeft; gij zijt zondig, maar Ik maak u heilig, gelijk Ik zelf heilig ben.’ De wereldse wijsheid wil het zieke lichaam een kleed van gezondheid aantrekken, maar de Evangelische wijsheid zegt: ‘De oude mens in u, uw oude natuur uit Adam, moet sterven, zal de nieuwe mens uit Christus in u leven, om niet meer te sterven.’ En nu moet het Evangelie wel dulden, dat men het dienstbaar maakt aan de plannen der wereld, evenals de natuur moet toelaten, dat men haar goede spijze voorbijgaat en haar giftplanten eet; maar beide staan geen borg voor de gevolgen.

Wil het bijgeloof het Evangelie maken tot een staatkunde, welke hem de wereldlijke troon eeuwenlang verzekert, het Evangelie moet dat dulden; wil het ongeloof Christus uit het Evangelie nemen en Plato er in plaatsen, het moet zich dit laten welgevallen; maar dan houdt het Evangelie ook tegelijk op reddend te zijn. De paus redt niet, Plato redt niet, en de zedelijke verbetering redt ook niet. Alleen Christus redt, en wie zich door Hem niet laat redden, die is reddeloos, want zulk een kan door niemand en door niets anders gered worden. Christus is de wijnstok; buiten Hem kan men geen vruchtdragende rank zijn, maar is men een dorre tak, die ten laatste in het vuur geworpen wordt. Legt gij deze woorden in uw oren. Waarom zei de Heer niet: 'Bewaart gij deze woorden in uw harten.' Omdat zij dat nog niet konden. Zeker waren de discipelen gelovigen van hun roeping af; doch daarom waren zij nog geen beproefde gelovigen; zij konden nog maar weinig verdragen; zij waren nog zo zwak en zo aardsgezind, dat wij ze weldra wederom twistende zullen zien onder elkander: wie van hen de meeste was of wezen zou! Daarom moesten zij de woorden, die zij nog niet in hun harten konden bewaren, in hun oren leggen en ze onthouden, als bevattende zaken, die zij nog niet verstonden, maar die zij zich later zouden kunnen herinneren. Maar zij verstonden dat woord niet, en het was voor hen verborgen, alzo dat zij het niet begrepen, en zij werden zeer bedroefd, en vreesden van dat woord Hem te vragen. Zij waren onkundig van hetgeen hun ten hoogste aanging; zij waren bedroefd over hetgeen de bron hunner hoogste blijdschap moest zijn, en zij vreesden de Heer te vragen van hetgeen de grond hunner schoonste hoop voor de eeuwigheid was. Later zouden zij roemen en juichen over hetgeen, waar zij nu met een bedrukt hart onder gebukt gingen. Lees de eerste Brief van Petrus, en zie wat hem het lijden en sterven des Heren was. Zo zijn ook wij meermalen bedroefd over datgene, waarover wij later hoge en innige blijdschap voelen, ja waarvoor wij God niet genoeg kunnen danken. Doch Wij herhalen wat wij reeds zo dikwijls zeiden, (omdat het zo weinig wordt opgemerkt en het zo hoogst vruchtbaar van toepassing is) dat ook al het goede bij ons in de dood moet, en door Gods kracht uit de dood weer moet worden opgewekt, zal het een onvergankelijk leven hebben, Gode tot eer. Wat met de Heer Jezus Christus zelf in de weg der verzoening is geschied, dat moet met alles wat van Christus zijn zal geschieden in de weg der heiligmaking. Hij zelf, de goede gave Gods bij uitnemendheid, ja, de hoogste goede gave Gods, moest door de dood heen, om op te staan door de kracht Gods, en Gode eeuwig en onveranderlijk te leven. Hem volgen al de dingen van het koningrijk Gods. Al wat daarin tijdelijk leeft moet ook in de dood; dat doet de zonde; maar staat ook weer op tot het eeuwige leven, en dat doet de kracht der genade van God. Hoe dikwijls menen wij, na het waarachtig, zuiver woord van God te hebben ontvangen en waarlijk bekeerd te zijn, dat wij nu alles hebben wat wij hebben moeten. Doch ziet, jaren gaan er over heen, en nu worden wij ongedacht en onverwacht aan ons zelf ontdekt op een wijze, die ons klaar doet inzien, dat wij tot nu toe eigenlijk nog niets hadden, zoals wij het behoorden te hebben, en nog niet waren, zoals wij behoren te zijn. Van waar dat verschijnsel? Hadden we dan het waarachtig, zuiver woord van God niet ontvangen, en waren wij niet waarlijk bekeerd? Zeker hadden en waren wij dit; maar dit ons eerste leven ook op geestelijk, goddelijk gebied moest nog eerst door de dood heen, om op te staan ten eeuwig onveranderlijk leven. Pas dit toe op alle verschijnselen in het koningrijk Gods, en gij zult deze waarheid telkens bevestigd vinden. Gij vraagt wellicht: hoe is het mogelijk, dat de gezegende Hervorming, die zulk een geweldige indruk op de toestand der toenmalige wereld heeft gemaakt, zo verflauwen kon, als wij zien, dat zij verflauwd is? Zij had de dorsvloer des Heeren als door een stormwind gezuiverd van het kaf, dat zich sedert eeuwen daarop tot bergen had opgehoopt, en nu staat die dorsvloer begroeid met tal van distels en doornen. Ach, wat in de tijd ontstaat, hoe goed het zij, moet in de tijd sterven, om op te staan tot een onvergankelijk leven. De Hervorming is voor de tweede maal niet meer mogelijk. De Schrift is, in Europa althans, nagenoeg in aller handen, en geen macht kan haar weer uit alle die handen nemen. Waar geen Leo X en geen Tetsel meer kunnen zijn, kan ook geen Luther meer komen. De Hervorming als zodanig heeft haar kracht

verloren. Doch bij wie? Bij de ongelovigen, bij wie alles zijn kracht verliest. De gelovigen hebben de kracht, de vrucht der Hervorming behouden, en zullen die behouden tot aan het einde. Zij hebben de Schrift niet enkel in hun handen, maar ook in hun harten. Op dezelfde wijze is het ook met onze heerlijke belijdenisschriften, en met al die voortreffelijke instellingen en inrichtingen, waarbij de Hervormde kerk vroeger zo fris en welig bloeide. Zij hebben het verval der Kerk niet kunnen voorkomen, en kunnen het dus nog veel minder wegnemen. Zullen wij er ons over verwonderen? Heerst niet de wet der vergankelijkheid over alle dingen, die onder de zon zijn, tot zo lang alles wordt opgelost in de dingen, die blijven in eeuwigheid; en zoudt gij er iets, dat uit de mens is, van willen uitsluiten? Gij zoudt het niet kunnen. Doch nu vraagt gij: Is dan Gods Woord, de Schrift, ook aan deze wet onderworpen, zodat de ongelovigen gelijk hebben, die zeggen: dat wij een andere bijbel moeten hebben, en daar zij geen kans zien ons, althans spoedig, een andere te geven, voorlopig begonnen zijn met de oude bijbel op nieuwe wijze uit te leggen en te vertalen, opdat hij ten minste anders opgevat, en naar hun nieuwe mening verstaan wordt? Wij antwoorden: nee, eeuwig nee! De verschijnselen der natuur veranderen onophoudelijk, maar de natuur zelf verandert niet; zij blijft onveranderlijk, totdat God haar in een hogere natuur zal doen overgaan. Zo ook het Woord Gods: het verandert en vernieuwt onophoudelijk al de verschijnselen op zijn gebied, op zedelijk-geestelijk gebied; maar zelf blijft het onveranderd en onveranderlijk, totdat God zelf zijn openbaring in woorden en daden zal doen overgaan in zijn persoonlijke openbaring, en het geloof zal opheffen in de aanschouwing. Daarom behoeven wij, die geloven, niet te vrezen, dat de ongelovigen ons onze bijbel zullen ontnemen. Zij kunnen door hun valse uitleggingen en vertalingen de Kerk verwoesten, altijd meer, maar enkel tot zo lang God hen door zijn oordelen doet vergaan, en zijn huis weer van een huis der moordenaren maakt tot een bedehuis voor alle volken. Dat wij hun verfoeilijke aanslagen haten met al de haat, waarmee wij kunnen haten, maar dat wij ook met al de liefde, waarmee wij kunnen liefhebben, bidden om hun bekering, opdat zij gewonnen mogen worden voor het koninkrijk Gods, waarvoor zij thans verloren zijn! En wat onszelf betreft, dat alles ook bij ons in de dood moet, om eeuwig te kunnen leven, zij ons geen onbegrijpelijke, treurige, vrees verwekkende gedachte. Nee, het is veeleer de uitnemendste troost voor gelovige zondaren, die zich bewust zijn, zo dikwijls hun eerste geloof en hun eerste liefde verlaten te hebben. Als wij maar onophoudelijk het geloof vernieuwen, altijd weer in nieuwe liefde blaken, en het anker der hoop altijd weer opnieuw uitwerpen binnen het voorhangsel, dan mogen wij, niet in lichtzinnigheid en roekeloosheid, maar met vrezen en beven, het oude zien sterven. Want alsdan is het de Heilige Geest, die, zolang wij op aarde zijn, het oude in ons doet sterven, om het op te wekken tot een nieuw leven, dat, als wij ook lichamelijk gestorven zijn, een eeuwig onveranderlijk nieuw leven zijn zal.

17:24 De Heer en Petrus, over de Didrachme.

En als zij te Kapernaum ingekomen waren, gingen zij, die de Didrachme ontvingen, tot Petrus, en zeiden: Uw Meester betaald Hij de didrachme niet? Al de vragen der Joden aan de Heer, of de Heer betreffende, zijn altijd van godgeleerde aard, al schijnen zij het ook bij de eerste oogopslag niet te zijn. Deze twee drachmen (ter waarde van ongeveer zeventig cent bij ons, en van een halve sikkel bij de Joden) was het hoofdgeld, dat door ieder Israëliet tot onderhoud des tempels gegeven werd. Gaf Christus dat hoofdgeld niet, dan was Hij een verbreker van de wet, Exodus 30:11-16; en gaf Hij het, hoe kon Hij dan de Meester, de Heer, de Heilige Israëls zijn? Die aan de tempel geeft, is minder dan de tempel, en verklaart zich zelf niets anders te zijn dan een Israëliet, die de Heer het offer geeft tot verzoening zijner ziele. Daarom zeiden de ambtlieden niet tot Petrus: Betaalt gij de didrachme? (dit behoefde niet gevraagd te worden) maar bepaald: Betaalt uw Meester de didrachme niet? Hij zei: Ja! Dat was gulhartig, maar voorbarig gezegd. Wij zien in de Evangelische verhalen gedurig, dat de Apostelen nog zonder de Heilige Geest, en gevoeglijk geestelijk gebrekkig zijn. Petrus had niet ja moeten zeggen, want hiermee had hij het zoenschap des Heeren feitelijk verloochend. Hij zei het uit vrees; hij durfde niet nee zeggen, om de beminde Meester niet aan nieuwe haat en vervolging bloot te stellen. Wellicht kon hij ook gemeend hebben dat, daar de Heer gedurig aan de armen liet geven, en zich aan alle instellingen van liefde in Israël onderwierp, Hij ook ongetwijfeld de didrachme betaalde. En toen hij in huis gekomen was, voorkwam hem Jezus, zeggende: wat dunkt u, Simon! De koningen der aarde, van wie nemen zij tollen of schatting: van hun zonen of van de vreemden? Hiermee gaf de Heer een bewijs zijner alwetendheid. Hij wist wat er tussen Petrus en de beambten geschied was, bereidde het wonder voor, dat Hij voornemens was te doen, en herinnerde Petrus aan diens eigen belijdenis, waarin hij Hem als de Zoon van God erkende, terwijl hij thans hiermee in tegenspraak gehandeld had. Deze tempelgave was, zoals wij reeds opmerkten, volgens de wet een hefoffer Gods; met andere woorden, een schatting of tol, door God aan ieder Israëliet opgelegd. De Heer vraagt dus aan Petrus: op wie de verplichting van het betalen ener schatting rust? Immers niet op de kinderen des huizes, maar op de vreemden, de onderdanen. En Petrus zeide tot Hem: van de vreemden. Petrus vatte de bedoeling des Heren niet, maar beantwoordde eenvoudig des Heren vraag, welke zo klaar was, dat zij geen ander antwoord toeliet. Jezus zeide tot hem: zo zijn dan de zonen vrij. Met deze woorden verklaart zich dus de Heer zelf een konings-zoon, en daar het een tempelschatting is, de Zoon des groten Konings, de Zoon van God, en als zodanig de Heer des tempels te zijn. En nu is het een ongerijmdheid, om van Hem, voor wie de tempel is opgericht, het benodigde tot onderhoud van de tempel te vorderen. Maar opdat wij hun geen aanstoot geven. Aan de Goddelijke hoogheid, waarmee Hij zich de Zoon Gods verklaart, paart de Heer terstond zijn vrijwillige, zelf-verloochenende, toegevende liefde. De Heer gaf van al zijn geboden het eerste voorbeeld, en nu weet gij, dat het de grote les des Evangelies is: ‘Doe vrijwillig, wat gij niet verplicht zijt te doen, en doe uit liefde, wat men naar het recht niet van u kan eisen. Doe al het mogelijke, om uw naaste geen aanstoot te geven.’ Dat heeft ook Paulus in zijn mate gedaan. Van alles vrij, was de Heer nochtans vrijwillig aan alles, wat niet zondig was, onderworpen. Bij de Heer is alles tegelijk volstrekt groot en nederig. Hij was de Zoon van God en deed wat alleen van de mens kon gevorderd worden. Hij had het allergrootste op zich genomen, dat Hij niet nodig had op zich te nemen: onze zonde, en hiermee nam Hij al het mindere op zich. Ga heen naar de zee, werp de hengel uit, en de eerste vis die opkomt, neem, en zijn mond geopend hebbende, zult gij een stater vinden; neem dien en geef hem aan hen. Welk een woord! Kan het een mens zijn, die zo spreekt? Neen, zo iets kan geen mens zeggen, dan die tevens waarachtig God is. De Heer had zo-even gezegd de Zoon van God te zijn, en zo voegde het Hem, wanneer Hij vrijwillig wilde betalen wat Hij niet schuldig was, dit te doen als de Zoon van God, niet uit de gemeenschappelijke beurs, maar uit zijn eigen middelen. Hij, die tot de Vader zeggen kon: Al het mijne is het uwe, en al het uwe is het mijne, Hij kon beschikken over geheel de bezitting

des Vaders, en daaruit nemen wat Hem goeddacht; en dat deed Hij dan ook. Hij zond Petrus naar de zee, om er de dubbele didrachme uit te nemen, evenals een rijk heer onder ons tot zijn bediende zegt: daar hebt gij de sleutel van de geldkast op het kantoor, open die en gij zult er een zak guldens in vinden, neem die en geef hem aan de heren van de collecte voor de noodlijdende armen, die in de gang staan. Werp de hengel uit. Het is opmerkelijk, dat de Heer Petrus niet beveelt het net, maar de hengel uit te werpen. In alles Wat de Heer doet, is volmaakte wijsheid het leidend beginsel. Toen Hij Petrus en zijn medegenoten tot vissers van mensen stelde, moesten zij het net uitwerpen en overvloedig vangen, zodat hun beide schepen tot zinkens toe vol werden; maar nu, in deze geldzaak, mocht enkel de hengel gebruikt worden, waaraan slechts één vis te gelijk kon gevangen worden, en reeds de allereerste vis zou de stater hebben. Nog eens, welk een wijsheid ligt ook in de wijze van handelen des Heren! Welk een groot onderscheid maakt Hij altijd tussen de hoofdzaak en de bijzaken. En hoe hoogst gewichtig wordt zijn handelwijze bepaald in dit geval, wanneer wij bedenken, welk een betrekking de Roomse kerk tussen zich en Petrus gesteld heeft. Immers, de patroon of heilige der Roomse kerk is Petrus, niet met het net, maar met de hengel in de hand. De zielen gaan haar niet aan, het is haar slechts om de didrachme (de Sint-Pieterspenning) te doen. Zo verblind is het bijgeloof, en ook het ongeloof, dat zij in hun zelfgekozen zinnebeelden, zonder het te weten of te willen, tegen zichzelf getuigen en zichzelf veroordelen. Het net heeft geen scherpe hoeken, en vertegenwoordigt het liefelijk Evangelie; de hengel heeft een scherpe hoek en doet de vis pijn; deze vertegenwoordigt de Roomse hiërarchie met haar pijnlijke vasthaking der gewetens. En de eerste vis, die opkomt, neem, en zijn mond geopend hebbende, zult gij een stater vinden, neem die en geef hem aan hen. Ook dit wonder geschiedde, gelijk al de wonderen des Heren in de Heilige Schrift, in een natuurlijke weg. Niets toverachtigs is hier! alles loopt langs gewone menselijke wegen naar het buitengewone doel van God. Petrus was een visser, hij moest gaan vissen met de hengel, en de eerste vis, die hij ving, zou het wonder meebrengen. Kan er iets natuurlijker, eenvoudiger en tevens Goddelijker zijn? Voor Mij en u. In welk een liefelijke gemeenschap stelt de Heer zich hier wederom met zijn discipel. Trouwens, de Heer wil nooit alleen staan, maar verenigt zich onophoudelijk met de zijnen. Één zelfde geldstuk moet voor beiden betalen. Welk een eer, maar tevens welk een liefde! Ook hier ligt wederom op de bodem der zaak het grote denkbeeld, dat op iedere bladzijde van het Evangelie wordt uitgesproken. Christus, die niet schuldig was te betalen voor zichzelf, verenigt zich met degene, die wel schuldig is te betalen, en betaalt voor beiden. Reeds in het gebruik van het meervoudig zonen, omvatte de Heer Petrus en in Petrus al de zijnen; doch toen sprak de Heer nog bij vergelijking; nu Hij echter voor zich en Petrus werkelijk laat betalen, bevestigt Hij dit zijn woord in eigenlijke zin. Merkt echter aan de andere kant op, dat de Heer niet zegt: Geef dan de stater voor ons; nee, maar wel voor Mij en u. De Heer onderscheidt zichzelf van de discipel. Bij de gemeenschap, moet het onderscheid der persoonlijkheid blijven en blijken. Alleen tot de Vader zei de Heer, dat zij in ons één zijn, (Johannes 17:21) nooit zei Hij dit tot enig mens; maar gelijk hier, zo ook na zijn opstanding: Ik vaar op tot Mijn Vader en tot uw Vader, tot Mijn God en tot uw God. Nimmer sprak Hij tot zijn discipelen van God, in de woorden: onze Vader, of onze God. Het onderscheid is wezenlijk en beslissend, en zeer nodig op te merken in een tijd als de onze, waarin het ongeloof met zijn vleselijk verstand zich heftiger dan ooit verheft tegen Christus, en al het Goddelijke menselijk wil maken. Dit zij onze troost: uit de Schrift kunnen de ongelovigen geen bewijzen voor hun dwalingen trekken. De Schrift stelt de waarheden Gods voor in volle middagluister, die alle duisternis buitensluit. Volgens haar was Jezus niet een mens als wij, maar was Hij afgescheiden van de zondaren. Hij was de Godmens, God geopenbaard in het vlees, en wij zullen nooit kinderen Gods worden, gelijk Hij de Zone Gods is, want Hij is de eeuwige Zoon van God, en wij zijn gewordenen van gisteren, maar worden door genade in Hem aangenomen kinderen Gods. Eindelijk, want de heerlijkheden zijn ook hier weer menigvuldig, moeten wij nog opmerken, dat de Heer met dit wonder ook weer goed

maakte, wat Petrus verkeerd had gedaan. Dat doet de Heer altijd voor de zijnen, en dat moet ons tot een blijvende troost zijn; want hoe dikwijls doen wij verkeerde dingen, ook in het werk des Heren, en hoe zouden wij er ons over kunnen geruststellen, indien wij niet wisten, dat de Heer altijd op nieuw voor ons tussen treedt, om onze schuld en haar gevolgen weg te nemen voor ons zelf en voor anderen. Doch nu vragen sommigen, onnozel genoeg: Is het wonder wel werkelijk geschied? Immers, de Evangelist Mattheus, van wie wij dit verhaal hebben, zegt niet, dat Petrus werkelijk deed, wat Jezus hem beval? Wij antwoorden: Hij heeft het opzettelijk verzwegen, Want wat van zelf spreekt, behoeft men niet te zeggen. Wie het bevel uit Jezus' mond heeft opgetekend, behoeft de daad niet te vermelden. Het was de discipel niet mogelijk, zich voor te stellen, dat wat de Heer gezegd heeft, beschouwd kon worden als zonder uitwerking te zijn gebleven.

18:1 De Heer en het kind in het midden der discipelen.
Te die zelfde ure, de discipelen tot Jezus in het huis gekomen zijnde, vroeg Hij hen: waarvan had gij woorden onder elkaar op de weg? Had de Heer zich aan Petrus geopenbaard als de alwetende kenner der harten, voor wie niets verborgen was of blijven kon, thans openbaart Hij zich als zodanig aan al de discipelen. Gelijk Petrus, zo voorkwam Hij nu ook allen met zijn vraag. Wij maken over het geheel te weinig gebruik van het uitlokkend vragen, en houden meer van het opleggend onderwijzen. De Heer mag ook hierin onze enige Meester zijn. Doch zij zwegen stil, want zij waren met elkander in woorden geweest, en er rees een overlegging in hen: wie van hen de meeste in het koninkrijk der hemelen zou zijn? Met zulke woorden als deze beschrijven de Apostelen des Heren zich zelf, en zeggen zij: 'zulke mensen zijn wij geweest.' Geweest, want toen zij dit schreven, waren zij geheel andere mensen geworden, en vroegen zij niet meer onder elkaar wie de meeste hunner was, maar stelde zich de een van zelf beneden de ander. Nochtans zijn zij niet vergeten wat zij vroeger waren, maar stellen zij zich in de Evangelische geschiedenis niet voor, dan van de minst eervolle en meest berispelijke zijde. Is dit niet een der vele treffende bewijzen van de waarheid hunner schriften, en waar heeft ooit iets ter wereld zulk een volslagen verandering in dezelfde mensen te weeg gebracht, dan het Christendom? Wij vragen echter, hoe is het mogelijk, dat de discipelen, die nog zo kort geleden de ernstige onderwijzingen van de Heer, aangaande de verloochening van zich zelf en het dragen van het kruis ontvangen hadden, nu wederom tot zulk een kinderachtige zelfverheffing vervallen? Ach, de heerlijkste woorden, zoals de woorden des Heren waren, hebben op het hart van de mens geen kracht, zonder de Heilige Geest. De Schrift noemt het hart van de onherboren mens een stenen hart, waar de zegen van Gods woord bij afvloeit als het water, zonder vrucht voort te brengen. De Heilige Geest moet dat stenen hart eerst tot een vleselijk, tot een gevoelig hart maken, zal het de indrukken van het woord Gods aannemen. Daarom was de straks volgende zending des Heiligen Geestes even onmisbaar als de nu voorafgaande zending des Zoons. Juist door de weinige vrucht van zijn woorden, bewees Jezus de volstrekte noodzakelijkheid van zijn lijden en sterven, tot verkrijging van de belofte des Vaders, tot het doen uitstorten van de Heilige Geest. En neergezeten zijnde, en ziende de overlegging hunner harten. Wie de gedachte kent van de mens, kan niet anders dan God zijn. Heerlijk niet waar, in Jezus een mens te zien, die tegelijk God is. Het is het verhevenste denkbeeld, dat gedacht kan worden. Geen mens moest het kunnen horen, zonder in verrukking neder te knielen en God te verheerlijken, die dit allerhoogste zijner wonderen voor ons zondige mensen, en wel om ons te redden van de anders onvermijdelijke, eeuwige dood, heeft gewrocht. En nu zijn er zo veel, die niet alleen dit wonder, waarin de engelen zich gedurig met hun gedachten God verheerlijkend verdiepen, met onverschilligheid voorbijgaan, maar het zelfs bestrijden, loochenen en lasterend bespotten. Wij kunnen ons geen voorstelling maken van de schrik, waarmee deze mensen, die zich hier enkel in de leugen bewegen, in de waarheid der eeuwigheid zullen intreden. Riep Hij de twaalven. Hij riep ze allen, ook Judas. Ofschoon Hij wist dat deze een duivel was, sloot Hij hem niet buiten zijn onderwijs. De Heer leert ons hiermede om niemand, wie hij ook zij, uit te sluiten van ons onderwijs, zo lang hij binnen Ons bereik is en ons horen wil. Judas betoonde zich uitwendig niet eerder als een tegenstander van Jezus, dan toen zijn boze gedachten rijp waren tot de boze daad. Bij de zalving van Maria deed hij het eerste boze oord tegen Jezus horen. En zeide tot hen: Indien iemand de eerste wil zijn, die zal de laatste van allen zijn, en aller dienaar. De Heer keert de orde, die zij zich in hun overleggingen voorstelden, om. Zij wilden beginnen met de eersten te zijn; de Heer zegt dat men beginnen moet met de laatste te zijn; zij wilden beginnen met over elkander te heersen, de Heer beveelt te beginnen met elkander te dienen. Het kenmerk van het discipelschap van Christus is de liefde uit een rein hart, een goed geweten en een ongeveinsd geloof; en de liefde heerst niet, maar dient. God echter doet de liefde door te dienen, regeren, want wie verovert meer harten dan de dienende liefde? Mocht dat dan onze eerzucht zijn: de minste te willen zijn van allen, door allen de

meeste diensten te bewijzen: niet gedwongen, want de liefde laat zich niets opleggen en niets gebieden, maar vrijwillig en gewillig, uit eigen beweging en met blijmoedigheid. Wij zeiden het reeds: Zolang de betoning van liefde ons nog geen vermaak, nog geen genoegen des harten is, hebben wij nog geen liefde genoeg. En vraagt gij daarom ook: waarom is er zo weinig samenwerking onder de broeders? dan is het antwoord gereed: omdat de kennis opgeblazen maakt en de liefde alleen sticht, 1 Corinthiërs 8:1. De uitnemendsten in kennis en arbeid onder ons voelen zich gewoonlijk te zelfstandig om te dienen. Twee kapiteins deugen niet op één schip, maar onder één kapitein kunnen meerdere stuurlieden varen. Er is geen samenwerking mogelijk zonder een ondergeschiktheid van allen aan een leidend beginsel of persoon. Wat hieraan te doen? Niemand een last opleggen, maar zelf de last, die men dragen kan, opnemen, en dan uit te lokken tot geheel vrijwillige medewerking. Niet het ijzer, maar de magneet trekt aan. Evenknieën eren en prijzen elkaar wel veel, maar beminnen elkaar zelden. Alleen de liefde bindt mensen aaneen, en zo komen wij telkens terug tot het: dient elkaar door de liefde, Galaten 5:13. En zij vroegen Hem: wie is toch de meeste in het Koninkrijk der hemelen? De aanleiding tot deze vraag was niet onnatuurlijk bij de discipelen. De grootheid des Meesters heeft de grootheid der discipelen tot gevolg. De dienaren van een groot koning hebben van zelf een gevoel van eigen grootheid. De Heer zelf prees hen zalig boven alle anderen, omdat zij zagen en hoorden wat koningen en profeten te vergeefs hadden gewenst te zien en te horen. De discipelen zagen echter enkel op de Heer in diens grootheid en heerlijkheid in woorden en werken, en niet op zijn nederigheid en liefde, waarmede Hij zich geheel, en al overgaf tot dienst van anderen. De Heer was naar zijn natuur groot, oneindig groot, daarom verhoogde Hij zich ook in zijn mensheid nimmer, want alles wat Hij deed was niet voor zich zelf maar voor anderen. Ook wij moeten geen eigengemaakte grootheid aannemen, maar alleen die, welke ons van God gegeven is, en deze kan niet aangenomen worden dan door een nederige zin. En Jezus, een kind tot zich geroepen hebbende, stelde dat in het midden van hen, en omving het met zijn armen, en zei tot hen: voorwaar zeg Ik u: indien gij u niet verandert en wordt gelijk de kinderen, zo zult gij in het Koninkrijk der hemelen niet ingaan. Zo waren dan zelfs de Apostelen het Koninkrijk der hemelen nog niet ingegaan? Zo lang de Heer niet was opgestaan, had niets in het Koninkrijk der hemelen zijn beslag, zijn onveranderlijke grond en zeker gevolg. Onder de Apostelen was nog één verrader, één verloochenaar, en geen van allen had nog de vaste martelaarsmoed, maar allen zouden vluchtelingen zijn. Het was met de Apostelen als het is met alle gelovigen: Zo lang zij het zegel des Heiligen Geestes niet ontvangen hebben, zo lang zij nog niet kunnen zeggen: 'Gods Geest getuigt met onze geest, dat wij Gods kinderen zijn,' zo lang zij nog niet verzekerd zijn onder de verlosten des Heren te behoren, verkeer zij nog in een voorlopige toestand, die echter ophouden zal. Zo wie dan zich zelf zal vernederen, gelijk dit kind, deze is de meeste in het Koningrijk der hemelen. Zich niet groot, maar klein voordoen, ziedaar het geheim van de Christen. Het kind dezer wereld trekt de ogen graag tot zich en wil geacht en geëerd zijn. De Christen maakt op dat alles niet de minste aanspraak, en doet ook niet de minste moeite om het recht er toe te verkrijgen. Hij gaat eenvoudig, biddend en werkend zijn weg, en zoekt hiermee de Heer te behagen. Het is dus geen wonder, dat de wereld zulke mensen niet kan gebruiken, die wereld, die uitsluitend de hoogste ijver vraagt voor de bevordering van haar belangen. Aan de anderen kant is het een hartinnemende gedachte, dat wij alleen als kinderen tot God kunnen komen. Immers wij zijn, hoe hoog geplaatst en hoe veelzijdig ontwikkeld, bij God, tot wie wij komen, toch niet meer dan wat kleine kinderen bij ons zijn. Wat is onze hoogheid bij Gods hoogheid, en ons verstand bij zijn verstand, en wij zouden tot Hem durven komen als wijzen en verstandigen, als wetenschappelijke mannen, die wat weten, die veel weten, die alles weten, die onze eigen wereldbeschouwing hebben, ver verheven boven de wereldbeschouwing, die de Schrift openbaart als de wereldbeschouwing van God en van het kind van God? Wat zou de hoogleraar zeggen, wanneer de studenten hem wilden meesteren? Zien wij dan toe, dat wij met een klein gevoelen van ons zelf tot God komen; alleen

als kinderen vinden wij in God een Vader; wie in een andere houding tot Hem komt, vindt ook Hem in een andere betrekking. Die met Hem wil rechten, diens Rechter zal Hij zijn. En zo wie een van zodanige kinderen zal ontvangen in mijn naam, die ontvangt Mij. De Heer bedoelt hiermee én de discipelen, die als de kinderen zijn, én de kleine kinderen zelf. De Heer wil, dat wij om zijnentwil ook, en bijzonder de kinderen liefhebben; dat wij ons hunner aantrekken, dat wij ze opnemen, tot ons nemen, ja als op de arm nemen, om ze Hem toe te brengen, door ze tot Hem te brengen. In 's Heren naam is zo veel als in 's Herenplaats. Wij moeten de kinderen beschouwen als geheiligden des Heren, 1 Corinthiërs 7:14, en ze als zodanig opvoeden en onderwijzen. Het is daarom onverantwoordelijk voor God, om de kinderen op de scholen in alles onderwijs te geven, uitgenomen in de kennis van God, zoals Hij zich zelf in zijn woord geopenbaard heeft. En zo wie Mij zal ontvangen, die ontvangt Mij niet, maar die, die Mij gezonden heeft. Nooit vergeet de Zoon om al de eer de Vader te geven, want nooit wil Hij als onafhankelijk van de Vader beschouwd worden. Doch wel verre dat dit Hem de eenswezensheid met de Vader zou ontnemen, bewijst het deze. Immers Hij, die zeggen kan: Wie Mij ontvangt, ontvangt Die, die Mij gezonden heeft, moet noodzakelijk een persoon zijn, door wie de zender volkomen vertegenwoordigd wordt; en wie kan nu de eeuwige, onzienlijke God volkomen vertegenwoordigen in de menselijke natuur, dan die zelf in de menselijke natuur God is. De Heer wil dus eenvoudig zeggen: wie Mij aanneemt, die neemt Mij niet aan zoals ik Mij aan u vertegenwoordig, als mens, maar die neemt God aan, zoals Hij zich in Mij aan u vertegenwoordigt. Want wie de minste onder ulieden is, die zal groot zijn. Wie zich als de minste gedraagt, die zal groot zijn, niet voor het tegenwoordige en niet voor de mensen, maar voor God en in de toekomst. En Johannes antwoordde Hem, zeggende: Meester! wij hebben een gezien, die de duivel uitwerpt in Uw Naam, welke ons niet volgt, en wij hebben het hem verboden, omdat hij U met ons niet volgt. Johannes voelde uit des Heren reden, die tot kleingevoeligheid stemden, dat hij een daad van hooggevoeligheid had gedaan, toen hij de man, van wie hij spreekt, door zijn gezag als Christus' discipel, tot werkeloosheid had gedoemd; daarom wil hij het niet langer verzwijgen, maar het de Heer openbaren. Doch Jezus zeide tot hem: verbied het hem niet, want er is niemand, die een kracht doen zal in Mijn Naam, en haastig van Mij zal kunnen slecht spreken; want wie niet tegen ons is, die is vóór ons. De Heer laat ruimte aan het geloof en aan de liefde. Wie in Hem gelooft en Hem dient, al is het ook van verre, die is Hem aangenaam, want Hij weet dat zulk een ook wel naderbij komen zal. Doch wij doen veelal als Johannes. Wanneer iemand de Heer niet dient op gelijke wijze en in dezelfde weg als wij, dan zouden wij hem niet zelden met een ruwe hand naar ons willen toetrekken, en zo hij zich daartegen verzet, hem met nog ruwer hand geheel en al terugwijzen, ja zelfs wel de naam van oprecht gelovige ontzeggen. Een bekrompen ijver is een hoogmoedige ijver. Het moet ons een vreugde zijn voor de Heer te zien arbeiden, door wie dan ook. Paulus verheugde zich dat Christus gepredikt werd, met welke nevenbedoeling dan ook, Filippenzen 1:18, en zouden wij ons dan niet verheugen, dat bij de grootte van de oogst en het gering getal arbeiders, ook nog andere arbeiders, die niet tot ons gezelschap behoren, tot die oogst ingaan? Zeker is het zeer aangenaam en wenselijk ook, dat anderen met ons samenwerken, want samenwerking is in sommige zaken onontbeerlijk, maar zijn wij zelf wel gaarne gedrongen om mee te werken met anderen? Beweren wij niet allen de vrijheid te hebben, om deze of die arbeid des Heren bij voorkeur ter hand te nemen? Niet wij, maar de Heer verdeelt de arbeid en verenigt die ook. Want zo wie ulieden een beker water zal te drinken geven in mijn naam, omdat gij discipelen van Christus zijt, voorwaar Ik zeg u, hij zal zijn loon geenszins verliezen. Naar dat de persoon is, is de liefde, die hem bewezen wordt. Doe voor een koning een zaak, die hem welgevallig is, en uw beloning zal koninklijk zijn. Doe iets, dat de Heer der heerlijkheid behaagt en uw loon zal de heerlijkheid zijn. Maar wie één van deze kleinen, die in Mij geloven, ergert, het was hem beter, dat een molensteen om zijn hals gedaan, en hij verzonken was in de diepte der zee. Dit is een gestreng woord; maar gelijk Christus de kleinste

dienst aan de minste zijner broeders met grote heerlijkheid zal vergelden, zo zal Hij ook het minste kwaad aan de minste zijner discipelen, met vreselijke oordelen straffen. Tast mijn gezalfden niet aan, en doet mijn profeten geen kwaad! was reeds de roepstem des Heren in het Oude Testament, Psalm 105:15; daar heette het uit des profeten mond: Die ulieden aanraakt, die raakt zijn oogappel aan, Zacheria 2:8. Daarom worden wij ontroerd bij het denken aan de vreselijke oordelen, de ongelovigen toebereid, ook daarom, omdat zij Gods kinderen gedurig opnieuw ergeren door hun lasterlijke bestrijdingen van Gods heilig Woord. Ach, wat doen zij anders dan zich bergen van toorn Gods ophopen, onder welke zij eenmaal zullen neerzinken van de ene diepte van wanhoop in de andere. Wee der wereld, vanwege de ergernissen! Ergernissen zijn bepaald die zonden, welke de behoudenis van een mens beletten, die hem een aanstoot in de weg stellen, een steen, waarover hij vallen moet, ten einde verloren te gaan. Zulke dingen dus, die de gelovigen vertoornen en de ongelovigen verharden. Want het is noodzakelijk, dat de ergernissen komen. Zij zijn onvermijdelijk door de zonde, welke in deze wereld is, en noodzakelijk tot schifting en scheiding van vals geloof en waar geloof, van oprechtheid en geveinsdheid. Doch wee die mens, door welke de ergernis komt. Want hij is een ongelovig en goddeloos mens. Zeker ergeren zich ook de ongelovigen aan de gelovigen, gelijk de Farizeeën en Schriftgeleerden aan Christus; doch zij zelf maken zich deze ergernis, want zij ligt niet in Christus en niet in de gelovigen, maar in hun ongeloof, dat èn zichzelf èn anderen allerlei beletselen stelt aan de Waarheid van God en aan de behoudenis der ziel. Indien dan uw hand of voet u ergert: u een beletsel is tot uw zaligheid. Houw ze af en werp ze van u. De hand en voet zijn het beeld van onze handel en wandel. Hebt gij een oneerbaar of oneerlijk beroep, of wandelt gij op kromme, bedrieglijke wegen, of slinkse paden, snijd ze af en ontzie geen pijn, geen schade, geen lijden. Het is u beter tot het leven in te gaan kreupel of verminkt zijnde, dan twee handen of twee voeten hebbende, in de hel geworpen te worden. Het is beter in het tijdelijke minder te worden, ja beter armoede te lijden, dan ongedeerd en als een rijk man ten verderve te gaan. Waar hun worm niet sterft: waar hun geweten niet ophoudt te knagen. En het vuur niet wordt uitgeblust: de straf niet ophoudt. En indien uw oog u ergert. Indien uw verstand of de begeerlijkheid van uw hart u in de weg staat, en belemmert de zaligheid te omhelzen. Trek het uit en werp het van u. Verschoon ook het tederste en schoonste niet, maar wees wreed tegen uzelf, en ruk het meedogenloos uit uw hoofd of hart, en werp het van u als u volstrekt schadelijk. Het is beter maar één oog hebbende tot het leven in te gaan, dan twee ogen hebbende, in de hel geworpen te worden. Het is u beter als een onwetende of bekrompen ziel, in vergelijking van de lieden der wereld, behouden te worden, dan als een wereldwijze en een man van macht en eer af te storten in het verderf. Waar hun worm niet sterft, en het vuur niet wordt uitgeblust, waar de wroeging niet eindigt en het lijden niet ophoudt. De beelden hier door de Heer gebruikt zijn ontzaglijk sterk sprekend. De Heer waarschuwt met al de ernst, die de zaak medebrengt, voor de noodlottige waan. alsof men zonder strijd, zonder opoffering, zonder zelfverloochening de hemel in kan gaan. Neen, even als de Israëlieten het hun door God beloofde land niet konden ingaan, dan door het bestrijden en overwinnen van de inwoners des lands, zo kunnen ook wij in de door Christus voor ons verworven zaligheid niet ingaan, zonder al het kwade, dat in ons van natuur is, te bestrijden en te overwinnen; niet in eigen kracht, maar door het geloof, welke is de kracht des Heiligen Geestes; evenals Israël de Kanaänieten niet kon overwinnen dan door het geloof, waarmede Gods kracht zich alleen verbindt en verbonden houdt. Want ieder zal met vuur gezouten worden. Niet alleen zij die verloren gaan, maar ook zij die behouden worden, zullen door het vuur als met zout besprengd worden; de laatsten echter niet door het vuur des oordeels, maar des Heiligen Geestes. En iedere offerande zal met zout gezouten worden. Iedere offerande moest met zout besprengd worden. Leviticus 2:13. De Heer zegt er mee: ‘gelijk de offerande Gode niet heilig was, zonder met zout besprengd te zijn, zo ook de mens niet, die niet gedoopt is met de Heilige Geest, welke hem voor het bederf der zonde bewaart.’ Het zout is goed, maar indien het zout onzout wordt, waarmee zult gij dat

smakelijk maken? De Heer had tot zijn discipelen gezegd: Gij zijt het zout der aarde, Mattheus 5:13, dat is: 'Ik heb u gesteld om het bederf der mensen tegen te gaan; indien gij dus uw bederfwerende kracht verliest, wat blijft er voor u over, dan het onherstelbaar bederf?' Hebt zout in uzelf. Hebt in uzelf wat u zelf van het bederf bevrijdt en anderen voor het bederf bewaart: de genade, de waarheid, de Heilige Geest. En houdt vrede onder elkander. Laat bij de innerlijke waarheid, de uiterlijke gemeenschap der liefde: de vrede niet bij ulieden ontbreken. Ziet toe, dat gij niet één van deze kleinen veracht. Niet één van deze kleine kinderen, noch één van de minste mijner discipelen! De Heer omvat ze beide in dezelfde woorden. Want Ik zeg ulieden, dat hun engelen in de hemelen altijd zien het aangezicht mijns Vaders, die in de hemelen is. De engelen zijn uitgezonden tot dienst dergenen, die de zaligheid beërven, Hebreeën 1:14, en de engelen verkeren altijd in de onmiddellijke tegenwoordigheid Gods. De minste belediging aan de hun aanbevolen uitverkorenen doet hen opzien naar God, om te vragen, welk oordeel zij moeten uitvoeren. Alleen de Roomse kerk kent een afzonderlijke beschermengel voor ieder harer kinderen, niet de Schrift. Want de Zoon des mensen is gekomen om zalig te maken dat verloren was. Met deze woorden verklaart de Heer, dat het zijn eigenaardig werk is, om het verlorene, het door de wereld verachte en uitgeworpene te zoeken en zalig te maken. Daartoe is Hij alleen gekomen, en tot niets anders wil Hij geacht worden gekomen te zijn. Wat dunkt u? Indien enig mens honderd schapen had, en een uit zichzelf afgedwaald was, zal hij niet de negen en negentig laten, en op de bergen heengaande, het afgedwaalde zoeken? Het verlorene is juist het uitverkorene. Niemand vraagt naar hetgeen hij heeft, maar naar hetgeen hij niet meer heeft. Christus heeft de heilige engelen in de hemel verlaten, die aldaar voor eeuwig veilig zijn, om op aarde de verloren mens te zoeken. En indien het geschiedt, dat hij het zelf vindt, voorwaar Ik zeg u, dat hij zich meer verblijdt over hetzelve, dan over de negen en negentig, die niet afgedwaald zijn geweest. Hoe aandoenlijk schetst hier de Heer de liefde des Vaders, en zijn liefde en die des Heiligen Geestes, in het behoud des zondaars. Neen, het is God niet onverschillig, of er mensen behouden worden, of dat zij verloren gaan. Hij wil niet dat zij verloren gaan. Hij wil dat zij behouden worden, en om ze te behouden, heeft Hij zijn enige Zoon gezonden als het enig mogelijke middel tot hun behoudenis. Voorzeker, zulk een liefde is God waardig. Zijn wezen is liefde, en deze liefde openbaart zich in Christus. Doch wat spreken de ongelovigen van Gods liefde? Zij ontkennen immers Gods openbaring, en daarmede ook de openbaring zijner liefde. Wij weten door het geloof, dat God alzo lief de wereld gehad heeft, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren gaat, maar het eeuwige leven heeft; maar de ongelovigen weten het niet, want zij geloven de Schrift niet, die het alleen zegt. Doch zij beroven de Schrift van haar kleinoden en pronken er zich zelf mee op, en spreken dan smadelijk van de Schrift, als ware er aan haar niets heerlijks en begeerlijks meer. Doch indien zij zich zelf niet oordelen, zo zullen hun eigen kinderen of kindskinderen hun rechters zijn. Alzo is de wil niet van uw Vader, die in de hemelen is, dat één van deze kleinen verloren ga. De Heer beschouwt zijn uitverkorenen uit de mensen als zijn engelen, maar als zijn afgedwaalde engelen, welke Hij nu gekomen is om te zoeken en terug te brengen in het huis zijns Vaders. De Heer zegt, dat zij, die waardig zijn de opstanding des levens te verkrijgen, als de engelen Gods zullen zijn, Mattheus 22:30. En hier valt nu een nieuw licht op het woord: hun engelen zien altijd het aangezicht mijns Vaders, die in de hemelen is. De engelen zijn de metgezellen der gelovigen: tussen hen en de engelen is geen verschil, dan dat de engelen in de hemel en dezen, die in Jezus geloven, nog op de aarde zijn. Maar indien uw broeder tegen u gezondigd heeft. Hier keert de Heer terug tot zijn woord: Hebt zout in u zelf en hebt vrede onder elkander. Hij voorkomt de bedenking: hoe te handelen, als onze broeder ons grovelijk beledigd of belangrijk benadeeld heeft? Ga heen en bestraf hem tussen u en hem alleen. Behoud de wrok niet in uw hart. Maak de zaak tussen u en hem uit de Wereld, als gij de belediging niet zodanig in uw hart kunt onderdrukken, dat zij u geen belediging meer is. Indien hij u hoort, zo hebt gij uw broeder gewonnen. De eerste poging

tot verzoening moet van ons uitgaan; wij moeten niet wachten dat onze broeder tot ons komt, maar wij moeten tot hem gaan, en hem trachten te overtuigen, dat hij zich tegen ons vergrepen heeft, of zo wij ons tegen hem vergrepen hebben, het erkennen, opdat wij alzo de broeder weer tot een broeder verkrijgen. Maar indien hij u niet hoort, zo neem nog een of twee met u, opdat in de mond van twee of drie getuigen alle woord besta. Ga niet met de twist tussen u en uw broeder tot de rechter; maar zie de zaak onderhands te vereffenen, door bekenden met de zaak, en die ook aan uw tegenpartij bekend zijn, ter hulp te roepen. En indien hij deze geen gehoor geeft, zo zeg het der gemeente. Maak het ook dan niet tot een rechterlijke zaak, maar roep de gemeente tot hulp in haar voorstanders. En indien hij ook de gemeente geen gehoor geeft, zo zij hij u als de heiden en de tollenaar. Gij hebt hem dan niet meer te ontzien als een broeder, want hij heeft zijn broederschap tegen u te niet gedaan. Wij zien hier duidelijk, dat de Heer zelf bepaald onderscheid maakt tussen de mensen, die onze broeders zijn en die het niet zijn. Onder broeders verstaat de Schrift de gelovigen in Christus, als de Heer der heerlijkheid, die geleden heeft voor onze zonden en opgestaan is uit de doden, tot onze rechtvaardigmaking; met andere woorden: onze broeders zijn dezulken, die de Here Jezus zijn broeders noemt, Johannes 20:17 21:23. Die niet geloven in de Here Jezus der Schrift, maar de Schrift als openbaring Gods verwerpen, zijn onze broeders niet, en wij mogen hun de rechterhand der gemeenschap niet geven, dat is: geen gemeenschap met hen houden als broeders, maar moeten hen beschouwen als valse broeders, 2 Corinthiërs 11:26, Galaten 2:4,9, 2 Johannes 1:10,11. Er is zeker geen waarheid der Schrift, welke in onze tijd meer ter zijde gesteld wordt dan deze, waarin de kansel beurtelings dient voor de prediker des geloofs en die des ongeloofs, en beiden buiten de kerk, evenals de advocaten, die tegen elkander gepleit hebben, buiten de pleitzaal, elkander de hand geven, alsof er niets gebeurd was. Wel mag men zeggen: Hoe is het goud zo verdonkerd, het goede, fijne goud zo veranderd, en het zilver tot schuim geworden! Het is een valse toestand, waarmee men geen vrede hebben en waarin men geen rust vinden kan. Wat van de vijanden, die door Israël als vrienden behandeld zouden worden, getuigd wordt: Zij zullen ulieden zijn tot een strik en tot een net, en tot een gesel aan uw zijden, en tot doornen in uw ogen (Jozua 23:12,13), dat blijft ten allen tijde waar. ‘Wie geen vijand wil bestrijden, moet zijn boze moedwil lijden.’ Het kan niet anders; daarom, geen vleselijke haat, maar ook geen vleselijke liefde jegens de loochenaars der Schrift, als de openbaring van God! Ons voegt hier niet anders dan hen geestelijk te bestrijden tot het einde toe; want wat gemeenschap is er tussen de waarheid en de leugen, tussen het licht en de duisternis, wat deel heeft de gelovige met de ongelovige? 2 Corinthiërs 6:14,16. Vergeten wij niet: Tweeërlei weegsteen en tweeërlei maat is de Here een gruwel, ja die beiden, Spreuken 20:10. Voorwaar zeg Ik u: al wat gij op de aarde binden zult, zal in de hemel gebonden wezen, en al wat gij op de aarde ontbinden zult, zal in de hemel ontbonden wezen. Het woord, dat de Apostelen, krachtens hun bediening, door de Heilige Geest zouden uitspreken, hetzij tot veroordeling of vrijmaking, zou bij God van kracht zijn. Wij zien hiervan de voorbeelden in Ananias en Saffira, in Elymas de tovenaar, in de hoereerder te Corinthe en in de genezing van de waarzeggende dienstmaagd. Wederom zeg Ik u: indien er twee van u samenstemmen op de aarde over enige zaak, welke zij ook zouden begeren. Niet willekeurig, maar door de inspraak van de Heilige Geest. De Heer spreekt enkel van de noodwendige gevolgen, die bij de discipel uit de door Hem, de Heer, verleende macht en de inwoning des Heiligen Geestes zouden voortvloeien. Dat die hun zal geschieden van mijn Vader, die in de hemelen is. Gelijk de Zoon zegt: De Vader heeft Mij lief, want Ik doe altijd wat Hem behaagt, en gelijk de Vader de Zoon altijd verhoorde, zo zou het ook met zijn discipelen zijn, in wie de Heilige Geest was, en die Hem, de Heer, op aarde zouden vertegenwoordigen. Want waar twee of drie vergaderd zijn in mijn naam, daar ben Ik in het midden van hen. Ziet gij, des Heren tegenwoordigheid in het midden der zijnen is alleen de grond van al deze macht en al deze heerlijkheid der Apostelen en discipelen.

18:21 De Heer en Petrus over het vergeven onzer schuldenaren.
Toen kwam Petrus tot Hem, en zeide: Heer! Hoe menigmaal zal mijn broeder tegen mij zondigen, en ik hem vergeven? Tot zevenmaal? Uit al hetgeen de Heer gesproken had, was het woord der liefde jegens de broeder bij Petrus het diepst in het hart gedrongen. Doch nu wilde hij ook weten, hoe ver hij gaan moest; want hij wilde wel vergeven, maar de belediger moet het niet te erg maken; hij moet geen misbruik van onze edelmoedigheid maken. Jezus zeide tot hem: Ik zeg u: Niet zevenmaal, maar zeventigmaal zevenmaal. De Heer noemt dit groot bepaald getal om het onbepaalde uit te drukken. De Heer zegt er mee: 'gij moet altijd gereed zijn uw broeder te vergeven, wanneer hij u om vergeving vraagt.' Deze uitdrukking is een kennelijke terugslag op die van de oplopende, onverzoenlijk haatdragende, wraakgierige en grootsprekende Lamech (Genesis 4:24): Kaïn zal zevenvoudig gewroken worden, maar Lamech zeventigmaal zevenmaal. De Heer schroomt niet om zelfs het woord van een ongelovige te gebruiken, maar in tegengestelde toepassing. En als nu de Heer ons gebiedt de broeder zeventigmaal zevenmaal te vergeven, hoe vele malen zal Hij-zelf dan vergeven degene, die tot Hem komt met berouw over hetgeen hij gedaan heeft? Daarom moet het ons nooit te veel zijn om tot Hem te komen om genade, daar het Hem nooit te veel is om die genade te schenken. Daarom wordt het Koningrijk der hemelen vergeleken bij een zeker koning. Wij zouden zeggen: 'Met betrekking tot deze zaak wordt het Koningrijk der hemelen vergeleken met een zeker koning.' Gij voelt echter hoe veel schoner de spreekmanier des Heren is boven de onze. Het is altijd hetzelfde Koningrijk der hemelen, maar altijd van een andere zijde gezien, in een ander opzicht besproken en toegepast. Die rekening met zijn dienstknechten houden wilde. Altijd is de dag der rekening, de oordeelsdag, het einde van al des Heeren toespraken. Er is een vastbepaalde grens aan alle arbeid onder de zon. De dag der wereld heeft een einde; alsdan wordt het dagwerk overzien, en de rekening opgemaakt. Als hij nu begon te rekenen. Er is een begin van oordeel, waarin nog plaats is voor genade. Zo werd door Johannes de Doper enkel de bijl aan de wortel der bomen gelegd, en daarmede de boom de tijd gelaten, om nog vrucht voort te brengen. Werd tot hem gebracht één, die hem tienduizend talenten schuldig was. Wederom een groot bepaald getal om de onbepaalde grootheid der schuld uit te drukken. De schuld van de mens jegens God is altijd oneindig groot, die van mens tot mens is in vergelijking daarvan altijd zeer klein. En als hij niet had om te betalen, beval zijn heer, dat men hem zou verkopen, en zijn vrouw en kinderen, en al wat hij had en dat de schuld zou betaald worden. Als God rekening houdt dan zit Hij als rechter; als zodanig handelt Hij naar het recht, en naar het Oosterse recht heeft de vorst over zijn schuldige onderdaan, met al wat hem toebehoort, onbepaalde beschikking. De dienstknecht dan neervallende, aanbad hem, zeggende: Heer! Wees lankmoedig over mij! Het is een liefelijke gedachte, dat ook bij het gestrengste recht, de macht van de rechter wordt erkend, om genade te laten gaan voor recht. Het is dan ook Gods bepaalde wil, dat wij te midden zijner oordelen zijn genade inroepen, want Hij heeft geen lust in de dood der goddelozen, maar daarin, dat hij zich bekeert (zich tot Gods liefde keert) en leeft, Psalm 50:15, Amos 5:4. En ik zal u alles betalen. De schuldenaar kan niet bidden om kwijtschelding van schuld, dit zou, gij voelt het, in zijn toestand een vermetelheid geweest zijn. De verloren zoon kwam ook niet tot zijn vader om weer als kind, maar als een zijner huurlingen aangenomen te worden. Er moet dan ook bij ieder mens, die zich bekeert, een gevoel in het hart en een gelofte jegens de Heer gevonden worden, om, was het mogelijk, door verdubbeling van gehoorzaamheid iets van de schuld af te doen. Doch dat is niet mogelijk; de Heer weet dit; daarom neemt de koning de belofte niet aan, maar scheldt Hij de schuld kwijt naar zijn vrije onvoorwaardelijke genade. En de heer van deze dienstknecht met barmhartigheid innerlijk bewogen, heeft hem ontslagen en de schuld hem kwijtgescholden. Gods rechtvaardigheid eist de volle straf; Gods liefde geeft de volle kwijtschelding; bij God is niets ten dele, maar alles geheel en volkomen. Maar dezelfde dienstknecht uitgaande, heeft gevonden één zijner medednienstknechten, die hem honderd penningen schuldig was. Wat zijn honderd penningen tegen tienduizend talenten? Immers geen

noemenswaardige zaak. Welnu, zo is al de schuld van mensen jegens ons, in vergelijking van onze schuld jegens God. En hem aanvallende, greep hij hem bij de keel, zeggende: betaal mij, wat gij mij schuldig zijt! Hieruit blijkt, dat zijn verootmoediging voor de koning niet oprecht was. De nood had hem daartoe gedrongen, en zijn hoogmoedig hart kon het niet verduren, dat hij zulk een vernedering van de koning ondergaan had. Daarom had des konings liefde bij hem geen wederliefde ten gevolge, maar veeleer wrevel en wrok, welke hij thans aan zijn mededienstknecht wilde koelen, als wilde hij er med zeggen: indien gij en anderen mij betaald hadden, ik zou mijn schuld hebben kunnen betalen; gij hebt dus de schuld, dat ik een voetval voor de koning moest doen. Zijn mededienstknecht dan, neervallende aan zijn voeten, bad hem, zeggende: zijt lankmoedig over mij, en ik zal u alles betalen. Het is hetzelfde beroep op zijn liefde, als zijn beroep was op de liefde des konings. Nergens leert de Heer, dat een schuldenaar of belediger onder de mensen zich ontslagen mag rekenen, om voor de schuldeiser of voor de beledigde in de schuld te vallen; of zich voor hem te verootmoedigen. Ook bij de mensen is schuld belijden de enige weg, om kwijtschelding van schuld te ontvangen. Wel moeten wij onze belediger vergeven al verootmoedigt of verontschuldigt hij zich ook niet voor ons, maar alsdan heeft de belediger er voor zich zelf geen genot van. Doch hij wilde niet, maar hij ging heen en wierp hem in de gevangenis, totdat hij de schuld zou betaald hebben. Men zou zeggen: hoe is het mogelijk, dat mensen, die zelf alles door genade zijn, wat zij zijn, de gevraagde genade kunnen weigeren? Doch er zijn zulke verharde mensen; ja er zijn die beledigd hebben, en toch de hand der verzoening door de beledigde aangeboden, weigeren. Wij noemen het een onverantwoordelijk gedrag, ja een ten hemel schreiende zonde. Toen nu zijn mededienstknechten zagen hetgeen geschied was, zijn zij zeer bedroefd geworden, en komende, verklaarden zij hun heer al wat er geschied was. De gelovigen, die overal de ooggetuigen zijn van de onbarmhartigheden der goddelozen, zuchten en bedroeven er zich onophoudelijk over, en verheffen hun harten tot God om verlossing der onderworpenen en verdrukten. Zo mogen dan de harde onbarmhartige mensen, zo als er zo velen zijn, wel toezien, want zij hebben overal in Gods kinderen stilzwijgend hun nooit zwijgende aanklagers bij de Albarmhartige. Toen heeft hem zijn heer tot zich geroepen. Voor wie macht heeft over een ander, is er altijd iemand, die macht heeft over hem. Men zie dan toe, dat men geen misbruik van macht maakt, want al is men de hoogste in het land, boven ons is God, die de macht ons gaf, en die er ons ook onfeilbaar over tot rekenschap roepen zal. Spreuken 5:7. En zeide tot hem: Gij boze dienstknecht! al deze schuld heb ik u kwijtgescholden, dewijl gij mij gebeden hebt. De koning geeft als reden zijner vergiffenis niet de innerlijke hartsgesteldheid, maar de uitwendige verootmoediging van de dienstknecht op. God vergeeft ook op uitwendige verootmoediging; dat zien wij bij Achab en bij de inwoners van Ninevé; doch waar de mens geen vruchten der bekering waardig, geen blijvende vruchten voortbrengt, daar wordt ten laatste de bijl aan de wortel der bomen gelegd. Behoort gij u ook niet over uw mededienstknecht te ontfermen, gelijk ik ook mij over u ontfermd heb? De Heer vergeeft ook op bloot uitwendige verootmoediging, omdat zij stilzwijgend een belofte is van wederliefde. Wie om genade smeekt en genade ontvangt, die moet dankbaar zijn voor deze weldaad, en dankbaar zijn is te doen wat de weldoener genoegen doet. Door de ondankbare liefdeloosheid van de hoogst begenadigde knecht bleek het, zoals wij reeds opmerkten, dat zijn verootmoediging niet van harte was, maar enkel uit de persing van de nood ontstond. Ach, hoe vele bekeringen ontstaan er nog heden uit dezelfde oorzaak, en hebben dezelfde afloop! Hooggaande tijdelijke nood of benauwdheid des gewetens, of vrees voor de naderende dood en het oordeel, kunnen een mens uiterlijk ver brengen; maar indien de liefde van Christus niet in het hart is uitgestort, waardoor de mens innerlijk veranderd, vernieuwd en met liefde tot Christus vervuld wordt, zo houdt met de nood ook de verootmoediging op, en de oude mens herneemt al zijn rechten. En zijn heer vertoornd zijnde, leverde hem de pijners over. Wie de liefde geen plaats geeft, maar enkel wil handelen naar het strenge recht, met die zal ook enkel naar het strenge recht gehandeld worden. Totdat hij zou betaald hebben, al wat hij hem

schuldig was. Wij vragen: waarvan zou hij zijn schuld kunnen betalen, daar hij niets had? Vergeten wij niet, dat de Heer met al zijn gelijkenissen blijft in de tijd der genade, nog tijd stellende tot oprechte bekering, waartoe Hij altijd blijft roepen, ook door zijn vreselijkste aankondigingen van Gods oordelen heen. Hij zegt dan ook hier: Nog is er voor u, o grootste der schuldenaren, tijd en gelegenheid om uw schuld voldaan te zien. Kom met een oprecht berouw, met een hartgrondige begeerte om van de schuld ontslagen te worden, en dan voortaan in dankbare wederliefde als een kind Gods te leven, want tot zolang zijt gij overgegeven aan de pijnigers, aan de pijnigingen van uw geweten. Alzo zal ook mijn hemelse Vader u doen. De Heer zegt hier niet uw hemelse Vader: neen, want wie God waarlijk tot zijn Vader heeft, in die valt zulk een onbarmhartigheid niet. Indien gij niet van harte vergeeft, een ieder zijnen broeder zijn misdaden. Op niets drukt de Heer meer bij herhaling dan op het vergeven van elkanders falen. De Heer weet, dat de broederlijke liefde onmogelijk onder zondige mensen kan tot stand komen of in stand blijven, als men elkander niet kan verdragen in veel, dat tot de eigenaardigheden van onze persoonlijkheid en van onze toestand behoort. Hoe ligt beledigen wij elkander zonder het te bedoelen, en zeggen wij een woord, dat verkeerd opgevat, aanleiding geven kan tot ontevredenheid, ja tot twist. Is het twisten niet te voorkomen, laat het althans niet blijvend zijn. Broeders moeten geen splinters in elkanders ogen zien. Zij moeten niet kwalijk nemend of ligt geraakt zijn, en vooral niet staan op hun recht, maar allen harde steengrond bedekken met de zachte rozen der liefde. En zij zullen het kunnen, wanneer zij in gedachte houden dat de Vader, die enkel liefde is, onmogelijk liefdelozen tot zijn kinderen hebben kan.

19:1 De Heer en de Farizeeën over de echtscheiding.
En Jezus vertrok van Galiléa en kwam over de Jordaan in de landpalen van Judea. En vele scharen volgden Hem, en kwamen wederom tezamen bij hen, en gelijk Hij gewoon was, leerde Hij hen wederom en genas hen. Het was voor de laatste maal, dat de Heer in Galiléa was in het midden der volksmenigte, welke Hem aldaar gewoonlijk vergezelde van plaats tot plaats, en alsof zij een voorgevoel hadden van de naderende scheiding, of dat zij de Heer op zijn reis naar Jeruzalem, tot viering van het nabij zijnde Paasfeest wilde geleiden, traden zij nu met Hem over van Galilees op Judees gebied. En de Farizeeën tot Hem komende, vroegen Hem, Hem verzoekende: is het een man geoorloofd, zijn vrouw om allerlei oorzaken te verlaten? De Heer had zich meer dan eens over deze vraag in volstrekt ontkennende zin uitgelaten; doch wij blijven indachtig: én dat de Heer op altijd andere plaatsen, ook altijd verschillende hoorders had, én dat het ongeloof zich nooit laat wederleggen, maar de ellendigste en duizendmaal grondig weerlegde bedenkingen altijd weder opnieuw oppert, alsof er nog nooit iets op geantwoord was. Er is dan ook voor een oprecht man geen onuitstaanbaarder volk dan de ongelovigen, die, geboren sofisten en casuïsten, altijd redetwisten, zonder zich ooit te laten overtuigen of tot de kennis van de waarheid te komen. Doch Jezus antwoordende. Nochtans wordt de Heer niet moe hen altijd weer te antwoorden. Hij heeft het tegenspreken der zondaren verdragen, en zouden wij, zondaren, dat dan niet van elkaar? Hoe moeilijk het ons valt, wij moeten er ons aan onderwerpen. Een slechte tegenspraak wekt een goed antwoord bij ons op, en hoe meer de golven tegen de rots slaan, hoe gladder zij wordt. Eenmaal houdt de tegenspraak op. In het graf verstommen de monden, die zich hier zo wijd open doen tegen de Heer en zijn waarheid, voor eeuwig. Zei tot hen: Hebt gij niet gelezen? Ofschoon des Heren woord op en in zichzelf van volstrekt Goddelijk gezag was, beriep Hij zich nochtans nu en doorgaans op het geschreven Woord van God; want dat is de heerlijkheid van Christus, (wij merkten het meermalen op) dat Hij alles eigenmachtig kan doen en niets eigenmachtigs wilde doen of deed. Hij wilde alles alleen van de Vader ontvangen, ook door ds Schrift. Hoe steekt hierbij af de trotse aanmatiging van de ongelovigen van onze tijd, die om hun volslagen onwetendheid ten opzichte van het onderwijs des Heiligen Geestes door de Schrift te bedekken, ronduit zeggen: ‘Zo begrijpen wij de zaak, en zo moet het dus ook wezen.’ Voor de Heer was de Schrift Gods Woord, Gods beschreven raad, Gods uitgedrukte wil, en door zich op haar te beroepen, beriep Hij zich op de getuigenis van zijn Vader. Daarbij komt, dat de Heer in de hoogste zin des woords doet, wat wij ook doen, wanneer wij zeggen: Wilt gij dat anderen u eerbiedigen, eerbiedig dan uzelf. God eerbiedigt zijn eigen Woord, en de Heer beroept er zich op, om de hoge belangrijkheid ervan aan te tonen, en geeft geen nieuw woord, waar een oud bestaat. Laat ons dan zorgen dat niemand ons deze kostbare schat, (de Schrift) ontrooft; want zonder deze onfeilbare gids naar de hemel leven wij allen als dwalenden, en sterven wij allen als verlorenen. Die van het begin de mens gemaakt heeft, dat Hij ze gemaakt heeft man en vrouw, en gezegd heeft: Daarom zal een man Vader en moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen, en die twee zullen tot een vlees zijn. De Heer leidde zijn vragers en hoorders terug tot de oorspronkelijke inzetting van het huwelijk in het paradijs, en verklaarde de woorden bij die gelegenheid in de Schrift opgetekend, als de woorden van God, waardoor Hij geen ander huwelijk wil dan dat van één man en één vrouw; alleen het paar vormt het volmaakt huwelijk; wat daar buiten en daar boven gaat, is misbruik, verbastering, ontaarding. Het woord: hij zal zijn vrouw aanhangen; stelt dit buiten alle twijfel; waar meer dan één vrouw is, rijst terstond de vraag: ‘Wie van zijn vrouwen zal hij aanhangen?’ Dat oorspronkelijk, door God ingesteld huwelijk, is dan ook zo diep in de menselijke natuur ingedrukt, dat het te midden van alle afwijkingen, toch zijn rechten laat gelden. Jacob had twee vrouwen, maar hing slechts een aan. En hoe schoon zijn de woorden van Salomo, ook in dit opzicht, Hooglied 6:8,9: Er zijn zestig koninginnen en tachtig bijwijven, en maagden zonder getal. Een enige is mijn duif, mijn volmaakte, de enige van haar moeder. Er is ook nog heden geen harem in het oosten, waar niet

één vrouw het meest geliefd, de sultane is. Zo openbaart zich in de mens zelf nog altijd het Goddelijke recht tegenover de menselijke overtreding van dat recht. Alzo, dat zij niet meer twee zijn, maar een vlees. Door het huwelijk worden de man en de vrouw weer persoonlijk, met bewustheid, wat zij tevoren onpersoonlijk, zonder bewustheid waren: één vlees. Immers in de man was de vrouw en al hun nakomelingen; doch de een deelde zich in tweeheid, en de tweeheid ontwikkelt zich tot in het oneindige. Het is een van de heerlijkste wonderen Gods, en een grondslag en grondregel van geheel de schepping. Wat dan God tezamen gevoegd heeft, scheidt de mens niet. Welk een aandoenlijk, diep in het hart ingrijpend, ik zou bijna zeggen, zielschokkend woord! God wil de mens gelukkig maken ook door het huwelijk, de mens kan niet gelukkig zijn, dan door zich met één vrouw, zijn wedergade te verbinden, en zal nu de mens deze band ontbinden? Hij zou er zich mede los maken van zijn levensvreugde. En inderdaad, zo is het. Het ware huwelijksgeluk, een van de hoogste, reinste, duurzaamste genoegens van deze wereld, wordt alleen gesmaakt door twee elkaar waarlijk liefhebbende echtgenoten, die elkaar niet alleen de hand, maar ook het hart voor altijd hebben gegeven. Bij deze bestaan geen meerderheid en geen minderheid dan die van de liefde en van de vrijwilligheid, maar gelijkheid, eenheid, eendracht. Zij zeiden tot hem: Waarom heeft dan Mozes geboden een scheidingsbrief te geven, en haar te verlaten? Wij lezen deze verordening Deuteronomium 24:1, aldus: Wanneer een man een vrouw zal genomen, en die getrouwd hebben, zo zal het geschieden, indien zij geen genade zal vinden in zijn ogen, omdat hij iets schandelijks aan haar gevonden heeft, dat hij haar een scheidingsbrief zal schrijven en in haar hand geven, en ze laten gaan uit zijn huis. Het zwaartepunt van deze verordening ligt in het woord: omdat hij iets schandelijks aan haar gevonden heeft; alleen in dit geval was de echtscheiding geoorloofd; immers het ontvangen van een scheidingsbrief was voor de vrouw een ontering; zij werd er mede geschandvlekt. Dat onder dit schandelijke in de naaste plaats hoererij wordt verstaan, lijdt geen twijfel; doch de uitdrukking in de wet is voor een advocaat van kwade zaken te onbepaald, om er ook niet andere minder schandelijke zaken onder te betrekken en hiervan heeft de zonde partij getrokken, om er allerlei oorzaken van ontevredenheid des mans over de vrouw onder te verstaan, en zo werd deze soort van echtscheiding een der schandelijkste misbruiken in Israël. En Hij zei tot hen: Vanwege de hardigheid uwer harten heeft hij u toegelaten uw vrouwen te verlaten. Blijkbaar is deze wet ingesteld om de levenslange mishandelingen van de vrouwen door de mannen te voorkomen. Wie toch weet het niet, dat waar in het huwelijk de haat de plaats der liefde heeft ingenomen, het huis een toneel is van levenslange twist, zo niet van erger, en het leven een gestadige kwelling, zo niet een onuitstaanbare ellende. Om nu zulk een ondraaglijke toestand zo veel mogelijk te voorkomen, heeft God door Mozes de scheiding toegelaten. De Heer zei hiermede tot de Joden: ‘Deze wet is gegeven om een reden, waarover gij niet kunt roemen, of waarop gij u moogt beroepen, maar waarover gij u hebt te schamen.’ Maar van het begin is het alzo niet geweest. De wet was een bedeling, waarin voor een tijd nog veel toegelaten kon worden en werd, omdat zij zelf geen blijvende maar tijdelijke bedeling was. Ook is God zo vrij, dat Hij zijn eigen wetten in buitengewone omstandigheden kan wijzigen doch wij mogen dat niet doen. De wet van de scheiding was dus enkel een burgerlijke tijdelijke instelling, die de oorspronkelijke Goddelijke instelling niet kon teniet doen, maar hoogstens wijzigen. Het oorspronkelijk door God ingesteld huwelijk was het onverbrekelijk verbond tussen man en vrouw, en dat verbond kwam Christus herstellen, Hij, in wie alle dingen nieuw, eeuwig, hoogst volmaakt werden. Het oorspronkelijk huwelijk was heilig, en wie heeft het eerst die heilige instelling verbroken? De goddeloze Lamech, uit Kains geslacht, deze nam zich het eerst twee vrouwen. Maar Ik zeg u, dat zo wie zijn vrouw verlaat, anders dan om hoererij, en een ander trouwt, die doet overspel, en die de verlatene trouwt, doet ook overspel. Hiermee herstelt de Heer ook de wet van Mozes in haar ware en enige bedoeling. Het huwelijk is heilig, en wordt door de hoererij ontheiligd, dus verbroken; doch behalve deze reden is er geen andere reden van scheiding, omdat alle andere reden ontstaat uit de hardigheid van des

mensen hart, welke voor God geen recht, maar onrecht is, en door berouw, schuldbelijdenis, vergeving, en daarenboven door wederzijdse toegevendheid en liefde moet worden weggenomen. Doch waar de haat nu niet door de liefde wordt weggenomen, en de man of de vrouw er levenslang onder lijdt? Daar moet het leed geleden worden gelijk alle leed van de schuldige gedragen moet worden door de onschuldige, en moet in het leed tegemoet gekomen en voorzien worden door andere middelen dan door een scheiding, welke door de Heer volstrekt verboden is. Met één woord, de Heer laat zonder echtbreuk geen echtscheiding toe. En in het huis vroegen Hem zijn discipelen wederom van hetzelve, en zeiden: Indien de zaak des mans met de vrouw alzo staat, zo is het niet oorbaar te trouwen. Natuurlijk, als de willekeur moet wijken voor het recht, neemt de zaak in ernst en gewicht toe; dan heeft men zich lang en rijp te bezinnen, alvorens men een alleen door de dood verbrekelijke betrekking aanvaardt. Hoe lichter men gescheiden kan worden, hoe lichter men zich verenigt. De altijd meer toenemende lichtzinnigheid in het sluiten van huwelijken is dan ook de zekere bron van de altijd meer toenemende ellende, en het zekerste bewijs van de altijd meer afnemende zedelijkheid van een volk. Doch Hij zei tot hen. De discipelen wilden het gesprek over deze zaak voortzetten; doch er was reeds genoeg over gesproken, en daarom gaf de Heer een wending aan het gesprek, die de discipelen, welke op Petrus na, allen ongehuwd waren, op een gebied bracht, dat hun bepaald aanging. Allen vatten dit woord niet, maar die het gegeven is. De Heer bepaalt de discipelen bij hun eigen woord: dat het in genoemd geval niet oorbaar, niet raadzaam is te trouwen. De Heer zegt met zijn antwoord: ‘Gij merkt terecht op, dat er gevallen kunnen zijn, waarin het niet goed is te trouwen; doch niet allen verstaan deze waarheid in de zin, waarin zij verstaan moet worden; alleen zij, die daartoe hoger licht hebben ontvangen, verstaan de waarheid Gods op Goddelijke, geestelijke wijze. Want er zijn gesnedenen, die uit moeders lijf alzo geboren zijn. Onder dit beeld verstaat de Heer de onthouding van het huwelijk. Hoe heilig de echte staat is, toch kunnen er nog heiliger redenen zijn, om zich ervan te onthouden. Sommigen zijn door hun geboorte daartoe op natuurlijke wijze ongeschikt, en in het geestelijke is het niet anders. Johannes de Doper was zulk een, reeds door zijn geboorte ongeschikte ten huwelijk; immers de Heer had hem tot zijn bijzondere dienst gesteld, welke dienst het huwelijk vanzelf buitensloot. er zijn gesnedenen, die van de mensen gesneden zijn. Wij kennen, treurig genoeg, deze ongelukkige opzieners van de vrouwenverblijven in het Oosten. De slaaf moet alles aan zich laten geschieden wat zijn meester wil, tot zelfs deze gruwzame verminking toe. In het godsdienstige zijn zulke gesnedenen de roomse priesters, wie het door mensen, de pausen, tegen het uitdrukkelijk bevel Gods, verboden is te huwen. Van alles een uitwendige heiligheid makende, heeft de roomse kerk ook de ongehuwde staat tot een heiligheid gemaakt, een heiligheid in schijn, want het is eigenlijk niet anders dan een opgelegde zelfmarteling, of een aanleiding tot allerlei onreinheden. Het is in ieder geval een gruwzaam vergrijp aan de natuur van de mens, een vergrijp, dat reeds alleen genoegzaam is om het pausdom te stempelen tot antichristendom. En er zijn gesnedenen, die zichzelf gesneden hebben, om het koninkrijk van de hemelen. Waar men zich vrijwillig onthoudt is het geoorloofd, en kan het zeer edel zijn van hem die het doet, en zeer nuttig voor de zaak, die men hiermee tracht te bevorderen. Zulk een man was Paulus, die om de uitbreiding van het Evangelie temeer te bevorderen, zich van het huwelijk onthield. Hij had de gave van de onthouding, maar dwong ze geen anderen op 1 Corinthiërs 7:7. En wat hij van het ongehuwd blijven van de maagden zegt, heeft een betrekkelijke zin; hij raadt haar de ongehuwde staat aan vanwege de nood des tijds, maar niet als een bevel des Heren 1 Corinthiërs 7:25. Ook dit hebben de roomsen in een volstrekten zin veranderd, en zo is ook de maagdelijke staat bij hen een heiligheid. Trouwens wat maken de roomsen niet tot een heiligheid! Ook de paus, een mens, een zondaar gelijk alle kinderen van de mensen, maken zij tot een heiligheid, en wel tot een heiligheid van de heiligheden. Wij protestanten gruwen van al deze roomse heiligheden, en houden ons alleen en uitsluitend aan de Heilige Schrift, en wat zij heilig verklaart. Die dit vatten kan, die vat het. De Heer sprak dit

woord in bepaalde toepassing tot de discipelen. Er zouden ook onder hen zijn, die zichzelf van de echt zouden onthouden om de wil van het Evangelie; van Johannes weten wij dit alleen, uit de ongewijde geschiedenis.

19:13 De Heer en de kindertjes.

En zij brachten ook de kindertjes tot Hem. Hoe van pas kwamen deze kindertjes op dit ogenblik. Zij kwamen om, als een tegenhanger van het zoeven besprokene over de ongehuwde staat, de uitnemendheid van de Goddelijke instelling des huwelijks feitelijk te bewijzen. Immers de kinderen zijn de wettige zegels van het wettig huwelijk, en wat liever schepseltjes zijn er op de wereld dan de kinderen? O stel u eens een wereld zoals de onze voor zonder kinderen, alleen van volwassenen, zij zou tot een treurige wereld worden. Tot deze onvolmaakte wereld behoort noodzakelijk de menselijke leeftijd in zijn ontwikkelingen; deze weg te nemen, was de natuurlijke wereld onnatuurlijk maken. Opdat Hij hen aanraken, de handen op hen leggen, en bidden zou. Dit is geheel Israëlitisch. Het is nog tot op heden op vele plaatsen bij de Joden de gewoonte, dat als de kinderen de rabbijnen voorbijgaan, zij het hoofd buigen om door hen gezegend te worden, en als zij ergens heengaan, dan buigen zij het hoofd ook voor hun vader, en deze zegent hen; dit geschiedt bij de rabbijn en de vader eenvoudig door de hand op het hoofd des kinds te leggen. De moeders nu brachten hun kinderen tot Jezus, opdat deze hen zou zegenen. Zij brachten ze tot Jezus, omdat de Heer niet een gewoon rabbijn was, die tot een synagoge behoorde. Deze moeders zagen de kranken tot Jezus gebracht, om hen aan te raken en opdat Hij de handen op hen legde, en zagen ze genezen van Hem terugkeren, en zouden zij dan niet haar kinderen tot Hem brengen, om van die Gezegende boven alle gezegenden een zegen te ontvangen? Gij ziet het hier, de gelovige moeders zijn ook de gelukkigste moeders, want zij brengen haar kinderen tot Jezus, en van Jezus ontvangen zij een zegen, die al de schat van aardse zegeningen eindeloos te boven gaat. En de discipelen, dit ziende, bestraften degenen, die ze droegen en ze tot Hem brachten. Men ziet het meer, dan de onze voor ons ijveren op verkeerde wijze, zodat zij er ons niet mede dienen, maar veeleer ondienst doen. De discipelen meenden dat men de Heer, die reeds door zo vele kranken onophoudelijk lastig gevallen werd, nu ook niet nog lastig moest vallen met kleine kinderen, die niets mankeerden, en dus ook niets nodig hadden. In dit laatste bedrogen zij zich echter, en waren de moeders van de kinderen wijzer dan zij. Men ziet het ook vele malen, dat volwassenen iets minachtends voor kinderen hebben, en ze schielijk verwijderen uit het gezelschap, waar volwassenen zijn of samenkomen. Dit kan soms nuttig, ja nodig, zijn, maar als beginsel deugt het niet; men moet juist de kinderen in betrekking brengen tot volwassenen, die invloed ten goede op hen kunnen uitoefenen. Nu maakten de discipelen de Heer tot een Mozes, tot een gestreng wetgever en zedenmeester, terwijl de Heer enkel liefderijkheid en vriendelijkheid is. Maar Jezus dit ziende, nam het zeer kwalijk, en zei tot hen: Laat af van de kindertjes. Op eigendunkelijke daden volgt beschaming. De discipelen hadden de Heer moeten laten beslissen. De moeders kwamen niet tot hen, de discipelen, maar tot hun Heer. Ach, het gebeurt nog zo dikwijls dat lieden, die tot Jezus komen om van Hem een zegen te ontvangen, door zijn onkundige dienaars worden teruggestoten! Wachten wij er ons voor, en doen wij veeleer als Johannes de Doper, die allen van zich afwees, en naar de Heer heen wees. En Hij riep ze tot zich, en zei: Laat de kindertjes tot Mij komen, en verhindert we niet, want van dezulken is het koninkrijk Gods. Op een andere tijd zei de Heer: komt allen tot Mij, die vermoeid en belast zijn; hier zegt Hij: laat de kindertjes tot Mij komen. Al wat mens heet, moet tot Hem komen, want zonder Hem ontvangt niemand het eeuwige leven. Hoe eerder men dus tot Hem komt, hoe beter; want nooit keert men van Hem terug zonder een zegen. Wie dus reeds als kindje tot Hem komt, of gebracht wordt, die komt daardoor het koninkrijk van God toe, die is een aangenomen kind van God door de Zoon van God; want al wat tot Jezus komt, of gebracht wordt in het geloof, wordt door Jezus niet afgewezen, maar aangenomen. Daarom worden deze woorden terecht aangehaald bij de doop onzer kinderen. Immers behoren reeds de kindertjes, die tot Jezus gebracht worden tot het koninkrijk van God, wat reden zou er dan zijn om hun het uitwendig zegel van de ingang in dat koninkrijk te onthouden? En vraagt gij nu, wat sommigen, die tegen de kinderdoop zijn, vragen: waarom doopte dan Jezus deze kinderen niet? Dan

antwoorden wij eenvoudig: omdat er nog geen Christelijke gemeente bestond. Het Nieuwe Verbond moest evenals het Oude Verbond noodzakelijk alleen door volwassenen worden opgericht. Eerst wanneer het Nieuwe Verbond in Christus opgericht zou zijn, zouden de kinderen van de gelovigen heilig zijn, dat is kinderen zijn der gemeente, die als heilig, als afgezonderd van de wereld, ook het teken van deze afzondering of heiliging (de doop) mochten en moesten ontvangen. Alle begin is het volmaakte. God schiep al de vruchten volwassen, maar de voortzetting van die vruchten geschiedt door zaden. Zo begon ook de schepping van de mens niet door hem als kind voort te brengen en hem tot volwassene te laten ontwikkelen, maar met een volwassen man en een volwassen vrouw; de onderhouding, de instandhouding van deze schepping geschiedt echter door de geboorte van kinderen. Zo richtte God ook het verbond der besnijdenis op met Abraham, en deze was op negenennegentig jarige leeftijd de eerste besnedene. Doch de voortzetting des verbonds geschiedde door het kindje van acht dagen, door Izaäk, en zo vervolgens door alle geboren wordende zonen. Daarom is voor ons, die de kinderdoop voor de enig schriftuurlijke doop in de bestaande Christelijke gemeente houden, het stilzwijgen van de Schrift ten opzichte van een bepaald gebod voor de kinderdoop niet alleen geen bezwaar, maar een bewijs vóór de kinderdoop, want wat vanzelf spreekt behoeft niet gezegd te worden. Komen de beloften ons toe en onze kinderen, zodra wij geloven Handelingen 2:39, zo komen ons en onze kinderen ook de zegels van deze beloften toe, en een van deze zegels is de doop, als het uitwendig teken van een besnijdenis, welke niet met handen geschiedt Colossenzen 2:11,12. Vandaar dan ook dat de doop in de Schrift meermalen voorkomt als geschied te zijn aan het huisgezin in het algemeen, zonder daar enige uitzondering bij te voegen Handelingen 16:15,33 18:8, 1 Corinthiërs 1:16; ja, met uitdrukkelijke bijvoeging (bij het dopen van de stokbewaarder): Hij werd terstond gedoopt, en al de Zijnen. Is het nu denkelijk, dat in al die genoemde huisgezinnen geen onvolwassen kinderen zullen geweest zijn? Hoe dit zij, de uitsluitende toekenning van de doop aan volwassenen is een miskenning van de aard van de gemeente van Christus. Oorspronkelijk moest de gemeente gesticht worden uit volwassenen, omdat toen alleen het geloof in Christus de overgang was en kon zijn van de oude tot de nieuwe bedeling, van Jood tot Christen, of van het Heidendom tot het Christendom; maar de gemeente van Christus eenmaal gevestigd zijnde, moest onderhouden, voortgezet worden door haar kinderen. Voor deze kinderen, binnen de gemeente geboren en daarmee rein en heilig 1 Corinthiërs 7:14 bestaan die overgangen niet meer; zij waren geen Joden en geen Heidenen, maar zij zijn kinderen van de gemeente, die als zodanig, evenals de Joodse kindertjes de besnijdenis, de doop als het zegel des Nieuwen Verbonds mogen en moeten ontvangen, omdat zij daarmee opgedragen, gewijd, toegeheiligd, overgegeven worden aan de drie-enig Verbondsgod: Vader, Zoon en Heilige Geest, die hun God is, gelijk Hij de God is van hun ouderen. De gemeente van Christus is de gemeenschap met Christus van de gelovige ouders en hun tot het geloof opgeleid wordende kinderen. De Heer stelde daarom bij zijn opvaren ten hemel zijn gemeente eenvoudig voor als een leerschool des geloofs, en daarmee als een kweekschool voor de hemel, zeggende: Gaat heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb, Mattheus 28:19. Doop en onderwijs worden hier als onafscheidelijke verbonden voorgesteld. Voor de volwassenen moest natuurlijk het onderwijs vóór de doop gaan, maar voor de kinderen moest het na de doop volgen. Voor de volwassenen was dan ook de doop als zegel van het verbond Gods, een zegel van het geloof aan dat verbond, en voor de kinderen was en is de doop een zegel van het verbond Gods tot het geloof aan dat verbond. Al de zwarigheden, die men inbrengt tegen de kinderdoop, zoals dat het kind er zelf niets aan heeft, en dat het bondzegel zonder het geloof geen kracht heeft tot zaligheid, kan men evenzeer inbrengen tegen de besnijdenis, die toch ook aan de kindertjes geschiedde. Wij stemmen toe, dat indien de Christelijke doop enkel de doop van Johannes, de doop van de bekering was, Handelingen 19:3,4 onze kindertjes, als geen bekeerlingen kunnende zijn, ook de doop niet konden

ontvangen; maar de doop van Christus is zo veel meer als de Zone Gods meer is dan zijn heraut. De doop van Christus is de doop van de vergeving van de zonden door zijn dood, tot het ontvangen van de Heilige Geest, door zijn opstanding. Handelingen 2:38 9:17 9:2-6 Handelingen 22:16. En nu vragen wij: hebben onze kindertjes de vergeving van de zonden niet nodig, of zijn zij rein geboren? En zo men dit meent, waarom sterven zij dan, daar de Schrift geen andere dood kent, dan die de bezolding van de zonde is? Daarom moeten onze kinderen volstrekt verondersteld worden als onrein uit onreinen te zijn geboren. Als zij volstrekt rein waren, konden zij niet sterven. En hebben onze kinderen de Heilige Geest niet nodig, al is het ook dat zij als zuigelingetjes daarvoor door u onvatbaar worden geacht? Doch wat zegt gij dan van het woord van God aangaande Johannes de Doper, dat hij nog of geboren vervuld werd van de Heilige Geest? Wat weten wij van vatbaarheid? Leeft het kind niet, al heeft het geen bewustheid van zijn leven? Kan de Heilige Geest niet in de bewusteloze geest van de zuigeling een zaadje neerleggen, dat gelijktijdig met de menselijke geest zich ontwikkelt en zichtbaar wordt? Hoe vele voorbeelden zijn ervan de Isaäks, Jacobs, Jozefs, Mozessen en Samuels, die reeds in hun vroege kindsheid blijken gaven van geloof en godsvrucht? En hebben in ieder geval onze kinderen de Heilige Geest niet nodig als zij tot zelfbewustheid komen, en hoe jong zijn zij nog als zij daartoe komen! Moeten zij nu tot de volwassenheid toe wachten om de doop des waters tot die des Heiligen Geestes te ontvangen? Nog meer, wat wordt er eigenlijk in de doop tot de dopeling anders gezegd dan: Ik zonder u af van de wereld, en stel u tot een kind van God op het bevel, in de plaats, in de naam des Vaders, des Zoons en van de Heilige Geest, als de geopenbaarde Verbondsgod. En nu zouden deze woorden met deze handeling niet over onze kleine kinderen mogen uitgesproken worden? Werd het zoontje uit Israël niet, na een volle week in het bloot natuurlijke leven te hebben geleefd, op de eerste dag van de nieuwe week tot een nieuw leven Gode gewijd door de besnijdenis, als het afzonderingsteken des Ouden Testaments, en zou het Nieuwen Verbond meer zijn dan het Oude Verbond, en onze kinderen minder zijn bevoorrecht dan de kinderen uit Israël? Neen, onze kinderen komen hogere voorrechten toe, en zij ontvangen die ook in de doop; daarmee wordt de naam van de volheerlijke drieënige Verbondsgod op hun voorhoofd gelegd; dat is: de heiligheid des Heren, die op het voorhoofd van de Hogepriester zichtbaar moest geschreven staan Exodus 28:36, wordt nu onzichtbaar, en voluit op het voorhoofd van onze gedoopte kinderen geschreven. En zij staat er op geschreven, opdat onze kinderen er gedurende hun gehele leven op zouden pleiten bij God, of opdat dit schrift tegen hen zou getuigen, als zij van het geloof in hun Verbondsgod afvallig worden en daarmee de gemeenschap met hem opzeggen. Eindelijk, want waar zouden wij eindigen, indien wij al het gezegende en zaligende van de kinderdoop voor ouders en kinderen wilden pogen aan te geven, wij vragen: Is de doop volgens de Schrift Romeinen 6:4, Colossenzen 2:12, Galaten 3:27, 1 Petrus 3:21 een gemeenschap met de dood van Christus, voor de zonde, en met zijn opstanding tot een nieuw leven, hebben dan onze kleine kinderen niet nodig in die gemeenschap in te treden, of kunnen zij in en uit en door zichzelf, buiten en zonder Christus leven, en misschien ook sterven? Niet dat wij hiermee willen zeggen, dat van de rechte bediening des doops onze zaligheid of die onzer kinderen afhangt; nee, van een uiterlijke handeling kan onze zaligheid nooit volstrekt afhankelijk zijn; dat is deze alleen van het innerlijke geloof van hart. Ook weten wij, dat er onder degenen die tegen de kinderdoop zijn, even besliste kinderen Gods gevonden worden als onder dezulken, die vóór de kinderdoop zijn. Ieder kind van God spreekt en handelt vanzelf uit de mate zijns geloofs, en niet uit die van een ander. Paulus achtte daarom niet de doop zelf, maar de bediening des doops als iets bijkomstig en ondergeschikts in vergelijking met de prediking van het Evangelie, zeggende: Christus heeft mij niet gezonden om te dopen, maar om het Evangelie te verkondigen. 1 Corinthiërs 1:17. Nochtans neemt dat alles niet weg, dat wij ons van de waarheden van de Schrift alleen ware voorstellingen moeten maken, omdat zij anders haar volle kracht niet op ons uitoefenen en haar vollen zegen ons niet schenken kunnen. Immers is voor zulke ouders, die zelf in oprechtheid

geloven, en die de kinderdoop voor de enig schriftuurlijke doop in de gemeente van Christus houden, juist deze doop tot een onuitsprekelijke troost bij het vroegtijdig sterven van hun kinderen. Alsdan geloven zij, dat God (en niet de mens) in het genadeverbond de eerste is, die begint, en dat God ook begonnen is met hun kinderen genade te bewijzen, door ze in het verbond van de genade op te nemen door de doop. En hebben nu deze kinderen, voor zover zij tot zelfbewustheid en zelfstandig oordeel gekomen zijn, hun doop en daarmee het genadeverbond Gods met hen niet teniet gedaan door ongeloof of goddeloosheid, zo mogen zij geloven, dat hun kinderen in genade gestorven en aangenomen zijn. Zeker kunnen ook de gelovige ouders, die tegen de kinderdoop zijn, zich in gelijk geval met gelijke vertroostingen vertroosten, doch niet op dezelfde grond. In ieder geval (wij herhalen het), de zaligheid is niet en kan niet afhankelijk zijn van een uitwendige handeling; alleen het geloof is hierin de hoofdzaak: nochtans kan de tijdige of ontijdige toepassing van een uitwendige handeling, van een goddelijke verordening, zoals de doop is, veel toe of afdoen tot onze troost, en deze kan voor ons, die zoveel troost behoeven, niet te rijkelijk vloeien. God wil ons overvloedig vertroosten en verstroost ons overvloedig en zo wij nu de vertroostingen Gods klein achten of klein maken, wie anders doen wij dan tekort dan onszelf? Daarom zeggen wij ten slotte: die met ons verschillen, hebben een zeer uitnemende grond van troost minder dan wij. Voorwaar zeg Ik u: Zo wie het koninkrijk Gods niet ontvangt gelijk een kindje, die zal er geenszins inkomen. Gij gevoelt, dat de Heer hier niet de kindertjes in natuurlijke zin bedoelt, anders zouden de volwassenen uitgesloten worden, hetgeen de bedoeling des Heren onmogelijk kan zijn. Neen, de Heer gebruikt naar zijn gewoonte thans de naam van kinderen in geestelijk zinnebeeldige zin, en zegt er mede tot zijn discipelen: ‘Wat! wilt gij de kindertjes niet bij Mij laten komen? Ik zeg u dat geen anderen dan kindertjes tot Mij mogen komen, om het koninkrijk van God in te gaan. Gijzelf moet daartoe ook kinderen worden.’ En inderdaad ieder bekeerd mens draagt dat kindje in zich. Lees slechts de brieven van Luther, die een van de krachtigste mensen was, spreekt er niet een kinderlijke geest uit zijn geloofsmoed, zelfs in het woord, waarin hij zei: ‘Ik Luther, die bekend ben op aarde, in de hel en in de hemel?’ In alles was hij zelf niets, en was Christus hem alles. Wat toch is het verschil tussen de kindertjes en ons volwassenen? Dat zij alles aan zich moeten laten doen, wat wij zelf doen. Een kind moet zich laten wassen, kleden, geleiden; wil het niet, dan wordt het ertoe gedwongen. Dit alles doen wij volwassenen, zelf, en in het natuurlijke behoort dit zo; maar in het geestelijke, vooral in het begin, om in te gaan in het koninkrijk van de hemelen, moeten wij geen zelfstandige, zelfwerkende volwassenen zijn, maar moeten wij ons door hoger hand laten leiden. Zal God onze Vader zijn, zo moeten wij ons jegens Hem niet gedragen als volwassenen, maar als kinderen. Dit is de fout van de wijzen van deze eeuw; zij willen wijs zijn niet alleen in eigen ogen en bij de mensen, maar ook bij God, en juist daarmee zijn zij de grootste dwazen, die er zijn. Voor God is niemand groot, is niemand volwassen, en wie zich voor Hem groot dunkt te zijn, wordt door Hem afgewezen als niet behorende tot zijn huis. Voor God kunnen wij ons zelf nooit te klein achten, en zelfs voor mensen moeten wij ons klein achten, want daarin bestaat de nederigheid. De Heer drukt dit alles uit door te zeggen: wie het koninkrijk God niet ontvangt als een kindje die zal er geenszins inkomen, of (zoals wij Marcus 10.15 lezen) ingaan. Wij moeten het geestelijk leven beginnen met van God te leren ontvangen, want God ontvangt niet van ons, om het ons met woeker terug te geven; nee, Hij geeft alles. Een kind kan zich niets verdienen, het ontvangt alles van zijn ouders, alleen omdat het hun kind is, enkel uit vrije liefde en gunst, geheel om niet, zodat het ook niet op zijn rekening wordt gesteld, teneinde het later af te doen; nee, alles wordt hem terstond gegeven en geschonken. Zo is het ook bij ons met betrekking tot het geestelijke leven. God verheerlijkt zich in de gave van zijn Zoon; wij moeten God verheerlijken in het ontvangen van die gave: hierin bestaat de zaligheid en ons kindschap. Wie neemt wat God hem geeft, die is rijk als God, want God geeft alles wat Hij heeft in zijn Zoon. Daarom zegt ook de Schrift, zo waar als schoon: Indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen van God en

mede-erfgenamen van Christus, Romeinen 8:17. En wie nu op deze wijze werkelijk van God geleerd heeft het hoogste heil te ontvangen, die geeft ook weer van het ontvangene aan zijn broederen, aan de zending, aan de armen, aan allen aan wie hij iets van het zijne mededelen kan. En Hij omving ze met zijn armen, en de handen op hen gelegd hebbende, zegende Hij hen. O welk een blijdschap voor die moeders, die haar kinderen gezegend zagen door de Gezegende God. Zij waren van de toekomst van deze kinderen voor eeuwig zeker. Deze kindertjes behoorden tot de gezegenden des Vaders, die eenmaal zullen staan ter rechterhand des Heren in zijn Koninkrijk, en geen macht zou immer in staat zijn hun die zegen te ontroven. Bereikte Jacob het hoogste doel zijns levens, toen hij de handen zijns vaders Isaak op zijn hoofd gevoelde, en werden de zonen van Jacob en de twee zonen van Jozef tot heren gesteld over Kanaän door de handoplegging van Israël, hoeveel temeer werd de levensbestemming van deze kindertjes bereikt, en hoeveel temeer werden zij tot koningen en priesters gesteld in het koninkrijk van God, door des Heren eigen handoplegging. En nu, zijn de handen des Heren niet eeuwig uitgebreid over zijn kerk, om haar te zegenen? O plaatsen wij er ons onder, en plaatsen wij er onze kinderen onder, want doen wij het in het geloof, wij en onze kinderen zullen eeuwiglijk gezegend zijn.

19:16 De Heer en de rijke jongeling.
En Hij vertrok van daar. En als Hij uitging op de weg, liep een zeker overste tot Hem, en voor Hem op de knieën vallende, vroeg Hem, zeggende: Goede Meester, wat zal ik goeds doen opdat ik het eeuwige leven beërf? Het was een jong mens, zoals later gezegd wordt, en van een oprechte mening. Nog een jongeling, en reeds overste van een synagoge, voorzeker het is een bewijs niet enkel van de aanzienlijkheid, maar ook van de oprechtheid en edelheid zijns persoons. Hij zag in de Heer het ideaal van goedheid, van liefde, de meester van de goede werken, de leraar ener meer dan menselijke wijsheid, en daar hij bij al het goede dat hij gedaan had, nochtans niet gerust was over de zekerheid van zijn toekomstige geluksstaat, zo greep hij de gelegenheid aan, om nu de Heer in zijn nabijheid vertoefde, van Hem te vragen, door welke goede werken hij zich van zijn zaligheid kon verzekeren. Inderdaad, iets zeldzaams. Hoe weinig mensen ontmoeten wij, bij wie wij tekenen van bekommering over hun zaligheid ontwaren! Hoeveel natuurlijk leven omringt ons, hoe weinig geestelijk leven zien wij! Daarom is het voor ons hart zulk een grote verkwikking, als wij iemand zien, die nog vragen wil: 'Wat moet ik doen om mijn ziel te behouden?' En Jezus zei tot hem: Wat noemt gij mij goed? Niemand is goed dan een, namelijk God. De bestrijders van de Godheid van Christus menen in deze woorden des Heren een afdoend bewijs te hebben voor hun ongeloof; doch zij vergissen zich, gelijk altoos, zo ook hier. Immers, de Heer noemt zichzelf op een andere plaats: De goede Herder, dat toch wel hetzelfde zal zijn als de goede meester. De Heer bepaalde, zoals Hij meermalen deed, de spreker bij zijn eigen woord. De jongeling had de Heer goede meester genoemd, en tegelijkertijd van Hem gevraagd wat goeds hij doen moest, om het eeuwige leven te beërven; doch wat betekende dat goede in de mond van de jongeling? Niets anders dan wat de mens er gewoonlijk onder verstaat: het menselijk delen, voortreffelijke, uitnemende, en in deze zin wilde de Heer niet de goede genoemd zijn, en ook niet het goede beschouwd hebben. Op dezelfde wijze zou de Heer in onze tijd de titel van Zoon van God afwijzen uit de mond van de Groningse school, omdat deze naam in die mond zo veel betekent als de ideale mens. Het goede is het goddelijke; wie Christus goed noemt, die noemt Hem God, want niemand is goed dan God. En zo ook, wie het goede wil doen, die moet doen wat God goed noemt en als zodanig voorschrijft. Dit moest de jongeling weten, en dit doet de Heer hem weten op de Hem eigen wijze, bij wijze van tegenstelling; want nooit schroomde de Heer om schijnbaar onrechtzinnigheden te zeggen. Het vervolg van de zaak zou de jongeling genoegzaam leren, met wie hij te doen had, en dat moet het ons nu ook leren. Doch wilt gij tot het leven ingaan, onderhoud de geboden. Hier hebt gij schijnbaar een tweede tegenstrijdigheid. Hoe kan Christus, de persoonlijke genade, die jongeling naar de wet verwijzen? Omdat de Heer niet schroomt, om met de mens op diens weg tot op zekere hoogte mede te gaan; immers Hij weet het juiste punt, waarop Hij een andere weg met hem moet inslaan. De jongeling wilde door de werken van de wet gerechtvaardigd worden; welnu, de Heer doet hem nu ook de volle eis van de wet, en laat haar volle belofte er op volgen: 'onderhoud de geboden en gij zult leven.' Wij zullen zien, hoe de jongeling aan die eis beantwoordt. Hij zei tot Hem: Welke? De bedoeling van de wet en van de Heer is alle geboden; doch wij weten uit andere vragen, die men de Heer gedaan heeft, dat de joodse leraars niet alle geboden van de wet even groot achtten; vandaar de vraag van de jongeling: welke geboden door de Heer bepaald nodig werden gekeurd. Ook hierin gaat de Heer met hem mee, opdat hem het uiterste toegegeven wordt en hij geen verontschuldiging heeft. Jezus zei: Gij weet de geboden: Gij zult geen overspel doen, gij zult niet doden; gij zult niet stelen; gij zult geen valse getuigenis geven: gij zult niemand tekort doen, eer uw vader en uw moeder; en gij zult uw naaste liefhebben als u zelf. Merkt op, de Heer noemt alleen de geboden van de tweede tafel van de wet, bevattende alleen de plichten van de mensen onderling. De Heer begint niet met het zwaarste der wet, maar met het lichtste. Doch hij antwoordende, zei tot Hem: Al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jonkheid af. Deze getuigenis is zeker oprecht, maar in welke zin? Ongetwijfeld had de jongeling al deze dingen niet onderhouden in

de volstrekte zin van de wet, maar in betrekkelijke zin; met andere woorden: zover dat voor mensen mogelijk was, en dat (zo dacht de jongeling) was genoegzaam; nochtans was dat hemzelf niet genoegzaam, om zeker te zijn van zijn zaligheid, en daarom voegde hij er onmiddellijk bij: Wat ontbreekt mij nog? Zeker werd deze vraag door de jongeling gedaan met de blijmoedige hoop, dat nu de eerste proef zo goed was doorstaan, de tweede en laatste hem licht zouden zijn. En Jezus, dat horende en hem aanziende, beminde hem. De Heer beminde hem, omdat hij een beminnelijk jongeling was, en is het ook geen beminnelijk jong mens, die zijn ouders van jongs af heeft geëerd en gehoorzaamd, en daarbij de schoonste burgerlijke deugden bezit, al moeten wij ook daarbij erkennen, dat hem het ene nodige tot de zaligheid ontbreekt? Hoe vele mensen, jeugdigen en ouden, ontmoeten wij niet nog heden op onze weg, die Jozefs en Benjamins zijn in hun woorden en werken. Zouden wij ze gelijk stellen met de goddeloze zonen van Eli? Neen, gelijk erin de natuur edele en minder edele planten en vruchten zijn, zo zijn er ook natuurlijke edele en onedele mensen, en niet zelden zijn de eersten van hun jeugd af tot in hun grijsheid de grootste sieraden van de geleerdheid, van de kunst, en de uitnemendste leden van de maatschappij en van hun families. Doch een Christen te zijn, is nog geheel iets anders dan een edel mens te zijn; waar genade ontbreekt, is de gave onvoldoende om zalig te worden, en van het zalig worden is hier sprake. Om bemind, geëerd, gevierd te worden door de mensen, om de weg naar het graf op bloemen door mensenhanden gestrooid, en met lauweren door mensenhanden om het hoofd gevlochten, te bewandelen, behoeft men enkel gave, talent, rijkdom met of zonder hoge geboorte te hebben; maar om de hemel in te gaan, moet men een ander hebben, dan wijzelf zijn, moeten wij Christus hebben, en Christus kunnen wij niet hebben zonder genade te hebben, zonder te geloven. En Jezus zei tot hem: Zo gij wilt volmaakt zijn: een ding ontbreekt u: ga heen, verkoop alles, wat gij hebt en geef het de armen, en gij zult een schat in de hemel hebben, en kom herwaarts, neem het kruis op en volg Mij. Een ding ontbrak de jongeling, en dat was: Jezus, en uit Hem te hebben, vloeit noodzakelijk voort Hem te volgen. Alleen achter Jezus kan men het eeuwige leven ingaan. En dat nu de Heer van deze jongeling eiste alles te verkopen en het de armen te geven, was onvermijdelijk. De Heer kon tot geen mindere prijs iemand tot zijn discipel aannemen. De rijke jongeling maakte in dit opzicht geen uitzondering; de Heer eiste hetzelfde van ieder, die Hem wilde volgen, Lucas 14:26,27,33. De staat van nederigheid en lijden, waarin de Heer op aarde was gekomen, stelde zijn discipelen vanzelf bloot aan armoede, vervolging, lijden en dood. Zij moesten dus wel de kosten overrekenen, alvorens zij het discipelschap aanvaardden. In latere tijden toen er gevestigde gemeenten kwamen, moesten de Apostelen nog wel zeggen: Om uwentwil worden wij de ganse dag gedood, en zijn wij geacht als schapen ter slachting; maar tot de gemeente konden zij zeggen: Dat er voorbiddingen gedaan worden voor alle mensen, voor koningen en allen die in hoogheid gezeten zijn, opdat wij (de Apostelen sluiten zich in) een gerust en stil leven leiden mogen in alle godzaligheid en eerbaarheid, 1 Timotheus 2:12. De Apostelen hadden dus bij hogere voorrechten, hoger lijden. Nochtans blijft het een onveranderlijke waarheid, ook voor ons, dat alles wat wij hebben, óf onder Christus gesteld, óf afgesneden worden moet. Ook hier is het volstrekte het kenmerk van de woorden van de Heer. De wet eiste een tiende van al wat men bezat, Johannes de Doper de helft, de Heer alles. Voorts zien wij ook hier des Heren onbepaalde mildheid jegens de armen. Hijzelf had onder zijn discipelen het diakenschap ingesteld. Judas droeg de beurs, niet enkel om te ontvangen, wat er gegeven werd, maar ook om van het ontvangene de armen mede te delen. Hoe geheel anders was de Heer dan zo velen van hen, die zeggen dat zij Hem belijden, maar die bang zijn, dat zij te veel aan de armen geven, omdat deze er misbruik van maken, en er lichtzinnig door zouden worden! Dat zij dit bedenksel van hun gierigheid zich laten afrukken; die ware armen vinden wil, kan ze genoeg vinden, en moet ze helpen; God zal wel zorgen, dat de beproeving buiten ons haar doel bereikt. Ten slotte moeten wij echter het voornaamste in het antwoord des Heren niet over het hoofd zien. Is het niet opmerkelijk dat de Heer, na de geboden van de tweede tafel van de wet

opgenoemd te hebben, nu de jongeling een gebod geeft van zich (de Heer) zelf, en wel een gebod buiten en boven de wet? Waar gebiedt de wet: al zijn have te verkopen, en een bepaald persoon te volgen? immers nergens. En toch eist Christus het van de jongeling als het nog ontbrekende, en dus als het nu een-nodige om zalig te worden? Stelt zich dus de Heer hiermee niet voor als de meerdere dan de wet? En wie is de meerdere dan de wet? Immers de wetgever. En wie is de wetgever? Immers God. En wat zegt nu God? 'Gij zult Mij liefhebben boven alles, boven uw geld, uw goed, uw leven en het leven van de uwen.' En wat zegt nu Christus anders in de woorden: 'Verkoop alles wat gij hebt, en Ik verzeker u een schat in de hemel, en kom, en neem het kruis op u en volg Mij?' De Heer was begonnen met de jongeling te herinneren aan zijn plichten jegens de mens, Hij eindigde met hem te herinneren aan zijn verplichtingen jegens God, die niet alleen over al onze bezittingen, maar over geheel onze persoonlijkheid beschikt. Toen nu de jongeling dat woord hoorde, werd hij geheel treurig, en ging bedroefd weg, want hij was zeer rijk. Hoe ongelukkig, niet waar, voor deze jongeling, dat hij zo rijk was, niet alleen in goederen, maar veel meer nog in deugden; want had hij zich een arme zondaar gevoeld, zijn rijkdom zou hem niet teveel zijn geweest, om die voor het behoud van zijn ziel weg te geven. Wat baat toch het gewin van de gehele wereld, als men schade lijdt aan de ziel; doch waar het gevaar niet wordt erkend, wordt de waarschuwing in de wind geslagen. En daarom ziet men het zo dikwijls nog heden, dat mensen, die op een uitwendig nauwgezette plichtbetrachting hoge prijs stellen, ook dit met de Farizeeër gemeen hebben, dat zij hoge prijs stellen op het bezit van geld. Jezus ziende, dat hij geheel droevig geworden was, rondom ziende, zei tot zijn discipelen: Voorwaar Ik zeg u, dat een rijke bezwaarlijk in het koninkrijk der hemelen zal ingaan. De Heer zegt niet dat het onmogelijk, maar dat het bezwaarlijk is, dat het moeite kost, dat het met veel pijnlijke zelfopoffering en zelfverloochening gepaard gaat. Altijd tempert de Heer de afwijzing; nooit snijdt Hij voor de zondaar de mogelijkheid tot zaligheid af; altijd laat Hij nog de deur open, tot een uitlokking om er door heen te gaan naar binnen, in Gods huis en er behouden te zijn. En de discipelen waren verbaasd over deze woorden. Zij waren verbaasd, en ofschoon zij alles verlaten hadden, trokken zij zich toch de zaak zo ernstig aan, alsof zij zelf ook rijk waren, gelijk die jongeling was. Zo waar is het, dat niemand zich beroepen of dat hij steunen kan op enig werk door hem verricht, want waar wij gisteren los van waren, daar kunnen wij heden weer aan gehecht zijn: men moet altijd weder opnieuw afzien van hetgeen achter, en zich uitstrekken naar hetgeen vóór ons is. De discipelen waren zo verbaasd als de jongeling bedroefd was. En wat is nu het onderscheid tussen hem en hen? Dat hij van de Heer heenging, en zij bij de Heer bleven. Daarop komt alles aan. Is het bezwaarlijk, ja, is het onmogelijk zalig te worden, blijf maar bij de Heer tot het einde toe, en gij zult door Hem het onmogelijke mogelijk gemaakt vinden, gij zult u door Hem zalig gemaakt zien. Maar Jezus wederom antwoordende, zei tot hen: Kinderen! hoe zwaar is het dat degenen, die op het goede hun vertrouwen zetten, in het koninkrijk Gods ingaan. De Heer licht zijn woorden toe, en maakt ze verstaanbaarder. Een les voor ons, dat wij des Heren woorden nooit als eenzijdige uitspraken moeten beschouwen. Het is de Heer, als de hoogste wijsheid, eigen de zaken in al haar kracht, op volstrekte wijze voor te stellen, want zijn woorden zijn enkel Geest en leven; doch Hij wil tegelijk, dat ze geestelijk verstandig verstaan en uitgelegd worden, zoals Hij zelf doet, wanneer Hij ziet dat ze óf niet, óf niet goed begrepen worden. Het is in de Schrift als in de natuur. In de natuur bestaan een ontelbare menigte van dingen, maar het licht van boven moet ze beschijnen zullen wij ze kunnen zien en onderscheiden. Zo ook ligt in de Schrift de hogere geestelijke wereld in ontelbare Goddelijke gedachten als in de schaduw, maar de Heilige Geest moet er het licht op laten vallen, zullen wij ze aanschouwen. Volgens deze tekstverklaring des Heren zijn de rijken niet bepaald dezulken, die vele goederen hebben, maar die niet los zijn van hetgeen zij hebben, en dat kan ook bij de armste het geval zijn. Men moet los van alle dingen, en alleen vast verbonden zijn met God, zie daar de wil van God. Dit was de jongeling niet, en dat zijn wij in de regel, of liever van nature ook niet, én toch moeten wij dit zijn in de diepste

grond van ons hart, zullen wij van de Heren discipelen zijn. O de mens is in het grote Gods zulk een grote dwaas. Hij heeft zich tegelijk te veel lief en niet lief genoeg. Hij bemint zijn vlees (zijn lichamelijke en tijdelijke belangen), en hij haat tegelijk zijn ziel (zijn geestelijke en eeuwige belangen), en geeft deze zijn ziel soms vele malen op één dag weg voor de nietigste dingen, die het vlees behagen. De ziel lief te hebben is zichzelf lief te hebben, het lichaam lief te hebben ten koste van de ziel, is zichzelf doden; het lichaam aan de ziel ondergeschikt te maken is de ware levenskunst, welke niemand kent en beoefenen kan dan de Christen. Als men zijn ziel liefheeft, dan wil men zalig worden en dan kan men het tijdelijk leven verliezen, zonder enige schade en met een oneindig voordeel. Het lichamelijk leven is een verschijnsel, het gaat voorbij door de zonde in de dood; het leven van de ziel is een blijvende zaak, want zij is de persoonlijkheid van de mens, welke in de dood niet ophoudt te bestaan, en welke als zij één plant geworden is met Christus, aan het einde des tijds ook een wederopstanding in verheerlijkte lichamelijkheid wacht. En wederom zeg Ik u: Het is lichter, dat een kemel gaat door het oog van een naald, dan dat een rijke ingaat in het koninkrijk van God. Nadat de Heer gezegd heeft, dat Hij onder de rijke de mens verstaat, die de rijkdom tot zijn vertrouwen, of hetgeen hetzelfde is, tot zijn God stelt, doet Hij de moeilijkheid van diens ingang in het koninkrijk Gods nog sterker uitkomen, door een beeld te gebruiken van iets, dat letterlijk onmogelijk is. En zijn discipelen nu dit horende, werden nog meer verslagen, en zeiden tot elkaar: Wie kan dan zalig worden? Het eerste woord van God tot de mens is altijd een woord, dat de mens aan zichzelf ontdekt. Zulk een woord had de Heer ook tot de rijke jongeling gesproken; deze had het gevoeld, maar het had hem afgeschrikt, hij was er voor teruggeweken. De discipelen waren er door verschrikt; het woord des Heren drong bij hen nog veel dieper door dan bij de jongeling, en dit getuigde, dat de beginselen van het eeuwige leven reeds in hun ziel aanwezig waren. Zij zien de moeilijkheid in, ja de onmogelijkheid om zalig te worden, niet van de jongeling alleen, maar ook van zichzelf. Bloot natuurlijke mensen zouden gezegd hebben: ‘Het is geen wonder, dat deze rijke jongeling en dat alle rijke mensen uiterst moeilijk zalig kunnen worden, maar dat gaat ons, die alles verlaten hebben, niet aan.’ Doch de discipelen van de Heer voelden dat dit hun wel aanging, en dat niemand, rijk of arm, door enig goed werk, hoe ook genaamd, behouden worden kan, en dat ook niemand geheel vrij is van te steunen op de middelen, die hij heeft. De rijke jongeling toch was, zoals wij zeiden, een van die lieve jonge mensen, die wij ook nog onder ons aantreffen, die onberispelijk zijn in hun wandel, zacht van zin, de lievelingen van vader en moeder, van zuster en broeder, wier vreugde en lust zij zijn; in een woord, mensen, die van alles wat goed is willen weten, behalve van het beste, van het een-nodige, van Jezus. En waarom willen zij niet van Jezus weten? Omdat daarmee al dat lieve en beminnelijke voor henzelf ophoudt, en zij in de plaats van een hoogst zedelijke persoonlijkheid, de lelijke oude mens uit zich zien te voorschijn komen. O wie bekeerd is, en ook van zijn jeugd af een ernstige zedelijke gemoedsstemming had, weet niet te spreken van de illusie, de zelfbegoocheling der eigengerechtigheid, waardoor men zichzelf beschouwt als een hemel op aarde. Maar als nu Jezus tot ons komt, en de vinger legt op de wond van onze harten, en ons haar pijn gevoelen doet, de pijn van de zonde in onze consciëntie, o dan treedt in de plaats van de verzekerdheid van de hoop op de hemel, de wanhoop van de overtuiging van zonde, en wij vragen verslagen: ‘Als erin deze weg, de weg van de deugd, geen behoudenis is, wie kan dan zalig worden?’ Doch Jezus hen aanziende, zei tot hen: Bij de mensen is het onmogelijk, maar niet bij God; want alle dingen zijn mogelijk bij God. De Heer zegt niet, wat in onze dagen zo vele predikers tot hun toehoorders zeggen: ‘Alle mensen worden vanzelf zalig, en in ieder geval, gij kunt u zelf zalig maken, als gij maar wilt.’ Neen, het zalig worden is een werk van God, en wel van de almachtige God, dat is van die God, die wonderen doet ook aan en in de mens zelf, die de dode zondaar levend maakt, de onbekeerde bekeert, de weerspannige gewillig maakt, de dwalende terecht brengt, de onreine rein maakt, de verlorene redt, het kind van de toorn maakt tot een kind des welbehagens. En juist in deze erkenning, dat onze

behoudenis aan onze zijde een volstrekte onmogelijkheid is, ligt de grond van ons geloof, dat alles loslaat wat niet God is, en dat alleen van God de zaligheid verwacht in Christus. Wie gelooft, die is een kind van God, en zegt, wat een kind van zo vele dingen tot zijn ouders zeggen moet: 'Ik kan dat niet doen, vader of moeder, doet gij het voor mij.' En dan doet de vader of de moeder het ook voor hem. Toen antwoordde Petrus, en zei tot Hem: Ziet, wij hebben alles verlaten en zijn u gevolgd, wat zal ons dan geworden? Petrus, wiens gemoedsaandoeningen zich schielijk afwisselen, is spoedig van zijn verbazing teruggekomen, en herinnert zich dat hij en zijn mededisciepelen datgene gedaan hadden, waarvoor de jongeling terugdeinsde, dat zij alles verlaten hadden, en Jezus gevolgd waren; en zo vrijmoedig was hij in deze bewustheid, dat hij de Heer durfde vragen hoe het nu met hun hoop op de zaligheid stond? Men vergeet niet, dat de discipelen zich de openbaring van Gods koninkrijk nabij dachten. Zij meenden, dat ofschoon zij alles hadden moeten verlaten, de heerlijkheid spoedig zou volgen, en nu wilden zij weten, welke hun bijzonder deel in deze heerlijkheid zijn zou. Zo denken wij ook als wij bijzondere gaven en talenten ontvangen en daarmee iets bijzonders in maatschappij of kerk gedaan hebben. Wij menen alsdan op onderscheidingen aanspraak te hebben; doch deze blijven gewoonlijk uit. Het gaat hierin met ons als met een vruchtboom; men eet graag van zijn vruchten, maar hemzelf laat men staan ter plaatse waar hij is, en denkt niet eens aan hem. En dat laat God toe, opdat niemand het vertrouwen zijns harten stelt op iets, dat uit de mens is, maar op Hem alleen. Daarom moet een discipel van Christus enkel zien op Christus, en uit liefde tot Hem al het werk van de Heer doen met liefde en lust, hetzij dat werk erkenning vindt of niet. Immers al denkt de eter van de vrucht niet aan de boom, de hovenier denkt allermeest aan de boom, en zorgt voor hem, zó dat de vruchten vanzelf volgen. En Jezus antwoordende, zei tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, dat gij, die Mij nagevolgd zijt, in de wedergeboorte, wanneer de Zoon des mensen zal gezeten zijn op de troon van zijn heerlijkheid, dat gij ook zult zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls. De Heer erkent de daad voor Hem geschied, en prijst en beloont haar terstond met een heerlijke belofte, niet voor morgen of overmorgen, nee, maar voor een verwijderde, doch tevens onfeilbaar zekere toekomst. In de wedergeboorte, in de vernieuwing van de verbondsbetrekking van God tot Israël, in de staat van de heerlijkheid van de Messias zullen zij, des Heren Apostelen, als de eerstelingen uit Israël, de richters niet van de volken, maar van hun eigen volk, van Israël zijn. Wij moeten dan ook het woord oordelen niet opvatten uitsluitend in de zin van het uitvoeren van straffen. Zou dit wel een belofte van heerlijkheid voor de Apostelen geweest zijn? En zo dit hun enig werk moest zijn, waartoe dan de tronen? Van tronen worden niet enkel gerichten geoefend, maar wordt ook geregeerd en gezegend. Later gaf de Heer aan een van zijn Apostelen, aan Johannes de vervulling van deze zijn belofte te zien in een gezicht, dat Johannes op deze wijze beschrijft, Openbaring 20.4: En ik zag tronen, en zij zaten op dezelve, en het oordeel werd hun gegeven. En ik zag de zielen van degenen, die onthoofd waren om de getuigenis van Jezus, en om het woord van God, en die het beest en zijn beeld niet aanbeden hadden, en die het merkteken niet ontvangen hadden aan hun voorhoofd en aan hun hand, en zij leefden en heersten als koningen met Christus de duizend jaren. En daar is niemand, die verlaten heeft huizen, of broeders, of zusters, of vader, of moeder, of vrouw, of kinderen, of akkers om mijns naams wil en om des Evangelies wil, of hij ontvangt honderdvoud nu in deze tijd huizen en broeders en zusters en moeders en akkers. De godzaligheid heeft niet alleen de belofte van het toekomende, maar ook reeds van het tegenwoordige leven. De Heer vergoedt ons altijd het verlorene om zijnentwil, op een andere, betere, hogere wijze. Welk een uitgebreide geestelijke familie had bijvoorbeeld Paulus, en onder deze ook een moeder die voor hem zorgde, zoals alleen een moeder zorgen kan. Romeinen 16:13. En zo wij waarlijk des Heren zijn, is de kleine kring van hen, die ons liefhebben om des Heren wil, ons liefelijker dan de uitgebreidste kring van verwanten, wier ziel en zin en geest ons vreemd zijn. Daarbij zijn de geestelijke banden onverbrekelijk. Dat wij daarom nochtans de natuurlijke banden niet roekeloos of lichtzinnig verbreken! Neen. De band, die God gelegd heeft, kan ook alleen door

God verbroken worden; doch wanneer wij de Heer niet anders kunnen volgen, dan door onze betrekkingen te verlaten, dan moeten wij niet te rade gaan met de inspraak van ons vlees en bloed, maar ons vertroosten met de belofte, dat wij naar de geest zullen terug ontvangen, wat wij naar het vlees moeten vaarwel zeggen. Niet dat wij de Heer dienen moeten om loon, maar de Heer wil zonder beloning niet gediend zijn. Met de vervolgingen. De belofte voor dit leven zijn niet zonder het lijden, maar er mee verenigd. Wie hier een onvermengde geluksstaat wacht, bedriegt zichzelf; vooral de Christen moet zich op het lijden voorbereiden. Onder alle vorm zal het hem ten deel vallen, want in de wereld moet hij verdrukking hebben; immers hij behoort niet tot haar, maar is des Heren, en de Heer werd door de wereld gekruisigd, en wordt het nog dagelijks. En in de toekomende eeuw: het eeuwige leven. Na deze tijdelijke bedeling volgt echter een eeuwige vreugde. En welk een troost ligt daarin voor Gods kinderen! Hoe zeldzaam gaat het hun naar wens op deze wereld, terwijl zo velen, die God niet dienen, voorspoedig zijn. Doch wat kunnen tijdelijke meesters aan hun gunstelingen anders geven dan tijdelijke gunsten? Dienen wij Christus, dan dienen wij een eeuwige Heer, en zijn beloningen aan ons zijn eeuwige beloningen. Eeuwig leven en eeuwige zaligheid zijn in de Schrift woorden van enerlei betekenis. De Heer onderscheidt kennelijk deze toestand van die, waarmee Hij begonnen is zijn komen in heerlijkheid en het zitten van zijn Apostelen op tronen tot rechters over Israël. Dit laatste zal de overgang uitmaken van de tijdelijke tot de eeuwige openbaring van Gods heerlijkheid en zaligheid. Maar vele eersten zullen de laatsten zijn, en vele laatsten de eersten. De heerlijke belofte des Heren aan de zijnen mocht niet schadelijk bij hen werken, en geen zelfverheffing bij hen veroorzaken, waartoe zij als eerste Apostelen van de Heer vanzelf reeds al te zeer overhelden. Ook moesten zij indachtig blijven, dat de zaligheid niet is uit de werken, maar uit de roeping en de genade Gods. Ook mogen wij misschien uit dit woord des Heren de liefelijke en troostende gedachte koesteren, dat de Heer er mede teruggezien heeft op de heengegane jongeling. Als overste van de synagoge, én als zeer rijk, scheen hij de eerste en voornaamste te zijn voor het koninkrijk Gods, en zou er de laatste voor zijn, terwijl de discipelen, die hun geringheid en minderheid tegenover die jongeling in deze ogenblikken diep beseften en gevoelden, de eersten waren. De gelijkenis, die nu volgt, en die het gezegde des Heren in vervulling doet zien, strekt zich echter nog verder uit, en omvat de gehele geschiedenis van de Kerk van de eerste tot de laatste discipel en werkman in Gods koninkrijk. Want het koninkrijk van de hemelen. Onder deze benaming verstaat de Heer de nieuwe, geestelijke, Goddelijke, eeuwige orde van zaken, die met zijn komst in het vlees een aanvang genomen heeft, en voortgaan zal tot in eeuwigheid. De Heer verenigde in zijn persoon de hemel met de aarde, en zij zouden niet meer gescheiden worden, want ten hemel gevaren zijnde, heeft Hij in zijn plaats de Heilige Geest op aarde gezonden, en in Deze is Hij nog onzichtbaar persoonlijk aanwezig in het midden van zijn gemeente. Er is dus temidden van de aardse orde van de dingen een hemelse orde van de dingen, waarin echter zij alleen intreden, die geloven, die in Christus zijn, en waar buiten allen staan, die de Heer en zijn woord niet aannemen. Daarom zal er ook voor de stervende Christen geen andere verandering voorvallen, dan dat hij ziet wat hij vroeger geloofde, bezit wat hij vroeger hoopte, en zich geliefd vindt door Hem, die hij vroeger liefhad. Is gelijk een heer des huizes, die met de morgenstond uitging, om arbeiders te huren in zijn wijngaard. De Heer stelt zichzelf voor onder dit beeld. Van tijd tot tijd had Hij tot een visser en tot een tollenaar gezegd: volg Mij! en zij volgden. En als hij met de arbeiders eens geworden was voor een penning des daags, zond hij hen in de wijngaard. Wie iemand tot zijn werk roept, die moet billijk loon geven. Vrijwillig en om niet biedt niemand zich tot eens anders werk aan. Toen dan ook de Heer uit zijn discipelen zijn twaalftal Apostelen gekozen had, om ze uit te zenden tot de prediking des Evangelies, gaf Hij hun terstond in de Bergrede het hoogste loon dat er te geven was, in zijn zalig zijt gij! Mattheus 5.11. Dat de Heer in de gelijkenis zegt: dat de Heer des huizes met de arbeiders overeengekomen was voor één penning dagloon, was nodig voor het vervolg, bij de afloop van het dagwerk, zoals wij zien zullen; waarschijnlijk is er

echter niet gedongen, maar heeft de heer des huizes tot de arbeiders gezegd: ‘Wilt gij voor het gewone dagloon, (dat een penning was) heden in mijn wijnberg arbeiden?’ en toen zij daarin genoegen namen, zond hij ze onmiddellijk heen; het was in de morgenstond, dus ongeveer zes uur in de morgen. En uitgegaan zijnde omtrent het derde uur, dat is negen uur 's morgens. Zag hij anderen ledig staande op de markt. En hij zei tot hen: Gaat gij ook heen in de wijngaard, en zo wat recht is zal ik u geven. En zij gingen. Van het volle dagloon kon niet meer sprake zijn; het was nu reeds een gebroken dag; doch de huisvader beloofde het loon uit te delen naar het recht, en de arbeiders hadden daar niets op tegen, en gingen graag naar de wijngaard. Op het beginsel van recht kan niemand tegen hebben, en daarom moet dit beginsel nooit door ons op de achtergrond gesteld worden. Hoe velen handelen naar hun belang, doch niet naar het recht, en zondigen daarmee tegen hun naaste, wiens rechten zij verkorten. ‘Doe recht, al is het tegen uw belang,’ wordt door Gods woord tot Gods kind gezegd, en daarom staat er van de rechtvaardige geschreven: Heeft hij gezworen tot zijn schade, evenwel verandert hij niet, Psalm 15.4. Wederom uitgegaan zijnde omtrent het zesde en negende uur. Des voormiddags twaalf en des namiddags drie uur. Deed hij desgelijks. Wat bewoog de heer des huizes, om zo telkens tot de markt terug te keren en nieuwe arbeiders tot zijn wijngaard te zenden? Ging het werk niet spoedig genoeg voort naar zijn zin, waren de gehuurde arbeiders niet zo vlijtig, als hij zich had voorgesteld, of had hij in de vroege morgen het voldoende getal arbeiders voor het werk van de dag gehuurd, en kwam hij intussen op de gedachte om de arbeiders, die nog altijd niet gehuurd waren, ook werk en brood te geven, daar er in een wijngaard als de zijne altijd werk genoeg te vinden is? Het vervolg schijnt beide onderstellingen toe te laten; doch het eigenlijk doel der gelijkenis, (de zaligheid is niet uit de werken, maar uit de roeping van de genade) bepaalt ons bij de gedachte, dat alleen de barmhartigheid van de heer des huizes hem op zo onderscheiden tijden van de dag de arbeiders tot zijn werk deed huren. En uitgegaan zijnde omtrent het elfde uur. Des namiddags om vijf uur, dus slechts één uur vóór de avond. Vond hij anderen ledig staande, en zei tot hen: wat staat gij hier de gehele dag ledig? Met deze vraag beproefde de heer des huizes de arbeiders, of de oorzaak, dat zij niet arbeidden, ook lag aan hun overdreven eisen ten opzichte van het loon; want er zijn mensen, die liever in het geheel niet werken, dan voor loon beneden hun raming of mening van recht. Men heeft aan dit beginsel menige treurige opstand van de werklieden jegens hun meesters te danken, waarvan enkel vermeerdering van maatschappelijke ellende het gevolg is. Zeker, de arbeider mag verwachten dat hem wordt wat recht is, en de meester, die hem niet geeft wat recht is, bezondigt zich grotelijks tegen God en de naaste, en is verantwoordelijk voor al de soms schrikwekkende gevolgen van dit onrecht; maar de Christen, als hij onderdrukt wordt, verzet er zich niet over tegen de mens, maar beklaagt er zich over bij God, die de verdrukten recht doet, Psalm 146:7. Zij zeiden tot hem: Omdat ons niemand gehuurd Heeft. Het antwoord van de werklieden toont hun gewilligheid en bereidvaardigheid tot de arbeid én hun tegenspoed. Zij hadden hun ondanks de gehele dag nutteloos voor anderen en voor zichzelf moeten doorbrengen. Een werkman moet wachten op een gelegenheid om te kunnen werken; hij is afhankelijk van een heer des huizes, die hem nemen wil. Voorzeker, ook dit is een schaduwzijde van het maatschappelijk leven, dat er ten allen tijde zo velen zijn, die arbeiden kunnen en willen, maar er geen gelegenheid toe hebben; die ledig staan op de markt, en de gehele dag wachten op een huurder, maar die niet komt. Hoe vele lieden bieden zich eerbiedig en ijverig aan, maar vinden een volslagen onverschilligheid voor hun arbeid! Hoe velen ontbreekt dus de gelegenheid om de bekwaamheden die zij hebben, ten toon te spreiden. Ziet het aan de velen, die wanneer een plaats van arbeid open komt, zich daarvoor aanbieden. In het koninkrijk van God is de oogst groot en zijn er weinig arbeiders; in het maatschappelijk leven is het omgekeerde het geval. Omdat de aard van de zaak dit meebrengt? Neen, maar door de schuld van de mens. Men laat niet genoeg arbeiden; men houdt liever het geld onder zich, dan er arbeid door te geven aan anderen, niet bedenkende dat wie leeft en leven laat, dubbel leeft: eens voor zichzelf en nog eens voor anderen. Het moest de lust

zijn van de meer gegoede om gedurig op middelen te peinzen tot werkverschaffing aan de werkman, wiens arbeid zijn enig kapitaal is, en die als hij niet behoorlijk kan werken, zich ook niet behoorlijk voeden, kleden en zijn gezin verzorgen kan. Geef zoveel te werken, en zoveel loon als gij kunt, een ieder in zijn kring, en gij arbeidt mede aan de volkswelvaart, en voortkomt volksberoerten en opstanden. Hij zei tot hen: Gaat ook gij heen in de wijngaard, en zo wat recht is, zult gij ontvangen. Merkt op, de heer des huizes spreekt enkel van hetgeen waarop zij recht hebben; hij huurt de arbeiders dus enkel voor de tijd, gedurende welke zij arbeiden, en zegt hun daarvoor enkel het loon toe, dat zij in evenredigheid van het geheel kunnen vorderen. Zij nemen deze voorwaarde aan, en gaan tot de arbeid. Toen het nu avond geworden was, zei de Heer des wijngaards tot zijn rentmeester: Roep de arbeiders en geef hun het loon. Het gewone dagloon aan ieder dagloner, onverschillig welke. Beginnende van de laatsten tot de eersten. Dit geschiedde opzettelijk, omdat deze handelwijze van de heer des huizes dienen moest tot een proef voor de eerst gehuurde werklieden. En als zij kwamen, die ter elfder ure gehuurd waren. Die dus slechts een enkel uur gearbeid hadden. Ontvingen zij ieder een penning. Het volle dagloon. En de eersten komende, meenden dat zij meer ontvangen zouden. Deze mening was niet zonder grond; zij zagen dat de heer des huizes met de laatst gehuurde arbeiders niet handelde naar het recht, maar naar gunst. Zij verwachtten dus, dat ook zij in gunst behandeld zouden worden. En zij zelf ontvingen ook elk één penning. De heer van de wijngaard dacht niet met deze arbeiders op dezelfde voet als de laatst aangekomenen te handelen; hij dacht: ‘Gij hebt geen gunst nodig, gij hebt uw volle dagloon evenals zij; zeker hebt gij er voor moeten werken, doch had ik deze ook zo vroeg gehuurd als u, zij zouden dezelfde arbeid ook gedaan hebben.’ En deze ontvangen hebbende, murmureerden zij tegen de heer des huizes, zeggende: Deze laatsten hebben maar een uur gearbeid, en gij hebt ze ons gelijk gemaakt, die de last des dags en de hitte gedragen hebben. Gij ziet de verkeerdheid van hun handelwijze; zij zagen niet op het recht van hun meester, maar op hun eigen arbeid, en achtten dezen arbeid zo hoog, dat zij, ziende, dat één uur arbeid met één penning betaald werd, reeds hadden beginnen te berekenen met hoeveel penningen dan twaalf uren arbeid zouden betaald worden. Doch hij antwoordende, zei tot één van hen: Vriend! Ik doe u geen onrecht. De gehele gelijkenis beweegt zich om twee beginselen: het beginsel van recht, en dat van genade. Beiden gaan in het koninkrijk van God tezamen. Niemand kan zich echter ooit beklagen, dat hem vanwege de heer des huizes onrecht geschiedt. Zijt gij niet met mij eens geworden voor een penning? Om daarvoor de gehele dag door te arbeiden, en de last en hitte van die gehele dag te dragen? Neem het uwe en ga heen. Ik wil deze laatsten ook geven als u. Of is het mij niet geoorloofd te doen met het mijne wat ik wil? De heer des huizes beroept zich nu wederom op het recht, en wel op het recht om met zijn eigen goed naar goedvinden te handelen. Doch is dat goedvinden willekeur? Neen, de heer des huizes voegt er bij: Of is uw oog boos, omdat ik goed ben? Zo heeft dan de heer des huizes de laatsten met de eersten gelijk gesteld uit liefde, omdat hij medelijden met de zonder werk zijnde mannen en hun huisgezinnen had. ‘Het was toch hun schuld niet, dat ze niet vroeger gehuurd waren, en nu zij zo laat gehuurd werden, zouden zij met een niet noemenswaardige verdienste tot vrouw en kinderen thuis komen; en wat moest hiervan het gevolg zijn dan verdriet, ellende, gebrek? En was hij niet een rijk heer? Wat gaf hij om enige penningen meer, bleef er niet nog genoeg over in zijn geldkist? Het was hem een genoegen, genoegen te veroorzaken.’ Zo dacht hij, en zo deed hij. Mocht u de rijke heren en vrouwen allen ook zo denken en doen, zij zelf en de zonder werk en brood lopende mensen zouden wat gelukkiger zijn dan zij nu zijn. Alzo zullen de laatsten de eersten zijn, en de eersten de laatsten. Dit wil niet zeggen, dat de laatsten boven de eersten een voorrecht zullen hebben, maar een voorrang. De arbeiders werden gelijk gesteld, wat de beloning betreft, maar zij werden van elkaar onderscheiden in de mate of hoeveelheid van hun arbeid, daar de laatsten slechts korte tijd hadden behoeven te werken, om hetzelfde loon te ontvangen, als zij, die de gehele dag hadden gearbeid; en ook daarin dat zij het eerst van allen het loon ontvingen. Want

velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren. De Heer onderscheidt hier gelijk elders de geroepenen van de uitverkorenen. De geroepenen zijn hier dezulken, die ingaan tot de arbeid van het koninkrijk van God, niet uit lust tot de arbeid, maar uit begeerte tot het loon, en deze zijn velen; doch de uitverkorenen zijn hier dezulken, die lust hebben tot de arbeid al is er bijna op geen loon meer te rekenen, en deze zijn weinigen. Hebben wij de toepassing nog nader te maken? Hoe velen zijn niet alleen tot het leraarsambt, maar ook tot alle andere bedieningen geroepen, zonder keurlingen te zijn? Doch welke is nu de bijzondere toepassing van deze gelijkenis voor de Apostelen en allerbijzonderst voor Petrus? Deze, dat zij als de eerst geroepenen tot de arbeid in het koninkrijk Gods, zich niet moesten verheffen door te menen, dat zij ook de eersten zouden zijn in alle andere dingen van het koninkrijk van God, en zij zouden ook niet de enigen zijn. Neen; er zouden in de loop van de tijden, ja zelfs in de laatste dagen dezer tijdsbedeling mannen ingaan tot de arbeid van het koninkrijk van God, die niet alleen gelijke beloning met hen zouden ontvangen, maar ook gelijke lof voor de arbeid, die zij deden, hoe kort die dan ook duurde en hoe gering die ook was. En hoe troostrijk is dit voor ons, die in zoveel latere bedeling leven, dat de getrouwe arbeiders door de Heer met gelijke liefde worden aangezien en behandeld, of zij vroeg dan of zij laat tot de arbeid geroepen zijn. Zonder deze verzekering zou ons de moed ontzinken, en wij zouden ons gedurig vergelijken met Petrus, met Johannes en Paulus, en zo vele andere leraars en bloedgetuigen, en zeggen: ‘Wat zou het ons baten, of ook wij al een enkel uur arbeiden, daar deze de last en de hitte van de dag gedragen hebben?’ Doch nu wordt onze moed tot de arbeid, al is deze ook nog zo kort en nietig, door de Heer zelf ondersteund, en wij arbeiden met temeer ijver; niet vanwege onze liefde tot de beloning, maar vanwege de liefde des Heren tot ons, die zonder dat wij het verdiend hebben, ons nochtans wil belonen, alsof wij het verdienden. En nu, wie weet het niet, er is een loonpenning en er is een genadepenning; om de laatste moet het alleen te doen zijn, en is het ook de waren discipel van Christus alleen te doen.

20:17 De Heer en zijn discipelen, opgaande naar Jeruzalem.
En zij waren op de weg, opgaande naar Jeruzalem. Thans werd door de Heer voorgoed de weg naar Jeruzalem ingeslagen, Om aldaar op het paasfeest tegenwoordig te zijn, en geslacht te worden als het ware paaslam, welk bloed zijn volk beveiligt voor de eeuwige dood. Na de opwekking van Lazarus was de Heer de lagen zijner vijanden nog ontweken, want zijn uur was nog niet gekomen. Er is ook een heldenmoed in het wijken; alleen helden kennen die moed, en daarom mogen ook alleen helden vlieden. Doch nu was de Heere tijd nabij, en Hij ging die tegemoet. En Jezus ging vóór hen, en zij waren verbaasd, en Hem volgend, waren zij bevreesd. De discipelen waren onder de indruk van een beklemmend voorgevoel van de dingen, die gebeuren zouden. Zij hadden er altijd met schrik tegen opgezien, om weer naar Jeruzalem terug te keren; zij waren ten uiterste bezorgd voor het leven van de Heer; zij vreesden het ergste, en nu het werkelijk en beslissend tot de reis naar Jeruzalem kwam, overviel hun een angst, die zij niet konden verbergen. Wat zij vreesden, zou werkelijk geschieden, en wel op een wijze, zoals zij niet konden vermoeden. De Heer liet hen niet in het onzekere, maar opende hun de naaste toekomst ten volle. En de twaalf discipelen wederom bij zich nemend op de weg alleen. De Heer was voor hen uitgegaan, als wilde Hij hiermee zijn discipelen de keus laten, of zij Hem wilden volgen of niet; doch dit bracht hen nog meer in verwarring en deed hen de Heer volgen met vrees en schroom, niet wetende, wat dit zou betekenen. De Heer dit ziende, vervoegde zich onmiddellijk weer bij hen, doch zonderde hen af van het volk, dat hen verzelde. De discipelen waren te vergelijken bij kinderen, die op een eenzame weg zich eensklaps van vader en moeder verlaten zien, en niet eer gerust zijn, voor zij ze weer bij zich hebben. Begon Hij hun te zeggen de dingen, die Hem overkomen zouden. De zekerheid in zaken van groot gewicht is het juiste tegenwicht tegen die noodlottige slingering van gedachten en aandoeningen, waaronder het verstand en het gevoel zo geweldig lijden. Daarom is het een grote dwaling, om bij voorbeeld een dodelijk kranke zijn ware toestand te verbergen, en hem in het onzekere te laten. De zekerheid der waarheid mag in het eerst schokken, zij zal ten laatste kalmte en berusting te weeg brengen. En zei tot hen: Ziet, wij gaan op naar Jeruzalem, en het zal alles volbracht worden aam de Zoon des mensen, dat geschreven is door de profeten. Reeds in deze woorden is het grote doel van geheel de lijdensgeschiedenis van de Heer uitgesproken. Gods raad, door Gods gezanten in Gods Woord geopenbaard, zou er door vervuld worden. Want Hij zal de overpriesters en de schriftgeleerden overgeleverd worden, en zij zullen Hem ter dood veroordelen, en Hem de Heidenen overleveren, en zij zullen Hem bespotten en smadelijk handelen, en Hem bespuwen, en Hem gegeseld hebbend, zullen zij Hem kruisigen en doden, en de derde dag zal Hij weer opstaan. De Heer zelf geeft hier een korte en klare beschrijving van zijn lijden, sterven en opstanding. Hij weet alles te voren. Wij hebben soms wel enig voorgevoel van de grote dingen, die ons zullen overkomen, gelijk de discipelen dat hadden in hun vrees; een zekere beangstheid, welke wij ons dikwijls niet kunnen verklaren; maar de Heer weet alles tot in de kleinste bijzonderheden. En nu weten wij, dat Christus op alles, wat Hij leed en deed, de stempel der eeuwigheid drukte. Door de Vader, die het lijden Hem oplegde, door zijn eigen persoonlijkheid, die het leed op zich nam, door de Heilige Geest, die op Hem was, en door de aard van zijn lijden was het een lijden van eeuwig geldende kracht. Daarom geschiedde ook alles bij Christus snel, in een korte tijd en op volstrekt volmaakte wijze; het behoefde niet meer op nieuw gedaan te worden; het was éénmaal goed voor eeuwig. Waarom heeft bij ons de heiligmaking zulk een trage gang, en is er zoveel tijd nodig, opdat zij een weinige vordert? Het is, omdat wij, om zo te spreken, de avond weer uitrafelen, wat wij overdag hebben gesponnen. Wij zijn zwak en veranderlijk, maar de Heer is de kracht zelve. Een gezond en sterk man doet in één dag, wat een zwak en ziek mens in geen week doen kan. Breng dit over op geestelijk gebied, en verwonder u niet, dat een lijden van nog geen vier-en-twintig uren een eeuwige kracht heeft. Het lijden van Christus, in de grootste zwakheid, was de hoogste daad der allerhoogste kracht. Voorts treft ons in het lijden van de Heer de

volheid en volledigheid der samenlopende zaken. Het heeft hierdoor een overeenkomst met een verschijnsel van het land, waarin het lijden plaats vond. In het Oosten is geen dageraad en avondschemering als bij ons, maar is het schielijk dag en nacht, omdat de overgangen uiterst snel zijn, en alles met afgeronde volheid, kracht en spoed geschiedt. En nu al de afzonderlijke delen van dat lijden. De Heer verzwijgt er geen enkele voorname bijzonderheid van, maar noemt de delen van zijn lijden achter elkaar op, totdat zij eindigen in zijn opstanding. We moeten er uit leren, dat als wij in een weg van lijden zijn, wij ons niet moeten voorstellen, dat het spoedig beter met ons worden zal; want de ondervinding leert, dat het gewoonlijk, als wij in de moeite zijn, altijd moeilijker wordt; dat het lijden, eenmaal begonnen, doorgaat tot zijn hoogste toppunt toe de Heer zei tot zijn discipelen, dat Hij allereerst de overpriesters en schriftgeleerden zou overgeleverd worden, en dat deze Hem ter dood veroordelen zouden. Hierin lag het verraad van Judas opgesloten; doch juist het woord overgeleverd worden maakte de zaak duister voor de discipelen. Vervolgens zou de Heer aan de Heidenen overgeleverd worden, en deze zouden Hem allerlei smaad aandoen en ten laatste kruisigen en doden, en dat moest de discipelen nog onbegrijpelijker voorkomen. Staan wij nog een ogenblik stil bij enkele bijzonderheden. Zij zullen Hem bespotten. De bespotting is een grote vermeerdering van de smart en de smaad; vooral als men algemeen bekend is, want alsdan wijst ieder ons met de vinger na. Is men schuldig, zo heeft men daardoor dubbele pijn; is men onschuldig, zo verzet zich ons gevoel van recht met geweld er tegen. Christus was onschuldig en werd bespot. Zij zullen Hem kruisigen. Christus verkondigde hiermee zich zelf als de gekruisigde Christus; hoe willen dan sommigen gedurig het kruis van Christus scheiden, en Hem voorstellen als het ideaal van de mensheid? Behoort dan het kruis tot de ideale mens? Hoe dwaas wordt de mens, die de wijsheid Gods niet wil aannemen Zonder kruis is Christus niets meer dan een leermeester van de mensen, maar nimmer hun Verlosser van vloek en dood. Zij zullen Hem doden. De Heer noemt zijn eigen sterven een dood; de dood der zijne noemt Hij een slaap. Gij hoort het Hem zeggen van het gestorven dochtertje van Jaïrus en van de gestorven Lazarus. Wat weder zal opstaan, en wel voor dit leven, dat kan niet eigenlijk gezegd worden gestorven te zijn, maar te slapen. Doch Christus zou ook weer opstaan, en nog thans noemt Hij zijn dood geen slaap. Waarom niet? Omdat Hij de dood in zijn volle kracht, de eigenlijke dood, de dood, welke de vloek van God en de bezolding der zonde is, zou ondergaan. En nu, wat Christus onderging, dat onderging Hij voor de zijne, voor allen, die geloven, en dat ondergaan zij zelf niet meer; daarom zullen zij, die Christus toebehoren, wel sterven voor de mensen, maar inslapen voor zich zelf, en ontwaken voor en bij de Heer. En de derde dag zal Hij weer opstaan. Men zegt wel eens: Men moet over het kruis heen zien, doch beter is het te zeggen: Men moet door het kruis heen zien. Het kruis moet doorschijnend voor ons worden, zodat wij er de vreugde doorheen zien, want deze ligt achter het kruis; immers welke droefheden ons ook overkomen, het einde er van is de blijdschap, gelijk het einde van ons sterven het eeuwige leven zijn zal. En zij verstonden geen van deze dingen, en dit woord was voor hen verborgen, en zij verstonden niet hetgeen gezegd werd. Hoe getrouw is de Schrift in het beschrijven van de werkelijke toestand2en. Dezelfde mensen, die zulk een goed begrip hadden in tijdelijke dingen, begrepen thans weder niets van de dingen, die de Geest Gods zijn. Zij vreesden wel voor de gevaren, die de Heer en ook henzelf dreigden, maar dat al de dingen, die de Heer hun opnoemde, Hem werkelijk zouden treffen, scheen hun onmogelijk toe; zij meenden veeleer, dat de Heer uit de aard der zaak daar ver boven verheven was. En hoe dikwijls hebben wij soortgelijke gedachten van ons zelf! Doch wij staan voor alles bloot, en niemand van ons kan zeggen: welk leed hem zal voorbijgaan. Daarom moeten wij ons op alles voorbereid houden, met de vaste zekerheid des geloofs, dat niets ons kan overkomen zonder God, en dat wij met God alles kunnen en zullen boven te komen. De discipelen stelden zich van de Heer, de almachtige wonderdoener, geheel andere dingen voor; daarom raakten hun gedachten in verwarring; zij wisten met de tegenstrijdigheden, die zich aan hen opdrongen, geen weg meer. Ook konden zij veel geloven,

maar dat de Heer na gestorven te zijn zelf uit zijn graf kon opstaan, dat ging hun voorstelling te boven. En toch had de Heer vroeger gezegd: Ik leg mijn leven af, opdat Ik het wederom neem.

20:20 De Heer en Salome.

Toen kwam de moeder van de zonen van Zebedeus tot Hem met haar zonen Jacobus en Johannes, Hem aanbiddend en begerend iets van Hem. Salome was de eigen zuster van Maria, de moeder des Heeren. Dat is een ontdekking in de Schrift van latere tijd. Men heeft vroeger altijd Maria, de huisvrouw van Clopas, voor de zuster van Maria, des Heeren moeder, gehouden; doch het is zonder voorbeeld in de Schrift en ook in het werkelijke leven, dat twee zusters beiden volkomen dezelfde naam zouden dragen. Hieruit verklaart zich dan ook vanzelf: hoe Salome er toe kwam, om zulk een vraag juist voor haar zonen te doen? Haar familiebetrekking tot Jezus gaf haar hiertoe niet alleen de aanleiding, maar ook de vrijmoedigheid. De familie weet doorgaans goed gebruik te maken van de voordelen van de verwantschap; het is bij haar een vaststaand denkbeeld: de naastbestaanden zijn ook de naastgerechtigden; ook de beste vrienden zijn, bij hen gerekend, als vreemden te beschouwen en achter hen te stellen. Nog thans het gevoel van verwantschap bestond bij Salome niet in deze grove zelfzuchtige vorm. Met Maria en Salome noemen wij de namen van twee koninklijke zielen. Voorzeker een treffende vereniging: Salome de hooggevoelende, de eigen zuster van de nederig voelende Maria! Het contrast schijnt niet groter te kunnen zijn, dan het tussen deze beide zusters was. Doch het is slechts schijn; Wij zien Salome met haar zonen neerknielen voor hun bloedverwant, als voor de Heer der heerlijkheid, en Hem aanbidden als hun God en Heiland, en in deze houding der diepste ootmoedigheid horen wij haar van de Heer vragen wat niet tot deze wereld behoort, maar tot het koningrijk der hemelen. En de Heer zei tot haar: Wat wilt gij? Salome lag dus zwijgend aan zijn voeten met haar zonen, en de houding was die van het vragen om een gunst; doch zij sprak niet eerst, maar wachtte de vraag van de Heer af. Wat wilt gij? Wat is uw begeerte? is terstond de minzame vraag van de Heer. Zo vroeg ook Ahasverus aan Esther: Wat is u, koningin Esther! of wat is uw verzoek? Zij zei tot Hem: Zeg, dat mijn twee zonen zitten mogen, de een tot uw rechter, de ander tot uw linkerhand in uw koninkrijk. Zij vroeg hiermee de eerste rang voor haar zonen in de Heer zijn koningrijk. Zij erkende Hem als de Messias, de Koning van Israël, als de Zoon van David en de Zoon van God, en geloofde van ganser harte de woorden, die de Heer kort geleden tot zijn Apostelen gezegd had: Voorwaar Ik zeg u, dat gij, die Mij nagevolgd zijt, in de wedergeboorte, wanneer de Zoon van de mensen zal gezeten zijn op de troon zijne heerlijkheid, dat gij ook zult zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israël's. Gelijk al de overige Apostelen, zo was ook Jacobus en Johannes het zitten op tronen, dus naast de Heer, verzekerd. Salome vroeg dus niet wat niet beloofd was, maar zij vroeg iets bijzonders betrekkelijk deze belofte. Waarschijnlijk was het de doorgaande gewoonte van de Heer, welke wij bij gelegenheid van de laatste Paasmaaltijd vermeld vinden, dat Johannes aan de maaltijd naast de Heer aanlag. Johannes had dus op aarde reeds de ereplaats; Salome wilde deze plaats voor beide haar zonen ook in de heerlijkheid verzekeren. Ik zeg in de heerlijkheid, want het woord koningrijk, met betrekking tot de Messias, heeft voor de gelovige, hetzij die uit Israël was, of uit de Heidenen is, geen andere betekenis dan die van de Messias toekomstige heerlijkheid. Maar Jezus antwoordde en zei: Gij weet niet wat gij begeert. Wij weten wel, wat wij willen bezitten, maar niet wat aan de inbezitneming verbonden is. Wie wil geen rijkdom, geen eer, geen heerschappij? Doch hoe weinigen weten, wat het kost om ze te verkrijgen, en om ze te behouden. Die het weten, worden dan ook gewoonlijk afgeschrikt om ze tot hun levensdoel te stellen, en zeggen tot zichzelf: 'Het is de moeite niet waard, de tijd van het genot is te kort; neen, wij willen geen schatten vergaderen op aarde, maar in de hemel.' Ook in geestelijke zaken heeft het zijn toepassing. Zo iemand tot een opzienersambt lust heeft, die begeert een treffelijk werk, zegt de Apostel Paulus, 1 Timotheus 3:1. Hoe menigeen begeert predikant of zendeling te worden, uit brandende begeerte om de Heer te dienen op de meest volmaakte wijze, welke hier op aarde denkbaar is, door geheel voor Hem te leven en te werken, doch zonder te rekenen op de moeite en het verdriet, die er noodzakelijk mee verbonden zijn. Men

ziet de gewenste zaak alleen van haar lichtzijde; doch in deze wereld staat tegenover de dag der vreugde altijd de nacht van het lijden. Kunt gij de drinkbeker drinken, die Ik drinken zal, en met de doop gedoopt worden, waarmee Ik gedoopt wordt? De Heer zegt hier, wat de Brieven der Apostelen zo gedurig en treffend herhalen, dat niemand des Heeren heerlijkheid kan deelachtig worden, dan in de gemeenschap zijn lijden. Indien wij verdragen, wij zullen ook met Hem heersen, zegt Paulus, 2 Timotheus 2:12 voor in zijn heerlijkheid te zullen delen. Niet dat wij uitwendig lichamelijk smarten zouden moeten ondervinden en martelaren zijn, neen, het lichamelijk lijden is slechts de vorm van de zaak, en is afhankelijk van uitwendige omstandigheden; het wezen van het lijden van Christus is een lijden om de zonde wil. Indien wij althans niet lijden in het gevoel onze schuld, indien onze zonde niet ons lijden is, dan hebben wij geen gemeenschap met Christus, wiens enig lijden en wiens geheel lijden de zonde, onze zonde was. De drinkbeker van Gods oordeel, die voor ons ingeschonken stond, gevuld tot aan de rand, werd door Hem gedronken, en dat noemt Hij zijn drinkbeker, en al de baren en golven van de goddelijke toorn, die gereed stonden over ons te worden uitgestort, overstroomden Hem, en dàt noemt Hij zijn doop. En zij zeiden tot Hem: wij kunnen. De Heer vroeg bepaald aan de twee broeders, of zij wel wisten, dat aan de gemeenschap zijn heerlijkheid de gemeenschap zijn lijden moest voorafgaan; daarom antwoordden ZIJ: wij kunnen. Het is de uitdrukking hun bereidvaardigheid om alles te lijden, wat tot het begeerde vereist wordt, niet de uitdrukking hun klare bewustheid of wetenschap. Zij wisten ook ditmaal niet wat zij zeiden; alleen de Heer kende zijn lijden vooraf tot in de diepste grond; doch de beide broeders waren gelovigen, en gelovigen durven veel voor hun rekening nemen, omdat zij niet op zichzelf rekenen, maar op God. Doch Jezus zei tot hen: De drinkbeker, die Ik drink, zult gij wel drinken, en met de doop gedoopt worden, waarmee Ik gedoopt word; maar het zitten tot mijn rechter- en tot mijn linkerhand staat bij mij niet te geven, maar het zal gegeven worden dien het bereid is door mijn Vader. De Heer ontkent niet, dat zij werkelijk in de gemeenschap zijn lijden zouden treden, want hoe zouden zij anders zijn trouwe Apostelen zijn, doch nu zij deze proef hebben doorstaan, herinnert de Heer hun, dat Hij, ofschoon Gods Zoon en een wezen met de Vader, nog thans in deze zijne staat van nederigheid en lijden in alles gehoorzaamheid oefent jegens de Vader, en dus geen eigenmachtig bestuur heeft over enige zaak in het koningrijk der hemelen. De bloedverwantschap tussen Hem, de Heer, en de twee broeders, had in deze geen geldende kracht. Tussen de mens en Hem, de Christus, bestaat geen andere gemeenschap dan die van de Heilige Geest, naar de uitverkiezing des Vaders. Het was dus ook hier de herhaling in andere vorm van de Heeren woord tot zijn moeder: ‘Wat is er tussen Mij en u!’ En als de andere tien dat hoorden, begonnen zij het van de twee broeders, Jacobus en Johannes, zeer kwalijk te nemen. Zelfverheffing is niet mogelijk zonder anderen te vernederen, en de vernederde verheft zich daartegen; niemand wil onderdrukt, minder geacht, ter zijde of op de achtergrond gesteld worden. Geschiedt dit echter, en het geschiedt aanhoudend in het leven, door een boven ons gestelde macht, dan onderwerpt men zich, hoe node, en men berust in hetgeen men niet veranderen kan. Ziet men echter, dat zij, die volkomen met ons gelijk staan, zichzelf op de voorgrond plaatsen, dan wordt ons gevoel van recht en billijkheid gekwetst en onze tegenstand opgewekt. Maar Jezus hen tot zich geroep hebben, zei tot hen. De Heer wil de gestoorde broederzin tussen de Apostelen herstellen, door ze allen te wijzen op het verschil tussen het koningrijk der wereld en het koningrijk van God, zeggende: Gij weet dat degenen, die geacht worden oversten der volken te zijn, heerschappij voeren over hen: hun groot gebruiken macht over hen; doch alzo zal het onder u niet zijn. De Apostelen, die als zodanig uitverkoren waren boven de gewone discipelen van de Heer, waren allen, blijkens de evangelische geschiedenis, vervuld van het denkbeeld: niet de laatsten of de minsten, maar de eersten en voornaamsten in het koningrijk Gods te zijn. Dit ware het koningrijk Gods te maken tot een werelds koningrijk, zoals de bisschoppen van Rome gedaan hebben en nog doen; doch daarom staat dan ook, gelijk de wereld tegenover God, de roomse kerk tegenover Christus, en is zij als

zodanig anti-christelijk. Maar zo wie onder u zal willen groot worden, die zij uw dienaar, en zo wie onder u zal willen de eerste zijn, die zij aller dienstknecht. De Heer keurt de begeerte naar ware grootheid niet af, doch de ware grootheid bestaat niet in anderen te overheersen, maar te dienen, in de zin van het werktuig te zijn van zijn wil. De Heer spreekt hier niet van een, op welke wijze dan ook, gedwongen, maar van een vrijwillig dienen. Het vrijwillig dienen is de wet der liefde, en in het koningrijk van God bestaat geen andere wet, want God is liefde. Wie het meest liefheeft, is in dat koningrijk de meeste. Daarom moet de Christen, die door het geloof een heer is over alle schepselen, tegelijk door de liefde een dienaar zijn van al zijn natuurgenoten: hij moet hun tijdelijk en eeuwig heil bedoelen en bewerken, zoveel in zijn vermogen is, en daartoe moet tijd noch geld, rust noch kracht, ja, zelfs het leven niet worden ontzien. Want ook de Zoon van de mensen is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen. Gij ziet, in welke zin de Heer het woord dienen hier gebruikt. De Heer diende enkel de mens tot zaligheid. Wanneer de Heer na de voetwassing zijn discipelen vraagt: wie is meer, hij die aanzit, of hij die dient? dan gebruikt Hij het woord dienen in de zin van het werk een knecht te doen. Men onderscheid altijd de woorden naar de zin, die het verband meebrengt. Daarom kan men ook de genoemde woorden omkeren en zeggen: hij, die dient, is meer dan die gediend wordt; want in het geestelijke iemand te dienen, is hem te geven, wat hij niet heeft. En wie is nu meer, die ontvangt, of die geeft? Immers die geeft. God ontvangt niets, Hij geeft alleen. Zo ook Christus met betrekking tot ons mensen. Hij geeft ons alles en kan van ons niets anders ontvangen dan onze dank, dan onze wederliefde. Dat zij Hem dan niet onthouden wordt! De Heer zei dus eigenlijk: dat Hij gekomen was niet om diensten van de mensen te ontvangen, maar om ze aan de mensen te bewijzen. En dat nu deze geestelijke meerderheid in deze wereld een tijdelijke minderheid is, komt vooreerst daarvan, dat de ware liefde, de ware dienstvaardigheid, de ware grootheid, een zaak van het hart en niet van de ogen is. De wereld is het gebied der zinnelijke, lichamelijke aanschouwing. Wat men met de ogen ziet, met de handen tast, met de zinnelijke gewaarwordingen omvat is het kind der natuur, de mens het hoogste. De schoonheid, de macht, de grootheid, die zich zichtbaar en handtastelijk openbaren, trekken zijn aandacht het eerst en het meest. De onzichtbare, de zedelijke schoonheid en grootheid trekken zijn aandacht reeds veel minder, en de hogere, geestelijke, Goddelijke schoonheid en grootheid trekken zijn aandacht nog minder, en staan bij hem, zo zij al bij hem bestaan, op een diepe achtergrond. De zonde heeft de orde verbroken, of, juister gezegd, omgekeerd; wat op de voorgrond stond is op de achtergrond geweken. De mens is meer lichaam dan ziel, en meer ziel dan geest, en naar zijn oorspronkelijke bestemming moeten beiden, ziel en lichaam, enkel door de Geest, die van God is, beheerst worden. Doch ten andere wordt dat geestelijk dienen, hoewel innerlijk het meerdere, uiterlijk het mindere, een knechtschap, omdat er met dat dienen verachting, smaad, lijden en dood verbonden is. Aldus was het dienen van de Heer tegelijk innerlijk zijn hoogste heerlijkheid, en uiterlijk zijn uiterste vernedering, zijn knechtschap. Treffende waarheid voorzeker, dat de Zoon van God de zondaren de zaligheid niet kon aanbrengen in een staat van aardse, zichtbare heerlijkheid (door gediend te worden), maar in een staat van aardse geringheid, door de mens te onderwijzen, te troosten, te genezen, te helpen, te redden uit alle nood, ja uit de dood, door zelf te dienen en te lijden. En zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen. Dat was de grootste dienst, welke de liefde van Christus de zondaar bewees. De Heer zelf zei het: Niemand heeft meer liefde dan deze, dat iemand zijn leven zet voor zijn vrienden. En nu, Christus gaf zijn leven voor de zijnen. In welke zin? Tot bevestiging van zijn getuigenis der waarheid, gelijk een martelaar doet, of tot een voorbeeld van lijdzaamheid en getrouwheid, gelijk de ene broeder voor de andere doet? Neen, tot een rantsoen, tot een losprijs, welke men betaalt tot loskoping van gevangenen; zó gaf Christus zijn leven, om ons gevangenen onder de macht van de zonde en van de dood, de satan, los te kopen, vrij te maken. Kan er duidelijker uitdrukking zijn voor de verzoening van de zondaars door de voldoening van Christus aan de Goddelijke gerechtigheid? Waar een losprijs wordt gegeven,

daar wordt hij ook geëist. Christus gaf zijn leven in de dood, en daarmee gaf Hij zijn losprijs. Aan wie? Aan wie anders dan God, tegen wie alleen alle zonde geschiedt; Want alle zonde is het overtreden van zijn wet, het tegenstaan van zijn wil, het verwerpen van zijn gezag, en daarmee de dood: het dragen van de Goddelijke straf, van het Goddelijk oordeel, van de Goddelijke toorn. God te zijn met de Vader, en mens te worden, en als mens Gods wet volkomen te volbrengen, Gods wil volkomen te gehoorzamen, Gods gezag volkomen te handhaven, Gods toorn te dragen, met één woord als God te leven en als een zondaar te sterven, is zich zelf te geven tot een rantsoen voor verloren zondaren, is de menselijke natuur in eigen persoon te herstellen, ja meer dan te herstellen, is haar te verhogen, is haar de Goddelijke natuur deelachtig te maken, waarin geen tweede val meer mogelijk is. Ja, Christus heeft deze nieuwe menselijke natuur in zich gewrocht door de Heilige Geest, en een iegelijk, die in Christus is, wordt deze nieuwe menselijke natuur meegedeeld door de Heilige Geest, uit wie dat nieuwe eeuwige leven is. In één woord, om niet te herhalen, wat vroeger gezegd is: Indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel, het oude is voorbij gegaan, zie het is alles nieuw geworden.

20:29 De Heer en Bartimeüs.

En het geschiedde, als Hij en zijn discipelen en een grote schare nabij Jericho kwam, dat de zoon van Timeus, Bartimeüs de blinde, aan de weg zat bedelende. De Heer had tot zijn discipelen gezegd, dat Hij naar Jeruzalem opging om te lijden, doch Hij leidde ook dat lijden in door een altijd voortgaande openbaring van heerlijkheid. Trouwens te midden van zijn verheerlijking op de berg werd er gesproken van zijn lijden, en te midden van zijn lijden zal er altijd gesproken worden van zijn heerlijkheid, en als zijn handen zullen geboeid worden, zodat Hij geen heerlijke wonderen meer kan doen, dan zullen toch zijn heerlijke woorden niet ophouden, en Hij zal tot de goddelozen hogepriester op diens zetel zeggen: Van nu aan zult gij zien de Zoon van de mensen, zittende aan de rechterhand Gods en komende op de wolken van de hemel; en tot de boetvaardigen moordenaar: Heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn. Thans zal de Heer zijn heerlijkheid openbaren aan een blinde, en straks in de tempel aan een menigte van blinden en lammen. De Heer ontwikkelde in de weinige dagen, die Hem nog vóór zijn lijden overbleven, zoveel werkzaamheid, en ons wachten dienvolgens nog zo vele treffende aanschouwingen, dat wij ook hier zijn met de overvloed van stof. Trouwens alles wat waarlijk van God is, wordt nooit uitgeput. Wij kunnen dan ook het voornaamste slechts even aanroeren. De Heer kwam te Jericho. Deze stad (ook de Palmstad genoemd) is ons allen bekend uit de geschiedenis van Israël's intocht in Kanaän. Zij is vermaard geworden in Israël én door het geloof van Rachab, die God de eer gaf, en er voor beloond werd door een stammoeder van het huis van David te worden, èn door het ongeloof van Hiël, die God zijn eer ontnam, en er voor gestraft werd door van zijn stamhouders beroofd te worden. Jericho bleef bestaan als een gedenkteken van Gods trouw en waarheid, en de Heer wilde deze stad ook ditmaal niet doorgaan, zonder haar te verheerlijken; want dat de Heer ook vroeger Jericho was doorgegaan, is, bij zijn veelvuldige optochten naar Jeruzalem, meer dan waarschijnlijk. Bij zulk een gelegenheid kon de Heer vroeger ook een blinde genezen hebben, die Mattheus, naar zijn gewoonte van samenvatting, thans met Bartimeüs verbindt, sprekende van de genezing van twee blinden. Hoe dit zij, Markus, die, waar Mattheus onderscheidene gebeurtenissen bijeenvoegt, ze weder van elkander afzondert, vermeldt de genezing van één blinde, en noemt hem bij name: Bartimeüs de blinde, die aan de weg zat en bedelde. Gij weet, God had in zijn wet verboden dat er een bedelaar in Israël zou zijn, Deuteronomium 15:4. En waarom mocht er geen zijn? Omdat de arme, die niet werken kan, door de liefde van hen, die werken kunnen, moet onderhouden worden, en die niet werken wil daartoe door het burgerlijk gezag niet met wreedheid, maar met een krachtige hand en een heilzame liefde gedwongen worden. Bartimeüs was blind en arm, en zijn natuurgenoten zorgden niet voor hem in zijn woning, zo moest hij dan wel uitgaan en zich aan de weg plaatsen, om iets te verkrijgen van de voorbijganger, die het zich nog niet tot vaststaand beginsel gesteld had, om bij de weg geen arme, wie hij zij, te geven. Doch Jezus vervulde ook nu de wet volkomen, niet voor zich zelf, want dat was niet nodig, maar voor hen, die haar niet konden vervullen, de wet van de liefde, die de mens enkel goed doet. Hij stelde de blinden Bartimeüs in staat om te kunnen arbeiden, zodat hij niet meer nodig had te bedelen. En deze, horende de schare voorbijgaan, vraagde: Wat was dat? En zij boodschapten hem, dat Jezus de Nazarener voorbijging. Ik moet bij deze gelegenheid opmerkzaam maken op een diep ingrijpend verschijnsel in ons maatschappelijk leven. Wij zien het uit het Oude Testament, en nog meer uit de Evangelische verhalen, dat de armen, de blinden, de lammen en over het geheel de geringere volksklasse niet zo afgescheiden waren van het overige volk, als bij ons en bij andere beschaafde volken, vooral in de grote steden, het geval is. Dat is geen vooruitgang, maar een grote achteruitgang in de samenleving. God heeft wel de standen gemaakt, maar niet de afstand gewild. Integendeel, Hij wil dat rijken en armen elkander ontmoeten, omdat Hij ze allen gemaakt heeft, Spreuken 22:2. Ik noem het daarom een treurig en zondig verschijnsel dat ieder zich van zijn mindere afzondert, om enkel met zijn gelijke om te gaan, zodat de verschillende standen zich afsluiten, en in zich zelf niet zelden verstenen. Men

moet de armen nooit en in geen opzicht buiten de atmosfeer van de liefde en het licht houden. Door zich met de mindere klasse in het geheel niet op te houden, worden deze of geheel tot werktuiglijke mensen, die niets anders kunnen dan ontvangen, en het ontvangene verteren, of tot boze mensen, die een wrok koesteren tegen de hoger geplaatsten in de maatschappij. Men beseft het doorgaans niet genoeg, hoe diep de maatschappij gezonken is daardoor, dat de hogere standen zich niet neerlaten tot de lagere standen. Het is een hovaardij, die meermalen door oproer en omwenteling op de vreselijkste wijze gestraft wordt, en daarom kunnen wij er niet genoeg voor waarschuwen. De hoge toon, waarop wij de rijken meermalen hoorden spreken tegen hun ondergeschikten, of de geringe handwerksman, was ons altijd bedroevend. De mindere volksklasse weet zeer wel de eerbied te bewaren voor de boven haar geplaatsten, want zij voelt haar afhankelijkheid; doch zij maakt aanspraak op een beleefde en minzame behandeling, en zij heeft er recht op. Spreek en handel in betrekking tot de onbeschaafdste met die welopgevoedheid, als waarmee gij tot uw gelijken spreekt, en hij zal u als zijn meerdere erkennen; want alsdan betoont gij u werkelijk zijn meerdere te zijn. Hoe schoon was het gezegde van die gouverneur onze West-Indië, die bij zijn aankomst met een hoog ambtenaar langs de straat gaande, en door een neger gegroet worden, deze wederkerig vriendelijk groette, en op de bevreemdende aanmerking van de ambtenaar, antwoordde: Hoe! zou die neger moeten denken, dat ik minder wel opgevoed was dan hij? Ziet eens, hoe liefelijk is het ook in onze tekst. De blinde bedelaar wil weten wat er gaande is, en hij komt het te weten. Hij spreekt met de omstanders, en de omstanders spreken met hem, en er is een gemeenzaamheid tussen hen, als ware zij elkanders gelijken, ja zij boodschapten hem, zij brachten hem, na van nabij gezien te hebben, waaruit de voorbij gaande schare bestond, de tijding: dat Jezus de Nazarener voorbijging. En daarmee bewezen zij hem een grotere dienst, dan zij zelf konden bevroeden. Het noemen van die naam zou de blinde de genezing veroorzaken. De blinde had die naam meer gehoord, en ook wel gehoord dat Jezus ook blinden het gezicht had teruggegeven, want blinden horen scherp en luisteren veel af, en weten veel meer dan anderen menen; en zo had hij een liefde voor die naam opgevat, die hem nu het middel aan de hand gaf, om zich te redden. Ook hierin ligt een les voor ons. De omstanders konden de blinde niet genezen, maar zij konden hem de naam van de geneesmeesters noemen, en zij deden het. Zo kunnen wij ook anderen niet bekeren, doch wij kunnen aan blinden, aan armen, aan ellendigen, en ook onze naaste betrekkingen en onze kinderen boodschappen, dat Jezus tot hen gekomen is; wij kunnen hen met de enige naam, in welke de behoudenis van de zondaren ligt, bekend maken, en hiermee kunnen wij de goede grond leggen, waarop in de tijd des welbehagens het geloof van de Behouder tot behoudenis kan aanroepen, zo als Bartimeüs deed. En horende, dat het Jezus de Nazarener was, die voorbijging, begon hij te roepen, en te zeggen: Jezus, Gij Zoon van David, ontferm u over mij! Bartimeüs gaf het bewijs, dat een blinde soms meer kan zien, dan een ander, die niet blind is, omdat er nog andere ogen zijn dan die des lichaams: ogen des geestes, des geloofs. Daarmee zag hij in Jezus de Nazarener (de gering geachte profeet) de Heer der heerlijkheid, de Messias, de Zoon van David. Hij slaakte de rechte kreet, die ieder moet slaken, zal hij geholpen worden. Er ontbrak niets aan de taal van zijn geloof. Hij riep Jezus (de Zaligmaker) aan in diens nederigheid zijn mensheid (als de Nazarener), en in diens heerlijkheid zijn Godheid als de Zoon van David, de Koning van Israël. Trouwens wie gelooft, die wordt door God geleerd hoe hij spreken, hoe hij bidden en hoe hij handelen moet. En velen van de voorbijgangers en de scharen bestraften hem, opdat hij zwijgen zou. De wereld bestraft altijd de gelovige, en de wereld is overal bezig om de zondaar van Jezus af te houden. Als wij Jezus aanroepen als de enige, van wie wij onze behoudenis verwachten, dan zien velen op ons neer als op zonderlingen, en als men spreekt van bekering, dan menen velen dat er iets schort in ons verstand. Vooral het hard roepen tot eer van Jezus wordt door de wereld bijzonder gehaat. Wilt gij Jezus in alle stilte, in uw huis, onder de uwen aanroepen, het zij! daar zijt gij uw eigen meester; maar in het openbaar, ten aanhore van velen, dat is niet te dulden; het is

onwelvoeglijk, en het is ook ergerlijk; want hoe velen van de Farizeeën en Schriftgeleerden zijn ook hier aanwezig, wie de titel Zoon David's! aan Jezus gegeven, ten hoogste verbittert. Daarom wordt Bartimeüs zowel door velen onder de voorbijgangers als door het Jezus verzellende volk bestraft, en het zwijgen opgelegd. Onder deze waren ook mannen, die niet wilden, dat de grote profeet opgehouden werd in zijn optocht naar Jeruzalem, door deze geringe bedelaar aan de weg. Doch de blinde toonde, dat wie geen ogen heeft en niet zien kan, nog een tong heeft, en dus roepen kan. Ook was het roepen niet onwelvoeglijk, want hoe anders zou hij Jezus bij zich krijgen? Het volk mocht hem dus al willen doen zwijgen. Maar hij riep zoveel te meer: Here, Gij Zoon van David! Ontferm u over mij! God vergoedt de blinde dikwijls het gemis van het zintuig van het gezicht, in de stem; blinden hebben niet zelden een schone en krachtige stem. En gelijk nu bij het altijd weder herhaald geklank der trompetten, der bazuinen, de muren van Jericho eertijds vielen, zo meende ook Bartimeüs, dat hij maar altijd weer dezelfde roep moest herhalen, om zijn wens te verkrijgen. Hij liet zich dan ook niet van zijn doel afbrengen. Hij besefte, dat er niemand was, die zeggen kon: wacht tot morgen en dan zult gij genezen worden. Neen, het stond bij hem vast: nu, of nooit. En daarom stoorde hij zich aan niets hoegenaamd van al wat anderen tot hem zeiden; neen, hoe meer zij hem verboden, te meer riep hij: Gij Zoon van David, ontferm U over mij! Hoe beschaamt hij ons! Hoe licht laten wij ons aftrekken door wat anderen zeggen, terwijl wij het oog onafgewend op de Heer gericht houden en van Hem alleen alles verwachten moesten, zonder ons te storen aan hetgeen mensen er van zeggen. Bartimeüs begreep de Heer het best van allen. Vooral de bewoners van een kleine stad, zo als Jericho was, zijn uiterst nieuwsgierig. Het gehele stadje liep dan ook uit, om de profeet van Nazareth te zien, en maakte daardoor de eenvoudige komst van de Heer met zijn discipelen tot een grote optocht en vertoning, waarbij het stilstaan bij een blinde niet te pas kwam; doch de blinde bedelaar oordeelde, dat waar de grote wonderdoener kwam, Hij niet kwam voor zich zelf, maar voor anderen, en wel voor zulke lieden als hij, de blinde, zelf was, voor ellendigen en hulpelozen, over welke Hij zich tot een grote optocht en vertoning, waarbij het stilstaan bij een blinde niet te pas kwam; doch de blinde bedelaar oordeelde, dat waar de grote wonderdoener kwam, Hij niet kwam voor zich zelf, maar voor anderen, en wel voor zulke lieden als hij, de blinde, zelf was, voor ellendigen en hulpelozen, over welke Hij zich ontfermen kon. En nu, waar heeft Jezus zich bij herhaling horen aanroepen, en niet gehoord, ja niet verhoord? En Jezus stil staande, zei, dat men hem roepen zou. De Heer stond stil. Hoewel in het midden van een menigte volks, die Hem volgde, omringde en voorging, liet Hij zich niet met hen voortbewegen. Hij stond stil, met het geven van een van die beslissende bevelen, die Hem eigen waren: dat men de blinde tot Hem brengen zou. Hij beval het dezelfde mensen, die de blinde wilden terughouden. En nu stonden allen stil, en sommigen gingen zelfs heen om de blinde te halen. Heerlijk ogenblik, waarin de Heer zijn loop afbreekt, om een blinde het gezicht te geven. En zij riepen de blinde, zeggende tot hem: Heb goede moed, sta op, Hij roept u. Nu Jezus zelf roept, is niemand meer tegen de geroepene; nu wordt de Heer alleen gehoorzaamd, en zijn de wegen gebaand, waarop de redding komen zal. Men spreekt nu de ongelukkige moed in; men begrijpt, dat waar Jezus tot zich roept, de genezing niet anders dan volgen kan. Ook zijn er altijd welgezinde mensen, die zich verblijden, wanneer er hoop is, dat een ongelukkige geholpen wordt. Heb goede moed, sta op, Hij roept u. Ja, heb goede moed, Bartimeüs! Tot nu toe had gij slechts gemeenschap met de wereld als achter een scherm, en was het rijk der schoonheid voor u gesloten; thans zal dat rijk zich voor u ontsluiten, en zult gij van achter uw scherm, uw voorhangsel, intreden in het rijke, volle mensenleven, en het zal u enigszins zijn, als het dien ten volle wezen zal, die van de aarde intreedt in de hemel. En hij, zijn mantel afgeworpen hebben, stond op en kwam tot Jezus. Hij voelde dat het onwelvoeglijk was, in zijn mantel gehuld tot de Heer te komen. Het is de uitwendige verwezenlijking van het denkbeeld of het gevoel van de zich bekerende mens, dat hij iets moet afwerpen, wat hem bedekt; dat hij zich voor God moet stellen, zo als hij is. Zo zijn er meer van die onvoorbedachte, maar toch

wezenlijk lichamelijke uitdrukkingen van geestelijke zaken. Het staan van de Farizeeër en het van verre staan van de tollenaar in de tempel, zijn hiervan de bewijzen. Daarom is de benaming beschaafde Christenen, die wij op de titel van sommige boeken als bepaald voor verstandelijk ontwikkelden geschreven, lezen, één van die uitdrukkingen, die de Schrift niet kent, maar die de mensen maken. Het Evangelie is bestemd om juist bij voorkeur aan de armen gepredikt te worden, en nu voegen wij er bij, dat zij, die er het meeste behoefte aan hebben, het ook het meeste begrijpen. Wij hebben meermalen gesprekken gehad met de eenvoudigste mensen, voor wie het Evangelie zo klaar was als het licht, en wij hebben dikke boeken over het Evangelie gelezen van grote geleerden, van welke wij eerlijk moesten zeggen: zij begrijpen er niets van. En Jezus antwoordende, zei tot hem: Wat wilt gij, dat Ik u doen zal? Een tweede trek van de aangeboren welvoeglijkheid, welke de geestelijke mens beoefent, is, dat Bartimeüs in de tegenwoordigheid van de Heer zijn bede niet herhaalt, maar zwijgt en wacht totdat de Heer tot hem spreekt. Hij had geroepen, om de opmerkzaamheid van de Heer tot zich te trekken, doch nu dat oogmerk bereikt is, wacht hij op hetgeen de Heer met hem zal doen, en daarmee op het antwoord, dat de Heer op zijn bede om ontferming geven zal. En nu, antwoordt de Heer hem, niet met een daad, maar met een wedervraag: Wat wilt gij, dat Ik u doen zal? Doch wist de Heer dat niet? Had Bartimeüs niet gevraagd, dat de Heer zich over hem ontfermen mocht, en wat kon hij daarmee anders gemeend hebben, dan dat hem de ogen geopend werden? De Heer wist dat alles, en toch moest Bartimeüs andermaal spreken uit zijn geloof en bepaald zeggen wat hij van Hem, de Heer, begeerde. De Heer bemint het levend geloof, en het levend geloof openbaart zich, en neemt alle lijdelijkheid Weg. Niet de Heer zei: wilt gij dat Ik u de ogen open? Neen, Bartimeüs moest het zeggen: van hem moest het voorstel uitgaan, en van de Heer de aanneming, de genegenheid en de mogelijkheid, om het voorstel te doen. God geeft de weg, opdat wij zouden kunnen wandelen; doch nu moeten wij er dan ook op wandelen. God wil ons niet tot blote werktuigen, maar tot zijn medearbeiders maken, en daarom geeft Hij niets volstrekt onmiddellijk, ook niet het meest onmiddellijke (de wonderbare genezing) dan door iets aan onze zijde, dan door ons geloof heen, ook in de natuur is het niet anders. Ook daarin geeft God ons alles alleen langs bepaalde wegen. Kan God ons niet de appel rechtstreeks op de tafel geven? Ja, maar Hij wil dat niet. De boom moet hem voortbrengen, en om de boom te verkrijgen en vrucht te doen dragen, moet hij door mensenhanden geplant en gekweekt worden, en is dat geschied, dan eerst werken zonneschijn en regen en al de krachten van de natuur te zamen, om de appel op onze tafel te doen komen. God wil dat alle vrucht door ons verstand en gemoed en al onze vermogens heen in onze hand komt, en door onze hand tot onze mond. En de blinde zei tot Hem: Rabbouni! dat ik ziende mag worden! Een derde trek van de geestelijke welvoeglijkheid bij Bartimeüs is, dat hij nu, vóór Jezus staande, Hem niet aanspreekt met de naam Zoon van David, maar met de gewone naam Rabbouni, Meester. Hij had de Heer bij zijn koninklijke titel genoemd, en de herhaling er van zou iets gezochts zijn geweest; ook stelde Bartimeüs thans, door de Heer Rabbouni te noemen, zich tot zijn discipel. De discipelen en discipelinnen van de Heer noemen de Heer altijd bij deze naam. Hoe liefelijk, niet waar? Hij zei er mee tot de Heer: Ik ben een degene, die U liefhebben, die in U geloven, die U voor de Zoon van God, voor de Meester erkennen. Rabbouni, dat ik ziende mag worden! Hoe kort en alles afdoende! Hier toont zich nog de frisheid van het geloof. Wij maken gewoonlijk nog zo menige omweg, en omwikkelen ons gebed meestal met een tal van woorden, die het gebed bederven en het van zijn kracht beroven. Laat ons toch eenvoudig zijn in onze gebeden, en met God spreken met zoveel openhartigheid als eerbiedigheid. En Jezus, innerlijk bewogen zijn met barmhartigheid, raakte zijn ogen aan. Het aanraken van de ogen diende niet alleen om deze blinde, gelijk vroeger de blindgeborene door de zalve van slijk, een voelbaar teken te geven, dat hem zijn ogen zouden worden opengedaan, maar ook om te kennen te geven, dat de kracht Gods door de Heeren mensheid moest heengaan, om het wonder te doen plaats hebben. De Heer deed geen wonderen, zoals de profeten, in de naam van de Heer, en ook niet onmiddellijk,

onzichtbaar, zonder alle tussenkomst, zoals God de Vader en de Heilige Geest wonderen doen; neen, Christus was waarachtig God en mens, en als beiden, als Godmens deed en sprak Hij alles wat Hij deed en sprak. Daarom deed de Heer ook geen wonderen, alvorens de doop van de Heilige Geest ontvangen te hebben. Had de Heer vóór die tijd wonderen gedaan, Hij zou ze gedaan hebben uit kracht zijner eigene Goddelijke natuur, doch daartoe was Hij niet gekomen. Hij was gekomen niet om zijn eigen wil te doen, ofschoon deze ook volstrekt heilig was, maar om een volmaakte gehoorzaamheid te betonen aan de Vader, en dus alleen diens wil te doen. De aanraking, de handoplegging, de woorden, waarmee de Heer de genezing deed vergezeld gaan, waren dan ook de uitwendige uitdrukkingen en tekenen van deze Godmensheid des Heeren. En zei tot hem: Word ziende. Het is een volstrekt Goddelijk machtwoord, Christus gebiedt het naar de natuur volstrekt onmogelijke. Het is de herhaling van het scheppingswoord tot de duisternis: Er zij licht! en er was licht. Ga heen, uw geloof heeft u behouden! Bartimeüs zal thans in zijn gedachte en in zijn hart de zaak omgekeerd en gezegd hebben: Neen, niet mijn geloof heeft, maar uw macht en liefde hebben mij behouden. Doch de Heer prijst het geloof in de gelovige, omdat het geloof de door God in het hart van de mens gegeven ontvankelijkheid is voor de genade van Christus; en zo prijst Christus in het geloof het werk van de Vader en van de Heilige Geest; want even als Christus tot ons zegt: Zonder Mij kunt gij niets doen, zegt Hij ook: Zonder de Vader kan Ik niets doen, Johannes 5:19. Indien het geloof niet uit God, maar een bloot menselijk werk ware, Christus zou onmogelijk aan het geloof de genezing van de blinden hebben kunnen toeschrijven; doch nu geeft Hij in het wonder der redding, aan Bartimeüs als het ware de beloning voor diens oefening des geloofs. Immers in dat geloof had Bartimeüs Jezus aangeroepen om redding. Juist omdat het geloof de aanroeping is van Jezus en het alleen steunen op Hem tot behoudenis, is er ook niets anders tot behoudenis nodig, dan het geloof. En terstond werd, hij ziende. De genezing volgde terstond, op eens en volkomen. Er werd geen overgang vereist van de nacht der blindheid tot de dag der aanschouwing. Gods scheppingswerk kent geen overgangen, het is in eens volkomen, zo als het wezen moet. En nu is het wonder een scheppingswerk, maar een werk der tweede schepping, welke door de almacht en de genade des Drieënige Gods uit de eerste schepping wordt te voorschijn geroepen als het licht uit de duisternis, de heerlijkheid uit het lijden, het leven uit de dood. En volgde Jezus op de weg. Die gered is, volgt Jezus; Wie Jezus niet volgt, is niet gered. Ach, waarom hebben zo weinigen Jezus lief, en hebben zo velen niets voor Hem over? Omdat zij niet door Hem beweldadigd zijn. En waarom zijn zij niet door Hem beweldadigd? Omdat zij verzadigd zijn, omdat zij in hun gevoel en in hun gedachten alles hebben, Wat zij nodig hebben en niet zouden weten, waarom zij Jezus zouden aanroepen. Doch daarom zijn ook zij alleen zalig, die arm zijn van geest en hongeren en dorsten naar Gods gerechtigheid. God verheerlijkende. Waar de zekerheid der redding is, daar zijn ook hart en mond vervuld van 's Heeren lof. Men heeft wel eens gevraagd: Wat moet bij ons het eerste zijn: Gods eer of onze behoudenis? Doch hoe kan men God danken, verheerlijken, alvorens men behouden is? Dus moeten wij eerst geloven aan Gods reddende liefde jegens ons, en alzo behouden zijn door het geloof aan Gods onfeilbare belofte, in de Zoon zijn liefde, door de Heilige Geest, moet en zal ook Gods eer en de verheerlijking van zijn naams ons boven alles ter harte gaan. En al het volk dat ziende, gaf Gode lof. Waar ongelukkigen behouden worden, daar worden de toeschouwers ontvonkt tot dankzegging. Zie het aan het strand bij storm, als van daar onze moedige mannen met de reddingsboot de vreselijke branding doorklieven en terugkeren met buit, met de buit van geredde mensenlevens: hoe gaat dan de juichtoon op van allen, die aan strand staan en ook redden wilden, maar niet redden konden! Zo vervulde de Heer zelf zijn woord: Laat uw licht schijnen voor de mensen, omdat zij uw goede werken zien en uw Vader in de hemel verheerlijken.

21:1 De Heer en het volk bij zijn intocht te Jeruzalem.

Jezus dan kwam zes dagen vóór het Pascha te Bethanie. Het was nu Zondag. Des Maandags deed de Heer zijn intocht te Jeruzalem, Dinsdag reinigde Hij de tempel; Woensdag hield Hij de maaltijd te Bethanie; Donderdag de Paasmaaltijd; Vrijdag werd Hij gekruist. Het was de gewoonte van godvruchtige Israëlieten om niet te Jeruzalem te komen als het feest begon, maar als de naaste voorbereidingen tot het feest begonnen. Zo deed ook de Heer, Hijzelf bereidde zich voor tot zijn kruisdood. Er was nog veel voor Hem te doen en te zeggen, alvorens die belangrijke ure kwam. En niet te Jeruzalem, maar hier, in het nabijgelegen Bethanie, zou zijn vast verblijf zijn. In Jeruzalem was het niet veilig voor de Heer te overnachten, en waar natuurlijke voorbehoedmiddelen bestaan, doet de Heer geen wonderen. Daar Lazarus was, die gestorven was geweest, welken Hij opgewekt had uit de doden. Het Was nog maar kort geleden, zo als wij gezien hebben, dat de Heer Lazarus had opgewekt, en dit wonder had zulk een beroering onder de Farizeeën en Schriftgeleerden veroorzaakt, dat zij de dood van Jezus onherroepelijk vaststelden. De Heer was wel de dadelijke moordaanslag ontweken, door enige tijd andere streken in het land te bezoeken; doch nu het Paasfeest Hem weder naar de stad riep, ging Hij weder derwaarts, zich regelende naar de ordeningen Gods, door welke alleen de Heer zich liet bepalen. Zo moeten ook wij gedurig zorgen, in de weg van God te zijn, opdat wij niets doen, dan hetgeen naar de orde Gods is. Niets is zo gezegend als Gods geboden in ieder voorkomend geval te kennen, want naar Gods gebod handelend, zijn wij altijd veilig voor de gevolgen. De grote zwarigheden bij de Christen ontstaan juist daardoor, dat hij in vele voorkomende gevallen niet weet, wat de wille Gods is, omdat hij, als Paulus, door tegengestelde redenen tot een keuze wordt gedrongen. Doch daarom werd de godvruchtige Israëliet, en wordt ons door de Schrift ten sterkste aanbevolen, Gods geboden tot onderwerpen van onze gedurige overpeinzing te maken, opdat wij geoefende zinnen verkrijgen tot onderscheiding van goed en kwaad, en met een geestelijke schranderheid uit Gods gebod in bepaalde gevallen mogen afleiden wat Gods wil in niet bepaalde gevallen zij. Een grote schare dan der Joden verstond, dat Hij aldaar was, en zij kwamen niet alleen om Jezus wil, maar opdat zij ook Lazarus zouden zien, die Hij uit de doden had opgewekt. Het was een soortgelijke nieuwsgierigheid als die van Zacheus, en wij kunnen haar niet anders dan natuurlijk vinden. Een uit de dood opgewekte te zien, en dat wel in de tegenwoordigheid van Hem, die hem uit de dood heeft opgewekt, was een te zeldzame en te grootse aanschouwing, dan dat zij niet een menigte inwoners van Jeruzalem (want deze worden onder een grote schare van de Joden verstaan) zou hebben aangetrokken, om nu Jezus in het nabijgelegen Bethanie teruggekeerd was, Hem en tevens Lazarus, de opgewekte te gaan zien. Zij hadden er zoveel van horen spreken, dat zij nu ook zelf wilden komen en zien. En de Heer liet ze komen en zien, zonder de ijdele en onvruchtbare nieuwsgierigheid terstond te bestraffen. De Heer zijn eigen woord was: kom en zie! en nooit beval Hij de schare zijne discipelen en navolgers heen te gaan. Die uit blote nieuwsgierigheid tot Hem kwamen, zouden van zelf weer van Hem heengaan; want er zou een proeftijd voor hen komen, die zij niet zouden kunnen doorstaan: het lijden van Gethsemane, van Golgotha. En de overpriesters beraadslaagden, dat zij ook Lazarus doden zouden, want velen van de Joden gingen heen om zijnentwil, en geloofden in Jezus. Waren de Joden tot de overpriesters teruggekeerd als vijanden van Jezus, als ongelovigen, deze overheden van het volk zouden er zich over verblijd hebben; doch nu zo velen van de waarheid der opwekking van Lazarus overtuigd, Jezus erkenden als de Christus, ontstak hun toorn op nieuw en eisten zij een tweede offer. Trouwens, zó ver gaat de kwaadwilligheid van de ongelovigen altijd, dat zij met de waarheid, ook het bewijs der waarheid willen vernietigen; zij doen wat de bedrieger doet, die het handschrift, dat tegen hem getuigt, zoekt in handen te krijgen, om het te verscheuren of te verbranden. Hoe gaarne zouden de ongelovigen de bijbel, die hun op elke bladzijde het eeuwig oordeel aankondigt, willen vernietigen, als zij het maar konden; doch zij kunnen het niet. Gods werk is niet te vernietigen, maar men kan er zich wel het hoofd op verbrijzelen. En

het geschiedde de andere dag, toen zij Jeruzalem genaakten en gekomen waren nabij Bethfage en Bethanie, aan de Olijfberg. Tussen Bethanie en Bethfage aan de Olijfberg lag de wegscheiding naar Jeruzalem. Aan deze plaats gekomen zijn, stond de Heer met degenen, die Hem vergezelden, een wijle stil om de toebereidselen tot zijn intocht te maken. Zond Jezus twee van zijn discipelen uit. De Heer beschikt, overeenkomstig zijn waardigheid, over hetgeen Hij van mensen vraagt, door zijn dienaren. Zo doet Hij ook nog. Zijn dienaren zijn zijn ambassadeurs, en door deze vraagt Hij ook nog heden uw geld, uw hart, uw liefde, uw leven. Hij zond twee van zijne discipelen uit. De Heer doet alles met orde, en tot de orde behoort ook het getal. De orde is de uitdrukking der wijsheid. Het was de Heer doorgaande gewoonte, zijn discipelen twee aan twee uit te zenden, opdat de gemeenschap van de heilige nooit mocht ontbreken. Waarschijnlijk waren deze twee discipelen dezelfden, die later het Pascha bereiden moesten, en die wij meermalen te zamen zien, namelijk Petrus en Johannes. En Hij zei tot hen: GAAT HEEN IN HET VLEK, DAT TEGEN U OVER IS, EN GIJ ZULT TERSTOND ALS GIJ DAARIN KOMT, EEN EZELIN GEBONDEN VINDEN, EN EEN VEULEN BIJ HAAR, WAAROP GEEN MENS OOIT GEZETEN HEEFT; ONTBINDT ZE, EN BRENGT ZE TOT MIJ. Dat met het veulen de ezelin moest gebracht worden, geschiedde voornamelijk, omdat het veulen naast de ezelin gewillig loopt, terwijl het alléén en nog onbereden, onmogelijk in een geregelde gang te houden is. Ofschoon de natuur de Heer van zelf altijd gehoorzaamde, zo gebruikte Hij nog thans, naar de eigenaardigheid van zijn staat en waarachtige mensheid (zo als wij meermalen opgemerkt hebben) tegelijk de natuurlijke middelen; en zo liet Hij de ezelin naast het veulen gaan. De ezelin, en vooral het veulen, dat nog geringer is, is het bekende beeld der dienstbaarheid. Straks zullen wij de tekst zelf horen, die spreekt van de jukdragende ezelin. Zo werd dan niet een fraai opgetuigde, getoomde en gedresseerde ezel of ezelin, maar een eenvoudig veulen, dat nog bij de moeder is, en door deze wordt verzeld, door de Heer genomen tot zijn intocht binnen Jeruzalem. Kan er uitwendig eenvoudiger, nederiger en tevens inwendig groter, verhevener keuze zijn? Hoe voegzaam was het voor de Heer, om op zulk een van die zijn intocht te houden, tot een stad, waar enkel vernedering en lijden Hem wachtten, Hem, die niet gekomen was om gediend te worden, maar om te dienen, en zijn leven te geven tot een rantsoen voor velen. Aan de andere kant, Hij was de Heer, en daarom was er nooit een vernedering in Hem, waarmee geen heerlijkheid verenigd was. Het moest dus ook daarom een veulen zijn, waarop Hij zijn intocht deed, omdat men alleen van een jong veulen zeker kon zijn, dat het nog door niemand bereden was. Johannes zegt dan ook: Hij vond een JONGE EZEL. De Heer, gij weet het, komen al de eerstelingen toe. En de Heer is de Heilige, de Heilige Israël's, en als zodanig behoorde tot Hem uit de zondige wereld wat het naaste aan het onbesmette grensde, en althans nog niet door anderen gebruikt was. Vandaar dat zijn graf ook een nieuw graf Was. Alles waarmede de Heer zich in betrekking stelde, moest het denkbeeld aan zich dragen van nieuwheid, versheid, reinheid, ongereptheid: wel verre dat dit een toevalligheid zijn zou, is het bij de Heer een vast beginsel. Het betaamde Hem, die alle dingen nieuw maakt, enkel nieuwe dingen tot zijn bijzondere dienst te stellen. Ook bij ons moet alles nieuw zijn, zullen wij Christenen zijn. Zonder nieuw geboren te zijn, en nieuw te zijn in alles, kunnen wij dat koningrijk niet ingaan, waarvan Christus, de nieuwe mens, de Koning is. En indien iemand u vraagt: WAAROM DOET GIJ DAT? zo zult gij alzo tot hem zeggen: OMDAT DE HEERE DEZE VAN NODE HEEFT. En hij zal ze terstond herwaarts zenden. Gij ziet, de Heer openbaart zich hier als de Heer, wiens alle dingen zijn, en die er in ieder ogenblik vrijmachtig over kan beschikken; vrijmachtig en almachtig, want wat Hij zegt, moet geschieden. Het zij ons een beeld van alles, wat de Heer van ons nodig heeft, en waarover Hij dan ook beschikt: hetzij onze tijd, ons geld of onszelf. Niemand, hoe rijk hij is, verbeelde zich dan ook een rijke te zijn, die tegelijk de enige eigenaar zijner goederen is. De Heer alleen is die rijke, Hij alleen is de eigenaar. Al wat wij hebben, moet tot zijn beschikking staan. De gehele vraag van de betoning onzer liefde komt dan ook alleen neer op de vraag: Heeft de Heer het van node? Zo ja, dat wij

het aan Hem geven; zo neen, dat wij het voor Hem bewaren en besturen. De noodzakelijkheid geeft de beslissing, want wat noodzakelijk is, moet geschieden. Doch let wel, de vraag is: Heeft de Heer het van node? immers niet ieder mocht het veulen aan de wegscheiding ontbinden; niet ieder heeft eigendomsrecht; alleen de Heer kan over alle eigendomsrecht beschikken. waren de discipelen uit eigen beweging heengegaan, om het veulen te ontbinden, zij zouden eens anders eigendom zich toegeëigend hebben, doch nu hadden zij hun orderbrief bij zich. 'Toont ons uw lastbrief' zei de eigenaar, en de discipelen deden het, en de eigenaar liet hen begaan, want waar de Heer zelf werkelijk gebiedt, daar laten alle mensen ook alle dingen werkelijk los tot 's Heeren dienst. Daarom hebben wij enkel te zien op een bevel Gods; hebben wij dat, zo hebben wij maar te gaan, en het zal wel lukken. Doch wachten wij ons aan de andere kant te zeggen: 'De Heer heeft ons nodig,' want dan zouden wij moeten vrezen, dat de Heer aan ons doet, wat Hij meermalen deed aan de eerste lichten in de kerk, aan de veel gevende en nog meer belovende mensen, van wie wij zeiden: ze zijn onmisbaar. Hij zou ons kunnen wegnemen, gelijk Hij hen meermalen wegnam, en daarmee tonen, dat wij niet onmisbaar zijn; want als wij weg zijn, gaan de zaken even goed hun gang, en soms nog beter. Maar als de Heer ons nodig wil hebben, voorzeker, dan is het een eer, een voorrecht, een zegen, een zaligheid voor ons, Hem te dienen; en als wij dan als David, Gods raad hebben uitgediend, dan gaan wij als Simeon, God dankend en verheerlijkend, heen in vrede. Letten wij dan ook hier op de onafscheidelijke vereniging van de Goddelijke en menselijke natuur in Christus. Hij was een mens en Hij was de Heer. Hij had niets in eigendom, en Hij beschikte over alles, wat Hij nodig had; Hij beval, en niets en niemand weerstond Hem. Hem moet alles dienen, moeten allen gehoorzamen, hetzij gedwongen, hetzij vrij. Gedwongen moeten zijn vijanden Hem dienen, want zij moeten tegen hun wil en zonder er zich van bewust te zijn, werktuiglijk zijn bevelen volbrengen; vrij dienen Hem zijn discipelen. Alles komt ook hier wederom aan op het geloof. Geloof is vrijwillige gehoorzaamheid jegens de Heer. Dat wij dan geloven, dat wij ons aan de Heer gewillig en van ganser harte overgeven, om door Hem gediend te worden in de behoudenis onze zielen, en om Hem te dienen, door te doen, wat Hij ons gebiedt te doen. Nog eens, neen! de Heer heeft ons niet van node, want al de legioenen der engelen staan Hem ter dienst, maar als Hij ons nodig wil hebben, dan moeten wij ook alles voor Hem doen, of alles voor Hem loslaten, zo als de ezelin en het veulen voor Hem losgelaten werden. Trouwens, wij merkten het reeds op, het woord, dat de Heer zijn discipelen meegaf, was een machtwoord, want de Heer doet wonderen ook zonder wonderen, wonderen in het verborgene, die niemand voor wonderen houdt, en die toch wonderen zijn. Al wat de Heer wil geschiedt, omdat Hij het wil. En daarom is het bij de Heer dezelfde zaak, of Hij een blinde het gezicht, een melaatse de gezondheid, een dode het leven teruggeeft, dan of Hij zich het veulen laat brengen, dat Hem binnen Jeruzalem zal dragen. In alles straalt zijn Godheid door zijn mensheid heen, en wederkerig wordt in alles niet alleen zijn Godheid, maar ook zijn mensheid gezien. Immers de Heer heeft als zodanig niets nodig, Hij, die hemel en aarde bezit; maar als mens heeft de Heer alles nodig, wat een mens nodig heeft om menselijke handelingen te verrichten. De Heer had het ezelsjong nodig, om de profetieën te vervullen. Op de grote wereldkaart van de profetie stond ook dat kleine veulentje getekend, en zo het ontbroken had in de vervulling, de gehele kaart zou de stempel haar echtheid hebben gemist; doch dit was onmogelijk. Wat God voorzegt, dat geschiedt daarna onfeilbaar. Dit alles nu is geschied, opdat vervuld wordt hetgeen gesproken is door de Profeet (Zacheria), zeggende: ZEGT DER DOCHTER ZIONS: VREES NIET, ZIE, UW KONING KOMT TOT U, ZACHTMOEDIG, GEZETEN OP EEN EZELIN EN EEN VEULEN, ZIJNDE EEN JONG DER JUKDRAGENDE EZELIN. Welk een heerlijkheid, dat reeds vijf honderd jaren te voren dat geringe lastdier bij God in de profetie gedacht werd, omdat het de Heer ten dienste zou staan. Deze volmaakte vervulling versterke ons geloof bij de verwachting van al wat nog vervuld moet worden; ook daarin kan noch zal tittel of jota ontbreken. Als de Heer zijn tijd gekomen is, volgen ook de vervullingen zijner profetieën. Een enkele dag, ja enige uren vroeger, en de

vervulling van Zacheria's profetie zou nog een onmogelijkheid zijn geweest; het veulen zou niet aan de wegscheiding gestaan hebben; eerst in hetzelfde ogenblik, waarin de Heer het nodig heeft, wordt het aldaar gevonden. Ook daarom zegt Johannes: De Heer VOND een jongen ezel, en zat daarop. De voorzienigheid van de Vader was onophoudelijk in volstrekt volkomene overeenstemming met de handelingen van de Zoon; wat deze te doen had, dat vond Hij ook te doen, daartoe werd Hem de gelegenheid aangeboden. En nu, wat de Heer geschiedde, geschiedt ook de zijnen. Zijn wij Christus discipelen, dan zullen wij ook ten allen tijde geleid worden in de weg, die wij zullen hebben te gaan. Voorts moeten wij opmerken, dat zeker de meeste lezers van deze profetie bij Zacheria haar niet op de Messias, die door de meeste Israëlieten alleen in heerlijkheid verwacht werd, zullen hebben toegepast. Eerst de vervulling maakte ook deze profetie volkomen klaar. Daarom zijn de profetieën de toekomst, vooral wat de bijzonderheden, haar verband met andere gebeurtenissen en haar opvolging naar tijden en plaatsen betreft, voor ons nog doorgaans verre van duidelijk en klaar, en moeten wij ons meestal met de hoofdomtrekken vergenoegen. Trouwens, het is met de profetie als met het goud in de grond; het ligt er niet in baren, maar in ertsklompen, dus omvangen door allerlei andere bestanddelen, waarvan het boven de grond eerst door velerlei bewerkingen losgemaakt moet worden, zal het als goud door ons gezien en gebruikt kunnen worden. Op dezelfde wijze ligt ook de profetie van de Christus bij de profeten omwikkeld met allerlei tijdelijke, plaatselijke, historische zaken. Zegt de dochter van Zions. Gij weet, het is de schone beeldspraak van het Schrift, dat geheel het volk vertegenwoordigd wordt door zijn dochters; en waarom door zijn dochters? omdat zij de grondslagen zijn van het voortbestaan van het volk, de moeders van nieuwe geslachten. De dochter ZIONS is bepaald de vertegenwoordigster van de stad Jeruzalem, welke op haar beurt als de hoofd en tempelstad geheel het Joodse land en volk vertegenwoordigde. Zion is naar de naam van de berg, waarop de tempel gebouwd was, de geestelijke, Goddelijke, profetische benaming van Jeruzalem, als de stad des groten Konings, de stad Gods, alwaar Hij zijn rust genomen had (Psalm 132:13,14). De Heer, de Messias, zou Jeruzalem eenmaal op buitengewone wijze bezoeken; het zou niet een bloot komen zijn, zo als vroeger meermalen plaats had, maar een werkelijke intocht; vandaar dat een profeet door God tot heraut wordt gesteld van de Messias, om het volk oplettend te maken en voor te bereiden op zijn komst, in de woorden: Zegt de dochter Zions: ZIE, UW KONING KOMT TOT U! Niet uw leraar, uw profeet, neen, uw Koning, uw Messias, David’s Zoon en David’s Heer. De Heer werd dus der dochter Zions aangekondigd met de titel zijne heerlijkheid. Hij ging naar zijn lijden en door zijn lijden tot zijn heerlijkheid. Doch wat in de volheid der eeuwen volgt, gaat bij Hem in de eerstelingen vooraf. De Heer laat zich als Koning huldigen, alvorens het kruist Hem! over Hem wordt uitgeroepen; opdat men het woord van Pilatus op het kruis: Deze is de Koning van de Joden! zou verstaan uit het woord van Zacheria: Zegt de dochter Zions: Zie, uw Koning komt tot u! En waardoor vervulde de Heer deze hooggewichtige profetie? Eenvoudig door ditmaal op te houden te voet te gaan, zo als Hij gewoon was. Hij kwam als Koning, in koninklijke waardigheid, maar niet in koninklijke heerlijkheid, neen in koninklijke nederigheid, overeenkomstig het doel, waartoe die intocht geschiedde, om als de Koning Israël’s, als de Messias te lijden en te sterven. Eenmaal zou het ezelsveulen worden vervangen door het witte paard, Openbaring 19:11. De Heer handelde in alles wat Hij deed en leed groot en koninklijk eenvoudig. In Galiléa vermeed Hij alles, wat het volk aanleiding kon geven Hem als Koning uit te roepen; maar nu Hij tot de stad komt, die Hem van zich uitwerpen en Hem doden zal, nu openbaart Hij zich zelf als Koning en heerst Hij als zodanig in het midden van zijn vijanden, tot een eerste profetie van hetgeen de laatste toekomst verwezenlijken zal. Doch dit verstonden zijn discipelen in het eerst niet; maar toen Jezus verheerlijkt was werden zij indachtig, dat dit van Hem geschreven was, en dat zij Hem dit gedaan hadden. De Apostelen stellen zich niet voor als geleerden in de dingen van het koningrijk Gods, die de Schrift kennen, maar als dezulken, die de Schrift niet kennen, althans niet verstaan. Hadden zij dan de profetieën van Zacheria niet

gelezen? Ja, zeer dikwijls, en zij zelf hadden die profetieën aan Jezus vervuld, en toch verstonden zij ze niet. Weten en verstaan zijn twee zaken, die, op geestelijk gebied, een derde zaak nodig hebben: het licht van de Heilige Geest. De Heilige Geest herinnert ons meermalen later, wat wij vroeger lazen en deden, en laat daarop een licht vallen, waardoor wij de betekenis van beiden volkomen duidelijk zien. Er zijn ook zaken, die men van nabij niet zo duidelijk ziet als op een afstand. Herinner u slechts, dat als in de winter de bomen met rijm zijn bedekt, gij die winterpracht niet in haar volheid kunt zien aan de bomen, die vóór uw deur, maar aan die, welke aan de overzijde van de gracht, of op een andere wijze van u verwijderd staan. En de discipelen, die uitgezonden waren, heengegaan zijn, vonden het veulen gebonden bij de deur, buiten aan de wegscheiding, en zij ontbonden hetzelfde. En als zij het veulen ontbonden, zeiden de heren dezelve en sommigen van degenen, die daar stonden tot hen: WAT DOET GIJ, DAT GIJ HET VEULEN ONTBINDT? En zij zeiden: DE HEER HEEFT HET VAN NODE. En zij lieten ze gaan. De discipelen deden wat de Heer hun gezegd had. Kwam het in hun gedachten op, dat de zaak iets ongeoorloofds was? Neen. Zij geloofden, en wisten hiermee, dat de Heer niets ongeoorloofds kon doen, en dat de toestemming van de eigenaren zou volgen, zo als zij dan ook ondervonden. Het zij ons tot een bemoediging. Hoe dikwijls zien wij op tegen een zaak, die wij van 's Heeren weg moeten doen, of tegen een woord, dat wij in zijn naam moeten zeggen, terwijl wij toch niets anders te doen hebben, dan eenvoudig onze boodschap te doen, om te ondervinden, dat geen enkele hinderpaal ons ontmoet. Indien wij geloven, zullen ook wij alles vinden, zo als de Heer het gezegd heeft; doch wij geloven niet, althans niet genoeg; want het is met ons geloof, zo als het bij velen is, die veel geld hebben, maar er weinig gebruik van maken. De eigenaren van de ezelin en het veulen lieten de discipelen gaan. Lukas zegt niet eens dat zij het toelieten; dat sprak bij hem van zelf. De discipelen vonden dus gelovige mensen, die hun woord geloofden, en hun eigendom gaarne de Heer ten gebruike gaven. Zo heeft de Heer overal betrekkingen, die niemand kent, dan Hijzelf, en die Hij ons van tijd tot tijd ontdekt en laat vinden. Daarom moeten wij nooit tot de treurige bekrompenheid vervallen van te menen, dat de kring van dezulken, die in de Heer geloven, binnen de onze gesloten is, en dat het goud van de kerk eerst door ons moet gestempeld zijn, zal het gangbaar zijn; neen, wij moeten altijd denken, dat de Heer nog oneindig meer gelovige en gehoorzame discipelen, zelfs onder de niet met ons meegaande mensen heeft, dan wij ons kunnen voorstellen. En zij brachten de ezelin en het veulen tot Jezus, en hun klederen op het veulen geworpen hebbende, zetten zij Jezus daarop. Kunt gij u iets eenvoudiger voorstellen? Het veulen was niet getuigd en niet getoomd, veel minder gezadeld, doch de eerbied en liefde van de discipelen voor de Heer duldden niet, dat Hij zonder enig zadel op het veulen zou zitten; zij maakten er een van enkele hun overklederen. En als Hij voortreisde, spreidden de meeste scharen haar klederen onder Hem op de weg. Men zegt wel eens als spreekwoord: de blote grond was te koud voor hem; zo was het ook hier. Waarom spreidt men bij de inhuldiging van een vorst een tapijt op de straat van zijn paleis naar de kerk? Om hem de openbare weg als tot een vloer in zijn paleis te maken. De discipelen spreidden enkele hun opperklederen op het veulen, en de meesten uit het volk spreidden die over de gehele weg, langs welke de Heer gaan zou. Men stelt zich hiermee niet onze opperklederen voor, die tot zulk een zaak volstrekt ongeschikt zijn, en waarin het lastdier zich spoedig zou verwarren, maar de wijde overklederen of mantels van de oosterlingen, die de lieden uit het volk over de weg zodanig spreidden, dat er geen verhindering voor de optocht kon bestaan. En anderen sloegen takken van de bomen, en spreidden ze op de weg. Ook het frisse groen moest tot sieraad strekken van de weg, waarover Jezus heenging. De gehele omgeving van de Heer beijverde zich, om met alle middelen, die hun ten dienst stonden, de Heer op het hoogst te vereren en te huldigen. Nu Hij zelf begonnen was, door rijdend naar Jeruzalem op te trekken, waren zij vrij, om alles te doen, wat de liefde van hun hart opgaf, en wilden zij van geen grenzen en beperkingen hun blijdschap weten. En als Hij nu genaakte aan de afgang van de Olijfbergs, begon al de menigte van de discipelen zich te

verblijden, en God te loven met grote stem, van wege al de krachtige daden, die zij gezien hadden. Zie hier bij de uiterste eenvoudigheid de hoogste heerlijkheid. De Heilige Geest vervulde het hart van de discipelen met hemelse vreugde, waardoor zij in de herinnering van al de vele heerlijke daden, welke zij Jezus hadden zien doen, God verheerlijkten met luide stem. En een grote schare, die tot het feest gekomen was, hoorden dat Jezus naar Jeruzalem kwam, namen de takken van de palmbomen en gingen uit Hem tegemoet. En de schare, die met Hem was, getuigde dat Hij Lazarus uit de doden opgewekt had; daarom ging de schare Hem tegemoet, omdat zij gehoord hadden, dat Hij dit teken gedaan had. De hoge ingenomenheid van het volk met de Heere Jezus, juist in dit ogenblik, verklaart zich, zo als wij hier zien, uit het heerlijke wonder van de opwekking van Lazarus uit de dood, welke daad, even als tot 's Heeren lijden, ook nu tot zijn grootste intocht in Jeruzalem, in nauwe betrekking kwam. Al het volk was nog onder de levendige indruk deze grote daad, en daar Jezus sedert deze opwekking niet te Jeruzalem was geweest, openbaarde zich deze indruk thans met volle kracht in deze juichende ontvangst. De Evangelist Johannes geeft ons gedurig, gelijk ook nu in onze tekst, de diepte van de zaken te aanschouwen. Nadat de Heer Lazarus had opgewekt en naar Efraïm vertrokken was (we merkten het reeds op), was geheel Jeruzalem in beweging geraakt, sprak ieder over deze heerlijkste aller gebeurtenissen, en was er een algemeen spreken en weer spreken onder het volk, zeggende de een tot de ander: ‘Waar is Hij? Zal Hij op het feest komen of niet?’ En toen zij hoorden, dat Hij op nieuw in Bethanie gekomen was, kwamen velen Hem en de opgewekten Lazarus aldaar zien, en besloten zij, als Hij naar Jeruzalem optrok, Hem een feestelijke intocht te bereiden. Johannes spreekt van dezulken, die tot het feest gekomen waren. Hiermee worden duidelijk de Joden aangewezen, die uit de onderscheidene delen van het land naar Jeruzalem gekomen waren; deze kenden Jezus uit vele daden, en waren ten hoogste met de Heer ingenomen; ook hadden zij de moed dit luide en in het openbaar te kennen te geven, zo als de Jeruzalemse Joden niet hadden, die onder de onmiddellijke macht van de overpriesters stonden. Nochtans, onder aanvoering van moedige mensen gaan de minder moedigen mee, en zo waren er bij de menigte, die tot Jezus kwam, ook vele Joden uit Jeruzalem. En die voorbijgingen en die volgden, riepen: HOSANNA DE ZOON VAN DAVID! GEZEGEND IS HIJ, DIE DAAR KOMT IN DE NAAM VAN DE HEER! HIJ, DIE IS DE KONING ISRAËL’S! VREDE ZIJ IN DE HEMEL EN HEERLIJKHEID IN DE HOOGSTE PLAATSEN! EN GEZEGEND ZIJ HET KONINGRIJK ONZE VADER VAN DAVID, DAT KOMT IN DE NAAM VAN DE HEER! HOSANNA IN DE HOOGSTE HEMELEN! Welk een heerlijk afkomen van de Heer, met een juichende volksschare van de Olijfberg, terwijl een andere juichende volksschare uit Jeruzalem Hem tegemoet ging. Voorzeker reeds hier (want de bergen vertegenwoordigen in de Schrift de hoge plaatsen) zien wij een voorafbeelding: hoe de Heer eenmaal zal weerkomen in heerlijkheid uit de hemel, met de ontslapene gezaligde bij Hem, en een tweede schare gezaligden (die in een ogenblik veranderd en verheerlijkt worden), Hem van de aarde tegemoet gaande, terwijl aller heilig doel is: het verheerlijken van de Koning Israël’s bij het binnentreden van Jeruzalem, niet het oude, dat nu is, en nog verwoest moet worden, maar het nieuwe, dat uit de hemel dalen zal. Zij namen de takken van de palmbomen in hun handen, om er mee te wuiven en te schudden, zo als men dat in het oosten bij de inkomst van koningen gewoon is te doen. Ook deze bijzonderheid hebben wij van de Evangelist Johannes, en hij wijst ons ook hiermee heen naar de toekomst, zo als die geschetst is in de Openbaring (Openbaring 7:9) naar het schudden van de palmen in de hemel. Nog heden doen de Joden hetzelfde op hun loofhuttenfeest. En die voorbijgingen, en die volgden. Het was geen ordeloze volksmassa, maar allen regelden zich in de uiterste orde, zo als trouwens bij de Heer voegde. Een gedeelte ging voorop, een ander gedeelte volgde, en de Heer zelf kwam in beider midden langzaam van de hoogte van de Olijfberg, en terwijl Hij afwaarts reed, riepen zij allen juichend zijn lof uit met een vreugde, die de Heere aangenaam was, omdat het een feestvreugde was, die de Vader Hem door de Heilige Geest bereidde. Hosanna de Zoon van David! Dat wil zeggen: Verlos ons, Gij

Zoon van David! Dat riepen zij uit voor Jezus, tot Jezus. Wie moet Hij zijn, zal deze erenaam en die aanroeping Hem toekomen! Het Hosanna! wordt insgelijks nog heden door de Joden op hun loofhuttenfeest uitgeroepen. Hij, die is de Koning Israël's! Zijn discipelen en het volk huldigden Hem als de Koning van Israël, zo als Hij ook aan het kruis werd uitgeroepen. Bijzonder de Evangelist Johannes doet ons opmerken, dat God beide door zijn kinderen en door zijn vijanden de heerlijkheid van de Zoon laat verkondigen. Ja, ook van een schandbord werd Christus een driedubbele kroon op het hoofd gezet: werd Hij in drie talen als Koning van de Joden uitgeroepen. Vrede in de hemel en heerlijkheid in de hoogste plaatsen! De Engelen verkondigden in en door Christus vrede op aarde, en de mensen verkondigden vrede in de hemel. Liefelijke tegenstelling en overeenstemming! Ja, nu is het voor ons mensen slechts vrede in de hemel; maar wat toen alleen Engelenogen konden zien, dat zuilen ook eenmaal de ogen aanschouwen van allen, die des Heeren de vrede op aarde. Hetzelfde geldt de heerlijkheid. Thans is alleen de heerlijkheid van de wereld zichtbaar, en bestaat voor de gelovigen alleen de heerlijkheid in de hemel, doch eenmaal zal ook de aarde bedekt worden met de heerlijkheid van de Heer, gelijk nu de bodem van de zee bedekt is van de wateren, Habakuk 2:14. En gezegend zij het koningrijk onze vader van David, dat komt in de naam van de Heer! Wordt het koningrijk van David gezegend, dan is er ook een koningrijk van David, en dan is er ook een Koning van dat koningrijk, een zoon van David. Deze woorden zijn wezenlijkheden, en wie ze voor vleselijke verwachtingen houdt, die behoort niet tot de discipelen van Jezus, maar tot zijn vijanden, die wij zo aanstonds tegen de Heer zullen horen opkomen, omdat Hij zulke uitroepingen niet wedersprak. Wij vergeten, dat alles wat uit God is, ook de vorm, eeuwig is. Wij hebben voor elke nieuwe zaak een nieuwe vorm, maar God geeft aan de oude vorm een nieuwe betekenis; Gods oud verbond werd een nieuw verbond, en de wet van Sinaï werd de wet van Christus. Zo ook het koningrijk van David werd een eeuwig koningrijk, door uit David een eeuwig Koning te laten voortkomen de Christus die alle Goddelijke en menselijke heerlijkheid in dit koningrijk verenigt en openbaar maken zal. Hosanna in de hoogste hemelen! Het slot is als het begin. Verlossing en wederom verlossing is het hoge en enige onderwerp van het lied, gezongen bij de intocht van de Verlossers van zonde, die thans heenging tot zijn lijden en sterven voor de zonde. En sommigen van de Farizeeën uit de schare zei tot Hem: MEESTER, BESTRAF UW DISCIPELEN. Wat de discipelen, gevolgd door velen uit het volk, spraken en zongen, dat was de Farizeeën een grote ergernis, want het betekende niets minder, dan dat het volk Jezus voor de Messias, de Zoon van God en de Zoon van David uitriep. Deze mensen zien wij overal bij Jezus. Zij Waren als zo vele spionnen, die Hem nimmer uit het oog verloren. En het is daarom dat dit Hosanna van het volk binnen zo weinige dagen in het kruist Hem! het volk veranderd is. Waar de overheid slecht is, daar is ook veel slecht volk in het land, dat bereid is de overheid te volgen in hetgeen, waarin zij voorgaat. Waren de Overpriesters en Schriftgeleerden niet tegen Jezus geweest, het volk zou uit zich zelf niet tot die gruwel van de uitwerping van Christus gekomen zijn. Doch waar de overheid het vuur van het oproer werpt, daar vindt het in het volk stro genoeg om de felste brand te doen ontstaan. En Hij antwoordde, zei tot hen: IK ZEG ULIEDEN, DAT, ZO DEZE ZWIJGEN, DE STENEN HAAST ZULLEN ROEPEN. Welk een majesteit spreekt er uit alle, en ook uit deze woorden van de Heer, en welk een kalmte! Men ziet het, de Heer bezat altijd volkomen zich zelf. Wij zien in Hem altijd de Heer, die niet bestuurd wordt, maar bestuurt. Voorts gaat het altijd zo; als de mensen zwijgen, waar het Gods waarheid en Gods eer geldt, daar spreken de zaken, de gebeurtenissen, de stenen op de weg, de stenen uit de muur. Bij de verwoesting van Jeruzalem, welke de Heer onmiddellijk daarna aankondigt, zwegen de mensen van God, maar spraken de stenen. Van de negentig stenen torens of sterkten bleven toen nog slechts drie staan, waarin de Joden zestig jaren later zich op nieuw verschansten, en het brandpunt vormden van een nieuwe opstand tegen de Romeinse macht; een opstand, die zich zodanig uitbreidde, dat hij de romeinse keizer Hadrianus met verplettering bedreigde; doch die opstand werd ook ditmaal gedempt, en wel zo

als de romeinse overmacht zelden deed, met een vernietiging voor eeuwen. En als Hij nabij kwam en de stad zag, weende Hij over haar. Deze bijzonderheid hebben wij van Lukas. Hij, de gelovige uit de Heidenen, had een bijzondere liefde voor de tempelstad en tempel, en daarom boekt hij alleen de Heer wenen over Jeruzalem, terwijl Mattheus alleen het vonnis over de tempel vermeldt. De Heer weende, eigenlijk: weeklaagde over de stad; het was een schreien met hevige aandoening, een snikken. Een recht Koning, niet waar, die weent over de ellende van zijn volk! Doch in de Heer zijn tranen liggen vertroostingen. In zijn wenen over Israël ligt de wederoprichting van de heilige stad en in haar van geheel Israël. Ook aan het graf van Lazarus weende de Heer, en daarna stond Lazarus op. De Heer weende in het midden van de blijdschap van de zijnen. Schildert deze ene trek niet geheel zijn persoon en werk? Waar Hij de oorzaak is van de vreugde van allen, daar is Hij alleen de man van de smart. Hij weende over Jeruzalem. De flauwe taal van onze tijd heeft dat Jezus vaderlandsliefde genoemd, doch het was zijn Messiasliefde. Hij weende over de zonde van zijn volk, dat Hem, hun eeuwige Koning verwierp, en zich daarmee stelde onder een oordeel zo vreselijk, dat het eeuwen zou voortduren, en nu reeds achttien eeuwen voortduurt. En hebben wij niet nog heden als Gods knechten medegevoel met Jeruzalem en medelijden met haar gruis? Psalm 102:14,15. Van waar komt het, dat geen reiziger, wie hij zij, Jeruzalem nadert, zonder ten diepste ontroerd te worden? Dat komt door de tranen van Christus, die alle mensen van alle eeuwen Hem moeten nawenen, totdat Hij wederkomt in heerlijkheid en zijn voeten staan op de Olijfberg, en Jeruzalem weer genoemd wordt: De Heer is aldaar. Ezechiël 48:35 Doch nu is er voor de vreugde van de dochter Sions nog geen plaats; nu kunnen wij nog enkel over Jeruzalem wenen, wenen met nog andere tranen, dan die de Joden elke Vrijdag uitstorten aan de overblijfselen van de oude tempelmuren. Trouwens geen land en geen stad is meer door alle volken geëerd en vertreden geworden, dan het heilige land en de heilige stad. De Mohammedanen vereren Jeruzalem als de stad van de graven van de profeten, de Joden als de stad van hun tempels, en de Christenen als de stad van het kruis, van het graf, van de opstanding en hemelvaart van hun Verlossers. En toch is het Jeruzalem, dat nu is, niet het Jeruzalem van ouds. De heilige stad bestaat, maar gelijk ons lichaam als wij gestorven zijn; het is van ons, en toch wij zelf zijn het niet meer; doch de gestorvenen zullen weer opstaan. Is het niet wonderlijk? Door menselijke macht kan Jeruzalem niet vernietigd, en kan het niet hersteld worden. Zo ook het Joodse volk niet. Het kan niet van de aarde uitgeroeid en ook niet weer tot zijn vroegere staat gebracht worden. Zijn toestand is een tussenstaat, die door God alleen kan, en, is de tijd vervuld, zal opgeheven worden. Zeggende: OCH OF GIJ OOK BEKENDE, OOK NOG IN DEZE UWEN DAG, HETGEEN TOT UW VREDE DIENT. De Heer beschrijft en betreurt met deze woorden de toestand van Israël en van iedere zondaar, die zich niet bekeert. De tijd van de genade is aanwezig, men wordt gewaarschuwd voor het naderend oordeel; men wordt vermaand om genade, om vergeving, om vrede bij God te zoeken; doch men komt niet tot de bewustheid van zich zelf, van zijn toestand, van zijn toekomst; men leeft voort, alsof er van dit alles niets bestond, en men zinkt, eer men het vermoedt, in het eeuwig verderf. Maar nu is het verborgen voor uw ogen. Niet in die zin dat God het voor hen verborgen heeft, neen, nog in datzelfde ogenblik stelde de Heer hun het dreigend en naderend gevaar voor ogen, maar in die zin: dat zij er geen ogen voor hadden. De ogen van de Heer zagen het komend oordeel en weenden, en waarom zagen de ogen van de kinderen van zijn volk dat oordeel niet? Ach, wij weten het, omdat zij de waarschuwingen van God niet geloofden. De meeste mensen geloven niet God, maar zich zelf; niet Gods Woord, maar hun eigen verstand, of dat van andere mensen, en gaan er mee te rade en gaan er mee verloren. Daarom komt, in zake onzer eeuwige behoudenis alles alleen aan op het geloof. Gelooft gij waarlijk Gods beloften en dreigingen, dan zult gij ook wandelen op Gods wegen, die u tot God geleiden; doch ontkent of miskent gij het bestaan van het Woord Gods, en volgt gij uw eigen mening, zo wandelt gij ook op eigen wegen, die u als Judas geleiden tot uw eigen plaats. Want er zullen dagen over u komen, dat uw vijanden een

begraving rondom u zullen opwerpen, en zullen u omsingelen, en u van alle zijden benauwen. En zullen u tot de grond neerwerpen en uw kinderen in u, en zij zullen u de ene steen op de andere niet laten. De Heer weende over de stad en sprak haar aan als de vertegenwoordigster van het volk. En nu staan wij verbaasd, dat de Heer in zo weinig woorden alles zeggen kon, wat met Jeruzalem geschieden zou en geschied is. Het is een schets, om welke uit te werken, de folianten van Jozefus en andere schrijvers nodig waren. Juist de waarschuwing, waarvan de Heer spreekt, besliste het lot van de stad. Toen de Romeinen voor Jeruzalem kwamen, beraadslaagden zij, wat te doen? Zouden zij de stad laten uithongeren of stormenderhand innemen? Titus, de opperveldheer, wilde het een noch het ander, maar een middenweg tussen die beiden, en dus een regelmatige belegering. Dit was voor een Romein menslievend, en ware hij de keizer zijn zoon niet geweest, hij zou bezwaarlijk zijn wil hebben verkregen, want al zijn bevelhebbers waren er tegen. Nadat dus de twee eerste muren van Jeruzalem gevallen waren, richtte hij tegen de laatste muur een andere muur op, zo spoedig, dat hij dagen besteedde aan hetgeen, waartoe anders maanden nodig waren. Hiermee sloot Titus de stad in, en haar van alle kanten aangrijpende, veroverde hij haar met onweerstaanbaar geweld. Door deze en de andere vermelde profetie van de Heer wisten dan ook de Christenen te voren, wat er met Jeruzalem geschieden zou, en redden zij zich door de vlucht, alvorens de belegering aanving. Gij ziet, zij redden hun tijdelijk leven, omdat zij de woorden geloofden, die Christus gezegd had, en zullen wij ook het leven onze ziel redden voor de eeuwigheid, als wij de Heer geloven in de woorden, die Hij ten opzichte van ons eeuwige leven gezegd heeft. Trouwens zonder Christus is geen Christen denkbaar, evenmin als er een wijnrank denkbaar is zonder een wijnstok. Wie niet uit Hem leeft, leeft geestelijk in het geheel niet. Daarom dat gij de tijd uw bezoeking niet erkend hebt. Er is zowel voor een volk als voor ieder mens een tijd, waarin God tot hem komt met een bijzondere uitnodiging, om zich te laten behouden, alvorens het oordeel onherroepelijk los te breken. De komst van de Heer in het vlees was insgelijks tot Israëls behoudenis en vrede. Had Israël als volk zijn Messias aangenomen, het zou gespaard zijn gebleven, gelijk allen, die Christus aannamen, gespaard bleven; doch de vervulling van de tijd, waarin Christus kwam, was tevens de tijd van de vervulling van Israël's ongerechtigheid. Het ongeloof had dit volk zodanig verkankerd, dat het geen ogen meer had om God, ofschoon in het vlees geopenbaard, te zien, geen oren meer, om de stem Gods van Christus lippen te horen, en geen verstand meer, om te erkennen dat God hun persoonlijk, en daarmee voor de laatste maal in genade bezocht. De Heer rekent hun dit toe tot schuld, tot hun grootste schuld, want de verblinding en verharding van de zondaar is een gevolg van zijn herhaald achteruitslaan tegen de prikkel van zijn geweten. Als iemand zich onophoudelijk dronken drinkt, dan vervalt hij ten laatste in de zuipers waanzin, waarin hij, geen bestuur meer heeft over zijn zinnen of zijn verstand, niet meer weet wat hij doet. Is deze toestand niet de dronkaard zijn schuld? Zo ook in het geestelijke. Wanneer een mens of een volk zich onophoudelijk voedt met ongeloof, dan vervallen zij ten laatste tot die geestelijke verblinding van de ogen en verharding van de harten, waarin zij niet meer kunnen onderscheiden tussen waarheid en onwaarheid, tussen het Goddelijke en menselijke, tussen goed en kwaad. En zo is deze toestand de schuld van de mens. En als Hij Jeruzalem, in kwam werd de gehele stad in beroering, zeggende: WIE Is DEZE ? En de scharen zeiden: DEZE IS JEZUS, DE PROFEET, VAN NAZARETH IN GALILEA. De indruk van de Heer zijn komst te Jeruzalem, en wel op deze ongewone wijze, was groot! De gehele stad geraakte in opschudding. Allen, die maar enigszins in de gelegenheid waren, liepen toe, om deze buitengewone intocht te zien, en daar de voorhoede van het volk bij zulke gelegenheden niet weinig groot en de hoofdpersoon daarbij aanvankelijk niet duidelijk te onderscheiden is, zo vroegen de inwoners van Jeruzalem de een de ander: wie is deze? en het Jeruzalem binnentrekkend volk antwoordde met de juichende uitroep: Deze is Jezus, de profeet, van Nazareth in Galiléa. De Heer wilde wel tot Zion komen als Zions wettige Koning, doch Hij had noch zijn discipelen, noch het volk tot vreugde opgewekt. Beiden herinnerden zich echter zijn

heerlijke daden, en verheerlijkten er God voor, en de profeet, die Hij gezonden had. Zo bereidt de Heilige Geest de Heer nog altijd een gewillig volk ten dage zijner heirkracht. De Farizeeën dan zeiden onder elkander: ZIET GIJ WEL, DAT GIJ GANS NIET VORDERT? ZIET DE GEHELE WERELD GAAT HEM NA. Deze lieden houden met elkander een afzonderlijk gesprek, zij zijn niet onkundig wie daar binnen Jeruzalem komt; in plaats echter dat deze goddelozen zich nu verheugen, dat de Heer naar hun innigst verlangen te Jeruzalem, en dus binnen hun bereik en in hun verraderlijke macht gekomen is, zijn zij vol ergernis over de openbare, vrije wijze, waarop de Heer Jeruzalem binnentrekt, en over de feestvierende wijze, waarop Hij door de volksmenigte naar de stad begeleid en in de stad ontvangen wordt. En Jezus ging in de tempel van God. De eerste gang van Zions Koning is naar Zions hoogte. Trouwens, wanneer een koning zijn intrede doet in de hoofdstad van zijn rijk, dan gaat hij naar zijn huis, naar het paleis. Nu is de Heer zijn huis of paleis, de tempel. In de tempel is zijn troon, Jesaja 6:1-3, Maleachi 3:1,3. Welk een helder licht valt hier op de woorden van Psalm 2:6: Ik toch heb mijn Koning gezalfd over Zion, de berg mijne heiligheid. En er kwamen blinden en kreupelen tot Hem in de tempel. Wij lezen 2 Samuel 5:6-8, dat de kreupelen en blinden spreekwoordelijk van het huis op Zion uitgesloten waren en inderdaad treffen wij in de Evangelische geschiedenis de blindgeborene, door de Heer, en de kreupele door Petrus genezen, niet in de tempel, maar vóór de ingang van de tempels. Doch waar de Heer komt, heft alle ban en vloek zich op. De eersten, die de Koning van Zion in zijn paleis komen begroeten, zijn de blinden en kreupelen. Laten de groten der aarde hun opwachting maken bij de koningen van deze wereld, de ellendigen behoren tot Jezus. En Hij genas dezelfde. Ziet, zulke strooipenningen werpt de Koning van Zion bij zijn intrede in zijn stad en in zijn huis onder het volk. Hoe onuitsprekelijk verblijd zullen deze zijn heengegaan van voor het aangezicht van de Koning boven alle koningen; want welk koning kan de blinden het gezicht teruggeven en de kreupelen doen wandelen? Toen nu de Overpriesters en de Schriftgeleerden zagen de wonderheden, die Hij deed, en de kinderen roepend in de tempel, en zeggende: HOSANNA, DE ZOON VAN DAVID! namen zij dat zeer kwalijk. Zo waren dan behalve de blinden en kreupelen, ook de kinderen de eersten, die de Koning van Zion huldigden in zijn paleis. Heerlijke harmonie van het Schrift! Gelijk bij de Heer zijn geboorte de geringsten van het volk het eerst de nieuw geboren Koning van Israël huldigden, en de kindertjes zijn eerste bloedgetuigen werden, zo laat ook nu de Heer, alvorens Hij gaat sterven, zich als Koning huldigen door de geringsten van het volk en door de kindertjes. De Overpriesters en Schriftgeleerden namen dat zeer kwalijk. Wij lezen van velerlei genezingen in de synagoge, doch thans lezen wij voor de eerste maal van genezingen in de tempel. De Overpriesters beschouwden de tempel als bepaald hun gebied. Dat Jezus er in kwam onderwijzen, was hun reeds erg genoeg, doch konden zij niet verhinderen; dat Hij echter in de tempel handelde als in zijn eigen huis, en aldaar de kreupelen en blinden liet binnenkomen, Om ze te genezen, en de kinderen om hem het Hosanna toe te brengen, dat was hun onverdraaglijk. En zij zeiden tot Hem: HOORT GIJ WEL, WAT DEZE ZEGGEN? Het: Hosanna de Zoon van David! door de kindertjes uit de mond der discipelen aangehoord en nagezongen, was het huldigings-lied van de Messias. Door deze hulde aan te nemen, verklaarde zich Jezus voor de Messias. En dit konden deze ongelovige mannen niet geloven, en daarom ook niet dulden, want het ongeloof kan de waarheid niet verdragen, evenmin als het geloof de leugen. Reeds hadden zij de Heer te vergeefs toegeroepen: Bestraf uw discipelen, en nu doen zij met andere bewoordingen dezelfde eis ten opzichte van deze kinderen. Zij namen het in hun kinderachtigheid kwalijk, dat de discipelen, het volk en zelfs kinderen Jezus als de Messias uitriepen. Zij dachten: wat hebben deze zich daarmee te bemoeien; dat is onze zaak, wij moeten dat beoordelen, en wij zeggen: ‘neen! Hij is de Messias niet.’ Dezelfde geest heerst nog onder de ongelovige geleerden. Zij zeggen tot de niet geleerden: ‘Bemoeit u met uw zaken, en laat onze zaken over voor ons.’ Hoe trots, en hoe dwaas tevens! De Schrift is, gelijk de natuur, van God voor allen; niemand heeft

recht om ze als zijn domein te beschouwen. Ieder mag in die lucht ademen, Op die bodem wandelen, op dat water varen. Ik raad dan ook ieder, die de waarheid wil leren kennen, haar niet te zoeken bij de ongelovige geleerden. Al schrijven zij ook nog zulke dikke boeken met aanhalingen uit alle mogelijke talen, de leugen is bij hen te huis, en deze zoeken zij, door alles wat zij elders vinden, te versterken. Gij hebt in onze tekst het sprekendst bewijs hiervan voor u. Hoort gij van de Overpriesters en Schriftgeleerden wie Jezus is naar de Schrift? Neen, dat weten de kinderen beter dan zij. En neem nu nog heden een kind van onze zondagsscholen, vraag het: Wat dunkt u van de Christus? en zijn antwoord beschaamt dat van menig hoogleraar uit menige academiestad, die op deze vraag niet anders weet te antwoorden dan wat de leugengeest reeds door de mond van Israël's Overpriesters heeft gezegd: Wij weten dat deze mens een zondaar is. De onwetendheid is altijd onbeschaamd, maar de onwetendheid der geleerden is het dubbel. De goddeloze lieden durven nog van Jezus eisen, dat Hij het voor hen, ongelovigen en onbekeerden, zal opnemen: 'Bestraf ze!' is hun uitroep. 'Neen, zegt de Heer, Ik handhaaf ze, en gij, leert gij uw plicht van deze kinderen, en van dit door u verachte volk.' Hoort gij wel, wat deze zeggen? En Jezus zei tot hen: JA, HEBT GIJ NOOIT GELEZEN: uit de mond van de jonge kinderen en de zuigelingen hebt Gij lof toebereid? De Heer wijst hen als Schriftgeleerden naar de Schrift; zij moesten zich haar uitspraken herinneren, doch nu zij zelf dit niet doen, zal de Heer het voor hen doen. In hetgeen door deze kindertjes geschiedt, kunnen zij de vervulling zien van Psalm 8 vers 3 (Psalm 8:3). Even als God Abraham kinderen kan verwekken uit stenen, die spreken tot zijn lof, zo kan Hij ook de lofzang van zijn heerlijke naam leggen op de lippen van de onmondigen, en zelfs van de zuigelingen. Gij ziet, de Heer past op zichzelf toe, wat ten opzichte van God gezegd wordt; want Hij en de Vader en de Heilige Geest zijn één, en het is de Heilige Geest, die Psalm 8 stelde tot een Psalm van David, van de Zoon van David bij uitnemendheid, de énige aldus in de Schrift genoemd; de Messias. En hen verlatende, als Hij alles rondom bezien had, en het nu avondstond was, ging Hij uit naar Bethanie met de twaalve. Niet terstond reinigt Jezus de tempel, zo als men volgens Mattheus zou kunnen denken; doch Markus maakt ons oplettend op de bijzonderheid, dat de Heer eerst alles rondom bezag. Eerst overziet de Heer de zaak, eer Hij in haar ingrijpt. En hoe is ook deze handeling zijner waardig! Welk een blik van koninklijke majesteit en heerlijkheid en wijsheid slaat Hij op alles wat zich in de tempel, het huis van zijn Vader en daarmee zijn huis voordoet. Niet in drift kastijdt Hij, maar na voorafgaand onderzoek, met kalmte, van de andere dag. Zo kwam Hij ook weleer als de Engel des Verbond, alvorens zijn strafgerichten aan Sodom te laten voltrekken, neer uit de hemel om te zien, of Sodoms schuld zo groot was als het geroep er van tot de hemel was opgeklommen. Laten de ongelovigen hiermee spotten, wij weten dat God zich persoonlijk openbaart, en dat Hij, waar Hij zich persoonlijk openbaart, zich ook persoonlijk wil overtuigen. Waar God zich als mens openbaart, daar moet Hij ook Godmenselijk handelen. Handelde Hij volstrekt Goddelijk, Hij zou alsdan zijn openbaring als zodanig opheffen, of tot een bloten schijn maken. God is de waarheid in alles. Wij hebben het gedurig opgemerkt, dat ook de Heere Jezus Christus, eenmaal mens geworden, niet meer volstrekt Goddelijk, maar altijd God menselijk, dat is alleen in volmaakte afhankelijkheid van de Vader, spreekt en handelt. Wist de Heer niet wat in de tempel plaats greep? Zeker wist Hij het, en toch, Hij bewandelt de geordende weg. Hij wil alles nog eenmaal van nabij zien, alvorens Hij oordeelt. Trouwens, de Heer deed nooit iets bij overhaasting, maar alles in de hoogste rust en kalmte, en dat moeten de gelovigen ook doen. Het geloof moet al de omstandigheden, waarin wij komen, beheersen. Eerst wil de Heer weten welke ongerechtigheden er plaats grijpen; daarna gaat Hij naar Bethanie, en eerst de volgende morgen keert Hij terug en houdt Hij gericht. Het moet ons een bewijs zijn, dat de Heer langmoedig is, en alles doet, niet uit wraak, maar met rechtvaardigheid. Het is dan ook een lust voor allen, die de Heer kennen, om Hem gade te slaan in al zijn bewegingen en na te gaan in al zijn beweegredenen. En overnachtte aldaar. De Heer overnachtte niet te Jeruzalem; Hij was ook

nimmer in die stad, dan wanneer Hij er wezen moest. De heilige stad was een spelonk voor moordenaars geworden; de Heilige Israël's was er de gehate, Hij was er nimmer veilig voor aanslagen op zijn leven. Ook hierin gingen bij de Heer de hoogste hoogheid en nederigheid samen. De tempel was zijn paleis, en in een vlek buiten de stad, in een eenvoudig huis van hen, die Hem liefhadden, nam Hij zijn nachtverblijf.

21:12 De Heer en de kooplieden in de tempel: de tweede maal.
En zij kwamen te Jeruzalem. En Jezus in de tempel gegaan zijn. In Galiléa ging de Heer naar de synagoge, maar in Jeruzalem ging Hij alleen naar de tempel, om het volk te onderwijzen. Trouwens, daar was zijn plaats, daar behoorde Hij te zijn. Vooral in deze zijne laatste dagen vermenigvuldigden zich in de tempel de openbaringen zijne profetische, koninklijke en hogepriesterlijke waardigheden. Daarom beriep zich later de Heer op zijn openbaar onderwijs: Dagelijks was Ik bij ulieden in de tempel, waar al de Joden te samen komen; Ik heb altijd in het openbaar gesproken. Laten zij het getuigen, die het gehoord hebben. Begon Hij degene, die in de tempel verkochten en kochten, uit te drijven; en de tafels van de wisselaren en de zit stoelen dergenen, die de duiven verkochten, keerde Hij om, en liet niet toe, dat iemand enig vat door de tempel droeg. Dit was een profetisch koninklijke hogepriesterlijke daad, want hiermee betoonde Hij zich de Heer van de tempels te zijn. De Heer reinigde de tempel, zijn huis, het huis van zijn Vader, gelijk bij zijn optreden onder Israël, zo ook nu, bij zijn heengaan van Israël, en hiermee sprak Hij geheel zijn werk, van het begin tot het einde, uit: Het was de uitwerping van het onheilige uit het heiligdom van God. Wat hier zichtbaar en in het klein geschiedde, dat was door Hem onzichtbaar en in het groot geschied, en zou nog verder geschieden: de overste van de wereld werd door Hem naar buiten uitgeworpen, Johannes 12:31. De tempel was verontreinigd. Waardoor? Door koopmanschap. De ondervinding leert, dat men met het allerheiligste het onheilige ligt kan verenigen, en wel door middel van geld, van winstbejag, van koopmanschap. Zie het aan de Roomse kerk. Is er iets, dat bij de Roomsen hoger en heiliger wordt gehouden dan hun kerk? En toch is bij hen alles voor geld te koop, tot zelfs de gebeden tot verlossing uit het vagevuur. Dit is echter geen uitsluitend Roomse richting, maar een richting, die in ons allen ligt, en alleen door de genade kan onderdrukt worden. Ook voor Israël was de tempel het allerheiligste, dat er bestond, en toch maakten zij hem tot een huis van koophandel. Onder voorwendsel van de dienst van het heiligdom te bevorderen, kwam men in het heiligdom markt houden, ten gerieve van de offeraars, om terstond een offer naar hun keus gereed te hebben, en voor de vreemdelingen, om het vreemd geld in joods geld te doen verwisselen. Doch was het deze veehouders en wisselaars te doen om het heiligdom te bedienen? Neen, maar om winst te doen. O dat geld! welk een macht is het in deze wereld. Het geldbelang plaatst zich tussen alle belangen, ook de hoogste. Tot zelfs in de tempel komt men, om er als op een beurs geld te verdienen. Doch Christus drijft deze kooplieden en bankiers uit de tempel, zij behoorden er niet. Hij dreef hen uit, hen niet slaande met de gesel in zijn hand, maar met de gesel zijn mond. En Hij leerde, zeggend tot hen: IS ER NIET GESCHREVEN: Mijn huis zal een huis van het gebed voor alle volken genaamd worden? Men beschuldigt ons, die alleen door de Schrift de dingen Gods willen laten beslissen, van schriftvergoding; maar Christus besliste ook alles door het gezag der Schrift. Zelfs de tempel reinigde Hij niet, omdat deze daad in zich zelf goed en heilig was, neen; Hij rechtvaardigde ook deze zijne handeling enkel op. grond van een woord van het Schrift, als het boek van de uitspraken van God. Wij mogen en kunnen niet anders te werk gaan. Wanneer de Schrift bij ons leven wordt (en dat Wordt zij, als wij zelf levend worden uit God, en opstaan uit de dood der zonde en misdaden), dan is hiervan het noodwendig gevolg, dat onze handelingen in overeenstemming staan met het geschreven Woord van God. Zeggen wij echter, dat de Bijbel ons tot zekere hoogte brengen moet, maar dat wij verder onze eigen weg kunnen gaan, dan dwalen wij en zullen wij, al begonnen wij ook in de geest, eindigen in het vlees. Hoe velen zijn met de Schrift begonnen, en gaan, tot zekere hoogte gekomen, voort naar het doel met de filosofie of de theosofie! Welk doel? Aan Gods hand alleen komt men in de hemel, en niet aan de hand van enig wijsgeer of wijze. Alleen de Heilige Geest leidt in alle waarheid. Alleen de Schrift is onze pelgrimsstaf tot aan ons graf, en nooit moeten wij die staf met een andere verwisselen, maar hem alleen in de hand houden, kunnen wij onze ogen naar alle zijden wenden, om het schone, goede en ware, dat wij ontdekken, als gaven Gods, God verheerlijkend te genieten. Alle wetenschap buiten de

Schrift kan haar tijdelijke nuttigheid hebben, maar is op zich zelf van geen nuttigheid in het koningrijk Gods. Wat tegen de Schrift is, is tegen God en heeft geen bestand, dan ten hoogste voor de tijd. Ja, kom maar eens met het sloepje uwer natuurlijke wijsheid op die zee, waar het oude zware oorlogsschip van de Roomse kerk zee bouwt, en gij wordt spoedig overzeild en in de grond geboord; in elk geval gij komt met uw sloepje nooit over de zee in de haven, maar moet in zee vergaan. Alleen met het vaartuig, waarin Christus is, kunt gij alle stormen doorstaan, zonder te vergaan, en lacht ge over Rome's oorlogsschip, als onze vaderen lachten over Spanje's onoverwinnelijke vloot. Zonder beeld gesproken: alleen de Schrift maakt ons onoverwinnelijk tegenover het ongeloof en het bijgeloof; en toch, wie zou het niet betreuren? is het de altijd heviger woedende koortsziekte van onze tijd: de Schrift niet te willen hebben. Maar gij hebt dat tot een moordenaarskuil gemaakt. Toen de Heer de eerste maal de tempel reinigde, zei Hij alleen tot de kooplieden en wisselaars: Neemt deze dingen van hier weg, en maakt niet het huis van mijn Vader tot een huis van koophandel. Gij ziet hoe veel zwaarder thans de beschuldiging is. Er waren sedert de Heer zijn optreden dingen gebeurd, die de tempel maakten tot een verblijf van moordenaren, die het op het leven van Hem, de Heer, toelegden. Daarom is dan ook niets gevaarlijker, dan zich niet terstond op het bestraffend woord van de Heer te verootmoedigen; waar geen verootmoediging op 's Heeren bestraffing volgt, daar volgt verharding en een altijd diepere val. Daarenboven sprak de Heer hier profetisch, want later werd juist de tempel de plaats van allerlei samenzwering, opstand en moord, die met de belegering van Jeruzalem door de Romeinen en de verwoesting van stad en tempel eindigden. Doch Markus geeft ons nog een nadere grond voor dit woord van de Heer, want hij laat op deze handeling van de Heer onmiddellijk volgen: En de Schriftgeleerden en de Overpriesters hoorden dat, en zochten hoe zij Hem doden zouden. Hier Openbaart zich dus terstond de waarheid van 's Heeren woorden, ja in hetzelfde ogenblik, dat Hij ze uitsprak, werden zij verwezenlijkt, en werd de aanslag tegen zijn leven, vroeger meermalen voorgenomen, thans op nieuw met beslistheid vastgesteld. Want zij vreesden Hem, omdat de ganse schare ontzet was over zijn leer. Dit ziet op hun overleg hoe zij de Heer doden zouden. Dat Hij sterven moest, stond bij deze moordenaren vast; doch de wijze hoe zij hun doel zouden bereiken, was hun zelf niet klaar, en werd hun somtijds, en ook nu weer geheel duister. Ja, de Heer boezemde hen niet alleen ontzag, maar vrees in, omdat het gehele volk als aan zijn lippen geboeid bleef, en voor Hem vanwege zijn voortreffelijke leer ingenomen was. Wij moeten nog opmerken dat de Heer, ofschoon Hij kort te voren de verwoesting van stad en tempel beslissend had aangekondigd, nog thans voortging de tempel te reinigen. Dit leert ons, dat wij tot op de laatste uur van de Heer zijn komst niet moeten ophouden te doen, zij het dan ook te vergeefs, wat het oordeel over land en kerk kan voorkomen; kunnen wij de vijanden van God niet binnen zeker tijdsbestek overwinnen, wij moeten hen althans bestrijden; kunnen wij het ongeloof niet keren, wij moeten er althans tegen protesteren. Dan zal het ons gaan gelijk het Ebed-Melech ging ten tijde van Jeremia: Jeruzalem viel, maar hij ontving zijn leven tot een buit, en ging vrij uit. En als Hij in de tempel wandelde, kwamen tot Hem, terwijl Hij het volk leerde en het Evangelie verkondigde, de Overpriesters en Schriftgeleerden en onderlingen des volks. Hier blijkt reeds hun vrees voor de Heer. Niet een enkele uit de priesters, maar zo als wij zouden zeggen, het gehele tempelpersoneel verenigde zich als een bende, om Hem rekenschap te vragen van zijn handelingen in de tempel. En zeiden tot Hem: DOOR WAT MACHT DOET GIJ DEZE DINGEN, EN WIE HEEFT U DEZE MACHT GEGEVEN, DAT GIJ DEZE DINGEN DOET? Dit is met andere woorden gezegd: Toon ons uw geloofsbrieven, toon ons uw volmacht, en zo niet, dan zijt gij onbevoegd hier iets te bevelen of te doen. Hoe verregaand onbeschaamd, niet waar? en boosaardig tevens, om de Heer, die alle ongeneeslijke krankheden genas, blinden deed zien, lammen deed wandelen, de doden opwekte en de boze geesten uit de bezetenen dreef door het woord kracht, nog te durven vragen op wiens gezag en last Hij tempelschenders uit de tempel dreef! Maar Jezus antwoordde, zei tot hen: IK ZAL U OOK EEN WOORD VRAGEN;

ANTWOORDT MIJ OOK; indien gij het Mij zult zeggen, ZO ZAL IK U OOK ZEGGEN DOOR WAT MACHT IK DEZE DINGEN DOE. De Apostelen onderwijzen eenvoudig en rechtstreeks, doch de Heer beweegt zich volkomen vrij in het midden van zijn talrijke vijanden, en verandert gedurig de wijze Van hen te bestrijden en hun aanvallen af te weren. Het behoort dan ook in de Schrift tot zijn koningsrechten, om vragen ter beantwoording en raadselen ter oplossing voor te leggen. De Heer wil er ons door leren, om ten opzichte onze vijanden voorzichtig te zijn als de slangen, en toch oprecht als de duiven. Ook leert Hij ons daardoor, dat wij de onbescheiden vragers wedervragen mogen doen; want men kan ons zo veel en zo driest vragen, dat men ten laatste het vragen moede wordt. In ieder geval toonde de Heer hier, dat Hij het recht had hen te vragen. De doop van Johannes, van wie was die? uit de hemel of uit de mensen? Gij ziet uit deze vraag de Heer zijn volmaakte wijsheid. Immers de Heer zijn vraag hing ten nauwste samen met de vraag van de Overpriesters. De vraag: 'op welk gezag doopte Johannes?' was dezelfde als deze: 'op welk gezag handelt Gij, Jezus van Nazareth?' De Heer keerde dus hun eigen wapens tegen hen zelf. Hun antwoord op de Heer zijn vraag zou het antwoord zijn op hun vraag aan de Heer. Antwoordden zij: 'De doop van Johannes is uit God,' zo zouden zij daarmee antwoorden: 'Het gezag van Jezus is uit God;' want Johannes de Doper, de voorloper, en Jezus, de Heer, zijn hier één onafscheidelijk geheel. Antwoordt Mij. Zij aarzelden te antwoorden, want de vraag was, gelijk al de vragen van de Heer, rechtstreeks aan hun gewetens gericht. De Heer plaatst hen met zijn vraag tussen twee vuren, zo als wij terstond zien zullen; doch de Heer laat niet van hen af; maar spreekt gebiedend: antwoordt Mij. En zij overlegden bij zich zelf, zeggende: Indien wij zeggen: UIT DE HEMEL, zo zal Hij zeggen: WAAROM HEBT GIJ HEM DAN NIET GELOOFD? En indien wij zeggen: UIT DE MENSEN, zo vrezen wij het volk, want al het volk zal ons stenigen, want zij houden allen voor zeker, dat Johannes waarlijk een profeet is. Ziet daar dus de ongelovigen door hen zelf ontdekt. Zij vrezen God niet en vrezen voor mensen. Zij vrezen niet, dat God hen in de hel zal werpen, omdat zij zijn vredeboden in plaats van aan te nemen en te ontvangen, hebben mishandeld en afgewezen, en zij vrezen wel, dat het volk hen stenigen zal, als zij tegen de mening van het volk spreken. Trouwens niets maakt de mens laaghartiger en meer een slaaf van mensen dan het ongeloof. En zij, antwoordden, zeiden: WIJ WETEN HET NIET. Dat is nog heden het vaststaand antwoord van de ongelovige wetenschap, op de vragen aangaande de dingen Gods. Vraagt men de ongelovigen: van waar de Schrift? van waar Christus? van waar de Christelijke kerk? zij zeggen het niet te weten. Weet gij het niet? Gij behoorde het toch te weten; daartoe zijt gij geroepen, gij wijzen in eigen ogen. Wat doet gij anders op kansel of gewijde leerstoel, en zetelt gij niet veel liever in een laboratorium of observatorium? Weet gij het niet, dan moest gij het onderzoeken tot zo lang gij het te weten komt. Het Evangelie is geen zaak van ja en neen, maar van ja alléén. Doch meent gij dat de Farizeeën en Schriftgeleerden het niet wisten? Zij wisten het wel, maar zij wilden het niet weten. Hun verstand en hun geweten zeiden het hun duidelijk genoeg; maar er is nog een derde macht in de mens, die in de meeste mensen de heersende macht is: het tijdelijk eigenbelang. Want weet ge wel, wat er bij deze ongelovigen moest plaats grijpen, als zij gelovigen zouden worden? Zij moesten hun eervolle positie in de maatschappij, hun hoge maatschappelijke betrekking prijs geven; en dat te doen, zegt wat voor een mens. Zij moesten ophouden in de ogen van het volk de geleerden en de geëerde mensen te zijn, en als de rijke jongeling alles verkopen en verlaten wat zij hadden, om te delen in de smaad, de armoede en de vernedering van Jezus; zij moesten in plaats van als Rabbijnen of meesters geëerbiedigd te worden, discipelen, leerlingen worden van de enige Rabbijn, de enige Meester Christus; met één woord: zij moesten hun tegenwoordige hoogheid, hun eer, vreugde en weelde verwisselen met een leven vol ellende en vervolging. Gij voelt, zo iets kan niemand doen, en doet ook niemand dan die waarlijk gelooft in de belofte en bedreiging van de waarachtige God; in zijn belofte, dat: Wie in de Zoon gelooft, het EEUWIGE LEVEN heeft; in zijn bedreiging, dat: Wie de Zoon ongehoorzaam is het leven NIET zal zien. Wie waarlijk gelooft, offert gaarne het

tijdelijk genot van de zonde op, om het eeuwig genot van Gods welbehagen, om de zaligheid deelachtig te worden. En Jezus, antwoordde, zei tot hen: ZO ZEG IK U OOK NIET, DOOR WAT MACHT IK DEZE DINGEN DOE. Gij ziet, de Heer spot op een heilige wijze met deze onwetende geleerden. Hij ontzegt hun in deze zaak, op grond van hun tegenantwoord, het recht tot vragen. Zij hadden immers nu hun eigen vraag beantwoord. Zij hadden gezegd niet te weten, op welk gezag Johannes doopte, en toch hadden zij deze doop verworpen, en daarmee voor ongoddelijk verklaard. En zo als zij nu over de doop van Johannes dachten, dachten zij ook over de handelingen van Jezus, zodat het antwoord van de Heer op hun vraag geheel overbodig werd. Nog thans zullen zij in plaats van een rechtstreeks, een zijdelings antwoord van de Heer ontvangen, en zal Hij hun in een paar gelijkenissen tonen, hoe ongelovig en goddeloos zij gehandeld hebben met Johannes de Doper, en hoe ongelovig en goddeloos zij eerstdaags zullen handelen met Hem, de Heer, de Zoon des huizes. En Hij begon door gelijkenissen tot hen en het volk te zeggen: MAAR WAT DUNKT U? Een mens had twee zonen, en gaande tot de eerste, zei hij: ZOON, GA HEEN, EN WERK HEDEN IN MIJN WIJNGAARD. Doch hij antwoordde en zei: IK WIL NIET. En daarna berouw hebbend, ging hij heen. En gaande tot de tweede zoon, zei hij desgelijks. En deze, antwoordde, zei: IK GA, HEER! En hij ging niet. Wie van deze twee heeft de wil van de vader gedaan? Gij ziet, de Heer gaat nu voort hen te vragen, en deze vraag is zo ingericht, dat zij hun eigen vonnis moeten vellen. Zij zeiden tot Hem: DE EERSTE. De eerste had de vader gehoorzaamd, ofschoon aanvankelijk weerspannig, en de andere had hem niet gehoorzaamd, ofschoon de schijn aannemende van te zullen gehoorzamen. Doch nu maakt de Heer de toepassing dezer gelijkenis op de zaak, waarvan nu sprake is: op het aannemen of verwerpen van Johannes de Doper. Jezus zei tot hen: VOORWAAR IK ZEG U, DAT DE TOLLENAREN EN DE HOEREN U VOORGAAN IN HET KONINGRIJK VAN GOD; WANT JOHANNES IS TOT U GEKOMEN IN DE WEG VAN DE GERECHTIGDHEID, EN GIJ HEBT HEM NIET GELOOFD, MAAR DE TOLLENAREN EN HOEREN HEBBEN HEM GELOOFD; DOCH GIJ ZOU ZIEN, HEB DAARNA GEEN BEROUW GEHAD OM HEM TE GELOVEN, De Heer schetst hier de Farizeeër én de heffe des volk naar het leven. De Farizeeër is beschaafd, maar geveinsd; hij weet alles onder beleefde vormen van zich af te wijzen; de tollenaar en de hoer zijn ruwe mensen, maar ongeveinsd; zij tonen zich zo als zij zijn, en zeggen het zo als zij menen. Zij zeggen ronduit: ‘Wij willen niet vroom zijn!’ Doch nu beschaamt de Heer de beschaafde, beleefde, schijnheilige Farizeeën, door hun te zeggen, dat, terwijl zij Johannes de Doper, die toch in de weg van de gerechtigheid, dat is: op Goddelijk wettige wijze tot hen gekomen was, verwierpen, de tollenaars en hoeren God gehoorzaam zijn geweest, door de doop van Johannes aan te nemen, en dat zij, de Farizeeën, in plaats van dat ziende, berouw te hebben over hun ongehoorzaamheid, daarin hebben volhard tot dit ogenblik toe. Bij de Farizeeër was het schuldgevoel uit de aard van de zaak flauw. Wie iets meent te hebben, gevoelt er geen gemis van; de waan bekleedt bij hem de plaats der werkelijkheid. Hoe zou de gestreng godsdienstige Farizeeër nog meer kunnen worden dan hij reeds in eigen schatting is, en hoe zou hij berouw kunnen hebben, die in eigen ogen reeds de volmaaktheid bereikt heeft? Daarom bestrafte de Heer de schijnheiligheid zo hard, want het is de zonde, die de mens het meest onvatbaar maakt om de genade te ontvangen. Wanneer daarentegen bij de tollenaar en de hoer de genade in het hart kwam, dan was bij hen het zondaarsschuldgevoel in zijn volle kracht en frisheid. Immers zij hadden niets, waarop zij konden steunen en roemen; zij waren door iedereen veracht. Zelfs wat anderen tot eer strekte, rijkdom en bekwaamheid bij voorbeeld, strekte hun tot oneer. En als dan nu dit gevoel van veracht te zijn bij mensen, bij hen zo ver ging, dat zij zich ook verachtelijk voelden voor God en voor zich zelf, dan was de zaak klaar, de greep van Gods hand in hun hart gedaan, en zij waren die boetvaardigen, die verbroken van hart, die verslagenen van geest, die de Heer zijn. Verachten wij dan niemand om zijn eerst: Ik wil niet, want morgen kan hij zeggen: Ik wil. De Heer zelf acht de eerste indruk zijn woorden niet, maar

de tweede, de blijvenden; Hij vraagt geen gemoedsbewegingen, maar wedergeboorte. Ik wil niet is de taal van de natuurlijke mens, maar daarna komt de genade tot hem, en hij heeft berouw, en hij zegt: Ik wil, en hij doet het. Doch wachten wij ons te zeggen: Ik wil, Heere! terwijl wij het toch niet doen. De geveinsdheid, in welk opzicht dan ook, is kwaad, maar in geestelijk opzicht is zij aller kwaadst. Wij moeten ons wachten voor ongerechtigheid, maar evenzeer voor eigengerechtigheid. Hoeren en tollenaars leven in openbare ongerechtigheid, en toch hebben zij een minder verhard hart dan de eigengerechtige Farizeeën en Schriftgeleerden. Ook dan zelfs, wanneer de eigengerechtige het op zijn allerbest meent, en niet de eigengerechtigheid gebruikt als een mantel voor de ongerechtigheid (gelijk velen doen), wil hij met zijn goede werken zijn zaligheid bij God verdienen, en dus beginnen met Adam, alsof hij een Adam was vóór de val, en nu maar nodig had zich staande te houden. O diepte van geestelijke verblinding! Wie zó meent te staan, is dieper gevallen dan de hoer en de tollenaar. Zulk een wil zijn eigen Christus zijn, en verwerpt daarmee de enige ware Christus. Hij heeft er geen besef van, dat het enige goede werk, waarin alle andere goede werken opgesloten zijn, is Christus als zodanig aan te nemen door het geloof. Nog eens, hoe meesterlijk heeft de Heer beide deze zielstoestanden geschetst. De eigengerechtige zegt: Ik wil het goede doen, maar hij doet het niet, omdat hij het in eigen kracht wil doen, en daartoe onvermogend is. Ik wil niet, zegt de dienaar van de zonde, want hij voelt geen kracht in zich om de zonde vaarwel te zeggen, en toch doet hij het, want God heeft intussen zijn hart omgezet. Hoort een andere gelijkenis. Tot hiertoe had de Heer het gehouden gedrag van de Overpriesters en Schriftgeleerden jegens Johannes de Doper in het licht gesteld. Thans zal de Heer hun gedrag jegens Hemzelf in het licht stellen. Daar was een heer des huizes, die een wijngaard plantte, en zette een tuin daarom, en groef een wijnpersbak daarin, en bouwde een toren. De Heer ziet kennelijk bij deze voorstelling op Jesaja 5, waarin Israël bij een onverbeterlijke, onvruchtbare wijngaard vergeleken wordt, en herinnert hiermee de Schriftgeleerden, welk een weerspannig volk Israël ten allen tijde voor zijn Verbondsgod geweest is. De heer des huizes had van zijn zijde alles gedaan, wat tot een volmaakte wijngaard vereist werd; want hij had de wijngaard niet alleen innerlijk beplant, maar ook uitwendig met een omheining voorzien, en een wijnpersbak met de nodige gereedschappen laten maken. Ook hier kon dus gevraagd worden: wat is er meer te doen aan mijn wijngaard, dat ik aan hem niet gedaan heb? En verhuurde die aan de landlieden. Hier wijkt de Heer van de gelijkenis bij Jesaja af, en wijzigt die naar zijn bijzonder oogmerk. Niet op het volk, maar op de oversten van het volk moet thans het openbaar makend licht vallen. De landlieden, de wijngaardeniers van de plaats, waar de wijngaard geplant werd, waren de naasten, en aan hen werd de wijngaard niet verkocht, niet in vol eigendom, maar in leen gegeven, verhuurd, tegen een bepaalde opbrengst van vruchten van de wijngaard. En reisde een lange tijd buitenslands. Hiermee schetst de Heer de vrijheid, die God de mens een tijdlang laat, om ongestoord met het hem toevertrouwde te handelen, zonder dat er hem rekenschap van gevraagd wordt. Toen nu de tijd der vruchten genaakte. Eerst wanneer Gods tijd daar is, om met grond naar de vrucht van het ons toevertrouwde te vragen, vordert Hij die van ons. Zond hij een dienstknecht tot de landlieden, opdat zij hem van de vrucht van de wijngaard geven zouden. Liefelijke omschrijving van het profetisch ambt. Zo zond dan God zijn profeten tot zijn volk, om van hen de bewijzen hun liefde en dankbaarheid te ontvangen. Maar de landlieden sloegen hem, en zonden hem tijdig heen. In plaats van dankbaarheid te betonen, betoonden zij hun ondankbaarheid op een boosaardige wijze. En hij zond wederom een andere dienstknecht tot hen. God begint altijd met het kleine, het geringe. Eerst zendt Hij één man, en daarna nog weer één man. Van 's Heeren zijde wordt alles vermeden, wat naar uitdaging, terging, of harde behandeling zweemt. En deze stenigden zij, en wondden hem het hoofd en zonden hem ledig heen, smadelijk en schandelijk gehandeld zijnde. Zij stenigden hem niet ter dood, zo ver ging hun boosheid op dat ogenblik nog niet, maar zij wierpen hem met stenen, zodat hij aan het hoofd verwond, en overigens deerlijk mishandeld moest terugkeren, zonder iets mee te brengen tot

zijn heer, dan de tekenen hoe schandelijk hij door die goddeloze en altijd in goddeloosheid toenemende mannen behandeld was. En wederom zond hij nog een derde, en die doodden zij. En wederom zond hij vele andere dienstknechten, meer dan de eersten, en zij deden hun desgelijks; sommigen sloegen en sommigen doodden zij, of wierpen hen uit. Naarmate de zachtmoedigheid en lankmoedigheid van de heer van de wijngaard groter werden, werd het verzet stoutmoediger en boosaardiger. Geef de weerspannigen toe, het zal hun een bewijs zijn van uw zwakheid en van hun kracht. Nog thans gaf God toe, en zo moeten wij ook doen, opdat er geen gericht wordt geoefend, alvorens de maat der ongerechtigheid vol is. Alsdan zal het gericht volgen, doch het volge niet van ons; neen, dan zal het volgen van God. En de heer van de wijngaard zei: WAT ZAL IK DOEN? Nog altijd zijn er gedachten van vrede bij hem. Men zou zeggen: hier moet volgen: 'Ik zal de wijngaardeniers verdoen.' Doch neen, hoort wat de onbegrijpelijke liefde zegt: Als hij dan nog één zoon had, die hem lief was, zo heeft hij ook die ten laatste tot hen gezonden, zeggend: IK ZAL MIJN GELIEFDE ZOON ZENDEN; ZIJ ZULLEN IMMERS MIJN ZOON ONTZIEN! Welk een onderscheid maakt de vader tussen zijn dienstknechten en zijn zoon! Voorzeker de heer van de wijngaard wil in zijn liefde het uiterste beproeven. Maar de landlieden, de zoon ziende, overlegden onder elkander, en zeiden: DEZE IS DE ERFGENAAM, KOM, LAAT ONS HEM DODEN EN ZIJN ERFENIS AAN ONS BEHOUDEN. Zij meenden dat zij, als de enige erfgenaam niet meer bestond, in het onbetwist bezit van de wijngaard blijven zouden; want dat de vader van de zoon zelf komen zou, kwam hun niet in de gedachten. Deze was verre buitenslands en zijn zoon was zijn enige vertegenwoordiger binnenslands geweest, en deze was nu dood, en daarmee was alles dood. Zo dachten zij, en zo denkt de wereld nog. De wereld wil Christus het koningrijk niet geven, maar zelf het in handen houden, en zij houdt, het ook werkelijk in handen nadat zij de Zoon gedood heeft. Tot hoe lang? Totdat Gods oordelen over de wereld losbreken, en de koningrijken der wereld onzes Gods en Christus worden, Openbaring 11:15. In die zelfde geest sprak Kajafas, toen hij zijn medegenoten voorstelde: Christus te doden, om niet door de Romeinsen staat ingezwolgen te worden. Zij zagen het zeer goed in, dat zij Christus lieten blijven, zelf niet konden blijven; doch hier blijkt dan ook tevens, op welke wijze de wijsheid der wereld dwaasheid is bij God; want zij rekenden buiten God, toen zij berekenden dat de dood van Christus het volksbestaan en hun eigen bestaan als hoofden des volks verzekeren zou. Immers, beiden hielden toch op, en wel op een vreselijke wijze; want de eigenaar van de wijngaard, aan wie zij in het geheel niet meer dachten, kwam nu zelf, niet om de vruchten te ontvangen van zijn goederen, maar om hun de vruchten hun goddeloosheid te brengen, en wraak te nemen over al hun moordenarijen. En hem nemende, wierpen zij hem buiten de wijngaard, en doodden hem. Hoe nauwkeurig voorzegt de Heer niet alleen zijn eigen dood, maar ook de bijzonderheid, dat Hij niet binnen, maar buiten de wijngaard gedood zou worden. Zijn dood was een uitwerping uit zijn eigen erfenis door zijn eigen volk. De Heer spreekt ook niet van de mishandelingen, die zijn dood zouden voorafgaan, deze had Hij met de Hem voorafgaande knechten gemeen, en gij voelt dat de herhaling er van hier niet op haar plaats zou geweest zijn. De Heer spreekt alleen van zijn dood op verwerpende wijze. Trouwens de Heer verenigt hier gelijk doorgaans, op profetische wijze het verledene, het tegenwoordige en de toekomst als met één greep. Wanneer dan de heer van de wijngaard komen zal, wat zal hij die landlieden doen? Hij zal de landlieden verderven, en de kwade een kwade dood aandoen. Hier zien wij Israël's ontaarding; de hoofden van het volk zijn goddelozen geworden, moordenaren, die een geweldige dood verdiend hebben. Wij zien het hier in het groot, dat het uitnemendste, wanneer het aan zijn doel niet beantwoordt, het allerslechtste wordt. Wat is heerlijker dan de vrucht gevende wijnstok; maar als de wijnstok geen vruchten voortbrengt, waartoe anders is hij nut dan om verbrand te worden; want men kan er zelfs niet een goede houten pin van maken. Treffende les ook voor ons, aan wie Christus verkondigd is en nog altijd verkondigd wordt. Hij is de erfgenaam, en komt tot ons om vrucht van ons te ontvangen voor zijn Vader, door het geloof in Hem. Gezegend

wie Hem aanneemt, want die is aangenomen door God; doch wee wie Hem verwerpt, want die is door God verworpen. En zal de wijngaard aan andere landlieden verhuren, die hem de vruchten op hun tijd zullen geven! Dit is een nieuwe en verrassende trek in de gelijkenis. In plaats van in het genot en onbetwist bezit van de wijngaard te blijven, zouden zij niet alleen gedood worden, maar ook geen erfgenamen hebben; neen, aan geheel vreemde lieden zou de huur overgaan. Hiermee werd het einde der levitische bedeling en de roeping van de heidenen aangekondigd. Een ogenblik daarna zegt de Heer zelf deze waarheid met volle duidelijkheid. En als zij dat hoorden, zeiden zij: DAT ZIJ VERRE. Het is opmerkelijk, dat het ongeloof zo weinig vrees heeft. De ergste booswichten menen ongestraft te zullen blijven, en de ongelovigsten menen dat hun geen oordeel zal treffen, omdat zij in geen oordelend God geloven. En hoe veel vrees voor de dood en het oordeel is er niet nog in het hart van het nabij God levend kind van God! O het is zo als Luther eens zei: 'Zij, die niet moesten vrezen, vrezen, en zij, die vrezen moesten, vrezen niet.' Doch er is een onversaagdheid, die rampzalig maakt, en een vrees, die zalig wordt geprezen, Spreuken 28:14. En, verwacht of niet, het oordeel komt altijd nader. Maar Hij zag hen aan en zei: Welk een doordringende blik zal de Heer in dat ogenblik op deze mannen hebben geslagen, een blik, die hun zei, dat de Heer hen doorzag tot in de diepste diepte hun moorddadige gedachten en overleggingen. Wat is dan dat, dat geschreven staat? en hebt gij ook deze Schrift niet gelezen: DE STEEN, DIE DE BOUWLIEDEN VERWORPEN HEBBEN, DEZE IS TOT EEN HOOFD DES HOEKS GEWORDEN; VAN DE HEER IS DIT GESCHIED, EN HET IS WONDERLIJK IN ONZE OGEN? Men moet zich ten hoogste verwonderen over de altijd volmaakt juiste aanhalingen van de Heer van de Schrift van het Oude Verbond. Altijd staat er een woord voor Hem gereed, dat de zaak in geschil volkomen afdoet, en dat de Schriftgeleerden als onweerlegbaar niet konden tegenspreken. De profetie was klaar, dat juist die steen, die door de bouwlieden als onwaardig was verworpen, door God tot de hoek- of gevelsteen, die het gebouw bekroont en tevens tot sieraad strekt, gesteld was. Wat de bouwlieden onwaardig hadden gekeurd, dat werd juist door God de hoogste waarde en eer toegekend. Dat was vreemd en wonderlijk voor velen; maar zij, die geloven, kennen God, en weten dat zijn wegen juist tegenovergesteld zijn aan de wegen, die de menselijke wijsheid bewandelt. De profeet van Nazareth, nog meer de op Golgotha gekruist wordende Jezus is de geliefde Zoon van God, en God zet de kroon op al zijn werken door zijn Zoon. Daarom zeg Ik ulieden. Hier herneemt de Heer zijn eigen gezag, en verenigt dit met het gezag van de Oud-Testamentische Schrift, als een ondeelbaar geheel. Dat het koningrijk Gods van u weggenomen en een volk gegeven zal worden. Wat in de Profetie ingewikkeld was voorspeld, wordt hier door de Heer in volstrekte klaarheid verkondigd. Het koningrijk Gods, de Christus en zijn Christendom zou van het midden van Israël uitgaan en tot de Heidenen overgaan. En zo staan nog heden het Jodendom en het Christendom tegenover elkander. Dat zijn vruchten voortbrengt. De Heidenen hebben inderdaad de Joden beschaamd in geloof, en het bewijs gegeven, dat God thans over hen had uitgestort de Geest van de genade en de gebeden. Trouwens God zelf had tot Israël gezegd: door een onverstandig Romeinen 10:19. Reeds moest de Heer tot het diep in ongeloof verzonken Israël zeggen, bij de treffende geloofsproeven door Heidenen gegeven: Zulk een geloof heb Ik zelfs in Israël niet gevonden. Doch niemand van ons laat zich door deze voorbeelden tot zorgeloosheid verlokken. Het koningrijk Gods is alleen bij dat volk, hetwelk zijn vrucht voortbrengt. De onvruchtbare vijgenboom, al staat hij ook in de wijngaard van de Heer, wordt uitgehouwen. Toen de Roomse kerk Gode geen vruchten meer voortbracht, ontstond het Protestantisme, en zo staan nog heden het Papisme en het Protestantisme tegenover elkander; en als het Protestantisme nu ook zijn vruchten niet meer voortbrengt, dan zal de Heer ook daaruit de kandelaar des lichts wegnemen, en die elders plaatsen. Zien wij niet reeds het geloof onder de Heidenen door de arbeid van de zendelingen toenemen, terwijl onder ons het geloof altijd meer afneemt? Zien wij dan toe, dat niemand onze kroon neemt, wetende dat alleen zij, die in het geloof volharden tot aan het einde, zalig worden.

En een iegelijk, die op deze steen valt, zal verpletterd worden, en op wie hij valt, die zal hij vermorzelen. Nu keert de Heer weer tot de door de overheden van Israël verachte en door God uitverkoren, en door Hem in Zion gelegde steen. Hier wordt ons tweeërlei gevaar voorgesteld. De steen op de grond, over welke men valt, is Christus bij zijn eerste komst in nederigheid, is de gekruisigde Christus, de grondsteen van het Godsgebouw. Sedert achttien eeuwen ligt hij daar aan de openbare weg als een verworpen steen voor de wereld. Die tot de wereld behoren vallen er over en worden in die val verpletterd. De steen daarentegen, die uit de hoogte valt, en die vermorzelt, op wie hij valt, is Christus bij zijn tweede komst in heerlijkheid, met zijn oordeel over zijn vijanden. Als zodanig is Hij de gevelsteen en daarmee de sluitsteen van het Godsgebouw. En als Hij deze dingen tot hen zei, en als de Overpriesters en Farizeeën en Schriftgeleerden deze zijne gelijkenissen hoorden, verstonden zij, dat Hij die tegen hen gesproken had, en begonnen hard aan te houden en Hem van vele dingen te doen spreken, Hem lagen leggende en zoekende iets uit zijn mond te bejagen, opdat zij Hem beschuldigen mochten; en zij zochten ter zelfde uur de hand aan Hem te staan. Men ziet ook hier, hoe onwaar het zeggen is van sommigen, dat de Heer zich naar de vooroordelen van het volk geschikt heeft. Indien er een alles overtreffend vooroordeel bij het Israëlitische. ik bestond, dan was het zijn volkstrots, waardoor het zich ver boven de Heidenen, en deze tot verachtens toe beneden zich stelde. En nu stelt de Heer hier met de duidelijkst mogelijke bewoordingen de Heidenen boven Israël, en voorspelt Hij Israël's val en de verheffing van de Heidenen. De Heer was de persoonlijke waarheid, zijn woorden waren enkel waarheid, en omdat zij niets dan waarheid waren, baarden zij haat; want de mens hoort van nature liever de zoete leugen, die hem verderft, dan de bittere waarheid, die hem behoudt. Daarom wilden de op het hoogst in hun eer gekrenkte overheden van Israël reeds nu terstond de handen aan Jezus slaan, om Hem gevangen te nemen en ter dood te brengen; doch het was de Heer zijn tijd nog niet. Zij werden ditmaal verhinderd. Maar zij vreesden het volk, dewijl dit Hem hield voor een profeet, en zij verlieten Hem, en gingen weg. Zij gingen weg, het hart vol wrevel en de gedachten vervuld van overleggingen hoe zich het best en het spoedigst te wreken. Geen erger boosheid, dan die ontmaskerd wordt; zo lang zij het mom der geveinsdheid kan dragen is zij zachtaardig, maar zodra gij het haar afrukt, is zij de wreedaardigheid zelve; alsdan betoont zich het schijnbaar tamme dier als een wild dier, dat u bespringt om u te verscheuren. En als het nu laat geworden was, ging Hij uit buiten de stad. De Heer had ditmaal langer dan gewoonlijk te Jeruzalem vertoefd. Eerst met de late avond keerde Hij naar Bethanie terug. Trouwens zijn werkzaamheden schenen zich in de weinige dagen vóór zijn lijden te verdubbelen, ja te verdrievoudigen. Het was nu Dinsdag, en de andere dag (Woensdag) was Hij weder in de vroege morgen op de weg naar Jeruzalem. En des morgens vroeg voorbijgaande zagen zij, dat de vijgenboom verdord was van de wortelen af. Deze laatste bijzonderheid hebben wij van Markus, en zij is belangrijk. Het woord van de wortelen af, sluit de wortelen zelf buiten, en waar de wortelen zelf niet verdord zijn, is de uitspruiting van een rijsje, dat tot een boom kan opwassen, niet onmogelijk. Hoe dit echter zij, dat de stam van Israël zelf niet in de wortel verdord is, maar nog altijd nieuwe scheuten ter ere Gods voortbrengt, en eenmaal in grote overvloed voortbrengen zal, leert de ervaring van de dag en verkondigt ons de profetie van de toekomst. Het verdorren van de vijgenboom had onmiddellijk na het woord van de Heer een aanvang genomen, en wel niet van boven, van de takken, maar van beneden, van de wortelen af, zodat het zichtbaar was, vanwaar de verdorring aanving. Dit kan men op dezelfde wijze zien aan het rijpe koren. Als de halm boven de grond geheel geel is, dan is dit een bewijs dat de toevoer van sappen heeft opgehouden, al is hij boven aan ook nog groenachtig; ook dat zal spoedig geel worden. En zoals het nu ging met dit woord van de Heer, zo gaat het met al zijn woorden. Zij geschieden terstond, maar onzichtbaar en opvolgend; eerst later, als zij ten volle geschied zijn, wordt dit openbaar. De wortels van de vijgenboom waren in de grond, de oorzaak van de verdorring kon niemand zien, en toch bestond zij in een verborgene stremming van de toevoer van sappen uit de wortelen, en van diezelfde wortelen af

verdorde de boom. Was het niet ook zo met het eerste bedreigend woord Gods tot de mens: Ten dage dat gij daarvan eet, zult gij de dood sterven? De mens at, en toch stierf hij niet terstond, neen, maar dezelfde dag begon hij te sterven, was met de zonde het zaad van de dood in hem gelegd, en dat zaad rijpt zelfs onder de blos van de gezondheid, totdat het zijn vrucht voldragen heeft, welke is de losmaking van ziel en lichaam. Dat was de levensgeschiedenis van onze eerste ouders na de val, en dat is de levensgeschiedenis van ons allen. De mensen verwarren gewoonlijk de dingen met de beginselen der dingen, de zaken met de oorzaken, in de waan, dat hetgeen wij niet zien, ook niet bestaat, terwijl nog thans al het zichtbare zijn onzichtbare oorzaken en beginselen heeft. En de discipelen, dat ziende, verwonderden zich, zeggende: HOE IS DE VIJGENBOOM ZO TERSTOND VERDORD? En Petrus, zulks indachtig geworden zijnde, zei tot Hem: RABBI! ZIE, DE VIJGENBOOM, DIE GIJ VERVLOEKT HEBT, IS VERDORD. De discipelen hadden het woord van de Heer wel gehoord, maar zonder te vermoeden, dat het zulk een plotselinge en zichtbare uitwerking hebben zou, zodat zij aan deze zaak niet meer dachten; alleen Petrus, altijd levendig van opvatting, herinnert zich terstond het gezegde van de Heer tegen de vijgenboom, en maakt de Heer oplettend op de reeds nu volslagen verwezenlijking van zijn woord. Doch Jezus, antwoordde, zei tot hen: HEB GELOOF OP GOD. Altijd verwijst de Heer zijn discipelen tot het geloof. Het geloof is een zaak uit God, en zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Gevoeglijk is het ongeloof een zaak uit de boze, en daarmee Gode een gruwel. Door te zeggen: Heb geloof op God, wil de Heer eigenlijk zeggen: ‘Gij zijt Godes, gelooft als zodanig.’ Doch hoe verrassend is de Heer ook weer hier gelijk in alles! In plaats van zijn discipelen een uitlegging van deze zaak te geven, en hun de beweegreden zijner daad bloot te leggen, geeft Hij aan het gesprek een andere wending, en zegt Hij tot hen: ‘Gij kunt hetzelfde doen, zo gij slechts geloof hebt.’ Het was de doorgaande gewoonte van de Heer, om van zijn woorden en daden niet de innerlijke hogere bedoeling, maar de uitwendige praktische zijde te doen zien. Het eerste behoorde tot de dingen, die zij nog niet konden bevatten, en die hun later door de Heilige Geest zouden geopenbaard worden; het laatste moest hun geloof oefenen, hun hoop versterken, hun liefde verhogen. Ook van de voetwassing gaf de Heer slechts de praktische verklaring; alleen van de zalving door Maria gaf Hij, daartoe door het gemor van de discipelen met Judas aan het hoofd, gedrongen, de innerlijke zijde te zien. Want voorwaar zeg Ik u: Indien gij geloof had en niet twijfelde, gij zoudt niet alleen doen hetgeen de vijgenboom is geschied, maar zo wie tot deze berg zal zeggen: WORD OPGEHEVEN EN IN DE ZEE GEWORPEN! en niet zal twijfelen in zijn hart, maar zat geloven, dat hetgeen hij zegt geschieden zal, het zal hem geworden, zo wat hij zegt. Gij gevoelt dat de Heer wel wees naar een natuurlijke berg, maar als een zinnebeeld van geestelijke dingen. Immers, wat nuttigheid heeft in het koningrijk Gods het verplaatsen van een berg in het midden van de zee! Geen waarachtig gelovige kan zulke ijdele dingen van God begeren; doch er zijn andere bergen, die wat meer betekenen, dan waardoor men tunnels graven kan, of die men door buskruit van een kan doen splijten: de bergen van onze zonden, onze zorgen, onze krankheden en van onze dood. Bij deze schiet alle natuurlijke macht te kort, zij zijn van onverbreekbaar graniet, en toch zullen ook zij verzet worden op ons geloof door de almacht Gods. En al hadden wij nu daarvan nog nooit ondervinding gehad, en al ware er ook nog nooit één onzer gebeden verhoord, zo moet nog thans dat woord van de Heer voor ons waarachtig blijven. Immers, dit moet het eerste bij ons zijn, dat wij God verheerlijken in de waarheid van zijn woord; eerst daarna komt onze behoudenis in aanmerking, want zij is er het noodwendig gevolg van. Wie God niet verheerlijkt in zijn woord, wie zijn woord niet gelooft, kan onmogelijk behouden worden. Wij moeten vastheid en zekerheid hebben van Gods wil en weg met ons, en deze gewordt ons alleen door het geloof, dat zich op Gods woord verlaat, gelijk een kind zich verlaat op het woord van zijn vader en moeder, dat het morgen mee uit de stad zal gaan, en daarop zich blij en gerust te slapen legt. En wie vastheid heeft in de geestelijke dingen, die heeft vastheid in alle andere dingen, 2 Petrus 1:10. Voorts moeten wij het geloof niet

hebben, zo als de gierigaard zijn geld heeft, alleen om het genoegen te hebben van het te hebben, zonder er mee te handelen, en dus zonder het te laten wandelen onder de mensen. Neen, wij moeten er mee arbeiden, als met een ons toevertrouwd kapitaal, dat zijn rente moet afwerpen. Ach, wij hebben zulk een grote schuld, niet alleen van zo weinig geloof te hebben, maar ook omdat wij van het weinige geloof, dat wij nog hebben, zo weinig gebruik maken. En al wat gij zult begeren in het gebed, gelovende, zult gij ontvangen. Daarom zeg Ik u: alle dingen, die gij biddende begeert, gelooft dat gij ze ontvangen zult, en zij zullen u geworden. Merkt op het woord biddende begeert. Niet alles wat ons hart begeert, maar alles, waar men Gode om vragen kan en mag, wordt zekerlijk verhoord. Johannes zegt ons (1 Johannes 5:14,15), dat wij kunnen en moeten weten, naar de wil van God te bidden, om daarmee van de verhoring verzekerd te zijn. Waarom is er ook zo weinig gebedsverhoring, dan omdat er zo weinig naar de wil van God gebeden wordt; ook dat kan alleen het geloof ons leren; dat weet het bij ons onmogelijke, mogelijk te maken bij God. Zie het aan Jakob. Waarmee trekt hij zijn toornige broeder met diens vierhonderd mannen tegemoet? Met het gebed tot zijn Verbondsgod, waarin God hem verklaart tot overwinnaar van God en mensen. En was daarbij geen gevaar van verhovaardiging aan de zijde van Israël? Neen, want israël ging na het gebed en na de zegen van God ontvangen te hebben, zijn broeder tegemoet met de grootste verootmoediging. En wanneer gij staat om te bidden. Hoe geheel overeenkomstig is dit staan met het gebed van het geloof, dat in Gods kracht koninklijk gebiedt, en voor hetwelk alles mogelijk is. Immers er is velerlei bidden: een bidden om genade met gebogen hoofd; een bidden als dat van Elia, met het hoofd tussen de knieën; een bidden als dat van de Heer in Gethsemane, met het aangezicht ter aarde. Neen, toen was het niet het gebed van het bevel, dat staande werd uitgesproken: Vader, Ik wil! maar het gebed der diepste gehoorzaamheid van de Zoon aan de Vader: Niet mijn wil geschiede, maar de uwe. Vergeeft. Wij vragen als van zelf: Leert Christus bij de verdorde vijgenboom vergeven, en zou Hijzelf dan Israël niet vergeven, maar in eeuwigheid op dat volk toornig zijn? Neen, ook dit woord verwijst ons naar Jeremia 31:37. Zo zegt de Heer: INDIEN DE HEMELEN DAARBOVEN GEMETEN EN DE FONDAMENTEN DER AARDE BENEDEN DOORGROND KUNNEN WORDEN, ZO ZAL IK OOK HET GANSE ZAAD ISRAËL'S VERWERPEN OM ALLES WAT ZIJ GEDAAN HEBBEN. Indien gij iets hebt tegen iemand, opdat ook uw Vader, die in de hemelen is, ulieden uwe misdaden vergeve. Het verband, waarin de herhaling van de reeds vroeger gegevene vermaning des Heeren voorkomt, is bij de eerste oogopslag vreemd; doch de Heer wil hier kennelijk oplettend maken op de tussentredende beletselen, die meermalen het gebed onvruchtbaar maken en onverhoord laten. De liefde moet bij het geloof zijn, zal het volmaakt zijn. Wilt gij losgelaten worden, laat anderen los; wilt gij een zegen ontvangen, geeft een zegen. Zo deed Jakob. Hij zonderde eerst een zegen af voor Ezau, en daarna bad hij, en toen hij gebeden had, had hij voor Ezau niet meer te vrezen, ofschoon hij nog voor hem vreesde; want Ezau kwam, en Jakob vond zijn vijand veranderd in een vriend en broeder, die hem kuste en omarmde, Want indien gij de mensen hun misdaden vergeeft, zo zal uw hemelse Vader ook u vergeven. Niet alsof ons vergeven de voorwaarde ware, op welke God ons vergeeft; neen, zijn genade is onvoorwaardelijk vrij. Hij rechtvaardigt de goddelozen als zodanig; maar omdat het een tegenstrijdigheid is, dat een hart, dat liefdeloos is jegens de broeder, Gods liefde zou kunnen genieten; alsdan is er een ban tussen het menselijk hart en God, welke volstrekt moet opgeheven worden, zal de gemeenschap tussen God en ons mogelijk zijn. Gods liefde en onze liefdeloosheid kunnen niet te samen wonen. Maar indien gij de mensen hun misdaden niet vergeeft, zo zal uw Vader, die in de hemelen is, ook uw misdaden niet vergeven. Deze herhaling van dezelfde zaak in tegengestelde vorm bewijst het gewicht dezer vermaning; ook wij herhalen meestal een gewichtig woord in andere vorm, om het te dieper in het hart en geheugen van de hoorder te prenten. Immers dit voorbeeld geldt bij al de gebeden, die Wij kunnen doen. Bepalen wij ons slechts tot het gebed des Heeren, waarbij de Heer het eerst (volgens Mattheus) deze zelfde waarschuwing gaf. Want

indien wij tot God bidden: Onze Vader, die in de hemelen zijt! en wij zijn niet zijn kinderen op aarde, die Hem lief hebben en gehoorzamen, maar overtreders zijner geboden, die zijn naam onheilig gebruiken, de uitbreiding van zijn koningrijk tegenwerken, niet instemmen met zijn wil tot onze zaligheid, niet tevreden zijn met ons bescheiden deel, geen beledigingen willen vergeven, geen verzoekingen willen vermijden, niet strijden tegen de boze -zeker dan is niets meer duidelijk, dan dat er tevergeefs gebeden wordt. Zien wij dan wel toe. Als er aan de telegraafdraad iets hapert, dan wordt het sein niet, of niet goed overgebracht, en men kan niet voortgaan, totdat het beletsel weggenomen en daarmee de gemeenschap volkomen hersteld is. Of wilt gij een eenvoudiger beeld: Als de sleutel het slot niet opent, dan is er iets aan de sleutel of het slot verbogen of gebroken. Zo ook in het geestelijke. Worden onze gebeden niet verhoord, zo moeten wij onze harten onderzoeken, of er enige haat in ons zij, die verhindert, dat de liefde tot ons kome. Daarom moeten wij altijd bidden in een stemming, waarin wij geheel los zijn van ons zelven, en gereed om alles te doen wat God wil. Des daags nu was Hij terende in de tempel, maar des nachts ging Hij uit en vernachtte op de Olijfberg. De Evangelist maakt ons oplettend op deze gewoonte des Heeren. omdat het ons anders vreemd moet voorkomen, dat Jezus, ofschoon de avond sprekende, en des andere daags vroeg terugkerende, nog thans naar de Olijfberg ging. De Olijfberg! Liefelijke plaats van verpozing na de vermoeienis van een dag, en het ondervinden van de verbittering, waarmee de oversten van het volk Hem haatten en tegenwerkten. Immers zou de Olijfberg de plaats zijner hemelvaart zijn. Zo moeten ook wij, na de last en de hitte van de dag gedragen te hebben, ons aan de avond nederzetten als op de drempel vóór het huis des Vaders, om ons reeds bij voorraad te verblijden en te versterken met de blik op de nu nog gesloten deur, die ten laatste voor ons zal opengaan. En al het volk kwam tot Hem des morgens vroeg in de tempel, om Hem te horen. Er was ditmaal een buitengewone opgewektheid onder de lieden van allerlei stand te Jeruzalem. De stad was vol van de ontelbare feest- en tempelgangers, bij gelegenheid van het ophanden zijnde Paasfeest, en vervuld van het gerucht van Jezus. De haat der Overpriesters, hun openbare en geheime pogingen om de Heer gevangen te nemen en te doden, waren zo bekend, dat velen dachten, dat de Heer ditmaal niet op het feest zou komen. En toch Hij is op het feest gekomen, en dagelijks was Hij te zien en te horen in de tempel. Reeds vroeg was dan ook de volksmenigte aldaar verzameld. En Hij leerde dagelijks in de tempel. Geen enkele dag werd door Hem overgeslagen; trouwens het waren de laatste dagen; deze moest Hij grotendeels doorbrengen in het huis zijns Vaders, en heden (Woensdag) was het de laatste dag van zijn openlijk leraarsambt onder Israël. Daarop moesten nog belangrijke dingen door de Heer tot afscheid van de tempel, de Overpriesters en het volk gezegd worden. En de Overpriesters en de Schriftgeleerden en de Oversten des volks zochten Hem te doden. En zij wisten niet wat zij doen zouden, want al het volk hing Hem aan en hoorde Hem. Het was juist omdat de Heer dagelijks in de tempel van de vroege morgen tot de late avond het volk leerde, dat de Oversten des volks altijd meer verbitterd jegens Hem werden; want daarmee nam Hij de plaats in, waarop zij alleen, als gezeten op de stoel van Mozes, recht meenden te hebben. Tegelijk echter maakte de algemene en altijd klimmende gehechtheid des volks aan de persoon en de onderwijzing des Heeren, hen altijd radelozer. Hebben de goddelozen vrede? Neen, zij dragen reeds nu het helse vuur in hun harten met zich om, overal waar zij gaan.

21:14 De Heer en het volk bij zijn intocht te Jeruzalem.

Jezus dan kwam zes dagen vóór het Pascha te Bethanie. Het was nu Zondag. Des Maandags deed de Heer zijn intocht te Jeruzalem, Dinsdag reinigde Hij de tempel; Woensdag hield Hij de maaltijd te Bethanie; Donderdag de Paasmaaltijd; Vrijdag werd Hij gekruist. Het was de gewoonte van godvruchtige Israelieten om niet te Jeruzalem te komen als het feest begon, maar als de naaste voorbereidingen tot het feest begonnen. Zo deed ook de Heer, Hijzelf bereidde zich voor tot zijn kruisdood. Er was nog veel voor Hem te doen en te zeggen, alvorens die belangrijke ure kwam. En niet te Jeruzalem, maar hier, in het nabijgelegen Bethanie, zou zijn vast verblijf zijn. In Jeruzalem was het niet veilig voor de Heer te overnachten, en waar natuurlijke voorbehoedmiddelen bestaan, doet de Heer geen wonderen. Daar Lazarus was, die gestorven was geweest, welken Hij opgewekt had uit de doden. Het Was nog maar kort geleden, zo als wij gezien hebben, dat de Heer Lazarus had opgewekt, en dit wonder had zulk een beroering onder de Farizeeën en Schriftgeleerden veroorzaakt, dat zij de dood van Jezus onherroepelijk vaststelden. De Heer was wel de dadelijke moordaanslag ontweken, door enige tijd andere streken in het land te bezoeken; doch nu het Paasfeest Hem weder naar de stad riep, ging Hij weder derwaarts, zich regelende naar de ordeningen Gods, door welke alleen de Heer zich liet bepalen. Zo moeten ook wij gedurig zorgen, in de weg van God te zijn, opdat wij niets doen, dan hetgeen naar de orde Gods is. Niets is zo gezegend als Gods geboden in ieder voorkomend geval te kennen, want naar Gods gebod handelend, zijn wij altijd veilig voor de gevolgen. De grote zwarigheden bij de Christen ontstaan juist daardoor, dat hij in vele voorkomende gevallen niet weet, wat de wille Gods is, omdat hij, als Paulus, door tegengestelde redenen tot een keuze wordt gedrongen. Doch daarom werd de godvruchtige Israëliet, en wordt ons door de Schrift ten sterkste aanbevolen, Gods geboden tot onderwerpen van onze gedurige overpeinzing te maken, opdat wij geoefende zinnen verkrijgen tot onderscheiding van goed en kwaad, en met een geestelijke schranderheid uit Gods gebod in bepaalde gevallen mogen afleiden wat Gods wil in niet bepaalde gevallen zij. Een grote schare dan der Joden verstond, dat Hij aldaar was, en zij kwamen niet alleen om Jezus wil, maar opdat zij ook Lazarus zouden zien, die Hij uit de doden had opgewekt. Het was een soortgelijke nieuwsgierigheid als die van Zacheus, en wij kunnen haar niet anders dan natuurlijk vinden. Een uit de dood opgewekte te zien, en dat wel in de tegenwoordigheid van Hem, die hem uit de dood heeft opgewekt, was een te zeldzame en te grootse aanschouwing, dan dat zij niet een menigte inwoners van Jeruzalem (want deze worden onder een grote schare van de Joden verstaan) zou hebben aangetrokken, om nu Jezus in het nabijgelegen Bethanie teruggekeerd was, Hem en tevens Lazarus, de opgewekte te gaan zien. Zij hadden er zoveel van horen spreken, dat zij nu ook zelf wilden komen en zien. En de Heer liet ze komen en zien, zonder de ijdele en onvruchtbare nieuwsgierigheid terstond te bestraffen. De Heer zijn eigen woord was: kom en zie! en nooit beval Hij de schare zijne discipelen en navolgers heen te gaan. Die uit blote nieuwsgierigheid tot Hem kwamen, zouden van zelf weer van Hem heengaan; want er zou een proeftijd voor hen komen, die zij niet zouden kunnen doorstaan: het lijden van Gethsemane, van Golgotha. En de overpriesters beraadslaagden, dat zij ook Lazarus doden zouden, want velen van de Joden gingen heen om zijnentwil, en geloofden in Jezus. Waren de Joden tot de overpriesters teruggekeerd als vijanden van Jezus, als ongelovigen, deze overheden van het volk zouden er zich over verblijd hebben; doch nu zo velen van de waarheid der opwekking van Lazarus overtuigd, Jezus erkenden als de Christus, ontstak hun toorn op nieuw en eisten zij een tweede offer. Trouwens, zó ver gaat de kwaadwilligheid van de ongelovigen altijd, dat zij met de waarheid, ook het bewijs der waarheid willen vernietigen; zij doen wat de bedrieger doet, die het handschrift, dat tegen hem getuigt, zoekt in handen te krijgen, om het te verscheuren of te verbranden. Hoe gaarne zouden de ongelovigen de bijbel, die hun op elke bladzijde het eeuwig oordeel aankondigt, willen vernietigen, als zij het maar konden; doch zij kunnen het niet. Gods werk is niet te vernietigen, maar men kan er zich wel het hoofd op verbrijzelen. En

het geschiedde de andere dag, toen zij Jeruzalem genaakten en gekomen waren nabij Bethfage en Bethanie, aan de Olijfberg. Tussen Bethanie en Bethfage aan de Olijfberg lag de wegscheiding naar Jeruzalem. Aan deze plaats gekomen zijn, stond de Heer met degenen, die Hem vergezelden, een wijle stil om de toebereidselen tot zijn intocht te maken. Zond Jezus twee van zijn discipelen uit. De Heer beschikt, overeenkomstig zijn waardigheid, over hetgeen Hij van mensen vraagt, door zijn dienaren. Zo doet Hij ook nog. Zijn dienaren zijn zijn ambassadeurs, en door deze vraagt Hij ook nog heden uw geld, uw hart, uw liefde, uw leven. Hij zond twee van zijne discipelen uit. De Heer doet alles met orde, en tot de orde behoort ook het getal. De orde is de uitdrukking der wijsheid. Het was de Heer doorgaande gewoonte, zijn discipelen twee aan twee uit te zenden, opdat de gemeenschap van de heilige nooit mocht ontbreken. Waarschijnlijk waren deze twee discipelen dezelfden, die later het pascha bereiden moesten, en die wij meermalen te zamen zien, namelijk Petrus en Johannes. En Hij zei tot hen: GAAT HEEN IN HET VLEK, DAT TEGEN U OVER IS, EN GIJ ZULT TERSTOND ALS GIJ DAARIN KOMT, EEN EZELIN GEBONDEN VINDEN, EN EEN VEULEN BIJ HAAR, WAAROP GEEN MENS OOIT GEZETEN HEEFT; ONTBINDT ZE, EN BRENGT ZE TOT MIJ. Dat met het veulen de ezelin moest gebracht worden, geschiedde voornamelijk, omdat het veulen naast de ezelin gewillig loopt, terwijl het alléén en nog onbereden, onmogelijk in een geregelde gang te houden is. Ofschoon de natuur de Heer van zelf altijd gehoorzaamde, zo gebruikte Hij nog thans, naar de eigenaardigheid van zijn staat en waarachtige mensheid (zo als wij meermalen opgemerkt hebben) tegelijk de natuurlijke middelen; en zo liet Hij de ezelin naast het veulen gaan. De ezelin, en vooral het veulen, dat nog geringer is, is het bekende beeld der dienstbaarheid. Straks zullen wij de tekst zelf horen, die spreekt van de jukdragende ezelin. Zo werd dan niet een fraai opgetuigde, getoomde en gedresseerde ezel of ezelin, maar een eenvoudig veulen, dat nog bij de moeder is, en door deze wordt verzeld, door de Heer genomen tot zijn intocht binnen Jeruzalem. Kan er uitwendig eenvoudiger, nederiger en tevens inwendig groter, verhevener keuze zijn? Hoe voegzaam was het voor de Heer, om op zulk een van die zijn intocht te houden, tot een stad, waar enkel vernedering en lijden Hem wachtten, Hem, die niet gekomen was om gediend te worden, maar om te dienen, en zijn leven te geven tot een rantsoen voor velen. Aan de andere kant, Hij was de Heer, en daarom was er nooit een vernedering in Hem, waarmee geen heerlijkheid verenigd was. Het moest dus ook daarom een veulen zijn, waarop Hij zijn intocht deed, omdat men alleen van een jong veulen zeker kon zijn, dat het nog door niemand bereden was. Johannes zegt dan ook: Hij vond een JONGE EZEL. De Heer, gij weet het, komen al de eerstelingen toe. En de Heer is de Heilige, de Heilige Israël's, en als zodanig behoorde tot Hem uit de zondige wereld wat het naaste aan het onbesmette grensde, en althans nog niet door anderen gebruikt was. Vandaar dat zijn graf ook een nieuw graf Was. Alles waarmede de Heer zich in betrekking stelde, moest het denkbeeld aan zich dragen van nieuwheid, versheid, reinheid, ongereptheid: wel verre dat dit een toevalligheid zijn zou, is het bij de Heer een vast beginsel. Het betaamde Hem, die alle dingen nieuw maakt, enkel nieuwe dingen tot zijn bijzondere dienst te stellen. Ook bij ons moet alles nieuw zijn, zullen wij Christenen zijn. Zonder nieuw geboren te zijn, en nieuw te zijn in alles, kunnen wij dat koningrijk niet ingaan, waarvan Christus, de nieuwe mens, de Koning is. En indien iemand u vraagt: WAAROM DOET GIJ DAT? zo zult gij alzo tot hem zeggen: OMDAT DE HEERE DEZE VAN NODE HEEFT. En hij zal ze terstond herwaarts zenden. Gij ziet, de Heer openbaart zich hier als de Heer, wiens alle dingen zijn, en die er in ieder ogenblik vrijmachtig over kan beschikken; vrijmachtig en almachtig, want wat Hij zegt, moet geschieden. Het zij ons een beeld van alles, wat de Heer van ons nodig heeft, en waarover Hij dan ook beschikt: hetzij onze tijd, ons geld of onszelf. Niemand, hoe rijk hij is, verbeelde zich dan ook een rijke te zijn, die tegelijk de enige eigenaar zijner goederen is. De Heer alleen is die rijke, Hij alleen is de eigenaar. Al wat wij hebben, moet tot zijn beschikking staan. De gehele vraag van de betoning onzer liefde komt dan ook alleen neer op de vraag: Heeft de Heer het van node? Zo ja, dat wij

het aan Hem geven; zo neen, dat wij het voor Hem bewaren en besturen. De noodzakelijkheid geeft de beslissing, want wat noodzakelijk is, moet geschieden. Doch let wel, de vraag is: Heeft de Heer het van node? immers niet ieder mocht het veulen aan de wegscheiding ontbinden; niet ieder heeft eigendomsrecht; alleen de Heer kan over alle eigendomsrecht beschikken. waren de discipelen uit eigen beweging heengegaan, om het veulen te ontbinden, zij zouden eens anders eigendom zich toegeëigend hebben, doch nu hadden zij hun orderbrief bij zich. 'Toont ons uw lastbrief' zei de eigenaar, en de discipelen deden het, en de eigenaar liet hen begaan, want waar de Heer zelf werkelijk gebiedt, daar laten alle mensen ook alle dingen werkelijk los tot 's Heeren dienst. Daarom hebben wij enkel te zien op een bevel Gods; hebben wij dat, zo hebben wij maar te gaan, en het zal wel lukken. Doch wachten wij ons aan de andere kant te zeggen: 'De Heer heeft ons nodig,' want dan zouden wij moeten vrezen, dat de Heer aan ons doet, wat Hij meermalen deed aan de eerste lichten in de kerk, aan de veel gevende en nog meer belovende mensen, van wie wij zeiden: ze zijn onmisbaar. Hij zou ons kunnen wegnemen, gelijk Hij hen meermalen wegnam, en daarmee tonen, dat wij niet onmisbaar zijn; want als wij weg zijn, gaan de zaken even goed hun gang, en soms nog beter. Maar als de Heer ons nodig wil hebben, voorzeker, dan is het een eer, een voorrecht, een zegen, een zaligheid voor ons, Hem te dienen; en als wij dan als David, Gods raad hebben uitgediend, dan gaan wij als Simeon, God dankend en verheerlijkend, heen in vrede. Letten wij dan ook hier op de onafscheidelijke vereniging van de Goddelijke en menselijke natuur in Christus. Hij was een mens en Hij was de Heer. Hij had niets in eigendom, en Hij beschikte over alles, wat Hij nodig had; Hij beval, en niets en niemand weerstond Hem. Hem moet alles dienen, moeten allen gehoorzamen, hetzij gedwongen, hetzij vrij. Gedwongen moeten zijn vijanden Hem dienen, want zij moeten tegen hun wil en zonder er zich van bewust te zijn, werktuiglijk zijn bevelen volbrengen; vrij dienen Hem zijn discipelen. Alles komt ook hier wederom aan op het geloof. Geloof is vrijwillige gehoorzaamheid jegens de Heer. Dat wij dan geloven, dat wij ons aan de Heer gewillig en van ganser harte overgeven, om door Hem gediend te worden in de behoudenis onze zielen, en om Hem te dienen, door te doen, wat Hij ons gebiedt te doen. Nog eens, neen! de Heer heeft ons niet van node, want al de legioenen der engelen staan Hem ter dienst, maar als Hij ons nodig wil hebben, dan moeten wij ook alles voor Hem doen, of alles voor Hem loslaten, zo als de ezelin en het veulen voor Hem losgelaten werden. Trouwens, wij merkten het reeds op, het woord, dat de Heer zijn discipelen meegaf, was een machtwoord, want de Heer doet wonderen ook zonder wonderen, wonderen in het verborgene, die niemand voor wonderen houdt, en die toch wonderen zijn. Al wat de Heer wil geschiedt, omdat Hij het wil. En daarom is het bij de Heer dezelfde zaak, of Hij een blinde het gezicht, een melaatse de gezondheid, een dode het leven teruggeeft, dan of Hij zich het veulen laat brengen, dat Hem binnen Jeruzalem zal dragen. In alles straalt zijn Godheid door zijn mensheid heen, en wederkerig wordt in alles niet alleen zijn Godheid, maar ook zijn mensheid gezien. Immers de Heer heeft als zodanig niets nodig, Hij, die hemel en aarde bezit; maar als mens heeft de Heer alles nodig, wat een mens nodig heeft om menselijke handelingen te verrichten. De Heer had het ezelsjong nodig, om de profetieën te vervullen. Op de grote wereldkaart van de profetie stond ook dat kleine veulentje getekend, en zo het ontbroken had in de vervulling, de gehele kaart zou de stempel haar echtheid hebben gemist; doch dit was onmogelijk. Wat God voorzegt, dat geschiedt daarna onfeilbaar. Dit alles nu is geschied, opdat vervuld wordt hetgeen gesproken is door de Profeet (Zacheria), zeggende: ZEGT DER DOCHTER ZIONS: VREES NIET, ZIE, UW KONING KOMT TOT U, ZACHTMOEDIG, GEZETEN OP EEN EZELIN EN EEN VEULEN, ZIJNDE EEN JONG DER JUKDRAGENDE EZELIN. Welk een heerlijkheid, dat reeds vijf honderd jaren te voren dat geringe lastdier bij God in de profetie gedacht werd, omdat het de Heer ten dienste zou staan. Deze volmaakte vervulling versterke ons geloof bij de verwachting van al wat nog vervuld moet worden; ook daarin kan noch zal tittel of jota ontbreken. Als de Heer zijn tijd gekomen is, volgen ook de vervullingen zijner profetieën. Een enkele dag, ja enige uren vroeger, en de

vervulling van Zacheria's profetie zou nog een onmogelijkheid zijn geweest; het veulen zou niet aan de wegscheiding gestaan hebben; eerst in hetzelfde ogenblik, waarin de Heer het nodig heeft, wordt het aldaar gevonden. Ook daarom zegt Johannes: De Heer VOND een jongen ezel, en zat daarop. De voorzienigheid van de Vader was onophoudelijk in volstrekt volkomene overeenstemming met de handelingen van de Zoon; wat deze te doen had, dat vond Hij ook te doen, daartoe werd Hem de gelegenheid aangeboden. En nu, wat de Heer geschiedde, geschiedt ook de zijnen. Zijn wij Christus discipelen, dan zullen wij ook ten allen tijde geleid worden in de weg, die wij zullen hebben te gaan. Voorts moeten wij opmerken, dat zeker de meeste lezers van deze profetie bij Zacheria haar niet op de Messias, die door de meeste Israëlieten alleen in heerlijkheid verwacht werd, zullen hebben toegepast. Eerst de vervulling maakte ook deze profetie volkomen klaar. Daarom zijn de profetieën de toekomst, vooral wat de bijzonderheden, haar verband met andere gebeurtenissen en haar opvolging naar tijden en plaatsen betreft, voor ons nog doorgaans verre van duidelijk en klaar, en moeten wij ons meestal met de hoofdomtrekken vergenoegen. Trouwens, het is met de profetie als met het goud in de grond; het ligt er niet in baren, maar in ertsklompen, dus omvangen door allerlei andere bestanddelen, waarvan het boven de grond eerst door velerlei bewerkingen losgemaakt moet worden, zal het als goud door ons gezien en gebruikt kunnen worden. Op dezelfde wijze ligt ook de profetie van de Christus bij de profeten omwikkeld met allerlei tijdelijke, plaatselijke, historische zaken. Zegt de dochter van Zions. Gij weet, het is de schone beeldspraak van het Schrift, dat geheel het volk vertegenwoordigd wordt door zijn dochters; en waarom door zijn dochters? omdat zij de grondslagen zijn van het voortbestaan van het volk, de moeders van nieuwe geslachten. De dochter ZIONS is bepaald de vertegenwoordigster van de stad Jeruzalem, welke op haar beurt als de hoofd- en tempelstad geheel het Joodse land en volk vertegenwoordigde. Zion is naar de naam van de berg, waarop de tempel gebouwd was, de geestelijke, Goddelijke, profetische benaming van Jeruzalem, als de stad des groten Konings, de stad Gods, alwaar Hij zijn rust genomen had (Psalm 132:13-14). De Heer, de Messias, zou Jeruzalem eenmaal op buitengewone wijze bezoeken; het zou niet een bloot komen zijn, zo als vroeger meermalen plaats had, maar een werkelijke intocht; vandaar dat een profeet door God tot heraut wordt gesteld van de Messias, om het volk oplettend te maken en voor te bereiden op zijn komst, in de woorden: Zegt de dochter Zions: ZIE, UW KONING KOMT TOT U! Niet uw leraar, uw profeet, neen, uw Koning, uw Messias, David's Zoon en David's Heer. De Heer werd dus der dochter Zions aangekondigd met de titel zijne heerlijkheid. Hij ging naar zijn lijden en door zijn lijden tot zijn heerlijkheid. Doch wat in de volheid der eeuwen volgt, gaat bij Hem in de eerstelingen vooraf. De Heer laat zich als Koning huldigen, alvorens het kruist Hem! over Hem wordt uitgeroepen; opdat men het woord van Pilatus op het kruis: Deze is de Koning van de Joden! zou verstaan uit het woord van Zacheria: Zegt de dochter Zions: Zie, uw Koning komt tot u! En waardoor vervulde de Heer deze hooggewichtige profetie? Eenvoudig door ditmaal op te houden te voet te gaan, zo als Hij gewoon was. Hij kwam als Koning, in koninklijke waardigheid, maar niet in koninklijke heerlijkheid, neen in koninklijke nederigheid, overeenkomstig het doel, waartoe die intocht geschiedde, om als de Koning Israël's, als de Messias te lijden en te sterven. Eenmaal zou het ezelsveulen worden vervangen door het witte paard, Openbaring 19:11. De Heer handelde in alles wat Hij deed en leed groot en koninklijk eenvoudig. In Galiléa vermeed Hij alles, wat het volk aanleiding kon geven Hem als Koning uit te roepen; maar nu Hij tot de stad komt, die Hem van zich uitwerpen en Hem doden zal, nu openbaart Hij zich zelf als Koning en heerst Hij als zodanig in het midden van zijn vijanden, tot een eerste profetie van hetgeen de laatste toekomst verwezenlijken zal. Doch dit verstonden zijn discipelen in het eerst niet; maar toen Jezus verheerlijkt was werden zij indachtig, dat dit van Hem geschreven was, en dat zij Hem dit gedaan hadden. De Apostelen stellen zich niet voor als geleerden in de dingen van het koningrijk Gods, die de Schrift kennen, maar als dezulken, die de Schrift niet kennen, althans niet verstaan. Hadden zij dan de profetieën van Zacheria niet

gelezen? Ja, zeer dikwijls, en zij zelf hadden die profetieën aan Jezus vervuld, en toch verstonden zij ze niet. Weten en verstaan zijn twee zaken, die, op geestelijk gebied, een derde zaak nodig hebben: het licht van de Heilige Geest. De Heilige Geest herinnert ons meermalen later, wat wij vroeger lazen en deden, en laat daarop een licht vallen, waardoor wij de betekenis van beiden volkomen duidelijk zien. Er zijn ook zaken, die men van nabij niet zo duidelijk ziet als op een afstand. Herinner u slechts, dat als in de winter de bomen met rijm zijn bedekt, gij die winterpracht niet in haar volheid kunt zien aan de bomen, die vóór uw deur, maar aan die, welke aan de overzijde van de gracht, of op een andere wijze van u verwijderd staan. En de discipelen, die uitgezonden waren, heengegaan zijn, vonden het veulen gebonden bij de deur, buiten aan de wegscheiding, en zij ontbonden hetzelfde. En als zij het veulen ontbonden, zeiden de heren dezelve en sommigen van degenen, die daar stonden tot hen: WAT DOET GIJ, DAT GIJ HET VEULEN ONTBINDT? En zij zeiden: DE HEER HEEFT HET VAN NODE. En zij lieten ze gaan. De discipelen deden wat de Heer hun gezegd had. Kwam het in hun gedachten op, dat de zaak iets ongeoorloofds was? Neen. Zij geloofden, en wisten hiermee, dat de Heer niets ongeoorloofds kon doen, en dat de toestemming van de eigenaren zou volgen, zo als zij dan ook ondervonden. Het zij ons tot een bemoediging. Hoe dikwijls zien wij op tegen een zaak, die wij van 's Heeren weg moeten doen, of tegen een woord, dat wij in zijn naam moeten zeggen, terwijl wij toch niets anders te doen hebben, dan eenvoudig onze boodschap te doen, om te ondervinden, dat geen enkele hinderpaal ons ontmoet. Indien wij geloven, zullen ook wij alles vinden, zo als de Heer het gezegd heeft; doch wij geloven niet, althans niet genoeg; want het is met ons geloof, zo als het bij velen is, die veel geld hebben, maar er weinig gebruik van maken. De eigenaren van de ezelin en het veulen lieten de discipelen gaan. Lukas zegt niet eens dat zij het toelieten; dat sprak bij hem van zelf. De discipelen vonden dus gelovige mensen, die hun woord geloofden, en hun eigendom gaarne de Heer ten gebruike gaven. Zo heeft de Heer overal betrekkingen, die niemand kent, dan Hijzelf, en die Hij ons van tijd tot tijd ontdekt en laat vinden. Daarom moeten wij nooit tot de treurige bekrompenheid vervallen van te menen, dat de kring van dezulken, die in de Heer geloven, binnen de onze gesloten is, en dat het goud van de kerk eerst door ons moet gestempeld zijn, zal het gangbaar zijn; neen, wij moeten altijd denken, dat de Heer nog oneindig meer gelovige en gehoorzame discipelen, zelfs onder de niet met ons meegaande mensen heeft, dan wij ons kunnen voorstellen. En zij brachten de ezelin en het veulen tot Jezus, en hun klederen op het veulen geworpen hebbende, zetten zij Jezus daarop. Kunt gij u iets eenvoudiger voorstellen? Het veulen was niet getuigd en niet getoomd, veel minder gezadeld, doch de eerbied en liefde van de discipelen voor de Heer duldden niet, dat Hij zonder enig zadel op het veulen zou zitten; zij maakten er een van enkele hun overklederen. En als Hij voortreisde, spreidden de meeste scharen haar klederen onder Hem op de weg. Men zegt wel eens als spreekwoord: de blote grond was te koud voor hem; zo was het ook hier. Waarom spreidt men bij de inhuldiging van een vorst een tapijt op de straat van zijn paleis naar de kerk? Om hem de openbare weg als tot een vloer in zijn paleis te maken. De discipelen spreidden enkele hun opperklederen op het veulen, en de meesten uit het volk spreidden die over de gehele weg, langs welke de Heer gaan zou. Men stelt zich hiermee niet onze opperklederen voor, die tot zulk een zaak volstrekt ongeschikt zijn, en waarin het lastdier zich spoedig zou verwarren, maar de wijde overklederen of mantels van de oosterlingen, die de lieden uit het volk over de weg zodanig spreidden, dat er geen verhindering voor de optocht kon bestaan. En anderen sloegen takken van de bomen, en spreidden ze op de weg. Ook het frisse groen moest tot sieraad strekken van de weg, waarover Jezus heenging. De gehele omgeving van de Heer beijverde zich, om met alle middelen, die hun ten dienst stonden, de Heer op het hoogst te vereren en te huldigen. Nu Hij zelf begonnen was, door rijdend naar Jeruzalem op te trekken, waren zij vrij, om alles te doen, wat de liefde van hun hart opgaf, en wilden zij van geen grenzen en beperkingen hun blijdschap weten. En als Hij nu genaakte aan de afgang van de Olijfbergs, begon al de menigte van de discipelen zich te

verblijden, en God te loven met grote stem, van wege al de krachtige daden, die zij gezien hadden. Zie hier bij de uiterste eenvoudigheid de hoogste heerlijkheid. De Heilige Geest vervulde het hart van de discipelen met hemelse vreugde, waardoor zij in de herinnering van al de vele heerlijke daden, welke zij Jezus hadden zien doen, God verheerlijkten met luide stem. En een grote schare, die tot het feest gekomen was, hoorden dat Jezus naar Jeruzalem kwam, namen de takken van de palmbomen en gingen uit Hem tegemoet. En de schare, die met Hem was, getuigde dat Hij Lazarus uit de doden opgewekt had; daarom ging de schare Hem tegemoet, omdat zij gehoord hadden, dat Hij dit teken gedaan had. De hoge ingenomenheid van het volk met de Heere Jezus, juist in dit ogenblik, verklaart zich, zo als wij hier zien, uit het heerlijke wonder van de opwekking van Lazarus uit de dood, welke daad, even als tot 's Heeren lijden, ook nu tot zijn grootste intocht in Jeruzalem, in nauwe betrekking kwam. Al het volk was nog onder de levendige indruk deze grote daad, en daar Jezus sedert deze opwekking niet te Jeruzalem was geweest, openbaarde zich deze indruk thans met volle kracht in deze juichende ontvangst. De Evangelist Johannes geeft ons gedurig, gelijk ook nu in onze tekst, de diepte van de zaken te aanschouwen. Nadat de Heer Lazarus had opgewekt en naar Efraïm vertrokken was (we merkten het reeds op), was geheel Jeruzalem in beweging geraakt, sprak ieder over deze heerlijkste aller gebeurtenissen, en was er een algemeen spreken en weer spreken onder het volk, zeggende de een tot de ander: ‘Waar is Hij? Zal Hij op het feest komen of niet?’ En toen zij hoorden, dat Hij op nieuw in Bethanie gekomen was, kwamen velen Hem en de opgewekten Lazarus aldaar zien, en besloten zij, als Hij naar Jeruzalem optrok, Hem een feestelijke intocht te bereiden. Johannes spreekt van dezulken, die tot het feest gekomen waren. Hiermee worden duidelijk de Joden aangewezen, die uit de onderscheidene delen van het land naar Jeruzalem gekomen waren; deze kenden Jezus uit vele daden, en waren ten hoogste met de Heer ingenomen; ook hadden zij de moed dit luide en in het openbaar te kennen te geven, zo als de Jeruzalemse Joden niet hadden, die onder de onmiddellijke macht van de overpriesters stonden. Nochtans, onder aanvoering van moedige mensen gaan de minder moedigen mee, en zo waren er bij de menigte, die tot Jezus kwam, ook vele Joden uit Jeruzalem. En die voorbijgingen en die volgden, riepen: HOSANNA DE ZOON VAN DAVID! GEZEGEND IS HIJ, DIE DAAR KOMT IN DE NAAM VAN DE HEER! HIJ, DIE IS DE KONING ISRAËL’S! VREDE ZIJ IN DE HEMEL EN HEERLIJKHEID IN DE HOOGSTE PLAATSEN! EN GEZEGEND ZIJ HET KONINGRIJK ONZE VADER VAN DAVID, DAT KOMT IN DE NAAM VAN DE HEER! HOSANNA IN DE HOOGSTE HEMELEN! Welk een heerlijk afkomen van de Heer, met een juichende volksschare van de Olijfberg, terwijl een andere juichende volksschare uit Jeruzalem Hem tegemoet ging. Voorzeker reeds hier (want de bergen vertegenwoordigen in de Schrift de hoge plaatsen) zien wij een voorafbeelding: hoe de Heer eenmaal zal weerkomen in heerlijkheid uit de hemel, met de ontslapene gezaligde bij Hem, en een tweede schare gezaligden (die in een ogenblik veranderd en verheerlijkt worden), Hem van de aarde tegemoet gaande, terwijl aller heilig doel is: het verheerlijken van de Koning Israël’s bij het binnentreden van Jeruzalem, niet het oude, dat nu is, en nog verwoest moet worden, maar het nieuwe, dat uit de hemel dalen zal. Zij namen de takken van de palmbomen in hun handen, om er mee te wuiven en te schudden, zo als men dat in het oosten bij de inkomst van koningen gewoon is te doen. Ook deze bijzonderheid hebben wij van de Evangelist Johannes, en hij wijst ons ook hiermee heen naar de toekomst, zo als die geschetst is in de Openbaring (Openbaring 7:9) naar het schudden van de palmen in de hemel. Nog heden doen de Joden hetzelfde op hun loofhuttenfeest. En die voorbijgingen, en die volgden. Het was geen ordeloze volksmassa, maar allen regelden zich in de uiterste orde, zo als trouwens bij de Heer voegde. Een gedeelte ging voorop, een ander gedeelte volgde, en de Heer zelf kwam in beider midden langzaam van de hoogte van de Olijfberg, en terwijl Hij afwaarts reed, riepen zij allen juichend zijn lof uit met een vreugde, die de Heere aangenaam was, omdat het een feestvreugde was, die de Vader Hem door de Heilige Geest bereidde. Hosanna de Zoon van David! Dat wil zeggen: Verlos ons, Gij

Zoon van David! Dat riepen zij uit voor Jezus, tot Jezus. Wie moet Hij zijn, zal deze erenaam en die aanroeping Hem toekomen! Het Hosanna! wordt insgelijks nog heden door de Joden op hun loofhuttenfeest uitgeroepen. Hij, die is de Koning Israël's! Zijn discipelen en het volk huldigden Hem als de Koning van Israël, zo als Hij ook aan het kruis werd uitgeroepen. Bijzonder de Evangelist Johannes doet ons opmerken, dat God beide door zijn kinderen en door zijn vijanden de heerlijkheid van de Zoon laat verkondigen. Ja, ook van een schandbord werd Christus een driedubbele kroon op het hoofd gezet: werd Hij in drie talen als Koning van de Joden uitgeroepen. Vrede in de hemel en heerlijkheid in de hoogste plaatsen! De Engelen verkondigden in en door Christus vrede op aarde, en de mensen verkondigden vrede in de hemel. Liefelijke tegenstelling en overeenstemming! Ja, nu is het voor ons mensen slechts vrede in de hemel; maar wat toen alleen Engelenogen konden zien, dat zuilen ook eenmaal de ogen aanschouwen van allen, die des Heeren, de vrede op aarde. Hetzelfde geldt de heerlijkheid. Thans is alleen de heerlijkheid van de wereld zichtbaar, en bestaat voor de gelovigen alleen de heerlijkheid in de hemel, doch eenmaal zal ook de aarde bedekt worden met de heerlijkheid van de Heer, gelijk nu de bodem van de zee bedekt is van de wateren, Habakuk 2:14. En gezegend zij het koningrijk onze vader van David, dat komt in de naam van de Heer! Wordt het koningrijk van David gezegend, dan is er ook een koningrijk van David, en dan is er ook een Koning van dat koningrijk, een zoon van David. Deze woorden zijn wezenlijkheden, en wie ze voor vleselijke verwachtingen houdt, die behoort niet tot de discipelen van Jezus, maar tot zijn vijanden, die wij zo aanstonds tegen de Heer zullen horen opkomen, omdat Hij zulke uitroepingen niet wedersprak. Wij vergeten, dat alles wat uit God is, ook de vorm, eeuwig is. Wij hebben voor elke nieuwe zaak een nieuwe vorm, maar God geeft aan de oude vorm een nieuwe betekenis; Gods oud verbond werd een nieuw verbond, en de wet van Sinaï werd de wet van Christus. Zo ook het koningrijk van David werd een eeuwig koningrijk, door uit David een eeuwig Koning te laten voortkomen, de Christus, die alle Goddelijke en menselijke heerlijkheid in dit koningrijk verenigt en openbaar maken zal. Hosanna in de hoogste hemelen! Het slot is als het begin. Verlossing en wederom verlossing is het hoge en enige onderwerp van het lied, gezongen bij de intocht van de Verlossers van zonde, die thans heenging tot zijn lijden en sterven voor de zonde. En sommigen van de Farizeeën uit de schare zei tot Hem: MEESTER, BESTRAF UW DISCIPELEN. Wat de discipelen, gevolgd door velen uit het volk, spraken en zongen, dat was de Farizeeën een grote ergernis, want het betekende niets minder, dan dat het volk Jezus voor de Messias, de Zoon van God en de Zoon van David uitriep. Deze mensen zien wij overal bij Jezus. Zij Waren als zo vele spionnen, die Hem nimmer uit het oog verloren. En het is daarom dat dit Hosanna van het volk binnen zo weinige dagen in het kruist Hem! het volk veranderd is. Waar de overheid slecht is, daar is ook veel slecht volk in het land, dat bereid is de overheid te volgen in hetgeen, waarin zij voorgaat. Waren de Overpriesters en Schriftgeleerden niet tegen Jezus geweest, het volk zou uit zich zelf niet tot die gruwel van de uitwerping van Christus gekomen zijn. Doch waar de overheid het vuur van het oproer werpt, daar vindt het in het volk stro genoeg om de felste brand te doen ontstaan. En Hij antwoordde, zei tot hen: IK ZEG ULIEDEN, DAT, ZO DEZE ZWIJGEN, DE STENEN HAAST ZULLEN ROEPEN. Welk een majesteit spreekt er uit alle, en ook uit deze woorden van de Heer, en welk een kalmte! Men ziet het, de Heer bezat altijd volkomen zich zelf. Wij zien in Hem altijd de Heer, die niet bestuurd wordt, maar bestuurt. Voorts gaat het altijd zo; als de mensen zwijgen, waar het Gods waarheid en Gods eer geldt, daar spreken de zaken, de gebeurtenissen, de stenen op de weg, de stenen uit de muur. Bij de verwoesting van Jeruzalem, welke de Heer onmiddellijk daarna aankondigt, zwegen de mensen van God, maar spraken de stenen. Van de negentig stenen torens of sterkten bleven toen nog slechts drie staan, waarin de Joden zestig jaren later zich op nieuw verschansten, en het brandpunt vormden van een nieuwe opstand tegen de Romeinse macht; een opstand, die zich zodanig uitbreidde, dat hij de romeinse keizer Hadrianus met verplettering bedreigde; doch die opstand werd ook ditmaal gedempt, en wel zo

als de romeinse overmacht zelden deed, met een vernietiging voor eeuwen. En als Hij nabij kwam en de stad zag, weende Hij over haar. Deze bijzonderheid hebben wij van Lukas. Hij, de gelovige uit de Heidenen, had een bijzondere liefde voor de tempelstad en tempel, en daarom boekt hij alleen de Heer wenen over Jeruzalem, terwijl Mattheus alleen het vonnis over de tempel vermeldt. De Heer weende, eigenlijk: weeklaagde over de stad; het was een schreien met hevige aandoening, een snikken. Een recht Koning, niet waar, die weent over de ellende van zijn volk! Doch in de Heer zijn tranen liggen vertroostingen. In zijn wenen over Israël ligt de wederoprichting van de heilige stad en in haar van geheel Israël. Ook aan het graf van Lazarus weende de Heer, en daarna stond Lazarus op. De Heer weende in het midden van de blijdschap van de zijnen. Schildert deze ene trek niet geheel zijn persoon en werk? Waar Hij de oorzaak is van de vreugde van allen, daar is Hij alleen de man van de smart. Hij weende over Jeruzalem. De flauwe taal van onze tijd heeft dat Jezus vaderlandsliefde genoemd, doch het was zijn Messiasliefde. Hij weende over de zonde van zijn volk, dat Hem, hun eeuwige Koning verwierp, en zich daarmee stelde onder een oordeel zo vreselijk, dat het eeuwen zou voortduren, en nu reeds achttien eeuwen voortduurt. En hebben wij niet nog heden als Gods knechten medegevoel met Jeruzalem en medelijden met haar gruis? Psalm 102:14-15. Van waar komt het, dat geen reiziger, wie hij zij, Jeruzalem nadert, zonder ten diepste ontroerd te worden? Dat komt door de tranen van Christus, die alle mensen van alle eeuwen Hem moeten nawenen, totdat Hij wederkomt in heerlijkheid en zijn voeten staan op de Olijfberg, en Jeruzalem weer genoemd wordt: De Heer is aldaar. Ezechiël 48:35 Doch nu is er voor de vreugde van de dochter Sions nog geen plaats; nu kunnen wij nog enkel over Jeruzalem wenen, wenen met nog andere tranen, dan die de Joden elke Vrijdag uitstorten aan de overblijfselen van de oude tempelmuren. Trouwens geen land en geen stad is meer door alle volken geëerd en vertreden geworden, dan het heilige land en de heilige stad. De Mohammedanen vereren Jeruzalem als de stad van de graven van de profeten, de Joden als de stad van hun tempels, en de Christenen als de stad van het kruis, van het graf, van de opstanding en hemelvaart van hun Verlossers. En toch is het Jeruzalem, dat nu is, niet het Jeruzalem van ouds. De heilige stad bestaat, maar gelijk ons lichaam als wij gestorven zijn; het is van ons, en toch wij zelf zijn het niet meer; doch de gestorvenen zullen weer opstaan. Is het niet wonderlijk? Door menselijke macht kan Jeruzalem niet vernietigd, en kan het niet hersteld worden. Zo ook het Joodse volk niet. Het kan niet van de aarde uitgeroeid en ook niet weer tot zijn vroegere staat gebracht worden. Zijn toestand is een tussenstaat, die door God alleen kan, en, is de tijd vervuld, zal opgeheven worden. Zeggende: OCH OF GIJ OOK BEKENDE, OOK NOG IN DEZE UWEN DAG, HETGEEN TOT UW VREDE DIENT. De Heer beschrijft en betreurt met deze woorden de toestand van Israël en van iedere zondaar, die zich niet bekeert. De tijd van de genade is aanwezig, men wordt gewaarschuwd voor het naderend oordeel; men wordt vermaand om genade, om vergeving, om vrede bij God te zoeken; doch men komt niet tot de bewustheid van zich zelf, van zijn toestand, van zijn toekomst; men leeft voort, alsof er van dit alles niets bestond, en men zinkt, eer men het vermoedt, in het eeuwig verderf. Maar nu is het verborgen voor uw ogen. Niet in die zin dat God het voor hen verborgen heeft, neen, nog in datzelfde ogenblik stelde de Heer hun het dreigend en naderend gevaar voor ogen, maar in die zin: dat zij er geen ogen voor hadden. De ogen van de Heer zagen het komend oordeel en weenden, en waarom zagen de ogen van de kinderen van zijn volk dat oordeel niet? Ach, wij weten het, omdat zij de waarschuwingen van God niet geloofden. De meeste mensen geloven niet God, maar zich zelf; niet Gods Woord, maar hun eigen verstand, of dat van andere mensen, en gaan er mee te rade en gaan er mee verloren. Daarom komt, in zake onzer eeuwige behoudenis alles alleen aan op het geloof. Gelooft gij waarlijk Gods beloften en dreigingen, dan zult gij ook wandelen op Gods wegen, die u tot God geleiden; doch ontkent of miskent gij het bestaan van het Woord Gods, en volgt gij uw eigen mening, zo wandelt gij ook op eigen wegen, die u als Judas geleiden tot uw eigen plaats. Want er zullen dagen over u komen, dat uw vijanden een

begraving rondom u zullen opwerpen, en zullen u omsingelen, en u van alle zijden benauwen. En zullen u tot de grond neerwerpen en uw kinderen in u, en zij zullen u de ene steen op de andere niet laten. De Heer weende over de stad en sprak haar aan als de vertegenwoordigster van het volk. En nu staan wij verbaasd, dat de Heer in zo weinig woorden alles zeggen kon, wat met Jeruzalem geschieden zou en geschied is. Het is een schets, om welke uit te werken, de folianten van Jozefus en andere schrijvers nodig waren. Juist de waarschuwing, waarvan de Heer spreekt, besliste het lot van de stad. Toen de Romeinen voor Jeruzalem kwamen, beraadslaagden zij, wat te doen? Zouden zij de stad laten uithongeren of stormenderhand innemen? Titus, de opperveldheer, wilde het een noch het ander, maar een middenweg tussen die beiden, en dus een regelmatige belegering. Dit was voor een Romein menslievend, en ware hij de keizer zijn zoon niet geweest, hij zou bezwaarlijk zijn wil hebben verkregen, want al zijn bevelhebbers waren er tegen. Nadat dus de twee eerste muren van Jeruzalem gevallen waren, richtte hij tegen de laatste muur een andere muur op, zo spoedig, dat hij dagen besteedde aan hetgeen, waartoe anders maanden nodig waren. Hiermee sloot Titus de stad in, en haar van alle kanten aangrijpende, veroverde hij haar met onweerstaanbaar geweld. Door deze en de andere vermelde profetie van de Heer wisten dan ook de Christenen te voren, wat er met Jeruzalem geschieden zou, en redden zij zich door de vlucht, alvorens de belegering aanving. Gij ziet, zij redden hun tijdelijk leven, omdat zij de woorden geloofden, die Christus gezegd had, en zullen wij ook het leven onze ziel redden voor de eeuwigheid, als wij de Heer geloven in de woorden, die Hij ten opzichte van ons eeuwige leven gezegd heeft. Trouwens zonder Christus is geen Christen denkbaar, evenmin als er een wijnrank denkbaar is zonder een wijnstok. Wie niet uit Hem leeft, leeft geestelijk in het geheel niet. Daarom dat gij de tijd uw bezoeking niet erkend hebt. Er is zowel voor een volk als voor ieder mens een tijd, waarin God tot hem komt met een bijzondere uitnodiging, om zich te laten behouden, alvorens het oordeel onherroepelijk los te breken. De komst van de Heer in het vlees was insgelijks tot Israëls behoudenis en vrede. Had Israël als volk zijn Messias aangenomen, het zou gespaard zijn gebleven, gelijk allen, die Christus aannamen, gespaard bleven; doch de vervulling van de tijd, waarin Christus kwam, was tevens de tijd van de vervulling van Israël's ongerechtigheid. Het ongeloof had dit volk zodanig verkankerd, dat het geen ogen meer had om God, ofschoon in het vlees geopenbaard, te zien, geen oren meer, om de stem Gods van Christus lippen te horen, en geen verstand meer, om te erkennen dat God hun persoonlijk, en daarmee voor de laatste maal in genade bezocht. De Heer rekent hun dit toe tot schuld, tot hun grootste schuld, want de verblinding en verharding van de zondaar is een gevolg van zijn herhaald achteruitslaan tegen de prikkel van zijn geweten. Als iemand zich onophoudelijk dronken drinkt, dan vervalt hij ten laatste in de zuipers waanzin, waarin hij, geen bestuur meer heeft over zijn zinnen of zijn verstand, niet meer weet wat hij doet. Is deze toestand niet de dronkaard zijn schuld? Zo ook in het geestelijke. Wanneer een mens of een volk zich onophoudelijk voedt met ongeloof, dan vervallen zij ten laatste tot die geestelijke verblinding van de ogen en verharding van de harten, waarin zij niet meer kunnen onderscheiden tussen waarheid en onwaarheid, tussen het Goddelijke en menselijke, tussen goed en kwaad. En zo is deze toestand de schuld van de mens. En als Hij Jeruzalem, in kwam werd de gehele stad in beroering, zeggende: WIE Is DEZE ? En de scharen zeiden: DEZE IS JEZUS, DE PROFEET, VAN NAZARETH IN GALILEA. De indruk van de Heer zijn komst te Jeruzalem, en wel op deze ongewone wijze, was groot! De gehele stad geraakte in opschudding. Allen, die maar enigszins in de gelegenheid waren, liepen toe, om deze buitengewone intocht te zien, en daar de voorhoede van het volk bij zulke gelegenheden niet weinig groot en de hoofdpersoon daarbij aanvankelijk niet duidelijk te onderscheiden is, zo vroegen de inwoners van Jeruzalem de een de ander: wie is deze? en het Jeruzalem binnentrekkend volk antwoordde met de juichende uitroep: Deze is Jezus, de profeet, van Nazareth in Galiléa. De Heer wilde wel tot Zion komen als Zions wettige Koning, doch Hij had noch zijn discipelen, noch het volk tot vreugde opgewekt. Beiden herinnerden zich echter zijn

heerlijke daden, en verheerlijkten er God voor, en de profeet, die Hij gezonden had. Zo bereidt de Heilige Geest de Heer nog altijd een gewillig volk ten dage zijner heirkracht. De Farizeeën dan zeiden onder elkander: ZIET GIJ WEL, DAT GIJ GANS NIET VORDERT? ZIET DE GEHELE WERELD GAAT HEM NA. Deze lieden houden met elkander een afzonderlijk gesprek, zij zijn niet onkundig wie daar binnen Jeruzalem komt; in plaats echter dat deze goddelozen zich nu verheugen, dat de Heer naar hun innigst verlangen te Jeruzalem, en dus binnen hun bereik en in hun verraderlijke macht gekomen is, zijn zij vol ergernis over de openbare, vrije wijze, waarop de Heer Jeruzalem binnentrekt, en over de feestvierende wijze, waarop Hij door de volksmenigte naar de stad begeleid en in de stad ontvangen wordt. En Jezus ging in de tempel van God. De eerste gang van Zions Koning is naar Zions hoogte. Trouwens, wanneer een koning zijn intrede doet in de hoofdstad van zijn rijk, dan gaat hij naar zijn huis, naar het paleis. Nu is de Heer zijn huis of paleis, de tempel. In de tempel is zijn troon, Jesaja 6:1-3, Maleachi 3:1-3. Welk een helder licht valt hier op de woorden van Psalm 2:6: Ik toch heb mijn Koning gezalfd over Zion, de berg mijne heiligheid. En er kwamen blinden en kreupelen tot Hem in de tempel. Wij lezen 2 Samuel 5:6-8, dat de kreupelen en blinden spreekwoordelijk van het huis op Zion uitgesloten waren en inderdaad treffen wij in de Evangelische geschiedenis de blindgeborene, door de Heer, en de kreupele door Petrus genezen, niet in de tempel, maar vóór de ingang van de tempels. Doch waar de Heer komt, heft alle ban en vloek zich op. De eersten, die de Koning van Zion in zijn paleis komen begroeten, zijn de blinden en kreupelen. Laten de groten der aarde hun opwachting maken bij de koningen van deze wereld, de ellendigen behoren tot Jezus. En Hij genas dezelfde. Ziet, zulke strooipenningen werpt de Koning van Zion bij zijn intrede in zijn stad en in zijn huis onder het volk. Hoe onuitsprekelijk verblijd zullen deze zijn heengegaan van voor het aangezicht van de Koning boven alle koningen; want welk koning kan de blinden het gezicht teruggeven en de kreupelen doen wandelen? Toen nu de Overpriesters en de Schriftgeleerden zagen de wonderheden, die Hij deed, en de kinderen roepend in de tempel, en zeggende: HOSANNA, DE ZOON VAN DAVID! namen zij dat zeer kwalijk. Zo waren dan behalve de blinden en kreupelen, ook de kinderen de eersten, die de Koning van Zion huldigden in zijn paleis. Heerlijke harmonie van het Schrift! Gelijk bij de Heer zijn geboorte de geringsten van het volk het eerst de nieuw geboren Koning van Israël huldigden, en de kindertjes zijn eerste bloedgetuigen werden, zo laat ook nu de Heer, alvorens Hij gaat sterven, zich als Koning huldigen door de geringsten van het volk en door de kindertjes. De Overpriesters en Schriftgeleerden namen dat zeer kwalijk. Wij lezen van velerlei genezingen in de synagoge, doch thans lezen wij voor de eerste maal van genezingen in de tempel. De Overpriesters beschouwden de tempel als bepaald hun gebied. Dat Jezus er in kwam onderwijzen, was hun reeds erg genoeg, doch konden zij niet verhinderen; dat Hij echter in de tempel handelde als in zijn eigen huis, en aldaar de kreupelen en blinden liet binnenkomen, Om ze te genezen, en de kinderen om hem het Hosanna toe te brengen, dat was hun onverdragelijk. En zij zeiden tot Hem: HOORT GIJ WEL, WAT DEZE ZEGGEN? Het: Hosanna de Zoon van David! door de kindertjes uit de mond der discipelen aangehoord en nagezongen, was het huldigings-lied van de Messias. Door deze hulde aan te nemen, verklaarde zich Jezus voor de Messias. En dit konden deze ongelovige mannen niet geloven, en daarom ook niet dulden, want het ongeloof kan de waarheid niet verdragen, evenmin als het geloof de leugen. Reeds hadden zij de Heer te vergeefs toegeroepen: Bestraf uw discipelen, en nu doen zij met andere bewoordingen dezelfde eis ten opzichte van deze kinderen. Zij namen het in hun kinderachtigheid kwalijk, dat de discipelen, het volk en zelfs kinderen Jezus als de Messias uitriepen. Zij dachten: wat hebben deze zich daarmee te bemoeien; dat is onze zaak, wij moeten dat beoordelen, en wij zeggen: ‘neen! Hij is de Messias niet.’ Dezelfde geest heerst nog onder de ongelovige geleerden. Zij zeggen tot de niet-geleerden: ‘Bemoeit u met uw zaken, en laat onze zaken over voor ons.’ Hoe trots, en hoe dwaas tevens! De Schrift is, gelijk de natuur, van God voor allen; niemand heeft

recht om ze als zijn domein te beschouwen. Ieder mag in die lucht ademen, Op die bodem wandelen, op dat water varen. Ik raad dan ook ieder, die de waarheid wil leren kennen, haar niet te zoeken bij de ongelovige geleerden. Al schrijven zij ook nog zulke dikke boeken met aanhalingen uit alle mogelijke talen, de leugen is bij hen te huis, en deze zoeken zij, door alles wat zij elders vinden, te versterken. Gij hebt in onze tekst het sprekendst bewijs hiervan voor u. Hoort gij van de Overpriesters en Schriftgeleerden wie Jezus is naar de Schrift? Neen, dat weten de kinderen beter dan zij. En neem nu nog heden een kind van onze zondagsscholen, vraag het: Wat dunkt u van de Christus? en zijn antwoord beschaamt dat van menig hoogleraar uit menige academiestad, die op deze vraag niet anders weet te antwoorden dan wat de leugengeest reeds door de mond van Israël's Overpriesters heeft gezegd: Wij weten dat deze mens een zondaar is. De onwetendheid is altijd onbeschaamd, maar de onwetendheid der geleerden is het dubbel. De goddeloze lieden durven nog van Jezus eisen, dat Hij het voor hen, ongelovigen en onbekeerden, zal opnemen: 'Bestraf ze!' is hun uitroep. 'Neen, zegt de Heer, Ik handhaaf ze, en gij, leert gij uw plicht van deze kinderen, en van dit door u verachte volk.' Hoort gij wel, wat deze zeggen? En Jezus zei tot hen: JA, HEBT GIJ NOOIT GELEZEN: uit de mond van de jonge kinderen en de zuigelingen hebt Gij lof toebereid? De Heer wijst hen als Schriftgeleerden naar de Schrift; zij moesten zich haar uitspraken herinneren, doch nu zij zelf dit niet doen, zal de Heer het voor hen doen. In hetgeen door deze kindertjes geschiedt, kunnen zij de vervulling zien van Psalm 8 vers 3. Even als God Abraham kinderen kan verwekken uit stenen, die spreken tot zijn lof, zo kan Hij ook de lofzang van zijn heerlijke naam leggen op de lippen van de onmondigen, en zelfs van de zuigelingen. Gij ziet, de Heer past op zichzelf toe, wat ten opzichte van God gezegd wordt; want Hij en de Vader en de Heilige Geest zijn één, en het is de Heilige Geest, die Psalm 8 stelde tot een Psalm van David, van de Zoon van David bij uitnemendheid, de énige aldus in de Schrift genoemd; de Messias. En hen verlatende, als Hij alles rondom bezien had, en het nu avondstond was, ging Hij uit naar Bethanie met de twaalve. Niet terstond reinigt Jezus de tempel, zo als men volgens Mattheus zou kunnen denken; doch Markus maakt ons oplettend op de bijzonderheid, dat de Heer eerst alles rondom bezag. Eerst overziet de Heer de zaak, eer Hij in haar ingrijpt. En hoe is ook deze handeling zijner waardig! Welk een blik van koninklijke majesteit en heerlijkheid en wijsheid slaat Hij op alles wat zich in de tempel, het huis van zijn Vader en daarmee zijn huis voordoet. Niet in drift kastijdt Hij, maar na voorafgaand onderzoek, met kalmte, van de andere dag. Zo kwam Hij ook weleer als de Engel des Verbond, alvorens zijn strafgerichten aan Sodom te laten voltrekken, neer uit de hemel om te zien, of Sodoms schuld zo groot was als het geroep er van tot de hemel was opgeklommen. Laten de ongelovigen hiermee spotten, wij weten dat God zich persoonlijk openbaart, en dat Hij, waar Hij zich persoonlijk openbaart, zich ook persoonlijk wil overtuigen. Waar God zich als mens openbaart, daar moet Hij ook Godmenselijk handelen. Handelde Hij volstrekt Goddelijk, Hij zou alsdan zijn openbaring als zodanig opheffen, of tot een bloten schijn maken. God is de waarheid in alles. Wij hebben het gedurig opgemerkt, dat ook de Heere Jezus Christus, eenmaal mens geworden, niet meer volstrekt Goddelijk, maar altijd God-menselijk, dat is alleen in volmaakte afhankelijkheid van de Vader, spreekt en handelt. Wist de Heer niet wat in de tempel plaats greep? Zeker wist Hij het, en toch, Hij bewandelt de geordende weg. Hij wil alles nog eenmaal van nabij zien, alvorens Hij oordeelt. Trouwens, de Heer deed nooit iets bij overhaasting, maar alles in de hoogste rust en kalmte, en dat moeten de gelovigen ook doen. Het geloof moet al de omstandigheden, waarin wij komen, beheersen. Eerst wil de Heer weten welke ongerechtigheden er plaats grijpen; daarna gaat Hij naar Bethanie, en eerst de volgende morgen keert Hij terug en houdt Hij gericht. Het moet ons een bewijs zijn, dat de Heer langmoedig is, en alles doet, niet uit wraak, maar met rechtvaardigheid. Het is dan ook een lust voor allen, die de Heer kennen, om Hem gade te slaan in al zijn bewegingen en na te gaan in al zijn beweegredenen. En overnachtte aldaar. De Heer overnachtte niet te Jeruzalem; Hij was ook nimmer in die stad, dan wanneer Hij er wezen

moest. De heilige stad was een spelonk voor moordenaars geworden; de Heilige Israël's was er de gehate, Hij was er nimmer veilig voor aanslagen op zijn leven. Ook hierin gingen bij de Heer de hoogste hoogheid en nederigheid samen. De tempel was zijn paleis, en in een vlek buiten de stad, in een eenvoudig huis van hen, die Hem liefhadden, nam Hij zijn nachtverblijf.

21:18 De Heer en de onvruchtbare vijgenboom.
En de andere dag, als zij ‘s morgens vroeg uit Bethanie gingen, en Hij wederkeerde naar de stad, hongerde Hem. En ziende van ver een vijgenboom aan de weg, die bladeren had, ging Hij naar hem toe, om te zien of Hij ook iets op dezelfde zou vinden. En daarbij gekomen zijn, vond Hij niets dan bladeren. Want het was de tijd van de vijgen niet. En Jezus zei tot hem: NIEMAND EET ENIGE VRUCHT MEER VAN U IN DE EEUWIGHEID. En zijn discipelen hoorden het. Het woord, hier door de Heer gesproken en de daad door Hem verricht, hebben een hoge zinnebeeldige betekenis. Waar de Heer hongert, en het schepsel Hem voedsel weigert, hoe kan het daar anders of het schepsel moet verderven? Vergeten wij niet, dat wij hier geen mens horen spreken, maar de Heer van de heerlijkheid, de eeuwige Zoon van de eeuwige Vaders, God, geopenbaard in het vlees. Hiermee is alles verklaarbaar, en zonder dat is er niets verklaarbaar in de Evangelische geschiedenis. Het eerste wonder, dat de Heer deed, toen Hij onder Israël optrad, was de verandering van water in wijn. De wijnstok is het zinnebeeld van Israël, en Hij zelf, de Messias, is uit Israël gesproten, Hij is de ware wijnstok, die de edelste wijn zou geven; Hij wil het ook Israël op nieuw doen worden, en bij zijn volk al het water in wijn veranderen. Het eerste teken, dat Hij gaf van zijn Messiasschap, was een wonder van zegen, en al de andere tekenen, die volgden, waren wonderen van genade en ontferming. Doch gij voelt, dat, nu de Heer gereed staat door het ongeloof van de overheden van zijn volk buiten de wijngaard geworpen en gedood te worden, zijn laatste teken vóór dat lijden een teken van oordeel zijn moest, niet aan een levend wezen, want de Heer, die gekomen was om het lijden weg te nemen, kon onmogelijk lijden veroorzaken, maar aan een boom, en wel aan zulk een boom, als insgelijks door geheel de Schrift het beeld van Israël is: de vijgenboom. Daarom moeten wij ook niet buiten het zinnebeeld gaan. Het woord van de Heer: uit u wordt geen vrucht meer in de eeuwigheid, gold de boom, doch niet Israël in zijn geheel als volk, maar alleen Israël’s ongelovigen en ongelovig blijvenden. Alleen het ongeloof is tot eeuwige onvruchtbaarheid gedoemd, en alleen een deel van Israël ligt in het ongeloof. Niet over geheel Israël, maar over een deel van Israël is de verharding gekomen, Romeinen 11:25. Nog eens dus, in de vervloekte vijgenboom is niet Israël tot onherstelbare ondergang overgegeven, maar dat gedeelte van Israël, dat in het ongeloof zou blijven. Immers de Heer zelf stelde het weer teder worden, het weer sappig en groen worden en uitlopen van de vijgenboom, als een teken van het naderen van de zomer, van de herleving van al het gestorvene. Ook fluistert Markus ons in het oor: Het was de tijd van de vijgen niet. Zegt hij dit tot verontschuldiging van de vijgenboom? of wil hij daarmee niet veeleer zeggen, dat er nog een tijd voorhanden is, waarin het voor Israël wel de tijd van de vijgen zijn zal? Dit is een van die profetische grepen, die ons zo verbazen als verrassen; doch zij geschieden ook door de Heilige Geest, die de auteur van het Schrift is. Ja, ook in dat kleine bijvoegsel ligt het gehele toekomstige behoud van Israël. Voorzeker, toen de Messias door zijn eigen volk verworpen werd, was het bij dat volk de tijd van de vijgen niet, toen droeg het geen vrucht; het was niet de tijd van Israël’s heerlijkheid, maar van Israël’s val; het ongeloof en de huichelarij, het Sadduceïsme en het Farizeïsme hadden het volk volkomen bedorven. Daarom was ook reeds door Johannes de Doper de bijl aan de wortel van de bomen gelegd; het merendeel van Israël was als dor hout geworden, dat omgehouwen en ter verbranding stond overgegeven te worden. De komst van de Heer tot zijn tempel strekte zo zeker tot het laatst en gestrengst oordeel over het ongelovig Israël, als zij tot de hoogste zegen strekte van het gelovig overblijfsel van Israël naar de verkiezing van de genade. Die, zege en dat oordeel kondigde de Heer gedurig aan in ronde woorden en gelijkenissen, en nu ook bepaald dat oordeel in een zinnebeeldige handeling, in een symbolisch wonder. In het Oosten komt juist in tegengestelde orde met ander geboomte, aan de vijgenboom eerst de vrucht en dan de bladeren. Waar dus aan de vijgenboom bladeren zijn, daar moet, zal het goed zijn, ook de vrucht aanwezig zijn. De vijgenboom aan de weg, die Jezus langs ging, had bladeren, en beloofde dus vrucht; doch hij had enkel bladeren, en niet bladeren maken de heerlijkheid van de

vruchtboom uit, maar de vrucht. Daarom is ons Hollands woord godsvrucht voor vroomheid zo schoon. Wij moeten als gelovigen Gode vrucht dragen. De vijgenboom boezemde door zijn bladeren de verwachting in van vrucht. De Heer zag hem van verre; dus kon Hij menselijkerwijze niet onderscheiden, of de boom vrucht had of niet, en Hij zou er niet naar onderzocht hebben, zo Hem niet werkelijk gehongerd had. Zo was de Heer dan zonder spijs en drank, nuchteren, zo als wij zouden zeggen, van Bethanie gegaan. Hij had tot nu toe geen behoefte aan spijs gehad; doch nu ontstond bij Hem die behoefte met grote kracht. Het is de tweede maal, dat wij van de Heer lezen, dat Hem hongerde. De eerste maal was het in de woestijn, als tot inleiding van het verzocht worden door de Satan, en nu hier als tot inleiding van zijn overgegeven worden tot het lijden, waarvan de Heer tot de overheden van Israël zei: Dit is uw uur en de macht van de duisternis; en tot de vrouwen: Indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden? De Heer de vijgenboom in het blad ziende, zocht dus, overeenkomstig de orde van de natuur, naar vrucht; en werd teleurgesteld, zodat Hij zijn honger niet kon stillen. Gij vraagt misschien: Hoe kon de Heer naar vrucht zoeken, dewijl het de tijd van de vijgen niet was? Om dit goed te verstaan moet men weten, dat de vijgenboom in het Oosten driemaal in het jaar bloeit en vrucht geeft. De derde maal worden de vijgen zelden volkomen rijp, en zijn in elk geval van zodanige mindere hoedanigheid, dat zij gewoonlijk ongeplukt en ter beschikking van de armen voorbijganger overgelaten werden; er is geen oogst voor. De natuurlijke zin van Markus woorden is dus: Het was de eigenlijke, de rechte goede tijd, de oogsttijd van de vijgen niet. Intussen de Heer achtte deze aan de weg staande boom niet te gering, om bij hem de laatste, minste vrucht te zoeken en ze te nuttigen; doch Hij vond in het geheel geen vrucht, Hij vond enkel bladeren. En nu vraag ik u: kan er wel een schoner en krachtiger beeld, bijzonder van het Farizeïsme, niet enkel van de joden, maar van alle tijden gevonden worden? Een volle bladerendos, maar geen enkele vrucht: het is de krachtigste tekening van de schijnheiligheid, die er kan geleverd worden. Het is niet het goed spreken en het kwaad handelen, dat hier ten toon gesteld wordt, want dat is slechts de grove uitwendige geveinsdheid; de fijne en innerlijke geveinsdheid gaat dieper. Deze is gelijk een vijgenboom in het volle blad; ieder, die hem van verre ziet, onderstelt dat hij ook vol vrucht is, doch voor Christus, die hem onderzoekt, blijkt hij geen vruchten, maar enkel bladeren te hebben; en nu doet Christus aan hem, wat Hij kortelings in de gelijkenis van de luie dienstknecht laat doen: Hij ontneemt hem, die niet heeft, wat hij hebben moest, ook hetgeen hij heeft. Christus ontneemt de vijgenboom, die geen vijgen heeft, ook zijn bladeren, Hij doet hem verdorren door het woord: Niemand eet enige vrucht meer van u in de eeuwigheid. Treffend, niet waar? Ook hier zeggen wij, gelijk bij alles wat Jezus spreekt: Het is een woord van de Heer! De boom, die voor Hem, de Heer, geen vrucht heeft, mag geen vrucht meer hebben voor enig schepsel. Ja, wij moeten het weten, dat bladeren te hebben en geen vruchten, het diepste bederf voor God is. Onvruchtbaarheid bij bladerloosheid is niet half zo erg als de schijn van de vruchtbaarheid te bezitten, zonder vruchtbaar te zijn. Och, dat dit als een zwaard ga door de ziel van mij en van allen, die zich met godsdienstige zaken bezig houden. Bladeren zonder vruchten, wij herhalen het, wekken Gods toorn in de hoogste mate op; want men kan nooit te slecht zijn voor de genade; maar wie zich zelf wil oppronken voor God, in de waan, dat men voor Hem de Moorenhuid kan verbergen onder het witte gewaad, die verwerpt de genade. En nu, gelijk wij zeiden, de toestand van Israël ten tijde van de Heer was de toestand van de vijgenboom in de tekst. Nooit stonden de Schriftgeleerden en Farizeeën hoger in Israël dan in deze dagen; zij werden gevleid, gevierd, gevolgd door al het volk. Zij zouden hebben kunnen zeggen: ‘Nooit is de kerk tot zulk een hoogte van welvaart en bloei gekomen als in onze tijd. Wij zijn de onbepaalde heersers over het voelen van het volk, en worden door het volk als op de handen gedragen.’ Zeker nooit stond de vijgenboom Israël schoner in zijn blad dan toen; doch de vrucht ontbrak. Onder die uitwendige bloei schuilde een inwendig verderf, en bij die uitwendige eenheid had een innerlijke scheiding plaats tussen het geloof en het ongeloof, het geestelijk en

het vleselijk Israël. Het eerste werd met Christus gerekend, het andere met de onvruchtbare vijgenboom. Met andere woorden: het was toen met Israël, zo als het in het gezicht bij Jeremia (Jeremia 24:1-10) werd afgebeeld: De goede vijgen, die hij zag, waren zeer goed, en de slechte vijgen zeer slecht. Al wat uit Israël tot Christus kwam, was zeer goed; het overige was zeer slecht. Doch er is nog hoop voor Israël, en er is nog hoop voor iedere zondaar, die tot hiertoe niet anders was dan een vijgenboom met bladeren en zonder vruchten. De Heer heeft de onvruchtbare vijgenboom verdorven; maar Hij zelf heeft daarbij gezegd: dat Hij niet gekomen was om de zielen van de mensen te verderven, maar om ze te behouden. En wat Hij aan de natuurlijke vijgenboom deed, dat deed Hij enkel tot waarschuwing van de mensenzielen. Aan deze zijde van het graf is er geen eeuwig oordeel, maar een tijd van genade en bekering. Dat wij ons dan bekeren, opdat wij genade vinden eer de eeuwigheid ons in zich opneemt, alwaar de genade plaats maakt voor het oordeel. En de vijgenboom verdorde terstond. Dat is: begon terstond te verdorren; want er is nooit iets toverachtigs in Christus' wonderen. De wonderen van genezing geschiedden plotseling, omdat de aard van de zaak dat meebracht, doch het plotseling geheel verdord zijn van die boom zou iets onnodigs en daarmee onnatuurlijks gehad hebben. Eerst de volgende morgen zagen de discipelen dat de bladrijke boom verdord was. Dat voorts het oordeel van de Heer over de vijgenboom reeds de profetische vervulling was van de kortelings door de Heer aangekondigde verwoesting van Jeruzalem, of ondergang van de Joodse kerkstaat, behoeft slechts aangewezen te worden, om toegestemd te zijn.

21:23 De Heer en de kooplieden in de tempel: de tweede maal.
En zij kwamen te Jeruzalem. En Jezus in de tempel gegaan zijn. In Galiléa ging de Heer naar de synagoge, maar in Jeruzalem ging Hij alleen naar de tempel, om het volk te onderwijzen. Trouwens, daar was zijn plaats, daar behoorde Hij te zijn. Vooral in deze zijne laatste dagen vermenigvuldigden zich in de tempel de openbaringen zijne profetische, koninklijke en hogepriesterlijke waardigheden. Daarom beriep zich later de Heer op zijn openbaar onderwijs: Dagelijks was Ik bij ulieden in de tempel, waar al de Joden te samen komen; Ik heb altijd in het openbaar gesproken. Laten zij het getuigen, die het gehoord hebben. Begon Hij degene, die in de tempel verkochten en kochten, uit te drijven; en de tafels van de wisselaren en de zitstoelen dergenen, die de duiven verkochten, keerde Hij om, en liet niet toe, dat iemand enig vat door de tempel droeg. Dit was een profetisch koninklijke hogepriesterlijke daad, want hiermee betoonde Hij zich de Heer van de tempels te zijn. De Heer reinigde de tempel, zijn huis, het huis van zijn Vader, gelijk bij zijn optreden onder Israël, zo ook nu, bij zijn heengaan van Israël, en hiermee sprak Hij geheel zijn werk, van het begin tot het einde, uit: Het was de uitwerping van het onheilige uit het heiligdom van God. Wat hier zichtbaar en in het klein geschiedde, dat was door Hem onzichtbaar en in het groot geschied, en zou nog verder geschieden: de overste van de wereld werd door Hem naar buiten uitgeworpen, Johannes 12:31. De tempel was verontreinigd. Waardoor? Door koopmanschap. De ondervinding leert, dat men met het allerheiligste het onheilige ligt kan verenigen, en wel door middel van geld, van winstbejag, van koopmanschap. Zie het aan de Roomse kerk. Is er iets, dat bij de Roomsen hoger en heiliger wordt gehouden dan hun kerk? En toch is bij hen alles voor geld te koop, tot zelfs de gebeden tot verlossing uit het vagevuur. Dit is echter geen uitsluitend Roomse richting, maar een richting, die in ons allen ligt, en alleen door de genade kan onderdrukt worden. Ook voor Israël was de tempel het allerheiligste, dat er bestond, en toch maakten zij hem tot een huis van koophandel. Onder voorwendsel van de dienst van het heiligdom te bevorderen, kwam men in het heiligdom markt houden, ten gerieve van de offeraars, om terstond een offer naar hun keus gereed te hebben, en voor de vreemdelingen, om het vreemd geld in joods geld te doen verwisselen. Doch was het deze veehouders en wisselaars te doen om het heiligdom te bedienen? Neen, maar om winst te doen. O dat geld! welk een macht is het in deze wereld. Het geldbelang plaatst zich tussen alle belangen, ook de hoogste. Tot zelfs in de tempel komt men, om er als op een beurs geld te verdienen. Doch Christus drijft deze kooplieden en bankiers uit de tempel, zij behoorden er niet. Hij dreef hen uit, hen niet slaande met de gesel in zijn hand, maar met de gesel zijn mond. En Hij leerde, zeggend tot hen: IS ER NIET GESCHREVEN: Mijn huis zal een huis van het gebed voor alle volken genaamd worden? Men beschuldigt ons, die alleen door de Schrift de dingen Gods willen laten beslissen, van schriftvergoding; maar Christus besliste ook alles door het gezag der Schrift. Zelfs de tempel reinigde Hij niet, omdat deze daad in zich zelf goed en heilig was, neen; Hij rechtvaardigde ook deze zijne handeling enkel op. grond van een woord van het Schrift, als het boek van de uitspraken van God. Wij mogen en kunnen niet anders te werk gaan. Wanneer de Schrift bij ons leven wordt (en dat Wordt zij, als wij zelf levend worden uit God, en opstaan uit de dood der zonde en misdaden), dan is hiervan het noodwendig gevolg, dat onze handelingen in overeenstemming staan met het geschreven Woord van God. Zeggen wij echter, dat de Bijbel ons tot zekere hoogte brengen moet, maar dat wij verder onze eigen weg kunnen gaan, dan dwalen wij en zullen wij, al begonnen wij ook in de geest, eindigen in het vlees. Hoe velen zijn met de Schrift begonnen, en gaan, tot zekere hoogte gekomen, voort naar het doel met de filosofie of de theosofie! Welk doel? Aan Gods hand alleen komt men in de hemel, en niet aan de hand van enig wijsgeer of wijze. Alleen de Heilige Geest leidt in alle waarheid. Alleen de Schrift is onze pelgrimsstaf tot aan ons graf, en nooit moeten wij die staf met een andere verwisselen, maar hem alleen in de hand houden, kunnen wij onze ogen naar alle zijden wenden, om het schone, goede en ware, dat wij ontdekken, als gaven Gods, God verheerlijkend te genieten. Alle wetenschap buiten de

Schrift kan haar tijdelijke nuttigheid hebben, maar is op zich zelf van geen nuttigheid in het koningrijk Gods. Wat tegen de Schrift is, is tegen God en heeft geen bestand, dan ten hoogste voor de tijd. Ja, kom maar eens met het sloepje uwer natuurlijke wijsheid op die zee, waar het oude zware oorlogsschip van de Roomse kerk zee bouwt, en gij wordt spoedig overzeild en in de grond geboord; in elk geval gij komt met uw sloepje nooit over de zee in de haven, maar moet in zee vergaan. Alleen met het vaartuig, waarin Christus is, kunt gij alle stormen doorstaan, zonder te vergaan, en lacht ge over Rome's oorlogsschip, als onze vaderen lachten over Spanje's onoverwinnelijke vloot. Zonder beeld gesproken: alleen de Schrift maakt ons onoverwinnelijk tegenover het ongeloof en het bijgeloof; en toch, wie zou het niet betreuren? is het de altijd heviger woedende koortsziekte van onze tijd: de Schrift niet te willen hebben. Maar gij hebt dat tot een moordenaarskuil gemaakt. Toen de Heer de eerste maal de tempel reinigde, zei Hij alleen tot de kooplieden en wisselaars: Neemt deze dingen van hier weg, en maakt niet het huis van mijn Vader tot een huis van koophandel. Gij ziet hoe veel zwaarder thans de beschuldiging is. Er waren sedert de Heer zijn optreden dingen gebeurd, die de tempel maakten tot een verblijf van moordenaren, die het op het leven van Hem, de Heer, toelegden. Daarom is dan ook niets gevaarlijker, dan zich niet terstond op het bestraffend woord van de Heer te verootmoedigen; waar geen verootmoediging op 's Heeren bestraffing volgt, daar volgt verharding en een altijd diepere val. Daarenboven sprak de Heer hier profetisch, want later werd juist de tempel de plaats van allerlei samenzwering, opstand en moord, die met de belegering van Jeruzalem door de Romeinen en de verwoesting van stad en tempel eindigden. Doch Markus geeft ons nog een nadere grond voor dit woord van de Heer, want hij laat op deze handeling van de Heer onmiddellijk volgen: En de Schriftgeleerden en de Overpriesters hoorden dat, en zochten hoe zij Hem doden zouden. Hier Openbaart zich dus terstond de waarheid van 's Heeren woorden, ja in hetzelfde ogenblik, dat Hij ze uitsprak, werden zij verwezenlijkt, en werd de aanslag tegen zijn leven, vroeger meermalen voorgenomen, thans op nieuw met beslistheid vastgesteld. Want zij vreesden Hem, omdat de ganse schare ontzet was over zijn leer. Dit ziet op hun overleg hoe zij de Heer doden zouden. Dat Hij sterven moest, stond bij deze moordenaren vast; doch de wijze hoe zij hun doel zouden bereiken, was hun zelf niet klaar, en werd hun somtijds, en ook nu weer geheel duister. Ja, de Heer boezemde hen niet alleen ontzag, maar vrees in, omdat het gehele volk als aan zijn lippen geboeid bleef, en voor Hem vanwege zijn voortreffelijke leer ingenomen was. Wij moeten nog opmerken dat de Heer, ofschoon Hij kort te voren de verwoesting van stad en tempel beslissend had aangekondigd, nog thans voortging de tempel te reinigen. Dit leert ons, dat wij tot op de laatste uur van de Heer zijn komst niet moeten ophouden te doen, zij het dan ook te vergeefs, wat het oordeel over land en kerk kan voorkomen; kunnen wij de vijanden van God niet binnen zeker tijdsbestek overwinnen, wij moeten hen althans bestrijden; kunnen wij het ongeloof niet keren, wij moeten er althans tegen protesteren. Dan zal het ons gaan gelijk het Ebed-Melech ging ten tijde van Jeremia: Jeruzalem viel, maar hij ontving zijn leven tot een buit, en ging vrij uit. En als Hij in de tempel wandelde, kwamen tot Hem, terwijl Hij het volk leerde en het Evangelie verkondigde, de Overpriesters en Schriftgeleerden en onderlingen des volks. Hier blijkt reeds hun vrees voor de Heer. Niet een enkele uit de priesters, maar zo als wij zouden zeggen, het gehele tempelpersoneel verenigde zich als een bende, om Hem rekenschap te vragen van zijn handelingen in de tempel. En zeiden tot Hem: DOOR WAT MACHT DOET GIJ DEZE DINGEN, EN WIE HEEFT U DEZE MACHT GEGEVEN, DAT GIJ DEZE DINGEN DOET? Dit is met andere woorden gezegd: Toon ons uw geloofsbrieven, toon ons uw volmacht, en zo niet, dan zijt gij onbevoegd hier iets te bevelen of te doen. Hoe verregaand onbeschaamd, niet waar? en boosaardig tevens, om de Heer, die alle ongeneeslijke krankheden genas, blinden deed zien, lammen deed wandelen, de doden opwekte en de boze geesten uit de bezetenen dreef door het woord kracht, nog te durven vragen op wiens gezag en last Hij tempelschenders uit de tempel dreef! Maar Jezus antwoordde, zei tot hen: IK ZAL U OOK EEN WOORD VRAGEN;

ANTWOORDT MIJ OOK; indien gij het Mij zult zeggen, ZO ZAL IK U OOK ZEGGEN DOOR WAT MACHT IK DEZE DINGEN DOE. De Apostelen onderwijzen eenvoudig en rechtstreeks, doch de Heer beweegt zich volkomen vrij in het midden van zijn talrijke vijanden, en verandert gedurig de wijze Van hen te bestrijden en hun aanvallen af te weren. Het behoort dan ook in de Schrift tot zijn koningsrechten, om vragen ter beantwoording en raadselen ter oplossing voor te leggen. De Heer wil er ons door leren, om ten opzichte onze vijanden voorzichtig te zijn als de slangen, en toch oprecht als de duiven. Ook leert Hij ons daardoor, dat wij de onbescheiden vragers wedervragen mogen doen; want men kan ons zo veel en zo driest vragen, dat men ten laatste het vragen moede wordt. In ieder geval toonde de Heer hier, dat Hij het recht had hen te vragen. De doop van Johannes, van wie was die? uit de hemel of uit de mensen? Gij ziet uit deze vraag de Heer zijn volmaakte wijsheid. Immers de Heer zijn vraag hing ten nauwste samen met de vraag van de Overpriesters. De vraag: 'op welk gezag doopte Johannes?' was dezelfde als deze: 'op welk gezag handelt Gij, Jezus van Nazareth?' De Heer keerde dus hun eigen wapens tegen hen zelf. Hun antwoord op de Heer zijn vraag zou het antwoord zijn op hun vraag aan de Heer. Antwoordden zij: 'De doop van Johannes is uit God,' zo zouden zij daarmee antwoorden: 'Het gezag van Jezus is uit God;' want Johannes de Doper, de voorloper, en Jezus, de Heer, zijn hier één onafscheidelijk geheel. Antwoordt Mij. Zij aarzelden te antwoorden, want de vraag was, gelijk al de vragen van de Heer, rechtstreeks aan hun gewetens gericht. De Heer plaatst hen met zijn vraag tussen twee vuren, zo als wij terstond zien zullen; doch de Heer laat niet van hen af; maar spreekt gebiedend: antwoordt Mij. En zij overlegden bij zich zelf, zeggende: Indien wij zeggen: UIT DE HEMEL, zo zal Hij zeggen: WAAROM HEBT GIJ HEM DAN NIET GELOOFD? En indien wij zeggen: UIT DE MENSEN, zo vrezen wij het volk, want al het volk zal ons stenigen, want zij houden allen voor zeker, dat Johannes waarlijk een profeet is. Ziet daar dus de ongelovigen door hen zelf ontdekt. Zij vrezen God niet en vrezen voor mensen. Zij vrezen niet, dat God hen in de hel zal werpen, omdat zij zijn vredeboden in plaats van aan te nemen en te ontvangen, hebben mishandeld en afgewezen, en zij vrezen wel, dat het volk hen stenigen zal, als zij tegen de mening van het volk spreken. Trouwens niets maakt de mens laaghartiger en meer een slaaf van mensen dan het ongeloof. En zij, antwoordden, zeiden: WIJ WETEN HET NIET. Dat is nog heden het vaststaand antwoord van de ongelovige wetenschap, op de vragen aangaande de dingen Gods. Vraagt men de ongelovigen: van waar de Schrift? van waar Christus? van waar de Christelijke kerk? zij zeggen het niet te weten. Weet gij het niet? Gij behoorde het toch te weten; daartoe zijt gij geroepen, gij wijzen in eigen ogen. Wat doet gij anders op kansel of gewijde leerstoel, en zetelt gij niet veel liever in een laboratorium of observatorium? Weet gij het niet, dan moest gij het onderzoeken tot zo lang gij het te weten komt. Het Evangelie is geen zaak van ja en neen, maar van ja alléén. Doch meent gij dat de Farizeeën en Schriftgeleerden het niet wisten? Zij wisten het wel, maar zij wilden het niet weten. Hun verstand en hun geweten zeiden het hun duidelijk genoeg; maar er is nog een derde macht in de mens, die in de meeste mensen de heersende macht is: het tijdelijk eigenbelang. Want weet ge wel, wat er bij deze ongelovigen moest plaats grijpen, als zij gelovigen zouden worden? Zij moesten hun eervolle positie in de maatschappij, hun hoge maatschappelijke betrekking prijs geven; en dat te doen, zegt wat voor een mens. Zij moesten ophouden in de ogen van het volk de geleerden en de geëerde mensen te zijn, en als de rijke jongeling alles verkopen en verlaten wat zij hadden, om te delen in de smaad, de armoede en de vernedering van Jezus; zij moesten in plaats van als Rabbijnen of meesters geëerbiedigd te worden, discipelen, leerlingen worden van de enige Rabbijn, de enige Meester Christus; met één woord: zij moesten hun tegenwoordige hoogheid, hun eer, vreugde en weelde verwisselen met een leven vol ellende en vervolging. Gij voelt, zo iets kan niemand doen, en doet ook niemand dan die waarlijk gelooft in de belofte en bedreiging van de waarachtige God; in zijn belofte, dat: Wie in de Zoon gelooft, het EEUWIGE LEVEN heeft; in zijn bedreiging, dat: Wie de Zoon ongehoorzaam is het leven NIET zal zien. Wie waarlijk gelooft, offert gaarne het

tijdelijk genot van de zonde op, om het eeuwig genot van Gods welbehagen, om de zaligheid deelachtig te worden. En Jezus, antwoordde, zei tot hen: ZO ZEG IK U OOK NIET, DOOR WAT MACHT IK DEZE DINGEN DOE. Gij ziet, de Heer spot op een heilige wijze met deze onwetende geleerden. Hij ontzegt hun in deze zaak, op grond van hun tegenantwoord, het recht tot vragen. Zij hadden immers nu hun eigen vraag beantwoord. Zij hadden gezegd niet te weten, op welk gezag Johannes doopte, en toch hadden zij deze doop verworpen, en daarmee voor ongoddelijk verklaard. En zo als zij nu over de doop van Johannes dachten, dachten zij ook over de handelingen van Jezus, zodat het antwoord van de Heer op hun vraag geheel overbodig werd. Nog thans zullen zij in plaats van een rechtstreeks, een zijdelings antwoord van de Heer ontvangen, en zal Hij hun in een paar gelijkenissen tonen, hoe ongelovig en goddeloos zij gehandeld hebben met Johannes de Doper, en hoe ongelovig en goddeloos zij eerstdaags zullen handelen met Hem, de Heer, de Zoon des huizes. En Hij begon door gelijkenissen tot hen en het volk te zeggen: MAAR WAT DUNKT U? Een mens had twee zonen, en gaande tot de eerste, zei hij: ZOON, GA HEEN, EN WERK HEDEN IN MIJN WIJNGAARD. Doch hij antwoordde en zei: IK WIL NIET. En daarna berouw hebbend, ging hij heen. En gaande tot de tweede zoon, zei hij desgelijks. En deze, antwoordde, zei: IK GA, HEER! En hij ging niet. Wie van deze twee heeft de wil van de vader gedaan? Gij ziet, de Heer gaat nu voort hen te vragen, en deze vraag is zo ingericht, dat zij hun eigen vonnis moeten vellen. Zij zeiden tot Hem: DE EERSTE. De eerste had de vader gehoorzaamd, ofschoon aanvankelijk weerspannig, en de andere had hem niet gehoorzaamd, ofschoon de schijn aannemende van te zullen gehoorzamen. Doch nu maakt de Heer de toepassing dezer gelijkenis op de zaak, waarvan nu sprake is: op het aannemen of verwerpen van Johannes de Doper. Jezus zei tot hen: VOORWAAR IK ZEG U, DAT DE TOLLENAREN EN DE HOEREN U VOORGAAN IN HET KONINGRIJK VAN GOD; WANT JOHANNES IS TOT U GEKOMEN IN DE WEG VAN DE GERECHTIGDHEID, EN GIJ HEBT HEM NIET GELOOFD, MAAR DE TOLLENAREN EN HOEREN HEBBEN HEM GELOOFD; DOCH GIJ ZOU ZIEN, HEB DAARNA GEEN BEROUW GEHAD OM HEM TE GELOVEN, De Heer schetst hier de Farizeeër én de heffe des volk naar het leven. De Farizeeër is beschaafd, maar geveinsd; hij weet alles onder beleefde vormen van zich af te wijzen; de tollenaar en de hoer zijn ruwe mensen, maar ongeveinsd; zij tonen zich zo als zij zijn, en zeggen het zo als zij menen. Zij zeggen ronduit: ‘Wij willen niet vroom zijn!’ Doch nu beschaamt de Heer de beschaafde, beleefde, schijnheilige Farizeeën, door hun te zeggen, dat, terwijl zij Johannes de Doper, die toch in de weg van de gerechtigheid, dat is: op Goddelijk wettige wijze tot hen gekomen was, verwierpen, de tollenaars en hoeren God gehoorzaam zijn geweest, door de doop van Johannes aan te nemen, en dat zij, de Farizeeën, in plaats van dat ziende, berouw te hebben over hun ongehoorzaamheid, daarin hebben volhard tot dit ogenblik toe. Bij de Farizeeër was het schuldgevoel uit de aard van de zaak flauw. Wie iets meent te hebben, gevoelt er geen gemis van; de waan bekleedt bij hem de plaats der werkelijkheid. Hoe zou de gestreng godsdienstige Farizeeër nog meer kunnen worden dan hij reeds in eigen schatting is, en hoe zou hij berouw kunnen hebben, die in eigen ogen reeds de volmaaktheid bereikt heeft? Daarom bestrafte de Heer de schijnheiligheid zo hard, want het is de zonde, die de mens het meest onvatbaar maakt om de genade te ontvangen. Wanneer daarentegen bij de tollenaar en de hoer de genade in het hart kwam, dan was bij hen het zondaarsschuldgevoel in zijn volle kracht en frisheid. Immers zij hadden niets, waarop zij konden steunen en roemen; zij waren door iedereen veracht. Zelfs wat anderen tot eer strekte, rijkdom en bekwaamheid bij voorbeeld, strekte hun tot oneer. En als dan nu dit gevoel van veracht te zijn bij mensen, bij hen zo ver ging, dat zij zich ook verachtelijk voelden voor God en voor zich zelf, dan was de zaak klaar, de greep van Gods hand in hun hart gedaan, en zij waren die boetvaardigen, die verbroken van hart, die verslagenen van geest, die de Heer zijn. Verachten wij dan niemand om zijn eerst: Ik wil niet, want morgen kan hij zeggen: Ik wil. De Heer zelf acht de eerste indruk zijn woorden niet, maar

de tweede, de blijvenden; Hij vraagt geen gemoedsbewegingen, maar wedergeboorte. Ik wil niet is de taal van de natuurlijke mens, maar daarna komt de genade tot hem, en hij heeft berouw, en hij zegt: Ik wil, en hij doet het. Doch wachten wij ons te zeggen: Ik wil, Heere! terwijl wij het toch niet doen. De geveinsdheid, in welk opzicht dan ook, is kwaad, maar in geestelijk opzicht is zij aller kwaadst. Wij moeten ons wachten voor ongerechtigheid, maar evenzeer voor eigengerechtigheid. Hoeren en tollenaars leven in openbare ongerechtigheid, en toch hebben zij een minder verhard hart dan de eigengerechtige Farizeeën en Schriftgeleerden. Ook dan zelfs, wanneer de eigengerechtige het op zijn allerbest meent, en niet de eigengerechtigheid gebruikt als een mantel voor de ongerechtigheid (gelijk velen doen), wil hij met zijn goede werken zijn zaligheid bij God verdienen, en dus beginnen met Adam, alsof hij een Adam was vóór de val, en nu maar nodig had zich staande te houden. O diepte van geestelijke verblinding! Wie zó meent te staan, is dieper gevallen dan de hoer en de tollenaar. Zulk een wil zijn eigen Christus zijn, en verwerpt daarmee de enige ware Christus. Hij heeft er geen besef van, dat het enige goede werk, waarin alle andere goede werken opgesloten zijn, is Christus als zodanig aan te nemen door het geloof. Nog eens, hoe meesterlijk heeft de Heer beide deze zielstoestanden geschetst. De eigengerechtige zegt: Ik wil het goede doen, maar hij doet het niet, omdat hij het in eigen kracht wil doen, en daartoe onvermogend is. Ik wil niet, zegt de dienaar van de zonde, want hij voelt geen kracht in zich om de zonde vaarwel te zeggen, en toch doet hij het, want God heeft intussen zijn hart omgezet. Hoort een andere gelijkenis. Tot hiertoe had de Heer het gehouden gedrag van de Overpriesters en Schriftgeleerden jegens Johannes de Doper in het licht gesteld. Thans zal de Heer hun gedrag jegens Hemzelf in het licht stellen. Daar was een heer des huizes, die een wijngaard plantte, en zette een tuin daarom, en groef een wijnpersbak daarin, en bouwde een toren. De Heer ziet kennelijk bij deze voorstelling op Jesaja 5, waarin Israël bij een onverbeterlijke, onvruchtbare wijngaard vergeleken wordt, en herinnert hiermee de Schriftgeleerden, welk een weerspannig volk Israël ten allen tijde voor zijn Verbondsgod geweest is. De heer des huizes had van zijn zijde alles gedaan, wat tot een volmaakte wijngaard vereist werd; want hij had de wijngaard niet alleen innerlijk beplant, maar ook uitwendig met een omheining voorzien, en een wijnpersbak met de nodige gereedschappen laten maken. Ook hier kon dus gevraagd worden: wat is er meer te doen aan mijn wijngaard, dat ik aan hem niet gedaan heb? En verhuurde die aan de landlieden. Hier wijkt de Heer van de gelijkenis bij Jesaja af, en wijzigt die naar zijn bijzonder oogmerk. Niet op het volk, maar op de oversten van het volk moet thans het openbaar makend licht vallen. De landlieden, de wijngaardeniers van de plaats, waar de wijngaard geplant werd, waren de naasten, en aan hen werd de wijngaard niet verkocht, niet in vol eigendom, maar in leen gegeven, verhuurd, tegen een bepaalde opbrengst van vruchten van de wijngaard. En reisde een lange tijd buitenslands. Hiermee schetst de Heer de vrijheid, die God de mens een tijdlang laat, om ongestoord met het hem toevertrouwde te handelen, zonder dat er hem rekenschap van gevraagd wordt. Toen nu de tijd der vruchten genaakte. Eerst wanneer Gods tijd daar is, om met grond naar de vrucht van het ons toevertrouwde te vragen, vordert Hij die van ons. Zond hij een dienstknecht tot de landlieden, opdat zij hem van de vrucht van de wijngaard geven zouden. Liefelijke omschrijving van het profetisch ambt. Zo zond dan God zijn profeten tot zijn volk, om van hen de bewijzen hun liefde en dankbaarheid te ontvangen. Maar de landlieden sloegen hem, en zonden hem tijdig heen. In plaats van dankbaarheid te betonen, betoonden zij hun ondankbaarheid op een boosaardige wijze. En hij zond wederom een andere dienstknecht tot hen. God begint altijd met het kleine, het geringe. Eerst zendt Hij één man, en daarna nog weer één man. Van 's Heeren zijde wordt alles vermeden, wat naar uitdaging, terging, of harde behandeling zweemt. En deze stenigden zij, en wondden hem het hoofd en zonden hem ledig heen, smadelijk en schandelijk gehandeld zijnde. Zij stenigden hem niet ter dood, zo ver ging hun boosheid op dat ogenblik nog niet, maar zij wierpen hem met stenen, zodat hij aan het hoofd verwond, en overigens deerlijk mishandeld moest terugkeren, zonder iets mee te brengen tot

zijn heer, dan de tekenen hoe schandelijk hij door die goddeloze en altijd in goddeloosheid toenemende mannen behandeld was. En wederom zond hij nog een derde, en die doodden zij. En wederom zond hij vele andere dienstknechten, meer dan de eersten, en zij deden hun desgelijks; sommigen sloegen en sommigen doodden zij, of wierpen hen uit. Naarmate de zachtmoedigheid en lankmoedigheid van de heer van de wijngaard groter werden, werd het verzet stoutmoediger en boosaardiger. Geef de weerspannigen toe, het zal hun een bewijs zijn van uw zwakheid en van hun kracht. Nog thans gaf God toe, en zo moeten wij ook doen, opdat er geen gericht wordt geoefend, alvorens de maat der ongerechtigheid vol is. Alsdan zal het gericht volgen, doch het volge niet van ons; neen, dan zal het volgen van God. En de heer van de wijngaard zei: WAT ZAL IK DOEN? Nog altijd zijn er gedachten van vrede bij hem. Men zou zeggen: hier moet volgen: 'Ik zal de wijngaardeniers verdoen.' Doch neen, hoort wat de onbegrijpelijke liefde zegt: Als hij dan nog één zoon had, die hem lief was, zo heeft hij ook die ten laatste tot hen gezonden, zeggend: IK ZAL MIJN GELIEFDE ZOON ZENDEN; ZIJ ZULLEN IMMERS MIJN ZOON ONTZIEN! Welk een onderscheid maakt de vader tussen zijn dienstknechten en zijn zoon! Voorzeker de heer van de wijngaard wil in zijn liefde het uiterste beproeven. Maar de landlieden, de zoon ziende, overlegden onder elkander, en zeiden: DEZE IS DE ERFGENAAM, KOM, LAAT ONS HEM DODEN EN ZIJN ERFENIS AAN ONS BEHOUDEN. Zij meenden dat zij, als de enige erfgenaam niet meer bestond, in het onbetwist bezit van de wijngaard blijven zouden; want dat de vader van de zoon zelf komen zou, kwam hun niet in de gedachten. Deze was verre buitenslands en zijn zoon was zijn enige vertegenwoordiger binnenslands geweest, en deze was nu dood, en daarmee was alles dood. Zo dachten zij, en zo denkt de wereld nog. De wereld wil Christus het koningrijk niet geven, maar zelf het in handen houden, en zij houdt, het ook werkelijk in handen nadat zij de Zoon gedood heeft. Tot hoe lang? Totdat Gods oordelen over de wereld losbreken, en de koningrijken der wereld onzes Gods en Christus worden, Openbaring 11:15. In die zelfde geest sprak Kajafas, toen hij zijn medegenoten voorstelde: Christus te doden, om niet door de Romeinsen staat ingezwolgen te worden. Zij zagen het zeer goed in, dat zij Christus lieten blijven, zelf niet konden blijven; doch hier blijkt dan ook tevens, op welke wijze de wijsheid der wereld dwaasheid is bij God; want zij rekenden buiten God, toen zij berekenden dat de dood van Christus het volksbestaan en hun eigen bestaan als hoofden des volks verzekeren zou. Immers, beiden hielden toch op, en wel op een vreselijke wijze; want de eigenaar van de wijngaard, aan wie zij in het geheel niet meer dachten, kwam nu zelf, niet om de vruchten te ontvangen van zijn goederen, maar om hun de vruchten hun goddeloosheid te brengen, en wraak te nemen over al hun moordenarijen. En hem nemende, wierpen zij hem buiten de wijngaard, en doodden hem. Hoe nauwkeurig voorzegt de Heer niet alleen zijn eigen dood, maar ook de bijzonderheid, dat Hij niet binnen, maar buiten de wijngaard gedood zou worden. Zijn dood was een uitwerping uit zijn eigen erfenis door zijn eigen volk. De Heer spreekt ook niet van de mishandelingen, die zijn dood zouden voorafgaan, deze had Hij met de Hem voorafgaande knechten gemeen, en gij voelt dat de herhaling er van hier niet op haar plaats zou geweest zijn. De Heer spreekt alleen van zijn dood op verwerpende wijze. Trouwens de Heer verenigt hier gelijk doorgaans, op profetische wijze het verledene, het tegenwoordige en de toekomst als met één greep. Wanneer dan de heer van de wijngaard komen zal, wat zal hij die landlieden doen? Hij zal de landlieden verderven, en de kwade een kwade dood aandoen. Hier zien wij Israels ontaarding; de hoofden van het volk zijn goddelozen geworden, moordenaren, die een geweldige dood verdiend hebben. Wij zien het hier in het groot, dat het uitnemendste, wanneer het aan zijn doel niet beantwoordt, het allerslechtste wordt. Wat is heerlijker dan de vruchtgevende wijnstok; maar als de wijnstok geen vruchten voortbrengt, waartoe anders is hij nut dan om verbrand te worden; want men kan er zelfs niet een goede houten pin van maken. Treffende les ook voor ons, aan wie Christus verkondigd is en nog altijd verkondigd wordt. Hij is de erfgenaam, en komt tot ons om vrucht van ons te ontvangen voor zijn Vader, door het geloof in Hem. Gezegend

wie Hem aanneemt, want die is aangenomen door God; doch wee wie Hem verwerpt, want die is door God verworpen. En zal de wijngaard aan andere landlieden verhuren, die hem de vruchten op hun tijd zullen geven! Dit is een nieuwe en verrassende trek in de gelijkenis. In plaats van in het genot en onbetwist bezit van de wijngaard te blijven, zouden zij niet alleen gedood worden, maar ook geen erfgenamen hebben; neen, aan geheel vreemde lieden zou de huur overgaan. Hiermee werd het einde der levitische bedeling en de roeping van de heidenen aangekondigd. Een ogenblik daarna zegt de Heer zelf deze waarheid met volle duidelijkheid. En als zij dat hoorden, zeiden zij: DAT ZIJ VERRE. Het is opmerkelijk, dat het ongeloof zo weinig vrees heeft. De ergste booswichten menen ongestraft te zullen blijven, en de ongelovigsten menen dat hun geen oordeel zal treffen, omdat zij in geen oordelend God geloven. En hoe veel vrees voor de dood en het oordeel is er niet nog in het hart van het nabij God levend kind van God! O het is zo als Luther eens zei: 'Zij, die niet moesten vrezen, vrezen, en zij, die vrezen moesten, vrezen niet.' Doch er is een onversaagdheid, die rampzalig maakt, en een vrees, die zalig wordt geprezen, Spreuken 28:14. En, verwacht of niet, het oordeel komt altijd nader. Maar Hij zag hen aan en zei: Welk een doordringende blik zal de Heer in dat ogenblik op deze mannen hebben geslagen, een blik, die hun zei, dat de Heer hen doorzag tot in de diepste diepte hun moorddadige gedachten en overleggingen. Wat is dan dat, dat geschreven staat? en hebt gij ook deze Schrift niet gelezen: DE STEEN, DIE DE BOUWLIEDEN VERWORPEN HEBBEN, DEZE IS TOT EEN HOOFD DES HOEKS GEWORDEN; VAN DE HEER IS DIT GESCHIED, EN HET IS WONDERLIJK IN ONZE OGEN? Men moet zich ten hoogste verwonderen over de altijd volmaakt juiste aanhalingen van de Heer van de Schrift van het Oude Verbond. Altijd staat er een woord voor Hem gereed, dat de zaak in geschil volkomen afdoet, en dat de Schriftgeleerden als onweerlegbaar niet konden tegenspreken. De profetie was klaar, dat juist die steen, die door de bouwlieden als onwaardig was verworpen, door God tot de hoek- of gevelsteen, die het gebouw bekroont en tevens tot sieraad strekt, gesteld was. Wat de bouwlieden onwaardig hadden gekeurd, dat werd juist door God de hoogste waarde en eer toegekend. Dat was vreemd en wonderlijk voor velen; maar zij, die geloven, kennen God, en weten dat zijn wegen juist tegenovergesteld zijn aan de wegen, die de menselijke wijsheid bewandelt. De profeet van Nazareth, nog meer de op Golgotha gekruist wordende Jezus is de geliefde Zoon van God, en God zet de kroon op al zijn werken door zijn Zoon. Daarom zeg Ik ulieden. Hier herneemt de Heer zijn eigen gezag, en verenigt dit met het gezag van de Oud-testamentische Schrift, als een ondeelbaar geheel. Dat het koningrijk Gods van u weggenomen en een volk gegeven zal worden. Wat in de Profetie ingewikkeld was voorspeld, wordt hier door de Heer in volstrekte klaarheid verkondigd. Het koningrijk Gods, de Christus en zijn Christendom zou van het midden van Israël uitgaan en tot de Heidenen overgaan. En zo staan nog heden het Jodendom en het Christendom tegenover elkander. Dat zijn vruchten voortbrengt. De Heidenen hebben inderdaad de Joden beschaamd in geloof, en het bewijs gegeven, dat God thans over hen had uitgestort de Geest van de genade en de gebeden. Trouwens God zelf had tot Israël gezegd: door een onverstandig Romeinen 10:19. Reeds moest de Heer tot het diep in ongeloof verzonken Israël zeggen, bij de treffende geloofsproeven door Heidenen gegeven: Zulk een geloof heb Ik zelfs in Israël niet gevonden. Doch niemand van ons laat zich door deze voorbeelden tot zorgeloosheid verlokken. Het koningrijk Gods is alleen bij dat volk, hetwelk zijn vrucht voortbrengt. De onvruchtbare vijgenboom, al staat hij ook in de wijngaard van de Heer, wordt uitgehouwen. Toen de Roomse kerk Gode geen vruchten meer voortbracht, ontstond het Protestantisme, en zo staan nog heden het Papisme en het Protestantisme tegenover elkander; en als het Protestantisme nu ook zijn vruchten niet meer voortbrengt, dan zal de Heer ook daaruit de kandelaar des lichts wegnemen, en die elders plaatsen. Zien wij niet reeds het geloof onder de Heidenen door de arbeid van de zendelingen toenemen, terwijl onder ons het geloof altijd meer afneemt? Zien wij dan toe, dat niemand onze kroon neemt, wetende dat alleen zij, die in het geloof volharden tot aan het einde, zalig worden.

En een iegelijk, die op deze steen valt, zal verpletterd worden, en op wie hij valt, die zal hij vermorzelen. Nu keert de Heer weer tot de door de overheden van Israël verachte en door God uitverkoren, en door Hem in Zion gelegde steen. Hier wordt ons tweeërlei gevaar voorgesteld. De steen op de grond, over welke men valt, is Christus bij zijn eerste komst in nederigheid, is de gekruisigde Christus, de grondsteen van het Godsgebouw. Sedert achttien eeuwen ligt hij daar aan de openbare weg als een verworpen steen voor de wereld. Die tot de wereld behoren vallen er over en worden in die val verpletterd. De steen daarentegen, die uit de hoogte valt, en die vermorzelt, op wie hij valt, is Christus bij zijn tweede komst in heerlijkheid, met zijn oordeel over zijn vijanden. Als zodanig is Hij de gevelsteen en daarmee de sluitsteen van het Godsgebouw. En als Hij deze dingen tot hen zei, en als de Overpriesters en Farizeeën en Schriftgeleerden deze zijne gelijkenissen hoorden, verstonden zij, dat Hij die tegen hen gesproken had, en begonnen hard aan te houden en Hem van vele dingen te doen spreken, Hem lagen leggende en zoekende iets uit zijn mond te bejagen, opdat zij Hem beschuldigen mochten; en zij zochten ter zelfde uur de hand aan Hem te staan. Men ziet ook hier, hoe onwaar het zeggen is van sommigen, dat de Heer zich naar de vooroordelen van het volk geschikt heeft. Indien er een alles overtreffend vooroordeel bij het Israëlitische. ik bestond, dan was het zijn volkstrots, waardoor het zich ver boven de Heidenen, en deze tot verachtens toe beneden zich stelde. En nu stelt de Heer hier met de duidelijkst mogelijke bewoordingen de Heidenen boven Israël, en voorspelt Hij Israël's val en de verheffing van de Heidenen. De Heer was de persoonlijke waarheid, zijn woorden waren enkel waarheid, en omdat zij niets dan waarheid waren, baarden zij haat; want de mens hoort van nature liever de zoete leugen, die hem verderft, dan de bittere waarheid, die hem behoudt. Daarom wilden de op het hoogst in hun eer gekrenkte overheden van Israël reeds nu terstond de handen aan Jezus slaan, om Hem gevangen te nemen en ter dood te brengen; doch het was de Heer zijn tijd nog niet. Zij werden ditmaal verhinderd. Maar zij vreesden het volk, dewijl dit Hem hield voor een profeet, en zij verlieten Hem, en gingen weg. Zij gingen weg, het hart vol wrevel en de gedachten vervuld van overleggingen hoe zich het best en het spoedigst te wreken. Geen erger boosheid, dan die ontmaskerd wordt; zo lang zij het mom der geveinsdheid kan dragen is zij zachtaardig, maar zodra gij het haar afrukt, is zij de wreedaardigheid zelve; alsdan betoont zich het schijnbaar tamme dier als een wild dier, dat u bespringt om u te verscheuren. En als het nu laat geworden was, ging Hij uit buiten de stad. De Heer had ditmaal langer dan gewoonlijk te Jeruzalem vertoefd. Eerst met de late avond keerde Hij naar Bethanië terug. Trouwens zijn werkzaamheden schenen zich in de weinige dagen vóór zijn lijden te verdubbelen, ja te verdrievoudigen. Het was nu Dinsdag, en de andere dag (Woensdag) was Hij weder in de vroege morgen op de weg naar Jeruzalem. En des morgens vroeg voorbijgaande zagen zij, dat de vijgeboom verdord was van de wortelen af. Deze laatste bijzonderheid hebben wij van Markus, en zij is belangrijk. Het woord van de wortelen af, sluit de wortelen zelf buiten, en waar de wortelen zelf niet verdord zijn, is de uitspruiting van een rijsje, dat tot een boom kan opwassen, niet onmogelijk. Hoe dit echter zij, dat de stam van Israël zelf niet in de wortel verdord is, maar nog altijd nieuwe scheuten ter ere Gods voortbrengt, en eenmaal in grote overvloed voortbrengen zal, leert de ervaring van de dag en verkondigt ons de profetie van de toekomst. Het verdorren van de vijgenboom had onmiddellijk na het woord van de Heer een aanvang genomen, en wel niet van boven, van de takken, maar van beneden, van de wortelen af, zodat het zichtbaar was, vanwaar de verdorring aanving. Dit kan men op dezelfde wijze zien aan het rijpe koren. Als de halm boven de grond geheel geel is, dan is dit een bewijs dat de toevoer van sappen heeft opgehouden, al is hij boven aan ook nog groenachtig; ook dat zal spoedig geel worden. En zoals het nu ging met dit woord van de Heer, zo gaat het met al zijn woorden. Zij geschieden terstond, maar onzichtbaar en opvolgend; eerst later, als zij ten volle geschied zijn, wordt dit openbaar. De wortels van de vijgenboom waren in de grond, de oorzaak van de verdorring kon niemand zien, en toch bestond zij in een verborgene stremming van de toevoer van sappen uit de wortelen, en van diezelfde wortelen af

verdorde de boom. Was het niet ook zo met het eerste bedreigend woord Gods tot de mens: Ten dage dat gij daarvan eet, zult gij de dood sterven? De mens at, en toch stierf hij niet terstond, neen, maar dezelfde dag begon hij te sterven, was met de zonde het zaad van de dood in hem gelegd, en dat zaad rijpt zelfs onder de blos van de gezondheid, totdat het zijn vrucht voldragen heeft, welke is de losmaking van ziel en lichaam. Dat was de levensgeschiedenis van onze eerste ouders na de val, en dat is de levensgeschiedenis van ons allen. De mensen verwarren gewoonlijk de dingen met de beginselen der dingen, de zaken met de oorzaken, in de waan, dat hetgeen wij niet zien, ook niet bestaat, terwijl nogthans al het zichtbare zijn onzichtbare oorzaken en beginselen heeft. En de discipelen, dat ziende, verwonderden zich, zeggende: HOE IS DE VIJGENBOOM ZO TERSTOND VERDORD? En Petrus, zulks indachtig geworden zijnde, zei tot Hem: RABBI! ZIE, DE VIJGENBOOM, DIE GIJ VERVLOEKT HEBT, IS VERDORD. De discipelen hadden het woord van de Heer wel gehoord, maar zonder te vermoeden, dat het zulk een plotselinge en zichtbare uitwerking hebben zou, zodat zij aan deze zaak niet meer dachten; alleen Petrus, altijd levendig van opvatting, herinnert zich terstond het gezegde van de Heer tegen de vijgenboom, en maakt de Heer oplettend op de reeds nu volslagen verwezenlijking van zijn woord. Doch Jezus, antwoordde, zei tot hen: HEB GELOOF OP GOD. Altijd verwijst de Heer zijn discipelen tot het geloof. Het geloof is een zaak uit God, en zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Gevolgelijk is het ongeloof een zaak uit de boze, en daarmee Gode een gruwel. Door te zeggen: Heb geloof op God, wil de Heer eigenlijk zeggen: ‘Gij zijt Godes, gelooft als zodanig.’ Doch hoe verrassend is de Heer ook weer hier gelijk in alles! In plaats van zijn discipelen een uitlegging van deze zaak te geven, en hun de beweegreden zijner daad bloot te leggen, geeft Hij aan het gesprek een andere wending, en zegt Hij tot hen: ‘Gij kunt hetzelfde doen, zo gij slechts geloof hebt.’ Het was de doorgaande gewoonte van de Heer, om van zijn woorden en daden niet de innerlijke hogere bedoeling, maar de uitwendige praktische zijde te doen zien. Het eerste behoorde tot de dingen, die zij nog niet konden bevatten, en die hun later door de Heilige Geest zouden geopenbaard worden; het laatste moest hun geloof oefenen, hun hoop versterken, hun liefde verhogen. Ook van de voetwassing gaf de Heer slechts de praktische verklaring; alleen van de zalving door Maria gaf Hij, daartoe door het gemor van de discipelen met Judas aan het hoofd, gedrongen, de innerlijke zijde te zien. Want voorwaar zeg Ik u: Indien gij geloof had en niet twijfelde, gij zoudt niet alleen doen hetgeen de vijgeboom is geschied, maar zo wie tot deze berg zal zeggen: WORD OPGEHEVEN EN IN DE ZEE GEWORPEN! en niet zal twijfelen in zijn hart, maar zat geloven, dat hetgeen hij zegt geschieden zal, het zal hem geworden, zo wat hij zegt. Gij gevoelt dat de Heer wel wees naar een natuurlijke berg, maar als een zinnebeeld van geestelijke dingen. Immers, wat nuttigheid heeft in het koningrijk Gods het verplaatsen van een berg in het midden van de zee! Geen waarachtig gelovige kan zulke ijdele dingen van God begeren; doch er zijn andere bergen, die wat meer betekenen, dan waardoor men tunnels graven kan, of die men door buskruit van een kan doen splijten: de bergen van onze zonden, onze zorgen, onze krankheden en van onze dood. Bij deze schiet alle natuurlijke macht te kort, zij zijn van onverbreekbaar graniet, en toch zullen ook zij verzet worden op ons geloof door de almacht Gods. En al hadden wij nu daarvan nog nooit ondervinding gehad, en al ware er ook nog nooit één onzer gebeden verhoord, zo moet nogthans dat woord van de Heer voor ons waarachtig blijven. Immers, dit moet het eerste bij ons zijn, dat wij God verheerlijken in de waarheid van zijn woord; eerst daarna komt onze behoudenis in aanmerking, want zij is er het noodwendig gevolg van. Wie God niet verheerlijkt in zijn woord, wie zijn woord niet gelooft, kan onmogelijk behouden worden. Wij moeten vastheid en zekerheid hebben van Gods wil en weg met ons, en deze gewordt ons alleen door het geloof, dat zich op Gods woord verlaat, gelijk een kind zich verlaat op het woord van zijn vader en moeder, dat het morgen mee uit de stad zal gaan, en daarop zich blij en gerust te slapen legt. En wie vastheid heeft in de geestelijke dingen, die heeft vastheid in alle andere dingen, 2 Petrus 1:10. Voorts moeten wij het geloof niet

hebben, zo als de gierigaard zijn geld heeft, alleen om het genoegen te hebben van het te hebben, zonder er mee te handelen, en dus zonder het te laten wandelen onder de mensen. Neen, wij moeten er mee arbeiden, als met een ons toevertrouwd kapitaal, dat zijn rente moet afwerpen. Ach, wij hebben zulk een grote schuld, niet alleen van zo weinig geloof te hebben, maar ook omdat wij van het weinige geloof, dat wij nog hebben, zo weinig gebruik maken. En al wat gij zult begeren in het gebed, gelovende, zult gij ontvangen. Daarom zeg Ik u: alle dingen, die gij biddende begeert, gelooft dat gij ze ontvangen zult, en zij zullen u geworden. Merkt op het woord biddende begeert. Niet alles wat ons hart begeert, maar alles, waar men Gode om vragen kan en mag, wordt zekerlijk verhoord. Johannes zegt ons (1 Johannes 5:14-15), dat wij kunnen en moeten weten, naar de wil van God te bidden, om daarmee van de verhoring verzekerd te zijn. Waarom is er ook zo weinig gebedsverhoring, dan omdat er zo weinig naar de wil van God gebeden wordt; ook dat kan alleen het geloof ons leren; dat weet het bij ons onmogelijke, mogelijk te maken bij God. Zie het aan Jakob. Waarmee trekt hij zijn toornige broeder met diens vierhonderd mannen tegemoet? Met het gebed tot zijn Verbondsgod, waarin God hem verklaart tot overwinnaar van God en mensen. En was daarbij geen gevaar van verhovaardiging aan de zijde van Israël? Neen, want lsrael ging na het gebed en na de zegen van God ontvangen te hebben, zijn broeder tegemoet met de grootste verootmoediging. En wanneer gij staat om te bidden. Hoe geheel overeenkomstig is dit staan met het gebed van het geloof, dat in Gods kracht koninklijk gebiedt, en voor hetwelk alles mogelijk is. Immers er is velerlei bidden: een bidden om genade met gebogen hoofd; een bidden als dat van Elia, met het hoofd tussen de knieën; een bidden als dat van de Heer in Gethsemane, met het aangezicht ter aarde. Neen, toen was het niet het gebed van het bevel, dat staande werd uitgesproken: Vader, Ik wil! maar het gebed der diepste gehoorzaamheid van de Zoon aan de Vader: Niet mijn wil geschiede, maar de uwe. Vergeeft. Wij vragen als van zelf: Leert Christus bij de verdorde vijgenboom vergeven, en zou Hijzelf dan Israël niet vergeven, maar in eeuwigheid op dat volk toornig zijn? Neen, ook dit woord verwijst ons naar Jeremia 31:37. Zo zegt de Heer: INDIEN DE HEMELEN DAARBOVEN GEMETEN EN DE FONDAMENTEN DER AARDE BENEDEN DOORGROND KUNNEN WORDEN, ZO ZAL IK OOK HET GANSE ZAAD ISRAËL'S VERWERPEN OM ALLES WAT ZIJ GEDAAN HEBBEN. Indien gij iets hebt tegen iemand, opdat ook uw Vader, die in de hemelen is, ulieden uwe misdaden vergeve. Het verband, waarin de herhaling van de reeds vroeger gegevene vermaning des Heeren voorkomt, is bij de eerste oogopslag vreemd; doch de Heer wil hier kennelijk oplettend maken op de tussentredende beletselen, die meermalen het gebed onvruchtbaar maken en onverhoord laten. De liefde moet bij het geloof zijn, zal het volmaakt zijn. Wilt gij losgelaten worden, laat anderen los; wilt gij een zegen ontvangen, geeft een zegen. Zo deed Jakob. Hij zonderde eerst een zegen af voor Ezau, en daarna bad hij, en toen hij gebeden had, had hij voor Ezau niet meer te vrezen, ofschoon hij nog voor hem vreesde; want Ezau kwam, en Jakob vond zijn vijand veranderd in een vriend en broeder, die hem kuste en omarmde, Want indien gij de mensen hun misdaden vergeeft, zo zal uw hemelse Vader ook u vergeven. Niet alsof ons vergeven de voorwaarde ware, op welke God ons vergeeft; neen, zijn genade is onvoorwaardelijk vrij. Hij rechtvaardigt de goddelozen als zodanig; maar omdat het een tegenstrijdigheid is, dat een hart, dat liefdeloos is jegens de broeder, Gods liefde zou kunnen genieten; alsdan is er een ban tussen het menselijk hart en God, welke volstrekt moet opgeheven worden, zal de gemeenschap tussen God en ons mogelijk zijn. Gods liefde en onze liefdeloosheid kunnen niet te samen wonen. Maar indien gij de mensen hun misdaden niet vergeeft, zo zal uw Vader, die in de hemelen is, ook uw misdaden niet vergeven. Deze herhaling van dezelfde zaak in tegengestelde vorm bewijst het gewicht dezer vermaning; ook wij herhalen meestal een gewichtig woord in andere vorm, om het te dieper in het hart en geheugen van de hoorder te prenten. Immers dit voorbeeld geldt bij al de gebeden, die Wij kunnen doen. Bepalen wij ons slechts tot het gebed des Heeren, waarbij de Heer het eerst (volgens Mattheus) deze zelfde waarschuwing gaf. Want

indien wij tot God bidden: Onze Vader, die in de hemelen zijt! en wij zijn niet zijn kinderen op aarde, die Hem lief hebben en gehoorzamen, maar overtreders zijner geboden, die zijn naam onheilig gebruiken, de uitbreiding van zijn koningrijk tegenwerken, niet instemmen met zijn wil tot onze zaligheid, niet tevreden zijn met ons bescheiden deel, geen beledigingen willen vergeven, geen verzoekingen willen vermijden, niet strijden tegen de boze -zeker dan is niets meer duidelijk, dan dat er tevergeefs gebeden wordt. Zien wij dan wel toe. Als er aan de telegraafdraad iets hapert, dan wordt het sein niet, of niet goed overgebracht, en men kan niet voortgaan, totdat het beletsel weggenomen en daarmee de gemeenschap volkomen hersteld is. Of wilt gij een eenvoudiger beeld: Als de sleutel het slot niet opent, dan is er iets aan de sleutel of het slot verbogen of gebroken. Zo ook in het geestelijke. Worden onze gebeden niet verhoord, zo moeten wij onze harten onderzoeken, of er enige haat in ons zij, die verhindert, dat de liefde tot ons kome. Daarom moeten wij altijd bidden in een stemming, waarin wij geheel los zijn van ons zelven, en gereed om alles te doen wat God wil. Des daags nu was Hij terende in de tempel, maar des nachts ging Hij uit en vernachtte op de Olijfberg. De Evangelist maakt ons oplettend op deze gewoonte des Heeren. omdat het ons anders vreemd moet voorkomen, dat Jezus, ofschoon de avond sprekende, en des andere daags vroeg terugkerende, nog thans naar de Olijfberg ging. De Olijfberg! Liefelijke plaats van verpozing na de vermoeienis van een dag, en het ondervinden van de verbittering, waarmee de oversten van het volk Hem haatten en tegenwerkten. Immers zou de Olijfberg de plaats zijner hemelvaart zijn. Zo moeten ook wij, na de last en de hitte van de dag gedragen te hebben, ons aan de avond nederzetten als op de drempel vóór het huis des Vaders, om ons reeds bij voorraad te verblijden en te versterken met de blik op de nu nog gesloten deur, die ten laatste voor ons zal opengaan. En al het volk kwam tot Hem des morgens vroeg in de tempel, om Hem te horen. Er was ditmaal een buitengewone opgewektheid onder de lieden van allerlei stand te Jeruzalem. De stad was vol van de ontelbare feest- en tempelgangers, bij gelegenheid van het ophanden zijnde Paasfeest, en vervuld van het gerucht van Jezus. De haat der Overpriesters, hun openbare en geheime pogingen om de Heer gevangen te nemen en te doden, waren zo bekend, dat velen dachten, dat de Heer ditmaal niet op het feest zou komen. En toch Hij is op het feest gekomen, en dagelijks was Hij te zien en te horen in de tempel. Reeds vroeg was dan ook de volksmenigte aldaar verzameld. En Hij leerde dagelijks in de tempel. Geen enkele dag werd door Hem overgeslagen; trouwens het waren de laatste dagen; deze moest Hij grotendeels doorbrengen in het huis zijns Vaders, en heden (Woensdag) was het de laatste dag van zijn openlijk leraarsambt onder Israël. Daarop moesten nog belangrijke dingen door de Heer tot afscheid van de tempel, de Overpriesters en het volk gezegd worden. En de Overpriesters en de Schriftgeleerden en de Oversten des volks zochten Hem te doden. En zij wisten niet wat zij doen zouden, want al het volk hing Hem aan en hoorde Hem. Het was juist omdat de Heer dagelijks in de tempel van de vroege morgen tot de late avond het volk leerde, dat de Oversten des volks altijd meer verbitterd jegens Hem werden; want daarmee nam Hij de plaats in, waarop zij alleen, als gezeten op de stoel van Mozes, recht meenden te hebben. Tegelijk echter maakte de algemene en altijd klimmende gehechtheid des volks aan de persoon en de onderwijzing des Heeren, hen altijd radelozer. Hebben de goddelozen vrede? Neen, zij dragen reeds nu het helse vuur in hun harten met zich om, overal waar zij gaan.

22:1 De Heer en de overpriesters en het volk in de tempel.
En Jezus antwoordende, sprak tot hen wederom door gelijkenissen, zeggende: HET KONINGRIJK DER HEMELEN IS GELIJK EEN ZEKER KONING, DIE ZIJN ZOON EEN BRUILOFT BEREID HAD. Wij hebben hier van Mattheus dezelfde gelijkenis, die wij reeds vroeger van Lukas ontvingen en behandelden. Zij is echter hier enigszins anders uitgewerkt of gewijzigd. Bij Lukas is zij eenvoudig, burgerlijk; hier bij Mattheus is zij koninklijk uitgedost. Trouwens bij Mattheus is, om zo te spreken, op alles het zegel van het koninklijk wapen van Juda gedrukt. Wij hebben reeds opgemerkt, dat de Heer waarschijnlijk meermalen dezelfde woorden en ook dezelfde gelijkenissen sprak, op andere plaatsen, bij andere gelegenheden, en met een andere toepassing. Immers Hijzelf had gezegd, dat een Schriftgeleerde in het koningrijk Gods gelijk is aan een huisvader, die uit zijn schat oude en nieuwe dingen voortbrengt. De herhaling van gewichtige waarheden is niet alleen onvermijdelijk, maar ook ten hoogste vruchtbaar. Ook hadden de Evangelisten, even als de Apostelen, de macht ontvangen van de Heilige Geest, om datgene Wat de Heer gezegd had, zó terug te geven, dat wij de eigen woorden des Heeren hebben, en toch bij ieder Evangelist een eigen stijl aantreffen, even als onderscheidene schrijvers, dezelfde woorden schrijvende, dit doen, ieder in zijn eigen schrift. Dat is natuurlijk, en het tegendeel zou niet bovennatuurlijk, maar onnatuurlijk zijn, want alsdan zouden zij blote werktuigen zijn geweest, doch nu werden zij door de Heilige Geest in alle waarheid geleid, zonder dat hun vrijheid in het minst werd belemmerd. Deze zelfde eigenaardigheid vinden wij bij al de Nieuwtestamentische schrijvers ten opzichte van uitspraken, die in het Oude Testament voorkomen. Waar de Geest is, daar is vrijheid, maar een heilige vrijheid, die alle willekeur buitensluit. De ongelovigen, die ontkennen, dat de schrijvers der Heilige Schrift gedreven werden door de Heilige Geest, maken een groot misbaar, wanneer zij enige afwijking tussen de een schriftuurplaats en de andere kunnen tonen; doch het is een bewijs te meer van hun onwetendheid in de dingen Gods; want wij, die de Heilige Geest erkennen voor de eigenlijke auteur der Schrift, geloven ook, dat de Heilige Geest het naaste recht heeft om zijn eigen woorden te wijzigen, te omschrijven en uit te leggen. En zond zijn dienstknechten uit, om de genodigden ter bruiloft te roepen, en zij wilden net komen. Zonderling, niet waar? alle mensen zoeken genoegen en jagen naar het vermaak, en wanneer God hun de feestvreugde van een heerlijke bruiloft aanbiedt, willen zij niet komen. Gij kent de reden van dit schijnbaar vreemd verschijnsel. Alle mensen willen vermaak, ja, naar hun eigen keuze, niet naar de wil van God; zinnelijk vermaak, en geen Goddelijke vreugde. Wederom zond hij andere dienstknechten uit, zeggende: ZEGT DE GENODIGDEN: Ziet, ik heb mijn middagmaal bereid, mijn ossen en de gemeste beesten zijn geslacht, en alle dingen zijn gereed, komt tot de bruiloft. De koning herinnert zijn gasten, dat er van zijn zijde niets ontbreekt, om hun de feestvreugde volkomen te maken, en dat zij er dus niets aan behoefden toe te brengen dan hun personen, om eer te doen aan de gastheer en de toebereidselen, die hij tot het feest gemaakt had. Maar zij zulks niet achtende, zijn heengegaan, deze tot zijn akker, die tot zijn koopmanschap; en de anderen grepen zijn dienstknechten, deden hun smaadheid aan en doodden hen. Gij ziet, hier begint het grote verschil tussen deze gelijkenis en die bij Lukas. Bij Lukas verontschuldigen zich de genodigden, en geven zij bedekt te kennen, dat zij meer genoegen hebben in hun eigen werkzaamheden en in hun eigen huis, dan in het bijwonen van een bruiloft. Doch hier zijn de genodigden bepaald boosaardige mensen, die niet alleen geen verontschuldigingen maken, maar terstond een kwade wil tonen, en toen de uitnodiging herhaald werd, deze kwade wil ten uitvoer brachten door des konings boden te mishandelen, ja te doden, waarom ook hun stad in brand gestoken en zij zelven als moordenaars gedood werden. Dit alles heeft een kennelijke terugslag op het moordplan, dat in deze zelfde ogenblikken in de harten der Overpriesters en der Schriftgeleerden werd bearbeid. En zo was deze gelijkenis des Heeren dezelfde voorstelling als de straks gegevene in de gelijkenis van de Heer des wijngaards en de boze wijngaardeniers; alleen de vorm, de inkleding verschilde. Toen nu de koning dat hoorde, werd

hij toornig, en zijn krijgsheiren zendende, heeft hij die doodslagers vernield, en hun stad in brand gestoken. Het is een profetie, die letterlijk in de verwoesting van Jeruzalem vervuld is. Wij kunnen daarom ook deze gelijkenis bij Mattheus beschouwen als een vervolg van die bij Lukas. Niet op eens verzet zich de mens met geweld tegen de roepingen Gods. Hij zoekt er zich eerst met zoete woorden van af te maken, en op deze wijze in rust gelaten te worden; doch komt men nu bij vernieuwing hem storen in zijn rust, dan wordt hij boos en kwaadaardig, en wederstaat Gods roepingen met geweld. Vlei u dus niet te zeer, wanneer de ongelovigen verdraagzaam jegens u zijn, en uw onderwijzingen uit de Schrift met een glimlach voor onhoudbaar verklaren; het is om van u vrij te worden; doch zo zij op deze wijze niet vrij van u kunnen worden, maar u altijd weer horen getuigen: Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem, (blijft onder de toorn Gods) Johannes 3:36 zo zullen zij u mishandelen, en kunnen zij, doden. Toen zei hij tot zijn dienstknechten: DE BRUILOFT IS WEL BEREID, DOCH DE GENODIGDEN WAREN HET NIET WAARDIG. De genodigden zijn hier kennelijk de Joden, die uit kracht van Gods verbond de naasten waren, om de zaligheid, die in de Messias geopenbaard werd, deelachtig te worden. Zij waren daarom de genodigden Gods, van het ogenblik af, dat het verbond Gods met Abraham en zijn zade gesloten, en door de besnijdenis verzegeld was. Doch waardoor moet nu een genodigde tonen, dat hij die titel niet ten onrechte draagt, dat hij dus werkelijk met de daad een genodigde is? Door te komen, zodra hij door de gastheer geroepen wordt. Komt hij op deze roeping niet, zo is hij de eer der roeping onwaardig, en is de bruiloft bereid, zij is niet meer voor hem bereid. Daarom gaat op de uitgangen der wegen, en zo velen als gij er zult vinden, roept ze tot de bruiloft. Wat doen de gasten, die de uitnodiging des konings niet volgen? Zij bewerken hun eigen ondergang, maar aan het bruiloftsfeest zelf kunnen zij geen afbreuk doen, dat moet en zal buiten hen gevierd worden. De vroeger niet genodigden bekomen thans een beurt; wat het verbondsvolk Israël versmaadt, dat valt de volken der wereld, de Heidenen ten deel. En dezelve dienstknechten uitgaande op de wegen, vergaderden allen, die zij vonden, beiden kwaden en goeden, en de bruiloft werd vervuld met aanzittende gasten. Welk een groot verschil tussen de eerst genodigden, die allen weigerden, en tussen de laatst geroepenen, die allen kwamen. Nog thans niet allen waren de gastheer welkom. Er was één onder hen, die niet kwam in de weg der gerechtigheid van God, maar in dien zijn eigen gerechtigheid. En als de koning uitgegaan was, om de aanzittende gasten te overzien, zag hij aldaar een mens, niet gekleed zijnde met een bruiloftskleed, en zei tot hem: VRIEND, HOE ZIJT GIJ HIER INGEKOMEN, GEEN BRUILOFTSKLEED AAN HEBBENDE? In het Oosten werd vanwege de gastheer aan de binnentredende gasten een zogenaamd wisselkleed toegereikt, dat met de aard van het feest en de rang van de gastheer overeenkwam, en dat men als een soort van feestmantel over zijn eigen kleren aantrok. Tot de feestzaal binnen te komen, en onder de andere gasten aan te zitten, zonder het feestkleed aan te hebben, onderstelt dus een moedwillig verzuim, een belediging jegens de gastheer en een verachting van de bruiloft, de bruidslieden en de gasten. En hij verstomde. Hij kon zich niet verdedigen, zelfs kon hij zich niet verontschuldigen. Dat kunnen de goddelozen nooit. Zij kunnen wel het kwade doen, maar het nooit, althans niet voor God, doen voorkomen als goed. Voor zich zelven heeft de zondaar menige reden van verontschuldiging; hij acht zijn oneerlijkheid en kwade praktijken, ja zelfs zijn ongeloof jegens Gods woord als van geen betekenis, als onverschillige zaken, en hij schroomt daarom niet ze voor zijn eigen rekening en verantwoording te nemen. En waarom doet hij dit? Omdat hij zich verbeeldt zijn eigen meester te zijn, die alleen aan zich zelven verantwoording te geven heeft; doch zodra ontvalt hem niet die waan, door de komst der bevoegde macht boven hem, welke hem tot verantwoording roept, of hij is de draad van al de drogredenen van zijn bedorven verstand kwijt, en hij heeft geen denkbeelden of woorden meer, om zich te redden: hij verstomt. Toen zei de koning tot de dienaren BINDT ZIJN HANDEN EN VOETEN; NEEM HEM WEG, EN WERPT HEM IN DE

BUITENSTE DUISTERNIS; DAAR ZAL ZIJN WENING EN KNARSING DER TANDEN. De zwaarte der straf geeft de zwaarte der overtreding te kennen. Gij voelt, dat het ontbrekende bruiloftskleed hier slechts een beeld is van het volstrekt onmisbare tot zaligheid voor de zondaar. En wat is dat volstrekt onmisbare? Het is niets minder dan de gerechtigheid van Christus, dan Christus zelf. Doet aan de Heere Jezus Christus, zegt de Apostel, Romeinen 13:14, en hij stelt hiermee de Heer zelf voor onder het beeld van een kleed, waarmee men overkleed moet zijn om de hemel te kunnen binnengaan. De man zonder bruiloftskleed is de eigengerechtige mens, is de Farizeeër, die in zich zelven alles meent te hebben wat hij nodig heeft om bij God welbehaaglijk te zijn, en die daarom alles afwijst, wat God de verloren zondaar tot zijn behoudenis aanbiedt. Hij acht zich geen verloren zondaar te zijn, en daarom wil hij niet weten van Jezus gekruisigd voor de zonde. De man in de gelijkenis achtte zich in zijn eigen kleren fraai genoeg gekleed, om aan deze bruiloft deel te nemen; doch hij bedacht niet, dat men in een andere huis niet doen kan wat men wil, maar zich schikken moet naar de wil van de gastheer en de orde van zijn huis. Zolang de goddelozen en ongelovigen nog op aarde zijn, kunnen zij in hun eigen klederen wandelen en kunnen zij zonder Christus leven, maar in de dood kunnen zij dat niet meer, want er is geen mogelijkheid op het bruiloftsfeest Gods te komen, zonder het Goddelijk bruiloftskleed aan te hebben, en niemand komt tot de Vader dan door de Zoon. Want velen zijn geroepen, maar weinigen zijn uitverkoren. Het groot aantal van hen, die zich Christenen noemen, moet ons niet doen vergeten, dat er door God slechts weinigen zullen bevonden worden, deze naam waardig te zijn, dat is, die in waarheid te dragen. En dit moet ons leiden, niet tot het beoordelen van anderen, maar van ons zelven, tot zelfbeproeving. Wij moeten ons gedurig herinneren, waarin het eigenlijke wezen van het Christen zijn bestaat. En dat is het. doen van de wil van God, Mattheus 7:21. Gods wil te doen is allereerst in Christus te geloven als in Gods Zoon, in wie God het eeuwige leven voor de zondaar geopenbaard en mededeelbaar heeft gemaakt door de verzoening der zonde in zijn bloed en door de uitstorting des Heiligen Geestes uit Hem in het hart der gelovigen, en voorts alles te doen wat de Zoon van God ons gebiedt, en alles te laten wat Hij ons ontzegt. Het geloof in Gods Woord is de bron van alle gehoorzaamheid aan God, maar zonder dit geloof is het onmogelijk enig Gode welbehaaglijk werk te doen. Toen gingen de Farizeeën heen en hielden te samen raad, hoe zij Hem verstrikken zouden in zijn rede. Zij ontweken nu de slagen, die bij herhaling op hen neervielen, en die zij niet bij machte waren af te weren. Zij verstomden, even als de man in de gelijkenis, voor het richtend woord des Heeren. Ook waren zij overtuigd, dat zij met geweld niets tegen de Heer vermochten, omdat het volk op zijn zijde was. Doch als men nu eens een twistappel tussen Hem en het volk kon werpen? Als men Hem nu eens een woord kon doen ontvallen, dat lijnrecht tegen het gevoelen van al het volk inliep? Dan zou het volk Hem afvallen en tegen Hem opstaan en hun oversten bijvallen. Zo konden zij denken, doch neen, zo dachten zij niet zo als wij aanstonds zien zullen. En zij namen Hem waar en zonden verspieders tot Hem uit, die zich zelven veinsden rechtvaardig te zijn, enige der Farizeeën en hun discipelen, met de Herodianen, opdat zij Hem in zijn rede vangen mochten. Welk een toestel heeft het kwade nodig, om het goede te kunnen bestrijden. Waarlijk de goddelozen en ongelovigen geven zich de grootste moeite van de wereld, om het goede in de plaats van het kwade, en de leugen in de plaats van de waarheid te stellen; doch zij zijn aan het vullen van het bodemloos vat. Om Hem aan de heerschappij en de macht des stadhouders over te leveren. Ziet gij, hier ondergaat hun moordplan een nieuwe gedaanteverwisseling. Tot hiertoe was de wijze, waarop zij de Heer ter dood wilden brengen, nog niet bij hen zelven tot volle klaarheid gekomen. Zij begrepen echter altijd meer dat de Heere Jezus niet door hun handen moest sterven, om niet het volk, dat Jezus aanhing, tegen zich in opstand te zien komen. Zij moesten dus Jezus van een staatsmisdaad kunnen overtuigen, waardoor Hij in de handen van de Romeinse stadhouder kon worden overgeleverd, en de dood van de oproerling, ()- de kruisdood, ondergaan zou. Zij dachten dus niet dat Jezus op hun strikvragen een antwoord geven

zou, dat tegen, maar dat overeenkomstig het gevoelen des volks, en tegen de Romeinse overheersing was. Zij rekenden er op, dat Jezus zich naar de vooroordelen van het volk schikken zou, om de gunst van het volk te behouden, door hun volkstrots te strelen, en dat Hij zich tegen het geven van de schattingpenning verklaren zou. Deze nu kwamen en zeiden tot Hem: MEESTER, WIJ WETEN, DAT GIJ WAARACHTIG ZIJT, EN DE WEG GODS IN DER WAARHEID LEERT, EN NAAR NIEMAND VRAAGT, WANT GIJ NEEMT DE PERSOON DES MENSEN NIET AAN; ZEG ONS DAN WAT DUNKT U: IS HET OOK GEOORLOOFD DE KEIZER SCHATTING TE GEVEN, OF NIET? ZULLEN WIJ GEVEN, OF NIET GEVEN? Welk een omslachtigheid van woorden! Men hoort het reeds aan hun wijze van spreken, dat zij niet oprecht zijn. De blinden vragen eenvoudig om te mogen zien, de melaatsen om gereinigd, de kranken om genezen te worden, maar deze bedekken hun gebrek aan ernst door een veelheid van woorden, welke hier, gelijk overal, enkel een bewijs van zwakheid is. De vraag, die zij de Heer doen, was dan ook bij hen zelven reeds volkomen beslist. Zij hielden het bepaald beneden de waardigheid van Israël, de keizer schatting te geven, ofschoon zij er toe gedwongen waren; het was dus een fijn gesponnen strik, dien zij de Heer spanden, door op dit gevoelig punt van Hem een beslissende uitspraak te verlangen. Doch zijn wijsheid zag en verbrak ook deze strik terstond. Maar Jezus, bekennende hun arglistigheid en boosheid, en wetende hun geveinsdheid, zei tot hen: GIJ GEVEINSDEN, WAT VERZOEKT GIJ MIJ? Allereerst rukt de Heer deze veinsaards het masker af, en stelt hen aan de zijde van de Boze, de verzoeker, wiens dienstknechten zij waren. Wat verzoekt gij Mij! ‘Weet gij niet, dat gij de Heer uw God niet verzoeken, niet op de proef stellen, niet pogen moogt te doen handelen tegen zijn heilige volmaaktheden? Toont Mij de schattingpenning, dat Ik hem zie. De Heer wil de zaak zelve laten spreken. Het is een grote feil bij velen, dat zij de zaken niet verklaren uit de zaken zelven, maar uit opgevatte meningen, die buiten de zaken staan, en deze in een eenzijdig daglicht plaatsen. De Heer doodde de tegensprekers altijd met hun eigene uitspraken. En zij brachten Hem een penning. En Hij zei tot hen: WIENS IS DAT BEELD EN DAT OPSCHRIFT? Zij zeiden tot Hem: DES KEIZERS. Toen antwoordde Jezus, en zei tot hen: GEEFT DAN DE KEIZER WAT DES KEIZERS IS EN GODE WAT GODES IS. Dat antwoord was volkomen duidelijk en alles afdoende. Wie zijn beeltenis op 's lands munt kan zetten, die is meester van het land. De schattingpenning zelf bewees dus, dat Israël aan de keizer cijnsbaar was. Daarom blijft ook het geld, door het beeld van het hoofd van de Staat te dragen, het eigendom van de Staat. Wel geeft de Staat het gemunt geld de burgers in handen, maar toch houdt de Staat een blijvend recht van eigendom op het geld tot intrekking of vermunting. De Heer geeft dus op een volkomen, zinrijke wijs te kennen, dat de Joden de hun opgelegde schatting betalen moesten. Hij beslist voor de keizer, en snijdt alle pogingen der overpriesters af, om Hem als staatkundig misdadiger, als oproermaker tegen Rome's heerschappij aan de stadhouder over te leveren. Ja, de Heer doet meer, Want al des Heeren woorden hebben een zeer verre draagkracht; Hij geeft door zijn woord: Geeft de keizer wat des keizers is, het middel aan de hand, om volk en stad te behouden; want juist door de keizer de schatting te weigeren, is die vreselijke opstand en die verschrikkelijke oorlog ontstaan, waarin volk en stad zijn te ondergebracht. De beschuldiging, later door de overpriesters bij Pilatus ingebracht: Hij verbiedt de keizer schatting te geven, is dus niet alleen een onbeschaamde, maar ook een hoogst boosaardige leugen, want zij droegen er hun denkbeelden mee over op de Heer, en beschuldigden Hem van datgene, waarvan zij zelven te beschuldigen waren. Voorzeker is dit een van de gevaarlijkste en treurigste karaktertrekken, die men kan aantreffen, en die niet zo zeldzaam is, als men zou menen. Er zijn heden mensen, die hun eigen gedachten in de mond leggen van anderen, en beweren, dat deze gezegd hebben, wat zij zelven gedacht hebben, of nog denken. Dit verschijnsel is niet te verklaren, dan daaruit, dat zulke karakters de waarheid niet van de leugen afgescheiden kunnen houden. Geeft de keizer wat des keizers, en GODE WAT GODES IS. De Heer laat het nooit bij het menselijke, maar voegt er altijd het goddelijke bij. En hier zien wij dan nu, hoe volleerd in

leugens de ongelovigen zijn, door te beweren, dat het Christendom de mens eenzijdig ontwikkelt, en hem niet tot een burger der aarde, maar enkel tot een burger des hemels vormen wil. Hoe! heeft Christus niet, alvorens te zeggen: Geeft Gode wat Godes is, gezegd: Geeft de keizer wat des keizers is? En heeft Hij daarmee niet gezegd, dat er voor de mens tweeërlei roeping is: een aardse en een hemelse? en dat deze beide roepingen niet strijden, maar met elkander gepaard gaan kunnen en moeten? Wij kunnen en moeten de Staat en de maatschappij geven al wat hun toekomt, maar wij moeten dan ook evenzeer Gode geven wat Gode toekomt; en welke is nu de schattingpenning met het beeld en het opschrift van God? Zijt gij dat zelf niet, o mens, o beelddrager Gods, die naar Gods beeld zijt geschapen, en ofschoon gevallen, uwe schepping niet moogt te niet doen? Is het niet uw ziel, uw hart, uw eigenlijke persoonlijkheid, welke meer bepaald nog dan uw lichaam, naar het beeld Gods geschapen werd, en dat God van u terugeist in de woorden: Mijn zoon, mijn dochter, geef Mij uw hart, geef Mij uw ziel, met uw lichaam, tot een Mij welbehaaglijke offerande des danks en der aanbidding? Meent echter niet, dat het een lichte zaak is, om te gelijkertijd de keizer te geven wat des keizers en Gode wat Godes is; neen, er is veel genade nodig om dat goed uit elkander te houden, en gij weet, dat de genade alleen leeft uit Gods Geest en Woord. Gods Geest zegt ons door Gods Woord, hoe ver wij kunnen gaan in onze aardse plichten, zonder de hemelse te na te komen, en omgekeerd. Hoe vele mensen hebben gezondigd en zondigen nog tegen de Staat, door zich aan de maatschappij te onttrekken, om in kloosters en andere plaatsen van afzondering zich geheel aan de dienst van God te wijden. Hun mening moge goed zijn, maar hun daad is kwaad. De Staat heeft ook zijn recht op ons, en dat moeten wij laten gelden. Aan de andere kant heeft God ook recht op ons, en wel het hoogste recht, en wee ons, zo wij er ons aan onttrekken! De gevolgen er van zijn niet tijdelijk, maar eeuwig. Daar hebt gij bij voorbeeld de keizers, de koningen en al de machthebbenden; o zij horen zo gaarne het woord: Geeft de keizer wat des keizers is. Ja, als gij dat aan het volk leert, dan laten zij u alle predikatiën vrij. Doch van. het andere woord: Geeft Gode wat Godes is, willen zij ongaarne horen, omdat zij zich gaarne toe-eigenen ook hetgeen Godes is, zo als uw geweten, uw zedelijke vrijheid, uw persoonlijke zelfstandigheid, uw Christelijke macht in de kerk, in de school, in het openbare leven, en Christus wil niet dat gij deze prijs geeft. Hierdoor is dan ook een strijd ontstaan en bestaat hij nog, die velen tot martelaren stelde en nog stelt. En zij konden Hem in zijn woord niet vatten voor het volk. Van dezè zijde was de Heer onkwetsbaar; de schranderheid en list van deze geleerde en geletterde en in al wat boos is doorknede en doorslepen lieden vernietigden zich zelven op de volmaakte wijsheid des Heeren. En zich verwonderende over zijn woord, zwegen zij stil. Ofschoon er zo vele eeuwen over zijn heengegaan, en wij het antwoord des Heeren zo menigmaal gelezen hebben, moeten ook wij ons toch nog altoos verwonderen over de volmaaktheid, waarmee de Heer in eens deze netelige zaak besliste. Het bewijs, dat Jezus gaf, was en blijft enig en onweersprekelijk. En Hem verlatende, zijn zij weggegaan. Voor dit ogenblik Was hun nederlaag te volkomen, om zich niet met spoed aan hun beschaming bij het volk te onttrekken. Doch zij zullen spoedig terugkeren, en wel met nieuwe wapenen. Met nieuwe redenen? Neen, met nieuwe drogredenen, want het ongeloof heeft geen andere wapenen dan deze. Te dienzelven dage kwamen tot Hem de Sadduceeën, die tegensprekende zeggen, dat er geen opstanding der doden is. De Sadduceeën waren, zo als wij ze nu zouden noemen, spotters met de ernstigste waarheden Gods: met dood en eeuwigheid. Hun rede, die we zo dadelijk zullen horen uitspreken, diende enkel om de verwachting van de opstanding uit de dood in een bespottelijk daglicht te stellen. ‘De zaak is ongerijmd en dus onmogelijk,’ zo dachten zij, en zo denken nog heden onder ons de ongelovigen, die ook van geen opstanding uit de dood willen weten. Dat echter de hedendaagse verwerpers der mogelijkheid ener opstanding uit de dood duizendmaal schuldiger zijn dan de Sadduceeën, is duidelijk, omdat men thans hiermee de klaarste uitspraken van geheel de Schrift en de opstanding des Heeren Jezus Christus loochent, terwijl toen de Sadduceeën zich nog beroepen konden op het gebrek aan bepaalde openbaringen in dit

opzicht in de Oudtestamentische Schrift, waarvan zij alleen de vijf boeken van Mozes voor echt hielden, precies als onze hedendaagse ongelovigen, die alleen zulke gedeelten der Schrift voor echt houden, die hun opvattingen het meest schijnen te begunstigen. Gij begrijpt, dat dit dan ook niets anders is dan ongeloof; want wie uit de Schrift alleen datgene voor waarheid houdt, wat hem dient, die gelooft niet God, maar zich zelven, en maakt de Schrift enkel dienstbaar aan zijn eigen verstand. En vraagden Hem, zeggende: Meester! Mozes heeft ons geschreven: INDIEN IEMAND STERFT, GEEN KINDEREN HEBBENDE, ZO ZAL ZIJN BROEDER DIENS VROUW TROUWEN EN ZIJN BROEDER ZAAD VERWEKKEN. Nu waren er bij ons zeven broeders. En de eerste nam een vrouw, en stierf zonder kinderen, en liet zijn vrouw voor zijn broeder. De tweede nam haar, en is ook gestorven zonder kinderen, en de derde insgelijks, tot de zevende toe, en hebben geen kinderen nagelaten, en zijn gestorven. De laatste van allen is ook de vrouw gestorven. In de opstanding dan, wanneer zij zullen opgestaan zijn, welke vrouw van de zeven zal zij wezen, want zij allen hebben haar tot een vrouw gehad? Welk een ongerijmd geval! Men kan het nauwelijks als gebeurd onderstellen; nog thans is het niet volstrekt onmogelijk. Het is intussen een treurig bewijs van de gesteldheid van het verstand deze ongelovige geleerden, om zulke ellendige tegenwerpingen te berde te brengen tegen waarheden, die vaster staan dan de bergen, en waarmee zich de uitnemendste verstanden van alle eeuwen hebben kunnen verenigen. Voorzeker, de verblindheid en verwaandheid van die lieden is wel groot, om te menen, dat hun tegenwerpingen nog enig gewicht hebben bij andere lieden dan zij zelven zijn. Maar Jezus antwoordende, zei tot hen: GIJ DWAALT, NIET WETENDE DE SCHRIFT, NOCH DE KRACHT GODS. Welk een antwoord! De Heer wijst op de tweeërlei bron, waaruit hun en alle dwaling voortvloeit. De eerste is ongeloof aan het geopenbaarde Woord van God, en de tweede is miskenning van Gods alvermogen. Onwetendheid van hetgeen ieder mens Weten kan, als hij wil, is dus de eerste reden, waarom die hooggeplaatste liedslieden des volks zelven op een dwaalweg gaan en anderen op een dwaalweg leiden. Hoe beschamend! Alvorens Gods Woord, Gods waarheden tegen te spreken, moesten deze lieden eerst de eerste beginselen der godsdienstige wetenschap trachten te leren, waarvan zij toonden niets te weten. Doch de onwetendheid was ten allen tijde en is nog de moeder van alle ongeloof en bijgeloof. De tweede reden is miskenning van Gods alvermogen. De ongelovigen menen, dat hetgeen hun ongerijmd voorkomt, ook werkelijk ongerijmd en dus onmogelijk is; doch zij weten niet dat een dwaas zijn dwaasheid voor wijsheid houdt, terwijl het voor de wijze enkel dwaasheid is en blijft. En nu is er geen grotere dwaasheid dan om grenzen te stellen aan een oneindige macht in zaken, waarvan de mens hoegenaamd niets weet en niets weten kan. De kinderen dezer eeuw trouwen en worden ten huwelijk uitgegeven, maar die waardig zullen geacht worden die eeuw te verwerven en de opstanding uit de doden, zullen noch trouwen, noch ten huwelijk uitgegeven worden; want zij kunnen niet sterven. Dit was wederom een alles afdoend bewijs voor de zaak in geschil. Omdat de mens thans sterfelijk is, is er een vernieuwing van het geslacht, is het huwelijk nodig. Voor onsterfelijke wezens is dat overbodig. De Heer zegt eenvoudig: ‘Een andere orde van zaken brengt andere ordeningen mee. Men moet geen aardse en hemelse dingen, en evenmin de tegenwoordigheid en de toekomst dooreen mengen, of voor eenzelvig houden, maar van elkander onderscheiden.’ Er worden echter daarbij twee bijzonderheden door de Heer vermeld, die onze aandacht niet mogen ontglippen. Vooreerst spreekt de Heer van de tijd der opstanding als van een eeuw; en hierbij moeten wij opmerken, dat de Schrift van de eeuwigheid niet dat afgetrokken wijsgerig denkbeeld geeft, waardoor de eeuwigheid zoveel is als eenvormigheid. Neen, in de eeuwigheid, die na de tijd zijn zal, zal nog thans de plaatselijkheid en de opvolging blijven. God zal zijn schepping niet vernietigen, maar laten voortbestaan, echter op andere, hogere, hoogst volmaakte wijze, zodat zij bestaan zal in een eindeloze opvolging van eeuwen. Immers, waar leven is, daar is beweging, kracht, genot. In het allerhoogste leven zullen deze op de allerhoogste wijze bestaan. Mijn Vader werkt tot nu toe, zegt de Heer, want er zijn nog andere

werken Gods dan de schepping, waarvan God rustte. De openbaring van het oneindig wezen Gods aan de zaligen zal een eeuwige openbaring zijn, en aan de zijde der zaligen een eeuwig ontvangen uit God van zaligheid en heerlijkheid, en een eeuwig mededelen van beide aan elkander. Ten andere zegt de Heer, dat zij, die waardig zullen geacht worden die eeuw te verwerven, en de opstanding der doden, niet meer zullen trouwen, omdat zij niet meer kunnen sterven. Wij zouden kunnen vragen: zullen dan niet allen, bozen en goeden, opstaan en onsterfelijk zijn? Ook hier moeten wij opmerkzaam maken, dat de Schrift niet dat afgetrokken wijsgerig denkbeeld van de onsterfelijkheid heeft, waardoor zij niets anders is dan een eindeloos voortbestaan. De Schrift verstaat onder onsterfelijkheid en eeuwig leven nooit iets anders dan de zaligheid. Het voortbestaan in onzaligheid is bij haar het tegendeel van het leven, is op aarde de dood en in de eeuwigheid de tweede dood. Voorts bewaart de Schrift het diepste stilzwijgen ten opzichte der bijzonderheden van de toestand der rampzaligen, en zelfs waar zij ons vergunt een enkele blik in de hel te werpen, zo als in de gelijkenis van de rijken man en Lazarus, zien wij niet anders dan lijden, dan hulpeloos lijden. Waar dus sprake zal kunnen zijn van handelen, van werkzaam te zijn in de eeuwigheid, daar wordt noodzakelijk de opstanding tot zaligheid ondersteld. De Heer zegt dus: 'Zij, die waardig geacht zullen worden die opstanding te verwerven, waardoor zij als mensen in de vereniging van lichaam en ziel het nieuwe, zalige leven der onsterfelijkheid intreden, zij zullen niet meer trouwen noch ten huwelijk uitgegeven worden.' Want zij zijn de engelen Gods in de hemel gelijk. De engelen zijn onsterfelijk. Zij kennen geen geslacht; hun persoonlijkheid is volmaakt in God, en hun plaatsen zijn altijd door hen zelven bezet. En zij zijn kinderen Gods, dewijl zij kinderen der opstanding zijn. De opstanding der rechtvaardigen is de voortzetting van de opstanding van Christus; zij zijn in Hem kinderen Gods, en dit wordt in hun opstanding uit de dood op de hoogste wijze bewezen. Zonder deze opstanding zou de kroon op het verlossingswerk ontbreken. Onze verlossing uit het lichaam des doods wordt in de dood voltooid; de verlossing van ons lichaam uit de dood wordt in de opstanding volbracht. Doch aangaande de doden, dat zij opgewekt zullen worden, hebt gij niet gelezen in het boek van Mozes, hoe God in de doornbos tot hem gesproken heeft, zeggende: IK BEN DE GOD VAN ABRAHAM EN DE GOD VAN ISAAC EN DE GOD VAN JACOB? God nu is niet een God der doden, maar der levenden. Gij ziet hier weer de volmaakte wijsheid des Heeren daarin, dat Hij uit dezelfde boeken van Mozes, waaruit de Sadduceeën een woord hebben aangehaald, op zijn beurt een ander woord aanhaalt, waarmee Hij hun bewijst, dat zij de Schrift niet in haar geheel, en Gods macht niet in hare volheid kenden. Hij herinnert hun het liefelijke woord des Heeren tot Mozes uit de brandende en toch niet verteerd wordende braambos, waarin Hij zijn volk verzekert, dat Hij niet alleen hun God is, maar ook de God hunner vaderen, de God des verbonds, de God der geslachten, en dus ook van hun kinderen. En betuigt zich nu God de God te zijn van reeds gestorvenen, zo ligt hierin noodzakelijk opgesloten, dat die gestorvenen eeuwig moeten leven. De levende God kan onmogelijk in een betrekking van bescherming en zegening staan met iets, dat dood is. Op dezelfde wijze kunnen en moeten wij ook zeggen: Het is onmogelijk, dat de heilige God in een betrekking van bescherming en zegening kan staan met iets, dat onheilig is. En waar is nu onze heiligheid, met welke God in betrekking staat? Wee ons, zo er geen Christus was, die de eindeloze kloof tussen God en ons met zijn oneindige gerechtigheid heeft aangevuld. Doch heil ons! Deze Christus is er, en in Hem is God één met ons, en zijn wij één met God, en is er niets meer mogelijk, dat scheiding zou kunnen maken tussen Gods liefde en ons. Want zij leven Hem allen. Uit deze woorden hebben sommigen het bewijs willen trekken, dat hier eigenlijk niet gesproken wordt over de opstanding, in de zin van vereniging van ziel en lichaam, maar in de zin van het voortleven der ziel na de dood. Immers Abraham, Isaac en Jacob waren niet opgestaan, en toch worden zij gezegd Gode te leven. Wij antwoorden: Even als de mensen opstanding uit de dood, als lichaam en ziel, het voortleven der ziel na de dood noodzakelijk onderstelt, omdat anders de opstanding een nieuwe schepping zijn zou, even noodzakelijk

onderstelt het voortleven der ziel na de dood de wedervereniging van ziel en lichaam in de opstanding, omdat anders het voortleven der ziel na de dood een altijd blijvende toestand van onvolmaaktheid, en dus een onvoltooide verlossing zijn zou. De mens is niet enkel ziel, maar ziel en lichaam; de scheiding van beiden is niet een natuurlijke zaak, niet een natuurlijke ontwikkeling van het menselijke leven, zo als de ongelovigen dromen, maar het natuurlijk gevolg der zonde. Zonde en dood zijn in de Schrift eenzelvige zaken. De verlossing van de zonde is daarentegen dan ook te gelijker tijd de verlossing van de dood, het herstel van het verbroken evenwicht, de herschepping van de mens, de vereniging van zijn zalige ziel met zijn uit de dood verlost en verheerlijkt lichaam. De Heer wil dus eenvoudig zeggen: 'Dat God zich de God noemt van Abraham, Isaac en Jacob, die voor de mensen dood zijn, bewijst dat zij voor God leven, en dat zij voor God leven, bewijst dat zij weder zullen opstaan; want God heeft de mens gemaakt: ziel en lichaam.' Met de namen Abraham, Isaac en Jacob omvat God deze mensen in hun geheel; zo als zij tijdelijk waren, zullen zij eeuwig zijn: bekende mensen, met geen ander verschil, dan dat zij eeuwig zalig en verheerlijkt zullen zijn, wat zij tijdelijk niet waren. Voorts moeten wij opmerken, dat alvorens de Heer in de tegenwoordige tijd zegt: Zij leven Hem allen, Hij gezegd heeft: En aangaande de doden. dat zij opgewekt ZULLEN WORDEN, HEBT GIJ NIET GELEZEN; HOE GOD IN DE DOORNBOS TOT MOZES GESPROKEN HEEFT. De Heer zegt dus, dat de doden opgewekt zullen worden, iets, dat onmogelijk anders kan verstaan worden dan met betrekking tot het lichaam; immers naar de ziel leven zij voort, zijn zij niet gestorven en is er dus geen opwekking nodig of denkbaar. Even ondenkbaar is het, dat de Sadduceeën met de vraag: in de opstanding dan, wiens vrouw zal zij zijn? zouden zien op de toestand der ziel na de dood, in afgescheidenheid van het lichaam. Neen, juist omdat de leer van de opstanding de hereniging van ziel en lichaam meebrengt, meenden de Sadduceeën, onwetende als zij waren, dat dan ook weer het oude, aardse, zinnelijke, menselijke leven op nieuw zou beginnen, en in dat geval kwam bij hen de vraag te pas: zeven mannen en één vrouw gehad, en als zij nu allen weer naar lichaam en ziel levend worden, wiens vrouw zal zij zijn? Doch de Heer leert hen uit Gods getuigenis, dat zij, die opstaan zullen ten leven, naar de ziel zalig en naar het lichaam verheerlijkt zullen zijn; met andere woorden, dat zij Gods kinderen zullen zijn, zodat zij eenmaal op de verheerlijkte aarde zijn zullen, wat nu de engelen in de hemel zijn. Gij dwaalt dan zeer. De Heer herhaalt dit woord, om hen oplettend te maken op de gevaarlijke toestand, waarin zij verkeren. Wie dwaalt, kan verdwalen, en verdwaalt zeker, als hij niet van de dwaalweg terugkeert op de goede weg. En is het nu niet de mens, de verstandige, de redelijke mens ten hoogste onwaardig om te dwalen, terwijl God hem de rechte weg, die onfeilbaar tot de zaligheid leidt, gelegd, gebaand en aangewezen heeft? Zou het Gode niet onwaardig zijn, de mens die, hoe ver ook van Hem afgezworven, nog behouden worden kan, de weg der behoudenis niet aan te wijzen? God kan niet nalaten, wat zijner waardig is te doen; Hij heeft de mens de weg der behoudenis aangewezen; ja Hij heeft gezworen bij zich zelven en gezegd: Zo waarachtig als Ik leef, Ik heb geen lust in de dood des goddelozen; maar daarin heb Ik lust, dat hij zich bekere en leve. Wat blijft dus nu over voor de mens, dan zich te bekeren, om te leven in eeuwigheid? En wat is bekeren anders, dan zich af te keren van de dwaling zijns verstands en de verharding zijns harten tot God, tot zijn woord, tot zijn genade, tot zijnen Christus? En de scharen dit horende, werden verslagen over zijn leer. Hoe uitnemend onderscheidde zich het volk door die hoge ingenomenheid met des Heeren woorden, niet alleen van hun oversten, die niets dan bitterheid in Jezus wijsheid vonden, maar ook van zo vele Christenen van onze tijd, die de woorden des Heeren kunnen aanhoren met de volslagenste onverschilligheid. Daarom moeten de predikanten hun hoorders altijd meer trachten te verlevendigen door een krachtige en diepgaande verkondiging des Woords. Gouden appelen, gelijk alle Gods woorden zijn, mogen niet anders aangeboden worden dan op zilvergebeelde schalen. Alles kan oppervlakkig behandeld worden, ook de Schrift, ook de hoogste belangen van het menselijk hart en leven; doch waar oneindige

diepten zijn, en die zijn in beiden daar mag men niet op de oppervlakte blijven, maar moet men altijd dieper nederdalen: met andere woorden: daar moet men aan het aanhoudend gebed tot de Heilige Geest om verlichting van boven, de diepste studie paren, om onze gedachten en woorden te bewaren voor verstomping, door eenvormigheid en eentonigheid. Heeft God ons in de vaststaande verschijnselen der natuur zulk een onophoudelijke afwisseling gegeven, dat men iedere nieuwe dag weer met nieuw genoegen begroet, hoeveel te meer wil God dat dit plaats hebbe op het gebied des Geestes, des Heiligen Geestes, alwaar bij de hoogste eenheid van wezen, de hoogste verscheidenheid van vorm moet heersen. En sommigen der schriftgeleerden antwoordende, zeiden: MEESTER! GIJ HEBT WEL GEZEGD. De schriftgeleerden geloofden in de opstanding, en waren dus zeer verheugd, dat de Heer, als in hun plaats, het ongeloof der Sadduceeën beschaamd, en daarmee getoond had, dat Hij het in dat opzicht met de Farizeeën eens was. Doch ook bij de Farizeeën waren de waarheden Gods enkel zaken van redenering, die niet alleen buiten het geloof, dat is buiten het hart en het geweten kunnen omgaan, maar ook meestal werkelijk omgaan. Dat zou dan ook dadelijk bij de Farizeeën blijken, die met een nieuwe strikvraag tot de Heer kwamen. En de Farizeeën gehoord hebbende, dat Hij de Sadduceeën de mond gestopt had, zijn te samen bijeen vergaderd, en een uit hen, zijnde een wetgeleerde, horende, dat zij te samen in woorden waren, en wetende, dat Hij hen wel geantwoord had, kwam tot Hem, en vraagde Hem, Hem verzoekende en zeggende: MEESTER! WELK IS HET GROTE GEBOD, HET EERSTE VAN ALLEN IN DE WET? Ons moet zulk een vraag vreemd voorkomen. Wij weten, dat alle goddelijke geboden als zodanig gelijk gewicht hebben, en dat derhalve de overtreding van een enkel gebod der wet met de overtreding der gehele wet gelijk staat, Jacobus 2:10. Doch de Farizeeën, die niet op het innerlijk beginsel der godsdienst, maar op de uitwendige vormen en plechtigheden der wet het hoogste gewicht legden, maakten groot verschil tussen het ene gebod en het andere. Zo hebben wij vroeger gezien, dat zij het gebod om offeranden te brengen, groter achtten, dan met het daartoe nodige geld zijne verarmde ouders in hun nooddruft te voorzien Mattheus 15:5. De Heer daarentegen stelde altijd het innerlijk beginsel boven de uitwendige handeling der wet, en verklaarde bij alle gelegenheden, dat, waar de liefde tot God en de naaste in strijd kwam met een godsdienstige plechtigheid, welke ook, de liefde beoefend en de plechtigheid nagelaten worden moest. Ook hier werd dit wederom op 's Heeren alles afdoende wijze geleerd. En Jezus antwoordde en zei tot hem: HET EERSTE VAN AL DE GEBODEN IS: Hoor, Israël! De Heer onze God is een enig Heer, en gij zult liefhebben de Heer uw God met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand, en met geheel uw kracht. DIT IS HET EERSTE EN HET GROTE GEBOD, EN HET TWEEDE AAN DIT GELIJK IS: Gij zult uwen naaste liefhebben als u zelf. DAAR IS GEEN ANDER GEBOD GROTER DAN DIT. AAN DEZE TWEE GEBODEN HANGT DE GANSE WET EN DE PROFETEN. De Heer plaatste hen met deze woorden terstond in het middenpunt der wet, waarin al de overige geboden der wet samenlopen, en sneed ook nu weer alle twistvraag over het meerdere of mindere der geboden bij de wortel af. Nooit had iemand geheel de wet in zo weinige woorden te samen gevat. Nu die woorden daar staan, kunnen wij ze ligt naspreken, maar ze voor de eerste maal te zeggen, was alleen mogelijk voor de hoogste wijsheid. Deze zaak was dan ook zo helder geworden, dat zelfs de man, die als verzoeker tot Jezus kwam, als zijn lofredenaar van Hem heenging. En de schriftgeleerde zeide tot Hem: MEESTER! GIJ HEBT WEL IN DER WAARHEID GEZEGD, dat er een enig God is, en daar is geen ander dan Hij, en Hem lief te hebben met geheel het hart, en met geheel het verstand, en met geheel de ziel, en met geheel de kracht, en de naaste lief te hebben als zich zelven Is MEER DAN AL DE BRANDOFFERS EN SLACHTOFFERS. Wij zien het ook hier, dat de kracht der waarheid zo groot kan zijn, ook op het gemoed der tegenstanders, dat zij hun stelsel althans voor een ogenblik moeten laten varen, om openlijk tegen hun eigen gevoelen te getuigen. Eenmaal zal dit het geval zijn bij alle ongelovigen, bij al de verwerpers der Schrift, wanneer de Heer zelf tot hen spreken en al hun drogredenen als

spinragdraden verbreken zal. Mocht dit nog in de tijd der genade geschieden; want er is geen ontzettender gedachte, dan dat zulks eerst in de eeuwigheid plaats heeft. En Jezus ziende, dat hij verstandig geantwoord had. VERSTANDIG? Ja zo is het. De waarlijk verstandige spreekt overeenkomstig Gods Woord; die het niet doet, is de onverstandige mens, die eigenlijk niet weet wat hij zegt. Kan er iets beschamender zijn voor de ongelovigen, die zich zo gaarne voor de meest verlichten boven het gros der mensen houden? Doch het gaat gewoonlijk zo, dat men juist datgene niet is, waar men zich zelven hoogmoediglijk voor houdt. Zei tot Hem: GIJ ZIJT NIET VER VAN HET KONINGRIJK GODS. Dat was een liefelijk getuigenis van de Heer aangaande de schriftgeleerde, en een nog liefelijker uitlokking, om verder te gaan, en het koningrijk Gods binnen te treden; want niet de blote kennis der waarheid brengt ons daarin, maar het geloof, dat is: de aan ons hart geheiligde kennis der Waarheid, de wedergeboorte uit water en Geest. En niemand durfde Hem meer vragen. Waarom niet? Omdat het strikvragen waren, die zij deden. De oprechte is de gelegenheid hoogst welkom, om, wanneer hij een wijze ontmoet, die hem de moeilijkste levensvragen oplost, altijd nog meer te vragen. Doch zij trachtten de Heer iets te doen zeggen, wat Hem in het oog des volks of als onwetend, of als romeins gezind kon doen voorstellen. Daar al hun pogingen mislukt, al hun aanslagen volkomen en triomfantelijk afgeslagen, en zij daarbij een en andermaal door de Heer in hun geveinsde toeleg ontmaskerd waren, zo verloren zij de moed, om de Heer langs deze weg te doen struikelen en vallen. En zij durfden Hem letterlijk niet meer vragen. Doch nu kwam de beurt van vragen weder aan de Heer. En het was ook bij Hem zijn laatste en alles beslissende vraag. Toen nu de Farizeeën saamvergaderd waren, vraagde Jezus hen lerende in de tempel. Het is een doorgaande karaktertrek van het ongeloof, om bezwaren op te werpen en vragen te doen, die ons van de eigenlijke hoofdzaak afbrengen en op bijpaden leiden moeten. De Heer wees echter in de meeste gevallen ook zulke vragen niet af, omdat zij Hem gelegenheid gaven tot onderrichting, zo niet van de vragers, dan toch van de toehoorders. Om dezelfde reden moeten ook wij niet bang zijn, om gevraagd te worden, en gevraagd zijnde, ons niet onttrekken, maar met de meeste bedaardheid en duidelijkheid antwoorden. Doch thans was de tijd van 's Heeren lijden nabij, en wilde Hij een einde maken aan de vragen zijner tegenstanders, door op zijn beurt aan hen een vraag te doen, die geen bijzaken betrof, maar rechtstreeks tot de hoofdzaak leidde, een vraag, op welke goede beantwoording toen alles aankwam en nog heden aankomt. En zei: WAT DUNKT U VAN DE CHRISTUS, WIENS ZOON IS HIJ? Het is dezelfde vraag, die Hij kortelings in andere vorm aan zijn discipelen gedaan had. Gij gevoelt, de vraag betrof niets minder dan de Godheid van de Zoon des mensen. De schriftgeleerde, die verstandig geantwoord had, drukte klaarblijkelijk met opzet op de woorden: Meester! Gij hebt in der waarheid gezegd, dat er EEN ENIG God is, en er is geen ander dan Hij. Als wilde Hij hiermee Jezus woorden: Ik en de Vader zijn één, te niet doen; doch hij dwaalde ook hier. De eenheid der Godheid sluit volgens de Schrift, volgens Gods openbaring van zich zelven, de Godheid des Zoons, en wij voegen er bij, des Heiligen Geestes niet uit, maar in, even als (zonder buiten het derde der vergelijking te gaan) de eenheid onzer menselijke natuur ons lichaam, onze ziel en geest niet uit, maar insluit. De Heer wil hun dan ook uit de Schrift doen zien, dat Hij zelf de Heer is, die men lief moet hebben boven alles, dat Hij zelf is God, geopenbaard in het vlees. Zij zeiden tot Hem: DAVID'S ZOON. Dat de Messias de zoon van David bij uitnemendheid zijn zou, was zo duidelijk geprofeteerd, dat ten dien opzichte geen mistasting mogelijk was. Vandaar, dat een ieder uit het volk, die de Heer voor de Messias erkende, Hem met dien naam huldigde. Hij zei tot hen: Hoe noemt dan David Hem in de Geest zijnen Heer, zeggende door de Heiligen Geest. Hier zien wij door de Heer zelf de leer der ingeving der Heilige Schriften duidelijk verkondigd. De heilige schrijvers waren op het gebied des Heiligen Geestes overgebracht, zodat zij, hetgeen zij spraken en schreven, spraken en schreven door de Heiligen Geest. Dat hun hiermee geen dwang werd aangedaan, maar dat zij met vrijheid werkten, merkten wij reeds op en is ook duidelijk; immers de hoogste vrijheid, de Heilige Geest, kan tot

niets anders roepen dan tot vrijheid, tot heilige vrijheid, tot vrijheid in God. De Heer heeft gezegd tot mijnen Heer: ZIT AAN MIJN RECHTERHAND TOTDAT IK UW VIJANDEN ZAL GEZET HEBBEN TOT EEN VOETBANK UWER VOETEN. De Heer kon zich bij zijn tegenstanders nog beroepen op de Schrift, want zij kenden haar goddelijk gezag toe, en tot zolang is er redewisseling over de waarheden der Schrift mogelijk. In onze tijd is het ongeloof gedurende achttien honderd jaren ook zo vele vademen dieper gezonken, en verwerpt het de Schrift zelve. Hiermee heeft alle redewisseling uit de Schrift met het ongeloof opgehouden, en toont het ongeloof de uiterste graad van bederf te hebben bereikt, waarop niet anders volgen kan dan het verderf. Indien dan David zelf Hem zijnen HEER noemt, hoe is Hij dan zijn Zoon? Vooreerst is het duidelijk, dat de naam HEER hier in Psalm 110 dezelfde betekenis heeft, als de naam GOD in Psalm 45, alwaar gezegd wordt: O God, uw God heeft U gezalfd met vreugdeolie boven uw medegenoten. De eenheid in wezen en het onderscheid in betrekking des Vaders en des Zoons worden in beide Schriftuurplaatsen te gelijk uitgesproken. De Vader staat in wezensbetrekking tot de Zoon, en de Zoon in verbondsbetrekking tot de mensen. Zo is dan de Heer, die tot David's Heer zegt: zit aan mijn rechterhand! duidelijk de Vader, die tot de Zoon spreekt, even als Hij dit doet in de tweede Psalm, in de woorden: Gij zijt mijn Zoon, eis van Mij en Ik zal U de heidenen geven tot een erfdeel. Trouwens, Israël kende geen ander Heer dan God, en geen andere Verlosser dan Jahweh. Ten andere is het duidelijk, dat de Heere Jezus door zijn vraag: 'Noemt David de Messias zijn Heer, hoe is deze dan zijn Zoon?' ten besluite zijne Godheid UIT DE SCHRIFT ZELF ontegensprekelijk wilde aantonen. David's zoon kon als zodanig niet anders zijn dan een mens; maar was deze mens tegelijk David's Heer, David's God, zo kon de Messias, als zodanig, niet anders zijn dan tegelijk waarachtig God en waarachtig mens, dus de God-mens. En nu, had Jezus zich niet aan hen, priesters en schriftgeleerden, gelijk aan al het volk, als de God-mens geopenbaard? Werd Hij niet door hun ogen gezien als een mens, wandelende onder de mensen, en tegelijk daden doende, zo als God ze alleen doen kon, onbepaald heersende over de wereld der natuur, over de heilige engelenwereld en over die der boze geesten? En niemand kon Hem een woord antwoorden. Het geloof kan alleen op zulke vragen antwoorden; het ongeloof verstomt voor alle vragen Gods en zal er eeuwig voor verstommen. Overtuig u toch altijd meer, dat het ongeloof de volslagenste onmacht is op goddelijk gebied; opdat gij er u niet bevreesd voor maakt. Het ongeloof is alleen een macht, ja een grote macht op Satans gebied; doch voor een tijd, gelijk de Satan zelf een macht voor een tijd is. En wat is nu Satans macht tegen de macht van God, de alleen Almachtige? Noch durfden Hem van die dag af iets meer vragen. Nu kwam er nog een reden bij voor hun schroom, om zich verder met Jezus in gesprek te begeven: zij voelden zich in gevaar, om in hetzelfde geval te komen, waarin zij Jezus hadden willen stellen, in het gevaar van door het volk als onwetend gehouden te worden, of zich iets te laten ontvallen, dat hun haat jegens hen opwekte. Of meent gij, dat de Farizeeën en Schriftgeleerden de Heer niet begrepen? Zij begrepen Hem zeer goed, en zagen de strekking zijner vraag duidelijk genoeg in. Het bewijs, dat Jezus uit de Schrift aanhaalde voor de goddelijke, zowel als voor de menselijke natuur van de Messias, was voor hen voldingend en onweersprekelijk. Nog thans zwegen zij, en verloren daarbij de moed, om verdere vragen te doen. Waarom? Omdat zij tot geen, prijs Jezus als de Messias van Israël wilden erkennen of aannemen. Hun haat jegens Hem was zo groot, dat zij ook bij de onweersprekelijkste bewijzen van zijn Messiasschap, Hem niet als zodanig wilden huldigen. Zij wilden liever geen verlosser hebben, dan dat Jezus hun Verlosser zou zijn. Gij ziet hoe het ten laatste toch alleen aankomt op onze gedachten aangaande de Christus. Het antwoord, dat iemand geeft op de vraag: wat dunkt u van de Christus ? beslist, als het oprecht is, over zijnen geestelijken toestand. Wat de Christus ons is, dat zal Hij ook voor ons zijn. Is Hij onze leraar, ons voorbeeld, maar niet de weg, de waarheid en het leven, Hij zal onze leraar en ons voorbeeld zijn, maar niet voor ons de weg tot de Vader, de waarachtige God en het eeuwige leven.

22:1 De Heer en de overpriesters en het volk in de tempel.
En Jezus antwoordende, sprak tot hen wederom door gelijkenissen, zeggende: HET KONINGRIJK DER HEMELEN IS GELIJK EEN ZEKER KONING, DIE ZIJN ZOON EEN BRUILOFT BEREID HAD. Wij hebben hier van Mattheus dezelfde gelijkenis, die wij reeds vroeger van Lukas ontvingen en behandelden. Zij is echter hier enigszins anders uitgewerkt of gewijzigd. Bij Lukas is zij eenvoudig, burgerlijk; hier bij Mattheus is zij koninklijk uitgedost. Trouwens bij Mattheus is, om zo te spreken, op alles het zegel van het koninklijk wapen van Juda gedrukt. Wij hebben reeds opgemerkt, dat de Heer waarschijnlijk meermalen dezelfde woorden en ook dezelfde gelijkenissen sprak, op andere plaatsen, bij andere gelegenheden, en met een andere toepassing. Immers Hijzelf had gezegd, dat een Schriftgeleerde in het koningrijk Gods gelijk is aan een huisvader, die uit zijn schat oude en nieuwe dingen voortbrengt. De herhaling van gewichtige waarheden is niet alleen onvermijdelijk, maar ook ten hoogste vruchtbaar. Ook hadden de Evangelisten, even als de Apostelen, de macht ontvangen van de Heilige Geest, om datgene Wat de Heer gezegd had, zó terug te geven, dat wij de eigen woorden des Heeren hebben, en toch bij ieder Evangelist een eigen stijl aantreffen, even als onderscheidene schrijvers, dezelfde woorden schrijvende, dit doen, ieder in zijn eigen schrift. Dat is natuurlijk, en het tegendeel zou niet bovennatuurlijk, maar onnatuurlijk zijn, want alsdan zouden zij blote werktuigen zijn geweest, doch nu werden zij door de Heilige Geest in alle waarheid geleid, zonder dat hun vrijheid in het minst werd belemmerd. Deze zelfde eigenaardigheid vinden wij bij al de Nieuwtestamentische schrijvers ten opzichte van uitspraken, die in het Oude Testament voorkomen. Waar de Geest is, daar is vrijheid, maar een heilige vrijheid, die alle willekeur buitensluit. De ongelovigen, die ontkennen, dat de schrijvers der Heilige Schrift gedreven werden door de Heilige Geest, maken een groot misbaar, wanneer zij enige afwijking tussen de een schriftuurplaats en de andere kunnen tonen; doch het is een bewijs te meer van hun onwetendheid in de dingen Gods; want wij, die de Heilige Geest erkennen voor de eigenlijke auteur der Schrift, geloven ook, dat de Heilige Geest het naaste recht heeft om zijn eigen woorden te wijzigen, te omschrijven en uit te leggen. En zond zijn dienstknechten uit, om de genodigden ter bruiloft te roepen, en zij wilden net komen. Zonderling, niet waar? alle mensen zoeken genoegen en jagen naar het vermaak, en wanneer God hun de feestvreugde van een heerlijke bruiloft aanbiedt, willen zij niet komen. Gij kent de reden van dit schijnbaar vreemd verschijnsel. Alle mensen willen vermaak, ja, naar hun eigen keuze, niet naar de wil van God; zinnelijk vermaak, en geen Goddelijke vreugde. Wederom zond hij andere dienstknechten uit, zeggende: ZEGT DE GENODIGDEN: Ziet, ik heb mijn middagmaal bereid, mijn ossen en de gemeste beesten zijn geslacht, en alle dingen zijn gereed, komt tot de bruiloft. De koning herinnert zijn gasten, dat er van zijn zijde niets ontbreekt, om hun de feestvreugde volkomen te maken, en dat zij er dus niets aan behoefden toe te brengen dan hun personen, om eer te doen aan de gastheer en de toebereidselen, die hij tot het feest gemaakt had. Maar zij zulks niet achtende, zijn heengegaan, deze tot zijn akker, die tot zijn koopmanschap; en de anderen grepen zijn dienstknechten, deden hun smaadheid aan en doodden hen. Gij ziet, hier begint het grote verschil tussen deze gelijkenis en die bij Lukas. Bij Lukas verontschuldigen zich de genodigden, en geven zij bedekt te kennen, dat zij meer genoegen hebben in hun eigen werkzaamheden en in hun eigen huis, dan in het bijwonen van een bruiloft. Doch hier zijn de genodigden bepaald boosaardige mensen, die niet alleen geen verontschuldigingen maken, maar terstond een kwade wil tonen, en toen de uitnodiging herhaald werd, deze kwade wil ten uitvoer brachten door des konings boden te mishandelen, ja te doden, waarom ook hun stad in brand gestoken en zij zelven als moordenaars gedood werden. Dit alles heeft een kennelijke terugslag op het moordplan, dat in deze zelfde ogenblikken in de harten der Overpriesters en der Schriftgeleerden werd bearbeid. En zo was deze gelijkenis des Heeren dezelfde voorstelling als de straks gegevene in de gelijkenis van de Heer des wijngaards en de boze

wijngaardeniers; alleen de vorm, de inkleding verschilde. Toen nu de koning dat hoorde, werd hij toornig, en zijn krijgsheiren zendende, heeft hij die doodslagers vernield, en hun stad in brand gestoken. Het is een profetie, die letterlijk in de verwoesting van Jeruzalem vervuld is. Wij kunnen daarom ook deze gelijkenis bij Mattheus beschouwen als een vervolg van die bij Lukas. Niet op eens verzet zich de mens met geweld tegen de roepingen Gods. Hij zoekt er zich eerst met zoete woorden van af te maken, en op deze wijze in rust gelaten te worden; doch komt men nu bij vernieuwing hem storen in zijn rust, dan wordt hij boos en kwaadaardig, en wederstaat Gods roepingen met geweld. Vlei u dus niet te zeer, wanneer de ongelovigen verdraagzaam jegens u zijn, en uw onderwijzingen uit de Schrift met een glimlach voor onhoudbaar verklaren; het is om van u vrij te worden; doch zo zij op deze wijze niet vrij van u kunnen worden, maar u altijd weer horen getuigen: Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem, (blijft onder de toorn Gods) Johannes 3:36 zo zullen zij u mishandelen, en kunnen zij, doden. Toen zei hij tot zijn dienstknechten: DE BRUILOFT IS WEL BEREID, DOCH DE GENODIGDEN WAREN HET NIET WAARDIG. De genodigden zijn hier kennelijk de Joden, die uit kracht van Gods verbond de naasten waren, om de zaligheid, die in de Messias geopenbaard werd, deelachtig te worden. Zij waren daarom de genodigden Gods, van het ogenblik af, dat het verbond Gods met Abraham en zijn zade gesloten, en door de besnijdenis verzegeld was. Doch waardoor moet nu een genodigde tonen, dat hij die titel niet ten onrechte draagt, dat hij dus werkelijk met de daad een genodigde is? Door te komen, zodra hij door de gastheer geroepen wordt. Komt hij op deze roeping niet, zo is hij de eer der roeping onwaardig, en is de bruiloft bereid, zij is niet meer voor hem bereid. Daarom gaat op de uitgangen der wegen, en zo velen als gij er zult vinden, roept ze tot de bruiloft. Wat doen de gasten, die de uitnodiging des konings niet volgen? Zij bewerken hun eigen ondergang, maar aan het bruiloftsfeest zelf kunnen zij geen afbreuk doen, dat moet en zal buiten hen gevierd worden. De vroeger niet genodigden bekomen thans een beurt; wat het verbondsvolk Israël versmaadt, dat valt de volken der wereld, de Heidenen ten deel. En dezelve dienstknechten uitgaande op de wegen, vergaderden allen, die zij vonden, beiden kwaden en goeden, en de bruiloft werd vervuld met aanzittende gasten. Welk een groot verschil tussen de eerst genodigden, die allen weigerden, en tussen de laatst geroepenen, die allen kwamen. Nog thans niet allen waren de gastheer welkom. Er was één onder hen, die niet kwam in de weg der gerechtigheid van God, maar in dien zijn eigen gerechtigheid. En als de koning uitgegaan was, om de aanzittende gasten te overzien, zag hij aldaar een mens, niet gekleed zijnde met een bruiloftskleed, en zei tot hem: VRIEND, HOE ZIJT GIJ HIER INGEKOMEN, GEEN BRUILOFTSKLEED AAN HEBBENDE? In het Oosten werd vanwege de gastheer aan de binnentredende gasten een zogenaamd wisselkleed toegereikt, dat met de aard van het feest en de rang van de gastheer overeenkwam, en dat men als een soort van feestmantel over zijn eigen kleren aantrok. Tot de feestzaal binnen te komen, en onder de andere gasten aan te zitten, zonder het feestkleed aan te hebben, onderstelt dus een moedwillig verzuim, een belediging jegens de gastheer en een verachting van de bruiloft, de bruidslieden en de gasten. En hij verstomde. Hij kon zich niet verdedigen, zelfs kon hij zich niet verontschuldigen. Dat kunnen de goddelozen nooit. Zij kunnen wel het kwade doen, maar het nooit, althans niet voor God, doen voorkomen als goed. Voor zich zelven heeft de zondaar menige reden van verontschuldiging; hij acht zijn oneerlijkheid en kwade praktijken, ja zelfs zijn ongeloof jegens Gods woord als van geen betekenis, als onverschillige zaken, en hij schroomt daarom niet ze voor zijn eigen rekening en verantwoording te nemen. En waarom doet hij dit? Omdat hij zich verbeeldt zijn eigen meester te zijn, die alleen aan zich zelven verantwoording te geven heeft; doch zodra ontvalt hem niet die waan, door de komst der bevoegde macht boven hem, welke hem tot verantwoording roept, of hij is de draad van al de drogredenen van zijn bedorven verstand kwijt, en hij heeft geen denkbeelden of woorden meer, om zich te redden: hij verstomt. Toen zei de koning tot de

dienaren BINDT ZIJN HANDEN EN VOETEN; NEEM HEM WEG, EN WERPT HEM IN DE BUITENSTE DUISTERNIS; DAAR ZAL ZIJN WENING EN KNARSING DER TANDEN. De zwaarte der straf geeft de zwaarte der overtreding te kennen. Gij voelt, dat het ontbrekende bruiloftskleed hier slechts een beeld is van het volstrekt onmisbare tot zaligheid voor de zondaar. En wat is dat volstrekt onmisbare? Het is niets minder dan de gerechtigheid van Christus, dan Christus zelf. Doet aan de Heere Jezus Christus, zegt de Apostel, Romeinen 13:14, en hij stelt hiermee de Heer zelf voor onder het beeld van een kleed, waarmee men overkleed moet zijn om de hemel te kunnen binnengaan. De man zonder bruiloftskleed is de eigengerechtige mens, is de Farizeeër, die in zich zelven alles meent te hebben wat hij nodig heeft om bij God welbehaaglijk te zijn, en die daarom alles afwijst, wat God de verloren zondaar tot zijn behoudenis aanbiedt. Hij acht zich geen verloren zondaar te zijn, en daarom wil hij niet weten van Jezus gekruisigd voor de zonde. De man in de gelijkenis achtte zich in zijn eigen kleren fraai genoeg gekleed, om aan deze bruiloft deel te nemen; doch hij bedacht niet, dat men in een andere huis niet doen kan wat men wil, maar zich schikken moet naar de wil van de gastheer en de orde van zijn huis. Zolang de goddelozen en ongelovigen nog op aarde zijn, kunnen zij in hun eigen klederen wandelen en kunnen zij zonder Christus leven, maar in de dood kunnen zij dat niet meer, want er is geen mogelijkheid op het bruiloftsfeest Gods te komen, zonder het Goddelijk bruiloftskleed aan te hebben, en niemand komt tot de Vader dan door de Zoon. Want velen zijn geroepen, maar weinigen zijn uitverkoren. Het groot aantal van hen, die zich Christenen noemen, moet ons niet doen vergeten, dat er door God slechts weinigen zullen bevonden worden, deze naam waardig te zijn, dat is, die in waarheid te dragen. En dit moet ons leiden, niet tot het beoordelen van anderen, maar van ons zelven, tot zelfbeproeving. Wij moeten ons gedurig herinneren, waarin het eigenlijke wezen van het Christen zijn bestaat. En dat is het. doen van de wil van God, Mattheus 7:21. Gods wil te doen is allereerst in Christus te geloven als in Gods Zoon, in wie God het eeuwige leven voor de zondaar geopenbaard en mededeelbaar heeft gemaakt door de verzoening der zonde in zijn bloed en door de uitstorting des Heiligen Geestes uit Hem in het hart der gelovigen, en voorts alles te doen wat de Zoon van God ons gebiedt, en alles te laten wat Hij ons ontzegt. Het geloof in Gods Woord is de bron van alle gehoorzaamheid aan God, maar zonder dit geloof is het onmogelijk enig Gode welbehaaglijk werk te doen. Toen gingen de Farizeeën heen en hielden te samen raad, hoe zij Hem verstrikken zouden in zijn rede. Zij ontweken nu de slagen, die bij herhaling op hen neervielen, en die zij niet bij machte waren af te weren. Zij verstomden, even als de man in de gelijkenis, voor het richtend woord des Heeren. Ook waren zij overtuigd, dat zij met geweld niets tegen de Heer vermochten, omdat het volk op zijn zijde was. Doch als men nu eens een twistappel tussen Hem en het volk kon werpen? Als men Hem nu eens een woord kon doen ontvallen, dat lijnrecht tegen het gevoelen van al het volk inliep? Dan zou het volk Hem afvallen en tegen Hem opstaan en hun oversten bijvallen. Zo konden zij denken, doch neen, zo dachten zij niet zo als wij aanstonds zien zullen. En zij namen Hem waar en zonden verspieders tot Hem uit, die zich zelven veinsden rechtvaardig te zijn, enige der Farizeeën en hun discipelen, met de Herodianen, opdat zij Hem in zijn rede vangen mochten. Welk een toestel heeft het kwade nodig, om het goede te kunnen bestrijden. Waarlijk de goddelozen en ongelovigen geven zich de grootste moeite van de wereld, om het goede in de plaats van het kwade, en de leugen in de plaats van de waarheid te stellen; doch zij zijn aan het vullen van het bodemloos vat. Om Hem aan de heerschappij en de macht des stadhouders over te leveren. Ziet gij, hier ondergaat hun moordplan een nieuwe gedaanteverwisseling. Tot hiertoe was de wijze, waarop zij de Heer ter dood wilden brengen, nog niet bij hen zelven tot volle klaarheid gekomen. Zij begrepen echter altijd meer dat de Heere Jezus niet door hun handen moest sterven, om niet het volk, dat Jezus aanhing, tegen zich in opstand te zien komen. Zij moesten dus Jezus van een staatsmisdaad kunnen overtuigen, waardoor Hij in de handen van de Romeinse stadhouder kon worden overgeleverd, en de dood van de oproerling, ()- de

kruisdood, ondergaan zou. Zij dachten dus niet dat Jezus op hun strikvragen een antwoord geven zou, dat tegen, maar dat overeenkomstig het gevoelen des volks, en tegen de Romeinse overheersing was. Zij rekenden er op, dat Jezus zich naar de vooroordelen van het volk schikken zou, om de gunst van het volk te behouden, door hun volkstrots te strelen, en dat Hij zich tegen het geven van de schattingpenning verklaren zou. Deze nu kwamen en zeiden tot Hem: MEESTER, WIJ WETEN, DAT GIJ WAARACHTIG ZIJT, EN DE WEG GODS IN DER WAARHEID LEERT, EN NAAR NIEMAND VRAAGT, WANT GIJ NEEMT DE PERSOON DES MENSEN NIET AAN; ZEG ONS DAN WAT DUNKT U: IS HET OOK GEOORLOOFD DE KEIZER SCHATTING TE GEVEN, OF NIET? ZULLEN WIJ GEVEN, OF NIET GEVEN? Welk een omslachtigheid van woorden! Men hoort het reeds aan hun wijze van spreken, dat zij niet oprecht zijn. De blinden vragen eenvoudig om te mogen zien, de melaatsen om gereinigd, de kranken om genezen te worden, maar deze bedekken hun gebrek aan ernst door een veelheid van woorden, welke hier, gelijk overal, enkel een bewijs van zwakheid is. De vraag, die zij de Heer doen, was dan ook bij hen zelven reeds volkomen beslist. Zij hielden het bepaald beneden de waardigheid van Israël, de keizer schatting te geven, ofschoon zij er toe gedwongen waren; het was dus een fijn gesponnen strik, dien zij de Heer spanden, door op dit gevoelig punt van Hem een beslissende uitspraak te verlangen. Doch zijn wijsheid zag en verbrak ook deze strik terstond. Maar Jezus, bekennende hun arglistigheid en boosheid, en wetende hun geveinsdheid, zei tot hen: GIJ GEVEINSDEN, WAT VERZOEKT GIJ MIJ? Allereerst rukt de Heer deze veinsaards het masker af, en stelt hen aan de zijde van de Boze, de verzoeker, wiens dienstknechten zij waren. Wat verzoekt gij Mij! ‘Weet gij niet, dat gij de Heer uw God niet verzoeken, niet op de proef stellen, niet pogen moogt te doen handelen tegen zijn heilige volmaaktheden? Toont Mij de schattingpenning, dat Ik hem zie. De Heer wil de zaak zelve laten spreken. Het is een grote feil bij velen, dat zij de zaken niet verklaren uit de zaken zelven, maar uit opgevatte meningen, die buiten de zaken staan, en deze in een eenzijdig daglicht plaatsen. De Heer doodde de tegensprekers altijd met hun eigene uitspraken. En zij brachten Hem een penning. En Hij zei tot hen: WIENS IS DAT BEELD EN DAT OPSCHRIFT? Zij zeiden tot Hem: DES KEIZERS. Toen antwoordde Jezus, en zei tot hen: GEEFT DAN DE KEIZER WAT DES KEIZERS IS EN GODE WAT GODES IS. Dat antwoord was volkomen duidelijk en alles afdoende. Wie zijn beeltenis op 's lands munt kan zetten, die is meester van het land. De schattingpenning zelf bewees dus, dat Israël aan de keizer cijnsbaar was. Daarom blijft ook het geld, door het beeld van het hoofd van de Staat te dragen, het eigendom van de Staat. Wel geeft de Staat het gemunt geld de burgers in handen, maar toch houdt de Staat een blijvend recht van eigendom op het geld tot intrekking of vermunting. De Heer geeft dus op een volkomen, zinrijke wijs te kennen, dat de Joden de hun opgelegde schatting betalen moesten. Hij beslist voor de keizer, en snijdt alle pogingen der overpriesters af, om Hem als staatkundig misdadiger, als oproermaker tegen Rome's heerschappij aan de stadhouder over te leveren. Ja, de Heer doet meer, Want al des Heeren woorden hebben een zeer verre draagkracht; Hij geeft door zijn woord: Geeft de keizer wat des keizers is, het middel aan de hand, om volk en stad te behouden; want juist door de keizer de schatting te weigeren, is die vreselijke opstand en die verschrikkelijke oorlog ontstaan, waarin volk en stad zijn te ondergebracht. De beschuldiging, later door de overpriesters bij Pilatus ingebracht: Hij verbiedt de keizer schatting te geven, is dus niet alleen een onbeschaamde, maar ook een hoogst boosaardige leugen, want zij droegen er hun denkbeelden mee over op de Heer, en beschuldigden Hem van datgene, waarvan zij zelven te beschuldigen waren. Voorzeker is dit een van de gevaarlijkste en treurigste karaktertrekken, die men kan aantreffen, en die niet zo zeldzaam is, als men zou menen. Er zijn heden mensen, die hun eigen gedachten in de mond leggen van anderen, en beweren, dat deze gezegd hebben, wat zij zelven gedacht hebben, of nog denken. Dit verschijnsel is niet te verklaren, dan daaruit, dat zulke karakters de waarheid niet van de leugen afgescheiden kunnen houden. Geeft de keizer wat des keizers, en GODE WAT GODES IS. De Heer laat het nooit bij

het menselijke, maar voegt er altijd het goddelijke bij. En hier zien wij dan nu, hoe volleerd in leugens de ongelovigen zijn, door te beweren, dat het Christendom de mens eenzijdig ontwikkelt, en hem niet tot een burger der aarde, maar enkel tot een burger des hemels vormen wil. Hoe! heeft Christus niet, alvorens te zeggen: Geeft Gode wat Godes is, gezegd: Geeft de keizer wat des keizers is? En heeft Hij daarmee niet gezegd, dat er voor de mens tweeërlei roeping is: een aardse en een hemelse? en dat deze beide roepingen niet strijden, maar met elkander gepaard gaan kunnen en moeten? Wij kunnen en moeten de Staat en de maatschappij geven al wat hun toekomt, maar wij moeten dan ook evenzeer Gode geven wat Gode toekomt; en welke is nu de schattingpenning met het beeld en het opschrift van God? Zijt gij dat zelf niet, o mens, o beelddrager Gods, die naar Gods beeld zijt geschapen, en ofschoon gevallen, uwe schepping niet moogt te niet doen? Is het niet uw ziel, uw hart, uw eigenlijke persoonlijkheid, welke meer bepaald nog dan uw lichaam, naar het beeld Gods geschapen werd, en dat God van u terugeist in de woorden: Mijn zoon, mijn dochter, geef Mij uw hart, geef Mij uw ziel, met uw lichaam, tot een Mij welbehaaglijke offerande des danks en der aanbidding? Meent echter niet, dat het een lichte zaak is, om te gelijkertijd de keizer te geven wat des keizers en Gode wat Godes is; neen, er is veel genade nodig om dat goed uit elkander te houden, en gij weet, dat de genade alleen leeft uit Gods Geest en Woord. Gods Geest zegt ons door Gods Woord, hoe ver wij kunnen gaan in onze aardse plichten, zonder de hemelse te na te komen, en omgekeerd. Hoe vele mensen hebben gezondigd en zondigen nog tegen de Staat, door zich aan de maatschappij te onttrekken, om in kloosters en andere plaatsen van afzondering zich geheel aan de dienst van God te wijden. Hun mening moge goed zijn, maar hun daad is kwaad. De Staat heeft ook zijn recht op ons, en dat moeten wij laten gelden. Aan de andere kant heeft God ook recht op ons, en wel het hoogste recht, en wee ons, zo wij er ons aan onttrekken! De gevolgen er van zijn niet tijdelijk, maar eeuwig. Daar hebt gij bij voorbeeld de keizers, de koningen en al de machthebbenden; o zij horen zo gaarne het woord: Geeft de keizer wat des keizers is. Ja, als gij dat aan het volk leert, dan laten zij u alle predikatiën vrij. Doch van. het andere woord: Geeft Gode wat Godes is, willen zij ongaarne horen, omdat zij zich gaarne toe-eigenen ook hetgeen Godes is, zo als uw geweten, uw zedelijke vrijheid, uw persoonlijke zelfstandigheid, uw Christelijke macht in de kerk, in de school, in het openbare leven, en Christus wil niet dat gij deze prijs geeft. Hierdoor is dan ook een strijd ontstaan en bestaat hij nog, die velen tot martelaren stelde en nog stelt. En zij konden Hem in zijn woord niet vatten voor het volk. Van dezè zijde was de Heer onkwetsbaar; de schranderheid en list van deze geleerde en geletterde en in al wat boos is doorknede en doorslepen lieden vernietigden zich zelven op de volmaakte wijsheid des Heeren. En zich verwonderende over zijn woord, zwegen zij stil. Ofschoon er zo vele eeuwen over zijn heengegaan, en wij het antwoord des Heeren zo menigmaal gelezen hebben, moeten ook wij ons toch nog altoos verwonderen over de volmaaktheid, waarmee de Heer in eens deze netelige zaak besliste. Het bewijs, dat Jezus gaf, was en blijft enig en onweersprekelijk. En Hem verlatende, zijn zij weggegaan. Voor dit ogenblik Was hun nederlaag te volkomen, om zich niet met spoed aan hun beschaming bij het volk te onttrekken. Doch zij zullen spoedig terugkeren, en wel met nieuwe wapenen. Met nieuwe redenen? Neen, met nieuwe drogredenen, want het ongeloof heeft geen andere wapenen dan deze. Te dienzelven dage kwamen tot Hem de Sadduceeën, die tegensprekende zeggen, dat er geen opstanding der doden is. De Sadduceeën waren, zo als wij ze nu zouden noemen, spotters met de ernstigste waarheden Gods: met dood en eeuwigheid. Hun rede, die we zo dadelijk zullen horen uitspreken, diende enkel om de verwachting van de opstanding uit de dood in een bespottelijk daglicht te stellen. ‘De zaak is ongerijmd en dus onmogelijk,’ zo dachten zij, en zo denken nog heden onder ons de ongelovigen, die ook van geen opstanding uit de dood willen weten. Dat echter de hedendaagse verwerpers der mogelijkheid ener opstanding uit de dood duizendmaal schuldiger zijn dan de Sadduceeën, is duidelijk, omdat men thans hiermee de klaarste uitspraken van geheel de Schrift en de opstanding des Heeren Jezus Christus loochent, terwijl

toen de Sadduceeën zich nog beroepen konden op het gebrek aan bepaalde openbaringen in dit opzicht in de Oudtestamentische Schrift, waarvan zij alleen de vijf boeken van Mozes voor echt hielden, precies als onze hedendaagse ongelovigen, die alleen zulke gedeelten der Schrift voor echt houden, die hun opvattingen het meest schijnen te begunstigen. Gij begrijpt, dat dit dan ook niets anders is dan ongeloof; want wie uit de Schrift alleen datgene voor waarheid houdt, wat hem dient, die gelooft niet God, maar zich zelven, en maakt de Schrift enkel dienstbaar aan zijn eigen verstand. En vraagden Hem, zeggende: Meester! Mozes heeft ons geschreven: INDIEN IEMAND STERFT, GEEN KINDEREN HEBBENDE, ZO ZAL ZIJN BROEDER DIENS VROUW TROUWEN EN ZIJN BROEDER ZAAD VERWEKKEN. Nu waren er bij ons zeven broeders. En de eerste nam een vrouw, en stierf zonder kinderen, en liet zijn vrouw voor zijn broeder. De tweede nam haar, en is ook gestorven zonder kinderen, en de derde insgelijks, tot de zevende toe, en hebben geen kinderen nagelaten, en zijn gestorven. De laatste van allen is ook de vrouw gestorven. In de opstanding dan, wanneer zij zullen opgestaan zijn, welke vrouw van de zeven zal zij wezen, want zij allen hebben haar tot een vrouw gehad? Welk een ongerijmd geval! Men kan het nauwelijks als gebeurd onderstellen; nog thans is het niet volstrekt onmogelijk. Het is intussen een treurig bewijs van de gesteldheid van het verstand deze ongelovige geleerden, om zulke ellendige tegenwerpingen te berde te brengen tegen waarheden, die vaster staan dan de bergen, en waarmee zich de uitnemendste verstanden van alle eeuwen hebben kunnen verenigen. Voorzeker, de verblindheid en verwaandheid van die lieden is wel groot, om te menen, dat hun tegenwerpingen nog enig gewicht hebben bij andere lieden dan zij zelven zijn. Maar Jezus antwoordende, zei tot hen: GIJ DWAALT, NIET WETENDE DE SCHRIFT, NOCH DE KRACHT GODS. Welk een antwoord! De Heer wijst op de tweeërlei bron, waaruit hun en alle dwaling voortvloeit. De eerste is ongeloof aan het geopenbaarde Woord van God, en de tweede is miskenning van Gods alvermogen. Onwetendheid van hetgeen ieder mens Weten kan, als hij wil, is dus de eerste reden, waarom die hooggeplaatste liedslieden des volks zelven op een dwaalweg gaan en anderen op een dwaalweg leiden. Hoe beschamend! Alvorens Gods Woord, Gods waarheden tegen te spreken, moesten deze lieden eerst de eerste beginselen der godsdienstige wetenschap trachten te leren, waarvan zij toonden niets te weten. Doch de onwetendheid was ten allen tijde en is nog de moeder van alle ongeloof en bijgeloof. De tweede reden is miskenning van Gods alvermogen. De ongelovigen menen, dat hetgeen hun ongerijmd voorkomt, ook werkelijk ongerijmd en dus onmogelijk is; doch zij weten niet dat een dwaas zijn dwaasheid voor wijsheid houdt, terwijl het voor de wijze enkel dwaasheid is en blijft. En nu is er geen grotere dwaasheid dan om grenzen te stellen aan een oneindige macht in zaken, waarvan de mens hoegenaamd niets weet en niets weten kan. De kinderen dezer eeuw trouwen en worden ten huwelijk uitgegeven, maar die waardig zullen geacht worden die eeuw te verwerven en de opstanding uit de doden, zullen noch trouwen, noch ten huwelijk uitgegeven worden; want zij kunnen niet sterven. Dit was wederom een alles afdoend bewijs voor de zaak in geschil. Omdat de mens thans sterfelijk is, is er een vernieuwing van het geslacht, is het huwelijk nodig. Voor onsterfelijke wezens is dat overbodig. De Heer zegt eenvoudig: ‘Een andere orde van zaken brengt andere ordeningen mee. Men moet geen aardse en hemelse dingen, en evenmin de tegenwoordigheid en de toekomst dooreen mengen, of voor eenzelvig houden, maar van elkander onderscheiden.’ Er worden echter daarbij twee bijzonderheden door de Heer vermeld, die onze aandacht niet mogen ontglippen. Vooreerst spreekt de Heer van de tijd der opstanding als van een eeuw; en hierbij moeten wij opmerken, dat de Schrift van de eeuwigheid niet dat afgetrokken wijsgerig denkbeeld geeft, waardoor de eeuwigheid zoveel is als eenvormigheid. Neen, in de eeuwigheid, die na de tijd zijn zal, zal nog thans de plaatselijkheid en de opvolging blijven. God zal zijn schepping niet vernietigen, maar laten voortbestaan, echter op andere, hogere, hoogst volmaakte wijze, zodat zij bestaan zal in een eindeloze opvolging van eeuwen. Immers, waar leven is, daar is beweging, kracht, genot. In het allerhoogste leven zullen deze op de

allerhoogste wijze bestaan. Mijn Vader werkt tot nu toe, zegt de Heer, want er zijn nog andere werken Gods dan de schepping, waarvan God rustte. De openbaring van het oneindig wezen Gods aan de zaligen zal een eeuwige openbaring zijn, en aan de zijde der zaligen een eeuwig ontvangen uit God van zaligheid en heerlijkheid, en een eeuwig mededelen van beide aan elkander. Ten andere zegt de Heer, dat zij, die waardig zullen geacht worden die eeuw te verwerven, en de opstanding der doden, niet meer zullen trouwen, omdat zij niet meer kunnen sterven. Wij zouden kunnen vragen: zullen dan niet allen, bozen en goeden, opstaan en onsterfelijk zijn? Ook hier moeten wij opmerkzaam maken, dat de Schrift niet dat afgetrokken wijsgerig denkbeeld van de onsterfelijkheid heeft, waardoor zij niets anders is dan een eindeloos voortbestaan. De Schrift verstaat onder onsterfelijkheid en eeuwig leven nooit iets anders dan de zaligheid. Het voortbestaan in onzaligheid is bij haar het tegendeel van het leven, is op aarde de dood en in de eeuwigheid de tweede dood. Voorts bewaart de Schrift het diepste stilzwijgen ten opzichte der bijzonderheden van de toestand der rampzaligen, en zelfs waar zij ons vergunt een enkele blik in de hel te werpen, zo als in de gelijkenis van de rijken man en Lazarus, zien wij niet anders dan lijden, dan hulpeloos lijden. Waar dus sprake zal kunnen zijn van handelen, van werkzaam te zijn in de eeuwigheid, daar wordt noodzakelijk de opstanding tot zaligheid ondersteld. De Heer zegt dus: ‘Zij, die waardig geacht zullen worden die opstanding te verwerven, waardoor zij als mensen in de vereniging van lichaam en ziel het nieuwe, zalige leven der onsterfelijkheid intreden, zij zullen niet meer trouwen noch ten huwelijk uitgegeven worden.’ Want zij zijn de engelen Gods in de hemel gelijk. De engelen zijn onsterfelijk. Zij kennen geen geslacht; hun persoonlijkheid is volmaakt in God, en hun plaatsen zijn altijd door hen zelven bezet. En zij zijn kinderen Gods, dewijl zij kinderen der opstanding zijn. De opstanding der rechtvaardigen is de voortzetting van de opstanding van Christus; zij zijn in Hem kinderen Gods, en dit wordt in hun opstanding uit de dood op de hoogste wijze bewezen. Zonder deze opstanding zou de kroon op het verlossingswerk ontbreken. Onze verlossing uit het lichaam des doods wordt in de dood voltooid; de verlossing van ons lichaam uit de dood wordt in de opstanding volbracht. Doch aangaande de doden, dat zij opgewekt zullen worden, hebt gij niet gelezen in het boek van Mozes, hoe God in de doornbos tot hem gesproken heeft, zeggende: IK BEN DE GOD VAN ABRAHAM EN DE GOD VAN ISAAC EN DE GOD VAN JACOB? God nu is niet een God der doden, maar der levenden. Gij ziet hier weer de volmaakte wijsheid des Heeren daarin, dat Hij uit dezelfde boeken van Mozes, waaruit de Sadduceeën een woord hebben aangehaald, op zijn beurt een ander woord aanhaalt, waarmee Hij hun bewijst, dat zij de Schrift niet in haar geheel, en Gods macht niet in hare volheid kenden. Hij herinnert hun het liefelijke woord des Heeren tot Mozes uit de brandende en toch niet verteerd wordende braambos, waarin Hij zijn volk verzekert, dat Hij niet alleen hun God is, maar ook de God hunner vaderen, de God des verbonds, de God der geslachten, en dus ook van hun kinderen. En betuigt zich nu God de God te zijn van reeds gestorvenen, zo ligt hierin noodzakelijk opgesloten, dat die gestorvenen eeuwig moeten leven. De levende God kan onmogelijk in een betrekking van bescherming en zegening staan met iets, dat dood is. Op dezelfde wijze kunnen en moeten wij ook zeggen: Het is onmogelijk, dat de heilige God in een betrekking van bescherming en zegening kan staan met iets, dat onheilig is. En waar is nu onze heiligheid, met welke God in betrekking staat? Wee ons, zo er geen Christus was, die de eindeloze kloof tussen God en ons met zijn oneindige gerechtigheid heeft aangevuld. Doch heil ons! Deze Christus is er, en in Hem is God één met ons, en zijn wij één met God, en is er niets meer mogelijk, dat scheiding zou kunnen maken tussen Gods liefde en ons. Want zij leven Hem allen. Uit deze woorden hebben sommigen het bewijs willen trekken, dat hier eigenlijk niet gesproken wordt over de opstanding, in de zin van vereniging van ziel en lichaam, maar in de zin van het voortleven der ziel na de dood. Immers Abraham, Isaac en Jacob waren niet opgestaan, en toch worden zij gezegd Gode te leven. Wij antwoorden: Even als de mensen opstanding uit de dood, als lichaam en ziel, het voortleven der ziel na de dood noodzakelijk

onderstelt, omdat anders de opstanding een nieuwe schepping zijn zou, even noodzakelijk onderstelt het voortleven der ziel na de dood de wedervereniging van ziel en lichaam in de opstanding, omdat anders het voortleven der ziel na de dood een altijd blijvende toestand van onvolmaaktheid, en dus een onvoltooide verlossing zijn zou. De mens is niet enkel ziel, maar ziel en lichaam; de scheiding van beiden is niet een natuurlijke zaak, niet een natuurlijke ontwikkeling van het menselijke leven, zo als de ongelovigen dromen, maar het natuurlijk gevolg der zonde. Zonde en dood zijn in de Schrift eenzelvige zaken. De verlossing van de zonde is daarentegen dan ook te gelijker tijd de verlossing van de dood, het herstel van het verbroken evenwicht, de herschepping van de mens, de vereniging van zijn zalige ziel met zijn uit de dood verlost en verheerlijkt lichaam. De Heer wil dus eenvoudig zeggen: 'Dat God zich de God noemt van Abraham, Isaac en Jacob, die voor de mensen dood zijn, bewijst dat zij voor God leven, en dat zij voor God leven, bewijst dat zij weder zullen opstaan; want God heeft de mens gemaakt: ziel en lichaam.' Met de namen Abraham, Isaac en Jacob omvat God deze mensen in hun geheel; zo als zij tijdelijk waren, zullen zij eeuwig zijn: bekende mensen, met geen ander verschil, dan dat zij eeuwig zalig en verheerlijkt zullen zijn, wat zij tijdelijk niet waren. Voorts moeten wij opmerken, dat alvorens de Heer in de tegenwoordige tijd zegt: Zij leven Hem allen, Hij gezegd heeft: En aangaande de doden. dat zij opgewekt ZULLEN WORDEN, HEBT GIJ NIET GELEZEN; HOE GOD IN DE DOORNBOS TOT MOZES GESPROKEN HEEFT. De Heer zegt dus, dat de doden opgewekt zullen worden, iets, dat onmogelijk anders kan verstaan worden dan met betrekking tot het lichaam; immers naar de ziel leven zij voort, zijn zij niet gestorven en is er dus geen opwekking nodig of denkbaar. Even ondenkbaar is het, dat de Sadduceeën met de vraag: in de opstanding dan, wiens vrouw zal zij zijn? zouden zien op de toestand der ziel na de dood, in afgescheidenheid van het lichaam. Neen, juist omdat de leer van de opstanding de hereniging van ziel en lichaam meebrengt, meenden de Sadduceeën, onwetende als zij waren, dat dan ook weer het oude, aardse, zinnelijke, menselijke leven op nieuw zou beginnen, en in dat geval kwam bij hen de vraag te pas: zeven mannen en één vrouw gehad, en als zij nu allen weer naar lichaam en ziel levend worden, wiens vrouw zal zij zijn? Doch de Heer leert hen uit Gods getuigenis, dat zij, die opstaan zullen ten leven, naar de ziel zalig en naar het lichaam verheerlijkt zullen zijn; met andere woorden, dat zij Gods kinderen zullen zijn, zodat zij eenmaal op de verheerlijkte aarde zijn zullen, wat nu de engelen in de hemel zijn. Gij dwaalt dan zeer. De Heer herhaalt dit woord, om hen oplettend te maken op de gevaarlijke toestand, waarin zij verkeren. Wie dwaalt, kan verdwalen, en verdwaalt zeker, als hij niet van de dwaalweg terugkeert op de goede weg. En is het nu niet de mens, de verstandige, de redelijke mens ten hoogste onwaardig om te dwalen, terwijl God hem de rechte weg, die onfeilbaar tot de zaligheid leidt, gelegd, gebaand en aangewezen heeft? Zou het Gode niet onwaardig zijn, de mens die, hoe ver ook van Hem afgezworven, nog behouden worden kan, de weg der behoudenis niet aan te wijzen? God kan niet nalaten, wat zijner waardig is te doen; Hij heeft de mens de weg der behoudenis aangewezen; ja Hij heeft gezworen bij zich zelven en gezegd: Zo waarachtig als Ik leef, Ik heb geen lust in de dood des goddelozen; maar daarin heb Ik lust, dat hij zich bekere en leve. Wat blijft dus nu over voor de mens, dan zich te bekeren, om te leven in eeuwigheid? En wat is bekeren anders, dan zich af te keren van de dwaling zijns verstands en de verharding zijns harten tot God, tot zijn woord, tot zijn genade, tot zijnen Christus? En de scharen dit horende, werden verslagen over zijn leer. Hoe uitnemend onderscheidde zich het volk door die hoge ingenomenheid met des Heeren woorden, niet alleen van hun oversten, die niets dan bitterheid in Jezus wijsheid vonden, maar ook van zo vele Christenen van onze tijd, die de woorden des Heeren kunnen aanhoren met de volslagenste onverschilligheid. Daarom moeten de predikanten hun hoorders altijd meer trachten te verlevendigen door een krachtige en diepgaande verkondiging des Woords. Gouden appelen, gelijk alle Gods woorden zijn, mogen niet anders aangeboden worden dan op zilvergebeelde schalen. Alles kan oppervlakkig behandeld worden,

ook de Schrift, ook de hoogste belangen van het menselijk hart en leven; doch waar oneindige diepten zijn, en die zijn in beiden daar mag men niet op de oppervlakte blijven, maar moet men altijd dieper nederdalen: met andere woorden: daar moet men aan het aanhoudend gebed tot de Heilige Geest om verlichting van boven, de diepste studie paren, om onze gedachten en woorden te bewaren voor verstomping, door eenvormigheid en eentonigheid. Heeft God ons in de vaststaande verschijnselen der natuur zulk een onophoudelijke afwisseling gegeven, dat men iedere nieuwe dag weer met nieuw genoegen begroet, hoeveel te meer wil God dat dit plaats hebbe op het gebied des Geestes, des Heiligen Geestes, alwaar bij de hoogste eenheid van wezen, de hoogste verscheidenheid van vorm moet heersen. En sommigen der schriftgeleerden antwoordende, zeiden: MEESTER! GIJ HEBT WEL GEZEGD. De schriftgeleerden geloofden in de opstanding, en waren dus zeer verheugd, dat de Heer, als in hun plaats, het ongeloof der Sadduceeën beschaamd, en daarmee getoond had, dat Hij het in dat opzicht met de Farizeeën eens was. Doch ook bij de Farizeeën waren de waarheden Gods enkel zaken van redenering, die niet alleen buiten het geloof, dat is buiten het hart en het geweten kunnen omgaan, maar ook meestal werkelijk omgaan. Dat zou dan ook dadelijk bij de Farizeeën blijken, die met een nieuwe strikvraag tot de Heer kwamen. En de Farizeeën gehoord hebbende, dat Hij de Sadduceeën de mond gestopt had, zijn te samen bijeen vergaderd, en een uit hen, zijnde een wetgeleerde, horende, dat zij te samen in woorden waren, en wetende, dat Hij hen wel geantwoord had, kwam tot Hem, en vraagde Hem, Hem verzoekende en zeggende: MEESTER! WELK IS HET GROTE GEBOD, HET EERSTE VAN ALLEN IN DE WET? Ons moet zulk een vraag vreemd voorkomen. Wij weten, dat alle goddelijke geboden als zodanig gelijk gewicht hebben, en dat derhalve de overtreding van een enkel gebod der wet met de overtreding der gehele wet gelijk staat, Jacobus 2:10. Doch de Farizeeën, die niet op het innerlijk beginsel der godsdienst, maar op de uitwendige vormen en plechtigheden der wet het hoogste gewicht legden, maakten groot verschil tussen het ene gebod en het andere. Zo hebben wij vroeger gezien, dat zij het gebod om offeranden te brengen, groter achtten, dan met het daartoe nodige geld zijne verarmde ouders in hun nooddruft te voorzien Mattheus 15:5. De Heer daarentegen stelde altijd het innerlijk beginsel boven de uitwendige handeling der wet, en verklaarde bij alle gelegenheden, dat, waar de liefde tot God en de naaste in strijd kwam met een godsdienstige plechtigheid, welke ook, de liefde beoefend en de plechtigheid nagelaten worden moest. Ook hier werd dit wederom op 's Heeren alles afdoende wijze geleerd. En Jezus antwoordde en zei tot hem: HET EERSTE VAN AL DE GEBODEN IS: Hoor, Israël! De Heer onze God is een enig Heer, en gij zult liefhebben de Heer uw God met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand, en met geheel uw kracht. DIT IS HET EERSTE EN HET GROTE GEBOD, EN HET TWEEDE AAN DIT GELIJK IS: Gij zult uwen naaste liefhebben als u zelf. DAAR IS GEEN ANDER GEBOD GROTER DAN DIT. AAN DEZE TWEE GEBODEN HANGT DE GANSE WET EN DE PROFETEN. De Heer plaatste hen met deze woorden terstond in het middenpunt der wet, waarin al de overige geboden der wet samenlopen, en sneed ook nu weer alle twistvraag over het meerdere of mindere der geboden bij de wortel af. Nooit had iemand geheel de wet in zo weinige woorden te samen gevat. Nu die woorden daar staan, kunnen wij ze ligt naspreken, maar ze voor de eerste maal te zeggen, was alleen mogelijk voor de hoogste wijsheid. Deze zaak was dan ook zo helder geworden, dat zelfs de man, die als verzoeker tot Jezus kwam, als zijn lofredenaar van Hem heenging. En de schriftgeleerde zeide tot Hem: MEESTER! GIJ HEBT WEL IN DER WAARHEID GEZEGD, dat er een enig God is, en daar is geen ander dan Hij, en Hem lief te hebben met geheel het hart, en met geheel het verstand, en met geheel de ziel, en met geheel de kracht, en de naaste lief te hebben als zich zelven Is MEER DAN AL DE BRANDOFFERS EN SLACHTOFFERS. Wij zien het ook hier, dat de kracht der waarheid zo groot kan zijn, ook op het gemoed der tegenstanders, dat zij hun stelsel althans voor een ogenblik moeten laten varen, om openlijk tegen hun eigen gevoelen te getuigen. Eenmaal zal dit het geval zijn bij alle ongelovigen, bij al

de verwerpers der Schrift, wanneer de Heer zelf tot hen spreken en al hun drogredenen als spinragdraden verbreken zal. Mocht dit nog in de tijd der genade geschieden; want er is geen ontzettender gedachte, dan dat zulks eerst in de eeuwigheid plaats heeft. En Jezus ziende, dat hij verstandig geantwoord had. VERSTANDIG? Ja zo is het. De waarlijk verstandige spreekt overeenkomstig Gods Woord; die het niet doet, is de onverstandige mens, die eigenlijk niet weet wat hij zegt. Kan er iets beschamender zijn voor de ongelovigen, die zich zo gaarne voor de meest verlichten boven het gros der mensen houden? Doch het gaat gewoonlijk zo, dat men juist datgene niet is, waar men zich zelven hoogmoediglijk voor houdt. Zei tot Hem: GIJ ZIJT NIET VER VAN HET KONINGRIJK GODS. Dat was een liefelijk getuigenis van de Heer aangaande de schriftgeleerde, en een nog liefelijker uitlokking, om verder te gaan, en het koningrijk Gods binnen te treden; want niet de blote kennis der waarheid brengt ons daarin, maar het geloof, dat is: de aan ons hart geheiligde kennis der Waarheid, de wedergeboorte uit water en Geest. En niemand durfde Hem meer vragen. Waarom niet? Omdat het strikvragen waren, die zij deden. De oprechte is de gelegenheid hoogst welkom, om, wanneer hij een wijze ontmoet, die hem de moeilijkste levensvragen oplost, altijd nog meer te vragen. Doch zij trachtten de Heer iets te doen zeggen, wat Hem in het oog des volks of als onwetend, of als romeins gezind kon doen voorstellen. Daar al hun pogingen mislukt, al hun aanslagen volkomen en triomfantelijk afgeslagen, en zij daarbij een en andermaal door de Heer in hun geveinsde toeleg ontmaskerd waren, zo verloren zij de moed, om de Heer langs deze weg te doen struikelen en vallen. En zij durfden Hem letterlijk niet meer vragen. Doch nu kwam de beurt van vragen weder aan de Heer. En het was ook bij Hem zijn laatste en alles beslissende vraag. Toen nu de Farizeeën saamvergaderd waren, vraagde Jezus hen lerende in de tempel. Het is een doorgaande karaktertrek van het ongeloof, om bezwaren op te werpen en vragen te doen, die ons van de eigenlijke hoofdzaak afbrengen en op bijpaden leiden moeten. De Heer wees echter in de meeste gevallen ook zulke vragen niet af, omdat zij Hem gelegenheid gaven tot onderrichting, zo niet van de vragers, dan toch van de toehoorders. Om dezelfde reden moeten ook wij niet bang zijn, om gevraagd te worden, en gevraagd zijnde, ons niet onttrekken, maar met de meeste bedaardheid en duidelijkheid antwoorden. Doch thans was de tijd van 's Heeren lijden nabij, en wilde Hij een einde maken aan de vragen zijner tegenstanders, door op zijn beurt aan hen een vraag te doen, die geen bijzaken betrof, maar rechtstreeks tot de hoofdzaak leidde, een vraag, op welke goede beantwoording toen alles aankwam en nog heden aankomt. En zei: WAT DUNKT U VAN DE CHRISTUS, WIENS ZOON IS HIJ? Het is dezelfde vraag, die Hij kortelings in andere vorm aan zijn discipelen gedaan had. Gij gevoelt, de vraag betrof niets minder dan de Godheid van de Zoon des mensen. De schriftgeleerde, die verstandig geantwoord had, drukte klaarblijkelijk met opzet op de woorden: Meester! Gij hebt in der waarheid gezegd, dat er EEN ENIG God is, en er is geen ander dan Hij. Als wilde Hij hiermee Jezus woorden: Ik en de Vader zijn één, te niet doen; doch hij dwaalde ook hier. De eenheid der Godheid sluit volgens de Schrift, volgens Gods openbaring van zich zelven, de Godheid des Zoons, en wij voegen er bij, des Heiligen Geestes niet uit, maar in, even als (zonder buiten het derde der vergelijking te gaan) de eenheid onzer menselijke natuur ons lichaam, onze ziel en geest niet uit, maar insluit. De Heer wil hun dan ook uit de Schrift doen zien, dat Hij zelf de Heer is, die men lief moet hebben boven alles, dat Hij zelf is God, geopenbaard in het vlees. Zij zeiden tot Hem: DAVID'S ZOON. Dat de Messias de zoon van David bij uitnemendheid zijn zou, was zo duidelijk geprofeteerd, dat ten dien opzichte geen mistasting mogelijk was. Vandaar, dat een ieder uit het volk, die de Heer voor de Messias erkende, Hem met dien naam huldigde. Hij zei tot hen: Hoe noemt dan David Hem in de Geest zijnen Heer, zeggende door de Heiligen Geest. Hier zien wij door de Heer zelf de leer der ingeving der Heilige Schriften duidelijk verkondigd. De heilige schrijvers waren op het gebied des Heiligen Geestes overgebracht, zodat zij, hetgeen zij spraken en schreven, spraken en schreven door de Heiligen Geest. Dat hun hiermee geen dwang werd aangedaan, maar dat zij met vrijheid werkten,

merkten wij reeds op en is ook duidelijk; immers de hoogste vrijheid, de Heilige Geest, kan tot niets anders roepen dan tot vrijheid, tot heilige vrijheid, tot vrijheid in God. De Heer heeft gezegd tot mijnen Heer: ZIT AAN MIJN RECHTERHAND TOTDAT IK UW VIJANDEN ZAL GEZET HEBBEN TOT EEN VOETBANK UWER VOETEN. De Heer kon zich bij zijn tegenstanders nog beroepen op de Schrift, want zij kenden haar goddelijk gezag toe, en tot zolang is er redewisseling over de waarheden der Schrift mogelijk. In onze tijd is het ongeloof gedurende achttien honderd jaren ook zo vele vademen dieper gezonken, en verwerpt het de Schrift zelve. Hiermee heeft alle redewisseling uit de Schrift met het ongeloof opgehouden, en toont het ongeloof de uiterste graad van bederf te hebben bereikt, waarop niet anders volgen kan dan het verderf. Indien dan David zelf Hem zijnen HEER noemt, hoe is Hij dan zijn Zoon? Vooreerst is het duidelijk, dat de naam HEER hier in Psalm 110 dezelfde betekenis heeft, als de naam GOD in Psalm 45, alwaar gezegd wordt: O God, uw God heeft U gezalfd met vreugdeolie boven uw medegenoten. De eenheid in wezen en het onderscheid in betrekking des Vaders en des Zoons worden in beide Schriftuurplaatsen te gelijk uitgesproken. De Vader staat in wezensbetrekking tot de Zoon, en de Zoon in verbondsbetrekking tot de mensen. Zo is dan de Heer, die tot David's Heer zegt: zit aan mijn rechterhand! duidelijk de Vader, die tot de Zoon spreekt, even als Hij dit doet in de tweede Psalm, in de woorden: Gij zijt mijn Zoon, eis van Mij en Ik zal U de heidenen geven tot een erfdeel. Trouwens, Israël kende geen ander Heer dan God, en geen andere Verlosser dan Jahweh. Ten andere is het duidelijk, dat de Heere Jezus door zijn vraag: 'Noemt David de Messias zijn Heer, hoe is deze dan zijn Zoon?' ten besluite zijne Godheid UIT DE SCHRIFT ZELF ontegensprekelijk wilde aantonen. David's zoon kon als zodanig niet anders zijn dan een mens; maar was deze mens tegelijk David's Heer, David's God, zo kon de Messias, als zodanig, niet anders zijn dan tegelijk waarachtig God en waarachtig mens, dus de God-mens. En nu, had Jezus zich niet aan hen, priesters en schriftgeleerden, gelijk aan al het volk, als de God-mens geopenbaard? Werd Hij niet door hun ogen gezien als een mens, wandelende onder de mensen, en tegelijk daden doende, zo als God ze alleen doen kon, onbepaald heersende over de wereld der natuur, over de heilige engelenwereld en over die der boze geesten? En niemand kon Hem een woord antwoorden. Het geloof kan alleen op zulke vragen antwoorden; het ongeloof verstomt voor alle vragen Gods en zal er eeuwig voor verstommen. Overtuig u toch altijd meer, dat het ongeloof de volslagenste onmacht is op goddelijk gebied; opdat gij er u niet bevreesd voor maakt. Het ongeloof is alleen een macht, ja een grote macht op Satans gebied; doch voor een tijd, gelijk de Satan zelf een macht voor een tijd is. En wat is nu Satans macht tegen de macht van God, de alleen Almachtige? Noch durfden Hem van die dag af iets meer vragen. Nu kwam er nog een reden bij voor hun schroom, om zich verder met Jezus in gesprek te begeven: zij voelden zich in gevaar, om in hetzelfde geval te komen, waarin zij Jezus hadden willen stellen, in het gevaar van door het volk als onwetend gehouden te worden, of zich iets te laten ontvallen, dat hun haat jegens hen opwekte. Of meent gij, dat de Farizeeën en Schriftgeleerden de Heer niet begrepen? Zij begrepen Hem zeer goed, en zagen de strekking zijner vraag duidelijk genoeg in. Het bewijs, dat Jezus uit de Schrift aanhaalde voor de goddelijke, zowel als voor de menselijke natuur van de Messias, was voor hen voldingend en onweersprekelijk. Nog thans zwegen zij, en verloren daarbij de moed, om verdere vragen te doen. Waarom? Omdat zij tot geen, prijs Jezus als de Messias van Israël wilden erkennen of aannemen. Hun haat jegens Hem was zo groot, dat zij ook bij de onweersprekelijkste bewijzen van zijn Messiasschap, Hem niet als zodanig wilden huldigen. Zij wilden liever geen verlosser hebben, dan dat Jezus hun Verlosser zou zijn. Gij ziet hoe het ten laatste toch alleen aankomt op onze gedachten aangaande de Christus. Het antwoord, dat iemand geeft op de vraag: wat dunkt u van de Christus ? beslist, als het oprecht is, over zijnen geestelijken toestand. Wat de Christus ons is, dat zal Hij ook voor ons zijn. Is Hij onze leraar, ons voorbeeld, maar niet de weg, de waarheid en het leven, Hij zal onze leraar en ons

voorbeeld zijn, maar niet voor ons de weg tot de Vader, de waarachtige God en het eeuwige leven.

23:1 De Heer en de Farizeeën en schriftgeleerden; zijn strafrede.
En de menigte der schare hoorde Hem gaarne. Gedurig herinneren ons de Evangelisten, dat de Heer door het volk met graagte werd gehoord. De Heer was ook, zo als wij zouden zeggen, een rechte volksprediker. En wat is nu een rechte volksprediker? Die rechtstreeks en onbewimpeld het volk verkondigt waar het op aankomt om zalig te worden. De Heere Jezus predikte onophoudelijk zich zelven als de enige weg tot behoudenis, als de enige toegang tot de Vader, en wij moeten Hem, de Heer, ook als zodanig prediken, zullen wij het hart des volks treffen. De mensen horen buiten de kerk genoeg van alles wat zij voor dit leven nodig hebben; als zij dus in de kerk komen, moeten zij horen wat hun nodig is, om zalig te worden, en dat is Jezus, Jezus en dien gekruist, Jezus en dien opgestaan uit de dood en opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods, biddende voor de zijnen. Daarom is het zeer schoon gezegd door iemand, dat, gelijk ieder dorp een weg heeft, die tot de hoofdstad leidt, zo ook iedere preek een uitgang moet hebben naar Christus, als de enige Zaligmaker voor zondaren. En daar al het volk het hoorde, zeide Hij tot zijn discipelen, in zijn leer: Vooreerst wacht u zelven voor de zuurdesem der Farizeeën, welke is geveinsdheid. Voor het laatst, en nu ten aanhore van al het volk, wilde de Heer, als tot afscheid, de Schriftgeleerden en Farizeeën het schoonschijnend masker der geveinsdheid afrukken, dat hun afschuwelijke wezenstrekken bedekte. De ure was gekomen, waarin zij Hem door verraad in hun macht zouden krijgen, en al hunnen wil op de gruwzaamste en wreedste wijze met Hem zouden doen. En nu moest dan ook al het volk weten, hoe het als een blinde geleid werd door blinden, en dat het dus noodzakelijk in het verderf moest en zou storten. De Schriftgeleerden en de Farizeeën zijn gezeten op de stoel van Mozes; daarom al wat zij zeggen, dat gij houden zult houdt dat, en doet het. De Heer erkent hun gezag. Volgens de goddelijke wet waren deze lieden in hun recht, om het volk te onderwijzen en in hun godsdienstige aangelegenheden te leiden en te besturen. Bij ons gaat dat recht uit van de gemeente des Heeren; zij moet bepalen wie, naar het woord van God, haar tot voorgangers en leidslieden mogen strekken. Maar doet niet naar hun werken, want zij zeggen het en doen het niet. De Heer wil zeggen: 'Neemt hen niet tot voorbeelden voor uw gedrag en wandel; al zijn zij goed in de leer, toch falen zij in de praktijk.' De Heer spreekt hier enkel van de voorschriften, die zij uit de wet de Volke voorhielden, en gaat ditmaal hun valse leringen voorbij, waardoor zij leringen, die geboden van mensen zijn, in de plaats stelden van Gods gebod. Want zij binden lasten, die zwaar en kwalijk om te dragen zijn op de schouders der mensen, maar zij zullen die met hun vinger niet aanroeren. Ruim voor zich zelven, willen zij bij anderen de angstvalligste nauwgezetheid. Ja, het is een doorgaand kenmerk van dezulken, die het zelf niet nauw nemen met de innerlijke godsdienst des harten, de naleving van de uitwendige vormelijke godsdienst bij anderen op de gestrengste wijze te eisen. Niet God, maar zij leggen de mensen ondraaglijke lasten op. Gods geboden zijn niet zwaar, mits men een kind van God is; want wat is liefelijker dan de liefde zelve te dienen; maar de dienst, die schijnvrome mensen ook aan Gods kinderen durven opleggen, is zo ondraaglijk zwaar, dat menigeen, die geen gehoor gaf aan het woord des Evangelies: Gij zijt duur gekocht, wordt geen dienstknechten der mensen! daaronder geheel zijn leven bleef zuchten en zwoegen. En al hun werken doen zij om van de mensen gezien te worden. De zich zelven zoekende mens mist het vereiste van het kind van God, dat niet van de mensen wil gezien worden in zijn aanbidding Gods in geest en in waarheid, in het verborgene des harten en in het verborgene van de binnenkamer. Want zij maken hun gedenkcedels breed en de zomen van hun kleren groot. God beval de Israëliet altijd zijne wet voor ogen te houden, ook door uitwendige tekenen, Exodus 13:9, natuurlijk als een tegemoetkoming aan het geheugen, en niet als een in de plaats stellen van het betrachten der wet zelve. De schijnvrome Farizeeën en Schriftgeleerden maakten echter deze uitwendige herinneringstekenen buitengewoon groot en breed, opdat dezen de mensen in het oog vallen, en hun verkondigen mochten, dat onder deze heilige klederen ook heilige harten klopten. En zij beminnen de vooraanzitting bij de maaltijden en de voorgestoelten in de synagogen. Zij zoeken

overal de plaats der eer, en deze mag door niemand gezocht worden; zij moet ons aangeboden worden, alvorens wij ze mogen nemen. Natuurlijk waren de eerste plaatsen aan de dis en in de synagoge, zo als ook nog bij ons in de kerk, van zelve voor de leraren en ouderlingen der gemeente; doch hoe velen ook nog bij ons begeren juist deze bedieningen om de eer, die zij meebrengen, of laten zich althans die eerbewijzingen ruimschoots welgevallen. Zoeken deze de ere Gods en het heil der mensen? Neen, en daarom moge hun de lof van mensen ten deel vallen, van de Heer hebben zij niets dan afkeuring te wachten. Wacht u voor de Schriftgeleerden, die daar gaarne willen wandelen in lange klederen. De Schriftgeleerden waren lieden, die ook in het gewone, openbare, burgerlijke leven zich door hun kleding wilden onderscheiden als geestelijke, vrome, vroede mannen. De Heer keurt alle zelfverheffing af en verwerpt de hoogmoed in iedere vorm. Ook onder ons beminnen velen het ambtsgewaad, ook buiten het ambt. Is het om dezelfde reden, waarom de Schriftgeleerden dit deden, om door de mensen met eer onderscheiden te worden, zo is dit natuurlijk af te keuren; maar doen zij het om daardoor, waar het pas geeft, een invloed ten goede uit te oefenen, zo is het te prijzen. Er zijn mensen, zo menslievend en vriendelijk, dat zij tot ieder geestelijk kunnen spreken, zonder te kwetsen. Mij dunkt, die leraar was op zijn plaats en in zijn recht, die in alle minzaamheid een gesprek aanknoopte met zijn medereiziger, met te zeggen: ‘Ik ben een werver voor Koning Jezus, en tracht ieder over te halen om dienst te nemen bij Hem.’ Over het geheel genomen wordt echter in onze tijd het ambtsgewaad buiten het ambt weinig gedragen, om geen aanstoot te geven of te verwekken. Alleen het beginsel, waaruit men handelt, maakt de zaak kwaad of goed. En beminnen de begroeting op de markten. De markten zijn bij de ouden en in het Oosten de plaatsen van openbare samenkomst, alwaar dus de Schriftgeleerden de voorwerpen van onophoudelijke begroetingen waren. En om van de mensen genoemd te worden RABBI, RABBI! Zij hoorden zich vooral gaarne begroeten met de erenaam van Meester, die hun een voornaamheid gaf boven anderen. Vragen wij, of deze verschijnselen bij ons hebben opgehouden? Zo moeten wij dat ontkennend beantwoorden. Doch wanneer en waar is de hoogmoed niet aanwezig? Hoeveel afgoderij wordt er bedreven door de leraars met hun bediening en door de gemeenteleden met hun leraars! en hoe is dit te voorkomen en te vermijden? Eenvoudig door niet op de bediening te zien, want deze is van God, maar op de persoonlijkheid, want deze behoort ons. De leraar gevoele zich niet uitsluitend als leraar, maar te gelijk en ten allen tijde als broeder onder medebroeders, en de gemeente beschouwe de leraar niet als haar overste, maar als haar broeder en vriend, die zij zusterlijk, maar niet afgod is moet beminnen. Voorts trachte de leraar, door ongeveinsde liefde te betonen, zich ongeveinsd te doen beminnen; want ten laatste komt alles op de persoon aan. Meent gij, dat men, bijvoorbeeld, de rijke als zodanig bemint? Neen, men eerbiedigt hem, omdat hij rijk is, maar wil hij bemind worden, dan moet hij zelf beminnelijk zijn. En zo is het in alle betrekkingen des levens. De eer is veel, maar wat is zij bij de liefde? De Schriftgeleerden zochten naar eer, en zij ontvingen eer, doch werden zij bemind? Neen, zij werden gevreesd, en die men openlijk vreest, wordt daarmee in het verborgene gehaat. De Heer wil, dat de zijnen geringe prijs stellen op de eer, maar des te meer op de liefde. Doch gij zult niet RABBI genoemd worden. Het woord Rabbi, MEESTER, betekent, wij herinnerden het reeds, zoveel als de meerdere. En nu wil de Heer, dat niemand der zijnen zich beschouwe als de meerdere boven zijn naaste, maar als zijns gelijke. Dat hiermee de ware nederigheid in al hare kracht door de Heer gepredikt wordt, is duidelijk. Want één is uw Meester, namelijk Christus. Is Christus alleen de Meester, zo wil Hij niet dat iemand met Hem de titel van Rabbi deelt; hetzelfde geldt van zijn zelf gekozene. benaming Zoon des mensen. Daarentegen wil de Heer wel, dat men zijn hogeren, ja zijn hoogste titel van kind van God met Hem deelt. Herkent gij hierin niet de liefde des Heeren, maar ook niet de nederige mensheid en de majestueuze Godheid van Christus, die wel de geringste titels voor zich behoudt, maar ze tegelijk zodanig adelt, dat niemand ze kan dragen dan Hij? En gij zijt allen broeders. Welk een heerlijke kerkstaat wordt ons hier, als met een enkele

penseeltrek, door de Heer afgebeeld. Alle Christenen broeders! Dit is een gemeenschap naar de Heilige Geest, zo als er in Israël bestond naar het vlees. De Joden, allen uit één Vader, uit Abraham gesproten, waren daarmee allen van nature broeders en zusters, één familie, en voorzeker, dit was een der heerlijkheden van Israël. Allen kinderen te zijn uit één vader, en dat uitgebreid tot een volk! Er is geen tweede voorbeeld van in de geschiedenis der wereld. En hoe liefelijk is het voor iedere Jood dit te weten en die bloedverwantschap te voelen. Doch wij weten, hoe door verloop van tijd de banden des bloeds altijd minder gevoeld worden! Zijn niet ook alle mensen uit één vader en uit één moeder gesproten, en daarmee allen broeders en zusters, dus evengelijken? En door wie wordt dit nog gevoeld? Waar in de wijde wereld is de onderdrukker niet? Ach, de slavernij heeft vele vormen, en danken wij God, dat zij in haren ruwsten vorm althans in onze dagen met vroeger niet gekende kracht bestreden wordt, toch treuren wij nog altijd over de slavernij, die in ontelbare andere minder ruwe vormen blijft bestaan als een altijd voort etende kanker in het vlees der mensheid. Daarom wil Christus, dat althans zijn gemeente in het midden der wereld zij een volk zonder slavernij, een Israël Gods, een broederschap uit meer dan bloedverwantschap, uit geestverwantschap, uit de onderlinge gemeenschap des Heiligen Geestes met Christus, het Hoofd der gemeente; want, let wel, er is geen ware broederschap mogelijk, dan met Christus als de enige Meester aan het hoofd. Ook de wereld, die al wat God doet tracht na te bootsen, tracht altijd weer op nieuw een maatschappij van vrijheid, gelijkheid en broederschap op te richten, maar zonder Christus als de enige Meester te erkennen, en daarom is haar doel onmogelijk te bereiken en zijn al hare pogingen ook in dit opzicht zo vele mislukkingen. Alleen Christenen kunnen en moeten zich in Christus broeders gevoelen, door voor elkander alles te laten vallen wat hen in de wereld onderscheidt, rijkdom en rang, geleerdheid en eer. De ene Christen moet zich aan de ander in geen andere hoedanigheid willen voordoen, dan als een medelid van het lichaam van Christus. Zo zal het in de hemel op volstrekt volmaakte wijze zijn, zo moet het op aarde zo volmaakt mogelijk zijn. Zouden wij het niet billijk voor ondraaglijk achten, wanneer een koning overal koning wilde zijn, zelfs in zijn huiskamer, bij zijn vrouw en kinderen? Zouden wij hem niet toeroepen: ‘Och, leg toch hier ten minste uw koningschap af, waar gij enkel echtgenoot en vader behoort te zijn.’ En zo zouden wij ook wel vele Christenen willen toeroepen: ‘Och, laat toch ten minste in de familiekring van Christen-broederen alles daar buiten staan, wat niet tot de Christelijke, broederlijke liefde behoort.’ En gij zult niemand uw vader noemen op de aarde. Namelijk in geestelijk opzicht; dit blijkt duidelijk uit het onmiddellijk daarop volgende: Want een is uw Vader, die in de hemelen is. De Heer wil zeggen: Gelijk gij maar één aardse vader hebt, zo hebt gij ook maar één hemelse Vader, en deze is God. Op aarde, uit de mensen, moogt gij niemand geestelijk uw vader noemen; dit ware God te kort doen, en is afgoderij. Doch wij weten het allen, hoe spoedig de kerk ook van deze aanminnige eenvoudigheid in Christus is afgeweken! Spoedig kwamen er kerkvaders en biechtvaders, en boven die allen, een vader aller Christenen, de paus! Dat zijn van die verschijnselen, waarmee men des Heeren klaarste woorden moedwillig overtreden heeft, en die dan ook de volledige bewijzen van het anti-christelijk karakter dezer verschijnselen zijn. Wij vragen billijk: wanneer zal, niet de Roomse kerk, Want deze bekeert zich nooit, maar wanneer zal de gemeente des Heeren tot hare schriftuurlijke eenvoudigheid terugkeren; wanneer zal er onder de oprecht gelovigen geen uiterlijke, menselijke, wereldse, maar enkel een innerlijke, geestelijke, goddelijke meerder- en minderheid bestaan? Gij zegt: ‘Zo zal er dan toch verschil tussen de broederen zijn?’ Geen verschil, maar een verscheidenheid, een meerderheid van genadegaven des Heiligen Geestes bij de een boven de ander. Doch waartoe? Tot het betonen der meeste liefde, tot het bewijzen der meeste diensten aan de gemeente des Heeren. De Heilige Geest heeft verscheidene bedieningen in de gemeente, maar tot één doel: tot opbouwing der gemeente, en die Christen is de grootste in de gemeente, die haar de meeste diensten bewijst. Mochten dus de gelovigen met elkander wedijveren in dienst betonende liefde. Intussen moet ook deze uitspraak des Heeren

niet worden misverstaan, alsof men niet in diepe ootmoedigheid mag zeggen, wat hier uit het beginsel des hoogmoeds als verwerpelijk wordt voorgesteld. Immers, gij herinnert u het woord van Paulus (1 Corinthiërs 4:14,15) Ik schrijf u deze dingen, niet om u te beschamen, maar als mijne lieve kinderen vermaan ik u; want al had gij tien duizend leermeesters in Christus, zo hebt gij toch niet vele VADERS, want in Christus Jezus heb ik u door het Evangelie geteeld. Noch gij zult MEESTER genaamd worden, want één is uw meester, Christus. De Heer herhaalt zijn woord, omdat het van het meeste gewicht is, en het terzijde stellen van dat woord de rechte weg is tot het bederf der gemeente, waarvan de Roomse kerk, zo als wij zagen, het voldingendst bewijs is. Zodra de meerderheid in de gemeente niet meer bestond in meerderheid van genadegaven en liefdediensten, maar toegepast werd op personen, ontstond de rang, de heerschappij, en ten laatste die ontzaggelijke hiërarchie, die de Roomse kerk tot een der schitterendste wereldse rijken, die ooit bestonden, hebben gemaakt. Maar de meeste van u zal uw dienaar zijn, en wie zich zelven verhogen zal, die zal vernederd worden. En wie zich zelven zal vernederen, die zal verhoogd worden. De hoogmoed, waardoor de dienaren van Gods volk zich tot meesters, toongevers en bewindvoerders van het volk verhieven, was de val van Israël's kerkstaat. Ook de Roomse kerk gaat na dezelfde zelfverheffing dezelfde vernedering tegemoet. En moet nu ook de Protestantse kerk dezelfde weg opgaan? Mochten wij er tegen bidden en waken! En mochten wij, Wat niet weggenomen kan worden in de vorm, althans doen opwegen door onze persoonlijke zelf-verloochenende liefde, zodat ieder, die nu eenmaal de rang van meester heeft, zich niet meesterachtig gedrage, maar als een beminnelijke, vriendelijke discipel des Heeren onder zijn mededisciplen. Maar wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! De Heer spreekt nu telkens meer de Schriftgeleerden en Farizeeën aan, met bij voeging van het ontzettend woord: Gij geveinsden! waarmee de Heer kennelijk aanduidde, dat Hij alleen sprak van zulke Schriftgeleerden en Farizeeën als vóór Hem stonden, en het op zijn leven toelegden. De oprechte geldt het wee niet, dat over de geveinsde wordt uitgesproken, en niet de naam, dien men draagt, maar het hart, dat men in zich draagt, maakt ons aangenaam of verwerpelijk. De rijke jongeling was ook een Schriftgeleerde, en Jezus beminde hem, en Paulus was ook een Farizeeër, doch geen geveinsde, maar oprecht, en misschien is het om deze reden, dat hij zich onberispelijk naar de rechtvaardigheid, die in de wet is, noemt. Filippenzen 3:6. Want gij sluit het koningrijk der hemelen voor de mensen. Zij waren door hun bediening in de ogen der mensen zoveel als portiers, die de sleutels droegen, om de hemel te openen en te sluiten. De Heer heeft, zo als wij weten, datzelfde beeld voor zijn discipelen gebruikt. De Heer ontzegt de Schriftgeleerden en Farizeeën deze macht niet, maar verwijt hun het schandelijk misbruik, dat zij er van maakten. Het volk ziet in de bedienaren des Heiligdoms van zelf zulke sleuteldragers; van daar hun eerbied, hun ontzag voor priester of leraar. Tevergeefs zegt iemand, die geen priester of geen leraar is, tot het volk: 'Ga in door de poort, de toegang is vrij.' Zij antwoorden: Neen, ons moet behoorlijk opengedaan worden door de portier, en deze is de priester of de leraar. Doch juist daarom komt dan nu ook de grote verantwoordelijkheid op de priester of leraar aan. Het volk wil hen alleen als bevoegde boodschappers horen; wee dus, wanneer zij de boodschap Gods niet aan het volk overbrengen, maar hun eigen ellendige wijsheid. En hebt de sleutel der kennis weggenomen, overmits gij zelven daar niet ingaat, noch degenen, die ingaan zouden, laat ingaan. De Heer beschuldigt hen van tweeërlei misdaad. Vooreerst dat zij het koningrijk der hemelen voor de mensen sluiten, door niet Gods gerechtigheid, maar de eigengerechtigheid, en niet de goddelijke genade, maar de menselijke werken als zaligmakend te verkondigen. Ten andere dat zij de sleutel der kennis wegnemen, door de Schrift te vervalsen, haar van haren eigenlijke zin te beroven, en alzo het recht verstand van Gods woord te doen verloren gaan. Alles zo als bij ons nog heden te zien is en te horen. Het is doorgaans de dubbele zonde van de ongelovige voorgangers des volks, dat zij niet alleen voor zich zelven het Evangelie verwerpen, maar ook van hun macht en invloed gebruik maken, om het ook door het volk te doen verwerpen. Valse leraren vallen niet enkel zelven van God af,

maar slepen, zo als Satan deed, ook nog zo velen als zij kunnen, mee in hun val. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! want gij eet de huizen der weduwen op. Uit een valse leer volgt ook welhaast een oneerlijke praktijk. Geen groter drogrede dan het gezegde: 'het is hetzelfde wat gij gelooft, als gij maar goed leeft.' Gij kunt volstrekt onmogelijk goed leven als uw geloof vals is. Het geloof, dat Gode behaagt, en zonder hetwelk men Gode niet kan behagen, is een goddelijk levensbeginsel. En hoe kan nu iemand zonder goddelijk levensbeginsel goddelijk en Gode welbehaaglijk leven? Het is onmogelijk. Doch spoedig verraadt zich dan ook het valse geloof in zijn vergiftige vruchten. Zij, die het koningrijk der hemelen niet in willen gaan, willen gaarne het koningrijk der aarde binnentreden. Geldgenot en zingenot worden nu de hoofdgenoegens van hun leven, en alleen om deze te verkrijgen, doen zij zich voor als zeer godsdienstig. Bijzonder bij de zwakken en weerlozen, bij de weduwen en eenzamen spreiden zij hun netten uit en bemeesteren zij wat deze bezitten. En dat onder de schijn van lang te bidden. De overgodsdienstigheid meent zich niet beter te kunnen doen kennen, dan door overdrijving van uitwendige godsdienstige verrichtingen. Een kort gebed zou de schijn kunnen geven, alsof men over de godsdienst licht heenliep, daarom moet het een lang gebed zijn, waarmee men vertrouwen zal inboezemen aan het argeloos hart, dat aan geen vroom bedrog kan geloven. Daarom zult gij te zwaarder oordeel ontvangen. Ieder, die van een ander naam misbruik maakt, om anderen er mede te bedriegen, is schuldig voor de wet; maar die tot datzelfde einde misbruik maakt van des konings naam is ten hoogste schuldig; hoeveel te meer dan de mens, die een zodanig misbruik maakt van de naam van God. Als de duivel zich voordoet als een engel des lichts, dan toont hij zich juist in al zijn boosheid. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! want gij omreist zee en land, om een jodengenoot te maken, en als hij het geworden is, maakt gij hem een kind der hel, tweemaal meer dan gij zijt. Hoe sterk gekleurd deze woorden zijn, ze zijn feitelijk waar. De geschiedenis der kerk stelt ons bijzonder de Jezuïeten voor, als de natuurlijke opvolgers der Farizeeën en der Schriftgeleerden, en als de erfgenamen van al hun geveinsdheid en goddeloosheid, ook van hun ijver om zee en land te omreizen, ten einde zich discipelen te maken. Daarbij is het van algemene bekendheid, dat de renegaat (de tot een andere mening overgaande ijveraar) altijd tweemaal vuriger in ijver voor de aangenomene mening is dan hij, die er in geboren is. Men wil dan gewoonlijk inhalen, wat men meent vroeger verzuimd te hebben, en wordt daartoe geprikkeld door hen, die ons tot hun gevoelen hebben overgehaald. Heeft dit nu plaats in het goede en ware, dan is er zo als bij Paulus, een dubbele ijver voor God; maar heeft dit plaats in de leugen en het bedrog, dan is er een dubbele ijver in het boze. Wee u, gij blinde leidslieden! Nu begint de Heer hun diepe onkunde in geestelijke zaken in het licht te stellen. Zij, die zich als de meest beschaafden en geleerden der maatschappij, en daarmee als de leidslieden van het onwetende volk beschouwden, worden door de Heer bewezen blinde leidslieden te zijn. Die zegt: ZO WIE GEZWOREN ZAL HEBBEN BIJ DE TEMPEL, DAT IS NIETS; MAAR ZO WIE GEZWOREN ZAL HEBBEN BIJ HET GOUD DES TEMPELS, DIE IS SCHULDIG. Gij ziet, ook hier is geen sprake van de wettigheid of onwettigheid van de eigenlijke eed, de eed bij de naam des Heeren; maar van het bezweren van hetgeen men zegt, door een krachtwoord, door een beroep niet op de heilige God, maar op een heilige zaak, met één woord: van het vloeken en zweren. De Farizeeën maakten echter hierin niet alleen een wezenlijk onderscheid, maar zij maakten ook een onderscheid tussen het zweren bij het een of bij het ander. De Heer overtuigde hen thans èn dat er geen onderscheid is tussen de een bezwering en de andere, èn dat het zweren bij een heilige zaak gelijkbetekenend is met het zweren bij de heilige God. Gij dwazen en blinden! Want wat is meerder: het goud of de tempel, die het goud heiligt? De zaak is duidelijk. Wanneer iets zijn waarde ontleent aan de plaats, waar het is, dan komt deze plaats de meerderheid toe. En zo wie gezworen zal hebben bij het altaar, dat is niets; maar zo wie gezworen zal hebben bij de gave, die daarop is, die is schuldig. Men staat verbaasd over de kleingeestige spitsvondigheden van deze in eigen oog zo verstandig grote mannen. Doch men

ziet het doorgaans, wanneer geleerden de smaak verloren hebben voor de grote waarheden Gods naar de Schrift, dan scheppen zij vermaak in de nietigste haarkloverijen, en verdiepen zij zich in uitpluizingen, waar ieder verstandig man de schouders voor ophaalt. Gij dwazen en blinden! Want wat is meer, de gave, of het altaar, dat de gave heiligt? Juist door de gave op het altaar te leggen, wordt het een gave aan God; leg haar op een andere plaats, en zij houdt op een Godgewijde gave te zijn. Daarom wie zweert bij het altaar, die zweert bij hetzelve. en bij al wat er op is. Hier vat de Heer de zaak nog breder en dieper op. Het altaar is, om er de gaven aan God gewijd, op te leggen; zonder die gaven zou het altaar van geen nut zijn; gevoeglijk behoren altaar en gaven te samen; ze zijn onafscheidelijk en moeten dus gelijktijdig gedacht worden. En wie zweert bij de tempel, die zweert bij de tempel en bij die, die daarin woont. Ontleent het goud en ontlenen al de sieraden en gereedschappen hun waarde aan de tempel, waarin zij gevonden worden, de tempel ontleent op zijn beurt zijn waarde aan het doel, waartoe hij is opgericht: om een plaats te zijn van de bijzondere tegenwoordigheid Gods. God is overal tegenwoordig uit kracht zijner natuur. Hij is bijzonder tegenwoordig in de tempel, uit kracht van zijn verbond en van zijn belofte! En wie zweert bij de hemel, die zweert bij de troon Gods en bij die, die daarop zit. De woorden bij de hemel zijn ook bij ons nog in zwang, en bij hoevelen wordt de naam Gods niet in hun dagelijkse gesprekken gedurig ijdel uitgesproken! In hoe vele romans, tijdschriften en toneelstukken speelt men op de lichtvaardigste wijze met deze uitdrukkingen. Zij zijn verre van onschuldig te zijn, zo als de meeste mensen menen; zij zijn integendeel, ten hoogste schuldig. God zelf heeft verklaard niet onschuldig te zullen houden die zijn naam misbruikt, Exodus 20:7. Dat zich dan een ieder eerbiedig wachte om het heilige onheilig te gebruiken, want wie zal in het gericht God kunnen tegenspreken? Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! want gij vertient de munt en ruite, de dille en de komijn en alle moeskruid. De Heer kende al de geheimen van deze lieden; alles lag geopend voor zijn ogen; Hij kende de roerselen hunner gedachten en hunner daden, en stelde ze in het licht van Gods aangezicht. Reeds nu stonden deze goddeloze mannen in het gericht van Hem, die harten en nieren proeft, en doodde Hij ze met het zwaard zijns monds. Het was de voorproef van het eeuwig oordeel, waarin deze zelfde woorden, nu door Christus in de staat zijner nederigheid gesproken, door Christus in zijn heerlijkheid zouden worden herhaald. Gij weet, het tiende geven voor het onderhoud des tempels en zijn dienaren was een goddelijke instelling, Leviticus 27:30-34. Doch men kan Gods gebod naar Gods harte, dat is onbekrompen, ruim en mild, én met angstvallige nauwgezetheid vervullen. In plaats dat deze lieden een ruime overslag over hun bezittingen en inkomsten maakten, en daarvan een tiende en nog wat daarenboven voor God en zijn dienst afzonderden, rekenden zij alles uit naar de waarde, die het had, tot de geringste dingen toe, om toch niet te weinig te geven, maar ook niet te veel. En gij laat na het zwaarste der wet, namelijk het oordeel en de liefde Gods, de barmhartigheid en het geloof. Het zwaarste der wet is hare innerlijke, geestelijke bedoeling, die het hart in aanspraak neemt. Niets is lichter dan het verrichten van uitwendige voorschriften, zo als het tiende geven voor het heiligdom van wat men bezit; maar God te dienen met zijn verstand, door te oordelen wat Gods wil is, en wat Gods wil niet is, en met zijn hart, door liefde te oefenen overal waar nood en lijden is, en met zijn geloof door op Gods woord en beloften in alles voor de tijd en de eeuwigheid te vertrouwen, dat is zwaar, en toch daarop komt het alleen aan. Deze dingen moest men doen en de andere niet nalaten. De Heer verklaart het opvolgen van de uitwendige voorschriften der wet niet voor nutteloos; neen, Hij wil, dat zo lang de wet der uitwendige handelingen niet door God zelf is verbroken (zo als door de verwoesting van de tempel zou geschieden), alles in zijn kracht blijven zou; ja, Hij heeft zelfs niets tegen de meest consciëntieuze, nauwgezetste vervulling van deze plichten, mits zij met een even nauwgezette betrachting van de innerlijke geestelijke geboden Gods gepaard gaan. Het voorbeeld van zulk een nauwgezetheid zien wij in Job, die het oordeel en de liefde Gods, de barmhartigheid en het geloof in de hoogste mate oefende, en daarbij zo nauwgezet was in alle uitwendige dingen, dat

hij zelfs voor de mogelijkheid dat zijn kinderen bij hun maaltijden konden gezondigd hebben, de Heer zijn zoenofferande bracht. Gij blinde leidslieden, die de mug uitzijgt en de kemel doorzwelgt. Een schilderachtig schoon gezegde, dat met weinige woorden geheel het geveinsd farizees karakter uitdrukt. In de bijzaken de uiterste nauwgezetheid, en in de hoofdzaken de uiterste onverschilligheid te tonen, is het kenmerkende ook nog van vele geveinsden onder ons. Zij zijn gelijk aan die vrouwen, die bij misvormdheid van lichaam des te overvloediger en opzichtiger zijn in haar opschik. Neen, men bedekt geen inwendig gebrek door uitwendige overvloed, en het fraaie masker neemt de lelijkheid van het gelaat niet weg; het bedekt, het verbergt haar alleen tot zo lang het afvalt of afgerukt wordt. God ziet niet op de uitwendige verschijnselen, maar op het hart, op het verborgene, op de innerlijke bewegingen onzes gemoeds, en Hij heeft lust tot waarheid in het binnenste. Dat wij dan eerlijk zijn in het godsdienstige, eerlijk jegens God, ons voor Hem tonende zo als wij zijn, en eerlijk jegens de mensen en jegens ons zelven, door niet meer te willen schijnen dan wij zijn. Doch boven alles, dat wij ons stellen onder de invloed des Heiligen Geestes, Hem biddende om de genade van de besprenging onzer consciënties met het bloed van Jezus Christus tot de reinigmaking onzer harten van alle dode werken. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën! gij geveinsden! want gij reinigt het buitenste des drinkbekers en des schotels, maar van binnen zijn zij vol roof en onmatigheid. Gij blinde Farizeeën, reinigt eerst dat binnen in de drinkbeker en in de schotel is, opdat ook het buitenste dezelve rein worde. Deze lieden waren uiterst gesteld op reine schotels en bekers, maar stelden er geen bezwaar in om er overdadig spijs en drank uit te genieten, dat niet zelden door onrecht verkregen was. De Heer zegt hun: ziet niet op de reine schotel, maar of uw spijs en drank u voegt en eerlijk verkregen is. Wij weten, de natuurlijke mens, de mens, die nog geen genade heeft, zoekt het altijd in het uitwendige. Als dat maar schoon en goed is, dan is hij tevreden; over het inwendige bekommert hij zich niet. In tijdelijke dingen is dat bijzonder jonge lieden eigen. Zij menen als zij maar in het uitwendige voorspoedig zijn, een goed huwelijk kunnen doen, een goed huis kunnen bewonen, fraaie klederen kunnen dragen, dat zij dan van zelf gelukkig zijn. Doch hoezeer bedriegen zij zich! Uitwendige dingen brengen het genoegen niet aan, indien er geen innerlijk genoegen is. Indien het hart niet in liefde en wederliefde kan leven, dan zijn de uitwendige genoegens zonder smaak en zonder kracht. In het geestelijke is het niet anders. Uiterlijke godsdienstigheid zonder innerlijke godsvrucht geeft geen vrede, maar neemt hem weg. Daarenboven is het een bedrog, dat men pleegt jegens God en de naaste. Ons hart moet zijn als het horloge; als dit een goed binnenwerk heeft, dan wijst het uitwendig de uren van zelf nauwkeurig aan, maar zonder dat kunt gij de wijzers gedurig verzetten, doch niet goed doen lopen. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! want gij zijt de graven gelijk, die niet openbaar zijn, en de mensen, die daarover wandelen, weten het niet, ja, de wit gepleisterde graven, die van buiten wel schoon schijnen, maar van binnen zijn zij vol doodsbeenderen en alle onreinheid. Sterker beeld kon de Heer wel niet nemen om, bij al het vertoon van uitwendige zedelijkheid, het verderfelijke van slechte beginselen aan te wijzen. De houding van de huichelaar is aanlokkelijk, maar zijn hart is afzichtelijk. Alzo schijnt gij wel de mensen van buiten rechtvaardig, aar van binnen zijt gij vol geveinsdheid en ongerechtigheid. Als men zelf oprecht, en daarbij jeugdig is, kan men zich niet voorstellen, dat er mensen in de wereld zijn, die de godsdienst bezigen tot een dekmantel hunner boosheid. Doch de ervaring leert ons weldra, dat zij er zijn. Nog thans, in ons allen ligt het beginsel der geveinsdheid. Wij tonen ons doorgaans van onze beste zijde aan de mensen. Hebben wij echter genade ontvangen, zo tonen wij ons wel eens met al te grote oprechtheid van onze slechtste zijde aan de mensen, zodat zij tegen ons vooringenomen worden. Ook dit mag niet zijn. Is ons hart gereinigd door het geloof, zo moeten ook onze lippen rein zijn. Alsdan moeten wij ons LICHT laten schijnen voor de mensen, zó dat zij onze goede werken zien en de Vader in de hemel er voor prijzen. En een van de wetgeleerden antwoordende, zei: MEESTER! ALS GIJ DEZE DINGEN ZEGT, ZO DOET GIJ OOK ONS SMAADHEID AAN. Doch Hij

zeide: WEE OOK U, WETGELEERDEN, EN WEE U, GIJ SCHRIFTGELEERDEN EN FARIZEEËN, GIJ GEVEINSDEN; WANT GIJ BOUWT DE GRAVEN DER PROFETEN OP EN VERSIERT DE GRAFTEKENEN DER RECHTVAARDIGEN, EN UWE VADEREN HEBBEN ZE GEDOOD. Het gebeurt doorgaans, dat de mannen Gods, die hun tijdgenoten op nieuw met kracht herinneren aan de weg des levens en de weg des doods, bij hun leven gehaat, vervolgd en gedood, maar na hun dood geëerd worden. Trouwens, dan zwijgen zij: zij kunnen alsdan geen oordeel meer uitspreken of voltrekken, en men waant daarbij, dat het leed hun zelven aangedaan, vergoed wordt door de eer, die men hun nagedachtenis aandoet. En zegt: INDIEN WIJ TEN TIJDE ONZER VADEREN WAREN GEWEEST, WIJ ZOUDEN MET HEN GEEN GEMEENSCHAP GEHAD HEBBEN AAN HET BLOED DER PROFETEN. Het nageslacht van wrede woestelingen bestaat niet zelden uit de ingetogenste lieden, die met dezelfde boosheid hunner vaderen in hun hart, uitwendig de zachtste zeden ten toon spreiden. Doch de slang verwisselt wel van huid, maar niet van aard. Aldus getuigt gij tegen uzelven, dat gij kinderen zijt dergenen, die de profeten gedood hebben. Noemden zij dezulken, die de profeten doodden, hunne vaderen, zo stelden zij zich zelven voor als hun kinderen. De gevolgtrekking is zo juist als scherp, scherp als een tweesnijdend zwaard. Waarom ook de wijsheid Gods zegt: ik ZAL PROFETEN EN APOSTELEN TOT HEN ZENDEN, EN VAN DIE ZULLEN ZIJ SOMMIGEN DODEN, EN SOMMIGEN ZULLEN ZIJ UITJAGEN. Dat de Heer zelf de wijsheid Gods is, zullen wij terstond zien. De wijsheid Gods betekent hier niet de Goddelijke wijsheid op zich zelve, want in de Godheid is geen afgezonderdheid denkbaar, maar de zich openbarende, de sprekende wijsheid Gods. Gij dan ook vervult de maat uwer vaderen. De goddeloze kinderen zetten de goddeloosheid hunner vaderen voort, en vullen de reeds hoog gevulde maat der ongerechtigheid tot de rand toe. Gij slangen, gij adderen-gebroedsels. De Heer gebruikt hier dezelfde woorden, als die reeds Johannes de Doper van deze diep bedorven mensen gebruikte, Mattheus 3:7; zij zijn, een andere uitdrukking voor die van kinderen des duivels, de oude slang, of draak. Daarom zei de Heer tot zijn discipelen, doelende op de helse geesten: Ik heb u macht gegeven op slangen en schorpioenen te treden. Zeker, de genoemde woorden klinken hard, en steken sterk af bij de grote beleefdheid, waarmee niet zelden zelfs gelovige geleerden de ongelovige Schrift- en Christus-bestrijders van onze tijd behandelen, de personen afscheidende van hun dwalingen; doch de Schrift kent geen verschil tussen de verleiding en de verleider, en ook niemand onzer zal tot een dief zeggen: Ik ben de vijand van uw zaak, maar de vriend van uw persoon. En waarom zegt men dit dan tot iemand, die, zo al niet ons, dan toch onze naaste de enige troost in leven en in sterven ontsteelt, zodat er menige Maria bij het ledige graf des Heeren eeuwig zou moeten wenen en zeggen: Zij hebben mijnen Heer weggenomen, en ik weet niet waar zij Hem gelegd hebben, als de Heer zelf zich niet aan de zijnen openbaarde. Hoe zult gij de helse verdoemenis ontvlieden? Wat de Heer voegt, voegt niet altijd de discipel. Des Heeren oordeel is altijd rechtvaardig; ons oordeel kan feilen; de Heer kent het hart, wij kennen het niet. Daarom zegt de Apostel tot ons: Zegent en vervloekt niet, Romeinen 12:14, en zegt de Heer zelf: Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt, Mattheus 7:1. Dit geldt echter het persoonlijk oordeel van de ene mens over de ander, en niet het oordeel over de ongelovige en goddeloze als zodanig. Wij kunnen niet alleen, maar wij moeten gedurig zeggen: die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem. Dezelfde Apostel, die zei: Zegent en vervloekt niet, zei: wie een ander Evangelie verkondigt dan hetgeen u verkondigd is, die zij vervloekt. En dezelfde Heer, die zei: Oordeelt niet, zei tot de huichelaars: Hoe zult GIJ de helse verdoemenis ontvlieden? Daarom ziet, Ik zend tot u profeten en wijzen en schriftgeleerden. Hier ziet gij, dat de Heer zelf de zich openbarende, de sprekende wijsheid Gods is. Als zodanig wordt Hij reeds Spreuken 8 voorgesteld, gelijk wij gezien hebben. Trouwens er is geen andere openbaring des Vaders denkbaar, dan in de Zoon, door de Heilige Geest. De Heer openbaart zich dan ook hier in zijn volle majesteit en

waardigheid. Hij zegt niet: God, mijn Vader zendt tot u, maar in volkomene eenswezenheid met de Vader zegt Hij: 'Ik zend op nieuw, als in de dagen van ouds tot uwe vaderen, zo thans tot u mijne gezanten als profeten, als wijzen, als schriftgeleerden, om u tot de zaligheid te roepen, door het geloof in Mij.' En uit hen zult gij sommigen doden en kruisigen, en sommigen uit hen zult gij geselen in uwe synagogen, en zult ze vervolgen van stad tot stad. Hetzelfde wrede lot, dat hun vaderen de Godsgezanten van ouds deden ondergaan, zullen zij des Heeren gezanten doen ondergaan. Opdat op u kome en geëist worde van dit geslacht al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is op de aarde, van het bloed des rechtvaardigen Abels af, tot op het bloed van Zacheria, de zoon van Barachias, die gij gedood hebt tussen de tempel en het altaar. Wie tegen de zonde der vaderen niet feitelijk protesteert, die maakt zich tot hun medeplichtige, en laadt hun oordeel op zich. En met die diepte der bedorvenheid neemt ook de zwaarte der straf toe. Waar de voorgeslachten gezondigd hebben, en met verschoning door God behandeld zijn, en de nageslachten zich door deze lankmoedigheid Gods niet tot bekering laten leiden, maar van kwaad tot erger gaan, daar ondergaat dat nageslacht het altijd meer verzwaard oordeel van God. Daarom zal het laatste oordeel, dat God over de goddeloze wereld brengt, het aller zwaarste oordeel, het inbegrip van alle oordelen, het eeuwig oordeel zijn. Als de mensen zich niet door al de reeds plaats gehad hebbende oordelen Gods laten waarschuwen, maar in hun onbekeerdheid volharden, dan vallen ten laatste alle Gods oordelen tegelijk op hen, zodat zij moeten uitroepen: Bergen, valt op ons, en heuvelen, bedekt ons van wege de schrik des Heeren, en van wege de heerlijkheid zijner majesteit. Jesaja 2:21 Lu 23:30 Voorwaar zeg Ik u, al deze dingen zullen komen over dit geslacht. Hier voorspelt de Heer aan Israël de kort ophanden zijnde verwoesting van stad en tempel. De maat der ongerechtigheid van Israël was vol voor God, het oordeel stond voor de deur, de bijl lag aan de wortel des booms. Israël zou weldra ophouden een staat te zijn in het midden der staten, en in ballingschap rondzwerven onder de volken, tot aan de voleinding der tijden. Voorzeker, wij vinden vele ontzettende strafredenen bij de profeten, doch hoe overtreft de strafrede des Heeren alles wat vóór Hem in dit opzicht gezegd is. De kracht en majesteit der denkbeelden én der woorden gaan alles te boven. Men moet tot de beslist ongelovigen, tot de onvatbaren voor alles wat Goddelijk schoon en waar is, behoren, om niet uit iedere volzin te horen, dat het de Heer der heerlijkheid zelf is, die hier spreekt, en die met deze rede zijn profetisch ambt neerlegt, om zijn hogepriesterlijke bediening te aanvaarden. Vergelijken wij nu deze strafrede met de bergrede, waarmee de Heer zijn profetisch ambt onder Israël begon, dan zien wij in Israël de man aangewezen, die des Heeren woord gehoord en niet gedaan heeft. Daarmee was zijn huis op een zandgrond gebouwd, en niet bestand tegen storm en vloed, en viel het, en zijn val was groot! Dit zegt de Heer in de volgende woorden, waarin de heilige liefde weder bij Hem de bovenhand heeft over de heilige toorn. Jeruzalem, Jeruzalem! Gij, die de profeten doodt en stenigt die tot u gezonden zijn! Hoe dikwijls heb Ik uw kinderen willen bijeen vergaderen, gelijk een hen hare kiekens bijeen vergadert onder de vleugelen, en gijlieden hebt niet gewild. Hoe aandoenlijk, niet waar? Van de hevigste verontwaardiging gaat de Heer terstond over tot de tederste aandoening der diepste weemoedigheid. Wij herhalen deze woorden uit Mattheus dan ook hier, ofschoon wij ze reeds vroeger bij Lucas aantroffen. Wij weten ook niet, aan welke gelegenheid als de juiste de voorkeur te geven. Beide gelegenheden zijn even gepast. De Heer heeft het volk, dat nu over de ganse aarde zou verstrooid worden, met al de liefde, die in Hem was, zoeken bijeen te houden, gelijk de klokhen hare jongen onder hare vleugels bij een houdt; doch wat de Heer wilde wilde Israël niet, en zo was Israël's val onvermijdelijk. Wij zien het ook hier, dat de wil van de mens over zijn lot beslist. Wat de mens wil, ernstig wil, dat geschiedt hem. Wil hij tot Jezus komen, hij wordt door Jezus aangenomen; doch er zijn, van wie Jezus zegt: Gij WILT tot Mij niet komen, opdat gij het leven mag hebben, Johannes 5:40. En waarom wil de mens niet tot Jezus, in wie toch alleen het leven, het eeuwige leven is, komen? Omdat hij niet gelooft, dat alleen in Jezus het eeuwige leven is, maar meent dat hij ook buiten Jezus leven kan. Doch buiten Jezus

kan men wel tijdelijk leven, leven zolang totdat men sterft, maar kan men niet eeuwig leven. Ziet, uw huis wordt u woest gelaten. Het was de laatste maal, dat de Heer de tempel betrad, met Hem verliet de heerlijkheid Gods de heilige plaats, en werd zij tot verwoesting gesteld. Het gezicht van Ezechiël (Ezechiël 11:23 24:21) trad in zijn laatste en volle verwezenlijking. Want voorwaar Ik zeg u: Gij zult Mij van nu aan niet meer zien, totdat de tijd zal zijn gekomen, dat gij zeggen zult: GEZEGEND IS HIJ, DIE KOMT IN DE NAAM DES HEEREN. En Jezus ging uit en vertrok van de tempel. De Heer neemt afscheid van de tempel; voor altijd? Neen, voor een tijd, ofschoon een zeer lange tijd. De tempel zou verwoest worden, doch niet onherstelbaar. Niet dat er weer een tempel in de vorm als van ouds gebouwd en de oude eredienst hersteld zal worden, dit alles heeft zijne betekenis voor altijd verloren, Johannes 4:21-24 en zal niet meer opkomen in het hart of de gedachten van het bekeerde Israël der laatste dagen, Jeremia 3:16,17. Nochtans zal er een herstel zijn, zowel van Israël als van diens land en tempelstad, op een Goddelijke wijze, zo als de profeten ons dit beschrijven in de prachtigste vergezichten, waarvan de slotsom is: De naam der stad zal van die dag af zijn: DE HEERE IS ALDAAR, Ezechiël 48:35. Een verheerlijking derhalve, waarvoor onze taal geen uitdrukkingen heeft, en waarop het woord der Schrift van toepassing is: Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklommen, heeft God bereid die, die Hem liefhebben, 1 Corinthiërs 2:9.

24:1 De Heer en de discipelen tegenover de tempel.
En als Hij uit de tempel ging, zei een van zijn discipelen tot Hem: MEESTER! ZIE, HOEDANIGE GEBOUWEN! Wij komen thans, zo als gezegd is, tot het aaneengeschakeld verhaal van de vragen en antwoorden over de verwoesting des tempels en Israël's en 's werelds toekomst. Hoe menigmaal hadden de discipelen de in pracht schier alles overtreffenden bouw des tempels, welke vele gebouwen tot een schone eenheid samenvatte gadegeslagen, en er nimmer de Heer opmerkzaam op gemaakt! Thans, nu Hij tot de oversten des volks gezegd had: Uw huis wordt u woest gelaten, zien de discipelen, zodra zij buiten de tempel zijn, onwillekeurig de tempel er op aan, en de indruk, die zij van deze aanschouwing ontvangen, is te groot om die voor zich te houden. Zij willen de Heer in hun bewondering doen delen, en zeggen: Meester! zie, hoedanige gebouwen! En zijn discipelen kwamen bij Hem, om Hem de gebouwen des tempels te tonen. Alsof de Heer ze niet meermalen zelf gezien had! Doch zij hadden nimmer opgemerkt, dat de Heer zich ooit bijzonder met de beschouwing van de prachtige bouwwerken des tempels had ingelaten. en nu de Heer er in dit ogenblik een oog voor scheen te hebben, naardien Hij op het zeggen van een der discipelen zijn blik op deze gebouwen vestigde, kwamen al de discipelen, om Hem alles in de bijzonderheden, met welke zij, gelijk al de Joden, zeer ingenomen waren, aan te wijzen. En als sommigen zeiden van de tempel, dat hij met schone stenen en begiftigingen versierd was, antwoordde Jezus: ZIET GIJ NIET DEZE GROTE GEBOUWEN, EN AL DEZE DINGEN? WAT ECHTER DEZE DINGEN AANGAAT, DIE GIJ AANSCHOUWT, ER ZULLEN DAGEN KOMEN, IN WELKE NIET EEN STEEN OP DE ANDERE STEEN GELATEN ZAL WORDEN, DIE NIET AFGEBROKEN ZAL WORDEN. Hoezeer verschilde dit antwoord des Heeren met de verwachting der discipelen! Met blijkbare ingenomenheid werd al dat schone door de discipelen opgenoemd, en het kwam hen niet in de gedachte, dat al die pracht weldra tot een puinhoop zou worden gemaakt. Doch de Heer schikte zich niet naar de vooroordelen zijner tijdgenoten, zo als de ongelovigen zeggen, maar getuigde van de waarheid in alles en ten allen tijde. Hij voorspelde zijn discipelen, wat eerst na veertig jaren van genade en tijd geven tot bekering geschieden zou, maar dat nu nog in geen mensen gedachten kon opkomen, omdat het volstrekt ondenkbaar was: de val van stad en tempel. En als Hij gezeten was op de Olijfberg tegenover de tempel. Op deze schone hoogte, van waar de Heer na niet vele weken meer zou opvaren tot zijne Vader, na dood te zijn geweest en weer levend te zijn geworden, zet de Heer zich, na zijn afscheid van het volk, voor de laatste maal neer, om een weinig te rusten van de vermoeienis van de dag, en alsdan naar Bethanie te gaan om te overnachten. De Heer was echter blijkbaar reeds vroeg in de namiddag van het volk heengegaan. Gingen zijn discipelen tot Hem. En vraagden Hem Petrus, Jacobus, Johannes en Andréas alleen. Deze vier waren zijn meest vertrouwde discipelen, en zij waren vrijmoedig in het vragen naar de bijzonderheden van het koningrijk God dan de overige discipelen, die gewoonlijk enkel toehoorder en toeschouwers waren. Meester! zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn, en welke zal het teken zijn van uw toekomst en van de voleinding der wereld, wanneer al deze dingen geschieden en voleindigd zullen worden? Waarschijnlijk hielden de discipelen, onverlicht door de Heilige Geest als zij waren, deze dingen voor gelijktijdige zaken. De verwoesting van stad en tempel, de toekomst des Heeren, de voleinding der wereld, waarvan de Heer onderscheidenlijk gesproken had, waren voor hen, in ieder geval, duistere zaken, waarvan zij zich moeilijk enige ordelijke voorstelling konden maken, en daarom vroegen zij de Heer om nadere toelichting van hetgeen Hij gezegd had. En Jezus antwoordende, zei tot hen: ZIET TOE, DAT NIEMAND U VERLEIDE; WANT VELEN ZULLEN KOMEN ONDER MIJN NAAM, EN ZULLEN VELEN VERLEIDEN, ZEGGENDE: Ik ben de Christus, en de tijd is nabij gekomen! GAAT DAN HEN NIET NA. De Heer begint met zijn eigen wederkomst, en scheidt deze af van de verwoesting van Jeruzalem. Hij waarschuwt zijn discipelen, om zich niet door een vals gerucht van zijn komst te laten verleiden. De geschiedenis heeft geleerd, hoe nodig deze waarschuwing was.

Immers aan een valse Messias heeft het Israël niet ontbroken. Bar-Cochba wierp zich op als de Messias der ongelovige Joden, welke om zijnentwil de laatste dodelijke slag van de Romeinen ontvingen. De ware Messias verlost zijn volk van hun ongerechtigheden, en maakt hen zalig van hun zonden, maar verlost zijn vijanden (het ongelovig Israël) niet van het juk der Romeinen. En wanneer gij zult horen van oorlogen en geruchten van oorlogen en beroerten, ziet toe en wordt niet verschrikt; want al deze dingen moeten geschieden; maar nog is het einde niet. Hiermee scheidt de Heer de verwoesting van Jeruzalem af van het einde der wereld. Deze zijn twee geheel onderscheidene zaken. Oorlogen en geruchten van oorlogen zijn geen tekenen van het naderend einde der wereld; want er is bijna geen mensenleven, waarin geen oorlog werkelijk ontstaat, of geen gerucht van een verre oorlog tot ons komt. Maar zij zouden voor de discipelen tekenen zijn van de naderende val van Jeruzalem. Thans was alles nog in diepe vrede, en lag Jeruzalem met zijn prachtige tempel aan de voet van de Olijfberg, in zijn hoogste bloei en in zijn schitterendste luister. Er was vrede met Rome, het machtige Rome, dat zijn overwonnen volken ook wist te beschermen tegen elke aanval van buiten. Niemand, wij herhalen het, kon dus vermoeden, dat beiden de stad en de tempel ter verwoesting waren gewijd, en geheel het volk tot een staatkundige dood opgeschreven was. Alleen Hij, voor wie de toekomst één is met de tegenwoordigheid, zag het wegnemen van de vrede en het uitbarsten van een der verschrikkelijkste oorlogen, die in de laatste tijden gevoerd waren. Want het ene volk zal tegen het andere volk opstaan, en het ene koningrijk tegen het andere koningrijk, en er zullen aardbevingen zijn in onderscheidene plaatsen, en hongersnoden, en pestilentiën, en beroerten. Er zullen ook schrikkelijke dingen en grote tekenen van de hemel geschieden; doch al deze dingen zijn naar beginselen der smarten. Er zijn in de natuurlijke en zedelijke wereld een menigte voorbereidingen, en daarmee voortekenen van buitengewone gebeurtenissen. Doordien alles naar de wetten Gods een opvolging is van oorzaken en gevolgen, en alles aaneenhangt gelijk de schakelen in een keten aaneenhangen, zo ontstaan wel soms de grote wereldgebeurtenissen eensklaps, even als de ontploffing van een kruitmagazijn, doch de aanvulling van dit kruitmagazijn geschiedt niet op eens, maar van lieverlede. Op zulke voorbereidingen en voortekenen van de verwoesting van Jeruzalem maakt de Heer zijn discipelen oplettend. Nog eens, zij moesten niet Jeruzalems val met de voleinding der wereld vereenzelvigen. Voordat het laatste zou gebeuren, moest er nog zeer veel voorafgaan. Ja, zo nabij Jeruzalems verwoesting was, zo ver was nog de ondergang der wereld. Alleen in zo ver alle bijzondere oordelen Gods voorafspiegelingen en voorlopers zijn van Gods algemeen en eindoordeel over deze wereld, wordt het oordeel over Jeruzalem in verband gebracht met het laatste oordeel. Het oordeel over Jeruzalem en de voorafgaande toebereidselen daartoe zouden slechts beginselen zijn der smarten, welke eenmaal de ganse wereld der ongelovigen zouden overkomen. Dat voorts hier en in de volgende voorspellingen reeds de grondslagen worden gelegd van de Apocalyps (de Openbaring aan Johannes) is duidelijk. Al wat de Heer in de kiemen te aanschouwen gaf, dat gaf de Heilige Geest later in de volle ontwikkeling te aanschouwen. Maar ziet gij voor u zelven toe. De Heer geeft zijn discipelen thans enige tekenen van het naderend oordeel over Jeruzalem, waarin zij persoonlijk zouden betrokken zijn. De altijd dieper zinkende zedeloosheid, het altijd zich meer verhardend ongeloof, dat zich openbaren zou in het voortdurend vervolgen van de Christus in zijn discipelen, zouden de zekere voortekenen zijn, dat de maat der ongerechtigheid van Israël vol, en zijn val kort op handen was. Want vóór dat alles zullen zij hun handen aan ulieden slaan, en u vervolgen. Alsdan zullen zij u overleveren in verdrukking. Zij zullen u overleveren in de raadsvergaderingen, en in de synagogen, en in de gevangenissen; gij zult geslagen en voor koningen en stadhouders geleid worden, en zij zullen u doden. Gij zult van alle volken gehaat worden om mijns naams wil. Gelijk vroeger meermalen, zo voorspelt de Heer ook nu bij het naderend scheiden, zijnen discipelen naar het uitwendige een uiterst treurig lot. Voorzeker, zo de Heere Jezus niet de Heer der heerlijkheid ware, die als zodanig ten behoeve zijner

discipelen over de toekomstige heerlijkheid kon beschikken, Hij zou geen enkel verstandig mens tot zijn blijvenden discipel verkregen hebben. Ik zeg tot zijn blijvenden discipel, want wie zal op de duur de dienaar willen zijn van een man, die zelf zijn leven aan een kruis eindigde, en ook zijn dienaren geen beter lot voorspelde. En hier ziet ge tot welk een uiterste van onzinnigheid zij vervallen zijn, die de opstanding van Jezus loochenen, en het bestaan der kerk verklaren uit de liefde der discipelen tot hun Meester. Indien Christus niet uit de doden was opgestaan, en zich niet daarmee als de waarachtigen Messias, als de enige Zoon des eeuwigen Gods aan zijn discipelen bewezen had, zijn discipelen zouden Hem niet meer hebben kunnen liefhebben; want Hij zou zijn beloften jegens hen niet zijn nagekomen. Doch verre van ons deze lasterlijke gedachte aangaande de Heer, wie alle gelovigen en zaligen in hemel en op aarde aanbidden als het Lam, dat geslacht is, en dat ons Gode gekocht heeft door zijn bloed, tot koningen en priesters, Openbaring 5:9,10. En dat zal u overkomen, hun tot een getuigenis. En het Evangelie moet eerst gepredikt worden onder al de volken. Het ongeloof der mensen en der volken moet openbaar worden, opdat zij geen verontschuldiging hebben, en God gerechtvaardigd worde in zijn oordelen. Zolang het Evangelie nog niet gepredikt was aan de volken was het volle licht nog niet over hen opgegaan; maar waar het Evangelie komt en verworpen wordt, daar is het een reuk des doods ten dode een dood, waaruit geen redding meer mogelijk is. Immers het Evangelie is het laatste woord van God tot de mens, en wie daarop geen acht geeft, maar het moedwillig verwerpt, gaat verloren. Doch wanneer zijn leiden zullen, om u over te leveren, zo zijt niet bezorgd, wat gij spreken zult, noch bedenkt het niet. Maar zo wat u in die ure gegeven zal worden, spreekt dat. Zo neemt dan in uw harten voor, niet te overdenken, hoe gij u verantwoorden zult; want Ik zal u een mond en wijsheid geven, welke niet zullen kunnen tegenspreken noch wederstaan, allen, die zich tegen u zetten. Want gij zijt het niet, die spreekt, maar de Heilige Geest. Ziet gij, de Heer geeft aan zijn discipelen een toekomst vol lijden, maar ook vol van troost. Hij-zelf zou in hun verdrukkingen hen nabij zijn, en hun een verstand geven, waardoor zij hun tegenstanders in wijsheid zouden overtreffen, en de ongelovigen zouden beschamen voor allen, die nog onderscheid kunnen maken tussen waarheid en dwaling. Deze, gelijk alle beloften des Heeren, onderstellen zijn opstanding uit de dood. Alleen door zijn opstanding uit de dood, zijn hemelvaart en het ontvangen der vervulling van de belofte des Vaders (de uitstorting des Heiligen Geestes) kon de Heer doen, wat Hij hier en elders zijn discipelen belooft. Daarom is de loochening van de opstanding des Heeren een der grootste zonden, die bedreven kunnen worden; want zij neemt alles weg, wat Jezus tot de Christus en het Evangelie tot een kracht Gods tot zaligheid maakt. En er zullen velen geergerd worden en zullen elkander overleveren, en elkander haten; en gij zult overgeleverd worden ook van ouders en broeders en magen en vrienden; de ene broeder zal de andere overleveren tot de dood, en de vader het kind, en de kinderen zullen opstaan tegen de ouders, en zij zullen ze doden, en sommigen uit u. En gij zult van allen gehaat worden om mijns naams wil; doch niet één haar van uw hoofd zal verloren gaan. Wij vragen billijk: hoe kan dit samengaan? De discipelen zouden mishandeld en gedood, en toch zou hun geen haar op het hoofd gekrenkt worden. De Heer heeft zijn eigen taal, welke wij moeten leren verstaan. De Heer omvat de tegenwoordigheid en de toekomst met één greep, en spreekt uit beiden tegelijk. Alles wat de discipelen tijdelijk overkomen zou, zou hun eeuwig welzijn niet schaden, maar veeleer bevorderen en bespoedigen. Ook hier weer is de heerlijke waarheid uitgesproken, waarin de Christen zijn vasten troost vindt: Alle dingen werken mee ten goede degenen, die God liefhebben, en die naar Gods voornemen geroepen zijn, Romeinen 8:28. De tegenspoed, de vervolging, de mishandeling, de dood, worden voor de Christen niet opgeheven, doch zij doen zijn ziel geen schade, maar veelmeer voordeel; ze zijn zo vele stormen, die zijn levensschip voortjagen en binnen de haven van het beloofde land brengen. Vrees dan niet voor de dood, o gij, die in de persoonlijke opstanding en het persoonlijke leven (Christus) uwe opstanding en uw leven hebt, door het geloof in zijn gezegenden naam. De dood, hoe verschrikkelijk ook zijn

uitwendig toestel moge zijn, zal innerlijk voor u zijn als het inslapen van een kind aan de boezem zijner moeder; want de Almachtige en getrouwe heeft gezegd: Zo iemand mijn woord zal bewaard hebben, die zal de dood niet zien, niet smaken in der eeuwigheid, Johannes 8:51,52. Bezit uw zielen in uw lijdzaamheid. Dat bij dit alles geduld nodig is, is duidelijk. Bij lijden voegt lijdzaamheid. De tegenspoed, de krankheid, het verdriet kunnen lang duren; doch het wachtwoord des Christens is: 'Wacht op de Heer!' De discipelen moesten in het lijden, dat hun overkomen zou, niet in toorn ontsteken, zich niet verzetten, niet haasten, niet ongeduldig worden, maar zich oefenen in kalme zelfbeheersing, in het meester zijn over hun aandoeningen, zodat zij niets deden tegenover hun verdrukkers, wat hun, als discipelen, onwaardig zou zijn, maar biddend mochten wachten op de redding van boven, van hun Heer, die op de rechte tijd gewis hen verlossen zou. En vele valse profeten zullen opstaan en zullen er velen verleiden. Niet alleen zouden er valse Christussen komen, om zich aan het hoofd van het ongelovig Israël te plaatsen, maar ook in de boezem der gemeente zouden valse leraren opstaan. Immers de bozen zijn nooit stil, dan gedwongen; zodra zij gelegenheid vinden om zich weer op de voorgrond te plaatsen, doen zij het terstond, en matigen zich, onder een of ander geachten naam of titel, de macht aan. De geschiedenis der kerk is even als die der wereld vervuld met voorbeelden van zulke veroveraars van eens anders waardigheid en van zulke geweldenaars in eens anders gebied. En omdat de ongerechtigheid vermenigvuldigd zal worden, zo zal de liefde van velen verkouden. Tijden van zedelijk verval zijn tijden van besmettelijke zielskrankheden. Het gaat dan in staat en maatschappij zo als het in een huisgezin gaat, waar door de dood van vader en moeder het wettig gezag opgeheven, de orde verbroken is. Ieder wil alsdan zijn recht doen gelden, en zijn eigen meester zijn. Zolang de vreze Gods in een staat, bij een volk de bovenhand heeft, is er bij allen een gevoel van orde, waarin men zich beweegt; de een vrijwillig, de andere gedwongen, de derde werktuiglijk; de een oprecht, de andere geveinsd, de derde uit belangzucht; nog thans zij houden zich aan de regel, wetende dat alle onregelmatigheid niet alleen straf bij de rechter, maar ook schade bij de medeburger ten gevolge heeft. Wordt daarentegen de eerbied voor de goddelijke wet in staat of maatschappij ter zijde, en het persoonlijk tijdelijk belang daarvoor in de plaats gesteld, dan wil ieder zijn bijzonder belang bevorderd en beschermd zien; dan vraagt de Jood, om één voorbeeld te noemen, de afschaffing van de Zondagswet, en een menigte dagbladschrijvers, directeuren van spoorwegen en fabrieken, van schouwburgen en openbare vermakelijkheden, volgen allen de Jood, en ieder winkelier sluit nu op de Zondag zijn deur, of sluit haar niet, al naar hij het goedvindt. Wat is hiervan het gevolg? De liefelijke Zondagsstilte heeft opgehouden, en komt nimmer weer; de kracht der godsdienstoefening is gebroken, en wordt nimmer hersteld; de kerkgang heeft bij honderden en duizenden zijn aantrekkelijkheid verloren, en nimmer keert de liefde tot Gods huis bij hen weer. Nimmer? Neen, wij trekken dat woord in. Er komen alsdan weldra tijden van oordelen, van oorlogen, van dure tijden, van besmettelijke ziekten; tijden van droefheid, van rouw; en was bij het toenemen der ongerechtigheid de liefde tot God en zijn dienst bij velen verkoeld, de altijd meerdere openbaring van Gods gerechtigheid zal die liefde weer bij velen ontvonken, en Gods woord, Gods huis, Gods dag zal alsdan weer voor een tijd de volle vreugde van Gods kinderen zijn. Maar wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden. Och, wie weet het niet: als onze kracht nog fris is, als wij nog pas bekeerd zijn, dan zijn wij tot alle dienst des Heeren gaarne bereid; maar als wij duizenden predikatiën gehouden of gehoord hebben, als wij moeilijkheden en tegenwerkingen van allerlei aard ongedacht en onverwacht ondervonden hebben, dan wordt de sterke en sterkst gespannen veer van onze moed en van onze kracht wel eens zwak, als zou zij breken; doch daarom breekt zij nog niet. Neen, dezelfde stroom, die van de bergen in pijlsnelle vaart en in onbedwingbare kracht en met oorverdovend gedruis neerstort, loopt weldra geregeld en stil door de dalen. Zo is het ook met de volharding der heiligen. De loop des Christens vernieuwt zich als die van de stroom telkens weer uit zijn bron. Bij de Heer is altijd nieuwe kracht te verkrijgen, en de Heilige Geest vernieuwt

onophoudelijk het oude. Ziet het in de natuur. De ene nieuwe dag volgt de andere, het ene nieuwe jaargetijde het andere. Alles veroudert en vergaat, maar alles wordt ook weer door het nieuwe vervangen. Zo is het ook op geestelijk gebied. Men zegt niet: de volharding is bij de heiligen een zaak, die van zelve volgt. Niets volgt van zelve op geestelijk gebied. Wie niet bidt ontvangt niet; wie niet doorstudeert wordt niet geleerd; wie niet strijdt wordt niet gekroond. In de volharding ligt de enige kracht van de gehele zaak. Wat zou het de veldheer baten, dat hij de gehele dag zich had staande gehouden tegenover het vijandelijk leger, en des avonds de op nieuw aanrukkende macht niet kon weerstaan of verslaan? De veldslag zou voor hem verloren en al de moed van de gehele dag te vergeefs getoond zijn. Zeker alles, ook de kracht tot volharding, komt van de Heer; maar alles gaat niet buiten ons om, maar door ons heen. In alles wat de Heer doet, betrekt Hij ons persoonlijk, en daarom moeten wij er ons persoonlijk in betrokken gevoelen. Toen Elisa in naam des Heeren tot Joas kwam met het bevel zijn pijlenbundel tegen de grond te slaan, sloeg de koning er drie maten de grond mee. En de profeet toornde tegen hem, zeggende: Had gij de grond vijf- of zes maten er mee geslagen, gij zoudt de Assyriërs genoegzaam vernietigd hebben; doch nu zult gij ze slechts driemalen slaan, 2 Koningen 13:17-19. Ziet gij, dat de Heer wel de uitslag geeft aan de strijd, maar tegelijk wil, dat de hand, die voor Hem strijdt, zich van al de haar gegevene kracht bediene? Ach, de hand van Joas werd te spoedig moede in de dienst des Heeren, en daarom was ook zijn werk een half werk, en de Heer eist altijd een geheel werk; ja vervloekt wordt hij, die het werk des Heeren bedrieglijk (niet met ijver en oprechtheid) doet, Jeremia 48:10. En dit Evangelie des koningrijks zal in geheel de wereld gepredikt worden tot een getuigenis voor alle volken, en dan zal het einde komen. Hier geeft de Heer een vast teken van het naderend einde der wereld. Eerst moeten al de volken geëvangeliseerd worden. Zo luidt ook het bevel des Heeren aan zijn discipelen bij zijn hemelvaart: Gaat dan heen, onderwijst al de volken, lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot aan de voleinding der wereld. Wil dit zeggen, dat al de volken der wereld althans in naam Christenvolken moeten worden, alvorens het einde dezer wereldbedeling kome? Wij kunnen het niet bepalen. De juiste tijd van de jongste dag is een verborgenheid, Gode alleen bekend, en dus kan er geen teken gegeven worden, waardoor de juiste tijd niet meer een verborgenheid zijn zou. Alleen kon de Heer een teken geven, dat in de verte met zekerheid op het einde der Wereld heen wees. Immers, is werkelijk aan alle volken het Evangelie bekend geworden, en hebben zij de beslissende keuze gedaan tussen de aanneming of de verwerping van Christus, dan is het doel der Evangelieprediking bereikt; alsdan zijn de tarwe en het onkruid te samen rijp geworden, en is er niets anders te verwachten dan de oogst. Zo is het ook in ieders bijzonder leven. Een iegelijk onzer wordt het Evangelie zo lang gepredikt, totdat wij het beslist aannemen of beslist verwerpen. Na die tijd is er niets anders meer voor ons te wachten dan het einde, dan de zaligheid of het oordeel. Maar wanneer gij zien zult, dat Jeruzalem door heirlegers omsingeld wordt, en de gruwel der verwoesting, waarvan door de profeet Daniël gesproken wordt, staande daar het niet behoort, in de heilige plaats (die het leest, die merke daarop), zo weet alsdan, dat hare verwoesting nabij gekomen is. Van de algemene opmerkingen komt de Heer nu terug tot de door Hem bijzonder voorspelde verwoesting van Jeruzalem en de tempel, en geeft ook nu een vast teken op, Waaruit zijn discipelen konden weten, dat beider val weldra zeker volgen zou. Als dat Jeruzalem, hetwelk nu nog zo rustig neerlag binnen zijn muren en binnen zijn bergen, door vijandelijke legerscharen zou worden omringd, dan zou die strijd beginnen tegen Israël, waarin dat volk reddeloos bezwijken zou. En is het niet opmerkelijk: op dezelfden berg, waar nu de Heer met zijn discipelen gezeten was, hadden de Romeinen hun hoofdkwartier gevestigd en werd de aanval tegen de stad beraamd. Hoe duidelijk echter dit door de Heer gegeven teken was, scheen het aanvankelijk de Christenen niet duidelijk genoeg voor ogen te staan. Althans waren reeds de muren van Jeruzalem door de Romeinen omsingeld, toen de Christenen nog niet waren gevlucht. De Heer gedacht echter aan de zijnen, die zijn

woorden schenen vergeten te hebben, en het beleg werd voor een korte tijd opgeheven. Toen vluchtten de Christenen naar Pella op het gebergte, en waren buiten de stad, waar binnen allen tot de dood of tot de slavernij gedoemd zonden worden. Terwijl de Heer zelf profeteert, geeft Hij intussen tegelijk aan de Schrift de haar toekomende eer, als de beschreven raad van God. Door het aanhalen van de profetie van Daniël bewijst de Heer de echtheid van het boek van Daniël, en wij kunnen dus niet anders dan de verloren tijd en de vergeefse moeite betreuren, die de ongelovige uitleggers besteden, om de onechtheid ook van Daniël te bewijzen. Trouwens de ongelovigen doen altijd vergeefse moeite. Zij begrijpen niet, dat voor ons die geloven, één woord van Christus alles afdoet, terwijl al hun redeneringen niets voor ons beduiden. Wat zij uit hun eigen verbeelding te voorschijn brengen, mogen zij ook voor zich zelven houden. Geen onzer heeft er begeerte naar, maar wij allen hebben er de diepste afkeer van. Wij hebben maar één Meester in de dingen Gods, Christus. Christus is het enige middelpunt, ook der profetie, niet enkel in zijn persoon, maar ook in zijn Woord, en zo omvat Hij ook hier al de profetieën van Daniël in een enkele aanhaling, welke het grote punt, waar alles in deze op aankomt, aanwijst: de gruwel der verwoesting. In des Heeren mond voegen geen lange beschrijvingen. Hoe groter de persoon is, hoe korter en gewichtiger zijn woord. Daarom zijn ook al de Klaagliederen van Jeremia over Jeruzalems val, ja is al het wenen van de profeten en apostelen en ook van ons over de breuke Sions, over het vertreden van Gods kerk en het ontheiligen van hare heiligheden, samengevat in des Heilands wenen over Jeruzalem, en liggen in de tranen, die bij het graf van Lazarus in zijn ogen blonken, al onze tranen over onze geliefde doden. Alsdan, die in Judéa zijn, dat zij vlieden naar de bergen. Zij moesten niet vlieden uit de ene stad naar de andere, zo als zij bij hun vervolging om des Evangelies wil moesten doen, Mattheus 10:23 maar zij moesten zich buiten alle ommuurde plaatsen houden, en het vrije gebergte tot verblijfplaats kiezen, waar altijd gelegenheid tot verdere ontvluchting was. En die op het dak is, kome niet af, en ga niet in, om iets uit zijn huis weg te nemen. Gij gevoelt, dat dit onheilspellende beelden zijn van de grootte van het gevaar en van de noodzakelijkheid van de spoed om het te ontgaan. Zij moesten geen ogenblik vertoeven, omdat de omsingeling door de vijanden met grote snelheid geschieden, en de redding van enig huisraad hun leven in gevaar stellen zou. En die in het midden der stad zijn, dat zij daaruit trekken. Zij moesten zich ook in het middelste gedeelte der grote stad Jeruzalem, als ver van de muren en bolwerken en ver van de strijd, niet veiliger achten dan de anderen, die bij de wallen woonden, maar terstond, zonder alle bedenking, de stad verlaten. En die op de velden zijn, dat zij daar niet inkomen. Zijn zij op het ogenblik dat de heirlegers van Rome de stad omsingelen, bezig met de veldarbeid, dat zij niet terugkeren tot hun families in de stad, maar van het veld rechtstreeks bergwaarts vluchten, Om elkander daar weer in veiligheid te ontmoeten. En die op de akker is, kere niet weer om zijn klederen weg te nemen. Bij de veldarbeid heeft men geen bovenkleren aan, maar enkel het lichtste en onontbeerlijkste ondergoed, zodat het de vluchteling zou kunnen voorkomen dat hij althans zijn bovenkleren moest hebben, om op voegzame wijze te vluchten; doch de Heer waarschuwt hen ook hieraan niet te denken, omdat de tijd te kort, de nood te dringend zou zijn. Want deze zijn dagen der wraak, opdat alles vervuld worde, wat geschreven is. De dag der vergelding, die bij God voor elk mens en voor ieder volk, dat zich niet bekeert, aanbreekt, zou alsdan voor Israël aangebroken zijn, en al de vloeken, die de wet over het ongelovig, ongehoorzaam, weerspannig, goddeloos Israël uitgesproken heeft, en al de oordelen, die de profeten het volk aangekondigd hebben, zouden alsdan verwezenlijkt worden. Doch wee de bevruchte en zogende vrouwen in die dagen. Te midden van deze ontzettende aanschouwing van Gods oordelen over Israël, blijft de Heer de liefde, het mededogen, de barmhartigheid. Hij gedenkt aan de bevruchte en zogende vrouwen, wier toestand reeds van zelf zo bezwarend is, en die dan aan zich zelven overgelaten, hulpeloos, verlaten en hoogst ellendig zullen zijn, te meer, daar het ontvluchten haar in de meeste gevallen onmogelijk zal wezen. Maar bidt, dat uw vlucht niet geschied in de winter. Ook de discipelen zouden dezelfde bezwaren treffen. Ook bij hen zouden bevruchte en zogende

vrouwen kunnen zijn. Ook voor hen zou het vluchten hoogst bezwarend worden, als het in de wintertijd moest geschieden. Daarom beveelt de Heer zijn discipelen, dat zij de Vader zullen bidden, die bezwaren weg te nemen. De Heer weet, dat de Vader het gebed der gelovigen hoort en verhoort. Hoe vertroostend is deze leer van de Zoon van God! Stel daartegenover de troosteloze leer der ongelovigen, dat God het gebed niet verhoort, en niet verhoren kan, omdat alles zijn natuurlijke loop heeft en houden moet, en leer toch eindelijk klaar inzien, dat alle onderwijs, hetwelk tegenover het onderwijs van God staat, door de mens zijn troost en toevlucht te ontnemen, zijn oorsprong heeft uit de tegenpartijen Gods, uit de duivel, die er de mens mede ter helle wil doen nederdalen. Noch op de sabbat. Er zouden in die dagen onder de Christenen uit de Joden nog velen zijn, die de sabbat op Joodse wijze hielden, en daarmee zwarigheid zouden maken, om de godsdienstplechtigheden te verzuimen, en in plaats daarvan, te vluchten. De Heer, die alles voorzag, voorzag ook in alles, en wilde, dat zij de Vader zouden bidden om de belegering evenmin op een sabbat als in de winter te doen plaats hebben. Beide is ook niet geschied. Wat het houden van de sabbat op joodse wijze door de gelovigen uit de Joden betreft, het kome ons niet vreemd voor. Zo lang de Mozaïsche eredienst door de verwoesting van de tempel niet door God zelf afgeschaft was, konden de gelovigen uit Israël zich moeilijk ontslagen rekenen, om de uitwendige plichten der wet te volbrengen. Zeker was door de offerande van Christus het voorhangsel des tempels gescheurd en daarmee geheel het levitisch priesterschap innerlijk en geestelijk te niet gedaan, doch wat innerlijk en geestelijk waar is, moet ook uiterlijk en stoffelijk waar worden, zal het zijn volkomen beslag hebben voor mensen, die ook door uiterlijke inzettingen gebonden zijn. Daarom schroomt ook zelfs de Apostel Paulus, die zich het meest onafhankelijk van wettische ceremoniën gevoelde, niet om Timotheus te laten besnijden, naardien deze ene Joodse moeder had, en zelf zich te heiligen, én vier broeders, die een gelofte gedaan hadden, in staat te stellen zich het hoofd te laten bescheren, om daardoor aan de broederen uit de Joden te bewijzen, dat hij in dit opzicht nog op Joodse wijze leefde, Handelingen 21:23,24. Wij zien hieruit tevens de volstrekte noodzakelijkheid der verwoesting van de Jeruzalemse tempel en der vernietiging van de Joodse staat, zou de aanbidding Gods in geest en waarheid (het Christendom) over de aarde worden uitgebreid. Want er zal grote nood zijn in het land en toorn over dit volk; want in die dagen zal er zulk een grote verdrukking zijn, welks gelijken niet is geweest van het begin der schepselen, die God geschapen heeft, tot nu toe, en ook niet zijn zal. De laatste belegering en val van Jeruzalem is dan ook een gebeurtenis, die hare weergade in de wereldgeschiedenis niet heeft. Wie zich hiervan overtuigen wil, leze het boek der Joodse oorlogen van Jozefus. De geschiedenis geeft ons vele beschrijvingen van de verdelging van steden en hare inwoners, maar de belegering en val van Jeruzalem, met inbegrip van de laatste Joodse opstand onder Hadrianus, is en blijft enig. De wijze hoe deze verdelgingskrijg van beide zijden met de hoogste krijgskunst en dapperheid en met de uiterste verbittering en wreedheid werd gevoerd, blijft deze oorlog van alle andere oorlogen onderscheiden. En zo de Heer die dagen niet verkort had, geen vlees zou behouden worden; maar om der uitverkorenen wil heeft Hij die dagen verkort. Wederom een liefelijke vertroosting van de Heer, die alleen alles weet, dat God ook de tijd des lijdens verkort om der uitverkorenen, dat is, om zijner kinderen wil; niet alleen, omdat deze gewoonlijk betrokken zijn in het lijden hunner families en betrekkingen, maar ook omdat zij de afgrijselijke ellenden en wreedheden van een oorlog niet kunnen aanschouwen, zonder Gods ontferming gedurig in te roepen. Ook kunnen er onder de belegerde Joden te Jeruzalem nog velen geweest zijn, die eerst later, na getuigen te zijn geweest van Jeruzalems val, tot het geloof in Christus gekomen zijn. Zij behoorden daarmee onder die uitverkorenen, om wier wille de tijd van de strijd verkort werd, ten einde de stad niet zolang geteisterd werd, totdat de laatste man gevallen was. En zij zullen vallen door de scherpte des zwaards. De overwinning, hoe hardnekkig de verdediging ook zal zijn, zou aan de zijde der vijanden zijn. Toen de belegering begon, dachten de Joden dat de stad onneembaar was; doch welke stad is

onneembaar, die God in 's vijands handen geeft? En gevankelijk weggevoerd worden onder alle volken. De Heer voorspelt hiermee, dat met de stad en de tempel, de Joodse staat zou ophouden te bestaan. Er zou geen herstel meer zijn van dat volk, dat zo vele eeuwen een der belangrijkste volken der wereld was. Rome zou het als zelfstandig volk vernietigen, en heeft het als zodanig vernietigd. En Jeruzalem zal van de Heidenen vertreden worden. Hier voorspelt de Heer de harde dienstbaarheid van Jeruzalem onder het vreemde juk. Het bestaan van Jeruzalem wordt dus ondersteld. Die stad zou niet tot een vlak land, of in hare puinhopen onder de aarde begraven worden, als zo menige andere stad; maar zij zou uit haar puin weer oprijzen tot een nieuwe stad, welke men de oude naam zou geven, doch welke niet meer dienen zou tot een sieraad der aarde en tot een roem van Israël, maar tot een voetvaag, een vertreding voor alle volken. De Heidenen zouden er in wonen, en geen tempel Gods zou er meer binnen hare muren zijn, maar een heidense tempel; want ook de Mohammedanen zijn niet anders dan Heidenen, wel zonder afgoden, maar toch met één afgod: hun valse profeet, die ook en wel voornamelijk behoort tot de door de Heer voorspelde valse profeten, die na Hem komen zouden. Totdat de tijden der Heidenen zullen vervuld zijn. De vertreding van Jeruzalem zal dus niet zonder einde zijn, maar alleen zo lang duren, totdat de tijden, die aan de volken gegeven zijn, hun loop zullen vervuld hebben. Daarna keert God terug tot Israël in genade, en neemt Hij de smaad (het ongeloof) weg van zijn volk, en plaatst het weer aan het hoofd der volken. Alsdan zal het woord des Heeren vervuld worden: Jacobs overblijfsel zal zijn in het midden van vele volken, als een dauw van de Heer, als druppelen op het kruid, dat naar gene man wacht, noch mensenkinderen verbeidt, Micha 5:6. Wij moeten ons derhalve met betrekking tot het lot van Israël en Jeruzalem vastklemmen aan het woordje TOTDAT de tijden der Heidenen zullen vervuld worden, even als Luther zich vastklemde aan het woordje: NOG THANS zal ik blijven geloven. Heeft hij met dat nog thans, als woord der Schrift, Jona 2:4, de ene helft der wereld overwonnen, wij moeten de andere helft der wereld overwinnen door het even schriftuurlijke woord totdat. En alsdan zo iemand tot ulieden zeggen zal: ZIET HIER IS DE CHRISTUS, OF ZIET, DAAR IS HIJ! gelooft het niet; want er zullen valse Christussen en vele valse profeten opstaan. Dit is de derde maal, dat de Heer zijn discipelen waarschuwt tegen valse messiassen en profeten; want hetzelfde verschijnsel, dat bij de verwoesting van Jeruzalem zou plaats hebben, zou ook plaats hebben bij de wederkomst des Heeren, tot welke voorspelling de Heer thans overgaat. Trouwens het oordeel van Israël staat in rechtstreeks verband met de oordelen van de laatste tijd. Ook dan zal het oordeel beginnen met het huis Gods, en zal het eindigen met het huis des Satans. Alles is dus ook hier beeld en tegenbeeld. Vergeten wij ook niet, dat wij geen meesters der gebeurtenissen zijn, maar dienaren van Gods raad, en dat het ons als zodanig niet voegt, om bij de voorspelde toekomstige gebeurtenissen nog andere te voorspellen, maar in stilheid en nederigheid te letten op de voetstappen des Heeren in de gebeurtenissen van vroegere tijden en ook van onze tijd. Wel gaat de wijzer op het werelduurwerk rusteloos voort, maar onzichtbaar, en niemand onzer kan zeggen: ‘thans staat hij op dat uur.’ En zullen grote tekenen en wonderheden doen, alzo dat zij, indien het mogelijk ware, ook de uitverkorenen zonden verleiden. Dat er gedurig gesproken wordt over valse Christussen en valse profeten, zegt ons, dat er tegenover de zuivere leer des Evangelies, met hare heilige wonderen, een valse leer der dwaling zou ontstaan, met onheilige wonderen. En hebben wij naar de vervulling dezer profetie ver te zoeken? Neen. Zij staat vlak voor onze ogen. De Roomse kerk. Zij is de ontaarding van de ware kerk. Zij heeft van lieverlede naast al de waarheden der Schrift al de dwalingen der mensen geplaatst; naast de ware wonderen de valse wonderen; naast de predikers des geloofs de predikers van het bijgeloof; naast de Christus de paus. Heeft Rome niet altijd gezegd, en zegt zij het niet nog heden: ‘Ziet hier is de Christus! Want ik ben de alleen zaligmakende kerk, dus het vaartuig, waarin Christus is, en dat daarom niet kan vergaan.’ En zegt zij niet nog heden: ‘Hier staat de stedehouder van Christus zichtbaar voor uw ogen, en daar in gindse hostiekast boven het altaar is de Christus zelf!’ Zeker was Rome in het begin niet wat

het later werd; maar zijn grondbeginsel was van het eerste ogenblik af vals. Hij maakte het koningrijk der hemelen tot een wereldkerk, en Petrus, de eerste onder de dienaren der gemeente, tot een kerkvorst. Allengs ontwikkelde zich dan ook dat onkruid tot altijd voller gestalte. Tot vóór de Hervorming bestond de Roomse kerk uit een gemengde schare, even als Israël ten tijde des Heeren, en alleen de oversten der schare doodden de getuigen der waarheid; doch na de Hervorming, welke het eerste oordeel Gods was over de Roomse kerk, toonde zij zich in hare ware gestalte. Toen waren hare kinderen, in welke nog iets goeds bevonden werd, als Protestanten van haar uitgegaan, even als eertijds de Christenen uitgingen van de Joden, en wat in haar bleef, dat openbaarde niets dan haat tegen het zuivere Woord van God, en bleef zo hardnekkig in het bijgeloof, als de Joden na de verwoesting van Jeruzalem hardnekkig bleven in het ongeloof. Zeker zijn er ook nog heden in de Roomse kerk, gelijk in Israël, gelovigen naar de verkiezing der genade; doch, zolang zij zich niet afscheiden en uittreden, alleen zichtbaar voor God en onzichtbaar voor ons. Maar gijlieden, ziet toe, ziet Ik heb het u alles voorzegd. Velen zouden door de valse woorden der valse Christussen en profeten verleid en meegesleept worden, en zelfs de uitverkorenen zouden in dit opzicht in groot gevaar staan; doch zij zouden als uitverkorenen door , onzichtbare banden vastgehouden worden, om bij hun weifeling niet af te wijken, maar volstandig te blijven in de leer der apostelen. Nog thans moesten zij daarom niet zorgeloos zijn, en niet zeggen: ‘Ik ben uitverkoren, en ga dus niet verloren;’ neen, zij moesten toezien, en onophoudelijk het Woord des Heeren lezen, en daarmee zich altijd de voorzeggingen en waarschuwingen des Heeren, ook ten aanzien van de valse Christussen en profeten, herinneren. Immers niemand kan zeggen: ‘Ik ben uitverkoren,’ dan die van ganser harte gelooft, dat Jezus is de Christus, en die dit van ganser harte gelooft, kan niet zorgeloos, niet roekeloos zijn, noch God verzoeken. Zo zij dan tot u zeggen zullen: ZIET HIJ IS IN DE WOESTIJN! gaat niet uit; ZIET HIJ IS IN DE BINNENKAMER! gelooft het niet. De Heer sluit hiermee alle mogelijke wijze van voorstelling der dwaling uit. Ieder, die de Christus in het openbaar of in het verborgene, van verre of van nabij als met de vinger meent te kunnen aantonen, verkeert juist hiermee in dwaling, en wil anderen doen dwalen. Want gelijk de bliksem uitgaat van het oosten, en schijnt tot het westen, alzo zal ook de toekomst van de Zoon des mensen wezen. De Heer zegt hiermee, dat Hij op geen andere wijze persoonlijk zal wederkeren, dan in het openbaar en zichtbaar voor alle ogen. Voorzeker, dit is een voornaam teken. Zijn terugkomst zal niet in het verborgene, niet onzichtbaar, geestelijk, zinnebeeldig zijn, maar in waarheid, klaarheid en openbaarheid, als bij een onweder, het weerlicht van de bliksem vóór de donder. En terstond na de verdrukking die dagen. Men heeft hiermee gedacht aan het oordeel over Israël in de verwoesting van stad en tempel; doch dit was geen verdrukking van de gemeente des Heeren, maar veel meer een van hare verlossingen. Hiermee was de een helft van hare vijanden en wel van hare bitterste vijanden, de ongelovige Joden, te niet gedaan, en de andere helft, de Heidenen, zou nog maar alleen blijven woeden. Eerst woedde toen het heidense Rome, en vervolgens het pauselijke Rome tegen de gemeente des Heeren. Deze valse Christus én de valse profeet Mohammed (welke beiden zich naast elkander gelijktijdig tot grote aardse macht en heerlijkheid ontwikkelden, en na de Hervorming ook gelijktijdig afnamen) waren na Israël en de Romeinen de verdrukkers der ware Christelijke gemeente. De grote valse profeet, die als zodanig de vertegenwoordiger van al de valse profeten is, legde een ondraaglijk en verpletterend ijzeren juk op de kerk in het oosten, en de paus, de grote valse Christus, die als zodanig de vertegenwoordiger is van al de valse Christussen, legde een niet minder ondraaglijk en neerdrukkend loden juk op de kerk in het westen. Nog heden bestaan beide machten, ofschoon hun kracht, Gode zij lof, voor duizenden en miljoenen gebroken is. Zij blijven nog thans altijd de verdrukkers der gemeente van Christus, en tonen het waar zij kunnen. En nu weet gij, dat deze machten sedert eeuwen bestaan, en nog is haar einde niet van nabij te zien. Al die eeuwen der geschiedenis der gemeente tot aan 's Heeren verlossende wederkomst, kunnen dus met recht genoemd worden: dagen van

verdrukking. Terstond, nadat deze zullen vervuld zijn: Zal de zon verduisterd worden en de maan zal haar schijnsel niet geven, en de sterren zullen van de hemel op de aarde vallen, en er zal op de aarde benauwdheid der volken zijn met twijfelmoedigheid, als de zee en de watergolven groot geluid zullen geven, en de mensen het hart zat bezwijken van vrees en verwachting der dingen, die het aardrijk zullen overkomen; want de krachten der hemelen zullen bewogen worden. Deze tekenen, welke de wederkomst des Heeren onmiddellijk voorafgaan, zijn niet zinnebeeldig te verklaren. Gelijk geheel de natuur getuigenis gaf van de Zone Gods bij diens kruisiging, dood en opstanding, zo zal zij ook getuigenis geven bij zijn wederkomst in heerlijkheid. Uit vroegere gelijkenissen en gezegden weten wij, en wij zullen het zo dadelijk op nieuw horen, dat de Heer zal wederkomen in uiterst zware tijden, zodat zijn komst voor de zijnen een verlossing zijn zal uit grote nood. Tegelijk weten wij, zowel uit de brieven van Petrus als uit de Openbaring van Johannes, dat de wederkomst des Heeren in verband staat met grote veranderingen en omwentelingen in de natuur, en met vreselijke oordelen over de goddelozen. De Heer schetst deze oordelen in onze tekst met weinige woorden, maar die alles in zich bevatten, wat men zich verschrikkelijks kan voorstellen. En alsdan zal in de hemel verschijnen het teken van de Zoon des mensen. Het teken van de Zoon des mensen is de Schechina, het teken der onmiddellijke goddelijke tegenwoordigheid: de wolk der heerlijkheid, waarin Hij zich reeds aan Israël openbaarde, waarin Hij gezien werd door Daniël, als de Zoon des mensen, Daniël 7:13 welke de zijnen overschaduwde op de berg der verheerlijking, en die Hem bij zijn opvaart ten hemel bedekte voor het oog zijner discipelen. Nog thans zal te midden van deze heerlijkheid het persoonlijke teken van de Zoon des mensen zijn, dat Hij gezien zal worden als de Gekruiste, met de littekenen zijner wonden in het verheerlijkte lichaam. Na zijn kruisiging is het kruis van Hem onafscheidelijk. Hij draagt het in zijn lichaam eeuwiglijk. En dan zullen al de geslachten der aarde wenen. Bij het zien van dat kruis, het teken zijner hoogste liefde; zij zullen wenen over hun ongeloof, waarmee zij Hem verworpen hebben, die hun zonden in zijn lichaam heeft gedragen op het hout, en hun vloek heeft doorgestaan, om hen tot een eeuwige blijdschap te zijn. Alle geslachten der mensen zullen hun ongeloof bewenen, maar Israël's stammen allermeest, omdat zij hun Goël, hun Messias, hun Profeet, Koning en Hogepriester smadelijk uitgestoten en gekruist hebben. Zij zullen, ziende de gekruiste Zoon van God, over Hem wenen, gelijk een moeder weent over haren eniggeboren zoon. Doch is het wenen van allen een wenen der wanhoop van allen? Neen, er is tweeërlei wenen: een wenen als dat van Ezau, dat geen plaats voor het berouw vond, en een wenen als dat van Petrus, dat door de Heer in genade werd aangezien. De Heer kan alleen dat wenen onderscheiden, en zal het onderscheiden. En wat Israël betreft, er ligt een belofte voor dat volk, dat als het zal wenen, het uit berouw wenen, en genade vinden zal, Zacheria 12:10,11. En zullen de Zoon des mensen zien komen op de wolken des hemels, met grote kracht en heerlijkheid. Een aanschouwing, die der nederdaling Gods op Sinaï nog overtreffende; want toen bepaalde zich de nederdaling Gods uit de hemel in grote kracht en heerlijkheid alleen tot de Sinaï en tot Israël, maar dan zal zij zich uitstrekken over geheel de aarde, en over alle volken. En alsdan zal Hij zijn engelen uitzenden met een bazuin van groot geluid. Ook op Sinaï werd de bazuin gehoord, welker geklank, alsmede de stem, waarmee de woorden der wet gesproken werden, zo vreselijk waren, dat zij, die ze hoorden, baden, dat het woord niet meer tot hen mocht gedaan worden. De bazuin is het instrument der waarschuwing, der oproeping, der samenroeping, om getuigen te wezen van, of mede werkzaam te zijn aan zaken of daden van algemeen. belang of gewicht. Ook bij de wetgeving waren de Engelen de dienaren Gods, die de wet gaven in de hand des Middelaars, Galaten 3:19. Bij des Heeren wederkomst in heerlijkheid zullen ook wederom de Engelen de dienstdoende geesten zijn. En zij zullen zijn uitverkorenen bijeen vergaderen uit de vier winden, van het uiterste der aarde tot het uiterste des hemels. Alsdan zal de scheiding plaats hebben tussen Gods kinderen en die het niet zijn. Tot die tijd toe leven en werken beiden te samen, en geen menselijke macht kan ze van elkander scheiden; ook weet geen menselijke

wijsheid ze te onderscheiden; want hoe vele kinderen Gods zijn nog in de geboorte, en hoe vele onbekeerden zullen nog tot bekering komen! Als nu deze dingen beginnen te geschieden, zo ziet omhoog, en heft uw hoofden opwaarts, omdat uw verlossing nabij is. Alles loopt uit op de verlossing van Gods volk, ook het vreselijkste. Dat wij ons dit gedurig herinneren, en wij zullen niet vrezen, al veranderde ook de aarde hare plaats, en al werden de bergen verzet in het hart van de zeeën. Laat hare wateren bruisen, laat ze in beroering komen; laat de bergen daveren door hun verheffing. De beekjes der rivier zullen verblijden de stad Gods, het heiligdom der woningen des Allerhoogsten. God is in het midden van haar, zij zat niet wankelen. God zal haar helpen bij het aanbreken van de morgenstond, Psalm 46:3,6. Ja, als de nacht der tijden voorbij zal zijn, dan breekt de morgen der eeuwigheid aan, en een eeuwige dag van zaligheid omvat hemel en aarde, waarin Gods kinderen wandelen met een onuitsprekelijke, nooit gestoorde, altijd toenemende blijdschap. Leert van de vijgenboom (en al de bomen) deze gelijkenis: Wanneer zijn tak nu teer wordt, en de bladeren uitspruiten, zo weet gij, dat de zomer nabij is; alzo ook gij, wanneer gij deze dingen zult zien geschieden, zo weet dat het koningrijk Gods nabij is, voor de deur. De Heer geeft voortekenen, en wil dat de zijnen er acht op geven tot hun troost en bemoediging. De voortekenen zijn dan ook enkel voor het geloof; het ongeloof ziet niets achter zich, noch rondom zich, noch voor zich uit; het wandelt in de duisternis, en wie in de duisternis wandelt, weet niet waar hij heengaat, Johannes 12:35. Treffend is het, dat de Heer zegt: Wanneer gij deze dingen zult zien geschieden, zo weet, DAT HET KONINKRIJK GODS NABIJ GEKOMEN Is. De Heer gebruikte deze zelfde uitdrukking om zijne persoonlijke tegenwoordigheid aan te duiden, Marcus 1:15. Het nabij komen van het koningrijk Gods betekent dus: de bijzondere, de meer volledige, de persoonlijke openbaring van dat koningrijk. Voorwaar Ik zeg u, dat dit geslacht geenszins zal voorbijgaan, totdat al deze dingen zullen geschied zijn. DIT GESLACHT, betekent: dit ongelovig Israël. In deze zin gebruikt de Heer doorgaans dit woord. Herinnert u slechts de uitdrukkingen: Waarmee zal Ik dit geslacht vergelijken? Dit geslacht verzoekt een teken. Opdat op dit geslacht kome al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is. De mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel tegen dit geslacht. En vele andere plaatsen meer. De discipelen zouden hebben kunnen menen, dat met de verwoesting van stad en tempel en de verstrooiing van het Joodse volk onder alle volken der aarde, er voortaan geen volk der Joden meer zou bestaan, maar dat het in zijn ongelovige en afvallige kinderen onder de volken zou wegsmelten, even als een groot deel der tien stammen daaronder weggesmolten is. Doch de Heer handhaaft hier, gelijk altijd, de belofte Gods, zo uitnemend uitgedrukt in de profetie bij Jeremia 31:31-37: Zo zegt DE HEERE, die de zon ten lichte geeft des daags, de ordeningen der maan en der sterren ten lichte des nachts; die de zee klieft, dat hare golven bruisen: HEER DER HEIRSCHAREN is zijn naam: Indien deze ordeningen van voor mijn aangezicht zullen wijken, SPREEKT DE HEER, zo zal ook het zaad Israëls ophouden, dat het geen volk zij voor mijn aangezicht, al de dagen. ZO ZEGT DE HEER: Indien de hemelen daarboven gemeten, en de fondamenten der aarde beneden doorgrond kunnen worden, zo zal Ik ook het ganse zaad Israël's verwerpen, om alles wat zij gedaan hebben, SPREEKT DE HEER. De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan. Dat kan geen mens, geen engel, dat kan God alleen zeggen. Hier openbaart de Heer dus zelf met onweersprekelijk klaarheid zijn waarachtige Godheid, en onmiddellijk daarop openbaart Hij met dezelfde klaarheid zijn waarachtige mensheid, in de woorden: Doch van die dag en die ure weet niemand, ook niet de engelen, die in de hemel zijn, noch de Zoon dan mijn Vader alleen. Wel verre, dat deze uitspraak in tegenspraak zou staan met des Heeren waarachtige Godheid, is zij de bevestiging van des Heeren waarachtige Godheid en mensheid in de eenheid zijner persoonlijkheid. Indien wij deze uitspraak des Heeren misten, zou ons het alles afdoend bewijs ontbreken, dat de Zoon als God de Vader evengelijk, tegelijk als mens aan de Vader geheel ondergeschikt en van Hem afhankelijk was. Even als God engel en mens ten minste één gebod moest geven, als bewijs dat Hij God en zij schepselen waren, zo

moest er ten minste één zaak zijn, waarin de Zone Gods in zijn mensheid ondergeschikt aan en afhankelijk was van de Vader. En die ene zaak openbaart ons hier de Zoon zelf. De bepaling van de dag en de ure van het einde der bestaande orde der dingen heeft de Vader zich volstrekt voorbehouden; niet alleen de hoogstgeschapene wezens, de engelen, maar ook de Ongeschapene, de eeuwige Zoon des eeuwige Vaders is, in diens mensheid, deze wetenschap onthouden. Dàt is ook voor Hem, die overigens alle dingen weet, een geheim. Wij danken de Heer dat Hij ons dit gezegd heeft; want nu weten wij, dat er in de staat zijner zelfvernedering niets ontbreekt aan de waarheid zijner mensheid bij de waarheid zijner Godheid. Tevens vergunt Hij ons met dit zijn woord een diepe blik te werpen in de aard zijner menswording. Deze bestond, dat is nu duidelijk, niet in het doen ophouden zijner eeuwige Godheid, (want dit is iets volstrekt ondenkbaars) maar in het tijdelijk buiten werking stellen zijner eigene eeuwige Godheid, om uit de eeuwige Godheid des Vaders door de Heilige Geest te leven, te weten, te handelen. De Zoon was en bleef waarachtig God, maar het recht en de macht om uit zijn eigen Godheid te leven, te weten, te handelen, had Hij overgegeven aan de Vader, die Hem dat eigen goddelijke leven van eeuwigheid af gegeven heeft; naar het woord des Heeren zelf (Johannes 5:26): Gelijk de Vader het leven heeft in zich zelven, alzo heeft Hij ook de Zoon gegeven het leven te hebben in zich zelven. Dit noemen wij de eeuwige geboorte des Zoons, om deze eeuwige generatie des Vaders te onderscheiden en volstrekt af te scheiden van de schepping. De schepping en het begin, het begin des tijds zijn eenzelvige denkbeelden. Vóór de schepping is er enkel eeuwigheid, en deze eeuwigheid is niet buiten God, maar God zelf is de eeuwigheid en de algenoegzaamheid, als Vader, Zoon en Heilige Geest. Natuurlijk zouden wij daarvan niets weten als God zelf het ons niet had geopenbaard in zijn woord. Daarom verkondigt de Zoon ook zijn eeuwige Godheid door in het Hogepriesterlijk gebed te bidden: Verheerlijk Mij, Gij Vader, bij U zelven met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was. Wat vóór de wereld was, is God, en God alleen: is eeuwigheid zonder begin, is algenoegzaamheid zonder maat of grens. Eerst met de schepping begint de tijdrekening, gelijk eerst met het getal één de cijferrekening begint. Stel miljoenen nullen vóór het cijfer, zij rekenen niet mee. Evenzo wat vóór de schepping gaat, is boven onze berekening en bespiegeling, is volstrekt goddelijk, en daarmee voor het schepsel volstrekt onbegrijpelijk en ondoorgrondelijk. Daarom is het niets dan dwaasheid en vermetelheid te beweren, dat het onmogelijk is, de goddelijke natuur des Zoons door de menselijke natuur buiten werking te stellen. Wat is Gode onmogelijk? Niemand, die het bepalen kan. Wie zou het voor mogelijk achten, indien niet iedereen het zelf dagelijks ondervond, dat onze zelfbewustheid buiten werking kan gesteld worden, en dat wij , zonder nog te sterven, voor ons zelven dood zijn? Nog thans brengt de slaap deze wonderlijke verschijnselen op natuurlijke wijze voort. En wie zou het mogelijk achten, indien niet ieder mens het feitelijk bewijs ware van de zaak, dat een lichaam van geringe omvang een geest kan omvatten, die voor ons grenzenloos is, of dat het onstoffelijk verstand, dat werelden van gedachten draagt zonder de minste zwaarte te gevoelen, de hand tot werktuig heeft, waarmee men geen voorwerpen van enige omvang kan oplichten? En kunnen wij nu de mogelijkheid niet doorgronden van deze in het afgetrokkene beschouwde onmogelijkheden, waarvan wij zelven de bewijzen der mogelijkheid zijn, hoe zouden wij dan de mogelijkheid ontkennen van die wonderen Gods, die geheel buiten en boven de kring onzer begrippen staan, zonder ons zelven als dwazen ten toon te stellen? Als wij verstandige mensen willen zijn, dan moeten wij veeleer zeggen: Is het een wonder bij God mogelijk, dan is ook het andere wonder bij God mogelijk. Voor de almacht is geen meer of min, en is het een zelfde zaak een gehele wereld te scheppen, of één enkele druppel water voort te brengen. Beiden zijn ons even onmogelijk en daarmee even onverklaarbaar, en tot beiden wordt dezelfde almacht vereist. En keren wij na deze uitstap terug tot onze tekst, hoe duidelijk is het ons dan, dat de goddelijke natuur des Zoons zich in zijn menselijke natuur niet kon openbaren, dan naar de wil des Vaders; met andere woorden, dat de Godheid des Zoons door zijn menswording juist zodanig buiten werking gesteld is geworden,

als nodig was, om zijn mensheid een waarachtige mensheid te doen zijn; en tot die waarachtige mensheid des Zoons behoort noodzakelijk de afhankelijkheid van de Vader. En waar is nu het bewijs van deze afhankelijkheid? In de woorden des Heeren zelf: Van die dag en die ure weet niemand, ook niet de engelen, die in de hemel zijn, noch de Zoon, dan mijn Vader alleen. En hiermee overeenkomstig, zei de Heer tot zijn discipelen vóór zijn hemelvaart: Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in zijn eigen macht gesteld heeft, Handelingen 1:7. En niet alleen dat de Zoon door zijn menswording zijn volstrekt goddelijke alwetendheid buiten werking stellen liet, ook zijn volstrekt goddelijke almacht stelde Hij daardoor zodanig buiten werking, dat Hij betuigde en het meermalen herhaalde: De Zoon kan van zich zelven niets doen, tenzij Hij de Vader dat ziet doen, Johannes 5:19. En ook hiervan gaf Hij het feitelijk bewijs door tot Salome te zeggen: Het zitten tot mijn rechter- en linkerhand staat niet bij Mij te geven, maar het zal gegeven worden die het bereid is van mijn Vader, Mattheus 20:23. Ook verklaarde de Zoon: Ik ben uit de hemel neergedaald, niet opdat Ik MIJNEN WIL zou doen, maar de wil Degene, die Mij gezonden heeft, Johannes 6:38 12:49,50, en ook daarvan gaf Hij het feitelijk bewijs, door in zijn zielenstrijd in Gethsemane te zeggen: Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan; doch niet mijn wil geschiede, maar de uwe. Dit alles bracht de staat zijner vrijwillige zelfvernedering, de staat zijner gehoorzaamheid jegens de Vader, de staat van zijn knechtschap, borgschap, hogepriesterschap, om de verzoening der zonde te weeg te brengen en de dood te niet te doen, noodzakelijk mee; als zodanig moest Christus aan de bewustheid zijner Godheid de menselijke zwakheid paren, in welke Hij gekruist kon worden en gekruist is, 2 Corinthiërs 13:4. Doch deze staat voorbijgegaan zijnde, gaf de staat zijner daarop volgende heerlijkheid Hem alles terug, wat Hij eeuwig had en slechts tijdelijk ontbeerde. Immers de Zoon bad om het eeuwig herstel van zijn tijdelijk afgebroken gemeenschap der heerlijkheid zijns Vaders, in de straks reeds aangehaalde woorden: Vader! verheerlijk Mij met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was. En toen Hij opgestaan was uit de doden, liet Hij zich zonder het te weerspreken, door Petrus zeggen: Heer, Gij weet alle dingen; en door Thomas noemen: Mijn Heer en mijn God! en zei Hij zelf bij zijn opvaart ten hemel: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Natuurlijk niet onafhankelijk van de Vader, maar in eenswezenheid met de Vader, van wie de Zoon ook toen nog getuigde, zo als wij opmerkten, dat de Vader zich de bepalingen van de tijd en de gelegenheden aangaande de laatste dingen der toekomst had voorbehouden; waarbij het echter opmerkelijk is, dat de Heer tot zijn discipelen zegt: Het komt U niet toe te weten, zonder zich zelf als vroeger daarbij in te sluiten. Nog meer, Hij-zelf, de Zoon, ofschoon aan de rechterhand des Vaders verhoogd, bidt nog altijd tot de Vader voor de zijnen, en wacht aldaar, totdat al zijn vijanden onder zijn voeten zijn gezet, om daarna het koningrijk over te geven aan de Vader, opdat God in zijn alheid, volheid en algenoegzaamheid, als de drieënige God, alles zij in allen, die zalig zijn geworden. En nu, in plaats dat onze tekst het allerminste zou afdoen van 's Heeren Godheid, doet hij ons zien, hoe oneindig diep zijn zelfvernedering, en hoe oneindig groot zijn zelfofferande is en zijn moest, zouden zondaren kunnen worden tot Gods kinderen; want juist om die oorzaak zegt de Schrift tot de gekochten uit zonde, dood en verderf, tot heiligheid, zaligheid en heerlijkheid: Gij zijt DUUR gekocht, als niet verlost zijnde door vergankelijke dingen, door zilver en goud, maar door het dierbaar bloed van Christus, als dat van een onbestraffelijk en onbevlekt tam. Verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn, 1 Corinthiërs 6:20 7:27, 1 Petrus 1:18,19. Ziet toe, waakt en bidt, want gij weet niet, wanneer de tijd daar is. Waken is wakker zijn. Niemand waakt zonder reden, zonder doel. Wie waakt, is oplettend op de dingen, die gebeuren kunnen, of zorgt voor zaken, die hem zijn toevertrouwd. De Christen waakt, wachtende op de Heer, hij waakt en bidt; wie bidt denkt aan de Heer, is in gemeenschap met de Heer, gaat Hem tegemoet, en roept Hem reeds van verre het welkom toe. En wacht u zelven, dat uwe harten niet te eniger tijd bezwaard worden met brasserij en dronkenschap. Hoe! zo vragen wij, rekent de Heer de zijnen daartoe in staat?

Vergeet niet, dat de Heer spreekt tot de vertegenwoordigers zijner gemeente, onder welke altijd valse belijders zouden zijn even als er nu nog onder de twaalf apostelen één valse apostel was. De Heer waarschuwt allen voor hetgeen enkelen zouden doen, opdat die enkelen zich niet zouden kunnen verontschuldigen, van niet gewaarschuwd te zijn. En zorgvuldigheden des levens. Voor het gevaar, om hiermee het hart te bezwaren, staan de discipelen des Heeren meer bloot. Wie de genoemde grove uitspattingen zorgvuldig vermijdt, kan zeer wel met dit fijnere net der wereldliefde omvangen worden. De zorg voor de aangelegenheden van dit leven beslaat bij de meeste mensen geheel de plaats van hun gedachten: zij leven voor dit leven; het toekomstig leven ligt buiten hun gezichtseinder en buiten hun zorg. En toch, de mens is voor de eeuwigheid geschapen, en gaat die eeuwigheid met iedere schrede tegemoet. Derhalve moet dit leven alleen beschouwd worden als de voorbereiding voor de eeuwigheid, en alles, wat God ons gegeven heeft, dient enkel en alleen om ons die eeuwigheid in te leiden. Daartoe gaf God ons zijn Woord; het leert ons onze oorsprong en bestemming, onze val en ons herstel kennen. De heilige Schrift is derhalve onze enige, onfeilbare en daarmee onmisbare gids naar de zalige eeuwigheid; wie die gids niet volgt, maar op eigen hand de eeuwigheid tegemoet gaat, maakt zich schuldig aan de grootste zonde: aan de verwerping van Gods weg tot behoudenis. En dat u die dag niet onvoorziens overkome. Wij moeten vooruitzien, opdat de nood ons niet verrasse, maar voorbereid vinde. Even als er op een schip meermalen een man op de uitkijk staat, om op te letten of er in de verte ook schepen naderen, en in dit geval de mannen, die de wacht hebben, te waarschuwen, ten einde een aanzeiling of overzeiling te voorkomen, zo moeten ook wij op het schip der kerk op de uitkijk staan, opdat de dag van 's Heeren oordelen ons niet onvoorziens overvalle. Want gelijk een strik zal hij komen over al degenen, die op de ganse aardbodem zijn. Het zal een dag van oordeel zijn over al de volken der aarde. Vergeten wij niet, dat de Heer thans bepaald spreekt van het einde, waarin de eindoordelen Gods worden ten uitvoer gelegd, en dat de Heer al wat aan dat einde voorafgaat onaangeroerd laat, als bevattende tijden en gelegenheden en bijzonderheden, die voor geen nadere uiteenzetting vatbaar zijn. Daarom moeten ook wij ons wachten om vaste mijlpalen op die ongebaande weg te willen stellen. De kerk is geen spoortrein, die over vaste rails gaat, en de afstanden afgemeten vindt door stations; maar zij is een schip, dat over zee gaat, aan al de gebeurlijkheden op zee blootstaat, al de invloeden en bewerkingen van lucht en water ondergaat en doorstaat, en waarop de schepelingen telkens met hun instrumenten de poolshoogte moeten nemen, om te weten waar zij zich met het schip bevinden. En waar gaat dat schip heen? Naar vast land, maar dat nog niet ontdekt is, dat onbekend is, dat nog buiten iemands waarneming ligt. Niemand weet dan ook, hoe lang de reis kan duren. Dat wist Columbus ook niet, toen hij naar Amerika voer; in dat opzicht sloeg de reis de schepelingen, ja hem zelven tegen; nog thans zette hij zijn tocht voort, want hij wist dat de nieuwe wereld bestond, en hij kwam er aan en in. Waakt dan, want gij weet niet in welke ure uw Heer komen zal. En gelijk het geschiedde in de dagen van Noach vóór de zondvloed, alzo zal ook de toekomst van de Zoon des mensen zijn. Even als de cirkel eindigt in zijn begin, zo buigen zich ook de laatste tijden terug tot de eerste; want gelijk al het heilige uit God is, en tot God terugkeert, zo keert ook al het kwade terug tot zijn beginsel, tot de geoordeelde Gods, tot de duivel. Zijn val uit de hemel zal eindigen met zijn val in de afgrond, waaruit geen ontkomen is. Dit zien wij in de Openbaring van Johannes, terwijl wij daartegenover zien een heilige aarde, en daarop een heilige stad, welke niet weer ontheiligd kan worden, en een Eden, waarin de verzoeker geen toegang meer heeft. Al deze grote dingen hebben hun afspiegeling in de vroegere geschiedenis der mensheid. De latere tijden vóór de ondergang deze wereld zullen zijn als die vóór de ondergang der oude wereld en van geheel het menselijk geslacht, met uitzondering van acht mensen, Noachs huisgezin. Zij aten, zij dronken, zij namen ten huwelijk, zij werden ten huwelijk gegeven. Ziedaar de omschrijving van hetgeen de Heer bedoelt met het bezwaard zijn des harten met de zorgvuldigheden des levens. De lieden der wereld zijn er niet door bezwaard; integendeel, het is hun lust en hun leven om alleen voor

het tijdelijke te zorgen en het tijdelijke te genieten; alleen zij, die God kennen en dienen, bezwaren er hun hart mede. Doch is het dan niet de orde der natuur, te eten, te drinken, te huwelijken? Zeker, maar er is ook nog een hogere orde dan die der natuur; er is ook een zedelijke geestelijke orde Gods, voor de naar Gods beeld geschapen en tot zonde vervallen mens, voor de mens met zijn redelijke geest, met zijn zedelijk geweten, en deze mens moet de mens der natuur beheersen. Leeft de mens dus alleen naar de orde der natuur, zo zaait hij alleen op het vlees, en zal hij uit het vlees de verderfenis maaien; hij moet zaaien in de geest, ook door zijn natuurlijk leven, zal hij uit de geest het eeuwige leven maaien. Tot op de dag, op welke Noach in de ark ging. De Heer zegt niet totdat de zondvloed kwam; neen, de Heer predikte altijd de genade in het midden der oordelen, en zo wees Hij, alvorens op de zondvloed te wijzen, op de ark, waarin Noach inging, en waarin velen met hem hadden kunnen ingaan, als zij zijn getuigenis, het getuigenis Gods hadden willen geloven. En de zondvloed kwam en verdierf ze allen. Waarom? Omdat zij in het vlees en niet in de geest gezaaid hadden. Want alle vlees had zijn weg bedorven, en liet zich niet meer bestraffen door de Geest van God. En gelijk het geschiedde in de dagen van Loth: zij aten, zij dronken, zij kochten, zij verkochten, zij plantten, zij bouwden. De Heer schetst hier een bredere ontwikkeling van het maatschappelijk leven. De koophandel, de landbouw, de bouwkunst beslaan daarin reeds een grote plaats; nog thans bij alle uitwendige beschaving, en te midden van de heerlijkste natuur zijn de mannen van Sodom en Gomorra even bedorven als die van vóór de zondvloed. Maar op die dag, op welke Loth van Sodom uitging, regende het vuur en sulfer van de hemel, en verdierf ze allen. Ook hier spreekt de Heer eerst van Loths uitgaan uit Sodom, alvorens van vuur en zwavel te spreken. Hoe velen hadden met Loth uit Sodom kunnen uitgaan en behouden worden, indien zij zijn waarschuwing, de waarschuwing Gods geloofd hadden! Doch het ongeloof ziet niets en hoort naar niets, maar stort zich zelven blindelings in het verderf. Alzo zal het zijn in die dag, op welke de Zoon des mensen geopenbaard zal worden. Het zal dus een tijd van algemeen ongeloof zijn, waarop slechts weinige kinderen Gods een uitzondering zullen maken; hiermee zal het een tijd van grote verdrukking zijn voor de gemeente, want waar de ongerechtigheid de overhand heeft, daar wordt Gods volk vertreden. De Heer geeft deze toestand ook te kennen in de gelijkenis van de weduwe en de onrechtvaardigen rechter, aan welker slot Hij zegt: Zal de Zoon des mensen als Hij komt, ook geloof vinden op de aarde? Intussen moeten wij uit deze vergelijkingen opmaken, dat des Heeren komst zal voorafgegaan worden door een tijd niet van oordelen, maar van tijdelijke bloei, niet van onrust, maar van wereldse vrede, waarin alles naar 's werelds wijze zijn rustige gang gaat en ieder doet wat zijn hart hem ingeeft. Zo was het vóór de zondvloed, zo vóór Sodoms ondergang: zo zal het ook vóór 's Heeren komst zijn. In dezelve dag, wie op het dak zal zijn en zijn huisraad in huis, die kome niet af, om hetzelve weg te nemen. De Heer gebruikt dezelfde beelden als bij de verwoesting van Jeruzalem, doch spreekt thans niet meer van te vluchten naar de bergen. De beslissende ure van aangenomen of verworpen te worden zou gekomen zijn. En wie op de akker zijn zal, die kere desgelijks niet naar hetgeen achter is. Gelijk bij de naderende verwoesting van Jeruzalem een volstrekte los lating van alles wat de meest overhaaste vlucht kon belemmeren, door de Heer wordt aangeprezen, zo ook in deze uiterste nood een volstrekt aftrekken des harten van alle tijdelijk goed. Gedenkt aan de vrouw van Loth. Zij dacht niet uitsluitend aan het behoud van haar leven, maar ook aan het verlies van haar goed. Hare voeten waren op de weg naar Zoar, maar haar hart was nog in Sodom. Zij aarzelde in het onverwijld volgen van haar man. Zij zag om van achter hem en werd tot een zoutpilaar, tot een gedenkteken van de gevolgen der ongehoorzaamheid aan het woord des Heeren: Ga uit van haar, mijn volk! (uit de stad der ongerechtigheid, uit Babel) opdat gij aan haar zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij niet ontvangt van haar plagen. Zo wie zijn leven zal zoeken te behouden, die zal het verliezen, en wie hetzelve zal verliezen, die zal het behouden. De Heer herhaalt hier het woord, dat Hij vroeger bezigde, want de beslissende ure zou de waarheid er van in het helderste licht stellen. De Heer neemt, zo als gij weet, ook hier

het leven in tweeërlei zin, en wil zeggen: Wie zijn natuurlijk leven zal willen behouden, die zal zijn geestelijk leven verliezen, maar wie zijn natuurlijk leven zal verliezen, die zal zijn geestelijk leven behouden. Hiermee leert de Heer, dat beiderlei leven in zodanige tegenspraak met elkander zijn, dat zij niet naast elkander kunnen bestaan, maar dat een van beiden moet ondergaan. En wat is dan nu eigenlijk ons natuurlijk leven? Het is ons zondig leven, het leven, dat wij uit Adam door onze natuurlijke geboorte ontvingen, het leven uit de aarde en voor de aarde, uit ons zelven en voor ons zelven; het leven, dat niet naar God en de naaste vraagt, dan in zover dat met onze eigen eer, ons eigen welzijn overeenkomt. Hierop rust de eis van de Heer: Tenzij iemand wederom geboren wordt, hij kan het koningrijk Gods niet zien, en rusten de woorden van Paulus, 2 Corinthiërs 5:15 Christus is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven, niet meer zich zelven zouden leven; maar die, die voor hen gestorven en opgewekt is. Onze eigenliefde moet dus in Jezusliefde veranderd worden. Wij moeten Jezus liefhebben, of wat hetzelfde is, God liefhebben; wij moeten, om het volledig te zeggen, de Vader liefhebben, in de Zoon, door de Heilige Geest. De wortel van ons bestaan moet uit de aarde, uit de eerste Adam uitgetrokken, en in God, in Jezus, de tweede Adam, worden overgeplant. Dit geschiedt in de bekering, in de wedergeboorte, in het geloof, welke Gods werkingen en Gods gaven zijn. Een iegelijk nu die, hoe zwak dan ook, in waarheid gelooft in Jezus, die heeft Hem ook waarlijk lief, hoe onvolmaakt dan ook, en leeft niet meer voor zich zelven, maar voor de Heer, hoe onvolledig dan ook; het beginsel des nieuwe, onvergankelijke levens is in hem, dat niet meer sterven kan, Johannes 11:26 het uit God geboren deel, dat niet meer zondigen kan, 1 Johannes 3:9 het goede deel, dat hem niet meer ontnomen worden kan, Lucas 10:42. Wij zien dus ook hier, dat de uitspraken des Heeren alleen duister zijn voor die ze duister maken. De Heer wil voor hetgeen Hij te aanschouwen geeft een eenvoudig oog, dat licht heeft, en alles verlicht ziet, waar het ook op ziet. Wat is het oude leven? Eenvoudig het zondige leven. Wat het nieuwe leven? Eenvoudig het heilige, het zonde bestrijdende leven. En kunnen wij niet weten, welk van die beide levens het onze is? Zeker, indien ons oog eenvoudig is, indien wij waarlijk Christenen zijn; maar zijn wij vijanden Gods, dan heeft de zonde het licht in ons tot duisternis gemaakt, en wij wandelen op een weg, waarvan Salomo zegt, Spreuken 14:12. Er is een weg, die iemand recht schijnt, maar het laatste van die zijn wegen des doods. Ik zeg u, in die nacht zullen twee op een bed zijn, de een zal aangenomen en de andere zal verlaten worden. In dat beslissend uur van zalig worden of verloren gaan doet de allerinnigste natuurlijke gemeenschap, waarin wij tot elkander staan, niets af. De ene mens kan de andere niet behouden. En nu, hoe vele gehuwden zijn verbonden door banden van vleselijke liefde alleen! Dit is uit de aard der zaak een tijdelijke verbintenis; alleen zij, die in Christus met elkander verbonden zijn, zijn voor eeuwig met elkander verbonden. Twee vrouwen zullen te samen malen. De ene zal aangenomen, de andere zal verlaten worden. Ook zal dan alle samenwerking ophouden , welke niet op een gemeenschappelijken grondslag rust. Hoe dikwijls moeten Christenen in een maatschappelijke betrekking samenwerken met dezulken, die geen Christenen zijn. Denkt aan de gemeentebesturen en aan de kerkbesturen, aan de kamers der afgevaardigden en aan de ministeries, hoevelen staan lijnrecht tegenover elkander in beginselen, en zijn toch geroepen om hetzelfde werk te doen. In dezelfden molen te zijn en ieder op zijn wijze te willen malen, het is een gedurige, ik zou bijna zeggen onuitstaanbare kwelling des geestes, welke alleen door de gewoonte, de onvermijdelijkheid en de algemeenheid hare scherpste kanten enigszins verliezen kan. Doch ook daar komt een einde aan: eenmaal komt de Christen in zijn vol levenselement, waaruit hij niet meer zal getrokken worden. Twee zullen er op de akker zijn, de een zal aangenomen en de ander zal verlaten worden. Het is hetzelfde denkbeeld als het voorgaande, met dit verschil, dat hier van een samenwerking wordt gesproken in het openbaar, terwijl zo aanstonds gesproken werd van een samenwerking in afgesloten kringen. De akker is ook hier de wereld. Hoe staat ook hier de Christen tegenover de niet-Christen; de gelovige tegenover de ongelovige; de godvruchtige tegenover de goddeloze! Ieder oefent zijn eigen invloed uit op de

wereld, en die invloeden staan lijnrecht tegen elkander over, of doorkruisen elkander, zodat men zich geneigd voelt om aan te nemen, dat de wereld in een aanhoudende staat van gisting en verwarring verkeert. Dat heeft de zonde gedaan. De zonde is de verwarring van de orde Gods; doch zij zal eenmaal uit de wereld worden uitgezuiverd met het vuur des laatste oordeels, en dan zal de orde Gods weder heersen, en alléén heersen, en ongestoord heerse! De Zoon des mensen zal zijn engelen uitzenden en zij zullen uit zijn koningrijk vergaderen al de ergernissen en degenen, die de ongerechtigheid doen, en zullen ze in de vurige oven werpen; daar zal wening zijn en knarsing der tanden. En zij antwoordden, en zeiden tot Hem: WAAR, HEER? Waarschijnlijk hield de Heer hier een ogenblik op met spreken, en dit werd door de discipelen benuttigd tot het doen ener vraag, welke hun reeds lang op de lippen lag, doch die zij tot nu niet konden aanbrengen: waar de plaats dezer gebeurtenissen zou zijn. En Hij zei tot hen: WAAR HET DODE LICHAAM IS, ALDAAR ZULLEN DE ARENDEN VERGADERD WORDEN. De Heer beantwoordt hun bepaalde vraag op een onbepaalde wijze. De rechtstreekse afwijzing ener vraag is een berisping van ongepastheid of voorbarigheid, welke de vrager onaangenaam aandoet; wij moeten er ons daarom zoveel mogelijk voor wachten, en liever doen wat de Heer hier doet: het antwoord omwikkelen met een beeld, dat juist is, maar dat het eigenlijke der vraag buiten sprake laat. Waar het aas, het dode lichaam is, daar vergaderen zich de arenden, of zo als wij ook kunnen zeggen: 'waar de prooi is, zal zich de roofvogel laten vinden.' Wij zien deze woorden des Heeren schitterend vervuld in het oordeel over Jeruzalem, dat het toonbeeld van de laatste oordelen Gods moest zijn. Toen Jeruzalem tot een aas was geworden, streken de Romeinse adelaren op hetzelve neer, en verslonden het. Zo zal het ook in de laatste tijd zijn. Zodra de wereld door haar ongeloof tot een dood lichaam zal geworden zijn voor God, hoe levensvol, levenskrachtig en levenslustig het ook in eigen schatting wezen moge, zullen de adelaren Gods neerstrijken en haar verslinden. Waakt dan ten alle tijde, biddende dat gij moogt waardig geacht worden te ontvlieden al deze dingen, die geschieden zullen. De eisen des Heeren hebben altijd heerlijke beloften in hun gevolg. De Heer vermaant en waarschuwt de zijnen niet, dan om hen voor het ergste leed en lijden te vrijwaren. Zij moesten niet alleen waken, niet alleen oplettend zijn op wat er gebeurde en te wachten stond, maar ook bidden, om al deze verschrikkelijke oordelen te ontgaan. En te staan voor de Zoon des mensen. Dat is: in des Heeren onmiddellijke tegenwoordigheid te verkeren. Ik ben Gabriël (zei de engel tot Zacheria), die voor God sta. Zo staan eenmaal al de Christenen, die het in waarheid zijn, vóór de Christus. Welk een heerlijke aanschouwing zal dat zijn! Wie zou niet willen waken en bidden, om ook onder die gekochten des Heeren te staan; of zouden wij liever voor een korte tijd de genieting der zonde hebben, om dan Gods oordelen over ons te zien losbreken? Want gij weet niet in welke ure uw Heer komen zal. De Heer vermaant onophoudelijk tot waakzaamheid, omdat zijn discipelen groot gevaar liepen, om niet waakzaam te zijn, doordien de komst des Heeren lang, zeer lang zou vertoeven. En inderdaad de gemeente des Heeren maakte zich al de eeuwen door, en maakt zich nog heden aan niets meer schuldig dan aan het niet wakend wachten op de wederkomst des Heeren. Gelijk een man buitenslands reizende, zijn huis verliet, en zijnen dienstknechten macht gaf en elk zijn werk, en de deurwachter gebood, dat hij zou waken. De Heer neemt een gedeelte uit de door Hem vroeger gegevene gelijkenis der tien ponden, om er een nieuwe trek bij te voegen. De buitenslands trekkende man geeft niet alleen ieder zijner dienstknechten een gedeelte van zijn vermogen, van zijn geld, maar ook van zijn macht, van zijn huisbestuur, en wel ieder zijn eigenaardig werk, bevelende de deurwachter in het bijzonder op zijn post te blijven, en nauwkeurig de wacht te houden. Zo beval nu ook de Heer bij zijn heengaan zijn discipelen allerbijzonderst aan, te blijven waken. Zo waakt dan, want gij weet niet, wanneer de Heer des huizes komen zal: des avonds laat, of ter middernacht, of met het hanengekraai, of in de morgenstond. De Heer heeft de tijd en de gelegenheid zijner komst zich voorbehouden; trouwens, Hij is de Vrijmachtige, en het behaagt Hem in sommige gevallen ons te binden, zonder zich zelven te verbinden, opdat het geloof, de hoop en de liefde gelegenheid

ter beoefening mogen vinden. Het geloof ziet op de belofte des Heeren, de hoop verwacht hare vervulling, en de liefde wacht altijd op de geliefde. Opdat hij niet onvoorziens kome, en u slapende vinde. De Heer acht geen verzuim zo beschamend voor zijn discipelen, als gebrek aan waakzaamheid. En waarom? Omdat zijn discipelen in de wereld zijn als in 's vijands land, en de vijand van ieder onbewaakt ogenblik gebruik maakt, om hen te benadelen. Niet alleen wordt juist gedurende het slapen der akkerlieden het onkruid gezaaid in het midden der tarwe, maar worden ook de huislieden van hun goederen beroofd. Door gebrek aan waakzaamheid zijn de edelste schatten der kerk verloren gegaan, ja, de Heilige Schriften zelven waren er door in een klooster begraven, en had God ze daar niet bewaard, en van daar weder aan het licht gebracht, wij waren nog heden allen Rooms, en daarmee heidenen met de bijnaam van Christenen. En hetgeen Ik u zeg, dat zeg Ik allen: WAAKT! De Heer stelt hiermee het woord Waakt! tot het blijvend wachtwoord van geheel de kerk, aan alle plaatsen en in alle tijden. Eerst wanneer Hij wedergekomen zal zijn, zal Hij ons van dit woord en van dit werk ontslaan. Tot zo lang echter blijve ieder op zijn post, en worde hij er getrouw op bevonden. Want Alsdan zal het koningrijk der hemelen zijn. Wat de Heer met klare woorden gezegd heeft, wil Hij nog eens in een sprekend tafereel samenvatten. Hij schetst er de toestand der gemeente in, en onderscheidt zijn ware discipelen en discipelinnen van die er enkel de schijn van hebben. Gelijk aan tien maagden. Het tiental maakt een vergadering; waren er tien Israëlieten bij elkander, zo maakten zij een gemeente uit, en kon de dienst bij hen verricht worden. Tien MAAGDEN. De gemeente der gelovigen is de bruid van Christus, met wie zij verloofd is, en wiens komst zij wacht, om eeuwig met Hem verenigd te leven, en met Hem alles te zijn en te bezitten, wat Hij zelf is en van de Vader heeft ontvangen, De maagden zijn de speelnoten der bruid, die uit haar huis en in haar naam in sierlijke kleding de bruidegom inwachten, om hem bij zijne komst tot de bruid de feestzaal binnen te leiden. Welke hare lampen namen. De feestmaaltijd van de bruidegom en de bruid en hun gasten heeft gewoonlijk in de avond plaats, om het feest nog meer luister bij te zetten; want een feestmaaltijd bij dag is niet half zo schoon en genoeglijk als bij avond; alsdan zijn de gasten meer afgesloten van de buitenwereld, en met elkander onderling meer verbonden. En gingen uit, de bruidegom tegemoet. Zij bleven niet binnen het huis der bruid, maar traden naar buiten, over het voorplein van het huis, de bruidegom een eind weegs tegemoet, om hem eerder te zien en spoediger te verwelkomen. En vijf van haar waren wijzen en vijf waren dwazen. Bij de uiterlijke gelijkheid was er innerlijk een aanmerkelijk verschil bij deze maagden. Zij waren allen de speelnoten der bruid, allen in sierlijk bruiloftsgewaad, allen tot hetzelfde werk, de opwachting des bruidegoms geroepen; doch de wijze hoe dit werk door de een en door de anderen gedaan werd, verdeelde haar in wijzen en onwijzen. Die dwaas waren, hare lampen nemende, namen geen olie met zich, maar de wijzen namen olie in hare vaten met hare lampen. De Heer leert hier de volharding der heiligen in tegenstelling met de afwijking der anderen. Er is een standvastig geloof en er is een tijdgeloof. De zorgeloosheid is wel een der duidelijkste kenmerken van het schijnchristendom. Er zijn mensen, die zich vergenoegen met hun Christelijke naam en uitwendige belijdenis; en zeker, daar hebben zij genoeg aan, om in de kerk te leven, maar niet om zalig te worden. Zij hebben al de uitwendige voorrechten van Gods kinderen met elkander gemeen, ja hebben soms bijzondere gaven daarbij, maar zij hebben geen genade, dat is, zij hebben de Heilige Geest niet in hen levende en werkende. En zulke mensen zijn als brandende lampen, maar aan wie de voorraad van olie ontbreekt. Deze kunnen enige tijd branden, maar niet altijd. Bij de Christen moet in geestelijke zin, door de Heilige Geest, plaats hebben wat bij de weduwe te Sarepta ook door Gods almacht plaats had: Het meel van de kruik werd er niet verteerd en de olie der fles ontbrak er niet. Toen nu de bruidegom vertoefde. De Heer herinnert gedurig de zijnen, dat zijn komst zeer laat in de tijd zijn zal, ofschoon altijd te vroeg voor degenen, die Hem niet verwachten, of die Hem niet behoorlijk opwachten. Werden zij allen sluimerig en vielen in slaap. Er is uitwendig gezien geen verschil tussen gelovigen en ongelovigen; zij hebben dezelfde goede hoedanigheden, maar ook dezelfde

zwakheden. De discipelen des Heeren sliepen zelfs in des Heeren tegenwoordigheid, zowel op Thabor als in Gethsemane. Daarom is het zo gevaarlijk, om het kenmerkend onderscheid tussen ware Christenen en schijn-Christenen in uitwendige dingen te stellen. De huichelaar kan al de vrome dingen nadoen, die de vromen doen, en somtijds doet hij ze nog veel volmaakter dan zij. Even als in de gelijkenis van het onkruid op de akker, zo is het hier en overal: het einde kroont het werk, of veroordeelt het. En te middernacht. Dat is: in de laatste ure van de dag. De Heer zegt hier niet, wat Hij straks zei: dat de heer des huizes komen kon met het hanengekraai, of in de morgenstond; neen, toen onderstelde Hij de mogelijkheid van zulk een toekomst in algemene zin, doch nu Hij spreekt van zijn komst, de komst van de bruidegom tot zijn bruid, overschrijdt Hij de laatste ure van de dag niet. Het einde dezer bedeling brengt de komst des Heeren, en omgekeerd de komst des Heeren brengt het einde dezer bedeling. Geschiedde een geroep. Er is altijd een waarschuwing van 's Heeren wege. Vóór de Heer gaat altijd een heraut, die zijn komst aankondigt. Hij wil de zijnen niet overvallen; Hij weet dat zij door zijn lang vertoeven sluimerig worden, ja in slaap vallen; Hij wil hun tijd geven, om zich te herstellen, opdat zijn komst hen niet beschaamt, maar verheugt. Ziet, de bruidegom komt, gaat uit hem tegemoet! De heraut roept de maagden tot haar werk. Zij waren uitgegaan, de bruidegom tegemoet. doch hij kwam niet dadelijk, en zij moesten dus vertoeven. Welnu, thans nadert de bruidegom, dat zij thans haar voornemen volbrengen! Toen stonden al die maagden op, en bereidden hare lampen. Het eerste, waar de ontwakende maagden naar zagen en grepen, waren de lampen, die zij gedurende hare sluimering en slaap naast zich nedergezet hadden. Immers, deze lampen waren de enig nodige zaken in dit ogenblik. Het was middernacht; de bruidegom moest vóór het huis zijner bruid met licht, met helder licht ontvangen worden. Stel u de maagden voor, de bruidegom wachtende zonder lampen, en de speelnoten der bruid staan daar zonder doel en betekenis. En de dwazen zeiden tot de wijzen: GEEFT ONS VAN UW OLIE, WANT ONZE LAMPEN GAAN UIT. Hieruit blijkt, dat de lampen van allen op het uitgaan stonden. Trouwens, deze werden gelijktijdig gevuld, toen de maagden te samen uit het huis der bruid gingen; de olie, daarin gedaan, was dan ook gelijktijdig opgebrand; doch de wijze maagden hadden gedacht aan hetgeen, waaraan de dwazen niet gedacht hadden: dat de bruidegom langer kon vertoeven dan de olie in de lampen strekte, en hadden dus uit voorzichtigheid en voorzorg bovendien gevulde oliekruikjes medegenomen. Wij vragen: hoe kwamen zij op dit denkbeeld? Zij waren toch reeds bij het vallen van de avond en dus even vroeg met de andere maagden uitgegaan, en zo moet men bij haar onderstellen, dat zij met de anderen verwachtten, dat de bruidegom vroeg zou komen. Doch neen, zij dachten noch aan het vroege, noch aan het late komen van de bruidegom, maar aan het onzekere van die komst. Er was geen bepaalde tijd voor die komst; deze hing geheel en alleen van de bruidegom zelf af; en zo namen zij, gelijk alle wijzen doen, in deze onzekerheid het zekere voor het onzekere, en voorzagen zich van een voorraad, welke, zo hij niet nodig was, toch getuigen moest van hare bereidwilligheid om hare roeping ten volle te vervullen; doch deze voorraad was nodig. Juist toen het volle licht der lampen nodig was, in het ogenblik dat de bruidegom van verre naderde, taande het licht van al de lampen. Snel grepen de wijze maagden naar hare kruikjes en vulden hare lampen; de dwaze maagden hadden echter geen voorraad meegenomen, en waren daardoor in de grootste verlegenheid. Zij wendden zich terstond tot hare medespeelnoten met het verzoek: Geeft ons van uwe olie, want onze tampen gaan uit. Doch de wijzen antwoordden, zeggende: GEENSZINS, OPDAT NIET MISSCHIEN VOOR ONS EN VOOR U NIET GENOEG ZIJ. De wijze maagden blijven als zodanig handelen; zij blijven bedachtzaam en voorzichtig; zij blijven voorzorgen nemen voor de onzekere tijd, dat zij nog dienst moeten doen; immers de heraut had wel de komst des bruidegoms aangekondigd, doch was hij daarom nu in hare onmiddellijke nabijheid? Het tegendeel was waar, want zó ver was hij nog verwijderd, dat zij aan hare speelnoten de raad konden geven: Maar gaat liever tot de verkopers, en koopt voor u zelven. De wijze maagden waren niet liefdeloos, en nog veel minder spottenden zij met hare

vriendinnen, door haar tot een boodschap uit te zenden, welke niet anders dan vruchteloos kon zijn. Neen, de wijze maagden meenden ter goeder trouw, dat hare speelnoten nog te helpen waren, door met allen spoed haar verzuim te herstellen, en nu nog te doen, wat zij, de wijze maagden, terstond hadden gedaan bij de verkopers kruikjes met olie te kopen. Neen, de genade is niet eigenlievend. Zij zou zo gaarne allen behouden zien; maar kan de begenadigde zondaar de onbekeerde behouden? Heeft hij, gelijk de Roomse kerk van hare heiligen beweert, overvloed van verdiensten, waardoor ook nog anderen kunnen gebaat worden? Immers neen. Wij kunnen niemand behouden, wij hebben nooit genade te veel, maar wij kunnen wel onze onbekeerde broeders en zusters verwijzen naar Hem, bij wie de genade te verkrijgen is, naar de Heere Jezus Christus; en dat kunnen en moeten wij ook doen, zelfs in de laatste ure; want zolang de bruidegom niet gekomen, en ook zolang de dood niet tegenwoordig is, is er althans nog mogelijkheid van redding. Zeker is het nodig, dat waar het gevoel van zonde ontbreekt, dit allereerst gewekt wordt; doch als dit gevoel nu bestaat, als de dwaze maagden zien, dat haar ontbreekt, wat zij volstrekt nodig hebben, om de bruidegom te kunnen ontvangen en met hem binnen te gaan, welk een anderen raad kan en moet men haar dan geven, dan: ‘doet nog een poging om u te redden: Gaat tot de verkopers en koopt voor u zelven. Velen verstaan onder de verkopers de predikanten, en laten dezen roepen, als zij zich gevaarlijk ziek gevoelen. Wij hebben er niets tegen. Wij beschouwen het als een van de eerste plichten van de predikant, om te waken over de zielen der mensen, Hebreeën 13:17; en als dan nu een lid der gemeente in zijn krankheid de leraar roept, waarom zou deze niet gaarne komen, om wanneer het goede zaad des woords nog niet in het hart van zulk een mens gevallen is, het daarin te strooien, en zo het er reeds in gevallen is, te kweken. In krankheid is het hart veelal gevoeliger en ontvankelijker dan in gewone tijden. Wie lijdt, houdt meestal op van moedwillig te zondigen; alsdan is de lust er toe vergaan, althans onderdrukt. Een getrouw predikant, die Christus en die gekruist als de enige en algenoegzame Zaligmaker aanprijst aan zondaren, zal misschien aan het eenzaam krankbed een rijkere winst doen, dan hij dit doet van de kansel in een volle kerk. Wie zielen vangt is wijs, en wie een zondaar bekeert van de dwaling zijns wegs, die zal een ziel van de dood behouden en menigte der zonden bedekken, Jacobus 5:19. Toen zij nu heengingen om te kopen. Zij volgden terstond de raad harer medespeelnoten; zij begrepen er was geen andere uitweg; met uitgaande lampen konden zij de bruidegom niet opwachten; nog was hij er niet, wellicht zou het verzuim nog te herstellen zijn; doch het was niet te herstellen. Kwam de bruidegom. Gij gevoelt, dat kon in dit geval niet anders. Wanneer de bruidegom niet intussen gekomen ware, dan zouden de wijze en dwaze maagden met elkander volkomen gelijk gesteld zijn geworden, en welk een kracht zou er dan in de vermaning tot bedachtzaamheid en voorzichtigheid overgebleven zijn? De wijsheid moet hare kroon, de dwaasheid hare roede hebben; en nu, hoe gewichtiger de zaak is, waarin men dwaas was, hoe zwaarder de roede zal zijn. De dwaze maagden verzuimden het hoogste, zij ontvingen ook de hoogste straf. En die gereed waren, gingen met hem in tot de bruiloft, en de deur werd gesloten. Daarna kwamen ook de andere maagden, zeggende: HEERE, HEERE, DOE ONS OPEN! De gelijkenis laat het in het midden, of de dwaze maagden nog geslaagd zijn om olie te verkrijgen en hare lampen in de vereiste toestand te brengen of niet. De Heer treedt niet buiten het derde (het eigenlijke doel) der gelijkenis, welke is de vermaning om zich gereed te houden voor des Heeren komst. Om zich gereed te houden moet men zich gereed maken; daartoe is voorzorg nodig, en die zich tot een gewichtige zaak voorbereidt, is altijd daarin bezig. Ja, volgens des Heeren wil moet een Christen zich beschouwen als een soldaat op post in oorlogstijd. Hij mag geen ogenblik zorgeloos zijn, of hij is in gevaar overrompeld te worden en zijn leven te verliezen. Is het niet ook opmerkelijk, dat zo gedurig als de Heer vermaant, om niet bezorgd te zijn ten opzichte van onze tijdelijke benodigdheden, Hij ook zo gedurig vermaant om wel bezorgd te zijn voor onze geestelijke belangen? Gedurig wijst de Heer ons op de toekomst en wat daarvoor nodig zal zijn, opdat wij er ons in tijds mede mogen voorzien. Zoeken wij dan genade bij God, terwijl het

nog heden genaamd wordt, want als de Heer komt tot de gemeente, of de dood komt tot ons, dan is het te laat. Bidden wij gedurig en vurig om de Heilige Geest, als het zegel des geloofs; want de genade is de inwoning des Heiligen Geestes in ons, en zij, de genade, is de eigenlijke olie, die niet alleen in onze lampen (onze belijdenis en onze wandel) branden, maar ook in onze voorraadkruikjes (onze harten) aanwezig zijn moet. En Hij antwoordende, zei: VOORWAAR ZEG IK U, IK KEN U NIET. De bruidegom kende haar niet als de speelnoten der bruid, want als zij deze geweest waren, dan hadden zij hem tegemoet moeten gaan; doch nu heeft de bruidegom ze niet gezien, en zo verviel haar recht met hem te delen in de vreugde van de bruiloft. Een ernstig woord voor ons allen. Velen onder ons dragen grootse namen en hoge eretitels; maar als de daad niet beantwoordt aan die namen of aan die titels, dan vervallen zij eenmaal. Wij allen dragen de naam van Christenen, doch gedragen wij ons, dat is: geloven en arbeiden wij niet als Christenen, zo wordt ons in het einde die naam ontzegd, en wij staan geheel en al buiten Christus. En zo is het, wij zeiden het reeds vroeger, met alle waardigheden in deze wereld. Vele mensen staan op een voetstuk boven de grote menigte verheven, maar in de dood treden zij van dat voetstuk af, en staan weer gelijk met alle mensen; en alleen zij, die door God in Christus waardig worden gekeurd om de dood en het oordeel te ontvlieden, zullen ingaan in de vreugde van hun Heer. Zo waakt dan, want gij weet de dag niet noch de ure, in welke de Zoon des mensen komen zal. De Heer keert telkens tot dezelfde slotsom terug, om die tot grondslag te leggen van een nieuwe uiteenzetting of ontwikkeling van dezelfde waarheid, in een andere gelijkenis. Want het is gelijk een mens, die buitenslands reizende, zijn dienstknechten riep, en gaf hun zijn goederen over. Wij hebben hier van Mattheus, in gewijzigde vorm, dezelfde gelijkenis als die wij reeds van Lukas bij 's Heeren opgang naar Jeruzalem ontvingen. Het verschil tussen deze beide gelijkenissen ligt daarin, dat de heer bij Lukas zijn tien knechten ieder één pond, dus een gelijke som gaf, om er winst mee te doen. Hier daarentegen lezen wij: En de ene gaf hij vijf talenten, en de andere twee, en de derde één, een iegelijk naar zijn vermogen. Wij hebben dus hier te denken aan de onderscheidene gaven van dezulken, die tot de gemeente des Heeren gerekend worden. Het vermogen, de vatbaarheid van de een is niet zo groot als die van de andere, en de heer die, wij zien dit bij de uitkomst, zijn knechten kende, vertrouwde de meeste talenten toe aan hen, die hij als de ijverigste kende. De luie dienstknecht ontving slechts één talent. De heer gaf dus een ieder naar zijn vermogen, naar dat hij in staat was te beheren. En verreisde terstond. Ook hier worden de dienstknechten voorgesteld als zelfstandige lieden, die gedurende des Heeren afwezigheid geroepen zijn, met verstand en beleid bezig te zijn en met zijn geld handel te drijven. Die nu de vijf talenten ontvangen had, ging heen en handelde daar mee, en won andere vijf talenten. Dat was een schone winst; die zijn kapitaal verdubbeld ziet, heeft honderd procent gewonnen. Desgelijks ook die de twee ontvangen had, die won ook andere twee. Wij bewonderen ook hier de wijsheid des Heeren. Hij gaat niet boven de honderdvoudige vrucht van het uitgestrooide zaad. Een menselijk dichter of schrijver valt ligt in het overdrevene, en geeft niet zelden buitensporige uitkomsten aan geringe oorzaken; maar bij de Heer is alles uit het leven, uit de waarheid, is alles evenwicht en harmonie. Maar die het ene talent ontvangen had, ging heen en groef in de aarde, en verborg het geld zijns heren. Een vreemde handelwijze voorzeker. Wat mag deze man daartoe bewogen hebben? Hij zegt het later zelf: de vrees om het weinigje, dat hij heeft, geheel en al te verliezen. Doch deze vrees bestond enkel in zijn verbeelding. Waar vijf talenten vijf kunnen winnen en twee talenten twee, daar kan één talent ook één talent winnen; doch de schuld van deze man lag in zijn traagheid; hij was een luie dienstknecht en tot handeldrijven behoort naarstigheid, behoort een werkzaamheid des verstands, ja van al onze krachten, om geen schade te lijden, maar om winst te doen; want handeldrijven kan een ieder wel, doch winnen is de zaak, en dat is niet ieders zaak; niet, omdat de een gelukkiger is dan de andere, (ofschoon ook ongelukken en gelukken buiten onze schuld of toedoen kunnen plaats vinden), maar omdat ook de kooplieden onderscheiden worden in wijze en in dwaze

kooplieden. En na een lange tijd kwam de heer van dezelve dienstknechten. Merkt op, ook hier stelt de Heer de tijd van zijn afwezigheid voor als een lange tijd. En hield rekening met hen. Eens houdt de tijd van handeldrijven en van alle andere werkzaamheid op, en wordt de slotsom er van opgemaakt en openbaar gemaakt. En die de vijf talenten ontvangen had, kwam en bracht tot hem andere vijf talenten, zeggende: HEER! VIJF TALENTEN HEBT GIJ MIJ GEGEVEN, ZIE, ANDERE VIJF HEB IK BOVEN DEZELVE GEWONNEN. Mij dunkt, gij hoort uit deze woorden de toonder opgewektheid en der vreugde. En ja, welk een liefelijk gevoel geeft het aan ons hart en welk een helder licht geeft het in onze ogen, als men de bewustheid heeft, dat men met zegen heeft gearbeid! Zeker, wij hebben nooit genoeg voor de Heer gedaan, en ook onze vlijt is in onze eigen ogen als een wegwerpelijk kleed; maar als wij de zegen zien mogen, die God op onze vlijt gaf, en die Hij zeker niet op onze traagheid zou gegeven hebben, dan verstaan wij iets van het woord van Johannes: Indien ons hart ons niet veroordeelt, zo hebben wij vrijmoedigheid tot God (1 Johannes 1Jo 3:21). En zijn heer zei tot hem: WEL, GIJ GOEDE EN GETROUWE DIENSTKNECHT! OVER WEINIG ZIJT GIJ GETROUW GEWEEST. De Heer noemt hetgeen de dienstknecht is toevertrouwd weinig. In vergelijking van hetgeen God ons in de eeuwigheid geven zal, is ook het meeste in deze tijd weinig. Er is in het leven een wedijver en wedstrijd tussen de grote machten, wie de grootste, en tussen de rijke lieden, wie de rijkste zijn moge, doch ook dit behoort tot de vele ijdelheden, waaruit de wereld is samengesteld. Achter het graf zegt het niets, of men vroeger aanzienlijk, of gering, rijk of arm geweest is; daar is de enige vraag: of men een kind van God was of niet. Over veel zal ik u zetten. Wij veranderen in de dood niet van heer, maar van dienst. Wie hier de Heer gediend heeft in nederigheid, zal Hem eenmaal dienen in heerlijkheid. Aan dienstwerk is op Goddelijk gebied nooit gebrek, en er is een oneindige, Goddelijke verscheidenheid in dat dienstwerk voor de gezaligden. Al de engelen zijn Gods dienaren, en al de gezaligden worden het eveneens. Doch in de hemel is de dienst van God niet, gelijk op aarde, innerlijke zaligheid bij uiterlijke verdrukking, maar innerlijke zaligheid bij uiterlijke heerlijkheid. Ga in tot de vreugde uws Heeren. Hier treedt de Heer zelf als uit de gelijkenis. De vreugde des Heeren is die, welke Hij zich zelven verworven heeft voor de zijnen, en waarin allen zullen delen, die zijne getrouwe getuigen, en in alle werk zijn getrouwe dienstknechten zijn. En die de twee talenten ontvangen had, kwam ook tot hem, en zei: HEER! Twee TALENTEN HEBT GIJ MIJ GEGEVEN, ZIE, TWEE ANDERE TALENTEN HEB IK BOVEN DEZELVE GEWONNEN. Zijn heer zei tot hem: WEL, GIJ GOEDE EN GETROUWE DIENSTKNECHT, OVER WEINIG ZIJT GIJ GETROUW GEWEEST, OVER VEEL ZAL IK U ZETTEN, GA IN TOT DE VREUGDE UWS HEEREN. Dat de Heer dezelfde beloning toekent aan die, die vijf, en die, die twee talenten ontvangen heeft, bewijst dat hier de hoofdzaak van de arbeid niet is de veelheid van het werk, maar de getrouwheid in het werk. Dat de een vijf, en de andere twee, en de derde slechts één talent ontvangt, is niet zijn keus, maar des Heeren; doch men kan met een enkel talent, even als met twee en vijf talenten, arbeiden voor de Heer, en dat is de enige eis. Niets is treuriger, dan de verontschuldiging, dat men God meer of beter zou dienen, indien men in andere omstandigheden verkeerde. Men kan in iedere toestand God dienen, vrezen, liefhebben, gehoorzamen. Het Evangelie zegt hetzelfde wat de wiskunde ons zegt: dat men uit ieder gegeven punt van de omtrek een lijn kan trekken tot het middelpunt, en wederkerig, dat men rondom ieder gegeven punt een cirkel kan trekken, waardoor dat punt tot een middelpunt wordt. Wij kunnen dus uit iedere toestand uitgaan tot Jezus, en elk talent, dat wij hebben, tot een middelpunt maken, van hetwelk de lof zijns naams uitgaat. Maar die het ene talent ontvangen had, kwam ook en zei: HEER! IK KENDE U, DAT GIJ EEN HARD MENS ZIJT, MAAIENDE WAAR GIJ NIET GEZAAID HEBT, EN VERGADERENDE WAAR GIJ NIET GESTROOID HEBT. Hoe schril staat tegenover de blijmoedige vrijmoedigheid der twee vorige getrouwe dienstknechten, deze onbeschaamde stoutmoedigheid van de ontrouwen dienstknecht. Hij schroomt niet zijn heer de schuld te geven van zijn ijverloosheid; hij is blijkbaar boos, dat hij

slechts één talent ontvangen heeft; hij schrijft dit toe aan de karigheid van zijn heer; en wat kan hij met één talent uitvoeren, om winst te doen? En als hij soms het weinige, dat hij heeft nog verloor, wat dan? Dan zou hij buiten raad zijn, want dan zou zijn heer het van hem eisen, als door zijn schuld verloren. En bevreesd zijnde, ben ik heengegaan en heb uw talent verborgen in de aarde; zie, gij hebt het uwe. Hoe weinig kende deze knecht zijn heer, ofschoon hij het zo nadrukkelijk verzekert: Ik kende u. Neen, gij kende hem niet, boze mens, anders zoudt gij weten, dat het hem niet te doen is geweest om zich, maar om u te verrijken, door u met zijn kapitaal én met uw winst te belonen. Hoe! uw heer wil maaien, waar hij niet gezaaid heeft? Heeft hij dan niet gezaaid, toen hij u het talent gaf, terwijl hij eerst thans, na een lange afwezigheid, komt om te maaien, wat dit gezaaide heeft voortgebracht? Maar gij stelt hem teleur; gij hebt de zaadbundel niet ledig gestrooid op een akker, maar hem ongeopend op de zolder in een kist gesloten, opdat gij hem in dezelfde toestand zoudt kunnen teruggeven, als waarin gij die hebt ontvangen. Gij liegt dus, wanneer gij zegt, dat uw heer wil vergaderen, waar hij niet gestrooid heeft; gij hebt niet gestrooid, en daarom kan hij niet vergaderen, zo als hij verwachten mocht. Maar zijn heer antwoordende, zei tot hem. Zijn heer ontmaskerde hem. Wanneer des boze mond zich opent, zo bestaan zijn verontschuldigingen in beschuldigingen van de onschuldige, maar zijn vals oordeel wordt als zodanig door zijn rechter terecht gesteld, en zijn klacht gemaakt tot een aanklacht voor hem zelven. Gij boze en luie dienstknecht! gij weet dat ik maai, waar ik niet gezaaid heb, en van daar vergader, waar ik niet gestrooid heb, zo moest gij dan mijn geld bij de wisselaren gegeven hebben, en ik komende, zou het mijne wedergenomen hebben met woeker. Men kan ook zonder handel te drijven winst doen, en al is deze winst ook beperkt en weinig, in vergelijking van de verdubbeling van het kapitaal, toch is het eindeloos beter rente van het kapitaal te trekken, dan het renteloos te laten liggen. De geestelijke bedoeling van dit alles is, dat men altijd iets doen kan voor de Heer in zijn, ons verleende kracht. Kunt gij niet voor de Heer strijden, gij kunt Hem echter belijden; kunt gij niet op de menigte werken, gij kunt op een enkele ziel werken; doch doet gij niets voor de Heer, denkt gij alleen aan u zelven en niet aan Hem, aan het uwe en niet aan het zijne, zo behoort gij niet onder het getal zijner dienaren, maar onder dat zijner haters. Neemt dan van hem het talent weg, en geeft het degene, die de tien talenten heeft. De Heer had dus de tien talenten niet teruggenomen van de dienstknecht, die hij vijf talenten gegeven, en die er vijf talenten bij gewonnen had; neen, hij had, zo als wij reeds opmerkten, kapitaal en winst in de hand zijner dienaren gelaten, en wel, zo als nu blijkt, als een geschenk, tot hun wettelijk eigendom, en deze heer wordt door de boze dienstknecht een hard man genoemd! Ja, die heer was hard, was straf, was gestreng; maar voor wie? Voor wie zijn eigen wil boven de zijne had gesteld. Want een iegelijk, die heeft, die zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar van degene, die niet heeft, van die zal genomen worden, ook dat hij heeft. Wie met het hem toevertrouwde geen winst doet, van die wordt het talent, als bij hem onnut, teruggenomen, en daarenboven wordt de straf der ontrouw en der nalatigheid op hem toegepast. Deze gelijkenis en geheel de Schrift onderscheidt de persoon van zijn toestand. De persoon is blijvend, zijn toestand niet. De wereldsgezindheid neemt dit leven voor de bestemming van de mens, en richt daar alles op in; doch onze aardse toestand is slechts een voorlopige toestand. Het is om zo te spreken een proefneming Gods, hoe men met het door Hem toevertrouwde handelt, om ons daarna te geven, wat ons niet meer ontnomen worden zal; het is een zaaitijd, waarvan de vrucht ons verblijden of beschamen zal. Galaten 6:7,8. En werpt de onnutte dienstknecht uit in de buitenste duisternis, daar zal wening zijn en knarsing der tanden. Aan de zwaarte van de straf ziet gij de zwaarte van het vergrijp. Het al of niet werkzaam zijn en winst doen of schade lijden met de door God aan ons gegeven talenten, is geen zaak van geringe betekenis; integendeel ons eeuwig wel of wee hangt er van af. Gij gevoelt, dat onder deze talenten alles verstaan wordt, wat God ons van zijnentwege mededeelt. Hij gaf ons het leven, hoe handelen wij er mee? Verbeuzelden wij het? Gebruiken wij het voor ons zelven, of dienen wij er God en de naaste mee? God gaf ons zijn woord, zijn waarheid, zijn Zoon. Hoe gebruiken

wij deze heerlijke geschenken? Zó, dat zij ons vervullen met de Heilige Geest der blijdschap en der liefde; of zó dat zij ons ledig of onvruchtbaar laten? Van de beantwoording dezer vragen hangt ons eeuwig lot af, en niet alleen ons lot, maar het lot van allen en van alles, het lot van kerk en wereld. Dit leert de Heer ons in de volgende gelijkenis. En wanneer de Zoon des mensen komen zal in zijn heerlijkheid. Hiermee keert de Heer terug tot zijn vroegere uitspraak, dat Hij ten laatste wederkomen zal tot het eindoordeel. Wat aan die laatste komst zal voorafgaan, is te veel in beeld en gelijkenis gehuld, om de aard en de opvolging der gebeurtenissen met juistheid te kunnen aanwijzen. De uitkomst alleen kan ten dezen opzichte leren, wat inkleding en wat historie is. Doch hier laat de Heer al de sluiers der gelijkenis vallen, en schetst Hij een tafereel, dat tegelijk een geschiedenis is: De komst van de Zoon des mensen in zijn heerlijkheid. En al de heilige engelen met Hem. Gelijk op een rijksdag de vorst niet alléén verschijnt, maar in het midden van de stoet zijner dienaren, zo zal ook de Vorst van het heir des Heeren (Jozua 5:14) verschijnen in het midden van geheel dat heir. Welk een aanschouwing zal dat zijn; welk een allesovertreffende heerlijkheid en majesteit zal zich alsdan ontvouwen! En deze aanschouwing wacht ons allen. O hoe weinigen onder ons zijn in de gelegenheid om de legeroptochten, de rijksvergaderingen, de feesten der vorsten en daarmee de heerlijkheid der wereld in hare hoogste kracht en pracht te zien. Doch wij allen zullen eindeloos grotere dingen zien dan deze, en het meerdere sluit al het mindere in! Mochten wij er maar allen getuigen van worden, als vrijgekochten door Christus, om zijn zaligspreking, en niet als gevangenen des satans, om het vonnis der verwerping uit 's Heeren mond te horen. Dan zal Hij zitten op de troon zijner heerlijkheid. Niet in hoedanigheid van profeet en hogepriester, maar als Koning zal Christus verschijnen, als Koning der koningen. En vóór Hem zullen al de volken vergaderd worden. Hij zal verschijnen als de Koning van alle volken, en daarmee als de Koning van alle koningen. De titel van Koning der mensheid, welke men de Heer meermalen hoort geven, is der Schrift even vreemd, als die van Koning der waarheid. Dit zijn wijsgerige uitdrukkingen, die men als zodanig kan laten gelden, doch waarop men niet te veel moet drukken. De mensheid is verdeeld in volken, en zo wordt de mensheid in die grote dag volksgewijze voor Hem vergaderd; en een koning regeert niet over zedelijke zaken, niet over de waarheid, maar hij wordt er door geregeerd. Ook Christus regeert niet over de waarheid; Hijzelf is de waarheid en regeert daarmee, als de Heilige en Waarachtige, over alle tongen, talen en natiën. En Hij zal ze van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt. Hij zal het doen door zijn engelen, zo als wij elders lezen (Mattheus 13:49). De engelen worden alsdan, gelijk ten allen tijde, uitgezonden, om de rechtvaardigen van de onrechtvaardigen, de gelovigen van de ongelovigen, Gods kinderen van die der wereld af te zonderen. Dit onderstelt bij de engelen een volmaakte kennis van ons hart en leven. Ja de engelen kennen ons, en weten nauwkeurig wie wij zijn; ook zij zijn de onzichtbare getuigen van onze handelingen in de eenzaamheid en in het openbaar. Daarom betuigde Paulus: Wij zijn een schouwspel geworden der wereld en de engelen en de mensen, 1 Corinthiërs 4:9. En zei hij tot Timotheus: (1 Timotheus 5:21). Ik betuig voor God en de Heere Jezus Christus, en de uitverkoren engelen, dat gij deze dingen onderhoudt, zonder vooroordeel, niets doende naar genegenheid. En Hij zal de schapen tot zijn rechterhand zetten, maar de bokken tot zijn linkerhand. Reeds terstond geeft de Heer hun de namen, die zij door hun afzondering moesten verkrijgen. Ofschoon de Heer zich zelven voorstelt als Koning, zo stelt Hij zich echter thans tegelijk voor als de grote, de overste Herder der schapen, door het bloed des eeuwigen Testaments uit de dood weder gebracht, (Hebreeën 13:20, 1 Petrus 5:4) om zijn schapen te leiden tot de levende fonteinen der wateren, Openbaring 7:1-7. Het was bij de Heer een liefelijke eigenaardigheid, om zijn gemeente zijn kudde en zijn gelovigen zijn schapen te noemen. Alsdan zal de Koning zeggen tot degenen, die tot zijn rechterhand zijn: KOMT, GIJ GEZEGENDEN DES VADERS! Ook nu zoekt de Zoon alleen de eer des Vaders. Vroeger waren zijn gelovigen de gegevenen, thans zijn zij de gezegenden des Vaders. Beërf dat

koningrijk, hetwelk u bereid is vóór de grondlegging der wereld. Het was hun bereid van eeuwigheid af in Christus. Daarom zegt de Apostel Paulus: (Efeziër 1:3,4). Gezegend zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegeningen in de hemel in Christus; gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem, in de liefde. Het is alsof de Apostel deze woorden gesproken heeft met de gelijkenis van onze tekst voor ogen, zo vloeit schrift met schrift in een tot één geheel, één waarheid. Want De Heer geeft reden van deze onderscheiding. De uitverkiezing is geen willekeur, welke de onrechtvaardige voorbijgaat en de rechtvaardige aanneemt; neen, zij is een wijsheid en een liefde Gods, welke zich zelve rechtvaardigt in hare kinderen. Zij die zalig worden zijn de godvruchtigen, de gelovigen, die God gehoor gaven in zijn woord, en gehoorzaamden aan zijn geboden. Als zodanig zijn zij kinderen Gods en erfgenamen van Gods zegeningen. Doch zouden zij dit hebben kunnen worden, indien zij daartoe niet door God in Christus van eeuwigheid af verkoren waren? Kan de gevallen mens zich zelven weder oprichten, zich zelven wederbaren uit God, zich zelven verlossen van zonde en dood en oordeel? En zo neen, zou er dan wel één gelovige, om niet te spreken van een gemeente, mogelijk zijn geweest, als God niet in zijn liefde èn zijn Zoon had gegeven aan zondaren, èn zondaren aan zijnen Zoon? De Overgave des Zoons kon, mocht niet te vergeef, niet zonder vrucht zijn, en hoe zou zij vrucht hebben, indien niet God zelf deze vrucht verzekerde? Hier zien wij de volstrekte noodzakelijkheid der eeuwige verkiezing. Doch hare verklaring? Wie zal ze beproeven en niet beschaamd uitkomen. Gods raad is van vóren ongeschapen licht, dat door geen geschapen oog te aanschouwen is, maar van achteren, in de uitkomsten, straalt dat ongeschapen licht door een wolk, en wordt het de Schechina, de zichtbare heerlijkheid Gods. Reeds nu zien wij klaar, dat er zonder uitverkiezing geen verlosten zijn zouden voor de Verlosser, en wat zal de eeuwigheid ons niet ophelderen? Zij zal alles verklaren, want daar zal ons kennen niet meer ten dele, maar volmaakt zijn. Thans betaamt het ons de eeuwige uitverkiezing te geloven als de getuigenis Gods, de leer der Schrift, en haar te beschouwen als een der rijkste bronnen van vertroosting voor de gelovigen. Voor de ongelovigen bestaat deze waarheid Gods evenmin als alle andere waarheden Gods voor hen bestaan. Zij verwerpen ze allen, en zij mogen ze verguizen of bespotten, zij hebben er geen vrees voor, want het ongeloof is juist de wil om voor niets meer te vrezen, ook niet voor God. Alleen voor de gelovigen heeft ook deze waarheid kracht. Als mijn geloof in Christus, zo als Hij zich aan ons geeft in de Schrift, niet is uit mij, maar Gods gave, zo heb ik in het geloof een eigenhandig geschenk van God, dat mij oneindig rijk en tegelijk oneindig arm maakt. Oneindig rijk en groot en zalig in God; oneindig arm en klein en nederig in mij zelven; alsdan is mijn geloof een bewijs mijner uitverkiezing, dat is: van Gods vrije genade en van mijn volstrekte onwaardigheid; want wat heb ik dan, dat ik niet ontvangen heb? en hiermee is alle roem uitgesloten, uitgenomen die in 's Heeren vrije genade. Dan heb ik de Heer niet uitverkoren, maar dan heeft Hij mij uitverkoren; dan heb ik niet naar Hem omgezien, maar dan heeft Hij naar mij omgezien; dan heb ik Hem niet het eerst liefgehad, maar dan heeft Hij mij het eerst liefgehad; dan heb ik in Gods eeuwige uitverkiezende liefde de vaste grond gevonden, waarin mijn anker eeuwig houdt, en de verborgen schat in de akker, welke men koopt, door alles wat men heeft te verkopen. Ja, de verborgen schat, want wie hem heeft, stelt hem niet ten toon of praalt er mee, maar houdt hem zorgvuldig verborgen, en verheugt er zich over alleen voor God en in de diepste eenzaamheid, wetende dat de volharding tot de einde toe de ware proef is van het geloof, en dat dus eerst in de jongste dag die verborgen schat voor alle ogen ontbloot mag en zal worden door de Heer zelf, in de woorden: Komt, gij gezegenden des Vaders! beërft dat koningrijk, hetwelk u bereid is vóór de grondlegging der wereld. Want Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling, en gij hebt mij geherbergd: Ik was naakt, en gij hebt Mij gekleed; Ik ben krank geweest, en gij hebt Mij bezocht; Ik was in de gevangenis, en gij zijt tot

Mij gekomen. Even als er in de oogst enkel sprake is van de aanwezige vrucht, en niet meer van al wat noodzakelijk vooraf moest gaan, om deze vrucht voort te brengen, zo wordt er ook in het laatste oordeel alleen gesproken van de werken des geloofs, en niet meer van het geloof, dat als de bron, deze stroom noodzakelijk moest voorafgaan. Wij weten, dat geen Gode behagelijke werken kunnen voortkomen dan uit het geloof, en zo weten wij wederkerig, dat er geen waar geloof kan zijn, zonder zodanige werken voort te brengen. Voorts weten wij, dat al de werken der gelovigen gegroeid zijn uit de woorden Gods, die zo vele zaden zijn in het hart der gelovigen, waaruit de ene vrucht na de andere voortkomt. Het geloof handelt alleen met de Schrift, en de Schrift handelt alleen met het geloof; doch van beiden wordt hier gezwegen, omdat er tot hiertoe onophoudelijk over gesproken is. Zij, die door de Heer zijne schapen worden genoemd, zijn de gelovigen, die als zodanig hun geloof betoond hebben in hun werken. Dan zullen de rechtvaardigen Hem antwoorden, zeggende: HEERE! WANNEER HEBBEN WIJ U HONGERIG GEZIEN, EN U GESPIJZIGD, OF DORSTIG, EN U TE DRINKEN GEGEVEN; EN WANNEER HEBBEN WIJ U EEN VREEMDELING GEZIEN EN GEHERBERGD; OF NAAKT EN GEKLEED; EN WANNEER HEBBEN WIJ U KRANK GEZIEN, OF IN DE GEVANGENIS, EN ZIJN TOT U GEKOMEN? De verwondering der gelovigen ontstaat daardoor, dat de Heer zich zelven voorstelt, als door hen persoonlijk beweldadigd te zijn; zulk een eer hebben zij immers nimmer gehad? Doch bovendien is het zeker, dat de gelovigen in het oordeel geprezen zullen worden over zaken, waaraan zij zelven thans het minst denken. De Heer ziet met andere ogen dan wij, en wat bij ons op de achtergrond staat, staat bij Hem niet zelden op de voorgrond; daarom wachten ons nog vele verrassingen van de zijde des Heeren. En de Koning zal antwoorden en tot hen zeggen: VOORWAAR, ZEG IK U: VOOR ZOVEEL GIJ DAT ÉÉN VAN DEZE MIJNE MINSTE BROEDEREN GEDAAN HEBT, ZO HEBT GIJ DAT MIJ GEDAAN. Zie hier de volmaakte vereenzelving van Christus met zijn gemeente. Reeds hier noemt Christus de zijnen zijn broeders, zo als Hij hen na zijn opstanding noemen zal. Ja. Hij wil onze oudste broeder zijn, die de erfenis met ons deelt. En welk een eer is het nu voor de discipel, dat hij door de Heer in gelijke rang wordt geplaatst met zich zelven, zodat alles wat de discipel is geschied, de meester in eigen persoon is geschied! Dan zal Hij zeggen tot degenen, die ter linkerhand zijn: GAAT WEG VAN MIJ, GIJ VERVLOEKTEN! IN HET EEUWIGE VUUR, HETWELK DE DUIVEL EN ZIJN ENGELEN BEREID IS. Welk een ontzettende tegenstelling van de zwartste nacht tegenover de schitterendste heldere dag! Neen, het leven van de mens is geen spel, maar volle ernst; het eindigt in eeuwig wel of wee. De Heer, die het einde van alle dingen weet, heeft ons deze kennis niet onthouden. Hij heeft ons gewaarschuwd, en geven wij er geen acht op, dan hebben wij geen verontschuldiging. Merkt intussen op, dat de Heer niet spreekt van een eeuwig vuur, dat de goddeloze, maar dat de duivel en zijn engelen, zijn dienaren, bereid is. Wie goddeloos is en blijft sluit zich bij de duivel aan, en ondergaat één lot met hem. Want Ik ben hongerig geweest en gij hebt Mij niet te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest en gij hebt Mij niet te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling en gij hebt Mij niet geherbergd; naakt en gij hebt Mij niet gekleed; krank en in de gevangenis, en gij hebt Mij niet bezocht. De Heer verwijt de goddelozen hun onbarmhartigheid. O, voorzeker hebben ook de ongelovigen lief, die hen liefhebben, maar zij hebben de Heer niet lief, en daarom ook niet die Hem toebehoren. Er is tweeërlei liefde: liefde uit eigenliefde, en liefde uit Jezusliefde; met andere woorden: We kunnen liefhebben als discipelen van Jezus en als vervreemd van Jezus. De liefde van dezulken, die Jezus niet toebehoren, is een tijdelijke liefde, heeft een tijdelijke vrucht, maar overschrijdt de grenzen der eeuwigheid niet; de liefde van dezulken, die discipelen en discipelinnen van Jezus zijn, is een eeuwige liefde, en heeft een eeuwige vrucht. Wij moeten ons dus vóór alle dingen verzekeren, dat wij Jezus toebehoren, dat wij Hem liefhebben in onverderfelijkheid, dat wij in Hem geloven en Hem gehoorzamen; en zijn wij hiervan verzekerd, dan is alles geheiligd door ons geloof, ook onze goede werken, hoe gering zij schijnen; want als werken des geloofs

zijn zij de vruchten, de werkingen des Heiligen Geestes. Voorts gevoelt ge, dat de Heer al de werken der barmhartigheid samenvat, omdat hier al de gelovigen en ongelovigen voor Hem staan; maar dat de één dit en de ander dat werk der liefde gedaan heeft, of verzuimd heeft te doen. Dan zullen ook deze Hem antwoorden, zeggende: HEERE, WANNEER HEBBEN WIJ U HONGERIG GEZIEN, OF DORSTIG, OF EEN VREEMDELING, OF NAAKT, OF KRANK, OF IN DE GEVANGENIS, EN HEBBEN U NIET GEDIEND? Wat de gelovigen openbaar maakt in hun aansprakeloosheid, dat maakt de ongelovigen openbaar in hun geveinsdheid. De discipelen des Heeren staan versteld, dat hun zulke grote dingen door de Heer worden toegeschreven: dat zij de Heer zelf zouden gediend hebben; zij deden eenvoudig wat hun hand vond om te doen hechtten er niet de minste waarde aan, en dachten er in het geheel niet meer aan, en nu wordt het hun door de Heer zelf tot gerechtigheid gerekend. De goddelozen daarentegen het vonnis der veroordeling vernemende, en de reden er van, gebruiken deze redegeving, om ware het mogelijk, dit vonnis op te heffen, of althans als onrechtvaardig te doen blijken. Doch wat doen zij anders dan hun geveinsdheid ontbloten? Zij zeggen: Jezus zelf nimmer in een hulpbehoevende toestand te hebben gezien. Doch zonden zij dan Jezus zelf gediend hebben, zo zij Hem hadden gezien? O, ziet het in de Schrift, hoe de goddelozen, de ongelovigen met Christus in eigen persoon handelen: zij mishandelen Hem. Juist hun haat tegen Jezus doet hen zijn discipelen haten. Hoe menig martelaar had zijn leven kunnen behouden, als hij Jezus maar had willen verloochenen, en hoe menig Christen had het troetelkind der wereld kunnen zijn, als hij Christus maar had willen vaarwel zeggen. De wereld haat niet ons, dat is haar niet de moeite waard; maar Christus in ons. Dan zal Hij hen antwoorden, en zeggen: VOOR ZO VEEL GIJ DAT ÉÉN VAN DEZE MINSTEN NIET GEDAAN HEBT, ZO HEBT GIJ HET MIJ OOK NIET GEDAAN. De liefde tot de discipelen van Jezus is de maatstaf van de liefde tot de Heer zelf. De Heer wil niet buiten de zijnen om, Hij wil in de zijnen bemind worden. Zijn discipelen vertegenwoordigen Hem op aarde, en zo als wij hen behandelen, acht de Heer zich zelven behandeld. Treffende waarheid ook voor ons, die geloven; want in hoe droevige staat verkeert de gemeenschap der heiligen! En van waar anders ontstaat dit droevig verschijnsel dan door gebrek aan de eenvoudigheid, zo als die in Christus is, 2 Corinthiers 11:3,4. Ieder Wil zich doen gelden, en zo trekt de bescheidene zich terug; ieder, die gaven heeft, wordt naar de ereplaats geleid om die gaven ten toon te spreiden, en zo trekt de minder begaafde zich terug. Waar duurzame gemeenschap zal bestaan, moet ongedwongenheid heersen en de liefde wederkerig zijn, en moet men elkander voorkomen, niet gezocht, maar gewillig. De eenvoudigste liefde is de meest nederige liefde, en de meest nederige liefde is de beste. En deze zullen gaan in de eeuwige pijn, maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven. Deze twee woorden zijn de twee eeuwige zegels Gods van de belofte en van de bedreiging der Schrift; van de belofte: Zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden, Mattheus 5:7; van de bedreiging: Een onbarmhartig oordeel zal gaan over degene, die geen barmhartigheid gedaan heeft, Jacobus 2:13. En het is geschied, als Jezus al deze woorden geëindigd had, dat Hij tot zijn discipelen zei: GIJ WEET DAT NA TWEE DAGEN HET PASCHA IS, EN DE ZOON DES MENSEN ZAL OVERGELEVERD WORDEN, OM GEKRUISIGD TE WORDEN. Tot nu toe had de Heer zijn dood en de wijze zijns doods als op handen voorgesteld; thans wijst Hij zijn discipelen bepaald aan, dat zijn dood op dit Paas feest, dat zijn kruisiging na twee dagen zou plaats hebben. Doch wij kunnen het begrijpen, dat zo klaar dit alles voor de ogen des Heeren stond, het zo duister moest staan voor de ogen zijner discipelen. Om een zaak, en vooral een buitengewone, gewichtige zaak mogelijk te achten, moeten wij de overgangen kennen, en deze kennen wij, voor wie de toekomst gesloten is, niet. Wat moest er nog gebeuren, alvorens de Heer, die thans nog zo rustig en veilig neerzat bij zijn discipelen, op het gindse Golgotha aan het kruis werd geklonken! Voor de Heer lagen de twee dagen, die tussen het een en het ander nog verlopen moesten, reeds als een vlakke weg; voor de discipelen waren zij een onoverzienbare wijde kloof, die zij niet konden peilen en niet konden aanvullen, zodat zij ook

nu des Heeren woorden hoorden zonder ze te verstaan; doch of zij ze verstonden of niet, het werd hun door de Heer gezegd, opdat zij althans later zouden weten, dat Hij zelf vooraf alles had verkondigd, wat Hem overkwam. Toen vergaderden de Overpriesters en Schriftgeleerden en Oversten des volks, in de zaal des hogepriesters, die genaamd was Kajafas, en beraadslaagden te samen, dat zij Hem met listigheid vangen en doden zouden. Toen de Heer zijn ure had aangewezen, begon de macht der duisternis haar werk. Tot nu toe hadden de Overpriesters en de Schriftgeleerden gezocht, hoe zij Jezus zouden ombrengen (Lucas 22:2); thans stellen zij in een opzettelijke vergadering èn Jezus dood, èn de tijd wanneer, èn de wijze hoe Hem gevangen te nemen, vast. Doch zij zeiden: Niet in het feest. Niet gedurende het feest, maar terstond na de afloop er van, zouden zij hun voornemen ten uitvoer brengen. Later geschiedde hetzelfde met Petrus, die na de onthoofding van Jacobus, de broeder van Johannes, door Herodes gevangen genomen werd, om hem na het paasfeest gelijk lot te doen ondergaan, Handelingen 12:4. Wij zien het, de feestdagen zijn ook de moordenaren heilig; daarom is er geen afschuwelijker afval van de ware godsdienst, dan de valse godsdienst. Opdat er misschien geen oproer worde onder het volk. Hun aanslag moest zoveel mogelijk buiten het volk omgaan; doch het is een der meest in het oog vallende bewijzen van Gods voorzienigheid in de geschiedenis der mensheid en der mensen, dat de zaken meest altijd anders uitvallen dan de bozen willen. NIET in het feest, zeiden zij, en toch greep de zaak plaats IN het feest. Want zij vreesden het volk. Waarom vreesden zij het volk? Omdat het de Heer beminde, aanhing, volgde, prees en verheerlijkte met luide lofverheffing en dankzegging tot God. Dit was over genoeg om de vijanden des Heeren te doen vrezen, dat het volk partij voor de Heer trekken, en niet toelaten zou, dat Hem enig leed geschiedde. Doch hoe weinig was er inderdaad voor hen in dit opzicht te vrezen! Met al de genoemde goede hoedanigheden van het volk is men nog ver van het koningrijk Gods, en nog in het geheel niet bekeerd. Niets is zwakker dan de band der bewondering en der ingenomenheid zonder overtuiging des harten, zonder instemming des gewetens. Wij zien het dan ook weldra, dat hetzelfde volk, hetwelk de Heer voor een profeet hield en Hem ontelbare wonderen zag verrichten, en dat Hem tot hiertoe door hun aanhankelijkheid beschermd had tegen de meermalen beproefde aanslagen hunner vorsten, niet schroomde mede te roepen: Weg met Hem! Kruist Hem, en laat ons Barabbas los! En nu, allen, die onder ons ook veel lof over hebben voor Jezus, maar Hem niet erkennen als hun enige Heer en Zaligmaker, behoren tot dit volk, dat de Heer heden prijst en morgen verwerpt, zo als wij dit in de schriften van velen dezer lieden kunnen lezen. Op de ene bladzijde huldigen zij de Heer met uitbundigen lof, en enige bladzijden verder ontnemen zij Hem alles, wat juist alleen zijn grootheid uitmaakt. Daarom is het beeld van het huwelijk voor het ware geloof, voor de ware betrekking tussen de ziel en Jezus zo schoon. Hoe velen achten, eerbiedigen, bewonderen wij om hun uiterlijke en innerlijke hoedanigheden, waardigheden en bekwaamheden; doch wij staan tot hen, ook bij alle gemeenzaamheid, op een afstand. Wij kunnen buiten hen wel leven, en kunnen hen desnoods wel missen, ja, wij zouden tot geen prijs altijd met hen willen leven en verkeren. Doch als wij een huwelijk aangaan, dan doen wij dat alleen met haar of met hem, die wij geheel liefhebben, met welken wij geheel ons leven willen verbonden zijn, en buiten wie wij ons ongelukkig voelen. Verbindt zulk een band ons met de Heer? Is Hij de beminde boven allen, de onmisbare, zonder wie wij de ongelukkigsten aller mensen zouden zijn? Zo ja, weet dan, dat gij gelooft; want wie gelooft, die is Jezus dierbaar, 1 Petrus 2:7. Zo neen, verdiep u dan meer dan gij tot nu toe deed, in de staat uwer ellende door uw zonden, èn in de verlossende liefde van Hem, die een vloek werd op het kruis, opdat gij een eeuwiggezegende zou worden in Gods huis. Indien deze liefde, de allerhoogste liefde u niet tot wederliefde kan ontvonken, wat zou het dan kunnen?

26:6 De Heer en Maria aan de maaltijd.

Toen nu Jezus te Bethanie was, ten huize van Simon de melaatse, bereidden zij Hem aldaar een maaltijd. De Heer zich geheel teruggetrokken hebbende van zijn dienst in het openbaar, vertoefde nu gedurende de kleine tijd, die Hem nog overbleef, in de stille kring zijner vrienden te Bethanie. Aldaar werd Hem de laatste maaltijd bereid, die Hij vóór het paasmaal met de twaalven en met zijn overige discipelen houden zou. Een onvergetelijke maaltijd voorzeker voor allen, die er bij tegenwoordig waren! De naam van de gastheer Simon, door velen gedragen wordende, wordt onderscheiden door de bijnaam de melaatse, niet alsof hij nog melaats was, want dat is onmogelijk in een gastheer aan de maaltijd in de tegenwoordigheid des Heeren, maar als genezene melaatse, of omdat zijn vader of grootvader melaats was. Bijnamen, eens in een familie gekomen, blijven lang in zwang. Intussen was het geen vererende, maar onterende bijnaam; en zo zien wij ook hier wederom de waarheid bevestigd, dat er aan de Christen, op welke wijze dan ook, altijd iets van de smaad van Christus kleeft. Aan de andere kant heft de gemeenschap met Christus niet alleen de smaad op, maar verandert die in eeuwige heerlijkheid. Dit zij ons Christenen tot een troost. Laat de wereld ons melaatsen noemen, wij kunnen het verdragen, want Jezus is bij ons ter maaltijd. En Martha diende. Zonder enige afspraak wijst de evangelist Johannes ons gedurig naar Lukas, die ook Martha voorstelt als de dienende. Gedurig bevestigt de ene evangelist het bericht van de anderen; en dit kan ook niet anders; want de waarheid is als de cirkel, die wel vele lijnen naar de omtrek toelaat, maar slechts één middelpunt heeft, waarin alle lijnen samenlopen. Martha was de bedrijvige, voor al de benodigdheden van het huis en de tafel zorgende zuster, zonder nog thans voor anderen in het minst onder te doen in geloof en liefde jegens de Heer. Zij had een praktisch, hare zuster een meer denkend karakter. Beide karakters bestaan in de Kerk, en zonder beiden zou de Kerk niet kunnen bestaan. Ook zijn ze elkander minder tegenovergesteld dan men zou kunnen menen; want de huishoudelijke Martha had bij het graf van Lazarus een zeer geestelijk gesprek met de Heer, en de in gedachten verdiepte Maria deed een stoffelijk werk, zalvende des Heeren lichaam tot zijn begrafenis. En Lazarus was één van degenen, die met Hem aanzaten. Het was een vriendenmaaltijd, waar al de geliefden in de Heer te Bethanie op genodigd waren, en dus ook Lazarus met zijn zusters. Lazarus, de opgewekte uit de dood, die vier dagen in het graf gelegen had, en aan dezelfde tafel de Heer, die hem uit de dood en uit dat graf had opgewekt, voorzeker, zulk een maaltijd met zulke gasten was nog nooit gehouden. Het is een liefelijk beeld in het klein van die grote maaltijd, (de maaltijd des Lams) waarvan de Gastheer een opgestane is uit de dood en het graf, en al de gasten opgestanen uit de dood en uit de graven, of dóór de dood levend heen gegaan zullen zijn. Het zij ons een leerbeeld, dat ook al de gasten aan het avondmaal des Heeren geestelijk opgestanen uit de dood moeten zijn. Thans echter zat Jezus nog aan de maaltijd bij Simon ongestorven; doch na vier dagen (het was nu Woensdagavond) zou Hij zelf uit de dood en het graf zijn opgestaan, en zijn woord bewaarheid hebben, dat Hij, na aan de bruiloft te Kana aangezeten te hebben, te Jeruzalem zei: Breek deze tempel af en in drie dagen zal Ik dezelve opbouwen. Zeker, wij weten, dat de opstanding des Heeren thans bij velen niet meer een onbetwistbaar feit is; doch wie zijn die velen? Ze zijn dezulken, die de treurige slachtoffers zijn geworden van het heersend ongeloof; en wat gemeenschap heeft nu het ongeloof met het geloof? Geen gemeenschap, maar tussen beiden ligt een eeuwige afstand. Wie geestelijk is opgestaan, wie wedergeboren is uit God, wie bekeerd is en gelooft in de Zone Gods, die verwondert zich niet over de mogelijkheid een lichamelijke opstanding. Voor wie het aller zwaarste (de opstanding uit de dood der zonde) is voorafgegaan, kan al het overige geen zwarigheid meer hebben. Doch nu vraagt gij wellicht: waardoor kunnen wij met zekerheid weten, dat wij waarlijk uit de dood der zonde, dus geestelijk zijn opgestaan? Eenvoudig door geestelijk te doen, wat Lazarus hier aan de maaltijd in de tegenwoordigheid des Heeren lichamelijk deed. Lazarus bewees dat hij, die gestorven en begraven was, weer een levend mens geworden was, door deel aan de maaltijd te nemen, door te eten en te drinken. Zo wij nu

een geestelijk leven hebben, dan moeten wij het ook geestelijk onderhouden; dan moeten wij ook geestelijk aan de maaltijd van Christus aanzitten en geestelijk eten en drinken, ontvangen en genieten. En doen wij dit, dan weten wij ook zeker, dat wij geestelijk leven. Wie geestelijk leeft, leeft naar de geest; niet uit de aarde, maar uit God, uit Christus, uit de Heilige Geest, uit de Heilige Schrift; met een woord: die gelooft in Christus en leeft uit dat geloof. Zulk een zit niet aan, waar de spotters aanzitten, maar overal, waar de Heer mee aanzit. Immers, het moet blijken dat wij door Christus levend gemaakt zijn, en blijkt het, dan is het niet meer in twijfel te trekken. Daarom vermijdt de Christen zoveel, dat op zich zelven niet zondig of verwerpelijk is; maar hij kent het betere, en daarom laat hij het mindere varen. Het is hiermee als met de kennis der heidense zedenleer. Men vindt haar schoon en edel zo lang men de liefde van en tot Christus niet kent, maar kent men deze, dan verwerpt men de heidense zedenleer wel niet als zondig, maar men laat haar staan aan hare plaats en volgt haar niet meer. Voorts horen wij Lazarus geen enkel woord spreken, en zien wij door hem geen enkele daad verrichten. Men zou zeggen, nu Lazarus zulk een groot wonder aan zich zelven heeft ondervonden, moest zijn mond een overvloeiende beek zijn, en de ene daad van Christelijke dankbaarheid moest op de andere volgen. En toch gebeurt er niets van dit alles. Hij is enkel de getuige van door Jezus opgewekt te zijn, door voor aller ogen te eten en te drinken. God vraagt niet alles van iedereen. Er zijn ook stillen in de lande, die zwijgend verkondigen, welke grote dingen God aan hun ziel gedaan heeft, en wier zwijgen even goed verstaan wordt als het spreken van anderen. Voorts heeft de tegenwoordigheid van Lazarus met Jezus aan deze laatste vriendenmaaltijd nog deze bijzondere betekenis, dat zijn opwekking de voorbereiding en voorafbeelding van 's Heeren eigen opstanding was. De Heer bereidde de roeping van Petrus en der andere discipelen feitelijk voor door de wonderbare visvangst, zijn eigen toekomstige Messias heerlijkheid door de verheerlijking op de berg bij de verschijning van Mozes en Elia, en Hij bereidde zijn eigen opstanding feitelijk voor door de opwekking van Lazarus. Christus sterkt altijd het geloof. Door Lazarus na een vierdaagse grafrust op te wekken, gaf Hij de zijnen een vaste grond om te geloven, dat zijn eigen woord: na drie dagen zal Ik weder opstaan, volstrekte zekerheid was. En dat zij dit nog thans niet geloofden, was treurig voor hen, maar bleef een bewijs van 's Heeren trouw en liefde. Het was des Heeren doorgaande gewoonte, om de zijnen in alles de dingen der toekomst van het koningrijk der hemelen zoveel mogelijk nabij te brengen. Zo ook hier. De opgewekte Lazarus zat aan dezelfde tafel, waar de Heer, die hem opgewekt had, zou gewijd worden tot de dood en het graf, zonder de verderfelijkheid te zien. Wij nemen dan ook thans afscheid van Lazarus, en zo gij mocht vragen: wat is er van hem geworden? dan moet ik u ook hier weer antwoorden: in zaken onze nieuwsgierigheid betreffende, laat de Schrift ons ganselijk verlegen. Zij toont ons doorgaans de heilige mensen Gods in enkele ogenblikken, en hebt gij ze gezien, dan is het ook genoeg, en voorts, niets meer daarvan! De Roomse Kerk doet geheel anders dan de Schrift. Zij vertegenwoordigt onze natuurlijke begeerte, en bevredigt haar dan ook. Zij trekt al de afgebroken lijnen der heilige geschiedenis door tot de einde toe. Zij zal u zeggen hoe het met Maria en Johannes, met Petrus en al de Apostelen en al de heiligen der Schrift gegaan is; ja, het is haar grootste vermaak u dit tot in de kleinste bijzonderheden mee te delen. Doch de Schrift trekt maar één lijn door geheel het Oude en door geheel het Nieuwe Testament, ja, door alle tijden tot in eeuwigheid; de lijn van de Zoon van God, de Geliefde des Vaders en de Zaligmaker van allen, die behouden worden. Wilt gij weten, wat met deze geschied is, en nog geschieden zal? de Schrift zal er u volkomen van inlichten, zo als wij er terstond een voorbeeld van hebben. Van Lazarus wordt niet meer gesproken, maar van Jezus wordt altijd gesproken. Maria dan genomen hebbende een albasten fles met een pond zalf van onvervalste zeer kostelijke nardus van grote prijs, kwam terwijl Hij aanzat, en de albasten fles gebroken hebbende, goot die uit op zijn hoofd, en zalfde zijn voeten, en heeft zijn voeten afgedroogd met hare haren. Deze onverwachte handeling van Maria was inderdaad een verrassing voor al de gasten. Verwonderlijk drietal van gelovigen, allen verschillend van

karakter en van handeling, maar allen gelijkelijk in liefde blakende voor de Heer! Martha diende hier de Heer met spijs en drank; Lazarus zat aan met de Heer als de medegetuige zijner wonderdaden, en Maria kwam met de beste zalf, die er bestaat, om de Heer te zalven. Zij onthaalde de Heer op hare, dat is op hogere wijze. Martha deed zoveel, en zou nu Maria niets doen? Ja, zij deed ook iets, en dat iets was meer dan al het andere, waar Martha en waar niemand aan dacht of denken kon. Maria had haar voorbeeld in de boetvaardige zondares; wat deze in boetvaardigheid met tranen deed, dat zou zij ook doen; maar als een begenadigde zondares, die het vrede zij u! van des Heeren lippen had gehoord, toen zij neerzat aan zijn voeten, om te horen naar de woorden des levens, die van zijn lippen vloeiden. Zij had het immers gehoord, dat de Heer de zalving van de boetvaardige zondares met welgevallen aangenomen en gezegd had, dat hetgeen bij Simon aan eerbewijzen ontbrak, door hare dankbaarheid werd opgewogen. O er zijn van die woorden, die zonder bijbedoeling worden uitgesproken, maar die door de liefde worden opgenomen als gouden penningen, om er ter gelegener tijd gebruik van te maken. Het gebeurt niet zelden, dat wij iemand, die wij liefhebben, en die wij zo gaarne een blijk van onze liefde zouden willen geven, zonder te weten waarmee, een woord horen ontvallen, waaruit wij horen wat hem aangenaam is; en dat woord onthouden wij, en bij de eerste de beste gelegenheid vervullen wij die wens met de grootste blijdschap des harten. Zo was het ook bij Maria. Ook zij wilde de hoge eer, die de Heer toekwam, de Heer eigenhandig bewijzen, en daartoe was het kostelijkste niet te kostbaar; de voortreffelijkste zalfolie, die er in de wereld was, behalve de gewijde en op straffe des doods niet na te maken zalfolie, Exodus 30:31-33 de alles overtreffende nardus moest uitgegoten worden over zijn hoofd en over zijn voeten; en zou zij dan die voeten afdrogen met een linnen doek, daar de zondares dit gedaan had met de haren haars hoofds? Neen, ook zij was een zondares, ook zij knielde eerbiedig achter de Heer, en wies zijn voeten met de zalve en droogde ze af met de vlechten haars hoofds. En het huis werd vervuld van de reuk der zalve. Zo uitnemend was deze zalf, dat de liefelijke geur er van zich allerwegen verspreidde en het huis vervulde. Men kon er nog bij gezegd hebben: de Heer was aan deze plaats, en waar Hij is, daar is het huis Gods, dat altijd vervuld is van de Heilige Geest, en met een reuk des levens ten leven. Voor wie? Voor wie gelooft. Voor wie niet gelooft is ook de reuk des levens een reuk des doods ten dode, zo als wij dit ook hier zien in Judas. En zijn discipelen dat ziende, namen sommigen dat zeer kwalijk bij zich zelven, en zeiden: WAARTOE DIT VERLIES? WANT DEZE ZALF HAD DUUR VERKOCHT KUNNEN WORDEN. En zij vergrimden tegen haar. Zo zei dan één zijner discipelen, namelijk Judas, Simonszoon Iskarioth, die hem verraden zou: WAAROM IS DEZE ZALF NIET VERKOCHT BOVEN DE DRIE HONDERD PENNINGEN EN DE ARMEN GEGEVEN? Judas had een schijn van reden voor zijn gramstorigheid. De daad van Maria scheen de meest spilzieke en verkwistende zaak te zijn. Daar stond zij, de gelovigste onder de gelovigen, tegenover een ongelovige, een duivel en een dief, en de broederen gaven hem gelijk, en vergrimden zich met hem jegens haar. O, hoe dikwijls gebeurt ons hetzelfde. Hoe dikwijls trekken de broederen met de ongelovigen partij tegen ons, en vergrimmen zich tegen ons in de dienst, waarmee wij de Heer willen dienen, en beschuldigen zij ons van overmoed in onze ijver, van verspilling onzer krachten, die wij volgens hen, tot beter doel konden en moesten aanwenden. Zien wij geen ander middel tot herstel der Kerk en het behoud der zielen, dan daardoor, dat Gods Woord in zijn eer hersteld, in zijn Goddelijk gezag gehandhaafd, en in zijn Goddelijke kracht tot zaligheid betoond worde door een godzaligen wandel, dan heten wij bij menig broeder, als bij menig vijand, drijvers en overdrijvers. Ach, wie weet het niet: als men eenmaal bij zich zelven een maatstaf heeft vastgesteld, volgens welke men de goede werken, die men doen moet, meet, dan moet ook ieder werk van anderen, zodra het boven of buiten die maatstaf gaat, ophouden een goed werk te zijn, en het wordt een kwaad werk. Doch zo doende vraagt men eigenlijk aan Judas, wat een goed werk is? Wachten wij er ons voor; en zijn wij de beschuldigden, storen wij er ons niet aan.

Laat de liefde tot de Heer doen wat zij wil. Zijn er niet velerlei diensten te doen in het Koningrijk Gods? Laat de held strijden in het open veld, laat de minder moedige de vesting bewaren, laat de rekruut exerceren en de schildwacht op post staan. Wat de liefde tot de Heer ons gebiedt, dat moeten wij doen, of anderen het ons kwalijk nemen of niet. Men hebbe de moed der eigen overtuiging, en late er zich ook niet door al zijn medebroeders van aftrekken. En dit zei hij, niet omdat hij bezorgd was voor de armen, maar omdat hij een dief was, en de beurs had, en droeg hetgeen gegeven werd. Hier ziet men, onder welk een schone schijn men een afzichtelijk hart verbergen kan. En is dit verschijnsel zeldzaam geworden in onze dagen? Ik zeg neen; geheel het Jezuïtisme is de blijvende belichaming van deze schijnheiligheid. Of weten wij niet, dat Rome onder de vroomsten schijn de goddelooste dingen doet? Door de Kerk in de plaats te stellen van de Heilige Geest, bij de leiding der gemeente in al de waarheid der Schrift, en door de paus te stellen in de plaats van Christus, maakt Rome zich schuldig aan de gruwelijkste aanmatiging van de koningsrechten van Christus. Heeft Christus gezegd: wie vader of moeder lief heeft boven MIJ, die is mij niet waardig, Rome zegt insgelijks: 'Wie vader of moeder meer liefheeft dan de Kerk, is een onwaardig kind der Kerk.' Heeft Christus gezegd: Verkoop alles wat gij hebt en geef het de armen, en kom en volg Mij Rome zegt hetzelfde en vraagt hetzelfde voor de Kerk, en hoe menig kind van rijke ouders heeft zij daardoor in hare kloosters deze graven der levenden gelokt, en met meer dan ijzeren ketens daarin vastgehouden. En geschieden al deze eisen om de zaligheid der zielen? Het wordt voorgegeven, maar wie weet het niet beter! Zij geschieden in verre de meeste gevallen alleen om de Judas-beurs te vullen tot eigen gebruik, om de moeder de Kerk rijk te maken in uitwendige pracht en haar te doen schitteren van juwelen en diamanten, en om de vader, de paus, zijn schatkist te vullen tot aan de rand met sint pieterspenningen. O, wachten wij ons voor de geveinsdheid; de Satan is nooit machtiger en daarmee gevaarlijker, dan wanneer hij zich toont als vroom. Maar Jezus zulks verstaande, zei tot hen: LAAT AF VAN, HAAR, WAT DOET GIJ HAAR MOEITE AAN? ZIJ HEEFT EEN GOED WERK AAN MIJ GEWROCHT. WANT DE ARMEN HEBT GIJ ALTIJD BIJ U, EN WANNEER GIJ WILT KUNT GIJ HUN WELDOEN, MAAR MIJ HEBT GIJ NIET ALTIJD; ZIJ HEEFT GEDAAN WAT ZIJ KON. WANT TOEN ZIJ DEZE ZALVE OP MIJN LICHAAM GEGOTEN HEEFT, HEEFT ZIJ DAT GEDAAN TEGEN DE DAG MIJNER BEGRAFENIS, EN IS VOORGEKOMEN MIJN LICHAAM TE ZALVEN TER BEGRAFENIS. Er zijn in het Christelijk geloofsleven ogenblikken, dat men niet denken moet aan de armen, om hun brood te geven, maar aan Jezus, om Hem goud, wierook en mirre te brengen; ja, waarin men de wereld met al hare armen kan laten hongeren, en driehonderd penningen moet besteden, om één fles nardus te kopen voor Jezus. Dit is de huishoudkunde Gods, welke oneindig verschilt van het nuttigheidsbeginsel van de mens. Wie de Bijbel kent, die weet, dat er een zekere heilige weelde in heerst, en zullen wij deze uit de Schrift bannen? Zullen wij, als de Puriteinen, alles even armelijk maken in de kerk, en er zelfs geen orgel in willen dulden, zodat men er nooit de laatste psalm in kan zingen? Moet dan de godsdienst wonen niet in het midden van Gods schone en heerlijke natuur, maar aan de polen? Heeft God behagen in het wegwerpen van zijn kostbare vruchten, het omkappen van zijn cederen en palmen en het vertreden zijn prachtige bloemen? Zoeken wij toch de godsdienst niet in de vorm, en vooral niet in de onbehagelijke vorm, zo als de Aziatische volken, die hun afgoden niet te gedrochtelijk menen te kunnen maken. Wij komen ons hier verenigen rondom Gods Woord, in deze huiskamer, en gij zit hier aangenaam en gezellig en zo huiselijk als waren wij één huisgezin, en gij zijt als onze lieve vrienden, hier ook, van harte welkom, en niets zal ons aangenamer zijn, dan dat gij met ons uit dat Woord van God licht, troost en gevoel van liefde rijkelijk in uw verstand en hart moogt ontvangen. Doch wat zou het zijn, als gij nu zeggen zoudt: Weg met dat kleed op de vloer, wij kunnen het wel met de blote grond doen; weg met die gordijnen voor de glazen, wij kunnen het wel met de blote ramen doen; weg met al die meubelen en stoelen, wij kunnen het wel met blote bank doen. Zoudt gij dan deze aangename

huiskamer niet tot een schoollokaal willen maken, en zou er u het onderwijs uit Gods Woord te beter om smaken? Doch dan zeggen wij nu ook: O die Schrift, wat is zij heerlijk ook in hare onbekrompenheid, in hare weelde, in haren rijkdom! Zij zelve is een schatkamer van allen mogelijke rijkdom, en zij toont ons Gods Kerk en Gods kinderen in hun rijkdom. En wat de Heer betreft als de Heer, de altijd en in alles vrije, trad Hij in al de voorkomende toestanden des levens. In Hem is generlei eenzijdigheid, maar, zo als wij reeds opmerkten, een heilige alzijdigheid. Van het uiterste vasten in de woestijn zien wij Hem komen op de bruiloft te Kana, om de vreugde te vermeerderen, en hier, aan de ingang van het vreselijkst lijden en van de ontzettendste dood laat Hij zich als een Koning zalven met de kostbaarste zalf, die de rijkdom Hem kon aanbieden; en Hij zei het in zijn verdediging van Maria's daad, dat Hem deze eer welbehaaglijk was, en dat de zalve, al kostte zij ook driehonderd penningen, niet te duur was. Christus verwerpt hiermee alle zuinigheid ten opzichte van zijn persoon en de zijnen. De liefde jegens de Heer en de zijnen kan niet te groot, te veel en te mild zijn. Trouwens, wat kan te kostbaar, te heerlijk zijn voor de Heer der heerlijkheid, en wat te dierbaar voor dezulken, die Hij liefheeft, en die Hem liefhebben! Voorts noemt de Heer het werk van Maria een goed werk, want het was een werk des geloofs en der liefde. Des geloofs. Maria deed iets, waarover Judas haar berispte, omdat Judas niet geloofde wat Maria geloofde, dat Jezus de Heer der heerlijkheid was; en de andere discipelen stonden op dit ogenblik niet in de bewustheid van dit geloof. Immers wat wilde Maria met deze kostbare zalving? De Heer verheerlijken. Hare ziel aanbad Hem, en daarom strekte hare hand zich uit, om Hem de hoogste eer aan te doen, die zij Hem aandoen kon. En de Heer beoordeelt altijd de daden der zijnen uit zijn Goddelijk koninklijk standpunt. Hij rekende Maria toe, wat wel in hare daad lag, maar alleen de Heer er in zag en kon zien, en waaraan zij zelve niet dacht; Hij rekende het haar toe naar die wijze van rekening, waarmee de Heer al het zijne toerekent aan de zijnen. Trouwens ware dit zo niet, wat zou er van de getrouwste dienaar des Heeren worden, bij de bewustheid, hoeveel hij verzuimd heeft, en hoe weinig hij gedaan heeft voor de heer? En al klimmen ook onze jaren, zijn wij er te waardiger dienstknechten des Heeren door geworden? Neen, wij blijven met dezelfde bewustheid van onze onwaardigheid altijd op dezelfde hoogte, en kunnen ons nooit anders erkennen dan als onnutte dienstknechten, omdat wij, zo wij al iets gedaan hebben, niet meer gedaan hebben dan wij schuldig waren te doen. Tevergeefs menen wij dan ook, dat wij morgen meer over ons zelven tevreden zullen zijn dan heden; het is morgen met ons als heden. Dit moet ons ook vertroosten bij het in Christus vroegtijdig ontslapen der onzen. Wij stellen ons voor, dat zij nog niet genoeg gegrond zijn in het geloof, niet genoeg ontwikkeld zijn in de hope en niet genoeg gearbeid hebben in de liefde. En dat is ook zo, maar zijn wij, ouderen, dan daarin genoeg gevorderd? Ach, kwam de Heer zelf ons niet tegemoet door ons werk uit liefde voor Hem aan te vullen door zijn liefde tot ons, wij zouden ten allen tijde verwerpelijk zijn; doch nu is het anders. Zelfs een dronk water uit geloof in en liefde tot Hem, zijnen discipel gegeven, wil, kan en zal Hij niet onbeloond laten. Nog eens, de Heer rekent ons het zijne toe, en zo zijn wij ten allen tijde volmaakt in Hem. De Heer handelt hier met Maria zo als wij met onze kinderen doen, als zij nog jong zijn en zij ons een geschenk op onze verjaardag brengen. Al is dat geschenk nog zo gering in zich zelven, dan maken wij het groot en prijzen er de kinderen over, alsof zij ons een grote schat gegeven hadden, en dat doen wij enkel uit liefde tot de kinderen, om hun kleine goede wil een grote daad toe te kennen, en daardoor hun blijdschap en vrolijkheid te vermeerderen. Ook zeggen wij hun dan wel, waartoe hun geschenk al kan dienen, en voor ons nuttig is, opdat zij overtuigd zijn mogen, dat zij geen nutteloos werk deden. En in dat alles is niet de minste onwaarheid of vleierij, maar enkel de liefde der ouders, die de liefde van het kind uitlegt, omschrijft, verstaanbaar maakt voor hen zelven. Zo was het ook hier. Moge er bij Maria ook al een vermoeden van 's Heeren nabij zijnde dood zijn geweest (iets, dat door de klare woorden des Heeren, bij haar, die altijd met de grootste oplettendheid luisterde, niet vreemd zou zijn), het denkbeeld hiervan was toch niet bij haar tot volle ontwikkeling gekomen

en zelfbewustheid geworden. Wij zelven kunnen ons niet altijd rekenschap geven van de strekking onzer bedoeling. Meermalen is er iets intuïtiefs (iets plotseling diep- en helderziends) in, waardoor wij goed zien, zonder dat wij voor ons zelven klaar zien. De heer zegt dan ook niet van Maria: 'Zij heeft geweten dat Ik sterven en begraven worden zou,' maar zij heeft dit GEDAAN tot mijn begrafenis, Mattheus 26:12. En hoe aandoenlijk is hier dit woord. De Heer kondigt er nu zelf zijn aanstaande begrafenis mee aan; ook zei de Heer: Zij is VOORGEKOMEN, om mijn lichaam te zalven ter begrafenis, Marcus 14:8. Maria zalfde de Heer vooruit, als wist zij, wat zij nog thans niet wist, dat de Heer de zalving bij zijn begrafenis niet nodig had. Zij was dan ook niet bij de vrouwen, die des morgens vroeg tot het graf des Heeren kwamen met de toebereide specerijen, om het lichaam des Heeren te zalven. Alleen Maria Magdalena en de andere Maria (de moeder van Jacobus en Joses) en Salome worden onder deze vrouwen genoemd. Zij heeft een goed werk aan Mij gewrocht. Is het een werk des geloofs, dan is het ook een werk der liefde. In Jezus te geloven en Jezus lief te hebben zijn eigenlijk dezelfde zaken, en daarom vraagt Jezus na zijn opstanding alleen aan Petrus: Hebt gij Mij lief? Petrus had de Heer verloochend, en daarmee zijn liefde; immers daarmee had Petrus het hart des Heeren doorwond en zijn eigen hart. Zijn geloof had niet opgehouden, maar zijn liefde was de Heere ontrouw geweest; van die vlek moest zijn liefde gezuiverd, en daarmee de bloedende wond zijns harten genezen worden. Geloof, hoop en liefde zijn een drieheid, en toch een eenheid, en op aarde onafscheidelijk van elkander. Het geloof heeft Gods beloften, de hoop verwacht de vervulling er van in de toekomst, en de liefde is de vrucht van dat geloof en van die hoop. Neem het geloof en de hoop der Schrift weg, en de liefde der Schrift valt tegelijk weg, en er blijft niets meer over dan een bloot natuurlijke menselijke liefde zonder geloof, zonder hoop. Eerst in de hemel, waar alles volmaakt is, zal ook de liefde volmaakt zijn, omdat het geloof en de hoop zich in haar hebben opgelost of verwezenlijkt. Zij zal dan niet meer een gelovende en hopende, maar een alles aanschouwende en alles bezittende liefde en daarmee de zaligheid zijn. Op aarde is echter des Christens liefde te beschouwen als de hand, de uitvoerende macht van het Christelijk geloof en van de Christelijke hoop. Wie in Christus gelooft en op Hem hoopt, heeft Hem lief; het is onmogelijk dat het anders zou kunnen zijn. Zo was het ook bij Maria. Ook bij haar had de liefde geen nevenbedoeling. De liefde ziet enkel op de eer en de vreugde van de geliefde. Ook doet de liefde niets met berekening, niets om loon; neen, zij is reeds beloond vóór zij iets doet, alleen doordat zij iets goed doen kan en mag voor hem, die zij liefheeft. Naar loon te vragen zou haar werk bederven, zou haar goed werk tot een kwaad werk maken. Zeker, wij hebben gewoonlijk te veel bijbedoeling en berekening in onze liefde, en daarom hebben wij zo weinig over voor de Heer. Hoe zeldzaam hebben wij driehonderd penningen over om een zalve te kopen, die wij uitstorten op het hoofd, en de voeten des Heeren! Ach dat wij het meer deden, en de berispers, die er ons over smalen, lieten zuur zien! Noemt men het verspild, wat zegt het, het is immers ons eigen geld, wij hebben het niet uit de armenkas genomen, maar uit onze eigen kas; doch neen, ik zeg liever: het is geld van de Heer, laat het nu ook voor de Heer zijn. Nog thans, de Heer neemt, door de eer zijns persoons boven de zorg voor de armen te stellen, de zorg voor de armen niet weg; neen, Hij zegt integendeel: 'dat wij altijd armen bij ons hebben, en ze kunnen weldoen als wij willen,' maar eerst moet Christus zelf door ons gezalfd worden, en dan moeten wij ook de armen onze zalving toedienen. Want eerst door onze zalving van Christus is onze zalving der armen heilig. Gij ziet ook hier weer, dat alleen het geloof de liefde heiligt, dat is, tot een Christelijke, Gode welbehaaglijke liefde maakt. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, alwaar dit Evangelie gepredikt zal worden in de gehele wereld, daar zal ook tot hare gedachtenis gesproken worden van hetgeen zij gedaan heeft. Zie hier de koning, die voor een kleine dienst, Hem gedaan, een wereld vol lof en een nooit ophoudenden roem schenkt. Wat zijn hierbij de eiken- en lauwerkransen, de ridderkruisen en eretekenen van geheel de wereld! De beloning van Christus overtreft alles; Hij handhaaft er de zijnen mee op de meest schitterende wijze. Wie door het ongeloof wordt

vernederd, wordt door Christus verhoogd. In het ogenblik harer vreugde bedroefd, wordt Maria in het ogenblik harer droefheid door de Heer vertroost met een algenoegzame troost. Trouwens de Heer kan met geen mindere troost troosten; al wat Hij geeft is oneindig, gelijk Hijzelf en gelijk zijn liefde is. De Heer heeft dus voor Maria een altijd voortdurende gedachtenis in zijn gemeente gesticht. En wat heeft nu de Roomse kerk gedaan? Heeft zij een gedenkdag van Maria's zalving vastgesteld? Neen, wat de Heer wil, doet zij het minst, maar zij heeft een andere Maria een gedenkdag, ja meer gedenkdagen gesteld, en haar vereerd op een wijze, zo als de Heer haar niet wil vereerd hebben. Nog thans, en dat is dan ook de enige bedoeling des Heeren, wordt er telkens jare gesproken van hetgeen Maria, de zuster van Lazarus, gedaan heeft aan de Heer. Dit is zo al de eeuwen der Christelijke tijdrekening doorgegaan tot op ditzelfde ogenblik, dat wij er van spreken. Wij vragen: Wordt niet des Heeren woord volkomen volbracht? Welnu, zo zal Hij al zijn woorden volbrengen. De vervulling van deze éne belofte zij ons tot waarteken en waarborg van de vervulling van al zijn beloften. En de satan voer in Judas, die toegenaamd was Iskarioth. Er is een ingeving van de Heilige Geest en er is een ingeving van de onheilige geest, van de satan. De Heilige Geest, die kennelijk deze naam draagt in tegenstelling met de onreine geest des duivels, heeft zijn werking in de kinderen der gehoorzaamheid, en de satan heeft zijn werking in de kinderen der ongehoorzaamheid, Efeziër 2:2. Dit is de doorgaande toestand en het kenmerkend onderscheid tussen de gelovige en de ongelovige, tussen de kinderen Gods en die des duivels, 1 Johannes 4:6. Doch er is nog een hoger graad, en wel de hoogste op aarde van beiderlei geesteswerkingen. Gelijk de discipelen des Heeren op de Pinksterdag vervuld werden van de Heilige Geest, Handelingen 2:4, zo werden ook Ananias en Saffira vervuld van de satan, Handelingen 5:3. Datzelfde wordt nu door Lukas gezegd van Judas in de woorden: En de satan voer in Judas. Als de goddeloosheid van de goddeloze tot hare volle rijpheid en kracht gekomen is, dan is hij in een staat van zedelijke bezetenheid, dan is hij zijn eigen meester niet meer, maar in de macht des Bozen, om diens wil te doen, 2 Timotheus 2:26, zo als wij aan zo vele bezetenen in de Evangelische geschiedenis zien. Wachten wij ons dus voor het toegeven aan kleine zonden, want zodoende gaan wij altijd over van kwaad tot erger. Gij weet dat de sneeuwvallen, die tussen de Alpen gehele dalen met hun bevolkingen in de sneeuw begraven kunnen, beginnen met het loslaten van kleine sneeuwklompen op de hoogte, en het meeslepen van andere sneeuwklompen naar de diepte. Leren wij toch vroeg aan onze kinderen, en leren wij het ons zelven, dat de zonde het vergift der ziel is, en dat, hoe meer wij er van gebruiken, hoe meer vreselijke krankheden en kwalen er door veroorzaakt worden, totdat eindelijk de ziel, zo Gods genade en 's mensen bekering niet tussen treedt, reddeloos verloren gaat. De naaste oorzaak van het verraad van Judas, van de zwartste daad, van de haat van een apostaat of afvallig apostel, is dus de schone daad der liefde van een getrouwe discipelin. Welk een contrast! Ik vraag, waar vindt men zulke contrasten, dan in het werkelijke leven, en in de Schrift, die de spiegel is van het werkelijke leven, een spiegel, zo als God ze alleen maken kan en zo als er geen tweede bestaat, noch bestaan kan. Het is de boze mens eigen, juist hem te haten, die hij beledigd heeft. Judas had door aanmerking te maken op de zalving van Maria, de Heer beledigd, want wie men een eerbewijzen ontzegt, die onteert men. De Heer had hem en zijn medestanders hierover bestraft. De elf discipelen gevoelden zich beschaamd en zwegen, Judas gevoelde er zich door beledigd en dacht op wraak. Zijnde één uit het getal der twaalve. Hij behoorde wel tot het getal der Apostelen, maar niet tot hun bediening; tot hun gezelschap, maar niet tot hun gemeenschap. De Schrift doet gedurig uitkomen, dat er een eindeloos verschil is tussen de uitwendige menselijke zijde en de inwendige Goddelijke zijde zijner Kerk op aarde. Hier kan geen vrucht zonder bolster zijn, al is zij ook zo dun als van de appel, en zo donzig als die van de perzik. Er kan op aarde geen vlekkeloos heilige Kerk, geen Kerk van enkel uitverkoren, godvruchtige gelovigen zijn. Zulk een Kerk is er in de hemel, maar hier moet de rechtvaardige leven uit het geloof, en het geloof is, in onze zondige toestand, niets anders dan een strijd tegen het ongeloof, dat zich altijd in de plaats van het geloof stellen wil.

Het is dus natuurlijk, dat zulke gelovigen, die enkel vrede en rust zoeken, hemelse vrede en rust reeds hier op aarde, zich getrokken gevoelen tot die broederschappen, die zich zoveel mogelijk buiten de wereld gesteld hebben, om van buiten af op haar in te werken. Wij zijn er verre af, deze richting te wraken; want ieder weet zelf het best in welk een stand hij het meest zijn doel kan treffen; doch men stelle ook deze zaak niet tot een regel voor allen, en late ieder ook in dit opzicht zijn vrijheid; alleen hebbe het geloof geen gemeenschap met het ongeloof En hij ging heen en sprak met de overpriesters en hoofdmannen. Ook de hoofdmannen waren overpriesters, maar bepaald hoofdlieden des tempels; want de tempel was hun niet alleen een huis des Heeren, dat bewaakt, maar een vesting, die bewaard worden moest. Opdat hij Hem zou overleveren, en zei: WAT WILT GIJ MIJ GEVEN EN IK ZAL HEM U OVERLEVEREN? Zo kan dan het lijden en sterven des Heeren beschouwd worden als ingeleid te zijn op de plaats van 's Heeren zalving door Maria, en heeft de Heer hare zalving terecht genoemd ‘de voorbereiding van zijn begrafenis’. Inderdaad, het was zijn wijding ter dood. Immers werd, zo als wij zeiden, om het werk des geloofs en der liefde van Maria, het ongeloof en de haat bij Judas zó groot, dat hij zich voornam, en zijn voornemen ook terstond uitvoerde, om de Heer in de handen van diens vijanden over te leveren. Niet om niet, neen, maar voor geld. Voor hoeveel? Voor het derde gedeelte der waarde van de zalve, welke Maria voor de Heer ten beste gaf. En zij dat horende, waren zeer verblijd. Ieder mens verblijdt zich in het treffen van zijn doel, in het komen tot zijn wens ook de boze in het welgelukken zijner verderfelijke aanslagen. Doch de vreugde van de goddeloze is kort, omdat de pijl, waarmee hij zijn slachtoffer treft, altijd op hem terugkeert en hem het eigen hart doorboort. En zij zijn het eens geworden, en beloofden dat zij hem geld zouden geven. Het geld is een macht ten goede en ten kwade. Wie geld heeft, bedenke het wel, tot welk einde hij deze hem van God gegevene macht gebruikt, en voelt zich geroepen een rentmeester Gods te zijn; want men kan er ook, zo als wij hier zien, een rentmeester des duivels mee worden. En hebben hem toegelegd dertig zilveren penningen. Welk een geringe som? Zoveel als bij ons veertig gulden. Het was de prijs van een slaaf, Exodus 21:32. Hoe kon Judas hiermee genoegen nemen? Herinner u, dat Judas niet alleen gierig was, maar dat ook de overpriesters gierig waren, en waar beide partijen gierig zijn, daar wordt gedongen; ook ging bij Judas op dat ogenblik de wraakzucht boven de hebzucht. Hij wilde van Jezus af zijn, hij wilde Jezus kwijt zijn, hij kon niet langer met Hem omgaan: aan de gespannen toestand tussen de Heer en hem, de discipel, moest een einde komen, het kostte wat het wilde. Judas vergenoegde zich dus met slechts dertig zilverlingen, die hem beloofd en waarschijnlijk dadelijk na des Heeren gevangenneming ter hand gesteld werden. Ook zegt het weinig of veel hier eigenlijk niets. Voor dit weinige geld heeft Judas oneindig veel kwaads gedaan. En hij beloofde het, en van toen af zocht hij gelegenheid, hoe hij Hem bekwamelijk overleveren zou, zonder oproer. Ook dit voornemen is werkelijk geslaagd. Ofschoon in volle openbaarheid, is echter de Heer niet in een eigenlijk oproer gedood; hoe onrechtvaardig het vonnis ook ware, de kruisiging des Heeren heeft nog thans met verwonderenswaardige orde plaats gehad. Trouwens de hand Gods was in deze zaak God laat schijnbaar de zaken haar natuurlijke loop, maar Hij bestuurt èn de zaken, èn de wijze, waarop zij geschieden, naar zijn doel, naar zijn raad, naar zijn voornemen. Dit ziet echter niemand, dan die gelooft; want deze kent God uit zijn woord, dat door de ongelovige verworpen wordt, omdat hij God niet wil kennen zo als God werkelijk is.

26:17 De Heer en de discipelen aan de laatste paasmaaltijd.
En de eerste dag der ongehevelde broden kwam. Gij kent de oorsprong van die benaming. De kinderen Israël's zouden bij hun overhaaste uittocht uit Egypte geen tijd hebben, om hun brood te desemen, te laten doorzuren. In deze kleine bijzonderheid legde God een profetische zin en een betekenis van eeuwig belang. Hij maakte haar tot een beeld van het nieuwe leven, dat de vrucht der eeuwige verlossing is. Eerst moest het paaslam geslacht, en daarmee de grond gelegd worden tot het vieren van een feest, het feest der ongezuurde broden. Zo weet God de allergrootste waarheden met de allerkleinste dingen te verbinden, en wil Hij ons gedurig in gedachtenis doen houden, dat er geen zalige gemeenschap met Hem mogelijk is, alvorens de zonde tussen Hem en ons is weggenomen door de aanneming van het zoenoffer Jezus Christus, waarvan het paaslam de voorafbeelding is. Ons paaslam dan nu geslacht zijnde, moet ons gehele leven een feest der ongezuurde broden zijn, der ongezuurde broden der oprechtheid en der waarheid, 1 Corinthiërs 5:8; want wij hebben, als gelovigen in de offerande van Jezus Christus, niets te doen om behouden te worden, maar alles, omdat wij behouden zijn. Op welke het paaslam moest geslacht worden. Dit woord had nu een dubbele zin. Het zinnebeeldig én het werkelijk paasoffer zou geslacht worden. God liet eeuwen vroeger voorafbeelden wat eenmaal geschieden zou, en liet het jaarlijks herhalen, opdat zijn volk altijd in gedachtenis zou houden, dat de vergeving der zonde door God op geen andere grond rustte, dan op de verzoening der zonde door de zoenofferande zijns Zoons. Ook zien wij hier de reden, waarom de Evangelisten van de vorige keren, dat de Heer het pascha te Jeruzalem vierde, weinig of niets vermelden. Alleen de laatste paasfeestviering. had voor hen een beslissend gewicht, en al de Evangelisten treden dan ook nu in de breedste bijzonderheden. En zijn discipelen kwamen tot Jezus en zei tot Hem: WAAR WILT GIJ DAT WIJ HEENGAAN, DAT WIJ U HET PASCHA BEREIDEN, OPDAT GIJ HET EET? Wij zien hieruit, dat de doorgaande toon der discipelen, die van hoge eerbied voor de Heer was. Zij zeggen, dat wij U het pascha bereiden, ofschoon zij zelven mede zouden aanzitten. Nooit stellen zij zich met de Heer op een gelijke voet, dan in een ogenblik van zonde. Voorts blijkt uit de vraag van de discipelen, dat zij geen vaste plaats van bijeenkomst te Jeruzalem hadden. En Hij zond twee van zijn discipelen, Petrus en Johannes uit. Wij zien hier Petrus en Johannes door de Heer gepaard. Gelijk zij in de aanschouwing zijner heerlijkheid op de berg met elkander verenigd waren, zo moesten zij het ook hier bij de ingang tot des Heeren lijden zijn. Wij zullen hen voortaan gedurig gepaard aantreffen. Trouwens het waren twee discipelen, die elkander aanvulden; verschillende karakters vullen elkander altijd aan, mits zij in de hoofdzaak met elkander overeenkomen. Petrus en Johannes hadden de Heer innig lief, en beiden wilden voor Hem strijden, maar Johannes als een man van de hemel en een zone des donders, wilde daartoe vuur uit de hemel doen nederdalen, en Petrus als een man van de aarde en van de praktijk, trok daartoe rechtstreeks het zwaard. Ook hier is het weer duidelijk, dat waar twee hetzelfde doen, het toch niet hetzelfde is. En Hij zei tot hen: GAAT HEEN EN BEREIDT ONS HET PASCHA; EN ZIET, ALS GIJ IN DE STAD ZULT GEKOMEN ZIJN, ZO ZAL U EEN MENS ONTMOETEN, DRAGENDE EEN KRUIK WATERS; VOLGT HEM IN HET HUIS, DAAR HIJ INGAAT. Des Heeren verblijf moest niet algemeen bekend zijn, opdat Hij door zijn vijanden niet ontijdig kon overvallen worden. De Heer beschikte derhalve de zaken aldus, dat Hij, alvorens zich over te geven in de handen zijner vijanden, nog enige rustige uren met zijn discipelen kon doorbrengen tot hoogstgewichtige handelingen en samensprekingen. Een man met een waterkruik in de hand of op de schouder zou voor Petrus en Johannes een herkenningsteken zijn, en was het bij Israël bekende liefelijke beeld der gastvrijheid, weleer aan Eliëzer bewezen. De man zou een kruik water, niet een kruik met wijn dragen. Het paasfeest werd anders in Israël met de grootste pracht en weelde gevierd, en vooral de wijn was er in overvloed bij. Men zou dus zeggen, de kruik met wijn was hier aan hare plaats, doch de Heer nam zijn intrek niet bij een rijk man, maar bij een eenvoudig burger. Dat zegt ons de man, dragende een kruik water, de nodigste levensbehoefte, naar het huis van

zijn meester. En zegt tot de huisvader van dat huis: DE MEESTER ZEGT U: MIJN TIJD IS NABIJ; IK ZAL BIJ U HET PASCHA HOUDEN; WAAR IS DE EETZAAL, WAAR IK HET PASCHA MET MIJN DISCIPELEN ETEN ZAL? En hij zal u een grote opperzaal aanwijzen, toegerust en gereed; bereidt het ons aldaar. De huisvader, tot welke zij komen zouden, was dus een discipel des Heeren, die aan de discipelen onbekend was. De Heer kent al de zijnen, maar de discipelen kennen elkander niet allen onderling. Neen, deze ontmoeten elkander alleen op de aanwijzing des Heeren. Voorts, de Heer doet alles met een zekere heerlijkheid, die wij gratie (sierlijkheid) zouden noemen, als dit woord niet te gering was om gebruikt te worden voor de Heer. Had Hij zijn discipelen niet eenvoudig kunnen zeggen: 'Ginds in die straat, en in dat huis moet gij gaan.' Doch neen, de Heer geeft tekenen, zo als Hij ze alleen geven kan. Klare woorden zijn voor aanschouwen, tekenen zijn voor het geloof, en het geloof mag niet zonder oefening blijven. Daar zorgt de Heer voor. Ook nu nog moeten wij op de tekenen des Heeren letten, en bepaald op de tekenen der tijden, opdat wij weten, welke de weg des Heeren is in deze tijd voor Hem en voor ons, die zijn voetstappen willen volgen. Doch tekenen zijn op zich zelf niet genoeg; het woord des Meesters moet er bij zijn. De discipelen hadden, behalve het teken, ook nog het woord des Heeren: De Meester zegt u: MIJN TIJD IS NABIJ. IK ZAL BIJ U HET PASCHA HOUDEN. Welk een aandoenlijk woord: 'Mijn tijd is nabij; mijn dag neigt ten avond, mijn lijdens- en stervensuur is gekomen!' En welk een liefde spreekt er in de woorden: 'Ik zal bij u het pascha houden!' Uit hoe velen was die huisvader de uitverkorene, die de Heer der heerlijkheid onder zijn dak mocht zien komen, om er de laatste maaltijd met zijn discipelen te houden! Kan er groter voorrecht voor een discipel zijn? Na deze aandoenlijke en hartinnemende inleiding laat de Heer uit zijn naam de discipelen vragen: Waar is de eetzaal, waar Ik het pascha met mijn discipelen eten zal? Want dat is de heerlijkheid van Christus op aarde, dat Hij niets heeft, en over alles beschikken kan. En dat moet ook onze heerlijkheid zijn. Alles is het onze, als wij des Heeren zijn, al hebben wij ook niets in handen. Doch wij vertrouwen meer een obligatie, een stuk papier, dat door een groot heer ondertekend is, dan het woord en het schrift des heerlijken Gods, die ons alles belooft en geeft wat wij voor tijd en eeuwigheid nodig hebben, mits wij maar zijn promessen (schriftelijke beloften van betaling) bij Hem komen ontvangen; doch dat doen zo weinigen; de meesten laten ze als non-valeurs (papier en zonder waarde) in hun portefeuilles liggen. Is het dan te verwonderen, dat er zo velen doodarm zijn in geestelijke dingen, die er schatrijk in konden zijn? De Heer beschikt over alles, omdat Hem alles toebehoort. Mochten dan ook wij alles voor de Heer gereed hebben, wanneer Hij er over beschikt, ook wanneer het geen liefelijke zaak is, zo als hier; want wie zou zijn huis niet gaarne over hebben voor de Heer, opdat Hij daarin de maaltijd houde; ja, wie zou niet gaarne zijn geld en goed voor de Heer over hebben? Maar als Hij over dezulken uit ons midden beschikt, met wier leven ons leven tot één leven is samengevloeid en gegroeid, en wier wegneming de wegneming is onzer schoonste aardse, ja meer dan aardse vreugde? O, dat wij dàn zeggen: 'Hij is de Heer, Hij vraagt het zijne. Als een mens het ons vroeg, wij zouden het weigeren, maar de Heere is niets te weigeren.' En Hijzelf beschikt er alleen over. De discipelen moesten niet in hun eigen naam komen, maar in de zijne. Hijzelf sprak door hun mond. Zo moeten ook wij nooit tot anderen komen in onze eigen naam, maar ons wachtwoord en machtwoord zij ten allen tijde: De Heer heeft het gezegd. Ja, wij moeten dat woord ook gedurig tot ons zelf richten, en zeggen: 'De Heer heeft gezegd: gelooft in het Evangelie; weest in geen ding bezorgd; vreest niet; volhardt tot aan het einde en gij zult zalig worden.' En hebben wij dit tot nu toe niet aan onszelf gezegd, dan moeten wij het van dit ogenblik af doen, even als de onwillige zoon in de gelijkenis, die eerst niet wilde, en daarna berouw had. Hij werd tot een levend beeld gesteld van de zondaar, die van onwillig gewillig wordt, zich bekeert en gerechtvaardigd heengaat. De Heer beschikt over de spijszaal als de Heer, op minzame, maar toch op zacht bevelende wijze. Hij verzoekt niet een kamer voor Hem open te houden, neen, Hij vraagt: Waar is de eetzaal? Hij wil die aangewezen hebben. Trouwens de opperzaal was reeds

gereed, wij zouden zeggen aan kant gemaakt, om er de paasmaaltijd te vieren. De zaal was groot en de tafel daarin, geschikt voor een gezelschap van dertien gasten. Wanneer nu deze plaats de discipelen aangewezen was, moesten zij aldaar het pascha bereiden. Dat was hun werk. Zij mochten geen gedekte tafel en geen reeds bereid paaslam vinden. Gij gevoelt, zo iets zou iets onnatuurlijks, iets toverachtigs geweest zijn, en daarvan bevat de Schrift en het leven des Heeren niets. In beiden tast en ziet men enkel de waarheid onvermengd. En de discipelen deden, gelijk Jezus hun bevolen had, en zij heengaande, kwamen in de stad, en vonden het, gelijk Hij hun gezegd had, en bereidden het pascha. Ook wij zullen als discipelen van Jezus alles zo vinden, als Jezus het gezegd heeft. Oefenen wij ons dan in het volkomen vertrouwen op des Heeren toezeggingen in het leven en in het sterven, en vreest gij voor de dood, en siddert gij bij de gedachte der scheiding van ziel en lichaam, dan herhalen wij, wat wij reeds gezegd hebben: vertrouw volkomen op het woord des Heeren: Wie in Mij gelooft zal de dood niet zien, niet smaken Johannes 8:51, 52; en gij zult de dood niet zien, niet smaken, maar de Heer zal uw dood in een slaap veranderen, uit welke gij uw ogen zult opslaan in de heerlijkheid. En zo is het met al de beloften des Heeren; wie ze gelooft, aan dien worden zij vervuld, volkomen, in al hare volheid. En als het avond geworden, en de ure gekomen was, kwam Hij en zat Hij aan, en de twaalf discipelen met Hem. De Heer zat hier aan als een vader in het midden zijner huisgenoten. En wij kunnen ons voorstellen met welke onderscheidene gemoedsbewegingen allen aanzaten. De discipelen konden het de Heer duidelijk aanzien, dat zijn gedachten zich met hoogst gewichtige zaken bezig hielden, en dat veroorzaakte bij hen een spanning des gemoeds, die hen stil en ingetogen maakte en de vreugde der paasfeestviering scheen te zullen wegnemen. Zij wisten nog niet, dat nu het ware paaslam gereed stond geslacht te worden, en dat eerst uit zijn dood de vreugde, de eeuwige vreugde kon en zou geboren worden. En Hij zei tot hen: IK HEB GROTELIJKS BEGEERD DIT PASCHA MET U TE ETEN, EER DAT IK LIJDE. Eer dat Ik lijde. Welk een uitdrukking! O, men spreekt zo licht van lijden, waar ons leed niet noemenswaardig is. Men moest zo lichtvaardig niet zijn in het gebruik van woorden, die door de Heer in een oneindige betekenis zijn uitgesproken. De Heer zegt niet: ‘eer dat Ik gekruisigd wordt,’ maar met een nog aandoenlijker woord: ‘eer dat Ik lijde,’ niet in de zin van een tijdelijk ondergaan van folteringen, maar in een vrijwillige overgave van zich zelf in zijn lijden, in een offerlijden, een volstrekt lijden, een lijden, zo als geen schepsel buiten Hem lijden kan. Alvorens tot dit lijden in te gaan, begeerde Hij met een sterk verlangen nog eenmaal met de zijnen de maaltijd te houden, die dat lijden afschaduwde. Het pascha van het Oude Testament was niet bloot het feest van een tijdelijke verlossing, van Israëls verlossing uit Egypte, neen, de feesten, die God verordent, zijn nooit bloot tijdelijk en menselijk: God legt overal in de tijd de zaden zijner eeuwigheid, en zo was het paasfeest van Israël de profetie van het Christelijk paasfeest, en het teken van Israëls tijdelijke verlossing tegelijk het teken van de eeuwige verlossing van al Gods volk. De Heer, wie al de menselijke aandoeningen op heilige wijze eigen waren, voelde een sterke behoefte om zich te versterken tegen het aanstaande lijden, door nog eens en voor de laatste maal met zijn discipelen aan de gemeenzame maaltijd aan te zitten, en wel aan de maaltijd der Goddelijke verlossing. Eerst gaf Hij ook nu aan de wet haar volle eis, door, ofschoon zelf het waarachtig paaslam, het zinnebeeldig paaslam met de zijnen te eten. Daarmee nam Hij het oudtestamentisch paasfeest in zich op, en daarna stelde Hij het avondmaal in diens plaats. Want Ik zeg u, dat Ik niet meer daarvan eten zal, totdat het vervuld zal zijn in het koningrijk Gods. Het zou de laatste paasmaaltijd zijn, die de Heer met zijn discipelen op aarde vieren zou; daarna zou Hij door zijn lijden en sterven, opstanding en hemelvaart, alle dingen vervullen, volgooien in dat koningrijk, waarin al de schaduwen des Ouden Verbonds tot hare eeuwige verwezenlijking zouden komen. Immers er is een eeuwig paasfeest, gelijk er een eeuwig pinksterfeest en een eeuwig loofhuttenfeest is. En als Hij de drinkbeker genomen had, zei Hij: NEEMT DEZE EN DEELT HEM ONDER ULIEDEN. WANT IK ZEG U, DAT IK VAN NU AF NIET MEER DRINKEN ZAL VAN DE VRUCHT DES WIJNSTOKS TOT OP

DIE DAG, WANNEER IK MET U DEZELVE NIEUW ZAL DRINKEN IN HET KONINGRIJK MIJNS VADERS. Dit laatste wil zeggen, totdat wij de volmaakte wijn met elkander drinken; want de Schrift stelt het thans zichtbare voor als uitdrukking van het thans onzichtbare. Al het thans zichtbare moet echter voorbijgaan, en ten laatste vergaan, en dan is het thans onzichtbare het alleen zichtbare, en dat gaat niet meer voorbij. Wat nu de drinkbeker betreft, die door de Heer in dit ogenblik werd opgenomen, en waaruit Jezus mee dronk, deze moet wel onderscheiden worden van de drinkbeker des Avondmaals. Om u de paasmaaltijd in verband met het avondmaal duidelijk te maken, zal ik u zeggen, hoedanig nog heden het paasfeest bij de Joden gevierd wordt, en hoe ik zelf het eertijds mee gevierd heb. Er is een bepaald getal drinkbekers; gewoonlijk zijn er vier. Het eerste wat een Joods huisvader op iedere Sabbat doet, dat doet hij ook het eerst op het paasfeest. Hij neemt vóór men gaat eten, de feestkelk op, zegent dien, drinkt er uit, en laat hem rondgaan. Hetzelfde deed Jezus nu. Vervolgens staat men (niet hier, maar in het oosten) van de tafel op, en wast men zich de voeten. Daarna zet men zich weer aan de tafel, en de huisvader breekt het brood en geeft het de zijnen. Daarna geeft hij de tweede beker en gaat nu over tot de paasmaaltijd, bij welke de derde beker gedronken wordt. De paasmaaltijd bestond oorspronkelijk, zo als wij weten, in het eten van een gebraden lam; na de verwoesting van stad en tempel heeft het eigenlijk offer, en dus ook het paasoffer opgehouden; immers de wet acht geen offer heilig buiten de heilige plaatsen. Nauwgezette Joden zetten echter nog altijd een stuk van een gebraden lam of een gebraden schapenbout ter gedachtenis op de tafel. Aan het einde van de maaltijd en vóór het aanheffen van het hallel (de lofzang) drinkt men ten slotte insgelijks een beker wijn, Welke de vierde beker is, en de beker der dankzegging genoemd wordt. De Heer stelde dus zijn avondmaal vóór en na de paasmaaltijd in. De broodbreking ging de paasmaaltijd vooraf, de beker der dankzegging ging rond na de maaltijd. Het avondmaal, zoals wij het thans vieren, is dus een gedeelte van de paasmaaltijd. Het liefdemaal is er daarom eigenlijk een noodzakelijk deel van. De eerste Christenen kwamen dan ook te samen, om met elkander te eten, omdat de nauwste gemeenschap met elkander bestaat in met elkander te eten en te drinken. Doch in de Christelijke kerk is allengs het denkbeeld van maaltijd verdwenen, door in het avondmaal het drinken van de wijn onmiddellijk op het eten van het brood te laten volgen; doch brood en wijn maken geen maaltijd uit, maar zijn tot de maaltijd behorende delen. Blijkbaar heeft de altijd toenemende menigte der evangelie-belijders op vereenvoudiging der zaken doen bedacht zijn, en de doop samengetrokken in de besprenging, en de avondmaaltijd in het nuttigen van het brood en de wijn. Men houdt allicht, waar de omstandigheden moeilijk worden, de zaken zo als ze eigenlijk zijn moesten, voor onuitvoerbaar. De bedoeling des Heeren was echter, dat men bij iedere maaltijd, zo dikwijls men het brood dankzeggende brak, en de beker der dankzegging na de maaltijd opnam, de dood des Heeren zou verkondigen tot zolang Hij tot zijn gemeente zal wedergekomen zijn, dus met het oog op zijn wederkomst gericht. Het woord: doet dat tot mijn gedachtenis, betekent dan ook zoveel als: ‘doet dat tot mijn verkondiging: om aan Mij te doen gedenken.’ De Kerk houdt nu avondmaal op gezette tijden, en ook dit is het uitvloeisel van de orde, die zich in de loop des tijds bij de zaken als van zelf aan ons opdringt. Waren er geen vastgestelde tijden voor de Avondmaalsvieringen, zij zouden allengs in onbruik geraken; want alle geestelijke zaken staan in deze wereld op een hellend vlak; als zij niet telkens naar boven worden opgetrokken, glijden zij altijd meer naar beneden, totdat er ten laatste niets meer zichtbaar van is. En er werd twisting onder hen, wie van hen scheen de meeste te zijn. Wij zien hier, wat er al in het hart van een mens gelijktijdig kan bestaan en samengaan. Was dit nu een tijd om onderling over de voorrang te twisten? Doch het leven der apostelen verdeelt zich in twee delen. In het eerste gedeelte zagen en hoorden zij de Heer, en deden niet naar hun aanschouwing en zijn woorden. In het tweede gedeelte zagen en hoorden zij de Heer niet, en deden naar hun geloof en zijn woorden. In het eerste gedeelte waren zij vergetelijke hoorders, in het andere daders des woords. Dit was voorzeker een zeer grote verandering ten goede. Doch tussen dit eerste en

tweede gedeelte van hun leven moesten ook vele grote dingen gebeuren: de dood, de opstanding, de hemelvaart des Heeren en de uitstorting des Heiligen Geestes; en deze moeten ook tussen het eerste en tweede gedeelte van ons leven gebeuren; zo zij niet bij ons plaats hebben, blijft ons leven één leven van zonde tot zonde. En Hij zei tot hen: DE KONINGEN DER VOLKEN HEERSEN OVER HEN, EN DIE DE MACHT OVER HEN HEBBEN, WORDEN WELDADIGE HEREN GENOEMD; DOCH GIJ NIET ALZO, MAAR DE MEESTE ONDER U ZIJ GELIJK DE MINSTE, EN DIE VOORGANGER IS, ALS EEN, DIE DIENT. Welk een verschil tussen de leer van Christus en die der revolutie, waardoor het volk zich soeverein verklaart, en zich dus zelf tot een volk van koningen stelt! Neen, zegt Christus tot de zijnen, hier moet gij niet heersen, maar dienen, dan zult gij eenmaal eeuwige koningen zijn en waarlijk heersen. Want wie is meer, die aanzit of die dient? Is het niet die aanzit? Maar Ik ben in het midden van u als een, die dient. De Heer stelt zich zelf tot voorbeeld, en bereidt met deze woorden voor, wat Hij voornemens is te doen, zijn discipelen de Voeten te wassen. En gij zijt degenen, die met Mij steeds gebleven zijt in mijn verzoekingen. Dit zei de Heer tot allen, dus ook tot Petrus, ofschoon hij de Heer verloochenen zou; want de Heer ziet de ontrouw der zijnen over het hoofd, en vergeeft hen reeds dadelijk hun toekomstige overtredingen. Doch Hij zei het ook tot Judas, want ook de goddeloze wordt tot het einde toe het Evangelie met zijn volheid van genade en heerlijkheid gepredikt, opdat hij zich niet zou kunnen verontschuldigen met te zeggen: De Heer heeft mij het eerst van zich uitgesloten; neen, de Heer sluit niemand uit; de zondaar sluit zich zelf uit, zo als Judas deed, die de Heer verliet, en tot diens vijanden ging. En Ik verordineer u het koningrijk, gelijk mijn Vader dat mij verordineerd heeft, opdat gij eet en drinkt aan mijn tafel in mijn koningrijk, en zit op tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls. Ziet gij, er is ook een eten en drinken met de Heer, een maaltijd houden in het koningrijk van Christus. Dit voor een bloot beeld te houden, is de Schrift geweld aandoen. En nu, welk een Zaligmaker is Hij, die terwijl zijn discipelen twisten, hen niet verwijt, maar vertroost, vertroost met het uitzicht op de openbaring van het koningrijk Gods, dat ook eigenlijk onze enige troost is. Zo even sprak de Heer van vernedering, van dienen, van de minste te zijn, en nu bestemt Hij de zijnen het koningrijk, en daarna de heerschappij over geheel Israël. Hoe eigenaardig, nietwaar? Juist de uit Israël afkomstige discipelen des Heeren zouden tot Israëls eeuwige richters gesteld worden. Wij zien hier ook, waarom de Heer wil, dat wij thans alleen, dienen: het is, opdat wij hier namaals mogen heersen. Wij moeten hier elkander dienen door de liefde, zullen wij hier namaals kunnen heersen. Over wie? Wie zegt het ons? Maar zeker geestelijk over dezelfden, die wij hier in liefde hebben gediend, want de liefde, die heersen zal, moet eerst een dienende liefde geweest zijn. Is het niet reeds zo op aarde? Wie overmeestert ons hart en regeert er over? Is het niet die ons in liefde dient? Nu laat de Heer het nooit bij woorden, maar voegt de daad bij het woord. Hij zal door van de tafel op te staan en zelf zijn discipelen de voeten te wassen, hen onderwijzen, hoe Hij de zijnen in liefde dient, en hoe zij elkander in liefde moeten dienen. En vóór het feest van het pascha, Jezus wetende dat zijn uur gekomen was, dat Hij uit deze wereld zou overgaan tot de Vader. Deze inleiding is van Johannes, die de instelling van het avondmaal als ten volle bekend, voorbijgaat, en alleen de nog onvermelde voetwassing optekent. Jezus wetende dat zijn uur gekomen was. Bij de Heer is alles wetenschap; Hij weet alles wat met Hem geschieden zal, en zegt het de zijnen; want ook zij moeten weten wat Hij weet; zij moeten in Hem geloven én Hem geloven in wat Hij zegt. Op deze wijze weet ook de leerling wat de leermeester weet; maar wie wijzer wil zijn dan zijn meester, en het beter wil weten dan hij, is een waanwijze leerling, en van een zot is meer verwachting dan van hem. En toch hoevelen willen wijzer zijn dan God in zijn Woord, en zeggen het onbeschaamd, dat zij het beter weten! Alzo Hij de zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zo heeft Hij hen liefgehad tot het einde. Johannes spreekt gaarne van de liefde des Heeren tot de zijnen, en tracht bij elke gelegenheid te herinneren, dat des Heeren liefde een onveranderlijke liefde is. De Heer heeft het eerst lief, en die Hij eenmaal lief heeft, die heeft

Hij altijd lief. Of bedong Hij niet nog in het laatste ogenblik zijn eigen vrijheid een vrijgeleide voor de zijnen? En gedacht Hij niet Maria en Johannes nog aan het kruis? Welnu, deze onuitsprekelijke liefde was ook het beginsel, waaruit de Heer handelde, toen Hij zijn discipelen de voeten ging wassen. En toen het avondmaal gedaan was. Deze vertaling is onjuist, het oorspronkelijke betekent: 'bij het aangaan van de maaltijd;' 'toen de maaltijd plaats had'. Toen nu de duivel in het hart van Judas, Simons zoon, Iskarioth gegeven had, dat hij Hem verraden zou. Toen de zaak bij Judas ten volle rijp en het verraad beslissend vastgesteld was, toen deze discipel de hand van Jezus ten enenmale losgelaten en de zijne aan de duivel gegeven had, toen nog wilde Jezus hem niet van zich laten gaan, alvorens hem de laatste en nederigste dienst te hebben bewezen, alvorens hem de voeten te hebben gewassen. Jezus wetende, dat Hem de Vader alle dingen in handen had gegeven, en dat Hij van God uitgegaan was en tot God heenging. Johannes herinnert ook hier de klare wetenschap en de volkomene bewustheid des Heeren van zijn Godheid en mensheid, en van zijn terugkeren door het lijden en sterven heen tot de heerlijkheid, die Hij eeuwig bij de Vader had, én dat Hij, de Heer, in deze bewustheid zich boog tot voor de voeten der discipelen, om hun de voeten te wassen. Immers de ware nederigheid bestaat niet in het ontkennen of in het ontveinzen van hetgeen men is, maar daarin, dat men in de bewustheid blijft van hetgeen men is, en zich daarvan vrijwillig ontledigt. Stond Hij op van het avondmaal (van de maaltijd), en legde zijn kleren af, en nemende een linnen doek, omgordde zich zelf. Daarna goot Hij water in het bekken, en begon de voeten der discipelen te wassen en af te drogen met de linnen doek, waarmee Hij omgord was. Hoe aanschouwelijk wordt ons hier deze handeling des Heeren voorgesteld. Het is alsof wij zelf de Heer zien opstaan uit het midden der discipelen, een servet van de tafel nemen en er zich mee omgorden, even als een dienstknecht dat doet, die zijn heer de voeten wast, en het bekken neemt en met water vult, om dit nu zelf voor ieder discipel te herhalen. Het is alsof Johannes ons zegt: 'onze ogen volgden de Heer in al deze bedrijvigheden, want wij hadden geen woorden om er iets tegen te zeggen, en durfden Hem ook niet terughouden.' Doch neen, één der discipelen verzette zich, en sprak de Heer tegen, de discipel, die de moedigste en de vrijmoedigste der discipelen was. Hij dan kwam tot Simon Petrus, en die zei tot Hem: HEERE! ZULT GIJ MIJ DE VOETEN WASSEN? Dat iemand, niet minder dan de Zone Gods, aan de voeten zijner discipelen neerbukte, werd door Petrus levendiger gevoeld dan door enig ander discipel, dan zelfs door Johannes. Johannes gevoelde dieper, en het diepste gevoel is niet het minst levende, maar het minst levendige. De oppervlakte der zee is het spoedigst en het felst in beweging. Petrus was levendig van aard, en daardoor zeer bewegelijk voor indrukken, en waren het krachtige indrukken, dan werd zijn gevoel opgewekt tot hartstochtelijkheid toe. Hij kon hetgeen de Heer daar deed, begrijpen, noch dulden. Hoe! hij zou door de Heer, tot wie hij bij de wonderbare visvangst gezegd had: Heer, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens, en van wie hij zo vele almachtige Godsdaden had aanschouwd, zich de voeten laten wassen? Neen, wie dit ook reeds toegelaten had, hij zou het niet toelaten; hij zou er zich tegen verzetten. Jezus antwoordde en zei tot hem: WAT IK DOE WEET GIJ NU NIET, MAAR GIJ ZULT HET NA DEZE VERSTAAN. Dat is weer een van die woorden, die, hoogst belangrijk als al de woorden des Heeren, daarbij in zich zelf van oneindige toepassing zijn. In deze woorden toch geeft de Heer Petrus en geeft Hij ons de sleutel der toekomst voor een groot aantal der meest belangrijke voorvallen in ons tegenwoordig leven. Van de meesten weten wij niet, welke bedoeling zij hebben, maar hoe goddelijk vertroostend is het daarbij te weten, dat wij, hetgeen wij thans niet verstaan, later verstaan zullen. Er zijn tweeërlei onbegrijpelijkheden in de wegen Gods met ons. Tot de eerste behoren al die voorvallen, die alleen in de eeuwigheid kunnen, maar dan ook zullen opgelost worden, en tot de andere zulke, die ons reeds hier van tijd tot tijd opgelost worden. Ook de duisterheden van deze laatste soort zijn niet weinige. Vóór de opstanding des Heeren waren voor zijn discipelen en discipelinnen en ook voor zijn moeder vele dingen onverklaarbaar, die door de opstanding des Heeren in het volle licht van de dag

werden gesteld. En zo brengt ook nog ons iedere dag licht aan over hetgeen vroeger voor ons in het duister lag. Voor Petrus bracht reeds het volgend ogenblik een opheldering. Petrus zei tot Hem: GIJ ZULT MIJN VOETEN NIET WASSEN IN DER EEUWIGHEID. Petrus volhardde in zijn weigering, omdat hij de zaak niet kon goedkeuren, en hem geen genoegzame opheldering gegeven was, waardoor hij haar goedkeuren kon. Hij berustte niet in de verzekering, dat de Heer deed, wat hij niet begreep. Ook wij berusten doorgaans in des Heeren verzekeringen niet; ook wij willen weten eer wij geloven; doch wij moeten geloven, eer wij de dingen Gods kunnen weten. Jezus antwoordde hem: INDIEN IK U NIET WAS, GIJ HEBT GEEN DEEL AAN MIJ. Welk een majesteit van uitdrukking! De Heer drukt kennelijk op de woorden: Ik en Mij. 'Indien Ikzelf u niet was, zo hebt gij aan Mij geen deel.' Hiermee wijst de Heer de innerlijke, geestelijke betekenis zijner handeling aan. De Heer reinigt alleen hen, die deel aan Hem hebben. Hij wast niet iedereen de voeten, maar enkel zijn discipelen. Simon Petrus zei tot Hem: HEERE! NIET ALLEEN MIJN VOETEN, MAAR OOK DE HANDEN EN HET HOOFD. Nauwelijks hoort Petrus, dat het deelgenootschap aan Jezus afhangt van het zich laten wassen door Jezus, of hij wil zich niet alleen de voeten, maar ook de handen en het hoofd door Jezus gewassen hebben. Dat was lief van Petrus, want hij kon naar zijn gevoel niet te veel deelgenootschap aan Jezus hebben, zó lief had hij Hem; maar het was wederom onverstandig. Immers waar Jezus alleen de voeten wast, moeten wij van Hem niet vergen, dat Hij ons ook nog de handen en het hoofd wast. Doch zo zijn wij allen op weinige uitzonderingen na. Ons leven is bijna niet anders dan het overgaan van het ene uiterste tot het andere, van het te weinig tot het te veel, en van het te veel tot het te weinig. Wij willen in het geheel niet heilig zijn, of wij willen volmaakt heilig zijn; en dit gaat zo voort, totdat de Heer door zijn Woord het evenwicht bij ons herstelt. Jezus zei tot hem: DIE GEWASSEN IS, HEEFT NIET VAN NODE DAN DE VOETEN TE WASSEN, MAAR IS GEHEEL REIN. Welk een tegenstelling tussen de wijze van handelen van Petrus en die van de Heer! Petrus is de altijd bewegelijke golf, Christus de altijd vaste rots. Zullen de ontkenners van de goddelijke ingeving der Schrift dan nooit voelen, dat zulk een zich altijd gelijkblijvende karaktertekening boven het menselijke gaat? Met welk een bezadigdheid en majesteit antwoordt de Heer Petrus terstond met een woord, dat het gehele Evangelie in zich bevat, als de eikel de eikenboom: Die gewassen is, heeft niet van node dan de voeten te wassen, maar is geheel rein. Eigenlijk staan hier tweeërlei woorden, die men beide met wassen heeft vertaald, omdat men woorden, die in onze taal te gemeenzaam klinken, niet in de vertaling durfde overnemen. Het eerste woord, door wassen vertolkt, betekent eigenlijk baden, zodat er gezegd wordt: 'Wie gebaad, wie een bad genomen heeft, die heeft niet van node dan de voeten te wassen, om geheel gewassen, gereinigd te zijn. In het Grieks klinkt deze uitdrukking tegelijk gemeenzaam en sierlijk, en ook in onze taal bevat zij niets aanstotelijks. Intussen moet ik erkennen, dat mij eerst heden dat onderscheid van uitdrukking is in het oog gevallen. Hoeveel ik ook in de Schrift gestudeerd heb, eerst heden is mij de volle betekenis en bedoeling van dit gezegde des Heeren geheel klaar geworden, als de juiste aanwijzing van de strijd, die wij als zondaren, en nog thans gerechtvaardigden, of omgekeerd, die wij als gerechtvaardigden, en nog thans zondaren, te voeren hebben. Wij zijn gerechtvaardigd door het geloof in Christus, en toch wij zondigen nog, wij struikelen nog allen in vele dingen. Nu is de vraag: zijn wij rein of onrein, behoren wij Christus toe of niet? En nu zegt de Heer ons in deze woorden tot Petrus: dat, wie in Hem gelooft, in het geestelijke is als iemand, die in het natuurlijke een bad genomen heeft, en daardoor geheel gereinigd is; hetgeen echter niet wegneemt, dat hij zijn voeten telkens weer bezoedelt, zodat deze altijd weer op nieuw gewassen moeten worden, tot welke dienst zich de Heer uit de hemel ook bereid verklaart. In het oosten draagt men geen kousen en schoenen zoals bij ons, maar rust de blote voet op de sandaal of de met banden aan de voeten gehechte schoenzool. Op deze wijze blijven de voeten blootstaan voor bezoedeling door het stof of slijk der straten. Bij het gaan aanzitten aan de maaltijd des middags of des avonds bestond dan ook het eerste werk van de gastheer, zijn

gasten de voeten te laten wassen. Des morgens vroeg neemt ieder in het oosten van zelf een bad, en vooral op hoge feesten of feestmalen werd dat bij Israëlieten, die op uitwendige reiniging zo bijzonder gesteld, en ook door de wet er toe bepaald waren, nooit verzuimd. De Heer vergelijkt dus hier bij zijn discipelen het geloof in Hem bij het nemen van een bad, waardoor geheel het lichaam rein wordt. Het is het beeld der rechtvaardigmaking. De bezoedeling der voeten bij het gaan op de weg is het beeld van onze overtreding in onze dagelijkse wandel, en de gedurig herhaalde wassing der voeten is het beeld onzer heiligmaking door Christus de Heer. Wij weten, dat er twee schijnbaar tegenstrijdige dingen in de gelovige bestaan: dat hij geen zondaar meer, en toch nog een zondaar is. Er is een bekering, of vernieuwing, eens voor altijd, en er is een dagelijkse bekering, of vernieuwing. De grote badkuip en het kleine wastobbetje behoren in des Christens huis bij elkander, de eerste tot de wassing van geheel het lichaam, de andere tot de voetwassing. Wie zegt geen zonden te hebben nadat hij geloofd heeft, die zegt na een bad genomen en gewandeld te hebben: 'Ik heb geen bezoedelde voeten.' Neen, wij hebben zonden, ook nadat wij geloofd hebben. Zeker, de een loopt vrij wat zindelijker dan de ander; ja sommigen hebben een verwonderlijke geschiktheid, om door de morsigste straten bijna zonder spatje te huis te komen, terwijl anderen er ruwer doorheen stappen en zich erg bespatten; doch allen behoeven opnieuw de reiniging der voeten. Dat wij dit dan gedurig voor ogen houden, want de heer wil, dat alles in het leven ingrijpe, en dat wij, gelijk bij al ons eten en drinken, aan de spijs en drank der ziel, (zijn lichaam en bloed) zo ook bij al ons wassen aan zijn wassing zullen denken. Wij moeten ons, gedurig herinneren, dat wie in de Heer Jezus van harte gelooft, niet één bad genomen heeft, op hetwelk nog een menigte baden moeten volgen, maar dat hij één bad genomen heeft voor heel zijn leven, zodat er nu geen andere wassing voor hem overblijft, dan zich dagelijks de voeten te laten wassen. Men gelooft tegenwoordig zelden meer aan de verzoekingen des duivels, maar een kind van God ondervindt ze gedurig, en wat is daartegen te zeggen? De duivel laat de zijnen met vrede, Lucas 11:21; maar waar Jezus de Satan de buit ontneemt, daar ontstaat de strijd, en gaat de duivel om als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden, 1 Petrus 5:8. Hoe dikwijls zegt de duivel tot een kind van God: 'Zie eens wat vuile voeten gij hebt, en gij zoudt tot de reinen behoren? Verbeeld het u niet.' in het eerste heeft hij gelijk, maar in het tweede liegt hij. Trouwens de satan zet altijd een waarheid voorop, om er een valse gevolgtrekking uit te maken. Dat onze voeten soms zo erg bezoedeld zijn, komt meermalen door het verzuimen der dagelijkse voetwassing; hierdoor zet het een onreine zich op het andere, en het komt ons ten laatste zelf ongelofelijk voor, dat wij, met zulke erg bezoedelde voeten, nog thans rein zouden zijn. Daarom moeten wij deze dagelijkse voetwassing nooit verzuimen, maar doen als onze zindelijke huismoeders, die haar meubelen niet zó lang ongewreven laten, tot het stof er vingerdik op ligt, maar telkens het stof doen afnemen, waardoor het huisraad altijd schoon, en de arbeid er aan ligt is. Houd echter de waarheid vast, dat de noodzakelijkheid der voetwassing, der dagelijkse reiniging, niet het bad, dat gij eenmaal ontvangen hebt, krachteloos maakt, want dit zou een grote dwaling zijn en deze zou u, gelijk alle dwaling de gelovige doet, troosteloos maken. Neen, Hij, die zijn discipelen als zodanig, God leert aanspreken als de met de zondaren verzoende en bevredigde God, als Vader, Hij leerde diezelfde discipelen bidden, even als om het dagelijks brood, zo ook om de dagelijkse vergeving der schulden. Want de voetwassing is alle dagen even volstrekt nodig als het bad voor éénmaal. Indien Ik u ook niet de voeten waste, gij hebt geen deel aan Mij, zegt de Heer. Alleen de dwepers zeggen: 'Indien wij geloven, zo hebben wij geen zonden meer, en kunnen wij doen wat wij willen, want wij zijn rein, en de reine is alles rein.' Het is niet te zeggen welke gruwelijke onreinheden en verfoeilijke ongerechtigheden deze dweperij heeft voortgebracht. Weer anderen zijn er, die zeggen: 'Wij geloven, en toch is er niets rein in ons en aan ons, want wij zijn en blijven melaats van het hoofd tot de voeten.' Dit moet hoog geestelijk heten, maar het weerspreekt de Heer, die tot zijn discipel gezegd heeft: Die gewassen is, heeft niet van node dan de voeten te wassen, maar is geheel rein. En gijlieden zijt rein, doch niet

allen. De rechtvaardigmaking moet voorafgaan, zal de heiligmaking kunnen volgen, even als de vruchtboom er zijn moet, zal de vrucht kunnen volgen. De verzoening der zonde is buiten ons geschied, de heiligmaking moet binnen in ons geschieden. De rechtvaardigmaking is de enige, volstrekte grondslag van de dagelijkse vergeving onzer zonden. En hoe Gode waardig dit is, blijkt juist uit het gruwelijk misbruik, dat er door onbegenadigde mensen van de rechtvaardigmaking gemaakt wordt. 'Is de rechtvaardigmaking de vergeving van alle bedreven en nog te bedrijvene zonden (zo redeneren zij), waartoe dan nog het dagelijks gebed om vergeving? dat is alsdan een overbodigheid; hoe kan men om vergeving bidden van hetgeen reeds te voren vergeven is.' Zij verwarren de bron met het water, dat er uit opwelt. Als gij de bron hebt, dan hebt gij zeker al haar water, genoegzaam voor al de dorst van geheel uw leven; maar kunt gij nu op eenmaal zoveel drinken, dat gij voor geheel uw leven geen dorst meer hebt? Immers neen, dus moet gij bij het bezitten van de bron en haar algenoegzame watervoorraad voor al uw dorst, nog thans dagelijks tot haar gaan, om uw dagelijks terugkerenden dorst te lessen. De dagelijkse dorstlessing onderstelt echter het bezit van de bron. Het gebrekkige der zaak ligt niet aan de zijde der bron, aan de zijde Gods, maar aan onze zijde. Zolang wij kunnen zondigen, zondigen wij ook, al zijn wij begenadigde zondaren. Alsdan zondigen wij wel niet als de goddelozen, roekeloos en moedwillig, maar toch als mensen, uit zwakheid, overijling en nog onbedwongen vleselijke begeerlijkheden. Ook onze kinderen zondigen, maar niet zo als de volwassenen, en nog minder zo als boeven zondigen; en daarom is het zo treurig aan te zien, dat sommige ouders zo vreselijk streng zijn in het straffen van hun kinderen, alsof zij met dieven en rasphuisboeven te doen hebben. De vergrijpen der kinderen zijn kinderlijke vergrijpen, die als zodanig met vastheid en soms gevoelig moeten gestraft worden; maar men moet er geen geweld over maken, alsof er brand gesticht, of een moord begaan ware. Men noemt zulk een misbaar met een woord van onze tijd: 'een storm in een glas water,' en dat is het ook. Overdreven strengheid, de ondervinding leert het, verhardt en maakt hardvochtige kinderen, die ouders geworden, even hard kastijden, als zij gekastijd zijn. Wij zondigen dus ook nog al zijn wij kinderen Gods. Daarom behoort bij de rechtvaardigmaking de dagelijkse toepassing der rechtvaardigmaking, en de dagelijkse toepassing in het voortbrengen van de vruchten der rechtvaardigmaking: de oefening in de godzaligheid, in de heiligmaking. Doch wat zwerven wij langer af met redeneringen: heeft de Heer ons niet zelf handelingen voorgeschreven, die zijn woord, onze tegenwoordige tekst, aanschouwelijk verwezenlijken? De Doop is voor het geloof (niet in zichzelf en van zelf zo als de Roomsen menen) het bad der wedergeboorte, omdat wij daarin gedoopt worden in de dood van Christus, en daaruit weder opstaan in de opstanding van Christus tot een nieuw, eeuwig leven. Wij ontvangen de doop eenmaal voor geheel het leven. De doop vertegenwoordigt hiermee de rechtvaardigmaking; het is ook hier: eens gewassen, altijd gewassen. Doch wij hebben niet alleen de doop, maar ook het avondmaal, en daaraan moeten wij gedurig (de eerste Christenen deden het dagelijks, Handelingen 2:46) terugkeren, om altijd opnieuw ons geloof te versterken door het altijd opnieuw ontvangen van de waartekens van de vergeving onzer zonden. Gij ziet dus, dat doop en avondmaal met elkander in een nauw en onverbrekelijk verband staan. Niet de doop in zichzelf is de rechtvaardigmaking, evenmin als het avondmaal in zichzelf de gedurig vernieuwde vergeving der zonde is; Maar zij zijn beide voor de gelovige, voor de discipel of de discipelin van Christus. Wie gelovig ten avondmaal gaat, bekrachtigt hiermee van zelf zijn eenmaal ontvangen doop; daarom liet men in al de eeuwen der kerk nooit de ongedoopte toe tot het avondmaal; dit was even onnatuurlijk geweest, als dat een onbesnedene tot het pascha was toegelaten. Gij ziet dan ook nu, dat het opstaan van de Heer van de tafel, om de voeten der discipelen te wassen, alvorens het avondmaal in te stellen, zijn klaar verband en duidelijke reden heeft. Alleen de gedoopte, de eenmaal in het bad geweest zijnde kan de gedurige verzekering van de vergeving der zonde ontvangen, en gelooft hij, zo ontvangt hij die ook. Alleen de oprechte discipelen, niet Judas, werden in de voetwassing door de Heer geheel, volstrekt rein verklaard. En zulk een

gedurige verklaring van 's Heeren zijde hebben wij telkens nodig tot onze troost, zullen wij staande blijven in onze strijd. Het niet mogen zondigen, en het niet willen zondigen, en niet kunnen zondigen van de nieuwe mens, staat bij ons in strijd met ons werkelijk zondigen, en die strijd is voor ons zó zwaar, dat wij met de apostel meermalen moeten uitroepen: wie zal ons verlossen van het lichaam dezes doods? Deze verlossing zal eerst door de genade Gods in ons sterven plaats hebben; doch zolang wij leven ligt de hoop op deze volkomen verlossing in de volharding der heiligen, en de volharding der heiligen ligt, gelijk alles wat Gods kinderen betreft, in de Heer Jezus Christus en Hem alleen. Hij zegt ook nog heden tot ons: 'Wie gewassen is, die is voor altoos gewassen, die worden de voeten, zo dikwijls zij bezoedeld worden, ook gewassen.' Wie eenmaal met het harte geloofd heeft in de Heer Jezus, die zondigt voor God niet meer als een vijand, als een vreemde, als een bastaard, maar als een kind des Heeren, dat dagelijks vergeving moet vragen en vergeving ontvangt, zij het ook met een kastijding er bij. Als hij valt, wordt hij echter niet weggeworpen, want de Heer ondersteunt zijn hand, Psalm 37:24. Doch daarom zondigt dan ook de gelovige, als hij zondigt, niet uit lust tot de zonde, niet van harte, en niet met het harte; neen, de diepste grond zijner ziel is er tegen, protesteert er tegen, worstelt er tegen, en neemt er geen deel aan, en roept het bloed der verzoening over de misdaad in, zodra zij hem als zonde bewust wordt. En die diepste grond zijner ziel is dat deel, dat uit God geboren is en niet zondigen kan, 1 Johannes 3:9. Gij voelt, dat ik u dit alles alleen herinner, om u de vrijmachtige genade Gods, in verband met onze Christelijke wandel in een zoveel mogelijk helder licht te stellen. Door de vrijmachtige genade Gods zijn wij, zo velen wij geloven, volmaakt in Christus; want met één offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden, Hebreeën 10:14. Alles wat wij in de heiligmaking voortbrengen, is van Christus de wijnstok in ons als de ranken gevloeid. Doch dit alles geschiedt niet op werktuiglijke wijze; en dat dit niet op werktuiglijke wijze geschiedt, wordt juist door onze blijvende zondigheid en onze voortdurende overtreding bewezen. Hiermee werken wij altijd storende in tegen de rechte lijn der goddelijke genade, en moeten wij altijd wederom bij de belijdenis van eigen schuld, de vernieuwing der genade Gods inroepen. Het is hier wederom als met een kind van een rijke vader. Heeft dat kind niet alles wat de vader heeft, is het niet rijk? Zeker, maar toch moet het weten dat het rijk is niet door zichzelf, en niet in zichzelf, maar door en in zijn vader, en het bewijs hiervan is, dat het bij elke nieuwe behoefte tot zijn vader moet en kan komen, om haar vervuld te zien. EN GIJLIEDEN ZIJT REIN, DOCH NIET ALLEN. Want Hij wist wie Hem verraden zou; daarom zei Hij: GIJ ZIJT NIET ALLEN REIN. Niet allen. Het woordje allen is thans in aller mond; het drukt de pantheïstische (alles vergodende) strekking van onze tijd volkomen uit. Men zegt: alle mensen zijn goden, of, zo er een oppermachtig God is, kinderen Gods, die allen goed zijn en allen zalig zullen worden. Maar Christus zegt: Niet allen. Hij voegt er altijd de uitzondering bij. Christus is de ruimste Evangelieprediker, die er denkbaar is; doch daarom zegt Hij niet tot de mensen: Komt allen in uw hemel, om er uw rust te vinden;' maar Hij zegt: Komt allen tot Mij en Ik zal u rust geven. Ook zegt Hij niet tot degenen, die buiten zijn: 'Gij zijt binnen; ' neen, Hij zegt tot hen: Gij zijt niet binnen, maar de deur staat open; strijdt nu om binnen te gaan, want eenmaal wordt de deur gesloten en dan is het voor u en voor allen, die niet binnen zijn, te laat om behouden te worden. Christus is de getrouwe Getuige, die allen wil behouden door de waarheid en niemand wil misleiden door de leugen. Als Hij dan hun voeten gewassen, en zijn kleren genomen had, zat Hij wederom aan, en zei tot hen: VERSTAAT GIJ, WAT IK ULIEDEN GEDAAN HEB? GIJ HEET MIJ MEESTER EN HEER, EN GIJ ZEGT WEL, WANT IK BEN HET. INDIEN DAN IK, DE HEER EN DE MEESTER, UW VOETEN GEWASSEN HEB, ZO ZIJT GIJ OOK SCHULDIG ELKANDER DE VOETEN TE WASSEN. De Heer had zijn discipelen de hogere, innerlijke, geestelijke betekenis der voetwassing te kennen gegeven in het woord: Indien Ik niet was, gij hebt geen deel aan Mij. De weigering van Petrus was de aanleiding geweest tot dit woord des Heeren; doch hoe onschatbaar dat woord was, gelijk

trouwens al de woorden des Heeren zijn, het behoorde tot die vele woorden des Heeren, die de discipelen niet verstonden, toen zij ze hoorden, maar die zij eerst daarna, door de verlichting des Heiligen Geestes, zouden verstaan. Thans echter maakt de Heer de toepassing der zaak, en toont er de praktische zijde van aan, want dit is een der heerlijkheden van Christus, dat Hij de voorhanden dagelijkse dingen neemt, om er zijn hemelse lessen aan te verbinden, en ze alzo te vergoddelijken. De geestelijk goddelijke zijde van de dingen des koningrijks van God, hoe heerlijk en onontbeerlijk, is echter niet genoeg, de praktische zijde moet er bijkomen. De Heer omvat altijd beide zijden. Bij Hem is niets vertoning, niets blote bespiegeling, maar alles leven, waarheid, werkelijkheid. Hij stelt dan ook nu de voetwassing voor als het beeld van de dienende broederlijke liefde, voor welke niets te groot en niets te gering is. Des Heeren komst in de wereld is enkel zelfvernedering uit liefde voor de zijnen; en ziet, nu geeft de Heer aan deze zelfvernedering de uiterste diepte en tevens de hoogste hoogte; de kroon der volmaaktheid, door zich als een dienstknecht met het wasbekken in de hand op de knieën neer te laten en zijn discipelen de voeten te wassen. Zeker, de paus wast ook alle jaren eens aan twaalf arme mannen de voeten; doch daarbij is gezorgd, dat de voeten niet al te bezoedeld zijn; hij wast ze, maar zonder afstand te doen van zijn hoogmoed. waardoor hij zich eens door een keizer de stijgbeugel liet vasthouden, en die nog door zulk een zou laten vasthouden, als er nog maar een voor te vinden was. Neen, zulk voeten-wassen doet het niet; dat is een ceremonie, en wie wil geen ceremonie maken, vooral als men daarmee bij de eer der hoogheid, ook nog die der nederigheid verkrijgt, zoals de paus die ontvangt. Het dienen van elkander, dat de Heer van ons eist, bestaat niet bepaald in de voetwassing zelf, maar in de voetwassing, als een beeld van alle liefdedienst, want het aller geringste sluit hier al het andere, al het meerdere in. Wij moeten bereidwillig zijn, om de naaste en vooral de broeder, de mededискipel, te dienen in iedere voorkomende gelegenheid. Geen dienst moet ons te gering zijn. En dit moeten wij persoonlijk doen; wij moeten die dienst niet aan een ander opdragen, maar ze zelf doen. Wie dient, die is de meeste. Dit is een der stelregels van het koningrijk Gods. De Heer diende vrijwillig, door niemand daartoe aangezocht of bepaald. Hij diende uit vrije keuze, uit vrije liefde, en ofschoon de meeste, handelde Hij als de minste. En nu wil de paus deze nederigheid van de Heer nadoen met een hart vol satanische zelfverheffing en zelfvergoding. Het is een ergerlijke nabootsing, een gruwelijke schijnheiligheid. Daarom heeft iemand zeer juist gezegd: ‘de paus zou vrij wat meer nederigheid betonen, door slechts eenmaal de stijgbeugels vast te houden van een keizer, of door slechts éénmaal één koning de voeten te wassen, dan door alle jaren twaalf arme mannen de voeten te wassen; want de paus voert geen oorlog tegen de armen, maar tegen de koningen en keizers.’ Och de mens kan alles doen, als zijn hart er maar niet bij behoeft te zijn, alsdan wil zijn mond alles zeggen, en zijn hand alles verrichten, ja hij zou, als hij zijn zaligheid er door verdienen kon, levenslange slavendienst willen verrichten. Doch het hart wordt gevraagd, en zonder het hart is iedere daad van de mens, hoe schijnbaar godsdienstig, het werk van een automaat (zielloos werktuig). Als paus Gregorius VII, keizer Hendrik IV de blote voeten gewassen had, in plaats van hem drie dagen lang met blote voeten in de sneeuw te laten wachten, eer hij hem te woord stond, wij zouden iets van de nederigheid des Heeren in hem gezien hebben. Doch wat betekent na deze alles te boven gaande hoogmoed, zijn voetwassing op iedere Witte Donderdag. Is het geen onheilige menselijke nabootsing van een heilige handeling des Heeren? Doet ook niet de aap de mens vele dingen na; nog thans doet hij er niets menselijks mee; de menselijke ziel ontbreekt; daarom zijn het enkel uitwendige menselijke bewegingen. Ook de Roomse, de pauselijke kerk maakt bloot uitwendig de bewegingen van Christus na; doch niet alleen de Roomse, maar ook de Protestantse, voor zover zij meent, dat zij door bloot uitwendigheden Christus kan nadoen of navolgen. God is een Geest, en wil in geest en in waarheid, dat is: met het harte en van harte gediend zijn, door de Heilige Geest, uit geloof, in hoop en met liefde. Want Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat gelijkerwijs Ik u gedaan heb, gijlieden ook doet. Al des Heeren handelingen hebben een onnavolgbare en een

navolgbare zijde. Wij kunnen geen zonden afwassen, maar wij kunnen toch andere lasten van de naaste wegnemen; wij kunnen niet sterven om zielen te behouden, maar wij kunnen toch de broeder het leven onderhouden. Wij kunnen elkander al de diensten bewijzen, die binnen de kring van een mens vallen. De Heer zegt tot ons hier en overal, waar Hij ons tot het navolgen zijner voetstappen roept: ‘ Gij in uw kring, gelijk Ik in de mijne; gij met uw vermogen, gelijk Ik met het mijne; gij als mens, Ik als de Godmens.’ Daarom moeten wij ons met diepe verontwaardiging afkeren van dezulken, die ons willen beduiden dat Christus niet meer voor ons gedaan heeft dan wij voor elkander doen moeten, en alleen daarom ons tot een voorbeeld van navolging dient, omdat Hij het op de uitnemendste wijze gedaan heeft. Christus was, volgens hen, de uitnemendste mens en daarom een voorbeeld voor anderen, even als in ieder vak van kunst en wetenschap, de meester in het vak het voorbeeld is voor de leerlingen in datzelfde vak. Het is een snode leugen en een gruwelijke lastering. Gij noemt Mij Meester en Heer, zegt de Heer tot zijn discipelen, en gij zegt wel, want Ik ben het. En Hij blijft het in eeuwigheid. Christus is God uit God, en wij zijn mensen uit mensen; wij kunnen dus nooit zijn en nooit worden wat de eeuwige Zoon Gods is, wij kunnen Hem niet gelijk zijn; maar wij kunnen Hem gelijkvormig worden. Ook de duivel zei door de slang tot de mens: Gij zult als God wezen; maar het was een valse, zielverdervende belofte. De mens kan niet God worden, maar God kan mens worden, en dat is Hij geworden in de Zoon Gods. En nu doet ieder met zijn daad, wat zijn persoon, rang, stand en kring meebrengt. Daarom is dezelfde daad, wanneer zij door een ander persoon geschiedt, niet dezelfde daad, want de bijkomende omstandigheden verschillen. Zo onderstelt de nederigheid bij de persoon, die haar betoont, altijd iets hoogs, hetzij in stand of verstand, waarvan hij afstand doet. Als dus een schatrijk man zegt: ‘Ik ben arm voor God, want al het mijne is het zijne; en ik ben arm ook tegenover de algemene ellende, welke ik ook niet in zijn allerkleinste deel kan opheffen,’ dan zegt dat iets voor ons hart; maar als een doodarm man hetzelfde zegt, zo betekent dit niets. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, een dienstknecht is niet meer dan zijn heer, noch een gezant meer, dan die hem gezonden heeft. De Heer zei hiermee, dat zijn discipelen zich in eigen schatting niet hoger moesten stellen, dan zij stonden. Zij waren discipelen en gezanten van Hem, de Heer, en wat nu hun Heer deed, moesten zij niet beneden zich achten. De Heer plaatste de uitwendige bedoeling der voetwassing daarom op de voorgrond, omdat de Apostelen waren als de kinderen, twistende onder elkander om de voorrang in het Messiasrijk. Voor de Heer, die alles wist en in alles voorzag, kon dit niet verborgen blijven. Ja, de discipelen wilden het Hem ook niet verbergen; dat zien wij in het openbaar verzoek van Johannes en Jacobus. Het een en ander getuigt wel voor de eenvoudige oprechtheid der discipelen en voor de historische waarheid dezer bijzonderheden; doch het waren verkeerdheden bij de discipelen, die als zodanig door de Heer werden aangewezen en terecht gewezen. Indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij, zo gij dezelve doet.. Dit woord is bepaald tot ons, orthodoxen, gezegd, want ofschoon wij ons deze benaming, die ons door velen als een scheldnaam wordt toegeroepen, niet schamen, zo schamen wij ons echter over alles, wat er niet toe behoort. Wij blijven er bij, dat men de dingen Gods goed moet weten, de Schrift goed moet bestuderen en verstaan, en dat onze kennis van de eeuwige waarheden niet te duidelijk en niet te nauwkeurig kan zijn; maar wij zeggen er ook bij, dat men bij die wetenschap niet moet blijven staan, anders wordt ons weten, zo als iemand zeer juist gezegd heeft, een weetheiligheid, en alle heiligheid, waar nog iets voor staat, is verwerpelijk. Neen, weten is niet genoeg, wij moeten zorgen dat wij, hetgeen wij weten, ook hebben, en wij hebben niet wat wij weten, tenzij wij het doen. Gij weet wat het zeggen wil lief te hebben; goed, maar oefent gij geen liefde, onze taal zegt het zo schoon, bewijst gij geen liefde, zo hebt gij geen liefde. De daad is het bewijs, dat men de zaak kent zo als zij gekend moet zijn; want de kennis van elke deugd eist, dat men haar beoefent. Het is wel een treurige toestand, door de zonde veroorzaakt, dat hoofd en hart in dezelfde mens, hoe innig ook door banden van vlees en bloed en gebeente verbonden, toch zedelijk soms zo verre van elkander liggen als de noord- van de zuidpool.

Zeker kan God alleen de onmiddellijke gemeenschap van verstand en hart herstellen, maar Hij wil dit dan ook doen, en gebiedt ons niet tegen dat herstel in te werken, maar gelijk in alles ook daarin met Hem mee te werken. Ik zeg niet van u allen; Ik weet welke Ik uitverkoren heb; maar dit geschiedt, opdat de Schrift vervuld worde: DIE MET MIJ HET BROOD EET, HEEFT DE VERZENEN TEGEN MIJ OPGEHEVEN. De Schrift, wij merkten het meermalen op, is Gods beschreven raad. God heeft gezorgd, dat de toets van die dingen, die uit Hem zijn, maar die nog in de toekomst verborgen lagen, niet ontbrak. Van daar de profetieën. Voor de tijdgenoten waren zij steunsels voor hun geloof, vertroostingen voor hun hoop op de toekomst, versterkingen hunner liefde jegens God en de naaste, maar voor de nakomelingen waren het tekenen der tijden, vervullingen der goddelijke beloften, oplossingen van verborgenheden. Het enig groot doel van al de profetieën was de komst van de Messias en diens koningrijk. Hoe natuurlijk, dat toen de Messias en diens koningrijk gekomen was, de stemmen der profeten door de Heilige Geest op nieuw werden gehoord uit de mond van allen, die geloofden en het koninkrijk Gods verwachtten. En de Heer, de Meester zelf, zou Hij zich behalve op zijn zichtbare geloofsbrieven van de Vader (zijn wonderen), niet ook op de geschrevene geloofsbrieven zijns Vaders, op de Heilige Schriften beroepen hebben? Indien Hij het niet gedaan had, hoe zou Hij ALLE gerechtigheid vervuld hebben? Hij zou alsdan de eer, die Gods Woord toekwam, niet aan dat Woord bewezen hebben; doch neen, even als Christus geheel de Heilige Schrift tot Gods Woord, en daarmee tot volstrekte waarheid maakte, door te bidden: Vader! heilig ze in uw waarheid, uw WOORD is de waarheid, zo beroept Hij zich gedurig op de Schrift. Immers de schrijvers der Schrift waren wel mindere personen dan Hij, waren mensen als wij; maar de Schrift zelve was, persoonlijk genomen, de gelijke met Hem, was de zich openbarende Heilige Geest, de hoogheerlijke persoon in de goddelijke Driëeenheid, sprekende van de Vader en van de Zoon, tot de mens in het algemeen, en tot een iegelijk, die gelooft, in het bijzonder. Van nu zeg Ik het ulieden, eer het geschied is, opdat wanneer het geschiedt, gij geloven moogt dat Ik het ben. Bij de aanhaling der profetische Schrift voegt de Heer zijn eigen profetische uitspraak en stelt ze beiden op een lijn; beiden voorzeggen evenzeer het toekomstige en beiden moeten evenzeer geloofd worden. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Zo Ik iemand zende, wie die ontvangt, die ontvangt Mij, en wie Mij ontvangt, die ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft. De Heer trekt de zo even begonnen lijn door, en stelt, gelijk Hij zich naast de Vader stelt, zijn discipelen naast zich. Hij, die één was met de Vader, deelde zijn Apostelen, zijn gezanten, zijn goddelijk gezag mee; trouwens zij zouden niet spreken uit zich zelf, maar uit de Heilige Geest, en hiermee werden ook hun woorden in gelijke rang met de reeds bestaande Schrift gesteld. Jezus, deze dingen gezegd hebbende, werd ontroerd in de geest, en betuigde en zei: VOORWAAR, VOORWAAR IK ZEG U, DAT EEN VAN U MIJ ZAL VERRADEN. ZIET DE HAND DEGENE, DIE MIJ VERRAADT, IS BIJ MIJ AAN DE TAFEL. Ook des Heeren alwetendheid is Hem nu een lijden. Hij weet alles wat Hem overkomen zal, Hij weet dit alles tot in de kleinste bijzonderheden. Hij lijdt dus reeds in zijn gedachten, in zijn geest, alvorens te lijden in de werkelijkheid en naar het lichaam. Hoe dikwijls zeggen wij tot elkander: ‘Hoe goed is het dat men niet alles te voren weet, hoe zou ons anders dat onvoorziene leed gedurig met angst hebben vervuld, zonder dat wij het hadden kunnen afwenden’. Zeker dit zou een dubbel lijden zijn, en zulk een lijden was des Heeren lijden. Reeds hierdoor was zijn lijden een lijden, zo als niemand leed of lijden kon. Gij ziet het, bij het aankondigen van het ophanden verraad van Judas werd Hij ontroerd in de geest. Het denkbeeld aan deze misdaad van zijn discipel, van zijn disgenoot, ging Hem als een pijl door het hart, en bracht zijn ziel uit haar effenheid in een aandoenlijkheid, welke Hij niet uitdrukken kon, maar tonen moest. Neen, niet met de koelheid van een wijsgeer, zo als Socrates vóór zijn sterven sprak, maar met de tederheid van een gevoelig liefhebbend hart sprak de Heer tot zijn discipelen vóór zijn sterven, en sprak Hij nu bepaald van het verraad van Judas. De ongelofelijkheid der zaak deed de discipelen zwijgen; het was iets, waar zij zich volstrekt geen

denkbeeld van konden maken. Zij waren als verbijsterd door het bericht, en wisten niet wat te antwoorden. Vandaar de plechtige herhaling van des Heeren voorspelling. Men zou ook denken, dat als men een discipel van Jezus zelf is, men voor alles gevrijwaard is; doch neen, onder de discipelen van Jezus was. de verrader van Jezus. En zij begonnen onder elkander te vragen, wie van hen het toch mocht zijn, die dat doen zou? En zeer bedroefd geworden zijnde, begon een iegelijk van hen, de een na de ander te zeggen; HEERE, BEN IK HET? Elf van de twaalf discipelen hadden geen deel aan het verraad, en toch vroegen zij allen: Ben ik het, Heere? Waarom? Omdat hun hart zei, dat zij er even vatbaar voor waren als een ander. Daarbij is er ook bij de onschuldige een zeker gevoel van de mogelijkheid der schuldigheid. Alsdan vraagt men zichzelf: 'Heb ik het soms onwetend gedaan?' Men doet dus wel, zich in zulk een geval de zaak aan te trekken, en bij algemene rampen te vragen: 'Heere, ben ik er ook soms schuldig aan?' Zo zien wij bij voorbeeld een moordenaar gerechtelijk straffen. Ofschoon onschuldig aan zijn misdaad, voelt men toch, dat men van dezelfde natuur is als hij, en dat men zijn misdaad ook kon gedaan hebben, als God ons niet had behoed; en zo siddert men te midden van de bewustheid van eigen onschuld, nog thans voor de mogelijkheid der misdaad ook bij ons. Daarom is het bleek of rood worden bij de kinderen niet altijd een bewijs van schuld, maar dikwijls van onschuld. Het kind verschrikt of bloost bij het denkbeeld van de mogelijkheid der zaak. Op deze wijze maakten ook de discipelen gemene zaak met elkander, en eigenden zij zich ieder voor zichzelf de mogelijkheid der schuld toe. Ook is het goed, dat wij ons gedurig beproeven en de Heere meermalen vragen: 'Ben ik het, Heer, die tegen U misdaan heb?' Aan de andere kant echter moet het ons tot een troost zijn, dat ons geweten niet onfeilbaar, en nog minder onze rechter is. Och hoe vele zwakke gewetens zijn er, die zichzelf misdaden toeschrijven, die zij nooit begaan hebben; die zich niet durven rangschikken onder de discipelen of discipelinnen des Heeren, omdat zij zichzelf voor onwaardigen houden, als die dingen tegen de Heer gedaan hebben en nog doen, waardoor zij niet in zijn gunst kunnen delen. Mochten deze bekommerden het liefdehart des Heeren beter kennen, hoe zouden zij getroost worden. Weten zij dan nog niet, dat de ziel, die treurt over haar zonden tegen Jezus begaan, niet de Judasziel is, die Jezus haat, maar de Petrusziel, die Jezus liefheeft, al verloochende hij ook Jezus? Vraagt uzelven, O gij, die gaarne zult toestemmen, dat gij de Heer meermalen verloochend hebt en nog verloochent, door zijn Heilandsliefde tot u te miskennen, of gij ook de Heer hebt gehaat, zodat gij Hem zoudt hebben overgeleverd in de handen zijner vijanden, indien het u mogelijk ware geweest? Uw geweten zal antwoorden: 'Neen, tot zover liet God mij niet komen.' Welnu, dat gij zover niet gekomen zijt, bewijst dat goddelijke genade u ten deel is gevallen, en dat gij een recht hebt, waarvan gij tot heden geen gebruik hebt gemaakt, maar waarvan gij nu gebruik maken moet, om u te plaatsen onder de discipelen of discipelinnen des Heeren, die door Hem onderwezen, van alle krankheden genezen en van alle zonden ontheven worden. En Hij antwoordde, zei tot hen: HET IS EEN UIT DE TWAALVE. Vreselijk, niet waar, dat de verrader des Heeren een apostel des Heeren is. Hieruit ziet men, dat waar de oprechte liefde ontbreekt, de naaste mens de kwaadste mens is. Zo is er geen grotere verbittering, dan die ontstaat, waar man en vrouw, broeder en zuster, kinderen en ouders elkander niet meer liefhebben. O, zie toch toe, dat de liefde niet uw hart, uw huis, uw leven ontvluchte. Met de liefde vlucht de vrede en vlucht de vreugde, en komt de haat, de wroeging en het verdriet tot u in, om u zolang te martelen totdat ge sterft. Doch neen, de liefde neemt weer haar plaats bij u in, en met haar de vrede van uw hart, de vreugde van uw leven. Er is verzoening bij God, er is verzoening bij mensen, en wat is verzoening anders dan de hereniging in liefde van wat door de haat gescheiden was? Die de hand met Mij in de schotel indoopt, die zal Mij verraden. Hoe aandoenlijk, dat de Heer zegt: hij, met wie Ik de innigste gemeenschap oefen, die aan mijn tafel zit, die gelijktijdig met Mij zijn bete in dezelfde sausschotel indoopt, dus ook de innigste gemeenschap met Mij oefent, hij zal mijn verrader zijn, de man, die Mij overleveren zal in de handen mijner vijanden. De Zoon des mensen gaat wel heen, gelijk besloten en van Hem

geschreven is, doch wee de mens, door welke Hij verraden wordt. Ook hier zien wij, gelijk zo dikwijls elders, twee grote waarheden ons voorgesteld, die wij beiden evenzeer moeten vasthouden: Gods raad wordt altijd vervuld, en de mens blijft altijd aansprakelijk voor zijn daad. God leidt het tegen zijn wil ontstane kwaad naar zijn wil; het kwade kan zijn raad niet verijdelen, derhalve moet het die vervullen. Wij moeten ons met deze schemering van licht over deze diepe verborgenheid Gods vergenoegen, totdat het volle licht der eeuwigheid daarover voor ons is opgegaan. Wij moeten Gods vrijmacht erkennen, Want zonder vrijmacht is geen almacht mogelijk, maar wij moeten ons ten hoogste wachten om die vrijmacht te beschouwen als willekeur. Dit ware Gode lasteren, want God heeft oneindige redenen voor alles wat Hij doet, en al wat Hij doet is zijner waardig, is de slotsom van al zijn heerlijke volmaaktheden, of liever van zijn volmaakte heerlijkheid. De Heer zegt, dat de Zoon des mensen heengaat, gelijk over Hem besloten is. Dit Woord moet ons tot een heerlijke vertroosting zijn van 's Heeren wege. Immers het zegt ons: ‘Van uit de hemel worden de dingen der aarde bestuurd.’ Geheel de Openbaring van Johannes is ons daarvan een aanschouwelijke voorstelling. Neen, de aarde en de mensheid zijn niet aan haar eigen wetten overgelaten, even als de waterval aan zijn eigen loop. Het ongeloof, de onwetendheid, de troosteloosheid, de wanhoop mogen het beweren, maar de Christen weet beter, want de Christus heeft gezegd, dat alles wat Hem trof, over Hem besloten, door Gods eeuwigen raad vastgesteld, en nu in de tijd aan Hem volbracht werd. Hier rijst echter wederom een gewichtige vraag. Deze: Kunnen wij datzelfde ook van onze lotgevallen zeggen? Wij antwoorden: ‘Ja, met één bepaling: Alles is over ons besloten wat ons buiten onze schuld overkomt.’ De Heere Jezus kon, als de volstrekte heiligheid, geen lijden treffen, of het was buiten zijn toedoen. Hij had recht op alle mogelijke vreugde, en dus was alle leed, dat Hem overkwam, over Hem besloten. En dit zou volmaakt hetzelfde geval zijn met ons, als wij zonder zonden waren; doch nu veroorzaken wij onszelf veel leed, dat wij hadden kunnen en moeten voorkomen, en dat is niet over ons besloten. Wij treffen nog velen onder ons aan, die, als zij een misstap gedaan hebben, of van een zelfmoord horen, heel eenvoudig zeggen: ‘Het was over mij, het was over hem besloten’. Doch dat is het geloof der Turken, het geloof aan het noodlot, niet het geloof van de Christen, niet het geloof in God, in Christus, in de Heilige Geest. God wil geen misstap, en wil geen zelfmoord. Te zeggen: dat God dit over de mens besloten heeft, is Gods heiligheid bevlekken, is Hem lasteren. Neen, de misdaad, welke ook, is uit de mens, en blijft voor rekening van de mens, met al de gevolgen er van. Maar wat doet God? Hij bestuurt de gevolgen der misdaad tot zijn eer, tot heil der godvruchtigen en tot verderf der goddelozen. Dit is zijn voorzienigheid in de mensenwereld. David was een kind van God; hij verviel tot overspel en moord. Was dat over hem besloten? Het zij eeuwig verre. Maar God verhinderde het niet door een wonder. God liet de natuur der zaken haren loop, zo als Hij gewoonlijk doet, ofschoon Hij ook meermalen tussen beiden treedt, om de misdaad te voorkomen, gelijk bij Abimelech ten tijde van Abraham, Genesis 20:6. David is schuldig en heeft de dood verdiend, maar God bestuurt de gevolgen der zaak tot zijn eer; want de straf, op David en zijn huis gelegd, verheerlijkte Hem bij de Heidenen zo geheel, als David des Heeren naam bij hen onteerd had. Voorts bestuurde God de gevolgen van David’s misdaden tot heil der godvruchtigen; want Uria nam Hij op in heerlijkheid en David vergaf Hij zijn zonden, en alle godvruchtigen verblijdden zich in het sparen van David, die tot verderf der goddelozen de oorlogen des Heeren bleef voeren. Vertroosten wij ons dus met het heerlijk onderwijs der Schrift, met de waarheid, dat God ook over ons besloten heeft alles wat tot onze zaligheid dienstig is, en dat Hij alles voorkomen, verhinderen en wegnemen zal, wat daartoe niet dienstig is, naar het onfeilbaar woord des almachtigen Gods: Alle dingen moeten medewerken ten goede degenen, die God liefhebben en die naar zijn voornemen geroepen zijn, Romeinen 8:8. De Zoon des mensen gaat wel heen, gelijk besloten en van Hem geschreven is; doch wee de mens, door welke Hij verraden wordt. Wij vragen billijk: Is er dan geen reden te ontdekken, waarom juist deze afschuwelijke misdaad in Gods raad opgenomen en in de Heilige Schrift geopenbaard is?

Waarschijnlijk zijn hier veelvuldige redenen voor; wij kunnen alleen zeggen: het verraad van zijn eigen discipel behoorde tot het lijden van de Christus, want diens lijden moest een volmaakt lijden zijn, waaraan het meest grievende evenmin als het meest smartelijke en smadelijke mocht ontbreken. Vandaar dat het geprofeteerd werd, Psalm 41:10: Die mijn brood at, heeft de verzenen tegen Mij grotelijks verheven. Het was ook een der belangrijkste bijzonderheden van het lijden des Heeren. Wij denken gewoonlijk over zulke bijzonderheden te weinig na; maar wie zou het zich vooraf hebben kunnen voorstellen, dat een eigen discipel van de Heer de middeloorzaak zou zijn van des Heeren overgave in de handen zijner vijanden? Het verraad door Judas zegt ons, als het eerste begin van deze ontzettende zaak, dat zich in dat lijden al de macht der duisternis zal verenigen, om ware het mogelijk staande te blijven; maar dit zal blijken niet mogelijk te zijn. Tegenover al de macht des satans, der zonde, des doods, der hel, staat een enig man, een enig mens, maar die zo waarachtig God is als Hij mens is, en daarom zal de satan Hem wel de verzenen kunnen vermorzelen, maar terwijl hij dat doet, zal de Christus hem met deze zelfde verzenen de kop vermorzelen. De gedode Christus zal weder opstaan uit de dood, als de machthebbende over de dood én het graf én de hel én de zonde én de satan. Ik ben dood geweest, zegt de verheerlijkte Zaligmaker, en ziet, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen. En Ik heb de sleutelen der hel en des doods, Openbaring 1:18. Het was hem goed, zo die mens niet geboren was geweest. Een merkwaardige uitspraak. Zouden wij zo iets durven zeggen? Maar de Heer durft het wel zeggen, en zegt het. De Heer verzwijgt ons de raadsels des tijds niet, al lost Hij ze niet altijd op. Er zijn raadsels, die eerst in de eeuwigheid op te lossen zijn, en zulke raadsels laat de Heer, de hoogste wijsheid, natuurlijk onaangeroerd. Wat de Heer ons in zijn Woord niet oplost, dat is in deze bedeling niet op te lossen. Geduld is ook een deugd, zegt men wel eens, en het komt in geestelijke dingen meermalen te pas, Jacobus 1:4. Let echter op, dat de Heer niet onbepaald zegt: 'Het ware goed geweest', maar bepaald: Het ware HEM (Judas) goed, zo die mens niet geboren was geweest. Het zedelijk kwade is altijd kwaad voor de persoon, die het doet, maar onder het bestuur Gods kan het goed zijn in de gevolgen voor anderen. En Judas, die Hem verried, antwoordde en zei: BEN IK HET, RABBI? Hij zei tot hem: GIJ HEBT HET GEZEGD. De verstokte boze is tegelijk de volkomen huichelaar, die met de vromen alles meedoet, behalve God lief te hebben. Hij laat zich ook niet ontmaskeren; wordt het masker hem soms door een sterke hand afgerukt, hij houdt het met zijn beide handen vast, of doet het weer terstond voor zijn gelaat. Gij hebt het gezegd. Wij zullen dit woord meermalen ontmoeten, en zeggen dus nu reeds, dat het een de Heer eigene uitnemende wijze van bevestiging is. Deze spreekwijze komt het naaste bij ons: 'Het is zo als gij zegt.' Stel voor het: Gij hebt het gezegd, de woorden 'Ja, gij zijt het,' en gij voelt terstond het verschil en het minder waardige in des Heeren woord. Daarbij was het een verbloemde wijze van spreken, die de vrager van de uiterste beschaming verschoonde; dit blijkt, daar de andere discipelen op deze wijze de zaak nog niet begrepen. De discipelen dan zagen op elkander, twijfelende van wie Hij dit zei. En een van zijn discipelen was aanzittende in de schoot van Jezus, welken Jezus lief had. Simon Petrus dan wenkte dezen, dat hij vragen zou, wie hij toch ware, van welken Hij dit zei. Welk een karaktertekening! Wij kennen Petrus. Overal het eerst bij te wezen en alles te willen weten is zijn aard. Hij zelf durft echter thans niet vragen: hij kent zichzelf als voorbarig, als ruw en onbescheiden in zijn vragen. Toch wil hij het weten. Hij weet raad; hij is niet hooggevoelig, hij stelt zich wel meermalen op de voorgrond, maar hij weet ook, dat hij bij de Heer zó niet mag blijven, en zodra heeft hij zich dan ook niet overijld, of hij treedt weer op de achtergrond. Hij weet dat Johannes in vele opzichten boven hem staat, en de lieveling des Heeren is, en hij benijdt hem dat niet, want hij weet dat de Heer hem, Petrus, ook liefheeft, en dat is hem genoeg. Naar het meerdere of mindere vraagt hij niet. De liefde is niet afgunstig. Het is hiermee als met de kinderlijke liefde. Als er vele kinderen in een huisgezin zijn, dan is er altijd min of meer voorkeur bij de ouders, en wel meestal omtrent de kleinste kinderen, en dat zien de andere kinderen wel, maar het hindert hen niet als zij maar zelf niet achtergesteld

worden. En daar moeten zich de ouders zorgvuldig voor wachten. Een kind, dat zich achtergesteld ziet, wordt bedroefd en gegriefd, en terecht, want zulk een kind wordt onrecht aangedaan, het heeft aanspraak op de liefde zijner ouders, al is het ook niet op dezelfde betoning van liefde, en achterstelling is geen liefde, maar betoning van liefdeloosheid. Hebt al uw kinderen lief, gij, ouders, hoe verschillend zij zijn in aanleg en ontwikkeling, in karakter en humeur, in lichaamsschoonheid of fraaiheid van vorm, en laat het u meermalen ontvallen, dat uw meerdere liefde tot enkelen, bijzonder tot de kleinste kinderen, zijn reden heeft in hun meerdere behoefte, welke meerdere betoning van liefde vereist. Zo vereist immers het kranke kind dubbele betoning van zorg en liefde. Petrus weet raad; hij weet dat Johannes alles in de behoorlijke vorm doet. Door de fijne zeef van Johannes zal zijn vraag van haar kaf gezuiverd zijn. Hij wenkt daarom Johannes, dat deze de Heer vragen zal: wie de werkelijk bedoelde is? Wij zeggen nogmaals: hoe naar het leven getekend! Het is alsof wij er bij zijn en het Petrus zien doen. En zo als Petrus, zo moet nog heden ieder discipel van Christus weten, wat hij zelf doen kan of mag, of wat hij aan een ander discipel moet verzoeken of overlaten. Er zijn onder ons nog altijd broeders, die wenken geven, en broeders, die daaraan gevolg geven. En deze vallende op de borst van Jezus, zei tot Hem: Heere, wie is het? Johannes moogt alles vragen, want hij deed het met eenvoudigheid. Men zat niet aan de tafel gelijk wij, maar men lag enigszins op zijde, aan, met de voeten achter zich, zodat Johannes met een kleine beweging op de borst van Jezus vallen kon. Jezus antwoordde: DEZE IS HET, DIEN IK DE BETE, ALS IK ZE INGEDOOPT HEB, GEVEN ZAL. De vraag van Johannes en het antwoord des Heeren geschiedden ongetwijfeld op zulk een zachte toon, dat niemand behalve Petrus en Johannes er iets van verstond, of althans begreep. En als Hij de bete ingedoopt had, gaf Hij ze aan Judas Simonszoon Iskarioth. Kan er letterlijker vervulling zijn dan die der aangehaalde profetie: Die mijn brood at, heeft de verzenen tegen Mij grotelijks opgeheven? Staat zij niet gelijk met de vervulling der voorzegging van een eclips, waarvan men de voortgang en de afneming op de seconde ziet plaats hebben? En men zou nog langer het oor kunnen lenen aan het beweren der onwetendheid, dat de Schrift niet van God is? Als de Schrift niet van God is, van wie dan? Die de Schrift kent, weet dat zij van God is; die haar niet erkent uit God te zijn, kent haar niet. Maar de oudvaders hebben het reeds gezegd: De onwetendheid is de moeder van alle ketterij; en wij voegen er bij: Hoe onwetender men is in de waarheid, hoe geslepener men is in de leugen. Wij zien in de vervulling van de zo even genoemde bijzonderheid het daguerreotypisch karakter der profetie. Geen mugje, dat opvliegt, of het laat in de daguerreotype zijn schaduwbeeld achter. Zo ook geen bijzonderheid in de profetie vermeld, hoe gering, blijft onvervuld in de historie. Vele uitleggers willen hier niets van weten, en zeggen: wat doet het er toe? Het is het woord der achteloosheid, der slordigheid. Zeg aan de vrouw des huizes: wat doet het er toe, hoe uw schotels en schalen op de tafel geplaatst zijn? Zij zal u antwoorden: Het doet er wel toe, en het doet er veel toe; de goede orde brengt mee, dat zij zo en niet anders geplaatst worden. Welnu, God is een God van orde en het kleine behoort bij het grote. Ja, bepaal eens wat klein is. Is het de vonk, die het kruitmagazijn in de lucht doet vliegen? Is het de tocht, die de tering, en in haar de dood aanbrengt? Of bepaal eens wat groot is. Is het de lange wandelstok, die de rover in zijn hand heeft, of het kleine pistooltje, dat aan zijn gordel hangt; de luchtbel, die gij ziet oprijzen, of de kleine kogel, die gij langs uw oren hoort fluiten? Is niet het kleinste meestal het meest beslissende? Wat maakt het portret gelijkend? Zijn het niet de kleinste, fijnste gelaatstrekken? Kan men iemand afbeelden in het algemeen, ligt niet alles in het bijzondere, en ligt het bijzondere niet in het kleine? Wij kennen het schone gezegde: ‘Een algemene voorzienigheid is in het geheel geen voorzienigheid.’ Niet in het grote alleen, maar allermeest in het kleine liggen de bewijzen ener bijzondere zorg van God voor alles, wat Hij gemaakt heeft. Daarom wijst de Heer ons niet op het rund of het hert, maar op het musje; en niet op de sterren aan de hemel, maar op de leliën des velds als de bewijzen van Gods voorzienigheid over alles en over ons; en zo maakt de Heer het kleinste tot bewijs van het grootste. En na de bete voer de satan in

Judas. Reeds vroeger, toen Judas naar de overpriesters ging, werd gezegd: dat de satan in Judas voer. Dit betekent dus: dat Judas door de satan zelf bij vernieuwing, en nu voor de laatste maal werd gebracht in dien toestand, waarin de zondaar niet meer meester is van zichzelf, maar onweerstaanbaar tot de misdaad wordt heen gedreven. De Heer waarschuwt Judas dan ook nu niet meer. De tijd daartoe is voorbij. Stellen wij ons echter niet op zulk een grote afstand van Judas, dat wij ons boven zodanige verzoekingen verheven achten. Alles kan van het menselijk hart uitgaan. Wie tot de satan uitgaat met zijn begeerte om enige kwade zaak, zo als Judas met zijn begeerte naar geld, tot die gaat de satan binnen. De satan geeft de goddeloze diens begeerte, maar in de gave, die hij geeft, ligt zijn geest, zijn kracht, die in het hart werkt en het toebereidt, hem zelven tot een woning. Wees dan voorzichtig, o gij geldzuchtige, gij eerzuchtige, gij vermaaklievende! Niets is gevaarlijker dan te verkrijgen wat gij bejaagt, want alles wat gij buiten God om ontvangt, daar kleeft het vergif des bozen aan. En de satan buiten u staat in gemeenschap met de zonde in u, zodat men ligt tot dingen komt, waartoe onze menselijke kracht van tegenstandbieding niet meer toereikend is, en van welke wij dachten, er nooit toe in staat te zullen zijn. Jezus zei dan tot hem: WAT GIJ DOET, DOE HET HAASTELIJK. De zaak ten volle besloten zijnde, behoefde geen uitstel. De Heer haastte Judas te doen, wat deze voornemens was te doen. De Heer, die in al onze rein menselijke aandoeningen deelde, wenste nu geen oponthoud meer. Wie toch zou niet begeren, dat als het lijden onvermijdelijk is, het een snelle loop mag hebben? En niemand dergenen, die aanzaten, verstond waartoe Hij hem dit zei; want sommigen meenden, dewijl Judas de beurs had, dat Jezus tot hem zei: KOOP HETGEEN WIJ VAN NODE HEBBEN TOT HET FEEST, of, dat hij de armen wat geven zou. Niemand, dus ook Petrus en Johannes niet. Deze wisten nu wel wie de verrader was, maar zij konden zich van het verraad zelf nog geen klare voorstelling maken. Zij en de andere getrouwe discipelen waren dan ook spoedig over hun eigen ongerustheid heen, want hun hart gaf hun getuigenis, dat zij geen verraders des Heeren waren; doch zij konden het evenmin van een ander geloven. Dat is een liefelijke trek in hun karakter. Ook nu nog kunnen de oprechten bezwaarlijk geloven, dat er huichelaars kunnen zijn, en toch zijn er zo velen! Dat Judas met de beurs belast was, wij zeiden het reeds, was een bewijs van bijzonder vertrouwen jegens hem. En nu, alles is gevaarlijk, maar het beheer over geld is het allergevaarlijkst voor het hart, dat aan de aarde en het aardse gehecht is; immers, dat is de toverstaf, die de duivel de mens in de hand geeft, en waarmee hij voor hem alles doet te voorschijn komen. Of is het geld niet de sleutel tot alles wat de wereld heeft? De Schrift noemt de gierigheid dan ook rechtstreeks afgodendienst, Colossenzen 3:5. Wij kunnen er dus niet genoeg tegen waarschuwen. Hij dan, de bete genomen hebbende, ging terstond uit. Des Heeren woord was een bevel. Judas kon nu niet langer blijven, hij moest heengaan; een onweerstaanbare macht dreef hem voort. Uit dit plotseling heengaan mogen wij opmaken, dat Judas wel bij de broodbreking, waarmee de paasmaaltijd aanving, tegenwoordig was, maar niet bij het drinken van de beker der dankzegging, die eerst na de maaltijd tot besluit rondging, en waarbij de Heer de laatste woorden der instelling uitsprak. En het was nacht. Treffend woord, in verband met het andere woord des Heeren tot zijn vijanden: Dit is uw uur en de macht der duisternis. Het was nacht, ook in de ziel van Judas. Als hij dan uitgegaan was, zei Jezus: NU IS DE ZOON DES MENSEN VERHEERLIJKT, EN GOD IS IN HEM VERHEERLIJKT. INDIEN GOD IN HEM VERHEERLIJKT IS, ZO ZAL OOK GOD HEM VERHEERLIJKEN IN ZICH ZELF, EN HIJ ZAL HEM TERSTOND VERHEERLIJKEN. Het lijden des Heeren nam zijn aanvang. De Heer zelf wijst het juiste ogenblik aan van het begin van dat hogepriesterlijk en borgtochtelijk lijden, dat God op het hoogst verheerlijken zou, en Hem, de Zoon des mensen, insgelijks ten hoogste zou verheerlijken als het Hoofd zijner gemeente, als de Zaligmaker van zijn volk. Merkt op, de Heer zegt niet: De ‘Vader is verheerlijkt, en de Vader zal Mij verheerlijken;’ maar God zal het doen. Dat zijn wij uit zijn mond niet gewoon, en daarmee is het van de hoogste beduiding. Hij noemt zichzelf ook niet de Zone Gods, maar de Zoon des mensen. In het lijden

van Christus als zodanig staat niet de Zoon tegenover de Vader, maar staat de mens Jezus Christus tegenover God, de Rechter over allen. Niet, dat de betrekking van de Zoon en de Vader ophield, dat is onmogelijk, en de Heer toonde dit meermalen in het gebruik van de Vadernaam gedurende zijn lijden. Maar als de Borg, die onze zonden in zijn lichaam droeg op het hout, als het Lam, dat de zonden der wereld wegnam, stond Christus enkel als mens, als de Zoon des mensen, tegenover God, en God als zodanig tegenover Hem. Het onderscheid is groot, het verklaart het lijden des Heeren alleen. Wij zullen er daarom meermalen op moeten terugkomen. Voorts, de Heer noemt het begin van zijn lijden het begin niet alleen van Gods verheerlijking door Hem, de Zoon des mensen, maar ook de verheerlijking van Hemzelf door God, en wel terstond. Op welke wijze? Vooreerst door Hem tot dat lijden en dien dood in staat te stellen, door zijn mensheid, in welke Hij alleen lijden kon, bij voortduring door zijn Godheid te laten dragen, en ten andere, door Hem uit dat lijden en dien dood te verlossen, door Hem uit de dood weer te doen opstaan. De Zoon wilde niets uit zichzelf hebben, en had daarom ook niets uit zichzelf, maar ontledigde zichzelf gedurig van hetgeen Hij was en had, om het gedurig opnieuw van de Vader te ontvangen, door tot Hem te bidden. Zo was het bij de Zoon van God gedurende zijn omwandeling; zou het in zijn lijden anders zijn? Neen, veeleer zou dit in nog veel hogere mate gezien worden. Bij dit alles was en bleef echter de Zoon des mensen de Zoon van God. Beide betrekkingen waren en bleven even waarachtig en wezenlijk in Christus. Vergeten wij toch nooit, want geheel het gebouw onzer zaligheid rust er op, dat Christus zo waarachtig God is als Hij mens is, en zo waarachtig mens is als Hij God is. Hij staat ons even na als de eeuwige God, en de eeuwige God even na als ons. Als de Godmens is Hij de in eeuwigheid uit God èn de in de tijd uit de mens geborene. In die tweeërlei natuur, verbonden in de eenheid des persoons van Jezus Christus, ligt de enige mogelijkheid van de behoudenis der zondaren. In Christus verzoent God de menselijke natuur met zich, door haar voor de zonde te laten lijden en sterven aan het kruis, en zó is Christus de altijd verse en levende weg geworden, waardoor God tot ons komt, en wij tot God gaan, Hebreeën 10:19, 20. In Christus ontmoet de zondaar God als Vader, als enkel Vader, als de Vader van alle barmhartigheid en van alle vertroosting, en ontmoet God de zondaar als kind, als zijn eigen kind in wie Hij al zijn welbehagen heeft. En is dat nu zo onbegrijpelijk? Is het niet veeleer de hoogste duidelijkheid, dat, daar God als Vader van eeuwigheid af zijn welbehagen heeft in zijn eniggeboren Zoon, Hij buiten die Zoon om, zonder die Zoon, geen liefde betoont? Heeft de enige, eeuwige Zoon des Vaders enige, eeuwige en daarmee oneindige liefde, zo wil de Vader alleen in de Zoon, en door de Zoon zijn liefde tot het schepsel uitstrekken. En zo is het werkelijk. God heeft door de Zoon de wereld geschapen, en in de Zoon de mensen, die zalig word u uitverkoren, om het beeld des Zoons gelijkvormig te worden; en dit alles geschiedt door de Heilige Geest. Wat wil dit zeggen? Dit: de Zoon ontvangt, als de geestelijke zon, al de stralen van des Vaders ongeschapene heerlijkheid, en geeft ze terug aan het schepsel, zo ver het ongeschapene zich kan meedelen aan het geschapene; en deze mededeling geschiedt door de Heilige Geest, die, gelijk Hij in de Christus het oneindige en het eindige, God en mens, tot één persoonlijkheid verenigd heeft, ook bij het redelijke schepsel het oneindige met het eindige verbinden kon en verbonden heeft, en nog altijd verbindt bij een iegelijk zondaar, die uit God geboren wordt. Het verwondere ons dan ook niet, dat gelijk op Thabor in het midden der heerlijkheid, het lijden des Heeren tot een tegenwicht strekte, of liever tot een eenheid samensmolt, ook nu, bij de uitroep des Heeren dat zijn lijden begon, de heerlijkheid tot een tegenwicht verstrekte, of liever tot een eenheid samensmolt. Een uitroep noemden wij deze woorden des Heeren, zij zijn meer, zij zijn een triomflied des Heeren, en blijkbaar met de hoogste en heiligste geestdrift uitgesproken. En als zij aten, nam Jezus het brood, en gezegend hebbende, brak Hij het, en gaf het de discipelen, en zei: NEEM, EET; DAT IS MIJN LICHAAM, 'T WELK VOOR U GEGEVEN WORDT, DOET DAT TOT MIJN GEDACHTENIS. Desgelijks nam Hij ook de drinkbeker na het eten des Avondmaals, en gedankt hebbende, gaf hun die, zeggende: DRINK

ALLEN DAARUIT, WANT DAT IS MIJN BLOED, HET BLOED DES NIEUWE TESTAMENT, HETWELK VOOR U EN VOOR VELEN VERGOTEN WORDT TOT VERGEVING DER ZONDEN. DOE DAT, ZO DIKWIJLS ALS GIJ DIEN DRINKT TOT MIJN GEDACHTENIS. En zij dronken allen daaruit. Wij hebben opgemerkt, dat de instelling van het avondmaal voor en na de Paasmaaltijd geschiedde, omdat èn de broodbreking bij het begin, èn het rondgaan van de beker der dankzegging bij het einde, daartoe de natuurlijke aanleidingen waren. De Evangelisten verhalen echter de instelling des avondmaals in haar geheel achter elkander, omdat voor de Christelijke kerk de paasmaaltijd als zodanig wegviel, en vervangen werd door liefdemaaltijden, of ook wel door de gewone maaltijd. Alleen het woord van Christus veranderde dus de maaltijd des Ouden Verbonds in de maaltijd des Nieuwen Verbonds. Gij ziet het ook hier, het woord van Christus is een woord van God, een eeuwig woord. Even als er gezegd werd: Er zij licht! en er was licht, zo hier; met een enkel woord zet Christus in een ogenblik een gehele bedeling Gods om, en nu mogen wij voortaan geen pascha meer eten. De Heer legt eenvoudig zijn woord op het brood en de wijn, en deze ontvangen de hoogste betekenis en maken het avondmaal uit voor zijn gemeente in alle opvolgende geslachten. Wanneer een mens aldus de bedeling des Ouden Testaments veranderd had, zou het geen gruwel aller gruwelen zijn? Zeker, maar wij vragen: Zou het voor een mens mogelijk zijn geweest? Wij antwoorden: neen. Zulk een verandering is een zaak, die in niemands gedachten kon opkomen, en ook door niemand kon aangenomen worden. Hoe! geheel het eeuwenoude Mozaïsme in een ogenblik des tijds te niet te doen, en voor het pascha en alle andere offeranden een aan het kruis stervend mens, en voor de prediking der wet de prediking des Evangelies in de plaats te stellen, het zou door een mens uit Israël in Israël mogelijk zijn geweest? Neen, zij, die het beweren, hebben geen begrip van de zaak. Zo iets kon onmogelijk gedaan worden dan door God alleen, of door een mens, die God is. En zulk een mens was Christus. Hij is God geopenbaard in het vlees. Hij veranderde, door het avondmaal in de plaats van het pascha te stellen, dus door een enkel woord, geheel de wereld in een ogenblik, gelijk God in de wereldhistorie met een enkele daad meermalen deed en nog doet. Het bewijs ligt voor ons. Immers, de instelling van het avondmaal in de plaats van het pascha is de verwoesting van stad en tempel, die spoedig gevolgd is. Beiden zijn in de grond één zaak; het eerste is slechts de binnenzijde, het tweede de buitenzijde; het eerste is voor het geloof, het andere voor het aanschouwen. Het avondmaal heft de oud-testamentische bedeling innerlijk op, de verwoesting van stad en tempel heft haar uitwendig op. De Joden zelf, die de heerlijke Christus met zijn heerlijk avondmaal verwerpen, moeten toch, God heeft er hen toe gedwongen, erkennen, dat de verwoesting van hun stad en tempel en hun verstrooiing onder alle volken het eindpunt is van hun kerkstaat en het keerpunt van de geschiedenis der wereld. Dit is mijn bloed, het bloed des Nieuwen Verbonds. Het zijn woorden van Mozes, maar in een andere betrekking gesteld. Ziet, dit is het bloed des verbonds, hetwelk de Heer met ulieden gemaakt heeft, zei hij aan de voet van Sinaï tot het volk Israëls, en besprengde het met dat bloed, als teken van gemeenschap met dat verbond. Het avondmaal lag dus reeds in het Oude Testament. Trouwens, al wat Christus en zijn apostelen zeggen, is uit het Oude Testament en toch nieuw. Wij moeten ons oefenen, om deze overeenstemmingen, als zo vele muziek akkoorden, terstond te horen. Het Oude en Nieuwe Testament zijn een enig eeuwig Testament in Christus, want de zedelijke wet wordt door het geloof niet te niet gedaan, maar bevestigd en opgericht, dat is: op de haar toekomende hoogte gesteld. NEEMT EN EET; NEEMT EN DRINKT. Nemen is geloven; eten is zich toe-eigenen, is de gemeenschap met Christus door het geloof. Brood en wijn. Het gebroken brood vertegenwoordigt het lichaam van Christus, gekruisigd, gedood; de wijn vertegenwoordigt zijn bloed, zijn ziel, zijn leven, gegeven, uitgestort, tot verzoening der zonden. Gij weet, het bloed was het gedeelte der offerande, dat uitgestort of in het allerheiligste werd gebracht voor God, en waarmee de verzoening der zonde geschiedde. Daarom mocht ook het bloed niet gedronken, en ook niet gekookt of gestremd gegeten worden, Leviticus 7:26, 27.

Het bloed was iets heiligs, iets afgezonderds voor de Heer alleen. Alleen Gode komt het leven, dat door het bloed vertegenwoordigd wordt, toe. Wat echter niet in letterlijke zin mocht geschieden met de mond, dat mocht niet alleen, maar dat moest in geestelijke zin geschieden door het geloof. Christus beval zijn discipelen zijn vlees te eten en zijn bloed te drinken, niet in eigenlijke zin, dit was immers onmogelijk maar in zinnebeeld eigen zin, door het eten van het gebroken brood, dat Hij tot beeld en vertegenwoordiger van zijn gekruisigd lichaam, en het drinken van de wijn, die Hij tot beeld en vertegenwoordiger van zijn vergoten bloed gesteld had. Brood en wijn. Wij moeten deze tweeërlei delen der Offerande van Christus zó nauwkeurig onderscheiden, als vast te samen houden. De Heer zelf verenigde ze en onderscheidde ze. Men zou kunnen zeggen: Is het gebroken brood het beeld van 's Heeren dood, waartoe dan nog de uitgegoten wijn, als het ook niet meer is dan het beeld van de dood des Heeren? Alsdan is het immers een dubbel teken van dezelfde zaak. Gij weet, de Roomsen geven in die zin alleen het brood aan de gemeente, en alleen de priester neemt de beker. Zij oordelen alleen het brood genoegzaam om de dood des Heeren te verkondigen; doch het is de miskenning van de onderscheidene betekenis van het brood en de wijn. De dood des Heeren had een zonden-verzoenende kracht. Het gebroken brood verkondigt de wijze zijns doods, zijn kruisiging, en zegt ons, dat Hij de vloekdood stierf; de uitgegoten wijn verkondigt ons, dat die vloekdood plaats had tot verzoening der zonde, dat des Heeren kruisiging een offerande was; dat het uitgestorte leven (vertegenwoordigd door het uitgestorte bloed) voor God heilig, door God afgezonderd was, als Hem alleen toebehorende, en alleen door Hem gesteld tot verzoening der zonde, Leviticus 17:11. Gij ziet hieruit de noodzakelijkheid van de wijze van 's Heeren dood. Zijn dood moest zijn een uitstorting zijn bloeds, èn tegelijk een dood voor de zonde, een doorstaan van de vloek. Alleen de kruisiging verenigde deze beide volstrekte vereisten. Doch betekent de wijn het bloed, het zondeverzoenende bloed, het overgeven der ziel tot een schuldoffer: de wegneming der zonde, de wegneming van de vloek door Christus, dan verkondigt de wijn daarmee tegelijk de vrucht van die vloekdood, de eeuwige zegen, en wordt de beker tot de beker der dankzegging. De Heer zegt ons dus in het brood en de wijn des avondmaals: ‘Uit mijn bittere kruisdood bied Ik u de zoete wijn der eeuwige vreugde aan. Eet mijn brood, en bedenkt dat Ik voor uw zonden heb moeten sterven als een vloek voor God en mensen, en drinkt mijn wijn, en bedenkt dat Ik door voor u gekruisigd te worden, de reinigmaking uwer zonden heb teweeg gebracht, de vergeving uwer zonden heb aangebracht en met haar uwen eeuwige vrede en uw eeuwige vreugde.’ Ja, onze eeuwige vrede en onze eeuwige vreugde, want door de gemeenschap met Jezus en die gekruist, door de gemeenschap met de Man van smarte, gewordt ons ook de gemeenschap des Heilige Geestes, de Geest der blijdschap en der vertroosting. De belofte des Heiligen Geestes, die de vrucht van Jezus dood zijn zou, lag dus reeds in de beker der dankzegging. Het brood, als het vaste bestanddeel, vertegenwoordigt eigenaardig het lichaam en de gehele persoonlijkheid des Heeren; de wijn als het vloeibaar bestanddeel, vertegenwoordigt even eigenaardig de Heilige Geest, die als vrucht der volbrachte offerande van Christus, van Hem, het verheerlijkte Hoofd der gemeente, op al zijn leden in allerlei gaven en krachten zou afvloeien. De wijn is in het natuurlijke het beeld van de vreugde, hij is het ook in het geestelijke. Wij moeten onze vreugde uit Christus hebben, want zij is bij geen ander te verkrijgen. Hieruit zien wij ook, hoe treurig zij hun onwetendheid tonen, die de leer der verzoening smadelijk een bloedtheologie noemen. Het bloed vertegenwoordigt in de Schrift de ziel, het leven; zo is die leer dan eigenlijk een ziels-, een levenstheologie, een theologie voor de ziel en het leven, en zeker, dat is zij. Voor velen. De Heer, wij merkten het meermalen op, spreekt bij zijn beloften nooit in het algemeen, zonder bepaling, maar altijd in het bijzonder, tot de zijnen. De Avondmaalganger wordt door de Heer persoonlijk toegesproken, en hij moet weten, of het door de Heer gesprokene hem geldt. De Heer wil een persoonlijke toe-eigening van zijn genade en een persoonlijke gemeenschap met zijn persoon. Hij wil, dat wij op zijn voor U, antwoorden: voor MIJ. Hij zegt: voor U gegeven. Wij moeten

antwoorden: ieder voor zich: IK neem het aan. Doet dat tot mijn gedachtenis. In het oorspronkelijke gebruikt de Heer een ander woord dan bij de zalving door Maria, Mattheus 26:13. Paulus legt het uit en zegt: Verkondigt de dood des Heere, totdat Hij komt. Niet altijd zal de maaltijd der gemeente de gedachtenismaaltijd van des Heeren lijden en sterven zijn. Deze kan en moet alleen met zijn zichtbare afwezigheid in zijn gemeente samengaan. Maar eenmaal komt Christus, die voor de zonde geleden heeft, weder zonder zonde, in heerlijkheid, en al de zijnen zullen in zijn heerlijkheid, in zijn zichtbare, persoonlijke gemeenschap delen. Hiervan is het aanzitten aan de bruiloft des Lams in de Schrift het beeld en de vertegenwoordiging. Verstaan wij nu echter de instelling des avondmaals, zo als zij verstaan moet worden? Neen, daartoe dienen wij dat Nieuwe Verbond zelf van meer nabij in het oog te vatten. De leer der verbonden is bij de gemeente, treurig genoeg, altijd meer op de achtergrond geraakt, zodat zij nagenoeg, onder de onbekende dingen behoort, waarover niet gesproken en gedacht wordt; en toch is zij de enige ankergrond voor het anker onzes geloofs. God heeft van eeuwigheid af gedachten des vredes over de zondaar gehad. Gode zijn al zijn werken van eeuwigheid bekend. De val van de mens werd voorzien, en in zijn redding werd voorzien. God voorzag er in. Hij richtte een enig, eeuwig, onveranderlijk genadeverbond op voor de zondaar. De eeuwige God is de drie-enig God. Het genadeverbond is dus gelijk alle goddelijke dingen, oorspronkelijk uit de Vader, geopenbaard door de Zoon en meegedeeld door de Heilige Geest. Dit verbond werd in de kiem, als een goddelijke belofte aan de gevallen mensheid terstond na de val in het paradijs gegeven in de woorden tot de slang: Ik zal vijandschap zetten tussen u en deze vrouw, tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen. Het werd aan Abraham bevestigd, verzegeld, in de woorden: In u en uwen zade zullen alle volken der aarde gezegend worden; het werd ten volle aangekondigd door de profeten, onder anderen in de woorden van Jeremia 31:31-34: Ziet de dagen komen, SPREEKT DE HEER, dat Ik met het huis van Israël en met het huis van Juda een nieuw verbond zal maken; niet naar het verbond, dat Ik met hun vaderen gemaakt heb, ten dage als Ik hun hand aangreep, om hen uit Egypteland uit te voeren, welk verbond zij vernietigd hebben, hoewel Ik hen getrouwd had, SPREEKT DE HEER. Maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis Israëls maken zal, SPREEKT DE HEERE: Ik zal mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven, en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn en zij zullen niet meer een iegelijk zijnen naaste en een iegelijk zijnen broeder leren, zeggende: KENT DE HEERE! want zij zullen Mij allen kennen, van hun kleinste af tot hun grootste toe, SPREEKT DE HEERE! Want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven, en hun zonden niet meer gedenken. De vergeving der zonde is dus de grondslag van dit verbond, de oorzaak, waaruit de belofte des Heiligen Geestes voortvloeit. Vandaar dat God zegt: Na deze zal Ik een nieuw verbond oprichten, ofschoon het een van eeuwigheid genomen besluit Gods was. Immers, wat in de eeuwigheid Gods bestaat, moet in de tijd geopenbaard worden, zal het voor het schepsel van kracht zijn; want de eeuwigheid is voor God alleen. God moet noodzakelijk op het gebied des tijds treden, om tot ons te kunnen spreken en met ons te handelen. Zolang de Middelaar van dat eeuwig genadeverbond niet gekomen was, kon ook dat eeuwig genadeverbond niet verwezenlijkt worden. Juist de Middelaar is de tussenpersoon, door wie de Vader voor de zondaar het eeuwig genadeverbond tot stand brengt. Nog eens, de Vader is de ontwerper, de Zoon de stichter, de Heilige Geest de uitvoerder van dit verbond, niet in afgescheidenheid, maar in de innigste en hoogste gemeenschap met elkander. Gods Zoon heeft dat verbond moeten grondvesten in zijn bloed, zou het voor de zondaar van kracht zijn. Daarom wordt Hij ook de Testamentmaker genoemd, Hebreeën 9:16,17 lezen wij: Waar een testament is, daar is het noodzakelijk, dat de dood des testamentmakers tussenkome; want een testament is vast in de dode, dewijl het nog geen kracht heeft wanneer de testamentmaker leeft. Het avondmaal is de testamentmaking van de Zoon van God, de vaststelling van zijn uiterste wil; en wat vermaakt Hij daarin en daarmee? De vergeving der zonden. Waardoor? Door zijn

zoenofferande, door zijn ziel te stellen tot een schuldoffer, door zijn dood aan het kruis. Ziet gij nu, dat dit testament eerst vast werd door de dood van Christus, en dat het zonder dien dood generlei kracht heeft. Nadat Christus de reinigmaking onzer zonden door zichzelf teweeg gebracht heeft, is Hij gezeten aan de rechterhand der majesteit in de hoogste hemelen, Hebreeën 1:3. En wat volgde er toen? De vervulling van de belofte des Vaders, de uitstorting des Heiligen Geestes. Ziet, zegt Hij bij zijn hemelvaart (Lucas 24:29): Ik zende de belofte mijns Vaders op u. En Petrus zei op de eerste Christenpinksterdag: Deze Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen getuigen zijn. Hij dan, door de rechterhand God verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort, Handelingen 2:32,33. Zo is dan de vergeving der zonden de grondslag, de oorzaak van de vervulling der belofte: dat de Heilige Geest aan de zondaar zou gegeven worden, en daarmee die inwonende heiligheid Gods, welke hier de zondaar aanvankelijk heiligt en in eeuwigheid heilig doet zijn en blijven. Om de inwoning van de Heilige Geest in ons is het dus ten laatste te doen. De Heilige Geest moeten wij hebben, zullen wij zalig zijn. Doch deze kan ons niet geworden, tenzij dat eerst onze zonden verzoend en aan ons vergeven zijn. Zij zijn verzoend en, ons vergeven in Christus; en hoe kunnen wij in Christus zijn? Door het geloof, en door het geloof alleen. Door het geloof in Christus zijn wij in Christus en is Christus in ons, en is al het zijne het onze. Daarom staat er geschreven, Galaten 3:13,14: Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons, want er is geschreven: VERVLOEKT IS EEN IEGELIJK, DIE AAN HET HOUT HANGT. Opdat de zegening van Abraham tot ons komen zou in Christus Jezus, en opdat wij de belofte des Geestes verkrijgen zouden door het geloof. Het geloof nu is niet uit ons, maar het is een gave der genade, Efeziër 2:8; het is een uitvloeisel van het genadeverbond, dat als zodanig geen voorwaarde stelt, zo als de wet doet. De wet belooft het eeuwige leven, als men alles doet wat zij gebiedt; maar de rechtvaardigheid, die uit het geloof is, zegt: Wil het onmogelijke niet: wil niet pogen te doen wat Christus dood en opstanding voor u gedaan hebben. Zeg niet in uw hart: WIE ZAL IN DE HEMEL OPKLIMMEN? Hetzelve is Christus van boven afbrengen. Of: WIE ZAL IN DE AFGROND NEDERDALEN? Hetzelve is Christus uit de doden opbrengen. Dit is het woord des geloofs, hetwelk wij prediken: Indien gij met uw mond zult belijden de Heere Jezus, en met uw hart geloven, dat God Hem uit de doden opgewekt heeft, zo zult gij zalig worden, Romeinen 10:6-9. Gods genadeverbond belooft een almachtige daad Gods: de inschrijving van Gods wet door de Heilige Geest in het hart van de zondaar, op grond van een andere almachtige daad Gods: het middelaarschap van de Zone Gods. Aan wie? Aan alle zondaren? Zeker; want het verbond is alleen voor zondaren. Maar wie heeft deel in dat verbond, en wie heeft het bewijs in zichzelf, dat hij er in deelt? Alleen de aannemer van dat verbond, alleen de in Jezus gelovende zondaar. Zalig, die gelooft, want de dingen, die hem van de Heere gezegd zijn, zullen volbracht worden. Ja zalig, die gelooft. Hij behoort tot de rechtvaardigen, die uit het geloof leven en geleefd hebben, van Abel af tot op de laatste gelovige, die geboren zal worden; hij behoort tot de uitverkorenen Gods, tot de heiligen en beminden, tot dat volk, dat door God Israël, en tot de stam, die door de Heer Juda genoemd wordt, en die het daarom werkelijk zijn (het Israël Gods en het Juda des Heeren); tot de worstelaars met God en de lofzeggers van God. Verheug u dan, o gij zondaar en zondares, die gelooft, want zo gij gelooft, zijt gij een kind van Abraham, de Vader der gelovigen, niet naar het vlees, naar de natuur, als Ismaël, maar naar de belofte, door de kracht van God, als Isaac en Israël, en wordt u uw geloof, gelijk Abraham het zijne, tot rechtvaardigheid gerekend, Galaten 3:7; alsdan komt u en uw kinderen en allen, die verre zijn, zo velen als de Heer onze God er toe roepen zal, de belofte toe van de Heilige Geest, om bij u in te wonen in eeuwigheid. Alsdan heeft God het genadeverbond met u opgericht, dat u zalig, heilig en heerlijk maakt, nu aanvankelijk en volmaakt in eeuwigheid, een verbond, dat enig is, omdat het eeuwig is, omdat het enkel genade is. Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen (hemel en aarde zullen voorbijgaan), maar mijn goedertierenheid zal van u niet

wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wankelen, ZEGT DE HEER UW ONTFERMER. O, wie kan al de heerlijkheden opnoemen, die voortvloeien uit de belofte: Ik zal hun God zijn, en zij zullen mijn volk zijn. Zij omvatten tijd en eeuwigheid. Mochten wij er meer aan denken, er ons meer in verdiepen, er ons meer in verliezen met onze gedachten, met onze harten, met onze wandel. Hier is het voornemen Gods, en hier is de roeping Gods, want die Hij te voren gekend heeft, die heeft Hij ook te voren verordineerd, het beeld zijns Zoons gelijkvormig te worden, opdat Hij de eerstgeborene zij onder vele broederen. En die Hij te voren verordineerd heeft dezen heeft Hij ook geroepen, en die Hij geroepen heeft dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd, en die Hij gerechtvaardigd heeft dezen heeft Hij ook verheerlijkt. Hier is God voor ons, en wie zal tegen ons zijn? Hier is de liefde Gods, wat zou ons van die liefde kunnen scheiden? Die ook zijn eigen Zoon niet heeft gespaard, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zou Hij ons met Hem niet alle dingen schenken? Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? GOD is het, die rechtvaardig maakt. Wie is het, die verdoemt? CHRISTUS is het, die gestorven is, ja, wat meer is, die ook opgewekt is, die ook ter rechterhand Gods is, die ook voor ons bidt. Ja, wie zal ons scheiden van de liefde van Christus! verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar of zwaard? Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars door Hem, die ons liefgehad heeft; want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onzen Heer, Romeinen 8:29-39. O welk een wijd veld voor de heerlijkste beschouwingen van Gods liefde en onze zaligheid opent zich hier! Doch wij moeten ons begrenzen. Één zaak moet thans al onze opmerkzaamheid tot zich trekken, namelijk de oprichting, de vestiging van dat verbond in het bloed des Zoons van God. Christus is als de enige, eeuwige Zone Gods, de enige erfgenaam van al Gods goederen, niet in de zin van bezit na de Vader (want in de Godheid is erven door sterven ondenkbaar), maar naast de Vader, in de zin dus van mededeelgenoot van en vrije beschikker over al des Vaders goederen, Hebreeën 1:2. En waarin bestond deze erfenis, en wat zijn al des Vaders goederen? Zij worden vertegenwoordigd door de Heilige Geest, deze eeuwige oneindige persoonlijkheid of zelf bewustheid in het goddelijk Wezen, die ze allen omvat, al de zaligheden, al de heerlijkheden van het goddelijk Wezen. Want Hij onderzoekt en openbaart tot zelfs de diepten der Godheid, 1 Corinthiërs 2:10. Over deze erfenis kon de Zoon echter niet beschikken ten behoeve van zondaren, alvorens de zonde te niet gedaan, verzoend, vergeven was. De zondaar, op wie de vloek van God lag, kon de volle, eeuwige zegen van God (de Heilige Geest) niet ontvangen, alvorens deze vloek was weggenomen. En dit kon niet geschieden, dan in de mensheid door God zelf. In de mensheid, want deze was zondig en schuldig; door God zelf, want alleen een oneindige kracht kan de zonde van de mens te niet doen, alleen de Schepper kan het bedorven schepsel herscheppen. En nu trad de eeuwige Zoon des eeuwigen Vaders door de eeuwige Geest in de mensheid, en werd zo waarachtig mens, als Hij waarachtig God is. Door dit op zich nemen der menselijke natuur nam Christus ook de schuld, die op de menselijke natuur ligt, op zich, voor zijn rekening. Zo moest Hij ze dan ook betalen, en Hij betaalde ze als onze getrouwe Borg. Al wat de wet van de mens eist, volbracht Hij volkomen; Hij vervulde alle gerechtigheid, en was en bleef de volmaakt heilige mens. Als de volstrekt heilige mens, die voor zichzelf niets had te lijden, kon Hij intreden in het lijden zijner broederen, in het lijden van de straf hunner zonden, van de dood en van de vloek der wet, en Hij leed die volkomen op het kruis. Hiermee heeft Hij zichzelf door de eeuwige Geest onstraffelijk opgeofferd, en in zijn bloed de reinigmaking aller zonden gewrocht (Hebreeën 9:10 1 Johannes 1:7). Zo is dan zijn dood de oorzaak van onze rechtvaardigmaking bij God, Hebreeën 1:3. De wet is door Hem in eis en straf vervuld. Dus is Christus het einde der wet. In Hem eindigt zij. Zij heeft van de mens Jezus Christus niets meer te vorderen; in Hem heeft zij hare verdoemende kracht verloren. Christus heeft de wet in zich opgenomen en opgelost. Hij

staat in haar plaats. Waartoe? Om haar door de Heilige Geest te laten schrijven in de harten der zijnen, opdat zij haar even volmaakt vervullen in de eeuwigheid, als Hij haar in de tijd vervuld heeft; maar thans staat Hij allereerst in haar plaats. En Hij is de genade. Hij eist niet meer wat de wet eist als voorwaarde tot het eeuwige leven: volstrekte heiligheid, volkomene vervulling van al hare voorschriften; neen, Hij vraagt alleen geloof in Hem, gelijk in de Vader, geloof in zijn genade, gelijk in de liefde des Vaders; met andere woorden: aanneming, gelijk van de Vader, als de enige waarachtige God, zo ook van zijn persoon, als de onmiddellijk gezondene des Vaders, als de enige en volkomene Zaligmaker van zondaren, en aanneming van zijn genade als het volstrekt enige middel van redding, van behoudenis, van zaligheid, Johannes 17:3. Geloof in de Heer Jezus Christus, en gij zult zalig worden, gij en uw huis. Ziedaar het Evangelie, dat Christus thans laat verkondigen door alle eeuwen heen. Zalig wie de blijde boodschap hoort en aanneemt; hij is deelgenoot van dat verbond, dat uit de Vader, door de Zoon en in de Heilige Geest is; met andere woorden, zijn erfenis is de drie-enig Verbondsgod zelf nu en eeuwiglijk. En opdat nu de toegang tot dat verbond aan de zijde des mensen vrij zij van alle beletsel, en het geloof het onzichtbare en eeuwige zou kunnen aannemen, heeft God twee uitwendige waartekens, twee zichtbare, tijdelijke zegels aan dat verbond gehecht: de doop en het avondmaal. Door de doop brengt het geloof ons en de onzen in dat verbond, en door het avondmaal vernieuwt en bevestigt ieder voor zich dat verbond. Heeft God dus niet zijn verbond volkomen geopenbaard, en is dat verbond zelf niet volkomen? Bestaat het niet in de innigste gemeenschap van God met ons, in de vergeving onzer zonden en in het eeuwig genot van al de gaven en krachten, van al de liefde en blijdschap des Heiligen Geestes? Is er dus nog iets te bedenken, dat er aan ontbreken zou? Neen, het is volmaakt, en daarom is het een verbond, dat nieuw is en nieuw blijft, terwijl het ceremonieel wetverbond onvolmaakt was, en daarom veranderen en te niet gaan kon en moest, Hebreeën 8:7,13. Zo zijn dan, en hiermee keren wij tot de tekst terug, de woorden der instelling van het avondmaal des Heeren eigene aanwijzing van de betekenis van zijn lijden en sterven. Zijn lijden en sterven was een lijden tot vergeving der zonden; zonder dat lijden en sterven zou er geen vergeving der zonden en daarmee de zondaar eeuwig verloren zijn. Wie dat lijden en sterven des Heeren anders beschouwt, bestrijdt de Heer, weerspreekt geheel de Schrift, vernietigt het genadeverbond, verwerpt het enig middel tot behoudenis, doet de Geest der genade smaadheid aan, en voor zulk een blijft niets over dan de verschrikkelijkste verwachting van Gods oordeel, Hebreeën 10:26-31.

26:30 De Heer en zijn discipelen.
Zijn gesprekken aan de maaltijd Kinderkens! nog een kleine tijd ben Ik bij u. Wij hebben reeds vroeger herinnerd, dat het de gewoonte der Joodse leraars was, bij de paasmaaltijd langdurige gesprekken met hun discipelen te houden, tot soms aan de dageraad en het morgengebed toe. Welnu, op dezelfde wijze heeft de goddelijke Meester, de hemelse Rabbi, in deze paasnacht zijn gesprekken met zijn discipelen langdurig gehouden. Er zijn ons geen andere tafelgesprekken met zijn discipelen opgetekend, maar, als bij wijze van vergoeding, heeft de Heilige Geest de gemeente door de pen van Johannes juist deze heerlijke, alles van dien aard eindeloos overtreffende gesprekken des Heeren medegedeeld. Het waren zijn afscheidsgesprekken. Nog maar weinige uren zou Hij bij hen zijn, en dit gaf een bijzondere toon aan zijn stem en een bijzondere nadruk aan zijn woorden. Reeds dadelijk zien wij dit in de benaming, die Hij zijn discipelen geeft, welke anders bij de Heer ongewoon was. Kinderkens! De Heer is in een weemoedige gemoedsgesteldheid, en zo wordt de toon altijd tederder en aandoenlijker. Hij wil thans niets anders voor zijn discipelen zijn, dan wat een vader, die sterven gaat, is voor zijn kinderen, voor wie hij het hart, dat altijd vol liefde voor hen was, in liefde opent en geheel uitstort. Gij zult Mij zoeken, en gelijk Ik de Joden gezegd heb: WAAR IK HEENGA KUNT GIJ NIET KOMEN, alzo zeg Ik ulieden. Het is een aandoenlijke beschrijving van zijn dood. Ja, de dood onzer geliefden is een heengaan daarheen, waar wij hen niet kunnen volgen. Wij volgen hen overal met onze gedachten, maar wij zelf kunnen niet tot hen komen, en zij niet tot ons. De dood is een scheiding, niet alleen tussen lichaam, en ziel bij de gestorvene, maar ook een scheiding van al de nog op aarde levenden. De leegte, die het heengaan van de geliefde veroorzaakt in huis en hart, is dan ook groot, is soms onbeschrijfelijk groot, en door niets aan te vullen dan door God alleen. Zo zou het ook bij de discipelen zijn, wanneer hun Heer van hen zou zijn heengegaan. Een nieuw gebod geef Ik u, dat gij elkander liefhebt. Hiermee ontbindt de Heer niet de zedelijke wet, de wet der tien geboden, maar vervult Hij haar; Want de liefde is de vervulling der wet, Romeinen 13:10. Het einde des gebods is liefde uit een rein hart, en uit een goed geweten en uit een ongeveinsd geloof, 1 Timotheus 1:5. En daar nu de liefde en de vrijheid eenzelvig zijn, zo wordt die wet door Jacobus (Jacobus 1:25 2:12) de wet der vrijheid genoemd, door welke wij zullen geoordeeld worden. Gij bemerkt ook, dat de Heer niet de zedelijke wet in haar geheel aanhaalt, maar enkel ziet op de tweede tafel, op de plichten tot de naaste, en de eerste tafel, de plichten jegens God, onaangeroerd laat. Immers, de eerste tafel was reeds samengevat in het gebod der liefde, en luidde: Gij zult liefhebben de Heer uwen God met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand. Hiervan zei de Heer: Dit is het eerste en het grote gebod, en het tweede aan dit gelijk, is: GIJ ZULT UW NAASTE LIEFHEBBEN ALS U ZELF. Aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten, Mattheus 22:37-40. Het gebod der liefde was dus onder het Oude Testament even goed bekend als onder het Nieuwe, even als het verbond der genade er onder bekend was. Al Gods kinderen van het begin der wereld af treden (zo als wij reeds herinnerden) in het verbond, en daarmee in de liefde door het geloof. Nog thans is het gebod der liefde bij uitnemendheid het gebod des Nieuwen Testaments, en daarmee een nieuw gebod, omdat het de enige en gehele uitdrukking is van het Nieuwe Testament. Gelijk Ik u liefgehad heb, dat ook gij elkander liefhebt. Hier zien wij de nadere reden, waarom de Heer het oude gebod, dat van de beginne was, (1 Johannes 2:7) nochtans een nieuw gebod noemt. De Heer gaf het oude gebod een nieuw beginsel. Gelijk het Oude Testament dóór Christus is gegaan, en daardoor tot een Nieuw Testament is geworden, zo is ook het oude gebod der liefde dóór Christus gegaan en tot een nieuw gebod geworden. Christus heeft door zijn offerande aan het kruis al het goddelijk oude goddelijk nieuw gemaakt. In Hem is niets meer oud, is alles nieuw, eeuwig nieuw. En zo is dan nu zijn liefde het beginsel geworden van de liefde der zijnen onderling. Zijn discipelen moesten elkander voortaan liefhebben in zijn liefde en elkander even zo liefhebben, als Hijzelf hen had liefgehad. Hierop rust het zeggen van het woord van Johannes: (1 Johannes 3:16). Hieraan

hebben wij, de liefde gekend, dat Hij zijn leven voor ons gesteld heeft, en wij zijn schuldig voor de broederen het leven te stellen. Gij ziet, dit is een hoger beginsel dan tot hiertoe aan de liefde verbonden was. Het is een liefhebben des naasten niet gelijk zichzelf, maar meer dan zichzelf, ten koste van zichzelf, ja ten koste van zijn eigen leven. Gij voelt, dat alleen de genade zulk een liefde kan teweeg brengen. De Heer zegt met dit gebod tot zijn discipelen: 'Betaalt aan elkander, wat gij Mij schuldig zijt, Ik neem geen terugbetaling aan voor Mijzelf; wat aan de broeders wordt gedaan, dat wordt aan Mij gedaan.' Hieraan zullen zij allen bekennen, dat gij mijn discipelen zijt, zo gij liefde hebt onder elkander. Is de onderlinge liefde ten allen tijde het teken geweest, waardoor zich de discipelen des Heeren onderscheiden hebben? Uitwendig neen, maar innerlijk ja. Trouwens het is volstrekt onmogelijk, dat ware Christenen elkander innerlijk niet innig zouden liefhebben; doch men make geen bepalingen van de vorm, waarin, of de wijze, hoe de liefde der broederen zich uitwendig moet openbaren; want alsdan loopt men gevaar, om de eigenliefde in de plaats te stellen van de broederliefde, en dezulken van gebrek aan liefde te beschuldigen, die ons niet huldigen, die ons niet nalopen, die ons niet dadelijk in alles helpen. Neen, de ware liefde is vrij, en laat vrij, en ziet niet op hetgeen het onze is, maar op hetgeen des anderen is. Nog thans, het moet ook der wereld, ja allen, die ons omgeven, kenbaar worden, dat de discipelen van Christus elkander in Christus bij uitnemendheid liefhebben, en zijzelf moeten gedurig indachtig blijven, dat de Heer de liefde, en de liefde alleen, tot een herkenningsteken der zijnen gesteld heeft, waaraan wij dus ook werkelijk moeten te kennen zijn. Simon Petrus zei tot Hem: HEERE, WAAR GAAT GIJ HEEN? Petrus had het woord des Heeren: Nog een kleine tijd ben Ik bij ulieden, en waar Ik heenga, kunt gij niet komen, als het voor hem belangrijkste vastgehouden, en daar er geen verklaring van 's Heeren zijde op volgde, vraagt hijzelf er opheldering over. Trouwens hij is de vrager. Zeker Was er bij Petrus te veel vuur, maar is er bij ons gewoonlijk niet te weinig? De Heer berispt hem er ook niet over. De goddelijke Meester nam de gebreken bij de discipelen weg, Maar onderdrukte hun karakter niet, en ook wij moeten in de opvoeding met onze kinderen niet anders handelen, wij moeten het boze in hen wegnemen, zonder hun karakter te willen veranderen of onderdrukken. Jezus antwoordde hem: WAAR IK HEENGA KUNT GIJ MIJ NU NIET VOLGEN, MAAR GIJ ZULT MIJ NAMAALS VOLGEN. ZO is dan ons sterven een volgen achter Jezus. Nu, waar Jezus vóórging, kunnen wij gemoedigd volgen, en volgen wij Jezus, dan komen wij ook in zijn heerlijkheid. Voor Petrus was dit in een dubbele zin, in een innerlijke en uiterlijke zin waar. Hij zou de Heer volgen in de dood op het kruis. Petrus zei tot hem: HEERE, WAAROM KAN IK U NU NIET VOLGEN? IK ZAL MIJN LEVEN VOOR U ZETTEN. Het was Petrus thans klaar geworden, dat de Heer in levensgevaar verkeerde, en dat Hij daarop het oog had met te spreken van zijn ophanden zijnde scheiding. En Petrus, die niet kon lijden, toen hem het lijden tegentrad, wil nu lijden zonder er toe geroepen te worden. Doch de Schrift verwerpt alle eigenwillig lijden, en de Heer doet het ook. Jezus antwoordde: ZOUDT GIJ UW LEVEN VOOR MIJ ZETTEN? Toen de Heer aan Johannes en Jacobus, die met Hem wilden heersen, vroeg of zij ook met Hem konden lijden? antwoordden zij: Wij kunnen, en de Heer weersprak het niet, want zij zouden het kunnen als het gevraagd werd, en Johannes bewees het door met des Heeren moeder nabij het kruis te komen; maar de Heer weersprak Petrus, want hij zou niet kunnen doen wat hij zei, als het hem gevraagd werd, en hij bewees het in de zaal van het paleis des hogepriesters. Zo is het dan goed gezegd door de een, en kwaad gezegd door de ander. Doch hieruit blijkt dan ook, hoe gevaarlijk het is, om het woord of de daad van de ene broeder te stellen tot een regel voor de andere broeder. Simon, Simon, ziet, de Satan heeft ulieden zeer begeerd te ziften als de tarwe. De Heer noemt Petrus bij diens eigen naam, en wel bij verdubbeling. Het is een vorm, die de liefde bezigt, om het harde woord, dat volgen moet, te verzachten. Zo deed de Heer ook later met Saulus, deze toeroepende: Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij? Het Saul alleen zou hem gedood hebben, het Saul, Saul! maakte hem levend voor eeuwig. Ziet, DE SATAN heeft begeerd. Gij weet, er zijn mensen, die zich zo hoog verlicht

achten, dat zij van geen duisternis en vooral van geen vorst der duisternis meer willen weten, doch die hem het minst willen erkennen, zijn het meest in zijn macht. De dief ziet in de dief geen booswicht, maar een broeder. Zo ziet de boze ook niet de boze, maar in hem zijn gelijke. Wat ons betreft, wij willen liever dwaas zijn met de Schrift, dan wijs zijn tegen de Schrift; want wijs te zijn met de Schrift is de wijsheid Gods, en wijs te zijn tegen de Schrift is de wijsheid der wereld en daarmee de wijsheid des Bozen. Ziet, de satan heeft ulieden begeerd te ZIFTEN. Het is de wens en het streven van de duivel, om ook de kinderen Gods te verlokken tot het kwade, ten einde hij ze altijd in zijn zeef kan schudden. Want hij weet wel, nu hij de proef met Job heeft genomen, en nu de Zone Gods hem de kop met de voet vertreedt, om die weldra te vermorzelen, dat hij Gods kinderen niet vermag te verderven; maar juist daarom begeert hij ze te meer te mogen schudden in zijn zeef, dat is: om hen allerlei angsten en beroeringen in hun ziel te doen ondervinden. O, wachten wij ons dan toch zorgvuldig voor de zonde, en weerstaan wij elke verlokking daartoe met beslistheid. Want aan Gods koren mag geen kaf blijven, en blijft het er door onze schuld aan, dan lopen wij het grootste gevaar om in des satans zeef te komen. Heeft ULIEDEN begeerd. Het woord des Heeren is tot al de discipelen, en tot Petrus in het bijzonder. Er was aan hen allen nog veel te zuiveren, en de satan begeerde dat te doen in zijn zeef. Te ziften als de TARWE. De Heer stelt met dat woord zijn discipelen voor als te behoren tot het uitverkoren zaad, dat leeft uit het geloof, volhardt tot aan het einde en zalig wordt; want niet de tarwe, maar het kaf gaat verloren. Doch dit neemt niet weg, dat ook aan de tarwe te ziften is, ja, zij moet gezift worden, alvorens zij in de schuur kan geborgen worden. Nu is er aan ons allen, wie zal het ontkennen, gedurig veel te ziften. Bij Petrus moest de eigen roem, de zelfverheffing weggezift worden. Toen hij in het eerst bekeerd was, begon hij goed; toen was hij nederig, ootmoedig, verslagen van geest, en zijn geboortekreet was: Heer, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens. Maar, zo als het meer gaat, ook in de bekering, men verlaat zijn beginsel, de eerste liefde wordt verlaten, en de eerste nederigheid ook, en dat moet niet, en mag niet; de bekering moet eindigen zo als zij begonnen is, in schuldgevoel, in kleingevoeligheid van zichzelf, in een gebroken en verslagen hart, welke de offeranden Gods zijn, die Hem altijd behagen. Na zijn val heeft Petrus dan ook nooit meer geroemd. In zijn brieven vindt men geen spoor van zelfverheffing meer, maar zien wij in hem enkel liefde en zachtmoedigheid; wel spreekt hij nog van lijden, maar als het de wil des Heeren is, 1 Petrus 3:17. Maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoudt. Velen willen thans het gebed maken tot een blote opwekking van godsdienstige aandoening en een ontboezeming van die aandoening, of uitgang des harten tot het hogere. Volgens dit stelsel is het gebed niet langer een bepaalde vraag om een bepaalde zaak, welke (zeggen de ongelovigen) toch niet gegeven wordt, naardien er geen wonderen meer geschieden. Doch Jezus heeft hier bepaald gebeden om een bepaalde zaak voor Petrus en voor al zijn getrouwe discipelen. En zouden nu de ongelovigen menen, dat wij hun mening zouden stellen boven de leer van Jezus? Het zou al te dwaas van hen gedacht zijn. Zeker zijn al de uitgangen des harten tot God goed, maar het wezen van het gebed is, dat de mens aan God vraagt, wat God geven kan en wil. De Heer zei Petrus en de overige discipelen, dat Hij voor hen gebeden had, opdat zij troost mochten hebben, wanneer het schuldgevoel en de droefheid van wege de zonde bij hen zou gevolgd zijn. Welk een Zaligmaker! Kan er nog iets in Hem gewenst worden, dat niet in Hem is? Neen. Hij is een volstrekt volkomen Zaligmaker. Nog vóórdat de val van zijn discipel plaats gevonden heeft, heeft Hij gebeden, opdat die val niet dodelijk zou zijn. Ja, ook reeds vóór onze val is onze val verzoend, onze schuld buiten ons door Christus vereffend; zijn gebed is het beginsel van ons geloof, van onze bekering, van onze dagelijkse vernieuwing, van onze volharding tot de einde toe. Christus bidden was een almachtig bidden, een onbepaald ontvangen uit de oneindigheid des Vaders. Uit het Evangelie weten wij, dat Jezus niets deed in de dingen van het koningrijk Gods, zonder vooraf te bidden. Alvorens Hij zijn discipelen verkoos, bad Hij. Hier horen wij, dat Hij ook voor zijn discipelen had gebeden, dat hun geloof niet mocht ophouden. En de Heilige Geest getuigt, dat Christus ook

op de troon der majesteit voor ons bidt. Zijn bidden is een eeuwig bidden, een bidden van eeuwige geldigheid en kracht. Onze gebeden worden in de zijne opgenomen, en wederkerig is zijn gebed de kracht onzer gebeden. Opdat uw geloof niet ophoude. Zo had Petrus dan geloof, en dat geloof kon niet ophouden, omdat de Heer er voor gebeden heeft. Hiermee is het geloof gesteld tot het beginsel van dat nieuwe leven, dat niet ophouden kan, omdat het in Christus voorbidding zijn voortdurende kracht heeft. Neen, het oprechte geloof in Christus kan niet ophouden, nog thans kan het gestremd worden, ja, het kan, gelijk het natuurlijke leven, in flauwte, tot zelfs in schijndood vervallen, maar sterven kan het niet. Het geloof zelf is dus het nieuwe leven, dat uit God is: het is er het begin en beginsel van. Immers het geloof is de kindsheid van de Christen; het is voor de aarde; als hij een man geworden is, dan zal het geloof ophouden, en de hoop tevens, en de liefde zal alleen overblijven, omdat in de liefde alleen de blijdschap, de volmaakte, de eeuwige blijdschap is. Op aarde is echter ook de liefde en zijn al hare goede werken de zichtbare, de uitwendige bewegingen van het onzichtbaar, innerlijk geloof en van het nieuwe leven, en daarom is het even alsof Jezus tot Petrus zei: ‘Gij zult krank worden, nabij de dood, ja gij zult schijnbaar dood zijn, toch zal het leven niet bij u ophouden; spoedig zal dat leven zich weer te kennen geven, en gij zult weer gezond worden.’ Voorzeker een troostrijke verzekering van 's Heeren wege! Daarom moeten wij, die gedurig blootstaan aan nieuwe struikelingen, niet wanhopen, maar zien op Christus, die voor ons gebeden heeft. Wij moeten niet zondigen, maar zo wij nog thans gezondigd hebben, moeten wij in gedachtenis houden, dat wij een voorspreker en voorbidder bij de Vader hebben. Het is zeer nodig, dat wij dit weten. Dat onze vorige zonden ons vergeven zijn kunnen wij geloven, en dat wij voor de tegenwoordige zonden niet te vrezen hebben kunnen wij vertrouwen; maar wie staat ons borg voor de toekomst? Christus, en wederom Christus. Hij is gisteren en heden en in alle eeuwigheid dezelfde. En noch tegenwoordige, noch toekomende dingen kunnen ons scheiden van de liefde Gods, welke is in Jezus Christus, onze Heer, Romeinen 8:38,39. En gij, als gij eens zult bekeerd zijn, zo versterk uw broederen. We zeggen hier wederom: O, hoe heerlijk, welk een volkomen Zaligmaker hebben wij! Nog eer de val van Petrus geschied was, spreekt Hij reeds van Petrus bekering, en geeft deze daarmee iets goddelijks, waaraan hij zich in zijn val kan vasthouden en bovenhouden. Als gij zult bekeerd zijn. Maar was Petrus dan niet bekeerd? Zeker was Petrus bekeerd. Dat zijn geloof niet zou ophouden, onderstelt dat hij geloof had, en wie geloof heeft die is bekeerd; doch niemand mag rusten op een bekering van gisteren of eergisteren. Na iedere val moeten wij op nieuw beginnen genade te vragen, alsof wij nog geen genade ontvangen hadden. Dat telkens op nieuw beginnen valt velen moeilijk, en toch moet het geschieden, zullen wij niet verachteren in de genade. Ook is het geen Sisyphus-arbeid, geen altijd wentelen van de terugwentelenden steen; neen, het is een afglijden op de bergweg, die wij nog thans altijd hoger bestijgen. De noodzakelijkheid en moeilijkheid van deze altijd nieuwe inspanning moet ons enkel afschrikken van de ons zo licht overkomende onwaakzaamheid, zorgeloosheid, ja lichtzinnigheid. Wie bij ondervinding weet, wat het kost, om verlorene vrijmoedigheid tot de Heer terug te bekomen, die zal voor de minste zonde terugschrikken als voor de venijnigste slang, en voor haar vlieden. Zo versterk uw broederen. Dat deed de Heer zelf allereerst bij Petrus; want na zijn opstanding verscheen Hij aan Petrus in het bijzonder, en versterkte hem ook later, na de tweede wondere visvangst. Met deze vermaning zei de Heer bij herhaling tot Petrus, en zegt Hij tot ons allen, dat wel de val, maar dat ook de oprichting uit die val voor de discipel van Christus mogelijk is. De Heer ontneemt ons dus wel onze eigen kracht, maar geeft ons de zijne in de plaats, en eerst zó gaat het goed. En Jezus zei tot hen: GIJ ZULT IN DEZE NACHT ALLEN AAN MIJ GEERGERD WORDEN. Dat is: ‘Gij zult u over Mij teleurgesteld gevoelen en u over Mij schamen.’ Een hard woord, en toch was het waar. De Heer, die altijd zo geheel liefde was voor zijn discipelen, verschoonde hen in hun zonden niet. Een wonderdoende Christus en een op Thabor verheerlijkt wordende Christus kon hen niet ergeren, maar een machteloze, gevangen genomen wordende Christus wèl. En gaat

het niet menig discipel van Christus in deze wereld evenzo? Zolang wij op een voetstuk staan, ziet ieder met eerbied naar ons op, maar als wij ter aarde liggen geworpen wil niemand meer van ons weten; doch neen, er zijn uitzonderingen; soms wordt ons juist in de benauwdheid een broeder geboren. Doch de Heer zou in zijn lijden allereerst door allen verlaten worden. Eerst aan het kruis zou Johannes met Maria, als de liefde door het geloof geleid, bij het kruis terugkomen. Want er is geschreven: IK ZAL DE HERDER SLAAN, EN DE SCHAPEN DER KUDDE ZULLEN VERSTROOID WORDEN. De Schrift, wij kunnen het niet genoeg herhalen, was voor de Heer, wat zij voor ons zijn moet, de beschreven raad, van God. De Heer kende al de bijzonderheden van zijn lijden door de Heilige Geest, die Hem zonder mate gegeven was door de Vader; doch telkens legt Hij de vinger op de Schriftuurplaats, die de gebeurtenis voorspeld heeft, om ons gedurig te herinneren, dat de Schrift niet is uit de mens, maar uit de Heilige Geest, door de mens. De profetieën moesten de Heer tot geloofsbrieven strekken bij Israël, en de Heer toonde ze als zodanig aan zijn vijanden en aan zijn vrienden, zo dikwijls Hij zich op de Schrift beriep. Gij leest die tekst Zacheria 13:7. Zwaard! ontwaak tegen mijn herder, en tegen de man, die mijn Metgezel is, SPREEKT DE HEER DER HEIRSCHAREN. Sla de herder, en de schapen zullen verstrooid worden. Hoe aandoenlijk schoon beschrijft de Heer met de aanhaling dezer woorden èn zijn eigen lijden, èn de daaruit voortvloeienden droevige toestand zijner volgelingen! ‘De herder zou geslagen worden.’ Welk een herder? De herder Gods, de man en tegelijk de metgezel, de medegenoot Gods, de Godmens. En waarom zou Hij geslagen worden? Jesaja had het gezegd (Jesaja 53:4,5). Wij achtten Hem, dat Hij geplaagd, van God geslagen en verdrukt was (vanwege zijn zonden), maar Hij is om ONZE overtredingen verwond, om ONZE ongerechtigheden is Hij verbrijzeld. De straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door zijn striemen is ons genezing geworden. En de schapen der kudde zullen verstrooid worden. In de herder zou de kudde geslagen worden, De veiligheid der kudde ligt enkel in de herder; de schapen zijn de enige weerloze dieren, zonder enig wapen van aanval of verdediging, en daarom zijn zij zulke juiste beelden van de gelovigen, wier behoud en veiligheid voor tijd en eeuwigheid alleen en geheel ligt in Christus. Het geloof is dan ook niets anders dan het behoren tot zijn kudde, dan het geleid en geweid worden door Hem. Maar nadat Ik zal opgestaan zijn, zal Ik u voorgaan naar Galiléa. Voorgaan als de herder, die zijn kudde achter zich verzamelt, door de schapen te roepen bij hun namen, en zo zij afgedwaald zijn, door hen op te zoeken ter plaatse waar zij dwalen, zoals Hij Petrus en Thomas deed. Des Heeren lijden en dood zou de kudde verstrooien, maar des Heeren opstanding zou haar weer verenigen. Hieruit ziet gij het volslagen gebrek aan mensenkennis bij dezulken, die beweren, dat Christus niet opgestaan is, en dat zich toch de discipelen weer verzameld en de kerk van Christus gesticht hebben. Hoe! een kudde zonder een voorganger? Verenigen zich dan de schapen zelf uit hun verstrooiing? Wat zullen wij er van zeggen? Als men niet rechtzinnig zijn wil, dan wordt men onzinnig. Doch Petrus antwoordde, zei tot Hem: Al werden zij ook allen aan U geërgerd, zo zal ik toch nimmermeer geërgerd worden. Heere, ik ben bereid met U in de gevangenis en in de dood te gaan. Welk een stout, ik zou haast zeggen vermetel antwoord op des Heeren plechtige en stellige verzekering! Maar de mens gelooft niet, voordat hij ondervindt, wat hij niet gelooft. Petrus, die alles zei, wat in zijn hart opkwam, was oprecht; maar men kan oprecht zijn, en toch zijn bederf openbaren, en men kan zijn hart ten volle uitspreken, en toch aan zichzelf onbekend zijn. O dat hart in ons is een wereld op zichzelf, en een wondere wereld ook. Een wereld, waarin nog altijd nieuwe landen en zeeën ontdekt worden, en waarin niet het minst grote werelddeel, zo als Amerika, eerst op het laatst ontdekt wordt. Ziet eens, wat grote zonde Petrus hier, zonder het te bedoelen, doet. Hij zei met zijn tegenspraak tot de Heer: ‘Gij zegt voor mij gebeden te hebben, maar dit behoeft niet, ik ben tot alles gereed en bereid.’ Petrus was te voorbarig. Zeker, hij droeg veel in zijn hart, en toch wist hij niet genoeg wat hij bezat. Er was in Petrus werkelijk een heldenmoed, die bereid was voor de Heer in de gevangenis en in de dood te gaan; doch dat zou eerst later te pas komen, en het kwam ook later werkelijk te pas.

Herinner u slechts, hoe Petrus in de nacht vóór zijn vastgestelde onthoofding, zo gerust in de gevangenis lag te slapen, dat de engel des Heeren hem enkel door hem aan te stoten kon doen ontwaken. Thans echter, tegenover de uitdrukkelijke verklaring des Heeren steunde Petrus op zijn eigen kracht, en de mens heeft geen waarborg voor de duur zijner eigen kracht, omdat deze van duizend omstandigheden buiten hem afhankelijk is. Had Petrus als krijgsman moeten strijden, hij zou heldendaden hebben verricht; want hij was een man, die moed had, en voor geen klein gerucht vervaard was, zo als bleek in de hof. Doch in de zaal van de hogepriester was hij buiten zijn kring, en daarmee buiten zijn kracht. Daar had een eenvoudige dienstmaagd slechts met de vinger op hem te wijzen als een discipel van Jezus, om te maken dat hij Jezus verloochende. Jezus zei tot hem: VOORWAAR IK ZEG U, PETRUS, DAT HEDEN IN DEZE NACHT EER DE HAAN TWEEMAAL ZAL GEKRAAID HEBBEN, GIJ DRIEMAAL ZULT GELOOCHEND HEBBEN, DAT GIJ MIJ KENT. Nu Petrus volhardt in zijn tegenspraak, legt de Heer de toekomst geheel voor hem bloot, en toont Hij hem de misdaad, waaraan hij zich schuldig maken zal, bij name en in al haar omvang; een vooruitzicht, waarvoor Hij hem anders zou hebben gespaard. Hij noemt zijn discipel thans met de Petrusnaam. De Heer zei er mee: ‘Even als Ik u Petrus genoemd heb en nog noem, zeg Ik u, dat gij tegen die naam zult handelen.’ Treffend, niet waar, dat een kind van God alleen door zulke diepe wegen tot eer komt. Alvorens Petrus door zijn prediking drie duizend zielen zou bekeren, zou hij eerst de Heer driemaal verloochenen. God wil de hoogmoed uit zijn kinderen hebben, en Hij roeit die bij hen uit met wortel en tak, en dat doet pijn, hevige pijn. De val van Petrus was zijn geestelijke besnijdenis. Hoe treurig moest het de eerste onder de discipelen zijn, dat men van hem zeggen moest: ‘Het laatste wat hij aan de Heer, vóór diens dood en als tot afscheid deed, was Hem driemaal verloochenen.’ En toch zijn deze drie verloocheningen door de Heer gesteld tot de drie kruisen van Petrus hemels adellijk wapenschild. Doorgaans moet de gelovige zijn overwinningen beginnen met nederlaag op nederlaag, opdat hij te sterker tot de Heer roepe, te dichter zich aan de Heer houde, en een te volvaardiger uitvoerder zij van 's Heeren wil in 's Heeren kracht. Maar hij zei nog des te meer: AL MOEST IK OOK MET U STERVEN, ZO ZAL IK U GEENSZINS VERLOOCHENEN. Desgelijks zeiden ook al de discipelen. Zolang ons al de omstandigheden van een misdaad onbekend zijn, kunnen wij er ons uit de blote naam geen klare voorstelling van maken. Wat het was, de Heer te verraden en de Heer te verloochenen, was de Heer volkomen klaar, niet de discipelen. Zij begrepen niet, hoe dit kon geschieden, en zo bleef het hun een geheim, tot op het ogenblik dat beide voorspellingen verwezenlijkt werden. Uit deze verwarde voorstelling der zaak ontsproot ook bepaald de tegenspraak van Petrus en der overige discipelen. Och wij geloven de Heer zo zelden op zijn woord, en menen het beter te weten dan Hij, en daarom geven wij geen acht op zijn waarschuwingen en vallen in zonden, waarin wij zouden vergaan, wanneer niet zijn almachtige hand ons aangreep en uithielp. En Hij zei tot hen: ALS IK U UITZOND ZONDER BUIDEL OF MALE EN SCHOENEN, HEEFT U OOK IETS ONTBROKEN? Zij zeiden: NIETS. De Heer breekt het gesprek over de verloochening af, en leidt zijn discipelen op een ander punt, op hun wapening tegen het toekomstig gevaar. De Heer had tot nu toe voor hen gezorgd, nu moesten zij voor zichzelf zorgen. En hoe moesten zij dat doen? De Heer zou het hun terstond zeggen, doch eerst wil Hij, dat zij zich de algenoegzaamheid zijner tegenwoordigheid zullen herinneren. Hij had bij hen in alles voorzien door zijn woord, daarom wil Hij, dat zijn discipelen achterwaarts zien, alvorens vooruit te zien. Want o het geheugen is bij de Christen zulk een belangrijke zaak; het behoort ook in het geestelijke tot de heerlijkste gaven, die God gegeven heeft. In het geestelijk leven zijn de indachtigmakingen des Heiligen Geestes van grote kracht. Ja, het is nodig, dat wij ons de ondervondene weldadigheden Gods gedurig herinneren, want door ons zijn grote liefde en veelvuldige weldadigheden te betonen, bereidt ons de Heer gewoonlijk vóór tot grote opofferingen. Na de aanschouwing en ondervinding van Gods liefde roept Hij ons meermalen tot het geloof aan zijn vrijmacht. Niet wanneer de Heer ons zegent, waar wanneer Hij schijnt

ons te verlaten, ja zich tegen ons te stellen, komt het aan op ons geloof. Zolang de Heer bij zijn discipelen was, ging het hun goed, en waren zij buiten alle gevaar; maar nu zou de Heer van hen heengaan, en zouden zij aan een gedurig gevaar worden blootgesteld; nu zou het woord des Heeren in vervulling komen: Ziet Ik zend u als schapen in het midden der wolven; daarop moesten zij gewapend zijn. Hij zei dan tot hen: MAAR NU, WIE EEN BUIDEL HEEFT, DIE NEEMT HEM, DESGELIJKS OOK EEN MAAL, EN DIE GEEN HEEFT, DIE VERKOOPT ZIJN KLEED EN KOOPT EEN ZWAARD. Als de oorlog is uitgebroken en de vijand aanrukt, is niets van meer belang, dan tot tegenweer gewapend te zijn. Alsdan koopt de rijke zich een zwaard voor zijn geld en de arme voor zijn reisgereedschap, ja, voor zijn beste kleed. In deze schone zinnebeeldige taal zegt de Heer tot zijn discipelen, dat er een toestand voor hen op handen was, waarin de vrijheid en veiligheid voorbij waren, en waarin zich ieder als in de uiterste nood redden moest, zo als hij best kon. Gij voelt toch, dat de Heer geen eigenlijk zwaard bedoelde. Hijzelf zei immers later, dat wie het zwaard opneemt, door het zwaard zal vergaan. In geestelijke dingen voegt geen wereldlijk zwaard. De discipelen moesten geestelijk gewapend zijn. Het zou nu met de discipelen gaan, als het ging met Israël toen het uit Egypte de woestijn introk en dóórtrok. Toen begon hun strijd tegen hun vijanden. De discipelen hadden thans enkel zich te bekommeren om geloof te oefenen en te strijden met het zwaard des Heiligen Geestes, met het Woord van God. De discipelen verstonden de Heer letterlijk, werktuiglijk; doch zij hadden als kinderen des Geestes, des Heeren woorden geestelijk moeten verstaan. Het vlees was ook hier niet nut; ook hier waren de woorden des Heeren geest en leven, Johannes 6:63. Hieruit zien wij, dat de Heilige Geest en de Heilige Schrift moeten samengaan, zullen wij de waarheid Gods kennen, en vooral zullen wij de strijd Gods strijden. Immers de Heer zelf stond in de wapenrusting der Schrift; en daarbij daalde nog thans een engel uit de hemel, om Hem te versterken. En nu, zijn er geen tijden geweest, en zijn zij er niet nog, waarin de algemene afval van het geloof op nieuw het bevel des Heeren tot ons brengt: ‘Verkoop alles was gij hebt, en koop een zwaard; werp alles weg en houd u alleen aan het Woord van God; en de Heilige Geest zal met u zijn, en u ter overwinning geleiden.’ Want Ik zeg u, dat ook dit, hetwelk geschreven is, in Mij moet volbracht worden, namelijk: EN HIJ IS MET DE MISDADIGERS GEREKEND. De Heer wijst met deze bijzonderheid de uiterste graad van oneer aan, waarmee zijn lijden zou verzeld gaan. Als zelfs een koning op het schavot sterft, zo is er een eer bij een oneer, wanneer men er hem alléén op laat sterven; maar als men hem tussen boeven plaatst, en op gelijke voet behandelt, zo is de uiterste ontering daar. En dit zou met de Heer geschieden, en wel bij opklimming: eerst in de hof, door met wapenen en stokken Hem tegemoet te trekken; vervolgens door Hem gelijk te stellen met Barabbas, en eindelijk door Hem te kruisigen tussen twee moordenaars. Waar de koning zulk een uiterste versmading wachtte, moesten zich ook, zijn dienaren er op voorbereiden. Het was een nieuwe aandrang voor zijn discipelen, om de volle wapenrusting Gods aan te doen. Want ook de dingen, die van Mij geschreven staan, hebben een einde. De Heer toont het uiterste en daarmee de grens aan van zijn lijden. Wat van Hem voorspeld was zou aan Hem vervuld worden. Gij ziet het, en zo niet, dan maken wij er u weder oplettend op: De Heer deed alles met de Schrift. Het Was ook zijn schild en wapen. Men spreekt tegenwoordig met zulk een minachting van de belijdenisschriften, alsof zij niet de leer der Schrift uitspraken, maar tegenspraken. Ik houd de Schrift voor de enige standaard der waarheid voor alle gelovigen van alle eeuwen; doch dit neemt niet weg, dat er behalve het hoofdvaandel, ook nog andere daarmee overeenkomstige vaandels in een leger kunnen wapperen, waaronder zich de kleinere afdelingen van het grote leger verzamelen, en voorwaarts rukken. Zeker is de Schrift volmaakt, en bevat zij de gehele raad Gods tot onze zaligheid, en kan zij alleen de kerk herstellen, en zijn de bestaande belijdenisschriften als zodanig onvolledig en machteloos om een machteloos geworden kerkhervorming op nieuw teweeg te brengen. Doch hoe verkrijgt men andere en betere? Velen begeren ze, wachten ze, beloven ze, maar zij komen niet. Trouwens zulke belijdenisschriften, als wij hebben, worden

alleen geschreven bij het licht van de vlam der brandstapels, en deze doen zich nog niet voor. Wat dan te doen? Zich aan de Schrift vast te houden en de belijdenisschriften onzer kerk niet los te laten. Met de ene hand houd ik die dan ook vast, en met de andere grijp ik alles aan, wat mij de Schrift mee helpt, verklaren. Doch er is ook een formulering der Schrift door ons zelven en voor ons zelf, en op deze maakt het Woord des Heeren ons oplettend in de woorden: De dingen, die van Mij geschreven staan, hebben een einde. De discipel van Christus heeft ook dit met zijn Heer gemeen, dat er in de Schrift van hem geschreven is, en dat hetgeen van hem geschreven is, zijn einde heeft. Dat geschrevene van ons en van ieder onzer in het bijzonder bestaat soms in een enkel woord, dat ons bijzonder leven en onze bijzondere toestand uitdrukt. Naar dat woord, of zulke woorden moet ieder in de Schrift zoeken. En heeft men zulk een woord of zulke woorden gevonden, dan legt men ze voor God neer in het gebed, en wat men voor God in het gebed legt, dat blijft onmogelijk zó liggen, maar dat werkt door, ons ten goede. Immers al heeft een advocaat de bewijsstukken van een proces een tijdlang vóór zich op zijn schrijftafel liggen, op zijn tijd neemt hij ze ter hand, en voert er het proces mee, en eindigt het ten goede van de verongelijkte. Zo is het ook in het geestelijke met onze zaken bij God. En zij zeiden: HEERE! HIER ZIJN TWEE ZWAARDEN. Er waren dus zwaarden bij de hand. Het was een tijd van onderdrukking door de vreemdeling; de gehate Romeinen waren meester in Israël, en dit gaf aanleiding, bijzonder bij de grensbewoners, tot menigvuldige opruiingen en oproeren. In Galilea kwamen zij gedurig voor, en de Galileeërs wisten met zwaarden om te gaan. Wij zien ook in de hof, dat Petrus zich met een dezer zwaarden gewapend had. De bewustheid van het grote levensgevaar, dat de Heer liep met weer naar Jeruzalem te gaan, had waarschijnlijk een of twee discipelen genoopt een paar zwaarden in het geheim mee te nemen, die nu van pas schenen te komen. De Heer wist het, Hij zag de zwaarden. En Hij zei tot hen HET IS GENOEG. Met dit woord breekt de Heer het gesprek over deze zaak af. Hij zei niet tot hen, dat zij Hem niet begrepen, en ook niet dat zij de zwaarden moesten thuis laten. Hij wist, dat zij er geen kwaad mee zouden doen, dan hetgeen Hij zou herstellen. Er waren thans gewichtiger dingen te bespreken, en de tijd kortte reeds in. Uw hart wordt niet ontroerd. De Heer wil, dat zijn discipelen innerlijk niet bewogen worden, hoe het buiten hen ook stormen moge. Hij wil hun een punt geven, waarop zij vast kunnen staan; hun hart moet vast zijn. Reeds begint Hij zijn discipelen te troosten tegen de aanstaande droefheid, en hoe troost Hij? O, zijn woord: Uw hart worde NIET ontroerd, rust op het woord, dat Hij kortelings zei en ook zo even betoonde waarheid te zijn: Nu is mijn ziel ontroerd, Johannes 12:27. En zo moet het ook bij ons zijn. Als wij troosten willen, moeten wij eerst zelf ingaan in het lijden van een ander, en daarna hem troosten; anders is onze troost als een geldstuk, dat wij uit onze beurs aan een arme geven, en dat geheel buiten ons hart omgaat. Neen, zo troostte de Heer niet; al de troost, die Hij ons toespreekt, heeft Hij ons verdiend en gekocht door zijn eigen droefheid en smart. Gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij. Het vaste standpunt, dat de Heer zijn discipelen biedt, is Hij zelf: zij moeten in Hem geloven gelijk zij in God geloven. Hiermee stelt zich de Zoon naast de Vader, en verklaart Hij, dat het geloof in God als zodanig niet genoegzaam is tot zaligheid. Later zei de Heer hetzelfde in de woorden: Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige, waarachtige God en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt. Straks zullen wij de Heer ook horen spreken van de Heilige Geest, als even onmisbaar tot behoudenis van de zondaar. De Heer behandelt dus ook hier de leer der Drie-eenheid, maar op een wijze, zoals de Heer alleen dit kan doen. Deze waarheid was bij Hem, gelijk alle waarheid Gods, levend water, dat juist omdat het levend water is, ook een stromend water is. De Heer laat het in deze afscheidsgesprekken voorbijstromen, om er nu en dan een dronk van aan te bieden aan zijn discipelen. Vóór zijn hemelvaart zal Hij de heerlijke waarheid der Drie-eenheid samenvatten in het formulier aller formulieren: Doopt ze in de naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes. Wij spraken straks van de belijdenisschriften, en velen zijn er tegen, omdat zij menen, dat deze het stromend water afdammen, en daarmee tot een stilstaand water of poel maken. Ten

onrechte. Deze stroom laat zich niet afdammen, maar wij zelf trekken een kring rondom ons zelf, en zeggen dan tot onze gedachten: 'Binnen die kring mag gij u vrij bewegen, maar daar buiten mag gij niet gaan.' Zo dachten de hervormers bij hun belijdenisschriften. Zij waren mannen van het meest vrije onderzoek, maar gelovige mannen, geen vrijdenkers, zo als dezulken, die zelf vrijdenkers zijn, ons in lijvige geschriften trachten te bewijzen, dat zij waren waarom ? Om zich op gelijken voet met de hervormers, of de hervormers op gelijke voet met hen te plaatsen? Neen, onze rechtzinnige vaderen streden vóór de waarheid en niet tegen de waarheid. Zij groeven in de goudmijn van Gods Woord, en niet in de loze mijn van het ongeloof. Het belijdenisschrift legt dan ook het geloof niet aan banden, maar bewaart het voor stranden. Voor het geloof is het meest vrije onderzoek niet alleen geoorloofd, maar ook onmisbaar. Het geloof is dan ook niet tegen het vrij onderzoek, maar enkel tegen het oneerlijk vrij onderzoek. Men begrijpt niet, dat elke waarheid zeer juist uitgedrukt (geformuleerd) kan en moet zijn, en toch altijd een oneindige, innerlijke diepte blijft behouden. Bepaaldheid van vorm en oneindigheid van wezen kunnen zeer wel samengaan, en gaan gedurig samen. Is niet de mens een bepaalde persoonlijkheid, en begrenst zijn lichaam hem niet in plaats en tijd; en toch, welk een onpeilbare diepte heeft hij niet in zijn wezen, in zijn geest? Als men daarom geen bepaalde uitdrukking wil toelaten voor een waarheid, omdat zij in haar zelf onpeilbaar is, dan heeft men in het geheel geen waarheid. En dat hebben de ongelovigen dan ook niet. Zij willen geen Drie-eenheid, en daarom hebben zij niet de waarachtige God der Schrift. Zij willen geen verzoening der zonden door het bloed des kruises, en daarom is hun de zonde een natuurlijk element, waarin zij blijven leven. Zij willen geen opstanding der doden, en daarom verwachten zij hun vernietiging, of hun rondwaren als geesten, naar de voorstelling der Heidenen. Gij gelooft in God, gelooft ook in Mij. Waarom zei de Heer niet hier, en waarom zei Hij nooit: 'Volg mijn geloof na,' of: 'geloof als Ik,' zo als zo velen menen, dat Jezus had moeten zeggen? Doch hoe kan iemand die geloof vraagt in zijn eigen persoon, even als men geloof heeft in God, zo iets zeggen of bedoelen? Het is een tegenstrijdigheid. De Heer sprak gedurig van het geloof, maar doorgaans in betrekking tot de redding, de behoudenis. Uw geloof heeft u behouden, was een gewoon gezegde in de mond des Heeren. Men gelooft tot zaligheid. Hoe kan dit in Jezus, in de Zaligmaker zelven, vallen? Wanneer Jezus zijn discipelen tot het blijven in Hem vermaant, dan zegt Hij niet: 'Indien gij gelooft, gelijk Ik geloofd heb, dan zult gij in Mij blijven;' maar Hij zegt: Indien gij mijn geboden bewaart, zo zult gij in mijn liefde blijven, gelijk Ik de geboden mijns Vaders bewaard heb, en blijf in zijn liefde. De Zoon heeft gehoorzaamheid betoond aan de Vader in dienstknechtelijke gestaltenis, in de menselijke natuur, en heeft hiermee de hoogst mogelijke zelfverloochening betoond; en die volmaakte gehoorzaamheid, die volkomene zelfverloochening des Zoons diende niet om Hemzelf alleen te verhogen, maar om Hem de Zaligmaker van zijn volk te doen zijn, die met zichzelf zijn volk verhogen zou uit de afgrond des doods tot op de troon des hemels. Daarom is het geloof in God, zonder het geloof in Christus, niet voldoende tot behoudenis van de zondaar, en ook het geloof in de Heilige Geest moet er bijkomen, zo als wij straks zullen zien, zal de zondaar een heilig God en tevens een zonde vergevend en van de zonde bevrijdend God hebben, en daarmee volkomen en voor eeuwig gered zijn. Houden wij dan de Drie-eenheid Gods, en houden wij al de waarheden Gods gelijkelijk vast, want wij hebben alles wat God ons geopenbaard heeft, voor ons geestelijk leven zo nodig als het brood en het water voor ons natuurlijk leven, en hoe meer men ze gebruikt, hoe gezonder men is en hoe sterker men wordt. Maar wachten wij ons, wij herhalen het nog eens, Om de ene waarheid Gods af te zonderen van de andere, en daarmee de eenheid der goddelijke waarheden te verbreken. Neen, al de waarheden, geheel de waarheid Gods make het bloed uit van ons geestelijk lichaam. Het bloed komt in het hart, doch zo het er bleef, het zou onze dood zijn; het stroomt van het hart naar de uiterste delen, en van de uiterste delen weer naar het hart. Het moet overal komen en nergens blijven. Dat is het leven. In het huis mijns Vaders zijn vele woningen. De Heer vraagt geloof van zijn discipelen. Waarom? Omdat Hij

thans overgaat tot hen te spreken van de vruchten van zijn lijden en sterven, van de erfenis, die Hij voor hen zal verwerven, de erfenis van de onzichtbare goederen der toekomst in heerlijkheid. De Heer spreekt van de hemel. De tempel was er een beeld van; deze was een gebouw met vele afdelingen en vele nevengebouwen voor de behuizing der priesters en levieten en voor de onderscheidene diensten met de tempeldienst verwant. Het huis des Vaders is de plaats van des Vaders onmiddellijke tegenwoordigheid, waarin Hij zelf in het midden van zijn kinderen is. Tot hiertoe was de toekomst der rechtvaardigen voorgesteld als een verzameld worden tot hun volken, of tot hun vaderen; maar de Zoon opent voor de zijnen zijns Vaders huis, en zegt er van: In dat huis, groot als geen geschapen verstand kan afmeten, is woning voor velen en zijn vele woningen, even als er in een prachtig huis vele vertrekken zijn, het ene nog prachtiger dan het andere. Stel u daarentegen een groot huis voor zonder vertrekken, en het houdt op een huis te zijn, het wordt een kerk, waar niet het huisgezin is met de vader, maar de gemeente met de leraar. Anderszins zo zou Ik het u gezegd hebben. De Heer zegt dus, dat Hij weet, wat hun te wachten staat, en dat Hij, indien het anders was, het hun zou gezegd hebben. Indien het anders was. Zou het dan anders hebben kunnen zijn? Ja, indien er geen genade bij God voor de zondaar was, dan zou de wederhorige niet bij God kunnen Wonen, Psalm 68:19. Doch er is genade voor de zondaar. Op welke grond? Op grond van de verlossing der zonde, welke Christus gereed stond teweeg te brengen, Hebreeën 1:3. Met deze woorden zegt dus de Heer zoveel als: ‘Er is een toegang tot de Vader. Ik ben de weg tot de Vader, de deur tot des Vaders huis, waarin al Gods kinderen samenkomen.’ Ik ga heen om u plaats te bereiden. Zo is er dan niet zonder Christus, niet buiten Hem om, plaats bij God, in de hemel, voor de mens. Hij moest die plaats voor zijn discipelen bereiden, zou zij er zijn. Een plaats voor iemand bereiden is haar voor iemand beschikbaar stellen, zodat hem het eigendomsrecht, het recht van toekomstig bezit er van gegeven wordt. Met andere woorden, het is het vóórgaan van Jezus, opdat zijn discipelen volgen. De Heer zou er voor zorgen, dat zij in de hemel komen. En zo wanneer ik heengegaan zal zijn, en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weer, en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben. Heerlijke belofte! Kan er een liefderijker voorstelling zijn van de allervreselijkste dood, die door de Heer straks zou worden ondergaan? Hij stelt hem zijn discipelen voor als een heengaan naar de hemel, om er hun de plaats te bereiden, en dan terug te keren om hen op te nemen in zijn heerlijkheid, ten einde eeuwig te samen te zijn. O, hoe zien wij het ook hier, dat de Heer alles voor de zijnen doet, en dat zij niets anders hebben te doen dan de kinderen, die, als zij aan vaders of moeders hand wandelen, en moe worden en hun slaaptijd nabij is, zich door hun ouders gaarne opnemen en gewillig naar huis dragen laten. En waar Ik heenga weet gij en de weg weet gij. Zij moesten beiden weten, en konden het weten, uit de gesprekken, die de Heer menigvuldige malen met hen en het volk gehouden had. De wijze echter hoe de heerlijke belofte des Heeren bij de discipelen ontvangen werd, gaf te kennen, dat zij de, Heer niet begrepen. Van daar de vraag des Heeren, in de vorm ener onderstelling: ‘Immers weet gij waar Ik heenga, en insgelijks de weg om te komen, waar Ik wezen zal.’ Thomas zei tot Hem: HEERE! WIJ WETEN NIET WAAR GIJ HEENGAAT, EN HOE KUNNEN WIJ DE WEG WETEN? Ditmaal zweeg zelfs een Petrus. Als men bij ons kennis van de zaak onderstelt, dan antwoorden wij gewoonlijk niet; maar wij laten de spreker in deze voor ons aangename onderstelling; maar de eenvoudige, oprechte, zwaar tillende Thomas zei: ‘Neen Heere, die weg weten wij niet; wij weten niet waar Gij heengaat, en hoe zouden wij de weg kunnen weten om er ook te komen.’ O; die eenvoudige vrijmoedigheid der discipelen, bij hun eerbiedig ontzag voor de Heer! Mochten wij er meer van hebben, en mochten wij ook meer hebben van hun oprechtheid. Doorgaans horen wij te veel naar elkander, zonder elkander goed te verstaan, en spreken wij te weinig met elkander om elkander goed te begrijpen. Zo wij echter te hooggevoelig zijn, om voor mensen te erkennen, dat wij niet alles verstaan, wat men tot ons zegt, dat wij dan ten minste die hooggevoeligheid afleggen voor de Heer, en van Hem vragen om te weten alles, wat wij niet begrijpen, ten einde zulke heerlijke

antwoorden te ontvangen als die, welke de Heer thans aan zijn discipelen geeft. Jezus zei tot hen: IK BEN DE WEG, DE WAARHEID EN HET LEVEN. NIEMAND KOMT TOT DE VADER DAN DOOR MIJ. Gij ziet het, hier spreekt de Heer ten volle uit, wat Hij zo even op verbloemde wijze te kennen gaf. Dat is de gulden zijde van de vragende onwetendheid, dat zij de antwoordende wijsheid dwingt haar schatten te openen; vragende kinderen maken spraakzame ouders, en vragende leerlingen en studenten maken oplettende onderwijzers en bedachtzame hoogleraren. Het antwoord, dat de Heer aan Thomas gaf, maakte hem de zaak zeker niet volkomen duidelijk, maar moest hem nader brengen tot het goed verstand der zaak. Wat de Heer zei is, gelijk alles wat de Heer sprak en deed, ook nu weer de verkondiging zijner waarachtige Godheid en mensheid. Zijner waarachtige Godheid, want niemand kan zeggen dan God: Ik ben de weg, de waarheid en het leven, en niemand kan tot mensen zeggen, dan die zelf mens en God is: Niemand komt tot de Vader dan door Mij. Ik ben de weg, niet de wegwijzer. De ongelovigen stellen altijd andere woorden in de plaats van die der Schrift. Zij noemen Jezus een goede wegwijzer naar het goede. Maar Jezus verklaart zich de weg zelf te zijn. De weg nu verbindt de ene plaats aan de andere, en behoort tot beiden. De weg is niet iets afzonderlijks, maar onafscheidelijk met de beide plaatsen zelf verenigd. Christus is niet, zo als sommigen de naam Middelaar verklaren, een middenwezen tussen God en de mens; neen, Hij is zo waarachtig God als Hij mens is. Hij is de weg, die met het ene einde uit God oorspronkelijk is en in God ligt, en met het andere einde uit de mens oorspronkelijk is en in de mens ligt, en beide God en mens verenigt en voor elkander toegankelijk maakt. Een middenwezen zou God noch mens zijn, dus een afzonderlijk wezen, dat tussen God en mens geplaatst is, maar tot geen van beiden behoort. De Schrift noemt (Hebreeën 10:20) die weg een verse en levende weg, een altijd nieuwe en onvergankelijke weg; want een levend persoon, Christus, die gisteren en heden en in alle eeuwigheid dezelfde is, is die weg. Wie in Christus is, die is op de enige waren weg naar de hemel, en komt er in. Het beeld van zulk een weg is de zee; ook deze is een levende weg in vergelijking van onze wegen van aarde en steen. Op onze straten moeten wij ons zelf voortbewegen, maar op de zee wordt het schip en worden wij er mee voortbewogen, ja, wij worden er door de golven en de wind als op vleugelen op voort gedragen van het vreemde strand naar het vaderland. Nu zeggen wel de ongelovige geleerden, die niets anders kunnen begrijpen dan hun eigen denkbeelden: wat de Schrift ons van de Christus en van de Heilige Geest leert is ons onbegrijpelijk; doch aan wie ligt de schuld? Christus zelf heeft de allerhoogste waarheden in de eenvoudigste en kleinste zaken der wereld opengelegd, zodat het eigenlijk de grootste schande is, ze nog thans niet te weten. Doch men wil de waarheden Gods niet weten, omdat ze niet stroken met onze wensen. Zolang wij ons zelf menen te kunnen helpen, willen wij niet door anderen geholpen zijn. Aangeboden diensten zijn zelden aangenaam; zij moeten, om aangenaam te zijn, gevraagd worden, en hoe dringender zij gevraagd worden, hoe aangenamer zij zijn. Het is de oude hoogmoed der slang, welken zij aan Eva heeft overgedaan, en die wij met de moedermelk inzuigen: Gij zult als God zijn, kennende het goed en het kwaad. Vandaar komt het dat het ongeloof zegt: ‘De mens is zichzelf genoeg; hij weet wat, goed en wat kwaad is, en is zijn eigen heer om te kiezen wat hem goed dunkt.’ En dat is hij ook, maar hoe lang? Is niet de dood zijn grens, en is het niet ieder mens gezet te sterven, en daarna het oordeel? Het oordeel is het oordeel van God. Kan enig mens zich aan de dood onttrekken? En zo niet, dan ook niet aan het oordeel. En hoe kan dat oordeel uitvallen over een zondaar, die in zijn zonden heeft geleefd en in zijn zonden is gestorven? Het geweten richt hem reeds hier. God is heilig, rein en goed en de zonde is de onheiligheid, de onreinigheid, de boosheid. Hoe kunnen zij te samen wonen? Het is immers onmogelijk. En wie niet samenwonen kan met God, die derft het hoogst, het enig goed en moet noodzakelijk ongelukkig en onzalig zijn. De zonde moet weggenomen worden van de mens en uit de mens, en met de zonde zijn verdoemelijkheid. En nu, Christus neemt de zonde weg van de mens en uit de mens, en nu is er geen verdoemenis meer voor degenen, die in Christus Jezus zijn, dat is voor dezulken, die door te geloven

Christus aannemen als de enige waarachtige Zaligmaker hunner zonden. Ik ben de waarheid. De Heer zegt niet: Ik leer de waarheid, maar Ik BEN de waarheid. Het laatste willen de ongelovigen ook niet toestaan. Doch hun ontkenning is zoveel als te ontkennen, dat de zon het licht dezer aarde is. En moge men ook al van haar beweren, dat zij in zichzelf een donkere bol is, niet een licht, maar een lichtdraagster, Christus heeft niet enkel de waarheid, en Hij geeft haar niet enkel, maar Hij is de waarheid; dus de persoonlijke waarheid, de waarheid in persoon, de Waarachtige. En wie is de Waarachtige? Kan Hij een mindere zijn dan God? Zei de Heer niet zelf enige ogenblikken later: Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt? Hier ziet gij de reden, waarom de Heer de kennis van zijn persoon even noodzakelijk acht tot zaligheid, om het eeuwige leven te verkrijgen, als de kennis des Vaders, in wie de grond van de eenheid der Drie-eenheid ligt. Hij zelf was de Waarachtige met de Vader en de Heilige Geest. Ik ben het leven, het oorspronkelijk, eeuwig, zelfstandig, zalig leven, dat de grond is van alle leven, waardoor alles leeft in de tijd, en leven zal wat in eeuwigheid zal leven. Wij vragen ieder, die nog denken en gevolgtrekkingen maken kan: Zijn deze beweringen niet zo vele bewijzen, dat de Heer zichzelf openbaarde als God, geopenbaard in het vlees? Niemand komt tot de Vader dan door Mij. Hiermee verklaart Jezus God als Vader volstrekt ontoegankelijk zonder Hem, de Zoon. Alleen door Hem is God als Vader toegankelijk. Zo hebben dan de ongelovigen geen recht om God Vader te noemen. Hoe! zij verwerpen Christus als de weg, en de waarheid, en het leven, als de enige deur tot het huis Gods, als de enige toegang tot de Vader, en zij zouden God hun Vader mogen noemen? Het is een volstrekt wederrechtelijke aanmatiging. Alleen de gelovigen, alleen Gods kinderen hebben het recht en daarmee de macht ontvangen, om God Vader te noemen; alleen zij, in wie de Geest, de Heilige Geest, het leven van de Zone Gods is, mogen tot God zeggen: Abba Vader! Romeinen 8:14-16, Galaten 4:5-7. Buiten Christus is God ja een eeuwig Vader in zichzelf, maar niet in betrekking tot de zondaar. Voor de zondaar zonder Christus is God een rechter, een heilig rechter, die naar het recht oordeelt en vonnist. En nu, zo God in het recht met ons treedt, Wie zal bestaan? Daarom, zondaar en zondares, zo gij in God een vergevend, een liefhebbend, een enkel zegenend en zaligend Vader vind en wilt, kom dan tot Hem aan de hand des Zoons; zo niet, gij zult op de weg vergaan, Psalm 2:12. Indien gijlieden Mij gekend had, zo zond gij ook mijne Vader gekend hebben. De Heer maakt ook hier de kennis des Vaders afhankelijk van de kennis zijns eigen persoons. Hij zegt er mee, dat God niet gekend kan worden zo als Hij is, dan in en door Hem, de Zoon. En zo is het ook. Wij kunnen veel van God kennen uit zijn werken, want het werk prijst zijn meester. De schepping verkondigt ons een almachtige, alwijze, algoede Schepper. Doch er zijn in de schepping twee zaken, die deze heerlijk schitterende eigenschappen Gods voor ons in het duister stellen; zij zijn het lijden en de dood. Er zijn althans in de aardse van de hogere orde van bestaan spreken wij thans niet, als ons nog niet omvattende niet alleen behoudende, maar ook verwoestende krachten. Niet alleen de korenhalm, maar ook de gifplant groeit op de akker der wereld, en ik heb eens gelezen, dat iemand daarom niet wilde weten van een volmaakt bestuurder der wereld, omdat hij een onkruid kende, dat zó goed gewapend was, dat geen invloed van buiten het kon beschadigen, terwijl het koren geheel onbeschermd was. Ware het koren (zei hij) even goed tegen al de invloeden van buiten beschermd als dat nutteloos onkruid, er zou geen misgewas en gevoeglijk geen hongersnood bij enig volk kunnen ontstaan, terwijl thans, juist door het zo ligt mogelijk mislukken van de oogst der meest nodige levensbehoefte, onophoudelijk nameloze jammeren over gehele volkeren tot doodhongering toe gekomen zijn en nog komen. De man begreep niet, dat wanneer God het koren even onvatbaar had gemaakt voor het bederf, als Hij het onkruid deed, ja, als God het koren even zo van zelf had laten groeien als het onkruid groeit, de mensenwereld gelijk zou zijn geworden met de dierenwereld. Voor de os groeit het gras en voor de ezel de distel van zelf. Zij hebben het enkel te zoeken om het te vinden. Doch ontneem de mens in deze zijne aardsen zondige staat, de arbeid, de moeite, de zorg, de tegenstand en de

tegenspoed, die hij buiten zich ontmoet, en gij ontneemt hem de prikkels, die zijn verstand, zijn werkkracht en zijn werklust in beweging zetten en houden. Zie het aan de volken in de meest begunstigde landen, wat de voortbrengselen der aarde betreft, zijn zij niet de minst voortbrengende volken, wat de geest betreft? Vergelijk de noordelijke met de zuidelijke volken, en vraag waar de mens het meest mens is? Hoe! God geeft u het water overal van zelf, en het stroomt u voorbij in beken en rivieren, zodat gij het maar voor het nemen hebt, en wilt gij ook nog het brood van zelf hebben, zodat gij het ook maar voor het nemen hebt? Het ware de adelbrief uwer mensheid verscheuren, om u te plaatsen naast de dieren des velds. Nog thans, er is veel in de natuur, dat ons belet Gods heerlijke deugden in hare volheid te zien schitteren. De orkanen en de vulkanen, de oorlogen en de besmettelijke ziekten, om niet van mindere ellenden te gewagen, rukken gedurig zo vele levende, groene, bloeiende takken van de boom der mensheid, dat wij hierin met geen mogelijkheid de wijsheid en goedheid Gods kunnen zien. En daarbij komt de dood, de dood van ieder mens, van ieder bezintuigd, bewerktuigd, levend schepsel. Al wat ontstaat, vergaat ook weer, en maakt plaats voor nieuwe levens. Dat de bloem, al is zij ook nog zo schoon, verwelkt, en dat het dier, al is het ook nog zo fraai en nuttig, sterft, het is nog voorbij te zien; want de plant is onbezield en het dier heeft geen zelfbewustheid, maar dat ieder mens het leven, dat hij ondanks zich zelf ontving, ook ondanks zich zelf terug moet geven, het is een raadsel Gods, dat niemand uit zichzelf weet op te lossen. God zelf kan het alleen oplossen, en Hij zelf heeft het dan ook alleen opgelost in zijn Schrift en in zijn Zoon. In zijn Schrift, want daarin toont Hij ons de zonde als de bron van alle aardse onvolmaaktheid. In zij Zoon, want in Hem geeft Hij een nieuwe schepping zonder zonde, en daarmee zonder dood en verderf, een eeuwig onveranderlijke, heilige, heerlijke, volmaakte schepping, een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, op welke alleen gerechtigheid wonen zal, een paradijs zonder mogelijkheid van toegang voor de slang, alwaar de eeuwig nieuwe mens, naar het beeld des Zoons van God geschapen, eeuwig zalig leeft, en deelt in al de volheid Gods, een schepping, waarin God alles zijn zal in allen. Wij vragen dus: kunnen wij God kennen, zo als Hij is, buiten Christus? En van nu aan kent gij Hem, en hebt Hem gezien. De Heer gaat een schrede verder, en zegt, dat zijn discipelen in Hem niet alleen de Vader konden kennen, maar zien. Gij weet: God als zodanig is onzienlijk, wonende in een ontoegankelijk licht, in de ongeschapene heerlijkheid, die door al wat geschapen is, niet zou kunnen ingetreden worden zonder op te houden te bestaan. Verblinden wij reeds onze ogen door onophoudelijk in de zon te zien, hoe zouden wij het ongeschapen licht kunnen verdragen; maar als Vader is God ook te aanschouwen in de Zoon. De Zoon is het afschijnsel van Gods heerlijkheid en het uitgedrukte beeld zijner zelfstandigheid, Hebreeën 1:3, het beeld, het volstrekt volmaakte beeld des onzienlijken Gods. Immers er is nog een hoger zien, dan het zien met onze ogen; er is een zien in de Geest, door de Heilige Geest, waarvan de heilige zieners onder Israël reeds de voorsmaak ontvingen, toen zij, zo als Mozes en Elia, Jesaja en Jeremia, Ezechiël en Daniël, en nog zo vele anderen, de heerlijkheid Gods zagen in een mate, als voor de lichamelijke ogen onmogelijk en dodend zou geweest zijn. Opmerkelijk zijn in dit opzicht de woorden des Heeren: Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien. Ook deze: Niemand kent de Zoon dan de Vader, en niemand kent de Vader dan de Zoon, en wie het de Zoon zal willen openbaren. Zo kan en zal dan de Zoon, die de Vader ziet, in en door zichzelf de Vader laten zien aan de zijnen. Fillipus zei tot Jezus: HEERE! TOON ONS DE VADER, EN HET IS ONS GENOEG. Fillipus, horende dat de Vader gezien kan worden, sprak nu de wens uit, om Hem werkelijk te mogen zien; alsdan zou niet hij alleen, maar zouden allen tevreden zijn. Fillipus meende, gelijk wij allen menen, dat God niet gezien kan worden zonder uitwendige heerlijkheid, en zo had hij geen vermoeden, dat God gezien werd in Christus. Wij spraken zo even van een zien in en door de Heilige Geest, maar er is ook reeds bij ons een geestelijk zien, dat veel hoger gaat dan het lichamelijk zien. Hoe velen zagen de Heere Jezus als de Zoon van Maria; hoe weinigen zagen Hem als de Zoon van God. Wat was nu een hoger zien: de zinnelijke aanschouwing of de geloofsaanschouwing?

Jezus zei tot hem: BEN IK ZO LANGE TIJD MET ULIEDEN, EN HEBT GIJ MIJ NIET GEKEND? Hier zegt de Heer ons, dat het zien tegelijk een kennen moet zijn, zal het een volmaakt zien zijn. De geestelijke kennis moet dan ook de geestelijke aanschouwing voorafgaan. De kruidkenner, die een hof doorwandelt, ziet hier het narcisje en daar de anemoon, ginds de amarinth, en gij, die geen kruidkenner zijt, ziet niets dan bloemen; gij overziet ze, maar onderscheidt ze niet, en ziet ze dus onvolmaakt. Het is dus duidelijk, dat de kennis der zaak tot hare rechte aanschouwing behoort. De Heer verwondert zich over de vraag van Fillipus, en maakt het hem en de andere discipelen tot een verwijt, dat zij zo weinig vrucht van zijn nu driejarigen omgang getrokken hebben. Men zou ook zeggen, als men zo lang de aller nauwste gemeenschap gehad heeft met de Heer der heerlijkheid, die zich in al zijn woorden en in al zijn werken als zodanig betoonde, dan moest zich de volkomene overtuiging bij ons gevestigd hebben, dat er geen hogere heerlijkheid te aanschouwen is. Doch de menselijke gestaltenis des Heeren stond hen in de weg; de mens kan zich niet voorstellen, dat God zich openbaren kan als mens, en de oneindige Geest in het vlees. Fillipus, die Mij heeft gezien, die heeft de Vader gezien, en hoe zegt gij: TOON ONS DE VADER? De Zoon is de persoonlijke openbaring des Vaders. De Vader is tot ons gekomen in de Zoon. Ware er geen volmaakte eenswezenheid des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, het zou volstrekt onmogelijk geweest zijn, dat Christus, die in menselijke gestaltenis was, zeggen kon: dat Hij de onzichtbare zichtbaar vertegenwoordigde. Gelooft gij niet, dat Ik in de Vader ben en de Vader in Mij is? Hiermee spreekt de Heer zijn volstrekte eenswezenheid met de Vader uit. Een mens, in wie de volheid der Godheid lichamelijk woont, en die naar de geest, naar zijn persoonlijkheid in de volheid der Godheid leeft, die moet het wezen der Godheid deelachtig zijn. De Heer vraagt aan Fillipus: of hij dat niet gelooft? Juist omdat de menselijke natuur vóór de Godheid staat, moest de Godheid des Zoons door de discipelen geloofd worden. Het geloof nu is het geestelijk zien, waarvan wij zo even spraken. Het is het heilig geestelijk zien, het zien bij het licht van God, het zien in de geest, door de verlichting des Heiligen Geestes. Het geloof is het goddelijk gezichtsvermogen om de dingen Gods te zien. De ongelovige tijdgenoten des Heeren zagen de Heer de meest goddelijke wonderen doen, maar onderkenden ze niet als zodanig, en schreven ze in plaats van Gode, de Satan toe. De woorden, die Ik tot u spreek, spreek Ik van Mijzelf niet, maar de Vader, die in Mij blijft, dezelve doet de werken. De Heer zegt, gelijk gedurig, zo hier, dat Hij zichzelf niet wil beschouwd hebben, dan in de volstrekte afhankelijkheid van de Vader. Alleen de Vader in Hem, is zijn Godheid. Hij wil echter ook tegelijkertijd, dat men de Vader niet beschouwe buiten Hem, zonder Hem. Zij zijn met de Heilige Geest één, volstrekt één, onafscheidelijk één. Gelooft Mij, dat Ik in de Vader ben, en de Vader in mij is, en indien niet, zo gelooft Mij om de werken zelf. De Heer had zich op tweeërlei bewijs beroepen: op hetgeen Hij sprak en hetgeen Hij deed. Beiden, zijn woord en daad waren onmiskenbaar goddelijk; doch de woorden des Heeren, hoe goddelijk in zichzelf, konden als menselijk beschouwd worden, omdat zij ten dele door de discipelen nog niet begrepen werden, en ten dele nog niet vervuld waren. Maar de wonderen waren op en in zichzelf de goddelijke zegels van zijn woorden, van geheel zijn persoonlijkheid en van geheel zijn zending. Daarom zei de Heer zoveel als: ‘Indien gij mijn mondelinge verzekering, dat de Vader één is met Mij en Ik één ben met de Vader, niet gelooft, zo gelooft Mij om der wille mijner werken.’ Gij weet, dat de daden, die wij wonderen noemen, door de Heer zijn werken genoemd worden. Weer een bewijs zijne Godheid. Als een koning als koning handelt, dan zegt hij niet: ‘ik doe koninklijke daden’, dat laat hij anderen zeggen; hijzelf zegt: Ik heb mijn werk gedaan. Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden. Dat amen, amen des Heeren is de inleiding tot en de voortzetting van de aller gewichtigste mededelingen en beloften, die de Heer voor zijn discipelen ten afscheid bestemd heeft. Die in Mij gelooft, de werken, die Ik doe, zal hij ook doen. Welk een volkomen gelijkstelling van de discipelen met Hem, de Heer! Gelijkstelling in persoonlijkheid is onmogelijk Hij is de enige, eeuwige Zoon des eeuwigen Vaders; doch gelijkstelling in werken

is mogelijk, en zou Hij geven. Ook hier blijkt de waarheid van het woord des Heeren, dat hoe groot Johannes de Doper ook ware, de minste in het koningrijk Gods groter was dan hij Johannes deed geen wonderen, de discipelen deden ze, en zouden ze voortaan doen in de plaats van Jezus. En zal meer doen dan deze. Hoe! De discipelen zouden meer doen dan de Meester! Ja, gij hoort het. De nederigheid van de Heer is zijn heerlijkheid in zijn menselijke, knechtelijke gestalte. Hij geeft zijn discipelen, in de werken, de meerderheid. Hij nam voor zich de eerstelingen, de kiemen, de voorproef; Hij zaaide, zijn apostelen zouden maaien. Fillipus, Petrus en Johannes bekeerden Samaria, de Heer slechts één Samaritaanse vrouw uit Sichar en enkele harer stadgenoten. De Heer sprak niet in vreemde talen, zo als de Apostelen op de Pinksterdag, en reisde niet door geheel de wereld, zoals Paulus. Hij kon zijn oprechte gelovigen tellen, en het hoogste getal er van wordt ons vermeld als te zijn meer dan vijfhonderd, en op de prediking van Petrus werden op eenmaal toegedaan drieduizend zielen. Doch deden de Apostelen dat meerdere uit zichzelf? Neen, uit zijn hoedanigheid trokken zij hun hoeveelheid. De wonderen, die de Apostelen wrochten, geschiedden in de naam des Heere Jezus Christus, en er wordt eens voor altijd van de Apostelen gezegd: Zij uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heer wrocht mee, en bevestigde het woord door tekenen en wonderen, die daarop volgden. De bedeling bracht die meerdere werken der Apostelen mee. De Heer kwam om de verzoening der zonden teweeg te brengen door zijn dood aan het kruis; de verzoening volbracht zijnde, en de Heer opgestaan zijnde, opende nu het verstand zijner discipelen, opdat zij de Schriften verstonden, en zei tot hen: Alzo is er geschreven, en alzo moest de Christus lijden en van de doden opstaan ten derden dage, en in zijn naam gepredikt worden bekering en vergeving van zonde ONDER ALLE VOLKEN, beginnende van Jeruzalem, Lucas 24:45-47. Dewijl dus de grote, volmaakte, eeuwige zoenofferande volbracht was, kon de bedeling des Heiligen Geestes met al zijn gaven en krachten volgen, en zij volgde, en de Apostelen waren de bedienaren dezer bedeling. Zij moesten door goddelljke tekenen bewijzen, dat hun getuigenis aangaande de Heer, van hetgeen zij van Hem gezien en gehoord hadden, de waarheid, de volstrekte waarheid, de waarheid uit God was. Met hun dood verviel dat mondeling getuigenis, en vervielen die zichtbare geloofsbrieven vanzelf; de tekenen en wonderen hielden op, Want de grondslagen der gemeente van Christus waren door de enige daartoe geroepene bevoegde bouwmeesters gelegd, en nu nam de Heilige Geest het werk van de opbouw der gemeente alleen op zich, en dat geschiedde middelijk en onzichtbaar. Niet dat er geen wonderen na de leeftijd der Apostelen geschied zijn, of nog geschieden, wie zou het, durven beweren? Maar om een woord van onze tijd te gebruiken, zulke wonderen zijn voor de kerk van Christus officieuze (vriendschappelijk meegedeelde), geen officiële (wettelijk, van hoger hand meegedeelde) berichten. Alleen het gepaard gaan van de Heilige Schrift met de wonderen, alleen het opnemen van het verhaal der plaats gehad hebbende wonderen door de Heilige Schrift maakte ze tot officiële wonderen. Daarom kan ieder gelovige de bijzondere tussenkomsten des Heeren ondervinden, die hem even zo volstrekte en ware wonderen zijn, als in de Schrift vermeld worden; doch zij zijn zijn bijzonder eigendom, en het verhaal er van kan velen tot grote zegen zijn; maar het is geen eigendom der gemeente, der gehele gemeente, der kerk van Christus. De Heer zou na van hen te zijn heengegaan door zijn discipelen meer werken doen dan Hij persoonlijk deed. En hebben de Apostelen en Evangelisten niet ook door hun geschriften veel meer gedaan dan zij persoonlijk deden? Zijn hun geschriften, door de Heilige Geest tot Heilige Schrift gesteld, niet door al de eeuwen der Christelijke kerk in die kerk de kandelaren geweest, waarop het licht van God onophoudelijk en onvernietigbaar brandde? De Heer zelf schreef niet; gij gevoelt, dat zou niet gevoegd hebben: dit behoorde tot het bestuur des Heiligen Geestes. Deze is de Auteur van alle auteurs; Hij kiest zijn schrijvers en geeft hun zijn voorschriften. Ook thans nog blijft er een kleine afspiegeling van deze grote zaak. Hoe menig gelovige werkt door zijn voorschriften, die ofschoon niet onfeilbaar, nog thans kennelijk de vruchten zijn van de verlichting des Heiligen Geestes, veel meer na zijn dood dan bij zijn

leven. Hoe velen er van, ofschoon eeuwen oud, strekken ons nog heden tot verlichting, tot vertroosting, tot versterking in het geloof en in de godzaligheid! Wie zou de schriften van, Augustinus, van Luther, van Calvijn en van zo vele andere eerste meesters in de kunst van uitlegging en toepassing des Woords van God willen missen? Doch daarom moeten wij het ook niet voor zulk een groot verlies houden, als God grote lichten uit zijn kerk wegneemt. Het geschiedt enkel om er andere voor in de plaats te stellen. Eén mens gaat één weg. Wij trekken een klein kringetje rondom ons, groot genoeg voor onze persoon, maar niet groot genoeg voor het koningrijk van God; daarvoor moeten altijd andere, wijdere kringen getrokken worden. Wij hebben spoedig uitgesproken en alles gezegd wat wij weten, en dan moeten wij herhalen wat wij reeds meermalen zeiden, en worden vervelend voor anderen en ten laatste ook voor ons zelf. En dan roept God ons, en wij moeten heengaan, opdat er anderen voor ons in de plaats komen, die voortzetten wat onze voorgangers en wij op onze wijze en naar ons vermogen hebben voortgezet; anderen, die hogere verlichting des Heiligen Geestes ontvingen, dan wij ontvangen hebben; want gij gelooft immers met mij, dat de Heilige Geest naar het gestelde doel voortgaat en vóórgaat, en de gelovigen Hem doet volgen? Niet dat er nieuwe waarheden in plaats van de oude verkondigd kunnen worden; neen, de Schrift is goddelijk volledig, maar deze onuitputtelijke goudmijn der goddelijke waarheid moet altijd dieper worden uitgegraven. Op deze wijze moet de gemeente komen tot de enigheid des geloofs en der kennis van de Zone Gods, tot een volkomen man, tot de mate van de grootte der volheid van Christus, Efeziër 4:13. Want Ik ga heen tot mijne Vader. Hier geeft de Heer de reden op, waarom zij meer zouden doen dan Hij zelf gedaan had. Eerst na zijn verhoging uit zijn vrijwillige vernedering, eerst van de troon zijner heerlijkheid aan de rechterhand zijns Vaders kon en zou Hij hun de Heilige Geest toezenden, en door deze zouden zij meerdere werken doen dan Hij. Dat zou voor hen zijn, wat het neervallen van Elia's mantel bij diens opvaart voor Elisa was. Twee delen van zijn Geest zouden ook op hen rusten. Toen dan ook de Heer ten hemel gevaren was, waren de discipelen blij. Waarom? Omdat zij in hun harten reeds aanvankelijk door de Heilige Geest gevoelden, dat de Heer thans voor hen was en eeuwig zijn zou, wat Hij tot nu toe niet ten volle geweest was en niet kon zijn: hun Heer en hun God, hun wijsheid en hun moed, hun volkomene verlossing en volmaakte zaligheid. En zo wat gij begeren zult in mijn naam, dat zal Ik doen. Mochten de discipelen bij al het meerdere, dat zij in zijn kracht doen zouden, nog iets meer behoeven of begeren, zij hadden het maar te vragen in zijn naam en het zou hun geworden. De Heer zelf zou het hun geven. Opdat de Vader in de Zoon verheerlijkt wordt. Terstond geeft de Zoon de eer aan de Vader. Des Zoons eer is des Vaders eer. Zij zijn met de Heilige Geest één in wezen, één in liefde, één in heerlijkheid. Zo gij iets begeren zult in mijn naam, Ik zal het doen. De Heer herhaalt dit woord, en Hij zal het straks nog eenmaal doen, omdat het de discipelen voorschrijft te bidden, als zijn gemachtigden. Als men in iemands naam een verzoek doet, of een zaak meedeelt, dan is men door hem daartoe gemachtigd. Zó waren de discipelen door de Heer gemachtigd om alles, wat zij nodig hadden, te vragen. Hieruit vloeit vanzelf, dat alleen de zaken, die de Heer en zijn koningrijk aangaan, door de discipelen konden begeerd worden, met de volstrekte zekerheid van door de Heer verhoord te zullen worden. De discipelen hebben dan ook zeldzaam een voorbeeld gegeven, dat zij in hun bijzondere belangen tot de Heer baden, ofschoon zij dit zekerlijk meermalen gedaan hebben, en wij dit ook moeten doen, maar met onderwerping aan des Heeren welbehagen wat de verhoring betreft. Indien gij Mij liefhebt, zo bewaart mijn geboden. De Heer had tot zijn discipelen gesproken van hun liefde tot elkander, als het oogmerk van hun discipelschap; thans spreekt Hij van hun gehoorzaamheid als het kenmerk hun liefde tot Hemzelf. En hoe gezegend is deze uitspraak des Heeren! Hoe velen zoeken de liefde tot Jezus in een gevoel van het hart, dat niet altijd in de gelovige gevonden wordt. Wij kennen de zinnelijke liefde der Roomsen, die zich openbaart in uitdrukkingen en handelingen, aan de aardse, hartstochtelijke liefde ontleend. Maar de Heer wil niet zinnelijk, maar geestelijk, niet aards, maar hemels, niet bloot menselijk, maar goddelijk-menselijk

bemind worden. Zeker, Hij wil met het hart en van harte bemind worden, en men kan Hem niet genoeg aldus beminnen; maar gehoorzaamheid is de proef der liefde tot Hem, waardoor zij hare echtheid bewijst. Zijn geboden te houden, uit liefde tot zijn persoon, ziedaar wat de Heer van de zijnen vraagt. Hij wil niet, dat wij in de binnenkamer blijven in gebed en overdenking; ook niet, dat wij in de kerk blijven ter godsdienstoefening; neen, Hij stoot ons van daar gedurig uit in de wereld, om daarin al zijn geboden te volbrengen. Het is een eenzijdige en daarmee verkeerde richting, de godsdienstigheid te zoeken in het afsluiten van de wereld. Zekerlijk is het liefelijk in de binnenkamer; daar is geen aanleiding tot zonde, veelmeer een aflegging van zonde; daar treedt men met pantoffels op het vloertapijt, en weet men niets van de bezoedeling des wandelaars op de beslijkte straat; maar is dit leven, of niet veel meer een verpozing van het leven? Zeker, als wij ons afzonderen, dan kunnen wij naar iets begeerlijks trachten en ons mengen in alle bestendige wijsheid (Spreuken 18:1), en dan weerspreekt de Heer ons niet en verwijt Hij ons niet, maar geeft Hij ons integendeel volop te genieten. Dit liefelijk rusten in God is ons óók vergund, ja geboden; doch in deze bedeling mogen wij niet op de Thabor blijven; wij moeten weer neerwaarts, naar de gewone vlakke weg. Wij moeten tot de wereld terugkeren, om te tonen dat onze verborgen omgang met God waarheid was, of liever om te ondervinden, hoe nodig het is, dat wij vóór en na het in het openbaar handelen met de mensen, in het verborgene spreken met God. En Ik zal de Vader bidden. De Heer vraagt geen gehoorzaamheid aan zijn geboden uit onze eigen kracht; Hij weet en straks zal Hij het zeggen, dat wij buiten, zonder Hem, niets kunnen doen. Daarom zal Hij de Vader bidden om de Heilige Geest voor de zijnen. Bidden. Zo even had de Heer gezegd: 'Ik zal doen, wat gij vraagt.' En nu zegt Hij dat Hij voor hen bidden zal. Gij ziet, dat het hun Heer zijn, en zijn afhankelijk zijn van de Vader: die hoogheid en die nederigheid gedurig zo innig in des Heeren woorden verbonden worden, dat zij onmogelijk te scheiden zijn. En Hij zal u een andere Trooster geven. Welk een liefelijke benaming voor de Heilige Geest. Troost onderstelt droefheid. Er zou weldra een grote scheiding plaats hebben. De Heer zou hen verlaten, maar daarom zou Hij hen niet alleen laten. Was Hijzelf tot nu toe de troost en vreugde zijner discipelen geweest, de Vader had nog een andere Trooster te zenden in de plaats zijns Zoons, de Heilige Geest: deze zou hen troosten over het gemis, over de afwezigheid van de Heer tot zolang Hij weerkomt; alsdan zou de bediening des Heiligen Geestes als Trooster ophouden, en Hij enkel de blijdschapgever in de gelovigen zijn. Thans is alles nog gemengd. De kerk is een weduwe, die onophoudelijk verdrukt wordt, en daarom ook onophoudelijk dag en nacht tot de rechtvaardigen rechter roept om recht, en de gelovige verblijdt zich in de Heer, maar heeft daarbij zo velerlei droefheden, dat Hij tot de rechte vreugde niet komen kan. Trouwens, waar geen behoefte is, is ook geen vervulling van behoefte. Alleen hij, wie de afwezigheid van Christus een gemis is, en alleen hij, die droefheid heeft naar God, ontvangt van Godswege de Heilige Geest als de Trooster. Opdat Hij bij u blijft in eeuwigheid. De belofte des Heiligen Geestes, wij hebben het gezien, is de inwoning Gods in het hart van de mens. Daarom is de Heilige Geest niet zichtbaar, niet hoorbaar, en ook niet zinnelijk gevoelbaar, maar kennelijk uit zijn werkingen, uit zijn vruchten. De Heilige Geest is geestelijk in ons, wat het bloed natuurlijk in ons is. Voelen wij de omloop des bloeds? Neen, maar de minste wond openbaart de aanwezigheid van het bloed in ons en zijn tegenwoordigheid in ieder deel van ons lichaam. En wat is de vrucht er van? De onderhouding des levens. Wij leven; iedere klopping van ons hart zegt ons: dat het bloed zijn loop volbrengt. Zo ook voelen wij de Heilige Geest niet in ons hart, maar elke wonde, die door de zonde van onszelf of van anderen aan dat hart wordt toegebracht, doet de aanwezigheid des Heiligen Geestes kennen, door droefheid over onszelf, voor God, en door toorn tegen de zonde. Zo gij dus zeggen kunt, dat er geestelijk leven in u is, hoe zwak het dan ook zij, dan is er genade in u, dan is God in u, dan is de Heilige Geest in u, want geestelijk leven zonder de Heilige Geest is ondenkbaar. En nu weet gij wat het geestelijk leven is. Het is het leven, dat uit God is en zich uitstrekt naar alles wat goddelijk is, dat uit Jezus is, en zich uitstrekt naar alles wat van Jezus is, dat uit de

Heilige Geest is, en zich uitstrekt naar alles wat des Heiligen Geestes is. Opdat Hij bij u blijft in eeuwigheid. Wel zullen zijn bedelingen veranderen bij de gelovigen, maar Hijzelf zal onveranderlijk bij hen blijven in eeuwigheid. Immers Hij is de goddelijke natuur, die de gelovige deelachtig gemaakt wordt, 2 Petrus 2Pe 1:4, de nieuwe inwendige mens, die bij het dagelijks afnemen van de oude uitwendige mens, van dag tot dag vernieuwd wordt. De Heilige Geest, eenmaal door ons deelachtig geworden, verlaat ons niet meer, maar gaat met ons door de dood heen in het volle leven Gods. Daarom maakt geen gelovige zich ongerust, alsof hij de Heilige Geest zou kunnen verliezen. Zolang het geloof niet ophoudt, is de Heilige Geest in hem tegenwoordig, en in de dood verandert Hij het geloof in aanschouwen. Namelijk de Geest der waarheid. De Heer had gezegd: Ik ben de waarheid. Tot de Vader zal Hij zeggen: Uw woord is de waarheid, en nu zegt Hij: 'De Geest, dien Ik voor u van de Vader bidden zal, is de Geest der waarheid. De waarheid staat tegenover de leugen. Er is een Geest der waarheid en er is een geest der leugen. De Geest van God is de Waarheid, en niets dan waarheid, en haat de leugen met een eeuwige, onverzoenlijke haat. Wat zeggen dan sommigen nog, dat er geen volstrekte waarheid in de wereld is, dat niemand de gehele waarheid kent, en ieder blij mag zijn, zo hij er een klein stukske van machtig worden kan. Zulke woorden bevatten een schromelijke verwarring van denkbeelden. Al heb ik de zon niet in mijn hand, heb ik daarom de zon niet met al het licht en al de gloed, die zij mij geven kan, en die ik behoef om er bij te leven, te zien en te werken? Evenzo heeft de mens de waarheid Gods, in de Christus Gods, in de Geest Gods, in het Woord Gods. 'Zo iemand wil Gods wil doen, die zal van deze leer bekennen of zij uit God is, dan of Ik van Mijzelf spreek,' zei de Heer. Die zou erkennen dat de leer van Jezus waarheid is. En wat is nu de leer van Jezus? Is het niet zijn onderwijs in de waarheid, in waarheden, die met elkander samenhangen, en dus een stelsel van waarheden uitmaken? En is dat zo, waarom wil men dan de mensen diets maken, dat men zonder de waarheid Gods te kennen, haar in het leven kan uitdrukken? Welke de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet. De wereld ligt in het boze, hoe zou zij het heilige kunnen ontvangen, zolang zij wereld is, zolang zij in het boze liggen blijft? Tot zo lang heeft de wereld geen oog dan voor het zichtbare, geen gevoel dan voor het zinnelijke, geen kennis dan van het aardse, geen ijver dan voor het menselijke. Eerst wanneer de mens het boze, dat van de wereld zijn deel is, van hem weggenomen ziet, in Christus door het geloof, kan Hij de Heilige Geest ontvangen, en ontvangt Hij die, als het zegel zijns geloofs, en als het onderpand zijner toekomstige erfenis, of hetgeen hetzelfde is, van de vervulling van al Gods beloften aan hem. Maar GIJ kent Hem, want Hij blijft bij ulieden, en zal in u zijn. Het is zoveel alsof de Heer zegt: Gij zult Hem bij ondervinding kennen. Aan zijn blijvende invloed zult gij zijn wezenlijke inwoning bij u onderkennen. Och er ontbreekt nog zoveel bij ons. Het kennen van de Heilige Geest in ons staat bij ons nog op zulk een lage trap; wij maken er zo weinig werk van, en toch van deze kennis hangt zoveel levensvreugde en zoveel levensdroefheid af. Als wij ons meer oefenden in deze kennis, wij zouden de Heilige Geest niet zo dikwijls bedroeven, tegenwerken, wederstaan, als wij nu doen. De Heilige Geest is onophoudelijk werkzaam om ons te heiligen, om al het onreine in ons te dempen, te doden, en verhinderen wij Hem in deze arbeid, door het onreine tot ons toe te laten, dan bedroeven wij Hem, en dan bedroeft Hij ons. Het is bijzonder de Heilige Geest, die tot ons zegt: Wees heilig, want Ik ben heilig. Ga uit mijn volk, van het grote Babylon, opdat gij aan hare zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij van haar plagen niet ontvangt. Want gij zijt de tempel van Mij, de levende God. Ik zal onder ulieden wandelen, en Ik zal uw God zijn, en gij zult mij een volk zijn. Daarom gaat uit het midden van hen en scheidt u af, en raakt niet aan wat onrein is, en Ik zal ulieden aannemen, en Ik zal u tot een Vader en gij zult Mij tot zonen en dochters zijn, 1 Petrus 1:16, Openbaring 18:4, 2 Corinthiërs 6:16-18. Wij kunnen met de Schrift de Vruchten des Heiligen Geestes, de werkingen, waaruit Hij te onderkennen is, samenvatten in de woorden geloof, hoop en liefde. Wie in het vlees geworden en in het beschreven Woord van God gelooft, die hoopt op God voor tijd en eeuwigheid, en die heeft lief

uit een oprecht hart en uit een rein geweten, lief, die die hem het eerst heeft liefgehad, èn de broederen, die één geloof, één hope en één liefde met hem deelachtig zijn, én alle mensen, die hij op enigerlei wijze kan dienen. Ik zal u geen wezen laten; Ik kom weder tot u. De discipelen zouden wezen worden en van zichtbaar toezicht ontbloot aan zichzelf worden overgelaten; doch het zou voor een korte tijd zijn. De Heer zou tot hen wederkomen, eerst zichtbaar, en daarna in de Heilige Geest. Hij zou dus van hen scheiden en hen toch niet verlaten. Hij zou hen ook niet aan vreemd toezicht overlaten. Hij zelf zou in de Heilige Geest bij hen zijn. Zij zouden voor de Christus in het vlees de Christus in de Geest ontvangen; ja, hoe meer Hij zich lichamelijk van hen verwijderde, hoe nader Hij geestelijk tot hen komen zou. Nog een kleine tijd, en de wereld zal Mij niet meer zien. Met des Heeren dood zou zijn zichtbare persoonlijke betrekking tot de wereld, tot de mensen ophouden. Hierin heeft de dood des Heeren hetzelfde gevolg als de dood van ieder mens. De levenden zien de gestorvenen niet meer. Doch de Heer zou ook zichtbaar in het eeuwige leven treden en uit dat leven zich openbaren aan dezulken, die, ofschoon nog niet door de dood in het verheerlijkte eeuwige leven overgegaan, nog thans met Hem het eeuwige leven als zodanig deelachtig waren. Daarom laat Hij er terstond op volgen: Maar gij zult Mij zien, want Ik leef en gij zult leven. De Heer ziet op zijn opstanding; nog thans zegt Hij niet: 'Ik zal leven', maar Ik leef. De Heer is het persoonlijk zelfstandige, eeuwige leven. Zijn dood is zijn sterven als mens, zijn opstanding is zijn herleven als mens in zijn Godheid, zodat zijn mensheid en Godheid beiden in eeuwigheid even onsterfelijk, onverderfelijk en volheerlijk zijn. En omdat nu Christus leeft, zouden zijn discipelen leven; leven niet enkel naar de ziel, maar ook eenmaal naar het lichaam. Naar de ziel waren zij reeds nu zijn leven deelachtig, zij zouden ook eenmaal zijn opstandingsleven uit de dood deelachtig worden; Want de Heer wil niets voor zichzelf alleen hebben; Hij heeft alles wat Hij heeft, voor de zijnen; zij hebben alles met Hem gemeen, uitgenomen de eeuwigheid van zijn Zoonschap, zijn eeuwige Godheid, welke niet mededeelbaar is. Overigens is Hij als de liefde, de genade, de ontferming, de barmhartigheid zelve, onophoudelijk bezig, om het zijne de zijnen mee te delen door de Heilige Geest. In die dag zult gij bekennen. Als de Heer zou opgestaan zijn, dan zouden vele dingen hun klaar worden, die nu duister waren. De Heer vordert geen dadelijk begrip van de zaken, die Hij mededeelt, maar legt ze zelf weg voor de toekomst, in welke zij eerst begrijpelijk worden. Er zijn vele dingen, die wij niet verstaan en niet verstaan kunnen, alvorens de toekomst haar licht daarop heeft laten vallen. Hoe dikwijls Willen wij reeds nu begrijpen, wat ons eerst in de eeuwigheid opgehelderd kan worden. Wij doen hiermee wat de kinderen doen, die als zij in de zomer in tuinen komen, waar de bomen vol appelen en peren staan, die dadelijk willen plukken. Zij weten niet, dat zij eerst in de herfst eetbaar zijn. Dat Ik in mijnen Vader ben, en gij in Mij, en Ik in u. Gelijk in het hogepriesterlijk gebed des Heeren bepaald om deze eenheid gebeden wordt, zo wordt hier de discipelen gezegd: dat zij na des Heeren opstanding en daarop volgende uitstorting des Heiligen Geestes, deze eenheid zouden leren. kennen. Voorzeker, niets is ook heerlijker en meer vertroostend dan de verzekering, die de Heer doet, dat Hij zo volmaakt één is met de zijnen als de Vader met Hem, en dat de zijnen zo volmaakt één zijn met Hem als Hij één is met de Vader; met andere woorden, dat Hij, de Heer, zo waarachtig mens en één met de zijnen uit de mensen is, als Hij God is en één met de Vader en de Heilige Geest. De Heer wil deze hoogheerlijke waarheid diep in het hart en het verstand zijner discipelen drukken; vandaar dat Hij er telkens op terugkomt. Trouwens op deze waarheid komt alles aan. Is de Heere Jezus Christus zo volkomen één met de zijnen als Hij één is met de Vader, zo is Hij onze volkomene vereniging en altijd blijvende eenheid met de Vader door de Heilige Geest. Die mijn geboden heeft en ze bewaart, die is het, die Mij liefheeft. Gedurig komt de Heer van de theorie tot de praktijk, van de bespiegeling tot de beoefening. De gemeenschap, die de Heer met de zijnen heeft, en die Hij met de Vader heeft, is met een andere naam genoemd, de liefde. De liefde is de band der volmaaktheid, is de enige volmaakte band tussen geesten en geesten, tussen zielen en zielen, tussen harten en harten. Wij kunnen met elkander verbonden zijn door

eerbied, en dit is de band tussen minderen en meerderen; door achting, en dit is de band tussen gelijken; door hoogachting, en dit is de band tussen de goeden; door bewondering, en dit is de band tussen de verstandigen; doch hoe schoon en aangenaam en vast al deze banden zijn, de band der liefde overtreft hen allen; deze is de innigste, zachtste en tegelijk sterkste band, die zielen bindt. De liefde is de gemeenschap met elkander in alles wat men is en heeft; zij is de gedurige uitwisseling van elkanders gedachten, gevoelens en genietingen. In de liefde leeft men met elkander, voor elkander, in elkander; zoekt men zich zelven niet meer, maar zoekt men hetgeen des anderen is. De liefde is de oorspronkelijk volle zelfbewustheid en het volle zelfbesef ook van onze geest. De geest is kracht; hij heeft en geeft dus alleen. God is Geest. Hij heeft alles en geeft dus alleen alles. God is liefde, en die liefheeft is uit God geboren, diens geest is ook een kracht, die alles van God ontvangen heeft, en dus enkel te geven heeft: Gode wat Godes is en de mensen wat des mensen is. Of is de liefde niet in zichzelf rijk en anderen rijkmakend, niet zelf gelukkig en anderen gelukkig makend? Ja, is zij niet algenoegzaam? Of ontbreekt ons nog iets, als wij in de liefde zijn en onze liefde beantwoord wordt? Beantwoord wordt. Gij ziet dus, dat de zelfgenoegzaamheid der liefde niet bestaat in het bezit van onszelf, want dat is geen liefde, maar eigenliefde; maar in het geluk en in het bezit van het geliefde. En wie kent op aarde dan ook niet het lijden der liefde, door het leed of het gemis of het verlies van de geliefde! Gods liefde is volstrekt algenoegzaam. Zij is zijn zaligheid, omdat zij alles in zichzelf heeft, en niet behoeft door enig schepsel gediend te worden; en toch is deze algenoegzame goddelijke liefde een onophoudelijke uitstroming van zegeningen en weldadigheden, eerst in de schepping, toen in de voorzienigheid, daarna in de herschepping in Christus, welke geen einde heeft, maar volstrekt eeuwig is. En waarom is deze goddelijke liefde zulk een uitstroming? Omdat zij een uitstroming en terugstroming is in God zelf, als de eeuwige en Drie-enig, want uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Uit de Vader, door de Zoon en tot de Heilige Geest is alles wat heilig en heerlijk is. Hem, de Drie-enig en Enige zij de heerlijkheid. de dank, de aanbidding in eeuwigheid! In de liefde ligt dus de gemeenschap van de Heer met ons, en van ons met de Heer. Doch in welk een vorm moet zij zich openbaren? Kunnen wij de Heer iets geven? Ja, maar alleen ons hart, en dat vraagt de Heer ons dan ook alleen in de aandoenlijke woorden: Mijn zoon, mijn dochter, geef MIJ uw hart, Spreuken 23:26. Ons hart is onszelf, is meer bepaald onze wil, onze wens, onze begeerte, onze lust. De Heer begeert onze wil in zijn dienst. Hij zegt tot ons: Behoed uw hart boven al wat te bewaren is, want daaruit zijn de uitgangen des levens, Spreuken 4:23, en Hij voegt er bij: ‘Bewaar mijn gebod, want dat is geen vergeefs woord voor ulieden, maar het is uw leven, Deuteronomium 32:47. Uw leven. Des Heeren geboden zijn om zo te spreken de gezondheidsregelen onzer ziel; door ze in acht te nemen bewaren wij de ons door God geschonken gezondheid. Zonder beeld gesproken: na onze rechtvaardigmaking moet onze heiligmaking volgen, zullen beiden zich oplossen in onze zaligmaking en heerlijkmaking. Des Heeren geboden roepen ons tot alles wat heilig, liefelijk en heerlijk is, en waarschuwen ons tegen alles wat onrein, bedroevend en onterend is. Zullen wij ze niet in ons hart bewaren als een onuitputtelijke schat, om er uit te leven al onze dagen? De Heer heeft ons lief, en toont het door ons te verlossen van de schuld der zonde, door zijn eigen dierbaar leven te geven in de dood, en Hij vraagt onze wederliefde tot Hem daarin, dat wij ons ook door Hem laten bevrijden van de macht der zonde, door zijn geboden te doen. Zouden wij Hem die wederliefde weigeren? En die Mij liefheeft, zal van mijn Vader geliefd worden. Kan hieruit iets anders afgeleid worden dan dat de Vader ons liefheeft om der wille dat wij de Zoon liefhebben? Dat de Heer dit niet rechtstreeks zegt, bracht de kiesheid mee, maar het ligt in zijn woorden. Hoe zou het ook anders kunnen zijn? Hebben ook wij niet dezulken lief, die liefhebben wat wij liefhebben? Laat iemand in een huisgezin komen, en de kindertjes geschenken geven en liefkozen, en de harten der ouders zullen hem van zelf liefhebben. En Ik zal hem liefhebben. Gij ziet de liefde is een gedurig wederkerende gemeenschapsoefening. De Heer had het eerst lief, daarom zei Hij: ‘Hebt elkander lief, gelijk Ik

u heb liefgehad.' Thans zegt Hij: 'Indien gij Mij liefhebt door mijn geboden te bewaren, zo zal mijn Vader u liefhebben, en Ik zal u liefhebben.' En Ik zal Mijzelf aan hem openbaren. De liefde heeft altijd meer te geven, kan zich op altijd krachtiger wijze te kennen geven, . Hoe inniger men iemand lief heeft, en hoe inniger die liefde beantwoord wordt, te inniger wordt de gemeenschap, te groter wordt de blijdschap, en met te meer gaven der liefde kroont men elkander. Zo is het ook tussen de Heer en de zijnen. Hoe nauwgezetter de gehoorzaamheid is uit liefde, hoe meer de Heer deze gehoorzamende liefde zal beantwoorden. Daarom moet het ons niet bevreemden, dat wij zulk een groot verschil zien onder de gelovigen, wat hun staat betreft. Er zijn onder hen zulke blijmoedige Christenen, dat wij billijk moeten denken aan de bijzondere gaven des Heiligen Geestes door hen verkregen, uit genade ja, maar in de weg hunner getrouwe beoefening van de hun toevertrouwde genade. De Heer zou zich aan die, die Hem liefhad, openbaren. Door zichtbaar aan hem te verschijnen, zo als Hij zich aan Paulus en Johannes openbaarde? Ook dit, en wie zou niet als het hoogste liefdeblijk des Heeren wensen, ook met een persoonlijke openbaring des Heeren verwaardigd te worden? O, als de Heer slechts eenmaal ons persoonlijk bij name aansprak, wat zouden wij verzekerd zijn van onze genadestaat. Het is niet te ontkennen, doch niet te verwachten. De bedeling laat het niet toe. Wij moeten geloven, en kunnen niet aanschouwen. Dat wij dan nu te sterker geloven, naardien wij minder aanschouwen; want daarmede verheerlijken wij de Heer op het hoogst, dat wij zijn woord voor even voldoende houden als zijn persoon, totdat zijn persoon zijn woord vervangt. De openbaring, die door de Heer in de tekst bedoeld wordt, is dan ook meer bepaald zijn openbaring in het hart der gelovigen, door de Heiligen Geest zo als wij aanstonds zullen zien. Judas, niet de Iskarioth, zei tot Hem: Johannes maakt deze onderscheiding, om verwarring van personen te voorkomen. Er ligt echter ook een tegenstelling in deze opmerking. Judas, de Iskarioth, zou zulk een vraag niet hebben kunnen doen, als deze Judas, de broeder van Jacobus, Lucas 6:16. Heere! wat is het, dat Gij uzelf aan ons zult openbaren, en niet aan de wereld? De discipel verstaat niet altijd de dingen, die hem door de Meester gezegd worden; het is daarom goed, dat de discipel uitlegging vraagt, waar hij ze nodig heeft. Judas wilde weten op welke wijze dit zou toegaan, hoe de Heer zich aan de zijnen in onderscheiding van de wereld zou openbaren. Jezus, antwoordde en zei tot hen: ZO IEMAND MIJ LIEFHEEFT, DIE ZAL MIJN WOORD BEWAREN; EN MIJN VADER ZAL HEM LIEFHEBBEN, EN WIJ ZULLEN TOT HEM KOMEN EN WONING BIJ HEM MAKEN. Let op de uitdrukking wij. Kan er groter gelijkstelling zijn, en daarmee groter bewijs voor de eenswezenheid van Vader en Zoon? Zult gij van de koning en u zelf sprekende zeggen: wij zullen tot u komen? Zult gij niet zeggen, of althans behoren te zeggen: de koning en ik zullen tot u komen? Ziet, aan zulke fijne trekken herkent men de innerlijke waarheid. Mochten wij er meer op letten. Het woordje wij is de uitdrukking der meest mogelijke gemeenschap en gemeenzaamheid. Wij zullen tot hem komen en woning bij hem maken. Op welke wijze? Door de Heilige Geest. Dit wordt nu en altijd als aangenomen waarheid ondersteld. Door en in de Heilige Geest vertegenwoordigt zich de Vader en de Zoon; want de Heilige Geest is de grote Mededeler van al wat de Godheid is, dus ook van zichzelf. En zo is het de drie-enig God, die uit liefde en in liefde woning maakt bij de gelovige, die als zodanig Jezus liefheeft en diens geboden bewaart. De apostel Paulus drukt dezelfde waarheid uit in de woorden: Weet gij niet, dat gij tempelen des Heiligen Geestes zijt? Bij iemand komen inwonen is het bewijs van de grootst mogelijke gemeenzaamheid en sluit de gemeenschappelijken maaltijd in; daarom zegt de Heer, Openbaring 1:20: Zie, Ik sta aan de deur, en Ik klop. Indien iemand mijn stem zal horen en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden en hij met Mij. Die Mij niet liefheeft, die bewaart mijn geboden niet. Gij weet, er is ten alle tijde veel geschreven over de kentekenen van de ware kinderen Gods, en als men die zo ten uiterste fijn uitgesponnen ziet, dan wordt het de oprechtste gelovige soms wel eens bang om het hart, door de vraag: 'Ben ik wel een kind van God? Immers er ontbreken bij mij vele van de kenmerken, die ik hier zie bijeengebracht.'

Het is ons dan alsof er een berg voor ons gesteld wordt, met de eis die over te springen. Doch dat is de eis van God niet. Wij moeten alle bergen en ook deze stapsgewijze beklimmen, en zo komen wij met de tijd er overheen. Hoeveel heerlijker is dan ook hierin de Schrift boven alle menselijke boeken. Zij is de eenvoudigheid zelf. De Heer geeft maar één kenmerk op van de liefde tot Hem: de gehoorzaamheid; en door de gedurige herinnering aan dit ene alles omvattende kenteken zegt de Heer: dat men geen verstandelijke betuigingen van eerbied voor Hem, en geen gemoedelijke aandoeningen van medegevoel voor zijn persoon en lijden moet aanzien als liefde tot Hem, wanneer dit alles niet gepaard gaat met het eerbiedigen zijner geboden, met het doen van zijn wil, welke de wil des Vaders is. Bedenkt ook, dat Hij veel, ja, alles, dat Hij het volkomene kan eisen, die ons zijn almachtige kracht (de Heilige Geest) geeft om het te volbrengen. Daarom moeten wij Paulus nazeggen: Ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft. Gij ziet dus, dat het voor ons allen, die in de Heer geloven, alleen aankomt om te vragen: Wat heeft de Heer ons geboden te doen, en hoe vervullen wij deze geboden? Niet alsof wij door de meest mogelijke getrouwe vervulling dezer geboden iets tot onze zaligheid konden bijdragen, neen, Christus, Hij alleen is onze Zaligmaker en onze zaligheid; maar als bewijs, dat wij Hem, die ons zó liefgehad heeft, dat Hij zijn leven gaf voor ons leven, wederkerig zo liefhebben, dat wij ons eigen zondig leven geven, inwisselen voor zijn heilig leven. Zonder gelijkgezindheid geen liefde. Waar de heilige Jezus komt, daar moet de onheilige oude mens heengaan, zal de heilige Jezus blijven. En nu is de arbeid des Heiligen Geestes in het hart der gelovigen niet anders dan het uitzuiveren van de oude zuurdesem des harten, dan het kruisigen van de oude mens. Doch dit houdt niet op tot in onze dood. Goed, als het maar niet ophoudt. Geheel van zonde rein kunnen wij op aarde niet worden, maar wij moeten toch altijd meer sterven in de oude mens, om te meer te kunnen leven in de nieuwe mens. Het gaat hiermee als met een schip. Geen schip, hoe hecht en dicht, dat geen water maakt. Men pompt van tijd tot tijd, en telkens maakt het schip op nieuw water. Goed, als men maar gedurig de hand aan de pomp houdt. Zo niet, het water zal de overhand nemen, en verderfelijk zijn. En het woord, dat gijlieden hoort, is het mijne niet, maar des Vaders, die Mij gezonden heeft. De Heer vergeet nooit bij zijn Godheid zijn mensheid te voegen. Hij is mens, en Hij wil het zijn, en wil het erkend hebben, en verkondigt het zelf gedurig. Als mens is Hij de gezondene des Vaders, en is niets het zijne, maar alles des Vaders. Als de eenswezende met de Vader daarentegen, is alles wat des Vaders is, ook het zijne, Johannes 16:15. Deze dingen heb Ik tot u gesproken, bij u blijvende. De Heer richtte zijn onderwijs in naar de behoefte van het ogenblik. Er waren nog vele zaken, die eerst later aan de discipelen konden worden meegedeeld. Het is dus een nietige tegenwerping van sommigen, dat men zich alleen aan de woorden van Jezus moet houden en niet aan die der Apostelen. Zij willen hiermee bijzonder de brief aan de Romeinen en die aan de Hebreeën ter zijde gesteld zien, omdat deze een verzoeningsleer ontwikkelen, die de eigengerechtige wijsheid van velen niet wil aannemen. Maar de Trooster, de Heilige Geest, welke de Vader zenden zal in mijn naam. In mijn NAAM wil hier niet alleen zeggen voor Mij, in mijn plaats, maar ook door Mij. Immers wanneer men iemand een geschenk zendt uit naam van een ander, zo is dat geschenk ook van die andere afkomstig. De Vader geeft de Heilige Geest niet buiten de Zoon om, maar door de Zoon heen; van Hem, het Hoofd, vloeit deze volheerlijke zalve neder tot op de zomen van het kleed dezes eeuwige Hogepriesters. De Heer zal het straks zelf zeggen: De Heilige Geest zal van zichzelf niet spreken; Hij zal Mij verheerlijken. Hij zal het uit het mijne nemen. Die zal u alles leren, en zal u indachtig maken alles wat Ik u gezegd heb. Hij zou nieuwe dingen zeggen en de oude reeds gezegde herinneren. De Heer gaf van alles de kiemen, het zaad; en deze zijn klein, maar de gehele oogst ligt er in. De Heilige Geest zou die kiemen en zaden bij de Apostelen ontwikkelen tot volle vrucht. Tot de indachtigmakingen des Heiligen Geestes behoren ook de toepassingen van de woorden der Schrift op onze gemoedsbewegingen en toestanden. Wie kent ze niet, die zalige ogenblikken, waarin de Heilige Geest ons woorden uit de Schrift herinnert, die volkomen gepast zijn voor

onze tegenwoordigen toestand, tot onze versterking, vertroosting, bemoediging? Wie weet het niet, dat waar ons tegenwoordigheid van geest ontbreekt, veel verzuimd en daarbij gewoonlijk het punt, waar alles op aankomt voorbijgezien wordt. Hoe dikwijls gebeurt het dat iemand, die over een bepaalde zaak denkt, zich iets wil herinneren, dat hij nodig heeft te weten, en dat voor hem in dat ogenblik van het uiterste belang is, maar dat hij niet vindt en ook niet weet te zoeken. Doch ziet, daar komt het in eens voor zijn gedachten, en nu staat alles duidelijk en klaar voor hem. Voorzeker, zulk een herinnering is verrassend en liefelijk. Doch op geestelijk goddelijk gebied is zo iets een zaak van grote heerlijkheid. Vrede laat Ik u. De Heer zegent zijn discipelen alvorens van de paasmaaltijd op te staan. Het is opmerkelijk, dat de Heer nooit het woord genade gebruikt, dan in het gebed, dat Hij de verslagen tollenaar in de mond legt, en in het antwoord aan Paulus: Mijn genade is u genoeg, want mijn kracht wordt in zwakheid volbracht, 2 Corinthiërs 12:9. Hij zelf was de persoonlijke genade, de genade in persoon; het woord zou dus, althans vóór zijn opstanding, niet in zijn mond voegzaam zijn geweest. Genade was uitgestort in zijn lippen, en alles wat Hij tot de zijnen sprak was enkel genade, schuldverzoening en schuldvergeving; doch Hij zelf sprak het liefst van de vrucht dezer genade, van de vrede der ziel. Zijn Apostelen zouden van zijn genade spreken en de gemeente zegenen met de GENADE van de Heere Jezus Christus, de liefde Gods des Vaders en de gemeenschap des Heiligen Geestes. MIJNEN vrede geef Ik u. Wat de Heer ons geeft, neemt Hij uit zichzelf. Hij is de springader des levenden waters. Wij moeten er de beken van zijn. En hoe liefelijk is het ons te weten, dat de Zone Gods alles met een iegelijk, die gelooft, delen wil, en werkelijk deelt. Is er geen vrede in ons, welnu in Hem, de Heer, is een volheid van vrede. Neemt uit zijn volheid de ene genade na de andere, of liever ontvangt ze van Hem, want Hij geeft ze u. Niet gelijkerwijs de wereld hem geeft, geef Ik hem u. De Heer ziet hier kennelijk op de gewone groet der Joden onderling, die nog heden bij hen in zwang is, en waardoor zij elkander vrede toewensen, maar niet kunnen geven. Bij de Heer is het geen blote wens als bij de mens, maar een zegen. Ook wij zeggen tot elkander goeden dag, maar daarom hebben wij nog geen goede dag. Waar echter de Heer tot ons goeden dag zeggen zou, daar zouden wij werkelijk een goede dag hebben. Voorts, de vrede, die de wereld geven kan en geeft, is stoffelijk, uitwendig en onbestendig. De vrede, die Christus geeft, is geestelijk, innerlijk, eeuwig. Zie daarom nooit bij de Christen op de deining der golven en op de stormen, die langs de oppervlakte van zijn levenszee gieren en die deze oppervlakte in beroering brengen, maar zie op de kalmte, die op de bodem van die zee heerst. Dàt is de vrede van Christus. Uw hart worde niet ontroerd, en zij niet versaagd. De Heer kende de veelvuldige moeilijkheden, waarin de discipelen niet alleen zouden komen, maar ook de gruwelijke vervolgingen, waaraan zij ten doel zouden staan. De Heer vermaant hen, dat zij dit alles buiten hun hart moeten houden, dat zij daarin zijn vrede moeten bewaren. En als hun het hart ontroerd en zij verschrikt en bevreesd mochten worden, dan moesten zij zich zijn woorden van geruststelling gelovig herinneren, en weer nieuw moed scheppen en onversaagd zijn, wetende, dat wie achter de Heer gaat, triomferend met Hem door alles heengaat, ook door de dood. Gij hebt gehoord, dat Ik tot u gezegd heb: IK GA HEEN EN KOM WEDER TOT U. De Heer spreekt niet van zijn heengaan, of Hij spreekt ook van zijn terugkomen. De Heer, wetende dat er geen troost is bij de scheiding van dezulken, die door ons bij uitnemendheid bemind worden, dan de zekerheid des weerziens, verbindt deze troost ogenblikkelijk aan deze droefheid. Indien gij Mij liefhad, zo zoudt gij u verblijden, omdat Ik gezegd heb: IK GA HEEN TOT DE VADER. Blijkbaar waren de discipelen, bij deze gesprekken des Heeren, die allen een ophanden zijnde scheiding te kennen gaven, in een neerslachtige stemming gekomen. Het ging hun, gelijk het meestal ons gaat bij de scheiding onzer gelieven. De discipelen zagen meer op zichzelf en op hun eigen verlies, dan op de heengaande Heer en de heerlijkheid, tot welke Hij inging. Het is ook zo natuurlijk. Dat onze gelieven door hun dood in de heerlijkheid zijn ingegaan, is hun winst, maar juist hun winst is ons verlies, en het gevoel van dat verlies en de gedurige herinnering er aan doet ons wenen en

treuren, en gedurig weer op nieuw treuren en wenen. Met betrekking tot de Heer echter was het anders, en daarom moest het ook anders bij de discipelen zijn. De Heer had gezegd, dat de ordeningen van het koningrijk Gods, dat de bedeling van het verbond der genade medebracht, dat Hij door de dood des kruises en door de opstanding en hemelvaart van hen heenging, maar dat Hij tot de Vader ging, om vandaar de belofte des Vaders, de zending des Heiligen Geestes aan hen te vervullen. Dus niet om zijn heengaan, maar om de vrucht er van moesten zij zich verblijden. Doch zij moesten ook blij zijn uit liefde tot zijn persoon. Indien gij Mij liefhad, zegt Hij, zo zoudt gij u verblijden, omdat Ik u gezegd heb: IK GA HEEN TOT DE VADER. Of is dat niet de rechte liefde, die zich verblijdt over de vreugde van een ander, al is het ook ten koste van ons eigen geluk? Zeker, en mochten wij bij het ontslapen onzer dierbaren dit verwijt des Heeren ter harte nemen, en ons in deze ware liefde meer oefenen. Weten wij dat onze doden in de Heer gestorven zijn, omdat zij in de Heer geloofd hebben, zo moeten wij hen, met de Schrift, met de Heilige Geest, zalig prijzen, en ons verblijden, dat zij boven ons zijn bevoorrecht, om reeds nu gekroond te zijn, terwijl wij nog in het strijdperk zijn; om reeds nu te huis te zijn, terwijl wij nog in de vreemde zijn; om reeds nu zalig te zijn, terwijl wij nog in de droefheid zijn. Vergeten wij echter niet, dat in de gelovige tweeërlei mens is: de mens der natuur en de mens Gods, die samengaan tot in de dood. De eerste kan niet anders dan blijven wenen over verliezen, de andere kan niet anders dan zich verheugen in Gods daden, zodat de Christen tegelijk bedroefd kan zijn in zichzelf en getroost in God. Konden de discipelen ophouden bedroefd te zijn, omdat hun Heer van hen weggenomen werd? Neen, maar nu de Heer hun gezegd had, dat Hij tot de Vader ging, nu moesten zij zich ook verblijden uit liefde tot de Heer, van wie zij immers niet begeerden, dat Hij op aarde in het lijden en buiten de heerlijkheid blijven zou. Het was voor de Heer zelf de hoogste vreugde te zeggen: Ik ga tot de Vader. En Hij voegt er de reden bij waarom. Want mijn Vader is meerder dan Ik. Hoe nu? Wordt hier de Godheid des Heeren niet door Hemzelf ontkend? Integendeel, zij wordt hier bevestigd. Vooreerst wordt hier de eenswezenheid met de Vader ondersteld. Zonder de onderstelling van gelijkheid, ware de vergelijking ondenkelijk; of kan een gewoon burger zeggen: De Koning is meerder dan ik? Ieder zou hem antwoorden: ‘Dat behoeft ge ons niet te zeggen, dat spreekt wel van zelf.’ Maar des konings zoon kan wel zeggen, en dien voegt het te zeggen: Mijn vader is meerder dan ik. Hier wordt gesproken van een meerderheid van betrekking, niet van wezen. Immers de Heer had vroeger zelf gezegd: Ik en de Vader zijn één. Vader en Zoon hebben enerlei natuur, maar de Zoon is uit de Vader, en dus in orde is de Vader de meerdere. Ten andere spreekt hier de Zoon als mens. Zijn menswording was een ontlediging van zichzelf, wat de uitoefening zijner Godheid betreft. Door mens te worden stelde Hij zich in dezelfde betrekking tot God zijnen Vader als ieder mens staat tot God, in de knechtelijke gestalte, en stelde Hij zijn menselijke natuur gedurig op de voorgrond, sprekende en handelende als ieder mens, die niets in en uit zichzelf heeft, maar alles uit God moet ontvangen was in deze de Vader niet meer dan de Zoon? Was dan de Vader niet volstrekt onafhankelijk, en de Zoon thans niet volstrekt afhankelijk van de Vader? Was de Vader niet enkel God, boven de geschapene natuur, en was de Zoon thans niet God geopenbaard in het vlees, in de begrensde en begrenzende menselijke natuur? Was de Vader niet in volstrekte, in onveranderlijke heerlijkheid en zaligheid, en was de Zoon thans niet in lijden, om in altijd groter lijden te komen, en ten laatste te sterven aan het kruis? Kon, moest dus niet de Zoon zeggen, zonder dat daarmee zijn eeuwige geboorte uit de Vader, zijn eeuwig Zoonschap, zijn eeuwige eenswezenheid met de Vader en de Heilige Geest in het minst werd te kort gedaan: Indien gij Mij liefhad, zo zoudt gij u verblijden, omdat Ik u gezegd heb: IK GA HEEN TOT DE VADER, want mijn Vader is meerder dan Ik. En nu heb Ik het u gezegd, eer het geschied is, opdat, wanneer het geschied zal zijn, gij geloven mag. Hoe zachtmoedig en toegevend! Hij, die als de Heer op zijn woord moest geloofd worden, laat toe, dat eerst de uitkomst de waarheid van zijn woord bevestige. Aan de andere kant bewijst het de volstrekte voorwetenschap des Heeren. Die zich op de toekomst kan beroepen,

als de getuige van de waarheid zijns woords, is de meester der toekomst. Ik zal niet veel meer met u spreken. Zo zou dan die liefelijke stem, die nu drie jaren gehoord was geworden, weldra ophouden gehoord te worden, niet alleen in het openbaar, maar ook in de apostelkring. Welk een stilte, welk een ledigheid zou dat teweeg brengen! O wie weet het niet, die dierbare ontslapenen te betreuren heeft, wat het zegt, dat de stem van de geliefde, die anders onophoudelijk door ons gehoord werd, nu nooit meer door ons gehoord wordt! Hoe is het huis er mee als uitgestorven, het woonvertrek tot een eenzame kamer geworden! Zo zou het ook de discipelen zijn. De mond, waaruit zo vele paarlen als woorden vloeien, zou niet meer tot hen spreken. Weldra zouden Gods engelen en de zaligen in de hemel zich verlustigen in het horen van zijn stem en van zijn woorden vol oneindige wijsheid, liefde, zaligheid en heerlijkheid; maar voor de aarde zou die stem ophouden te spreken. Indien nu echter de Heilige Geest ons niet de woorden, die de Heer gesproken heeft, in de Heilige Schrift had teruggegeven, hoe volkomen en onherstelbaar zou dan het verlies der gemeente door 's Heeren afwezigheid geweest zijn. Doch neen, zulk een verlies kon God niet laten plaats hebben; het voortbestaan der gemeente was er afhankelijk van; zonder de Heilige Schrift zou er geen Christelijke kerk hebben kunnen blijven bestaan. Want de overste dezer wereld komt. De overste dezer wereld, welke als wereld in het boze ligt, is de Satan, die als de oorzaak der zonde ook de macht des doods heeft, Hebreeën 2:14. Deze zou nu tot Jezus komen. Gij herinnert u, dat er na de verzoeking in de woestijn gezegd wordt: De Satan week van Jezus voor een tijd, Lucas 4:13. In de woestijn werden de Heer door de satan de eer en vreugde der wereld voorgesteld, maar Hij wees die af; thans zouden de smaad en het lijden komen, maar ook die zou Hij verachten. Gelijk het lijden bij ons doorgaans de laatste en hoogste proef is van ons geloof, zo zou het ook voor des Heeren gehoorzaamheid zijn. Hij zou gehoorzaam zijn jegens de Vader tot in de dood, ja de dood des kruises, en hoewel Hij de Zoon was, heeft Hij gehoorzaamheid geleerd uit hetgeen Hij heeft geleden, Hebreeën 5:8. Heerlijke gedachte! De Zoon, die in de eeuwigheid, in de Godheid en in de heerlijkheid eenswezens en eenswillens was met de Vader, zou des Vaders wil nu ook volbrengen in de tijd, in de menselijke natuur, in het lijden. En daar het een lijden was tot verzoening der zonde en tot wegneming van de dood, zo was het hiermee een strijden tegen de onzalige schepper der zonde en des doods: de satan. Van daar het woord des Heeren tot de Joodse overheden, die Hem gevangen namen: Dit is uwe ure en de macht der duisternis. En heeft aan Mij niets. Welk een heerlijk woord. Het is de aankondiging van des Heeren overwinning en van des satans nederlaag. Ja, de satan zou het heilig zaad der vrouw de hiel, het op de aarde rustende geringste en laagste deel des lichaams vermorzelen, maar Christus zou hem de kop, het opperste deel, het levensdeel, en daarmee geheel en al vermorzelen. Innerlijk had de satan geen vat op Christus, want Christus was de Heilige. Hij kon Christus niet meer verzoeken ten kwade, want in dit opzicht had hij reeds de veldslag verloren, zodat al zijn vazallen Christus moesten uitroepen als de Heilige Israëls; maar hij kon, als God het hem toeliet, en God liet het hem om heerlijke redenen toe, des Heeren menselijke natuur doen lijden, even als hij dat bij Job deed. Hij kon de Heer omringen niet alleen, maar doordringen met al de angsten en verschrikkingen der hel. Ja, hij kon de Heer, de Vorst des levens, doden. Dit alles werd hem door God toegelaten, even als het hem bij Job werd toegelaten, wiens leven echter gespaard bleef. Nog thans zou de satan niets aan Hem, de Heere, hebben. Hij zou de Christus niet in de dood kunnen houden; neen, deze zou stervende de sleutels der hel en des doods nemen en het paradijs openen, en ten derden dage lichamelijk, zo als Hij gestorven was, opstaan uit het graf, zeggende: Ik ben dood geweest, en zie, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen. En Ik heb de sleutels der hel en des doods. Maar opdat de wereld weet, dat Ik de Vader liefheb, en alzo doe, gelijk de Vader mij geboden heeft. Hiermee zei de Heer, dat, ofschoon zijn lijden gewrocht werd door de macht der duisternis, deze macht geheel en alleen afhankelijk was van zijn Vader en alleen door diens toelating over Hem kon komen; dat het van 's Heeren zijde enkel liefde tot de Vader was, waardoor Hij het lijden vrijwillig op zich had genomen, en dat

Hij hiermee enkel gehoorzaamheid betoonde aan de Vader, die Hem geboden had de verzoening der zonde en daarmee de behoudenis van de zondaar teweeg te brengen. Dit moest de wereld weten, want het was uit liefde tot haar geschied, Johannes 3:16, en het zou aan haar verkondigd worden. De Heilige Geest zou de wereld overtuigen, dat hare zonde is: niet in Jezus te geloven, dat zij voortaan met Gods gerechtigheid te doen heeft, en dat de overste der wereld geoordeeld is, en met hem de wereld, voor zo ver zij in het boze blijft liggen; met één woord dat des satans macht verbroken is, en geheel zijn rijk met de wereld zal ineenstorten, ten zelfde dage wanneer God zijn eeuwig koningrijk voltooien en zijn nieuwe hemel en aarde scheppen zal. Staat op, laat ons van hier gaan. Hier breekt de Heer zijn gesprekken aan de tafel af; Hij kent zijn tijd. De afstand tussen het huis van de paasmaaltijd te Jeruzalem en de hof Gethsemane zou Hem nog gelegenheid geven het gesprek te hervatten. Thans echter moest van de dis worden opgestaan. En toen zij de lofzang gezongen hadden. Deze lofzang bestond uit Psalm 113 tot en met 118, welke wij ons niet zo breedvoerig moeten voorstellen als onze rijmpsalmen. Het was zo als nu nog bij de Joden geschiedt, een zingend lezen dezer psalmen, ofschoon waarschijnlijk op een geheel andere wijze dan die nu gevolgd wordt. Liefelijk niet waar, dat ook de Heer zijn stem verenigde met het halleluja der zijnen, en dat in een ogenblik, waarin de Heer zou opstaan om het ontzettendst lijden te ondergaan. Gedurende het lijden zelf heeft de Heer geen enkele vreugdetoon gehoord, noch doen horen; daarvoor was zijn lijdenstoestand niet vatbaar. Eerst aan het einde daarvan klonk het halleluja weer in de woorden: Het is volbracht; Vader, in uw handen beveel Ik mijnen geest. Neen, het lijden van wege de zonde, het lijden des vloeks laat geen vreugdekreet toe. Men weet, dat de martelaren zongen in de vlammen. De Heilige Geest stortte zulk een overvloeiende mate van genade uit in hun zielen, dat zij de vreselijkste lichaamspijnen niet alleen niet voelden, maar dat ook hun harten vervuld waren van de hoogste blijdschap. Wij kunnen dan ook met toespeling op de naam Chrysostomus zeggen: ‘Geen gulder mond, dan die God prijst in 't midden der ellende.’ Doch het verschil tussen des Heeren lijden en dat der martelaren werd juist door één hunner (ik herinner het u slechts) volkomen klaar aangegeven, door op de vraag hoe het kwam, dat hij juichte in zijn lijden, terwijl Jezus bedroefd was ter dood toe? te antwoorden: ‘Hij leed voor ons en ik lijd voor Hem.’ Doch van alles wat bij de zijnen wordt aangetroffen zien wij de eerstelingen bij de Heer. Wat de Heer niet deed in zijn lijden, dat deed Hij in de aanschouwing van zijn lijden, een lijden Hem in al de bijzonderheden volkomen bekend. Hij hief met zijn discipelen de lofzang aan. En als zij de lofzang gezongen hadden, Gingen zij uit, en uitgaande vertrok Hij, gelijk Hij gewoon was, naar de Olijfberg. Wij zien ook hier weer, dat de Heer gewoon was, om bij het verlaten der stad allereerst naar de Olijfberg te gaan. De Olijfberg beslaat een belangrijke plaats in de Evangelische geschiedenis. Aan zijn voet opende zich het lijden, en op zijn hoogte opende zich de heerlijkheid des Heeren, door zijn majestueuze opvaart naar de hemel. En Hem volgden ook zijn discipelen. In de binnenkamer met Jezus te zijn, is zo veel als aan land, in de veilige haven te zijn, doch wij moeten naar zee, en daar is de storm, maar daarachter ook de nieuwe wereld. Des Christens leven heeft veel van eens zeemans leven; altijd is er afwisseling; nu windstilte, dan een frisse koelte, dan storm, dan mooi weer, dan regen bij stromen. Zo zou het ook nu en voortaan met de discipelen gaan. En de Heer? O, Hij zou thans met een andere vurige wagen dan die van Elia, ten hemel worden gedragen. Na uit de zaal en het huis van de paasmaaltijd te zijn gegaan, hervatte de Heer onmiddellijk het woord tot zijn discipelen.

26:36 De Heer en zijn discipelen in Gethsemane.
Jezus, dit gezegd hebbende, ging uit met zijn discipelen over de beek Kedron. Hier zien wij de uitgang en de overgang van de Heer tot zijn lijden. En gelijk wij een ogenblik stilstonden, alvorens de Heer de beek Kédron (die geestelijke Rubicon) overschreed, zo laat ons nog een ogenblik stilstaan, nu de Heer deze grens overschreden heeft. Ofschoon bij de Heer het werkdadige en lijdelijke onafscheidelijke zaken zijn, zo trad toch het werkdadige tot hiertoe op de voorgrond, en nu zal het lijdelijke meer op de voorgrond treden. Zo wij het niet te voren wisten, wij zouden billijk vragen: op welk een wijze zal dat enige leven van Jezus op de aarde voor de aarde eindigen? Doch wij weten het, en Hijzelf heeft het ons van de aanvang gezegd: Hij moest lijdend en stervend tot zijn heerlijkheid ingaan. Tot welke heerlijkheid? Tot alle heerlijkheid Gods, maar allereerst tot zijn Middelaars-heerlijkheid. Hij was gekomen om zijn volk zalig te maken van hun zonden, en daartoe was zijn leven op aarde niet genoeg, daartoe moest Hij ook lijden en sterven, en weder opstaan en ten hemel varen. Onze zonden konden niet van ons weggenomen worden, dan in de Weg van Gods gerechtigheid. Christus moest ze voor zijn rekening nemen, en Hij nam ze uit gehoorzaamheid aan de Vader en uit liefde tot ons voor zijn rekening, en betaalde ze tot de laatste kwadrantpenning toe. Aan wie? Aan zijn Vader als Rechter. Hij zou Gods recht tegen de zondaar voldoening geven en daarmede verzoening geven voor de zondaar. Christus is de Borg geworden van het eeuwig verbond der genade, Hebreeën 7:22. Een borg nu is een persoon, die zich aansprakelijk stelt bij de schuldeiser voor de schuldenaar, en die, wanneer de schuldenaar in gebreke blijft, werkelijk door de schuldeiser aangesproken en tot de betaling geroepen wordt. Een borg moet dus iemand zijn, die desgevorderd, de schuld betalen kan, dus een rijk man. Al deze vereisten waren en zijn in de Zone Gods. Hij stelde zich vrijwillig aansprakelijk voor de schuld van de zondaar, en toen deze geëist werd, heeft Hij die ten volle betaald. Gij kunt dat alles (wij herhalen ook hier wat wij vroeger zeiden) in het 53e hoofdstuk van Jesaja lezen (Jesaja 53), op een wijze zoals dit door geen sterfelijke pen of mond kan beschreven of gezegd worden. Bij het behandelen van dat hoofdstuk, en nog onlangs spraken wij reeds breedvoerig van dat lijden voor de zonde; doch wie kan ophouden er van te spreken? Het is de schat der liefde Gods, wie kan hem beschouwen zonder God er voor te verheerlijken; het is de schat onzer zaligheid, wie kan er aan denken zonder zich er in te verlustigen? Al kunnen wij de diepten van Gods liefde niet peilen, toch kunnen wij met de engelen niet nalaten te begeren er telkens in neder te zien. Doch ook hier wordt het licht der zon van Gods heerlijkheid beneveld door de wolk der menselijke waanwijsheid. Men zegt: ‘Men kan wel geldschulden, maar geen zedelijke schulden voor een ander betalen?’ Doch, waarom niet ook zedelijke schuilden? Immers, omdat wij geen zedelijke rijkdom hebben, maar zelf arm en vol schulden zijn, terwijl Christus, die een eigen gerechtigheid van eeuwigheid had, zich door zijn volmaakt volbrengen van de wet Gods, als mens, nog een tweede gerechtigheid verwierf voor ons. Zeker, een arm man kan geen borg zijn voor een ander; het borgschap, wij zeiden het zo even, onderstelt rijkdom, genoegzame rijkdom om al de schuld, waarover de borgstelling gaat, te kunnen voldoen. En wat geeft iemand bij ons het recht borg te zijn voor een ander? Omdat hij vrijheid heeft, zijn geld te besteden op welke wijze hij wil. Welnu, Christus had de vrije beschikking over zijn leven, en omdat Hij dit had, kon Hij het geven voor het leven der wereld, Johannes 6:51. Zeker, God heeft gezegd: de ziel, die zondigt, die zal sterven, Ezechiël 18:4,20. Maar sterven dan de zondaren niet? Heeft Christus de lichamelijke dood vernietigd in die zin, dat het vonnis Gods: Stof zijt gij, en tot stof zult gij wederkeren, is opgeheven? Immers niet; wij allen zijn opgeschrevenen ten dode, en wij allen sterven. Doch er is een verlossing uit de dood en van de dood, en het recht daartoe kon Christus verwerven en heeft Hij verworven, door zichzelf in de plaats te stellen van allen, die door Hem tot God gaan, van al de zijnen. Zeker brengt dit verworven recht mede, dat de zondaar ook verlost kan worden van de dood, in die zin, dat hij, zonder te sterven, in een ogenblik des tijds veranderd kan worden in een kind der eeuwigheid, zoals Henoch en Elia;

doch dit zijn uitzonderingen op de regel: dat alle mensen moeten sterven, en de uitzonderingen heffen de regel niet op, maar bevestigen die. Als Christus nu niet zo waarachtig God was, als Hij mens is, Hij zou de mens diens zonden niet hebben kunnen afnemen; want hoe zou een schepsel het lijden, dat Hij met die zonde, als haar gevolg, op zich nam, hebben kunnen doorstaan? Hoe zou hij de vloek over, de toorn Gods tegen de zonde hebben kunnen lijden zonder daarin te bezwijken? En als Christus niet zo waarachtig mens was, als Hij God is, hoe zou Hij de zonde op zich hebben kunnen nemen en hebben kunnen lijden en sterven? De Godheid als zodanig is eeuwig gescheiden van zonde, van lijden, van dood. Alleen als Godmens kon de Zone Gods zich zo waarachtig en zo volmaakt verenigen met de menselijke natuur, als Hij verenigd is met de goddelijke natuur; en zo ontmoeten in Hem de Godheid en de mensheid elkander in ene eeuwige betrekking, in een eeuwig verband of verbond van liefde. Waarom? Omdat de menselijke natuur in Christus heilig, volstrekt heilig was. Doch hoe kan nu de zondige, de onheilige menselijke natuur in diezelfde eeuwige liefdebetrekking tot de goddelijke natuur komen? Daardoor, dat de menselijke natuur van Christus ingaat tot de onze. En hoe kan dit geschieden, zonder in te gaan tot onze schuld, tot onze vloek, tot ons lijden, tot onze dood? Door mens te worden, en door heilig mens te zijn en te blijven, heeft Christus vanzelf het recht over geheel de mensheid verkregen: Hij is haar wettig Hoofd, want Hij is de ware, de heilige mens. Hij staat boven alles, en is daarmede boven allen, de ware Koning der mensheid. Doch die mensheid is onheilig, ligt in de zonde, ligt onder de vloek, is in de macht van een vreemde. De wereld heeft een overste, en deze sterk gewapende bewaart en bewaakt zijn roof. Zo moet dan die geweldhebber des doods bestreden, overwonnen en diens roof hem ontnomen worden. Hoe kan dat geschieden? Door hem zijn recht te ontnemen. De satan heeft recht op ons, omdat wij zondaren zijn, en zo hij geen recht op ons had, hoe zou God hem als overste der wereld dulden? Dat recht en daarmede zijn rijk en heerschappij moeten hem ontnomen worden, en dat recht heeft Jezus hem ontnomen en het uitgesproken in de woorden: Ik ben dood geweest en zie, Ik ben levend, Amen! en Ik heb de sleutels der hel en des doods, Openbaring 1:18. Dat de satan diens recht op de zondaar niet kon ontnomen worden dan door het lijden en sterven van de Zone Gods, heeft zijn reden in de aard van dat recht. In de zonde, door de mens begaan, en daarmede in de vrijwillige gehoorzaamheid van de mens aan de satan, lag de kracht van dat recht, en er kan geen recht te niet gedaan of opgeheven worden dan door een hoger recht. Het recht van gratie is boven het strafrecht en heft dat op. Dat de satan de overste der wereld is, behoort tot het strafrecht van God over de mens. De satan is slechts de uitvoerder van het strafrecht van God over de mens, en hijzelf is aan hetzelfde strafrecht onderworpen; want God alleen is Rechter, en in Hem alleen is het strafrecht en het recht van gratie; want Gode zijn alle dingen mogelijk en Hij is zowel heiligheid als liefde, en zowel liefde als heiligheid. Doch wij herinneren ook hier, wat wij vroeger opmerkten, dat alles wat in God is, geopenbaard moet worden, zal het voor het schepsel bestaan. Gods genade is een overtreffen Gods van zichzelf in zijn liefde. God heeft het heilige vanzelf lief, doch waar Hij genade bewijst, wordt schuld ondersteld. In plaats dus van de onheilige mens te straffen, bewijst Hij hem zijn gunst. Waardoor? Door het recht van gratie, dat Hij heeft, door de liefde en het recht te paren, te verenigen. Dit alles is in God van eeuwigheid tot eeuwigheid, want niets wordt in God, maar alles is, en in Hem is geen schaduw van omkering. Doch hoe openbaart zich nu uit God die vereniging van recht en liefde, dat recht van gratie voor ons, aan ons? Door Christus. Hij is de openbaring van alles wat in God is voor het schepsel. Hij maakte Gods genade mogelijk voor ons. Hij deed haar voor ons bestaan, bracht haar voor ons tot stand. Hij bracht de genade uit God tot ons in zijn eigen persoon, en zonder Hem zou er voor ons geen genade zijn. Hij is de persoonlijke genade voor de zondaar, de Zaligmaker, die zijn volk zalig maakt van hun zonden. Zijn naam is de enige naam, onder de hemel gegeven, waardoor wij kunnen zalig worden, en buiten Hem is er geen verzoening en vergeving van zonde, en komt niemand tot de Vader. Zo is dan Christus (wij herhalen wat wij reeds vroeger zeiden, omdat

wij het niet te duidelijk kunnen maken) de persoonlijke openbaring van Gods recht èn van Gods liefde jegens de zondaar; van Gods recht door als mens alles aan zich te laten geschieden, wat het strafrecht Gods de zondaar oplegt; van Gods liefde, door de schuldige in Christus zijn schuld niet toe te rekenen, maar te vergeven; door de goddeloze in Christus niet te verdoemen, maar te rechtvaardigen. Christus stelde zich dus in de plaats van de zondaar, en door alles door te staan wat Gods strafrecht van de zondaar eist, hief Hij dat recht op in zijn eigen persoon. Voor wie? Voor een iegelijk, die één persoon met Hem uitmaakt, voor de zijnen, voor allen, die Hem als hun Zaligmaker aannemen, voor allen die geloven. En wie zijn zij, die geloven, die met Christus één persoon uitmaken? Die genade hebben, die delen in het leven van de Zoon van God, die de Heilige Geest hebben ontvangen. Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn: die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest, Romeinen 8:1. Gij ziet, wij komen telkens weder terug tot de waarheid, dat de Zone Gods door de Vader gesteld is tot het Hoofd ener nieuwe, heilige, heerlijke, zalige, eeuwige mensheid uit de oude, zondige, ongelukkige, stervende mensheid. Ieder zondaar en elke zondares, die door Jezus schuldverzoenend zich laat reinigen, is rein, en behoort tot de geheiligde mensheid, behoort tot Christus, het Hoofd der geheiligde mensheid, en heeft van nu af deel in de eeuwige, onveranderlijke liefde des Vaders, de genade des Zoons en de gemeenschap des Heiligen Geestes. Zij, die buiten Christus blijven, die Hem als hun Zaligmaker blijven verwerpen, blijven in hun zonden en onder het oordeel Gods. Die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem, Johannes 3:36. Hier valt dan ook een dubbel helder licht op het woord des Heeren: Ik heilig mij zelven voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid, Johannes 17:19. De Heer zeide er niets minder mede, dan: ‘Ik, de Heilige Israël’s, zal, door voor de zonde te lijden en te sterven, Mij tot het Hoofd der heilige mensheid stellen, opdat zij allen, die in Mij geloven, waarlijk geheiligd mogen zijn.’ Wij komen dus ten laatste tot de waarheid der Schrift: dat de Zone Gods, door de menselijke natuur aan te nemen, alles aannam wat aan de menselijke natuur verbonden is, uitgenomen de zonde als daad; want Christus was de Heilige en moest de Heilige zijn en blijven, zou Hij de menselijke natuur kunnen ontzondigen; maar Hij nam op zich de zonde als schuld, de gevolgen der zonde, het lijden, de dood, en Hij nam ze weg door te lijden en te sterven, en uit de dood weder op te staan als de mens zonder zonde, zonder lijden, zonder dood, als de eeuwig levende, zalige, heilige mens, die als de eerstgeborene uit de doden, het Hoofd is van allen, die wedergeboren worden uit de dood der zonde tot een nieuw leven: van allen, die gemeenschap hebben aan zijn lijden, sterven en opstanding. Zo is dan Gods recht jegens de zondaar in Christus geopenbaard, en ook Gods liefde, Gods vergevende liefde, Gods genade. Want niet alleen dat de zondaar door het lijden en sterven van Christus van zijn schuld ontheven wordt, hij wordt bovendien verheven tot de hoogste rang van eer en heerlijkheid, die er door God te geven is, tot dezelfde rang als welke de Zoon Gods bekleedt, uitgenomen diens eeuwige, onbegonnen eenswezenheid met de Vader en de Heilige Geest: tot de rang van kinderen Gods, erfgenamen Gods, medeërfgenamen van Christus. Hoe! aan zondaren, die alle straf hebben verdiend, wordt niet alleen al de straf kwijtgescholden, maar zij worden daarenboven met eer en heerlijkheid gekroond, alsof zij alleen al het goede hadden verdiend! Met schuld worden zij onschuldig, en zonder verdienste worden zij waardig geacht beloond te worden, Openbaring 3:4. Voorzeker, dit is genade, enkel genade, vrije genade, goddelijke genade. En vanwaar komt de zondaar dit alles? Uit God de Vader, in Christus de Zoon, door de Heilige Geest. In Christus hebben wij voor de zonde geleden, en zijn wij om der zonde wille en voor de zonde gestorven, maar in Hem zijn wij ook uit de dood, uit de zonde opgewekt, om voortaan in het nieuwe, eeuwige, onveranderlijke leven, zonder zonde in de liefde Gods te wandelen. Christus is God geopenbaard in het vlees. Hij brengt ons zondaren in zijn Vader, onze Vader, als een Vader vol genade; maar Hij kon Hem niet aan ons mededelen, vóórdat Hij dat vlees, waarin Hij gekomen is, gegeven had voor het leven der wereld, vóórdat zijn lichaam

verbroken, vóórdat dit voorhangsel van het heilige der heiligen gescheurd was. Toen dat geschied, toen zijn zoenofferande op het kruis volbracht was, kwam de Vader, en komt de Vader in Hem, uit Hem tot alle gelovige zondaren, de Vader met al de volheid en oneindigheid zijner liefde en met al de gaven en krachten van de Heilige Geest. Wat zullen wij nog meer zeggen, om deze heerlijkste aller waarheden enigszins in het licht te stellen? Wij zeggen ook hier met Young: 'Onze in arbeid gaande ziel hijgt om een denkbeeld te baren, dat te groot is voor de geboorte.' Doch waartoe nog uitdrukkingen gezocht, waar de Heer zelf de volmaakte uitdrukking geeft? Hij heeft bij de verbreking zijns lichaams, in zijn lijden en sterven de bittere beker van Gods oordelen over de zonde voor ons gedronken, opdat Hij ons in zijn avondmaal met de gemeenschap aan zijn gebroken lichaam, de zoete beker der vertroosting zou kunnen aanbieden, met de woorden: Drinkt allen daaruit, dat is mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, dat voor u en voor velen vergoten wordt, tot vergeving der zonde. Waar een hof was, in welke Hij ging en zijn discipelen. En Judas, die Hem verried, wist ook die plaats, dewijl Jezus aldaar dikwijls vergaderd was geweest met zijn discipelen. Wij zien hier, dat de Heer als Hij gewild had, niets lichter zou geweest zijn, dan de aanslag van Judas te verijdelen; doch Hij wilde niet. De ure, waartoe Jezus kwam, Was nu gekomen, de ure des lijdens, tot het volbrengen van die grote offerande, die alle andere offeranden zou doen ophouden. Daarom week de Heer ook ditmaal niet af van zijn gewoonte, om zich des avonds uit de stad Jeruzalem met zijn discipelen terug te trekken in de stille olijvenhof aan de voet van de Olijfberg. Liefelijke overeenstemming van de plaatsen met de zaken. Trouwens, waar vindt men goddelijke harmonie dan in de natuur, de Schrift en de regering Gods? In het dal zou de Heer afdalen in de diepte van alle lijden; op de berg zou Hij opvaren boven alle hemelen. En als Hij aan die plaats gekomen was, welker naam was Gethsemane, zeide Hij tot zijn discipelen: zit hier neder totdat ik heenga en aldaar zal gebeden hebben. Waarschijnlijk zeide de Heer dit telkens, wanneer Hij zich in Gethsemane tot het gebed afzonderde; eerst nu was het nodig dit te vermelden. Doch, wat belangrijker is, de Heer toont een grote behoefte te hebben tot het gebed. Zo even had Hij pas gebeden in het midden zijner discipelen, nu ging Hij weder bidden in de eenzaamheid. Trouwens de Heer had alles biddend gedaan, en zou Hij nu afdalen in het diepste lijden zonder te bidden? Voorts verklaart zich de behoefte des Heeren aan het gebed uit zijn veelbewogen gemoed. Die altijd in de strijd Gods is, heeft altijd een drang tot het gebed. Daarvan kan iemand, wiens leven kalm als het water ener beek daarheen vloeit, zich geen denkbeeld maken. Luther kon ook uren lang bidden, maar hij was ook gedurig in strijd en moeilijkheid gewikkeld. Er is bij de persing der ziel geen andere uitgang dan naar God. In Hem rust de matte ziel, en uit Hem keert zij met nieuwe en hogere krachten terug. En met zich nemende Petrus en de twee zonen van Zebedeus, Jacobus en Johannes. De Heer moest in volle kracht tot zijn discipelen kunnen zeggen: Gij zult mijn getuigen zijn, want gij zijt van de beginne met Mij geweest. Dus ook wat met de Heer in de afzondering geschiedde, moest niet zonder getuigen zijn. De verheerlijking op Thabor had de drie genoemde discipelen tot getuigen gehad; zij moesten het thans ook zijn van des Heeren allerdiepste vernedering. Gij ziet, met welk een alles ordenende en beheersende wijsheid de Heer zijn gangen, ook in dit verbijsterend tijdsgewricht, regelt. Begon Hij verbaasd en droevig en zeer beangst te worden. De Heer werd blijkbaar plotseling door een hooggaande zielsangst overvallen, die Hem het bestuur over de bewegingen zijns gemoeds onmogelijk maakte. Het was de overgang van des Heeren dadelijke gehoorzaamheid tot diens lijdelijke gehoorzaamheid. Evenals wij door een snel opkomende geweldige hoofdpijn, benauwdheid of koorts tot een hevige krankheid worden ingeleid, welke reeds terstond alle zelfbeheer over ons lichaam doet ophouden, zo was het naar de geest bij de Heer. Hij is onder de macht van een lijden, dat Hij niet van zich af kan werpen, dat Hij ook niet beheersen kan; en dat Hij dit niet beheersen kan, vermeerdert zijn angst. Het lijden als zodanig was Hem niet vreemd, maar eigen van het ogenblik zijner zelfbewustheid af; want hoe kan een heilige liefde in een onheilige omgeving anders dan lijden. Maar zulk een hooggaand, al zijn

menselijke krachten te boven gaand lijden had Hij nog niet ondervonden; ik zeg al zijn menselijke krachten te boven gaand lijden, want gij gevoelt, dat zijn Godheid in Hem alleen de grond mocht en moest zijn, waarop zijn mensheid rusten, en waardoor zijn mensheid door het lijden niet te niet of verloren gaan kon. Alleen de menselijke natuur kan lijden, en zij alleen leed in de Heer Jezus Christus. Wij herinneren u dan ook bij deze gelegenheid, misschien bij herhaling, dat het een bloot Roomse voorstelling is, om het kruis het altaar van Christus offerande te noemen. Niet het kruis, maar de Godheid van Christus is het altaar van Christus zelfofferande, van de offerande zijn lichaam; dat altaar alleen heiligde die offerande. Toen zeide Hij tot hen: Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe. De Heer sluit zijn hart niet voor zijn beminde discipelen; trouwens geheel het leven van Christus is de openbaring van de Vader en van zichzelf aan de zijnen, door de Heilige Geest. Zij moesten dus niet alleen het uitwendig verschijnsel van hetgeen nu plaats had, aanschouwen; zij moesten ook weten, wat er in zijn binnenste omging. En nu vragen wij: wie herkent hier dezelfde persoon, die in het hogepriesterlijk gebed als boven de wereld en boven het lijden stond? En toch het is dezelfde persoon, maar in andere omstandigheden, in een andere betrekking. Toen sprak Hij uit zijn Godheid, en nu spreekt Hij uit zijn mensheid, en in beide sprak en spreekt Hij even waar. Daarom moeten wij de waarachtige Godheid en mensheid des Heeren in alles en ten allen tijde onwrikbaar vasthouden, en alles is en wordt ons klaar. Laten wij echter ooit een van beiden los, dan storten wij neder in afgronden, die geen uitgang, in tegenstrijdigheden, die geen oplossing meer toelaten. Voor ons is het duidelijk, dat de mensheid in Christus door zijn Godheid moest gedragen worden, gelijk het altaar het offer draagt en heiligt, zou Christus het lijden voor de zonde hebben kunnen doorstaan; want dat lijden was een volkomen lijden, was de dood in al zijn verschrikkingen, was de vloek van God in al zijn zwaarte. Ook maakt de persoon de waarde van zijn daad en van zijn lijden. Die de hoogste persoon is, diens lijden heeft ook de hoogste betekenis en waarde, en Christus was de hoogst denkbare persoon nevens de Vader en de Heilige Geest. Daarom, omdat Christus de eeuwiglevende is, is zijn hogepriesterschap ook eeuwig, heeft zijn offerande een eeuwiggeldende kracht tot verzoening van alle zonden. Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe. Vanwaar deze uiterste bedroefdheid der ziel bij de Heer, die zich geen zonde bewust was? Zij kwam niet uit Hem, maar zij werd in Hem uitgestort. Bij ons hebben zich slechts onze zonden als in slagorde tegen ons over te stellen, met al de rampzalige gevolgen, die zij voor onszelf en anderen hebben te weeg gebracht, om onze ziel met angst en schrik te slaan, en ons hart met een onuitsprekelijke droefheid te vervullen; doch Jezus was de Heilige. Zeker, deze droefheid kon bij de Heer, gelijk bij ieder kind van God, geen andere zijn dan een droefheid naar God; maar toch, ook zij is een droefheid, die dodelijk is, en ook ons werkelijk zou doden, als God het niet verhinderde; doch de ziel wordt juist alsdan op het sterkst uitgedreven naar God en vlucht naar Hem en redt daarmede haar leven. Dit is duidelijk: Is de Heer bedroefd, en heeft Hij in zichzelf niets, waarover Hij zich te bedroeven heeft, zo moet zijn droefheid uit een bron buiten Hem voortvloeien; buiten Hem en toch in Hem; want zijn hart gevoelt die droefheid en dreigt er onder te bezwijken. De zaak verklaart zich echter. Het lijden van de Zone Gods is, zoals wij reeds zeiden, enkel een lijden voor de zonde. Al de droefheid, die de zonde in onze ziel kan uitstorten, viel in zijn ziel. Herinneren wij ons steeds wat wij elkander meermalen zeiden: al wat in God verborgen is, moet zich uit God openbaren, zal het voor het schepsel bestaan. En nu is Christus de persoonlijke openbaring Gods. Dat Christus de zonde op zich genomen had, was een innerlijke zaak en moest zich naar buiten openbaren in zijn lijden en sterven. Toen de Heilige Israël's aan het kruis hing, toen zeide het geloof: 'Ziedaar de drager der zonde zichtbaar geopenbaard.' En zo spreekt het geloof nog, en zo zal het spreken tot aan het einde der wereld. De persoon, die lijdt, en de aard van het lijden bewijzen, dat het een lijden was voor de zonde. En nu, Gethsemane is de voorhof van Golgotha. In Gethsemane heeft de Heer reeds een voorgevoel van geheel zijn lijden, zoals zich dat ontwikkelen zal tot de voleinding toe. Het

lijden begon innerlijk in de ziel, om te eindigen in het lichaam en in de dood des lichaams. Blijft hier en waakt met Mij. De Heer had ditmaal sterke behoefte niet alleen om tot de Vader te bidden, maar ook om zijn discipelen wakende te hebben, ten einde Hij tot hen spreken en hun de gewaarwordingen zijns harten kenbaar maken kon. Hoe geheel natuurlijk, niet waar? hoe waarachtig menselijk ook. Wij hebben in uren van benauwdheid onze liefste betrekkingen zo gaarne bij ons. Al weten wij, dat zij ons niet kunnen helpen, toch helpt ons hun tegenwoordigheid, zij hebben althans geopende oren om ons te horen, en geopende harten om ons te verstaan, en met ons mede te gevoelen. En een weinig voortgegaan zijnde, scheidde Hij zich van hen af, omtrent een steenworp ver, en neerknielende, viel Hij met zijn aangezicht op de aarde, en bad Hij, zo het mogelijk ware, dat die ure van Hem voorbijging, zeggende: Abba, mijn Vader! Alle dingen zijn U mogelijk. Indien het mogelijk is, neem deze drinkbeker van mij; doch niet mijn wil, maar de Uwe geschiede. Welke woorden horen wij hier uit de mond van Jezus, de gekomene uit de schoot des Vaders, om zijn volk zalig te maken van hun zonden! Hoe! wil dan de Grote Borg, de enige en eeuwige troost der verlorenen in hun zonden, zijn borgbelofte te niet doen, waarmede Hij, komende in de wereld, tot de Vader gezegd heeft: Slachtoffer en offerande hebt Gij niet gewild, maar Gij hebt Mij het lichaam toebereid. Brandoffer en offer voor de zonde hebben U niet behaagd. Toen sprak Ik: Zie, Ik kom (in het begin des boeks is van Mij geschreven) om Uwen wil te doen, o God! Hebreeën 10.5-7. Stelt u gerust, o gij verlorenen in uzelf en behoudenen alleen in Hem. Gij hoort immers uit des Heeren mond in zijn bede, welke bij het eerste gehoor u bevreemdt en verschrikt, dat Hij zijn borgbelofte vervullen en de wil des Vaders doen wil. Doch dit kan in de menselijke natuur, door Gods Zoon, God zelf, niet geschieden zonder strijd. Meent gij, dat dit de eerste maal is, dat de Zone Gods zulk een strijd te voeren heeft? Neen, geheel zijn leven in zijn mensheid op aarde bestond in zijn gehoorzaamheid aan de Vader, in de onderwerping van des Zoons menselijke wil aan des Vaders goddelijke wil; doch, hier, in Gethsemane, werd deze vroeger altijd terugkerende en altijd overwonnen strijd voor het eerst openbaar, omdat die strijd hier zijn hoogste hoogte bereikte en zo hooggaande werd, dat hij niet meer verborgen blijven kon, maar naar buiten treden moest. Trouwens, alles wat in Christus was, moest, zoals wij reeds opmerkten, naar buiten treden, moest geopenbaard worden voor en aan de zijnen. Vraagt uzelf: Kon des Heeren heilige wil behagen hebben in het lijden of begeren te lijden? Immers neen. Het lijden is voor een heilig mens een volstrekt tegennatuurlijke zaak. Des Heeren heilige menselijke natuur moest zich tegen het lijden als zodanig verzetten en daarmede onttrekken, indien het mogelijk ware. En nu vraagt de Zoon aan zijn almachtige Vader, of het mogelijk ware? En zo niet, dan is Hij bereid zich te onderwerpen. En o, hoe boven alles heerlijk is dat beroep van de Zoon op de almacht des Vaders! De Zoon wil in zijn menselijke natuur niet weten van een volstrekte zekerheid, dat er geen andere weg van behoudenis voor de zondaar is, dan door dat vreselijk lijden en sterven, waarvan Hij thans het begin ondervindt. In zijn menselijke natuur wil de Zoon niets weten, dan hetgeen de Vader Hem te weten geeft, en wil Hij niets zeggen en doen, dan hetgeen de Vader Hem te zeggen en te doen geeft; dit bracht de staat zijner zelfvernedering, zijner zelfontlediging, zijner volmaakte gehoorzaamheid aan de Vader mede. Daarom beroept zich de Zoon op de almacht des Vaders, en houdt aan deze vast als aan het laatste plechtanker, dat Hij uitwerpen kan in deze vreselijke storm zijner ziel. En handelen wij als des Heeren discipelen in gelijke omstandigheden niet op dezelfde wijze? Als wijzelf of onze dierbare betrekkingen in hooggaand lijden of stervensnood verkeren, en de geneesheren geen raad meer weten en geen hoop meer geven, dan pleiten wij nog op Gods almacht, wetende dat bij God geen ding onmogelijk mag genoemd worden; en wij kunnen die almacht niet loslaten, en wij mogen haar ook niet loslaten, totdat God beslist heeft, en Hij daarmede zijnen wil ons geopenbaard heeft. Zo was het ook bij de Heer in de eerste en hoogste plaats. Het moest Hem, en het moest de zijnen, zijn gemeente, heel de kerk volkomen openbaar worden, dat er geen ander middel van behoudenis des zondaars mogelijk was, dan het lijden en

sterven van Gods Zoon, en wel zoals dat lijden en sterven zijn zou en geweest is. God heeft beslist zijn wil geopenbaard. De drinkbeker is niet van de Zoon voorbijgegaan. In dit opzicht heeft de Vader de Zoon niet verhoord. God heeft zijn Zoon niet gespaard, waar Deze om sparing vroeg, maar heeft Hem overgegeven in de dood, in de dood des kruises, Romeinen 8:32. En gaat het de kinderen Gods niet dikwijls ook zo? Och, hoe vurig, hoe dringend smeekte menig kind van God om sparing van de dood voor zich op eigen ziekbed, of voor dezulken, die hij zo innig lief had en die op hun stervensuur lagen. En toch, zij moesten sterven. Doch er zijn nog hogere verhoringen, dan die van gespaard te worden van de dood. En zo was het ook hier. De Vader heeft de Zoon verhoord in een ander, heerlijker opzicht. Hij heeft de Zoon niet verhoord naar zijn mensheid, maar naar diens Godheid. Hij heeft Hem het lijden des doods laten smaken, om Hem te maken tot de oorzaak der zaligheid van allen, die zalig worden, om Hem, gelijk Hij in zijn Godheid had, ook in zijn mensheid een naam te geven, die boven alle naam is, opdat in de naam van Jezus zich buigen zou alle knie dergenen, die in de hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods des Vaders; om dus Hem, de eeuwige Zoon, te doen terugkeren op de eeuwige troon, zó dat Hij daar door alle verloste zondaren zich de lofzang zou horen toezingen: Gij zijt geslacht en hebt ons Gode gekocht met uw bloed, uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie. En Gij hebt ons onze God gemaakt tot koningen en priesters, en wij zullen als koningen heersen op de aarde. Doch ook nog in een ander opzicht heeft de Vader de Zoon verhoord. Hij heeft Hem in zijn mensheid versterkt, zoals wij straks zien zullen. En nu, beschouwen wij het gebeurde van meer nabij, en werken wij thans uit wat wij nog slechts aanstippen konden. Immers in deze zaak kunnen wij niet diep genoeg treden, mits wij de grenzen der Schrift niet te buiten gaan. De vraag is hier: wat was de aanleiding tot deze, ons tot nu toe ongewone, dus buitengewone bede des Heeren? Wij antwoorden: De ondervinding van het lijden. Vergeten wij het nooit: het Christendom is een ondervinding, want bij de Heer was alles ondervinding en uit zijn ondervinding vloeit de onze als gelovigen voort. Wij ondervinden in Hem de vloek der zonde en de zegen der genade. Nog eens dan, uit de bede des Heeren: Indien het mogelijk is, neem deze drinkbeker van Mij, doch niet mijn wil, maar de uwe geschiede, blijkt het hooggaande, alle voorstelling te boven gaande zielslijden des Heeren. Daarom neemt de Heer de toevlucht tot de almacht zijns Vaders, en vraagt Hij, of op geen andere wijze door Hem, de Zoon, de verlossing kan worden gewrocht, dan juist door zulk lijden te ondergaan, als waarvan reeds nu zijn ziel bij aanvang vervuld is? De Heer kende ja zijn lijden vooraf tot in de kleinste bijzonderheden toe; doch het verschil tussen het kennen van het lijden en het ondervinden, het gevoelen van het lijden is oneindig groot. Zou Christus het recht van God tegen de zonde openbaren, dan moest Hij het ervaren; doch nooit had de heilige ziel van Jezus zich kunnen voorstellen, dat zij zulk een lijden zou kunnen gevoelen als zij thans gevoelde. Hoe zou het ook mogelijk zijn, dat zich de volkomenste onschuld een volkomen denkbeeld kon maken van het hoogste straflijden voor de hoogste schuld? Kon Hij, die het leven, het eeuwige leven is, zich het lijden van de dood voorstellen, zonder het te ondergaan? Zeker kan God dit in zijn volstrektheid, want God weet alle dingen volstrekt volmaakt, zonder het te ondervinden, maar niet God geopenbaard in het vlees, niet de God-mens. Deze kon dat lijden, zonder op te houden waarachtig mens te zijn, niet volkomen kennen zonder het te ondervinden, en toen Hij het ondervond, toen was het al zijn voorstellingen te boven gaande, en Hij erkende zijn Vader in diens almacht, waardoor Deze alles kan wat Hij wil, en vraagt van Hem om, indien het met des Vaders wil overeenkwam, de verlossing door Hem te volbrengen zonder zulk een lijden. Indien dan ook nu de Heer niet meer had gezegd, dan: Vader! indien het mogelijk is, en alle dingen zijn U mogelijk, neem deze drinkbeker van Mij, het zou ons onverklaarbaar zijn, hoe de Heer zo iets bidden kon, na alles wat Hijzelf van zijn lijden en sterven voorzegd had; maar Hij voegt er terstond bij: doch niet mijn wil, maar de uwe geschiede. Hij weet, dat zijn Vader alles vermag, maar Hij weet ook, dat de Vader diens almacht alleen bericht om zijn wil te volbrengen, en

tegen de wil des Vaders begeert de Zoon niet te doen. Als Hem de wil des Vaders blijkt te zijn, dat Hij dat alles te boven gaande lijden moet doorstaan, dan verklaart Hij zich bereid zich volkomen te onderwerpen. 'Dat des Vaders wil blijke,' is dus het gebed des Zoons. Wij zien hier, gelijk wij reeds opmerkten, dat de heilige menselijke wil, welke in Jezus was, niets anders kan willen, dan de heilige goddelijke wil, welke in de Vader was. De heilige goddelijke wil begeerde de vernietiging der zonde door het lijden en sterven zijns Zoons, en de heilige menselijke wil begeerde niet te lijden, maar verzette er zich op heilige wijze tegen. Ik zeg: op heilige wijze, dat is met dadelijke onderschikking van de heilige menselijke wil aan de heilige goddelijke wil als de meerdere. Wij hebben hiervan een flauw voorbeeld in David. David wilde de Heer een prachtige tempel bouwen. Dat was een heilige wil in David, maar God wilde het niet en liet het hem weten, en terstond onderschikte David zijn wil aan de wil Gods. Saul deed het tegendeel, door het sparen van de Amalekietische koning. De heilige wil van Jezus verzette zich tegen het lijden, zoals het zich in Hem openbaarde, als een lijden voor de zonde, als het hoogst mogelijke en allervreselijkste lijden, en Hij zocht toevlucht bij zijn almachtige Vader om er van verlost te worden, wanneer het met diens wil overeenkomstig was. Wat wordt hiermede voor ons ontegenzeggelijk bewezen? Dit: dat het lijden des Heeren geen eigenwillig, en toch een gewillig lijden was. De Heer zocht het lijden niet, maar toen het Hem van de Vader naar diens heilige wil werd opgelegd, toen aanvaardde Hij het gewillig, overeenkomstig het woord der Schrift, Hebreeën 5.5: Ook Christus heeft zichzelf niet verheerlijkt om Hogepriester te worden, maar die tot Hem gesproken heeft: Gij zijt Priester in de eeuwigheid, naar ordening van Melchizedek. Nog meer: des Heeren aanvankelijke bede tegen het lijden voor de zonde bewijst dat Hij het niet verdiend had voor zichzelf, dat Hij voor zichzelf niet behoefde te lijden, dat Hij zich aan dat lijden had kunnen onttrekken, indien het niet de wil des Vaders geweest ware, dat Hij op deze wijze voor anderen, voor zondaren lijden zou. Dit alles werd door deze bede des Zoons openbaar, en nog zoveel meer, dat ons thans niet voor de geest staat, maar dat weder aan andere gelovige onderzoekers der Schrift duidelijk blijkt. En Hij kwam tot de discipelen en vond ze slapende van droefheid. Hoe vertroostend is de Schrift. Wij zouden allicht de slaperigheid der discipelen aan onverschilligheid of traagheid toegeschreven hebben, waren wij niet beter onderricht geworden. Neen, het was geen ongevoeligheid bij de discipelen, maar veeleer overgevoeligheid. De voorafgaande gesprekken, de nachtelijke ure, de betuiging des Heeren van zijn hooggaande droefheid hadden ook hun zielen tot droefheid gestemd, en de droefheid maakt dof, zij verdooft de zinnen en doet lichtelijk tot slaap overgaan. Zo sliep Jona in het midden van de storm in het ruim van het schip. Evenals men in een zware dampkring iets van de indruk ontvangt van het onweer, dat op het punt staat van los te breken, zo gevoelden de apostelen ook de indruk van de machtige strijd, die hier gestreden werd, en zij werden bedroefd, omdat zij Hem zo bedroefd zagen, en het was hun moeilijk wakende te blijven. Nochtans zij wederstonden deze bedwelming niet, en waren dus te berispen. En Hij zeide tot Petrus: Simon, slaapt gij? Kunt gij niet een uur met mij waken? Bijzonder tot Petrus richt de Heer het woord, want deze had, tegen des Heeren waarschuwing aan, beloofd de Heer niet te verlaten. En nu het er op aankwam, kon hij ook niet een enkel uur waken met zijn Heer. Staat op, waakt en bidt opdat gij niet in verzoeking komt. Bij Petrus was deze slaperigheid de voorbode van zijn val. Immers uit die slaap door de komst der bende onzacht wakker geworden, werd hij in een ongewone toestand overgebracht, waardoor hij eerst het zwaard in het wilde trok, en daarna zich waagde in het huis van de hogepriester. De verzoekingen, de bestrijdingen van ons geloof en van onze hoop en van onze liefde beginnen meermalen met verdoving en bedwelming van de geest; vandaar de gedurige vermaningen des Heeren van vroeger en nu: waakt en bidt, houdt de geest wakker, en neemt de toevlucht tot de Alvermogende. De geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak. De Heer verontschuldigt hiermede zijn discipelen wel enigszins, maar troost hen er niet mede, neen! Hij doet hen de noodzakelijkheid inzien van het waken. Omdat het vlees zwak is, is de gewilligheid des geestes

niet genoeg; neen, men moet zich daarop niet verlaten, maar door de geest in gebed en waakzaamheid het vlees opwekken en versterken. Wederom ten tweede male heengaande bad Hij, zeggende: Mijn Vader! Indien deze drinkbeker niet van Mij kan voorbijgaan tenzij dat Ik hem drinke, Uw wil geschiede. De Heer is blijkbaar in een onrustigheid en gejaagdheid der ziel, welke Hem niet toelaat, lang buiten de gemeenschap zijns Vaders te vertoeven. Gelijk het gejaagde hert schreeuwt naar de waterstromen, alzo schreeuwt zijn ziel naar Hem, in wie Hij tot nu toe niets dan een oneindige Vaderliefde had ontmoet. Hij herhaalt zijn gebed, maar met een kleine verandering, waarin Hij te kennen geeft, dat Hem de wil des Vaders nog niet geheel duidelijk is, maar dat Hij het uit zijn lijden gevoelen kan, dat het des Vaders wil niet is om Hem er van te bevrijden. Want zijn lijden steeg al hoger en hoger. Dit deed Hem nogmaals afbreken en tot zijn discipelen terugkeren. En wedergekeerd zijnde vond Hij hen wederom slapende, want hun ogen waren bezwaard, en zij wisten niet wat zij Hem antwoorden zouden. Het is, wie weet het niet die veel geleden heeft een lijden in het lijden, dat men door zijne liefste betrekkingen alleen gelaten wordt. Och, heb maar een kind of een gade, die aan een besmettelijke krankheid ligt, hoe ziet ge u verlaten van allen, en hoe eenzaam is uw huis, dat anders van mensen vervuld is. Troost er u mede, o gij dubbel bedroefde, de Heer heeft ook uw leed ondervonden. Gij drinkt hiermede uit dezelfde beker, waaruit Hij gedronken heeft, en is er groter gemeenzaamheid met Hem dan te drinken uit dezelfde beker, waaraan Hij de lippen heeft gezet? Ook Hij werd alleen gelaten in zijn lijden, zelfs door zijn liefste discipelen. Ja, Hij dronk in alles onze beker, opdat wij ook in het lijden gemeenschap met Hem, de Gezegende boven alle gezegenden, hebben zouden. Wij zien welk een behoefte Hij aan zijn discipelen had in deze aller gewichtigste ure van zielsbenauwdheid en strijd; doch ook deze behoefte werd niet vervuld. Zij sliepen. De Heer had niets aan hen, zij waren niet bij Hem, zij hadden Hem reeds verlaten, ofschoon zij nog lichamelijk tegenwoordig waren. Zij gevoelden niet meer met Hem, en sprak Hij tot hen, zij wisten Hem geen antwoord te geven. Trouwens, wat de Heer hier aan het einde overkomt, dat overkwam Hem reeds in het begin en bij de voortzetting zijner wandeling op aarde. Hij was grotendeels alleen bij zijn moeder en pleegvader, die Hem niet begrepen; alleen onder zijn broeders en zusters, die Hem niet geloofden; alleen onder zijn volk, dat Hem niet kende; alleen bij zijn discipelen, die Hem niet verstonden; maar nog meer alleen was Hij in zijn lijden en allermeest op het kruis. En de Heer had een behoefte om niet alleen te zijn, zoals niemand had. Hij had een hart vol liefde, zoals niemand hebben kan, en de liefde zoekt naar gemeenschap, naar aansluiting, en deze niet te vinden, is haar lijden. Troost er u mede, o gij, die door God levend gemaakt, u geheel uw leven moet bewegen in kringen, die geestelijk dood zijn, en waarin gij nauwelijks een enkele vindt, aan wie gij uw leven uit God kunt mededelen. Ook dit lijden heeft uw Heer geleden. En zegt nu niet, wat zo velen in vrome ijver zeggen: dat wij aan God moeten genoeg hebben. Wij moeten aan God genoeg hebben, maar God zelf wil zich niet scheiden van zijn goede gaven. Hij heeft onze natuur zo ingericht, dat wij zonder liefde niet gelukkig kunnen zijn, en dat de liefde niet kan leven zonder gemeenschap te hebben met de gelijke, de verwante ziel. Had de Zoon niet aan de Vader genoeg? Zeker had Hij dat, maar in de Vader waren voor Hem de zijnen begrepen. Als waarachtig mens zocht Hij troost bij mensen, als de Meester troost bij zijne discipelen, als het Hoofd der heiligen troost in de gemeenschap der heiligen, en die niet vindende, verzwaarde het zijn lijden. En hen latende, ging Hij wederom heen en bad ten derden male, zeggende dezelfde woorden. Tot drie malen toe bad de Heer, en bad Paulus. Het drietal is een volkomenheid in de Schrift, ook van het gebed. Een drievoudige herhaling van een innige smeekbede is voor God genoeg, om zijn wil aan de bidder te openbaren. Bij Paulus geschiedde dit met een hoorbare stem, bij de Heer niet. En waarom niet? Waarom horen wij in Gethsemane niet meer de stem des Vaders tot de Zoon, als bij de doop, als op Thabor, als bij des Heeren afscheid van het volk? Omdat het lijden voor de zonde dit niet toeliet. In dat lijden kon de onmiddellijke gemeenschap des Zoons en des Vaders niet meer plaats hebben. Nochtans werd de Zoon de

bepaalde wil des Vaders te kennen gegeven. En van Hem werd gezien een engel uit de hemel, die Hem versterkte. Niet de Vader zelf antwoordt thans de Zoon, maar een der dienstdoende engelen wordt tot Hem gezonden, even als de engelen uitgezonden worden tot dienst van allen, die de zaligheid beërven zullen. Een engel werd tot Jezus gezonden, niet om Hem van het lijden te bevrijden, maar om Hem tot het lijden te versterken. Immers, tot lijden behoort kracht; de zwakke kan niet lijden, zonder te bezwijken, en Christus mocht niet bezwijken. Ook mocht Hij van zijn eigen goddelijke krachten geen gebruik maken in zijn eigen lijden; daarom kwam een engel tot Hem. Het is hiermede als met iemand, die een zware kunstbewerking moet ondergaan. Men ondersteunt hem niet om hem van de kunstbewerking te ontslaan, maar om hem die te doen doorstaan. Immers, die niet meer lijden kan, houdt op te lijden. Ziet hier de Heer der heerlijkheid in zijn lijden minder gemaakt dan de engelen, Psalm 8:6. En in zware strijd zijnde, bad Hij te ernstiger. De angst en benauwdheid zijner ziel bereikte nu de hoogste hoogte, zodat de Heer voor de laatste maal bad met al de aandrang en ernst, die zijn ziel vermocht te betonen. En zijn zweet werd gelijk grote druppels bloed, die op de aarde afliepen. Naar het uitwerksel moet men de oorzaak beoordelen. Is het bloed zweten niet uit natuurlijke oorzaken te verklaren, dan moet ook het lijden, waardoor het werd voortgebracht, niet uit natuurlijke oorzaken te verklaren zijn. Indien wij konden weten, wat de Heer inwendig heeft geleden, wij zouden ook kunnen weten, dat het bloed zweten hiervan het noodzakelijk gevolg moest zijn. Doch op aarde heeft nooit enig mens kunnen lijden wat Jezus heeft geleden, en daarom is het ten hoogste overmoedig, om een bloed zweten, als bij Jezus plaats had, voor onmogelijk te verklaren. Het lijden voor de zonde is een volstrekt enig lijden, en daarom zijn ook al de verschijnselen er van volstrekt enig. Nochtans is het bloed zweten niet zonder alle voorbeeld in de geschiedenis; doch het komt bij het bloed zweten des Heeren in geen vergelijking. Dat zijn zweet werd gelijk grote druppels bloed, die op de aarde afliepen, doet denken, dat dit bloed zweten plaats had in het gelaat en bijzonder aan het voorhoofd des Heeren. En als Hij van het gebed opgestaan was, kwam Hij tot zijn discipelen, en vond ze slapende, en Hij zeide: Slaapt nu voort en rust. Ziet de ure is gekomen, en de Zoon des mensen wordt overgeleverd in de handen der zondaars. Staat op, laat ons gaan. Ziet, die Mij verraadt is nabij. De benauwdheid der ziel is geleden, de heilige strijd des Heeren is gestreden. Hij heeft met de daad het woord bevestigd: Zie hier ben Ik, o God! om uw wil te doen. Hij heeft in zijn mensheid het borgschap aangenomen, gelijk Hij het aannam in zijn Godheid vóór de grondlegging der wereld, en nu zal zijn borggerechtigheid de enige en eeuwige gerechtigheid zijn van alle zondaars, die zalig worden. En nu de Vader de eer gegeven is door de Zoon, nu wordt ook de Zoon door de Vader verhoord, niet daarin dat de beker des lijdens voor de zonde Hem van de lippen wordt genomen, maar daarin, dat Hem de schrik voor dat lijden wordt ontnomen. En dat is een verhoring, die God nog gedurig aan zijn kinderen geeft. Zij moeten sterven, maar zij bidden om een dood zonder verschrikking, of hun lieve betrekkingen bidden het voor hen, en de Heer verhoort hen meermalen, en zij ontslapen zacht en kalm als het kind op de moederlijke schoot, aan de moederlijke borst. Nooit is het gebed te vergeefs. Het doet altijd iets goddelijks nederdalen, is het niet de stem des Vaders, dan toch een engel van de Vader; en wordt het kruis niet weggenomen, dan wordt er kracht gegeven om het te dragen. Hier voegt dan ook de aanhaling van de plaats uit de brief aan de Hebreeën (Hebreeën 5.7,8); het is Jezus, die in de dagen zijns vlezes gebeden en smekingen tot Degene, die Hem uit de dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen geofferd hebbende, en verhoord zijnde uit de vreze, hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden. En hier ontvangen wij dan ook de rechte sleutel van des Heeren handeling in Gethsemane. In de woestijn, na des Heeren doop, bewees de Heer zijn gehoorzaamheid door de verzoeker af te wijzen. Doch nu moest de Zoon zijn gehoorzaamheid aan de Vader tot in de dood, ja tot in de dood des kruises bewijzen, openbaren. Hoe kon dat geschieden? Waar gehoorzaamheid mogelijk zal zijn, daar moet onderschikking plaats vinden, en waar onderschikking zal plaats vinden, daar moet een hogere wil zich openbaren dan de

onze. En dit alles ziet gij in Gethsemane. De heilige wil des Zoons vindt in Gethsemane eensklaps een reden om zich niet lijdelijk, niet stilzwijgend te onderwerpen aan het lijden, dat Hem overstelpt. Hij vraagt bepaald de Vader om er van bevrijd te zijn, tenzij het de onveranderlijke wil des Vaders zij. En het is de onveranderlijke wil des Vaders. De Zoon onderwerpt zich terstond daaraan. Ziedaar de gehoorzaamheid des Zoons aan de Vader tot in de dood, tot in de dood des kruises. Neem het gebed des Zoons om bevrijding, en zijn onderwerping aan de wil des Vaders weg, en het openbaar bewijs ontbreekt, dat er een hogere wil was bij de Vader dan bij de Zoon, en dat er een onderschikking was van de Wil des Zoons aan die des Vaders, zonder welke van geen gehoorzaamheid sprake kan zijn. Is de Zoon in alles volmaakt eenswillens met de Vader, zo is er gelijkheid, maar geen ondergeschiktheid, geen gehoorzaamheid. Wij zien dus de volstrekte noodzakelijkheid van het gebeurde in Gethsemane, zou de gehoorzaamheid des Zoons blijken. Zij moest blijken, en is heerlijk gebleken. De Zoon onderwerpt zich vrijwillig en gewillig aan des Vaders bepaalde en als zodanig aan Hem thans geopenbaarde wil. De vrees was nu geweken, maar de dood moest geleden en de gehoorzaamheid tot in de dood betoond worden, en zij werd betoond. Van dit ogenblik af beheerst de Zone Gods weder zichzelf in geheel zijn lijden. Gij gevoelt dan ook, dat die toestand des lijdens, waarin het onmogelijk is zichzelf en nog veel minder de omstandigheden te beheersen, een op de duur volstrekt ondraaglijke toestand is. Ook zou in zulk een toestand het lijden geen volmaakt lijden kunnen zijn; immers de vrijwilligheid zou er aan ontbreken; in zulk een toestand is onze persoonlijkheid onderdrukt, overvleugeld, en verkeert men in een volstrekt lijdelijke toestand, waarin wij onszelf niet meester zijn, maar door een macht boven ons ten enenmale overheerst worden. Dat mag in geen lijden plaats vinden, hoeveel te minder in een volmaakt lijden. Blote lijdelijkheid is het lijden van het dier; waar de mens lijdt daar moet ook de mens zelf werkzaam zijn. De strijd in Gethsemane is dan ook, wij zouden bijna zeggen, het allerverhevenst ogenblik in het leven van de Zaligmaker van zondaren. Het bewijst ons ook nu weder, dat er geen ander middel tot redding van de zondaar mogelijk was; want zo er nog een ander middel mogelijk geweest ware, het zou aangewend zijn geworden; want Christus had het gevraagd, Hij, de Zoon van God, die altijd door de Vader werd verhoord, uitgenomen in deze enige zaak. Doch de liefde des Vaders tot behoudenis van schuldigen en veroordeelden deed Hem zijn eigen enige Zoon niet sparen, maar overgeven in de dood, in de vreselijke dood voor de zonde; ook dit moest blijken. Het moest blijken, dat het lijden en sterven van de Zone Gods onvermijdelijk, volstrekt noodzakelijk was, zouden zondaren behouden worden. En hoe zou dat gebleken zijn zonder de bede des Zoons: Indien het mogelijk ware dat deze ure voorbijging? Zo is Christus in alles de openbaring, de belichaming van de eeuwige vredesraad van God. Wat van eeuwigheid in de diepte van het goddelijk Wezen ten onzen opzichte verborgen lag, dat is in Christus voor aller ogen openbaar geworden. Ook is deze bede van Christus ons tot een grote troost in onze aanvechtingen, in onze zielsangsten en benauwdheden, en dit moge onze toepassing zijn van deze herhaalde beschouwingen. Immers kon de Heer, na alles wat Hij vooraf gezegd en gedaan had, nog in zulk een strijd komen, wat kan er dan nog met ons, na alles wat wij ondervonden en gesproken hebben, gebeuren! O, de proef is nog niet ten volle met ons genomen. Blijven wij dan biddende, om al de nog toekomstige voorspelde noden te kunnen ontvlieden en te staan voor de Zoon des mensen. Hebben wij niet vroeger dikwijls van harte en gelovig kunnen zeggen: Ik heb begeerte om ontbonden en bij Christus te zijn? Doch wij leven nog, en wij leven thans in de dagen, waarin de cholera in ons werelddeel, ja in ons land en in onze stad heerst. En zie, nu gevoelen wij soms onverwacht een kramptrekking in onze ingewanden. En wat doen wij? Wij verschrikken, en vragen aan onszelf: Zou het ook de cholera kunnen zijn? Och, wat wij heden theoretisch weten, dat weten wij morgen als het tot de praktijk komt, soms zo weinig, alsof wij er nooit over hoorden spreken. En terstond als Hij nog sprak, kwam Judas aan, die een van de twaalf was. Dit wordt gedurig herhaald, om ons niet te doen vergeten, dat geen naam hoe goed, geen titel hoe vererend, geen geestelijke voorrechten en

gaven hoe uitnemend, ons kunnen behouden, maar alleen het geloof in de liefde Gods, gelijk die in Christus is. En met hem een grote schare met lantaarns en fakkels, met zwaarden en stokken, de bende krijgslieden en dienaars, die hij genomen had van de overpriesters en schriftgeleerden en ouderlingen des volks. De grootte van de toestel topic-?? bewijst de zorg van des Heeren vijanden, om ditmaal door het overvloedige der middelen zich van des Heeren persoon te verzekeren. En nog was dit niet genoeg. En die Jezus verried, ging hen voor en had hun een gemeen teken gegeven, zeggende: Dien ik kussen zal, Die is het, grijpt Hem en leidt Hem zekerlijk heen. Er zijn zekere dingen, waardoor de mens zichzelf geheel kenmerkt, geheel uitspreekt. En dat deed Judas, door juist het teken der liefde te stellen tot een teken van de haat, van de onverzoenlijke haat, van het verraad, van de overgave des Meesters tot de dood. Wat moet er in een mensenhart zijn omgegaan, om tot zulk een daad te komen, en hoe afschuwelijk moet het daar binnen gesteld zijn, waar zulk een uitwendig teken tot sein wordt gesteld, om in de rechte persoon niet mis te tasten! Wat zegt de Psalmist: (Psalm 2:12) Kust de Zoon, opdat Hij niet toorne, en gij op de weg vergaat, wanneer zijn toorn maar een weinig zou ontbranden. De kus is in de Psalm het teken van aanbidding, en Judas maakt hem tot een teken van de diepste ontering des Zoons Gods. O dat wij zoveel te meer de Heere mochten kussen met de kussen van geloof en liefde; want Hij is het, die onze ziel boven alles heeft liefgehad, en wie onze ziele als zij gelooft, ook liefheeft boven alles. En als hij gekomen was, ging hij terstond tot Jezus en zeide: Rabbi, Rabbi, wees gegroet: en hij kuste Hem. Maar Jezus zeide tot hem: vriend! Waartoe zijt gij hier? Verraad gij de Zoon des mensen met een kus? De Heer is blijkbaar onthutst. Zeker kende Hij zijn lijden vooraf in al de bijzonderheden, en toch openden zich in dat lijden diepten en afgronden, waarvan Hij een ogenblik ontstelde. Laat het ons niet bevreemden, Christus was ook hierin de nieuwe, heilige mens. Wij zagen het zo even. Het lijden, waarvan Hij in de beginloze eeuwigheid met de Vader had gesproken, is Hem, toen het werkelijk kwam, zo nieuw, als droeg Hij er voor de eerste maal kennis van; vandaar ook zijn bezwaar tegen het lijden, eerst bij de Vader en daarna tegen de mensen. Hier grijpt Hij Judas nog eens in het hart door de aandoenlijke vraag: Verraadt gij de Zoon des mensen met een kus? Als wilde Hij Judas nog het hart vertederen en doen terugtreden. De Heer zegt niet: ‘waarom verraadt gij Mij,’ maar ‘de Zoon des mensen,’ alsof Hij hem door deze naam nog eenmaal alles op eens wilde herinneren, wat er al die tijd, dat zij samen wandelden, gebeurd was. En toch had de Heer reeds gezegd: ‘Hij is verloren, hij is een zoon der verderfenis.’ Wat zullen wij hier, en wat zullen wij over zeer veel andere dingen zeggen? Dit zeggen wij: bij God eindigt alles in de diepte, gelijk alles bij Hem ontstaat uit de diepte, de diepte van alwijsheid en algoedheid, van volmaakte heiligheid en volmaakte heerlijkheid. Wij willen alles doorgronden, want wij hebben behoefte aan licht, en God geeft ook zoveel licht, als wij nodig hebben, een zon voor onze ogen, en een zon voor onze geest, wat willen wij meer? Maar doorgronden kunnen wij niets wat goddelijk is; tenminste niet op aarde. Eenmaal hopen wij door de Heiligen Geest zelf ingeleid te worden in de diepten der Godheid, niet tot op de bodem, want hier is geen bodem, maar toch altijd meer in het oneindige. Jezus dan, wetende alles wat over Hem komen zou, ging uit. De Heer ging zelf zijn vijanden tegemoet. Hij wilde niet alleen niet gevangen genomen zijn, maar Hij kon niet gevangen genomen worden zonder zijn wil. De Heer zou doen, wat een anders onoverwinnelijke held doet, om zijn volk voor een gewisse slachting te sparen. Hij geeft zijn degen over en zegt erbij: ‘Ontweldigen kunt gij hem Mij niet, maar daar hebt gij hem uit mijn hand.’ Nadat des Vaders bepaalde Wil de Zoon bekend was geworden, is alles bij Hem gewilligheid en vrijwilligheid. En zo moet het ook bij ons zijn. Zijn wij eenmaal gehoorzaam geworden aan de wil van God, dan moeten Wij vrijwillig lijden en sterven; dan moet zelfs de dood ons geen ontweldiging des levens zijn, maar een overgave van onze geest in des Heeren handen, als bij Stefanus. Doch daartoe moet, als bij de Heer, eerst de strijd van binnen gestreden worden. Het Ik wil niet, dat in Christus heilig was, maar bij ons boos is, moet in ons overwonnen zijn, eer wij zeggen en het uitwendig betonen kunnen: Ik wil. De Heer had ons van

deze in Hem heilige strijd geheel onkundig kunnen laten, doch Hij wilde niet, dat ons iets van zijn strijd voor ons onbekend zou blijven. Ook Jacob streed vooraf met God in het verborgene, en de uitkomst ervan was zijn openbare overwinning van Ezau. Wij moeten onmachtig zijn tegenover God, zullen wij overmachtig zijn tegenover de mens. De oude wereld heeft veel kracht gehad en betoond, doch zij deed haar eigen zaken. Tot goddelijke dingen moet men goddelijke krachten hebben. Daarom moet ook de Christen altijd anders handelen en lijden dan andere mensen. Het Christendom is een bovenmenselijke kracht, en dit moet bij de Christen uit alles blijken. En zeide tot hen: Wie zoekt gij? Judas had het teken gegeven, en nu zou men menen, dat de gewapende bende terstond Jezus gegrepen en gebonden had. Doch nee, door des Heeren wetenschap van alles wat Hem overkomen zou, was Hij meester van de toestand, en kon Hij niet gevangen genomen worden, zonder zichzelf gevangen te geven. Hij maakte de aanslag en het teken van Judas teniet. Beiden hadden geen uitwerksel. De bende stond werkeloos, alsof zij geen Judas tot aanvoerder had. Zo werd Judas reeds nu beschaamd. De Heer treedt vooruit, hem voorbij, en vraagt: Wie zoekt gij? Zij antwoordden Hem: Jezus, de Nazarener? Jezus zeide tot hen: Ik ben het. Ziedaar, de vrijwillige overgave des Zoons van zichzelf aan zijn vijanden. En Judas, die Hem verried, stond ook bij hen. In dat woord ligt geheel de daad en het lot van Judas. Bij ons is een veelheid der woorden voor weinige zaken, bij de Schrift een veelheid der zaken in weinige woorden. Dat Judas niet bij Jezus stond, maar tegenover Hem, bij zijn vijanden, was de oorzaak dat hij verloren ging. Had Judas bij Jezus en de elf gestaan, hij zou in de capitulatie, die volgt, begrepen zijn, nu had hij er zichzelf van uitgesloten. Als Hij dan tot hen zeide: Ik ben het! gingen zij achterwaarts, en vielen ter aarde. Des Heeren woord was een macht, een macht voor de zijnen en tegen zijn vijanden. Alle pogingen om dit wonder tot een natuurlijke zaak te maken is kunstenarij, en een eerlijke uitlegger onwaardig. De Heer had gezegd: Niemand neemt het leven van Mij, maar Ik leg het van mijzelf af. Ik heb macht het af te leggen en heb macht het wederom te nemen. Dit gebod heb Ik van mijn Vader ontvangen, Johannes 10.18. Dit moest nu met de daad bewezen worden. Kon, na dit woord, Jezus gevangen genomen worden gelijk ieder ander mens? Nee, het zou zijn woord te niet gedaan hebben, en dit is onmogelijk. Veeleer zal Hij het handhaven, en Hij doet het. Hij vroeg hun dan wederom: Wie zoekt gij? En zij zeiden: Jezus, de Nazarener. Jezus antwoordde: Ik heb u gezegd, dat Ik het ben. Indien gij dan mij zoekt, zo laat deze heengaan. Opdat het woord vervuld zou worden, dat Hij gezegd had: Uit degenen, die Gij mij gegeven hebt, heb Ik niemand verloren. Ziet hier de tweede reden van het wonder. Na zijn vijanden overtuigd te hebben van zijn macht en van hun onmacht, kon Hij dit vrijgeleide bedingen, en werd het Hem toegestaan. ‘Laat de bezetting vrij uitgaan!’ zeide de opperbevelvoerder bij de vrijwillige overgave van de anders onneembare vesting, en gaarne nam de vijand deze sterkte voor dit garnizoen. Toen kwamen zij toe en sloegen hun handen aan Jezus en grepen Hem. Zij lieten de discipelen vrij. Gij ziet in deze enkele trek reeds het gehele doel van Christus lijden en sterven: de onschuldige wilde lijden, om de schuldigen te bevrijden. Deze lijn gaat door geheel de lijdensgeschiedenis heen. De Heer heeft een geestelijke vennootschap met de zijnen aangegaan, waarbij al de schade ten zijne laste, en al de baten ten hunne gunste zouden komen. Heerlijke associatie! Zonder haar zouden wij schuldenaren gebleven zijn in eeuwigheid, doch nu is onze schuld door Gods Zoon aan Gods gerechtigheid voldaan, en wij zijn vrij van schuld en erfgenamen van al de goederen Gods met en in Christus, door de Heilige Geest. En die bij Hem waren, ziende wat er geschieden zou, zeiden tot Hem: Heere! Zullen wij met het zwaard slaan? En ziet, een van degenen, die daarbij stonden, Simon Petrus, een zwaard hebbende, strekte de hand uit en trok hetzelve, en sloeg des hogepriesters dienstknecht, en hieuw hem zijn rechteroor af. En de naam van de dienstknecht was Malchus. Wij zien hier wederom Petrus als de eerste, die tot de daad overgaat. Trouwens, hij was een man van de daad, maar niet van geestelijke aard. Wij moeten vóór de uitstorting des Heilige Geestes de Apostelen minder beschouwen als Apostelen, dan wel als mensen, die nog door hun eigen geest en niet door de

Heilige Geest bestuurd werden. Voorts ziet gij, dat God het kwade tot zijn ontwikkeling laat komen. Of kon God de zwaardslag van Petrus niet zo hebben doen vallen, dat niemand gewond was geworden? Doch God verhinderde het niet. Petrus sloeg en hij raakte, en wel des hogepriesters knecht, iets dat hem, zonder de tussenkomst des Heeren, in grote ongelegenheid zou hebben kunnen brengen. Dat het juist het rechteroor was, en dat die knecht Malchus heette, weten wij weder van Johannes, de ooggetuige. Toen hem in zijn hoge ouderdom deze voorvallen zijner jeugd weder voor de geest kwamen, en hij ze optekende in dat heerlijk Evangelie, dat te hoger rijst in de schatting der gelovigen, naarmate het dieper wordt afgeworpen door het alles bezoedelend of vernielend ongeloof, toen was Petrus reeds lang ter ruste gegaan. En hoe levendig is bij Johannes nog alles in de voorstelling! Het is alsof hij het nog zag gebeuren, en op het ogenblik, dat hij het te boek stelde, tot zichzelf zeide: 'Het heugt mij nog alsof het heden plaats had: het was een zekere Malchus, die getroffen werd, en wel aan het rechteroor.' Zo nauwkeurig zijn deze dingen der Schrift opgetekend, omdat zij waar zijn. En Jezus, antwoordende, zeide: Laat ze tot hiertoe geworden. Er zijn tijden, waarin de boosheid macht over ons hebben moet, en waarin wij geen geweld met geweld mogen keren. Zeker is deze macht nooit zonder bepaling; altijd is het woord: Tot hiertoe en niet verder! door de Heer er bijgevoegd; doch er zijn tijden en omstandigheden voor een volk en voor een mens, waarin zij worden overgegeven onder een boze macht, die zij niet door geweld mogen en ook niet kunnen breken, maar in welk opzicht zij Gods tijd moeten afwachten om weer van haar ontslagen te worden. Meestal wordt dit echter eerst duidelijk door de vruchteloosheid van het verzet. Petrus wilde althans beproeven zich te verzetten; doch de Heer, die zelf de loop der zaken bestuurde, verbood hem dit verzet, en keerde zich terstond tot de gewonde. En Hij raakte zijn oor aan, en heelde hem. Wat wij kwaad doen, maakt de Heer weer goed. Dat is de liefelijke, vertroostende les, die wij uit deze bijzonderheid kunnen en moeten trekken. En zo de Heer dit ook niet deed, wij waren verloren; want wat is er al door ons gedaan, dat wij ongedaan zouden willen maken, maar niet kunnen. Nee, gedane dingen hebben geen keer. Zij staan daar met al hun gevolgen tegenover ons als onze aanklagers bij God; en hadden wij nu geen Verlosser, die ons kwaad weder goed maakte, wat zou er van ons worden? Doch wij hebben zulk een Verlosser, en daarom zijn onze zonden ons wel zielenwonden, die bloeden tot aan onze dood; maar die in onze dood voor de eeuwigheid volkomen genezen, en reeds hier grotelijks verzacht worden. O, hoe liefelijk is het reeds te zien, als een onzer kinderen iets kostbaars gebroken heeft, en het daardoor in de grootste verlegenheid gekomen is, en het niet durft zeggen, en wij komen als ouders het tegemoet en zeggen: het is niets, mijn kind; beter dit gebroken dan dat gij zelf een ongeluk had gekregen. O, hoe klaart dan terstond het gelaat van het in angst verkerend kind op en komen de tranen der dankende liefde in de plaats van die van vrees en smarte! En wat nu het wonder zelf betreft, het was het laatste, dat Jezus deed; het was slechts een ogenblik voordat zij zijn handen bonden. Men kan zeggen: Zolang zij vrij waren, tot in het uiterste ogenblik toe, strekten zij zich uit om te zegenen. Ja, het was des Heeren laatste wonder, en wel aan een zijner vijanden. Tot hiertoe had de Heer nog geen wonder aan zijn vijanden kunnen doen, want zij wilden niet van Hem gezegend zijn; maar nu bewijst de Heer een hun een weldaad, welke hij graag aannam, en die, dit was ook het doel des Heeren bij dit wonder, alle weerwraak bij Malchus wegnam. Stel u toch voor, wat het geweest zou zijn, als Malchus met een bloedend hoofd in het rechthuis teruggekomen was? En hoe Petrus in dat geval (wanneer hij er zich nog heen begeven had) aldaar zou behandeld zijn. Doch, zoals gezegd is, God laat wel de verkeerde daden zijner kinderen hare verschrikkende gevolgen hebben, doch Hij maakt ze te gelijk onschadelijk. Christus is in alles en ten allen tijde een verlosser, een uitredder der zijnen uit al hun noden. Opmerkelijk, niet waar, de Heer vond tot alles tijd. In het midden van deze blijkbare verwarring aan de zijde der vijanden en van overrompeling aan de zijde der discipelen, bewaarde de Heer de grootste kalmte en handhaafde Hij de orde. Nauwelijks heeft de gewonde iets van de pijn der wonde gevoeld, of de wond is weer genezen.

Welk een persoon, uit wie de heelkracht uitstroomt als het water uit de bron, wiens aanraking alle krankheid geneest en alle wonden heelt. Kan Hij een mindere persoonlijkheid zijn dan God, geopenbaard in het vlees, of kan men zich iets hoger denken voor God om te doen? Immers nee. Welnu, waar de hoogst denkbare daden verricht worden, daar moet de hoogst denkbare persoon de werker zijn. Toen zeide Jezus tot Petrus: Keer uw zwaard weder in zijn plaats, want allen, die het zwaard nemen, zullen door het zwaard vergaan. Keurt de Heer daarmede alle oorlog af? Nee, maar wel alle oorlog, die zou moeten strekken om het koninkrijk Gods voort te planten, en daarenboven iedere oorlog, die niet tot verdediging, maar tot verovering ondernomen wordt. Die het zwaard nemen zijn dezulken, die de eigenlijke oorzaken der oorlogen zijn, in wier hand ze zijn, die ze hadden kunnen voorkomen, indien zij het gewild hadden, maar die het niet wilden. Meestal zijn deze veroorzakers van de oorlog bij de mens onbekend; maar God kent ze, en zal ze oordelen, ook door het zwaard van henzelf of van hun nakomelingen. Of meent gij, dat Ik mijn Vader niet kan bidden en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten? Indien het de Heer te doen ware geweest, om van het lijden bevrijd en van zijn vijanden verlost te worden, Hij zou geheel Gods legermacht tot zijn beschikking hebben gehad. De Heer spreekt van meer dan twaalf legioenen, met toespeling op het getal zijner discipelen, voor ieder discipel een legioen, en nog zoveel meer. Doch het was de Heer daarom niet te doen geweest; wel had Hij gebeden om het voorbijgaan van de lijdensure, maar met onderschikking van zijn wil aan die des Vaders, en nu die wil Hem als onveranderlijk was gebleken, nu wil Hij geen hulp ter verlossing noch van de aarde, noch uit de hemel. De drinkbeker, die Mij de Vader gegeven heeft, zal Ik die niet drinken? Ziet gij, deze woorden zien terug op het straks voorgevallene. De Heer wilde weten of dit alles te boven gaand lijden de drinkbeker was, die de Vader Hem gaf om te drinken, en toen de Vader Hem gezegd had: 'Ja , dit is de beker, die Ik u te drinken geef tot verheerlijking mijns naams en de behoudenis van zondaren,' toen was zijn wil volkomen één met de wil des Vaders. Hij had in zijn bede niet zodra de last des lijdens afgeworpen op grond van zijn recht als de heilige Zoon van God, of Hij nam die last weder op uit liefde tot des Vaders eer en onze zaligheid. Trouwens bij de afschuw der heilige menselijke natuur des Zoons tegen het lijden, moest de gewilligheid tot het lijden komen, omdat het de wil des Vaders was, en deze gewilligheid was er. Immers, Christus moest niet lijden uit liefde tot het lijden, maar omdat het de wil des Vaders was, en juist hierdoor was het een daad van gehoorzaamheid jegens de Vader, een lijden tot behoudenis van mensenzielen. Voorts, dat een heilig mens lijdt is tegen Gods natuur en wil; indien nu toch de Vader de drinkbeker des lijdens de Zoon aan de lippen zet, zo is dit een alles afdoend bewijs, dat het een lijden was voor anderen, voor de zonde, tot verzoening der zonde, tot wegneming van de dood en de vloek, die op de zondaar liggen. De drinkbeker, die Mij de Vader gegeven heeft, zal Ik die niet drinken? Deze betuiging des Heeren heeft alleen Johannes ons bewaard. Zij onderstelt het voorgevallene in Gethsemane, dat door Johannes niet bericht wordt. Gij ziet hieruit, dat de Evangelisten, wel verre van elkander tegen te spreken, elkander overal stilzwijgend bevestigen. Daarom is het een der onbeschaamdste leugens van het ongeloof, dat het Evangelie van Johannes in het wezen der zaak een geheel ander Evangelie is dan dat der drie eerste Evangelisten. Alleen de vorm verschilt, gelijk de Evangeliën der drie eerste Evangelisten onderling in de vorm verschillen; maar in het wezen der zaak is er geen enkele waarheid, die niet door al de Evangelisten wordt gepredikt of ondersteld. De nauwkeurige gelovige opmerker vindt dan ook altijd meer kenmerken van waarheid in de Schrift, terwijl het ongeloof, dat in zaken van geestelijke aard de meest onnadenkende oppervlakkigheid is, overal in nevelen wandelt. Hoe zouden dan de Schriften vervuld worden, die zeggen, dat het alzo geschieden moet? Is Christus dan gestorven, omdat de Schriften het voorspeld hebben? Ja, Paulus zegt het met zo vele woorden: (1 Corinthiërs 15.3,4) dat Christus is gestorven voor onze zonden naar de Schriften, en dat Hij is begraven, en dat Hij is opgewekt naar de Schriften. Doch wat zijn de Schriften? Het zijn de getuigenissen des Heilige Geestes; ze

zijn, gelijk wij meermalen zeiden, de beschreven raadsbesluiten Gods. Deze (zo zegt Petrus van de Christus, Handelingen 2:23) door de bepaalde raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen, en door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood. En dat de Heilige Schrift de getuigenis des Heiligen Geestes is, ziet gij onder anderen aller duidelijkst Hebreeën 3:7 Hebreeën 9.8 10.15, alwaar dit rechtstreeks en onweersprekelijk gezegd wordt. Zo was dan de Heer bereidwillig om te lijden, en hiermede heeft Hij ook voor ons de bereidwilligheid om te lijden verworven. Wij moeten lijden. Wij kunnen niet lijden voor de zonde, zoals Jezus; dat lijden is geleden, is door Jezus geleden; maar wij lijden op aarde door de zonde. Omdat wij door de zonde krank zijn geworden naar onze ziel, kunnen wij het voorrecht der zielsgezondheid niet genieten. Het gaat met ons als dezulken, die de tering hebben. Omdat hun longen krank zijn, kunnen zij de heerlijke frisse levenslucht niet meer inademen, evenmin als die krank is aan zijn ogen de heerlijke zonneglans verduren kan. En nu, wij moeten genezen worden. En Christus geneest ons doordat Hij ons de vergeving der zonden verworven heeft door zijn lijden en sterven. Nu is de zonde wel niet meer dodelijk in ons; maar zij is nog in ons, en zij moet buiten geworpen worden. Dit geschiedt in de weg der heiligmaking. Ik weet niet, of ik het reeds gezegd heb; maar de rechtvaardigmaking schept de kei ogenblikkelijk om tot een diamant; maar, zoals God ook in de natuur de diamant geeft, tot een ruwe diamant. Doch de ruwe diamant moet uit zijn bolster, om als een diamant van het zuiverst water in al zijn luister te kunnen gezien worden. En hoe komt hij uit die bolster? Op de diamantmolen, daar wordt hem de bolster met geweld afgetrokken. Verwonderen wij ons dus niet, dat een waar Christen in zo velerlei lijden wordt geleid, en zo hevig wordt gekastijd; het is om de goddelijke natuur, welke Hij in Christus deelachtig is geworden, in hem en uit hem in al hare volkomenheid en heerlijkheid te openbaren. Terzelfder ure zeide Jezus tot de overpriesters en de hoofdmannen des tempels, en de ouderlingen en de schare, die tegen Hem gekomen waren. Eerst had de Heer zijn discipelen terecht gewezen en buiten gevaar gesteld; thans spreekt Hij zijn vijanden aan. Welk een machtsoefening! Hij, het Lam, dat gewillig het lijden van anderen, voor anderen op zich neemt, is tegelijk de Leeuw uit Judas stam. Trouwens, de ware moed is altijd gepaard met een zacht gemoed. Zijt gij uitgegaan met zwaarden en stokken als tegen een moordenaar, om Mij te vangen? Had de Heer bij de Vader heilig geprotesteerd tegen het lijden als geen lijden voor Hem, de Heilige, de Zone Gods, en had Hij het alleen op zich genomen, omdat het de wil des Vaders was, zo protesteert Hij ook tegen allen, die Hem doen lijden, en zegt hun, dat zij het wederrechtelijk doen; en daarmede dat Hij niet leed als een zondaar voor zichzelf, maar als de Zoon van God, voor anderen in gehoorzaamheid aan de wil des Vaders. De Heer brengt tegenover zijn heiligheid al de ongerechtigheden zijner vijanden te zijnen opzichte aan de dag, en zegt het hun onverholen in het aangezicht. De Heer beklaagt zich hier minder over zijn gevangenneming, dan wel over de wijze hoe zij Hem gevangen nemen. Hij noemt hun daad onwettig, onrechtvaardig, goddeloos. Hij getuigt vóór de waarheid tegen zijn vijanden, opdat zij weten mochten, wat zij deden. Dagelijks zat Ik bij u, lerende in de tempel, en gij hebt de handen niet tegen Mij uitgestoken, en Mij niet gegrepen. Dat wil zeggen, niet openlijk en niet rechterlijk. Op bedekte wijze hadden zij dit meermalen gepoogd te doen, doch al hun geheime aanslagen waren mislukt; immers zij konden de handen tot zolang niet aan Jezus slaan, totdat de ure aanwezig was, dat Hij in hun handen werd overgegeven. Zo kan ook ons geen haar van het hoofd vallen, zonder de goddelijke wil. O leren wij hieruit, met welk een gerustheid het geloof kan leven te midden van de grootste levensgevaren. Zolang God wil dat wij leven, zijn wij onsterfelijk, reeds hier. Maar dit is uwe ure. Des Heeren ure van lijden en sterven viel samen met hun ure van zegepraal. O menen wij toch niet, dat God alle kwaad in zijn beginselen stuit. Wij zouden het doen als wij konden, en wij moesten het doen, want wij kunnen de gevolgen van het kwaad niet besturen, veel minder beheersen. Dat kan God alleen, en daarom laat Hij het kwade zich ontwikkelen tot op het punt, dat het dienstbaar wordt aan zijn raad, aan zijn ontwerpen, aan zijn bedoelingen. Het is ook

hier: Laat ze tot hiertoe geworden. God stelt de grens, welke de boosheid niet kan overschrijden, tot aan die grens hebben de bozen macht. En de macht der duisternis. De boze mensen werken niet alleen uit zichzelf, maar de geest der duisternis en der zonde, de satan, de duivel, heeft zijn werking in de kinderen der ongehoorzaamheid, Efeziër 2:2. Evenals ons lichaam in betrekking staat met de natuur, zo staat onze geest in betrekking tot de geestelijke wereld; en wat met ons in betrekking staat, dat heeft invloed op ons. De Schrift onderscheidt de godvruchtigen en goddelozen als kinderen Gods en kinderen des duivels, 1 Johannes 3:10, omdat de godvruchtigen als zodanig in gemeenschap staan met de Heilige Geest, en de goddelozen als zodanig met de boze geest. Dat verklaart menig verschijnsel, dat anders onverklaarbaar is. Hoe menig mens bedrijft gruwelen, die meer dan onmenselijk zijn, en spreekt zodanige godslasterlijke dingen, dat zijn tong kennelijk ontstoken is door de hel. Voorts weten wij wat de Heer gezegd had: de overste dezer wereld komt en heeft aan Mij niets, en dat de satan in Judas gevaren was, om hem tot zijn werktuig te stellen in de gevangenneming van Jezus. In het lijden verenigde zich nog eenmaal de zichtbare en onzichtbare macht der boosheid tegen de Zoon van God, om, ware het mogelijk, Hem in de hel te werpen en te houden; doch dit was niet mogelijk, omdat Christus niet enkel waarachtig mens, maar ook waarachtig God was, en het onmogelijk is, dat de Heilige Gods naar het lichaam of naar de ziel de verderving zou zien. Houden wij echter gedurende het lijden en sterven des Heeren in gedachtenis, dat én de boze mens én de boze geesten daarin hun werk doen, en veel zal ons duidelijk worden, dat ons anders duister blijft. Doch dit alles is geschied, opdat de schriften der profeten zouden vervuld worden. De profetie is de voorverkondiging van Gods voornemen. De ure des Heeren en de ure van des Heeren vijanden, de wil des Vaders en de macht der duisternis lopen hier samen in één punt: in de profetie van Jezus' lijden en sterven, en der zondaren behoudenis. De bende dan en de oversten over duizend, en de dienaren der Joden grepen Jezus, en namen Hem gezamenlijk en bonden Hem. Met dit binden begint het overgegeven worden van de Heer in de handen der mensen. Jezus is niet meer vrij. De offerande begon met het offer af te zonderen en te binden, eerst aan een afzonderlijke plaats, en vervolgens aan de hoornen van het altaar. Toen vluchtten al de discipelen, Hem verlatende. Gij gevoelt het aan uzelf: zonder de goddelijke tussenkomst was het onmogelijk voor de discipelen om stand te houden, en God trad niet tussenbeide om hen te handhaven. Het behoorde tot het volkomen lijden des Heeren. Daarenboven de Heer had het vrijgeleide voor hen bedongen, en hun vrijheid bestond thans in hun vlucht. En een zeker jongeling volgde Hem, hebbende een linnen doek omgedaan over het naakte lijf; en de jongelingen grepen hem, en hij het linnen verlatende, is naakt van hen gevloden. Hier zien wij, dat het hoog tijd was, dat de discipelen vluchtten; want reeds strekte zich de hand der dienaren uit om hen, niettegenstaande het bedongen vrijgeleide, te grijpen. Trouwens, de Heer had het wel tot voorwaarde zijner zelfovergave gesteld, doch daarom namen zij het nog niet eerlijk aan, en zij zouden dus de discipelen zeker gevangen genomen hebben, indien de Heer zelf zijn vrijgeleide geen kracht had gegeven, door de discipelen aan zichzelf over te laten en alzo te laten vluchten. Dat deze vlucht met de grootste overhaasting geschiedde en geen tijd van bedenking overliet, zien wij in het voorbeeld van de jongeling, die niet ontvlieden kon, dan door het enig bedeksel zijns lichaams achter te laten. En zij leidden Jezus heen, eerst tot Annas, want hij was de vrouws vader van Kajafas, welke dezelve jaars hogepriester was. Het verwondert u misschien, te horen zeggen, dat Kajafas dat jaar hogepriester was. Was dan niet het hogepriesterschap een bediening voor het leven? Dat was het oorspronkelijk, doch wat verbastert niet in de handen der mensen? Ja, als het goddelijke niet door goddelijke macht wordt gehandhaafd, wordt het juist het tegenovergestelde van hetgeen het was en moet zijn. Zolang God zijn profeten zond als zijn ambassadeurs, om zijn wetten tegenover het volk en tegenover de koningen en priesters te handhaven, bleef er nog veel van de goddelijke instellingen uitwendig in stand, hoe innerlijk bedorven of ledig zij ook waren. Doch toen Gods onmiddellijke tussenkomst ophield met Maleachi, waren de volgende eeuwen getuigen eerst

van de edelen strijd der Makkabeën, en daarna van het diepst zedelijk verval van Israël. De hogepriesterlijke bediening was een macht, die nu door geld, dan door geweld werd verkregen of genomen. En zo geschiedde het, dat juist Kajafas in het jaar van het lijden en sterven des Heeren hogepriester was. Dat juist zulk een man hogepriester moest zijn, om de Heer der heerlijkheid aan het kruis te brengen, ziet gij klaar in; en hiermede is het u dan ook duidelijk, dat Gods voorzienigheid dikwijls daarin bestaat, dat Hij de tijden laat rijp worden tot uitvoering van zijn ontwerpen. Is de juiste tijd daar, dan plaatst God zijn ontwerp daarin, en de ontwikkeling van dat ontwerp geschiedt geleidelijk en als vanzelf, zodat men zou zeggen, alles gaat natuurlijk, en toch gaat alles tegelijk bovennatuurlijk. Wat Annas betreft, hij zelf was thans wel geen hogepriester meer, maar toch de schoonvader van de regerende hogepriester. Daardoor, en door zijn sluwheid, was hij een man van grote invloed gebleven, en had nog altijd de leiding der grote zaken in handen. Het ging toen als nog heden. Er zijn altijd mensen, die nooit voor de dag komen en ook niet, althans niet meer in de regering zijn, en die toch grote invloed op de regeringszaken uitoefenen, doordien zij bij alle gewichtige aangelegenheden worden geraadpleegd. Het gebeurt dus ook nu nog altijd, dat juist zij, die achter de schermen zitten, de zaken doen. Annas was zulk een man, die de zaken deed. De bende, die Jezus gevangen genomen had, wilde de oude priester dan ook het genoegen verschaffen, om Jezus eindelijk gevangen genomen en in banden te zien. Daarom maakte men deze omweg. In de overmoed der vreugde wilde men de voornaamste raddraaier het eerst de goede uitslag van het werk doen zien. Het was dan ook maar alleen om Jezus te zien. De oude priester verwaardigde zich waarschijnlijk niet een woord met de gehate gevangene te wisselen; maar zich innerlijk verheugende, dat de lang bejaagde prooi in het net was, liet hij Jezus onmiddellijk naar Kajafas brengen, alwaar de gehele raad vergaderen zou. Het was Annas genoeg, dat Jezus hem als gevangene getoond was; het overige zou vanzelf volgen. Vergelijk deze Annas met Simeon, om u te overtuigen, welk een eindeloos verschil er is tussen een oud zondaar en een oud rechtvaardige. Kajafas nu was degene, die de Joden geraden had, dat het nut ware, dat één mens voor het volk stierf. Johannes herinnert ons deze woorden van Kajafas, om ons reeds vooruit te doen vermoeden, welk een afloop dit rechtsgeding hebben zal. Waar de rechter reeds vóór het onderzoek het vonnis heeft vastgesteld, is geen recht te verwachten en is alle rechtspleging niets dan vorm en schijn, om hen die buiten staan te blinddoeken. En zij brachten Jezus in het huis des hogepriesters, alwaar al de overpriesters en ouderlingen en de schriftgeleerden vergaderd waren. Markus zegt, dat zij vergaderden. Beide kan samengaan. De aanvankelijk niet voltallige raad kwam, nu de aanslag gelukt was, in allerijl bijeen. Intussen werd de Heer door Kajafas in tegenwoordigheid der reeds aanwezige raadsleden ondervraagd.

26:58 De Heer en de verloochenende Petrus

En Simon Petrus volgde Jezus. Dit was een eigenwillig volgen, en het liep uit op de val van Petrus. In het koningrijk Gods is gehoorzaamheid de regel, en eigenwilligheid is ongehoorzaamheid. Nochtans ook de afwijkingen van Gods kinderen worden door God dienstbaar gemaakt tot het bereiken van grote oogmerken. Het moest in een treffend voorbeeld openbaar worden, wat er door een kind van God en een discipel van Christus kan gedaan worden tegen God en tegen Christus, zonder dat hij ophoudt een kind van God en een discipel van Christus te zijn. Zonder zulke voorbeelden zouden wij de troost missen, die wij behoeven om als Christenen te kunnen leven. Wie onzer toch valt niet in zonden, die in onze schatting onbestaanbaar zijn met ons geloof in de gezegende Heiland onzer zielen. Wie moet niet op zijn beurt zeggen: ‘Een stroom van ongerechtigheden had de overhand op mij.’ Hoe zalig echter, dat hij er met een vol vertrouwen kan bijvoegen: ‘Maar ons weerspannig overtreden verzoent en zuivert Gij.’ Ziet eens hoe diep David viel, en toch, hij werd niet van zijn goddelijk kindschap vervallen verklaard, maar werd slechts gekastijd met tijdelijke straffen. En de kerk? Beklaagt deze zich over zijn val? Immers nee, veeleer aanbidt zij de wijsheid Gods, dat deze hem niet door haar wondere tussenkomst verhinderd heeft; want nu heeft zij bij eigen val een grote troost, en bevat haar heilige schrift rol ook de een en vijftigste Psalm, die door geen goud is op te wegen. En zo is het ook met de val van Petrus. Zonder die val hadden wij zijn heerlijke twee brieven, vol van de diepste zelfvernedering, niet. En de Schrift? Zij beklaagt zich wel over de zonde voor zover zij in Adam geschied is, maar niet voor zover zij in Christus verzoend is. En zo zullen wij ons ook eenmaal in de hemel niet meer beklagen, dat wij in zonden gevallen zijn, maar ons eeuwig verheugen, dat wij uit onze val door de genade van God gered zijn. Daarom moeten wij over onze verzoende zonden niet treuren, alsof wij ze liever niet gedaan hadden; want dat zou zoveel zijn, alsof wij liever uit onszelf dan door Christus rechtvaardig waren voor God; nee, nu wij eenmaal zondaars zijn, moeten wij geen heilige willen zijn uit onszelf, maar alleen in Christus; want hierdoor alleen verheerlijken wij God en waarderen wij het bloed van Christus. Dat wij hiermede echter het gruwelijke woord: ‘laat ons zondigen, opdat de genade meerder worde,’ verre van ons wijzen, behoeft geen betoog. Wij spreken alleen van de in Christus bloed verzoende zonden, en geen verloste kan zondigen op genade. Wie op genade kan zondigen, is een onheilige; maar wie, na gezondigd te hebben, enkel van de genade kan leven, die is een heilige naar de Schrift en voor God. Van verre tot aan de zaal des hogepriesters. Het was een schuchter, beschroomd volgen. Het goede geweten ontbrak. En een ander discipel. Omdat Johannes dit vermeldt, en hij gewoon is in geheel zijn evangelie zijn naam niet dan verbloemd te noemen, kunnen wij niet anders dan hemzelf voor die andere discipel houden. Deze discipel nu was de hogepriester bekend. Het is moeilijk te gissen, hoe Johannes bij de hogepriester bekend was. Wat had Johannes met Kajafas uitstaande? Doch het gebeurt meermalen, dat een discipel van Christus toevallig in kennis is gekomen met een der groten dezer wereld, die de vijand is van zijn Heer. En als er dan iets tegen zijn Heer wordt ondernomen, maakt de discipel hiervan gebruik, om te weten wat men in het schild voert, en of er iets tegen te doen zij. En ging met Jezus in des hogepriesters zaal. Hij volgde de Heer op de voet, en ging met de Heer en de bende binnen. En Petrus stond buiten aan de deur. Hij was van verre gevolgd, en kon dus niet tegelijk met de bende naar binnen gaan; en om aan te kloppen, ten einde alleen binnen te gaan, daartoe ontbrak hem de moed. Nu zou men zeggen: Petrus is daar buiten veilig, en er komt nu niets van 's Heeren voorspelling; doch nee, dit is onmogelijk. De andere discipel dan, die de hogepriester bekend was, ging uit en sprak met de deurwaarster, en bracht Petrus binnen. Waarschijnlijk had Johannes Petrus van verre zien volgen. Bij het volle maanlicht van Pasen en bij de brandende fakkels der bende was dit ligt op te merken. Johannes binnengekomen zijnde en Petrus niet ziende, onderstelt natuurlijk, dat hij buiten staat en niet binnen kan of durft komen. Johannes gaat dus uit, en geeft een goed woord aan de dienstmaagd, die op de deur moest passen, en brengt Petrus met zich binnen. Zo zien wij dan ook hier,

merkwaardig genoeg, Petrus en Johannes bijeen. Zij doen hetzelfde. Zij beiden volgen Jezus. Doch gij herinnert u het gezegde: Waar twee mensen hetzelfde doen, doen zij toch niet hetzelfde. Daarbij is het niet waar, als men zegt: wat de ene discipel doet, dat kan ook de andere doen. Nee, naar dat de persoon is, zal ook zijn werk zijn. Hierin stemden Petrus en Johannes met elkander overeen dat zij de Heer met liefde en getrouwheid volgden. Doch Petrus had een bijoogmerk. Hij was een ondernemend man. Hij moest, zoals wij straks zien zullen, weten, wat er gebeuren en waar alles op uit lopen zou. En zo maakte hij onwillekeurig het lijden des Heeren tot een schouwspel, dat een grote zonde is. Wij moeten in de zich offerende Zoon van God onszelf zien en voelen offeren. Dit alleen is de rechte aanschouwing en het rechte medegevoel van Christus lijden en sterven. Doch Petrus was verre van hieraan te denken. Johannes, ofschoon ook daarvan nog niets bevroedende, gevoelde echter de dingen des Heeren dieper en tederder. Hij volgde de Heer met geen bijoogmerk; maar alleen uit liefde, en hield zich voorts stil en afgezonderd. Hij begreep, dat hij hier niets kon of mocht doen. Zo volgde hij ook later de Heer tot aan het kruis, tot bij zijn dood; maar zwijgend. O, het is zulk een grote wijsheid te weten waar men spreken en waar men zwijgen moet. Petrus was een driftig, bewegelijk man, die onmogelijk onopgemerkt blijven kon. Hij gevoelde dan ook zelf spoedig, dat hij hier niet op zijn plaats was. Johannes was ook wel in het rechthuis gegaan, doch hij was daar bekend. Petrus was er een vreemde. En binnengegaan zijnde, zat hij bij de dienaren. Hij, Petrus, vreest het gezelschap en wordt er heen getrokken, als om zich te verbergen, en toch, het is juist de plaats om het eerst ontdekt te worden. Die op een verkeerde plaats is, kan niet anders dan verkeerde dingen doen. Ook wanneer Petrus zich thans afgezonderd had gehouden, zou hij in het oog gelopen hebben. Hij meende echter, dat men bij de verwarring hem niet onder de menigte mensen zou opmerken. Om het einde te zien. Hier hoort gij de reden van Petrus tegenwoordigheid te dezer plaatse. Hij meende persoonlijk onbekend te zijn bij de bende en bloot als een nieuwsgierige toeschouwer aangemerkt te zuilen worden. Nu weet men dat bij gelegenheden als deze, wanneer een gevangene naar het verhoor wordt geleid, deze of gene vriend van een dienaar der politie, die er bij behoort, oogluikend wordt toegelaten mede te gaan, en het verhoor bij te wonen. Voor zulk een medegingen dacht Petrus ook te zullen gehouden worden. En de dienstknechten en de dienaars stonden, hebbende een kolenvuur gemaakt, omdat het kond was, en Petrus stond bij hen; en als zij te zamen neerzaten in het midden der zaal, en zich warmden, zat Petrus in het midden van hen, en warmde zich. Gij ziet, Petrus gaat al verder en verder. Hij is een treffend beeid van vele Christenen, die er niets in vinden, om in wereldse gezelschappen, op wereldse plaatsen te verkeren. Wij vragen billijk: was dit een plaats voor een discipel van Christus, en dat in het ogenblik, waarin zijn Heer in banden stond voor de kerkelijke vierschaar? O, er is niets gevaarlijker, dan dat de gelovige zich aansluit aan de wereld. Deze gemeenschap leidt altijd tot erger. Men begint met iets mede te doen, en eindigt met alles mede te doen. Zie het hier. De dienaren zitten neder en Petrus zit ook neder. De dienaars warmen zich, Petrus warmt zich ook. Zij waren tegen Jezus, hij zal het ook zijn. Ook hier is het: Wacht u voor de eerste stap, en bewaar uzelven onbesmet van de wereld. En Simon Petrus zat buiten in de zaal. Mattheus vermeldt ons deze bijzonderheid, en maakt ons daarmede de zaak aanschouwelijk. De buitenzaal was lager en in de open lucht, en daar stonden de krijgsknechten en de andere dienaren bij het vuur, en boven in de binnenzaal stond de Heer terecht, voorlopig voor Kajafas. En als Petrus beneden in de zaal was, kwam een van de dienstmaagden des hogepriesters, die de deurwaarster was; en ziende Petrus bij het vuur zitten en zich warmende, zag hem aan, en hare ogen op hem houdende, zeide tot hem: Zijt gij ook niet uit de discipelen van deze mens? Ook gij waart met Jezus, de Galileeër. Maar hij loochende het voor allen, zeggende: Vrouw! Ik ben die niet, ik ken Hem niet, ik weet niet wat gij zegt. Petrus dacht onbekend te zijn en meende zich onbekend te kunnen houden, en zie, daar wordt hij op eens ontdekt. Hiermede kwam het gevaar om gevangen genomen en insgelijks terechtgesteld te worden. En nu wat doet een mens, die aan zichzelf overgelaten is in zulke

omstandigheden? Hij zoekt zich te redden ten koste van de waarheid. Petrus ontkent de man te zijn, voor wie de dienstmaagd hem houdt; hij is geen discipel van Jezus, hij kent Hem niet. Laat ons Petrus niet te hard vallen, wij zouden in gelijke omstandigheden hetzelfde gedaan hebben, tenzij God ons de genade had geschonken om te zeggen: 'Ik ben het, en hier ben ik, doe met mij wat gij wilt.' Doch anders, zonder en buiten de genade van God, is er in de mens geen deugd, die niet te koop is, zodra de volle prijs er voor betaald wordt, geen deugd, die niet bezwijkt als de rechte, volle proef er op genomen wordt. Dat wij een deugd nog ongekrenkt bezitten, ligt alleen daarin, dat de rechte prijs er voor nog niet geboden, de rechte proef er nog niet op genomen is. De verzoeking heeft meestal iets onverwachts en ongedachts, iets overrompelends. Even als de vogel zich soms plotseling in zijn vlucht in de opgehangen strik gevangen ziet, zo overvalt ons ook de verzoeking. Wij zijn er niet op bedacht geweest, wij zijn er niet op voorbereid; wij hebben geen tijd om na te denken; wij moeten terstond een beslist antwoord geven; wij staan onder een machtige indruk, onder die van het gevaar om in grote ongelegenheid, ja, zoals Petrus, in banden en in doodslijden te geraken, en wij volgen niet de inspraak van ons geweten, maar onze natuurlijke aandrift tot zelfbehoud, en vallen om staande te blijven! Voorts vergete men niet: voor de dienstmaagd des hogepriesters is Petrus gevallen, voor de hogepriester zelf zal hij later staande blijven als een held. Ja, Petrus zondigde onder verzachtende omstandigheden, zoals wij, die allerlei verzachtende omstandigheden voor onze zonden zoeken, allicht zouden zeggen. Nochtans was het een grote achteruitgang bij Petrus van het zeer beslist belijden tot het zeer beslist verloochenen. Doch hoe komt het nu, dat dezelfde man, die voor een dienstmaagd verschrikt en bezwijkt, onvervaard is voor millioenen Joden op de Pinksterdag? Ja, hoe komt het? Het komt juist door de Pinksterdag, het komt door de Heilige Geest, die de zwakke mens maakt tot een kracht van God. En hij ging buiten in de voorzaal naar de voorpoort, en de haan kraaide. Petrus was ontkomen aan de hand, die zich naar hem uitstrekte om hem te grijpen, maar toch gevoelde hij zich niet langer veilig aan deze plaats; hij zocht in het geheim te ontkomen, en naderde de deur naar de straat; doch daar laat de wachter van de nacht der natuur zich horen. De haan kraait. Het middernachtelijk uur is daar. Het teken door de Heer gesteld wordt gegeven, de eerste maal. Petrus hoort het gekraai van de haan, maar heeft geen tijd er acht op te geven, want de verzoeker is nabij en herhaalt de verzoeking nu voor de tweede maal, en hij zal het bij Petrus, evenals bij de Heer zelf, ook nog voor de derde maal doen. En als hij naar de voorpoort uitging, kort daarna, zag hem een andere dienstmaagd, en begon te zeggen tot degenen, die daarbij stonden: Deze was ook met Jezus de Nazarener. En hij loochende het wederom met een eed, zeggende: Ik ken de mens niet. Wie eens liegt, moet altijd liegen, om niet als een leugenaar ontdekt te worden; en voor deze ontdekking vreesde nu Petrus meer, dan voor iets ter wereld. Nu was ook zijn eigen eer in de zaak gemengd. Hij had nu eenmaal met eed gezworen, dat hij geen discipel van Jezus was, ja Hem niet eens kende; hoe zou hij het kunnen herroepen, zonder in nog erger ongelegenheid te komen, dan in het eerst het geval was. Immers nu zou bij de schuld de schande, de beschaming komen van een meinedig leugenaar geweest te zijn. Dus 'volgehouden!' roept de zonde tot de zondaren. 'Dek de ene zonde met de andere toe.' Helaas! wie weet het niet: zolang de zonde niet haar volle uitwerking heeft gehad, laat zij ons geen rust. Wij staan met haar op een hellend vlak, men kan zich niet staande houden, men moet naar beneden, totdat men op de bodem is en neerligt. Wilde David overspel én moord begaan? Voorzeker niet. Doch toen hij de ene zonde had gepleegd, kwam hij vanzelf tot de andere. Zulk een vreselijke zaak is de zonde. Haar gevolgen zijn buiten alle menselijke berekening en macht, en kunnen alleen door God grenzen worden gezet. En als het omtrent een uur geleden was, bevestigde dat een ander. In die tussentijd stond de Heer terecht voor zijn rechters; doch wij willen duidelijkheidshalve ons eerst bij het gebeurde met Petrus houden. Na de tweede verloochening kon Petrus niet meer denken om de voorpoort uit te gaan. Hij zou hiermede het opgewekt vermoeden, dat hij werkelijk een discipel van Jezus was, bevestigd hebben, en men zou hem daarom toch niet hebben laten ontkomen. Hij bleef dus; doch

het duurde nu zeer lang, ja een uur tijds, alvorens de verzoeking zich vernieuwde. Petrus dacht er nu geheel vrij van te zijn; een herhaalde ontkenning moest immers genoeg zijn. Doch nee, zij was niet genoeg voor de verzoeker. Deze rust niet voordat de zonde bij de mens de allerhoogste trap bereikt heeft. Een van de dienstknechten des hogepriesters, die maagschap was van degene, wie Petrus het oor afgehouwen had, zeide tot Petrus: Waarlijk gij zijt een van die, want gij zijt ook een Galileër. Uw spraak gelijkt en maakt u openbaar. Heb ik u niet gezien in de Hof met Hem? Met welk een spanning en in welk een onrustigheid het lange uur, dat Petrus ongemoeid bleef, door hem werd doorgebracht, kan men zich ligt voorstellen. Petrus was gekomen om het einde van de zaak des Heeren te zien, maar nu was hij zelf onverwacht en op de onaangenaamste wijze in de zaak betrokken geworden; en hoe zou nu deze zijn zaak eindigen? Zij eindigde door een derde aller hevigste aanval, die de val van Petrus ten volle besliste, en zoals de verzoeker meende, onherstelbaar maakte (want satans doel is altijd dat men zondige tot de dood); doch dit werd door de genade, door Jezus voorkomen. Treffend, niet waar? dat een dienstknecht van de hogepriester, en wel een bloedverwant van Malchus, Petrus herkent en hem het masker afrukken wil. De eigenwillige daad van Petrus en hare gevolgen komen dus hier weder ter sprake en te voorschijn, en treden op als getuigen tegen Petrus, ja brengen hem in dreigend gevaar om ontdekt en gevangen genomen te worden. Wij zien er uit, dat de Heer wel ons kwaad voor ons goed maakt en het vergeeft, maar er ons toch niet alleen voor, maar er ons ook door kastijdt. Onze droefheid brengt ons daarom meermalen onze zonden te binnen. Toen de broeders van Jozef in grote benauwdheid waren, gedachten zij aan de grote benauwdheid, waarin zij hun broeder Jozef zagen, toen zij hem wilden doden en daarna aan vreemdelingen verkochten, om hem in slavernij weg te voeren. De Heer breekt gewoonlijk de takken van de boom der zonde, die wij geplant hebben, om er ons mede te kastijden. Doch al kastijdt de Heer ons hard, Hij geeft ons niet over tot de dood, maar doet ons veeleer door de kastijding leven uit onze dood en opstaan uit onze zonden, zoals dit bij de broeders van Jozef en ook bij Petrus het geval was. Voorts verraadde Petrus zichzelf door zijn uitspraak, door zijn Galilese tongval. Immers wij onderkennen ook lichtelijk de buitenman aan zijn spraak, en iedere provincie in ons vaderland heeft met dezelfde taal een onderscheiden tongval. De Jeruzalemmers, of in het algemeen de Judeërs, die de Galileërs minachtten, smaalden dan ook op de minder juiste uitspaak dezer lieden, en daar de Heer gewoonlijk door de Joden de Galileër genoemd werd, zo was natuurlijk een Galileër als Petrus, in de nabijheid van Jezus, grotelijks verdacht van tot Jezus te behoren. Petrus gevoelde het gewicht en de kracht der beschuldiging, en het deed hem zijn laatste krachten inspannen om, ware het mogelijk, nog te ontkomen. O die zonde! Om zich tijdelijk te redden, geeft de mens zich eeuwig verloren. Petrus dan loochende het wederom, en begon zichzelf te vervloeken en te zweren, zeggende: Ik ken deze mens niet, die gij zegt. Zo was dan bij Petrus de zonde voleindigd. Kon zij hoger gaan? Kon de ontkenning met hoger kracht dan die der zelfvervloeking gepaard gaan? Nee, deze drievoudige verloochening was een volmaakte verloochening. En zo deed dan Petrus op onheilige wijze, wat de Heer op heilige wijze gedaan had. Ook Petrus weerde driemalen het lijden van zich af. Doch welk een tegenstelling! Hij, die de macht had, roemde niet, maar viel de Vader te voet en bad en bleef staande; en hij, die de macht niet had, roemde en bad niet, verdedigde zich en viel. En in dezelfde ogenblikken dat Petrus verloochende, legde de Heer voor Kajafas de goede belijdenis af. Doch wij zien het ook hier: waar Christus is daar zijn en daar kunnen niet anders dan zondaren zijn. In de heerlijkheid zullen wij koningen en priesters met Jezus zijn, maar op aarde kunnen wij niet anders zijn dan zondaren. Alle valse godsdiensten onderscheiden zich juist hierin van het Christendom, dat al haar gezanten heiligen zijn, Socrates, Confucius, Mohammed, de Paus, ze zijn allen zo vele heilige mannen in godmenselijke gedaante, en zij werden en worden nog als zodanig geëerd en gehoorzaamd; maar Mozes was een zondig man, en de Apostelen waren zondige lieden, en de eerste der Apostelen, de Rotsman, de eerste pilaar van Gods kerk, was een verloochenaar van zijn Heer; en de laatste der Apostelen, de tweede pilaar

van Gods kerk, Paulus, was een vervolger. En ook als dienaren van Christus bleven zij zondaren; want de zonde blijft bij de Christen innerlijk aanwezig, al treedt zij niet uiterlijk te voorschijn in de daad. Nochtans moeten wij, bij het gevoel dat wij zondaren zijn en blijven, daarom alleen het beeld van Christus zijn, en dat naar buiten vertonen. En treedt de zonde ook dan nog weder bij ons naar buiten, dan verloochenen wij wederom de Heer, en al is het ook niet in die hoge graad als bij Petrus, toch zijn wij als in zijn toestand, en hebben wij op nieuw weder de genade onzes Heeren Jezus Christus nodig. Wij zien dus in Petrus, waartoe een waar discipel van Christus kan vervallen. En nu, wij kunnen ons ligt voorstellen welk een toestand het, voor hem was zó te vallen, na zó in zijn standvastige getrouwheid geroemd te hebben. Zeker, de woorden zijner eerste verloochening waren uitgesproken eer hij er aan dacht: doch een tweede en derde verloochening volgde, en toen had hij kunnen en moeten nadenken over hetgeen hij gezegd had. Dit waren bezwarende omstandigheden voor hem. Aan de andere kant moeten wij tot zijn verlichting zeggen, dat hij de Heer niet verloochende met zijn hart, maar enkel met de mond. Och er kan zoveel goeds buiten het hart omgaan, maar gelukkig ook veel kwaad. Judas haatte de Heer, hij had een wrok tegen Hem, de allerbeminnelijkste en aller gezegendste opgevat; maar Petrus had de Heer lief en bleef Hem liefhebben, al verloochende hij Hem ook met eed tot driemaal toe met de lippen, en daarom kon hij zich in dit opzicht later op de alwetendheid des Heeren beroepen. Het was bij Petrus een zelfverdediging, een afwending van levensgevaar; en wat doet een mens niet om zijn leven te redden. Bij Judas was geen gevaar, zelfs geen bedreiging te vrezen; hij smeedt het verraad zonder door iets anders daartoe gedrongen te worden, dan door zijn haat, zijn wrok, die, omdat hij door de Heer tegenover Maria in het ongelijk gesteld werd zijn hoogste trap bereikte en alzo tot de daad overging. Het was bij Petrus een woest en in het wilde uitgesproken woord, dat zo veel zeggen wilde, als: ‘laat mij met rust!’ Bij Judas was het een wel overlegd woord, waarbij de prijs des vermaaks werd bedongen. Doch al zondigde Petrus ook alleen met de mond, de mond mag ook niet zondigen. Een gesproken woord is een daad. Petrus was door zijn verloochening verloren, en naar het scheen, reddeloos verloren, want Christus had gezegd: wie Mij verloochent voor de mensen, die zal Ik ook verloochenen voor mijn Vader, die in de hemelen is. En toch, er was nog redding. Jezus wil, zo genadig is Hij, dat wij ons van zijn woord beroepen op zijn persoon, zoals dan ook Petrus na 's Heeren opstanding deed. Wanneer wij berouw hebben over een overtreding, dan hebben wij geen haat meer in ons hart tegen hem, tegen wie wij overtraden, al hadden wij dit ook vroeger; en als wij dan deze zonden voor de Heer brengen en er Hem vergeving voor vragen, worden ze ons ook vergeven. Doch Judas had ook berouw, en zijn liefde tot de Heer keerde daarmede ook wel enigszins terug; doch deze liefde was onvruchtbaar, want zij was niet met het geloof gepaard, dat alleen het berouw en de liefde tot Jezus geleidt en door Jezus aangenomen wordt. Judas ging niet tot Jezus, maar zijn eigen weg, naar zijn eigen plaats. En terstond, als hij nog sprak, kraaide de haan, de tweede maal. Het tweede gekraai van de haan is de eerste ure van de dag. Treffend, niet waar? dat de dag, op welke de Zon der gerechtigheid, het licht der wereld voor de wereld verduisterd worden, ja, voor een tijd ondergaan zou, werd aangekondigd door de verloochening van de discipel, die de eerste was, ook in deze droevige zaak. Voorzeker, er mocht niets aan het lijden des Heeren ontbreken, en er ontbrak ook niets aan. Van Markus alleen weten wij, dat de haan de tweede maal kraaide, en dat dus het woord des Heeren zijn volle vervulling ontving. De eerste maal kraaide de haan, toen Petrus naar de voorpoort ging om te ontkomen, en het zou hem tot een waarschuwing geweest zijn, als hij in een gewone toestand verkeerd had; doch zijn verloochening had hem in een buitengewone, ongeregelde toestand gebracht. De zonde treedt niet, gelijk een eerlijke strijder doet, ridderlijk en ruiterlijk tegen de mens op, hem uitdagende voordat hij aanvalt; nee, de zonde is als de struikrover, die in het kreupelhout ligt te loeren, en als wij hem voorbijgegaan zijn, oprijst, ons van achter aangrijpt, op de grond werpt, en ons tot een overwonnene maakt, eer wij het vermoeden. Zo ging het Petrus. De ene verzoeking overviel

hem na de andere. Nu was de verzoeking, maar ook de misdaad voleindigd, en de haan kraaide ten tweeden male, om de nieuwe dag aan te kondigen. Ja, ook voor Petrus was de vreselijke nacht der verzoeking, der verloochening, der zelfvervloeking voorbijgegaan, en begon de dag der verlossing, der genade aan te breken. Daarom is hier het horen van het gekraai van de haan door Petrus een liefelijk beeld van het ontwakend geweten. Zolang het geweten, dat in ons slaapt, nog wakker worden kan, is er behoudenis. Alsdan horen wij de waarschuwende stem van God, die ons tot het terugkeren van de verkeerde weg, tot bekering roept, misschien niet de eerste, maar dan toch de tweede maal; en terwijl wij voor Jezus de ogen nederslaan, ziet Hij ons vriendelijk aan, en kunnen wij Hem niet langer wederstaan. Doch zonder die genadeblik van Jezus is de stem ook van het ontwaakt geweten ten eenenmale machteloos. Dat zullen wij in Judas zien. En ook Petrus gaf eerst geen acht op die stem, en hoe weinig geven wij er acht op! Hoe dikwijls hebben wij vóór onze bekering ons geweten horen waarschuwen, ons hart voelen kloppen tegen de zonde en voor Jezus, en toch hebben wij ons niet bekeerd. En als er dus niets meer bij kwam, dan zou niemand zich op de aanmaning zijns gewetens bekeren; want onder bekering verstaan wij niet wat de valse godsdienstleraar er onder verstaat: zedelijke zelfverbetering; nee, want in dat geval zouden er vele bekerden zijn uit kracht van hun geweten: bekeerden van de dronkenschap tot de onthouding, van de wellust tot de kuisheid, van het wereldleven tot het kloosterleven; doch wij verstaan onder bekering wat alleen bekering is: het komen tot Jezus als een zondaar om genade te ontvangen, als een onheilige om geheiligd te worden; en daartoe is de vermaning van het ontwaakt geweten, hoe nodig op zichzelf, niet genoeg. Daar moet iets bijkomen, dat de zaak ten volle en ten goede beslist, en de mens volkomen redt, de genade zelf moet er bijkomen, zoals deze er bij Petrus bij kwam. En de Heer, zich omkerende, zag Petrus aan. In toorn? Nee, in liefde. De Heer kan de zijnen aanzien in toorn, en eenmaal zag Hij Petrus aan in toorn, toen deze Hem van het lijden wilde doen terugtreden, doch het was slechts voor een ogenblik. Jegens de zijnen kan de Heer onmogelijk de toorn behouden. En toen stond Petrus, de Belijder, in zijn hoogmoed, zich verheffende op de lof, die niet hem, maar de Vader en de Heiligen Geest gegeven werd, toen Jezus zeide: Zalig zijt gij, Simon, Bar Jona! want vlees en bloed hebben u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. Nu lag Petrus, de verloochenaar, neder in de diepte. Nee, nu kon de Heer niet toornen, en toornde Hij ook niet, en ook geen bestraffend woord kwam er van zijn lippen, maar met een enkele blik van liefde openbaarde Hij zich nu aan Petrus in de volheid zijner genade, gelijk Hij zich later na zijn opstanding in de volheid zijner persoonlijke heerlijkheid zou openbaren, eerst aan Maria door een enkel woord van liefde, het noemen van haar naam, en later ook aan Petrus, door het drievoudig noemen ook van zijn naam. Doch nu was het slechts een enkele blik, die echter Petrus door het hart ging, en als tot hem zeide: ‘Kunt gij de haan voor de tweede maal horen kraaien, en Mij voor de derde maal verloochenen?’ Want de Heer ontdekt en ontrust eerst, voordat Hij vertroost. Trouwens, waar oefent de genade haar kracht, waar de wet niet hare kracht geoefend heeft? Doch wij zeggen het nogmaals: De haan moge kraaien, het geweten opgewekt worden, maar zonder dat Jezus ons in liefde aanziet, wordt men niet gered. Wat kan het geweten de zondaar anders dan waarschuwen, en zo hij deze waarschuwing veronachtzaamt, hem in lijden brengen? Kan het de zondaar ook geruststellen of vrede geven? Nee, dat kan de genade, dat kan Jezus alleen. De wet en ons geweten (die één zijn, want ons geweten is de wet onzer zedelijke natuur) verschrikken, de genade daarentegen vertroost, bekeert, behoudt de zondaar. Jezus richtte de ogen zijner liefde op Petrus en op ons die geloven, en richtte hem en ons op uit onze val. O, wat hebben die ogen der genade van Jezus al gewrocht! Zij zien nog in al de harten der mensen, die bekeerd worden. Trouwens in die aanblik des Heeren straalt het licht des Heiligen Geestes in onze zielen. O, dat wij allen dien aanblik in ons mochten ondervinden! Terstond bleek het ook bij Petrus, dat die blik van Jezus een uitstroming des Heiligen Geestes was, doordien Petrus indachtig werd het waarschuwend woord des Heeren. Immers had de Heer van de Heiligen Geest gezegd: Hij zal u indachtig

maken alles wat Ik u gezegd heb. En gaat het ons ook niet nog meermalen zo? Wij kennen de Bijbel door en door, en zo schijnt het ons toe, dat wij er weinig meer in zullen aantreffen, dat ons nieuw is; en toch als wij door de Heilige Geest indachtig worden gemaakt aan een bepaald woord in een bepaalde omstandigheid, dan is het voor ons als ware deze schriftuurplaats ons geheel nieuw; want wij kenden haar wel, maar verstonden haar niet. Ook is het de gelovige tot een grote blijdschap, wanneer hij zijn stervende gelieven hun gemoedstoestand hoort openbaren, niet in woorden van eigen vinding, maar met een woord, dat uit de Heilige Geest is genomen, met een woord der Heilige Schrift. Woorden der Heilige Schrift zijn woorden Gods, en als deze in oprechtheid over menselijke lippen vloeien, dan getuigen zij van de inwoning des Heiligen Geestes, zonder wie niemand in waarheid Jezus kan zeggen de Heere te zijn, 1 Corinthiërs 12:3. Het grote denkbeeld, dat wij dus hier bij het aangezien worden van Petrus door de Heer moeten vasthouden, is dat Jezus voor de zijnen altijd, ook in het midden hunner zonden, een Verlosser is. Dat zagen wij in de hof, dat zien wij hier, dat zullen wij zien bij de moordenaar aan het kruis. Jezus in de benedenzaal geleid wordende, ziet Petrus aan, en daar de wacht der krijgslieden zich nu bepaald bezighoudt met de Heer, wordt Petrus ontzet van zijn hem belegerende vijanden, en Petrus kan ontkomen en ontkwam. De Heer bevrijdde dus, terwijl Hij zelf leed, zijn discipel ook van tijdelijk lijden. En dat moeten wij ook doen voor zoveel dit in ons vermogen is. Het moet bij ons als een genadegave beschouwd worden, geroepen te zijn, om zelfs in eigen lijden anderen van geestelijk en tijdelijk lijden te bevrijden; wij moeten nooit zeggen: ik heb aan mijn eigen leed genoeg, en kan mij niet meer met het lijden van anderen bemoeien. Nee, wij moeten met de Heer en met zijn dienaar Paulus, zelf arm zijnde, velen rijk maken, en zelf gevangen zijnde, velen vrij maken. En Petrus werd indachtig het woord, dat Jezus tot hem gezegd had: Eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, zult gij mij driemaal verloochenen. En hij, zich van daar makende, en naar buiten gaande, weende bitterlijk. Deze tranen hebben, door de genade van God, de laatste hardigheid des harten van Petrus doen smelten. Bij Petrus had tot hiertoe die uitwendige strijd nog niet plaats gehad, welke ons overbrengt van de duisternis tot het licht. Doch gelukkig de mens, die zich voor God verootmoedigt over zijn gebrek aan verootmoediging. Veel zal nu Petrus door hoofd en hart zijn gegaan, dat hem aan zichzelf ontdekt heeft, zoals nooit te voren. Het Christendom is ook een zuurdesem bij ieder mens, die bekeerd wordt; het doordringt ons niet op eenmaal, maar van lieverlede; doch niet als in het meel van binnen naar buiten, maar van buiten naar binnen. Hoe dikwijls ontvangen wij Christus in ons gevoel, of in ons verstand, en duurt het jaar en dag eer Hij ook in ons hart en geweten, en daarmede in de kern onzer persoonlijkheid ontvangen wordt. Gezegend, dat de Heilige Geest zolang aan ons arbeidt, totdat onze persoonlijkheid, onze ikheid een ander middelpunt heeft dan onszelf, en wij zeggen kunnen: Ik leef, doch niet meer ik; maar Christus leeft in mij. Petrus weende bitterlijk, niet wanhopig. Trouwens, ook hier werd de genade geopenbaard, opdat niemand zondige; maar zo iemand gezondigd heeft, die wete, dat Christus hem gekend en zijn val voorspeld heeft, gelijk Hij Petrus kende en diens val voorspeld heeft, en toch hem weder aannam. Gelijk Petrus zich de woorden van Jezus ten opzichte van zijn val herinnerde, zo ook diens woord: Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude. Daarom moeten ook wij de Schrift nooit ten halve, maar altijd in haar geheel nemen. Hoeveel dingen worden er in gezegd van en tot de kinderen Gods, die ons doen sidderen en doen zeggen: zij spreken het vonnis des doods uit ook over ons. Doch dan moeten wij Gods vertroostingen voor zijn kinderen ook lezen, en dan zullen wij zien, dat God ook wel een ogenblik over ons kan toornen, maar dat Hij jegens ons de toorn niet in eeuwigheid kan behouden; dat Hij ons onze zonden vergeeft, en nochtans wraak doet over onze daden, Psalm 99:8. De voorspelling van Petrus val was nu tot een ontzettende, verootmoedigende waarheid geworden, en nu zou ook de verzekering des Heeren: Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude, en als gij bekeerd zult zijn, zo versterk uwe broederen, tot een alles overtreffende troostende waarheid worden. Hij ontving dan ook de eerste boodschap van 's Heeren opstanding, de blijdste

boodschap, die door een zondaar kan ontvangen worden. Wij vragen hier, gelijk overal: Is het Evangelie van Jezus Christus niet een Evangelie voor zondaren? O, hoe menigeen zegt van de zonden, die hij gedaan heeft: wat zou ik geven, indien die bezoedelde bladzijden van het boek mijns levens konden uitgescheurd worden. Doch wij zeggen: nee, mijn Broeder, mijn Zuster! spreek niet alzo. Wat ons betreft, wij wensen geen enkele bladzijde van het boek onzes levens vernietigd te zien, en vooral die bladzijden niet, waarop onze zonden geschreven staan, want deze zijn het juist, die ons in betrekking tot Christus gebracht hebben. Ja, zo groot en genadig is God, dat Hij, terwijl Hij de zonde vloekt, ons toch door de zonde heenleidt naar Hem, die de zonde verzoent. O aanbidden wij toch de genade Gods daarin, dat Hij, die de zonde haat met een oneindige haat, toch de zonde op zich neemt, en dat Hij, die de zonde vervloekt, zichzelf tot zonde en vloek laat maken, om ze voor ons weg te nemen. Geen zonden te willen hebben, is dus voor ons: geen Jezus te willen hebben; en dit zij verre van ons, eeuwig ver! Doch een kind van God weent over zijn zonden, juist omdat zij hem vergeven zijn. Hij stelt ze voor zijn aangezicht, en vergeet ze niet, en kan ze niet vergeten, juist omdat zij uitgedelgd zijn. Weent de gelovige, de onbekeerde mens over zijne zonden? Nee, hij spot er mede, of hij speelt er mede. Eerst in het gelovig zien op Christus aan het kruis als het offer voor onze zonden, zien wij onze zonden in haar vreselijke, God onterende aard en in haar voor ons volstrekt verderfelijke gevolgen. Ja, op die hoogte zien wij alleen onze zonden in al hare diepten, als begaan tegen de God van alle genade, tegen die God, wiens wezen liefde is, en die wij met enkel haat hebben vergolden. Houden wij dus onwrikbaar vast aan de leer, dat God buiten Christus de zonde niet vergeeft, maar in Christus ze niet toerekent. Zonder verzoening geen vergeving, en na de verzoening geen oordeel. Deze twee waarheden zijn één. Al heeft de bol twee polen, hij is daarom een geheel. Snij hem ten halve door, en gij hebt hem vernietigd. Zo is het met de waarheid. Geen waarheid of zij heeft haar wederhelft. Zij is een zwaard; breek het zwaard, en het is geen zwaard meer. O, die noodlottige verbrokkeling der waarheid, waarop zo velen zich met alle macht en kracht toeleggen. Zij is de vernietiging der waarheid. De gehele kerkelijke geschiedenis is die der poging tot een werktuiglijke en eenzijdige opvatting der waarheid; doch daartegen worstelt de Schrift altijd en zal zij blijven worstelen tot het einde toe. Ook de heerlijke belijdenisschriften onzer kerk hebben die eenzijdigheid zo verwonderlijk wijs en nauwkeurig bestreden, dat wij er Gods hogere leiding onmogelijk in kunnen miskennen. De Schrift op de volkomenst mogelijke wijze terug te geven zij dan ook het ideaal van de prediker. Dat hij zich toch niet verbeelde, dat hij een hogere waarheid dan die der Schrift zou kunnen uitvinden. Men kan wel valse diamanten maken, die de echte in uitwendige schoonheid overtreffen; maar de inwendige luister van de echten diamant is niet terug te geven. Maak dat die inwendige luister op de volmaaktst mogelijke wijze naar buiten komt, en alzo door ieder gezien wordt, gij leraar en hoogleraar, en gij hebt het ideaal uws levens bereikt, zo ver als het hier te bereiken is. Uw woord is de waarheid, zegt de Zoon tot de Vader, en de Schrift is het woord des Vaders èn des Zoons èn des Heiligen Geestes. Hoe ouder de Schrift wordt, hoe belangrijker en hoe toepasselijker hare waarheden worden, zodat zij ook hiermede het getuigenis medebrengt, dat zij dezelfden oorsprong uit God heeft als de natuur, die hoe ouder zij wordt ook te belangrijker en toepasselijker van inhoud wordt; immers haar oude krachten worden tot nieuwe, vroeger nooit gekende doeleinden aangewend. Daarom storen wij ons niet aan het voorgeven dezulke, die beweren, dat de oude bijbel zijn tijd heeft gehad en een nieuwe bijbel uit hun brein staat geboren te worden als een Minerva uit het hoofd van Jupiter; maar wij handhaven de soevereiniteit van het Woord van die God, die een God is boven alle goden. Voorts, en hiermede besluiten wij de beschouwing van Petrus verloocheningen: wij moeten het heil, het leven onzer ziel niet zoeken in, maar buiten onszelf. Omdat Christus voor ons bidt, worden wij behouden. Ja, Christus is onze zaligheid, en Hij werkt in en door ons. Zijn genade is onze troost en onze kracht, onze rechtvaardigmaking en onze heiligmaking; omdat Hij ons in liefde aanziet, wenen wij over onze zonden, en opdat wij zouden wenen over onze zonden, ziet Hij ons aan, en

geeft ons zijn vrede. Eerst als de zon zich afspiegelt in de regen, ontstaat in de wolken de heerlijk schitterende regenboog, als teken des vredes.

26:59 De Heer en de Joodse raad.

De hogepriester dan vraagde Jezus. Wij gaan nu over tot de beschouwing van het tegendeel van het zo even besprokene. Terwijl de discipel verloochent, belijdt de Heer. Trouwens ook dat onderscheid moest blijken. Het moest blijken, dat wij van nature niet kunnen doen, wat van ons geëist wordt, maar dat wij het tegendeel doen. Doch juist daarom moest Jezus het voor ons doen, en als Jezus het voor ons gedaan heeft, ja dan kunnen wij het ook doen door genade, door de kracht, die Hij ons daartoe geeft, door de Heilige Geest, die Hij ons daartoe door zijn lijden en sterven verworven heeft. In deze waarheid ligt geheel het Evangelie der behoudenis in Christus, en Petrus is hiervan het levende toonbeeld. Wat hij driemaal. verloochende voor misschien een vijftigtal mensen, dat beleed hij daarna honderden malen voor duizenden. Wij hebben het reeds gezegd: door de Heilige Geest, die zoete vrucht van het bitter lijden en sterven des Heeren. Ja, dat is het geheim der verlossing, dat men eerst zijn eigen volstrekte onmacht gevoelt, en dan Christus almacht in ons, waardoor wij met Paulus kunnen zeggen: Ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft. Van zijn discipelen en van zijn leer. Reeds terstond zien wij hier voor welke rechters de Heer staat. Hij staat voor mensen, die het ambtskleed dragen van de rechter, maar inderdaad niet meer dan aanklagers en beschuldigers zijn. Welk een vreemde vraag! Iemand, die drie jaren lang in het openbaar, ten aanhore van al het volk en zijn oversten, omringd door zijn discipelen, zijn leer verkondigd heeft, wordt nu rechterlijk ondervraagd naar de inhoud van die leer en naar zijn discipelen! Doch Kajafas spreekt van Jezus' leer, en bedoelt diens persoon. Het is hem eigenlijk en alleen te doen om een verklaring uit Jezus eigen mond aangaande zijn persoon en zending te hebben; deze tracht hij Hem te ontlokken, en daar dit mislukt, doet hij een staatsgreep om Hem die te ontrukken. Jezus antwoordde hem: Ik heb vrijuit gesproken tot de wereld; Ik heb alle tijd geleerd in de synagoge en in de tempel, waar de joden van alle plaatsen tezamen komen, en in het verborgene heb Ik niets gesproken. Wat ondervraagd gij Mij? Ondervraag degenen, die gehoord hebben wat Ik tot hen gesproken heb, ziet deze weten wat Ik gezegd heb. Gij ziet, het is ook hier de Heer, die spreekt. Hij oordeelt in het midden der goden, Psalm 82:1. Hij, de gevangene, gebondene, beschuldigde, wijst zijn rechters te recht, en wel op zulk een onweersprekelijk grond, dat zijn ondervrager ten uiterste beschaamd zou zijn geworden, indien deze nog voor beschaming vatbaar geweest ware. De Heer beantwoordt de vraag van Kajafas niet; Hij wil in deze niet van zichzelf getuigen, maar beroept zich op geheel het volk als getuige in dit opzicht; en hiermede zegt de Heer ingewikkeld, dat alleen valse getuigen tegen Hem kunnen getuigen. De Heer beroept zich op de volkomene openbaarheid zijner handelingen en gesprekken. Hij heeft altijd in het openbaar gesproken, en in het verborgene heeft Hij niets gesproken, dat verborgen moest blijven en niet in het licht kon treden. Hiermede stelt de Heer het veelbesproken en veelbetekenend beginsel der openbaarheid in zijn zuiver licht. Het goede mag en moet aan het licht komen. Maar ook het kwade? Wie brengt dat aan het licht? De kwaaddoeners? Neen, deze zoeken verborgen te blijven. Maar de sprekers en schrijvers van het kwade, die óók de openbaarheid gebruiken, nee, misbruiken, tot op het spreekgestoelte, ja tot op de predikstoelen. O, er is een bijzondere soort van goddelozen; er zijn advocaten van kwade zaken, in de clubs en in dagbladen en tijdschriften, die niet met de hand, maar met het verstand, niet met daden, maar met het woord en de pen allerlei goddeloosheden plegen; die de vaste grondregelen Gods, waardoor Hij de vrije mensenwereld, even als de vrije zee binnen haar oevers houdt, omzetten in valse menselijke grondregels; die de rede vergoden en het geweten verkrachten, het stoffelijk belang stellen boven het geestelijk belang, het tegenwoordige boven de toekomst, zingenot boven zielsgenot, de werelddienst boven de godsdienst, en zichzelf boven de Schepper. Deze treden onbeschaamd op in het openbaar, om hun slechte grondregels kenbaar te maken en alle gelijkgezinden uit te nodigen zich bij hen aan te sluiten, en op aarde het rijk van gelijkheid, vrijheid en broederschap te stichten. En zij zijn voorspoedig op aarde. Zij zijn boven de burgerlijke strafwet, onder wier bereik alleen de kwade daad valt. Zij zijn alleen onder de

strafwet van God, en deze wordt eerst ten volle toegepast in de eeuwigheid. Doch dit bekommert hen niet, want zij geloven niet aan de eeuwigheid. Maar wat moet nu de Christen doen tegenover deze openbaarheid der wereldse mensen? Ook in alles openbaar zijn. Wij moeten ons licht laten schijnen voor de mensen, opdat zij onze goede werken zien en onze goede woorden horen, en de Vader in de hemelen daarvoor verheerlijken. Het is in deze wereld niet anders, de nacht treedt op tegen de dag, en de dag tegen de nacht, en niemand kan die tegenstelling vernietigen dan God alleen, die beloofd heeft dat het licht ten laatste overwinnaar blijven zal. En reeds op aarde zien wij proeven van de macht der openbaarheid in de dingen Gods. Immers, dat de kruisiging van Christus niet in een hoek is geschied, was juist de oorzaak dat de gehele wereld door de mare er van vervuld werd. Strijden wij dan zonder ophouden de goede strijd, en tonen wij door woord en daad, door daad en woord, als ware discipelen en discipelinnen van de Heer, dat wij, als Hij, van de wereld getuigen dat haar werken boos zijn, en verdragen wij daarom met lijdzaamheid haren haat. En als Hij dit zeide, gaf een van de dienaren, die daarbij stond, Jezus een kinnebakslag, zeggende: Antwoordt Gij alzo de hogepriester? Gij ziet, de dienaar is als zijn heer: zij zijn beiden onrechtvaardigen. Op het gebied van het onrecht treedt de dienaar in het recht van zijn heer, en past hij de straf toe, alvorens nog zijn meester een vonnis heeft geveld. De zaak is dan ook uit het leven der goddelozen genomen. Het is de ijver van de slechte knecht voor zijn slechte meester. De knecht weet wat zijn heer zelf niet zal doen, maar toch Graag ziet, dat een ander het doet. Doch wij zien hier ook hoe de wereld handelt met hare slachtoffers, met dezulken, die in de minderheid, en daarmede in haar macht zijn. Wat is de wereld niet ingenomen met het woord verdraagzaamheid; zij zou het wel met gouden letters boven alle kerkdeuren willen laten plaatsen. Doch zodra komt het niet bij haar lieden aan de beurt, om iets te moeten verdragen, of zij betonen zich de aller onverdraaglijkste mensen van de wereld te zijn, en stoten en dringen allen uit de weg, die hen in de weg staan. Komt gij in zulk een ondervinding, gij Christen of Christin, getroost er u in. Uw Heer ontving op zijn woord, dat zijn rechter overtuigde van slinkse bedoelingen, een slag in het aangezicht van de knecht diens rechters. Het was de eerste slag, dien Hij van zijn vijanden ontving, en de voorbode van de vele slagen, die volgen zouden. En herinnert gij u, dat hier de Zoon van God, de Heer der heerlijkheid in het gerichte staat, zo herinner u ook, dat Hij daar staat voor u, voor mij, voor allen, die Hem aannemen als het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt, en onschuldig lijdt door de mensen, wat wij door onze schuld verdiend hebben voor God. Jezus antwoordde hem: Indien Ik kwalijk gesproken heb, betuig van het kwade, en indien wel, waarom slaat gij Mij? Zo onwaardig die behandeling is van de knecht, zo waardig is des Heeren antwoord. Trouwens waar is een enkel woord in al de Evangeliën aan te wijzen, dat niet des Heeren Godmenselijke persoonlijkheid volstrekt waardig is? De ongelovigen wijzen ons wel zulke woorden aan, doch zij roepen als hun voorgangers in de Joodse raad, enkel valse getuigen op; het minste onderzoek doet ze als zodanig kennen. De Heer had tot de hogepriester gesproken met die vrijmoedigheid, die de onschuld eigen is tegenover de huichelarij. Doch de vrijmoedigheid van de gevangene tegenover zijn rechter is in de ogen van de boze dienstknecht een onbescheidenheid, die terstond met ruw geweld moet worden onderdrukt. De knecht slaat de Heer in het aangezicht, als wilde hij er diens mond mede snoeren. Doch de Heer verdedigt zich tegen de knecht met die edelheid, die Hem altijd eigen is, zonder drift en zonder de knecht aan te klagen bij zijn heer, of deze er in te betrekken. Wij zien dan ook bij deze gelegenheid, (tot een voorbeeld van alle soortgelijke woorden) dat het woord des Heeren: zo wie u op de rechterwang slaat, keer hem ook de andere toe, niet in letterlijke zin bedoeld is, zoals de Kwakers het opvatten, maar dat men in zulk een geval, bij het lijdzaam verdragen, en niet doldriftig terugslaan, op zachtmoedige wijze kan protesteren tegen het onrecht, met aanbieding van zichzelf tot het lijden van straf, als men kwaad gedaan heeft. Zo zeide ook Paulus: Indien ik onrecht doe, en iets des doods waardig gedaan heb, ik weiger niet te sterven; maar indien er niets is van hetgeen waarvan dezen mij

beschuldigen, zo kan niemand mij hun uit gunst overgeven, Handelingen 25.11. Een Christen mag zich niet wegwerpen, en toch moet hij de bescheidenheid in acht nemen, en zo deed de Heer in volkomenheid. (Annas dan had Hem gebonden gezonden tot Kajafas, de hogepriester). Johannes vermeldt ons hier in een tussenrede deze bijzonderheid, om ons de onwaardige handelwijze van de knecht en van diens heer, die deze daad niet tegensprak, aan te wijzen. De Heer was geboeid, Hij was weerloos. Nu is een weerloze te slaan meer dan laag. Dit voorval stelt ook de rechters in een beschamend licht. Het strijdt tegen alle oude en nieuwe wetten, om een gevangene en geboeide smadelijk te behandelen. Ook mag een gevangene, wanneer hij voor zijn rechter treedt, wel bewaakt worden, maar niet geboeid zijn. Wanneer een geboeide voor hem mocht gebracht worden, dan moet het zijn eerste bevel zijn hem de boeien af te nemen. Doch nu laten de rechters van Jezus deze hun gevangene, niettegenstaande het sterk geleide, dat Hem omgaf, niet alleen geboeid, maar laten ook ongestraft toe, dat Hem in zijn banden nog daarenboven smadelijk in het aangezicht wordt geslagen. Dat kwade moest vanzelf tot erger komen. Later zien wij al de knechten het voorbeeld van die ene knecht volgen. Want waar het recht in het minste wordt losgelaten, daar valt weldra het gehele recht uit elkaar. En de overpriesters en de ouderlingen en de gehele grote raad zochten valse getuigen tegen Jezus, opdat zij Hem doden mochten. Wij hebben hier een meer dan overvloedig bewijs, dat deze vergadering niet een wettige Joodse vierschaar, maar veeleer een samenrotting van overheidspersonen was. En nu is er geen groter bewijs voor de onherstelbare bedorvenheid van een volk, dan dat de rechtspraak heeft opgehouden. Ook hier is het woord waar: ‘als het oog verdorven is, dan is noodzakelijk het gehele lichaam enkel duisternis.’ Maar zij vonden niet. En hoewel er vele valse getuigen toegekomen waren, en vals tegen Hem getuigden, zo vonden zij toch niet, en hun getuigenissen waren niet eenparig. Waar de getuigen, die als beschuldigers opgeroepen zijn, elkaar tegenspreken, wordt de zaak in verschil in plaats van klaar, nog meer verward. Maar ten laatste kwamen twee valse getuigen, en opstaande, getuigden zij vals tegen Hem, zeggende: Wij hebben Hem horen zeggen: Ik kan de tempel Gods, die met handen gemaakt is, afreken en in drie dagen een andere, zonder handen gemaakt, bouwen. Twee getuigen; waarom niet drie? Het is een karakteristieke trek, dat de wereld, gelijk hier Christus, ook de Christen veroordeelt op het minst aantal getuigen, ja dat zij ten laatste zegt: wij hebben in het geheel geen getuigen nodig; terwijl de wereld voor zichzelf in alles de meerderheid begeert en eist. De evangelist noemt ook deze getuigen valse getuigen. Waarom? Omdat zij iets overbrachten, wat de Heer niet zó en met een geheel andere bedoeling uitgesproken had. De Heer had gezegd: Breekt deze tempel, en in drie dagen zal Ik dezelve weder oprichten, en had met de tempel zijn eigen lichaam bedoeld. Doch al konden de Joden uit misverstand deze woorden op de tempel bedoeld achten, welk een misdaad kon er dan nog in deze woorden liggen? Het zou een ijdele grootspraak kunnen geacht worden, maar ook niets anders en niets meer. En ook alzo was hun getuigenis niet eenparig. Zelfs deze getuigen hielpen de onrechtvaardige rechter niet om Jezus in staat van beschuldiging te stellen; want zij gaven de woorden des Heeren blijkbaar in verschillende en met elkander strijdende bewoordingen op. Nochtans neemt de rechter, bij gebrek van betere bewijzen, de schijn aan alsof deze nietige getuigenissen van het allerhoogste gewicht waren. En de hogepriester in het midden opstaande, vroeg Jezus, zeggende: Antwoordt Gij niets, wat getuigen deze tegen U? De hogepriester wil de leugen met geweld tot waarheid maken. Trouwens, dat is van het begin der wereld, met satan aan het hoofd, de vruchteloze arbeid geweest van alle ongelovigen. Nog heden werken zij daaraan met alle vlijt, nacht en dag zonder ophouden, en zij zullen er wel zolang aan arbeiden, totdat hun handen eeuwig zullen geboeid zijn. Doch de regel gaat door: wie de waarheid Gods tot leugen wil maken (en dat doen al de schriftbestrijders), die wil eigen leugen tot waarheid maken; doch het een is zowel als het ander volstrekt onmogelijk, en een ware arbeid van verblinden en verdwaasden. Doch Jezus zweeg stil. Waartoe een antwoord op zulke getuigenissen? Zij getuigden niet tegen Jezus, maar tegen zijn rechters, zijn beschuldigers, die

tot zulke middelen hun toevlucht namen. En antwoordde niets. Wat zichzelf weerspreekt, behoeft niet door een ander wedersproken te worden. Het is hier voor de eerste maal dat wij de Heer zien zwijgen. Hoe beantwoordde Hij vroeger altijd zelfs de herhaalde en reeds vroeger beantwoorde vragen! Hoe bereidvaardig was Hij, om ieder misverstand weg te nemen. Doch hier kon geen antwoord van Hem een voegzame plaats vinden. Zijn zwijgen echter deed de hogepriester een geheel andere weg inslaan. Deze liet de getuigenissen geheel varen, en richtte nu het woord andermaal tot Jezus zelf. Wederom vroeg Hem de hogepriester, en zeide tot Hem: Zijt Gij de Christus, zeg het ons. De hogepriester herhaalt hier uit aller naam dezelfde vraag, die zij Jezus deden, toen Hij wandelde in de voorhof van Salomo (Johannes 10.24,25): Hoelang houdt Gij onze zielen op? Indien Gij de Christus zijt, zeg het ons. En wat antwoordde de Heere Jezus toen? Wat Hij thans enigszins gewijzigd antwoordde: Ik heb het u gezegd, en gij gelooft het niet. De werken, die Ik doe in de naam mijns Vaders, getuigen van Mij; doch gijlieden gelooft niet, want gij zijt niet van mijn schapen. En Hij zeide tot hen: Indien Ik het u zeg, gij zult het niet geloven, en indien Ik ook vraag, gij zult Mij niet antwoorden of loslaten. Hiermede verklaarde de Heer zijn rechters voor goddeloze rechters, die geen oor hadden voor het getuigenis der waarheid, en wier verhoor alleen plaats had voor de vorm, terwijl het vonnis reeds door hen was vastgesteld. En de hogepriester antwoordende, zeide tot Hem: Ik bezweer U bij de levende God, dat Gij ons zegt, of Gij zijt de Christus, de Zoon des gezegenden Gods? Ofschoon de Heer met zijn antwoord de vraag des hogepriesters bevestigd had, vergenoegt zich deze hier niet mede. Hij wil een rechtstreekse verklaring van de Heer, en gebruikt daartoe een van die middelen, die de goddelozen zo geredelijk tot hun beschikking hebben, namelijk het binden van het geweten van een ander. Zij, die God niet vrezen en geen mens ontzien, willen dat anderen God vrezen en de mensen zullen ontzien, en dat wel om hun (der goddelozen) oogmerken te bevorderen. Wij noemden het een staatsgreep op geestelijk gebied, en dit gewelddadig ingrijpen van de hogepriester in het hart des Heeren is niet anders te noemen. Het was van de zijde des hogepriesters een uiterste, zo goed gekozen maatregel, dat zij de zaak beslissen en tot een einde brengen moest. Iemand bij God te bezweren is tevens hem bij ede te doen getuigen. In dit geval moet de beëdigde de gedane vraag beantwoorden met ja of neen; er is alsdan geen midden meer. En hoe boos verstandig was deze beëdiging van Kajafas ingericht. Hij wil dat Jezus zich verklaren of ontkennen zal de Christus te zijn, in de zin van de Zoon des gezegenden Gods. Gij weet, het woord Christus, Messias, Gezalfde, gaf recht op de titel Zone David's, onder welke benaming de Heer meermalen aangeroepen werd door de kranken en uitgeroepen door het volk. Doch de diepe onkunde van Israël in hun heilige schriften scheidde bij velen de benaming Zone Gods van die van Zone David's, welke naar de Schrift volstrekt één waren. Zich de Zoon Gods en als zodanig de Zone David's, de Christus, de Messias te noemen, was zich Gode even gelijk te maken, en juist dit was deze ongelovigen of onwetenden in de Schrift, (want deze benamingen zijn hier gelijk betekenend) een godslastering. Om nu deze godslastering naar hun mening herhaald te horen uit des Heeren eigen mond, werd de Heer door de hogepriester beëdigd. Gij ziet welk een satanische list er op de bodem ligt van de goddeloze wijsheid. En Jezus zeide tot hem: Gij hebt het gezegd, Ik ben het. Terstond legt de Heer de goede belijdenis af, ofschoon bij Hem belijden en lijden hetzelfde was. Hij beleed te zijn, die Hij was, de Christus, de Zoon des gezegenden Gods, de Zaligmaker van zijn volk, en Amen zeggen allen, die geloven, op deze belijdenis, en belijden het mede, al voert ook deze belijdenis evenals bij de Heer tot het hoogst gaand lijden. Dat hebben onze martelaren getoond, en dat geve Gods genade ook ons te tonen in het leven en in de dood, van welk een aard die ook zijn mogen. Doch Ik zeg ulieden. Welk een majesteit en heerlijkheid ligt er in deze wending des woords van de Heer. Ja, Hij buigt zich onder de geweldoefening van de goddeloze hogepriester, omdat in zijn goede belijdenis de zaligheid ligt van zijn volk; maar Hij openbaart zich tegelijk terstond als degene, dien Hij thans getuigde te zijn, en die Hij werkelijk was als de Christus, de Zoon des gezegenden Gods, die de hogepriester en geheel de Joodse raad, de raad

van God te verkondigen had, en verkondigde met de woorden Gods, uit de schriften Gods. Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels. De Heer haalt Daniëls profetie aan, zonder diens naam te noemen. Dat was op dat ogenblik de Heere waardig. Plaats er de naam Daniël bij, en gij zult dat zelf gevoelen. In des Heeren woorden ademt de Heilige Geest ons tegen met onuitsprekelijke liefelijkheid en heerlijkheid, en men moet geestelijk dood zijn, zoals Kajafas was en al de ongelovigen zijn, om er niet alleen niets goddelijks uit te horen, maar het tegendeel. Doch de Heer heeft het zelf gezegd, en de dagelijkse ondervinding bevestigt zijn woorden onophoudelijk: 'Alleen die uit de waarheid zijn, alleen mijn schapen horen mijn stem.' Johannes 10.26,27 18:37. De Heer spreekt hier uit eigen gezag. Hij is de persoonlijke verwezenlijking van het Oude en van het Nieuwe Testament. Hij zelf is het einde der wet en de geest der profetie. Wij hebben het elkaar meermalen gezegd, doch wij moeten soms wel eens het gezegde herhalen, om hetgeen wij verder te zeggen hebben, niet onvolledig en daarmede onduidelijk te zeggen. Wat in het Oude Testament zaad en bloesem is, dat wordt in Christus tot een rijpe vrucht, welke geplukt en gegeten worden kan en moet, zal onze ziel leven. Het Oude Testament is zwanger van Christus, en in de volheid des tijds is Christus daaruit geboren en volwassen geworden. Christus is derhalve als het persoonlijk Nieuw Testament, de persoonlijke vervulling van het Oude Testament. Als zodanig openbaart Hij zich thans aan de oversten zijns volks, aan de geroepen rechters Gods, maar die hier niet anders zijn dan hun eigen rechters in hun eigen zaak. Van nu aan zult gijlieden zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels. Welke woorden! werelden vol gedachten liggen er in. Laat ons enkelen aanstippen. Van nu aan. Van dit zelfde ogenblik af, dat des Heeren dood door hen beslist is, is ook het zitten ter rechterhand Gods van de Zoon des mensen beslist. De Heer noemde zijn dood een verhoging, Johannes 3:14, en toen Judas uitging om zijn verraad te volbrengen, zeide de Heer: Nu is de Zoon des mensen verheerlijkt, en God is in Hem verheerlijkt. Indien God in Hem verheerlijkt is, zo zal God Hem ook verheerlijken in zichzelf, en Hij zal Hem terstond verheerlijken, Johannes 13:31,32. Het is één lijn, die ook hier door de Heer wordt doorgetrokken. Juist des Heeren lijden moest Hem op des Vaders troon terugbrengen, niet maar alleen als de eeuwige Zoon des eeuwige Vaders, maar ook als de Zoon des mensen, als de Zaligmaker van zondaren, als de Koning van een eigen volk, van de aarde gekocht door zijn eigen bloed, tot koningen en priesters, God zijn Vader tot heerlijkheid door de Heiligen Geest. Zag de Heer vóór zijn lijden enkel schrik, in zijn lijden zag Hij enkel heerlijkheid. O mochten wij ook hierin onzen Heer tot voorbeeld nemen. Geve Hij ons die genade, die kracht des Heiligen Geestes, om als Hij, van hetzelfde ogenblik af, dat wij beslist aan het lijden onderworpen zijn, te zeggen: 'Nu begint ook mijn heerlijkheid, want het lijden brengt er mij heen.' En mochten wij dit vooral op ons krankbed zeggen, wanneer wij gevoelen dat het ons doodsbed worden zal: 'van het ogenblik af dat ik begin te sterven begin ik eeuwig te leven!' Zo deed Luther, die man des geloofs en der kracht, die afgezonderde door de Heilige Geest. Toen zijn vijanden hem met de dood dreigden, zei hij: 'Wat dreigt men ons toch met de dood, alsof dit een groot kwaad voor ons ware. Dit leven is onze dood, maar onze dood zal ons leven zijn.' Dat wij dan meer geloof oefenen, en wij zullen meer kracht hebben om te lijden. Laat ons gedurig denken: de Zone Gods moest van de aarde door lijden weder op zijn eeuwige troon komen, en wij moeten dit ook voor de eerste maal en voor altijd. Zult gij Mij zien. Als Koning, als Messias ondervraagd antwoordt de Heer als profeet en tegelijk als hogepriester. De Heer had zo even gezegd: Indien Ik het u zeg, gij zult het niet geloven. Thans zegt de Heer: Gij zult zien. Doch wat zouden zij zien? Dat Hem, de Zoon des mensen alle macht gegeven was in hemel en op aarde; dat Hij met zijn gemeente zou zijn al de dagen, zodat de poorten (de machten) der hel die niet zullen kunnen overweldigen, dat Hij stad en tempel zou verwoesten en de Joodse staat doen ophouden. Zittende ter rechterhand Gods. Zij zouden hiermede vervuld zien de woorden des Vaders tot de Zoon in Psalm 110.1: Zit aan mijn rechterhand, totdat Ik uw

vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten. En in welke hoedanigheid zou de Zoon plaats nemen aan de zijde zijns almachtigen Vaders? Hoort het uit diezelfde mond in dezelfde Psalm (Psalm 110.4): De Heer heeft gezworen, en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt priester in eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek. De Heer verklaarde zich dus tegenover de hogepriester naar de wet, als de hogepriester van een hogere, van de hoogste ordening, de onmiddellijkste ordening Gods. Straks zou het scheuren van het voorhangsel in de tempel het heilige der heiligen openen voor iedere priester en voor al het volk, en daarmede het hogepriesterschap en met hetzelve geheel de levitische dienst innerlijk en wettiglijk te niet gedaan worden; en veertig jaren daarna zou dat uiterlijk en zichtbaar geschieden, en er zou geen andere hogepriester Gods in de hemel en op aarde zijn dan Jezus Christus, de Zone Gods en de Zoon des mensen. En komende op de wolken des hemels. Het zitten op de troon is het regeren, het komen op de wolken des hemels is het opstaan van de troon der goddelijke almacht, en het zichtbaar terugkeren tot de aarde, met al zijn zegeningen voor zijn volk en met al zijn oordelen voor zijn vijanden. En zij zeiden allen: Zijt Gij dan de Zoon van god? Nog eens herhalen zij de vraag, met een geveinsd vertoon van nauwgezetheid in de vorm, alsof zij Hem nog gelegenheid geven te herroepen, wel verzekerd, dat zij hiermee een dubbele bevestiging der vraag uit zijn mond zouden verkrijgen. En Hij zeide tot hen: Gij zegt, dat Ik het ben. Het antwoord des Heeren is nu kort en beslissend. In onze taal zeide de Heer eenvoudig: ‘Ik ben, wat gij zegt.’ Gij gevoelt, bij dit woord kon geen ander woord meer komen. Toen verscheurde de hogepriester zijn kleren. Terwijl de hogepriester in zijn ongeloof ijvert voor Mozes en de wet, handelt hij door het verscheuren zijner kleren tegen Mozes en de wet, die zulke tekenen van rouw aan de hogepriester verboden, omdat deze God gewijd, heilig en daarom boven de gewone menselijke betrekkingen verheven moet zijn: hij mocht zijn kleren niet scheuren, Exodus 28:32, Leviticus 21:10. Men ziet, waartoe de drift, de hartstocht en de valse, uiterlijke, voorgewende ijver voor God, de mens brengen kan. Was er voorzichtiger en beradener mens dan Kajafas, en hoe onvoorzichtig en onberaden handelt hij hier. Doch te midden van de menselijke verkeerdheden volgt God de rechte lijn van zijn ontwerpen, en zo handelt ook hier Kajafas tegen zijn wil en weten profetisch. Gij herinnert u het afscheuren van een slip des mantels van Samuel, toen Saul die aangreep, en het woord van Samuel: De Heer heeft heden het koninkrijk van u afgescheurd en aan uw naaste gegeven. 1 Samuel 15.27,28. Dit werd ook hier in de hoogste zin vervuld. Het was voor Saul een profetisch teken, en evenzo was het scheuren van de kleren des hogepriesters door diens eigen hand zulk een teken voor hemzelf. Wat Kajafas wil voorkomen (het komen van de Romeinen, om beide land en volk weg te nemen), dat gaat hij zelf nu voorbereiden en inleiden. Hij scheurt zijn kleren en daarmee zijn hogepriesterschap van zich af, en nu scheurt alles, het voorhangsel, de rotsen, de graven, de harten; alles opent zich al de eeuwen door, totdat ten laatste de hemel scheurt en zich opent en Hij neerkomt op de wolken des hemels, die alles brengt tot zijn beslissing, voltooiing, volkomenheid. Zeggende: Hij heeft God gelasterd. Treffend, niet waar, dat dezelfde belijdenis, waarmee het geloof God op het hoogst verheerlijkt ziet, door het ongeloof beschouwd wordt als een godslastering. Doch meent nu niet, dat het Kajafas en zijn goddeloze bondgenoten om de eer Gods te doen was; nee, het was hun enkel te doen om hun eigen eer. Het was een grote vertoning, een vroom voorgeven, een sluwe vondst, om Jezus te doen vallen en zichzelf staande te houden. Hij heeft God gelasterd! Dit zegt de leugenmond, die altijd Gods woorden tegen God zelf keert, evenals de slang in het paradijs Gods eigen woord tot een beschuldiging maakte tegen God. O er is een ware ijver voor God, en zalig wie er door verteerd wordt; maar er is ook een valse ijver voor God, die alleen zichzelf, alleen eigen verheerlijking bedoelt. Wachten wij er ons voor. Uit een ongelovig hart kunnen onmogelijk geloofsdaden voortkomen; alle voorgeven daarvan is zinsbedrog, zelfbedrog, zielsbedrog. Wat hebben wij nog getuigen van node. Ziet, wij hebben zijn godslastering gehoord. Dat Kajafas op de getuigen terugkomt, en ze thans onnodig verklaart, bewijst dat de onderlinge tegenspraak der getuigen hem een onvoorziene

moeilijkheid had in de weg gelegd, en dat hij deze alleen te boven gekomen was, door Jezus zelf te doen spreken. Hij roept deze zijn zegepraal uit, en spoedt en dringt nu tot het uitspreken van het vonnis. Gij weet, dat het eigen getuigenis van een beschuldigde in zake van misdaad, van een behoorlijk ingerichte rechtbank niet gelden mag. Er moeten ook getuigen bij zijn. Het is meermalen gebeurd, dat iemand uit zelfopofferende liefde voor anderen, of ook wel uit waanzin of krankzinnigheid op een bepaald punt, zichzelf als pleger van een misdaad bij het gerecht heeft aangegeven, die bij nader onderzoek de misdaad niet had begaan. Doch hier, waar het een getuigen ten opzichte van eigen persoonlijkheid of zending betrof, kon eigen getuigenis volstaan, en waren alleen dan getuigen nodig, wanneer de beschuldigde het volstrekt stilzwijgen bewaarde. In deze wijze van doen lag dus niet de misdaad van Kajafas, maar daarin, dat hij voor zich en voor geheel de raad uit des Heeren woorden de gevolgtrekking maakte, dat deze God gelasterd had. Hij stelde het vast, zonder het te bewijzen. Trouwens hij kon het niet bewijzen, want de leugen is niet te bewijzen. Het ongeloof, dat enkel leugen is, bewijst nooit, maar stelt zichzelf altijd tot een vaste, algenoegzame grond: 'dat kan niet, en dat bestaat dus niet,' zegt het ongeloof. 'Het wonder is onmogelijk, en daarom zijn er geen wonderen.' Vraagt gij naar de bewijzen dezer onmogelijkheid bij God, de Almachtige, bij wie alle dingen mogelijk zijn, uitgenomen het zedelijk kwade, dan blijven zij u het antwoord schuldig en bewegen zich altijd weer op nieuw in de oude cirkel. Wat dunkt ulieden? De voorzitter brengt hiermee bij de raad in omvraag, wat deze van de misdaad denkt en welk een vonnis hierop volgen moet. En zij allen oordeelden Hem des doods schuldig te zijn, zeggende: Hij is des doods schuldig, wijzelf hebben het uit Zijn mond gehoord. Zo was er dan geen enkele onder hen allen, die van het gevoelen van Kajafas verschilde. Was Jozef van Arimathea er dan niet bij? Nee, als de goddelozen een goddeloosheid willen plegen, dan zorgen zij wel dat de godvruchtigen er niet bij zijn. Als de zaak geschied is, mogen zij het weten, en haar ongedaan maken zo zij kunnen. Dit is de staatkunde der goddelozen, der geweldhebbers dezer wereld altijd geweest, en zij is het nog en zal het wel blijven zolang de wereld bestaat. Hij is des doods schuldig. De misdaad eenmaal vastgesteld zijnde, valt het licht de straf te bepalen. De strafwet geeft hun zelf die bepaling aan. Op het lasteren van God stond de dood zonder verschoning. Leviticus 24:16. En zo werd Hij, die de wet volkomen vervulde, door haar zwaarste straf getroffen, alsof Hij haar op het zwaarst had overtreden. Wij zouden de mogelijkheid van zoiets onmogelijk van voren kunnen aannemen; alleen het feit, de werkelijkheid overtuigt ons van de mogelijkheid. Kon de goddeloosheid der mensen en der boze geesten hoger gaan, dan om de Heer der heerlijkheid, die zich als zodanig had bewezen door duizenden heilige woorden en duizenden heilige daden, als een godslasteraar ter dood te veroordelen? Is er dieper onwetendheid van de waarheid Gods en feller tegenstand tegen de heiligheid Gods denkbaar? Immers niet. Hier heeft de zonde haar hoogste punt bereikt, geen misdaad kan hoger gaan. Doch welk een wonder van zichzelf overtreffende liefde Gods! Juist op dat toppunt der zonde wrocht God de verzoening der zonde, openbaarde Hij naast de hoogste misdaad van de mens, zijn hoogste liefde, zijn genade in zijn Zoon jegens de mens, die Hij toeroept: Aanzie in mijn Zoon en uw Jezus het Lam, dat voor u ter slachting wordt geleid. Ja, (herhalen wij) zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Toen begonnen de mannen, die Jezus hielden, Hem in het aangezicht te spuwen en Hem te bespotten, en als zij Hem overdekt hadden, sloegen zij Hem in het aangezicht, en vroegen Hem, zeggende: Profeteer ons, Christus! Wie is het, die U geslagen heeft. En vele andere dingen zeiden zij tegen Hem lasterende. Jawel lasterende. Niet de Heer, maar de hogepriester en de raad hadden gelasterd, en nu volgden ook de knechten. Zij lasterden de Heilige Israël's. Zij deden het boosaardig en kwaadwillig, ofschoon in onwetendheid. Zij geloofden niet, en daarom wisten zij niets van God, maar kenden alleen het kwade. Zij handelden niet tegen beter weten in. Daarom heeft de Heer ook voor hen om vergeving gebeden. Mochten zij die ontvangen en zich bekeerd hebben, want wij als kinderen Gods, hebben evenals onze God geen lust in de dood des goddelozen,

maar daarin hebben wij lust, dat hij zich bekere en leve. En hebben de Roomsen één allerzielendag in het jaar voor de gestorvenen, het is bij ons altijd allerzielendag voor de levenden: wij bidden altijd om de bekering der onbekeerden. Wij zien echter uit alles, dat het lijden des Heeren een alle leed in zich verenigend lijden was. Allen staken de handen tegen Hem uit. Niet enkel de overheden, maar ook hun dienstknechten stelden zich vijandig tegen de Heer, en later zullen zich naast de hogepriester, de stadhouder, de koning Herodes, de soldaten en geheel de menigte des volks stellen, om de Heer te bespotten, te smaden, te mishandelen, te folteren en te doden. Geheel de wereld zondigde aan Jezus, en onder dat alles leed Jezus voor de zonden der wereld. Als zodanig zagen de heilige engelen Hem aan, terwijl de mensen Hem aanzagen als de grootste der zondaren. En terwijl de moedwillige knechten Hem tot een spotprofeet maken, heeft Hij zijn profetisch ambt betoond aan Petrus, door hem aan te zien en daarmede te herinneren, wat Hij van hem geprofeteerd had. Trouwens de Heer openbaart zich aan de zijnen, ook als zij Hem verloochenen; maar aan die Hem bespotten openbaart Hij zich niet. Toen heeft Judas, die Hem verraden had, ziende dat Hij veroordeeld was, berouw gehad, en heeft de dertig zilveren penningen aan de overpriesters en de ouderlingen weder gebracht, zeggende: Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed. De Joodse raad zorgde voor valse getuigen, God zorgt voor ware getuigen. Even volkomen als het lijden van de Zoon moest blijken een zondaarslijden te zijn, moest het ook blijken dat het een onschuldig, een borglijden was, en God zond tegenover de verloochenende discipel, de berouwhebbende verrader. Als de zonde voleindigd is baart zij de dood ook in het hart van de zondaar. Het geweten ontwaakt uit zijn doodsslaap met de angstkreet: Wat heb ik gedaan! Naarmate de ondankbaarheid, de kwaadwilligheid groot is geweest jegens een weldoener, die enkel liefde was en enkel zegen had voor ieder, die tot hem kwam, en die alleen de boze wederstond, is ook de pijn, de smart, de droefheid, dat men hem zonder oorzaak, onschuldig, moedwillig in het verderf heeft gestort. Had Judas dan de Heer niet verraden om Hem in het verderf te storten? Voorzeker. Doch de zonde is een verblinding en de haat en de wraak zijn razernijen, die de mens voortzwepen naar de afgrond heen. Eerst in de afgrond bemerkt de zondaar dat hij zichzelf in het verderf gestort heeft. Dat dan de hartstocht over wat het zij, door ons bedwongen worde met alle kracht. Wat heeft hij niet verschrikkelijke dingen doen gebeuren. Hier zien wij de vrucht van de hartstocht naar het geld. Och, de rijken moeten medelijden hebben met de armen, maar ook de armen moesten medelijden hebben met de rijken, want deze lopen er grotelijks gevaar door om tot diepe, geestelijke armoede te vervallen. Doch het komt niet aan op rijkdommen, op grote sommen, nee, wij zien bij Judas welk een grote beroering door een kleine som wordt teweeggebracht. Eerst verkocht hij er zijn Heer voor, en daarna gaf hij er zijn eigen ziel voor prijs. Dat Judas het geld terugbracht aan zijn goddeloze meesters, was ongetwijfeld een poging om het gedane ongedaan te maken. Nog was het gevelde vonnis niet uitgevoerd; nog kon het herroepen worden. Zoals hij, Judas, thans volkomen overtuigd was, dat hij onschuldig bloed verraden had, en er zwaar berouw over had, zo konden immers ook de hogepriester en de leden van de raad door zijn getuigenis van Jezus' onschuld overtuigd worden en over hun vonnis berouw hebben. Zo dacht Judas. Dan ach, door het terugbrengen van het geld wordt het verledene niet teruggebracht. Het verraad was geschied, Jezus was overgeleverd in de handen zijner vijanden, en zij hebben aan Hem gedaan wat zij wilden. Hij is ter dood veroordeeld. Zij hebben hiermee hun doel aanvankelijk bereikt, en zij zullen niet ophouden totdat zij hun doel ten volle bereikt hebben. Voorzeker, het waren hartroerende, ja hartverscheurende woorden uit een mond als die van Judas: Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed! en men zou menen, dat zij de hardste harten hadden moeten vermurwen. Maar zij zeiden: Wat gaat ons dat aan, Gij moogt toezien. Judas was niet door hen aangezocht of omgekocht, maar hij had zich vrijwillig tot verrader bij hen aangeboden. Hier zien zij op, en zeggen zoveel als: ‘Wij hebben u niet geroepen, maar gij zijt tot ons gekomen, het is uw eigen vrije daad geweest, gij had moeten weten wat gij deed, en nu moet gij ook de gevolgen dragen.’ Wat de onschuld van Jezus betreft,

daarvan zijn zij niet te overtuigen. Lang voordat Judas zich aanbood om zijn Heer in het geheim, des nachts, zonder opzien in handen te leveren, hadden zij de Heer des doods schuldig gerekend. Zij waren hiervan niet eerst door Judas' verraad overtuigd geworden, zij waren er dus ook niet door Judas' berouw van terug te brengen. En als hij de zilveren penningen in de tempel geworpen had, vertrok hij, en heengaande verworgde hij zichzelf. Toen Judas zag dat er geen hoop meer was, verviel hij tot wanhoop. Nu brandde hem het geld in de handen, en hij kon het niet langer houden, maar wierp het in de tempel op de grond als het brandoffer zijner tot een ban gestelde ziel. Och, de mens hoopt na de misdaad altijd, dat er nog iets gebeuren zal, dat zijn misdaad teniet zal doen; maar dat gebeurt niet. God laat de misdaad en het recht zijn loop. En dan volgt de wanhoop, waarin alleen de vlucht overblijft naar God, maar helaas! zo zelden genomen wordt. Judas zocht zich van zijn schuld te ontdoen bij de priesters, de offeraars, die anders de schuld wegnemen; doch geen priester kan de schuld wegnemen voor God, die niet eerst voor God is gebracht met droefheid naar God, met begeerte naar vergeving, naar genade. En hier denken wij met weemoed en zielensmart aan zo velen bij de Roomsen, die hun absolutie (vrijspraak van schuld) gaan zoeken bij de priester, en niet bij God de Vader, in de Zoon, door de Heilige Geest. Hoe vreselijk bedrogen zullen zij uitkomen, en hoe veel meer nog zij, die de absolutie over aldus beleden zonden geven! Zo was dan nog vóór Christus stierf reeds zijn verrader heengegaan. Zo was dan dit het einde van een leven, dat het grootste aller voorrechten was te beurt gevallen, het voorrecht, om in de onmiddellijke tegenwoordigheid van de Zone Gods op aarde te verkeren en zijn heerlijkheid te aanschouwen, als die van de Eniggeboren des Vaders. Is het niet een les boven alle lessen voor ons? Wij zijn Christenen, wij zijn Protestanten, wij zijn gelovigen. Hoe lang? Totdat ons de dertig zilverlingen worden aangeboden voor het verraad van onze Heer? God verhoede het! Doch niets waarborgt er ons tegen dan Gods genade alleen. Roepen wij dan die genade in, alle onze dagen, tot in onze laatste ure, en zij zal ons behouden voor tijd en eeuwigheid. En de overpriesters de zilveren penningen nemende. Wat Judas wegwierp, namen zij op. Treffend beeld van de zaak. Wat Judas niet houden kon, omdat zijn geweten ontwaakt was, dat konden zij houden, omdat hun geweten niet ontwaakt was; waar Judas een doodschuld in zag (in het verraad) daar zagen zij een zegen in voor kerk en staat, en allermeest voor zichzelf. En hoort nu hun overleg. Zij Zeiden: Het is niet geoorloofd dezelve in de offerkist te leggen, terwijl het een prijs des bloeds is. Ziedaar de mannen van de vorm, de huichelaars, die de uitwendige schijn tot een heiligheid maken, om het inwendig bederf te bedekken. Zij willen we bloedgeld geven en weder aannemen, maar niet voor de tempeldienst gebruiken. Waarom niet? Omdat er het bloed, het leven van een mens aan kleeft. Zo erkennen zij dan zelf, dat dit geld onrein is, en dat er dus geen terechtstelling van een schuldige, maar een moord mede gepleegd is. De boze mens verraadt altijd zijn boosheid door zijn eigen maatregelen. Daarom zegt de Heer in de gelijkenis der ponden en der talenten zo treffend tot de luie dienstknecht: Uit uw eigen mond zal ik u oordelen. Wij zeggen dan ook bij herhaling: Wachten wij ons van heiligheid toe te kennen aan de vorm, met voorbijzien van het wezen der zaak. Het is een der algemeenste en gevaarlijkste richtingen van het menselijk hart. Gij ziet het aan deze priesters, die de levende toonbeelden zijn van de latere Jezuïeten. De Heilige Israël's te ontheiligen is niets, maar de offerkist te ontheiligen zou voor hen de grootste zonde van de wereld zijn. Zo bedrijvig is de mens, om, ware het mogelijk, Gode iets anders in de hand te geven dan Hij vraagt. Wees zelf heilig, en alles wat gij hebt is heilig, ook uw geld. En tezamen raad genomen hebbende, kochten zij daarmede de akker des pottenbakkers, tot een begrafenis voor de vreemdelingen. Zij raadplegen om het geld goed te besteden. O, het zijn goede huishoudkundigen. Het ontbreekt de boze nooit aan wijsheid. Ik kan soms een schrik krijgen tegen de menselijke wijsheid; want de bozen voeren er het meeste kwaad mee uit; dat zien wij aan de overpriesters in hun raad en toeleg om Jezus te doden, al schijnen zij ons nu, in de beraadslaging over het geld des verraads, de gemoedelijkste van alle mensen te zijn. Neen, in de wijsheid ligt geen heil; maar in de vreze Gods, die het beginsel is der wijsheid, en haar

stempelt tot een wijsheid uit God en voor God; neem dat beginsel uit de wijsheid, ontneem haar de vreze Gods en zij wordt, zo niet een satanische, dan toch een bloot menselijke wijsheid, en met zulk een wijsheid wil men thans onze kinderen vergiftigen door het onderwijs des Bijbels van het schoolonderwijs uit te sluiten. Doch wij zien het hier bij de overpriesters, in het tijdelijke en menselijke nemen de boze altijd hun maatregelen volkomen. Welk een vlugheid des verstands! Ogenblikkelijk weten zij waar het geld voor gebruikt moet worden. Voor niets anders dan voor een weldadig doel. O er zijn zo vele liefdadige gestichten in de wereld, gebouwd van onrechtvaardig gewonnen of verkregen geld, om het gepleegde onrecht zo niet te vergoeden, dan toch te vergoelijken en het geweten te paaien. Wij oordelen niet; God oordeelt. Wij moeten zeggen: beter het slechte geld tot goede dan tot kwade dingen besteed; en dit zeggen wij nu ook van dit doel der overpriesters; maar dat zij door de Judaspenningen tot een liefdadig doel aan te wenden hun misdaad niet konden vergoelijken, zal ons zo aanstonds het volk zeggen, en dat zij er Gods raad niet mee konden verijdelen, maar moesten vervullen, had reeds eeuwen te voren de Messias zelf bij Zacheria (Zacheria 11:12-14) gezegd, en wordt nu door de Evangelist Mattheus herinnerd. Ja, dat is de heerlijkheid der Opperste Wijsheid, dat door haar beleid alle wijsheid, ook die van de meest boze der bozen, niet des mensen raad, maar Gods raad moet dienen. De profeet Zacheria treedt voor Israël op, en vraagt uit naam en als vertegenwoordiger van God, de Messias Israël's: Indien het goed is in uw ogen, brengt mijn loon, en zo niet laat het na. En zij hebben mijn loon gewogen: Dertig zilverlingen. Doch de Heer zeide tot mij: Werp ze henen voor de pottenbakker; een heerlijke prijs, die Ik waard geacht ben geweest van hen! En ik nam die dertig zilverlingen, en wierp ze in het huis des Heeren voor de pottenbakker. Toen verbrak ik mijn tweede stok, samenbinders, te niet doende de broederschap tussen Juda en tussen Israël. Daarom is die akker genaamd de akker des bloeds tot op de huidige dag. De Schrift is geschreven met de zekerheid van voortbestaan. Zij is een plant door God geplant, en kan daarom niet alleen niet uitgeroeid worden, maar zij blijft groeien in altijd meerdere kracht, en bloeien in altijd meerdere schoonheid. Het woordje tot op de huidige dag is thans nog veel meer waard dan toen. Het was toen pas dertig jaren geleden, maar nu reeds achttien eeuwen. Komt te Jeruzalem, en u wordt nog heden deze bloedakker aangewezen. Ja, dat is de heerlijkheid der Schrift, wij herhalen het, dat zij met de eeuwen toeneemt in kracht, terwijl al de geschriften van hen, die haar bestrijden, altijd dieper wegzinken in de stroom des tijds. Van wie ontving die akker deze blijvende naam? Van het volk, dat als bij intuïtie aan nieuwe zaken nieuwe namen geeft, die de aard en het wezen van die zaken niet zelden met grote juistheid uitdrukken; want het volk laat zich niet zo ligt door de schijn misleiden, maar ziet met scherpe adelaarsblik door de fijnste vermomming heen. De akker van een pottenbakker is geen akker voor beplanting geschikt, een groot, maar dor stuk grond; en dat het tot een begraafplaats van vreemdelingen werd gesteld, was wel een weldadig doel, maar tegelijk om eigen begraafplaatsen niet langer door heidenen en Samaritanen te laten ontheiligen. Met die akker uitsluitend tot een begraafplaats voor de vreemdeling te bestemmen, werd hij tot een ban gesteld. Toen is vervuld geworden hetgeen gesproken is door de profeet Jeremia, zeggende: Zij hebben de dertig zilveren penningen genomen, de waarde des gewaardeerden van de kinderen Israël's, dewelke zij gewaardeerd hebben; en zij hebben ze gegeven voor de akker des pottenbakkers, volgens hetgeen mij de Heeren bevolen heeft. Men heeft van de zijde der ongelovigen (en ware het maar alleen van die der ongelovigen; doch er zijn ook gelovigen in naam, met ongelovige woorden en daden), een groot misbaar gemaakt, dat èn de naam van de profeet door de Evangelist verkeerd aangehaald, èn de gehele tekst aanmerkelijk gewijzigd is geworden. Dit moet volgens hen het auteurschap der Schrift aan de Heilige Geest ontnemen, en de ingeving der Heilige Schrift tot een inbeelding maken. Sommigen zijn nog zo toegevend, dat zij wel de ingeving der Schrift in sommige zaken, maar niet in al haar delen willen erkennen, dat zoveel zeggen wil als dat zij in dat lichaam wel het hart, maar niet al de leden, tot de allerkleinste toe, als van dezelfde levenskracht vervuld willen

erkennen. Het is een Voorstelling zo vreemd als ongerijmd, en daarbij volstrekt onbestaanbaar. Wij kennen geen Heilige Schrift dan in haar geheel, en wij erkennen geen keurmeester boven haar. Alleen de Heilige Geest is, gelijk de auteur, zo ook de ware uitlegger der Schrift. De meeste bestrijdingen komen dan ook voort uit afkeer, die men heeft van de bijbelse uitleggers van vroegere en latere tijd. Ik zou bijna zeggen, dat er geen zwarigheid tegen de waarlijk goddelijke ingeving der Heilige Schriften kan geopperd worden, die niet reeds door de een of andere Schriftuitlegger volkomen is opgelost. Doch wie kan alles te weten komen, wat er in al de eeuwen der Schriftbeschouwing proefhoudend geschreven is? Dit gaat onze menselijke kracht te boven. Door verzamelingen van zodanige oplossingen zou der gemeente Gods een grote dienst bewezen worden. Doch bij voortgezette lectuur op dit gebied gedurende een reeks van jaren, gelukt het onszelf reeds zeer vele zwarigheden opgehelderd te zien, waarmee wij vroeger geen weg wisten, en die ons door anderen als niet weg te schuiven struikelblokken voor de voeten geworpen waren. En zo zal het wel velen van gelijken leeftijd met mij zijn gegaan. Soms valt er onverwacht door het lezen van een boek, of door onze eigen gedachten een verrassend licht op een duistere schriftuurplaats, die ons vrolijk doet uitroepen: ‘dat is de oplossing!’ Wij raden dus vooral jongelieden aan, om niet het allerminst gewicht te hechten aan de tegenwerpingen van het ongeloof, en ook niet aan bij henzelf opkomende bezwaren, alsof zij onoverkomelijk waren; maar om die bergen door een gezet onderzoek te beklimmen, en zij zullen ze bevinden overkomelijk te zijn voor het geloof; alleen het ongeloof kan geen berggrond betreden; maar moet altijd dieper wegzinken in zijn moeras. Wat nu de zwarigheid in onze tekst betreft, de oplossing ligt eenvoudig in de aloude gewoonte der Joden, om de kleine profeten bij de grote in een rol te voegen, en die rol naar de hoofdprofeet te noemen; en wat de gewijzigde aanhaling van het Oude Testament in het Nieuwe Testament betreft, (wij menen het reeds gezegd te hebben, doch om de zekerheid herhalen wij het hier) dit was eenvoudig een onvermijdelijkheid. De Nieuw-testamentische schrijvers schreven in het Grieks, en konden dus het Oude Testament niet in het Hebreeuws aanhalen. Moesten zij nu een eigen vertaling van de Hebreeuwse tekst bij hun aanhalingen maken, en dus de bestaande Griekse vertaling der Zeventigen, die in aller handen was, ter zijde stellen? Zulks te eisen getuigt van een bekrompenheid, die in de waanwijze mens kan vallen, maar niet in de auteur der Schrift, niet in de Heilige Geest. Deze doet geen onnodige wonderen, en geeft geen vertaling, waar er reeds een bestaat, die voldoende is voor zijn oogmerken. Doen wij niet hetzelfde als wij verstandig zijn? Zijn er niet in onze Staten(- )vertaling, hoe bij uitnemendheid voortreffelijk ook, plaatsen, die een betere, juistere vertaling toelaten? Zeer zeker, want alle menselijk werk is onvolmaakt, en de kennis ook der oude talen neemt altijd toe; nochtans gebruiken wij ze als teksten en bespreken ze voor u, omdat ze daartoe ten volle voldoende zijn, en maar hoogst zeldzaam en bij volstrekte noodzakelijkheid noemen wij de betere vertalingen voor onze hoorders. Waarom? Omdat taalkundige bewijzen niet bij openbare toespraken kunnen gegeven worden, en het de hoorders hoogst aanmatigend moet voorkomen, dat men zonder bewijs eigene taalkennis ten opzichte van het oorspronkelijke stelt boven die van al de geleerden, welke ons de Statenvertaling geleverd hebben. Niets toch is duidelijker, dan dat zij, die een betere vertaling willen leveren, ook het Hebreeuws en Grieks beter moeten kennen dan onze overzetters die talen kenden. Vandaar het zeggen van zeker geleerde tot iemand, die verontrust was door het leugenachtig voorgeven van het ongeloof: dat er in de oorspronkelijke bijbel geheel iets anders staat dan in de vertaalde: ‘Leer zelf Grieks en Hebreeuws, maar volmaakter dan onze overzetters die talen kenden. Zo niet, gij zijt onbevoegd hun arbeid te beoordelen, want wie een ander met juistheid zal kunnen beoordelen, moet hoger staan dan hij.’ Het ware te wensen, dat de velen, die de onverantwoordelijke lichtzinnigheid begaan om met een beperkte kennis der oorspronkelijke talen, de staf te breken over onze Staten overzetting, van deze hun ijdele zelfverheffing terug kwamen en met meer bescheidenheid dat meesterstuk van de geleerdheid onzer vaderen behandelden. Houden wij dan deze vertaling als zonder gebrek? Wij hebben het

tegendeel reeds gezegd, maar zij heeft hetzelfde recht, dat iedere eerlijke zaak en ieder eerlijk persoon heeft, om eer zij wordt geslagen haar onrecht ten volle bewezen te zien. Als het nu morgenstond geworden was , hebben al de overpriesters en de ouderlingen des volks tezamen raad genomen, dat zij Jezus doden zouden. Jezus ter dood veroordeeld zijnde, zo was het de vraag: op welke wijze het vonnis ten uitvoer te leggen. Hierover werd nu ten slotte raad gehouden. Men werd ook nu weder mondeling eens in hetgeen, waarover men het reeds lang eens geworden was in het hart, namelijk om Jezus aan de wereldlijke macht over te leveren, ten einde Hem de afgrijselijkste en schandelijkste dood, die er bestond, de kruisdood, te doen ondergaan. En hier moeten wij wederom wijzen op een treffende overeenkomst tussen de bedorvene Roomse en Joodse kerk; want beginselen, goddeloze zowel als godvruchtige, blijven zich altijd gelijk. Toen de Roomse kerk in navolging der Joodse juist dezulken als ketters en scheurmakers vervolgde, die Gods zuiver Woord en heilige ordeningen vasthielden en die der menselijke willekeur en eigenbaat verwierpen toen nam zij ook de openbare rechterlijke arm te baat, om haar kerkelijke vonnissen ten uitvoer te brengen, onder de leus: dat de kerk een afkeer heeft van bloed, en alleen de staat het zwaard der gerechtigheid draagt. Alsof de kerk alleen genade bewees, en niet veel meer het bloedig zwaard aan de staat opdrong, waar deze het uit zichzelf nooit zou hebben getrokken! Ja de staat als zodanig bekommert zich wat over kerkelijke twisten! Hij was ten allen tijde en is nog een Gallio, die tot de kerkelijke twisters zegt: Zo er enig ongelijk of kwaad stuk begaan waren, o joden! Zo zou ik met reden ulieden verdragen; maar indien er geschil is over een woord en namen en over de wet, die onder u is, zo zult gijlieden toezien; want ik wil over deze dingen geen rechter zijn. En hij dreef hen weg van de rechterstoel. Maar al de Grieken namen Sosthenes, de overste der synagoge, en sloegen hem voor de rechterstoel; en Gallio trok zich geen van deze dingen aan. Handelingen 18:14-17. Doch waar de priesters meer macht hadden dan te Corinthe, bijvoorbeeld te Jeruzalem, daar werden de Gallio, s tot Herodessen, en werden de Stefanussen gestenigd en de Jakobussen door het zwaard gedood; of tot Felixen en Festussen, en werden de Paulussen door hen gevangen gehouden en naar Rome opgezonden. Waar de kerk zich op de rechterstoel kan plaatsen, daar doet zij de staat haar scherprechter zijn. Men zij daarom indachtig, om wel de kerkelijke tucht als zodanig te handhaven, maar wachte zich zorgvuldig haar ooit in een justitie te veranderen, en tuchthuisstraffen toe te passen. De ware kerk heeft geen andere wapenen tot haar beschikking dan geestelijke, en helpen deze niet, dan weet zij te lijden en te wachten op de Heer haar Verlosser, gelijk de wachters op de morgen. De gemeente des Heeren moet getuigenis geven tegen de ongehoorzame aan het Woord van God, en hem onderscheiden van hare gehoorzame kinderen tot zijn beschaming; doch zij mag hem niet houden voor een vijand, maar moet hem vermanen als een broeder, 2 Thessalonicenzen 3:14-15. En de gehele menigte van hen stond op. En Jezus gebonden hebbende, leidden zij Hem weg van Kajafas tot het rechthuis, en gaven Hem over aan Pontius Pilatus, de stadhouder. En het was des morgens vroeg. En zij gingen niet in het rechthuis, opdat zij niet verontreinigd zouden worden, maar opdat zij het pascha eten mochten. Wij zien hier dezelfde, in het uitwendige nauwgezette lieden, die wij in de raad van het bloedgeld aantreffen. Evenals de Moren juist de fijnste witte klederen kiezen tot hun dracht, zo dekt de zwarte misdaad zich ook met de witste sluier. Weten de huichelaars dan niet dat God alwetend en niet te bedriegen is? Zeker, weten zij dit, doch de zonde heeft hoofd, hart en geweten, die lichamelijk elkander zo nabij zijn, geestelijk zo geheel van elkander afgezonderd, als de cellen in een klooster, of juister nog als die in een gevangenis. Alleen het geloof in Jezus Christus herstelt ook deze verbroken gemeenschap, en maakt weder het verstand, het hart en het geweten van de mens tot een eenheid. Buiten het geloof is een van drieën: het hart, het verstand of het geweten de meester van huis, en beheerst het onbepaald. Hier, bij deze goddeloze raadsleden, was het bedorven hart de meester, en waren het verstand en geweten geketend. De goddeloze zegt in zijn hart (niet in zijn verstand, noch in zijn geweten): er is geen God; en daarbij moet het blijven; want zijn verstand en geweten hebben hierin niets te zeggen, en wagen

deze het hun stem uit te brengen, terstond worden zij op de mond geklopt en tot zwijgen gedoemd. Bij andere mensen is het verstand de meester, en dit kan zowel boos en bedorven zijn als het hart, en dan worden de betere aandoeningen van het hart onderdrukt en het zich openend geweten toegeschroeid, en voor dezulken is de dwaling de rechte weg, en de leugen de waarheid. Bij Judas was alleen het kwaad geweten de meester, en legde verstand en gemoed het zwijgen op. De mannen nu van onze tekst waren bedorven van hart, en daarmede gebonden in verstand en geweten, vandaar de zedelijk monsterachtige gestalte hunner handelingen en daden. Zij, die niet schromen hun handen te wassen in het bloed eens onschuldige, wachten zich op het allerzorgvuldigst, om zich door in het huis van een heiden te gaan, wettisch te verontreinigen en zich daarmede uitgesloten te zien van het deelnemen aan het paasoffer (de offerande van het paasfeest); want dit wordt hier onder het pascha verstaan, daar het paaslam reeds de vorige dag gegeten was door de Heer en al de Joden.

26:69 De Heer en de verloochenende Petrus.
En Simon Petrus volgde Jezus. Dit was een eigenwillig volgen, en het liep uit op de val van Petrus. In het koningrijk Gods is gehoorzaamheid de regel, en eigenwilligheid is ongehoorzaamheid. Nochtans ook de afwijkingen van Gods kinderen worden door God dienstbaar gemaakt tot het bereiken van grote oogmerken. Het moest in een treffend voorbeeld openbaar worden, wat er door een kind van God en een discipel van Christus kan gedaan worden tegen God en tegen Christus, zonder dat hij ophoudt een kind van God en een discipel van Christus te zijn. Zonder zulke voorbeelden zouden wij de troost missen, die wij behoeven om als Christenen te kunnen leven. Wie onzer toch valt niet in zonden, die in onze schatting onbestaanbaar zijn met ons geloof in de gezegende Heiland onzer zielen. Wie moet niet op zijn beurt zeggen: ‘Een stroom van ongerechtigheden had de overhand op mij.’ Hoe zalig echter, dat hij er met een vol vertrouwen kan bijvoegen: ‘Maar ons weerspannig overtreden verzoent en zuivert Gij.’ Ziet eens hoe diep David viel, en toch, hij werd niet van zijn goddelijk kindschap vervallen verklaard, maar werd slechts gekastijd met tijdelijke straffen. En de kerk? Beklaagt deze zich over zijn val? Immers nee, veeleer aanbidt zij de wijsheid Gods, dat deze hem niet door haar wondere tussenkomst verhinderd heeft; want nu heeft zij bij eigen val een grote troost, en bevat haar heilige schrift rol ook de een en vijftigste Psalm (Psalm 51), die door geen goud is op te wegen. En zo is het ook met de val van Petrus. Zonder die val hadden wij zijn heerlijke twee brieven, vol van de diepste zelfvernedering, niet. En de Schrift? Zij beklaagt zich wel over de zonde voor zover zij in Adam geschied is, maar niet voor zover zij in Christus verzoend is. En zo zullen wij ons ook eenmaal in de hemel niet meer beklagen, dat wij in zonden gevallen zijn, maar ons eeuwig verheugen, dat wij uit onze val door de genade van God gered zijn. Daarom moeten wij over onze verzoende zonden niet treuren, alsof wij ze liever niet gedaan hadden; want dat zou zoveel zijn, alsof wij liever uit onszelf dan door Christus rechtvaardig waren voor God; nee, nu wij eenmaal zondaars zijn, moeten wij geen heilige willen zijn uit onszelf, maar alleen in Christus; want hierdoor alleen verheerlijken wij God en waarderen wij het bloed van Christus. Dat wij hiermede echter het gruwelijke woord: ‘laat ons zondigen, opdat de genade meerder worde,’ verre van ons wijzen, behoeft geen betoog. Wij spreken alleen van de in Christus bloed verzoende zonden, en geen verloste kan zondigen op genade. Wie op genade kan zondigen, is een onheilige; maar wie, na gezondigd te hebben, enkel van de genade kan leven, die is een heilige naar de Schrift en voor God. Van verre tot aan de zaal des hogepriesters. Het was een schuchter, beschroomd volgen. Het goede geweten ontbrak. En een ander discipel. Omdat Johannes dit vermeldt, en hij gewoon is in geheel zijn evangelie zijn naam niet dan verbloemd te noemen, kunnen wij niet anders dan hemzelf voor die andere discipel houden. Deze discipel nu was de hogepriester bekend. Het is moeilijk te gissen, hoe Johannes bij de hogepriester bekend was. Wat had Johannes met Kajafas uitstaande? Doch het gebeurt meermalen, dat een discipel van Christus toevallig in kennis is gekomen met een der groten dezer wereld, die de vijand is van zijn Heer. En als er dan iets tegen zijn Heer wordt ondernomen, maakt de discipel hiervan gebruik, om te weten wat men in het schild voert, en of er iets tegen te doen zij. En ging met Jezus in des hogepriesters zaal. Hij volgde de Heer op de voet, en ging met de Heer en de bende binnen. En Petrus stond buiten aan de deur. Hij was van verre gevolgd, en kon dus niet tegelijk met de bende naar binnen gaan; en om aan te kloppen, ten einde alleen binnen te gaan, daartoe ontbrak hem de moed. Nu zou men zeggen: Petrus is daar buiten veilig, en er komt nu niets van 's Heeren voorspelling; doch nee, dit is onmogelijk. De andere discipel dan, die de hogepriester bekend was, ging uit en sprak met de deurwaarster, en bracht Petrus binnen. Waarschijnlijk had Johannes Petrus van verre zien volgen. Bij het volle maanlicht van Pasen en bij de brandende fakkels der bende was dit ligt op te merken. Johannes binnengekomen zijnde en Petrus niet ziende, onderstelt natuurlijk, dat hij buiten staat en niet binnen kan of durft komen. Johannes gaat dus uit, en geeft een goed woord aan de dienstmaagd, die op de deur moest passen, en brengt Petrus met zich binnen. Zo zien wij dan ook hier,

merkwaardig genoeg, Petrus en Johannes bijeen. Zij doen hetzelfde. Zij beiden volgen Jezus. Doch gij herinnert u het gezegde: Waar twee mensen hetzelfde doen, doen zij toch niet hetzelfde. Daarbij is het niet waar, als men zegt: wat de ene discipel doet, dat kan ook de andere doen. Nee, naar dat de persoon is, zal ook zijn werk zijn. Hierin stemden Petrus en Johannes met elkander overeen dat zij de Heer met liefde en getrouwheid volgden. Doch Petrus had een bijoogmerk. Hij was een ondernemend man. Hij moest, zoals wij straks zien zullen, weten, wat er gebeuren en waar alles op uit lopen zou. En zo maakte hij onwillekeurig het lijden des Heeren tot een schouwspel, dat een grote zonde is. Wij moeten in de zich offerende Zoon van God onszelf zien en voelen offeren. Dit alleen is de rechte aanschouwing en het rechte medegevoel van Christus lijden en sterven. Doch Petrus was verre van hieraan te denken. Johannes, ofschoon ook daarvan nog niets bevroedende, gevoelde echter de dingen des Heeren dieper en tederder. Hij volgde de Heer met geen bijoogmerk; maar alleen uit liefde, en hield zich voorts stil en afgezonderd. Hij begreep, dat hij hier niets kon of mocht doen. Zo volgde hij ook later de Heer tot aan het kruis, tot bij zijn dood; maar zwijgend. O, het is zulk een grote wijsheid te weten waar men spreken en waar men zwijgen moet. Petrus was een driftig, bewegelijk man, die onmogelijk onopgemerkt blijven kon. Hij gevoelde dan ook zelf spoedig, dat hij hier niet op zijn plaats was. Johannes was ook wel in het rechthuis gegaan, doch hij was daar bekend. Petrus was er een vreemde. En binnengegaan zijnde, zat hij bij de dienaren. Hij, Petrus, vreest het gezelschap en wordt er heen getrokken, als om zich te verbergen, en toch, het is juist de plaats om het eerst ontdekt te worden. Die op een verkeerde plaats is, kan niet anders dan verkeerde dingen doen. Ook wanneer Petrus zich thans afgezonderd had gehouden, zou hij in het oog gelopen hebben. Hij meende echter, dat men bij de verwarring hem niet onder de menigte mensen zou opmerken. Om het einde te zien. Hier hoort gij de reden van Petrus tegenwoordigheid te dezer plaatse. Hij meende persoonlijk onbekend te zijn bij de bende en bloot als een nieuwsgierige toeschouwer aangemerkt te zuilen worden. Nu weet men dat bij gelegenheden als deze, wanneer een gevangene naar het verhoor wordt geleid, deze of gene vriend van een dienaar der politie, die er bij behoort, oogluikend wordt toegelaten mede te gaan, en het verhoor bij te wonen. Voor zulk een medegingen dacht Petrus ook te zullen gehouden worden. En de dienstknechten en de dienaars stonden, hebbende een kolenvuur gemaakt, omdat het kond was, en Petrus stond bij hen; en als zij te zamen neerzaten in het midden der zaal, en zich warmden, zat Petrus in het midden van hen, en warmde zich. Gij ziet, Petrus gaat al verder en verder. Hij is een treffend beeld van vele Christenen, die er niets in vinden, om in wereldse gezelschappen, op wereldse plaatsen te verkeren. Wij vragen billijk: was dit een plaats voor een discipel van Christus, en dat in het ogenblik, waarin zijn Heer in banden stond voor de kerkelijke vierschaar? O, er is niets gevaarlijker, dan dat de gelovige zich aansluit aan de wereld. Deze gemeenschap leidt altijd tot erger. Men begint met iets mede te doen, en eindigt met alles mede te doen. Zie het hier. De dienaren zitten neder en Petrus zit ook neder. De dienaars warmen zich, Petrus warmt zich ook. Zij waren tegen Jezus, hij zal het ook zijn. Ook hier is het: Wacht u voor de eerste stap, en bewaar uzelven onbesmet van de wereld. En Simon Petrus zat buiten in de zaal. Mattheus vermeldt ons deze bijzonderheid, en maakt ons daarmede de zaak aanschouwelijk. De buitenzaal was lager en in de open lucht, en daar stonden de krijgsknechten en de andere dienaren bij het vuur, en boven in de binnenzaal stond de Heer terecht, voorlopig voor Kajafas. En als Petrus beneden in de zaal was, kwam een van de dienstmaagden des hogepriesters, die de deurwaarster was; en ziende Petrus bij het vuur zitten en zich warmende, zag hem aan, en hare ogen op hem houdende, zeide tot hem: Zijt gij ook niet uit de discipelen van deze mens? Ook gij waart met Jezus, de Galileeër. Maar hij loochende het voor allen, zeggende: Vrouw! Ik ben die niet, ik ken Hem niet, ik weet niet wat gij zegt. Petrus dacht onbekend te zijn en meende zich onbekend te kunnen houden, en zie, daar wordt hij op eens ontdekt. Hiermede kwam het gevaar om gevangen genomen en insgelijks terechtgesteld te worden. En nu wat doet een mens, die aan zichzelf overgelaten is in zulke

omstandigheden? Hij zoekt zich te redden ten koste van de waarheid. Petrus ontkent de man te zijn, voor wie de dienstmaagd hem houdt; hij is geen discipel van Jezus, hij kent Hem niet. Laat ons Petrus niet te hard vallen, wij zouden in gelijke omstandigheden hetzelfde gedaan hebben, tenzij God ons de genade had geschonken om te zeggen: 'Ik ben het, en hier ben ik, doe met mij wat gij wilt.' Doch anders, zonder en buiten de genade van God, is er in de mens geen deugd, die niet te koop is, zodra de volle prijs er voor betaald wordt, geen deugd, die niet bezwijkt als de rechte, volle proef er op genomen wordt. Dat wij een deugd nog ongekrenkt bezitten, ligt alleen daarin, dat de rechte prijs er voor nog niet geboden, de rechte proef er nog niet op genomen is. De verzoeking heeft meestal iets onverwachts en ongedachts, iets overrompelends. Even als de vogel zich soms plotseling in zijn vlucht in de opgehangen strik gevangen ziet, zo overvalt ons ook de verzoeking. Wij zijn er niet op bedacht geweest, wij zijn er niet op voorbereid; wij hebben geen tijd om na te denken; wij moeten terstond een beslist antwoord geven; wij staan onder een machtige indruk, onder die van het gevaar om in grote ongelegenheid, ja, zoals Petrus, in banden en in doodslijden te geraken, en wij volgen niet de inspraak van ons geweten, maar onze natuurlijke aandrift tot zelfbehoud, en vallen om staande te blijven! Voorts vergete men niet: voor de dienstmaagd des hogepriesters is Petrus gevallen, voor de hogepriester zelf zal hij later staande blijven als een held. Ja, Petrus zondigde onder verzachtende omstandigheden, zoals wij, die allerlei verzachtende omstandigheden voor onze zonden zoeken, allicht zouden zeggen. Nochtans was het een grote achteruitgang bij Petrus van het zeer beslist belijden tot het zeer beslist verloochenen. Doch hoe komt het nu, dat dezelfde man, die voor een dienstmaagd verschrikt en bezwijkt, onvervaard is voor millioenen Joden op de Pinksterdag? Ja, hoe komt het? Het komt juist door de Pinksterdag, het komt door de Heilige Geest, die de zwakke mens maakt tot een kracht van God. En hij ging buiten in de voorzaal naar de voorpoort, en de haan kraaide. Petrus was ontkomen aan de hand, die zich naar hem uitstrekte om hem te grijpen, maar toch gevoelde hij zich niet langer veilig aan deze plaats; hij zocht in het geheim te ontkomen, en naderde de deur naar de straat; doch daar laat de wachter van de nacht der natuur zich horen. De haan kraait. Het middernachtelijk uur is daar. Het teken door de Heer gesteld wordt gegeven, de eerste maal. Petrus hoort het gekraai van de haan, maar heeft geen tijd er acht op te geven, want de verzoeker is nabij en herhaalt de verzoeking nu voor de tweede maal, en hij zal het bij Petrus, evenals bij de Heer zelf, ook nog voor de derde maal doen. En als hij naar de voorpoort uitging, kort daarna, zag hem een andere dienstmaagd, en begon te zeggen tot degenen, die daarbij stonden: Deze was ook met Jezus de Nazarener. En hij loochende het wederom met een eed, zeggende: Ik ken de mens niet. Wie eens liegt, moet altijd liegen, om niet als een leugenaar ontdekt te worden; en voor deze ontdekking vreesde nu Petrus meer, dan voor iets ter wereld. Nu was ook zijn eigen eer in de zaak gemengd. Hij had nu eenmaal met eed gezworen, dat hij geen discipel van Jezus was, ja Hem niet eens kende; hoe zou hij het kunnen herroepen, zonder in nog erger ongelegenheid te komen, dan in het eerst het geval was. Immers nu zou bij de schuld de schande, de beschaming komen van een meinedig leugenaar geweest te zijn. Dus 'volgehouden!' roept de zonde tot de zondaren. 'Dek de ene zonde met de andere toe.' Helaas! wie weet het niet: zolang de zonde niet haar volle uitwerking heeft gehad, laat zij ons geen rust. Wij staan met haar op een hellend vlak, men kan zich niet staande houden, men moet naar beneden, totdat men op de bodem is en neerligt. Wilde David overspel én moord begaan? Voorzeker niet. Doch toen hij de ene zonde had gepleegd, kwam hij vanzelf tot de andere. Zulk een vreselijke zaak is de zonde. Haar gevolgen zijn buiten alle menselijke berekening en macht, en kunnen alleen door God grenzen worden gezet. En als het omtrent een uur geleden was, bevestigde dat een ander. In die tussentijd stond de Heer terecht voor zijn rechters; doch wij willen duidelijkheidshalve ons eerst bij het gebeurde met Petrus houden. Na de tweede verloochening kon Petrus niet meer denken om de voorpoort uit te gaan. Hij zou hiermede het opgewekt vermoeden, dat hij werkelijk een discipel van Jezus was, bevestigd hebben, en men zou hem daarom toch niet hebben laten ontkomen. Hij bleef dus; doch

het duurde nu zeer lang, ja een uur tijds, alvorens de verzoeking zich vernieuwde. Petrus dacht er nu geheel vrij van te zijn; een herhaalde ontkenning moest immers genoeg zijn. Doch nee, zij was niet genoeg voor de verzoeker. Deze rust niet voordat de zonde bij de mens de allerhoogste trap bereikt heeft. Een van de dienstknechten des hogepriesters, die maagschap was van degene, wie Petrus het oor afgehouwen had, zeide tot Petrus: Waarlijk gij zijt een van die, want gij zijt ook een Galileeër. Uw spraak gelijkt en maakt u openbaar. Heb ik u niet gezien in de Hof met Hem? Met welk een spanning en in welk een onrustigheid het lange uur, dat Petrus ongemoeid bleef, door hem werd doorgebracht, kan men zich ligt voorstellen. Petrus was gekomen om het einde van de zaak des Heeren te zien, maar nu was hij zelf onverwacht en op de onaangenaamste wijze in de zaak betrokken geworden; en hoe zou nu deze zijn zaak eindigen? Zij eindigde door een derde aller hevigste aanval, die de val van Petrus ten volle besliste, en zoals de verzoeker meende, onherstelbaar maakte (want satans doel is altijd dat men zondige tot de dood); doch dit werd door de genade, door Jezus voorkomen. Treffend, niet waar? dat een dienstknecht van de hogepriester, en wel een bloedverwant van Malchus, Petrus herkent en hem het masker afrukken wil. De eigenwillige daad van Petrus en hare gevolgen komen dus hier weder ter sprake en te voorschijn, en treden op als getuigen tegen Petrus, ja brengen hem in dreigend gevaar om ontdekt en gevangen genomen te worden. Wij zien er uit, dat de Heer wel ons kwaad voor ons goed maakt en het vergeeft, maar er ons toch niet alleen voor, maar er ons ook door kastijdt. Onze droefheid brengt ons daarom meermalen onze zonden te binnen. Toen de broeders van Jozef in grote benauwdheid waren, gedachten zij aan de grote benauwdheid, waarin zij hun broeder Jozef zagen, toen zij hem wilden doden en daarna aan vreemdelingen verkochten, om hem in slavernij weg te voeren. De Heer breekt gewoonlijk de takken van de boom der zonde, die wij geplant hebben, om er ons mede te kastijden. Doch al kastijdt de Heer ons hard, Hij geeft ons niet over tot de dood, maar doet ons veeleer door de kastijding leven uit onze dood en opstaan uit onze zonden, zoals dit bij de broeders van Jozef en ook bij Petrus het geval was. Voorts verraadde Petrus zichzelf door zijn uitspraak, door zijn Galilése tongval. Immers wij onderkennen ook lichtelijk de buitenman aan zijn spraak, en iedere provincie in ons vaderland heeft met dezelfde taal een onderscheiden tongval. De Jeruzalemmers, of in het algemeen de Judeërs, die de Galileeërs minachtten, smaalden dan ook op de minder juiste uitspraak dezer lieden, en daar de Heer gewoonlijk door de Joden de Galileeër genoemd werd, zo was natuurlijk een Galileeër als Petrus, in de nabijheid van Jezus, grotelijks verdacht van tot Jezus te behoren. Petrus gevoelde het gewicht en de kracht der beschuldiging, en het deed hem zijn laatste krachten inspannen om, ware het mogelijk, nog te ontkomen. O die zonde! Om zich tijdelijk te redden, geeft de mens zich eeuwig verloren. Petrus dan loochende het wederom, en begon zichzelf te vervloeken en te zweren, zeggende: Ik ken deze mens niet, die gij zegt. Zo was dan bij Petrus de zonde voleindigd. Kon zij hoger gaan? Kon de ontkenning met hoger kracht dan die der zelfvervloeking gepaard gaan? Nee, deze drievoudige verloochening was een volmaakte verloochening. En zo deed dan Petrus op onheilige wijze, wat de Heer op heilige wijze gedaan had. Ook Petrus weerde driemalen het lijden van zich af. Doch welk een tegenstelling! Hij, die de macht had, roemde niet, maar viel de Vader te voet en bad en bleef staande; en hij, die de macht niet had, roemde en bad niet, verdedigde zich en viel. En in dezelfde ogenblikken dat Petrus verloochende, legde de Heer voor Kajafas de goede belijdenis af. Doch wij zien het ook hier: waar Christus is daar zijn en daar kunnen niet anders dan zondaren zijn. In de heerlijkheid zullen wij koningen en priesters met Jezus zijn, maar op aarde kunnen wij niet anders zijn dan zondaren. Alle valse godsdiensten onderscheiden zich juist hierin van het Christendom, dat al haar gezanten heiligen zijn, Socrates, Confucius, Mohammed, de Paus, ze zijn allen zo vele heilige mannen in godmenselijke gedaante, en zij werden en worden nog als zodanig geëerd en gehoorzaamd; maar Mozes was een zondig man, en de Apostelen waren zondige lieden, en de eerste der Apostelen, de Rotsman, de eerste pilaar van Gods kerk, was een verloochenaar van zijn Heer; en de laatste der Apostelen, de tweede pilaar

van Gods kerk, Paulus, was een vervolger. En ook als dienaren van Christus bleven zij zondaren; want de zonde blijft bij de Christen innerlijk aanwezig, al treedt zij niet uiterlijk te voorschijn in de daad. Nochtans moeten wij, bij het gevoel dat wij zondaren zijn en blijven, daarom alleen het beeld van Christus zijn, en dat naar buiten vertonen. En treedt de zonde ook dan nog weder bij ons naar buiten, dan verloochenen wij wederom de Heer, en al is het ook niet in die hoge graad als bij Petrus, toch zijn wij als in zijn toestand, en hebben wij op nieuw weder de genade onzes Heeren Jezus Christus nodig Wij zien dus in Petrus, waartoe een waar discipel van Christus kan vervallen. En nu, wij kunnen ons ligt voorstellen welk een toestand het, voor hem was zó te vallen, na zó in zijn standvastige getrouwheid geroemd te hebben. Zeker, de woorden zijner eerste verloochening waren uitgesproken eer hij er aan dacht: doch een tweede en derde verloochening volgde, en toen had hij kunnen en moeten nadenken over hetgeen hij gezegd had. Dit waren bezwarende omstandigheden voor hem. Aan de andere kant moeten wij tot zijn verlichting zeggen, dat hij de Heer niet verloochende met zijn hart, maar enkel met de mond. Och er kan zoveel goeds buiten het hart omgaan, maar gelukkig ook veel kwaad. Judas haatte de Heer, hij had een wrok tegen Hem, de allerbeminnelijkste en aller gezegendste opgevat; maar Petrus had de Heer lief en bleef Hem liefhebben, al verloochende hij Hem ook met eed tot driemaal toe met de lippen, en daarom kon hij zich in dit opzicht later op de alwetendheid des Heeren beroepen. Het was bij Petrus een zelfverdediging, een afwending van levensgevaar; en wat doet een mens niet om zijn leven te redden. Bij Judas was geen gevaar, zelfs geen bedreiging te vrezen; hij smeedt het verraad zonder door iets anders daartoe gedrongen te worden, dan door zijn haat, zijn wrok, die, omdat hij door de Heer tegenover Maria in het ongelijk gesteld werd zijn hoogste trap bereikte en alzo tot de daad overging. Het was bij Petrus een woest en in het wilde uitgesproken woord, dat zo veel zeggen wilde, als: ‘laat mij met rust!’ Bij Judas was het een wel overlegd woord, waarbij de prijs des vermaaks werd bedongen. Doch al zondigde Petrus ook alleen met de mond, de mond mag ook niet zondigen. Een gesproken woord is een daad. Petrus was door zijn verloochening verloren, en naar het scheen, reddeloos verloren, want Christus had gezegd: wie Mij verloochent voor de mensen, die zal Ik ook verloochenen voor mijn Vader, die in de hemelen is. En toch, er was nog redding. Jezus wil, zo genadig is Hij, dat wij ons van zijn woord beroepen op zijn persoon, zoals dan ook Petrus na 's Heeren opstanding deed. Wanneer wij berouw hebben over een overtreding, dan hebben wij geen haat meer in ons hart tegen hem, tegen wie wij overtraden, al hadden wij dit ook vroeger; en als wij dan deze zonden voor de Heer brengen en er Hem vergeving voor vragen, worden ze ons ook vergeven. Doch Judas had ook berouw, en zijn liefde tot de Heer keerde daarmede ook wel enigszins terug; doch deze liefde was onvruchtbaar, want zij was niet met het geloof gepaard, dat alleen het berouw en de liefde tot Jezus geleidt en door Jezus aangenomen wordt. Judas ging niet tot Jezus, maar zijn eigen weg, naar zijn eigen plaats. En terstond, als hij nog sprak, kraaide de haan, de tweede maal. Het tweede gekraai van de haan is de eerste ure van de dag. Treffend, niet waar? dat de dag, op welke de Zon der gerechtigheid, het licht der wereld voor de wereld verduisterd worden, ja, voor een tijd ondergaan zou, werd aangekondigd door de verloochening van de discipel, die de eerste was, ook in deze droevige zaak. Voorzeker, er mocht niets aan het lijden des Heeren ontbreken, en er ontbrak ook niets aan. Van Markus alleen weten wij, dat de haan de tweede maal kraaide, en dat dus het woord des Heeren zijn volle vervulling ontving. De eerste maal kraaide de haan, toen Petrus naar de voorpoort ging om te ontkomen, en het zou hem tot een waarschuwing geweest zijn, als hij in een gewone toestand verkeerd had; doch zijn verloochening had hem in een buitengewone, ongeregelde toestand gebracht. De zonde treedt niet, gelijk een eerlijke strijder doet, ridderlijk en ruiterlijk tegen de mens op, hem uitdagende voordat hij aanvalt; nee, de zonde is als de struikrover, die in het kreupelhout ligt te loeren, en als wij hem voorbijgegaan zijn, oprijst, ons van achter aangrijpt, op de grond werpt, en ons tot een overwonnene maakt, eer wij het vermoeden. Zo ging het Petrus. De ene verzoeking overviel

hem na de andere. Nu was de verzoeking, maar ook de misdaad voleindigd, en de haan kraaide ten tweeden male, om de nieuwe dag aan te kondigen. Ja, ook voor Petrus was de vreselijke nacht der verzoeking, der verloochening, der zelfvervloeking voorbijgegaan, en begon de dag der verlossing, der genade aan te breken. Daarom is hier het horen van het gekraai van de haan door Petrus een liefelijk beeld van het ontwakend geweten. Zolang het geweten, dat in ons slaapt, nog wakker worden kan, is er behoudenis. Alsdan horen wij de waarschuwende stem van God, die ons tot het terugkeren van de verkeerde weg, tot bekering roept, misschien niet de eerste, maar dan toch de tweede maal; en terwijl wij voor Jezus de ogen nederslaan, ziet Hij ons vriendelijk aan, en kunnen wij Hem niet langer wederstaan. Doch zonder die genadeblik van Jezus is de stem ook van het ontwaakt geweten ten enenmale machteloos. Dat zullen wij in Judas zien. En ook Petrus gaf eerst geen acht op die stem, en hoe weinig geven wij er acht op! Hoe dikwijls hebben wij vóór onze bekering ons geweten horen waarschuwen, ons hart voelen kloppen tegen de zonde en voor Jezus, en toch hebben wij ons niet bekeerd. En als er dus niets meer bij kwam, dan zou niemand zich op de aanmaning zijns gewetens bekeren; want onder bekering verstaan wij niet wat de valse godsdienstleraar er onder verstaat: zedelijke zelfverbetering; nee, want in dat geval zouden er vele bekerden zijn uit kracht van hun geweten: bekeerden van de dronkenschap tot de onthouding, van de wellust tot de kuisheid, van het wereldleven tot het kloosterleven; doch wij verstaan onder bekering wat alleen bekering is: het komen tot Jezus als een zondaar om genade te ontvangen, als een onheilige om geheiligd te worden; en daartoe is de vermaning van het ontwaakt geweten, hoe nodig op zichzelf, niet genoeg. Daar moet iets bijkomen, dat de zaak ten volle en ten goede beslist, en de mens volkomen redt, de genade zelf moet er bijkomen, zoals deze er bij Petrus bij kwam. En de Heer, zich omkerende, zag Petrus aan. In toorn? Nee, in liefde. De Heer kan de zijnen aanzien in toorn, en eenmaal zag Hij Petrus aan in toorn, toen deze Hem van het lijden wilde doen terugtreden, doch het was slechts voor een ogenblik. Jegens de zijnen kan de Heer onmogelijk de toorn behouden. En toen stond Petrus, de Belijder, in zijn hoogmoed, zich verheffende op de lof, die niet hem, maar de Vader en de Heiligen Geest gegeven werd, toen Jezus zeide: Zalig zijt gij, Simon, Bar Jona! want vlees en bloed hebben u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. Nu lag Petrus, de verloochenaar, neder in de diepte. Nee, nu kon de Heer niet toornen, en toornde Hij ook niet, en ook geen bestraffend woord kwam er van zijn lippen, maar met een enkele blik van liefde openbaarde Hij zich nu aan Petrus in de volheid zijner genade, gelijk Hij zich later na zijn opstanding in de volheid zijner persoonlijke heerlijkheid zou openbaren, eerst aan Maria door een enkel woord van liefde, het noemen van haar naam, en later ook aan Petrus, door het drievoudig noemen ook van zijn naam. Doch nu was het slechts een enkele blik, die echter Petrus door het hart ging, en als tot hem zeide: ‘Kunt gij de haan voor de tweede maal horen kraaien, en Mij voor de derde maal verloochenen?’ Want de Heer ontdekt en ontrust eerst, voordat Hij vertroost. Trouwens, waar oefent de genade haar kracht, waar de wet niet hare kracht geoefend heeft? Doch wij zeggen het nogmaals: De haan moge kraaien, het geweten opgewekt worden, maar zonder dat Jezus ons in liefde aanziet, wordt men niet gered. Wat kan het geweten de zondaar anders dan waarschuwen, en zo hij deze waarschuwing veronachtzaamt, hem in lijden brengen? Kan het de zondaar ook geruststellen of vrede geven? Nee, dat kan de genade, dat kan Jezus alleen. De wet en ons geweten (die één zijn, want ons geweten is de wet onzer zedelijke natuur) verschrikken, de genade daarentegen vertroost, bekeert, behoudt de zondaar. Jezus richtte de ogen zijner liefde op Petrus en op ons die geloven, en richtte hem en ons op uit onze val. O, wat hebben die ogen der genade van Jezus al gewrocht! Zij zien nog in al de harten der mensen, die bekeerd worden. Trouwens in die aanblik des Heeren straalt het licht des Heiligen Geestes in onze zielen. O, dat wij allen dien aanblik in ons mochten ondervinden! Terstond bleek het ook bij Petrus, dat die blik van Jezus een uitstroming des Heiligen Geestes was, doordien Petrus indachtig werd het waarschuwend woord des Heeren. Immers had de Heer van de Heiligen Geest gezegd: Hij zal u indachtig

maken alles wat Ik u gezegd heb. En gaat het ons ook niet nog meermalen zo? Wij kennen de Bijbel door en door, en zo schijnt het ons toe, dat wij er weinig meer in zullen aantreffen, dat ons nieuw is; en toch als wij door de Heilige Geest indachtig worden gemaakt aan een bepaald woord in een bepaalde omstandigheid, dan is het voor ons als ware deze schriftuurplaats ons geheel nieuw; want wij kenden haar wel, maar verstonden haar niet. Ook is het de gelovige tot een grote blijdschap, wanneer hij zijn stervende gelieven hun gemoedstoestand hoort openbaren, niet in woorden van eigen vinding, maar met een woord, dat uit de Heilige Geest is genomen, met een woord der Heilige Schrift. Woorden der Heilige Schrift zijn woorden Gods, en als deze in oprechtheid over menselijke lippen vloeien, dan getuigen zij van de inwoning des Heiligen Geestes, zonder wie niemand in waarheid Jezus kan zeggen de Heere te zijn, 1 Corinthiërs 12:3. Het grote denkbeeld, dat wij dus hier bij het aangezien worden van Petrus door de Heer moeten vasthouden, is dat Jezus voor de zijnen altijd, ook in het midden hunner zonden, een Verlosser is. Dat zagen wij in de hof, dat zien wij hier, dat zullen wij zien bij de moordenaar aan het kruis. Jezus in de benedenzaal geleid wordende, ziet Petrus aan, en daar de wacht der krijgslieden zich nu bepaald bezighoudt met de Heer, wordt Petrus ontzet van zijn hem belegerende vijanden, en Petrus kan ontkomen en ontkwam. De Heer bevrijdde dus, terwijl Hij zelf leed, zijn discipel ook van tijdelijk lijden. En dat moeten wij ook doen voor zoveel dit in ons vermogen is. Het moet bij ons als een genadegave beschouwd worden, geroepen te zijn, om zelfs in eigen lijden anderen van geestelijk en tijdelijk lijden te bevrijden; wij moeten nooit zeggen: ik heb aan mijn eigen leed genoeg, en kan mij niet meer met het lijden van anderen bemoeien. Nee, wij moeten met de Heer en met zijn dienaar Paulus, zelf arm zijnde, velen rijk maken, en zelf gevangen zijnde, velen vrij maken. En Petrus werd indachtig het woord, dat Jezus tot hem gezegd had: Eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, zult gij mij driemaal verloochenen. En hij, zich van daar makende, en naar buiten gaande, weende bitterlijk. Deze tranen hebben, door de genade van God, de laatste hardigheid des harten van Petrus doen smelten. Bij Petrus had tot hiertoe die uitwendige strijd nog niet plaats gehad, welke ons overbrengt van de duisternis tot het licht. Doch gelukkig de mens, die zich voor God verootmoedigt over zijn gebrek aan verootmoediging. Veel zal nu Petrus door hoofd en hart zijn gegaan, dat hem aan zichzelf ontdekt heeft, zoals nooit te voren. Het Christendom is ook een zuurdesem bij ieder mens, die bekeerd wordt; het doordringt ons niet op eenmaal, maar van lieverlede; doch niet als in het meel van binnen naar buiten, maar van buiten naar binnen. Hoe dikwijls ontvangen wij Christus in ons gevoel, of in ons verstand, en duurt het jaar en dag eer Hij ook in ons hart en geweten, en daarmede in de kern onzer persoonlijkheid ontvangen wordt. Gezegend, dat de Heilige Geest zolang aan ons arbeidt, totdat onze persoonlijkheid, onze ikheid een ander middelpunt heeft dan onszelf, en wij zeggen kunnen: Ik leef, doch niet meer ik; maar Christus leeft in mij. Petrus weende bitterlijk, niet wanhopig. Trouwens, ook hier werd de genade geopenbaard, opdat niemand zondige; maar zo iemand gezondigd heeft, die wete, dat Christus hem gekend en zijn val voorspeld heeft, gelijk Hij Petrus kende en diens val voorspeld heeft, en toch hem weder aannam. Gelijk Petrus zich de woorden van Jezus ten opzichte van zijn val herinnerde, zo ook diens woord: Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude. Daarom moeten ook wij de Schrift nooit ten halve, maar altijd in haar geheel nemen. Hoe vele dingen worden er in gezegd van en tot de kinderen Gods, die ons doen sidderen en doen zeggen: zij spreken het vonnis des doods uit ook over ons. Doch dan moeten wij Gods vertroostingen voor zijn kinderen ook lezen, en dan zullen wij zien, dat God ook wel een ogenblik over ons kan toornen, maar dat Hij jegens ons de toorn niet in eeuwigheid kan behouden; dat Hij ons onze zonden vergeeft, en nochtans wraak doet over onze daden, Psalm 99.8. De voorspelling van Petrus val was nu tot een ontzettende, verootmoedigende waarheid geworden, en nu zou ook de verzekering des Heeren: Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude, en als gij bekeerd zult zijn, zo versterk uwe broederen, tot een alles overtreffende troostende waarheid worden. Hij ontving dan ook de eerste boodschap van 's Heeren opstanding, de blijdste

boodschap, die door een zondaar kan ontvangen worden. Wij vragen hier, gelijk overal: Is het Evangelie van Jezus Christus niet een Evangelie voor zondaren? O, hoe menigeen zegt van de zonden, die hij gedaan heeft: wat zou ik geven, indien die bezoedelde bladzijden van het boek mijns levens konden uitgescheurd worden. Doch wij zeggen: nee, mijn Broeder, mijn Zuster! spreek niet alzo. Wat ons betreft, wij wensen geen enkele bladzijde van het boek onzes levens vernietigd te zien, en vooral die bladzijden niet, waarop onze zonden geschreven staan, want deze zijn het juist, die ons in betrekking tot Christus gebracht hebben. Ja, zo groot en genadig is God, dat Hij, terwijl Hij de zonde vloekt, ons toch door de zonde heenleidt naar Hem, die de zonde verzoent. O aanbidden wij toch de genade Gods daarin, dat Hij, die de zonde haat met een oneindige haat, toch de zonde op zich neemt, en dat Hij, die de zonde vervloekt, zichzelf tot zonde en vloek laat maken, om ze voor ons weg te nemen. Geen zonden te willen hebben, is dus voor ons: geen Jezus te willen hebben; en dit zij verre van ons, eeuwig ver! Doch een kind van God weent over zijn zonden, juist omdat zij hem vergeven zijn. Hij stelt ze voor zijn aangezicht, en vergeet ze niet, en kan ze niet vergeten, juist omdat zij uitgedelgd zijn. Weent de gelovige, de onbekeerde mens over zijne zonden? Nee, hij spot er mede, of hij speelt er mede. Eerst in het gelovig zien op Christus aan het kruis als het offer voor onze zonden, zien wij onze zonden in haar vreselijke, God onterende aard en in haar voor ons volstrekt verderfelijke gevolgen. Ja, op die hoogte zien wij alleen onze zonden in al hare diepten, als begaan tegen de God van alle genade, tegen die God, wiens wezen liefde is, en die wij met enkel haat hebben vergolden. Houden wij dus onwrikbaar vast aan de leer, dat God buiten Christus de zonde niet vergeeft, maar in Christus ze niet toerekent. Zonder verzoening geen vergeving, en na de verzoening geen oordeel. Deze twee waarheden zijn één. Al heeft de bol twee polen, hij is daarom een geheel. Snij hem ten halve door, en gij hebt hem vernietigd. Zo is het met de waarheid. Geen waarheid of zij heeft haar wederhelft. Zij is een zwaard; breek het zwaard, en het is geen zwaard meer. O, die noodlottige verbrokkeling der waarheid, waarop zo velen zich met alle macht en kracht toeleggen. Zij is de vernietiging der waarheid. De gehele kerkelijke geschiedenis is die der poging tot een werktuiglijke en eenzijdige opvatting der waarheid; doch daartegen worstelt de Schrift altijd en zal zij blijven worstelen tot het einde toe. Ook de heerlijke belijdenisschriften onzer kerk hebben die eenzijdigheid zo verwonderlijk wijs en nauwkeurig bestreden, dat wij er Gods hogere leiding onmogelijk in kunnen miskennen. De Schrift op de volkomenst mogelijke wijze terug te geven zij dan ook het ideaal van de prediker. Dat hij zich toch niet verbeelde, dat hij een hogere waarheid dan die der Schrift zou kunnen uitvinden. Men kan wel valse diamanten maken, die de echte in uitwendige schoonheid overtreffen; maar de inwendige luister van de echten diamant is niet terug te geven. Maak dat die inwendige luister op de volmaaktst mogelijke wijze naar buiten komt, en alzo door ieder gezien wordt, gij leraar en hoogleraar, en gij hebt het ideaal uws levens bereikt, zo ver als het hier te bereiken is. Uw woord is de waarheid, zegt de Zoon tot de Vader, en de Schrift is het woord des Vaders èn des Zoons èn des Heiligen Geestes. Hoe ouder de Schrift wordt, hoe belangrijker en hoe toepasselijker hare waarheden worden, zodat zij ook hiermede het getuigenis medebrengt, dat zij dezelfden oorsprong uit God heeft als de natuur, die hoe ouder zij wordt ook te belangrijker en toepasselijker van inhoud wordt; immers haar oude krachten worden tot nieuwe, vroeger nooit gekende doeleinden aangewend. Daarom storen wij ons niet aan het voorgeven dezulke, die beweren, dat de oude bijbel zijn tijd heeft gehad en een nieuwe bijbel uit hun brein staat geboren te worden als een Minerva uit het hoofd van Jupiter; maar wij handhaven de soevereiniteit van het Woord van die God, die een God is boven alle goden. Voorts, en hiermede besluiten wij de beschouwing van Petrus verloocheningen: wij moeten het heil, het leven onzer ziel niet zoeken in, maar buiten onszelf. Omdat Christus voor ons bidt, worden wij behouden. Ja, Christus is onze zaligheid, en Hij werkt in en door ons. Zijn genade is onze troost en onze kracht, onze rechtvaardigmaking en onze heiligmaking; omdat Hij ons in liefde aanziet, wenen wij over onze zonden, en opdat wij zouden wenen over onze zonden, ziet Hij ons aan, en

geeft ons zijn vrede. Eerst als de zon zich afspiegelt in de regen, ontstaat in de wolken de heerlijk schitterende regenboog, als teken des vredes.

26:69 De Heer en Pilatus.

Pilatus dan ging tot hen uit. De landvoogd kende de wettische bekrompenheid der Joodse overheden, en beschouwde haar als een kleingeestige, kinderachtige bijgelovigheid, waartegen niet viel te redeneren, en waaraan hij dus moest toegeven. Hooggeplaatste personen, zoals Pilatus er een was, kunnen de minderen in de vorm licht iets toegeven, als deze zich maar overigens de minderen betonen. Voorts was het hier bij Pilatus en de overpriesters, zoals het later was bij Pilatus en Herodes: uiterlijke beleefdheid bij innerlijke haat. En zeide: welke beschuldiging brengt gij tegen deze mens? Wist Pilatus niets van het nachtelijk rechtsgeding van de Joodse raad tegen Jezus? Het is niet denkelijk. Wij lezen later, dat Pilatus wist, dat zij Jezus uit nijd hadden overgeleverd, uit wraak, omdat Hij hun aanzien bij het volk in groot gevaar bracht en wel verre van zich bij hen aan te sluiten, zich volstrekt tegenover hen plaatste. Doch de Romeinen stelden er een eer in, niet alleen het volk der wapenen, maar ook des rechts genoemd te worden, en gij weet, het Romeinse recht heeft het Romeinse volk overleefd, gelijk een erezuil meestal hem overleeft, die haar heeft opgericht. Pilatus was een onrechtvaardig rechter, die het recht boog naar zijn eigen belangen; nochtans hechtte hij veel aan de vorm van het recht. Blijkbaar was het van het begin af zijn toeleg, om met de Joodse kerkheren te spelen, doch er is geen gevaarlijker spel dan met priesters, achter welke een geheel volk staat, om hun eisen met oproerkreten te ondersteunen. Zij antwoordden en zeiden tot hem: indien deze geen kwaaddoener ware, zo zouden wij Hem u niet overgeleverd hebben. Het antwoord was onbeleefd en overmoedig. Zij zeiden er mee tot Pilatus: dat hij blindelings hun werktuig behoorde te zijn. Zij hadden immers Jezus geboeid tot hem gebracht, en dat doet men geen anderen dan een kwaaddoener. Daarenboven waren zij geen mannen des volks, maar oversten des volks, priesters en overpriesters, en het mocht bij Pilatus niet opkomen hen te verdenken, alsof zij een onschuldige aan hem ter straffe zouden overleveren. Zij waren dus in hun eer gekrenkt, alsof zij als getuigen nog bewijzen van schuld voor Pilatus moesten leveren, terwijl zij rechters waren, die het vonnis hadden uitgesproken. De overpriesters, we zeiden het reeds, meenden even als later de Roomsen en hun inquisiteurs, dat de wereldlijke macht alleen bestond om het vonnis der kerk zonder verder onderzoek ten uitvoer te brengen. Doch zo ver was het nog niet bij het oude Rome gekomen, en scheen het nooit te zullen komen. Nochtans, wie zou het te voren hebben kunnen denken, kwam het er toe in dit zelfde rechtsgeding, zó dat de Romeinse staat de scherprechter werd van de Joodse synagoge. Deze priesters waren Pilatus te sterk. Op dit ogenblik worstelt de hooghartige Romein nog tegen de priesterlijke aanmatiging. Hij is verontwaardigd over het denkbeeld, dat hij zich door deze kerkmannen als een bloot werktuig zou laten gebruiken. Nee, hij is alleen rechter, en hij wil tonen het te zijn. Pilatus dan zeide tot hen: neemt gij Hem dan, en oordeelt Hem naar uw wet. Wij noemden het antwoord der overpriesters tot Pilatus onbeleefd en overmoedig. Wij kunnen er thans bijvoegen: het was onbillijk. Pilatus vroeg naar de aard der beschuldiging: ‘waarvan beschuldigt gij Hem?’ En is het nu genoeg, daarop te zeggen: ‘gij ziet immers aan zijn boeien en aan onze overbrenging van deze geboeide tot u, dat hij een kwaaddoener is?’ Goed, maar tussen een kwaaddoener en een kwaaddoener is onderscheid. Welk kwaad heeft Hij gedaan, want naar de mate van zijn kwaad moet ook zijn straf zijn? Doch gij gevoelt dan nu ook uit het eerste antwoord, dat de priesters Pilatus geven, dat zij Jezus niet tot Pilatus gebracht hadden als een gewone kwaaddoener, maar als de grootste, die er was en zijn kon, en dat zij om geen mindere straf voor Hem tot Pilatus kwamen, dan de hoogste, ijselijkste, smadelijkste straf, de kruisiging. Dat, meenden zij, moest Pilatus terstond begrijpen, en zeker begreep hij het ook wel, doch hij wilde het niet begrijpen, om de Joodse overheden te plagen, en hij maakte hiertoe gebruik van zijn recht, om zonder de voor een Romeinse rechtbank gebleken schuld, geen Romeins vonnis te vellen. Hij verwijst hen daarom naar hun eigen rechtbank, en zegt er mede: ‘wij Romeinen vellen geen vonnis vóórdat de schuld bij ons bewezen is; wilt gij dus hier niet als beschuldigers en getuigen optreden, terwijl ik die beschuldigingen en getuigenissen onderzoek, zo is de zaak bij mij niet

ontvankelijk; zijt dan rechters in uw eigen zaken. Heeft de beschuldigde zich jegens u, of aan uw wet vergrepen, oordeelt Hem dan naar uw wet.' De Joden dan zeiden tot hem: het is ons niet geoorloofd iemand te doden. Hier komt nu te voorschijn, wat in hun hart was en wat zij meenden, dat Pilatus stilzwijgend begrijpen en ten uitvoer brengen zou. Zij hadden wel macht om kerkelijke straffen uit te oefenen, om uit de synagoge te werpen, in de kerkelijke ban te doen, ja, om in de synagoge de hun ongehoorzamen te laten geselen (zoals zij later de Apostelen deden), maar het halsrecht hadden zij niet. Zij konden wel een doodvonnis uitspreken, maar het niet ten uitvoer leggen. Het zwaardrecht was hun dit ogenblik ontnomen. Uit de latere nauwkeurige onderzoekingen van bevoegde mannen weten wij, dat zij dit recht nog tien jaren vroeger, en ook wederom twee jaren later (zodat Herodes Jacobus met het zwaard kon laten doden) bezaten, maar in die tussentijd werd het hun ontnomen, en dus bezaten zij het op dat ogenblik niet. Gij ziet hieruit Gods voorzienigheid, welke altijd voor haar raadslagen de juiste tijden en gelegenheden kiest. Als de bedding gereed is, dan laat God de stromen van de bergen vloeien. Hadden de Joodse overheden op dat ogenblik het halsrecht gehad, zij zouden wellicht niet aan de kruisstraf gedacht hebben, en de ter dood brenging van Jezus niet hebben laten afhangen van de luimen van Pilatus, of van die van het volk, maar zij zouden het zekere voor het onzekere hebben genomen en Jezus hebben laten stenigen of doden met het zwaard. Doch nu moest de Heer staan, gelijk Hij stond, niet alleen voor het kerkelijk maar ook voor het wereldlijk gerecht, niet alleen voor de oversten zijns volks, maar ook voor de heidense rechter, en werd Hij op heidense wijze gedood. Opdat het woord van Jezus vervuld werd, dat Hij gezegd had, betekenende hoedanige dood Hij sterven zou. Gij ziet, hoe alles Gods raad moet dienen, ook hetgeen onze ergste vijand en in hun volle vrijheid en met de snoodste oogmerken aan ons ten uitvoer brengen. De Heer der heerlijkheid moest sterven aan het kruis; zijn dood moest de vloekdood zijn, om de vloek weg te nemen van al die zondaren, die in Hem willen gezegend zijn. En dit had de Heer zelf voorspeld. Al de profeten profeteerden van Hem, maar Hij profeteerde alleen van zichzelf: zijn lijden en zijn heerlijkheid, waarin het lijden en de heerlijkheid der zijn begrepen zijn. En zij begonnen Hem te beschuldigen. Wilden de overpriesters niet onverrichter zake terugkeren, zo moesten zij zich onderwerpen aan de eis van Pilatus, en hun eigen rechterlijk vonnis ter zijde stellende, voor de heidense rechter optreden als beschuldigers van hun gevangene, opdat Pilatus daaruit zijn doodschuldigheid mocht blijken. En daar er nu geen valse getuigen konden opgeroepen worden, lenen zij zichzelf tot deze laaghartigste aller bedrijven, en treden deze overheden van Israël op als valse getuigen tegen Jezus. Zeggende: wij hebben bevonden, dat deze het volk verkeert en verbiedt de keizer schatting te geven, zeggende dat Hij zelf Christus, de koning is. Gij ziet hoe boos het verstand en hart der goddelozen is. Welk een geheel andere beschuldiging komt thans uit hun mond dan straks, toen Jezus voor hun eigen vierschaar stond. Doch zij weten dat hier, voor deze wereldlijke rechtbank geen kerkelijke rechtsvragen gelden; zij zijn met deze ook reeds tot hun eigen wet en rechtsoefening verwezen. ZAL de beschuldiging iets afdoen, dan moet zij een staatsmisdaad te berde brengen; een misdaad, die zowel tegen de Romeinse als tegen de Joodse staat is, en die altijd door de Romeinen met de dood, met de kruisdood werd gestraft de misdaad van oproer maken. Zij beschuldigden dus Jezus, dat Hij het volk tot oproer zou hebben aangezet, door hen te verbieden de keizer schatting te geven, op grond dat Hij zelf de wettige Koning van Israël, de Messias is. Wel is de leugen zonder schaamte. Men zou zeggen; hoe komt men er aan, en hoe komt men er zo spoedig aan, om Jezus te beschuldigen van iets, dat Hij, juist bij gelegenheid van de vraag over de cijnspenning, rechtstreeks heeft tegengesproken? Ja hoe komt de duivel aan het kwade? Door zichzelf. Door God te verlaten heeft hij zichzelf tot een afgrond gemaakt, waaruit hij al wat boos is put. Hoe dikwijls gebeurt het ook, dat ons, als gelovigen, als orthodoxe gelovigen, dingen worden ten laste gelegd, waarvan wij zeggen moeten: 'alles kan ik mij begrijpen; maar dat men mij beschuldigt van dingen, die ik rechtstreeks heb tegengesproken, is mij onverklaarbaar.' Doch laat het ons niet onverklaarbaar

zijn, de leugenaar schept de leugen uit niets, of hij boetseert ze uit de stof der waarheid. Meestal is de leugen een verkeerde of omgekeerde waarheid. Was niet Jezus als de Christus, de Koning Israël's? Zeker; maar aan deze waarheid als locomotief werd nu een gehele trein van leugens vastgehecht, om zodoende voort te stomen, totdat men zou gekomen zijn, waar men wezen wilde. En zoals men handelde met de Heer en de gelovigen, zo handelt men ook met de Heilige Schrift. De vijanden der Schrift beschuldigen ook haar van zaken, die zij juist onophoudelijk bestrijdt. Ja, het Boek Gods, het heilige boek, dat van het begin tot het einde de zonde als misdaad tegen God uitroept, dat onophoudelijk tegen haar getuigt, dat haar en alle leugen zonder verschoning veroordeelt, bestraft, verdoemt, wordt door de ongelovigen juist van onreinheden en onwaarheden beschuldigd. Voorts worden gehele boeken der Schrift door hen voor onecht en verdicht verklaard, of aan andere schrijvers toegeschreven, of op latere dagtekening gesteld en als ondergeschoven beschouwd. Zij breken aldus met barbaarse hand de zo schone gouden historische lijnen, die in de Schrift van de wording der wereld af tot op de Christus, en van de komst van Christus tot zijn wederkomst voortlopen, en snijden de zo keurig gewrochte telegraafdraden der profetie door, gelijk de wilden in Amerika de andere telegraafdraden doen. En bij dit alles vragen wij: van waar weten die mannen, wat zij in tegenspraak met de Schrift beweren? Immers, van die oude tijden zijn geen nadere bescheiden. En zo hier geen bodem aanwezig is, waar de wetenschap haar voet kan zetten, van waar halen dan die mannen al die onzinnigheden en willekeurigheden? Vanwaar? Vandaar, waar alle leugenaars hun leugens halen: uit hun eigen brein en hart. Wat te doen met deze valse getuigen, die enkel lasteringen tegen God, zijn Christus, zijn Schrift voortbrengen? Niet anders dan dat wij hun voor onszelf het woord ontnemen, en de bevoegdheid ontzeggen om mede te spreken, en dat wij voorts het onkruid vanzelf laten verdorren ter plaatse waar het gegroeid is. Pilatus dan ging wederom in het rechthuis. Hij was tot hen uitgegaan om hun te woord te staan, terwijl Jezus in het rechthuis was. Thans oordeelde hij het nodig, de beschuldiging bij de beschuldigde zelf te onderzoeken. En Jezus stond voor de stadhouder, en de stadhouder riep Jezus en vroeg Hem, zeggende: Zijt gij de koning der Joden? Met andere woorden: 'zijt Gij de Messias?' De Messias zou de Zone David's zijn, en daarmede de wettige erfgenaam van David's troon. De overpriesters hadden gezegd, dat Jezus zich die rang en titel aanmatigde, en als een valse Messias zich een aanhang had zoeken te verkrijgen, door tot oproer aan te zetten. Dat de stadhouder van de machtige Romeinse keizer de vraag: Zijt Gij de Koning der Joden? enigszins schertsend, althans met een glimlach, aan de Heer zal gedaan hebben, is meer dan waarschijnlijk, ook door de minachting, waarmede het grote volk (het Romeinse) op de kleine volken en vooral op de Joden neerzag. De toestand van gevangen man, waarin de Heer verkeerde, en vooral zijn eenvoudige kleding en voorkomen, waren daarbij in zo grote tegenspraak met de denkbeelden, die Pilatus zich van het koningschap vormde, dat hij een zodanige aanmatiging, als zij bij Jezus bestond, niet genoeg met kortswijl meende te kunnen behandelen. Gij weet, het contrast wekt gewoonlijk de scherts op. Jezus antwoordde hem: zegt gij dit van uzelf of hebben het u anderen van Mij gezegd? De vraag was spottend geweest, maar het antwoord was vol waardigheid. Immers, indien de beschuldiging, dat Hij, de Heer, naar het koningschap dong en daartoe oproer zocht te verwekken, waar was, dan moest Pilatus daar zelf, zo niet allereerst, dan toch allermeest van weten. Hoe! Pilatus was stadhouder van Judéa, en zijn zetel was te Jeruzalem, en in diezelfde stad wordt een man gevangen genomen, omdat hij oproer heeft willen maken, en Pilatus zelf zou er niets van geweten hebben? Hoe ware Pilatus in dat geval van plichtverzuim, van gebrek aan waakzaamheid te verontschuldigen geweest? Doch nee, Pilatus was wakker genoeg op zijn post, en hij hield het oog bepaald gericht op dezulken, die oproer wilden stichten; dat bewees zijn slachting der Galileeërs bij hun offeranden, dat de gevangenneming van Barabbas en der ter kruisiging veroordeelde moordenaars. Wanneer Pilatus dus zelf niets van de zaak wist, kon hij ook zelf weten, dat er niets waar was van de gehele zaak. Pilatus antwoordde: ben ik een Jood? Uw volk en de

overpriesters hebben U aan mij overgeleverd. Pilatus gevoelt terstond de kracht van het verwijt, dat in het antwoord des Heeren ingewikkeld lag, het verwijt, dat Pilatus een beschuldiging had kunnen aannemen, welke hij zelf als voorgewend kon beoordelen. Hij werpt dit verwijt van zich af door vrij ruw te vragen, of de Heer hem voor een Jood aanzag, die zich met Joodse zaken en vooral met het Messiasschap kon inlaten? Immers, Jezus eigen oversten hadden Hem overgeleverd. En nu voegde hij er een andere vraag bij: Wat hebt gij gedaan? Pilatus beleed hiermee, dat hij geen kwaad van Jezus wist, dat hij dus ook van geen ophitsing tot oproer in de gewone zin des woords iets had vernomen, dat dus de beschuldiging iets anders moest betreffen, en wat deze was, wilde Pilatus van Jezus zelf weten. Jezus antwoordde: mijn koninkrijk is niet van deze wereld. De Heer ontkende enig vergrijp te hebben gedaan tegen de wereldse overheid, en Hij deed dat Pilatus verstaan op een wijze, zoals de Heer dat alleen doen kan, door hem zijn koningschap te leren kennen als niet van deze wereld. Over deze woorden des Heeren is nog een even groot onverstand bij de Christenen, als er was en nog is bij de Joden, ofschoon om een tegengestelde reden. De Joden wilden en willen nog van geen ander Messiaans koningschap weten, dan dat van deze wereld is, en vele Christenen willen van geen ander koningschap van Christus weten, dan hetgeen boven de wereld is. Doch de Heer zeide, dat zijn koninkrijk niet van de wereld was, geen wereldse oorsprong had; maar daarom zou het wel deugdelijk in de wereld worden opgericht. Het is het koninkrijk der hemelen, maar dat in de persoon van Christus op aarde nederdaalde, even als het nieuw Jeruzalem van God uit de hemel eenmaal nederdalen zal op de aarde. En eigenlijk zijn deze beide zaken eenzelvig in betekenis. De aarde is des Heeren, zowel als de hemel; maar op de aarde wordt nog de Heer zijn opperheerschappij betwist. De zichtbare machten, de koninkrijken der wereld hebben de aarde in hun macht, en doen hun wil met haar en met de mensenwereld. Doch eenmaal worden al de koninkrijken der wereld het eigendom van Christus. Wanneer? Wanneer het nu nog onzichtbare koninkrijk van Christus zichtbaar optreedt, wanneer de stad Gods, het Jeruzalem van God uit de hemel neerdaalt op de aarde. En wie er nu een ongerijmdheid in vindt, dat de Heer der heerlijkheid zichtbaar op aarde regeert, wij niet. De tegenwoordigheid van Christus op aarde in zijn heerlijkheid is de verheerlijking der aarde, en wie nu de profetieën der profeten van deze verheerlijking der aarde als het einde van al Gods bedelingen kent en gelooft, die verwacht haar ook. Wie zou het van voren mogelijk hebben gehouden, dat de eeuwige Zoon des eeuwigen Vaders, die in de gestaltenis Gods was, in de dienstknechtelijke, in de menselijke gestalte op aarde zou geboren worden, leven, lijden en sterven? En toch is het geschied. En waarom zou het dan niet mogelijk zijn, dat dezelfde Zone Gods op dezelfde wijze als Hij van de aarde in de hemel is opgenomen, tot de aarde terugkeert, tot voltooiing van al de heerlijkheden, die door de profeten van het begin der wereld voorzegd zijn? Neem slechts de oorlog weg van de aarde, en plaats op elke troon der aarde een Christen, die recht doet aan de verdrukten en genade bewijst aan de ellendigen, die de bozen straft en de goeden beschermt, en de mensenwereld zal reeds nu van gedaante veranderen, gelijk de aarde na de herfststormen en de winterkoude verandert bij lente en zomer. De vraag is enkel: heeft God ons deze verwachting in zijn Woord gegeven? En zo ja, dan mag er van mogelijkheid aan de zijde Gods geen sprake meer zijn. De herinnering hieraan is nodig in deze gouden tijd van beschaving en ijzeren tijd van ongeloof, waarin men de mond vol heeft van de wonderen der kunst van mensen, en de wonderen van God niet kan dulden. Hoe! God is het inbegrip van alle wonderen, en Hij zou geen wonderen kunnen doen! Juist het tegendeel is waar: God kan niets doen, dan hetgeen een wonder is. Het kleinste diertje, het eenvoudigste bloemblaadje, de minste sneeuwvlok leren het ons. Of heeft God na de schepping opgehouden te werken? Maar wat is dan de schepping anders dan een voortdurende werking zijner macht, zijns wils en van al zijn volmaaktheden? Immers kan de schepping niet in en op en door zichzelf bestaan; dat kan God alleen, en daarom moet de schepping even volstrekt alleen door God blijven bestaan, als zij door Hem ontstaan is. ‘Zo werkt dan God tot nu toe.’ En nu wat is de lust, het vermaak van de

Meester, in welk vak dan ook? Meesterwerken zijn zijn lust. En zou dan God in iets minder behagen scheppen? Luther zei eens zo schoon als waar: 'God kiest altijd het hardste hout en de hardste steen om er zijn beeltenissen uit te houwen en te beitelen; het gewone werk is Hem niet waardig.' En wie zal nu grenzen stellen aan Gods almacht, die spreekt en het is er, die gebiedt en het staat er. Ziet gij die inktkoker. Wat bevat hij? Een lelijke zwarte vloeistof. Vraag aan het kind, dat nog niet kan nadenken, of uit dat zwarte water iets schoons, iets heerlijks voort kan komen? Het zal u aanzien en met zijn hoofdje schuddend nee zeggen. En ziet, daar zet de meester dichter of toondichter zich vóór de schrijflessenaar, legt papier voor zich, neemt een pen, doopt die in de inkt, en schrijft op het papier een gedachte- of toonschepping, waarover tijdgenoot en nakomeling in bewondering staan opgetogen. Wie heeft deze scheppingen gewrocht? De geest dezer dichters. Door welke middelen? Door het witte papier, de zwarte inkt en de blanke veer. Nog meer. Gij hoort een groot redenaar voor de vuist een redevoering uitspreken, die al uw opmerkzaamheid opwekt en vasthoudt en gaande houdt, en u en velen met u opvoert tot boven uzelf, tot verrukkens toe. Wie wrocht deze bezieling? De geest des redenaars. Door welke middelen? Eenvoudig door de beweging der lucht met de lippen zijns monds. Nog meer. De grote denker ligt in de nacht slapeloos op zijn leger. Zijn gedachten kunnen in deze wakende toestand niet rusten. Hij komt van het ene denkbeeld tot het andere en staat nu eensklaps voor een probleem, een vraagstuk, een geheim, waarvan tot heden de oplossing nog door niemand is gevonden. De oplossing is misschien, is waarschijnlijk onmogelijk. Toch peinst hij door en peilt hij de zee der denkbeelden in haar diepten en ondiepten, en hij vindt met onuitsprekelijke vreugde de oplossing, en de tijdgenoot bewondert het stoomwerktuig of de telegraaf, om van geen andere uitvinding te spreken. Wie heeft deze kunstwonderen gewrocht? De geest des denkers. Door welke middelen? Ditmaal door niets stoffelijks, alleen door de gedachte. In de gedachten der uitvinders bestond het stoomwerktuig en de telegraaf, alvorens die door de stof belichaamd in de zichtbaarheid intraden; immers, zij moesten weten en zeggen hoe deze werktuigen moesten ingericht worden. En is nu de oneindige God, de ongeworden Geest niet nog een eindeloos hogere macht dan onze menselijke geest, zodat Hij de stoffelijke en geestelijke wereld, zonder enig middel, alleen door zichzelf kon voortbrengen? En als nu ons eigen verstand ons zegt, dat het doel aan het middel, dat de geest aan de stof noodzakelijk moet voorafgaan, dat het oog niet kon geformeerd worden, alvorens vooraf bepaald was waartoe het moest dienen, en zo met alle dingen, dan is het onweersprekelijk, dat God, de onbegrensde Geest, vooraf geheel het ontwerp der schepping voor zijn gedachten moet hebben gesteld, en dat de werkelijke, zichtbare schepping enkel de uitdrukking, de openbaring, de bepaling dezer goddelijke gedachten in tijd en ruimte is. En als dat wonder Gods mogelijk is geweest, hoe zou het dan onmogelijk gerekend mogen worden, dat God in de schepping door haar krachten wonderen heeft gedaan en nog doet? En nu gaan wij nog een stap verder en zeggen: de samentrekking van de krachten onzes geestes, onzer gedachten op een bepaald bedoeld punt, is de voortbrenging, de schepping van dat bepaald bedoelde punt. Wat vreemds is er dus in, om in de bepaling van de krachten, van de gedachten des oneindigen Geestes, de voortbrenging, de schepping van het heelal te zien? De dichter denkt aan een bepaald dichtstuk en het ontstaat onder zijn pen, de beeldhouwer denkt aan een bepaald beeld en het ontstaat onder zijn beitel. God dacht zich een wereld vol werelden en zij ontstaat door zijn woord: Het zij! Wat wij willen geschiedt, als wij er de macht toe hebben, en wat God wil geschiedt ook, omdat Hij alles kan wat Hij wil. Indien mijn koninkrijk van deze wereld ware, zo zouden mijn dienaren gestreden hebben, opdat Ik de Joden niet ware overgeleverd. Dat de Heer als enkel persoon beschuldigd werd van te staan naar de koninklijke heerschappij, was voor Pilatus, die zoveel ondervinding had van Joodse en andere oproeren, een afdoend bewijs, dat de beschuldiging geheel en al uit de lucht gegrepen was. Nochtans wilde de Heer niet geacht worden hiermee zijn hoger koningschap te verloochenen; daarom liet Hij er nog eens op volgen: Maar nu is mijn koninkrijk niet van hier. Des Heeren koningschap was een

goddelijk koningschap, waarin van geen aardse middelen gebruik kon worden gemaakt; daartoe waren geen gewapende lieden nodig, maar eenvoudig een twaalftal discipelen. Niet door kracht en geweld moest het koninkrijk des Heeren tot stand komen, maar enkel door de Heilige Geest. Daarom had de Heer zichzelf ook nooit voor het volk zo open verklaard een Koning te zijn, als Hij het thans voor Pilatus doet. Hij wilde geen voet geven aan het misverstand des volks, dat Hem reeds zonder dat tot een aards koning wilde maken. Bij de Zoon van God moest alles alleen en uitsluitend langs goddelijke wegen gaan, en zo moet het ook bij ons gaan, als wij kinderen van God zijn; alleen langs de wegen Gods komt men tot het doel van God. Wel zeide de Heer meermalen wie Hij was; maar dan was het aan de zijn, en dan was het nog een geheim, hun door de Vader in de ziel gefluisterd, waarvan de Zoon zei: Vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. En zo is het nog. Het geloof is een ondervinding, is een bijzondere openbaring Gods aan ons. Daarom is het geloof zulk een heerlijk geschenk Gods; in hetzelve heeft de Vader ons door de Heilige Geest de kennis zijns Zoons als een bijzonder geheim medegedeeld. En die kennis is zaligmakend; daarom zeide ook Christus: Die gelooft zal zalig worden. Ware het geloof een werk uit de mens, het kon niet zaligmakend zijn; doch het is een openbaring Gods, en wie deze ontvangt, tot dien wordt als tot Petrus gezegd: Zalig zijt gij, want vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. En die zegt met David: De snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen, ja een schone erfenis is mij geworden, Psalm 16:6. Wie de Vader echter niet geopenbaard heeft door de Heilige Geest wie de Zoon is, die weet het niet en kan het niet weten; want vlees en bloed kan het niet openbaren en alle menselijke wijsheid kan u niet overtuigen, dat gij in Jezus geen zonde meer hebt, maar enkel genade bij God. Daarom kunnen ons ook alle bewijzen voor het Christendom ontstreden worden door het ongeloof, dat van alles wat wij staande houden zegt: 'Bewijs het mij, en zo gij het niet kunt, dan kan alles wat gij zegt waarheid zijn, maar ook inbeelding.' En hoe zullen wij het bewijzen, onweersprekelijk bewijzen, zoals het ongeloof het begeert, dat de Schrift de Schrift Gods, en de Christus de Christus Gods, en de wonderen wonderen Gods zijn? Het is immers onmogelijk. Kon Galiléi de kettermeesters bewijzen, dat de aarde niet stilstond, maar zich bewoog op hare baan? Immers nee, en toch was hij er zo volkomen van overtuigd, dat hij zijn afgeperste herroeping andermaal herriep, door zijn beroemd: 'En toch beweegt zij zich.' En dit was nu bij Galiléi een ingeving van het genie, van de menselijke geest in hoge spanning, een ingeving van vlees en bloed; maar hetzelfde verschijnsel bestaat in de hoogste, in de goddelijke zin des woords ook bij de ware Christen, de ware gelovige. Deze weet dat het Christendom de waarheid is, doordien het Gode behaagd heeft zijn Zoon in hem, de gelovige, te openbaren; hij weet dus door eigen, persoonlijke, geestelijke ondervinding, dat Jezus zijn verzoening en verlossing, en daarmede zijn Heer en Koning is. En dat geloof, deze overtuiging, deze openbaring Gods in het hart, in de consciëntie en in het verstand, is de gelovige niet te ontnemen door al de redeneringen der wereldse wijzen, en evenmin door al de folteringen van pijnbank of brandstapel. Wat de Heer tot de Joden in het algemeen zeide, dat heeft bij de zijn zijn volle kracht: Het koninkrijk Gods is binnen ulieden. Pilatus dan zeide tot Hem: zijt Gij dan een koning? Voor Pilatus was een koningschap zonder stoffelijke macht en wereldse luister een onbegrijpelijkheid; nochtans de wijze, waarop de Heer hem antwoordde, gaf hem blijkbaar de indruk, dat het de Heer ernst was met hetgeen deze van een ander, bovenwerelds koninkrijk zeide, en zo wilde hij daarvan iets nader weten, door te vragen: 'Zijt Gij, ofschoon geen aards koning, dan toch een koning; hoe moet ik dat verstaan?' Jezus antwoordde: gij zegt het, dat ik een koning ben. Wij zouden in onze taal zeggen: 'Zoals gij zegt, is het. Ik ben een Koning.' En hier hebben wij dan het begin van de goede belijdenis, die de Heer heeft betuigd onder Pontius Pilatus, 1 Timotheus 6.13. O zich koning te noemen en groot te zijn op een troon, in het midden van zijn hofstoet, van enkel macht, aanzien en luister omgeven, is veel; maar groot te zijn, zich koning te noemen en het te zijn en te blijven in de diepste vernedering, versmading, verguizing, als een weerloze gevangene, van

misdaden beschuldigde is nog eindeloos meer, en deze was de grootheid des Heeren in deze ogenblikken. Hiertoe ben Ik geboren. Des Heeren koningschap was niet dat van een veroveraar, die een troon en een scepter, welke hem niet oorspronkelijk toekwamen, overweldigen moest; nee, Hij had niet gestaan naar de heerschappij van Caesar, zoals de Joden zeiden, maar Hij was in zijn koninkrijk geboren, Hij was de Zoon David's, de wettige erfgenaam van diens troon, de ware Messias. De woorden des Heeren herinneren ons hier de woorden van de Wijzen uit het Oosten in hun vraag: Waar is de geboren Koning der Joden, want wij hebben zijn ster gezien in het Oosten, en zijn gekomen om Hem te aanbidden. En hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik der waarheid getuigenis geven zou. Wat bedoelt de Heer met deze woorden? 'Ik ben de Koning der waarheid,' zoals velen de Heer noemen? Voorzeker niet; want de waarheid heeft geen koning boven zich. Wij kunnen wel in oneigenlijke zin spreken van een rijk der waarheid en der schoonheid en van een koning en koningin in deze rijken; doch de Schrift moet op deze wijze niet uitgelegd worden. God is de waarheid en Christus is ook de waarheid, omdat Hij God is. De Heer zegt ermee: Ik ben de ware Koning, een goddelijk Koning. Hij spreekt van de aard zijns koningschaps in deze wereld. Hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik der waarheid getuigenis geven zou. Welke waarheid? Gods raad, Gods wil, God zelf in zijn heiligheid en in zijn liefde; God, zoals Hij waarlijk, eeuwig en onveranderlijk is; God als Vader in de Zoon door de Heilige Geest. Op welke wijze geschiedde deze getuigenis door Jezus? Door de waarheid te prediken, door alles te spreken wat de Vader Hem op de lippen had gelegd, alles te doen wat de Vader Hem in het hart had gegeven en alles te lijden wat de Vader Hem had opgelegd. Een iegelijk, die uit de waarheid is, hoort mijn stem. Dat wil zeggen: 'Gehoorzaamt mij, behoort tot mijn koninkrijk.' Gij ziet, hoe de Heer met een enkel woord geheel zijn koninkrijk omschrijft. Uit de waarheid zijn is uit God te zijn. Wie uit God is hoort de woorden Gods, zeide de Heer tot de Joden. En mijn schapen horen mijn stem. Het koninkrijk Gods bestaat dus enkel uit mensen, die uit God geboren zijn, dat is uit dezulken, die de Heilige Geest in zich dragen als het goddelijk levensbeginsel, dat de nieuwe mens doet leven en de oude mens doet sterven. Pilatus zeide tot Hem: wat is waarheid? Deze vraag van Pilatus is beroemd geworden, en terecht. God laat somtijds iemand iets zeggen, dat een gehele wereld van denkbeelden en zaken vertegenwoordigt. Wat wij hier door een heiden horen vragen, dat heeft de gehele heidense wereld van Babels torenbouw af door alle tijden heen gevraagd, en er zijn een menigte Christenen in naam, die nog heden hetzelfde vragen. O, die Schrift, welk een meesterwerk des Heiligen Geestes is zij in haar geheel en in al haar delen! En welke koningen in het schrijven waren de mannen, die in dit opzicht des Heiligen Geestes dienaren waren! Hoe kort, hoe zaakrijk schreven zij; hun enkele volzinnen zijn zo vele gouden draden, die wij kunnen uitspinnen tot in het oneindige. Wij uitleggers moeten breedvoerig zijn om het onszelf en anderen zo duidelijk mogelijk te maken; maar de heilige schrijvers schreven hun boeken in een zo kort bestek, dat wij ze in enige uren en soms in een enkel uur kunnen doorlezen. En wat al folianten zijn er geschreven over de Schrift! Gelukkig dat wij ze kunnen inzien en daarna ter zijde leggen. Doch dit mogen wij met de Heilige Schriften niet doen. Deze zijn geschreven en ons gegeven voor geheel ons leven. Gezegend wie van zijn vroege jeugd af in de Heilige Schriften onderwezen wordt, en er zijn lust in vindt al zijn dagen, zulk een wordt wijs tot zaligheid. De Heilige Schrift is een geestelijke lusthof Gods, om er in te wandelen en er ons in te vermaken zo dikwijls wij willen uitrusten van de arbeid, de vermoeienissen en verdrietelijkheden dezes levens. Het is de hof, welke Salomo in zijn Hooglied zo sierlijk beschrijft, welker gaarden zijn een paradijs van granaatappelen, van edele vruchten en van alle voorname specerijen, doorstroomd van levende wateren, en voor welke gezegd wordt: Ontwaak, noordenwind! en kom, gij zuidenwind! doorwaai mijn hof, dat zijn specerijen uitvloeien. Daarom kan men het zo spoedig aan de jongeling en aan de jonge dochter zien, uit welke school zij komen, of zij in de Bijbelse of niet-Bijbelse school zijn onderwezen; en dat wordt altijd meer aan hen gezien, tot in hoge ouderdom toe. Ons hart is van aarde, en als daarin

geen goede zaden worden gelegd, dan brengt zij niets anders dan onkruid voort, want dat groeit vanzelf, en niet zelden komen daaronder gifplanten voor, die het eigen leven en dat van anderen soms levenslang vergiftigen. Alleen zij worden de edelste mensen, die hun wijsheid voor dit en het volgend leven allereerst hebben geput uit de Spreuken van Salomo en uit geheel de overige Schrift. Gezegend dan nog eens, die de Bijbel liefheeft als het beste en edelste huis-, school- en levensboek van God; maar ongelukkig hij, die de Bijbel minacht of veracht, zulk een is op de weg der slechtheid, en ijlt zijn verderf altijd meer tegemoet. Waarderen wij dus de Heilige Schriften; zij hebben haar weerga op de wereld niet. De uitnemendste schriften, die uit de ongewijde oudheid tot ons gekomen zijn, zijn sterren bij de zon der Schrift. Doch menen wij ook aan de anderen kant niet, dat wij geen uitlegging van deze Schriften behoeven. Wij behoeven haar evenals wij de microskoop en de telescoop behoeven voor de kleine en grote verschijnselen der natuur, opdat ons duidelijk worde, wat anders voor ons onduidelijk is en blijft; want de diepe inhoud der Schrift moet ons altijd meer voor ogen treden. Daarom is de gewoonte ook zo uitnemend, om over een enkele Schriftuurplaats een afzonderlijke studie te maken en die der gemeente mede te delen. Alsdan beziet men de waarheid in zulk een woord vervat van alle zijden, en doet haar van al die zijden in de ogen blinken, evenals de facetten het kostbaar edelgesteente doen. Wanneer ons verstand zich voorneemt een bepaald punt te bepeinzen, dan neemt het uit zich zelf een microscoop of vergrootglas, waardoor het al zijn krachten op het onderwerp verenigt en het zodoende ontkleedt en ontleedt en in al zijn geledingen doet kenbaar worden. Zulk een kostelijk vermogen heeft God aan ons verstand gegeven. Zouden wij er Hem niet voor danken en zouden wij er geen aanhoudend gebruik van maken? En nu komen wij terug tot de vraag van Pilatus: Wat is waarheid? Welk een vraag! roepen wij Christenen met verbazing uit. Uw Woord is de waarheid, zegt de Zoon tot de Vader, en dit is voor ons het antwoord op de vraag van Pilatus. Alleen wat God zegt is waarheid, en als dus God niet gesproken had, er zou geen geestelijke, bovennatuurlijke waarheid, maar enkel menselijke mening zijn. Nochtans mag deze vraag ook nu nog wel gedaan worden; maar niet spottend, zoals wellicht Pilatus haar deed, en ook niet heengaande van Jezus, zonder diens antwoord af te wachten. Immers, de hoogste waarheid, waarvan hier alleen sprake is, is de hoogste schoonheid, welke zomaar niet op de eerste vraag haar ja-woord geeft; maar om welke gevrijd, ja op de wijze der ridders gestreden en geworsteld worden moet, soms jaren lang, alvorens zij haar hand en hart de vrager geeft. Doch haar bezit is die moeite overwaard. En waarom eist zij al die inspanning vooraf? Opdat het blijke of het ernstig gemeend zij of niet, dat men haar begeert. Doch wie haar dan ook ernstig begeert, en er de bewijzen van geeft, die zal haar zeker verwerven. Doch er zijn mensen, ja dezulken, die zichzelf wijsgeren noemen, die betuigen de waarheid niet te willen hebben, omdat hun daardoor het genoegen van haar te zoeken, zou ontvallen, achtende het genot van het streven hoger dan dat van het bereiken. Zij zijn als die mensen, die altijd reizen en nergens een thuis hebben. Zij hebben enkel genoegen in het reizen, maar niet in het rusten. Zulke vragers naar de waarheid wachten evenmin als Pilatus het antwoord af, dat Jezus bereid is hun te geven en zij blijven, die zij zijn: de slaven van hun eigen verstand en van hun eigen wil; want alleen de waarheid maakt ons tot vrije meesters over die beiden, in de diepste afhankelijkheid van God. Nog zijn er andere mensen, die zeggen: de waarheid is reeds zó oud, dat zij ons verveelt; wij begeren iets anders, iets nieuws, iets, dat ons door het vreemde aantrekt en door het ongewone aangenaam bezig houdt. Zulke mensen zijn als de toneelspelers, die hun leven doorbrengen met altijd in andere rollen op te treden; zij leven in de schijn en worden altijd meer vervreemd van de werkelijkheid; zij zijn als die wijzen, waarvan de Schrift (Spreuken 10.2) zegt, dat zij sterven door gebrek aan verstand. Wat ons betreft, wij hebben het aller krachtigst, het allervolkomenst antwoord op de vraag van Pilatus: wat is waarheid? Wij hebben Jezus. Deze is de weg, de waarheid en het leven. Niemand komt tot de Vader dan door Hem. En het is de Heilige Geest, die Hem als zodanig aan ons openbaart door de Heilige Schrift. En als hij dat gezegd had, ging hij wederom uit tot de Joden, en zeide

tot de overpriesters en de scharen: ik vind geen schuld in deze mens. Men zou uit deze woorden kunnen menen, dat Pilatus de waarheid had leren kennen en nu van Jezus onschuld overtuigd was. Doch deze betuiging van Pilatus betekende in zijn mond niets anders en niets meer, dan dat hij niets kon vinden, waardoor Jezus aan de Hem ten laste gelegde misdaden schuldig zou zijn. En dit getuigen ook heden nog velen van Jezus, die overigens als Pilatus van Jezus niet willen horen wat waarheid is. Zij zijn met betrekking tot de waarheid wanhopig geworden; zij hebben er zo veel voor en zo veel tegen horen zeggen, dat zij ten laatste zeggen: wij weten niet wat de waarheid is, en niemand weet het, en niemand kan het weten; God alleen kent haar. Zeer juist, God alleen kent haar; maar als God haar aan u wil openbaren, wat reden hebt gij dan om haar niet aan te nemen? Of wilt gij geen geopenbaarde waarheid hebben; wilt gij, gelijk de heidenen, geen anderen God aanbidden dan die ge zelf gemaakt hebt, en daarom ook geen andere waarheid als zodanig erkennen, dan die gijzelf uitgevonden hebt, en dus de vrucht is van uw eigen verstand? Maar God en de waarheid zijn niet te maken en niet uit te vinden. Zij bestaan buiten u, boven u, rondom u, en gij kunt er niet mee in betrekking komen, tenzij beiden zich aan u openbaren. Dat de mens niet alle waarheid, niet de waarheid in al haar omvang weten kan, zoals God die weet, kan een kind wel begrijpen; maar zulk een kennis is ons ook niet nodig. De vraag is: kennen wij die waarheid, welke ons vrij maakt van zonde en dood, en deel geeft aan de gerechtigheid en het eeuwige leven? Deze waarheid kunnen wij kennen, zij is ons in Jezus gegeven; en wij moeten haar kennen, zullen wij niet in onze zonden sterven en verderven. Ik vind geen schuld in deze mens. Het is alsof wij Pilatus hier met de vinger op Jezus zien wijzen. Het vervolg leert ons, dat Pilatus Jezus nu naar buiten op de rechtsplaats gebracht en voor het volk ter aanschouwing gesteld had. En de overpriesters beschuldigden Jezus van vele zaken, en toen Hij van de overpriesters en ouderlingen beschuldigd werd, antwoordde Hij niets. Gij gevoelt, dat hier geen antwoord van de Heer gevoegd zou hebben. Hij was door de overpriesters voor hun raad ter verantwoording geroepen, en Hij had zich verantwoord; maar zijn verantwoording was niet aangenomen, en zij hadden Hem ter dood veroordeeld, waartoe dan nog verder tot hen gesproken? De Heer stond thans niet meer voor hen, maar voor Pilatus terecht. Toen zeide Pilatus tot Hem: antwoordt Gij niet? Ziet, hoe vele zaken zij tegen U getuigen? Pilatus had gaarne gewenst, dat Jezus zichzelf gerechtvaardigd had van de aanklachten, die zich hier tegen Hem vermenigvuldigden; doch ook hier gold het woord des Heeren, dat Hij tot de overpriesters gezegd had: Indien Ik u zeg de Christus te zijn, gij zult het niet geloven, en indien Ik ook vraag, gij zult Mij niet antwoorden of loslaten. Zou dus de Heer Pilatus in deze ter wille zijn? Nee. Maar Jezus heeft niet meer geantwoord op een enig woord, zodat de stadhouder zich zeer verwonderde. Pilatus verwonderde zich, dat de Heer als de beschuldigde niet gretig de gelegenheid aangreep, Hem door Pilatus gegeven, om de aantijgingen zijner vijanden te niet te maken. Pilatus wilde hierin de beslissende rechter zijn, en het voor en tegen in de zaak beoordelen, om het vonnis uit te spreken, dat naar zijn mening ongetwijfeld ten gunste van Jezus uitvallen moest. Doch het bepaald weigeren van de Heer om op een enige beschuldiging te antwoorden, stelde Pilatus teleur en deed hem geen stap verder komen. En zij hielden te sterker aan, zeggende: Hij beroert het volk, lerende door geheel Judea, begonnen hebbende van Galilea tot hiertoe. Let op de aanmerkelijke wijziging, die hun beschuldiging aanneemt. Pilatus wil Jezus niet veroordelen, omdat Hij geen schuld in Hem vindt. En waarom vindt Hij geen schuld in Jezus? Omdat Jezus een gewoon, eenvoudig man was, zonder dienaren, die voor Hem streden. Alleen een gewapend oproermaker is klaarblijkelijk van oproer te beschuldigen. ‘Goed,’ zeggen de overpriesters, ‘is Hij al geen gewapend tegenstander der koninklijke en keizerlijke macht, Hij maakt daartoe van een ander, niet minder geweldig wapen gebruik: Hij predikt het oproer openlijk door geheel het Joodse land en verenigt overal menigten des volks rondom zich, welke volksverzamelingen zo vele samenscholingen zijn’ Pilatus zag terstond de drogreden in deze redenering. Immers er was bij al die genoemde gelegenheden en gedurende al die tijd nooit door de omgeving van Jezus een

zwaard opgeheven, of een oproerkreet aangeheven, anders zou dit hem, Pilatus onmogelijk verborgen hebben kunnen blijven. Ook was de prediking op de openbare wegen van oudsher een gewoonte onder Israël. De profeten spraken zelden in de tempel, want daarin waren zij niet zo zeker van hun leven als daar buiten; denkt slechts aan Zacheria, die gedood werd tussen de tempel en het altaar, in de voorhof. Ook de rabbijnen spraken gaarne in het openbaar tot het volk, als men maar luisteren wilde. Doch de scherpzinnige Pilatus liet ook deze beschuldiging der overpriesters voor hetgeen zij was, en hield hen vast aan het woord Galiléa, waarmede hij op de naar zijn mening gelukkige inval kwam, om zich van dat netelig rechtsgeding te ontslaan en het aan een andere rechter op te dragen. Toen nu Pilatus van Galiléa hoorde, vroeg hij: of die Mens van Galilea was? en verstaande, dat Hij uit het gebied van Herodes was, zond hij Hem henen tot Herodes, die ook zelf in die dagen binnen Jeruzalem was. Gij ziet, hoe alles moest samenkomen, en vele dingen als zo velerlei wateren moesten samenlopen, om verenigd naar één doel te gaan. Bij gelegenheid van het paasfeest was ook Herodes Antipas, die Johannes de Doper had laten onthoofden, en de tweede zoon was van Herodes de Grote, met zijn hofhouding naar Jeruzalem gekomen, en zo was het mogelijk, om Jezus naar hem, als de bevoegde rechter over zijn onderdanen, te zenden. Wat Pilatus betreft, wij zien bij hem in volle kracht en werking die gevaarlijke richting van het menselijk hart, welke meent, dat er bij onze plannen gelukkige omstandigheden tussen beiden zullen komen, die goed zullen maken wat wij verkeerd doen of gedaan hebben. Niet de omstandigheden moeten ons naar het doel brengen, maar wijzelf moeten naar het doel gaan, en het moet alleen een goed doel zijn. Onze plicht te doen, ziedaar het eenvoudigste en het moeilijkste. Als men wettig in een zaak betrokken is, dan moet men er zich niet van afmaken, en denken: de zaak zal zich zonder mij wel redden; neen! wat in onze hand is, dat moet niet uit onze hand worden gelegd, dat moet afgewerkt worden. Wat wij zedelijk gedwongen zijn te doen, moeten wijzelf doen, niemand anders mag daarvoor in onze plaats treden.

27:1 De Heer en de Joodse raad:
De hogepriester dan vraagde Jezus. Wij gaan nu over tot de beschouwing van het tegendeel van het zo even besprokene. Terwijl de discipel verloochent, belijdt de Heer. Trouwens ook dat onderscheid moest blijken. Het moest blijken, dat wij van nature niet kunnen doen, wat van ons geëist wordt, maar dat wij het tegendeel doen. Doch juist daarom moest Jezus het voor ons doen, en als Jezus het voor ons gedaan heeft, ja dan kunnen wij het ook doen door genade, door de kracht, die Hij ons daartoe geeft, door de Heilige Geest, die Hij ons daartoe door zijn lijden en sterven verworven heeft. In deze waarheid ligt geheel het Evangelie der behoudenis in Christus, en Petrus is hiervan het levende toonbeeld. Wat hij driemaal. verloochende voor misschien een vijftigtal mensen, dat beleed hij daarna honderden malen voor duizenden. Wij hebben het reeds gezegd: door de Heilige Geest, die zoete vrucht van het bitter lijden en sterven des Heeren. Ja, dat is het geheim der verlossing, dat men eerst zijn eigen volstrekte onmacht gevoelt, en dan Christus almacht in ons, waardoor wij met Paulus kunnen zeggen: Ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft. Van zijn discipelen en van zijn leer. Reeds terstond zien wij hier voor welke rechters de Heer staat. Hij staat voor mensen, die het ambtskleed dragen van de rechter, maar inderdaad niet meer dan aanklagers en beschuldigers zijn. Welk een vreemde vraag! Iemand, die drie jaren lang in het openbaar, ten aanhore van al het volk en zijn oversten, omringd door zijn discipelen, zijn leer verkondigd heeft, wordt nu rechterlijk ondervraagd naar de inhoud van die leer en naar zijn discipelen! Doch Kajafas spreekt van Jezus' leer, en bedoelt diens persoon. Het is hem eigenlijk en alleen te doen om een verklaring uit Jezus eigen mond aangaande zijn persoon en zending te hebben; deze tracht hij Hem te ontlokken, en daar dit mislukt, doet hij een staatsgreep om Hem die te ontrukken. Jezus antwoordde hem: Ik heb vrijuit gesproken tot de wereld; Ik heb alle tijd geleerd in de synagoge en in de tempel, waar de joden van alle plaatsen tezamen komen, en in het verborgene heb Ik niets gesproken. Wat ondervraagd gij Mij? Ondervraag degenen, die gehoord hebben wat Ik tot hen gesproken heb, ziet deze weten wat Ik gezegd heb. Gij ziet, het is ook hier de Heer, die spreekt. Hij oordeelt in het midden der goden, Psalm 82:1. Hij, de gevangene, gebondene, beschuldigde, wijst zijn rechters te recht, en wel op zulk een onwedersprekelijke grond, dat zijn ondervrager ten uiterste beschaamd zou zijn geworden, indien deze nog voor beschaming vatbaar geweest ware. De Heer beantwoordt de vraag van Kajafas niet; Hij wil in deze niet van zichzelf getuigen, maar beroept zich op geheel het volk als getuige in dit opzicht; en hiermede zegt de Heer ingewikkeld, dat alleen valse getuigen tegen Hem kunnen getuigen. De Heer beroept zich op de volkomene openbaarheid zijner handelingen en gesprekken. Hij heeft altijd in het openbaar gesproken, en in het verborgene heeft Hij niets gesproken, dat verborgen moest blijven en niet in het licht kon treden. Hiermede stelt de Heer het veelbesproken en veelbetekenend beginsel der openbaarheid in zijn zuiver licht. Het goede mag en moet aan het licht komen. Maar ook het kwade? Wie brengt dat aan het licht? De kwaaddoeners? Neen, deze zoeken verborgen te blijven. Maar de sprekers en schrijvers van het kwade, die óók de openbaarheid gebruiken, nee, misbruiken, tot op het spreekgestoelte, ja tot op de predikstoelen. O, er is een bijzondere soort van goddelozen; er zijn advocaten van kwade zaken, in de clubs en in dagbladen en tijdschriften, die niet met de hand, maar met het verstand, niet met daden, maar met het woord en de pen allerlei goddeloosheden plegen; die de vaste grondregelen Gods, waardoor Hij de vrije mensenwereld, even als de vrije zee binnen haar oevers houdt, omzetten in valse menselijke grondregels; die de rede vergoden en het geweten verkrachten, het stoffelijk belang stellen boven het geestelijk belang, het tegenwoordige boven de toekomst, zingenot boven zielsgenot, de werelddienst boven de godsdienst, en zichzelf boven de Schepper. Deze treden onbeschaamd op in het openbaar, om hun slechte grondregels kenbaar te maken en alle gelijkgezinden uit te nodigen zich bij hen aan te sluiten, en op aarde het rijk van gelijkheid, vrijheid en broederschap te stichten. En zij zijn voorspoedig op aarde. Zij zijn boven de burgerlijke strafwet, onder wier bereik alleen de kwade daad valt. Zij zijn alleen onder de

strafwet van God, en deze wordt eerst ten volle toegepast in de eeuwigheid. Doch dit bekommert hen niet, want zij geloven niet aan de eeuwigheid. Maar wat moet nu de Christen doen tegenover deze openbaarheid der wereldse mensen? Ook in alles openbaar zijn. Wij moeten ons licht laten schijnen voor de mensen, opdat zij onze goede werken zien en onze goede woorden horen, en de Vader in de hemelen daarvoor verheerlijken. Het is in deze wereld niet anders, de nacht treedt op tegen de dag, en de dag tegen de nacht, en niemand kan die tegenstelling vernietigen dan God alleen, die beloofd heeft dat het licht ten laatste overwinnaar blijven zal. En reeds op aarde zien wij proeven van de macht der openbaarheid in de dingen Gods. Immers, dat de kruisiging van Christus niet in een hoek is geschied, was juist de oorzaak dat de gehele wereld door de mare er van vervuld werd. Strijden wij dan zonder ophouden de goede strijd, en tonen wij door woord en daad, door daad en woord, als ware discipelen en discipelinnen van de Heer, dat wij, als Hij, van de wereld getuigen dat haar werken boos zijn, en verdragen wij daarom met lijdzaamheid haren haat. En als Hij dit zeide, gaf een van de dienaren, die daarbij stond, Jezus een kinnebakslag, zeggende: Antwoordt Gij alzo de hogepriester? Gij ziet, de dienaar is als zijn heer: zij zijn beiden onrechtvaardigen. Op het gebied van het onrecht treedt de dienaar in het recht van zijn heer, en past hij de straf toe, alvorens nog zijn meester een vonnis heeft geveld. De zaak is dan ook uit het leven der goddelozen genomen. Het is de ijver van de slechte knecht voor zijn slechte meester. De knecht weet wat zijn heer zelf niet zal doen, maar toch Graag ziet, dat een ander het doet. Doch wij zien hier ook hoe de wereld handelt met hare slachtoffers, met dezulken, die in de minderheid, en daarmede in haar macht zijn. Wat is de wereld niet ingenomen met het woord verdraagzaamheid; zij zou het wel met gouden letters boven alle kerkdeuren willen laten plaatsen. Doch zodra komt het niet bij haar lieden aan de beurt, om iets te moeten verdragen, of zij betonen zich de aller onverdragelijkste mensen van de wereld te zijn, en stoten en dringen allen uit de weg, die hen in de weg staan. Komt gij in zulk een ondervinding, gij Christen of Christin, getroost er u in. Uw Heer ontving op zijn woord, dat zijn rechter overtuigde van slinkse bedoelingen, een slag in het aangezicht van de knecht diens rechters. Het was de eerste slag, dien Hij van zijn vijanden ontving, en de voorbode van de vele slagen, die volgen zouden. En herinnert gij u, dat hier de Zoon van God, de Heer der heerlijkheid in het gerichte staat, zo herinner u ook, dat Hij daar staat voor u, voor mij, voor allen, die Hem aannemen als het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt, en onschuldig lijdt door de mensen, wat wij door onze schuld verdiend hebben voor God. Jezus antwoordde hem: Indien Ik kwalijk gesproken heb, betuig van het kwade, en indien wel, waarom slaat gij Mij? Zo onwaardig die behandeling is van de knecht, zo waardig is des Heeren antwoord. Trouwens waar is een enkel woord in al de Evangeliën aan te wijzen, dat niet des Heeren Godmenselijke persoonlijkheid volstrekt waardig is? De ongelovigen wijzen ons wel zulke woorden aan, doch zij roepen als hun voorgangers in de Joodse raad, enkel valse getuigen op; het minste onderzoek doet ze als zodanig kennen. De Heer had tot de hogepriester gesproken met die vrijmoedigheid, die de onschuld eigen is tegenover de huichelarij. Doch de vrijmoedigheid van de gevangene tegenover zijn rechter is in de ogen van de boze dienstknecht een onbescheidenheid, die terstond met ruw geweld moet worden onderdrukt. De knecht slaat de Heer in het aangezicht, als wilde hij er diens mond mede snoeren. Doch de Heer verdedigt zich tegen de knecht met die edelheid, die Hem altijd eigen is, zonder drift en zonder de knecht aan te klagen bij zijn heer, of deze er in te betrekken. Wij zien dan ook bij deze gelegenheid, (tot een voorbeeld van alle soortgelijke woorden) dat het woord des Heeren: zo wie u op de rechterwang slaat, keer hem ook de andere toe, niet in letterlijke zin bedoeld is, zoals de Kwakers het opvatten, maar dat men in zulk een geval, bij het lijdzaam verdragen, en niet doldriftig terugslaan, op zachtmoedige wijze kan protesteren tegen het onrecht, met aanbieding van zichzelf tot het lijden van straf, als men kwaad gedaan heeft. Zo zeide ook Paulus: Indien ik onrecht doe, en iets des doods waardig gedaan heb, ik weiger niet te sterven; maar indien er niets is van hetgeen waarvan dezen mij

beschuldigen, zo kan niemand mij hun uit gunst overgeven, Handelingen 25:11. Een Christen mag zich niet wegwerpen, en toch moet hij de bescheidenheid in acht nemen, en zo deed de Heer in volkomenheid. (Annas dan had Hem gebonden gezonden tot Kajafas, de hogepriester). Johannes vermeldt ons hier in een tussenrede deze bijzonderheid, om ons de onwaardige handelwijze van de knecht en van diens heer, die deze daad niet tegensprak, aan te wijzen. De Heer was geboeid, Hij was weerloos. Nu is een weerloze te slaan meer dan laag. Dit voorval stelt ook de rechters in een beschamend licht. Het strijdt tegen alle oude en nieuwe wetten, om een gevangene en geboeide smadelijk te behandelen. Ook mag een gevangene, wanneer hij voor zijn rechter treedt, wel bewaakt worden, maar niet geboeid zijn. Wanneer een geboeide voor hem mocht gebracht worden, dan moet het zijn eerste bevel zijn hem de boeien af te nemen. Doch nu laten de rechters van Jezus deze hun gevangene, niettegenstaande het sterk geleide, dat Hem omgaf, niet alleen geboeid, maar laten ook ongestraft toe, dat Hem in zijn banden nog daarenboven smadelijk in het aangezicht wordt geslagen. Dat kwade moest vanzelf tot erger komen. Later zien wij al de knechten het voorbeeld van die ene knecht volgen. Want waar het recht in het minste wordt losgelaten, daar valt weldra het gehele recht uit elkaar. En de overpriesters en de ouderlingen en de gehele grote raad zochten valse getuigen tegen Jezus, opdat zij Hem doden mochten. Wij hebben hier een meer dan overvloedig bewijs, dat deze vergadering niet een wettige Joodse vierschaar, maar veeleer een samenrotting van overheidspersonen was. En nu is er geen groter bewijs voor de onherstelbare bedorvenheid van een volk, dan dat de rechtspraak heeft opgehouden. Ook hier is het woord waar: ‘als het oog verdorven is, dan is noodzakelijk het gehele lichaam enkel duisternis.’ Maar zij vonden niet. En hoewel er vele valse getuigen toegekomen waren, en vals tegen Hem getuigden, zo vonden zij toch niet, en hun getuigenissen waren niet eenparig. Waar de getuigen, die als beschuldigers opgeroepen zijn, elkaar tegenspreken, wordt de zaak in verschil in plaats van klaar, nog meer verward. Maar ten laatste kwamen twee valse getuigen, en opstaande, getuigden zij vals tegen Hem, zeggende: Wij hebben Hem horen zeggen: Ik kan de tempel Gods, die met handen gemaakt is, afreken en in drie dagen een andere, zonder handen gemaakt, bouwen. Twee getuigen; waarom niet drie? Het is een karakteristieke trek, dat de wereld, gelijk hier Christus, ook de Christen veroordeelt op het minst aantal getuigen, ja dat zij ten laatste zegt: wij hebben in het geheel geen getuigen nodig; terwijl de wereld voor zichzelf in alles de meerderheid begeert en eist. De evangelist noemt ook deze getuigen valse getuigen. Waarom? Omdat zij iets overbrachten, wat de Heer niet zó en met een geheel andere bedoeling uitgesproken had. De Heer had gezegd: Breekt deze tempel, en in drie dagen zal Ik dezelve weder oprichten, en had met de tempel zijn eigen lichaam bedoeld. Doch al konden de Joden uit misverstand deze woorden op de tempel bedoeld achten, welk een misdaad kon er dan nog in deze woorden liggen? Het zou een ijdele grootspraak kunnen geacht worden, maar ook niets anders en niets meer. En ook alzo was hun getuigenis niet eenparig. Zelfs deze getuigen hielpen de onrechtvaardige rechter niet om Jezus in staat van beschuldiging te stellen; want zij gaven de woorden des Heeren blijkbaar in verschillende en met elkander strijdende bewoordingen op. Nochtans neemt de rechter, bij gebrek van betere bewijzen, de schijn aan alsof deze nietige getuigenissen van het allerhoogste gewicht waren. En de hogepriester in het midden opstaande, vroeg Jezus, zeggende: Antwoordt Gij niets, wat getuigen deze tegen U? De hogepriester wil de leugen met geweld tot waarheid maken. Trouwens, dat is van het begin der wereld, met satan aan het hoofd, de vruchteloze arbeid geweest van alle ongelovigen. Nog heden werken zij daaraan met alle vlijt, nacht en dag zonder ophouden, en zij zullen er wel zolang aan arbeiden, totdat hun handen eeuwig zullen geboeid zijn. Doch de regel gaat door: wie de waarheid Gods tot leugen wil maken (en dat doen al de schriftbestrijders), die wil eigen leugen tot waarheid maken; doch het een is zowel als het ander volstrekt onmogelijk, en een ware arbeid van verblinden en verdwaasden. Doch Jezus zweeg stil. Waartoe een antwoord op zulke getuigenissen? Zij getuigden niet tegen Jezus, maar tegen zijn rechters, zijn beschuldigers, die

tot zulke middelen hun toevlucht namen. En antwoordde niets. Wat zichzelf weerspreekt, behoeft niet door een ander wedersproken te worden. Het is hier voor de eerste maal dat wij de Heer zien zwijgen. Hoe beantwoordde Hij vroeger altijd zelfs de herhaalde en reeds vroeger beantwoorde vragen! Hoe bereidvaardig was Hij, om ieder misverstand weg te nemen. Doch hier kon geen antwoord van Hem een voegzame plaats vinden. Zijn zwijgen echter deed de hogepriester een geheel andere weg inslaan. Deze liet de getuigenissen geheel varen, en richtte nu het woord andermaal tot Jezus zelf. Wederom vroeg Hem de hogepriester, en zeide tot Hem: Zijt Gij de Christus, zeg het ons. De hogepriester herhaalt hier uit aller naam dezelfde vraag, die zij Jezus deden, toen Hij wandelde in de voorhof van Salomo (Johannes 10:24-25): Hoelang houdt Gij onze zielen op? Indien Gij de Christus zijt, zeg het ons. En wat antwoordde de Heere Jezus toen? Wat Hij thans enigszins gewijzigd antwoordde: Ik heb het u gezegd, en gij gelooft het niet. De werken, die Ik doe in de naam mijns Vaders, getuigen van Mij; doch gijlieden gelooft niet, want gij zijt niet van mijn schapen. En Hij zeide tot hen: Indien Ik het u zeg, gij zult het niet geloven, en indien Ik ook vraag, gij zult Mij niet antwoorden of loslaten. Hiermede verklaarde de Heer zijn rechters voor goddeloze rechters, die geen oor hadden voor het getuigenis der waarheid, en wier verhoor alleen plaats had voor de vorm, terwijl het vonnis reeds door hen was vastgesteld. En de hogepriester antwoordende, zeide tot Hem: Ik bezweer U bij de levende God, dat Gij ons zegt, of Gij zijt de Christus, de Zoon des gezegenden Gods? Ofschoon de Heer met zijn antwoord de vraag des hogepriesters bevestigd had, vergenoegt zich deze hier niet mede. Hij wil een rechtstreekse verklaring van de Heer, en gebruikt daartoe een van die middelen, die de goddelozen zo geredelijk tot hun beschikking hebben, namelijk het binden van het geweten van een ander. Zij, die God niet vrezen en geen mens ontzien, willen dat anderen God vrezen en de mensen zullen ontzien, en dat wel om hun (der goddelozen) oogmerken te bevorderen. Wij noemden het een staatsgreep op geestelijk gebied, en dit gewelddadig ingrijpen van de hogepriester in het hart des Heeren is niet anders te noemen. Het was van de zijde des hogepriesters een uiterste, zo goed gekozen maatregel, dat zij de zaak beslissen en tot een einde brengen moest. Iemand bij God te bezweren is tevens hem bij ede te doen getuigen. In dit geval moet de beëdigde de gedane vraag beantwoorden met ja of neen; er is alsdan geen midden meer. En hoe boos verstandig was deze beëdiging van Kajafas ingericht. Hij wil dat Jezus zich verklaren of ontkennen zal de Christus te zijn, in de zin van de Zoon des gezegenden Gods. Gij weet, het woord Christus, Messias, Gezalfde, gaf recht op de titel Zone Davids, onder welke benaming de Heer meermalen aangeroepen werd door de kranken en uitgeroepen door het volk. Doch de diepe onkunde van Israel in hun heilige schriften scheidde bij velen de benaming Zone Gods van die van Zone Davids, welke naar de Schrift volstrekt één waren. Zich de Zoon Gods en als zodanig de Zone Davids, de Christus, de Messias te noemen, was zich Gode even gelijk te maken, en juist dit was deze ongelovigen of onwetenden in de Schrift, (want deze benamingen zijn hier gelijk betekenend) een godslastering. Om nu deze godslastering naar hun mening herhaald te horen uit des Heeren eigen mond, werd de Heer door de hogepriester beëdigd. Gij ziet welk een satanische list er op de bodem ligt van de goddeloze wijsheid. En Jezus zeide tot hem: Gij hebt het gezegd, Ik ben het. Terstond legt de Heer de goede belijdenis af, ofschoon bij Hem belijden en lijden hetzelfde was. Hij beleed te zijn, die Hij was, de Christus, de Zoon des gezegenden Gods, de Zaligmaker van zijn volk, en Amen zeggen allen, die geloven, op deze belijdenis, en belijden het mede, al voert ook deze belijdenis evenals bij de Heer tot het hoogstgaand lijden. Dat hebben onze martelaren getoond, en dat geve Gods genade ook ons te tonen in het leven en in de dood, van welk een aard die ook zijn mogen. Doch Ik zeg ulieden. Welk een majesteit en heerlijkheid ligt er in deze wending des woords van de Heer. Ja, Hij buigt zich onder de geweldoefening van de goddeloze hogepriester, omdat in zijn goede belijdenis de zaligheid ligt van zijn volk; maar Hij openbaart zich tegelijk terstond als degene, dien Hij thans getuigde te zijn, en die Hij werkelijk was als de Christus, de Zoon des gezegenden Gods, die de hogepriester en geheel de Joodse raad, de raad

van God te verkondigen had, en verkondigde met de woorden Gods, uit de schriften Gods. Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels. De Heer haalt Daniël's profetie aan, zonder diens naam te noemen. Dat was op dat ogenblik de Heere waardig. Plaats er de naam Daniël bij, en gij zult dat zelf gevoelen. In des Heeren woorden ademt de Heilige Geest ons tegen met onuitsprekelijke liefelijkheid en heerlijkheid, en men moet geestelijk dood zijn, zoals Kajafas was en al de ongelovigen zijn, om er niet alleen niets goddelijks uit te horen, maar het tegendeel. Doch de Heer heeft het zelf gezegd, en de dagelijkse ondervinding bevestigt zijn woorden onophoudelijk: 'Alleen die uit de waarheid zijn, alleen mijn schapen horen mijn stem.' Johannes 10:26-27, 18:37. De Heer spreekt hier uit eigen gezag. Hij is de persoonlijke verwezenlijking van het Oude en van het Nieuwe Testament. Hij zelf is het einde der wet en de geest der profetie. Wij hebben het elkaar meermalen gezegd, doch wij moeten soms wel eens het gezegde herhalen, om hetgeen wij verder te zeggen hebben, niet onvolledig en daarmede onduidelijk te zeggen. Wat in het Oude Testament zaad en bloesem is, dat wordt in Christus tot een rijpe vrucht, welke geplukt en gegeten worden kan en moet, zal onze ziel leven. Het Oude Testament is zwanger van Christus, en in de volheid des tijds is Christus daaruit geboren en volwassen geworden. Christus is derhalve als het persoonlijk Nieuw Testament, de persoonlijke vervulling van het Oude Testament. Als zodanig openbaart Hij zich thans aan de oversten zijns volks, aan de geroepen rechters Gods, maar die hier niet anders zijn dan hun eigen rechters in hun eigen zaak. Van nu aan zult gijlieden zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels. Welke woorden! werelden vol gedachten liggen er in. Laat ons enkelen aanstippen. Van nu aan. Van dit zelfde ogenblik af, dat des Heeren dood door hen beslist is, is ook het zitten ter rechterhand Gods van de Zoon des mensen beslist. De Heer noemde zijn dood een verhoging, Johannes 3:14, en toen Judas uitging om zijn verraad te volbrengen, zeide de Heer: Nu is de Zoon des mensen verheerlijkt, en God is in Hem verheerlijkt. Indien God in Hem verheerlijkt is, zo zal God Hem ook verheerlijken in zichzelf, en Hij zal Hem terstond verheerlijken, Johannes 13:31-32. Het is één lijn, die ook hier door de Heer wordt doorgetrokken. Juist des Heeren lijden moest Hem op des Vaders troon terugbrengen, niet maar alleen als de eeuwige Zoon des eeuwige Vaders, maar ook als de Zoon des mensen, als de Zaligmaker van zondaren, als de Koning van een eigen volk, van de aarde gekocht door zijn eigen bloed, tot koningen en priesters, God zijn Vader tot heerlijkheid door de Heiligen Geest. Zag de Heer vóór zijn lijden enkel schrik, in zijn lijden zag Hij enkel heerlijkheid. O mochten wij ook hierin onzen Heer tot voorbeeld nemen. Geve Hij ons die genade, die kracht des Heiligen Geestes, om als Hij, van hetzelfde ogenblik af, dat wij beslist aan het lijden onderworpen zijn, te zeggen: 'Nu begint ook mijn heerlijkheid, want het lijden brengt er mij heen.' En mochten wij dit vooral op ons krankbed zeggen, wanneer wij gevoelen dat het ons doodsbed worden zal: 'van het ogenblik af dat ik begin te sterven begin ik eeuwig te leven!' Zo deed Luther, die man des geloofs en der kracht, die afgezonderde door de Heilige Geest. Toen zijn vijanden hem met de dood dreigden, zei hij: 'Wat dreigt men ons toch met de dood, alsof dit een groot kwaad voor ons ware. Dit leven is onze dood, maar onze dood zal ons leven zijn.' Dat wij dan meer geloof oefenen, en wij zullen meer kracht hebben om te lijden. Laat ons gedurig denken: de Zone Gods moest van de aarde door lijden weder op zijn eeuwige troon komen, en wij moeten dit ook voor de eerste maal en voor altijd. Zult gij Mij zien. Als Koning, als Messias ondervraagd antwoordt de Heer als profeet en tegelijk als hogepriester. De Heer had zo even gezegd: Indien Ik het u zeg, gij zult het niet geloven. Thans zegt de Heer: Gij zult zien. Doch wat zouden zij zien? Dat Hem, de Zoon des mensen alle macht gegeven was in hemel en op aarde; dat Hij met zijn gemeente zou zijn al de dagen, zodat de poorten (de machten) der hel die niet zullen kunnen overweldigen, dat Hij stad en tempel zou verwoesten en de Joodse staat doen ophouden. Zittende ter rechterhand Gods. Zij zouden hiermede vervuld zien de woorden des Vaders tot de Zoon in Psalm 110:1: Zit aan mijn rechterhand, totdat Ik uw

vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten. En in welke hoedanigheid zou de Zoon plaats nemen aan de zijde zijns almachtigen Vaders? Hoort het uit diezelfde mond in dezelfde Psalm (Psalm 110:4): De Heer heeft gezworen, en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt priester in eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek. De Heer verklaarde zich dus tegenover de hogepriester naar de wet, als de hogepriester van een hogere, van de hoogste ordening, de onmiddellijkste ordening Gods. Straks zou het scheuren van het voorhangsel in de tempel het heilige der heiligen openen voor iedere priester en voor al het volk, en daarmede het hogepriesterschap en met hetzelve geheel de levitische dienst innerlijk en wettiglijk te niet gedaan worden; en veertig jaren daarna zou dat uiterlijk en zichtbaar geschieden, en er zou geen andere hogepriester Gods in de hemel en op aarde zijn dan Jezus Christus, de Zone Gods en de Zoon des mensen. En komende op de wolken des hemels. Het zitten op de troon is het regeren, het komen op de wolken des hemels is het opstaan van de troon der goddelijke almacht, en het zichtbaar terugkeren tot de aarde, met al zijn zegeningen voor zijn volk en met al zijn oordelen voor zijn vijanden. En zij zeiden allen: Zijt Gij dan de Zoon van god? Nog eens herhalen zij de vraag, met een geveinsd vertoon van nauwgezetheid in de vorm, alsof zij Hem nog gelegenheid geven te herroepen, wel verzekerd, dat zij hiermee een dubbele bevestiging der vraag uit zijn mond zouden verkrijgen. En Hij zeide tot hen: Gij zegt, dat Ik het ben. Het antwoord des Heeren is nu kort en beslissend. In onze taal zeide de Heer eenvoudig: ‘Ik ben, wat gij zegt.’ Gij gevoelt, bij dit woord kon geen ander woord meer komen. Toen verscheurde de hogepriester zijn kleren. Terwijl de hogepriester in zijn ongeloof ijvert voor Mozes en de wet, handelt hij door het verscheuren zijner kleren tegen Mozes en de wet, die zulke tekenen van rouw aan de hogepriester verboden, omdat deze God gewijd, heilig en daarom boven de gewone menselijke betrekkingen verheven moet zijn: hij mocht zijn kleren niet scheuren, Exodus 28:32, Leviticus 21:10. Men ziet, waartoe de drift, de hartstocht en de valse, uiterlijke, voorgewende ijver voor God, de mens brengen kan. Was er voorzichtiger en beradener mens dan Kajafas, en hoe onvoorzichtig en onberaden handelt hij hier. Doch te midden van de menselijke verkeerdheden volgt God de rechte lijn van zijn ontwerpen, en zo handelt ook hier Kajafas tegen zijn wil en weten profetisch. Gij herinnert u het afscheuren van een slip des mantels van Samuel, toen Saul die aangreep, en het woord van Samuel: De Heer heeft heden het koninkrijk van u afgescheurd en aan uw naaste gegeven. 1 Samuel 15:27-28. Dit werd ook hier in de hoogste zin vervuld. Het was voor Saul een profetisch teken, en evenzo was het scheuren van de kleren des hogepriesters door diens eigen hand zulk een teken voor hemzelf. Wat Kajafas wil voorkomen (het komen van de Romeinen, om beide land en volk weg te nemen), dat gaat hij zelf nu voorbereiden en inleiden. Hij scheurt zijn kleren en daarmee zijn hogepriesterschap van zich af, en nu scheurt alles, het voorhangsel, de rotsen, de graven, de harten; alles opent zich al de eeuwen door, totdat ten laatste de hemel scheurt en zich opent en Hij neerkomt op de wolken des hemels, die alles brengt tot zijn beslissing, voltooiing, volkomenheid. Zeggende: Hij heeft God gelasterd. Treffend, niet waar, dat dezelfde belijdenis, waarmee het geloof God op het hoogst verheerlijkt ziet, door het ongeloof beschouwd wordt als een godslastering. Doch meent nu niet, dat het Kajafas en zijn goddeloze bondgenoten om de eer Gods te doen was; nee, het was hun enkel te doen om hun eigen eer. Het was een grote vertoning, een vroom voorgeven, een sluwe vondst, om Jezus te doen vallen en zichzelf staande te houden. Hij heeft God gelasterd! Dit zegt de leugenmond, die altijd Gods woorden tegen God zelf keert, evenals de slang in het paradijs Gods eigen woord tot een beschuldiging maakte tegen God. O er is een ware ijver voor God, en zalig wie er door verteerd wordt; maar er is ook een valse ijver voor God, die alleen zichzelf, alleen eigen verheerlijking bedoelt. Wachten wij er ons voor. Uit een ongelovig hart kunnen onmogelijk geloofsdaden voortkomen; alle voorgeven daarvan is zinsbedrog, zelfbedrog, zielsbedrog. Wat hebben wij nog getuigen van node. Ziet, wij hebben zijn godslastering gehoord. Dat Kajafas op de getuigen terugkomt, en ze thans onnodig verklaart, bewijst dat de onderlinge tegenspraak der getuigen hem een onvoorziene

moeilijkheid had in de weg gelegd, en dat hij deze alleen te boven gekomen was, door Jezus zelf te doen spreken. Hij roept deze zijn zegepraal uit, en spoedt en dringt nu tot het uitspreken van het vonnis. Gij weet, dat het eigen getuigenis van een beschuldigde in zake van misdaad, van een behoorlijk ingerichte rechtbank niet gelden mag. Er moeten ook getuigen bij zijn. Het is meermalen gebeurd, dat iemand uit zelfopofferende liefde voor anderen, of ook wel uit waanzin of krankzinnigheid op een bepaald punt, zichzelf als pleger van een misdaad bij het gerecht heeft aangegeven, die bij nader onderzoek de misdaad niet had begaan. Doch hier, waar het een getuigen ten opzichte van eigen persoonlijkheid of zending betrof, kon eigen getuigenis volstaan, en waren alleen dßn getuigen nodig, wanneer de beschuldigde het volstrekt stilzwijgen bewaarde. In deze wijze van doen lag dus niet de misdaad van Kajafas, maar daarin, dat hij voor zich en voor geheel de raad uit des Heeren woorden de gevolgtrekking maakte, dat deze God gelasterd had. Hij stelde het vast, zonder het te bewijzen. Trouwens hij kon het niet bewijzen, want de leugen is niet te bewijzen. Het ongeloof, dat enkel leugen is, bewijst nooit, maar stelt zichzelf altijd tot een vaste, algenoegzame grond: 'dat kan niet, en dat bestaat dus niet,' zegt het ongeloof. 'Het wonder is onmogelijk, en daarom zijn er geen wonderen.' Vraagt gij naar de bewijzen dezer onmogelijkheid bij God, de Almachtige, bij wie alle dingen mogelijk zijn, uitgenomen het zedelijk kwade, dan blijven zij u het antwoord schuldig en bewegen zich altijd weer op nieuw in de oude cirkel. Wat dunkt ulieden? De voorzitter brengt hiermee bij de raad in omvraag, wat deze van de misdaad denkt en welk een vonnis hierop volgen moet. En zij allen oordeelden Hem des doods schuldig te zijn, zeggende: Hij is des doods schuldig, wijzelf hebben het uit Zijn mond gehoord. Zo was er dan geen enkele onder hen allen, die van het gevoelen van Kajafas verschilde. Was Jozef van Arimathéa er dan niet bij? Nee, als de goddelozen een goddeloosheid willen plegen, dan zorgen zij wel dat de godvruchtigen er niet bij zijn. Als de zaak geschied is, mogen zij het weten, en haar ongedaan maken zo zij kunnen. Dit is de staatkunde der goddelozen, der geweldhebbers dezer wereid altijd geweest, en zij is het nog en zal het wel blijven zolang de wereld bestaat. Hij is des doods schuldig. De misdaad eenmaal vastgesteld zijnde, valt het licht de straf te bepalen. De strafwet geeft hun zelf die bepaling aan. Op het lasteren van God stond de dood zonder verschoning. Leviticus 24:16. En zo werd Hij, die de wet volkomen vervulde, door haar zwaarste straf getroffen, alsof Hij haar op het zwaarst had overtreden. Wij zouden de mogelijkheid van zoiets onmogelijk van voren kunnen aannemen; alleen het feit, de werkelijkheid overtuigt ons van de mogelijkheid. Kon de goddeloosheid der mensen en der boze geesten hoger gaan, dan om de Heer der heerlijkheid, die zich als zodanig had bewezen door duizenden heilige woorden en duizenden heilige daden, als een godslasteraar ter dood te veroordelen? Is er dieper onwetendheid van de waarheid Gods en feller tegenstand tegen de heiligheid Gods denkbaar? Immers niet. Hier heeft de zonde haar hoogste punt bereikt, geen misdaad kan hoger gaan. Doch welk een wonder van zichzelf overtreffende liefde Gods! Juist op dat toppunt der zonde wrocht God de verzoening der zonde, openbaarde Hij naast de hoogste misdaad van de mens, zijn hoogste liefde, zijn genade in zijn Zoon jegens de mens, die Hij toeroept: Aanzie in mijn Zoon en uw Jezus het Lam, dat voor u ter slachting wordt geleid. Ja, (herhalen wij) zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Toen begonnen de mannen, die Jezus hielden, Hem in het aangezicht te spuwen en Hem te bespotten, en als zij Hem overdekt hadden, sloegen zij Hem in het aangezicht, en vroegen Hem, zeggende: Profeteer ons, Christus! Wie is het, die U geslagen heeft. En vele andere dingen zeiden zij tegen Hem lasterende. Jawel lasterende. Niet de Heer, maar de hogepriester en de raad hadden gelasterd, en nu volgden ook de knechten. Zij lasterden de Heilige Israël's. Zij deden het boosaardig en kwaadwillig, ofschoon in onwetendheid. Zij geloofden niet, en daarom wisten zij niets van God, maar kenden alleen het kwade. Zij handelden niet tegen beter weten in. Daarom heeft de Heer ook voor hen om vergeving gebeden. Mochten zij die ontvangen en zich bekeerd hebben, want wij als kinderen Gods, hebben evenals onze God geen lust in de dood des goddelozen,

maar daarin hebben wij lust, dat hij zich bekere en leve. En hebben de Roomsen één allerzielendag in het jaar voor de gestorvenen, het is bij ons altijd allerzielendag voor de levenden: wij bidden altijd om de bekering der onbekeerden. Wij zien echter uit alles, dat het lijden des Heeren een alle leed in zich verenigend lijden was. Allen staken de handen tegen Hem uit. Niet enkel de overheden, maar ook hun dienstknechten stelden zich vijandig tegen de Heer, en later zullen zich naast de hogepriester, de stadhouder, de koning Herodes, de soldaten en geheel de menigte des volks stellen, om de Heer te bespotten, te smaden, te mishandelen, te folteren en te doden. Geheel de wereld zondigde aan Jezus, en onder dat alles leed Jezus voor de zonden der wereld. Als zodanig zagen de heilige engelen Hem aan, terwijl de mensen Hem aanzagen als de grootste der zondaren. En terwijl de moedwillige knechten Hem tot een spotprofeet maken, heeft Hij zijn profetisch ambt betoond aan Petrus, door hem aan te zien en daarmede te herinneren, wat Hij van hem geprofeteerd had. Trouwens de Heer openbaart zich aan de zijnen, ook als zij Hem verloochenen; maar aan die Hem bespotten openbaart Hij zich niet. Toen heeft Judas, die Hem verraden had, ziende dat Hij veroordeeld was, berouw gehad, en heeft de dertig zilveren penningen aan de overpriesters en de ouderlingen wedergebracht, zeggende: Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed. De Joodse raad zorgde voor valse getuigen, God zorgt voor ware getuigen. Even volkomen als het lijden van de Zoon moest blijken een zondaarslijden te zijn, moest het ook blijken dat het een onschuldig, een borglijden was, en God zond tegenover de verloochenende discipel, de berouwhebbende verrader. Als de zonde voleindigd is baart zij de dood ook in het hart van de zondaar. Het geweten ontwaakt uit zijn doodsslaap met de angstkreet: Wat heb ik gedaan! Naarmate de ondankbaarheid, de kwaadwilligheid groot is geweest jegens een weldoener, die enkel liefde was en enkel zegen had voor ieder, die tot hem kwam, en die alleen de boze wederstond, is ook de pijn, de smart, de droefheid, dat men hem zonder oorzaak, onschuldig, moedwillig in het verderf heeft gestort. Had Judas dan de Heer niet verraden om Hem in het verderf te storten? Voorzeker. Doch de zonde is een verblinding en de haat en de wraak zijn razernijen, die de mens voortzwepen naar de afgrond heen. Eerst in de afgrond bemerkt de zondaar dat hij zichzelf in het verderf gestort heeft. Dat dan de hartstocht over wat het zij, door ons bedwongen worde met alle kracht. Wat heeft hij niet verschrikkelijke dingen doen gebeuren. Hier zien wij de vrucht van de hartstocht naar het geld. Och, de rijken moeten medelijden hebben met de armen, maar ook de armen moesten medelijden hebben met de rijken, want deze lopen er grotelijks gevaar door om tot diepe, geestelijke armoede te vervallen. Doch het komt niet aan op rijkdommen, op grote sommen, nee, wij zien bij Judas welk een grote beroering door een kleine som wordt teweeggebracht. Eerst verkocht hij er zijn Heer voor, en daarna gaf hij er zijn eigen ziel voor prijs. Dat Judas het geld terugbracht aan zijn goddeloze meesters, was ongetwijfeld een poging om het gedane ongedaan te maken. Nog was het gevelde vonnis niet uitgevoerd; nog kon het herroepen worden. Zoals hij, Judas, thans volkomen overtuigd was, dat hij onschuldig bloed verraden had, en er zwaar berouw over had, zo konden immers ook de hogepriester en de leden van de raad door zijn getuigenis van Jezus' onschuld overtuigd worden en over hun vonnis berouw hebben. Zo dacht Judas. Dan ach, door het terugbrengen van het geld wordt het verledene niet teruggebracht. Het verraad was geschied, Jezus was overgeleverd in de handen zijner vijanden, en zij hebben aan Hem gedaan wat zij wilden. Hij is ter dood veroordeeld. Zij hebben hiermee hun doel aanvankelijk bereikt, en zij zullen niet ophouden totdat zij hun doel ten volle bereikt hebben. Voorzeker, het waren hartroerende, ja hartverscheurende woorden uit een mond als die van Judas: Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed! en men zou menen, dat zij de hardste harten hadden moeten vermurwen. Maar zij zeiden: Wat gaat ons dat aan, Gij moogt toezien. Judas was niet door hen aangezocht of omgekocht, maar hij had zich vrijwillig tot verrader bij hen aangeboden. Hier zien zij op, en zeggen zoveel als: ‘Wij hebben u niet geroepen, maar gij zijt tot ons gekomen, het is uw eigen vrije daad geweest, gij had moeten weten wat gij deed, en nu moet gij ook de gevolgen dragen.’ Wat de onschuld van Jezus betreft,

daarvan zijn zij niet te overtuigen. Lang voordat Judas zich aanbood om zijn Heer in het geheim, des nachts, zonder opzien in handen te leveren, hadden zij de Heer des doods schuldig gerekend. Zij waren hiervan niet eerst door Judas' verraad overtuigd geworden, zij waren er dus ook niet door Judas' berouw van terug te brengen. En als hij de zilveren penningen in de tempel geworpen had, vertrok hij, en heengaande verworgde hij zichzelf. Toen Judas zag dat er geen hoop meer was, verviel hij tot wanhoop. Nu brandde hem het geld in de handen, en hij kon het niet langer houden, maar wierp het in de tempel op de grond als het banoffer zijner tot een ban gestelde ziel. Och, de mens hoopt na de misdaad altijd, dat er nog iets gebeuren zal, dat zijn misdaad teniet zal doen; maar dat gebeurt niet. God laat de misdaad en het recht zijn loop. En dan volgt de wanhoop, waarin alleen de vlucht overblijft naar God, maar helaas! zo zelden genomen wordt. Judas zocht zich van zijn schuld te ontdoen bij de priesters, de offeraars, die anders de schuld wegnemen; doch geen priester kan de schuld wegnemen voor God, die niet eerst voor God is gebracht met droefheid naar God, met begeerte naar vergeving, naar genade. En hier denken wij met weemoed en zielensmart aan zo velen bij de Roomsen, die hun absolutie (vrijspraak van schuld) gaan zoeken bij de priester, en niet bij God de Vader, in de Zoon, door de Heilige Geest. Hoe vreselijk bedrogen zullen zij uitkomen, en hoe veel meer nog zij, die de absolutie over aldus beleden zonden geven! Zo was dan nog vóór Christus stierf reeds zijn verrader heengegaan. Zo was dan dit het einde van een leven, dat het grootste aller voorrechten was te beurt gevallen, het voorrecht, om in de onmiddellijke tegenwoordigheid van de Zone Gods op aarde te verkeren en zijn heerlijkheid te aanschouwen, als die van de Eeniggeborene des Vaders. Is het niet een les boven alle lessen voor ons? Wij zijn Christenen, wij zijn Protestanten, wij zijn gelovigen. Hoe lang? Totdat ons de dertig zilverlingen worden aangeboden voor het verraad van onze Heer? God verhoede het! Doch niets waarborgt er ons tegen dan Gods genade alleen. Roepen wij dan die genade in, alle onze dagen, tot in onze laatste ure, en zij zal ons behouden voor tijd en eeuwigheid. En de overpriesters de zilveren penningen nemende. Wat Judas wegwierp, namen zij op. Treffend beeld van de zaak. Wat Judas niet houden kon, omdat zijn geweten ontwaakt was, dat konden zij houden, omdat hun geweten niet ontwaakt was; waar Judas een doodschuld in zag (in het verraad) daar zagen zij een zegen in voor kerk en staat, en allermeest voor zichzelf. En hoort nu hun overleg. Zij Zeiden: Het is niet geoorloofd dezelve in de offerkist te leggen, terwijl het een prijs des bloeds is. Ziedaar de mannen van de vorm, de huichelaars, die de uitwendige schijn tot een heiligheid maken, om het inwendig bederf te bedekken. Zij willen we bloedgeld geven en weder aannemen, maar niet voor de tempeldienst gebruiken. Waarom niet? Omdat er het bloed, het leven van een mens aan kleeft. Zo erkennen zij dan zelf, dat dit geld onrein is, en dat er dus geen terechtstelling van een schuldige, maar een moord mede gepleegd is. De boze mens verraadt altijd zijn boosheid door zijn eigen maatregelen. Daarom zegt de Heer in de gelijkenis der ponden en der talenten zo treffend tot de luie dienstknecht: Uit uw eigen mond zal ik u oordelen. Wij zeggen dan ook bij herhaling: Wachten wij ons van heiligheid toe te kennen aan de vorm, met voorbijzien van het wezen der zaak. Het is een der algemeenste en gevaarlijkste richtingen van het menselijk hart. Gij ziet het aan deze priesters, die de levende toonbeelden zijn van de latere Jezuïten. De Heilige Israels te ontheiligen is niets, maar de offerkist te ontheiligen zou voor hen de grootste zonde van de wereld zijn. Zo bedrijvig is de mens, om, ware het mogelijk, Gode iets anders in de hand te geven dan Hij vraagt. Wees zelf heilig, en alles wat gij hebt is heilig, ook uw geld. En tezamen raad genomen hebbende, kochten zij daarmede de akker des pottebakkers, tot een begrafenis voor de vreemdelingen. Zij raadplegen om het geld goed te besteden. O, het zijn goede huishoudkundigen. Het ontbreekt de boze nooit aan wijsheid. Ik kan soms een schrik krijgen tegen de menselijke wijsheid; want de bozen voeren er het meeste kwaad mee uit; dat zien wij aan de overpriesters in hun raad en toeleg om Jezus te doden, al schijnen zij ons nu, in de beraadslaging over het geld des vermaaks, de gemoedelijkste van alle mensen te zijn. Neen, in de wijsheid ligt geen heil; maar in de vreze Gods, die het beginsel is der wijsheid, en haar

stempelt tot een wijsheid uit God en voor God; neem dat beginsel uit de wijsheid, ontneem haar de vreze Gods en zij wordt, zo niet een satanische, dan toch een bloot menselijke wijsheid, en met zulk een wijsheid wil men thans onze kinderen vergiftigen door het onderwijs des Bijbels van het schoolonderwijs uit te sluiten. Doch wij zien het hier bij de overpriesters, in het tijdelijke en menselijke nemen de boze altijd hun maatregelen volkomen. Welk een vlugheid des verstands! Ogenblikkelijk weten zij waar het geld voor gebruikt moet worden. Voor niets anders dan voor een weldadig doel. O er zijn zo vele liefdadige gestichten in de wereld, gebouwd van onrechtvaardig gewonnen of verkregen geld, om het gepleegde onrecht zo niet te vergoeden, dan toch te vergoelijken en het geweten te paaien. Wij oordelen niet; God oordeelt. Wij moeten zeggen: beter het slechte geld tot goede dan tot kwade dingen besteed; en dit zeggen wij nu ook van dit doel der overpriesters; maar dat zij door de Judaspenningen tot een liefdadig doel aan te wenden hun misdaad niet konden vergoelijken, zal ons zo aanstonds het volk zeggen, en dat zij er Gods raad niet mee konden verijdelen, maar moesten vervullen, had reeds eeuwen te voren de Messias zelf bij Zacheria (11:12-14) gezegd, en wordt nu door de Evangelist Mattheus herinnerd. Ja, dat is de heerlijkheid der Opperste Wijsheid, dat door haar beleid alle wijsheid, ook die van de meest boze der bozen, niet des mensen raad, maar Gods raad moet dienen. De profeet Zacheria treedt voor Israël op, en vraagt uit naam en als vertegenwoordiger van God, de Messias Israël's: Indien het goed is in uw ogen, brengt mijn loon, en zo niet laat het na. En zij hebben mijn loon gewogen: Dertig zilverlingen. Doch de Heer zeide tot mij: Werp ze henen voor de pottenbakker; een heerlijke prijs, die Ik waard geacht ben geweest van hen! En ik nam die dertig zilverlingen, en wierp ze in het huis des Heeren voor de pottenbakker. Toen verbrak ik mijn tweede stok, samenbinders, te niet doende de broederschap tussen Juda en tussen Israel. Daarom is die akker genaamd de akker des bloeds tot op de huidige dag. De Schrift is geschreven met de zekerheid van voortbestaan. Zij is een plant door God geplant, en kan daarom niet alleen niet uitgeroeid worden, maar zij blijft groeien in altijd meerdere kracht, en bloeien in altijd meerdere schoonheid. Het woordje tot op de huidige dag is thans nog veel meer waard dan toen. Het was toen pas dertig jaren geleden, maar nu reeds achttien eeuwen. Komt te Jeruzalem, en u wordt nog heden deze bloedakker aangewezen. Ja, dat is de heerlijkheid der Schrift, wij herhalen het, dat zij met de eeuwen toeneemt in kracht, terwijl al de geschriften van hen, die haar bestrijden, altijd dieper wegzinken in de stroom des tijds. Van wie ontving die akker deze blijvende naam? Van het volk, dat als bij intuïtie aan nieuwe zaken nieuwe namen geeft, die de aard en het wezen van die zaken niet zelden met grote juistheid uitdrukken; want het volk laat zich niet zo ligt door de schijn misleiden, maar ziet met scherpe adelaarsblik door de fijnste vermomming heen. De akker van een pottenbakker is geen akker voor beplanting geschikt, een groot, maar dor stuk grond; en dat het tot een begraafplaats van vreemdelingen werd gesteld, was wel een weldadig doel, maar tegelijk om eigen begraafplaatsen niet langer door heidenen en Samaritanen te laten ontheiligen. Met die akker uitsluitend tot een begraafplaats voor de vreemdeling te bestemmen, werd hij tot een ban gesteld. Toen is vervuld geworden hetgeen gesproken is door de profeet Jeremia, zeggende: Zij hebben de dertig zilveren penningen genomen, de waarde des gewaardeerden van de kinderen israël's, dewelke zij gewaardeerd hebben; en zij hebben ze gegeven voor de akker des pottenbakkers, volgens hetgeen mij de Heeren bevolen heeft. Men heeft van de zijde der ongelovigen (en ware het maar alleen van die der ongelovigen; doch er zijn ook gelovigen in naam, met ongelovige woorden en daden), een groot misbaar gemaakt, dat èn de naam van de profeet door de Evangelist verkeerd aangehaald, èn de gehele tekst aanmerkelijk gewijzigd is geworden. Dit moet volgens hen het auteurschap der Schrift aan de Heilige Geest ontnemen, en de ingeving der Heilige Schrift tot een inbeelding maken. Sommigen zijn nog zo toegevend, dat zij wel de ingeving der Schrift in sommige zaken, maar niet in al haar delen willen erkennen, dat zoveel zeggen wil als dat zij in dat lichaams wel het hart, maar niet al de leden, tot de allerkleinste toe, als van dezelfde levenskracht vervuld willen erkennen. Het is een

Voorstelling zo vreemd als ongerijmd, en daarbij volstrekt onbestaanbaar. Wij kennen geen Heilige Schrift dan in haar geheel, en wij erkennen geen keurmeester boven haar. Alleen de Heilige Geest is, gelijk de auteur, zo ook de ware uitlegger der Schrift. De meeste bestrijdingen komen dan ook voort uit afkeer, die men heeft van de bijbelse uitleggers van vroegere en latere tijd. Ik zou bijna zeggen, dat er geen zwarigheid tegen de waarlijk goddelijke ingeving der Heilige Schriften kan geopperd worden, die niet reeds door de een of andere Schriftuitlegger volkomen is opgelost. Doch wie kan alles te weten komen, wat er in al de eeuwen der Schriftbeschouwing proefhoudend geschreven is? Dit gaat onze menselijke kracht te boven. Door verzamelingen van zodanige oplossingen zou der gemeente Gods een grote dienst bewezen worden. Doch bij voortgezette lectuur op dit gebied gedurende een reeks van jaren, gelukt het onszelf reeds zeer vele zwarigheden opgehelderd te zien, waarmee wij vroeger geen weg wisten, en die ons door anderen als niet weg te schuiven struikelblokken voor de voeten geworpen waren. En zo zal het wel velen van gelijken leeftijd met mij zijn gegaan. Soms valt er onverwacht door het lezen van een boek, of door onze eigen gedachten een verrassend licht op een duistere schriftuurplaats, die ons vrolijk doet uitroepen: 'dat is de oplossing!' Wij raden dus vooral jongelieden aan, om niet het allerminst gewicht te hechten aan de tegenwerpingen van het ongeloof, en ook niet aan bij henzelf opkomende bezwaren, alsof zij onoverkomelijk waren; maar om die bergen door een gezet onderzoek te beklimmen, en zij zullen ze bevinden overkomelijk te zijn voor het geloof; alleen het ongeloof kan geen berggrond betreden; maar moet altijd dieper wegzinken in zijn moeras. Wat nu de zwarigheid in onze tekst betreft, de oplossing ligt eenvoudig in de aloude gewoonte der Joden, om de kleine profeten bij de grote in een rol te voegen, en die rol naar de hoofdprofeet te noemen; en wat de gewijzigde aanhaling van het Oude Testament in het Nieuwe Testament betreft, (wij menen het reeds gezegd te hebben, doch om de zekerheid herhalen wij het hier) dit was eenvoudig een onvermijdelijkheid. De Nieuw-testamentische schrijvers schreven in het Grieks, en konden dus het Oude Testament niet in het Hebreeuws aanhalen. Moesten zij nu een eigen vertaling van de Hebreeuwse tekst bij hun aanhalingen maken, en dus de bestaande Griekse vertaling der Zeventigen, die in aller handen was, ter zijde stellen? Zulks te eisen getuigt van een bekrompenheid, die in de waanwijze mens kan vallen, maar niet in de auteur der Schrift, niet in de Heilige Geest. Deze doet geen onnodige wonderen, en geeft geen vertaling, waar er reeds een bestaat, die voldoende is voor zijn oogmerken. Doen wij niet hetzelfde als wij verstandig zijn? Zijn er niet in onze Staten(- )vertaling, hoe bij uitnemendheid voortreffelijk ook, plaatsen, die een betere, juistere vertaling toelaten? Zeer zeker, want alle menselijk werk is onvolmaakt, en de kennis ook der oude talen neemt altijd toe; nochtans gebruiken wij ze als teksten en bespreken ze voor u, omdat ze daartoe ten volle voldoende zijn, en maar hoogst zeldzaam en bij volstrekte noodzakelijkheid noemen wij de betere vertalingen voor onze hoorders. Waarom? Omdat taalkundige bewijzen niet bij openbare toespraken kunnen gegeven worden, en het de hoorders hoogst aanmatigend moet voorkomen, dat men zonder bewijs eigene taalkennis ten opzichte van het oorspronkelijke stelt boven die van al de geleerden, welke ons de Statenvertaling geleverd hebben. Niets toch is duidelijker, dan dat zij, die een betere vertaling willen leveren, ook het Hebreeuws en Grieks beter moeten kennen dan onze overzetters die talen kenden. Vandaar het zeggen van zeker geleerde tot iemand, die verontrust was door het leugenachtig voorgeven van het ongeloof: dat er in de oorspronkelijke bijbel geheel iets anders staat dan in de vertaalde: 'Leer zelf Grieks en Hebreeuws, maar volmaakter dan onze overzetters die talen kenden. Zo niet, gij zijt onbevoegd hun arbeid te beoordelen, want wie een ander met juistheid zal kunnen beoordelen, moet hoger staan dan hij.' Het ware te wensen, dat de velen, die de onverantwoordelijke lichtzinnigheid begaan om met een beperkte kennis der oorspronkelijke talen, de staf te breken over onze Staten-overzetting, van deze hun ijdele zelfverheffing terug kwamen en met meer bescheidenheid dat meesterstuk van de geleerdheid onzer vaderen behandelden. Houden wij dan deze vertaling als zonder gebrek? Wij hebben het tegendeel reeds gezegd, maar zij heeft

hetzelfde recht, dat iedere eerlijke zaak en ieder eerlijk persoon heeft, om eer zij wordt geslagen haar onrecht ten volle bewezen te zien. Als het nu morgenstond geworden was , hebben al de overpriesters en de ouderlingen des volks tezamen raad genomen, dat zij Jezus doden zouden. Jezus ter dood veroordeeld zijnde, zo was het de vraag: op welke wijze het vonnis ten uitvoer te leggen. Hierover werd nu ten slotte raad gehouden. Men werd ook nu weder mondeling eens in hetgeen, waarover men het reeds lang eens geworden was in het hart, namelijk om Jezus aan de wereldlijke macht over te leveren, ten einde Hem de afgrijselijkste en schandelijkste dood, die er bestond, de kruisdood, te doen ondergaan. En hier moeten wij wederom wijzen op een treffende overeenkomst tussen de bedorvene Roomse en Joodse kerk; want beginselen, goddeloze zowel als godvruchtige, blijven zich altijd gelijk. Toen de Roomse kerk in navolging der Joodse juist dezulken als ketters en scheurmakers vervolgde, die Gods zuiver Woord en heilige ordeningen vasthielden en die der menselijke willekeur en eigenbaat verwierpen toen nam zij ook de openbare rechterlijke arm te baat, om haar kerkelijke vonnissen ten uitvoer te brengen, onder de leus: dat de kerk een afkeer heeft van bloed, en alleen de staat het zwaard der gerechtigheid draagt. Alsof de kerk alleen genade bewees, en niet veel meer het bloedig zwaard aan de staat opdrong, waar deze het uit zichzelf nooit zou hebben getrokken! Ja de staat als zodanig bekommert zich wat over kerkelijke twisten! Hij was ten allen tijde en is nog een Gallio, die tot de kerkelijke twisters zegt: Zo er enig ongelijk of kwaad stuk begaan waren, o joden! Zo zou ik met reden ulieden verdragen; maar indien er geschil is over een woord en namen en over de wet, die onder u is, zo zult gijlieden toezien; want ik wil over deze dingen geen rechter zijn. En hij dreef hen weg van de rechterstoel. Maar al de Grieken namen Sosthenes, de overste der synagoge, en sloegen hem voor de rechterstoel; en Gallio trok zich geen van deze dingen aan. Handelingen 18:14-17. Doch waar de priesters meer macht hadden dan te Corinthe, bijvoorbeeld te Jeruzalem, daar werden de Gallios tot Herodessen, en werden de Stefanussen gestenigd en de Jakobussen door het zwaard gedood; of tot Felixen en Festussen, en werden de Paulussen door hen gevangen gehouden en naar Rome opgezonden. Waar de kerk zich op de rechterstoel kan plaatsen, daar doet zij de staat haar scherprechter zijn. Men zij daarom indachtig, om wel de kerkelijke tucht als zodanig te handhaven, maar wachte zich zorgvuldig haar ooit in een justitie te veranderen, en tuchthuisstraffen toe te passen. De ware kerk heeft geen andere wapenen tot haar beschikking dan geestelijke, en helpen deze niet, dan weet zij te lijden en te wachten op de Heer haar Verlosser, gelijk de wachters op de morgen. De gemeente des Heeren moet getuigenis geven tegen de ongehoorzame aan het Woord van God, en hem onderscheiden van hare gehoorzame kinderen tot zijn beschaming; doch zij mag hem niet houden voor een vijand, maar moet hem vermanen als een broeder, 2 Thessalonicenzen 3:14-15. En de gehele menigte van hen stond op. En Jezus gebonden hebbende, leidden zij Hem weg van Kajafas tot het rechthuis, en gaven Hem over aan Pontius Pilatus, de stadhouder. En het was des morgens vroeg. En zij gingen niet in het rechthuis, opdat zij niet verontreinigd zouden worden, maar opdat zij het pascha eten mochten. Wij zien hier dezelfde, in het uitwendige nauwgezette lieden, die wij in de raad van het bloedgeld aantreffen. Evenals de Moren juist de fijnste witte klederen kiezen tot hun dracht, zo dekt de zwarte misdaad zich ook met de witste sluier. Weten de huichelaars dan niet dat God alwetend en niet te bedriegen is? Zeker, weten zij dit, doch de zonde heeft hoofd, hart en geweten, die lichamelijk elkander zo nabij zijn, geestelijk zo geheel van elkander afgezonderd, als de cellen in een klooster, of juister nog als die in een gevangenis. Alleen het geloof in Jezus Christus herstelt ook deze verbroken gemeenschap, en maakt weder het verstand, het hart en het geweten van de mens tot een eenheid. Buiten het geloof is een van drieën: het hart, het verstand of het geweten de meester van huis, en beheerst het onbepaald. Hier, bij deze goddeloze raadsleden, was het bedorven hart de meester, en waren het verstand en geweten geketend. De goddeloze zegt in zijn hart (niet in zijn verstand, noch in zijn geweten): er is geen God; en daarbij moet het blijven; want zijn verstand en geweten hebben hierin niets te zeggen, en wagen deze het hun

stem uit te brengen, terstond worden zij op de mond geklopt en tot zwijgen gedoemd. Bij andere mensen is het verstand de meester, en dit kan zowel boos en bedorven zijn als het hart, en dan worden de betere aandoeningen van het hart onderdrukt en het zich openend geweten toegeschroeid, en voor dezulken is de dwaling de rechte weg, en de leugen de waarheid. Bij Judas was alleen het kwaad geweten de meester, en legde verstand en gemoed het zwijgen op. De mannen nu van onze tekst waren bedorven van hart, en daarmede gebonden in verstand en geweten, vandaar de zedelijk monsterachtige gestalte hunner handelingen en daden. Zij, die niet schromen hun handen te wassen in het bloed eens onschuldige, wachten zich op het allerzorgvuldigst, om zich door in het huis van een heiden te gaan, wettisch te verontreinigen en zich daarmede uitgesloten te zien van het deelnemen aan het paasoffer (de offerande van het paasfeest); want dit wordt hier onder het pascha verstaan, daar het paaslam reeds de vorige dag gegeten was door de Heer en al de Joden.

27:11 De Heer en Pilatus.

Pilatus dan ging tot hen uit. De landvoogd kende de wettische bekrompenheid der Joodse overheden, en beschouwde haar als een kleingeestige, kinderachtige bijgelovigheid, waartegen niet viel te redeneren, en waaraan hij dus moest toegeven. Hooggeplaatste personen, zoals Pilatus er een was, kunnen de minderen in de vorm licht iets toegeven, als deze zich maar overigens de minderen betonen. Voorts was het hier bij Pilatus en de overpriesters, zoals het later was bij Pilatus en Herodes: uiterlijke beleefdheid bij innerlijke haat. En zeide: welke beschuldiging brengt gij tegen deze mens? Wist Pilatus niets van het nachtelijk rechtsgeding van de Joodse raad tegen Jezus? Het is niet denkelijk. Wij lezen later, dat Pilatus wist, dat zij Jezus uit nijd hadden overgeleverd, uit wraak, omdat Hij hun aanzien bij het volk in groot gevaar bracht en wel verre van zich bij hen aan te sluiten, zich volstrekt tegenover hen plaatste. Doch de Romeinen stelden er een eer in, niet alleen het volk der wapenen, maar ook des rechts genoemd te worden, en gij weet, het Romeinse recht heeft het Romeinse volk overleefd, gelijk een erezuil meestal hem overleeft, die haar heeft opgericht. Pilatus was een onrechtvaardig rechter, die het recht boog naar zijn eigen belangen; nochtans hechtte hij veel aan de vorm van het recht. Blijkbaar was het van het begin af zijn toeleg, om met de Joodse kerkheren te spelen, doch er is geen gevaarlijker spel dan met priesters, achter welke een geheel volk staat, om hun eisen met oproerkreten te ondersteunen. Zij antwoordden en zeiden tot hem: indien deze geen kwaaddoener ware, zo zouden wij Hem u niet overgeleverd hebben. Het antwoord was onbeleefd en overmoedig. Zij zeiden er mee tot Pilatus: dat hij blindelings hun werktuig behoorde te zijn. Zij hadden immers Jezus geboeid tot hem gebracht, en dat doet men geen anderen dan een kwaaddoener. Daarenboven waren zij geen mannen des volks, maar oversten des volks, priesters en overpriesters, en het mocht bij Pilatus niet opkomen hen te verdenken, alsof zij een onschuldige aan hem ter straffe zouden overleveren. Zij waren dus in hun eer gekrenkt, alsof zij als getuigen nog bewijzen van schuld voor Pilatus moesten leveren, terwijl zij rechters waren, die het vonnis hadden uitgesproken. De overpriesters, we zeiden het reeds, meenden even als later de Roomsen en hun inquisiteurs, dat de wereldlijke macht alleen bestond om het vonnis der kerk zonder verder onderzoek ten uitvoer te brengen. Doch zo ver was het nog niet bij het oude Rome gekomen, en scheen het nooit te zullen komen. Nochtans, wie zou het te voren hebben kunnen denken, kwam het er toe in dit zelfde rechtsgeding, zó dat de Romeinse staat de scherprechter werd van de Joodse synagoge. Deze priesters waren Pilatus te sterk. Op dit ogenblik worstelt de hooghartige Romein nog tegen de priesterlijke aanmatiging. Hij is verontwaardigd over het denkbeeld, dat hij zich door deze kerkmannen als een bloot werktuig zou laten gebruiken. Nee, hij is alleen rechter, en hij wil tonen het te zijn. Pilatus dan zeide tot hen: neemt gij Hem dan, en oordeelt Hem naar uw wet. Wij noemden het antwoord der overpriesters tot Pilatus onbeleefd en overmoedig. Wij kunnen er thans bijvoegen: het was onbillijk. Pilatus vroeg naar de aard der beschuldiging: ‘waarvan beschuldigt gij Hem?’ En is het nu genoeg, daarop te zeggen: ‘gij ziet immers aan zijn boeien en aan onze overbrenging van deze geboeide tot u, dat hij een kwaaddoener is?’ Goed, maar tussen een kwaaddoener en een kwaaddoener is onderscheid. Welk kwaad heeft Hij gedaan, want naar de mate van zijn kwaad moet ook zijn straf zijn? Doch gij gevoelt dan nu ook uit het eerste antwoord, dat de priesters Pilatus geven, dat zij Jezus niet tot Pilatus gebracht hadden als een gewone kwaaddoener, maar als de grootste, die er was en zijn kon, en dat zij om geen mindere straf voor Hem tot Pilatus kwamen, dan de hoogste, ijselijkste, smadelijkste straf, de kruisiging. Dat, meenden zij, moest Pilatus terstond begrijpen, en zeker begreep hij het ook wel, doch hij wilde het niet begrijpen, om de Joodse overheden te plagen, en hij maakte hiertoe gebruik van zijn recht, om zonder de voor een Romeinse rechtbank gebleken schuld, geen Romeins vonnis te vellen. Hij verwijst hen daarom naar hun eigen rechtbank, en zegt er mede: ‘wij Romeinen vellen geen vonnis vóórdat de schuld bij ons bewezen is; wilt gij dus hier niet als beschuldigers en getuigen optreden, terwijl ik die beschuldigingen en getuigenissen onderzoek, zo is de zaak bij mij niet

ontvankelijk; zijt dan rechters in uw eigen zaken. Heeft de beschuldigde zich jegens u, of aan uw wet vergrepen, oordeelt Hem dan naar uw wet.' De Joden dan zeiden tot hem: het is ons niet geoorloofd iemand te doden. Hier komt nu te voorschijn, wat in hun hart was en wat zij meenden, dat Pilatus stilzwijgend begrijpen en ten uitvoer brengen zou. Zij hadden wel macht om kerkelijke straffen uit te oefenen, om uit de synagoge te werpen, in de kerkelijke ban te doen, ja, om in de synagoge de hun ongehoorzamen te laten geselen (zoals zij later de Apostelen deden), maar het halsrecht hadden zij niet. Zij konden wel een doodvonnis uitspreken, maar het niet ten uitvoer leggen. Het zwaardrecht was hun dit ogenblik ontnomen. Uit de latere nauwkeurige onderzoekingen van bevoegde mannen weten wij, dat zij dit recht nog tien jaren vroeger, en ook wederom twee jaren later (zodat Herodes Jacobus met het zwaard kon laten doden) bezaten, maar in die tussentijd werd het hun ontnomen, en dus bezaten zij het op dat ogenblik niet. Gij ziet hieruit Gods voorzienigheid, welke altijd voor haar raadslagen de juiste tijden en gelegenheden kiest. Als de bedding gereed is, dan laat God de stromen van de bergen vloeien. Hadden de Joodse overheden op dat ogenblik het halsrecht gehad, zij zouden wellicht niet aan de kruisstraf gedacht hebben, en de ter dood brenging van Jezus niet hebben laten afhangen van de luimen van Pilatus, of van die van het volk, maar zij zouden het zekere voor het onzekere hebben genomen en Jezus hebben laten stenigen of doden met het zwaard. Doch nu moest de Heer staan, gelijk Hij stond, niet alleen voor het kerkelijk maar ook voor het wereldlijk gerecht, niet alleen voor de oversten zijns volks, maar ook voor de heidense rechter, en werd Hij op heidense wijze gedood. Opdat het woord van Jezus vervuld werd, dat Hij gezegd had, betekenende hoedanige dood Hij sterven zou. Gij ziet, hoe alles Gods raad moet dienen, ook hetgeen onze ergste vijand en in hun volle vrijheid en met de snoodste oogmerken aan ons ten uitvoer brengen. De Heer der heerlijkheid moest sterven aan het kruis; zijn dood moest de vloekdood zijn, om de vloek weg te nemen van al die zondaren, die in Hem willen gezegend zijn. En dit had de Heer zelf voorspeld. Al de profeten profeteerden van Hem, maar Hij profeteerde alleen van zichzelf: zijn lijden en zijn heerlijkheid, waarin het lijden en de heerlijkheid der zijn begrepen zijn. En zij begonnen Hem te beschuldigen. Wilden de overpriesters niet onverrichter zake terugkeren, zo moesten zij zich onderwerpen aan de eis van Pilatus, en hun eigen rechterlijk vonnis ter zijde stellende, voor de heidense rechter optreden als beschuldigers van hun gevangene, opdat Pilatus daaruit zijn doodschuldigheid mocht blijken. En daar er nu geen valse getuigen konden opgeroepen worden, lenen zij zichzelf tot deze laaghartigste aller bedrijven, en treden deze overheden van Israël op als valse getuigen tegen Jezus. Zeggende: wij hebben bevonden, dat deze het volk verkeert en verbiedt de keizer schatting te geven, zeggende dat Hij zelf Christus, de koning is. Gij ziet hoe boos het verstand en hart der goddelozen is. Welk een geheel andere beschuldiging komt thans uit hun mond dan straks, toen Jezus voor hun eigen vierschaar stond. Doch zij weten dat hier, voor deze wereldlijke rechtbank geen kerkelijke rechtsvragen gelden; zij zijn met deze ook reeds tot hun eigen wet en rechtsoefening verwezen. ZAL de beschuldiging iets afdoen, dan moet zij een staatsmisdaad te berde brengen; een misdaad, die zowel tegen de Romeinse als tegen de Joodse staat is, en die altijd door de Romeinen met de dood, met de kruisdood werd gestraft de misdaad van oproer maken. Zij beschuldigden dus Jezus, dat Hij het volk tot oproer zou hebben aangezet, door hen te verbieden de keizer schatting te geven, op grond dat Hij zelf de wettige Koning van Israël, de Messias is. Wel is de leugen zonder schaamte. Men zou zeggen; hoe komt men er aan, en hoe komt men er zo spoedig aan, om Jezus te beschuldigen van iets, dat Hij, juist bij gelegenheid van de vraag over de cijnspenning, rechtstreeks heeft tegengesproken? Ja hoe komt de duivel aan het kwade? Door zichzelf. Door God te verlaten heeft hij zichzelf tot een afgrond gemaakt, waaruit hij al wat boos is put. Hoe dikwijls gebeurt het ook, dat ons, als gelovigen, als orthodoxe gelovigen, dingen worden ten laste gelegd, waarvan wij zeggen moeten: 'alles kan ik mij begrijpen; maar dat men mij beschuldigt van dingen, die ik rechtstreeks heb tegengesproken, is mij onverklaarbaar.' Doch laat het ons niet onverklaarbaar

zijn, de leugenaar schept de leugen uit niets, of hij boetseert ze uit de stof der waarheid. Meestal is de leugen een verkeerde of omgekeerde waarheid. Was niet Jezus als de Christus, de Koning Israël's? Zeker; maar aan deze waarheid als locomotief werd nu een gehele trein van leugens vastgehecht, om zodoende voort te stomen, totdat men zou gekomen zijn, waar men wezen wilde. En zoals men handelde met de Heer en de gelovigen, zo handelt men ook met de Heilige Schrift. De vijanden der Schrift beschuldigen ook haar van zaken, die zij juist onophoudelijk bestrijdt. Ja, het Boek Gods, het heilige boek, dat van het begin tot het einde de zonde als misdaad tegen God uitroept, dat onophoudelijk tegen haar getuigt, dat haar en alle leugen zonder verschoning veroordeelt, bestraft, verdoemt, wordt door de ongelovigen juist van onreinheden en onwaarheden beschuldigd. Voorts worden gehele boeken der Schrift door hen voor onecht en verdicht verklaard, of aan andere schrijvers toegeschreven, of op latere dagtekening gesteld en als ondergeschoven beschouwd. Zij breken aldus met barbaarse hand de zo schone gouden historische lijnen, die in de Schrift van de wording der wereld af tot op de Christus, en van de komst van Christus tot zijn wederkomst voortlopen, en snijden de zo keurig gewrochte telegraafdraden der profetie door, gelijk de wilden in Amerika de andere telegraafdraden doen. En bij dit alles vragen wij: van waar weten die mannen, wat zij in tegenspraak met de Schrift beweren? Immers, van die oude tijden zijn geen nadere bescheiden. En zo hier geen bodem aanwezig is, waar de wetenschap haar voet kan zetten, van waar halen dan die mannen al die onzinnigheden en willekeurigheden? Vanwaar? Vandaar, waar alle leugenaars hun leugens halen: uit hun eigen brein en hart. Wat te doen met deze valse getuigen, die enkel lasteringen tegen God, zijn Christus, zijn Schrift voortbrengen? Niet anders dan dat wij hun voor onszelf het woord ontnemen, en de bevoegdheid ontzeggen om mede te spreken, en dat wij voorts het onkruid vanzelf laten verdorren ter plaatse waar het gegroeid is. Pilatus dan ging wederom in het rechthuis. Hij was tot hen uitgegaan om hun te woord te staan, terwijl Jezus in het rechthuis was. Thans oordeelde hij het nodig, de beschuldiging bij de beschuldigde zelf te onderzoeken. En Jezus stond voor de stadhouder, en de stadhouder riep Jezus en vroeg Hem, zeggende: Zijt gij de koning der Joden? Met andere woorden: 'zijt Gij de Messias?' De Messias zou de Zone David's zijn, en daarmede de wettige erfgenaam van David's troon. De overpriesters hadden gezegd, dat Jezus zich die rang en titel aanmatigde, en als een valse Messias zich een aanhang had zoeken te verkrijgen, door tot oproer aan te zetten. Dat de stadhouder van de machtige Romeinse keizer de vraag: Zijt Gij de Koning der Joden? enigszins schertsend, althans met een glimlach, aan de Heer zal gedaan hebben, is meer dan waarschijnlijk, ook door de minachting, waarmede het grote volk (het Romeinse) op de kleine volken en vooral op de Joden neerzag. De toestand van gevangen man, waarin de Heer verkeerde, en vooral zijn eenvoudige kleding en voorkomen, waren daarbij in zo grote tegenspraak met de denkbeelden, die Pilatus zich van het koningschap vormde, dat hij een zodanige aanmatiging, als zij bij Jezus bestond, niet genoeg met kortswijl meende te kunnen behandelen. Gij weet, het contrast wekt gewoonlijk de scherts op. Jezus antwoordde hem: zegt gij dit van uzelf of hebben het u anderen van Mij gezegd? De vraag was spottend geweest, maar het antwoord was vol waardigheid. Immers, indien de beschuldiging, dat Hij, de Heer, naar het koningschap dong en daartoe oproer zocht te verwekken, waar was, dan moest Pilatus daar zelf, zo niet allereerst, dan toch allermeest van weten. Hoe! Pilatus was stadhouder van Judéa, en zijn zetel was te Jeruzalem, en in diezelfde stad wordt een man gevangen genomen, omdat hij oproer heeft willen maken, en Pilatus zelf zou er niets van geweten hebben? Hoe ware Pilatus in dat geval van plichtverzuim, van gebrek aan waakzaamheid te verontschuldigen geweest? Doch nee, Pilatus was wakker genoeg op zijn post, en hij hield het oog bepaald gericht op dezulken, die oproer wilden stichten; dat bewees zijn slachting der Galileeërs bij hun offeranden, dat de gevangenneming van Barabbas en der ter kruisiging veroordeelde moordenaars. Wanneer Pilatus dus zelf niets van de zaak wist, kon hij ook zelf weten, dat er niets waar was van de gehele zaak. Pilatus antwoordde: ben ik een Jood? Uw volk en de

overpriesters hebben U aan mij overgeleverd. Pilatus gevoelt terstond de kracht van het verwijt, dat in het antwoord des Heeren ingewikkeld lag, het verwijt, dat Pilatus een beschuldiging had kunnen aannemen, welke hij zelf als voorgewend kon beoordelen. Hij werpt dit verwijt van zich af door vrij ruw te vragen, of de Heer hem voor een Jood aanzag, die zich met Joodse zaken en vooral met het Messiasschap kon inlaten? Immers, Jezus eigen oversten hadden Hem overgeleverd. En nu voegde hij er een andere vraag bij: Wat hebt gij gedaan? Pilatus beleed hiermee, dat hij geen kwaad van Jezus wist, dat hij dus ook van geen ophitsing tot oproer in de gewone zin des woords iets had vernomen, dat dus de beschuldiging iets anders moest betreffen, en wat deze was, wilde Pilatus van Jezus zelf weten. Jezus antwoordde: mijn koninkrijk is niet van deze wereld. De Heer ontkende enig vergrijp te hebben gedaan tegen de wereldse overheid, en Hij deed dat Pilatus verstaan op een wijze, zoals de Heer dat alleen doen kan, door hem zijn koningschap te leren kennen als niet van deze wereld. Over deze woorden des Heeren is nog een even groot onverstand bij de Christenen, als er was en nog is bij de Joden, ofschoon om een tegengestelde reden. De Joden wilden en willen nog van geen ander Messiaans koningschap weten, dan dat van deze wereld is, en vele Christenen willen van geen ander koningschap van Christus weten, dan hetgeen boven de wereld is. Doch de Heer zeide, dat zijn koninkrijk niet van de wereld was, geen wereldse oorsprong had; maar daarom zou het wel deugdelijk in de wereld worden opgericht. Het is het koninkrijk der hemelen, maar dat in de persoon van Christus op aarde nederdaalde, even als het nieuw Jeruzalem van God uit de hemel eenmaal nederdalen zal op de aarde. En eigenlijk zijn deze beide zaken eenzelvig in betekenis. De aarde is des Heeren, zowel als de hemel; maar op de aarde wordt nog de Heer zijn opperheerschappij betwist. De zichtbare machten, de koninkrijken der wereld hebben de aarde in hun macht, en doen hun wil met haar en met de mensenwereld. Doch eenmaal worden al de koninkrijken der wereld het eigendom van Christus. Wanneer? Wanneer het nu nog onzichtbare koninkrijk van Christus zichtbaar optreedt, wanneer de stad Gods, het Jeruzalem van God uit de hemel neerdaalt op de aarde. En wie er nu een ongerijmdheid in vindt, dat de Heer der heerlijkheid zichtbaar op aarde regeert, wij niet. De tegenwoordigheid van Christus op aarde in zijn heerlijkheid is de verheerlijking der aarde, en wie nu de profetieën der profeten van deze verheerlijking der aarde als het einde van al Gods bedelingen kent en gelooft, die verwacht haar ook. Wie zou het van voren mogelijk hebben gehouden, dat de eeuwige Zoon des eeuwigen Vaders, die in de gestaltenis Gods was, in de dienstknechtelijke, in de menselijke gestalte op aarde zou geboren worden, leven, lijden en sterven? En toch is het geschied. En waarom zou het dan niet mogelijk zijn, dat dezelfde Zone Gods op dezelfde wijze als Hij van de aarde in de hemel is opgenomen, tot de aarde terugkeert, tot voltooiing van al de heerlijkheden, die door de profeten van het begin der wereld voorzegd zijn? Neem slechts de oorlog weg van de aarde, en plaats op elke troon der aarde een Christen, die recht doet aan de verdrukten en genade bewijst aan de ellendigen, die de bozen straft en de goeden beschermt, en de mensenwereld zal reeds nu van gedaante veranderen, gelijk de aarde na de herfststormen en de winterkoude verandert bij lente en zomer. De vraag is enkel: heeft God ons deze verwachting in zijn Woord gegeven? En zo ja, dan mag er van mogelijkheid aan de zijde Gods geen sprake meer zijn. De herinnering hieraan is nodig in deze gouden tijd van beschaving en ijzeren tijd van ongeloof, waarin men de mond vol heeft van de wonderen der kunst van mensen, en de wonderen van God niet kan dulden. Hoe! God is het inbegrip van alle wonderen, en Hij zou geen wonderen kunnen doen! Juist het tegendeel is waar: God kan niets doen, dan hetgeen een wonder is. Het kleinste diertje, het eenvoudigste bloemblaadje, de minste sneeuwvlok leren het ons. Of heeft God na de schepping opgehouden te werken? Maar wat is dan de schepping anders dan een voortdurende werking zijner macht, zijns wils en van al zijn volmaaktheden? Immers kan de schepping niet in en op en door zichzelf bestaan; dat kan God alleen, en daarom moet de schepping even volstrekt alleen door God blijven bestaan, als zij door Hem ontstaan is. ‘Zo werkt dan God tot nu toe.’ En nu wat is de lust, het vermaak van de

Meester, in welk vak dan ook? Meesterwerken zijn zijn lust. En zou dan God in iets minder behagen scheppen? Luther zei eens zo schoon als waar: 'God kiest altijd het hardste hout en de hardste steen om er zijn beeltenissen uit te houwen en te beitelen; het gewone werk is Hem niet waardig.' En wie zal nu grenzen stellen aan Gods almacht, die spreekt en het is er, die gebiedt en het staat er. Ziet gij die inktkoker. Wat bevat hij? Een lelijke zwarte vloeistof. Vraag aan het kind, dat nog niet kan nadenken, of uit dat zwarte water iets schoons, iets heerlijks voort kan komen? Het zal u aanzien en met zijn hoofdje schuddend nee zeggen. En ziet, daar zet de meester dichter of toondichter zich vóór de schrijflessenaar, legt papier voor zich, neemt een pen, doopt die in de inkt, en schrijft op het papier een gedachte- of toonschepping, waarover tijdgenoot en nakomeling in bewondering staan opgetogen. Wie heeft deze scheppingen gewrocht? De geest dezer dichters. Door welke middelen? Door het witte papier, de zwarte inkt en de blanke veer. Nog meer. Gij hoort een groot redenaar voor de vuist een redevoering uitspreken, die al uw opmerkzaamheid opwekt en vasthoudt en gaande houdt, en u en velen met u opvoert tot boven uzelf, tot verrukkens toe. Wie wrocht deze bezieling? De geest des redenaars. Door welke middelen? Eenvoudig door de beweging der lucht met de lippen zijns monds. Nog meer. De grote denker ligt in de nacht slapeloos op zijn leger. Zijn gedachten kunnen in deze wakende toestand niet rusten. Hij komt van het ene denkbeeld tot het andere en staat nu eensklaps voor een probleem, een vraagstuk, een geheim, waarvan tot heden de oplossing nog door niemand is gevonden. De oplossing is misschien, is waarschijnlijk onmogelijk. Toch peinst hij door en peilt hij de zee der denkbeelden in haar diepten en ondiepten, en hij vindt met onuitsprekelijke vreugde de oplossing, en de tijdgenoot bewondert het stoomwerktuig of de telegraaf, om van geen andere uitvinding te spreken. Wie heeft deze kunstwonderen gewrocht? De geest des denkers. Door welke middelen? Ditmaal door niets stoffelijks, alleen door de gedachte. In de gedachten der uitvinders bestond het stoomwerktuig en de telegraaf, alvorens die door de stof belichaamd in de zichtbaarheid intraden; immers, zij moesten weten en zeggen hoe deze werktuigen moesten ingericht worden. En is nu de oneindige God, de ongeworden Geest niet nog een eindeloos hogere macht dan onze menselijke geest, zodat Hij de stoffelijke en geestelijke wereld, zonder enig middel, alleen door zichzelf kon voortbrengen? En als nu ons eigen verstand ons zegt, dat het doel aan het middel, dat de geest aan de stof noodzakelijk moet voorafgaan, dat het oog niet kon geformeerd worden, alvorens vooraf bepaald was waartoe het moest dienen, en zo met alle dingen, dan is het onweersprekelijk, dat God, de onbegrensde Geest, vooraf geheel het ontwerp der schepping voor zijn gedachten moet hebben gesteld, en dat de werkelijke, zichtbare schepping enkel de uitdrukking, de openbaring, de bepaling dezer goddelijke gedachten in tijd en ruimte is. En als dat wonder Gods mogelijk is geweest, hoe zou het dan onmogelijk gerekend mogen worden, dat God in de schepping door haar krachten wonderen heeft gedaan en nog doet? En nu gaan wij nog een stap verder en zeggen: de samentrekking van de krachten onzes geestes, onzer gedachten op een bepaald bedoeld punt, is de voortbrenging, de schepping van dat bepaald bedoelde punt. Wat vreemds is er dus in, om in de bepaling van de krachten, van de gedachten des oneindigen Geestes, de voortbrenging, de schepping van het heelal te zien? De dichter denkt aan een bepaald dichtstuk en het ontstaat onder zijn pen, de beeldhouwer denkt aan een bepaald beeld en het ontstaat onder zijn beitel. God dacht zich een wereld vol werelden en zij ontstaat door zijn woord: Het zij! Wat wij willen geschiedt, als wij er de macht toe hebben, en wat God wil geschiedt ook, omdat Hij alles kan wat Hij wil. Indien mijn koninkrijk van deze wereld ware, zo zouden mijn dienaren gestreden hebben, opdat Ik de Joden niet ware overgeleverd. Dat de Heer als enkel persoon beschuldigd werd van te staan naar de koninklijke heerschappij, was voor Pilatus, die zoveel ondervinding had van Joodse en andere oproeren, een afdoend bewijs, dat de beschuldiging geheel en al uit de lucht gegrepen was. Nochtans wilde de Heer niet geacht worden hiermee zijn hoger koningschap te verloochenen; daarom liet Hij er nog eens op volgen: Maar nu is mijn koninkrijk niet van hier. Des Heeren koningschap was een

goddelijk koningschap, waarin van geen aardse middelen gebruik kon worden gemaakt; daartoe waren geen gewapende lieden nodig, maar eenvoudig een twaalftal discipelen. Niet door kracht en geweld moest het koninkrijk des Heeren tot stand komen, maar enkel door de Heilige Geest. Daarom had de Heer zichzelf ook nooit voor het volk zo open verklaard een Koning te zijn, als Hij het thans voor Pilatus doet. Hij wilde geen voet geven aan het misverstand des volks, dat Hem reeds zonder dat tot een aards koning wilde maken. Bij de Zoon van God moest alles alleen en uitsluitend langs goddelijke wegen gaan, en zo moet het ook bij ons gaan, als wij kinderen van God zijn; alleen langs de wegen Gods komt men tot het doel van God. Wel zeide de Heer meermalen wie Hij was; maar dan was het aan de zijn, en dan was het nog een geheim, hun door de Vader in de ziel gefluisterd, waarvan de Zoon zei: Vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. En zo is het nog. Het geloof is een ondervinding, is een bijzondere openbaring Gods aan ons. Daarom is het geloof zulk een heerlijk geschenk Gods; in hetzelve heeft de Vader ons door de Heilige Geest de kennis zijns Zoons als een bijzonder geheim medegedeeld. En die kennis is zaligmakend; daarom zeide ook Christus: Die gelooft zal zalig worden. Ware het geloof een werk uit de mens, het kon niet zaligmakend zijn; doch het is een openbaring Gods, en wie deze ontvangt, tot dien wordt als tot Petrus gezegd: Zalig zijt gij, want vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. En die zegt met David: De snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen, ja een schone erfenis is mij geworden, Psalm 16:6. Wie de Vader echter niet geopenbaard heeft door de Heilige Geest wie de Zoon is, die weet het niet en kan het niet weten; want vlees en bloed kan het niet openbaren en alle menselijke wijsheid kan u niet overtuigen, dat gij in Jezus geen zonde meer hebt, maar enkel genade bij God. Daarom kunnen ons ook alle bewijzen voor het Christendom ontstreden worden door het ongeloof, dat van alles wat wij staande houden zegt: 'Bewijs het mij, en zo gij het niet kunt, dan kan alles wat gij zegt waarheid zijn, maar ook inbeelding.' En hoe zullen wij het bewijzen, onweersprekelijk bewijzen, zoals het ongeloof het begeert, dat de Schrift de Schrift Gods, en de Christus de Christus Gods, en de wonderen wonderen Gods zijn? Het is immers onmogelijk. Kon Galiléi de kettermeesters bewijzen, dat de aarde niet stilstond, maar zich bewoog op hare baan? Immers nee, en toch was hij er zo volkomen van overtuigd, dat hij zijn afgeperste herroeping andermaal herriep, door zijn beroemd: 'En toch beweegt zij zich.' En dit was nu bij Galiléi een ingeving van het genie, van de menselijke geest in hoge spanning, een ingeving van vlees en bloed; maar hetzelfde verschijnsel bestaat in de hoogste, in de goddelijke zin des woords ook bij de ware Christen, de ware gelovige. Deze weet dat het Christendom de waarheid is, doordien het Gode behaagd heeft zijn Zoon in hem, de gelovige, te openbaren; hij weet dus door eigen, persoonlijke, geestelijke ondervinding, dat Jezus zijn verzoening en verlossing, en daarmede zijn Heer en Koning is. En dat geloof, deze overtuiging, deze openbaring Gods in het hart, in de consciëntie en in het verstand, is de gelovige niet te ontnemen door al de redeneringen der wereldse wijzen, en evenmin door al de folteringen van pijnbank of brandstapel. Wat de Heer tot de Joden in het algemeen zeide, dat heeft bij de zijn zijn volle kracht: Het koninkrijk Gods is binnen ulieden. Pilatus dan zeide tot Hem: zijt Gij dan een koning? Voor Pilatus was een koningschap zonder stoffelijke macht en wereldse luister een onbegrijpelijkheid; nochtans de wijze, waarop de Heer hem antwoordde, gaf hem blijkbaar de indruk, dat het de Heer ernst was met hetgeen deze van een ander, bovenwerelds koninkrijk zeide, en zo wilde hij daarvan iets nader weten, door te vragen: 'Zijt Gij, ofschoon geen aards koning, dan toch een koning; hoe moet ik dat verstaan?' Jezus antwoordde: gij zegt het, dat ik een koning ben. Wij zouden in onze taal zeggen: 'Zoals gij zegt, is het. Ik ben een Koning.' En hier hebben wij dan het begin van de goede belijdenis, die de Heer heeft betuigd onder Pontius Pilatus, 1 Timotheus 6:13. O zich koning te noemen en groot te zijn op een troon, in het midden van zijn hofstoet, van enkel macht, aanzien en luister omgeven, is veel; maar groot te zijn, zich koning te noemen en het te zijn en te blijven in de diepste vernedering, versmading, verguizing, als een weerloze gevangene, van

misdaden beschuldigde is nog eindeloos meer, en deze was de grootheid des Heeren in deze ogenblikken. Hiertoe ben Ik geboren. Des Heeren koningschap was niet dat van een veroveraar, die een troon en een scepter, welke hem niet oorspronkelijk toekwamen, overweldigen moest; nee, Hij had niet gestaan naar de heerschappij van Caesar, zoals de Joden zeiden, maar Hij was in zijn koninkrijk geboren, Hij was de Zoon David's, de wettige erfgenaam van diens troon, de ware Messias. De woorden des Heeren herinneren ons hier de woorden van de Wijzen uit het Oosten in hun vraag: Waar is de geboren Koning der Joden, want wij hebben zijn ster gezien in het Oosten, en zijn gekomen om Hem te aanbidden. En hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik der waarheid getuigenis geven zou. Wat bedoelt de Heer met deze woorden? 'Ik ben de Koning der waarheid,' zoals velen de Heer noemen? Voorzeker niet; want de waarheid heeft geen koning boven zich. Wij kunnen wel in oneigenlijke zin spreken van een rijk der waarheid en der schoonheid en van een koning en koningin in deze rijken; doch de Schrift moet op deze wijze niet uitgelegd worden. God is de waarheid en Christus is ook de waarheid, omdat Hij God is. De Heer zegt ermee: Ik ben de ware Koning, een goddelijk Koning. Hij spreekt van de aard zijns koningschaps in deze wereld. Hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik der waarheid getuigenis geven zou. Welke waarheid? Gods raad, Gods wil, God zelf in zijn heiligheid en in zijn liefde; God, zoals Hij waarlijk, eeuwig en onveranderlijk is; God als Vader in de Zoon door de Heilige Geest. Op welke wijze geschiedde deze getuigenis door Jezus? Door de waarheid te prediken, door alles te spreken wat de Vader Hem op de lippen had gelegd, alles te doen wat de Vader Hem in het hart had gegeven en alles te lijden wat de Vader Hem had opgelegd. Een iegelijk, die uit de waarheid is, hoort mijn stem. Dat wil zeggen: 'Gehoorzaamt mij, behoort tot mijn koninkrijk.' Gij ziet, hoe de Heer met een enkel woord geheel zijn koninkrijk omschrijft. Uit de waarheid zijn is uit God te zijn. Wie uit God is hoort de woorden Gods, zeide de Heer tot de Joden. En mijn schapen horen mijn stem. Het koninkrijk Gods bestaat dus enkel uit mensen, die uit God geboren zijn, dat is uit dezulken, die de Heilige Geest in zich dragen als het goddelijk levensbeginsel, dat de nieuwe mens doet leven en de oude mens doet sterven. Pilatus zeide tot Hem: wat is waarheid? Deze vraag van Pilatus is beroemd geworden, en terecht. God laat somtijds iemand iets zeggen, dat een gehele wereld van denkbeelden en zaken vertegenwoordigt. Wat wij hier door een heiden horen vragen, dat heeft de gehele heidense wereld van Babels torenbouw af door alle tijden heen gevraagd, en er zijn een menigte Christenen in naam, die nog heden hetzelfde vragen. O, die Schrift, welk een meesterwerk des Heiligen Geestes is zij in haar geheel en in al haar delen! En welke koningen in het schrijven waren de mannen, die in dit opzicht des Heiligen Geestes dienaren waren! Hoe kort, hoe zaakrijk schreven zij; hun enkele volzinnen zijn zo vele gouden draden, die wij kunnen uitspinnen tot in het oneindige. Wij uitleggers moeten breedvoerig zijn om het onszelf en anderen zo duidelijk mogelijk te maken; maar de heilige schrijvers schreven hun boeken in een zo kort bestek, dat wij ze in enige uren en soms in een enkel uur kunnen doorlezen. En wat al folianten zijn er geschreven over de Schrift! Gelukkig dat wij ze kunnen inzien en daarna ter zijde leggen. Doch dit mogen wij met de Heilige Schriften niet doen. Deze zijn geschreven en ons gegeven voor geheel ons leven. Gezegend wie van zijn vroege jeugd af in de Heilige Schriften onderwezen wordt, en er zijn lust in vindt al zijn dagen, zulk een wordt wijs tot zaligheid. De Heilige Schrift is een geestelijke lusthof Gods, om er in te wandelen en er ons in te vermaken zo dikwijls wij willen uitrusten van de arbeid, de vermoeienissen en verdrietelijkheden dezes levens. Het is de hof, welke Salomo in zijn Hooglied zo sierlijk beschrijft, welker gaarden zijn een paradijs van granaatappelen, van edele vruchten en van alle voorname specerijen, doorstroomd van levende wateren, en voor welke gezegd wordt: Ontwaak, noordenwind! en kom, gij zuidenwind! doorwaai mijn hof, dat zijn specerijen uitvloeien. Daarom kan men het zo spoedig aan de jongeling en aan de jonge dochter zien, uit welke school zij komen, of zij in de Bijbelse of niet-Bijbelse school zijn onderwezen; en dat wordt altijd meer aan hen gezien, tot in hoge ouderdom toe. Ons hart is van aarde, en als daarin

geen goede zaden worden gelegd, dan brengt zij niets anders dan onkruid voort, want dat groeit vanzelf, en niet zelden komen daaronder gifplanten voor, die het eigen leven en dat van anderen soms levenslang vergiftigen. Alleen zij worden de edelste mensen, die hun wijsheid voor dit en het volgend leven allereerst hebben geput uit de Spreuken van Salomo en uit geheel de overige Schrift. Gezegend dan nog eens, die de Bijbel liefheeft als het beste en edelste huis-, school- en levensboek van God; maar ongelukkig hij, die de Bijbel minacht of veracht, zulk een is op de weg der slechtheid, en ijlt zijn verderf altijd meer tegemoet. Waarderen wij dus de Heilige Schriften; zij hebben haar weerga op de wereld niet. De uitnemendste schriften, die uit de ongewijde oudheid tot ons gekomen zijn, zijn sterren bij de zon der Schrift. Doch menen wij ook aan de anderen kant niet, dat wij geen uitlegging van deze Schriften behoeven. Wij behoeven haar evenals wij de microskoop en de telescoop behoeven voor de kleine en grote verschijnselen der natuur, opdat ons duidelijk worde, wat anders voor ons onduidelijk is en blijft; want de diepe inhoud der Schrift moet ons altijd meer voor ogen treden. Daarom is de gewoonte ook zo uitnemend, om over een enkele Schriftuurplaats een afzonderlijke studie te maken en die der gemeente mede te delen. Alsdan beziet men de waarheid in zulk een woord vervat van alle zijden, en doet haar van al die zijden in de ogen blinken, evenals de facetten het kostbaar edelgesteente doen. Wanneer ons verstand zich voorneemt een bepaald punt te bepeinzen, dan neemt het uit zich zelf een microscoop of vergrootglas, waardoor het al zijn krachten op het onderwerp verenigt en het zodoende ontkleedt en ontleedt en in al zijn geledingen doet kenbaar worden. Zulk een kostelijk vermogen heeft God aan ons verstand gegeven. Zouden wij er Hem niet voor danken en zouden wij er geen aanhoudend gebruik van maken? En nu komen wij terug tot de vraag van Pilatus: Wat is waarheid? Welk een vraag! roepen wij Christenen met verbazing uit. Uw Woord is de waarheid, zegt de Zoon tot de Vader, en dit is voor ons het antwoord op de vraag van Pilatus. Alleen wat God zegt is waarheid, en als dus God niet gesproken had, er zou geen geestelijke, bovennatuurlijke waarheid, maar enkel menselijke mening zijn. Nochtans mag deze vraag ook nu nog wel gedaan worden; maar niet spottend, zoals wellicht Pilatus haar deed, en ook niet heengaande van Jezus, zonder diens antwoord af te wachten. Immers, de hoogste waarheid, waarvan hier alleen sprake is, is de hoogste schoonheid, welke zomaar niet op de eerste vraag haar ja-woord geeft; maar om welke gevrijd, ja op de wijze der ridders gestreden en geworsteld worden moet, soms jaren lang, alvorens zij haar hand en hart de vrager geeft. Doch haar bezit is die moeite overwaard. En waarom eist zij al die inspanning vooraf? Opdat het blijke of het ernstig gemeend zij of niet, dat men haar begeert. Doch wie haar dan ook ernstig begeert, en er de bewijzen van geeft, die zal haar zeker verwerven. Doch er zijn mensen, ja dezulken, die zichzelf wijsgeren noemen, die betuigen de waarheid niet te willen hebben, omdat hun daardoor het genoegen van haar te zoeken, zou ontvallen, achtende het genot van het streven hoger dan dat van het bereiken. Zij zijn als die mensen, die altijd reizen en nergens een thuis hebben. Zij hebben enkel genoegen in het reizen, maar niet in het rusten. Zulke vragers naar de waarheid wachten evenmin als Pilatus het antwoord af, dat Jezus bereid is hun te geven en zij blijven, die zij zijn: de slaven van hun eigen verstand en van hun eigen wil; want alleen de waarheid maakt ons tot vrije meesters over die beiden, in de diepste afhankelijkheid van God. Nog zijn er andere mensen, die zeggen: de waarheid is reeds zó oud, dat zij ons verveelt; wij begeren iets anders, iets nieuws, iets, dat ons door het vreemde aantrekt en door het ongewone aangenaam bezig houdt. Zulke mensen zijn als de toneelspelers, die hun leven doorbrengen met altijd in andere rollen op te treden; zij leven in de schijn en worden altijd meer vervreemd van de werkelijkheid; zij zijn als die wijzen, waarvan de Schrift (Spreuken 10.2) zegt, dat zij sterven door gebrek aan verstand. Wat ons betreft, wij hebben het aller krachtigst, het allervolkomenst antwoord op de vraag van Pilatus: wat is waarheid? Wij hebben Jezus. Deze is de weg, de waarheid en het leven. Niemand komt tot de Vader dan door Hem. En het is de Heilige Geest, die Hem als zodanig aan ons openbaart door de Heilige Schrift. En als hij dat gezegd had, ging hij wederom uit tot de Joden, en zeide

tot de overpriesters en de scharen: ik vind geen schuld in deze mens. Men zou uit deze woorden kunnen menen, dat Pilatus de waarheid had leren kennen en nu van Jezus onschuld overtuigd was. Doch deze betuiging van Pilatus betekende in zijn mond niets anders en niets meer, dan dat hij niets kon vinden, waardoor Jezus aan de Hem ten laste gelegde misdaden schuldig zou zijn. En dit getuigen ook heden nog velen van Jezus, die overigens als Pilatus van Jezus niet willen horen wat waarheid is. Zij zijn met betrekking tot de waarheid wanhopig geworden; zij hebben er zo veel voor en zo veel tegen horen zeggen, dat zij ten laatste zeggen: wij weten niet wat de waarheid is, en niemand weet het, en niemand kan het weten; God alleen kent haar. Zeer juist, God alleen kent haar; maar als God haar aan u wil openbaren, wat reden hebt gij dan om haar niet aan te nemen? Of wilt gij geen geopenbaarde waarheid hebben; wilt gij, gelijk de heidenen, geen anderen God aanbidden dan die ge zelf gemaakt hebt, en daarom ook geen andere waarheid als zodanig erkennen, dan die gijzelf uitgevonden hebt, en dus de vrucht is van uw eigen verstand? Maar God en de waarheid zijn niet te maken en niet uit te vinden. Zij bestaan buiten u, boven u, rondom u, en gij kunt er niet mee in betrekking komen, tenzij beiden zich aan u openbaren. Dat de mens niet alle waarheid, niet de waarheid in al haar omvang weten kan, zoals God die weet, kan een kind wel begrijpen; maar zulk een kennis is ons ook niet nodig. De vraag is: kennen wij die waarheid, welke ons vrij maakt van zonde en dood, en deel geeft aan de gerechtigheid en het eeuwige leven? Deze waarheid kunnen wij kennen, zij is ons in Jezus gegeven; en wij moeten haar kennen, zullen wij niet in onze zonden sterven en verderven. Ik vind geen schuld in deze mens. Het is alsof wij Pilatus hier met de vinger op Jezus zien wijzen. Het vervolg leert ons, dat Pilatus Jezus nu naar buiten op de rechtsplaats gebracht en voor het volk ter aanschouwing gesteld had. En de overpriesters beschuldigden Jezus van vele zaken, en toen Hij van de overpriesters en ouderlingen beschuldigd werd, antwoordde Hij niets. Gij gevoelt, dat hier geen antwoord van de Heer gevoegd zou hebben. Hij was door de overpriesters voor hun raad ter verantwoording geroepen, en Hij had zich verantwoord; maar zijn verantwoording was niet aangenomen, en zij hadden Hem ter dood veroordeeld, waartoe dan nog verder tot hen gesproken? De Heer stond thans niet meer voor hen, maar voor Pilatus terecht. Toen zeide Pilatus tot Hem: antwoordt Gij niet? Ziet, hoe vele zaken zij tegen U getuigen? Pilatus had gaarne gewenst, dat Jezus zichzelf gerechtvaardigd had van de aanklachten, die zich hier tegen Hem vermenigvuldigden; doch ook hier gold het woord des Heeren, dat Hij tot de overpriesters gezegd had: Indien Ik u zeg de Christus te zijn, gij zult het niet geloven, en indien Ik ook vraag, gij zult Mij niet antwoorden of loslaten. Zou dus de Heer Pilatus in deze ter wille zijn? Nee. Maar Jezus heeft niet meer geantwoord op een enig woord, zodat de stadhouder zich zeer verwonderde. Pilatus verwonderde zich, dat de Heer als de beschuldigde niet gretig de gelegenheid aangreep, Hem door Pilatus gegeven, om de aantijgingen zijner vijanden te niet te maken. Pilatus wilde hierin de beslissende rechter zijn, en het voor en tegen in de zaak beoordelen, om het vonnis uit te spreken, dat naar zijn mening ongetwijfeld ten gunste van Jezus uitvallen moest. Doch het bepaald weigeren van de Heer om op een enige beschuldiging te antwoorden, stelde Pilatus teleur en deed hem geen stap verder komen. En zij hielden te sterker aan, zeggende: Hij beroert het volk, lerende door geheel Judea, begonnen hebbende van Galilea tot hiertoe. Let op de aanmerkelijke wijziging, die hun beschuldiging aanneemt. Pilatus wil Jezus niet veroordelen, omdat Hij geen schuld in Hem vindt. En waarom vindt Hij geen schuld in Jezus? Omdat Jezus een gewoon, eenvoudig man was, zonder dienaren, die voor Hem streden. Alleen een gewapend oproermaker is klaarblijkelijk van oproer te beschuldigen. ‘Goed,’ zeggen de overpriesters, ‘is Hij al geen gewapend tegenstander der koninklijke en keizerlijke macht, Hij maakt daartoe van een ander, niet minder geweldig wapen gebruik: Hij predikt het oproer openlijk door geheel het Joodse land en verenigt overal menigten des volks rondom zich, welke volksverzamelingen zo vele samenscholingen zijn’ Pilatus zag terstond de drogreden in deze redenering. Immers er was bij al die genoemde gelegenheden en gedurende al die tijd nooit door de omgeving van Jezus een

zwaard opgeheven, of een oproerkreet aangeheven, anders zou dit hem, Pilatus onmogelijk verborgen hebben kunnen blijven. Ook was de prediking op de openbare wegen van oudsher een gewoonte onder Israël. De profeten spraken zelden in de tempel, want daarin waren zij niet zo zeker van hun leven als daar buiten; denkt slechts aan Zacheria, die gedood werd tussen de tempel en het altaar, in de voorhof. Ook de rabbijnen spraken gaarne in het openbaar tot het volk, als men maar luisteren wilde. Doch de scherpzinnige Pilatus liet ook deze beschuldiging der overpriesters voor hetgeen zij was, en hield hen vast aan het woord Galiléa, waarmede hij op de naar zijn mening gelukkige inval kwam, om zich van dat netelig rechtsgeding te ontslaan en het aan een andere rechter op te dragen. Toen nu Pilatus van Galiléa hoorde, vroeg hij: of die Mens van Galilea was? en verstaande, dat Hij uit het gebied van Herodes was, zond hij Hem henen tot Herodes, die ook zelf in die dagen binnen Jeruzalem was. Gij ziet, hoe alles moest samenkomen, en vele dingen als zo velerlei wateren moesten samenlopen, om verenigd naar één doel te gaan. Bij gelegenheid van het paasfeest was ook Herodes Antipas, die Johannes de Doper had laten onthoofden, en de tweede zoon was van Herodes de Grote, met zijn hofhouding naar Jeruzalem gekomen, en zo was het mogelijk, om Jezus naar hem, als de bevoegde rechter over zijn onderdanen, te zenden. Wat Pilatus betreft, wij zien bij hem in volle kracht en werking die gevaarlijke richting van het menselijk hart, welke meent, dat er bij onze plannen gelukkige omstandigheden tussen beiden zullen komen, die goed zullen maken wat wij verkeerd doen of gedaan hebben. Niet de omstandigheden moeten ons naar het doel brengen, maar wijzelf moeten naar het doel gaan, en het moet alleen een goed doel zijn. Onze plicht te doen, ziedaar het eenvoudigste en het moeilijkste. Als men wettig in een zaak betrokken is, dan moet men er zich niet van afmaken, en denken: de zaak zal zich zonder mij wel redden; neen! wat in onze hand is, dat moet niet uit onze hand worden gelegd, dat moet afgewerkt worden. Wat wij zedelijk gedwongen zijn te doen, moeten wijzelf doen, niemand anders mag daarvoor in onze plaats treden.

27:15 De Heer en Barabbas.

En als Pilatus de overpriesters en de oversten en het volk bijeengeroepen had, zeide hij tot hen. Hier begaat Pilatus een rechterlijke misslag: hij haalt het volk in deze zaak. Hoe onvoorzichtig! nooit moet een rechter de minste invloed toelaten van iemand, die niet in het rechtsgeding betrokken is, hoe veel te minder enige invloed van de toeschouwers, van het volk, dat bij zodanige gelegenheden een gevulde mijn is, waarin slechts één vonk behoeft te vallen, om de hevigste ontploffing te weeg te brengen. Pilatus dacht: 'het volk is op de hand van Jezus, want zij dragen Hem immers op de handen;' doch hij bedacht niet, dat men nu niet was in Galilea, maar in Jeruzalem, en dat hier de priesterschap het volk in handen had. Gij hebt deze mens tot mij gebracht, als een, die het volk afkerig maakt. Pilatus stelt de misdaad van oproer op de voorgrond, als de enige, waarop hij de doodstraf, welke van hem voor Jezus begeerd werd, kon toepassen. En ziet, ik heb Hem in uw tegenwoordigheid ondervraagd, en heb in deze mens geen schuld gevonden van hetgeen, waar gij Hem mee beschuldigt. Pilatus ontkent alleen, dat Jezus schuldig zou zijn aan de misdaad, waarvan Hij beticht werd; verder kon Pilatus als rechter niet gaan. Hij zag niet in de beschuldigde wat zijn vrouw, zoals wij straks zullen zien, in Hem zag: de rechtvaardige. Ja, ook Herodes niet; want ik heb ulieden tot hem gezonden, en ziet, er is van Hem niets gedaan, dat des doods waardig is. Pilatus zag aan het spotkleed, waarmede Herodes de Heer tot hem teruggezonden had, terstond, dat Herodes Jezus niet beschouwde als een oproermaker, maar als een dwaas, een geestdrijver, een waanzinnige, die geen ander gevolg heeft van zijn pogingen, dan zich belachelijk te maken. Wij moeten deze benamingen u laten horen, opdat gij de diepte, de peilloze afgrondsdiepte ziet, waarin de Heer der heerlijkheid moest afdalen, om ons zondaren te bereiken en te grijpen en met zich op te voeren tot boven de hemelen op de troon zijner heerlijkheid. En nog zijn wij maar op de eerste treden naar deze diepte. Zo zal ik Hem dan kastijden en loslaten. Deze kastijding is de geseling, hier geheel buiten verband met de kruisiging. Pilatus wilde Jezus kastijden, niet om Hem te kruisigen, maar om Hem los te laten. De Romeinse wet gaf de rechter de macht tot zulk een kastijding, als hij meende dat de beschuldigde zich wel niet aan een bepaalde misdaad, maar toch aan andere onbetamelijke zaken had schuldig gemaakt. Dat Pilatus van dat recht in de zaak van Jezus gebruik wil maken, doet hem ons kennen als geen edel Romein, zoals wij er anders zo vele in de Romeinse geschiedenis aantreffen. De rechter begaat een laagheid, wanneer hij de schijn des kwaads straft, zonder overtuigd te zijn, dat het meer dan schijn is. Doch het is een van die pogingen, die zwakke karakters altijd in het werk stellen, om zich bij hun wankelen staande te houden. Het recht heeft als zodanig niets toe te geven. Men spreekt van gestreng recht en van genadig recht, en deze mogen bestaan, want de oorzaak en omstandigheden kunnen dezelfde misdaad bij de een zwaarder en bij de ander lichter maken; maar een zwak of kreupel recht mag, kan er niet bestaan; het houdt hiermee op recht te zijn, en wordt onrecht. En de schare riep uit en begon te begeren, dat hij hun deed, gelijk hij altijd gedaan had; hij moest hun op het feest één loslaten. Hier ziet gij reeds de vrucht van Pilatus onvoorzichtig beroep op het volk; dat volk beroept zich nu op het hun gegeven recht, om er gebruik van te maken tot beslissing dezer rechtszaak. O het volk weet zo goed, welke overheden het heeft, en waar die overheid zichzelf blootstelt voor hun invloed; en in tijden van opwinding en oproer stormen zij terstond op de bres aan, en eisen de overgave van geheel de vesting. Zo er iemand is tegen tirannie en onderdrukking, ik wens met hem gerekend te worden; ik ben voor het verlenen van alle mogelijke vrijheden aan het volk, maar het moeten zedelijke, geen onzedelijke vrijheden zijn. En juist hierin tasten de overheden meestal zo jammerlijk mis, dat men denken moet dat zij met blindheid zijn geslagen. De overheden geven de burgers van onze dagen altijd meer vrijheid om naar hun zinnelijke lusten en begeerten te leven, door hun ook op de dag des Heeren de huizen en paleizen des vermaaks te openen, door hun met de kermissen de gelegenheid aan te bieden tot het uitgieten hun overdadigheid, en door hen te dwingen hun kinderen naar scholen te zenden, waar van de enige onmisbare Jezus, de volheerlijke Christus, de enige Zaligmaker der zielen

geen sprake mag zijn; zij dwingt ze daartoe, zeg ik, want het volk kan niet anders, er zijn geen bijzondere scholen genoeg voor de grote menigte, en zulke scholen kunnen er niet in grote getale komen, omdat deze geen gemeentekassen tot hare beschikking hebben, zodat het volk kiezen moet of hun kinderen zonder alle onderwijs te laten, of ze naar de onchristelijke scholen te zenden. Doch het werk zal ook hier zijn meester lonen. Een godsdienstloze school brengt een godsdienstloos volk voort, en tussen godsdienstloosheid en goddeloosheid is maar één schrede. De blijken er van zijn reeds nu veelvuldig voorhanden. Op het feest was de stadhouder gewoon het volk een gevangene los te laten, wie zij ook begeerden. Dat was een verbasterde wijze om het paasfeest, het feest der bevrijding te vieren, evenals onze kermissen dit zijn van de kerkwijdingen in vroegere eeuwen. Bij het volk wordt het heilige zeer spoedig op onheilige wijze gevierd en in gedachtenis gehouden. Herinner u slechts het karnaval, of de Vastenavond-vermaken, vooral in de Roomse landen, het verzenden van de een naar de ander op de eerste April, en het vroeg opstaan op de dag vóór Pinkster, om niet van andere dingen te gewagen, die nog bij velen in zwang zijn. Zo was het dan ook bij het Joodse volk tot een gewoonte geworden, om het feest der bevrijding van Israël uit de Egyptische gevangenschap te vieren door een misdadiger, die op de dood zat, de volle vrijheid terug te geven. Een recht goddeloze gewoonte, die alleen de heffe van het volk behagen kon. Het is onzeker of die gewoonte onder het Joodse volk reeds bestond vóórdat zij onder het Romeinse stadhouderschap kwam, of dat zij het van de Romeinen verkregen als een tegemoetkoming voor het verlies van het zwaardrecht en al hun andere oppermachtige rechten. In alle geval, het was een schandelijk kiesrecht, waardoor het strafrecht in zijn loop gestuit werd, en de maatschappij aan een afgewend gevaar op nieuw werd prijs gegeven. Immers gij gevoelt dat de misdadiger, die op deze wijze losgelaten werd, altijd een vriend van de volksheffe was, en zulk een volksvriend was in die tijden van spanning en wrijving tussen de Joden en de Romeinen, bij voorkeur zulk een, die de wapenen tegen Rome had opgevat en gegrepen was. Zulk een valse bevrijder werd dan op zijn beurt door het volk bevrijd. En zij hadden toen een welbekende gevangene, genaamd Barabbas, dewelke een moordenaar was, die in zeker oproer, dat in de stad geschied was, een doodslag gedaan had, en met medeoproermakers in de gevangenis geworpen was. Gij ziet, het was een bij het volk algemeen bekende en beruchte voorvechter der Joden tegen de Romeinen, om ware het mogelijk langs dezen weg een algemene opstand voor te bereiden of op te wekken, en het Romeinse juk af te werpen. En Pilatus antwoordde hun: gij hebt de gewoonte, dat ik u op het paasfeest een loslaten; welke wilt gij dat ik u zal loslaten, Barabbas of Jezus, die genaamd wordt de Christus? Wie één trede afgaat van de rechterlijke troon, die moet telkens weer lager dalen. Thans stelt Pilatus een van moord overtuigde, met de wapenen in de hand gegrepen, en daarmede reeds ter kruisdood veroordeelde man naast Jezus, in wie hij betuigde geen schuld te vinden, opdat het volk tussen deze twee zou kiezen. Hij rekende misschien op het ontzettend groot verschil tussen de doodslager en die Jezus, van wie het volk niets anders wist en niets anders kon weten dan wat goed was; doch de hartstocht is het tegenovergestelde van de rede. De hartstocht vraagt naar niets dan bevrediging van zijn eis, en offert daaraan alles op. Wilt gij dat ik u de Koning der Joden loslaten? (want hij wist dat de overpriesters Hem door nijd overgeleverd hadden). Dit was een geheel onmenskundige terging van Pilatus, die enkel olie in dat vuur kon werpen. Pilatus had voornamelijk het oog op de overpriesters, en wilde hun tonen, dat hij hun gehele toeleg doorzag, dat zij Jezus niet uit overtuiging van schuld, maar om hun wrok aan Hem te koelen, hadden overgeleverd. Doch overpriesters als deze laten zich niet ontmaskeren, maar elke poging daartoe strekt te meer om hun wrok te doen ontvlammen, en het uiterste te doen om die te koelen. Pilatus had door deze misgreep de los lating van Jezus van nu af onmogelijk gemaakt. Maar de overpriesters en de ouderlingen hadden de schare aangeraden, dat zij Barabbas begeren en Jezus doden zouden, en zij bewogen de schare, dat hij hun liever Barabbas zou loslaten. En de schare riep uit en begon te begeren, dat hij deed, gelijk hij hun altijd gedaan had. En de ganse menigte riep gelijkelijk: weg met deze en laat ons Barabbas los!

De inblazing der overheden doet het volk handelen. Wij zien het ook hier, het volk heeft geen zelfstandig karakter, het laat zich leiden door dezulken, die het leiden kunnen; zodra het zijn meester vindt onderwerpt het zich. Daarom is dan ook niets wufter dan de volksgeest, en wie er op bouwt is de dwaaste der dwazen. Toch hebben de overpriesters door het volk hun oogmerk bereikt; het volk was in hun hand de machtige hefboom, om de zwaren steen, die op deze rechtszaak lag, af te wentelen. En hoe velen zijn er in de geschiedenis aan te wijzen, die door het volk op het schild verheven en naar de troon gedragen werden! Dit verlokt altijd de eerzuchtigen op nieuw, om zich tot vrienden van het volk te maken; de Christen zoekt echter het volk op een andere wijze aan zich te verbinden, door zoals Christus deed, het wel te doen en te zegenen. Zeker worden de weldaden bij het volk licht vergeten, doch dit moet men zich getroosten. Men zou zeggen: hoe is het mogelijk, dat het volk des Heeren weldaden zo spoedig kon vergeten? Doch men vergete niet, dat er een hemelsbreed onderscheid is tussen ingenomenheid ten opzichte van Jezus, of geloof in Jezus. Er moet bij de eerste maar weinig bijkomen, om de genegenheid in haat te veranderen. Er zijn ook in onze dagen vele ongelovigen, die in hun schriften betuigen ten hoogste ingenomen te zijn met Jezus en Hem prijzen en aanprijzen als de beste onder de besten, maar die Hem te gelijker tijd de ene heerlijkheid na de andere ontnemen, totdat er ten laatste in het geheel geen heerlijkheid in Hem overblijft, en Hij niets meer is dan een mens, zoals zijzelf zijn. Het geloof echter kent Jezus en erkent Hem in al zijn heerlijkheden altijd meer; want die heerlijkheden zijn eeuwig en oneindig. Wie zou ze ooit genoeg kunnen kennen, zich er ooit genoeg in kunnen verlustigen? En Pilatus antwoordende, riep hen wederom toe, willende Jezus loslaten: wat zal ik dan doen met Jezus, die genaamd wordt Christus, die gij een Koning der Joden noemt? Pilatus moest Barabbas nu loslaten; toch wilde hij Jezus ook loslaten, en deed daartoe een poging. Doch vruchteloos. Wie rechter zijnde, begint met toe te geven, moet toegeven tot het einde toe. Te vergeefs poogt Pilatus, na de rechte weg verlaten te hebben, door andere wegen weder op de rechte weg te komen. ‘Nee, (zegt God) eenmaal de rechte weg verlaten hebbende, zult gij uw kromme wegen ten einde toe lopen en al de gevolgen zullen voor uw rekening zijn.’ Zij riepen en zeiden allen tot hem: laat Hem gekruisigd worden! Ziedaar de volle gelijkstelling van Jezus met Barabbas, nee, het in de plaats stellen van Jezus voor Barabbas door het volk. Barabbas was een moordenaar en ter kruisdood gedoemd, Jezus was onschuldig en had vrij moeten uitgaan; doch het volk eiste een ruiling, die het toppunt der ongerechtigheid was bij het volk en het geheim der verlossing. Niet altijd kennen wij de algenoegzame reden van Gods bestuur en toelating; maar van 's Heeren lijden en sterven kennen wij die volkomen. God heeft ze ons geopenbaard in zijn Woord. In Christus moest de onschuldige lijden en sterven, en wel de dood des kruises, des vloeks, des zondaars, om de schuldige van die vloekdood te ontheffen en hem vrij te laten uitgaan. De afspiegeling van deze boven alles heerlijke, maar daarom ook zaligmakende waarheid wordt gezien in het in de plaats stellen van Jezus voor Barabbas, en dus ook wederkerig van Barabbas voor Jezus; want God laat al zijn eeuwige gedachten zich belichamen in de tijd, en bovenal zijn gedachten des vredes in het lijden en sterven zijns Zoons. En juist dit is de heerlijkheid dezer zaak, dat hetgeen de hoogste willekeur en de ergste gruwel is bij de mens, door Gods oneindige raad gesteld werd tot het hoogste blijk zijner liefde, zijner genade jegens zondaren. Er was geen redding voor de mens mogelijk door de mens zelf. Geen zondaar kan zichzelf weder heilig maken; geen gestorvene door zijn zonde kan zichzelf weder uit de dood opwekken om Gode te leven. ZAL de zondaar dus gered worden, dan moet hij door God gered worden. Hoe? Ja, wie zou het hebben kunnen zeggen, als God zelf het ons niet gezegd had. Wie kon weten, wat God doen kon? Daarom is het een goddeloze vermetelheid te beweren, dat wonderen onmogelijk zijn. Maar nu heeft God het ons gezegd. Hij heeft zijn eigen Zoon, het hoogste, dat de Allerhoogste te geven had, niet gespaard, maar Hem, de Geliefde, overgegeven voor ons, schuldigen en veroordeelden, opdat Hij sterven zou met en voor ons en wij leven zouden met en voor Hem. Hij stierf met ons in onze zonden, opdat wij met Hem zouden leven in zijn

gerechtigheid. Hij, de Heilige, werd tot zonde gemaakt, Hij, de Gezegende, werd tot een vloek gesteld. Toen de schuld van ons werd geëist, kwam de straf op Hem. En Hij liet dat alles gewillig en vrijwillig aan zich geschieden in zijn volmaakte gehoorzaamheid aan de Vader, in zijn volmaakte gemeenschap met de Heilige Geest en in zijn volmaakte liefde jegens de gevallen mens, en alzo heeft Hij zichzelf Gode onstraffelijk geofferd door de eeuwige Geest, zodat 'het bloed van Christus ons geweten volkomen reinigt van dode werken, om de levende God te dienen,' Hebreeën 9.14. Heerlijk in de plaats stellen! Zo wij geloven, zo wij het getuigenis Gods, dat Hij van zijn Zoon getuigt aannemen, zo hangt Christus aan het kruis in onze plaats, en wij gaan vrij uit. Heerlijke, goddelijke ruiling! Enig denkbare weg van behoudenis voor verloren zondaren; want als wijzelf onze schuld moeten betalen blijven wij eeuwig schuldenaars, eeuwig de dood onderworpen. Maar als de allerhoogste Rechter zelf onze schuld tot de allerlaatste kwadrantpenning toe betaalt aan zichzelf, in zijn Zoon, door diens menswording, leven, lijden en sterven als mens dan is de mens ontslagen van de vloek der wet, bevrijd van de verdoemende kracht der zonde, verlost van de dodende kracht des doods, en zijn sterven is enkel het sterven der zonde, in welke hij is, en welke in hem is, om in God, uit God en voor God te leven in eeuwigheid. En hij zeide ten derden male: wat heeft Hij dan kwaads gedaan? Ik heb geen schuld des doods in Hem gevonden. Zo zal ik Hem dan kastijden en loslaten. Maar zij hielden aan met groot geroep, zeggende: kruist Hem! Kruist Hem! En hun en der overpriesters geroep werd geweldiger. Wij zeggen ook hier wederom, als ten derden male tot Pilatus: 'Wat hebt gij dan toch in Jezus gevonden, dat wel niet de dood, maar toch der kastijding waardig is?' Dat komt van dat zoeken naar een middenweg, dat zo velen doen, om jammerlijk te verdwalen. Er is wel een middenweg op de paden des rechts, een vermijden van uiterste en eenzijdigheden, maar niet tussen recht en onrecht, tussen waarheid en onwaarheid. Pilatus had eenvoudig recht te doen, en werd Jezus door hem onschuldig bevonden aan de Hem ten laste gelegde misdaad, Hem los te laten, maar Hem niet om een onbekende, vermeende overtreding, waarvan Hij ook niet beschuldigd was of kon worden, de kastijding (de geseling) te laten ondergaan. Doch nu zocht Pilatus langs een bijweg te verkrijgen, wat hij langs de koninklijke weg had moeten bekomen. De koninklijke weg is de eerlijke weg. Ieder mens moet onbevreesd zijn om zijn plicht te doen, maar bovenal moet een rechter onbevreesd zijn niet alleen tegenover zijns gelijke, maar ook tegenover zijn meerderen en hogeren; zo iemand dat niet zijn kan, doet hij beter niet naar het rechtersambt te staan; want de moed wordt niet geboren uit studie en bestaat niet uit een ogenblikkelijke en ras verdwijnende opgewondenheid, maar is óf een bijzondere gave der natuur óf wordt geboren uit een vaste zedelijke overtuiging van Gods wil en onze plicht. En hebben wij moed tot onze plicht, dan zijn wij zeker dat God met ons is, en bezwijken wij, dan zullen wij met eer bezwijken. IK herinner mij een geval uit een der Franse omwentelingen. Alstoen waarschuwde, bij gelegenheid van een oproer te Parijs, zeker jongeman de burgemeester, die van het stadhuis naar huis door het volk heen moest, en raadde hem een andere deur uit te gaan. 'Ik dank u voor uw raad (antwoordde de burgemeester), maar een burgemeester gaat door geen andere deur uit, dan waardoor hij is binnengekomen. Die een ambt heeft, moet de moed hebben het uit te oefenen.' En zo is het. Met zijn plicht te doen houdt men een goed geweten, en met een goed geweten heeft en houdt men moed. Toen Pilatus eenmaal zijn geweten had op de mond geslagen, werd hij door zichzelf vervolgd, en deed hij niets anders meer dan dwaze stappen. Wat zegt hij? Ik zal Hem kastijden en loslaten. Is het niet te veel gezegd, te veel beloofd? Wat weet hij van loslaten? Wie Jezus onschuldig kan laten geselen, die kan Hem ook onschuldig laten kruisigen. En waartoe aan het volk gevraagd wat men zelf in handen heeft? Waarom als een genade te begeren, wat men reeds als recht bezit? Waar men het recht heeft, is de genade niet nodig en ook niet te verkrijgen. Te vergeefs wil Pilatus het volk tot andere gedachten brengen. Het is te laat. Zij willen nu ten volle hun zin hebben, en zo moet Pilatus eerst Barabbas loslaten en ten laatste Jezus ondanks zichzelf overgeven ter kruisiging. En schoon hij zich al de handen wast, zijn geweten is en blijft bevlekt,

zó bevlekt, dat hij ten laatste in zijn ballingschap als Judas de handen slaat aan zichzelf. Want niemand verwachte een zegen buiten de rechte weg, op de kromme wegen van het onrecht en der halve maatregelen. Nee, van God alleen komt de zegen, en God zal al degenen, die zich neigen tot hun kromme wegen, weg doen gaan met de werkers der ongerechtigheid, Psalm 125.5. Daarom als wij de rechte weg verlaten hebben, laat ons dan niet trachten daarop weder terug te geraken langs kromme wegen, maar laat ons dan schuld belijden en vergeving zoeken bij God, en Hij zal onze schuld ons vergeven en ons weder in eens op het rechte pad stellen. Alleen de verzoening met God herstelt ons in onze eer. Bijzonder in het stuk onzer zaligwording hebben wij allen echter iets van de Pilatus-natuur en van het Pilatus-karakter. Wat is de koninklijke weg om zalig te worden? De weg des geloofs. Heerlijker, koninklijker, goddelijker woord kan er niet tot de zondaar gesproken worden, dan: Geloof in de Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden. En wat doen wij? In plaats van die koninklijke weg, die heirbaan van al Gods kinderen te betreden en te bewandelen, kiezen wij allerlei ellendige ongebaande bijwegen en bijpaden. Zonder beeld gesproken: in plaats van Christus aan te nemen als onze volkomen Zaligmaker, zoeken wij onze zaligheid buiten Hem om, in onze eigen denkbeelden en in onze eigen daden. Beware ons God voor die dwaasheid en slinksheid. Wandel voor mijn aangezicht en wees oprecht! zegt God tot Abraham, en niets is heerlijker dan dit te doen. Het rechte pad alleen leidt tot God. Wij gevoelen en ondervinden dat. Zijn wij oprecht, zo druppelt er balsem in ons geweten, en wij zullen vrede hebben. Zijn wij het niet, zo druppelt er venijn in ons hart, en wij gevoelen pijn. Pilatus nu, willende de schare genoegen geven, heeft Barabbas losgelaten, degene, die om oproer en doodslag in de gevangenis geworpen was, welke zij geëist hadden. Zo was dan Jezus ook hier, niet alleen in hogere zin, maar ook in de gewone zin des woords, een Verlosser. En geschiedde dit nu met Barabbas, hoeveel te meer dan met hem of met haar, die zijn eigendom is door het geloof, in wiens plaats Hij waarlijk staat. Nog enige uren en wederom zal Jezus op het kruis de Verlosser zijn van een andere moordenaar, niet voor de tijd, maar voor de eeuwigheid. Heerlijke waarheid: waar Christus lijdt, daar mag geen ander lijden; daar moet ieder vrij uitgaan, die wil. Die wil. De onbekeerde moordenaar wilde niet behouden zijn. Hij wilde zich niet stellen onder de genade van God, door zich te bekeren tot Jezus, en plaatste zich hiermede onder de gerechtigheid van God, die hem verteerde. Toen namen de krijgsknechten des stadhouders Jezus, en als zij Hem ontkleed hadden geselden zij Hem. Wij huiveren bij het denkbeeld van deze wrede strafoefening zelfs op de ergste misdadiger, hoeveel te meer, nu het Jezus geldt. Hier zien wij het lam in het midden der wolven. Zoals wij reeds zeiden: de doodstraf is van God; maar de marteling is van de mens, de wrede mens, die het koel kan aanzien, dat een ander weg krimpt van pijn. Wij kunnen begrijpen, dat wijsgeren, dat kamergeleerden, die hun leven doorbrengen met denken, de mens van nature zo goedig, teerhartig en zachtaardig vinden, dat hij maar aan zichzelf behoeft overgelaten te worden, om tot de beste mens, die er is, te ontwikkelen. Doch wij weten uit de geschiedenis der oude en hedendaagse volken, dat er geen wreder dier is dan de mens in zijn wrok en in zijn wraak en ook in koele bloede, wanneer hij zijn vijand in zijn macht heeft. Vanwaar dit verschijnsel? Hoe is het mogelijk, dat de voor pijn zo gevoelige mens zijn evenmens zo onmeedogend kan folteren? Dit verschijnsel ontstaat niet uit de hardheid, maar uit de verharding der menselijke natuur. De mens kan zijn natuur zodanig verharden, dat hij ten laatste ongevoelig wordt voor pijn. De barbaarse volken waren altijd en zijn nog wrede volken, en onder hen worden ook de wreedste straffen ondergaan, zonder dat de misdadiger zelf er zich buitengewoon gevoelig onder betoont. En weet gij wie de wreedste inquisiteurs waren? Het waren dezulken, die zichzelf alle dagen geselden, om de Roomse heiligheid deelachtig te worden. Daardoor gewenden zijzelf niet alleen aan pijn, maar hadden er ten laatste zelfs een welbehagen in. Zo kan de gewoonte tot een tweede natuur, tot een onnatuurlijke natuur worden. Wij hebben echter zo ver niet te gaan om dit bevestigd te zien. Wij zien het dagelijks voor onze ogen, dat kinderen, die gestreng zijn opgevoed, ook gestrenge opvoeders worden. Nu was het

Romeinse volk een volk van ijzer en al hun maatregelen, bijzonder hun strafrechterlijke, waren hard als het ijzer. Bij hen vinden wij het eerst de geseling en de kruisiging. Hoe meer dan ook de volken in menselijke beschaving toenemen, hoe zachter hun zeden worden en hoe menselijker hun strafverordeningen. Daarom danken wij God, wij zeiden het reeds, dat de folteringen in onze tijden altijd meer ophouden; want, nog eens, de doodstraf en de gematigde lijfstraf zijn van God; maar de pijnbank is uit de Boze. En een kroon van doornen gevlochten hebbende, zetten zij die op zijn hoofd en wierpen Hem een purperen mantel om, en gaven een rietstok in zijn rechterhand. En vallende op hun knieën voor Hem, aanbaden zij Hem, bespotten zij Hem en begonnen Hem te begroeten, zeggende: wees gegroet, Gij Koning der Joden! en gaven Hem kinnebakslagen; en op Hem gespogen hebbende, namen zij de rietstok en sloegen op zijn hoofd. Wij zien hier de Heer voor de tweede maal in handen van de krijgsknechten, nu Romeinse, die al hun boze moedwil aan Hem uitoefenen. Wenden wij onze ogen niet af. Het is wel eens goed te zien, wat de mens van nature is, en waartoe wij allen in staat zouden zijn geweest, als wij tot die knechten hadden behoord. Ook is het goed, dat wij zien, tot welk een diepte van vernedering het met de Heer moest gaan van zijn nederdaling uit de schoot des Vaders af tot die in het hart der aarde. Wij moeten weten tot welk een dure prijs wij zijn gekocht; daarom is het ons beschreven, opdat wij het lezen en er bij stilstaan zouden in onze loop van zonde tot zonde, en die zonde zouden leren haten als de enige oorzaak van al dat lijden des Zoons van God. Uw en mijn zonden hebben Hem in zijn lijden en aan zijn kruis gebracht, en zo wij voortgaan in de zonde te leven, zal zijn lijden en sterven tegen ons getuigen en ons aanklagen bij God; maar zo wij geloven in Christus als de Gekruiste en Gestorvene voor onze zonden, alsdan heeft Hij onze zonden gedragen en bij zijn opstanding in zijn graf achtergelaten voor eeuwig; in Hem zijn wij dan opgestaan voor God zonder zonde, om na een korte tussenpoos Hem na te varen naar de hemel. Het is opgemerkt geworden, dat de dienstknechten van de Hogepriester de Heer bespotten in zijn profetisch en die van de stadhouder in zijn koninklijk ambt, terwijl Hij op het kruis in zijn hogepriesterlijk ambt, als Verlosser, bespot werd door de onbekeerde moordenaar en de oversten des volks. En deze opmerking is juist, evenals die, dat de Heer eerst voor de kerkelijke, vervolgens voor de koninklijke en ten laatste voor de keizerlijke vierschaar, dus voor al de lagere en hogere bestaande rechtbanken gesteld en gevonnist is. Gij ziet in dit alles de bevestiging der waarheid, dat, gelijk de persoon des Heeren de volstrekte volmaaktheid was, zo ook zijn leven, zijn lijden, zijn sterven en ook zijn opstanding en hemelvaart het kenmerk der volstrekt goddelijke volmaaktheid dragen. Het is een volmaakt geheel, waarvan geen enkel deel kan gemist worden, zonder de volmaaktheid te verbreken. En nu voegen wij er nog een andere opmerking bij. Deze: al wat de overheden en haar knechten aan de Heer spottenderwijze gedaan hebben, dat heeft God in de allerhoogste zin des woords tot waarheid gemaakt. Al de zinnebeelden van de uiterste vernedering, verachting en versmading heeft God in de waartekenen der allerhoogste heerlijkheid veranderd. Christus is in zijn profetisch ambt door zijn opstanding, in zijn hogepriesterlijk ambt door zijn hemelvaart, en in zijn koninklijk ambt door zijn zitten ter rechterhand der majesteit door de Vader hersteld op een wijze, zoals God alleen dit kan doen. Daarom is het zo kleinmoedig van ons, zijn discipelen en discipelinnen, dat wij zozeer opzien tegen de smaad voor de zaak des Heeren. Eenmaal keert immers God de weg der goddelozen om, en ontvangen wij eer voor de hoon ons aangedaan, goud voor het slijk, dat men op ons geworpen heeft, en paarlen en diamanten voor de scheldnamen, die men aan onze personen verbonden heeft. Bij het wereldkind gaat het van uiterlijke hoogheid tot innerlijke vernedering, en eindigt alles in de diepten van het graf; maar bij het kind van God gaat het van uiterlijke vernedering tot innerlijke verhoging, en eindigt alles in de hoogte der hemelen. Pilatus dan kwam wederom uit, en zeide tot hen: ziet, ik breng Hem tot ulieden uit, opdat gij weet, dat ik in Hem geen schuld vinde. Het doel der geseling was bij Pilatus, om Jezus door deze mindere straf van een meerdere, van de dood te bevrijden. Hij meende: het volk zou zich wel met een gestrenge geseling tevreden stellen; doch het was niet

mogelijk het volk tot medelijden op te wekken. Een eenmaal opgewekte en razende hartstocht laat zich niet bedwingen dan door een overmachtige weigering of een algehele voldoening. Jezus dan kwam uit, dragende de doornenkroon en het purperkleed. Behoorde dit ook tot de kastijding? Hier wenden wij het hoofd af van Pilatus, om zijn onwaardige handeling voor een Romein, hoe veel meer nog voor een Romeins rechter! Wij kennen edeler mannen uit de Romeinse geschiedenis dan deze keizerlijke landvoogd toonde te zijn. Zij zijn als zodanig zijn rechters. In plaats van zijn gerechtsdienaren te beletten Jezus iets boven en beneden het vonnis der geseling te laten lijden, laat hij niet alleen de kwaadwilligste moedwil dezer bandeloze bende toe, maar heeft hij ook nog de onbeschaamdheid, om Jezus in die spotkleding aan het volk te vertonen. En Pilatus zeide tot hen: ziet, de mens! Ja wel, zie hier de mens in al zijn ellende. Zie de mens, zoals hij voor God staat in zijn zonde. Maar ook, zie de mens, die zich voor de mens heeft borg gesteld en thans voor hem betaalt. Hier verstaan wij het woord van de profeet Jesaja (Jesaja 53:2,3): Hij had geen gedaante noch heerlijkheid; als wij Hem aanzogen, zo was er geen gestalte, dat wij Hem zouden begeerd hebben. Hij was veracht en de onwaardigste onder de mensen, een man van smarten, en een iegelijk was als verbergende het aangezicht voor Hem; Hij was veracht en wij hebben Hem niet geacht. En toch is de maat der vernedering nog niet vol voor de Heer, nog wacht Hem op het kruis de allerdiepste vernedering, en door Gods eeuwige raad de allerhoogste verhoging; want het is juist zijn kruislijden, dat Hem, die als de Zone Gods van eeuwigheid boven alle schepsel te prijzen was, ook als mens tot diezelfde hoogte ophief, zodat Hij ook als mens een naam heeft ontvangen, die boven allen naam is, en zich in de naam van Jezus buigen zullen alle knie dergenen, die in de hemel, op de aarde en onder de aarde zijn, en alle tong zal belijden, dat Jezus Christus de Heer is, tot heerlijkheid Gods des Vaders. Als Hem dan de overpriesters en de dienaars zagen, riepen zij, zeggende: kruist Hem, kruist Hem! Wel verre, dat de aanschouwing van Jezus in de deerniswaardige gestalte van een spotkoning de overpriesters en de dienaars, die zij eerst tot geleide van Jezus medegegeven hadden en die nu bij hen stonden, zachter stemmen zou, ontstak dit hun woede te meer, daar zij er de hoogste belediging in vonden, dat zulk een gegeselde, met doornen gekroonde en met een versleten koningsmantel omhangen man de naam van hun Messias werd gegeven. En laat ons de overpriesters en hun dienaren daarom niet zo hard vallen, alsof deze afkeer van zulk een Messias iets enigs bij hen ware en geen wedergade had. Of heeft de dwaasheid van het kruis opgehouden? Zijn er niet nog heden mensen, die zulk een afkeer hebben van het bloed van Christus, dat zij het met voeten vertreden en de verkondiging van de verzoenende kracht van dat bloed met afgrijzen bloedtheologie noemen, om niet nog lasterlijker uitdrukkingen aan te halen? En toch, dit is de wijsheid Gods, om door hetgeen een dwaasheid is voor de wereld, zalig te maken, die het niet voor een dwaasheid houden, maar de getuigenis Gods aangaande dat bloed geloven. Naar de zonde is moet ook het zoenoffer zijn, naar de misdaad de straf, die de misdaad vereffent. De zonde is een afgrond van lijden en haat; hoe zou zij anders kunnen gedempt worden dan met afdaling in haar met een oneindige volheid van lijden en liefde? De zonde is de dood; hoe zou zij kunnen ophouden de dood te zijn dan door de dood te ondergaan, en tevens uit de dood op te staan tot het eeuwige leven? En wie heeft dat gedaan? Christus alleen. Hij heeft uit de dood het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht. In Hem is er geen dood meer in eeuwigheid, en allen, die in Hem geloven, zullen uit hun dood als Hij leven in eeuwigheid. Pilatus zeide tot hen: neemt gijlieden Hem en kruist Hem, want ik vind in Hem geen schuld. Dit was een uiterste poging van Pilatus, om zich van dit rechtsgeding te ontslaan; maar gelijk alle uiterste pogingen meestal wanhopige pogingen zijn, zo zijn zij ook onberaden pogingen. Hoe dwaas om nu tot de Joodse overheden te zeggen: ‘Zo gij dien man met geweld gekruisigd wilt hebben, kruisigt Hem dan zelf. Ik kan het niet doen, want ik vind Hem de dood niet schuldig.’ Hij wist immers, dat de Joden niemand kruisigen konden, en dat de Joden, al hadden zij het zwaardrecht, niet kruisigden, maar stenigden. De Joden antwoordden hem: wij hebben een wet, en naar onze wet moet Hij sterven. De

overpriesters zagen de aarzeling van Pilatus om Jezus ter dood te veroordelen, uit gebrek aan bewijzen van schuld. Als zij nu daarvan een afdoend bewijs konden leveren, zou de zaak gewonnen zijn, en zij vonden dat afdoend bewijs in hun ongeloof, dat zij uitspraken met de woorden: Want Hij heeft zichzelf Gods Zoon gemaakt. Ziedaar nu eindelijk en ten laatste de ware reden van aanklacht en beschuldiging tegen Jezus; al het overige en voorafgaande waren slechts voorwendsels geweest. Zoals wij zeiden, durfden de overpriesters met deze beschuldiging in het eerst niet voor de dag komen, omdat zij vreesden het antwoord, dat later Gallio aan de Joden gaf, uit de mond van Pilatus te horen, dat hij namelijk over zulke dingen geen rechter was en ook niet wilde zijn. Doch nu Pilatus het uiterste middel bezigt om Jezus los te laten, nu gebruiken zij ook het uiterste middel om Jezus gevonnist te krijgen. 'Volgens onze wet (zeggen zij) moet Jezus de doodstraf ondergaan; want Hij heeft zichzelf Gods Zoon gemaakt, en dus een godslastering begaan, op welke de wet de dood heeft gesteld. Leviticus 24:16 Deuteronomium 18:20, alwaar wij lezen: Wie de naam des Heeren gelasterd zal hebben, zal zekerlijk gedood worden. En: De profeet, die hoogmoediglijk zal handelen, sprekende een woord in mijn naam, hetwelk Ik hem niet geboden heb te spreken, of die spreken zal in de naam van andere goden, dezelfde profeet zal sterven.' Wat volgt hieruit? Dit: Zo de Heere Jezus Christus niet werkelijk is, die Hij gezegd heeft te zijn, de Zone Gods, de enige Zoon Gods, die heerlijkheid had bij de Vader eer de wereld was, dus de eeuwige Zone Gods, dan hebben de Joden gelijk en is Christus rechtvaardig gedood; want zij hadden de goddelijke wet voor zich. En dan volgt er ten tweede uit, dat zij, die Christenen willen heten, en daarbij aan Jezus zijn waarachtige Godheid, zijn eenswezensheid met de Vader ontzeggen, niet alleen onverantwoordelijk handelen door de Joden in hun dwaling te stijven, maar ook zelf het doodvonnis der Joden over Jezus bekrachtigen, en zich daarmee aan hetzelfde oordeel der verwerping door God blootstellen, als die de Joden getroffen heeft en nog treft. Nee, het ongeloof is geen spel; het is geen onverschillige zaak, hoe gij over de waarheid van God denkt, het is integendeel de hoogst ernstige zaak, die over het lot uwer ziel beslist. Gij ongelovige, noemt uwe denkwijze, hetzij deze goed of kwaad is, een in elk geval onschuldige verstandelijke dwaling, die evenmin in uw macht staat, als dat de ene mens rechtop en de andere krom gegroeid is. Het is een vals voorgeven van u, en een vals beeld, dat gij gebruikt; want het verstand is niet iets werktuiglijk, gelijk het lichaam is. Het is een verstandelijke dwaling, maar geen bloot verstandelijke, zoals alleen een onwillekeurige vergissing kan genoemd worden, nee, het is tegelijk een zedelijke dwaling, die uit de verkeerde gesteldheid van uw hart voortkomt, en uzelf in deze verkeerdheid doet voortgaan van dwaling tot dwaling, totdat gij ten laatste in een afgrond van dwaling afstort. Zie het aan de overpriesters van onze tekst. Was de verkeerde opvatting van de woorden des Heeren Jezus bij hen een verstandelijke, een onschuldige, een te verontschuldigen dwaling? Nee, het was een zedelijke dwaling en niet te verontschuldigen, maar ten hoogste strafbaar. Zij konden het beter weten als zij gewild hadden; maar zij wilden het niet beter weten, omdat dit met hun aardse, vleselijke, zondige begeerten niet overeenkwam. Zij maakten een leugen uit de waarheid van Christus. Christus had zichzelf niet tot Gods Zoon gemaakt. Hij is de Zoon van God door zijn eeuwige geboorte uit de Vader. De Vader zelf had Hem tot zijn Zoon verklaard, getuige Johannes de Doper, en bovendien had de almachtige Vader de Zoon de bewijzen van zijn Zoonschap meegegeven in de wereld, door Hem zijn almacht, de almacht zijner wonderen en zijner genade en liefde en wijsheid, mede te delen. En waartoe heeft die zogenaamde verstandsdwaling de overpriesters van onze tekst geleid? Om het minste te zeggen: tot het vermoorden, het op de gruwelijkste wijze vermoorden van de heiligste en liefderijkste mens, die ooit de aarde betreden heeft. O, dat wij er door gewaarschuwd mogen zijn. Uit de dwaling komt juist de misdaad voort. In een tijd als de onze, waarin ieder met de grootste lichtzinnigheid en luchthartigheid denkt wat hij wil over God, zijn Christus, de Heilige Geest, de Schrift en de menselijke bestemming, is het nodig met alle ernst te waarschuwen voor de vreselijke gevolgen van het spelen met de waarheid; men zet er zijn

eigen ziel mee op het spel, en zo men zich niet in tijds terugtrekt, verliest men haar zeker en voor altijd. Toen Pilatus dan dit woord hoorde, werd hij meer bevreesd. Vanwaar die meerdere vrees bij Pilatus? Wat vreesde hij? Het vervolg leert ons, dat Pilatus een vermoeden kreeg van iets hogers, dan hij zich tot hiertoe in deze zaak had voorgesteld. De woorden, die Jezus tot hem gesproken had, 'van zijn koninkrijk, dat niet van deze wereld was,' en van zijn zending, 'om der waarheid getuigenis te geven,' die eerst lichtzinnig in de wind geslagen en daarna geheel bij hem vergeten waren, komen hem thans weer in de gedachten bij het horen, dat Jezus zich de Zone Gods genoemd heeft. Natuurlijk had Pilatus geen denkbeeld van een zoonschap als dat van Jezus, maar hij had zeer goed een denkbeeld van een zoonschap der goden; want dit behoorde zowel tot de godsdienstleer der Romeinen als der Grieken. En ging weer in het rechthuis en zeide tot Jezus: van waar zijt Gij? Ziet gij, Pilatus wil Jezus afkomst weten, iets dat geheel en al buiten zijn rechterschap en ook buiten zijn bevoegdheid om het te beoordelen lag. Pilatus had niets met Jezus afkomst te doen, hij had enkel te vragen naar zijn schuld of onschuld. Doch nu hij zich door de overpriesters had laten lokken op Joods godgeleerd gebied, wilde hij ook een godgeleerde vraag doen. Maar Jezus gaf hem geen antwoord. De Heer beantwoordt geen heidense, filosofische, platonische vragen. Hij heeft het nooit gedaan, en zal het nimmer doen. Dit moge eens voor altijd gezegd zijn tot dezulken, die nooit ophouden vragen te doen aan God, aan Christus, aan de Heilige Geest en zijn Woord, niet om te geloven maar om hun ongeloof te kunnen tonen. God, Gods Zoon, de Heilige Geest, de Schrift staan alleen het geloof te woord; de Herodessen en de Pilatussen mogen elders hun vragen doen. Pilatus dan zeide tot Hem: spreekt Gij tot mij niet. Weet Gij niet dat ik macht heb U te kruisigen, en macht heb U los te laten? Wij vinden ook hier weder het woord bewaarheid: 'Spreek, en ik zal u zeggen wie gij zijt.' Wij zien hier het karakter van Pilatus door hemzelf blootgelegd. Hij spreekt niet van recht, maar van macht, en zodra men van macht spreekt, terwijl er alleen sprake is van recht, staat de willekeur aan de deur, om u die recht vraagt, er uit te werpen. Macht en recht, maar ook recht en macht moeten gepaard, onafscheidelijk gepaard gaan. Zonder macht kan het recht zijn loop niet hebben, en zonder recht is de macht geweld, verdrukking, dwingelandij. Pilatus was dubbelhartig, en een dubbelhartig mens is altijd oneerlijk in doel en middelen. Hij wil tweeërlei doel, gebruikt tweeërlei middelen en valt ter halve wege zonder weer te kunnen opstaan. Wees eerlijk in alles, en gij bewandelt een effen en rechte weg, met een goed geweten en met een goede moed, ook bij tegenspoed; want niet altijd wint de eerlijkheid haar zaak bij de mens, wel bij God. Pilatus had een gebrek, dat doorgaans bij mensen bestaat, die in eer, aanzien of waardigheid zijn of enig ambt bekleden. Zij vereenzelvigen hun personen met hun bediening, en begrijpen niet dat deze slechts het voetstuk is, waarop zij tijdelijk staan en waarvan zij eenmaal zekerlijk moeten aftreden. Vandaar dat een minzaam vorst zulk een liefde, en een trotse rijke zoveel afkeer inboezemt. Hoe edel en onvergetelijk is dan ook het gezegde van een Duits keizer, die in het midden van zijn grootheid en van zijn groten, tot één hunner, bij zekere gelegenheid, in zijn oud Duits zeide: 'Ich bin ein Mann wie ein andrer Mann; nur das mir Gott die ehre kann.' (Ik ben een mens, een man als gij; Gods gunst slechts onderscheidde mij.) En zie nu Pilatus. Eerst is hij geraakt door het woord des Heeren, en nu vindt hij zich beledigd door het stilzwijgen des Heeren. Hij meent een te hoog persoon te zijn, om zonder eerbied behandeld te worden; hij geraakt daarbij in drift en meent sterk te zijn, omdat hij des keizers stadhouder is en krijgsvolk ter zijner beschikking heeft; en hij is ook uitwendig sterk, maar hoe zwak is hij inwendig! Hij stoft op zijn macht, als stond het aan hem, Jezus los te laten of te kruisigen, en toch stond het niet aan hem, hij had deze zijn macht reeds door zijn afwijken van het recht in de handen der door hem gehate overpriesters en van het door hem verachte Joodse volk gegeven. Met de Romeinse keizer en diens legioenen achter zich, moest hij toch doen wat de Joden wilden. Jezus antwoordde: gij zoudt geen macht hebben tegen Mij, indien het u niet van boven gegeven ware. Ziet hier weer een van die woorden des Heeren, die het voorhangsel scheuren vóór het heilige der heiligen, en

ons God doen zien in zijn wezen en in zijn werk. Wij zien hier de voorzienigheid Gods in haar eigen licht gesteld. Alle macht van het schepsel is een van God gegeven macht, niet om het kwade, maar om het goede te doen. Van deze gegevene machten worden sommigen goede machten, en strekken tot zegen van hem, die de macht heeft, en van hen, tot welke die macht zich uitstrekt; maar er zijn ook sommigen, wier macht een kwade macht wordt, die henzelf en anderen tot verderf verstrekt. Wanneer nu God u wil zegenen en weldoen, dan gebiedt Hij deze goede machten en brengt u in betrekking tot een getrouw vriend, een getrouwe gade, een edelen weldoener; maar als u de tegenspoed beter is dan de voorspoed, als Gods ontwerpen met u niet langs de weg van rozen maar van doornen moeten tot stand komen, dan brengt Hij u in betrekking tot die boze machten, en geeft haar macht over u, zover als Hij, de alwijze en algoede, de volmaakte en volheerlijke dit goedvindt. Gij ziet dit volkomen klaar in de geschiedenis van de grootste lijder der oudheid, van Job. God gaf de satan macht over de godvruchtigste man van zijn tijd, ja van alle tijden; want geen ideaal, hoe hoog van de mens gesteld, kan de werkelijkheid die wij in Job zien, overtreffen. Ik zeg van de mens, want Christus was de Godmens, de volstrekt volmaakte mens, die daarmede de grootste der aan God gehoorzamen en tevens de grootste der onschuldig lijdende mensen oneindig moest overtreffen. Doch gij ziet, de lijn, die de goddelijke Voorzienigheid volgt, is dezelfde met betrekking tot de Heer der heerlijkheid als tot Job en tot ons. Wij allen kunnen in het geloof, dat is: door de Heilige Geest en op grond van Gods Woord zeggen in alles wat ons overkomt: ‘Gij zond geen macht over mij hebben, gij tegenspoed, gij verdrukking, gij krankheid, gij dood, die mij of mijn dierbare treft, als zij u niet van boven gegeven ware.’ In dat geloof, in die verzekerdheid der goddelijke Voorzienigheid stonden al de heiligen. Toen David door Simeï gevloekt werd als een man des bloeds jegens het huis Sauls, was dit een gruwelijke leugen, een lastering, want David had het huis van Saul niets dan goed gedaan. Nochtans zeide David tot zijn dienaren, die de lasteraar wilden straffen: Laat hem vloeken, want de Heer toch heeft tot hem gezegd: Vloek David. Dat was genoeg gezegd, om het rechterlijk zwaard van de zoon van Zeruja te doen opsteken; maar in zijn hart voegde David er bij: ‘God heeft tot hem gezegd: vloek David als de man des bloeds, niet tegen het huis van Saul, maar tegen het huis van Uria.’ O, wijzelf zijn meestal de beste uitleggers van Gods oordelen over ons, want wijzelf alleen kennen onze eigen levensgeschiedenis volkomen. Ook de Heere Jezus kende alleen het geheim zijns levens volkomen. Hij wist waartoe Hij moest lijden en sterven en op welk een wijze dit moest geschieden. Hij wist dat Hij moest betalen wat Hij niet schuldig was, maar wat Hij voor ons had aangenomen te voldoen, opdat wij zouden worden vrij van schuld, en heilig, en zalig, en heerlijk als Hij. Tot dat doel had de Vader macht gegeven aan de aardse machten over zijn Zoon, en in diens mensheid onderwierp Jezus er zich aan. Ja, Jezus onderwierp zich aan de machten, ook als zij vijandig waren, omdat de Vader het wilde. En zo moeten ook wij ons aan de vijandige machten onderwerpen, omdat Christus het wil; nochtans niet zonder protest tegen de zonde, die zij doen, en die zij ook tegen ons doen. De stelling daarentegen: de macht is het volk, is een stelling der goddeloosheid en een omkering van de Staat. De macht is niet uit het volk, maar voor het volk. God geeft de macht aan enkelen tot heil van allen, en wordt deze van God gegeven macht aan enkelen niet tot heil van allen aangewend, dan eist God zijn machthebbers tot rekenschap, en zij zullen zich daarover moeten verantwoorden bij Hem. En de geschiedenis is vol van zulke roepingen Gods ter verantwoording der vorsten. Daarom is het toekennen van de soevereiniteit aan het volk het miskennen van de soevereiniteit van God, de aanranding van zijn eer, het kwetsen zijner majesteit, dat, als de hoogste misdaad, ook op de vreselijkste wijze door God wordt gestraft in de verschrikkelijkste, bloedigste en verderfelijkste omwentelingen en oorlogen. Christus, zelf de hoogste macht, onderwierp zich aan de kerkelijke en wereldlijke machten, niet omdat zij machten waren, en ook niet omdat zij rechtvaardige machten waren, maar omdat zij van boven gegeven machten waren, omdat God ze tot machten gesteld had. En dubbel dierbaar moet ons deze onderwerping des Heeren aan de

bestaande machten zijn, omdat zij daardoor gestempeld werd met het kruisteken van Christus en gedoopt in zijn bloed; met één woord, omdat ook door deze gehoorzaamheid van Christus onze zaligheid is uitgewerkt. Ja, juist door de gehoorzaamheid van Christus aan de machten heeft Christus de machten te niet gedaan, want de laatste macht, die overblijven zal, is die van Christus, en zolang de aardse machten nog bestaan is Christus de hoogste macht boven deze machten. Christus moet daarom ook gehoorzaamd worden boven alle menselijke machten; en waar de menselijke wetten in strijd komen met de geboden van Christus, daar moeten de menselijke wetten niet gehoorzaamd worden, maar de straffen worden geleden, die door de wetgevers dezer wetten op het overtreden gesteld zijn. Uit dit beginsel zijn de martelaren, de bloedgetuigen der kerk geboren. Daarom, die Mij aan u heeft overgeleverd heeft groter zonde. Gij ziet wat wij opmerkten: Christus onderwerpt zich aan de machthebbers, maar niet zonder protest tegen het misbruik, dat zij van hun macht maken. Pilatus zondigde door zijn onrechterlijke onstandvastigheid; doch de Joodse raad met Pilatus aan het hoofd, die Jezus in des stadhouders handen had overgeleverd, had nog groter zonde; want Pilatus zondigde uit onmannelijke zwakheid van karakter, maar de Joodse raad zondigde uit diepe bedorvenheid van karakter, daar zij Hem, Jezus, uit nijd aan Pilatus hadden overgeleverd, opdat Jezus als een slachtoffer hunner wraakzucht op de wreedste wijze zou vallen. Nee, wij moeten niet menen, dat de machten blindelings gehoorzaamd moeten worden, en ook niet dat zij gehoorzaamd moeten worden zonder dat zijzelf gehoorzamen. Integendeel, hoe nauwkeuriger zij gehoorzaamd worden, hoe meer zij verantwoordelijk gesteld worden bij God, en wee de machten als God tot haar zeggen moet: 'Ik heb het hart van dit volk gewillig gemaakt voor u; maar wat hebt gij toegebracht tot heil van dit volk?' Wee, nog eens wee, wanneer God in de vergadering der goden staat en het vonnis uitspreekt: Ik heb wel gezegd: Gij zijt goden en gij zijt allen kinderen des Allerhoogsten, nochtans zult gij sterven als een mens en als een der vorsten zult gij vallen, Psalm 82:6,7. Laat ons dan de machten onderdanig zijn in Christus. In Christus zijn wij kinderen Gods, en daarmee vrij van schatting, en boven alle menselijke macht, en buigen wij ons vrijwillig onder dit alles, gevende schatting die de schatting, en eer die de eer toekomt. Van toen af zocht Pilatus Hem los te laten. Pilatus was thans in het geweten gegrepen. Ofschoon de Heer hem niet de meest schuldige genoemd had, toch had Hij hem schuldig genoemd. Pilatus zondigde in het rechtsgeding. Treffend, niet waar, dat een beschuldigde zijn rechter van ontrouw in diens bediening beschuldigt! Doch de wijze hoe men iets doet, maakt de wijze. Wie kon zoiets de Heer nadoen? Nog eenmaal voelt Pilatus zich opgewekt, om een poging tot Jezus los lating te doen, en misschien was het nu de eerste maal, dat het ernstig door hem gemeend werd. Doch verscheurende dieren laten hun prooi niet los, en deze priesters niet hun offer. Zij treffen nu met hun offermes Pilatus op de gevoeligste plaats van geheel zijn lichaam, en hij valt machteloos aan hun voeten. Maar de Joden riepen, zeggende: indien gij deze loslaat, zo zijt gij des keizers vriend niet; een iegelijk, die zichzelf koning maakt weerspreekt de keizer. Wij hebben het begin en de voortgang van de kampstrijd tussen de overpriesters en Pilatus gezien; die strijd werd altijd feller en wanhopiger: thans was het een strijd op leven en dood geworden. Altijd sneller en dichter vielen de slagen; daar valt een slag op het hoofd van Pilatus, en deze is beslissend. Pilatus wilde alles opofferen voor de gunst van de keizer, zijn meester, in wiens hand zijn ambt en leven lagen. Ook was hij tegenover die machtige heer niet vrij in zijn geweten. Hij had zich aan onderscheiden onrechtvaardigheden schuldig gemaakt, en indien nu de Joodse overheden hem bij de keizer konden aanklagen, omdat hij iemand had vrijgesproken, die zich als koning der Joden had opgeworpen, zo wist hij wat hij van de wrede Tiberius te wachten had: het was met zijn stadhouderschap, wellicht met zijn leven gedaan. O die mensenvrees, en vooral die vrees voor de meerdere, die ons lot en leven in zijn hand heeft, en die er schandelijk misbruik van kan maken tot zijn voordeel en tot ons nadeel, wat heeft zij al vrije mensen tot slaven gemaakt! Beijveren wij ons toch om onszelf te vormen en onze kinderen op te voeden tot die vrijheid van zin en geest en gemoed zoals zij in Christus is,

waardoor wij, vrijgekocht door Christus, geen dienstknechten der mensen zijn in de dingen Gods, en wel de mensen dienen in liefde, maar niet in vreze. Dat wij God vrezen, niet knechtelijk, maar kinderlijk; want wie zó Hem vreest, die heeft voor niets anders te vrezen. Als Pilatus dan dit woord hoorde, bracht Hij Jezus uit, en zat neder op de rechterstoel, in de plaats genaamd Lithostrotos, en in het Hebreeuws Gabbatha. Beide namen betekenen het plaveisel, het vooruitstekende gedeelte van het rechthuis, dat wij balkon zouden noemen. Pilatus wilde thans niet langer onderhandelen, hij zag nu de nutteloosheid hiervan volkomen in. Hij moest een beslissende stap doen, en zich nu alleen tot zijn rechtersambt bepalen. Er moest een vonnis worden uitgesproken. Welk vonnis? Hij vreesde dat het een vonnis des doods voor Jezus moest zijn, ofschoon hij nog niet alle hoop verloren had voor het tegendeel. En als hij op de rechterstoel zat, zo heeft zijn huisvrouw tot hem gezonden, zeggende: heb toch niet te doen met deze rechtvaardige; want ik heb heden veel geleden in de droom om zijnentwil. Het is verwonderlijk, maar waar, dat er bij hoogstgewichtige voorvallen meermalen waarschuwingen en wenken gegeven worden aan zulke personen, die daarin de hoofdpersonen zijn. Hoe menig verraad tegen het leven van een vorst, hoe menige samenzwering tegen onschuldigen is voorafgegaan door waarschuwingen, die men niet geloven wilde, en die daarom vruchteloos waren. Zij behoren ongetwijfeld tot de leidingen der goddelijke Voorzienigheid, waardoor de bozen alle verontschuldiging ontnomen, en de goeden alle reden gegeven wordt om te erkennen, dat deze zaak niet buiten de Heer is omgegaan. Het is in soortgelijke gevallen zoals Elihu bij Job (Job 33:14-18) zegt: God spreekt eens of tweemaal, doch men let niet daarop. In de droom, door het gezicht des nachts, als een diepe slaap op de lieden valt, in de sluimering op het leger; dan openbaart Hij het voor het oor der lieden, en Hij verzegelt hun kastijding, opdat Hij de mens afwende van zijn werk, en van de man de hovaardij verberge, dat Hij zijn ziel van het verderf afhoude, en zijn leven, dat het door het zwaard niet doorga. Vergeten wij niet, dat God bij alle gebeurtenissen, die er plaats hebben, tegenwoordig is, en dat Hij doorgaans ook de bewijzen geeft zijner tegenwoordigheid, maar dat deze meestal door ons ongeloof worden voorbijgezien, of althans niet als bewijzen van 's Heeren tegenwoordigheid erkend worden. Het ongeloof lost al het goddelijke op in het natuurlijke, gelijk het water alles in water en het vuur alles in vuur oplost. Het machtigste element overheert altijd het zwakkere en lost het in zich op. In het ongeloof nu is de natuur het machtige element, en daarom lost zij de genade op in de natuur. Het geloof daarentegen neemt de natuur in zich op en verandert haar in genade. Daarom zien de heiligen der Schrift God in al de verschijnselen der natuur. Zij zeggen niet: ‘het onweert,’ maar ‘de God der ere dondert, zijn bliksems verlichten de wereld.’ En zo spreken zij van al het natuurlijke; het natuurlijke is bij hen nooit het bloot natuurlijke, zoals het bij de ongelovigen is, die geen goud erts, maar enkel erts zien, maar het goddelijk natuurlijke. Zij scheiden nooit de Schepper af van het schepsel, zoals het ongeloof altijd doet. Doch wij keren tot de tekst terug. Merkt op! overal en gedurig horen wij in het rechtsgeding des Heeren stemmen, die ten opzichte van Jezus roepen: onschuldig! onschuldig! Voorzeker is het een treffende en aandoenlijke bijzonderheid, dat Pilatus nog even voordat hij het vonnis zal uitspreken, door zijn vrouw wordt gewaarschuwd. Zij liet hem weten, dat zij om der wille van die rechtvaardige veel geleden had in de droom; en nu zij ontwaakt was, verving de ene angst de andere: bij de angst aangaande het lot van Jezus paarde zich de angst over de mogelijke medeplichtigheid van haar man aan Jezus dood. En nu deed zij meer en beter dan haar man: zij was getrouwer in haar plicht dan hij in de zijne. Zij verzuimde niet, om niettegenstaande de tijd, de plaats, de omstandigheden haar ten ene male moesten afschrikken, terstond een bode tot haar man te zenden, die in het midden van de uitoefening van zijn ambt tot hem moest doordringen, en ook werkelijk tot hem doordrong, tot zelfs aan de rechterstoel, waarop Pilatus reeds gezeten was, met de dringende waarschuwing: Heb toch niet te doen met die rechtvaardige. Hoe wist de vrouw van Pilatus, dat Jezus een rechtvaardige was? Wij weten het niet, maar kunnen het zeer wel gissen. De vrouw leeft in haar afzondering van openbare zaken meer in de overdenking van

de aard en strekking dier zaken. De man ziet meer en somtijds alléén op de zaak als uitwendig verschijnsel, en hij behandelt haar als zodanig. De vrouw behandelt de zaak niet, maar overdenkt haar, en ziet haar daardoor in haar innerlijkheid, in haar wezen. Ook heeft de vrouw ten opzichte van openbare zaken, juist omdat zij er buiten staat, minder vooroordelen in de opvatting der dingen, en in het geheel geen belemmerende invloeden. Het gerucht van het optreden eerst van Johannes de Doper, en daarna van dat des Heeren en diens heerlijke wonderen, verspreidde zich altijd meer. Het gehele Joodse land was er van vervuld; zou het huis van Pilatus, dat in het midden van Jeruzalem stond, daarvoor al die tijd volstrekt gesloten zijn gebleven? Het is onwaarschijnlijk. Pilatus hoorde van Johannes en Jezus spreken met het oor van een krijgsman en staatsman, die zelden acht geven op hetgeen niet tot hun vak behoort; daarbij verachtte Pilatus als een ruwe Romein alles wat Joods was. Maar zijn vrouw hoorde deze geruchten met het oor ener vrouw, die gevoelig is voor al wat goedheid, medelijden, barmhartigheid is. En al de wonderen des Heeren waren weldadigheden en hulpbetoningen. Kon het anders, of zij moest met hoge belangstelling altijd meer willen horen van die geruchten, die haar aandoeningen en gedachten aangenaam troffen en bezighielden? Immers zij kon zich geen begrip vormen, dat zulk een goddelijk weldoener ooit in lijden zou komen. En toen nu deze goddelijke weldoener in lijden kwam, toen werden al haar gedachten van Hem vervuld in de droom, en zijn levensgevaar vervulde haar ziel met zoveel angst, dat zij betuigen kon zelf veel geleden te hebben vanwege het lijden, waarin Jezus gebracht was, en waarvan zij de verdere voortgang wilde voorkomen. Op deze wijze kunnen wij de zaak zonder wonder verklaren. En toch kunnen wij ook hier het wonder niet uitsluiten, al ware het alleen om de treffende tegenstelling van Herodias ten opzichte van Johannes de Doper, en Abrokla (zo was de naam van Pilatus huisvrouw) ten opzichte van de Heer. Er zijn wonderen der Schrift en wonderen der Voorzienigheid. De wonderen der Schrift geschieden niet meer, omdat de Schrift is afgesloten, die de onmiddellijke wonderen als zodanig alleen kon aanwijzen. Immers, zonder getuige is er geen rechtszaak. De wonderen der Voorzienigheid geschieden nog dagelijks, en ik kan mij niet voorstellen dat er iemand kan zijn, die nadenken kan, zonder zich bewust te worden van bijzondere leidingen Gods, die uit de aaneenschakeling van oorzaak en gevolg niet zijn te verklaren, maar tussenkomsten aanwijzen, die aan die strakke rechte lijn een wending, kromming, ja gehele omkering gegeven hebben. Het is toch opmerkelijk, dat de vrouw van Pilatus juist diezelfde nacht in de droom vanwege de Heer zóveel geleden had, dat de angst haar uitdreef tot zulk een stoute stap als zij deed. In die nacht stond de Heer voor de Joodse raad; eerst in de morgenstond werd des Heeren zaak bij Pilatus aanhangig gemaakt. En terwijl nu de Heer voor de Joodse raad stond en de vrouw van Pilatus sliep, werd zij door die angstige droom overvallen. Wij kunnen hier niet anders dan herhalen, wat wij straks bij de aanhaling uit het boek Job zeiden. God, die uit de mond der kindertjes zijn lof bereidt, bereidde ook eenmaal uit de mond ener Kananésche vrouw, een heidin, de lof van de Zone David’s, de Koning van Israël, en bereidde ook nu, waar geheel Israël van Jezus zweeg of tegen Hem getuigde, zijn lof en zijn verdediging uit de mond dezer aanzienlijke edele Romeinse vrouw. Wij voegen hier nog bij, dat wij uit de ongewijde geschiedenis weten, dat eerst veertig jaar na die tijd aan de stadhouders verboden werd, hun vrouwen mede te nemen in de vreemde gewesten. Toen Pilatus stadhouder was, werd dit de stadhouders algemeen toegestaan. Wij zien uit dit voorbeeld, dat met talloze voorbeelden kan vermenigvuldigd worden, dat de ongewijde historie altijd gereed is, de heilige historie te bevestigen bij allen, die niet moedwillig ongelovig willen zijn. En het was de voorbereiding van het Pascha, en omtrent de zesde ure. Dat is bij ons negen uur 's morgens. Deze ure was de ure van het morgenoffer bij de Joden, en daar het tegelijk Vrijdag en dus de voorbereidingsdag van de Paassabbath, de feestdag bij uitnemendheid was, moest de rechtszaak van Jezus met de meest mogelijke spoed ten einde worden gebracht, dat dan ook geschiedde; want was het nu omtrent negen ure in de negende ure werd Jezus gekruist. En Pilatus zeide tot de Joden: ziet uw Koning! Pilatus zeide hiermede rechtstreeks tot het volk, dat

hij Jezus op geen andere grond ter dood veroordelen kon, dan met de titel van hun Koning. Dat was hun enige beschuldiging, die het vonnis des doods over Jezus kon rechtvaardigen. Het was om diezelfde reden, dat hij Jezus liet kruisigen met het opschrift: Jezus, de koning der Joden. Het was de enige grond, waarmee hij zijn doodvonnis bij de keizer kon verdedigen, wanneer hij daartoe mocht geroepen worden. Gij gevoelt, dat hierin een dier fijne trekken lag, die men zo dikwijls in een geslepen staatkunde aantreft. Pilatus zelf vond in Jezus koningschap geen gevaar voor zijns meesters keizerschap; maar de Joden zeiden, dat daarin een groot gevaar lag: dat hij, die zichzelf tot koning maakt, de keizer weerspreekt, en dat wie de keizer op deze wijze weerspreken laat, des keizers vriend niet kan zijn. 'Welnu,' zeide Pilatus, 'dan moet ook dat gevaarlijke koningschap de uitdrukking zijn der reden, waarom Jezus ter dood veroordeeld en gekruisigd wordt.' Doch wat zeide Pilatus hiermee tot de Joden? Dit zeide hij: 'Gij houdt Jezus voor een valse Messias; maar als nu uw ware Messias komt, en deze zich ook de koning der Joden noemt, dan moet hij ook gekruisigd worden; want zijn koningschap zou insgelijks mijns meesters keizerschap in gevaar brengen.' Dit gevoelden de Joden maar al te goed, en daarom drongen zij er bij Pilatus zozeer op aan, om het opschrift op het kruis te veranderen. Doch daar wilde Pilatus niets van horen. De beschuldiging was niet van hem, Pilatus, maar van hen, de overpriesters uitgegaan, en dus was er geen herroepen aan. Zij hadden te voren moeten weten wat zij deden en zeiden. Maar zij riepen; neem weg, neem weg kruis Hem! De oproerkreten worden al korter en korter; ten laatste trekken zij zich samen in één woord, dat alles zegt, wat bedoeld wordt. Zo schreeuwde later het Efezische volk uren lang: Groot is de Diana der Efeziërs! Hier is het herhaald geroep: 'aan het kruis met Hem!' Pilatus zeide tot hen: zal ik uw Koning kruisigen? Dit woord was een terging van de Joden, een spotten met hun eigen woorden, waarmee zij Jezus hadden beschuldigd van zich het koningschap te hebben aangematigd. Pilatus was als iemand die, ziende dat hij voor zijn vijand moet onderdoen, zijn degen wegwerpt, maar hem toch nog met zijn handschoen een beledigende slag in het aangezicht geeft. De overpriesters antwoordden: wij hebben geen koning dan de keizer. Wij huiveren bij dit woord. Het is de formele afzwering van de verwachting der vaderen. Het ongeloof van Israël heeft in dit woord zijn hoogste hoogte bereikt en uitgesproken in zijn volle kracht. Israël leverde zich hiermee als een heidens geworden volk over in de macht der Heidenen; het erkende zichzelf als niet meer een zelfstandig volk te zijn met zijn eigen, enig wettig koningschap, maar als aan Rome vrijwillig onderworpen en onderdanig. En dat verklaarden zij, die de gezworene vijanden waren van Rome's heerschappij, en die juist onder voorgeven, dat zij door Jezus toedoen geheel onder Rome's macht zouden geraken, Jezus wilden doden! Doch wat doet de mens niet al om zijn hartstochten te bevredigen, en vooral om zijn wrok te koelen! Toen nu Pilatus zag, dat hij niet vorderde, maar veelmeer dat er oproer werd, nam hij water en wies de handen voor de schare, zeggende: ik ben onschuldig aan het bloed dezes rechtvaardige; gijlieden moogt toezien. Gij herinnert u, dat het algemeen een spreekwoord is: 'Ik was mijn handen in onschuld,' en dat het wassen der handen als een zinnebeeldige handeling van onschuldig te zijn aan de dood eens verslagene, een Israëlitische instelling was, Deuteronomium 21:6-9. Van Israël is deze gewoonte, zoals een menigte andere goddelijke instellingen, tot de Heidenen overgegaan, die ze naar hun smaak hebben gewijzigd. Bij Pilatus echter had deze handeling een verkeerde toepassing, en was het, zoals wij zouden zeggen, een blote uitvlucht. Och, wat kan de mens al niet in de plaats stellen voor het doen van zijn plicht, en waarmee kan hij zichzelf al onschuldig houden! Nee, de verkrachting van het geweten is door geen ceremonie goed te maken, het inwendig bloeden der wond is door geen uitwendig doekje te stelpen. Het geweten wordt niet als de handen gereinigd door water, maar alleen door het bloed van Jezus Christus. Niets uitwendigs kan de mens bevrijden van zijn zonden, alleen het geloof des harten, dat Christus aanneemt als de volstrekt enige en volstrekt algenoegzame gerechtigheid des zondaars, verzoent, bedekt, begraaft de zonden voor eeuwig. Pilatus wilde twee dingen: zijn persoon en zijn geweten vrijhouden; doch dat is soms onmogelijk. Soms moet

men zijn persoonlijkheid prijs geven voor zijn geweten. Zo deden onze martelaren. Zij gaven hun leven prijs, maar niet hun geloofsovertuiging. En zo had Pilatus ook moeten doen, als het nodig geweest ware; maar het was niet nodig. Zijn leven stond bij de uitoefening van het recht in geen gevaar; hij had slechts van de beginne af zich aan het recht moeten houden. Voor ons strekt nu het handenwassen van Pilatus alleen tot een bewijs, dat de Heer, onder gedurig en uitdrukkelijk protest, zelfs van zijn eigen rechter, ter kruisdood is overgeleverd. Het is toch zeer opmerkelijk, dat Jezus voor de boosaardigste hogepriester, voor de goddelooste koning en voor de onwaardigste rechter terechtgesteld, én niet van schuld overtuigd werd, zodat zijn laatste rechter, alvorens Hem ter dood over te geven, deze schuld als een bloedschuld van zich afwierp op het Joodse volk en hun overheden. En is dit nu alles waar, hoe kon dan God toelaten, dat Jezus, de heilige mens, nochtans gekruisigd werd? Zou de Rechter der ganse aarde geen recht doen? Het is onmogelijk; God doet altijd recht, maar zijn recht is, gelijk alles wat het zijn is, oneindig hoog, oneindig diep. Naar het menselijk recht was Jezus onschuldig, en zijn menselijke rechters hebben de vreselijkste gerechtelijke moord aan Hem begaan, die er te begaan is; maar naar het goddelijk recht moest Hij onschuldig sterven, als ware Hij schuldig, want Hij had het borgschap voor ons, zondaren, waartoe God Hem riep, vrijwillig aanvaard. En al het volk antwoordende, zeide: Zijn bloed kom over ons en onze kinderen. Met deze woorden namen zij de misdaad aan Jezus gepleegd, voor hun rekening. Ziet gij, dat wij eens anders zedelijke schuld wel degelijk voor onze rekening kunnen nemen? Aan al de zonden, die wij beamen, waartegen wij niet protesteren, zijn wij medeplichtig, mede schuldig. Op deze onomstotelijke waarheid rust het woord des Heeren tot zijn ongelovige tijdgenoten: Op u zal komen al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is op de aarde, van het bloed des rechtvaardigen Abels af tot op het bloed van Zacheria, de zoon van Barechia, welke gij gedood hebt tussen de tempel en het altaar, Mattheus 23:35. Op dezelfde wijze maken de Joden van onze tijd, zolang zij geen Christenen worden, zich schuldig en medeplichtig aan de dood van Christus, en maken de Roomsen, zolang zij geen Protestanten worden, zich schuldig en medeplichtig aan de gruwelen der inquisitie. Zonder protest tegen het kwade, heeft men er deel aan. Vreselijke waarheid, waaraan door weinig mensen gedacht wordt, welke echter door niets te ontzenuwen is. Mochten wij er door afgeschrikt worden van het ongeloof, als van het monster, dat zijn eigen kinderen allen meedogenloos verslindt. Wie niet gelooft is schuldig, is medeplichtig aan de kruisiging van de Zoon van God, en zal het oordeel er voor dragen. Gij beseft dan ook nu altijd duidelijker, dat door de uitroep des Joodsen volks: zijn bloed kome over ons en onze kinderen! het toppunt hunner zonde bereikt, en daarmee hun ondergang als volk tot aan het einde dezer bedeling onherroepelijk vastgesteld was. Ja, van datzelfde ogenblik af werd dit vonnis, door henzelf over zichzelf uitgesproken, ten uitvoer gebracht. Ach, reeds achttien honderd jaren licht het bloed van Christus als een bloedschuld op Israël, en vinden wij de waarheid der legende van de wandelende Jood in het Joodse volk zelf terug. Trouwens het was reeds aan het ongeloof geprofeteerd door Mozes in de naam van God, Deuteronomium 28:64,65: De Heer zal u verstrooien onder alle volken, van het een einde der aarde tot aan het andere einde. Daartoe zult gij onder dezelfde volken niet stil zijn en uwe voetzool zal geen rust hebben. Doch de Messias heeft voor zijn volk gebeden: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen, en daarom zal datzelfde bloed, dat zij tot een oordeel over zichzelf hebben ingeroepen, ten laatste, uit onuitsprekelijke goddelijke genade en liefde over hen komen tot ontzondiging. Immers, wat zegt Paulus, Romeinen 11:25-29: Ik wil niet, broeders, dat u deze verborgenheid onbekend zij, (opdat gij niet wijs zijt bij uzelf) dat de verharding voor een deel over Israël gekomen is, totdat de volheid der Heidenen zal ingegaan zijn. En alzo zal geheel Israël zalig worden, gelijk geschreven is: de Verlosser zal uit Zion komen, en zal de goddeloosheden afwenden van Jacob. En dit is hun een verbond van Mij als Ik hun zonden zal wegnemen. Alsdan zullen zij in de diepste ootmoedigheid en boetvaardigheid der ziel hun schuld bewenen, en hun Schulduitdelger aanbidden. En Pilatus oordeelde dat hun eis geschieden zou. Zo buigt

dan Pilatus en in hem de wereld beheersende Romeinse keizer voor de eis van een oproerig volk, en aanschouwen wij hier de zegepraal van de soevereiniteit des volks over de soevereiniteit der door God gestelde machten, de soevereiniteit door Gods genade; want God is zowel de oppermachtige en vrijmachtige uitdeler van de keizerskroon als van de koningskroon en van alle vorstelijke kronen, Daniël 4:17. Waarschijnlijk zullen wij wel genoeg hebben aan deze aanschouwing van de triomf der volkssoevereiniteit, om met afgrijzen jegens haar vervuld te worden; doch zo wij er nog niet genoeg aan mochten hebben, kunnen wij bij deze ontzettende proeve uit de heilige geschiedenis nog voegen die der eerste grote Franse revolutie, die de zedelijke en maatschappelijke wereld in Europa een schok heeft gegeven, waarvan zij zich nog altoos vruchteloos poogt te herstellen, en die wellicht niet te herstellen is dan door de onmiddellijke tussenkomst Gods: de komst des Heeren. Wij kennen uit haar geschiedenis de vele ontzettende gerechtelijke moorden, door de volksmenners gepleegd, waarmede ook geoordeeld werd, dat de eis van het volk geschieden moest. Zo sterk wij daarom voor de vrijheid en des volks ijveren, zo sterk protesteren wij tegen de volstrekte oppermacht, de soevereiniteit van het volk. Men beschouwt het volk als een levend menselijk lichaam, dat alles in zich verenigt, wat tot zelfbestuur vereist wordt: verstand, wil, vermogen. En zulk een lichaam is het volk ook, met dien verstande, dat het volk als zodanig niet een afzonderlijk geheel uitmaakt. Een koning behoort ook tot het volk, al de bewindslieden behoren tot het volk; zij die besturen en zij die bestuurd worden, maken het volk uit. Doch nu zegt het anti-christelijk beginsel: De wil des volks is de wet des volks, en de koning en alle andere bewindslieden onder de koning zijn enkel gemachtigden des volks, om de wil des volks ten uitvoer te brengen, en om, bij gebreke van dien, door het volk verjaagd of vermoord te worden. Het Christelijk beginsel daarentegen zegt: De wil van God is de wet, gelijk van ieder enkel mens, zo ook van een volk, van alle volken, en de wil van God is: dat men recht en gerechtigheid doe zowel aan een iegelijk als aan allen tezamen, en zowel aan de vreemdeling als aan de inboorling, Exodus 12:49; want het beginsel is één en eenvoudig, maar de toepassing er van is veelvuldig, ja oneindig. En de koning of keizer en alle andere machthebbenden zijn dienaren Gods, en zij moeten zijn wil volbrengen door 's lands wetten te handhaven; en doen zij dat niet, dan zal God de rechten van het volk handhaven. Gij ziet ook hier, dat alle verschil licht tussen het beginsel des geloofs en des ongeloofs, en het is in dat opzicht met een volk als met de enkele mens. Als ik geloof dat God in bijzondere gevallen mijn rechtszaak zal richten, en dat in openbare gevallen de bestaande rechters mij recht zullen verschaffen, dan denk ik er niet aan, om mijn eigen rechter te zijn. Evenzo, als een volk gelooft dat God als de Koning der koningen en de Heer der Heeren, dus als de enige macht boven alle macht, de koningen en heren der aarde aanstelt en afzet, zegent en tuchtigt, dan zal het niet in zijn gedachten nemen om zijn eigen rechter te zijn. Maar als het volk zich stelt in de plaats van God en zegt: ‘Door mij regeren de koningen,’ dan zegt ook het volk: ‘Door mij worden de koningen ter verantwoording geroepen en gevonnist.’ Zeker, het volk heeft ook een stem in het staatsbestuur, maar het mag geen andere stem zijn dan die van het geweten en van het verstand, niet de stem van willekeur en hartstocht. De eerste stem moet gehoord, de andere gesmoord worden. Wee de vorsten, die de eerste stem niet horen, maar smoren. Wee het volk en de vorsten, waar de tweede stem niet wordt gesmoord, maar gehoord! De vreselijke gevolgen er van worden in onze tekst als in bliksemlicht gezien. En gaf Jezus over tot hun wil om gekruisigd te worden. Zo gaf dan Pilatus Jezus over aan de wil des volks. Ontzettend, niet waar? Maar hoe velen, die zich de Christennaam toe-eigenen, doen nog heden hetzelfde en geven Christus over aan dat volk, dat altijd tegenover het volk des Heeren staat, om Christus van zijn eer en waardigheden te beroven, en Hem met de spotmantel om de schouders en met de spotkroon op het hoofd eerst te geselen en daarna te kruisigen? Men kan het in onze tijd stilzwijgend aanhoren, dat de Heer der heerlijkheid tot zelfs op de hoge plaatsen der steden en dorpen, op de aan Hem gewijde leergestoelte onteerd, gesmaad, gelasterd wordt. Heeft men dan geen vrees meer voor het

woord van Hem, die eenmaal het oordeel houden zal over alle vlees: dewijl gij noch koud noch heet zijt, zal Ik u uit mijn mond spuwen? O, dat wij met Jacob zeggen: Mijn ziel kome niet in hun verborgen raad, en mijn eer worde niet verenigd met hun vergadering! Dat wij én de ongelovige lasteraars zelf, én hen, die ze zo zoetsappig kunnen dulden, wederstaan met al de macht des woords, die ons gegeven is, zonder op te houden en zonder moe te worden. Mij dunkt, wij hebben thans de meest afschrikkende voorbeelden van dat ongeloof voor onze ogen in Judas, die Jezus overgaf aan zijn vijanden, in de overpriesters, die Hem overgaven aan Pilatus, en in Pilatus, die Hem overgaf aan de wil des volks; opdat Jezus gekruist werd. Doch ook nu verheffen wij de blik van dat toneel der menselijke schande tot de aanschouwing van de heerlijkheid Gods, en zeggen: 'Ziet hier de heilige ruiling, waarop onze zaligheid rust, geschied.' Barabbas, die als een oproerling en moordenaar de zondaar in zijn volle gedaante vertegenwoordigt, gaat vrij uit, omdat Jezus in zijn plaats gekruisigd wordt. De toepassing van deze waarheid op onszelf is de bron onzer enige en eeuwige vertroosting. Wie zichzelf beschouwt gelijk hij is, die zal er niet tegen hebben om zichzelf, niet voor mensen, maar voor God, (en met God hebben wij hier alleen te doen) gelijk te stellen met Barabbas. Dat hij een woesteling was en wij beschaafde lieden, dat hij een oproermaker en moordenaar was en wij vredige en zedige burgers zijn, dat maakt een groot uitwendig verschil tussen hem en ons; maar daarom nog geen inwendig verschil. Dragen wij niet dezelfde menselijke natuur in ons, zijn wij niet van hetzelfde leem afgesneden? Was hij niet een even lief kind op de moederlijke schoot, als wij allen waren? Maar hij had geen Loïs tot grootmoeder en geen Eunice tot moeder, zoals Timotheus had en wij hadden, en hij werd niet van kindsbeen af onderwezen in de Heilige Schriften, zoals wij onderwezen werden. Hij had slechte leermeesters en wij goede; zijn omgeving was bedorven en de onze bederfwerend. Hij was zonder tucht en wij waren nooit zonder tucht. Hij had weinig vrienden en vele verleiders, en wij weinige verleiders en vele vrienden; en zo geschiedde het, dat dezelfde menselijke natuur bij hem in al hare kwade en bij ons in al hare goede eigenschappen ontwikkelde. Zeker is het zijn schuld, dat hij een moordenaar is, maar is het onze verdienste, dat wij geen moordenaars zijn? Moogt, kunt gij er op roemen? Kunt gij uw goede werken in rekening brengen bij de mensen? Ja, ofschoon het u bij hen als een praler zou kenmerken. Maar kunt gij ze ook in rekening brengen bij God? Nee, het zou u stempelen tot een eigengerechtige dwaas. Gij zegt veeleer: wat ik ben en niet ben, dat ben ik door Gods genade; God bewaarde mij van het kwade en leidde mij tot het goede, geen andere reden daarvoor is er dan zijn ongehoudene liefde; laat deze mij aan mijzelf over, dan word ik nog wat Barabbas geworden is, want zijn natuur is en blijft mijn natuur. Was David niet een der edelst ontwikkelde mensen? Was hij niet reeds als knaap godvrezend, had hij niet vrome ouders, was hij niet edelmoedig, grootmoedig? En toch bij al die voortreffelijkheden der natuur en der genade viel hij zo diep als Barabbas viel; hij werd een opstandeling tegen zijn Opperheer en een moordenaar van zijn naaste. Het is een treffend woord, dat wij hier wel mogen herhalen: 'Elke deugd heeft haar prijs; hebt gij haar nog, zo is u de rechte prijs er nog niet voor geboden.' Daarom leert de Heiland ons onophoudelijk bidden: Leid ons niet in verzoeking: stel ons niet op de proef, laat de prijs, waarvoor wij onszelf overgeven, ja wegwerpen, ons niet worden geboden. Zo hebben wij er dan niet tegen om in Barabbas de ware, volle vertegenwoordiger der gevallen menselijke natuur voor God te zien? Nee, en te meer niet, omdat wanneer een minder diepgevallen mens tot toonbeeld van de zondaar ware gesteld, dezulke, die zo diep als Barabbas vielen, niet door hem zouden vertegenwoordigd zijn. Zo dan: in Barabbas gaat de mens, gaan gij en ik, vrij uit, waar Jezus in onze plaats gekruisigd wordt. Gij gevoelt dat deze betrekking, de betrekking van Jezus tot de zondaar en van de zondaar tot Jezus zijn moet, zal deze gevolgtrekking waarheid wezen. Alleen Barabbas werd naast Jezus gesteld, en ontving zijn vrijheid door Jezus kruisiging. Er waren nog andere oproermakers en moordenaars in de gevangenis, doch deze werden niet in vrijheid gesteld, maar enkelen er van met Jezus gekruist. Wij moeten dus als zo vele Barabbassen met Jezus in

betrekking komen, om door Hem vrijgemaakt te worden, door zijn treden in onze plaats. En dat geschiedt, gelijk het toen vleselijk op onheilige wijze geschiedde, door de stem des volks, thans geestelijk, op heilige wijze door het geloof. Ben ik waarlijk een Barabbas voor Jezus, dan is Jezus waarlijk een Jezus voor mij, die mij van de vloekdood bevrijdt, door zelf die dood voor mij te ondergaan. En de krijgsknechten leidden Hem binnen in de zaal, welke in het rechthuis is, en riepen de ganse bende samen; en als zij Hem bespot hadden, deden zij Hem de purperen mantel af en deden Hem zijn eigen klederen aan. Het was een vernieuwde moedwil van de losbandige krijgsknechten, die er hun genoegen in vonden, om hun deel in de uitoefening van het vonnis aan het slachtoffer te verkrijgen. Zulk een door allen gehaat en doodschuldig verklaard mens kon, volgens hun mening, niet genoeg gestraft, geteisterd, gepijnigd, bespot, gehoond, te schande gemaakt worden. Men trapt en vertreedt, de veroordeelde op allerlei wijze, en roept er de meest mogelijke getuigen bij, om er een gemeenschappelijk vermaak van te hebben. Wat zullen wij zeggen? Alles heeft zijn reden, zijn grond van bestaan in geestelijke diepten. Waar het sterkste licht is, is ook de sterkste schaduw. Tegenover de Godmens staat de mens der zonde, en moet hij staan; het kan niet anders: er is een volstrekte noodzakelijkheid voor de meeste dingen, die ons toevallig schijnen. Pilatus liet dit alles toe, ofschoon het niet tot de kruisstraf behoorde. Hij had geen eergevoel, en dus ook geen teer gevoel voor deze dingen. Hij had immers Jezus buiten noodzakelijkheid, alleen om een zachter vonnis dan een doodvonnis voor Hem te verkrijgen, laten geselen. En nu was de zaak beslist, en trok hij zich niets meer aan. Toen de krijgsknechten en de bijeengeroepen bende verzadigd waren van hun moedwil, deden zij Jezus de purperen mantel af, en deden Hem zijn eigen klederen aan. Er staat wel niet, dat zij Hem de doornenkroon afnamen, doch deze behoorde bij de purperen mantel. Beiden maakten een geheel uit. Het is buitendien onwaarschijnlijk, dat Jezus de doornenkroon op het hoofd droeg, terwijl Hij gekruisigd werd. De gedurige bloeding door het indrukken der doornen zou zijn gelaat geheel onkenbaar hebben gemaakt. De schoonheid van het denkbeeld heeft de schilders verleid, om Jezus op het kruis af te beelden als met doornen gekroond, in overeenstemming met het opschrift: Deze is de koning der Joden; doch de kunst mag de waarheid niet aan de schoonheid opofferen, tenminste daar niet, waar de waarheid en schoonheid kunnen samengaan, hetgeen niet altijd het geval is. Christus is gekruist geheel naakt, zoals Adam werd geschapen; dit bracht de kruisstraf mede, en ook daarom was zij zulk een schandelijke straf, dat alleen slaven en moordenaars uit de Joden en barbaren mochten gekruisigd worden, en de Romeinse burger er ook bij de grootste misdaad vrij van was. Tot deze volslagen naaktheid behoorde de doornenkroon niet, en deze mocht er daarom ook niet bijgevoegd worden. De naaktheid nu mag door de kunst wel niet afgebeeld worden, maar de kunst mag ook niet overnemen, wat niet tot de zaak behoort. Is het ook niet genoeg, dat Jezus vóór zijn kruisiging met doornen is gekroond? Gij weet de doornen der aarde vertegenwoordigen in de Heilige Schrift de vloek der aarde; want al het zichtbare en stoffelijke is uitdrukking van het onzichtbare en geestelijke. Het aardrijk zij om uwentwil vervloekt, zeide God tot de eerste zondaar, en met smart zult gij daarvan eten al de dagen uws levens. Ook zal het u doornen en distels voortbrengen, en gij zult het kruid des velds eten, Genesis 3:17,18. Christus hief ook dezen vloek op door de doornenkroon op zijn gezegend hoofd te laten plaatsen, en veranderde hiermee ook deze vloek in een zegen. Het lijden en sterven van Christus is dat hout en dat zout, dat alle bittere en brakke wateren in de woestijn en in Kanaän zoet en gezond maakt. Ja, Hij droeg een kroon van doornen, Hij leed alles wat er te lijden is, en welk een klein deel van dat geheel is ons lijden! Och, slechts een enkele doorn in het vlees, in de zijde, in de voet! Het is smartelijk op zichzelf, maar niet smartelijk bij zijn smart. En zouden wij dan, waar in Jezus alle wonden bloeden, onze kleine wond zo groot achten? Of zouden wij, waar onze Heer alles leed, in het geheel niet willen lijden? Zou het ons voegen op rozen te gaan onder een Hoofd, dat met doornen gekroond is? Er moet gemeenschap met Christus zijn in alles, ook in het lijden. Hij leed verzoenend en voldoenend voor de zonde, wij moeten lijden door in

de kracht des Heiligen Geestes de zonde te bestrijden en haar af te sterven; bij dit afsterven treedt de zonde uit onze ziel naar buiten in onze droefheid over haar, en sterft zij in onze lichamelijke dood. Trouwens het is met de zonde in onze ziel als met een verzwering in ons lichaam. Zij moet naar buiten komen en rijp worden met pijn, tot zolang zij zich opent en met het kwaad de pijn geheel weggenomen wordt. Treffend is het echter te zien, hoe de spotmantel en kroon al de eeuwen door van de Heer op de discipel zijn overgegaan. Herinner u slechts de auto-dafés, waarbij de ter verbranding veroordeelde lezer der Heilige Schrift, onder de scheldnaam van ketter, met een met duivels en helle vlammen beschilderde papieren mantel en kroon naar de brandstapel werd geleid. En hoe worden nog heden Gods kinderen in sommige schandbladen met dezelfde papieren spotmantel en kroon, niet naar de brandstapel geleid, want daartoe ontbreekt de boze thans de macht (ze zouden het anders gaarne doen), maar toch aan de kaak, ten toon gesteld voor het publiek, dat gaarne naroept, wat het door zijn lievelingen wordt voorgezegd. En zij namen Jezus en leidden Hem henen om gekruist te worden. Aan het rechtsgeding is een einde gekomen, nu moet aan de persoon, die het gold, een einde gemaakt worden. Men leidt Jezus het rechthuis uit, op de straat, op de openbare weg, waar duizenden van het volk elkaar verdringen om de veroordeelde van nabij te zien; en Jezus laat zich leiden als een lam, dat ter slachting wordt geleid, en dat stemmeloos is voor het aangezicht zijner scheerders; alzo deed Hij zijn mond niet open. En Hij dragende zijn kruis, ging uit. Iedere kruiseling moest zijn eigen kruis dragen. De kruisdracht en de kruisiging behoren dan ook noodzakelijk bij elkaar. De Heer zelf plaatste zijn schouders onder het kruis, dat Hem werd opgelegd, wel door de handen der mensen, maar overeenkomstig de raad van God, en Hij gebiedt ook ons dagelijks ons kruis op te nemen en het Hem na te dragen. Waarom? Omdat zijn verzoenende kruisiging onze heiligmakende kruisdracht vordert. Wij moeten ons Hoofd volgen, en komen niet tot de heerlijkheid dan door het lijden, en niet in het eeuwige leven dan door de dood. Wij hebben het meermalen opgemerkt, dat dit nu eenmaal de weg van de begenadigde zondaar is. De zonde brengt de lijdensweg mee, de genade doet er de zaligheid op volgen. Dat wij ons dan gemeenzaam maken met het denkbeeld, dat wij niet buiten het lijden en de dood om, maar door het lijden en de dood heen, overwinnen zullen. Als wij niet gezondigd hadden, zou de Heer niet hebben behoeven te lijden en te sterven, om ons te behouden, en wijzelf zouden het ook niet nodig gehad hebben; maar wij zouden alsdan wellicht door een wegneming als die van Henoch, of door een opvaart als die van Elia, deze aarde voor hoger gebied hebben verwisseld, of, wat nog meer waarschijnlijk is, de schone, heilige aarde zou ons tot een eeuwige woonplaats hebben verstrekt. Nu echter door de zonde het lijden en de dood in de wereld gekomen zijn, nu moest de Verzoener der zonde door beide heengaan, en nu moet ieder zondaar er door heengaan, terwijl de begenadigde zondaar daar, evenals Christus, weder uittreedt in het eeuwig zalig leven. Daarom is wel ieder mens een kruisdrager, maar niet als een discipel van Jezus. Ieder mens sterft wel in zijn dood op een kruis, maar niet ieder op het kruis van Jezus. Of bestaat er een mens of een Christen zonder te lijden, zonder te sterven? Zeker, bij de een is het kruis van hout en bij de ander van goud; bij de een wordt het innerlijk, bij de ander uiterlijk gedragen; maar toch heeft elk huis zijn kruis, en elk hart zijn smart. Bij de Christen echter treedt het meer op de voorgrond, is het meer zichtbaar. Ja, hoe dikwijls gebeurt het, als het de Heere behaagt jeugdige gelovigen tot zich te nemen, dat zij, na een leven van weinig lijden en veel vreugde in het ouderlijk huis, ten laatste toch aan het kruis worden gehecht en er op sterven door een langdurige en uitputtende, of door een snelle maar vreselijk verwoestende, besmettelijke krankheid, waardoor zij ook in die smaad van Christus delen, dat de liefste vrienden van verre staan en niemand met hen te doen wil hebben in hun dood, dan zij, die hen liefhebben met een liefde, die sterker is dan dood en graf. Zo vreselijk als die toestand is, zo liefelijk is de troost, dat onze doden hiermee nog in hun sterven door de Heer in de innigste gemeenschap met Hem en zijn kruis zijn gebracht geworden. Naar de plaats, genaamd hoofdschedelplaats, welke in het Hebreeuws genaamd wordt Golgotha. Deze gerechtsplaats lag

buiten de stad; het was een onreine plaats, die als zodanig buiten de heilige stad zijn moest. Hij gaf te kennen, dat er geen gemeenschap is tussen de zondedienst en de tempeldienst. Er is dan ook bij ieder beschaafd volk geen gemeenschap tussen de misdadiger en de eerlijke burger. Men zondert ze van elkaar af door onterende straffen of gevangenissen. Ook hier werd de Heer, de Heilige, met de misdadiger gelijk gesteld. Hij, die alleen rein is, en die alleen de onreine reinigt, wordt als onrein, als een zedelijk melaatse man naar een onreine plaats geleid, om er te sterven. Hoe velen zijner liefste discipelen en discipelinnen hebben ook hierin met Hem gemeenschap gehad! Hoe velen zijn in diepe kerkerholen, in afschuwelijke gevangenissen, in de meest onreine plaatsen gestorven, of met gruwelijke folterpijnen vermoord! En als wij dan nu in onze krankheden op zacht gespreide sponden mogen neerliggen, om er wellicht op te sterven, verheerlijken wij er dan God voor, en spreken wij ook hier de dichter na: ‘'t Is ook een vrucht, die 't kruis ons gaf.’

27:32 De Heer en Simon van Cyrene.

En als zij Hem wegleidden, uitgaande, vonden zij zekeren Simon van Cyrene, de vader van Alexander en Rufus, die daar voorbijging, komende van de akker; deze dwongen zij en legden hem het kruis op, dat hij het achter Jezus droeg. Vooreerst moet ik u zeggen, dat de Heere het kruis niet afgenomen werd, omdat Hij er onder bezweek, en ook, dat Simon niet geprest werd het Hem na te dragen uit mededogen voor Jezus. De Protestantse kunst heeft, in navolging van de Roomse, nog altijd de gewoonte de Heer voor te stellen als bezwijkende onder het gewicht van zijn kruis. Niets is echter meer onwaar, dan de Heer in deze onwaardige houding voor te stellen. De Heer bezwijkt niet onder zijn kruis, Hij, die door de enge versterkt werd om niet te bezwijken in zijn bovenmenselijk lijden, hoe veel te minder in zijn menselijk lijden. Ook werd de Heere zijn kruis niet geheel afgenomen, maar alleen het achtereinde, dat over de weg sleepte, werd op Simon gelegd. Het voorste gedeelte van het kruis werd gewoonlijk op de kruiseling gelegd en aan hem vastgebonden, opdat het niet zou afglijden, of met moedwil afgeworpen kon worden. Het zou dus eerst losgemaakt moeten zijn van Jezus, eer het op Simon kon gelegd worden, waarvan wij niets lezen, en dat ook bij de haast, die er met de terechtstelling gemaakt werd, te veel moest ophouden. Daarentegen vinden wij in het oorspronkelijke het woord oplichten, dat enkel van het achterdeel van het kruis kan gezegd worden. Het was dan ook niet uit mededogen voor Jezus, dat men dezen maatregel nam, maar het was enkel de moedwil van de soldaten, die juist om de optocht te bespoedigen, de eenvoudige landman, de boer, die van zijn veldarbeid naar huis keerde en hen tegenkwam, grepen en presten, om in plaats van naar huis te gaan, het kruis van Jezus mede te helpen dragen. Gij gevoelt ook, dat, hoger gezien, de Heer zich het kruis niet laat afnemen, om het door een ander te laten dragen, maar wel wil Hij dat men gemeenschap heeft met zijn kruis. Even als men uit de zichtbare verschijnselen, de onzichtbare, geestelijke bedoeling opmaakt, zo moet men ook somtijds wederkerig, uit het onzichtbare en geestelijke de uitwendige verschijnselen verklaren. En gelijk zich nu alle woord des Heeren belichaamt in een feit, zo ook hier zijn woord: Wie zijn kruis niet dagelijks opneemt en Mij navolgt, kan mijn discipel niet zijn. Simon van Cyrene was de type, het toonbeeld van de gemeenschap van het lijden van de discipel met de Heer. Door deze kruisdracht kwam Simon in onmiddellijke betrekking tot de Heer; het kruis was tussen hem en de Heer de rechte lijn van de gemeenschap. Simon moest nu volgen, waar Jezus voorging. En ook bij ons komt het in ons lijden enkel daarop aan, dat wij in een rechte lijn achter Christus wandelen, opdat zijn kruis het onze zij en ons kruis het zijne. Ja, zullen wij ons kruis goed dragen, zo moeten wij het achter Jezus dragen. Welk een liefelijk symbool of zinnebeeld is dus Simon van Cyrene voor de kerk des Heeren van alle tijden. Ziet men niet uit alles, dat de Heilige Geest in de heilige geschiedenis overal eeuwige gedenktekenen van zijn tegenwoordigheid gesteld heeft? Evenals de aloude Egyptenaren door de hun omringende rotsen tot sfinxen te beitelen en door rotsen op rotsen te stapelen in hun piramiden, altijddurende gedenktekenen van hun tegenwoordigheid en werkzaamheden aan die plaats hebben achtergelaten, en evenals de aloude Israëlieten in de woestijn aan de muren der rotsen in schrift gedenktekenen van hun veertigjarig verblijf aldaar hebben gesteld, zo heeft ook de Heilige Geest op elke bladzijde der Schrift zijn naam geschreven ten bewijze van zijn auteurschap. En nu komen de ongelovigen, als echte Vandalen, met hunne mokers en breekijzers, om te pogen deze prachtige monumenten, deze sfinxen, piramiden en rotsen der Schrift, die de eeuwen weerstonden, te verminken, te verbrijzelen en te vernietigen, om met de stenen er van hunne wachthuizen te bouwen! Doch het zal dezen barbaren niet gelukken de barbaarsheid terug te brengen voor iemand anders dan voor henzelf. Voorzeker, het is een van de diepste en meest onverklaarbare verblindheden van het menselijk verstand, de Heilige Schrift niet voor een werk van God, de Heiligen Geest te houden; het is zoveel als te beweren: deze prachtige roos, deze fijngetinte dahlia is door mensen gemaakt. Nog eens, welk een aandoenlijk schone verbinding tussen de zondaar en de Verlosser van zondaren! en waardoor? Door het kruis. O, gevoelt gij

welk een diepte van heerlijkheid in deze voorstelling ligt? Zonder het kruis is er geen band tussen ons en de Zaligmaker; of hetgeen hetzelfde is, tussen ons en de zaligheid. Als Christus het kruis niet had gedragen, wij zouden geen verlossing hebben uit de eeuwige nood, de eeuwige dood; maar nu Hij het gedragen heeft voor ons en ons voorgaande, nu kunnen wij deel verkrijgen aan zijn kruis door de hand aan het uiterste deel er van te slaan en het een eind weegs de Heer na te dragen. Want niet Simon van Cyrene, maar Jezus moest op dat kruis sterven. Toen zij aan Golgotha gekomen waren, werd Jezus gekruisigd, en was Simon vrij. En was deze zaak nu enkel figuurlijk? Nee, ofschoon Simon op dat ogenblik nog geen discipel van Jezus was, hij is het nochtans geworden. Trouwens, wie de Heere der heerlijkheid een dienst doet, al is het ook tegen zijn wil, en wie slechts een weinig in zijn smaad deelt, wordt meer dan heerlijk beloond, wordt begenadigd voor eeuwig. Simon wordt genoemd de vader van Alexander en Rufus, die niet alleen later uitnemende leden van de gemeente, maar ook zelfs Paulus' bijzondere vrienden waren, Romeinen 16:13. En zo ontving Simon reeds nu in deze kruisdracht de profetische belofte, dat hij met Jezus geleden hebbende, ook met Hem zou heersen. Want inderdaad, Simon leed met Jezus. Hij was als een bejaard, eenvoudig landman, door zijne gebukte houding onder de kruisbalk, een spot van de soldaten en van het volk. Doch wordt niet nog heden meermalen de Christen als onder het kruis gedwongen en in een belachelijke houding gebracht? Getuigen de spotprenten in de tijdschriften voor de lachers, waar de gelovigen als karikaturen dienst moeten doen. En niemand is daarvoor gevrijwaard; men kan zo ligt als onverwacht in zulke en nog moeilelijker omstandigheden gewikkeld worden. Toevallig kwam Simon van zijn akkerwerk, en hij werd gedwongen medegenoot te zijn in de optocht naar Golgotha. Gedurende het Franse schrikbewind was het genoeg medelijden te hebben met iemand, die geguillotineerd werd, om mede geguillotineerd te worden. Simon werd gedwongen, want men mag zich tot het lijden niet aanbieden; maar als het ons opgedrongen wordt, dan moeten wij het vrijwillig en gewillig dragen. Voorzeker, God heeft moedwillige krijgsknechten genoeg ter zijner beschikking, om ons te grijpen en onder het kruis te plaatsen. Doch aan de anderen kant, welk een onschatbaar heil viel hiermede Simon te beurt. Het is een van des Christens grootste voorrechten, Christus het kruis na te dragen. ZAL men het erekruis, dat de koning ons toezendt, weigeren, afwijzen, terugzenden? En zo niet, zal men dan het erekruis, dat de allerhoogste Koning ons toezendt, weigeren, afwijzen, terugzenden? Nee, de vrucht er van is te liefelijk. Wat geeft een aardse koning met zijn erekruis? Een onderscheiding, die alleen dan eervol is, als de mensen oordelen, dat wij het verdiend hebben, en er zijn altijd velen, die zeggen, dat wij het minder verdiend hebben dan anderen, of dan zijzelf. En in elk geval, het is persoonlijk en alleen voor dit leven. Als men gestorven is, dan moet het erekruis teruggezonden worden; de familie mag er niet als een reliek mee pronken. Maar zie nu eens wat de Schrift reeds terstond aan Simon met Christus' erekruis geeft. Zij noemt hem de vader van Alexander en Rufus. Twee zonen derhalve worden na hem erfgenamen van Christus en zijn erekruis, en wie weet tot in hoe vele geslachten dit zo is voortgegaan! Wij zien dus, welk een zegen het kruis van Christus achterlaat. Wie er slechts het uiterste deel van draagt, heeft er terstond een dubbelen zegen door, een voor zichzelf en een voor zijn kinderen, of de zijnen. Waarom zijn wij dan zo tegen het kruis? Omdat wij vlees zijn. Het vlees, onze gevoelige menselijke natuur wil niet lijden, wil enkel vreugde hebben, en daarom zijn er zo vele mensen, die naar het vlees leven en jagen van genot tot genot, vliedende van Christus en het kruis. Doch zou ons de genade niet meer zijn dan de natuur, de geest niet meer dan het vlees, de eeuwige vreugde des hemels niet meer dan het kortstondig genot van de aarde? Mag het ons onverschillig zijn, als God ons tot waardigheden in zijn koningrijk wil verheffen, door ons belangrijke posten toe te vertrouwen in de strijd tegen de machten der duisternis, of wanneer Hij ons de zwaarste beproevingen laat ondergaan, om ons als beproefd te stellen voor zijn aangezicht in eeuwigheid, dat is: als proeven van hetgeen zijne genade vermag in onze zwakheid? Was dat niet zijn welbehagen met Job, met Jacob, met Jozef, met Mozes, met David,

met Jesaja en Jeremia, met Ezechiël en Daniël, met Johannes de Doper en Johannes de Evangelist, met Petrus en Paulus? Ziet, wij houden hen gelukzalig, die verdragen, en het einde des Heeren, de uitkomst, die de Heer hun gaf, hebben wij gezien. En wie staat boven die allen? Hij, die alles geleden heeft als mens, en daarmede het toonbeeld is van de oneindig goddelijke kracht in de arme zwakke menselijke natuur. Hij stond de allerhoogste proef door, niet om groter te worden dan Hij was; want Hij was God van eeuwigheid tot eeuwigheid, maar om ons groter te maken dan wij waren, om ons uit de diepsten val op te voeren tot de hoogste glorie. En nu wil Hij, dat zijn verlosten ook iets hebben van zijn liefde om zielen te behouden, en van zijn lijden, om zich eenmaal te hoger te kunnen verblijden; want zo wij niet met Hem verdragen, hoe zullen wij met Hem heersen? 2 Timotheus 2:12. In de wereld klimt men van waardigheid tot waardigheid langs altijd hoger trappen van eer, van roem, van blijdschap; maar alzo is het niet in het koninkrijk Gods, in de gemeenschap met Christus. Wie daarin tot grootheid wil opklimmen, moet altijd kleiner worden, altijd meer zichzelf vernederen en laten vernederen, altijd meer zich spenen en gespeend worden van de ijdele vreugde van de wereld, totdat hij ten laatste met geheel zijn hart kan zeggen: Wie heb ik nevens U in de hemel. Nevens U lust mij ook niets op aarde. Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de rotssteen mijns harten en mijn deel in eeuwigheid. Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, alzo schreeuwt mijne ziel tot U, o God. Mijn ziel dorst naar God, naar de levenden God! Wanneer zal ik ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen!

27:33 De Heer en de vrouwen van Jeruzalem.

En een grote menigte van volk en van vrouwen volgden Hem, welke ook weenden en Hem beklaagden. Het was een luid, snikkend wenen, met uitroepingen van beklag, zoals dit bijzonder bij de Joden, een der levendigste en bewegelijkste, hartstochtelijkste en geestdriftigste volken, altijd plaats vond en nog plaats vindt. Het was natuurlijk, dat onder de grote menigte des volks, welke bij rechtsoefeningen van alle kanten toestroomt, ook vrouwen waren, die als de vrouw van Pilatus, niet deelden in de haat van de priesters en in de opgewonden vooringenomenheid des volks tegen Jezus. Zij wisten geen kwaad van Hem en daarentegen zo veel goeds! En nu zagen zij Hem, op de gruwelijkste wijze mishandeld, naar Golgotha uitdrijven door meedogenloze krijgsknechten, om Hem aan het kruis te slaan, dat Hij droeg, en Simon achter Hem. Zij konden bij dit gezicht onmogelijk haar aandoeningen bedwingen, maar barstten los in luid geween en uitroepingen van mededogen. En wij moeten zeggen, hiermede waren deze vrouwen de vertegenwoordigsters van het betere deel der natie, dat niet mede instemde in de goddelozen raad van hun overheden en van hun verleide en misleide medeburgers. En Jezus zich tot haar kerende, zeide. Gij ziet, het is dezelfde Heer, hetzij gij Hem aantreft vrij of gebonden. Hij doet altijd de eerste stap. In het midden van dat woelen en drijven des volks, dat schreeuwen en vloeken der soldaten, en dat wenen en jammeren der vrouwen, staat Hij stil, keert zich tot de vrouwen en spreekt tot haar, en er is niemand, die het Hem belet. En wat zegt Hij nu? Gij dochters van Jeruzalem! De Heer spreekt de vrouwen aan met de profetische naam: dochters van Jeruzalem. Gij weet, de dochters van Jeruzalem, of van Zion, waren sedert David's koningschap gedurende al de eeuwen de vertegenwoordigsters van geheel Israël. Zij werden tot vreugde opgeroepen door de profeet Zacheria (Zacheria 9.9): Verheug u zeer, gij dochter Zions! Juich, gij dochter Jeruzalems! Ziet, uw Koning zal u komen, rechtvaardig en Hij is een Heiland, arm en rijdende op een ezel, en op een veulen, een jong der ezelin. En wij hebben deze dochters vrolijk gezien, en verheugd haar horen juichen bij des Heilands intrede te Jeruzalem; doch hoe is nu alles veranderd, nu de Heiland naar Golgotha wordt uitgestoten! Mag bij deze uitgang wel de dochter Zions ontbreken, moet zij niet de dood van haar ware Koning bewenen? Doch nee, zijzelf zou het niet kunnen; wel zou zij over zichzelf kunnen wenen, nu zij om haar zonden haar Koning en Heer naar het kruis ziet gaan, maar Hem bewenen? neen. Zij, de dochter Zions, de profetische, zinnebeeldige vertegenwoordigster van het gelovig Israël, is dan ook hier niet tegenwoordig. De werkelijkheid neemt hier de plaats in der heilige beeldspraak. Het zijn de burgeressen, de werkelijke dochters van Jeruzalem, die door de Heer worden aangesproken; doch niet zonder verband met de ware geestelijke dochters van Jeruzalem en van Zion. De Heer geeft deze vrouwen deze profetische naam, opdat zij zouden worden wat zij nog niet waren geestelijke dochters van Jeruzalem. Weent niet over Mij, maar weent over uzelf en over uwe kinderen. Is de Heer ongevoelig voor de gevoeligheid dezer vrouwen? Nee, het was Hem veeleer een verkwikking te midden van zoveel ongevoeligheid, hardheid, wreedheid, als waaraan Hij al de tijd had blootgestaan en nog bloot stond, te horen wenen en klagen over het onrecht, dat geschiedde. Hij, die de persoonlijke liefde was, kon geen bewijs van liefde onopgemerkt en onvergolden laten; daarom gaat Hij niet stilzwijgend zijn weg, maar staat stil, en doet zó de gehele optocht stilstaan, en zich tot de vrouwen kerende, spreekt Hij ze vriendelijk aan met de naam, die bij Israël uit de profeten en het Hooglied liefelijk was als de uitstorting der liefelijkst geurige olie, met de naam van dochters van Jeruzalem. Doch wijst Jezus haar niet af, Hij wijst haar terecht. De Heer wil wel beweend zijn, maar niet met tranen van bloot medegevoel. Er is een medelijden met anderen in het uitwendige, dat zichzelf in het innerlijke vergeet. Jezus wil, dat men eerst zijne zonde bewene en dan Hem. Vleselijke gevoeligheden zijn goed, maar als het daarbij blijft, zijn zij onnut. Alle gevoel over Jezus' lijden, zonder gevoel van onze zonde als de oorzaak van dat lijden, is onvruchtbaar, en Christus, wij hebben het u meermalen gezegd, bemint niets, dat onvruchtbaar is, ja Hij haat het, Hij kan het niet dulden; daarom vervloekte Hij tot een toonbeeld voor altijd, de onvruchtbare

vijgenboom. Deze was niet dood, maar droeg enkel bladeren, terwijl hij vrucht dragen moest. Hij was innerlijk dood, de Heer liet die dood ook naar buiten uittreden, en de onvruchtbare vijgenboom verdorde terstond. In geheel de Schrift is alles aangelegd en berekend op vrucht geven; al wat Gode welbehaaglijk is moet goed zijn en iets goeds voortbrengen. Daarom moesten Jeruzalems dochters wenen over haarzelf en over haar kinderen; zij moesten wenen over Jeruzalem, over haar land en volk, gelijk Jezus er zelf over geweend had. Hij ziet zichzelf in dit opzicht voorbij, en Hij wil dat men Hem ook in dit opzicht voorbij zie. Hij wil geen medelijden in de zin van erbarming, want Hij kon het lijden vermeden hebben, maar Hij nam het vrijwillig op zich. Het is het koninklijk privilegie, het kroonrecht van Christus, medelijden te hebben. Christus heeft medelijden met ons, en dat voegt Hem, maar het voegt ons niet medelijden te hebben met Hem. Hij is de medelijdende Hogepriester, en gelijk Hij medelijden heeft met ons, zo wil Hij dat wij medelijden hebben met onszelf. Geen medelijden dus met de Heer; Hij wijst het af; wilt gij medelijden hebben, heb dat met zijn armen. Daarom, geen bloot zinnelijke gevoeligheid bij de beschouwing van het lijden van Christus! Alvorens zijn kruislijden begon, heeft Hij zelf tegen zulk medelijden gewaarschuwd, Hij heeft het tegengesproken, ja het bij de wortel afgesneden. Nog eens, wilt gij medelijden met Hem hebben, Hij wijst u af, maar wilt gij met Hem lijden, Hij neemt u aan; want dat is geheel iets anders. Deelneming alleen met ons gevoel, en deelneming ook met de daad zijn tweeërlei. Van de laatste was Simon het voor en toonbeeld. De Heer wilde wel dat Simon het kruis meedroeg achter Hem, maar niet dat de vrouwen Hem beweenden in de zin van beklagen. Want ziet, er komen dagen, in welke men zeggen zal: zalig zijn de onvruchtbaren en de buiken, die niet gebaard, en de borsten, die niet gezoogd hebben. De Heer geeft de reden aan, waarom Hij de vrouwen gebiedt te wenen, niet over Hem maar over haarzelf, en niet over haarzelf alleen, maar ook over haar kinderen; want het eindoordeel over Jeruzalem was aanstaande, en zou uitgevoerd worden op zulk een alle gedachten te boven gaande wijze, in zulk een diepte van nood en ellende, dat de onvruchtbaarheid, die anders voor de Israëlitische vrouw als een onheil werd beschouwd, als een groot geluk zou geprezen worden, omdat de moeders altijd veel meer lijden in het leed van haar kinderen, dan in haar eigen leed. Alsdan zullen zij beginnen te zeggen tot de bergen: valt op ons, en tot de heuvelen: bedekt ons! De Heer gaat voort in dezelfde hoog profetische toon, waarin Hij begonnen is, en de majesteit van zijn woorden wordt nog verhoogd door de diepte van vernedering, waarin Hij ze uitspreekt. O, een koning op zijn troon kan licht verheven spreken; maar hier spreekt een Koning onder het kruis woorden, die in hoogheid geen wedergade kennen. De nood zou zo groot zijn, dat men een groot kwaad zou wensen, om een nog groter te ontgaan. Zou men niet zeggen: wat is vreselijker dan dat de bergen op ons vallen en de heuvelen ons bedekken? En toch zou zulk een dood boven het leven verkozen worden. De ellende, zoals die gedurende de laatste belegering van Jeruzalem plaats vond, overtrof dan ook niet alleen de ellende van de vorige belegeringen, maar is, zoals wij reeds vroeger zeiden, voorbeeldeloos in de wereldgeschiedenis. Geen volk heeft ooit zo gestreden en geleden als het Joodse volk van die dagen; het was alsof het voor het laatst al zijn krachten had verenigd, om eens voor altijd te overwinnen of overwonnen te worden, en het werd overwonnen. En vergeten wij nu niet daarbij, dat toen de Heer Jezus deze woorden uitsprak, Jeruzalem, ofschoon onder voogdijschap van Rome, nochtans in het toppunt was van bloei, van uitwendige welvaart en ook van uitwendige zedelijkheid; want er was in geheel Israël geen afgoderij. En toch veertig jaar later waren stad en tempel niet meer. Voorzeker een opmerkelijk verschijnsel, waarvan wij niet zelden gebruik maken tegen de Joden, die Joden blijven. Wij vragen hun, waarom juist zo kort na de dood van Jezus stad en tempel werden verwoest en het Joodse volk in een nu achttienhonderdjarige ballingschap gevoerd werd? En zij antwoorden: ‘Het was om onze zonden.’ Goed! zeggen wij, maar heeft uw volk dan vroeger ook niet gezondigd, en leefde het niet juist ten tijde van de laatste verwoesting van Jeruzalem zo nauwkeurig naar de wet als het vroeger zelden gedaan had, alle afgoderij verworpen hebbende en hatende? Hoe komt het dan

nu, dat uw volk juist in zijn schoonste gedaante de zwaarste, de uiterste vloek op zich zag neervallen?' Deuteronomium 28:64. Op deze vraag hebben zij geen antwoord; maar hebben wij, die geloven, hetzij wij uit de Joden of uit de Heidenen zijn, het antwoord. Dit: Israël heeft zijn Messias verworpen, en dat is Israël's uiterste misdaad, waarop niet anders vallen kan dan Gods uiterst oordeel. En op deze verklaring van deze anders onverklaarbare zaak zal eenmaal geheel Israël, als het tot het geloof zal gebracht zijn, zeggen: 'Amen, zo is het!' Want indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden? Hier wijst de Heer zelf de reden aan, waarom het dorre hout zou verbrand worden het was omdat men zo met het groene hout handelde. De Heer verbergt ook weder hier zijn persoon achter de zaak. Hij zelf is het groene, sappige, vruchtdragende hout, de boom des levens, des eeuwigen levens; het dorre hout is het ongelovige Israël, dat Hem verwerpt. Ontzettend woord! Israël, eens die volsappige boom, die zo vele liefelijke vruchten voortbracht, was nu zó dor geworden, dat het leven nog slechts in enkele twijgen was overgebleven, zodat ook reeds door Johannes de Doper de bijl aan de wortel van de boom gelegd werd, ten teken dat, indien de boom nadat het allerlaatste aan hem gedaan zou zijn, geen vruchten droeg, hij zonder verdere verschoning zou omgehouwen worden. Rekenen wij slechts het getal van dezulken, die uit Israël gelovig werden, tegen het gehele getal van het Joodse volk, dat ongelovig bleef, en wij hebben de maatstaf voor de hoegrootheid van de dorheid van die boom. Indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden? Wie bedoelt de Heer met dezulken, die dat aan het groene hout doen? Zeker Israël, maar tegelijk ook de Romeinen, als de volvoerders van het vonnis van de Joodse raad. Indien de Romeinen zulk een vreselijk oordeel voltrokken aan het hout, dat zijzelf als groen hout erkenden, wat zullen zij dan aan het dorre doen? Gij weet, dat bij een belegering de vijand de bomen, die de toegang tot de stad beletten of belemmeren, wegkapt, al zijn zij vruchtbomen; doch hoe veel minder zal hij de dorre bomen verschonen. Ook werpt hij niet het groene sappige hout op het vuur, maar het dorre, als daartoe het meest geschikt. Met deze woorden des Heeren wordt dus zoveel gezegd als: 'Wanneer het zo ver gekomen is bij een volk, dat men het groene hout, de vruchtbare bomen omhouwt, wat zal het dan zijn als het dorre, het onvruchtbare aan de beurt komt? Er zal geen verschoning wezen, maar men zal het reddeloos in het vuur werpen, als ter verbranding geschikt en gesteld.' En dit zij ook een les voor ons. Zien wij toe, dat wij niet behoren tot het dorre hout, tot de ongelovigen, die vervreemd zijn van het leven Gods en geen vruchten voortbrengen voor de eeuwigheid; maar bidden wij aanhoudend om altijd hogere gaven en levenskrachten van de Heilige Geest, opdat wij vrucht, veel vrucht dragen als levende ranken aan de levende wijnstok Jezus Christus, die geprezen zij in eeuwigheid! En daar werden ook twee anderen, zijnde kwaaddoeners, uitgeleid om met Hem gedood te worden. Deze bijzonderheid verrast ons. Wij hadden tot nu toe gemeend, dat Jezus alleen naar Golgotha werd uitgeleid; doch neen; twee andere mensen, die als moordenaars mede ter kruisiging veroordeeld waren, worden tegelijk met Hem naar de gerechtsplaats gevoerd. Niet alleen wordt hiermede de profetie van de uiterste vernedering vervuld, als wordende Hij, die de persoonlijke heiligheid was, met de misdadigers, met de ergste misdadigers, met de moordenaars gelijk gesteld en gelijk behandeld, maar lijdt de Heer ook feitelijk in gemeenschap met zondaren. Hij lijdt wat zij lijden, Hij onschuldig, zij schuldig; toch was het een zelfde lijden, en wij zullen straks zien, welk een hoge betekenis deze bijzonderheid onder Gods bestuur verkregen heeft. En toen zij kwamen op de plaats genaamd Golgotha, gaven zij Hem gemirden wijn te drinken, en als Hij die gesmaakt had, wilde Hij niet drinken. Het komt de koningen niet toe, o Lemuel, het komt de koningen niet toe wijn te drinken, en de prinsen sterke drank te begeren, opdat hij niet drinke, en het gezette vergete, en de rechtszaak van alle verdrukten verandere. Geeft sterke drank aan degene, die verloren gaat, en wijn aan degene, die bitterlijk bedroefd van ziel zijn, dat hij drinke en zijn armoede vergete, en zijn moeite niet meer gedenke, Spreuken 31:4-6. Deze schone woorden, die in plaats van tot verontschuldiging te strekken van de bedwelming door wijn en sterke drank, haar op het

krachtigst bestrijden, omdat zij niet geoorloofd worden geacht dan bij dezulken, die verloren gaan, en die geen anderen troost kennen voor hun grote droefheid, deze woorden vinden hier in onze tekst hunne toepassing. Te midden van de wreedheid van de kruisstraf schijnt het een barmhartigheid te zijn, om de kruiselingen door sterk bedwelmenden wijn ongevoelig te maken voor de pijnen; doch de barmhartigheden van de goddelozen zijn wreed. Hoe! moet het lichaamslijden voor de zonde niet een opening van de ogen worden voor de ziel, om haar schuld te zien, en uit haar straf door mensen te roepen om genade bij God, nu het nog de tijd van de genade is? Moet de ziel daartoe buiten staat worden gesteld, door haar bewustheid te benevelen en haar gevoelsbetrekking tot het lichaam te verdoven? Moet de ziel in een roes de ontzaggelijke eeuwigheid intreden? Christus weigert de drank, zodra Hij hem geproefd heeft. Hoe zou een dronk koud water Hem verkwikt hebben in zijn grote dorst! Doch Hij mocht er thans nog niet om vragen.

27:35 De Heer en zijn kruisigers.

En Jezus zeide. De Heer spreekt aan het kruis. Welk een heerlijke verrassing! Nee, het kruislijden zal niet geheel zwijgend, en daarmede niet geheel lijdelijk geleden worden. Dat het Woord Gods niet gebonden is, zien wij hier op de treffendste wijze in de Heer zelf. Ook op het kruis is Hij het levend persoonlijk Woord van God. Toch was het een ontzettend zwijgen gedurende zes uren, alleen afgebroken door enkele woorden, die gesproken moesten worden, omdat zij de hoogste belangen van zijn koningrijk en van onze zielen betroffen. De Heer heeft slechts zeven kruiswoorden op het kruis gesproken. Hij zweeg veel en lang en zijn spreken was weinig en kort. Het zwijgen des Heeren verkreeg zijn hoge betekenis door zijn spreken, en wederkerig zijn spreken door zijn zwijgen. De zeven kruiswoorden zijn als zo vele klokslagen, die de stilte van een ontzettenden lijdensnacht afbreken, en die ons zeggen hoe ver de nacht voorbij en de morgenstond nabij is. Ieder woord op het kruis gesproken is dan ook een uitlegging van het lijden, dat op het kruis geleden wordt, of een aanwijzing van de vrucht van dat lijden. De Heer sprak deze woorden gedeeltelijk om zijn innerlijke toestand te kennen te geven, en gedeeltelijk naar aanleiding van buiten af. Geheel des Heeren komst op aarde en optreden onder zijn volk was een openbaring van zichzelf aan de zijnen, aan zijn gemeente, aan zijn kerk door woorden en daden. De zondaren moesten Hem leren kennen als hun Zaligmaker, en daarmede zalig zijn, hier innerlijk in geloof, hoop en liefde, en eenmaal in de volle aanschouwing, het volle licht en het volle gevoel. De grote levensvraag is dus: Zondaar, zondares! hebt gij uw Zaligmaker leren kennen? Zo ja, heil u! want gij hebt het doel van uw leven gevonden en de weg ook om er heen te gaan. Zo nee, dwaal dan niet verder rond in de woestijn van het leven, zonder waterbron en schaduw der palmen. Een zondaar zonder Jezus is een verlorene, een zondaar met Jezus is een nieuwgeborene, een uitverkorene. Kunt gij in nieuwigheid des levens wandelen, zonder dat uw zonden u vergeven zijn? Het is onmogelijk. Hebt gij Jezus, zo hebt gij de vergeving der zonde; want Hij is de persoonlijke vergeving der zonde. Met Hem te hebben kunt gij geen zonde meer hebben, die u verdoemt, en met Hem hebt gij ook de Heilige Geest, want Jezus is de uitdeler van de Heilige Geest. Hij doopt met de Heilige Geest, en de Heilige Geest is het nieuwe levensbeginsel, dat in u geplant wordt en dat zich altijd meer ontwikkelt tot een leven uit God, in God en tot God. Ja, Jezus en de zondaar behoren te zamen, gelijk de zondaar en Jezus. Daarom is Hij tot ons op de aarde gekomen, om zich persoonlijk aan ons bekend te maken in al zijn gehoorzaamheid jegens de Vader en in al zijn liefde jegens ons. Want zonder Jezus kunnen wij niet leven en kunnen wij niet sterven zonder te verderven. Daarom is de kreet van de ziel: Geef mij Jezus of ik sterf! En hebben wij Jezus, zo hebben wij de Geliefde des Vaders, en daarmede de liefde des Vaders door de Heilige Geest, die de liefde des Zoons uitstort in onze harten en ons tot God leert zeggen: Abba Vader! Wij zeggen dan met Augustinus: ‘Heb Jezus lief en doe wat gij wilt;’ want het kwade zult gij niet meer kunnen doen, en zo gij het nog mocht doen, het zal niet met moedwil zijn, en diep berouw zal het volgen. Zo dan, met Jezus wandelen wij met God, zoals Henoch, Noach en al de zondaren, die geloofd hebben; maar zonder Jezus wandelen wij met de boze mensen en met de boze geesten. O, mochten alle zondaars het verstaan, dat alleen met Jezus niet alleen het hemelse eeuwige leven verkrijgbaar, maar ook het aardse leven alleen recht te genieten is. Wat baat het toch de gevangen misdadiger, dat hij langs lachende velden en door bloeiende beemden, prachtige lusthoven en langs paleizen wordt geleid van de gevangenis naar de gerichtsplaats? Moet hij niet een vrij man zijn, om die wandeling te doen met opgetogen zin, met het volle gevoel van al de bekoorlijkheden, die zich van alle zijden hem aanbieden? Dan ach, wij weten het, de verblindheid der zonde bij de onbekeerde mens is juist de waan, dat hij geen gevangen misdadiger, maar een vrij man is. Hij is aan zichzelf onbekend, en daarom kent hij ook Jezus niet. Jezus daarentegen wil als de Zaligmaker gekend zijn door ieder zondaar, en daartoe openbaarde Hij zich onophoudelijk, gedurende geheel zijn aardse leven, en zou Hij dat dan niet ook in zijn laatste ogenblikken doen? Hij heeft het gedaan. Hij heeft ook aan het kruis

gesproken, en wat Hij aan het kruis gesproken heeft, dat zijn gelijk al zijn woorden en daden, de schatten van de kerk, waarbij die van de wereld zijn als zand en slijk. En is nu de Heer spaarzaam in zijn laatste woorden, bedenk dat het vele hier onnatuurlijk zou zijn. De toestand, waarin de Heer verkeerde, liet het niet toe. Wij klagen dikwijls dat onze doden op hun sterfbed niet meer tot ons gesproken hebben, maar meestal worden zij verontschuldigd door de gespannenheid van hun toestand, vooral in hevige snel verwoestende krankheden. Zij kunnen alsdan slechts enkele woorden zeggen, maar waarin niet zelden zoveel ligt, dat wij ze later niet genoeg kunnen herdenken en indenken. Alleen wat wij niet konden weten, zonder dat de Heer het ons mededeelde, zegt Hij ons. Vóór zijn lijden had de Heer zeer breedvoerig met zijn discipelen gesproken; thans kon Hij niet anders dan kort zijn. Nochtans liggen in des Heeren kruiswoorden zijn innigste gedachten, Hij stort er geheel zijn ziel in uit, en doet er ons al de kracht des lijdens en geheel het doel van het lijden in zien. Zij zijn dan ook testamentele woorden, woorden vol diepe verborgenheden, vol hoge Godsgeheimen. Hoe veel is er over gesproken door de edelste verstanden, nochtans worden ze altijd weder besproken met nieuwe oogsten van heerlijke gedachten, want zij zijn gelijk al wat goddelijk is, oneindig van inhoud. Het zevental der woorden is een liefelijke harmonie, die wij vinden, maar zoals de harmonieën in Gods werken, niet naast elkaar, niet opzettelijk gemaakte, maar door de denkende en onderzoekende geest te ontdekken. In dit zevental van woorden verenigen zich trouwens al de heerlijkheden van des Heeren persoon en werk, gelijk in de zevenvoudige breking van de lichtstraal al de heerlijkheden van het licht van de wereld. Wij hebben dit zevental dan ook uit de bijeenvoeging van de onderscheidene woorden, door de vier evangelisten geboekt. Gelijk zijn klederen onder de vier krijgsknechten, zo werd zijn geestelijke nalatenschap verdeeld onder de vier evangelisten. Het was te veel voor een; velen moeten delen in hetgeen des Heeren is. Nochtans zijn de kruiswoorden niet geheel op zichzelf staand; er is een geheime orde van opvolging. Het volgende kruiswoord onderstelt het voorafgaande, en al de kruiswoorden tezamen vormen een geheel, dat inderdaad treffend en alles omvattend is. De Heer zelf hing aan het kruis tussen hemel en aarde, en in zijn bede om vergeving trad Hij als Hogepriester met zijn eigen bloed ter verzoening in het Heilige der heiligen voor Gods aangezicht. Door de moordenaar het paradijs te ontsluiten, openbaarde Hij aan hemel en aarde de kracht van zijn zoenlijden, de vrucht van zijn offerande. Door zijn moeder aan Johannes te geven, heiligde Hij de aardse liefde in zijn liefde. Door zijn verlating uit te roepen, daalde Hij ter helle af, en dorstte Hem, en klom Hij op uit haar met de roep der overwinning: Het is volbracht, en voer Hij op in de geest tot boven de wereld, zijn geest stellende in de handen des Vaders. Vader! vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen. Bij de opheffing van het offer werd het Gode aangeboden, bij de oprichting van het kruis verklaart de Heer zijn lijden voor een offerlijden. Gelijk het Woord Gods het water des doops tot een bondzegel maakt, zo maakt dit woord van Christus zijn lijden tot een offerlijden. Het behoort dan ook onafscheidelijk bij zijn kruisiging. Het is de uitdrukking van hetgeen Hij doet door te lijden. Hij gaat de schuld betalen, opdat de zondaar de schuld vergeve worde. Zijn bede is dus geen bloot uitroepen tot de Vader, maar tevens een openbaring aan allen van hetgeen door Hem op het kruis gewrocht werd. Daarom leed Hij niet alleen voor, maar ook tussen en met de overtreders, en de eerste begenadigde van dit eerste woord des Heeren was een mede-gekruisigde, een overtreder. Het kruis van Christus is dan ook het monument, het gedenk- en ereteken van de verzoening der zonde, en Christus zelf is in zijn kruisiging de persoonlijke vergeving der zonde geworden. Hij mocht dan ook geen ogenblik aan het kruis gehecht zijn, zonder het grote oogmerk van deze kruisiging open te leggen; zijn kruisiging was zijn tussenkomst tot vergeving der zonde. Stefanus bad eerst aan het einde van zijn lijden om vergeving voor zijn moordenaars, en tot wie richtte hij de bede: Reken hun deze zonde niet toe? Tot de Heere Jezus, als de vergever der zonde, niet uitsluitend, maar in gemeenschap met de Vader en de Heilige Geest. Christus spreekt God aan met de naam van Vader, vooreerst om getuigenis te geven dat Hij, ofschoon in lijden, de Zoon van God is, zodat

Hij ook hier zijn Zoonschap, zijn Godheid openbaart, en ten andere: dat de verzoening der zonde niet uitgaat van de toorn, maar van de liefde Gods. Van de toorn Gods gaan de vloek der zonde en de dood des zondaars uit; maar de verzoening en vergeving der zonde aan de zondaars gaan van de liefde Gods uit. Ten laatste getuigt de Heer met dit woord, dat zijn lijden niet door enige vreemde macht, maar door zijn Vader Hem is opgelegd. En zo moeten wij ons lijden ook beschouwen. Niemand had macht over Jezus dan de Vader; niemand heeft macht over ons dan God. Het is dan ook opmerkelijk, dat de eerste en laatste bede des Heeren op het kruis met de Vadernaam Gods begint, en dat in het middelste kruiswoord die Vadernaam wordt weggelaten, en bij verdubbeling die van God alleen wordt in de plaats gesteld. Ja, is het niet opmerkelijk, dat Hij, die in de eerste bede vraagt om vergeving voor anderen, in de vierde bede zelf klaagt over verlating? Doch wij weten hiervan de reden uit de Schrift. Om onze Verlosser te kunnen zijn, moest Hij zelf een verloste worden, een verloste door de Vader, een verloste als het hoofd zijner gemeente, de eerste verloste, niet uit des zondaars schuld, want Hij was de Heilige, maar uit des zondaars straf, uit des zondaars dood, en dat werd Hij door in de verlating Gods eeuwig vredesverbond aan te grijpen en tot Hem te roepen: Mijn God, mijn God! Doch laat het ons dan ook niet vreemd dunken, dat de beproevingen ook bij ons zover kunnen gaan, dat wij de Vadernaam niet meer op de lippen kunnen nemen. Blijven wij biddend wachten; in het einde herstelt zich ook bij ons het verbroken evenwicht weder. God moge zijn vriendelijk aangezicht een ogenblik voor ons om heilige redenen verbergen, straks laat Hij het weder over ons lichten, en ten laatste kunnen wij weder zeggen: Vader! in uw handen bevelen wij onze geest. Vader! Vergeef het hun. De prediking van het Evangelie is geen andere dan de prediking van de vergeving der zonde. God vergeeft een iegelijk zondaar, die wil, zijn zonde. Kan er een blijdere boodschap van de hemel gebracht worden? Nee, het was de blijdste boodschap, die Gods engelen ooit op de aarde gebracht hadden en brengen konden. Getuige hun lied in de velden van Bethlehem. En toch is die boodschap voor zo weinigen een blijde boodschap. Van waar komt dit? Zijn dan niet alle mensen zondaren, die als zodanig de dood en het oordeel tegemoet gaan? Zeker zijn zij dat, doch er zijn vele mensen, die van gevoelen zijn en zich overtuigd houden, dat zij zalig zullen worden zonder Zaligmaker, vanzelf, uit de aard der zaak, omdat de zonde te klein en de liefde Gods te groot is om in de eeuwigheid gestraft te worden. Gij gevoelt, dat hiermede bij deze lieden het kruislijden geen offerlijden is, en dat het, wat hun aangaat, even goed ware, dat Jezus niet in de wereld gekomen ware, als dat Hij er wel ingekomen is. Gij ziet dus hoe het ongeloof (want dat is de leer van die mensen) het kruis verijdelt, en hoe alleen het geloof, dat zich uitsluitend aan de leer der Schrift houdt, de komst des Heeren als de Zaligmaker van zondaren, met de engelen als de hoogste blijdschap voor tijd en eeuwigheid beschouwt, begroet en bezingt. Och laat ons toch de zaken bezien zoals zij werkelijk bestaan. Wij moeten een open oog hebben voor onze zonden, zullen wij een open hart hebben voor Jezus. Het ongeloof is het zelfbedrog, de zelfmisleiding, is het sluiten van de ogen voor de zonde, en er is dus een opening van de ogen door de Heilige Geest nodig, waardoor wij de zonde zien, zoals zij werkelijk is, zoals zij in het licht van God gekend wordt; en wordt dat gezicht ons verleend, dan is het ons niet meer mogelijk over de zonde te spreken als te klein, en over Gods liefde als te groot, om nog in de eeuwigheid gestraft te worden; maar dan zouden wij met Kaïn moeten zeggen: Mijn zonde is groter dan dat zij mij vergeven worde, als wij niet dat Lam van God kenden, dat de zonde der wereld wegneemt, en de onze in het bijzonder, zó dat al waren onze zonden rood als scharlaken en karmozijn, zij in Jezus bloed gedoopt witter zullen worden dan gewassen wol, ja dan vers gevallen sneeuw. Laat ons daarom niet twisten met de tegenstanders van deze voor ons zo heerlijke, onmisbare waarheid, maar laat ons de Heilige Geest over hen aanroepen, opdat Hij hen overtuige: allereerst van zonde, en dan van Gods oordeel, en ten slotte van Christus gerechtigheid. De prediking van velen is dan ook daarom zo onvruchtbaar, omdat zij tot dezulken, die nog voor zichzelf geen zondaren zijn, spreken als waren zij Christenen. De Schrift maakt eerst de mens tot een zondaar en dan tot een

heilige. En zo moeten wij ook doen. Wij moeten eerst de mensen tot zondaren maken door de prediking der wet, en hen dan tot Christus leiden als tot hun Zaligmaker, en dan zullen zij Hem ook als zodanig met blijdschap aannemen; want die waarlijk een zondaar is, wij herhalen het gedurig, die kan niet buiten Jezus. Dit is zedelijk volstrekt onmogelijk. En hoe! God zou zo vele eeuwen de komst van Christus en in Hem de openbaring, de volle openbaring der genade hebben voorbereid door de bedeling der wet, en wij zouden zonder deze voorbereiding nodig te hebben onmiddellijk begenadiging ontvangen? Heeft dan de Christus geen Johannes de Doper tot wegbereider gehad, en vertegenwoordigde deze niet de wet in persoon? Zeker zijn er mensen, die als Jozef en Samuel van hun vroege jeugd af door de Heilige Geest zijn bearbeid, en dus niet nodig hebben door de prediking der wet te worden voorbereid; maar vooreerst zijn zij uitzonderingen op de regel, en ten andere bevestigen zij de regel; want juist deze Jozefs en Samuels hebben de kennis der zonde, en gruwen van haar als zijnde ongehoorzaamheid jegens God. Zo is dan de prediking van het Evangelie de prediking van de vergeving der zonde door God in Christus, waarvan de vrucht is de mededeling van de Heilige Geest. Heerlijk, ontzaggelijk, maar ook ontroerend denkbeeld: Christus verkondigt het Evangelie, de blijdste boodschap aan het kruis, in het midden der vreselijkste smarten: Vader, vergeef het hun! O met dit ene woord verandert Hij het hout des vloeks in een banier des vredes en des heils, waar alle zondaren, die behouden worden, zich om scharen. Het kruis op zichzelf mag het inbegrip genoemd worden van al wat smart en smaad heet. De hardvochtige Romein had er een genoegen in om zijn slaven, als zij misdaden begaan hadden, aan het kruis op de wreedste wijze te straffen, en de Joden hadden een afschuw van het kruis, omdat het hun land naar de wet verontreinigde, en God de gehangene aan het hout tot een vloek en ban gesteld had. Het kruis is dan ook het enig werktuig, waardoor de persoon, die gestraft wordt èn het werktuig der straf zo nauw worden verenigd, dat zij als eenzelvig beschouwd worden. Zelfs op het rad werd de misdadiger gebonden, aan het kruis werd hij genageld. Daarbij is het kruis gemaakt naar het menselijk lichaam. Plaats uwe voeten naast elkander, en breid uw armen naar beide zijden uit, en gij hebt het kruis. Doch nu maakt Christus door zijn bede om vergeving dat vloekhout, door zijn lichaam daaraan te laten hechten, tot het offerhout, op hetwelk dat lichaam geofferd werd. Ik zeg het offerhout, want het kruis het altaar te noemen, waarop Christus geofferd werd is, wij herhalen het hier, rooms en verkeerd, naardien het altaar meer is dan het offer; het altaar heiligt het offer. Nee, de Godheid van Christus was het altaar van Christus' offerande, en deze heiligde het offer tot een enig, algenoegzaam, eeuwig zoenoffer voor de zonde: door de eeuwige Geest heeft Christus zich geofferd, Hebreeën 9.14. Doch het kruis was ook het offerhout slechts zolang als Christus er aan gehecht was; toen de Heer er van afgenomen werd, had het zijn werkelijke betekenis verloren, en bleef er nog slechts een zinnebeeldige betekenis over. Daarom is het afgoderij, dat de roomsen aan het kruis als kruis zulk een hoge waarde hechten en hoge eer bewijzen. Niet van het kruis, maar van de gekruisigde Christus gaat kracht uit tot behoudenis. Zeker gevoelen zijzelf wel, dat Christus er aan gehecht moet zijn, zal het betekenis hebben, maar ook dit moet ons slechts een zinnebeeld zijn. Christus heeft zijn kruis in zijn eigen lichaam naar de hemel medegenomen, en draagt het eeuwig in dat lichaam, door de littekenen van de wonden der kruisiging. Gij gevoelt thans hoe deze bede van de gekruisigde Zoon van God de eerste bede zijn moest, en niet de tweede of derde zijn kon. Terstond moest de Heer de volstrekte tegenstrijdigheid wegnemen, die er bestond tussen zijn persoon en het foltertuig, waarmede Hij vereenzelvigd werd. Vergeef het hun. Voor wie geldt deze bede des Heeren? Allereerst zijn volk, dat Hem kruisigde, en ieder Jood, die zich bekeerd heeft en nog bekeert, is een vrucht van deze voorbede; want voor zover de Joden de misdaad hunner vaderen tegen hun Messias begaan, niet herroepen door te geloven, bevestigen zij deze misdaad, en zijn zij er schuldig aan; en voor zover de Christenen in hun ongeloof voort zondigen, kruisigen zij Christus dagelijks opnieuw, want onze zonde is Christus' kruisiging en blijft het; alleen wanneer Christus' kruisiging ons heiligt, is die kruisiging ons niet meer tot een beschuldiging en

aanklacht, maar tot een rechtvaardigheid, heiligheid en heerlijkheid. Des Heeren bede was dus eerst een nationale voorbede; Christus bad als de ware Messias van zijn volk, de zonde van Israël als natie af. Hij nam daarmede de anders onophefbare slagboom voor Israël's toekomstige bekering weg. Wij weten immers wat er gebeurd was. Pilatus had het bloed van Christus niet op zijn geweten willen hebben, maar de Joden wel, en zij namen het werkelijk op hun geweten door te zeggen: Zijn bloed kome over ons en onze kinderen. En God laat bij de onbekeerde mens geen vloek zonder uitwerking. Wilt gij de proef? Welnu, zij hadden ook gezegd: Wij hebben geen koning dan de keizer. En hun geschiedde naar hun woord. Zij kwamen steeds meer in de macht van Rome, en de koningen, die zij hadden, waren niets anders dan vazallen, leenmannen van de keizer, en toen zij ten laatste geen andere koning hadden dan de keizer, werd hun zijn juk ondraaglijk, en zij stonden tegen hem op, maar vruchteloos. Na een voorbeeldeloos bloedige strijd werden zij door de keizer tot een slavenvolk verlaagd, gedeeltelijk gekruisigd, gedeeltelijk gevankelijk naar Rome gevoerd, gedeeltelijk verbannen. Hun volksbestaan, hun tempel en tempelstad waren te niet gegaan. Zo liet God hun eigen vloek zich bij hen verwezenlijken. Maar God kan ook de vloek in een zegen veranderen. Herinnert u dat Simeon en Levi, volgens het testament van hun vader Jacob, vanwege hun boosheid en trouweloosheid in hun nakomelingen onder al de stammen verstrooid werden. En toch veranderde God die vloek in een zegen, en stelde Hij Levi tot zijn bijzondere dienaar, en Simeon onder het snoer van Juda, Jozua 19.9. Uit Levi werd Mozes geboren en Aaron met die lange reeks van Hogepriesters, die zich oplosten in het Hogepriesterschap van Christus. En zo zal ook eenmaal het bloed van Christus niet meer rusten op Israël als een bloedschuld, maar als een schuldverzoening. Hun Messias heeft dit voor hen gebeden, en hun Messias wordt altijd verhoord; maar eerst moet het recht zijn loop gehad hebben zal de genade kunnen volgen. Nochtans heeft de voorbede van Christus reeds een dadelijke uitwerking, die de belofte voor de toekomst in zich draagt. Nog aan het kruis werd des Heeren voorbede toegepast op een uit zijn volk, op de begenadigde moordenaar; want ook hier blijft de goddelijke orde van kracht: Eerst de Jood en dan de Griek of Heiden. Want ook voor de Heidenen was des Heilands voorbede. Ook zij waren zijn kruisigers. Rome en Jeruzalem, hoe vijandig ook in andere opzichten, waren hier medegenoten. Zij waren een in de zonde, al had ook Israël groter schuld dan de Romeinen, zij zouden ook een zijn voor de genade. De bede, door de Koning der Joden op het Romeinse kruis uitgesproken, gold ook voor de Romein, en in deze al de Heidenen. En ook in dit opzicht toonde het woord van Christus zijn dadelijke kracht en vrucht. De hoofdman van de wachthebbende manschappen bij het kruis werd innerlijk getroffen door hetgeen hij had gehoord en gezien, en toen Jezus gestorven was, zei hij het overluid: Waarlijk, deze mens is rechtvaardig, is de Zoon van God! Gelijk de bekeerde moordenaar de eersteling der kruisgenade uit de Joden was, zo was de hoofdman de eersteling der kruisgenade uit de Heidenen, en sedert liepen deze twee lijnen voort tot op de dag van heden, en zullen zij voortlopen tot aan het einde. En zo is dit woord voor ieder zondaar. Ja, wij allen moeten ons als zondaren scharen op een lijn met de kruisigers van Christus, zullen wij des Heilands voorbede op ons toepasselijk kunnen maken. Want zij weten niet wat zij doen. De Zoon verontschuldigt zijn kruisigers bij de Vader. Hij is de voorspraak voor zijne pijnigers en moordenaars. Hij beroept zich op hun staat van zonde en onbekeerdheid, welke een staat is van geestelijke verblindheid. Geen zondaar weet wat hij doet, want zo hij dat wist, hij zou het niet doen. Indien iemand weet dat de wijn, die hem wordt aangeboden, vergif is, zal hij hem drinken? Nee, maar hij drinkt hem, omdat hij het niet weet. Indien de zondaar wist dat de zonde hem in het eeuwige verderf stort, zou hij haar doen? Nee, maar hij zondigt, omdat hij het niet weet. Gij ziet, het komt altijd weer neer op hetzelfde punt: 'Ken uwe zonde en gij zult Gods genade kennen.' De Joden en Romeinen wisten wel dat zij een mens kruisigden, die de dood zeker niet verdiend had, zoals de andere kruiselingen, maar zij wisten niet, dat zij de Heer der heerlijkheid kruisigden. Konden zij het niet geweten hebben? Ja, indien zij als Joden de

uitspraken der Schrift, en als Heidenen de uitspraken van het geweten gehoor gegeven en de zaken behoorlijk onderzocht hadden. In ieder geval konden zij geweten hebben, of te weten gekomen zijn, dat Jezus onschuldig was. Doch daarom is hun onwetendheid ook een schuld, waarvoor de Zoon Gods om vergeving bidt. Nadat Paulus bekeerd was, zegt hij ook van zijn gruwzaam vervolgen van de Christenen, dat hij het uit onwetendheid heeft gedaan, 1 Timotheus 1:13. Hij had het niet tegen beter weten gedaan. Hij was dus naar de ijver der wet, die al wat tegen haar is, veroordeelt, onberispelijk. Doch hield Paulus zich daarom onschuldig? Nee, de gedachte van de gemeente Gods vervolgd te hebben, was hem een gedurige doorn in het vlees, en hij achtte zich daarmede te zijn de onwaardigste onder de apostelen. Zo is dan de onbekeerdheid de onwetendheid in de dingen Gods, en strekt zich de kracht van de voorbede des Heeren uit in de lengte tot alle eeuwen, in de breedte tot alle volken, in de diepte tot de diepst gevallenen, in de hoogte door uit de diepst gevallenen de schitterendste toonbeelden van geloof en godsvrucht voort te brengen, Efeziër 3:18,19. Wij eindigen de beschouwing van dit eerste kruiswoord des Heeren met op te merken, dat, indien de Heere Jezus Christus de enige openbaring van Gods genade is, zoals Hij op het kruis zich bewezen heeft te zijn ook in dit zijn eerste woord, de verwerping van Jezus de verwerping is van Gods genade, en er na zulk een verwerping door de zondaar niets voor deze overblijft dan het rechtvaardig oordeel Gods. Dat wij dan de Zoon Gods aannemen als onze Zaligmaker, met een oprecht geloof, opdat wij niet behoren tot dezulken, die niet zalig willen worden op de wijze, zoals God ons alleen zalig maken wil. De krijgsknechten dan, als zij Jezus gekruisigd hadden, namen en verdeelden zijn kleren, en maakten vier delen, voor elke krijgsknecht een deel. De Romeinen hadden geen scherprechters, maar de krijgslieden voerden het vonnis uit, gelijk men thans nog bij ons in militaire straffen doet. Trouwens, in de militaire wereld is nog veel goeds overgebleven, wat in de burgerlijke wereld is verloren gegaan. Zoals wij zeiden, de soldaten voeren nog heden zelf de doodstraf uit aan hun gevonniste kameraden, en niets onterends ligt daarin. Het is ook een geheel verkeerd, ja tegenstrijdig denkbeeld, dat de straf degene, die haar uitvoert, onteren zou; want wat onterends is er in de uitoefening van het recht? De Romeinse krijgslieden werden dus de erfgenamen van hetgeen de Heer uitwendig bezat. Het is een beeld van de erfenis, die de Heidens gebleven wereld door Christus is ten dele gevallen. Haar beschaving is uitwendig Christelijk geworden, zij draagt de kleren van Christus, maar innerlijk haat zij Hem en blijft Hem kruisigen met het grootste vermaak, of de grootste onverschilligheid en ongevoeligheid, zoals de krijgsknechten het deden. Dezen ontvingen een bijzondere beloning voor de uitoefening van het vonnis: het recht op de kleren van de veroordeelde. Daarvoor bestond bij de Romeinen zelfs een wet. Zij namen zijn kleren, zegt de Evangelist. Het is opgemerkt geworden dat deze wet nog onder keizer Tiberius daartoe de mach gaf; onder keizer Hadrianus werd zij echter in zoverre gewijzigd, dat de krijsknechten de kleren niet meer mochten nemen, maar dat zij hun door hun oversten moesten gegeven worden. Zo nauwkeurig historisch blijkt de Schrift te zijn voor de ware onderzoeker, terwijl zij door de onkundige ongelovige van een menigte historische feiten wordt beschuldigd, die bij het licht bezien, als nevelen verdwijnen. Op dit ogenblik waren de krijgslieden, die de Heer en de twee moordenaars kruisigden, nog volstrekte meesters over de kleren der kruiselingen; dit zien wij aan de wijze hoe zij met die van Jezus handelen. Alleen van deze spreken de Evangelisten, want wat de krijgsknechten met de kleren van de twee andere kruiselingen deden, lag buiten der Evangelisten gebied en bestek. Zo is dan alles in het rechtsgeding van Christus uitwendig gegaan naar het recht. Hoe onrechtvaardiger de mensen zijn in het wezen, hoe nauwgezetter zij meestal zijn in de vorm. Bij de Joden ging alles uiterlijk naar de wet van Mozes, bij de Romeinen alles naar het Romeinse recht. Op de vorm was niets te zeggen. Zelfs de onbandige krijgslieden handelden naar de wet. Zij namen elk hun deel van Jezus kleren. En de rok. De rok nu was zonder naad, van boven af geheel geweven. De rok betekent hier niet het bovenste, maar het onderste kleed, de tunica bij de Romeinen, het hemd bij ons. Zu1k een uit een stuk geweven onderkleed was op zichzelf niets bijzonders, want

het werd in die tijd veel, en door arme zowel als rijke lieden gedragen; doch het is ook als het naaste kleed aan des Heeren heilig lichaam een heilig zinnebeeld van hetgeen van Christus niet verdeeld kan worden, en dat is zijn Godmenselijke persoonlijkheid zelf. Deze kan zelfs in handen van de ruwste soldaten vallen, maar moet een geheel blijven. Christus is gisteren en heden en in alle eeuwigheid, in de stal te Bethlehem en op het kruis, in het graf en in de hemel dezelfde: de Heer der heerlijkheid. Zij dan zeiden tot elkander: Laat ons die niet scheuren, maar laat ons daarom loten, van wie die zijn zal, en zij wierpen het lot. Daar de Heer naar zijn staat eenvoudig gekleed was, had het geweven hemd op zichzelf niet veel waarde, doch aan stukken gescheurd, zou het niets waard zijn geweest, en dus niet meer waard om verdeeld te worden. Dat is de enige reden waarom de krijgsknechten besloten er het lot over te werpen. De Romeinse soldaten beminden als alle soldaten van ruwen aard, het spel. Dobbelaars als zij waren, hadden zij de dobbelstenen maar uit de zak te halen, om er gereed mede te zijn. Het vermaak om te dobbelen deed hiertoe zeker ook veel. Men kan zich duidelijk voorstellen hoe dit is toegegaan, het is een toneel uit het leven dezer mensen. Treffend, niet waar, ja hartroerend en zielschokkend, om nog bij het kruis van Christus een dobbelspel te zien; want het lot werpen in zulke gevallen is niet anders dan dobbelen. Waarlijk, wij merkten het ook elders op, in de tegenwoordigheid van Christus moest alles verschijnen, wat de wereld aan zondigs heeft. Of kent gij een grotere tegenstelling dan de hoge ernst der kruisiging van de Christus en de ongevoelige, onverschillige lichtzinnigheid dezer krijgslieden? Zo hing dan Christus geheel naakt aan het kruis. Veertig eeuwen waren er nodig geweest om Christus te zien sterven, zoals Adam geschapen was en zoals ieder mens geboren wordt; want het kruis was het enige foltertuig, waarop de mens moedernaakt werd ten toon gesteld. Sedert Adams val was, wij merkten het reeds vroeger op, de naaktheid een zaak, waarover men zich schamen moet, en daarmede een teken van des mensen val. Daarom is het de grootste schande, die men iemand kan aandoen, hem naakt voor mensen ten toon te stellen, en het is de grootste onbeschaamdheid en goddeloosheid zichzelf naakt in het openbaar te vertonen, zoals de beruchte naaktlopers deden, onder het gruwelijk voorgeven, dat hij, die in Christus is, ook lichamelijk rein is, en geen kleding meer behoeft, maar de in het paradijs verloren onschuld teruggekregen heeft. Wij vragen aan deze dwepers: ‘Maar Christus zelf dan? Was Hij, de volmaakt Heilige, niet gekleed, en wel met onder- en bovenkleren als wij allen, zodat er vier delen van gemaakt, en bovendien over een stuk nog het lot kon geworpen worden?’ Zó is de Schrift tegen alle ketterijen gewapend, en wordt alle dwaling en alle ongeloof door haar gedood. Nu hing Jezus naakt aan het kruis, maar gedwongen, en toch vrijwillig. Gedwongen door mensen, vrijwillig als Middelaar Gods en der mensen, als Borg voor zijn volk. Doch in deze zijn naaktheid was Hij gekleed; of was Hij niet de tweede Adam? Adam schaamde zich vóór zijn val niet over zijn naaktheid; en waarom niet? Hij was in zijn onschuld gekleed. Gij gevoelt immers, dat God de mens niet wilde scheppen gekleed, gelijk de vogelen des hemels en enkele viervoetige dieren, zoals het schaap. Ook de vissen der zee en de meest ontwikkelde viervoetige dieren, zoals het paard en het rund, hebben alleen de huid huns lichaams tot hun kleding. Een volmaakt lichaam heeft geen kleding nodig. Gelijk er een zondige naaktheid is, zo is er ook een heilige naaktheid, en deze was de naaktheid van Adam voordat hij zondigde, en was die van Christus toen Hij verzoening deed voor de zonde op het hout des vloeks, om ons de zegen te verwerven in eeuwigheid. Immers Hij werd in onze zondige naaktheid gekruist, opdat wij door zijn naaktheid eeuwig zouden worden gekleed met de witte klederen zijner gerechtigheid, die wij dan ook de zijnen in de hemel zien dragen, Openbaring 7:9. Ja, is niet het uitkleden van Christus het grote zinnebeeld van het uitkleden van de helse machten, en zijn smadelijke tentoonstelling voor de mensen, hun smadelijk tentoonstellen voor al de engelen en heiligen Gods? Colossenzen 2:15. Zo is dan ook hier, gelijk overal en in alles, in Christus het allerhoogste en allerdiepste verenigd. De hoogste heerlijkheid, die God de mens gaf, was dat deze in zijn lichaam gekleed was, en zo vertegenwoordigde Christus op het kruis in zijn naaktheid de oorspronkelijke hoge

heerlijkheid van de mens Gods. Hij kon naakt zijn zonder zich te schamen; maar tegelijker tijd vertegenwoordigde Hij bij zijn diepe vernedering om der zonden wil, in diezelfde naaktheid de van die oorspronkelijke hoge heerlijkheid gevallen mens. Immers na de val behoort de mens en zijn kleding tezamen. Opdat de Schrift vervuld zou worden, die zegt door de Profeet: zij hebben mijn klederen onder zich verdeeld, en over mijn kleding hebben zij het lot geworpen. De Evangelist Johannes, die gewoonlijk tot de diepste diepte doordringt, merkt ook bij deze gelegenheid op, dat de krijgsknechten met deze kleedverdeling en loting niet anders deden dan vervullen wat God te voren had laten voorzeggen. Hij breekt de historie opzettelijk af, om te wijzen op de vervulde profetie. Ja, duizend jaren te voren had in de 22ste Psalm (Psalm 22) David reeds deze twee bijzonderheden van Christus kruisiging aangewezen. En toen David ze onder de ingeving van de Heilige Geest neerschreef, bestond er nog geen Rome. Eerst driehonderd jaren daarna werd het gesticht. En toch onderstelt deze profetie reeds het bestaan van Rome, de romeinse wetten en het doodvonnis, waarbij de mens geheel naakt wordt ontkleed, en zijn klederen tussen verschillende personen verdeeld en ook door het lot toegewezen worden. Waarderen wij toch de profetie! Zij is een heerlijke, volstrekt goddelijke zaak. Zonder de ons medegedeeld wordende onderscheiding van des Heilands klederen in de bovenklederen en in het onderkleed, zou deze profetie ons niet geheel duidelijk zijn, ook niet uit het bericht van de andere Evangelisten; want daaruit zouden wij kunnen menen, dat de krijgsknechten over al de klederen van de Heiland het lot geworpen hadden. Johannes is dan ook de Evangelist, die het schijnbaar kleine bemint, opmerkt en vermeldt. Ik zeg het schijnbaar kleine; want in de Schrift is, gelijk in de natuur, niets klein, omdat op beider gebied het kleine in een noodzakelijk en daarmede onafscheidelijk verband staat met het grote. Vraag aan de ontleedkundige, of deze of die kleine zenuw of spier in het menselijk lichaam niet onverschillig is, of er toevallig in voorkomt, en dus zeer wel daaruit gemist kon worden? Hij zal u antwoorden: Nee! niets van hetgeen er in een welgeschapen lichaam is, kan er uit gemist worden, het een is de geleider tot het ander, en het doorsnijden van zulk een geleider der beweging in hand of voet kan geheel de hand of de voet buiten beweging stellen of verlammen. In de Schrift, dat meesterwerk van de Heilige Geest, is het niet anders. De vroegere leraren in de Protestantse kerk, bij wier wijsheid de onwetendheid van velen in onze tijd jammerlijk afsteekt, hadden de gewoonte te zeggen, dat er aan Gods tabernakel geen pin was, hetzij van hout of van goud, die er niet noodzakelijk toe behoorde; en zij hadden gelijk, want geen verstandig timmerman slaat een spijker te veel of te weinig. De Schrift is het werk van God, en zij bewijst het te zijn op iedere bladzijde. Voor wie? Voor hen, die wijs zijn in hun ogen, en alleen zien in de spiegel van hun eigen verstand? Nee, maar in de ogen van allen, die nog onderscheid kunnen zien tussen een rozenblad en een blad papier. In het kleine heeft God meestal juist het grote, het heerlijke samengevat. Spreken wij niet van kleinoden, als wij van juwelen spreken? En zijn de parels groot als appels? Immers in het kleinste is het reinste en edelste. Doch gelijk nu Johannes het kleinste opmerkt en optekent, zo moeten wij ook het kleinste opmerken en waarderen. Wij moeten als het ware Gods werken lezen met de telescoop in de ene, en de microscoop in de andere hand, en wij zullen oneindig meer heerlijkheid van God zien, dan wij met het blote oog zagen of konden zien. Doch is nu deze aanhaling uit de profetie van zulk een gewicht, om er zulk een nadruk op te leggen als Johannes doet? Zeker heeft zij zulk een groot gewicht. Het kleinste, het geringste, dat met de Heer der heerlijkheid in betrekking staat, heeft een gans zeer uitnemend gewicht van heerlijkheid. Vooreerst bewijst zij de goddelijke persoonlijkheid van de Christus. Of meent gij dat geheel de oud-testamentische Schrift kon geschreven worden voor een minder persoon dan de Zoon van God? Christus is het middelpunt van de gehele openbaring van God; al de stralen van licht en heerlijkheid, die God van het begin af over een zondige wereld heeft laten uitstromen, vloeien samen in Hem, het licht van de Heidenen en de heerlijkheid van Israël. Hij, de Christus, is zowel het einde der wet, als de Geest der profetie, en daarom kon Hij niet alleen zeggen: In het begin van het Boek is van

Mij geschreven: maar ook, dat al de Schriften van Hem getuigen, Lucas 24,27. Ten andere bewijst de aanhaling van de profetie, ook van de kleinste bijzonderheden, dat Christus alles geleden heeft overeenkomstig de raad en de voorkennis Gods; en dat is een grote troost voor ons, die door het geloof in Christus weten, dat de Vader van onze Here Jezus Christus ook onze Vader is en ons liefheeft gelijk Hij Hem liefheeft, Johannes 16:27. Immers, het is juist over de kleine dingen, dat wij de meeste bekommeringen hebben, de grootste twijfelingen koesteren en de ergste angsten uitstaan. O, dat God de Heer is van leven en dood, en dat niemand onze ziel kan doden, al doodt hij ook ons lichaam, dat geloven wij gaarne. Maar dat ook de haren van ons hoofd alle geteld zijn, dat geloven wij niet zo licht. Dat niemand, ook niet op het slagveld, door geweer of kanon ons lichaam doden kan, zonder zijn toelating; dat de besmetting ons of onze geliefden ook niet in het verborgene kan aantasten, zonder zijn toestemming; dat de dokter ons geen verkeerd drankje kan geven zonder zijn voorkennis; dat wij niet ongesteld worden, niet onze hand verwringen, niet ontijdig onze geliefden zien sterven, noch zelf sterven kunnen zonder Gods wil, dat zijn van die kleine en toch grote dingen, die onze gedachten het meest bezig houden, als wij er mede in betrekking gebracht worden. Zou alles onder Gods voorzienigheid staan, ook het kleinste, ook het nietigste, ook het toevalligste? Zo vragen wij dan, en de Schrift antwoordt met onze tekst: 'Ja, alles, ook de verdeling van uw klederen na uw dood, en ook het werpen van het lot door uw erfgenamen over hetgeen men niet verdelen kan of wil.' Ten laatste, want hoe zouden wij alles kunnen aanwijzen, zien wij hier, dat de vijanden van Jezus, zonder dat zij het weten en zonder dat zij het willen, de volbrengers zijn van de woorden Gods. En dit is ook wederom een grote troost voor ons, die ons gedurig getroffen voelen door de giftige schichten der ongelovigen, die op Gods Woord gericht zijn, maar die onze harten doorboren. Mochten de bestrijders der Schrift toch bedenken, dat zij Gods woorden onmogelijk krachteloos kunnen maken, maar dat zij ze zelf noodzakelijk moeten bevestigen. Ja, dat zullen zij zelf eenmaal onfeilbaar zien, gelovig of wanhopig; mocht het zijn gelovig; want alsdan zouden zij parels zijn aan Christus koninklijke kroon, terwijl zij anders de doornen zouden zijn geweest aan zijn lijdenskroon. Dit hebben dan de krijgsknechten gedaan. Ook een belangrijk woord. Zulke woorden komen in de lijdensgeschiedenis des Heeren gedurig voor, en tonen de zaken in het leven. Men ziet de handeling. Niet Jezus zelf heeft zich ontkleed, maar zij hebben Hem ontkleed, en met zijn klederen gedaan, gelijk met Hem zelf, al wat zij gewild hebben, en waartoe zij macht hadden. En zij neerzittende, bewaarden Hem aldaar. Zij waren een wacht van vier man bij het kruis, met een hoofdman over hen. Na de kruisiging, welke een bloedige, inspannende arbeid van hen gevorderd had, doch welke hen ongeroerd liet, maakten zij het zich licht, en bleven niet langer staan, maar zaten neer nabij het kruis van Jezus, aan de rand van de hoogte van Golgotha, eerst om het lot te werpen en daarna om te rusten en toe te zien dat de kruiselingen niet nog met stenen of andere voorwerpen door het gemene volk werden geworpen, en te wachten totdat zij dood waren, van het kruis afgenomen en begraven konden worden. Treffend, niet waar? Jezus had levend aan het kruis en levenloos in het graf een wacht bij zich. Geen erewacht, maar een wacht van zijn vijanden. De Vader veranderde echter al de smaad van zijn Zoon in de volle heerlijkheid. Thans zijn al Gods engelen de erewacht van zijn Zoon , en van allen, die die Zoon liefhebben in onverderfelijkheid. O, mochten vele krijgsknechten, die lezen of horen lezen in welk een betrekking de Heer met krijgslieden gesteld is geweest, zich scharen onder zijn kruisbanier, om Hem daar tot een lijf- en erewacht te zijn, voor Hem strijdende en lijdende en met Hem overwinnende, om eenmaal met Hem te zitten op zijn troon, gelijk Hij overwonnen heeft en gezeten is op zijns Vaders troon! En Pilatus schreef ook een opschrift van zijn beschuldiging, en zette dat op het kruis boven zijn hoofd; en er was geschreven in het Grieks, Latijn en Hebreeuws: Deze is Jezus, de Nazarener, de Koning der Joden. De hier gevolgde orde der talen (bij Lukas) is de juiste. Het Grieks, als de taal van de gehele wereld boven aan, de taal van Rome daaronder, en ten laatste de taal van het Joodse volk. Johannes geeft de orde op naar de oudheid der talen: Hebreeuws, Grieks en Latijn. Zo

werd dan de Christus in de drie hoofdtalen der wereld, die al de andere talen der wereld vertegenwoordigen, uitgeroepen als de Koning der Joden. Is het niet opmerkelijk, dat Jezus in zijn kribbe door de Wijzen uit het Oosten, en op het kruis door de heidense landvoogd werd gepredikt als de Koning der Joden? En zouden wij Hem dan niet als zodanig prediken aan de gemeente, en door onze zendelingen aan al de volken? Of is Hij niet werkelijk de Koning der Joden, en is het opschrift boven zijn hoofd een leugen? Immers niet. De Koning der Joden is de Messias, en alleen de gekruisigde Messias is de ware Messias; want er is geen redding van zondaren dan door zijn lijden en sterven. Juist in de uiterste versmaadheid, die zijn kruisiging meebrengt, ligt des Messias allerhoogste heerlijkheid. Dit zijn van die wonderlijke dingen, die God alleen doet, en die door het geloof aanbiddend worden nagedacht en aangenomen. Zeker was deze titel een scheldnaam in de mond van Pilatus, gelijk van zijn knechten, maar wordt niet alle smaad bij de Christus veranderd in eer? En zouden wij er iets op tegen hebben, dat de Zaligmaker ook onder deze naam gepredikt werd? Is het niet een kroon te meer op het hoofd van die Gezegende, aan wie nooit te veel eer kan gegeven worden, en die waardig is van alle schepsel te ontvangen de kracht, de rijkdom, de wijsheid, de sterkte, de eer, de heerlijkheid en de dankzegging? Doch wij gaan nog een stap verder en beschouwen deze zaak van haar stellige zijde. Christus moet gepredikt worden ook als de Koning der Joden, tegenover de Joden. Er moet een blijvend getuigenis zijn in de Christelijke gemeente tegen de ongelovige Joden, dat zij hun enige, wettige, eeuwige Koning hebben gekruisigd. Er is geen moeilijker te beantwoorden vraag, dan hoe de Joden onder het bereik van het Evangelie te brengen? Als de Roomsen zijn zij met een driedubbele muur, de overlevering, het gezag hunner geestelijke leidslieden en hun eigen onwetendheid in zake van godsdienst, daarvan afgescheiden. Wat de Roomsen betreft, er is geen ander middel tegen hen dan om onophoudelijk op het middelpunt van hun bijgeloof, de paus, aan te houden, tot zolang deze voor goed valt; want zonder paus is de Roomse geen Roomse meer; en bij de Joden is er geen ander middel tegen hen dan ook onophoudelijk op het middelpunt van hun ongeloof (de verwerping van Christus als de Koning der Joden) aan te houden, tot zolang deze verwerping voor goed ophoudt; want zonder dat ongeloof is de Jood geen Jood meer. Wij moeten het hun duidelijk maken, dat zij als Joden nooit veel eer bij de volken genoten hebben, en dat zij er zelfs in onze dagen van algemene gelijkstelling nog niet veel eer bij genieten. Zij worden meer geduld dan bemind. Men maakt gebruik van hun verstandelijke en geldelijke vermogens, maar houdt zich van hen op een afstand. Nochtans is dat hun grootste ellende niet, maar slechts een klein gevolg van hun allergrootste ellende, van hun ongeloof in hetgeen hun hoogste volksglorie, en wat eindeloos meer is, hun eeuwige zaligheid uitmaakt, van hun niet aannemen van het opschrift aan het kruis: Deze is Jezus de Nazarener, de Koning der Joden. Laten zij nu eens uit hun heilige schriften bewijzen, dat hun Messias een andere is dan onze Christus? Zij kunnen het niet, maar wij kunnen uit hun wet, uit hun psalmen en uit hun profeten onweersprekelijk bewijzen, dat de ware Koning der Joden zijn volk niet allereerst tot uitwendige stoffelijke grootheid zou opheffen; want ach, wat zou Hij dan meer geweest zijn dan David en Salomo waren; maar dat Hij als David's Zoon en David's Heer en de meerdere dan Salomo, allereerst zijn volk zalig zou maken van hun zonden, en het dan tot alle mogelijke tijdelijke en eeuwige eer zou opheffen. Dit moeten wij de Joden prediken. Wij moeten hun zeggen: 'Gij hebt uw enige, ware, wettige Koning gedood, en daarmee uzelf; want zonder Hem zijt gij geen volk, en kunt gij geen volk meer worden.' Zeker is de verblindheid van dat volk groot, en wij kunnen daarom hun bekering alleen van buitengewone goddelijke leidingen en tussenkomsten verwachten; doch wij moeten intussen doen wat wij kunnen. Zien de Joden niet reeds zo vele geslachten achtereen de verstandigste, edelste en machtigste volken der aarde met hun koningen en keizers aan het hoofd, zich voor de gekruiste Christus aanbiddend buigen, en zichzelf zonder vorst en priester, zonder vaderland en tempeldienst, verstrooid onder alle volken? Welnu, zij zien daarbij juist het kruis, dat teken bij hen van alle smaad en vloek, door die keizers en koningen der machtigste en beschaafdste

volken, als het hoogste teken van eer op hun kronen en rijksappels plaatsen. En nochtans geloven zij niet. Hoe! alle volken zullen een zon van Israël als hun Heer en God huldigen, zonder dat die zon van Israël waarlijk de Christus is? Het is onmogelijk, zedelijk en historisch onmogelijk. Dit alles moeten wij de Joden voor ogen houden, want hoe meer bewijzen de Joden hebben tegen hun ongeloof, hoe onverantwoordelijke hun ongeloof is, en hoe mogelijker het wordt, dat menige Jood zich in zijn consciëntie overtuigd voelt, dat de waarheid aan de zijde der Christenen is. Dit opschrift dan lazen velen van de Joden, want de plaats waar Jezus gekruist werd, was nabij de stad. De overpriesters dan der Joden zeiden tot Pilatus: Schrijf niet de Koning der Joden, maar dat Hij gezegd heeft: Ik ben de Koning der Joden. Pilatus antwoordde: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven. Pilatus had, zoals wij reeds met een enkel woord te kennen gaven, spottend en tegelijk met de hem eigene gevatheid uit wederwraak op de Joden het opschrift zodanig ingericht, dat de titel van Koning der Joden op zichzelf moest beschouwd worden als een misdaad, welke met de kruisdood gestraft werd. Het kwam hem voor, in Jezus de gehele Messiasverwachting der Joden te moeten kruisigen. De overpriesters, even schrandere lieden als hij, vatten dit terstond, en daar zij de verwachting van een Messias niet wilden afgesneden hebben, waren zij over dit opschrift ten hoogste ontevreden, en zochten het te doen veranderen. Doch zijzelf hadden zich in deze verwarring gebracht, en Pilatus het recht gegeven om de titel van Koning der Joden tegenover de Romeinse keizer als een zaak van gekwetste majesteit, dus als een misdaad, der kruisiging waardig, te beschouwen. Zij hadden immers gezegd: Wie zich tot koning maakt, weerspreekt de keizer, en: Wij hebben geen koning dan de keizer. Hiermede zeiden zij: ‘Nu er een Romeins keizer is, is het een misdaad de Koning der Joden (de Messias, die als zodanig de Koning aller koningen is) te willen zijn.’ Pilatus houdt hen dus enkel aan hun woord, en door de titel van Koning der Joden boven aan het kruis van Jezus te plaatsen, zeide hij zoveel als: ‘Een iegelijk, die zich als de koning der Joden opwerpt, heeft de kruisdood verdiend.’ Dit was natuurlijk tot de Joden zoveel gezegd als: Het is een misdaad een koning der Joden, als Messias te verwachten. ‘Schrijf niet, (zeiden zij tot Pilatus) dat Hij de Koning der Joden is, maar dat Hij die titel wederrechtelijk op zich heeft toegepast; met andere woorden: schrijf niet dat de titel zelf, maar dat de aanmatiging van die titel de beschuldiging uitmaakt.’ Doch het baatte hun niet. Pilatus wilde van geen verandering horen. Te lang reeds had hij zich door hen laten overheersen. Nu het hem niet gelukt is Jezus vrij te laten, wil hij ook niet meer toegeven. Met echt Romeinse hooghartigheid weert hij hen af met een machtspreuk, die geen verdere tegenspraak toelaat: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven. Hij had even goed kunnen zeggen: Wat gij gezegd hebt, dat blijft gezegd. Hadden zij in de verblindheid hunner wraakgierigheid, het Messiasschap zelf tot een staatsmisdaad gemaakt, zo was het billijk, dat de Romeinen een ieder, die zich de Messias noemde, kruisigden, gelijk zij thans Jezus kruisigden, en hadden zijzelf onbedacht hun verwachting van dn Messias als de Koning der Joden opgezegd, dan hadden zij ook geen anderen te verwachten. En zie hier nu de wijsheid Gods in het midden der menselijke vrijheid en dwaasheid. Achttienhonderd jaren zijn voorbijgegaan, en de staat van zaken is nog geheel onveranderd. De Joden moeten de gekruisten Jezus van Nazareth als hun Messias aannemen, of zij ontvangen in eeuwigheid geen Messias. Ja, zo handelt God altijd in alles: uit het menselijk verkeerde laat Hij het goddelijk goede voortkomen. En als God dit niet deed, zou ik niet weten, wat zijn voorzienigheid zou zijn. Immers de gehele wereld ligt in het boze, en het gedichtsel van 's mensen hart is boos van zijn jeugd af; wat is er dus goed in deze wereld, goed naar de regel Gods? Wee ons, zo God de mensenwereld aan zichzelf overliet, zij zou zichzelf reeds lang en binnen korte tijd vernietigd hebben. Maar nu regeert God over de mensenwereld, en laat aan vele dingen hun natuurlijke loop, tot op zekere punten, die beslissend ten verderve voeren; dan keert Hij de stroom, of geeft hem een andere bedding, en zo maakt Hij alles dienstbaar aan zijn raad. Zo schept Hij, die het kwade haat, het kwade om tot goed, en Hij, die licht uit licht kan scheppen, en dat doet in zijn hemel, kan het ook uit de duisternis, en dat doet Hij op aarde; daar

geeft Hij ook alleen uit de dood het leven. Maar het is Gods voorzienigheid en Gods genade, die dat doen; het is dus Gods kroonrecht, en daarom is het zo goddeloos van de Jezuïeten, dat zij niet alleen dat kroonrecht uit Gods hand nemen, door uit het kwade het goede te willen voortbrengen, maar dat zij ook kwade middelen gebruiken, om het goede er uit te doen voortkomen. God doet niet het kwade, gelijk zij doen, en wat is het goede, dat zij beogen? De handhaving van een leugen van het pausdom. Daarom zijn zij kwaaddoeners in de volste betekenis van het woord, en is hun verdoemenis rechtvaardig. En het volk stond en zag het aan. En ook de oversten met hen beschimpten Hem. En die voorbijgingen lasterden Hem, en schudden hun hoofden, zeggende: Ha! Gij, die de tempel afbreekt, en in drie dagen opbouwt, behoud uzelf! Indien Gij de Zoon van God zijt zo kom af van het druis! En desgelijks ook de overpriesters met de schriftgeleerden, en ouderlingen, en Farizeeën Hem bespottende, zeiden tot elkaar: Anderen heeft Hij verlost, zichzelf kan Hij niet verlossen. De Christus, de Koning van Israël, de Uitverkorene van God, kome nu af van zijn kruis, opdat wij het zien en geloven. Hij heeft op God betrouwd, dat Hij Hem nu verlosse, indien Hij Hem wel wil; want Hij heeft gezegd: Ik ben Gods Zoon . En ook de krijgsknechten tot Hem komende, zeiden tot Hem: Zo Gij de Koning der Joden zijt, zo verlos uzelf. Wij vatten al deze smaad-, schimp- en spotredenen tezamen, omdat het te pijnlijk voor ons gevoel en te onvruchtbaar voor onze harten zijn zou, bij elk van deze lasteringen afzonderlijk stil te staan. Wij zien hier de Heer door allerlei mensen met allerlei scherpe pijlen van smadelijke woorden wonden en doorboren, zodat ook op dit punt het lijden van Christus een samenvatting is van alle mogelijke bijzonderheden van lijden. Hier verenigen zich andermaal de aanzienlijkste en de geringste, de burgers en de soldaten, de toeschouwers en de voorbijgangers, om hun gal op Jezus uit te storten, ja zelfs een der medegekruisten, zoals wij straks zien zullen, kwam er ook nog bij. Het volk sprak Jezus aan. Op het volk had het woord, door Jezus van het afbreken en opbouwen van de tempel van zijn lichaam gesproken, bij hun misverstand de diepste indruk gemaakt; voor het volk is niets heiliger dan de vaderlijke en voorvaderlijke godsdienst, die bij Israël door de tempel werd vertegenwoordigd. Te zeggen dat men die tempel wil afbreken, was dan ook voor het Joodse volk zulk een vermetel woord, dat zij dit als de grootste onzinnigheid gedurig, met voorbijzien van al het andere op de voorgrond stelden. Ja, het werd de leuze van hun onuitblusselijke haat. Denk aan het drie uren lang geschreeuw van het volks: Groot is de Diana der Efeziër! en gij hebt een tweede bewijs van hetgeen wij zeggen. Het volk verwijt de Heer deze majesteitsschennis in hun ogen, Hem aansprekende. Het volk heeft geen gevoel van eer en welgevoegelijkheid, maar bemint in zijn hartstochtelijkheid juist het ongepaste. Ieder gevoelt, dat men, om een de doodstraf ondergaand persoon nog schamper aan te spreken en op het grievendst te beledigen, tot de laagste volksklasse moet behoren. Fatsoenlijke lieden doen zoiets niet. De overheden des volks spreken dan ook Jezus niet aan; maar zij zeggen tot elkander, ofschoon luid genoeg, dat ieder en ook Jezus het kan horen: Anderen heeft Hij verlost, zichzelf kan Hij niet verlossen. Dat Hij nu zichzelf verlosse! Is Hij de Christus, zo kome Hij af van het kruis, opdat wij het zien en geloven. Gij ziet, het is de oude aard van het ongeloof, die ook hier bij hen weder te voorschijn komt. Het ongeloof wil niet geloven, dan hetgeen het ziet. Maar gelooft het dan wat het ziet? Immers nee, de overpriesters zagen Lazarus opgewekt uit de dood, en wilden nu Jezus te eerder doden, en Lazarus óók. Het ongeloof is een keisteen gelijk. Regen en zonneschijn kunnen zijn wezen niet veranderen, maar Gods almacht kan ook de kei in een diamant herscheppen, en dat doet Hij zo dikwijls Hij een ongelovige bekeert. De overpriesters gaan nog verder dan het volk en tasten niet alleen des Heeren woorden aan, maar ook zijn hart, zijn innerlijke gezindheden; zij maken zijn liefde tot de Vader verdacht, ja tot huichelarij, en lasteren daarbij God de Vader, zeggende: Hij heeft op God betrouwd, dat Hij Hem nu verlosse, indien Hij Hem wel wil; want Hij heeft gezegd: Ik ben Gods Zoon . Zij wilden zeggen: waar is nu het bewijs van zijn zoonschap en van Gods vaderschap? En deze vraag wordt door het volk en de krijgslieden nu tot Jezus gekeerd, in de woorden: Zijt Gij de

Zoon van God, zo kom af van het kruis. Indien Gij de Koning der Joden zijt, zo verlos uzelf. En hier hebt gij dan nu dat beruchte woord der wereld: Help uzelf. De Heer zelf legde dat spreekwoord in de mond van zijn tegenstanders: Geneesmeester, genees uzelf. En wat zullen wij er van zeggen? De wereld heeft altijd de schijn vóór zich. Zij helpt zichzelf, en daarmede acht zij zich geholpen. Doch waarin helpt zij zichzelf? In tijdelijke dingen. Maar daarmede alleen zijn wij, Christenen niet geholpen. Wij moeten dan ook dubbel voorzichtig zijn, om niet de mens Gods en de mens dezer wereld op gelijke lijn te plaatsen. Men wordt er licht toe verleid, wanneer men de ongelovigen hoort beweren, dat het Christendom de mens niet als mens ten volle laat ontwikkelen. Alsdan tracht men de eer van het Evangelie te redden, door te beweren dat juist het Christendom de mens tot een waar mens, tot de edelste en meest ontwikkelde van zijn geslacht maakt. En dat is ook zo, maar in die zin wil de wereld de mens niet ontwikkeld hebben. Haar ideaal is, dat de mens zichzelf, uit eigen krachten, met beheersing van alle invloeden buiten hem, opheffe tot het helderste verstand, tot de krachtigste wil en tot de omvangrijkste arbeid, En wij moeten haar toegeven, dat het Christendom zulke ideale, geniale, kolossale mensen niet vormt, en ook niet wil vormen. De Heilige Schrift, het opvoedingsboek van Gods kinderen, leert het rechtstreekse tegendeel van hetgeen de wereld leert. De Schrift leert afzien van alle zondig zelfvertrouwen, en richt al het vertrouwen van de mensen op God. Mijn zon, zegt zij, vertrouw op de Heer met uw ganse hart, en steun op uw verstand niet, Spreuken 3:5; en vervloekt zelfs een iegelijk mens, die op de mens vertrouwt, en vlees stelt tot zijn arm, terwijl zijn hart afwijkt van de Heer, Jeremia 17:5. Waarom zouden wij dan dat menselijke, dat de wereld humaniteit noemt, ons als Christenen eigen willen maken, alsof de roeping der Schrift, om mensen Gods te worden, minder zou zijn? Zulke mensen te zijn is eindeloos meer dan de humaanste mensen van de wereld te zijn, maar natuurlijk alleen voor hem, die gelooft. De Schrift noemt Gods volk een arm volk: ellendigen, verdrukten, door onweder voortgedrevenen. En zijn Gods kinderen dat niet, uitwendig door hun minderheid en geringheid, inwendig door hun schuldgevoel en veelvuldige beproevingen? Zullen wij dan de handen uitsteken naar de vergankelijke kroon, die de mens der wereld draagt, en de onvergankelijke kroon, die Christus ons op het hoofd zet, daarvan afnemen? Zo dacht Mozes niet; hij wilde liever kwalijk gehandeld worden met Gods volk, dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben, achtende de versmaadheid van Christus meerdere rijkdom dan de schatten van Egypte, want hij zag op de vergelding van het loon, Hebreeën 11:25,26. Of zijn de omstandigheden zo geheel veranderd, dat dit op ons van geen toepassing meer is? Is de wereld geen wereld meer, en kunnen wij ons daarom met gerustheid aan haar gelijkvormig maken, zonder ongelijkvormig te worden aan Christus? Waarlijk niet. Nog altijd is het woord van Jacobus ten volle waar: zo wie een vriend der wereld wil zijn, die wordt een vijand van God gesteld, Jacobus 4:4. Dat wij dan aan de wereld haar volmaakte mens laten, en houden wij ons aan de volmaakte mens Gods in Christus, want beide wegen lopen eindeloos uit elkander, en wie beiden tegelijk zijn wil, is geen van beiden. En nu zeiden wij zoeven, dat de wereld altijd de schijn voor zich heeft, want het wezen der wereld is in zijn verschijnselen geen waarheid, maar schijn. ‘Help, verlos uzelf! (is haar uitroep) kunt gij dat, dan zijt gij onze man, en wij zullen u geloven, en aanhangen, en bewonderen, en volgen.’ Doch men kan zichzelf niet altijd genezen, al geneest men anderen. Vraag maar aan de geneesheer, die zo velen uit krankheden redde, waarom hijzelf sterven moet? Men moet gaan, zoals God ons leidt. Er zijn mensen in de wereld, die hun leven doorbrengen met anderen te helpen, en die zelf in hun noden van alle menselijke hulp verstoken blijven. Bovenal echter was dit wereldse woord een lastering tegen Jezus, die juist op aarde gekomen was om anderen te helpen, door zichzelf niet te helpen. Laat Jezus van het kruis komen, dan zijn wij zondaren er aan. Kon Hij het niet? Zeker, maar Hij wilde het niet, omdat het onze zaligheid betrof. Doch van de zaligheid weet de wereld niets, en zij wil er niets van weten; de aardse vreugde, grootheid en eer zijn haar genoeg. Maar ons is dat niet genoeg, ons is de eeuwige zaligheid alleen genoeg, en wij achten het gelijktijdig streven

naar het een en het ander onbestaanbaar bij een persoon. Zo stond dan de Heer der heerlijkheid ten doel aan de laagste spot, de gemeenste hoon, de vuigste smaad. Hoe moeilijk valt het ons bedaard te blijven, wanneer men elkander in een gezelschap schimpschoten op ons gemunt, toefluistert, of als een hunner door vreemde vragen ons belachelijk tracht te maken, of werkelijk maakt. Getroosten wij ons ook deze smaad: het is een bewijs, dat wij niet behoren tot de wereld, die het haar liefheeft. Bedenken wij er bij, dat Christus dit alles ook geleden heeft, en dat de discipel niet meer is dan de Meester.

27:44 De Heer en de bekeerde moordenaar

En een van de kwaaddoeners, die gehangen waren, lasterde Hem ook. Mattheus bericht: En hetzelfde verweten Hem ook de moordenaars, die met Hem gekruisigd waren. En Markus zegt: Ook die met Hem gekruisigd waren, smaadden Hem. Lukas zondert er een van uit, en verrast ons met een verhaal, dat een van de kostbaarste van het Evangelie is. Zo ziet men, waar de een haastig over heenstapt, daar ziet een ander paarlen liggen en raapt ze op. Mattheus en Markus hadden vele andere dingen van de Heer, ook bij zijn kruisiging verhaald, die Lukas niet verhaalt; maar zij hadden met de vermelding der smaadredenen, waaraan de Heer ten doel stond, blijkbaar geen andere bedoeling dan op te merken, dat meest allen daarin deelden, zelfs zijn medekruiselingen. Dat de ene moordenaar hierop een uitzondering maakte, was hun waarschijnlijk onbekend. Het is niet te denken, dat al de discipelen alles te weten kwamen, wat met de Heer is voorgevallen, en wat zij niet wisten konden zij niet vermelden. Van een onwaarheid is hier geen sprake. Ook is niet altijd de volle bewustheid van een gebeurde zaak bij ons aanwezig, en gaan wij bijzonderheden voorbij, die met ons tegenwoordig oogmerk niet stroken. Daarom zijn er ook vier Evangelieschrijvers door de Heiligen Geest aangesteld, om bijzonderheden, die door de een waren voorbijgezien, door de andere te laten boeken. Zonder dit, ware een Evangelist genoegzaam geweest. De ingeving der Heilige Schrift is, zoals wij meermalen opmerkten, geen werktuigelijke, (machinale) zodat de Evangelist voorgezegd werd wat hij schrijven moest, maar een bewerktuigde, (organische) waardoor de schrijver uit eigene herinnering, of (zoals bij Markus en Lukas) uit de herinnering van anderen neerschreef, wat er werkelijk, onverdicht gebeurd of gezegd was. De ongelovigen, die ter kwade trouw handelen, laten dan ook onophoudelijk de ene evangelist tegen de anderen getuigen, opdat al de Evangeliën hun historische waarheid, en daarmede hun waarde zouden verliezen; doch de gelovigen vullen het ene Evangelie aan met het andere, en maken daarmede uit al de Evangeliën tezamen genomen, een volkomen werk, een, zoals men in de muziekwereld zou zeggen, vierstemmig accoord. Zeggende: Indien gij de Christus zijt, verlos uzelf en ons. Christus hing tussen twee moordenaars. De ene moordenaar, die wij het eerst leren kennen, was een verharde boosdoener. Evenals een vis, zodra hij maar aan de rand van het water gelegd wordt, zichzelf terstond in het water als in zijn element dompelt, zo werpt zich ook deze boze mens in zijn element, in het boze, zodra hem daartoe slechts de gelegenheid geboden wordt. Nauwelijks hoort hij spotten en smaden, of hij sluit zich aan de vergadering der boosdoeners, en spot en smaadt mede. Evenals een vroom mens een kerk voorbijgaande, waar hij de gemeente hoort zingen, in zijn hart meezingt, en er soms ook wel eens, als hij tijd en gelegenheid heeft, ingaat, zo wil ook een boos mens, waar hij kwaad ziet doen, gaarne meedoen. Is hij een dronkaard en gaat hij een herberg voorbij, en ziet hij er drinkebroers in, dan moet hij er ook in; is hij een twister, hij voegt zich terstond in een ontstane twist; is hij een vechter, hij is de voorman bij een vechtpartij. Zo was het ook bij de ene moordenaar aan het kruis. Allen spotten, en zo moet hij ook spotten. Ach, er zijn mensen, die niet ophouden te spotten tot aan hun einde. Grijzen in jaren, met de ene voet reeds in het graf, kunnen nog spotten met dood en eeuwigheid. De moordenaar deed het in het gezicht des doods en bij de vreselijkste lichaamspijnen. Konden deze dat harde hart nog niet buigen, om toevlucht te nemen tot God de Almachtige, die uit alle nood, ook in de dood nog redden kan en redt, wie tot Hem vliedt? Nee! er zijn mensen, die hoe dieper zij in nood, en hoe nader zij aan de dood zijn, te onbedekter hun boosheid tonen. Wij hebben dan ook in deze moordenaar het toonbeeld, de vertegenwoordiger van de mens in het diepste van zijn val. Indien Gij de Christus zijt verlos uzelf, dat hadden ook de soldaten tot Jezus gezegd, en de moordenaar vat dat woord op uit hunnen mond, en voegt er bij: en ons. Verlos Uzelf en ons. Het was vooreerst een verkeerd woord. Had hij gevraagd verlos ons, het ware een goed woord, maar het voorafgaande verlos uzelf bederft alles; want de Christus moest niet zichzelf verlossen, maar ons. Wel moest Hij verlost worden door de Vader, en dat werd Hij. Ten andere bevat dit woord de goddeloze uittarting: ‘Geef de proef van uw Christusschap,

door uzelf en ook ons te verlossen;' namelijk van dit lijden, van deze kruisdood; want verder gingen de gedachten van hem en de andere spotters niet. Zij kenden geen eeuwige verlossing, geen verlossing der ziel, welke de tijdelijke en lichamelijke verlossing eindeloos overtreft, en omdat zij die niet kenden, begeerden zij die ook niet. En hoe velen zijn er onder ons geboren en opgevoed, die van een eeuwige verlossing, van een verlossing der ziel niets weten en niets willen weten, maar al hun gedachten gevestigd houden op hetgeen hun tijdelijk en lichamelijk welzijn kan bevorderen. Indien Gij de Christus zijt. Aan het kruis werd de Heer bijzonder in zijn koninklijke waardigheid bespot. Pilatus maakte de aanvang door het opschrift; de overpriesters volgden en bespotten Hem als de Koning der Joden, en nu zetten al de overigen hetzelfde werk voort tot zelfs de ene moordenaar aan het kruis. Wij zien het, niemand wilde een gekruiste Messias hebben. De vraag doet zich hier voor: Willen wij Hem wél hebben? Zo wij geloven, dan antwoorden wij terstond: wij willen Hem hebben; want een niet(- )gekruisigde Christus is geen verzoening voor onze zonden, en zonder de verzoening van onze zonden is ons al het overige zonder waarde. Dit is dan ook het verschil tussen de kinderen der wereld en de kinderen van God. De wereld wil wel een Christus hebben, maar geen gekruiste. Zij verheerlijkt Hem als wijze, als edele, als een koning zelfs der waarheid, maar zonder kruis. Hebben zij daarmede Christus? Nee, zij hebben Hem niet. Alleen hij heeft Christus, die Hem als de gekruisigde heeft, en deze heeft alle mogelijke heerlijkheden en zaligheden erbij. Maar de andere antwoordende, bestrafte hem, zeggende: Vreest gij ook God niet. Hoe treffend, hoe aandoenlijk, ja hoe heilig verrassend is het, om juist in deze ogenblikken uit zulk een mond zulke liefelijke woorden te horen. Zo wordt dan het evenwicht ook op het kruis hersteld. Eén Israëliet lastert zijn Messias, een zal Hem aanbidden. Trouwens, wij kunnen zeggen: Nooit gaat er een lastering uit tegen de Heer of een verheerlijking van Hem stelt zich daartegenover. Zeker zijn er onverschilligen, die in niets, dat geestelijk en goddelijk is, belangstellen, of die alles gelijke waarde toekennen, en deze maken de meerderheid uit. De wijsheid der wereld is het juiste midden te treffen; maar Christus haat dat juiste midden. Hij bemint de uitersten, Hij wil dat men koud of heet is. En zo gaat het dan ook in het koningrijk Gods. Waar er een opstaat om zich tegen de Heer te verzetten, daar neemt een ander het voor Hem op. En hiertoe was aan deze plaats de andere moordenaar uitverkoren. Hij vreest God. Hij zegt het, en bewijst het door zijn medegenoot in de misdaad te bestraffen over diens mede bespotten van Jezus. Nu weten wij, dat niemand waarlijk zorg kan dragen voor het zielenheil van anderen dan die zelf geborgen is. Deze bestraffende moordenaar aan het kruis was dus voor zichzelf geborgen zonder dat hijzelf het wist. De vreze Gods was in hem, zo was hij innerlijk bekeerd. En wat gebeurde er met hem op het kruis? Hij kwam tot ruimte, tot de volle verzekerdheid des geloofs. Hij brak door. Alle beletselen, die de stroom tegenhielden, weken, en het water des levens stroomde in hem en uit hem met kracht. Wij weten niet, wat er al in het hart van deze moordenaar is omgegaan, alvorens hij deze woorden sprak; maar dit weten wij, dat het kind, als het geboren wordt, reeds te voren bestond. Deze godvrezende moordenaar was onder indrukken Gods geweest, en hij was er door bearbeid geworden. Hij had de wedergeboorte in haar beginselen ontvangen. Hij had bij de uitleiding uit Jeruzalem naast Jezus zijn kruis gedragen. Hij had des Heilands zwijgen en spreken, zijn lijden en bidden gezien en gehoord. Hij had het opschrift gelezen, en hij had het gelezen op dezelfde wijze als wij de bijbel lezen, nadat wij bekeerd zijn; met een door God verbrijzeld hart en met door God verlichte ogen, en het was hem klaar geworden wie Jezus was, zo klaar als de zon op de middag. En zo werd hij het feitelijk bewijs, dat niemand kan zeggen Jezus de Heere te zijn dan door de Heiligen Geest, 1 Corinthiërs 12:3. Het geloof, dat heilig geestelijk instinct der ziele, die intuïtie uit de Heilige Geest zei in Hem: 'Deze is het, die aan de vaderen is beloofd, de grote redder van de zonde, de grote overwinnaar van het rijk der duisternis, het grote zoenoffer, dat een eeuwige gerechtigheid aanbrengt, en dat ook mij, hangende aan het kruis, voor wie alle tijdelijke redding onmogelijk is, voor geheel de eeuwigheid kan redden.' Zo dacht dit kind van God in zijn hart; maar dit kind was nog

ongeboren, en hoe zou op het kruis de nieuwe mens uit de oude mens geboren worden? De barensweeën van ziel en lichaam waren er, want weeën moeten altijd komen over de moeder, alvorens het kind geboren wordt. En wie hielp nu hier bij de geboorte, wie heeft dat kind gehaald? God, maar door welke hand? Door de hand van een vroom man? Nee, door de hand van een verharde moordenaar. De spot van deze was de aanleiding geweest, dat de andere zijn vreze Gods kon tonen. De opening des monds van de ene moordenaar in ongeloof was de opening des monds van de andere in geloof. En zo strekt ook nog heden de vuigste tegenstand van het ongeloof niet zelden tot een aanleiding van de krachtigste lofverheffing Gods aan de zijde der gelovigen, en moet de ene zondaar de anderen soms een harde stoot geven om tot Jezus te gaan. Had de verharde moordenaar niet gesproken, de godvrezende moordenaar zou ook niet gesproken hebben; doch waar de zaak naar 's Heeren raad geschieden moet, daar beschikt God ook de middelen. Daar gij in hetzelfde oordeel zijt. Hij zeide er mede: ‘dat anderen spotten, die niet in de pijn zijn, is treurig genoeg; maar hoe is het mogelijk, dat gij zelfs uw mede-kruiseling, wiens pijnen gij mede gevoelt, nog daarenboven kunt grieven?’ De godvrezende gekruisigde was blijkbaar door het oordeel, dat hem getroffen had, gebroken geworden in zijn boze kracht, en tot inzicht gekomen van zijn diepe val. O, de voorbeelden zijn niet zeldzaam, dat mensen, die gruwelijke misdaden bedreven, ziende dat zij daarvoor de dood moesten lijden, daardoor verbrijzeld werden tot in het binnenste van hun zielen. Daarom was in vroeger tijd, toen de vreze Gods nog wandelde op 's Heeren straten, de uitoefening van een doodstraf zulk een gewichtige zaak voor de rechters en voor het volk, dat de veroordeelde in aller voorbede aanbevolen, en in alle kerken in het openbaar biddend gedacht werd. En wij toch rechtvaardiglijk, want wij ontvangen straf, waardig hetgeen wij gedaan hebben. Gij ziet, deze man is geheel in de orde Gods, waarin het recht de genade voorafgaat, en eerst hier zijn volle eis moet hebben, alvorens de genade in de eeuwigheid kan volgen. Hij erkent zich des doods schuldig te zijn? Waarom? Omdat de wet des lands de doodstraf op de doodslag eiste? Nee, er is nog een hogere wet dan de wet des lands: de wet van God, waarmede het geweten samengaat. Immers, zodra de straf niet in evenredigheid is met de misdaad, komt het geweten van de misdadiger er tegenop; maar hier stemt het geweten van de misdadiger in met de rechtvaardigheid van de straf. Ik zeg het geweten van de misdadiger, want dat is toch wel de bevoegde getuige. Wij spraken reeds vroeger hiervan, doch herhalen het hier. Er zijn gewetens, buiten de misdadiger, die de doodstraf geen rechtvaardige straf oordelen te zijn voor de moedwillige doodslag, en haar afschaffen waar zij kunnen. Doch zij hebben dit te verantwoorden voor de hoogste Rechter, die zij niet kunnen ontgaan, en die hen niet zal ontzien. Vraagt een ieder, die tot de bekentenis gekomen is, dat hij een moedwillige moord begaan heeft, of hij niet des doods schuldig is, en als hij nog enig zedelijk gevoel in zich heeft, zal zijn geweten antwoorden: ja. Ook bij de moordenaar aan het kruis zei het geweten dit ja. Wij zien bij hem een diep gevoel van schuld; en kan men zijn schuld te diep gevoelen, als men daarbij denkt aan de goddelijke genade? Hij rekende zijn misdaad niet te klein en de gruwzaam wrede kruisstraf niet te groot voor zich, maar gaf God de eer en prees Hem als rechtvaardig in hetgeen Hij over hem en zijn medetel liet komen. Zo sprak zijn geweten. En wie is nu de vermetele mens, die zich boven de uitspraak van het geweten, boven het goddelijk recht durft stellen, en de doodstraf afkeurt? Eerst waar het recht van God plaats heeft, is ook plaats voor de genade van God; maar de genade mag nooit door een mens in de plaats van het recht treden, gelijk door hen gedaan wordt, die de doodstraf afschaffen. God zegt uitdrukkelijk tot Israël, Numeri 35:33-,34: Het (onschuldig vergoten) bloed ontheiligt het land, en voor het land zal geen verzoening gedaan worden over het bloed, dat daarin vergoten is, dan door het bloed degene, die het vergoten heeft. Hieruit zien wij, dat de moedwillige doodslag een bloedschuld legt op het gehele land, waarin de doodslag begaan is, en dat deze schuld door niets is op te heffen dan door de dood des doodslagers. En de reden hiervan is duidelijk. De moedwillige doodslag is de hoogste, door niets te herstellen of te vergoeden misdaad, en er is hier geen ander evenwicht

denkbaar dan door de moordenaar in gelijke toestand te brengen, als waarin hij de vermoorde gebracht heeft. Wij ontvangen straf, waardig hetgeen wij verdiend hebben. De godvrezende moordenaar bestraft de andere niet met uitsluiting, maar met insluiting van zichzelf, en dat moeten wij ook doen. Hij spreekt zijn medegenoot aan met die vrijmoedigheid, die de volkomen gelijkheid in misdaad en straf medebrengt. Hij had daardoor een zeker recht op zijn metgezel, toen deze zich bij de spotters voegde, in plaats van te zwijgen en zich met de gedachte aan eigen toestand bezig te houden. Hij nam dus het woord, hij nam het op tegen zijn metgezel voor de Heer, en huldigde deze eerst in zijn heilige mensheid en daarna in zijn Godheid. Maar deze heeft niets onbehoorlijks gedaan. Met deze woorden stelt de bekeerde moordenaar de Heer tegenover zichzelf en zijn metgezel. Groter tegenstelling kan er trouwens niet zijn. Doch treffend was het deze tegenstelling juist in deze ogenblikken aan te wijzen. De bekeerde moordenaar zei niet: 'Deze heeft niets kwaads gedaan,' want dat wist een ieder wel, die zijn geweten wilde laten spreken; maar met een fijne uitdrukking in het Grieks, zei hij: Deze heeft niets onbehoorlijks, niets, dat in het minst onbetamelijk zou zijn, gedaan.' Het is een uitdrukking, welke alleen de Heilige Geest ingeven kan, om het gedrag van een persoon als de Heere Jezus was, juist te kenschetsen. Het is een andere uitdrukking van het woord bij Jesaja (Jesaja 53:9): Hij heeft geen onrecht gedaan, noch is er bedrog in zijn mond gevonden. En laat ons wel bedenken, dat in die ogenblikken, waarin Christus door de gehele wereld als een vloek en smaad was uitgestoten, Hem tegenover de gehele wereld onschuldig te verklaren, zoveel was als in later tijd de brandstapel voor Hem te beklimmen. In onze mond daarentegen betekent zulk een belijdenis van de Christus niets meer. Wie weet thans niet dat Christus niets onbehoorlijks heeft gedaan, en wie het ontkent is niet waard weerlegd te worden. Nee, ieder tijdvak brengt zijn eigen geloofsbelijdenis van de Christus mede, en de onze bestaat in het vasthouden aan het waarachtig en eeuwig hogepriesterschap van de Christus, waarin Hij jammerlijk wordt miskend, omdat de zichzelf genoegzame geest van onze tijd geen Zaligmaker behoeft, noch begeert. Doch laat ons nochtans dit van deze moordenaar leren, dat wij getrouw kunnen en moeten zijn ook in het kleine, dat ons is toevertrouwd. De Heer is de getrouwheid in het kleine zo aangenaam als die in het grote. Hij ziet niet op de zaak, maar op de getrouwheid in de zaak. En wel bezien, was deze bekeerde moordenaar een eersteling, in de zin van voornaamste, onder de belijders des Heeren. Hij was als de bloeiende staf van Aäron, tegelijk blad, bloem en vrucht dragende, en hij genoot boven al de Apostelen de grote eer, dat hij het Evangelie verkondigde in tegenwoordigheid van de Heer. Hij had, door een verkeerde vaderlandsliefde geleid, zijn volk door oproer van het gehate juk der Romeinen willen helpen verlossen; doch nu zag hij in, dat al de zegen en al de heerlijkheid van zijn volk komen moest van het kruis, waaraan de Koning der ere genageld was. En hij zeide tot Jezus. De bestrafte moordenaar antwoordde niet. Hij voelde de hand Gods op zijnen mond gelegd, en zweeg. In de gelijkenis van de luie dienstknecht stelt zijn heer hem een vraag, die geheel zijn vonnis bevat, en de man verstomt. Zo was het ook hier. De terechtwijzing was te overtuigend, om verdere tegenspraak te verwekken; van dat stille ogenblik maakt de moordenaar, die God vreesde, gebruik, om het woord tot Jezus te richten, en te zeggen: Heere! gedenk mij, als Gij in uw koningrijk zult gekomen zijn. Hier belijdt deze man Christus in zijn Godheid. Het woord Heere heeft bij de Israëliet geen andere betekenis dan die van Jahweh, en hetgeen de man aan Jezus vraagt, is uit de aard der zaak iets, dat alleen Jahweh hem kon geven. Wij moeten toch nooit vergeten, dat niet wijzelf als gelovigen onze geloofsbelijdenis maken, en ze ook niet leren kunnen van mensen; nee, vlees en bloed, menselijke wijsheid en wetenschap openbaren ons de Christus niet, maar alleen de Vader, die in de hemelen is, door de Heilige Geest, die ons de rechte denkbeelden leert vatten en de rechte woorden leert uitspreken. Het van God geleerd zijn behoudt nog altijd zijn kracht, en zal die behouden tot aan het einde der wereld. Wie zijn geloof en geloofsbelijdenis van elders heeft dan van God, die heeft ze niet als een altijd vloeiende stroom uit de eeuwige springader des levenden waters, maar in zelf uitgehouwen bakken, die

het ontvangen water niet kunnen behouden, maar het ten laatste door verdamping moeten verliezen. Billijk vragen wij toch: hoe wist de bekeerde moordenaar zo geheel het tegendeel van Jezus, als zijn ogen zagen? Hij zag Hem aan het kruis genageld als een verworpene, en noemde Hem Jahweh. Hij zag Hem in de uiterste pijn en machteloosheid, en bad Hem in genade gedachtig te wezen, wanneer Hij tot zijn heerlijkheid zou zijn ingegaan. Evenals de koningen der aarde bij de aanvaarding van hun heerschappij genade bewijzen aan misdadigers, zo vraagt hij, de misdadiger bij uitnemendheid, om een gunstbewijs aan de Koning der koningen, nu nog aan het kruis, maar gereed om dat koningrijk te beërven, dat de hemel en de aarde omvat. Hoe ware dit alles verklaarbaar zonder de Heilige Geest? Alles wat men hiervan buiten de Heilige Geest om, gezegd heeft, is dwaas tot kinderachtigheid toe. Wij zien hier integendeel, hoe de Heilige Geest Gods kinderen in korte tijd Gods verborgenheden leert kennen, wanneer het nodig is. En het was nodig, want er bleven nog slechts weinige ogenblikken te leven over, en de ziel, de ziel van de godvrezende kruiseling moest behouden worden, terwijl zijn lichaam verdorven werd. En nu zouden wij zeggen: welk een sprong is het, om van de belijdenis, dat Jezus niets onbehoorlijks heeft gedaan, op eens te komen tot het smeken aan Hem om genade voor de eeuwigheid. Doch wie waarlijk door de Heilige Geest overtuigd is van 's Heeren waarachtige heilige mensheid, voor die gaat vanzelf de deur zijner waarachtige, eeuwige Godheid open; want een tweede Adam zonder zonde kan onmogelijk een ander persoon zijn, dan de Heer uit de hemel. En Jezus zeide tot hem. De Heer zweeg niet op des kruiselings bede, maar antwoordde hem terstond. En waar werd Jezus ooit door het geloof gevraagd, zonder te antwoorden? Het zou Hem onmogelijk zijn, niet te antwoorden. Daarom moeten wij ons volkomen verzekerd houden, dat wij nooit iets aan onze Heer vragen, zonder daarop antwoord te ontvangen, niet door een hoorbare stem, nee, dat gebeurt op aarde niet meer, maar door de Heiligen Geest, die niet alleen spreekt met woorden, maar ook met daden, met leidingen, met herinneringen, met wenken, met waarschuwingen en met nog vele andere dingen, die wij uit onze eigen dagelijkse ervaring en die van andere gelovigen leren kennen. En wat zei nu Jezus tot de biddende medekruiseling: Voorwaar zeg Ik u: Heden zult gij met mij in het paradijs zijn. De bekeerde moordenaar wist wel dat Jezus de Messias was en hem kon zalig maken, maar niet dat Jezus hem wilde zalig maken. De Heer geeft hem daarvan nu de volle zekerheid, en niet alleen aan hem, maar in hem aan allen, die dezelfde bede tot Hem richten; want de antwoorden van Christus zijn eeuwige antwoorden, en wat Hij tot de ene gelovige zegt, dat zegt Hij tot de andere gelovige. De Heer verzegelt zijn woord, met zijn plechtig Amen, Ik zeg het u. Als om in deze majestueuze toon aan zijn getrouwe belijder te zeggen, dat Hij hem met blijdschap zijn bede ten volle inwilligt. Ja, de Heer bepaalt zelfs de tijd wanneer dit ingaan in heerlijkheid zal plaats hebben, (het zou nog heden geschieden), wie met hem zou gaan (Hijzelf) en de plaats waar, (in het paradijs). En de Heer belooft niet het paradijs op zich zelf, maar in gemeenschap met Hemzelf; want er is geen zaligheid mogelijk dan in de tegenwoordigheid van de Zaligmaker. De Heer spreekt ten hoogste klaar en ondubbelzinnig, en de vertrooste bidder kan nu rustig in het geloof wachten tot aan de avond, als wanneer hij in de volle aanschouwing zal intreden. Rustig? Neen. De zaligheid hem toegezegd is wel goddelijk zeker, maar hiermede is het niet afgedaan. Na het geloof komt de beproeving des geloofs. Ook de begenadigde moordenaar werd ingeleid in de beproeving, en in welke beproeving! Van het paradijs trad hij weder in de nacht van het kruislijden en de kruisdood. En is dat niet het leven van ieder Christen? Wij hebben hier het sterkst sprekend bewijs, dat de rechtvaardige niet moet leven uit zijne bevinding, maar uit zijn geloof. De bevinding maakt het geloof afhankelijk van de gemoedsstemming van het ogenblik, en daarvan mag niemand zijn geloof afhankelijk maken; want het geloof is, naar zijn aard: het vasthouden aan God en zijn Woord in wanhopige toestanden, aan het licht in de nacht, aan het leven in de dood. ‘Gelooft gij, Abraham! dat in Izaäk alle volken zullen gezegend worden? Zo ja, dood hem dan op Gods bevel, en gij zult bewezen hebben, dat gij het gelooft.’ Men moet in God geloven, al ziet men niets van Hem, en

al gevoelt men niets van Hem. Geeft de zon geen warmte? Ja, maar ik gevoel er niets van, want ik heb de koorts. Geeft daarom de zon geen warmte? De bekeerde moordenaar leefde niet uit hetgeen hij zag en ondervond, maar hij geloofde altijd weer het woord van Jezus tot zolang hij de overwinning behaald had. Vooreerst had hij nog veel te lijden op het kruis. Hij werd evenmin als de Heer zelf van het lijden ontheven. Nochtans hij zwijgt; geen klacht ontvloeit zijn lippen. Hem wordt de belofte gegeven nog diezelfde dag in het paradijs te zijn. Ook hierin moest hij zich enkel vasthouden aan het geloof; ware hij aan het redeneren gegaan, het geloof zou hem ontvallen zijn. Het was toch bijna zonder voorbeeld, dat een gekruisigde nog dezelfde dag stierf; en ware dit ook denkbaar bij een zwak uitgeput mens, niet bij hem en zijn gelijken, die als muiters geoefend in de strijd en doorgaans lichamelijk gehard waren. De kruisdood kon enige dagen duren, en daar het waarschijnlijk zonder voorbeeld was, dat er op het paasfeest zulk een doodrecht gedaan werd, kon de kruiseling geen vermoeden hebben van het verzoek van de Joodse overheden, om de kruiselingen nog vóór de sabbat op een geweldadige wijze af te maken. O het leven is zo krachtig in de mens, zolang het hart niet getroffen wordt. Dat zien wij soms aan de kindertjes. Hoe lang kunnen zij liggen sterven! Doch de begenadigde moordenaar had nog een andere proef te doorstaan. Vooreerst ontving hij geen openbaring meer. De Heer sprak niet meer met hem, hoe dicht zij bij elkander waren. De Heer houdt geen redewisseling met zijn gelovigen. Hij is de Heer. Wat Hij eenmaal gezegd heeft, is voor altijd gezegd, is algenoegzaam; daaruit moeten zijn gelovigen leven, daarop moeten zij teren totdat de vervulling komt. Ten anderen kwamen er bestrijdingen. Hij ziet de zon en de ziel van Jezus verduisterd, en hij zelf wordt er door verduisterd. Hij hoort Hem, die hem de zaligheid verzekerd heeft, klagen over verlating van God. En is nu Jezus verlaten, dan is hij immers ook verlaten? Doch nee, zijn geloof ziet niet op de verlating, maar hoort het woord: Mijn God! Mijn God! en ook hij houdt zich hiermede vast aan God; want Zo hij God had losgelaten, hij ware verloren geweest; doch nu stond zijn geloof alle proeven door en brak het door alle beletselen heen. Het was een crisis geweest, en crisissen duren niet lang. Weldra roept de Heer: Mij dorst, terwijl de duisternis opklaart, en daarna het triomferend: het is volbracht. Vader! in uw handen beveel Ik mijn Geest. Doch nu is Jezus dood, en hij, de begenadigde leeft nog. Zo moet hij dan in een dode Zaligmaker geloven. En hij zal nog heden met Hem in het paradijs zijn? Doch daar komt de man met de moker en verbrijzelt hem de beenderen; ten laatste valt de slag op zijn hart, en hij is ingegaan in de rust van Gods volk, in het paradijs Gods, en vindt daar zijn Heer. Zo komt het geloof alle moeilijkheden, alle zwarigheden, alle onmogelijkheden te boven, en is het de overwinning van alles, wat niet uit God is. En wat zegt ons nu dit tweede kruiswoord: Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn? Wij drukken thans op enkele woorden. Op het woord met Mij. De Heer stelt de zijnen geheel met zich gelijk. Ziedaar in korte woorden geheel het Evangelie, geheel de vrucht van het verlossingswerk van Christus. Zijn eeuwige geboorte uit de Vader, zijn eenswezensheid met de Vader en de Heilige Geest zijn als boven tijd en schepping liggende, volstrekt onmededeelbaar; maar in al het overige stelt de Zoon van God a1 de zijnen met zichzelf volkomen gelijk. Hij noemt hen broeders, en wat Hij heeft deelt Hij broederlijk met hen. Wij stellen ons niet gelijk met Hem, want dat zou ons zedelijk onmogelijk zijn, maar Hij stelt zich gelijk met ons, en dat is onze zaligheid. Bij Christus is het altijd en in alles heden, en nooit morgen. Zijn genade geeft Hij altijd terstond en voor eeuwig. Maar daartegenover staat dan ook het woord: heden, zo gij zijn stem hoort, verhardt uw hart niet. De vraag, over welke zoveel gedacht en geschreven is: waar de van het ligchaam ontbonden geest van de gelovige heengaat? wordt hier volkomen beslist, en is zo volkomen duidelijk in de Schrift geopenbaard, dat wij het geheel overbodig achten hiertegen nog bedenkingen te opperen. De ziel, de geest, de persoonlijkheid van de gelovige gaat in de dood terstond tot de Heer. Het uitwonen uit het lichaam is bij de Apostel Paulus een inwonen bij de Heer, 2 Corinthiërs 5:8. Liefelijke, troostvolle gedachte: Geen lange tijd, maar slechts weinige jaren, ja misschien weinige uren scheiden ons van Hem, in wie alleen onze zaligheid is, en in wie wij de Vader door de Heilige

Geest alleen ten volle kunnen en zullen verheerlijken. Dat de Heer de plaats der zaligheid het Paradijs noemt, ontleent zijn reden uit het kruis, waaraan Jezus deze woorden uitsprak. Aan dat kruis werd thans de slang de kop, en het zaad der vrouw de verzenen vermorzeld, waarmede de reden werd opgeheven voor het sluiten van het paradijs door de Cherub van Gods heiligheid. Op aarde was dit paradijs vergaan, maar niet bij God; daar bleef het in heerlijkheid bewaard voor de grote Overwinnaar der zonde en des doods, die het weder openen zou eerst voor zichzelf, daarna voor al de zijnen. Heerlijke harmonie der Schrift! Al de gouden lijnen Gods lopen van het paradijs af naar het kruis, en van daar wederom naar het paradijs! O waarderen wij toch de Heilige Schrift, die ons zulke onuitputtelijke schatten aanbiedt! Zulk een samenspraak als wij hier vinden, heeft haar weergave niet in al de geschiedboeken der wereld. En welk een gebeurtenis! Was Simon van Cyrene een toonbeeld van de kruisdrager achter Jezus, de bekeerde moordenaar is het toonbeeld van dezulken, die met Christus gekruist zijn. Hij vertegenwoordigt op het kruis alle gelovigen in Jezus. En hoe volstrekt goddelijk is het gedacht, dat de eerste vrucht van het kruislijden van Christus een bekeerde moordenaar is, die met Christus zelf ingaat in heerlijkheid. Is er hoger openbaring van Gods genade denkbaar? En nu komen wij tot de grote betekenis, welke de bekering van de ene moordenaar aan het kruis voor ieder gelovige en voor al de eeuwen der kerk heeft. Gelijk het eerste kruiswoord het lijden en sterven des Heeren stelt tot een verzoening der zonde van de gehele wereld, zo wijst het tweede kruiswoord aan, wie de vrucht van deze verzoening alleen deelachtig wordt. Het kruis van Christus stond in het midden van de twee kruiselingen, en scheidde hen van elkander lichamelijk , maar ook geestelijk. Het kruis van Christus scheidt de gehele mensenwereld in twee delen: in onboetvaardigen en in boetvaardigen. Zoeken wij toch niet langer, wat ik u bidden mag, naar de onderscheidende kentekenen van Gods kinderen en van die het niet zijn. Hier heeft Christus op zijn kruis ons een onderscheidingsteken gegeven, dat alle andere onderscheidingen in zich bevat, en dat zo eenvoudig als duidelijk is. Alle mensen staan met elkaar gelijk in hun zondigheid en strafwaardigheid voor God, en zo God naar zijn heilig recht wilde handelen, wij moesten allen aan het kruis. Maar er is verschil tussen zondaren en zondaren. Er zijn onboetvaardige en boetvaardige zondaren. De onboetvaardige zondaren hebben geen gevoel van hun bederf en geen berouw over hun zonden. Zij leven er in als in hun natuurlijk element, en wenden zich zelfs in hun uitersten nood tot de spottende of lichtzinnige wereld. Maar de boetvaardige zondaren hebben gevoel van hun zonden. Zij kennen hun ongerechtigheid, zij gaan er onder gebukt als onder een last, en dragen haar in het hart als een vuur, dat dreigt hen te verteren; en in deze hun nood wenden zij zich tot Jezus, tot de gekruisigde Jezus, en bidden Hem ootmoedig en vrijmoedig om genade, om vergeving, om verlossing uit de dood. Deze zijn de vermoeiden en belasten, die Jezus tot zich roept om hun rust te geven voor hun zielen; deze de armen van geest, die Gods kinderen genaamd worden; deze de treurenden, die vertroost, de hongerigen en dorstigen, die verzadigd zullen worden. Want alzo zegt de Hoge en Verhevene, die in de eeuwigheid woont, en wiens naam heilig is: Ik woon in de hoogte en in het heilige, en bij die, die van een verbrijzelde en nederige geest is, opdat ik levend make de geest der nederigen, en opdat ik levend make het hart der verbrijzelden, Jesaja 57:15. Voor mijzelf heb ik dan ook geen andere zekerheid voor mijn zaligheid, dan dat ik mij bewust ben, dat ik mij door genade met zulk een verbrijzeld hart wende tot Christus als mijn zoenofferande; want (dit zegt ieder gelovige David na) de offeranden Gods (de offeranden, die Gode van ons behagen) zijn een gebroken geest. Een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God, niet verachten, Psalm 51:19. Is er dan een broeder, of is er een zuster, die zich een boetvaardig zondaar of zondares gevoelt, dat zij God verheerlijken, die hen door de Heilige Geest tot zulke boetvaardigen, dat is tot zulke gelovigen gemaakt heeft; want de boetvaardigheid is het tot Jezus toevlucht nemend geloof, en alleen dat geloof behoudt. Een geloof, dat tot Jezus de toevlucht niet neemt, is geen geloof uit God, maar uit de mensen, en dat zal eenmaal voor Gods gericht verdwijnen als de sneeuw voor de zon. En mochten allen, die nu nog spelen met de zonde, als

ware zij geen eeuwig kwaad, of die voortgaan van zonde tot zonde, totdat zij ten laatste het geweten als met een brandijzer hebben toegeschroeid, mochten zij allen ontwaken tot de bewustheid: Mijn ongerechtigheden staan tegenover mij als een leger van gewapenden met pijl en boog, en zij leggen die allen aan op mij, om mij te doden, om al die schutters in eens hun bogen te zien terugtrekken, door toevlucht te nemen tot de genade van die Christus, die in zijn bloed op het kruis genade en heerlijkheid schonk aan de man, wiens handen met bloed waren bevlekt, maar wiens hart en lippen Hem baden om genade.

27:45 De Heer verlaten.

En als de zesde ure gekomen was, werd er duisternis over de gehele aarde tot de negende ure toe. En de zon werd verduisterd. En ter negende ure riep Jezus met een grote stem: Eloi, Eloi, lama sabachtani! dat is: Mijn God, mijn God! Waarom hebt gij mij verlaten? De tijdsbepaling is opmerkelijk. Ten negende uren des morgens werd de Heer gekruist, ten twaalfde ure viel de duisternis in en duurde drie uren lang. Het lijden des Heeren verdeelt zich hierdoor in twee delen. Het eerste gedeelte is dat, waarin de Heer alleen met mensen te doen had; het tweede, waarin Hij alleen met God te doen had. Reeds het sterven op het kruis zelf gaf deze verdeling aan. Voor de Heidenen was de kruisdood een uiterst schandelijke dood, voor de Israëliet was hij nog veel meer, was hij een vloekdood, naar het woord der wet: Vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt. Van de schande en de smaad van deze dood zagen wij bij het kruis van Christus veel, ja over genoeg. Nu echter openbaart zich ook de vloek van deze dood. En nu vragen wij: wie zou het van dezelfde Jezus, die het paradijs aan de bekeerde moordenaar opende, hebben durven zeggen, dat Hij van God verlaten was? Zo iets kan alleen door de Heilige Geest gezegd en geschreven worden. Immers, de zaligheid aan een ander toe te zeggen en zelf over onzaligheid te klagen, is de grootste tegenstrijdigheid; doch in Christus verenigen zich, gelijk de Godheid en de mensheid, zo alle andere tegenstrijdigheden in een hogere eenheid, welke alleen door het geloof begrepen wordt. Deze verdeling in het kruislijden is dus niet willekeurig; maar wordt hier door de Schrift zelf aangegeven. Het eerste gedeelte van het lijden des Heeren op het kruis was meer uitwendig en openbaar, het tweede meer inwendig en verborgen. Het gericht der mensen had opgehouden, en nu begon het gericht van God. Zes uren lijdens van een eeuwige Zoon van God is gelijk staande met een eeuwig lijden. Immers kon in Christus de Godheid (het oneindige) zich samentrekken in de mensheid (het begrensde), zo kan ook in Christus het eeuwig lijden zich samentrekken in het bestek van weinige uren. Zijn tijdelijk, voorbijgaand lijden heeft dan ook om diezelfde reden een eeuwige, nooit ophoudende kracht. Als de zesde ure gekomen was, werd er duisternis over de gehele aarde, en de zon werd verduisterd. Een zonsverduistering heeft iets plechtigs en indrukwekkends, dat tot stilte en ernst stemt. Vandaar het algemeen zwijgen rondom de zwijgenden Christus. Van toen af hield het spreken der mensen op. Men kan ook niet altijd spotten. Men had zich van des morgens negen tot des middags twaalf ure uitgeput in allerlei smaad- en schimpredenen. Toen kwam de onverwachte ontzettende duisternis, en de overheden des volks hielden op te lasteren, het volk hield op te schimpen, te dringen, te woelen, en zelfs de krijgsknechten aan de voet van het kruis zwegen; en in het midden van al die zwijgenden zweeg ook de Heer. Gij gevoelt dan ook, dat in des Heeren verlating geen verwijt van des mensen zijde meer kan plaats vinden. Juist dit algemeen zwijgen, die volstrekte stilte maakte deze duistere ure te ontzettender. Intussen, wij zien het, in Christus eindigt het woeden van de storm, en zal eenmaal het woeden der volken eindigen. Deze duisternis duurde van twaalf tot drie uur des middags. Deze juiste tijdsbepaling, die anders zo zeldzaam in de Evangelische geschiedenis voorkomt, bewijst mede het alles te boven gaand gewicht van dat lijden. De uren van het lijdens van Christus worden nauwkeurig geteld, en zó zijn ook onze lijdensuren geteld. Of zou God de haren van ons hoofd tellen en niet de uren van ons lijdens? Gij hebt mijn omzwervingen geteld, zegt ook David, en zijn mijne tranen niet in uw register? Psalm 56:9. Er werd duisternis over de gehele aarde; en de zon werd verduisterd. Deze duisternis kon niet veroorzaakt worden door een zon-eclips, want het was op Pasen altijd volle maan. Ook werd het niet donker; maar er werd duisternis; het werd dus volslagen nacht, en dat gedurende drie uren op het midden van de dag! De Heilige Geest geeft er ons de oplossing van. De verduistering had plaats in de zon zelf, en zo moest deze verduistering algemeen zijn, en kon zij zich niet tot het Joodse land bepalen. En wat is nu deze volslagen zonsverduistering anders, dan de zichtbare openbaring van hetgeen in die uren innerlijk in de ziel van Jezus plaats had? Wat hebben wij nog andere uitleggingen van node? Is deze niet overvoldoende? Ja, zij is overvoldoende. Het was een verduistering der zon in

haarzelf, en het was een verduistering van Jezus' ziel. Voorzeker, deze twee zonnen hebben grote betrekking tot elkander, en wij vragen: Kan er grootser uitlegging gegeven worden van hetgeen aan de Zon der gerechtigheid geschiedde dan het onttrekken der stralen aan de zon der natuur? Deze uitlegging is een proef van de wijze hoe God zelf de zaken uitlegt. Zo als het buiten in de natuur was, zo was het binnen in de ziel van Jezus. En alvorens Christus zelf zijn verlating uitroept, geeft geheel de natuur getuigenis van deze verborgenheid des heiligen zielslijdens van Jezus. Geheel de natuur komt bij dit lijden in een krampachtige spanning, en hier zien wij het begin er van. Straks als Christus gestorven is, zal de natuur zich weder ontspannen en alles zal scheuren: het voorhangsel in de tempel, de rotsen in de omtrek, de graven der heiligen, de harten van hoofdman en volksmenigte; want alsdan is als de vrucht van Jezus' dood alles opening, vrijlating, verlossing. Heerlijke goddelijke uitdrukking dus van de verlating van Christus, het middenpunt des lijdens, waarin al het offerlijden van Christus zich samentrekt. Immers, ware Christus niet ver1aten geweest, Hij ware niet tot een vloek voor de zonde geworden; want de vloek bestaat in niets anders dan in het ontzeggen der gemeenschap met God. Boven de verlating van God is niets ergers denkbaar, en ware Jezus dus niet verlaten geweest, er zou iets aan zijn lijden, aan zijn offer ontbroken hebben. Doch nu ontbreekt er niets aan. Hij was in de verlating Gods, opdat de zijnen er eeuwig van bevrijd zouden zijn. Wij hebben in Christus een volkomen Zaligmaker, die alles leed wat er voor ons zondaren te lijden was. Wat de ziel van Jezus in de verlatenheid leed is onmededeelbaar. De kwalen der hel zijn onbeschrijfelijk, en de verlating van God is de kwaal der hel. In drie uren tijds werd dus de volheid van de vloeks door Jezus geleden. Het was het toppunt van alle lijden des Heeren, het was volslagen nacht, gelijk in de natuur, zo in zijn ziel. Hij zag het aangezicht des Vaders niet meer, maar stond in het gericht Gods voor ons, beladen met onze zonden, om er een eeuwig geldende voldoening voor te geven, door de vloek der wet ten volle te ondergaan, én door tegelijkertijd de eis der wet volkomen te vervullen. Immers Hij was als Borg om der zonden wil door God verlaten. Hijzelf verliet God niet, maar hield Hem vast als de God des Verbonds; en toen de tijd der verlating geëindigd was, openbaarde Hij zelf deze verborgenheid als een enig, afzonderlijk lijden, door uit te roepen: Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten! Dit mijn God, mijn God in de verlating, was zijn overwinning. Het openbaarde in plaats van de uiterste wanhoop de allerhoogste gehoorzaamheid aan de wil van God. Neem dit mijn weg, en gij hebt de kreet van de goddeloze in de hel. Nu is het de klacht van de Borg onzer zielen. Het was een wanhopige toestand, maar zonder wanhoop. Hij moest het openbaren, dat Hij geen verlatene was in ongerechtigheid, maar in gerechtigheid. Immers, zo spreekt niet de zondaar, maar de rechtvaardige; niet de schuldenaar, maar de Borg, die voor hem betaalt. Met de heilige vraag waarom? treedt de heilige Jezus uit de verlating. Voor Hemzelf was er geen reden van verlating, en Hij vraagt dus van God voor zijn persoon en in Hem voor al de zijnen verlossing uit de verlatenheid. En Hij is uit de angst en het gericht weggenomen, Jesaja 53:8. Wij mogen zeggen, dat niet het lichaamslijden, maar deze verlating voor de Heer zelf zijn eigenlijk lijden was; want wat kan er vreselijker zijn voor de heilige Jezus, dan zijns Vaders aangezicht niet te aanschouwen, zodat Hij zelfs de Vadernaam niet op de lippen kon nemen, maar Hem als God moest aanroepen. Het waren de enige uren van zijn leven, waarin Hij, de Zoon van God, zijn Vader geen Vader kon noemen. Het is dan ook alleen vanwege zijn grote smart, dat Hij dit lijden moest te kennen geven en uitroepen met een grote stem, en dat Hij, die nimmer klaagde, nu klagend riep tot zijn Vader als tot zijn God in de woorden door de Heilige Geest daartoe gesteld (Psalm 22:2), woorden, die door niemand konden worden overgenomen dan door de lijdende Christus. Wachten wij ons dus om het lijden, dat voor Christus het eigenlijke lijden was, uit het lijden van Christus weg te nemen. Wat toch blijft er zonder de verlating anders over van het lijden van Christus dan een martelaarslijden? Houden wij ons dan aan deze schriftuurlijke uitlegging van het zielslijden des Heeren in de verlating op het kruis; zij is de enig voldoende. Alle andere verklaringen maken deze gebeurtenis letterlijk

onverklaarbaar. Dat Christus in zijn Godheid niet kon verlaten zijn, behoeft geen betoog; doch Christus leed niet in zijn Godheid en kon er niet in lijden, maar in zijn mensheid; doch had zijn mensheid zijn Godheid niet tot grondslag gehad, zij had onmogelijk de verlating van God, de vloek, kunnen doorstaan zonder te bezwijken. Maar nu trad des Heeren heilige mensheid uit alle lijden, ook uit de verlating als overwinnaar voor Hemzelf en voor al de zijnen. Als Jacob met de ruwe vacht, was Jezus bekleed met onze zonden en verkreeg Hij de zegen voor al de zijne; en even als Jacob de naam Israël, zo verkreeg Jezus de naam, die boven allen naam is, de naam van Zaligmaker van zondaren, omdat Hij zich vorstelijk gedragen had met God en mensen. En hoe kan een mens zich vorstelijk gedragen met God? Door Hem niet los te laten. God wil niet losgelaten zijn, maar vastgehouden worden, omdat Hij geen lust heeft in de dood van de zondaar, maar in diens bekering en leven. Wie God vasthoudt, wat er ook gebeurt, die is bekeerd en die zal leven in eeuwigheid. De ware Vorst van God, de ware Israël, was Christus op het kruis. Hij worstelde met God voor ons, en overwon voor ons in de grootste strijd, die ooit gestreden werd. Vergeten wij het nooit: Het kruislijden was een lijden, dat mensen konden aandoen; maar de verlating was een lijden, dat enkel van God kon komen. Vandaar ook het oneindig verschil tussen het zoenlijden van Jezus en het martelaarslijden zijner getuigen. De martelaars waren verlaten van mensen, maar niet van God, en daarom konden zij soms psalmzingen in de vlam; maar de Heer kon dat niet. Hij moest integendeel zich uiten in de hartverscheurendste klacht. Christus heeft de prikkel des doods gevoeld in zijn ziel, om ze voor de zijnen uit de dood weg te nemen. De zijnen sterven, ja, maar wat de dood eigenlijk tot dood maakt, smaken zij niet. Zij worden er niet in door God verlaten, maar aangenomen. Al zijn ook bij hen de benauwdheden en smarten des doods nog zo groot, toch is het een wegneming als die van Henoch, een opvaart als die van Elia, een intreden in de geopende hemel als dat van Stefanus. De troost, die de gelovige zondaar en zondares dan ook uit dat borglijden van Christus, het lijden tot in de verlating Gods toe, smaakt, is onuitsprekelijk. Door het geloof zijn wij een met Christus, en hebben wij in Hem volkomen aan Gods recht voldaan, zodat ons in Christus enkel genade kan te beurt vallen. Immers, er is niemand meer, die beschuldiging tegen ons inbrengen, of ons verdoemen kan. Zou God het doen? Maar het is immers juist God, die ons in Christus rechtvaardig maakt. Of zou Christus het doen? Maar het is immers juist Christus, die voor ons gestorven is; ja wat meer is, die voor ons opgewekt is, die ook ter rechterhand Gods zit en voor ons bidt. Of zou de Heilige Geest het doen? Maar Hij getuigt immers met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn, door in ons te wonen en te werken, niet als de Geest der dienstbaarheid tot vreze, maar als de Geest der aanneming tot kinderen, door welke wij roepen: Abba, Vader! Romeinen 8:15,16. Zo is dan God niet tegen ons, maar vóór ons. En als nu God vóór ons is, wie zal tegen ons zijn? Zo kan ons dan niets scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Heer. Romeinen 8:31,39.

27:47 De Heer dorstende.

Hierna, Jezus wetende, dat nu alles volbracht was, opdat de Schrift vervuld worde, zeide: Mij dorst! Toen de Heer het lijden zijner verlatenheid had geopenbaard, was het ook geëindigd. De verlating en de duisternis hielden gelijktijdig op. De eigenlijke crisis was voorbij, en de Heer kwam weer tot het lichamelijk gevoel van zichzelf. In zijn allerhoogst zielslijden gevoelde Hij zijn lichaamslijden niet meer; want het hogere lijden heft het mindere op. Thans gevoelde Hij weder zijn lichaamslijden, en wel al zijn lichaamslijden, zijn lichaamslijden in de uiterste hevigheid, in zijn toppunt, en daarmede in zijn voltooiing en voleinding. Daarom sprak de Heer ook dit zijn lijden uit, en openbaarde Hij het alvorens zijn lijden voor volbracht te verklaren, in het woord Mij dorst! Men zou kunnen zeggen, dat gelijk in de natuur, zo hier het allergrootste in het allerkleinste wordt samengevat. Immers, wat is de lichamelijke dorst in vergelijking van de verlating der ziel door God? Doch men vergete niet, dat de dorst, waarover Christus klaagt, de uitdrukking is van het hoogst denkbare lichaamslijden, en het teken van de nabij zijnde vreselijke dood. Hoort het uit de woorden van de 22ste Psalm (Psalm 22): Mijn hart is als was, het is gesmolten in het midden van mijn ingewand. Mijne kracht is verdroogd als een potscherf en mijn tong kleeft aan mijn gehemelte, en Gij legt mij in het stof des doods. Gij ziet, het Mij dorst! des Heeren geeft hier de uiterste graad van uitputting aller lichaamskrachten te kennen. Herinner u daarbij hoe in de gelijkenis van de rijke man zijn dorst wordt voorgesteld als vertegenwoordigende al de pijnen der hel, en het zal u duidelijk zijn, dat des Heeren dorst al zijn lichaamslijden vertegenwoordigt. Toen Simson de duizend Filistijnen had verslagen, was hij geheel uitgeput van kracht, en dorstte hem zeer, zodat hij uitriep tot de Heer en zeide: Gij hebt door de hand van uw knecht dat grote heil gegeven, zou ik dan nu van dorst sterven? Judas 15.18. En nu, meer dan Simson is hier. Zong men van David en Saul: Saul heeft zijn duizenden verslagen, David zijn tienduizenden, hier is de overwinnaar van geheel de wereld, van al de machten der hel, van alle vijanden Gods; allen heeft Hij op het kruis voor eeuwig verslagen. Uit deze grote kampstrijd verklaart zich zijn grote uitputting van kracht en zijn grote dorst; want deze grootste aller overwinningen is niet behaald door de betoning der goddelijke almacht in heerlijkheid, maar door de betoning der goddelijke almacht in het diepst mogelijke lijden. Zulk een volstrekte vloek is de vloek der zonde, dat hij niet kan weggenomen worden dan door hem te ondergaan. En Jezus Christus, de waarachtige God en de waarachtige mens in eenheid des persoons, onderging die vloek en nam hem hiermee weg voor allen, die één zijn met Hem, die in Hem zijn uitverkoren, die in Hem geloven. Zo was dan des Heeren dorst hetzelfde lijden voor het lichaam, als de verlating was voor zijn ziel. Treffend, niet waar, dat Hij dorst, die zelf de fontein is der levende wateren, en zeggen kon tot allen: Wie dors, die kome tot Mij en drinke. En wie drinkt van het water, dat Ik hem geven zal, bij dien zal het worden tot een fontein van water, die springt tot in het eeuwige leven, en hij zal niet meer dorsten in eeuwigheid. Uit deze grote zaak kunt gij de grootheid der oorzaak en de grootheid der vrucht afmeten. De oorzaak is onze zonde, en de vrucht: dat wij in eeuwigheid niet zouden dorsten, maar verzadiging van vreugde vinden voor Gods aangezicht in eeuwigheid. Immers, waarom smacht Jezus dorstend naar het lichaam, dan omdat Hij met zijn ziel smachtend dorst naar onze zaligheid. Hij leed ons lijden om er ons van te bevrijden. Wat wij nu nog lijden in het vlees, is tot verheerlijking van God en onze heerlijkheid; en wat wij nu nog sterven, is het sterven van het lichaam der zonde, en het tot volle wasdom komen in het eeuwige leven van de nieuwe mens, welke in dit tijdelijk leven uit de Heilige Geest in ons wordt ontvangen en geboren. Heerlijke gedachte, niet waar? die alleen door God, de almachtigen God kon gedacht en geopenbaard worden, de gedachte: dat al wat Jezus heeft geleden voor ons de oorzaak geworden is van eeuwige vreugde; dat in zijn verlatenheid de oorzaak ligt van onze aanneming bij God, en dat in zijn dorst de bron ligt, waaruit wij eeuwig gedrenkt worden met het water des levens, met de uitstromende kracht des Heiligen Geestes! Jezus wetende dat nu alles volbracht was. De Heer wist volkomen al wat Hem overkomen moest. Hij kende dus ook het

einde van zijn lijden. De verlating van God was dat einde. Hij kon dus het woord: Het is volbracht uitroepen, wanneer ook zijn lichaamslijden zijn einde bereid had, en dat einde was zijn alles te boven gaande dorst, welke Hij te kennen gaf. Opdat de Schrift vervuld worde. Wij hebben het meermalen gezegd, en wij kunnen het niet genoeg herhalen: de Schrift is Gods beschreven raad. Als zodanig erkende de Heer de Schrift en eerde Hij haar. En nu besloeg, gelijk wij gezien hebben, de dorst des Verlossers een grote plaats in de profetie. Deze dorst onderstelde de kruisiging, want bij geen andere doodstraf is de dorstlessing mogelijk. De profetie is de fotografische afbeelding der historie, door goddelijke kunst vóór de historie vervaardigd. Alles wat in de fotografische afbeelding is, moet ook buiten haar zijn. Wederkerig, vliegt een vogel boven het landschap, dat gefotografeerd wordt, dan moet die vogel met zijn schaduw ook in de fotografische afbeelding zijn. En zo is het ook hier. Profetie en historie moeten elkaar dekken. Daarom is de letterlijke vervulling der profetie vast te houden tot het einde toe; want in de Schrift is de vervulling der profetie doorgaans een letterlijke vervulling. Ik weet wel, dat men tegenwoordig de letter der Schrift minacht; maar ik weet ook, dat men daarmede grotelijks tegen de Schrift zondigt. De letter is de beker, waarin de wijn wordt aangeboden, het vat of de fles, waarin hij wordt bewaard. Beiden behoren tot elkaar. Gij kunt de wijn niet hebben zonder het vat, en hem niet drinken zonder de beker. Mij dorst! Is het niet opmerkelijk, dat het eerste lijden, dat wij van de Heer in de Schrift geboekt vinden, zijn honger was in de woestijn, en dat zijn laatste lijden zijn dorst was. Spreekt niet uit die bijzonderheid, gelijk uit duizend andere bijzonderheden, de harmonie der Schrift zo duidelijk, dat wij haar slechts aan de hoogste Meester, de Heilige Geest moeten toeschrijven, die zijn heilige schrijvers tot het vervaardigen van zulke schriften in staat stelde? Brengt God zijn raad, de raad zijner voorzienigheid niet tot stand door de vrije werkingen der mensen, en zou Hij de Schrift, zijn beschreven raad voor zover die het Godsrijk aangaat, niet hebben tot stand gebracht door de aan de Heilige Geest gebondene en tegelijk in zichzelf vrije werkingen zijner heiligen? Daarom wijzen wij ook met afschuw de tegenwerping der ongelovigen af, alsof het Gode onwaardig zou zijn, zulke kleinigheden vooraf te laten aankondigen. Wij zeggen daarentegen: voor God is niets klein, en alles is groot, dat van Hem komt. En zo is ook alles groot, dat tot Christus in betrekking staat; want Hijzelf is groot. Niet de zaak maakt de grootheid, maar de persoon, wie de zaak betreft. Wie een dronk water geeft aan een discipel van Jezus uit liefde tot Jezus, die ontvangt er een schat in de hemel voor; en wie al zijn have en goed aan de armen geeft zonder liefde tot Jezus, deze is het niets nut. Daarom moeten wij getrouw zijn, bijzonder in de kleine dingen. De grote dag der eeuwigheid zal het doen zien wat grote dingen uit kleine oorzaken zijn voortgevloeid, en hoe soms een enkel goed woord, op zijn tijd gesproken, de vervulling is geworden van een groot en gewichtig raadsbesluit van God. Nee, ook het kleinste zij ons niet te klein om het te doen met geloof en met liefde. God deed aan de ark van Noach niets dan de deur achter hem toe te sluiten, en toch lag hierin alleen de behoudenis der ark. Zo deed dan God hiermee een hem waardig werk. En zo moeten wij al de dingen der Schrift als van God zelf afkomstig beschouwen. En sommigen van die daarbij stonden, dit horende, zeiden; Ziet, Hij roept Elia. Deze spotwoorden bewijzen, dat de Heer het woord Mij dorst! kort na zijn Eli, Eli, lama sabachthani heeft uitgesproken. De omstanders, die het Syrisch woord niet verstonden, bleven aan de klank Eli hechten, en meenden dat Christus Elia om hulp riep, of deden het althans zo voorkomen. Men weet dat nog heden de profeet Elia als de voorspelde voorganger van de Messias bij de Joden een grote heilige is, op wie zij hopen als op Mozes, en dat ook reeds ten tijde des Heeren de Romeinen iedere sabbat in de synagoge de Joden konden horen roepen: Kom Elia! kom Elia! De spotlust begon weer te ontwaken. Men kon het aan deze spotters zien, dat de duisternis opgetrokken was, en bij hen de vrees weder plaats had gemaakt voor de moedwillige en kwaadwillige scherts. En daar stond een vat vol edik. Het was de zure wijn, of de azijn, die de soldaten bij zich mochten hebben, wanneer zij lange wachten hadden te doen, en aan de hitte der zon waren blootgesteld. Dit was

bij de kruisiging het geval. De wacht die, zoals gezegd is, uit vier man en een hoofdman bestond, moest blijven totdat de executie was afgelopen. En terstond één van hen toelopende, nam een spons, en die met edik gevuld hebbende stak ze op een rietstok, en bracht ze Hem aan de mond, en gaf Hem te drinken. Zo ontving dan Jezus zijn bittere laafdronk niet uit de hand van een vriend, maar uit die van een vijand, van een spotter. Doch dat dezelfde soldaat, die, gelijk zijn makkers deden, met des Heeren uitroep spotte, de Heer te drinken gaf, is naar de natuur. Men schaamt zich voor anderen over het medelijden, dat men heeft met een algemeen veracht en gehaat mens, en bedekt daarom het medelijden, dat men gevoelt en tonen wil, met een spotternij. Doch wenden wij het oog naar God en zijn profetie. Ook deze dorstlessing was geprofeteerd, Psalm 69:22, alwaar de Messias zegt: Zij hebben Mij gal tot mijn spijze gegeven, en in mijn dorst hebben zij Mij edik te drinken gegeven. Gij ziet, hoe onwetend en onwillig de soldaat was, toch moest hij de azijn toereiken, en daarmede Gods profetie aangaande de Christus mede helpen vervullen. Zo moeten ook ons somtijds dezelfde mensen, die ons bespotten, geven wat God voor ons beschikt heeft. Treffend, niet waar? laat het ons nog eens zeggen: zou de Schrift vervuld worden, dan moest er in de nabijheid van de stervende Christus een vat azijn staan, en er stond een vat azijn. Wij zouden denken aan een dronk water; doch nee, deze verkwikking mocht in dit lijden geen plaats vinden, en het vond er ook geen plaats. Ook hier moest de vervulling letterlijk zijn, en zij was het. Jezus werd gedrenkt, liever gelaafd, de lippen en de tong bevochtigd door azijn uit een spons op een hysopstengel. Zo zorgt God ook bij de zijnen, dat er in hun uiterste nood zich nog altijd iets ter verkwikking in hun nabijheid bevindt, al is het ook een zure dronk; want ook deze is nog een verkwikking bij grote dorst in grote hitte. Gij herinnert u dat de maaiers van Boäz ook zulk een vat azijn of zure wijn bij zich hadden, en dat Boäz tot Ruth zei: Kom hierbij en eet van het brood, en doop uwe bete in de azijn. Doch aan Ruth werd de azijn uit liefde en met lof gegeven, en aan Jezus met ruwheid en spotternij. Doch de anderen zeiden: Houd op! Laat ons zien of Elisa komt om hem af te nemen en te verlossen. Er zijn altijd mensen, die het vonkje mensenliefde, dat in een anders hart begint te gloren, terstond weder willen uitdoven. Waarom? Omdat men niet kan dulden, dat een ander beter is dan wijzelf zijn! En dat is de grote reden, waarom het Evangelie en die het verkondigt, zo weinig liefde en zoveel haat te beurt valt. Het Evangelie en die het in waarheid verkondigt, wil van mensen Christenen, van zondaren begenadigden, van vijanden Gods, kinderen Gods maken. De hoorders moeten dus anders, moeten beter worden dan zij zijn. Doch de eigenliefde is zo algemeen heersende bij de mens, dat hij zichzelf, zoals hij is, voor te goed houdt om nog beter te worden. Hij staat eenmaal op het standpunt der mening, dat hij alles is wat hij kan zijn, en hij wil daarom niet van standpunt veranderen. Tot de Evangelieprediker en tot degene, die hem tot het geloof in Christus oproept, zegt hij in zijn hart: ‘Gij stelt u boven mij, in plaats van u naast mij te stellen. Wat vermeet gij u, ik ben zo goed als gij, en heb niet nodig u voor mijn meerdere te erkennen.’ En met deze gedachten en woorden wijst hij de prediker af, met onverschillighe1d of met haat, al naar dat zijn doorgaand karakter is. Nog moeten wij opmerken, dat hetzelfde woord van de Heer, dat voor ons het hoogste woord en onze verzoening is, door de soldaten tot een aanleiding van spotternij wordt genomen. Juist omdat de Heilige Geest het woord der verlating in het oorspronkelijke teruggeeft, opdat dit hoogstgewichtige woord in al zijn volheid zou gekend worden, werd het tot een spotternij. En is dat niet nog heden hetzelfde lot van sommige woorden der Heilige Schrift? Of is niet het bloed van Jezus Christus voor ons een uitdrukking van het hoogste heil, omdat alleen het bloed van Jezus Christus ons reinigt van alle zonden, en wordt niet juist door het ongeloof onze geloofsleer spottend bloedtheologie genoemd? Ook het woord duizendjarig rijk is niet weinigen der ongelovigen tot een spotwoord.

27:50 De Heer stervende.

En Jezus wederom roepende met een grote stem, zeide: vader! In Uwe handen beveel ik mijn geest. En het hoofd buigende, als Hij dat gezegd had, gaf Hij de geest. Hier horen wij het laatste woord door de Heer vóór zijn dood gesproken. Welk een heerlijke kroon is dat woord op al zijn woorden en al zijn werken! Ook bij ons moet het bij ons sterven tot een kroon zijn. Geve ons God om die kroon te strijden, lijdend en biddend. Sterven moeten wij allen; doch het komt er alleen op aan, dat wij, stervende, onze geest kunnen aanbevelen in de handen des Vaders en des Zoons door de Heilige Geest. Kunnen wij dit, dan hebben wij de goede strijd gestreden, de loop geëindigd, het geloof behouden en dan heeft het geloof ons behouden en is ons weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke de rechtvaardige Rechter ons geven zal in die dag. Het sterven van de Heer is even als zijn lijden buitengewoon. Vooreerst is de tijd, waarin dit woord des Heeren gesproken werd, opmerkelijk. De zesde ure van het kruislijden was vervuld, en de sabbatsure volgt niet zodra of de Heer gaat in tot zijne rust. Ten andere bewijst dat laatste kruiswoord des Heeren, dat zijn sterven geen lijdelijk sterven, maar een zich overgeven in de dood en tegelijk aan de Vader is. Na des Heeren woord: Het is volbracht! kon er ook niet anders volgen dan zijn sterven; want de dood behoorde tot zijn lijden, tot zijn offerande. De dood is de bezolding der zonde en het einde. Daarom zegt de Apostel Paulus (Romeinen 6:7): Die gestorven is, die is gerechtvaardigd van de zonde, die heeft aan de volle eis, aan het recht der zonde voldaan. De dood is het oordeel over de zonde. En bestond er nu niets anders dan dit oordeel voor ons, zo waren wij als zondaren aan een eeuwige dood, aan een eeuwig oordeel onderworpen. Doch er is een verlossing uit de dood, omdat er een Verlosser is uit de dood, Jezus Christus. Het sterven van Christus is het sterven der zijnen. Zoals Hij stierf, zo sterven allen die door het geloof met Hem verbonden zijn. Zijn sterven is een lichamelijk sterven, dat door een lichamelijke opstanding in heerlijkheid gevolgd wordt; een sterven dus, dat niet alleen volkomen, maar meer dan volkomen hersteld wordt. De heidense wijsheid beschouwt het lichaam als een kleed der ziel, dat door de ziel afgelegd of haar ontnomen kan worden, niet alleen zonder haar te schaden, maar tot haar voordeel. De wijsheid Gods, de wijsheid der Schrift leert ons daarentegen, dat de vereniging van ziel en lichaam het menselijk wezen uitmaakt, en dat de Geest, het leven, God, deze vereniging tot stand brengt en in stand houdt. Alle leven is uit God, want God is het volstrekte, eeuwige, oneindige leven, het persoonlijk leven, en zonder Hem is er geen leven denkbaar. Ook ons levensbeginsel is dus uit God, en wel onmiddellijk. Het planten- en dierenrijk ontving het leven uit de levenskrachten, die God aan de aarde mededeelde; doch God blies zijn adem en daarmede zijn eigen leven in de uit de aarde door Hem gevormde menselijke gestalte. Dat die menselijke gestalte op zich zelf levenloos zou zijn geweest is niet te denken. Hoe zou de levende God een volstrekt dode gestalte kunnen formeren. Nee, ook de gestalte, die God uit de aarde formeerde, had leven, maar enkel het leven der natuur, der aarde, ofschoon in de hoogste mate. Die menselijke gestalte was verwant met het dier, ofschoon tegelijk verheven boven het dier; doch wat de mens tot beelddrager Gods zou maken, dat moest uit God onmiddellijk in hem worden uitgestort, en dat stortte God onmiddellijk in hem uit, door hem zijn eigen leven deelachtig te maken. Ons levensbeginsel is dus uit God. Gods adem, Gods leven is in ons, en openbaart zich in ons door onze rede, die ons tot meester stelt over het dier, en door ons geweten, dat ons tot dienaar stelt van God. Neem de rede en het geweten uit de mens, en er blijft niets van hem over dan het schoonste en verstandigste dier. Het levensbeginsel, dat uit God is, is een eeuwig levensbeginsel, Gods leven is een eeuwig leven. Indien de mens dus niet gezondigd had, hij zou onsterfelijk zijn geweest naar lichaam en ziel, en deze onsterfelijkheid zou een volmaakt zalige onsterfelijkheid zijn geweest; want een volmaakt lichaam en een volmaakte ziel in een volmaakte vereniging kunnen niet anders dan volmaakt zalig zijn. Doch nu heeft de mens gezondigd, en het volstrekt natuurlijk gevolg der zonde is de dood; want de zonde kan niet oneindig voortduren, zij moet ophouden; de dood is haar einde. De dood van de mens bestaat in de scheiding van ziel en

lichaam; dit plaats gehad hebbende, is het einde der zonde daar; de dode kan niet meer zondigen; doch de ziel kan in afgescheidenheid van het lichaam bestaan, en blijft, naar de Schrift, in de dood werkelijk bestaan. Na de dood, na het einde der zonde, komt het oordeel over de zonde. De mens in Christus komt niet in het oordeel, Johannes 5.24. De mens buiten Christus wel, Johannes 12:48. Het oordeel over de satan en zijn engelen is het geworpen worden in de vurige poel, is het voor eeuwig machteloos gemaakt worden, en dit wordt daarom door de Schrift de tweede dood genoemd. ZAL er dus een verlossing uit de dood voor de mens zijn, dan moet het Goddelijk levensbeginsel van de mens bij het sterven in Gods Vaderhanden overgaan, en van daar weder uitgaan tot volkomen herstel van de mens, zoals hij door God geschapen werd, door de vereniging van ziel en lichaam in een heerlijke opstanding uit de dood. Christus, de Verzoener der zonde, was als de tweede Adam, als het Hoofd der nieuwe, heilige, eeuwige, zalige mensheid, de Eerstgeborene uit de dood. Wat in de zijnen aan het einde des tijds zou geschieden, dat moest in Hem terstond geschieden, want in Hem moest alles volstrekt volmaakt zijn. Slechts drie dagen mochten er tussen zijn dood en opstanding zijn, terwijl er bij de zijnen duizenden jaren kunnen en moeten verlopen; want voordat de allerlaatste gelovige is geboren, kan het einde niet komen. En waarom drie dagen of liever drie gedeelten van drie dagen? Omdat geen kortere tijd genoegzaam was om 's Heeren werkelijke dood en de onverderfelijkheid van zijn lichaam te staven. Dat laatste punt vooral is van het hoogste gewicht; want indien het lichaam van Christus verderving had gezien, hoe zou Hij de volstrekt Heilige kunnen zijn? De dood had macht over Hem, omdat Hij voor de zonde stierf; maar het verderf zou geen macht over Hem hebben; want Hijzelf had niet gezondigd. Daarom wordt ook in de Schrift het dode lichaam des Heeren nooit een lijk genoemd, zoals dit door zo vele onnadenkende schrijvers gedaan wordt, Integendeel, het lichaam des Heeren wordt de Heer zelf genoemd in de woorden: Ziet de plaats, waar de Heere gelegen heeft, Mattheus 28:6. Ons dode lichaam is een lijk (een zich ontbindend lichaam), omdat het aan de verderving ten prooi is of wordt; maar des Heeren dode lichaam is en blijft de tempel Gods, die levend openstond, en in de dood voor een korte tijd gesloten was. Vader, in uw handen beveel Ik mijn geest. Hoe liefelijk, niet waar, dat wij wederom aan het einde van het kruislijden dezelfde naam horen aanroepen, die wij bij het begin uit des Heeren mond hoorden! Tussen die beide uitroepingen werd van zijn lippen het: mijn God! mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten? gehoord. Welk een verschil tussen die ontzettende angstkreet en dat rustige 1iefelijke: Het is volbracht. Vader! in uw handen beveel Ik mijn geest! Trouwens, toen de Heer verlaten was, onderging Hij de dood als de bezolding der zonde in volle kracht en omvang; want de verlating door God is, zoals wij opmerkten, de eigenlijke dood; doch nu Hij sterft, heeft Hij de dood overwonnen, ja in hetzelfde ogenblik dat Hij uitwendig door de dood overwonnen wordt, roept Hij het uit, opdat al de zijnen het zouden weten, dat Hij innerlijk de dood overwonnen heeft, en dat Hij nu enkel sterft in zwakheid, om weder op te staan in kracht. De vadernaam in God vertegenwoordigt voor ons de genade, het verbond. De Zoon beveelt de Vader zijn geest; want voor de Zoon is in God geen genade, maar liefde, enkel liefde; voor ons zondaren is God in Christus genade, barmhartigheid, en als de kroon van beiden, liefde. Wanneer dus zij, die in de Heere Jezus geloven, ontslapen, zo gaan hun zielen tot God als hun Vader. Met zijn geest heeft Jezus de onze in 's Vaders handen gesteld, en wij hebben dus niet bekommerd te zijn, wanneer onze gelovige geliefden van ons scheiden, zonder dat zij zelf hun geest de Vader of de Heere Jezus hebben aanbevolen, of wanneer ook wij, ofschoon bij hun sterfbed staande, vergeten hebben dat te doen. Wie de Heere toebehoort, die behoort alles toe, wat des Heeren is, al zijn woorden, al zijn werken, al zijn lijden en al de vruchten er van, die behoort zijn dood, zijn opstanding en eeuwig leven. Heerlijke waarheid, wie wil haar nog ontkennen? is zij niet volstrekt Goddelijk gedacht en uitgevoerd? Wie, die ter dood veroordeeld is, zou niet van de dood willen verlost zijn? En nu, zijn wij niet allen ter dood veroordeeld, en zouden wij nu uit de dood niet willen verlost zijn? Is God niet machtig om uit de dood te verlossen? Heeft Hij het

u, o mens! niet getoond in Zijn Zoon, en heeft Hij datzelfde wonder niet beloofd aan allen die geloven in de Zoon, en door de Zoon in Hem de Vader, door de Heilige Geest? Geloof dan, en gij zult ook deze heerlijkheid Gods zien en ondervinden. Of is het voor u hetzelfde, dat uw geest bij het sterven tot God gaat als Rechter of als Vader? Immers nee. Hij die een Verzoener gaf voor onze zonde, kan geen onverzoenden zondaar toelaten tot zijn zalige gemeenschap. Hoe zou Hij u zijn Christus als de onmisbare tot zaligheid hebben laten verkondigen en u nochtans zonder die Christus toegang vergunnen tot zijn huis en dis? ZAL Hij niet veeleer tot u zeggen: Hoe zijt gij hier ingekomen, geen bruiloftskleed aanhebbende? en u naar buiten doen uitwerpen in de duisternis, waar wening is en knarsing der tanden? Bedenk toch, dat gij een zondaar zijt, en dat een zondaar genade nodig heeft, om niet als een zondaar maar als een rechtvaardige te sterven, en dat de genade uit God alleen geopenbaard is in Jezus, in de gekruiste Jezus, bij wie zij te verkrijgen is, wanneer gij tot Hem in de gelove komen wilt om haar te ontvangen. De Heer beval zijn geest de Vader aan, roepende met een grote stem, en daarna boog Hij het hoofd en gaf de geest. Gij ziet hoe de Heer in alles, ook tot in zijn allerlaatste woord bevestigde, wat Hij vroeger zeide: Niemand neemt het leven van Mij, maar Ik leg het van mijzelf af, opdat Ik het wederom neme. Hoe heerlijk, dat de Heer zich stervende, met een luide, krachtige stem overgaf aan de Vader. Zelfs in de beweging van het hoofd en het sterven des Heeren is, gelijk in alles, het natuurlijke en het bovennatuurlijke verenigd. Bij ons sterven valt het hoofd op de borst als gevolg van het sterven, maar Christus buigt het hoofd en sterft. Hij werd niet gedood, maar Hij legt zijn leven af. De geest ontging Hem niet, maar Hij gaf de geest. Zijn sterven is een daad, een vrijwillige daad en tegelijk een noodzakelijk gevolg van zijn lijden. Trouwens, het borgschap van Christus bracht in alles de vrijwilligheid mede. Onze gemeenschap met de Heer brengt dan ook diezelfde vrijwilligheid mede bij ons. Bij ons moet ook de dood niet de overmacht hebben over ons, maar wij over de dood. Eer de dood tot ons komt, moeten wij tot hem komen. Eer het leven ons wordt ontnomen, moeten wij het vrijwillig overgeven aan God. God geve ons ook dit bewijs onzer eenheid met Christus bij ons sterven! En hoe heerlijk is dat alles. Gesteld eens dat de Heer zwijgend geleden en zwijgend gestorven ware, welke schatten van genade zouden wij missen? Doch nu hebben wij in de woorden ook van de lijdende en stervende Zaligmaker de uitstorting zijner ziel in onze zielen. Nu heeft Hij zich aan ons uitgesproken, zoals Hij innerlijk voor ons het werk der zaligheid volbracht heeft, en zoals Hij door ons gekend wil zijn; nu weten wij wat ons van oneindig gewicht is te weten, dat wij en allen die geloven, zullen sterven gelijk Hij stierf, in vrede, in de liefde des Vaders, die ons te midden van de dood in zijn almachtige hoede en in zijn onmiddellijke tegenwoordigheid opneemt en doet wachten op onze opstanding in heerlijkheid. Met nog één opmerking zullen wij eindigen. Het sterfwoord des Heeren is een psalmwoord. Psalm 31:6 lezen wij: In uw hand beveel ik mijn geest. Gij hebt mij verlost, Heer! Gij God der waarheid! Gij ziet ook hier, dat de Heer de hand legt op de woorden, die van Hem geschreven staan. In het Oude Testament heeft de Heilige Geest de komst des Heeren voorbereid, en toen dit op volmaakte wijze geschied was, werd tot de Zoon gezegd: ‘Kom, want alle dingen zijn gereed.’ Daarom beroept de Heer zich zo gedurig op hetgeen van Hem geschreven staat, en dat in Hem zijn einde heeft. Gelijk de Heilige Geest de Zoon verheerlijkte, door alles te nemen dat uit Christus is, zo verheerlijkte wederkerig de Zoon de Heilige Geest door alles te nemen uit hetgeen des Heiligen Geestes is. Sterker bewijs kan het geloof niet ontvangen voor de heiligen oorsprong der Heilige Schrift. Wij herhalen ook hier, wat wij meermalen zeiden: Indien de woorden der Schrift woorden van mensen waren geweest, Christus zou ze niet in de mond hebben genomen, want zij zouden dan niet op zijn lippen gevoegd hebben; doch nu zijn zij woorden des Heiligen Geestes, en daarom neemt de Heer ze over als volkomen gelijk staande met zijn eigen woorden. Wij hebben ook slechts de Brief aan de Hebreeën te lezen, om te zien dat de Heilige Geest de enige Auteur is van geheel de Schrift. Het te ontkennen en te bestrijden is zich te plaatsen onder de ongelovigen, die alles wat onmiddellijk Goddelijk is ontkennen en bestrijden. En ziet, het

voorhangsel des tempels scheurde in tweeën, midden door, van boven tot beneden. Bij een dode uit de onzen is met de dood alles gedaan, maar niet met deze dode. Uit de dood van Christus gaan krachten, Goddelijke, eeuwige krachten uit. Het ene wonder volgt nu op het andere, en het ene is heerlijker dan het andere, eerst in het openbaar en daarna in het verborgene, en dat zal niet ophouden totdat de nieuwe hemel en aarde, die in Christus dood hun beginsel hebben, zichtbaar aanwezig zijn. Hoe heerlijk is de ondergang van de Zon der gerechtigheid! De zon is ondergegaan; maar haar heerlijkheid wordt nog gezien in menigvoudige pracht van kleuren. Nog menige belangrijke bijzonderheid viel er voor, alvorens de begrafenis des Heeren plaats had. De eerste bijzonderheid is het scheuren van het voorhangsel in de tempel. Om de heerlijkheid van dat wonder in zijn volle betekenis te verstaan, herinner ik u, dat de tempel in drie afdelingen was verdeeld; eerst in de voorhof, waar het slachtofferaltaar stond en iedereen werd toegelaten; vervolgens in het heilige, waar het reukofferaltaar stond, en alleen de priesters mochten komen; en ten laatste in het heilige der heiligen, waar de verbondsark met de cherubijnen stond, en waarin niemand mocht komen, dan alleen de hogepriester, eenmaal des jaars, op de grote Verzoendag, met het verzoenbloed in zijn hand, om door een zevenvoudig besprengen van het verzoendeksel verzoening te doen voor geheel Israël voor het aangezicht van God, die tussen de cherubijnen zetelde en zich openbaarde door de Schechina, de wolk der heerlijkheid, het teken van Gods onmiddellijke tegenwoordigheid. Ten einde de toegang tot het heilige der heiligen volkomen af te sluiten, ook voor het nieuwsgierig oog, hing er een voorhangsel tussen het heilige en het heilige der heiligen, veel dikker nog dan onze zwaarste tapijten, aan een doorlopende roede met gouden haken langs vier pilaren. Door deze verordening Gods werd aan Israël onophoudelijk herinnerd, dat er een scheiding bestaat tussen de mens en God door de zonde, welke alleen door verzoening kan worden weggenomen. Trouwens, dit is de enige betekenis van geheel de offerdienst. Het is ook het enige hoofdpunt van geheel de openbaring Gods in Christus, en de grote zonde van het ongeloof, dat zij dit punt wegneemt door te leren, dat de zonde geen scheiding maakt tussen God en de mens, zodat er geen verzoening nodig is, maar alle mensen met hun zonden te beschouwen zijn als Gods kinderen, voor wie God een Vader is. Deze verfoeilijke leer heft de gehele openbaring Gods in Christus op, en is zeker de grootste misdaad voor God, die er begaan kan worden. Doch wij zijn door Gods genade beter onderricht. Wij gevoelen ons in ons geweten schuldig voor Gods hoog gericht en zouden tot volstrekte wanhoop vervallen, indien er geen wegneming ware van het voorhangsel, dat ons van Gods onmiddellijke tegenwoordigheid en gemeenschap scheidt. Doch, Gode zij er eeuwig voor geprezen, dat voorhangsel is volkomen weggenomen in Jezus' dood, en daarvan is het scheuren van het voorhangsel in de tempel het teken en zinnebeeld. Het scheurde niet van beneden naar boven, maar opdat het blijken zou, dat het een Goddelijke daad en niet een menselijk bedrijf was, van boven naar beneden, zodat het naar beide zijden wegviel, en het heilige der heiligen openstond voor aller oog en aller voet. God zelf had de scheiding tussen Hem en de mens weggenomen en daarmede in Christus de vrije toegang tot zich opengesteld. De dood van Christus en het scheuren van het voorhangsel in de tempel behoren dan ook bij elkaar als lichaam en schaduw. Even als de verduistering der zon op de middag de verlating van de Borg der zondaren moest te kennen geven, alzo moest het scheuren van het voorhangsel in de tempel getuigenis geven van de dood des Heeren en aanduiden, dat in de dood de verzoening der zonde voor altijd geschied was. In hetzelfde ogenblik dat ziel en lichaam in Christus van een scheuren, scheurt ook het voorhangsel des tempels tot een verkondiging aan Israël van Gods wege, dat het grote offer is gevallen en dat in zijn bloed de ware verzoening is aangebracht, zodat geen hogepriester meer behoeft in te gaan in het heilige der heiligen om die verzoening te verkrijgen. De grote Verzoendag, die bij Israël slechts eenmaal in het jaar plaats had, is nu voor de gemeente van Christus tot een eeuwige Verzoendag geworden. Ik zeg voor de gemeente van Christus, voor degenen, die in Christus geloven, niet voor alle mensen. Of had God bij alle

volken een grote verzoendag gegeven, waarop Hij zich met hen liet verzoenen? Immers nee, Hij gaf dat aan zijn volk, aan Israël alleen, en zo is ook de eeuwige Verzoendag, die in Christus' dood door God gegeven werd, niet voor dezulken, die niet geloven, maar alleen voor dezulken, die geloven. Het verband tussen des Heeren dood en het scheuren van het voorhangsel in de tempel zal ons echter nog duidelijker worden, wanneer wij u aantonen, dat dit voorhangsel in zijn hoogste betekenis het lichaam van Christus, of Christus in zijn mensheid vertegenwoordigde. Wij lezen dit Hebreeën 10.19,20: Dewijl wij dan, broeders! vrijmoedigheid hebben om in te gaan in het heiligdom, door het bloed van Jezus, op een verse en levende weg, welke Hij ons ingewijd heeft door het voorhangsel, dat is door zijn vlees; en dewijl wij hebben een grote Priester over het huis Gods, zo laat ons toegaan met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs, onze harten gereinigd zijnde van het kwade geweten, en het lichaam gewassen zijnde met rein water. In Christus woonde de volheid der Godheid lichamelijk, en zo was het lichaam van Christus het voorhangsel vóór de volheid der Godheid. De dood des Heeren brak zijn lichaam, scheurde dat voorhangsel en opende in Christus de volheid der Godheid voor de zondaar. Ik zeg in Christus en niet buiten Hem om. En hier ziet gij wederom de volstrekte noodzakelijkheid van de opstanding des Heeren uit de dood. Zijn betrekking tot de mensheid moest blijven; of zou Hij sterven voor de zondaren en niet leven voor de gelovigen? Zou Hij eeuwig vruchten voor de zijnen voortgebracht hebben, en die niet aan de zijnen mededelen? Het is ondenkbaar. De Christus moest opstaan, om in zijn leven te openbaren wat Hij in zijn dood had teweeggebracht. En wat had Hij in zijn dood teweeggebracht? De gemeenschap met de volheid der Godheid. Hoort bij zijn opvaren ten hemel, wat tot nu toe geen sterfelijk wezen, ook niet van zijn lippen had gehoord: Gaat heen, onderwijst al de volken, hen dopende in de naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes! Ziedaar de volheid der Godheid, de volheid van de driemaal heilige Verbondsgod. De Vader heeft ons lief, de Zoon heeft ons lief en de Heilige Geest heeft ons lief, en in deze drievoudige liefde leven wij, bewegen wij ons en zijn wij door het geloof. Zij omvat ons en behoudt ons voor eeuwig. De Vader heeft ons uitverkoren tot zaligheid, de Zoon heeft ons verlost van de schuld der zonde, de Heilige Geest verlost ons van de zonde zelf. En wat heeft nu Christus, dat de zijnen niet in verkleinde mate hebben? Ook het lichaam van de gelovige is een tempel des Heiligen Geestes, 1 Corinthiërs 6:19; en zo is ons sterfelijk vlees een voorhangsel, waardoor wij thans uitwonen van de Heer, maar dat scheurende en wegvallende in de dood, ons in de onmiddellijke gemeenschap brengt met de volheid der Godheid, dat door de Schrift een inwonen bij de Heer genoemd wordt, 2 Corinthiërs 5.6-8. En de aarde beefde. De almachtige Vader gaf getuigenis aan zijn Zoon. De aarde was de plaats van zijn lijden en sterven, en zij werd mede betrokken in die grote gebeurtenis. Ook bij des Heeren opstanding geschiedde een grote aardbeving. Aardbevingen zijn in de Schrift vertegenwoordigingen van Gods grote daden en van grote keerpunten in het koningrijk van God. Vandaar dat de aardbeving meermalen in de Schrift aangekondigd wordt, (Amos 1:1, Mattheus 24:7) en dat de Apocalyps gedurig van dit ontzettendste aller natuurverschijnselen spreekt. En de steenrotsen scheurden. Niet alleen scheurde het voorhangsel in de tempel, maar ook de steenrotsen in de omtrek. Het waren de met meer dan donderstemmen sprekende getuigen van de opening, die God gegeven had in alle goddelijke en eeuwige dingen door de dood van zijn Zoon. Door diens dood was inzonderheid de hemel geopend voor de mens, de gevallen mens; doch dit werd niet zichtbaar getoond, alleen voor het geloof werd in Stefanus de aanschouwing er van gegeven. De opening der steenrotsen was het beeld van alle opening. God doet geen andere wonderen dan die zijner waardig zijn. En de graven werden geopend. Ook dit mocht niet ontbreken. Zonder Jezus zouden de graven eeuwige graven zijn geweest, maar nu Hij voor de zonde gestorven is, is er een opening der graven, zoals Hij zelf zegt in zijn heerlijkheid: Ik ben dood geweest, en zie, Ik leef, en Ik heb de sleutels der hel en des doods. En vele lichamen der heiligen, die ontslapen waren, werden opgewekt; en uit de graven uitgegaan zijnde, na zijn opstanding,

kwamen zij in de heilige stad en zijn velen verschenen. De evangelist Mattheus vat hier naar zijn gewoonte met één greep het gebeurde bij 's Heeren dood en opstanding tezamen. De opening der graven geschiedde bij des Heeren dood gelijktijdig met het scheuren der steenrotsen, waarin ook vele begraafplaatsen waren; doch het opgewekt, het levend worden der doden en het uitgaan uit de graven geschiedde bij 's Heeren opstanding, als heerlijk teken der gemeenschap van de zijnen met Hem in zijn opstanding. De uitdrukking: en vele lichamen der heiligen, die ontslapen waren, doet ons niet denken aan de oude heiligen, maar aan dezulken, die van de gelovigen in de Heer gestorven waren, en die daarom ook in de heilige stad verschenen, om hun vrienden te bezoeken; iets, dat men van de oude heiligen niet onderstellen kan. Vraagt gij: waartoe diende deze gebeurtenis? Wij antwoorden: Door deze opgestane heiligen werd ongetwijfeld de heerlijke tijding van 's Heeren opstanding verkondigd aan zulke gelovigen, die door dezelfde vrees voor de Joden als de discipelen hadden, zich niet dadelijk aan de elve konden aansluiten, maar zich afzonderlijk in Jeruzalem, bij gelegenheid van het Paasfeest, verborgen hielden bij hun familie of gastvrienden. Op de dag van 's Heeren opstanding openbaarde de Heer zelf zich aan de weinige vrouwen, aan de Emmaüsgangers en de elve, maar eerst veel later aan de gemeente van meer dan vijfhonderd broeders. Moesten deze laatsten nu allen tot zólang van de blijdste mare verstoken blijven? Nee, nadat de Heer was opgestaan, zond Hij zijn heiligen, die na Hem en in gemeenschap met Hem opstonden, naar zijn broeders uit de onderscheidene plaatsen des lands, nu te Jeruzalem verenigd, om hun te laten zeggen: ‘De Heer is opgestaan. Hij is waarlijk opgestaan en wij met Hem; doch Hij is nog niet opgevaren, en eer dat geschiedt, zult gij Hem persoonlijk zien.’ En de hoofdman over honderd, die daarbij tegenover Hem stond, en die met hen Jezus bewaarde, ziende de aardbeving en de dingen, die geschied waren, dat Hij alzo roepende de geest gegeven had, werd zeer bevreesd en verheerlijkte God, zeggende: Waarlijk deze Mens was rechtvaardig, deze was Gods Zoon! Niet enkel aan levenloze dingen moest de kracht van Jezus dood tot heerlijkheid blijken, maar bovenal aan de harten van mensen, voor wie eigenlijk deze dood plaats had. De bekering is een innerlijke opstanding bij de mens, is een levend worden door de Heilige Geest van de inwendige mens, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid. Alle mensen dragen die mens wel in zich, maar als een dode, die in de bekering door God wordt opgewekt tot een nieuw, eeuwig, heerlijk leven. De mens is en blijft geschapen naar het beeld van God, maar de zonde heeft het wezen van dat beeld van God (Gods rechtvaardigheid en heiligheid) in hem gedood. Zolang de mens dus niet bekeerd is, is hij zelf het graf van zijn hogere natuur. Bij de onbekeerd blijvende blijft die innerlijke, geestelijke mens dood, en leeft alleen de natuurlijke mens, die slechts uit de aarde en voor de aarde leeft. Dit is de leer der Schrift, die hevig bestreden wordt door het ongeloof, dat van geen onderscheid tussen natuur en genade weten wil; doch wat het ongeloof ook doe, het werkelijk bestaande is niet te loochenen. Gij gevoelt nu, dat er iets ontbroken zou hebben, wanneer er onder de heerlijke tekenen, die onmiddellijk op de dood des Heeren volgden, de opening van het menselijk hart gemist ware. Zeker was de bekering van de moordenaar aan het kruis het heerlijkst teken van de kracht, die van de Heer te midden van zijn lijden voor de zonde tot de zondaar uitging; doch dit had nog plaats bij 's Heeren leven, en geschiedde aan een zoon uit Israël. Is echter Christus niet de Zaligmaker der wereld, der volken? Zeker, en ook hier werd dus de regel gevolgd: ‘Eerst de Jood, dan de Heiden.’ Dat de dode Christus, of juister gezegd: Christus in zijn dood de zondaren levend maakt, zien wij in de hoofdman van de wacht der krijgslieden bij het kruis. Wat deze getuigt, getuigt van het wonder der opening zijns harten, welke op dat ogenblik bij hem plaats had. Tot alles zijn natuurlijke aanleidingen. De natuur is van God, en de natuurlijke oorzaken en gevolgen zijn de wetten Gods, en zo bewandelt God meermalen natuurlijke wegen om bovennatuurlijke zaken tot stand te brengen. De hoofdman had vele kruisigingen gezien, en zij waren hem tot een gewone zaak geworden; want de hardvochtige Romeinen gingen tot deze straf ligt over, maar zulk een kruisiging had hij nog

nimmer bijgewoond. Hij kon zich dan ook niet weerhouden, om de indruk van alles wat hij gezien en gehoord had, in luide bewoordingen terug te geven. Deze mens was rechtvaardig! zegt hij. Zulk een gezegde uit zulk een mond was ook iets, dat tot heden niet gehoord was geworden. Deze woorden hebben niet alleen de betekenis, die zij bij Pilatus hadden, van: 'deze mens is onschuldig, en heeft de doodstraf niet verdiend,' maar de betekenis, die zij bij de huisvrouw van Pilatus hadden: die van de volstrekte onschuld des Heeren. Jezus was bij beiden de rechtvaardige bij uitnemendheid, die als zodanig geen gewoon mens, maar met God buitengewoon verwant moest zijn. Daarom vermeldt Mattheus het woord van de hoofdman naar de kracht van de betekenis, die het had: deze was Gods Zoon. Merkt wel op, dat de hoofdman dit zeide niet vóór, maar na de dood des Heeren. Hij had al de kruiswoorden des Heeren gehoord, en ook dat der verlating. Wat gaf hem dan nu de overtuiging, dat Jezus rechtvaardig was? Wel is menigeen onschuldig ter dood gebracht, maar dit bleek eerst later, soms lang na de strafoefening. Toch betoont de hoofdman zich terstond na Jezus dood overtuigd van de bovenmenselijke grootheid des Heeren. De Evangelisten geven ook hier een beschrijving, welke geheel de toestand schetst en tegelijk de oplossing geeft. En de hoofdman over honderd (zo lezen wij), die daarbij tegenover Jezus stond, ziende de aardbeving en de dingen, die geschied waren, dat Hij alzo roepende de geest gegeven had, werd zeer bevreesd en verheerlijkte God, zeggende: Waarlijk, deze Mens was Gods Zoon. Hij verheerlijkte God. Dit woord bewijst genoegzaam, dat wij met een oprecht bekeerde te doen hebben; want de onbekeerde verheerlijkt God niet en kan Hem niet verheerlijken. De hoofdman stond tegenover Jezus, en had dus het oog op Hem gevestigd en Hem nauwlettend gadegeslagen, en hij had niet alleen de schrikwekkende tekenen bij 's Heeren dood gezien, maar ook en allermeest had hem het oppermachtige van Jezus in diens dood getroffen. Hij zag, dat Jezus macht had over de dood, en deze beval zijn werk te doen op het ogenblik, dat Hij zelf daartoe bepaald had. Het was immers zonder voorbeeld, dat een kruiseling in zes uren tijds gestorven was; daar gingen soms dagen mede heen als zij aan zichzelf overgelaten werden, en dan nog moest niet zelden de moker worden ter hand genomen, om het lijden te eindigen. Daarom kon ook Pilatus op het bloot bericht van Jozef van Arimathéa niet geloven, dat Jezus reeds gestorven zou zijn, en liet er onderzoek naar doen bij de hoofdman van de wacht. En nu zorgt God, dat er altijd lieden van onbesproken gedrag en onbevangen zinnen, met andere woorden, dat er altijd bevoegde getuigen bij 's Heeren daden zijn, om ze ter kennis van anderen te brengen. Daarom is het ongeloof ten opzichte van de Schrift volstrekt onacceptabel. De Schrift is de getuigenis Gods in woorden van Gods werken. En wat hebt gij nu, ongelovige Schriftbestrijders, op de geloofwaardigheid der heilige historieschrijvers, der profeten, evangelisten en apostelen te zeggen? Gij kunt er niets tegen inbrengen dan valse beschuldigingen, dan moedwillige lasteringen, die niets anders dan de bedorvenheid van uw hart en verstand openbaren. Ook bij het kruis was voor geloofwaardige getuigen van Jezus dood gezorgd, en bij het graf zou er voor geloofwaardige getuigen van 's Heeren opstanding gezorgd worden. En dit was nodig; want de Heilige Geest voorzag welke onreine geesten uit de afgrond zouden opkomen, om de hun verwante zielen te verleiden tot het ongeloof, tot de bestrijding en verwerping van de Heilige Schrift en de Christus, die zij ons verkondigt, en voorzag er in. Was niet de hoofdman der romeinse wacht de bevoegde, de wettige getuige, dat Jezus werkelijk gestorven was? En zie nu Gods wonderbare vereniging van het tegenstrijdige: De getuige van Jezus' dood werd ook de persoonlijke getuige van het leven, dat van de dood van Jezus uitging. Hij voelde dat leven door zijn eigen hart gaan, en sprak het uit. Wij zien het: Christus moest eerst sterven, alvorens Hij verheerlijkt werd. Eerst moest zijn woord: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen! in zijn bloed, in zijn dood gedoopt worden, alvorens het vrucht kon voortbrengen. En zo verenigde de Heere Jezus door zijn dood in zijn koningrijk voor altijd, wat tot nu toe gescheiden was ook op geestelijk, goddelijk gebied: de Jood en de Heiden; ja, wat het meest tegenover elkaar staat: de gekruisigde en hem, die de kruisiging volbrengt. Trouwens in

Christus geldt niets dan een nieuw schepsel uit God in Jood en Heiden. En al de scharen, die tezamen gekomen waren om dit te aanschouwen, ziende de dingen, die geschied waren, keerden weder slaande op hun borsten. Nu kwam ook leven, goddelijk leven in de harten des volks. Gij weet, dat de grote Verzoendag bij Israël een dag is van de grootste verootmoediging. Gij kunt nog heden op die dag in de synagoge zien, hoe gedurig zij zich op de borst slaan, en hoe aandoenlijk zij hun schuld belijden. Mocht dit teken van het schuldgevoel op de ware, de eeuwige grote Verzoendag ontbreken? Nee, de Heilige Geest leerde velen uit het volk bij aanvang en in beginsel, wat eenmaal in het einde en in de hoogste mate zou plaats hebben, als die profetie zal vervuld worden: Zij zullen zien in wie zij gestoken hebben, en zij zullen over Hem rouwklagen gelijk men rouwklaagt over een enige zoon. Treffend, niet waar, wat Jezus met zijn leven vóór zijn sterven niet had kunnen teweegbrengen, dat bracht zijn dood bij hen te weeg, en dat zou in zijn opstanding worden voortgezet, totdat de volheid der Heidenen ingegaan en gans Israël zalig zal geworden zijn. Thans begon Israël zich te bekeren. Hier werden de kiemen gezien van de vruchten op Pinksteren. Wij weten het, de ontvangenis geschiedt in een ogenblik; het overige is voorbereiding en toebereiding tot de geboorte. En is het kind geboren, dan groeit het op, nochtans niet altijd zichtbaar en regelmatig, maar er komen tijden van krankheid en zwakheid, van schijnbare stilstand en achteruitgang, en dan krijgt het soms op eens, in korte tijd een scheut en wordt volwassen. Trouwens, bij God is alles voorbereiding tot iets anders, dat er onmiddellijk uit moet voortvloeien. Het Paasfeest moest de voorbereiding van het Pinksterfeest zijn. Op het Paasfeest werden de groene aren, als de eerstelingen van de oogst, in de tempel de Heere als een dankoffer aangeboden; op het Pinksterfeest werden de rijpe aren als de eerstelingen van de volle tarweoogst de Heere voorgesteld. Gij ziet de ontwikkeling, de opklimming, ook bij het volk. Datzelfde volk, dat zich nu zwijgend op de borst sloeg, roept op de Pinksterdag uit: Mannen Broeders! wat moeten wij doen? Daarom moeten wij ons verblijden, ook wanneer er door treffende gebeurtenissen slechts een stilstand is van goddeloosheid, en een beweging, hoe gering ook, van beroering der gewetens en van verootmoediging der harten. Lange tijd moge men dan daarvan niet meer horen, en het moge ons toeschijnen alsof de ernstige indruk geheel voorbijgegaan is, het is zo niet, tenminste niet bij allen. Het gezaaide groeit op vele plaatsen in de aarde, in het verborgene voort, en komt men dan na verloop van tijd op dezelfde plaatsen terug, dan ziet men meermalen met verwondering en vreugde een groen gewas, maar vroeger niets bestond. Zij sloegen op hun borsten. Het is een natuurlijke beweging om de hand te plaatsen, waar men pijn gevoelt. Bij hoofdpijn brengt men de hand aan het voorhoofd, en zo brengt men die aan het hart als het gemoed pijnlijk wordt aangedaan; men klopt dan op het hart, om ware het mogelijk het te stillen; maar te vergeefs, het klopt tegen ons kloppen aan. De pijn van het hart, van de consciëntie wordt door geen natuurlijke middelen gestild. Het ongeloof heeft er alles op uitgevonden, en vindt er nog altijd iets nieuws op uit; maar te vergeefs. Het ideaal van het ongeloof is om zonder Jezus zalig te worden; maar dat ideaal zal in eeuwigheid niet bereikt worden, want het is een eeuwige onmogelijkheid. God spreekt het tegen, en tegen God is niet te strijden. God heeft het eeuwige leven aan de zondaar, die gelooft, gegeven; maar dat eeuwige leven is in de Zoon. Niemand komt tot de Vader dan door Hem. Het ongeloof neemt de gestalte aan van de Farizeeër in de gelijkenis, en roemt bij God op zijn natuurlijke gaven en eigen goede werken; doch het geloof neemt de tollenaarsgestalte aan, zo dikwijls het zich in Gods bijzondere tegenwoordigheid stelt, en klopt op de borst en beroept zich niet op eigen werken, die allen bevlekt zijn, maar op de Christus, als de enige uitdelger der zonden, in de woorden: O God, wees mij zondaar genadig!

27:56 De Heer en zijn moeder en Johannes.
En er waren ook vele vrouwen, van verre aanschouwende, welke ook, toen Hij in Galiléa was, Hem gevolgd waren naar Jeruzalem, om Hem te dienen. En zij stonden van verre en zagen dit aan. Zij durfden het kruis niet nader treden, en toch konden zij niet heengaan van die plaats der verschrikking. Haar harten gingen uit naar de Geliefde, en haar ogen vestigden zich onafgewend op zijn persoon. Veel onbeschrijfelijks zal door haar hoofd en hart zijn gegaan, terwijl zij als aan haar plaats vastgenageld stonden. En bij het kruis van Jezus stonden zijn moeder en zijn moeders zuster Salome, de moeder van de kinderen van Zebedeus, Maria, de vrouw van Clopas en Maria Magdalena. Dus twee paren vrouwen. Maria Magdalena behoorde niet tot de familie, maar was er een innige vriendin van, en een der edelste discipelinnen des Heeren. Dat wij ook de moeder des Heeren bij het kruis aantreffen, treft ons, maar kan ons niet bevreemden. Hoe kon zij op deze plaats afwezig blijven? Het was onmogelijk. Had het bijwijf van Saul zulk een grote moederliefde, dat zij de lijken van haar gehangene zonen dag en nacht beveiligde voor het roofgevogelte, en zou Maria haar Zoon aan het kruis alleen hebben gelaten? Nog eens, het was onmogelijk. Doch met welk een hart vol smart stond zij daar! De Heilige Geest drukte haar lijden op de volmaaktste wijze uit, door de oude Simeon tot haar, toen de gelukkigste moeder op aarde, te laten zeggen: een zwaard zal door uwe ziel gaan. Thans ging het door haar ziel. En wij vragen hier: wat is toch dat diep geheim van het lijden, dat het meest bevoorrechte en begenadigde ook het allermeeste treffen moet? Ware Maria vóór Jezus gestorven zij ware al die smart ontgaan, doch nee, zij moest getuige zijn, gelijk van de heerlijkheid der geboorte van haar Zoon , zo ook van zijn offerlijden. Dat zwaard moest door haar ziel gaan. Deze hoogbegenadigde vrouw moest ook de diepst bedroefde, de zwaarst beproefde vrouw zijn. Van de Heer weten wij de reden, waarom Hij alleen door lijden tot zijn heerlijkheid kon ingaan. Het was omdat Hij het lijden en de dood niet kon wegnemen, dan door beide in al hun kracht te ondergaan. Maar waarom moest de lieve Maria, wier leven enkel een geloofsleven was, en waarom moeten allen, die godzalig leven, zoveel lijden? Wij vragen: Toen God tot Job sprak, verklaarde Hij hem toen de raadselen zijner voorzienigheid? Neen. En zou het gevoegd hebben? Voegde het niet veeleer de Allerhoogste, de oneindige Schepper en Bestuurder van het heelal, om de klagende en vragende mens op diens plaats te stellen, in de diepte der verootmoediging en der aanbidding, door hem eenvoudig en alleen te wijzen op de geheimen en raadselen van de hem omgevende zichtbare schepping? Kan de mens niet eens ontraadselen, wat zijn ogen zien in deze vergankelijke wereld, hoe zal hij dan de gedachten Gods ontraadselen en de dingen der onzichtbare, eeuwige wereld? Het geloof aan Gods volstrekte volmaaktheid in alles moet hier bij Gods kind de plaats vervullen van het weten van Gods raad, van het kennen van Gods weg. Nochtans geeft de Heer ons nu en dan ophelderingen, die als zo vele stralen van het eeuwige licht in de duisternis, als zo vele hemelse sterren in de aardsen nacht ons tegen blinken. Maria leed haar grote smart, omdat Jezus zijn grote smart leed; zij leed in gemeenschap met haar Zoon en Heer. En hier opent zich een der geheimen van het lijden. Al Gods kinderen lijden in gemeenschap met de lijdende Christus. Wij, die Christus willen toebehoren, moeten bij ondervinding iets kennen van het lijden, dat Christus in al zijn omvang leed voor de zonde. Hij stierf voor de zonde, in ons moet de zonde sterven; met andere woorden: wij moeten der zonde afsterven. Het sterven voor de zonde is het lijden van Christus, het afsterven van de zonde is het lijden van de Christen. Het afsterven van de zonde is tegelijk het altijd meer deelachtig worden der goddelijke natuur, zodat het lijden in de hand van de Heilige Geest het grote opvoedingsmiddel is van het kind van God. Daarenboven is het lijden van Gods kinderen doorgaans de herstelling van het evenwicht tussen Gods recht en genade. Het is enkel goddelijke genade, die Maria en andere zondaressen en zondaren uitverkiest tot toonbeelden van heerlijkheid. Zijn zij daardoor echter bevrijd van lijden? Integendeel, zij zijn meestal de grootste lijders en lijderessen. God heeft genade en lijden gepaard. De weg der uitverkorenen gaat over vele doornen. En wat zegt God hiermede anders, dan: ‘Opdat gij mijn genade, door er

u op te verheffen, niet zoudt vernietigen; want het lijden dient om ootmoedig te blijven Het is altijd weer de ontwrichting der heup van Jacob, (waardoor hij altijd hinkend bleef) juist in hetzelfde ogenblik, dat hij Israël genoemd, en geprezen werd als zich vorstelijk te hebben gedragen met God en mensen. De Heilige Geest zorgt, dat bij Gods kinderen het evenwicht tussen nederigheid en eer, tussen onwaardigheid en genade niet verloren gaat, en wel door het lijden bij Gods kinderen te vermenigvuldigen. Daarom, hoe meer genade, hoe meer lijden. Hoe geestelijk rijker God ons maakt, des te meer diensten en lasten legt Hij ons op, opdat wij niet roemen in de rijkdom, maar enkel en alleen in de genade Gods, die ze gaf. Die zijn eigen Zoon niet heeft gespaard tot verzoening, spaart ons ook niet tot heiligmaking. Dat wij ons deze zaak goed inprenten, want het is een harde les om te leren; maar als wij haar goed kennen, dan neemt zij veel bitters uit onze lijdensbeker weg, en legt er veel zoets in. Aan het lijden is niet de zaligheid verbonden; nee, Christus en Hij alleen is de oorzaak onzer zaligheid; maar in Christus heeft God uit genade aan het tijdelijk lijden zijner verlosten, zijner kinderen, eeuwige heerlijkheden verbonden. Daarom zegt de Apostel Paulus: Onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid, 2 Corinthiërs 4:17; en Romeinen 8:17,18: Indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen van God en mede-erfgenamen van Christus; zo wij anders met Hem lijden, opdat wij ook met Hem verheerlijkt worden; want ik houd het daarvoor, dat het lijden van deze tegenwoordige tijd niet is te waarderen tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden. Zo heeft dus God aan het bijzonder lijden zijner kinderen bijzondere heerlijkheden verbonden. Zou ons dit het lijden niet grotelijks verzoeten? En zouden Wij hiermede het woord van Jacobus niet een weinig leren begrijpen: Acht het voor grote vreugde, mijn broeders, wanneer gij in velerlei verzoekingen valt? Jacobus 1:2. Wederkerig heeft God bij zijn kinderen reeds op aarde aan bijzondere heerlijkheden een bijzonder lijden gepaard. Toen Saulus in het midden van zijn woeden tegen de gemeente van Christus door de Heer met almachtige hand gegrepen en tot staan gebracht werd, had de Heer hem tot een hoge bediening boven de andere apostelen geroepen. Immers, de Heer zeide tot Ananias: Deze is Mij een uitverkoren vat, om mijn naam te dragen voor de Heidenen en de koningen en de kinderen Israël's. Doch wat laat de Heer er onmiddellijk op volgen? Dit: Want Ik zal hem tonen hoeveel hij lijden moet om mijn naam, Handelingen 9:15,16. Wij zien het, aan de hoge eer is het hoge lijden vastgemaakt. En zo was het bij Job, Abraham, Jacob, Mozes, David. Slechts enkele uitzonderingen zijn er op deze regel. Salomo is het toonbeeld van de mens met hoge genadegaven zonder lijden. Doch wij vragen: heeft de weelde hem niet bedorven? Is hij, de wijste van alle wijzen, niet de slaaf zijner slavinnen geworden? Heeft hij niet de afgoden gediend? Nochtans, God heeft hem voor de eeuwigheid gered vanwege de uitverkiezing, door welke hij de naam Jedidja, geliefde des Heeren, ontving; doch ook toen geschiedde deze redding niet zonder tegenspoed: God verwekte hem tegelijk verscheidene tegenstanders. Wensen wij daarom geen leven zonder lijden als het zijne. Niets is gevaarlijker. Laten wij het aan God wat zwaarte wij moeten dragen, om ons niet ijdel te verheffen. Doch vergeten wij niet, wanneer wij in het lijden zijn, de ons van God gegeven troost, welken wij elkander zo even toonden, dat het lijden van Gods kinderen in betrekking en in verband staat met de voorafgaande genade, die zij ontvingen, en met de toekomstige heerlijkheid, die zij te wachten hebben. Jezus nu ziende zijn moeder en de discipel, dien Hij liefhad daarbij staande, zeide tot zijn moeder: Vrouw! Zie uw zon! Daarna zeide Hij tot de discipel: Zie, uw moeder! En van die ure af nam haar de discipel in zijn huis. De Heer volgt ook hier de regel van zijn eigen woorden: Eerst het koningrijk Gods en dan de dingen van het tijdelijke leven. Nadat de Zaligmaker de erfenis, in de eerste bede verworven, aan de Hem het meest nabestaande aan het kruis, de bekeerde moordenaar, heeft uitgedeeld, heeft Hij nog een legaat over voor de zijnen, die onder zijn kruis staan. Het is een legaat van liefde voor het tijdelijk leven. Aan de vergeving der zonden en de belofte der hemelse zaligheid paart de Heer de gemeenschap der heiligen op aarde. En zo zijn het geloof, de hoop en de liefde ook hier

weder bijeen, De Heer geeft zijn moeder aan Johannes, en Johannes aan zijn moeder, en zo geeft Hij ons allen aan elkander, opdat wij elkander liefhebben, voor elkander zorgen, voor elkander leven en voor elkander sterven. Ja, Hij geeft de ene gelovige aan de anderen, opdat er gelegenheid zou zijn tot beoefening van de schoonste aller genadegaven: de liefde. Zouden wij dan niet in elke christelijke weduwe een Maria zien, en zou niet ieder discipel van Christus voor haar een Johannes willen zijn? Wie, zo vroeg de Heer eenmaal, wie is mijn moeder en wie zijn mijn broeders? Die de wil mijns Vaders in de hemel doet, die is mijn broeder, mijn zuster, mijne moeder. Ja, zo is het: wat men de zijnen doet, doet men Hemzelf. Wat gij, zegt Hij, de minste mijner broeds gedaan hebt, dat hebt gij Mij gedaan. Aanbidden wij ook daarin de goddelijke volmaaktheid des Heeren, dat Hij nog op het kruis, in het midden der hoogstgaande smarten, enkel liefde is en blijft, niet alleen in het grote: in het zalige van de moordenaar, maar ook in het kleine: in het verzorgen van zijn moeder. En hoe heilig natuurlijk is hier wederom alles! Men zou denken: is hier nog een woord van de Heer nodig? Kon Hij niet Maria verzorgen in de weg zijner voorzienigheid, en in het verborgene het hart van Johannes bewegen, zijn moeder tot zich te nemen? Zeker, want Hij, die de sleutels heeft van graf en hel, heeft ook de sleutels tot alle schatkamers en van alle harten, en Hij heeft slechts een wissel af te geven op een der zijnen, om die zeker voldaan te zien; maar wat de Heer middellijk kan doen, dat doet Hij ook door middelen. Het is een onderwijzing voor ons, dat ook wij testamentele beschikkingen moeten maken voor onze overblijvenden, voor zoverre het in onze macht is, opdat zij weten wat nog na onze dood onze begeerte zij. Ja, de Heer leert ons nog op zijn kruis, dat geen geestelijke oefeningen de wettige aardse zorgvuldigheden mogen uitsluiten. Hij zag zijn moeder en Johannes staan. Zou Hij geen enkel woord voor hen hebben, voor hen, de naasten en liefsten aan zijn hart? O Hij weet, dat de woorden, die Hij thans tot zijn moeder spreken zou, de scherpte zouden verminderen van het zwaard, dat door haar ziel ging, en een verzachtende balsem zijn zouden in de overstelpende droefheid van Johannes. Daarbij was er nog een reden voor des Heeren spreken tot zijn moeder en Johannes. De Heer wilde dat Johannes zich met zijn moeder van het kruis zou verwijderen. Zijn moeder had onder zijn kruis gestaan en zijn smarten aanschouwd, en dit was genoeg; zij moest geen hoger gaand lijden aanschouwen; zij moest Hem niet in de verlating zien. Hij nam dus afscheid van haar vóór zijn sterven; want er komt een tijd dat wij ook van onze meest beminde betrekkingen afscheid moeten nemen, om geheel alleen te zijn met God, en dat kunnen wij niet tot het allerlaatste ogenblik uitstellen. Zeker zijn die ogenblikken aandoenlijk, als wij onze geliefden met ons laatst vaarwel ook het laatste bewijs onzer zorgende liefde in onze laatste bede voor hun heil doen horen; doch zij moeten daarom ook kort zijn. Johannes ging dan ook terstond na dit woord des Heeren met Maria naar zijn huis, en keerde alléén terug. Het is schoon gezegd: 'De Heer gaf aan Petrus zijn kerk en aan Johannes zijn moeder.' Doch op vele schone gezegden moet men niet al te veel drukken. De Heer gaf in Petrus aan al de apostelen zijn kerk, om haar te bouwen; maar zijn moeder gaf Hij alleen aan Johannes, omdat Johannes de liefste Apostel des Heeren en het meest aan Hem gelijkvormig was; en nu, wat ons het liefste is, dat vertrouwen wij alleen aan het liefste toe. De zonen van Maria, de broeders des Heeren, geloofden toen nog niet in Hem. Kon het goed zijn, dat Maria bij hen bleef? Werd zij niet door aan Johannes ter verzorging gegeven te worden, aan die kring onttrokken, en in vriendelijke gemeenschap gesteld met de apostelen des Heeren? Ook waren de broeders des Heeren waarschijnlijk gehuwd (1 Corinthiërs 9:5) en onbemiddeld, en Johannes was ongehuwd, en althans door zijn ouders niet onbemiddeld. En bovendien kon de familie hierover niet morren, want Johannes behoorde tot de familie des Heeren; Salome, de moeder van Johannes, was de zuster van Maria. Het was echter voor Johannes een hoge eer, geroepen te zijn de plaats van de Heer bij diens moeder te vervullen. Voor Maria was het alleen een tegemoetkoming. Hoeveel Johannes voor haar was, hij kon de plaats van haar Zoon onmogelijk ten volle vervullen. Doch de hoogbegenadigde Maria moest ook nu voor de laatste maal bij het kruis herinnerd worden wat de Heer haar voor

de eerste maal op de bruiloft te Kana gezegd had, dat Hij in de dingen zijns Vaders geen moeder kende. Is het niet opmerkelijk, dat Jezus zijn moeder in hetzelfde ogenblik, dat Hij haar op het tederst verzorgt, tegelijk afwijst als moeder. Het: Vrouw! zie uw zon, met heen wijzing naar Johannes, zegt haar duidelijk genoeg: 'Zie in Mij voortaan niet meer uw Zoon .' Wij hebben het gezien, waar de Heer wonderen doet, waar Hij het Evangelie verkondigt, en ook nu, waar Hij in zijn hogepriesterlijke bediening verzoening doet voor de zonde, staat Hij afgescheiden van alle vleselijke betrekkingen en is Hij alleen geestelijk, in de Heilige Geest verenigd met zijn gemeente, tot welke Maria, de bij uitnemendheid begenadigde, ook bij uitnemendheid behoort. Hiermede wordt dan ook alle Mariadienst bij de wortel afgesneden, en de Roomse kerk ook in dit opzicht door het Woord van God volstrekt veroordeeld. De aanroeping van haar naam is volslagen afgoderij. Maria heeft met haar moederschap niets te doen met Christus als de Zaligmaker van zijn volk; in dat opzicht heeft zij alleen met Hem te doen door haar geloof, en zij is zalig, niet omdat zij de moeder is van de Christus, maar omdat zij geloofd heeft, Lucas 1:45. De Heilige Geest, die gelijk al de afdwalingen van de waarheid der Schrift, ook de Mariadienst vooruit zag, voorzag dan ook het geloof, (dat zich alleen aan de Schrift houdt) als het herstellingsmiddel (correctief) dezer dwaling. Slechts drie woorden heeft de Schrift bewaard van al de woorden, die Jezus tot zijn moeder gesproken heeft, en alle drie hebben dezelfde bedoeling, om namelijk Maria te herinneren, dat haar moederschap niet gold in het koningrijk der hemelen. Het eerste woord sprak Hij in de tempel, als dertienjarig jongeling, het tweede op de bruiloft te Kana, het laatste op het kruis. Dat wij dan Maria liefhebben als de begenadigde Gods, als de gezegende onder de vrouwen, als de bevoorrechte boven alle vrouwen, om de moeder des Heeren te zijn naar het vlees; doch laat ons daarmede niet haar verheerlijken, maar God, de gever van al deze genadegaven en voorrechten. Zijzelf is ons daarin voorgegaan. Zij verheerlijkte God voor haar begenadiging. Zij prees Hem daarvoor, 'dat Hij de nederheid (de geringheid, de onwaardigheid) zijner dienstmaagd had aangezien en haar zodanig had verhoogd, dat alle geslachten haar zalig zouden prijzen.' O er is niets heerlijker, dan de waarheid der Schrift. Maria is een toonbeeld van de genade Gods, een toonbeeld van geloof, van gehoorzaamheid, van lijdzaamheid. Als zodanig staat zij aan het hoofd van al de discipelinnen des Heeren, even als Petrus aan het hoofd staat van al de discipelen en apostelen door zijn heerlijke belijdenis van de Christus. Nog eens, niets heerlijker dan dit alles, omdat het waar is, en God op het allerhoogst verheerlijkt; maar keert men die verheerlijking naar Maria en Petrus zelf toe, gelijk de Roomsen doen, dan is niets meer onwaar en betreurenswaardig; want niets verlaagt de mens meer dan mensen te vergoden. En nu ten slotte nog een opmerking. Welk een treffende tegenstelling aanschouwden wij tot hiertoe tussen de felle storm, die uitwendig rondom het kruis woedde, en de innerlijke goddelijke stilte, die te midden van dat alles heerste bij de Heer in zijn woorden en beschikkingen en openbaringen zijner liefde en genade! Te midden der woeling van de duizenden toeschouwers met de krijgslieden en overpriesters, die allen luidruchtig hun hartstochten bot vieren, bedwingt de Heer ook dezen woedende storm door zijn woord. Uit Hem spreekt de vrede en Hij geeft vrede. Ditzelfde geeft Hij meermalen aan de zijnen als een bijzondere genade te doen en te aanschouwen. Op hoe menig sterfbed geeft Hij bij de uitwendig vreselijk woedenden storm, die over de kranke en de geliefden des kranken heen vaart en alle vreemden verre verwijderd houdt, innerlijk kalmte der ziel aan de kranke en rondom deze de liefelijke stilte van het geestelijk gesprek, van het verenigd gebed! Totdat ook deze stilte wordt afgebroken, en alle gemeenschap ophoudt, door het naderen van de laatste kamp, die in de dood eindigt. Zo was het ook met de Heer, die in alle lijden en heerlijkheid de eerste was om de baan te openen, opdat de zijnen Hem konden volgen. Van nu aan zien wij de Heer tot zich ingekeerd, zijn innerlijke toestand openbarende door uitroepingen, die ons zo vele kreten der ziel zijn gedurende haar vreselijke strijd en haar heerlijke zegepraal.

27:57 De Heer begraven.
Daarna, als het nu avond geworden was, omdat het de voorbereiding was, welke is de vóórsabbat. De Heer stierf vóór de sabbat begon, juist op die tijd, welke men de vóórsabbat of voorbereiding van de sabbatdag noemde, namelijk des middags even na drie uur. De sabbat zelf begon bij het ondergaan van de zon, 's avonds om zes uur. Deze tussentijd werd door de Joden gebruikt om zich van de benodigdheden voor het feest te voorzien. De tempeldienst zelf begon met de vóórsabbat, op hetzelfde ogenblik dus dat Jezus stierf, en op hetzelfde ogenblik scheurde het voorhangsel in de tempel, dat het heilige der heiligen voor ieder opende, en daarmede de tempeldienst vervallen verklaarde. Kwam een rijk man van Arimathéa, een stad der Joden, met name Jozef. Nu begint ook des Heeren volk te leven. Jozef, Nicodemus, de vrouwen, de discipelen, allen treden nu toe en doen iets. Het moest ook openbaar worden, dat de dood van Jezus het leven der zijnen was. Zij die van verre stonden kwamen nu nabij, en die verborgen waren traden nu in het licht. Jozef was een rijk man. Gij ziet, de Schrift stelt de rijkdom ook onder de voorrechten, wanneer hij slechts het deel mag zijn van het kind van God; maar hoe zou zij de rijkdom prijzen in de hand van de vijanden Gods, voor wie de rijkdom tot een verderf is, omdat zij die aanwenden om hun eigen huis te bouwen en het huis Gods te verwoesten of woest te laten liggen. Er moest nu voor de begrafenis des Heeren gezorgd worden; deze moest eervol zijn. Acht honderd jaren te voren had de mond des Heeren door Jesaja gezegd (Jesaja 53:9): Men heeft zijn graf bij de goddelozen gesteld, en Hij is bij de rijken in zijn dood geweest. Was er niemand voor Jezus opgekomen, men zou zijn lichaam met die der twee andere kruiselingen onder het kruis, het galgenveld van die dagen, begraven hebben; doch ook dit voornemen werd verijdeld door God. Een eervolle begrafenis is bij alle beschaafde volken een laatste lofspraak over de afgestorvene. Zo was het ook bij Israël, zo is het ook nog bij ons. Daarbij was de begraving van de Heer de overgang tot zijn verheerlijking, tot zijn opstanding uit het graf, en moest die inleiden en voorbereiden. Zo komt dan een rijk man, van wie wij tot nu toe zelfs niet eens bij name hoorden gewagen, te voorschijn, om zich met de begraving van het lichaam des Heeren te belasten. Welke verrassingen bereidt ons toch de Schrift? Mij dunkt, alleen zulke dingen moesten reeds de ongelovigen overtuigen, dat de Schrift onmogelijk een anderen oorsprong kan hebben dan uit God. Een arme Jozef stond bij des Heeren kribbe, een rijke Jozef bij zijn kruis. Bij zijn leven was de Heer de metgezel der armen, in zijn dood kiezen de rijken de Heer tot hun metgezel; en lag Hij in de kribbe in schamele doeken gewikkeld, in zijn graf rustte Hij omwikkeld met het fijnste lijnwaad en de kostbaarste specerijen. En zoiets konden alleen rijke lieden doen. Nog eens dan, veroordelen wij niet blindelings de rijkdom en de rijke, maar zien wij op de wijze, hoe de rijke met zijn rijkdom handelt. God wilde rijke lieden bij de begrafenis van zijn Zoon, en Hij gaf hiermee aan de rijkdom een ereplaats in zijn koningrijk, die hem niet zal ontnomen worden. O mochten wij ook nog eens de rijken zien wedijveren, zoals wij straks Jozef en Nicodemus zullen zien doen, om de Heer op het meest en het hoogst te eren. Beter dan aan Hem en aan zijn zaak kan de rijkdom niet besteed worden; dan ach! de meesten bouwen altijd, zoals wij straks opmerkten, aan hun eigen huis, dat altijd hoger rijzen moet, ware het mogelijk als Babels toren tot aan de hemel toe; maar het bouwen aan het huis des Heeren laten zij stillekens over aan de mindere man, indien zij het toelaten, maar sommigen verhinderen ook nog dit met geweld door hun geld. Een eerlijk raadsheer, een goed en rechtvaardig man. Deze had niet mede bewilligd in hun raad en handel. Jozef was dus lid van de Joodse raad, maar een protesterend lid; één van die mensen, die men zo hoogst zeldzaam aantreft in hoge vergaderingen van gelijken, van mensen van hetzelfde aanzien, die dezelfde macht bezitten. Trouwens, men moet een rotsennatuur hebben, om al de golven der zee met kalmte op zich te zien aanlopen en aandruisen zonder te wijken. De minderheid in macht moet de meerderheid zijn in kracht; anders kan zij niet blijven bestaan. Nu is er geen grotere kracht dan de waarheid van God in zijn Woord; die deze heeft tot zijn muur, die tarte vrij het hevigst vuur uit vijandelijk geschut, hij is onoverwinnelijk; want zijn muur is een muur van rotsen. Die

ook zelf het koningrijk Gods was verwachtende, en een discipel van Jezus was, doch bedekt, uit vreze der Joden. Ziet gij, hij was een kind van God, ofschoon nog een klein kindeke, dat niet te voorschijn durfde komen uit vrees voor de mensen. Nochtans gaf hem dit zijn van een klein kindeke van God reeds genoegzame kracht, om die grote heeren van de Raad niet ter wille te zijn, maar te wederstaan in hun boze aanslagen. Wij vernemen hier tevens, dat het verwachten van het koningrijk Gods tot het discipelschap van Jezus behoorde. Hetzelfde werd in andere woorden bij 's Heilands geboorte gezegd van Anna de profetes, die van Jezus sprak tot allen, die de verlossing te Jeruzalem verwachtten. Dat koningrijk, deze verlossing nu is een algehele verlossing, een verlossing eerst van de zonde en dan van al haar tijdelijke en eeuwige gevolgen, zodat eenmaal voor de troon zich het lied van Mozes (het lied der tijdelijke verlossing) paren zal met het lied des Lams, (het lied der eeuwige verlossing). Daarom verwachten wij naar de Schrift de tijd, waarin de koningrijken der wereld zijn zullen van onze God en van zijn Christus, Openbaring 11:15. En zich verstoutende, ging hij tot Pilatus en bad hem, dat hij het lichaam van Jezus mocht wegnemen. Hij verstoutte zich, want zulk een daad kan men niet doen zonder geloof; doch bij het geloof is niet altijd de moed, maar zeer dikwijls de vrees, zoals wij overvloedig bij de discipelen gezien hebben. Niet dat het alzo behoort, maar het geloof is een kracht uit God, die door onze menselijke zwakheid heen moet werken en door deze niet bevorderd, maar belemmerd wordt. Er was moed voor nodig om Pilatus, die reeds van de vroege morgen af met deze zaak bezig gehouden was, er nu nog wederom mede lastig te vallen, en ook omdat Jozef hiermee openlijk met zijn ambtgenoten brak, en zich aan hun toorn, smaad en beschimping blootstelde. Doch hij gevoelde zich vrij van allen. De dood van Christus had ook deze banden losgemaakt. Bij het leven des Heeren had hij niet voor Hem durven uitkomen zo als het behoord had. Hij had wel niet meegedaan met zijn boze ambtgenoten, maar hij had ze ook niet met kracht tegengestaan; hij was ook niet in de beslissende raadsvergadering van de vorige nacht tegenwoordig geweest, want zij hadden hem niet geroepen (in zulke ogenblikken laten de goddeloze doordrijvers de tegenstanders graag onkundig van hetgeen er omgaat), maar hij was er ook niet ongeroepen heengegaan, om naar zijn plicht zijn stem tegen het onrechtvaardig vonnis te verheffen. Hij had waarschijnlijk wel goede voornemens ten opzichte van Jezus gehad, maar als God door zijn genade de goede voornemens geen kracht van werking geeft, dan worden zij niet ten uitvoer gebracht. Nochtans zal hij er geen vrede bij gehad hebben, maar er onder gebukt zijn gegaan, tot zichzelf zeggende: ‘Hoe zal ik er toch toe komen om Jezus voor de Messias te belijden?’ En zie, de gelegenheid daartoe werd gegeven. God gaf haar, gelijk Hij de zon geeft, om de duisternis voor ons te verdrijven en onze nacht in dag te veranderen. De beminde Jezus is gestorven; Hij moest begraven worden. Door wie? ‘Door mij!’ zegt Jozef. Hij gevoelt zich geroepen en gaat om de vergunning tot deze zaak bij de stadhouder. Hij was een lid van de raad; zijn aanzien was een middel om Pilatus te naderen en zulk een verzoek te doen; nochtans moest hij zich verstouten om het te doen, en hij verstoutte zich en deed het. En hierin ligt nu een les voor rijken en armen. Er komen ogenblikken, waarin men voor de Heer moet optreden, of men verzaakt Hem. Binden ons dan banden, welnu, dat wij God bidden om de losmaking van die banden, en Hij zal ze losmaken want tot alles wat wij tot Gods eer doen geeft Hij genade en kracht. En Pilatus verwonderde zich, dat Hij alreeds gestorven was. Hoe verwonderd moet Pilatus geweest zijn, dat een lid van de Joodsen raad hem de dood van Jezus kwam melden met het verzoek zijn lichaam te mogen afnemen; maar nog meer verwonderde hem het bericht van Jezus' dood zelf. O, zulke tijdingen zijn hamerslagen op het slapend geweten, waardoor het ontwaakt met verschrikking. ‘Is hij dood?’ vraagt men dan onwillekeurig en met ontroering. En heeft men dan niet goed gehandeld met die dode, dan komt de bewustheid daarvan tot haar volle kracht, en wij zeggen tot onszelf: ‘Dat leven is beslist en alles is beslist wat er tussen mij en deze dode is. Er is niets meer aan te veranderen. Wee mij! Wat zullen hiervan de gevolgen voor mij zijn!’ Zo kan Pilatus hebben gedacht, en zo kunnen velen moeten denken, die onverwacht de dood horen van iemand, die zij onderdrukt, vertreden,

mishandeld, belasterd hebben. Denkt hieraan, o gij echtgenoten, die in twist leeft met elkaar. Gij zijt verenigd om elkaar het leven zoet te maken, en gij maakt het elkaar zuur. Om de kleinste dingen, die door een vreemde als de nietswaardigste worden beschouwd, geraakt gij in drift en zegt elkaar woorden, die als messen steken door hart en gebeente. Bedenkt het, eens komt de tijd, dat gij horen zult: Zij is dood! Hij is gestorven! en hoe dan uw hart moet gesteld zijn bij de herinnering hoe gij dat geëindigd leven, in plaats van het verlicht te hebben met de zonneglans der liefde, verduisterd hebt door de nevelen en wolken van de haat! Verzoent u met elkaar alvorens de ure der volstrekte beslissing komt. Hebt lief en gij zijt en maakt gelukkig; haat en gij zijt en maakt ongelukkig. Ook tot u mag dit gezegd zijn, jongelingen en jonge dochters, die uwe ouders niet tot vreugde zijt. O, er komt een tijd, dat gij ze nog zoudt willen liefhebben en vreugde aandoen; maar dan is het niet meer mogelijk. Zij zijn dood. Zij zijn met hun verdriet in het graf gegaan. Bedenk het eer die beslissende ure komt, en wordt nog de vreugde uwer ouders, want het is nog mogelijk. God geve u daartoe zijn genade. Er zijn velen, die een te laat berouw in zich omdragen; doch dat zij niet wanhopen, het berouw dat voor mensen te laat is, is niet te laat bij God. Zij het maar oprecht, en tone het zich in diepe verootmoediging en in verdubbelde liefde jegens de Heer en de naaste. God kan ook het ergste weder volkomen goed maken. En de hoofdman over honderd tot zich geroepen hebbende, vroeg hij hem, of hij lang gestorven was. De Heer was buitengewoon spoedig gestorven. Slechts zes uur had de kruisiging geduurd. Wij weten waarom. De Heer had zelf het ogenblik van zijn sterven bepaald, en wij hebben u gewezen op de overeenstemming tussen het getal scheppingsdagen en het getal lijdensuren van de Heer, waarin de nieuwe, eeuwige schepping gewrocht werd. Wij weten wel, dat thans de meesten van geen eigenlijke scheppingsdagen als etmalen willen weten, maar die uitdijen tot tijdperken van millioenen jaren; doch wij achten dit onbestaanbaar met Gods almacht, die spreekt en het is er, die gebiedt en het slaat er, en onbestaanbaar met Gods wijsheid, die geen millioenen jaren nemen kan voor hetgeen door zijn macht in een ogenblik tot stand kan komen. Ook kennen wij geen andere dood dan die de bezolding der zonde is, en nu zouden er gehele reeksen van levende schepselen der aardse schepping reeds gestorven zijn vóórdat de mens, in wie de aardse schepping begrepen is en door wie de zonde in die schepping ontstond, geschapen was? Het is tegen de Schrift, wij kunnen het niet geloven. De formatie van de onderscheidene beddingen der aarde moet dus uit andere oorzaken dan die millioenen jaren te verklaren zijn. Het ongeloof maakt tegenwoordig de tijd tot God, en laat deze de wereld scheppen in plaats van de God der Schrift; doch deze nieuwe Saturnus moet even als de oude Dagon en alle afgoden vallen voor onze Jahweh. Wij weten, dat soms enkele uren genoeg zijn voor een geweldige vulkanische werking, of voor overmatige orkanen en watervloeden, om gehele landen van aard te doen veranderen, hoe veel te meer kan dit gedurende enige duizenden jaren gebeuren met onze aardbol, die duizend jaar lang in het geheel geen geschiedschrijver had, en nu nog slechts zeer gedeeltelijk door deskundigen waargenomen en historisch beschreven wordt. Doch waarom voltooide God dan de schepping niet in een ogenblik, zoals Hij naar zijn almacht vermocht, maar in zes dagen? Om een algenoegzame reden zijner wijsheid. Omdat met de schepping der wereld de tijd moest ontstaan. Indien de schepping in één ogenblik voltooid was, zou er geen begin des tijds hebben kunnen zijn; want in het ogenblik is geen opvolging van toestanden, en de tijd bestaat enkel uit een opvolging van toestanden of ogenblikken. Wij spreken thans bepaald van onze aarde, op welke de tijd bestaat, als het kenmerk van haar veranderlijkheid en vergankelijkheid. De werelden, die wel een begin, maar geen einde hebben, gelijk onze aarde, en waar dus geen tijd als bij ons, maar enkel eeuwigheid bestaat, staan, als ons geheel onbekend, buiten onze redenering. Doch wat onze aarde betreft, God kon de bayert (de bouwstof der aarde) in een enkel ogenblik scheppen; want het was hare eerste wording, de grondslag van hare voltooiing. Zij was toen een aarde woest en ledig, liggende in een afgrond van water, met enkel duisternis bedekt. Doch het ordenen van die bouwstof kon niet in een enkel ogenblik geschieden zonder de tijd onbestaanlijk te doen zijn. En

nu behaagde het God om het ordenen van die bouwstof der aardse schepping te doen plaats hebben in zes dagen, die met bijvoeging van de rustdag des Heeren, de grondslag uitmaken van de tijd. Immers, de tijd bestaat uit een aanhoudende opvolging van dagen, van etmalen. De uitdrukking van de eerste dag: Het was avond geweest en het was morgen geweest, is de door God gestelde orde des tijds tot op de dag van heden, en zal die blijven tot op de laatste dag en het einde des tijds, terwijl het zevental dagen, de week, in verband staat met de ordeningen der maan, en deze wederom met de ordeningen der zon. De natuur kent geen andere dag dan die van avond en morgen, en hoe zouden wij dan een andere willen kennen? Dat de Zoon Gods in zes uren lijden de eeuwige verlossing heeft teweeg gebracht van allen die zalig worden, heeft dezelfde grond, en die grond is de oneindige God. Ware Christus niet waarachtig God geweest, Hij had de verlossing van zonde in het geheel niet kunnen volbrengen, maar nu waren daartoe zes uren genoeg. En ook hierin volgt God zijn eigen ordeningen. Gij gevoelt het, was het lijden nog korter geweest, het zou onnatuurlijk geweest zijn; was het langer geweest, het zou overbodig zijn geweest. Gelijk alles wat Jezus betrof enig was, zo moest ook de duur van zijn lijden en het uur van zijn sterven enig zijn. En als hij het van de hoofdman over honderd verstaan had, schonk hij Jozef het lichaam. Hij gaf het Jozef ten geschenke, om niet. Anders ontving Pilatus gewoonlijk geld voor zo'n gunst. Bij de Romeinen was het de gewoonte om het lijk van een gekruisigde aan de naaste bloedverwant op diens verzoek af te staan. Daar het geen eer was de naaste bloedverwant van een gehangene te zijn, daarom werd van deze vergunning zelden gebruik gemaakt. Jozef schaamde zich deze oneer niet; zij was hem integendeel de hoogste eer, en zeker had hij er de gevraagde som, hoe groot ook, graag voor betaald; doch de ene grote schaamt zich tegenover een andere gewoonlijk over zijn gierigheid, geldzucht en eigenbelangzucht, en betoont zich dan voor een enkele keer als het tegenovergestelde, als bijzonder grootmoedig. En zo werd dan Jozef het gevraagde lichaam des Heeren ten geschenke gegeven. Liefelijke vertegenwoordiging, niet waar, van de heerlijke waarheid: dat Jezus met zijn zaligheid niet anders te ontvangen is dan als een geschenk, als een vrije gave, om niet. De Vader gaf zijn Zoon uit vrije liefde, en wil er niets voor hebben van het uwe, maar Hij wil er u zelf voor hebben, uw liefde, uw hart, om u eeuwig bij zich te hebben en te houden. Ook Pilatus moest dit denkbeeld uitdrukken. Die lijn mocht nergens gestoord worden, maar moet doorlopen tot het einde. Jezus wordt nooit aan anderen gegeven dan om niet. Men kan Hem wel voor slechts een handvol geld verkopen, maar Hem kopen kan men niet, ook niet met al het goud en zilver der wereld. Nee, zelfs in zijn dood was Jezus niet te koop. Doch hoe is Hij dan te verkrijgen? Die Hem vraagt, ontvangt Hem. En wie vraagt Hem? Die gelooft, deze heeft behoefte aan Hem, begeerte tot Hem, en wel zoals Hij is in zijn dood, als de gekruisigde, want een niet gekruisigde Christus is hem niets voor zijn ziel. Hij vraagt Hem als Zaligmaker, en dat is de gekruisigde Jezus alleen. Toen beval Pilatus, dat hem het lichaam zou gegeven worden. Jozef had Pilatus geen geld geboden, en gaf hen nu ook geen geld tot een beloning van zijn gunst. Zo iets kwam niet in zijn hart op. Wie kan denken aan geld, wiens hart vervuld is met Jezus. Zo moet ook ieder discipel van Christus gesteld zijn. Hij moet er niet aan denken, om Christus met iets ter wereld te willen kopen. En hier slaan wij een treurige blik op de Roomse kerk, waar alles voor geld kan gekocht worden, ook de vergeving der zonden. En wat is de vergeving der zonden? Is dat niet Christus zelf? O, dat de Roomse kerk mocht bedenken, dat Christus alleen verkocht werd door een verrader en ook voortaan niet dan door verraders verkocht kan worden! En wat is het einde van die handel? Dat beiden, koper en verkoper, het geld uit de handen valt, en beiden ondervinden, dat zij bij hun handel hun eigen zaligheid verloren hebben. Jozef dan ging en kocht zuiver fijn linnen, en nam het lichaam van Jezus weg, en Hem afgenomen hebbende, wond het lichaam van Jezus in fijn linnen. Hier kwam nu de koop en het geld te pas, en wel het overvloedige geld, en zulk een koop waarbij men op geen prijs ziet, maar enkel op de kostbaarheid van hetgeen men koopt. Het beste was hier nog te min, om aan de begeerte van de koper te voldoen; doch hij moest er zich mede tevreden stellen en het

heilige lichaam, dat voor het oog der engelen in eigen onschuld was gekleed, maar voor het menselijk oog tot hiertoe geheel naakt had ten toon gehangen, werd nu tot blijdschap van allen die des Heeren waren en het aanschouwden, omwikkeld door het fijnste linnen. En Nicodemus kwam ook. Ziet hier weder een verrassing. Jozef dacht alleen te zijn, en zie, daar komt nog een ander. Bij het kruis van Christus ontmoet Jozef een helper. Wie? Een ambtgenoot. Beide waren leden van de raad, doch zij kenden elkaar niet als discipelen van Christus. Had de een maar tot de ander gesproken; doch nee, eerst Christus dood moest hun beider gelijktijdig leven zijn. Zo denken wij dikwijls alleen te staan in een zaak des Heeren, en zie, daar komt een ander ons ter hulp. God laat de zijnen zeer zeldzaam alleen. Aan Luther geeft Hij een Melanchton en aan Calvijn een Farel. Liefelijke gemeenschap der heiligen! Wereldse vrienden bouwen samen aan het grote Babel, dat onuitroeibaar ideaal van hun hart en geest; maar discipelen van Christus werken samen in de dingen Gods, en delen in dezelfde belijdenis en smaadheid van de gekruisigde Christus. Schamen wij ons dan niet voor deze gesmade Christus en voor deze gesmade discipelen van Christus. Doch niets geschiede naar het vlees, want Luther is niets en Calvijn is niets, maar Christus is alles in hen, bouwende zijn Kerk door hen. Wat de Heer betreft, de smaad was nu geweken. De ene eerbewijzen volgt nu op de andere. Hebben de soldaten Hem bespot, hun overste heeft Hem verheerlijkt; heeft het volk Hem aan 't kruis gebracht, twee hunner oversten, twee prinsen des volks, hebben Hem er afgenomen en helpen begraven. Die des nachts tot Jezus eerst gekomen was. De Evangelist wil hem ons nader bekend maken, of liever wil ons herinneren, dat hij dezelfde man is, die vroeger eens tot Jezus des nachts gekomen was, en met wie het belangrijk gesprek over de wedergeboorte en over de verhoging van de Zoon des mensen, gelijk die der slang in de woestijn, gehouden werd. Onwillekeurig wijst Johannes hiermee echter op de plaag van Nicodemus hart. Deze man ging onder een last gebogen, die hem hoe langer hoe zwaarder was geworden: het geheime discipelschap. Hij had de Meester zelf gehoord, en nochtans zich niet bij Hem aangesloten; hij had Hem in het verborgene erkend als een van God gezondene, en had Hem toch niet als zodanig in het openbaar beleden. Hij werd geperst, altijd meer geperst, en vond geen ontsluiting. Doch Jezus weet te redden uit alle nood, en ook uit deze. Hij weet. wel zijn discipelen uit hun verborgenheid te voorschijn te doen komen, zodra daartoe de juiste tijd gekomen is. En deze was nu gekomen. De Heer was gestorven, en Nicodemus voelt nu zijn ziel leven. Hij zag dat Jozef de eerste was, hij wilde nu de tweede zijn. Hij kwam ook tot het kruis als dezelfde Nicodemus van vroeger, en toch als een ander gewordene. Daarom moeten wij van een vreesachtig discipel niet zo spoedig zeggen: ‘Hij durft niet’. Wacht een weinig. Die in het eerst moedig is, is het dikwijls in het beslissend ogenblik niet meer en die aanvankelijk vreesachtig is, krijgt juist de vereiste moed als het er op aankomt. De moedige Petrus verloochende, de vreesachtige Nicodemus beleed. Zo beschikt God de zaken opdat niemand roeme in zichzelf, maar in Hem, uit wie alleen de ware moed is. Doch van het geloof moet het ten laatste komen tot de belijdenis. Wat in het hart is ingegaan, moet de mond weer uitgaan. Een vrouw kan wel lang zwanger gaan, doch ten laatste moet zij baren, of zij is nooit bevrucht geweest. Jezus in het Verborgene te belijden, zelfs in de tegenwoordigheid van Jezus, is niet genoegzaam; Hij moet openlijk op de straat als koning uitgeroepen worden, zelfs door kinderen, als bij de intocht te Jeruzalem, en hoeveel te meer dan door de volwassenen! Wij herinneren ons het gesprek, dat Nicodemus in die merkwaardige nacht met de Heer had. Hij kon toen niet begrijpen, dat de wedergeboorte niet bestond in het herstel van de oude Adam, maar in de vernieuwing van het gemoed naar het beeld van de tweede Adam, Christus. Doch later zou hij door de genade (door de Heilige Geest) duidelijk leren inzien, wat hij uit de natuur niet begrijpen kon, en daaruit ook niet begrijpelijk is. Hij was in de school van Jezus en durfde spoedig reeds mensen tegenspreken, die hij vroeger ontzag. Doch nu, bij de dood des Heeren, voelde hij de kracht, die van deze Dode uitging, en wist hij wat het geloof was, namelijk een opheffing der ziel tot de aan het kruis verhoogde Heiland, even als bij de gebetenen in de

woestijn, de opheffing der ogen naar de opgeheven slang, en hij had reeds een vermoeden van verre, dat door de opstanding des Heeren ten volle zou verwezenlijkt worden: dat de wedergeboorte niet anders is dan de opstanding der ziel uit haar dood, door de inplanting van een nieuw Goddelijk levensbeginsel in onze geestelijk dode menselijke natuur. Doch thans, hoe treffend! zou hijzelf die aan het kruis verhoogde Zoon des mensen van dat kruis helpen afnemen. Brengende een mengsel van mirre en aloë, omtrent honderd pond gewicht. Hij kwam tot het kruis, maar niet met ledige handen. Terwijl Jozef het linnen kocht, kocht hij zich de specerijen, in een ontzaglijke hoeveelheid, en zij kwamen met die kostbare vracht tot het kruis, om het lichaam des Heeren er in te wikkelen. Voorzeker, dit was een koninklijke voorbereiding tot de begrafenis. Honderd pond mirre en aloë! Des Heeren lichaam werd er als in begraven. Nu, wat men aan de Heer doet, dat moet men goed doen, dat moet men opperbest doen, daar moet niet alleen niets aan ontbreken, maar dat moet allerovervloedigst zijn en alle maat te buiten gaan. Immers, bij de dood van hen die wij liefhebben, willen ook wij nog eenmaal al onze liefde aan hen betonen, door hen met al die eer te begraven, die in ons vermogen is. De zondares en daarna Maria hadden bij haar zalvingen van die overvloed het voorbeeld gegeven, en het eerste beginsel van het verraad van Judas was zijn afkeer van deze mildheid jegens de Heer. Wachten wij ons dus voor karigheid in alles wat de Heer zelf betreft, en laat ons daarin mild, overmild zijn; want te mild in het geven aan of voor Jezus en de zijnen kunnen wij nooit zijn. Zij namen dan het lichaam van Jezus, en bonden dat in linnen doeken met de specerijen, gelijk de Joden de gewoonte hebben van begraven. Let op de opvolging van de ene heerlijkheid na de andere. De Joodse overheden moesten naar de wet behoorlijk zorgen, dat de opgehangenen vóór zonsondergang van het hout afgenomen en begraven werden. Welnu, deze overheden zijn bij de begraving van Jezus tegenwoordig, maar en dit is de heerlijkheid deze twee overheden zijn tegelijk discipelen van Jezus, en laten Hem niet voor hun kosten door anderen eerbaar, maar onkostbaar begraven, (zoals wij nog wel eens doen aan arme verwanten of bekenden), nee, zij begraven Hem zelf op de meest kostbare wijze. Ook daarom is des Heeren begraving zo heerlijk, omdat zij de vrucht was van de innige liefde der zijnen. En er was in de plaats waar Hij gekruisigd was een hof, en in die hof een nieuw graf, hetwelk Jozef in een steenrots uitgehouwen had, in hetwelk nog nooit iemand gelegd was geweest. Aldaar dan legden zij Jezus om de voorbereiding der Joden, overmits het graf nabij was. En de sabbat kwam aan. Dat de Heer juist in dit graf begraven werd, was schijnbaar een toevalligheid aan de zijde der mensen. Niemand had opzettelijk aan de wijze en de plaats van 's Heeren begraving gedacht. De kruisigers van Jezus hadden er niet aan gedacht; want zij konden niet anders denken, dan dat Jezus, bij gelijke straf met de misdadigers, ook gelijke begrafenis met hen hebben zou. Ook zijn discipelen dachten er niet aan, want het lichaam des Heeren was buiten hun bezit en buiten hun bereik. Toch moest er in voorzien, en het woord Gods vervuld worden, ‘dat de Heer in zijn dood bij de rijken zijn zou.’ En daar komt nu Jozef: hij weet waar Jezus zal begraven worden. In de nabijheid van Golgotha had hij een hof in eigendom, en daar er een rots in die hof was, zo had hij zich in deze rots een graf laten uithouwen voor zich en zijn familie, daar hij, ofschoon van Arimathéa afkomstig, als lid van de raad te Jeruzalem zijn blijvende woonplaats had. De toestemming tot de afneming en begraving van het lichaam des Heeren verkregen hebbende, was zijn tweede gedachte de Heer in dat graf voorlopig te begraven. Ik zeg voorlopig, want het was een begrafenis in grote haast. De tijd drong, de zon was aan het ondergaan, en de sabbat begon aan te breken, en vóórdat de sabbat aanbrak moest het dode lichaam geborgen zijn. Na de sabbat en het feest zou men de Heer op een andere plaats, men wist nog niet waar, begraven, of misschien wel in hetzelfde graf laten, maar Hem met meer behoorlijke orde, met zalven en specerijen, de hoogste eer bewijzen die men kon, zoals dit uit de latere toebereidselen der vrouwen blijkt. Doch de toevalligheid aan de zijde der mensen is de voorzienigheid aan de zijde Gods. Het graf van de Christus mocht geen blijvende plaats zijn, slechts een nachtverblijf; geen woning, slecht een herberg. Een voorlopige begraving was voldoende; want er was geen

andere begraving nodig. De Heer zou opstaan uit zijn graf, en al de dingen voor de dode zouden voor Hem overbodig zijn. Des Heeren graf was een nieuw graf. Ook dit scheen toevallig, maar was het niet. De waardigheid zijns persoons bracht dit volstrekt mede. Hoe zou hetgeen reeds door een ander gebruikt was voegen voor de Heer, de Zone Gods! Wij merkten dit reeds op bij gelegenheid van 's Heeren intrede te Jeruzalem, daar ook het veulen, waarop de Heer reed, door geen ander ooit bereden was. Wat voor de Heer is, is voor Hem alleen. En dat was niet iets bloot uitwendig, eigenaardig bij de Heer; maar al het uiterlijke had bij Hem een innerlijke, diepe, Goddelijke grond en reden. De grote waarheid in Christus is, dat alles in Hem nieuw is en eeuwig nieuw blijft. Christus is de nieuwe mens, het Hoofd der nieuwe mensheid. In Hem ontvangen wij het Nieuwe Testament, de nieuwe wijn, het nieuwe hart, de nieuwe geboorte, de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. In Christus moet al het oude sterven en moet alles onvergankelijk nieuw worden. Hoe zou Hij gemeenschap kunnen hebben met het oude, Hij, die alle dingen nieuw maakt? Onze oude mens, onze zondige natuur uit Adam moet dan ook sterven in Hem, zal onze nieuwe mens in Hem opstaan ten eeuwige leven. Dit geschiedt door het geloof in een dagelijkse afsterving, en zal voltooid worden door God in de dood van ons lichaam, dat juist hiermee een heerlijke opstanding wacht. Immers werd Jezus niet in een nieuw graf gelegd voor zichzelf alleen, nee, zijn nieuwe graf maakt al de graven der zijnen tot nieuwe graven, tot graven der opstanding in heerlijkheid, gelijk zijn eigen nieuwe graf geweest is. Des Heeren graf was in een hof. Welk een treffende overeenkomst, waardoor het ontstaan en de wegneming der zonde als op één plaats, althans op elkaar gelijkende plaatsen geschiedde. Vreemd, nietwaar, dat Jozef in een hof, in een lusthof zich een graf liet vervaardigen; doch ook Abraham kocht zich een graf, welke een spelonk was op de akker van een der zonen Heths, en onze kerkhoven zijn nog overblijfselen van de treffende waarheid, dat de zonde het paradijs in een begraafplaats, in onze begraafplaats, veranderd heeft. ZAL dit eeuwig zo blijven? Nee, de dode, die in de hof van Jozef wordt begraven, zal in die hof weder opstaan, en daarmede de graven van al de zijnen heiligen tot de tijdelijke verblijven hunner lichamen, waaruit zij eenmaal in heerlijkheid zullen opstaan, om die nieuwe aarde te betreden, die een eeuwige lusthof Gods zal zijn. Ja, Jezus heiligde ons graf tot een plaats der wederopstanding in heerlijkheid. En vrees nu niet, o Christen, dat uw graf de Heer onbekend zou zijn. Al laagt gij aan het uiterste der zee, ook daar rust zijn oog op uw graf. Is niet geheel de aarde, de aardbol, als een lijkbus in zijn hand, en kan Hij die wereld der doden niet doen leven? Zeker kan Hij dit en zal Hij dit, want Hij heeft belooft het te doen aan het einde der dagen. En Jozef, een grote steen tegen de deur des grafs gewenteld hebbende, ging weg. Het graf had zijn eigen deur, welke door Jozef gesloten werd. De vrouwen zeiden ook later tot elkaar: Wie zal ons de steen van de deur van het graf afwentelen? Doch Jozef wentelde bovendien nog een zware steen voor het graf, om het tegen alle aanranding te beveiligen. Voorts rekende hij op de hovenier, die de hof moest bewaren, en op de invallenden feestsabbat, zodat nu met gerustheid de morgen van de eerste dag der week kon worden ingewacht, om het verdere met des Heeren lichaam te doen. Hij ging nu heen; hij had zijn werk verricht. Wij zien hem dan ook niet weder in de Evangelische geschiedenis, evenmin als Nicodemus. Zij gingen uit de Schrift naar de hemel; daar zullen wij ze wederzien, wanneer ook wij door de Schrift daarheen zijn gegaan: wanneer ook wij geloofd hebben in Hem, die de grote, enige inhoud der Schrift is Jezus, de Christus. En ook de vrouwen, die met Hem gekomen waren uit Galiléa, volgden na; en aldaar waren Maria Magdalena en de andere Maria (de moeder van Joses), zittende tegenover het graf, en aanschouwden het graf en hoe zijn lichaam gelegd werd. Van de elf discipelen horen wij niets; nochtans zullen zij zeker bedoeld worden onder zijn bekenden, die met de discipelinnen op een afstand van het kruis stonden. Lucas 23:40. Thans bij de begraving schijnen zij zich echter uit vrees voor de Joden verborgen te hebben gehouden. Wij zien althans, behalve Jozef en Nicodemus, alleen sommige der vrouwen daarbij tegenwoordig, die met de oplettendheid, welke haar kunne in plaatselijke dingen bijzonder eigen is, nauwkeurig opnamen, hoe Jezus gelegd werd, opdat zij vóór de

dageraad van de eerste dag der week terugkerende, in het donker zouden weten hoe tot het graf in te gaan, om het lichaam des Heeren te zalven. En zo werden dan zij, die straks nog verre stonden, door de dood des Heeren Hem zo nabij gebracht, dat zij zich de plaats waar het lichaam lag in het geheugen konden prenten. Trouwens, de Heer heeft het zelf gezegd: Ik zal ze allen tot Mij trekken. Zijn liefde trekt al de zijnen aan. Straks zal hetzelfde plaats hebben bij de opstanding, daarna bij de hemelvaart, daarna in de hemel, en ten laatste op de vernieuwde aarde. Gedurig is er nog bij hen verandering van plaats, maar het middenpunt blijft de enige Jezus. Doch al het veranderlijke houdt eenmaal op, en dan zouden zij en zullen wij altijd met de Heer zijn. En wedergekeerd zijnde, bereidden zij specerijen en zalven. Zij meenden niet, dat de honderd pond mirre en aloë van Nicodemus genoeg waren om het lichaam des Heeren zo lang mogelijk voor het bederf te bewaren . Nee, zij bereidden nog afzonderlijke specerijen, om het lichaam des Heeren op een volkomene wijze te zalven. Zij wisten niet, dat het heilige lichaam de verderfelijkheid niet kon ondergaan, en zij behoefden het ook niet te weten, opdat er plaats mocht blijven voor de betoning van haar liefde. Merkt echter op, dat onder de Maria's niet Maria de moeder des Heeren genoemd wordt. Zij bereidde geen specerijen en zalven. Nee, zij wist dat ze overbodig waren. Het zwaard, eenmaal door haar ziel gegaan zijnde, had de genade al haar balsem in haar harte uitgegoten, en haar herinnerd aan de eerste angst, die zij over Jezus had uitgestaan, toen zij Hem verloren dacht, maar op de derde dag terug vond. Dit was een profetie voor haar alleen geweest, en werd nu alleen bij haar een vervulling. Zij geloofde aan het woord, door Jezus meermalen ook in hare tegenwoordigheid uitgesproken: De Zoon des mensen zal in de handen der mensen overgeleverd en gedood worden en ten derde dage weder opstaan. En op de sabbat rustten zij naar het gebod. Treffend, niet waar, dat er na des Heeren dood nog zoveel tijd overbleef om alles te verrichten wat er tot de begraving des Heeren nodig was, zodat toen de sabbat werkelijk aanbrak, alles volbracht was. Gods bestuur regelt alles, ook de tijd, en Hij geeft tijd voor alles wat nodig is, en zóveel tijd dat alles met orde en welvoeglijkheid geschieden kan. Er moest haast gemaakt worden, doch er was geen overhaasting nodig geweest, want ook hier waren alle dingen gereed. Zij behoefden slechts aanvaard te worden. Ja, zelfs de vrouwen hadden nog de tijd om voor de toekomst te zorgen, want na het eindigen van de sabbat, zaterdagavond om zes uur, zou daartoe ook nog tijd over zijn. Nog eens, welk een liefde was er in deze vrouwen voor de Heer! Hoe schamen zij zo vele onverschilligen, die zelfs lieve betrekkingen kunnen laten begraven op schamele wijze, en zich beroepen op het woord: ‘Het is voor de doden hetzelfde.’ Het is voor de doden hetzelfde, maar niet voor u. De beminde doden moet men nog in de dood beminnen, en het kan een liefhebbende ziel niet onverschillig zijn, hoe er met het dierbaar overschot gehandeld wordt. Ook als dode moet de beminde nog alles hebben wat men hem geven kan. Zij rustten op de sabbat naar het gebod. Ook Christus rustte op de sabbat, de grote sabbat, de paassabbat der Joden. Ook Hij rustte naar het gebod, naar het vierde gebod. En gelijk Christus alle andere geboden op volstrekt volmaakte wijze vervulde, zo ook dit gebod, door een volstrekte rust, door de rust des doods. En wat nu eenmaal volstrekt volmaakt vervuld is, dat heeft zijn einde bereikt. Door 's Heeren rust in het graf heeft de oude sabbat, de zevende dag als rustdag, opgehouden te bestaan, en uit de opstanding des Heeren is de eerste dag der week als een nieuwe dag geboren, als een eeuwige nieuwe dag, als de dag van het nieuwe leven en der Goddelijke werken. De eerste dag der week was het begin der oude schepping, der natuur, en nu ook het begin der nieuwe schepping, der genade. Nog eens, in Christus is al het oude nieuw geworden, ook de sabbat. Daarom verklaart Paulus zich te zijn onder de wet van Christus, Johannes onder de wet der liefde, en Jacobus onder de wet der vrijheid. Het is dezelfde Goddelijke wet, maar zij wordt op een andere, hogere, ja op de hoogst mogelijke wijze vervuld. De sabbat bestond uit twee delen: in het nalaten van alle aardse beroepsbezigheden èn in het zich verzamelen voor het aangezicht des Heeren in tempel en synagoge, om het woord Gods te horen. Beide delen hebben in Christus niet hun wezen, maar enkel hun uitwendige wezen verloren. Door zijn volstrekt

volmaakte vervulling van al de geboden der wet heeft Hij de wet voor ons, die geloven, veranderd van een eisende en strafdreigende wet in een wet van liefde en genade. Al wat Israël moest doen, dat moeten wij willen doen uit liefde, uit wederliefde voor de ontvangene verlossing van de vloek der wet. Daarom moet de Christen, in plaats van de wet minder te vervullen dan de Jood, haar eindeloos meer vervullen; want Jezus heeft zelf tot zijn discipelen gezegd: Tenzij uw gerechtigheid overvloediger zij dan die der Schriftgeleerden en der Farizeeën, gij zult in het koningrijk der hemelen geenszins ingaan. Wat wij uit liefde doen valt ons niet zwaar; daarom zijn Gods geboden niet zwaar voor de Christen. De Jood deed genoeg als hij de tiende gaf van zijn inkomsten voor de zaak des Heeren, maar een waar Christen geeft uit vrije liefde veel meer, en rekent niet met tienden, maar met vijfden, derden, ja geeft, waar hij twee mantels heeft, de ene mantel aan hem die er geen heeft. En zo is het ook met het houden van de eersten dag der week. ZAL een Christen de dag des Heeren doorbrengen met de bezigheden van zijn tijdelijk beroep? Hebben de discipelen des Heeren, hebben de eerste Christenen dat gedaan? Immers nee. Zij kwamen samen tot het gebed, tot lezen, spreken of aanhoren van het woord Gods, tot de breking des broods, tot het verzamelen en uitdelen van liefdegaven aan de armen. Welnu, zo is dan ook onze eerste dag der week een rustdag, waarop wij uit liefde en dankbaarheid jegens de Heer niet alleen rusten van onze aardse beroepsbezigheden, maar ook als zijn mede-opstandelingen tot een nieuw leven, van onze werken om ons te verlustigen in zijn werken, de werken zijner schepping en verlossing, welke beide door de eerste dag der week vertegenwoordigd worden. Wij kunnen van deze tekst niet afstappen zonder nog eens uit te roepen: O, die heerlijkheid des Zoons van God! Zij is onze heerlijkheid. Dat Hij juist op de avond van de zesde of laatste scheppingsdag, toen al de werken der natuur door God volbracht waren, en ook de mens, man en vrouw, geschapen waren tot zijn ruste inging, is iets onuitsprekelijk heerlijks en Goddelijks, omdat deze twee grote gebeurtenissen in elkaar grijpen. Toen de sabbat Gods als Schepper inging, ging ook de grote rust in van de Zoon van God, na de verlossing der wereld volbracht te hebben. En nu wij weten, dat de Vader door de Zoon ook de wereld geschapen heeft, wordt deze harmonie nog verhoogd, en deze heerlijkheid nog te schitterender. Door zijn sabbatsrust in de schoot der aarde heeft de Heere Jezus ook de aarde geheiligd tot de sabbatsrust, die haar wacht, nadat de strijd op haar zal volstreden zijn, een sabbatsrust, waarvan zeer heerlijke dingen worden gesproken door de mond der profeten van het Oude Testament en door Johannes, de profeet van het Nieuwe Verbond. En door de sabbatsrust, in het graf door te brengen heiligde de Zoon van God de graven van al de zijnen. Zijn graf maakt het graf van iedere gelovige tot een heilige plaats, waar het lichaam zijn sabbat houdt, tot een plaats van tijdelijke rust en van verwachting der wederopstanding in heerlijkheid. Nee, niet het neerleggen van een immortellenkrans boven de kist van de ontslapene heiligt deze, en niet het bestrooien met bloemen wijdt het graf. Alleen de dood van Christus heiligt de dode en alleen de in het graf ligging van Christus heiligt het graf. Niet dat wij het afkeuren, dat de liefde zich openbare jegens de dode met het beste wat zij heeft; nee, maar wij herinneren alleen, dat er boven de menselijke machteloze wijding een hogere almachtige wijding onzer doden en onzer graven nodig is en bestaat: in Christus en in Christus alleen. De beschaafdsten der Heidenen bedekten ook de afzichtelijkheid des doods met bloemen, en stelden de dood voor als een genius met omgekeerde fakkel; maar zij kenden de dood niet als de bezolding der zonde, en zij kenden de Christus niet als de Verzoener der zonde en de Verlosser uit dood en graf. Laat ons, nu wij Christenen geworden zijn, niet weder Heidenen worden! Wij kennen de zonde en de dood, en de Verzoener en Verlosser van beide, en eeuwig zij Gods genade er voor geprezen; want zonder deze kennis zouden wij, als de Heidenen, zonder God en zonder hoop in deze wereld zijn; doch nu weten wij, dat in Christus al de beloften Gods ja en amen, waarheid en zekerheid zijn, en dat wij niet gesteld zijn tot toorn (tot ondergang in onze zonden door het rechtvaardig oordeel Gods), maar tot verkrijging der zaligheid door onze Heere Jezus Christus. 1 Thessalonicenzen 5.9. Des anderen daags nu,

welke is na de voorbereiding. Dit wordt gezegd naar Joodse tijdrekening en niet naar de onze. Des anderen daags is bij de Joden wat bij ons vrijdagavond na zonsondergang is; dan begint hun zaterdag of sabbatdag. Nee, niet de volgende morgen, maar nog diezelfde avond waren de Joodse overheden er op uit, om het graf te verzegelen. Gij voelt ook dat bij deze lieden geen uitstel tot de volgende dag mogelijk was. Geen enkelen nacht mocht Jezus in het graf door hen alleen gelaten worden. Dat de Joden hiermee de sabbat schonden, kwam niet in hun gedachte, want in zulke gevallen komt bij zulke mensen de Jezuïet, (dien wij trouwens allen met de paus en met zo vele andere boze machten door onze oude natuur in ons dragen) te voorschijn, en zegt: 'Het doel heiligt de middelen; gij doet het immers ter ere Gods, en daarvoor moogt gij gerust de sabbat breken.' Doch als diezelfde mensen door Jezus op de sabbat een acht en dertigjarigen kranke, of een waterzuchtige genezen, of een blindgeborene ziende gemaakt zagen, dan scholden zij Hem als een sabbatschender en haatten en vervolgden zij Hem tot de dood toe. Vergaderden de Overpriesters en de Farizeeën tot Pilatus, zeggende: Heer! Wij zijn indachtig, dat deze verleider, nog levende, gezegd heeft: Na drie dagen zal Ik opstaan. Beveel dan dat het graf verzekerd wordt tot de derde dag toe, opdat zijn discipelen niet bij nacht komen en hem stelen, en zeggen tot het volk: Hij is opgestaan van de dood. En alzo zal de laatste dwaling erger zijn dan de eerste. Pilatus zeide tot hen: Gij hebt een wacht, verzekert het gelijk gij het verstaat. De vijanden horen scherper en onthouden beter dan de vrienden. De Joodse overheden wisten zeer goed, dat Jezus gezegd had ten derde dage te zullen opstaan. En het is ons aangenaam te horen, dat zij het wisten, want dan wisten zij ook, dat Jezus zijn eigen dood en wijze van sterven in al de bijzonderheden had voorzegd, en hiermee hadden zij in zichzelf de bevestiging van het woord, dat Jezus tot Kajafas zeide, toen deze Hem vroeg naar zijn discipelen en naar zijn leer: Ik heb vrij uit gesproken tot de wereld; Ik heb altijd geleerd in de synagoge en in de tempel, waar de Joden van alle plaatsen tezamen komen en in het verborgene heb Ik niets gesproken. Wat ondervraagt gij Mij? Ondervraag degenen, die het gehoord hebben, ziet, deze weten wat Ik gezegd heb. Ja, de overheden wisten zelf wel wat Jezus gezegd had, en daarvan is hun getuigenis in de tekst het beste bewijs, en het is ons zo belangrijk, omdat het hun schuld verhoogt en hun ongeloof te onverschoonlijker maakt. Immers, als wij iemand zijn eigen dood en de wijze van zijn dood horen voorspellen, en wij zien, dat deze voorspelling in al de bijzonderheden vervuld wordt, dan moeten wij immers wel zeggen, als wij ten minste nog enig gevoel voor waarheid hebben: 'Die man was een profeet.' Doch deze mensen hadden geen gevoel voor waarheid meer, en zij noemden de gezegende Heer der heerlijkheid in hun ongeloof: die verleider. Doch ziet nu eens, hoe God de wijzen der wereld vangt in hun arglistigheid, en de boosheid der bozen dienstbaar maakt aan de verheerlijking zijner waarheid. Juist nu de vijanden van Jezus alle mogelijke voorzorgen genomen hebben, om ten opzichte van de opstanding van Jezus bedrog te voorkomen, hebben zij bij de werkelijke opstanding van Jezus alle verontschuldiging ontnomen niet alleen aan hun eigen ongeloof, maar ook aan het ongeloof van alle volgende geslachten. Doch al is het ongeloof niet te verontschuldigen, al moet het ook zijn eigen doodvonnis onophoudelijk uitspreken, toch is en blijft het wat het is: ongeloof, dat enkel en alleen leeft van de leugen, gelijk het geloof enkel en alleen leeft van de waarheid. Toen de waarheid der opstanding van Jezus aan deze lieden verkondigd werd door hun eigen dienaren, veranderden die geestelijke goochelaars deze heerlijke waarheid terstond in een plompe leugen, die zij onder het volk lieten verspreiden. En zo doen nog heden allen, die de waarheid van 's Heeren opstanding ontkennen. Al wat zij tegen deze op duizendvoudige wijze gestaafde gebeurtenis inbrengen, zijn zulke ellendige drogredenen, dat zij zich ten diepste moesten schamen, ze nog in deze naar het verstand veelzijdig ontwikkelde tijd te berde te brengen. Doch die de waarheid niet wil geloven, moet de leugen aannemen, en de leugen is niets anders, en brengt niets anders voort dan onzin. En zij, heengaande, verzekerden het graf met de wacht, de steen verzegeld hebbende. Nu was, zoals zij meenden, de zaak, Jezus betreffende, ten volle afgedaan. De man, die zich de Christus noemde, was nu afgesneden uit het

land der levende, en uitgeroeid uit zijn volk. Hij was dood en begraven, de deur van zijn graf gesloten, een grote steen vóór de deur van het graf gelegd, de steen met een zegel aan het graf verbonden en een wacht soldaten er vóór. Wat wilde men meer? De man dood, de zaak dood. 'Wij triomferen na zo veel strijd, na zo veel worstelen, na zo veel inspanning van al onze krachten, na zo ontzaglijk veel moeite. Nu kunnen wij rusten op de sabbat; nu is deze ons zoet, want wij hebben een volkomen overwinning behaald, en wat ons nu zo lang gekweld heeft, zal ons niet langer kwellen. De dood heeft er voorgoed een einde aan gemaakt.' Zo dachten en spraken de vijanden van Jezus. Hoe hadden zij zich misrekend! Hoe spraken zij buiten God om! Hoe redeneerden zij alsof zijzelf God waren, die de dood in zijn macht heeft! Is God niet ook de God die de doden levend maakt, en gaat de zon die in het westen ondergaat, niet weder op in het oosten? Welnu, ook hier was een zon ondergegaan, een Zon, oneindig hoger nog dan die der natuur, de Zon der gerechtigheid, en ook zij zal weder opgaan opdat zij allen, die in de schaduw des doods zijn neergezeten en dorsten naar het licht des levens, eeuwig bestrale. En als de sabbat voorbijgegaan was, hadden Maria Magdalena en Maria, de moeder van Jacobus, en Salome specerijen gekocht, opdat zij kwamen en Hem zalfden. De Evangelist Markus vat hier al de dienstdoende vrouwen te zamen, zowel zij die vóór als die na de sabbat de specerijen kochten en bereidden. Haar doel was om gezamenlijk bij het krieken van de eersten dag der week de Heer te zalven. Deze dienst werd altijd door de moeders in Israël, door gehuwde vrouwen uit de naaste bloedverwanten en bevrienden des huizes bij de Joden verricht, en bestond voornamelijk in de wassing van het gelaat, de zalving van het hoofd en de voeten, en de sluiting van het linnen, dat het gehele lichaam omgaf. Wat de sabbat zelf betreft, deze was een dag van gezegende rust ook voor deze discipelinnen. Ik herinner u, dat de sabbat bij de Jood alles eindigt, ook de droefheid en de rouw, die anders bij een zo hartstochtelijk volk als de Joden, niet te dragen zou zijn. Gij weet, in de rouwdagen zitten de Joden op de grond, of op lage stoeltjes met gescheurde kleren, en rouwklagen en wenen. Doch zodra is de sabbat des Heeren niet aangebroken, of zij staan op, kleden zich en bedrijven gedurende de sabbat geen rouw: Zij rusten dan ook van hun droefheid. En nu, de in het graf rustende Christus deelde van zijn rust mede aan de zijnen, evenals Hij hun bij zijn opstanding van zijn opstandingsleven mededeelde. En wat de Heer zelf in zijn rust betreft, bij hetgeen wij zo even reeds gezegd hebben, voegen wij nog dit: gelijk God na zijn zesdaagse schepping één dag rustte van die schepping, om daarna weder tot tijdelijke werkzaamheid in die schepping over te gaan, zo rustte ook Christus tot aanduiding van de hogere, van de volstrekte volkomenheid van zijn werk, tot op de derde dag van zijn herschepping der wereld, en ging toen over tot een eeuwige werkzaamheid in die nieuwe schepping; immers de oude schepping lost zich eenmaal op, gaat eenmaal over in de nieuwe schepping, en de eerste dag der week vertegenwoordigt daarom in Christus dat leven, waarin geen rust, geen ophouden van werkzaamheid meer bestaat. Het eeuwige leven is een volkomen leven, een eeuwig voortgaande betoning van kracht, die verpozing noch rust behoeft. Daarom wordt er van hen, die zalig worden, gezegd: Zij zijn voor de troon van God, en dienen Hem dag en nacht in zijn tempel, en van geheel de nieuwe schepping: Aldaar zal geen nacht meer zijn. Openbaring 7:15 22:5.

28:1 De Heer opgestaan.
En op de eerste dag van de week. Wij vinden hier voor de eerste maal in de Evangeliën gesproken van de eerste dag der week. Deze dag, door de Heer geheiligd zijnde door zijn opstanding uit de dood, stond nu en voortaan in het Koninkrijk Gods, bij de Christelijke gemeente aan het hoofd der dagen. Op die dag kwamen de discipelen bijzonder bijeen tot het gebed en de prediking, tot de broodbreking en zorg voor de armen (Handelingen 20:7 1Co 16:2), en komen wij thans nog bijeen tot hetzelfde doel. Treffend is het op te merken, dat dezelfde eerste dag der week, waarop de eerste schepping begon, de eerste dag werd der nieuwe schepping, die onveranderlijk volmaakt is. Trouwens, in de opstanding van Christus, of juister gezegd: in de uit de dood opstaande Christus begon die nieuwe schepping, en duurt zij eeuwig voort. Daarom zijn wel alle dagen even heilig voor de Christen, voorzover hij op geen enkele dag opzettelijk iets onheiligs verricht, maar deze heiliging is meer verborgen en bedekt door het dagelijks en huiselijk leven. Op de eerste dag der week toont hij dat naar buiten voor de gemeente en voor de wereld, door zich voor aller oog te onthouden van alles wat met de gedachtenis van 's Heeren opstanding uit de dood der zonde en te onzer rechtvaardigmaking niet overeenstemt. Immers, de dag die de Heere bijzonder geheiligd heeft, dient wederkerig door ons bijzonder geheiligd te worden. Daarbij vervangt, zoals wij reeds opmerkten, de eerste dag der week onder het Nieuwe Testament de laatste dag der week van het Oude Testament. De sabbatdag is door Christus heengegaan, en daarmee tot de dag der opstanding, des nieuwen, eeuwigen levens geworden, evenals de besnijdenis en het Pascha des Ouden Verbonds door Christus zijn heengegaan, en daarmee tot Doop en Avondmaal zijn geworden. Met andere woorden: al de Goddelijke instellingen onder het Oude Testament waren als zodanig voorafschaduwingen, en voorbereidingen, en profetieën van een hogere vervulling onder het Nieuwe Testament, dat in de dood van de Zoon Gods zijn kracht zou hebben. De uit de dood opgestane Christus is de nieuwe mens, en als de Eerstgeborene uit de doden het Hoofd der nieuwe mensheid, en zo maakt Hij alle dingen ook in het Koninkrijk Gods nieuw; en niet alleen nieuw, maar ook heerlijk. Slaan wij het oog op de Heere sedert zijn geboorte te Bethlehem tot op zijn dood op Golgotha, dan zien wij, dat de Heere uit de aarde genomen heeft al wat onaanzienlijk was, en dat Hij al de heerlijkheid die in Hem was en van Hem uitstraalde, uit de hemel had meegebracht. Hij werd geboren uit een maagd, die het offer der armoede (een paar jonge duiven) moest brengen. Zijn eerste rustplaats was een kribbe, en zijn laatste sponde een kruis, en tussen die beide kon Hij betuigen, dat de vossen hun holen en de vogels des hemels hun nesten hebben, maar Hijzelf geen eigen plaats, waar Hij het hoofd op kon neerleggen. Daarbij was zijn omgeving even onaanzienlijk. Zijn discipelen waren vissers en tollenaars, en Hij at en dronk en verkeerde doorgaans met de geringsten des volks. Er was dus aan Jezus niets heerlijks van de heerlijkheid der wereld. En toen deze Hem door de Satan en later door het volk, dat Hem tot koning maken wilde, aangeboden werd, wees Hij die af. Daartegenover was er in Jezus en openbaarde zich uit Jezus heerlijkheid op heerlijkheid: de heerlijkheid zijn onbesmette en onbesmettelijke heiligheid in zijn wandel, zijn alles overtreffende wijsheid in zijn woorden, zijn alle leed opheffende liefde in zijn wonderen, doch al deze heerlijkheden waren uit de hemel. En nu het lijden des doods geleden was, nu zou Hij tot die hemel zelf ingaan, en daarmee wederkeren tot die heerlijkheid, die Hij bij de Vader had voordat de grond van de wereld gelegd was, om ze mede te delen aan de zijnen. En zo worden in Christus voor de zijnen niet alleen alle dingen nieuw, maar ook verheerlijkt, reeds hier. Natuurlijk niet in volle werkelijkheid, maar in beginsel. Want dezelfde weg, die de Heere is gegaan, moet ook zijn gemeente gaan: doorlijden tot heerlijkheid. Doch het lijden is een tijdelijke, voorbijgaande, en de heerlijkheid een eeuwigblijvende zaak. En zo is dan ook de afzondering van de eerste dag der week tot de dag des Heeren een aanvankelijke verheerlijking van de sabbat, Welke in de eeuwigheid haar voltooiing ontvangt. Daar zal tegelijk de eeuwige sabbat of rustdag zijn van alles wat aards is en de eeuwige werkdag van alles wat hemels is. Laat na de sabbat, zeer

vroeg in de morgenstond. Hoe nauwkeurig deze tijdsbepalingen zijn, het juiste tijdstip van 's Heeren opstanding uit het graf is niet vermeld, en is niet te bepalen. Zulke juistheden behoudt God zich voor alleen te weten. Zijn werk is altijd in het verborgen en voor ons onzichtbaar, en als het voor ons zichtbaar wordt, dan heeft het reeds lang bestaan. Als de moeder het leven der vrucht onder haar hart voelt, dan heeft het vruchtje reeds lang geleefd. En zo is het met alles. God alleen weet het juiste begin en het juiste einde van alle dingen. Wij zien slechts enkele van de middenschakels. Daarom is het zo dwaas, niet aan wonderen Gods te willen geloven, omdat zij de zichtbare, de voor ons kenbare wetten der natuur te boven of te buiten gaan. Wat van Gods werken te zien en te kennen is, is zeker wel het minste van Gods werken. Het meeste daarvan ligt op onzichtbaar gebied, en wat weet de mens daarvan? Niets. Staat niet ook onze eigen geest met zijn gedachtewereld voor het grootste gedeelte op onzichtbaar gebied, en wie kan van zijn eigen geest verklaren vanwaar hij zijn gedachten neemt, alvorens hij die uitspreekt in woorden, en hoe zijn geheugen ontelbare gedachten in zich opneemt en als levenloos maakt, opdat ons denkvermogen ruimte hebben om geregeld te werken? Deze zijn allemaal geheimen, die niemand kan weten dan God alleen, en hoe zouden wij dan de Geest van God grenzen zetten, die Hij niet kan te buiten gaan, en veeleer zeggen: Een God die geen wonderen kan doen, is niet de waarachtige God, maar een afgod, of liever is geen God. Ziet, er geschiedde een grote aardbeving. Reeds terstond hebben wij hier een wonder Gods. En wat is eigenlijk een wonder Gods? Een bijzondere tussenkomst Gods, die uit haar aard verborgen is, maar die zich als zodanig tegelijk openbaart. Gods onzichtbare daden hebben zichtbare uitwerkselen, en die uitwerkselen zijn overeenkomstig zijn onzichtbare daden. En nu is de aardbeving het ontzettendst natuurverschijnsel dat wij kennen. Trouwens, het allerhoogste voegde alleen voor de allerhoogste persoon op aarde, voor de Heer der heerlijkheid, en voor de allerhoogste zaak die er plaats had: de opstanding van Gods Zoon uit dood en graf. Wat is bij zulk een teken het bulderen van het geschut bij de komst van een vorst tot zijn volk? Ach, de geringheid van de mens blijkt uit de geringheid der middelen die hem ten dienste staan. Hier beefde, ja schudde de aarde, (want het was een grote aardbeving) toen de Zoon van God uit haar schoot opstond als de Overwinnaar van de dood. Voorts is het opmerkelijk, dat ook bij de dood des Heeren een grote aardbeving plaats had (Mattheus 27:51,52). Ook dit was de Heere waardig. Die aardbeving was een teken van de opening der aarde voor de Heere, om Hem te ontvangen, en voor zijn ontslapen heiligen, om hen uit te laten. En is niet nog de dood voor ieder Christen een aardbeving, die zijn huis schudt tot in de grondvesten, en tegelijk, als te Fillippi, de deuren zijner gevangenis doet openspringen, om er vrij door uit te gaan? Want een engel des Heeren, nederdalende uit de hemel, kwam toe, en wentelde de steen af van de deur des grafs. Was de grote aardbeving het Gode waardig teken der grote zaak die er met de hoogsten persoon geschiedde, niet minder Gode waardig was het afwentelen van de steen door de hand eens engels. In hetzelfde ogenblik, dat de Heere in het graf leefde, en opstond van de plaats waar Hij gelegen had, waren er twee engelen in het graf gereed, van welke Lukas en Johannes spreken, om de Heere te ontdoen van het lijnwaad met specerijen, dat zijn lichaam omving, Hem de zweetdoek van het hoofd te doen, en Hem het thans voegend kleed toe te reiken, en opende de engel, waarvan Mattheüs hier spreekt, het graf, opdat de Heere zou uitgaan. Gij ziet, de Heere trad in dat nieuwe, Goddelijke leven, waarin de engelen de alleen dienstdoende geesten zijn, eerst voor Hem en dan voor de zijnen. Bij het graf van Lazarus deed de Heere door de omstanders de steen van het graf wentelen en de opgestane Lazarus ontbinden van zijn lijkgewaad. En zat op dezelve. Namelijk nadat de Heere het graf was uitgegaan. Toen plaatste zich de engel op de steen als op zijn zetel. Trouwens, het moest blijken, dat het verbreken van het zegel des Joodse raads door een hemelse macht geschied was. Aan wie? Aan de wachthebbende soldaten, van wie de engel de wacht nu overnam. Daartoe diende ook het schrikwekkende van de gedaante des engels. En zijn gedaante was gelijk een bliksem, en zijn kleding wit gelijk sneeuw. De engelen zijn bekleed met die heerlijkheid, of gekleed in die

eenvoudigheid, als met hun zending overeenkomt. De wachters, door des Heeren vijanden bij het graf gesteld, moesten de engel in zulk een hemelse heerlijkheid zien, om de indruk te ontvangen die zij aan hun meesters mededeelden. Voor de discipelinnen en discipelen des Heeren legde deze engel en vervolgens de later verschijnende engelen hun majestueuze gedaante af, en openbaarden zij zich aan hen als waren zij jongelingen of mannen uit de mensen. Dit zegt Markus ons reeds terstond van deze engelen, die hij alleen Ons aantoont als sprekende met de vrouwen, terwijl hij van de wacht geen melding maakt, zoals alleen Mattheüs doet (Marcus 16:5). Ziet ook in een ander opzicht de waarheid der Schrift. Aan de engel, die de deur van het graf opent, aan de dienaar des Heeren, wordt Goddelijke majesteit toegeschreven, en van de Heere zelf wordt geen enkel woord gesproken hoedanig zijne gestalte was, toen Hij Opstond in het nieuwe leven. Trouwens, het was dezelfde Jezus van vroeger, bij wie de hoogste heerlijkheid innerlijk woonde in zijn Godheid, en die geen uitwendige heerlijkheid nodig had om zich als zodanig te doen kennen. Gij gevoelt dan ook nu, dat aan des Heeren verheerlijkte mensheid, zoals deze uit het graf was opgestaan, geen uitwendig zichtbare heerlijkheid voegde zolang Hij op aarde was, en geen der zijnen zag ook aan Hem zodanige heerlijkheid. Eerst op zijn troon, in het midden van zijn verheerlijkten in de hemel, zullen wij Hem, als bij Mozes en Elia op de berg der verheerlijking, zien in al zijne heerlijkheid, in die ongeschapen heerlijkheid, die Hij bij de Vader had, voordat de grond der wereld gelegd werd. Zo zag Hem reeds Johannes op Patmos. En uit vrees voor hem zijn de wachters zeer verschrikt geworden, en werden als doden. Wij zien hier hoe geheel die schilders van de geschiedkundige waarheid afdwalen, die de Heere in zijn opstanding voorstellen als de wachters verschrikkende, zodat deze vloden. Neen, zo iets deed de Heere niet; dat was beneden Hem. Na zijn opstanding openbaarde Hij zich niet meer aan de wereld, zoals Hijzelf tevoren gezegd had (Johannes 14:19,22), maar aan de zijnen alleen. De wereld, het ongeloof had de Heere gezien in zijn leven en Hem overgeleverd in zijn lijden, zij zou Hem niet zien in zijn heerlijkheid dan als Rechter ten oordeel. Ook dat had de Heere tevoren gezegd (Johannes 12:35,36,48). Doch ook aan de zijnen openbaart zich de Heere niet als opstaande, maar als opgestaan, en het is dus een tweede fout der schilders, die de Heere voorstellen als opstaande. Dat ogenblik is niet zichtbaar geweest, en moet daarom ook niet afgebeeld worden. En zie hierin nu weder één van die talloze bewijzen, die de Goddelijken oorsprong der Schrift onbetwistbaar maken. Een bloot menselijk schrijver zou ons de wijze hoe de Heere opstond, met de meeste uitvoerigheid hebben verhaald, omdat alleen wat des mensen nieuwsgierigheid prikkelt ook zijn meeste belangstelling trekt. Een menskundig schrijver voldoet dan ook graag, zoveel hij vermag, aan deze menselijke begeerte, en laat daarom niets in het verborgene, wat hij daaruit kan te voorschijn brengen. Hij weet, dat de mens een natuurlijke vijand is van al wat verborgen is, en alles open en bloot wil gelegd hebben. God echter handelt in zijn Schrift, gelijk in alles zo ook hier, tegen de natuur in. Hij laat overal de menselijke nieuwsgierigheid als zodanig onvoldaan, en zegt de mensen niet wat zij graag zouden willen weten, maar omgekeerd: wat zij niet graag willen weten, en omringt daarbij al wat Hij hun openbaart met tal van verborgenheden, die als zo vele wolken hun gezichtseinder begrenzen. Waarom? Omdat er plaats moet zijn voor het geloof, voor het vertrouwen op Gods Woord, getuigenis en belofte. God is Vader, en Hij wil dat zijn kinderen gaan aan zijn hand, en niet dat zij meesters zijn, die geen andere leidsman kennen dan hun eigen verstand. Daarbij is de ordening Gods: eerst geloven en dan aanschouwen, naar het woord des Heeren tot Martha: ‘Heb Ik u niet gezegd, dat, zo gij gelooft, gij de heerlijkheid Gods zien zult?’ (Johannes 11:40). De wachters verschrikten van het alles overschitterend en verblindend licht van de gedaante en kleding des engels, zodat zij in het eerste ogenblik alle besef verloren en als doden waren, en nauwelijks van de schrik bekomen, vloden zij in allerijl. En terwijl zij vloden, trad de Heere uit het graf. Treffende tegenstelling, de Heere te zien in de volheid des nieuwen, Goddelijken levens, en de vijanden de doden gelijk. Het is een beeld van de grote waarheid, dat Christus voor de één ten val en voor de

ander ter opstanding, en zijn Evangelie voor de één een reuk des doods ten dode en voor de ander een reuk des levens ten leven is. Het ongeloof en het geloof maken hier het onderscheid en de scheiding. Het is ook opmerkelijk, dat de engel alleen door zijn verschijning de wachters verschrikte en vlieden deed, zonder een woord te spreken. Gij gevoelt: dit zou niet gevoegd hebben. De engel had geen boodschap aan hen, die niet tot het graf des Heeren gekomen waren dan met vijandige oogmerken; alleen voor de vrouwen, die Jezus zochten, had hij Woorden van troost en van leven. De engel, die van de opstanding des Heeren getuige was, kon geen andere woorden uitspreken, dan die der opstanding en des nieuwe levens, en deze gingen de wachters niet aan. Gij ziet, hoe Gode waardig hier alles geschied en beschreven is. En als het begon te lichten, toen de zon opging, kwamen Maria Magdalena en de andere Maria, de moeder van Jacobus en Jozef, en Salome, en gingen naar het graf om het te bezien, dragende de specerijen, die zij bereid hadden, en sommigen met haar. Merkt op, Maria de moeder des Heeren was niet bij deze vrouwen. Gij gevoelt ook, zij zou na zo vele openbaringen Gods en na de bevestiging der profetie van Simeon aan haar, aan deze plaats niet gevoegd hebben. Zij kon niet medegaan om de dode te zalven. Zij had ook dat woord in haar harte bewaard, waarmede de Heere gezegd had, dat Hij ten derden dage weder zou opstaan, en dat woord werd ongetwijfeld door de Heilige Geest in haar levend gemaakt met de herinnering, dat zij Jezus, nog kind zijnde, verloor, en na twee dagen Hem verloren te hebben, op de derde dag terug ontving. Deze zaak werd haar in deze dagen tot ene profetie, en zij wachtte nu tehuis in stilheid af wat God doen zou. Hare zuster Salome was echter onder de vrouwen die naar het graf gingen, en deze vertegenwoordigde de familie genoegzaam, om, zo nodig, de laatste eer aan het lichaam des Heeren te bewijzen. En zij zeiden tot elkander: WIE ZAL ONS DE STEEN VAN DE DEUR DES GRAFS AFWENTELEN? Zij spraken niet van de wacht aan het graf, maar enkel van de steen vóór het graf. Hieruit blijkt, dat zij onbekend waren gebleven met de verzegeling van het graf. Trouwens, God verbergt meermalen de grootste zwarigheden voor de zijnen, opdat het voornemen huns harten niet verijdeld worden. Indien toch de vrouwen geweten hadden, dat het graf des Heeren door zijn vijanden bewaakt en de steen des grafs door de Joodse overheden verzegeld werd, juist om de toegang tot het graf volstrekt af te sluiten, zij zouden niet naar het graf hebben kunnen of mogen gaan. Zelfs de gelovigste onder haar zou dit hebben moeten afraden, en zo hadden zij het offer hare liefde niet kunnen brengen. Ja, zij denken zelfs niet aan de zwarigheid van de afwenteling van de steen voor de deur des grafs, alvorens zij op weg zijn. Reeds dit was een zwarigheid, welke, als zij er vroeger aan gedacht hadden, haar tot het besluit zou gebracht hebben naar de discipelen te gaan, met het verzoek met haar mee te gaan. Maar God verbergt juist daarom veelal de zwarigheden voor ons, omdat Hij voornemens is ze op te heffen, alvorens wij er mee bekend worden; immers, vóór de vrouwen tot het graf kwamen, geschiedde de aardbeving, en werd de steen niet door een mensenhand, maar door die van een engel afgewenteld. Dit wisten echter de vrouwen niet, en zo bleef voor haar de zwarigheid bestaan en de vraag: Wie zal ons de steen van de deur des grafs afwentelen? Want aan de anderen kant laat God soms de zwarigheden voor ons bestaan, zodat wij er onder gebukt gaan, en wij er ons niet weten uit te redden, opdat Hij door dit te doen verheerlijkt worde. Nu zijn er wel altijd mensen, die zeggen, dat wij zelven de zwarigheden, die ons overkomen, uit de weg moeten ruimen, ook de steen, van welk graf dan ook; doch zulke mensen kennen noch de wil van God, noch de aard van het geloof. Zij weten niet, dat God zijn engelen uitzendt tot dienst van hen die de zaligheid beërven zullen, en dat het de aard des geloofs is, om op de eenmaal ingeslagen weg niet voor de zich opdoende zwarigheden terug te deinzen, of daarom terug te keren, maar om voort te gaan, ondanks de zwarigheden, ja, de onmogelijkheden om het doel te bereiken. De vrouwen waren zeker zonder bepaalde zwarigheid uitgegaan, doch eerst op weg rijst er ene zwarigheid voor haar op. Nochtans keren zij niet terug, maar gaan voort. Zo zal ook voorzeker menig zendeling zijn verre reis ondernemen, en zwarigheden ontmoeten die hij aanvankelijk niet zag, doch daarom zal hij niet terugkeren. Wanneer de uitgang goed, dat is: in

de gelove geschied is, dan zijn wij uitgegaan in de Naam van Christus, en Hij zal alle zwarigheden voor ons wegnemen in de weg des geloofs. Immers, het geloof heeft in de grond der zaak alleen met onmogelijkheden aan 's mensen zijde te doen. Toen het Israëlitische leger voor de Rode zee stond en achter zich het leger der Egyptenaren zag oprukken, was dit het woord van God tot Mozes: Zeg de kinderen Israëls, dat zij voorttrekken. En het geloof gehoorzaamt God. Immers het geloof is het uitvloeisel uit een volbracht werk: de zoenofferande van Christus, en volbrengt nu verder de Werken Gods met Goddelijken moed en Goddelijke kracht. Toen Luther zich voor de keizer en al zijne groten zou verantwoorden, klopte een hooggeplaatst persoon hem op de schouder, zeggende: ‘Monnikje, monnikje, wat doet gij?’ Doch Luther liet zich daardoor niet afschrikken, want God was met hem. En had hij zich door dit woord laten afschrikken, dezelfde persoon, die het sprak, zou hem een lafaard genoemd hebben. En opziende, zagen zij, dat de steen afgewenteld was; want hij was zeer groot. Dit was voor de vrouwen in het midden harer droefheden en zwarigheden één van die zielverheugende verrassingen Gods, die ook wij meermalen in soortgelijke omstandigheden ondervinden. Trouwens, wij kunnen ons verzekerd houden, dat als wij discipelen en discipelinnen van Jezus zijn, en als zodanig uitgaan om Jezus te zoeken, alles ons zal meevallen, en alle zwarigheden vanzelf zullen opgeheven worden. Als gij met mij kon getuigen, hoevelen onzer, die mij horen, zouden moeten zeggen: ‘Wij zagen meermalen de steen van voor de deur des grafs voor ons afgewenteld, ja, bergen van zwarigheden opgeheven als voor onze voeten, en wij moesten er bij uitroepen: ‘Dat deed de Heere voor ons.’ En ingegaan zijnde in het graf, vonden zij het lichaam van de Heere Jezus niet. Zij zagen de steen afgewenteld, doch niet de engel daarop gezeten. De wachters waren gevloden en de discipelinnen des Heeren mochten niet meer verschrikt worden dan uit de aard der zaak vanzelf voortvloeide, en zo had zich de engel aan de ogen van elke vreemde, die tot het graf mocht komen of het voorbijging, onttrokken, en was hij binnen het graf teruggetreden. En het geschiedde, als zij daarover twijfelmoedig waren. Wij kunnen ons voorstellen, hoe teleurgesteld en ontroerd de vrouwen waren. Zij kwamen tot het graf om het lichaam des Heeren te zalven, en de specerijen daartoe werden door haar gedragen, en zo was haar eerste blik in het graf gericht naar de plaats, welke zij bij de begraving van 's Heeren lichaam zo nauwkeurig gadegeslagen en in het geheugen geprent hadden. Doch wat zij zeker meenden te vinden, vonden zij niet. Het lichaam des Heeren was er niet meer. Wat mag er mee gebeurd zijn? is de eerste gedachte, die bij haar opkomt, en de tweede, die hare gehele ziel in beweging brengt, is deze: Zou het ook door de overpriesters en hun trawanten ontvoerd zijn? Wie zou het haar zeggen? Ook deze zwarigheid, die zoveel groter was dan de eerste, zou haar van het hart genomen worden, en wel terstond. God had daarvoor gezorgd. Haar ogen opheffende van de plaats, waar het lichaam des Heeren gelegen had, zagen zij een jongeling, zittende ter rechterzijde, bekleed met een wit lang kleed, en werden verbaasd. Waren de vrouwen twijfelmoedig, toen zij het lichaam des Heeren niet in het graf vonden, zij ontstelden daarbij hevig, toen zij onverwacht iemand in het graf zagen zitten, die wel de gedaante had van een jongeling, maar op engelenwijze was gekleed. Waartoe is deze hier? zo vroegen zij zich zelven, en hare gedachten verwarden zich altijd meer. En als zij zeer bevreesd werden, en het aangezicht naar de aarde neigden, antwoordde de engel en zeide tot de vrouwen: VREEST GIJLIEDEN NIET, EN ZIJT NIET VERBAASD, WANT IK WEET, DAT GIJ ZOEKT JEZUS, DE NAZARENER, DIE GEKRUISIGD WAS; WAT ZOEKT GIJ DE LEVENDE BIJ DE DODEN? HIJ IS HIER NIET, HIJ IS OPGESTAAN, GELIJK HIJ GEZEGD HEEFT; KOMT HERWAARTS, ZIET DE PLAATS, WAAR DE HEERE GELEGEN HEEFT. Gods engelen kennen degenen, die des Heeren zijn, en weten wat hun oogmerken zijn, en hebben voor hen enkel woorden des vredes en der vertroosting, ja, der vreugde. Het eerste woord van de engel is dan ook: ‘Vreest gijlieden niet. Gij hebt geen reden om te vrezen, maar om u te verheugen.’ Daarbij nodigt de engel de vrouwen uit, blijkbaar om haar uit hare afgetrokkenheid van gedachten tot bezinning te brengen, om de plaats waar de Heere gelegen heeft, nauwkeuriger te

bezien, als wanneer zij daar in plaats van 's Heeren lichaam, het lijnwaad met de specerijen en de andere grafdoeken zouden zien liggen, tot een bewijs dat deze overbodig waren geworden. Allereerst en terstond openbaart hij haar echter het groot geheim van het ledige graf en hare teleurstelling. De Heere was niet meer in de dood, omdat Hij leefde, en Hij was niet meer in het graf, omdat Hij in zijn lichaam was opgestaan en het graf verlaten had. Kon er blijder boodschap voor haar zijn? Op haar kleine teleurstelling volgde de grootst mogelijke verrassing. Alleen Omdat haar gevoel nog sterker sprak dan haar geloof, veranderde haar diepe droefheid niet terstond in de hoogste blijdschap, en daarom moesten zij het zacht verwijt horen: 'Wat zoekt gij de levende bij de doden? Weet gij dan niet, dat de Vorst des levens onmogelijk door de banden des doods kon gehouden worden, maar zo noodzakelijk uit zijn dood en graf moest opstaan, als het licht moest opgaan uit de duisternis, en de dag uit de nacht? Het is juist Gode het allerwaardigst, dat Hij uit de dood het leven geeft. Hij, die de dingen die niet zijn, roept alsof zij waren, en die dood en verderf herschept in leven en heerlijkheid, is juist daarmee de enig waarachtige God, de Onbegonnene en Oneindige, de Almachtige en Alwijze, wiens wezen liefde, zaligheid is. Daarom is alles wat op aarde waarlijk Goddelijk is, door de dood heengegaan tot het leven. Christus sterft, en Hij leeft weder; de zondaar is dood door zijn zonden en misdaden, en in zijn bekering leeft hij weder. Israël is dood in zijn ongeloof, en als het zich bekeert, zal het weder leven. Zo dan, wat zoeken wij de levende bij de doden? Mocht dit woord van de engel ook nog een woord des levens worden voor velen die, door het ongeloof verblind, de lichamelijke opstanding des Heeren ontkennen. Mochten zij beseffen, dat zij zichzelf hiermee onder de eeuwige dood stellen. Alleen het opstandingsleven van Christus is voor zondaren. Bestaat dit leven niet voor u, zo hebt gij in het geheel geen opstandingsleven, en gij blijft, als gij natuurlijk gestorven zijt, ook geestelijk dood in uwe zonden en misdaden (Efeziër 2:1 Joh 6:53). Voorts, wie Christus oprechtelijk zoekt, ook waar Hij niet is, die zal Hem vinden, aan die zal Hij zich openbaren; alleen op het oprecht zoeken komt het aan. Hoevelen zoeken Jezus nog op dit ogenblik bij de doden, die Hem straks zien als de Opgestane uit de doden, en Hem aanbiddend te voet vallen. Het verwondert ons niet, dat de vrouwen bij deze toespraak des engels sprakeloos stonden, niet wetende wat te antwoorden, daar bij ieder woord dat zij hoorden, nieuwe aandoeningen van vreugde, van hoop, van de zaligste verwachting hare harten overstelpten, zodat de engel voortging haar toe te spreken en te zeggen: Gedenkt, hoe Hij tot u gesproken heeft, toen Hij nog in Galilea was, zeggende: DE ZOON DES MENSEN MOET OVERGELEVERD WORDEN IN DE HANDEN DER ZONDIGE MENSEN, EN GEKRUISIGD WORDEN, EN TEN DERDEN DAGE WEDER OPSTAAN. De engelen beriepen zich niet op de Schrift, als bewijs dat Jezus moest opstaan, maar op hetgeen de Heere zelf gezegd had. Dàt was voor de engelen de Heilige Schrift, gelijk al de woorden des Heeren voor ons tot Heilige Schrift geworden zijn. Niets kon ook voor dit ogenblik doeltreffender zijn dan de vrouwen te herinneren, wat zij zo duidelijk en nadrukkelijk uit des Heeren eigen mond gehoord hadden. Al de profeten hadden van de Heere geprofeteerd, maar de Heere had geprofeteerd van zich zelven. Hij had zijn eigen toekomst aan de zijnen opengelegd, en hun zijn lijden voorzegd, maar ook de heerlijkheid daarna volgende, waarvan zijn opstanding uit dood en graf het bewijs en het begin zou zijn. En zij werden indachtig zijner woorden. De meeste zwarigheden en daaruit voortvloeiende bekommeringen en twijfelmoedigheden bij de gelovigen ontstaan uit het niet indachtig blijven aan 's Heeren woorden. Hadden de vrouwen dit gedaan, zij hadden in het vertrouwen op des Heeren trouw haar geloof daaraan opgericht en zich zelven veel kommer en angst bespaard. Daarom is het van zulk een uiterst hoog gewicht, dat wij de Heilige Schriften gedurig lezen, om de bewustheid bij ons te verlevendigen van de beloften Gods, en ook dat wij in alle voorkomende toestanden onze levens met de daarvoor gepaste en gegeven Goddelijke beloften werkzaam zijn. Ieder woord, dat uit de mond van God is uitgegaan, is ons een meer dan gouden appel op de zilveren schaal der Schrift, het is ene vrucht van de boom des levens, die de ziel voedt en leven doet in eeuwigheid. Gij ziet ook hier weder

de grootheid der zonde van hen, die de Heilige Schriften verlagen tot menselijke geschriften. Zij veranderen voor de hongerigen, die naar hen horen, de broden in stenen, en doen hun volgelingen versmachten, in plaats van ze te voeden. Hoe liefelijk is het daarentegen voor het kind van God, dat hij maar zijn Bijbel behoeft te openen, om er als in Gods schatkamer, alles te vinden wat hij voor zijn honger en dorst, voor zijn zwakheid en matheid, voor zijn lijden en strijden, voor zijn zonde en ellende, voor zijn krankheid en dood nodig heeft. En hoe viert het kind van God zijn hoogtijd, wanneer hij in de kerk de leraar een woord van God zodanig hoort openen, dat er hemels licht uit afdaalt in zijn verstand, en hemelse troost in zijn hart! Mochten wij ons er dan in oefenen, om te vergeten wat bloot menselijk is, en indachtig te blijven wat Goddelijk is. Vergeten wij nooit, dat wij als gelovigen niet meer in Egypte, en nog niet in Kanaän zijn, maar in de woestijn, en dat wij als het volk van God aldaar niet leven van hetgeen de natuur geeft en uit de aarde voortkomt, (want de woestijn bevat noch akker, noch wijngaard) maar van hetgeen van boven nederdaalt en van God komt (het brood uit de hemel en het water uit de steenrots). Met andere woorden: De gelovige als zodanig leeft niet uit de natuur, maar uit de genade; niet uit de mensen, maar uit God; en dus ook niet uit menselijke geschriften en woorden, maar uit de Schriften en de woorden Gods. Doch gaat haastelijk heen, en zegt zijn discipelen en Petrus, dat Hij opgestaan is van de doden. Nauwelijks heeft de engel de vrouwen teruggeroepen tot het geloof, door haar de woorden des Heeren te herinneren, of hij geeft haar een werk te doen. Hij begeert, dat zij nu het graf des Heeren zullen verlaten, ja, hij haast haar om heen te gaan. Welk een tegenstelling vinden wij hier van de Roomse geest, die de lieden drijft om steeds naar het graf van Jezus te gaan, en er gebeden bij te doen (waarvan de naam bedevaarten oorspronkelijk is), ja die zelfs een kerk over dit graf deed bouwen, om er telken jare opnieuw de pelgrims in te ontvangen; wat zeg ik, die kruistochten opriep, om dat heilige graf op de ongelovigen te heroveren, en daarvoor honderdduizenden mensen slachten liet. Later strekten zich die bedevaarten uit ook naar de graven der gestorven heiligen, of naar hun kerken en kapellen, bijzonder naar die van Maria, de moeder des Heeren. De vrouwen hadden nu bij het graf des Heeren niets meer te doen; zij moesten nu de boodschapsters worden van de heerlijke gebeurtenis, die er had plaats gehad. Aan wie? Aan al de discipelen, maar vooral Petrus niet te vergeten. En waarom niet? Omdat hij de eerste, de voornaamste der apostelen was? Neen, maar omdat hij de eerste en voornaamste is geweest in ontrouw jegens de Heere. Wordt niet het meest kranke kind het zorgvuldigst door de moeder verpleegd? Zo was het ook hier. Des Heeren liefde tot de zijnen is een barmhartige liefde, vol van mededogen. De diepst gezonkene is Hij het meest nabij, en redt Hij met de grootste haast. Gij gevoelt dan ook, dat een bijzondere boodschap aan Petrus deze tot uitnemenden troost moest zijn; en toch was dat niet genoeg voor de Heere. Neen, Hijzelf verscheen nog dezelfden dag, alvorens Hij aan de gezamenlijke discipelen verscheen, aan Petrus afzonderlijk (Lucas 24:34 1Co 15:5). Stellen wij ons dan de Heere Jezus nimmer voor als een tweede Mozes, maar als de goede Herder, die zijn leven stelt voor zijn schapen, en tot hen zegt: Vrees niet, gij klein kuddeke, want het is des Vaders welbehagen ulieden het koninkrijk te geven. Gij gevoelt dan ook nu, dat deze bepaalde boodschap aan Petrus door niemand aan de engel ter mededeling aan de vrouwen kon gezegd zijn, dan door Jezus zelf. Want niemand kon zó aan Petrus in genade denken als Jezus alleen. En hebben ook wij het niet wel eens ondervonden, dat juist in tijden, waarin wij 's Heeren gunst het allermeest hadden verbeurd, wij een boodschap des Heeren ontvingen, waaruit bleek, dat Hij aan ons dacht met al zijn liefde en met al zijn genade? En ziet, Hij gaat u voor naar Galilea, daar zult gij Hem zien, gelijk Hij ulieden gezegd heeft. Ook deze woorden had de Heere tot de discipelen gezegd, en wel bij gelegenheid van zijn herinnering aan de voorspelling: Ik zal de Herder slaan, en de schapen der kudde zullen verstrooid worden. De Heere liet op deze woorden onmiddellijk volgen: Maar nadat Ik zal opgestaan zijn, zal Ik u voorgaan naar Galilea (Mattheus 26:31,32). Duidelijk is het, dat de Heere hier bepaald Galilea aanwijst als de plaats, waar de verstrooide kudde, (en deze bestond niet uit de twaalven alleen, maar uit meer dan

vijfhonderd broederen) weder zou verenigd worden. Die was het vaste punt voor al de broederen, zodat dan ook die algemene samenkomst eerst en alleen in Galilea heeft plaats gehad. Dit kon ook niet wel anders; immers in Galilea had de Heere zijn meeste discipelen, en waren dezen met het Paasfeest ook naar Jeruzalem gegaan, zij zouden na het Paasfeest weder naar Galilea terugkeren, een iegelijk op zijn wijze. En nu mocht geen enkel discipel of discipelin in Galilea het voorrecht missen, dat de vrouwen en de elven te Jeruzalem te beurt gevallen was. Daarbij had de Heere zich dan ook voorbehouden, om voor deze algemene samenkomst zich aan zijn naaste omgeving (de vrouwen die Hem uit Galilea gevolgd waren en de elven) terstond na zijn opstanding te openbaren. Dit sprak wel vanzelf voor de Heere; maar het moest een verrassing zijn voor deze zijn discipelen en discipelinnen. En nu, wat de Heere verzwegen had, zegt en wist ook misschien de engel niet; daarom herinnert hij de vrouwen alleen de belofte des Heeren, dat zij Hem in Galilea als de Opgestane uit dood en graf zouden zien. Ziet, ik heb het ulieden gezegd. De engel dringt hiermede bij de vrouwen aan, om terstond hare roeping te vervullen en de opstanding des Heeren aan de discipelen te verkondigen. Trouwens hij zag in welk een overspannen toestand de vrouwen verkeerden, en dat zij daaruit ten spoedigste moesten worden opgewekt. En zij, haastelijk uitgaande uit het graf met vreze en grote blijdschap, liepen heen, om het zijn discipelen te boodschappen, en vloden van het graf, en beving en ontzetting had haar bevangen. Snelle afwisselingen en plotselinge overgangen van diepgaande aandoeningen verwarren gewoonlijk onze gedachten, en verbijsteren ons, en brengen ons hart in onstuimige beweging; meermalen waren zij zelfs van dodelijke uitwerking. Dat de vrouwen van de diepste droefheid ineens tot de hoogste blijdschap konden komen, zonder die zielsbeweging waaraan wij haar ter prooi zien, was niet te denken en zou ook onnatuurlijk zijn geweest. Waar tegenstrijdige aandoeningen ontstaan, strijden zij met elkander, totdat de sterkere de bovenhand behoudt. De vrees dat alles wat zij zagen en hoorden niets dan een droom, een gezicht, een droevige zinsbegoocheling was, én de blijdschap dat het werkelijk de waarheid kon zijn, brachten haar in het eerst buiten zich zelve, zodat zij de haar opgedragen last gingen volbrengen, niet in kalmte des gemoeds, maar in grote gejaagdheid des harten. En zij zeiden niemand iets, want zij waren bevreesd. Niet alleen dat zij sprakeloos waren jegens elkander, geen woorden vindende om hare gedachten en aandoeningen aan elkander te doen kennen, maar zij waren ook als verstomd ten opzichte van ieder, die zij op de terugweg naar de stad ontmoetten, vrezende in ieder een vijand van de Heere aan te treffen, die zich aan haar kon wreken. Trouwens zij werden alleen tot de discipelen gezonden, en bewaarden daarom het haar toevertrouwd geheim in hare harten, door de diepste stilzwijgendheid. En als zij heengingen om het zijn discipelen te boodschappen, ziet, Jezus is haar ontmoet. Welk een verrassing! Zoeven hadden de vrouwen gehoord, dat zij Jezus in Galilea zouden zien, en ziet, zij zien Hem nog op datzelfde ogenblik. Doch kon het anders zijn? Kon Jezus waarlijk opgestaan zijn, zonder zich als zodanig onmiddellijk te tonen aan de zijnen die Hem zoeken? Was het vroeger onmogelijk tot Jezus te komen, met welke kwaal ook bevangen, zonder genezen te worden, en zou het nu mogelijk zijn Jezus te zoeken, zonder Hem te vinden? Neen, die Hem zoeken, moeten Hem vinden, en de vrouwen, die Hem zoeken, vinden Hem. De verschijning en de boodschap van de engel dienden enkel om haar voor te bereiden tot de aanschouwing van Jezus zelve, evenals de verschijning en de boodschap van de engel in de velden van Bethlehem bij Jezus' geboorte enkel dienden om de herders tot het kindeke Jezus zelf te brengen. Wel moest het bij de vrouwen een verrassing zijn, die Jezus zelf in zijn liefde haar had toegedacht; maar nog eens, hoe zou de Heere zich hebben kunnen terughouden van deze Hem met zoveel liefde en trouw zoekende discipelinnen, die nu, in plaats van enkel vreugde te zijn, van het graf vloden als buiten zich zelven van de hevigste en strijdigste aandoeningen? Wat kon bij haar die gespannen toestand doen eindigen, en waarlijk de schemering in de volle dag, de storm in de liefelijkste stilte doen overgaan, dan de verschijning van Jezus zelf aan haar? En juist daarom heeft die verschijning dan ook plaats, en wel terstond, opdat zij nu vrolijk haar weg konden gaan naar de

discipelen, en deze dag haar waarlijk de opstandingsdag van haar Heere zou zijn; want, let wel, toen de Heere des avonds aan de elven verscheen, waren de vrouwen er niet bij tegenwoordig, en zij zouden dus de Heere zelf, die dag althans, in het geheel niet hebben gezien, als zij met deze bijzondere verschijning van Hem niet begenadigd waren geworden. Zeggende: WEEST GEGROET! De Heere spreekt zijn discipelinnen aan met de gewone groet, als ware er niets gebeurd tussen de laatste dagen der verleden week en de eersten dag der nieuwe week; en toch, welke ontzaglijke overgangen lagen er tussen die oude en deze nieuwe week. De Heere was overgegaan van het Paasmaal tot het kruislijden, van het leven tot de dood, en wederom van de dood tot het leven, tot het leven der opstanding, der onsterfelijkheid ook des lichaams. Ook des Heeren lichaam was in de treffendste betekenis van het woord gezaaid in oneer en opgewekt in heerlijkheid, gezaaid in zwakheid en opgewekt in kracht. Een natuurlijk lichaam was er gezaaid, een geestelijk lichaam werd er opgewekt. Hij was naar het vlees, uit Adam, een levende ziel, en stelde deze tot een schuldoffer, en stortte haar uit in de dood, en Hij stond op als de tweede en laatste Adam, als de levendmakende Geest. Want Hij was de Heere uit de hemel, God uit God, geopenbaard in het vlees en gerechtvaardigd in de Geest, krachtiglijk bewezen zijnde als de Zoon van God, naar de Geest der heiligmaking, door zijn opstanding uit de doden (Romeinen 1:4). En voor wie was dat alles geschied? Voor de zondaren die zalig worden. Christus was het tarwegraan dat niet alleen wilde blijven, en daarom stierf, en nu veel vrucht voortbracht. Immers, nooit beschouwde zich de Heere als alleen, als op zich zelven staande, maar altijd in onafscheidelijke gemeenschap met de zijnen; en nu was deze gemeenschap voor eeuwig verwezenlijkt. Christus was gestorven voor de zijnen, en Hij stond op voor de zijnen, om eeuwig voor en met hen te leven, en zij voor en met Hem in de Heilige Geest, tot heerlijkheid des Vaders. Daarom is dan ook de eerste daad van de verrezen Heiland, zich opnieuw in betrekking te stellen tot de zijnen met het woord des weerziens: WEEST GEGROET. En zij, tot Hem komende, grepen zijn VOETEN en aanbaden Hem. Ziedaar het eerbiedig antwoord der discipelinnen op het zo gemeenzame: WEEST GEGROET. De Heere behandelt haar op de voet der gelijkheid, maar zij vallen terstond voor Hem neder, en houden zijn voeten vast om die te kussen, en heffen het hoofd naar Hem op, Hem aanbiddende als hun Heere en hun God. Zij geloven, en het geloof aanbidt Jezus en kan niet anders dan Hem aanbidden, want het kent de Zoon als met de Vader en de Heilige Geest één enig God, die leeft en regeert in eeuwigheid; en daarom is de aanbidding des Zoons de aanbidding des Vaders en de aanbidding van de Heilige Geest. Hier is geen onderscheid en geen dwaling mogelijk. De Vader wil de Zoon geëerd hebben, gelijk Hijzelf geëerd wordt, en de Heilige Geest leert dit de gelovigen. Wie dus voor Jezus nog niet zijn knieën kan buigen, die staat nog buiten het geloof tot zaligheid; want wie de Zoon niet heeft, die heeft ook de Vader niet, en heeft ook de Heilige Geest niet, maar leeft en denkt en spreekt uit zijn eigen menselijke, feilbaren en altijd dwalenden geest. Toen zeide Jezus tot haar: VREEST NIET. Ook weder een gewoon woord in 's Heeren mond, waaraan zij de Heere van vroeger konden herkennen. Hij had haar dit woord vroeger telkens toegeroepen, wanneer de indruk zijn persoonlijkheid haar gemoed ontroerde. De Heere wil geen vrees, maar vreugde verwekken; doch deze vreugde kan bij ons niet anders zijn dan een heilige en eerbiedig gemeenzame vreugde. Neen, de Heere wil niet dat de zijnen vrezen, maar alle vrees laten varen, omdat zij niet zijn gesteld tot toorn, maar tot verkrijging der zaligheid door Hem (1 Thessalonicenzen 5:9). Hij weet dat er bij zijn gelovigen altijd een diep gevoel van zonde, en daarmede een diep gevoel van Gods heiligheid bestaat, zodat zij gewoonlijk tot zich zelven zeggen: ‘Och, had ik zulk een sterk gevoel van Gods liefde als van Gods heiligheid (door mijn eigen strafschuldigheid en onwaardigheid), hoe gelukkig zou ik zijn!’ Daarom roept de Heere de zijnen gedurig, ja onophoudelijk toe: ‘Vreest niet, maar ziet op Mij. Ik ben immers de uwe, en gij zijt de mijnen, wat zou u kunnen scheiden van mijn liefde en van de liefde mijns Vaders en des Heilige Geestes? Geeft plaats aan de liefde van ons tot u, en van u tot ons, want alleen de liefde drijft de vrees buiten, en wie vreest is niet volmaakt in de

liefde. Gelooft toch volkomen, dat ge in Mij geen andere zonden hebt dan die vergeven zijn, en doen ze u nog pijn, dan strekken ze u tot medicijn, om u te genezen van het hoog gevoel van uzelven en u te maken tot zulke kinderen als alleen het Koninkrijk der hemelen binnengaan, tot kinderen niet in het verstand, maar in de boosheid.' Gaat heen, boodschapt mijnen broederen, dat zij heengaan naar Galilea, aldaar zullen zij Mij zien. De Heere herhaalt aan de vrouwen de opdracht, haar door de engel gegeven. Ook de Heere zelf houdt zich aan de eens gegeven belofte voor al de zijnen; doch Hij behoudt zich ook hier voor een uitzondering te maken voor zijn bijzondere discipelen. Op deze wijze wil de Heere, dat de zijnen leven door het geloof aan zijn Woord, en intussen in dat geloof versterkt worden door zijn bijzondere tussenkomst en openbaringen. Gij gevoelt immers, dat indien de Heere aan zijn discipelen had laten boodschappen: 'Ik zal u nog heden komen zien,' de lieflijke verrassing van des Heeren zijde niet alleen zou weggevallen zijn, maar ook bij de discipelen de gelegenheid om aan zich zelven ontdekt te worden. Immers het bericht der vrouwen wekte niet hun geloof, maar hun ongeloof, zoals wij later zien zullen. Wij spraken zoeven van de verrassingen des Heeren, en moeten u bij deze gelegenheid opmerkzaam maken, dat het wel meer des Heeren gewoonte in de Schrift is, om ons het eerst te wijzen op hetgeen ons het laatst wacht. Zijn de dingen des tijds ons niet veel nader dan die der eeuwigheid? En toch zegt de Heere: Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid, en al deze (aardse) dingen zullen u toegeworpen worden. Dienvolgens zegt de apostel Paulus: Onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid; dewijl wij niet aanmerken de dingen die men ziet, maar de dingen die men niet ziet; want de dingen die men ziet zijn tijdelijk, maar de dingen die men niet ziet zijn eeuwig (2 Corinthiërs 4:17,18). Op dezelfde wijze wordt ons door de Schrift geboden, allereerst en allermeest te zien op de wederkomst des Heeren in heerlijkheid, als op de grote en beslissende uitkomst van alle maatschappelijke en kerkelijke verwarring en strijd. Doch ook dit neemt niet weg, dat de Heere ons in dien tussentijd gedurig en ophoudelijk zowel in het maatschappelijke als in het kerkelijke met zijn tussenkomsten verrast. Het is Gode waardig, niet alleen te doen alles wat Hij belooft, maar ook meer te doen dan Hij beloofd heeft. En ook de wijze hoe Hij het beloofde geeft, brengt hare Goddelijkheid mede, zodat zij onze gedachten te boven gaat en ons ten hoogste verrast en verblijdt. Wie denkt hier niet (om slechts een dier vele tussenkomsten des Heeren te gedenken) aan de heerlijke Hervorming. Wie had zich ooit kunnen voorstellen, dat God uit de nacht van het pausdom zulk een schone dag voor zijn Kerk zou laten opgaan. Zo dikwijls wij deze grote Goddelijke gebeurtenis in de bijzonderheden nagaan, worden wij in verrukking gebracht door de bijzondere leidingen Gods in deze zaak, waardoor het Vaticaan als door een donderslag beefde tot in zijn diepste grondvesten, en nog beeft; want zulke Goddelijke zaken hebben meer dan ogenblikkelijke gevolgen. Zij werken door, totdat zij het einde waartoe zij gegeven zijn, bereikt hebben. Doch wij keren tot de tekst terug, en wij herhalen het, de Heere wilde ook, nu Hij opgestaan was, meer doen dan Hij beloofd had vóór Hij opgestaan was. Wij zouden gemeend hebben, dat, nu de Heere Galilea als de plaats des weerziens had aangewezen, zijn voornemen was om na zijn opstanding de moordenaarsstad niet door zijn tegenwoordigheid te verheerlijken. Doch de Heere verkoos juist die stad daartoe het eerst, om er mede te verkondigen, dat zijn genade alle schuld te boven gaat. En dan zouden wij menen, nu Jezus zich te Jeruzalem aan de zijnen openbaart, nu zal Hij dat niet meer te Galilea doen. Doch de Heere zegt: 'Oók in Galilea, want mijne genade sluit mijne getrouwheid niet uit, maar in, en er mag geen enkel discipel zijn, die Mij niet aanschouwt als uit de doden opgestaan.' En als zij heengingen, ziet, enigen van de wacht kwamen in de stad en boodschapten de overpriesters al de dingen, die geschied waren. Hier zien wij een tweede rij van boodschappers. Immers ook de vijanden des Heeren, en allereerst en allermeest de leden van de Hoge raad, die de Heere ten dood hadden overgegeven, moesten weten, dat een engel uit de hemel het zegel verbroken en de steen van het graf weg gewenteld en de deur geopend had. En hoe zouden deze mannen dit hebben kunnen

weten dan door hun eigen lieden? Immers, deze waren voor hen de enige onbevooroordeelde, onpartijdige en daarmee de bevoegdste en onwraakbaarste getuigen. Gij ziet nu, waartoe hun eigen voorzorgen moesten dienen, en hoe God de wijzen vangt in hun eigen arglistigheid. Zij boodschapten de overpriesters al de dingen die geschied waren. Als de vijanden van Christus bij elkander zijn, dan verhalen zij de zaken zoals zij werkelijk gebeurd zijn; maar zodra staan zij niet tegenover de discipelen van de Heere, of zij vervalsen alles. En zij vergaderd zijnde met de ouderlingen en tezamen raad genomen hebbende, gaven zij de krijgsknechten veel geld en zeiden: ZEGT: Zijne discipelen zijn des nachts gekomen en hebben Hem gestolen, toen wij sliepen; EN INDIEN ZULKS KOMT GEHOORD TE WORDEN VAN DE STADHOUDER, WIJ ZULLEN HEM TEVREDEN STELLEN, EN MAKEN DAT GIJ ZONDER ZORG ZIJT. En zij het geld genomen hebbende, deden gelijk zij geleerd waren. De overpriesters en ouderlingen beleggen terstond een vergadering. Ik moet oprecht zeggen, dat ik met raadsvergaderingen niet bijzonder ingenomen ben. Hoeveel kwaads is er zelfs door goedgezinden uit ontstaan, en hoe weinig goeds door teweeggebracht? De meeste leden ervan schijnen hun goede hoedanigheden tehuis gelaten, en hun kwade hoedanigheden, hun prikkelbaarheid en hun driften, medegebracht te hebben. En als dan tenslotte niet de waarheid en het recht, maar de meerderheid der stemmen, der meningen en inzichten over de zaak beslist, dan is voor de oprechte ook hiervan het uitnemendste doorgaans enkel moeite en verdriet. Daarom mogen de gelovigen wel toezien, eer zij zulke vergaderingen beleggen, en wie zij er toe roepen; want als niet de Heilige Geest zulke vergaderingen leidt, mislukken zij en leiden zij van kwaad tot erger. Hoeveel te meer is dit het geval, wanneer de boze geest de voorzitter is van een vergadering, wanneer de bozen, de ongelovigen, de vijanden Gods samenkomen, om samen te spannen tegen God en zijn Gezalfde! Dan is het ergste te vrezen, en zulk een vergadering was die der overpriesters en ouderlingen in onze tekst. Onze ziele komen niet in hun verborgen raad, en onze ere worden niet verenigd met hun vergadering! Want wat zien wij daar, als vrucht der beraadslaging? Dat de overheden van Israël de mannen van de wacht in de arm nemen en overreden om hen te helpen in het bevorderen hunner boze oogmerken. Was het niet beneden de waardigheid van de overpriesters en ouderlingen, om zich met deze geringe lieden op zo gemeenzame wijze in te laten? Zeker was het dit; doch men ziet het meer, vooral in gewichtige tijdsgewrichten, dat de aanzienlijke mensen dezulken die zij anders vanwege hun geringheid verachten, naar de ogen zien omdat deze hun geheimen kennen. Hebt geen geheimen, wandelt oprecht voor God en mensen, en gij zijt onafhankelijk en hebt niemand te ontzien dan God, en met God niets dan het recht en de waarheid. En waaraan denken nu deze tempeldienaars het eerst, om de afgrond die zich voor hen geopend heeft te dempen? Aan geld, aan hun afgod, hun Mammon; die moet en zal hen uit de nood helpen. Daarmee hadden zij een Judas verkregen, die de gehate Jezus in hun moordenaarshanden had geleverd; daarmee hadden zij valse getuigen verkregen, die tegen Jezus voor hun raad getuigden; daarmee kochten zij zich ook nu weder valse getuigen, om de opgestane Christus naar zijn graf terug te brengen. Zo denken de goddelozen nog altijd met geld alles goed te kunnen maken, en daarom zijn zij zo begerig om zich ruim er van te voorzien. Doch welk een diepe blik vergunt ons deze handelwijze van de Joodse raad in de harten dezer lieden! Moesten zij nu niet veeleer beginnen hebben na te denken, en tot zich zelven te zeggen: ‘De krijgsknechten hebben geen reden om ons te bedriegen, en alleen voor een openbaring van Goddelijke macht kunnen zij gevloden zijn; laat ons nu terstond naar het graf gaan, en zien of het lichaam van Jezus er nog is, en zo neen, laat ons dan erkennen, dat God Hem verlost heeft uit graf en dood. Wij kunnen immers niet tegen God blijven strijden, zonder zelven ten leste tenietgedaan te worden.’ Zo hadden zij moeten denken, en wij vinden het onbegrijpelijk, dat zij niet zó gedacht hebben, maar daarentegen een poging deden om de aan de hemel opgegane zon weder daarvan af te rukken, door de ogen der mensen te verblinden. Gij gevoelt echter, dat men niet opeens zo goddeloos wordt. Eerst begint men met nog enigszins te goeder trouw te zeggen: ‘Hij verleidt het volk; want Hij is niet één van ons, die toch door Goddelijke aanstelling zijn

wat wij zijn: priesters en overheden des volks. Hij houdt de sabbat niet, en verwerpt de leringen der ouden, de overlevering der heiligen vaderen; wij kunnen niet in Hem geloven.' Doch nu ziet men diezelfde Jezus onophoudelijk tekenen en wonderen doen, die onmiskenbaar bewijzen, dat Hij de Zoon van God is, en nu wil men toch niet geloven; thans begint men te kwader trouw te handelen, geeft men aan zijn gekwetste eigenliefde en aan al zijn kwade hartstochten en driften de vrije teugel, en heeft men geen rust, totdat de gehate Jezus dood is. Doch nu staat Hij op uit de dood, en hun eigen dienaren verhalen hun met de hoogste schrik en ontroering deze almachtige tussenkomst van God. Maar ook nu willen zij er niet naar horen; ook nu verharden zij zich tegen beter weten aan. En nu, wat is deze verharding? Zij is die toestand, waarin ook zelfs de allerhoogste bewijzen, de onmiddellijke bewijzen Gods hun kracht verliezen. Zij is dat oordeel Gods over het niet willen aflaten van het slaan der verzenen tegen de prikkels, wanneer men niet meer geloven kan. En wat hadden deze mannen in hun wijsheid uitgedacht, om deze hen zo verontrustende zaak te smoren? De krijgsknechten moesten zeggen, 'dat des nachts, terwijl zij sliepen, de discipelen gekomen waren en het lichaam van Jezus gestolen hadden.' Het was een voorstel, dat de krijgslieden noodzakelijk krenken moest, dat hun eer te na kwam, ja, dat hen ten hoogste strafbaar maakte in de ogen van hun opperbevelhebber: de stadhouder. Doch het vele geld smoorde ook bij hen het geweten en de vrees, te meer daar hun de belofte gegeven werd, dat mocht de stadhouder er achter komen, deze door de overpriesters zo zou worden tevreden gesteld, dat zij er straffeloos afkwamen. Toch was het voor hen een hachelijke onderneming, hun eigen schande te moeten uitbazuinen. Want ieder mens van gezonde zinnen kon op het vertelseltje van de krijgslieden hebben geantwoord: 'Zijt gij, goedgewapende krijgslieden, op de wacht gesteld, en liet gij u toch door ongewapenden het door u bewaakte lichaam ontstelen? Weet gij niet, dat een soldaat, die op zijn post slapende wordt bevonden, des doods schuldig is? Doch gesteld, gij hebt geslapen, hoe weet gij dan, wat er gebeurd is?' Gij ziet, hoe onnozel de noodleugen is, die de geleerde mannen van het Sanhedrin de krijgslieden in de mond leggen. Doch maken onze ongelovige geleerden het beter, die met de kinderachtigste redeneringen over een schijndood bij de Heere en over schijngezichten bij de discipelen de lichamelijke opstanding des Heeren pogen weg te redeneren? Zij, die anderen willen verblinden, zijn kennelijk zelven met de grootste verblindheid geslagen, en het is niet te veel gezegd, dat de grootste onzinnigheden niet komen uit het brein van krankzinnigen, maar uit dat van ongelovige geleerden. Trouwens, het is Gods welbehagen, om de wijsheid, die Hem en zijn Woord verwerpt, te veranderen in de uiterste zotheid. Wat toch zijn de ongelovigen onder ons anders dan de opvolgers en getrouwe navolgers der overpriesters en schriftgeleerden, die, na Jezus gedood te hebben, Hem ook in het graf willen houden, en zo Hij daaruit opstaat, Hem ten tweede male zouden doden, indien het in hun macht ware; doch het is niet in hun macht, zij kunnen het niet anders doen dan met de mond en de pen voor hun medeongelovigen. En dit woord is verbreid geworden bij de Joden tot op de huidige dag. Dit werd vóór achttien eeuwen gezegd, en het is nog heden waar. De Joden, die als zodanig de Christus verwerpen, wordt dit sprookje van hun vroege jeugd af ingeprent, en zij geloven het als waarheid. Men zou zeggen: zo iets is onmogelijk. Wel ziet men meermalen, dat de goddelozen in tijd van nood hun toevlucht nemen tot de ongerijmdste leugens; doch meestal wordt de leugen spoedig achterhaald door de waarheid. Evenwel, gebeurt dit laatste dikwijls ook niet, zoals wij er hier één der sterkst sprekende bewijzen van zien. Gamaliël stelde tot proef der macht, die wèl of die niet uit God was, dat de eerste zou blijven en de andere zou vergaan. Zeer juist, maar binnen welk tijdsbestek? Geen mens kan dit bepalen. De leugen des duivels: 'Gij zult niet sterven door Gods gebod te overtreden, maar veeleer daardoor Gode evengelijk worden,' duurt voort van het Paradijs af tot op deze dag in ieder ongelovige, die de zonde als een noodwendig vereiste tot 's mensen ontwikkeling, en de verzoening der zonde door de voldoening van Christus als onnodig beschouwt. De Anti-christelijke leugen, dat de paus de stedehouder van Christus, en de Roomse Kerk de enig zaligmakende Kerk is, betoont ook tot

heden sedert eeuwen hare kracht, en ook de leugen van de valse profeet Mohammed duurt sedert honderden jaren tot op heden voort. Doch het einde weten wij. Het einde des tijds zal het eeuwig einde zijn van de leugen, van het ongeloof, van het bijgeloof en van alle ongerechtigheid. Alleen wat uit God is, zal blijven, evenals God zelf. En wedergekeerd zijnde van het graf, boodschapten de vrouwen al deze dingen aan de elven en aan al de anderen, die met Hem geweest waren, welke treurden en weenden. Zij treurden en weenden, terwijl hun de hoogste blijdschap was toebereid. Gaat het niet nog meermalen zo? Zitten wij ook niet neder, wenende over onze geliefde ontslapenen, terwijl zij zelven in heerlijkheid voor God staan, zodat een oud dichter met recht zeide: ‘Wel broeder, zuster, wat is dit? Gij gaat in 't zwart en zij in 't wit.’ Doch wat de stoffe onze hoogste vreugde zou uitmaken, is ons verborgen, wordt niet door ons aanschouwd, en ons geloof is nog niet sterk genoeg, om de plaats der aanschouwing bij ons te vervullen. Doch er is hier nog een andere overeenkomst met het treuren en wenen der discipelen. Zoals zij treurden en weenden, treuren en wenen ook nog de Joden over een iegelijk, die van hun familie Christen wordt. Zulk een is hun alsdan een dode, dien zij, zittende op de grond, zeven dagen lang bewenen. Kan er groter overeenkomst en gemeenschap zijn tussen de Heere en zijn discipelen, dan in zulk een geval? Immers, wanneer de Jood waarlijk Christen geworden is, dan is hij niet meer een dode, maar een levende in alle eeuwigheid. Troost er u mede met mij, mijne broeders en zusters, die uit het Israël des ongeloofs overging tot het Israël Gods. Want waarom wenen onze bloedverwanten anders, dan omdat zij niet in Jezus' opstanding geloven? Zij achten Hem en dus ook ons dood, en weten niet, dat zij zelven neerliggen in de dood der zonde. Hij echter, die gelooft, weet, dat Jezus leeft en dat een iegelijk, die in Hem gelooft, overgegaan is van de dood in het leven. En deze waren Maria Magdalena en Johanna, en Maria, de moeder van Jacobus, en de anderen met haar, die dit tot de apostelen zeiden. En als deze hoorden, dat Hij leefde en van haar gezien was, geloofden zij het niet. En hare woorden schenen voor hen als ijdel geklap. Doch Petrus opstaande, liep tot het graf, en neer bukkende zag hij de linnen doeken, liggende alleen, en ging weg, zich verwonderende bij zich zelven over hetgeen geschied was. Wij zien ook hier, dat de eerste indruk van de verkondiging der waarheid des Evangelies ongunstig is, ja afgestoten en wedersproken wordt. Men houdt haar gewoonlijk voor dweperij. Christus is opgestaan, en niemand kan het geloven. ‘Maar ik heb Hem gezien!’ zegt Maria. ‘En wij ook,’ herhalen de andere vrouwen. ‘Het is onmogelijk,’ zeggen de apostelen. Zullen wij nu zeggen: Dat komt van het Joods volkskarakter, dat hard van hart is om te geloven? Ook daarvan komt het, maar niet alleen. Het komt van onze natuurlijke zondige toestand. Wij zijn van nature in de zonde, en de zonde is de leugen; daarom kan de waarheid geen herberg bij ons vinden, maar wij wijzen haar af, omdat ons huis reeds bezet is met de leugen. Dat willen de meeste mensen wel niet toestemmen, daartegen bewerende, dat zij een waarheidszin in zich dragen, die de waarheid terstond onderkent en aanneemt; doch de natuurlijke mens leeft van zelfbegoocheling en zelfmisleiding. Zeker heeft de mens het vermogen op stoffelijk gebied de waarheid te onderkennen van de leugen; zonder dat zou hij ophouden mens te zijn en dier worden; maar wij spreken hier van Goddelijke, geestelijke zaken. De natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die DES GEESTES GODS ZIJN, zegt de Schrift, dat is: hij weet niets van de dingen, die boven de natuur gaan. Om die dingen, die boven de natuur gaan, tegelijk te kennen met het verstand en te geloven met het hart, wordt een bovennatuurlijke verlichting des verstands en opening des harten vereist, die van de Heilige Geest uitgaan. En waarom wordt dit vereist? Omdat al wat Goddelijke, geestelijke werkingen zijn, onmogelijkheden zijn voor de natuur. Noem mij één Goddelijke waarheid, die in een natuurlijke weg mogelijk is; gij zult het niet kunnen. Daar hebt gij allereerst de bekering. Is zij mogelijk in de natuurlijke weg? Neen; welnu, daarom is zij ook in de natuurlijke weg niet te geloven. Meent gij, dat de onbekeerde mens aan een bekering gelooft? Neen, hij houdt haar voor leugen, voor zelf bedrog, huichelarij of dweperij. En zo is het met alles. En dat gaat zo ver, dat, hoe hemelsbreed het verschil is tussen het ongeloof van de

onbekeerde en dat des bekeerden, toch het ongeloof als zodanig zich zelven in dit opzicht gelijk blijft. Toen Paulus van een vervolger in een apostel veranderd werd, was dit velen der broederen lange tijd een ongelofelijke zaak. En als wij van iemand, die lange tijd de zaak des Heeren vijandig was, of naar de wereld leefde, horen dat hij bekeerd is, dan geloven wij het ook maar zelden terstond van ganse harte, al wordt het ons ook nog zo krachtig door bevoegde getuigen verzekerd. Nog eens, de mogelijkheden Gods zijn onmogelijkheden bij ons mensen. Daarbij komt dan ook, dat de wijze hoe God handelt, bezwaarlijk met onze wijsheid overeenstemt. Waarom (zo dachten de discipelen) is de Heere, zo Hij werkelijk opgestaan is, niet ook aan ons verschenen, daar wij toch zijn discipelen zijn en altijd zijn naaste omgeving waren? Waarom moeten wij horen spreken van hetgeen anderen gezien hebben? Enkelen van ons zijn toch ook aan het graf geweest, en zij hebben niets gezien dan een ledig graf. Het natuurlijk ongeloof heeft dus wel zijn natuurlijke redenen, nochtans is het berispelijk, en de Heere bestraft dan ook later het ongeloof zijn discipelen gestreng, omdat zij beter hadden kunnen doen dan zij deden. De Heere zelf had hen lang tevoren en bij herhaling gezegd en verzekerd, dat Hij ten derde dage zou opstaan van de doden; en dit is zo waar, dat de Joodse overheden deze voorspelling (gelijk wij zagen) tot een reden maken van het verzoek aan Pilatus, om Jezus' graf door krijgslieden te bewaken. En nu is de derde dag daar, en nu wordt de Heere levend gezien door enkelen hunner zusters in de Heere, door gelovige vrouwen, wier getuigenis volstrekt onwraakbaar is, en nu geloven zij toch niet. Voorzeker, dat was een verharding hunner harten tegen de kracht der waarheid en tegen de inspraak van het geloof. Doch hoe treurig het ongeloof was van de discipelen, zo goed is het voor ons als een wapen te meer tegen het ongeloof; want het is een bewijs te meer voor de waarheid der zaak. Ik verwonder mij altijd meer over het leger van bewijzen, waarmede de Heilige Geest de waarheid der opstanding des Heeren omringd heeft. Trouwens, de Heilige Geest voorzag in zijn Schrift in de behoeften der gemeente des Heeren voor alle eeuwen; en hoe hoog daarom de bestrijding ook van deze waarheid moge gaan, de rotsmuur der bewijzen ervan staat nog altijd eindeloos hoger, en bespot de ellendige pogingen van het ongeloof, gelijk de hemelhoge rots het golfgeklots der in de afgrond liggende zee. Als toch de discipelen, die eerst niet geloofden en toen zagen, verkondigen niet wat zij geloofd, maar wat zij gezien hebben, en als een Paulus, die de gemeente Gods te vuur en te zwaard verwoest, op eenmaal daarvan aflaat, en zegt: ‘Ik heb Christus gezien als de Opgestane uit de dood,’ dan zijn zulke getuigenissen allergrootst; want groter getuigenis is in de gegeven omstandigheden niet denkbaar, en daarom is het ongeloof ten opzichte van de opstanding des Heeren allersnoodst.

28:16 De Heer en Petrus aan de zee van Tiberias.
Na dezen openbaarde Jezus zich zelven wederom de discipelen aan de zee van Tiberias. De Heere had, zoals wij gezien hebben, reeds vóór zijnen dood beloofd, zijnen discipelen in Galiléa te verschijnen. Hij verscheen hun reeds te Jeruzalem. Daar moesten de eerste en de laatste grote dingen des koninkrijks plaats hebben; ook zou de Heere vandaar, van de Olijfberg, ten hemel varen. Doch, naar ons tekstverhaal, zijn thans zijne discipelen naar huis teruggekeerd, (zeker op bevel des Heeren, dat echter, gelijk zo menige overgang van de ene gebeurtenis tot de andere, niet vermeld wordt) en nu verschijnt de Heere hun aan dezelfde plaats, waar Hij zo langen tijd met hen wandelde en te scheep ging: aan het Galileese meer, of de Galileese zee, door Johannes de zee van Tiberias genoemd, omdat hij overal niet de Joodse, maar de Romeinse benamingen bezigt, een bewijs, dat hij zijn Evangelie niet vóór, maar na de verwoesting van Jeruzalem schreef. En Hij openbaarde zich aldus. Zich openbaren is uit zijne verborgenheid te voorschijn treden. Gedurende de veertig dagen, van Pasen tot 's Heeren hemelvaart, trad de Heere van tijd tot tijd uit zijne onzichtbaarheid in de kring zijner discipelen. Hiermede was de liefde tussen de Heere en de zijnen niet minder, maar de omgang met elkander van hogeren aard geworden. De discipelen moesten gewoon worden aan het gemis van 's Heeren lichamelijke tegenwoordigheid. Het was nu een tijd van overgang tot 's Heeren heengaan, en van de komst des Heilige Geestes, die het koninkrijk der hemelen in het verborgene, in de harten der gelovigen zou bevestigen en uitbreiden tot zolang de Heere zelf wederkomt, om tegelijkertijd met zich zelven, dat geestelijk verborgen, onzichtbaar koninkrijk der hemelen uit het verborgene te doen te voorschijn treden en op aarde in al zijne heerlijkheid te openbaren. Er waren tezamen Simon Petrus, Thomas, gezegd Didymus, en Natanael, die van Kana in Galiléa was, en de zonen van Zebedeus, en twee andere van zijne discipelen. Dus een zevental, waarvan de meesten tot de elven behoorden. Zij waren echter waarschijnlijk allen vissers, dus een vissersgroep. Simon Petrus wordt in de eerste plaats genoemd, want de nu volgende openbaring des Heeren zou bijzonder Petrus gelden. Dat Petrus ook elders de eerste wordt genoemd, geschiedde waarschijnlijk, omdat hij de oudste was, iets, waarin de Joden zeer nauwgezet waren. In ieder geval kon hij in de apostelkring onmogelijk de eerste zijn in waardigheid, want in dien kring en in geheel de discipelkring des Heeren is geen andere voorrang dan die van arbeid en lijden. Daarin zouden Petrus en Johannes en later ook Paulus de eersten en de voornaamsten zijn. Voorts mocht er niets afgedaan worden van het woord des Heeren: Gij zult niet meester (de meerdere) genoemd worden, want één is uw Meester, Christus, en gij zijt allen broeders. Liefelijk is het nu ook, om weder Thomas bij de discipelen te vinden, met Natanael de Israëliet, in wie geen bedrog was, en die ook zulk een heerlijke belijdenis als Petrus en Thomas van de Heere deed in de woorden: Rabbi! Gij zijt de Zone Gods, Gij zijt de Koning Israëls, en wiens geloofsbelijdenis insgelijks door de Heere bevestigd werd in de woorden: Omdat Ik gezegd heb: IK ZAG U ONDER DE VIJGEBOOM, zo gelooft gij; gij zult grotere dingen zien dan deze, Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: van nu aan zult gij de hemel zien geopend en de engelen Gods opklimmende en nederdalende op de Zoon des mensen. En had nu Natanael niet deze grotere dingen gezien? Zeker, hij had het allergrootste der heerlijkheden Gods gezien, hij had de gekruisten Christus opgestaan gezien, en zou Hem nu wederom zien. Zo was dan het door de Heilige Geest gevormde driemanschap der geloofsbelijders hier in Nathanaël, Petrus en Thomas aanwezig. Voorts waren hierbij de gebroeders Johannes en Jacobus; trouwens hoe zouden deze in de nauwste betrekking tot de Heere staande discipelen in dit gezelschap kunnen afwezig zijn. De twee andere discipelen worden niet genoemd om tegenover deze uitgelezen namen het evenwicht te herstellen, en geen onderscheid te maken; met andere woorden, om blijk te geven van de volkomen gelijkheid in het discipelschap. Het doet er niet toe, wie gij zijt, en hoe gij genoemd wordt, discipel van Christus te zijn is genoeg, om de Heere zichzelven aan u te zien openbaren. Zo geheel als de Schrift voor de verheerlijking des Heeren is, is zij tegen alle verheerlijking van mensen. Simon

Petrus zeide tot hen: IK GA VISSEN. Zij zeiden tot hem: WIJ GAAN OOK MET U. Was de Heere na zijne opstanding in veel veranderd, de discipelen waren nog in veel dezelfden gebleven. In Galiléa gekomen, en niet wetende wanneer de Heere hun aldaar zou verschijnen, namen zij het oude handwerk weer ter hand. Trouwens een beroep staat niet in strijd met het discipelschap. Paulus was en bleef een tentenmaker, en de bekering heiligt ook het beroep. Niemand kent ook beter de zegen van een vast beroep, dan die het moet ontberen en zich daarmede onophoudelijk van de een naar de andere zijde geslingerd ziet. Wie zich door een eerlijk beroep het levensonderhoud voor zich en de zijnen verzekerd en daarenboven in staat gesteld ziet, om ook nog anderen te ondersteunen, mag van een grote onderscheiding spreken, waarvoor hij de Heere niet genoeg, dankbaar wezen kan. De ongelukkigste mensen zijn altijd dezulken geweest, die, met grote talenten, geen vasten werkkring hadden. De wijnstok behoeft een muur of ander steunsel achter zich, om waarlijk een wijnstok te zijn. De Heere vond dus ook ditmaal zijne discipelen weder bij hunne visnetten. Hij had hen reeds vroeger tot vissers van mensen gesteld. Doch er was sedert die roeping tot het discipelschap zoveel gebeurd, dat er een vernieuwing dezer roeping nodig was, vooral ten opzichte van Petrus, tot wie deze roeping bepaald gericht werd. Gij weet, onder het Oude Testament kende men in het koninkrijk Gods alleen het herderschap. Toen was er slechts ene kudde, het volk Israëls, die geweid worden moest; doch met de komst des Heeren, met de aanvang ener nieuwe bedeling, waarin de scheidsmuur tussen de volken zou wegvallen, werd de wereldzee voor de discipelen des Heeren opengesteld, om haar te bevaren, en het net er in uit te werpen. Dit nam echter niet weg, dat er ook onder de nieuwe bedeling een herderschap moest en zou zijn; ook hierin zouden Oud- en Nieuw Testament elkander ontmoeten, zoals straks zal blijken. Zij gingen uit, en traden terstond in het schip, en in dien nacht vingen zij niets. De voorslag van Petrus werd met gretigheid door de andere aanwezigen aangenomen. Ieder weet, dat het wachten op een geliefde, van wie het onzeker is, wanneer hij komt, ten laatste een ledigheid en verlatenheid veroorzaakt, die afleiding moet hebben in één of andere bezigheid. Het was dien dag laat in de avond geworden, zodat zij de Heere niet meer gevoeglijk verwachten konden. Zij besloten dus gedurende de nacht, zoals vroeger meermalen had plaats gehad, een vistocht te gaan doen. Doch het was een vergeefse arbeid. Het anders zo visrijke water scheen voor hen geheel uitgeput te zijn. Zij hadden geen zegen op hun werk, en zij waren dus in één van die vreemde wegen, waarin Gods kinderen meermalen komen, zó dat zij, die toch door de genade Gods de gezegenden des Heeren zijn, zonder zegen schijnen te ploegen en te zaaien. Zij weten niet, of houden het althans niet in gedachtenis: dat God zijnen kinderen het mindere onthoudt, alleen om hun het meerdere te geven. En als het nu morgenstond geworden was, stond Jezus op de oever. De Heere is ons altijd nabij, Hij ziet ons, en voorziet in alles voor ons, zonder dat wij Hem zien. Doch de redding, die Hij geeft, is ons als het doorbreken van de morgen uit onzen nacht van zorgen. Des Heeren verschijning is echter altijd ongedacht en onverwacht, eerst verrassend en daarna verblijdend. Zo was het ook nu bij de discipelen. Jezus stond op de oever. Wij zeiden het reeds, na des Heeren opstanding komt Hij niet meer op het schip, en ook niet meer op de zee. Hij zelf vertegenwoordigt als de Opgestane uit de dood, de nieuwe schepping, (die in Hem haren grond heeft en uit Hem zich zal ontwikkelen) waarin de bewegelijke dingen zijn voorbijgegaan. Voor Hem is alles tot volkomen vastheid gekomen, immers zijn koninkrijk is niet uit de zee, gelijk de koninkrijken der wereld zijn, maar uit de vaste woonplaats van Gods heiligheid, de eeuwigen hemel. Hijzelf is volstrekt volmaakt, en leeft alleen in het volstrekt volmaakte; doch zijne discipelen zijn nog in het bewegelijke schip op de bewegelijke zee, en Hij staat op de oever van die zee. Waartoe? waartoe anders dan om hun in hun gebrek uit zijne volheid mede te delen. Doch de discipelen wisten niet, dat het Jezus was. De Heere was na zijne opstanding blijkbaar niet meer zo kennelijk als vóór zijn lijden en sterven, toen een ieder, vriend en vijand, Hem kende en herkende als Jezus van Nazareth. De Heere moest zich thans openbaren, zou men Hem kennen. Hij moest zijn vroegeren toon van stem, wijze van spreken en

doen opzettelijk weder aannemen, om zijne discipelen en discipelinnen te laten zien en horen, dat Hij dezelfde Jezus was als vroeger. En hoe geheel stond dit in overeenstemming met de orde der dingen, waartoe wij met de opstanding des Heeren zijn ingetreden. De bedeling van het kennen van Christus naar het vlees liep ten einde, die van het kennen van Christus naar de geest, zou wel haast een aanvang nemen. De Heere had het gezegd en beloofd: Die Mij liefheeft zal van mijnen Vader geliefd worden, en Ik zal hem liefhebben, en Ik zal Mijzelven aan hem openbaren. Johannes 14:21. Deze openbaring van Jezus aan de enkelen gelovige geschiedt geestelijk in de geest, door de Heilige Geest. Zeker zouden wij graag als Paulus een persoonlijke openbaring des Heeren ontvangen als wij bekeerd zijn, doch wij mogen het niet verwachten. Als de Heere zich door de Heilige Geest aan ons openbaart in zijne heerlijkheid, begeerlijkheid en onmisbaarheid, dan moet deze zijne genade ons genoeg zijn, want zij is genoeg voor dit leven. Jezus dan zeide tot hen: KINDERKENS, HEBT GIJ NIET ENIGE TOESPIJS? Hoe meer de Heere zich lichamelijk van de zijnen verwijdert, hoe tederder namen Hij hun geeft. Kinderen, is de naam, die in het boek der Spreuken de Opperste Wijsheid haren kwekelingen geeft. Hier moet de naam kinderkens de voorzienende zorg des Heeren te kennen geven voor de zijnen, gelijk die van een vader is voor zijn huisgezin. Had de Heere altijd gezorgd, dat zijnen discipelen niets ontbrak, had Hij altijd het brood onder hen gebroken en hun medegedeeld, Hij zou ook daarin hun verzorger blijven, schoon Hij niet meer lichamelijk bij hen tegenwoordig zou zijn. Hij vraagt dan ook zijnen discipelen niet: 'Hebt gij iets te eten?' want daarvoor had de Heere zelf gezorgd; maar: Hebt gij enige toespijs? Vis is toespijs. Brood en een geroosterd visje is des vissers eenvoudige en doorgaande maaltijd. Daarom moet men ook niet vragen: was brood niet genoeg, kon de toespijs niet achterblijven? want de Schrift weet niet van die bekrompenheid en karigheid, die op het voedsel voor het lichaam wil uitzuinigen, wat men aan andere dingen dubbel besteedt. Neen, de Heere zelf is altoos en in alle dingen mild en onbekrompen. De toespijs moet dus bij de maaltijd zijn, en deze vraagt Hij aan zijne discipelen. Weet Hij dan niet, dat zij niets te geven hebben? Zeker weet Hij dat, maar Hij wil, dat zij zelven het ook weten, en niet alleen weten, maar ook zeggen. De Heere begint altijd met te vragen, alvorens Hij geeft, opdat men tot bewustheid kome van hetgeen nog ontbreekt. En dan moeten wij in grote eenvoudigheid en oprechtheid de Heere zeggen wat ons ontbreekt, en dan zal Hij het ons geven, want Hij doet niets liever dan geven, en daarom hoort Hij zo graag de stem van de nood en der behoefte tot Hem gericht. Opmerkelijk niet waar, dat de Heere ook nu nog, na zijne opstanding, zulk een bijzondere zorg draagt voor de lichamelijke behoefte zijner discipelen, en één der heerlijkste openbaringen zijner liefde begint met hun een maaltijd toe te bereiden. Was dat niet ongeestelijk? Och, er zijn altijd Christenen geweest en zij zijn er nog, die het bij geestelijke spijs ongeoorloofd achten aan lichamelijke spijs te deken. Wachten wij ons toch voor die geestelijkheid, die het lichamelijke buitensluit, en blijven wij ons altijd herinneren dat God de mens gemaakt heeft lichaam en ziel. Zeker deelt de Heere zijn hemelse zaligheden mede aan de ziel, en is Hijzelf bij uitnemendheid het geestelijk Brood des levens, maar daarom wordt het lichaam niet door Hem beschouwd als een vorm, van geen of geringe waarde. Neen, ook het lichaam heeft zijne eisen, het moet gevoed, gekleed en onderhouden worden. De behoefte des dagelijksen levens waren thans wel voor de Heere weggevallen maar niet voor de discipelen. Daarom zorgt de Heere ook voor hen, en besluit Hij zijne bijzondere openbaringen aan Petrus, tot diens roeping als apostel, met een zelfde wonder als waarmede Hij die aanving, met een wonderbare visvangst. Laat dit ons dan niet vreemd dunken. Immers is het lichamelijke en geestelijke in het koninkrijk Gods zo nauw verbonden, dat er in het Oude Testament geen verbond was zonder broodbreking of maaltijd; iets dat zijn toppunt van betekenis kreeg in de heerlijkheid van de maaltijd des Nieuwen Verbonds. Zij antwoordden Hem: NEEN! Het was een te kennen geven van hunnen tegenspoed. Immers zij waren ter visvangst, en dat zij nochtans niets hadden mede te delen, bewees, dat zij tot nog toe geen zegen ontvangen hadden. Het is niet aangenaam zo iets te moeten zeggen, en daarom zeggen wij het

ook zo zelden, wanneer het onzichtbare goederen betreft, waarin niemand een blik kan slaan. Alsdan geven wij gewoonlijk voor te hebben, wat wij niet hebben, en tonen ons als rijk en verrijkt en geen ding gebrek te hebben, terwijl wij echter voor het alziend oog ellendig, jammerlijk, arm, naakt en blind zijn. Doch de weg tot goddelijken rijkdom is de overtuiging van eigen armoede. Zalig zijn daarom dezulken, die geestelijk arm zijn in eigen ogen, hunner is het koninkrijk der hemelen, en daarmede alle rijkdommen Gods. En Hij zeide tot hen: WERPT HET NET AAN DE RECHTERZIJDE VAN HET SCHIP, EN GIJ ZULT VINDEN. Een bevel en een belofte. o! Mochten wij het nooit vergeten, dat aan ieder bijzonder gebod door God ons gegeven, ook een bijzondere belofte van een bijzonderen zegen verbonden is. Niet altijd wordt dit bij ieder gebod gezegd, maar altijd is het waar. Evenals uit ieder goed zaad, zodra het geplant wordt, een eigenaardige goede vrucht voorkomt, zo ook uit ieder gebod Gods, zodra het in vervulling wordt gebracht. Op dezen grondregel rusten de geboden des Heeren: Eert uwen vader en uwe moeder, opdat het u welga. Werpt uw brood uit op het water, en gij zult het vinden na vele dagen. Vergeet de herbergzaamheid niet, want hierdoor hebben sommigen onwetend engelen geherbergd. Werpt het net aan de rechterzijde van het schip. Met deze woorden drukt de Heere weder een ander beginsel in het koninkrijk der hemelen uit: het beginsel, dat wij alleen op de arbeid naar de bepaald uitgedrukten wil van God, Gods zegen ontvangen. Er is veel eigendunkelijke arbeid in deze wereld. Ja, er zijn mensen met de uitnemendste talenten begiftigd, die zelfs het roer van Staat of Kerk besturen, maar niet naar de wil van God, alleen naar hun eigen inzichten. In plaats dat alle menselijk verstand zich toetst aan het goddelijk verstand, dat zich in de Heilige Schrift duidelijk genoeg heeft uitgesproken, en dus de lijnen volgt, die God getrokken heeft en die alleen onfeilbaar tot het doel geleiden, gaat het zijn eigen weg, is het zichzelf genoegzaam en heerst het naar eigen weten, naar eigen wetten. Kan er de zegen Gods op rusten? Onmogelijk. Het kan de toejuiching van mensen wegdragen, ja, de geestverwanten van zulke mensen kunnen deze als hunne hoofden en voorgangers in standbeeld of ereteken boven al het volk verheffen, of in lied en lof vergoden, God verwerpt allen eigenwilligen godsdienst en allen anderen eigenwilligen dienst; wat niet uit God is, zal niet blijven, maar, als tot de wereld behorende, met de wereld vergaan. Werpt het net aan de rechterzijde van het schip, en gij zult vinden. De Heere moet ons tonen aan welke zijde van het schip wij het net moeten uitwerpen, en dat toont Hij ons in zijn Woord. De door de Heere aangewezen zijde is altijd de rechte zijde, en aldaar is ook altijd de zegen. Velen hebben het ondervonden en ondervinden het nog, dat men daar waar men, in gehoorzaamheid aan God en in afhankelijkheid van Hem, werkzaam is in de door Hem verordenden weg, ook zijn zegen ontvangt. Dat wij dan geen andere dingen begeren, dan die God van ons begeert. Wie doet graag vruchtelozen arbeid? Wij kunnen zulk een arbeid vermijden door gedurig de Heere te vragen: Wat wilt Gij, Heere! dat ik doen zal? En zijn Woord, zijne Schrift is daar, om ons het antwoord te geven. Of zouden wij minder bevoorrecht zijn dan oud Israël, dat zijn priester en zijn efod had om God te vragen, en Gods antwoord te ontvangen? Neen, wie bidt, zal ontvangen, wie zoekt, zal vinden, wie klopt, dien zal opengedaan worden, want de Heilige Geest is tegenwoordig in de gemeente van Christus, en hij geeft zijne antwoorden uit de Schrift in het hart van ieder gelovige. Zij wierpen het dan, en konden hetzelve niet meer trekken vanwege de menigte der vissen. In de tegenwoordigheid des Heeren is altijd de volheid, de menigte, de overvloed. De overgeestelijke mens zou gezegd hebben: waartoe die overvloed, was dat niet te veel voor toespijs, welke toch alleen gevraagd werd; kon het nodige hier niet volstaan? Wij antwoorden hier met de vraag: zou het gevoegd hebben, dat de zegen des Heeren alleen in het nodige voorzag? Moet niet het geschenk ons zeggen: wie de gever is? Wat zoudt ge zeggen, als een schatrijk man op uw trouwfeest of zilveren bruiloftsfeest u een paar zout- of theelepeltjes ten geschenke gaf? Gij zoudt het zijner onwaardig achten. Een rijke moet, als hij geeft, rijk, mild, overvloedig geven, of hij is de naam van rijke onwaardig. Doch er is hier nog iets anders op te merken. Hoe langer men op de Heere heeft moeten wachten, hoe rijker zegen

ons te beurt valt. Toen de discipelen vroeger ook des nachts en op ditzelfde meer in groten nood waren, vanwege de vliegenden storm, die er woei, kwam de Heere tot hen om hen te helpen; doch het was ook eerst in de laatste nachtwaak, en toen zij een uur ver van de oever, dus in volle zee, en daarmede in het hoogste van de nood en in de reddeloosten toestand waren. En thans was reeds het morgenlicht aangebroken, dus de uiterste grens van de nacht bereikt, en hun arbeid voor ditmaal als volstrekt mislukt te beschouwen, toen zij Jezus aan de oever zagen. Geheel de laten avond en nacht waren zij schijnbaar aan zich zelven en aan hun verdriet overgelaten, want tegenspoed stemt ons altijd tot mismoedigheid, en als deze lang duurt, dan wordt zij moedeloosheid. De Heere laat ook de vrucht der droefheid rijp worden. Daarom moet niemand menen, dat hij bij grote verliezen van dierbare betrekkingen, of bij andere grote rampen, van troost verstoken zijnde, daarom niet door de Heere in liefde gedacht wordt. De Heere denkt zeker aan ons in liefde, maar laat de droefheid onaangeroerd, totdat zij heeft tot stand gebracht, waartoe zij door Hem is gezonden of toegelaten. Wij weten niet, hoe lang het regenen moet alvorens de regen tot de wortel der planten is doorgedrongen, en zo weten wij ook niet, hoe lang de droefheid ons hart moet vervullen, totdat ons innerlijkste deel er door geheiligd is; doch genoeg, de Heere weet het, en daarmede het juiste ogenblik zijner tussenkomst tot opheffing onzer droefheid en uitstorting zijner blijdschap in ons hart. De discipel dan, dien Jezus liefhad, zeide tot Petrus: HET IS DE HEERE. De Heere wordt gekend uit zijne daden, uit zijne werken, aan zijne wijze van handelen. Johannes herkent uit dit wonder de Heere het eerst en terstond. Nauwelijks ziet hij de meer dan overvloedige vangst, of hij zegt bij zich zelven: zo iets kan alleen de Heere doen, en hij zegt het tegelijkertijd overluid tot Petrus in de uitroep: Het is de Heere! En had hij geen recht? Ja, het was de Heere, en niemand anders kon het zijn. o, Mochten ook wij meer hebben van die geestelijke zienersgave, die terstond herkent wat de Heere is en wat de Heere niet is. En mochten wij haar hebben niet alleen bij verblijdende uitkomsten, maar ook bij bedroevende bezoekingen. Hoe veel overkomt ons, waarvan wij vragen moeten: komt het van de Heere? Kan het van Hem komen? Is Hij niet de liefde, de genade, de ontferming, de getrouwheid zelve, en is hetgeen ons overkomt niet een slag, die het huis van ons geluk en van onzen vrede als boven ons hoofd doet instorten? Hoe kan het God van het harte, ons zulk een lijden op te leggen, zulk een geschenk zijner liefde ons te ontnemen, zulk een pijn ons te doen gevoelen? o, Gaat het ons dan niet gelijk het Gideon ging, die toen de Engel des Heeren tot hem zeide: De Heere is met u, gij strijdbaar held! antwoordde: Och, mijn heer, zo de Heere met ons is, waarom is ons dan dit alles wedervaren, en waar zijn al de wonderen, die onze vaders ons verteld hebben, zeggende: HEEFT ONS DE HEERE NIET UIT EGYPTELAND OPGEVOERD? Doch nu heeft ons de Heere verlaten, en heeft ons in der Midianieten hand gegeven. Richteren 6:12-13. En toch is het de Heere, die alles laat geschieden, waardoor wij met Jacob moeten zeggen: Al deze dingen zijn tegen mij! maar die ook op zijn tijd al deze dingen in heerlijkheid zal veranderen. De grote troost van de gelovige ligt juist alleen in het vasthouden aan de waarheid: Het is de Heere, die alles beschikt of toelaat en bestuurt. Daarom zag Job niet op de middenoorzaken van zijne rampen, maar op de eerste oorzaak van alles (uitgenomen van de zonde), op de Heere en zeide: De HEERE heeft gegeven, de HEERE heeft genomen, de naam des HEEREN zij geloofd. In datzelfde geloof zeide Naomi: Noemt mij niet NAOMI, (de lieftallige) noemt mij Mara, (bitterlijk bedroefde) want de ALMACHTIGE heeft mij grote bitterheid aangedaan. En zeide David van Simeï: Laat hem vloeken, want de HEERE heeft het hem geboden. Trouwens: is er een kwaad in de stad, dat de Heere niet doet? namelijk een natuurlijk kwaad, een ramp, een onheil, een krankheid, een sterfgeval; want Gode het zedelijk kwaad toe te schrijven, is de gruwelijkste der godslasteringen. En zegt niet ook de Heere zelf: wie heeft de mens de mond gemaakt? of wie heeft de stomme of dove of ziende of blinde gemaakt? Ben Ik het niet, de Heere? Exodus 4:11. Er kan ons dus onmogelijk enig leed, van welken aard ook, treffen, buiten de Heere om, zonder dat Hij het zou weten, en zonder dat Hij het zou gedogen. Op Gods alomtegenwoordigheid rust

zijne Voorzienigheid. Er kan onmogelijk iets gebeuren, zonder dat Hij er aanschouwer en getuige van is, en God kan nergens en nooit een bloot aanschouwer en getuige zijn. Hij is overal waar Hij tegenwoordig is (en Hij is overal tegenwoordig), de opperheer en opperbestuurder aller dingen. Mochten wij deze waarheid altijd levendig voor de geest houden; maar mochten wij er ook nog een tweede waarheid bij vasthouden, deze: Dat de Heere niet alleen op de oever staat en al onzen arbeid en moeite en tegenspoed kent, maar dat Hij er ons ook uithelpen zal, omdat wij, die op het schip, op de zee, in de beproeving zijn, zijne discipelen zijn. Och, werpen wij toch de kroon niet weg, die Gods genade ons op het hooft heeft gezet, de kroon van ons discipelschap, en laat geen kleingeloof of mismoedigheid van ons zelven, of geen tegenspraak der vijanden ons die ontroven. Want zijn wij ons even volkomen bewust van de oprechtheid als van de zwakheid onzes geloofs, dan staat de Heere tot ons in een eeuwige betrekking van liefde, van genade, en behandelt Hij ons altijd als een vader zijn kleine kinderen. o, Dat KINDERKENS uit de mond des Heeren is een titel van meer waarde dan die van keizers en koningen, van prinsen, hertogen en graven, van baronnen en edelen. Want zijn wij kinderen Gods, zo is het onmogelijk dat ons enig kwaad ten kwade zou kunnen zijn, dan moeten ons alle dingen medewerken ten goede, en kan dood noch leven ons scheiden van de liefde Gods, die in Christus Jezus is. Simon Petrus dan horende dat het de Heere was, omgordde het opperkleed, (want hij was naakt) en wierp zich in de zee. De Heere is voor al de zijnen dezelfde, maar er zijn geen twee discipelen, voor wie de Heere volkomen dezelfde is. Allen kennen de Heere en hebben Hem lief op een bijzondere wijze. En hoe heerlijk is dit, en tegelijk hoe eigenaardig. Aan de zijde des Heeren is de volmaaktheid. Zijne liefde is een volle, volkomene liefde, maar onze liefde heeft haar bepaalde lijn, is niet een zon, als de liefde des Heeren, die met al hare stralen geheel haar gebied omvat, maar een zonnestraal, die ons oog met die zon verbind. Vandaar die onnagaanbare verscheidenheid van werkzaamheden, die de gelovigen in het koninkrijk Gods verrichten. Waren niet beiden, Johannes en Petrus, des Heeren discipelen, en toch met welk verschil zagen zij de Heere, en op hoe verschillende wijzen kwamen zij tot Hem! Waar het op het kennen van de Heere aankomt, daar is Johannes de eerste, waar het op de praktijk aankomt, daar is Petrus de eerste. Johannes wordt door de Heere geliefd, en ziet Hem het eerst; Petrus heeft de Heere lief en komt het eerst tot Hem. Johannes blijft op het schip, Petrus werpt zich in de zee en zwemt naar land. Zo zijn er ook nog heden haastende en verwachtende gelovigen; haastende als Petrus om met moed en ijver tot de Heere te komen, en wachtende als Johannes op de komst des Heeren tot hen, in stilheid en afhankelijkheid. Trouwens, Johannes was reeds van de beginne af in beginsel, wat hij later in volheid was: de ziener op Patmos, de profeet van de toekomst des Heeren in heerlijkheid. En de andere discipelen kwamen met het scheepje, (want zij waren niet ver van land, maar omtrent twee honderd ellen) slepende het net met de vissen. Deze bepaling van de afstand tussen het schip en de oever getuigt dat een ooggetuige ons de zaak verhaalt. Welke geschiedschrijver zou zich anders inlaten met zulke getalsbepalingen als wij ook straks van de vissen, die gevangen waren, geboekt vinden. Zulke innerlijke bewijzen van echtheid der Evangeliën verzwaren ten hoogste de schuld van de ongelovigen, die deze echtheid bestrijden. Moedwillige blindheid is strafwaardige blindheid. De discipelen op het schip konden het net niet optrekken uit zee, daarom stuurden zij het schip naar de oever en lieten het net naslepen. Treffend niet waar, dat de buit zo rijk was, dat zij er zelfs op de gewone wijze geen meester van konden worden, maar eerst aan de oever moesten komen, om te weten wat zij gevangen hadden. En gaat het niet nog heden zo met iedere geestelijke visvangst, die er gedaan wordt? De ware prediker van het Evangelie werpt onophoudelijk het net uit in de grote wereldzee, en hij voelt het wel, dat zijn arbeid niet zonder zegen is, maar weet hij welke en hoeveel zielen hij door de zegen des Heeren gevangen heeft? Neen, niet zo lang hij op het schip en op zee is, zal hij het weten. Eerst aan de oever der eeuwigheid zal hem dat bekend worden. Ook is hij niet de enige aan het grote visnet, maar hij heeft vele medegenoten; wel kan hij alleen het net in zee laten, maar alleen door

gelijktijdige hulp kan het daar weder worden uitgehaald. En intussen ontvalt nog deze of die broeder aan de gemeenschappelijken arbeid. Altemaal redenen waarom eerst aan de oever, in de tegenwoordigheid des Heeren, waar de discipelen allen weder verenigd zijn, de gehele omvang van de verkregen buit mag gekend worden. Als zij dan aan land gegaan waren, zagen zij een kolenvuur liggen, en vis daarop liggen, en brood. Hoe! de Heere vraagt hun om toespijs, en stelt hen daartoe overvloedig in staat, en nu zij met dien voorraad aan land komen, vinden zij daar reeds spijs en toespijs gereed, zodat zij terstond aan de maaltijd zouden hebben kunnen gaan? Het was een tweede verrassing voor de discipelen, en een tweede kenteken dat zij met de Heere der heerlijkheid te doen hadden. Of zou het gevoeglijk zijn geweest, dat de Heere geheel alleen en ontbloot van alles aan de oever had gewacht op hetgeen zijne discipelen van het schip medebrachten; en al was er op deze wijze genoegzaam toespijs gekomen, vanwaar zou dan nog het nodige brood gekomen zijn? Neen, de Heere heeft niet te wachten op hetgeen men Hem brengen zal; Hij is niet te voorkomen, maar Hij voorkomt altijd de zijnen. De Heere voorziet in alles buiten ons, en toch wil Hij, dat wij werkzaam zijn, alsof Hij niets zal doen zonder ons. Het is de uitdrukking van de grote waarheid, dat wij rusteloos moeten waken, bidden en werken en toch van enkel genade moeten leven, dat wij onzes zelfs zaligheid moeten werken met vrezen en beven, en toch alleen zalig worden, omdat het God is, die in ons werkt, beiden het willen en het volbrengen naar zijn welbehagen. Jezus zeide tot hen: BRENGT VAN DE VISSEN, DIE GIJ NU GEVANGEN HEBT. Gij ziet het, de arbeid der discipelen en de daaraan verleende zegen is niet tevergeefs, niet onnodig, of overbodig. Neen! God verenigt altijd zijn onmiddellijken zegen met zijn middellijken zegen op onzen arbeid, en maakt ze tot een heerlijke eenheid. Gods voorzienigheid bestaat niet alleen uit onmiddellijke, maar tegelijk uit middellijke tussenkomsten. De ongelovigen kennen de eersten niet en hebben geen hoger begrip van orde dan die van oorzaak en gevolg; wij ontkennen die orde niet, maar stellen haar onder bestuur van nog hogere orde, die van Gods raad, die alle dingen richt naar één doel: het doel van de goddelijken wil. Mijn raad zal bestaan, en Ik zal al mijn welbehagen doen, zegt God, en zo wij niet door het ongeloof versteend zijn, dan moeten wij gevoelen, dat het zo is, en niet anders wezen kan. God kan de vrije en tegelijk onvrije mensenwereld, die altijd woelige en veelal door hevige hartstochten als door stormen opgejaagde zee, niet grenzenloos laten woeden. Hij moet niet alleen eenmaal tot haar evenals tot de zee gezegd hebben: Tot hiertoe zult gij komen en niet verder, en HIER zal hij (de oever) zich stellen tegen de hoogmoed uwer golven, Job 38:11, maar Hij moet ook dat woord gestand doen en het een eeuwige kracht verlenen; met andere woorden, God moet doen, wat Hij gezegd heeft, want zijn woord is een eeuwig woord, dat alle eeuwen doorgaat en altijd Gods werk doet. Daarom stelt God altijd zijne grenzen aan alles wat geschiedt. Nog vóór de stroom der tijden ontstond, was in het verborgen zijne bedding gereed, waarin hij zich alleen kon voortbewegen, totdat hij zich weder zal uitstorten in de oceaan der eeuwigheid. En zo regeert niet het noodlot, maar God, en de mens wordt niet voortgetrokken aan de ijzeren keten van oorzaak en gevolg, maar geleid aan de hand van de opperste Wijsheid, die hem onophoudelijk toeroept: ‘Mijn zoon, mijne dochter! laat mijne hand niet los, maar laat Mij u leiden tot de einde toe, en Ik breng u terug in nog eindeloos heerlijker paradijs, dan waarvan gij zijt uitgegaan.’ Simon Petrus ging op, en trok het net op het land, vol grote vissen, tot honderd drie en vijftig; en hoewel er zo velen waren, zo scheurde het net niet. De apostel Johannes wijst ons gedurig op geestelijke verborgenheden en raadselen, als wilde hij er ons mede voorbereiden op de grote verborgenheden en raadselen zijner Openbaring. Met de vermelding van de bijzonderheid, dat het net, ofschoon zo overmatig beladen, nochtans niet scheurde, wijst hij ons terug naar de wonderbare visvangst bij gelegenheid van de eerste roeping van Petrus door de Heere tot het apostelschap (Lukas 5). Toen was de Heere op het schip, en nochtans scheurde het net. Van waar dit verschil? Had het geen reden? Gij gevoelt dat is onmogelijk. Wij hebben hier met goddelijke dingen te doen, en deze hebben geen andere dan de hoogste redenen. Wij hebben er reeds met een enkel woord

iets van gezegd, thans moeten wij er iets meer van zeggen. De opstanding des Heeren had een grote verandering in de wijze der openbaring van geheel het koninkrijk Gods teweegbracht; wat vroeger nog onbeslist was, was nu beslist; wat vroeger onvolmaakt was, was nu volmaakt; wat vroeger bewegelijk was, als de zee, was nu vast geworden als de oever. Gij herinnert u, dat de Heere verbood niet alleen zijne heerlijkheid op de Thabor, maar ook de belijdenis dat Hij de Christus was, bekend te maken, alvorens Hij van de dode was opgestaan. De Heere wilde zich niet ten volle kenbaar gemaakt hebben, vóór Hij zich ten volle geopenbaard had. Zolang de apostelen zich niet op de opstanding des Heeren konden beroepen, was hun getuigenis onvolledig en onvoldoende. Het lijden en sterven en de opstanding des Heeren waren volstrekt nodig, om aan alle volken te kunnen prediken: bekering en vergeving der zonden (Lukas 24:46-,47). De opstanding des Heeren geschied zijnde, zo is nu alles volledig, volstrekt volmaakt en onbeweeglijk vast geworden. De opgestane Christus sterft niet meer, maar leeft nu Gode voor eeuwig. En gelijk Hij zelf nu is, zo is ook geheel zijn koninkrijk. De Vader heeft in de opstanding op het werk des Zoons, door de Heilige Geest zijn eeuwig zegel gezet, en nu drukt de Heilige Geest dat zegel af op al de werken en wonderen van Christus, en op al de zijnen en al hunne werken. Ziet het aan de apostelen zelf. Heb Ik u niet twaalf uitverkoren, en één van u is een duivel, zeide de Heere, toen vele discipelen Hem verlieten van wege zijn harde rede. Judas viel af, Petrus verloochende Hem, allen verlieten Hem in het ogenblik zijner gevangenneming. Was de gemeente des Heeren vóór zijne opstanding niet als een gescheurd net? Daarbij hoe zwak waren zelfs de apostelen in hun begrip van 's Heeren woorden, werken en persoon, en hoe zwak was hun geloof. Zij waren nog ten enenmale onbekwaam om hunne apostolische bediening te vervullen. Doch nu, na de opstanding des Heeren, zou alles veranderen. De Heilige Geest zou hun gegeven worden, en deze zou hen in alle waarheid leiden en hen toerusten met al de gaven en krachten, die zij nodig hadden, om een wereld, die in het boze ligt, moedig het hoofd te bieden en haar velen van hare zonen en dochters te ontrukken. In één woord: vóór de opstanding des Heeren vertegenwoordigden de twaalven de gemeente van Christus, zoals zij op aarde en voor de mens is, (de zichtbare Kerk) waaruit evenals de vissen door het gescheurde net, velen die binnen waren, weder naar buiten gaan en de gemeente ontvallen kunnen; maar na de opstanding vertegenwoordigden de twaalven de gemeente der uitverkorenen, (de Kerk zoals zij in de hemel, voor God is, de innerlijke onzichtbare Kerk) welke zekerlijk zalig wordt, en waarvan geen afval mogelijk is. En ditzelfde gold nu voortaan de arbeid der apostelen en van alle getrouwe leraars na hen. Die arbeid zou onmogelijk tevergeefs zijn. Het visnet, dat zij in de wereldzee zouden werpen, zou goddelijk, onverscheurbaar sterk zijn, en zij zouden zekerlijk daar binnen worden ontvangen en behouden, zo velen als er tot het eeuwige leven verordineerd zijn. Want God zou nu op de hoogste wijze zijne gelofte gestand doen: Gelijk de regen en de sneeuw van de hemel nederdaalt en derwaarts niet wederkeert, maar doorvochtigt de aarde en maakt dat zij voortbrengt en uitspruit, en zaad geve de zaaier en brood de eter; alzo zal mijn woord, dat uit mijnen mond uitgaat, ook zijn: het zal niet ledig tot Mij wederkeren, maar het zal doen hetgeen Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgeen waartoe Ik het zende. (Jesaja 55:10-11). Deze belofte Gods was het natuurlijke gevolg van de voorafgaande belofte Gods aangaande zijnen Zoon (Jesaja 53:10): Als zijne ziel zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien; Hij zal de dagen verlengen, en het welbehagen des Heeren zal door zijne hand gelukkiglijk voortgaan. Jezus zeide tot hen: KOMT HERWAARTS, HOUDT HET MIDDAGMAAL. Zeker was er een geruime tijd verlopen sedert de vroegen morgen met de visvangst, het landen en het toebereiden van een gedeelte der gevangen vissen; nochtans kon het de tijd niet zijn van ons middagmaal. Het was een vroeg middagmaal, een maaltijd, die als middagmaal moest dienen, daar de Heere weldra andere dingen met hen te bespreken en te verrichten had. De Heere nodigt dus zijne discipelen om met Hem de maaltijd te houden. Treffend, niet waar! Op de laatsten avond vóór zijne gevangenneming en kruisiging zat Hij met hen ter maaltijd aan, en nu zaten zij weder zo gemeenschappelijk en gemeenzaam met Hem aan

de eenvoudigen velddis. Ja, vóór zijne hemelvaart zou Hij ook met hen maaltijd houden ten huize van zijn broeder Jacobus, (Handelingen 1:4, 1 Corinthiërs 15:7) en vandaar zou Hij met zijne discipelen een wandeling doen naar Bethanie en de Olijfberg en vandaar zou Hij opvaren ten hemel. Welk een vereniging van het waarachtig menselijke en waarachtig goddelijke! Hoe is het mogelijk deze volmaakte vereniging in Christus voorbij te zien! Hij, die gereed staat om de hemel in te gaan, zit nog eerst aan de maaltijd, en breekt het brood met zijne discipelen! En niemand van de discipelen durfde Hem vragen: WIE ZIJT GIJ? wetende dat het de Heere was. Zij wisten dat het de Heere was, en toch wisten zij niet genoeg, om niet te willen vragen, wie Hij was. Vreemd, niet waar. Het is het bewijs, dat er grote verandering in de uitwendigheid van 's Heeren persoonlijkheid moet hebben plaats gehad. Trouwens het verheerlijkte lichaam der opstanding moet de discipelen als zodanig vreemd zijn. Toch wisten zij dat het de Heere was. Zij hadden er overvloedige bewijzen voor. Al wat de Heere deed en sprak, openbaarde Hem als dezelfde Jezus van vroeger, en toch hield een zekere eerbied hen op een afstand, waarvan zij vroeger niets wisten. Zij gevoelden zich altijd meer in dien overgangstoestand, waarin zij de Heere voornamelijk moesten herkennen aan zijn woord. Trouwens dit zou voortaan voor al de volgende geslachten gelden tot op des Heeren wederkomst. En daarom is thans het kenmerk bij uitnemendheid van zijne discipelen gelegen in de verwezenlijking van hetgeen Hij gezegd heeft: Wie uit de waarheid is, hoort mijne stem, dat is: ‘die herkent Mij aan mijn woord en gehoorzaamt Mij.’ Jezus dan kwam, en nam het brood, en gaf het hun, en de vis desgelijks. In dit opzicht was de Heere dezelfde als altijd. Hij was en bleef het Hoofd der gemeente, die haar toedeelt alles wat zij nodig heeft. Ook aan deze wijze van doen zagen de discipelen, dat het de Heere was, en dat Hij geen andere kon zijn. Zij zouden het nog meer zien. Dit was nu de derde maal, dat Jezus zijnen discipelen geopenbaard is, nadat Hij van de dode opgewekt was. Let op de uitdrukking zijne discipelen, dat is, meer bepaald zijne apostelen. De afzonderlijke verschijningen, zoals die aan Maria Magdalena, door Johannes zelf geboekt, en aan de vrouwen, aan Petrus en de Emmaüsgangers, worden hier niet in aanmerking genomen. Johannes ziet op de verschijning des Heeren aan de elven, vervolgens op die van Thomas, en nu op deze openbaring. Hij wil er mede zeggen dat de Heere niet eenmaal of tweemaal, maar tot driemaal toe aan de apostelen verscheen, en daar nu alle getuigenis der waarheid in twee of drie getuigenissen bestaat, zo is ook hierdoor aan het ongeloof alle redelijke grond ontnomen. Trouwens het heeft, gelijk alle leugen, geen anderen grond dan in zich zelven. Wanneer hij de leugen spreekt, zo spreekt hij uit zijn eigen, zegt de Heere van de leugenaar en vader der leugen. De waarheid is buiten hem en hij is buiten de waarheid. En zo is het met alle leugenaars: zij hebben geen grond buiten zich. Toen zij dan het middagmaal gehouden hadden, zeide Jezus tot Simon Petrus: SIMON, JONAS ZOON! HEBT GIJ MIJ LIEVER DAN DEZE? Petrus was de apostolische naam, door de Heere aan Simon, als de belijder der goede belijdenis gegeven. Beide, deze naam én zijne bediening waren door Petrus verloochening bij Petrus zedelijk vervallen. De Heere noemt hem daarom bij zijn eigen naam, want natuur en genade worden in de Schrift altijd zorgvuldig onderscheiden. De Heere spreekt zijn apostel aan niet als apostel, maar als mens, als zondaar. Waartoe? Om hem opnieuw te begenadigen. De naamsverandering alleen was voor Petrus reeds genoeg om hem aan zijnen val te herinneren en om hem voor te bereiden op hetgeen volgen zou. Immers de Heere had hem ook met zijn eigen naam genoemd, toen Hij hem gewaarschuwd had vóór zijnen val in de woorden: Simon, Simon! de Satan heeft ulieden zeer begeerd, te ziften als de tarwe; maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude, en gij, als gij eens zult bekeerd zijn, zo versterk uwe broeders. Hebt gij mij liever dan deze? In deze woorden volgde een tweede herinnering aan zijnen val. De Heere roept er hem mede tot verantwoording. Hij vraagt er Petrus mede: Blijft gij bij uwe verzekering: Al werden zij ook allen aan U geërgerd, ik zal nimmermeer geergerd worden. Hij zeide tot Hem: JA, HEERE! GIJ WEET, DAT IK U LIEFHEB. Petrus beantwoordt alleen dat gedeelte der vraag des Heeren: of Petrus Hem liefheeft? en hij antwoordt bevestigend. Het liever dan deze? laat

hij onaangeroerd. De Heere weet het beter, en Petrus kon zich in dit opzicht niet anders beschuldigen dan van ijdele zelfverheffing, welke jammerlijk beschaamd werd. Doch welke bewijzen kon Petrus geven, dat hij, ofschoon hij de Heere verloochende, Hem nochtans liefhad? Hij kon het niet bewijzen, want zijne verloochening was het grootste tegenbewijs. Hij kon zich alleen op de alwetendheid des Heeren beroepen. De Heere, de Hartekenner, kon alleen weten en wist, dat zijne verloochening niet ontstaan was uit gebrek aan liefde tot zijnen Heere, maar uit gebrek aan moed in het beslissend ogenblik, te schuldiger, omdat zijn val plaatsvond na betoonden en bestraften overmoed. Hij zeide tot hem: WEID MIJNE LAMMEREN. Terstond herstelt de Heere Petrus weder in zijn apostolische bediening. De Heere had hem reeds alles ten volle vergeven. Hij vroeg daarom bij Petrus niet naar zijn geloof, maar naar zijne liefde. Petrus had de Heere voor het oog der discipelen gekrenkt in zijne liefde, en dit moest hersteld worden. Petrus had tegen de liefde, die de Heere hem toedroeg, gehandeld, dit moest vereffend worden. En nu was het vereffend, nu Petrus vrijelijk beleed, zich bewust te zijn, dat hij wel tegen de liefde had gehandeld, maar niet uit haat, uit vijandschap. De Heere herstelt Petrus in zijn apostolische bediening, maar met die wijziging, die ook wederom uit de opstanding des Heeren noodzakelijk voortvloeide. Petrus werd niet bepaald hersteld in zijne bediening als visser van mensen, want deze bediening eenmaal gegeven, werd niet weer opgeheven; immers dit ambt vertegenwoordigt de prediking van het Evangelie aan alle volken. Maar aan Petrus werd bij zijn eerste bediening nog een tweede gegeven, namelijk die van het herder- of opzienerschap der gemeente, naar het tweeërlei karakter, dat der gemeente na des Heeren opstanding eigen werd en zij openbaren moest. En zo heeft dan ook nog heden de gemeente des Heeren tweeërlei werkkring, naar buiten door hare zendelingen, naar binnen door hare predikanten. Wij zouden het de bewegelijke en de vaste werkzaamheid kunnen noemen. Petrus de visser van mensen werd dus daarbij en daarenboven tot herder van 's Heeren kudde gesteld. (Want vergeven is bij God meer geven dan wij vroeger hadden.) Gij gevoelt het groot en gewichtig onderscheid tussen deze twee bedieningen. Een visser moet het net uitwerpen om te vangen, de herder heeft reeds zijne schapen rechtens en in vollen eigendom; zij zijn reeds uit de wereld afgezonderd, en tot de kudde des Heeren gebracht. Het herdersambt is dus een hogere bediening dan het vissersambt. Wij zien dan ook hier de instelling van het ouderlingschap, van het opzienersambt der gemeente, en daarmede, de vestiging der gemeente door de Heere zelf. Voor de opstanding des Heeren bestond er geen eigenlijk gezegde gemeente des Heeren, maar in de dood des Heeren werden er de eeuwige grondslagen voor gelegd, en in de opstanding ontstond zij, en zou zij voortaan eeuwig bestaan. Het visserswerk bleef dus ook nu wel bestaan, maar niet als het enige ambt en ook niet als op zichzelf staande, maar het werd gepaard met het herdersambt, als daarop volgend. Het vissersambt is de gemeente in hare zendingswerkzaamheden; het herdersambt is de gemeente in haar vaste vestigingen. Het vissersambt moet dus arbeiden voor het herdersambt, want aan de vaste gemeente moeten altijd nieuwe scharen toevloeien. En zo werd Petrus dan ook tot het hogere, het herdersambt geroepen; immers gij weet, dat wie door de Heere begenadigd wordt, tegelijk hoger wordt gesteld dan hij vroeger stond. De Heere vergeeft, zoals wij zoëven zeiden, nooit alleen de zonde, maar geeft er altijd tegelijk de bewijzen zijner begenadiging bij in de uitnemendste gunsten en gaven. Weid mijne lammeren, De Heere begint met het kleinste, geringste, zwakste. Hiermede begint de ontwikkeling der gemeente, evenals het echtverbond tussen man en vrouw zich ontwikkelt door de geboren wordende kinderen, die in het huis het huisgezin vormen. Ja, ook de gemeente, oorspronkelijk uit volwassenen samengesteld, moet zich vooral als vaste of gevestigde gemeente uitbreiden, ontwikkelen, gebouwd worden allereerst door de kindertjes, die in haar zijn en die later jongelingen, mannen en vaders worden. Voorts vertegenwoordigen de lammeren ook de kleingelovigen en zwakgelovigen in de gemeente, die als zodanig niet tot de jongelingen, mannen en vaders, maar tot de kinderkens in Christus gerekend worden. 1 Johannes 2:12-14. En hier ziet gij nu, waarom de Heere, alvorens Petrus tot zijn nieuw

apostelschap te roepen, hem naar zijne liefde vraagt. Een herder zonder liefde kan geen herder zijn. De lammeren moeten met zorgvuldigheid geweid, de schapen met zachtmoedigheid en geduld gehoed en verzorgd worden. De visser kan geen liefde hebben tot vissen, want ze zijn hem in alles vreemd, en zij blijven niet bij hem, (gij gevoelt echter dat wij hier niet buiten het derde der vergelijking moeten gaan en dit niet op het zendingwerk moeten toepassen) maar een herder verkrijgt door de gewoonte en de gedurigen omgang met zijne schapen, hart voor hen, en ten laatste heeft hij ze lief. Doch visser en herder moeten gelijkelijk liefde hebben tot de Heere, zullen zij zijne vissers en herders en geen vissers en herders op eigen hand zijn. Immers de Heere vraagt: Hebt gij MIJ LIEF? Ja, op de liefde tot Jezus komt alles aan. En waaruit ontstaat deze liefde? Uit de liefde van Jezus tot ons. En hoe ontstaat die liefde van Jezus tot ons? Door de Heilige Geest, de Geest des geloofs, die de liefde van Christus uitstort in onze harten. Romeinen 5:5, Galaten 4:5-6. Hij zeide wederom tot hem ten tweeden maal: SIMON, ZOON VAN JONAS! HEBT GIJ MIJ LIEF? De Heere laat nu ook het liever dan deze weg. Het was de Heere genoeg, Petrus eenmaal aan zijne zelfverheffing herinnerd te hebben. Eenmaal wil de Heere deze tedere snaar aanroeren, want het is de orde Gods, om alleen na verootmoediging te verhogen, om alleen de gebogene op te richten, om alleen de nederige genade te geven. Doch hoe zacht, hoe in liefde was des Heeren verwijt aan Petrus geweest! Kan een verwijt zachter gedaan worden? Neen. Leren ook wij dit van de Heere. Niet altijd kunnen wij buiten het verwijt, zal de breuke hersteld worden, doch laat het dan zo zacht mogelijk zijn. Hij zeide tot Hem: JA HEERE, GIJ WEET DAT IK U LIEF HEB. Petrus kon alleen herhalen wat hij gezegd had. Hij beriep zich andermaal op de Heere. Niet zijn eigen getuigenis, maar des Heeren getuigenis moet hier gelden. En moet dat niet eigenlijk bij ons allen alleen gelden? Zeide niet Paulus: Het is mij voor het minste dat ik van ulieden geoordeeld worde, of van een menselijk oordeel, ja ik oordeel ook mijzelven niet, want ik ben mijzelven van geen ding bewust, doch ik ben daardoor niet gerechtvaardigd, maar die mij oordeelt is de Heere. 1 Corinthiërs 4:3-4. Hij zeide tot hem: WEID MIJNE SCHAPEN. Een aandoenlijk woord, niet waar? het herinnert ons aan het vroegere woord des Heeren: Ik ben de goede Herder. De goede Herder stelt zijn leven voor de schapen. Deze zijne bediening draagt de Heere nu niet over, (want des Heeren bedieningen zijn niet overdrachtelijk) maar deelt Hij mede aan al zijne apostelen, die door Petrus, als de oudste onder hen, werden vertegenwoordigd. Gij hoort het uit de mond van Petrus zelf (1 Petrus 5:1-4): De ouderlingen, die onder u zijn, vermaan ik, die een medeouderling en getuige des lijdens von Christus ben, en deelachtig der heerlijkheid, die geopenbaard zal worden: Weidt de kudde Gods, die onder u is, hebbende opzicht daarover, niet uit bedwang, maar gewillig, noch om vuil gewin, maar met een volvaardig gemoed, noch als heerschappij voerende over het erfdeel des Heeren, maar als voorbeelden der kudde geworden zijnde. En als de Overste Herder verschenen zal zijn, zo zult gij de onverwelkelijke kroon der heerlijkheid behalen. Hij zeide tot hem ten derden male: SIMON JONAS-ZOON, HEBT GIJ MIJ LIEF? Driemaal heeft Petrus verloochend, driemaal vraagt de Heere naar zijne liefde. Wij zien ook hier, dat wij met dezelfden Heere te doen hebben, van wie de 99ste Psalm zegt: Mozes en Aaron waren onder zijne priesters en Samuel onder de aanroepers zijns naams. Zij riepen tot de Heere en Hij verhoorde hen. o Heere onze God! Gij hebt hen verhoord; Gij zijt hun geweest een vergevend God, hoewel wraak doende over hunne daden. Verheft de Heere onzen God, en buigt u voor de berg zijner heiligheid; want de Heere onze God is heilig. Alles is bij de Heere volstrekt volmaakt. Zijne liefde is heiligheid, en zijne heiligheid is liefde. Hij overtuigt ons van zonde en stelt ons tegelijkertijd gerust, ja maakt ons zalig door de vraag der liefde, die ons het antwoord der wederliefde ontlokt. Petrus werd bedroefd, omdat Hij ten derden male tot hem zeide: HEBT GIJ MIJ LIEF? Hier ziet gij de bedoeling des Heeren bij deze ondervraging. De Heere vraagt zo lang naar onze liefde, totdat wij bedroefd worden over de bewustheid onzer liefdeloosheid jegens Hem. Een blote toestemming of bevestiging van des Heeren vraag is de Heere niet genoeg. De mond zegt zo licht en zo haastig wat alleen op de oppervlakte van het

hart ligt. De Heere vraagt meer, Hij vraagt het hart zelf, het verbroken, verslagen hart, de verbrijzelde ziel, opdat Hij er de balsem zijner vertroostingen in kan laten afvloeien en daarvan doen overvloeien. o Er is een tijd, dat de Heere ons het liefst verblijd ziet, maar ook een tijd, waarin Hij ons het liefst bedroefd ziet, om ons te meer te kunnen verblijden. Er was na Petrus verloochening wel een bedroefdheid naar God bij hem opgekomen, en hij had bitterlijk geweend buiten de zaal des hogepriesters, doch sedert scheen hij in het gezelschap der apostelen dezelfde te zijn als tevoren. Zijn voorslag tot hen in de woorden: Ik ga vissen, en het antwoord der anderen: Wij gaan ook met u, doen het ons voorkomen alsof er niets gebeurd ware. Mocht dat zo blijven? Moest er niet ook een openbaar bewijs, en wel in de kring der discipelen zijn, dat Petrus zijne verloochening niet vergeten had? Moest er tot een algehele vereffening dezer zaak tussen de Heere en Petrus, niet ook een blijk zijn van Petrus, dat hij er niet alleen droefheid over had, maar een droefheid naar God, welke een onberouwelijk berouw veroorzaakt? Ik moet hierbij nog opmerken, dat in dit gesprek tussen de Heere en Petrus het woord liefde in een sterkeren en zachteren zin gebruikt wordt; iets, dat hier veel licht geeft. Wij zouden het in onze taal het best kunnen teruggeven door de afwisseling van het woord liefhebben en beminnen. De Heere gebruikt het sterkste woord, en vraagt eerst: hebt gij Mij lief? liever dan deze? Petrus antwoordt met het zwakkere woord: Heer! Gij weet dat ik U BEMIN. De Heere herhaalt het sterkere woord: Hebt gij Mij lief? En Petrus antwoordt wederom met het zwakkere woord: ‘Heere! Gij weet dat ik U bemin.’ En had de Heere reeds bij de tweede vraag iets over Petrus laten vallen (zijn hebt gij Mij liever dan deze uwe mededisciplen Mij hebben), thans nadert Hij hem geheel, door ook het zwakkere woord te gebruiken, en ten slotte te vragen: BEMINT gij Mij? En nu begrijpen wij ook beter dat Petrus zo bedroefd werd. Immers het moest hem toeschijnen, alsof de Heere ook zijn zachte betuigingen van liefde in twijfel trok. Schijnbaar was de tweede herhaling van dezelfde vraag hard, doch alleen langs dien weg kon de heilzaamste vrucht worden voortgebracht. o Het was veel van Petrus gezegd: Heere, Gij weet dat ik U liefheb. Doch zegt niet ieder hetzelfde, die zijne liefde te verdedigen heeft bij iemand, die ons goed kent, en van wien men verwachten mag, dat hij zich van onze oprechtheid overtuigd houdt? Vergelijk hiermede slechts de belijdenis van Thomas, en gij zult het onderscheid tussen beide belijdenissen gevoelen. Hoe flauw, zouden wij bijna zeggen, is de belijdenis van Petrus bij die van Thomas. Doch nu zal het betere volgen. Petrus werd bedroefd, omdat Hij ten derden male tot hem zeide: HEBT GIJ MIJ LIEF? En zeide tot Hem: HEERE, GIJ WEET ALLE DINGEN, GIJ WEET DAT IK U LIEFHEB. Nu gebruikt ook Petrus het sterkere woord, en beantwoordt daarmede de vraag des Heeren ten volle. De Heere had hem gevraagd om zijne liefde, in de hoogsten en krachtigsten zin. Petrus had in minderen zin geantwoord, doch gevoelt thans, dat dit de Heere niet genoeg is, en hij verheft zich nu ook tot het krachtigste woord, en erkent daarbij tegelijk de Heere, als Thomas, voor zijn Heere en zijn God, door te zeggen: HEERE, GIJ WEET ALLE DINGEN. Gij weet dat ik U liefheb. Jezus zeide tot hem: WEI MIJNE SCHAPEN. VOORWAAR, VOORWAAR ZEG IK U: TOEN GIJ JONGER WAART, GORDDET GIJ UZELVEN EN WANDELDEN ALWAAR GIJ WILDET; MAAR WANNEER GIJ ZULT OUD GEWORDEN ZIJN, ZO ZULT GIJ UWE HANDEN UITSTREKKEN, EN EEN ANDER ZAL U GORDEN, EN BRENGEN WAAR GIJ NIET WILT. En dit zeide Hij, betekenende met hoedanigen dood hij God verheerlijken zou. DE GOEDE HERDER STELT ZIJN LEVEN VOOR DE SCHAPEN. Dit woord des Heeren, dat op Hem, de Heere zelf, het allereerst en in de allerhoogsten zin in toepassing werd gebracht (want de dood van dezen goeden Herder was het leven zijner schapen), werd nu ook op Petrus in minderen zin in toepassing gebracht. Hij zou op gelijke wijze sterven als zijn Heere, aan het kruis, en juist door dien smadelijken, smartelijken, geweldigen dood zou hij God verheerlijken. Wonderlijk, niet waar? Hoe geheel en al het tegenovergestelde van hetgeen er in de wereld geschiedt. Wordt men daarin tot grote eer of hoge waardigheden geroepen, dan volgen er gelukwensingen en feesten, en allerlei voorrechten

en gunsten vallen ons ten deel. Doch waar is in het koninkrijk van Christus een heerlijkheid zonder een verdrukking, een eerambt zonder een kruis er onder, of er naast, of er achter? Gij ziet ook hier wederom de grote waarheid bevestigd, dat wij Christus niet kunnen aanvaarden zonder ook zijn smaad, zijn kruis te aanvaarden. Zeker is dat kruis een ereteken voor Gods kinderen bij de Heere en al zijne engelen en zaligen in de hemel, maar op aarde en bij de wereld is het een schandteken. En zegt niet, dat dit te hard gezegd is. Ge hebt maar in die kringen te komen, welke werkelijk werelds zijn om dat te ondervinden. o, In de kerk, in uw huis en in het huis van gelijkgezinden, of bij uwe ondergeschikten, op uw kantoor, of in anderen kring van gelijkgerechtigden, hebt gij geen smaad voor uw echt Christendom te vrezen of te verwachten. Maar kom er eens mede in gezelschappen of aan maaltijden, waar als aan Belsasars maaltijd de gouden, zilveren, koperen, ijzeren, houten en stenen goden worden geprezen, met andere woorden: waar de wereld de goden van de dag hare hulde brengt, en gij zult ondervinden met welk een smaad en verachting uw Christelijk getuigenis wordt aangehoord. Daarom wie waarlijk Christen zijn wil, die neme met Christus ook zijn smaad, zijn kruis aan, en late zich op dat kruis als Jezus kruisigen. De Heere vraagde dan ook Petrus met de hoogsten aandrang, of deze Hem veel liefhad. En wij weten thans waarom. Om als discipel en apostel veel voor Hem, de Heere te kunnen arbeiden, en veel voor Hem te kunnen lijden, en ten laatste voor Hem te kunnen sterven op het kruis. Een ander zal u gorden en brengen waar gij niet wilt. Het lijden moet iets zijn, dat men niet wil. De Heere zelf zag op heilige wijze op tegen zijn lijden, omdat zijn heilige natuur het lijden en de dood niet kon willen. Bij ons komt de onwilligheid om te lijden en te sterven meestal uit een andere bron; onze zonden maken ons onwillig. Naar het vlees lijdt niemand gewillig, doch hoe velen lijden nochtans naar het vlees eigenwillig? Vraag dit slechts aan de flagellanten (zelfgeselaars) bij de Roomsen. Doch bij de Christen mag dit niet zijn. Hij moet niet vleselijk, maar geestelijk gewillig lijden en sterven, naar de genade en tegen de natuur. En dit zeide Hij, betekenende met hoedanigen dood hij God verheerlijken zou. Door de gemeenschap van Christus verliest het kruis zijne schande en de dood zijne verschrikking, en worden zij middelen tot verheerlijking van God, dat is: ondervindingen van zaligheid en heerlijkheid voor Gods kinderen. Christus heeft het lijden en de dood van al de zijnen, door zelf te lijden en te sterven, geheiligd: Hij heeft door zijn schuldverzoenend lijden en sterven de prikkel er uit weggenomen, welke onze zonde, onze schuld is, en zijnen vrede, welke de verzoening is, daarin nedergelegd. Wie in de Heere Jezus Christus gelooft als het Lam Gods, dat de zonde heeft weggenomen, die zal niet alleen de bitterheid des lijdens en des doods niet smaken, maar zal er ook de zaligheid en de heerlijkheid uit zien geboren worden. De dood van zovele martelaren en die van zovele andere gelovigen zijn daarvan proeven en bewijzen; doch het zijn nog slechts zeer flauwe proeven en bewijzen bij die, welke ons achter onze graven wachten. En dit gesproken hebbende zeide Hij tot hem: VOLG MIJ. Dit woord, waarmede de Heere vóór zijn dood en opstanding gewoon was, zich discipelen af te zonderen, had thans een vollere betekenis voor Petrus. Het betekende nu niet meer: ‘volg Mij in mijne omwandeling,’ maar: ‘volg Mij in de dood, in de dood des kruises.’ Wij moeten het Lam volgen, waar het ook heengaat. Openbaring 14:4. Wij moeten de Heere volgen, en geen ander. En wie nu de Heere volgt, die wandelt niet eenzaam en alleen, neen, dien gaat de Heere vóór, en dus is er niets te vrezen. Al ging ik ook in een dal der schaduwen des doods, ik zou niet vrezen, want GIJ zijt met MIJ, uw stok en uw staf die vertroosten mij, zegt de Psalmist (Psalm 23:4). En Petrus zich omkerende, zag de discipel volgen, welken Jezus liefhad, die ook in het avondmaal aan zijne borst gevallen was, en gezegd had: WIE IS HET, DIE U VERRADEN ZAL? De Evangelist Johannes schijnt zich met deze herinnering aan het vroeger gebeurde te willen verontschuldigen wegens de vrijmoedigheid, die hij nam, om, ofschoon tot hem niet als tot Petrus bepaald gezegd was: volg Mij! nochtans de Heere ook te volgen. Hij beroept zich daartoe op de bijzondere betrekking, in welke de Heere zich tot hem geplaatst had, en die hem deze vrijmoedigheid gaf. Hij wil er mede zeggen, dat de liefde van

Jezus hem even sterk trok om Jezus te volgen, als Petrus daartoe door des Heeren bevel getrokken werd. De Heere riep ook hem stilzwijgend, en vandaar waarschijnlijk het spreekwoord, dat meestal ijdel wordt gebruikt, doch hier waarheid was: 'Wie mij liefheeft, die volge mij.' Als Petrus dezen zag, zeide hij tot Jezus: HEERE! MAAR WAT ZAL DEZE? Johannes spreekt geen woord, hij volgt de Heere stilzwijgend; maar Petrus doet niets, of hij moet er ook bij spreken; dan tegenwerpingen of opmerkingen maken, is hem ook bijzonder eigen. En alweer gaat hij verder dan hij moet en mag. Wij zien er uit, dat de oude mens nog altijd naast de nieuwen zich blijft bewegen. Niettegenstaande Petrus zo-even de vergeving zijner verloochening, en bij het herdersambt het martelaarschap en de kracht tot beide ontving, begint hij opnieuw, en als op zijne beurt de Heere een vraag te doen. Toch is zijne voorbarigheid en nieuwsgierigheid altijd vergezeld van liefde tot de Heere en belangstelling in anderen, en daarom valt de Heere, ofschoon Hij hem berispt, er hem niet hard over; en wat ons betreft, wij hebben ons het allerminst over de spraakzaamheid van Petrus te beklagen, want daardoor zijn wij veel te weten gekomen, wat wij anders niet zouden weten. De antwoorden des Heeren, die op de vragen, welke Hem gedaan werden, volgen, zijn voor ons en geheel de Kerk onschatbare geschenken. Jezus zeide: INDIEN IK WIL DAT HIJ BLIJVE TOTDAT IK KOME, WAT GAAT HET U AAN? VOLG GIJ MIJ. Uit het antwoord des Heeren zien wij, wat Petrus met zijne vraag bedoelde. Petrus zeide er mede: Maar wat zal het lot, de bestemming van Johannes zijn? Doch de Heere geeft aan generlei aanmatiging over anderen (en de gelovigen hebben haar ook maar al te veel) toe. Hij bepaalt Petrus tot zich zelven. Zeker is er een gemeenschap der gelovigen onderling, maar ook een zekere onafhankelijkheid van elkander. Beide kunnen en moeten samengaan; ieder staat of valt de Heere voor zich zelven; ieder moet zijn eigen pak dragen, zijn eigen last uitvoeren, zijn eigen werk verrichten, en niemand der broederen mag over de anderen willekeurig beschikken. Alles moet wederzijds uit liefde en vrijwillig zijn. Het: Een is uw Meester: Christus, en gij zijt allen broeders! moet, wij herhalen het ook hier, zijne kracht behouden, zal de gemeenschap der heiligen, de gemeente van Christus, waarlijk bestaan kunnen. Daarom zeide de Heere tot Petrus: volg gij MIJ. De gelovigen moeten niet elkander volgen, maar de Heere, en niet op elkander zien, maar op de Heere. Zij moeten vrij van elkander, maar van de Heere afhankelijk zijn. Allen moeten de Heere vrijwillig dienen, maar niemand mag eigenwillig heersen. Petrus zelf waarschuwt dan ook in zijn eersten brief (1 Petrus 5:3), gelijk wij gezien hebben, niet alleen tegen de overheersing, maar ook tegen de bemoeizucht (1 Petrus 4:15), en Paulus zegt: zijt niemand iets schuldig dan elkander lief te hebben, (Romeinen 13:8) terwijl de Heere bij de voetwassing gezegd had: Indien dan Ik, de Heer en de Meester, uwe voeten gewassen heb, zo zijt gij ook schuldig elkanders voeten te wassen. Johannes 13:14. Indien Ik wil dat hij blijve. Wanneer de Heere iets zegt, dan is er altijd een peilloze diepte van gedachten in uitgesproken, waaruit al de eeuwen kunnen putten, zonder ooit aan het einde te komen. Trouwens, moeten niet al de woorden Gods als zodanig zulk een diepte hebben? Hebben niet ook al de werken Gods in de natuur zulk een diepte? Wie kan het wezen ook maar van enig ding, hoe gering, peilen tot de bodem toe? Wat bedoelde de Heere te zeggen met de woorden: Indien Ik wil dat hij blijve, totdat Ik kome? Zeker niet dat Johannes niet zou sterven, alvorens Hij, de Heere, in heerlijkheid zou wederkomen, zoals wij zo aanstonds zien zullen. Toch stelde de Heere met deze woorden Johannes in betrekking tot zijne komst. Welke komst? Gij weet dat er in de Schrift een opvolging is van oordelen tot op het laatste oordeel toe. Al deze voorafgaande oordelen, gelijk het laatste oordeel, worden met des Heeren komst verbonden. Niet alleen dat de Heer door zijn woord tot Kajafas: VAN NU AAN zult gij zien des mensen Zoon komende op de wolken des hemels, zijn komen tot een voortdurend komen, of liever tot een gedurig tussenkomen ten behoeve zijner gemeente maakte, maar ook in de apocalyptische brieven aan de zeven gemeenten wordt zijn komen verbonden met de uitvoering van een oordeel, of het uitreiken ener kroon. Zo heet het aan de gemeente te Efeze: Gedenk dan, waarvan gij uitgevallen zijt, en bekeer u, en doe de eerste werken, en zo

niet, Ik zal u haastelijk BIJKOMEN (haastelijk tot u komen), en zal uwen kandelaar van zijne plaats nemen, indien gij u niet bekeert. En aan de gemeente te Filadelphia: Zie, Ik KOM haastelijk; houdt dat gij hebt, opdat niemand uwe kroon neme. Nu weten wij dat Johannes niet alleen de komst of tussenkomst des Heeren bij de verwoesting van Jeruzalem beleefd heeft, maar ook dat hij op Patmos in de geest des Heeren onderscheiden tussenkomsten en de allerlaatste persoonlijke komst in heerlijkheid aanschouwde en te boek stelde. In dit opzicht stond dus Johannes geheel afgezonderd en ten eenenmale tegenover Petrus. Petrus is hier de discipel, die de Heer onmiddellijk op de voet volgt; Johannes volgt ook, maar op een afstand, en hij zal ook de laatste der apostelen zijn, die de Heer in zijne heerlijkheid zal volgen. Hij zal de in liefde wachtende discipel zijn, de Wachtende op de letterlijke en persoonlijke vervulling van 's Heeren belofte: Die Mij liefheeft, zal van mijnen Vader geliefd worden, en Ik zal hem liefhebben en Ik zal mijzelven aan hem openbaren. Johannes 14:21. Op deze wijze vertegenwoordigt dan Petrus als de eerste, de laatste, de Kerk, welke de Heere tegemoet gaat, en Johannes als de laatste, de Kerk, welke op de Heere wacht. Aan het einde dezer bedeling echter zal de Kerk in de hoogsten zin des woords bestaan uit zulke gelovigen, die de Heere door de dood tegemoet gaan, én uit dezulken, tot welken de Heere zal komen, zonder dat zij sterven, om in een ogenblik veranderd te worden van zwakheid tot kracht, van oneer tot heerlijkheid. Dit woord dan ging uit onder de broederen: DAT DEZE DISCIPEL NIET STERVEN ZOU. En Jezus had tot hem niet gezegd, DAT HIJ NIET STERVEN ZOU, maar: INDIEN IK WIL DAT HIJ BLIJVE TOTDAT IK KOM, WAT GAAT HET U AAN? Het is opmerkelijk, dat Johannes wel zegt wat de betekenis van 's Heeren woorden niet was, maar niet welke betekenis zij werkelijk hadden. Johannes treedt in geen uitlegging, en laat des Heeren woord in het geheimzinnig duister, waarmede het omhuld is, en waardoor het ook tot genoemd misverstand aanleiding gaf. Hij laat het aan de Heere zelf over om zijn woord te vervullen op die wijze als Hij zelf dat goedvond, en de wijze hoe Hij zijn woord vervult, leren dan ook eigenlijk alleen de tijd en de gebeurtenissen, en uit dezen weten wij wat de Heere werkelijk met zijne woorden bedoeld heeft, namelijk dat Johannes niet als Petrus de marteldood sterven, maar op aarde blijven zou, totdat de Heer hem Jeruzalems verwoesting in de werkelijkheid en des Heeren komst in de geest had laten zien. Wat ons betreft, wij hebben hier een alleruitnemendst bewijs voor de volstrekte noodzakelijkheid van een onfeilbare Heilige Schrift, zou de Kerk bij mogelijkheid kunnen voortbestaan al de tijden door tot op 's Heeren wederkomst. Wij zien hier, hoe de apostelen zelven een verkeerde uitlegging gaven aan de woorden des Heeren, en indien deze verkeerde uitlegging nu niet ware terecht gewezen door de woorden, die de Heer gesproken had, met volkomen juistheid tot ons over te brengen, zo ware deze verkeerde mening door de overlevering overgeplant, en er was geen middel geweest om haar te wederspreken. En wat zou er dan van al de overige woorden des Heeren geworden zijn, indien zij niet uit de Heilige Geest door de pen der heilige schrijvers in schrift waren vervat? Dan zouden wij in die meer dan Babelse spraakverwarring zijn, waarin thans de ongelovige geleerden ons willen leiden door van de Schrift te maken wat zij willen, en er zou geen middel voor ons zijn om er uit te komen. Doch God heeft gezorgd, dat, evenals daar, waar Hij een mensenwereld schiep, er een zon is, waar zij bij kan zien te arbeiden, er ook daar, waar Hij een gemeente van gelovigen schiep, een licht is op haar pad en een lamp voor haar voet: zijn Woord, zijne Schrift. Mogen dus de kinderen der verkeerdheid uit hun verdorven verstand en bevlekt geweten allerlei heilloze stelsels te voorschijn brengen en verdedigen, wij hebben de onfeilbare Schrift, en maken hunne inbeeldingen teniet door het Christus woord: Er is geschreven! Deze is de discipel, die van deze dingen getuigt, en deze dingen geschreven heeft. Johannes verzwijgt naar gewoonte zijn naam, en geeft dien tegelijkertijd onder verbloemde woorden, meermalen in zijn Evangelie, en ook nu hier aan het einde te kennen. Het is opmerkelijk, dat de ongelovigen juist aan Johannes, die zich als de schrijver van zijn Evangelisch verhaal bepaald noemt, het auteurschap er van ontzeggen, terwijl zij het

auteurschap van Mattheüs, Markus en Lukas voor hunne verhalen doorgaans laten gelden, ofschoon geen hunner zijner naam in het verhaal zelf heeft te kennen gegeven. Er bestaat een bijzondere reden voor deze averechtse handelwijze der ongelovigen. De gehele Schrift is hun in de weg, maar het Evangelie van Johannes is hun dubbel in de weg, en door hen niet te dulden, want dat stelt Jezus van het begin tot het einde voor als God, geopenbaard in het vlees, en dàt mag voor deze lieden volstrekt niet waar zijn. Stellen dan de drie eerste Evangelisten de Heere Jezus niet als zodanig voor? Evenzeer, ofschoon in andere bewoordingen, in een anderen vorm dan Johannes, en niets valt lichter dan dit te bewijzen tegen de drieste en leugenachtige beweringen der ongelovigen. Hun strijd is dan ook een schermen in de lucht zoals al de beweringen van deze lieden zijn, want er is in de grond der zaak geen verschil hoegenaamd tussen de Christus der drie eerste Evangelisten en dien van Johannes. Ja, Johannes vermeldt niet eens de ontvangenis des Heeren uit de Heilige Geest, gelijk Lukas doet; en het is juist de ontvangenis uit de Heilige Geest, die al de andere heerlijkheden des Heeren, bij Johannes vermeld, onderstelt en doet volgen. Och, wat doen de mensen een moeite, om zich zelven te doen verloren gaan! De onverbeterlijke ongelovigen zijn dan ook zulke goddelozen, die allen blind willen maken, omdat zij zelven blind zijn, en daartoe pogingen doen door de zon van de hemel te willen rukken. Zij weten niet dat dit pogingen zijn van waanzinnigen, en dat zij er dus enkel mede bewijzen, niet meer tot de wereld der geregeld denkende mensen te behoren. En wij weten dat zijn getuigenis waarachtig is. Dit is het zegel der gemeente op het getuigenis van Johannes. En hoe wist de gemeente dat het getuigenis van Johannes waarachtig was? Door de Heilige Geest. Johannes zelf roept de gemeente in zijn eersten brief toe: Gij hebt de zalving van de Heilige en gij weet alle dingen. En de zalving, die gijlieden van Hem ontvangen hebt, blijft in u, en gij hebt niet van node, dat iemand u lere, maar gelijk deze zalving u leert van alle dingen, zo is zij ook waarachtig en geen leugen, en gelijk zij u geleerd heeft, zo zult gij in Hem blijven. 1 Johannes 2:20,27. Ik heb het meermalen gezegd en herhaal het hier, dat zonder dat getuigenis des Heilige Geestes van de volstrekte waarheid der Heilige Schrift, wij tegenover het ongeloof geen onwrikbaren grond zouden hebben. Ik heb redeneringen gelezen tegen het geloof, die mij overtuigden, dat indien wij van onze zijde niets anders hadden te stellen dan redeneringen tegenover redeneringen, de zaak in geschil nimmer tot een vaste beslissing zou kunnen komen. Immers de ongelovigen zeggen tot ons: Hebt gij verstand, wij ook; hebt gij uw eigen begrip, wij ook; houdt gij de Bijbel voor oorspronkelijk van God, wij niet; bewijs ons nu het tegendeel. En hoe zullen wij dat kunnen, want alles wat wij als bewijs van zijne goddelijke afkomst aanvoeren, heeft bij de tegenpartij niet de minste kracht van overtuiging. Zij willen volstrekt zekere bewijzen, en het is tevergeefs hun te zeggen, dat de aard der zaak het wiskundig bewijs niet toelaat. Zij zwichten voor geen minder bewijs. Wat zou ons dus overblijven, niet om de ongelovigen te overtuigen, want dit is ons onmogelijk, dat is het werk des Heilige Geestes alleen, maar om ons niet als een roof te laten medevoeren door het ongeloof, als wij niet iets hogers hadden dan verstandelijke redeneringen? Voorzeker, indien er geen hogere overtuiging ware dan die van de menselijke geest, (het menselijk verstand) indien er geen overtuiging des Heilige Geestes ware, (geen weten van de dingen Gods, door de Geest van God, 1 Corinthiërs 2:12) ons geloof zou niet de overwinning der wereld kunnen zijn, maar door de wereld overwonnen worden. Doch die hogere overtuiging bestaat. Voor zoveel wij waarlijk in de Heere Jezus geloven, dragen wij het getuigenis des Heilige Geestes in ons, het getuigenis, dat ons de Heilige Schrift als onfeilbaar doet geloven, en dat ons haar inhoud als goddelijk leert kennen. Mogen onze tegenstanders dat nu een voorgeven, een inbeelding, een dweperij of geestdrijverij noemen, wij moeten het ons laten welgevallen. Zij hebben de Geest van God niet, maar de geest der wereld, en spreken daaruit. Doch wij weten, dat wij weten de dingen, die ons van God geschonken zijn, dat vlees en bloed ons die niet hebben geopenbaard, omdat zij tegen ons vlees en bloed lijnrecht indruisen, maar dat de Vader in de hemel ons die heeft geopenbaard, en dat geen macht ter wereld ons die wetenschap kan ontroven; want de Heilige

Geest heeft deze waarheid, gelijk al de andere waarheden Gods, met het bloed van Jezus in ons hart geschreven, en dat schrift is onuitwisbaar. En waar zou het ook anders uit blijken, dat de Heere Jezus ons zondaren niet met water als Johannes, maar met de Heilige Geest doopt? Leeft de gelovige als zodanig niet alleen uit het leven van Jezus nu en eeuwig, en is dat eeuwige leven niet het leven des Heilige Geestes? En zou het dan mogelijk zijn, dat de gelovige, die zijn geloof uit God heeft, niet door God zou weten, wat hij wél en wat hij niet te geloven heeft? Het een sluit immers het andere noodzakelijk in. Verwonderen wij ons dan niet meer over de eeuwigen twist ten opzichte der Heilige Schrift, tussen het geloof en het ongeloof, want hij is op aarde niet op te heffen; maar eenmaal zal de Heere zelf persoonlijk het ongeloof tenietdoen en de twist doen ophouden, als Hij verschijnen zal tot zaligheid van allen, die Hem als hun Heere en Zaligmaker hebben aangenomen, en tot een oordeel van allen, die Hem als zodanig hebben verworpen. Ten slotte moet ik u nog opmerkzaam maken op de snelle afbreking van dit verhaal van Johannes. Wij zien Petrus en Johannes de Heere volgen, maar vernemen niet, waarheen zij gingen, en waar de andere discipelen bleven. Waarschijnlijk moeten wij dus deze derde openbaring des Heeren, waarmede Johannes zijn geschiedverhaal eindigde, houden voor die openbaring van Jezus in Galiléa, welke Hij aan zijne discipelen beloofd had. Johannes verhaalt er slechts het begin van ter wille van de bijzonderheid van het gesprek des Heeren met Petrus. Het begin van deze samenkomst was klein, er waren toen nog slechts enige weinige discipelen, maar allengs groeide hun getal aan, totdat er ten laatste vijf honderd broederen tezamen waren. De voorstelling der zaak zou niet buiten, maar in de regel Gods zijn, want volgens dezen begint alles klein en eindigt alles groot. Daarbij begunstigen de omstandigheden niet alleen deze opvatting, maar leiden er rechtstreeks heen. Of waartoe die visvangst van honderd drie en vijftig grote vissen, indien deze niet tot een maaltijd van velen bestemd waren? Deze grote samenkomst wordt ons door geen der Evangelisten beschreven, en alleen door Paulus (1 Corinthiërs 15:6) ter loops herinnerd. Alleen Mattheüs meldt er ook een gedeelte van, en wel in bepaalde betrekking tot de elven in deze woorden: En de elf discipelen zijn heengegaan naar Galiléa, naar de berg, waar Jezus hen bescheiden had, en als zij Hem zagen, baden zij Hem aan, doch sommigen twijfelden. Lees: hadden getwijfeld. Al de apostelen en Thomas in het bijzonder hadden getwijfeld, doch nu aanbaden zij Hem allen. De Schrift doet ons bij herhaling opmerken, dat ook de apostelen in het eerst twijfelden, als die niet wilden geloven alvorens zij zagen, maar die door te zien geloofden, en de Heere de hoogste hulde, die der aanbidding bewezen. Hiermede werd in hun getuigenis aan allen, die eerlijk en ter goeder trouw zijn, een onwankelbaren grond van geloofwaardigheid gegeven; want werden zelfs de apostelen des Heeren niet overtuigd dan door de kracht van zichtbare en tastbare en daarmede onweerlegbare tekenen en bewijzen van waarheid, zo is hun getuigenis door geen andere gronden te wederleggen. Wat nu bij Mattheüs verder volgt behoort kennelijk bij des Heeren afscheid, bij zijne hemelvaart, welke op de Olijfberg plaatshad. Mattheus spreekt dan ook niet van 's Heeren hemelvaart, omdat hij zich in zijn verhaal niet naar de Olijfberg verplaatst, maar op zijn gewone wijze alles samentrekkende, in de woorden des afscheids van de Heer, diens persoonlijk afscheid zelf genoegzaam meent te hebben aangewezen. Men moet niet vergeten, dat de Evangelisten niet schreven voor de inquisiteurs der Schrift, die alles willen vermeld hebben, en niets willen geloven, maar voor de gemeente des Heeren, bij welke de bijzonderheden van 's Heeren geboorte, leven, dood, opstanding en hemelvaart ten volle bekend waren en volkomen zekerheid hadden, zodat zij er slechts met korte woorden aan behoefde herinnerd te worden. Welk een betekenis zouden ook de afscheidswoorden van Jezus, door de Heere kennelijk als zodanig gesproken, en door Mattheüs geboekt, hebben, als des Heeren afscheid zelf niet daarop gevolgd ware? De wijze hoe de Heere Jezus hier bij Mattheüs zijn laatst vaarwel aan de zijnen op aarde toeroept, zegt dan ook aan ieder, die niet onverbeterlijk ongelovig wil zijn, genoegzaam, hoe en waarheen de Heere der heerlijkheid is heengegaan, zonder dat dit er nog opzettelijk bij vermeld wordt.

28:18 De Heere en zijn discipelen, bij zijn opvaart ten hemel.
En Jezus, bij hen komende. Namelijk te Jeruzalem. De Evangelisten Mattheüs en Markus achten het blijkbaar onnodig om de bijzonderheden te boeken, die de discipelen aan het einde van de veertig dagen na 's Heeren opstanding weder uit Galiléa naar Jeruzalem deden gaan. De reden er van ligt voor de hand. Het Pinksterfeest was nu nabij, en de Heere zal hen natuurlijk niet onkundig gelaten hebben van de grote dingen, die ophanden waren. Hij had reeds dadelijk na zijne opstanding zijnen discipelen laten boodschappen: Ik ben nog niet opgevaren tot mijnen Vader, maar Ik vaar op tot mijnen Vader en tot uwen Vader, tot mijnen God en tot uwen God, zo spreekt het vanzelf dat Hij hun, toen de tijd der vervulling naderde, bevolen zal hebben naar Jeruzalem op te gaan, en gelijk wij uit Handelingen 1:4 en uit 1 Corinthiërs 15:7 mogen opmaken, samen te komen ten huize van Jacobus, de broeder des Heeren, alwaar de Heere met zijne discipelen voor het laatst maaltijd hield; want het woord: samen vergaderd waren brengt die betekenis mede. Sprak Hij tot hen, zeggende: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Die ons zulke woorden toespreekt, kan niet anders dan bezit gaan nemen van de troon des hemels, om aldaar te regeren in de naam des almachtigen Vaders. Immers alle macht zowel in de hemel als op de aarde uit te oefenen en op de aarde te blijven is een tegenstrijdigheid. Mij is alle macht GEGEVEN. Gij ziet ook hier weder de ogenblikkelijke onderschikking des Zoons aan de Vader. De Heere zegt niet: 'Ik heb alle macht in hemel en op aarde,' neen, in de goddelijke Drieënigheid is alles volstrekte insluiting, gemeenschap. De Zoon was nu alle macht gegeven door de Vader, én de Heilige Geest. In welke hoedanigheid? Als het Hoofd der gemeente. In zijne opstanding had de Heere de menselijke natuur niet afgelegd, maar met zijn goddelijke natuur onafscheidelijk verenigd. Wat Hij voortaan leefde dat leefde Hij Gode en de mensen; want zo onafscheidelijk Hij één was met de Vader, zo onafscheidelijk was Hij ook nu één geworden met de zijnen, met zijne gemeente, en dat beide door de Heilige Geest. Zijn bestuur over alle dingen in hemel en op aarde strekte dan ook nu tot de hoogste heerlijkheid des Vaders en tot de hoogste heerlijkheid zijner gemeente. Wij zien uit dit ontvangen van de hoogste macht, de diepte van de liefde des Zoons tot ons zondaren. Hij, die van eeuwigheid uit de Vader was, en van wie evenals uit de Vader de Heilige Geest eeuwig uitging, Hij wilde in zijne mensheid diezelfde macht als een machteloze van de Vader ontvangen, om er ons, die verloren waren, door te behouden. Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de naam des Vaders, des Zoons, en des Heilige Geestes, lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. Om het Evangelie te brengen aan de gehele wereld, moesten de apostelen kunnen zeggen, uit wiens naam en op wiens gezag zij dit deden, en die naam en dat gezag moesten niet minder dan de allerhoogste naam en dan het allerhoogste gezag zijn. Immers alleen voor God mag, kan en moet een mens zich buigen in zaken van godsdienst. Alle mindere gezag kan en moet hij afwijzen. Toen Mozes en Aaron de kinderen Israëls kwamen opeisen uit de hand van Farao, kwamen zij niet in hun eigen naam en op hun eigen gezag, maar zij zeiden tot hem: Alzo zegt de Heere, de God van Israël: LAAT MIJN VOLK TREKKEN, DAT HET MIJ EEN FEEST HOUDE IN DE WOESTIJN. En toen Farao daarop antwoordde: Wie is de Heere, wiens stem ik gehoorzamen zou, om Israël te laten trekken? Ik ken de Heere niet, en ik zal ook Israël niet laten trekken; beval de Heere Mozes de bewijzen zijner goddelijke zending aan Farao te tonen in tal van wonderen. Zou Farao zonder die wonderen Israël hebben laten trekken ? Zou Israël uit Egypte zijn gekomen, als het er niet was uitgevoerd door een hoge en almachtige hand? Immers neen; en zoudt gij nu menen, dat de kinderen Gods uit al de volken verzameld konden worden, dat de gemeente van Christus op de overste dezer wereld veroverd en uit de wereld uitgaan kon, zonder dat de apostelen uit naam van een almachtigen Heer gekomen waren, en als bewijzen daarvan, met wonderen zonder tal hun goddelijke zending gestaafd hadden? Gij ziet hier de volstrekte verblindheid van het ongeloof. Het neemt, om het goddelijke niet aan te nemen, het ongerijmde aan. o, Terecht heeft de Heilige Geest in de Heilige Schrift gezegd van degenen, die verloren gaan 2 Thessalonicenzen 2:10,11: Het is

daarvoor, dat zij de liefde der waarheid niet aangenomen hebben, om zalig te worden. En daarom zal God hun zenden een kracht der dwaling, dat zij de leugen zouden geloven. Wie het bij ondervinding weet, dat er niets minder dan de allerhoogste genade en de allerhoogste macht vereist wordt om ene ziel de ogen te openen en te bekeren van de duisternis tot het licht en van de macht des Satans tot God, opdat zij vergeving van zonden ontvangen en een erfdeel onder de geheiligden door het geloof in Jezus, die beseft ten volle dat het tot de onzinnigheden behoort, te menen, dat Israël zijne eigengerechtigheid, en de heiden zijne afgoden, en beiden hunne zonden zouden hebben kunnen verlaten op de prediking van enige Joodse mannen, die leerlingen waren van een Joodse wijze, die zijn onbesproken leven op het kruis heeft moeten eindigen. Zo iets zou men nog eerder van Socrates, de beroemden Griek, kunnen verwachten, die onder zijne aanhangers en bewonderaars een Plato telde. Doch de school van Socrates is reeds lang van de aarde verdwenen, en Plato staat nog slechts in de binnenkamers van enkele geleerde ongelovigen, die hem bewieroken en voor hem knielen als voor hun goddelijken Plato, zoals zij hem lasterlijk noemen. Neen, de toebrenging van zondaren tot de Zaligmaker der zondaren uit alle volken en geslachten der aarde was nog oneindig meer dan het verlossen van Israël uit de hand van de Egyptische dwingeland. En zo moesten de apostelen kunnen uitgaan op last en prediken uit naam van de Christus, als de Zone Gods, als de machthebber over hemel en aarde, als de Koning der koningen en Heer aller heren, om te roepen tot bekering en het ontvangen van de vergeving der zonde door het geloof in Hem, de Zoon, tot heerlijkheid des Vaders, door de Heilige Geest. Hierin ligt dan ook bij voortduring de enige kracht der prediking van het Evangelie. Wie als een dienaar van Christus, uit naam en met het woord van Christus de mensen opeist tot het geloof, die maakt discipelen van Christus; maar wie op zijn eigen gezag en met zijn eigen woord de mensen opeist tot geloof, die maakt discipelen van zich zelven, en brengt geen vrucht ten eeuwigen leven voort. Wij kunnen het dan ook niet anders dan in de uitnemenden Rutherford prijzen, dat hij meermalen tot zijne gemeente sprak en aan zijne geloofsgenoten schreef als ambassadeur van de Koning der Kerk, in de woorden: ‘Alzo zegt mijn koninklijke Meester.’ Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende. Eigenlijk:’Maakt alle volken discipelen en doopt ze.’ Het onderwijs, als zodanig, gaat niet noodzakelijk de doop vooraf, maar de prediking des geloofs. Wanneer iemand door de prediking des Evangelies in het hart gegrepen, tot het geloof en de belijdenis: dat Jezus de Christus is, gekomen was, dan moest hij gedoopt en voorts in alle Christelijke kennis onderwezen worden. Immers de eerste prediking van Petrus op de eersten Christen-Pinksterdag was niet zozeer een onderwijs in de leer van Christus, als wel een prediking van de persoon van Christus, en op hun geloof, hunne belijdenis des geloofs in Jezus werden de drie duizend hoorders op eenmaal gedoopt. Ook geeft het onderwijs op zichzelf geen recht tot de doop, maar het geloof. Het geloof maakt tot verbondelingen, tot deelgenoten aan het verbond der genade, dat God heeft opgericht niet alleen met ons, maar ook met onze kinderen. Evenmin als nu de volwassenen die geloofden, vóór de doop alles wisten wat er in de school van Christus geleerd wordt, maar juist door de doop leerlingen, discipelen van Christus werden, worden ook onze kinderen door de doop gesteld tot discipelen en discipelinnen van Christus, tot leerlingen des geloofs, om op later leeftijd dat geloof openlijk te belijden en daarmede hunnen doop te bevestigen. Het geloof, dat bij onze kinderen niet vooraf kan gaan, moet bij hen volgen. Was het niet ook een afwijking van de anders vaste orde, dat Cornelius en de zijnen de Heilige Geest ontvingen, alvorens gedoopt te zijn? Wij zeiden het reeds, ook bij hen moest volgen wat bij anderen voorafging. Het kon niet anders. Onderwijst al de volken. De roeping is algemeen. Geen uitzondering kan hier gelden. Het grote visnet moet in al de stromingen der grote wereldzee worden uitgeworpen. De verkiezing is geen zaak des mensen, maar van God. De Heere zal dan ook niet door mensen, maar door zijne engelen aan het einde des tijds de ongelovigen en bozen scheiden van de gelovigen en rechtvaardigen. Alle volken. Welk een uitgebreid gebied voor de werkzaamheid der Kerk. De Heer wil dat zijne Kerk een Kerk van

zendelingen zij, en hoe meer zij dat is, hoe eerder zij tot hare heerlijkheid komen zal. Aan een colporteur onder de Joden, die hun tegelijk het Evangelie predikte, werd eens gevraagd: waartoe hij zulk een ijver voor Israël aan de dag legde? Hij antwoordde: 'Omdat Israël de uitlandige oudste zoon is, en de erfenis niet kan gedeeld worden vóór hij is teruggekomen.' Dat was schoon en goed gezegd, doch de gehele Kerk kan zeggen: Alvorens mijn lastbrief om het Evangelie aan alle volken te verkondigen, vervuld is, deelt de Heer met mij zijne heerlijkheid niet. Hen dopende in de naam des Vaders, des Zoons en des Heilige Geestes. Let wel, er staat niet in de namen, maar in de naam; want het goddelijk wezen (en de naam is de uitdrukking van het wezen) is één, ofschoon er drie zelfbewustheden of persoonlijkheden in het eeuwig goddelijk wezen zijn. Wij konden dit onmogelijk uit ons eigen verstand weten, maar God heeft het ons geopenbaard, en kon het ons alleen openbaren. En nu wij het weten, nu is het ons wel onbegrijpelijk, maar niet ongelofelijk of ongerijmd, zoals de ongelovigen ons willen diets maken. God kan uit de aard der zaak onmogelijk begrepen worden; een begrijpelijk God is geen God meer. Evenmin als onze hand de oceaan, kan ons verstand Gods oneindig wezen omvatten. Doch niets bij ons toe te laten dan hetgeen door ons begrepen kan worden, is ons menselijk verstand buiten alle werking stellen. Gelijk wij de natuur moeten aannemen, zoals God ze ons gegeven heeft, zo moeten wij ook God zelf aannemen, zoals Hij zich geopenbaard heeft. En dat zich nu God in zijne Heilige Schrift werkelijk als een drievuldigheid van zelfbewustheid of persoonlijkheid (want beide zijn één) geopenbaard heeft, is zo klaar als de dag. Mocht in het oude Testament nog niet het volle licht op deze waarheid vallen, omdat de bedeling der schaduwen dit volle licht nog niet toeliet, er zijn echter genoeg aanduidingen in het oude Testament, die ons zo vele voorbereidingen zijn tot de volle openbaring dezer hoogheerlijke waarheid onder het Nieuwe Testament. Hier, bij de instelling des doops, wordt door de Heer de volheid der Godheid geopenbaard op een zo volmaakte wijze, als vroeger nooit geschied was. Wel had de Heer in zijne laatste gesprekken bij en na de paasmaaltijd, gesproken van de Heilige Geest als enen anderen dan Hij, die zijne plaats op aarde vervangen, en door de Vader als de Trooster aan zijne gemeente gezonden worden zou, om blijvend bij haar in te wonen; doch ook dat was nog maar des Heeren voorbereiding geweest tot de volkomen gelijkstelling van de Vader èn zich zelven èn de Heilige Geest in de eenheid des wezens en des werks tot zaligheid van zondaren. En dat nu ook de Heilige Geest geen blote kracht of werking Gods, maar evenals de Vader en de Zoon, persoon, zelfbewustheid is, blijkt onmiskenbaar uit de reeds aangehaalden naam van Trooster en uit vele andere Schriftuurplaatsen, maar ook uit de woorden van onzen tekst. Of zou het geen ongerijmdheid zijn de doop te bevelen als te moeten geschieden in de naam van twee persoonlijkheden en van een onpersoonlijkheid? Men noemt de Heilige Geest een kracht van God, maar hoe is een kracht van God denkbaar zonder God zelf? Kunt gij u een zonnestraal denken, zonder een zon? Ware de Heilige Geest bloot een kracht van God, zo ware die naam in het doopformulier overbodig, want de Vader en de Zoon kunnen niet gedacht worden zonder de van beide uitgaande kracht. Stelt u voor, dat de Heere gezegd had: doopt ze in de naam des Vaders, des Zoons en der goddelijke kracht? Zou het geen ongerijmdheid zijn geweest? En nu wil men de heerlijke woorden van de Heer tot zulk een ongerijmde uitspraak maken; ja sommige dwaalgeesten gaan nog verder, en houden de Heilige Geest niet anders dan voor de goede gezindheid van de mens zelf. Keren wij ons van deze onzinnigheden af, en waarschuwen wij er onze kinderen voor. Het ongeloof is een verstandsbegoocheling, waarmede men alles verkeerd ziet; alleen wie de Heilige Schrift als waarheid Gods erkent, heeft een gezond verstand en geoefende zinnen tot onderscheiding van goed en kwaad, van waarheid en van leugen. Door de Heilige Geest niet te erkennen als met de Vader en de Zoon een enig God, die leeft en regeert in eeuwigheid, ontnemen wij met schendige hand aan het goddelijk wezen zijne volkomenheid en heerlijkheid. Neen, wij begrijpen dat drievoudig leven in het enig, eeuwig, goddelijk wezen niet, maar wij zien er toch de grondslag in van ons leven, van onze rechtvaardigmaking en van onze heiligmaking. Wij zien er de

grondslag in van Gods openbaring zijner macht, zijner liefde en van al zijne volmaaktheden. Zonder deze driepersoonlijkheid van het goddelijk wezen zou het ons nog duizendmaal duisterder zijn dan het nu is, hoe God uit zijne oneindigheid de schepping, uit zijne eeuwigheid de tijd, uit zijne heiligheid de vergeving der zonde deed uitgaan. God is liefde, zegt ons de Schrift, zijn wezen is liefde. Hoe zou ons dit denkbaar kunnen zijn, als er in zijn eigen wezen geen gelijken waren, die God met al zijne liefde liefheeft, en als er eerst schepselen moesten geschapen worden, eer God lief kon hebben? Doch nu is er door de drievuldigheid in het goddelijk wezen een eeuwige gemeenschap der oneindige liefde des Vaders èn des Zoons èn des Heilige Geestes, en deze oneindige, eeuwige liefde daalt af, openbaart zich in werken van oneindige en eeuwige liefde in de schepping, in de onderhouding der schepping, in de voorzienigheid, in de redding van zondaren uit hunne zonden, van verlorenen uit hun verderf, van doden uit hunnen dood. o, Hoe zalig en heerlijk is het te weten, op grond van Gods getuigenis zelf, dat onze verkiezing ligt in de liefde des Vaders, onze verlossing in de liefde des Zoons, en onze heiligmaking in de liefde des Heilige Geestes, en dat het toch een enige, eeuwige, oneindige liefde is, die ons gelijkelijk omvat en met zich eeuwig doet voortbestaan. Voorzeker vinden de engelen hunne hoogste verlustiging in het neerzien in deze oneindigheid van liefde, en zullen ook wij eenmaal daarin onze hoogste verlustiging vinden, als wij in de hemel zijn en ons omgeven en gedragen zien door de oneindige liefde Gods, gelijk de vogel zich omgeven en gedragen ziet door grenzeloze lucht, en de vis door de volle zee. Lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. De doop is een genade en een verplichting; een genade, omdat zij de gehele volheid der Godheid aan de zondaar geeft om niet, en een verplichting, omdat de doop verplicht te onderhouden alles wat Jezus geboden heeft. En wat heeft nu Jezus geboden? Wij lezen het in de Heilige Schrift, en bijzonder in de Evangeliën. Neem die Heilige Schrift weg, en wij weten niet meer wat Jezus ons geboden heeft. Doch zij is niet weg te nemen, evenmin als de zon van de hemel weg te nemen is. (Want het ongeloof is wel een verblinding der ogen, maar geen verduistering der zon). En zo weten wij wat Jezus door ons wil onderhouden hebben. Hij wil dat wij in Hem geloven, en dat dit geloof zich openbare in geloofswerken, dat is in werken, die God verheerlijken en de mensen tot heil verstrekken. God lief te hebben boven alles en de naaste als zich zelven is voor de Heer de wet en de profeten. Nu zijn er sommigen, die in dit laatste woord geheel het Christendom samentrekken, en beweren dat Jezus niets anders heeft geboden, en ook niets anders wil onderhouden hebben dan in het algemeen, zonder daarbij in bijzonderheden te treden, de liefde tot God en de naaste, terwijl zij daarbij 's Heeren Godheid en zijne wonderen als onwaar en verdicht voorstellen. Doch deze lieden verkeren in de noodlottige dwaling van te menen, dat de mens uit zijn eigen natuur Gods geboden naar eis kan vervullen; zij hebben hiermede geen kennis noch van hun eigen hart, noch van de eis Gods. Wat God eist is volmaakt, is een liefhebben van Hem de Heere met geheel het verstand, met geheel het gemoed, met al onze kracht, en wie heeft op deze wijze God lief, en kan God op deze wijze liefhebben? Konden wij dat, ja dan hadden wij geen zonden, en wij zouden geen Verlosser behoeven. Maar de heilige wet van God wordt krachteloos gemaakt door de zwakheid onzes vlezes, door de zondigheid onzer harten. En die zondigheid, wie neemt er de verdoemelijkheid van weg? De ongelovigen houden de zonden voor niet verdoemelijk, en menen dat God ze ook voor niet verdoemelijk houdt. Doch op wat grond? Op grond hunner eigen begrippen, en daarop gaan zij de eeuwigheid in zonder van een zonden verzoenenden en zonden vergevenden Christus te willen weten. Niet alzo wij die geloven; wij kennen de schrik des Heeren en dringen daarom ons zelven en anderen allereerst tot het geloof in de gezegenden naam des Heeren, als de enige naam, onder de hemel gegeven, waardoor zondaars zalig worden, en dan tot de liefde, de wederliefde, de dankbaarheid jegens God, en de zich mededelende liefde jegens de naaste. Uit liefde zijn wij uitverkoren, geboren, herboren, in liefde moeten wij leven, geven en streven al onze dagen, totdat wij daar zullen gekomen zijn, waar God met zijne liefde alles zijn zal in allen. En ziet, Ik ben met ulieden al de

dagen, tot de voleinding der wereld. Amen. Dit is het slotwoord van de Evangelist Mattheüs, en hiermede geeft hij ons in een enkel woord de gehele geschiedenis der Kerk sedert des Heeren zichtbaar heengaan tot aan zijn zichtbare wederkomst aan het einde dezer tijdsbedeling. De discipelen moesten de wereld evangeliseren, en zij zouden daarin hunne opvolgers hebben al de eeuwen door. Bij het gebod voegt de Heere onmiddellijk de belofte van het vermogen om het ten uitvoer te kunnen brengen, in de woorden: 'Ik zal altijd bij u en met u zijn.' Immers, als de Heere bij ons en met ons is, dan kan niets tegen ons zijn, en dan kan ons ook niets ontbreken. Treffend, niet waar, dat nu de Heere voor goed van zijne discipelen heengaat, Hij hun de verzekering geeft, dat Hij voor goed bij hen blijft, maar onzichtbaar, dus niet meer voor het oog, maar voor het geloof. En wat is nu het geloof? Het is het oog voor de onzichtbare goddelijke wereld. Geloven is het onzichtbare, dat God ons als bestaande heeft verkondigd, te zien. Mozes geloofde in God, alsof hij Hem zag; en zo doen wij ook als wij waarlijk geloven. Wij stellen ons gewoonlijk de Heere voor als levende in de hemel, en dat doet Hij ook; maar niet alleen, Hij leeft ook onder ons. Geloven wij dan, dat Hij in ons midden is, dat Hij met ons vergadert, en met ons wandelt, zo dikwijls wij samen vergaderen, samen spreken, samen bidden, samen wandelen en samen handelen als zijne discipelen, en Hij zal zich ook nog aan ons op velerlei wijze openbaren. Tot aan de voleinding der wereld. Eigenlijk tot aan de voleinding der eeuw, dat is van deze bedeling, gedurende welke Christus alleen zichtbaar in de hemel, en alleen onzichtbaar op de aarde is; want de hemel moet Hem ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen, die God gesproken heeft door de mond al zijner heilige profeten van alle eeuwen, Handelingen 3:21. De Heere zegt dus tot zijne discipelen: 'Ik ben onzichtbaar bij u totdat gij Mij weder zichtbaar ziet terugkomen.' Amen. Het is het goddelijk zegel op dit en op al de voorafgaande woorden des Heeren; een zegel, dat niemand kan verbreken. En ziet, Ik zend de belofte mijns Vaders op u. Dit vervolg lezen wij bij Lukas. De Heer voegt bij de belofte van zijn onzichtbare tegenwoordigheid bij de discipelen, nog de belofte van de zending ener andere persoonlijkheid, door wie zij zijn eigen onzichtbare tegenwoordigheid zouden kennen en genieten. De Heilige Geest maakt het hart van de gelovige geschikt om in de onzichtbare tegenwoordigheid des Heeren te verkeren en van Hem alles te ontvangen wat Hij geeft. Daarbij zou de Heilige Geest wel in zijne persoonlijkheid onzichtbaar zijn, maar Hij zou zich in zichtbare werkingen, in allerlei wondergaven en krachten openbaren. Hoe heerlijk, niet waar? De Vader had de Zoon gezonden, de Zoon was gekomen en had zijn werk volbracht, en nu zou de Heilige Geest komen om het volbrachte door de Zoon en de Vader toe te passen en uit te breiden tot in het oneindige. Trouwens, de heerlijkheid Gods is een drievoudige heerlijkheid. Wij zien hier ook de volstrekte noodzakelijkheid van de komst des Heilige Geestes. Zonder de komst, de bediening, het werk des Heilige Geestes zou de verlossing geen vrucht hebben bij de mensen. De Heilige Geest treedt in de mens en buigt zijnen wil over, en overreedt zijn verstand door zijn geweten te overtuigen van zonde. Daarom drukte de Heere zo zwaar op het woord: in u, toen Hij sprak van de Geest der waarheid, welken, zeide Hij, de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet, maar gij kent Hem, want Hij blijft bij ulieden en zal IN U zijn, Johannes 14:17. Het is dan ook alleen door de Heilige Geest, dat Christus in ons zijn kan met zijn leven, met zijne liefde, met zijne genade. Nog eens, hoe heerlijk! De eeuwige, ongeschapen Geest gaat in tot de eindigen geschapen geest, gelijk het licht ingaat in het oog, waardoor het ziet. Daarom kan niemand Jezus de Heere noemen dan door de Heilige Geest, en wordt alleen door de Heilige Geest de liefde Gods uitgestort in onze harten, waardoor wij zeggen: Abba Vader. 1 Corinthiërs 12:3, Galaten 4:6. Maar blijft gij in de stad Jeruzalem, totdat gij zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte. Zij moesten blijven in diezelfde stad, die Jezus uitgeworpen had, de moordstad, de bloedstad, ja, maar daarom niet minder ook de stad, waar God zijne haardstede en altaar had. Zolang de tempeldienst niet door God was teniet gedaan, bleef Jeruzalem het middelpunt, vanwaar zich de stralen van het goddelijk licht zouden verbreiden tot aan des aardrijks einden; want de wet zou

van Zion uitgaan en des Heeren woord uit Jeruzalem, Jesaja 2:3. Ook zou God voor zijnen Messias de scepter zijner sterkte zenden uit Zion, zeggende: HEERS IN HET MIDDEN UWER VIJANDEN, Psalm 110:2: Ja, in datzelfde Jeruzalem, dat het smadelijk lijden van de Christus had aanschouwd, moest de heerlijke vrucht van dat lijden worden ontvangen: de Heilige Geest; de Heilige Geest met al zijne gaven. Reeds door dat bevel aan zijne discipelen toonde Christus te heersen in het midden zijner vijanden. Zouden de discipelen uit zich zelven Jeruzalem gekozen hebben tot het uitgangspunt hunner prediking? Onmogelijk, want daar waren de meeste en machtigste van Jezus vijanden; zij zouden veeleer Galiléa gekozen hebben, want daar had de Heere zijn meeste discipelen, en waren velen Hem toegenegen vanwege de menigvuldige wonderen van liefde, die Hij in hun midden gedaan had. Doch de Heere handelt altijd tegen des mensen gedachten in, en Hij begint juist met de zwarigheden. De Heere dan, nadat Hij tot hen gesproken had, leidde hen buiten tot aan Bethanie. Zo was dan het geliefde Bethanie, waaraan zo vele liefelijke en aandoenlijke herinneringen verbonden waren, de laatste plaats, die door des Heeren zichtbare tegenwoordigheid verheerlijkt werd. Het laatste afscheid, behalve van de elven, was van Maria, Martha en Lazarus. Het was een vaarwel tot weerziens. Hij, die naar de hemel heengaat, gaat er heen, om de zijnen plaats te bereiden, opdat zij kunnen volgen waar Hij hen is voorgegaan. Hoe kort is de heilige geschiedenis in het vermelden van al deze bijzonderheden, die toch een levenslangen indruk moesten achterlaten in de harten van allen, die er getuigen van waren! En zijne handen opheffende, zegende Hij hen. De Heere volgde eenvoudig de Joodse gewoonte van zegenen, met deze uitzondering, dat Hij thans niet de handen op hunne hoofden legde, maar die handen over hen uitbreidde. En kunt gij u nu wel een waardiger houding van de Heere bij zijne hemelvaart voorstellen ? Neen, er is geen. Zegenend gaat Hij heen, die de persoonlijke zegen der aarde was, der aarde, neerliggende onder de vloek der zonde, doch nu door zijnen zegen gewijd tot dat gezegende aardrijk, waarop alleen gerechtigheid zal wonen. Zegenen is de laatste daad van de Gezegenden Gods, en zijn laatste daad is een eeuwige daad, gelijk trouwens al zijne daden en woorden eeuwige daden en woorden zijn. Nog altijd zijn die handen, die op het kruis werden doorboord, zegenend uitgebreid boven de aarde, en hij, die zich onder die zegenende handen van de Christus stelt, is gezegend in eeuwigheid. In dezen zegen lag dan ook de zending des Heilige Geestes opgesloten, want Christus zegent alleen met de Heilige Geest. Immers, Hij doopt alleen met de Heilige Geest. o, Dat wij dan de onmisbaarheid van de inwoning des Heilige Geestes in ons erkennen, als het enig goddelijk kenmerk van onze wezenlijke gemeenschap en eenheid met Christus. Immers, alleen zo velen Gods kinderen zijn worden geleid door de Geest van God. Er is ook een geest der wereld. (1 Corinthiërs 2:12) Doch wat zegt de apostel Paulus uit naam der gemeente: Wij hebben niet ontvangen de geest der wereld. Wat onderscheidt deze geesten? De Geest van God trekt ons naar Jezus heen en leert Hem ons kennen in al zijn aanbiddelijke beminnelijkheid zoals de Schrift ons Hem voorstelt. De geest der wereld trekt ons van Jezus af en naar zich zelven: des werelds ijdelheid en zelfgenoegzaamheid, toe. En het geschiedde, als Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde, en werd opgenomen in de hemel, en is gezeten aan de rechterhand Gods. En zij aanbaden Hem. In de aanbidding van Jezus eindigt het Evangelie. De aanbidding is de erkenning zijner waarachtige Godheid in zijne mensheid, en is de vrucht van zijnen zegen. Wie door de Heere gezegend is, die aanbidt Hem ook; want die weet uit de zegen, dien hij ontving, dat het de zegen is van de eengeboren Zoon des Vaders, door de Heilige Geest. Neen, de Godheid des Heeren is niet door de redenering te bewijzen, zij is alleen kenbaar door het geloof, dat Christus ziet opvaren ten hemel, en neerzitten aan de rechterhand Gods. En keerden weder naar Jeruzalem met grote blijdschap. Gij ziet, naarmate de Heere zichtbaar van hen heenging, kwam de Heilige Geest tot hen in zijn zichtbare werkingen. Zouden wij niet gezegd hebben, dat toen Jezus voor goed van zijne discipelen heenging, deze aan de uiterste droefheid ten prooi, wenen en weeklagen zouden? Neen, dit was onmogelijk. De wijze, waarop zij de Heere weg zagen gaan, nam niet alleen alle droefheid weg, maar vervulde hen

daarentegen met de grootste blijdschap. Immers, wat maakt onzen rouw uit, bij het scheiden onzer geliefden? De wijze van hun scheiden: de dood maakt de droefheid, maar indien wij ze naar de hemel zagen varen gelijk de discipelen de Heere, wij zouden niet kunnen wenen, wij zouden integendeel moeten juichen. o, Het geloof is heerlijk, maar wat is het bij de aanschouwing! Wij geloven, ja wij weten, door de treffendste bewijzen overtuigd, dat onze lieve ontslapenen in de hemel zijn, en toch wenen wij nog zo menigmaal bij de herinnering aan hun lief verkeer met ons, aan het geluk onzer onderlinge gemeenschap, ons nu voor altijd op aarde ontnomen. Doch konden wij ze slechts een ogenblik zien in de heerlijkheid, waarin ze thans zijn, wij zouden tevreden zijn en niet meer kunnen wenen. Doch kan en mag het anders? Is het volmaakte niet in de hemel, in de aanschouwing, en is het onvolmaakte niet op aarde? En wat is het geloof? Het is de overgang tussen het onvolmaakte en het volmaakte, tussen het vertrouwen en het aanschouwen, tussen de aarde en de hemel. Het geloof verzacht wat het niet kan wegnemen, ondersteunt wat anders zou bezwijken, doet hopen, waar anders de wanhoop zou heersen. Mochten wij maar meer dat goddelijk geschenk des geloofs waarderen en aanwenden tot het einde, waartoe het ons gegeven is, om ons van Godswege te vertroosten in al onze droefenissen en te sterken in al onze zwakheden. Zien wij dan onze geliefden bij hun scheiden, niet als levenden ten hemel opvaren, maar als doden door vrienden en broeders ten grave dalen, zo is het geloof daar, om ons van Godswege te zeggen: ‘Zie op het onzienlijke.’ Zijn niet de engelen uitgezonden ten dienste dergenen, die de zaligheid beërven zullen? Welnu, zij droegen uwe lieven naar de hemel, zoals zij Lazarus deden, en uitwonende van het lichaam, wonen uwe ontslapenen nu in bij de Heere. Hun tabernakel, hun veldtent is verwisseld met een vast gebouw, een tempel niet met handen gemaakt; maar eeuwig in de hemel; en zo zijn zij nu in de volle kracht des woords, tempelen des Heilige Geestes. En toch zal dit in de opstanding des lichaams nog veel heerlijker zijn. ‘Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, want zij rusten van hunnen arbeid en hunne werken volgen met hen. Zijt dan niet bedroefd als de anderen, die geen hope hebben, want indien wij geloven, dat Jezus gestorven is en opgestaan, alzo zal ook God degenen, die ontslapen zijn in Jezus, weder brengen met Hem.’ En zij waren allen tijd in de tempel, lovende en dankende God. Amen. Dit is het slotwoord van de Evangelist Lukas, die hiermede de overgang geeft tot zijn heerlijke Handelingen der Apostelen. Een viertijd gaat de werkzaamheid vooraf. Zij werden altijd meer vervuld van de Heilige Geest, die de Geest ook der hoogste blijdschap is. En de blijdschap, die in 't hart is, moet zich weder uitstorten; men kan haar niet in zich opgesloten houden: uit het geloven komt het loven, het danken en prijzen van de Heer, in het huis des Heeren. Zij waren in de tempel dus niet meer op een eenzame plaats, en niet meer met gesloten deuren maar in het openbaar, in de tempel, waar al de Joden tezamen gekomen. Toen de Herder geslagen werd, verstrooide zich de kudde; nu Hij door de God des vredes als de groten Herder der schapen door het bloed des eeuwigen Testaments uit de doden is weder gebracht, verzamelt zich de kudde weder. Het is de voorbereiding en inleiding tot de Pinksterdag, op welken de discipelen geheel in het openbaar en voor al het volk zullen optreden om te verkondigen: dat God dien Jezus, dien de oversten des volks en met hen ook het volk, gekruist en gedood hebben, uit de dood opgewekt en tot een Heer en Christus gemaakt heeft, door aan Hem in zijn heerlijke hemelvaart het woord te vervullen: Zit aan mijne rechterhand totdat Ik uwe vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten. Psalm 110:1. En zij, uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heere wrocht mede, en bevestigde het woord door tekenen, die daarop volgden. Amen. Dit is het slotwoord van het Evangelie van Markus. De Evangelist omvat hiermede met een enkel woord alles wat in de Handelingen der Apostelen in de bijzonderheden wordt vermeld. Wij zien er uit, dat de prediking van het Evangelie de voorname zaak is, waarin de Heer altijd medewerkt. Door uitwendige wonderen? Zeker, maar niet altijd. De Evangelist zelf geeft de grote betekenis van het uitwendig wonder of zichtbaar teken aan. Het moest dienen tot bevestiging van het gepredikte woord, tot het stempelen van het menselijk woord tot Woord van God, tot volstrekte

waarheid. Dat was, zoals wij meermalen opmerkten, volstrekt onmisbaar, zolang die prediking van het Evangelie mondeling, en door oor- en ooggetuigen plaatshad; doch zodra die prediking in Schrift, de Heilige Schrift, was overgegaan, moesten deze tekenen en wonderen even noodzakelijk ophouden, als zij vóór dien tijd vereist werden. De brieven, die de apostelen aan de gemeenten schreven, waren in en op zich zelven genoegzame tekenen en wonderen; immers de gemeenten, aan wie ze gericht waren, bestonden allen uit gelovigen, en deze hadden geen bewijzen van bevestiging der apostolische woorden meer nodig; de personen, die ze schreven, waren voor hen genoegzame bewijzen van het gezag, van de goddelijkheid, van de onfeilbaarheid hunner Schriften. Nu wij de Bijbel hebben, als de Heilige Schrift. die alle mogelijke bewijzen van haar goddelijken oorsprong zo duidelijk in haar zelve draagt als iedere appel aan de boom en iedere bloem op het veld die bewijzen in zich dragen, zou dus het eisen van tekenen en wonderen tot bevestiging der woorden Gods, ons op het gebied plaatsen van hen, tot wie de Heere zeide: Tenzij dat gijlieden tekenen en wonderen ziet, zo zult gij niet geloven, Johannes 4:48, en daarvoor behoede de Heere ons genadiglijk. Doch geschieden er dan bij de prediking des Evangelies in het geheel geen wonderen meer, en werkt dus de Heere niet meer in die prediking mede? Wij antwoorden: er zijn ook onzichtbare wonderen, die even wezenlijk zijn als de zichtbare wonderen, of liever: er zijn geestelijke wonderen, die niet aan een stoffelijken vorm, maar toch aan zichtbare uitwerkselen als wonderen te kennen zijn. Er geschieden in en bij de prediking van 's Heeren woord nog vele van deze wonderen, die bewijzen dat de Heere zijne hand heeft in deze zijne zaak bij uitnemendheid. Zij zijn niet alle op te noemen, doch zij zijn allen te omvatten door het wonder bij uitnemendheid: de bekering. Deze is een onzichtbaar en inwendig wonder, maar toch een wonder, een groot wonder. Doch juist omdat het een inwendig wonder is kan het niet gekend worden dan door eigen ondervinding. Wie zelf niet bekeerd is, kan er zich geen denkbeeld van vormen, en houdt het ook veelal voor een ingebeelde zaak. Doch die genade van God ontvangen heeft, wiens ogen geopend werden als die van Saulus, en het hart als dat van Lydia, die weet dat het grootste wonder dat zijn kan, aan hem zelven is geschied, en voor hem zijn dan ook geen andere wonderen meer tot overtuiging nodig. Aan wie daarentegen dat wonder niet geschied is, voor dien zijn al de wonderen der Schrift niet genoegzaam, om te geloven dat God tot Hem gesproken heeft en onophoudelijk spreekt door zijn heilig Woord in de Heilige Schrift, en door de Heilige Geest in zijn hart. En er zijn nog vele andere dingen, die Jezus gedaan heeft, welke, zo zij elk bijzonder geschreven werden, ik acht, dat ook de wereld zelve de geschreven boeken niet zou bevatten. Amen. Deze zijn de slotwoorden van het Evangelie van Johannes, en daarmede van al de Evangelische verhalen tot aan de Handelingen der Apostelen. Johannes wil zeggen, dat het onmogelijk is, om al de bijzonderheden van 's Heeren leven, leer, lijden, sterven, opstanding en hemelvaart afzonderlijk en in de brede te boek te stellen, en de wijze, waarop Johannes dat doet, is niet die ener spraakkunstige juistheid, maar die ener gewone manier van spreken, waardoor wij de zaken in haar aller juiste kracht voorstellen. Zeggen wij niet: ‘Niemand kan met zijne hand aan de hemel reiken,’ om aan te duiden dat de zaak volstrekt onmogelijk is? Ook de mannen der Schrift treden meermalen in deze wijze van spreken. Herinner u slechts het gezegde van Husaï, toen hij Absalom de raad gaf om met geheel Israël tegen David op te trekken. Dan zullen wij (zo sprak hij 2 Samuel 17:12,13) tot hem komen in een der plaatsen, waar hij gevonden wordt, en hem gemakkelijk overvallen, gelijk als de dauw op de aardbodem valt, en er zal van hem en van al de mannen, die met hem zijn, ook niet één worden overgelaten. En indien hij zich in een stad zal legeren, zo zal gans Israël koorden tot dezelve stad aandragen, en wij zullen ze tot aan de beek neertrekken, totdat ook niet een steentje aldaar gevonden worde. Ook de geschiedschrijvers der Schrift treden in deze wijze van spreken. Herinner u slechts 1 Samuel 13:5, alwaar gezegd wordt: En de Filistijnen werden verzameld om te strijden tegen Israël, dertig duizend wagens, en zes duizend ruiters en volk in menigte ALS HET ZAND, DAT AAN DE OEVER DER ZEE IS. Laat ons dan niet kleingeestig

genoeg zijn, om op dezen vorm der Schrift te smalen, zoals zo vele grote geesten met kleine zielen doen, maar dat wij letten op de bedoeling, die er door de Heilige Geest althans in onzen tekst (tot welken wij ons thans bepalen) is neergelegd. Deze bedoeling is groot. Zij is niet minder dan het stempelen van des Heeren woorden en werken, lijden en daden met het merk der oneindigheid. De Heere zelf is de Oneindige, alles wat Hij doet en wat Hem betreft kan niet anders zijn. Wat boek zou, welke boeken zouden alles, wat van de Heere zou kunnen gezegd worden, kunnen omvatten? Wat moet er geschied zijn in dat leven, waarvan ieder ogenblik van het allerhoogste gewicht was, en dat zich onophoudelijk uitstortte in goddelijke woorden en goddelijke daden? Kunt gij de stralen, die de zon slechts een enkelen dag van zich laat uitgaan, tezaam vergaderen? Zij vervullen immers niet ene wereld, maar vele werelden tegelijk. Evenmin kunt gij de uitgesproken gedachten en de uitgestorte krachten van de Heere samenvatten in blad en schrift. Dit kon niet en dit mocht ook niet. De oneindige wijsheid, die weet dat het te veel niet past voor de maat onzer kennis, heeft gezorgd dat de Schrift een klein boek zij, evenredig aan ons kleine leven, en niet, zoals de Talmud der Joden is, een reeks van folianten, welke men gedurende zijn leven nauwelijks kan doorlezen, hoeveel te minder leren verstaan. De Heilige Geest geeft ons uit de oneindigheid van Christus, uit de volheid van de Oceaan der oceanen slechts enkele teugen te drinken, opdat wij niet overstelpt en overstroomd zouden worden. Daarom is alles in de Schrift zo stuksgewijze (fragmentarisch), worden ons slechts enkele trekken en wenken gegeven, waar wij uitgewerkte verhalen of bewijsvoeringen zouden verwachten of wensen, en is de Schrift ons grotendeels gegeven als een zaaiveld vol goddelijke zaden en kiemen, die ontloken en nog zullen ontluiken. Vergeten wij dan niet, dat er oneindig meer geschied is, dan er beschreven is, maar dat hetgeen niet beschreven is in volstrekt verband staat met hetgeen wel beschreven is, en tezamen een volmaakte eenheid is van waarheid. Al wat de Schrift zegt is waar, volstrekt waar, oneindig waar, al kan die waarheid ons in hare oneindigheid niet worden getoond. In één woord, in de Heilige Schrift worden ons de waarheden Gods gegeven in weinige broden en in weinige visjes, en de lezing, de mondelinge en schriftelijke prediking, de toepassing dezer Schriftwaarheden zijn, onder de leiding des Heilige Geestes en door zijne kracht: de vermenigvuldiging van deze weinige broden en visjes tot in het oneindige.

Inleiding van Markus.

1:1 Het begin van het Evangelie.
Markus begint zijn berichten met de Evangelieprediking: met de optrede in Israël, eerst van Johannes, daarna van de Heere. De voorafgaande bijzonderheden veronderstelt hij als genoegzaam bekend. Van Jezus Christus, de Zoon van God. Terstond zegt Markus het hoogste; want is het Evangelie van de Zone Gods, dan is het niet van een mens, en niet een van engel, maar van God zelf. De inhoud van de blijde boodschap is alleen Gods Zoon. Zijn komst in de wereld is het welbehagen des Vaders en de zaligheid van de mensen. Wie zijn verschijning niet liefheeft, voor die blijft geen middel van behoudenis meer over. Met deze inleiding van Markus is het, als wanneer iemand ons bij ene wandeling op de juiste hoogte plaatst, vanwaar wij het te beschouwen landschap in al zijn schoonheid en omvang vóor ons zien liggen. Gelijk geschreven is in de profeten. In Jesaja (Jesaja 40:3-5) en Maleachi (Maleachi 3:1-5). De Doper had een eer, die geen profeet vóór hem had: dat zijn komst geprofeteerd, en wel bij herhaling geprofeteerd werd. Ziet, Ik zend mijn engel voor uw aangezicht. Deze hemelse naam, aan de heraut gegeven, zegt wie de koning moet zijn: het is de Heere uit de hemel, die als zodanig reeds zijn dienaren op aarde in de Schrift door de naam van engelen doet onderscheiden, Openbaring 1:20. Die uw weg voor u heen bereiden zal. De voorbereidingen der zaken worden altijd in de Schrift de wegen des Heeren genoemd. De stem van de roependen. Al de profeten zijn stemmen Gods, Handelingen 13.27; doch Johannes de Doper was de stem bij uitnemendheid, die al de voorafgaande stemmen verenigde in het éne grote woord, waar geheel het Oude Testament op uitloopt: Zie het Lam Gods, dat de zonde van de wereld wegneemt! In de woestijn. Uit de woestijn zijn deze liefelijkste aller aankondigingen voortgekomen, maar ook als in een woestijn zouden zij wegsterven, want het volk Israël als zodanig zou naar de heraut niet horen, en zijn Messias niet aannemen. Bereidt de weg des Heeren, maakt zijn paden recht! Wanneer oudtijds een koning zijn intrede zou doen in de hoofdstad van het land, werd iedereen door een heraut opgeroepen, om de wegen daarheen te effenen, omdat men toen niet overal bestrate wegen had, gelijk bij ons. Dit wordt hier tot een beeld genomen voor het uit de weg nemen van alle beletselen voor de komende Messias. Nochtans worden ook nu nog bij ons bij de intocht eens konings allerlei toebereidselen gemaakt om hem op behoorlijke wijze te ontvangen. Tot hiertoe lazen wij de inleiding van Markus; het volgende vullen wij aan uit Lukas. Alle dal zal gevuld worden. Het lage, het nederige, het geringe zal verhoogd worden door Hem, die van boven de hemelen is gekomen om zondaren op te heffen uit de diepte op de troon. En alle berg en heuvel zal vernederd worden. Al wat hoog is, moet vallen voor Hem, die alleen hoog is, hoger dan de hemelen, en die in nederigheid kwam om verzoening te doen voor de hoogmoed, waardoor de mens gevallen is. En de kromme wegen zullen tot een rechten weg worden, en de oneffen tot effen wegen. Al het onoprechte, verkeerde, zondige, moet weggedaan worden voor de heilige Heere, die komt als het vuur van de goudsmid, en als de zeep van de voller (bleker); die zitten zal, louterende, en het zilver reinigende. En alle vlees zal de zaligheid Gods zien. Zal Hem zien, van wie Simeon tot God gezegd had: Mijn ogen hebben uwe zaligheid gezien. Christus is de zaligheid Gods voor ons, verloren zondaren. Wie Hem heeft, heeft de zaligheid Gods. En deze zaligheid zou gezien worden, zou persoonlijk geopenbaard worden en door zinnelijke aanschouwing te kennen zijn, en allen zouden Hem leren kennen, alle vlees, alle mensen, alle volken; niet Israël alleen, nee: allen die geloven uit alle geslachten, volken, natiën en tongen.

1:4 Johannes de Doper, optredende in Israël.
In het vijftiende jaar van de regering van de keizer Tiberius. Deze tijdsbepaling, ons door Lukas gegeven, is onschatbaar. Zij stelt de tijdrekenaars instaat het jaar van de geboorte van de Heere te bepalen, en ofschoon alle zwarigheden niet weggenomen zijn, loopt het verschil slechts over enige jaren met onze gewone Christelijke jaartelling. Dat de meest beschaafde en machtigste volken een nieuwe jaartelling van Christus geboorte af hebben aangenomen, bewijst de macht van het Christendom over de wereld. Tiberius was de derde Romeinse keizer, een onmatig en wreed man; hij regeerde twee en twintig jaren. Toen Pontius Pilatus stadhouder was over Judea. Judea werd als het hoofdgewest van het land door de Romeinen als een hunner wingewesten bezet en bestuurd. En Herodes een viervorst over Galilea. Dit was Herodes Antipas, zoon van Herodes de Grote, broeder en opvolger van Archelaüs. Viervorst betekent vorst over een vierde gedeelte van het land. Aan Herodes werd echter de koningstitel gelaten. En Fillipus zijn broeder, een viervorst over Iturea en over het land Trachónitis, en Lysanias een viervorst over Abiléne. Andere gedeelten van het Overjordaanse. Onder de hogepriesters Annas en Kajafas. Het zou ons kunnen bevreemden dat er tegelijkertijd twee levende hogepriesters genoemd worden, doch in die tijd was het verval in de godsdienst zo groot, dat niet meer de dood de hogepriesterlijke bediening van vader op zoon deed overgaan, maar de willekeurigste veranderingen in dit opzicht plaats vonden. Kajafas was gehuwd met de dochter van Annas, en werd reeds bij diens leven zijn opvolger. Als oud-hogepriester en schoonvader van de nieuwe hogepriester had Annas echter nog altijd groten invloed op de gang van de zaken. Geschiedde het woord van God tot Johannes, de zoon van Zacheria, in de woestijn. Hij ontving bevel van God om in Israël op te treden als heraut van de Messias en als voorbereider van diens komst, door allen uit te nodigen zich te laten dopen en zich te bekeren, teneinde deel te krijgen aan het koninkrijk van de Messias. Hijzelf deelt ons later (Johannes 1:23) enkele bijzonderheden van deze lastgeving Gods mede. En in die dagen kwam Johannes de Doper. De Doper is van nu af de toenaam van Johannes. Hij was de eerste, die op Goddelijk bevel geheel Israël aan de doop onderwierp. De doop is eenvoudig een uitwendige wassing, als teken en zinnebeeld van innerlijke reiniging. Door van geheel Israël te eisen dat het gedoopt werd, ten einde de Messias te ontvangen, werd de Messias verkondigd als de Heilige Israël's, en Israël als volk, in zichzelf onrein verklaard. Dit was een vreemde zaak voor Israël, dat door de besnijdenis van alle volken afgezonderd, in het verbond opgenomen en daarmede Gode geheiligd verklaard was. Wel was de proselieten-doop bekend in Israël: de afwassing (behalve de besnijdenis) van dezulken, die van andere volken tot de Israëlitische godsdienst overgingen; ook had Israël het water van de ontzondiging, waarmee gesprengd werd, en waarin de as van de geheel rode koe was (Numeri 19:1-9), en moesten de priesters en Levieten zich gedurig wassen en baden, maar dat Israël als volk die doop, deze reiniging moest ondergaan, was iets geheel nieuws. En toch had God Israël's verlossing bij Ezechiël (Ezechiël 36:25-27) aangekondigd met te zeggen: Dan zal Ik rein water op u sprengen, en gij zult rein worden; van al uw onreinigheden en van al uw drekgoden zal Ik u reinigen. En Ik zal u een nieuw hart geven, en zal een nieuwe geest geven in het binnenste van u; en Ik zal het stenen hart uit uw vlees wegnemen, en zal u een vlezen hart geven. En Ik zal mijn Geest geven in het binnenste van u, en Ik zal maken, dat gij in mijn inzettingen zult wandelen, en mijn rechten zult bewaren en doen. Deze woorden begonnen thans vervuld te worden. En was dopende en predikende in de woestijn van Judea. Als priester was Johannes ook wel gerechtigd te dopen, maar binnen de tempel, en aan enkelen; doch de tempel mocht hem niet insluiten, want zijn doop was voor allen. Zo menen ook wij dikwijls binnen de tempel te zullen arbeiden, maar Gods Geest zegt ons: nee, daarbuiten in de woestijn, in de wereld moet gij zijn. En hij kwam in al het omliggende land van de Jordaan predikende de doop van de bekering tot vergeving van de zonden. Christus komt om de zonde te vergeven: in dit woord ligt geheel de Nieuw-Testamentische bedoeling. Zijn naam is de Zaligmaker, de Vergever van de zonden. Waar nu de Vergever van de zonden komt, daar

moeten de zonden erkend en beleden worden, zo niet, men heeft geen deel aan hem. Zeggende: bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. De bekering bestaat in zich voor God te verootmoedigen. Toen Farao Jozef tot onderkoning over Egypte stelde, liet hij hem als zodanig huldigen. Hij liet Jozef in vorstelijke dos in zijn tweede wagen rijden en de herauten voor hem uitroepen: knielt! Alzo stelde hij hem over geheel Egypteland. Hier komt de oneindig hogere dan Jozef, de redder niet van één land of volk, maar van geheel de wereld en van alle volken, met genade en vergeving voor allen, en God zijn Vader laat zijn engel, zijn heraut voor de Zoon van zijn liefde uitgaan, met de toeroep: "knielt! valt voor Hem neer in het stof, bidt Hem aan en bidt Hem om genade, en Hij zal u genade geven, en de hand u toereikende u oprichten en u zegenen in eeuwigheid." O, welgelukzalig allen, die aan die herautenroep gehoor geven en knielen voor Jezus; zij zullen hun zielen behouden. Maar wee de trotsen, die Hem trotseren, zij zullen door Hem verpletterd worden met een ijzeren scepter en aan stukken worden geslagen als een pottenbakkersvat, Psalm 2:9,12. En dezelfde Johannes had zijn kleding van kameelhaar en een lederen gordel om zijn lenden. Hij was uiterlijk gekleed als Elia en had innerlijk de geest en de kracht van deze hervormer Israël's. Ofschoon Johannes een geboren priester was, droeg hij echter niet de sierlijke priesterkleding, maar het kleed van de boeteling, hij, de heiligste man in Israël. Doch voor de Heilige Israël's is niemand heilig, en daarom moest juist de heiligste mens, omdat hij onmiddellijk voor de Heere uitging, het boetkleed van de zondaar dragen. Als de laatste profeet van het Oude Testament, moest hij ook in het uitwendige zijn volk tot een teken zijn. En zijn voedsel was sprinkhanen en wilde honig. Hij at niet van de heilige offerande, waarop hij als priester recht had, maar wat de woestijn opleverde. Hij leidde dus in alles een uiterst gestrenge levenswijze, teneinde zijn Nazireërschap, zijn afzondering van de wereld te staven. Hij deed geen wonderen en mocht ze niet doen, om alle verwarring tussen de heraut des Konings en de Koning zelf te voorkomen; maar daarom had hij ook andere geloofsbrieven van God nodig, en die hij had, waren de onmiskenbare bewijzen van zijn werkelijk heilig, Goddelijk Nazireërschap. Toen is tot hem uitgegaan Jeruzalem en geheel Judea, en het gehele land rondom de Jordaan. Hij, die altijd in de tempel kon zijn, was altijd in de woestijn, en kwam hij tot de mensen, dan was het alleen tot aan de zoom van hun woningen, tot aan de oever van hun wateren. Vandaar moesten zij tot hem komen. Maar de Heere zelf was zó heilig, dat Hij overal kon komen, zonder dat aan zijn heiligheid werd tekort gedaan. Zeker, ook de Heere was in de woestijn, en werd er verzocht van de duivel; maar na die sterke te hebben gebonden, komt Hij op een bruiloft. Gij gevoelt, daar was een Johannes de Doper niet op zijn plaats. Het eigenaardige van de Zoon van God, Israël's Messias, bestond juist daarin, dat Hij zich niet van de mensen verwijderde, maar in hun midden verkeerde, en zich door iets uitwendigs van hen onderscheidde. Zo heeft ook ieder van de gelovigen zijn eigen standpunt en gave in het koninkrijk van God; want overal heerst grote rijkdom en verscheidenheid. In het uiterlijke kan echter het contrast tussen Johannes de Doper en de Heere niet groter zijn, en toch werden zij innerlijk geleid door een en dezelfde Heilige Geest. Doch Johannes had één gave, de gave van Elia; de Heere daarentegen had geen afzonderlijke gave, maar verenigde in zich al de gaven van de Heilige Geest. En werden allen van hem gedoopt in de rivier de Jordaan, belijdende hun zonden. De verschijning van Johannes met zijn doop en prediking en aankondiging van de Messias was, blijkens de Schrift, boven alle beschrijving indrukwekkend en opwekkend. De toestand van onderdrukking, waarin Israël verkeerde, werkte daartoe mede. De Godvruchtigen zuchtten wel allermeest over het toenemend verval in de Godsdienst en het schrikbarend vermeerderen van de goddeloosheid, welke beide zaken altijd gepaard gaan, zoals wij ook in onze dagen met onze ogen kunnen zien, maar allen zuchtten toch om verlossing. En zie, nu werd hun de grote Verlosser aangekondigd. Hij die zijn volk zal verlossen van hun zonden en plagen, is na duizenden jaren lang verwacht te zijn, gekomen, en gereed om te verschijnen. De alles overtreffende belangrijkheid van deze aankondiging, en dat door een man, ja een Nazireër Gods, zoals Johannes was, bracht aller

gedachten en gemoederen in beweging. Daarbij de Heilige Geest werkte door hem. Johannes bracht, waar hij kwam, blijkbaar iets mede, dat onweerstaanbaar was. God geeft dikwijls iets oppermachtigs aan zijn knechten, waardoor zij in het midden hunner vijanden heersen. Zoiets gaf Hij vroeger aan Elia, ja aan Jona, en nu aan Johannes. Alle man ging dan ook uit om door hem gedoopt te worden. Tegenover deze machtige boetprediker gevoelde ieder dat hij zonden had, en ze moest belijden, zou de Messias hem tot Verlosser zijn. Ten allen tijde waren de verootmoediging, het berouw, de schuldbelijdenis, de bekering, in Israël de voorbereiding tot het ontvangen van de verlossingen Gods, hoeveel temeer nu, daar de grote verlossing nabij was? Doch zoals het meestal gaat, zo ging het ook nu; de meesten wilden wel de uitwendige ceremonie meedoen, maar zij wilden Gods wil niet doen; zij wilden zich wel uitwendig laten wassen, maar niet innerlijk van hun zonden laten bevrijden. Hij dan zei tot de scharen, die uitkwamen, om van hem gedoopt te worden; en ziende velen van de Farizeeën en Sadduceeën tot zijn doop komen, sprak hij tot hen: gij adderen-gebroedsels, wie heeft u aangewezen te vlieden van de komende toorn? Voor de oprechten was het komen tot de doop een ontvlieden van de toekomenden toorn, van het laatste oordeel dat in de tijd van de genade, over de goddelozen, de onbekeerd of ongelovig gebleven mensen, zal worden gehouden. Voor de geveinsden baat het komen tot de doop niets. Ofschoon deze strafrede allen gold, die slechts uit schijn zich aan de doop onderwierpen, gold zij echter in het bijzonder de Farizeeën en Sadduceeën, die innerlijk zo diep bedorven waren als zij uitwendig heilig schenen te zijn; als de meest schuldigen, moesten zij de meest harde woorden horen; doch gij gevoelt, dat met deze woorden bij deze goddelozen de satanische geest van de wraak ontvlamde, die niet weer werd uitgeblust, zelfs niet door het bloed van hun slachtoffers. Brengt dan vruchten voort, van de bekering waardig. Er zijn ook vruchten, die van de bekering niet waardig zijn. Zulke vruchten brachten de Farizeeën en Schriftgeleerden voort in hun zichzelf verheffend bidden, zichzelf voldoenend aalmoezen geven, zichzelf verheerlijkende uitwendige vroomheid. O, de mens kan zonder bekering zoveel doen, dat de mensen goedkeuren, maar God vraagt alleen die goede werken van de mens, welke uit zijn bekering voortvloeien. De andere werken mogen waarde hebben voor mensen, en voor de tijd, maar zij hebben ze niet voor Hem, de Heere, voor wie alleen het eeuwigblijvende waarde heeft. En meent niet, en begint niet bij uzelf te zeggen: wij hebben Abraham tot een vader, want ik zeg u, dat God zelfs uit deze stenen Abraham kinderen kan verwekken. Een ontzettend woord, omdat het alle menselijke roem afsnijdt. Vooral het Israël van die dagen betrouwde in het vlees, want naarmate het geloof (het vertrouwen op God en zijn Woord) afneemt, neemt het betrouwen in het vlees toe. Johannes snijdt de roem bij de wortel af. Aan de 7anderen kant is het echter een vertroostend woord, omdat het ons zegt, dat God het onmogelijke doen kan. De Doper wil zeggen: "Om Abraham gelovige kinderen te verwekken, heeft God uw vleselijke geboorte uit Abraham niet nodig; Hij kan zulke kinderen zelfs uit deze stenen doen voortkomen, evenals Hij de eerste mens uit het stof voortbracht: deze zaak kan dus buiten u geschieden." Dat hiermee ingewikkeld op de toebrenging van de Heidenen gewezen wordt, is duidelijk. De Heere zelfs zei later rechtstreeks, dat het koninkrijk van God van Israël weggenomen en een volk gegeven worden zou, dat zijn vruchten zou voortbrengen, Mattheus 21:43. En de bijl ligt alrede ook aan de wortel van de bomen. De komst van de Messias zou beslissend zijn voor Israël, hetzij ten val of ter opstanding. Wanneer Israël zijn Messias niet aannam, zou het niet langer gespaard worden, maar zijn val zou snel volgen. Alle boom dan, die geen goede vruchten voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen. De onvruchtbaar blijvende boom wordt ten laatste in het vuur geworpen, en zo de onbekeerlijke mens in het helse vuur. Wie zich toch bij de verschijning van de Messias niet bekeerde, zou zich nimmer bekeren. Waar God zich in het vlees openbaart, daar wordt Hij aanbeden of vertreden. Johannes de Doper kondigt het oordeel aan, dat Israël zeker zal treffen, omdat het niet geloven, maar zijn Messias verwerpen zal. Daarom is de verschijning van Johannes als die van de storm, van de aardbevingen, van het vuur: krachtig, snel, verschrikkend.

De verschijning van de Heere zelf zou zijn als die van het suizen van het zachte koeltje, of als die van de zon na het onweder. Het onweer treft en schokt ons, de zon niet; doch het onweer is voor een ogenblik, en de lichtende, koesterende, vruchten kwekende zon is voor alle dagen. En de scharen vroegen hem: wat zullen wij dan doen? Het is vreemd, dat als men tot iemand zegt, dat hij zich bekeren moet, hij ons vraagt: wat moet ik dan doen? Het antwoord is vanzelf sprekend: Wat God u gebiedt, niets anders. De bekeerde mens vraagt: Heere, wat wilt Gij, dat ik doen zal? De onbekeerde mens echter vraagt niet naar God of zijn gebod. En hij antwoordende, zei tot hen: die twee rokken heeft, dele hem mede, die geen heeft, en die spijze heeft doe desgelijks. Vreemd, niet waar, dat Johannes niet allereerst geloof, maar goede werken eist. Doch God begint met het begin, met het kleinste en lichtste, met hetgeen de mens kan doen, en waarmede, zo hij het nochtans nalaat, zijn onwil openbaar wordt. Johannes eist dus hier van het volk die heilige gemeenschap van goederen, welke de eigenliefde verbreekt en de liefde tot de naaste op de troon zet. Johannes zegt er mee: Beschouwt en behandelt elkaar als broeders, die enkel leven om in elkanders noden te voorzien. Nu weten wij, dat juist de hoofdkwaal is van het gros van de volks, om alleen te leven voor zichzelf. En er kwamen ook tollenaars om gedoopt te worden, en zeide tot hem: Meester! Wat zullen wij doen? En hij zei tot hen: eist niet meer dan hetgeen u gezet is. Knevelarij was de hoofdondeugd van de tollenaren en werden zij daarin anders, zo zouden zij in al het overige anders worden. Immers er is een hoofdondeugd in de mens, waarin geheel zijn persoonlijkheid gekluisterd ligt; breek deze kluister en de mens is vrij. Deze hoofdondeugd zag Johannes terstond door de Heilige Geest, en greep haar aan. En hem vroegen ook de krijgslieden: en wij, wat zullen wij doen? En hij zei tot hen: doet niemand overlast aan, ontvreemdt niemand het zijne met bedrog, en laat u vergenoegen met uw bezoldingen. Geweldenarij jegens de burger en ontevredenheid jegens hun oversten, zijn de hoofdondeugden van de soldaten. Voorzeker, Johannes tast de wortel van de bomen aan; als deze goed wordt, dan wordt de gehele boom goed. De Heere stelt in de Bergrede de geheime roerselen van de daden op de voorgrond; Johannes spreekt ook van de bekering als het alleen goede beginsel van de daad, doch bepaalt zich meer tot de daden zelf, en maakt het ieder tot plicht, om juist dat verkeerde na te laten, wat zijn stand boven anderen eigen is. Hij wil de liefde en de rechtvaardigheid beoefend hebben, ziedaar alles wat de gestrenge boetprediker eiste, en was dat niet alleszins billijk? Ja, wanneer het oordeel voor de deur staat, dan vraagt God nog eenmaal het allereenvoudigste en allerbillijkste, wat Hij vragen kan, en wordt dàt geweigerd, waar zou dan nog één verontschuldiging voor de mens overblijven? Zo zei ook Daniël tot Nebukadnezar: O koning, laat mijn raad u behagen, en breek uw zonden af door gerechtigheid, en uw ongerechtigheden door genade te bewijzen aan de ellendigen, of er verlenging van uw vrede mocht wezen! Daniël 4:27. En als het volk verwachtte, en allen in hun harten overlegden van Johannes, of hij niet mogelijk de Christus ware. In deze gedachten en overleggingen ziet men de machtige indruk, die de persoonlijkheid en prediking van Johannes op zijn volk gemaakt had. De Heilige Geest had door hem beslag gelegd op de harten van de menigte. Ook na zijn dood bleef deze indruk nog bij het volk. Zo antwoordde Johannes aan allen, en hij predikte, zeggende: Na mij komt, die sterker is dan ik. Na Elia kwam de mindere Eliza; na Johannes zou de meerdere Jezus komen. Wie ik niet waardig ben, Neerbukkende, in de houding van de diepste eerbied, van de zelfvernedering, van de ootmoedigste aanbidding, de laagsten van de diensten te bewijzen. De riem van zijn schoenen te ontbinden en ze Hem na te dragen. Johannes was de dienstknecht, Christus de Heere. De ontbinding van de schoenzolen en het nadragen er van, is het geringste dienstwerk en het werk van de geringsten dienaar; niet van een vrij man, maar van een slaaf. Ik doop u wel met water tot bekering, maar Hij zal u met de Heilige Geest en met vuur dopen. Johannes, een schepsel doopt met het schepsel; Christus de ongeschapene, doopt met het ongeschapene. Wie met de Heilige Geest zal kunnen dopen, moet over Hem beschikking hebben, en niemand kan over Hem beschikking hebben dan God. Johannes wilde eenvoudig zeggen: "Ik doop met het uitwendig teken, Hij zal dopen met de

inwendige zaak." De doop is een lichamelijke reiniging, Christus zou de ziel reinigen van zonden. Draagt het Oude Testament het opschrift: Ik ben de Heere uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis heb geleid, het Nieuwe Testament draagt het opschrift: Ik ben de Heere uw God, die u een nieuw hart, en die een nieuwe geest in uw binnenste geef. In de woorden van Johannes: Hij zal u met de Heilige Geest en met vuur dopen, wordt de Pinksterdag aangekondigd. Christus heeft door zijn menswording, zijn lijden en sterven, de Heilige Geest verworven voor zijn gemeente, en nadat Hij verheerlijkt was, dat is: nadat Hij uit de dode opgestaan en ten hemel gevaren was, heeft Hij deze belofte van zijn Vader vervuld gekregen en de Heilige Geest uitgestort op zijn apostelen en discipelen, in vuur. Waarom in vuur? Omdat het vuur een innerlijk reinigingsmiddel is in tegenstelling van het water, dat een uitwendig reinigingsmiddel is; en omdat het vuur loutert wat goud is, en verteert wat geen bestand heeft, terwijl aan het water de beproevende kracht ontbreekt. God zelf is een vuur van heiligheid en liefde, verterend voor de goddelozen en verheerlijkend voor de heilige engelen. Ook wij moeten eenmaal in dat vuur leven. Daartoe worden wij door de Heilige Geest bewerkt, die ons totdat einde met vuur doopt. Gods heiligheid en liefde moet ons levenselement worden, dat is: de Heilige Geest moet ons levenselement zijn. Wie vleselijk tot God nadert, wordt door Hem afgeweerd en verteerd. Wiens wan in zijn hand is, en Hij zal zijn dorsvloer Doorzuiveren. De Messias zou tot Israël komen met genade voor zijn gelovigen, maar tegelijk met oordelen voor zijn verachters. Had niet Maleachi bij de aankondiging van de komst des Heeren gevraagd: Maar wie zal de dag van zijn toekomst verdragen, en wie zal bestaan als Hij verschijnt? Want Hij zal zijn als het vuur van de goudsmid, en als zeep van de voller. Hij zal zitten, louterende en het zilver reinigende. En Hij zal de kinderen van Levi reinigen, en Hij zal ze doorlouteren als goud en als zilver. Maleachi 3:1-3. En de tarwe zal Hij in zijn schuur samenbrengen, maar het kaf zal Hij met onuitblusbaar vuur verbranden. Gij hoort het: dezelfde Christus zal met hetzelfde vuur de zijnen dopen en het kaf verbranden, want wie door het vuur van de Heilige Geest, dat Christus op de aarde werpt, niet wordt geheiligd, die wordt er door verteerd. De schepping begint met de scheiding van licht en duisternis, zij zal voleindigd worden met de scheiding van de rechtvaardigen en van de onrechtvaardigen. Hij dan, nog vele andere dingen vermanende, verkondigde aan het volk het Evangelie. De prediking van het Evangelie bestaat dus in het aankondigen van de komst des Heeren; dit is het werk van een heraut, en Johannes de Doper was zulk een heraut. En nog heden is het niet anders. Zalig de leraar, die deze zijn roeping begrijpt, en van de gemeente onophoudelijk toeroept: "De Heere komt tot u met zijn genadegaven en oordelen, gaat dan uit Hem tegemoet, en roept Hem het Hosanna toe, opdat Hij u zegene met eeuwige zegeningen, en gij bevrijd moogt blijven van de eeuwige vloek." Ja nog heden is er geen andere inhoud van de prediking voor allen, die geen ontrouwe dienaren van Christus willen bevonden worden, dan die Paulus aan Titus (Titus Tit 2:11-13) heeft uitgesproken: De zaligmakende genade Gods is verschenen aan alle mensen, en onderwijst ons, dat wij, de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden verzakende, matig, rechtvaardig en Godzalig leven zouden in deze tegenwoordige wereld, verwachtende de zalige hoop en verschijning van de heerlijkheid van de grote God en onze Zaligmaker, Jezus Christus.

1:9 De Heere en Johannes de Doper.

En Hij (Jezus) begon omtrent dertig jaren oud te wezen. Dertig jaar is de volkomenheid van de mannelijke leeftijd, de volwassenheid van het lichaam en van de verstandelijke vermogens; men is alsdan man in de volle betekenis van het woord. God volgt ook hier de lijn, die Hij reeds in zijn heiligen, voor de gewichtigste keerpunten huns levens heeft getrokken. Jozef was dertig jaar oud, toen hij stond voor het aangezicht van Farao, de koning van Egypte; David was dertig jaren oud toen hij koning werd, en volgens de wet werden de Levieten eerst met hun dertigste jaar tot de heilige dienst geroepen, Numeri 4:3, 1 Kronieken 23:3. Welk een lange tijd van voorbereiding en van zelfvernedering voor de Heere! Met zijn zelfbewustheid en met zijn wetenschap van het werk dat op Hem wachtte, moest Hij dertig jaar, eerst als kind met kinderen in het ouderlijke huis, en later als man, als een vergeten burger leven en zijn tijd met handenarbeid doorbrengen. Hij moest zich onthouden van te onderwijzen en van wonderen te doen. Doch het was Hem een spijze, des Vaders wil te doen en te wachten, totdat Hij door de Heilige Geest tot zijn ambt geroepen en gezalfd zou worden. Hoe heerlijk en zuiver is dat alles in de Schrift! In de valse Evangeliën laat men Jezus als kind reeds wonderen doen, en al de raad Gods verkondigen. Men put dus reeds zijn leven uit in zijn kindsheid, en er blijft voor de man niets anders meer overig te doen. Nee, God doet niets buiten tijds; die de jaargetijde heeft geregeld, heeft ook de leeftijden geregeld. Alle vrucht heeft een seizoen, waartoe zij behoort; men plukt geen druiven in mei, maar in de herfst. De ware Christus, de Christus van de Schrift, doet geen wonderen, alvorens met de Heilige Geest gezalfd te zijn, en drijft geen duivelen uit, alvorens de overste van de duive1en te hebben overwonnen. Jezus begon nu dertig jaren te worden, en wat weten wij van die dertig jaar? Bijna niets; doch troosten wij ons, van de volgende drie jaren zullen wij des temeer te weten komen. De eerste dertig jaren van 's Heeren leven op aarde waren oneindig rijk voor Hemzelf, want Hij stond al die tijd als op zichzelf, doch van nu af zal Hij niet meer op zichzelf staan, maar in een eeuwig onafscheidelijke vereniging met zijn gemeente, met ons en alle gelovige zondaren. Doch laat het weinige van de berichten van Jezus' eerste dertig jaren voor ons het kenmerk van de Goddelijke waarheid zijn; want geen bloot menselijk geschiedschrijver kon zo sober in zijn mededelingen geweest zijn. De mens bemint de kunst, en de kunst wil alles voltooid hebben. De Roomsen zijn ons hiervan het bewijs. Vraagt gij wat heeft Jezus in die dertig jaren gedaan? Zij verhalen het u in hun legenden. Vraagt gij, waar is Maria gebleven? Zij zullen het u ook zeggen: zij is opgevaren ten hemel. Wachten wij ons voor zulke willekeurige voortzettingen van de Schrift, en vergenoegen wij ons met de Schrift zelf. Zeggen bijgeloof en ongeloof, dat zij leemten heeft, en willen zij de holligheden van de levensboom vullen met hun was of klei; wij zeggen: weg er mee! Er moeten holligheden in de boom zijn, openingen voor lucht, licht en leven. Zijnde, alzo men meende, de zoon van Jozef. De Heere Jezus was bij zijn tijdgenoten bekend als de zoon van Jozef, Johannes 1:46. Alleen de ingewijden in de verborgenheden van het Koninkrijk van de hemelen (de gelovigen), kenden de verborgenheid van 's Heeren geboorte, en konden die ook maar alleen kennen, want de dingen Gods zijn zonder geloof, ongelofelijk en alzo niet te kennen. De geslachtslijst, die Lukas hier laat volgen, loopt opwaarts; die van Mattheus liep, zoals wij zagen, afwaarts. Ook Lukas levert ons een treffende geslachtslijst, want zij begint in de Zaligmaker en eindigt in de Schepper; God is dus ook hier het begin en het einde, het einde en het begin, en alle namen tezamen maken zeven en zeventig geslachten uit. Mattheus omvat zesmaal zeven, Lukas elfmaal zeven geslachten. Welk een muziek en poëzie! De harmonieën zijn de wetten, waarmee God zijn schepping bestuurt en regeert.

1. Jezus
2. Jozef
3. Heli
4. Matthat. .
5. Levi
6. Melchi
7. Janna
8. Jozef
9. Matthatias
10. Amos
11. Naüm
12. Esli
13. Naggai
14. Maäth
15. Matthatias
16. Semei
17. Jozef
18. Juda
19. Johannes
20. Rhesa
21. Zorobabel
22. Salathiël
23. Neri
24. Melchi
25. Addi
26. Kosam
27. Elmodam
28. Er
29. Joses
30. Eliëzer
31. Jorim
32. Matthat.
33. Levi
34. Simeon
35. Juda
36. Jozef
37. Jonan
38. Eljakim
39. Maïnan
40. Meleas
41. Matthata
42. Nathan
43. David
44. Jessai
45. Obed
46. Boöz
47. Salmon
48. Nahasson
49. Aminadab
50. Aram

51. Esrom
52. Farez
53. Juda
54. Jakob
55. Izak
56. Abraham
57. Thara
58. Nachor
59. Saruch
60. Ragau
61. Falek
62. Heber
63. Sala
64. Kaïnan
65. Arfaxad
66. Sem
67. Noë
68. Lamech
69. Mathusala
70. Enoch
71. Jared
72. Malaleël
73. Kaïnan
74. Enos
75. Seth
76. Adam
77. God

En het geschiedde in diezelve dagen, toen al het volk gedoopt Werd. De doop van Johannes was de zaak van heel het Joodse volk; het was een nationale zaak, een algemene schuldbelijdenis en verootmoediging, als een door God geëiste voorbereiding voor de komst van de Messias. Daarom kwamen ook sommige van de Farizeeën en Schriftgeleerden tot de doop; voor zichzelf hadden zij er geen behoefte aan, of geloof voor, maar zij durfden zich niet aan de nationale verootmoediging onttrekken uit vrees voor het volk, want dit hield algemeen Johannes voor een profeet, een gezant van God in der waarheid. Dat Jezus kwam van Nazareth in Galilea naar de Jordaan. Gewichtig begin van een loop, die niet eindigen zou dan in de opvaart ten hemel en het zich nederzetten op de troon der Hoogste Majesteit, na te zijn gegaan door het lijden, de dood en het graf. De Heere verlaat het huis van zijn moeder, de stad van zijn inwoning sedert zijn kindsheid, en gaat naar de stromende wateren van de Jordaan. Tot Johannes. Tot hiertoe stond Johannes alleen, in onvergelijkelijke kracht en grootheid; thans komt Jezus tot hem, en hij wordt overschaduwd. Om van hem gedoopt te worden. Maar was dan niet de doop van Johannes ene voorbereiding voor de komst van de Messias? En zo ja, hoe kan de Messias zelf daaraan deelnemen? Omdat de koning niet boven de wet, maar de eerste man onder de wet is. Christus was mens geworden, en als Israëliet was Hij van de wet onderworpen, en aan alles wat God verder aan Israël zou opleggen, dus ook aan de doop. Waar nu al het volk heengaat, daar mag de wettige koning van het volk niet ontbreken. Doch Johannes weigerde Hem zeer. Johannes schrikt er van, dat de Christus zelf tot zijn doop komt. De Heilige Geest die hem, toen hij nog een ongeboren vrucht was, bewusteloos deed opspringen van vreugde in de tegenwoordigheid van zijn insgelijks nog ongeboren Heere, deed hem thans eerbiedig voor de Heere terugtreden. Zeker had God hem gezegd dat hij op de Messias de

Heilige Geest zichtbaar zou zien nederdalen, doch hij had zich niet kunnen voorstellen dat dit na de voorafgaanden waterdoop aan Christus zou geschieden. Hij had zich dit op een andere, treffender, heerlijker wijze voorgesteld, zoals mensen zich altijd in de wijze van de openbaringen van Gods heerlijkheid vergissen. Later, in de gevangenis, zal Johannes andermaal niet weten hoe de daden des Heeren met diens persoonlijkheid en zending overeen te brengen. Thans komt Jezus, van wie de Heilige Geest hem zegt: Deze is het! tot zijn doop, gelijk ieder ander mens. Dit is hem onbegrijpelijk, ja een tegenstrijdigheid, en dus: hij weigert Hem te dopen. Zeggende: mij is nodig van U gedoopt te worden, en komt Gij tot mij? Hiermee zegt Johannes: dat hij, Johannes, een zondaar is en de doop nodig heeft, en dat Jezus de Heilige Israël's is, die de doop niet nodig heeft. Johannes zelf was dus niet gedoopt. Zichzelf kon hij niet dopen, en Jezus heeft hem niet gedoopt. De man, die reeds in moeders lichaam gedoopt werd met de Heilige Geest, en tot de Doper met water voor geheel Israël werd gesteld, had zeker geen anderen doop te ontvangen, dan die, waarmee Christus doopte, de doop van de Heilige Geest, en deze wil hij graag van Christus ontvangen. Doch juist hieruit verklaart zich dan ook zijn bevreemding. "Ik, (wil hij zeggen) ik, een mens, een zondaar doop, zonder gedoopt te zijn, en Gij, de Heere, de Heilige, wilt U laten dopen!" Maar Jezus, antwoordende, zei tot hem: laat nu af, want aldus betaamt ons alle gerechtigheid te vervullen. Dit eerste woord van de Heere, bij het optreden onder zijn volk tot zijn heraut, is een van die majestueuze en alles beslissende woorden, die de Heere alleen eigen zijn en die tegelijk zijn Godheid en mensheid te kennen geven. De Heere gevoelde zich mens en kende zich als de enige en eeuwige Zoon van God. Dit is de sleutel van de persoonlijkheid des Heeren. Met deze sleutel gaan ons de geheimen van het hart des Heeren open; zonder deze blijven zij ons gesloten. Dat wij deze sleutel dan nooit vergeten! Wie de waarachtige Godheid en mensheid des Heeren niet gelijk vasthoudt, die kan de Schrift onmogelijk verklaren, maar die verduistert haar en geheel de raad Gods met woorden zonder wetenschap. En nu, wat zegt de Heere tot Johannes? Dit zegt Hij: "Laat, nu ik mijzelf tot uw doop aanbied, af Mij enigszins te verhinderen, want in deze weg voegt het ons, alle Gods verordeningen op te volgen." De Heere sluit Johannes met zich in en zegt hem hiermede, dat het tot zijn roeping behoort ook Hem, de Christus, te dopen. In dit eerste openbare woord des Heeren is dan ook geheel het openbare leven des Heeren uitgesproken. Van nu af kwam Hij alle gerechtigheid, geheel de wil van God, vervullen door Gods raad te volbrengen. Voor zichzelf, ten zijne behoeve? Nee, wij zien dat Jezus niet gedoopt werd dan met een protest uit des Dopers mond, dat Jezus eindeloos verheven was boven hem, de Doper, en diens doop, zó, dat Jezus de doop niet nodig had voor zichzelf, maar veeleer het recht om anderen, ja de Doper, zelf te dopen. Dat allen uit Israël tot Johannes kwamen om gedoopt te worden, laat zich begrijpen, want ieder moest zich als zondaar erkennen, maar wat deed Jezus hier? Hij had immers geen zonden te belijden. Nee, maar men komt immers ook wel op het bureau van het Grootboek, al heeft men er voor zichzelf niets te ontvangen. Men komt er met volmacht, voor anderen. En zo kwam Christus tot de doop, niet voor zichzelf, maar voor anderen, voor ons. Met onze zonden kwam Hij aan de Jordaan, en liet zich het teken van de reiniging van zonden geven. Wie dit niet erkent, maakt de doop, door de Heere ontvangen, tot een onbegrijpelijke zaak, tot een ongerijmdheid, tot een vertoning. Doch nee, wij hebben een waarachtige Borg, wij hebben een wezenlijke plaatsbekleder voor ons bij God. Ook weten wij, dat volgens de wet van Mozes, een rein mens door het aanraken van iets dat onrein is, onrein werd en gereinigd moest worden, door zich aan de avond van de dag te wassen, Leviticus 22:6. Nu had Christus door, als het eeuwig Woord, vlees te worden, zich met de mens vereenzelvigd, en de mens is een zondaar, een onreine; daarom moet Christus, ofschoon in zichzelf de volstrekt Heilige Gods, ook van deze zijn wettische onreinheid gereinigd, dat is: gedoopt worden. Immers, wij hebben niet enkel persoonlijke zonden, maar wij zijn ook als leden van de mensheid zondig. De wereld doet ons zondigen en wij doen de wereld zondigen. Wij zijn als Manasse; hij zondigde en deed zondigen; Manasse was dus de oorzaak van de zonde van vele

anderen; daarom had hij vergeving nodig als mens en als koning, in welke laatste hoedanigheid hij deed zondigen. Zo zijn ook wij, om zo te spreken, failliet in ons privé, én als associé van het huis, dat de mensheid genoemd wordt. En daarom was het ook volstrekt noodzakelijk, dat Christus ook voor ons de zonden van de wereld wegnam, anderszins zou Hij niet van ons allen al onze ongerechtigheden op zich hebben doen aanlopen. Voorts was de doop, welke Jezus van Johannes ontving, het beeld en de profetie van de doop van het lijden en sterven, welke Hem wachtte; het was de voorafbeelding van zijn werkelijke dood, zijn begrafenis en opstanding. Hij zou in alles als een zondaar behandeld worden, omdat Hij onze zonden op zich genomen had en voor God verantwoorden zou. Christus moest dus gedoopt worden als het hoofd van de gemeente, het hoofd voor al de leden. Allen die in Hem geloven, zijn met Hem begraven in de doop, en met Hem opgestaan om met Hem eeuwig Gode te leven. Evenals Christus zich, om zo te spreken, had gedompeld in de menselijke natuur, zo dompelde hij zich ook in het badwater des doops, maar om daar weer uit op te staan. Velen houden daarom de besprenging niet voor toereikend om het doopbad af te beelden. De oorspronkelijke doop was onbetwistbaar ene onderdompeling, en daarom is dit gevoelen in het geheel niet belachelijk, zoals sommigen het voorstellen; doch aan de anderen kant is de doop niet de zaak, maar het teken van de zaak, het is een symbolische, zinnebeeldige handeling, en als zodanig hecht het Evangelie geen volstrekte waarde aan de wijze, waarop dit plaats heeft. Als men door de doop in Christus begraven wordt als de oude mens, en weder opstaat als de nieuwe mens, dan is het volkomen hetzelfde of men de doop heeft ontvangen door onderdompeling of door besprenging. Toen liet hij van Hem af. Op het woord des Heeren was alle aarzeling terstond bij Johannes geweken; hij begreep onmiddellijk in welk een hoedanigheid Jezus tot hem kwam. namelijk als het Lam, dat de zonde van de wereld op zich neemt en wegneemt, onder welke offernaam hij Hem dan ook straks en gedurig zal aankondigen. En Jezus werd van Johannes gedoopt in de Jordaan. De Heere Jezus begon dus zijn loopbaan niet, door Johannes te doen heengaan, evenals wanneer een heer na op ene plaats gekomen te zijn, tot zijn dienaar, die zijn komst moest aankondigen, zegt: "Ga nu heen!" Neen, de Heere begint met zich, ofschoon zelf het wezen, ook aan de schaduw te onderwerpen. Hij, die gekomen is om met de Heilige Geest te dopen, begint niet met de doop met water op te heffen, maar met die doop te bevestigen en als Goddelijk te bekrachtigen, door er zichzelf aan te onderwerpen. Gevoelt gij niet het Goddelijk ware van dit alles? Kan het anders dan waar zijn? De Heere begint zijn loopbaan in de diepste nederigheid, en Hij zou zó voortgaan tot in de hoogste heerlijkheid toe. Trouwens in het Koninkrijk van God is geen heerlijkheid, dan die haar wortel in de diepste nederigheid heeft. Door zich te laten dopen, stelt Christus zich onder de zondaren. Hij, de Heilige, maar met de zonde zijns volks in zijn lichaam, om ze te dragen op het hout des kruises, ze daar te verzoenen in zijn eigen bloed, ze te doden in zijn eigen dood, en ze te begraven in zijn eigen graf. En Jezus gedoopt zijnde, is terstond opgeklommen uit het water, en bad. Ziedaar de nieuwe mens. Het eerste wat Jezus deed, na het teken van de nieuwe geboorte te hebben ontvangen, is bidden. En waarmee kondigde Jezus Ananias de bekering van Saulus aan? Met de woorden: Zie hij bidt. En wie van u deze zelfde grote verandering als Paulus heeft ondergaan: de overplaatsing uit het rijk van de duisternis in het rijk des lichts, en uit de macht des satans tot God, die weet bij ondervinding, dat men in dit keerpunt des levens bidt, zoals men nooit tevoren gebeden heeft. Christus bidt, Hij die aangebeden wordt door allen die Hem beminnen; kan dit samengaan? Zeker, want Hij is zo waarachtig mens, als Hij God is. In Hem verenigen zich dan ook gedurig en noodzakelijk de grootste tegenstellingen, in de hoogste eenstemmigheid. Christus bidt; Hij vraagt de Vader om diens goede gave, om de Heilige Geest. Voor zich, ten zijne behoeve? Hij is ontvangen uit de Heilige Geest; zijn bewustheid, zijn geestelijk leven, zijn levensadem is de Heilige Geest, hoe zou Hij om Hem bidden kunnen, als nodig voor zichzelf? Nee, al wat de Heere nu en voortaan doet, doet Hij als Hoofd der gemeente, ten onze behoeve, ons ten goede. De Heere bidt van de Vader, om door Hem toegerust te worden met al die gaven en krachten, waardoor Hij als

Profeet, Hogepriester en Koning de zaligheid voor zijn volk kan uitwerken. En ziet, de hemelen werden Hem terstond geopend en hij zag de Heilige Geest in lichamelijke gedaante, gelijk een duif nederdalen en op Hem komen. De zichtbare nederdaling van de Heilige Geest op de Christus, was de Doper als herkenningsteken door God beloofd (Johannes 1:33); en welk een gepaster zinnebeeldig teken kan er nu voor de Heilige Geest gegeven worden dan dat van een levende, uit de hoogte nederdalende duif, bij alle volken het zinnebeeld van reinheid en eenvoudigheid, oprechtheid en liefde? Ook over de eerste schepping zweefde Hij, de Heilige Geest, de grote Werkmeester van al Gods werken, gelijk een met uitgespreide vleugelen of broedende duif zweeft. Hier zweefde Hij met over Christus te zweven over de tweede, eindeloos hogere, eeuwig nieuwe schepping. Doch hier rijst de vraag: moest Christus dan nog van buitenaf de Heilige Geest ontvangen? Was Hij niet ontvangen uit de Heilige Geest en geboren uit Maria, dus God en mens in één persoon, en kon Hij dus niet als zodanig werken al wat Hij te werken had? Neen, de ontvangenis uit de Heilige Geest maakte Christus tot de Godmens, maar nog niet tot hoofd van een eigen volk, nog niet, zoals wij reeds opmerkten, tot Profeet, Hogepriester en Koning; daartoe moest Hij door de Vader buitengewoon toegerust, gezalfd worden! Ware dit het geval niet geweest, en had Hij uit zijn eigen Godheid al die waardigheden bekleed, hoe zou Hij hebben kunnen zeggen: "Ik kan van mijzelf niets doen." En hoe zou het dan waar zijn, dat de Heere zichzelf niet in het hogepriesterschap had gesteld? Hebreeën 5:5. Tot nu toe was dan ook de Godheid van Christus verborgen in zijn mensheid, en daarin opgesloten. Thans opende de Heilige Geest de mensheid van Christus, en nu kon de volheid van de Godheid die in Christus was, door de mensheid van Christus heen stromen, en kon Christus die openbaren waar, en zoals Hij wilde. Wij kunnen dit Goddelijke enigszins verklaren door het menselijke, door hetgeen bij iedere leerling plaats vindt. Is niet alle onderwijs mededeling van de geest van de onderwijzer aan de leerling? En toch dient deze mededeling van geest tot niets anders dan de aanleg, die in het kind ligt, in werking te stellen. Ook bij de mens geworden Zoon van God was het niet anders. Ware Christus niet uit de Heilige Geest ontvangen, Hij had de aanleg niet gehad om de Heilige Geest zonder mate, dat is: in al diens gaven en krachten te ontvangen; de menselijke natuur is, als zodanig, daarvoor volstrekt onontvankelijk, maar nu kon de Heere van de heerlijkheid ook een leerling zijn en Hij was het, doch van geen mindere leermeester dan de Heilige Geest. Christus werd als hoofd der gemeente gedoopt met water en met de Heilige Geest, want beide behoren bij elkander. Ieder die Christus zal toebehoren, moet geboren zijn uit water en Geest. De doop met water betekent de dood en de begrafenis van de oude mens; de doop met de Heilige Geest betekent de opstanding en hemelvaart van de nieuwe mens, want voor deze zijn de hemelen geopend. Eerst na uit het water opgekomen te zijn, en bij het gebed, werden dan ook de hemelen boven Jezus geopend. De oude mens sterft naar de natuur; het water is uit de natuur. De nieuwe mens leeft uit God, en de Heilige Geest is God. Al wat nu in ons zal zijn, moet eerst in Christus zijn, en uit Hem in ons afvloeien. Daarom werd Hij, die met de Heilige Geest doopt, eerst zelf door God met de Heilige Geest gedoopt, niet, zoals wij reeds opmerkten, enigermate, maar zonder mate. De Heilige Geest. zelf daalde op Hem en deelde zich aan Hem mee in al zijn volheid, opdat Hij uit deze zijn volheid, allen, die in Hem geloven, zou kunnen dopen met de Heilige Geest, die in Hem was en zijn eigendom was. Zou Hij dat terstond kunnen doen? Neen, daartoe werd vooraf zijn verzoenend lijden en sterven en zijn verheerlijkende opstanding en hemelvaart vereist. "Die in Mij gelooft," zei Jezus, "gelijk de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijn binnenste vloeien;" en Johannes voegt er bij: "Dit zei Hij van de Geest, dewelke ontvangen zouden, die in Hem geloven; want de Heilige Geest was nog niet, overmits Jezus nog niet verheerlijkt was," Johannes 7:38,39. Gij ziet, alles moet in Christus zijn volmaakte opvolging, zijn volledige ontwikkeling hebben, zal Hij het zijne aan de zijnen kunnen mededelen. De van Christus uitgaande Heilige Geest was er nog niet; deze ademde Hij de zijnen eerst na zijn opstanding toe, en deed Hij op hen nederdalen in stormwind en vuurvlammen op de

Pinksterdag, na zijn hemelvaart. Toen doopte Hij de zijnen met de Heilige Geest en met vuur, gelijk Hijzelf gedoopt was. Thans diende zijn gedoopt worden met de Heilige Geest (wij herhalen het, om het hoog belang van de zaak, nog eens) tot zijn wijding, toerusting en bekwaammaking van zijn drievoudige bediening van Profeet, Hogepriester en Koning. Wat de heilige zalfolie was voor een mens die tot deze menselijke bedieningen geroepen werd; dat was de Heilige Geest voor de Heere van de heerlijkheid, die tot deze Goddelijke bedieningen geroepen werd, want Hij was geen Profeet, Hogepriester en Koning naar de wet van een vleselijk gebod, maar naar de kracht van het onvergankelijke leven, dat is door de onmiddellijke roeping Gods. Hij was profeet uit kracht van de profetie van God, door Mozes; Deuteronomium 18:15: Een profeet uit het midden uwer broederen, als mij, zal u de Heere uw God verwekken, naar Hem zult gij horen. Hij was Hogepriester door het woord der eedzwering van God. Psalm 110:4: De Heer heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen. Gij zijt Priester in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizedek. Hij was Koning uit kracht der wijding Gods, Psalm 2:6: Ik toch heb mijn Koning gezalfd over Zion, de berg van mij heiligheid. Welnu, al deze Schriften werden nu zichtbaar vervuld in de Messias. Opklimmende uit het water des doops, openen zich de hemelen boven Hem, en God de Vader zelf zalft Hem met de Heilige Geest tot al zijn bedieningen. En het onmiddellijk woord van de aanstelling ontbrak ook thans niet. En er geschiedde een stem uit de hemelen, zeggende: deze is mijn Zoon, mijn Geliefde, in dewelke Ik mijn welbehagen heb. Van wie kan God dit zeggen, dan van Hem, die zelf God is? Reeds kan op menselijk gebied een groot kunstenaar geen volkomen welbehagen hebben dan in hetgeen een even groot kunstwerk is als hijzelf kan voortbrengen, en de allerhoogste God zou zijn lust, al zijn vreugde kunnen hebben in een persoon, die niet God was? Nee, alleen in zijn eeuwige Zoon kan God welbehagen (een eeuwig, eindeloos, allerhoogst welgevallen) hebben, en in die Zoon, welbehagen in alles, wat tot de Zoon in betrekking staat: engelen en mensen, heel de schepping. Doch heeft nu de Vader welbehagen in de Zoon, zo is het duidelijk, dat ook wij welbehagen moeten hebben in de Zoon, zal de Vader welbehagen hebben in ons. Op deze wijze (in Christus) kunnen God en mens elkaar ontmoeten, en ontmoeten zij elkaar werkelijk in liefde en vrede en vreugde, zonder einde. Markus en Lukas berichten ons, dat deze getuigenis des Vaders niet aan anderen, maar aan de Zoon zelf gericht was; dat er een stem uit de hemel geschiedde, zeggende: Gij zijt mijn geliefde Zoon, in U heb Ik mijn welbehagen. Het was het Amen van zijn Vader op de getuigenis van de Heilige Geest in Hem, en hoe heerlijk was dat juist in dit ogenblik! Hij komt tot het teken der schuldbelijdenis, en terwijl anderen de vergeving van hun zonden ontvangen, zegt eerst Johannes, en daarna God zelf, dat Hij Jezus, geen zondaar was. Hijzelf onderscheidde zich niet van de zondaren. Hij ging met hen allen naar Johannes, om gedoopt te worden evenals zij, Hij, een mens onder mensen, een Israëliet onder Israëlieten. Wanneer een koning onder ons ten avondmaal gaat, dan wil hij zich wel ditmaal vernederen om met de gemeente, met alle man zonder onderscheid van rang en stand, aan één tafel te zitten, doch dan heeft hij toch zijn koninklijke kleren aan, die reeds onderscheiding genoeg voor hem zijn; maar de verandering van de Heere van de heerlijkheid was volkomen en waarachtig. Hij stelde zich geheel en al in de plaats van de zondaar. Hij onderscheidde zichzelf niet; God, zijn Vader, onderscheidde Hem, en gaf Hem ook als mens dezelfde naam, dien Hij van eeuwigheid bij Hem had; de naam van: Zoon zijner liefde, Zoon van zijn oneindig welbehagen. Hiermede werd de biddende mens Jezus door God ingebracht in de wereld, en ten opzichte van de Zoon geboden: Dat alle engelen Gods Hem aanbidden! O, die heerlijke dubbele doop van Christus openbaart ons al de geheimen van Gods vredesraad met de zondaar. Want in Christus worden al de zijnen door de doop uit water en Geest, in Hem, de eeuwige Zoon, gesteld tot zonen en dochters van de Allerhoogste. Gij ziet dan ook, hoe in dat allergewichtigst ogenblik de heilige Drie-eenheid zich kenbaar, zichtbaar en hoorbaar en daarmede onmisbaar openbaart. De Vader spreekt uit de hemel, de Heilige Geest daalt er uit neder, de Zoon staat in het midden. En het is op grond van deze zijn doop, dat de Heere Jezus na zijn opstanding uit de

dood en vóór zijn opvaart ten hemel, de zijnen beval te dopen in de naam van de Vader, van de Zoon en van de Heilige Geest. Deze doop was zijn eigen doop, en al het zijn geeft Hij aan de zijnen. De doop van Johannes was een voorbereidende doop, een doop om de vergeving van de zonden te ontvangen door Christus, die alleen de zonden vergeeft; en ook de doop, die Christus door zijn discipelen liet toedienen, was geen andere. Eerst toen Christus de verzoening van de zonden op het kruis had volbracht, en uit de dood was opgestaan, gaf Hij met, in en door de Heilige Geest, zijn discipelen de macht de zonde te vergeven, en beval Hij hun te dopen in de naam niet van God, maar van de verzoende God: van de Vader, en in zijn eigen naam, die van de Zoon, van de Middelaar, en in die van de Heilige Geest, die gereed stond om te komen om de vruchten te kweken aan de boom des levens, die Christus, door het kruis, in zijn eigen bloed geplant had. God was verzoend, en dus alleen Vader, en de Heilige Geest was verworven door de Middelaar voor een ieder die gelooft. Wie deze doop ontving, werd dus aangenomen tot een kind van God, tot een verloste door Christus, en tot een geheiligde door de Heilige Geest. Vroeger heette het: Bekeert u en gelooft het Evangelie, want het Koninkrijk van de hemelen is nabijgekomen! Maar toen Christus ten hemel voer, kwam het Koninkrijk der hemelen. Wie toen gedoopt werd, was een lid van de gemeente, waarvan Christus het hoofd is, had Christus aangenomen en moest nu geleerd worden te houden al wat de Heere de zijnen geboden had. Met één woord, de doop van Jezus was een discipelendoop. De doop van Johannes wees naar Jezus heen, en hoevelen werden door Johannes gedoopt, die nooit tot Jezus kwamen; maar de doop, door Christus bevolen, maakte de gedoopte feitelijk tot zijn discipel. Zo heeft alles in de Schrift zijn groei, en ontwikkelt het zich tot de blijvende volkomenheid toe, welke in Christus is, en in Christus alleen. En nu, welk een heerlijke doop is de doop van Christus, de doop in de naam van de drie-enige Verbondsgod! Waar wij onze naam op schrijven, dat is ons eigendom; welnu, God schrijft zijn driemaal heilige en heerlijke naam niet met inkt, maar met het reine zilverblanke water van de doop op onze voorhoofden, en daarmee eigent Hij zich ons. Hoe! zouden wij door ons ongeloof onszelf Hem onteigenen? En toch doen het zo velen, niet vrezende voor het woord van de Schrift: Indien gijlieden niet gelooft, zekerlijk gij zult niet bevestigd worden, Jesaja 7:9. En wat de leer van de Drie-eenheid betreft, zij kan niet onmiskenbaarder geopenbaard worden, dan zij bij de doop des Heeren zelf geopenbaard is. Haar te verwerpen is het Evangelie, ja geheel de Schrift verwerpen; want de Schrift rust op de Drie-eenheid van het Goddelijk wezen. Wij horen in haar onophoudelijk spreken van de Vader door de Zoon, en van de Zoon door de Vader, en door beiden van de Heilige Geest, en ieder hunner geeft gelijke eer aan de ander. Waarom dan langer God tegen te spreken in hetgeen Hij ons openbaart van zichzelf? Waarom dan langer ook in deze de verzenen te slaan tegen de prikkels?

1:12 De Heere en de Satan.

En Jezus, vol van de Heilige Geest, keerde wederom van de Jordaan. Hij aanvaardde niet terstond zijn dienstwerk, Johannes had zijn voorbereiding, de Heere had haar ook, en welk een! Zoals zijn persoon was, was ook alles wat met Hem geschiedde, boven alle bloot menselijke evenredigheid. En terstond dreef de Geest Hem uit, en werd Jezus door de Geest weggeleid in de woestijn, om verzocht te worden van de duivel. De geschiedenis van de Heere Jezus Christus is de geschiedenis van de tweede Adam, van de nieuwe mens, van iedere uit God geboren mens, van ieder kind van God. Na de zalving van de Heilige Geest komt de verzoeking van de onreine geest; na de verzegeling Gods de beproeving Gods. God verzoekt niemand ten kwade, maar Hij dringt ieder tot het goede, en laat de proef over zijn werk gaan, opdat het blijke zijn werk te zijn. Abrahams geloof werd beproefd door de eis van zijn zoon Isaak ten offer, en zijn geloof, of hetgeen op het gebied van de genade hetzelfde is, de gerechtigheid van zijn geloof werd bevonden waar, echt, oprecht, proefhoudend, uit God te zijn. Adam werd beproefd, en zijn eigen, hem ingeschapen en door hem in stand te houden gerechtigheid bleek niet bestand te zijn voor de eeuwigheid. God bereidde de mens een andere gerechtigheid, de gerechtigheid zijns Zoons en dat deze een eeuwige, onwankelbare, onverliesbare, Goddelijke gerechtigheid was, werd nu bewezen. Was Christus zo waarachtig God, als Hij mens was, dan moest Hij in alles kunnen verzocht worden gelijk wij, maar niet kunnen vallen als wij. Een iegelijk, die uit God geboren is, doet de zonde niet, want zijn zaad blijft in hem, en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren, hij bewaart zichzelf, en de Boze vat hem niet, 1 Johannes 3:9 5:18. De volharding der heiligen rust op de volharding van Christus. Wat in Christus waarachtig is uit kracht en naar het recht van zijn Godmenselijke natuur, dat is ook in al de zijnen waarachtig door de genade van Christus, uit kracht van hun wedergeboorte uit God. En de werker van dat alles is dezelfde enige en eeuwige Heilige Geest. Hij week niet van Christus, en Hij wijkt niet van allen die in Christus zijn; maar weet hen te bewaren en te verlossen uit de ure van de verzoeking; want zij worden in de kracht Gods bewaard door het geloof tot de zaligheid. Immers het is de belofte van Christus: "Hij, de Heilige Geest, blijft in u eeuwiglijk," Johannes 14:16,17. Komt, bezien wij met aanbiddende aandacht de grote kampstrijd, door het Hoofd der gemeente met de overste van deze wereld gevoerd en zegevierend volbracht. De Heilige Geest dreef Jezus uit. Dezelfde Geest, die de mens in gemeenschap brengt met God en hem doet treden op de hoogte des hemels, brengt hem in de diepte en de duisternis, niet om de genade teniet te doen, maar om haar te bevestigen. Paulus moest, na Christus gezien te hebben en bekeerd te zijn, en Hem gepredikt te hebben, naar Arabië, in de verre eenzaamheid en in de diepste afzondering; en Luther, na zijn heerlijke overwinning te Worms, moest naar de eenzame, stille Wartburg. Dit geschiedt tot tempering van de heerlijkheid Gods bij de mens; en dat was nu wel voor de Heere zelf niet nodig, maar Hij wilde ons in alles gelijk worden, uitgenomen de zonde; Hij wilde ook de verzoeking ondergaan, die wij ondergaan, om haar voor ons en zo velen als erin Hem geloven, krachteloos te maken. De Heilige Geest dreef de Heere terstond uit. Hij mocht na zijn doop niets in het openbaar onder zijn volk doen, alvorens zijn grootste daad in het verborgene volbracht te hebben. Ook mocht er geen tussenpoos zijn. Van nu af ging alles met ontzaglijke snelheid in het leven van Jezus; slechts drie en een half jaar duurde zijn optreding onder Israël, en welk een wereld van woorden en daden ging er gedurende die kleine tijd van Hem uit; en wie kan met woorden en gedachten omvatten, wat in de éne nacht en dag van zijn lijden en sterven plaatsvond? Hij werd naar de woestijn gedreven; van de heerlijke oevers des Jordaans naar de huilende wildernis en het wild gedierte. Zo zou Hij ook eenmaal van de heerlijke Thabor naar het droevige Gethsemane gaan. Gij ziet reeds hier de tegenstelling tussen de eerste en de tweede Adam. De eerste kwam uit de hand Gods, om enkel blijdschap te genieten, de tweede kwam uit de eeuwige heerlijkheid en zaligheid om geen vreugde te hebben, maar het kruis op zich te nemen en te lijden. De eerste Adam was in de hof Gods, in het paradijs, toen de verzoeker tot hem kwam; de tweede in een woestijn, zoals de aarde door de

val van Adam geheel had moeten worden, maar door Gods genade slechts voor een klein deel geworden is. Gij ziet, de Zone Gods wordt altijd in een volstrekt verband met de zonde en haar gevolgen gesteld. En is het nu niet iets verhevens en treffends, dat de zaligheid, die in een paradijs werd verloren, in een woestijn werd herwonnen? Kan zo iets opzette1ijk verdicht worden? Nee zulke tegenstellingen kunnen bij geen mensen opkomen, maar wel in Gods plan liggen, zoals zij dan ook werkelijk doen. Christus werd naar de woestijn gedreven om verzocht te worden. Het moest blijken dat Hij waarachtig de Zone Gods was, de Zaligmaker van zijn volk, die de macht had om hem, die de macht des doods had, te binden en hem zijn roof te ontroven. Het moest blijken dat Hij, Christus, de Heilige was, aan wie niets te louteren was, die zo zuiver uit de smeltkroes kwam, als Hij erin geworpen werd. Heerlijke waarheid, dat Christus een mens is, die onbesmettelijk is, en onbesmet, ja onbesmettelijk maakt; want gelijk wij reeds zeiden, de nieuwe mens, de uit God geboren mens, die als het evenbeeld van Christus in ons is, als wij bekeerd zijn, blijft temidden van alles wat er gebeurt, rein van de zonde en in strijd met haar. Om verzocht te worden van de Duivel. Tegenover de Heere kan onmogelijk een andere verzoeker staan dan de satan zelf. Naar de man is, is zijn kracht, en naar de held is, is zijn tegenpartij. Zeker ontkennen de ongelovigen het bestaan van de duivel; maar wat ontkennen zij niet? Zij ontkennen op eigen gezag al wat de Schrift getuigt op Goddelijk gezag. Zouden wij er enige waarde aan toekennen? In dat geval zouden wij ons met hen gelijk stellen, en hun dwaasheid voor wijsheid houden, en dat zal eeuwig verre van ons zijn. Geheel de Schrift veronderstelt het bestaan van, een wezen, dat, ofschoon heilig geschapen, nochtans de oorsprong is van het zedelijk kwaad, van de zonde, en daarmee van alle kwaad. De zonde ligt niet op oneindig gebied; dit is een volstrekte onmogelijkheid. God is de volstrekt Heilige, die onmogelijk tot het kwade verzocht kan worden, of tot het kwade kan verzoeken; de zonde ligt op eindig gebied; zij is door het schepsel ontstaan en bestaat alleen in het schepsel. En God wil de zonde niet door zijn almacht vernietigen, want dat ware de mensenwereld vernietigen, in welke de zonde is; maar Hij wil door zijn liefde de mens van de macht van de zonde bevrijden en van de mensen zondeschuld verzoenen. Het eerste doet Jezus hier het allereerst, en het tweede zal Hij doen het allerlaatst op het kruis; het is het begin en het einde van de verlossing. De duivel heeft het geweld van de dood over de mens verkregen, omdat de mens des satans leugenwoord gesteld heeft boven het alleen waarachtig Woord van God, en daarmee God verworpen en de satan tot heer gekozen heeft; doch satan had dit recht door zijn boos, overmachtig verstand verkregen, en de mens bedrogen, misleid, met andere woorden, verleid. En nu, God is de macht boven alle macht, daarom kan Hij alleen het misbruik van macht straffen, en Hij straft het altijd, eerst in de satan en vervolgens in allen, die satans werken nadoen. De satan en zijn engelen werden door God gesteld om voor eeuwig overwonnen en veroordeeld te worden door Christus, en in Christus, door allen die geloven; want zo spreekt de Heere: Wie (de satan, of hetgeen hetzelfde is, de wereld, de zonde) overwint, Ik zal hem geven te zitten in mijn troon, gelijk als Ik overwonnen heb, en ben gezeten met mijn Vader in zijn troon, Openbaring 3:21. En Hij was aldaar in de woestijn, en werd veertig dagen verzocht van de duivel. Het getal veertig is in de Schrift een getal voor een voorbereidend tijdperk. Veertig jaren was Mozes bij Jethro, veertig jaar was Israël in de woestijn, veertig dagen was Mozes op de berg bij God, en Elia, gelijk nu Christus, in de woestijn. God doet alles in juiste tijdsafdelingen. Het was een lange voorbereiding voor de Heere, doch toen het op het hoofdtreffen, op de beslissing aankwam, was de vijand ook met drie slagen geveld. De drie verzoekingen, die beschreven worden, waren de laatste en zijn te beschouwen als de openbare veldslag; de voorafgaande waren slechts schermutselingen. Het was hiermee gelijk met een zware krankheid, welke na velerlei meer of min belangrijke verschijnselen, ten laatste tot haar crisis of beslissing komt. Al de onbepaalde verzoekingen eindigden in drie persoonlijke en wel geregelde aanvallen des satans. De toestand des Heeren gedurende deze veertig dagen was die van een persing, evenals die, welke de Heere kort vóór zijn lijden te kennen gaf in de woorden: Hoe worde Ik geperst, totdat

het volbracht zij! Deze persing bestaat in ene benauwdheid van de ziel en in een gejaagdheid van hart, waartegen geen ander middel bestaat dan het biddend vluchten tot God. En at geheel niet al die dagen. Elia ging door de kracht van de genuttigde spijs, hem door de engel in de woestijn toebereid, veertig dagen en veertig nachten, en Mozes was bij God diezelfde tijd zonder spijs. Evenzo de Heer. Onder de leiding van de Heilige Geest leefden zij allen onmiddellijk door de kracht van God, die geen spijs behoeft om iemand te voeden; wij behoeven de middelen, maar God behoeft ze niet. En toen dezelve geëindigd waren, en Hij veertig dagen en veertig nachten gevast had, zo hongerde Hem ten laatste. Al duurt de tijd van de beproeving lang, er is een einde aan. Ook deze tijd is door God juist bepaald. Toen de veertig dagen der voorbereiding voorbij waren, hield de wonderbare onmiddellijke onderhouding Gods bij de Heer op, en gevoelde Hij, en wel met geweldige kracht, de behoefte naar spijs. Jezus hongerde. Zo begon het leiden des Heeren met een grote honger en eindigde het met een grote dorst: en beide, dat begin en dat einde, geschiedden te midden van verzoekingen, Lukas 22:28. En de verzoeker, de duivel, tot Hem gekomen zijnde, zeide tot Hem: Merkt op, dat de duivel tot Jezus komt en Hem aanspreekt. Zijn verzoeking was dus een uitwendige verzoeking. Bij de heilige Jezus kan de satan niet binnentreden, maar moet hij buiten blijven staan, en van vóór de deur weerde dan ook Jezus hem af. Bij ons echter is de zonde in huis, in het hart, zodat de verzoeker vrije toegang tot ons heeft, en tot ons binnentreedt, zodat wij hem van ons moeten uitdrijven, zullen wij hem overwinnen. Daarom kunnen wij niet verzocht worden, zonder dat wij zondige gedachten en begeerten bij ons zien oprijzen; doch in Jezus was geen zonde, en in Hem kon geen zonde komen. In zijn heilige ziel kwam nooit een enkele onreine gedachte. Hij was en bleef zo volstrekt heilig als het wezen van de eeuwige Godheid is. De verschijning van de satan moet dus noodzakelijk een persoonlijke verschijning geweest zijn. Ook de handeling en het gesprek tussen hen beiden, stelt dit buiten allen twijfel, Dat de Heer zich zo iets in zijn gedachten zou hebben voorgesteld, is, zoals wij zo even opmerkten, volstrekt onmogelijk. Bij, met en in Christus zijn ook geen eigenlijke visioenen meer, maar is alles wezenlijkheid, zichtbaarheid, tastbaarheid lichamelijkheid. Er wordt dan ook in geheel de Schrift van geen persoonlijke verschijning van de Satans aan enig mens gewag gemaakt, uitgenomen hier aan de enige Jezus. Wat bij geen mens kon of mocht plaats hebben, dat kon en mocht plaats hebben bij de Godmens. Wij zien bij de Evangelisten, dat de satan even wezenlijk in de woestijn aan de Heer verschenen is en met Hem gesproken heeft, als Mozes en Elia aan Hem verschenen en met Hem spraken op Thabor; en wij zouden niet weten welk een verschil er tussen beide deze verschijningen als verschijningen bestaan zou. satan begon de aanval en zei tot Jezus: Indien gij Gods Zoon zijt, zeg dat deze stenen broden worde. Gij ziet, wij zijn in de woestijn, want daar liggen alleen de stenen. Voorts hoort gij uit deze woorden dezelfde boze geest, die tot Eva sprak. De satan poogt altijd het Woords Gods twijfelachtig te maken. God had gezegd: Deze is mijn geliefde Zoon, en de satan wil Jezus eraan doen twijfelen, door er een bewijs voor te vragen, en er een proef van voor te schrijven. Wachten wij ons toch zorgvuldig voor allen, die Gods Woord twijfelachtig trachten te maken, zij zijn uit de vader de duivel, die het persoonlijk ongeloof is, en het ongeloof wil niet anders dan weten, dan proefondervindelijk weten. Is het niet genoeg dat God gezegd heeft, dat Jezus zijn Zoon is? Nee, zegt de duivel, dat moet mij bewezen worden door een proef, die ik zelf opgeef. Doch was het nu de bedoeling van de satan om door een proef Jezus werkelijk als Zoon van God te leren kennen? Waarlijk niet, maar om Jezus een daad te laten doen, waardoor zijn Zoonschap, indien het bestond, terstond zou vernietigd worden. De satan wilde Jezus, de Zoon, onafhankelijk van zijn Vader doen handelen; hij raadde Hem aan zelfstandig te zijn, niet langer te hongeren, en, zoals hij, de duivel, van de wereld geleerd heeft te doen, niet naar God te vragen, maar zichzelf te helpen. En hoe listig en met welk een schone schijn deed hij Jezus dit voorstel! Gods Zoon te zijn en honger te lijden, was immers een tegenstrijdigheid, en de macht te bezitten om zich voedsel te verschaffen, en het toch niet te doen, was immers onzinnigheid: op deze wijze wilde

de onreine geest de Heere Jezus losmaken van de Heilige Geest, onder wiens leiding Jezus stond, en Jezus doen ophouden om in volstrekte afhankelijkheid van, en algehele gehoorzaamheid aan de Vader te verkeren. Wachten wij ons dus voor de schone schijn, waarmee de duivel zijn drogredenen bekleedt en verbergt. Denkt toch niet dat hij u rechtstreeks tot zonde verleiden zal; nee, hij is zo lelijk niet als hij afgeschilderd wordt: hij is veeleer schoon, al is het ook enkel schijn. Alvorens ons de leugen of zonde voor te stellen, maakt hij ze tot een aangename, begeerlijke zaak. Zo verborg hij weleer in Griekenland de onreinsten wellust onder de gedaante van de schitterendste schoonheid, en regeerde er mee over de volken. Juist in het schone van deze wereld heeft hij de grootste kracht van de verleiding gelegd. Welk een verleidende macht ligt er niet zelden in de schone gestalte, het schone gelaat, de schone ogen, ja in de fraaie kleding! Wie heeft niet wel eens een soortgelijke indruk gevoeld, gelijk ik telkens gevoel, als ik het afbeeldsel zie van lord Byron, dat beeldschoon gelaat, doch waaruit de duivel ons aanziet? Ook zijn verzen, wat heerlijke poëzie hoort gij erin, maar de adem van de boze geest leeft erin. Zelfs zijn klachten over God en het lot, die door hem schijnbaar geheel billijk worden voorgesteld, zijn juist daardoor recht duivels. En nog twijfelt men aan het bestaan van een verleidende macht, door wie alle deze betoveringen ontstaan! De wereld is verblind voor alles wat niet zichtbaar en tastbaar is, maar Gods kinderen geloven aan die macht, welke haar werking heeft in de kinderen van de ongehoorzaamheid, en zijn er op bedacht, dat ook zij onophoudelijk blootstaan om door allerlei voorkomende zaken ten kwade verzocht te worden. Zij zijn daarom wakende en biddende, om in de kracht Gods bewaard te worden, en niet te vallen in de strikken, die de satan hun spreidt, maar om altijd weer opnieuw de goede keuze te doen tussen het woord van de satan en het woord van God. Doch Jezus antwoordde hem: Er is geschreven: de mens zal bij brood allen niet leven, maar bij alle woord, dat door de mond van God uitgaat. De Heer weigert het bewijs van zijn Zoonschap te geven, en te doen, wat de satan begeert; vooreerst omdat de satan het begeert. De Heer wilde ook later zelfs niet door de bezetenen voor de Christus erkend worden. Door te doen wat een ander van ons begeert en aan te nemen wat hij ons biedt, maakt men hem tot de meerdere en zichzelf tot de mindere, en dat was verre van Jezus. Jezus weigerde de satan te gehoorzamen, en bewees juist daarmede van hem niet alleen onafhankelijk, maar eindeloos boven hem verheven, ja, zijn Meester, en daarmee de Heer, de Zoon van God te zijn. Maar ten andere weigerde de Heer dit wonder te doen, omdat Christus geen wonderen deed tot hulp van zichzelf, maar van anderen. Door te betuigen, dat Hij aan het Woord van God genoeg had, om te leven ook zonder spijs, verklaarde de Heer zich boven de natuur, als die de middelen niet behoefde, maar onmiddel1ijk kon leven uit God, dus wederom als de meerdere dan Satan, die de middelen noodzakelijk achtte. En zo bewees Jezus Gods Zoon te zijn in juist tegenovergestelde weg van die, welke de Satan begeerde. Voor het geloof is dan ook het omgekeerde van hetgeen het ongeloof eist, het bewijs van Christus' Zoonschap. Zo wilden ook de Farizeeën en Schriftgeleerden dat Jezus afkwam van het kruis, opdat zij het zagen en geloofde, maar Gods kinderen geloven juist in Christus als hun Zaligmaker, omdat Hij niet van het kruis afkwam. O, het is zo heerlijk iets te kunnen, en toch niet te willen, omdat het niet goed is; almacht te hebben en toch zichzelf niet te willen helpen. Als men nog gevoel heeft voor het Goddelijke, dan moet men het hier en overal waar de Heer spreekt en handelt gevoelen; maar de ongelovigen hebben geen gevoel meer voor het hemels schone; zij kennen en begeren niets meer dan het aardse, het grove, het materiele. Jezus weigert de satan zijn begeerte, doch niet met een bloot nee! maar met een beroep op de Schrift. Hiermede bewees Jezus zich te zijn het Hoofd van de heiligen en gelovigen, die ook geen anderen regel voor hun gedachten, woorden en daden hebben dan Gods onfeilbaar Woord, terwijl het volstrekt verwerpen van Gods Woord als zodanig het kenmerk van de onheiligen en goddelozen is. Het enige wapen, dat de Heer tegen de leugen en tegen de vader van de leugens gebruikt, is het zwaard des Geestes, is het Woord van God en het moet ook ons enig wapen zijn tegen de ongelovigen van onze tijd, want wij kunnen van dat zwaard zeggen wat David van

Goliaths zwaard zei: Daar is zijns gelijke niet. Willen de ongelovigen het niet als wapen erkennen, zij zullen daarom niet minder de scherpte ervan gevoelen. De duivel geloofde ook niet aan de Schrift, en toch werd hij er dodelijk door gewond. De woorden door de Heer aangehaald lezen wij Deuteronomium 8:3: En Hij verootmoedigde u, en liet u hongeren, en spijsde u met het man, dat gij niet kendet, noch uw vaderen gekend hadden, opdat Hij u bekend maakte, dat de mens niet alleen van het brood leeft, maar dat de mens leeft van alles, wat uit des Heeren mond uitgaat. De Heer haalde deze laatste woorden aan, zonder het verband aan te roeren, of de zin ervan uit te leggen, omdat in elk afzonderlijk woord van de Schrift de gehele Schrift is uitgedrukt. De aangehaalde woorden waren op zichzelf duidelijk genoeg. Door te zeggen: Er is geschreven, verklaart de Heer de Schrift voor het Woord van God, voor Gods beschreven Woord. Daarom is de strijd van het Woord van God in de Schrift zo nietig. Wij denken, spreken en schrijven; ons woord is de vorm, het lichaam van onze gedachte, en ons schrift is het lichaam, de blijvende vorm van ons woord; de zaak is dezelfde, alleen de vorm is anders, en kan ik nu wel zeggen: mijn schrift is niet mijn gedachte en is niet mijn woord, maar mijn gedachte en mijn woord liggen in mijn schrift? Gij ziet, welke dwaasheden men begaat, als men het ondeelbare wil verdelen. Zo was dan deze poging van de venijnige slang in de woestijn, om de Heer een dodelijke beet toe te brengen, mislukt. Vraagt gij: hoe kon de satan zich ooit voorstellen, dat zijn poging gelukken zou? dan moet ik u herinneren, dat de duivel, bij al zijn verstand, niet alwetend is. Hierin ligt zijn val. Had hij tevoren geweten wat het gevolg van zijn ongehoorzaamheid jegens God zijn zou, hij zou zich tegen de Almachtige niet hebben verzet. Doch wat is het tevoren weten? Het geloof; het geloof behoeft geen proefondervindelijk weten, zoals het ongeloof, om God in zijn Woord te kennen. Al1een het ongeloof wil van alles de proef nemen, en van alles het ondervindelijk bewijs hebben, eer het de zaak aanneemt. De duivel nam die proef en is gevallen in de eeuwige afgrond; zal het zijn navolgers, de wijzen die niet willen geloven, maar alles proefondervindelijk willen weten, beter gaan? Wij zeggen: nee, het zal hun evenzo gaan als het hier weer de duivel gegaan is. Voorts komt deze allereerste verzoeking des Satans met die, waarmee hij Eva ten val bracht, daarin overeen, dat beide deze verzoekingen een verlokking waren tot een verboden spijs. Doch door onthouding en vasten heeft Christus herwonnen, wat door het opvolgen van een ogenblikkelijke begeerlijkheid, het genieten en eten door de eerste mensen, verloren was. Zo ziet men ook hierin wederom de harmonieën Gods. Ook is de nood, de behoefte, de armoede, het gebrek nog altijd voor de Satan het aanknopingspunt van zijn verzoekingen. Ach, hoevelen worden er nog dagelijks door hem aangezocht, om zichzelf van hun ellende te verlossen en de stenen om te scheppen in broden! Wachten wij er ons voor, en waarschuwen wij anderen er voor! Roepen wij tot God om verlossing, en Hij zal ons verlossen op zijn tijd, en ons intussen krachten geven, om het kruis te dragen zonder er onder te bezwijken; maar wie zijn eigen god en verlosser wil zijn, die valt in des duivels strik en gaat verloren. Toen nam de duivel Hem mede, en leidde Hem naar de heilige stad, naar Jeruzalem, en stelde Hem op de tinne des tempels. Jezus, door de Heilige Geest geleid zijnde naar de woestijn, om verzocht te worden, onttrok zich niet, ook waar de satan Hem op een andere plaats en op een andere wijze wilde verzoeken. Hij liet zich op natuurlijke of bovennatuurlijke wijze, wij kunnen het niet bepalen, door de Satan brengen op de tinne des tempels; het was een vrijwillige overgave van Christus, gelijk Hij zich aan alles overgaf wat Gods raad meebracht tot bereiking van het heerlijkste doel. En hij zei tot Hem: indien Gij de Zone Gods zijt, werp Uzelf van hier nederwaarts. Het eerste woord van de Satan was de verzoeking om zich door zelfhulp onafhankelijk te maken van God; het tweede woord van de satan (wij volgen hier Mattheüs) was de verzoeking tot het volstrekte tegendeel, van alle zelfhulp na te laten en God alleen alles te laten doen. Gij ziet hoe fijn berekend de list des Satans was. Eerst wil hij dat Jezus alleen alles doe zonder God, zijn Vader, en nu wil hij dat God, zijn Vader, alles alleen doe zonder Jezus. Trouwens het zijn de twee uitersten van het geestelijke leven, die elkaar raken: Zelf alles, of niets te willen doen. Want er is geschreven:

dat Hij zijn engelen van U bevelen zal, dat zij U bewaren en op de handen zullen nemen, opdat Gij uw voet niet te eniger tijd aan een steen stoot. Had Jezus zich met de Schrift verdedigd, en was dit de vaste grond waarop Hij stond, zo moest de Satan, zou hij Jezus kunnen overwinnen, Hem met datzelfde wapen bestrijden, en die vaste grond onder zijn voeten doen instorten. Hij verlokt dus Jezus om zijn Zoonschap te bewijzen met een daad, van welke de Schrift zelf van Godswege verklaard had, dat zij met volkomen gerustheid en veiligheid kon geschieden. De duivel gebruikte dus de Schrift volmaakt. op dezelfde wijze als de ongelovigen haar nog heden gebruiken, namelijk om haar te doen leren, wat zij juist niet leert. De duivel haalt dan ook het Schriftwoord niet aan, zoals het geschreven staat, maar laat er juist die woorden af, die het zwaartepunt ervan uitmaken. Hij denkt precies zoals de ongelovigen, zijn kinderen, nog heden denken, dat het maar te doen is om de tekst, en niet om zijn betekenis. Er staat (Psalm 91:11): Hij zal zijn engelen van u bevelen, dat zij u bewaren in alle uwe wegen, dat is: waarheen, waardoor, waarover uw weg ook ga. Doch nu wil de duivel van Jezus niet dat Hij van de tinne des tempels afkome langs de gewonen weg, langs de in het gebouw gemaakte trap, maar zonder weg, door zich af te werpen. En nu, gij gevoelt het, op zulk een eigengemaakte, eigenwillig, ja roekeloos gekozen weg, had God zijn bewaring niet beloofd; veeleer moest zo iets zijn toorn opwekken, om de mens op zulk een weg te doen omkomen. En Jezus antwoordende, zei tot hem: Er is wederom geschreven, en er is gezegd: gij zult de Heer uw God niet verzoeken. Lukas vermeldt ons de bijzonderheid, dat de Heer ditmaal zei: Er is gezegd. De Heer zegt er mede tot de duivel: "Gij gebruikt wel de letters van de Schrift, maar miskent de bedoeling, waarmee het woord door God is uitgesproken". Bij Christus is het geschreven en het gesproken woord van God hetzelfde. Christus wijst dan ook de duivel naar geen andere bron van waarheid dan die van de Schrift, maar Hij haalt een ander woord uit diezelfde Schrift aan, waaruit blijkt, dat God onmogelijk aan de aangehaalde belofte die zin kon hechten, die de satan er aan geeft. God verzoeken is God beproeven; God beproeft ons, maar wij mogen God niet beproeven; wij mogen niet van God eisen, dat Hij, waar wij zonder wonder ons doel kunnen bereiken, om onzentwil wonderen doe. En ziet hier nu wederom het misdadige van het ongeloof. Het ongeloof verzoekt God; het wil Hem niet geloven, maar het wil Hem beproeven, daarmee dat het niet langs de gegeven weg (Christus), maar langs een eigenwillig gekozen weg de hemel wil ingaan. Wat doen echter de ongelovigen hiermee anders dan Satans wil: zich buiten allen weg afstorten in de dood, in de diepte van de eeuwigheid, in de ijdele verwachting dat Gods engelen hen op de handen zullen dragen, zodat zij niet in de diepsten afgrond vallen, maar in de hoge hemel opgeheven zullen worden? Maar zij verzoeken God, en voor hen die God verzoeken, doet God geen wonderen, dan om hen te verderven; alleen de wonderen van de Schrift strekken om het ongeloof te veranderen in geloof. Mocht dit laatste oogmerk bij velen, die nog ongelovig zijn, bereikt worde; wij zouden ons er met Gods engelen over verblijden. Doch zijn de ongelovigen als zodanig ook reeds voor deze tweede verzoeking des Satans bezweken, ook de gelovigen staan er nog voor bloot. De Heer bewees ook nu wederom zijn Zoonschap, juist door niet te doen, wat de satan wilde dat Hij deed. De satan had gewild, dat Jezus in het gevoel van zijn Goddelijk Kindschap, zich daarop verhovaardigd, en tot zichzelf gezegd had: "Als Zone Gods, kan Ik doen, moet Ik doen, Wat geen ander kan en mag doen. Voor Mij zijn bijzondere beloften weggelegd, waarom zou Ik deze belofte niet aan Mij willen vervuld hebben?" Doch de Heer wilde niets uit zichzelf doen, maar enkel wat de Vader Hem beval te doen; Hij wilde ook niet zichzelf onderscheiden, maar liet dit aan de Vader over. En zo moeten ook de gelovigen doen. Zij moeten zich als mensen gelijkstellen met alle mensen, want niets onderscheidt hen dan de genade, en de genade ontneemt allen roem. Zij moeten niet denken: Wij zijn niet als anderen, wij mogen boven anderen op bijzondere tussenkomsten rekenen. Neen, zij die door God het meest bevoorrecht zijn, moeten tegelijk de allernederigsten zijn; anders vallen zij in de duivelsstrik van de geestelijke hoogmoed, en maken zij van hun godsdienstigheid in plaats van een betoning van kracht, een ijdele vertoning. Daarom wilde de Heer in zake van godsdienst

niet de allerminste vertoning, en vermeed Hij die zelf. Hoe eenvoudig was Hij in het doen van zijn wonderen! Hij wilde er geen ophef van gemaakt, Hij wilde er enkel Goddelijke oogmerken mede bereikt hebben. Daarom waren ook zijn wonderen zelf de verwonderlijkste vereniging van het meest Goddelijk verhevene en het meest menselijk dagelijkse. Als Hij het dochtertje van Jaïrus uit de dood doet opstaan, dan zou een verdichter het wonderdadig teruggegeven leven ook wonderdadig hebben doen onderhouden; doch Jezus laat het teruggegeven natuurlijk leven ook terstond weer op de natuurlijke wijze onderhouden, bevelende dat men het kind te eten zou geven. Zo beval Hij ook bij de wonderbare spijziging, de overgebleven brokken te verzamelen. Hoe zou het een verdichter hebben kunnen invallen, om, op zulk een mildheid zulk een spaarzaamheid te laten volgen? Maar Jezus wilde het overgeblevene bewaard hebben voor morgen en overmorgen, want dan zou er wel weer honger zijn, maar geen wonder van spijsvermenigvuldiging gebeuren. Gij gevoelt het, geen mens daalt uit de hoogte van de hemelen zo terstond tot de laagte van het dagelijks leven. Dit kon alleen de Godmens doen, in wie zich de Goddelijke en de menselijke natuur niet in een tweeheid, maar in een eenheid van persoonlijkheid openbaarde. Wederom nam de duivel Hem mede op een zeer hoge berg, en toonde Hem al de koninkrijken van de wereld en hun heerlijkheid, in een ogenblik des tijds. Dit laatste is niet denkbaar dan dat zulks geschied zij op een ons onbekende, bovennatuurlijke Wijze. De satan ontvouwde voor de ogen van Jezus zeker het prachtigste panorama van de wereld, dat ooit aanschouwd is. En de duivel zei tot Hem: ik zal U al deze macht, en de heerlijkheid dezer koninkrijken geven, want zij is mij overgegeven, en ik geef wie ik ook wil. Niet alleen noemt de Heere Jezus de duivel de overste van deze wereld, maar Paulus noemt hem zelfs de god van deze eeuw, Johannes 12:31 14:30, 2 Corinthiërs 4:4. Niet de wereld van de natuur, maar de zedelijk gevallen mensenwereld als zodanig heeft de duivel tot haar overste. De zonde is des Satans wil, en deze wordt door de mensheid volbracht, want de mens wordt in zonde ontvangen en geboren. Al wat de mens uit zichzelf door eigen wijsheid en kracht tot stand brengt en al wat hem persoonlijk toebehoort, al zijn macht en heerlijkheid, behoort ook, als bloot menselijk voortbrengsel, de duivel toe. De talenten zijn en blijven wel altijd van God, maar zij worden niet in de dienst en ter ere Gods besteed. Dat kan ontkend, maar niet weggeredeneerd worden. De Schrift leert het onmiskenbaar. Christus is gekomen om als de sterkere de sterke te binden, en zijn roof (de mens met al wat van de mensen is) hem te ontnemen. Hij is gekomen om de werken van de duivels te verbreken, om door zijn dood hem teniet te doen, die het geweld des doods had, dat is de duivel; om de mensen te bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht des Satans tot God. De werken van Christus en die van de satan staan dus in volstrekt tegengesteld verband met elkaar, zodat men de laatste niet loochenen kan zonder de eerste mede te verwerpen. De derde verzoeking van de Satan was het bezit en genot van alles wat de wereld heerlijks en begeerlijks heeft. De satan spreekt nu niet meer tot Jezus van een proef van zijn Zoonschaps; nee, hij neemt de schijn aan alsof hij dat nu reeds als bewezen aanneemt en Hem als zodanig waardig keurt de heerschappij met hem te delen. Hij biedt deze heerschappij Hem aan, maar onder één voorwaarde, die hem in al de afgrijselijkheid van zijn duivelse natuur openbaart. Indien gij dan, neervallende, mij zult aanbidden, zo zal het alles uw zijn. Zonder een zichtbare, persoonlijke verschijning is het neervallen om te aanbidden niet denkbaar. Doch de eis zelf verbaast en verschrikt ons. Zo is dan de dienst dezer wereld niets anders en niets minder dan het aanbidden des Satans, dus duivelsdienst! Ja, hij is het. Men wil het niet erkennen, maar daarom is het toch de waarheid, dat zij, die God niet dienen en aanbidden, wetens of onwetend, de duivel dienen en aanbidden. Toen antwoordde Jezus hem en zeide: ga weg van mij, Satan! Want er is geschreven: gij zult de Heer, uw God aanbidden en Hem alleen. Gij hoort het uit des Heeren mond: de dienst en de aanbidding Gods staat tegenover de dienst en aanbidding des Satans. Nu eerst noemt de Heer de satan bij diens naam, die van tegenpartij Gods (een naam, die hij als afgevallen engel droeg), om hem te zeggen, dat zijn masker hem nu geheel ontvallen en hij ten enenmale ontdekt was.

Tegelijk gebood de Heer hem af te laten van zijn verzoekingen en zich uit zijn tegenwoordigheid te verwijderen, een bevel, waarmee de Heer zich wederom betoonde de Zone Gods en des Satans Heer en Meester te zijn. Gelijk te allen tijde en in alles, zo bepaalde de Heer zelf het ogenblik, waarin men van Hem aflaten moest. Hij was altijd de Heer, zich vrijwillig overgevende aan alle macht, maar tegelijk onafhankelijk van alle macht, en dit betonende op de meest duidelijke en volstrekte wijze. En toen de duivel alle verzoeking voleindigd had, liet hij van Hem af. Het was nu gelijk het later zou zijn: De overste dezer wereld komt en heeft aan Mij niets. Des duivels tegenstand jegens de Zoon zou evenals zijn opstand jegens God op niets uitlopen, indien maar op niets, nee, op zijn eigen verderf. De Godmens kon verzocht, maar niet verleid worden. De Heer gevoelde de verzoeking in haar volle kracht, maar Hij zag tegelijk met de volkomenste bewustheid dat zij een verzoeking was. Op deze wijze konden de bergen van de beproevingen wel op Hem neerstorten, maar Hem niet neerwerpen. Hij kon ze torsen en weer van zich afwerpen. Hij, die ook de zonde van de wereld op het kruis dragen en in het graf van zich afwerpen kon. Aanbidden wij zijn liefde, die alles voor ons wilde ondergaan, om ons van alles te kunnen ontslaan. Vergeten wij echter niet, wat wij reeds herinnerden, dat ook wij, die geloven, in dezelfde strijd gewikkeld zijn, en ook zelf in Christus de overwinning moeten behalen. De satan begon zijn verzoeking met het Woord van God verdacht te maken, en Christus overwint de satan door het Woord van God te handhaven. Gij ziet, alles komt aan op het Woord van God. De satan wilde bij Eva en bij Christus Gods Woord als zodanig niet erkennen. Eva liet het los en viel, Christus hield het vast en overwon. In zijn: Er is geschreven, ligt zijn en ligt onze overwinning. Was niet de triomfkreet van de Apostel Paulus aan het einde van zijn loopbaan, en bij de zegepralende beslissing van zijn strijd: Ik heb het geloof behouden? Welnu, het geloof heeft met niets anders te doen dan met de woorden van God. Behouden wij dan de woorden Gods, en zij zullen ons behouden; maar wachten wij ons voor de bestrijders van de Schrift, want zij zijn de verleidende geesten, uitgegaan van de Satan, de geest aller leugens, die de gehele wereld verleidt, Openbaring 12:9. En week van Hem voor een tijd. Dus niet voor altijd, nee, in God, in Christus, is alles niet alleen ja, maar ook amen. Hij spreekt en voegt er nog eed bij; Hij doet een werk en verzegelt het werk, opdat het onveranderlijk vast zij. Had Christus thans niet de satan voorgoed en voor altijd overwonnen? Zeer zeker, dat zal spoedig blijken uit zijn macht over al de macht des Satans; en toch moest deze zijn overwinning nog verzegeld worden met zijn gehoorzaamheid jegens de Vader tot in de dood, ja tot in de dood des kruises. Wat de satan tot God zei aangaande Job na de eerste beproeving, waarin hij al wat Job bezat had aangetast, uitgenomen zijn persoon: huid voor huid en al wat iemand heeft zal hij geven voor zijn leven; doch strek nu uw hand uit, en tast zijn gebeente en zijn vlees aan, zo hij U niet in uw aangezicht zal zegenen (vaarwel zeggen) dat werd ook waar aangaande de Heer. De eerste verzoekingen des Satans waren gericht op Christus' Goddelijk Zoonschap, of, hetgeen hetzelfde is, op Christus' Godheid; de laatste op Christus' mensheid waarin Hij alleen lijden kon, en toen de satan in Judas gevaren was, en de verrader met de bende kwam, zei dan ook de Heer tot de overheden van Israël, die Hem gevangen namen: Dit is uw ure en de macht van de duisternis. De Satan had de Heer vruchteloos de heerlijkheid en de vreugde der wereld voorgesteld; thans zou hij, die het geweld des doods had, over Hem komen als de koning van de verschrikking met alle smarten, tot de helse pijnen toe, doch het zou even vruchteloos zijn. Doch werd dan Christus van de woestijn af tot de olijvenhof toe niet meer verzocht? Ja, Hij werd onophoudelijk verzocht, doch niet onmiddellijk door de Satan, maar middellijk door de kinderen van de ongehoorzaamheid, in wie de satan zijn werking heeft, en die de Heer nu door ongeloof, spotternij en lastering en dan door huichelarij, list en sluwheid verzochten en door strikvragen in de strik poogden te lokken; doch de Heer betoonde zich in alles de wijsheid en de heiligheid Gods te zijn en behaalde de ene overwinning na de andere op zijn tegenstanders, zodat zijn driejarig optreden onder zijn volk met recht genoemd kan worden: een driejarige reeks van ongetelde en ontelbare

overwinningen van David, de Held uit Juda's stam, over alle zijn vijanden. En Hij was bij de wilde gedierten. Deze bijzonderheid hebben wij alleen van Markus. Ook hiermee werd Christus aangewezen als de tweede en betere Adam. Gij weet dat Adam tot heerser over de dieren werd gesteld, door hem tot naamgever, van de dieren te stellen. De oorspronkelijke bestemming van de mensheid was niet dat mensen over mensen zouden heersen; nee, zij moesten allen kinderen zijn van een en hetzelfde gezin; maar dat de mens zou heersen over de wereld van de natuur, om haar dienstbaar te maken aan de onophondelijke vernieuwing en verhoging van zijn vreugde. Door Adams val ontviel hem de onbepaalde heerschappij over de dieren, waarvan de meeste verwilderden en des Satans verdervenden aard verkregen en 's mensen vijanden werden; slechts weinigen liet God als tam vee in 's mensen bezit en onder zijn bestuur. Later stonden er geweldenaars op, die als Nimrod èn de wilde dieren èn tegelijk de zwakkere mensen bestreden en onder het juk brachten Doch dit waren overwinningen uit de boze. Hier in de woestijn zien wij Christus in het midden van het wild gedierte; een vreselijke aanblik, niet waar? evenals die van Daniël in de kuil der leeuwen; doch zij waren voor Hem als voor Daniël tamme dieren; want is de mens gehoorzaam aan God, zo zijn ook alle schepselen gehoorzaam aan hem; maar staat hij op tegen de Allerhoogste, zo staat ook het aller geringste op tegen hem. Ongetwijfeld stond dat wild gedierte onder de invloed van de Satans, op wiens gebied zij waren, en moesten zij dienen om Christus te verschrikken, en wij weten niet welke hun houding was jegens Christus, alvorens deze de verzoeker gebood heen te gaan; maar dit kunnen wij met zekerheid weten, dat zij, al werden zij vóór Christus' overwinning door Hem enkel bedwongen, zij na zijn overwinning Hem volkomen vrijwillig gehoorzaam waren, evenals Adam aan in de staat van zijn rechtheid. Het overwonnen worden des Satans door de nieuwe mens Christus is ook de ontwapening van de vijandige natuur. In Christus worden alle dingen nieuw: in Hem zijn de nieuwe hemel en de nieuwe aarde reeds gereed, welke ons met zijn wederkomst beloofd zijn. Zijn wederkomst is de openbaring van zijn heerlijkheid. Alsdan zal er nergens leed gedaan worden op de gehele berg van Gods heiligheid, want alsdan zal de aarde zo vol van de kennis en van de heerlijkheid des Heeren zijn, gelijk nu de zee vol is van de wateren. Dan zal de wolf met het lam verkeren en de luipaard bij de geitenbok neerliggen, en het kalf en de jonge leeuw en het mestvee tezamen, en een klein jongske zat ze drijven. De koe en de berin zullen tezamen weiden, haar jongen zullen tezamen neerliggen, en de leeuw zal stro eten gelijk de os, en een zoogkind zal zich vermaken over het hol van een adder, en een gespeend kind zal zijn hand uitsteken in de kuil van de basilisk. Heerlijk uitzicht, niet waar? dat eenmaal de mens in een verhoogden paradijsgelijken toestand de volkomen heerschappij over de dieren zal worden teruggegeven; ook dat heeft Christus voor ons verworven, Hem en de Vader en de Heilige Geest zij er de dank voor toegebracht! Gelijk van alle kentekenen van zijn vroegere heerlijkheid, heeft God nog enkele indrukken, ook van deze macht in de mens overgelaten. Er zijn nog enkele mensen, die een onbegrijpelijk gezag over de wilde dieren uitoefenen; doch is dit onbetwistbaar een natuurgave, het is nog meer een kunst. Liefelijker is het te zien hoe de mens het tamme dier zich eigent. Zo is het paard de Arabier van de woestijn meer een vriend en metgezel dan een dier: De rijder spreekt met zijn paard, en deze verstaat hem als ware hij een mens, en deelt in bijna al de aandoeningen van smart of droefheid van zijn meester. O die dierenwereld! Zij is voor de gevallen mens, gelijk de gehele natuur, een met zeven zegelen verzegeld boek; doch verheugen wij ons, Christus heeft al die zegels verbroken: de verloste, verhoogde en verheerlijkte mens zal eenmaal alles voor zich ontzegeld en geopend zien. En ziet, de engelen zijn toegekomen en dienden Hem. Welk een Tegenstelling! Hij was bij de wilde dieren en de engelen dienden Hem. Aan het einde van de verzoekingen is Jezus wederom in de woestijn. De engelen dienden Hem. Ziedaar het einde van de strijd, de vrucht van de overwinning. In Christus zijn de engelen tot dienstdoende geesten gesteld van de mensen, van die mensen, die in Christus zijn, die in Hem geloven, die Hem toebehoren, die de zaligheid beërven zullen. Ook in de laatste verzoekingen zien wij een engel

uit de hemel de Heer versterken, en horen wij de Heer de strijdenden Petrus bevelen het zwaard op te steken met het woord: Meent gij dat Ik mijn Vader nu niet kan bidden, en Hij zal mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten; maar hoe zouden dan de Schriften vervuld worden, die zeggen, dat het alzo geschiede moet? Doch ziet nu welk een harmonie er is tussen de verzoeking van de boze geest en de dienst van de engelen met betrekking tot de Heer. Toen de duivel heenging, naderde de engelen Jezus, en wat deden zij? Zij dienden Hem; zij erkenden Hem als hun Heer; en wie is de Heer van de engelen? Niemand anders dan God. En hongerde de Heer en had de Satan er aanleiding uit genomen om Hem te bewegen, stenen in broden te veranderen, thans kwamen de engelen en bedienden Hem na zijn vasten met spijs en drank, evenals één van hun ook in de woestijn Elia bediend had. En had de satan gesproken van de engelen, die Hem zouden bewaren, als Christus zich van de tinne des tempels wilde afwerpen, thans komen die engelen werkelijk tot Hem, terwijl Hij niet op des duivels, maar op Gods wegen wandelt. En wilde de satan dat Christus hem zou aanbidden, en wees Christus dit met afgrijzen af, nu kwamen de engelen Gods en aanbaden Hem, als de Heer van de heerlijkheid, die met de Vader en de Heilige Geest een enig God is, boven allen te prijzen in van de eeuwigheid. Amen.

1:14 De gevangenneming van Johannes de Doper.

Want Herodes de Viervorst, enige uitgezonden hebbende, had Johannes gevangengenomen en hem gebonden en in de kerker gezet. Waarschijnlijk hebben de Farizeeën en Schriftgeleerde hierin mede de hand gehad, omdat de Heer van Johannes in meer omvattenden zin zei: Zij hebben met hem gedaan wat zij wilden, en omdat Mattheüs en Markus zeggen, dat Johannes overgeleverd is. Hoe dit zij, de aanleiding tot deze gebeurtenis was als volgt. Om Herodias' wil, de vrouw van Fillipus, zijn broeder, omdat Herodes haar getrouwd had; want Johannes zei tot hem: het is u niet geoorloofd de vrouw uws broeders te hebben. Zij was niet de vrouw van Herodes' broeder Fillipus de Viervorst, maar van zijn broeder Fillipus, die buiten enige openbare bediening was. Zo was dan Johannes de Doper in 's Heeren tegenwoordigheid de eerste getuige en martelaar van de waarheid. Ook hij moest het woord des Heeren bevestigen: Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard. En toch hadden de engelen op de velden van Bethlehem: Vrede op aarde! gezongen. En het zal ook vrede op aarde zijn, eeuwig vrede, doch eerst na de strijd, de bloedigste strijd. En als Herodes van hem bestraft werd over alle boze stukken, die Herodes deed. Gij ziet het, de geest en de kracht van Elia, die des Dopers was, betoonde zich ook hierin, dat hij tegenover de koning en diens goddeloze vrouw stond, als Elia tegenover Achab en Izébel. Zo heeft hij ook dit nog boven alles daartoe gedaan, dat hij Johannes in de gevangenis gesloten heeft. Dit is de vloek der zonde, dat de ene misdaad zich poogt te bedekken door de andere. Ach, niets bedekt de zonde dan het bloed van Christus. Wilt gij uw bevlekt geweten rein maken, als had het nooit gezondigd, was het in dat heilig schuldverzoenend bloed, en al waren uw zonden rood als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw. En Herodias legde op hem toe, en wilde hem doden. Herodias was een even zedeloze vrouw als Herodes een zedeloos man was; zij wilde liever de onwettige vrouw zijn van een koning, dan de wettige vrouw van een prins zonder land. Daarom kostte het woord: Gij moogt haar niet hebben, de Doper het hoofd, want zulk een vrouw vergeeft zo iets nooit. En kon niet; want Herodes, willende hem doden, vreesde hij het volk, omdat zij hem hielden voor een profeet. Het was slechts een uitstel van haar wraak; zij hield haar doel onafgewend in het oog; bij de eerste gelegenheid vraagt zij zijn hoofd en ontvangt het. En hij vreesde Johannes, wetende dat hij een rechtvaardig en heilig man was. Ziedaar de kracht van een oprecht godsdienstige wandel: wij houden er zelfs onze vijanden mee in bedwang. Het kwade geweten van de goddelozen is niet bestand tegen de getuigenissen van het goede geweten van de gelovigen. En hield hem in waarde, en als hij hem hoorde, deed hij vele dingen en hoorde hem graag. De goddeloze geeft de rechtvaardige graag iets toe, mits hij maar de hoofdvesting niet over te geven hebben. Er zijn een menigte mensen, die met de vromen medegaan tot op zekere hoogte, maar als het ten laatste op het beslissend punt aankomt, om alles te laten varen en alles op de Heere Jezus te laten aankomen, dan keert men zich om en men gaat verder zijn eigen weg. Wij merken ook hier op, hoe de Schrift de grootste onpartijdigheid in acht neemt, en zowel de goede als de kwade zijde van de mens met dezelfde trouw verhaalt. Het is overal dezelfde toon; alleen de zaken verschillen. Ook noemt de Schrift de zaken altijd bij haar waren naam, en neemt juist hierdoor de prikkel uit de ondeugden, die er door een dubbelzinnige bewoording of omsluiering van de zaken altijd in blijft. De redenen van de toelating van God in de gevangenneming van de Doper kunnen ons niet onduidelijk zijn. Johannes was, om bij het meer gebruikte beeld te blijven, als de morgenster, die de opgang van de zon aankondigde. De zon was opgegaan, de morgenster moest dus verdwijnen. De wijze hoe dit verdwijnen zou plaats hebben, was tot hiertoe een raadsel; God loste het thans aanvankelijk op en zou het nog verder oplossen; Johannes wordt in de gevangenis geworpen, en zijn aardse loopbaan is gesloten; hij zal die kerker niet weer verlaten. Nog een enkele maal wordt zijn stem uit de kerker gehoord, doch, wij horen het uit zijn vraag, het is de stem van een stervende. De Heer staat van nu af alleen aan het hoofd van een kring discipelen, door Hem zelf gekozen. Al de ogen, die tot hiertoe nog op Johannes zagen, richten zich nu op Hem, de Heer, alleen, en de Heer, nu

optredende in volle openbaarheid, openbaart dan ook zijn volle heerlijkheid in woorden des levens, in wonderen van liefde, en daarna in nog grotere wonderen van lijden, sterven, opstanding, hemelvaart en zitten ter rechterhand Gods, van zijn Vader, om van daar de Heilige Geest te zenden en met Deze onzichtbaar tegenwoordig te zijn in zijn gemeente, totdat Hij wederkomt gelijk Hij is heengegaan, persoonlijk, zichtbaar, op de wolken des hemels, om te oordelen de levenden en de doden, en daarmee al de nog onvervulde beloften en bedreigingen van de Schrift te vervullen. De Heer en de Samaritaanse vrouw. Als nu Jezus gehoord had, dat Johannes overgeleverd was, ging Hij wederom heen naar Galiléa. De tijd gekomen zijnde, waarin de Heer alleen en in de volle kracht zijner zending zou optreden onder Israël, zou niet Judéa, maar Galiléa de voorname schouwplaats zijner werkzaamheid zijn. Judéa was de zetel der aristocratie, der aanzienlijken in de lande, en de overheden van Israël waren nu reeds, gelijk wij gezien hebben, de verklaarde vijanden van de Heer. In Galiléa vond men meer de geringen des volks, die als zodanig door de Judeërs veracht waren, en gij weet, dat de Heer zich als een waar Koning, het liefst bevond temidden van de kern van zijn volk, dat is van die middenstand, welke het eigenlijke volk uitmaakt, en daarom ook door de aristocratie zo gaarne buiten invloed op de staatszaken gehouden wordt. Ja wij kunnen nog verder gaan, en zeggen dat de Koning van het Godsrijk, de Here Jezus Christus, als de ware Messias, de Koning zijn moest en was van de 72ste Psalm, die de zielen der ellendigen en nooddruftigen verlossen, en die die geen helper heeft redden zou. Het Evangelie wordt de arme verkondigd; dit woord zegt ons wat de Here het liefst deed, en wat Hij zelf boven alle wonderen stelde. Zeker was het in Galiléa meer onrustig, omdat er een meer gemengde bevolking woonde, die niet onder zo gestreng Romeins opzicht stond als die van Judéa, maar nog een Herodes tot koning had; doch daarentegen was er bij de Galileeërs ook meer opgewekt godsdienstig leven; de priesterdwingelandij had de verstanden en harten der Judeërs in schier onverbrekelijke ketenen geklonken, en wat van Rome nog heden gezegd kan worden: "hoe dichter bij Rome, hoe slechter Christenen," dat kon reeds toen heten: "hoe dichter bij Jeruzalem, hoe slechter Joden." Daarbij was wij merkten het reeds op de Heer in Judéa reeds nu blootgesteld aan aanslagen op zijn leven, welke Hij vooralsnog moest ontwijken. Hij moest heden en morgen en op de derden dag reizen, want het gebeurde niet dat een profeet buiten Jeruzalem gedood werd; als Hij dan ook na de derde dag naar Jeruzalem zou reizen, zou Hij gedood worden En Hij moest door Samaria gaan. Wij hebben gezien dat er drieërlei weg van Jeruzalem naar Galiléa was: die door Samaria was de kortste. Dat de Heer juist deze moest inslaan, had waarschijnlijk zijn reden in de ligging der plaats, waar Hij thans in Judéa vertoefde. Immers, men neemt van de plaats waar men is, zonder buitengewone reden, altijd de naasten weg tot de plaats waar men heen gaat. De Heer ging dus, in elk geval, niet opzettelijk naar Samaria om het Evangelie te verkondigen. Dit behoorde niet bepaald tot de roeping des Heren. De Samaritanen, die oorspronkelijk volkplantelingen (kolonisten) van Salmaneser waren (2 Koningen 17:24-33), gaven ten onrechte voor afstammelingen van de Joodse vaderen te zijn; zij behoorden grotendeels tot de Heidenen, ofschoon zich onder hen in de beginne ook Israëlieten bevonden en gevestigd hebben. Naar het land hunner inwoning (Samaria), werden zij Samaritanen genoemd, en daar zij in de tempel te Jeruzalem niet mochten komen, hadden zij zichzelf op de berg Gerizim een tempel gebouwd. De Here zelf verklaarde niet gezonden te zijn dan tot de verloren schapen van het huis Israëls, en Hij gebood zijn discipelen, die Hij voor zijn dood en opstanding uitzond, om voorlopig niet tot de Heidenen en Samaritanen te gaan. Eerst na zijn hemelvaart moesten zij gaan tot alle volken. Thans leidde des Heren weg door Samaria heen; doch wat wij toevallig noemen, is in hogeren zin bij God, voorbeschikt of te voren bepaald. De Here moest als zodanig van alles de eerstelingen worden toegebracht; daar zorgde de Vader voor, die de Zoon in alles verheerlijkte door datgene, waardoor de Zoon de Vader in alles verheerlijkte, De volle oogst werd door de Heer aan zijn discipelen, of liever aan de Heilige Geest door hen overgelaten. Alvorens het Evangelie tot de Heidenen kwam, moest het tot de Samaritanen

komen, die als zodanig een soort van overgang van de Joden tot de Heidenen waren. Hier werd dus als in het voorbijgaan door de goede Herder een verloren schaap tot de ware schaapskooi teruggebracht; vele andere schapen volgden. Johannes, die ons dit verhaal meedeelt, omdat hij er ooggetuige van geweest is, was een van de twee discipelen, die later vuur van de hemel begeerden op de Samaritanen van een ander deel des lands, omdat zij Jezus afwezen. Nog later had Johannes gezien, dat de Heer in plaats van bliksemvuur, het vuur des Heiligen Geestes op de Samaritanen had doen nederdalen, toen hij, Johannes, met Petrus, na de prediking van Fillipus, te Samaria kwam, en de gelovigen aldaar de handen oplegde. Hoe heerlijk had toen de Here de vijandige gedachten der mensen, ja van diezelfde apostel in gedachten des vredes veranderd! Daarom was het Johannes in zijn hoge ouderdom een behoefte om de ontmoeting van de Heer met de Samaritaanse vrouw mede te delen, als een tegenhanger van het gedrag der Samaritanen jegens de Here, dat zijn gevoeligheid zo krachtig had opgewekt. Voorts geeft Johannes ons in dat verhaal de eerste beginselen van de gemeente te Samaria aanschouwen. Hoogst zeldzaam leert de kerkelijke geschiedenis ons de ware persoon kennen, die het Evangelie het allereerst tot een volk gebracht heeft, of van wie het bij een volk het allereerst aangenomen is. De ongewijde geschiedenis houdt zich gewoonlijk met het grote bezig. Ook zijn de oorsprongen der dingen minder onder het bereik van de bloot menselijke geschiedschrijvers. Alleen de Schrift toont ons alles in zijn eerste en allerkleinste beginselen; doch juist dan als deze tot een zekere hoogte ontwikkeld zijn, en zij, ten aanschouwe van ieder, hun eigen weg kunnen gaan, houdt de Schrift met haar mededelingen op. Hij kwam dan in een stad van Samaria, genaamd Sichar. Het oude Sichem, ten zuiden van de stad Samaria, tussen de bergen Ebal en Gerizim. Aldaar legerde zich Jakob op zijn terugtocht naar huis en werden Jozefs broeders begraven. Daarna werd het ene der Levitische steden. Nabij het stuk land, hetwelk Jakob zijn zoon Jozef gaf, met de woorden (Genesis 48:22): En ik heb u een stuk land gegeven boven uw broederen; hetwelk ik, met mijn zwaard en mijn boog uit, de hand der Amorieten genomen heb. En aldaar was de fontein Jakob's. Een put, die Jakob gedurende zijn verblijf aldaar gegraven had. Welk een liefelijke bijzonderheid zal het later voor de Samaritaanse vrouw geweest zijn, dat zij de Here zag op dezelfde plaats, door Jakob nog stervend herdacht. Jezus dan vermoeid zijnde van de reis, zat alzo neder nevens de fontein. Het was omtrent de zesde ure. Jezus was waarlijk moede. Hij was te voet van Judéa gekomen; daarbij was het volgens onze uurtelling, des middags twaalf ure, dus in het heetste van de dag. De vermoeidheid en de hitte brachten vanzelf de behoefte mede aan enige verkwikking door spijs en een frisse teug water. Ook op de Heer lieten zich deze invloeden gelden, en dit was de eenvoudige aanleiding dat de Here op deze plaats vertoefde. Gij ziet: in het Evangelie ligt nooit iets gemaakts, gezochts, gewrongens; alles is een vanzelfheid, volkomen waarheid en wezenlijkheid. Christus is in al wat Hij menselijks doet en lijdt, waarachtig mens, en in al wat Hij Goddelijks doet, waarachtig God. Er kwam een vrouw uit Samaria om water te putten, een gewone zaak, doch die door de Here buitengewone gevolgen had. Jezus zeide tot haar. Niet zij, maar de Heer begint het gesprek. Ook dit is voor ons een wenk. Wij moeten het Evangelie aan de mensen brengen, en niet menen, dat zij tot ons moeten komen. Gaat heen in de gehele wereld! zo luidt het begin van des Heren bevel tot de verkondiging van het Evangelie. Ook moeten wij niet menen, dat de mensen zelf het eerst over het Evangelie moeten beginnen te spreken, om dan hun te antwoorden; want dan zouden wij lang moeten wachten. Bijna nooit beginnen de lieden zelf over hogere belangen dan die des tijds, des lichaams, der wereld, te spreken. De leerwijze des Heren was doorgaans de occasionele, dat is: het uit de gelegenheid zelve ontstaande of ontleende Goddelijk onderwijs. Hiertoe is echter een hoge wijsheid nodig, zoals wij zien bij de Here. Hij zeide tot de vrouw: Geef mij te drinken. De Heer begint zijn gesprek met een vraag, zoals ieder onzer in gelijke omstandigheid doen zou. De vraag om te drinken was geen blote aanleiding om het gesprek te beginnen; nee, de Heer had werkelijk dorst en kon zichzelf geen drinken verschaffen, want Hij had niets om mede te putten. De Heer begon dus met een

natuurlijke zaak om met een hooggeestelijke zaak te eindigen. Trouwens de Heer is gewoon om eerst van ons te vragen wat wij in het natuurlijke geven kunnen, doch dat Hij zelf voornemens is ons in veel hogeren zin en op veel hogere wijze te geven. Zeide Hij ook later niet tot zijn discipelen met betrekking tot de hongerende schare: Geeft gij hun te eten, terwijl Hij zelf ze later spijzigde? Zo ook vraagt Jezus hier water om te drinken, en later vraagt zij Hem: "Geef mij van dat water, dat niet meer dorsten doet." Wij moeten ons dus nooit met geweld aan ieder die ons voorkomt, opdringen, en te pas of te onpas beginnen met hen op geestelijke wijze aan te spreken; nee, maar wij moeten altijd op onze wacht staan en op de gelegenheid letten om, waar wij met mensen in een noodzakelijke, ongezochte, ongedwongen aanraking komen, hen op een even ongezochte en ongedwongen wijze hoger op te leiden, en hun alzó het Evangelie te verkondigen. Niet altijd zal het gelukken, maar wij moeten het toch beproeven; de wijze hoe de Here de Samaritaanse vrouw opleidde, blijve ons slechts het enig volmaakte voorbeeld. (Want zijn discipelen waren heengegaan in de stad, opdat zij spijze zouden kopen.) De reisvoorraad was dus uitgeput. Ook hadden zij wellicht gerekend tegen deze tijd te Sichar te kunnen zijn, om zich van een verse voorraad te voorzien, en zich daarom op de reis niet met een te grote last bezwaard. Johannes boekt echter deze bijzonderheid, om ons opmerkzaam te maken, dat door het alleenzijn van Jezus aan de fontein, dat gesprek met de vrouw alleen mogelijk was geworden. In het bijzijn der discipelen zou dit niet mogelijk zijn geweest, dan had de vraag noodzakelijk van de discipelen moeten uitgaan in het woord: "geef ons te drinken," of "geef ons uw vat om er mede te putten." In het alleengesprek van Jezus met ons, zonder menselijke getuigen, ligt dan ook de eigenlijke bekering. Zo zeide dan de Samaritaanse vrouw tot Hem: Hoe begeert Gij, die een Jood zijt, van mij te drinken, die ene Samaritaanse vrouw ben, (want de Joden houden geen gemeenschap met de Samaritanen.) De vrouw stond verbaasd dat een Jood, die anders zo trots was tegen haar volk, en met grote minachting op hen neerzag, zich verwaardigde om zich op gelijke voet met haar te stellen, en van haar een teug water te vragen. Gij ziet, hoe de Heer reeds terstond de vrouw inneemt, en hoe minzaam Hij was, door zich jegens haar niet naar de gewoonte van zijn volk, als de meerdere, maar als haar gelijke te gedragen. Ook dat mogen wij wel van de Here leren. Wachten wij ons, om op anderen uit de hoogte neder te zien. Geen meesterachtigheid! De grote Meester kende haar niet. Willen wij zielen vangen, dan moeten wij wijs zijn, en eerst door onze liefde harten en oren gewennen om naar ons te luisteren als wij zullen spreken. Zijn die oren en harten door onze onminzaamheid van ons afgekeerd, dan baat al het overige niets. Jezus antwoordde en zeide tot haar: Indien gij de gave Gods kende, en wie Hij is, die tot u zegt: Geef Mij te drinken; zo zoudt gij van Hem hebben begeerd, en Hij zou u levend water gegeven hebben. Welke woorden! Wie kan ze voortbrengen, dan de Heer der heerlijkheid; en wie kan het levend water, het water des levens, geven dan God, dan de Zoon Gods? Want evenals het water in de natuur ons niet gegeven wordt op zich zelve, als hangende in de lucht, maar in een bron of stroom als in een grote kom of beker, zo wordt ook de volheid der genade Gods ons niet aangeboden op zich zelve en onmiddellijk, maar enkel in Christus, in wie, en in wie alleen de volheid der Godheid lichamelijk was. Gij verwondert u zeker over de enige wijze, waarop de Here uit het allereenvoudigste en meest dagelijkse, het hoogste en het Goddelijke weet te ontwikkelen. Al het lagere in de natuur is voor Hem beeld van het hogere in God. Is er iets nodiger dan brood? Neen! Welnu, Hij zelf is het Brood des levens, het Brood, dat het eeuwige leven geeft. Is er na het brood iets nodiger dan water? Neen! Welnu, Hij geeft het water des levens. En zo gaat het door het gehele Evangelie heen; zijn gelijkenissen vloeien er van over. Al de Evangeliën zijn vol van dusdanige ontwikkelingen van zaken, die in zijn persoon haar beginsel en haar einde hebben. De vrouw zeide tot Hem: Here! Gij hebt niet om mede te putten, en de put is diep; vanwaar hebt Gij dan het levend water? Des Heren woord was altijd enkel geest en leven; doch de vrouw was in het geheel niet geestelijk; zij begrijpt niets van 's Heren bedoeling, en meende wellicht dat de Heer sprak van het water, zoals het opwelt uit de bron, in tegenstelling van het

reeds lang opgewelde en in de put staande water. Doch hoe zou de Heer aan dat levend of stromend water komen? Uit de diepte van de put kon het niet komen, want Jezus had niet om te putten, en vanwaar dan elders? Zij vatte het niet, en daarom kwam het haar voor, dat dit gezegde bij Jezus een aanmatiging, een zelfverheffing was, die zij niet dulden kon noch wilde. Zijt Gij meerder dan onze vader Jakob, die ons de put gegeven heeft? en hij zelf heeft daaruit gedronken, en zijn kinderen en zijn vee. Wij hebben hier een proef van de zo dikwijls gehoord wordende onnodige en omslachtige wijze van gesprek voeren; zij is echter natuurlijk en eigenaardig in deze vrouw, die terstond komt op haar vermeend recht, dat zij en haar volk ook afstammelingen zijn van Jakob, en die dus door de Joden eigenlijk miskend werden. Doch breekt de Heer nu daarom met haar af, zoals wij meestal doen, wanneer wij ons geestelijk woord vleselijk horen opvatten? Alsdan zeggen wij allicht: "Met deze mens is niets te beginnen." Doch de Heer laat haar niet los, en zij, die tevoren in het geheel niet geestelijk was, wordt daarna volkomen geestelijk. Jezus antwoordde en zeide tot haar: Een ieder, die van dit water drinkt, zal wederom dorsten; maar zo wie gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, die zal in eeuwigheid niet dorsten; maar het water, dat Ik hem zal geven, zal in hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven. Kunnen er woorden zijn van groter majesteit en heerlijkheid? Zo iets kan God alleen zeggen, en wie dat niet gevoelt, heeft geen gevoel voor het geestelijk schone, voor het Goddelijk heerlijke, en kent geen onderscheid tussen hetgeen een mens en hetgeen God zeggen kan. En toch spreekt hier een mens, maar die tegelijkertijd God is, de Godmens. Ja, dezelfde, die de overvloed van het water des levens te geven heeft, die heeft behoefte aan een dronk water uit deze Jakob's-fontein voor zijn dorst en vraagt het aan deze vrouw. Nog eens, welke woorden! De Heer geeft hier geheel zijn Evangelie in één dronk water aan de dorstende ziel. Welk een eenvoudigheid van onderwijs! O! de wetenschap, die afgod van het verstand van zo velen in onze dagen, wat is zij bij deze wijsheid des Heren; ja, wat is zij gevaarlijk, wanneer zij niet ingrijpt in de enige behoefte der ziel! Alsdan kristalliseert zij de waarheid, en men verlustigt zich in de beschouwing van dat blinkende ijs: maar men denkt er niet aan om er zich de dorst mede te lessen. Mensen die veel weten, lopen het grootste gevaar de waarheid óf te miskennen óf te bewonderen, ja, te handhaven en te verdedigen, doch haar niet op het eigen hart en in het eigen leven te laten werken. En toch komt het er bij alles alleen op aan, om de waarheden Gods te brengen in het leven, in de praktijk, en ze de mens om zo te spreken, als in een glas water te geven, en te zeggen: "Ziedaar het levende water, drink het en les er uw dorst mede." Doch Christus geeft dit water niet alleen als een dronk tot lafenis, of als een teug tot verkwikking, maar tegelijk als een altijd opwellende bron, en als een springende fontein, zodat men nooit gebrek, maar altijd nieuwe verse toevoer van water heeft. Wel is de oorsprong van dat water onzichtbaar, nochtans openbaart het zich naar buiten: het is een springende fontein van water. Daarom moet het aan ons kunnen gezien worden, dat wij van dat water gedronken hebben. En nu weet gij, dat het water des levens, dat door Christus gegeven wordt, niets minder is dan de Heilige Geest, die Hij als het Hoofd in volheid bezit, en in overvloed geeft aan de zijnen. Doch is nu zulk een bron en fontein in de gelovigen, waarom dorsten zij dan nog altijd? Ach, hier komen wij tot het gebrek aan geloof in de gelovigen, aan gebed in de biddenden, aan opmerkzaamheid in de zienden en aan waakzaamheid in de ontwaakten van geweten. Gebrek aan zelfkennis is zowel in bekeerden als in onbekeerden toestand mogelijk. Soms is de bron in ons eigen huis een verborgenheid, en kunnen wij haar beter vinden in een ander huis. Hoe weinigen houden hun geloof voor een kracht Gods tot zaligheid, waarmede zij alle tijdelijke zwarigheden te boven komen en alle eeuwige genietingen deelachtig worden, terwijl zij andere gelovigen om diezelfde voorrechten gelukkig prijzen. Hoe dikwijls bezitten wij iets, dat zeer kostbaar en fraai is in zichzelf, doch waar wij niets aan hebben, omdat wij het niet gebruiken, maar het in onze kast staat, waar wij zelden naar zien. Ik heb een tuin achter mijn huis, maar maak ik er gebruik van? De zon speelt liefelijk door de bladeren der bomen, en de lucht is er fris en koel,

maar ga ik nu in de tuin of blijf ik op mijn studeerkamer? Ach, al zijn wij bekeerd, wij blijven toch nog in zoveel dingen verkeerd! In onze onbekeerdheid wisten wij niet hoe arm wij waren, en in onze bekeerdheid weten wij niet, hoe rijk wij zijn. Het gaat ons als dezulken, die sterk naar iets verlangen, zolang zij het nog niet hebben, maar zij hebben het niet, of het is alsof zij het niet meer nodig hebben, zij laten het liggen en denken er niet meer aan. Wij moeten de bron, die in ons is, leren kennen. Dit is weder een bijzonder werk des geloofs. Zo wij bekeerd zijn, dan is de bron des levenden waters met een onfeilbare zekerheid in ons. Het niet te willen aannemen, is miskenning van de liefde, van de genade van Christus. Is het niet ondankbaar, rijk door God te zijn gemaakt, en die rijkdom niet te willen gebruiken? God en de Schrift stellen de zaligheid dicht bij ons en onder ons bereik, maar wij stellen haar ver van ons, als ware zij aan de overzijde der zee, Deuteronomium 30:13. Zeg aan de roomse bedevaartganger: "Ga naar Jeruzalem, bezoek het heilige graf en dompel u in de Jordaan, om uw zaligheid te zoeken," en hij gaat er heen, en heeft er gaarne moeite en kosten voor over; maar zeg hem: "Val hier uw God te voet, en geloof in zijn genade, gelijk die in Christus en die gekruist is, en gij zult zalig zijn." Hij zal er geen lust in hebben. En waarom niet? Eenvoudig, omdat het laatste een geestelijk werk is, en dat is voor een vleselijk mens een oneindig zwaarder werk dan het aller zwaarste vleselijk werk. Welnu, is er in ons ook nog iets van die roomse bedevaartganger? Heeft niet de bekeerde mens in deze wereld een geestelijk werk te doen, en valt het hem niet zwaar om het te doen? Zeker, hij wandelt in het gezicht van het paradijs, terwijl de onbekeerde zich vergaapt aan de ijdelheden dezer wereld; maar hij wandelt tegelijk altijd in het gezicht der hel, want elke zonde die hij in zichzelf weder ziet opkomen, is hem een hel. En het is juist vanwege het gezicht zijner zonden, dat de gelovige zo dikwijls de bron des levenden waters in zich niet ziet. Zeker is het: wie niet uit de genade leeft, die weet niet dat hij genade heeft. Dat wij dan uit de genade leven, en wij zullen uit haar kracht in ons, haar bestaan in ons altijd meer leren kennen. Door het ontvangen der rente moeten wij herinnerd worden aan het kapitaal, dat wij hebben. Zo lang wij enkel dorsten, kunnen wij de vrede Gods niet in onze harten hebben. Dorst onderstelt dorheid, en deze eist het dorstlessend en dorheid wegnemend water. Doch gelijk het in de natuur is, zo is het ook in het geestelijke. Na lange droogte komt de verkwikkende regen en alles bloeit weder op. Zeker, wij zijn altijd zondiger, maar (zo wij geloven) zijn wij ook altijd meer begenadigd, dan wij ons dat voorstellen. Doch God handelt met ons als wij met onze kinderen, die wij soms, om hen te verrassen, enige suikerboontjes of amandelen in hun mandje of tasje leggen. Zij hebben iets, en ze weten het niet. Laat ze de tasjes opendoen en ze zullen het vinden. Ook gaat het ons als de kranken, wier kracht onderdrukt is; zij menen dat zij nu in het geheel geen kracht hebben, doch er is kracht genoeg aanwezig; zodra de ziekte, het beletsel weggenomen is, zullen zij hun kracht weder gevoelen. Onbekeerden zijn geestelijk dode, en bekeerden geestelijk levende mensen; die leven kunnen nochtans krank zijn of slapen, en een slapende weet niet dat hij leeft, en toch leeft hij; hij moet eerst wakker gemaakt worden om het leven te kennen, door het te gebruiken. En daarenboven zijn er ook nog mensen, die fris en gezond zijn, en wie niets mankeert, dan dat zij niet willen werken. O! die traagheid, die zucht om in alles lijdelijk te zijn en te blijven, is wel het treurigste verschijnsel van al de andere treurige verschijnselen. Deze dingen zijn allemaal ongestalten, die weggenomen moeten worden. Het komt op het gebruik der kracht aan; als gij uw kracht niet gebruikt, zo is het voor u alsof gij ze niet hebt. Een kind moet geleerd worden te lopen, te spreken, te spellen, te lezen, dat is: het moet gebruik maken van de krachten, die God in het kind gelegd heeft. Wat leven heeft, moet ontwikkeld, gekweekt, vermeerderd worden. Ik heb een wijngaard in mijn tuin en laat hem zorgvuldig kweken, en hij draagt veel vrucht. Nu heeft mijn buurman ook een wijngaard in zijn tuin, maar laat hem aan zichzelf over: hij draagt weinig vrucht, en nu is de man knorrig op mij, dat mijn wijngaard zoveel en de zijne zo weinig vruchten draagt. Ten onrechte. De man heeft niet veel vrucht omdat hij geen zorg heeft voor de boom; laat hem voor de boom zorgen, en hij zal veel vrucht ontvangen. De vrouw zeide tot Hem: Here! geef mij dat

water, opdat mij niet dorste, en ik hier niet moet komen om te putten. Nog is de vrouw ongeestelijk; zij verstaat alles in een vleeselijken zin; zij wil gaarne als het kan, van dat water, dat de dorst eens voor altijd lest, hebben, om van de moeite en de last van het gestadig waterhalen ontslagen te zijn. Nochtans is zij een schrede nader gekomen; zij gelooft reeds in zover in de Here, dat Hij de waarheid spreekt, en dat Hij dat water te geven heeft; Hij moge het dan hebben van waar Hij wil. Gij ziet reeds het liefelijk ontkiemen en opkomen van het geloof, van het vertrouwen in Jezus, en dat is toch de hoofdzaak. Het komen tot Jezus is reeds veel. Hoe velen gaan tot Jezus om tijdelijke dingen. Laat ze gaan. Tot Jezus komende, zullen zij wel betere dingen leren kennen en verkrijgen. Hoeveel Joden worden tegenwoordig alleen daarom Christenen, omdat het, volgens hun zeggen, bij de Christenen meer ordelijk toegaat dan bij hen. Wij, die de geestelijke voorrechten des Christendoms kennen, zien gewoonlijk op zulke overgangen laag neder. Ten onrechte, mits wijzelf de Joden niet op zodanige gronden trachten over te halen. Doch komen zij vanzelf, welnu, laat hen dan maar om dat nietige tot Jezus komen; tot Jezus gekomen zijnde, zullen zij wel wat anders en beters ontvangen dan dit. Het komt in de eerste plaats aan, niet op wat men vraagt, maar wie men vraagt. Al vraagt men de duivel om zalig te worden, zo wordt men toch verdoemd, en al vraagt men Jezus om niets dan natuurlijk water, zo geeft Hij toch het water des levens. Dan ach, hoe weinigen vragen Jezus zelfs om maar een dronk natuurlijk water, en hoe velen vragen de duivel om zalig te worden! Hoe velen echter kwamen tot Jezus alleen om genezen te worden naar het lichaam, en werden tevens daarbij genezen naar de ziel! En nu, hoe teder handelde Christus met de Samaritaanse vrouw! Veel tederder nog dan met Nicodemus. Tot deze sprak Hij terstond het beslissend woord; tot de vrouw deed Hij dit eerst later, en toen Hij haar de wonde had toegebracht, die haar hart moest openen voor zijn woord en genade, sprak Hij nog verder met haar over theologische geschilpunten, en genas ten slotte ook weder de wond van haar hart. De Heer was altijd bij uitnemendheid beslissend van woord in zijn omgang met de mensen, maar met de eenvoudigen en onwetenden ging Hij tegelijk zeer zacht en teder om; alleen tot de verharde Farizeeën en Schriftgeleerden sprak Hij harde woorden. Ook wij moeten altijd teder en zacht met de mensen omgaan, want zij zijn uiterst gevoelig, en wij willen immers ook niet gaarne hard behandeld zijn. Alleen bij uitzondering mag er tegen verharden een hard woord gezegd worden. Jezus zeide tot haar: Ga heen, roep uw man en kom hier. De Heer, alle verder misverstand willende vermijden, benam haar de gelegenheid om langer over deze zaak uit te weiden, en bepaalde haar bij zichzelf, om haar aan zichzelf te ontdekken. Zij had nog geen behoefte aan het levend water, dat Jezus geeft; zij wist nog niet dat zij een zondares was, en dat moest zij toch weten, zou zij door hare kennismaking met Hem, de Behouder der zondaren, deel aan Hem verkrijgen. Doch wat heeft de mens niet al omwegen en uitvluchten tot zijn dienst, om niet tot de kennis en erkentenis van zijn eigen zondige toestand en verlorenheid te komen! Hij wil liever goede gedachten over zichzelf hebben en houden dan kwade, en toch kan men geen goede gedachten hebben over Jezus, of men moet kwade gedachten hebben over zichzelf. Roep uw man. Volgens de Joodse zeden was het niet geoorloofd met een vreemde, gehuwde vrouw alleen te spreken; het wekte dan ook de bevreemding der discipelen op, dat Jezus met een vrouw in gesprek was. De Heer zeide dus enkel tot de vrouw wat de gewoonte medebracht: "Roep uw man; de dingen die Ik u te zeggen heb, mag Ik u niet buiten zijn weten zeggen." Deze eis baart dan ook bij de vrouw geen bevreemding. De vrouw antwoordde en zeide: Ik heb geen man. Gij ziet, de indruk van 's Heren ernstige woorden is reeds zo groot bij haar, dat zij voor Hem de waarheid niet durft verzwijgen. Jezus zeide tot haar: Gij hebt wel gezegd: Ik heb geen man; want gij hebt vijf mannen gehad, en die gij nu hebt is uw man niet: dat hebt gij met waarheid gezegd. Er behoort grote wijsheid toe om goed te bestraffen; ziet hier hoe de hoogste Wijsheid bestraft. De Heer zegt haar het voornaamste van haar leven, en ontbloot de afzichtelijke wonde harer zonde, doch slechts voor een ogenblik. Terstond laat Hij de zaak weder onaangeroerd, en komt er niet weer op terug. Zo moeten ook wij doen bij het bestraffen: wij moeten het bestraffenswaardige niet

herhalen, maar het eenmaal zeggen en daarmede genoeg. Of verwijt de Heer haar nu, dat zij zo slecht is? Neen, ook dat laat Hij aan haarzelf over te bepeinzen, maar Hij prijst hare waarheidsliefde in haar dadelijke bekentenis, ofschoon het nog maar een halve bekentenis was; want het kon even goed betekenen, dat zij nog ongehuwd was. Nochtans prijst de Here haar; want het gekrookte riet breekt Hij niet, en de rokende vlaswiek blust Hij niet uit. Het is dan ook het enige goede, dat er ook bij de grootste misdadiger overblijft, dat hij de misdaad rondborstig belijdt, en zegt: "Ik heb het gedaan." Daarbij, de Heer zocht altijd naar een grond om er zijne genade op neer te leggen. Ons schuldgevoel, ons ontwaakt geweten, ja het kleinste bewijs onzer waarheidsliefde en oprechtheid, wordt door de Heer tot zulk een in zichzelf onwaardigen, maar door zijn verkiezing waardig geachte grond. De vrouw is blijkbaar door het ontdekkend woord des Heren getroffen; haar geweten is op het tedere punt geraakt. En nu weten wij, dat het geweten als het opgewekt wordt veel verder gaat dan het verstand, en ook veel meer weet; het vat vuur van de kleinste vonk. Men hoort wel eens zeggen: "De predikant heeft het in zijn preek op mij gemunt." Nee, het geweten heeft de toepassing gemaakt, zonder dat de prediker er iets van weet. De bekende predikant Oberlin, uit het Steendal had een bijzondere indrukwekkende stem en een doordringend oog. Eens terwijl hij krank te bed lag, opende een vrouw met appelen, bij afwezigheid der zijnen, de deur van zijn kamer, trad binnen, en vroeg hem of hij de appelen wilde kopen? "Neen!" antwoordde Oberlin. "Niet," zeide de vrouw, "gij hebt mij zo bars niet te antwoorden." "Ik antwoord u niet bars," zeide Oberlin. "Wat ziet gij mij dan zo doordringend aan?" vroeg de vrouw weder. "Ik zie u niet doordringend aan," antwoordde de predikant, "doch waarom spreekt gij zo vreemd?" En nu gevoelde de vrouw zich onweerstaanbaar gedrongen tot de bekentenis van een grote misdaad door haar begaan. De vrouw zeide tot Hem: Here! ik zie dat Gij een profeet zijt. onze vaders hebben op deze berg aangebeden; En gijlieden zegt, dat te Jeruzalem de plaats is, waar men moet aanbidden. Zij maakt zich van de gewetenszaak weder af, en komt liever op het terrein des verstands en der godgeleerde twistvragen. Terstond stelt zij het grote punt van verschil tussen de Joden en de Samaritanen op de voorgrond. Hoe natuurlijk waar! Ook wij doen gewoonlijk hetzelfde. Ieder mens heeft enkele dingen, waarin hij het meeste belang stelt, en waarmede hij het meeste werkzaam is. Hij wil er dan ook eerst mede in het klare zijn, alvorens hij zich overgeeft. Doch het geweten, eenmaal gewond zijnde, houdt niet op te bloeden, en of wij er al de hand op, of een doekje tegen houden, het baat niet; het moet behoorlijk verbonden worden, zal het weder genezen. Jezus zeide tot haar: Vrouw! geloof Mij, de ure komt, wanneer gijlieden, noch op deze berg, noch te Jeruzalem, de Vader zult aanbidden. Met welk een volkomen wijsheid maakt de Heer deze beide bergen tot vlakten. Hij zegt er mede: dat de muur der afscheiding tussen Israël en de volken op het punt staat van afgebroken te worden, en dat er voortaan geen van plaats of tempel afhankelijke godsdienst meer zijn zal. De Heer brengt met dit antwoord de vrouw niet weer terug tot zijn vraag: dat zij haren man zou roepen; maar Hij vergezelt haar op de door haar ingeslagen weg. Ook wij moeten dit navolgen. Wij moeten toch niet menen, dat iemand, die nog buiten staat, het onderwijs terstond in alles begrijpt; nee, de vrouw begreep Jezus niet, en toch zeide Hij haar wat zij wilde weten. De Here beminde juist zulke mensen, die als kinderen Hem vragen deden, om van Hem onderwezen te worden, ver boven dezulken, die op alles wat zij horen, antwoorden: "o dat weten wij al!" Zeker kan het ons bij de eerste gedachte bevreemden, dat Jezus de verhevenste waarheden zeide aan een vrouw, die er geen vatbaarheid voor had; doch vooreerst, laat ons niet zoveel spreken van onvatbaarheid, want wie kan haar grens bepalen? Men begint niets te leren dan met onwetendheid, verwondering, bevreemding en het zien van tegenstrijdigheden aan onze zijde. Men leert ook niet wat men weet, maar wat men niet weet. Daarbij, de Heer onderwees op tijd. Hij, de grote Zaaier, zaaide, wetende dat de Heilige Geest zijn thans gesproken woord in de bekwamen tijd indachtig maken en toepassen zou. En dat moet ook ieder leraar en onderwijzer onder ons doen, zal zijn onderwijs niet een wanhopig werk zijn. Gijlieden aanbidt, wat gij niet weet; wij aanbidden, wat wij weten. Bij de

gelijkstelling van Samaritanen en Joden onder de nu aangevangen nieuwe bedeling, moest echter het onderscheid tussen deze beide volken onder de oude bedeling, door de verkiezing Gods, niet uit het oog verloren worden. De Samaritaanse vrouw vroeg de Here: wie gelijk had? De Heer antwoordde: "de Joden; zij zijn het volk Gods, niet gijlieden." Wanneer echter de Here tot de Joden spreekt, dan spreekt Hij nooit van hun voorrechten boven de volken, maar verwijt hun veeleer hun ongeloof, en prijst het geloof der Heidenen. Zo weinig heeft de Here zich geschikt naar de vooroordelen van het volk, waarvan de ongelovigen zoveel spreken en waarmede zij zo ingenomen zijn; trouwens het ongeloof voedt zich enkel met logen. Want de zaligheid is uit de Joden. De Joden. Thans zegt men liever Israëlieten, omdat ons daarmede de vroegere heerlijkheid van dat volk voor ogen zweeft; maar wie bij ons van Joden spreekt, die denkt zich zulke personen, als wij dagelijks op de straten onzer stad aanschouwen; doch de Here schaamde zich die naam niet, maar gaf zichzelf hier die naam, ofschoon Hij even goed de naam van Israëlieten had kunnen bezigen; immers het Nieuwe Verbond is met Juda en Israël opgericht; doch Christus onderscheidde zich in niets; het volk Israëls was Hem het volk der Joden. En is nu de zaligheid, of hetgeen hetzelfde is, is Christus uit de Joden, dan behoort het Christendom aan de Joden, en de Christenen moeten het aan de Joden brengen als een kapitaal, dat van de Joden op hen is overgeschreven, maar dat groot genoeg is om de Joden en al de volken er bij, schatrijk te maken. En als de Joden dan zeggen: "Zo hebt gij dan de zaligheid van ons?" Dan moeten wij zeggen: "Ja, wij hebben de zaligheid van u, Joden, maar door middel van slechts één persoon, één Jood, de gezegende Jood, uw en aller volken zegen, de Here Jezus Christus; deze is uit u naar zijn mensheid, gelijk Hij uit God is naar zijn Godheid, en Hij is de hand, door welke ons al het mogelijke heil geworden is." En dan moeten wij er bijvoegen: "Gij Joden, hebt ook iets van ons Christenen ontvangen; want weet gij wel, dat gij onder de adem van het Christendom leeft, en dat gij alle voorrechten der beschaving, die gij geniet, aan het Christendom te danken hebt? En zo gij dit niet ontkennen kunt, dan dient gij ons ook op het minst toe te laten, dat wij tot u spreken van Hem, van wie het Christendom afkomstig is, van Christus, als uw Messias en onze Messias, als onze Zaligmaker en uw Zaligmaker." Maar de ure komt, en is nu, wanneer de ware aanbidders de Vader zullen aanbidden in Geest en waarheid. Welk een woord! Geheel het Evangelie is er in uitgesproken. Immers, God als Vader te aanbidden, is een kind van God te zijn; en, wie is een kind van God, dan die gelooft in de naam van de eniggeboren Zoon van God. Dezulken ontvangen de macht, Gods kinderen te worden, en voor dezen, ja, is God enkel Vader, en dezen aanbidden Hem enkel als kinderen, zonder knechtelijke vrees, in kinderlijke eenvoudigheid en oprechtheid met de Heilige Geest in hun hart, die hen in alle waarheid leidt. Van die Heilige Geest was er tot nu toe sprake geweest onder het beeld van het levende water; thans wijst de Heer aan, waartoe de Heilige Geest volstrekt noodzakelijk is: zonder Hem geen ware aanbidding Gods. Want de Vader zoekt ook dezulken, die Hem alzo aanbidden. Het is Gods welbehagen, dat men Hem als Vader kent en bemint; niet buiten de Zoon zijner liefde om, zoals de ongelovigen willen; nee, zulk een aanbidding is Hem een gruwel, maar in de Zoon kunnen wij God niet eenvoudig kinderlijk, niet onmiddellijk genoeg dienen. Juist door zijn Zoon zoekt Hij zulke aanbidders, zoals hier bij de Samaritaanse vrouw blijkt. God is een Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in Geest en waarheid. De Heer herhaalt hetzelfde woord, maar met een gewichtige verklaring. God wil naar zijn wezen gediend zijn, niet door uitwendige, lichamelijke dingen, door schaduwen en ceremoniën, door tijdelijke en plaatselijke gebruiken, maar innerlijk, met het hart en de ziel. Niet alsof de dienst van God zich in niets uiterlijks zou moeten openbaren; nee, maar het uiterlijke moet de waarachtige uitdrukking zijn van het innerlijk geheiligd gemoed. De zaak zal ons duidelijker worden, wanneer wij indachtig blijven dat Gods Geest, Heilige Geest zijnde, ook niet in waarheid kan gediend worden, dan, zoals wij zo even zeiden, in en door de Heilige Geest. Alle vleselijke, bloot natuurlijke, menselijke Godsverering wordt hiermede verworpen. Niemand kan Christus in waarheid erkennen voor de Here, dan door de Heilige Geest; en evenzeer kan

niemand de Vader wezenlijk kennen en dienen, dan door de Heilige Geest. Daarom is het grote doel van Christus komst op aarde, om de zijnen na de vergeving der zonden, de gave des Heiligen Geestes deelachtig te maken. De vrouw zeide tot Hem: Ik weet, dat de Messias komt, (die genaamd wordt Christus); wanneer die zal gekomen zijn, zo zal Hij ons alle dingen verkondigen. Deze vrouw had een groot, een juist denkbeeld van de Messias. Al wat er voor de zondaar te weten zou nodig zijn, om getroost te leven en zalig te sterven, dat zou Hij verkondigen. Trouwens, God zou ten laatste spreken door zijn Zoon, en wie Hem niet hoort, voor die blijft niets over dan het verderf, Handelingen 3:23. Ongetwijfeld had reeds de vrouw een vermoeden van de mogelijkheid dat Jezus de Christus kon zijn; doch zij waagt het niet, dit rechtstreeks uit te spreken; daarom stelt zij alleen deze verwachting op de voorgrond, met groot verlangen wat de vreemdeling daarop antwoorden zal. Immers, lieden uit het volk hebben meer natuurlijk gevoel voor tussenkomsten en openbaringen Gods dan de geleerden, die in hun stelsels verward zijn. Jezus zeide tot haar: Ik ben het, die met u spreekt. Welk een verrassing! zo rechtstreeks had Jezus zich nog aan niemand, zelfs niet aan zijn discipelen bekend gemaakt. Het was ook een uitzondering op de regel, volgens welken de Here zijn Messiasschap niet openlijk uitgeroepen wilde hebben. Doch aan een vrouw als de Samaritaanse, en aan een blindgeborene en door Hem ziende gemaakte, wilde de Here zich niet verborgen houden, maar openbaarde Hij zich terstond vrij uit en ten volle. Let hier echter op de trapswijze opklimming in 's Heren openbaring van zichzelf. Eerst gaf Hij zich aan de vrouw te kennen als een vermoeid, dorstig reiziger, die als zodanig geen hogere gedachte van zich kon inboezemen; en daarna liet Hij zich verdacht houden, als matigde Hij zich boven Jakob een eer aan, die Hem niet toekwam, en ten laatste openbaarde Hij zich in zijn volle Godmenselijke heerlijkheid. Hiermede, of liever hierin eindigde dan ook het gesprek. Alles eindigt in Jezus als de Heer, tot heerlijkheid Gods des Vaders. Wie Hem als de Messias, de beloofde Zaligmaker van zondaren, met één woord: als de Here heeft leren kennen, die heeft niets anders meer nodig. Men zou zeggen dat het gesprek toevallig door de komst der discipelen ophield; doch het eindigde naar de orde Gods tot zaligheid, welke in deze woorden kan worden uitgesproken: Jezus openbaart zich; de ziel gelooft, het woord heeft zijn einde bereikt. En daarop kwamen zijn discipelen, en verwonderden zich, dat Hij met een vrouw sprak. Nochtans zeide niemand: Wat vraagt gij? of: wat spreekt Gij met haar? Zij waren van te hogen eerbied voor de Here vervuld, om de gedachten huns harten in woorden te kunnen brengen. Zo verliet dan de vrouw haar watervat, en ging heen in de stad. Zij vergat haar watervat, maar Johannes vergat het niet; hij dacht ook aan deze kleine bijzonderheid, om haar op te tekenen, ons tot een groot bewijs van de waarheid der zaak; want welk een verdichter kan, na de vermelding van zulk een verheven gesprek, nog oplettendheid hebben voor zulk een geringe zaak; ja, welk een getrouw geschiedschrijver kan het, zo hij niet door de Heilige Geest geleid wordt? Immers voor een heilig schrijver alleen heeft deze bijzonderheid betekenis, daar het een beeld was van de grote waarheid: dat niemand van Jezus heengaat zoals hij tot Hem gekomen is, maar enkel met achterlating van het eigene, om nu des Heren eer te verkondigen en des Heren zaak te bevorderen. Wie waarlijk tot Jezus gekomen is, verlaat gaarne om zijnentwil alles wat hij heeft. Bij deze vrouw was niets natuurlijker dan niet meer aan haar watervat te denken. Hare gedachten waren vervuld van het hoogste en heerlijkste, dat er voor mensen te denken is; zij had God haren Zaligmaker, de Messias gevonden, gezien, horen spreken, en zij zou nog aan haar watervat denken kunnen? Nee, dat is onmogelijk. De vrouw putte geen water, en des Heilands dorst werd niet gelest; het natuurlijk doel der ontmoeting werd niet bereikt, maar een ander, eindeloos hoger doel. En zeide tot de lieden: Komt, ziet een mens, die mij gezegd heeft alles, wat ik gedaan heb; is deze niet de Christus? Dadelijk ontvangt een bekeerde ziel geestelijke wijsheid; zij zegt niet: ziet een mens, die mij gezegd heeft, dat Hij de Christus is; maar die gezegd heeft alles wat ik gedaan heb. Het had wat in, voor een vrouw als zij was, om zo iets in het openbaar voor ieder in het stadje te zeggen. Welke herinneringen moest dit bij haar stadgenoten opwekken! Doch het was

een bewijs van de oprechtheid haars geloofs, dat zij dezelfde indruk teruggaf, die zij ontvangen had. Zo stelt het Woord Gods nog altijd de mens voor de spiegel van Gods wet en alwetendheid, waarin de zondaar alles ziet wat hij gedaan heeft; en ook dit is wederom een bewijs dat de Schrift Gods Woord is; want wie kan ons zeggen alles wat wij gedaan hebben, dan God alleen? De vrouw erkende ten volle door haar getuigenis Jezus voor de Messias, voor de beloofde Heer der heerlijkheid. Zij was een vrouwelijke evangelist, een zendelinge geworden, en haar prediking was eenvoudig een getuigenis van hetgeen aan haarzelf geschied was. Zij deed dit niet op een hoge of deftige toon, die haar niet gevoegd zou hebben; maar met hoge bescheidenheid, zeggende: Komt, ziet een mens is deze niet de Christus? De eerstelinge der gemeente van Samaria was dus een vrouw, en wel een zondares, niet in de gewone, maar buitengewone zin des woords; en zo worden wij ook hier onwillekeurig teruggevoerd naar de eerste vrouw, door welke de zonde in de wereld kwam. Thans ging door een vrouw de deur der behoudenis voor geheel Samaria open. Zij dan gingen uit de stad, en kwamen tot Hem. Niet bloot uit nieuwsgierigheid; maar velen geloofden reeds op het getuigenis der vrouw. Wie geen geloofwaardige getuigen gelooft, zal ook bij eigen aanschouwing bezwaarlijk geloven. Wij moeten altijd beginnen met het getuigenis aangaande Jezus aan te nemen; eerst daarna spreekt Hij zelf tot ons; zeker kan zulk een geloof op het getuigenis van anderen zwak zijn, doch het moet bestaan, zal het aanschouwen volgen. Natanael geloofde het getuigenis van Fillipus waarlijk niet ten volle; maar toch in zoverre, dat hij zich door hem tot Jezus liet leiden. En ondertussen baden Hem de discipelen, zeggende: Rabbi, eet! Hoe geheel waar, en uit het leven! Zij hadden spijs gekocht; zij wensten nu ook dat de Here de zegen spreken en het middagmaal beginnen zou. Doch dit zou straks geschieden, en wel onder het gastvrije dak der Samaritanen zelven. Maar Hij zeide tot hen: Ik heb een spijze om te eten, die gij niet weet. Zo zeiden dan de discipelen tegen elkander: Heeft Hem iemand te eten gebracht? Uit de natuurlijke opvatting dezer woorden blijkt, dat de Here gewoon was ook zijn verhevenste woorden niet uit te spreken op een nadrukkelijke toon, die bij ons de zware, hooggeestelijke inhoud te kennen geven, en de opmerkzaamheid van de hoorder opwekken moet. Neen, de Here sprak alles blijkbaar op de gewone toon des dagelijkse levens, zodat de discipelen aan bloot natuurlijke spijzen en de vrouw aan bloot natuurlijk water denken konden. Overigens stonden zij daarin met alle mensen gelijk, dat zij de geestelijke dingen ongeestelijk opvatten. Voorts zien wij hier spijs en drank, de twee grote middelen van de onderhouding des levens bij elkander. Christus is het levende Brood, en de Heilige Geest, die Hij geeft, is het levende water; laat ons daarvan eten en drinken, en wij zullen nimmermeer sterven. Jezus zeide tot hen: Mijne spijs is, dat Ik doe de wil degene, die mij gezonden heeft, en zijn werk volbrenge. Een treffende uitlegging van het raadselachtig woord des Heren. De vrouw wilde op dat ogenblik geen water putten en wij weten, waarom niet; en de Here wilde op dat ogenblik geen brood eten, en wij weten nu ook, waarom niet. Zijn geestelijke spijs was het doen van de wil, het volbrengen van het werk zijns Vaders, en die hogere spijziging stelt de lagere natuurlijke spijziging voor het ogenblik buiten werking. Dit gaat immers ook bij ons zo. Gesteld gij zit aan tafel, en gij ontvangt een brief van een allergewichtigsten inhoud, die al uwe gedachten inneemt; zult gij uw trek tot spijs niet voor het ogenblik verloren hebben? De Here kende niets hogers dan het behouden van zondaren; dat was het werk Hem door de Vader gegeven om te volbrengen, en voor dat hoogste moest al het lagere wijken. En moet ook onze geestelijke spijs niet enkel bestaan in het doen van de wil van God? Heeft de Here het niet gedurig herhaald, dat alles alleen aankomt op het doen van de wil des Vaders? En is nu het doen van de wil des Vaders voor de Zoon: het behouden van zondaren, dan is het doen van de wil des Vaders voor de zondaar, het zich laten behouden door de Zaligmaker der zondaren. Toen het volk Jezus vroeg: Wat moeten wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken? antwoordde de Here: Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, die Hij gezonden heeft. Dit grote denkbeeld wordt hier en gedurig in de Schrift verbonden aan het denkbeeld van een maaltijd, van eten en drinken. Het eten gaat voorop, het drinken

volgt. Zullen wij de Heilige Geest deelachtig worden, zo moeten wij eerst in de Here Jezus geloven. Wij moeten eerst eten van het brood des levens, om daarna te drinken van het water des levens. Eten is iets werkdadigs, drinken is iets lijdelijks. Christus te eten en te drinken, is immers ons avondmaal houden. Wij moeten dus eten, dat is, (wij nemen dit woord thans in ruimere zin) Gods wil doen, Gods werk volbrengen. En wat moeten wij eten? Al wat ons voorgezet wordt, zoals Christus tot zijn discipelen zegt. Wij moeten niet denken aan hetgeen in de verte ligt, maar aan hetgeen voor de hand ligt. Wij moeten niet wachten op het grote en buitengewone, maar ons gewennen en bereidvaardig of gereed houden, om in ieder gegeven ogenblik en bij elke voorkomende zaak, Gods wil te doen. Dit is het geheim der godzaligheid. Ons leven bestaat uit ogenblikken, en ogenblikken zijn kleinigheden; maar in de menigte der kleine dingen bestaan de grote zaken. Wie iedere dag, van de morgen tot de avond er op uit is om, in eenvoudigheid, met kalmte, in de vreze Gods, zonder gezochtheid, Gods wil te doen en hem doet in hetgeen waartoe hij achtereenvolgens geroepen wordt, hoeveel gebrek er ook aan moge kleven, die is het doen van de wil van God tot een geestelijke spijs voor zijn ziel, en die zal ook overvloedig te drinken worden gegeven van het water des levens. Zeker, in de leer gaat het geloof de goede werken vooraf, evenals in de regel het eten vooraf gaat aan het drinken, (en deze leer moet, gelijk alle leer der Schrift, zuiver gehouden worden, opdat wij niet in allerlei dwaling verdwalen en het spoor bijster worden); maar in de praktijk, in het leven, vloeit het een gedurig uit het ander. Ook in het dagelijks leven houdt men in het eten en drinken geen nauwkeurige orde, en dat behoeft ook niet, het een moet het ander afwisselen en ondersteunen. In de Schrift is dan ook overvloed van spijs en drank, en naar uwe behoefte is, moogt en moet gij eten en drinken. Daar hebt gij bijvoorbeeld de Brief van Paulus aan de Romeinen, met zijn geloof zonder de werken: is het geen vaste krachtige spijs? Hij moet gegeten worden. Daar hebt gij de Brief van Jacobus met zijn geloof niet zonder de werken; is het geen voortreffelijk water? Het moet gedronken worden. Op deze wijze staat in de Schrift en in het leven alles met elkander in verband. Die de wereld schiep en het leven gaf, onderhoudt ook de schepping en het leven, ook het geestelijk leven. God geeft ook voor onze ziel, gelijk voor ons lichaam, spijs en drank; doch als men het brood, dat God geeft, veracht en niets anders eet dan wat de kok en pasteibakker gereed maken, en als wij in plaats van het water dat God geeft, niet anders dan sterke drank drinken, is het dan wonder, dat men wegkwijnt totdat men sterft? Zegt gijlieden niet: het zijn nog vier maanden en dan komt de oogst? De Heer stelt zijn discipelen en de natuur tegenover Hem en het koninkrijk Gods. De natuur heeft haar vastgezette tijden van zaaiing en oogst, doch op het gebied Gods, in het koninkrijk der hemelen wordt er alle dagen gezaaid en alle dagen geoogst. Ziet, Ik zeg u: Heft uwe ogen op en aanschouwt de landen, want zij zijn alreeds wit om te oogsten. De Here richt de ogen zijner discipelen naar de ginds van Samaria tot Hem komende lieden met de vrouw aan het hoofd: dat zijn voor Jezus de velden, wit tot de oogst. Ja, in de natuur heeft de oogst zijn vaste tijd, maar in het koninkrijk Gods kan de oogst terstond na de zaaiing plaats hebben. De oogst der natuur was eerst over vier maanden, de geestelijke oogst van het Samaritaanse stadje Sichar was nu rijp. Ook geeft God soms na grote dorheid en onvruchtbaarheid een rijke oogst; zo ook hier: na de jaren, ja eeuwen van grote dorheid en onvruchtbaarheid in Samaria kwam over dat Samaritaanse stadje een rijkdom van zegen en geestelijk leven. En die maait, ontvangt loon en vergadert vrucht ten eeuwigen leven; opdat zich tezamen verblijde, beide die zaait en die maait. Welk een liefelijke gemeenschap stelt de Here hier, gelijk overal, tussen Hem zelven en zijne discipelen. Hij beschouwt zich als de zaaier en zijn discipelen als de maaiers van deze oogst. Het zaaien nu geschiedt dikwijls, ja doorgaans met tranen, maar het maaien heeft altijd zijn vreugde en zijn loon, hoeveel te meer wanneer het een inzamelen is van vrucht tot het eeuwige leven! In de oogst vergeet dan ook de zaaier zijn tranen, zijn moeite, zijn verdriet, en verblijdt zich met de maaiers; want het einde van de arbeid, de oogst is daar. Want hierin is die spreuk waarachtig: Een ander is het, die zaait, en een ander, die maait. In de natuur is dit zelden het geval, de zaaier is daar meestal ook

de maaier, hoewel er altijd meer maaiers dan zaaiers nodig zijn, doch in het geestelijke is meestal een ander de zaaier en een ander de maaier. De Here kwamen de eerstelingen van alle zaaiing en oogst toe. Hij wierp dan ook de zaden in de akker der wereld, waaruit zich door tussenkomst van de Heilige Geest een rijke oogst van vruchten zou ontwikkelen. De woorden des Heren waren zelfs de zaadkorrels, waaruit zich later de Brieven der Apostelen ontwikkelden. En is het nu een ander die zaait, en een ander die maait, dan moeten wij ons troosten, wanneer wij niet altijd vrucht op onze arbeid zien. God wil ons teleurstellen in onze tegenwoordige verwachtingen, om ons te verrassen in zijn toekomstige vergeldingen. Ons werk voor de Here moet geen koopmanschap zijn, geen uitzetten van geld voor meerdere winst, en ook geen ruilen van werk tegen loon; maar veeleer aan onze zijde een wegwerpen van ons brood op het water naar de wil van God. En zo het dit werkelijk bij ons is, dan zal God het ons ook na vele dagen onverwacht terug doen vinden. Tenslotte leren wij uit deze spreuk, dat wij als gelovigen wel aan niets, wat het koninkrijk Gods aangaat, ons medegevoel, onze liefde mogen onttrekken, maar dat wij daarom niet alle werk op ons behoeven te nemen, zoals men dikwijls onbescheiden genoeg van ons vergt. Wij kunnen het niet, en daarom mogen wij het niet. Men kan niet meer dan de beide handen vol hebben. Die zaait kan niet tegelijk ploegen. Zeker de arbeid is nodig, maar de verdeling van de arbeid ook. De verdeling is de orde. Als wij de tijd hadden zonder verdeling in uren en minuten, wij zouden met de tijd geen weg weten. Ik heb u uitgezonden, om te maaien hetgeen gij niet bearbeid hebt; anderen hebben het bearbeid, en gij zijt tot hunnen arbeid ingegaan. Jezus noemt zich zelven niet, maar schijnt enkel van de profeten te spreken, en toch Hij zelf was het die zaaide, wat zijn discipelen zouden oogsten. Hij sluit zich zelven echter niet uit, maar stilzwijgend in, en men moet zich verwonderen over de fijnheid en kiesheid, waarvan de woorden des Heren de uitdrukking zijn. En velen der Samaritanen uit die stad geloofden in Hem, om het woord der vrouw, die getuigde: Hij heeft mij gezegd alles wat ik gedaan heb. Velen beschouwen thans het geloof op het gezag van een ander als lichtgelovigheid, in de zin van lichtvaardig geloof. Doch in zaken, die ons eeuwig zielenheil aangaan, is het geloof op gezag, op getuigenis van een ander onvermijdelijk. De vrouw op zich zelve was niet geloofwaardig; want zij was bekend als een oneerbare vrouw; maar haar getuigenis, dat een Joodse Rabbi al haar verborgen zonden haar gezegd had, maakte haar bij uitnemendheid geloofwaardig. Daarom is de beste wijze om anderen tot bekering te leiden, zelven vruchten voort te brengen, die der bekering waardig zijn. Wat men wil leren, moet men ook kunnen bewijzen. Als dan de Samaritanen tot Hem gekomen waren, baden zij Hem, dat Hij bij hen bleef; en Hij bleef aldaar twee dagen. Welk een onvergetelijk bezoek voor de Samaritanen! De Christus zelf en zijn discipelen vertoeven vriendelijk, gezellig, vol van hemelse Goddelijke liefde in het hart, en de mond overvloeiende van Goddelijke wijsheid, onder het dak, aan de tafel, op de legerstede der anders bij de Jood zo verachte Samaritanen! Wat zal er gedurende al die tijd door de Here gesproken, door de Samaritanen gehoord zijn! Hoe gaarne zouden wij het weten; doch het is onmogelijk alles wat de Here gezegd heeft op schrift te hebben; wij beseffen het oneindige der zaak. En er geloofden er veel meer om zijns woords wil. En zeiden tot de vrouw: Wij geloven niet meer om uws zeggens wil, want wij zelven hebben Hem gehoord en weten dat deze waarlijk is de Christus, de Zaligmaker der wereld. Hiermede deden de Samaritanen afstand van hun voorgeven, alsof zij tot de bevoorrechte volken behoorden, en stelden zij zich gelijk met de gehele wereld. Op dezelfde wijze moet ook ieder mens, zal hij gerechtvaardigd worden, zich met de gehele wereld gelijkstellen, Romeinen 3:19. Wij leren hier echter ook nog dit, dat wij de dag der kleine dingen niet moeten verachten. Een enkele geringe vrouw is het middel tot bekering ener stad. En later zou het gezaaide door Christus nog heerlijker opgaan, ja tot een heerlijke oogst worden, en zullen wij lezen (Handelingen 8:14): "Samaria heeft het Woord Gods aangenomen." En na de twee dagen ging Hij vandaar, en ging heen naar Galilea: want Jezus heeft zelf getuigd, dat een profeet in zijn eigen vaderland gene eer heeft. De Here ontweek de eer, die Hem van Samaria

gegeven werd, en ging weder naar Galiléa, alwaar Hem door het ongeloof die eer werd onthouden. De Heer wilde nooit en in geen geval gebruik maken van enig vleselijk middel tot bevordering van de dingen zijns koninkrijks, en de eerbewijzing der mens en was zulk een middel. Hij deed al zijn werk alleen door geestelijke middelen, ja alleen door de Werker van alle geestelijke krachten: De Heilige Geest. En Jezus keerde wederom door de kracht des Geestes naar Galiléa. Gij hoort het, en wij moeten dit dus eens voor al opmerken, dat alles bij de Here geschiedt door de kracht des Heiligen Geestes. Als Hij dan in Galiléa kwam, ontvingen Hem de Galileeërs, gezien hebbende al de dingen, die Hij te Jeruzalem op het feest gedaan had: want ook zij waren tot het feest gegaan. Ook hier zien wij dat er vele wonderen door de Here op het eerste Paasfeest moeten verricht zijn, die Johannes niet opgeeft, naar zijn gewoonte om niet de gewone genezingen van kranken en bezetenen door 's Heren oplegging der handen of aanraking te vermelden, maar alleen zulke wonderen, die door de bijkomstige bijzonderheden van de gewone onderscheiden werden. De Heer en de koninklijke hoveling Zo kwam dan Jezus wederom te Kana in Galiléa, waar Hij het water wijn gemaakt had; waar de door Hem gezegende bruiloftslieden wellicht woonden; waar wellicht zijn moeder al die tijd, als bij haar nabestaanden, vertoefd had. En er was een zeker koninklijk hoveling. Een dienaar van de koning Herodes, die over Galiléa het gebied voerde. Wiens zoon krank was te Kapernaum. Deze gehoord hebbende, dat Jezus uit Judéa in Galiléa kwam, ging tot Hem. Gij ziet, die hoveling geloofde in Jezus; hij had gehoord dat Jezus vele wonderlijke genezingen verrichtte, en terstond besloot hij: bij Jezus hulp in te roepen voor zijn dodelijk krank kind. En bad Hem, dat Hij afkwame en zijn zoon gezond maakte: want hij lag op zijn sterven. Hoe! was dit niet te veel gevergd: zulk een weg terstond met hem te gaan? Hoe durfde de hoveling dit de Heer voorstellen? Och, mijn vrienden, mensen, die aan de koninklijke hoven zijn en een sierlijke kleding dragen, ja al de aanzienlijken dezer wereld menen in de regel (de uitzonderingen zijn weinig), dat ieder hen ten dienst moet staan. Zij zijn dat van hun jeugd af zó gewoon, dat zij dit over ieder uitstrekken, ook waar zij om een liefdedienst moeten vragen; zij doen dit echter bijzonder in zulke gevallen niet zozeer uit trotsheid als wel uit gewoonte. Doch gelijk tegen zijn eigen moeder, zo verzette zich de Heer terstond tegen een ieder, die enige macht of gezag over Hem wilde uitoefenen. Hij was de Heer, en diende Hij, het was vrijwillig; doch niemand moest Hem enige dienst opleggen. Ook was Hij de bezitter van al de gaven Gods; doch de gaven Gods zijn niet te verkrijgen door te bevelen, maar alleen door ze in de diepste ootmoedigheid, in de erkentenis van 's Heren almacht en vrijmacht, biddende van Hem te vragen, zoals de hoofdman, die niet wilde, dat Jezus tot Hem kwam. Jezus dan zeide tot hem: Tenzij dat gijlieden tekenen en wonderen ziet, zo zult gij niet geloven. De klemtoon valt op het woordje ziet. De Here vraagt hiermede de koninklijken hoveling ingewikkeld, of hij geloven kon, zonder het wonder te zien doen? Het was een schijnbaar harde behandeling voor de diep bekommerden vader; maar de gestrengheid des Heren is heilzaam. De hoveling werd er door voorbereid om te geloven, zonder nog het wonder gezien te hebben. De koninklijke hoveling zeide tot Hem: Here! kom af, eer mijn kind sterft. Er was bij deze man geen plaats voor enig ander denkbeeld dan de redding van zijn kind. Hij begreep niet wat de Here met zijn woorden bedoelde; hij achtte ieder ogenblik te kostbaar, om het met spreken te laten verloren gaan; hij wilde de daad, de reddende daad, en herhaalde daarom zijne bede met nog sterker aandrang; Here! kom af, eer mijn kind sterft. Jezus zeide tot hem: Ga heen, uw zoon leeft! Welk een heerlijk machtwoord tot de koninklijken dienaar! De Here weigert om met hem te gaan, maar zegt meteen: "Ik behoef ook niet met u te gaan," en geeft hem een woord mede: waarmede hij, zo hij geloof had, dat geloof kon oefenen al de tijd van zijn terugreis naar huis. En de mens geloofde het woord, dat Jezus tot hem zeide, en ging heen. Nu begreep hij het eerst onbegrepen woord des Heren. Hij mocht niet eerst het wonder zien en dan geloven; maar omgekeerd, hij moest geloven alvorens het wonder te zien. Hoe liefelijk, niet waar? De Heer zeide: geloof! en hij geloofde. Zo moet er ook bij ons altijd een weerklank op het woord des Heren zijn. Als Hij

iets tot ons zegt, dan moet er bij ons een overeenstemmend antwoord, een ja en amen zijn, waarmede wij de weg inslaan, die de Here ons gebiedt te gaan. De woorden Gods worden ook enkel uit de Schrift tot ons gesproken, om bij ons het geloof te verwekken, en door het geloof verenigt zich het woord Gods met ons hart, evenals een zaad zich verenigt met de grond, waarin men het vallen laat, en waaruit het ontkiemt. En als hij nu afging, kwamen hem zijne dienstknechten tegemoet, en boodschapten, zeggende: Uw kind leeft! "Is gezond, is hersteld." Welk ene verrassing! Nog eer hij tot zijn huis kwam, ontving de bekommerde vader de blijdste boodschap, die hij nog ooit ontvangen had, en deze was hem door de Heer geworden. Zo vraagde hij dan van hen de ure, in welke het beter met hem geworden was. En zij zeiden tot hem: Gisteren ten zeven ure verliet hem de koorts. De vader bekende dan, dat het in dewelke ure was, in dewelke Jezus tot hem gezegd had: uw zoon leeft. En hij geloofde zelf, en zijn gehele huis. Hij had eerst het woord van Jezus geloofd, en nu geloofde hij ook in zijn persoon, Hem erkennende als de Christus, de Heer, die macht heeft over alle macht, die maar te spreken heeft en het bestaat. Dit tweede teken heeft Jezus wederom gedaan, als Hij uit Judéa in Galiléa gekomen was. Johannes heeft er een behagen in, om de twee wonderen des Heren te Kana in Galiléa op de voorgrond te stellen. Van dit ogenblik houdt hij ook op te tellen; want nu treedt de Heer op in de volheid zijner kracht, en was de rijkdom zijner wonderen zo groot, dat er slechts te denken viel om er enkelen, die bij uitnemendheid belangrijk waren, van te boeken. Wanneer wij echter deze twee wonderen als de grondslagen van al des Heren wonderen beschouwen, dan hebben wij juist de twee soorten, waarin zich al de wonderen des Heren onderscheiden. Door het eerste wonder openbaarde de Heer zijn heerlijkheid, en door het tweede zijn barmhartigheid. Wonderen van heerlijkheid en wonderen van barmhartigheid zullen wij voortaan gedurig aantreffen. Wonderen namelijk, waar nu de tentoonspreiding van barmhartigheid en dan weder die van 's Heren heerlijkheid op de voorgrond staat, want beiden zijn doorgaans in hetzelfde wonder verenigd: eigenlijk is er geen wonder van barmhartigheid denkbaar, dat de Heer niet tegelijk verheerlijkte, en ook van het wonder van heerlijkheid bij uitnemendheid (het wandelen van de Heer op de zee) is de barmhartigheid niet volstrekt gescheiden, omdat Hij hiermede zijne discipelen uit grote nood redde, gelijk Hij door de verandering van water in wijn, bij de feestvierenden, grote verlegenheid voorkwam. Wij hebben hier ook de eerste bij Johannes in de bijzonderheden vermelde genezing uit krankheid, en duidelijk wordt ons hier eens voor altijd gezegd, dat Jezus enkel genas door zijn WOORD. Zijn bevel was almachtig. Er was geen kwaal zo hopeloos, welke niet terstond week voor zijn woord; wat zeg ik: de dode hoorde de stem van de Zoon van God en werd andermaal een op aarde levende. In het Oude Testament zegt Jahweh: Ik ben de Heer, uw Heelmeester, Exodus 15:26, en wat in het Oude Testament door Jahweh geschiedt, geschiedt in het Nieuwe Testament door Jezus. Hoe zou de Zoon Gods zich hebben kunnen openbaren zonder wonderen te doen, en welke andere wonderen kon Hij doen, dan wonderen van heerlijkheid en barmhartigheid? Ontneem de Heer zijn wonderen en gij maakt Hem tot een man zonder daden, die u niets kan geven dan woorden. Daarom is het zo goddeloos, het wonder te ontkennen; het is de waren Christus te willen vernietigen, om er een valsen Christus voor in de plaats te stellen; en wat is dat anders dan in de plaats van de waarachtige God, die helpen kan, de afgod te stellen, die niet helpen kan. Doch hoe ijdel is het om God zijne godheid te willen ontnemen! Troosten wij ons dus met de belachelijkheid van deze vermetelheid. Ook de profeten en later de discipelen deden wonderen; maar alle deze wonderen onderscheiden zich van die des Heren, door de wijze waarop zij geschiedden. De Heer deed zijn wonderen als Heer, als gebieder; de anderen als dienaren, in diepe afhankelijkheid van God, of van Christus. Christus betoonde zich in alles als de volstrekt onafhankelijke Heer der schepping. Hij kende hoegenaamd geen andere afhankelijkheid dan de kinderlijke afhankelijkheid des Zoons van de Vader, en toonde deze in de liefde, waarmede Hij de Vader liefhad, die Hem wederkerig liefhad, met al de liefde, waarmede God kan lief hebben. Treffend niet waar, dat Christus op

aarde tegelijk de zich openbarende en de verborgen God was. Zijne mensheid was het voorhangsel, waarachter zijne Godheid verborgen was. Doch zo dikwijls Hij sprak of handelde, openbaarde zich zijn Godheid noodzakelijk vanzelf; nochtans alleen voor het geloof, dat door het vlees in de geest, door het voorhangsel in het heilige der heiligen, ziet. Het ongeloof blijft aan het vlees hangen en kan er niet doordringen; want het is zelf vlees, het kent God noch zijn woorden en werken, en kan ze niet kennen. Al de wonderen, die Christus deed, waren dus slechts uitwendige bewijzen van hetgeen Hij zelf inwendig was, maar ook wat Hij voor een ieder mens was, die zich met vertrouwen tot Hem wendde. Gij weet er is in de Schrift een innig verband tussen ziekte en zonde. De zonde is iets geestelijks, maar al het geestelijke heeft bij ons zijn lichamelijke uitdrukking. Was er geen zonde, er zouden geen ziekten zijn. Wederkerig is dan ook het wegnemen van ziekte het beeld van de wegneming der zonde. Spreken wij niet zelfs in ons dagelijks verkeer van ene blindheid, doofheid, lamheid, ja van de dood der ziel? Is nu Christus werkelijk de wegnemer van de zonde der ziel, zo moet Hij ook noodzakelijk de wegnemer zijn van de ziekte des lichaams. Hoe zoudt gij geloven kunnen, dat iemand de ziel kan genezen, die niet eens het lichaam genezen kan? Die het meerdere zal kunnen, moet het mindere kunnen, of anders ontbreekt het bewijs dat hij het meerdere kan. En dan moet Hij alle kwaal kunnen genezen, want hoe zou het mogen gebeuren, dat iemand tot de Here Jezus, de wegnemer der zonde, kwam met enige kwaal, om troosteloos terug te keren met het woord: "Mij heeft Hij niet kunnen of niet willen genezen?" Nog meer: ook uit de dood moest Hij noodzakelijk kunnen weder brengen, want de dood is het loon der zonde, en hoe zou Hij de zonde weg kunnen nemen, die het uitwerksel der zonde: de dood niet weg kan nemen? En nu weten wij, dat niemand ooit tot Jezus is gekomen, met welke ziekte ook bevangen, die niet genezen werd, en dat de Heer tot driemalen tot de dood zijn prooi ontnam. De Heer was God geopenbaard in het vlees wij herhalen het onophoudelijk want dàt bewees Hij onophoudelijk te zijn; Hij bewees het in alle zijn woorden en in alle zijn daden, en alleen het verstokte ongeloof kan het ontkennen. Hij was dan ook de volstrekt volmaakte Geneesmeester, en ook in dit opzicht de Bruidegom in wiens tegenwoordigheid er geen sprake kan zijn van het vasten der bruiloftskinderen; integendeel, zij moesten het in zijn tegenwoordigheid volop hebben. Eerst als de Bruidegom van hen weggenomen zou zijn, dan zou het vasten komen en lang aanhouden. Hiermede wil ik niet zeggen, dat er geen genezingen van krankheden door de Heer op het gebed geschieden; ik geloof het tegendeel; maar toch het is een vasten, bij de overvloed in 's Heren tegenwoordigheid genoten. Zo is dan Christus de Heer, de Jahweh van het Oude Testament, die al onze ongerechtigheid vergeeft, die al onze krankheden geneest, Psalm 103:3. Dat wij dan met onze ongerechtigheden tot Hem komen, en zij zullen vergeven worden; maar ook met onze krankheden, en zij zullen genezen worden. En zijn er dierbare panden of betrekkingen van ons krank, dat wij dan de Heer aanroepen en biddende zeggen: "Heer! één woord van U brengt de genezing aan; spreek dat woord en geef ons lijdzaamheid totdat Gij het gesproken zult hebben." En hetzij wij dan lichamelijke genezing ontvangen of niet, eerbiedigen wij zijn vrijmacht in zijn bedelingen, en zijn wij verzekerd dat Hij zich eenmaal zeker aan ons betonen zal als de volmaakte Geneesmeester van lichaam én ziel, wanneer Hij ook ons lichaam vrijgemaakt zal hebben van het verderf, en wij zijn opstanding in heerlijkheid deelachtig zullen zijn. En nu nog een enkele opmerking omtrent de reden, waarom er in de Evangeliën zoveel onderscheidene genezingen geboekt zijn. Het is opdat in de Schrift, gelijk in al Gods werken, bij de grootste eenheid, nochtans geen eentonigheid, maar de schoonste en rijkste verscheidenheid heersen zou. Ook moest niemand kunnen zeggen: "Mijn toestand is een bijzondere toestand; dat anderen geholpen worden, laat ik gelden, maar mijn kwaal is hopeloos en zo ben ik hulpeloos. "Neen, juist om dit te voorkomen, zijn er allerlei toestanden van ellende en uitreddingen uit de onmetelijke schat van 's Heren wonderen opgetekend. En zo er soms nog een geval bij ons mocht voorkomen, dat niet met de in de Schrift vermelde gevallen overeenkomt, dan is de Heer machtig genoeg om de menigvuldig gegeven voorbeelden van redding nog met dit ene te

vermeerderen. Van toen af heeft Jezus begonnen te prediken het Evangelie van het koninkrijk Gods. Thans nam de Heer het werk van zijn dienaar Johannes de Doper op, om het te volbrengen tot het einde toe. Hiermee bekrachtigde Hij het getuigenis van de Doper. De Heer verloochent zijn dienaren nooit, maar ontvalt het werk aan hun hand, dan neemt Hij zelf het voor hen op en voert hen uit. Zeggende: De tijd is vervuld. God regeert zijn kerk door tijdsbedelingen, op welker vervulling de gelovigen met de uiterste opmerkzaamheid moeten letten. Thans was de tijd der belofte van de komst des Messias, de profetie der zeventig jaarweken bij Daniël, vervuld. En het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. Merkt op, de Heer gebruikt hetzelfde woord als zijn dienaar. Hij zegt niet: "De Koning der hemelen is tot u gekomen," neen, zo iets is bij Hem niet mogelijk; Hij stelt zijn koninkrijk in de plaats van zijn persoon. Bekeert u! Waarom wordt de bekering geëist? Omdat het koninkrijk der hemelen gekomen is. Hiertoe behoorde hemelsgezindheid, en dus verzaking van alle aardsgezindheid. Bekering is omkering van de eigen weg op de weg naar God. En gelooft het Evangelie. De Heer had kunnen zeggen: gelooft in Mij. Doch het is een doorgaande regel bij de Heer, en het hangt onafscheidelijk samen met zijn vrijwillige zelfvernedering, om zoals wij zo even reeds opmerkten, altijd zijn persoon onder een zaak te verbergen. Hij zelf is het belichaamde Evangelie, het Evangelie in persoon, en zo verbergt Hij zijn persoon achter zijn woord. Zo zeide de Heer ook niet bij zijn hemelvaart: Ik zal u dopen met de Heilige Geest; maar: gij zult met de Heilige Geest gedoopt worden. Hij stelt hiermede niet zich, maar de Heilige Geest op de voorgrond. Nochtans is Christus de persoon, in wie men geloven moet, zal men zalig worden. Daarom is het een ongelovige richting, welke Jezus' leer de voorrang geeft boven zijn persoon; wij die geloven, nemen het getuigenis des Vaders aan: Deze is mijn geliefde Zoon, in dewelke Ik mijn welbehagen heb, hoort Hem. En het gerucht van Hem ging uit door het gehele omliggende land. Hij was een hemelse zon, opgaande over de nacht der wereld, en zou Hij kunnen verborgen blijven? En Hij leerde in hunne synagogen. De synagogen waren zoveel als bij ons de bedehuizen; er werden alle kerkelijke diensten in verricht, uitgenomen de offeranden; deze waren uitsluitend aan de tempel verbonden. Bijna iedere stad of stadje had een eigen synagoge. En werd van allen geprezen. Het nieuwe wordt, als het tegelijk in schone vorm wordt voorgesteld, in de beginne altijd uitbundig geprezen. De optreding des Heren als een man, buitengewoon in woorden en in werken, gaf een zo krachtige als verheugende indruk bij het volk, dat als het volk Gods nog altijd zijn Messias verwachtte. Doch de toejuiching der wereld duurt slechts zo lang, als zij niet opmerkt dat dit nieuwe en schone niet vóor, maar tegen haar is. Ontvangt zij daarvan de beslissende bewijzen, zo keert haar hoogste liefde om in de felste haat, en haar hosanna! wordt een kruist Hem!

1:16 De Heer en Petrus bij de vistocht.

En het geschiedde, als de schare op Hem aandrong om het woord Gods te horen. Wij volgen hier hoofdzakelijk Lukas, omdat hij ons deze gebeurtenis in al de bijzonderheden mededeelt, terwijl Mattheus en Markus ons enkel de roeping van Petrus en Andréas, van Johannes en Jacobus melden. Dat Hij stond bij het meer Gennesareth. Mattheus en Markus stellen ons de Heer voor wandelende aan de zee van Galiléa. Gij weet dat dit meer in de Schrift drieërlei naam draagt. Bij Mattheus en Markus die van de Galilesche zee, bij Lukas dien van het meer Gennesareth, en bij Johannes die van de zee van Tiberias. De een noemde dit binnenwater naar zijn algemene en de ander naar zijn bijzondere naam. Voorts moeten wij opmerken, dat het verschil in dit verhaal der roeping van deze twee paar broeders door de Heer, tussen Mattheus en Markus ter ene, en Lukas ter andere zijde, zich daaruit laat vereffenen, dat de beide eerste evangelisten melden, dat Jezus ziende Petrus en Andreas zijn broeder het net in zee wierpen, tot hen zeide: Volgt Mij, Ik zal u vissers der mensen maken. Het werpen der netten in zee geschiedde natuurlijk niet aan strand, maar ver van strand, en onderstelt dus de gang van Jezus met het schip naar de diepte van het meer, dat door Lukas verhaald wordt; Mattheus en Markus geven hier enkel de slotsommen der zaak op. En Hij zag twee schepen aan de oever van het meer liggende, en de vissers waren daaruit gegaan en spoelden de netten. Dit was een bewijs, dat de vissers pas van een vistocht teruggekeerd waren, want onmiddellijk na een vistocht worden de netten gereinigd. En Hij ging in een van die schepen, hetwelk van Simon was. Andréas, Simons broeder, wordt door Mattheus en Markus hierbij genoemd; deze broeders deden het werk gewoonlijk tezamen. En bad hem, dat hij een weinig van het land afstak. De Heer beval het niet, maar vroeg het hem minzaam. Nooit toonde de Heer zijn Godheid, waar Hij zijn mensheid moest tonen. Het vaartuig behoorde aan Simon, en de Heer erkende hem in zijn recht. Dat ook wij dit doen; ieder in zijn recht te erkennen is een groot beginsel van de verst uitgebreide gevolgen. En dat wij ook minzamer zijn dan wij gewoonlijk zijn; dat wij niet uit de hoogte spreken en op bevelende toon, maar met zachte en vriendelijke woorden. Want zo wij iemand uiterlijk onvriendelijk behandelen, is het een zeker bewijs, dat wij inwendig niet wel gesteld, althans niet wel gestemd zijn. En neerzittende, leerde Hij de scharen uit het schip. De menigte des volks hoorde de Heer gaarne, en verdrong zich om het dichtste bij Jezus te zijn, ten einde ook getuige te zijn van de wonderlijke genezingen, die meestal met zijne prediking gepaard gingen, zodat de Heer last leed door het gedrang. Ten einde dit te ontwijken, trad de Heer eenvoudig in een van de vissersvaartuigen, en wel ditmaal in het scheepje, dat van zijn discipel Simon Petrus was, en liet het een weinig van land steken. Op deze wijze zat de Heer neder op de boeg van het scheepje, en konden allen Hem zien en horen, en kon Hij ongehinderd prediken. Zeker was dit een geheel ander, een veel minder deftig gezicht dan dat van een leraar bij ons op de predikstoel is, in een van mensen gevulde kerk; doch gij gevoelt, dat voor de Heer, om tot de saamgevloeide schare te spreken, juist de schoonste plaats was op een vissersvaartuig, aan de oever der zee, of op een berg, of in de woestijn, of in de openbare straten der stad, of op de grote wegen tussen de steden en dorpen. En nu Hij niet meer op aarde is, nu is de Schrift voor ons deze plaats: nu staat de Heer in de Schrift voor ons sprekende en ons onderwijzende. In de Schrift vervalt dan ook de afstand der eeuwen, en is het voor eeuwen gebeurde zo vers alsof het nu eerst geschied was. Trouwens al het waarlijk Goddelijke is altijd even nieuw, even waar en onmisbaar. Heeft niet de zon reeds duizenden jaren geschenen, en is zij ons heden niet nog even welkom, als zij al die duizenden jaren voor al de vroegere geslachten was? En als Hij afliet van spreken, zeide Hij tot Simon: Steek af naar de diepte en werp uw netten uit om te vangen. Merkt op: thans beveelt de Heer; want nu toont Hij zijn Godheid, zijn opperheerschappij over de zee en al wat daarin is. Zij moeten gaan vissen, om niet ledig weder te keren. De Heer wilde om zo te spreken, Petrus de huur voor het gebruik van zijn scheepje betalen, op zijn wijze: Goddelijk, koninklijk mild. Of zou de Heer iets in gebruik ontvangen, zonder er een zegen voor te geven? Onmogelijk; onze arbeid voor de Heer is nooit

tevergeefs. Nochtans niet onmiddellijk, maar middellijk wordt die zegen gegeven. Simon moest zijn vaartuig brengen waar het water diep was, en aldaar zijn netten uitwerpen. Wij kunnen door arbeid op 's Heren bevel niets verdienen, maar wel verkrijgen. Petrus had gearbeid en ving niets; nu zou hij veel vangen, door opnieuw te arbeiden. En Simon antwoordde en zeide tot Hem: Meester! wij hebben de gehelen nacht over gearbeid en niet gevangen, doch op Uw woord zal ik het net uitwerpen Gij ziet, het is niet voor de eerste maal, dat Petrus de Heer leert kennen, zoals wij uit de drie eerste evangelisten zouden kunnen menen; neen, Simon spreekt tot de Heer als tot een bekende. Van Johannes de Evangelist weten wij dat hij, zijn broeder, en Simon en Andréas, reeds lang discipelen des Heren waren. Doch zij woonden met de Heer te Kapernaum, dat aan de zee lag, en oefenden dus hun beroep uit, zo dikwijls zij tehuis waren, evenals Paulus zijn beroep uitoefende, waar hij daartoe gelegenheid had. Tot nu toe had de Heer hen ook niet losgemaakt van hun dagelijks bedrijf; dat zou echter nu geschieden. En op welke Goddelijke, heerlijke wijze had dit plaats! Zij hadden de gansen nacht door gearbeid en niet gevangen; hun eigen dagelijks bedrijf had geen vrucht; voortaan moesten zij arbeiden in des Heren dienst, en zij zouden een overvloedige vrucht ontvangen. Gewoonlijk laat de Heer tijden van gebrek voorafgaan aan tijden van overvloed, opdat de zegen te kennelijker van God afkomstig zij. Ook worden wij door het mislukken van het een, geleid tot het doen van iets anders, dat beter is. Ja niet zelden worden de teleurstellingen de grootste en schoonste keerpunten van ons leven. Er zijn echter ook mensen, Christenen, die gedurende hun ganse leven niets vangen; die enkel arbeiden en geen loon verkrijgen; zwoegers, die waar anderen altijd hoger komen, altijd op dezelfde hoogte blijven, en maar niet vooruit kunnen komen in deze wereld. Doch, zo zij de Here vrezen, mogen zij niet vergeten dat de nacht, waarin niets gevangen wordt, de dag van de grote visvangst voorafgaat. Zou Petrus een gezegend visser worden, zo moest hij eerst de nacht arbeidende doorbrengen zonder iets te vangen, totdat de vroege morgen kwam en Christus aan de oever der zee komt wandelen en een ledig scheepje ziet, er in stapt, en het straks door een tweede vistocht laat vullen. Petrus oordeelde het beter bij de nacht te vissen, en zijn oordeel was juist, want hij was een man van het vak, en oordeelde naar de natuur; maar Christus is boven de natuur en gaf juist de volle vangst bij dag. Ook wist Petrus niet aan welke zijde van het schip het net uit te werpen; ook dit moest Christus hem aanwijzen. Petrus moest overtuigd worden, dat het niet van zijn arbeid, maar van 's Heren zegen op zijn arbeid af hing, dat hij ving. Zo moet meermalen een eerste werk zonder de Heer mislukken, zal een tweede met de Heer wèl gelukken. De vergeefse arbeid van Petrus van de gehelen nacht was voor Petrus de saus bij de vis, die hij nu op het woord des Heren vangen zou. De tegenspoed, zoals God hem die dragen doet, is voor de Christen goed; de aanhoudende weelde bederft de gelovigste mens; dit hebben wij aan David en Salomo genoeg gezien, om het aan ons zelven opnieuw te willen zien. Wachten wij ons voor de begeerte, dat het ons altijd goed ga in deze wereld. De voorspoed en de vreugde dezer wereld schijnen van verre diamanten, maar van nabij gezien zijn zij kristallen; maar wat God geeft, gelijkt heden op een steen, en morgen is het in brood veranderd. En als zij dat gedaan hadden, besloten zij een grote menigte vissen. Een grote menigte, ziet eens, hoe de Heer door dit wonder alle eenzijdigheid bij de wortel afsnijdt. Terwijl wij hier zitten te redeneren over het nut der tegenspoed, geeft de Heer overvloed. Zo mag dan ook de Christen wel overvloed hebben, als de Heer het hem geeft, niet waar? Och wij mensen zijn gedurig bezig met de maat, om de juiste hoeveelheid voor dit of dat doel af te meten; maar God geeft gaarne veel, vooral waar Hij vroeger heeft onthouden. Wij zouden zeggen: twintig, dertig druppelen regen zijn genoeg om dat blaadje te doen groeien, het overvloedige doet immers toch geen nut; maar God giet zijn regen bij duizenden en honderdduizenden en millioenen druppelen neder, en wat het blaadje niet houden kan, dat laat het vallen; het zal wel terecht komen. En hun net scheurde. Hun netten waren niet sterk genoeg voor de zwaarte van de menigte vissen, die er in waren, zodat weder vele vissen door de scheuren verloren gingen. De kracht der werktuigen is geëvenredigd aan het werk, dat er mede

verricht moet worden. Een meer, waarin gedurig door velen gevist wordt, levert bij een visvangst geen volle netten op. De netten waren dus sterk genoeg voor een gewone vangst, niet voor een vangst als deze. Intussen heeft dit scheuren van het net nog een hogere betekenis, die echter eerst bij het vermelden van de soortgelijke visvangst na des Heren opstanding haar voegzame plaats zal vinden. En zij wenkten hun medegenoten, die in het andere schip waren, hun netten vermakende, dat zij hen zouden komen helpen. Mattheus en Markus melden ons, dat in het andere schip de broeders Johannes en Jacobus, de zonen van Zebedeus, met deze hunne vader en de huurlingen waren, hun netten vermakende, het gebrokene, gescheurde of versletene herstellende. En zo werden dan deze twee broeders door het scheuren van het net ter hulpe geroepen, en gaarne verleenden zij die hulp. De Here geeft altijd de zijnen gelegenheid tot betoning van liefde aan elkander. Zebedeus en zijn zonen waren niet ijverzuchtig, omdat Petrus alles en zij niets hadden; neen, zij verblijdden zich in de zegen van Petrus, en daarom verkregen zij er ook een gelijk deel aan. Zo zal het ook met de liefde in de hemel zijn; daar zal ieders zaligheid zoveel malen vermenigvuldigd worden als er anderen met ons zalig zijn, evenals door een cirkel van spiegels een terugkaatsing van hetzelfde licht tot in het oneindige veroorzaakt wordt. Och dat wij reeds nu meer liefde hadden, wij zouden reeds nu meer vreugde hebben; want in de liefde ligt de vreugde, gelijk de smart in de haat. En zij kwamen en vulden beide de schepen, zodat zij bijna zonken. God geeft ons soms zo groot een zegen, dat wij er door in gevaar gebracht worden te verzinken, en wij zouden er ook zeker mede te gronde gaan, indien God het niet verhoedde. De doodarme vissers van de nacht, werden nu de schatrijke vissers van de dag. Christus geeft het leven en de overvloed; er is niets in Hem van die nauwkeurig berekenende zuinigheid, welke door zo velen op zo hogen prijs wordt gesteld. En Simon Petrus dat ziende, viel neder voor de voeten van Jezus, zeggende: Here! ga uit van mij, want ik ben een zondig mens. O, er is een zegen Gods, waarvan niet alleen het net, maar ook het hart scheurt; waardoor wij ons zelven in al onze onwaardigheid ontdekt zien, en de liefde Gods ons overstelpt, zodat wij haar niet kunnen dragen. En eigenlijk is het waarlijk zien van Gods liefde persoonlijk jegens ons, niettegenstaande onze verwerpelijkheid, onze bekering. Zeker brengt ook het gezicht alleen van Gods heiligheid bekeringen voort, doch het is ons een liefelijke gedachte, niet door de schrik, maar door de troost des Heren te zijn binnengekomen. Petrus had gedurig een zeer diep gevoel van zonde; hij zag in dit wonder van liefde, van overvloeiende zegen, dat hij verkeerde in de zichtbare tegenwoordigheid van de Almachtige, en Hij die daar neerzat in zijn schip als een mens onder mensen, was die Almachtige. Zich aanbiddend voor Hem ter neder te werpen en zijn vrees van als zondig mens niet in zijn heilige tegenwoordigheid te kunnen blijven, uit te drukken, was voor hem het werk van een ondeelbaar ogenblik. Hij siddert, en toch had de Heer hem geen teken van toorn, maar enkel een overstelpend bewijs van liefde gegeven; zo raken de uitersten elkander! Dit is zeker: door op Jezus te zien, leren wij het best onze zonde kennen. Niet het zien op onze zonden brengt ons allereerst of het allermeest tot Jezus, maar het zien op Jezus brengt ons tot het rechte, volle gezicht onzer zonden. Zonder het zien op Jezus zouden wij altijd dieper zinken met onze zonden, tot de volslagen wanhoop toe. Dat nu Petrus de Here Jezus als de Heer der heerlijkheid, als God geopenbaard in het vlees, aanbiddend te voet valt, was goed en plichtmatig en kwam uit zijn geloof; maar dat hij van Jezus begeerde: dat deze van hem zou uitgaan, was niet goed; want dit kwam uit zijn vrees. Wij hebben de Heer volstrekt nodig, en wij zouden Hem vragen van ons uit te gaan? Neen, juist omdat wij zondige mensen zijn, ga Hij, de Zaligmaker der zondaren, niet van ons uit; maar blijve Hij bij ons in eeuwigheid. Zeker is er een afstand tussen de Heer en ons, als die van hemel en aarde; maar behoren daarom niet hemel en aarde bij elkander? Of wat zou de aarde zonder de hemel zijn? De Heer gaat dan ook niet van Petrus uit. De Heer heeft er integendeel een welbehagen in, dat onze lippen naar buiten komen, niet in daden, dat zij verre! maar in woorden van belijdenis. Zo lang deze ziekenstof nog in het hart blijft opgesloten, is zij dodelijk; zodra zij in schuldbelijdenis voor God, over de lippen naar buiten komt, is zij

haar kracht kwijt, Psalm 32:3-5. Want verbaasdheid had hem bevangen, en allen die met hem waren, over de vangst der vissen, die zij gevangen hadden. En desgelijks ook Jacobus en Johannes, de zonen van Zebedeus, die medegenoten van Simon waren. Al deze lieden, die vissers waren van beroep, en dus kennis hadden van de zaak, beschouwden deze vangst als een wonder, zoals God ze alleen kan doen, en staan er ten hoogste verbaasd over; alleen de ongelovigen van alle tijden en ook van onze tijd, staan er niet verbaasd over, maar houden deze zaak voor geen wonder. Zullen wij ze oordelen? Neen, zij zullen eens geoordeeld worden door hen, die er ooggetuigen van geweest zijn. En Jezus zeide tot Simon: Vrees niet; van nu aan zult gij mensen vangen. Bij Mattheus zegt de Heer in het meervoud: Volgt Mij na, en Ik zal u vissers van mensen maken. En bij Markus nog krachtiger: Volgt mij na, en Ik zal maken dat gij vissers van mensen zult worden. Wij mogen ook hier wel zeggen: Welk een woord, en welk een wijsheid, om de allerverhevenste zaken in de vorm der meest dagelijkse bezigheden uit te drukken. Voorzeker het is een verheerlijking onzer aardse werkzaamheden. Deze vissers zouden in plaats van als tot nu toe vissen, voortaan mensen vangen. De Heer laat hun de naam van hun beroep, maar verheerlijkt het beroep zelf. Doch let wel op de wijze hoe de Heer zich zelven onderscheidt van de discipelen. Zijn discipelen noemt Hij vissers, zich zelven noemt Hij de Herder. Gij gevoelt, dat het beneden de waardigheid des Heren zijn zou, visser der mensen genoemd te worden. Vooreerst is er geen oppervisser, maar wel een opperherder; ten andere is er bij de visser een grote afstand tussen hem en hetgeen hij vangt; immers geen zweem van liefde is er bij hem mogelijk voor de vissen die hij vangt; maar wel is deze mogelijk tussen de herder en zijne schapen; en ten laatste is de visser: de man van de grote, wijde, open zee, die afwisselend arbeidt en overal naar plaatsen zoekt om te vangen, en goede en kwade vissen samenbrengt, om ze eerst op de oever uit te zoeken. Maar een kudde is een reeds geordende en blijvende zaak. De kudde van de goeden Herder, de overste der herders, is niets minder dan de gemeente der uitverkorenen. Na des Heren opstanding, toen alles in Hem zelven zijn eeuwige zekerheid en volkomenheid verkregen had, noemde Hij dan ook Petrus (en in hem een iegelijk zijner discipelen) niet meer een visser, maar een herder, in de woorden: weid mijn lammeren, hoed mijn schapen! Wij moeten daarom in alles het grote verschil tussen de dingen van het koninkrijk Gods vóor en na de opstanding des Heren in het oog houden om de bedoeling des Heren wel te verstaan. Thans werden zij tot vissers van mensen gesteld. En is dat niet ook nu nog een treffend beeld voor ons? De wereld in ons als een zee, waarin wij ons bewegen als de vissen in het water. Allerlei vissers vissen naar ons; ook de discipelen des Heren werpen hun netten naar ons uit, en ons eeuwig heil hangt af daarvan, dat wij door hen gevangen en goede vissen bevonden worden; want de kwade vissen, al zijn zij in het net, worden er weder uit geworpen. O dat wij niet behoren tot dezulken, die in de netten, welke de wereld, de zonde of het ongeloof uitwerpen, gevangen worden, maar tot dezulken, die in de netten van 's Heren discipelen komen; ja, mochten wij zelven zulke discipelen des Heren zijn, die op s Heren woord het net uitwerpen en mensen vangen. Heeft niet Salomo gezegd: Die zielen vangt is wijs? Welnu, deze visserij is vrij; een iegelijk mag in dat water gaan vissen, de een met het net, de ander met de hengel. Niemand mene dan, dat hij daartoe ook nog een bijzondere roeping moet ontvangen. Ieder discipel des Heren is als zodanig vanzelf geroepen, om door leer en wandel mensen te gewinnen voor de Heer. En als zij de schepen aan land gestuurd hadden, verlieten zij alles, en volgden Hem. Mattheus en Markus berichten nog in het bijzonder van Johannes en Jacobus, dat zij terstond het schip en hun vader Zebedeus met de huurlingen verlatende, Jezus gevolgd zijn. Ook in de roeping der discipelen en Apostelen is ontwikkeling; want bij de Heer is geen haast, maar alle voorbereiding tot op de rechte tijd. Zo werd Petrus van discipel tot eerste discipel, en van Apostel tot eerste Apostel. De Heer sprak gedurig tot Petrus alleen, wat al de discipelen gold. Treffend is het, dat wij in de vier opgenoemde namen juist twee paar broeders als discipelen des Heren zien. Wij merkten het reeds op, dat zijne discipelen een broederschap uitmaken moesten, van welke de Heer alleen de Meester was. En welk een

uitnemende grondslag van deze broederschap was dit dubbel broederpaar, dat tevens met elkander innig bevriend was. Hoe diep is de gemeente des Heren van deze eenvoudigheid in Christus afgeweken. Hoe vele meesters zijn er onder ons en hoe weinig broederen! Zelfs Protestanten onderscheiden nog op Roomse wijze de gemeente in leraren en leken, welk laatste woord nooit van de lippen of uit de pen van enig Protestant moest vloeien! En kunnen wij nu met onze beste wil, niet alle onderscheidingen, door misbruik ontstaan en door gewoonte gewettigd, wegnemen, dat wij ze dan toch tot bloot uitwendige niets beduidende vormen maken, door waarlijk en innerlijk ons alleen broederen te gevoelen en dit ook uiterlijk te tonen jegens allen, die met ons één God en Zaligmaker erkennen. Ook nog van een andere zijde is dit dubbel broederpaar belangrijk, en ook dit roerden wij reeds vroeger met een enkel woord aan; zij waren allen vissers, mensen die aan arbeid en nachtwaken gewoon waren, kloeke mannen, evenmin uit de geringsten als de aanzienlijksten des volks; onafhankelijke mensen, zoals men die meer in de middenstand aantreft, die hun eigen meester zijn. Zij waren dan ook evenmin onbeschaafd als geleerd, maar schrander en handig in de dingen van het dagelijks leven; en waren zij ongeestelijk in de dingen Gods, zij waren nochtans oprecht en vatbaar voor onderwijs. Zeker is het te verwonderen, dat de Heer zulke eenvoudige lieden tot zijne discipelen koos, omdat wij het liefste omgaan met lieden, die ons verstaan, begrijpen, en met wie wij gedachtewisseling kunnen houden; doch vooreerst was het ene der koninklijke eigenaardigheden van de Heer om het geringe tot zich op te heffen; en ten andere kon de wereldse wijsheid nooit naast die des Heren staan, zonder beschaamd te worden. Het was des Heren welbehagen zijn Goddelijke grootheid mede te delen aan onze kleinheid, door ons op te heffen uit de diepte onzer zonde en ellende tot de hoogte zijner heerlijkheid en zaligheid. Dit moest reeds blijken uit de keus zijner discipelen. Daarbij, waren de discipelen des Heren geleerden geweest, zij hadden alsdan een eigen wijsheid gehad, die voor die des Heren moest te niet gedaan worden; doch nu waren zij ongeleerden, en de Heer had in zich zelven de macht om hun te geven wat hun ontbrak. Hij zou hun al die wijsheid geven, welke zij nodig hadden. De Heer had de Heilige Geest hun tot een leraar te geven. Mocht het ook bij onze hooggeplaatste lieden een levensdoel worden, om de lager geplaatsten tot zich op te heffen. Wie zelf waarlijk groot is, vernedert geen ander, maar verhoogt hem. Doch wie weet het niet, dat gewoonlijk de wereldse grootheid hare zwaarte op andere wegen laat en ze neerdrukt. Er zijn zelfs zogenaamde grote mannen onder de koningen geweest, die geen ander groot man naast zich konden dulden; ook zijn er andere groten geweest, die al wat groot was rondom zich verzamelden, om te midden van die planeten als zon te schitteren. Doch een Christen, die door God is groot gemaakt, in welk een opzicht dan ook, moet het kleine tot zich opheffen en groot maken; zo deed de Heer, zo moeten wij ook doen. En nu nog één opmerking: De discipelen volgden de Heer terstond; daar komt het op aan. Wij moeten de Heer volgen zodra Hij ons roept, en in welke omstandigheden Hij ons roept. Doch vergeten wij ook niet, dat de Heer ons nooit roept op zodanige wijze dat daardoor wanorde in ons leven of in het leven onzer betrekkingen komt. Neen, altijd laat Hij genoegzame ruimte en krachten over, opdat de zaken des gewonen levens haren voortgang kunnen hebben. De Heer ontneemt de oude vader Zebedeus zijn twee zonen, maar laat hem de huurlingen; met deze kon hij zijn zaken voortzetten. De huurlingen moesten Zebedeus, de zonen moesten de Heer dienen.

1:21 De Heer en de bezetene in de synagoge te Kapernaum.
En zij kwamen binnen Kapernaum, en terstond op de sabbatdag in de synagoge gegaan zijnde, leerde Hij. Wij hebben dit verhaal bijna gelijkluidend uit de pen van Markus en Lukas. Lukas merkt nog op, dat Jezus te Kapernaum komende, hen leerde op de sabbatdagen. De Heer schijnt dus in de stad zijner inwoning zo niet uitsluitend, dan toch voornamelijk de sabbat en de synagoge tot de tijd en de plaats van zijn onderwijs gesteld te hebben, De dagen der week werden derhalve tot wandelingen naar andere plaatsen, of wel tot meer uitgestrekte reizen door Galiléa gebruikt. En zij versloegen zich over zijne leer, want Hij leerde hen als machthebbende en niet als de schriftgeleerden. Hier ziet gij de behoefte van het menselijk hart naar Goddelijk gezag in de dingen, die de hoogste belangen van het leven betreffen. De Heer sprak met dat volstrekt gezag, dat zegt: zó is het en niet anders. De schriftgeleerden redeneerden over de zaken, ieder op zijne wijze, en hunne onderlinge verschillen in ziens en denkwijze liepen in het oneindige, en waren niet te vereffenen. Ongelukkig mens, die geen Goddelijk gezag erkent, waaraan hij zich met zijn verstand en hart geheel kan onderwerpen, en waaraan hij vasthouden kan nu en ten allen tijde. De ongelovige is zulk een ongelukkig mens; hij heeft geen woord van God, geen schrift, geen bijbel; hij draait rond alle zijne dagen in de draaikolk van eigen meningen en van die van zijns gelijken, tot zo lang dat hij wegzinkt in de diepte, en niemand weet wat er van hem geworden is. Zalig daarentegen de mens, die Jezus als de machthebbende erkent, en zijn woord als volstrekt Goddelijk gehoorzaamt, hij staat op een eeuwigen, ook in de dood onwankelbaren grond. En in de synagoge was een mens, hebbende een geest van een onreine duivel. Wij hebben hier voor het eerst de genezing vóór ons van een bezetene, en treden dus in een brede beschouwing dezer zaak. Vooreerst onderscheide men wel de satan zelf van de onreine geesten in de bezetenen. Wij lezen nergens dat de satan zelf in iemand gevaren zij, dan in Judas, Johannes 13:27. De onreine geesten waren aan de satan verwante, verbonden, ondergeschikte, boze of onreine geesten, zijne boden, zijne engelen. En nu is er zeker niets meer betwijfeld, tegengesproken of ontkend geworden dan de leer der Schrift en bepaald des Nieuwen Testaments, dat er een ziekte, een kwaal, een lijden zijn zou, welke bezetenheid moet genoemd worden, omdat het veroorzaakt wordt door de werking van boze geesten, die de mens ook lichamelijk geheel overmeesterd en tot hun werktuig gemaakt hebben. Men heeft al het mogelijke beproefd, om deze verhalen uit de Schrift te doen verdwijnen: doch als men eerlijk zijn wil, dan zal men moeten erkennen, dat de verhalen van dergelijke genezingen zo veelvuldig in de Evangeliën voorkomen, dat ze te vernietigen zoveel ware als de Evangeliën zelven te vernietigen. Willen wij nu niet onder de vernietigers der Schrift gerekend worden, dan moeten wij aannemen: dat óf de satan zich in de tegenwoordigheid des Heren in buitengewone werkingen heeft geopenbaard, óf dat dezelfde zaak nog onder andere vormen en namen bestaat. En waarom zouden wij niet beide stellingen tegelijk kunnen aannemen? De Zoon van God was in de wereld gekomen om de werken des satans te verbreken, 1 Johannes 3:8. Moest hiervan niet het noodzakelijk gevolg zijn, dat de satan te groter toorn betoonde, naarmate zijn tijd korter was? Openbaring 12:12. Wat is de allereerste gebeurtenis, nadat de Heer gedoopt is met water en Geest? De satan strijdt persoonlijk met Hem, en Christus overwint de overste der wereld, die in het boze ligt. Het hoofd der boze geesten was verslagen, de grote beslissende veldslag voor hem verloren, en wat was nu hiervan het natuur1ijk gevolg anders, dan dat de bezettingen van al des satans vestingen, wetende dat hun hoofd overwonnen was en de vestingen dus onmogelijk te behouden waren, deze terstond bij het opeisen van de overwinnaar overgeven? En nu zien wij, dat waar de Heer komt, Hij overal met onweerstaanbare macht de onreine geesten uitdrijft, De Schrift leert en onderstelt van het begin tot het einde, dat de mens door de zonde in gemeenschap is gebracht en in gemeenschap blijft met de gevallen boze geest, met de satan, en diens engelen. En waarom moet dit zulk een grote ongerijmdheid zijn, als de ongelovigen zeggen? Gelooft niet ieder aan de invloed van de ene mens op de andere? Ook weten wij, dat er lichaams- en zielskrachten van de ene mens in de andere kunnen overgaan,

door het magnetisme. En geschiedt dit reeds op het gebied der natuur, waarom zou dit ook niet kunnen geschieden op bovennatuurlijk gebied? Leest al de grote dichters en denkers, die buiten het Christendom staan, en gij ziet ze komen tot Schriftuurlijke slotsommen; huns ondanks en tegen hunne bedoeling, zeker, maar daarom ook zonder vrucht voor hun eigen zielen. Zij allen vermoeden en onderstellen een geestenwereld, zonder welker inwerking hun alles volstrekt onoplosbaar is. Een groot ongelovig dichter heeft gezegd: "Rondom mij zijn diepe afgronden, maar de diepste afgrond ligt in mij zelven." Het bewijst ons, dat de mens uit zich zelven niet te verklaren is. Ware de mens heilig, hij ware alleen uit God te verklaren; doch nu is hij onheilig, zondig. Uit wie is de zondige mens als zodanig te verklaren, zo het niet is uit de gemeenschap, waarin hij door zijn zonden staat met de vader der leugens en van alle zonden? Doch men zegt: hoe kan God de inwerking van boze geesten op de mensen toelaten? Wij antwoorden met een wedervraag: Hoe kan de heilige God het bestaan van het onheilige toelaten? Wij kunnen het onmogelijk verklaren, en toch het bestaat. De heilige God regeert en de zonde bestaat, en verwoest zijn schepping nu reeds duizenden jaren. Doch nu weten wij uit Gods Woord, dat het Gods heerlijkheid is, om het tegen zijn wil ontstane en bestaande kwaad naar zijn wil te besturen en te leiden tot het bevorderen zijner heilige oogmerken. God laat de satan ruimte voor een tijd, maar Hij zendt zijn Zoon om hem voor eeuwig te binden. Dit is het Evangelie. Het toont de satan in al zijn kracht, maar toont tegelijk de almachtigen Redder van al des satans macht: de Christus. Doch hiermede is het dan ook duidelijk, dat de bezetenheid zich niet meer in dezelfden vorm of gedaante kan openbaren na de wondertijd des Heren en der Apostelen als in die tijd; zij moest noodzakelijk andere vormen aannemen, en ontving dientengevolge andere namen, die haar voor ons bedekken, zodat er een buitengewone verlichting van boven nodig is om ze weer te ontdekken. Zeker zijn er daarom thans, en waren er sedert de eerste tijd des Christendoms geen bezetenen meer, die uitriepen wat de bezetene in ons verhaal uitroept: Zijt gij gekomen om ons te pijnigen vóór de tijd? of: Wij zijn legio! of: Laat ons toe, dat wij in die kudde zwijnen varen of: Deze mensen zijn dienstknechten Gods, des Allerhoogsten, die ons de weg der zaligheid verkondigen! of: Jezus ken ik en Paulus weet ik, maar gijlieden, wie zijt gij? Neen, zulke bezetenen zijn er niet meer in ons midden, maar er is ook geen Christus en er zijn geen Apostelen meer in ons midden. Geef deze terug en dezelfde Verschijnselen zullen gezien en gehoord worden. Zodra echter de kerk sterk genoeg was gegrondvest, om zonder wonderen opgebouwd te worden, hielden de zichtbare en tastbare Goddelijke wonderen op, en met deze de zichtbare en tastbare wonderen des satans. Alles keerde tot de gewone orde terug. Doch evenmin als de Heer ophield tot op deze dag onzichtbare Goddelijke wonderen te doen, evenmin heeft de satan tot op deze dag opgehouden onzichtbare satanische wonderen te doen; want ofschoon in zijn eigen persoon door Christus overwonnen, heerst hij nog in ons mensen, zolang wij nog kinderen der ongehoorzaamheid, en daarmede niet in Christus zijn, Efeziër 2:2. En zo zijn er nog heden een menigte verschijnselen op het gebied der ziels- en lichaamskrankheden en kwalen, die wij alleen daarom aan natuurlijke oorzaken toeschrijven, omdat wij van geen andere oorzaken kennis dragen. Maar hebben zij daarom alleen natuurlijke oorzaken? Op grond der Schrift zeggen wij: neen! en wij kunnen voor vast aannemen dat, als onze ogen geopend werden, om een blik te werpen in het gebied der boze geesten, wij daar de onzichtbare oorzaken zouden zien van vele zichtbare en schijnbaar bloot natuurlijke verschijnselen hier. Daarbij ontbreekt het niet aan mensen, die getuigen waren van verschijnselen, aan welke zij geen andere naam konden geven dan die van bezetenheid. En hij riep uit met grote stem, zeggende: Laat af, wat hebben wij met U te doen, Gij Jezus van Nazareth? Zijt Gij gekomen om ons te verderven? Ik ken U wie Gij zijt namelijk de Heilige Gods. Velen houden de bezetenen voor niets anders dan krankzinnigen, en zeker is de bezetenheid meermalen met krankzinnigheid gepaard, zoals wij ook later zullen zien; maar dat de bezetenheid niets anders dan krankzinnigheid zou zijn, is de Schrift in het aangezicht tegenspreken. Of hoe kan een krankzinnige weten en zeggen wat hier de bezetene zegt? Wij

vragen hier: zijn dat woorden van een krankzinnige? Of is hetgeen uit de onreinen geest door de bezetene gezegd wordt, niet veelmeer de uit volkomen kennis van de persoon des Heren voortspruitende hulde der hel aan de overwinnaar des satans? Hoe kan een bloot krankzinnige weten dat Jezus de Heilige Gods is, en hoe kan hij vragen of Jezus hem komt verderven? Doch de zaak is zeer klaar, wanneer wij aannemen, wat de Schrift ons voorstelt; dat er toestanden zijn, waarin de mens het persoonlijk bestuur van zich zelven kwijt, en in de macht is van een vreemden invloed, die hij niet kan wederstaan, maar die hem gedurig overvalt en hem naar ziel en lichaam doet lijden. Niemand kan ontkennen, dat er zulke toestanden bestaan bij mensen, die aan vallende ziekte en vlagen van krankzinnigheid en razernij lijden; de vraag is slechts vanwaar die overmachtige invloed? De Schrift wijst ons in sommige gevallen die invloed aan. En nu is het wel zeer licht, zich van de zaak af te maken, door alles, waarmede men in de Schrift geen weg weet, aan de ontstelde verbeelding hetzij van de lijder, of van de toeschouwer, of van de verhaler toe te schrijven, doch is daarmede de zaak beslist? Is hetgeen de wetenschap niet kan aanwijzen, daarom niet aanwezig? De wetenschap gaat over de verschijnselen, maar zij erkent, dat de eerste oorzaken voor haar verborgen zijn. Doch nu is het juist de Schrift, die er zich bepaald voor uitgeeft, dat zij van alles de eerste oorzaken aanwijst, en zij kan dit, want zij is het Woord van God, die alleen alle dingen weet, en mededelen kan. Wanneer wij dus de man, die vóór Jezus staat, tot Hem horen zeggen: Ik ken U, wie Gij zijt, de Heilige Gods! en daarbij bedenken, dat hij hiermede de volle waarheid zeide, die nog slechts aan zeer weinigen onder de discipelen des Heren bekend was, dan vragen wij billijk: Vanwaar kent die man de Heer als zodanig, indien deze lijder niet in de macht is van een onreine geest, die wist, wat er in de woestijn met zijn hoofdman, de satan, geschied was? En Jezus bestrafte hem, zeggende: ZWIJG STIL! Hoe kan zo iets tot een bloot krankzinnige gezegd worden? Doch nu het werkelijk een bezetene is, is het duidelijk waarom Jezus het zwijgen oplegt aan de spreker. Christus neemt het getuigenis der helse geesten niet aan, evenals wij de loftuiting van een koelbloedig moordenaar met afgrijzen zouden afwijzen. De Heilige Gods nam geen ander getuigenis aan dan dat zijns Vaders en des Heiligen Geestes, hetzij onmiddellijk, hetzij uit de mond der gelovigen. En ga van hem uit! Hoe kan ook dit gezegd worden tot de lijder zelf? Zulk een woord is alleen denkbaar tegenover enen macht, die bij de lijder inwoont, en een onzalige heerschappij over hem voert. Die de bezetenheid ontkent, schrijft de Heer ongerijmdheden toe. Lukas, die een arts was en daarmede een bevoegd getuige dezer zaak is, zou ons ook onmogelijk zulk ene beschrijving dezer zaak gegeven hebben, indien het een blote krankheid en niet ene bezetenheid geweest ware. En de onreine geest, hem scheurende, en hem in het midden geworpen hebbende, roepende met een grote stem, voer van hem uit, zonder hem iets te beschadigen. Het was kennelijk een laatste vlaag van razernij, of een laatste aanval van vallende ziekte van de lijder, en een laatste poging van de onreine geest om de lijder te verderven, zonder echter zijn doel te bereiken. Het is ons een beeld van hetgeen ook in het geestelijk leven plaats vindt. O, wat gebeurt er nog niet met ons, nadat Jezus het woord der verlossing over ons heeft uitgesproken! Hoe worden wij dan nog geslingerd, geschokt, gescheurd en als verscheurd in onze harten en gedachten! Doch dit gaat zover het mag, en ten laatste blijkt het, dat dit ons geen kwaad gedaan heeft, maar dat wij volkomen van onze kwaal, onze onbekeerde toestand verlost zijn. En er kwam ene verbaasdheid over hen allen, zodat zij met elkander spraken en onder elkander vraagden, zeggende: Wat woord is dat, en wat nieuwe leer is deze, dat Hij met macht en kracht ook de onreine geesten gebiedt, en zij zijn Hem gehoorzaam en varen uit. Terecht hield het volk des Heren macht over de onreine geesten als voorbeeldloos; want de Heer gebruikte daartoe niets dan zijn woord, zijn bevel, aan welke terstond werd gehoorzaamd. En nu is niets meer klaar dan dat Hij, die ook over de geestenwereld het gebied voert, geen andere zijn kan dan de Heer der heerlijkheid. En het gerucht van Hem ging terstond uit in alle plaatsen van geheel het omliggende land van Galiléa. Het optreden van Johannes de Doper had een grote beweging onder Israël veroorzaakt, nu

volgde een tweede nog grotere beweging door de leer en de wonderen des Heren zelven; en zo moet het zijn: het Evangelie is een openbaring, en bemint de volste openbaarheid.

1:29 De Heer en de schoonmoeder van Petrus.
En Jezus van stonde aan opgestaan en uit de synagoge gegaan zijnde. Merkt op, dat de Heer na het verrichten van een wonder in het openbaar, zich ogenblikkelijk verwijderde, om daarmede de luidruchtige huldebetoningen des volks af te snijden. De Heer was een vijand van alle vertoning. Ging in het huis van Simon. Welk een gemeenzaamheid des Heren! Al is een aards koning nog zo gemeenzaam met zijn staatsdienaren in zijn kabinet, hij gaat daarom nog niet als hun gelijke bij hen aan huis; maar hier komt de Heer der heerlijkheid bij zijn discipel aan huis, als waren zij de gemeenzaamste vrienden. Reeds hier zien wij de beginselen van hetgeen overal terugkeert, en dat de Heer in zijn hogepriesterlijke bede heeft uitgesproken: Ik in hen en Gij, Vader, in Mij, opdat zij volmaakt zijn in één. De Heer beschouwde zijn discipelen nooit anders dan als het lichaam, waarvan Hij het hoofd was; vandaar zijn gemeenzaamheid met hen. En Andreas. Wij zien hieruit, dat Andreas bij zijn broeder Petrus inwoonde. Met Jacobus en Johannes. Deze vier discipelen waren als innige vrienden meest altijd bij elkander, en vooral nu, na gelijktijdig beslissend aan des Heren dienst te zijn verbonden. En zag Simons vrouws moeder te bed liggen, met een grote koorts bevangen. Hier vernemen wij dat Petrus gehuwd was; zulke bijzonderheden komen wij alleen bij gelegenheid van iets anders te weten; opzettelijk worden zij niet vermeld. Een grote koorts, dat is een zware, of eigenlijk een hete koorts. En terstond zeiden zij Hem van haar en baden zij Hem voor haar. Dat moeten wij ook doen, wanneer wij bij onze vrienden, of onze vrienden bij ons kranken vinden. De voorbidding behoort tot de gemeenschap der heiligen, en onze gelovige liefde voor anderen vindt dikwijls een buitengewoon gunstige verhoring bij de Heer. En Hij tot haar gaande, en staande boven haar. Wij hebben het verhaal dezer genezing gelijkelijk van de drie eerste Evangelisten; maar deze bijzonderheid en de volgende hebben wij alleen van Lukas, die als medicijnmeester ook de kleinste bijzonderheden van hoge waarde keurde. De Heer deed hier wat ieder dokter doet, die aan het hoofdeinde van het bed van de lijder gaat staan, als deze zich zelven niet kan oprichten. Bestrafte Hij de koorts. Een vreemde uitdrukking. De Heer bestraft hier de koorts, gelijk Hij later de wind en de zee bestraft. Verwonderlijke, Goddelijke Schrift! Zij houdt zich alsof zij niets van de geheimen der natuur weet, en laat nu alle wetenschappen haar bestrijden. En als dan na eeuwen de wetenschap iets uitgevonden heeft, dan moet zij belijden: de Schrift heeft het eerder geweten dan ik. De Heer behandelt hier de koorts op dezelfde wijze als de onstuimige beweging van de lucht en van het water, en nu is de koorts in de mens (deze kleine wereld) wat de storm is in de grote wereld. De omloop des bloeds is de eb en vloed in ons en veroorzaakt onze polsslag, en de koorts is de storm op deze zee. Intussen is de ontdekking, dat het bloed regelmatig door het lichaam loopt, van een veel latere dagtekening dan de Schrift is. William Harvey, een Engels geneesheer, deed deze ontdekking eerst ongeveer het jaar 1615. En hare hand vattende richtte Hij haar op, en terstond verliet haar de koorts. De Heer bestraft de koorts door zijn woord, en richt terzelfder tijd de lijderes op door haar hand in de zijne te vatten. Hoe vriendelijk en tegemoetkomend is de Heer bij de armen zieken mens. De melaatse raakte Hij alleen aan; maar deze oude vrouw vatte Hij, gelijk het jeugdig dochtertje van Jaïrus, bij de hand. Zalig de moeder en zalig het kind, dat in krankheid door Jezus ook nu nog bij de hand gevat en opgericht worden; zij zullen genezen zijnde, opstaan, om Hem te dienen, zoals de schoonmoeder van Petrus deed. En zij van stonde aan opstaande, diende henlieden. Zij diende de Heer en zijn discipelen. Ja, dat moet de vrucht zijn van alle onze uitreddingen. Wij moeten alsdan de Heer te ijveriger en als met nieuw ontvangen krachten dienen. Doch wij mogen het voor zeker aannemen, dat wie waarlijk door Jezus gered is, niet nalaten kan Hem en de zijnen te dienen. Het nieuwe leven is een vrije gave van God; maar wie het heeft, bij die vloeien uit dat leven de Gode welbehaaglijke werken noodzakelijk vanzelf voort.

1:32 De Heer en de menigte kranken.

En als het laat en nu avond geworden was, toen de zon onderging, brachten allen die kranken hadden, met verscheidene ziekten bevangen, en velen die van de duivel bezeten waren, ze tot Hem. Nooit was de Heer moede om te helpen. Al had Hij de gehelen dag gewandeld, gesproken en wonderen gedaan, zodat Hem de avond een weinig rust beloofde, zodra kwamen er geen lijdenden, of Hij was gereed ze te helpen. Het was sabbat geweest, en zo hadden de lieden het ondergaan der zon, het einde van de sabbat afgewacht, om hunne kranken en ellendigen tot Jezus te brengen. Zo ging het dag op dag; de Evangelisten geven slechts enkele voorbeelden van hetgeen onophoudelijk plaats had. En de gehele stad was bijeen vergaderd omtrent de deur. Bij de menigte der kranken voegde zich de menigte des volks, die getuige wilde zijn van deze wonderdadige genezingen. En Hij legde een iegelijk van hen de handen op en genas hen, en wierp de boze geesten uit met het woord. Aan de wijze der genezing was voor het volk weinig te zien en te horen. Deze geschiedde met de hoogste eenvoudigheid, door een woord van de Heer, of door de oplegging zijner handen; maar de uitwerkingen van die eenvoudige zaken waren ontzettend, verbazingwekkend, onuitsprekelijk Goddelijk heerlijk. Stelt u voor: al die honderdtallen tot Jezus komende als toonbeelden van ellende, en van Hem wederkerende als gelukkige, lofzingende, gezond gemaakte mensen! De indruk hiervan op de omstanders was telkens op nieuw hartoverstelpend en zielsverrukkend. En dit alles geschiedde eenvoudig door woorden, gesproken door 's Heren mond. Kan iets eenvoudiger en tevens heerlijker zijn? Is het niet als Gods werk in de natuur? Zo eenvoudig zijn ook daar de krachten, en welke heerlijke uitwerkselen hebben zij! En hoe overeenkomstig 's Heren waardigheid was deze eenvoudigheid! Stelt u de Heer voor met een staf in de hand als Mozes; zou het gepast hebben? Neen, geen uitwendig hulpmiddel bij Hem, die alles in zich zelven heeft, die alles onmiddellijk doen kan en doet. Alleen wanneer Hij de tempel reinigt, wanneer Hij straft, gebruikt Hij een werktuig, waarmede Hij dreigt zonder te slaan, als wilde Hij er mede te kennen geven: het straffen is tegen mijne natuur, dat komt niet uit Mij, gij dwingt er Mij toe. En er voeren ook duivelen uit van velen, roepende en zeggende: Gij zijt de Christus, de Zoon Gods! En hen bestraffende, liet Hij hen niet toe te spreken, omdat zij Hem kenden en wisten dot Hij de Christus was. De Heer wilde niet als de Messias uitgeroepen, maar door het geloof onderkend worden; daarom sloot Hij deze helse monden, die Hem langs dezen weg een grote aanhang wilden bezorgen onder dat gedeelte des volks, dat enkel vleselijke verwachtingen koesterde en zocht te verwezenlijken. En genas allen die kwalijk gesteld waren. Hier volgde dus genezing op genezing, en de ene krankheid was niet geneeslijker dan de andere; allen werden genezen. En waren er velen te genezen, voor de Heer was geen enkele te veel, want Hij deelde mede uit een oneindigen schat; immers al wat des Vaders was, was ook het zijne. Opdat vervuld zou worden, dat gesproken was door Jesaja, de profeet, zeggende: Hij heeft onze krankheden op zich genomen en onze ziekten gedragen. Wij lezen deze profetie Jesaja 53:4, alwaar voor ziekten smarten staat. Alleen Mattheus haalt deze profetie aan, om aan te wijzen, dat al deze genezingen niet buiten de Heer om, maar door de Heer heen geschiedden. Hij zou er voor lijden en sterven als het Lam Gods, dat de zonde der wereld zou wegnemen met al haar gevolgen: krankheden en smarten. Alle ellenden zijn gevolgen der zonde. Hierin ligt dan ook geheel het geheim van Christus borgtochtelijk lijden. Als iemand u van een schuld ontlast, dan neemt hij uwe schuld op zich, om haar bij de schuldeiser te verantwoorden; zo deed Christus. God had de zondaar krankheden en allerlei ellende en ten laatste de dood opgelegd; Christus neemt die van de zondaar af, en daarmede voor zijn rekening, om ze voor God te verantwoorden. Daarom is het verlenen van gratie door een koning aan een door de wet gevonniste, zo het te rechtvaardigen is, niet te rechtvaardigen dan uit de waarheid, dat zijne macht uit God is. Is hij koning door de genade Gods, dan heeft hij als zodanig een macht boven de burgerlijke wet; maar is zijn macht enkel uit de mens, uit het volk, dan heeft hij geen macht boven de burgerlijke wet; en hij mag wel toezien gratie te verlenen; Want waar ik een ander van ontsla, dat neem ik voor mijn

rekening, ter mijner verantwoording. En des morgens vroeg, als het nog diep in de nacht was, opgestaan zijnde, ging Hij uit toen het dag werd, en trok naar een woeste plaats, en bad aldaar. De Heer, wie mensen en engelen aanbidden, bidt zelf. Het is weder een der ontelbare bewijzen, dat de Heer zo waarachtig mens is als Hij God is, en zo waarachtig God is als Hij mens is. Hij had zichzelf vrijwillig ontledigd van zijn Goddelijke krachten en deze, evenals Hij stervende, zijn geest deed, in 's Vaders handen gesteld. Hij betuigde dan ook niets uit zichzelf, maar, alles uit de Vader te doen; en waardoor verkreeg Hij nu alles van de Vader? Op dezelfde wijze als wij alles van God verkrijgen door het gebed. Dat de Heer alles van de Vader door het gebed verkreeg, horen wij Hem zelf bij het graf van Lazarus betuigen, in de woorden: Vader! Ik dank U, dat Gij mij gehoord hebt; doch Ik wist, dat Gij Mij altijd hoort. Wij kunnen dus nagaan, welk een behoefte tot, en tegelijk welk een lust de Heer in het gebed had. Het was de persing der menselijke behoefte, die niets in zichzelf heeft, en alles hebben moet om het werk te volbrengen, dat God volbracht wilde hebben en tegelijk de blijdschap van de Zoon van God in de omgang, het kinderlijk verkeer met zijn Vader. O, mochten Wij het ook weten, dat ons leven als gelovigen enkel een leven is uit God en tot God, en dat wij ook en voornamelijk door het gebed uit God leven en uit God ontvangen wat wij nodig hebben. Daarom ligt onze kracht tot alles in het gebed, en als wij ophouden te bidden, houden wij op geestelijk te leven. Gij begeert en hebt niet, zegt Jacobus, omdat gij niet bidt. Tot hoevelen van ons is dit woord gesproken! O, hoeveel rijker zouden wij zijn aan geestelijke en tijdelijke zegeningen, als wij meer omgang zochten met de Heer. Een biddende ziel is een van God vervulde en door God gezegende ziel. En Simon en die met Hem waren zijn Hem gevolgd. Petrus ontwakende, vond de Heer reeds uitgegaan. Hij vermoedde terstond waarheen, en vergezeld van de andere discipelen, gingen zij tot de Heer, terwijl reeds een menigte des volks op Hem wachtte. En zij, Hem gevonden hebbende, zeiden tot Hem: Zij zoeken U allen. Wij kunnen het ons licht voorstellen, hoe zijne stadgenoten het huis van Simon van de vroegen morgen tot de laten avond belegerden, om de Heer te zien, te horen spreken, zijn wonderen te zien doen, en als Hij uitging, Hem te volgen. En Hij zeide tot hen: Laat ons in de bijliggende vlekken gaan, opdat Ik ook daar predike, want daartoe ben Ik uitgegaan. Des Heren tijd was kort; Hij had geen blijvende plaats, maar als de aartsvaders trok Hij gedurig van het ene einde des lands naar het andere. Daarom zeide Hij later tot iemand, die Hem volgen wilde: De vossen hebben holen en de vogelen des hemels nesten (vaste verblijven), maar de Zoon des mensen heeft niet waar Hij het hoofd kan neerleggen (waar Hij rustig kan verblijven). En de scharen zochten Hem en kwamen tot bij Hem, en hielden Hem op, dat Hij niet van hen zou weggaan. Wij houden zo gaarne het goede dat wij hebben; doch de liefde ziet op hetgeen eens anderen is; de liefde die enkel of voornamelijk op zichzelf ziet, is eigenliefde. Gun het gesmaakt genot ook anderen. Maar Hij zeide tot haar: Ik moet ook andere steden het Evangelie van het koninkrijk Gods verkondigen, want daartoe ben Ik uitgezonden. Des Heren liefde is in de eerste plaats een liefde tot allen; daarna volgt zijn bijzondere liefde tot die weinigen, die zijn woord geloven. En Jezus omging geheel Galilea, lerende in hun synagogen en predikende het Evangelie des koninkrijks, en genezende alle ziekte en alle kwaal onder het volk. De Heer doorwandelde al de steden en dorpen des lands, om allen in de zegen zijner tegenwoordigheid te doen delen. Welk een aanschouwing! Zo iets was zolang de wereld stond, niet aanschouwd en zou in al de volgende eeuwen niet meer aanschouwd worden. God had zijn volk bezocht en wandelde in hun midden door de straten hunner steden en op de grote openbare wegen daar buiten. En zijn gerucht ging vandaar uit in geheel Syrië, en zij brachten tot Hem allen, die kwalijk gesteld waren, met verscheidene ziekten en pijnen bevangen zijnde, en van de duivel bezeten, en maanzieken en geraakten, en Hij genas dezelve. Hoe aandoenlijk beschrijft Petrus deze zaak in zijn toespraak ten huize van Cornelius (Handelingen 10:37-38): Gijlieden weet de zaak, die geschied is door geheel Judea, beginnende van Galilea, na de doop, welke Johannes gepredikt heeft; belangende Jezus van Nazareth, hoe God Hem gezalfd heeft met de Heilige Geest en met kracht, welke het land

doorgegaan is, goed doende, en genezende allen, die van de duivel overweldigd waren; want God was met Hem. En vele scharen volgden Hem na, van Galilea, en van Dekapolis, en van Jeruzalem, en van Judea, en van over de Jordaan. De menigte des volks groeide altijd aan; doch de Heer bewoog zich in hun midden zo licht als een koning in het midden van zijn talrijk leger; zijn tegenwoordigheid alleen hield alles in de gepaste orde.

1:40 De Heer en de melaatse.

En het geschiedde als Hij in één dier steden was, ziet er was een man vol melaatsheid. Al de drie eerste Evangelisten berichten ons dit voorval. Mattheus laat het onmiddellijk op de bergrede des Heren volgen, als wilde hij tegenover het woord des Heren: Wees volmaakt, gelijk uw Vader in de hemel volmaakt is, de zondaar in al zijn onreinheid stellen, om te doen zien hoe de zondaar tot die volmaaktheid komt: door zich van zijn melaatsheid door Jezus te laten reinigen. De melaatsheid is in de Schrift de vertegenwoordiging der zonde; wat de melaatsheid is voor het lichaam, dat is de zonde voor de ziel: een dodelijke, alleen door God te genezen krankheid. En Jezus ziende, viel hij voor Hem op de knieën en op het aangezicht en aanbad Hem. Welk een heerlijk geloof leeft er in deze ongelukkige man! Hij zag door het voorhangsel des vlezes van Jezus heen, in het heilige der heiligen zijner Godheid, en zijn knieën bogen zich voor de Heer der heerlijkheid, en hij aanbad Hem, in wiens hand alleen zijn gezondheid was. En hij bad Hem, zeggende: Heer! zo Gij wilt, Gij kunt mij reinigen. De melaatsheid was, zoals wij zeiden, ongeneeslijk bij de mens, niet bij God; doch dit weet en erkent het geloof alleen; het ongeloof ontkent het; het kent God niet, maar wandelt, afgekeerd van God, in de tijdelijke duisternis naar de eeuwige duisternis. Uit deze man sprak het geloof, en hoe eerbiedig sprak hij. Hij gevoelde te staan in de onmiddellijke tegenwoordigheid des Heren. Hij erkende des Heren macht, waardoor Hij het wonder kon doen; maar ook des Heren vrijmacht, daar Hij het niet verplicht was te doen; maar het kon weigeren. Hij smeekte dat de Heer zijn barmhartigheid aan hem mocht betonen. Zulk een geloof moet er zijn, zullen wij geholpen worden. Wij hebben geen recht om geholpen te worden: het is enkel genade zo wij geholpen worden. Gij ziet, wij moeten aan de macht van Christus geloven, al zijn wij ook nog niet verzekerd, dat wijzelf er de voorwerpen van zullen zijn. Onze zonde is een ongeneeslijke kwaal. Geloven wij dat Jezus er ons van genezen kan? Zo ja, dan staan wij in het geloof, ofschoon nog maar op de eerste trap; want het volle geloof is de verzekerdheid, dat Jezus ons niet alleen kan, maar ook wil en zal behouden. Doch waar de volheid nog niet is, ziet de Heer het deel aan voor het geheel. Trouwens Hij ziet nooit op de mate, maar op de waarheid des geloofs, en de waarheid des geloofs is: dat wij tot Hem komen om behouden te worden. En Jezus, met barmhartigheid innerlijk bewogen zijnde, strekte de hand uit en raakte hem aan. De volstrekt reine schroomt niet de onreine aan te raken. Des Heren aanraking is genoeg. Door de melaatse aan te raken, stelde de Heer zich met hem in betrekking, en deelde Hij hem zijne gezondheid mede. En zeide tot hem: Ik wil, word gereinigd. Hoe majestueus, en hoe eenvoudig, hoe vol genade en vriendelijkheid is dit antwoord des Heren op de aanbidding en bede van de dodelijk kranke! Het is volstrekt onmogelijk voor een mens, die niet door de Heilige Geest geleid wordt, om zulke grote dingen op zulk een eenvoudige wijze te verhalen, hoeveel minder om ze te doen; zó eenvoudig werkt alleen God. Zie het in de natuur: de aarde wentelt om de zon, en zonnen wentelen om zonnen, en wij gevoelen er niets van. Evenzo is het ook in de Schrift, daar geschieden de grootste dingen, waartegen een wereld van ongelovigen eeuw uit eeuw in, in beweging en opstand zijn, op de meest dagelijkse wijze. En als Hij dit gezegd had, ging de melaatsheid terstond van hem, en hij werd gereinigd. Welk een overgang, en dat in een enkel ogenblik. Is het geen nieuwe schepping? Daar staat de zo even nog afschuwelijk onreine, levend stervende en verdervende mens, in de reinheid en gezondheid, die Christus hem gegeven heeft. En als Hij hem strengelijk verboden had, deed Hij hem terstond van zich gaan, en zeide tot hem: Zie, dat gij niemand iets zegt, maar ga heen en toon uzelven de priester, en offer voor uw reiniging, hetgeen Mozes geboden heeft, hun tot een getuigenis. De Heer wil geen ophef en opspraak. Hij doet wat Hij leert: Hij haat ook de minsten schijn van vertoning. Het was Hem enkel te doen om de ongelukkige te behouden, niet om er voor geprezen te worden. Het luidruchtig geroep en gedrang des volks was Hem reeds te veel. Hij wenste meer in het verborgene zijn zegeningen te kunnen schenken, zoals doorgaans zijn gewoonte is. Zijn verborgen gaven zijn de beste. Nochtans verbiedt Hij niet om openbaarheid aan de zaak te

geven, ter plaatse waar het behoort. De Heer wilde wel, dat men wist dat de melaatsheid genezen was, maar niet door wie het was geschied. Zonder de reinverklaring van de priester kon de melaatse niet tot de burgerlijke maatschappij terugkeren. De priesters waren de keurmeesters in de dingen betreffende het reine en onreine, en dus ook ten opzichte der melaatsheid. Door de melaatsen tot de priester te zenden, ontvingen de melaatsen het uiterlijk zegel op hun innerlijke gezondmaking, of het wettig bewijs dat zij rein waren; daarna volgde het reinigingsoffer naar de wet. Treffend, niet waar, dat de meest verklaarde vijanden des Heren, de priesters, op deze wijze getuigenis moesten geven van zijn wondermacht. Doch moeten niet altijd de vijanden des Heren huns ondanks, des Heren eer verkondigen? Maar hij uitgegaan zijnde, begon vele dingen te verkondigen en dat woord te verbreiden. De Heer kon niets anders dan het verbreiden zijner wonderdadige genezing verbieden; doch dit was een gebod dat men overtreden kan, zonder te zondigen. Jezus vraagt het, maar de Heilige Geest leert dan geredde te loven en te danken Dien, die hem gered heeft. Zeker past het de weldoener, te bevelen, dat men van zijn weldaden zwijge, maar het past de beweldadigde om er van te spreken. De Heer kon het niet verhinderen, toch kon en wilde Hij het zijne er aan doen. Des Heren mond moest zeggen: zwijg! en des Heren hart moest tegelijkertijd zeggen: Gij zult niet kunnen zwijgen! Immers behoort niemand te zwijgen van 's Heren weldadigheden. En het gerucht van Hem ging te meer voort, en vele scharen kwamen samen om Hem te horen en door Hem genezen te worden van hunne krankheden. Velen spreken enkel van Jezus als leraar; zij willen Hem altijd doen leren; doch wat helpt dit? Een mens, een zondaar wil meer hebben dan onderwijs; hij wil genezen, geholpen worden; hij wil rust hebben voor zijn ziel, hij wil vergeving hebben voor zijn zonden, hij wil zalig worden. En dit alles kan Christus geven en geeft Christus. Daarom ziet men ook overal waar Christus in deze zijn volheid wordt gepredikt, het volk tot stoppens toe de kerken vullen. Dit kunnen de ongelovige predikanten niet begrijpen. Zij hebben aan de zedenleer van Jezus genoeg; dorre beenderen als zij zijn, hebben zij een afkeer van de vettigheid van dauw en regen. Maar in het hart des volks is iets, dat bij de verkondiging van de volle Christus uitroept: "Dat is het rechte, dat moeten wij hebben!" Alzo dat Hij niet meer openbaar in de stad kon komen, maar was buiten in de woestijnen en woeste plaatsen en bad aldaar; en zij kwamen tot Hem van alle kanten. De Heer was genoodzaakt van tijd tot tijd ene afleiding te zoeken tegen de overmatige samenvloeiing van mensen, zodat Hij meermalen de openbare wegen verliet en de eenzame plaatsen der woestijn opzocht tot het gebed. Doch waar kon de Heer zijn, waar het volk niet weldra ook was?

2:1 De Heer en de geraakte te Kapernaum.

En na sommige dagen is Hij wederom binnen Kapernaum gekomen, en het werd gehoord, dat Hij in huis was. Gij hoort het aan de toon van het bericht, dat Jezus te Kapernaum woonde, en Hij derwaarts na iedere reize terugkeerde. En terstond vergaderden daar velen, alzo dat ook zelfs de plaatsen omtrent de deur hen niet meer konden bevatten. Niet alleen was het vertrek waar Jezus was, van mensen vervuld, maar ook de ingang, de open deur was door een overmatige mensenmenigte versperd. En Hij sprak het woord tot hen en leerde hen. De Heer heeft het predikambt geheiligd, door zelf te prediken overal waar Hij kwam. Mochten de predikanten ook overal waar zij komen, het Woord Gods spreken en leren. Het is een treurige, en ik moet het oprecht zeggen, ook een bekrompen opvatting, om enkel het Woord Gods te prediken op de preekstoel. Een leraar moet zich terstond bij het aanvaarden zijner bediening, gewennen, om waar hij komt, te komen als gezant des Heren, in alle natuurlijkheid, eenvoudigheid, gemeenzaamheid en vriendelijkheid, zonder de allerminste gemaaktheid of meesterachtigheid, maar toch in alle getrouwheid en waarheid. Hiermede snijdt hij alle beuzelachtige gesprekken bij de wortel af, en opent hij zich naast de grote akker, die des Zondags voor hem ter bearbeiding openligt, nog een menigte kleine afzonderlijke aardbedden, die wij mensenharten noemen, alwaar hij de zaadkorrels des Woords in kan laten vallen. Niemand kan het misprijzen, dat een leraar tot zijn gemeenteleden in geen andere betrekking komt dan als leraar, en als men het eenmaal van hem gewoon is, dan heeft men hem lief, juist omdat hij niet anders wil zijn dan leraar; natuurlijk niet uit de hoogte en met die deftigheid, die de ogen voor hem neergeslagen en de monden voor hem gesloten houdt, maar met die liefde en vertrouwelijkheid, die de harten, de oren, de monden, de ogen ontsluiten, en tegelijk met de ernst der belangstelling in het heil der ziel: Een heil, dat naar ieders eigen gevoel, de leraar geroepen is bij uitnemendheid te behartigen. Immers zodra een leraar meent, dat hij ook somtijds met de lieden moet kortswijlen, om door zulk een soort van gemeenzaamheid hun vertrouwen te winnen, is hij juist zijn vertrouwen als Leraar kwijt. Niemand was zeker gemeenzamer en minzamer dan de Heer, en toch Hij was de Heilige, die nooit een woord sprak, dat zijns onwaardig was En er zaten Farizeeën en leraars der Wet, die van alle vlekken von Galiléa en Judéa en Jeruzalem gekomen waren. De Heer werd meer en meer omringd door de aanzienlijkste en geleerdste mannen, oversten des volks en leden van de raad. Niet allen zullen onder zijn gehoor zijn gekomen uit vijandschap, om iets te zijnen nadele uit zijn mond te bejagen, maar ook om zich een weinig tijds te verheugen over dat grote licht, dat over hen was opgegaan. Wie hoort niet nog heden gaarne een beroemd prediker, al is men ook met hem niet geheel van één gevoelen. En de kracht des Heren was er om hen te genezen. Er hadden dus bij de prediking des Heren nu, gelijk altijd genezingen plaats; doch de Evangelisten verhalen meestal enkel die afzonderlijke wonderen des Heren, welke aanleiding gaven tot belangrijke gesprekken, zoals nu weder het geval was bij de genezing van de geraakte, welk verhaal alle de drie eerste Evangelisten ons mededelen; Mattheus kortelijk; Markus en Lukas meer uitvoerig. En ziet, er kwamen enige mannen tot Hem, brengende op een bed een mens, die geraakt was, en op het bed liggende, van vier gedragen werd. Het was een man, die tengevolge van een beroerte geheel verlamd was, en derhalve in de alleruiterste machteloosheid op zijn leger lag uitgestrekt. En zij zochten hem in te brengen en voor Jezus te leggen, en niet tot Hem kunnende genaken, overmits de scharen, en niets vindende waardoor zij hem inbrengen mochten, zo klommen zij op het dak, en dat opengebroken hebbende, daar waar Hij was, lieten zij het beddeke daar de geraakte op lag, door de tichelen neder in het midden vóór Jezus. Hieruit zien wij, dat het een huis was van één verdieping, dus een eenvoudig vissershuis, met een plat dak, zoals men nog in het oosten ziet, tot hetwelk men met een trap, die van buiten aan het huis is gemaakt, opklom. Dat dit met een man op een bed, die niet meegaf, maar zwaar als lood ter neder lag, geen geringe inspanning en moeite gekost heeft, is te begrijpen. Doch daarom geven dan ook deze vier mannen ons het treffende voorbeeld van de waarheid, dat men in ieder geval tot Jezus

komen moet, kan het niet door de deur, dan door het dak. En Jezus hun geloof ziende. De Heer zag op het geloof dezer mannen, en rekende het de geraakte toe. Het waren immers blijkbaar zijn vrienden, die voor hem deden wat hij zelf niet kon doen, doch waarmede hij van harte instemde, en die het wellicht op zijn verzoek gedaan hadden. Wij zien dus hier de kracht der voorbidding. Dezulken, die zelf niet kunnen, ja zelf niet willen gaan, en God aan onze liefde en zorg heeft toevertrouwd, die moeten wij biddend opnemen en tot Jezus dragen; daarom moeten wij ook onze kinderen tot Jezus dragen, gelijk die moeders in het Evangelie deden; want dat behaagt de Heer, die zo gaarne ziet dat het geloof zich toont, opdat Hij het zegene. Zelfs de grote bidder Paulus wilde op deze wijze tot Jezus gedragen worden; gedurig verzocht hij de gemeente om voor hem te bidden; hij wist dat wij ook als gelovigen nog altijd iets over hebben gehouden van de lammen, onmachtigen mens, en dat wij dus zulk een draagdienst van onze broederen bij voortduring behoeven. Zeide tot de geraakte: Zoon, wees welgemoed, uw zonden zijn u vergeven. Vreemd, niet waar? De lamme komt om genezing en de Heer geeft hem de vergeving der zonden. Het behaagde de Heer ditmaal meer dan overvloedig te doen boven bidden en denken. Hij was de Heer, de Jahwehh, van wie de Heilige Geest door de Psalmist zegt: Die al uwe ongerechtigheid vergeeft, die al uwe krankheden geneest. Dit zijn dan ook van die eeuwige woorden, die alle tijden doorlopen, van die koninklijke rijksspreuken en rijksregelen, die voor alle mensen gelden. De Heer was gekomen om niet alleen de kranken te genezen, maar ook en bovenal om de zonden te vergeven. In Hem was de genade Gods niet enkel verschenen, om de mens uitwendige, lichamelijke, tijdelijke zegeningen mede te delen, maar ook om de zielen te verlossen met een eeuwige verlossing. De Heer zou ook nu wel aan deze geraakte de genezing geven, maar niet als hoofdzaak, neen, als toewerpsel. De Heer wilde het nu eens voor altijd in het volle licht stellen, dat de vergeving der zonden de mens het allernodigste goed moet zijn, en dat wie de vergeving der zonden heeft, daarmede de verlossing heeft uit allen tijdelijken nood; is het niet ogenblikkelijk, dan toch later zeker. De zonde is één met de krankheid en de dood, en wie dus de zonde vergeven zijn, voor dien volgt ook op zijn tijd onfeilbaar de verlossing des lichaams van krankheid en dood. Ach, wie weet het niet: De grote ziekte, waaraan wij allen in dit leven lijden, is de zonde; doch het is een innerlijke, geestelijke ziekte, en daarom wordt zij door het vlees niet gevoeld. Wat wij krankheid en dood noemen, is de lichamelijke zijde, of liever de lichamelijke openbaring der zonde, en deze gevoelen wij, en voor deze zoeken wij hulp. Doch de Heer wil dat wij ook onze innerlijke ziekte gevoelen en tot Hem komen, om er van geholpen te worden. En wie nu het meerdere van Hem ontvangt, zou Hij dien het mindere onthouden? En ziet, sommigen der Schriftgeleerden en Farizeeën zaten aldaar, en begonnen in hunne harten te overdenken, zeggende in zich zelven: Wat spreekt deze aldus godslasteringen? Deze lastert God; wie kan de zonden vergeven dan alleen God? Het is opmerkelijk, dat het ongeloof altijd ondanks zich zelven Gods waarheid moet bevestigen. Want zo het nu eens waar was, dat Jezus de zonden vergeven kan, dan was Jezus immers volgens het eigen getuigenis dezer ongelovigen de almachtige en waarachtige God. Welnu, dat Jezus waarlijk de zonden vergeven kan, zou Hij terstond onweersprekelijk bewijzen. Bewonderen wij de wijze, waarop de Heer ook nu gelijk altijd, tegelijkertijd het geloof zegent en het ongeloof beschaamt. En Jezus terstond in zijnen geest bekennende, dat zij alzo in zich zelven overdachten, ziende hun gedachten, antwoordde en zeide tot hen: Wat overdenkt gij deze dingen, en waarom overdenkt gij kwaad in uwe harten. Het is ons eigen, om hetgeen ons verkeerd voorkomt, meestal terstond aan een kwaad beginsel toe te schrijven. Het bewijst de bedorvenheid onzer natuur. Waarom Jezus, die zoveel heerlijke genezingen deed, nu zo terstond voor een godslasteraar te houden, omdat Hij die in ellende en misschien in nog groter bekommering over zijn zonden neerliggenden man troost met het vriendelijk woord: Zoon 't wees welgemoed, uwe zonden zijn u vergeven? Bracht niet Nathan, de profeet des Heren, dezelfde boodschap aan David? Doch het was hun tot aanstoot, dat Jezus dit eigenmachtig zeide. Wat is lichter, te zeggen tot de geraakte: De zonden zijn u vergeven, of te zeggen: Sta op,

neem uw beddeke op en wandel? Merkt op, de Heer zegt niet: "Wat is lichter te doen, de zonde vergeven of de lamme te doen wandelen?" want alsdan hadden zij kunnen antwoorden: "De profeten deden ook wonderen, doch daarom hadden zij nog de macht niet, om de zonden te vergeven." De Heer herinnert hun aan de wijze zijner genezing: Hij genas alleen door zijn woord, door zijn bevel, zoals niemand vóór Hem had gedaan of doen kon. Voor iemand nu, die slechts behoeft te spreken om het te doen geschieden, en daarmede bewijst niet minder te zijn dan God, zijn alle woorden van gelijke kracht. Het was dus voor de Heer hetzelfde te zeggen: U zijn uw zonden vergeven, of te zeggen: Sta op en wandel; in beide gevallen werd zijn woord tot daad. De Farizeeën hadden dus tot zich zelven moeten zeggen: "Die alleen door zijn woord alle kwalen geneest, heeft een Goddelijke macht, en die Goddelijke macht heeft, kan ook de zonden vergeven." Doch aan 's mensen zijde is er een groot verschil tussen een woord, dat een dadelijke en zichtbare, en een woord, dat een onzichtbare uitwerking heeft. Dat de vergeving der zonden werkelijk volgde op het woord des Heren, kon alleen geloofd worden; de genezing van de lamme kon echter door ieder gezien worden. Daarom zou dan nu ook de Heer een woord spreken, waarvan zij de uitwerking, de vervulling zouden zien, opdat zij ook dat woord mochten geloven, waarvan de vervulling niet aanschouwd kan worden. Doch opdat gij moogt weten, dat de Zoon des mensen macht heeft om de zonden op de aarde te vergeven. De Heer zegt niet onbepaald de macht te hebben de zonden te vergeven, ofschoon Hij deze bezat, maar voegt er bij op de aarde, om te leren dat in Hem de genadetroon Gods uit de hemel op de aarde is gedaald. Gelijk God de Vader in de hemel is, en de zonden vergeeft, zo was nu de Zoon Gods op aarde, om aldaar de zonde te vergeven. Daarom zeide de Heer ook niet: De Vader vergeeft u de zonden; maar zonder het noemen van de Vader: De zonden zijn u vergeven. (Toen zeide Hij tot de geraakte): Ik zeg u, sta op, neem uw beddeke op, en ga heen naar uw huis. Welk een woord der almacht, en welk een volmaakte kalmte en zekerheid bij dit alles! Wie hier niet in Jezus de Heer der heerlijkheid ziet, die zal Hem wel nooit als zodanig aanschouwen. Het is een toneel van Goddelijke grootheid en majesteit, waarvan de maar enigszins bijkomende beschrijving onmogelijk is. En hij terstond voor Hem opstaande. Dat ogenblikkelijke, dat volstrekt Goddelijke treft ons gedurig. Hier staat de almachtige Schepper van hemel en aarde tegenover de tweeden bajert, en zijn woord roept het licht uit de nacht en het leven uit de dood. En het beddeke opgenomen hebbende, waarop hij gelegen had. Deze laatste bijzonderheid, welke wij aan Lukas te danken hebben, is een liefelijk beeld van hetgeen ook bij ons na de vergeving der zonden plaats heeft. Ook als wij bekeerd zijn, hebben wij nog zonden, maar wij staan tot haar in een geheel andere betrekking. Vóór wij bekeerd waren, was de zonden het bed waarop wij lagen, en nu is de zonde de last, die wij op onze schouders dragen, totdat wij tehuis zijn gekomen. Ging hij uit in aller tegenwoordigheid naar zijn huis; God verheerlijkende. Hoeveel heerlijker was nu zijn genezing geworden, dan wanneer zij hem terstond en onmiddellijk ware verleend geworden. Nu was hij tegelijk vrij van zonden en vrij van zijn krankheid: Een geheel nieuw mens, een mens Gods. Zijn hart was vervuld van onuitsprekelijke vreugde. Hij verheerlijkte God overluid; geen gelukkiger mens was er op dit ogenblik op geheel deze aarde. De scharen nu dat ziende, verheerlijkten God, die zodanige macht de mensen gegeven had. De genezing van de geraakte werd nu voor allen het zegel en bewijs van des Heren macht en bevoegdheid om de zonden te vergeven. En hebben zich verwonderd, en ontzetting heeft hen allen bevangen, en zij werden vervuld met vrees, zeggende: Wij hebben heden ongelofelijke dingen gezien. Hoeveel ongelovigen, die nu aan geen wonderen geloven, zullen dit ook nog eenmaal moeten zeggen; mocht het nog zijn in deze tijd, God verheerlijkende, en niet in de eeuwigheid, hun tot een eeuwige beschaming! En wat ons betreft, die geloven in de gezegenden en aangebeden naam van de Zoon van God, wie onzer heeft óók niet ongelofelijke dingen, uitreddingen buiten hope, verrassingen van liefde Gods boven bidden, boven denken gezien?

2:13 De Heer en Mattheus de tollenaar.

En Hij ging wederom uit naar de zee, en de gehele schare kwam tot Hem, en Hij leerde hen. Zo er een plaats geschikt is, om tot veel volks te gelijk te spreken, dan is het aan strand, van de voorplecht of van de zijde eens vaartuigs. De effenheid van de bodem, de stilte der omgeving, de koelte van het water, maakten het bij de hitte van de dag en het rumoer ener stad allerverkieselijkst voor de Heer, om daar veeltijds te vertoeven. En voorbijgaande, zag Hij een mens, een tollenaar, met name Mattheus, Levi, de zoon van Alfeus, zitten in het tolhuis. Zijn Romeinse naam als tollenaar was Mattheus, zijn Joodse Levi, de zoon van Alfeus. En zeide tot hem: Volg Mij en hij, alles verlatende, stond op en volgde Hem. Jezus zeide: Volg Mij, en Hij volgde. Ziedaar een paar van de schoonste woorden, die er in de Schrift gevonden worden. Door Jezus te volgen, moest Mattheus alles verlaten, en hij verliet alles en werd dus arm: Maar de Heer vergoedde het hem: Hij liet hem daarvoor het eerste Evangelie schrijven, en dat was toch wat heerlijker dan het opschrijven van de tolgelden, die hij ontving. Zo beloont God elk verlies om zijnentwil: Hij geeft het verheerlijkt terug. Nog heden putten wij allen uit de hemelsen rijkdom van het Evangelie van Mattheus, en zijn naam is geliefd bij allen die geloofd hebben en geloven. Ja, zó laat God ons nog heden niet zelden tijdelijke voordelen verliezen "om ons geestelijke voordelen te doen gewinnen. Tot nu toe kennen wij enkel vissers als discipelen des Heren, thans ook een tollenaar; de Heer bestemde hem hiermede reeds nu tot zijn eersten toekomstigen geschiedschrijver. Hoe weinig vermoedde Mattheus, toen hij zijn tolgaardersboek toesloeg, dat hij een ander heilig, heerlijk boek zou openen, het boek des Nieuwen Testaments, om de eerste bladzijden er van met eigen hand te beschrijven! En Levi richtte Hem een grote maaltijd aan in zijn huis. Wij vinden het verhaal van de roeping van Mattheus bij al de drie eerste Evangelisten; doch Mattheus zegt eenvoudig dat Jezus in het huis aanzat, niet dat hij Hem een maaltijd aanrichtte; dat zegt alleen Lukas uitdrukkelijk, en Markus ter loops. Mattheus was geen onbemiddeld man, trouwens die alles verlaat, moet een bezitter zijn van goederen; nochtans aarzelde hij niet de roepstem des Heren dadelijk op te volgen, en nodigde daarenboven de Heer uit om die middag de maaltijd in zijn huis te komen houden. En de Heer kwam ter maaltijd bij zijn discipel. En het geschiedde als Jezus in het huis van Mattheus aanzat, ziet een grote schare van tollenaren en zondaren en van anderen kwamen en zaten mede aan met Jezus en zijn discipelen. Het woord zondaren heeft in de Evangeliën een geheel andere betekenis dan nu bij ons. Er worden mede verstaan mensen van een niet onbesproken levensgedrag, en niet alleen uit de onbeschaafden der geringste volksklasse, maar ook uit de daarop volgende klasse. De tollenaren waren als zodanig, hunne afkomst mocht zo fatsoenlijk zijn als zij wilde, bij de Joden veracht en gehaat, omdat zij zich tot dienaren stelden van de gehate Romeinen, om de belastingen van de Joden te heffen, én omdat zij daarbij niet zelden misbruik maakten van hun macht. Men ziet het doorgaans, dat de mensen, die gesteld zijn om het land te dienen, de burger tot last zijn, en als ware kwelgeesten hem allerlei moeite aandoen, in plaats van hem de zaken licht te maken. Hoe dit zij, in onze tijd zeggen niet weinigen van de hooggeplaatsten in de maatschappij, en daaronder niet weinige geleerden: Dat Jezus enkel omringd was van gemeen volk, dat de zaken niet kon beoordelen." Heeft iemand uit de oversten in Hem geloofd, of uit de Farizeeën?" vroegen reeds de overpriesters en schriftgeleerden aan hun dienaren, die zonder Jezus terugkwamen; "maar deze schare die de wet niet weet, is vervloekt." De geleerden hebben altijd een haat tegen de geringen des volks: Zij zijn hun te dom; de Heer echter vertoefde meest altijd onder hen. Want zij waren velen en waren Hem gevolgd. Deze lieden beschouwden zich dan ook als een soort van discipelen van Jezus, althans van volgelingen, zaten met Hem aan, waar de dis voor Hem en zijn discipelen bereid werd, en de Heer verhinderde het niet, en Mattheus ook niet; want hij had de maaltijd groot genoeg laten aanrichten, om de oosterse gastvrijheid in al haar kracht te betonen, en al zijn gasten plaats en spijze te geven. Waarschijnlijk had hij ook hen, die tot hiertoe zijn ambtgenoten en vrienden waren, tot deze afscheidsmaaltijd genodigd. En de Schriftgeleerden en

Farizeeën, ziende Hem eten met de tollenaren en zondaren, murmureerden tegen zijn discipelen. Ook deze lieden zien wij overal bij Jezus, en dus was de Heer niet enkel omringd door gemeen volk, maar ook door de bloem der toenmalige maatschappij: De aanzienlijken, de geleerden, de fatsoenlijke lieden. Doch in welke hoedanigheid? Over het geheel genomen als zijn verspieders, die al zijn bewegingen met argusogen gadesloegen, om er te gelegener tijd gebruik van te maken, ja, om Hem reeds nu tegen te staan, tegen te spreken en tegen te werken. Trouwens waar de Heer is, daar moet zich naast het geloof, het ongeloof openbaren. Hij is de Rots, waarop de afstortende wateren breken, en zich in twee stromen, ter rechter- en ter linkerzijde verdelen. En zeiden tot zijn discipelen. Zij doen ditmaal een zijdelingsen aanval; zij durven de Meester zelf niet aan, wetende hoe voor zijn woord terstond al hun maskers vallen; doch wij zullen deze lieden altijd onbeschaamder zien worden, en alleronbeschaamdst, als de Heer in hun macht is. Wat is het! waarom eet en drinkt uw Meester en gij met de tollenaren en zondaren? Zij willen zeggen: Is uw Meester zulk een heilig man, waarom houdt Hij dan gemeenschap met zulke onheilige lieden, en waarom laat gij u mede daartoe verleiden? De Farizeeën en Schriftgeleerden waren uiterst gezet op wettische reinheid, dat is op letterlijke vervulling van al de voorschriften van uiterlijke reiniging en wassing. Doch met miskenning van de geest der wet, hielden zij de uiterlijke reiniging voor de enig nodige reiniging, en pasten zij deze in het overdrevene toe op alles, zelfs op de omgang met mensen. Maar Jezus dat horende, antwoordende, zeide tot hen. Gij ziet de oplettendheid des Heren op het woord der tegenstanders; Hij laat geen enkele gelegenheid voorbijgaan om hun te antwoorden. Wij zien hier de verkeerdheid van hen, die beweren, dat men de ongelovigen maar moet laten voortgaan hun dwaasheden op te dissen, omdat zij dan ten laatste alleen zullen staan. Neen, zij zullen niet alleen blijven staan; het ongeloof is onkruid, en niets is vruchtbaarder dan onkruid. Die gezond zijn, hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn. De Heer zegt hiermede niet; dat zij, die geen zondaren en tollenaren genoemd werden, niet ziek waren; de Heer laat dit hier in het midden; op een andere tijd zegt Hij dat allen Hem evenzeer behoeven, Johannes 8:24. Thans zegt Hij, alleen tot zijn berispers: "Gij erkent zelven, dat deze mensen onheiligen zij, welnu, dan hebben ook juist zij nodig heilig te worden, en dat wil Ik hen maken." De Heer zeide er mede, dat Hij wel met zondaren verkeerde, maar niet, omdat Hij behagen had in hun zonden, neen, maar om hen van hun zonden te genezen. Doch gaat heen en leert wat het zij: Ik wil barmhartigheid en niet offerande. De Heer ziet op Hosea 6:6, alwaar wij lezen: Ik heb lust tot weldadigheid en niet tot offer, en tot de kennis Gods meer dan tot brandoffer. Indien nu God meer behagen heeft aan de innerlijke liefde van het menselijk hart, dan aan het uitwendig offer, dat door de wet heilig werd geacht, hoe zou dan de mens de bewaring zijner uiterlijke reinheid, welke de zondaar ontvliedt, mogen stellen boven de liefde, welke onheiligen opzoekt om ze te heiligen? Want Ik ben niet gekomen, om te roepen rechtvaardigen, maar zondaren tot bekering. Met dit woord spreekt de Heer geheel zijn persoon en werk uit, Hij kwam enkel tot behoudenis van die verloren zijn. Zijn nu niet alle mensen verloren? Zeker, maar weinigen en, in vergelijking van het geheel, zeer weinigen, kennen zich zelven als verlorenen, en daarom komen de meesten niet tot Jezus, ofschoon Jezus tot hen komt. Die gezond zijn, hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn. Was nu de zonde een bloot lichamelijke ziekte, wij zouden onze krankheid moeten gevoelen; doch nu is zij een ziekte der ziel, van welke wij niets gevoelen, zolang wij enkel vleselijk of lichamelijk gevoelen; maar zodra beginnen wij niet geestelijk te gevoelen door de ontwaking van ons geweten, of wij gevoelen dat wij innerlijk, dat wij zielekrank zijn, en dat gevoel kan oneindig heviger, verontrustender, wanhopiger zijn dan het gevoel der gevaarlijkste en smartelijkste lichaamskrankheid. O, zalig de mens die zijn zielekrankheid gevoelt, want wel is het een grote ellende krank te zijn, maar het is ook een groot voorrecht, om als zulk een kranke, Jezus tot zijn medicijnmeester te hebben, Jezus, die betuigt: Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaren tot bekering.

2:18 De Heer en de discipelen van Johannes, over het vasten.
En de discipelen van Johannes en de Farizeeën vastten; en de discipelen van Johannes kwamen. Ofschoon Johannes zijn discipelen de Christus had aangewezen, en hijzelf door zijn gevangenneming buiten bediening gesteld was, bleven echter sommigen zijner discipelen hem aankleven. Waarom zond Johannes hen niet van zich weg naar Jezus heen met het woord: "Nu Hij gekomen is behoort gij niet meer bij mij." Er is in de dingen Gods niets gedwongens, niets overdrevens, niets overhaast. De zending van Johannes was een Goddelijke zending, zij moest nog lang hare vertegenwoordigers hebben onder Israël als een teken en bewijs, waarop telkens door de Heer en later door zijn Apostel kon gewezen worden tot hem. Zij kwamen rechtstreeks tot de Heer; zij kwamen als vrienden; hun meester, de Doper was immers de vriend des Bruidegoms. Zeggende: Waarom vasten wij en de discipelen der Farizeeën veel, en uw discipelen vasten niet? Lukas (ook dit verhaal hebben wij van al de drie eerste Evangelisten) vermeldt de komst der discipelen van Johannes niet, maar zegt eenvoudig en in het algemeen: En zij zeiden tot Hem: Waarom vasten de discipelen van Johannes dikwijls en doen gebeden, desgelijks ook de discipelen der Farizeeën, maar de uwen eten en drinken. Als men zelf een somber, sober, gestreng, ingetogen leven leidt, dan is het zien van mensen, die van al die banden ontslagen, vrij en genoeglijk leven evenals andere gewone mensen, iets verdrietigs, ja, iets ergerlijks. De vraag was dus niet onnatuurlijk: Waarom moeten wij dit doen en uwe discipelen niet? Vreemd niet waar, dat deze discipelen niet veler vroegen: "Heer! maak Gij ons tot uwe discipelen, dan zijn wij vrij van alle deze uitwendige gestrengheid!" Doch neen, de mens meent, dat hij zo iets uitwendigs niet kan laten varen, zonder zijn zaligheid in gevaar te stellen. Doch Jezus zeide tot hen: Kunnen de bruiloftskinderen vasten en treuren, zolang de Bruidegom bij hen is? Bij Lukas zegt de Heer nog nadrukkelijker: Kunt gij de bruiloftskinderen, terwijl de Bruidegom bij hen is, doen vasten? Liefelijk woord, niet waar? Zo even had de Heer gezegd de medicijnmeester der kranken te zijn, en nu noemt Hij zich de Bruidegom in het midden van de bruiloftskinderen. En wie waren die bruiloftskinderen? Zijn discipelen. De Heer zegt dus wat Hij is voor degenen die buiten zijn en voor degenen die binnen zijn. Die binnen zijn hebben niet te treuren, maar zich te verblijden. De Heer is de Bruidegom zijner gemeente, haar hoogste blijdschap. De Heer geeft hier gelijk meermalen, alleen de uiterlijke reden der zaak op, omdat deze alleen onder de bevatting zijner toehoorders lag, en ook omdat zijn nederigheid zijn heerlijkheid verborg. De uiterlijke reden van het niet vasten zijner discipelen was zijn lichamelijke tegenwoordigheid, maar de innerlijke reden, waarom zijn discipelen niet behoeften te vasten, lag daarin, dat Hijzelf voor hen gevast had, veertig dagen en veertig nachten lang. Zo langen tijd zij de Bruidegom bij zich hebben, kunnen zij niet vasten; maar de dagen zullen komen, wanneer de Bruidegom van hen zal weggenomen zijn, en alsdan zullen zij vasten in dezelve dagen. Vasten en treuren zijn woorden van één betekenis, daarom ziet de Heer hier niet zozeer op het uitwendig als wel op het inwendig vasten, op het vasten der ziel, op de droefheid, angst en benauwdheid, waarin zij onder de hatelijke bestrijdingen en bloedige vervolgingen zouden verkeren, terwijl thans zijn lichamelijke tegenwoordigheid hen van dat alles vrijwaarde. Hoe aandoenlijk was dit woord bijzonder voor de discipelen van Johannes, van wie de meester nu reeds tijdelijk weggenomen was, en weldra voor altijd zou weggenomen worden! En Hij zeide tot hen een gelijkenis. Niet een eigenlijk gezegde gelijkenis of verhaal, maar Hij vergeleek deze zaak met iets anders, opdat zij het onderscheid tussen Hem en de Doper te beter zonden vatten. Niemand zet een lap nieuw ongevold laken op een oud kleed, want de nieuwe aangezette tap scheurt af van het oude kleed, en er wordt een erger scheur. Gij ziet, de Heer ontzag zich niet ook de allereenvoudigste dingen tot beelden te nemen. Ongevold laken is nieuw ongekrompen laken. Wanneer men met zulk een nieuw stuk laken een oud gescheurd kleed wil herstellen, dan krimpt weldra door de regen of de vochtigheid het nieuwe

stuk laken en scheurt het oude laken verder in. En de lap van het nieuwe komt met het oude niet overeen. Het nieuwe steekt af bij het oude in kleur en frisheid. De Heer wil er mede zeggen: "De oude en de nieuwe bedeling kunnen niet naast, maar moeten achter elkander gaan. "Men kan niet tegelijk een discipel van Johannes en van Christus zijn, maar men moet van Johannes tot Christus komen, van de wet tot het Evangelie, van de vrees en de droefheid tot de liefde en de blijdschap. Mochten wij deze les des Heren toch meer ter harte nemen. Dat onze zonden ons doen treuren, Hij keurt het goed, ja eist het, maar dat Hijzelf iets anders voor ons zij dan onze blijdschap, is tegen zijn wil. En niemand doet nieuwen wijn in oude lederen zakken, anders doet de nieuwe wijn de lederen zakken bersten en de wijn wordt uitgestort, en de lederen zakken verderven; maar men doet nieuwen wijn in nieuwe lederen zakken, en zij worden beide tezamen behouden. Zelfs nog heden gebruikt men in het Oosten niet zelden voor de wijn in plaats van onze flessen sterke lederen zakken (balgen). Nieuwe wijn is jonge wijn, die nog niet uitgegist is, en die door zijn uitzettende kracht oude, gebruikte en dus krachteloos geworden zakken spoedig zou doen bersten. De Heer wil met deze gelijkenisrede zeggen: "Bij een nieuwen inhoud moet ook een nieuwe vorm zijn. Gij kunt het nieuwe verbond niet gieten in de vorm van het oude verbond." Een nieuw hart openbaart zich naar buiten in een nieuwe wijze van leven. Nieuwe evangelische beginselen en oude wettische vormen kunnen onmogelijk samengaan. De aanbidding Gods in Geest en waarheid kan zich niet verenigen met de uitspraak: " Alleen te Jeruzalem is de plaats der aanbidding", maar heeft een ander woord tot zinspreuk, dit: De Allerhoogste woont niet in tempelen met handen gemaakt. In de natuur brengt God ook altijd een nieuwe kern voort in een nieuwen bolster. En daar nu het Nieuwe Testament eeuwig nieuw moet blijven, zo moet ook zijn vorm eeuwig nieuw zijn. Trouwens wat aan veroudering onderhevig is, verveelt op de duur, verliest zijn prikkel voor ons: Onze zinnen worden er stomp voor. En wat is nu de eeuwig nieuwe vorm van het eeuwig Nieuwe Testament? De kerk van Christus met geen andere plechtigheden dan Doop en Avondmaal, met geen andere bedieningen dan de prediking van het Evangelie aan volwassenen en het onderwijs der kinderen, met geen andere gemoedsaandoeningen dan gebed en lofzang, en met geen andere plichten dan de liefde tot elkander en liefde tot allen. In al het overige is de enkele gelovige en de gehele gemeente vrijgelaten, zodat niemand het recht heeft de broeder het geweten te binden met nog iets anders dan waarmede Gods Woord het geweten gebonden heeft, en dat zich lichtelijk laat samentrekken, in de woorden: Hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets anders doet, doet het al ter ere Gods, 1 Corinthiërs 10:31. En niemand, die oude drinkt, begeert terstond nieuwe, want hij zegt: De oude is beter. De Heer erkent hiermede de moeilijkheid van overgang van de oude tot de nieuwe bedeling. Niet alleen omdat men aan het oude gewoon is; maar ook omdat het oude zijn gistende kracht verloren heeft. Wat nieuw is, heeft altijd krachtig werkende beweging, ja, beroering veroorzakende elementen in zich, en een mens, die in rust neerligt, heeft van niets meer afkeer dan van onrust. Ziet het aan de Joden, aan de Roomsen en aan de naam-Christenen. De Joden wordt gezegd: "De Christenen aanbidden de Messias als de gekomen Heer der heerlijkheid, dien gij hebt verworpen en nog verwerpt." De Roomsen wordt gezegd: "De Protestanten verwerpen uw afgodische diensten, en houden zich enkel aan Gods heilig Woord, dat gij door uwe overleveringen krachteloos maakt. De naam-Christenen wordt gezegd: "De rechtvaardigen leven uit het geloof, dat gij niet nodig acht; gij hebt de naam dat gij leeft; maar gij zijt dood." En wat doen nu de Joden, de Roomsen, de naam-Christenen? Ach, zij blijven meest allen liggen op het bed hunner eigen meningen, en verkiezen de slaap des doods boven het ontwaken ten eeuwigen leven. Slechts enkelen hunner begeren ten koste hunner zinnelijke rust, de nieuwe waarheid boven de oude dwaling, en redden hunne zielen van de dood.

2:23 De Heer en de Farizeeën over het arenplukken op de sabbat.
Na dezen vertrok Jezus over de zee van Galiléa, welke is de zee van Tiberias. Meermalen voer de Heer (zoals wij reeds opmerkten), met zijn discipelen over dat meer, om aan de overzijde verpozing bij mindere menigten des volks te zoeken, en ook om elders het Evangelie te verkondigen. Nauwelijks was echter de Heer vertrokken, of het volk volgde. En Hem volgde een grote schare, omdat zij de tekenen zagen, die Hij deed aan de kranken. Er was bij de Heer altijd iets nieuws en iets heerlijks te zien, hoe zou men Hem niet gaarne overal vergezellen, waar Hij heenging? En het geschiedde in die tijd, op de tweede eerste sabbat. Dat is: De eerste sabbat van het tweede jaar na een jubeljaar of zevende jaar. Hiermede wordt niet enkel de dag, maar ook de tijd van het jaar aangewezen. Het kerkelijk jaar begon met de eersten van Nisan, op welks veertienden dag het Pascha werd gevierd. Alsdan werden de eerstelingen van de gerstenoogst in de tempel gebracht. De gerst stond dus in de aar op het veld. Dat Jezus door het gezaaide ging; en zijn discipelen hadden honger, en begonnen al gaande aren te plukken en te eten, die wrijvende met de handen. Het is alsof wij het hen zien doen. Men wrijft de aar tussen de handen, om er de korrel te doen uitvallen. En dàt, men zou het zeggen, was toch wel de schuldelooste zaak van de wereld. De discipelen hadden geen voorraad van spijs bij zich; het was sabbat, zij mochten geen spijskorven met zich dragen. De wandeling had reeds lang geduurd en kon niet langer duren. Zij hadden honger, en het gezicht van het rijpe koren schiep de begeerte om hunnen eetlust te bevredigen; zij vonden er niets kwaads in, zij plukten dus in het voorbijgaan van tijd tot tijd enige halmen en aten de korrels. En de Heer liet het toe; Hijzelf deed het niet, maar had er niet tegen, dat zijn discipelen het deden. En sommigen der Farizeeën dat ziende, zeiden tot Hem: Ziet, uw discipelen doen, wat niet geoorloofd is te doen op de sabbatten. De Farizeeën hielden het plukken der aren als gelijk staande met het oogsten der vruchten, en dus als arbeid. Tot zulke kleingeestige dingen vervalt de werkheiligheid! Eilieve, is het plukken van aren op de sabbat om de korrels te eten zonde, dan is alle eten op de sabbat zonde; want wat verschil is er of ik spijze neem van een schotel op mijn tafel, of van een schotel op de tafel der natuur? En Jezus hun antwoordende, zeide: Er is, wij merkten het meer op, een rechtstreeks en een gelegenheidsonderwijs. Dit laatste vinden wij, gelijk meermalen, ook nu weder bij de Heer. Wij hebben vroeger opgemerkt, hoe moeilijk het is om een gesprek over godsdienstige waarheden te beginnen met mensen, die alleen over tijdelijke zaken spreken. Meestal mislukt onze poging daartoe, omdat men in de regel ons niet antwoordt. Doch wil men zelf over godsdienstige zaken met ons spreken, ja twisten, welnu, dan behoren wij, hoop ik, niet tot dezulken, die de polemiek (de strijdkunst) uit het Christendom willen verbannen hebben, omdat men over de waarheid geen moeite maken wil. Hoe! als de gelegenheid ons gegeven wordt, om over de waarheid te spreken; zouden wij haar verzuimen? Neen, wie weet, welk een vruchtbaren grond wij voor ons hebben. Doch doen wij dit met kalmte en bezadigdheid, gelijk de Heer het deed. De discipel der waarheid kan haar zaak rustig verdedigen; want de waarheid is van haar overwinning volkomen zeker. De Heer antwoordde iedereen, zelfs de huichelaars, die met Hem wilden twisten, of Hem wilden verzoeken, en Wij hebben de schoonste gelijkenissen en toelichtingen hieraan te danken. Hij onttrok zich evenmin aan iemand uit het volk als uit de oversten des volks. Hij stond allen te woord, en dat moeten wij ook doen, en ook de tegenstander geduldig laten uitspreken, om hem te volkomener te kunnen wederleggen. Hebt gij nooit gelezen wat David gedaan heeft, toen hij nood had en hem hongerde en degenen die met hem waren: Hoe hij ingegaan is in het huis Gods, ten tijde van Abjathar, de hogepriester, en de toonbroden, die niemand geoorloofd zijn te eten, dan alleen de priesters, genomen, en ook gegeven heeft degenen, die met hem waren? Wij lezen dit voorval 1 Samuel 21:1-6. De Heer beriep zich op de Schrift, want zijn tegenpartijen geloofden nog in de Schrift; thans geloven zijn tegenstanders de Schrift niet meer, en het beroep op haar is hun een dwaasheid; zover is sedert achttien eeuwen het ongeloof vooruitgegaan op de weg naar de uiterste duisternis. Zullen wij ons daarom tegenover het ongeloof niet meer op de Schrift beroepen? Zeker zullen wij dit. Of

zullen wij het zwaard des Geestes wegwerpen, omdat het ongeloof geen andere dan vleselijke wapenen erkent? Neen, geen ander wapen tegen het ongeloof, zoals wij vroeger reeds opmerkten, dan juist het Woord van God, want dat alleen is machtig tegen de boze geest, van wie het ongeloof uitgaat. De Heer toont in het voorbeeld van Abjathar, dat de ruwe, strenge, letterlijke opvatting der Schrift door de Farizeeën niet die van de heiligen der Schrift was; dezen hadden integendeel een tedere, zachte, geestelijke opvatting der Schrift. Ook toont Hij in het voorbeeld van David, dat de dienst des Heren uitzonderingen kan maken, die om een andere reden niet zouden gelden. Het beginsel was bij deze mannen ook: "Nood breekt wet;" want de nood mag nimmer de wet breken; maar: "Het mindere moet voor het meerdere wijken." Het behouden van mensen is meer dan het in acht nemen van een ceremonie. Zeker zou Abjathar de toonbroden aan geen gewoon man hebben gegeven; maar David was de gezalfde des Heren, en zijn mannen rein naar de wet. Welnu, ook hier, in Christus, was de nog meerdere dan David, en zijn discipelen waren door hun betrekking tot de Heer geheiligd. Of hebt gij niet gelezen in de wet, dat de priesters de sabbat ontheiligen in de tempel, op de sabbatdagen, en nochtans onschuldig zijn? De priesters doen hun werk in de tempel, gelijk op elke weekdag, zo ook op de sabbat; want het dagelijks offer mocht niet stilstaan, Numeri 28:10. Doch hierop konden zij antwoorden: "Maar Gij en uwe discipelen zijn geen priesters." Daarom voegde de Heer er onmiddellijk bij: En Ik zeg u, dat Een, meerder dan de tempel hier is. Waarom deden de priesters hun veelvuldig werk op de sabbat, zonder tegen de wet te handelen? Omdat de tempel, als het huis van God, hun werk maakte tot een Goddelijk werk, dat als zodanig boven de wet was; want God geeft wetten aan de mensen en aan de natuur, maar niet aan zich zelven. Hijzelf is boven alle wet eindeloos verheven. Waren nu de priesters onschuldig, omdat zij hun werk deden in Gods huis; was het dus de tempel, die hen heiligde, hoeveel te meer werden dan des Heren discipelen geheiligd door de Heer, die meerder was dan de tempel. En nu, de meerdere dan de tempel, wie kan het zijn dan God, de Heer van de tempel? Hier openbaart zich dus de Heer wederom bij zijn waarachtige mensheid, in zijn waarachtige Godheid. Doch zo gij geweten had wat het zij: Ik wil barmhartigheid en niet offerande, gij zoudt de onschuldigen niet veroordeeld hebben. Daar wij dezelfde aanhaling uit Hosea Hosea 6:6 bij dezelfde Evangelist (Mattheus) zo kort achter elkander (Mattheus 9:13 12:7) vinden opgetekend, kunnen wij hieruit zien, dat de Heer meermalen hetzelfde woord, dat de eigenaardigheid bezat om een grote waarheid klaar en beslissend uit te drukken, gebruikte. De Heer stelt ook hier wederom met de oud-testamentische Schrift: De vervulling van de wet der liefde boven de vervulling der ceremoniële wet. En Hij zeide tot hen: De sabbat is gemaakt om de mens niet de mens om de sabbat. Het ene bewijs volgt hier op het andere. Wij zijn blijde als wij van de zwarigheid af zijn, maar de Heer heeft er een welbehagen in, om de zaak van alle zijden in een klaar licht te stellen. De sabbat was wel ingesteld ter ere Gods, maar juist daarmede tot dienst en heil van de mens. Waar dus de mens een dienst, een weldaad bewezen werd, daar werd de ere Gods niet benadeeld, maar bevorderd. Zo is dan de Zoon des mensen een Heer, ook van de sabbat. Is de sabbat om de mens gemaakt, zo zou men kunnen zeggen: dan is de mens een heer van de sabbat. Doch men zou hierop moeten antwoorden: Ja, de heilige mens, niet de zondige mens; deze kan niet met de sabbat doen wat hij wil. Daarom zegt de Heer ook niet: de mens, maar de Zoon des mensen. Hijzelf, de heilige mens is een heer, gelijk van alles, zo ook van de sabbat; want vóór de val was de sabbat voor de mens een verhoogde vreugde en verlustiging, en was de mens een heer van al wat God hem gegeven had, ook van de sabbat; eerst na de val werd het houden van de sabbat de mens tot een plicht, en maakte de mens zelf de sabbat, tegen Gods wil tot een last en tot een juk.

3:13 De Heer en de twaalf Apostelen.

En het geschiedde in die dagen, dat Hij uitging en klom op de berg om te bidden, en Hij bleef de nacht over in het gebed tot God. Behalve dat het des Heren gewoonte was zich gedurig af te zonderen tot het gebed, zo was Hij dit bijzonder dan gewoon te doen, wanneer er belangrijke dingen in het Koninkrijk Gods zouden plaats hebben. Het was nu avond geworden, en in plaats dat de Heer naar huis ging, beklom Hij de berg of het gebergte in de nabijheid van Kapernaum, en bracht de nacht door in het gebed; daarna koos Hij de twaalf Apostelen, die de zuilen zijner kerk moesten zijn; doch één hunner was een vijand. En als het dag geworden was, riep Hij van zijn discipelen tot zich, die Hij wilde. Hij was de Heer, en kon later zeggen: Gij hebt Mij niet uitverkoren, maar Ik heb u uitverkoren, en Ik heb u gesteld, opdat gij zoudt heengaan en vrucht dragen, opdat uw vrucht blijve. En welke discipelen wilde nu de Heer? Mensen, niet, zoals wij reeds zeiden, uit de aanzienlijken en ook niet uit de geringen stand. De Heer zelf behoorde niet tot de groten der aarde; Hij had voor zich zelven de middelstand gekozen en koos er ook zijn discipelen uit. Sommigen hunner waren vissers, maar geen huurlingen; zij hadden eigen vaartuigen, en Mattheus ofschoon een tollenaar, was insgelijks enigszins bemiddeld; doch wie iets had, moest alles verlaten om des Heren wil. Ook waren zij geen geleerden, maar toch mannen van verstand, niet in geestelijke dingen, doch daarin stonden zij met de Nikodemussen gelijk, maar in de tijdelijke dingen. De Heer kon met hen spreken en omgaan als met vrienden; ook waren zij geen Judeërs, maar Galileeërs en daarmede echte Israëlieten, want in hoofdsteden wordt het nationaal karakter spoedig gewijzigd, en de scherpe kanten er van worden spoedig afgerond. Het onvermengd, het zuiver volkskarakter moet men op het platte land en in de kleine steden zoeken. Daarbij waren de discipelen als vissers gehard door de arbeid, gewoon aan gevaren en meest altijd op zee geweest; nu behoudt niets het eigenaardig karakter van een mens meer dan het zeeleven. Dat is een zout, dat behoudt en de gehelen mens zoutig maakt. De visserlieden maken dan ook weder het zout van een groot deel der maatschappij uit. Onder onze strandbewoners vindt men een menigte van de edelste en kloekste karakters; ze zijn veelal mensen, die bereid zijn hun leven te wagen om dat van anderen te redden. De discipelen waren ook mannen van karakter, ofschoon zij dit waren niet zelden tot de grootste ongelovigheid toe. Bij hun grootste eerbied voor de Heer, weerspraken en wederstonden zij Hem gedurig. Zij waren naar het hart innig met Hem verenigd, en toch waren zij altijd in zeker opzicht tegen Hem, omdat de Heer een anderen weg opging, dan zij wilden dat Hij ging. Eerst na zijn opstanding hadden zij geen bezwaar meer tegen Hem, omdat zij zich uit die heerlijkheid al die voorafgaande tegenstrijdigheden konden verklaren. Doch juist zulke mensen wilde de Heer tot zijn discipelen. Hij wilde geen onwetendheid, geen blindheid des verstands; dat wil de dweper; deze wil blindelings gehoorzaamd zijn. De Heer wilde bemind, verstaan, vrijwillig aangenomen zijn. Hoeveel geleerden missen het eenvoudig, natuurlijk gezond verstand der discipelen, en hebben door hun wetenschap de kennis der eenvoudigste dingen verloren! Hun scherpzinnig en spitsvondig vernuft snijdt de perzik der Schrift in duizenden kleine reepjes, die de lippen niet kunnen vasthouden, en waaruit de tong niets van de perzik kan proeven; of lost de meest vasten inhoud der Schrift op in damp, om die te laten verwaaien en er naar te zien evenals de kinderen naar de bellen, die zij geblazen hebben. Doch niet alleen de ongelovigen, maar ook wij, die geloven, hebben veel van de natuurlijkheid, eenvoudigheid, onbevangenheid en frisheid des verstands en des gemoeds verloren, en wij mogen in dat opzicht wel met verbazing zien op de discipelen en Apostelen des Heren, wier gehele natuur fris was als de zeelucht, waarin zij gewoon waren te leven, en vrij als de wind, die de zeilen hunner vaartuigen deed zwellen. Maar sloot dan de Heer de geleerdheid ten enenmale buiten? Neen, toen het geen kwaad meer kon doen, riep de Heer ook een discipel uit de school der menselijke wijsheid tot de bediening des Evangelies, en als wij nu Paulus horen prediken en hem zijn brieven zien schrijven, ja, dan zeggen, wij, dat er niets schoners in de kerk te zien is, dan een geleerd man, die het Woord Gods zuiver verkondigt. En zij kwamen tot Hem.

En Hij verkoos er twaalf uit hen, die Hij ook Apostelen noemde. Apostelen zijn boden, of edeler gezegd, gezanten. De Heer koos ze uit zijn discipelen. Bij de Heer is altijd een ontwikkeling van het mindere tot het meerdere, tot de volkomenheid toe, niet alleen naar het uitwendige, naar de bedieningen, maar ook in het innerlijke van het gemoed. Door des Heren omgang met hen, en door de leiding des Heiligen Geestes, werden in deze mannen altijd meer voortreffelijke hoedanigheden opgewekt, die anders in de dood zouden gebleven zijn hoeveel ruwe diamanten blijven daarentegen op aarde altijd in hun bolster, en zijn voor de wereld des lichts hier beneden verloren! En Hij stelde ze, opdat zij met Hem zouden zijn. Om Hem onophoudelijk te vergezellen, de getuigen van zijn woorden en daden te zijn. Reeds hier verbindt zich het denkbeeld van oor- en ooggetuige aan dat van het Apostelschap. En opdat Hij ze zou uitzenden om te prediken, en om macht te hebben de ziekten te genezen, en de duivelen uit te werpen. Het uitwerpen der duivelen wordt ook hier van het genezen der ziekten onderscheiden. Welk een heerlijke bediening: om de mens alle goed te doen beërven, en van alle kwaad te verlossen! Dat niet al de discipelen als zodanig wonderen konden doen, wordt hier bewezen uit de afzondering tot Apostelen, wie als zodanig de macht door de Heer gegeven werd om wonderen te doen. En zijn twaalf discipelen tot zich geroepen hebbende, heeft Hij hun macht gegeven over de onreine geesten, om dezelve uit te werpen en om alle ziekte en alle kwale te genezen. Waarschijnlijk deed de Heer dit door hun de handen op het hoofd te leggen, en ze alzo te zegenen, iets dat bij de Joden een gebruik is bij ieder huisvader. Bij de Apostelen vinden wij de handoplegging als mededeling van geestelijke gaven gedurig vermeld. Dit sluit echter Gods vrijmacht niet uit, om ook zonder handoplegging geestelijke gaven mede te delen, zoals wij zien bij de vergaderden ten huize van Cornelius, Handelingen 10:44. God bindt ons aan middelen, en Hijzelf verbindt zich aan ons door zijn Woord; nochtans blijft Hij altijd vrij om boven en buiten de middelen, zijnen wil te doen. De namen nu der twaalf Apostelen zijn deze. Dat het twaalftal der Apostelen in overeenstemming staat met het twaalftal der stammen Israëls, spreekt vanzelf; doch het is opmerkelijk, dat de Heer Israël nooit anders beschouwt dan in zijn geheel, als twaalfstammig volk, ofschoon de tien stammen niet weder tot Palestina zijn teruggekeerd. De eerste Simon, welken Hij de toenaam Petrus gaf. Later zullen wij zien, bij welke gelegenheid Petrus zijn toenaam ontving. Hij wordt de eerste genoemd, niet omdat Hij Jezus het eerst was gevolgd, maar door de verkiezing des Heren. Wellicht was hij ook de oudste en de enige gehuwde. Naar zijn karakter was hij ook altijd de eerste, of liever de voorste, ook in zelfverheffing en val. Hij was een moedig en tegelijk wankelmoedig man, maar werd door verootmoediging tot een vast karakter. Hij speelde met gevaren, zoals ieder recht zeeman doet, en sloot het oog voor de gevolgen; hij was in het natuurlijke als een rots, die geen acht geeft op het onophoudelijk aanlopen der baren. Ook in het geestelijke zou hij naar de belofte des Heren zulk een rots worden; de baren zouden hem dan wel overstelpen, maar niet van zijnen grondslag kunnen afrukken; deze grondslag lag vast in des Heren gebed voor hem. En Andreas zijn broeder. Naast de veel sprekenden, rusteloos bedrijvigen, vrijmoedigen Petrus staat zijn broeder Andreas, in stilheid en zachtmoedigheid zijn weg gaande, als ware het om zijnen broeder tot een tegenwicht te verstrekken. De Apostelen worden bij paren genoemd, en ook later twee aan twee uitgezonden, om hen te onderscheiden van de Heer, die de eigenlijke eerste Apostel (de gezondene des Vaders) was, naar des Heren eigen Woord: Gelijk de Vader Mij gezonden heeft, zo zend Ik u. De Vader zendt de Zoon, de Zoon zendt zijn discipelen, om zijn Apostolaat, zover dit mogelijk was, voort te zetten. Het Apostolaat des Heren was uit zijn aard enig, daarom werden zijn geroepen Apostelen gepaard. Deze paring drukt het beginsel van ongenoegzaamheid der enkele persoonlijkheid uit; waar twee zijn, wordt wederkerige hulp ondersteld. Christus daarentegen stond in het midden der zijnen als de algenoegzame in zich zelven. Daarom waren de twaalven in zich zelven, zolang de Heer bij hen was, als zonder kracht, en was het ook in dit opzicht voor hen waar, wat de Heer zeide: Het is u nut dat Ik wegga. Trouwens eerst als de zon is ondergegaan, worden de sterren voor de aarde tot lichten.

Jacobus, de zon van Zebedeus. Ook Jacobus was, vergeleken bij zijn broeder, de mindere. Doch ook zelfs in dit kleine getal Apostelen nam de Heer de mindere op naast de meerdere, omdat de Heer niet ziet op het uitwendige werk voor Hem, maar op de innerlijke liefde tot zijn persoon. Waren de Apostelen ook allen Petrussen, Johannessen, en Matthëussen geweest, waaruit zou de minder begaafde onder ons de moed ontlenen, om nochtans met ijver voort te gaan in de dienst des Evangelies? En Johannes zijn broeder. Deze was de meest beminde onder de beminde discipelen des Heren. Zijn aanleg was wijsgerig verstandelijk, doch hoe weinig zou deze aanleg zonder de Heer ontwikkeld zijn geworden. Maar nu, welk een grote ziel is uit hem geworden, en welk een uitnemend Evangelist en schrijver der Brieven en der Openbaring! God en het Woord, het licht en de duisternis, de genade en de waarheid, het begin en het einde, zijn de voorname vaste punten zijner hemelse Goddelijke wereldbeschouwing. En gaf hun toenamen: Boanergess, hetwelk is: zonen des donders. De Heer gaf aan beide broeders, hoezeer ook van elkander verschillend, nochtans dezelfde naam, omdat de genade Gods niet ziet op het meerdere der gaven, maar enkel op het geloof. Ook waren zij beiden gelijk in ijver voor de Heer, toen zij vuur van de hemel op de Samaritanen begeerden; doch het was nu niet de tijd van Elia, maar van Elia's Heer. Ook wilden zij beiden de eersten zijn in des Heren heerlijkheid, doch het was nu niet de tijd van 's Heren heerlijkheid, maar van zijn lijden en sterven. Fillipus en Bartoloméús. De vier eerstgenoemde Apostelen waren vissers. Onder hen was het drietal discipelen, die tot zijn eerste discipelen behoorden, en die de Heer tot zijn bijzondere getuigen stelde: Petrus, Jacobus en Johannes. Doch wat van Abisaï gezegd wordt, dat was ook van Johannes waar: uit die drie was hij geëerd boven de twee, 1 Kronieken 11:21. Van Fillipus weten wij wel niet met zekerheid dat hij een visser was, ofschoon het waarschijnlijk is, daar hij uit het vissersstadje Betsaïda was; dit weten wij echter met zekerheid dat hij een beminnelijk man was, wiens hoogste wens was God te zien, en hij heeft Hem gezien in Christus, de Heer. Bartoloméús is waarschijnlijk een toenaam, of een tweede naam van Natanael. Thomas. Thomas was met Petrus het bewijs, dat hoe dieper men valt, hoe hoger men wordt opgericht, als men het geloof niet verliest. Welke ernstige twijfelingen toonde hij, en welk een heerlijke belijdenis deed hij! Mattheus, de tollenaar. Alleen Mattheus zelf noemt zich een tollenaar, en plaatst zich achter Thomas, terwijl de andere Evangelisten hem vóór Thomas plaatsen. Dit zijn van die kleine trekken van waarheid, die ieder moesten overtuigen. Ook spreekt Mattheus van tollenaren, waar de andere Evangelisten van zondaren spreken, en hij stelt ze in een minder gunstig licht dan zijn mede-geschiedschrijvers. Welk een man was die Mattheus. Terstond verliet hij, op het bevel des Heren, al zijn zaken. Vele ongelovigen zien laag op de Apostelen neer, maar wie doet na, wat zij voordeden? De Heer maakte uit die tollenaar een Apostel-Evangelist, gelijk God uit een handvol aarde een mens maakte, en uit een zondaar het beeld van zijnen Zoon maakt. Bij een Christen moet noodzakelijk altijd geestelijke grootheid op natuurlijke geringheid rusten, want op zulk doek schildert God zijn schilderstukken, en uit zulke klei boetseert Hij zijn beelden. Jacobus, de zoon van Alfeus. Evenals er onder het twaalftal patriarchen slechts enkelen waren, die bij uitnemendheid op de voorgrond traden, zo ook in dit twaalftal. De anderen bleven onvermaard. Het is een toonbeeld van de gemeente. Daarin zijn ook mannen van naam én stillen in de lande, van welken men niets buitengewoons hoort of ziet, en die toch in het verborgen een schat hebben van geloof, van hoop, van liefde, waarin velen delen. En Simon Kananites, genaamd Zelotes. Misschien één van die mensen, die om hun ijver voor de eer van hun volk en land, de naam van Zeloten (ijveraars) ontvingen, en die later zulk een belangrijke rol in de geschiedenis der Joden tegen de Romeinen gespeeld hebben. De Heer wijst zulke mensen niet af, maar neemt ze juist op, en maakt ze tot de krachtigste mensen. De Heer blust de geest niet uit bij de mens, maar geeft hem de edelste richting, en dat moeten wij ook doen. Waar wij jongelieden aantreffen, uit welken een krachtige geest spreekt, moeten wij ze met liefde trachten te winnen voor de zaak des Heren. Judas Lebbeus, toegenaamd Thaddéüs, de broeder van Jacobus, en Judas Iskarioth, die ook de

verrader geworden is. Wij vinden ook hier twee gelijke namen gepaard van zeer ongelijke personen. Wat de verrader betreft, hij is het geworden; toen de Heer hem koos, was het verraad nog niet in zijn hart, maar wel de kiem er toe. De Heer, de hartenkenner, wist het. Zou de omgang met de Heer zelf die kiem niet verstikken? In die omgang moet alles zich beslissend ontwikkelen, moet alles beter of erger worden. De satan was ook hier in het midden van de kinderen Gods. Doch hoe kan het samengaan, dat Judas de apostolische gave der wonderen ontving, en toch een verrader werd? De gaven zijn onafhankelijk van het geloof, en zonder waarachtig geloof zijn alle gaven ijdel. Een Bileam kon profeteren, en een Saul kon het ook, en toch waren zij ontbloot van genade. Daarom vermaant Paulus niet zozeer wondergaven, maar genadegaven te begeren, en onder deze is de uitnemendste de liefde; zij is de door het geloof en de hoop voortgebrachte eeuwigblijvende vrucht des Heiligen Geestes. En met hen afgekomen zijnde, stond Hij op een vlakke plaats, en met Hem de schare zijner discipelen en een grote menigte des volks, van geheel Judea en Jeruzalem, en van de zeekant van Tyrus en Sidon, die gekomen waren om Hem te horen en van hun ziekten genezen te worden, en die van onreine geesten gekweld waren, en zij werden genezen. Evenals het zeestrand, zo was ook de bergvlakte een uitnemend geschikte plaats om die ontzaglijke menigte mensen te kunnen bevatten, die zich rondom de Heer schaarden, of voor Hem stonden. En zijn stem beheerste hen allen; trouwens de Here was het een dagelijkse gewoonte geworden tot grote menigten in de open lucht te spreken. En Jezus de schare ziende, is geklommen op de berg. Op enkele bergen in Palestina is de opgang terrasvormig, zodat de Heer een weinig hoger klimmen kon dan het vlak, waarop de schare stond. En als Hij neergezeten was, kwamen zijn discipelen tot Hem waar gelegenheid was om te gaan zitten, daar bracht de Israëlitische gewoonte mede dat men dit deed bij het onderwijzen. De discipelen waren zijn naaste omgeving en hadden dus de ereplaatsen. En Hij zijnen mond geopend hebbende en de ogen opslaande over zijn discipelen, leerde Hij hen. Naar de berg op welken de Heer de volgende rede aan zijn Apostelen en discipelen richtte, is deze toespraak de bergrede genoemd, en de berg zelf de berg der zaligspreking, in tegenoverstelling van Sinaï, de berg van Gods heiligheid. Wij mogen dus wel zeggen, dat wij hier gekomen zijn tot de berg Zion en tot de Middelaar des nieuwen verbonds en tot het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan Abel. Zeker wordt hier wel niet gesproken van voldoening en verzoening, maar dit was ook niet nodig. De spreker, Christus de Heer, is de persoonlijke genade, en wat door Hem gezegd wordt, rust op Hem, op genade alleen. Men wachte zich dus om de bergrede op zich zelve, in afgescheidenheid van de persoon des Heren, te beschouwen als de Wet van het Evangelie; want dit ware de zondaar nog wanhopiger te maken dan hij door de wet van Mozes geworden is, en dit ware in strijd met de zaligsprekingen, waarmede de bergrede begint. De wet is door Mozes gegeven, maar de genade en de waarheid is ons door Christus geworden. Genade en waarheid zij dan ook het opschrift boven de bergrede. De Heer spreekt tot zijn discipelen, en zegent hen en spreekt hen zalig uit genade, en daarna toont Hij hun welke vruchten der bekering waardig zijn. Van hen, zijn discipelen, wordt een betere gerechtigheid gevraagd dan die der Schriftgeleerden en Farizeeën, die zich alleen tot uitwendige plichtsbetrachting, tot naleving van de letter der wet verbonden achtten. Neen, wat door de zonde onmogelijk was: Het recht der wet (de Goddelijke eis der wet) te vervullen, dat werd nu door de tussenkomende offerande van Christus mogelijk in de discipelen van Christus, die niet naar het vlees, maar naar de Geest wandelen, Romeinen 8:3-4. Wilt gij dus weten wat een kind van God, dat door de Heilige Geest geleid en bestuurd wordt, behoort te doen en werkelijk doet, gij vindt het door de Heer zelf in de bergrede aangewezen. Daar vindt gij de gehele Sinaïtische wet teruggebracht tot de twee hoofdgeboden: "Hebt God lief boven alles en uw naaste als uzelven," en wordt u aangewezen hoe God in Geest en in waarheid gediend wordt. De Heer verklaart zich in zijn rede tegen allen bloot uitwendigen, werktuiglijke godsdienst en tegen alle schijnheiligheid, en erkent geen andere ware godsdienst dan de bewustheid en het gevoel van zonde en ellende, om daardoor uitgedreven te worden tot

Hem, de Zaligmaker van zondaren, en vertroost te worden met de vertroostingen des Heiligen Geestes, en om uit deze verkregen verlossing en vertroosting vruchten der dankbare wederliefde te laten voortspruiten. Reeds aan de wetgeving op Sinaï gaat de genade vooraf in het woord: Ik ben de Heer uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis uitgeleid heb. Jahweh gaf dus in hoedanigheid van Israëls verlosser zijn wet aan Israël, en tegen de overtredingen van de innerlijke bedoeling, de volstrekte heiligheid der wet, gaf God de offerande tot verzoening, zodat een Israëliet, die de wet niet moedwillig overtrad en de geëiste offerande bracht, in gemoede met de rijken jongeling kon zeggen: Al deze dingen heb ik onderhouden van mijne jeugd af, en met Paulus dat hij onberispelijk was naar de wet. Trouwens het kan ook niet anders. De mens moet eerst een plaats van genade en verlossing hebben, waar hij zal kunnen staan om de wet Gods te kunnen horen en ontvangen. De wet alleen is niet ontvankelijk voor de mens; de genade moet er aan voorafgaan en er op volgen. Daarom staan in de Schrift naast de wet, de Psalmen en de Profeten. De psalmen en de profeten verkondigen hoofdzakelijk het Evangelie, de genade, en daarin heeft de zondaar alles wat tot tegenwicht verstrekt aan de wet. Daarom betuigt de Heer in deze zelfde bergrede, niet gekomen te zijn om de wet en de profeten te ontbinden, maar om ze te vervullen, en alzo tot een enige zaak van genade en waarheid, van waarheid en genade te maken. Zeggende: Zalig zijn de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen. Volgens Mattheus; bij Lukas lezen wij bepaald tot de discipelen gezegd: Zalig zijt gij, armen! want u is het koninkrijk Gods. De Heilige Geest gebruikt in de Schrift eenvoudig dezelfde vrijheid, die ook wij gebruiken, om dezelfde denkbeelden in andere bewoordingen te herhalen. Reeds hier vinden wij het beginsel vastgesteld, dat het Evangelie armen wordt gepredikt. Eerst de gewone armen; doch dit is slechts het uitwendige der zaak; de armen van geest zijn de innerlijke armen, de geestelijke armen, de nietshebbenden in de wereld of in zich zelven; zij zijn de alles bezittenden in God. Zulke mensen worden zalig geprezen, omdat hunner het Koninkrijk der hemelen is. Zijn de armen op deze wereld uitgesloten van alle macht en heerschappij, de geestelijk armen behoort de hoogste heerschappij, het geestelijk Koninkrijk, het Koninkrijk der hemelen. De Heer opent ons hier en vervolgens een nieuw gebied van leven, van eeuwig leven naast het oude natuurlijke leven. Vergeten wij niet wat de Heer gezegd heeft: Het koninkrijk Gods komt niet met uiterlijk gelaat, maar het koninkrijk Gods is binnen in u. Geestelijke armoede en geestelijke rijkdom gaan hier dus samen. Treffend, dat met dit woord de bergrede begint. Het is ene tegenoverstelling van Evangelie en wet. Voor de wet moeten wij om zalig te worden, alles hebben, en voor het Evangelie moeten wij tot hetzelfde einde niets hebben. En waarom moeten wij niets hebben? Omdat het doen van de wil van God de zaligheid is, en niet het middel om haar te verkrijgen. Alleen door Christus verkrijgen wij de zaligheid. In welk ene hoedanigheid? Als zondaren. Want is Christus alleen voor zondaren gekomen, zo kunnen wij alleen als zondaren tot Hem komen. Daarom ligt onder de naam van armen van geest, die van zondaren verborgen, en mogen wij vaststellen, dat geen mens zalig wordt dan als een arm zondaar, hij moge dan Johannes de Doper, of zij moge Maria de moeder des Heren zijn. De kinderen Gods zijn als de kinderen van Levi, die al het aardse verbeurd en niets uit en door zich zelven hadden, als niet delende in de erfenis hunner broederen, en die daarbij alles verkregen in Gods tabernakel- en tempeldienst. Zalig zijn die treuren, want zij zullen vertroost worden. Volgens Lukas: Zalig zijt gij die nu weent, want gij zult lachen. De Heer begint met het opnoemen der karaktertrekken van dezulken, die de zijnen zijn. Zijn wij des Heren discipelen of discipelinnen, zo zullen de karaktertrekken door de Heer opgenoemd ons niet ontbreken. Er is geen kind van God of het treurt over zijne zonden; het is het vasten zijner ziel. Hij behoort als zodanig tot de ellendigen onder de mensen. De Heer was gekomen tot behoudenis ener lijdende mensheid; Hij hield zich dan ook bij uitsluiting met de lijdenden bezig. Er is ook een niet lijdende mensheid; zij bestaat uit de mensen, die zich in deze wereld volkomen thuis gevoelen, die het er goed in hebben, en haar voor niets anders zouden willen verwisselen. Gij ziet deze lieden overal en

allermeest op de plaatsen des vermaaks en in de verblijven der vreugde. Behoren zij tot de lijdende mensheid, tot de treurenden over hunne zonden, tot de wenenden over hunne ellende? Neen, zij gaan lachend hunnen weg en verdrijven het verdriet, als het komt, met zang en dans en muziek, of verdrinken het in de wijn of in sterke drank. Zijn zij gelukkig? De Heere zegt neen, maar prijst daarentegen hen gelukkig, die als zijne discipelen treuren en wenen, want zij zullen vertroost worden met een eeuwige vertroosting, en hunne droefheid zal veranderen in een eeuwige blijdschap. Ja, zegt de Here: Gij zult lachen: Gij zult luidruchtig vrolijk zijn. Zalig zijn de zachtmoedigen, want zij zullen het aardrijk beërven. De stoutmoedigen, die de wereld zoeken te bezitten door eigen poging, of haar zoeken te veroveren door het zwaard, mogen hun doel bereiken: Het is slechts voor een tijd, een korten tijd. De nieuwe aarde, waarin alleen gerechtigheid wonen zal, de eeuwige aarde is alleen voor de zachtmoedigen, voor de stillen in de lande, voor de discipelen van Christus, die in de vreze Gods, arm in bezit en rijk in hope, zich laten verdrukken en verdringen door dezulken, die deze wereld willen bezitten. Zalig zijn zij, die nu hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden. Volgens Lukas: Zalig zijt gij, die hongert, want gij zult verzadigd worden. Er is een hongeren en dorsten naar Gods gerechtigheid bij Gods kinderen. Zij zien de aarde in de macht van geweldenaars, en het dierenrecht, het recht van de sterkste, heersen over de volken; zij zien de slavernij en de verdrukking, het onrecht van de meester jegens de dienaar, en de mensen onderling, en zij vragen: Wanneer zullen de ongerechtigheden ophouden en zal God recht doen over de ongerechtigheid, zodat de verdrukking niet meer wezen zal? Maar bij en boven dit alles hongert en dorst het kind van God naar de gerechtigheid van God in zijn eigen ziel, en is zijn gedurige klacht: Wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods, en mij bekleden met de klederen der gerechtigheid? De Heer vertroost hen met de toekomst, welke alleen des Heren is, en zegt tot hen: Zalig zijt gij, die nu hongert; want gij zult verzadigd worden. Zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden. Wij kunnen geheel de geest van het Evangelie in een enkel woord samenvatten, in het woord barmhartigheid. De Heer was de Albarmhartige, en Hij heeft het op veelvuldige wijze gezegd, dat het enig beginsel van al onze daden barmhartigheid zijn moet. En is het niet alleszins nodig, dat hij, die zelf barmhartigheid nodig heeft, en alleen door barmhartigheid zalig kan worden, barmhartig is jegens anderen? Barmhartigheid is liefde, met medelijden, met ontferming gepaard; zij onderstelt lijden of schuld, en wil die teniet doen. Dat wij dan medelijden hebben met de zwakken, onnozelen en onmondigen; dat wij ons ontfermen over de armen, bedroefden, lijdenden en verdrukten; dat wij barmhartigheid oefenen jegens de schuldige, en hem zijne zonde niet toerekenen; maar ze hem van ganser harte vergeven; want God is barmhartig, en al wie barmhartig is behoort tot zijn kinderen. Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien. Reinen van hart zijn dezulken die geloven; want alleen het geloof reinigt het hart, omdat het geloof het bloed van Christus aanneemt, dat de enige reinigmaking van zonde is, Handelingen 15:9 1 Johannes 1:1-7. De Here spreekt tot zijn discipelen, en spreekt hen als zodanig zalig, terwijl Hij hun zegt, wie zij zijn en wat zij doen, en al de bewegingen van hun geestelijk leven aanwijst. Zijn discipelen zijn arm van geest en rein van hart, zij zijn de treurenden en wenenden over hun zonden, zij zijn de zachtmoedigen, die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, en de barmhartigen, die barmhartigheid verkrijgen. Zij zijn de reinen van hart en daarom zijn zij zalig; want de zonde tussen hen en God is verzoend, is weggenomen, en daarom zal hun geloof eindigen in het aanschouwen van God en in het verzadigd worden met zijn beeld. Zalig zijn de vreedzamen, want zij zullen Gods kinderen genaamd worden. De kinderen der wereld zijn twistziek en strijdlustig, geweldenaars en veroveraars; maar de kinderen Gods hebben de vrede lief en jagen hem na, en zoeken hem overal te brengen in het midden der twistenden en strijdenden. Zalig zijn, die vervolgd worden om der gerechtigheid wil. Is het niet verwonderlijk, dat de Heer juist dat als zalig prijst, wat de wereld als onzalig verwerpt? Is onschuldig vervolgd te worden niet een ramp? Neen, zegt de Heer, niet voor u, mijn discipel, maar wel voor uw

vervolger. Want hunner is het Koninkrijk der hemelen. Wij zouden zeggen: de martelaar verdient een kroon boven andere gelovigen, doch de Heer geeft hem geen andere dan die Hij de arme van geest geeft. Gevoelt gij niet, dat deze eenvoudigheid der waarheid, zoals zij door de Heer uitgesproken wordt, door niemand is na te doen. Alle valse godsdiensten stellen het paradijs op het martelaarschap; alleen de Heer niet; Hij stelt het geven van een beker koud water gelijk met het geven van ons bloed, als het maar uit liefde tot Hem gegeven wordt. Wij tellen en schatten, wij vergelijken en rekenen, en zeggen: Als het verbergen van twee verspieders zoveel waard is, wat is dan het offer van een eigen enigen zoon waard? Maar de Schrift stelt Abraham en Rachab naast elkander, en noemt ze in enen adem, want ze zijn voor God gelijk. Jacobus 2:23,25 Zalig zijt gij, wanneer u de mensen haten en vervolgen; wanneer zij u afscheiden en smaden, uw naam als kwaad verwerpen, en liegende, alle kwaad tegen u spreken, om des Zoons des mensen wil. De Heer verbergt zijn discipelen hun donkere aardse toekomst niet; maar opent daarachter tevens hun hemelse eeuwige toekomst. Indien wij alleen in dit leven op Christus zijn hopende, zo zijn wij de ellendigste van alle mensen, zegt Paulus, de Apostel, maar hij hoopte op Christus voor het eeuwige leven. En ziet hier dan ook het onderscheid tussen de kinderen der wereld en de kinderen Gods. De kinderen der wereld zeggen: "De tegenwoordigheid is ons domein; wat weten wij van de toekomst! Wij nemen het zekere voor het onzekere. "De kinderen Gods daarentegen zeggen: "De toekomst is ons domein, want wat geeft de wereld aan een onsterfelijke ziel? Wij nemen het eeuwige voor het tijdelijke." Doch wanneer nu beider gebied verdeeld is, waarom vervolgen dan nog de kinderen der wereld de kinderen Gods? Omdat de kinderen Gods de zielen van de kinderen der wereld willen behouden; en hun daartoe het Evangelie prediken. Dit stoort hen in hunne rust, dit wekt hun tegenstand op, dit maakt hun drift gaande, en doet hen de wapenen ter hand nemen om hunne bestrijders te doen vluchten of te doden. Het ongeloof kan het geloof, de leugen de waarheid onmogelijk verdragen, al verzekeren zij ook onophoudelijk dat zij de verdraagzaamheid zelf zijn. En wederkerig zeggen wij ook: Het geloof kan het ongeloof en de waarheid de leugen onmogelijk verdragen. Het is de strijd tussen het licht en de duisternis, tussen de hemel en de hel, tussen God en de satan, die met de eerste zonde begonnen is en eerst met de laatste zal eindigen. Dat moesten de discipelen van Christus weten. Niet als mensen, maar als zijn discipelen zouden zij ten doel staan aan de haat der wereld. Nochtans zouden zij zalig zijn en hun vervolgers onzalig. Verblijdt u en verheugt u in die dag, en zijt vrolijk, want ziet uw loon is groot in de hemelen; want alzo hebben hunne vaderen de profeten vervolgd, die vóór u geweest zijn. De Heer stelt hiermede zijn discipelen in enen rang met de aloude profeten, en geef hun in de vervolging het bewijs, dat zij de ware dienaren van God zijn, tegenover de vervolgers die het niet zijn. Maar wee u, gij rijken, want gij hebt uw troost weg. De Heer spreekt hier tot de kinderen der wereld, die zich zelven genoegzaam zijn, geenszins tot de rijken die rijk zijn in God, en zich als ook rijk in goederen, als rentmeesters Gods beschouwen. Abraham was ook een rijk man, en hij was de vader der gelovigen. Rijkdom te bezitten is een eer voor de Christen, die er winst mee doet voor het Koninkrijk Gods. Maar die de rijkdom houdt voor zijn eigen goed, waarmede hij doen kan wat hij wil, en zijn geld alleen besteedt tot ophouding van zijn plaats in de maatschappij, die heeft blijkbaar zijn troost en vreugde in dit leven, en geen troost of vreugde van de toekomst te wachten. Doch kan men ook geestelijk rijk zijn en de troost weg hebben? Zeker, men kan ook op geestelijke gaven en voorrechten hoogmoedig zijn, en hoogmoedig zijn is rijk zijn, al is het ook in verbeelding, Wee u, die verzadigd zijt, want gij zult hongeren; wee u die nu lacht, want gij zult treuren en wenen. Welk een geheel andere levensbeschouwing is die des Heren vergeleken bij die van de menselijke zedenmeester! Deze wil het leven tot een geluksstaat maken, en de Heer maakt het tot een staat van ontbering, zelfverloochening en lijden, ja, prijst de ongelukkigen naar de wereld zalig, en de gelukkigen naar de wereld onzalig. Wie van beiden heeft de ware levensbeschouwing? De Heer, want Hij ziet op de innerlijke mens en de eeuwigheid, en de wereldse zedemens op de uiterlijken mens

en de tijd. De staat van zonde, waarin de mens verkeert, laat niet toe dat de wereldse vreugde zijn levensdoel zij, want deze vreugde is onbestaanbaar met de vrede des harten en met des mensen eeuwige bestemming. De wereld ligt in het boze en is daarmede der vergankelijkheid onderworpen, en wie haar vreugde tot zijn vreugde maakt, vereenzelvigt zich met haar en deelt in haar lot. 1 Johannes 2:15-17 Ons zijn alleen die genoegens geoorloofd, die wij in de tegenwoordigheid Gods met een goed geweten kunnen smaken, en deze zijn zo veelvuldig, dat een mens, die niet in alles zijn eigen heer en meester wezen wil, zich daarmede volkomen kan vergenoegen, en met de psalmist moet juichen: Heer! de aarde is vol van uwe goederen, en wat mij betreft: Mijn snoeren zijn in liefelijke plaatsen gevallen. Wee u, wanneer al de mensen wél van u spreken! want hun vaderen deden desgelijks de valsen profeten. Onze goede naam moet ons niet zóveel waardig zijn, dat wij daarvoor de eer van God opofferen. De valse profeten spraken naar de mond des volks en der vorsten, en waren door hen bemind, maar de ware profeten waarschuwden, bedreigden en bestraften het goddeloze volk en de goddeloze vorsten, en werden van beiden gehaat, vervolgd, gedood. Wanneer dus een leraar ieders vriend wil zijn, zo kan dit niet anders zijn dan met verzwakking, verzwijging, verloochening der waarheid, en noeme hem nu ieder een beminnelijk man, de Heer noemt hem: een valse profeet, of althans een ontrouwe discipel. Gij zijt het zout der aarde. De Here wijst hiermede zijn discipelen de betrekking aan, in welke zij tot de wereld staan. De wereld ligt in het boze, de aarde is bedorven. De discipelen des Heren moeten er het zout van uitmaken, zij moeten het bederf tegengaan. Indien nu het zout smakeloos wordt, waarmede zal het gezouten worden? Indien de discipelen des Heren zich aan de wereld gelijkvormig maken, door een flauwe leer en een niet nauwgezette wandel, dan verliezen zij als zout én smaak én kracht en er blijft niet over, dat hun de verloren smaak en kracht kan teruggeven. Het deugt nergens meer toe, dan om buiten geworpen en van de mensen vertreden te worden Indien de discipelen van Christus niet tegenover de bedorven wereld blijven staan met de reinheid van hun geloof en wandel, zo houden zij op discipelen van Christus te zijn. Dat wij dan ons zout niet verliezen, anders worden wij nog meer verwerpelijk dan de wereld zelve. Gij zijt het licht der wereld. Weder een ander beeld van de betrekking der discipelen tot de wereld. De wereld ligt in geestelijke duisternis, de discipel des Heren is met zijn getuigenis van de waarheid, die uit God is, het licht in deze duisternis. Een stad boven op een berg liggende, kan niet verborgen blijven. De discipelen moesten niet alleen in het verborgen, maar ook in het openbaar invloed op de wereld uitoefenen. Het zout werkt innerlijk, het licht werkt uiterlijk. Zij moesten niet alleen bederfwerend, maar ook verlichtend en zegenend voor hun omgeving zijn. Noch steekt men een kaars aan, en zet die in het verborgen onder een korenmaat, of bedekt haar met een vat, of zet ze onder een bed, maar op een kandelaar, opdat degenen, die inkomen, het licht zien mogen, en zij allen schijnt die in het huis zijn. De Heer bemint de openbaarheid, en wilde dat zijn Evangelie overal in volle waarheid en kracht bekend werd; daarom heeft Hij ook het licht des Evangelies als op zoveel kandelaren, in de meest beroemde steden der wereld gesteld, door gemeenten te laten stichten te Jeruzalem, Samaria, Antiochië, Efeze, Corinthe, Philippi, Rome. Laat uw licht alzo schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien. Goede werken zijn zulke werken als de Heer zelf deed, werken van liefde. De gelovigen moeten vooral het lijden, de armoede, de slavernij, de dronkenschap en alle andere ondeugden en ellenden, zoveel mogelijk trachten te verminderen of weg te nemen, en daarbij de hongerigen voeden, de naakten kleden, de kranken verplegen, de gevangenen bezoeken, opdat er uit de mond van vele beweldadigden veel dank oprijze tot God, die de discipelen van Christus zoveel liefde in het hart geeft, om zelfs degenen die buiten zijn en die hun vijandig zijn, te laven, te verkwikken, te troosten en te redden. En uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijken. Dit is de eerste maal, dat de Heer bij zijn discipelen van God zegt uwen Vader. Gij weet dat velen leren, dat Jezus alleen in de wereld gekomen is om ons te verkondigen dat God de Vader is van alle mensen, en dat Hij deze verkondiging door zijn dood heeft willen verzegelen. Doch Jezus spreekt hier alleen tot zijn

discipelen, en tot de Joden, die Hem wilden doden, zeide Hij: Gij zijt uit de vader de duivel. God te beschouwen als Vader, zonder een discipel van Christus te zijn, is een ijdele, ja, strafbare aanmatiging. De Heer zegt tot dezulken: Wat noemt gij Mij Heer en doet niet wat Ik u zeg? en God zegt tot hen: Wat noemt gij mij Vader, en tergt Mij met uwe zonden? Meent niet, dat Ik gekomen ben om de wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen. De Heer was niet gekomen om de mens van de gehoorzaamheid aan God te ontslaan, maar hem daaraan vaster dan ooit te verbinden; Hij was niet gekomen om het Oude Testament krachteloos te maken, maar om het te vervullen en daarmede te voleindigen, te voltooien. Christus was het einde der wet en de Geest der profetie. Want voorwaar zeg Ik u, totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal niet één jota, noch één tittel van de wet voorbijgaan, totdat het alles zal zijn geschied. De Heer verkondigt hier, dat hemel en aarde eenmaal zullen vergaan, en dat tot zolang niet het allerminste deel van de Oud-Testamentische wet buiten werking wordt gesteld; eerst met de algehele vervulling van alle Gods beloften en bedreigingen bereikt zij haar einde. Immers al zijn zij die geloven niet meer onder de wet als zodanig, zo blijven echter allen die niet geloven, onder de wet, en zullen door haar geoordeeld worden. Zo wie dan een van deze minste geboden zal ontbonden en de mensen alzo zal geleerd hebben, die zal de minste genaamd worden in het koninkrijk der hemelen; maar zo wie ze zal gedaan en geleerd hebben, die zal groot genaamd worden in het koninkrijk der hemelen. De Heer wil dat zijne discipelen ook naar grootheid streven, en wel door zich nauwkeurig te houden aan de Schrift en er geen enkele letter van los te laten. Al wat God de mens zedelijk heeft geboden, moet aan de mens geboden blijven. Hiermede worden zij verworpen, die de wet ook als regel van wandel voor de Christen ter zijde stellen; de ware Christen daarentegen heeft de wet van God lief en overdenkt haar dag en nacht, om haar in de kracht des Heiligen Geestes te volbrengen met geheel zijn hart en geheel zijn ziel. Want Ik zeg u, tenzij uwe gerechtigheid overvloediger zij dan die der Schriftgeleerden en Farizeeën, dat gij in het koninkrijk der hemelen geenszins zult ingaan. Wij weten het uit de Evangeliën, dat de Schriftgeleerden en Farizeeën meer dan één gebod uit de wet ontbonden, losmaakten, van kracht beroofden, door hunne instellingen, hunne meningen, of die der overlevering boven de Schrift te stellen. En nu is het een vaste regel: Wie lichtvaardig handelt met de Schrift, die handelt lichtvaardig in alles. Evenals God zeide: Zij hebben mijn Woord verworpen, wat wijsheid zouden zij dan hebben? kunnen wij zeggen: zij hebben Gods Woord verworpen, wat goeds, welk een consciëntie, welke godsdienst en vroomheid zouden zij dan hebben? Niets anders dan een vals goed, dan een toegeschroeide consciëntie, dan een godsdienst der lippen en een schijn van heiligheid. Een mens, die het niet nauw neemt met Gods Woord, neemt het met niets nauw, want wie het hoogste niet eerbiedigt, hoe zou hij het mindere eerbiedigen? Daarom is het zo moeilijk aan te nemen, dat een ongelovige nog een oprecht mens kan zijn. Gij hebt gehoord, dat tot de ouden gezegd is. Hier begint de Heer met voorbeelden te geven van het verschil tussen de bloot letterlijke opvatting en uitlegging der Schrift door de Schriftgeleerden en Farizeeën, en zijne opvatting en uitlegging. Des Heren uitlegging der wet is dan ook van dit ogenblik af de wet zelve voor de zijnen. Indien nu Christus niet waarachtig God ware, zou zijn gezag ons geen wet kunnen zijn. Gij zult niet doden. Dit is de wet van God. Maar zo wie doodt, die zal strafbaar zijn door het gericht. Dit is de uitlegging door de oudvaders. Zij wilden zeggen: Alleen de letterlijke doodslag maakt ons schuldig, en wel voor de wereldse rechter alleen. Doch Ik zeg u: Zo wie te onrecht op zijn broeder toornig is, die zal strafbaar zijn door het gericht; en wie tot zijn broeder zegt: Raka, die zal strafbaar zijn door de grote raad; maar wie zegt: Gij dwaas! die zal strafbaar zijn door het helse vuur. Volgens de Heer is niet alleen het allerergste vergrijp tegen de naaste, (de doodslag) maar reeds de allerminste belediging des naasten een grote, aan zware straf onderhevige misdaad. De Heer wil van zijn discipelen een volstrekte liefde jegens elkander. Ik zeg van zijne discipelen, want Hij spreekt tot zijn discipelen, en van het gedrag des enen broeders tegen de anderen. Niet alsof het iemand vrij stond om zelfs de allerminste

belediging te doen jegens iemand, die men niet als broeder beschouwt, maar omdat de strafwaardigheid der misdaad toeneemt met de waardigheid van de persoon jegens wie het vergrijp geschiedt. Hetzelfde scheldwoord jegens een vreemde of een vriend of de koning des lands gebruikt, heeft daarmede een verschillende, altijd toenemende zwaarte van schuld en strafwaardigheid. Zo gij dus uwe gave zult op het altaar offeren, en aldaar gedachtig wordt, dat uw broeder iets tegen u heeft, laat daar uwe gave vóór het altaar en ga heen, verzoen u eerst met uwe broeder, en kom dan en offer uwe gave. Dit is de verkondiging, die gij van de beginne gehoord hebt: Dat wij elkander zouden liefhebben, schrijft Johannes (1 Johannes 3:11). De Heer wil dat er een volkomen liefde tussen de broederen zij, en dat bij ontstane onenigheid, de verzoening met de broeder voorafga aan de verzoening met God (de offerande), want wie niet van harte vergeeft een iegelijk zijne broeder zijne feilen, die (zegt de Heer) zal mijn hemelse Vader ook niet vergeven (Mattheus 6:14-15). Gij ziet en hoort het uit alles: De wet van Christus is de wet der liefde, der heiligste, hoogste, Goddelijke liefde. Daarom verklaart de Heer de vervulling van alle godsdienstplichten ijdel en onnut, als het hart niet vervuld is van liefde tot de naaste, en eist Hij, dat niemand voor Gods troon nadere als schuldenaar van hetgeen hij, door liefde te bewijzen en verzoening te begeren, kan afdoen. Wees haastelijk welgezind jegens uwe wederpartij; want als gij heengaat met uwe wederpartij voor de overheid, zo doe naarstigheid om van hem verlost te worden, terwijl gij nog met hem op de weg zijt, opdat hij niet misschien u de rechter overlevere, en de rechter u de gerechtsdienaar overlevere, en de gerechtsdienaar u in de gevangenis werpe. In de bergrede geeft de Schrift nogmaals de Salomo-spreekstijl in de hoogste volmaaktheid terug, en vloeien des Heren uitspraken over van lessen van levenswijsheid. De Heer verplicht zijn discipelen tot vredelievendheid, toegevendheid, verzoeningsgezindheid. Hij wil dat wij, ongelijk hebbende, het ongelijk erkennen en onze wederpartij door zachtmoedigheid ontwapenen, opdat hij niet door onze vasthoudendheid, halsstarrigheid en onhandelbaarheid verbitterd worde, en het uiterste recht, waartoe hij macht heeft, op ons toepasse. Voorwaar, Ik zeg u: Gij zult vandaar geenszins uitkomen, totdat gij ook het laatste penningske zult betaald hebben. Wie de genade niet wil inroepen, moet aan de eis van het recht voldoen. Een derde is er niet. En nu, wat zondaar en welke zondares zou het willen, dat God met hem of met haar handele naar het recht? Dat wij dan genade zoeken terwijl wij nog op weg naar de eeuwigheid zijn. In Christus is God genade, enkel genade, zolang het heden genoemd wordt. Gij hebt gehoord, dat van de ouden gezegd is: Gij zult geen overspel doen. Maar Ik zeg: dat zo wie een vrouw aanziet, om haar te begeren, die heeft alrede overspel in zijn hart met haar gedaan. Hier gaat de Heer nog een stap verder, en zegt dat niet alleen elk beledigend woord de kiem is van de hoogste beledigende daad, maar dat zelfs in de kwade gedachte reeds de kwade daad ligt opgesloten, gelijk de boom ligt opgesloten in zijn zaad. Woorden en daden zijn niet het wezen, maar de uitdrukking van het wezen van de mens. De innerlijke gesteldheid van de mens openbaart zich reeds in zijn gedachte; en nu oordeelt God niet gelijk de mens naar het uitwendige woord en de uitwendige daad, maar naar de innerlijke gedachte. Nochtans niet de onreine gedachte op zich zelve, maar alleen wanneer zij met de wil gepaard gaat, geldt voor misdaad. De Heer zegt uitdrukkelijk: Wie een vrouw aanziet om haar te begeren, die heeft alrede overspel met haar gedaan in zijn hart. De begeerte naar het verbodene is de eigenlijke zonde. Indien dan uw rechteroog u ergert, trek het uit en werp het van u; want het is u nut dat een uwer leden verga, en niet uw gehele lichaam in de hel geworpen worde; en indien uw rechterhand u ergert, houw ze af en werp ze van u, want het is u nut dat een uwer leden verga, en niet uw gehele lichaam in de hel geworpen worde. Het rechteroog, de rechterhand betekent in deze zinnebeeldige vermaning het beste oog, de beste hand, die men het minste missen kan. Beide betekenen het liefste wat men heeft. Ergeren betekent aanstoot geven, hindernissen in de weg leggen; en zo leert de Heer hier, dat wanneer ook het liefste dat wij hebben ons tot aanstoot, tot een beletsel op de weg der zaligheid is, wij geen smart moeten ontzien, om er ons van te bevrijden. Met andere woorden: Wij moeten onze liefste begeerten,

zodra zij ons tot zonde verlokken, met onverbiddelijk geweld doden; wie er aan toegeeft, is verloren. Hoe menigeen is door een misdadige begeerte niet met kracht en geweld te onderdrukken, tot een misdadiger geworden! Er is ook gezegd: Zo wie zijn vrouw verlaten zal, die geve haar een scheidbrief. Maar Ik zeg u, dat zo wie zijne vrouw verlaten zal, anders dan uit oorzake van hoererij, die maakt dat zij overspel doet, en zo wie de verstotene zal trouwen, die doet overspel. De scheiding des mans van de vrouw was door de wet toegelaten zonder gestrenge bepaling; doch dit geschiedde (zoals wij later zullen zien) als een tegemoetkoming aan de onhandelbaarheid van het volk van Israël. Het schromelijk misbruik, dat van deze toelating werd gemaakt, gaf de Here, als de oorspronkelijke Wetgever, aanleiding om deze toelating ganselijk op te heffen, en de wet Gods in haar oorspronkelijkheid, zoals zij van de schepping af geweest was, te herstellen. Dit is de reden, waarom de Heer meermalen op deze zaak terugkwam, en waarom de Farizeeën en Schriftgeleerden de Heer op dit punt meermalen aanvielen. De Heer sprak er toch met luider stem mede uit: "Meer dan Mozes is hier." Waar de wet wordt gebruikt tegen de bedoeling van de wetgever, daar wordt zij door de wetgever opgeheven. De Heer vernietigde hiermede de geweldenarij van de man over de vrouw, herstelde deze in haar oorspronkelijk recht als medegenoot van de heerlijkheid des mans, en hief hiermede de diepgezonken burgerlijke maatschappij op tot een hoogte, zoals zij sedert de aartsvaderlijke tijden onder Israël niet, en onder de volken nooit geweest was. Trouwens wij kunnen, gelijk geheel het Evangelie in het algemeen, zo de Bergrede in het bijzonder noemen: Het schatboek der beginselen Gods voor het tijdelijk en eeuwig leven der mensen. En nu weten wij allen, dat de beginselen de staat, de kerk, de school, het huisgezin, het persoonlijk leven vormen. Geeft de Heer ooit enig bepaald voorschrift, hoe al die opgenoemde levensbetrekkingen in te richten? Neen. Hij laat dit over aan de stroming der tijden en aan de stroming der gedachten, maar Hij geeft voor alle vormen een beginsel, dat de vorm regelmatig ontwikkelt. De Heer heeft voor, en geeft aan al het aardse hemelse beginselen. En nu vraagt men ons nog, waarom wij altijd en bij alles zo machtig ijveren voor christelijke beginselen? Wij antwoorden: Eenvoudig omdat wij Christenen en daarmede ten volle overtuigd zijn, dat het christelijk beginsel in alle dingen het enige zout is, dat alle vormen voor een anders volstrekt onvermijdelijk bederf bewaart, én tevens naar het beste doel met volle zekerheid geleidt. Wederom hebt gij gehoord, dat van de ouden gezegd is: Gij zult de eed niet breken, maar gij zult de Here uwe eden houden. Wij vinden dit woord niet in de wet, zoals het daar luidt, doch Numeri 30:2 lezen wij: Wanneer een man (de vrouw maakte een uitzondering) de Here een gelofte zal beloofd, of een eed zal gezworen hebben, zijne ziel met een verbintenis verbindende, zijn woord zal hij niet ontheiligen, maar alles wat uit zijnen mond gegaan is, zal hij doen. Dat hiermede alleen de eed des Heren wordt bedoeld, blijkt uit het gebod van God Deuteronomium 6:13 Deuteronomium 10:20, Gij zult de Here uw God vrezen en Hem dienen, en gij zult bij zijnen naam zweren. De Farizeeën en Schriftgeleerden erkenden echter ook andere eden dan de eed bij de naam des Heren, en leerden, dat men ook deze eden evenzeer moest houden als de eigenlijke eed, daarbij vele uitzonderingen makende, zoals wij later zullen zien. Zij heiligden dus op hun wijze datgene wat wij vloeken en zweren noemen. Dat dit misbruik van de eed reeds vroeg bij Israël bekend was, leren wij van Salomo, die het zweren in de kwaden zin gebruikt in het woord (Prediker 9:2): enerlei wedervaart de rechtvaardigen en de goddelozen, die die zweert, gelijk die die de eed vreest. De Heer verbiedt echter allen eed volstrekt en onbepaald, behalve die, welke God geboden heeft, de eed bij zijn eigen hoogheiligen naam. Omdat deze eed echter niet met zoveel woorden door de Heer wordt uitgezonderd, zijn sommigen onder de Christenen van mening, dat alle eed, ook de eed bij de naam des Heren verboden is, daar de Heer gezegd heeft, dat al wat buiten de eenvoudige bevestiging of ontkenning van ja, ja en neen, neen gaat, uit de boze is. Maar als de Heer de woorden ja, ja en neen, neen voldoende acht als een getuigenis der waarheid dan zijn ook deze woorden een eed in andere vorm. Doch de Heer heeft niet de eed, maar het vloeken en zweren

verboden. Maar Ik zeg u: Zweert ganselijk niet: Noch bij de hemel, omdat Hij is de troon Gods; noch bij de aarde, omdat zij is de voetbank zijner voeten; noch bij Jeruzalem, omdat zij Is de stad des groten konings; noch bij uw hoofd zult gij zweren, omdat gij niet een haar kunt wit of zwart maken. Gij ziet, al deze voorbeelden zijn geen eigenlijke eden, maar vloekwoorden, die men meent nodig te hebben om hetgeen men zegt kracht bij te zetten, en te bevestigen, ja, ontwijfelbaar te maken. Ook onder ons zijn mensen, die bijna geen woord kunnen spreken zonder het met een zwaar woord te bevestigen. De lichtzinnigste mensen hebben op deze wijze de heiligste dingen gedurig in de mond. Zij menen, dat hun getuigenis zonder deze krachtwoorden niet geloofd zal worden. Doch de Heer verklaart hier, dat elk beroep op iets, wat het ook zij, tot bevestiging van een woord, gelijk staat met enen eed, omdat alles des Heren is. En wat is de eed? Het is een daad ter ere Gods; het is God tot getuige roepen in een zaak, die niemand weten of nagaan kan dan Hij. Zo vinden wij bij Paulus het beroep op God, wanneer hij iets zegt, dat Gode alleen bekend was; anders beroept hij zich op mensen. Door de eed wordt God de voorzitter bij een gerechtsoefening. De eed betrekt God in de zaak, en men mag God niet lichtzinnig in alle zaak betrekken. De Joden hielden niets als waar dan hetgeen met een eedzwering bekrachtigd werd; doch de Heer herstelt het natuurlijk gebruik van ja en neen. Maar laat zijn uw woord ja, ja en neen, neen; wat boven deze is, is uit de boze. Welk een eenvoudigheid en heiligheid wil de Heer van de zijnen tot zelfs in hun woorden! Wat spreekt men toch van kleine zonden? Wat was kleiner zonde dan de overtreding van Eva, en toch had zij de allergrootste gevolgen. Christus is tegen de kleinste zonde. Hij wil zijn gemeente zonder vlek en rimpel de Vader voorstellen. Onder de leiding des Heiligen Geestes moeten de zijnen volmaakt worden, volmaakt in alles, en daarom stemmen wij het volkomen toe, dat de Heer wil dat zijn discipelen onderling volstrekt geen ander getuigenis van de waarheid der zaak mogen geven dan de herhaling van hun ja en van hun neen, ofschoon de eed geoorloofd, ja geboden blijft, wanneer hij gevraagd wordt door de overheid als vertegenwoordigster van God. Want ook de eed is tot verheerlijking van God, wanneer de waarheid er door gestaafd of gehandhaafd wordt. Gij hebt gehoord, dat gezegd is: oog om oog en tand om tand; maar Ik zeg u: dat gij de boze niet wederstaat. Hier wordt het ons volkomen duidelijk, dat de Heer regelen en voorschriften geeft aan zijn discipelen voor hun persoonlijk gedrag. Onder het Oude Testament was kerk en staat één, en gaf de wet der wedervergelding aan ieder het recht om van de overheid te eisen oog om oog, tand om tand; dit recht wordt nu echter door de Heer aan zijn discipelen ontnomen; de Heer verbiedt aan de zijnen alle wederwraak voor persoonlijke beledigingen. Hij heft hiermede de rechtbanken niet op, neen, de overheid draagt het zwaard, en draagt het niet te vergeefs: Zij is Gods dienares en ene wreekster degenen die kwaad doet; maar zijn discipelen moeten als kinderen Gods, voor beledigingen hun aangedaan, hoe zwaar ook, geen wedervergelding tegen de boze eisen of begeren. De Heilige Geest legt des Heren woorden aldus uit: Vergeldt niemand kwaad voor kwaad. Wreekt uzelven niet, beminden! maar geeft de toorn plaats; want er staat geschreven: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden, zegt de Heer. Indien dan uw vijand hongert, zo spijzig hem; indien hem dorst, zo geef hem te drinken; want dat doende, zult gij kolen vuur op zijn hoofd hopen. Wordt van het kwade niet overwonnen, maar overwint het kwade door het goede, Romeinen 12:17,19-21. Maar zo wie u op de rechterwang slaat, keert hem ook de andere toe. Hier gaat de Heer nog een stap verder, en wil niet alleen, dat wij elke belediging ons aangedaan, vergeven, maar ook met zachtmoedigheid beantwoorden zullen. Het slaan op de rechterwang is het beeld van alle, ook de grievendste beledigingen; want een slag in het aangezicht is wel het smadelijkste dat men lijden kan, en toch hoe dikwijls ontvangen wij een slag in het aangezicht, door onze vijanden, door onze meerderen, zelfs door onze vrienden! Hoe moeten wij ons daarin naar 's Heren wil gedragen? Liefelijk, ja, wat het verdragen der belediging betreft, doch werkdadig wat onze bereidvaardigheid betreft, om de belediger niet met gelijke munt te betalen, maar hem te laten geworden, en zich daarmede aan meerdere slagen in het aangezicht bloot te stellen. Toen onze

Heer letterlijk een slag in het aangezicht ontving van de knecht des Hogepriesters, bracht Hij de belediger het onredelijke van zijn belediging onder het oog, en onderwierp zich verder aan de vele vuistslagen der gezamenlijke knechten zonder een enkel woord meer te spreken. Men mag wel laten blijken, dat men zich diep gekrenkt gevoelt, maar bij dit zedelijk verzet moet het blijven; men mag geen belediging met een belediging beantwoorden; men moet zich laten beledigen zonder wederkerig te beledigen. En zo iemand met u rechten wil, en uw rok nemen, laat hem ook de mantel. Bij Lukas lezen wij: Degene die u aan de wang slaat, bied ook de andere, en degene die de mantel neemt, verhinder ook de rok niet te nemen. De Heer wil dat wij in alles de minste zullen zijn, en dat wij ons liever moeten laten beroven van ons goed dan van de vrede onzes gemoeds. Er zijn twistzieke mensen, welke gaarne met u willen twisten om u te kwellen en te grieven. Wee u zo gij u in die strik laat lokken. Geef toe, zoals de Heer het wil, en gij ontkomt die strik. En zo wie u zal dringen een mijl te gaan, gaat met hem twee mijlen. Wij moeten door vrijwillig meer te doen dan de geweldenarij van ons eist, haar ontwapenen. Wie ons kan dwingen een mijl te gaan is onze meerdere: Hij maakt misbruik van zijn macht over ons; doch laat ons tonen, dat wij boven hem de besten Heer en Meester dienen, door vrijwillig meer te doen dan ons door dwang wordt opgelegd. Dat het volbrengen van al deze voorschriften uiterst moeilijk en hard is voor ons vlees is onbetwistbaar; doch de discipelen des Heren leven niet naar het vlees, maar naar de Geest, dat is naar de leiding des Heiligen Geestes; zij leven daarmede een hemels, Goddelijk leven in het aardse menselijke leven. En zo iemand nu werkelijk doet wat de Heer hier aan de zijnen gebiedt, die ondervindt die vrede Gods, welke alle verstand te boven gaat; want de bewustheid van te zijn in een staat van gehoorzaamheid jegens de Heer, gaat boven alle andere bewustheid. Ik weet wel dat de ongelovigen, juist vanwege deze en alle andere voorschriften des Heren, zeggen: "Dat het Christendom niet geschikt is voor mensen zoals wij zijn; dat het de mens niet als mens ontwikkelt, maar een geheel ander wezen van hem maken wil." Volgens hun gevoelen moet de mens geschikt worden gemaakt om alles wat de aarde oplevert en de tijd voortbrengt in zich op te nemen. De kunst, de wetenschap, de handel, de nijverheid, de staat, de maatschappij moeten in al hun vertakkingen in hem een voorstander en beminnaar vinden. "Doch (zo zeggen zij) wat wordt er van de mens, die de voorschriften van Christus getrouw opvolgt? Een mens, ongeschikt voor de tegenwoordige maatschappij, en daarmede zo niet een martelaar, dan toch een sukkelaar in deze tegenwoordige wereld." Het verwijt is grievend, doch de Heer laat het zich welgevallen, en heeft het voorzien, door tot de zijnen te zeggen: Indien gij van de wereld waart, zo zou de wereld het hare liefhebben; doch nu Ik u uit de wereld heb uitverkoren, nu haat u de wereld. Verwondert u dus niet dat de wereld u haat; in de wereld zult gij verdrukking hebben, doch hebt goeden moed, Ik heb de wereld overwonnen. Ja, de Heer gaat nog verder, en zegt tegenover de grote mensenwereld tot de zijnen: Vreest niet, gij kleine kuddetje, want het is uws Vaders welbehagen u het Koninkrijk te geven. Wie nu niet tot dit kleine kuddetje, maar tot de grote wereld wil behoren, zal zeker de voorschriften van Christus, de wetten, de beginselen van het Koninkrijk der hemelen niet volgen, maar wat de menselijke wijsheid voorschrijft. Doch al het menselijke vergaat, en Christus is het eeuwige leven en geeft het eeuwige leven. Zijn wetten zijn de wetten van het eeuwige leven, dat wij, Hem gehoorzamende, reeds hier intreden. Christus de Heer maakt dan ook geen verdrag met de menselijke wijsheid en met het tijdelijk belang, maar staat er beslist tegenover. De wetten van Zijn Koninkrijk zijn volstrekt tegenovergesteld aan die van het koninkrijk der wereld; trouwens zijn Koninkrijk is een Koninkrijk der hemelen reeds op aarde, en een eeuwig Koninkrijk reeds in de tijd. Zeker heeft zich naast het Christendom van Christus een naam-Christendom gevestigd, dat God en de wereld tegelijk meent te kunnen dienen; doch geheel het Evangelie, gelijk de bergpredikatie, breekt de staf over hetzelve en predikt met onmiskenbare duidelijkheid en kracht, dat Christus niet is de dienaar maar de overwinnaar der wereld, en dat al de zijnen in Hem en in zijn kracht, welke de kracht is van de Heilige Geest, deze overwinning moeten voortzetten. Alleen de

mede-overwinnaar reikt Jezus de kroon. Openbaring 3:21 En wat nu het verwijt betreft, dat een waar Christen geen echt burger, koopman, staatsman, in een woord: geen man van zaken zijn kan, wij protesteren er tegen. Alleen dit erkennen wij, dat hij in al de betrekkingen des levens niet kan handelen zoals de kinderen der wereld handelen, naar wereldse beginselen, maar dat hij in alles alleen handelen kan en handelt naar het Woord van God. Geef een iegelijk die iets van u begeert en bidt, en keer u niet af van degene, die van u lenen wil. De Heer spreekt van het gedrag der broederen jegens elkander. En nu, wie tot geven wordt vermaand, bij die wordt ondersteld dat hij geven kan, en die iets van een ander biddende begeert, van dezen wordt ondersteld, dat hij waarlijk in nood is. De Schrift zegt (Psalm 37:21): De goddeloze ontleent en geeft niet weder. Er zijn bedrieglijke mensen, die leven van het bloed van een ander en er gedurig, onder allerlei schone woorden en beloften, op uit zijn te ontlenen om het niet terug te geven. Wachten wij ons voor dezulken; maar weten wij dat wij te doen hebben met broederen, of althans met maatschappelijk eerlijke mensen, die waarlijk in nood zijn, zo mogen wij ons niet onttrekken, indien wij hen kunnen helpen. De Heer beveelt het ons, en zouden wij het dan kunnen nalaten? En van degene, die het uwe neemt, eis niet weder. De Heer gaat ook hier nog een stap verder, en wil dat als de lener in gebreke blijft, wij het onze niet zullen terug eisen, immers niet rechterlijk; want dit is bedoeling: Niet met geweld, en is het uit onvermogen bij de lener, dan moeten wij het hem schenken. Gij ziet de Heer beschikt als zodanig over het geld, dat Hij onder ons bestuur gesteld heeft. Zolang wij ons zelven als de enige eigenaren van ons geld en goed beschouwen, is het ons een harde zaak zo mild te zijn als de Heer ons gebiedt te zijn. Er zijn ook mensen, die beweren uit een christelijk beginsel gierig te zijn, en die durven zeggen dat zij geen penning mogen uitgeven, waarvan zij geen rekenschap kunnen geven. Zulke mensen doen echter niets; want als men zich verplicht acht zijn geld op de beste wijze te besteden, dan wacht men altijd op betere gelegenheid, en houdt zodoende het geld voor zich. Doch al deze spitsvondigheden, al deze ijdele voorwendsels om het geld tot eigen gebruik beschikbaar te houden, worden bij de wortel afgesneden door het bevel des Heren: Geef een iegelijk die iets van u begeert en bidt, en keer u niet af van degene, die van u lenen wil; en van degene, die het uwe neemt, eis niet weder. Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult haten. Het eerste lezen wij Leviticus 19:18 in deze woorden: Gij zult niet wreken noch toorn behouden tegen de kinderen uws volks, maar gij zult uw naaste liefhebben als uzelven, Ik ben de Heer. Van het haten onzer persoonlijke vijanden wordt in de Schrift niet gesproken, doch de Schriftgeleerden voegden deze hunne woorden bij de woorden Gods, want zij maakten de gevolgtrekking, dat als men de kinderen zijns volks moest liefhebben, men de vreemden mocht haten; daarom vroeg ook de Schriftgeleerde, die zich zelven wilde rechtvaardigen, aan de Heer: Wie is mijn naaste? en toonde de Heer de mens, die zich als een naaste gedroeg, juist aan in een vreemdeling, en wel in een meest gehaten vreemdeling in een Samaritaan. Maar Ik zeg ulieden, die dit hoort: Hebt uwe vijanden lief, zegent ze, die u vervloeken, doet wel degenen, die u haten, en bidt voor degenen, die u geweld doen en die u vervolgen. De Heer zegt, dat wij onze vijanden moeten liefhebben, en waarin de liefde moet bestaan: In hun kwaad te vergelden door ons goed. De liefde tot de broederen, tot vrienden, tot bloedverwanten, bestaat meer in de blijdschap des harten over alles wat hun genoegen kan veroorzaken; de liefde tot de vijanden bestaat meer in het aanwenden van al die middelen, die hen van vijanden in vrienden kunnen doen veranderen. Opdat gij moogt kinderen zijn uws Vaders, die in de hemelen is; want Hij laat Zijn zon opgaan over bozen en goeden, en regen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Wil dit zeggen dat God beide rechtvaardigen en onrechtvaardigen even liefheeft en ze daarom gelijke zegeningen toedeelt? Immers neen. God zegent de goddeloze om hem tot Zich te trekken met koorden van liefde, en Hij zegent de godvruchtigen omdat zij tot Zijn huisgezin behoren. Daarom maakt God in dit leven geen onderscheid tussen rechtvaardigen en onrechtvaardigen, wat Zijn weldadigheden en barmhartigheden betreft, en ook wij moeten in dit opzicht geen onderscheid maken; wij moeten

als kinderen van God goed zijn jegens alle mensen, wie ze ook zijn; wij moeten niemand moedwillig tot een ergernis, maar allen tot een zegen zijn. Want indien gij liefhebt, die u liefhebben, wat loon, wat dank hebt gij? Doen ook de tollenaars niet hetzelfde? Want ook de zondaars hebben lief degenen die hen liefhebben. De wereld handelt naar wereldse beginselen, maar de beginselen des Heren zijn juist tegenovergesteld aan die der wereld, en dus moeten wij kiezen. Men kan Christus niet in de leer belijden en in de praktijk bestrijden, of ons treft het woord: Wat noemt gij Mij Heer! en doet niet wat Ik u zeg? Daarom moeten wij ons van deze Nieuw-Testamentische beginselen laten doordringen, en ons gemeenzaam maken met het besef en de bewustheid der waarheid, dat indien wij geen aan de wereld tegenovergestelde beginselen volgen, wij ook niet tot Christus, maar tot de wereld behoren. De Heer duldt niet de minste overeenkomst tussen zijn voorschriften en die, welke onze eigenliefde ons ingeeft. Zijn goedkeuring moet ons meer zijn dan ons eigen goedvinden. En indien gij uwe broederen alleen groet, wat doet gij boven anderen? Doen ook niet de tollenaren alzo? De Heer wil dat zijn discipelen, door de hogere beginselen waaruit zij handelen, zich onderscheiden van alle andere mensen, opdat zij oprecht en onbestraffelijk wandelen te midden van een krom en verdraaid geslacht. De Heer wil dat al de zijnen mensen bij uitnemendheid zijn. En indien gij goed doet degenen, die u goed doen, wat dank hebt gij? Want ook de zondaars doen hetzelfde. En indien gij leent degenen, van welken gij hoopt weder te ontvangen, wat dank hebt gij? Wanneer ook de zondaren lenen de zondaren, opdat zij evengelijk weder mogen ontvangen. Maar hebt uwe vijanden lief, en doet goed, en leent zonder iets weder te hopen, en uw loon zal groot zijn, en gij zult kinderen des Allerhoogsten zijn, want Hij is goedertieren over de ondankbaren en bozen. De Heer geeft zijn discipelen het edelste beginsel tot hun daden: de Goddelijke koninklijke grootmoedigheid. Zij mogen niet laagdenkend zijn, niet bekrompen van gemoed, niet karig van hand; zij moeten in alles edel denken, ruim van harte zijn en grootmoedig handelen als koningskinderen, neen als nog oneindig meer: als kinderen des Allerhoogsten. Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader in de hemel volmaakt is. Wie kan het volmaakte eisen, dan die zelf volmaakt is? Indien Christus niet God ware, Hij zou het volstrekt Goddelijke niet kunnen eisen; doch nu spreekt Hij in alles als de volstrekt Heilige, die geen mindere eis kan doen dan de volstrekte heiligheid; want hoe zou God behagen kunnen hebben in het zedelijk gebrekkige onvolkomene? Bij Lukas lezen wij voor het onbepaalde woord volmaakt, het bepaalde woord barmhartig: Weest dan barmhartig, gelijk uw Vader barmhartig is. God is liefde, en zijn barmhartigheden zijn over al zijn werken, en wij kunnen Gode in niets meer gelijkvormig zijn dan in liefde en barmhartigheid. in heiligheid moeten wij ook Gode gelijkvormig zijn; maar ook zonde die bij ons inwoont, is een groot beletsel voor snelle vorderingen in heiligmaking; doch in betoningen van liefde en barmhartigheid moeten wij Gode iedere dag en ieder ogenblik van de dag gelijkvormig zijn. En nu welk een heerlijke eis wordt hiermede aan ons gedaan! De Heer wil ons geen minder voorbeeld voor ons gedrag stellen, dan zijn Vader. Gij ziet de nederigheid zijns harten en de gepastheid van zijn voorstel. Kon Hij zich zelven niet tot voorbeeld gesteld hebben? Was Hijzelf niet de volstrekt volmaakte God-mens, die wel deed aan allen zonder te vragen naar des lijders rechtvaardigheid of onrechtvaardigheid? Voorzeker, al de voorschriften, die Hij in de bergpredikatie de zijnen geeft, heeft Hijzelf volmaakt gehouden: al zijn woorden daarin uitgesproken, heeft Hijzelf in daden uitgedrukt; Hij heeft de wet in haar algehelen eis volbracht; nochtans stelt Hij zich zelven niet tot voorbeeld; dat moge later de Heilige Geest door zijn discipelen doen, gelijk deze dan ook deed. Hebt acht dat gij uw aalmoes niet doet voor de mensen, om van hen gezien te worden. De Heer verbiedt de zijnen alle uitwendige vertoning in zaken van godsdienst. Wie God wil dienen, die moet niet het oog gekeerd hebben naar mensen. Anders zo hebt gij geen loon bij uw Vader, die in de hemelen is. Gods loon is Gods lof, Gods goedkeuring. Indien onze werken niet in God gedaan zijn, zo behagen zij Hem ook niet. Het is niet alleen te doen om de zaak, maar de zaak moet ook op de rechte wijze gedaan worden, zal de goedkeuring des Heren er op kunnen

rusten. Wanneer gij dan aalmoes doet, zo laat voor u niet trompetten, gelijk de geveinsden in de synagogen en op de straten doen, opdat zij van de mensen gezien mogen worden; voorwaar zeg Ik u, zij hebben hun loon weg. Mensen die weldadig zijn om bij mensen in een goede naam te staan en als weldadige lieden bekend te zijn, hebben met die eer alles wat zij beoogd hebben; van de zijde Gods hebben zij geen lof, geen loon te verwachten. Maar als gij aalmoezen doet, zo laat uwe linkerhand niet weten wat uwe rechter doet, opdat uwe aalmoes in het verborgen zij, en uw Vader, die in het verborgen ziet, zal het u in het openbaar vergelden. De Heer keurt hiermede niet alle openbare weldadigheid af, want Hijzelf deed weldadigheid in het openbaar; doch Hij zocht geen openbaarheid en vermeed haar zoveel mogelijk, en waar zij onvermijdelijk was, zocht Hij haar zoveel doenlijk te bedekken. De Heer wil, dat het voornaamste, het wezen van onze godsdienst, datgene waar het eigenlijk op aan komt, door ons in het verborgene geschiede, en een zaak zij uitsluitend tussen God en onze ziel. Ook hierin moeten wij Gode gelijkvormig worden; want God is een verborgen God, ook terwijl Hij zich openbaart. De voornaamste dingen, de dingen waar het allermeest op aan komt, doet Hij in het verborgene, en Hijzelf woont in het verborgene en ontoegankelijke voor alle schepsel; alleen de Zoon en de Heilige Geest bij Hem, en in hem, en deze zijn met Hem een enig God, die leeft en regeert in eeuwigheid. Ook Gods werken, hoe openbaar, wortelen in het verborgene. De wording van alle plant geschiedt onder de grond, die van mens en dier in de verborgenheid des lichaams. Ook Gods voorzienigheid regeert in het verborgene. Somtijds zien wij haar werken, maar meestal is zij voor ons onzichtbaar. Vraagt gij, bij voorbeeld, waarom er bij de zondigheid van alle mensen niet nog meer kwaad bestaat dan er is? Het antwoord is: God houdt het tegen, maar in het verborgene. Ook zijn de weldaden en zegeningen, die God in het verborgene aan de kinderen der mensen geeft, nog oneindig veelvuldiger dan die Hij in het openbaart geeft. De Heer begon ook zijn eerste wonder in het verborgene van de huislijken kring, en bij zijn openbare wonderen voorkwam Hij, zoals wij zagen, zoveel mogelijk alle geruchtmaking. Daarom moet er ook in het kind van God, in de Christen, iets zijn dat openbaar is, en iets dat verborgen is, dat niemand weet en niemand doorgrondt dan God, en dat moet bij ons het wezen, de kern van onze godsdienst zijn. God te dienen is in te gaan in het verborgene Gods, in het heilige der heiligen met ons hart en onze gedachten, om daar geheel de wereld te vergeten, en alleen met onze God te spreken en de kracht te ontvangen om zijn bevelen te doen. En wanneer gij bidt, zo zult gij niet zijn gelijk de geveinsden; want die plegen gaarne in de synagogen en op de hoeken der straten staande te bidden, opdat zij van de mensen mogen gezien worden; voorwaar Ik zeg u, dat zij hun loon weg hebben. De Heer onderscheidt hier en gedurig de geveinsden van de oprechte, door hun zucht naar uitwendige vertoning. Natuurlijk verbiedt de Heer geen openbare godsdienstoefening; doch de godsdienstigheid moet geen uitwendigheid zijn, maar veelmeer het werk van de verborgen mens des harten in het onverderfelijk versiersel van een zachtmoedigen en stillen geest, die kostelijk is voor God, 1 Petrus 3:4. Maar gij, wanneer gij bidt, ga in uwe binnenkamer en uwe deur gesloten hebbende, bid uw Vader, die in het verborgene is en uw Vader, die in het verborgene ziet, zal het u in het openbaar vergelden. Wij lezen niet dat de Heer ooit in de synagogen of op een andere plaats in het openbaar gebeden heeft, dan dankzeggende voor het graf van Lazarus, en uitroepende ten aanhore des volks: Vader, verheerlijk uw naam! De Heer bad gewoonlijk in het verborgene, afgezonderd zelfs van zijn discipelen, uitgenomen kort vóór zijn lijden in zijn hogepriesterlijk gebed. Ook wij moeten zorgvuldig waken, om het allerheiligste wat er is, het spreken met God, vrij te houden van alle zweem van poging om er ons bij mensen eer of welbehagen mede te verschaffen. En kan men niet buiten het gebed in het openbaar, men doe het met de hoogst mogelijke natuurlijkheid, eenvoudigheid en ongekunsteldheid, opdat een iegelijk het aan ons gebed kan horen, dat wij niet behoren tot de geveinsden, maar tot de oprechten. En als gij bidt, zo gebruikt geen ijdel verhaal van woorden, gelijk de heidenen, want zij menen dat zij door hun veelheid van woorden zullen verhoord worden; wordt dan hun niet gelijk, want uw Vader weet

wat gij van node hebt eer gij Hem bidt. Het gebed moet niet alleen uitwendig in vorm maar ook innerlijk in wezen, eenvoudig zijn. Men moet niet tot God spreken gelijk een leermeester tot zijne leerling, tot onderrichting en inlichting; ook gene aanspraak tot God houden, als een staatsdienaar tot de koning, tot verslaggeving en verantwoording, maar tot Hem spreken als een kind tot zijn vader, van wie het kind weet dat hij alles weet wat er nodig is, maar die er toch om gevraagd wil zijn om het ter rechter tijd, als het nodig is en begeerd wordt, te geven. Ook het openbaar gebed zij eenvoudig, kort en zaakrijk. Het al te lang gebed verstrooit de gedachten van bidder en hoorder. Het gebed moet aandachtig zijn, dat is, het moet zowel denken aan God, als spreken tot God zijn; daarom moet het over niets lang uitweiden, maar alles kort samenvatten. Zeker zijn er uitzonderingen: plechtige gelegenheden, die meerdere uitbreiding aan het gebed vergunnen; doch het langste gebed, dat wij in de Schrift lezen, is dat van Salomo bij gelegenheid van de inwijding des tempels, en toch wordt daar in betrekkelijk weinige woorden een oneindigheid van zaken omvat. Het gebed van Mozes, van David, van Daniël, van de Heer zelf, staande voor Gethsemane, was te oordelen naar de rijkdom van inhoud, kort. Neen, het komt niet aan op de veelheid der woorden, maar op de vurigheid en gedurigheid van de bidder. Bidden is kloppen op een deur, die wij weten dat opengedaan wordt, als er op geklopt wordt. Eerst kloppen wij zacht, maar als er niet opengedaan wordt, dan kloppen wij harder en altijd harder, totdat ons wordt opengedaan. Gij dan bidt aldus: onze Vader, die in de hemelen zijt. Uw naam worde geheiligd. Uw Koninkrijk kome. Uw wil geschiede, gelijk in de hemel alzo ook op de aarde. Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking; maar verlos ons van de boze. Want U is het Koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in de eeuwigheid, amen. De Heer geeft hier ene proeve, hoe kort en zaakrijk te bidden. Later komt het Onze Vader nog eens bij Lukas voor, en zullen wij het toelichten. Want indien gij de mensen hunne misdaden vergeeft, zo zal uw hemelse Vader ook u vergeven; maar indien gij de mensen hunne misdaden niet vergeeft, zo zal ook uw Vader uwe misdaden niet vergeven. Moge het vreemd zijn, dat de Heer onze vergevingsgezindheid stelt tot een vereiste om vergeving van God te ontvangen, de Heer herhaalt nochtans deze waarheid met nadruk, opdat niemand vergete, dat geen liefdeloze jegens andere liefde te verwachten heeft van God, die zelf liefde is en enkel liefde wil bij anderen. En wanneer gij vast, zo toont geen droevig gezicht gelijk de geveinsden, want zij mismaken hunne aangezichten, opdat zij van de mensen mogen gezien worden als zij vasten; voorwaar Ik zeg u, dat zij hun loon weg hebben. Ook onze uitwendige houding en geheel ons uitwendig voorkomen moet geen teken of bewijs zijn van onze innerlijke zielsgesteldheid. Zodra men het innerlijke door iets uitwendigs wil vertegenwoordigen, loopt men groot gevaar het uitwendige in de plaats te stellen van het inwendige. De Roomse kerk is hiervan het afschrikkend voorbeeld; zij heeft al de innerlijke krachten van het Christendom opgelost in uitwendigheden, en daarmede het levend Christendom versteend. De vorm is bij haar bij uitnemendheid schoon, maar haar wezen, haar binnenste is hol en ledig. Maar gij, als gij vast, zalf uw hoofd, en was uw aangezicht. De Heer gebruikt hier bijna dezelfde woorden, die er gebezigd worden van David, toen hij opstond van zijn vasten en bidden over het kranke kind uit Bathseba. 2 Samuel 12:20 Opdat het van de mensen niet gezien worde als gij vast, maar van uw Vader, die in het verborgen is, en uw Vader die in het verborgene ziet, zal het u in het openbaar vergelden. Zijn wij innerlijk bedroefd, hetzij over onze zonden, hetzij over het leed, waaronder wij gebukt gaan, laat het vasten onzer ziel gezien worden bij God, maar tonen wij onze schoonste zijde naar buiten aan de wereld: laat ons voor haar opgebeurd zijn. Of zouden wij voor haar met gebogen hoofd gaan, om door haar nog meer bespot te worden? Neen, de wereld heeft niets met ons lijden te doen. Zij moet ons niet anders kennen dan als mensen, die haar vreugde niet behoeven om altijd tevreden en altijd goedsmoeds te zijn. Vergadert u geen schatten op de aarde, waar ze de mot en de roest verderft, en waar de dieven doorgraven en stelen. De Heer verbiedt de zijnen het verkrijgen van rijkdom tot hun levensdoel te stellen. Dat

wil niet zeggen dat er geen rijke Christenen mogen zijn; neen, er kunnen Christenen zijn, rijk door geboorte, door erfenis, of door een buitengewonen zegen Gods op hunnen arbeid, maar zij mogen niet naar rijkdom streven, en het mag niet hun levensdoel zijn rijk te worden, want die rijk willen worden, vallen in verzoeking en in de strik en in veel dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de mensen doen verzinken in verderf en ondergang. 1 Timotheus 6:9 Maar vergadert u schatten in de hemel, waar ze noch mot noch roest verderft, en waar de dieven niet doorgraven en stelen. Hier stelt de Heer het vergaderen van onverderfelijke, onverliesbare, en onroofbare hemelschatten tot levensdoel voor de zijnen. En hoe liefelijk is dat! want hoeveel zorg en moeite is er aan het verkrijgen van aardse schatten verbonden, en hoe kortstondig is hun bezit! Daarentegen hoeveel innerlijk genoegen, hoeveel zielsgenot is er verbonden aan het vergaderen van geestelijke, Goddelijke, eeuwige schatten! Gij hebt gehoord waarin deze schatten bestaan, en hoe zij te verkrijgen zijn. Gij hebt gehoord dat de Heer spreekt van een loon, dat groot is in de hemelen, voor iedere daad uit het geloof en in de gehoorzaamheid aan God verricht. Welnu, doe wat de Heer u gebiedt te doen en gij ontvangt zijne goedkeuring, en zijne goedkeuring is een schat in de hemel, die alle aardse schat eindeloos te boven gaat. Het is opmerkelijk dat, hoe verder wij in de Schrift komen, hoe minder er prijs gesteld wordt op het geld. In het Oude Testament wordt nog op tijdelijke welvaart groot gewicht gelegd, en de Spreuken van Salomo zijn vol van wijze regelen om geld en goed door tijd en vlijt te verkrijgen, en het verkregene verstandig te besturen, en wat daar gezegd is, blijft tot ons gesproken; maar in het Nieuwe Testament wordt enkel van het geld gesproken, voor zover het ons vrienden kan doen maken, die ons ontvangen in de eeuwige tabernakelen. Nergens wordt daarin de Christen zelfs tot het besparen van zijn geld vermaand, maar veeleer wordt er de geldgierigheid ten hoogste bestraft en de mededeelzaamheid ten sterkste aanbevolen. En nu weten wij allen, dat er in deze wereld van niets meer gesproken wordt dan van geld; ook is daar niets tot stand te brengen dan door geld; doch in de Schrift wordt alles gedaan zonder geld, en wordt van niets meer gesproken dan van geloof. Want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn. Is uw schat op aarde, uw hart zal er ook zijn; en is hij in de hemel, uw hart zal er ook zijn. En daar nu het hart de gehelen mens vertegenwoordigt, zo zegt de Heer eigenlijk: "Waar uw schat is, daar zult gijzelf ook zijn." De Heer geeft ons dus in deze woorden een toetssteen, waaraan wij kunnen beproeven in welk een staat wij verkeren. Gaat ons hart uit naar de dingen dezer wereld, zo behoort ons hart tot de wereld, want daarin ligt zijn schat; en gaat ons hart uit naar God in geloof en liefde, in hope en lijdzaamheid, in gebed en gehoorzaamheid, dan behoort ons hart tot de hemel, want daarin is zijn schat. Daarom moeten wij ons hart bewaren boven alles wat te bewaren is, want vandaar zijn de uitgangen des levens, en God zegt tot ons allen: Mijn zoon, mijne dochter! geef Mij uw hart, en laat uwe ogen mijne wegen bewaren. Spreuken 4:23 23:26 De kaars des lichaams is het oog, indien dan uw oog eenvoudig is, zo zal uw gehele lichaam verlicht wezen; maar indien uw oog boos is, zo zal geheel uw lichaam duister zijn. De Heer spreekt hier niet zozeer van de begeerlijkheid der ogen als wel van de begeerte des harten, van welke het oog het beeld en de vertegenwoordiger is. Het oog is de drager van het licht voor geheel het lichaam; indien dus het oog goed is, zo is het evengoed alsof het gehele lichaam licht ware; maar zo het bedorven is, zo is het gehele lichaam in duisternis. Evenzo is het als de begeerte bij ons eenvoudig, gematigd, goed is: alsdan zal de gehele mens goed zijn, maar is zij boos, zo zal de gehele mens boos zijn. Hier geeft de Heer ons wederom een toetssteen, waaraan wij onze staat kunnen kennen. Wat begeren wij? Hoge dingen of nederige dingen? Willen wij groot in de wereld zijn of klein voor God? Zoeken wij mensen te behagen, of gaat de eer va God ons boven alles? Ziedaar vragen, die wij zelven zeer goed kunnen beantwoorden, en welker beantwoording ons doet zien in welk een gemoedstoestand wij verkeren. Indien dan het licht dat in u is, duisternis is, hoe groot zal de duisternis zelve zijn! Indien het oog donker is, hoe donker zal het lichaam zijn; indien het geweten onrein is, hoe onrein zullen onze daden zijn. Bij wie het edelste dat hij heeft, bedorven is, hoe bedorven moet

bij zulk een het zich zelve onedele zijn! Bij Lukas zegt de Heer: Zie dan toe, dat niet het licht dat in u is, duisternis zij. Zien wij dus toe, dat wij ons oog ongeschonden, onze begeerte eenvoudig, ons geweten teder houden, en niet onvatbaar maken voor de invloeden van Gods Woord en Geest; want gelijk een bedorven oog het licht afwijst, zo wijst ook een verhard geweten het Woord van God af. Hetzelfde geld van het verstand, dat het oog der ziel is; het bedorven verstand wijst de waarheid van God af. Maar indien uw lichaam geheel verlicht is, niet hebbende enig deel dat duister is, zo zal het geheel verlicht zijn, gelijk wanneer de kaars met het schijnsel u verlicht. De kaars heeft niet alleen licht, maar ook glans of luister, waarmede zij degenen die zij verlicht, tevens overstraalt. Zo zal het ook zijn met de mens, wiens oog eenvoudig, wiens hart oprecht, wiens geweten rein is: hij zal inwendig en uitwendig verlicht zijn; hij zal een licht hebben in zijn hart en een lamp voor zijnen voet. Vraagt gij: Wie is tot al deze dingen bekwaam? Wij antwoorden u: Christus, die tot alles kracht geeft, die zijnen discipelen de Heilige Geest geeft om ze als kinderen Gods te doen denken, spreken en handelen. Nochtans niet werktuiglijk; neen, ook de discipel des Heren kan traag worden van handen en slap van knieën, kan de Heilige Geest bedroeven door af te laten van het gebed en de waakzaamheid. Daarom waarschuwt en vermaant de Heer gedurig tot waakzaamheid en gebed, dat is om toe te zien, dat niet iemand der zijnen verachtere in de genade, die hem gegeven is. Niemand kan twee heren dienen, want óf hij zal de enen haten en de anderen liefhebben; óf hij zal de enen aanhangen en de anderen verachten. Bij Lukas (Lukas 16:13) lezen wij: Geen huisknecht kan twee heren dienen: geen twee heren van geheel tegenovergestelde richting en aard, zoals God en de wereld zijn. Gij kunt niet God dienen en de mammon. Geldgierigheid is afgoderij; de dienst van het geld is afgodendienst. Zodra men zijn hart geeft aan het geld en goed dezer wereld, is de mammon onze afgod. En zou men dezen tegelijk kunnen dienen met de waarachtige God? Het is onmogelijk. Nochtans menen verreweg de meeste mensen, dat zij God en de wereld tezamen of beurtelings kunnen dienen. Uitwendig? Zeker, men kan uit de kerk naar schouwburg, concert en danszaal, en omgekeerd van schouwburg, concert en danszaal naar de kerk gaan. Maar innerlijk, met het hart? Neen, onze zinnen zijn tweevoudig, maar ons hart is enkelvoudig. Het hart kan niet tegelijk leven en gelukkig zijn in de wereld en in God. Daarom is zulk een vereniging van dienst een jammerlijk zelfbedrog der ziel. De dienst van God is een dienst in Geest en in waarheid; de dienst der wereld is een dienst der zinnen en des vlezes. De eerste dienst is een wandelen in het licht tot altijd meer licht; de tweede een wandelen in de duisternis tot altijd meer duisternis. Dat wij dan allen de keuze, de goede keuze doen! Daarom zeg ik u: Zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten en wat gij drinken zult; noch voor uw lichaam, waarmede gij u kleden zult. De Heer voorkomt hier een tegenwerping. Men zou kunnen zeggen: Als men voor de dienst van God de dienst van de mammon moet laten varen, waar zal men dan van leven? Vanwaar zullen wij dan ons levensonderhoud, eten, drinken, kleding, en wat dies meer zij, verkrijgen? De Heer ontneemt de zijnen deze angstige bezorgdheid, door hen te wijzen op God, die hen buiten de mammonsdienst om. zal voeden, kleden, verzorgen. Zal een dienstknecht, die in een rijken mans huis woont en dient, wel ooit vrezen, dat er als het etenstijd is, voor hem geen eten wezen zal? Zo moet ook een kind van God niet vrezen, dat God hem gebrek zal laten lijden; nee, zijn brood en water is hem gewis, en is dit het allerminste waarvan een mens kan leven, welnu, een kind van God neemt ook, is het Gods welbehagen, het allerminste voor lief. Ik ken iemand, die in zijn vroege jeugd reeds het juk dragende, in het gevoel zijner zwakheid zich niet anders dan een leven vol armoede en ontbering voorstelde, en toch goede moed vatte en zich machtig getroost gevoelde door de gedachte: Zie God geeft overvloed van brood zelfs aan dezulken die Hem niet vrezen, en zou Hij dan dezulken die Hem vrezen en dienen geheel zonder brood laten? nee. Ik ben jong geweest, ook ben ik oud geworden, maar heb niet gezien de rechtvaardig verlaten, noch zijn zaad zoekende brood. Psalm 37:25 Zie op uwe plichten, en laat in Gods hand, wat Hij niet in de uwe gesteld heeft. Waarom zoudt gij bezorgd zijn of morgen de zon wel zal opgaan? Gij zoudt al zorgende niet kunnen

slapen, en ontijdig in slaap vallende, niet opstaan, terwijl de zon wel zou opgaan. Denkt echter niet dat gij van alles zeggen moogt: Het zal wel vanzelf terecht komen. Dit ware een vleselijke onbezorgdheid, en de Heer wil een geestelijke onbezorgdheid. Eerst moet gij een kind van God zijn, en dan moet gij kinderlijk onbezorgd zijn. Daarom vraagt de Heer de bekommerden en onbezorgden over de dingen dezes levens: Is het leven niet meer dan het voedsel en het lichaam dan de kleding? Heeft God u het meerdere gegeven, zou Hij u dan het mindere onthouden? Aanziet de raven. Het is alsof de Heer wil zeggen: ziet eens, hoe Ik het in mijne schepping heb ingericht. De vogels des hemels, dat zij niet zaaien, noch maaien, noch verzamelen in de schuren; welke gene spijskamer of schuur hebben en uw hemelse Vader voedt ze nochtans. God zorgt en voorziet in geheel zijn natuur, bij al zijne schepselen, ook de aller geringste, daar waar het schepsel zelf niet zorgen of waarin het niet voorzien kan. De vogelen des hemels zaaien en maaien niet en leggen niet op, gelijk de mensen kunnen doen en doen; zij hebben dus niet een enkele van die vele steunsels, die de mens nog heeft: zij hebben geen voorraad en moeten dus ieder ogenblik leven als uit Gods hand; maar sterven zij daarom? Neen, zij leven nochtans; God onderhoudt ze op een andere wijze, Hij voedt ze als met eigen hand; en opmerkelijk dat de Heer alleen de vogelen tot voorbeeld neemt, niet de dieren in het algemeen. Want de mier maakt met meer andere dieren hierop een uitzondering. Gaat gij dezelve niet zeer veel te boven? Heerlijke handhaving van de meerderheid van de mens boven het redeloze schepsel, tegenover dezulken die niet anders kennen dan stof en stofverwisseling, en daarmede mens en dier gelijkstellen. Indien nu God voor het mindere schepsel algenoegzaam zorgt, hoeveel temeer zal Hij zorgen voor u, die niet alleen een mens, maar een kwekeling des Heiligen Geestes, een discipel des Zoons, een kind des Vaders zijt. Wie toch van u kan, met bezorgd te zijn, een el tot zijn lengte toedoen? Kunt gij, wanneer gij een kleine gestalte hebt, daartoe een elleboog lengte toedoen, welke moeite gij er u voor geeft, en welke bekommering gij er over hebt? Of kunt gij slechts één enkele seconde tot de duur van uw leven toedoen? Immers neen, het is buiten uwe macht. Aan de hoofdzaken, waar alles op aankomt, kunnen wij niets doen. Aan onze klederen kunnen wij gedurige verandering maken, maar niet aan ons lichaam. God heeft zich het voornaamste voorbehouden, zoals onze bloedsomloop, spijsvertering, groei, slaap en zoveel andere dingen. En juist datgene wat buiten ons omgaat, is het veiligste; want daarin is Goddelijke orde en zekerheid; wat daarentegen in onze hand is, is het minste, het zwakste en het onzekerste. Indien gij dan ook het minste niet kunt, wat zijt gij voor de andere dingen bezorgd. Indien datgene, wat u van zo nabij betreft en zo nabij u is, boven uw vermogen gaat, wat zal dan uwe bezorgdheid vermogen in de andere dingen, die buiten en boven u zijn? En wat zijt gij bezorgd voor de kleding? Aanmerkt de leliën des velds, hoe zij wassen; zij arbeiden niet en zij spinnen niet, en Ik zeg u, dat ook Salomo in al zijn heerlijkheid niet is bekleed geweest gelijk één van deze. Ja, God zorgt ook voor de kleding van plant en dier; daar kunt gij in de boeken der natuurkundigen veel schoons en God verheerlijkends van lezen. Maar wie zou het de lelie aanzien, dat zij een zo heerlijk kleed droeg als Salomo niet bezat? Doch het wordt ons gezegd door de Heer, die zelf de lelie heeft geformeerd en haar dat sierlijke kleed heeft aangedaan. Het is nog maar weinige eeuwen geleden dat het microskoop is uitgevonden, en nu kunnen alle ogen van de lelie zien, wat toen alleen de ogen des Heren konden zien. Indien nu God het gras, dat heden op het veld is, en morgen in de oven geworpen wordt, alzo bekleedt, hoe zal Hij dan niet veelmeer u kleden, gij kleingelovigen! De voorzienigheid Gods over al zijn werken moet op ons zelven worden toegepast. Wij moeten ons niet uitsluiten van Gods zorgen, maar ons daarin sluiten. Ieder vogeltje dat ons voorbijvliegt, ieder bloempje of grashalmpje dat wij voorbijgaan, moet ons herinneren aan Gods alvoorzienende zorg, die niets aan zich zelven overlaat, maar het nodige geeft. En zou Hij ons dan aan ons zelven overlaten, ons, die tot Hem opzien om raad, en tot Hem roepen om hulp, om verlossing, en die Hem wensen te dienen en te gehoorzamen met al de kracht die Hij gegeven heeft? Neen, van ons moet niet kunnen gezegd worden: "hoe groter nood, hoe kleiner geloof;" maar, "hoe minder goed, hoe meerder moed;" niet in eigen kracht,

maar in die van God. Voorts spreekt de Heer hier in de eerste plaats tot zijn Apostelen, die als zodanig in de toestand van de vogel en van de lelie verplaatst werden. Als dienaren in het werk des Heren, konden zij insgelijks niet zaaien of maaien of ander werk doen; nochtans zouden zij aan niets gebrek hebben; God zou voor hen zorgen. De andere discipelen des Heren moesten wel degelijk zaaien en maaien en ander werk doen; ja, wie hunner niet wilde arbeiden, mocht ook niet eten. De Heer leerde geen onverschilligheid, welke een ondeugd is, maar een heilige onbezorgdheid, welke een genadegave is. De Heer leerde eenvoudig, dat God in al de benodigdheden des levens, waarin wij vanwege zijn dienst niet kunnen voorzien, voorzien zal. Daarom gijlieden, zijt niet bezorgd, en vraagt niet, zeggende: Wat zullen wij eten? of wat zullen wij drinken? of waarmede zullen wij ons kleden? Het bezorgd zijn is geheel iets anders dan het zorgvuldig zijn. De Heer wil niet dat wij bekommerd zijn, of met verontrusting vragen: hoe datgene, wat wij behoeven, ons zal geworden. En weest niet wankelmoedig, want al deze dingen zoeken de volken der wereld, de heidenen. Met zulk een enkel woord kenschetst de Heer geheel de heidenwereld. Al haar streven is een leven voor de tegenwoordigheid. Het tijdelijke is de horizont, die haar begrenst. Zij kent geen andere behoeften dan tijdelijke behoeften, en al wat zij doet, dient om deze te vervullen. Op dezelfde wijze kenschetst ook het één woord van Pilatus: wat is de waarheid? tegenover Jezus, zonder dat Pilatus er zich bewust van was, geheel de wijsbegeerte der heidense oudheid. Het is een vragen naar waarheid, zonder het Goddelijk antwoord te willen horen. Want uw hemelse Vader weet dat gij al deze dingen behoeft. Zeker, (dat wil de Heer zeggen) gij hebt voedsel, kleding, deksel nodig, maar juist omdat gij er niet buiten kunt, zal God er voor zorgen. Maar zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijne gerechtigheidLaat niet uw eigen tijdelijk belang, maar Gods koninkrijk en ere, waarin ook uw eigen eeuwig belang ligt opgesloten, het eerste voorwerp uwer zorgen zijn. Wie de bijzaak voor hoofdzaak neemt, kan niet anders dan bedrogen uitkomen. En al deze dingen zullen u toegeworpen worden. Dit is een Goddelijk koninklijk woord, dat in geen bloot menselijk hart kon opkomen. Ook het edelste dat wij van God ontvangen, is niet anders dan toewerpsel van ons geloof. Neen, niet wat wij God afdwingen, maar wat God ons toewerpt als toegift maakt ons gelukkig. Mozes liet veel toe aan de kinderen Israëls vanwege de hardigheid hunner harten, maar van deze dingen zegt God: "Gij wilt ze hebben, welnu, daar hebt gij ze." En dan moeten wij dikwijls met dezelfde dingen wenend tot de Heer terugkomen. Maar als God ons geeft wat wij niet willen, als Hij ons bijvoorbeeld een kruis toewerpt om het te dragen vele dagen, dan ligt daar een grote zegen in. Daarom moeten wij de Heer maar voor ons laten kiezen. Als de kinderen met vader en moeder iets fraais zullen gaan kopen, dan wijzen zij meestal naar de meest onnutte dingen, maar vader en moeder zijn wijzer en kopen hun fraaier en meteen nuttiger dingen. Wat wil de Heer ons dus zeggen: zoek het eeuwige en gij zult het tijdelijke ontvangen als toegift, want de godzaligheid heeft de beloften van dit en van het toekomende leven, en wie het meerdere heeft, hoe zou die het mindere ontbreken? Gij ziet, hoe ook dit christelijk beginsel het tegenovergestelde is van het beginsel waaruit de wereld handelt. Haar leefregel is volmaakt het tegendeel. De wereld zegt tot hare dienaren: zoekt eerst de dingen van dit leven, die van het toekomende leven zullen u vanzelf toegeworpen worden. Wie zal bedrogen uitkomen? De Christen? Het is Onmogelijk. De dienaar dezer wereld? Het is zeker. Zijt dan niet bezorgd tegen de morgen. Ook hier gaat de Heer nog een stap verder en wil niet dat de zijnen zelfs voor de meest nabij zijnde toekomst, voor de dag van morgen bezorgd, bekommerd zullen zijn. De Heer, die alles weet wat er in eens mensen hart is, kende die knagende worm der zorgen voor de dag die nog niet is, en waardoor men zijn werkelijk leed ook nog met ingebeeld leed vermeerdert, en gelijk van allen last en leed, zo wil Hij ons ook van dezen last en van dit leed bevrijden. Want de morgen zal voor het zijne zorgen. De Heer sluit de zorg voor het heden niet uit; neen, deze wil Hij. Iedere dag moet voor het zijne zorgen. Wat gij heden hebt te doen, te dragen, te beschikken, te bedenken, dat moet gij ook heden doen; het heden is des mensen, de toekomst is Godes. Elke dag heeft genoeg aan zijns zelfs kwaad. Hoe teder gedacht en hoe

schoon en juist gezegd! De Heer wil de last van het leven bij ons verdeeld hebben, zoals God ze ons heeft toegedeeld: dagsgewijze. Iedere dag brengt zijn eigen leed mede, en neemt het weer mede; op deze wijze wordt de last van het leven dragelijk; maar indien gij behalve het tegenwoordige leed van de dag, nog het toekomstig leed van morgen en overmorgen door uw angstige bezorgdheid op u wilt laden, zo moet gij er onder gebukt gaan tot bezwijkens toe. Zo dan, wat het goede betreft, daarvan mogen wij zoveel tezamen vatten als wij kunnen, ja, geheel de toekomst des heils laat zich omvatten door het geloof; maar het kwade moeten wij verdelen over elke dag. Wil de Heer de last bij zijne discipelen niet licht maken? Oordeelt niet. Er is tweeërlei oordeel: dat zich met het woord en de daad van de mens onledig houdt en ze onderscheidt, en dat zich tot het hart van de mens uitstrekt en het vonnist. Het laatste wordt door de Heer verboden; Hij stelt de diepste grond van het menselijk hart tot een heiligdom, waarin geen menselijke gedachte, veel minder een menselijke blik of hand mag inkomen. Het hart van de mens is des Heren. Wie zal het hart kennen? Ik doorgrond het, zegt de Here. Jeremia 17:9-10 Dat hiermede het grote beginsel der gewetensvrijheid en van de vloek over al wat inquisitie heet, wordt uitgesproken, springt ieder in het oog. En gij zult niet geoordeeld worden. De Heer geeft ons hier de toetssteen in handen, waaraan wij kunnen weten hoedanig er met ons gehandeld zal worden: zoals gij anderen behandelt, zal men u behandelen, ja, zal God met u handelen. Zie dan toe, dat uw eigen gedrag niet uw eigen rechter zij. Verdoemt niet en gij zult niet verdoemd worden. Wil de Here hiermede dat wij geen onderscheid zullen maken tussen goddelozen en rechtvaardigen; neen, Hijzelf leert de wolven in schaapskleederen aan hunne vruchten te kennen; maar Hij wil niet dat wij hen met onze gedachten of woorden of daden in de hel zullen werpen, zoals de Roomse kerk deed en nog doet met dezulken, die hare afgoderijen tegenspraken en tegenspreken, en die daarmede in hare ogen vervloekte ketters waren en zijn. De inquisitie verdoemt, en is daarmede zelf verdoemd voor God. Laat los, en gij zult losgelaten worden. Laat vrij, bind niemand aan uwe lijn, breng niemand onder enige verplichting jegens u in geestelijke dingen; beschouw een iegelijk dat hij staat of valt zijne eigen heer; maak uzelven niet tot een heer over hem, en gij zult zelf vrij zijn; want wie is vrij dan die niet over slaven heerst? Wie zelf vrij is laat anderen vrij, en wie anderen niet vrij laat, is zelf een slaaf. Doch het woord des Heren is niet enkel op geestelijke dingen van toepassing; het is alomvattend, en zo is ook hier het beginsel uitgesproken dat een Christen geen slaven houden mag. Bi1lijk vragen wij: hoe is het mogelijk dat men een Christen kan zijn zonder hier te lezen: "Laat uwe slaven los, en gij zult u vrij gevoelen van de slavernij der ongerechtigheid." Geeft en u zal gegeven worden. Een zegenende ziel zal vet gemaakt worden. Spreuken 11:26 De weldadige geschiedt weldadigheid; een ruim hart vindt ruimte in alles. Een goede, neergedrukte, geschudde en overlopende maat zal men in uw schoot geven; want met dezelfde maat waarmede gijlieden meet, zal ulieden weder gemeten worden, en met welk oordeel gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden. Welk een tederheid begeert de Heer in onze omgang met mensen. Hoe roekeloos en vermetel gaan wij soms in onze oordeelvellingen met het karakter en het hart van anderen te werk, en hoe schroomvallig moeten wij daarin zijn. Wij moeten ieder in zijn waarde laten, en bij onmiskenbare redenen van afkeuring, iemands gedrag met zachtmoedigheid beoordelen, en het niet aan moedwilligheid of boos opzet, maar aan onnadenkendheid of lichtzinnigheid toeschrijven. Des Heren uitspraken zijn te beslist om ze ons niet als vaststaande regel van ons gedrag in te prenten. En wat ziet gij de splinter, die in uws broeders oog is, maar de balk, die in uw eigen oog is, merkt gij niet? Wij kunnen zeker zijn, dat wie een splinter ziet in zijns broeders oog, een balk heeft in zijn eigen oog. Wie zelf vrij is van grote gebreken ziet niet licht kleine in een ander. Of hoe kunt gij tot uw broeder zeggen: Broeder, laat toe dat ik de splinter, die in uw oog is, uitdoe; daar gijzelf de balk, die in uw oog is, niet ziet? Broeders, vrienden, verwanten moeten in elkander niet op kleine verschillen zien; anders wordt het leven ondraaglijk; maar een iegelijk moet de heiligmaking bij zich zelven beginnen en voortzetten. Mensen die innig met elkander zijn verbonden, mogen elkander geen lessen geven, maar moeten

elkander enkel leren door voorbeeld en voorgang. Doch er zijn mensen, die ons met fluwelen woorden de grievendste dingen weten te zeggen. Daarom is de trek, waarmede de Heer de bereidvaardigheid van de man, die de splinter wil uithalen, in de allerbeleefdste vorm voorstelt, zo geheel naar de natuur. Doch daarom laat dan ook de Heer. er onmiddellijk op volgen: Gij geveinsde! werp eerst de balk uit uw oog, en dan zult gij bezien, om de splinter uit uws broeders oog te doen. Wie het recht zal hebben om te berispen, moet zelf onberispelijk zijn, althans in het bepaalde geval waarin hij als berisper optreedt. Doch ook dan mag hij niet liefdeloos oordelen. Wij mogen ons noch jegens de broederen, noch jegens iemand anders, op de rechterstoel van Christus plaatsen, maar wij zelven moeten er ons vóór plaatsen. Zeker luidt het gebod des Heren ook: Gij zult uw naaste naarstiglijk berispen, en zult de zonde in hem niet verdragen, Leviticus 19:17, en moeten wij dus elkander oordelen, maar in liefde; want de liefde mag alles zeggen, maar de liefdeloosheid mag niets zeggen. Want niemand heeft het recht een ander te bestraffen, alvorens hij hem het bewijs heeft gegeven dat hij hem liefheeft, en dus niet bestraft als een meester of rechter, maar als een broeder, vriend of vader. Geeft het heilige de honden niet, noch werpt uwe paarlen voor de zwijnen. Hier maakt de Heer een uitzondering. De vraag is: moeten wij alle mensen als onze broederen beschouwen? Neen, zegt de Heer tot zijne discipelen: Eén is uw Meester, Christus, en GIJ zijt allen broeders. Maar hoe moeten wij ons dan gedragen jegens dezulken die niet alleen buiten zijn, maar de prediking van het Evangelie met geweld wederstaan? Moeten wij ze vervolgen, verbannen, verbranden? Neen, neen! Wij moeten ons aan hen onttrekken en ons wachten hun deel te geven aan het heilige, of hen te bekleden met de sieraden des heils. Opdat zij niet te eniger tijd dezelve met hunne voeten vertreden, en zich omkerende u verscheuren. Wij moeten aan de ene zijde uiterst voorzichtig zijn, dat wij niet te spoedig mensen onwaardig keuren om hun het Evangelie te verkondigen; een menigte van voorbeelden uit de zendingsgeschiedenis leert dat de afschuwelijkste mensen onder de heidenen tot bekering zijn gekomen; maar aan de andere kant moeten wij even voorzichtig zijn met dezulken, van wie wij bij ondervinding weten dat zij boze en onhandelbare mensen zijn. Zoek ze niet op, maar vermijd hen, want gij staat ieder ogenblik in gevaar, dat zij in plaats van voor u heen te gaan, zich tegen u omkeren en u verscheuren. Hier komt het woord van Paulus aan Titus te pas (Titus 3:10-11): Verwerpt een ketterse mens na de eerste en tweede vermaning, wetende dat de zodanige verkeerd is en zondigt, zijnde bij zich zelven veroordeeld. Bidt en u zal gegeven worden; zoekt en gij zult vinden; klopt en u zal opengedaan worden; want een iegelijk die bidt, die ontvangt, en die zoekt, die vindt, en die klopt, die zal opengedaan worden. De Heer leert ons hier met een drievoudige verzekering, dat God het gebed verhoort, en Hij dringt er ons zo nadrukkelijk mede, om aan God te vragen al wat ons ontbreekt en God alleen kan geven, dat wij allen, die de gebedsverhoring ontkennen, rechtstreeks tegenover de Heer geplaatst zien, en als ongelovigen moeten beschouwen. Doch de Heer wil dat wij niet vluchtig en werktuiglijk, maar ernstig en aanhoudend bidden. Ons bidden moet een zoeken zijn, zullen wij vinden, een aankloppen, zal ons opengedaan worden. Zoeken is nog iets meer dan vragen. Zoeken is een van de vermoeiendste dingen, vooral als men naar iets zoekt dat men noodzakelijk hebben moet. En nu wordt tot de zondaar gezegd: "Gij moogt niet rusten, totdat gij rust gevonden hebt in God, in Christus." Zo is dan het gebed een zoeken totdat men vindt; maar ook een kloppen totdat ons opengedaan wordt. Veler gebed is wel een aankloppen, maar niet totdat er opengedaan wordt. Zij zijn als de brievenbesteller, die na een paar malen gescheld te hebben, zonder dat hem opengedaan wordt, heengaat; waarom? Het is zijn belang niet, maar dat van een ander. Maar laat diezelfde man bescheiden zijn op een bepaald uur bij een notaris om een testament te horen voorlezen, waarin hij tot erfgenaam is benoemd van een tamelijk vermogen, zal hij niet schellen, en als hem niet opengedaan wordt, dat aan allerlei redenen toeschrijven en van tijd tot tijd blijven schellen, totdat hem opengedaan wordt? Indien wij maar ernstig willen en ons belang er mede gemoeid is, heeft men wel geduld om te volharden. En zo ook, als men slechts het rechte gevoel heeft van eigen nood en gevaar, zal men ook aanhouden

in het gebed. Het gebed is niet alleen een vragen, maar ook een op antwoord wachten, en totdat het antwoord ontvangen is, is het gebed niet volmaakt. Of wat vader is er onder u, zo zijn zoon hem zou bidden om brood, die hem een steen zou geven? De Heer neemt deze vergelijking uit de tederste betrekking van het leven, uit die van vader en kind. In deze zelfde betrekking staat God tot de gelovige. Of om een vis, die hem ene slang zou geven; of zo hij hem ook om een ei zou bidden, zal hij hem een schorpioen geven? Brood is het nodige, vis is een verkwikking, is toespijs; een ei is een versnapering, een lekkernij. Zal een vader het een of het ander aan zijn kind weigeren? Neen, hij zal het gaarne geven, al is het ook dat het gevraagde geen volstrekte behoefte is. Zo mogen wij dan ook God in het gebed niet alleen om het nodige, maar ook om het nuttige en aangename vragen. De Heer stelt ons geen andere grenzen dan dat wij goede gaven vragen. Indien dan gij die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven. Dat de mens boos van natuur is, wordt hier niet als een leerstuk betoogd, maar als een algemeen bekende en erkende waarheid in het voorbijgaan ondersteld. De Heer spreekt tot het geweten van zijn hoorders en beroept er zich op. Doch let op het woordje gij. Er is maar één, die zich buiten de zondaars stellen en van zich af sprekende, zeggen kan: Gij die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven: in het natuurlijke en tijdelijke en lichamelijke, niet in het bovennatuurlijke, eeuwige en geestelijke; want in dat opzicht zijt gij onmachtig, naardien gijzelf in het boze ligt. Hoeveel temeer zal uw Vader, die in de hemelen is, de Heilige Geest geven, degenen die Hem bidden. Gods goede gave is de Zoon, en door Hem wordt de Heilige Geest gegeven; doch de Heer noemt ook hier naar zijn gewoonte zich zelven niet, maar stelt in zijn plaats de Heilige Geest. Gods goede gave is derhalve niets minder dan de Heilige Geest, en deze wil Hij gaarne geven aan ieder, die er Hem om bidt. Evenals het een aardsen vader onmogelijk zijn zou om zijn kind een kwade gave te geven, terwijl het zijn lust is hem het goede, ja, het beste te geven, zo ook de hemelse Vader. Hij geeft ons het beste, het liefste, de Heilige Geest, en wil ons gaarne al het overige als toegift geven. De Heilige Geest nu is de mededeler van het leven Gods, en zo wil God ons niet iets geven dan buiten Hem is, maar dat in Hem is, ja, dat Hijzelf is. God gaf de Zoon zonder er om gebeden te zijn; God voorkomt de zondaar altijd met zijn genade; doch nu de Zoon gekomen is, nu geeft Hij ook de Heilige Geest, maar enkel aan hen, die in de Zoon geloven, en in dat geloof om de Heilige Geest bidden. Die Christus niet aannemen, kunnen de Heilige Geest onmogelijk ontvangen. De Heer spreekt dan ook niet van de gaven des Heiligen Geestes, maar van de Heilige Geest zelf, als de bron en oorsprong van alle gaven en krachten en volmaaktheden; want men kan de gaven des Heiligen Geestes hebben zonder de Heilige Geest zelf te hebben, gelijk bij Bileam en Judas het geval was. De gaven moeten enkel dienen om de persoon te begeren, evenals de geschenken van de bruidegom de bruid enkel naar het bezit van hem zelven moeten doen verlangen. Wie echter door de gaven niet tot de Gever wordt gebracht, die worden ten laatste de gaven ontnomen, en hij houdt niets anders over dan een wanhopig berouw, zoals in Judas openbaar werd, en in ieder die verloren gaat openbaar worden zal; want welke mens heeft niet een menigte gaven en weldaden van God ontvangen, opdat hij daarmede God zelf zou begeren? Aan de andere kant is het echter even waar, dat God ons geen enkele genadegave geeft, alvorens ons de Heilige Geest zelf te geven. Daarom leert de Heer ons om de Heilige Geest zelf bidden, want wie Hem heeft, die heeft al zijn gaven. Alle dingen dan, die gij wilt dat u de mensen zouden doen, doet gij hun ook alzo. Hier geeft de Heer de zijnen de eenvoudigste en juiste regel aan voor hun gedrag in ieder voorkomend geval, en wat het opmerkelijkste is, hiermede wordt onze eigen liefde (niet onze eigenliefde) tot uitgangspunt gesteld. Behandel een ander, zoals gij in een gelijk geval door anderen behandeld wenst te zijn. Waarlijk, wie deze regel onophoudelijk voor ogen heeft en volgt, mag met Paulus getuigen: Hierin oefen ik mij zelven, om altijd een onergerlijk geweten te hebben bij God en de mensen. Handelingen 24:16 God geve ons daartoe de genade, de wil en de kracht! Want dat is de wet en de profeten. De liefde doet de naaste geen kwaad; zo is dan de liefde de vervulling der wet, Romeinen 13:10. De wet der liefde is de wet des

Christens. Gaat in door de enge poort, want wijd is de poort en breed is de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er die door dezelve ingaan; maar de poort is eng en de weg is nauw, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er die hem vinden. Zoals het geweten is, zo is ook de weg. De wereld heeft in alles een ruim geweten en heeft in alles een ruimen weg; de Christen is in alles nauwgezet, en wandelt daarmede in alles op enge paden, de wereld leeft naar het vlees, de Christen naar de Geest van God, zoals die hem toespreekt uit Gods Woord en in zijn hart. De wereld zoekt in alles het schone, het aangename, behagelijke; de Christen zoekt in alles het goede en Gode welbehaaglijke. De wereld leeft voor het tegenwoordige, de Christen voor de toekomst. De wereld leeft naar eigen wil, de Christen naar de wil van God. De wegen van beiden lopen dus in tegenovergestelde richting, en is het te verwonderen dat er zo velen op de weg der wereld en zo weinigen op de weg des Heren wandelen? Doch het einde draagt de last. Het einde van beider wegen is óók tegen elkander overgesteld. Het einde van de wereldse weg is het verderf, dat van des Christens weg het eeuwige leven. Dat kan niet gezien, dat moet geloofd worden. Zalig wie gelooft wat God ziet en ons zegt in zijn Woord, en die zich dus door Hem laat waarschuwen, die geen lust heeft in de dood des goddelozen, maar daarin, dat hij zich bekere en leve. Maar wacht u voor de valse profeten. Kon de Heer een beter plaats geven aan deze waarschuwing dan juist hier? Zijn het niet juist de valse leraars, die de mensen op de breden weg ten verderve leiden? Ach, zij leren de mensen, dat men aan geen hel moet geloven en aan geen Woord van God, maar dat men enkel voor waarheid moet aannemen wat men zelf ziet en ondervindt; doch als men zelf het verderf ziet en ondervindt, dan zinkt men er reddeloos in weg. Te laat is een ontzettend woord. Zoudt gij het tot uwe ziele willen gezegd hebben? O, laat u waarschuwen door Gods Woord, dat u de toekomenden toorn predikt om hem te ontvlieden, door u te verbergen in de eeuwige genade van God in Christus. Die in schaapskleederen tot u komen, maar van binnen zijn zij grijpende wolven. Het kleed der valse leraren is schoon, maar hun hart is bedorven; hun manieren zijn voorkomend, maar hun oogmerken zijn verderfelijk. Zij zijn wervers, die u onder allerlei schoonschijnende beloften in dienst lokken van de tiran, die u naar het slagveld voert. Aan hunne vruchten zult gij ze kennen. Let wel aan hun vruchten, niet aan hun klederen, want deze zijn immers schaapskleederen. De handelingen der geveinsden zijn doorgaans onbesproken, ja, zij zijn meestal overdreven gemoedelijk en hulpvaardig, want zij weten dat zij zonder die schijn van oprechtheid zich de toegang tot het hart van niemand kunnen verzekeren. Hun vruchten zijn: wat zij voortbrengen, of teweeg brengen. Welke discipelen komen er uit hun school, welke catechisanten uit hun catechisaties, welke mensen uit hun kerk? Wereldse mensen, lichtzinnige discipelen, neuswijze kinderen, die met geloof en bekering spotten. Want het is geen goede boom, die kwade vrucht voortbrengt, en geen kwade boom, die goede vrucht voortbrengt. God heeft reeds in de tijdelijke vrucht van alles het eeuwig onderscheid gemaakt tussen goed en kwaad; men heeft slechts in de natuur de ogen te openen om te zien, de mond te openen om te smaken, en op het gebied van school en kerk en maatschappij na te gaan, wat daar gebouwd of afgebroken wordt, om dit volkomen bevestigd te vinden. Want ieder boom wordt uit zijn eigen vrucht gekend; want men leest geen druiven van doornen of snijdt ze van bramen, of vijgen van distels. Waar de wortel, waar het beginsel kwaad is, daar moet de vrucht, hoe schoon zij schijne, noodzakelijk kwaad zijn; daarom is het in de regel niet mogelijk dat daar, waar valse leraars leren, de zondaars zich bekeren. En wanneer nochtans, (want bij God geldt geen onmogelijkheid) een zondaar onder zulk een prediking bekeerd wordt, zo is dit een vrucht van Gods vrijmacht, die ook over het kwade regeert, maar geen vrucht der valse leer. Het bewijs hiervan is, dat zulk een bekeerde dan ook zulk een leraar voortaan niet meer volgen kan. Alzo een ieder goede boom brengt voort goede vruchten, en een kwade boom brengt voort kwade vruchten. Hoe treurig is het een kwade boom te zijn; hoe treurig, in plaats van het goede zuivere zaad van Gods Woord te zaaien, het onkruid van zijn eigen mening uit te strooien op de eeuwige akkers van onsterfelijke mensenzielen! Maar hoe gezegend is het een goede boom te zijn in de hof des

Heren, die door de genade van God gedrenkt door dauw en regen, bij zonneschijn en windkoelte, altijd nieuwe, schone, rijpe, sappige, verkwikkende paradijs-vruchten draagt! Een goede boom kan geen kwade vruchten voortbrengen, noch een kwade boom goede vruchten. Een ieder boom, die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen. De eeuwige overwinning van het goede en de eeuwige ondergang van het kwade is door God verzekerd. Thans strijden nog het goede en het kwade om de bovenhand, en niet zelden zegeviert de boosheid over de godzaligheid; doch het is maar voor een tijd. Op het gebied der eeuwigheid kan het goede en kwade niet meer samengaan, veel minder met elkander strijden. Op die zee kan alleen Christus en kunnen alleen zijn discipelen wandelen; de anderen verzinken in de diepte. Zo zult gij ze dan aan hunne vruchten kennen. Nog eens, niet aan hetgeen zij medebrengen, maar aan hetgeen zij teweeg brengen, zult gij zien wie zij zijn; want al is de schaapsvacht, waarmede de wolf omhangen is, nog zo zacht en nog zo blank gewassen, de wolf kan niet anders dan de kudde verwoesten. De goede mens brengt het goede voort uit de goede schat zijns harten, en de kwade mens brengt het kwade voort uit de kwade schat zijns harten; want uit de overvloed des harten spreekt zijn mond. Hier laat de Heer de beeldspraak vallen, en spreekt van de goeden en kwaden mens, en het verschil tussen beider leer. De goede mens is de oprecht gelovige, de godvruchtige; de kwade mens is de ongelovige, de verachter van Gods Woord en gebod. En wat noemt gij Mij Here, Here! en doet niet wat Ik zeg? Nu volgt een woord voor de belijders en verkondigers, wel van de waarheid, maar niet van de waarheid, zoals zij in Christus is, welke uitsluitend de goede schat des harten is, uit welken overvloed de mond spreekt. Niet een iegelijk, die tot Mij zegt Here, Here! zal ingaan in het koninkrijk der hemelen. De uitwendige belijdenis is geen ondubbelzinnig bewijs dat men de Heer toebehoort. De mond kan liegen, maar niet het hart. Maar die daar doet de wil mijns Vaders, die in de hemelen is. De gehoorzaamheid aan Gods geboden is een zaak van het hart. Niet de onbekeerde, maar de bekeerde mens heeft lust aan Gods wet naar de inwendige mens, doch vindt een wet in zijn leden, die hem verhindert om God zo volmaakt in gedachten en woorden en daden te gehoorzamen, als hij dit met zijn hart begeert, en die hem gedurig doet klagen: "Wie zal mij verlossen van het lichaam der zonde en des doods?" dankende meteen God, dat deze verlossing hem verzekerd is in de Here Jezus Christus, Romeinen 7:22-25. Velen zullen te die dage tot Mij zeggen. De Heer stelt zich en zijn hoorders aan het eind der dagen, in die gewichtigen dag, waarin Hij, de Heer, over al de mensen van al de voorafgaande eeuwen het oordeel uitspreken zal. Here, Here! hebben wij niet in uw naam geprofeteerd, en in uwen naam duivelen uitgeworpen, en in uw naam vele krachten gedaan? De Heer neemt het beste voorbeeld dat er te nemen is: van bedrijvigheid, van ijver zelfs in zijn dienst, in zijn kerk. En dan zal Ik hun openlijk aanzeggen: Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, gij die de ongerechtigheid werkt! Een ontzettend woord. Zo kan men dan anderen prediken en zelf verloren gaan? Ja, zegt de Apostel Paulus, 1 Corinthiërs 9:27, en daarom bedwing ik mijn lichaam en breng het tot dienstbaarheid. De Heer kent de zijnen, en een iegelijk die de Naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid. De menswording en al des Heren woorden en al des Heren lijden, zijn dood, zijn opstanding, zijn hemelvaart, zijn zitten ter rechterhand Gods, heeft één grote vrucht: Het dopen van zondaren met de Heilige Geest. "Wie de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe, en wie de Heer aanhangt die is een Geest met Hem." Zo is dan het enig waar en volkomen zeker bewijs dat wij oprechte discipelen des Heren zijn, dit: dat wij des Heren geboden bewaren, waarderen, eren, doen; want Hijzelf heeft het gezegd: Die mijne geboden heeft en ze bewaart, die is het die Mij liefheeft, en die Mij liefheeft, zal van mijnen Vader geliefd worden, en Ik zal hem liefhebben, en Ik zal Mij zelven aan hem openbaren. Maar die Mij niet liefheeft, die bewaart mijn geboden niet. Dat dan niemand mene, dat het bloot bezit der waarheid de ziel behouden zal. Als ons hart niet bekeerd is en voor de Heer leeft, als het ons levensdoel en onze levenslust niet is om Gods wil te doen, dan is al het overige, hoe voortreffelijk ook op zich zelven en hoe gezegend voor anderen, onnut voor ons zelven. Daarom

vermaant Paulus Timotheus (1 Timotheus 4:16): Heb acht op uzelven en op de leer; volhard daarin; want dat doende, zult gij én uzelven behouden én die u horen. Een iegelijk dan die tot Mij komt en deze mijne woorden hoort en ze doet, Ik zal u tonen wie hij gelijk is. De Heer gaat nu over tot het maken van de toepassing zijner predikatie, een toepassing, die eindigt gelijk alle toepassing eindigen moet in het woord van Mozes: Ziet, Ik heb u heden het leven en de dood, het goede en het kwade, de zegen en de vloek voorgesteld; kies dan het leven, opdat gij leeft, gij en uw zaad, liefhebbende de Heer uw God, zijn stem gehoorzaam zijnde en Hem aanhangende, want Hij is uw leven, en de lengte uwer dagen (Deuteronomium 30:15,19-20 Hij is gelijk een voorzichtig man, die een huis bouwde, en groef en verdiepte, en legde het fundament op een steenrots. De Steenrots is het beeld van Christus zelf. Is het doen van zijn geboden, het doen van de wil des Vaders, dan is Hijzelf de grondslag onzer zaligheid. Hij is de Heer, Hij heeft ons zich ten eigendom gekocht door zijn eigen bloed, Hij heeft het recht de zijnen te bevelen, en de ongehoorzamen te oordelen. En er is slagregen neergevallen en de winden hebben gewaaid, en als nu de hoge vloed kwam, zijn de waterstromen tegen dat huis aangevallen. Geen werk of er komt een tijd, waarin het de proef moet doorstaan, en waarin zijn toekomstig lot beslist wordt. Zo ook de mens zelf. Eenmaal moet hij de toets Gods, het oordeel doorstaan; doch hij heeft niets te vrezen, wanneer hij op Christus heeft vertrouwd, zijn huis op de steenrots heeft gebouwd. En het is niet gevallen: zij konden het niet bewegen; want het was op de steenrots gegrond. Hoe heerlijk dus, dat er ene steenrots is, waarop wij kunnen bouwen. Indien zij er niet ware, wij zouden haar ons zelven niet kunnen geven; maar nu geeft God ons een onwankelbaren grond om op te bouwen, en zouden wij er nu niet op bouwen? O, God bewaar ons voor zulk een onherstelbaar, eeuwig verzuim! Maar een iegelijk, die deze mijne woorden hoort en ze niet doet, die zal bij een dwazen mens vergeleken worden! De Schrift noemt hem een dwaas, die zijn eeuwige belangen niet in het oog houdt. De wijsheid der Schrift is dan ook geen blote wetenschap, maar een godvruchtige wetenschap. Zeker er is, gelijk een werkheiligheid, zo ook een weetheiligheid; doch beide maken niet zalig. De blote wetenschap is een verlustiging van het verstand, maar geen spijs der ziel. Hoeveel genieën van de eerste rang hebben geheel hun leven gezwolgen in denkgenot en kunstgenot, gelijk de wereldse lieden in zingenot, en waren ongelukkig in het gevoel huns harten! Vanwaar dit verschijnsel? Ach, de zinnen leven uit de wereld der natuur, en het verstand en de verbeelding uit de wereld der kunst; maar het hart leeft alleen uit God. En waarom stellen wij dan zo weinig belang in het leven van ons hart, en zoveel in het leven van onze zinnen, van onze verbeelding, van ons verstand? Omdat wij denkende, wetende en genietende geheel en al onze eigen meesters zijn, terwijl wij willende en handelende, en de vrede onzes gemoeds bevorderende, onderworpen zijn aan de wet van God en van ons geweten. Ja, alleen door het volbrengen van de wet van God zijn wij in overeenstemming met ons geweten en gevoelen wij ons gelukkig; niet zó, dat ons niets ontbreken zou; neen, wij blijven aan allerlei zwakheden en droefheden blootgesteld, maar zó, dat wij ten allen tijde troost hebben in God, en hope op zijn genade voor de toekomst. Die zijn huis op de aarde, zonder fundament, op het zand gebouwd heeft. Ieder bouwt een huis voor zich, om in te wonen, en richt het in naar zijn bijzonderen smaak. De grote vraag is echter, op welk een grond wordt het gebouwd? Want het huis moge zo fraai zijn als het wil, indien het niet bestand is tegen het geweld der elementen, zo is ondergang het einde er van. Ach, hoe menig schitterend leven eindigt in een vreselijke afstorting in het verderf, omdat er alles in voorkwam behalve het geloof, de vreze Gods, het discipel of discipelin zijn van Christus! En de slagregen is neergevallen, en de waterstromen zijn gekomen, en de winden hebben gewaaid, en zijn tegen dat huis aangeslagen, en het is terstond gevallen, en de val van dat huis was groot. Reeds het veld der openbare geschiedenis is bedekt met zulke puinhopen van ingevallen kastelen, huizen en hutten; hoe veelvuldig zal het onzichtbare gebied des doods en der eeuwigheid er mede bedekt zijn! O, wij zien de mensen sterven, en weten niet hoe hoog hun vlucht of hoe diep hun val zij; doch dit weten wij met zekerheid, dat wie in de Zoon gelooft, de

dood wel uiterlijk zal ondergaan, maar niet innerlijk zal ondervinden. En het is geschied, als Jezus deze woorden geëindigd had, dat de scharen zich ontzetten over zijne leer, want Hij leerde hen als machthebbende, en niet als de Schriftgeleerden. Deze ene trek kenmerkt de Heer. Hij heeft gezag. Hij zegt: "Zó is het, en niet anders." De Schriftgeleerden geven redeneringen, die niets afdoen en die ook meestal niets beduiden. Christus is de Heer en spreekt als Heer. De profeten zeiden: Hoort het Woord des Heren. Christus zegt: Wie Mijne woorden hoort, die vergelijk Ik bij een voorzichtig man. Trouwens wat de woorden betekenen, ligt aan de adem, die de woorden bezielt. Bij de Heer is alles hoog, hemels, Goddelijk gedacht, en wordt alles uitgesproken op de volmaaktste, fijnste, tederste wijze. Bij de Apostelen komt in de plaats van het gezag, de vrijmoedigheid en hun beroep op het gezag des Heren. Wat ons betreft, wij zijn nog altijd in dezelfde omgeving als de discipelen. Wij hebben Christus en de Bijbel, én wij hebben de ongelovige Schriftgeleerden met hun nietige haarkloverijen en ellendige spitsvondigheden. Neen, nog is de rabbijnse godgeleerdheid niet uitgestorven, al heeft zij een christelijken toga aan; doch wij moeten ons beslissend van hen afwenden en gehoorzaam zijn aan het gebod des Heren: Gij zult niemand Meester noemen; want één is uw Meester, Christus, en gij, die in Mij gelooft, zijt allen broeders.

3:20 De Heer en zijn moeder en broeders.

En zij kwamen in huis, en daar vergaderde wederom een grote schare, alzo dat zij ook zelfs niet konden brood eten. Er was geen tijd en geen gelegenheid om te eten. De Heer was met zijn discipelen naar huis gegaan, om zich door spijs en drank en rust te verkwikken, doch weldra was het huis wederom gevuld met volk, zodat alle toegang van buiten af onmogelijk was. En als degenen die Hem bestonden, dit hoorden, gingen zij uit, om Hem vast te houden; want zij zeiden: Hij is buiten zijne zinnen. Zij meenden dat de Heer door zijn onophoudelijke werkzaamheid in het midden van zulk een menigte volks, werkelijk in zulk een staat van overspanning verkeerde, dat de Farizeeën Hem niet zonder schijn van recht beschuldigden van Beëlzebub te hebben. Wij kunnen de bezorgdheid onzer naastbestaanden in gevallen, waarin onze ijver ontbrandt en naar hun koele mening te ver gaat; en die bezorgdheid klimt te meer, als die ijver ons in gevaren des lichaams of des levens brengt. Alsdan willen zij ons ook vasthouden, als waren wij buiten onze zinnen. En als Hij nog tot de schare sprak, ziet zijne moeder en broeders kwamen en stonden buiten, zoekende Hem te spreken en konden bij Hem niet komen, vanwege de schare, en zonden tot Hem, en riepen Hem. Des Heren naastbestaanden naar het vlees meenden nog altijd het recht te hebben om Hem, zo niet te leiden, althans te waarschuwen en te beschermen. Hieruit kunnen wij afleiden dat de Heer in zijn uitwendig voorkomen, in zijn lichamelijke gestalte niets van dat ontzaglijke en majestueuze moet gehad hebben, dat de schilders Hem geven. Wij moeten ons de Heer voorstellen als een naar het uitwendige hoogst eenvoudig gewoon joods man; nergens vinden wij ook dat zijn persoonlijke gestalte, wel dat zijn woorden en daden een buitengewonen indruk maakten. Alleen zij, die in Hem geloofden en Hem liefhadden, zagen zijn innerlijke heiligheid en heerlijkheid ook in uiterlijke schoonheid, evenals alleen beminnenden in elkander al de schoonheid zien, die zij hebben. En de schare zat rondom Hem. En Hem werd geboodschapt van enigen, die zeiden: Zie, Uw moeder en Uw broeders staan buiten, begerende U te spreken. Maar Hij antwoordende, zeide tot degenen, die Hem dat zeiden: Wie is mijn moeder en wie zijn mijn broeders? En rondom overzien hebbende die om Hem zaten, en zijne hand uitstrekkende over zijne discipelen, zeide Hij: Ziet mijn moeder en mijn broeders! Want wie het woords Gods hoort en de wil mijns Vaders, die in de hemelen is, doet, die is mijn broeder, mijn zuster, mijn moeder. De Heer wilde blijkbaar door zijne moeder en broeders niet in zijne prediking gestoord zijn. Waarom de Heer te roepen en te willen spreken, terwijl Hij in het midden van het volk staat en tot hetzelve spreekt? De Heer wees hen af, maar op zijn eigen, onnavolgbaar heerlijke wijze. De Heer leefde sedert zijn doop en optreding onder Israël in geen andere hoedanigheid dan van de Zoon van God; hierdoor werden de gewone natuurlijke betrekkingen vanzelf ondergeschikt. Hem waren dezulken de naasten, die als Hijzelf het woord des Vaders hoorden, en de wil des Vaders deden. Wat Paulus zeide van de Heer na diens hemelvaart, dat zeide hier de Heer van zijn familie: "Ik ken u thans niet meer naar het vlees, maar naar de geest; alleen voor zover gij mijne discipelen zijt, zijt gij ook mijne verwanten." Hij, die tot zijne discipelen zeide: Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mijns niet waard, en ze dus, als God en Heer, boven de natuurlijke betrekkingen stelde, stelde ook eerst zich zelven boven die natuurlijke betrekkingen.

3:22 De Heer en de blinde en stomme bezetene.
Toen werd tot Hem gebracht een, van de duivel bezeten, die blind en stom was. In deze man was drieërlei jammer verenigd. Blind, stom en krankzinnig, en dat door satanische macht. Kan er ellendiger schepsel gevonden worden? Trouwens de genezing van de ellendigsten onder de ellendigen wordt alleen, zoals wij reeds vroeger zeiden, in de Schrift als bijzonderheid herdacht; de genezingen der gewone ziekten en kwalen worden niet opgegeven, want zij waren ontelbaar. En al de scharen ontzetten zich, en zeiden: ls deze niet de Zoon van David? Het buitengewone der daad wekt buitengewone verwondering op. De scharen slaakten soms een kreet van verbazing. Wij horen hier de Heer voor het eerst onderscheiden als de Zoon van David. Onder deze naam verwachtten de Joden bepaald de Messias, de hersteller van de vervallen hut van David en van Israëls heerlijkheid, de verlosser van alle tijdelijke en eeuwige ellende. Israël kende die Zone David's uit de 72ste Psalm, alwaar Hij uitvoerig beschreven wordt als "die de nooddruftige, die daar roept, redden zou, mitsgaders de ellendige, en die geen helper heeft; Hij zou de armen en nooddruftigen verschonen en de zielen der nooddruftigen verlossen; Hij zou hun zielen van list en geweld bevrijden en hun bloed zou dierbaar zijn in zijn ogen." Maar de Farizeeën en de Schriftgeleerden, die van Jeruzalem afgekomen waren, dit gehoord hebbende, zeiden: Hij heeft beëlzebub en werpt de duivelen niet dan door beëlzebub, de overste der duivelen, uit. De buitengewone lof aan de Heer gegeven door het volk, prikkelde de nijd zijner vijanden zodanig, dat zij nu tot lastering overgingen. Zij waagden het niet ten aanhore van het juichende volk overluid te zeggen, dat Jezus door de overste der duivelen macht had over diens dienaren, maar zij zeiden het reeds vroeger openbaar en nu tot zich zelven en tot elkander, omdat zij het wonder niet konden ontkennen, en toch niet als Goddelijk wilden erkennen; zo moest het dan volgens hun redeneerkunde een satanisch wonder zijn. Doch Jezus, kennende hun gedachten en hen tot zich geroepene hebbende, zeide tot hen in gelijkenissen: Hoe kan de satan de satan uitwerpen? Ieder koninkrijk, dat tegen zich zelven verdeeld is, wordt verwoest, en iedere stad of huis, dat tegen zichzelf verdeeld is, zal niet bestaan. indien de satan de satan uitwerpt, en tegen zich zelven opstaat, zo is hij tegen zich zelven verdeeld, en zo kan zijn rijk niet bestaan, maar heeft een einde. Wij leren hieruit, dat de duivel geen goede werken kan doen. Hij is de boze; hij kan het goede niet doen en wil het goede niet doen. Hij kan daarom wel ziekten en kwalen en allerlei ellende veroorzaken, voor zover God het toelaat, maar hij kan ze in geen geval wegnemen. Worden zij op wonderdadige wijze niet in schijn, maar waarlijk en volkomen weggenomen, dan worden zij weggenomen door de kracht van de Heilige Geest. Dewijl gij zegt dat Ik door Beëlzebub de duivelen uitwerp. Doch indien Ik door Beëlzebub de duivelen uitwerp, door wie werpen ze uw zonen dan uit? Daarom zullen zij uw rechters zijn. Wij leren hieruit, dat er ten tijde des Heren ook nog andere lieden dan de Apostelen, en wel uit de naaste omgeving der priesters en oversten waren, die door de kracht Gods aangegrepen, het werk Gods deden in schijnbare onafhankelijkheid, maar toch in wezenlijke vereniging met de Heer. Wij hebben hiervan een merkwaardig voorbeeld bij Markus en Lukas (Markus 9:38 Lu 9:49), alwaar Johannes tot de Heer zegt: Meester, wij hebben enen gezien, die de duivelen uitwerpt in uw naam, welke ons niet volgt, en wij hebben het hem verboden, omdat hij U met ons niet volgt; Doch Jezus zeide: Verbied hem niet, want er is niemand, die een kracht zal doen in mijnen naam, en haastelijk van Mij zal kunnen kwalijk spreken; want wie tegen ons niet is, die is voor ons. Maar indien Ik door de vinger Gods, door de Geest, de duivelen uitwerp, zo is dan het Koninkrijk Gods tot u gekomen. Waar Goddelijke wonderen gedaan worden, daar zijn zij de bewijzen van Gods bijzondere tegenwoordigheid, zodat er dan ook nooit een persoonlijke openbaring Gods denkbaar is dan door wonderen. Wanneer een sterk gewapende zijn hof bewaart, zo is al wat hij heeft in vrede; maar als één over hem komt, die sterker is dan hij en hem overwint, die neemt zijn gehele wapenrusting, daar hij op vertrouwde, en deelt zijn roof uit. De Heer geeft hiermede zijn houding tegenover de satan te kennen. De satan is de sterke, maar Hij, de Heer, is de sterkere, die hem overwonnen heeft, en daardoor Meester is

van alles, waarover de satan vroeger meester was. Of hoe kan iemand in het huis eens sterken inkomen en hem zijn vaten ontroven, tenzij dat hij eerst de sterke gebonden hebbe, en alsdan zal hij zijn huis beroven. De Heer wijst hiermede terug naar zijn overwinning op de satan in de woestijn. De Heer erkent hem als een sterke, die alleen door Hem, de sterkere kon overwonnen worden. Het kwade is een macht, een vreselijke macht om talloze ellenden en jammeren, ziekten en kwalen te veroorzaken, om een wereld zoals de onze nu reeds zes duizend jaren tot een doorgaand slagveld, ja, tot een doorgaande slachtbank te maken. Kunnen wij het ontkennen? en zo neen, waarom dan deze macht beschouwd als in de lucht hangende, als een blinde kracht, gelijk die van de lucht, van het water, van het vuur? Moet er niet noodzakelijk een persoon zijn, in wie zich die macht ten kwade verenigt als in zijn oorsprong, en die persoon is er zo waarachtig als de Schrift van God is, en zijn naam is satan, de overste der duivelen. Wie niet met Mij is, die is tegen Mij, en wie met Mij niet vergadert, die verstrooit. Er kan in dit opzicht geen onzekerheid zijn. Wij staan aan de zijde van Jezus of tegenover Hem, en zo wie tegen Hem over staat, die ondergaat het lot van de satan: hij wordt verstrooid, hij blijft niet, maar is als het kaf, dat de wind heen drijft. Wij moeten met de Heer medewerken of wij werken Hem tegen. Christus staat tegenover de satan; niemand kan tussen hen onzijdig blijven. Wie het meent te kunnen die bedriegt zich, want de lauwe, de onverschillige is de Heere walglijk en spuwt Hij uit zijn mond. Daarom zeg Ik u, dat alle zonden de kinderen der mensen zullen vergeven worden en allerlei lasteringen, waarmede zij zullen gelasterd hebben, maar de lastering tegen de Geest zal de mensen niet vergeven worden. Indien de Heilige Geest geen persoon ware, hoe zou dan een afzonderlijke zonde tegen Hem mogelijk zijn? Doch ook hier blijkt het, dat Hij een Goddelijk persoon, een zelfbewustheid in de Godheid is, en zo wordt uit de aard zijner betrekking tot de mens, de lastering tegen Hem een onvergefelijke zonde. Immers waar de Heilige Geest zich persoonlijk openbaart, daar openbaart Hij zich noodzakelijk in enkel wonderen, in werken boven de wetten en krachten der natuur. In de natuur en in het bestuur der wereld en van ieders lot, is God nog een verborgen God. Zelfs in Christus is het lichaam of de menselijke natuur nog een voorhangsel vóór het heilige der heiligen; maar in de Heilige Geest treedt God geheel buiten zijn verborgenheid tot de mens, en openbaart Hij zich in al zijn kracht en heerlijkheid. De mens aan wie de Heilige Geest zich openbaart, staat in het allerheiligste, God ziende van nabij, in zijn onmiddellijk werk, in zijn wonderen. Doch wie nu dezen zichtbaren vinger Gods niet alleen niet erkent, maar voor een werking des satans verklaart, die bewijst hiermede zijn volslagen onvatbaarheid voor alle Goddelijk bewijs en onderwijs, en maakt zich schuldig aan de zonde der verharding of der volstrekte onbekeerlijkheid. Zelfs de Egyptische tovenaars ten tijde van Mozes erkenden de wonderen als wonderen in de woorden: Het is Gods vinger! Wij, die geen onmiddellijke werkingen Gods, geen eigenlijke wonderen meer zien, schijnen minder gevaar te lopen van tot deze misdaad te kunnen vervallen, nochtans blijft de poging om de door bevoegde getuigen gestaafde, in zich zelven volkomen Godewaardige wonderen, zoals die in de Schrift ons worden medegedeeld, te ontkennen, te ontzenuwen, te vernietigen, een hoogst gevaarlijke zaak, waarvoor God ons genadig beware! En zo wie enig woord gesproken zal hebben tegen de Zoon des mensen, het zal hem vergeven worden; maar zo wie tegen de Heilige Geest zal gelasterd hebben, die heeft geen vergeving in der eeuwigheid, maar hij is schuldig aan het eeuwig oordeel. Ongetwijfeld ziet Johannes op dit woord des Heren, wanneer hij schrijft 1 Johannes 5:16: Er is een zonde tot de dood, voor dezelve zonde zeg ik niet dat hij (de broeder) zal bidden. Bovenstaande tekst heeft veel onrust in veel gelovige gemoederen gebracht, alsof een gelovige een onvergefelijke zonde zou hebben kunnen begaan! Wie bekeerd is, kan onmogelijk aan de zonde der uiterste verharding schuldig zijn. Wie in Christus gelooft is in Hem vrij van alle zonden. Alleen zij, die niet willen geloven, die zich moedwillig verharden tegen de kloppingen des gewetens, en zich moedwillig verblinden tegen de klaarste bewijzen voor de waarheid Gods in zijn woord en werk, mogen toezien dat zij niet de grens overschrijden, binnen welke de vergeving der zonden en de

bekering, de eeuwige behoudenis nog mogelijk is. Hier valt dan ook een bergenzwaar gewicht op het woord der Schrift: Heden zo gij zijn stem hoort, verhardt uw hart niet. Want zij zeiden: Hij heeft een onreinen geest. Dat te zeggen tegenover de volstrekt Goddelijke bewijzen van Gods almacht en liefde en de meer dan sneeuwwitte reinheid van Jezus' hart en wandel, is iets onnatuurlijks en beneden-menselijks, het is satanisch. En toch hoeveel ongelovigen in onze dagen zeggen tegenover een gehele Schrift vol van de heerlijkheid des Eengeborenen des Vaders, dat Jezus gebreken en hartstochten had als wij allen, dat Hij zich naar de vooroordelen van zijn volk voegde en zich op hoger plaats stelde dan Hem toekwam. Is het niet de Heer een onreinen geest toekennen? Is het niet de Heilige Geest lasteren? Het verwondere ons dan ook niet wanneer mensen, die zich aan zulke dingen schuldig maken, nooit tot bekering komen. Nochtans betaamt het ons niets vast te stellen, of vooraf besluiten op te maken uit verschijnselen die wij zien. Wij kennen de diepste grond van het menselijk hart niet, en kunnen dus niet onderscheiden wat tegen de Zoon des mensen en wat tegen de Heilige Geest gesproken is. Dat wij dan niet oordelen, God alleen is de kenner en oordeler van het hart. Voor ons behoort deze zaak, gelijk zoveel zaken, tot een gesloten gebied. Gij maakt de boom goed en zijn vrucht goed, of maakt de boom kwaad en zijn vrucht kwaad; want uit zijn vrucht wordt de boom gekend. Gij adderengebroedsels, hoe kunt gij goede dingen spreken, daar gij boos zijt. De Heer spreekt hier van volslagen bedorvenheid. Er is geen boom zo goed of er is onder zijn vruchten een enkele onrijpe of rottige vrucht; maar de boom, die enkel kwade of vergiftige vruchten voortbrengt, is een kwade boom tot in zijn wortelen toe. Want uit de overvloed des harten spreekt de mond. De goede mens brengt goede dingen voort uit de goeden schat zijns harten, en de boze mens brengt boze dingen voort uit de bozen schat zijns harten. De Heer herhaalt hier zijn vroeger gezegd woord, gelijk Hij meermalen doet. De mens wordt wel boos, maar niet als een booswicht geboren; eerst wanneer hij zich een schat van boosheid vergaderd heeft, wordt hij een volslagen booswicht, die niet anders dan kwaad denken, spreken en handelen kan. Daarentegen wordt ook de mens door de wedergeboorte wel goed, maar niet volmaakt; ook hij moet een schat van goede gedachten, woorden en werken vergaderen, om uit de overvloed daarvan niet anders te kunnen denken, spreken en handelen dan goed. Doch Ik zeg u, dat van elk ijdel woord, hetwelk de mensen zullen gesproken hebben zij van hetzelve rekenschap zullen geven in de dag des oordeels. Wel mogen wij dan met David bidden: Heer! zet een wacht voor mijnen mond, behoed de deur mijner lippen. Psalm 141:3 Want er wordt niet lichter en niet veelvuldiger gezondigd dan met onze woorden. En toch gedachten, hoeveel te meer woorden, zijn daden bij God, die niet ziet op de aard van de enkele vrucht, maar op de aard van geheel de boom. Het woord openbaart de mens. "Spreek en ik zal u kennen," is een oud gezegde. Zeker zijn er geveinsden, wier woorden goed en wier harten bedorven zijn; maar mogen wij ze aan de ene kant als uitzonderingen op de regel laten gelden, aan de andere kant bevestigen zij de regel, want altijd verraadt het woord het hart, al is het ook maar door de toon waarop het wordt uitgesproken. Want uit uwe woorden zult gij gerechtvaardigd worden, en uit uwe woorden zult gij veroordeeld worden. God zal ons met onze eigen woorden vonnissen of vrijspreken. Hij zal de woorden, die wij zelven eenmaal spraken, en waarin wij ons eigen vonnis velden, herhalen. Wij hebben hiervan een treffend voorbeeld in de gelijkenis der ponden, alwaar de Heer tot de ontrouwe dienstknecht zegt: Uit uw mond zal Ik u oordelen, gij boze dienstknecht. Wanneer de onreine geest van de mens uitgevaren is, zo gaat hij door dorre plaatsen, zoekende rust, en die niet vindende, zegt hij: Ik zal wederkeren in mijn huis, daar ik uitgegaan ben. De Heer ontleent hier kennelijk aan hetgeen op demonisch gebied voorvalt, het bewijs, dat de mens, die het kwade niet in de kracht van God wederstaat, noodzakelijk van kwaad tot erger overgaat. En komende, vindt hij het ledig, met bezemen gekeerd en versierd. De lichtzinnigheid en zorgeloosheid van de mens zijn de oorzaken dat hij, hoe dikwijls ook door Gods Woord en zijn geweten tot bekering gewekt, nochtans telkens zijn hart ledig laat van godvruchtige gedachten en het daarentegen optooit met de ijdelheden der wereld, zodat hij altijd weder opnieuw een

geschikte woonplaats toebereidt voor de onreine geest. Dan gaat hij heen, en neemt met zich zeven andere geesten, bozer dan hijzelf, en ingegaan zijnde, wonen zij aldaar, en het laatste van die mens wordt erger dan het eerste- Het is de geschiedenis van alle zondaren, die zich tegen de kracht der waarheid hebben verzet, die hun ontwaakt geweten hebben toegeschroeid. Ten slotte zijn zij in de volslagen macht des bozen en in een staat van verharding, waarin zij de zonden niet meer kunnen laten, en waarin zij zich zelven moedwillig verderven. Alzo zal het ook met dit boze geslacht zijn. Hier strekt de Heer de geschiedenis van de enkele verharde mens uit over geheel het ongelovig Israël. Het had zijnen Messias ontvangen, die de boze onreine geesten uitdreef; doch in plaats van nu in die gereinigde woonstede de Heilige Geest van Hem te vragen en te ontvangen, zouden zij Hem en de Heilige Geest verwerpen en zich alzo, van kwaad tot erger gaande, voorbereiden tot een volkomen zedelijk bederf, en op de innerlijke val zou dan de uiterlijke val onvermijdelijk volgen.

3:31 De Heer en zijn moeder en broeders.

En zij kwamen in huis, en daar vergaderde wederom een grote schare, alzo dat zij ook zelfs niet konden brood eten. Er was geen tijd en geen gelegenheid om te eten. De Heer was met zijn discipelen naar huis gegaan, om zich door spijs en drank en rust te verkwikken, doch weldra was het huis wederom gevuld met volk, zodat alle toegang van buiten af onmogelijk was. En als degenen die Hem bestonden, dit hoorden, gingen zij uit, om Hem vast te houden; want zij zeiden: Hij is buiten zijne zinnen. Zij meenden dat de Heer door zijn onophoudelijke werkzaamheid in het midden van zulk een menigte volks, werkelijk in zulk een staat van overspanning verkeerde, dat de Farizeeën Hem niet zonder schijn van recht beschuldigden van Beëlzebub te hebben. Wij kunnen de bezorgdheid onzer naastbestaanden in gevallen, waarin onze ijver ontbrandt en naar hun koele mening te ver gaat; en die bezorgdheid klimt te meer, als die ijver ons in gevaren des lichaams of des levens brengt. Alsdan willen zij ons ook vasthouden, als waren wij buiten onze zinnen. En als Hij nog tot de schare sprak, ziet zijne moeder en broeders kwamen en stonden buiten, zoekende Hem te spreken en konden bij Hem niet komen, vanwege de schare, en zonden tot Hem, en riepen Hem. Des Heren naastbestaanden naar het vlees meenden nog altijd het recht te hebben om Hem, zo niet te leiden, althans te waarschuwen en te beschermen. Hieruit kunnen wij afleiden dat de Heer in zijn uitwendig voorkomen, in zijn lichamelijke gestalte niets van dat ontzaglijke en majestueuze moet gehad hebben, dat de schilders Hem geven. Wij moeten ons de Heer voorstellen als een naar het uitwendige hoogst eenvoudig gewoon joods man; nergens vinden wij ook dat zijn persoonlijke gestalte, wel dat zijn woorden en daden een buitengewonen indruk maakten. Alleen zij, die in Hem geloofden en Hem liefhadden, zagen zijn innerlijke heiligheid en heerlijkheid ook in uiterlijke schoonheid, evenals alleen beminnenden in elkander al de schoonheid zien, die zij hebben. En de schare zat rondom Hem. En Hem werd geboodschapt van enigen, die zeiden: Zie, Uw moeder en Uw broeders staan buiten, begerende U te spreken. Maar Hij antwoordende, zeide tot degenen, die Hem dat zeiden: Wie is mijn moeder en wie zijn mijn broeders? En rondom overzien hebbende die om Hem zaten, en zijne hand uitstrekkende over zijne discipelen, zeide Hij: Ziet mijn moeder en mijn broeders! Want wie het woords Gods hoort en de wil mijns Vaders, die in de hemelen is, doet, die is mijn broeder, mijn zuster, mijn moeder. De Heer wilde blijkbaar door zijne moeder en broeders niet in zijne prediking gestoord zijn. Waarom de Heer te roepen en te willen spreken, terwijl Hij in het midden van het volk staat en tot hetzelve spreekt? De Heer wees hen af, maar op zijn eigen, onnavolgbaar heerlijke wijze. De Heer leefde sedert zijn doop en optreding onder Israël in geen andere hoedanigheid dan van de Zoon van God; hierdoor werden de gewone natuurlijke betrekkingen vanzelf ondergeschikt. Hem waren dezulken de naasten, die als Hijzelf het woord des Vaders hoorden, en de wil des Vaders deden. Wat Paulus zeide van de Heer na diens hemelvaart, dat zeide hier de Heer van zijn familie: "Ik ken u thans niet meer naar het vlees, maar naar de geest; alleen voor zover gij mijne discipelen zijt, zijt gij ook mijne verwanten." Hij, die tot zijne discipelen zeide: Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mijns niet waard, en ze dus, als God en Heer, boven de natuurlijke betrekkingen stelde, stelde ook eerst zich zelven boven die natuurlijke betrekkingen.

4:1 De Heer en het volk, hen lerende door gelijkenissen.
En te dien dage Jezus, uit het huis gegaan zijnde, begon wederom te leren, nabij de zee; en daar vergaderden vele scharen bij Hem, die van alle steden kwamen, zodat Hij in een schip ging en neerzat op de zee; en de gehele schare stond aan de oever der zee en Hij leerde ze vele dingen door gelijkenissen. Wij hebben reeds vroeger de Here aangetroffen, ook bij gelegenheid van de wondere visvangst, aan het strand der zee, op een scheepje het volk lerende; doch toen werd ons niet gezegd wat en hoe de Heer het volk onderwees. Thans wordt ons dit gezegd en getoond in enige onschatbare proeven. Ons wordt gezegd, dat de Heer gewoon was het volk te leren door gelijkenissen. Deze soort van onderwijs is rabbijns, en de Heer, die zich zelven ook Rabbi (Meester) liet noemen, maakte ook van deze leerwijze op onnavolgbare wijze gebruik; ja de gelijkenis is in het Nieuwe Testament de Heer alleen eigen; geen der Apostelen volgt de Heer hierin na; ook dit is, als zoveel, koninklijk domein. Van oorsprong is de gelijkenis geheel Oosters en Israëlitisch. De gelijkenissen van de Heer zijn van een onvergelijkelijke opvatting, en van een daarmede volkomen overeenstemmende inkleding. Zij zijn daarbij zo eenvoudig en klaar, als de natuur en het dagelijks leven, waaruit ze genomen zijn. Ook gaf de Heer historische en profetische gelijkenissen, de laatste vooral in het laatst van zijn leven, toen Hij er zijne wederkomst in heerlijkheid mede aankondigde. Door Christus, zelf het Woord Gods, werd alles een woord Gods. In dit opzicht verschilt de gelijkenis van de Heer met die der rabbijnen. De rabbijnen verliezen zich doorgaans in spitsvondigheden; zij zijn als de sterrenkundigen, die ons enkel op het papier de ingewikkelde berekeningen tonen, die zij in hun observatorium gemaakt hebben, terwijl Christus ons uitleidt in de sterrenrijke nacht, en ons aan de hemel zelf uitlegging geeft van der sterren loop. En Hij zeide in zijne lering tot hen: Hoort toe: ziet een zaaier ging uit om te zaaien. Dat de Heer met de gelijkenis van de zaaier begint, is niet toevallig, want er is een opklimming en ontwikkeling ook in de gelijkenissen. De Heer geeft de geschiedenis van het Woord Gods in de onderscheidene beelden. Hij begint met de eerste beginselen: met de prediking van het Evangelie en haar verschillende uitwerkselen of gevolgen bij de mens, en eindigt later met gelijkenissen van de voleinding der wereld, en de grote oogst der eeuwigheid. En als hij zaaide, viel een deel zaads bij de weg. Op de voetpaden tussen de akkers, hetzij door de wind, bij het zaaien, of door het vallen van zaadkorrels uit de hand of de buidel des zaaiers; want het valt dezen niet in, om het zaad opzettelijk op het vast getreden voetpad te werpen. Enig verlies van het zaad is onvermijdelijk. En werd vertreden, en de vogelen des hemels aten het op. Dit zaad was reeds terstond bij het uitzaaien als verloren te beschouwen. En een ander deel viel op steenachtige plaatsen, waar het niet veel aarde had, en het ging terstond op, omdat het geen diepte van aarde had; maar toen de zon opgegaan was, is het verbrand geworden, en omdat het geen wortel had, is het verdord. Niet alle akkers hebben gelijke soort van grond. De Heer stelt hier een zaaier voor, die de innerlijke gesteldheid van zijn zaaiveld niet kent; maar haar eerst leert kennen uit de vrucht van zijn zaad. Immers zulk een zaaier is de prediker van het Evangelie: Hij kent de harten zijner hoorders niet. Eerst uit de gevolgen, die het Woord Gods bij hen heeft, moet hij de gesteldheid hunner harten leren kennen. En een ander deel viel in het midden der doornen, en de doornen, mede opwassende, verstikten het en het gaf geen vrucht. De zaaier zaaide niet in de opgewassen doornen, dit zou hij, als nutteloze arbeid, niet kunnen doen; maar in aarde, waarin het doornenzaad lag, zodat beiderlei zaad tezamen opging tot op zekere hoogte, als wanneer de doornen de overhand verkregen over de tarwe. En een ander deel viel in de goede aarde. In aarde dus, niet hard op de oppervlakte, en ook niet innerlijk steenachtig en ook niet vol doornenstengels; maar in een van alle schadelijke bestanddelen gereinigde aarde. En gaf vrucht, die opging en wies, en het ene droeg dertig-, en het andere zestig-, en het andere honderdvoudige vrucht. Ook in de goede aarde is verschil in mate of trap van vruchtbaarheid. De vruchtbaarheid van het zaad hangt af van de vruchtbaarheid der aarde, waarin het geplant wordt. Vraagt gij nu: Vanwaar dat verschil in de harten van mensen, die toch allen dezelfde menselijke natuur deelachtig zijn? Dan treedt gij

buiten het derde (het bepaalde doel) dezer gelijkenis. De Heer wijst ditmaal alleen op het verschil in de gesteldheid van het menselijk hart, en deze is zo schoon als waar geschetst. Dit zeggende, riep Hij: Wie oren heeft om te horen, die hore! De Heer wil er mede zeggen: wie Mij begrijpt, die make zelf de toepassing; die vrage zich zelven: welk een vrucht heeft het Woord Gods bij mij? en lere hieruit de gezindheid zijns harten, de staat zijner ziel kennen. Een andere gelijkenis heeft Hij hun voorgesteld. Wij laten de gelijkenissen op elkander volgen, zoals zij kennelijk tot het volk zijn uitgesproken, om later tot de uitlegging, die de Heer afzonderlijk aan zijn discipelen gaf, over te gaan. Zeggende: Het koninkrijk der hemelen is gelijk een mens, die goed zaad zaaide in zijnen akker. En als de mensen sliepen, kwam zijn vijand en zaaide onkruid midden in de tarwe en ging weg. Gij ziet, de Heer begint het raadsel van het verschil van vrucht uit eenzelfde land, reeds te ontraadselen. Nadat de Heer de geschiedenis van de prediking van het Evangelie, in zoverre haar uitwerkselen bij de mensen betreft, had voorgesteld, gaat Hij over om de oorsprong aan te wijzen van het onkruid op de goeden akker, die door enkel goed zaad bezaaid was. Het is de geschiedenis der wereld in het algemeen en der kerk, der gemeente in het bijzonder. God heeft alles goed gemaakt, maar het kwade is door de vijand Gods, de duivel, in het goede gezaaid. Toen het nu tot kruid opgeschoten was, en vrucht voortbracht, toen openbaarde zich ook het onkruid. In het allereerste begin der gemeente (waartoe wij ons bepalen, omdat de toepassing naar alle zijden letterlijk oneindig is) scheen alles heilig te zijn, doch later ontdekten zich onder de menigte der discipelen velen, die zich aan de Heer ergerden en teruggingen; onder het twaalftal Apostelen was een Judas; onder de pinkstergemeente Ananias en Saphira. En de dienstknechten van de Heer des huizes gingen en zeiden: Heer! hebt Gij niet goed zaad in Uwen akker gezaaid; vanwaar heeft Hij dan dit onkruid? Het is de vraag naar het grote wereldraadsel, dat duizend andere raadsels in zich bevat: Hoe was het mogelijk dat, bij het bestaan van een heilig God, het kwaad in de wereld is gekomen? En Hij zeide tot hen: een vijandig mens heeft dat gedaan. De Heer laat het raadsel onopgelost, wat de mogelijkheid van het ontstaan des kwaads betreft; maar wijst alleen met beslissende duidelijkheid de persoonlijke oorzaak van het kwaad aan: een vijand Gods heeft het onkruid gezaaid, terwijl de lieden sliepen. Een aandoenlijke schildering van de toestand, waarin de mens niet waakt en bidt, en tevens de treffende aanwijzing, dat de zonde van de mens des mensen schuld is. En de dienstknechten zeiden tot hem: Wilt gij dan dat wij heengaan en dat zelve vergaderen? Het is ons allen eigen om het kwaad in zijnen loop te stuiten. Wij willen het reeds in de kiem, of althans in de geboorte verstikken, en wij mogen ook niet anders doen in onze kring; daarin mogen wij niet nadoen wat God doet; maar in Gods regering moeten wij het erkennen en eerbiedigen, dat Hij het kwaad tot zijn volle ontwikkeling laat komen, en in deze weg (eerst daarna) te niet doet. Maar Hij zeide: Neen! Opdat Gij het onkruid vergaderende, ook mogelijk met hetzelve de tarwe niet uittrekt. De dienstknechten wilden het onkruid uitroeien, omdat de tarwe door het onkruid, zo niet verstikt, dan toch in haar groei belemmerd en benadeeld wordt; zij handelen naar de uitspraken der menselijke wijsheid. Doch de Heer van de akker oordeelt uit de wijsheid en de getrouwheid Gods, en wil liever dat zijn tarwe niet zo welig staat, als dat er iets van verloren ga. Laat ze beide tezamen opwassen tot de oogst. Het uitgroeien en niet het, uitroeien is de wet Gods, met opzicht tot het kwade. Het is hiermede als met een krankheid. Heeft zij eenmaal het lichaam aangetast, dan wordt zij niet genezen door haar te onderdrukken of te smoren, maar door haar te laten uitrazen, en door intussen met de wijsheid van de bekwamen arts alles uit de weg te nemen, wat de geleidelijke ontwikkeling der ziekte kan belemmeren of verhaasten. Dit is dan ook de gevaarlijke zijde der menselijke menslievendheid, der filantropie, dat zij tot haar doel stelt het lijden als zodanig hoe eer hoe beter te doen ophouden. De liefde Gods tot de mensen (Filantropie volgens de grondtekst) is verschenen, en maakt ons zalig door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes. Titus 3:4-5 God wil het lijden opgeheven hebben, maar niet het uiterlijk, lichamelijk, tijdelijk lijden alleen; ook de zonde wil Hij weggenomen hebben, en deze allereerst en

allermeest. Gelijk een goede opvoeding het kind in zijn geheel, in zijn lichamelijken en geestelijken aanleg en behoeften omvat, zo ook een goede filantropie. Door het ene deel van de mens te behouden ten koste van het andere, dempt men de ene polder, om daarnaast een andere te maken. Er moet uitwatering zijn. Leidt en stuwt al de binnenwateren naar de grote zee, daar vinden alle instromingen ten allen tijde haar uitstromingen. En nu wat de zee is in het natuurlijke, dat is Christus in het geestelijke. Breng de mens en breng de mensheid tot Christus, en gij hebt in beider hoogste behoeften voorzien, en alle andere behoeften worden tegelijk vervulbaar. En in de tijd des oogstes zal Ik tot de maaiers zeggen: Vergaderd eerst dat onkruid, en bindt het in bossen om hetzelve te verbranden; maar brengt de tarwe tezamen in mijne schuur. De reden waarom God eerst ten tijde van de oogst de grote beslissende scheiding tussen goeden en kwaden maakt, is duidelijk, omdat eerst dan alles tot zijn volle rijpheid gekomen is. Het is uiterst moeilijk om het wilde koren van het goede koren te onderscheiden zolang ze nog halmen zijn; maar als ze zich gezet hebben, dan onderscheiden zij zich kennelijk, en als de aren rijp zijn, dan onderscheiden zij zich volkomen. God vertraagt de beloften niet, gelijk enigen dat traagheid achten, maar is lankmoedig over ons, niet willende dat enigen verloren gaan, maar dat zij allen tot bekering komen, zegt Petrus (2 Petrus 3:9), en zo is het ook hier. De mens, die heden een vijand Gods is, kan morgen bekeerd zijn; waarom zouden wij hem dan heden willen uitgeroeid zien? Neen laat hem leven, o God! laat de boze leven, opdat hij niet verloren ga, maar zich bekere en leve in eeuwigheid. Het is dan ook opmerkelijk, en waarlijk niet zonder reden, dat zoveel mensen, die God niet dienen, maar alleen voor deze wereld leven, nochtans niet zelden tot in zeer hogen ouderdom gespaard blijven. God geeft hun tijd, overvloedig tijd om nog ten laatste te bedenken wat tot hunnen vrede dient. Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk een net uitgeworpen in de zee, en dat allerlei soort van vissen samenbrengt. Het is een soortgelijke gelijkenis als de vorige, en daarom zijn beide gelijkenissen hier gepaard, ofschoon zij bij Mattheus in een andere orde voorkomen. Met deze gelijkenis leert de Heer de algemeenheid der roeping. De prediking van het Evangelie is een uitwerpen der netten in zo wijden kring als maar mogelijk is, waarvan de zee een beeld is. Doch uit de zee moet men met zijn netten niet enkel goede vissen willen vangen; als men dat begeert, dan moet men in een binnenwater met de hengel vissen. Neen, haalt maar alles op, gij visser, wat er in uw netten komt! Hetwelk, wanneer het vol geworden is, de vissers aan de oever optrekken. De eerste zorg van de vissers is dat het net vol worde; vóór die tijd halen zij het ook niet, althans niet gaarne, op. En neerzittende, lezen zij het goede uit in hun vaten, maar het kwade werpen zij weg. Een andere werkzaamheid voegt op het schip, een andere aan de oever. Op het schip worden de vissen gevangen, aan de oever worden zij uitgezocht. Alzo zal het ook in de voleinding der eeuwen wezen. Alleen de Schrift kent, gelijk het begin, alzo ook het einde der dingen. Eenmaal houdt de bestaande orde van zaken op; alles gaat zijn voleinding tegemoet; de stroom des tijds heeft zijn uitstromingen reeds nu in de eeuwigheid; ieder afstervend menselijk leven is zulk een uitstroming; maar eenmaal stroomt de tijdstroom zelf in zijn geheel uit in de eeuwigheid. De engelen zullen uitgaan en de boze uit het midden der rechtvaardigen afscheiden, en zullen dezelve in de vurigen oven werpen; daar zal zijn wening en knarsing der tanden. Het einde des tijds zal ook het einde van de heerschappij van het boze zijn. In de eeuwigheid heerst God alleen met allen, die uit Hem geboren zijn, en lijden de dienaren en dienaressen der zonde al de straf, welke Gods rechtvaardigheid over hen heeft uitgesproken. O, mij dunkt, dat niemand dit woord van de Heer moet kunnen lezen, zonder met de schrik des Heren in zijn hart te worden geslagen, en gedrongen te worden tot het geloof in Christus tot behoudenis zijner ziel. Welk een eindeloze klove ligt er niet tussen het behouden worden en het verloren gaan! En nu, gij zondaar, gij zondares, gij behoeft niet verloren te gaan, gij kunt behouden worden, en zoudt gij nochtans niet willen behouden worden? Waarom uw eigen ziel te doden met de eeuwige dood? Vlucht naar het eeuwige leven, vlucht tot Jezus. Ween aan zijn voeten over uwe zonden, en Hij zal u troosten met de woorden des eeuwigen levens: U zijn uwe zonden vergeven, uw geloof

heeft u behouden, ga heen in vrede. En Hij zeide: Alzo is het koninkrijk Gods, gelijk of een mens het zaad in de akker wierp, en voorts sliep en opstond nacht en dag, en het zaad ontsproot en lang werd, dat hijzelf niet wist hoe. Met deze nieuwe gelijkenis leert Jezus de trapsgewijze voortgang van het Evangelie in de wereld, in de harten der mensen, die het aannemen. De prediker van het Evangelie moge er zich mede troosten, wanneer hij dadelijk gene vrucht ziet, en de gelovige ook, wanneer hij nog klein en teder is in het geloof. Wie het goede zaad in het harte heeft, die geve het tijd om te groeien, bidde van God, dauw en regen en zonneschijn daarover, en verbeide met iedere dag een nieuwe aanwas. Want de aarde brengt vanzelf vrucht voort, eerst het kruid, daarna de aar, daarna het volle koren in de aar. En als de vrucht zich voordoet, terstond zendt hij de sikkel daarin, omdat de oogst daar is. Alles op deze wereld is aan de orde des tijds gebonden, ook het geestelijke leven; alles heeft wetten van ontwikkeling en moet deze volgen. Er zijn vrome mensen geweest, en ze zij er nog, die rijp wilden zijn vóór de tijd en geheel geestelijk, alvorens zij van het lichaam uitwoonden en bij de Heer inwoonden, en ze zijn gevallen in diepten van dwaling en dweperij, waarvoor de Heer ons behoede. Een andere gelijkenis heeft Hij hun voorgesteld, zeggende: Waarbij zullen wij het koninkrijk Gods vergelijken, of met wat gelijkenis zullen wij het gelijken? Het is gelijk het mosterdzaad, dat een mens genomen en in zijn akker gezaaid heeft. Met deze gelijkenis leert de Heer de kleinte van het beginsel en de grootte van de bestemming van het Evangelie. Dat, wanneer het in de aarde gezaaid wordt, het minste is onder al de zaden, die op de aarde zijn. Zeker is er geen geringer zaad onder de moeskruiden dan het mostaardzaad, dat nauwelijks onder de zaden geteld wordt, en hoe! hiermede wordt het Evangelie vergeleken? Ja, om de geringheid van beider beginselen en de belangrijkheid van beider vrucht. Lukas laat deze gelijkenis volgen op het groot geloof van de Kananésche vrouw, en het is alsof hij er door deze plaatsing mede zeggen wil: zie, van zulke geringe mensen als deze vrouw moet het Evangelie beginnen. Stel daartegenover dat Herodes bekeerd werd, hoeveel schitterender zou dat wezen; maar God houdt van een klein begin en van een groot einde. Reeds in de natuur laat God meestal vóór iets groots iets kleins gaan: enige druppels vóór een slagregen, enige sneeuwvlokjes vóór een sneeuwjacht. Ook de bekering is als een mostaardzaadje, door God in de hof van ons hart geplant; daarom moeten wij niet al te bedroefd zijn over de kleinte van dat beginsel in ons, want het einde zal onze verwachting overtreffen. Maar wanneer het gezaaid is, gaat het op, en wanneer het opgewassen is, wordt het het meeste van alle moeskruiden en maakgrote takken, alzo dat de vogelen des hemels onder zijn schaduw kunnen nestelen. WIJ aanschouwen de waarheid dezer gelijkenis; wij aanschouwen dat mostaardzaadje op de akker der wereld tot een boom geworden, waaronder de vogelen des hemels hun nesten bouwen. Onder de vogelen kunnen wij zelfs die mensen en die machten verstaan, die zonder Christus aan te nemen als hun Zaligmaker, nochtans onder de machtige en onweerstaanbare invloed van het Christendom leven. Laat hen onder de schaduw van de boom komen nestelen; schaduw is ook iets, en het is in elk geval een getuigenis van de geschiktheid des booms, ook tot een sieraad der aarde. Immers zeggen sommige mensen, die zich niet bekeren willen, dat het Evangelie de zuiver menselijke ontwikkeling niet bevordert, maar belemmert. Doch deze lieden verstaan onder zuiver menselijke ontwikkeling, de ontwikkeling van de mens, zoals hij is in zijn zonde en geestelijke onwetendheid, waarvan de hoogste ontwikkeling de dood en het eeuwige oordeel is. Een andere gelijkenis sprak Hij tot hen, zeggende wederom: Waarbij zal ik het koninkrijk Gods vergelijken? Het is gelijk een zuurdesem, welke ene vrouw nam en verborg in drie maten meels, totdat het geheel gezuurd was. De vorige gelijkenis spreekt van de uitwendige voortgang des Evangelies, welke door ieder kan gezien worden, en waar ieder vrucht van heeft; deze gelijkenis spreekt van de innerlijke werkingen of voortgangen des Evangelies, welke niet gezien, maar nochtans door ieder gesmaakt kunnen worden. Gelijk de zuurdesem in het meel, zo oefent het Evangelie in het verborgene een alles doordringende kracht uit. God bemint het verborgene; in het verborgene doet Hijzelf de grootste weldaden. Onder het sneeuwkleed groeit het winterkoren, en in het

verborgene der wolken wordt de vruchtbare regen toebereid. Ook het zuurdeeg wordt in het meel verborgen; het gaat er schijnbaar in verloren, evenwel, het ligt er niet stil in, neen, het werkt krachtig, ofschoon langzaam door, totdat het de gehelen hoop meels doortrokken, en smakelijk gemaakt heeft. Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk een schat in de akker verborgen. Is het niet verwonderlijk, dat het Evangelie zo openbaar in de wereld, en nochtans tegelijk zo verborgen is? Wie ziet het, wie kent het, wie vindt het? Slechts zeer weinigen. De meeste mensen zien het niet, kennen het niet, vinden het niet; en toch is er geen akker, althans geen protestantse akker, of het is er in te vinden. Welke een mens gevonden hebbende, verborg die, en van blijdschap over dezelve, gaat hij heen en verkoopt al wat hij heeft en koopt die akker. Aan hetgeen men niet najaagt, kan men zien wat men wèl najaagt. Hoe kunnen mensen, die het wereldse niet verlaten, het hemelse aanhangen? Doch om voor een schat alles te verkopen wat men heeft, moet men hem eerst gevonden hebben. Hebben wij die schat van ons hart werkelijk gevonden, dan zullen wij ook gaarne al het overige wat wij hebben, daarvoor laten varen. Evenals de beide vorige gelijkenissen een paar uitmaken, zo ook deze gelijkenis en de volgende: van de kostbare parel. De koopman in paarlen zocht schone paarlen, maar een schat zoekt de man, die zijn akker bebouwt, niet. God laat hem die vinden, zonder dat hij hem zoekt, opdat Gods vrije genade zich aan hem openbare en door hem verheerlijkt worde. Zo ging het Zacheus; hij zocht geen schat voor zijn hart, en toch vond hij hem. Hij klom op de boom, alleen om Jezus te zien en Jezus zag hem en noemde hem een zoon van Abraham. En toen verkocht hij al wat hij had voor die schat. "Alles?" zegt gij, "en hij gaf maar de helft." Wij antwoorden: Alles zou de dweper gezegd hebben, maar Zacheus was een gelovige, door Gods Geest geleid. De Heer eiste niets van hem; doch hijzelf wilde het oneerlijke geld niet langer hebben; het eerlijke geld mocht hij behouden en behield hij. Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een koopman, die schone paarlen zoekt, dewelke hebbende een parel van grote waarde gevonden, ging heen en verkocht al wat hij had, en kocht dezelve. Zulk een koopman was Paulus, die de gerechtigheid, welke uit de wet was, als een schone parel zocht te verkrijgen, maar de genade Gods liet hem de allerschoonste en aller kostbaarste parel, de gerechtigheid des geloofs in Christus, vinden, en nu achtte hij al het overige als niets, ja als schade. Mochten daarom veel studerende en niet studerende jongelingen, die op hoge en lage scholen gezeten, dorsten naar kennis en wetenschap, Hem vinden, in wie al de schatten der wijsheid en der kennis verborgen liggen! Wie Christus kent, die kent zich zelven en kent duizend dingen van God en van de toekomst, die voor de wereldwijzen gedurende geheel hun leven volstrekte verborgenheden blijven. En ook, wie Christus werkelijk heeft, die is verheugd, als iemand, die de hoogste wensen zijns levens ten laatste verkregen heeft. Al deze dingen heeft Jezus tot de scharen gesproken door gelijkenissen, en door veel zulke gelijkenissen sprak Hij tot hen het woord, naar dat zij het horen konden. Het was dus een tegemoetkoming van de zijde des Heren aan hun onvatbaarheid voor rechtstreeks onderwijs. Op dezelfde wijze onderwijzen wij onze kinderen door prenten, die hun opmerkzaamheid meer trekken dan blote redenering, en tevens hun verbeeldingskracht of voorstellingsvermogen opwekken, ofschoon er een verklaring dezer prenten bij komen moet, zullen de prenten begrepen worden. En zonder gelijkenis sprak Hij tot hen niet. Dat wil zeggen: het opzettelijk onderwijs des Heren geschiedde in gelijkenissen, doch bovendien werd het volk meermalen onderwezen in gesprekken, waartoe dagelijks aanleiding werd gegeven. Dit laatste kan men dus de occasionele onderwijzing des volks noemen. Opdat vervuld zou worden wat gesproken is door de profeet, zeggende: Ik zal mijn mond opendoen in gelijkenissen, Ik zal voortbrengen dingen, die verborgen waren van de grondlegging der wereld. Wij lezen deze woorden Psalm 78:2 aldus naar onze vertaling: Ik zal mijn mond opendoen met spreuken; Ik zal verborgenheden overvloediglijk uitstorten van oudsher. De spreuk, of meer bepaald de leenspreuk, is de kiem der gelijkenis. Het is bijzonder de dichter, maar ook ieder mens in het dagelijks leven eigen, om uit allerlei gebied de vorm voor zijn gedachten te ontlenen; vandaar de naam leenspreuk (metafora); zij is ene vergelijking

en daarmede een overgang tot de gelijkenis. Doch wat volgt er op de aangehaalde woorden in Psalm 78? Asaf geeft ons een historische schets van Israëls lotgevallen. Ook hieruit zien wij, dat de aanhalingen der profetieën in het Nieuwe Testament zonder zin zouden zijn, indien zij niet de diepste zin hadden. Doch nu is geheel de geschiedenis van Israël door God gemaakt tot een parabel zonder fabel, tot een dichtstuk zonder verdichting. Israël is, als volk, een gelijkenis voor de volken, en Israëls historie een gelijkenis van de wereldhistorie. Maar Hij verklaarde alles zijn discipelen in het bijzonder. Ziet gij, de gelijkenis heeft een duidelijke zijde wat de inkleding betreft, omdat deze uit de dingen van het gewone leven is genomen; maar zij is aan de andere kant een soort van raadsel, wat de bedoeling, de betekenis, betreft. Vat men deze bedoeling niet, zo is de gelijkenis duister en vereist een nadere uitlegging; en dit was meermalen zelfs bij de discipelen het geval, die dan ook door de Heer over hunne traagheid van bevatting berispt werden. Toen nu Jezus de scharen van zich gelaten had, ging Hij naar huis. En zijne discipelen kwamen tot Hem en vraagden Hem, zeggende: Waarom spreekt Gij tot hen door gelijkenissen? De Heer sprak tot zijn discipelen op een geheel andere wijze dan tot het volk. De opzettelijke keuze van gelijkenissen was daarom de discipelen vreemd, en deze soort van onderwijs hun onduidelijk; het is dus natuurlijk, dat zij er de reden van willen weten. En Hij antwoordende, zeide: Omdat het u gegeven is, de verborgenheden van het koninkrijk der hemelen te weten, maar hun is niet gegeven; degene die buiten zijn, geschieden al deze dingen door gelijkenissen. Er is een groot verschil in het spreken tot gelovige of tot ongelovige mensen. De ongelovige mens is onwetend met betrekking tot de verborgenheden van het Koninkrijk Gods, der Schrift; hij begrijpt ze niet, of verstaat ze verkeerd. Spreek tot deze mensen van de gemeenschap der ziel met de Heer en van de werkzaamheden des geestelijken levens, zij zullen er niets van begrijpen, en het is al veel, zo zij er op zwijgen, en er niet mede spotten. Gij kunt in elk geval niet van hart tot hart met hen spreken en hun de dingen van het Koninkrijk Gods rechtstreeks bekend maken. Gij moet het hun begrijpelijk maken, en wel door beelden, genomen uit zaken, die onder hun bereik zijn. In de dagelijkse dingen liggen toch de sleutels der geestelijke wereld. Dit heeft de Heer getoond in zijn gelijkenissen. De gelijkenis is dus eigenlijk het eenvoudigst onderwijs. Doch juist daarom verstond het volk ze niet. De mens zoekt van nature de geestelijke dingen veel te hoog. Hij wil ze niet zo nabij zich gebracht zien; hij wil ze niet zien in de dingen van zijn schip, van zijn kantoor, van zijn bedrijf, van zijn huis. Men wil de geestelijke dingen eerbiedig, deftig, op een afstand behandeld hebben; immers ze zijn te heilig om met de handen getast te worden. Ach! men vergeet, dat het heilige niet onrein wordt door zich in betrekking te stellen tot het onreine, evenmin als de zon besmet wordt door op een moeras te schijnen. Men bedriegt zich daarom, wanneer men meent, dat men door populair te zijn in geestelijke dingen, door in de rechte volkstaal te spreken, te beter door het volk verstaan wordt. De Heer zegt, dat het zo niet is. Die buiten zijn, zien altijd de dingen van de buitenzijde aan en blijven daarbij staan. Het volk hoorde de gelijkenissen des Heren, maar verstond die in de natuurlijke zin, zonder de geestelijke bedoeling te vatten. Voor ons, wie de zaken volkomen klaar zijn, is het onbegrijpelijk, dat de gelijkenissen des Heren voor het volk onduidelijk konden zijn; doch men bedenke, dat hetgeen men populair zal kunnen behandelen, eerst wetenschappelijk bij ons moet uitgemaakt zijn. De populaire behandeling is slechts een verlenging van de wetenschappelijke behandeling. Het volk hoorde dus in de eenvoudige vorm der gelijkenissen de slotsommen der hoogste Goddelijke wijsheid; doch juist deze Goddelijke wijsheid bleef hun verborgen. Zij konden de Geest Gods niet in de letter horen; trouwens daartoe behoeft men een hoger orgaan dan het natuurlijk gehoor der oren; daartoe wordt het geloof vereist, en dat had het volk ganselijk niet, maar dat was, althans aanvankelijk, bij de discipelen. En Hij zeide tot hen (tot de discipelen): Ziet dan wat en hoe gij hoort; want met wat mate gij meet, zal u weder gemeten worden, en u, dien hoort, zal meer toegelegd worden; want wie heeft, die zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar wie niet heeft, van dien zal genomen worden ook hetgeen hij heeft. De Heer spreekt gaarne in de spreukstijl der

schijnbare tegenstrijdigheid, om de opmerkzaamheid te wekken voor de waarheid, welke Hij uitspreekt. Wie verstand heeft, die verkrijgt altijd meer verstand, want de spruit ontwikkelt zich tot een boom; wie geen verstand heeft, ontwikkelt zich niet, maar wordt altijd stomper van bevatting. Er is in niets stilstand, men gaat vooruit of achteruit. Op dezelfde wijze is het in geestelijke dingen. Wie geloof heeft, gaat van geloof tot geloof, van kracht tot kracht, wie geen geloof heeft, wordt altijd ongeloviger; men gaat altijd vooruit in zijn beginsel, hetzij dat beginsel goed of kwaad is. Het ongeloof en het onverstand zijn kwade beginselen, waarin men vooruitgaat; ja, maar van minder tot meerder duisternis. Het volk verstond niets van geestelijke dingen, het kon dus daarin geen rechtstreeks onderwijs ontvangen, zoals de discipelen, maar enkel een zijdelings onderwijs, een onderwijs in gelijkenissen, die, zo helder en heerlijk zij zijn voor het geloof, zo duister en alledaags voor het ongeloof, of, hetgeen hier hetzelfde is, voor het onverstand zijn. De gelijkenis is een sierlijke omweg, maar die men genoodzaakt is in te slaan met hen, die de rechte weg niet weten te bewandelen. Vraagt het aan de gidsen op de Alpen, welke korte wegen zij voor zich zelven kiezen tussen de afgronden door, en welke omwegen zij moeten maken met de onervaren reizigers. Daarom spreek Ik met hen door gelijkenissen, omdat zij ziende niet zien, en horende niet horen, noch ook verstaan. De Heer rekent het zijn volk Israël tot een grote schuld, dat het geen geestelijk verstand heeft om de waarheid Gods zonder alle inkleding te verstaan. Reeds bij Jesaja 1:3 zegt de Heer: Een os kent zijn bezitter, en een ezel de krib zijns heren; maar Israël heeft gene kennis; mijn volk verstaat niet. Opdat zij zich niet te eniger tijd bekeren en hun de zonden vergeven worden. Gij gevoelt, hier spreekt de Heer, gelijk zo dikwijls, in heilige ironie. De Heer zegt er mede: "zij zijn bevreesd bekeerd te worden en vergeving der zonden te ontvangen, daarom willen zij met hunne ogen niet zien en met hunne oren niet horen." En inderdaad, dit is de toestand van de natuurlijke mens: hij heeft een geheime afkeer van God en goddelijke dingen, omdat deze tegen zijn natuurlijke rust en lust inlopen. Hij wil uit zijn menselijke rust niet opgewekt, en in zijn lusten niet tegengegaan worden. Zulke lieden zeggen tot God: "Wijk van ons, want aan de kennis uwer wegen hebben wij geen lust." (Job 21:14) Het geweten van ieder mens zegt hem: "Als gij de heilige God wilt dienen, dan moet gij rein worden van alle schuld en rein van alle zonden," en dat wil de onreine mens niet, dan daartoe door almachtige genade gedrongen, waardoor hij tot God spreekt: "Gij hebt mij overreed en ik ben overreed geworden. Gij zijt mij te sterk geweest en hebt overmocht" (Jeremia 20:7) En in hen wordt de profetie van Jesaja vervuld, die zegt (Jesaja 6:9-10): met het gehoor zult gij horen en geenszins verstaan, en ziende zult gij zien en geenszins bemerken; want het hart dezes volks is dik geworden, en ze hebben met de oren zwaarlijk gehoord, en hunne ogen hebben zij toegedaan, opdat ze niet te eniger tijd met de ogen zouden zien en met de oren zouden horen en met het harte verstaan en zich bekeren, en Ik hen geneze. Wie tegen de uitspraak van Gods Woord en de inspraak van zijn geweten handelt, die verhardt zich tegen de waarheid en wordt eindelijk onvatbaar voor de waarheid, ook waar zij in zonneklaarheid voor hem treedt. Wij zeiden het reeds: de mens wordt als een zondaar geboren, maar niet als een verhard zondaar, dat maakt hij zich zelven, en dàt is zijn schuld. God heeft ieder mens een geweten overgelaten, dat reeds in de dagen der jeugd afroept van het kwade en heen roept tot het goede, en instemt met het Woord van God. Bij elke zuivere prediking van Gods Woord moet het nog onverharde geweten van ieder mens zeggen: "Gods Woord is de waarheid en er is geen andere weg ten leven mogelijk dan die dit Woord ons aan wijst." Doch handelt men tegen dit getuigenis van zijn geweten, door de begeerlijkheden der zinnen en de wereld verlokt en de meeste mensen doen dit zo maakt de mens zich schuldig aan zonde tegen beter weten in, en God zal hem vonnissen met het woord: "Het is u gezegd, gij hebt het geweten." Doch uwe ogen zijn zalig omdat zij zien, en uwe oren omdat zij horen. Als wij spreken van blinden en doven, dan prijzen wij hen gelukkig die zien en horen kunnen, zo prijst ook de Heer zijn discipelen zalig, omdat zij geestelijk zien en horen, tegenover zo velen die geestelijk blind en doof zijn. Want voorwaar Ik zeg u, dat vele koningen, profeten en

rechtvaardigen begeerd hebben te zien de dingen, die gij ziet, en hebben ze niet gezien, en te horen de dingen, die gij hoort, en hebben ze niet gehoord. Al de godvruchtige koningen, al de profeten en al de rechtvaardigen des Ouden Verbonds hebben met vurig verlangen uitgezien naar de dag van de Messias; doch hun liefste wens is niet vervuld geworden, en nu viel dit onuitsprekelijk groot voorrecht, dit hoogst geluk deze arme vissers en tollenaars te beurt, en kon de koningin van Scheba met duizendmaal meer recht tot de Heer zeggen, wat zij tot Salomo zeide: Welgelukzalig zijn uwe mannen, welgelukzalig deze uwe knechten, die gedurig voor uw aangezicht staan, die uwe wijsheid horen! 1 Koningen 10:8 En als Hij nu alleen was, vraagden Hem degenen, die omtrent Hem waren, met de twaalven, naar de gelijkenis, zeggende: Wat mag deze gelijkenis wezen? Namelijk de gelijkenis van de zaaier. En Hij zeide tot hen: Weet gij deze gelijkenis niet? Hoe zult gij al de gelijkenissen verstaan? De Heer had hen zalig gesproken omdat zij geestelijk zagen en hoorden, doch dit neemt niet weg, dat Hij hunne gebrekkigheid ook in dit opzicht berispt. Tegenover de dood is het leven een voorrecht, maar daarom kan men wel ziek zijn, en ziek te zijn is een kwaad. Gij dan, hoort de gelijkenis van de zaaier. Wij verheugen ons, dat wij, gelijk hoogst zeldzaam het geval is, ook enige weinige proeven hebben van 's Heren eigen uitlegging zijner gelijkenissen, want hiermede geeft de Heer ons de sleutel aan tot ontsluiting van al zijn andere gelijkenissen. Dit nu is de gelijkenis: Het zaad is het woord Gods. De waarheid, zoals die in de Schrift is neergelegd en gepredikt wordt, is dus Gods Woord, en Gods Woord is geen denkbeeldige zaak maar een werkelijkheid; een zaad (een levensbeginsel) dat werkt, dat groeit, dat zich ontwikkelt. En de zaaier is hij, die het Woord zaait. De prediker, die Gods Woord als zodanig in het menselijk hart zaait; de prediker van menselijke meningen heeft geen blijvende vrucht van zijn arbeid. De indrukken, die hij teweegbrengt, en de voldoening, die hij er van heeft, zijn voorbijgaand. En deze zijn het, die bij de weg bezaaid worden: Als iemand het woord des koninkrijks hoort en niet verstaat, zo komt de duivel terstond en rukt het woord weg, dat in zijn hart gezaaid was, opdat hij niet zou geloven en zalig worden. Zo is dan het geloof niet anders dan het horen en verstaan van Gods Woord, van de Schrift. Hoe eenvoudig, niet waar? En toch hoe weinigen beschouwen het geloof in deze ware betekenis. De verklaarde bestrijders der Schrift noemen ook hunne overtuiging geloof en hunne prediking een prediking des geloofs. Doch de huichelaars noemen ook hunne goddeloosheid godsdienstigheid; het is een schromelijk, of beter gezegd gruwelijk misbruik maken van woorden: het is een masker, dat wij met verontwaardiging moeten afrukken. De Heer zegt het hier en overal, en al de Apostelen zeggen het: Wie de Schrift, wie Gods Woord niet erkent als zodanig, is een ongelovige. De Heer schetst in dit gedeelte der gelijkenis de onverschillige, onwetende en ongelovige mensen, die terstond en beslist alles afwijzen wat geestelijk is. De indrukken, die zij van de Goddelijke waarheid ontvangen, zijn zo spoedig uitgewist als ontvangen. De Heer openbaart ons tevens, dat de Satan bij zulke mensen de macht heeft om deze vluchtige indrukken weg te nemen. Evenals de wind een veertje, dat op de straat ligt, kan wegvoeren, maar geen geldstuk, zo kan ook de duivel zulke oppervlakkige, maar niet de diepe indrukken wegnemen. In de gelijkenis vertegenwoordigt het vogeltje, dat het zaad op de weg op eet, de Satan. Gij ziet de Heer bemint het kleine ook als beeld van het grote. Hij wil nooit effect (indruk) maken met de stijl of de inkleding zijner woorden: de waarheid der zaak alleen moet de indruk maken. Wie zou het ooit ingevallen zijn, om een onschuldig vogeltje tot beeld te stellen van de vorst der duisternis? En toch is het beeld als zodanig volkomen juist, want wat het vogeltje in het natuurlijke doet met de graankorrel, dat doet de duivel in het geestelijke met het Woord van God. Maar die in steenachtige plaatsen bezaaid zijn, deze zijn degenen, die het woord horen en dat terstond met vreugde ontvangen; doch zij hebben geen wortel in zich zelven, die maar voor een tijd geloven, en als verdrukking of vervolging komt om des Woords wil, zo worden zij terstond geërgerd en in de tijd der verzoeking wijken zij af. Deze zijn de mensen van een tegenovergestelde gesteldheid des harten. Zo even hadden wij harde en nu hebben wij gevoelige mensen voor ons; bij dezen gaan de indrukken dieper dan bij

de vorigen, maar niet diep genoeg; want zij stuiten op een stenen hart. Wij weten het immers: alle mensen hebben van nature een stenen hart, ongevoelig, niet voor de dingen der natuur, der wereld, maar voor de dingen Gods, voor de geestelijke dingen. Bij de onbeschaafde zij het van keisteen, bij de beschaafde van edelgesteente, het is allemaal steen, en wij moeten een vlezen, een week, gevoelig hart hebben, zo wij Gode behagen en zelf gelukkig zijn zullen; daarom moeten wij God bidden om het vlezen hart, dat Hij beloofd heeft aan een iegelijk, die er Hem ernstig om vraagt. De Heilige Geest lere ons deze vraag te doen. Hoeveel licht bewegelijke gemoederen leven echter enkel van vluchtige indrukken en altijd afwisselende aandoeningen. Zij vatten de eerste indruk krachtig en snel op, maar Christus wil niet dat men bij de eerste indruk blijve; Hij wil een tweede, derde, en ten laatste een blijvende indruk. De persoon en de leer des Heren zijn van die aard, dat zij bij de eersten oogopslag voor de meeste mensen iets schoons, heerlijks, uitlokkends hebben. Toen de Heer voor het eerst in de synagoge van Nazareth predikte, was de eerste indruk aller gunstigst. Allen stonden opgetogen over de liefelijke woorden van deze spreker. Doch de Heer begeerde die eerste indruk niet; Hij wilde niet de indruk van het gevoel, maar van het geweten, daarom liet Hij op die aangename woorden andere woorden volgen, die hen aan hen zelven ontdekken moesten als ongelovigen. Doch nu wilden zij ook niets meer van Hem horen, maar ten hoogste geërgerd, verhieven zij zich allen tegen Hem, en stieten Hem voor zich uit, om Hem af te stoten van de steilte, waarop hunne stad gebouwd was. Wij spraken zoeven van beschaafde mensen, ook met een hart van steen, zij het dan ook een edele steen. En waarlijk, onder de lieden van de soort, welke in dit gedeelte der gelijkenis aangewezen wordt, zijn ook vele fraaie geesten, bewonderaars van al wat schoon is in de vorm, maar die de innerlijke waarheid der Schrift niet kunnen dulden. Plaats deze mensen tussen de ware kerk met hare brandstapels en martelaren en de valse kerk met hare kathedralen en prachtig geklede priesterscharen, en zij zullen terstond zich ergeren aan het lijden en de smaad, en afvallen van de levende God, om de dode afgoden te dienen. En dat in de doornen valt, deze zijn degene, die het Woord gehoord hebben, en de zorgvuldigheden dezer wereld, der verleiding, des rijkdoms, der wellusten des levens en de begeerlijkheden omtrent andere dingen, inkomende, verstikken het Woord, en zij voldragen geen vrucht. Dezen zijn de mensen, die verwikkeld en verdiept in allerlei tijdelijke zorgen en werkzaamheden, zich de tijd niet gunnen om God te dienen, alsof daartoe een afzonderlijke tijd stond, en niet veel meer de godsdienst een zaak ware van het hart, welke in alles het leidende beginsel moet zijn. Doch de eigenlijke zaak is deze: dat de tijdelijke dingen al hunne gedachten innemen, al hunne begeerten boeien, al hunne krachten in beslag nemen. Het is een man van zaken, het is een vrouw voor haar huisgezin, zegt men om zulke lieden tekenschetsen, en om tot zulke lieden te behoren, behoort kracht en ernst; daarom komen onder deze soort van mensen dan ook de krachtigste en ernstigste mensen voor; jammer maar, dat het doel zoveel veerkracht en ijver niet waardig is. Dat de zorgen uitsluitend voor de belangen van dit leven een verstikkende kracht uitoefenen op het hogere leven der ziel, ondervinden ook de gelovigen, die tegelijk met vele tegenspoeden hebben te worstelen én met veel arbeid belast zijn. Doch dit geschiedt hun ondanks; maar er is een vrijwillige overgave van zich zelven tot rusteloze arbeid in de dingen des tijdelijken levens, tot verkrijging of tot beheer van rijkdommen, en daarvoor wachte zich ieder, die bij de winst der wereld zijn ziel niet verliezen wil. De Heer waarschuwt er ernstig tegen. Hij toont de beletselen van het ingaan in het koninkrijk der hemelen duidelijk aan, opdat men ze vermijde of wegneme. Dit geschiede dan ook met spoed en met ernst. Ook de weg der middelen ten goede is ons door de Heer geopend, en Hij wil dat wij die betreden. En dat in de goede aarde valt, zijn deze, die het Woord horen, verstaan en aannemen, hetzelve in een eerlijk en goed hart bewaren en in volstandigheid vruchten dragen, het ene dertig-, het andere zestig-, het andere honderdvoud. Deze zijn de gelovigen; de gelovigen zijn mensen, bij wie het Woord Gods vrucht draagt. Vrucht moet er zijn, al is er ook niet bij allen dezelfde hoeveelheid van vrucht. De Heer duldt dit verschil, maar Hij duldt geen onvruchtbaarheid. Hijzelf heeft gezegd,

dat men veel eisen zal van hem, die veel gegeven werd. De gelegenheden zijn ook niet bij allen dezelfde. Menig Christen heeft een ruim hart maar een bekrompen beurs en zo menig wereldling heeft een bekrompen hart bij een ruime beurs. Er is dus soms geen gebrek aan liefde, maar gebrek aan macht. Ook zijn er bedieningen en werkzaamheden in het koninkrijk Gods, waarvan de uitwendige waarde zeer verschilt met de onzichtbare gevolgen. Hoe menig eenvoudig christelijk onderwijzer doet soms op zijn kleine dorpsschool meer voor het koninkrijk Gods, dan menig predikant in de grootste gemeente; en hoe menig zendeling doet soms meer in de vreemde voor de Heer door zijn toespraak, dan wij bij onze landgenoten met onze boeken. Ook is het hiermede somtijds als met het muntstelsel. Het ene land heeft een gouden, het andere een zilveren standaard. Beide zijn goed, maar de een is, naar de omstandigheden, altijd beter dan de andere: niet alles is even goed op alle plaatsen en voor alle gelegenheden. Met deze vierderlei harten of karakters is dan ook de schets des Heren volledig. Er zijn harde, gevoelige en ernstige mensen, die bij alle verschil van gemoedsstemming en karakter, nochtans daarin met elkander overeenstemmen, dat zij gene Christenen zijn. Zij zijn aardse planten en kunnen schoon en fris staan in stam en blad en vele schone bloesems en vele aangename en nuttige vruchten voortbrengen, maar enkel voor de aarde, welke, wat zij voortbrengt, ook weder als Saturnus verslindt. Ten laatste verdort ook de vruchtbaarste boom en hij wordt uitgeroeid; alleen de plant, die de hemelse Vader heeft geplant, verdort niet en wordt niet uitgeroeid, maar brengt reeds hier dertig-, zestig-, en honderdvoudige, en in het eeuwige leven talloze vruchten voort. Psalm 1:3 En zijn discipelen kwamen tot Hem, zeggende: Verklaar ons de gelijkenis van het onkruid des akkers. Deze en de vorige uitlegging zijn de enige van de Heer, die geboekt zijn. Zullen de discipelen niet ook om de uitlegging van de andere gelijkenissen, die de Heer bij deze gelegenheid uitsprak, gevraagd hebben? Wij twijfelen er aan. Zij vreesden nieuwe berispingen, en konden, door er meer over na te denken, met de gegeven ophelderingen zelven de gelijkenissen althans enigszins verstaan en toepassen. En Hij, antwoordende, zeide tot hen: Die het goede zaad zaait, is de Zoon des mensen. Hier wijst de Heer de zaaier nader aan: Hijzelf is het; Hijzelf stelt zich aan het hoofd van al de predikers van het Evangelie. Ieder, die het Woord van God onvervalst verkondigt is zulk een zaaier; doch die de Schrift verwerpt of verminkt en zijn eigen mening er voor in de plaats stelt, vervangt of vermengt het goede zaad met bedorven zaad, en is geen prediker van het Evangelie, maar der leugen. En de akker is de wereld. Evenals het net in de zee geworpen wordt, evenzo is de wereld de akker, die bezaaid wordt. Het gebied van Christus is niet minder dan de gehele wereld. Daarom zeide Hij bij zijn opvaart ten hemel, tot zijn discipelen: gaat heen in de gehele wereld, onderwijst al de volken; predikt het Evangelie allen creaturen. En het goede zaad zijn de kinderen des koninkrijks, en het onkruid zijn de kinderen des bozen. Zonder de uitlegging des Heren zouden wij zeggen: het goede zaad is, zoals het in de vorige gelijkenis was, het Woord Gods, de waarheid Gods, en het onkruid is de menselijke dwaling. Doch de Heer heeft een welbehagen om ons midden in de natuur en het leven te leiden, en in plaats van altijd op zaken, meermalen op personen te wijzen. De Heer beschouwt hier het goede zaad niet, als zo even, op zich zelven, zoals het gezaaid wordt, maar in zijn uitwerksel, na gezaaid te zijn. Het tweeërlei zaad is opgegaan, en naast de goede tarwe wordt het onkruid gezien. Er zijn gelovigen en er zijn ongelovigen; ook deze laatsten zijn uit een zaad voortgekomen. En de vijand, die hetzelve gezaaid heeft, is de duivel. Tegenover zich zelven, de zaaier van het goede zaad, stelt Christus de satan als de zaaier van het onkruid, en daarmede stelt hij de vorst der duisternis tot de vader der goddelozen. Het is een ontzettende gedachte, maar de volle waarheid: dat zowel hij die Gods Woord niet verkondigt (de ongelovige), als hij, die Gods Woord niet hoort, niet gehoorzaamt (de goddeloze), niet uit de waarheid zijn, maar uit de leugen, en daarmede uit de vader der leugens (de duivel). En de oogst is de voleinding der wereld. Gij ziet met hoeveel eenvoudigheid deze gelijkenis, gelijk de meeste gelijkenissen, het begin en het einde der bestaande zaken laat zien. Eenvoudiger en belangrijker waarheden kon de Heer niet aan het volk verkondigen, en Hij deed

dit op veelvoudige wijze. Ook wij moeten gedurig de grote waarheden prediken van het heden der genade en van de toekomst der vergelding. En de maaiers zijn de engelen. Waar de Heer der heerlijkheid de Heer van de oogst is, daar kunnen de maaiers geen anderen zijn dan de engelen. Gelijkerwijs dan het onkruid vergaderd en met vuur verbrand wordt, alzo zal het ook zijn in de voleinding der wereld. Deze tijd is een tij d van wording en ontwikkeling, zowel van het kwade als van het goede, maar beide gaan hunne voltooiing tegemoet. Het kwade onverbeterlijk geworden, wordt ten verderve gedoemd, het goede volkomen geworden, beërft het eeuwige leven. De Zoon des mensen zal zijn engelen uitzenden. Hiermede zegt de Heer dat Hij het gericht houden zal; daartoe moet Hij noodzakelijk de alwetende hartenkenner zijn, en wie kent aller hart, wie is alwetend, dan God? En zij zullen uit zijn koninkrijk vergaderen al de ergernissen en degenen die de ongerechtigheid doen, en zij zullen ze in de vurige oven werpen; daar zal wening zijn en knarsing der tanden. De Heer zal uit zijn kerk, uit zijn gebied, dat de einden der aarde omvat, alles uitzuiveren wat niet tot Hem, maar tot de Satan behoort, dat is niet alleen die de ongerechtigheid doen, maar ook alle ergernissen, allen die door hun valse leringen stenen des aanstoots op de weg van Gods kinderen gelegd hebben, opdat Hij zijnen Vader zijne gemeente volmaakt, zonder vlek of rimpel, zonder aankleving van iets onreins, voorstelle. Dan zullen de rechtvaardigen blinken gelijk de zon in het koninkrijk huns Vaders. Wat de Heer zo even zijn koninkrijk noemt, is na de uitzuivering het koninkrijk des Vaders. Het is één koninkrijk, maar in onderscheidene bedeling. Christus heerst in de naam des Vaders, totdat alle vijanden onder zijn voeten zijn gedaan; daarna geeft Hij de vrucht dezer heerschappij over aan de Vader, en God is alles in allen. Daarom noemt de Heer het ook ditmaal niet het koninkrijk des Vaders, of mijns Vaders, maar huns Vaders. Immers met de nieuwe schepping in Christus staan wij op het gebied van God en van zijn onveranderlijke eeuwige zaligheid en heerlijkheid, op welk gebied de zonde in ons in alle eeuwigheid niet meer mogelijk is. Zo iemand oren heeft om te horen, die hore. Waar zulke allerhoogste belangen worden besproken, daar mag men ook de allerhoogste opmerkzaamheid verwachten. Wie echter ondervond het niet weleens, dat de allerbelangrijkste gesprekken door de nietigste invallen van beuzelachtige mensen werden afgebroken en op tegengesteld gebied werden overgebracht? Niets is moeilijker dan om een geestelijk gesprek gaande te houden onder ongeestelijk mensen. En Jezus zeide tot hen: Hebt gij dit alles verstaan? Ook de uitlegging moet verstaan, moet begrepen worden; daartoe moet deze zo eenvoudig als voldoende zijn. De uitlegging, die de Heer van zijn gelijkenissen gaf, was zó duidelijk dat er schier geen misverstand bij mogelijk was. En zij zeiden tot Hem: Ja Here. En Hij zeide tot hen: Daarom een iegelijk schriftgeleerde, in het koninkrijk der hemelen onderwezen, is gelijk een heer des huizes, die uit zijn schat oude en nieuwe dingen voorbrengt. Dit slotwoord des Heren is zelf weder een gelijkenis. Een prediker des Woords moet een schat hebben, waaruit hij oude en nieuwe dingen voortbrengt. Welke is die schat? Christus zelf, en als zijn getuige: de Schrift, Gods Woord; met één woord: het koninkrijk der hemelen. Wie daarin onderwezen is, die heeft die schat. Wie daarin onkundig is, die is een arm man, zoals wij ze zo dikwijls aantreffen: mensen die predikers heten, maar de hoorders niet anders kunnen opdissen dan hun eigen armoede, hun eigen dwalende gedachten. Zo heerlijk een Protestantse kerk is met een voorganger, die de schat Gods bij zich draagt, zo treurig is zij, als die voorganger zelf arm is, en toch voorgeeft anderen rijk te willen maken. Voorts is hier sprake bij de schat van Gods Woord, van oud en nieuw. Meestal staan deze tegenover elkander in de wereld. De een wil het oude, de andere het nieuwe, doch wij moeten beide hebben en behouden. Door Gods genade is dit ook mijn streven. Zo houd ik met de ene hand de uitnemende en getrouwe geloofsbelijdenis der vaderen vast, doch mijn andere hand houd ik vrij, en ik neem er alles mede aan en op wat die geloofsbelijdenis kan aanvullen en volmaken. Men moet op een oude grondslag staan, en daarop ontvankelijk zijn voor al het nieuwe, dat er mede kan samengaan. De boom is niet van dit ogenblik, maar van vroeger, doch die oude boom moet de regen en zonneschijn hebben van heden en morgen, zal hij vrucht

dragen. Voor nieuwe vruchten worden nieuwe invloeden op de ouden boom vereist. In Christus was het oude, want Hij sprak de verborgenheden van het begin der wereld uit, en al zijn uitgangen waren van ouds: doch ook het nieuwe was in Hem, want Hij maakte alle dingen nieuw; ja Hijzelf is de nieuwheid van alle dingen. Daarom is dan ook de Schriftgeleerde, waarvan de Heer spreekt, in de hoogste zin des woords, de Heer zelf: Hij is het Hoofd der Schriftgeleerden, gelijk Hij het Hoofd is der profeten, der priesters en der koningen.

4:21 De Heer en de twaalf Apostelen.

En het geschiedde in die dagen, dat Hij uitging en klom op de berg om te bidden, en Hij bleef de nacht over in het gebed tot God. Behalve dat het des Heren gewoonte was zich gedurig af te zonderen tot het gebed, zo was Hij dit bijzonder dan gewoon te doen, wanneer er belangrijke dingen in het Koninkrijk Gods zouden plaats hebben. Het was nu avond geworden, en in plaats dat de Heer naar huis ging, beklom Hij de berg of het gebergte in de nabijheid van Kapernaum, en bracht de nacht door in het gebed; daarna koos Hij de twaalf Apostelen, die de zuilen zijner kerk moesten zijn; doch één hunner was een vijand. En als het dag geworden was, riep Hij van zijn discipelen tot zich, die Hij wilde. Hij was de Heer, en kon later zeggen: Gij hebt Mij niet uitverkoren, maar Ik heb u uitverkoren, en Ik heb u gesteld, opdat gij zoudt heengaan en vrucht dragen, opdat uw vrucht blijve. En welke discipelen wilde nu de Heer? Mensen, niet, zoals wij reeds zeiden, uit de aanzienlijken en ook niet uit de geringen stand. De Heer zelf behoorde niet tot de groten der aarde; Hij had voor zich zelven de middelstand gekozen en koos er ook zijn discipelen uit. Sommigen hunner waren vissers, maar geen huurlingen; zij hadden eigen vaartuigen, en Mattheus ofschoon een tollenaar, was insgelijks enigszins bemiddeld; doch wie iets had, moest alles verlaten om des Heren wil. Ook waren zij geen geleerden, maar toch mannen van verstand, niet in geestelijke dingen, doch daarin stonden zij met de Nikodemussen gelijk, maar in de tijdelijke dingen. De Heer kon met hen spreken en omgaan als met vrienden; ook waren zij geen Judeërs, maar Galileeërs en daarmede echte Israëlieten, want in hoofdsteden wordt het nationaal karakter spoedig gewijzigd, en de scherpe kanten er van worden spoedig afgerond. Het onvermengd, het zuiver volkskarakter moet men op het platte land en in de kleine steden zoeken. Daarbij waren de discipelen als vissers gehard door de arbeid, gewoon aan gevaren en meest altijd op zee geweest; nu behoudt niets het eigenaardig karakter van een mens meer dan het zeeleven. Dat is een zout, dat behoudt en de gehelen mens zoutig maakt. De visserlieden maken dan ook weder het zout van een groot deel der maatschappij uit. Onder onze strandbewoners vindt men een menigte van de edelste en kloekste karakters; ze zijn veelal mensen, die bereid zijn hun leven te wagen om dat van anderen te redden. De discipelen waren ook mannen van karakter, ofschoon zij dit waren niet zelden tot de grootste ongelovigheid toe. Bij hun grootste eerbied voor de Heer, weerspraken en wederstonden zij Hem gedurig. Zij waren naar het hart innig met Hem verenigd, en toch waren zij altijd in zeker opzicht tegen Hem, omdat de Heer een anderen weg opging, dan zij wilden dat Hij ging. Eerst na zijn opstanding hadden zij geen bezwaar meer tegen Hem, omdat zij zich uit die heerlijkheid al die voorafgaande tegenstrijdigheden konden verklaren. Doch juist zulke mensen wilde de Heer tot zijn discipelen. Hij wilde geen onwetendheid, geen blindheid des verstands; dat wil de dweper; deze wil blindelings gehoorzaamd zijn. De Heer wilde bemind, verstaan, vrijwillig aangenomen zijn. Hoeveel geleerden missen het eenvoudig, natuurlijk gezond verstand der discipelen, en hebben door hun wetenschap de kennis der eenvoudigste dingen verloren! Hun scherpzinnig en spitsvondig vernuft snijdt de perzik der Schrift in duizenden kleine reepjes, die de lippen niet kunnen vasthouden, en waaruit de tong niets van de perzik kan proeven; of lost de meest vasten inhoud der Schrift op in damp, om die te laten verwaaien en er naar te zien evenals de kinderen naar de bellen, die zij geblazen hebben. Doch niet alleen de ongelovigen, maar ook wij, die geloven, hebben veel van de natuurlijkheid, eenvoudigheid, onbevangenheid en frisheid des verstands en des gemoeds verloren, en wij mogen in dat opzicht wel met verbazing zien op de discipelen en Apostelen des Heren, wier gehele natuur fris was als de zeelucht, waarin zij gewoon waren te leven, en vrij als de wind, die de zeilen hunner vaartuigen deed zwellen. Maar sloot dan de Heer de geleerdheid ten enenmale buiten? Neen, toen het geen kwaad meer kon doen, riep de Heer ook een discipel uit de school der menselijke wijsheid tot de bediening des Evangelies, en als wij nu Paulus horen prediken en hem zijn brieven zien schrijven, ja, dan zeggen, wij, dat er niets schoners in de kerk te zien is, dan een geleerd man, die het Woord Gods zuiver verkondigt. En zij kwamen tot Hem.

En Hij verkoos er twaalf uit hen, die Hij ook Apostelen noemde. Apostelen zijn boden, of edeler gezegd, gezanten. De Heer koos ze uit zijn discipelen. Bij de Heer is altijd een ontwikkeling van het mindere tot het meerdere, tot de volkomenheid toe, niet alleen naar het uitwendige, naar de bedieningen, maar ook in het innerlijke van het gemoed. Door des Heren omgang met hen, en door de leiding des Heiligen Geestes, werden in deze mannen altijd meer voortreffelijke hoedanigheden opgewekt, die anders in de dood zouden gebleven zijn hoeveel ruwe diamanten blijven daarentegen op aarde altijd in hun bolster, en zijn voor de wereld des lichts hier beneden verloren! En Hij stelde ze, opdat zij met Hem zouden zijn. Om Hem onophoudelijk te vergezellen, de getuigen van zijn woorden en daden te zijn. Reeds hier verbindt zich het denkbeeld van oor- en ooggetuige aan dat van het Apostelschap. En opdat Hij ze zou uitzenden om te prediken, en om macht te hebben de ziekten te genezen, en de duivelen uit te werpen. Het uitwerpen der duivelen wordt ook hier van het genezen der ziekten onderscheiden. Welk een heerlijke bediening: om de mens alle goed te doen beërven, en van alle kwaad te verlossen! Dat niet al de discipelen als zodanig wonderen konden doen, wordt hier bewezen uit de afzondering tot Apostelen, wie als zodanig de macht door de Heer gegeven werd om wonderen te doen. En zijn twaalf discipelen tot zich geroepen hebbende, heeft Hij hun macht gegeven over de onreine geesten, om dezelve uit te werpen en om alle ziekte en alle kwale te genezen. Waarschijnlijk deed de Heer dit door hun de handen op het hoofd te leggen, en ze alzo te zegenen, iets dat bij de Joden een gebruik is bij ieder huisvader. Bij de Apostelen vinden wij de handoplegging als mededeling van geestelijke gaven gedurig vermeld. Dit sluit echter Gods vrijmacht niet uit, om ook zonder handoplegging geestelijke gaven mede te delen, zoals wij zien bij de vergaderden ten huize van Cornelius, Handelingen 10:44. God bindt ons aan middelen, en Hijzelf verbindt zich aan ons door zijn Woord; nochtans blijft Hij altijd vrij om boven en buiten de middelen, zijnen wil te doen. De namen nu der twaalf Apostelen zijn deze. Dat het twaalftal der Apostelen in overeenstemming staat met het twaalftal der stammen Israëls, spreekt vanzelf; doch het is opmerkelijk, dat de Heer Israël nooit anders beschouwt dan in zijn geheel, als twaalfstammig volk, ofschoon de tien stammen niet weder tot Palestina zijn teruggekeerd. De eerste Simon, welken Hij de toenaam Petrus gaf. Later zullen wij zien, bij welke gelegenheid Petrus zijn toenaam ontving. Hij wordt de eerste genoemd, niet omdat Hij Jezus het eerst was gevolgd, maar door de verkiezing des Heren. Wellicht was hij ook de oudste en de enige gehuwde. Naar zijn karakter was hij ook altijd de eerste, of liever de voorste, ook in zelfverheffing en val. Hij was een moedig en tegelijk wankelmoedig man, maar werd door verootmoediging tot een vast karakter. Hij speelde met gevaren, zoals ieder recht zeeman doet, en sloot het oog voor de gevolgen; hij was in het natuurlijke als een rots, die geen acht geeft op het onophoudelijk aanlopen der baren. Ook in het geestelijke zou hij naar de belofte des Heren zulk een rots worden; de baren zouden hem dan wel overstelpen, maar niet van zijnen grondslag kunnen afrukken; deze grondslag lag vast in des Heren gebed voor hem. En Andreas zijn broeder. Naast de veel sprekenden, rusteloos bedrijvigen, vrijmoedigen Petrus staat zijn broeder Andreas, in stilheid en zachtmoedigheid zijn weg gaande, als ware het om zijnen broeder tot een tegenwicht te verstrekken. De Apostelen worden bij paren genoemd, en ook later twee aan twee uitgezonden, om hen te onderscheiden van de Heer, die de eigenlijke eerste Apostel (de gezondene des Vaders) was, naar des Heren eigen Woord: Gelijk de Vader Mij gezonden heeft, zo zend Ik u. De Vader zendt de Zoon, de Zoon zendt zijn discipelen, om zijn Apostolaat, zover dit mogelijk was, voort te zetten. Het Apostolaat des Heren was uit zijn aard enig, daarom werden zijn geroepen Apostelen gepaard. Deze paring drukt het beginsel van ongenoegzaamheid der enkele persoonlijkheid uit; waar twee zijn, wordt wederkerige hulp ondersteld. Christus daarentegen stond in het midden der zijnen als de algenoegzame in zich zelven. Daarom waren de twaalven in zich zelven, zolang de Heer bij hen was, als zonder kracht, en was het ook in dit opzicht voor hen waar, wat de Heer zeide: Het is u nut dat Ik wegga. Trouwens eerst als de zon is ondergegaan, worden de sterren voor de aarde tot lichten.

Jacobus, de zon van Zebedeus. Ook Jacobus was, vergeleken bij zijn broeder, de mindere. Doch ook zelfs in dit kleine getal Apostelen nam de Heer de mindere op naast de meerdere, omdat de Heer niet ziet op het uitwendige werk voor Hem, maar op de innerlijke liefde tot zijn persoon. Waren de Apostelen ook allen Petrussen, Johannessen, en Matthëussen geweest, waaruit zou de minder begaafde onder ons de moed ontlenen, om nochtans met ijver voort te gaan in de dienst des Evangelies? En Johannes zijn broeder. Deze was de meest beminde onder de beminde discipelen des Heren. Zijn aanleg was wijsgerig verstandelijk, doch hoe weinig zou deze aanleg zonder de Heer ontwikkeld zijn geworden. Maar nu, welk een grote ziel is uit hem geworden, en welk een uitnemend Evangelist en schrijver der Brieven en der Openbaring! God en het Woord, het licht en de duisternis, de genade en de waarheid, het begin en het einde, zijn de voorname vaste punten zijner hemelse Goddelijke wereldbeschouwing. En gaf hun toenamen: Boanergess, hetwelk is: zonen des donders. De Heer gaf aan beide broeders, hoezeer ook van elkander verschillend, nochtans dezelfde naam, omdat de genade Gods niet ziet op het meerdere der gaven, maar enkel op het geloof. Ook waren zij beiden gelijk in ijver voor de Heer, toen zij vuur van de hemel op de Samaritanen begeerden; doch het was nu niet de tijd van Elia, maar van Elia's Heer. Ook wilden zij beiden de eersten zijn in des Heren heerlijkheid, doch het was nu niet de tijd van 's Heren heerlijkheid, maar van zijn lijden en sterven. Fillipus en Bartoloméús. De vier eerstgenoemde Apostelen waren vissers. Onder hen was het drietal discipelen, die tot zijn eerste discipelen behoorden, en die de Heer tot zijn bijzondere getuigen stelde: Petrus, Jacobus en Johannes. Doch wat van Abisaï gezegd wordt, dat was ook van Johannes waar: uit die drie was hij geëerd boven de twee, 1 Kronieken 11:21. Van Fillipus weten wij wel niet met zekerheid dat hij een visser was, ofschoon het waarschijnlijk is, daar hij uit het vissersstadje Betsaïda was; dit weten wij echter met zekerheid dat hij een beminnelijk man was, wiens hoogste wens was God te zien, en hij heeft Hem gezien in Christus, de Heer. Bartoloméús is waarschijnlijk een toenaam, of een tweede naam van Natanael. Thomas. Thomas was met Petrus het bewijs, dat hoe dieper men valt, hoe hoger men wordt opgericht, als men het geloof niet verliest. Welke ernstige twijfelingen toonde hij, en welk een heerlijke belijdenis deed hij! Mattheus, de tollenaar. Alleen Mattheus zelf noemt zich een tollenaar, en plaatst zich achter Thomas, terwijl de andere Evangelisten hem vóór Thomas plaatsen. Dit zijn van die kleine trekken van waarheid, die ieder moesten overtuigen. Ook spreekt Mattheus van tollenaren, waar de andere Evangelisten van zondaren spreken, en hij stelt ze in een minder gunstig licht dan zijn mede-geschiedschrijvers. Welk een man was die Mattheus. Terstond verliet hij, op het bevel des Heren, al zijn zaken. Vele ongelovigen zien laag op de Apostelen neer, maar wie doet na, wat zij voordeden? De Heer maakte uit die tollenaar een Apostel-Evangelist, gelijk God uit een handvol aarde een mens maakte, en uit een zondaar het beeld van zijnen Zoon maakt. Bij een Christen moet noodzakelijk altijd geestelijke grootheid op natuurlijke geringheid rusten, want op zulk doek schildert God zijn schilderstukken, en uit zulke klei boetseert Hij zijn beelden. Jacobus, de zoon van Alfeus. Evenals er onder het twaalftal patriarchen slechts enkelen waren, die bij uitnemendheid op de voorgrond traden, zo ook in dit twaalftal. De anderen bleven onvermaard. Het is een toonbeeld van de gemeente. Daarin zijn ook mannen van naam én stillen in de lande, van welken men niets buitengewoons hoort of ziet, en die toch in het verborgen een schat hebben van geloof, van hoop, van liefde, waarin velen delen. En Simon Kananites, genaamd Zelotes. Misschien één van die mensen, die om hun ijver voor de eer van hun volk en land, de naam van Zeloten (ijveraars) ontvingen, en die later zulk een belangrijke rol in de geschiedenis der Joden tegen de Romeinen gespeeld hebben. De Heer wijst zulke mensen niet af, maar neemt ze juist op, en maakt ze tot de krachtigste mensen. De Heer blust de geest niet uit bij de mens, maar geeft hem de edelste richting, en dat moeten wij ook doen. Waar wij jongelieden aantreffen, uit welken een krachtige geest spreekt, moeten wij ze met liefde trachten te winnen voor de zaak des Heren. Judas Lebbeus, toegenaamd Thaddéüs, de broeder van Jacobus, en Judas Iskarioth, die ook de

verrader geworden is. Wij vinden ook hier twee gelijke namen gepaard van zeer ongelijke personen. Wat de verrader betreft, hij is het geworden; toen de Heer hem koos, was het verraad nog niet in zijn hart, maar wel de kiem er toe. De Heer, de hartenkenner, wist het. Zou de omgang met de Heer zelf die kiem niet verstikken? In die omgang moet alles zich beslissend ontwikkelen, moet alles beter of erger worden. De satan was ook hier in het midden van de kinderen Gods. Doch hoe kan het samengaan, dat Judas de apostolische gave der wonderen ontving, en toch een verrader werd? De gaven zijn onafhankelijk van het geloof, en zonder waarachtig geloof zijn alle gaven ijdel. Een Bileam kon profeteren, en een Saul kon het ook, en toch waren zij ontbloot van genade. Daarom vermaant Paulus niet zozeer wondergaven, maar genadegaven te begeren, en onder deze is de uitnemendste de liefde; zij is de door het geloof en de hoop voortgebrachte eeuwigblijvende vrucht des Heiligen Geestes. En met hen afgekomen zijnde, stond Hij op een vlakke plaats, en met Hem de schare zijner discipelen en een grote menigte des volks, van geheel Judea en Jeruzalem, en van de zeekant van Tyrus en Sidon, die gekomen waren om Hem te horen en van hun ziekten genezen te worden, en die van onreine geesten gekweld waren, en zij werden genezen. Evenals het zeestrand, zo was ook de bergvlakte een uitnemend geschikte plaats om die ontzaglijke menigte mensen te kunnen bevatten, die zich rondom de Heer schaarden, of voor Hem stonden. En zijn stem beheerste hen allen; trouwens de Here was het een dagelijkse gewoonte geworden tot grote menigten in de open lucht te spreken. En Jezus de schare ziende, is geklommen op de berg. Op enkele bergen in Palestina is de opgang terrasvormig, zodat de Heer een weinig hoger klimmen kon dan het vlak, waarop de schare stond. En als Hij neergezeten was, kwamen zijn discipelen tot Hem waar gelegenheid was om te gaan zitten, daar bracht de Israëlitische gewoonte mede dat men dit deed bij het onderwijzen. De discipelen waren zijn naaste omgeving en hadden dus de ereplaatsen. En Hij zijnen mond geopend hebbende en de ogen opslaande over zijn discipelen, leerde Hij hen. Naar de berg op welken de Heer de volgende rede aan zijn Apostelen en discipelen richtte, is deze toespraak de bergrede genoemd, en de berg zelf de berg der zaligspreking, in tegenoverstelling van Sinaï, de berg van Gods heiligheid. Wij mogen dus wel zeggen, dat wij hier gekomen zijn tot de berg Zion en tot de Middelaar des nieuwen verbonds en tot het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan Abel. Zeker wordt hier wel niet gesproken van voldoening en verzoening, maar dit was ook niet nodig. De spreker, Christus de Heer, is de persoonlijke genade, en wat door Hem gezegd wordt, rust op Hem, op genade alleen. Men wachte zich dus om de bergrede op zich zelve, in afgescheidenheid van de persoon des Heren, te beschouwen als de Wet van het Evangelie; want dit ware de zondaar nog wanhopiger te maken dan hij door de wet van Mozes geworden is, en dit ware in strijd met de zaligsprekingen, waarmede de bergrede begint. De wet is door Mozes gegeven, maar de genade en de waarheid is ons door Christus geworden. Genade en waarheid zij dan ook het opschrift boven de bergrede. De Heer spreekt tot zijn discipelen, en zegent hen en spreekt hen zalig uit genade, en daarna toont Hij hun welke vruchten der bekering waardig zijn. Van hen, zijn discipelen, wordt een betere gerechtigheid gevraagd dan die der Schriftgeleerden en Farizeeën, die zich alleen tot uitwendige plichtsbetrachting, tot naleving van de letter der wet verbonden achtten. Neen, wat door de zonde onmogelijk was: Het recht der wet (de Goddelijke eis der wet) te vervullen, dat werd nu door de tussenkomende offerande van Christus mogelijk in de discipelen van Christus, die niet naar het vlees, maar naar de Geest wandelen, Romeinen 8:3-4. Wilt gij dus weten wat een kind van God, dat door de Heilige Geest geleid en bestuurd wordt, behoort te doen en werkelijk doet, gij vindt het door de Heer zelf in de bergrede aangewezen. Daar vindt gij de gehele Sinaïtische wet teruggebracht tot de twee hoofdgeboden: "Hebt God lief boven alles en uw naaste als uzelven," en wordt u aangewezen hoe God in Geest en in waarheid gediend wordt. De Heer verklaart zich in zijn rede tegen allen bloot uitwendigen, werktuiglijke godsdienst en tegen alle schijnheiligheid, en erkent geen andere ware godsdienst dan de bewustheid en het gevoel van zonde en ellende, om daardoor uitgedreven te worden tot

Hem, de Zaligmaker van zondaren, en vertroost te worden met de vertroostingen des Heiligen Geestes, en om uit deze verkregen verlossing en vertroosting vruchten der dankbare wederliefde te laten voortspruiten. Reeds aan de wetgeving op Sinaï gaat de genade vooraf in het woord: Ik ben de Heer uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis uitgeleid heb. Jahweh gaf dus in hoedanigheid van Israëls verlosser zijn wet aan Israël, en tegen de overtredingen van de innerlijke bedoeling, de volstrekte heiligheid der wet, gaf God de offerande tot verzoening, zodat een Israëliet, die de wet niet moedwillig overtrad en de geëiste offerande bracht, in gemoede met de rijken jongeling kon zeggen: Al deze dingen heb ik onderhouden van mijne jeugd af, en met Paulus dat hij onberispelijk was naar de wet. Trouwens het kan ook niet anders. De mens moet eerst een plaats van genade en verlossing hebben, waar hij zal kunnen staan om de wet Gods te kunnen horen en ontvangen. De wet alleen is niet ontvankelijk voor de mens; de genade moet er aan voorafgaan en er op volgen. Daarom staan in de Schrift naast de wet, de Psalmen en de Profeten. De psalmen en de profeten verkondigen hoofdzakelijk het Evangelie, de genade, en daarin heeft de zondaar alles wat tot tegenwicht verstrekt aan de wet. Daarom betuigt de Heer in deze zelfde bergrede, niet gekomen te zijn om de wet en de profeten te ontbinden, maar om ze te vervullen, en alzo tot een enige zaak van genade en waarheid, van waarheid en genade te maken. Zeggende: Zalig zijn de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen. Volgens Mattheus; bij Lukas lezen wij bepaald tot de discipelen gezegd: Zalig zijt gij, armen! want u is het koninkrijk Gods. De Heilige Geest gebruikt in de Schrift eenvoudig dezelfde vrijheid, die ook wij gebruiken, om dezelfde denkbeelden in andere bewoordingen te herhalen. Reeds hier vinden wij het beginsel vastgesteld, dat het Evangelie armen wordt gepredikt. Eerst de gewone armen; doch dit is slechts het uitwendige der zaak; de armen van geest zijn de innerlijke armen, de geestelijke armen, de nietshebbenden in de wereld of in zich zelven; zij zijn de alles bezittenden in God. Zulke mensen worden zalig geprezen, omdat hunner het Koninkrijk der hemelen is. Zijn de armen op deze wereld uitgesloten van alle macht en heerschappij, de geestelijk armen behoort de hoogste heerschappij, het geestelijk Koninkrijk, het Koninkrijk der hemelen. De Heer opent ons hier en vervolgens een nieuw gebied van leven, van eeuwig leven naast het oude natuurlijke leven. Vergeten wij niet wat de Heer gezegd heeft: Het koninkrijk Gods komt niet met uiterlijk gelaat, maar het koninkrijk Gods is binnen in u. Geestelijke armoede en geestelijke rijkdom gaan hier dus samen. Treffend, dat met dit woord de bergrede begint. Het is ene tegenoverstelling van Evangelie en wet. Voor de wet moeten wij om zalig te worden, alles hebben, en voor het Evangelie moeten wij tot hetzelfde einde niets hebben. En waarom moeten wij niets hebben? Omdat het doen van de wil van God de zaligheid is, en niet het middel om haar te verkrijgen. Alleen door Christus verkrijgen wij de zaligheid. In welk ene hoedanigheid? Als zondaren. Want is Christus alleen voor zondaren gekomen, zo kunnen wij alleen als zondaren tot Hem komen. Daarom ligt onder de naam van armen van geest, die van zondaren verborgen, en mogen wij vaststellen, dat geen mens zalig wordt dan als een arm zondaar, hij moge dan Johannes de Doper, of zij moge Maria de moeder des Heren zijn. De kinderen Gods zijn als de kinderen van Levi, die al het aardse verbeurd en niets uit en door zich zelven hadden, als niet delende in de erfenis hunner broederen, en die daarbij alles verkregen in Gods tabernakel- en tempeldienst. Zalig zijn die treuren, want zij zullen vertroost worden. Volgens Lukas: Zalig zijt gij die nu weent, want gij zult lachen. De Heer begint met het opnoemen der karaktertrekken van dezulken, die de zijnen zijn. Zijn wij des Heren discipelen of discipelinnen, zo zullen de karaktertrekken door de Heer opgenoemd ons niet ontbreken. Er is geen kind van God of het treurt over zijne zonden; het is het vasten zijner ziel. Hij behoort als zodanig tot de ellendigen onder de mensen. De Heer was gekomen tot behoudenis ener lijdende mensheid; Hij hield zich dan ook bij uitsluiting met de lijdenden bezig. Er is ook een niet lijdende mensheid; zij bestaat uit de mensen, die zich in deze wereld volkomen thuis gevoelen, die het er goed in hebben, en haar voor niets anders zouden willen verwisselen. Gij ziet deze lieden overal en

allermeest op de plaatsen des vermaaks en in de verblijven der vreugde. Behoren zij tot de lijdende mensheid, tot de treurenden over hunne zonden, tot de wenenden over hunne ellende? Neen, zij gaan lachend hunnen weg en verdrijven het verdriet, als het komt, met zang en dans en muziek, of verdrinken het in de wijn of in sterke drank. Zijn zij gelukkig? De Heere zegt neen, maar prijst daarentegen hen gelukkig, die als zijne discipelen treuren en wenen, want zij zullen vertroost worden met een eeuwige vertroosting, en hunne droefheid zal veranderen in een eeuwige blijdschap. Ja, zegt de Here: Gij zult lachen: Gij zult luidruchtig vrolijk zijn. Zalig zijn de zachtmoedigen, want zij zullen het aardrijk beërven. De stoutmoedigen, die de wereld zoeken te bezitten door eigen poging, of haar zoeken te veroveren door het zwaard, mogen hun doel bereiken: Het is slechts voor een tijd, een korten tijd. De nieuwe aarde, waarin alleen gerechtigheid wonen zal, de eeuwige aarde is alleen voor de zachtmoedigen, voor de stillen in de lande, voor de discipelen van Christus, die in de vreze Gods, arm in bezit en rijk in hope, zich laten verdrukken en verdringen door dezulken, die deze wereld willen bezitten. Zalig zijn zij, die nu hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden. Volgens Lukas: Zalig zijt gij, die hongert, want gij zult verzadigd worden. Er is een hongeren en dorsten naar Gods gerechtigheid bij Gods kinderen. Zij zien de aarde in de macht van geweldenaars, en het dierenrecht, het recht van de sterkste, heersen over de volken; zij zien de slavernij en de verdrukking, het onrecht van de meester jegens de dienaar, en de mensen onderling, en zij vragen: Wanneer zullen de ongerechtigheden ophouden en zal God recht doen over de ongerechtigheid, zodat de verdrukking niet meer wezen zal? Maar bij en boven dit alles hongert en dorst het kind van God naar de gerechtigheid van God in zijn eigen ziel, en is zijn gedurige klacht: Wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods, en mij bekleden met de klederen der gerechtigheid? De Heer vertroost hen met de toekomst, welke alleen des Heren is, en zegt tot hen: Zalig zijt gij, die nu hongert; want gij zult verzadigd worden. Zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden. Wij kunnen geheel de geest van het Evangelie in een enkel woord samenvatten, in het woord barmhartigheid. De Heer was de Albarmhartige, en Hij heeft het op veelvuldige wijze gezegd, dat het enig beginsel van al onze daden barmhartigheid zijn moet. En is het niet alleszins nodig, dat hij, die zelf barmhartigheid nodig heeft, en alleen door barmhartigheid zalig kan worden, barmhartig is jegens anderen? Barmhartigheid is liefde, met medelijden, met ontferming gepaard; zij onderstelt lijden of schuld, en wil die teniet doen. Dat wij dan medelijden hebben met de zwakken, onnozelen en onmondigen; dat wij ons ontfermen over de armen, bedroefden, lijdenden en verdrukten; dat wij barmhartigheid oefenen jegens de schuldige, en hem zijne zonde niet toerekenen; maar ze hem van ganser harte vergeven; want God is barmhartig, en al wie barmhartig is behoort tot zijn kinderen. Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien. Reinen van hart zijn dezulken die geloven; want alleen het geloof reinigt het hart, omdat het geloof het bloed van Christus aanneemt, dat de enige reinigmaking van zonde is, Handelingen 15:9 1 Johannes 1:1-7. De Here spreekt tot zijn discipelen, en spreekt hen als zodanig zalig, terwijl Hij hun zegt, wie zij zijn en wat zij doen, en al de bewegingen van hun geestelijk leven aanwijst. Zijn discipelen zijn arm van geest en rein van hart, zij zijn de treurenden en wenenden over hun zonden, zij zijn de zachtmoedigen, die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, en de barmhartigen, die barmhartigheid verkrijgen. Zij zijn de reinen van hart en daarom zijn zij zalig; want de zonde tussen hen en God is verzoend, is weggenomen, en daarom zal hun geloof eindigen in het aanschouwen van God en in het verzadigd worden met zijn beeld. Zalig zijn de vreedzamen, want zij zullen Gods kinderen genaamd worden. De kinderen der wereld zijn twistziek en strijdlustig, geweldenaars en veroveraars; maar de kinderen Gods hebben de vrede lief en jagen hem na, en zoeken hem overal te brengen in het midden der twistenden en strijdenden. Zalig zijn, die vervolgd worden om der gerechtigheid wil. Is het niet verwonderlijk, dat de Heer juist dat als zalig prijst, wat de wereld als onzalig verwerpt? Is onschuldig vervolgd te worden niet een ramp? Neen, zegt de Heer, niet voor u, mijn discipel, maar wel voor uw

vervolger. Want hunner is het Koninkrijk der hemelen. Wij zouden zeggen: de martelaar verdient een kroon boven andere gelovigen, doch de Heer geeft hem geen andere dan die Hij de arme van geest geeft. Gevoelt gij niet, dat deze eenvoudigheid der waarheid, zoals zij door de Heer uitgesproken wordt, door niemand is na te doen. Alle valse godsdiensten stellen het paradijs op het martelaarschap; alleen de Heer niet; Hij stelt het geven van een beker koud water gelijk met het geven van ons bloed, als het maar uit liefde tot Hem gegeven wordt. Wij tellen en schatten, wij vergelijken en rekenen, en zeggen: Als het verbergen van twee verspieders zoveel waard is, wat is dan het offer van een eigen enigen zoon waard? Maar de Schrift stelt Abraham en Rachab naast elkander, en noemt ze in enen adem, want ze zijn voor God gelijk. Jacobus 2:23,25 Zalig zijt gij, wanneer u de mensen haten en vervolgen; wanneer zij u afscheiden en smaden, uw naam als kwaad verwerpen, en liegende, alle kwaad tegen u spreken, om des Zoons des mensen wil. De Heer verbergt zijn discipelen hun donkere aardse toekomst niet; maar opent daarachter tevens hun hemelse eeuwige toekomst. Indien wij alleen in dit leven op Christus zijn hopende, zo zijn wij de ellendigste van alle mensen, zegt Paulus, de Apostel, maar hij hoopte op Christus voor het eeuwige leven. En ziet hier dan ook het onderscheid tussen de kinderen der wereld en de kinderen Gods. De kinderen der wereld zeggen: "De tegenwoordigheid is ons domein; wat weten wij van de toekomst! Wij nemen het zekere voor het onzekere. "De kinderen Gods daarentegen zeggen: "De toekomst is ons domein, want wat geeft de wereld aan een onsterfelijke ziel? Wij nemen het eeuwige voor het tijdelijke." Doch wanneer nu beider gebied verdeeld is, waarom vervolgen dan nog de kinderen der wereld de kinderen Gods? Omdat de kinderen Gods de zielen van de kinderen der wereld willen behouden; en hun daartoe het Evangelie prediken. Dit stoort hen in hunne rust, dit wekt hun tegenstand op, dit maakt hun drift gaande, en doet hen de wapenen ter hand nemen om hunne bestrijders te doen vluchten of te doden. Het ongeloof kan het geloof, de leugen de waarheid onmogelijk verdragen, al verzekeren zij ook onophoudelijk dat zij de verdraagzaamheid zelf zijn. En wederkerig zeggen wij ook: Het geloof kan het ongeloof en de waarheid de leugen onmogelijk verdragen. Het is de strijd tussen het licht en de duisternis, tussen de hemel en de hel, tussen God en de satan, die met de eerste zonde begonnen is en eerst met de laatste zal eindigen. Dat moesten de discipelen van Christus weten. Niet als mensen, maar als zijn discipelen zouden zij ten doel staan aan de haat der wereld. Nochtans zouden zij zalig zijn en hun vervolgers onzalig. Verblijdt u en verheugt u in die dag, en zijt vrolijk, want ziet uw loon is groot in de hemelen; want alzo hebben hunne vaderen de profeten vervolgd, die vóór u geweest zijn. De Heer stelt hiermede zijn discipelen in enen rang met de aloude profeten, en geef hun in de vervolging het bewijs, dat zij de ware dienaren van God zijn, tegenover de vervolgers die het niet zijn. Maar wee u, gij rijken, want gij hebt uw troost weg. De Heer spreekt hier tot de kinderen der wereld, die zich zelven genoegzaam zijn, geenszins tot de rijken die rijk zijn in God, en zich als ook rijk in goederen, als rentmeesters Gods beschouwen. Abraham was ook een rijk man, en hij was de vader der gelovigen. Rijkdom te bezitten is een eer voor de Christen, die er winst mee doet voor het Koninkrijk Gods. Maar die de rijkdom houdt voor zijn eigen goed, waarmede hij doen kan wat hij wil, en zijn geld alleen besteedt tot ophouding van zijn plaats in de maatschappij, die heeft blijkbaar zijn troost en vreugde in dit leven, en geen troost of vreugde van de toekomst te wachten. Doch kan men ook geestelijk rijk zijn en de troost weg hebben? Zeker, men kan ook op geestelijke gaven en voorrechten hoogmoedig zijn, en hoogmoedig zijn is rijk zijn, al is het ook in verbeelding, Wee u, die verzadigd zijt, want gij zult hongeren; wee u die nu lacht, want gij zult treuren en wenen. Welk een geheel andere levensbeschouwing is die des Heren vergeleken bij die van de menselijke zedenmeester! Deze wil het leven tot een geluksstaat maken, en de Heer maakt het tot een staat van ontbering, zelfverloochening en lijden, ja, prijst de ongelukkigen naar de wereld zalig, en de gelukkigen naar de wereld onzalig. Wie van beiden heeft de ware levensbeschouwing? De Heer, want Hij ziet op de innerlijke mens en de eeuwigheid, en de wereldse zedemens op de uiterlijken mens

en de tijd. De staat van zonde, waarin de mens verkeert, laat niet toe dat de wereldse vreugde zijn levensdoel zij, want deze vreugde is onbestaanbaar met de vrede des harten en met des mensen eeuwige bestemming. De wereld ligt in het boze en is daarmede der vergankelijkheid onderworpen, en wie haar vreugde tot zijn vreugde maakt, vereenzelvigt zich met haar en deelt in haar lot. 1 Johannes 2:15-17 Ons zijn alleen die genoegens geoorloofd, die wij in de tegenwoordigheid Gods met een goed geweten kunnen smaken, en deze zijn zo veelvuldig, dat een mens, die niet in alles zijn eigen heer en meester wezen wil, zich daarmede volkomen kan vergenoegen, en met de psalmist moet juichen: Heer! de aarde is vol van uwe goederen, en wat mij betreft: Mijn snoeren zijn in liefelijke plaatsen gevallen. Wee u, wanneer al de mensen wél van u spreken! want hun vaderen deden desgelijks de valsen profeten. Onze goede naam moet ons niet zóveel waardig zijn, dat wij daarvoor de eer van God opofferen. De valse profeten spraken naar de mond des volks en der vorsten, en waren door hen bemind, maar de ware profeten waarschuwden, bedreigden en bestraften het goddeloze volk en de goddeloze vorsten, en werden van beiden gehaat, vervolgd, gedood. Wanneer dus een leraar ieders vriend wil zijn, zo kan dit niet anders zijn dan met verzwakking, verzwijging, verloochening der waarheid, en noeme hem nu ieder een beminnelijk man, de Heer noemt hem: een valse profeet, of althans een ontrouwe discipel. Gij zijt het zout der aarde. De Here wijst hiermede zijn discipelen de betrekking aan, in welke zij tot de wereld staan. De wereld ligt in het boze, de aarde is bedorven. De discipelen des Heren moeten er het zout van uitmaken, zij moeten het bederf tegengaan. Indien nu het zout smakeloos wordt, waarmede zal het gezouten worden? indien de discipelen des Heren zich aan de wereld gelijkvormig maken, door een flauwe leer en een niet nauwgezette wandel, dan verliezen zij als zout én smaak én kracht en er blijft niet over, dat hun de verloren smaak en kracht kan teruggeven. Het deugt nergens meer toe, dan om buiten geworpen en van de mensen vertreden te worden Indien de discipelen van Christus niet tegenover de bedorven wereld blijven staan met de reinheid van hun geloof en wandel, zo houden zij op discipelen van Christus te zijn. Dat wij dan ons zout niet verliezen, anders worden wij nog meer verwerpelijk dan de wereld zelve. Gij zijt het licht der wereld. Weder een ander beeld van de betrekking der discipelen tot de wereld. De wereld ligt in geestelijke duisternis, de discipel des Heren is met zijn getuigenis van de waarheid, die uit God is, het licht in deze duisternis. Een stad boven op een berg liggende, kan niet verborgen blijven. De discipelen moesten niet alleen in het verborgen, maar ook in het openbaar invloed op de wereld uitoefenen. Het zout werkt innerlijk, het licht werkt uiterlijk. Zij moesten niet alleen bederfwerend, maar ook verlichtend en zegenend voor hun omgeving zijn. Noch steekt men een kaars aan, en zet die in het verborgen onder een korenmaat, of bedekt haar met een vat, of zet ze onder een bed, maar op een kandelaar, opdat degenen, die inkomen, het licht zien mogen, en zij allen schijnt die in het huis zijn. De Heer bemint de openbaarheid, en wilde dat zijn Evangelie overal in volle waarheid en kracht bekend werd; daarom heeft Hij ook het licht des Evangelies als op zoveel kandelaren, in de meest beroemde steden der wereld gesteld, door gemeenten te laten stichten te Jeruzalem, Samaria, Antiochië, Efeze, Corinthe, Philippi, Rome. Laat uw licht alzo schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien. Goede werken zijn zulke werken als de Heer zelf deed, werken van liefde. De gelovigen moeten vooral het lijden, de armoede, de slavernij, de dronkenschap en alle andere ondeugden en ellenden, zoveel mogelijk trachten te verminderen of weg te nemen, en daarbij de hongerigen voeden, de naakten kleden, de kranken verplegen, de gevangenen bezoeken, opdat er uit de mond van vele beweldadigden veel dank oprijze tot God, die de discipelen van Christus zoveel liefde in het hart geeft, om zelfs degenen die buiten zijn en die hun vijandig zijn, te laven, te verkwikken, te troosten en te redden. En uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijken. Dit is de eerste maal, dat de Heer bij zijn discipelen van God zegt uwen Vader. Gij weet dat velen leren, dat Jezus alleen in de wereld gekomen is om ons te verkondigen dat God de Vader is van alle mensen, en dat Hij deze verkondiging door zijn dood heeft willen verzegelen. Doch Jezus spreekt hier alleen tot zijn

discipelen, en tot de Joden, die Hem wilden doden, zeide Hij: Gij zijt uit de vader de duivel. God te beschouwen als Vader, zonder een discipel van Christus te zijn, is een ijdele, ja, strafbare aanmatiging. De Heer zegt tot dezulken: Wat noemt gij Mij Heer en doet niet wat Ik u zeg? en God zegt tot hen: Wat noemt gij mij Vader, en tergt Mij met uwe zonden? Meent niet, dat Ik gekomen ben om de wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen. De Heer was niet gekomen om de mens van de gehoorzaamheid aan God te ontslaan, maar hem daaraan vaster dan ooit te verbinden; Hij was niet gekomen om het Oude Testament krachteloos te maken, maar om het te vervullen en daarmede te voleindigen, te voltooien. Christus was het einde der wet en de Geest der profetie. Want voorwaar zeg Ik u, totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal niet één jota, noch één tittel van de wet voorbijgaan, totdat het alles zal zijn geschied. De Heer verkondigt hier, dat hemel en aarde eenmaal zullen vergaan, en dat tot zolang niet het allerminste deel van de Oud-Testamentische wet buiten werking wordt gesteld; eerst met de algehele vervulling van alle Gods beloften en bedreigingen bereikt zij haar einde. Immers al zijn zij die geloven niet meer onder de wet als zodanig, zo blijven echter allen die niet geloven, onder de wet, en zullen door haar geoordeeld worden. Zo wie dan een van deze minste geboden zal ontbonden en de mensen alzo zal geleerd hebben, die zal de minste genaamd worden in het koninkrijk der hemelen; maar zo wie ze zal gedaan en geleerd hebben, die zal groot genaamd worden in het koninkrijk der hemelen. De Heer wil dat zijne discipelen ook naar grootheid streven, en wel door zich nauwkeurig te houden aan de Schrift en er geen enkele letter van los te laten. Al wat God de mens zedelijk heeft geboden, moet aan de mens geboden blijven. Hiermede worden zij verworpen, die de wet ook als regel van wandel voor de Christen ter zijde stellen; de ware Christen daarentegen heeft de wet van God lief en overdenkt haar dag en nacht, om haar in de kracht des Heiligen Geestes te volbrengen met geheel zijn hart en geheel zijn ziel. Want Ik zeg u, tenzij uwe gerechtigheid overvloediger zij dan die der Schriftgeleerden en Farizeeën, dat gij in het koninkrijk der hemelen geenszins zult ingaan. Wij weten het uit de Evangeliën, dat de Schriftgeleerden en Farizeeën meer dan één gebod uit de wet ontbonden, losmaakten, van kracht beroofden, door hunne instellingen, hunne meningen, of die der overlevering boven de Schrift te stellen. En nu is het een vaste regel: Wie lichtvaardig handelt met de Schrift, die handelt lichtvaardig in alles. Evenals God zeide: Zij hebben mijn Woord verworpen, wat wijsheid zouden zij dan hebben? kunnen wij zeggen: zij hebben Gods Woord verworpen, wat goeds, welk een consciëntie, welke godsdienst en vroomheid zouden zij dan hebben? Niets anders dan een vals goed, dan een toegeschroeide consciëntie, dan een godsdienst der lippen en een schijn van heiligheid. Een mens, die het niet nauw neemt met Gods Woord, neemt het met niets nauw, want wie het hoogste niet eerbiedigt, hoe zou hij het mindere eerbiedigen? Daarom is het zo moeilijk aan te nemen, dat een ongelovige nog een oprecht mens kan zijn. Gij hebt gehoord, dat tot de ouden gezegd is. Hier begint de Heer met voorbeelden te geven van het verschil tussen de bloot letterlijke opvatting en uitlegging der Schrift door de Schriftgeleerden en Farizeeën, en zijne opvatting en uitlegging. Des Heren uitlegging der wet is dan ook van dit ogenblik af de wet zelve voor de zijnen. Indien nu Christus niet waarachtig God ware, zou zijn gezag ons geen wet kunnen zijn. Gij zult niet doden. Dit is de wet van God. Maar zo wie doodt, die zal strafbaar zijn door het gericht. Dit is de uitlegging door de oudvaders. Zij wilden zeggen: Alleen de letterlijke doodslag maakt ons schuldig, en wel voor de wereldse rechter alleen. Doch Ik zeg u: Zo wie te onrecht op zijn broeder toornig is, die zal strafbaar zijn door het gericht; en wie tot zijn broeder zegt: Raka, die zal strafbaar zijn door de grote raad; maar wie zegt: Gij dwaas! die zal strafbaar zijn door het helse vuur. Volgens de Heer is niet alleen het allerergste vergrijp tegen de naaste, (de doodslag) maar reeds de allerminste belediging des naasten een grote, aan zware straf onderhevige misdaad. De Heer wil van zijn discipelen een volstrekte liefde jegens elkander. Ik zeg van zijne discipelen, want Hij spreekt tot zijn discipelen, en van het gedrag des enen broeders tegen de anderen. Niet alsof het iemand vrij stond om zelfs de allerminste

belediging te doen jegens iemand, die men niet als broeder beschouwt, maar omdat de strafwaardigheid der misdaad toeneemt met de waardigheid van de persoon jegens wie het vergrijp geschiedt. Hetzelfde scheldwoord jegens een vreemde of een vriend of de koning des lands gebruikt, heeft daarmede een verschillende, altijd toenemende zwaarte van schuld en strafwaardigheid. Zo gij dus uwe gave zult op het altaar offeren, en aldaar gedachtig wordt, dat uw broeder iets tegen u heeft, laat daar uwe gave vóór het altaar en ga heen, verzoen u eerst met uwe broeder, en kom dan en offer uwe gave. Dit is de verkondiging, die gij van de beginne gehoord hebt: Dat wij elkander zouden liefhebben, schrijft Johannes (1 Johannes 3:11). De Heer wil dat er een volkomen liefde tussen de broederen zij, en dat bij ontstane onenigheid, de verzoening met de broeder voorafga aan de verzoening met God (de offerande), want wie niet van harte vergeeft een iegelijk zijne broeder zijne feilen, die (zegt de Heer) zal mijn hemelse Vader ook niet vergeven (Mattheus 6:14-15). Gij ziet en hoort het uit alles: De wet van Christus is de wet der liefde, der heiligste, hoogste, Goddelijke liefde. Daarom verklaart de Heer de vervulling van alle godsdienstplichten ijdel en onnut, als het hart niet vervuld is van liefde tot de naaste, en eist Hij, dat niemand voor Gods troon nadere als schuldenaar van hetgeen hij, door liefde te bewijzen en verzoening te begeren, kan afdoen. Wees haastelijk welgezind jegens uwe wederpartij; want als gij heengaat met uwe wederpartij voor de overheid, zo doe naarstigheid om van hem verlost te worden, terwijl gij nog met hem op de weg zijt, opdat hij niet misschien u de rechter overlevere, en de rechter u de gerechtsdienaar overlevere, en de gerechtsdienaar u in de gevangenis werpe. In de bergrede geeft de Schrift nogmaals de Salomo-spreekstijl in de hoogste volmaaktheid terug, en vloeien des Heren uitspraken over van lessen van levenswijsheid. De Heer verplicht zijn discipelen tot vredelievendheid, toegevendheid, verzoeningsgezindheid. Hij wil dat wij, ongelijk hebbende, het ongelijk erkennen en onze wederpartij door zachtmoedigheid ontwapenen, opdat hij niet door onze vasthoudendheid, halsstarrigheid en onhandelbaarheid verbitterd worde, en het uiterste recht, waartoe hij macht heeft, op ons toepasse. Voorwaar, Ik zeg u: Gij zult vandaar geenszins uitkomen, totdat gij ook het laatste penningske zult betaald hebben. Wie de genade niet wil inroepen, moet aan de eis van het recht voldoen. Een derde is er niet. En nu, wat zondaar en welke zondares zou het willen, dat God met hem of met haar handele naar het recht? Dat wij dan genade zoeken terwijl wij nog op weg naar de eeuwigheid zijn. In Christus is God genade, enkel genade, zolang het heden genoemd wordt. Gij hebt gehoord, dat van de ouden gezegd is: Gij zult geen overspel doen. Maar Ik zeg: dat zo wie een vrouw aanziet, om haar te begeren, die heeft alrede overspel in zijn hart met haar gedaan. Hier gaat de Heer nog een stap verder, en zegt dat niet alleen elk beledigend woord de kiem is van de hoogste beledigende daad, maar dat zelfs in de kwade gedachte reeds de kwade daad ligt opgesloten, gelijk de boom ligt opgesloten in zijn zaad. Woorden en daden zijn niet het wezen, maar de uitdrukking van het wezen van de mens. De innerlijke gesteldheid van de mens openbaart zich reeds in zijn gedachte; en nu oordeelt God niet gelijk de mens naar het uitwendige woord en de uitwendige daad, maar naar de innerlijke gedachte. Nochtans niet de onreine gedachte op zich zelve, maar alleen wanneer zij met de wil gepaard gaat, geldt voor misdaad. De Heer zegt uitdrukkelijk: Wie een vrouw aanziet om haar te begeren, die heeft alrede overspel met haar gedaan in zijn hart. De begeerte naar het verbodene is de eigenlijke zonde. Indien dan uw rechteroog u ergert, trek het uit en werp het van u; want het is u nut dat een uwer leden verga, en niet uw gehele lichaam in de hel geworpen worde; en indien uw rechterhand u ergert, houw ze af en werp ze van u, want het is u nut dat een uwer leden verga, en niet uw gehele lichaam in de hel geworpen worde. Het rechteroog, de rechterhand betekent in deze zinnebeeldige vermaning het beste oog, de beste hand, die men het minste missen kan. Beide betekenen het liefste wat men heeft. Ergeren betekent aanstoot geven, hindernissen in de weg leggen; en zo leert de Heer hier, dat wanneer ook het liefste dat wij hebben ons tot aanstoot, tot een beletsel op de weg der zaligheid is, wij geen smart moeten ontzien, om er ons van te bevrijden. Met andere woorden: Wij moeten onze liefste begeerten,

zodra zij ons tot zonde verlokken, met onverbiddelijk geweld doden; wie er aan toegeeft, is verloren. Hoe menigeen is door een misdadige begeerte niet met kracht en geweld te onderdrukken, tot een misdadiger geworden! Er is ook gezegd: Zo wie zijn vrouw verlaten zal, die geve haar een scheidbrief. Maar Ik zeg u, dat zo wie zijne vrouw verlaten zal, anders dan uit oorzake van hoererij, die maakt dat zij overspel doet, en zo wie de verstotene zal trouwen, die doet overspel. De scheiding des mans van de vrouw was door de wet toegelaten zonder gestrenge bepaling; doch dit geschiedde (zoals wij later zullen zien) als een tegemoetkoming aan de onhandelbaarheid van het volk van Israël. Het schromelijk misbruik, dat van deze toelating werd gemaakt, gaf de Here, als de oorspronkelijke Wetgever, aanleiding om deze toelating ganselijk op te heffen, en de wet Gods in haar oorspronkelijkheid, zoals zij van de schepping af geweest was, te herstellen. Dit is de reden, waarom de Heer meermalen op deze zaak terugkwam, en waarom de Farizeeën en Schriftgeleerden de Heer op dit punt meermalen aanvielen. De Heer sprak er toch met luider stem mede uit: "Meer dan Mozes is hier." Waar de wet wordt gebruikt tegen de bedoeling van de wetgever, daar wordt zij door de wetgever opgeheven. De Heer vernietigde hiermede de geweldenarij van de man over de vrouw, herstelde deze in haar oorspronkelijk recht als medegenoot van de heerlijkheid des mans, en hief hiermede de diepgezonken burgerlijke maatschappij op tot een hoogte, zoals zij sedert de aartsvaderlijke tijden onder Israël niet, en onder de volken nooit geweest was. Trouwens wij kunnen, gelijk geheel het Evangelie in het algemeen, zo de Bergrede in het bijzonder noemen: Het schatboek der beginselen Gods voor het tijdelijk en eeuwig leven der mensen. En nu weten wij allen, dat de beginselen de staat, de kerk, de school, het huisgezin, het persoonlijk leven vormen. Geeft de Heer ooit enig bepaald voorschrift, hoe al die opgenoemde levensbetrekkingen in te richten? Neen. Hij laat dit over aan de stroming der tijden en aan de stroming der gedachten, maar Hij geeft voor alle vormen een beginsel, dat de vorm regelmatig ontwikkelt. De Heer heeft voor, en geeft aan al het aardse hemelse beginselen. En nu vraagt men ons nog, waarom wij altijd en bij alles zo machtig ijveren voor christelijke beginselen? Wij antwoorden: Eenvoudig omdat wij Christenen en daarmede ten volle overtuigd zijn, dat het christelijk beginsel in alle dingen het enige zout is, dat alle vormen voor een anders volstrekt onvermijdelijk bederf bewaart, én tevens naar het beste doel met volle zekerheid geleidt. Wederom hebt gij gehoord, dat van de ouden gezegd is: Gij zult de eed niet breken, maar gij zult de Here uwe eden houden. Wij vinden dit woord niet in de wet, zoals het daar luidt, doch Numeri 30:2 lezen wij: Wanneer een man (de vrouw maakte een uitzondering) de Here een gelofte zal beloofd, of een eed zal gezworen hebben, zijne ziel met een verbintenis verbindende, zijn woord zal hij niet ontheiligen, maar alles wat uit zijnen mond gegaan is, zal hij doen. Dat hiermede alleen de eed des Heren wordt bedoeld, blijkt uit het gebod van God Deuteronomium 6:13 Deuteronomium 10:20, Gij zult de Here uw God vrezen en Hem dienen, en gij zult bij zijnen naam zweren. De Farizeeën en Schriftgeleerden erkenden echter ook andere eden dan de eed bij de naam des Heren, en leerden, dat men ook deze eden evenzeer moest houden als de eigenlijke eed, daarbij vele uitzonderingen makende, zoals wij later zullen zien. Zij heiligden dus op hun wijze datgene wat wij vloeken en zweren noemen. Dat dit misbruik van de eed reeds vroeg bij Israël bekend was, leren wij van Salomo, die het zweren in de kwaden zin gebruikt in het woord (Prediker 9:2): enerlei wedervaart de rechtvaardigen en de goddelozen, die die zweert, gelijk die die de eed vreest. De Heer verbiedt echter allen eed volstrekt en onbepaald, behalve die, welke God geboden heeft, de eed bij zijn eigen hoogheiligen naam. Omdat deze eed echter niet met zoveel woorden door de Heer wordt uitgezonderd, zijn sommigen onder de Christenen van mening, dat alle eed, ook de eed bij de naam des Heren verboden is, daar de Heer gezegd heeft, dat al wat buiten de eenvoudige bevestiging of ontkenning van ja, ja en neen, neen gaat, uit de boze is. Maar als de Heer de woorden ja, ja en neen, neen voldoende acht als een getuigenis der waarheid dan zijn ook deze woorden een eed in andere vorm. Doch de Heer heeft niet de eed, maar het vloeken en zweren

verboden. Maar Ik zeg u: Zweert ganselijk niet: Noch bij de hemel, omdat Hij is de troon Gods; noch bij de aarde, omdat zij is de voetbank zijner voeten; noch bij Jeruzalem, omdat zij Is de stad des groten konings; noch bij uw hoofd zult gij zweren, omdat gij niet een haar kunt wit of zwart maken. Gij ziet, al deze voorbeelden zijn geen eigenlijke eden, maar vloekwoorden, die men meent nodig te hebben om hetgeen men zegt kracht bij te zetten, en te bevestigen, ja, ontwijfelbaar te maken. Ook onder ons zijn mensen, die bijna geen woord kunnen spreken zonder het met een zwaar woord te bevestigen. De lichtzinnigste mensen hebben op deze wijze de heiligste dingen gedurig in de mond. Zij menen, dat hun getuigenis zonder deze krachtwoorden niet geloofd zal worden. Doch de Heer verklaart hier, dat elk beroep op iets, wat het ook zij, tot bevestiging van een woord, gelijk staat met enen eed, omdat alles des Heren is. En wat is de eed? Het is een daad ter ere Gods; het is God tot getuige roepen in een zaak, die niemand weten of nagaan kan dan Hij. Zo vinden wij bij Paulus het beroep op God, wanneer hij iets zegt, dat Gode alleen bekend was; anders beroept hij zich op mensen. Door de eed wordt God de voorzitter bij een gerechtsoefening. De eed betrekt God in de zaak, en men mag God niet lichtzinnig in alle zaak betrekken. De Joden hielden niets als waar dan hetgeen met een eedzwering bekrachtigd werd; doch de Heer herstelt het natuurlijk gebruik van ja en neen. Maar laat zijn uw woord ja, ja en neen, neen; wat boven deze is, is uit de boze. Welk een eenvoudigheid en heiligheid wil de Heer van de zijnen tot zelfs in hun woorden! Wat spreekt men toch van kleine zonden? Wat was kleiner zonde dan de overtreding van Eva, en toch had zij de allergrootste gevolgen. Christus is tegen de kleinste zonde. Hij wil zijn gemeente zonder vlek en rimpel de Vader voorstellen. Onder de leiding des Heiligen Geestes moeten de zijnen volmaakt worden, volmaakt in alles, en daarom stemmen wij het volkomen toe, dat de Heer wil dat zijn discipelen onderling volstrekt geen ander getuigenis van de waarheid der zaak mogen geven dan de herhaling van hun ja en van hun neen, ofschoon de eed geoorloofd, ja geboden blijft, wanneer hij gevraagd wordt door de overheid als vertegenwoordigster van God. Want ook de eed is tot verheerlijking van God, wanneer de waarheid er door gestaafd of gehandhaafd wordt. Gij hebt gehoord, dat gezegd is: oog om oog en tand om tand; maar Ik zeg u: dat gij de boze niet wederstaat. Hier wordt het ons volkomen duidelijk, dat de Heer regelen en voorschriften geeft aan zijn discipelen voor hun persoonlijk gedrag. Onder het Oude Testament was kerk en staat één, en gaf de wet der wedervergelding aan ieder het recht om van de overheid te eisen oog om oog, tand om tand; dit recht wordt nu echter door de Heer aan zijn discipelen ontnomen; de Heer verbiedt aan de zijnen alle wederwraak voor persoonlijke beledigingen. Hij heft hiermede de rechtbanken niet op, neen, de overheid draagt het zwaard, en draagt het niet te vergeefs: Zij is Gods dienares en ene wreekster degenen die kwaad doet; maar zijn discipelen moeten als kinderen Gods, voor beledigingen hun aangedaan, hoe zwaar ook, geen wedervergelding tegen de boze eisen of begeren. De Heilige Geest legt des Heren woorden aldus uit: Vergeldt niemand kwaad voor kwaad. Wreekt uzelven niet, beminden! maar geeft de toorn plaats; want er staat geschreven: Mij komt de wraak toe, ik zal het vergelden, zegt de Heer. Indien dan uw vijand hongert, zo spijzig hem; indien hem dorst, zo geef hem te drinken; want dat doende, zult gij kolen vuur op zijn hoofd hopen. Wordt van het kwade niet overwonnen, maar overwint het kwade door het goede, Romeinen 12:17,19-21. Maar zo wie u op de rechterwang slaat, keert hem ook de andere toe. Hier gaat de Heer nog een stap verder, en wil niet alleen, dat wij elke belediging ons aangedaan, vergeven, maar ook met zachtmoedigheid beantwoorden zullen. Het slaan op de rechterwang is het beeld van alle, ook de grievendste beledigingen; want een slag in het aangezicht is wel het smadelijkste dat men lijden kan, en toch hoe dikwijls ontvangen wij een slag in het aangezicht, door onze vijanden, door onze meerderen, zelfs door onze vrienden! Hoe moeten wij ons daarin naar 's Heren wil gedragen? Liefelijk, ja, wat het verdragen der belediging betreft, doch werkdadig wat onze bereidvaardigheid betreft, om de belediger niet met gelijke munt te betalen, maar hem te laten geworden, en zich daarmede aan meerdere slagen in het aangezicht bloot te stellen. Toen onze

Heer letterlijk een slag in het aangezicht ontving van de knecht des Hogepriesters, bracht Hij de belediger het onredelijke van zijn belediging onder het oog, en onderwierp zich verder aan de vele vuistslagen der gezamenlijke knechten zonder een enkel woord meer te spreken. Men mag wel laten blijken, dat men zich diep gekrenkt gevoelt, maar bij dit zedelijk verzet moet het blijven; men mag geen belediging met een belediging beantwoorden; men moet zich laten beledigen zonder wederkerig te beledigen. En zo iemand met u rechten wil, en uw rok nemen, laat hem ook de mantel. Bij Lukas lezen wij: Degene die u aan de wang slaat, bied ook de andere, en degene die de mantel neemt, verhinder ook de rok niet te nemen. De Heer wil dat wij in alles de minste zullen zijn, en dat wij ons liever moeten laten beroven van ons goed dan van de vrede onzes gemoeds. Er zijn twistzieke mensen, welke gaarne met u willen twisten om u te kwellen en te grieven. Wee u zo gij u in die strik laat lokken. Geef toe, zoals de Heer het wil, en gij ontkomt die strik. En zo wie u zal dringen een mijl te gaan, gaat met hem twee mijlen. Wij moeten door vrijwillig meer te doen dan de geweldenarij van ons eist, haar ontwapenen. Wie ons kan dwingen een mijl te gaan is onze meerdere: Hij maakt misbruik van zijn macht over ons; doch laat ons tonen, dat wij boven hem de besten Heer en Meester dienen, door vrijwillig meer te doen dan ons door dwang wordt opgelegd. Dat het volbrengen van al deze voorschriften uiterst moeilijk en hard is voor ons vlees is onbetwistbaar; doch de discipelen des Heren leven niet naar het vlees, maar naar de Geest, dat is naar de leiding des Heiligen Geestes; zij leven daarmede een hemels, Goddelijk leven in het aardse menselijke leven. En zo iemand nu werkelijk doet wat de Heer hier aan de zijnen gebiedt, die ondervindt die vrede Gods, welke alle verstand te boven gaat; want de bewustheid van te zijn in een staat van gehoorzaamheid jegens de Heer, gaat boven alle andere bewustheid. Ik weet wel dat de ongelovigen, juist vanwege deze en alle andere voorschriften des Heren, zeggen: "Dat het Christendom niet geschikt is voor mensen zoals wij zijn; dat het de mens niet als mens ontwikkelt, maar een geheel ander wezen van hem maken wil." Volgens hun gevoelen moet de mens geschikt worden gemaakt om alles wat de aarde oplevert en de tijd voortbrengt in zich op te nemen. De kunst, de wetenschap, de handel, de nijverheid, de staat, de maatschappij moeten in al hun vertakkingen in hem een voorstander en beminnaar vinden. "Doch (zo zeggen zij) wat wordt er van de mens, die de voorschriften van Christus getrouw opvolgt? Een mens, ongeschikt voor de tegenwoordige maatschappij, en daarmede zo niet een martelaar, dan toch een sukkelaar in deze tegenwoordige wereld." Het verwijt is grievend, doch de Heer laat het zich welgevallen, en heeft het voorzien, door tot de zijnen te zeggen: Indien gij van de wereld waart, zo zou de wereld het hare liefhebben; doch nu Ik u uit de wereld heb uitverkoren, nu haat u de wereld. Verwondert u dus niet dat de wereld u haat; in de wereld zult gij verdrukking hebben, doch hebt goeden moed, Ik heb de wereld overwonnen. Ja, de Heer gaat nog verder, en zegt tegenover de grote mensenwereld tot de zijnen: Vreest niet, gij kleine kuddetje, want het is uws Vaders welbehagen u het Koninkrijk te geven. Wie nu niet tot dit kleine kuddetje, maar tot de grote wereld wil behoren, zal zeker de voorschriften van Christus, de wetten, de beginselen van het Koninkrijk der hemelen niet volgen, maar wat de menselijke wijsheid voorschrijft. Doch al het menselijke vergaat, en Christus is het eeuwige leven en geeft het eeuwige leven. Zijn wetten zijn de wetten van het eeuwige leven, dat wij, Hem gehoorzamende, reeds hier intreden. Christus de Heer maakt dan ook geen verdrag met de menselijke wijsheid en met het tijdelijk belang, maar staat er beslist tegenover. De wetten van Zijn Koninkrijk zijn volstrekt tegenovergesteld aan die van het koninkrijk der wereld; trouwens zijn Koninkrijk is een Koninkrijk der hemelen reeds op aarde, en een eeuwig Koninkrijk reeds in de tijd. Zeker heeft zich naast het Christendom van Christus een naam-Christendom gevestigd, dat God en de wereld tegelijk meent te kunnen dienen; doch geheel het Evangelie, gelijk de bergpredikatie, breekt de staf over hetzelve en predikt met onmiskenbare duidelijkheid en kracht, dat Christus niet is de dienaar maar de overwinnaar der wereld, en dat al de zijnen in Hem en in zijn kracht, welke de kracht is van de Heilige Geest, deze overwinning moeten voortzetten. Alleen de

mede-overwinnaar reikt Jezus de kroon. Openbaring 3:21 En wat nu het verwijt betreft, dat een waar Christen geen echt burger, koopman, staatsman, in een woord: geen man van zaken zijn kan, wij protesteren er tegen. Alleen dit erkennen wij, dat hij in al de betrekkingen des levens niet kan handelen zoals de kinderen der wereld handelen, naar wereldse beginselen, maar dat hij in alles alleen handelen kan en handelt naar het Woord van God. Geef een iegelijk die iets van u begeert en bidt, en keer u niet af van degene, die van u lenen wil. De Heer spreekt van het gedrag der broederen jegens elkander. En nu, wie tot geven wordt vermaand, bij die wordt ondersteld dat hij geven kan, en die iets van een ander biddende begeert, van dezen wordt ondersteld, dat hij waarlijk in nood is. De Schrift zegt (Psalm 37:21): De goddeloze ontleent en geeft niet weder. Er zijn bedrieglijke mensen, die leven van het bloed van een ander en er gedurig, onder allerlei schone woorden en beloften, op uit zijn te ontlenen om het niet terug te geven. Wachten wij ons voor dezulken; maar weten wij dat wij te doen hebben met broederen, of althans met maatschappelijk eerlijke mensen, die waarlijk in nood zijn, zo mogen wij ons niet onttrekken, indien wij hen kunnen helpen. De Heer beveelt het ons, en zouden wij het dan kunnen nalaten? En van degene, die het uwe neemt, eis niet weder. De Heer gaat ook hier nog een stap verder, en wil dat als de lener in gebreke blijft, wij het onze niet zullen terug eisen, immers niet rechterlijk; want dit is bedoeling: Niet met geweld, en is het uit onvermogen bij de lener, dan moeten wij het hem schenken. Gij ziet de Heer beschikt als zodanig over het geld, dat Hij onder ons bestuur gesteld heeft. Zolang wij ons zelven als de enige eigenaren van ons geld en goed beschouwen, is het ons een harde zaak zo mild te zijn als de Heer ons gebiedt te zijn. Er zijn ook mensen, die beweren uit een christelijk beginsel gierig te zijn, en die durven zeggen dat zij geen penning mogen uitgeven, waarvan zij geen rekenschap kunnen geven. Zulke mensen doen echter niets; want als men zich verplicht acht zijn geld op de beste wijze te besteden, dan wacht men altijd op betere gelegenheid, en houdt zodoende het geld voor zich. Doch al deze spitsvondigheden, al deze ijdele voorwendsels om het geld tot eigen gebruik beschikbaar te houden, worden bij de wortel afgesneden door het bevel des Heren: Geef een iegelijk die iets van u begeert en bidt, en keer u niet af van degene, die van u lenen wil; en van degene, die het uwe neemt, eis niet weder. Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult haten. Het eerste lezen wij Leviticus 19:18 in deze woorden: Gij zult niet wreken noch toorn behouden tegen de kinderen uws volks, maar gij zult uw naaste liefhebben als uzelven, Ik ben de Heer. Van het haten onzer persoonlijke vijanden wordt in de Schrift niet gesproken, doch de Schriftgeleerden voegden deze hunne woorden bij de woorden Gods, want zij maakten de gevolgtrekking, dat als men de kinderen zijns volks moest liefhebben, men de vreemden mocht haten; daarom vroeg ook de Schriftgeleerde, die zich zelven wilde rechtvaardigen, aan de Heer: Wie is mijn naaste? en toonde de Heer de mens, die zich als een naaste gedroeg, juist aan in een vreemdeling, en wel in een meest gehaten vreemdeling in een Samaritaan. Maar Ik zeg ulieden, die dit hoort: Hebt uwe vijanden lief, zegent ze, die u vervloeken, doet wel degenen, die u haten, en bidt voor degenen, die u geweld doen en die u vervolgen. De Heer zegt, dat wij onze vijanden moeten liefhebben, en waarin de liefde moet bestaan: In hun kwaad te vergelden door ons goed. De liefde tot de broederen, tot vrienden, tot bloedverwanten, bestaat meer in de blijdschap des harten over alles wat hun genoegen kan veroorzaken; de liefde tot de vijanden bestaat meer in het aanwenden van al die middelen, die hen van vijanden in vrienden kunnen doen veranderen. Opdat gij moogt kinderen zijn uws Vaders, die in de hemelen is; want Hij laat Zijn zon opgaan over bozen en goeden, en regen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Wil dit zeggen dat God beide rechtvaardigen en onrechtvaardigen even liefheeft en ze daarom gelijke zegeningen toedeelt? Immers neen. God zegent de goddeloze om hem tot Zich te trekken met koorden van liefde, en Hij zegent de godvruchtigen omdat zij tot Zijn huisgezin behoren. Daarom maakt God in dit leven geen onderscheid tussen rechtvaardigen en onrechtvaardigen, wat Zijn weldadigheden en barmhartigheden betreft, en ook wij moeten in dit opzicht geen onderscheid maken; wij moeten

als kinderen van God goed zijn jegens alle mensen, wie ze ook zijn; wij moeten niemand moedwillig tot een ergernis, maar allen tot een zegen zijn. Want indien gij liefhebt, die u liefhebben, wat loon, wat dank hebt gij? Doen ook de tollenaars niet hetzelfde? Want ook de zondaars hebben lief degenen die hen liefhebben. De wereld handelt naar wereldse beginselen, maar de beginselen des Heren zijn juist tegenovergesteld aan die der wereld, en dus moeten wij kiezen. Men kan Christus niet in de leer belijden en in de praktijk bestrijden, of ons treft het woord: Wat noemt gij Mij Heer! en doet niet wat Ik u zeg? Daarom moeten wij ons van deze Nieuw-Testamentische beginselen laten doordringen, en ons gemeenzaam maken met het besef en de bewustheid der waarheid, dat indien wij geen aan de wereld tegenovergestelde beginselen volgen, wij ook niet tot Christus, maar tot de wereld behoren. De Heer duldt niet de minste overeenkomst tussen zijn voorschriften en die, welke onze eigenliefde ons ingeeft. Zijn goedkeuring moet ons meer zijn dan ons eigen goedvinden. En indien gij uwe broederen alleen groet, wat doet gij boven anderen? Doen ook niet de tollenaren alzo? De Heer wil dat zijn discipelen, door de hogere beginselen waaruit zij handelen, zich onderscheiden van alle andere mensen, opdat zij oprecht en onbestraffelijk wandelen te midden van een krom en verdraaid geslacht. De Heer wil dat al de zijnen mensen bij uitnemendheid zijn. En indien gij goed doet degenen, die u goed doen, wat dank hebt gij? Want ook de zondaars doen hetzelfde. En indien gij leent degenen, van welken gij hoopt weder te ontvangen, wat dank hebt gij? Wanneer ook de zondaren lenen de zondaren, opdat zij evengelijk weder mogen ontvangen. Maar hebt uwe vijanden lief, en doet goed, en leent zonder iets weder te hopen, en uw loon zal groot zijn, en gij zult kinderen des Allerhoogsten zijn, want Hij is goedertieren over de ondankbaren en bozen. De Heer geeft zijn discipelen het edelste beginsel tot hun daden: de Goddelijke koninklijke grootmoedigheid. Zij mogen niet laagdenkend zijn, niet bekrompen van gemoed, niet karig van hand; zij moeten in alles edel denken, ruim van harte zijn en grootmoedig handelen als koningskinderen, neen als nog oneindig meer: als kinderen des Allerhoogsten. Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader in de hemel volmaakt is. Wie kan het volmaakte eisen, dan die zelf volmaakt is? Indien Christus niet God ware, Hij zou het volstrekt Goddelijke niet kunnen eisen; doch nu spreekt Hij in alles als de volstrekt Heilige, die geen mindere eis kan doen dan de volstrekte heiligheid; want hoe zou God behagen kunnen hebben in het zedelijk gebrekkige onvolkomene? Bij Lukas lezen wij voor het onbepaalde woord volmaakt, het bepaalde woord barmhartig: Weest dan barmhartig, gelijk uw Vader barmhartig is. God is liefde, en zijn barmhartigheden zijn over al zijn werken, en wij kunnen Gode in niets meer gelijkvormig zijn dan in liefde en barmhartigheid. in heiligheid moeten wij ook Gode gelijkvormig zijn; maar ook zonde die bij ons inwoont, is een groot beletsel voor snelle vorderingen in heiligmaking; doch in betoningen van liefde en barmhartigheid moeten wij Gode iedere dag en ieder ogenblik van de dag gelijkvormig zijn. En nu welk een heerlijke eis wordt hiermede aan ons gedaan! De Heer wil ons geen minder voorbeeld voor ons gedrag stellen, dan zijn Vader. Gij ziet de nederigheid zijns harten en de gepastheid van zijn voorstel. Kon Hij zich zelven niet tot voorbeeld gesteld hebben? Was Hijzelf niet de volstrekt volmaakte God-mens, die wel deed aan allen zonder te vragen naar des lijders rechtvaardigheid of onrechtvaardigheid? Voorzeker, al de voorschriften, die Hij in de bergpredikatie de zijnen geeft, heeft Hijzelf volmaakt gehouden: al zijn woorden daarin uitgesproken, heeft Hijzelf in daden uitgedrukt; Hij heeft de wet in haar algehelen eis volbracht; nochtans stelt Hij zich zelven niet tot voorbeeld; dat moge later de Heilige Geest door zijn discipelen doen, gelijk deze dan ook deed. Hebt acht dat gij uw aalmoes niet doet voor de mensen, om van hen gezien te worden. De Heer verbiedt de zijnen alle uitwendige vertoning in zaken van godsdienst. Wie God wil dienen, die moet niet het oog gekeerd hebben naar mensen. Anders zo hebt gij geen loon bij uw Vader, die in de hemelen is. Gods loon is Gods lof, Gods goedkeuring. Indien onze werken niet in God gedaan zijn, zo behagen zij Hem ook niet. Het is niet alleen te doen om de zaak, maar de zaak moet ook op de rechte wijze gedaan worden, zal de goedkeuring des Heren er op kunnen

rusten. Wanneer gij dan aalmoes doet, zo laat voor u niet trompetten, gelijk de geveinsden in de synagogen en op de straten doen, opdat zij van de mensen gezien mogen worden; voorwaar zeg Ik u, zij hebben hun loon weg. Mensen die weldadig zijn om bij mensen in een goede naam te staan en als weldadige lieden bekend te zijn, hebben met die eer alles wat zij beoogd hebben; van de zijde Gods hebben zij geen lof, geen loon te verwachten. Maar als gij aalmoezen doet, zo laat uwe linkerhand niet weten wat uwe rechter doet, opdat uwe aalmoes in het verborgen zij, en uw Vader, die in het verborgen ziet, zal het u in het openbaar vergelden. De Heer keurt hiermede niet alle openbare weldadigheid af, want Hijzelf deed weldadigheid in het openbaar; doch Hij zocht geen openbaarheid en vermeed haar zoveel mogelijk, en waar zij onvermijdelijk was, zocht Hij haar zoveel doenlijk te bedekken. De Heer wil, dat het voornaamste, het wezen van onze godsdienst, datgene waar het eigenlijk op aan komt, door ons in het verborgene geschiede, en een zaak zij uitsluitend tussen God en onze ziel. Ook hierin moeten wij Gode gelijkvormig worden; want God is een verborgen God, ook terwijl Hij zich openbaart. De voornaamste dingen, de dingen waar het allermeest op aan komt, doet Hij in het verborgene, en Hijzelf woont in het verborgene en ontoegankelijke voor alle schepsel; alleen de Zoon en de Heilige Geest bij Hem, en in hem, en deze zijn met Hem een enig God, die leeft en regeert in eeuwigheid. Ook Gods werken, hoe openbaar, wortelen in het verborgene. De wording van alle plant geschiedt onder de grond, die van mens en dier in de verborgenheid des lichaams. Ook Gods voorzienigheid regeert in het verborgene. Somtijds zien wij haar werken, maar meestal is zij voor ons onzichtbaar. Vraagt gij, bij voorbeeld, waarom er bij de zondigheid van alle mensen niet nog meer kwaad bestaat dan er is? Het antwoord is: God houdt het tegen, maar in het verborgene. Ook zijn de weldaden en zegeningen, die God in het verborgene aan de kinderen der mensen geeft, nog oneindig veelvuldiger dan die Hij in het openbaart geeft. De Heer begon ook zijn eerste wonder in het verborgene van de huislijken kring, en bij zijn openbare wonderen voorkwam Hij, zoals wij zagen, zoveel mogelijk alle geruchtmaking. Daarom moet er ook in het kind van God, in de Christen, iets zijn dat openbaar is, en iets dat verborgen is, dat niemand weet en niemand doorgrondt dan God, en dat moet bij ons het wezen, de kern van onze godsdienst zijn. God te dienen is in te gaan in het verborgene Gods, in het heilige der heiligen met ons hart en onze gedachten, om daar geheel de wereld te vergeten, en alleen met onze God te spreken en de kracht te ontvangen om zijn bevelen te doen. En wanneer gij bidt, zo zult gij niet zijn gelijk de geveinsden; want die plegen gaarne in de synagogen en op de hoeken der straten staande te bidden, opdat zij van de mensen mogen gezien worden; voorwaar Ik zeg u, dat zij hun loon weg hebben. De Heer onderscheidt hier en gedurig de geveinsden van de oprechte, door hun zucht naar uitwendige vertoning. Natuurlijk verbiedt de Heer geen openbare godsdienstoefening; doch de godsdienstigheid moet geen uitwendigheid zijn, maar veelmeer het werk van de verborgen mens des harten in het onverderfelijk versiersel van een zachtmoedigen en stillen geest, die kostelijk is voor God, 1 Petrus 3:4. Maar gij, wanneer gij bidt, ga in uwe binnenkamer en uwe deur gesloten hebbende, bid uw Vader, die in het verborgene is en uw Vader, die in het verborgene ziet, zal het u in het openbaar vergelden. Wij lezen niet dat de Heer ooit in de synagogen of op een andere plaats in het openbaar gebeden heeft, dan dankzeggende voor het graf van Lazarus, en uitroepende ten aanhore des volks: Vader, verheerlijk uw naam! De Heer bad gewoonlijk in het verborgene, afgezonderd zelfs van zijn discipelen, uitgenomen kort vóór zijn lijden in zijn hogepriesterlijk gebed. Ook wij moeten zorgvuldig waken, om het allerheiligste wat er is, het spreken met God, vrij te houden van alle zweem van poging om er ons bij mensen eer of welbehagen mede te verschaffen. En kan men niet buiten het gebed in het openbaar, men doe het met de hoogst mogelijke natuurlijkheid, eenvoudigheid en ongekunsteldheid, opdat een iegelijk het aan ons gebed kan horen, dat wij niet behoren tot de geveinsden, maar tot de oprechten. En als gij bidt, zo gebruikt geen ijdel verhaal van woorden, gelijk de heidenen, want zij menen dat zij door hun veelheid van woorden zullen verhoord worden; wordt dan hun niet gelijk, want uw Vader weet

wat gij van node hebt eer gij Hem bidt. Het gebed moet niet alleen uitwendig in vorm maar ook innerlijk in wezen, eenvoudig zijn. Men moet niet tot God spreken gelijk een leermeester tot zijne leerling, tot onderrichting en inlichting; ook gene aanspraak tot God houden, als een staatsdienaar tot de koning, tot verslaggeving en verantwoording, maar tot Hem spreken als een kind tot zijn vader, van wie het kind weet dat hij alles weet wat er nodig is, maar die er toch om gevraagd wil zijn om het ter rechter tijd, als het nodig is en begeerd wordt, te geven. Ook het openbaar gebed zij eenvoudig, kort en zaakrijk. Het al te lang gebed verstrooit de gedachten van bidder en hoorder. Het gebed moet aandachtig zijn, dat is, het moet zowel denken aan God, als spreken tot God zijn; daarom moet het over niets lang uitweiden, maar alles kort samenvatten. Zeker zijn er uitzonderingen: plechtige gelegenheden, die meerdere uitbreiding aan het gebed vergunnen; doch het langste gebed, dat wij in de Schrift lezen, is dat van Salomo bij gelegenheid van de inwijding des tempels, en toch wordt daar in betrekkelijk weinige woorden een oneindigheid van zaken omvat. Het gebed van Mozes, van David, van Daniël, van de Heer zelf, staande voor Gethsemane, was te oordelen naar de rijkdom van inhoud, kort. Neen, het komt niet aan op de veelheid der woorden, maar op de vurigheid en gedurigheid van de bidder. Bidden is kloppen op een deur, die wij weten dat opengedaan wordt, als er op geklopt wordt. Eerst kloppen wij zacht, maar als er niet opengedaan wordt, dan kloppen wij harder en altijd harder, totdat ons wordt opengedaan. Gij dan bidt aldus: onze Vader, die in de hemelen zijt. Uw naam worde geheiligd. Uw Koninkrijk kome. Uw wil geschiede, gelijk in de hemel alzo ook op de aarde. Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking; maar verlos ons van de boze. Want U is het Koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in de eeuwigheid, amen. De Heer geeft hier ene proeve, hoe kort en zaakrijk te bidden. Later komt het Onze Vader nog eens bij Lukas voor, en zullen wij het toelichten. Want indien gij de mensen hunne misdaden vergeeft, zo zal uw hemelse Vader ook u vergeven; maar indien gij de mensen hunne misdaden niet vergeeft, zo zal ook uw Vader uwe misdaden niet vergeven. Moge het vreemd zijn, dat de Heer onze vergevingsgezindheid stelt tot een vereiste om vergeving van God te ontvangen, de Heer herhaalt nochtans deze waarheid met nadruk, opdat niemand vergete, dat geen liefdeloze jegens andere liefde te verwachten heeft van God, die zelf liefde is en enkel liefde wil bij anderen. En wanneer gij vast, zo toont geen droevig gezicht gelijk de geveinsden, want zij mismaken hunne aangezichten, opdat zij van de mensen mogen gezien worden als zij vasten; voorwaar Ik zeg u, dat zij hun loon weg hebben. Ook onze uitwendige houding en geheel ons uitwendig voorkomen moet geen teken of bewijs zijn van onze innerlijke zielsgesteldheid. Zodra men het innerlijke door iets uitwendigs wil vertegenwoordigen, loopt men groot gevaar het uitwendige in de plaats te stellen van het inwendige. De Roomse kerk is hiervan het afschrikkend voorbeeld; zij heeft al de innerlijke krachten van het Christendom opgelost in uitwendigheden, en daarmede het levend Christendom versteend. De vorm is bij haar bij uitnemendheid schoon, maar haar wezen, haar binnenste is hol en ledig. Maar gij, als gij vast, zalf uw hoofd, en was uw aangezicht. De Heer gebruikt hier bijna dezelfde woorden, die er gebezigd worden van David, toen hij opstond van zijn vasten en bidden over het kranke kind uit Bathseba. 2 Samuel 12:20 Opdat het van de mensen niet gezien worde als gij vast, maar van uw Vader, die in het verborgen is, en uw Vader die in het verborgene ziet, zal het u in het openbaar vergelden. Zijn wij innerlijk bedroefd, hetzij over onze zonden, hetzij over het leed, waaronder wij gebukt gaan, laat het vasten onzer ziel gezien worden bij God, maar tonen wij onze schoonste zijde naar buiten aan de wereld: laat ons voor haar opgebeurd zijn. Of zouden wij voor haar met gebogen hoofd gaan, om door haar nog meer bespot te worden? Neen, de wereld heeft niets met ons lijden te doen. Zij moet ons niet anders kennen dan als mensen, die haar vreugde niet behoeven om altijd tevreden en altijd goedsmoeds te zijn. Vergadert u geen schatten op de aarde, waar ze de mot en de roest verderft, en waar de dieven doorgraven en stelen. De Heer verbiedt de zijnen het verkrijgen van rijkdom tot hun levensdoel te stellen. Dat

wil niet zeggen dat er geen rijke Christenen mogen zijn; neen, er kunnen Christenen zijn, rijk door geboorte, door erfenis, of door een buitengewonen zegen Gods op hunnen arbeid, maar zij mogen niet naar rijkdom streven, en het mag niet hun levensdoel zijn rijk te worden, want die rijk willen worden, vallen in verzoeking en in de strik en in veel dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de mensen doen verzinken in verderf en ondergang. 1 Timotheus 6:9 Maar vergadert u schatten in de hemel, waar ze noch mot noch roest verderft, en waar de dieven niet doorgraven en stelen. Hier stelt de Heer het vergaderen van onverderfelijke, onverliesbare, en onroofbare hemelschatten tot levensdoel voor de zijnen. En hoe liefelijk is dat! want hoeveel zorg en moeite is er aan het verkrijgen van aardse schatten verbonden, en hoe kortstondig is hun bezit! Daarentegen hoeveel innerlijk genoegen, hoeveel zielsgenot is er verbonden aan het vergaderen van geestelijke, Goddelijke, eeuwige schatten! Gij hebt gehoord waarin deze schatten bestaan, en hoe zij te verkrijgen zijn. Gij hebt gehoord dat de Heer spreekt van een loon, dat groot is in de hemelen, voor iedere daad uit het geloof en in de gehoorzaamheid aan God verricht. Welnu, doe wat de Heer u gebiedt te doen en gij ontvangt zijne goedkeuring, en zijne goedkeuring is een schat in de hemel, die alle aardse schat eindeloos te boven gaat. Het is opmerkelijk dat, hoe verder wij in de Schrift komen, hoe minder er prijs gesteld wordt op het geld. In het Oude Testament wordt nog op tijdelijke welvaart groot gewicht gelegd, en de Spreuken van Salomo zijn vol van wijze regelen om geld en goed door tijd en vlijt te verkrijgen, en het verkregene verstandig te besturen, en wat daar gezegd is, blijft tot ons gesproken; maar in het Nieuwe Testament wordt enkel van het geld gesproken, voor zover het ons vrienden kan doen maken, die ons ontvangen in de eeuwige tabernakelen. Nergens wordt daarin de Christen zelfs tot het besparen van zijn geld vermaand, maar veeleer wordt er de geldgierigheid ten hoogste bestraft en de mededeelzaamheid ten sterkste aanbevolen. En nu weten wij allen, dat er in deze wereld van niets meer gesproken wordt dan van geld; ook is daar niets tot stand te brengen dan door geld; doch in de Schrift wordt alles gedaan zonder geld, en wordt van niets meer gesproken dan van geloof. Want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn. Is uw schat op aarde, uw hart zal er ook zijn; en is hij in de hemel, uw hart zal er ook zijn. En daar nu het hart de gehelen mens vertegenwoordigt, zo zegt de Heer eigenlijk: "Waar uw schat is, daar zult gijzelf ook zijn." De Heer geeft ons dus in deze woorden een toetssteen, waaraan wij kunnen beproeven in welk een staat wij verkeren. Gaat ons hart uit naar de dingen dezer wereld, zo behoort ons hart tot de wereld, want daarin ligt zijn schat; en gaat ons hart uit naar God in geloof en liefde, in hope en lijdzaamheid, in gebed en gehoorzaamheid, dan behoort ons hart tot de hemel, want daarin is zijn schat. Daarom moeten wij ons hart bewaren boven alles wat te bewaren is, want vandaar zijn de uitgangen des levens, en God zegt tot ons allen: Mijn zoon, mijne dochter! geef Mij uw hart, en laat uwe ogen mijne wegen bewaren. Spreuken 4:23 23:26 De kaars des lichaams is het oog, indien dan uw oog eenvoudig is, zo zal uw gehele lichaam verlicht wezen; maar indien uw oog boos is, zo zal geheel uw lichaam duister zijn. De Heer spreekt hier niet zozeer van de begeerlijkheid der ogen als wel van de begeerte des harten, van welke het oog het beeld en de vertegenwoordiger is. Het oog is de drager van het licht voor geheel het lichaam; indien dus het oog goed is, zo is het evengoed alsof het gehele lichaam licht ware; maar zo het bedorven is, zo is het gehele lichaam in duisternis. Evenzo is het als de begeerte bij ons eenvoudig, gematigd, goed is: alsdan zal de gehele mens goed zijn, maar is zij boos, zo zal de gehele mens boos zijn. Hier geeft de Heer ons wederom een toetssteen, waaraan wij onze staat kunnen kennen. Wat begeren wij? Hoge dingen of nederige dingen? Willen wij groot in de wereld zijn of klein voor God? Zoeken wij mensen te behagen, of gaat de eer va God ons boven alles? Ziedaar vragen, die wij zelven zeer goed kunnen beantwoorden, en welker beantwoording ons doet zien in welk een gemoedstoestand wij verkeren. Indien dan het licht dat in u is, duisternis is, hoe groot zal de duisternis zelve zijn! Indien het oog donker is, hoe donker zal het lichaam zijn; indien het geweten onrein is, hoe onrein zullen onze daden zijn. Bij wie het edelste dat hij heeft, bedorven is, hoe bedorven moet

bij zulk een het zich zelve onedele zijn! Bij Lukas zegt de Heer: Zie dan toe, dat niet het licht dat in u is, duisternis zij. Zien wij dus toe, dat wij ons oog ongeschonden, onze begeerte eenvoudig, ons geweten teder houden, en niet onvatbaar maken voor de invloeden van Gods Woord en Geest; want gelijk een bedorven oog het licht afwijst, zo wijst ook een verhard geweten het Woord van God af. Hetzelfde geld van het verstand, dat het oog der ziel is; het bedorven verstand wijst de waarheid van God af. Maar indien uw lichaam geheel verlicht is, niet hebbende enig deel dat duister is, zo zal het geheel verlicht zijn, gelijk wanneer de kaars met het schijnsel u verlicht. De kaars heeft niet alleen licht, maar ook glans of luister, waarmede zij degenen die zij verlicht, tevens overstraalt. Zo zal het ook zijn met de mens, wiens oog eenvoudig, wiens hart oprecht, wiens geweten rein is: hij zal inwendig en uitwendig verlicht zijn; hij zal een licht hebben in zijn hart en een lamp voor zijnen voet. Vraagt gij: Wie is tot al deze dingen bekwaam? Wij antwoorden u: Christus, die tot alles kracht geeft, die zijnen discipelen de Heilige Geest geeft om ze als kinderen Gods te doen denken, spreken en handelen. Nochtans niet werktuiglijk; neen, ook de discipel des Heren kan traag worden van handen en slap van knieën, kan de Heilige Geest bedroeven door af te laten van het gebed en de waakzaamheid. Daarom waarschuwt en vermaant de Heer gedurig tot waakzaamheid en gebed, dat is om toe te zien, dat niet iemand der zijnen verachtere in de genade, die hem gegeven is. Niemand kan twee heren dienen, want óf hij zal de enen haten en de anderen liefhebben; óf hij zal de enen aanhangen en de anderen verachten. Bij Lukas (Lukas 16:13) lezen wij: Geen huisknecht kan twee heren dienen: geen twee heren van geheel tegenovergestelde richting en aard, zoals God en de wereld zijn. Gij kunt niet God dienen en de mammon. Geldgierigheid is afgoderij; de dienst van het geld is afgodendienst. Zodra men zijn hart geeft aan het geld en goed dezer wereld, is de mammon onze afgod. En zou men dezen tegelijk kunnen dienen met de waarachtige God? Het is onmogelijk. Nochtans menen verreweg de meeste mensen, dat zij God en de wereld tezamen of beurtelings kunnen dienen. Uitwendig? Zeker, men kan uit de kerk naar schouwburg, concert en danszaal, en omgekeerd van schouwburg, concert en danszaal naar de kerk gaan. Maar innerlijk, met het hart? Neen, onze zinnen zijn tweevoudig, maar ons hart is enkelvoudig. Het hart kan niet tegelijk leven en gelukkig zijn in de wereld en in God. Daarom is zulk een vereniging van dienst een jammerlijk zelfbedrog der ziel. De dienst van God is een dienst in Geest en in waarheid; de dienst der wereld is een dienst der zinnen en des vlezes. De eerste dienst is een wandelen in het licht tot altijd meer licht; de tweede een wandelen in de duisternis tot altijd meer duisternis. Dat wij dan allen de keuze, de goede keuze doen! Daarom zeg ik u: Zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten en wat gij drinken zult; noch voor uw lichaam, waarmede gij u kleden zult. De Heer voorkomt hier een tegenwerping. Men zou kunnen zeggen: Als men voor de dienst van Godde dienst van de mammon moet laten varen, waar zal men dan van leven? Vanwaar zullen wij dan ons levensonderhoud, eten, drinken, kleding, en wat dies meer zij, verkrijgen? De Heer ontneemt de zijnen deze angstige bezorgdheid, door hen te wijzen op God, die hen buiten de mammonsdienst om. zal voeden, kleden, verzorgen. Zal een dienstknecht, die in een rijken mans huis woont en dient, wel ooit vrezen, dat er als het etenstijd is, voor hem geen eten wezen zal? Zo moet ook een kind van God niet vrezen, dat God hem gebrek zal laten lijden; nee, zijn brood en water is hem gewis, en is dit het allerminste waarvan een mens kan leven, welnu, een kind van God neemt ook, is het Gods welbehagen, het allerminste voor lief. Ik ken iemand, die in zijn vroege jeugd reeds het juk dragende, in het gevoel zijner zwakheid zich niet anders dan een leven vol armoede en ontbering voorstelde, en toch goede moed vatte en zich machtig getroost gevoelde door de gedachte: Zie God geeft overvloed van brood zelfs aan dezulken die Hem niet vrezen, en zou Hij dan dezulken die Hem vrezen en dienen geheel zonder brood laten? nee. Ik ben jong geweest, ook ben ik oud geworden, maar heb niet gezien de rechtvaardig verlaten, noch zijn zaad zoekende brood. Psalm 37:25 Zie op uwe plichten, en laat in Gods hand, wat Hij niet in de uwe gesteld heeft. Waarom zoudt gij bezorgd zijn of morgen de zon wel zal opgaan? Gij zoudt al zorgende niet kunnen

slapen, en ontijdig in slaap vallende, niet opstaan, terwijl de zon wel zou opgaan. Denkt echter niet dat gij van alles zeggen moogt: Het zal wel vanzelf terecht komen. Dit ware een vleselijke onbezorgdheid, en de Heer wil een geestelijke onbezorgdheid. Eerst moet gij een kind van God zijn, en dan moet gij kinderlijk onbezorgd zijn. Daarom vraagt de Heer de bekommerden en onbezorgden over de dingen dezes levens: Is het leven niet meer dan het voedsel en het lichaam dan de kleding? Heeft God u het meerdere gegeven, zou Hij u dan het mindere onthouden? Aanziet de raven. Het is alsof de Heer wil zeggen: ziet eens, hoe Ik het in mijne schepping heb ingericht. De vogels des hemels, dat zij niet zaaien, noch maaien, noch verzamelen in de schuren; welke gene spijskamer of schuur hebben en uw hemelse Vader voedt ze nochtans. God zorgt en voorziet in geheel zijn natuur, bij al zijne schepselen, ook de aller geringste, daar waar het schepsel zelf niet zorgen of waarin het niet voorzien kan. De vogelen des hemels zaaien en maaien niet en leggen niet op, gelijk de mensen kunnen doen en doen; zij hebben dus niet een enkele van die vele steunsels, die de mens nog heeft: zij hebben geen voorraad en moeten dus ieder ogenblik leven als uit Gods hand; maar sterven zij daarom? Neen, zij leven nochtans; God onderhoudt ze op een andere wijze, Hij voedt ze als met eigen hand; en opmerkelijk dat de Heer alleen de vogelen tot voorbeeld neemt, niet de dieren in het algemeen. Want de mier maakt met meer andere dieren hierop een uitzondering. Gaat gij dezelve niet zeer veel te boven? Heerlijke handhaving van de meerderheid van de mens boven het redeloze schepsel, tegenover dezulken die niet anders kennen dan stof en stofverwisseling, en daarmede mens en dier gelijkstellen. Indien nu God voor het mindere schepsel algenoegzaam zorgt, hoeveel temeer zal Hij zorgen voor u, die niet alleen een mens, maar een kwekeling des Heiligen Geestes, een discipel des Zoons, een kind des Vaders zijt. Wie toch van u kan, met bezorgd te zijn, een el tot zijn lengte toedoen? Kunt gij, wanneer gij een kleine gestalte hebt, daartoe een elleboog lengte toedoen, welke moeite gij er u voor geeft, en welke bekommering gij er over hebt? Of kunt gij slechts één enkele seconde tot de duur van uw leven toedoen? Immers neen, het is buiten uwe macht. Aan de hoofdzaken, waar alles op aankomt, kunnen wij niets doen. Aan onze klederen kunnen wij gedurige verandering maken, maar niet aan ons lichaam. God heeft zich het voornaamste voorbehouden, zoals onze bloedsomloop, spijsvertering, groei, slaap en zoveel andere dingen. En juist datgene wat buiten ons omgaat, is het veiligste; want daarin is Goddelijke orde en zekerheid; wat daarentegen in onze hand is, is het minste, het zwakste en het onzekerste. Indien gij dan ook het minste niet kunt, wat zijt gij voor de andere dingen bezorgd. Indien datgene, wat u van zo nabij betreft en zo nabij u is, boven uw vermogen gaat, wat zal dan uwe bezorgdheid vermogen in de andere dingen, die buiten en boven u zijn? En wat zijt gij bezorgd voor de kleding? Aanmerkt de leliën des velds, hoe zij wassen; zij arbeiden niet en zij spinnen niet, en Ik zeg u, dat ook Salomo in al zijn heerlijkheid niet is bekleed geweest gelijk één van deze. Ja, God zorgt ook voor de kleding van plant en dier; daar kunt gij in de boeken der natuurkundigen veel schoons en God verheerlijkends van lezen. Maar wie zou het de lelie aanzien, dat zij een zo heerlijk kleed droeg als Salomo niet bezat? Doch het wordt ons gezegd door de Heer, die zelf de lelie heeft geformeerd en haar dat sierlijke kleed heeft aangedaan. Het is nog maar weinige eeuwen geleden dat het microskoop is uitgevonden, en nu kunnen alle ogen van de lelie zien, wat toen alleen de ogen des Heren konden zien. Indien nu God het gras, dat heden op het veld is, en morgen in de oven geworpen wordt, alzo bekleedt, hoe zal Hij dan niet veelmeer u kleden, gij kleingelovigen! De voorzienigheid Gods over al zijn werken moet op ons zelven worden toegepast. Wij moeten ons niet uitsluiten van Gods zorgen, maar ons daarin sluiten. Ieder vogeltje dat ons voorbijvliegt, ieder bloempje of grashalmpje dat wij voorbijgaan, moet ons herinneren aan Gods alvoorzienende zorg, die niets aan zich zelven overlaat, maar het nodige geeft. En zou Hij ons dan aan ons zelven overlaten, ons, die tot Hem opzien om raad, en tot Hem roepen om hulp, om verlossing, en die Hem wensen te dienen en te gehoorzamen met al de kracht die Hij gegeven heeft? Neen, van ons moet niet kunnen gezegd worden: "hoe groter nood, hoe kleiner geloof;" maar, "hoe minder goed, hoe meerder moed;" niet in eigen kracht,

maar in die van God. Voorts spreekt de Heer hier in de eerste plaats tot zijn Apostelen, die als zodanig in de toestand van de vogel en van de lelie verplaatst werden. Als dienaren in het werk des Heren, konden zij insgelijks niet zaaien of maaien of ander werk doen; nochtans zouden zij aan niets gebrek hebben; God zou voor hen zorgen. De andere discipelen des Heren moesten wel degelijk zaaien en maaien en ander werk doen; ja, wie hunner niet wilde arbeiden, mocht ook niet eten. De Heer leerde geen onverschilligheid, welke een ondeugd is, maar een heilige onbezorgdheid, welke een genadegave is. De Heer leerde eenvoudig, dat God in al de benodigdheden des levens, waarin wij vanwege zijn dienst niet kunnen voorzien, voorzien zal. Daarom gijlieden, zijt niet bezorgd, en vraagt niet, zeggende: Wat zullen wij eten? of wat zullen wij drinken? of waarmede zullen wij ons kleden? Het bezorgd zijn is geheel iets anders dan het zorgvuldig zijn. De Heer wil niet dat wij bekommerd zijn, of met verontrusting vragen: hoe datgene, wat wij behoeven, ons zal geworden. En weest niet wankelmoedig, want al deze dingen zoeken de volken der wereld, de heidenen. Met zulk een enkel woord kenschetst de Heer geheel de heidenwereld. Al haar streven is een leven voor de tegenwoordigheid. Het tijdelijke is de horizont, die haar begrenst. Zij kent geen andere behoeften dan tijdelijke behoeften, en al wat zij doet, dient om deze te vervullen. Op dezelfde wijze kenschetst ook het één woord van Pilatus: wat is de waarheid? tegenover Jezus, zonder dat Pilatus er zich bewust van was, geheel de wijsbegeerte der heidense oudheid. Het is een vragen naar waarheid, zonder het Goddelijk antwoord te willen horen. Want uw hemelse Vader weet dat gij al deze dingen behoeft. Zeker, (dat wil de Heer zeggen) gij hebt voedsel, kleding, deksel nodig, maar juist omdat gij er niet buiten kunt, zal God er voor zorgen. Maar zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijne gerechtigheidLaat niet uw eigen tijdelijk belang, maar Gods koninkrijk en ere, waarin ook uw eigen eeuwig belang ligt opgesloten, het eerste voorwerp uwer zorgen zijn. Wie de bijzaak voor hoofdzaak neemt, kan niet anders dan bedrogen uitkomen. En al deze dingen zullen u toegeworpen worden. Dit is een Goddelijk koninklijk woord, dat in geen bloot menselijk hart kon opkomen. Ook het edelste dat wij van God ontvangen, is niet anders dan toewerpsel van ons geloof. Neen, niet wat wij God afdwingen, maar wat God ons toewerpt als toegift maakt ons gelukkig. Mozes liet veel toe aan de kinderen Israëls vanwege de hardigheid hunner harten, maar van deze dingen zegt God: "Gij wilt ze hebben, welnu, daar hebt gij ze." En dan moeten wij dikwijls met dezelfde dingen wenend tot de Heer terugkomen. Maar als God ons geeft wat wij niet willen, als Hij ons bijvoorbeeld een kruis toewerpt om het te dragen vele dagen, dan ligt daar een grote zegen in. Daarom moeten wij de Heer maar voor ons laten kiezen. Als de kinderen met vader en moeder iets fraais zullen gaan kopen, dan wijzen zij meestal naar de meest onnutte dingen, maar vader en moeder zijn wijzer en kopen hun fraaier en meteen nuttiger dingen. Wat wil de Heer ons dus zeggen: zoek het eeuwige en gij zult het tijdelijke ontvangen als toegift, want de godzaligheid heeft de beloften van dit en van het toekomende leven, en wie het meerdere heeft, hoe zou die het mindere ontbreken? Gij ziet, hoe ook dit christelijk beginsel het tegenovergestelde is van het beginsel waaruit de wereld handelt. Haar leefregel is volmaakt het tegendeel. De wereld zegt tot hare dienaren: zoekt eerst de dingen van dit leven, die van het toekomende leven zullen u vanzelf toegeworpen worden. Wie zal bedrogen uitkomen? De Christen? Het is Onmogelijk. De dienaar dezer wereld? Het is zeker. Zijt dan niet bezorgd tegen de morgen. Ook hier gaat de Heer nog een stap verder en wil niet dat de zijnen zelfs voor de meest nabij zijnde toekomst, voor de dag van morgen bezorgd, bekommerd zullen zijn. De Heer, die alles weet wat er in eens mensen hart is, kende die knagende worm der zorgen voor de dag die nog niet is, en waardoor men zijn werkelijk leed ook nog met ingebeeld leed vermeerdert, en gelijk van allen last en leed, zo wil Hij ons ook van dezen last en van dit leed bevrijden. Want de morgen zal voor het zijne zorgen. De Heer sluit de zorg voor het heden niet uit; neen, deze wil Hij. Iedere dag moet voor het zijne zorgen. Wat gij heden hebt te doen, te dragen, te beschikken, te bedenken, dat moet gij ook heden doen; het heden is des mensen, de toekomst is Godes. Elke dag heeft genoeg aan zijns zelfs kwaad. Hoe teder gedacht en hoe

schoon en juist gezegd! De Heer wil de last van het leven bij ons verdeeld hebben, zoals God ze ons heeft toegedeeld: dagsgewijze. Iedere dag brengt zijn eigen leed mede, en neemt het weer mede; op deze wijze wordt de last van het leven dragelijk; maar indien gij behalve het tegenwoordige leed van de dag, nog het toekomstig leed van morgen en overmorgen door uw angstige bezorgdheid op u wilt laden, zo moet gij er onder gebukt gaan tot bezwijkens toe. Zo dan, wat het goede betreft, daarvan mogen wij zoveel tezamen vatten als wij kunnen, ja, geheel de toekomst des heils laat zich omvatten door het geloof; maar het kwade moeten wij verdelen over elke dag. Wil de Heer de last bij zijne discipelen niet licht maken? Oordeelt niet. Er is tweeërlei oordeel: dat zich met het woord en de daad van de mens onledig houdt en ze onderscheidt, en dat zich tot het hart van de mens uitstrekt en het vonnist. Het laatste wordt door de Heer verboden; Hij stelt de diepste grond van het menselijk hart tot een heiligdom, waarin geen menselijke gedachte, veel minder een menselijke blik of hand mag inkomen. Het hart van de mens is des Heren. Wie zal het hart kennen? Ik doorgrond het, zegt de Here. Jeremia 17:9-10 Dat hiermede het grote beginsel der gewetensvrijheid en van de vloek over al wat inquisitie heet, wordt uitgesproken, springt ieder in het oog. En gij zult niet geoordeeld worden. De Heer geeft ons hier de toetssteen in handen, waaraan wij kunnen weten hoedanig er met ons gehandeld zal worden: zoals gij anderen behandelt, zal men u behandelen, ja, zal God met u handelen. Zie dan toe, dat uw eigen gedrag niet uw eigen rechter zij. Verdoemt niet en gij zult niet verdoemd worden. Wil de Here hiermede dat wij geen onderscheid zullen maken tussen goddelozen en rechtvaardigen; neen, Hijzelf leert de wolven in schaapskleederen aan hunne vruchten te kennen; maar Hij wil niet dat wij hen met onze gedachten of woorden of daden in de hel zullen werpen, zoals de Roomse kerk deed en nog doet met dezulken, die hare afgoderijen tegenspraken en tegenspreken, en die daarmede in hare ogen vervloekte ketters waren en zijn. De inquisitie verdoemt, en is daarmede zelf verdoemd voor God. Laat los, en gij zult losgelaten worden. Laat vrij, bind niemand aan uwe lijn, breng niemand onder enige verplichting jegens u in geestelijke dingen; beschouw een iegelijk dat hij staat of valt zijne eigen heer; maak uzelven niet tot een heer over hem, en gij zult zelf vrij zijn; want wie is vrij dan die niet over slaven heerst? Wie zelf vrij is laat anderen vrij, en wie anderen niet vrij laat, is zelf een slaaf. Doch het woord des Heren is niet enkel op geestelijke dingen van toepassing; het is alomvattend, en zo is ook hier het beginsel uitgesproken dat een Christen geen slaven houden mag. Bi1lijk vragen wij: hoe is het mogelijk dat men een Christen kan zijn zonder hier te lezen: "Laat uwe slaven los, en gij zult u vrij gevoelen van de slavernij der ongerechtigheid." Geeft en u zal gegeven worden. Een zegenende ziel zal vet gemaakt worden. Spreuken 11:26 De weldadige geschiedt weldadigheid; een ruim hart vindt ruimte in alles. Een goede, neergedrukte, geschudde en overlopende maat zal men in uw schoot geven; want met dezelfde maat waarmede gijlieden meet, zal ulieden weder gemeten worden, en met welk oordeel gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden. Welk een tederheid begeert de Heer in onze omgang met mensen. Hoe roekeloos en vermetel gaan wij soms in onze oordeelvellingen met het karakter en het hart van anderen te werk, en hoe schroomvallig moeten wij daarin zijn. Wij moeten ieder in zijn waarde laten, en bij onmiskenbare redenen van afkeuring, iemands gedrag met zachtmoedigheid beoordelen, en het niet aan moedwilligheid of boos opzet, maar aan onnadenkendheid of lichtzinnigheid toeschrijven. Des Heren uitspraken zijn te beslist om ze ons niet als vaststaande regel van ons gedrag in te prenten. En wat ziet gij de splinter, die in uws broeders oog is, maar de balk, die in uw eigen oog is, merkt gij niet? Wij kunnen zeker zijn, dat wie een splinter ziet in zijns broeders oog, een balk heeft in zijn eigen oog. Wie zelf vrij is van grote gebreken ziet niet licht kleine in een ander. Of hoe kunt gij tot uw broeder zeggen: Broeder, laat toe dat ik de splinter, die in uw oog is, uitdoe; daar gijzelf de balk, die in uw oog is, niet ziet? Broeders, vrienden, verwanten moeten in elkander niet op kleine verschillen zien; anders wordt het leven ondraaglijk; maar een iegelijk moet de heiligmaking bij zich zelven beginnen en voortzetten. Mensen die innig met elkander zijn verbonden, mogen elkander geen lessen geven, maar moeten

elkander enkel leren door voorbeeld en voorgang. Doch er zijn mensen, die ons met fluwelen woorden de grievendste dingen weten te zeggen. Daarom is de trek, waarmede de Heer de bereidvaardigheid van de man, die de splinter wil uithalen, in de allerbeleefdste vorm voorstelt, zo geheel naar de natuur. Doch daarom laat dan ook de Heer. er onmiddellijk op volgen: Gij geveinsde! werp eerst de balk uit uw oog, en dan zult gij bezien, om de splinter uit uws broeders oog te doen. Wie het recht zal hebben om te berispen, moet zelf onberispelijk zijn, althans in het bepaalde geval waarin hij als berisper optreedt. Doch ook dan mag hij niet liefdeloos oordelen. Wij mogen ons noch jegens de broederen, noch jegens iemand anders, op de rechterstoel van Christus plaatsen, maar wij zelven moeten er ons vóór plaatsen. Zeker luidt het gebod des Heren ook: Gij zult uw naaste naarstiglijk berispen, en zult de zonde in hem niet verdragen, Leviticus 19:17, en moeten wij dus elkander oordelen, maar in liefde; want de liefde mag alles zeggen, maar de liefdeloosheid mag niets zeggen. Want niemand heeft het recht een ander te bestraffen, alvorens hij hem het bewijs heeft gegeven dat hij hem liefheeft, en dus niet bestraft als een meester of rechter, maar als een broeder, vriend of vader. Geeft het heilige de honden niet, noch werpt uwe paarlen voor de zwijnen. Hier maakt de Heer een uitzondering. De vraag is: moeten wij alle mensen als onze broederen beschouwen? Neen, zegt de Heer tot zijne discipelen: Eén is uw Meester, Christus, en GIJ zijt allen broeders. Maar hoe moeten wij ons dan gedragen jegens dezulken die niet alleen buiten zijn, maar de prediking van het Evangelie met geweld wederstaan? Moeten wij ze vervolgen, verbannen, verbranden? Neen, neen! Wij moeten ons aan hen onttrekken en ons wachten hun deel te geven aan het heilige, of hen te bekleden met de sieraden des heils. Opdat zij niet te eniger tijd dezelve met hunne voeten vertreden, en zich omkerende u verscheuren. Wij moeten aan de ene zijde uiterst voorzichtig zijn, dat wij niet te spoedig mensen onwaardig keuren om hun het Evangelie te verkondigen; een menigte van voorbeelden uit de zendingsgeschiedenis leert dat de afschuwelijkste mensen onder de heidenen tot bekering zijn gekomen; maar aan de andere kant moeten wij even voorzichtig zijn met dezulken, van wie wij bij ondervinding weten dat zij boze en onhandelbare mensen zijn. Zoek ze niet op, maar vermijd hen, want gij staat ieder ogenblik in gevaar, dat zij in plaats van voor u heen te gaan, zich tegen u omkeren en u verscheuren. Hier komt het woord van Paulus aan Titus te pas (Titus 3:10-11): Verwerpt een ketterse mens na de eerste en tweede vermaning, wetende dat de zodanige verkeerd is en zondigt, zijnde bij zich zelven veroordeeld. Bidt en u zal gegeven worden; zoekt en gij zult vinden; klopt en u zal opengedaan worden; want een iegelijk die bidt, die ontvangt, en die zoekt, die vindt, en die klopt, die zal opengedaan worden. De Heer leert ons hier met een drievoudige verzekering, dat God het gebed verhoort, en Hij dringt er ons zo nadrukkelijk mede, om aan God te vragen al wat ons ontbreekt en God alleen kan geven, dat wij allen, die de gebedsverhoring ontkennen, rechtstreeks tegenover de Heer geplaatst zien, en als ongelovigen moeten beschouwen. Doch de Heer wil dat wij niet vluchtig en werktuiglijk, maar ernstig en aanhoudend bidden. Ons bidden moet een zoeken zijn, zullen wij vinden, een aankloppen, zal ons opengedaan worden. Zoeken is nog iets meer dan vragen. Zoeken is een van de vermoeiendste dingen, vooral als men naar iets zoekt dat men noodzakelijk hebben moet. En nu wordt tot de zondaar gezegd: "Gij moogt niet rusten, totdat gij rust gevonden hebt in God, in Christus." Zo is dan het gebed een zoeken totdat men vindt; maar ook een kloppen totdat ons opengedaan wordt. Veler gebed is wel een aankloppen, maar niet totdat er opengedaan wordt. Zij zijn als de brievenbesteller, die na een paar malen gescheld te hebben, zonder dat hem opengedaan wordt, heengaat; waarom? Het is zijn belang niet, maar dat van een ander. Maar laat diezelfde man bescheiden zijn op een bepaald uur bij een notaris om een testament te horen voorlezen, waarin hij tot erfgenaam is benoemd van een tamelijk vermogen, zal hij niet schellen, en als hem niet opengedaan wordt, dat aan allerlei redenen toeschrijven en van tijd tot tijd blijven schellen, totdat hem opengedaan wordt? Indien wij maar ernstig willen en ons belang er mede gemoeid is, heeft men wel geduld om te volharden. En zo ook, als men slechts het rechte gevoel heeft van eigen nood en gevaar, zal men ook aanhouden

in het gebed. Het gebed is niet alleen een vragen, maar ook een op antwoord wachten, en totdat het antwoord ontvangen is, is het gebed niet volmaakt. Of wat vader is er onder u, zo zijn zoon hem zou bidden om brood, die hem een steen zou geven? De Heer neemt deze vergelijking uit de tederste betrekking van het leven, uit die van vader en kind. In deze zelfde betrekking staat God tot de gelovige. Of om een vis, die hem ene slang zou geven; of zo hij hem ook om een ei zou bidden, zal hij hem een schorpioen geven? Brood is het nodige, vis is een verkwikking, is toespijs; een ei is een versnapering, een lekkernij. Zal een vader het een of het ander aan zijn kind weigeren? Neen, hij zal het gaarne geven, al is het ook dat het gevraagde geen volstrekte behoefte is. Zo mogen wij dan ook God in het gebed niet alleen om het nodige, maar ook om het nuttige en aangename vragen. De Heer stelt ons geen andere grenzen dan dat wij goede gaven vragen. Indien dan gij die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven. Dat de mens boos van natuur is, wordt hier niet als een leerstuk betoogd, maar als een algemeen bekende en erkende waarheid in het voorbijgaan ondersteld. De Heer spreekt tot het geweten van zijn hoorders en beroept er zich op. Doch let op het woordje gij. Er is maar één, die zich buiten de zondaars stellen en van zich af sprekende, zeggen kan: Gij die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven: in het natuurlijke en tijdelijke en lichamelijke, niet in het bovennatuurlijke, eeuwige en geestelijke; want in dat opzicht zijt gij onmachtig, naardien gijzelf in het boze ligt. Hoeveel temeer zal uw Vader, die in de hemelen is, de Heilige Geest geven, degenen die Hem bidden. Gods goede gave is de Zoon, en door Hem wordt de Heilige Geest gegeven; doch de Heer noemt ook hier naar zijn gewoonte zich zelven niet, maar stelt in zijn plaats de Heilige Geest. Gods goede gave is derhalve niets minder dan de Heilige Geest, en deze wil Hij gaarne geven aan ieder, die er Hem om bidt. Evenals het een aardsen vader onmogelijk zijn zou om zijn kind een kwade gave te geven, terwijl het zijn lust is hem het goede, ja, het beste te geven, zo ook de hemelse Vader. Hij geeft ons het beste, het liefste, de Heilige Geest, en wil ons gaarne al het overige als toegift geven. De Heilige Geest nu is de mededeler van het leven Gods, en zo wil God ons niet iets geven dan buiten Hem is, maar dat in Hem is, ja, dat Hijzelf is. God gaf de Zoon zonder er om gebeden te zijn; God voorkomt de zondaar altijd met zijn genade; doch nu de Zoon gekomen is, nu geeft Hij ook de Heilige Geest, maar enkel aan hen, die in de Zoon geloven, en in dat geloof om de Heilige Geest bidden. Die Christus niet aannemen, kunnen de Heilige Geest onmogelijk ontvangen. De Heer spreekt dan ook niet van de gaven des Heiligen Geestes, maar van de Heilige Geest zelf, als de bron en oorsprong van alle gaven en krachten en volmaaktheden; want men kan de gaven des Heiligen Geestes hebben zonder de Heilige Geest zelf te hebben, gelijk bij Bileam en Judas het geval was. De gaven moeten enkel dienen om de persoon te begeren, evenals de geschenken van de bruidegom de bruid enkel naar het bezit van hem zelven moeten doen verlangen. Wie echter door de gaven niet tot de Gever wordt gebracht, die worden ten laatste de gaven ontnomen, en hij houdt niets anders over dan een wanhopig berouw, zoals in Judas openbaar werd, en in ieder die verloren gaat openbaar worden zal; want welke mens heeft niet een menigte gaven en weldaden van God ontvangen, opdat hij daarmede God zelf zou begeren? Aan de andere kant is het echter even waar, dat God ons geen enkele genadegave geeft, alvorens ons de Heilige Geest zelf te geven. Daarom leert de Heer ons om de Heilige Geest zelf bidden, want wie Hem heeft, die heeft al zijn gaven. Alle dingen dan, die gij wilt dat u de mensen zouden doen, doet gij hun ook alzo. Hier geeft de Heer de zijnen de eenvoudigste en juiste regel aan voor hun gedrag in ieder voorkomend geval, en wat het opmerkelijkste is, hiermede wordt onze eigen liefde (niet onze eigenliefde) tot uitgangspunt gesteld. Behandel een ander, zoals gij in een gelijk geval door anderen behandeld wenst te zijn. Waarlijk, wie deze regel onophoudelijk voor ogen heeft en volgt, mag met Paulus getuigen: Hierin oefen ik mij zelven, om altijd een onergerlijk geweten te hebben bij God en de mensen. Handelingen 24:16 God geve ons daartoe de genade, de wil en de kracht! Want dat is de wet en de profeten. De liefde doet de naaste geen kwaad; zo is dan de liefde de vervulling der wet, Romeinen 13:10. De wet der liefde is de wet des

Christens. Gaat in door de enge poort, want wijd is de poort en breed is de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er die door dezelve ingaan; maar de poort is eng en de weg is nauw, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er die hem vinden. Zoals het geweten is, zo is ook de weg. De wereld heeft in alles een ruim geweten en heeft in alles een ruimen weg; de Christen is in alles nauwgezet, en wandelt daarmede in alles op enge paden, de wereld leeft naar het vlees, de Christen naar de Geest van God, zoals die hem toespreekt uit Gods Woord en in zijn hart. De wereld zoekt in alles het schone, het aangename, behagelijke; de Christen zoekt in alles het goede en Gode welbehaaglijke. De wereld leeft voor het tegenwoordige, de Christen voor de toekomst. De wereld leeft naar eigen wil, de Christen naar de wil van God. De wegen van beiden lopen dus in tegenovergestelde richting, en is het te verwonderen dat er zo velen op de weg der wereld en zo weinigen op de weg des Heren wandelen? Doch het einde draagt de last. Het einde van beider wegen is óók tegen elkander overgesteld. Het einde van de wereldse weg is het verderf, dat van des Christens weg het eeuwige leven. Dat kan niet gezien, dat moet geloofd worden. Zalig wie gelooft wat God ziet en ons zegt in zijn Woord, en die zich dus door Hem laat waarschuwen, die geen lust heeft in de dood des goddelozen, maar daarin, dat hij zich bekere en leve. Maar wacht u voor de valse profeten. Kon de Heer een beter plaats geven aan deze waarschuwing dan juist hier? Zijn het niet juist de valse leraars, die de mensen op de breden weg ten verderve leiden? Ach, zij leren de mensen, dat men aan geen hel moet geloven en aan geen Woord van God, maar dat men enkel voor waarheid moet aannemen wat men zelf ziet en ondervindt; doch als men zelf het verderf ziet en ondervindt, dan zinkt men er reddeloos in weg. Te laat is een ontzettend woord. Zoudt gij het tot uwe ziele willen gezegd hebben? O, laat u waarschuwen door Gods Woord, dat u de toekomenden toorn predikt om hem te ontvlieden, door u te verbergen in de eeuwige genade van God in Christus. Die in schaapskleederen tot u komen, maar van binnen zijn zij grijpende wolven. Het kleed der valse leraren is schoon, maar hun hart is bedorven; hun manieren zijn voorkomend, maar hun oogmerken zijn verderfelijk. Zij zijn wervers, die u onder allerlei schoonschijnende beloften in dienst lokken van de tiran, die u naar het slagveld voert. Aan hunne vruchten zult gij ze kennen. Let wel aan hun vruchten, niet aan hun klederen, want deze zijn immers schaapskleederen. De handelingen der geveinsden zijn doorgaans onbesproken, ja, zij zijn meestal overdreven gemoedelijk en hulpvaardig, want zij weten dat zij zonder die schijn van oprechtheid zich de toegang tot het hart van niemand kunnen verzekeren. Hun vruchten zijn: wat zij voortbrengen, of teweeg brengen. Welke discipelen komen er uit hun school, welke catechisanten uit hun catechisaties, welke mensen uit hun kerk? Wereldse mensen, lichtzinnige discipelen, neuswijze kinderen, die met geloof en bekering spotten. Want het is geen goede boom, die kwade vrucht voortbrengt, en geen kwade boom, die goede vrucht voortbrengt. God heeft reeds in de tijdelijke vrucht van alles het eeuwig onderscheid gemaakt tussen goed en kwaad; men heeft slechts in de natuur de ogen te openen om te zien, de mond te openen om te smaken, en op het gebied van school en kerk en maatschappij na te gaan, wat daar gebouwd of afgebroken wordt, om dit volkomen bevestigd te vinden. Want ieder boom wordt uit zijn eigen vrucht gekend; want men leest geen druiven van doornen of snijdt ze van bramen, of vijgen van distels. Waar de wortel, waar het beginsel kwaad is, daar moet de vrucht, hoe schoon zij schijne, noodzakelijk kwaad zijn; daarom is het in de regel niet mogelijk dat daar, waar valse leraars leren, de zondaars zich bekeren. En wanneer nochtans, (want bij God geldt geen onmogelijkheid) een zondaar onder zulk een prediking bekeerd wordt, zo is dit een vrucht van Gods vrijmacht, die ook over het kwade regeert, maar geen vrucht der valse leer. Het bewijs hiervan is, dat zulk een bekeerde dan ook zulk een leraar voortaan niet meer volgen kan. Alzo een ieder goede boom brengt voort goede vruchten, en een kwade boom brengt voort kwade vruchten. Hoe treurig is het een kwade boom te zijn; hoe treurig, in plaats van het goede zuivere zaad van Gods Woord te zaaien, het onkruid van zijn eigen mening uit te strooien op de eeuwige akkers van onsterfelijke mensenzielen! Maar hoe gezegend is het een goede boom te zijn in de hof des

Heren, die door de genade van God gedrenkt door dauw en regen, bij zonneschijn en windkoelte, altijd nieuwe, schone, rijpe, sappige, verkwikkende paradijs-vruchten draagt! Een goede boom kan geen kwade vruchten voortbrengen, noch een kwade boom goede vruchten. Een ieder boom, die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen. De eeuwige overwinning van het goede en de eeuwige ondergang van het kwade is door God verzekerd. Thans strijden nog het goede en het kwade om de bovenhand, en niet zelden zegeviert de boosheid over de godzaligheid; doch het is maar voor een tijd. Op het gebied der eeuwigheid kan het goede en kwade niet meer samengaan, veel minder met elkander strijden. Op die zee kan alleen Christus en kunnen alleen zijn discipelen wandelen; de anderen verzinken in de diepte. Zo zult gij ze dan aan hunne vruchten kennen. Nog eens, niet aan hetgeen zij medebrengen, maar aan hetgeen zij teweeg brengen, zult gij zien wie zij zijn; want al is de schaapsvacht, waarmede de wolf omhangen is, nog zo zacht en nog zo blank gewassen, de wolf kan niet anders dan de kudde verwoesten. De goede mens brengt het goede voort uit de goede schat zijns harten, en de kwade mens brengt het kwade voort uit de kwade schat zijns harten; want uit de overvloed des harten spreekt zijn mond. Hier laat de Heer de beeldspraak vallen, en spreekt van de goeden en kwaden mens, en het verschil tussen beider leer. De goede mens is de oprecht gelovige, de godvruchtige; de kwade mens is de ongelovige, de verachter van Gods Woord en gebod. En wat noemt gij Mij Here, Here! en doet niet wat Ik zeg? Nu volgt een woord voor de belijders en verkondigers, wel van de waarheid, maar niet van de waarheid, zoals zij in Christus is, welke uitsluitend de goede schat des harten is, uit welken overvloed de mond spreekt. Niet een iegelijk, die tot Mij zegt Here, Here! zal ingaan in het koninkrijk der hemelen. De uitwendige belijdenis is geen ondubbelzinnig bewijs dat men de Heer toebehoort. De mond kan liegen, maar niet het hart. Maar die daar doet de wil mijns Vaders, die in de hemelen is. De gehoorzaamheid aan Gods geboden is een zaak van het hart. Niet de onbekeerde, maar de bekeerde mens heeft lust aan Gods wet naar de inwendige mens, doch vindt een wet in zijn leden, die hem verhindert om God zo volmaakt in gedachten en woorden en daden te gehoorzamen, als hij dit met zijn hart begeert, en die hem gedurig doet klagen: "Wie zal mij verlossen van het lichaam der zonde en des doods?" dankende meteen God, dat deze verlossing hem verzekerd is in de Here Jezus Christus, Romeinen 7:22-25. Velen zullen te die dage tot Mij zeggen. De Heer stelt zich en zijn hoorders aan het eind der dagen, in die gewichtigen dag, waarin Hij, de Heer, over al de mensen van al de voorafgaande eeuwen het oordeel uitspreken zal. Here, Here! hebben wij niet in uw naam geprofeteerd, en in uwen naam duivelen uitgeworpen, en in uw naam vele krachten gedaan? De Heer neemt het beste voorbeeld dat er te nemen is: van bedrijvigheid, van ijver zelfs in zijn dienst, in zijn kerk. En dan zal Ik hun openlijk aanzeggen: Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, gij die de ongerechtigheid werkt! Een ontzettend woord. Zo kan men dan anderen prediken en zelf verloren gaan? Ja, zegt de Apostel Paulus, 1 Corinthiërs 9:27, en daarom bedwing ik mijn lichaam en breng het tot dienstbaarheid. De Heer kent de zijnen, en een iegelijk die de Naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid. De menswording en al des Heren woorden en al des Heren lijden, zijn dood, zijn opstanding, zijn hemelvaart, zijn zitten ter rechterhand Gods, heeft één grote vrucht: Het dopen van zondaren met de Heilige Geest. "Wie de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe, en wie de Heer aanhangt die is een Geest met Hem." Zo is dan het enig waar en volkomen zeker bewijs dat wij oprechte discipelen des Heren zijn, dit: dat wij des Heren geboden bewaren, waarderen, eren, doen; want Hijzelf heeft het gezegd: Die mijne geboden heeft en ze bewaart, die is het die Mij liefheeft, en die Mij liefheeft, zal van mijnen Vader geliefd worden, en Ik zal hem liefhebben, en Ik zal Mij zelven aan hem openbaren. Maar die Mij niet liefheeft, die bewaart mijn geboden niet. Dat dan niemand mene, dat het bloot bezit der waarheid de ziel behouden zal. Als ons hart niet bekeerd is en voor de Heer leeft, als het ons levensdoel en onze levenslust niet is om Gods wil te doen, dan is al het overige, hoe voortreffelijk ook op zich zelven en hoe gezegend voor anderen, onnut voor ons zelven. Daarom

vermaant Paulus Timotheus (1 Timotheus 4:16): Heb acht op uzelven en op de leer; volhard daarin; want dat doende, zult gij én uzelven behouden én die u horen. Een iegelijk dan die tot Mij komt en deze mijne woorden hoort en ze doet, Ik zal u tonen wie hij gelijk is. De Heer gaat nu over tot het maken van de toepassing zijner predikatie, een toepassing, die eindigt gelijk alle toepassing eindigen moet in het woord van Mozes: Ziet, Ik heb u heden het leven en de dood, het goede en het kwade, de zegen en de vloek voorgesteld; kies dan het leven, opdat gij leeft, gij en uw zaad, liefhebbende de Heer uw God, zijn stem gehoorzaam zijnde en Hem aanhangende, want Hij is uw leven, en de lengte uwer dagen (Deuteronomium 30:15,19-20 Hij is gelijk een voorzichtig man, die een huis bouwde, en groef en verdiepte, en legde het fundament op een steenrots. De Steenrots is het beeld van Christus zelf. Is het doen van zijn geboden, het doen van de wil des Vaders, dan is Hijzelf de grondslag onzer zaligheid. Hij is de Heer, Hij heeft ons zich ten eigendom gekocht door zijn eigen bloed, Hij heeft het recht de zijnen te bevelen, en de ongehoorzamen te oordelen. En er is slagregen neergevallen en de winden hebben gewaaid, en als nu de hoge vloed kwam, zijn de waterstromen tegen dat huis aangevallen. Geen werk of er komt een tijd, waarin het de proef moet doorstaan, en waarin zijn toekomstig lot beslist wordt. Zo ook de mens zelf. Eenmaal moet hij de toets Gods, het oordeel doorstaan; doch hij heeft niets te vrezen, wanneer hij op Christus heeft vertrouwd, zijn huis op de steenrots heeft gebouwd. En het is niet gevallen: zij konden het niet bewegen; want het was op de steenrots gegrond. Hoe heerlijk dus, dat er ene steenrots is, waarop wij kunnen bouwen. Indien zij er niet ware, wij zouden haar ons zelven niet kunnen geven; maar nu geeft God ons een onwankelbaren grond om op te bouwen, en zouden wij er nu niet op bouwen? O, God bewaar ons voor zulk een onherstelbaar, eeuwig verzuim! Maar een iegelijk, die deze mijne woorden hoort en ze niet doet, die zal bij een dwazen mens vergeleken worden! De Schrift noemt hem een dwaas, die zijn eeuwige belangen niet in het oog houdt. De wijsheid der Schrift is dan ook geen blote wetenschap, maar een godvruchtige wetenschap. Zeker er is, gelijk een werkheiligheid, zo ook een weetheiligheid; doch beide maken niet zalig. De blote wetenschap is een verlustiging van het verstand, maar geen spijs der ziel. Hoeveel genieën van de eerste rang hebben geheel hun leven gezwolgen in denkgenot en kunstgenot, gelijk de wereldse lieden in zingenot, en waren ongelukkig in het gevoel huns harten! Vanwaar dit verschijnsel? Ach, de zinnen leven uit de wereld der natuur, en het verstand en de verbeelding uit de wereld der kunst; maar het hart leeft alleen uit God. En waarom stellen wij dan zo weinig belang in het leven van ons hart, en zoveel in het leven van onze zinnen, van onze verbeelding, van ons verstand? Omdat wij denkende, wetende en genietende geheel en al onze eigen meesters zijn, terwijl wij willende en handelende, en de vrede onzes gemoeds bevorderende, onderworpen zijn aan de wet van God en van ons geweten. Ja, alleen door het volbrengen van de wet van God zijn wij in overeenstemming met ons geweten en gevoelen wij ons gelukkig; niet zó, dat ons niets ontbreken zou; neen, wij blijven aan allerlei zwakheden en droefheden blootgesteld, maar zó, dat wij ten allen tijde troost hebben in God, en hope op zijn genade voor de toekomst. Die zijn huis op de aarde, zonder fundament, op het zand gebouwd heeft. Ieder bouwt een huis voor zich, om in te wonen, en richt het in naar zijn bijzonderen smaak. De grote vraag is echter, op welk een grond wordt het gebouwd? Want het huis moge zo fraai zijn als het wil, indien het niet bestand is tegen het geweld der elementen, zo is ondergang het einde er van. Ach, hoe menig schitterend leven eindigt in een vreselijke afstorting in het verderf, omdat er alles in voorkwam behalve het geloof, de vreze Gods, het discipel of discipelin zijn van Christus! En de slagregen is neergevallen, en de waterstromen zijn gekomen, en de winden hebben gewaaid, en zijn tegen dat huis aangeslagen, en het is terstond gevallen, en de val van dat huis was groot. Reeds het veld der openbare geschiedenis is bedekt met zulke puinhopen van ingevallen kastelen, huizen en hutten; hoe veelvuldig zal het onzichtbare gebied des doods en der eeuwigheid er mede bedekt zijn! O, wij zien de mensen sterven, en weten niet hoe hoog hun vlucht of hoe diep hun val zij; doch dit weten wij met zekerheid, dat wie in de Zoon gelooft, de

dood wel uiterlijk zal ondergaan, maar niet innerlijk zal ondervinden. En het is geschied, als Jezus deze woorden geëindigd had, dat de scharen zich ontzetten over zijne leer, want Hij leerde hen als machthebbende, en niet als de Schriftgeleerden. Deze ene trek kenmerkt de Heer. Hij heeft gezag. Hij zegt: "Zó is het, en niet anders." De Schriftgeleerden geven redeneringen, die niets afdoen en die ook meestal niets beduiden. Christus is de Heer en spreekt als Heer. De profeten zeiden: Hoort het Woord des Heren. Christus zegt: Wie Mijne woorden hoort, die vergelijk Ik bij een voorzichtig man. Trouwens wat de woorden betekenen, ligt aan de adem, die de woorden bezielt. Bij de Heer is alles hoog, hemels, Goddelijk gedacht, en wordt alles uitgesproken op de volmaaktste, fijnste, tederste wijze. Bij de Apostelen komt in de plaats van het gezag, de vrijmoedigheid en hun beroep op het gezag des Heren. Wat ons betreft, wij zijn nog altijd in dezelfde omgeving als de discipelen. Wij hebben Christus en de Bijbel, én wij hebben de ongelovige Schriftgeleerden met hun nietige haarkloverijen en ellendige spitsvondigheden. Neen, nog is de rabbijnse godgeleerdheid niet uitgestorven, al heeft zij een christelijken toga aan; doch wij moeten ons beslissend van hen afwenden en gehoorzaam zijn aan het gebod des Heren: Gij zult niemand Meester noemen; want één is uw Meester, Christus, en gij, die in Mij gelooft, zijt allen broeders.

4:35 De Heer en de discipelen op het schip, in de storm.

En het is geschied als Jezus deze gelijkenissen geëindigd had, vertrok Hij van daar. En het geschiedde in een van die dagen, dat Jezus, vele scharen rondom zich ziende, als het nu avond geworden was, in een schip ging en zijne discipelen met Hem. En Hij zeide tot hen: Laat ons overvaren naar de andere zijde van het meer. Hoe gemeenzaam, niet waar? het is alsof de Heer een onzer was. Het is liefelijk op te merken, hoe volkomen de Heer mens was. Hij maakt gebruik van alles wat Hij vindt, en onttrekt zich van mensen, noch van iets dat menselijk is. De valse godsdienststichters daarentegen willen altijd meer dan mens zijn. Het is bij hen in alles: "Blijft op een afstand!" Christus, ofschoon waarachtig God, wilde als mens niet meer dan een mens zijn. Het Christendom ligt dan ook niet in de uitwendige afzondering van mensen. Neen, de gelovigen zijn uitwendig gelijk aan alle andere mensen, maar inwendig moeten zij andere mensen zijn. Zij moeten overal en ten allen tijde tonen door hun woord en door hunne daad, dat zij, ofschoon mensen gelijk alle andere mensen, nog daarbij en daarboven kinderen Gods zijn. En zij staken af, en daar waren nog andere scheepjes met Hem. De zee van Galilea, waar de overtocht op geschiedde, werd druk bevaren, bijzonder door vissers, omdat die zee zeer visrijk was; en daar het nu avond was, staken vele scheepjes met dat waarin de Heer was, van de oever, hetzij om met de Heer over te steken, of om die nacht een vistocht te doen. En als zij voeren, viel Hij in slaap. De Heer sprak niet altijd door, zoals sommigen menen te moeten doen en zich zelven geen rust te gunnen in geestelijke zaken; neen, de Heer verpoosde zich meermalen van de vermoeienis van de dag, hetzij op de hoogte der bergen, of in het schip op zee, en zoals het ons in hetzelfde geval zou gebeuren, Hij viel van vermoeidheid in slaap. En ziet, daar ontstond een grote storm van wind met grote onstuimigheid in de zee, alzo dat de baren oversloegen en het schip van de golven bedekt werd. Nog heden ontstaan op deze binnenzee, plotselinge verheffingen van wind, die voor niet grote schepen, zoals de vissersschepen waren, hoogst gevaarlijk zijn. En zij werden vol waters en waren in nood. Men zou zeggen: met de Heer aan boord kan zo iets nimmer gebeuren; doch leren wij uit dit voorbeeld voor goed af, ons te verbeelden dat de gelovigen meer dan andere mensen gespaard blijven voor de rampen en tegenspoeden des levens; neen, zij worden er niet voor gespaard, maar er in bewaard. Hij nu was slapende in het achterschip op een oorkussen. Hoe eenvoudig verhaald, en toch hoe schilderachtig gezegd; het is alsof wij de Heer zien in de kleine kajuit nabij de stuurstoel in een rustig hoekje, het hoofd op het kussen neergelegd. En zijn discipelen wekten Hem op, zeggende: Meester, meester, bekommert het u niet? behoed ons, wij vergaan. Wanneer geboren vissers, die dag en nacht op het meer gewoon waren, zulk een kreet slaken, dan moet wel de storm hevig woeden, en de toestand van schip en volk reddeloos zijn. Doch een kind van God oefent altoos geloof, al is het ook met kleingelovigheid gepaard. Zij hadden moeten weten, dat waar de Heer in het schip is, geen schipbreuk kan geleden worden; doch nu zij nochtans vrezen, gaan zij tot Hem om redding. Indien zij alleen waren geweest, zij hadden tot God gebeden, doch nu was de Heer in hun midden, en bestond hun gebed in tot Jezus te gaan en Hem wakker te roepen. En Hij, opgestaan zijnde, bestrafte de wind en de zee, zeggende: Zwijgt, wees stil! En de wind ging liggen, en daar werd grote stilte. Die over de natuur gebiedt, is de Heer en Schepper der natuur. Wie durft nog langer de Heer zijn Godheid ontnemen, zonder zich zelven als een onbeschaamden verloochenaar van de Christus ten toon te stellen? Wie herkent Hem niet in alles als de almachtige Zoon des almachtige Vaders? In de woedendste storm slaapt Hij gerustelijk voort, en als de discipelen Hem komen wekken, dan spreekt Hij tot de storm, en alles keert tot de rust en de orde terug. En Hij zeide tot hen: Wat zijt gij zo vreesachtig, hoe hebt gij geen geloof, gij kleingelovigen! Volgens Markus en Lukas bestraft Jezus eerst de wind en de zee, en daarna zijn discipelen. Eerst neemt hij de benauwdheid weg, en dan berispt Hij de kleingelovigheid. Bij Mattheus is echter de orde anders. Het verschil is onverschillig, gelijk alle verschil tussen de ene Evangelist en de andere, want geen enkel verschil doet tekort aan de waardigheid des Heeren. Bestrafte de Heer eerst de discipelen, dan

wilde Hij daarmede zeggen: dat wij, willen wij de storm die ons overvalt, zien bedaren, allereerst ons ongeloof het zwijgen moeten opleggen. Maar zij, bevreesd zijnde met grote vrees, verwonderden zich, zeggende tot elkander: Wie is toch deze, daar hij ook de wind en de zee gebiedt en zij zijn Hem gehoorzaam? Wie Hij is? Wij weten het, Hij is de Heer der heerlijkheid. Mochten wij aan zijn kracht en macht jegens ons bij ondervinding weten, wie Hij is. Mochten wij allen kunnen zeggen: Hij die de storm en de zee in zijn macht heeft en voor wie de afgrond siddert, Hij is ook voor mij, gelijk voor al de zijnen, de machtige, de almachtige Redder uit de zonde en uit allen nood, en ten laatste ook uit de dood.

5:1 De Heer en de bezetene te Gadara.
En zij voeren voort en kwamen aan de andere zijde der zee, in het land der Gadarenen, hetwelk is tegenover Galilea. Gadara was een stad aan de overzijde of oostzijde der Jordaan in Peréa, het deel van Ruben en Gad en de halve stam van Manasse. En als Hij uit het schip aan land was gegaan, terstond ontmoette Hem een man uit de stad, die van overlang van duivelen was bezeten geweest, en was met geen klederen bekleed, en bleef in geen huis, maar had zijn woning in de graven. En niemand kon hem binden, ook zelfs niet met ketenen, want hij was menigmaal met ketenen en boeien gebonden geweest om bewaard te zijn, en de ketens waren van hem in stukken getrokken, en de boeien verbrijzeld, en niemand was machtig hem te temmen. In de uitwerkselen ziet men de oorzaak. Bestaat er bij ons een voorbeeld van een razend krankzinnige zoals deze man is? Zo niet, dan moet ook ieder die eerlijk is, noodzakelijk erkennen, dat hier bovenmenselijke krachten werkten. En zo is het ook. De drie eerste Evangelisten, waaronder ook Lukas, de arts, was, noemen hem een bezetene van duivelen, en het vervolg bewijst het ook zonneklaar. En hij werd van de duivel gedreven in de woestijnen, en hij was altijd nacht en dag op de bergen en in de graven, roepende en slaande zich zelven met stenen. Kunt gij u een groter voorbeeld van ellende voorstellen! En hij was zeer wreed, alzo dat niemand door die weg kon voorbijgaan. Geheel in de macht der kwade geesten, volbracht hij hun werk; en hun lust is te verderven, te doden. Toen hij nu Jezus van verre zag, liep hij toe, viel voor Hem neder en aanbad Hem, en met een grote stem roepende, zeide hij: Wat heb ik met U te doen, Jezus, Gij Zone Gods des Allerhoogsten! Ik bid U, ik bezweer U bij God, dat Gij mij niet pijnigt voor de tijd. (Want Hij had de onreinen geest geboden: Ga uit van deze mens!) Indien niet werkelijk de boze geesten hunne werking in deze man hadden, hoe kon hij dan weten dat de mens, die tot hem kwam, de Zoon des Allerhoogsten Gods was, die de macht had hem te genezen? De woorden, die hier gesproken worden, zijn toch waarlijk niet van een razend krankzinnige, maar van een met klare kennis en bezinning sprekende verstandige, doch overheerste man. En Jezus vraagde hem, zeggende: Welke is uw naam? En hij zeide: Legio, want wij zijn velen. Wij, die niets van de geestenwereld weten, mogen de vraag van de Heer en het antwoord van de bezetene vreemd vinden, doch indien wij de sluier van die nu onzichtbare wereld konden wegrukken, en in de geestenwereld konden zien, gelijk de Heer er in zag, wij zouden ongetwijfeld het een en ander hoogst natuurlijk vinden. En zij boden Hem, dat Hij hen niet buiten dat land wegzond, en niet gebieden zou in de afgrond te varen. De Apostel Paulus spreekt van de listige omleidingen des satans. Efeziër 6:11 De duivel heeft met alles een kwaad doel. Meent gij dat de duivelen Christus daarom aanbaden en als de Messias en de Zone Gods openbaar maakten, om Hem eer toe te brengen? Neen, maar om Hem ten val te brengen. Zij wilden er het volk mede tot oproer aanzetten tegen de Romeinen, zodat zij Christus met geweld tot koning maakten. De Heer echter verijdelde gedurig deze pogingen en verbood de duivelen Hem als de Messias uit te roepen, evenals Hij het zijne discipelen verbood. Slechts eenmaal bracht de Satan het volk tot de verwezenlijking van zijn plan, na de wonderbare spijziging; toen wilde het Hem met geweld tot koning maken. Het kwade doel dat de Satan thans had, blijkt terstond. En aldaar was verre van hen, aan de bergen, een grote kudde vele zwijnen weidende. En al de duivelen baden Hem, zeggende: Indien gij ons uitwerpt, laat dan toe, dat wij in de kudde zwijnen varen. Zien wij hier niet met grote duidelijkheid, dat wij met de listige satanische geesten te doen hebben? Zij wilden in de zwijnen varen. Waarom? Om ze even dol te maken, als ze die man gemaakt hadden en ze dan door de gehele landstreek te laten woeden alles verscheurende wat hen ontmoette. De Heer kende hun boos opzet. En Jezus liet het hun terstond toe, en zeide tot hen: Gaat heen. Dit is, behalve dat aan de onvruchtbare vijgenboom, het enig oordeel, dat Jezus op aarde voltrok; het was de vernietiging van de gehele kudde zwijnen der Gadarenen. En de onreine geesten, uitvarende van de mens, voeren heen in de zwijnen, en ziet de gehele kudde zwijnen (daar waren er nu omtrent twee duizend) stortte van de steilte af in de zee, en versmoorde in het water. De Heer verijdelde terstond hun gruwelijk opzet; nauwelijks waren de onreine geesten

in de zwijnen gevaren, of deze stortten van de bergen af, en de duivelen voeren alzo toch in de afgrond. En die de zwijnen weidden, ziende hetgeen geschied was, zijn gevlucht en heengaande en in de stad gekomen zijnde, boodschapten zij alle deze dingen in de stad en op het land, en wat de bezetene geschied was; en ziet de gehele stad ging uit Jezus tegemoet om te zien hetgeen geschied was. De indruk van deze gebeurtenis was onbeschrijfelijk groot. Die de kudde zwijnen weidden, mochten zich verheugen, zelven gespaard te zijn; zij denken ook niet aan hun zwijnen, maar zijn enkel vervuld met de gedachte aan de grote daad van Jezus. Zeker, wij herhalen het, behoort deze zaak tot de geheimen der geestenwereld, en zij zal dus wel door niemand in dit leven volkomen kunnen verklaard worden; doch wij kunnen in dit verhaal geen ongerijmdheden vinden, zoals de ongelovigen en spotters ons dit pogen aan te wijzen. Nog eens, de bovennatuurlijke krachten van deze razende mens laten zich enkel uit bovennatuurlijke oorzaken verklaren; en uit het verzoek der onreine geesten kunnen wij, zoals wij zeiden, niet de vraag horen van een dol mens, maar wel het welberaamde plan van helse geesten, om de razernij van die mens over te brengen op tweeduizend zwijnen, tot verwoesting van geheel die landstreek. En dat nu de Heer over het eigendom van anderen beschikt, bewijst enkel dat Hij in waarheid de Heer was, de opperste eigenaar van alles, tegen wie niemand de hand mag opheffen of zeggen: Wat doet Gij? Bij de Heer is echter geen willekeur mogelijk, en dus moeten wij vanzelf aannemen, dat het verlies door de Gadarenen geleden, in verband stond met oorzaken en oogmerken, die wij niet kennen. Het geldelijk verlies werd reeds meer dan overvloedig opgewogen door de genezing van de man, die geheel de omtrek veilig maakte, en al de bewoners en bijzonder de zwijnenhoeders, nacht en dag in angst en vreze hield. Ja de Heer veranderde zelfs deze verscheurende diermens in een evangelist voor zijn landslieden, om hun de Verlosser van de macht des Satans uit eigen ondervinding te verkondigen. En zij kwamen tot Jezus en zagen de mens, die het legioen gehad had, en van welke de duivelen uitgevaren waren, zittende aan de voeten van Jezus, gekleed en wel bij zijn verstand. Welk een liefelijke aanschouwing in tegenstelling van zijn vroegere toestand! Wat kan God niet van de ellendigste der ellendigen maken! Wanhopen wij dan nooit, want zó ellendig kunnen wij niet zijn, dat God ons niet zou kunnen redden, en Hij wil ons redden. Och, dat wij het ook willen, en de redding is geschied. En zij werden bevreesd, en die het gezien hadden, vertelden wat de bezetene geschied was, en hoe hij was verlost geworden, en ook van de zwijnen. En als zij Jezus zagen, begon de gehele menigte van het omliggende land der Gadarenen Hem te bidden, dat Hij uit hunne landpalen wilde vertrekken, want zij waren met grote vreze bevangen. Het wonder des Heren had verlegenheid en verschrikking, in plaats van aanbiddende verheerlijking, in het hart dezer Gadarenen teweeggebracht. Zij gevoelden dat er tegelijk met die zegen aan de man, een gestreng oordeel aan hen voltrokken was. Immers de ontzettende talrijkheid hunner zwijnenkudde maakt hen kenbaar als een volk, dat de grote zwijnenmarkt hield voor de aangrenzende heidense volken. Het is onzeker of zij Joden of Heidenen waren, daar de landstreek grotendeels heidens was; in elk geval waren zij roekeloze mensen, die zich niet ontzagen om in een Joods gewest rechtstreeks tegen de wet der Joden te handelen. En Hij, in het schip gaande, keerde wederom, en als Hij in het schip ging, bad Hem de man, die bezeten was geweest, dat hij mocht bij Hem zijn; doch Jezus liet hem dat niet toe, maar liet hem van zich gaan, zeggende: Keer weder naar uw huis, tot de uw, en boodschap hun, wat grote dingen God de Here u gedaan heeft. De Heer zond de genezene weg tot diens eigen heil, opdat zijn betrekking tot de Heer geen uitwendige betrekking, maar een betrekking des harten mocht zijn, en tot heil van des mans huis- en landgenoten, opdat hij hun de kennis van de naam des Heren mocht brengen. En hij ging heen, door de gehele stad, en in het land van Dekapolis, verkondigde: Wat grote dingen Jezus hem gedaan had. Hoe liefelijk niet waar? Jezus zeide tot de man: Zeg wat God u gedaan heeft, en de man zeide wat Jezus gedaan had. Indien Christus niet God ware, zo zou de man Gode de eer ontnomen en die aan Jezus gegeven hebben; doch nu

is de eer des Vaders en des Zoons één en dezelfde eer. Markus gebruikt dan ook hier het woord Heer, waar Lukas het woord God gebruikt.

5:21 De Heer en Jaïrus.
En het geschiedde als Jezus wederom in het schip overgegaan was naar de andere zijde, en wederkeerde in zijn stad, dat een grote schare Hem ontving en bij Hem vergaderde, want zij waren allen Hem verwachtende. Dit was waarschijnlijk tegen de middag. Zij hadden de Heer de vorige avond zien heen varen en verwachtten Hem dus vóór de volgende avond terug. En Hij was bij de zee. De Heer kwam voorlopig niet in de stad, maar bleef nog aan het strand, om het volk te prediken. En als Hij tot hen sprak, zie daar kwam een man, wiens naam was Jaïrus. Het is een treffend kenmerk der waarheid van de evangelische verhalen, dat meermalen de namen der personen, met wie gehandeld wordt, genoemd worden. Het was zoveel als een beroep op hun persoonlijk getuigenis. En hij was een van de oversten der synagoge. Dus geen vergeten burger, maar een bij allen evenzeer bekend man. En Jezus ziende, viel hij aan zijn voeten en aanbad Hem. Hetzelfde leert het geloof aan allen die behouden worden. Wie niet voor Jezus wil neervallen om Hem te aanbidden, die kan volkomen zeker zijn, dat hij niet wordt behouden. Psalm 2:12 Want hij had een enige dochter van omtrent twaalf jaren, en deze lag op haar sterven. Met het verlies van dit kind ging alles voor Jaïrus ten grave; de slag zou hem en zijn vrouw verpletteren; de grote angst en benauwdheid dreef hem tot Jezus. Hoe gezegend, dat de Heer niet te Gadara langer mocht vertoeven! Te Kapernaum worstelden een vader en een moeder in de gebeden met God om het behoud van hun enig lief twaalfjarig dochtertje, en de Heer kwam zelf, niet om het te redden van de dood, maar uit de dood. En hij bad Hem zeer, dat Hij in zijn huis wilde komen, zeggende: Mijn dochtertje is in haar uiterste, doch kom en leg Uwe hand op haar, opdat zij behouden worde, en zij zal leven. Voorzeker, dat was een recht Israëlitisch geloof; het zou niet beschaamd worden. Ook zien wij hier, dat de Heer zijn genezingen deed door zijn hand op het hoofd van de lijder te leggen, en hem alzo te zegenen met een zegen van herstel. En Jezus, opgestaan zijnde, volgde hem met zijn discipelen. Jaïrus meende nu spoedig geholpen te worden; doch als wij geloven, dan moeten wij ons gewennen, om achter de niet haastige, maar gewone schreden des Heren te gaan. En een grote schare volgde Hem, en als Hij heenging, verdrongen zij Hem. Het was de Heer onmogelijk, al had Hij het ook gewild, Jaïrus snel te volgen, de menigte des volks en het daardoor veroorzaakte gedrang was zo groot, dat de Heer met Jaïrus slechts langzaam kon voortgaan. Doch dit oponthoud bracht twee heerlijke dingen voort: vooreerst dat wij hier in plaats van de genezing, de opstanding van Jaïrus' dochtertje, en ten andere dat wij bovendien nog een tweede wonder aanschouwen. En hoe liefelijk komen zij bij elkander! Evenals er dubbelsterren zijn aan de hemel, die zich om elkander bewegen, zo zijn er dubbelsterren op aarde. Een kind van twaalf jaren en een vrouw die twaalf jaren geleden, dus toen dat kind geboren werd, een treurige kwaal kreeg, worden beiden te ener stond behouden. De Heer ging heen om alleen Jaïrus' dochtertje te redden, doch in het voorbijgaan wordt ook nog deze vrouw gered. Och dat ook wij behouden worden, al is het ook maar in het voorbijgaan! Bij de krankheid van Lazarus bleef de Heer opzettelijk weg, en hier wordt Hij door het gedrang opgehouden. Bij de Heer is geen haast en ook geen uitstel. Hij is aan de omstandigheden onderworpen, en beheerst tegelijk de omstandigheden en de vrucht er van is de meer overvloedige verheerlijking van God. En ziet, een zekere vrouw, die twaalf jaren de vloed des bloeds gehad had, en veel geleden had van vele medicijnmeesters, en al het hare, al haar leeftocht, aan hen te koste gelegd had, en geen baat gevonden had en van niemand had kunnen genezen worden, maar met welke het veel erger geworden was, kwam onder de schare van achteren tot Jezus. Wel was deze vrouw een ellendige. Denk maar eens na, welk een opeenstapeling van leed en smart in deze weinige woorden ons worden voorgesteld. Twaalf jaren lang had zij de treurigste kwaal gehad, die een vrouw hebben kan: een uitputting der krachten, waarbij het leven als bij druppels wegvloeit. Daarbij had zij nog veel geleden door de vele geneesmeesters. De een had dit, de ander iets anders voorgeschreven en laten gebruiken, en zij hadden daarmede de smarten vermeerderd, maar de kwaal niet verminderd. Och, bij ongeneselijke kwalen zijn ook zelfs de geneesheren

moeilijke vertroosters. Zij willen dan wel helpen maar kunnen niet, en dan worden zij verdrietig, en dan wordt het de schuld van de kranke, dat hij zo ongeneeslijk is. "Waarom zijt gij niet vroeger bij mij gekomen (zeggen zij in zulk een geval), dan had ik u kunnen genezen, maar nu is het te laat. Gij zijt verkouden geweest, en nu hebt gij de tering; maar waarom zijt gij ook niet bij mij gekomen, toen gij zo erg verkouden waart?" En dan luidt het antwoord: "Het moge zo zijn, dokter! maar schuld of geen schuld, help mij zo gij kunt; maar gij kunt niet, en daarom moet ik nu mij zelven hopeloos ziek gemaakt hebben! Kunt gij mij niet helpen, vermeerder dan toch mijn ellende niet, en bestraf mij niet over hetgeen ik niet vermoeden en niet verhoeden kon. De kwaal is voor u verborgen geweest, hoe zou ik ze dan hebben voorzien?" O, die verborgen kwalen, zij zijn altijd de gevaarlijkste. Hoe menig blozend gelaat heeft een verborgen kwaal die niemand ziet; maar stoot u het voorhoofd en krijg er een buil aan, terstond zal ieder u beklagen en zeggen: "Wat hebt gij daar aan uw hoofd?" Doch gij antwoordt: "Vriend, bekommer u daar niet over; dit is een voorbijgaande zaak, gij let alleen op het uitwendige, maar gij moest op mijn verborgen kwaal zien, en mij daarin helpen of troosten. Gij doet het echter niet; doch het behoeft ook niet: Jezus is er." Neen, ik zeg het andermaal: het behoeft niet: Jezus is er. Ziet op deze vrouw, zij had al het hare ten koste gelegd om genezen te worden; en ziet nu daarbij op Christus, welk medelijden Hij had met de armen, een medelijden, waarmede Hij, zoals hier, al hunne noden in zijn Woord laat optekenen. Deze ellende althans hebben de rijken niet, dat zij bij hun krankheid ook nog gebrek lijden; neen, hunne krankheid maakt hunne geldbeurs niet ledig. Ook had deze vrouw geen baat gevonden, maar het was veler erger met haar geworden. Hoe is alles hier naar het leven getekend! Ten laatste wordt de kranke opgegeven. De dokter wordt eindelijk moede van een zieke, die niet wil genezen en die niet wil sterven; zo moede, dat hij zelfs moede wordt er geld voor te ontvangen, en hem ver weg naar de baden zendt. Deze ellende hebben nu weder de armen niet; hun krankheden doen hen niet in de vreemde sterven. En zij raakte de zoom zijns kleeds aan; want zij zeide in zichzelf: Indien ik maar Zijn klederen mag aanraken, zo zal ik gezond worden. Dit was recht oud-Israëlitisch gedacht en gezegd. Of hebt gij niet weleens in de synagoge gezien, hoe de rol der wet onder een kleed met franje wordt rondgedragen, en hoe ieder Jood de zoom van dat kleed aanraakt, om er door te zeggen: "Ook voor mij! ook ik heb er deel aan"? En nu was hier niet een stuk hout met een perkament omwonden in een kleed gedaan, maar hier was de levende Christus, de Heer der heerlijkheid; dat wist zij, want zij geloofde, en het geloof leert de dingen Gods kennen aan de ziel; daarom zeide zij tot zichzelf met volkomen vertrouwen in haren God en Heiland: "Als ik maar zijn klederen mag aanraken, zo zal ik gezond worden." Welk een verzekerd geloof! De vrouw zag op de persoon des Heren en Hem aan te raken, al was het ook maar aan het uiterste zijner klederen, was genoeg om haar te genezen. O, welk een uitnemende mate des geloofs zien wij in deze diep ellendige. Arm en veracht naar de wereld, was zij rijk en hoogbemind bij God, omdat zij Hem de eer gaf als de almachtige God, die wonderen doen kan en doet aan een iegelijk die gelooft. Zij was, zoals wij zouden zeggen, de apotheek rond geweest; jaren achtereen had zij alles beproefd en niets had haar geholpen, en nu gelooft zij dat alleen de aanraking van het kleed van Jezus haar volstrekt ongeneeslijke krankheid zal genezen. En hoe wil zij deze aanraking doen? In het verborgene, ongezien, onopgemerkt zowel door Jezus als door het volk, want bij het gedrang des volks wil zij het doen, en doet zij het. En hoe doet zij het? Raakt zij zijn klederen aan in staande houding; neen, zij raakt het uiterste benedeneinde, de zoom zijner klederen aan, wat zij noodzakelijk in een bukkende, ootmoedige, aanbiddende houding doen moest. Terstond daarna verbergt zij zich en wil verborgen blijven. Zij stal dus letterlijk een zegen, en op deze wijze mogen wij ook wel een zegen stelen; maar niet zoals Jakob het deed. Voorzeker het grootste geloof is het ootmoedigst geloof, ofschoon er geen hoogmoedig geloof bestaat. Doch nu zult gij wellicht vragen: geschieden er ook heden nog genezingen op het geloof? En ik zeg: ja! Wij zouden wel zeer ongelukkig zijn, indien wij de Evangelische geschiedenis op achttienhonderd jarigen afstand van ons plaatsen moesten. Indien

het Evangelie slechts tot gisteren is, zo is het ons, die heden leven, niets waard. Neen, het Evangelie is voor ons volkomen hetzelfde wat het voor de tijdgenoten van Jezus en de Apostelen was; alleen de vorm der bedeling verschilt. De vorm der bedeling des Ouden Testaments was ook niet als die des Nieuwen Testaments. Thans geschiedt in het verborgene, wat ten tijde van Christus in het openbaar geschiedde. En terstond stelpte de fontein haars bloeds, en zij gevoelde aan haar lichaam, dat zij van die kwaal genezen was. De eigenaardigheid harer kwaal bracht het ogenblikkelijk gevoel der genezing mede. Zij gevoelde ene kracht van innerlijke sluiting en tegelijk ene kracht van verhoogd leven en frisheid door geheel haar lichaam. Welk ene blijdschap hiermede ook door haar hart stroomde, kan ieder zich voorstellen. En de vrouw werd gezond van dezelfde ure af. Zij was weer dezelfde mens als vroeger, eer zij die kwaal had. O, hoe geheel anders is het leven, als de loodzware last des lijdens er van is afgewenteld; dan wordt het leven weder een lust, een genot, een altijd toenemende vreugde. En terstond Jezus, in zich zelven bekennende de kracht, die van Hem was uitgegaan, keerde zich om in de schare, en zeide: Wie heeft mijn klederen aangeraakt? De Heer gevoelde dat de kracht des Heiligen Geestes uit zijn lichaam en door zijn klederen heenging, en deze kracht ging door de vingertoppen der vrouw in haar lichaam, in haar binnenste, in de bron van hare kwaal en nam deze van haar weg. Hieraan wist de Heer dat er een genezing had plaats gehad, en ditmaal wist Hij niet door zijn alwetendheid wie Hem had aangeraakt. De Vader gaf zijnen Zoon alle dingen te doen. De Zoon kon alles doen, en toch deed Hij niets uit eigen wil, maar enkel wat de Vader wilde dat Hij deed; zo kon ook de Zoon alles weten, en toch wilde Hij niets weten, dan hetgeen de Vader Hem openbaarde. Dit alles lag stilzwijgend opgesloten in zijn vrijwillige gehoorzaamheid aan de Vader om onzentwille. Doch ook dit moest blijken, zoals het ook hier bleek. Ware het niet uit enkele voorbeelden gebleken, wij zouden niet volkomen verzekerd zijn geworden van de volmaakte gehoorzaamheid des Zoons in zijn mensheid jegens de Vader. De Heer gevoelde de kracht van zich uitgaan, doch wist niet, tot wie zij zich had uitgestrekt; Hij keerde zich dus om in het midden des volks om te zien, wie Hem met de hand des geloofs had aangeraakt, ten einde dat geloof te prijzen, en daarmede de Vader, die het gaf, te verheerlijken. En als zij het allen ontkenden, zeide Petrus en die met hem waren: Meester! Gij ziet, de scharen drukken en verdringen U, en zegt Gij wie heeft Mij aangeraakt? Gij ziet uit dit antwoord dat de discipelen met de Heer gemeenzaam waren, en vrij van de slaafsen eerbied van de hoveling jegens de koning, en van de geringe jegens de hooggeplaatste. En de Heer wilde wel die gemeenzaamheid. Die liefheeft, mag vrijmoedig zijn. En Jezus zeide: Iemand heeft Mij aangeraakt, Want Ik heb bekend, dat kracht van Mij is uitgegaan. En Hij zag rondom om haar te zien, die dat gedaan had. Wie de beweldadigde kon zijn. Vreemd, niet waar? Als er een wonder in het openbaar geschiedde, dan wilde Jezus dat het verborgen bleef, en als het in het verborgen geschiedde en verborgen blijven kon, wilde de Heer dat het openbaar werd. Wij hebben echter reeds de reden hiervan genoemd, en voegen er nog bij, dat de Heer wel wil dat Gods werken openbaar worden, maar niet dat zij uitgebazuind zullen worden. Ook moest in dit bijzonder geval de persoon die genezen was openbaar worden voor de Heer zelf en het volk, want de Heer genas niet in de blinde. Het moest openbaar worden, dat alleen de gelovige aanraking van de Heer een wonder had veroorzaakt, en waarin het wonder bestond. De vrouw nu, ziende dat zij niet verborgen was, kwam vrezende en bevende, wetende wat aan haar geschied was, en viel voor Hem neder, en zeide Hem al de waarheid, verklarende voor al het volk om wat oorzaak zij Hem had aangeraakt, en hoe zij terstond genezen was. Zij had gaarne de zaak bedekt gehouden, waartoe haar vrouwelijke kiesheid medewerkte; doch nu zij openbaar worden moest, nu werd zij ook geheel openbaar, en zij beleed nu alles voor de Heer en al het volk. Doch hoe kon zij dit, na het ontvangen van zulk een zegen, vrezende en bevende doen? Uit eerbied en ontzag voor de Heer, die voor haar de Heer der heerlijkheid was. Moeten wij niet ook onszelfs zaligheid werken met vrezen en beven? Wanneer wij geloven is onze zaligheid zeker, maar enkel met eerbied en ontzag voor God moeten wij haar

bewaren. En Hij zeide tot haar: Dochter! wees welgemoed, uw geloof heeft u behouden, ga heen in vrede, en wees genezen van deze uwe kwaal! Dat is: wees er voortaan van bevrijd: blijf er van genezen. De Heer prijst deze vrouw. Wij zijn dikwijls bang om elkander te prijzen of om geprezen te worden. Doch het kan geen kwaad, als wij slechts bij het een en bij het ander het oog op Jezus gericht houden. De Heer zeide tot de vrouw: uw geloof heeft u geholpen, en de vrouw kon niet anders zeggen dan: Gij, o Heer, hebt mij geholpen. Zulk een liefelijke ruiling heeft er altijd plaats in de genade. Zo ook, Christus verheerlijkt door zijn woord de Heilige Geest, wiens werking zich openbaart in het geloof, en de Heilige Geest verheerlijkt Christus door het woord van de begenadigde zondaar. En als Hij nog sprak, kwam daar een van het huis des overste der Synagoge, zeggende: Uwe dochter is gestorven; wat zijt gij de Meester nog moeilijk. Welk een woord voor Jaïrus! Ach! hij had wel gewild, dat de ganse wereld op zijde gezet ware geworden, om zijn kind te helpen, en nu moest dat groot oponthoud er bij komen, een oponthoud, waardoor zijn kind gestorven was, eer de Heer tot hetzelve kon komen. En nu komt daar nog bij een huisgenoot, zonder geloof, die in plaats van te zeggen: dat hij het nu de Meester moeilijk maken en bij Hem aanhouden moest, hem vermaant het tegendeel te doen, omdat hij meent dat er voor de dood geen kruid gewassen is. En hij meent recht; doch hij weet niet dat Jezus een medicijnmeester is, die ook na de dood kan genezen. Doch het geloof van Jaïrus moest beproefd worden door de benauwdheid, en versterkt worden door het woord des Heren. En Jezus, terstond gehoord hebbende het woord, dat er gesproken werd, zeide tot de overste der synagoge: Vrees niet, geloof alleenlijk en zij zal behouden worden. De Heer ondersteunt het geloof van Jaïrus, want zonder geloof doet de Heer gene wonderen. De redding, hetzij lichamelijk of geestelijk, moet door ons geloof heengaan. Waarom? Omdat het geloof God verheerlijkt door op Hem te vertrouwen, en ten andere, omdat de mens zonder geloof na zijn redding geen geestelijke vrucht voor zich zelven hebben zou. Immers, hij zou alsdan zijn redding niet aan God, maar aan andere oorzaken toeschrijven, en kon hij het wonderdadige niet ontkennen, dan zou hij nog eer aan de duivel de eer geven dan aan God, gelijk sommige Farizeeën en Schriftgeleerden deden, die durfden beweren dat Jezus de duivelen uitdreef door de overste der duivelen, en alzo met de boze in een verbond stond. De zondaar als zodanig is dood in het geestelijke, maar geeft God hem geestelijk leven, dan moet hij ook uit dat leven doen, al wat het medebrengt en tot de noodzakelijke levensbewegingen behoort. Alsdan moet hij geestelijk ademen (bidden); geestelijk denken en gevoelen (geloven); geestelijk willen en werken (heilig handelen en wandelen). Daarom is niets ongegronder dan het verwijt der ongelovigen, dat de gelovigen zich beschouwen als lijdelijke werktuigen in de hand des Heiligen Geestes, terwijl zij juist het tegendeel, namelijk: medearbeiders Gods zijn; 1 Corinthiërs 3:9. Zo moet dan Jaïrus de redding van zijn kind door het geloof verkrijgen; daarmede ontving hij de verlossing in dubbele heerlijkheid, want wat men van God verwacht en verkrijgt is dubbel heerlijk. Het is toch inderdaad opmerkelijk, dat de Heer gedurig geloof vraagt, en niets anders dan geloof. Wordt hiermede niet duidelijk gezegd, dat, geestelijk beschouwd, het ongeloof de hoofdkwaal is, waaraan de mens ziek ligt? Geen beter tegenmiddel dus dan het geloof, dat met niemand en met niets anders te doen heeft dan met God, zijn Woord en zijn genade in Christus, door de Heilige Geest. En als Jezus in het huis van de overste der synagoge kwam, liet Hij niemand toe Hem te volgen en in te komen dan Petrus, Jacobus en Johannes, de broeder van Jacobus. Waartoe zou het gediend hebben, dat al de twaalf discipelen des Heren met Hem in huis gegaan waren? Nochtans wilde de Heer er niet alleen ingaan, maar Hij nam drie zijner eerste Apostelen, die als zodanig vanzelf het eerst in aanmerking kwamen, als getuigen mede; zij waren ook later zijn naaste discipelen. En ingegaan zijnde, zag Hij de beroering, de pijpers en de woelende schare, die zeer weenden en huilden. De klagers en klaagsters werden gehuurd en hadden treurmuziek bij zich. Zij waren gewoonlijk de eersten in een huis, waar een dode was. In de oosterse landen bestaat deze gewoonte nog; zó historisch waar is dit alles. En zij schreiden allen en maakten misbaar over het kind. En Hij zeide: Wat

maakt gij beroerte en wat weent gij? schreit niet, maar vertrekt; want het dochtertje is niet dood, maar het slaapt. Dat kon Jezus zeggen, want voor Hem leefde het kind en was het een slapende, welke Hij gereed stond te wekken. De Heer vergrootte zijn daden nooit, Hij verkleinde ze veler. Doch merk op hoe volkomen zeker de Heer is van zijn daden! Hij is zo zeker dat het kind zal opstaan uit de dood, dat Hij het nu reeds geen dode, maar een slapende noemt. Kan een minder wezen dan God zulk een volstrekte zekerheid van zijn daden hebben? En zij belachten Hem, wetende, dat zij gestorven was. Als de Heer een zijner heerlijkste wonderen aankondigt, wordt Hij uitgelachen. Het ongeloof, dat in deze mensen was, kon de belofte van Jezus niet vatten; het ongeloof begrijpt niet, dat, waar Jezus is, geen wanhopig geval bestaanbaar is. Maar als Hij ze allen uitgedreven had, nam Hij met zich de vader en de moeder van het kind, en degenen die bij Hem waren, en ging binnen waar het kind lag. Hij liet deze weeklagende mensen niet in het sterfhuis, dat geen sterfhuis zou zijn en geen rouwklagers zou nodig hebben. Christus houdt niet van een luidruchtige menigte, Hij drijft ze uit. Een vals wonderdoener zou de gehele schare bijeengeroepen hebben, maar de Heer wilde het stille slaapvertrek van dat kind niet gevuld hebben met mensen, die er niet bij nodig hadden. Hij liet alleen de ouders toe en zijn drie discipelen. Zo wilde de Heer tegelijk een openbare daad verbergen, en een verborgen daad openbaar hebben. Hij wilde niet, dat er veel over gesproken werd, maar wel dat zijn Vader er voor verheerlijkt werd; daarom liet Hij ze van genoegzame getuigen van weerszijden bijwonen, om het wonder te kunnen bevestigen, en het later in de Schrift te kunnen doen optekenen. En Hij vatte de hand des kinds, en zeide tot haar: Talitha kumi, hetwelk is, zijnde overgezet: Gij dochtertje, Ik zeg u: sta op! Hoe liefelijk dat wij de eigen woorden van Jezus hebben; dat hebben wij aan Markus te danken. De Heer sprak de taal des lands, Syrisch; ook hierin onderscheidde zich de Heer niet van al de Joden. En hoe eenvoudig is nu de Heer in zijn woorden: zo eenvoudig als de natuur in hare herlevingen. De Heer wekt de doden op, gelijk wij een slapende wekken; én het wonder én de wijze waarop het geschiedde, was de Here waardig. En haar geest keerde weder, en terstond stond het dochtertje op en wandelde. De geest is het leven; die geest, dat leven was losgemaakt van het lichaam, en nu werd het weder met hetzelve verbonden; het is een volstrekt Goddelijke daad. Terstond bewees het kind, dat zij dezelfde was als vóór haar krankheid, zij stond van haar bedje op, en liep door de kamer. Want het was twaalf jaren oud. Het kon dus opstaan en door de kamer gaan, zoals zij gewoon was bij het ontwaken; zij stond op om zich te kleden. Het was een aankomend meisje. Wij weten hoe onze kinderen op die leeftijd zijn, en menigeen, die een dochtertje van twaalf jaren heeft, denkt aan het twaalfjarig dochtertje van Jaïrus, vooral als het op die leeftijd krank is. Overigens hebben wij de liefelijke toevalligheid, zoals wij zouden zeggen, maar beter zeggen wij de opmerkelijke samentreffing van de genezen vrouw en het opgewekte kind reeds opgemerkt. De vrouw was twaalf jaren krank, het kind was twaalf jaren oud. De vrouw kon zeggen: Toen gij geboren werd, werd ik krank, en nu ontmoeten wij elkander persoonlijk bij Jezus, en wij beiden zijn door Hem genezen. Zeker wij mogen geen spelingen in de Schrift zoeken waar zij niet zijn, doch waar ze zijn, mag men ze wel opmerken en optekenen, als schone rijmklanken van Gods woorden en werken. En Hij zeide dat men haar zou te eten geven. De Heer is tegen alle sprakeloze verbazing, zelfs over de meest verheven dingen; terstond geeft Hij afleiding en brengt Hij de omstanders weder tot bezinning en tot de gewone orde en werkzaamheden des levens terug. Ook de geredde wordt niet vergeten. De Heer geeft wel op wonderdadige wijze het leven, maar niet de onderhouding des levens, deze kunnen hare ouders geven en moeten zij geven, en wel terstond, opdat zij zien dat hun kind in volle werkelijkheid leeft. Gij ziet de volmaakte wijsheid des Heren ook in de kleinste dingen des levens. Mocht het ook bij ons, in alle voorkomende zaken, nimmer aan wijsheid ontbreken! En hare ouders ontzettende zich met grote ontzetting. De plotselinge overgang van de diepste bezorgdheid en smart tot de hoogste vreugde veroorzaakte ontzetting, welke zich echter spoedig oploste in aanbidding. En Hij gebood hun zeer dat niemand dat zou weten, en zij niemand zeggen zouden

hetgeen geschied was. Hijzelf had immers van de dode gesproken als van een slapende. Niemand had nodig er een enkel woord bij te voegen. Doch het gelukte de Heer niet zijn wonderen te verbergen. En dit gerucht ging uit door het gehele land. Het ene gerucht van Jezus' grote daden volgde het andere, en het laatste overtrof altijd het vorige in heerlijkheid. Ook tot ons is niet het bloot gerucht, maar tevens de zekere geschiedenis van 's Heren wonderen gekomen, en zouden wij er ons aan ergeren en ze tegenspreken als verdichte verhalen, zoals de goddelozen doen? Neen, wij zullen er God voor verheerlijken, zoals de godvruchtigen doen.

6:1 De Heer en Zijn stadgenoten, de tweede maal.
En Hij ging vandaar weg en kwam in zijn vaderland, en zijn discipelen volgden Hem. Het kan ons bij enig nadenken niet vreemd voorkomen dat Jezus, niettegenstaande de ondervonden grote vijandschap te Nazareth, andermaal tot deze stad terugkeerde. Meermalen doorreisde de Heer geheel Galilea, en kwam dus meer dan eenmaal op dezelfde plaats, en zou Hij Nazareth daarvan hebben uitgesloten? Zeide de Heer tot Jeruzalem: Hoe dikwijls heb Ik uwe kinderen willen bijeen vergaderen? en zou Hij dan Nazareth slechts éénmaal bezocht hebben? Neen, Hij keerde tot haar terug, ditmaal met zijn discipelen om te zien, hoedanig Hij thans zou ontvangen worden, en opdat zij gene verontschuldiging hadden. Alleen Mattheus en Markus berichten ons dit tweede bezoek. En als het Sabbat geworden was, begon Hij in de synagoge te leren, en velen die Hem hoorden, ontzetten zich, zeggende: vanwaar komen dezen deze dingen? en wat wijsheid is dit, die hem gegeven is, dat ook zulke krachten door zijn handen geschieden? Het is dezelfde vraag van vroeger. De toestand des harten bleek dus dezelfde te zijn. Van de weinige wonderen, die Jezus ditmaal te Nazareth deed, blijken althans enkele geschied te zijn vóór de Sabbat, dewijl de toehoorders als ooggetuigen spreken van krachten, die door zijn hand geschiedden. Is deze niet de timmerman, de zoon van Maria, de zoon des timmermans? Hieruit zien wij dat Jezus vóór zijn optreding in Israël zelf ook timmerman was; en zou dat ook onder ons nog heden niet genoeg zijn, om, wanneer zulk een man tot ons wilde komen als een gezant des Allerhoogsten, hem af te wijzen? En nu kwam Christus niet enkel als gezant, maar als de Zoon des Allerhoogsten, als de Messias. En de broeder van Jacobus en Judas, van Judas en Simon, en zijn zuster, zijn zij niet allen hier bij ons? vanwaar komt dan dezen dit alles. Wij zouden kunnen antwoorden: "Van God komt dezen dit alles." Ziet God de persoon aan? Kan Hij niet een mens van geringe geboorte tot een groot man, tot de grootste man van zijn land maken? Heeft Hij dit niet met Saul en later met David getoond? Welke wonderlijke voorstellingen maken zich toch de mensen van de hogere begaafdheden, alsof deze enkel voorrechten van aanzienlijken konden zijn. Neen, zo ergens, dan is hierin Gods vrijmacht te zien. En bovendien was niet Jezus uit de stam van David, en moest niet uit diens afgehouwen tronk dat spruitje voortkomen, dat tot een boom moest groeien, zo groot, dat hij tot een banier kon zijn voor alle volken? Doch het ongeloof weet niets van het verleden en ook niets van de toekomst: het ziet alleen op hetgeen voor ogen is. Maar zij werden aan Hem geërgerd. Zij werden niet door Hem gesticht, maar ontsticht. Zij namen zijn woorden niet aan, maar verwierpen ze. Ze werden niet bekeerd, maar nog meer verkeerd dan zij waren. Jezus was hun een steen, waar zij tegenaan stieten, en die zij wegstieten. En Jezus zeide tot hen: Een profeet is niet ongeëerd dan in zijn vaderland, en onder zijne magen, en in zijn huis. De Heer herhaalt hier, wat Hij reeds bij een vroegere gelegenheid zeide. Die ons als kind gekend hebben, kunnen ons niet als leraar dulden. Zij noemen dit zelfverheffing en geloven niet dat onze verheffing van God komt. En Hij kon aldaar niet veel krachten doen vanwege hun ongeloof, dan, Hij legde weinig zieken de handen op en genas hen. Waar geen geloof is, wordt de heerlijkheid Gods niet gezien. Deze wet van het koninkrijk der hemelen is onverbrekelijk, en wij zien haar nog heden werken. De ongelovigen onder ons zien niets van de heerlijkheid Gods in zijne schepping, en niets van de heerlijkheid Gods in zijn Woord. Zij zien niets dan de duisternis van hun eigen onwetendheid. En Hij verwonderde zich over hun ongeloof; Van de Heer wordt gezegd dat Hij zich verwonderde over de grootte van het geloof en over de grootte van het ongeloof; over het eerste als een werk van de Heilige Geest, en over het laatste als een werk van de boze geest. In beide zijn diepten, over welke openbaring de Heer zelf zich verwondert. Wij kunnen hieruit afleiden, welke peilloze diepten zij dus voor ons moeten zijn. En voorzeker wat het ongeloof betreft, wij staan niet zelden verbaasd over de diepten van onzinnigheid en onzedelijkheid, waarin het neerligt. Het is soms alsof mensen nog dieper kunnen vallen dan de duivelen; want dezen geloven nog aan het bestaan van God en sidderen, maar vele mensen geloven niet aan het bestaan van God en sidderen ook niet.

6:6 De Heer en de twaalf Apostelen, hen uitzendende.

En Jezus omging al de steden en vlekken, daar rondom, lerende in hunne synagogen en predikende het Evangelie des koninkrijks, en genas alle ziekten en kwalen onder het volk. De Heer doorreist voor de derde maal geheel Galilea, en Overal waar Hij komt brengt Hij weldaden en zegeningen, zoals de almachtige God ze alleen kan geven. Voorzeker des Heren tijd was een tijd van wonderen zonder tal. Geen dag ging er om zonder genezing van menigte van kranken met allerlei krankheden. Welk een heerlijke tijd! God, de Zone Gods, wandelende en handelende als mens, onder de mensen! O Israël, Israël, hoe hebt gij de tijd uwer bezoeking miskend! En Hij, de scharen ziende, werd innerlijk met ontferming over hen bewogen, omdat zij vermoeid en verstrooid waren als schapen, die geen herder hebben. Op zulk ene rondreis door zulk een persoon wordt de toestand des volks openbaar. Dan komt alles te voorschijn: de armen komen uit hunne achterbuurten op de markten en openbare wegen, om de grote Profeet, machtig in woorden en daden, te zien en te horen. En dan komt de verwaarloosde toestand van het volk voor de dag. Dan ziet men welke wilde en woeste mensen er te midden van de beschaafde lieden leven, en hoe er gehele scharen zijn van verloren schapen, die niemand zich aantrekt. En wiens hart zou bij die aanblik niet breken en bloeden? Toen zeide Hij tot zijne discipelen: De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinigen. Ziet hier het liefhebbend hart des Heren. Die verwaarloosde mensen beschouwt Hij als een groot oogstveld, en Hij betreurt het enkel, dat er zo weinig arbeiders zijn, om die oogst binnen te halen. Zo gunstig denkt de Heer over die haveloze mensen, waarover wij zo ongunstig denken. O, er zijn onder die ruwe manieren zoveel gevoelige harten, en onder dat jagen naar alles wat uiterlijk en zinnelijk is, is zoveel honger en dorst naar de gerechtigheid door God verborgen, dat allen, die zich lang met de heffe des volks onledig hebben gehouden, getuigenis moeten geven, dat God juist de armen in deze wereld het Evangelie wil verkondigd hebben, omdat Hij onder hen velen heeft uitverkoren, om rijk te zijn in Hem. Bidt dan de Heer des oogstes, dat Hij arbeiders in zijnen oogst uitstote. Aan het gebed om arbeiders tot de oogst wordt door ons het minst gedacht, en toch is dit het meest nodig: want niet wij, maar God moet tot zijn werk, zijn werklieden, uitkiezen en uitzenden; immers er zijn in deze wereld duizenden soorten van mislukte arbeiders, omdat ze buiten God om, alleen door de mensen uitgezonden zijn. En zijn twaalf discipelen tot zich geroepen hebbende, begon Hij hen uit te zenden. Hier begint de Heer het werk der zending van zijn dienaren om in zijn naam zijn Werk te doen. Het is het eerste begin der evangelische zending en der prediking des Evangelies. De Heer wilde reeds op aarde niet de enige arbeider, de enige zaaier van het goede zaad zijn. Hij verhief zijn discipelen, zover dit mogelijk was, tot de hogen rang, die Hijzelf bekleedde, met het woord: Gelijk de Vader Mij gezonden heet, zo zend Ik ulieden. Twee aan twee. Het is een beginsel in de Schrift, dat gelijk de vrouw de man, zo ook de ene broeder de anderen volledig maakt. De Heer wil niet dat zijn discipel alleen zij, hij moet een vriend, een broeder hebben, met wie hij, bij alle verscheidenheid van karakter, nochtans in de hoofdzaak overeenstemt, en aan wie hij steun en troost heeft. Ons lichaam geeft zelfs van dit beginsel in de natuur getuigenis. Onder één hoofd, zijn de leden meestal dubbel, en toch doen zij één zaak, of zij helpen elkander in dezelfde zaak. Zo is ook Christus als het Hoofd zijner gemeente de enige, maar zijn leden zijn meestal gepaard. Ook in het Oude Testament waren Mozes en Aaron, Elia en Elisa met elkander verbonden. Om te prediken het koninkrijk Gods. Dus niet om over de dingen dezer wereld, maar om over de dingen Gods te spreken. Als wij in de kerk komen, dan moet de dienaar van Christus ons uitleiden uit deze wereld en ons inleiden in de onzichtbare en toekomende wereld. Dan moet hij ons zeggen, niet wat wij zijn als mensen voor mensen, maar wat wij zijn als zondaren voor God, om onze ogen te openen en ons te bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht des satans tot God, opdat wij vergeving van zonden ontvangen, en een erfdeel verkrijgen mogen onder de geheiligden, door het geloof in Christus.

En, zijn wij reeds uit deze wereld door Christus uitverkoren, dan moet hij ons geloof versterken, voorlichten en volmaken. In één Woord: de prediker van het Evangelie moet spreken uit Gods Woord alleen, en tot het geweten alleen, en wij moeten kunnen zeggen: Wij zijn hier in het huis Gods, en ademen en leven in de dingen die des Geestes Gods zijn. En Hij gaf hun kracht en macht over de onreine geesten, over al de duivelen om ze uit te werpen, en om alle ziekte en alle kwale te genezen. Deze macht hebben de Evangeliedienaars niet. Wij zeggen niet, dat God haar ganselijk niet meer geeft, maar in de regel is de bediening van het Evangelie ook bij de godzaligste gelovigen niet meer met de macht om wonderen te doen verbonden. Wat tot de grondslag ener zaak volstrekt nodig is, is bij de voortgang der zaak niet alleen onnodig, maar schadelijk. Stelt u voor, dat de prediking van het Evangelie al de eeuwen door, met wonderen ware gepaard geweest, waar zou dan plaats zijn gekomen voor die mensen, waarvan de Heer tot Thomas zeide: Zalig zijn zij, die niet zullen gezien en nochtans zullen geloofd hebben? In de parabel van Lazarus en de rijke man vraagt de rijke man een wonder (het terugkeren van Lazarus tot de aarde) tot bekering van zijne broeders; doch het wordt hem geweigerd, omdat Mozes en de profeten, omdat de Heilige Schriften daartoe in zich zelven genoegzaam waren, en waar deze niet geloofd worden, het wonder evenmin geloofd zal worden. De wonderen bij de vestiging der Christelijke kerk waren dan ook even zoveel uitnemende bewijzen van de innerlijke volheid der genade van het Evangelie als van zijn goddelijke waarheid. En heeft hun bevel gegeven, zeggende: Gij zult niet heengaan op de weg der heidenen, en gij zult niet ingaan in enige stad der Samaritanen; maar gaat veel meer heen tot de verloren schapen van het huis Israëls. De middelmuur des afscheidsels was nog niet verbroken; dit moest eerst plaats hebben in de dood van Christus, als zijnde de grondslag van het nieuwe en eeuwige verbond Gods. Alsdan zou de Heer zijne Apostelen tot alle volken zenden, thans kon Hijzelf alleen de eerstelingen uit de Heidenen en Samaritanen toebrengen, ofschoon ook zelf alleen tot het huis Israëls gezonden. Met de bedeling des Heiligen Geestes ving de toebrenging uit Joden èn Heidenen aan, zoals wij dit op de eersten Christen-Pinksterdag en later in het huis van Cornelius zien. En heengaande, predikt, zeggende: Het koninkrijk der hemelen is nabij u gekomen. Dat is: "Het is onder uw bereik gesteld; de boden des konings roepen u toe: Komt tot de bruiloft, want alle dingen zijn gereed. Zo gij u verontschuldigt, maakt gij u schuldig." Geneest de kranken, reinigt de melaatsen, wekt de doden op, werpt de duivelen uit. Welk een bevel en welk een volmacht; wie kan ze geven dan de almachtige God alleen! Zo onnodig wij thans, nu de Schrift des Nieuwen Testaments bestaat, de wonderen keuren, zo onmisbaar waren zij voor de Heer en zijne Apostelen. Een koninkrijk der hemelen op aarde te vestigen zonder wonderen, was een volstrekte onmogelijkheid. Gods bovennatuurlijk werk moet zich onderscheiden van dat der natuur, zullen zij niet met elkander verward worden. Hieruit ziet gij de kwaden toeleg van hen, die gene wonderen willen erkennen; zij nemen er de goddelijkheid des Christendoms mede weg, en maken het tot een gewoon natuurlijk verschijnsel. Doch, al hielden ook sedert de apostolischen tijd alle wonderen op, één wonder is overgebleven en zal er overblijven tot de laatste dag toe: de bekering. Ja, iedere bekering is nog heden een zo groot wonder als de opstanding van Christus uit de doden was; want zij is de vrucht, en daarmede de voortzetting dezer opstanding. Daarom kan alleen een onbekeerd mens het wonder ontkennen: voor een bekeerd mens is dit een volstrekte onmogelijkheid, want hijzelf heeft het wonder aan zich ondervonden. Gij hebt het om niet ontvangen, geeft het om niet. Wat Gods liefde ons geeft, moet onze liefde aan anderen mededelen. Heerlijk beginsel van het Evangelie! Hoe geheel anders zou het in de mensenwereld gesteld zijn, wanneer dit beginsel Gods meer het beginsel onzer daden was! Hoe gaarne zouden wij dan de naaste onze geestelijke en stoffelijke goederen in liefde deelachtig maken, die wij toch alleen ook uit Goddelijke liefde ontvangen hebben. De dienaren van Christus zijn gene loondienaars. Zij geven gaarne wat zij hebben om niet, en zouden gaarne wensen alle mensen de zaligheid deelachtig te maken, die zij voor zich zelven verkregen hebben, en dat om niet, zonder enige

wedervergelding, uit wederliefde. Groet niemand op de weg. De groet bij de Oosterlingen is een stilstaan, met onderscheidene buigingen en geluksbetuigingen. De Heer verbiedt het zijn discipelen; zij moeten zich met dergelijke wereldse, mensverlagende en tijdrovende gewoonten niet inlaten, en er zich niet door laten ophouden, maar eenvoudig hun weg gaan. Onze Westerse groet in het voorbijgaan is veel eenvoudiger en toch heeft ook deze zijn bezwaren, want een groet vraagt om een wedergroet, en er zijn mensen die gegroet wordende, niet wedergroeten, en wie de groet een grote last schijnt. Neemt niets mede tot de weg, dan alleenlijk een staf, geen male (reiszak), geen brood; verkrijgt u noch goud, noch zilver, noch kopergeld in uwe gordels, geen twee rokken, noch schoenen. (Geen dubbel stel kleren of twee paar schoenen.) Hiermede veroordeelde de Heer zijn discipelen schijnbaar tot armoede, want die niets meer heeft dan zoals hij gaat en staat, is een arm man naar de wereld. Doch door deze vrijwillige armoede maakte de Heer zijn discipelen uiterlijk vrij van het dragen van menige last, en innerlijk vrij van alle zorgen, behalve die om het Evangelie te verkondigen; door deze hun uiterste eenvoudigheid in uitwendige dingen moesten zij voorbeelden zijn van overgegevenheid aan God, en moesten zij leren leven uit zijne hand. Want de arbeider is zijn loon en voedsel waardig. Weder een voortreffelijk beginsel van het Evangelie, dat maar zelden wordt betracht. De Heer zeide er mede, dat een arbeider waardig is, om voor zijn arbeid datgene te ontvangen, wat hij behoeft. Doch hoevelen geven hun arbeiders minder dan dezen voor zich zelven en hunne huisgezinnen behoeven, en maken misbruik of van de machtelozen toestand der arbeiders, die geen andere ruimer betalende meesters kunnen vinden, of van hun eigen macht, waarmede zij voor hetzelfde geld andere arbeiders kunnen krijgen. Wij zouden zeggen: die het zelf ruim heeft, zal niet dulden dat zijn dienaren het bekrompen hebben; doch hoeveel rijke meesters zijn er die arme knechten hebben! Er is veel geld in deze wereld, waaraan het zweet en bloed van de arbeider kleeft, maar dat ieder onzer het wete: het verkorten van het loon van de arbeider behoort tot die dingen, welke tot God in de hemel schreien, en de vloek brengen over huis en land. En in wat stad of vlek gij zult inkomen, onderzoekt wie daarin waardig is. Zij moesten niet in het eerste huis het beste intrekken; neen, zij konden hiermede komen in het huis van een vijand of lasteraar; zij moesten eerst onderzoek doen, of er ook in die plaats mensen woonden die God vreesden, en bij dezen moesten zij hun intrek nemen. Waarom doen wij dit ook niet meer dan wij doen? Een zeker vroom en gegoed reiziger kwam nergens of hij vroeg aan de heer of de vrouw van het logement waar hij logeerde: zijn hier ook mensen, die fijnen of oefenaars genoemd worden? Want hij wist, dat juist onder deze benaming de godvruchtigen bij de wereld bekend staan. En ieder kende dezen, en wees hem aan waar hij ze vinden kon, en dan ging hij er heen en maakte niet zelden kennis en vriendschap met de edelste godvruchtigen. Hij schaamde zich niet in het openbaar tot hen gerekend te worden, en God beloonde hem er voor in het verborgene. En zo waar gij in een huis zult ingaan, blijft daar, totdat gij van daar uitgaat, etende en drinkende hetgeen van hen voorgezet wordt; gaat niet over van het ene tot het andere huis. De Heer is tegen alle wispelturigheid; Hij wil in alles standvastigheid. Zij moesten het huis, dat hen had opgenomen, niet verlaten, voordat zij de plaats zelve verlieten; ook mochten zij geen keus hebben in, of aanmerking maken op de wijze waarop men hen onthaalde; zij moesten alles voor lief nemen. Voorzeker, al deze voorschriften zijn nog heden goede regels voor onze zendelingen. Die Christus dient, moet alles voor Hem over hebben, en willen dulden. Christus mede te brengen in de mond en de wereld in zijne. manieren, is niet met elkander overeen te brengen. En als gij in het huis ingaat, zo groet hetzelve eerst en zegt: Vrede zij deze huize! Niet met hooghartigheid of een houding van aanzienlijkheid als een staatsdienaar, maar met hoge minzaamheid, in de houding ener ongekunstelde eenvoudige nederigheid, als een dienaar van allen, die gediend willen zijn, moet de vredebode van Christus binnenkomen bij de mensen, en ze de vrede Gods toewensen en toebidden. En indien dat huis waardig en aldaar een zoon des vredes is, zo zal uw vrede over hetzelve komen en op hem rusten, maar indien niet, zo zal uw vrede tot u wederkeren. De Heer wil niet, dat wij alle mensen zonder onderscheid zullen

beschouwen als van God vervreemd; neen, er zijn overal door Gods genade grondslagen aanwezig, waarop wij kunnen bouwen. Overal zijn godvruchtige mensen, en waar deze bepaald ontbreken, ernstiggezinde mensen, die ons althans willen horen. Dit ondervinden de zendelingen menigmaal, en zij verheerlijken er God voor, want anders was de prediking van het Evangelie een ploegen op rotsen. In elk geval moesten de discipelen onderstellen, dat er kinderen des vredes zijn, en dus beginnen met te zegenen, want een zegen is nooit verloren, al geschiedt hij ook aan een onwaardige. Heeft deze er geen winst bij, die zegent heeft er geen verlies bij. En zo wie u niet zullen ontvangen, noch uwe woorden horen, uitgaande uit dat huis, of uit die stad, schudt ook het stof af van uwe voeten op hare straten, tot een getuigenis tegen hen, zeggende: Ook het stof, dat uit uwe stad aan ons kleeft, schudden wij af op ulieden; nochtans zo weet dit: dat het koninkrijk Gods nabij u gekomen is. Niettegenstaande er op de meeste plaatsen mensen gevonden worden, die godvrezende mannen, zoals de discipelen waren, niet zullen afwijzen, zo kon het echter ook anders zijn, en was het ook werkelijk, blijkens de ondervinding, hier en daar anders, zodat zij hoegenaamd geen ingang vonden, maar rechtstreeks afgewezen werden. in dit geval moesten zij door een zinnebeeldige handeling een blijvend gedenkteken in de herinnering dezer lieden achterlaten, waarmede tot hen gezegd werd: "Wij hebben niet de minste gemeenschap met u, zodat wij ook zelfs het stof van uwen grond niet willen meedragen. Weet dus dat gij ook niet de minste gemeenschap hebt met ons, die u het koninkrijk Gods hebben aangekondigd. Wij hebben u het Evangelie verkondigd, gij hebt het niet willen aannemen: de zaak ligt ter uwer verantwoording." Voorwaar, zeg Ik u, het zal de lande van Sodom en Gomorra verdraaglijker zijn in de dag des oordeels dan zulk ene stad naarmate de genade Gods groter is, is ook de schuld van het ongeloof groter God is de mens in zijnen Zoon nabij gekomen, gelijk de ene mens de andere nabij is. Hij kan ons niet nader komen; doch wee dan ook nu, wie Hem nochtans afwijst. Wij kunnen sidderen bij het besef van het vreselijk lot, dat hen wacht, die nog in deze onze tijd bij het volle licht des Evangelies, na een proefondervindelijk bewijs van achttien eeuwen voor de waarheid van alles wat dat Evangelie verkondigt, niet geloven. Ziet, Ik zend u als schapen in het midden der wolven. Hier toont de Heer de keerzijde der mensen: zouden de discipelen kinderen des vredes aantreffen, die zij de vrede Gods konden verkondigen, zij zouden ook kinderen des bozen aantreffen, die zouden trachten hen te verscheuren, gelijk de wolven de schapen doen. Zijt dan voorzichtig gelijk de slangen en oprecht gelijk de duiven. De discipelen moesten zelven zonder enige list of bedrog zijn, maar zich voor de list en het bedrog van anderen wachten. Maar wacht u voor de mensen, want zij zullen u overleveren in de raadsvergaderingen, en in hunne synagogen zullen zij u geselen. De Heer verbergt zijn discipelen niet, dat hunne zending tot de mensen geen zaak van vreugde, maar van hooggaand lijden zijn zal. Welk vals profeet, of welk een zich tot hoofd des volks eigendunkelijk verheffend man onder de volken heeft ooit zo iets gezegd? Veler spiegelt zulk een zijnen navolgers de schoonste dingen der wereld voor. En gij zult ook voor stadhouders en koningen geleid worden om mijnentwil, hun en de Heidenen tot getuigenis. Juist door de vijandschap der Joden zouden stadhouders en koningen met het Evangelie bekend worden, en deze bekendheid zou tegen de Joden getuigen, indien dezen nochtans niet geloofden. Bijzonder de Apostel Paulus werd geleid voor stadhouders en koningen. Doch wanneer zij u overleveren, en u heenbrengen in de synagogen en tot de overheden en machten, zo zult gij niet bezorgd zijn, hoe of wat gij spreken, of ter verantwoording zeggen zult; want gij zijt het niet die spreekt, maar het is de Geest uws Vaders, die in u spreekt. De Heilige Geest zal u in die ure leren hetgeen gij spreken moet. Heerlijke belofte! Wie kan haar geven en vervullen dan God alleen? En hoe nodig was zij! Ach, wie verstomt niet als vanzelf bij het verschijnen voor de vorsten der aarde, die machtigen, die geweldigen, die met marteling en dood dreigen! Doch leest wat Petrus en Johannes en Stefanus voor de hogen raad en wat Paulus voor Felix, Festus en Agrippa gezegd hebben, en verwondert u over de grote vrijmoedigheid en over de hemelse wijsheid, waarmede zij zich verantwoordden; en hoeveel heerlijke verantwoordingen en

geloofsgetuigenissen hebben wij van de martelaren, die door het keizerlijk en pauselijk Rome als slachtschapen zijn gedood! En de ene broeder zal de andere broeder overleveren tot de dood, en de vader het kind, en de kinderen zullen opstaan tegen de ouders, en zullen hen doden. Is het niet alsof wij hier een korte beschrijving vinden van de gruwelijke roomse inquisitie, waarin de vervolgingen, die de Heer hier opsomt, in een tevoren nooit gekende mate verwezenlijkt werden? Trouwens wie kan aan een Rome denken, dat geen bloed begeert? En gij zult van allen gehaat worden om mijnen naam. De Heer stelt de mensen niet zo zacht en goedhartig voor als de ongelovige wijsgeren doen, die altijd dromen van dingen, die niet bestaan. Doch de mensen zijn ook niet zo vijandig tegen hen, als tegen Christus. En waarom niet? Omdat de ongelovigen het geweten van de mens in slaap wiegen en Christus het wakker schudt. En de mens wil niet wakker geschud worden. Hij wil slapen tot in de dood. De wereld kan u niet haten, zeide de Heer tot zijn toen nog ongelovige broeders, maar Mij haat zij, want Ik getuig, dat hare werken Boos zijn. Christus stond als de volstrekt Heilige in volstrekte strijd met de wereld. De Heer geeft dus zelf ons het geheim te zien, waardoor zijn goddelijke persoonlijkheid en leer, in plaats van algemene toestemming, bij zo weinigen liefde, bij zo velen haat opwekte en nog altijd opwekt. Al wat de mens in vrede laat, dat laat hij wederkerig in vrede, maar wat hem bestrijdt, bestrijdt hij wederkerig. En nu, Christus bestrijdt de valse rust des satans, die tot de zondaar zegt: gij zult niet sterven; om hem de ware rust te geven met de belofte: Ik leef en gij zult leven. Doch de mens is in een zondigen staat geboren en hij wil er in blijven; die toestand is zijn levenselement geworden, en hij wil die niet missen, zomin als de vis het water en de vogel de lucht. En nu wil Christus de mens uit diens levenselement, waarin hij geboren is, en waarin hij zich door de gewoonte zo licht en aangenaam beweegt, rukken. Waarom? Omdat des mensen tijdelijk levenselement zijn eeuwig verderf is. Christus wil de mens voor de eeuwigheid behouden, doch de meeste mensen willen blijven die zij zijn. Christus geeft zijn leven tot een losprijs voor hunne zonden, doch zij willen van hunne zonden niet verlost worden, maar er in blijven leven. Gij wilt tot Mij niet komen, zegt de Heer tot de Joden, opdat gij het eeuwige leven hebben moogt. En wat volgt hierop? Zo zult gij dan in uwe zonden sterven. Wat nu de mens innerlijk niet wil, daartegen verzet hij zich uiterlijk met al de macht, die hem ten dienste staat. En zo is ten opzichte van Christus, het uitwendig verzet en de uitwendige bestrijding bij de mensen te allen tijde even fel geweest, als hun innerlijke afkeer en haat waren. En dat dit in ons midden niet meer zo gezien wordt, heeft voornamelijk zijn reden in de gewoonte, waardoor het Evangelie bij de mensen dezelfde plaats bekleedt als alle gewone verschijnselen der historie en des menselijken levens. Hierdoor heeft het Evangelie bij de meeste mensen zijn zout, zijn indringende, zijn prikkelende kracht verloren, zodat zelfs velen de ernstigste preek zonder de minste ontroering kunnen horen. Er zijn dan ook duizenden mensen, die nooit iets van het Evangelie leren, en er zijn weder andere duizenden, die altijd leren en nooit tot de kennis der waarheid komen. Waar de middelen worden gebruikt zonder het doel te beogen, daar wordt het doel ook niet bereikt. Maar die volstandig zal blijven tot het einde, die zal zalig worden. Het christelijk leven is een voortdurende strijd met de wereld, waarin veel geleden wordt, doch de overwinning is zeker, mits de strijd volgehouden worde, tot aan het einde. Indrukken, aandoeningen, voornemens en gezindheden van christelijke aard zijn niet genoegzaam om datgene te grijpen, waartoe wij, Christenen, als zodanig, van Christus gegrepen zijn. Wij moeten met de wereld niet in vriendschap, maar in vijandschap staan, en met Bunyan zeggen: "Beter een heilige oorlog dan een valse vrede." En nu, de Heilige Geest is daar, om ons te leren strijden en om ons te doen overwinnen. De volharding is dan ook het laatste en het volmaaktste kenmerk van ons kindschap. Wanneer zij u dan in de ene stad vervolgen, vliedt in de andere. Geen tegenstand, maar ook geen uittarting! De vlucht is in deze strijd geoorloofd. De Heer wil niet dat de zijnen zich nodeloos opofferen, maar alleen dan, wanneer zij geen andere keus over hebben dan te belijden en te lijden, of te verloochenen. Want voorwaar zeg Ik u, gij zult uwe reis door de steden Israëls niet geëindigd hebben, of de Zoon des mensen zal gekomen

zijn. Gedurende de omwandeling des Heren op aarde hebben de Apostelen geen vervolgingen geleden; de Heer spreekt dan ook blijkbaar van die tijd, wanneer Hijzelf niet meer bij hen zijn zou. Zijn wederkomst is zoveel als hun verlossing. De Heer zegt dit duidelijk in zijn afscheidsrede, Johannes 14:2-3: Ik ga heen om u plaats te bereiden, en zo wanneer Ik heen zal gegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weder en zal u tot Mij nemen. opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben. De Heer zegt dus tot zijne discipelen, dat zij nauwelijks in al de steden van Israël het Evangelie zullen verkondigd hebben, of Hij, de Heer, zal tot hun verlossing komen. Hiermede voorspelt Hij de verwoesting van Jeruzalem, waarmede de kracht der vervolging van de zijde van Israël voor goed zou gebroken zijn. De discipel is niet boven de meester, noch de dienstknecht boven zijn heer. Het zij de discipel genoeg dat hij worde gelijk zijn heer; maar een iegelijk volmaakt discipel zal zijn gelijk zijn meester. Het moet dus de discipel van Christus niet tot een smaad en smart, maar tot een eer en vreugde zijn, als de wereld hem op dezelfde wijze behandelt als zij de Heer behandeld heeft; of zouden wij op rozen willen gaan, terwijl de Heer met doornen gekroond is? Zomin wij het lijden eigenwillig mogen zoeken, zomin mogen wij het eigenwillig willen ontgaan. Indien zij de heer des huizes Beëlzebub hebben geheten, hoeveel te meer zijne huisgenoten! De Farizeeën hadden gezegd, dat Jezus door Beëlzebub de duivelen uitdreef. Hiermede hadden zij Hem tot een andere Beëlzebub of overste der duivelen gemaakt. Indien zij zich nu niet hadden ontzien om de Heer, de Machtige, de Almachtige in woorden en daden, zulk een schandnaam te geven, hoeveel te minder zouden zij zich ontzien om zijn zoveel zwakkere discipelen te schelden. En wie denkt nu niet bij deze woorden aan de gruwelijke gewoonte der inquisitie, om bij hun auto-da-fés, de belijders van het zuiver Evangelie en de verwerpers der roomse dwalingen, met papieren hoeden en mantels, waarop enkel duivels en helse vlammen geschilderd waren, naar de brandstapel te laten optrekken. Vreest dan hen niet, want er is niets bedekt, dat niet zal ontdekt worden, en verborgen, dat niet in het openbaar komen en geweten zal worden. De discipelen des Heren zouden alles moeten lijden en nochtans moesten zij hunne vijanden niet vrezen, omdat al hun lijden bekend was bij God, en de Heer eenmaal ook de verborgenste kwellingen hunner vijanden aan het licht zou brengen. Wie denkt hier niet aan de soms onderaardse kerkers der inquisitie, alwaar de discipelen van Christus in het geheim de wreedste martelingen leden. Voor zulk een lijder was dit woord des Heren een genoegzame troost. De Heer zou zijn onschuld en zijn lijden, nu door een ondoordringbaren nacht omhuld, eens stellen in het licht van de vollen dag, en de onrechtvaardige rechters met hun satanse wreedheden ook. En er is niets geschied, om verborgen te zijn, maar opdat het in het openbaar zou komen. Hetgeen IK u dan zeg in de duisternis, zegt het in het licht, en hetgeen gij hoort in het oor, predikt dat op de daken. Zoeken de vijanden de openbare waarheid in de nacht te verbergen, te smoren, de discipelen van Christus moeten daarentegen de waarheid ten volle openbaren. Zij mogen er geen geheim van maken, zoals de Egyptische priesters, en zoals alle valse priesters deden, die uit eigenbelang de godsdienst veranderden in verborgenheden, hun alleen bekend, en voor al het volk verborgen. Neen, het Evangelie van Christus is de meest openbare zaak van de wereld, ieder mag haar weten, ja moet haar weten, en daarom is reeds alleen door dit woord des Heren de roomse kerk veroordeeld, omdat zij de Heilige Schrift niet in ieders handen begeert, maar daaruit weert. En Ik zeg u, mijn vrienden! Hoe gemeenzaam en tegemoetkomend is de Heer met dit woord. Het is alsof Hij zijn lijdende discipelen zich niet kan voorstellen dan in de meest innige gemeenschap met Hem, de lijdende Heiland. Vreest niet voor degenen, die het lichaam doden en daarna niet meer kunnen doen, en de ziel niet kunnen doden. Heerlijke waarheid, die door de menselijke rede alleen niet tot zekerheid gebracht kon worden. De grootste geleerden twisten nog altijd over de vraag: Houdt het menselijk bestaan al of niet op met de dood? De Heer beslist die vraag en zegt: het wezen van de mens is niet zijn lichaam, maar van de dood des lichaams onafhankelijk, en daarmede boven alle menselijke macht. Maar Ik zal u tonen, wie gij vrezen zult: Vreest veelmeer Hem, die, nadat Hij gedood heeft, ook macht heeft in de hel te

werpen, en beide ziel en lichaam kan verderven, ja, Ik zeg u, vreest die! Ook de ziel, het wezen van de mens kan dus verdorven worden, maar enkel door God. Daarom moeten wij niet de mensen vrezen, maar God. De gunst van God is beter dan het leven, want ons leven gaat voorbij, en wie de gunst van God heeft, ontvangt Gods eigen leven, het eeuwige leven. Hieruit ziet gij, hoe noodzakelijk het is, dat de mens door het Evangelie komt tot het geloof, dat ons overbrengt op goddelijk gebied en ons God en goddelijke dingen leert liefhebben. Van nature hangt de mens aan het zichtbare en vreest hij meer voor de mensen die hij ziet, dan voor God die hij niet ziet. Het geloof maakt ons van kinderen der natuur, der zonde en des doods, tot kinderen Gods, tot heilige en eeuwiglevende mensen. Worden niet twee musjes voor één penningske, en vijf musjes voor twee penningskes verkocht? En niet één van die is voor God vergeten en zal op de aarde vallen, zonder uw Vader. De, Heer toont Gods zorg en hoede over de geringste dieren aan, opdat niet de mens en nog minder de discipel des Heren zou zeggen: "Mijn weg is voor de Heer verborgen: ik ben aan mij zelven overgelaten en de vijanden doen met mij wat zij willen." Neen, Christen! God, de almachtige God is uw Vader, en zou het kind, dat zulk een Vader heeft, een hulpeloze wees kunnen zijn? En ook de haren uws hoofds zijn alle geteld. Vreest dan niet, gij gaat veel musjes te boven. De Heer bemint het kleine en onaanzienlijke. Hij spreekt van musjes, niet van nachtegalen, en van het tellen van de haren onzes hoofds, die wij niet tellen. Wat geven wij er om, of ons een haar van het hoofd valt; er gaat geen dag om dat wij niet veel haren verliezen. Doch Christus geeft er acht op, en wijst er ons op en zegt: zelfs het hoofdhaartje valt niet zonder de wil mijns en uws Vaders, en zo zijt gij ook tot in de kleinste aangelegenheden uws levens onder de hoge hoede Gods. En Ik zeg u dan: Een iegelijk, die Mij belijden zal voor de mensen, die zal Ik ook belijden voor mijn Vader, die in de hemelen is en voor de engelen Gods; maar zo wie Mij verloochend zal hebben voor de mensen, dien zal Ik ook verloochenen voor mijnen Vader, die in de hemelen is en voor de engelen Gods. De Heer wil openbaarheid, en bij openbaarheid behoort onbevreesdheid. Hoe zou ook het koninkrijk van Christus worden uitgebreid, zonder dat het geloof des harten zich openbaarde in de vrijmoedige en kloekmoedige belijdenis des monds? Christus te belijden wil zeggen: Hem openlijk te erkennen en te aanbidden, en Hem daarmede alle mensen aan te wijzen en aan te prijzen als de enige en algenoegzame Zaligmaker van allen, die tot Hem de toevlucht nemen. Deze belijdenis des monds geeft een verruiming aan het hart, terwijl het niet-belijden een gestadige geprangdheid en benauwdheid des harten met zich brengt. Wie de Heer belijdt staat in zijne tegenwoordigheid. Toen Stefanus de Heer beleed, aanschouwde hij Hem ook. Doch hoe zal het gaan met hen, die Hem verloochenen voor de mensen, die Hem niet willen erkennen en aanbidden als de Heer der heerlijkheid en de Verlosser van zondaren? De Heer zegt het: Wat zij Hem gedaan hebben, zal Hij hun doen. God laat niet met zich handelen, zoals men wil. Eenmaal heeft alle menselijke en alle satanse macht een einde, en is alle macht alleen bij God, zijnen Christus, de Heilige Geest en bij allen, die door de Heilige Geest uit God geboren zijn. Ik ben gekomen om vuur op de aarde te werpen, en wat wil Ik, indien het alrede ontstoken is? De Heer werpt op aarde geen ander dan hemels vuur, en dat vuur valt tussen de zondaren die zalig willen worden, en de zondaren die zondaren willen blijven. Bij de bozen is het een twistvuur en een toornvuur: het vuur des oordeels; en bij de godvruchtigen een liefdesvuur, een vreugdevuur: het vuur des Heiligen Geestes. Maar Ik moet met enen doop gedoopt worden. Met een doop des lijdens en des doods; een onderdompeling in een zee van droefheid en smarten; over Hem moesten al de baren en golven van de goddelijke toorn tegen de zonde heengaan, omdat Hij de zonde der wereld op zich genomen had. En hoe word Ik geperst, totdat het volbracht zij. in welk een spanning der ziel en des harten moet niet de Heer verkeerd hebben bij de volkomen wetenschap welk een lijden en sterven Hij tegemoet ging, en met iedere dag nader kwam. Hij zou geen waarachtig mens geweest zijn, indien Hij niet in een gedurige persing, drang en verlangen naar het einde van dat gericht geweest ware. Meent gij dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde? Neen, zeg Ik u, Ik ben niet gekomen om vrede

te brengen op de aarde, maar veler het zwaard, maar verdeeldheid. Christus is de Vredevorst, en Hij kan niet anders geven dan vrede; maar welke vrede? Mijn vrede geef Ik u, zeide Hij later tot zijn discipelen. Niet gelijk de wereld hem geeft, geef Ik hem u. De Heer geeft geen aardse en wereldse, maar een hemelse, een goddelijke vrede, en nu brengt de natuurlijke, ongelovige, zondige toestand der wereld mede, dat de vrede der ziel, de eeuwige vrede, zelden verkrijgbaar is dan ten koste van de uitwendige, tijdelijke, maatschappelijke en huiselijke vrede. In ieder geval moet er een keuze gedaan worden tussen de wereld en God, en het doen van deze keuze brengt verdeeldheid tussen de liefste betrekkingen. Van nu aan zullen er vijf in één huis verdeeld en tweedrachtig zijn, drie tegen twee en twee tegen drie. De vader zal tegen de zoon verdeeld zijn, en de zoon tegen de vader; de moeder tegen de dochter, en de dochter tegen haar moeder; de schoonmoeder tegen haar schoondochter, en de schoondochter tegen haar schoonmoeder. En zij zullen des mensen vijanden worden, die zijn huisgenoten zijn. Dat deze woorden bijzonder op Israël bij de bekering tot Christus toepasselijk waren en nog zijn, is duidelijk. Nochtans zijn zij van toepassing op alle tijden en toestanden der mensen. Wanneer wij de huisgezinnen van de kinderen dezer wereld zien, dan mogen er soms ook twist en tweedracht gezien worden, doch het is over dezelfde tijdelijke belangen. Zij gaan voorts tezamen één weg, beogen één doel, en hebben één vreugde. Hoe geheel anders is het in die huisgezinnen waar Christus is binnengetreden, en vader of moeder, zoon of dochter Hem kiezen boven de wereld en haar genot. Terstond lopen alsdan de wegen uiteen, de vrede is verstoord, de samenstemming verbroken, en liefde en haat wonen onder één dak om nimmer te rusten en altijd te twisten. Voorzeker niets is droeviger dan dat onze eigen huisgenoten onze vijanden zijn; doch het geldt eeuwige belangen, waar alle tijdelijke belangen voor moeten zwijgen en zwichten. Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is mijns niet waardig, en die zoon of dochter liefheeft boven Mij, is mijns niet waardig. Waar heeft ooit enig profeet zulke woorden gesproken of kunnen spreken? Indien Christus niet God ware, Hij had deze woorden niet kunnen spreken, want Hij stelt zich hiermede boven de wet der natuur, en eist, wat alleen de Schepper van zijn schepsel kan eisen en werkelijk eist in het eerste van alle geboden: Gij zult de Heer, uw God, liefhebben boven alles. En die zijn kruis niet op zich neemt en Mij navolgt, is mijns niet waardig. Hier verenigt de Heer voor het eerst het kruis met zich, en stelt Hij zich zelven voor als dragende het kruis, met zijne discipelen als kruisdragers achter Hem. Ja, de kruispaal zou de eindpaal zijn van zijn leven op aarde; op dat kruis zou Hij de doop ondergaan, waarvan Hij zo even sprak, en naar welke Hij uiterlijk en naar het hart geperst, gedrongen werd: het was de bloeddoop. Hij zou zijn leven geven in de vloekdood om de zijnen van de vloekdood te bevrijden. Dat wij het dan wèl weten: dat wij als discipelen des Heren op aarde geen kroondragers, maar kruisdragers zijn, en dat, wie zijne schouders niet onder het kruis wil zetten, en niet in deze houding de Heer navolgen wil, zijns niet waardig is. Die zijn ziel vindt, zal haar verliezen, en die zijn ziel zal verloren hebben om mijnentwil, zal haar vinden. Ook dit kan niemand zeggen dan God alleen, want wie kan na de dood het verloren leven teruggeven dan God alleen? De Heer wil zeggen: wie zijn leven vindt in deze wereld, en dus zijn leven Mij onthoudt, die zal het eeuwige leven, dat is het eeuwig geluk, niet deelachtig worden; maar wie zijn leven vindt in Mij en zijn tijdelijk leven om mijnentwil prijsgeeft, die zal eeuwig leven. Wie u hoort, die hoort Mij, en wie u verwerpt, die verwerpt Mij, en wie Mij verwerpt, die verwerpt die, die Mij gezonden heeft. Hiermede stelt Christus zijne Apostelen tot zijne vertegenwoordigers, hen bekledende met zijn gezag. Daarom dwalen de ongelovigen zeer, die de leer der Apostelen in tegenspraak stellen met die van de Heer. Die u ontvangt, ontvangt Mij, en die Mij ontvangt, ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft. Men hoort iemands woord, men ontvangt iemands persoon. Des Heren woord staat niet op zich zelven, het is onafscheidelijk verbonden met zijn persoon. Er zijn mensen, die zeggen Christus' woord aan te nemen, terwijl zij zijn persoon verwerpen. Zij misleiden zich zelven en anderen. De waarheid van Christus, woord rust op de waarheid van Christus' persoon. Indien Christus niet de persoon is, die Hij

gezegd heeft te zijn, dan heeft zijn woord geen goddelijk gezag, en wat geen goddelijk gezag heeft kan ook geen goddelijke kracht uitoefenen op ons gemoed of geweten. Die een profeet ontvangt in de naam eens profeten, zal het loon eens profeten ontvangen, en die een rechtvaardige ontvangt in de naam eens rechtvaardigen, zal het loon eens rechtvaardigen ontvangen. De Heer maakt het loon niet evenredig aan de daad, maar aan het geloof waaruit de daad voortspruit. Zo iemand om de wille of op aanbeveling van de ene leraar of broeder de ander ontvangt, die zal met de aanbeveler en aanbevolene gelijk gesteld, en met hen gelijkelijk beloond worden. En zo wie een van deze kleinen, en wie ulieden alleenlijk een beker koud waters te drinken geeft in de naam eens discipels, of omdat gij discipelen van Christus zijt, voorwaar zeg Ik u, hij zal zijn loon geenszins verliezen. De aller geringste dienst aan de geringste dergenen, die de Heer toebehoren, om des Heren wil gedaan, zal niet onbeloond blijven. Daarentegen zegt de Heer tot de vijanden: Tast mijne gezalfden niet aan, en doet mijne profeten geen kwaad. Psalm 105:15 En het is geschied, toen Jezus geëindigd had, zijn twaalf discipelen bevelen te geven, dat Hij vandaar voortging om te leren en te prediken in hun steden. De Heer reisde dus alleen, en verdeelde de arbeid zó met zijne discipelen, dat Hijzelf, natuurlijk vergezeld door de discipelen, die geen apostelen waren, de steden, en zij de vlekken zouden doorreizen. En de discipelen, uitgegaan zijnde, doorgingen al de vlekken, verkondigende het Evangelie, en predikende dat zij zich zouden bekeren. En zij wierpen vele duivelen uit, genezende de zieken overal, en zalfden vele kranken met olie en maakten ze gezond. De Apostelen brachten dus overal waar zij kwamen hun geloofsbrieven als gezanten des allerhoogsten Gods mede in de wonderen die zij deden, en die niet gedaan konden worden dan door de almachtige werking des Heiligen Geestes. Zonder deze wonderen zou hun prediking geen ingang gevonden hebben, zou de leer van Jezus, als rechtstreeks in strijd met de natuurlijke begeerte van het menselijk hart, geen invloed, althans geen duurzame invloed geoefend hebben, maar weldra weder spoorloos verdwenen zijn. Doch nu konden zij bewijzen dat hun leer niet van menselijke, maar van goddelijke oorsprong was, en daar zij dit bewezen door betoningen van goddelijke weldaden, door verlossingen uit ongeneeslijke krankheden en kwalen, ja uit de dood zelven, zo werd het mogelijk om in de harten van sommige mensen een onverstoorbare grondslag te leggen van dat koninkrijk, dat zich in de wereld uitbreiden zou van geslacht tot geslacht tot aan het einde der eeuwen. En wie gaf nu deze geloofsbrieven aan de Apostelen? Christus als de Heer der heerlijkheid; want hoe kon Christus de macht geven om wonderen te doen in zijnen naam, dat is op zijn last, met zijn gezag, en als in zijn plaats, wanneer zijn naam niet ware EMMANUEL: God met ons?

6:14 De Heer en de denkbeelden van Herodes en anderen, betreffende zijn persoon en werk.
Te diezelfde tijd hoorde Herodes, de Viervorst, het gerucht van Jezus, en al de dingen, die van Hem geschiedden; want zijn naam was openbaar geworden. Wat reeds zo lang ten volle bekend was bij al het volk, dat was eerst nu doorgedrongen tot het hof van Herodes. De waarheid komt gewoonlijk het laatst, en daarmede doorgaans te laat aan het hof. De groten der aarde nemen de staatkundige bewegingen der wereld gewoonlijk waar met de fijngevoeligheid der spin, die in het midden van haar web de minste indruk van buiten gewaar wordt, maar voor het innerlijk zedelijk godsdienstig leven van hun eigen volk hebben zij gewoonlijk een zeer geringe mate van gevoeligheid. Althans zo was het bij Herodes. Ware het niet dat Johannes de Doper aan Herodes de last van God had bekend gemaakt, ten opzichte van het onrechtvaardig bezit van zijn broeders huisvrouw, Johannes zou waarschijnlijk evenmin door hem zijn gevangen genomen, als de Heer dat werd. Herodes was een Sadduceeër, een van die mensen, die eigenlijk in niets bovennatuurlijks geloven en daarmede verdraagzaam zijn jegens andersdenkenden, uit volslagen onverschilligheid. Hun hoogste wraak is Christus het spotkleed aan te trekken; Hem te folteren en te doden laten zij gaarne aan anderen over. Doch de zaak wordt geheel anders, wanneer de waarheid zich tegen de persoonlijke belangen dezer onverschilligen in de godsdienst richt; alsdan zijn zij niet verdraagzaam meer, maar wreed ten bloede toe. Johannes de Doper had Herodes en Herodias niet ontzien en het kostte hem zijn leven; doch dat was dan ook genoeg. De Heer zelf had niets meer met Herodes te doen. Doch Herodes wilde met de Heer te doen hebben, niet als de Christus, maar om, ware het mogelijk, het schrikbeeld zijner eigen verbeelding te doen verdwijnen. Want nauwelijks was het gerucht van Jezus heerlijke wonderen tot het paleis des konings doorgedrongen of Herodes ontstelde. En was twijfelachtig, omdat van sommigen gezegd werd, dat Johannes van de doden was opgestaan. Dit gerucht kwam ongetwijfeld van dezulken, die van de gelijktijdige prediking en doop door Johannes en door de Heer niets wisten. Het was een slag op het geweten van Herodes. Hoe! indien het eens waar was, dat de door hem gedode profeet weer was opgestaan, welke gevolgen zouden daaruit voor hem ontstaan? En hij zeide tot zijn knechten: Johannes, die daar doopte, is van de doden opgewekt, en daarom werken die krachten in hem. Johannes deed vóor zijn dood geen wonderen, doch ten tweede maal levende, had hij een bovennatuurlijk leven, dat zich dus ook vanzelf in bovennatuurlijke werkingen openbaren moest. Zo beschouwde Herodes het wederopstandingsleven, en hij volgde hierin de uitspraak zijner rede. Doch wij vragen: hoe kon Herodes, een verklaard ongelovige, geloven aan de opstanding van een door hem gedood man? Och, het verstand en de mond van een ongelovig mens zeggen zoveel, waar het geweten niet mee instemt, maar waartegen het zich altijd, ofschoon vruchteloos verzet. Ook is het meermalen opgemerkt, dat mensen die niet aan Gods woorden en daden geloven, niet zelden aan de kinderachtigste dingen geloven. Als de mens moe is van te geloven, dan legt de duivel hem op de rustbank van het ongeloof, en als de mens ook het ongeloof moe wordt, dan legt de duivel hem op de pijnbank van het bijgeloof; en die vroeger met God en godsdienst spotte, wordt nu bang voor spoken en vlucht voor zijn eigen schaduw. Zo ging het Herodes. Het gerucht van Jezus en diens wonderen schrikte hem op uit zijn rust, en deed hem het ergste vermoeden. Trouwens zo gaat het altijd; als men een Johannes de Doper heeft onthoofd, dan heeft men een Jezus tegenover zich; en wie de dienaar Gods verworpen heeft, die heeft met God zelf te doen. Anderen zeiden: dat Elia verschenen was, en anderen: dat een profeet van de doden was opgestaan; maar toen Herodes het hoorde, zeide hij: Johannes heb ik onthoofd; wie is nu deze, van wie ik deze dingen hoor? Deze is Johannes die ik onthoofd heb. Die is van de doden opgewekt. Wie het ware niet weet, behelpt zich met het onware. Wie Christus niet erkent voor de persoon, die Hij waarlijk is, die heeft allerlei gevoelens en denkbeelden over Hem, waarvan het ene nog vreemder is dan het andere. De geschriften der ongelovigen ook van onze tijd vloeien over van de zonderlingste opvattingen van Christus persoon en werk. Trouwens vrijgeesten zijn wargeesten, die de tegenstrijdigste zaken zodanig

door elkaar werpen, dat zij niet anders dan ten koste van veel tijd en arbeid te scheiden zijn; iets, dat niet altijd de moeite waard is. Men kan licht en in een ogenblik de gelijkste streng garen tot wargaren maken; doch wie lust het altijd het verwarde weder te ontwarren? Men zet er de schaar in. Zo zeggen zulke mensen ook in het geheel geen dogma te willen, en toch heeft ieder hunner zijn eigen begrippen inzake van godsdienst. Trouwens het spreken over een zaak, zonder er zich een bepaalde voorstelling van te maken, behoort tot de vele onzinnigheden, die wij aan haar eigen nietigheid moeten overlaten. Doch het eigenlijke der zaak is niet dat men tegenzin heeft in een dogma, maar in het goddelijk gezag van een dogma, waaraan men zich te onderwerpen heeft. En op dezelfde wijze heeft men niets tegen het bestaan van geheel de Schrift, maar tegen haar goddelijk gezag. De ongelovigen weten zeer wel dat zij de Schrift niet kunnen vernietigen, en daarom pogen zij haar van haar goddelijk gezag te beroven, dat wel het voornaamste is. Zij willen vrijheid, volkomen vrijheid des geestes en des gewetens. Hun gedachten, hun geweten moet vrij zijn van alles, ook van het goddelijk gezag. Doch Luther heeft gezegd en alle de gelovigen zeggen het met hem, dat de ware vrijheid zo des geestes als des gewetens daarin bestaat, dat zij zich door niets ter wereld laten binden, uitgenomen door het Woord van God. Zich los te maken ook van het Woord van God, is alle onze verantwoordelijkheid aan God op te zeggen en zichzelf tot heer en meester te verklaren van zijn eigen wil en lot, in tijd en eeuwigheid, en dat te doen, is na te doen wat de duivel ons heeft voorgedaan. Deze is Johannes de Doper, die ik onthoofd heb, die is van de doden opgewekt. Hiermede erkent zich Herodes als de moordenaar van Johannes, en wat anderen ook van Jezus zeiden, hij kon in Jezus niet anders zien dan wat zijn met bloed bevlekt geweten hem voorspiegelde de door hem vermoorde en nu door Goddelijke macht uit de dood teruggekeerde profeet, die thans het ,"wee u" tweevoudig over hem zou uitspreken; en zo maakte hij in zijn verbeelding van de persoonlijke genade, bij wie vergeving te vinden is voor alle schuld, ook voor Herodes bloedschuld de gestrenge man der wet, die voor hem niets anders heeft dan vloek en wee. Dat verschijnsel bij Herodes is echter nog heden de verklaring van het verschil van denkbeelden bij de ongelovigen, over de persoon en het werk van Christus. Wij weten, dat de volken zich ten allen tijde hun goden naar hun eigen gelijkenis gemaakt hebben. Op dezelfde wijze is het ten opzichte van Christus, de Heer; voor de wijsgeer is de Christus ook een wijsgeer; voor de zedenmeester is de Zaligmaker ook een zedenmeester; ja voor de volksleider is de Zoon van God ook een volksleider en droeg eens een oproerige volksmenigte in Frankrijk zijn beeld aan het kruis als banier voorop. Zal men de Here Jezus erkennen voor die, die Hij werkelijk is, zoals de Heilige Schrift Hem onmiskenbaar duidelijk voorstelt, dan moet men schriftuurlijk denken en schriftuurlijk gevoelen. Wie de Heer zal erkennen als die, die het geknakte riet niet verbreekt, en de rokende vlaswiek niet uitblust, die moet een geknakte riet, een rokende vlaswiek zijn. Wie in Hem de Arts der ziel zal erkennen, die moet een kranke naar de ziele zijn; in een woord: wie in Jezus de zachtmoedige Zaligmaker van zondaren zal zien, die moet een verbroken hart en een verslagen geest hebben. Naar de vatbaarheid is de indruk. Zie het in de natuur. De enige zon bestraalt geheel de aarde, en hoe geheel verschillend is haar invloed op de toppen en in de valleien der Alpen. Op die toppen ziet gij de winter met zijn sneeuw en ijs, in die valleien de zomer met zijn bloemen en vruchten. Met de aarde binnen in de mens is het niet anders. De Heer heeft in zijn gelijkenis, zoals wij gezien hebben, uit de verschillende gesteldheid des akkers, het verschil in de vrucht van het gezaaide goede zaad verklaard. Doch hieruit blijkt dan ook meteen de volstrekte noodzakelijkheid van de bewerking van het menselijk hart (dat van nature in ieder mens vervreemd is van het leven Gods), door de onophoudelijke prediking van wet en evangelie. Het menselijk hart moet van het vroegste begin af, eerst door de moeder, dan door vader, moeder en huisgenoten, vervolgens door de onderwijzer hetzij thuis of op school, bearbeid worden door Gods Woord, door de Heilige Schrift; want de Heilige Schrift is het grootste en voornaamste middel (orgaan), waardoor de Heilige Geest zijn wederbarende invloed uitoefent op de harten der mensen. Daarom vermaant

de apostel Jacobus (Jacobus 1:21) de gelovigen zo nadrukkelijk: Ontvangt met zachtmoedigheid het Woord, dat in u geplant wordt, hetwelk uwe zielen kan zalig maken; en vermaant Paulus zijn geliefde Timotheus, om te blijven in hetgeen hij geleerd had en waarvan hem verzekering gedaan was, wetende van wie hij het geleerd had, namelijk van God zelf uit de Heilige Schriften, die u (zegt hij) wijs kunnen maken tot zaligheid door het geloof, hetwelk in Christus Jezus is. (2 Timotheus 3:14-15). Zonder Gods Woord is er geen hart veranderende genade en zonder hart veranderende genade is er geen bekering, en zonder bekering is er geen beoefening van christelijke deugden in de waren zin des woords mogelijk. Daarom is het meer dan onverantwoordelijk voor God en de naaste, en het is ten hoogste misdadig, om de kinderen, hetzij thuis of op de school niet te willen onderwijzen uit de Heilige Schriften, en om bij de kinderen en de volwassenen de Heilige Schriften van haar Goddelijk gezag te beroven, en daarmede haar wederbarende invloed op het hart van de mens te vernietigen. Wee degenen die de sleutel der kennis wegnemen; die niet alleen zelf niet willen ingaan in het koninkrijk der hemelen, maar ook hen verhinderen die ingaan willen. (Lukas 11:52). Hun staat het aller zwaarste oordeel te wachten, want zij zijn schuldig aan het verderf niet alleen van enkele mensen, maar van heel een volk; immers waar het goede zaad aan de akker wordt onthouden, daar wordt de grond woest en vol onkruid, en waar het Woord van God als zodanig niet meer aan het volk gepredikt wordt, daar wordt het volk altijd meer lichtzinnig en dolzinnig, verdwaasd en vermetel, en daarmede altijd meer rijp of voor het verderf of voor de oordelen Gods, die het volk weder van zijn bederf moeten zuiveren. En hij zocht Hem te zien. Herodes wilde zich gaarne persoonlijk vergewissen, of zijn vermoeden soms ongegrond was; dit zou hem grotelijks gerust gesteld hebben, doch deze slaapdrank voor zijn geweten mocht hij niet hebben. Juist toen Herodes zich opgewekt gevoelde om Jezus te zien, en daartoe pogingen deed, had de Heer zich voor een wijle alleen in onbekende eenzaamheid teruggetrokken, en zoals het bij de groten der wereld gaat, als zij bij de eerste poging in zulke zaken niet slagen, dan achten zij die zaken te gering om er een tweede poging voor te wagen. Herodes zou de Heer zien, doch niet in de heerlijkheid van diens wonderen, maar in diens lijden, en alsdan zou Herodes ook nog wel begeren enige van de wonderen van Jezus te zien, waarvan hij zoveel had horen spreken, doch de Heer let nooit op de begeerte van de ongelovige, al ware hij de grootste koning der aarde. Alleen het geloof kan vragen: Heer! toon mij uw heerlijkheid! en de Heer toont de gelovige zijn heerlijkheid. Zelfs hoorde Herodes niet eens de stem van Jezus; want de Heer zweeg ganselijk in de tegenwoordigheid van de goddeloze man, die de welsprekende, waarheidsprekende mond van Johannes voor altijd had doen zwijgen.

6:17 De gevangenneming van Johannes de Doper.

Want Herodes de Viervorst, enige uitgezonden hebbende, had Johannes gevangengenomen en hem gebonden en in de kerker gezet. Waarschijnlijk hebben de Farizeeën en Schriftgeleerde hierin mede de hand gehad, omdat de Heer van Johannes in meer omvattenden zin zei: Zij hebben met hem gedaan wat zij wilden, en omdat Mattheüs en Markus zeggen, dat Johannes overgeleverd is. Hoe dit zij, de aanleiding tot deze gebeurtenis was als volgt. Om Herodias' wil, de vrouw van Fillipus, zijn broeder, omdat Herodes haar getrouwd had; want Johannes zei tot hem: het is u niet geoorloofd de vrouw uws broeders te hebben. Zij was niet de vrouw van Herodes' broeder Fillipus de Viervorst, maar van zijn broeder Fillipus, die buiten enige openbare bediening was. Zo was dan Johannes de Doper in 's Heeren tegenwoordigheid de eerste getuige en martelaar van de waarheid. Ook hij moest het woord des Heeren bevestigen: Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard. En toch hadden de engelen op de velden van Bethlehem: Vrede op aarde! gezongen. En het zal ook vrede op aarde zijn, eeuwig vrede, doch eerst na de strijd, de bloedigste strijd. En als Herodes van hem bestraft werd over alle boze stukken, die Herodes deed. Gij ziet het, de geest en de kracht van Elia, die des Dopers was, betoonde zich ook hierin, dat hij tegenover de koning en diens goddeloze vrouw stond, als Elia tegenover Achab en Izébel. Zo heeft hij ook dit nog boven alles daartoe gedaan, dat hij Johannes in de gevangenis gesloten heeft. Dit is de vloek der zonde, dat de ene misdaad zich poogt te bedekken door de andere. Ach, niets bedekt de zonde dan het bloed van Christus. Wilt gij uw bevlekt geweten rein maken, als had het nooit gezondigd, was het in dat heilig schuldverzoenend bloed, en al waren uw zonden rood als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw. En Herodias legde op hem toe, en wilde hem doden. Herodias was een even zedeloze vrouw als Herodes een zedeloos man was; zij wilde liever de onwettige vrouw zijn van een koning, dan de wettige vrouw van een prins zonder land. Daarom kostte het woord: Gij moogt haar niet hebben, de Doper het hoofd, want zulk een vrouw vergeeft zo iets nooit. En kon niet; want Herodes, willende hem doden, vreesde hij het volk, omdat zij hem hielden voor een profeet. Het was slechts een uitstel van haar wraak; zij hield haar doel onafgewend in het oog; bij de eerste gelegenheid vraagt zij zijn hoofd en ontvangt het. En hij vreesde Johannes, wetende dat hij een rechtvaardig en heilig man was. Ziedaar de kracht van een oprecht godsdienstige wandel: wij houden er zelfs onze vijanden mee in bedwang. Het kwade geweten van de goddelozen is niet bestand tegen de getuigenissen van het goede geweten van de gelovigen. En hield hem in waarde, en als hij hem hoorde, deed hij vele dingen en hoorde hem graag. De goddeloze geeft de rechtvaardige graag iets toe, mits hij maar de hoofdvesting niet over te geven hebben. Er zijn een menigte mensen, die met de vromen medegaan tot op zekere hoogte, maar als het ten laatste op het beslissend punt aankomt, om alles te laten varen en alles op de Heere Jezus te laten aankomen, dan keert men zich om en men gaat verder zijn eigen weg. Wij merken ook hier op, hoe de Schrift de grootste onpartijdigheid in acht neemt, en zowel de goede als de kwade zijde van de mens met dezelfde trouw verhaalt. Het is overal dezelfde toon; alleen de zaken verschillen. Ook noemt de Schrift de zaken altijd bij haar waren naam, en neemt juist hierdoor de prikkel uit de ondeugden, die er door een dubbelzinnige bewoording of omsluiering van de zaken altijd in blijft. De redenen van de toelating van God in de gevangenneming van de Doper kunnen ons niet onduidelijk zijn. Johannes was, om bij het meer gebruikte beeld te blijven, als de morgenster, die de opgang van de zon aankondigde. De zon was opgegaan, de morgenster moest dus verdwijnen. De wijze hoe dit verdwijnen zou plaats hebben, was tot hiertoe een raadsel; God loste het thans aanvankelijk op en zou het nog verder oplossen; Johannes wordt in de gevangenis geworpen, en zijn aardse loopbaan is gesloten; hij zal die kerker niet weer verlaten. Nog een enkele maal wordt zijn stem uit de kerker gehoord, doch, wij horen het uit zijn vraag, het is de stem van een stervende. De Heer staat van nu af alleen aan het hoofd van een kring discipelen, door Hem zelf gekozen. Al de ogen, die tot hiertoe nog op Johannes zagen, richten zich nu op Hem, de Heer, alleen, en de Heer, nu

optredende in volle openbaarheid, openbaart dan ook zijn volle heerlijkheid in woorden des levens, in wonderen van liefde, en daarna in nog grotere wonderen van lijden, sterven, opstanding, hemelvaart en zitten ter rechterhand Gods, van zijn Vader, om van daar de Heilige Geest te zenden en met Deze onzichtbaar tegenwoordig te zijn in zijn gemeente, totdat Hij wederkomt gelijk Hij is heengegaan, persoonlijk, zichtbaar, op de wolken des hemels, om te oordelen de levenden en de doden, en daarmee al de nog onvervulde beloften en bedreigingen van de Schrift te vervullen.

6:21 De gevangenneming van Johannes de Doper.

Want Herodes de Viervorst, enige uitgezonden hebbende, had Johannes gevangengenomen en hem gebonden en in de kerker gezet. Waarschijnlijk hebben de Farizeeën en Schriftgeleerde hierin mede de hand gehad, omdat de Heer van Johannes in meer omvattenden zin zei: Zij hebben met hem gedaan wat zij wilden, en omdat Mattheüs en Markus zeggen, dat Johannes overgeleverd is. Hoe dit zij, de aanleiding tot deze gebeurtenis was als volgt. Om Herodias' wil, de vrouw van Fillipus, zijn broeder, omdat Herodes haar getrouwd had; want Johannes zei tot hem: het is u niet geoorloofd de vrouw uws broeders te hebben. Zij was niet de vrouw van Herodes' broeder Fillipus de Viervorst, maar van zijn broeder Fillipus, die buiten enige openbare bediening was. Zo was dan Johannes de Doper in 's Heeren tegenwoordigheid de eerste getuige en martelaar van de waarheid. Ook hij moest het woord des Heeren bevestigen: Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard. En toch hadden de engelen op de velden van Bethlehem: Vrede op aarde! gezongen. En het zal ook vrede op aarde zijn, eeuwig vrede, doch eerst na de strijd, de bloedigste strijd. En als Herodes van hem bestraft werd over alle boze stukken, die Herodes deed. Gij ziet het, de geest en de kracht van Elia, die des Dopers was, betoonde zich ook hierin, dat hij tegenover de koning en diens goddeloze vrouw stond, als Elia tegenover Achab en Izébel. Zo heeft hij ook dit nog boven alles daartoe gedaan, dat hij Johannes in de gevangenis gesloten heeft. Dit is de vloek der zonde, dat de ene misdaad zich poogt te bedekken door de andere. Ach, niets bedekt de zonde dan het bloed van Christus. Wilt gij uw bevlekt geweten rein maken, als had het nooit gezondigd, was het in dat heilig schuldverzoenend bloed, en al waren uw zonden rood als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw. En Herodias legde op hem toe, en wilde hem doden. Herodias was een even zedeloze vrouw als Herodes een zedeloos man was; zij wilde liever de onwettige vrouw zijn van een koning, dan de wettige vrouw van een prins zonder land. Daarom kostte het woord: Gij moogt haar niet hebben, de Doper het hoofd, want zulk een vrouw vergeeft zo iets nooit. En kon niet; want Herodes, willende hem doden, vreesde hij het volk, omdat zij hem hielden voor een profeet. Het was slechts een uitstel van haar wraak; zij hield haar doel onafgewend in het oog; bij de eerste gelegenheid vraagt zij zijn hoofd en ontvangt het. En hij vreesde Johannes, wetende dat hij een rechtvaardig en heilig man was. Ziedaar de kracht van een oprecht godsdienstige wandel: wij houden er zelfs onze vijanden mee in bedwang. Het kwade geweten van de goddelozen is niet bestand tegen de getuigenissen van het goede geweten van de gelovigen. En hield hem in waarde, en als hij hem hoorde, deed hij vele dingen en hoorde hem graag. De goddeloze geeft de rechtvaardige graag iets toe, mits hij maar de hoofdvesting niet over te geven hebben. Er zijn een menigte mensen, die met de vromen medegaan tot op zekere hoogte, maar als het ten laatste op het beslissend punt aankomt, om alles te laten varen en alles op de Heere Jezus te laten aankomen, dan keert men zich om en men gaat verder zijn eigen weg. Wij merken ook hier op, hoe de Schrift de grootste onpartijdigheid in acht neemt, en zowel de goede als de kwade zijde van de mens met dezelfde trouw verhaalt. Het is overal dezelfde toon; alleen de zaken verschillen. Ook noemt de Schrift de zaken altijd bij haar waren naam, en neemt juist hierdoor de prikkel uit de ondeugden, die er door een dubbelzinnige bewoording of omsluiering van de zaken altijd in blijft. De redenen van de toelating van God in de gevangenneming van de Doper kunnen ons niet onduidelijk zijn. Johannes was, om bij het meer gebruikte beeld te blijven, als de morgenster, die de opgang van de zon aankondigde. De zon was opgegaan, de morgenster moest dus verdwijnen. De wijze hoe dit verdwijnen zou plaats hebben, was tot hiertoe een raadsel; God loste het thans aanvankelijk op en zou het nog verder oplossen; Johannes wordt in de gevangenis geworpen, en zijn aardse loopbaan is gesloten; hij zal die kerker niet weer verlaten. Nog een enkele maal wordt zijn stem uit de kerker gehoord, doch, wij horen het uit zijn vraag, het is de stem van een stervende. De Heer staat van nu af alleen aan het hoofd van een kring discipelen, door Hem zelf gekozen. Al de ogen, die tot hiertoe nog op Johannes zagen, richten zich nu op Hem, de Heer, alleen, en de Heer, nu

optredende in volle openbaarheid, openbaart dan ook zijn volle heerlijkheid in woorden des levens, in wonderen van liefde, en daarna in nog grotere wonderen van lijden, sterven, opstanding, hemelvaart en zitten ter rechterhand Gods, van zijn Vader, om van daar de Heilige Geest te zenden en met Deze onzichtbaar tegenwoordig te zijn in zijn gemeente, totdat Hij wederkomt gelijk Hij is heengegaan, persoonlijk, zichtbaar, op de wolken des hemels, om te oordelen de levenden en de doden, en daarmee al de nog onvervulde beloften en bedreigingen van de Schrift te vervullen.

6:30 De Heer en de terugkerende apostelen.
En de apostelen wedergekeerd zijnde, kwamen tezamen tot Jezus, en boodschapten Hem alles, Hem verhalende beide wat zij gedaan en geleerd hadden. Ook wij moeten eenmaal de Heer rekenschap geven van hetgeen wij gedaan en geleerd hebben; want beide, wandel en leer, moeten samengaan. Velen zien thans met minachting neer op de leer en spreken breed van een goede wandel, alsof uit een onzuiver beginsel enige goede daad kon voortkomen. De reine leer is het reine beginsel, waaruit de reine daad moet voortvloeien; vloeit zij er niet uit voort, zo strekt zij de dader tot een dubbele straf, want die de wil van God gekend en niet zal gedaan hebben, die zal vele slagen lijden, Lukas 12:47; doch uit een valse leer kunnen nooit daden voortvloeien, die God behagen. De ongelovigen noemen ook wel hun schriftverwerpende betogen geloofstaal; doch zij doen als de valse munters, die ook het valse geld de naam geven van het echte geld, om het aan de man te brengen. De leugen kan geen ingang vinden, dan onder de naam van waarheid, en daarom tooit zich de leugen, schaamteloos als zij is, met de naam van waarheid. Het geloof der Schrift is zonder de Schrift, zonder Gods Woord en beloften als zodanig te erkennen, onbestaanbaar. Geen zaak kan meer vanzelf spreken dan deze. De apostelen kwamen tot de Heer om Hem verslag te geven van de vruchten hunner zending. Zij deden niets voor eigen rekening, en wij moeten het ook niet doen. Nochtans zeggen wij hiermede niet, dat wij ons voor de Heer zullen kunnen verantwoorden, maar veeleer, dat wij beginnen willen met vergeving te vragen; want wat hebben wij gedaan in vergelijking van hetgeen wij hadden moeten en kunnen doen! En Hij zeide tot de twaalve: komt gijlieden in een woeste plaats hier alleen en rust een weinig. Want er waren velen die kwamen en die gingen, en zij hadden zelfs geen gelegen tijd om te eten. En zij vertrokken alleen in een schip over de zee van Tiberias naar een woeste plaats der stad Betsaïda. Nauwelijks waren de discipelen tot de Heer teruggekomen, of zij hadden als gewoonlijk geen rust van de gaanden en komenden. Dat hiermede veel onnuttige, ja hinderlijke overlast van mensen gepaard ging, is zeker. Niemand ondervindt dit meer dan dezulken, die in openbare bedieningen staan. Drukte is uitnemend, mits het een voor het hart gezegende drukte zij in het werk des Heeren, waarin men aan geen eten of drinken denkt of denken kan; doch nu wordt er hier geklaagd, dat men zelfs geen tijd had om geregeld een bete broods te nemen. En dat moet toch ook geschieden. De Heer zorgde er zelfs voor; Hij wilde zijn discipelen rust geven. Doch waar vond de Heer de rust voor zich en de zijnen? Alleen op het schip, want nauwelijks waren zij aan de bedoelde eenzame plaats gekomen, of zij vonden zich voorgekomen door het volk, dat naar hen toestroomde. Zij kwamen dus van de ene onrust in de andere, slechts met een kleine verpozing gedurende de overtocht. En zo wij nu in gelijke omstandigheden gesteld zijn, zo wij ons in het midden van de bewegingen des tijds geplaatst zien, moeten wij doen als zij, en het maar opgeven om uitwendige rust in deze wereld te zoeken. Wij zouden er ons van de wereld om moeten afzonderen, en dat moeten wij niet. Zoeken wij dan enkel innerlijke rust in de binnenkamer, in het gebed, in de overdenking van Gods Woord. Doch rust is ons nodig ook bij de dingen Gods, om ze bij ons te verversen; want aan alles hangt zich de sleur en de gewoonte, en of het werk verveelt ons, of wij worden er in veredeld. Ook hebben wij dikwijls enig rust nodig, opdat de wonden, die het hart in de strijd ontvangen heeft, weder kunnen genezen. En och, er zijn buitendien zo vele smarten , waar geen verbindende vriendenhand bij kan komen. Men zegt in het maatschappelijke wel eens: De niet klagende armen hebben het meeste gebrek. Zo is het ook hier. Het lichaam kan men in een pels wikkelen tegen de koude, maar de longen niet, en wie zal de ziel behoeden tegen de wondende en verdervende invloeden van buiten? Wat zullen wij antwoorden? Wij hebben de Heilige Geest nodig om onze geest te bewaren voor de dood in iedere vorm, ook voor de dood der moedeloosheid. Hadden de discipelen aan de tegenwoordigheid van de God-mens niet genoeg? Hijzelf zeide: neen! Zij moesten ook nog de Heilige Geest hebben. Hieruit blijkt hoe onmisbaar de derde persoon in de Godheid is bij het

werk onzer zaligheid, om innerlijk in ons tegenwoordig te zijn, om onze ziel te bewaren in het midden der gevaren en haar te leiden tot de ware rust.

6:33 De Heer en vijfduizend van het volk.

En de scharen, van alle steden gekomen, dat horende, zagen Hem heen varen, en liepen gezamenlijk te voet derwaarts, en kwamen Hem voor en gingen gezamenlijk tot Hem, omdat zij de tekenen zagen, die Hij deed aan de kranken. De kranken maken des Heren gevolg uit; met dezen stond Hij in gedurige betrekking, en waarlijk, wij merkten het reeds op, men moet krank wezen om tot de Heer als arts te gaan; doch hoevelen menen niet krank te zijn, en houden zich daarom verre van Hem. En al gevoelen wij ons ook ongesteld, zo willen wij toch soms niet krank zijn; dan zijn wij meermalen als de kinderen; wij willen niet naar bed, wij willen opblijven. Doch de dokter neemt er geen genoegen mede, dat wij de ziekte niet willen laten doorwerken, dat wij de koorts ophouden, en liever op willen blijven zitten dan naar bed gaan. Daardoor komt het dat wij niet gezond en niet ziek zijn; want eerst als de koorts ons krachtig aangrijpt en wij echt ziek zijn, is er weder volkomen herstel mogelijk. Achter de kranken kwamen de armen, de geringen des volk, de onwetenden, de bedroefden en lijdenden, omdat Jezus dezen troostte, bemoedigde, onderrichtte, ja zelfs naar het lichaam versterkte en verkwikte. Hij was de Heer, uit wiens alvermogen er genezing was voor alle kranken, spijs voor alle hongerigen en uitredding voor allen, die in nood verkeerden. En Jezus uitgaande, zag een grote schare, en werd innerlijk met ontferming over hen bewogen. Hoe aandoenlijk gezegd. Het was geen bloot medelijden bij de Heer, maar een sterke innerlijke ontroering des harten. Bij de Heer is alles ten hoogste werkdadig (praktisch). En nog heden treedt de Heer ons uit Gods Woord tegemoet, gelijk Hij vóor achttien eeuwen het volk tegemoet trad, als de almachtige Ontfermer over al onze noden. Daarom is er ook geen ware Christus dan die, welke ons uit Gods Woord tegemoet treedt; de anderen zijn eigengemaakte, valse Christussen, waarmee men zichzelf en anderen misleidt en bedriegt; Christussen, zoals de ongelovigen ze bij menigte maken, die geen wonderen doen en geen mensen zalig maken. De ware Christus is de wonderdoende Christus en tegelijk de Zaligmaker, de Heer. En wie nu Christus als zodanig wil kennen, die moet zichzelf als ellendig kennen; want de Heer ontfermt zich over de nooddruftigen, maar de niet-nooddruftigen gaat Hij voorbij. Wie derhalve iets heeft of meent te hebben, die legt het voor de Heer af, of bezit het als bezittende, en toont Hem niet de schoonste maar de lelijke zijde van zijn hart, de door de zonde gewonde en bloedende zijde, opdat het hart niet doodbloed, maar Hij het bloed stelpt en de wond geneest. Want zij waren als schapen, die geen herder hebben. Onder die lieden zullen ook wel boze mensen geweest zijn, doch de Heer rekent ze niet mee. Ook wij moeten geen kwade gedachten toelaten, maar terstond de ontferming in ons hart laten spreken. Wij moesten onze ellende meer beschouwen als zonde, en de zonde van anderen meer als ellende. De Heer kende enkel ontferming over deze schare. Zeker was er in de vereniging van deze ontzettende menigte mensen iets vreemdsoortigs en schijnbaar iets onordelijks. Dat mannen, vrouwen en kinderen hun verre woonplaatsen en werkzaamheden verlaten, om een leraar of profeet te volgen, niet altijd uit zuivere oogmerken, maar dikwijls enkel uit nieuwsgierigheid, en meest om zijn wonderen te zien, was buiten de orde, en toch lag er in de andere zijde iets in, dat geheel in de orde was, namelijk dat zij Jezus volgden. Het buitengewone van zijn persoon maakte veel buitengewone dingen natuurlijk, en hadden wij in die tijd geleefd, wij zouden zeker ook meegelopen hebben, om die Gezegende boven alle gezegenden te horen spreken en te zien handelen. Nochtans waren deze lieden als schapen, die geen herder hebben, en daarom stelde zich Christus aan hun hoofd, als de grote en goede Herder der schapen. En Hij ontving ze. De Heer wees hen niet af, als hier gekomen zijnde om een weinig rust voor zich en de discipelen te zoeken; neen, zij waren Hem welkom. En begon hen vele dingen te leren. Altijd gaat het leren, het onderwijs bij Christus vooraf. Altijd treedt de Heer het eerst tot ons met zijn woord, want zijn woord is niet iets afzonderlijks, maar iets van Hem onafscheidelijks. Het moet zijn persoon bij ons inleiden. Daarom heeft Hij in de Openbaring van Johannes een zwaard, dat uit zijn mond uitgaat, en dat ons eerst moet treffen, alvorens diezelfde mond ons kan zegenen. En sprak tot hen van het Koninkrijk Gods. De

Heer sprak over niets anders dan over de hoogste, de eeuwige belangen zijner hoorders. En waar spreken wij gewoonlijk over? Over de kleine belangen van de dag! Zeker, ook deze hebben hun plaats, doch zij mogen niet al de plaats bij ons beslaan, gelijk zij bij zo velen doen, die van niets anders weten te spreken dan van de dingen dezes levens. Er moet een hoger, geestelijk leven bij ons zijn, en dat moeten wij zoeken over te storten in de harten van allen, met wie wij in betrekking komen. Wij moeten spreken van de dingen van het Koninkrijk Gods, als kinderen en toekomstige erfgenamen van dat eeuwig heerlijk Koninkrijk, dat ons door Christus verworven is. Ik moet bekennen, dat ik soms moe ben van de wereld, en moe van het leven, doch verlangen wij soms naar het uitrukken van de pinnen dezer tent, het mag nooit zijn om van dit leven af te wezen; nee, zolang de Heer wil dat wij Hem hier dienen, moeten wij Hem gaarne hier willen dienen. Wij moeten altijd en in alles onszelf vergeten, om te denken aan anderen. Bij de Heer was alles Goddelijke, koninklijke grootmoedigheid, en hoe weinig grootmoedigheid is er bij ons! Het is te hopen dat als er tijden van vervolging moeten komen, er dan ook wat meer koninklijke zin bij ons gevonden wordt. Een Christen moet een grootmoedig mens zijn. En die genezing nodig hadden, maakte Hij gezond. Des Heeren hoogste welbehagen is het lijden, waar het zich aan Hem vertoont, op te heffen. Het is dezelfde God, die wij in de natuur en het menselijk leven zich zien openbaren in zegeningen zonder getal. Toornt Hij, het is ondanks zichzelf, omdat zijn heiligheid het eist; maar Hij doet het niet van harte, zoals Hij zegent. Dit zijn zeker diepten, waarin wij niet indringen kunnen, doch Gods Woord zegt het ons duidelijk genoeg. En Jezus ging op de berg en zat aldaar neder met zijn discipelen. De Heer leerde de schare niet staande, maar zittende, naar Joodse wijze. Welk een treffende aanschouwing moet het geweest zijn op de vlakke kruin van een berg duizenden mensen bijeen te zien, om te luisteren naar het woord van de Zone Gods! En het Pascha, het feest der Joden, was nabij. Johannes (van wie wij dat verhaal in de meeste bijzonderheden hebben) verdeelt gewoonlijk de tijd van 's Heeren omwandeling door het vermelden der paasfeesten. Hij brengt dit feest in bijzondere betrekking tot de Heer als het ware Pascha, en vermeldt het ophanden zijn van dit feest, thans bepaald met het oog op het gesprek van de Heer met het volk, waarin Hij zich als het ware Paaslam en als het ware Paasbrood openbaarde. Deze herinnering is dus een inleiding tot hetgeen volgen zal. Voorts vermeldt de evangelist niet dat de Heer naar Jeruzalem is opgegaan om dit paasfeest te vieren. Volgens de wet (Exodus 23:14-16 34:22-23) moesten alle mannen drie maal per jaar, te weten op Pasen, Pinksteren en het Loofhuttenfeest, voor het aangezicht des Heeren verschijnen. Om deze reden zou men kunnen aannemen dat de Heer wel naar Jeruzalem, maar in het verborgen is opgegaan. Te meer daar het Paaslam niet overal, maar alleen te Jeruzalem mocht gegeten worden, Deuteronomium 16:5-7. Het is niet waarschijnlijk dat de Heer en zijn discipelen zich van het eten van het pascha zullen onthouden hebben. Gewoonlijk geschiedde de reis van Galilea naar Jeruzalem in drie dagreizen. Johannes echter zegt er niets van, ofschoon men uit Johannes 7:1-10 zou kunnen opmaken, dat Jezus in deze tijd niet meer in het openbaar in Judea, maar enkel in Galilea wandelen wilde, omdat men Hem in Judea naar het leven stond. En als de dag begon te dalen en het nu avond werd, kwamen zijn discipelen tot Hem en zeiden: Wij zijn hier in een woeste plaats, en het is nu laat op de dag; laat de scharen van u, opdat zij heengaan in de omliggende plekken en in de dorpen herberg nemen mogen en zichzelf spijs kopen, want zij hebben niets wat zij eten zullen. De discipelen zijn de voorspraak van het volk. Zij zijn begaan met hun nood, en wensen daarom, dat de Heer ze wegzendt. Hoe dikwijls gebeurt het nu, dat als er gebrek is aan brood bij het volk, de volksleiders het tot oproer aanhitsen. Mochten hierop de godvruchtige lieden acht geven, en mochten zij de nooddruftigen voordragen aan de Heer, om van Hem brood te vragen, want Hij kan het geven en geeft het, ofschoon zijn discipelen het niet vroegen, niet vermoedende dat de Heer ook in deze nood kon voorzien; doch voor de Heer zal niets onmogelijk genoemd worden. Jezus dan de ogen opheffende, en ziende de grote schare, zeide tot Fillipus: vanwaar zullen wij brood kopen, opdat dezen eten mogen? Doch dit zeide Hij hem, beproevende, want

Hij zelf wist wat Hij doen zou. De Heer betrekt Fillipus in deze zaak, om hem persoonlijk te leren en te oefenen in het geloof. Hij is bijzonder de evangelist Johannes eigen, om ons de persoon, tot wie de Heer spreekt, te leren kennen. Ook wilde de Heer de discipelen in de zegen, die Hij gereed stond aan het volk te geven, doen delen. Want de Heer vergenoegt zich niet met enkel het volk te prediken, en te vergeten dat het ook moet eten; nee, Hij weet dat de mensen het lichamelijk voedsel even nodig hebben als het geestelijke, en zorgt dat zij het hebben. En dat moeten wij ook doen, en niet zo overgeestelijk zijn om te menen, dat men bij geestelijke dingen en bij geen eten en drinken leven moet. Dat kan soms het geval zijn, maar het is geen regel. Alles heeft zijn tijd, en de Heer denkt aan alles. En zo doet Hij aan Fillipus de vraag: vanwaar het brood voor die menigte volk te kopen? Voorzeker een verrassende vraag: doch waar doet de Heer een vraag, die niet in de hoogste mate verrassend is? Hoe! wil dan de Heer deze onoverzienbare menigte hier bij zich houden en spijs voor hen laten kopen? Doch de Heer wekt altijd de opmerkzaamheid, alvorens iets te doen. Hij wil oplettende discipelen hebben. Fillipus antwoordde Hem: zullen wij heengaan en spijs kopen voor al dat volk? voor tweehonderd penningen brood is deze niet genoeg, opdat een ieder van hen een weinig neemt. Twee honderd penningen, of ongeveer zeventig gulden van ons geld, welk een som voor Fillipus! Zo rijk was de beurs van het gezelschap niet, en al was die som voorhanden, wat zou zij baten? Ieder zou slechts een weinig brood hebben, en niemand zou er door verzadigd worden. Omdat de Heer spreekt van kopen, denkt Fillipus terstond aan geld, en gaat hij aan het uitrekenen hoeveel deze zaak wel zou kosten. Hij dacht er niet aan, dat men in het Koninkrijk Gods koopt zonder geld en zonder prijs. Hij was een goed rekenmeester, maar nog geen goed discipel des Heeren. Hij zag niet op de Heer, maar op de middelen buiten de Heer, op het geld. En zo doen wij ook. Is er het een of ander nodig, terstond tasten wij, om zo te spreken in de zak, om te zien of wij het geld er voor hebben; wij denken niet allereerst aan God, maar aan het geld. O dat geld, ik herhaal het ook hier, speelt een grote rol, ja, ik zou haast zeggen de grootste rol in deze wereld, maar ik voeg er bij, niet in de Bijbel. De Schrift stelt ons onophoudelijk in de onmiddellijke tegenwoordigheid Gods, en spreekt van hetgeen ons God tot ons deel doet verkrijgen, en dat is niet het geld, maar het geloof. En wie God heeft, die heeft al de middelen, ook het goud en zilver, zover ze van nut zijn; want God geeft zijn kinderen niet wat hun schaden zou. Geloven wij dit? Ach, wij zien als Fillipus niet op de rijke Heer, maar op de armoedige beurs, dus niet op des Heeren almacht, maar op eigen onmacht. Had hij niet tot de Heer moeten zeggen: "Het is immers niet nodig dat wij heengaan om spijs te kopen voor al dat volk; zo Gij wilt, Gij kunt ze spijzigen." Doch nu zou hij zien, wat hij niet kon geloven, dat de Heer genoeg was voor deze zaak, en niet de tweehonderd penningen. De Heer is de Gever ook des broods, en in Hem zijn al de schatten van hemel en aarde. Mochten wij ons dan in de dienst van zulk een rijk Heer nooit arm voelen. In de wereld kan men schatrijke heren dienen en zelf arm zijn, maar niet alzo in het Koninkrijk van God. Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Het is hun niet van node heen te gaan, geef gij hun te eten. De Heer handelt altijd vreemder met Fillipus, doch Hij doet dat met liefde en met hoge wijsheid. De Heer wil dat de behoefte gevoeld wordt, eer Hij haar vervult. Ook vraagt Hij de vervulling der aanwezige behoefte allereerst van ons. Te zeggen: "Wij kunnen niet", strekt ons tot zonde. Waarom kunt gij niet? Omdat gij geen geld hebt? Goed, maar hebt gij dan geen God? Zegt dus niet zo licht: zij die kunnen, willen niet, en zij die willen, kunnen niet; maar ga met uw wil tot de Heer en Hij zal hem veranderen in macht. Ook doet de Heer ons vragen, alsof Hij van ons wil hebben wat Hij voornemens is zelf te doen, opdat wij niet alleen mede zullen weten wat Hij doet, maar ook werktuigen in zijn hand zullen worden, door welke Hij zijn voornemen ten uitvoer brengt, gelijk dan ook de discipelen de uitdelers werden van het brood, dat de Heer gaf. Eindelijk, er is iets koninklijks in dat woord: Geef gij hun te eten. Zie, daar geeft Hij vijfduizend mensen aan zijn arme discipel om ze te verzorgen, en was het in diens vermogen geweest, hij zou het gedaan hebben. Doch wat Jezus vraagt, verkrijgt Hij niet. In het wereldse gaat het geheel anders. Wat Napoleon I eiste, dat

verkreeg hij. "Zó vele miljoenen moet ik hebben," zeide hij, en het antwoord was: "Daar zijn zij." Doch Christus vraagt tevergeefs, want wat Hij vraagt kan de mens niet geven. Nochtans vraagt Hij het, opdat wij tot Hem zullen zeggen: "Heer! Gij weet het, wij kunnen niet, maar wij weten dat Gij het kunt, o doe Gij het dan." Als wij tot de bewustheid zijn gekomen, dat wijzelf het door de Heer geëiste niet doen kunnen, dan doet de Heer het voor ons, en doet het ons dan tegelijk zó voor, dat wij het Hem na kunnen doen. Dat is dan ook weer anders dan in de wereld. Ja, zeg eens tot een Nebukadnezar: "Wij kunnen niet doen wat gij beveelt, och doe gij zelf het voor ons." Hij zou u het hoofd voor de voeten leggen. Maar onze God kent onze onmacht, en wil dat wijzelf haar ook kennen, om ons dan te helpen met zijn almacht, zodra wij haar inroepen. Zo geeft Hij ons de Wet, welke zo heilig en goed is, dat niemand er iets tegen te zeggen weet, maar ieders geweten uitroepen moet: Des Heeren geboden zijn recht, en zij moeten gehoorzaamd worden. En toch kunnen wij ze niet gehoorzamen zoals ze gehoorzaamd moeten zijn. Wat nu te doen? Ons van de verplichting tot het volbrengen der Wet ontslaan, en zeggen: Wij kunnen niet, daarom behoeven wij ook niet? Dat zij verre. Nee, ons niet kunnen moet ons juist doen begeren te kunnen, en met kracht dringen tot het gebed: "Heer, maak mij door uw Heilige Geest bekwaam om al uw geboden naar uw wil en uw bedoeling te volbrengen." En Hij zeide tot hen: Hoeveel broden hebt gij? Gaat heen en beziet het. Het woord des Heren is nu niet meer tot Fillipus alleen, maar tot al de discipelen. Wij zien ook hier hoe gemeenzaam de Heer met zijn discipelen omgaat. Hij speelt als het ware op heilig opgewekte wijze met hun verslagenheid, want zij vermoedden zijn voornemen nog niet, en begrepen dus niet dat de Heer brood willende geven, dit doet, niet door een schepping van brood, maar door de vermeerdering van het voorhanden brood. De schepping, dat is: de wording van het niet bestaande, eenmaal geschied zijnde, geschiedt niet andermaal; maar in de eerste schepping ligt de grond tot alle mogelijke ontwikkeling, en ook de grond van de tweede, hogere, nieuwe, eeuwige schepping, zoals die in Christus bestaat, en door Hem, ook buiten zich, wordt tot stand gebracht. God overtreft altijd zichzelf in zijn werken, en daarom deed en doet Hij na het wonder der schepping, in die schepping nog weer andere, hogere werken, die van de gewone verschijnselen der natuur afwijken en die wij wonderen noemen. God de macht te ontzeggen van wonderen te doen, is zoveel als te zeggen, dat God met de schepping het toppunt zijner macht heeft bereikt, en hoe kan dat van de oneindig Machtige gezegd worden? Nee, God doet wonderen, en heeft Hij de eerste mens uit de aarde geformeerd, Hij doet de nieuwe mens opstaan uit de dood. Doch het bestaande is de grondslag van het toekomstige. God ziet dan ook altijd op het voorhandene om het te zegenen. Heeft Hij u een gave, een talent gegeven, Hij wil er u in zegenen, als gij het maar besteedt in zijn dienst. Doch hoe dikwijls zoeken wij aan het einde der aarde wat voor de hand ligt. Mozes zeide reeds: Het woord is nabij u, het is niet ver te zoeken, en zo is ook de zegen in hetgeen nabij is. Zo leert dan de Heer ook door de wijze hoe Hij geeft, en zo moeten wij ook leren doen. Als wij onze kinderen iets geven, dan moeten wij het geven op een wijze, waardoor zij iets leren, en als wij de arme een stuk brood of een stuk geld geven, dan moeten wij het doen op een wijze, die tegelijk zijn geest opwekt en verlevendigt. Doorgaans ontbreekt ons de wijsheid in de wijze van handelen, en daarop komt zoveel aan. Laat ons dit, gelijk zoveel andere dingen, van de Heer leren, niet bij wijze van nabootsing, want dan wordt het een namaaksel, en in het geestelijke is niets meer verwerpelijk, maar daardoor dat wij altijd meer één Geest met Hem worden, zodat hetgeen waarachtig is in Hem, ook waarachtig worde in ons. Eén van zijn discipelen, namelijk Andreas, de broeder van Simon Petrus, zeide tot Hem: Hier is een jongen, dat vijf gerstebroden heeft en twee visjes; maar wat zijn deze onder zo velen? Nu komt er een tweede spreker bij. Deze komt al nader tot de zaak: Hier is een jongen, zeide hij. Dat jongentje moet er ook bij komen. Zo moet alles zijn geleidelijke voortgang en ontwikkeling hebben. Het grote wonder wordt voorbereid, en de discipelen worden allengs opgeleid. Evenwel ook Andreas dacht er niet aan, dat de Heer dat kleine vermeerderen kon, en het geloof sprak niet uit hem, toen hij zeide: Maar wat zijn deze onder zo velen! Het is dan ook geen

vreemde uitroep. Hij werd en wordt nog zo dikwijls gedaan. Toen de gehele Kerk onder de pausen bedorven was, en niemand dacht dat zij ooit weer hersteld kon worden, kwam een Augustijner monnik en predikte de leer der rechtvaardiging door het geloof, tegen de leer der verdiensten uit de werken van Rome. Doch ieder, die de misbruiken zag, maar ook de machtigen kende, van wie zij uitgingen, riep ongetwijfeld uit: "Wat zal deze onder zo velen?" Genoeg dat hij er was. God zou door die ene die velen schudden als in een zeef en zuiveren van hun kaf. Daarom moet niemand vertwijfelen, als er nog maar iets is, dat God zegenen kan. Wordt een land als door een sprinkhaanzwerm van ongelovigen bedekt, zie of er nog getrouwen in de lande zijn, en zijn zij er, zo heeft het geen nood, al zijn zij weinigen. God kan door die weinige getrouwen de vele ontrouwen en afvalligen machteloos maken. God brengt altijd het grote voort uit het kleine; de boom uit het zaadje, en uit een weinig zaad een akker vol koren. Wij houden veel van nullen. "Als het cijfertje 1 er maar vóor staat, dan hoe meer nullen hoe beter." zo zeggen wij, maar God schrapt de nullen weg en heeft genoeg aan de 1. Dit hebben wij in het leger van Gideon tegen de Midianieten gezien. Het vele doet het niet. Kom tot de landman met een zolderschuit vol graan en zeg hem: "Bezaai er uw land mee." Hij zal u afwijzen; alleen een klein deel er van is hem nuttig tot zaaiing. Dat de Heer het geringe kan groot maken, blijkt ook uit hetgeen de kleine jongen als de ganse voorraad der discipelen voor hen droeg en aanbracht. Het waren vijf broden, maar gerstebroden, geen fijn tarwebrood. Zij waren uitmuntend geschikt voor het doel. Het was een spijziging der armen, een zaak van nooddruft. Het soort van brood werd dan ook niet veranderd, zij allen aten gerstebrood. En welk een diepe blik vergunt ons deze bijzonderheid in het eenvoudig leven des Heeren met zijn discipelen. Voor de gasten op de bruiloft gaf de Heer de fijne wijn, deze was daar op zijn plaats, maar voor zich en zijn discipelen was het grove brood. Ook had het jongetje twee gebakken visjes, dus ook toespijs; maar hoe eenvoudig was de maaltijd met beide deze spijzen: een stuk brood en een gebakken visje er op. O wat zijn wij door de weelde verwend, en wat is de gehele wereld door de weelde ellendig geworden! Ja wij mogen wel zeggen, dat de grote zonde der wereld ligt in haar uitwendige weelde en in haar innerlijke armoede. En wij leren het enigszins verstaan, dat Christus niet de zonde hoofd voor hoofd wegneemt, maar de zonde der wereld, waarin aller zonden zich verenigen, en waarin wij dus allen aandeel hebben. En Hij zeide: breng ze mij hier. Verbeeldt u de verbazing van de discipelen bij dat woord. Verbeeldt u dat een groot veldheer, die onze vriend is, ons in een wanhopig geval, waar wij volstrekt geen verstand van, en ook geen doorzicht in hebben, om raad vraagt. Wat zullen wij doen? Geheel en al zwijgen, gaat niet; wij moeten iets zeggen, en om iets te zeggen, slaan wij een middel voor, waarvan wijzelf volkomen overtuigd zijn, dat het onmogelijk het voorgestelde doel kan bereiken. Doch ziet, tot onze verwondering en tegen alle onze verwachting, zegt de veldheer: "Doet wat gij zegt, en brengt mij het aangewezen middel." En dit gedaan zijnde, doet hij er mee wat niemand anders er mee kan doen, en wat niemand ooit dacht dat er mee gedaan kon worden. Zo was het ook hier met de Heer. Bij de discipelen was het als bij ons; de een maakt gewoonlijk de andere ongelovig, want de wereld is vol berekening en ledig van geloof. De mammon is een macht, welke de ganse wereld beheerst; doch daarom moeten wij haar niet vrezen, maar zonder haar te dienen, haar voorzichtig ontzien, opdat zij niet in woede tegen ons ontsteekt en ons martelt. Zonder beeld gesproken: wij moeten het geld niet als verachtelijk wegwerpen, maar er een verstandig gebruik van maken. De wereld zoekt echter alles in het geld, en dat mag de Christen niet; hij moet alles in God zoeken door het geloof. Christus nu was de overwinnaar der wereld, en het bezwaar bij de discipelen had bij Hem geen gewicht. Zij moesten enkel opgeven wat zij hadden, en het geven, en niets in hun handen houden; want niet in hun handen, maar in die des Heren geschiedde de vermenigvuldiging. Zij moesten eerst afstand doen van het hunne voor anderen, om het daarna vermenigvuldigd terug te ontvangen ook voor henzelf. Mochten wij dan, ik herhaal het, tot de Heer brengen het geringe dat wij hebben, in het geloof, zeggende: "Heer! vermeerder het, uw zegen is de vermenigvuldiging!" Dit deden de

discipelen niet, zij brachten evenwel het voorhandene op des Heren bevel, en de Here nam het aan; want gehoorzaamheid aan 's Heren bevel is reeds een beginsel van geloof. Daar staat nu dat jongentje met zijn korf met vijf broden en twee vissen voor de Heer, en die spijs is Hem een voorraad, waaruit Hij al de aanwezigen zal verzadigen. Wij herhalen het: nadat God de stoffelijke wereld geschapen heeft, zonder vooraf bestaande stof, alleen door zijn alvermogende wil, doet Hij voortaan enkel wonderen met het geschapene. Hij eerbiedigt hiermede zijn eigen werk, en onderwerpt zichzelf aan de wet der vermenigvuldiging, door Hem zelf gesteld, maar zo, dat zijn almacht de eindige kracht oneindig verhoogt. Ja, iets moest er zijn in des Heren hand, hoe weinig dan ook. Gesteld dat de Heer zonder enig brood gehad te hebben, brood aan de discipelen gegeven had, om het aan het volk te geven, zou het niet iets toverachtigs en daarmede de Heer onwaardig geweest zijn? Doch nu is de zaak, hoe groot een wonder, nochtans natuurlijk. Ik ben verzekerd, dat als wij in de hemel alle dingen in hun wezen en ontwikkeling zullen kennen, wij verwonderd zullen staan over de eenvoudige wijze, waardoor de wonderen door God geschieden. Zij bestaan wellicht in een kleine wijziging of verhoging van dezelfde wetten der natuur, als waarmede God de gewone verschijnselen in de schepping doet ontstaan. En Hij gebood zijn discipelen, dat zij allen zouden doen neerzitten in groepen, elk van vijftig, op het groene gras. Het eerste waar de Heer voor zorgt is, dat alles in de weg van orde geschiedt. De Heer laat het volk maar zo niet staan of zitten, gelijk zij willen, noch laat Hij hun ook het brood toewerpen, zoals met het geld of met de gedenkpenningen bij de inhuldiging van een vorst gedaan wordt, zodat de sterke het heeft met vertrapping van de zwakkere: nee, Christus verlaagt niemand; maar allen heft Hij in zijn tegenwoordigheid op. Hij maakte al die mensen tot zijn gasten, om ze te spijzigen aan zijn tafel, en daarbij werd geen verwarring geduld. De Heer, de Schepper der orde is hier; zij hadden honger, goed, maar zij konden en moesten wachten totdat allen gezeten waren. De discipelen moesten hen doen neerzitten; want ofschoon zij de hongerige schare niet te eten konden geven, zo bleven zij echter niet buiten de zaak, ook zij moesten er deel in hebben, zij moesten de dienaren zijn, waardoor de Heer zijn wonderbrood aan de lieden toereikte. Zo moeten ook wij meermalen de helpers zijn in een werk, dat wijzelf niet kunnen doen. Wij kunnen niemand bekeren, en toch kan God door ons de bekering geven. Daarom moeten wij in dit opzicht niet zien op onze onmacht, maar op Gods almacht, die ook in onze zwakheid volbracht wordt. Een dienstknecht dekt de tafel voor het huisgezin, en zet alles in gereedheid ofschoon hij het eten niet geeft en niet geven kan; doch daar breekt hij ook zijn hoofd niet over, maar laat hij de heer of de vrouw des huizes voor zorgen. Hij weet dat als hij de tafel gedekt heeft, hij ook het eten zal opdragen. Het ene moet echter voorafgaan, zal het andere volgen. Altijd komt de zegen Gods in een ordelijke weg. Houden dan ook wij het denkbeeld vast, dat, kunnen wij de broden niet vermenigvuldigen, maar Christus alleen, wij toch het vermenigvuldigde brood uit zijn handen kunnen ontvangen en ronddelen. Daar was nu veel gras aan deze plaats. Zij waren nabij Betsaïda, op een uitgestrekte vlakte aan de voet van de berg, hier en daar met grasvelden, als zoveel oasen in de woestijn bezet. Waar de Heer brood geeft, daar is ook de natuur met haar fris groen grastapijt gereed. Gij voelt hoe veel liefelijker dit was, dan neder te zitten op de kale woeste grond. Hoe genoeglijk is het ons nu nog, te zien hoe de Heer alles zo schikte, dat ieder ordelijk zijn maaltijd kon doen, en hun de tafel toebereid werd, even alsof zij dit zelf in het vrije deden, en de Heer, de Koning zelf, zou het brood breken, en des Konings dienaren zouden het ronddelen, terwijl de vrouwen die tegenwoordig waren, voor de kinderen moesten zorgen. Ook hier waren dus de minderen de aanzittende gasten, en de meerderen dienden; want het is een vaste wet in het Koninkrijk Gods, dat die dient, de meerdere is. En verbeeldt u dan nu in de woestijn, een grasveld van nog grotere omvang dan onze Dam, bedekt met ordelijke in rijen van vijftig neerzittende mensen onder de heldere hemel, in de lente, bij ondergaande zon! De rijke lieden maken er soms een feest van, om met hun familie en vrienden een landelijke maaltijd te houden; want dat weten de rijken ook wel, dat hetgeen God in zijn natuur om niet geeft, oneindig

schoner is, dan hetgeen men door veel geld in huis kan kopen. Ja, er zijn kostbare dingen, die God voor geen handen vol geld wil geven, maar wel om niet, namelijk de frisse gezondheid, de grage maag, de scherpe tand, die bij de gezonde arbeider de kentekens zijn van de honger. Deze zijn voor de rijke met geen geld te kopen, en God geeft ze de arme arbeider alleen om niet. En zij deden alzo, en deden ze allen neerzitten. En zij zaten neder in gedeelten, bij honderd tezamen en bij vijftig tezamen. Op deze wijze konden de discipelen ieder het brood toereiken, zonder dat iemand voorbijgegaan werd, en kon het getal der gasten worden berekend. En Hij nam de vijf broden en de twee vissen. De Heer nam het voorhandene bij zich, opdat het bleek, dat de vermenigvuldiging van Hem uitging. En opwaarts ziende naar de hemel. De Heer zag gedurig opwaarts naar de hemel, en ten laatste voer Hij opwaarts naar de hemel. En dit geldt ook voor ons: wie biddend veel naar de hemel ziet, komt ook ten laatste er in. Doch hoe weinig geven wij aan de nooddruftige, met het oog naar de hemel gekeerd, en hoeveel brood ontvangen wij, als kwam het niet uit de hand des Heeren! Ach, bij ons wordt alles sleur. Het gebed, de huiselijke godsdienst, in het begin, bij onze bekering, zo vurig, zo levendig, wordt ten laatste een dode zaak, een gedachteloze gewoonte. Dit moeten wij elkander nu eens vrijmoedig zeggen; want als wij gedurig de Schrift bespreken, en het blijft bij ons zoals het is, dan zal dat bespreken der Schrift ons veroordelen. Gods Woord moet altijd dieper bij ons gaan dóor het gevoel, dóor het verstand, dóor het geweten, dóor geheel de bewustheid van ons wezen heen. Het moet ons een zó scherp tweesnijdend zwaard zijn, dat wij het niet aanraken kunnen zonder dat onze vingers bloeden. En gedankt hebbende, zegende Hij ze. Treffend, niet waar? De Heer vermeerdert het brood dankend en zegenend. Juist omdat Hij één is met de Vader, stelde Hij zich nooit onafhankelijk van de Vader. Wanneer Hij dit gedaan had, zo zou Hij een ander koninkrijk als dat des Vaders hebben opgericht, een koninkrijk onafhankelijk van de Vader. Nee, Hij ontving alles van de Vader, juist omdat alles wat de Vader had, ook het zijne was. Ook dankt Hij, alvorens Hij zegent. Hiermede wees de Heer de eer ook van dit wonder van zich af, en gaf die eer de Vader, terwijl Hij tegelijkertijd in gemeenschap handelde met de Vader als diens Zoon ook in de menselijke natuur; want wat de Heer is, toont Hij gedurig door zijn woord en zijn daad. De Goddelijke natuur in Hem ontvangt de aanbidding van engelen en mensen; de menselijke natuur in Hem aanbidt de Vader. En brak de broden en gaf ze de discipelen, om de scharen voor te leggen. Welk een eenvoudige en toch grote handeling. Er is hier niet de minste vertoning. De Heer deed niets dan het brood breken, en Hij ging altijd voort met breken, en Hij legde het niet neer bij stapels, maar gaf het brood in de handen van zijn twaalf discipelen, en het brood uit zijn hand hield niet op, en zij die gevoed werden, zagen niet hoe het toeging, ook de discipelen niet. Zo dikwijls zij kwamen, ontvingen zij, en zij konden niet nagaan vanwaar het kwam. Trouwens God is verborgen en openbaar: verborgen in de oorzaken en openbaar in de uitwerkselen. God werkt altijd in het openhaar uit verborgen krachten, en ook dat openbare is nog verborgen. Ja, ware er brood als regen uit de hemel gevallen, het zou veel meer opzien gebaard hebben, maar het zou niet Goddelijk, niet de Heere waardig geweest zijn; ook het manna zag men niet uit de hemel vallen; men vond het liggen. Zo blijft God zich in alles gelijk. En de discipelen gaven ze degenen, die neergezeten waren. De Heer, spijs uitdelende door zijn discipelen aan de schare, ziedaar reeds de gehele evangeliebediening zinnebeeldig uitgedrukt. De discipelen de tafel bedienende, ziedaar de eerste kiem en oorsprong van het gezegend diakenschap, dat door de apostelen werd waargenomen, tot zolang er afzonderlijke diakenen voorgesteld werden. Zo was ook Jozef de brooduitdeler aan al de Egyptenaren geweest, en ook hij beschikte alles met hoge wijsheid en orde, nochtans was ook hij niet met de Heer, de broodgever, maar met de discipelen te vergelijken, die de zegen des Heren uitdeelden. En wij moeten hetzelfde doen. Hoe dikwijls maken wij onszelf tot middelpunten, tot welke alles betrokken wordt, terwijl toch Christus het middelpunt is, rondom hetwelk wij onszelf en allen moeten verenigen. Alleen wanneer wij alles wat wij van de Heer ontvangen, beschouwen als voor anderen, en dat alleen in onze

mededeling ons voorrecht ligt, gaan de zaken goed. De apostelen, die nu het volk als zoveel tafelknechten bedienden, zouden eenmaal zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israël's; doch dit zou een andere bedeling zijn. In het koninkrijk Gods gaat het dienen altijd het heersen vooraf. Desgelijks ook van de visjes. Dus ook toespijs, dus ook lekkernij. Wij die doorgaans bekrompen zijn in het geven, zouden licht zeggen: "Brood is genoeg, waartoe nog vis daarbij? In zulk een geval moet alleen aan het nodige gedacht worden." Doch de Heer dacht er anders over; Hij is mild en overvloedig, ook in het niet noodzakelijke. Hij geeft in de natuur niet enkel de gerst, maar ook de tarwe met de kostbaarste boomvruchten, de edelste fruiten. Zoveel zij wilden. Niet mondjesmaat, zoals wij zouden doen, zeggende: "Zij hebben het om niet, zij behoeven het niet in overvloed te hebben, zij zouden er maar misbruik van maken." Neen, de Heer denkt aan geen misbruik, waar Hij geeft, moet de overvloed zijn. God geeft ook in de natuur alles met overvloeiende maat, God kan niet anders geven. De matigheid moeten wij van elders leren; zij bestaat daarin, dat wij van Gods overvloed alleen dat deel nemen, dat goed voor ons is. De jongen, die in de vruchtboom klimt, kan hem niet leeg eten; de jongen moet ophouden, niet de boom. En zo is het in alles. De vaten moesten bij de weduwe ontbreken, niet het vloeien der olie uit de kruik aan de zijde Gods. Het komt er nu maar op aan, om door het geloof het lege vat onder de vloeiende oliekruik te houden. Daar staat een volle karaf met water, en een leeg glas er naast. Giet gij nu het water onverstandig over het glas, zo hebt gij er niets aan, gij moet het er in gieten, en gij kunt het genieten. Zo geeft God ook in alles de volle karaf en het lege glas, en laat ons geen andere zorg over dan het behoorlijke inschenken. Terwijl de Heer onophoudelijk voortging het brood te breken en aan de discipelen te geven, kon men vragen: Bij wie zal dit nu het eerst ophouden, bij de broodgever of bij de broodeter? Immers bij de laatste. Bij de eerste kan het niet ophouden; want Hij is de Heer, de Oneindige. Bij het schepsel zijn de grenzen, en kan het alleen ophouden. God is de bron gelijk, die altijd water geeft. Al put gij er nog zoveel uit, de bron wordt er niet leeg door; altijd is er van onderen en in het verborgene een nieuwe toevoer. En zo hield ook hier de Heer niet op te geven, totdat de behoefte bij de mens ophield. En voorzeker hadden deze mensen grote behoefte, grote honger gehad, want zij waren van ver gekomen; het was tegen de avond, zodat zij waarschijnlijk die ganse dag geen verkwikking genoten hadden. In het geestelijke echter ontbreekt het de mens, ja zelfs de gelovige aan grote behoefte, aan grote honger, en daarom zijn wij, gelijk aan de ene kant bekrompen gevers, zo ook aan de andere kant bekrompen ontvangers. En daarom maken wij ons ook geen grote gedachten van God, als wij in nood zijn. In plaats van alsdan daarin Gods heerlijke voorbereidingen tot een nog heerlijker verlossing te zien, wanhopen wij. Wij kunnen niet geloven dat God ons zo liefheeft als Hij ons liefheeft in de Geliefde; en dat Hij ons zoveel zegen heeft toegedacht, als Hij ons heeft toegedacht. Ach, konden wij maar veel geloven, wij zouden op de wolken wandelen, terwijl wij nu wandelen door damp en mist. Zie nog eens op de rijke liefde des Zoons jegens het volk, dat Hem toch niet zo nabij stond als de discipelen. Er waren vijfduizend mannen tegenwoordig, behalve de vrouwen en kinderen, en de Heer liet allen eten zoveel zij wilden. Waar Christus spijzigt daar worden de mensen ten volle verzadigd. Waren er meer mensen geweest, Hij zou meer gegeven hebben, ja de aarde zou met brood overdekt geworden zijn, indien er maar eters geweest waren; doch toen deze ontbraken, hield de vermeerdering op. Liefelijke aanschouwing, niet waar? onze harten springen er van op, en wij roepen uit: dàt is een maaltijd geweest zoals God alleen kan aanrichten. Doch nu komt het afgrijselijk spook, het ongeloof, al onze vreugde bederven, en al deze Goddelijke heerlijkheid der liefde vernietigen, door te zeggen dat wonderen onmogelijk en de verhalen er van fabelen zijn. Doch wij laten ons niet bang maken door spoken, in welke helse gedaanten zij ook optreden. Wij geloven het wonder en hebben er grond voor in God, en wij herhalen wat wij reeds gezegd hebben: Laat niet alle leven zich terugbrengen tot vermeerderende kracht? Is niet zelfvermenigvuldiging de wet der schepping in alles? Worden niet weinige zaadkorrels in de akker geworpen tot een oogst van koren!

Geschiedt dit ieder jaar aan het zaad door de aarde heen, hoe zou dit niet ieder ogenblik kunnen geschieden door Christus, door de Heilige Geest heen? In Christus zijn al de krachten Gods als in een middelpunt verenigd. Zijn menswording is de samentrekking van de oneindige eigenschappen Gods in de enige persoonlijkheid van de Godmens, als in een enig punt. En waarom zou dat onmogelijk moeten zijn? Worden niet onder het brandglas al de zonnestralen, die boven het brandglas zijn, verenigd in een bepaald punt, zodat zij daarmede een ontvlambare kracht verkrijgen, die zij zonder deze concentratie niet hebben? Welnu, het is een klein beeld van de zaak, die wij bespreken; want, nog eens, de menswording van Christus is de vereniging van al wat in God is en van al wat in de mens is, uitgenomen de zonde, in de enige persoonlijkheid van Christus, de Zoon van God en de Zoon des mensen. En als zij allen verzadigd waren, zeide Jezus tot zijn discipelen: vergadert de overgeschoten brokken, opdat er niets verloren ga. Een Salomon-les, en een les voor onze tijd; want wij leven in een zeer economische tijd; niet in het maatschappelijke leven, want daarin gaat het weelderig genoeg toe, maar op wetenschappelijk gebied. Men weet thans door de scheikunde bij het gewicht op te geven, hoeveel er van een vruchtdragend land uitgaat, en er weer ingebracht wordt. En deze grote regel: niets te laten verloren gaan, die geheel onze tijd beheerst, werd door Christus uitgesproken nu achttien honderd jaren geleden, in de eenvoudigheid zijner koninklijke grootheid. Wat wist daar in die tijd de gehele joodse en romeinse wereld van? Niets. Daarom zullen de wetenschappen ten laatste zijn als de wijzen uit het Oosten, die bij hun aanbidding, ook hun goud, wierook en mirre aan de voeten van Christus brengen; doch in het eerst woeden die wetenschappen tegen Christus, gelijk Herodes tegen Hem woedde. Doch thans moet ieder reeds erkennen, of hij wil of niet: "De Meester wist het en heeft het gezegd." En welke onmetelijke resultaten hebben deze woorden gehad! Leren wij het niet onze kinderen zeggen: "De kruimpjes over te laten, is zonde?" Nu weet de wetenschap van geen zonde, maar enkel van schade en voordeel; alleen de ouders spreken nog tot hun kinderen van zonde. Doch wie heeft er op gelet, dat de Heer met dat kleine woordje zulk een grote waarheid uitsprak? De woorden, die men gedurig leest, ook die der Schrift, worden ten laatste mat bij ons, evenals een muntspecie door het veelvuldig gebruik afslijt en glad wordt, zodat men de muntslag niet meer ziet. Nochtans ligt in dat woord: opdat er niets verloren ga, het beginsel van de gehele huishoudkunde in al haar vertakkingen: het is een wet van staat, van staat- en landhuishoudkunde. En is het niet opmerkelijk, dat Hij gebiedt de overgebleven brokken op te zamelen, die de macht heeft om brood tot in het oneindige te vermenigvuldigen? Men zou menen, dat het bij zulk een persoon niet op een weinig brood aan moest komen; doch bij de Heer gaat met de grootste mildheid de hoogste spaarzaamheid gepaard. De mildheid gaat vooraf, de spaarzaamheid volgt, opdat er niets verloren ga. Ook in de natuur gaat niets verloren; maar is alles weer goed tot iets anders. Doch bij ons is het te ruim of te bekrompen, te weinig of te veel, te verspillend of te inhalig. Daar hebt gij bijvoorbeeld ons volk, de Hollanders, is het niet beroemd om zijn aloude zuinigheid; en toch hebben zij sedert eeuwen, datgene wat goud wordt op de velden, weggeworpen, en er het water hunner grachten mede bedorven; die Hollanders, die als zij een zak guldens present deden, het zakje terug verzochten, goed! maar waarom dan het andere vergeten? Wij moeten ruim zijn in het nodige en nuttige en zuinig in het onnodige en onnutte. Bij de Heer echter lag in deze spaarzaamheid het beginsel van orde en betamelijkheid; of zou het gevoegd hebben, dat men de andere dag op de plaats van de maaltijd gekomen, die gevonden zou hebben, zoals men de gastmalen van velen na de afloop vindt: met overblijfselen bezaaid? of moesten de overgebleven stukken brood voor de vogels des hemels blijven liggen? Maar Christus deed geen wonderen voor de vogels, maar voor de mensen. Met te bevelen het overgeblevene te verzamelen, zeide de Heer vooreerst tot het volk, dat Hij morgen en overmorgen niet weer hetzelfde wonder doen zou; want het was de bedoeling des Heren niet, om zijn navolgers het dagelijks brood te geven. In dit geval zou men Hem niet gevolgd hebben uit drang des harten, maar om het brood, en welk een koninkrijk Gods zou dat

geworden zijn! Nee, een hogere behoefte dan het aardse brood moet tot Christus brengen, en daarom deed Hij slechts ditmaal en later nog eenmaal zulk een wonder; en wij zullen straks horen, welk een scherpe predikatie de Heer tot het volk hield, om hun te kennen te geven: dat zij Hem niet moesten zoeken om het aardse brood, tot verzadiging des lichaams, maar als het hemelse Brood tot verzadiging hunner zielen. Ten andere zeide de Heer met dit bevel tot zijn discipelen, dat in de overblijfselen van de maaltijd van heden nog een zegen lag voor morgen. De Heer geeft brood voor heden en morgen. Hijzelf zorgde dus op een betamelijke wijze voor de dag van morgen. Morgen zouden zij wel weer honger krijgen, maar zouden de broden niet weer vermenigvuldigd worden: alsdan zouden de overgebleven brokken van de vorige dag te pas komen. Zeker zullen er vele lekkere monden ook onder ons zijn, die er voor zouden bedankt hebben, om de stukken brood, die door vele handen waren gegaan, te bewaren tot een spijs voor de andere dag; maar de discipelen hadden daar niets tegen, ja zelfs de Heer niet; maar aten er van tot beschaming van die overdreven kieskeurigheid, welke ook een zonde is. En zij vergaderden ze, en vulden twaalf korven met brokken van de vijf gerstebroden en van de vissen, die overgebleven waren. Overblijven moest er; doch hoeveel? Ook hier moet het gebrek weder zijn aan de zijde van de mens. Er waren slechts twaalf korven aanwezig, naar het getal der discipelen; want wanneer zij zich ver van huis begaven, droeg ieder discipel zijn broodkorf, of liet hem dragen door jongens, die dit gaarne deden, zoals wij nog zien kunnen, wanneer er militairen binnenkomen, dan dragen de jongens, die met hen meelopen, gaarne iets van hen. Waren er echter meer korven geweest, zij zouden evenzeer gevuld zijn; doch nu waren er geen stukken meer, omdat er geen korven meer waren. Gij ziet hoe het werk des Heren in alles volkomen is; doch het ongeloof heeft hier geen ogen voor. Het ziet niets dan zijn eigen inbeeldingen. Die nu gegeten hadden, waren omtrent vijf duizend mannen, zonder de vrouwen en kinderen. Er waren vijf broden, en er waren vijf duizend mannen; de overeenkomst is lieflijk en niet toevallig, maar ook niet gezocht. Het was een rond getal, en wel van de mannen alleen, en recht Israëlitisch ook, bij wie de vrouw en de kinderen in de man gerekend worden. De mensen dan, gezien hebbende het teken dat Jezus gedaan had, zeide: Deze is waarlijk de profeet, die in de wereld komen zou. Deze gevolgtrekking was juist, want door dit wonder, gelijk door al zijn wonderen openbaarde Jezus zich als de Heer der heerlijkheid, die in zijn aanbiddelijke persoonlijkheid de belofte beide de tegenwoordige en de toekomende levens verwezenlijkt; doch men kan een juiste gevolgtrekking maken met een onjuiste toepassing. Het teken thans door de Heer gegeven, was bepaald bij het volk van een alles overtreffende kracht; zij dachten bij zichzelf en spraken tot elkander: "Zulk een moeten wij hebben, die ons brood geeft, zonder dat wij behoeven te werken; die is onze Messias." Trouwens dat is de steen der wijzen van de armen; daarmede zou de gouden eeuw voor hen aanbreken; zulk een persoon zou hun koning zijn; daar wilden zij wel iets voor wagen. En als het nu avond geworden was, dwong Jezus terstond zijn discipelen in het schip te gaan, en vóor Hem af te varen naar de andere zijde, tegenover Betsaïda, terwijl Hij de scharen van zich laten zou, wetende dat zij komen en Hem met geweld nemen zouden, opdat zij Hem koning maakten. De Heer wilde het volk geen tijd geven om lang over deze dingen te spreken; dat konden zij thuis doen. En wat zijn discipelen betreft, Hij beval hen met grote en krachtige drang, terstond over te varen; want het was een grote teleurstelling voor de discipelen dat zij, nu het nacht geworden was, zonder de Heer moesten overvaren. Nu wisten zij niet wat het volk met Jezus doen zou. De scharen wilden Hem geweld aandoen, als zij het nu maar niet deden! Zo dachten de discipelen. Zij hadden met Hem gegeten, zij dachten nu ook gedurende de nacht met Hem te zijn, doch het baatte niets, zij moesten heen, alleen. Zie, zo kwam na het lieflijke het onlieflijke. E gaat het ons niet evenzo? Hoe dikwijls gebeurt het ons, dat wij een verrassend gelukkige dag hebben doorgebracht en dat wij nog aan het einde van die dag weer de ene teleurstelling zien volgen op de andere? En hoe dikwijls gebeurt het dat zij, die zo gaarne bij hun geliefden bleven, gedwongen worden om van hen te scheiden en over zee te gaan, en hen achter laten moeten, die

zij zo gaarne meenamen! Ja, hoe dikwijls gebeurt het, dat de zee des doods scheiding maakt tussen hen, die nog zo gaarne bij elkander bleven! O dat het in beide gevallen, ja dat het in ieder geval dan toch maar een scheiding zij, als die tussen de Heer en zijn discipelen, om na een bange nacht de geliefden weder te zien in heerlijkheid en met grote blijdschap! En als Hij de scharen haar afscheid gegeven had, ontweek Hij wederom, en klom op de berg, Hij zelf alleen. De Galileeërs waren bijzonder geneigd om zich een koning tot hoofd te verkiezen; want zij waren van een strijdlustige aard en het juk der Romeinen moe; doch de Heer wilde niet door het volk tot koning gemaakt worden, maar alleen door Hem, die gezegd heeft: Ik heb mijn Koning gezalfd over Zion, de berg mijner heiligheid. Eis van Mij en Ik zal de heidenen geven tot uw erfdeel en de einden der aarde tot uw bezitting. Er is tweeërlei koningschap, gelijk er tweeërlei priesterschap is; een in de middellijke weg en naar een natuurlijke ordening, en een naar de onmiddellijke ordening Gods. Naar deze laatste ordening was Christus zowel koning als hogepriester. Als koning dezer ordening was Hij geboren, en zou Hij ook te zijner tijd geopenbaard worden, niet in een menselijke, maar in een Goddelijke weg, op Gods tijd en wijze. Daarop wachtte de Heer, en zo moeten wij ook in alles wat de zaak des Heren allen betreft, handelen bij al ons doen en laten, bij al ons strijden en ijveren. Wij moeten ons haasten en toch niet te haastig zijn. De soldaten, die brandende zijn van verlangen om in het vuur te gaan, ontvangen dikwijls bevel om stil te zijn en zich te laten beschieten, in plaats van zelf te schieten. Alsdan behoort er geduld bij gehoorzaamheid. Ja, de Heer wilde wel als koning uitgeroepen worden, maar aan het kruis; het volk daarentegen wilde Hem als koning uitroepen, voordat Hij gekruisigd was, en ook wij willen gaarne koningen zijn voordat wij gekruisigd zijn; doch weet het, gij discipelen van Christus! Christus verwerpt zodanig een koningschap, en zoudt gij het dan aannemen? Hieruit verklaart zich dan ook waarom Christus zijne discipelen verbood Hem vóor zijn opstanding uit de dood des kruises, als de Christus, de Messias, openlijk de volken te verkondigen; het was omdat het gros des volks in die tijd onder die naam niet anders wilde verstaan hebben, en ook niet anders verwachtte dan een wereldse koning, die hen bepaald van het romeinse juk zou bevrijden. En zulk een Messias was de Heer niet, Hij was de Messias der Schrift, der psalmen, der profeten. De oude Napoleon zeide: die de volksmenigte op zijn hand heeft, is meester van het gehele volk, en de eerste die het volk in Frankrijk brood geeft, is koning. Doch zo spreken de machten uit de aarde, of uit de afgrond, maar wat hun tot een middel hunner grootheid is, dat is Christus tot een verzoeking; want dàt had de Heer van zijn heerlijkste wonderen, dat Hij er in nieuwe verzoekingen door geraakte. Zij wilden Hem met geweld, dus met een oproer tot koning maken, omdat Hij hun brood gegeven had. Doch de Heer ontweek op de berg alleen, en zo moeten ook wij de wereld, wanneer zij ons op hare wijze groot wil maken, ontwijken, en ons in de eenzaamheid terugtrekken, op de hoogte Gods, om daar neer te vallen voor Hem, die zijn kinderen alleen onvergankelijke kronen op het hoofd zet. Ook daarin is de Heer ons voorgegaan: Hij ontweek op de berg, Hij zelf alleen. Om te bidden. Zoals bij ons de zee door duinen, zo is het Galilese meer door bergen begrensd. Op één dier bergen zonderde zich de Heer af tot het gebed. Wie zou niet gaarne willen weten wat de Heer in zulke eenzame uren met de Vader sprak; doch laat ons tevreden zijn, als wij bij Hem zijn, zullen wij alles weten. De afzondering tot het gebed was voor de Heer een volstrekte behoefte, en zijn hoogste verkwikking tevens. Had Hij de gehele dag omgegaan met mensen van allerlei aard en met hen gesproken, en liet de gelegenheid het toe, dan bracht Hij meermalen de nacht, of althans een gedeelte van de nacht door in gemeenschap alleen met zijn Vader en in het gesprek met Hem, en ontving Hij weer nieuwe aanwijzingen tot nieuwe openbaringen van zijn en des Vaders heerlijkheid, door de kracht des Heiligen Geestes. O mochten wij ook zulke eenzame hoogten tot het gebed en de gemeenschapsoefening met God hebben. Mochten wij ons allen beschouwen als te zijn in een belegerde stad, waaruit wij soms een uitval doen op de vijand, die ons belegert, maar om ons daarna ijlings weer in onze vesting terug te trekken. De Heer bad. Hij die het brood

vermenigvuldigd had door het gebed, bad om nieuwe zegen. Door te bidden ontledigde zich de Zoon altijd weer opnieuw van hetgeen Hij in zichzelf van eeuwigheid was en bezat. Hierin bestond zijn onophoudelijke vrijwillige zelfvernedering en zelfverloochening bij de Vader om onzentwil. Hoewel de volheid der Godheid ook in zijn menselijke natuur of lichamelijk in Hem woonde, toonde Hij biddende de Vader altijd weer de lege zijde, zijn blote mensheid, om van Hem al het bovennatuurlijke te ontvangen , dat Hij behoefde, om zijn werk te volbrengen. En bad nu Jezus, hoeveel te meer hebben dan wij te bidden. ls niet de adem de onderhouding des natuurlijken, en het gebed die des geestelijke levens? De Heer bad, om al de moeiten en verdrietelijkheden van de dag, om al het stof van de weg, dat zich om zo te spreken op Hem geworpen had, weer af te wassen als in een bad van gebed. En zouden wij ons van dit stof niet reinigen? Doch er is meer; wanneer deed de Heer iets voor zichzelf alleen, en omvatte Hij niet tegelijkertijd de zijnen als één in Hem, door Hem, met Hem? De Heer bad ook voor zijn discipelen. En zijn discipelen gingen in het schip over de zee naar Kapernaum, en het schip was in het midden der zee, en het was reeds duister geworden, en Jezus was tot hen niet gekomen, maar was alleen op het land. Ja, wij herhalen het, terwijl de discipelen alleen wegvoeren, bad Jezus voor hen; want van het ogenblik af dat Jezus van hen scheidde, begon het ook in hun harten avond te worden, gelijk het bij het scheiden der zon avond wordt in de natuur. Christus is de voorbidder der zijnen, en gelijk Hij dit was op de berg, zo is Hij dit nu nog boven alle bergen, aan de rechterhand des Vaders. En spreken wij nu reeds zo ernstig en breedvoerig onder elkander, over onze beminden, vrienden en betrekkingen, en beraadslagen wij wat er voor hun belangen en in hun noden te doen kan zijn, wat zal er dan toen door de Heer voor zijn discipelen besproken zijn, en nu voor ons door Hem met de Vader besproken worden! Jezus bidt voor ons, en wij moeten Hem nabidden; of zouden wij menen dat het gebed van Jezus voor ons onszelf van het gebed ontsloeg? Hoe! als gij onbemerkt aan de deur van het vertrek van uw vriend kwam en gij hoorde hem voor u bidden, zoudt gij dan zeggen: "Nu behoef ik zelf niet te bidden!" of zoudt gij niet zelf ook neerknielen, en met hem bidden? En de zee verhief zich, overmits er een grote wind waaide. En Hij zag dat zij zich zeer pijnigden om het schip voort te krijgen, zijnde in nood van de baren; want de wind was hun tegen. Tegen de storm is nog te strijden, en op zichzelf is hij zo erg niet, als hij onze koers bevordert; maar met tegenwind er bij, is alles tevergeefs. Niets is vermoeiender en afmattender dan dat men niet voort kan. De discipelen liep nu ook alles tegen. Eerst waren zij verdrietig, dat zij alleen, zonder de Heer moesten overvaren, en nu overvalt hen daarbij een onvoorziene storm. Wat zullen wij zeggen? De kinderen dezer wereld leven enkel van voorspoed, verliezen zij die, dan sterven zij; de discipelen des Heeren daarentegen leven van enkel tegenspoed, en komt er een zonneschijntje op hun pad, dan zijn zij verrast en verblijd als de kinderen, die niet veel gewoon zijn, en die men opeens de handen met noten en appelen vult. Er is bij de discipelen gedurende de afwezigheid des Heren, een zalig moeten, een gelukkig niet anders kunnen, totdat de Heer weer bij hen is. Ja, de zee van ons leven is niet anders dan de Galilese zee voor de discipelen was. Ook ons scheepje heeft meermalen tegenwind, zodat wij ons pijnigen om het voort te krijgen en toch niet kunnen. Maar in onze nabijheid, op een der gindse hoogten staat de biddende Jezus en overziet de zee, en ziet op ons in onze moeite en arbeid en tegenspoed. Zagen wij Hem nu ook maar, wij zouden niet vrezen van te zullen vergaan. Intussen gaan wij voort met al onze krachten in te spannen en tegen de storm te strijden, en tegen de stroom en wind in te roeien. Nu zijn er wel gelovigen, die een afkeer hebben van zulk een strijd, die hem nodeloos, nutteloos, althans vruchteloos achten en u van die strijd aftrekken, en er u althans geen hand in ter hulpe aanbieden. Doch zo zij wijzen heten, dan zijn zij slapende wijzen, de Heer laat hun slaap toe, maar gebiedt hen niet te slapen; ook behagen zij de Heer niet, en zij zullen er naderhand geen genoegen, maar veel verdriet van inoogsten. Ieder moet meehelpen aan boord, wanneer de nood aan de man komt, maar niet ieder behoeft daarom hetzelfde werk te doen; ieder moet zijn eigen werk weten, maar meewerken moet hij, tot pijnigens toe, totdat de Heer verlichting schenkt. En

dat moeten wij niet enkel doen voor de kerk, maar ook voor onszelf. Ons wordt geboden: Werkt uw eigen zaligheid met vrezen en beven. Waarom? De niet-gereformeerden zeggen: "omdat gij uw zaligheid kunt verliezen." Doch wij zeggen: "neen, maar omdat het gewicht der zaak dit volstrekt meebrengt." Wanneer gij een dienaar zijt in des konings paleis, en de koning zegt tot u: breng dat blad met kostbare kristallen glazen naar mijn kamer, zult gij het niet doen met de hoogste zorgvuldigheid en oplettendheid, met vrezen en beven? Immers niet alleen de waarde van het goed, maar ook de goedkeuring des koning hangt af van de goede overbrengst van het u toevertrouwde. Wij kunnen ook in het geestelijke niet anders handelen, want de macht door welke wij bewaard worden, zodat wij het blad niet kunnen laten vallen, is onzichtbaar, en kan niet anders dan door het geloof gekend worden. Wie gelooft zoals God wil dat iedere zondaar en zondares gelooft, in de Zoon, als het eeuwige leven voor mensen, die is zeker van zijn zaligheid; want Gods beloften kunnen niet feilen. Doch geloven is geen aanschouwen, maar vertrouwen op God als de Getrouwe, en deze getrouwheid brengt volstrekt mede, dat Hij het begonnen werk voleindigen zal tot de volmaaktheid toe. De heiligen volharden tot de einde toe, en worden dan zalig. Zalig volharden niet in eigen kracht, maar in de kracht van God; doch deze goddelijke kracht is niet gevoelbaar, ofschoon werkelijk aanwezig. Zij schijnen aan zichzelf overgelaten te zijn en zijn het toch niet. Zij gevoelen alleen zichzelf, vandaar hun vrezen en beven, hun bidden en worstelen, bij zo vele verzoekingen en bij zo vele blijvende en terugkerende zwakheden, verkeerdheden, ja zonden. Het geloof is het begin en het midden en het einde van des Christens leven. Dit te behouden tot de einde toe is zijn zorg. Hij is als de zeeman, die zijn schip door de stormen heen naar de stille haven voert. Hij doet het, maar met vrezen en beven, wetende dat niet zijn kracht, maar die van God hem in de veilige haven brengen kan; en al heeft hij nu op grond van goddelijke beloften, de zekerheid, dat hij de haven bereiken zal, toch houdt hij niet op te vrezen en te beven, zolang hij op de stormachtige zee en niet in de stille haven is. De Heer zag de nood zijner discipelen. Zo is dan het gebed geen blote contemplatie, geen wegzinken als bij de roomsen in geestelijke aandacht, waarbij de aardse dingen worden uitgesloten; nee, de Heer bad en wist tegelijk al wat er gebeurde, en lette op alles en dacht aan alles; ook onze taak is dan ook gedurig uit de wereld tot God te gaan, en van God de ogen neer te slaan op de hulpbehoevenden, en dan weer van hen opwaarts te zien tot God voor hen. De Heer zag de nood zijner discipelen: doch daarom hielp Hij hen niet terstond. Die de uitkomst kent, beangstigt zich niet over het lijden, maar maakt het dienstbaar tot hoger doel. De Heer gaf hun gelegenheid te geloven; de Heer oefende zijn discipelen, om gedurende zijn afwezigheid Hem te verwachten. Wij zelf zijn thans in die toestand. Het schip der kerk, waarin wij op de wereldzee varen, wordt in onze dagen niet weinig door stormen belopen en door tegenwind teruggedreven, en wij zien uit of de Heer nog niet komt. Doch die men liefheeft, die kan wel een weinig op zich laten wachten; dat maakt de verrassing te groter. En als zij omtrent vijf en twintig of dertig stadiën gevaren waren, omtrent de vierde wake des nachts, kwam Jezus tot hen. De Heer komt haastig en toch Hij haast zich niet. Beide kan waar zijn. Gaat de klok niet zijn geregelde gang, van seconde tot seconde, en toch als men er niet aan denkt en dan weer op de wijzer ziet, hoe spoedig is een uur voorbij! De tijd in de slaap of in genoegen doorgebracht, gaat spoedig voorbij; maar één uur in angst en nood doorgebracht, of wakende bij een geliefde, in gevaar verkerende zieke, duurt als een dag. De eerste nachtwake is dan nog wel uit te houden en wij hebben er geduld voor, hoewel wij gaarne terstond wensen geholpen te worden. Doch dan komt de tweede nachtwaak, en het wordt altijd erger. De derde is er, en nog is er geen uitkomst. Van 's avonds zes tot des morgens drie uur duurde de vermoeienis en nood bij de discipelen. Kon Jezus hen niet eerder helpen? Zeker, doch Hij wilde niet, en zijn wil is geen willekeur, maar heeft algenoegzame redenen. Zie op 's Heeren goddelijk geduld. Wij spreken van geduld te hebben in het wachten op de uitkomst, maar er is mede een goddelijk geduld in het geven van, de uitkomst. Welk een zelfbeheersing in de Heer, om zolang te kunnen wachten, alvorens zijn geliefde discipelen te helpen. En waarom wachtte Hij zolang? Omdat het

een goddelijke verlossing was, welke de eer van God, het heil der discipelen en een vrucht tot behoudenis van anderen in zich bevat. God eenmaal de tijdordening gegeven hebbende, gebruikt haar zelf. God gaf in zes dagen een schepping, welke Hij in een ogenblik had kunnen geven. Waarom? Wij zeiden 't reeds elders: omdat Hij met de schepping ook de tijdrekening wilde geven. Zonder opvolging geen tijdsorde, en zonder tijdsorde, in het geheel geen orde, maar enkel verwarring. Een wereld als deze is zonder tijdrekening onbestaanbaar. Daarom zei God dan ook niet: daar hebt gij in één ogenblik een volkomen wereld; nee, zo zouden wij doen, wij die alles opeens willen doen. Wij zouden ook gaarne ieder terstond willen helpen, en tot hen zeggen: daar hebt gij brood, daar hebt gij gezondheid, daar hebt gij geld. Dat de Heer dat in een ogenblik kan geven, bewees Hij nog zo-even. Hij vermenigvuldigde het brood ogenblikkelijk, zonder verloop van tijd, en de kranken genas Hij ook allen ogenblikkelijk. Maar ditmaal gaf Hij de uitredding aan zijn discipelen na lang wachten, omdat Hij ditmaal meer dan één oogmerk bereiken wilde. Eerst in de laatste nachtwake moest naar de tijdrekening zijner goddelijke wijsheid en liefde, de uitkomst gegeven worden, en werd zij gegeven. En hoe werd zij gegeven? Door de Heer in eigen persoon. Hij zelf kwam tot hen. Niet in een schip, neen. Wandelende op de zee. Als de Heer met de discipelen gaat, dan gebruikt Hij een schip, omdat Hij zich alsdan als mens gelijkstelt met alle mensen, en zich naar hen schikt en schikken moet; doch alleen zijnde, behoeft Hij, de Heer, geen hulpmiddelen, geen voertuig, geen vaartuig. Alsdan wandelt Hij op de zee. Welk een majesteit en heerlijkheid! Wie herkent niet terstond in Hem de God van Israël, de waarachtige, de levende God, die als zodanig de wolken tot zijn wagen maakt, op de vleugelen der winden wandelt en die nu als mens wandelt, op de onstuimige baren der zee. Het oorspronkelijke betekent dat de Heer op en over de zee wandelde. Nu was de zee in heftige beweging. Doch Hij, die de wateren bewegelijk heeft gemaakt, maakte ze ditmaal vast onder zijne voeten, of maakte zichzelf vrij van de wet der zwaarte, zodat de golven onveranderd bleven , waar Hij ze betrad als ware het vaste grond. Straks zal Hij de storm gebieden stil te zijn, thans gebiedt Hij dat de golven Hem dragen. Terwijl de ongelovigen er over in woede blaken, verblijden wij ons in deze openbaring van 's Heren heerlijkheid, want zij vergunt ons een diepe blik in de verborgenheid der verlossing, welke Hij ons aanbrengt. In Hem geeft de Godheid aan de mensheid de verloren heerschappij over de natuur terug. Ook de wetenschap streeft naar het meesterschap over de natuur, maar buiten Christus om, en zij heeft reeds grote vorderingen gemaakt zo zij meent, zodat haar ongelovige beoefenaren schamper uitroepen: "Wij hebben wij er aan, dat er honderden van jaren geleden, in Palestina zieken genezen en doden opgewekt zijn: wij vinden in deze tijd en voor alle volgende tijden de bliksemafleiders en duizend andere nuttige dingen uit." Goed, maar meent ge daarmee het meesterschap over de natuur verkregen te hebben? Gij hebt haar niet verkregen, en zult haar in eeuwigheid niet verkrijgen, want zij is alleen in Christus, en deze verwerpt gij. Nooit zult gij Hem op de zee kunnen na wandelen. Dit is een wonder, en wonderen zijn niet na te doen dan op de wijze der Egyptische tovenaars, door kunstenarij. Gods wonderen, wij herhalen het ook hier, zijn niet tegennatuurlijk, maar zij zijn verhoogde natuur. God kan met zijn natuur doen wat Hij wil, maar de mens blijft afhankelijk van haar wetten. De menselijke wonderen hebben iets aardigs, iets kinderachtigs, iets dat naar een spel gelijkt, zoals de locomotief en de telegraaf; maar de wonderen Gods zijn groot, verheven, ernstig, indruk makend, heilig. De Here Jezus beheerste voor een ogenblik de wet der zwaartekracht, waardoor Hij zich anders liet beheersen, en ook wij in onze verheerlijkte lichamen zullen eenmaal niet meer door deze wet worden beheerst, maar als de meerderen haar beheersen. Reeds het natuurleven heft die wet op, zolang het leven is, hoeveel te meer dan het hoger leven! De boom schiet altijd hoger op, eerst wanneer hij sterft vermolmt hij, valt hij neer en wordt hij weer met de aarde gelijk. Zoo zien wij ook de Heer op Thabor zijn anders verborgen, onzichtbare heerlijkheid voor een ogenblik naar buiten doen treden en zichtbaar worden, en zijn lichaam verheerlijken, dat anders zonder heerlijkheid was. Dat er tevens verband bestaat tussen

het wonder dat de Heer zijn discipelen thans te aanschouwen gaf, en hetgeen vooraf ging, is duidelijk. De Heer handelde in alles wat Hij deed, Goddelijk profetisch. Het volk had Hem Koning willen maken van het bewegelijk koninkrijk dezer wereld, waarvan de zee zulk een treffend beeld is; door op de zee te wandelen als op vaste grond betoonde de Heer de Koning te zijn van dat onbeweeglijk koninkrijk, waarvan de zee van kristal het zo treffend beeld is. Zo gaf de Heer in zijn persoon, in zijn woorden en daden reeds in de tijd aan het geloof de eeuwige toekomst te aanschouwen. En wilde hen voorbijgaan. Vergeten wij ook dit woord niet, als wij in nood zijn. De Heer komt om ons te redden, maar wil voorbijgaan, opdat wij Hem niet laten voorbijgaan, maar aanroepen. En de discipelen ziende Jezus wandelen op de zee, en komende bij het schip, werden ontroerd, zeggende: Het is een spook! En zij schreeuwden van vrees. Wanneer Christus komt als de Verlosser, dan wordt Hij voor een spook gehouden. En vrezen wij niet ook voor de dood als voor de koning der verschrikking? En wat doet hij ons, discipelen des Heeren, anders dan ons overbrengen in de zaligheid? O, het is maar al te waar: als God met zijn uitkomsten komt, verschrikken wij ; ja al Gods reddingen zijn verschrikkend en de laatste redding, de dood, is de meest verschrikkende. Dit is de natuurlijke loop der dingen, waartegen het geloof moet strijden. Want zij zagen Hem allen. Dat getuigt voor de waarheid der zaak. Zij allen dachten dat het een spook was; dit was een zinsbedrog. Zij allen zagen Jezus op de zee wandelen; dit was een waarheid. En dat zij de op de zee wandelende Jezus voor een spook hielden, is geen bewijs van het bijgelovig karakter der discipelen, maar dat zij, gelijk alle mensen bij het plotseling ontwaren van vreemde dingen eerder denken aan toverij en spokerij, dan aan Goddelijke wonderen. Maar terstond sprak Jezus hen aan, zeggende tot hen: Hebt goede moed, Ik ben het, vreest niet. Dat wisselen van woorden in de nacht, in het midden van een storm, op een onstuimige zee, is enig en boven alles treffend. De Heer stelt zijn discipelen terstond gerust. Hij zelf is het. Hij wil niet dat zijn discipelen aan spoken denken, maar aan Hem, en dat moeten ook wij niet willen. Toen ik pas bekeerd was, las ik veel in Swedenborgs werken en andere soortgelijke boeken, doch ik voelde er mij door afgetrokken van de Heer. Ik zeg niet, dat alles niet waar is, wat zij zeggen; er kan veel waars in zijn; ik heb ook de zaken niet genoegzaam onderzocht om er een juist oordeel over te kunnen vellen, maar ik houd de waarheid van zulke zaken voor even gevaarlijk als de onwaarheid. Wij moeten de Heilige Geest en Hem alleen in de getuigenis zijns Woords geloven, en met geen andere geesten willen te doen hebben, hetzij ze hier bestaan of niet. Het is zeker, dat zeer vrome mensen, zoals Oberlin en Jung Stilling, zichzelf veel kwaad hebben gedaan, door zich in zulke dingen te verdiepen. En Petrus antwoordde Hem en zeide: Here! indien gij het zijt, zo gebied mij tot U te komen, op het water. Dat was geen roekeloze daad van Petrus, maar een uitnemende geloofsdaad. Zij die hem van lichtvaardigheid beschuldigen, miskennen zijn geloof. De Christen heeft ene gelijkvormigheid met Christus, ook in zijn daden. De Christen moet naar zijne mate kunnen doen wat Christus hem volstrekt volmaakt vóordoet. Dat voelde Petrus. Hij begreep terstond dat Christus in niets vóorgaat, dan waar Hij wil dat zijn discipelen Hem volgen. Ook de discipel moet kunnen treden als op een vastigheid, waar geen vastigheid is. Of moeten wij niet, wanneer wij sterven, de golven der doods-Jordaan betreden als een vaste bodem? Immers bij een Christen mag het sterven geen blote lijdelijkheid zijn, maar tevens, gelijk het bij Christus was, een daad van overgave. Het woord van Petrus was dus de verheffing en uitboezeming ener koninklijke gelovige ziel. Dat hij op de zee wankelde was verkeerd, niet dat hij op de zee wandelde. Hij doet immers niets in eigen kracht? Hij vraagt immers of hij mag? Ja, hoe bescheiden is Petrus bij zijn moed! Hij treedt niet eigenwillig buiten het schip; hij vraagt ook niet om een wonder te doen, maar met de diepste eerbied zegt hij: Here! indien Gij het zijt, zo gebied mij tot U te komen op het water. Indien gij het zijt. Merkt de gevatheid en onbevangenheid van Petrus op. Hij nam hiermee de onfeilbare proef, of de verschijnende gestalte werkelijk Jezus was. Petrus kende Jezus als die Heer, die de macht, welke Hij zelf had, kon meedelen aan de zijnen. Wij zien het, nooit dwepen de Apostelen, zelfs waar zij verkeerd

schijnen te handelen, of ook werkelijk verkeerd handelen. Overal houdt het gezond verstand bij hen de overhand; hieruit blijkt hoe geschikt deze mensen waren tot getuigen der waarheid. En Hij zeide: Kom! Welk een woord van majesteit! Zo kan alleen de Heer der heerlijkheid spreken. Kom! zegt Hij, zonder enige voorwaarde. Hoe koninklijk is deze vergunning! Terstond stelt Christus met zijn wonderen zich in gemeenschap met de zijnen. De valse wonderdoener zegt: "Dat kan ik wel doen, maar niet gij." De Heer, de waarachtige Wonderdoener, zegt: Gij zult grotere dingen doen dan deze. En Petrus klom neder van het schip, en wandelde op het water om tot Jezus te komen. De Heer had hem de macht gegeven, en hij deed wat hij begeerde. Hij wandelde op de zee, gelijk zijn Heer. Ook wij zullen eenmaal op de zee wandelen, wanneer de Heer tot ons wederkomt en zijn koninkrijk voleindigt. Dan zullen Hem en ons alle dingen onderworpen zijn. Maar ziende de sterke wind, werd hij bevreesd, en als hij begon te zinken, riep hij. De discipel mag doen wat de Heer doet, maar niet op dezelfde wijze. Wij moeten niet zeggen, zoals sommigen doen: Christus heeft het ons voorgedaan en daarom kunnen wij het ook doen als wij maar willen, zodat de Christenen zoveel Christussen zijn of kunnen worden. Neen, er is maar één Christus, maar één Heer en al wat de zijnen doen, doen zij allen als zijn dienaren, door zijn kracht. Dit moest in Petrus blijken. Zijn daad was een geloofsdaad, doch zij duurde slechts een ogenblik, opdat er geen gelijkstelling, maar een gelijkvormigheid zij tussen de Heer en zijn discipel. Om te weten, wat Petrus door Christus kon doen, moest hij weten wat hij was zonder Christus. Alleen aan de hand van Jezus of met het oog op Hem, worden de wateren ons tot een vaste grond, en kunnen wij treden op de onstuimige baren van duizenden bezwaren; maar zodra wenden wij de ogen niet af, en richten wij die op iets anders, of wij zinken; natuurlijk, want alleen in Christus ligt de grond, waardoor wij op het water wandelen. Op onszelf staande, moeten wij zinken, en zinken wij ook. Wie ondervindt het niet op zijn beurt? Nauwelijks staan wij of wij vallen en moeten zeggen: zo-even had ik het geloof en nu heb ik het niet. Hoe dikwijls gaan wij de Heer met moed tegemoet, doch onder het gaan is het ons, als deden wij het in eigen kracht, en de moed ontvalt ons met het geloof. Onze fout is, dat wij bij ons geloof aan het redeneren gaan, gelijk het de fout van Petrus was, niet op Jezus alleen, maar ook op de sterke wind te zien. Als iemand een muziek goed wil horen, dan doet hij zijn ogen dicht. Zo is het ook met het geloof; het wordt het best geoefend, wanneer men de ogen sluit voor alles wat niet Jezus is. Was Petrus niet vol geloofsmoed? Zeker; maar zo God de beproeving slechts een enkele graad stijgen, en de wind en de golven zich iets meer verheffen laat, dan is de beproeving ons te groot en het geloof bezwijkt. Petrus zonk, doch zinkende riep hij: Zeggende: Here, behoud mij! Men heeft gevraagd: Was Petrus geen visser, die zwemmen kon, zoals hij later bewees te kunnen, waarom maakte hij dan van deze kunst geen gebruik? De reden is duidelijk. Omdat men datgene, wat men in de kracht der natuur kan doen, niet kan doen in de genade. In het water waar Jezus op wandelde, kon Petrus niet zwemmen, wel als hij alleen geweest was. Waar wij door ongeloof zinken, staan geen natuurlijke krachten ons ten dienste, maar zijn wij onmachtig. Wij kunnen onszelf niet redden. Alleen de genade kan ons alsdan behouden, en behoudt ons. Laat ieder gelovige dit getuigen. Laat hem in een zonde vervallen zijn en laat hem allerlei verstrooiing zoeken, om weer een gerust geweten te bekomen. Het is alles vruchteloos. Hij moet voor Gods genadetroon schuld belijden, verzoening zoeken, en eerst dan wordt hij wederom vertroost, vertroost door de Heilige Geest zelf. Petrus de sterke wind ziende, gevoelde zich onmachtig en verloren. Hij zonk, en zinkende wist hij tot wie zich te wenden, en zolang wij dat weten, is nog niets verloren. En Jezus terstond de hand uitstekende, greep hem aan, en zei tot hem: Gij kleingelovige, waarom hebt gij gewankeld? Nooit vertroost Christus de kleinmoedigheid of kleingelovigheid, maar altijd berispt Hij haar. Doch, merkt nu op, niet het wandelen, maar het wankelen van Petrus wordt bestraft. Wij ontnemen gewoonlijk de apostelen hun geloofsdaden, en zeggen tot Petrus: Vermetele! waarom u op het water te begeven? Niet alzo de Heer, Hij ziet het geloof het liefst in zijn volle werking. De wereld, en niet alleen de wereld, maar wijzelf houden meestal de

grote daden des geloofs voor overdrijvingen, en zeggen allicht: Waarom heeft die man in 's lands vergadering zo stout van christelijke eisen en christelijke beginselen gesproken? hij had het minder heftig kunnen doen; en waarom heeft die martelaar de letter van zijn geloof zo streng vastgehouden? hij had het minder beslist kunnen doen. Zo wordt het geloof verstikt, en niets is lichter dan te verstikken en uit te doven, doch alle leven, en bovenal het leven in God, moet niet onderdrukt, maar opgewekt, opgeheven en aangeblazen worden, opdat het altijd krachtiger wordt, en altijd heerlijker uitwerking heeft. Voorzeker er behoort grote wijsheid toe, om het juiste midden tussen twee uitersten te treffen. De appel op het hoofd moet alleen getroffen, en geen haar van het hoofd gekrenkt worden; maar de genade leert het doen. Nochtans waar is een mens, die wat hij deed, volkomen deed? Er is maar één mens, die nooit gewankeld heeft, die volmaakt in alles was, en deze mens is de Godmens. Wie Hem vasthoudt, die kan ook als Hij op de zee wandelen, maar die Hem loslaat, moet zinken, en zinkt. Och, zelfs in de tegenwoordigheid van Christus verbeeldt men zich zoo spoedig dat de kracht in ons is, en men heeft daar genoegen in. Doch het gaat hiermede als wanneer men te paard rijdt. Dan heeft men er een genoegen in, dat men het paard regeren kan zoals men wil, en dat kan men ook; maar hoe dikwijls is het gebeurd, dat het paard onverwacht een zijsprong maakte of steigerde en zijn rijder temidden van diens genoegen uit de zadel wierp? Ik vraag andermaal: Wie heeft ooit met Jezus gewandeld en niet gewankeld? Wie niet wankelt, zou een tweede Christus zijn, en deze kan er niet zijn. Intussen Petrus wankelt niet altijd. In de dag van het welbehagen des Heren, zal hij zich onverwacht aan de spits der apostelen plaatsen, en de woedende volkszee beheersen door zijn woord. Voorzeker, zo wij slechts als Petrus de genade van Christus ontvangen, zullen er ook met ons, in het midden van onze noden en ellenden, wonderen van genade geschieden. Daarom is Petrus ons juist in deze zaak een treffend leerbeeld. Hij was de eerste der Apostelen, een man van de daad, plassende als in een stroom van leven, fris als de zeewind, zoutig als de baren, vlug, besluitvaardig, altijd gereed, en daarbij open en rond als een zeeman, nooit anders sprekende dan hij dacht. Kon hij nog in het schip zijnde, en Jezus horende spreken, zwijgen? Nee, hij moet ook op de zee wandelen, evenals een kind, dat ook na wil doen, wat hij een volwassene ziet doen. Hij is vol moed en kracht en geloof, en wandelt werkelijk op het water, doch één hevige windvlaag, en alles ontzinkt hem en hij zelf zinkt ook. In dit alles ligt geheel zijn karakter. Straks zal hij de Heer op de krachtigste wijze belijden, en een ogenblik daarna kan hij zijn geloof niet meer dragen, maar ergert hij zich aan een lijdende Christus. Daarna wil hij weer met Jezus sterven, en hij belooft het met een vast voornemen des harten te zullen doen. En voorzeker, hij is een rechte Galileeër, een onversaagd man; ziet, hij houdt zich alleen staande tegen de gehele bende in de hof; hij alleen durft haar aan; hij durft ook zelfs gaan in het vijandelijk kamp, in het paleis, onder de wachthebbende soldaten van de hogepriester, onder de mannen die zijn Heer gevangen genomen hebben; doch enige ogenblikken daarna doet hem het woord van een dienstmaagd zijn Heer verloochenen, en wederom enige ogenblikken en hij smelt weg in tranen. O wèl moest hij gezift worden als de tarwe, wèl moest hij gelouterd worden in de smeltkroes der ellende totdat alles zuiver goud aan hem was. Hij mocht zich geen Petra, (geen rotssteen) wanen te zijn, deze was Christus alleen; maar een levende steen, levend door Christus alleen. Alle roem werd uitgesloten. Zijn overmoed heeft hem niet behouden, en om van overmoed tot moed te komen is een belangrijke stap nodig. Een stad te belegeren is veel, maar haar in te nemen is de zaak. Een goddeloze koning zei eens: "Ik ken die twee mensen in mij, waarvan de godgeleerden spreken." Doch hij kende ze niet; nee, niet ieder kent ze, al meent hij ze kennen; maar Petrus leerde ze kennen: de mens der natuur en de mens der genade. Wie deze twee mensen in zich verenigt, bij deze treedt na het overwicht, het tegenwicht terstond te voorschijn, ten einde het evenwicht terstond hersteld wordt. Gaat dus een gelovige zich te buiten, terstond heeft de tegenwerking plaats, door welke de rust der ziel weer verkregen wordt. Van geloof en overmoed komt Petrus in het gevaar, en van het gevaar komt hij wederom tot het geloof, doch nu met de ootmoed gepaard. En nu is het: Heere! behoud mij. Want zoveel

tegenwoordigheid van geest behoudt het geloof altijd in het grootste gevaar en in de uiterste nood, dat het weet vanwaar de hulp moet komen. En welk een zaligheid is het nu voor ons, een Zaligmaker te hebben, die niet toelaat, dat wij in het verderf verzinken, maar die altijd gereed staat om er ons uit te rukken! Want het is in de dienst des Heren niet als in de dienst der wereld, alwaar de kracht in een veldslag bekroond word met eer, en de zwakheid met oneer; maar Christus zegt tot zijn discipelen: "Zijt gij in de benauwdheid, zo roept Mij aan, en Ik zal er u uithelpen, en gij zult Mij eren." O dat behoudende in Jezus, dat reddende van het verlorene, hoe liefelijk komt het in alles en altijd opnieuw te voorschijn! De discipelen waren in nood, en Jezus was niet bij hen; toch bad Hij voor hen. Waarom hieven zij niet hun ogen naar de bergen, vanwaar hun hulp komen zal? Wisten zij dan niet, dat Jezus nooit zijn discipelen aan henzelf overlaat, dat zij altijd voor zijn biddende gedachten staan? En zie, nu betreedt Hij dezelfde zee, waarop zij zijn, zij in het schip, Hij te voet, en de zee werd niet veranderd, maar wierp haar geweldige baren rondom Hem heen, doch onder zijn voeten effenden zij zich tot een gebaande weg. Hij kon niet zinken, Hij werd door zijn eigen Goddelijke kracht gedragen, en wat Hij heeft, dat geeft Hij aan de zijnen. Ook Petrus mag doen wat Hij zelf doet, maar als zijn discipel. Jezus wandelde op de zee uit kracht zijner gemeenschap met de Vader, en Petrus deed het uit kracht zijner gemeenschap met Hem, de Zoon. Deze gemeenschap loslatende zonk Petrus, maar hij verzonk daarom nog niet. En zie hier nu wederom in dit feit de leer van de volharding der heiligen belichaamd. God laat de mens geen genade ontvangen, om, als de mens het geloof laat vallen en dus zelf valt, hem te laten liggen. Nee, God doet geen onvolkomen werk. Of er is nooit genade in de zondaar gewerkt, óf zij behoudt hem voor eeuwig. Toen Petrus zonk was de almachtige hand des Heren gereed hem te grijpen, en aan deze hand wandelde hij nu op het water naar het schip, en beiden traden er in. In Christus is de vastheid, de onwankelbaarheid. Tussen de Heer en Petrus, zoals beiden op de zee wandelden, was een nauwe band van gemeenschap, waar echter de stormvlaag nog tussen door kon gaan, om deze band te breken; maar aan de hand van Jezus, in de volkomen eenheid met Hem, was geen zinken van Petrus meer mogelijk. Zo is het dan ook voor de oprechte discipel van Christus op aarde mogelijk te vallen, maar niet af te vallen, want Christus is bij hem om hem weer op te richten; maar eenmaal zullen wij volkomen met Jezus verenigd zijn en ook niet meer kunnen vallen, maar wij zullen als Hijzelf gedragen worden door zijn Godheid. Nochtans met al de liefde, waarmede de Heer Petrus ophief, was de heilzaamste tucht gepaard. Gij kleingelovige! waarom hebt gij gewankeld? was het woord der bestraffing. De lof van een groot gelovige te zijn, was weg. Petrus zag zich weder op de schoolbank der laagste klas, die der kleingelovigen geplaatst. De Heer was de rechte pedagoog (opvoeder) der zijnen. Hij behandelde ieder naar zijn bijzondere gesteldheid en behoefte. Hij schreef wel een algemeen geneesmiddel voor de genezing der ziel voor, het geloof; maar daarbij behandelde Hij elke zieke op andere wijze. Daarom moet een predikatie ook nooit iets algemeens zijn, maar een altijd vernieuwde voldoening aan een zich altijd vernieuwende behoefte des harten; de behoefte naar vergeving der zonde, naar troost voor het lijden der aarde, naar de zekerheid der zaligheid bij de dood. De Heer oefende een onophoudelijke invloed uit op zijn discipelen. Hij beademde hen als het ware gedurig door zijn Woord en Geest, om hen voor te bereiden voor de toekomst. Immers hetgeen hier met Petrus gebeurde, was reeds een voorbeduiding van zijn val. Kon hij op de onstuimige wateren van Christus lijden wandelen? Neen, doch wat de Heer nu aan hem deed, kon hem dan tot vertroosting strekken, want het zou door de Heer andermaal aan hem gedaan worden. Zij hebben Hem dan gewillig in het schip genomen. Ofschoon nog niet van de felle schrik bekomen, en nog altijd onzeker of zij met Hemzelf of met een geestverschijning te doen hadden, hebben zij Hem nochtans, toen Hij met Petrus in het schip wilde treden, zonder verdere bedenking in het schip genomen. En als Hij in het schip geklommen was, stilde de wind. Wie de Heer aan en opneemt, ondervindt de zegen zijner tegenwoordigheid. Niet vóor, maar toen Jezus in het schip was, stilde de wind, en effende zich de zee. Welk een nieuwe heerlijkheid des Heeren! Wij

kennen de zee, die onze stranden bespoelt. Welk een beeld is zij van ontzaglijkheid en oneindigheid! O wie het kan, die moet eens achter de duinen de zee horen bruisen, en haar 's nachts haar psalmen horen zingen tot eer van God, terwijl onder de golven een nieuwe schepping ligt van allerlei dieren, van allerlei wonderen. En als dan die golven zich in versnelde beweging zetten, en geweldige winden ze zwepen, zodat ze als verwoed over elkander heen vliegen, terwijl de stormwind zijn geloei met hun geklots vermengt, welk een ontzaglijk woest toneel, tot zolang de Heer de zee gebiedt: Wees stil! Eerst dan wordt zij weer stil. En terstond kwam het schip aan het land, waar zij naar toe voeren. Een derde wonder. Trouwens, zodra Jezus tot ons komt, komen wij waar wij wezen moeten. Nu Jezus bij hen is, zijn alle moeilijkheden vereffend, alle zwarigheden weggenomen. Zonder Hem in het schip zijnde, hadden zij uren lang zwaar gearbeid en waren zij slechts weinig gevorderd, want de wind was hun tegen; doch nu Hij in het schip trad, snelden zij als een pijl uit de boog naar de haven hunner bestemming, zodat zij er als in een ogenblik waren. Dit was nog wat anders dan de vaart met onze stoomschepen en wat meer veilig. Zo moet de mens altijd eerst tevergeefs arbeiden eer God de uitkomst geeft, opdat de uitkomst Godes en niet des mensen zij. O wat wenste ik dat zo menig denker, die nu nog nacht en dag zich afslooft om uit de boeken de wijsheid te zoeken, welke de mens reeds hier tot hoogste kroon en sieraad strekt, moede mocht worden haar te zoeken in het menselijk verstand, en haar mocht ontvangen in Jezus. In Jezus alleen liggen al de schatten der Goddelijke wijsheid, want in Hem leren wij God kennen gelijk Hij is, en buiten Hem kent niemand God, en kan niemand God kennen. En zij ontzetten zich boven mate zeer in zichzelf en waren verwonderd, want zij hadden niet gelet op het wonder der broden; want hun hart was verhard. De discipelen sparen elkander niet en sparen zichzelf niet; zij zeggen onbewimpeld hoe berispelijk hun gemoedsgesteldheid was. Zij waren als wij en als alle andere mensen. Zodra wij in andere omstandigheden komen, denken wij niet aan de hulp Gods, die wij vroeger ondervonden. Hadden de discipelen weer honger gehad, zij zouden misschien gedacht hebben: God kan ons weer spijzigen, doch nu hadden zij geen honger, maar leden nood van de baren. Waarom dachten zij nu niet: Hij, die ons door een wonder spijzigde, zal ons door een wonder uit deze nood verlossen? Doch nee, in zulke gevallen zijn wij als de heidenen, die menen, dat zij voor ieder afzonderlijke zaak een afzonderlijke god moeten hebben. Die nu in het schip waren kwamen en aanbaden Hem, zeggende: Waarlijk Gij zijt Gods Zoon. Dit deden de discipelen van Jezus, derhalve is hij, die Jezus niet erkent als de Zone Gods en Hem niet als zodanig aanbidt, geen discipel van Christus, maar een kind dezer wereld, een ongelovige, een verlorene. Mocht de Heer aan zulk een het wonder aller wonderen doen, het wonder dat niet heeft opgehouden, maar dat onafgebroken is voortgegaan van het ogenblik van 's Heren opstanding tot op ditzelfde ogenblik, en voortgaan zal totdat de laatste gelovige leven zal, mocht de Heer het wonder der bekering aan hem doen, hij zou niet langer enig wonder der Schrift kunnen ontkennen, maar de Here Jezus proefondervindelijk kennende, Hem als de Zone Gods en zijn Verlosser belijden en aanbidden. En als zij overgevaren waren, kwamen zij in het land Gennesareth, en havenden aldaar. En als zij uit het schip gegaan waren, terstond werden al de mannen van die plaats Hem kennende. En geheel het omliggende land doorlopende, begonnen zij degenen, die kwalijk gesteld waren, op dekens te dragen ter plaatse waar zij hoorden dat Hij was. Hoezeer muntten deze lieden uit bij de stadgenoten van Jezus! Te Nazareth kon Jezus slechts weinig wonderen doen, omdat slechts weinigen tot Hem om genezing kwamen, hier is een geheel volk in beweging om zijn zieken tot Jezus te brengen. En nu, een goede bron is niet karig in het geven van water; hoe meer er uitgaat, hoe meer er toevloeit. Hier was de Springader van het levende water; nooit kwamen er te veel tot Hem, en nooit komt iemand tot Hem te veel. En zoo, waar Hij kwam, in vlakten of steden of dorpen, daar legden zij de zieken op de markten en baden Hem, dat zij maar de zoom zijns kleeds aanraken mochten, en zo velen als Hem aanraakten, werden gezond. Waar Jezus is, daar is altijd de menigte des volks, daar wordt de mare zijner aanwezigheid heinde en ver in het rond verspreid,

want er zijn overal vele ellendigen die troost, en vele zieken die genezing behoeven en als deze weten, dat zij waarlijk getroost en genezen kunnen worden, dan komen zij ook, en wel in zulk een menigte, dat zij ook de ruimste plaatsen der stad, de markten vullen. Ter plaatse waar men anders de koopwaren uitstalt, daar lagen nu de zieken naast elkander op hun dekens; het was onmogelijk en ook onvoegzaam om Jezus tot de huizen der zieken te doen ingaan, doch het was ook niet nodig. Men schroomde niet om de gevaarlijkste zieken uit de binnenkamers op de openbare straat te dragen naar Jezus heen. De open lucht kon hun geen kwaad doen, zo meende men. Welk een aanschouwing! Begerig strekten al deze zieken de handen uit, om slechts de zoom van 's Heren kleed aan te raken, en terstond volgde daarop de genezing. De een zag het van de ander, en het voorbeeld van de een was bemoedigend voor de ander. Wij hebben het reeds bij de aanraking door de vrouw, die de vloed des bloeds had, opgemerkt, hoe de Joden zich gelukkig achten als zij slechts de franje van het kleed der wetrol kunnen aanraken en kussen. Ach, dat zij, de Joden van onze dagen, ook alleen de zoom of de franje van het kleed des Heren geestelijk mochten aanraken en kussen, hoe eeuwig gelukkig, hoe zalig zouden zij zijn! Want gelijk in het magnetisme op onheilige wijze kracht uitstroomt, zoo stroomt van Christus op heilige wijze, de kracht des Heiligen Geestes uit in allen die geloven, ook tot genezing waar het nodig is, van lichamelijke kwalen. Christus moet ons aanraken of wij moeten Christus aanraken, zullen wij behouden zijn. Wij moeten op de een of andere wijze met Hem in gemeenschap komen. Ja, er is niet alleen een aanraking, maar ook een aangrijping van weerszijden. Wie, die het ondervonden heeft, weet niet dat de aangreep Gods ons door merg en been gaat. Al wat van God uitgaat is kracht, en hoe pijnlijk moet het ons dan zijn, als God zijn vingers drukt op onze zweren, de zweren onzer zonden, die geheel ons lichaam bedekken, ja, als Hij er in snijdt! Neen, de genezing der zondige ziel geschiedt niet zonder hevige smart; het is een zeer pijnlijke operatie bij onze volle bewustheid, in wakende toestand; maar de gezondheid, die er op volgt, is liefelijk, hoogst liefelijk, alle andere liefelijkheid overtreffende. Doch nu vragen wij: waarom genas Jezus al deze zieken, en bidden wij zo dikwijls vruchteloos om het behoud onzer dierbare panden? Wat zullen wij antwoorden? Kunnen wij voor God antwoorden? Kennen wij zijn redenen? Nee, maar daarom heeft Hij ze wel, en zo Hij ze ons wilde openbaren, wij zouden Hem niet meer vragen, en ons ook niet meer beklagen, maar Hem loven en danken. Doch merkt op, dat deze lieden en zoveel anderen, die door Jezus genezen werden, geen discipelen van Jezus waren en dat zij door deze tijdelijke uitreddingen uit dankbare wederliefde tot discipelen van Jezus moesten worden. Doch wij zijn reeds des Heren discipelen, en zo handelt God met ons op een geheel andere wijze dan met hen, ook wel in de weg der uitkomsten, maar meer nog in die der beproevingen. Waardoor zou Gods Zoon zich als zodanig bij deze halve heidenen, en bij allen die buiten staan geopenbaard hebben dan door tekenen en wonderen van lichamelijke uitredding? Doch aan ons, die binnen zijn, openbaart Hij zich als onze Heer door gaven van genade, van geloof, van kennis, van hope voor de toekomst, van altijd hogere liefde. De andere dag, de schare die aan de oever der zee stond, ziende dat aldaar geen ander scheepje was dan dat ene, daar zijn discipelen ingegaan waren. (Doch er kwamen andere scheepjes van Tiberias nabij de plaats, waar zij het brood gegeten hadden, als de Heer gedankt had). Toen dan de schare zag, dat Jezus aldaar niet was, noch zijn discipelen er waren: zo gingen zij ook in de schepen en kwamen te Kapernaum, zoekende Jezus. Het verblijf des Heeren met zijn discipelen in de vlakten van het landschap Gennesareth was slechts kort geweest, daarna keerden zij terug naar huis, naar Kapernaum. En toen zij Hem gevonden hadden, over de zee, zeiden zij tot Hem: Rabbi, wanneer zijt Gij hier gekomen? De Evangelist Johannes meldt ons daarom zo breedvoerig de overtocht der scharen, om reden te geven van deze hun vraag. Zij konden zich niet begrijpen, hoe Jezus te Kapernaum kon zijn, daar zij Hem niet hadden zien heengaan. Zij wisten niet dat Hij wandelende op de zee tot zijn discipelen gekomen was. Jezus antwoordde hun en zei: Voorwaar, voorwaar zeg ik u: Gij zoekt Mij, niet omdat gij tekenen gezien, maar omdat gij van de broden gegeten hebt en verzadigt zijt

geworden. De Heer leidde terstond de gedachte des volks af van de wijze hoe Hij te Kapernaum gekomen is; Hij beantwoordt geen vragen van blote nieuwsgierigheid, maar bepaalt hen terstond bij de hogere dingen, bij het boven alles nodige. Tot dezulken, die tekenen begeerden, zei Jezus: Tenzij dat gijlieden tekenen en wonderen ziet, zo zult gij niet geloven. En tot degenen die Hem zochten, omdat Hij brood uitdeelde, zeide Hij: Gij zoekt mij, niet omdat gij tekenen gezien hebt. Bij de eersten bestrafte Hij het ongeloof, en bij de anderen de aardsgezindheid. Tekenen zijn bewijzen van Goddelijke tussenkomst. De Heer zegt dus: Gij zoekt mij, niet omdat gij mij Gods werken hebt zien werken, en Hem daarvoor verheerlijken wilt, maar omdat ik u gespijzigd heb, en gij andermaal wilt gespijzigd worden. Werkt niet om de spijs die vergaat, maar om de spijs, die blijft tot in het eeuwige leven. Het menselijk streven verdeelt zich in tweeën: men heeft óf een aards, óf een hemels doel voor ogen. De mens leeft voor de aarde óf voor de hemel. De Heer wil wel, dat wij voor ons dagelijks brood zullen arbeiden, maar niet dat het aards brood onze enige of voornaamste spijze zij. Er is een stoffelijke spijs voor het lichaam, er is een geestelijke spijs voor de ziel; het ene is het brood, het andere is het Woord van God. Dat laatste brood moeten wij boven alles begeren, en daarnaar moeten wij trachten, want het is een eeuwigdurende, een eeuwig voedende spijs. Welke de Zoon des mensen u geven zal. Christus is de gever, en wel de enige gever van die geestelijke spijs, welke is het Woord Gods, ja welke Hij zelf is, zoals later blijken zal; Hij zelfs is het zelfstandige Woord Gods, en daarmede het enig waarachtige Brood des eeuwigen levens. Want deze heeft God de Vader verzegeld. De verzegeling des Vaders is de gemeenschap des Heiligen Geestes. De Vader heeft in de Heilige Geest de Zoon het zegel van zijn waarachtig Zoonschap gegeven , zodat op alles wat Christus zegt en doet, Gods stempel, Gods keur als bewijs van echtheid staat. Zij zeiden dan tot Hem: Wat zullen wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken? Altijd willen de mensen iets doen, om zalig te worden. Dit is onzer aller neiging. Doch Christus wil, dat wij alvorens iets te doen, niets doen, maar geloven. Wij geloven niet genoeg, dat geloven genoeg is. Wij willen het geloof altijd tot een werk maken; Christus wil daarentegen altijd het werk tot geloof maken. Het verschil is hemelsbreed, en toch wringen de meeste mensen de Schrift zo lang totdat zij het geloof tot een werk gemaakt hebben. Zo zei, bij de afscheiding der Remonstranten, één hunner hoofden, dat alle daden Gode niet aangenaam waren, alleen het geloof was een daad, die Gode behaagde. Nee, het geloof is geen daad. Het is leven, het leven van Christus in ons en van ons in Christus. Wat moeten wij doen om Gods werken te werken? is dus zoveel gevraagd als: wat moeten wij doen om te leven? Niets dan ademen, en dan volgen de overige levensbewegingen als vanzelf; want evenmin als ons lichamelijk leven denkbaar is zonder beweging, is het geloof denkbaar zonder werking. Doch er moet eerst leven zijn zal er levensbeweging zijn. Er zijn ook bewegingen, die geen levensbewegingen zijn. Men kan ook door werktuigen bewegingen voortbrengen, doch al overtreft de beweging der locomotief die van onze voeten onvergelijkbaar veel, zij verschillen daarin oneindig van elkander, dat de beweging der locomotief een kunstmatig gedwongen en die onzer voeten een natuurlijke, ongedwongen vanzelfsprekendheid is. Evenzo is het op geestelijk gebied. De Heilige Schrift noemt de zonden dode werken, omdat zij niet uit een geestelijk, maar natuurlijk beginsel voortvloeien. Evenzo noemt de Schrift de bloot natuurlijk levende mensen, dood in zonden en misdaden; want voor de Schrift, voor God is geen waar leven dan wat eeuwig en zalig is; al het overige leven is een schijnleven en een werkelijke dood. Hieruit volgt, dat het doen van de werken der wet, dat de uitwendige plichtsbetrachting, ook de nauwgezetste, zonder uit het rechte beginsel (der dankbare wederliefde jegens God) voort te vloeien, Gode niet kan behagen. Alleen het geloof, dat Christus als het eeuwige leven uit Gods hand aanneemt, behaagt Gode, omdat het geloof niet anders handelen kan dan uit dankbare wederliefde. Geloven is dus eigenlijk leven door Christus, in Christus, uit Christus. Als echtgenoten en kinderen kunnen wij daarvan iets beseffen. Liefhebbende echtgenoten leven in elkander, liefhebbende ouders leven in hun

kinderen, en liefhebbende kinderen leven in hun ouders. Het is één gevoel, dat hun leven uit ons is, en dat wij in hen leven. Zo ook wij. Wij moeten het leven van Jezus hebben en Hij moet ons leven hebben, en dit geschiedt niet natuurlijk en lichamelijk, maar in het geloof, door de Heilige Geest. Jezus antwoordde, en zeide tot hen: Dit is het werk Gods dat gij gelooft in Hem, die HIJ gezonden heeft. Er is maar tweeërlei antwoord op de vraag: wat moeten wij doen om zalig te worden? Dit: gij moet alles doen, of gij moet niets doen, maar geloven. De Heer gaat het eerste voorbij, en zegt alleen het laatste. Waarom? Om zondaren te vertroosten. Hij vraagt aan de zondaar niet anders dan: Geloof in Mij, stel uw vertrouwen in Mij, zoek in Mij wat u in uzelf ontbreekt: vergeving van zonde, eeuwig leven, eeuwige zaligheid. Indien Hij iets anders van de zondaar eiste, het zou deze wanhopig maken, want het is onmogelijk dat de zondaar de Heer iets kan geven, dat Hem welbehaaglijk is; maar heeft hij, de zondaar, geloof, dan volgen de goede werken vanzelf. Zeker is het geloof ook een werk, maar een werk van God in ons; door te geloven doen wij Gods werk in ons, niet ons eigen werk, evenals wij in de wedergeboorte niet leven uit ons eigen leven, maar uit het leven Gods, uit de Heilige Geest. Zij zeiden dan tot Hem: Wat teken doet Gij dan, opdat wij het mogen zien en U geloven? Wat werkt Gij? Welk een vraag? Hebben zij dan de vorige dag geen teken gezien? Ja, maar als God een andere weg met de mens wil gaan, dan deze wil volgen, dan trekt de onwillige zijn vroeger gunstig oordeel in, en weet hij allerlei aanmerkingen te maken op hetgeen hij vroeger ten volle goedkeurde. Had de Heer gezegd: Gij moet het een of ander doen, en gij zult zalig worden, zij zouden tevreden zijn geweest; doch nu de Heer enkel spreekt van geloven, en wel geloven in Hem, als de gezondene des Vaders, nu beginnen zij uitvluchten te maken. Onze vaders hebben het manna gegeten in de woestijn, gelijk geschreven is: Hij gaf hun het brood uit de hemel te eten. Hier treedt hun bedoeling beter voor de dag. Het teken, dat zij gezien hadden, was wel goed, (zo redeneerden zij) maar toch niet het rechte. Mozes had brood uit de hemel te eten gegeven, en zou nu Jezus groter willen zijn dan Mozes, zo moest Hij ten minste ook een teken uit de hemel geven; want het gisteren ontvangen brood was toch maar gewoon brood. Ook de Farizeeën vroegen gedurig een teken uit de hemel, doch de Heer zelf was het teken uit de hemel, waarbij geen ander teken uit de hemel zou gevoegd hebben. Zij wilden een teken tot een getuigenis van 's Heren persoon, maar zijn persoon zelf was de vereniging van alle mogelijke wonderen en tekenen, en zo droeg Hij zijn getuigenis in zichzelf. Eerst wanneer de Heer weer ten hemel zou gevaren zijn, waaruit Hij was nedergedaald, zou er wederom een teken uit de hemel gegeven worden: de nederdaling des Heiligen Geestes met al zijn gaven en krachten, om te blijven wonen in de harten der gelovigen als in zijn geestelijk huis. Jezus dan zeide tot hen: voorwaar, voorwaar zeg Ik u, Mozes heeft u niet gegeven het brood uit de hemel. Ofschoon het manna van boven uit de luchthemel nederdaalde, was het echter geen hemels brood, dat zielen voedt en waardoor de mens eeuwig leeft, maar een bloot lichamelijke spijs. Maar mijn Vader geeft u dat ware brood uit de hemel; want het brood Gods is Hij, die uit de hemel nederdaalt en die der wereld het leven geeft. Ik zelf (dit wil de Heer zeggen) ben het ware manna; het manna van Mozes was slechts een afschaduwing van Mij, ja, een profetie: dat Ik zelf eenmaal uit de hemel zou nederdalen, om der wereld het leven te geven. Zo is dan Christus voor de Christen het geestelijk brood, dat hij eet en waardoor hij leeft. Zij zeiden dan tot Hem: Here! geef ons altijd dit brood! De geestelijke woorden des Heeren werden gewoonlijk vleselijk opgevat. De Samaritaanse vrouw zeide ook: Here! geef mij dat levende water, opdat mij niet dorste en ik hier niet moet komen om te putten. Jezus zeide tot hen: Ik ben het brood des levens. Wat de Heer hun zo even zijdelings zei, zegt Hij hun thans rechtstreeks. Doch welk een getuigenis! Kan dit een persoon, die minder is dan God, van zichzelf zeggen? Zo horen wij dan, evenals een thema in een groot muziekstuk, onder allerlei afwisselingen, het onophoudelijk terugkeren van de grondtoon van 's Heren Godheid in zijn woorden en in zijn daden. Die tot Mij komt, zal geenszins hongeren, en die in Mij gelooft zal nimmermeer dorsten. Het volk dacht enkel aan het brood, dat zij gegeten hadden; de Heer sprak van het brood, dat zij nog eten moesten. Merk op

dat de Heer de woorden tot Mij komen en in Mij geloven verwisselt. Wie tot Jezus komt, gelooft; wie in Jezus gelooft, komt tot Hem. De honger en de dorst zijn de twee voornaamste behoeften van het leven, waarin alle andere behoeften begrepen zijn. Wie Christus heeft, die heeft de volle en voortdurende vervulling van al zijn geestelijke en lichamelijke behoeften; want de Heer sluit ook het lichamelijke niet uit; dit bewees Hij nog de vorige dag door de spijziging der vijfduizend. Die de schare, welke niet in Hem gelooft, verzorgt, zou die het zijn discipelen aan brood laten ontbreken? Maar Ik heb u gezegd, dat gij Mij ook gezien hebt, en gij gelooft niet. De vaderen hadden in Hem geloofd, zonder Hem te zien; zijn tijdgenoten zagen Hem in de heerlijkheid van de Eniggeborene des Vaders, vol van genade en waarheid, omgeven van wonderen zonder tal, en nochtans geloofden zij niet. Doch het bevreemdde de Heer niet; want terstond liet Hij er op volgen: Al wat de Vader Mij geeft, zal tot Mij komen. De Heer spreekt nu en gedurig van zijn ware discipelen, als van gegevenen des Vaders. Dat hiermede de leer der verkiezing in al haar kracht wordt voorgesteld, is onweersprekelijk. Die God tevoren gekend heeft, gekend heeft in genade, die heeft Hij ook geroepen. Romeinen 8:29,30 En die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen; want Ik ben uit de hemel nedergedaald, niet opdat Ik mijn wil zou doen, maar de wil degene, die Mij gezonden heeft. De Heer stelt zich onophoudelijk voor als gezant des Vaders, wiens wil Hij in alles alleen volbrengt. De woorden des Zoons zijn een gedurige verheerlijking des Vaders. En dit is de wil des Vaders, die Mij gezonden heeft, dat al wat Hij Mij gegeven heeft, Ik daaruit niets verlies, maar hemzelf opwek ten uitersten dag. Zo heeft dan ook de Zoon een werk te doen: de Hem gegevenen door de Vader te bewaren voor het verloren gaan. De verkiezing des Vaders staat dus niet op zichzelf. Het verlossingswerk des Zoons moet er bijkomen; daarop volgt de inwoning des Heiligen Geestes, en zó wordt een zondaar behouden door het drie-enig werk van een drie-enig God. Al de gegevenen des Vaders zijn zondaren, die als zodanig kunnen verloren gaan. De Zoon moet ze voor het verloren gaan behoeden en ze uit de dood verlossen. Doch de verlossing van Christus staat vast, zo staat ook de verkiezing vast. En dit is de wil degene, die Mij gezonden heeft, dat een ieder, die de Zoon aanschouwt, en in Hem gelooft, het eeuwige leven heeft. Welk een genadige wil des Vaders jegens de zondaar, en welk een heerlijke wil des Vaders jegens de Zoon, die de zaligheid van de zondaar stelt in Hem, en in Hem alleen, zodat de heilige Jezus zeggen kon en moest: Niemand komt tot de Vader dan door Mij. Wederkerig zegt de Heer straks zoveel als: Niemand komt tot Mij dan door de Vader. De volkomen eenheid van de Vader en de Zoon is, het blijkt hier duidelijk, de grond hunner volkomen eenswillendheid. En Ik zal hem opwekken ten uiterste dag. De Heer, gelijk geheel de Schrift, stelt de opstanding in heerlijkheid der gelovigen voor: als de laatste daad der verlossing van Christus, en daarmede als de eeuwige heerlijke kroon op al zijn werk. Daarna is er niet meer te doen ter verlossing; de dood, de laatste vijand, is alsdan teniet gedaan; zelfs het graf heeft zijn prooi moeten teruggeven; de dood is dus verslonden tot overwinning, en deze overwinning is eeuwig. De Joden dan murmureerden over Hem, omdat Hij gezegd had: Ik ben het brood dat uit de hemel neergedaald is. Op dit ene gezegde waren hun gedachten bepaald gevestigd; het had de sterkste indruk op hen gemaakt. En zij zeiden: is deze niet Jezus, de zoon van Jozef, wiens vader en moeder wij kennen? Hoe zegt deze dan: Ik ben uit de hemel neergedaald? Gij ziet, Jezus te aanschouwen met de ogen des lichaams, is niet voldoende om in Hem te geloven. Men moet Hem met geestelijke ogen aanschouwen, zal men Hem zien gelijk Hij is. En wie geeft deze geestelijke ogen? God, en God alleen. Jezus antwoordde dan en zei tot hen: murmureert niet onder elkaar. Niemand kan tot Mij komen tenzij dat de Vader, die Mij gezonden heeft, hem trekke. Er zijn mensen, die zeggen: Niemand kan tot Christus komen, dan door de Vader getrokken, maar de Vader trekt alle mensen tot Christus. Treurige kunstenarij, om een tekst juist het tegendeel te laten zeggen van hetgeen hij zegt. Niet allen kwamen tot Jezus, velen murmureerden over en tegen Hem, velen haatten Hem; anderen, die Hem tot hiertoe gevolgd waren, verlieten Hem. Ik vraag u: waar blijft, of waarin blijkt de trekking van alle mensen tot Jezus? Het is zoveel als te zeggen: Alleen de gegevenen des

Vaders aan de Zoon zullen niet verloren gaan; maar alle mensen zijn door de Vader aan de Zoon gegeven. O, er is niets schoner en heerlijker dan de volle waarheid, maar de vermenging van de waarheid met de leugen is afschuwelijk. De verkiezing is voor ons een volstrekte verborgenheid in God, omdat wij in de allerhoogste wijsheid en liefde onmogelijk willekeur kunnen aannemen, en de in God bestaande algenoegzame redenen der verkiezing niet kennen; maar dat er een verkiezing Gods is en in de Schrift onophoudelijk geleerd wordt, is zo klaar als de volle dag. De verkiezing is het beginsel, waar alle Goddelijke werkingen van uitgaan, en het is dus niet enkel een waarheid, maar een hoofdwaarheid, door andere waarheden veelzijdig ondersteund, om te voorkomen, dat zij niet eenzijdig wordt opgevat. De Vader verkiest, de Zoon verlost, de Heilige Geest verheerlijkt. En Ik zal hem opwekken ten uiterste dag. De Heer trekt geheel het werk zijner verlossing samen in dit eindpunt. En waarlijk, indien de mens niet weder naar lichaam en ziel, dus niet in zijn geheel uit de dood wordt verlost, zo is er geen volkomen verlossing. De Schrift kent geen ander mens dan die van ziel en geest en tevens van vlees en been. De mens der opstanding kan geen ander mens zijn; zijn wezen zal hetzelfde zijn; maar de hoedanigheden, die hem dan zullen eigen zijn, en de toestand, waarin hij dan zal verkeren, zullen oneindig van de tegenwoordige verschillen. Het is ook opmerkelijk, dat de Heer terstond op het komen tot Hem, de belofte laat volgen: En Ik zal hem opwekken ten uiterste dag. Zó rijk en vrij is de genade; zij spreekt niet van doen, waar zij van geloof spreekt. Overigens is het een volstrekte onmogelijkheid tot Jezus te komen, en dezelfde te blijven die men is. En zo is de leer der voorverordinering hier noch ergens in de Schrift voorgesteld tot een verschrikking of tot een afschrik, maar tot een troost, tot een bemoediging en aanlokking. Is iemand tot Jezus gekomen, zo heeft hij de zekerheid van niet uit zichzelf gekomen, maar door de Vader getrokken te zijn; doch nooit kan het hem een beletsel zijn om tot Jezus te komen. Er is geschreven in de profeten: en zij zullen allen van God geleerd zijn. Een ieder dan, die het van de Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij. Dat de Heer hier niet bedoelt het onderwijs Gods door de Schrift alleen, maar bepaald een onmiddellijk onderwijs van God, is duidelijk. De Schrift, ofschoon een werk des Heiligen Geestes, kan gelezen en niet verstaan worden. Eerst wanneer de Heilige Geest het verstand van de lezer der Schrift opent voor het begrip der Goddelijke waarheid, verstaat hij wat hij leest. Gij ziet ook hier de drie-eenheid Gods werkzaam in de verlossing der mensen. De Vader leidt de zondaar tot de Zoon om verlost te worden, en de Zoon leidt de verloste zondaar tot de Heilige Geest om geheiligd te worden en de Heilige Geest leidt de zondaar terug tot de Vader om gezaligd te worden. Trouwens het behoort tot de eigenaardigheden der Schrift, dat zij niets stelselmatig leert, ten einde niet enige afgetrokkenheid of afgepastheid in de dingen Gods: en vooral niet in de drie personen van het enig Goddelijk Wezen te stellen. Immers er is bij alle onderscheiding, geen scheiding of ongelijkheid bij hen denkbaar; zij leven in de volkomen gemeenschap en eenheid met en in elkander. Niet dat iemand de Vader gezien heeft, dan die van God is; deze heeft de Vader gezien. De Heer wil niet verstaan zijn, alsof Hij een volstrekt onmiddellijk onderwijs van God bedoelde: nee, dit ontving Hij, de Zoon alleen, maar wie tot Hem, de Zoon komt, wordt in het verborgene van zijn hart en verstand door de Heilige Geest, Hem, de Here Jezus, gegeven en naar Hem getrokken. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: die in Mij geloofd, heeft het eeuwige leven. Het eeuwige leven is het leven van God, is de Heilige Geest. In Christus te geloven, is in gemeenschap met Hem te komen, is te delen in alles wat Hij is en heeft en geeft. Christus is het eeuwige leven; zo dan, wie zich met Hem verenigt, die deelt in het leven van Christus: in de Heilige Geest, die van Hem afdaalt in de zijnen. Ik ben het Brood des levens. Let wel, Christus en Hij alleen is het Brood, dat gegeten, het eeuwige leven geeft. Zelfs de Schrift op zichzelf is het eeuwige leven niet; al eet gij haar op; al wordt gij zo gemeenzaam met haar, dat gij haar van buiten kent; indien gij niet Christus uit haar in uw hart hebt opgenomen, heeft de Schrift geen zielevoedende kracht voor u. Alleen Christus maakt de Schrift voor u tot het Woord van God, waardoor uw ziel leeft. Uw vaders hebben het manna gegeten in de woestijn en zij zijn

gestorven; dit is het Brood, dat uit de hemel neerdaalt, opdat de mens daarvan eet en niet sterft. Het manna was een lichamelijk voedsel, dat niet van de lichamelijke dood bevrijdde; maar Christus is het brood der ziel, dat der ziel het eeuwige leven geeft, en niet der ziel alleen, maar de gehele mens, want ook zijn gestorven lichaam zal door Christus opgewekt worden ten uiterste dag. Daarom zegt de Heer ook niet dat de ziel, maar dat de mens daarvan eet en niet sterft. De dood der zijnen is voor Christus geen dood, maar leven, eeuwig leven. Ik ben dat levende Brood, dat uit de hemel neergedaald is. Kon de Heer zich duidelijker openbaren; zegt Hij met deze woorden niet rechtstreeks en onbewimpeld, dat Hij de Messias is, en dat zijn naam de enige naam is, onder de hemel gegeven, waardoor wij kunnen zalig worden? Wel kon de Heer later zeggen, toen het volk Hem vroeg: Waarom houdt Gij onze zielen langer op, zo Gij de Christus zijt, zeg het ons: Ik heb het u gezegd, maar gij gelooft het niet. Zo iemand van dit brood eet, die zal in der eeuwigheid leven. Dit wil zoveel zeggen als: wie deel heeft aan mijn persoon, die heeft deel aan mijn leven, aan het eeuwige leven. En het brood, dat Ik geven zal, is mijn vlees, hetwelk Ik geven zal voor het leven der wereld. Hiermede verklaart de Heer de mogelijkheid om deel aan zijn leven te verkrijgen. Hoe kon de Zoon van God zijn heilig, Goddelijk, eeuwig leven mededelen aan de zondaar, op wie als zodanig het vonnis des doods rust? Door in zijn eigen persoon de zonden te verzoenen, door als mens zijn menselijk leven ten offer te geven. Alleen hierdoor zou de wereld, zouden de zondaren het eeuwige leven kunnen deelachtig worden. Zonder een verzoening door voldoening aan te nemen, zijn deze woorden des Heren niet te verklaren. De Joden dan streden onder elkander, zeggende: Hoe kan deze ons zijn vlees te eten geven? Zij vatten het gezegde des Heren letterlijk op, en de Heer sprak kennelijk met een geestelijke bedoeling. Immers eerst had de Heer zichzelf het levende Brood genoemd, vervolgens had Hij zichzelf voorgesteld als de Gever van het brood, en toen dat Brood nader aangeduid als te bestaan in zijn vlees, in zijn lichaam, zoals Hij ook in het avondmaal het brood zijn lichaam noemde. De Heer maakte uit het een het beeld van het ander. Jezus dan zeide tot hen: voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: tenzij dat gij het vlees van de Zoon des mensen eet, en zijn bloed drinkt, zo hebt gij geen leven in u zelf. De Heer, wel verre van zijn woorden te verzachten of te verklaren, versterkt ze met volle kracht, en voegt bij het eten van zijn vlees, ook nog het drinken van zijn bloed, als volstrekt noodzakelijk vereiste om het eeuwige leven in zich te hebben. Zo duister deze rede was voor de toehoorders van de Heer, zo duidelijk is zij voor ons. Het gehele Evangelie wordt samengetrokken in de waarheid, dat Christus ons eten en drinken moet zijn, zullen wij geestelijk, dat is Goddelijk, eeuwig leven. Christus heeft zich mededeelbaar gemaakt aan zondaren. Waardoor? Door zijn lichaam te laten breken en door zijn bloed te laten vergieten. Zolang het brood in zijn geheel en de wijn onuitgegoten blijft, heeft niemand er iets aan; zal het brood gegeten, zal de wijn gedronken worden, zo moet het gebroken en uitgegoten worden. Zolang de Here Jezus niet gekruisigd was, en dus niet zijn ziel had uitgestort in de dood tot een zoenoffer voor de zonde, was Hij in zichzelf de volheerlijke eeuwige Zoon des Vaders, en de volheerlijke Zoon des mensen, maar onmededeelbaar aan zondaren. Hij was een in zichzelf gesloten geheel, dat als zodanig alle gemeenschap uitsluit. Doch door zijn lijden en sterven voor de zonde, werd Hij de Verzoener der zonde, die wat Hij in zichzelf had, kon meedelen aan anderen. En zo konden nu de zondaren, door het geloof, gemeenschap aan zijn lijden en sterven, en daarmede aan zijn verzoening der zonde en aan zijn overwinning der zonde, aan zijn overwinningsleven verkrijgen. Van deze waarheid is dan ook het avondmaal het blijvend teken. In het avondmaal geeft Christus ons zijn lichaam te eten en zijn bloed te drinken, dat is: geeft Hij zich aan ons als de Gekruisigde voor onze zonden. Wie avondmaal houdt, die neemt als zondaar de gekruisigde Christus aan als zijn Zaligmaker, door een handeling, welke een belijdenis zonder woorden is. Heerlijke instelling voor geheel de Kerk van Christus! Hemel, aarde en hel vragen aan u en aan mij en aan allen, die naar de naam van Christus zijn genoemd: Wie is de Christus voor u? En wij antwoorden niet in woorden, maar nemen het brood uit Jezus hand, met Jezus woorden: Dit is mijn lichaam,

dat voor u verbroken wordt, en wij eten het, en wij drinken uit de beker der dankzegging, die Jezus ons toereikt met de woorden: Drinkt allen daaruit; dat is mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, dat voor u en voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden. De leden der gemeente kunnen met elkander bidden en zingen, en horen naar de uitlegging des Woords, maar niets drukt hun gemeenschap aan een gekruisigde Zaligmaker meer uit, dan hun Avondmaalsviering. Daarmee belijdt ieder afzonderlijk en belijden allen tezamen: De spijs en drank voor het geestelijk, Goddelijk, eeuwig leven is alleen Christus, de gekruisigde Christus. Alleen uit zijn dood ontspringt voor mensen, voor zondaren, voor verlorenen, het eeuwige leven. Zoeken wij dan in het avondmaal geen geheimzinnigheid. De zaak is klaar, klaar als de dag. Gelijk wij door het eten van het brood en het drinken van de wijn deelhebben aan beide, zo hebben wij door het gelovig avondmaal houden deel aan het verzoenend lijden en sterven van Jezus, zó dat wij in Hem geleden hebben en gestorven zijn voor onze zonden, om voortaan in Hem Gode te leven. Er is buiten het geloof niet nog een afzonderlijke gemeenschap met Christus. Nee, dat aan te nemen, was tegen de Schrift, en vóór de dwaling. Het geloof alleen maakt het avondmaal tot een gemeenschap met Christus, en zo ook de doop tot een zegel des Verbonds. De tekenen op zichzelf hebben geen kracht; daarom kan men ook onwaardig avondmaal houden en tevergeefs gedoopt zijn. Het behaagde echter de Heer, om voor het geloof bijzondere heerlijke gelegenheden van oefening te geven, en deze zijn de prediking des Woords, het gebed en de bediening der bondzegelen. Het geloof openbaart zich in al zijn heerlijkheid door deze heilige handelingen, en het geloof moet zich in alles, al is het dan ook niet op altijd even verheven wijze, openbaren. Immers het geloof is gelijk de hoop en de liefde, bij de Christen een doorlopende zaak. Als iemand u in het diepste van de slaap wakker roept en vraagt: Hebt gij Jezus lief? dan moet gij kunnen antwoorden: ik heb Jezus lief, maar niet genoeg! En zo moet ook het geloof ten allen tijde gereed staan zich te betonen. Die mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, die heeft het eeuwige leven. Het leven dat de mens van nature heeft, is geen leven voor Jezus, die aan alles de rechte naam geeft. Leven en zaligheid is eenzelvig. Leven zonder zaligheid is een bestaan, geen leven. Daarom zei de Heer zo-even: Tenzij gij het vlees van de Zoon des mensen eet en zijn bloed drinkt (tenzij gij deel neemt aan Mij als de gekruisigde Messias) hebt gij geen leven in uzelf. En Ik zal hem opwekken ten uiterste dag. Niet alleen zal hij naar de ziel terstond, maar ook aan het einde des tijds naar het lichaam, eeuwig leven. Want mijn vlees is waarlijk spijs en mijn bloed is waarlijk drank. Is het woord oneigenlijk, de zaak is wezenlijk. Zonder toe-eigening van Christus en die gekruist, moet de ziel eeuwig hongeren en eeuwig dorsten, want er is niets buiten Hem, dat haar verzadigen kan. Die mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, die blijft in Mij en Ik in hem. Hier ziet gij, dat dit eten en drinken enkel zinnebeeldige uitdrukkingen zijn van de innigste gemeenschapsoefening des zondaars met zijn gestorven en opgewekte Zaligmaker. De Heer belooft daarbij wederkerige gemeenschap. Hij zegt er mede: wie met Mij in gemeenschap staat, met die sta Ik wederkerig in gemeenschap, zodat hij in Mij is door het geloof, en Ik in hem door de Heilige Geest. Daarom herhaalde de Heer in zijn laatste gesprekken met zijn discipelen deze woorden: Blijft in Mij, en Ik in u. Gelijk de rank geen vrucht kan dragen van zichzelf, zo zij niet in de wijnstok blijft, alzo ook gij niet, zo gij in Mij niet blijft. Gelijkerwijs Mij de levende Vader gezonden heeft, en Ik leef door de Vader, alzo die Mij eet, zal leven door Mij. Gelijk de Zoon ook als mens leefde uit het eeuwige leven des Vaders, alzo zou ook een ieder, die Hem, de Zoon, in zijn hart opnam, leven uit zijn leven. De Christen leeft door Christus. Paulus zeide: Ik leef, doch niet meer ik (ik leef mijn eigen leven niet meer) maar Christus leeft in mij. Dit is het brood, dat uit de hemel neergedaald is; niet gelijk uw vaders het manna gegeten hebben en zijn gestorven; die dit brood eet, zal in der eeuwigheid leven. De Heer keert terug tot het begin, tot de tegenstelling van zichzelf met het manna. Op het eten van het manna volgde de tijdelijke dood, op het aannemen van Hem zou het eeuwige leven volgen. Deze dingen zei Hij in de synagoge, lerende te Kapernaum. De indruk dezer rede was ook bij Johannes de Evangelist (die ze ons alleen

meedeelt) zo groot, dat hij er de tijd en de plaats, waar zij gehouden werd, bij moest optekenen. Johannes oordeelde het dan ook, vanwege de mededeling van dat gesprek en van hetgeen de andere evangelisten van de instelling des Avondmaals bericht hadden, overbodig, om deze instelling zelf te vermelden. Velen dan van zijn discipelen, dit horende, zeiden: Deze rede is hard, wie kan ze horen. De rede des Heren was hun niet alleen onverstaanbaar, maar ook onverdraaglijk. Dat een mens spreekt van zijn vlees te eten en zijn bloed te drinken, was nooit gehoord, en zou ook ongerijmd zijn, wanneer het niet geestelijk bedoeld was. Doch bij een geestelijke bedeling behoort een geestelijke opvatting, en voor deze was bij het volk geen plaats. Het vatte des Heren redevoering vleselijk op. En nu waren de Joden ten hoogste afkerig van het hun verboden eten van het vlees in zijn bloed, des te meer van het bloed drinken. Inzonderheid echter ergerde zich de schare over des Heren bewering, dat Hij uit de hemel gedaald was, daar zij zijn ouders kenden. Jezus nu wetende bij zichzelf, dat zijn discipelen daarover murmureerden, zeide tot hen: Ergert ulieden dit? Wat zou het dan zijn, zo gij de Zoon des mensen zag opvaren, daar Hij tevoren was ? De Heer stelt zijn zichtbare hemelvaart, welke Hij hier voorzegt, tegenover zijn onzichtbare nederdaling uit de hemel. Indien zij niet konden geloven, dat Hij door middel van zijn geboorte uit Maria van God gekomen was, hoe zouden zij kunnen geloven, dat Hij onmiddellijk lichamelijk, zichtbaar tot God teruggekeerd was. Dat juist deze zaak bij de discipelen de grote onbegrijpelijkheid was, blijkt uit het slot van het laatste gesprek des Heren, Johannes 16:28-31, waar de Heer, als de slotsom van al zijn redeneringen zegt: Ik ben van de Vader uitgegaan, en ben in de wereld gekomen; wederom verlaat Ik de wereld en ga heen tot de Vader. Zijn discipelen zeiden tot Hem: zie, nu spreekt Gij vrij uit en zegt geen gelijkenis; nu weten wij dat Gij alle dingen weet en gij hebt niet van node, dat U iemand vraagt, hieraan geloven wij dat Gij van God uitgegaan zijt. Waarop de Heer hen antwoordde: Gelooft gij nu? De Geest is het, die levend maakt, het vlees is niet nut. De Heilige Geest maakt de woorden Gods tot levende en levendmakende woorden; de vleselijk werktuiglijke, letterlijke opvatting heeft er niets aan. De woorden, die Ik tot u spreek, zijn geest en zijn leven. Des Heren woorden zijn woorden des Heiligen Geestes, en daarmede woorden des eeuwigen levens, die als zodanig heilig geestelijk, en bij het licht der eeuwigheid moeten beschouwd worden. Maar er zijn sommigen van ulieden, die niet geloven. "Het ongeloof doet u mijn woorden niet verstaan. Indien gij geloofde, gij zoudt Mij kennen als de Beloofde aan de vaderen, als de Zone Gods, en gij zoudt weten dat het eeuwig leven niet in uzelf, maar in Mij is, en gij zoudt begeren deel aan Mij te verkrijgen." Want Jezus wist van de beginne wie zij waren, die niet geloofden, en wie hij was, die Hem verraden zou. De Heer valt niets tegen; dit doet Johannes ons gedurig opmerken. De meesten zijner discipelen vinden zijn redenen hard, onverstaanbaar, aanstotelijk; doch het bevreemdt de Heer niet, integendeel, Hij verwacht niets anders. Ja, ofschoon de Heer tot het laatste ogenblik Judas behandelt, alsof hij nog te redden was, zo wist Hij evenwel, zoals wij ogenblikkelijk uit zijn eigen mond zullen horen, dat Judas niet te redden was. Wie hier niet de volmaakte vereniging van de Goddelijke met de menselijke natuur in de eenheid des persoons van Christus ziet, ziet niets wat geestelijk waarachtig is. Als God weet Christus het verderfelijk einde, en als mens gebruikt Hij tegelijk al de middelen tot een zalig einde; Hij, die gekomen was niet om de zielen der mensen te verderven, maar te behouden. De Heer weet alles tevoren, en heeft op alles gerekend, nochtans handelt Hij als de arts, die ook in een dodelijke ziekte nog al de middelen aanwendt, die zijn wetenschap hem aangeeft, en als de schipper, die ook bij de onvermijdelijkste schipbreuk nog de laatste poging tot redding in het werk stelt. En Hij zeide: Daarom heb Ik u gezegd, dat niemand tot Mij komen kan, tenzij het hem gegeven zij van mijn Vader. Wij zien het, de Heer rust volkomen in de verkiezing zijns Vaders. Zij is voor Hem de algenoegzame reden van hetgeen te zijnen opzichte geschiedt. En waarom is er dan zulk een grote vijandschap bij zo velen tegen deze verkiezing Gods? Is het dan zo moeilijk om te berusten in een oneindige wijsheid, heiligheid en liefde? Kan God iets doen, dat zijns onwaardig is? En zo dit onmogelijk is, waarom willen wij dan

God niet erkennen als de alleen Vrijmachtige, die met het zijne, ja doet wat Hij wil, maar wiens wil volmaakt goed is? En niet alleen dat de Heer er voor zichzelf in rust, dat de niet-gegevenen des Vaders niet tot Hem komen, maar Hij zegt het ook aan de ongelovigen zelf, opdat zij niet murmureren. Vreest Hij nu, dat zij zullen antwoorden: Dan is het onze schuld niet, als wij niet zalig worden? Volstrekt niet. De Heer weet, dat alleen het ongelovig, het verhard, het toegeschroeid geweten God kan beschuldigen van het verderf des mensen. Elk ander geweten getuigt het tegendeel, en moet amen zeggen op het woord des Eeuwiglevenden: Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Here Here, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen, maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekeert van zijn weg en leeft. Het geloof houdt dus vast aan de onomstotelijke waarheid, dat Gods volstrekte vrijmacht en zijn volstrekte heiligheid één zijn in Gods volstrekte en oneindige goedheid: want het wezen Gods is liefde. De Heer wist dit volmaakt, Hij, God uit God; en wij zullen het eenmaal klaar doorzien; doch nu mogen wij niet wandelen in de aanschouwing, maar moet het geloof ons genoeg zijn. Van toen af gingen velen zijner discipelen terug, en wandelden niet meer met Hem. Deze rede des Heren maakte een scheiding en schifting tussen dezulken, die de Heer volgden met bijbedoelingen, en die Hem volgden uit overtuiging en liefde. Het is een beeld van de scheiding en schifting van de naam- en daad-Christenen aan het einde des levens. Jezus dan zeide tot de twaalven: wilt gijlieden ook niet weggaan? De Heer doet geen poging om de misnoegden en heengaanden te bevredigen of terug te roepen. Integendeel, Hij vraagt ook zelfs aan zijn twaalf Apostelen, of zij bij deze gelegenheid niet ook nog liever wilden heengaan dan blijven? De Heer oefent geen dwang dan die der liefde, welke vrij is en vrij laat. Simon Petrus dan antwoordde Hem: Heer! Tot wie zullen wij heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens, en wij hebben geloofd en bekend, dat Gij zijt de Christus, de Zoon van de levende God. Er is in de gemeente van Christus een vaste kern, welke niet wijkt voor wat het zij; de overigen vloeien af en toe. Die vaste kern bestaat uit de uitverkorenen, bij wie geloof en belijdenis samen gaan, en voor wie het onmogelijk is, om na tot Jezus gekomen te zijn, Hem weder te verlaten. Jezus antwoordde hem: Heb Ik u niet twaalf uitverkoren, en een van u is een duivel? En Hij zeide dit van Judas Iskarioth, want deze zou Hem verraden, zijnde één van de twaalven. De Heer maakt hier onderscheid tussen de uitverkiezing tot de zaligheid en die tot de bediening van het apostelschap, tussen de eeuwige verkiezing des Vaders en zijn tijdelijke verkiezing ten behoeve van het Koninkrijk der hemelen. Petrus betuigde voor zichzelf bij de Heer te willen blijven, en hij meende dit ook voor het gehele gezelschap der Aposte1en te kunnen doen; doch de Heer onderrichtte hem beter. Ook zelfs van de twaalven zou er nog één niet blijven, maar heengaan naar zijn eigen plaats.

7:1 De Heer en de Farizeeën en schriftgeleerden, over de wassingen.
En tot Hem vergaderden de Farizeeën en sommigen der Schriftgeleerden, die van Jeruzalem gekomen waren. En ziende dat sommigen van zijn discipelen met onreine, dat is, ongewassen handen brood aten berispten zij hen; want de Farizeeën en al de Joden eten niet, tenzij dat zij eerst de handen dikwijls wassen, houdende de inzetting der ouden. En van de markt komende, eten zij niet, tenzij dat zij eerst gewassen zijn. En vele andere dingen zijn er, die zij aangenomen hebben te houden: als namelijk het wassen der drinkbekers, en kannen en koperen vaten en bedden. Er zijn mensen, die niet innerlijk maar uiterlijk godvruchtig willen zijn, niet bedenkende, dat het uitwendige zonder het inwendige enkel schijn zonder wezen is. Het is een noodlottige verblinding, die intussen de gehele roomse kerk beheerst, want deze heeft het innerlijk wezen des Christendoms ganselijk opgelost in de vorm. Het eren der kerk, en het gehoorzamen aan haar verordeningen, is daar in de plaats gekomen voor het zich bekeren en het geloven in de Schriftuurlijke waarheden. De roomse kerk maakt dan ook de voortzetting uit van het Farizeïsme, zoals wij het hier aantreffen. De Farizeeën en Schriftgeleerden waren uiterst gesteld op uitwendige reiniging van hun lichaam en van al wat met hun lichaam in aanraking kwam. Zij wilden deze uitwendige lichamelijke reinheid beschouwd hebben als het bewijs hunner innerlijke heiligheid; doch hoe kan een geestelijke reinheid door lichamelijke wassingen, ik zeg niet afgebeeld, maar bewezen worden? Zij verwarden, of liever vereenzelvigden het teken met de zaak; doch men kan het teken hebben zonder de zaak te hebben, en dat was bij de Farizeeën het geval. Zij hadden de vorm, maar niet het wezen der heiligheid. Hun harten waren onrein, en onreine harten worden niet gereinigd door het water ook niet van geheel de zee, maar alleen door het bloed van Christus, en door de Geest der heiligmaking. Daarna vraagden Hem de Schriftgeleerden en de Farizeeën: waarom overtreden uw discipelen en wandelen niet naar de inzetting der ouden? Want zij wassen hun handen niet als zij brood zullen eten. De ouden waren dezelfde soort van mensen in de Joodse kerk als in de roomse kerk de oudvaders of kerkvaders en de voornaamste heiligen zijn, mensen die niet zelden tot de Schrift veel afdeden en toededen, en allengs voor de geestelijke opvatting van Gods geboden, uiterlijke handelingen in de plaats stelden. Zij wilden de mensen hiermede tegemoet komen en hun de godsdienst licht maken; want niets is lichter te doen, dan lichamelijke bewegingen. Maar Jezus antwoordde en zeide tot hen: Gij geveinsden! Welk een woord, en dat jegens mannen, die hun ganse leven doorbrachten om zich bij het volk in de reuk der heiligheid te brengen en te houden! Doch wie zulke gemaskerden dulden kan, de Heer niet; Hij rukte hun terstond en meedogenloos het masker der geveinsdheid af. Wie de godsdienst als een dekmantel gebruikt om er het zondige hart onder te verbergen, die bedrijft heiligschennis tegen de godsdienst en majesteitsschennis tegen God, want hij gebruikt het heilige tot onheilige oogmerken. Wel heeft Jesaja van u geprofeteerd, gelijk geschreven is: Dit volk genaakt Mij met hun mond en eert Mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van Mij. Merkt op, dat de Heer, ofschoon uit eigen gezag kunnende spreken, nochtans de eer geeft aan de Heilige Geest, door zich bij voorkeur op het getuigenis des Heiligen Geestes, op het geschreven Woord Gods te beroepen. Hij die zelf sprak met Goddelijk gezag, erkent het Goddelijk gezag der Schrift. Wij zien hier de onmetelijke afstand tussen de Heer en dezulken, ook in onze dagen, die de Schrift alle Goddelijk gezag ontnemen en toch geen Heidenen, maar Christenen willen genoemd worden. De Heer zeide tot de Farizeeën en Schriftgeleerden niets anders dan wat reeds zeven honderd jaren vroeger voorzegd was, en àchttien honderd jaren later nog niet veranderd is, dat namelijk de mensen, die niet willen geloven, zichzelf regels maken, volgens welke zij handelen en wandelen, terwijl alleen de Schrift, Gods Woord en wil, hun tot regels mogen zijn. Doch tevergeefs eren zij Mij, lerende leringen, die geboden van mensen zijn. Mochten zij het bedenken, die zichzelf een eigen evangelie, een eigen Christus, een eigen plichtsbetrachting maken. Al wat niet uit God is leidt niet tot God, maar tot de dood, de eeuwige dood. Want nalatende het gebod Gods, houdt gij de inzettingen der mensen. Het is een vaste regel, dat wie

zich niet uitsluitend houdt aan Gods Woord, zich dienstbaar maakt aan menselijke vindingen. Hoeveel ongelovigen stellen het woord van deze of die hooggeleerde, maar dikwijls deerlijk verkeerd ziende man, boven de onfeilbare uitspraken van het Woord van God. Daarom zullen zij ten uiterst beschaamd uitkomen. Als namelijk het wassen der kannen en der drinkbekers, en andere dergelijke dingen doet gij vele. Heeft God geboden dat men de drinkvaten zal reinigen? Waartoe vernedert men niet al de godsdienst, ja God! God heeft deze en duizend andere kleinigheden des menselijken levens aan des mensen vrijheid overgelaten; maar God heeft de reiniging van het hart geboden, en juist dit wordt nagelaten. Waarom overtreedt gij het gebod Gods, opdat gij uw inzetting zoudt onderhouden? Want God heeft gezegd, zeggende: eert uw vader en uw moeder, en wie vader of moeder vloekt, die zal de dood sterven. Maar gijlieden zegt: Zo een mens tot vader of moeder zal zeggen: het is Corban (dat is te zeggen een gave) zo wat u van Mij zou te nutte komen, en dus zijn vader of moeder geenszins zal eren, die voldoet. En gij laat hem niet meer toe, iets aan zijn vader of aan zijn moeder te doen. Makende alzo Gods gebod krachteloos door uw inzetting, en vele dergelijke dingen doet gij. Bij de Farizeeën en Schriftgeleerden ging niets boven de tempel en zijn dienst. Hieraan het geld te geven, dat billijk tot ondersteuning der ouders moest dienen, was niet alleen geen zonde, maar een verdienste! Hetzelfde beginsel heerst in de Roomse kerk; ook daar gaat de kerk boven alles; deze is bij de Roomsen zo heilig, dat alles wat er voor gedaan wordt, ook heilig is; zó heilig, dat het met plichtverzuim jegens maagschap of vrienden gepaard gaande, dit verzoent. Maar Christus zegt: wat tegen de liefde jegens de naaste is, dat is tegen de wil van God, want God is liefde en Hij gruwt van een geschenk dat de armen ontnomen wordt. En tot zich de ganse schare geroepen hebbende, zei Hij tot hen: hoort gij allen en verstaat: Hetgeen de mond ingaat ontreinigt de mens niet, maar hetgeen de mond uitgaat. Zo iemand oren heeft om te horen, die hore. De Heer bemint de tweeërlei zin van het woord. Er is een lichamelijke reinheid en er is een zedelijke reinheid. De Farizeeën vereenzelvigden beiden in hun blindheid en boosheid; zij beweerden dat lichamelijke onreinheid de mens zedelijk ontreinigt. De Heer maakt de scheiding en zegt: wat de mens eet kan nimmer zedelijk ontreinigen, maar wel wat hij spreekt. Nochtans het woord des Heren zegt meer en draagt veel verder dan men oppervlakkig zou menen. De Heer neemt er eigenlijk reeds nu in beginsel het onderscheid tussen reine en onreine spijzen mee weg, en heft dus de spijswetten, aan Israël gegeven, op. Dezelfde Petrus, die de Heer zo aanstonds opheldering van deze woorden vragen zal en ontving, begreep nochtans deze zaak niet, zodat hij later ook op dit punt opzettelijk een openbaring ontving. Dat de Heer de wet ook in dit opzicht niet kon opheffen zonder God te zijn, is duidelijk. Alleen Hij, die deze wet om gewichtige redenen instelde, kon haar weer om gewichtige redenen intrekken. En toen Hij van de schare in huis gekomen was, kwamen zijn discipelen tot Hem en zeiden: Weet Gij wel dat de Farizeeën, deze rede horende, geergerd zijn geworden. Zij ergerden zich, maar zij konden de Heer niet tegenspreken. Zij voelden dat lichamelijke reinheid geheel iets anders was dan zedelijke reinheid. Men ziet hier en gedurig, hoe geheel uit de lucht gegrepen het beweren der ongelovigen is, dat Jezus zich als een wijs onderwijzer naar de begrippen van het volk zou geschikt hebben, omdat het, mondig geworden, vanzelf de dwaling van zich afwerpen zou. Nee, de Heer testte straks het volk in zijn gesprek over het eten van zijn vlees en het drinken van zijn bloed, bij de hartader hunner begrippen aan, en nu deed Hij hetzelfde bij de oversten des volks. Maar Hij, antwoordende, zei: alle plant die mijn hemelse Vader niet geplant heeft, zal uitgeroeid worden. Nog eens, al wat niet uit God is, leidt niet tot God. Al wat niet in Christus wordt gevonden, wordt door de tijd verslonden. Laat hen varen; zij zijn blinde leiders der blinden. Indien nu de blinde de blinde leidt, vallen zij beiden in de gracht. De Heer wil niet, dat zijn discipelen hen met geweld tekeer gaan; zij komen wel vanzelf tot hun treurig einde, en stoffelijk geweld in geestelijke zaken behoort niet tot het nieuwe verbond; maar de Heer wil dat zijn discipelen de tegenstanders der waarheid loslaten en aan zichzelf overlaten. De apostel Paulus zegt dan ook (Titus 3:10-11): Verwerp een ketterse mens na de eerste en tweede

vermaning; wetende dat de zodanige verkeerd is en zondigt, zijnde bij zichzelf veroordeeld. Laat de Schriftbestrijders van ons, Schriftbelijders, uitgaan en een eigen leerschool of genootschap stichten, en wij zullen tevreden zijn, doch tot zolang zijn wij billijk niet tevreden. En Petrus, antwoordende, zeide tot Hem: verklaar ons deze gelijkenis. Zelfs Petrus had de Heer niet begrepen. Hij geeft ons het bewijs, dat de mens bij het levendigst verstand in de dagelijkse dingen, ten uiterste stompzinnig kan zijn en meestal is, ten opzichte van de eenvoudigste zedelijke en geestelijke dingen. Er zijn over het geheel maar weinig mensen, die geoefende zinnen hebben tot onderscheiding van waarheid en dwaling in dingen van godsdienstige aard. De Schrift is dan ook het verenigingspunt der gedachten in dit opzicht; neem de Schrift weg, en ieder nadenkend mens heeft een andere mening over de bovennatuurlijke dingen, terwijl de overige mensen er in het geheel geen begrip van hebben. Maar Jezus zeide: zijt ook gijlieden alsnog zo onwetend, en verstaat gij nog niet, dat al wat van buiten in de mens ingaat, hem niet kan ontreinigen; want het gaat niet in zijn hart, maar in de buik, en wordt in de heimelijkheid uitgeworpen, reinigende als de spijzen. Maar de dingen, die ten monde uitgaan, komen uit het hart, en deze ontreinigen de mens; want van binnen uit het hart der mensen komen voort boze bedenkingen doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, gierigheden, boosheden, bedrog, ontuchtigheden, een boos oog, valse getuigenissen, lasteringen, hovaardij, onverstand. Al deze boze dingen komen voort van binnen, en deze dingen zijn het, die de mens ontreinigen, maar het eten met ongewassen handen ontreinigt de mens niet. De Heer noemt het allereerst de boze bedenkingen op, omdat zij de bronnen zijn van al de overige onreinheden. De mensen hebben een spreekwoord: "Gedachten zijn tolvrij." En dat is waar bij mensen, maar niet bij God. God ziet juist op de gedachten, want zij zijn geen toevalligheden, die van buiten bij ons invallen, maar die van binnen uit onze geest oprijzen. Zij komen uit het hart, uit het middelpunt van ons wezen, waar zich al onze lijdelijke en werkdadige vermogens verenigen, en zij zijn de slotsommen van de gesteldheid onzer harten, en daarom mogen wij er wel zeer nauwkeurig acht op geven. Door niet op onze gedachten acht te geven, zullen wij nimmer komen tot de rechte kennis van de zondigheid onzer natuur. Onze gedachten zeggen ons wat wij zijn, en welke de heersende neiging onzer natuur is. Kwade bedenkingen zijn als de moerasdampen; zij verraden de aanwezigheid van het moeras. Daarom moeten wij ook onze zondige gedachten voor God betreuren en er bij Hem verzoening over inroepen in het bloed van Christus, door de Heilige Geest. Voorts, staat het niet in onze macht, de in ons opkomende gedachten te voorkomen, het staat nochtans in onze macht ze te onderdrukken en daarmede krachteloos te maken, als zij boos zijn. Wij moeten de boze gedachten nooit bij ons tot woorden, en veel minder tot daden laten worden, maar in de vreze Gods ons gedragen naar het woord van de wijsten der koningen, Spreuken 16:32: "dat hij, die heerst over zijn geest, beter, sterker is, dan die een stad inneemt." De Heer wil dat wij over ons hart waken, en dat wij Hem ons hart geven tot een woonplaats, om er in te zijn en te werken door de Heilige Geest. Doch nu is het van ieder mens het natuurlijke streven, om God iets anders te geven dan het hart. Vooral loopt de uiterlijk nauwgezette godsdienstige mens groot gevaar, om van zijn godsdienstigheid zijn oorkussen te maken. Hij beschouwt zich licht vanwege zijn ernst en ingetogenheid als boven anderen verheven; doch zodra de mens de genade van God beschouwt als een eigenschap van zichzelf, maakt hij misbruik van de genade. De genade is nooit iemands eigendom, Waarop hij boven anderen recht heeft; zij is en blijft het eigendom van God. De mens moet zich nooit in een andere hoedanigheid dan die van zondaar beschouwen; want alleen in deze hoedanigheid heeft hij genade en wordt hij behouden. Hij moet zondaar en toch heilig zijn, zondaar van nature, heilig door genade. Dat wij ons dan nooit op iets laten voorstaan, maar wandelen in alle eenvoudigheid en ootmoedigheid, zonder enige aanmatiging, en zonder ons in iets boven anderen te verheffen. Wij moeten ons integendeel als zondaren met alle mensen gelijk stellen en toch heiligen zijn, door niet met hen mee te doen, maar het rechte pad te gaan, midden door hun kromme wegen heen.

7:24 De Heer en de Kananese vrouw.

En vandaar opstaande, vertrok Hij naar de landpalen van Tyrus en Sidon. De Heer onttrok zich ook ditmaal voor een korte tijd aan de overgrote menigte des volks, en aan zijn onophoudelijke werkzaamheden onder hen: om zich aan meer verwijderde plaatsen met zijn twaalven te verpozen. Doch waar kon de Heer zijn, zonder dat er een heerlijk werk voor Hem te doen was? En in een huis gegaan zijnde, wilde Hij niet, dat het iemand wist. De Heer nam met zijn discipelen ongetwijfeld intrek bij een Hem bekende Israëliet, en verbood deze zijn verblijf aan die plaats bekend te maken. En Hij kon nochtans niet verborgen blijven. Het geloof, door de nood gedreven, weet de Heer altijd uit te vinden. Ook hier is het woord des Heeren waar: Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader hem trekke. De Vader trekt alleen die gered worden tot de Zoon, en wie tot de Zoon komt, wordt niet afgewezen. Want ziet, een Kananese vrouw, uit die landpalen, een Griekse, van geboorte uit Syro-Fenicië, welker dochtertje een onreine geest had, van Hem gehoord hebbende, komende, riep tot Hem en bad Hem, zeggende: Here, Gij Zone David's! ontferm U mijner, mijn dochter is deerlijk van de duivel bezeten. Hoe kwam deze vrouw aan deze ware Israelische kennis van de Heer, zij, die een heidin was? Wij weten het niet; doch zij was een van die vele geborenen uit de Geest, waarvan de Heer tot Nicodemus zei: De wind blaast waarheen hij wil en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet vanwaar hij komt, noch waar hij heengaat. Alzo is een ieder, die uit de Geest geboren is. Het is hiermee als met onze vruchten; men ziet ze op de tafel komen, maar men weet niet waar of aan welke boom ze gegroeid zijn. Doch Hij antwoordde haar niet een woord. Niet zelden laat de Heer daar, waar Hij bereid is te geven, een weigering voorafgaan, ten einde het geloof gelegenheid te geven zich te betonen. Ook behaagt het de Heer meermalen een zoete vrucht te geven in een harde schaal. Als Hij het dorstende Israelische leger water zal geven, dan verzamelt Hij het voor een dorre rots, en uit de ijzerharde stenen doet Hij het zachte, weke water vloeien. Als de Heer in zijn eigen persoon de dood zal teniet doen, sterft Hij de vreselijkste dood, en eerst uit zijn graf komt de zoete vrucht, de opstanding met het eeuwige leven voort. O mochten wij God maar meer vatten in zijn wijze van doen, hoeveel wijzer en zaliger zouden wij wezen! En zijn discipelen tot Hem komende, baden Hem, zeggende: laat haar van u, want zij roept ons na. De discipelen schijnen meer medelijden te hebben dan de Heer. En zeggen ook wij niet dikwijls: Hoe kan de Heer dat kwade toelaten, dat goede onthouden? Doch des Heren liefde is oneindig meer dan onze liefde, want zij is een alwetende, wijze liefde. Maar Hij antwoordende, zei: Ik ben niet gezonden dan tot de verloren schapen van het huis Israël's. De Heer laat het recht gaan vóor de genade, Hij, die de wet gaf vóor het Evangelie. De Heidenen hadden geen recht op de Messias, hun was geen belofte gegeven gelijk als aan Israël. De Heer wil nog heden van ieder zondaar, dat hij erkent alle recht op Gods ontferming verbeurd te hebben, en dat God enkel uit genade de zondaar redt. Doch zij komende, viel neer aan zijn voeten en aanbad Hem, zeggende: Here, help mij! Deze vrouw toont hier een heilige ongehoorzaamheid. De Heer zendt haar weg, doch zij laat zich niet wegzenden. En zou de Heer er mee gediend zijn, dat wij ons door Hem wegzenden laten? Nee, veeleer is het geloof Hem aangenaam, dat van Hem niet kan geloven, dat Hij niet helpen wil. God wil altijd helpen. Hiervan is het geloof verzekerd, en daarom houdt het aan. Het geloof is geen blind vertrouwen, zoals de ongelovigen de onkundigen willen wijs maken; het is integendeel de verstandigste zaak van de wereld, want het is het vertrouwen op Hem, die alleen te vertrouwen is, en die men nooit tevergeefs en te veel vertrouwen kan. Het geloof heeft alleen met God te doen, het ziet op God en spreekt met God en handelt met God. Het ziet dan ook niet op het uiterlijke der dingen, zoals onze lichamelijke ogen doen, maar op het binnenste van Gods hart. Het ziet niet op de onmogelijkheid van de redding aan de zijde des mensen, maar op de mogelijkheid, ja zekerheid der behoudenis aan de zijde Gods, en zo wordt de gelovige behouden; want het is onmogelijk

dat God het vertrouwen des harten op Hem onbeantwoord laten, teleurstellen, beschamen zou. Daarom is het kenmerk des geloofs de volharding in alles, ook in het gebed. Wij moeten nooit zeggen: ik heb het mijne gedaan, en nu moet God het zijne doen. Nee, wij moeten niet rusten totdat God ons geeft wat wij van Hem begeren, of totdat wij niet meer kunnen bidden. Abraham hield bij de Heer aan met pleiten voor Sodom, totdat de Heer van hem heenging, en de vrouw hield bij Hem aan totdat zij van de Heer heenging in vrede. Wij moeten dóor geloven. Doch Hij antwoordende, zei tot haar: Laat eerst de kinderen verzadigd worden; het is niet betamelijk het brood der kinderen te nemen en de hondekens voor te werpen. Let op het verkleind woordje hondekens, door de Heer opzettelijk gebezigd, opdat er temidden der afwijzing een liefelijke aanlokking en tot zich lokking zou blijven bestaan. Wel verre toch dat de Heer het vooroordeel der Joden tegen de Heidenen zou begunstigen, bestreed Hij het veelmeer ook hier van ter zijde. De Heer handhaafde hier het verbond en de bedeling, volgens welke de zaligheid uit de Joden, en ook, niet uitsluitend, maar allereerst voor de Joden was. En de Heer zeide dat aan de vrouw in bewoordingen, die haar volkomen verstaanbaar waren. Maar zij antwoordende, zeide tot Hem: Ja Here! Doch de hondekens eten ook onder de tafel van de kruimels, die daar vallen van de tafel hunner heren, van de brokjes der kinderen. Hoe verstandig, niet waar? Ook wij verwonderen er ons over. Doch dit kwam, omdat zij niet uit haar eigen wijsheid sprak, maar uit de wijsheid des geloofs, dat is uit de wijsheid van God; want God werkt door het geloof in de mens al zijn wil en welbehagen, en daarom heeft de Heer ook gedurig zulk een welbehagen in het geloof: het is Hem de stem des Vaders en het werk des Heiligen Geestes. De hondekens staan in betrekking tot de kinderen. De Heer zelf had ze met elkander in betrekking gesteld. De hondekens zijn in hetzelfde huis als de kinderen, en onder dezelfde tafel, waaraan de kinderen zitten. "Welnu, (zo zegt de vrouw) ook de hondekens krijgen iets van hetgeen de kinderen in volheid krijgen: de kruimels, de brokjes brood, die van de tafel vallen. O geef mij die; deze zijn mij genoeg." Welk een verschil tussen het geloof dezer vrouw, die pas begon te leren en die een hondeke was in het huis der kinderen, en het ongeloof van die kinderen des huizes, waarvan wij straks spraken, en die grijs waren geworden in allerlei vertoning van vroomheid. Och, laat ons toch nooit vergeten dat wij niets hebben aan een godsdienstigheid, welke niet leeft in de dingen Gods en geen gemeenschap is met de Heer, geen uitgang des harten naar zijn genade en geen uitstroming des harten in liefde tot al wat lijdt en hulpbehoevend is. De godsdienstigheid der Farizeeën en Schriftgeleerden was dor en krachteloos en ontaardde altijd meer tot geveinsdheid; en als men nu de zonde doet met een vroom gelaat, dan wordt zij nog honderdmaal lelijker dan zij anders is. Alleen het geloof, wij zien het in de Kananese vrouw, houdt het hart levend in de dingen Gods, en geeft het een onophoudelijke versheid en frisheid van gedachten en handelingen. Toen antwoordde Jezus en zeide tot haar: o vrouw! Groot is uw geloof! Om dezer woorden wil, ga heen, u geschiede gelijk gij wilt; de duivel is uit uw dochter uitgevaren. Is niet de Heer de rotssteen Israël's; van buiten enkel hardheid en kracht; van binnen enkel zachtheid en liefelijkheid, uitstromende in wateren des levens? Behalve de genezing harer dochter, ontving de moeder voor haarzelf de goedkeuring des Heren. Nu is de gunst des Heren beter dan het leven, en zo zien wij deze vrouw ook hoogst begenadigd voor haarzelf. Haar geloof behaagde de Heer. De Heer heeft er een vermaak in dat de lijdende mens geloof heeft, dat hij altijd goede moed heeft, en zich door niets en door niemand laat afwijzen, zelfs niet door de Heer. God verblijdt zich in zijn werken, en zo verblijdt zich nu de Heer in het werk des Heiligen Geestes in het hart ener arme heidin, gelijk deze vrouw was. En zo bewees Hij aan deze vrouw, dat wanneer God ons niet dade1ijk verhoort, Hij rente op rente stapelt, om deze dan ineens aan ons te geven om er ons rijk door te maken. En haar dochter werd gezond van datzelfde uur. Heerlijke vrucht van het geloof! God geeft aan het geloof alles wat levend maakt; maar aan het ongeloof geeft Hij niets dan de dood. En als zij in haar huis kwam, vond zij dat de duivel uitgevaren was. Zij zag terstond dat zij verhoord was. Haar dochter was weer als ieder ander mens. In de bezetenheid is men, zoals wij opgemerkt hebben, in de macht van een

vreemde, onder de boze invloed; men is zijn eigen meester niet meer; een andere macht bezit ons en beheerst ons. Is die invloed geweken, dan is men weer tot zichzelf gekomen en zijn eigen meester. Wachten wij ons daarom zorgvuldig voor de gramschap en de dronkenschap, waarin men zichzelf niet meer meester is; zij zijn flauwe schetsen, maar toch schetsen van de bezetenheid. En de dochter liggende op het bed. In plaats van haar dochter weer te vinden in die vreselijke geweldige stuiptrekkende bewegingen en uitbarstingen van woede en razernij, die haar moederlijk hart uiteenreten, en haar tot de almachtige Redder uit alle nood gedreven hadden, vond zij haar kind stil liggende op het bed, wellicht in een geruste slaap. Welk een blijdschap de Heer hiermede in haar moederlijk hart uitstortte, is boven alle beschrijving. Een zodanige vreugde van uitredding uit de wanhopigste toestanden stortte de Heer dagelijks uit in de harten van velen, die als hoogst ellendig tot Hem kwamen en als hoogst gelukkig van Hem terugkeerden. Mochten wij ook in dit opzicht meer zijn beelddragers zijn. Mochten wij het iedere dag, die wij beleven, ons tot onze dagtaak stellen om vreugde uit te storten in de zielen der mensen, door goede woorden en goede daden. O wij kunnen zoveel, als het ons maar ernst is om het te willen. Als de rijke gedurig aan zichzelf vroeg: waar kan ik vreugde voor droefheid, opgeruimdheid voor benauwdheid, danktonen voor klaagtonen brengen? Zou hij geen gelegenheden vinden? Doch hoe weinigen zoeken zulke gelegenheden, ja wijzen ze, als ze tot hen komen, van zich af. O, dat wij toch allen, rijken en armen, niet verzuimen om zó ons licht te laten schijnen voor de mensen, en zulke goede werken te laten zien, dat zij er de Vader die in de hemel is voor danken en verheerlijken!

7:31 De Heer en de zwaarbespraakte dove.
En Hij wederom weggegaan zijnde van de landpalen van Tyrus en Sidon, door het midden der landpalen van Dekapolis, kwam aan de zee van Galilea, en klom op een berg, en zat daar neer. Wel dragen de oevers der Galilese zee de veelvuldige voetstappen des Heren; telkens keerde Hij van zijn kleine reizen tot haar terug, en zelfs na zijn opstanding vinden wij Hem daar weer. Die zee zal dan ook blijven vloeien tot aan het einde der dagen, en nog eenmaal de bergen en valleien rondom haar zien groenen en bloeien als nooit voorheen. En vele scharen zijn tot Hem gekomen, hebbende bij zich kreupelen, blinden, stommen, lammen en vele anderen, en wierpen ze voor de voeten van Jezus, en Hij genas zelf, alzo dat de scharen zich verwonderden, ziende de stommen sprekende, de lammen gezond, de kreupelen wandelende en de blinden ziende; en zij verheerlijkten de God Israël's. Ziedaar de goede werken die Jezus deed, en waarover de mensen die ze zagen God prezen en verheerlijkten. Welk een toneel, eerst van ellende, daarna van opgetogen blijdschap. En zeiden reeds de lieden te Lystre toen Paulus één kreupele genas: De goden zijn de mensen gelijk geworden en tot ons neergekomen, wat zouden zij dan gezegd hebben als zij deze ontelbare menigte van lijders allen hadden zien genezen? En toch nam Israël de Here Jezus niet aan als God geopenbaard in het vlees. Reeds daarom zijn deze Heidenen Israël's rechters. En zij brachten tot Hem een dove, die moeilijk sprak, en baden Hem, dat Hij de hand op hem legde. Alleen wanneer er iets bijzonders in de zieke of bij de genezing plaats vond, werd het verhaal er van door de Evangelisten geboekt. Hier was het een man met een dubbele kwaal. En hem van de schare alleen genomen hebbende, stak Hij zijn vingers in zijn oren, en gespogen hebbende, raakte Hij zijn tong aan. De Heer kon tot de dove niet spreken, de stem kon niet tot de ongelukkige doordringen, daarom sprak de Heer hem niet aan, maar raakte Hij hem aan. Hij stak de vingers in de oren van de dove en raakte vervolgens met zijn speeksel de tong van de zwaarbespraakte aan. Hij deelde de man op deze wijze iets van zich mee, en wekte hiermee de mans opmerkzaamheid. Om dezelfde reden bestreek de Heer de ogen van de blindgeborene. Er moest iets zijn, waarmee de lijder werkzaam kon zijn, en waarmee hij zijn geloof kon oefenen. Geschiedde nu de genezing van de dochter der Kananese vrouw onmiddellijk, de genezing van deze man geschiedde door middel van opvolgende betastingen. De Heer deed het om te tonen en te leren, dat Hij helpt middellijk en onmiddellijk, en dat ieder op zijn eigen wijze geholpen wordt. De Heer is aan niets gebonden, maar is zo vrijmachtig als machtig. Daarom moeten wij ook in de bekering niet zien op een ander. Wij moeten niet zeggen: omdat ik niet bekeerd ben op de wijze van Paulus, daarom ben ik niet bekeerd. Petrus werd ook niet bekeerd op de wijze van Paulus, en Johannes ook niet, en Natanael en Mattheus ook niet. Allen werden op een afzonderlijke wijze bekeerd. De wijsheid des Heren verlustigt zich bij de eenheid van het doel, in de veelvuldigheid der wegen. En opwaarts ziende naar de hemel, zuchtte Hij. Waarom zuchtte de Heer bij deze gelegenheid, en keerde Hij de ogen opwaarts? De reden daarvan is niet moeilijk te vinden. Velerlei redenen liepen daartoe samen. Hij deed het, omdat Hij de ziekten die Hij genas, op zich en voor zijn rekening nam; omdat Hij, alvorens de genezing te geven, zichzelf als de doofstomme voelde, en zich in zijn plaats stelde; omdat Hij wilde te kennen geven, dat onze vreugde uit zijn smart, onze genezing uit zijn verwonding, ons leven uit zijn dood voorkomt. Voeg hierbij des Heren smartgevoel over de Godvijandigheid des satans, die door de zonde zulk een macht over de mens oefenen kan, dat deze onderworpen is aan alle denkbare kwaal en ellende, terwijl de Heer tegelijkertijd in deze geslotene van oren en gebondene van tong het juiste en treurige beeld zag van zijn volk, dat oren had zonder te horen, en een mond zonder God te verheerlijken. Voorzeker, wij kunnen het ons geredelijk verklaren, dat de Heer bij het zien en aanraken van deze mens, zich ineens al de ellende der zonde vertegenwoordigde en zuchtende opzag naar de hemel. En zei tot hem: Effatha! dat is: wordt geopend! in het Aramees is het een enkel woord, en daarmede te treffender. Bijzonder Markus deelt ons bij enkele gewichtige voorvallen de eigen woorden door de Heer gebruikt mee, en geeft ons hiermee het genot, dat wij nog iets van de klank horen, die van Jezus lippen

vloeide. Opent u! hoe menig zendeling heeft dit woord, zo niet openbaar, dan toch in zijn hart gesproken tot het land, tot het volk, waarheen hij gezonden werd, en dat hij gesloten vond als een rots; en hoe menig getrouw leraar, biddende vader, wenende moeder, hebben niet gezegd van het afgedwaalde schaap der kudde of van het weerspannig kind des huizes: Och of het wederhorig oor en het gesloten hart geopend werd! Doch wie het, als de Heer, met de ogen naar boven en met verzuchting des harten heeft gedaan of nog doet, hij wanhoopt niet; hij zal verhoord worden. En terstond werden zijn oren geopend, en de band zijner tong werd los, en hij sprak recht. Hoe gezegend, niet waar, dat er een opening is van het geslotene en een losmaking van het gebondene; dat er een almachtige God is, die het lijden niet wil, maar opheft; die de satan, de enige oorzaak van alle lijden, geen ogenblik rust laat, maar onophoudelijk vernedert, zijn schoonste buit hem gedurig ontrooft, en hem rusteloos vervolgt, totdat hij ten laatste voor eeuwig machteloos gemaakt en met onverbrekelijke ketenen der duisternis gebonden wordt! En Hij gebood hun, dat zij het niemand zeggen zouden; maar wat Hij hun ook gebood, zo verkondigden zij het des te meer. En zij ontzetten zich bovenmate zeer, zeggende: Hij heeft alles wel gedaan: Hij maakt dat de doven horen en de stommen spreken! Zij verheerlijkten Jezus, die al deze heerlijke wonderen deed, en zij deden dit in bewoordingen, in lofzeggingen, die alleen God toekomen. Het volk kon niet nalaten de Heer te erkennen voor de persoon die Hij was; de macht zijner daden was hun te sterk om er aan te kunnen twijfelen. Hun gewetens spraken, en als het geweten spreekt, dan spreekt het de waarheid en zegt: de verheerlijking des Zoons is de verheerlijking des Vaders, want beiden zijn één.

8:1 De Heer en de vierduizend van het volk.

In dezelfde dagen, toen daar een hele grote schare was, en zij niet te eten hadden, riep Jezus zijn discipelen tot zich, en zeide tot hen: Ik word innerlijk met ontferming bewogen over de schare; want zij zijn nu drie dagen bij mij gebleven en hebben niet te eten, en indien Ik hen nuchter naar hun huis laat gaan, zullen zij op de weg bezwijken; want sommigen van hen komen van ver. Wij leren hier de toestand kennen van de volksmenigte, waarvan de Heer meest altijd omringd was. Het volgen van de Heer was niet zelden bij hen met grote ontbering gepaard. Zij moesten voor zichzelf zorgen, bij de dag voor hun onderhoud, in de nacht voor hun onderkomen. Ditmaal echter waren zij drie dagen achtereen bij Hem gebleven om de afgelegenheid der plaats waar de Heer vertoefde; zij waren in een der woestijnen des lands en hadden al die tijd op de meegenomen voorraad geteerd. De Heer zag echter het hooggaand gebrek aan spijs onder het volk, en wilde er ditmaal wederom in voorzien, want het was noodzakelijk; hen weg te zenden ware hen te doen bezwijken op de weg. Daarom wachtte de Heer ook niet, als de vorige keer, de vraag der discipelen af om het volk te verwijderen, maar stelde Hij zelf zijn discipelen de nood des volks voor met de liefelijke betuiging, dat Hij innerlijk met ontferming over hen bewogen was. En zijn discipelen antwoordden Hem: vanwaar zullen wij zoveel broden in de woestijn bekomen, dat wij zulk een grote menigte zouden kunnen verzadigen? Dat de discipelen deze vraag deden, de eerste maal, toen de Heer nog geen wonder van spijziging verricht had, laat zich begrijpen, maar voor de tweede maal was het vreemd, echter niet, wanneer wij ons goed in hun omstandigheden verplaatsen. Vooreerst ging er bijna geen dag voorbij, dat de Heer niet van een onafzienbare menigte mensen omringd was, en nu was het onder die honderden malen slechts een enkele maal gebeurd, dat de Heer het volk wonderdadig gespijzigd had. De indruk er van was door vele andere wonderen, sedert van de Heer gezien, weer uitgewist, en wie weet het niet, dat een nieuwe nood niet doet denken aan een oude wonderbare uitredding, maar allereerst aan de natuurlijke middelen, die de nood op gewone wijze kunnen opheffen. Daarbij stelde de Heer de bestaande nood opzettelijk zodanig aan zijn discipelen voor, dat zij alleen door een gelovige opvatting daaruit zijn voornemen konden verstaan; doch wij weten, dat de discipelen niet gelovig van opvatting waren, maar veeleer stompzinnig. Zij zagen de Heer onophoudelijk wonderen verrichten, en toch waren zij er niet van verzekerd, dat de Heer bij een nieuw en buitengewoon geval een nieuw en buitengewoon wonder zou doen, niet zozeer, omdat zij twijfelden aan zijn almacht, als wel omdat zij overtuigd waren van zijn vrijmacht, waarmee Hij als de Heer onophoudelijk in de voorkomende zaken handelde. En Jezus zeide tot hen: Hoe veel broden hebt gij ? De Heer laat zich ook nu als vroeger, niet verder in met zijn discipelen door redenering; ook herinnerde Hij hen niet aan het vorige wonder, maar kwam terstond tot de zaak. Zij zeiden: zeven, en een paar visjes. Hoe weinig er was, toch was er nog voorraad. In de tegenwoordigheid des Heren kon de broodkorf nooit geheel leeg zijn; wel kon er gebrek zijn, maar geen volslagen gebrek. Altijd laat de Heer de zijnen iets, hoe gering dan ook, overhouden, waarover zij de zegen der vermenigvuldiging van Hem kunnen vragen. En Hij gebood de schare neer te zitten op de aarde. De Heer zorgt eerst, gelijk bij de eerste keer, voor de orde. Het volk moest niet ondereen gemengd blijven staan, maar neerzitten in rijen van bepaalde ronde getallen (want ook nu wordt het getal opgegeven). Trouwens in de orde ligt altijd iets liefelijks en geriefelijks, en de Heer was de eerste in alles wat liefelijk is en welluidt en welstaat. Het staande eten vermoeit, het zittend eten verhoogt het genot. En Hij nam de zeven broden, en als Hij gedankt had, brak Hij ze en gaf ze zijn discipelen, opdat zij ze zouden voorleggen, en zij legden ze de schare voor. En als Hij de weinige visjes gezegend had, zeide Hij, dat zij ook deze zouden voorleggen. Hieruit blijkt dat de Heer eerst al de voorhanden broden en visjes brak, alvorens Hij ze aan de discipelen gaf, opdat de gebakken vis bij het brood zou gegeten worden. De Heer kon uit één van die broden en uit één van die visjes dezelfde vermeerdering hebben gewrocht als uit allen tezamen, doch gij gevoelt het zou niet gevoegd hebben. Er is aan des Heren wonderen nooit de allerminste en allerverste zweem van

toverachtigheid. De gehele voorraad moest in gebruik genomen worden, er mochten geen hele broden of visjes overblijven, maar enkel stukken brood en vis. En zij aten allen en werden verzadigd. Gezegend wie aan des Heren dis zit, hij eet en wordt verzadigd; maar ongelukkig hij die als de verloren zoon in de gelijkenis, zijn honger aan een vreemde tafel zoekt te stillen! De wereld geeft veel, maar verzadigen doet zij niet, kan zij niet. En zij namen op het overschot der brokken, zeven volle manden. Vroeger waren er twaalf manden over, naar het getal der apostelen, nu zeven naar het getal der broden. In alles wat de Heer doet, zien wij dezelfde verscheidenheid en overeenstemming; die wij in de natuur aanschouwen. De natuur is het volstrekte tegendeel van eenvormigheid en eentonigheid, doch harmonie blijft in alles haar grondtoon. En die daar gegeten hadden, waren vier duizend mannen, behalve de vrouwen en kinderen. De broden waren meerder, en de mensen waren minder in getal dan de vorige keer. Hoe liefelijk, niet waar? De Heer leert er ons feitelijk mee, dat het voor Hem volkomen hetzelfde is velen of weinigen, door veel of door weinig te helpen. En Hij liet hen gaan. Hij liet hen niet blijven, nee, nu konden zij gaan zonder op de weg te bezwijken, en daarom moesten zij ook nu gaan. De Heer wilde hun geen grond van verwachting op de herhaling van zodanige wonderen geven. De Heer is de hoogste liefde, maar tegelijk de hoogste wijsheid. Hij had nu de schare twee maal wonderdadig gespijzigd; het zou niet voor de derde maal geschieden.

8:10 De Heer en de Farizeeën en Sadduceeën over de tekenen der tijden.
En de schare van zich gelaten hebbende, en terstond in het schip gegaan zijnde met zijn discipelen, is Hij gekomen in de delen van Dalmanutah, in de landpalen van Magdala. Hiermee sneed de Heer bij het volk de mogelijkheid af om niet heen te gaan, maar nog langer bij Hem te blijven. Zulke overtochten met het vissersscheepje van Petrus, of met andere scheepjes, dienden de Heer gedurig tot een middel, om zich aan de al te grote ophoping des volks aan één plaats, althans voor enige tijd te onttrekken. En de Farizeeën en Sadduceeën gingen uit, en tot Hem gekomen zijnde, begonnen zij met Hem te twisten, Hem verzoekende, begerende dat Hij hun een teken uit de hemel zou tonen. Wat God geeft, dat wordt niet door het ongeloof begeerd, en wat het ongeloof begeert, dat wil God niet geven. Het ongeloof begeert altijd het ongoddelijke, en dat wordt niet door God gegeven, maar enkel door de Boze, die als des ongeloofs meester, het ongeloof zijn loon niet zal onthouden. Zij begeerden een onmiddellijk teken, en verwierpen daarmee al de wonderen des Heeren en al de getuigenissen der profeten. Zij wilden overtuigd worden door te zien; hiermee verzochten zij de Heer, van Hem begerende wat Hij niet mocht geven, als gekomen zijnde om aan het geloof te geven wat het vraagt, en geenszins aan het ongeloof. Ook de ongelovigen van onze tijd willen zien. Zij wilden wel een teken zien, dat hen overtuigen kon. Doch hiermee verwerpen zij het getuigenis der Schrift, en daarom zal hun geen teken gegeven worden; maar zijzelf zullen tot een teken gesteld worden van hun tijd, tot een schandteken voor allen, die geloven. Maar Hij antwoordende, zeide tot hen en tot de schare: Als het avond geworden is, zegt gij: mooi weer! Want de hemel is rood, en 's morgens: heden onweer, want de hemel is droevig rood. En wanneer gij een wolk ziet opgaan van het westen, terstond zegt gij: er komt regen, en het gebeurt alzo, en wanneer gij de zuidenwind ziet waaien, zo zegt gij: er zal hitte zijn, en het geschiedt. Gij geveinsden! Het aanschijn der aarde en des hemels weet gij wel te onderscheiden, en kunt gij de tekenen der tijden niet onderscheiden? Hoe begrijpt gij deze tijd niet? En waarom oordeelt gij ook van uzelf niet, wat recht is? En Hij, zwaarlijk zuchtende in zijn geest, zeide: wat begeert dit boos en overspelig geslacht een teken! voorwaar Ik zeg u, dat dit geslacht geen teken zal gegeven worden dan het teken van Jonas de profeet. En hen verlatende, ging Hij weg. Wij wensen bij deze gelegenheid eens opzettelijk te spreken over de tekenen der tijden, ook in onze dagen, over welke thans door velen op velerlei wijze wordt gesproken. Niemand zal kunnen ontkennen dat zulke beschouwingen uiterst gewichtig zijn en ook ons roepen om er opzettelijk bij stil te staan, teneinde gewaarborgd te zijn dat wij ook in dit opzicht niets verzuimen. De rabbijnen ten tijde des Heren waren wel oplettend op de tekenen des hemels, der lucht en der wolken, wat het weer betreft, maar niet op de toestanden der wereld en der tijden, waarin zij leefden. De Heer maakt hun dit tot een beschamend verwijt, en zegt er hun mee: "zie wat minder naar de lucht en wat meer op de aarde en wat daar rondom u gebeurt!" Het ging hun als nog heden velen onder ons, die meer in het tijdelijke dan in het geestelijke op de klok zien, hoe laat het is. De rabbijnen telden de letters der Schrift en zegen de muggen uit, en gaven de tienden ook van de dille en het komijn. Zij waren de mannen van de kleine dingen; hoeveel beter was het geweest als zij op de grote dingen des levens gelet hadden. Let op de tekenen der tijden! is het woord des Heren tot hen en tot ons. Alles bestaat in oplettendheid. Het is met alle dingen als met de groei van een kind: als men er geen acht op slaat dan ziet men die groei niet; dan schijnt hij er niet te zijn, en toch, hij is er. God had tekenen op de aarde gegeven, en nu vragen de rabbijnen een teken uit de hemel. Maar had God dit dan niet gegeven? Was de Heer zelf niet het teken aller tekenen uit de hemel, en zou God ook niet later tekenen geven uit de hemel? denk slechts aan het pinksterwonder! Doch zij eisten een teken op hun wijze, een teken dat zij als hemels moesten erkennen; doch welk een teken kon het zijn, dat het ongeloof als een wezenlijk wonder erkent? Zulk een wonder is een volstrekte onmogelijkheid. De wonderen, die de Heer te aanschouwen gaf, waren de tekenen der tijden, waarin men toen leefde. Zij waren de tekenen van 's Heren tegenwoordigheid, van de komst des gezegenden Messias tot zijn volk. Elk zijner heerlijke

wonderen was een uitroep als van een heraut, meermalen door het volk zelf aangeheven: De Heer heeft zijn volk bezocht. En verschillen nu onze tijden in dit opzicht aanmerkelijk van die der Farizeeën en Schriftgeleerden, wij hebben de belofte der wederkomst van Christus, en te dien opzichte de tekenen der tijden evenals zij, te onderscheiden. immers onze roeping als Christenen in deze tijd, is de wederkomst van Christus voor te bereiden, en zo moeten onze ogen gedurig gericht zijn op het verschiet, dat God ons geopend heeft, en op onze omgeving; want beiden staan met elkander in rechtstreeks verband. De Farizeeën en Sadduceeën vroegen de Here Jezus om een teken uit de hoogte, maar Hij wees ze naar de tekenen van hun tijd, die hun voor ogen stonden, doch die zij niet zagen en niet zien konden, omdat zij geen acht gaven op de profetieën, die van Hem, de Heer getuigden. Het was dan ook het gedurig verwijt des Heren zelf aan zijn discipelen, dat zij niet letten op de profetieën, die van Hem spraken, en juist daarom heeft Israël gestruikeld en is het gevallen, omdat het zijn profeten niet geraadpleegd heeft, maar zich, zoals men ook nog heden doet, vergenoegde met de eenmaal aangenomen godsdienstige denkbeelden. Trouwens dit is een lichter arbeid dan de studie der Schrift. Het vasthouden aan eenmaal vastgestelde meningen omtrent godsdienstige zaken vergunt ieder een aangename rust. De studie der profetie is daarentegen een zaak van rusteloze bewegelijkheid, want altijd zijn er op andere tekenen der tijden te letten, en zijn wij op een nader standpunt tot het doel gekomen. Men heeft gewoonlijk vele verontschuldigingen, om de Schrift niet te gebruiken tot het einde, waartoe God haar gegeven heeft; doch had Daniël niet gelet op de profetie, hij had het voorrecht niet gehad haar vervulling vooruit te zien en met dubbele vreugd te beleven. En hoe liefelijk was het voor de Christenen ten tijde van de oorlog met Rome, te weten dat zij bij de verwoesting van stad en tempel zouden behouden worden, door terstond te vluchten. Daarom is ook thans het onderscheiden van de tekenen der tijden van hoog belang; doch men is over het geheel te veel verwikkeld in de dingen dezer wereld, om zich hiermee onledig te houden. Bij de meesten blijft nauwelijks het besef meer over, dat men zich gedurig met zijn gedachten van de aarde tot de hemel moet verheffen, en velen bepalen zich liefst tot de aarde en wat zij aanbiedt. Niet dat men zich buiten zijn tijd moet plaatsen om op ideale wijze te leven; integendeel, men moet zich juist eerst goed plaatsen in zijn eigen tijd, om de tijd die volgen zal, goed te kunnen begrijpen. Men moet een man van zijn tijd, en ook, waar het nodig is, tegen zijn tijd zijn. En slaan wij nu een blik op onze tijd, en vragen wij naar de tekenen er van, dan zijn wij genoodzaakt te zeggen: dat zo onze tijden niet de laatsten zijn, zij er in ieder geval de voorboden van zijn. Het is van onze tijd waar, wat van het Oude Testament gezegd is, dat het niets belangrijkers had, dan dat het zwanger was van een betere tijd dan het zelf beleefde. Nochtans, wij leven reeds nu in een tijd van nieuwe dingen. Trouwens altijd is de dag van heden beter dan die van gisteren, want iedere dag brengt ons nader tot het van God gestelde einddoel. Daarom moeten wij ons ook niet tegen de loop der tijden verzetten, maar veeleer toegeven aan al de rechtmatige eisen der eeuw. De vraag moet alleen zijn, hoe die eisen te vervullen ? Wij moeten ze vervullen naar de Schrift en met de Schrift. Er is blijkbaar een nieuwe manier van arbeid in zwang gekomen; men wil alles opnieuw onderzoeken, en niets meer op het oude gezag aannemen. Zouden wij er ons tegen verzetten? Nee, laat de onderzoekers der eeuw alles van de eerste grond op onderzoeken; wij zijn er niet beducht voor; laat al wat niet wezenlijk is, vallen; het wezenlijke kan niet vallen, maar wordt altijd wezenlijker. Zien wij slechts toe, dat men ons niet van de rots der eeuwen op het mulle zand des tijds doe overstappen: op die rots staande, kunnen wij zonder vrees alles rondom ons zien woelen en woeden. Met God en de Schrift staan wij boven de wereld en haar verwarring. Wil de wereld alles op één kaart zetten, welnu, dan is ook met die ene kaart alles voor haar verloren. Wij zien op de toekomst, en door die toekomst wordt alles rondom ons verlicht. Het is een van de grote eigenschappen der profetie, de duisternis in licht te veranderen. Zeker, onze tijd is een tijd van licht, van natuurlijk licht, ja wij baden in licht; doch waar is de warmte? En wie kan het uithouden te leven bij een overmaat van niets anders dan licht? Door de

samentrekking van het licht op één punt is ook alles in één ogenblik van dag tot nacht te brengen. Nochtans er is meer, er is ook een samentrekking van kracht, van natuurlijke kracht, waardoor gedurig nieuwe stoffelijke wonderen worden voortgebracht. Men kent in de geschiedenis geen tijd, waarin de mens uitwendig meer met grote dingen schittert en zich innerlijk meer met de armzaligste dingen behelpt dan de onze. De gehele innerlijke mens werpt zich op het uitwendige, en zo wordt de mensheid altijd meer een schitterende uitwendigheid zonder innerlijke wezenlijkheid, en wij gaan alzo de tijd van vóor de zondvloed tegemoet, toen alle vlees zijn weg had bedorven, omdat het met de Geest van God niets meer wilde te doen hebben. Genesis 6:3 Voor het ogenblik echter is onze tijd een tijd van stoffelijke kracht. Doch laat nu de wereld niet menen, dat God, bijvoorbeeld, de spoorwegen gegeven heeft, enkel tot haar vermaak of haar voordeel, God heeft er nog veel hogere oogmerken mee. Het is mij meermalen gebeurd, als ik in de spoorwagon zat, en ik zag daarbij langs de weg de draden gespannen, waarmee de berichten, de vragen en antwoorden, de snelle trein nog voorbij en vooruit lopen, dat ik dan dacht: is dat een kinderspel, of is het een Godsspel? Iets kinderlijks ligt er in. Wat zouden onze kinderen zich verheugen als wij hen zulke zich vanzelf bewegende dingen als de locomotieven zijn, konden geven om er mee te spelen. Doch er ligt ook iets verhevens, iets Goddelijks in. Zeker zal het een nog oneindig heerlijker middel zijn, waardoor de wederkomst des Heren kenbaar wordt van het ene einde der aarde tot het andere, dan nu de telegraaf is. Gelijk de bliksem van het ene einde des hemels tot het andere gezien wordt, alzo zal het zijn als de Zoon des mensen komt, Lukas 17:24 Nee, wij zijn nog niet aan het einde. Veel wat nu nog niet gereed is, zal later gezien worden. Wat nu is, is slechts voorbereiding tot het toekomstige. Het zal nog veel schoner worden dan het is. Wij wachten nog veel volmaakter uitvindingen dan die er nu zijn. Verder, wij leven in een tijd van opstanding. Wij zeiden dit reeds met een enkel woord; wij moeten er hier op terugkomen. In onze tijd, waarin de opstanding van het eenmaal gestorvene meer dan ooit voor onmogelijk wordt verklaard, wordt Ninevé van de aarde uitgeworpen evenals Jona uit de buik van de walvis. Ja, dat Ninevé, dat men niet wist waar het gestaan had, staat nu op uit zijn graf, om het ongeloof aan Gods macht te beschamen en de trotsheid van de kinderen dezer eeuw te vernederen; want hebben wij grote hoofdsteden, die der ouden waren nog groter, en voor de kunstgewrochten der oudheid is er nu reeds een afzonderlijk studievak ontstaan. Frankrijk en Engeland hebben zich eerst wetenschappelijk meester gemaakt van de grond, waar Ninevé stond, en wie waren de arbeiders, die de opgravingen deden? Nestorianen. Vanwaar zijn deze afkomstig? Van de Joden of van de Chaldeeër? Het is niet uitgemaakt. In beide gevallen is het zeer opmerkelijk, dat zij Ninevé moesten helpen opgraven. Babel, Ninevé en al de grote steden der oudheid zijn niet als Lissabon plotseling door een aardbeving omgekeerd, maar zijn aan een langzame uittering gestorven; de geschiedenis van hun vermindering en val is een zeer lange geschiedenis. Ten laatste stierven zij geheel uit, en in hun doodse verlatenheid en eenzaamheid, in de loop der eeuwen overdekt van het overstuivende stof en zand, vormden zich rijen heuvels, waaronder niemand de overblijfselen ener stad vermoedde. Zij werden dan ook bewaard voor onze tijd van algemeen en onvermoeid onderzoek. Eerst hebben onderscheidene moedige reizigers, alle gevaren trotserende om door te dringen tot de verst gelegen plaatsen, grote verkenningen in dat gebied der aloudheid gedaan, en later zijn de geleerden gekomen, die deze mijnen hebben ontgonnen. En hebben de Fransen uit hun ongelovigen geest een Voltaire voortgebracht, zij hebben uit hun wetenschappelijken geest mannen voortgebracht, die ten tijde van Napoleons veldtocht in Egypte de schoonste getuigenissen van de volstrekte waarheid der Schrift hebben meegebracht. En straks zien wij in Ninevé de fijnste graveerselen ontbloot van de dingen, die door God voorzegd zijn. Er is thans een ontwaking ten leven in al het stoffelijks, tot zelfs in het meest dode. Kan er wel iets doder zijn dan een mummie; en toch ook daarvan begint iets te leven. Bloemen, die drie duizend jaren in de hand ener mummie gedragen zijn, worden nu in haar zaadkorrels geplant en komen weer op. Verwonderlijke tijd, die wij beleven. Het oude

wordt nieuw. Het is de loop der zon; zij gaat alle dagen dezelfde weg weer op. Geen rechte lijn, maar een cirkelvormige is de weg van God. De rechte lijn is de kortste, het is zo, maar tussen twee gegeven punten, niet tussen een vast punt, en een punt dat nog niet gegeven is. Om een vastigheid te hebben, moet men een middelpunt hebben. Aan de rechte lijn is geen einde. De Christen heeft een vast punt, en de kringen, die hij rondom dat middelpunt trekt, zijn de reizen, die hij doet. Hij slingert daardoor niet weg in de ruimte; maar behoudt altijd zijn middelpunt. De kinderen der wereld volgen de rechte lijn, en willen van geen middelpunt weten; doch nu weten zij dan ook wel het punt, waar zij van uitgaan, maar niet waar zij zullen komen. Wij vragen: wat zal het einde zijn van die ontzettende ontwikkeling der mensen in hun eigen kracht? Zal het niet dat ogenblik zijn, waarin het zal blijken, dat alle menselijke kracht schijnkracht, en ten enenmale ongenoegzaam is, om het eigenlijke doel der mensheid te bereiken? Ja, wij keren blijkbaar tot de wereld vóor de zondvloed terug. Toen waren er ook mannen van grote naam, maar de naam des Heren werd niet meer door hen aangeroepen. Immers in plaats dat de mens zich ook nu met zijn weten en werken tot God verheft, om Hem te verheerlijken, verheft hij er zich tegen God mee om Hem te bestrijden. En daarom leven wij ook tegelijk in een tijd van zelfvernieling en ontbinding. Zeker de vorige, de achttiende eeuw was een dompige eeuw, ontbloot van grootse dichterlijke denkbeelden. Men had er de zin voor verloren. Onze eeuw is een eeuw van tegenovergestelde werking, maar tot een ander uiterste. In geestelijk godsdienstig opzicht leven wij in een tijd van afval van God en Christus. Wij kunnen gerust zeggen, dat ook het Christendom thans op een derde van het geheel gebracht is. Daarom verkeren wij, van de menselijke zijde gezien, in een wanhopige toestand. Het oude is onherstelbaar en het nieuwe is niet te vestigen. Over het geheel zijn wij in een praktisch deïsme vervallen. De staten, die eertijds Christus beleden, belijden Hem thans niet meer, en zoeken altijd meer al wat godsdienst heet kwijt te worden. Het is bijna overal het beginsel van de staat geworden, om in het geheel geen godsdienst te hebben. Wij zelf hebben een regering en een grondwet, die altijd meer door de vaandragers van het ongeloof buiten God en buiten de godsdienst worden gesteld. Daarom moeten de Christenen niet vasthouden aan het schijnbeeld, alsof de Christelijke staat nog bestond. Doch aan de andere kant mogen de Christenen ook niet zeggen: "De staat gaat ons niet aan, omdat hij niet Christelijk is." Nee, ofschoon de Christen niet in alles even werkzaam zijn kan, hij moet toch in alles belang stellen, want alles, ook het anti-Christendom beweegt zich rondom het koninkrijk van Christus, en kunnen wij niet ageren (handelen), wij kunnen toch protesteren, en kunnen wij zelf niet werken, wij kunnen toch anderen beperken. Een Christen moet tot alles, wat tot het koninkrijk van Christus, zij het ook vijandig, in betrekking staat, ook in betrekking staan, en in die betrekking zijn geloofskapitaal beleggen, opdat hij van alles rente trekt. Wij zegenen daarom ook de pogingen dezulke, die met al de hun ter beschikking staande middelen de heerschappij der dronkenschap en der ontucht tegengaan. Zij zijn hiermede de herauten van een betere tijd. O mochten zich vele edelen en machtigen in het land aangegord voelen, om beide deze zedelijk besmettelijke ziekten tegen te gaan, en mochten de regering en de vertegenwoordigers des lands krachtige maatregelen nemen en wijze wetten uitvaardigen, om deze schandtekenen der maatschappij in haar kracht te breken. Wij weten het, niemand is zijn persoonlijke vrijheid te ontnemen, maar wel is zij te begrenzen, en zij moet door de overheid begrensd worden. Dat allen, die God vrezen, hun stem verheffen in de raadzalen der steden en in de kamers des lands tegen de zonde en voor de gerechtigdheid. En wat zouden zij te vrezen hebben? Niets. Wie God vreest, heeft niets anders te vrezen. Doch kunnen wij dit in onze tijd verwachten? God kan het geven, want wat zou Hem onmogelijk zijn; maar als Hij het geeft, zo is het een wonder zijner macht en zijner liefde tevens. Want wat men ook zegt, dit is zeker, Christus gaat heen van de openbare plaatsen. Dàt is een der sterkst sprekende tekenen des tijds. In de hoge vergaderingen des lands en der steden, in de academiën en in de kerk, ja, zelfs op de lagere school komt de wetenschap van het bloot menselijk verstand op de troon en aan het woord, en Christus moet voor haar plaats maken en zwijgen. Ja, al wat in het openbaar

macht en gezag kan uitoefenen, verloochent Christus altijd meer; doch in het verborgene wordt nochtans het zaad van een betere toekomst gezaaid, en hoe meer de staatsmachten Christus verwerpen, hoe meer Christus nadert om zijn koninklijke macht te staven en zijn koninklijke rechten te handhaven, door al de anti-Christelijke staatsmachten omver te werpen. Reeds is het leger Gods daartoe in aantocht. Wie weet hoe spoedig de vóor de Heer uitgaande verschrikkingen en oordelen van storm, aardbeving en vuur de wereld zullen overvallen, en aan Gods volk Hem aankondigen, die tot de zijnen komt in het suizen ener zachte stilte! Dit is zeker, wij leven als in de barensweeën van het koninkrijk Gods. Wij hebben slechts de wereld even de pols te voelen, om te weten, dat zij ziek ligt aan een ziekte, waarvan zij niet door gewone en natuurlijke middelen te genezen is. Zó dacht ik over de zaken, toen ik mij in Engeland op de grote vergadering van broeders, bij gelegenheid der eerste grote tentoonstelling bevond; maar ik dacht er tevens bij: Alles moet toch dienstbaar zijn aan de heerlijkheid van Christus, en aan de heerlijkheid zijns koninkrijks. De afval zal zeker wel altijd meer geordend en met altijd groter wereldse wijsheid en macht geleid worden, doch dit moet ook. Daarentegen moet deze afval door ons zonder verschoning, maar in het geloof en door het Woord Gods en door hoegenaamd geen ander wapen bestreden worden. De vijand te sparen is ook een kwaal van onze tijd. O dat kwalijk geplaatste medelijden heeft zoveel kwaad teweeggebracht. Hoe bestreed Jezus de Farizeeën en Schriftgeleerden? Zonder medelijden. Het ongeloof mag niet met medelijden behandeld worden. Het is een Agag, tot wie een Samuel zegt: Gelijk als uw zwaard de vrouwen van haar kinderen beroofd heeft, alzo zal uw moeder van haar kinderen beroofd worden onder de vrouwen. En wij moeten die Agag in stukken houwen, doch niet met een vleselijk zwaard, nee, maar met het zwaard des Heiligen Geestes, met Gods Woord. De Schrift leeft van strijd, van de goede strijd, en wij moeten er ook in leven. Rust bederft het beste. Hangt het zwaard aan de wand, en het zal roesten; wilt gij het blank houden, laat het veel buiten de schede gezien worden. Zien wij echter toe, dat wij het behoorlijk hanteren. Daarbij moeten wij vast staan op de grond der profetie. Dit is nodig vooral in een tijd van politieke onmacht als de onze, waarin alles moet belijden: wij kunnen niet wat wij willen. Och, alles moet een behoefte bij ons worden en ophouden bespiegeling te zijn. Zolang wij de komst van de Heer niet volstrekt behoeven, hebben wij ook geen hart voor de verwachting van de openbaring van zijn koninkrijk. Ook kan men deze verwachting koesteren als een liefelijke klank voor het gehoor en een strelend genot voor het gevoel, evenals hoorde men enkel poëzie en muziek. Daarom ben ik zelf niet zelden bang, om bij de lezing, bestudering en uitlegging der profetie soms aan de galg te blijven hangen. Christus wil geen ijdele bespiegelingen, maar wezenlijkheid. In de profetie hecht zich dan ook alles aan Gods grote daden in het verleden, en aan Gods grote beloften voor de toekomst. De tegenwoordige tijd kan ons niet anders zijn dan een tussentijd, een tijd van overgang. De heerlijkheid is achter ons en vóor ons. Nochtans is de tegenwoordige tijd hoogst belangrijk, juist omdat hij een overgang is tot de toekomst. Indien wij geen acht geven op het heden, hoe zullen wij kunnen acht geven op de toekomst? Iedere tijd heeft zijn tekenen. De Joden feilden juist daarin, dat zij in de tijd waarin zij leefden, geen vervulling der profetie zagen. Zij hadden zich te weinig met de profetie onledig gehouden, en thans is men bevreesd, dat men er zich te veel mee bezig zal houden. Men vraagt: wat voordeel geeft ons? Ik antwoord: Is het onverschillig voor een goed schilder, of hij goed licht in zijn werkplaats heeft? Door het goede licht zullen juist al de voorwerpen in al hun kracht en klaarheid te voorschijn komen. Een groot denkbeeld (en welk denkbeeld is zo groot als de verwachting van de komst des Heren?) heeft in zijn gevolgen het meest praktische nut; doch niets kan goed in de praktijk werken, of het moet eerst theoretisch goed bewerkt zijn. Zeker, men kan, terwijl men met de ogen rondziet, niet met de hand werken, doch wel daarna, en dan misschien eens zo goed. Een waarheid heeft als zodanig a1tijd haar praktische nuttigheid, en wie eens de waarheid heeft leren kennen, kan haar niet weer missen. Verplaats een Copernicus in een gezelschap van Ptolomeussen, en hij zal het er niet in kunnen uithouden. Wat in het

Christendom blote beschouwing is en geen praktische nuttigheid heeft is door Christus verboden; maar Noach bouwde de ark der behoudenis door aan Gods profetie te geloven, en juist dat moeten wij ook doen. De profetie is uit haar aard nooit blote bespiegeling, maar altijd grijpt zij diep in het leven. Agabus profeteert een hongersnood, en er vloeit een collecte uit voort voor de armen onder de broederen. Doch bestaat het praktische enkel in daden? Nee er bestaan ook andere slotsommen dan die met cijfers kunnen aangewezen worden. Had niet Maria, de moeder des Heren, het meest praktische geloof, toen zij bij al de woorden, die zij van het kindeke Jezus hoorde, geen woord sprak, maar ze in haar hart bewaarde? En had niet Maria, de zuster van Martha, het meest praktische geloof toen zij neerzat aan 's Heren voeten en naar Hem luisterde? Martha deed veel meer dan Maria, doch de overpeinzing van Maria won het van de bedrijvigheid van Martha, en daarna gaf die overpeinzing haar een werk te doen, dat al de bedrijvigheid van Martha in de schaduw stelde de zalving des Heren voor zijn lijden en dood. Er is een innerlijke en er is een uiterlijke werkzaamheid, en beide hebben haar eigenaardige vruchten, en naar de waarde der vruchten wordt de waarde der bomen gerekend. Men zij dus voorzichtig, om aan uitwendige bedrijvigheid een al te grote waarde toe te kennen. Zij is goed op haar plaats; doch er is ook nog plaats voor iets anders: voor de stille innerlijke overdenking. Het werk van het stille verstand gaat boven dat van de bedrijvige hand, en waar het verstand de hand niet bestuurt, komt niet veel bijzonders tot stand. De profetie leert ons na te denken, en uit altijd dieper overdenking altijd juistere gevolgen te trekken. De profetie leert ons waakzaam te zijn, en de olie niet enkel in onze lampen maar ook in onze vaten te doen, opdat het licht kan blijven branden totdat de bruidegom gekomen is. Doen is een zaak voor de tegenwoordigheid, geloven een zaak voor de toekomst, en het is de adel van de mens voor de toekomst te leven en te zorgen. Daartoe roept de Schrift ons op van haar begin tot haar einde. Zij wil ons voorbereiden en opvoeden tot een eeuwige zaligheid; zij wil onze tegenwoordigheid heiligen door ons te doen zien op een heerlijke toekomst, die zeker is in God voor het geloof, dat naar God hoort en Hem gehoorzaamt. Dat wij dan acht geven op de tekenen der tijden, die ons de altijd meer naderende openbaring aankondigen van het koninkrijk Gods, van de heerlijkheid der kinderen Gods, en van de overdekking der aarde met de kennis en heerlijkheid des Heren, gelijk nu de wateren de bodem der zee bedekken; alle welke beloften alleen in volheid kunnen vervuld worden door de beloofde persoonlijke wederkomst van Hem, die het Hoofd is der gemeente, de Koning der koningen en de enige erfgenaam van al de koninkrijken der aarde Openbaring 11:15.

8:13 De Heer en de discipelen over de leer van de Farizeeën en Sadduceeën.

En wederom in het schip gegaan zijnde, voer Hij naar de andere zijde. Hiermede ontweek de Heer ook ditmaal de lastige aandrang zijner tegenstanders. De Heer geeft ons het voorbeeld, om onze vijanden niet te tarten, maar veeleer hen te ontwijken en ruimte te laten, opdat hun woeling en drijving haar doelpunt mist. En zijn discipelen hadden vergeten brood mee te nemen. Zij hadden niet meer dan één brood bij zich in het schip. De reden waarom de Evangelisten deze kleine bijzonderheid vermelden, is om het misverstand der discipelen ten opzichte van de volgende woorden des Heeren te verklaren. En Jezus gebood hun, zeggende: ziet toe en wacht u voor de zuurdesem der Farizeeën en der Sadduceeën en de zuurdesem van Herodes. De Heer noemt de leerstellingen van deze ongelovige lieden een zuurdesem der leugen, in tegenstelling tot het ongezuurde of zoete brood der waarheid. Het ongeloof is een in zichzelf volstrekt bedorven beginsel, dat onmogelijk iets anders kan voortbrengen dan bederf. Daarom waarschuwt de Heer zijn discipelen met de hoogste ernst voor de leer der ongelovigen. De Heer stelt de hoogste prijs op de waarheid, de zuiverheid van de leer van het Woord Gods, van zijn woord, en wil niet, dat het op enigerlei wijze besmet wordt. Men ziet hieruit, welk een verderfelijke drogreden het is te zeggen: dat het niet aankomt op de leer, maar op het leven, alsof men een goed leven kan leiden zonder een goed levensbeginsel te volgen. Verkeerd te denken en recht te handelen is een kunststuk, dat de ongelovigen menen te kunnen uitvoeren; maar zulk een kunststuk is een goochelstuk, dat alleen op misleiding rust, en een proefstuk, waarmee men de eeuwige zaligheid zijner ziel op het spel zet, of nog juister gesproken, waarmee men zijn ziel prijs geeft. Het is een zedelijke onmogelijkheid te geloven wat men zelf wil, en te doen wat God wil. En zij overlegden bij zichzelf en onder elkander, zeggende: het is, omdat wij geen broden meegenomen hebben. De discipelen denken allereerst aan het eigenlijke brood; zij zijn nog te ongeestelijk, om dit woord des Heeren geestelijk te vatten. En Jezus, dat wetende, zeide tot hen: wat overlegt gij bij uzelf, gij kleingelovigen, dat gij geen broden meegenomen hebt. Merkt gij niet op en verstaat gij niet? Hebt gij nog een verhard hart? Ogen hebbende, ziet gij niet, en oren hebbende, hoort gij niet. Gedenkt gij niet hoe ik u de vijf broden brak onder de vijf duizend mannen; hoeveel volle korven met brokken nam gij op? Zij zeiden: twaalf. En toen Ik de zeven broden brak onder de vier duizend mannen, hoeveel volle manden met brokken nam gij toen op? Zij zeiden: zeven. En Hij zeide tot hen: Hoe! verstaat gij dan niet, dat Ik u van geen brood gesproken heb, toen Ik u zei dat gij u wachten zou voor de zuurdesem der Farizeeën en Sadduceeën? Toen verstonden zij, dat Hij niet gezegd had, dat zij zich wachten zouden voor de zuurdesem des broods, maar voor de leer der Farizeeën en Sadduceeën. Dit verhaal is een van de duizend bewijzen, die er zijn voor de onverdichtbaarheid der Evangelische verhalen. Dit gehele verhaal schijnt alleen door de Evangelisten daarom zo breedvoerig geboekt te zijn, om te doen zien, aan welk misverstand de woorden des Heeren bij de discipelen waren blootgesteld. Welk verdichter echter zou zichzelf voorstellen als zo verregaand onopmerkzaam en onverstandig als hier Mattheus zichzelf en zijn mededisciplen doet? Neen, zo verdicht men niet en kan men niet verdichten. Doch in het Woord van God, in de Schrift, is nergens enige opvijzeling, maar overal waarheid en gezond verstand. De discipelen waren toen werkelijk nog zo onverstandig, dat zij soms des Heren klaarste uitspraak niet begrepen. Doch Jezus bestraft er hen gedurig over. De Heer bemint wakkere dienaren, die Hem met verstand dienen en Hem verstaan op zijn wenken. Doch hierin ligt nog een andere waarheid: de noodzakelijkheid van de verlichting des Heiligen Geestes. De Heer was reeds zolang bij hen, en nog verstonden zij Hem niet. Wat bewijst dit? Dat ook het allerhoogst uitwendig onderwijs, het onderwijs des Heren aan de discipelen niet genoegzaam is, maar het innerlijke onderwijs des Heiligen Geestes er bij moet komen, zal het een voldoende en blijvende indruk maken op het hart en verstand; en hoe heerlijk is dat! De Zoon wil ons in al zijn woorden de Heilige Geest nodig maken, en ons overtuigen, dat wij niets minder behoeven tot onze zaligheid dan Hem, èn de Vader èn de Heilige Geest.

8:22 De Heer en de blinde te Betsaïda. En Hij kwam te Betsaïda, en zij brachten tot Hem een blinde, en baden Hem, dat Hij hem aanraakte. Waar Jezus komt, daar komen de hulpbehoevenden. Dat is zeer natuurlijk; op dezelfde wijze komen de armen tot de rijken: mogen zij tevergeefs komen? Bij de Heer kwamen zij niet tevergeefs; deze hielp. Zullen de rijken niet ook de armen helpen, die tot hen komen om geholpen te worden? Mochten de rijken meer bedenken, dat God hen juist daarom tot rentmeesters over vele van zijn goederen gesteld heeft, om er velen mee te helpen, te redden, te behouden. En de hand des blinden genomen hebbende, leidde Hij hem uit buiten het vlek. Soms was de wijze, waarop de Heer genezingen deed, zinnebeeldig. We hebben dit reeds gezien bij de genezing van de doofstomme; nu hebben wij een tweede voorbeeld. Wij zeiden het reeds: al wat de Heer deed, had de hoogste betekenis, en deze moeten wij trachten uit te vinden. In verband met het voorafgaand verhaal van de geestelijke onwetendheid der discipelen, doet de Heer de blinde de opvolgende toestanden of de overgangen van de nacht tot de dag evenzo doorgaan, als dit meermalen met het geestelijk verstand in de bekering geschiedt. Niet alle verlichtingen des Heiligen Geestes, niet alle bekeringen zijn plotseling en van een ogenblikkelijke volmaaktheid. Daarom is het verkeerd enerlei bekeringsweg te willen vaststellen. De Heer heeft een afkeer van alle eenvormigheid. Het wezen der zaak moet één zijn, maar de vormen van dat wezen mogen en moeten uiteenlopen. De Heer begint met de blinde af te zonderen van de menigte, evenals Hij de bekering bij sommigen begint door hen van de grote menigte af te zonderen. De Heer zal eindigen met de genezene te doen wederkeren naar zijn huis, om de grote daden Gods aan hem geschied, aan anderen te verkondigen, evenals Hij de bekeerde soms zich doet bepalen bij de kleine wereld van medegelovigen, waarin deze zich alsdan alleen tehuis bevindt. En spoog in zijn ogen. De blinde leeft bij het gevoel. Er moest iets buitengewoon stoffelijks aan zijn ogen geschieden, zou hij opmerkzaam worden dat het te doen was om zijn ogen te openen, en zijn opmerkzaamheid en zijn geloof te wekken. En legde de handen op hem. Om de handen op het hoofd des mans te kunnen leggen en hem in de ogen te spuwen, moet of de Heer buitengewoon groot of de man buitengewoon klein van gestalte geweest zijn; of moet, wat het waarschijnlijkst is, de blinde voor de Heer neergeknield zijn, toen de Heer deze handeling aan hem voltrok. En vroeg hem of hij iets zag. De Heer wist dat de blindheid niet ineens zou wijken, daarom liet Hij die man zeggen: in hoever de blindheid geweken was. Ook geschiedde het om de man op te wekken en uit te lokken tot spreken, opdat zijn genezing niet werktuiglijk zij. De Heer doet gedurig vragen aan degenen die tot Hem komen en bijzonder aan zijn discipelen. Ook wij moeten gedurig door vragen de lippen en harten der mensen zoeken te openen, om er het goede zaad des Woords in te kunnen uitstorten. En hij opziende, zeide: ik zie de mensen, want ik zie hen als bomen wandelen. Het was blijkbaar bij de man nog een verward gezicht. De blinde kan geen begrip van een boom hebben dan door het gevoel, en daardoor stelde hij zich een boom voor als een rechtopstaande figuur of staak. Nu zag hij een menigte zodanige rechtstandige figuren zich bewegen, en hij maakte er de gevolgtrekking uit dat dit mensen waren. Daarna legde Hij de handen wederom op zijn ogen. Uit dit wederom moeten wij afleiden, dat de Heer zijn handen reeds op zijn ogen gelegd had, nadat het speeksel er op was uitgestort. En deed hem opzien. En hij werd hersteld en zag hen allen ver en klaar. Treffend, niet waar? dat de Heer, die deze genezing ineens volkomen had kunnen doen, thans behagen schepte om het als in twee tempo's te doen. Doch wij vinden telkens dezelfde Heer terug, die ook in de schepping datgene, wat Hij in één ogenblik kon doen, om wijze redenen bij opvolging deed. En Hij zond hem naar zijn huis, zeggende: Ga niet in het vlek en zeg het niemand in het vlek. Het was de Heer genoeg het wonder te hebben verricht; de verbreiding ervan was niet nodig. Zo wil de Heer ook niet dat wij onze bekering aan de grote klok hangen, maar dat wij haar stil in onze kring beoefenen. Het Koninkrijk Gods is inwendig in het hart van de gelovige; wat thans buiten hem is, is het rijk dezer wereld; doch het zal eenmaal anders worden. Eenmaal zal het koninkrijk dezer wereld plaats maken voor het, uit de harten der gelovigen uittredend Koninkrijk Gods; en dit zal plaats

hebben als al de koninkrijken der wereld het eigendom van Christus geworden zijn. Openbaring 11:15

8:27 De Heer en de discipelen over de vraag: wie zeggen de mensen dat Ik ben?
En het geschiedde als Hij alleen was biddende, dat de discipelen met Hem waren. Wij vinden de Heer meestal dan biddende, wanneer er iets bijzonders op handen was. Ook nu zou er iets bijzonders geschieden. De Heer zou door zijn discipelen bij vernieuwing als de Messias erkend worden, en de Heer zelf zou hun zijn lijden en dood voor de zonde aankondigen. Christus sprak ook nu tot God zijn Vader alvorens Hij met mensen sprak, en het was derhalve tussen Hem en de Vader reeds gereed, wat Petrus zou openbaren. Alles toch moet zijn behoorlijke voorbereiding hebben. Als de spijs bij ons op de tafel komt, is er een gedeelte van de dag aan haar toebereiding besteed. Het is in het geestelijke niet anders. Niets is blote vrucht van het ogenblik; wat in een ogenblik wordt ontvangen of meegedeeld is niet zelden de vrucht van langdurig nadenken. Bij de Heer der heerlijkheid zijn de voorbereidingen niet als bij ons; zij zijn geen arbeid, geen nadenken, geen onderzoek, maar het gebed, het gesprek met zijn Vader. Als zijn discipelen een goede belijdenis van Hem moeten afleggen, dan bidt Hij vooraf opdat zij het kunnen doen; en als zij het doen, dan is het de vrucht van zijn gebed en het werk des Heiligen Geestes; want vlees en bloed kunnen zo iets niet openbaren, maar de Vader die in de hemelen is. Trouwens iedere goede daad van de Christen is de vrucht van het gebed van Christus. Zo dan, wat zijn discipelen zullen zeggen, moet Christus zelf biddend vragen. Zij zelf baden niet; Hij alleen bad, en zijn discipelen waren enkel bij Hem. Welk een heerlijke zaak moet toch wel het gebed zijn, dat de Heer zelf zo gedurig bad, terwijl Hij daardoor alles van de Vader verkreeg! En Jezus ging uit en zijn discipelen naar de vlekken in de delen van Cesaréa Filippi. Hoe geheel onderscheiden is toch de Schrift van de schriften der wereldse wijzen. Als de wijsgeren hun leer verkondigen, dan komt het hun niet in de gedachten om een bericht te geven van de reizen die zij gemaakt, en de plaatsen die zij bezocht hebben. Doch bij de Schrift is alles gebeurtenis. Zij is bij uitnemendheid historisch, en daarom is zij wel niet van de wereld, maar behoort zij toch tot de wereld, tot het leven, ja tot al de verschijnselen en verrichtingen van het gewoon dagelijks verkeer. En op de weg vroeg Hij zijn discipelen: wie zeggen de mensen, dat Ik, de Zoon des mensen, ben? Dat de Heer dit vragen kon, had zijn reden daarin dat Jezus zelf zich niet de Christus, maar de Zoon des mensen noemde. Wij mensen beginnen en eindigen met te onderwijzen, maar de Heer is een leraar boven alle leraren; Hij begon met Messiasdaden te doen, en wilde nu, dat anderen uit die daden zelf het onderwijs zouden putten, dat zij nodig hadden, om Hem als de Messias te erkennen en te belijden. De Heer noemde zichzelf de Zoon des mensen; doch nu blijkt uit des Heren vraag, dat Hij ook nog onder een andere naam wilde gekend zijn, en zo blijkt dus ook hier dat, voegde deze naam zijner nederheid in 's Heren eigen mond, de naam zijner heerlijkheid alleen voegt in onze mond. Na des Heren opstanding gebruikte de Heer ook zelf deze profetische naam niet meer, maar een nog mindere: die van Jezus de Nazarener. Handelingen 22:8 Doch waartoe deze vraag zelf? Stelde de Heer dan zóveel belang in het weten hoe de mensen over Hem dachten en wat zij van Hem zeiden, dat Hij dit opzettelijk van zijn discipelen wilde horen? Zeker stelde de Heer daar zoveel belang in; want van het al of niet weten wie Hij, de Heer is, hangt het al of niet zalig worden der mensen af. De naam van Jezus als de Christus is de enige naam onder de hemel geopenbaard, waardoor zondaren kunnen zalig worden, en de Heer zelf heeft gezegd: indien gij niet gelooft, dat Ik het ben, gij zult in uw zonden sterven. En moge nu al het ongeloof aan de kennis van de persoon des Heren, evenmin als aan al wat Goddelijk geestelijk is, enige waarde hechten, omdat het ongeloof, afgekeerd van God, alleen het ongoddelijke kent en bemint, ons is de kennis van de Here Jezus als de Christus de sleutel niet alleen van al de verborgenheden Gods, maar ook van de deur tot onze eigen zaligheid. In de kennis des Zoons ligt evenzeer als in de kennis des Vaders en des Heiligen Geestes, het eeuwige leven, Johannes 17:3 1Jo 5:10-12 Hoezeer de Heer dan ook in vele tijdelijke behoeften voorzag door de genezing van vele ziekten en kwalen, bleef er echter nog een veel grotere behoefte over om te voldoen: de behoefte der ziel naar verlossing van zonde en naar een eeuwige zaligheid. Daarom moeten niet

alleen de discipelen, maar moeten alle mensen weten wie Jezus eigenlijk is, want al hadden zij de grootste lichamelijke weldaden van Hem ontvangen, en zij kenden Hemzelf niet als de enige en almachtige Verlosser van zonde, wat zou het hun baten? Alle tijdelijke weldaden en zegeningen, hoe groot, hoe heerlijk ook, verliezen haar kracht in het graf, uitgenomen de verlossing van de zonde. Daarom hebben de ongelovigen, al roemen zij Jezus nog zo veelvuldig als de ideale mens, als het voorbeeld van alle deugd, niets aan Jezus; want de beschaving welke het Christendom aanbrengt is een schone vrucht, maar een tijdelijke vrucht, die ook in het graf vergaat. Niets blijft eeuwig leven dan wat uit God geboren is, en niemand is uit God geboren dan die gelooft dat de Vader de Zoon het eeuwige leven gegeven heeft, om het mee te delen aan al de zijnen. Wie is Jezus? Ziedaar dus de grote vraag, waar het ten allen tijde boven alles op aankomt. Wie haar goed kan beantwoorden, wordt door de Heer zelf zalig geprezen, dat is: die wordt zalig. En zij antwoordende, zeiden: sommigen: Johannes de Doper en anderen: Elia, en anderen: Jeremia, en anderen: dat een profeet van de ouden is opgestaan. Merken wij op wat hier de mensen van Jezus zeggen, en wat straks de Heer van de mensen zegt. De denkbeelden des volks van Israël, dat toch zijn profeten beter had kunnen en moeten verstaan, waren nog zeer verward. leder dacht iets anders van de Heer; trouwens de waarheid is één en de leugen is veelvuldig. En nu was dit bij Israël nog enigszins te verklaren; men was sedert vierhonderd jaren zonder een openbaring Gods geweest, en nu kwam God opnieuw tot hen met zulke grote dingen! Het was natuurlijk dat hiermee aanvankelijk een chaos van gedachten ontstond, waarop de scheiding van licht en duisternis volgen moest. Doch hoe is het te verklaren, dat er nog na achttienhonderd jaren tijds, op ditzelfde ogenblik bij zo velen de meest uiteenlopende en verwarde begrippen aangaande de Here Jezus heersen? Het is alleen te verklaren door de macht van het ongeloof, want het ongeloof is een grote macht, een helse macht doch juist hiermee een begrensde macht; de hel is haar begin en zal ook haar einde zijn. Het ongeloof weet niets van God en kan niets van God weten, want God is licht en het ongeloof is een macht der duisternis; daarom tast het ongeloof altijd in de blinde rond; het gehele leven van een ongelovige is dan ook een doorgaande misvatting. Het geloof daarentegen heeft een vaste standaard: de Schrift; het kent de Heer uit zijn Woord, uit het getuigenis des Heiligen Geestes, en uit het eigen ontwaakte geweten. En Hij zeide tot hen: maar gijlieden, wie zegt gij dat Ik ben? De Heer laat de meningen des volks en der leidslieden des volks liggen voor hetgeen zij zijn. Waar de mensen zichzelf tegenspreken behoeven zij niet door de Heer tegengesproken te worden. De Heer wendt zich dan ook nu terstond tot zijn discipelen, opdat het blijken zou, of zij wisten wat het volk bewees niet te weten. En hier moet ik u opmerkzaam maken, dat de leerwijze des Heren jegens zijn discipelen, ja jegens allen, niet de strekking had om, zoals wij gewoonlijk doen, de waarheid hun met geweld op te leggen en te zeggen: "Zo is het, en zo moet gij het aannemen" Nee, de Heer bereidde het hart zijner discipelen voor door veelvoudige onderwijzingen, zodat zij ten laatste zelf zeggen konden wat zij door de genade Gods in zich droegen. Daarom moeten ook wij onze kinderen de waarheid niet opleggen met dwang, want alles wat op geestelijk gebied werktuiglijk is, leidt tot verstomming en dood; maar wij moeten tot hen spreken van de waarheden der Schrift als van de natuurlijkste en eenvoudigste zaken der wereld, zoals zij werkelijk zijn. De waarheden der Schrift moeten ons zijn als de sterren aan de hemel en als de appels aan de boom, als alles wat God in de natuur geeft, en zo moeten wij er ook over spreken met onze kinderen. Gods waarheden behoeven geen betoog, wij hebben ze aan onze kinderen maar eenvoudig mee te delen, want de kinderen zijn wel onwetenden maar geen ongelovigen, die de waarheid in ongerechtigheid te onderhouden, en de kinderen geloven gaarne op gezag van hen, die zij liefhebben en vertrouwen. Door een gedurige en getrouwe voorstelling der waarheid, moeten wij dus hun hart bearbeiden, opdat zij door de genade Gods uit hun eigen hart spreken en de waarheid belijden kunnen. Bijzonder door vragen moeten wij, zoals de Heer zijn discipelen deed, onze kinderen en ieder die met ons in aanraking komt, naar verstand en gevoel in aanspraak nemen, uitlokken en tot spreken

brengen, en wij moeten die vragen zo inrichten, dat zij niet met een bloot ja of nee te beantwoorden zijn, maar een uiteenzetting der zaak vereisen. En dit alles moet met matigheid geschieden. Als men iemand wil doen eten, dan moet men hem geen tafel vol brood voorzetten, nee, daarmee zou hem juist de lust tot eten vergaan; maar geef hem iets smakelijks, en slechts zoveel er van als hij op eenmaal nuttigen kan, en hij zal het met smaak nuttigen, en weder bij u komen eten. De Heer is ons ook in deze zaak, gelijk in alle dingen, tot een hoogst voorbeeld. Wij hebben slechts op onze wijze na te doen, wat de Heer op de zijn voordeed. De Heer zei niet tot zijn discipelen: "Ben ik ulieden niet de Christus?" In dat geval had ieder hunner lichtelijk bevestigend kunnen antwoorden, doch dan had de Heer er ook zijn zaligprijzing niet op kunnen laten volgen, die het volle Evangelie voor ons bevat. Wij kunnen thans Petrus licht naspreken, maar in die tijd was dat zo niet. "Wie zou die man toch wel zijn?" vroeg toen ieder, die Jezus hoorde en zag. En ook de discipelen wisten niet alles opeens; ook zij gingen van licht tot licht, en van kracht tot kracht, en zo kwamen zij altijd meer, zoals men dit in onze tijd zegt, tot de zelfbewustheid des geloofs. Daarom vergenoegde zich de Heer ook niet met de reeds meermalen vroeger afgelegde ongevraagde belijdenis van Petrus en de andere discipelen: Gij zijt de Christus, Gij zijt de Zoon Gods! maar vroeg Hij zelf het hun nu op bepaalde en stellige wijze; want wat er nu binnenkort zou gebeuren (zijn lijden en sterven) vereiste een vaste grond in hun harten, om deze uiterste beproeving des geloofs te kunnen doorstaan. En Simon Petrus antwoordende, zeide: Gij zijt de Christus, de Zoon van de levende God! Het antwoord van Petrus is kort en goed. Hij antwoordt, niet als iemand die het niet weet en naar woorden zoekt, maar als iemand, die het weet, en met één woord alles zeggen kan. Hij snijdt al de uiteenlopende meningen der menigte bij de wortel af. Jezus is de Christus, de Messias, de Gezalfde met de Heiligen Geest tot de Zaligmaker der zondaren, de Zoon van God; daarmede was alles gezegd, en op welk een eenvoudige wijze! Petrus is met deze belijdenis de voorganger van allen die geloven; zijn belijdenis is de belijdenis van allen die zalig worden. En omdat zijn belijdenis zaligmakend is, verheugt de Heer er zich over, Hij, die als de Zaligmaker geen andere zaligheid kent, dan onze zaligheid. Op dat rechte antwoord komt het dus aan. Wie als Petrus door de Heer zalig gesproken wil worden, die belijdt de Heer gelijk Petrus Hem beleed. Doch hoe wist nu Petrus het beter dan al het volk? De Heer zegt het. En Jezus antwoordende, zeide tot hem: zalig zijt gij, Simon Bar Jona; want vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader die in de hemelen in. Gij ziet, de Heer maakt er nooit een geheim van, om het waarlijk Goddelijke in de mens alleen aan God toe te schrijven. Hoe armoedig steken hierbij de redeneringen af van dezulke, die het geloof en de kennis Gods uit des mensen eigen zedelijke aanleg laten ontwikkelen. Zij miskennen de werkingen des Heiligen Geestes. Niemand kan Jezus in waarheid, met geheel zijn hart en zijn ziel als Heer erkennen dan door de Heilige Geest, 1 Corinthiërs 12:3. Het zaligmakende geloof in die Gezegende is geen werk van 's mensen verstand en gevoel of geweten, maar van de bearbeiding van deze drie krachten in de mens door de Drie-enige God. Immers de Zoon had gebeden, en de Vader openbaarde zich, en wij hoorden het zo-even, deze openbaring des Vaders geschiedde enkel door de Heilige Geest. En dat nu bepaald aan Petrus zulk een diep en juist inzicht in de dingen Gods gegeven werd, had geen persoonlijke reden (want God ziet de persoon niet aan), maar omdat hij door de Heer gesteld was tot zijn eerste Apostel, en daarmee tot de vertegenwoordiger van al zijn apostelen en discipelen, ja van alle gelovigen, zoals terstond zal blijken. En Ik zeg u ook, dat gij zijt Petrus, en op deze Petra zal Ik mijn gemeente bouwen. De geloofsbelijdenis van Petrus als geschied zijnde door rechtstreekse openbaring Gods, is de Petra, de rots, de onwankelbare Goddelijke grondslag van geheel het Godsgebouw, der gemeente, der kerk. Wie tot de gemeente van Christus behoort, neemt de geloofsbelijdenis van Petrus over en houdt haar vast tot in de dood, ja tot in de dood des kruises. Gelijk Maria zalig werd geprezen omdat zij geloofd had, zo werd Petrus zalig geprezen omdat hij beleden had, en zijn belijdenis werd door de Heer gesteld tot een voorbeeld en toonbeeld van al de zijnen door

alle eeuwen, omdat zij de enig ware geloofsbelijdenis tot zaligheid is. De Heer maakte Petrus de eerste in de belijdenis van zijn hoogheerlijke zaligmakende naam; maar de Roomse kerk maakte Petrus tot de eerste persoon onder de apostelen, en alzo tot de mond van Christus, en de pausen tot zijn wettige opvolgers, zodat er eigenlijk geen bijbel meer nodig is. Wat er te leren en te doen valt, beslissen de pausen en de conciliën, of wel de regerende paus alleen. Wij Protestanten zeggen: nee, de Schrift is het enige middel, waardoor de kerk alles doen moet, want met de Schrift en met haar alleen is de Heilige Geest; buiten de Schrift staat de bloot menselijke geest, en tegenover de Schrift staat de boze geest, die zijn werking heeft in de kinderen der ongehoorzaamheid, dat is in dezulken die ongehoorzaam zijn aan Gods Woord, aan de Schrift. Het ongeloof is een demonische macht en de ongelovigen staan onder machtige demonische invloeden, Efeziër 2:2 5:6-10 1 Timotheus 4:1. En de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen. Hiermede zegt de Heer, dat zijn gemeente altijd bloot zal staan aan de bestrijding door al de machten der hel, maar dat zij een volstrekt onneembare vesting is, waarop de vijand al zijn krachten zal verspillen. Hoe vreselijk het dan ook zij, om in een belegerde vesting door een hels leger te worden bestookt, de moed mag en kan niet bezwijken bij een ieder, die gelooft wat de Heer gezegd heeft: dat de zegepraal van het geloof over het ongeloof volstrekt zeker is. En Ik zal u geven de sleutels van het Koninkrijk der hemelen, en zo wat gij zult binden op de aarde, zal in de hemel gebonden zijn; en zo wat gij ontbinden zult op de aarde, zal in de hemelen ontbonden zijn. Wat hier aan Petrus gegeven wordt, wordt hem in geen andere hoedanigheid dan als vertegenwoordiger van al de apostelen en discipelen gegeven. Dat blijkt uit Mattheus 18:18 en Johannes 20:21-23, alwaar de macht tot binden en ontbinden, dat is tot het vergeven en niet vergeven der zonden, aan al de apostelen wordt gegeven, uit kracht van de inwoning des Heiligen Geestes, die door hun mond zou spreken, zoals wij dat zien bij Petrus, Ananias en Paulus, Handelingen 5:9 13:9-11 22:16. De Heer stelde zijn apostelen tot zijn zichtbare vertegenwoordigers, hen bekledende met zijn eigen macht, terwijl de Heilige Geest des Heren onzichtbare vertegenwoordiger in hen zijn zou; van een willekeurige macht, om de zonden te vergeven of onvergeven te laten, zoals de Roomse kerk zich aanmatigt, is hier geen sprake. De zaligheid van een mens hangt niet af van een mens, maar van God alleen; maar God kan wel door de Heilige Geest zijn zaligsprekingen en strafvonnissen in de mond van zijn dienaren leggen, en dat belooft de Heer hier werkelijk te zullen doen, allereerst door Petrus, als de eerste in de belijdenis des geloofs. En Hij gebood zijn discipelen scherpelijk, dat zij niemand zeggen zouden, dat Hij was Jezus de Christus. Wij moeten ditmaal in de redenen van dat verbod een weinig dieper intreden. De Heer wilde wel door zijn discipelen als de Christus beleden, maar niet aan anderen verkondigd zijn. Hij wilde zich niet gepredikt hebben vóor de tijd. Eerst moest Hij gekruisigd worden. Zolang het kruislijden nog niet geschied was, was de verkondiging van de Christus nog maar een halve waarheid, en wat heeft het gros der mensen aan een halve waarheid? Zij verstaan haar niet en raken er slechts in verwarring door. De Christus moest lijden en sterven voor de zonde, en uit die dood weer opstaan en ten hemel varen. Dit behoorde volstrekt noodzakelijk bij het Christusschap; zonder de kruisdood en de daarop volgende verhoging des Zoons aan de rechterhand des Vaders, was zijn Messiasschap niet volkomen, en daarom moest er nu nog niet van gesproken worden. De verkondiging van Jezus als de Christus was de hoogste aller verkondigingen, waaruit de waarheid-verkondiging vanzelf voortvloeide, maar daarom mocht zij niet plaats hebben dan onder de bedeling des Heiligen Geestes. De allerhoogste waarheid, waarvan de zaligheid ener zondige wereld afhangt, mocht niet geloofd worden op het woord der discipelen, zolang de Heer zelf tegenwoordig was. Hij zelf alleen moest van zich getuigen door zijn Goddelijke woorden en Goddelijke werken en zolang Hij niet zijn zelf-offerande had volbracht, verkondigde Hij ook zichzelf niet als de Christus dan aan weinigen. En ofschoon het nu aan Petrus door de Heilige Geest geopenbaard was, zo kon hij het nochtans niet volkomen verkondigen, want het was ook hem nog niet volkomen geopenbaard. Het lijden moest er nog

bijkomen, waaraan door Petrus op dit ogenblik niet gedacht werd. Eerst als de Christus, zoals wij zeiden, door zijn lijden tot zijn heerlijkheid zou ingegaan zijn, dan zou hij, Petrus, en al de discipelen getuigen: dat Jezus was de Christus, en niet als een blote leerstellige waarheid, maar als een feit, een gebeurtenis in deze woorden: Dezen Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen getuigen zijn. Zo weet dan zeker het ganse huis Israël's, dat God Hem tot een Heer en Christus gemaakt heeft, namelijk deze Jezus, die gij gekruist hebt. En van toen af begon Jezus zijn discipelen te tonen en te leren, dat Hij moest heengaan naar Jeruzalem en verworpen worden en veel lijden van de Ouderlingen en Overpriesters en Schriftgeleerden, en gedood worden. Ziet gij, de belijdenis van Petrus was goed; de Heer verheugt er zich over en prijst er hem zalig door, omdat de Vader hem hiermede de kennis der genade geschonken heeft; doch de Heer voegt er nog iets bij, dat de zaak volkomen moet maken. De Zoon des mensen moet veel lijden, zegt de Heer bij Lukas 9:22. En dat, wij merkten het zo-even op, lag niet in de gedachte van Petrus. Hij zag enkel de Christus in heerlijkheid, niet in lijden. Daarom voegde de Heer er terstond het kruis bij , dat aan alles zijn volle waarheid en eeuwige kracht geeft. Een belijdenis van Christus, met het oog gevestigd op zijn kruis, geeft dan ook alleen de hoogste vrede aan het hart des zondaars. Daarom wilde ook Paulus van niets anders weten dan van Christus en die gekruist. Tegenwoordig willen slechts weinigen Christus aannemen met zijn kruis; doch zonder het kruis is Christus niets meer dan een leraar, een profeet, niet de verzoening der zonde, niet de Zaligmaker van zondaren. Doch leraren en profeten hebben wij genoeg; ons is een Zaligmaker van zondaren volstrekt nodig, en deze hebben wij, geloofd zij God! in de gezegende Here Jezus Christus. Hoe treffend niet waar, dat de Heer, nauwelijks beleden zijnde als de Messias, terstond naast die hoge heerlijkheid de diepste smaad, het verachtelijk slavenhout, het schandelijk kruis stelt! Wat koning zal onmiddellijk na als zodanig erkend te zijn, zeggen: "Spoedig zal ik een schandelijke dood ondergaan, en gij zult er mij in volgen." Zal hij niet veeleer zeggen: Nu zal ik u ter overwinning geleiden? Goddelijke waarheid der Schrift, hoe kan men u nog miskennen! Een gekruisigd koning, die zichzelf als zodanig aankondigt! Hoe zou het iemand mogelijk geweest zijn te zeggen, indien het niet de waarheid geweest was? Nog heden verzetten zich al de gevoeligheden van het joodse hart tegen zulk een denkbeeld. En het heeft er zich achttien honderd jaren lang tegen verzet, want vlees en bloed heeft het hun niet kunnen openbaren. Maar God zal het hun openbaren; zij zullen het nog eenmaal belijden en bewenen met een berouw tot zaligheid, dat zij hun eigen Goël en God gekruisigd hebben. Verwonderen wij ons dan ook niet, dat zo weinigen onder ons Christus erkennen als de werkelijke Verzoener der zonde. Wij zijn gerechtvaardigd door zijn bloed; Romeinen 5:9; in deze woorden ligt het middelpunt der zaligmakende waarheid; en hoe weinigen beamen het van ganser harte, hoe velen hebben er allerlei uitvluchten op gereed! Het mag ons overtuigen, dat wij deze waarheid niet van vlees en bloed, niet van mensen kunnen leren, maar dat God zelf onze leermeester moet zijn in de dingen die ons tot de zaligheid leiden. De Heer zou verworpen worden door de Ouderlingen, Overpriesters en Schriftgeleerden, dus door de hoofden en overheden van Israël. Zij worden bepaald door de Heer genoemd, omdat het volk aan hun hand geleid werd. Ontzaglijke waarheid! De Messias, de Heer der heerlijkheid, God zelf in het vlees geopenbaard, beloofd door al de profeten en verwacht door al de gelovigen in israel, zou verworpen worden. Slechts enkelen zouden Hem aannemen, doch de meesten zouden Hem blijvend verwerpen. In alle geval echter zou de Christus allereerst door het ganse volk der Joden verworpen worden. Zeker, aan het verworpen worden willen wij niet aan, maar de Heer nam ook dat deel des bitteren bekers aan; en ook wij moeten willen verworpen worden, of wij hebben geen deel aan Hem. Immers, wie Christus verwerpt moet ook hen verwerpen, die Christus discipelen zijn. En ten derde dage weder opgewekt worden. Lijden en heerlijkheid zijn in de Schrift met elkander nauw verbonden, ja onafscheidelijk verenigd; niet dat het lijden noodzakelijk heerlijkheid meebrengt; nee, alleen het lijden van Christus brengt noodzakelijk heerlijkheid mee, en zo ook het lijden van allen die Christus toebehoren. Er is ook droefheid en

lijden der wereld tot de dood, en op de dood van de ongelovige en goddeloze volgt nog een dood, de tweede dood, de eeuwige dood. Daarom, wetende de schrik des Heren, bewegen wij de mensen tot het geloof. Ten derde dage. De derde dag vertegenwoordigt gelijk bij de Heer, zo ook bij de gelovige, de korte tussen staat of overgang van de dood tot het eeuwige leven in het lichaam der opstanding. Nee, het Gode geheiligde blijft niet in de dood, ofschoon het naar de dood toe moet en toe gaat. in de opstanding van de mens naar lichaam en ziel is de oplossing van Gods raad, is de volmaakte opheffing des mensen uit zijn val. Zo ook in het algemeen: God geeft droefheid en dood, maar het blijft er niet bij: op de derde dag geeft Hij troost en een nieuw en eeuwig leven, aan die Hem dienen. En dit woord sprak Hij vrij uit. De wijze waarop, de toon waarmede de Heer deze woorden sprak, liet niet toe aan een zinnebeeldige zin te denken, maar gaf de krachtige indruk bij de discipelen, dat de Heer eigenlijk, letterlijk verstaan wilde worden. En Petrus, Hem tot zich genomen hebbende, begon Hem te bestraffen, zeggende: Here! wees U genadig, dit zal U geenszins geschieden. Petrus was een gelovig en moedig man, maar het lijden was hem een afschuw, hij was er bepaald tegen ingenomen. Ook wij zoeken het kruis te ontkomen, doch er is ook een dwang der liefde, en daarmee leidt God ons tot het kruis, en hecht er ons aan, of wij het willen of niet. Vergelijken we echter eens de Petrus van de Brieven met dien van het Evangelie, en wij zullen het groot verschil tussen deze beide spoedig ontdekken: in het Evangelie is het Petrus die niet wil lijden, en in de Brieven is het Petrus die wel wil lijden. Maar Jezus zich omkerende, en zijn discipelen aanziende, bestrafte Petrus, zeggende: Ga heen, achter mij, satanas! Gij zij mij een aanstoot, want gij verzint niet de dingen, die Godes zijn , maar die des mensen zijn. Zo kan de mens in het ene ogenblik spreken door de Geest van God, en in het ander door de geest des duivels. Ja, hoe spoedig kan een hart van het Goddelijke tot het bloot menselijke en zelfs tot het duivelse overgaan! Laat ons dan de wacht houden over ons hart en over onze lippen, opdat wij niet bestraft worden. "Hoe! (dit wilde de Heer tot Petrus zeggen) gij wilt de enige weg der behoudenis van zondaren vernietigen, en dat onder de schijn van Mij te sparen? Dat is niet uit de Vader, maar uit de Boze. Mijn Vader heeft Mij niet gespaard maar overgegeven, opdat een ieder die in Mij gelooft leve, en ik zou Mij door uw willen gespaard zien?" Wij zien het ook hier: nauwelijks wordt er door God een kerk gebouwd, of de duivel bouwt in de nabijheid een kapel. Doch dadelijk wordt het tegenwicht gegeven. Heeft Petrus op de zee gewandeld, hij is ook in de zee gezonken, en heeft Christus hem om zijn belijdenis een Petra genoemd, Hij heeft hem nu ook Satanas genoemd. De Heer prijst en laakt: Hij doet recht. En nu, het is een geheim voor de wereld, maar een uitnemende openbaring voor de kinderen Gods, dat de zondaar of zondares, die door Jezus bestraft wordt, ook behouden wordt. Ja, het is zalig door Christus bestraft te worden, die, terwijl Hij zegt: gij kleingelovigen! waarom hebt gij gewankeld, tegelijk de hand uitstrekt en redt. En tot zich geroepen hebbende de schare met zijn discipelen, zei Hij tot hen allen: zo wie achter Mij wil komen die verloochend zichzelf en neemt zijn kruis dagelijks op en volgt Mij. Nee, wij willen het lijden niet, en toch is het ook onze bestemming om door lijden tot de heerlijkheid in te gaan. Reeds de natuur spiegelt ons deze waarheid op veelvuldige wijze af. Toont God ons niet enkel in de nacht de heerlijke sterrenwereld boven ons? Hoe dikwijls moeten de reizigers de vreselijkste steilten of de diepste holen der aarde met grote inspanning en levensgevaar betreden, om de heerlijkste natuurgeheimen te zien? In het geestelijke is het niet anders, en daar heeft het nog een diepere grond en een hogere reden, namelijk de zonde, haar macht en de losmaking van haar macht. O het is een woord uit het Christelijk leven genomen, wanneer diezelfde Petrus, die nu zo tegen het lijden is, schrijft (1 Petrus 4:12): Geliefden! houdt u niet vreemd over de hitte der verdrukking onder u, die u geschiedt tot verzoeking, alsof u iets vreemds overkwam. Het lijden is ons vreemd en het moet ons gewoon zijn. Jacobus zag ook de heerlijkheid van het lijden en schreef (Jacobus 1:2): Acht het voor grote vreugde, mijn broeders! wanneer gij in velerlei verzoekingen valt. Gij ziet hier de waarheid van des Heren woord, dat het menselijke als zodanig lijnrecht tegenover het Goddelijke staat, en hoe geheel en

al zij in dwaling verzonken zijn, die juist het menselijke (de humaniteit) voor het allerbeste houden. De mens als zodanig wil dan ook wel een Griekse, maar geen Israelische, wel een redenerende en filosoferende, maar geen gekruiste Christus hebben. En toch er is geen ware Christus, dan die gekruist is. Andere Christussen kunnen ons niet redden van de zonde en van de dood. Dus zonder kruis geen Christus, maar ook geen Christen. Al is een Christen nog zo voorspoedig in deze wereld, dan moet hij nochtans een kruis dragen, dat zwaar genoeg kan drukken, al wordt het ook door niemand gezien: zijn zonde. Wie zijn zonden niet tot een kruis zijn, nee, die kan onmogelijk een Christen zijn. Waar geen zonde wordt gekend, daar wordt geen droefheid naar God gekend, en daar wordt ook geen genade, geen uitreddende Goddelijke liefde gekend. En daarom zalig, die het bij ondervinding weet, dat Christus kruis de zonde ons tot een kruis maakt. En wat de tegenspoeden, de verdrukkingen, de miskenningen betreft, die het leven van de meeste Christenen tot een lijdend leven maken, wij moeten ze ook niet van onze menselijke zijde, maar van Gods zijde bezien, en dan behoren zij tot onze voorrechten, tot onze gelijkvormigheid met Christus. Het kruis maakt de Christus en de Christen, en wie nu een beproefd Christen zijn wil, mag de beproeving niet als een ellende beschouwen. Ziet eens een Paulus aan. Hij was nooit zonder kruis. Had hij dan nooit vreugde? Ongetwijfeld, hij had veel vreugde, maar onder het kruis. Ten laatste kreeg hij zelfs een vermaak in zijn kruis 2 Corinthiërs 12:10, evenals een soldaat in de oorlog. In het eerst heeft deze een schrik voor het slagveld, maar als hij ziet dat de kogels hem niet raken, dan krijgt hij er vermaak in. Zo ook de zeeman. Toen hij voor het eerst als jongen aan boord kwam, zag hij op tegen de geweldige stormvlagen en golfslagen, die het schip teisterden; doch toen hij zag dat alles geen ernstige gevolgen had, werd hij er zachtjes aan gewoon en speelde hij er ten laatste mede. De dood en de ondergang houden dan wel niet voor beiden op dezelfde verschrikking te hebben, maar zij zien de zaken ten laatste van een andere zijde en zien niet meer op het gevaar. En waarin bestaat nu het dragen van het kruis? In zelfverloochening, dat is: in de gedurige bereidwilligheid om niet eigen voordeel, eigen genot, eigen grootheid te zoeken, maar dat van anderen, en om bovenal de ere Gods te zoeken. De belijdenis van Petrus was uitnemend, maar de zelfverloochening moest er bij zijn, zou hij de zelfverloochening des Heren verstaan. Het leven des Heren op aarde was een voortgezette zelfverloochening; Hij kon geen stap doen zonder zijn Goddelijke krachten te bedwingen. Bij ons is de zelfverloochening eenvoudig gehoorzaamheid. Zij bestaat niet, zoals de Roomsen menen, in een eigenwillige godsdienstigheid, in een vrijwillige afzondering, of in een moedwillige zelfkastijding; maar in het verbreken van eigen zin en wil voor de wil van God, welke men alleen begeert te gehoorzamen. Daarom is de verbreking van onze eigen wil een der voornaamste werkingen van de Heilige Geest; vandaar die veelvuldige teleurstellingen die de Christen ondervindt, zodat hij bij iedere vooruitgang telkens weer schijnt teruggedrongen te worden. Hiermee zijn aan de zijde Gods heilige oogmerken verbonden; want God onthoudt ons nooit het mindere dan om ons het meerdere te geven; doch dit is de ellende onzer menselijke natuur, dat wij liever met onze eigen wil minder geluk, dan het hoogste geluk door de wil van God, met verbreking van de onzen willen hebben. Wie dorst heeft, begeert een dronk gewoon water, maar als God het u onthoudt, om uw begeerte op te wekken naar een dronk uit de fontein van het water des levens, welke dronk Hij u aanbiedt zult gij Hem dan niet moeten verheerlijken voor deze les in de zelfverloochening? Voorts vermaant de Heer ieder die achter Hem wil komen: hij neemt zijn kruis dagelijks op, en volgt Mij. Het woordje dagelijks omvat het gehele leven. De Heer leert ons bidden om het dagelijks brood, en Hij voegt er nu bij: "neemt ook uw dagelijks kruis op u." Doch wordt ons dan het kruis nooit afgenomen? Nee, zolang wij leven, blijft het opnemen onze taak; wel wordt soms het ene kruis bij ons met het andere verwisseld; doch velen dragen ook geheel hun leven één kruis, een smart, één ellende, soms van de wieg tot het graf, zonder enige verpozing, zoals de met ongeneeslijke kwalen of lichaamsgebreken geborenen; maar als wij met dat kruis achter Jezus komen, en Hem volgen, dan wordt ons ook door Jezus bij dat kruis kracht, zegen, geduld

en menigerlei vrucht en verkwikking gegeven, zodat men ten laatste niet meer voelt dat men het draagt; ja als wij Jezus volgen, dan wordt ons kruis des Heren kruis, en wij worden door Hem tot zoveel Simons van Cyrene gesteld, die het achterste einde van zijn kruis Hem nadragen. En nu, door zulk een kruisdracht komen wij in een rechte lijn, in een rechtstreekse gemeenschap met Christus, en waar dan Christus met het voorste deel is doorgekomen, daar komen wij met het achterste deel ook door: door het lijden en de dood in de heerlijkheid en het eeuwige leven. Want zo wie zijn leven zal willen behouden, die zal het verliezen; maar zo wie zijn leven zal verliezen om mijnentwil, en om des Evangelies wil, die zal het behouden. Wij merkten meermalen op, dat de Heer behagen schept in het nemen van hetzelfde woord in een natuurlijke en geestelijke zin, waardoor de uitdrukking enigszins raadselachtig wordt. De Heer wil er ons verstand door opwekken tot nadenken, maar er bovenal mee ingrijpen in ons hart en geweten. De Heer zegt hier, dat men zijn ziel eeuwig behoudt, door haar tijdelijk te verliezen, niet roekeloos en eigenwillig, maar om zijnent en des Evangelies wil. Zeg eens, wie is deze, die ons tijdelijk leven voor zich vraagt en ons het eeuwige leven daarvoor in de plaats wil schenken? Is het niet de Heer der heerlijkheid, is het niet God boven alles te prijzen in der eeuwigheid? Wie voor Hem of zijn woord sterft, is zeker eeuwig te zullen leven. Niet alsof het martelaarschap op zichzelf het eeuwige leven zou verdienen, nee, maar omdat men geen gelovige in de Heer zijn kan, zonder tot deze overgave des levens in staat te zijn. Zal men de Here toebehoren, dan moet men ook alles wat het onze is, ook ons leven ter zijner beschikking stellen. Doch welk een eis is dit? Wie zou er niet van verschrikken; het is niet minder dan de eis van het volmaakte. Doch één ding geeft troost: wat niet mogelijk is voor de natuur, dat is mogelijk door de genade; wat niet mogelijk is door onszelf, dat is mogelijk door God in ons, door de Heilige Geest. De Heer maakt zich meester van onszelf en van alles wat wij zijn en hebben, maar in de weg der wedergeboorte, waardoor Hijzelf ons de kracht geeft om alles te vermogen. En dan komt het er eenvoudig op aan om het woord des Heeren te doen: Laat los en gij zult losgelaten worden. Ja ons behoud bestaat in het loslaten van onszelf. Het is hiermee als met iemand, die op een steigerend paard zit en het dier neerwaarts wil krijgen, door de teugel sterk naar zich toe te trekken. Het paard zal er te meer om steigeren en zich op de achterpoten plaatsende, de ruiter afwerpen. Laat de teugel los en er is geen gevaar meer. En zo is het in alles. Laat uw zorgen los, en gij zijt ze kwijt. Nu schijnt niets lichter te zijn dan dit loslaten, maar door de zonde is juist datgene wat het lichtste is in zichzelf, ons het zwaarste geworden. Doch wij moeten alles loslaten, niet alleen onze zorgen, maar ook onze zonden , ons leven, ja onszelf in al onze kwade begeerten, driften en krachten, dan zullen wij vrij zijn van onze zondige persoonlijkheid, en wij zullen het nieuwe persoonlijke leven leiden, dat uit God en dat onze godsvrucht is. O wat geeft het niet reeds terstond een opgebeurdheid, wanneer wij er toe kunnen komen om iets waaraan wij vast zijn, als aan een zware ijzeren keten, los te laten. Dan is er ruimte en vrijheid, leven en vreugde, moed en kracht. Los te zijn van onszelf is op geestelijk gebied vast te houden aan God alleen; want wie in het geloof los is van het leven, die heeft het God gegeven, en bij God is het niet verloren, maar wordt het vereeuwigd en verheerlijkt terug ontvangen. Het is slechts een ogenblikkelijke overgave, die de Heer van ons vordert. Geef u, wanneer de Heer het vorderen mocht, een ogenblik aan Hem over, en gij ontvangt uzelf onverliesbaar terug. Want wat zou het de mens baten, zo hij de gehele wereld gewinnen, en zichzelf verliezen, of schade zijns zelfs, zijner ziele, lijden zou? Welke verwonderlijke uitdrukking: zichzelf verliezen! Het is een ander woord voor verloren gaan. En schade zijns zelfs, zijner ziele lijden? Welk een vreemde schade! Hoe zelden hoort men hiervan onder de mensen spreken. Men acht alles in gevaar: huizen, schepen, goederen, ja de levens zelf, en verzekert ze tegen schade en verlies; maar van gevaar om schade te lijden aan de ziel, ja haar te verliezen, spreken alleen de gelovigen. Het kind dezer wereld kan, gelijk men wel eens zegt, dood blijven op een penning, maar voor zijn ziel heeft hij dikwijls zelfs geen penning over. Daarom heeft hij ook zichzelf niet eigenlijk lief; zijn liefde tot zichzelf is maar een schijnliefde; hij heeft eigenlijk de dood lief, want deze is het

einde van de weg, die hij inslaat. Nee, de ware liefde tot onszelf is geen vrucht der natuur, maar der genade. God moet ons eerst de liefde tot onszelf inboezemen, alvorens wij waarlijk belang stellen in onze zielen en in de ziel des naasten. Of wat zal een mens geven tot lossing zijner ziel? Hier laat de Heer een woord vallen over het loskopen der ziel; dit was onmogelijk door de mens zelf te doen. De Heer herinnert hier kennelijk aan het woord bij Micha 6:7: Zal ik mijn eerstgeborene geven voor mijn overtreding? de vrucht mijns buiks voor de zonde mijner ziel? Hierover konden zij nadenken. Elders werkte de Heer dit denkbeeld van lossing der ziel uit, door te zeggen dat Hij zijn leven zou geven tot een rantsoen of losprijs voor velen. Want wie zich mijns en mijner woorden zal geschaamd hebben in dit overspelig en zondig geslacht, die zal zich de Zoon des mensen ook schamen, wanneer Hij komen zal in zijn heerlijkheid, en in de heerlijkheid des Vaders en der heilige engelen. De Heer zegt: Mijns en Mijner woorden. De Heer scheidt zijn woord niet van zijn persoon. Sommigen zeggen: "wij hebben alleen met Jezus woorden te doen." Wij zeggen: nee, want de kracht van Jezus' woorden bestaat enkel in zijn persoon. Om de woorden te kunnen geloven, die Hij nu en bij andere gelegenheden gesproken heeft, moet ik tevens noodzakelijk geloven, dat Jezus Gods Zoon is, die een eigen heerlijkheid heeft en over de heerlijkheid des Vaders en der heilige engelen beschikken kan. Andere zeggen daarentegen: wij hebben alleen met Jezus te doen, met zijn geest, gezindheid, karakter, wat Hij gezegd of niet gezegd heeft is ons overbodig. Doch wij zeggen: nee! Zonder de woorden van Jezus kan men van Jezus persoon maken wat men wil, zijn woorden zeggen ons wie Hij is; zij zijn de getuigenis van zijn wezen. Wij hebben dus met beide: met Jezus' persoon en woord te doen, want er is geen geloof in Jezus, zonder geloofsbelijdenis en zonder geloofsgehoorzaamheid. Daarom moeten wij ons ook over 's Heren persoon en woord niet schamen: en zich niet over Jezus schamen is Hem te belijden. Maar was het belijden dan niet aan Petrus vcrboden? Petrus mocht evenals de andere apostelen, niet ontijdig, niet vóor 's Heren opstanding uit de dood prediken dat Jezus de Christus was; maar als hij binnen kort in des hogepriesters huis en in de rechtszaal zou gekomen zijn, dan mocht hij ook daar wel niet prediken maar ook niet verloochenen. Nee, daar had hij zich niet voor Jezus moeten schamen, daar had hij Hem als zijn Heer moeten belijden. En nu zegt de Heer, dat wie zich zijns en zijner woorden schaamt voor mensen, die de Heer als een zondig en overspelig geslacht kenmerkt, dat is voor mensen, die ongelovigen, kinderen dezer wereld, spotters en smaders zijn, behoort tot dezulken, over wie zich de Heer zal schamen, wanneer Hij komen zal in zijn heerlijkheid. Welk een ontzaglijke bedreiging? genoegzaam, om ons eens voor altijd een schrik in te boezemen tegen alle lafhartigheid en flauwheid in de zaak des Heren tegenover zijn vijanden, want alleen tegen dezen, welke volgens des Heren woorden de heffe der mensheid uitmaken, zouden we ons schamen voor de Heer en zijn woord; en dat zij verre van ons! Dit was zoveel als dat eerlijke mensen zich zouden schamen voor boeven. Heeft Christus ons de macht gegeven om op slangen en schorpioenen te treden, en wij zouden bang zijn voor hondengekef? Nog eens, het zij verre van ons! En toch, wij erkennen het tot onze beschaming en schande, er behoort bij ons veel toe, om ons niet voor Christus en zijn woord te schamen. O zolang Petrus stond tegenover de Heer en zijn mededisciepelen, geschiedde het belijden bij hem in kracht en in grote blijdschap, doch hoe staat het met hem en zijn belijdenis, als hij staat tegenover de trawanten en de dienstmaagd van de hogepriester? Wie weet het niet, dat alleen de vrees voor het lijden, dat ons van de vijanden kan worden opgelegd, de oorzaak is van onze vrees om jegens hen voor de goede zaak openlijk uit te komen. De vrees voor het kruis moet dus voornamelijk overwonnen worden, en wij moeten het kruis niet afweren maar op ons nemen. De Heer plaatst dan ook het belijden en het lijden onmiddellijk achter elkander, en wij moeten het ook doen. Wie voor het belijden van de naam des Heren het lijden niet over heeft, zal zijn discipel niet kunnen zijn. Moge dit alles ons leren dat ook het zich niet schamen voor de Heer een werk is niet van onze eigen kracht, maar een werk van Gods genade door ons. Alleen door de genade van God kunnen wij Gods eisen volbrengen, Gods geboden gehoorzamen, Gods werken doen. Zoeken wij dan altijd

genade bij God, met verloochening van eigen moed en kracht, en het zal ons gelukken om des Heren eer te handhaven in het midden van een ongelovig, bedorven geslacht. In het begin ligt de meeste moeilijkheid, doch als wij maar recht doortasten en in volle gang komen, dan gaat het beter. Hoe dikwijls maken wij lange omwegen om tot mensen, die ons vreemd zijn, van Christus te spreken, en vrezen wij, eindelijk van Christus sprekende, door hen uitgelachen te zullen worden; doch ziet, wij worden niet uitgelachen, en ons woord maakt hen stil en ernstig, en zij luisteren naar ons als had men een woord op zijn tijd tot hen gesproken. Ja, het is ons soms, om met iemand in het gesprek over de Here Jezus te komen, alsof wij een spoortrein in beweging moesten zetten; wij doen er pogingen toe, doch er is geen beweging in te krijgen. Maar is de stoomsleper er voor, ja, dan komt alles in beweging en de trein vliegt over de weg. In het geestelijke is het niet anders. Is de Geest in de raderen, dan kunnen wij spreken over Christus en dien gekruist op een wijze, dat, naar de belofte des Heren, niemand ons kan weerstaan. Want de Zoon des mensen zal komen in de heerlijkheid zijns Vaders met de engelen. Na van het kruis, dat Hemzelf wachtte, en dat ieder discipel achter Hem dragen moet, gesproken te hebben, spreekt Christus van zijn heerlijkheid. Trouwens aan de vereniging van het lijden en heerlijkheid is Christus en zijn zijn discipelen overal en ten allen tijde kenbaar. En alsdan zal Hij een ieder vergelden naar zijn doen. Gedurig verbindt de Heer de voltrekking zijner oordelen aan zijn vijanden en de verheerlijking zijner heiligen, ook in zijn gelijkenissen, aan zijn wederkomst in heerlijkheid. Reeds Jesaja zei hetzelfde (Jesaja 40:10): Ziet, de Here Here zal komen tegen de sterke; ziet, zijn loon is bij Hem en zijn arbeidsloon is voor zijn aangezicht. Voorwaar, zeg Ik u, dat er sommigen zijn van degenen, die hier staan, die de dood niet zullen smaken, totdat zij zullen hebben gezien, dat het koninkrijk Gods met kracht gekomen is, en de Mensenzoon in zijn koninkrijk. Hiermee leidde de Heer nu ook zijn discipelen in tot zijn heerlijkheid. Zij hadden Hem beleden, zij stonden gereed het kruis achter Hem op te nemen, zij zouden ook nu een voorsmaak genieten van hun toekomstige gemeenschap aan zijn heerlijkheid. Het zou niet meer dan een vluchtige voorsmaak zijn, doch deze zou genoegzaam zijn om hun kracht te schragen en de blijdschap hunner hoop te onderhouden. Het zou een vooruitzicht zijn voor een ogenblik van hetgeen eenmaal eeuwig duren zou, een plotselinge opening van de hemel der heerlijkheid, om er een enkele blik in te werpen, en dan weer die hemel te zien sluiten. Zulk een blik vergunde de Heer ook aan zijn eerste bloedgetuige Stefanus; ook hij zag de hemel geopend en Christus ter rechterhand der majesteit; ook Paulus had dat voorrecht, want hij werd opgetrokken in het paradijs; maar boven alles zag Johannes op Patmos in een gezicht des Heren komst in heerlijkheid.

9:2 De Heer en Petrus, Jacobus en Johannes, op de berg der verheerlijking.
En het geschiedde zes dagen na deze woorden. Het koninkrijk Gods zou niet terstond in heerlijkheid geopenbaard worden, maar op Gods bepaalde tijd. Hiervan was het tijdsverloop van een week de vertegenwoordiging. Na zes dagen, zeggen Mattheus en Markus; na acht dagen, zegt Lukas. Het is dezelfde zaak met een andere uitdrukking; ook wij zeggen: over acht dagen, en bedoelen een week. De week was dus de vertegenwoordiging van geheel het tijdvak, dat er van de aankondiging tot de verwezenlijking van des Heren komst in heerlijkheid verlopen moest. De zeventig jaarweken zijn ook bij Daniël tijdperken van de bedelingen Gods, die door zodanig tijdsverloop worden vertegenwoordigd. Wij mogen veronderstellen dat deze dagen in stille afzondering en in het gebed zijn doorgebracht tot een voorbereiding van deze gewichtige gebeurtenis, die blijkbaar bij de discipelen, die er getuigen van waren, een diepe indruk gemaakt heeft, 2 Petrus 1:16-19. Wij zien dan ook hier een grote overeenkomst met de voorbereiding van Mozes, alwaar deze intreedt in de heerlijkheid bij God, uit welke hij met een verheerlijkt gelaat terugkeerde. Dat Jezus meenam Petrus en Johannes en Jacobus zijn broeder. De Heer had twaalf Apostelen, en toch onderscheidde Hij bijzonder dezen onder de twaalven, en van deze drie waren twee (Petrus en Johannes) de meest beminden, en van deze twee was wederom één (Johannes) de allergeliefdste. Er is dus zelfs een uitverkiezing onder de uitverkorenen, een uitverkiezing boven een verkiezing. Het is alsof wij hier lezen wat er van David's helden gezegd wordt: Was hij niet de heerlijkste van die drie? 2 Samuel 23:19, met dit onderscheid echter, dat de discipelen niet onderscheiden werden, omdat zij in zichzelf boven elkander uitmuntten; neen, hier is alles uit genade tot genade; alleen de keuze des Heren onderscheidde hen. Het is hiermede als met de dagen; heeft God ze niet allen verheerlijkt door zijn werken, en is niet iedere dag der week een andere feestdag der heerlijke schepping Gods, en toch heeft de zevende dag iets meer dan de andere dagen. Er is één Goddelijke heerlijkheid, maar in die heerlijkheid zijn graden van heerlijkheid. Doch de uitverkorenen in heerlijkheid zijn ook uitverkorenen in lijden. Dezelfde drie Apostelen nam de Heer met zich mee, gelijk nu op de hoogte van Thabor, zo ook later in de diepte van Gethsémané. Op een hoge berg bezijden alleen. Op de hoge plaatsen der wereld werden meestal door God de aller gewichtigste openbaringen gegeven, en wij moeten erkennen, zij waren er de voegzaamste plaatsen voor. Daarbij moest de verheerlijking des Heren volstrekt buiten het gezicht van mensen, uitgenomen dat er drie Apostelen, plaats hebben, en waar kon zo iets geschieden dan op de uitgestrekte vlakte van een zeer hoge berg? En Hij klom op de berg om te bidden. Nooit doet de Heer iets buitengewoons of het gebed gaat vooraf. En nu is het gebed de neerbuiging ook des Zoons in zijn mensheid voor de Vader; daarna verhoogt en verheerlijkt de Vader Hem als zijn Zoon. En als Hij bad, werd voor hen de gedaante zijns aangezichts veranderd. Jezus bidt en wordt verheerlijkt. Heeft reeds iemand onder ons recht gebeden, dan kan men het hem aanzien dat hij gebeden heeft. Mozes had met God verkeerd, daarom blonk zijn aangezicht. Van zoveel belang is het gebed! Door het gebed openbaart zich de kracht des Heiligen Geestes in ons, wordt God in ons geopenbaard, komt God tot ons en in ons. Terwijl Christus bij de doop onder het water bukt, opent zich de hemel boven Hem, en de Heilige Geest daalt op Hem en in Hem, en terwijl Hij thans neerknielt voor de Vader, verplaatst de Vader de Zoon en die de Zoon toebehoren (want zij zijn één) in de hemel der heerlijkheid. En als de Zoon zich, na zijn overwinning, neerzetten zal ter rechterhand Gods zijns Vaders, dan zal Hij ook daar in zijn mensheid, welke Hij niet afgelegd heeft, de mindere zijn bij de Vader. In onze plaats en voor ons zal Hij tot de Vader bidden. Het gebed geeft ons niet alleen wat wij nog niet hebben, maar doet ook naar buiten uittreden wat wij reeds hebben. Christus had alles in zich: de volheid der Godheid woonde lichamelijk in Hem, maar zij kon niet naar buiten openbaar worden, zonder het altijd vernieuwd gebed, zonder des Heren altijd vernieuwde overgave van zichzelf aan de Vader. Daarom bad Hij meer dan iemand, ja, wij mogen zeggen: bad Hij onophoudelijk. Mochten dan ook wij God veel in het eenzame zoeken; want schoon ons aller werk verschillend zijn zal en

van Gods vrijmacht afhangt, zo kan het niet anders, of de gedurige omgang met God moet op alles de grootste invloed uitoefenen. Wij moeten dan ook als regel aannemen, ofschoon zeker menige uitzondering zal voorkomen, dat het sterven van iemand, die veel met God heeft verkeerd, een vrolijk God verheerlijkend sterven zal zijn. Ja, het bidden geeft heerlijkheid. Bidden wij dan en wij zullen verheerlijkt worden. Er is geen waarachtiger geestelijke schoonheid, dan een opgeruimd gelaat, verkregen in de gemeenschap met God. Doch een gebed behoeft niet altijd in woorden te bestaan. Een gedurige richting van het hart tot God is het bidden zonder ophouden. En zijn aangezicht blonk gelijk de zon. Heerlijker glans dan die der zon in haar kracht, kunnen wij ons niet voorstellen. Trouwens, als reeds het aangezicht van de dienstknecht Mozes, nadat hij met God gesproken had, zodanig schitterde, dat men hem niet kon aanzien zonder verblind te worden, hoeveel te hoger moet dan niet de glans geweest zijn van het aangezicht des Zoons, nadat deze met zijn Vader gesproken had! De Heer laat ditmaal, eenmaal voor altijd zijn heerlijkheid, die Hij bij de Vader had eer de wereld was, aan zijn discipelen op aarde zien, en ook zij zouden eenmaal delen in deze zijne heerlijkheid; want Hij had het vroeger reeds gezegd, Mattheus 13:43: De rechtvaardigen zullen blinken gelijk de zon in het koninkrijk huns Vaders. En in de Openbaring (Openbaring 3:4) zegt Hij van hen: Zij zullen met mij wandelen in witte klederen. En zijn klederen werden blinkend gelijk het licht, wit als de sneeuw, hoedanig geen voller op aarde ze wit kan maken. De Heer werd niet uitwendig door het licht beschenen, nee, de heerlijkheid was inwendig en openbaarde zich naar buiten. Zijn klederen schitterden van licht en lieten de stralen zijner heerlijkheid door. Hoogst waarschijnlijk was het nacht, toen deze verheerlijking van des Heeren menselijke natuur plaats vond. Christus behoeft ook geen licht van buiten af. Hij is het licht zelf; het licht ging van Hem uit, en verheerlijkte Mozes, Elia en de apostelen die bij Hem waren. De Heer droeg geen witte klederen, en nu kunnen klederen wel van buiten af met glans overgoten worden, maar niet schitteren, geen stralen uitwerpen, niet wit worden als de sneeuw door het licht, tenzij het licht van binnen naar buiten uitgaat. De zaak is eenvoudig deze: De heerlijkheid des Heren, die voor anderen onzichtbaar was, werd nu voor een ogenblik gezien. Wat innerlijk in Hem was, toonde zich nu uitwendig voor de ogen der zijnen. Zó zou Hij eenmaal weerkomen, zoals Hij straks aan de zijnen beloofde, in zijn heerlijkheid, en in de heerlijkheid zijns Vaders en der heilige engelen; want gij voelt dat het een eerste bedoeling des Heren met deze aanschouwing op de berg was, om zijn discipelen te leren dat, zoals zij thans het Koninkrijk Gods op de berg zagen voor een ogenblik, het eenmaal aanschouwd zou worden over de gehele aarde. De eerste voorbijgaande verschijning van Christus in heerlijkheid zou de vaststaande type, het blijvend toonbeeld zijn van zijn laatste eeuwige verschijning in heerlijkheid. En dat de verheerlijking des Heren op de berg werkelijk voor de discipelen het voorbeeld is geweest van de toekomst des Heeren, blijkt uit de reeds aangehaalde tekst 2 Petrus 1:16-19, alwaar Petrus deze aanschouwing aanhaalt als een voorbeeld, dat hij en zijn mede-apostelen geen kunstig verdichte fabelen gevolgd waren, toen zij de gemeente bekend gemaakt hebben: de kracht en toekomst van de Here Jezus Christus. Dat de Heer deze voorbijgaande openbaring zijner heerlijkheid een komen van des mensen Zoon in zijn heerlijkheid, Mattheus 25:31 2Ti 4:1, noemt, heeft daarin zijn reden, omdat bij de Heer profetie en vervulling één zijn. Bij Hem ligt in de profetie de historie, en bij ons volgt de historie op de profetie. Een andere bedoeling van de verheerlijking des Zoons ligt daarin, dat zijn menselijke natuur hiermee opgenomen werd in de eeuwige Goddelijke heerlijkheid. Dat de Heer een eeuwige heerlijkheid had als de eeuwige Zoon van God, was duidelijk, maar dat zijn menselijke natuur in die eeuwige heerlijkheid delen en daarmee onafscheidelijk met Hem in eenheid van persoonlijkheid verbonden zou blijven, was enkel mogelijk. Hier werd dit tot zekerheid. De menselijke natuur werd verheerlijkt in de Zoon, en zou daarmee verheerlijkt worden in allen, die de Zoon zouden toebehoren. Hiermede werd ten duidelijkste gezegd, dat Christus de Zaligmaker zou zijn van zijn volk, die voor de zijnen de dood teniet doen en de opstanding uit de dood in heerlijkheid verwerven zou. Ware de Christus

enkel bestemd geweest, om de hoogste getuige der waarheid Gods te zijn, Hij had na die getuigenis te hebben afgelegd, zijn menselijke natuur weer kunnen afleggen, en zijn eeuwige Godsgestalte weer kunnen aannemen; doch nu Hij bestemd was het blijvend Hoofd ener nieuwe mensheid te zijn, nu moest Hij de menselijke natuur niet afscheiden van zijn eeuwige Goddelijke heerlijkheid, maar integendeel daarin opnemen. En Hij deed dit op Thabor. Daar werd Hij geopenbaard als de enige Zoon Gods, die een eeuwige heerlijkheid bij de Vader had, en als de volmaakte mens, die een eeuwige heerlijkheid bij de Vader hebben zou met allen, die de Vader Hem gegeven heeft. Wij zien dus in Christus de mens in zijn hoogst ideaal verwezenlijkt. Dat deze voleinding der menselijke natuur in Christus niet ontbreken mocht, alvorens die menselijke natuur aan het lijden en de macht des doods overgegeven werd, is duidelijk. Het moest blijken, dat het Lam Gods, dat tot de offerande Gods werd afgezonderd, volstrekt rein was, en dat de Hogepriester, die met zijn eigen bloed voor ons de hemel ingaan en voor God verschijnen zou, heilig, onnozel, onbesmet, van de zondaars afgescheiden en hoger dan de hemelen was, en dat alles werd hier openbaar. God de Vader drukte de stempel der volmaaktheid op de menselijke natuur des Zoons, door Hem te verheerlijken alvorens Hem over te geven tot het lijden des doods. Zo mogen wij dan in de verheerlijking des lichaams van Christus door het geloof onze eigen toekomstige verheerlijking des lichaams zien. De Heer wilde, dat wij reeds nu de rijkste vertroosting zouden hebben in de schoonste hoop ook voor ons sterfelijk en vernederd lichaam. Zo troost er u dan mee, gij die een misvormd, gebrekkig, verminkt of ziekelijk lichaam omdraagt, of gij, bedaagden, die, als wij, voor de spiegel tredende, zeggen moeten: wij worden oud en lelijk. Doch wat zegt het! Wij zijn nog altijd mooi genoeg voor het graf. Eens leggen wij dit lichaam af, en eenmaal zal het gezaaide in verderfelijkheid opstaan in onverderfelijkheid door Hem, dien wij uit de hemel verwachten, namelijk de Here Jezus Christus, die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat hemzelf gelijkvormig wordt aan zijn heerlijk lichaam, naar de werking, waardoor Hij zich ook alle dingen kan onderwerpen. En zie, van hen werden gezien Mozes en Elia. Opmerkelijke verschijning: twee mensen van de andere zijde des grafs! O wat hebben de mensen, om hun sterke begeerte naar enige kennis van de toestand der mensen na de dood tegemoet te komen, niet al valse verschijningen van doden verdicht! Hier hebben wij een ware verschijning. Nooit zegt de Schrift iets, of zij geeft er een voorbeeld van. Vraagt gij: hoe zullen de doden opstaan, en hoe zullen zij veranderd worden? Zij toont het in Mozes, die gestorven en begraven is, en in Elia, die veranderd is zonder te sterven. Zij vertegenwoordigen al de zaligen, die in Christus toekomst in zijn heerlijkheid zullen delen. Het Koninkrijk Gods wordt ons hier als het ware in schets voorgesteld. De gelovigen zullen niet allen ontslapen, maar er zullen ook zijn die levend overblijven en in een ogenblik des tijds veranderd worden. En dit laatste kan ook ons gebeuren; niemand kan ons van het tegendeel verzekeren. De Heer zal komen, en Hij kan ieder ogenblik komen. Geloven wij dat? Kunnen wij geloven, dat dit verderfelijke in een ogenblik de onverderfelijkheid kan aandoen? Zo niet, waartoe heeft God dan tegen ons gesproken? Met Hem samen sprekende. Hier ontmoeten Oud en Nieuw Testament elkander in de persoon van de verheerlijkte Christus, die gereed staat om het middelaarslijden op zich te nemen. Mozes en Elia zijn de vertegenwoordigers van het Oude Testament, en dit staat voor ons in grote kracht en heerlijkheid, terwijl het Nieuwe Testament in de schaduw staat. Immers Mozes en Elia staan naast de Heer, en des Heren discipelen liggen slapende aan hun voeten; Mozes en Elia spreken met klare woorden tot de Heer, en de discipelen weten niet wat zij zeggen; doch de eigenlijk enige verheerlijkte is Christus, in hun aller midden, en Hij alleen verheerlijkt hen allen. Velen menen dat zij, nu zij het Nieuwe Testament hebben, het Oude Testament niet meer nodig hebben , doch hier zien wij Mozes en Elia samen sprekende met de Heer, en Hem daarmee getuigenis gevende, een getuigenis dat niet ophouden kan. Immers Christus ligt zo waarachtig in het Oude Testament, als het ongeboren kind ligt onder het hart zijner moeder. Daarom hebben ook de Joden, voorzover zij niet geloven, het Oude Testament niet in werkelijkheid, want zij hebben

Christus niet, die er de wezenlijke inhoud van uitmaakt. Zij hebben de schaal wel, maar de kern ontbreekt, de letter maar zonder de geest en het leven; en och, wat heeft de mens aan woorden, die voor hem geen kracht hebben! Dewelke gezien zijnde in heerlijkheid. Wij moeten altijd weer opnieuw de eenvoudigheid bewonderen, waarmee de Schrift de verhevenste zaken beschrijft, de meest buitengewone gebeurtenissen verhaalt. Zij zegt hier niet eens, dat hier een verplaatsing van de hemel op aarde, of van de aarde in de hemel geschiedde, nee, alleen aan de personen, die hier voorkomen, ziet men, dat men door de hemel omgeven is. Het is echter daarbij opmerkelijk, dat er nergens in de bijbel gezegd wordt, hoe het eigenlijk in de hemel gesteld is. Dat moeten wij niet weten, dat moeten wij zien. Er zijn zaken, die voor geen beschrijving vatbaar zijn, en de hoogste wijsheid zou er nochtans een beschrijving van geven? Hoe! zal een wijs man voor de blinde de zonnepracht van de dag en de sterrenpracht van de nacht beschrijven? Nee, geen schilder schildert voor blinden. En wij zijn blinden voor al wat in de hemel is, wij die aan onze zintuigen gebonden ons geen andere wereld kunnen voorstellen dan die wij werkelijk aanschouwen. Daarom baatte het ook Paulus niet, dat hij opgetrokken was in de derde hemel, want wat hij daar zag en hoorde, kon hij hier niet uitspreken. Doch genoeg, één zaak weten wij en deze is voldoende: dat Jezus, dat de Vader, dat de Heilige Geest, dat de drie-enige volheerlijke God de hemel van de hemel is. Alle valse godsdiensten daarentegen verhalen veel van de hemel. De koran is vervuld van beschrijvingen van de vermakelijkheden van het Paradijs, doch de Schrift spreekt nooit tot de verbeelding, maar altijd tot het hart, het verstand, en bovenal tot het geweten van de mens. Komen er dus engelen of gezaligden uit de hemel op de aarde, dan zeggen zij nooit iets van de geheimen des hemels, maar spreken zij altijd van de geopenbaarde dingen, zoals de engelen op de velden van Bethlehem, in de woorden: u is heden geboren de Christus, de Heer! Doch waarover spraken nu Mozes en Elia met Jezus? Over zijn lijden. Zij, in heerlijkheid gezien zijnde, zeiden zijn uitgang, die Hij volbrengen zou te Jeruzalem. Zo wordt dan in de hemel, in het midden van de heerlijkheid des Heeren, gesproken van zijn lijden op aarde? Ja, over dat lijden zal eeuwig gesproken worden in hemel en op aarde, want in eeuwigheid zal Jezus aanbeden worden als het Lam, dat geslacht is voor de zonde, en ons Gode gekocht heeft met zijn bloed. Doch wordt er nooit gesproken van 's Heren heerlijkheid zonder zijn lijden, wederkerig wordt er ook nooit gesproken van 's Heren lijden zonder zijn heerlijkheid. Beiden staan in de Schrift gedurig naast elkander of wisselen elkander af. Het is dat kruisgewijze, dat met de zegen van Jakob over Efraïm en Manasse begon, en dat te kennen gaf: geen zegen, geen heerlijkheid dan door het kruis van de gezegende Messias. En dat werd onophoudelijk voortgezet tot op het kruis van de Messias zelf, toen deze het paradijs der heerlijkheid opende voor de boetvaardige moordenaar. Ja het is treffend, dat in de heerlijkheid het gesprek van deze hemelmensen met de Here Jezus, zijn kruis, zijn grootste vernedering, de diepste diepte zijns lijdens is. Zij spreken er met Jezus over, niet met donderstemmen, zoals de engelen in de Openbaring spreken, maar eenvoudig zoals wij, mensen, met elkander spreken. Welk een tegenstelling tussen de Heer en Mozes en Elia, toen deze met de Heer spraken over de nog te volbrengen uitgang door de Heer te Jeruzalem! Zo was dan de Heer nog niet voleindigd, zo moest dan nog aan Hem geschieden, wat zij voor zich reeds te boven waren. Nochtans Hij is de Heer en zij zijn de dienaren in het huis Gods, de boden ditmaal van de hemel, om Hem met aanbiddende liefde te begroeten nu de tijd des lijdens zou aanvangen. O, engelen kunnen Hem tot het lijden versterken, maar niet voor zijn lijden danken, dat kunnen alleen verloste zondaren doen, en dat doen zij hier. Zij waren reeds in heerlijkheid, maar deze heerlijkheid rustte enkel op het lijden dat stond volbracht te worden, en daarom leggen zij die heerlijkheid met al hun kronen aan zijn voeten neer, Hem erkennende voor de God hunner verlossing. Zij zeiden de uitgang, die de Christus zou volbrengen te Jeruzalem. Zij vertegenwoordigen de Wet en de profeten. Deze getuigen van het lijden, dat op Christus komen zou. Christus heeft geleden en is gestorven naar de eis der wet en naar de belofte der profetie, en zo is Hij het einde der Wet en de vervulling der profetie geworden. En

wij hebben dus hier de plechtige overgave van het Oude Testament door zijn twee uitnemende gezanten aan de Christus, om het te maken tot het Nieuwe Testament, dat niet meer verouderen kan. Petrus nu en die met hem waren, waren met slaap bezwaard. Gelijk hier, zo zullen wij ook dit uitverkoren drietal in Gethsémané slapende vinden. Zij vertegenwoordigen ons allen, zoals wij van nature zijn. Zij, die eenmaal door de kracht van God zulke grote helden zullen worden, moeten hier hun menselijke zijde tonen, opdat het blijken mocht dat hun kracht uit God was. Zij, Petrus, Jacobus en Johannes, waren met slaap bezwaard. Zo was dan alleen het Oude Testament de wetende en sprekende van het kruis van Christus, en onder aan de berg, daar waren de overige discipelen, en daar lag dus het Nieuwe Testament, niets wetende en in duisternis verkerende. De kinderen des Koninkrijks slapen nog terwijl de Koning reeds verheerlijkt wordt. Hoe was dit mogelijk? In Gethsémané slapen zij van treurigheid, doch hier? Alles wat boven onze bevatting gaat, heeft een bedwelmende invloed op ons; en wat ons te hoog is, bezwaart ons. De menselijke natuur bezwijkt onder het bovenmenselijke. De discipelen zagen de Heer bidden, en niets bemerkende van hetgeen er met Hem geschiedde, werden zij als door een onweerstaanbare slaap overmeesterd. En ontwaakt zijnde. Het oorspronkelijk woord bij Lukas betekent, dat zij geheel ontwaakt, dat zij wakker waren, om de bedenking te voorkomen, alsof zij het gedroomd hadden, zoals nog heden de opvatting is van de ongelovigen, die de Schrift willen maken tot de uitdrukking van hun eigen bedorven smaak en vals oordeel. Zagen zij zijn heerlijkheid. De heerlijkheid, die gezien werd, was alleen van Christus en van Hem uitgaande. En de twee mannen, die bij Hem stonden. Wij zien dus het Oude Testament staan in de heerlijkheid van Christus, en daarmede Oud en Nieuw Testament tot een zichtbare éenheid van heerlijkheid gesteld. En het geschiedde, als zij van Hem afscheidden. Nauwelijks hadden de discipelen deze heerlijkheid des Heren en de verheerlijking van Mozes en Elia gezien, en hen tezamen horen spreken, of het ogenblik van scheiding was weer gekomen. Hier kunnen zulke hemelse genietingen slechts ogenblikken duren, eenmaal zullen de eeuwigheid en de zaligheid, evenals de hemel en de aarde dezelfde zaken en plaatsen zijn. Petrus wilde de scheiding voorkomen toen Mozes en Elia wilden heengaan. Zo zei Petrus tot Jezus: Rabbi! Merkt op, Petrus noemt de Heer Rabbi, en wel terwijl hij Hem zag in heerlijkheid. Want Jezus was de ware rabbijn, de ware leraar, de Leraar der gerechtigheid. Het woord Rab betekent groot. Ons woord Meester komt ook van meeste. Rabbi was, zoals wij weten, en is nog heden de benaming van de joodse godgeleerde, prediker en leraar. De Heer eigende zich die naam toe, omdat deze naam gelijk alle andere namen van eer Hem toekwamen en wel in een zin en betekenis, zoals niemand ze aan anderen mocht geven, of zelf zich mocht toe-eigenen. Het is dan ook opmerkelijk, dat des Heren gezanten wel de naam van discipelen (leerlingen) bleven dragen, maar niet die van rabbijnen (leraren) aannamen. Christus zelf was een rabbijn en liet zich met die naam noemen, want nooit verloochende Christus zijn Israëlitische geboorte; zelfs na zijn opstanding nam Hij het Rabbouni! met welgevallen aan, want Hij was de leraar bij uitnemendheid en zal het in eeuwigheid blijven. Hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar zijn woorden zullen niet voorbijgaan. Zo dikwijls wij dus een joodse rabbijn zien, moeten wij denken: wij hebben ook een rabbijn, de grote rabbijn, die ons nog heden al de verborgenheden van de grondlegging der wereld af bekend maakt in zijn heerlijk eeuwig nieuwe Testament. Het is goed, dat wij hier zijn; zo Gij wilt, laat ons drie tabernakels maken. Ziedaar de taal der menselijke natuur; geen heengaan tot het lijden, maar blijven in het genot van het goede! Petrus wilde de heerlijkheid blijvend maken, zij moest hen en hem niet weder verlaten; hij had er alles voor over. Hij wilde drie tabernakels maken; doch zie hoe hij onderscheidde. Voor U een, en voor Mozes een en een voor Elia. De Heer ging vóor alles, en het moest ook met des Heren goedvinden geschieden. Van zichzelf en zijn mededisciepelen sprak hij niet. Deze konden er bij staan, zij waren de minderen, de dienstknechten. Het was zeker een lief denkbeeld van Petrus, om met de Heer en deze hemelse mannen aan deze plaats het Loofhuttenfeest te vieren, en daartoe wilde hij gaarne de moeite op zich nemen om de hutten op te richten. Ongetwijfeld had

de Heer er een vermaak in, dat zijn oprechte discipel zo sprak; doch het was nog te vroeg om tabernakels te bouwen; Petrus liep de tijd vooruit; doch eenmaal, ja dan zou de tabernakel Gods werkelijk bij de mensen zijn. Openbaring 21:3 Thans echter is het wachtwoord van de Christen: "Voorwaarts, in het geloof!" De ware vreugd duurt hier slechts ogenblikken. De discipelen zagen de heerlijkheid Gods, gelijk de profeten van ouds, slechts voor een ogenblik. Doch hoe wist nu Petrus dat deze mannen Mozes en Elia waren? Door intuïtie. in de mens ligt het vermogen om iets uit gegeven omstandigheden met juistheid op te maken, te raden, en wij weten dat de Heilige Geest alle gaven Gods in de natuur tot haar hoogste ontwikkeling brengt. Daarom zullen de ontslapen gelovigen, evenals nu Petrus, die uit de slaap ontwaakte, elkander in de hemel terstond en volkomen herkennen, zonder dat iemand het hun zegt, ja zelfs de zodanige, die wij tevoren nooit zagen, maar die ons enkel uit hun namen en bedrijven bekend zijn evenals Mozes en Elia voor Petrus waren. Reeds nu gebeurt het niet zelden, dat men iemand, van wie men veel hoorde spreken of las, op het eerste gezicht, zonder nadere aanwijzing herkent. In het verheerlijkt gelaat echter wordt vanzelf de gehele mens uitgedrukt, en zo is er geen misvatting mogelijk. In de intuïtie ligt dan ook reeds nu de klaarste wetenschap; men komt er door tot de grootste gedachtenverbindingen en gevolgtrekkingen. Zij is de juiste blik in de zaak, en niemand heeft de mens die blik geleerd. De intuïtie is het gevolg van een aanleg en een ontwikkeling, die evenmin als de dichtkunst kunstmatig kan worden aangeleerd; zij is een snelle en juiste gevolgtrekking uit hetgeen men ziet en weet, waardoor men weet ook hetgeen men niet zag of ziet. De wetenschap als zodanig zegt wel: Bewijs het mij! Doch Galiléi antwoordt: Ik kan het niet, en toch is het waar! En dit zegt hij niet twijfelend, maar met evenveel zekerheid als Petrus het deed. De intuïtie is het instinkt van het verstand. Daarom is het zo dwaas te vragen: hoe weet gij dat? Wij weten zelf niet hoe wij weten, wat wij toch met volle klaarheid zien. De intuïtie is dan ook te beschouwen als een hoger zintuig des verstands. Want hij wist niet wat hij zei. Niet in die zin dat hij droomde of dweepte, zoals de ongelovige uitleggers zeggen, maar in de zin dat hij ondoordachte woorden sprak, zoals iemand doet, die nog tussen waken en dromen is, ofschoon hij tevens alles duidelijk hoort en ziet. Nooit zijn de discipelen ongeschikte of onbevoegde getuigen, maar daarom kunnen zij wel dingen zeggen, die meer gericht zijn op hetgeen zij zien, dan op hetgeen zij weten. En als hij nu dit zei, zie, een luchtige wolk kwam en overschaduwde hen. De wolk als drager van Gods heerlijkheid, was bij Israël reeds van ouds bekend als de wolkkolom of de Schechina. De overschaduwing dezer wolk maakte Mozes en Elia onzichtbaar. Het is een liefelijke afbeelding van het afscheid der gelovigen van deze aarde. Alsdan treedt tussen hen en de wereld een wolk, die haar duisternis werpt over de nablijvenden en achter haar staanden, en haar licht over de heengaanden en in haar intredenden. En zij werden bevreesd, toen die in de wolk ingingen. Behalve de ontzagwekkende indruk, die de majesteit Gods op hen maakte, waren zij bevreesd dat zij alleen gelaten zouden worden. En zie, daar geschiedde een stem uit de wolk, zeggende: Deze is mijn geliefde Zoon, in welke Ik mijn welbehagen heb. Merkt toch op, dat het de heerlijkheid des Christendoms is, om ons van alle zijden te omringen met Gods liefde, zodat wij daar niet uit kunnen komen, maar als ingesloten worden. Immers de Vader wijst ons naar de Zoon, en de Zoon naar de Heilige Geest, en de Heilige Geest neemt het wederom uit hetgeen van Jezus is, en getuigt van Hem en verwijst ons naar Hem, en brengt ons door Hem tot de Vader. Het is dan ook in deze drieërlei beweging van het Goddelijk leven, dat alle geestelijk levenden zich bewegen. Hoort Hem! De Vader geeft hier getuigenis van zijn Zoon uit de wet, de psalmen en de profeten. Uit de wet door Mozes, Deuteronomium 18:15: Een profeet uit het midden van u, uit uw broeders, als mij, zal u de Heer uw God verwekken, naar Hem zult gij horen. Uit de Psalmen, Psalm 2:7: Gij zijt mijn Zoon! Uit de profetie, Jesaja 52:1: Mijn uitverkorene, in welke mijn ziel een welbehagen heeft. Welk een Goddelijke harmonie van Schrift met Schrift. Gij hoort onmiddellijk uit de mond van God hetzelfde, wat gij hoort uit de mond zijner onderscheidene dienaren. Ja, God heeft zulk een eerbied voor zijn eigen geschreven woord, dat

Hij meermalen geen nieuwe woorden bezigt, maar het reeds gesprokene herhaalt. En ook dit is een bewijs, dat de Schrift het werk des Heiligen Geestes is; immers zo zij dit niet was, zou het beneden de waardigheid van God zijn, om Mozes, David, Jesaja na te spreken. Hoort Hem. Waarom niet: ziet Hem? Het zien zou voor een tijd, maar het horen zou voor altijd zijn, uit het geschreven Woord, uit de Heilige Schrift. Ach, wat zou voor ons, die na achttien eeuwen leven, de verschijning des Heren geweest zijn, indien Hij enkel gezien was en er geen Schrift was, die van Hem getuigde! Het zou voor ons zijn alsof Hij, de Heer der heerlijkheid, er nooit geweest was. En zou zo iets denkbaar kunnen zijn? Nee, de Schrift was aanwezig, en is aanwezig, en zal altijd aanwezig blijven, om uit haar de Christus te leren kennen, zoals Hij uitgegaan is van de Vader en gekomen in de wereld, en wederom de wereld verlaten heeft en heengegaan is tot de Vader; en wat ook het ongeloof probeert, om de Christus der Schriften door een andere te doen vervangen, God heeft dit volstrekt onmogelijk gemaakt; zolang er gelovigen zijn, zal de valse Christus der ongelovigen met afschuw worden afgewezen. De Schrift moet er zijn, en zij is er en zal blijven, zolang de aarde bestaat. Het geloof komt door het gehoor; de aanschouwing is niet voor de aarde. Ziet het aan deze aanschouwing op de berg; zij was zo snel verdwenen als verschenen. Toen de discipelen wakker werden en zij zich nu eerst recht met de aanschouwing van Gods heerlijkheid blijvend bezig houden en verzadigen wilden, nam een schaduwachtige wolk alles weer weg; maar God gaf hun iets beters. Zij hoorden de stem Gods, en in die stem de getuigenis voor hun Heer en de vermaning om Hem te horen. Het Evangelie der zaligheid wordt niet allereerst gezien, maar gehoord. O de ogen zijn schoon, en de sierlijkste leden van het gehele lichaam, en de oren zijn onaanzienlijk, en niemand geeft er acht op, en toch op hun werkzaamheid komt het in deze aller gewichtigste aangelegenheid des levens voornamelijk aan. Als de oren niet luisteren naar de stem van God, die de ziel roept tot bekering en geloof, dan is al het andere tevergeefs. Niemand onzer heeft ooit Christus gezien, doch wij allen hebben zijn woorden gehoord, en hebben die nog heden gehoord. God heeft de woorden van zijn lieve Zoon in dit heerlijke boek, dat ik hier voor uw ogen ophef, laten optekenen. Ja, in deze onschatbare Schrift hebben wij de sprekende Christus; door dit Boek der boeken spreekt Hij tot ons; het Evangelie is zijn blijvende stem op aarde. Zeker hebben wij zijn stem niet gehoord, evenmin als wij zijn gedaante hebben gezien; doch al hadden wij de Heer zelf in zijn heerlijkheid gezien, en de Vader tot Hem horen spreken, gelijk de discipelen op Thabor, ja, al hadden wij en zij er tabernakelen mogen bouwen, hoelang zou het geduurd hebben? Ook het loofhuttenfeest gaat spoedig voorbij. Doch nu hebben wij Hem blijvend bij ons in de Schrift. Dat wij Hem dan horen uit zijn woord, onophoudelijk horen, totdat wij Hem zien, onophoudelijk zien, totdat Hij persoonlijk in heerlijkheid in ons midden is, en wij geen tabernakels voor Hem behoeven te bouwen, omdat Hij eeuwig bij ons blijft. Doch de strekking van het bevel des Vaders: Hoort Hem, mijn geliefde Zoon, in wie mijn welbehagen is, gaat nog verder. De Vader lost hiermee de wet en de profeten op in de Zoon, in de Christus, en stelt Hem tot de enigen Heer, die men te horen, te gehoorzamen heeft. Van dit ogenblik af heeft niemand ooit meer te horen naar een ander om behouden te worden, dan alleen naar Jezus. En daarom wee, driemaal wee de mens, die niet naar Christus hoort. Van die zal Ik het zoeken, zegt God bij Mozes, Deuteronomium 18:19. En door de mond van Petrus: die zal uitgeroeid worden uit het volk, Handelingen 3:23. En de discipelen dit horende, vielen op hun aangezicht en werden zeer bevreesd; en Jezus bij hen komende, raakte hen aan, en zeide: staat op en vreest niet. Het kan niet anders: zodra de zondaar zich geplaatst ziet in de tegenwoordigheid Gods, voelt hij zich overvallen en overmeesterd door ontroering en vrees; maar Jezus is de middelaar Gods en der mensen, die beiden tot één brengt, omdat Hij de persoonlijke verzoening der zonde is. Terstond stelt Hij zich in gemeenschap met de zijnen door hen aan te raken en hen met zijn woorden gerust te stellen. Zo viel ook later een dezer drie discipelen, Johannes, andermaal als dood aan des Heren voeten, toen hij de Heer wederom in zijn heerlijkheid op Patmos zag; doch ook toen richtte de Heer hem weder op door de rechterhand op hem te leggen, en ook te zeggen: Vrees

niet. Door deze aanraking, door deze handoplegging stelde de Heer, persoonlijk aanwezig zijnde, de zondaren in gemeenschap met zijn heilige persoonlijkheid , en werden zij zijn zegen deelachtig. Ja, nooit raakte Jezus iemand aan dan om hem te zegenen; op de zieken legde Hij de handen, en zij werden gezond, op de kindertjes, en zij werden Hem geheiligd. Doch deze lichamelijke aanraking is maar een aanschouwelijk voorbijgaand beeld van de geestelijke en eeuwigblijvende gemeenschap des Heren met de zijnen. Toen de Heer ten hemel voer, breidde Hij zijn zegenende handen uit over zijn discipelen, en al wat zich nu sedert die dag bij zijn discipelen plaatst, plaatst zich onder des Heeren zegenende handen, en wordt door Hem gezegend in eeuwigheid. En haastelijk rondom ziende, zagen zij niemand meer dan Jezus alleen bij zich. Niet alleen verwijderden zich de twee toonbeelden van menselijke en Israëlitische grootheid, de twee grote wonderdoeners in Israël, maar ook de zichtbare heerlijkheid van Jezus zelf verdween, alleen zijn persoon in al zijn eenvoudigheid bleef over. Hij bleef alleen over bij de zijnen; trouwens Hij is met hen onafscheidelijk verbonden, en waar ook nu nog twee of drie in zijn naam vergaderd zijn, daar is Hij in hun midden. Ja, Mozes en Elia waren verdwenen; en geheel de zichtbare heerlijkheid was verdwenen, doch wat zegt dit! Hebben wij Jezus overgehouden, zo hebben wij ook zonder deze uitwendige heerlijkheid, innerlijke heerlijkheid genoeg. Dat het Oude Testament als in de wolk der heerlijkheid moet ingaan, waar Christus alleen zal overblijven, wordt door deze zaak duidelijk en treffend genoeg geleerd. Mozes en Elia waren de twee grootste mannen, die geleefd hebben. Wij hebben indertijd gezien hoe groot Mozes was door de genade en ook door de verdrukking, en ook van Elia zagen wij de grootheid, hem door God geschonken. Er is veel overeenkomst tussen deze twee, en toch hoeveel verschil! Mozes heeft vele boeken geschreven, een heerlijke geschiedenis, een uitvoerige Wet en schone liederen. Elia schreef niets. Mozes is ons bekend van zijn geboorte af; Elia verschijnt plotseling, als was hij een engel Gods uit de hemel, doet een reeks van grote dingen, en vaart dan op met een wagen van vlammende wolken en paarden van vuur naar de hemel. Doch hoe groot Mozes was, hij was slechts een dienstknecht in het huis, waarvan Christus de Zoon is, en hoe groot Elia was, hij was slechts een vlam des vuurs bij Christus, die de zon is. En nu, waar de zon opgaat, daar verbleken de sterren. De heerlijkheid dezer mannen verbleekt naast de bij niets vergelijkbare heerlijkheid van Christus. Doch het strekt juist tot verheerlijking van Christus, dat men de grote hoedanigheden dezer mannen erkent, om ze daarna als in de schaduwwolk te zien verdwijnen. Al hun grootheid was in Christus, en al wat in Christus is, lost zich op in Goddelijk licht. Kleuren schitteren, trekken het oog tot zich en worden gezien, doch het licht zelf wordt niet gezien; maar door het licht zien wij alles, ook de kleuren. In Christus zijn geen kleuren, maar is het licht, de volmaaktheid, de Godheid. Hijzelf is het licht, het licht des levens, het eeuwig licht, Johannes 8:12. Al de heiligen der Schrift en daarbuiten zijn enkel kleuren, gebroken stralen van dit licht, zij tonen allen iets van Hem, de Heer, maar Hijzelf is alles alleen in zichzelf. Zij zagen niemand bij zich dan Jezus alleen. Zo moet het ook bij ons zijn. Welk getuigenis wij van mensen aangaande Jezus ontvangen hebben, ten slotte moet er een ogenblik komen, waarin het gezicht op mensen eindigt in het gezicht op Christus alleen; eerst dan zijn wij behouden. En nu, de aanschouwing van deze heerlijkheid was voor een ogenblik, maar de indruk, die zij op Petrus maakte, bleef hem bij tot in hoge ouderdom. Zó moet het bij ons ook zijn. Zouden wij niet gaarne zelfs in deze beschouwing van al die heerlijkheden willen blijven? Ongetwijfeld, doch straks gaan wij naar huis, een ieder naar het zijne, en wij komen weer in zaken, die niets van die van Thabor hebben. Alsdan is alles verdwenen; ons geheugen legt zich ter rust, en wij denken niet meer aan hetgeen wij thans besproken hebben. Alsdan hebben wij aan geheel andere zaken te denken. En zo komt dan alles weer aan op het geloof des harten en niet op het aanschouwen der ogen, hetzij van ons lichaam of van onze geest. Het geloof is het vasthouden van Gods woord tegen alle uiterlijke onmogelijkheid aan. Wilt gij hiervan een sprekend bewijs? Denk aan de bekering der Joden. Is deze niet schijnbaar onmogelijk? Als gij de Joden op de Dam u ziet nalopen met loterijbriefjes

in de hand, en u half dwingen om toch een kans tot rijk worden te wagen, dan mogen wij wel vragen: zou het mogelijk zijn, dat het volk, waartoe deze lieden behoren, zulke heerlijke beloften en verwachtingen voor een altijd meer naderende toekomst heeft? O ik zeg niet: zie over deze uiterlijke dingen heen, maar zie er door heen, en gij ziet het einde en de heerlijkheid. En zo is het met alles: Houdt vast aan Gods woord, en laat al het andere los, en gij zijt behouden; maar laat Gods woord los, en gij zijt, al hield gij ook de gehele wereld vast, verloren. En toen zij van de berg afkwamen gebood Jezus hun, dat zij niemand vertellen zouden hetgeen zij gezien hadden, dan wanneer de Zoon des mensen uit de doden zou opgestaan zijn. De Heer wilde voor zijn opstanding uit de dood ter verzoening, door niets anders gekend worden als de Messias, de Zoon Gods, de Heer der heerlijkheid, dan door wonderen van Goddelijke genade en genezing. De openbaring van zijn innerlijke heerlijkheid in uitwendige luister was alleen voor de zijnen; waartoe zou dan het verhaal er van aan de wereld gediend hebben? De verheerlijking, die na zijn lijden volgen zou, zijn opstanding en hemelvaart moest eerst geschied zijn, en alsdan zou eerst het gezicht der heerlijkheid op de berg van de Heer, met Mozes en Elia sprekende over de uitgang des Heren te Jeruzalem, verstaanbaar zijn voor allen, die geloven. Niet alle waarheden zijn voor dadelijke mededeling vatbaar; alleen op de rechte tijd meegedeeld, kunnen zij haar volle kracht op verstand en gemoed uitoefenen. Wat de Heer tot zijn discipelen zei, wilde Hij daarom nog niet tot het volk gezegd hebben. Tussen Thabor en de Olijfberg lag Golgotha, en nu predikte de Heer wel de algemene zaken in het openbaar, maar de beslissende punten, de verborgenheden van Gods raad zei Hij in het verborgene aan zijn discipelen. En dit kon ook niet anders; want ditzelfde geschiedt nog heden. Wat gij ook in het openbaar van Christus en zijn Evangelie hoort verkondigen; zo gij in het verborgene geen onderwijs van de Heer zelf ontvangt, het zal u weinig baten. In het Christelijk leven komt het aan op het bijzonder verkeer met de Heer. Hij moet persoonlijk komen tot u, en gij moet persoonlijk komen tot Hem. Dit geschiedt door de Heilige Geest. Deze laat de zondaar de stem des Heren horen: Zie, ik kom! en laat de zondaar antwoorden: Kom, Here Jezus. De Heer openbaart zich aan de zijnen in het verborgene. Hij roept niet overluid op de straten; daar roepen zijn herauten. Dat wij hen horen, maar dat wij tot Hem gaan! En nu, wij hebben Christus in zijn heerlijkheid gezien, laat ons Hem nu volgen op de weg der zelfvernedering, door welke alleen deze heerlijkheid des Heren voor ons door Hem kon verkregen worden; want met het afkomen van de berg der verheerlijking, komen wij met de Heer in altijd dieper diepten van lijden, totdat dit lijden eindigt in de dood des kruises, en in de opstanding tot eeuwige heerlijkheid. En zij behielden dit woord bij zichzelf, en zwegen stil, en vertelden in die dagen niemand iets van hetgeen zij gezien hadden, vragende onder elkander wat het was: uit de doden op te staan? Ook het zwijgen heeft bij de gelovigen zijn tijd. Er kunnen omstandigheden zijn, dat ook wij genoodzaakt zijn niet te spreken van hetgeen wij van 's Heren wegen gezien en ondervonden hebben. De Heer zelf moet ons alsdan daartoe de gelegenheid openen. De Schrift geeft ons hiervan vele voorbeelden, en bijzonder in Jozef, die zijn verheffing in Egypte niet aan zijn vader vóor Gods tijd heeft laten weten. En zijn discipelen vroegen Hem, zeggende: Wat zeggen dan de schriftgeleerden, dat Elia eerst moet komen? Aan deze vraag der discipelen zien wij, dat de dingen der profetie bij hen levend werden. Volgens de voorspelling van Maleachi werd Elia zelf als de voorloper van de Messias beschouwd. Voor ons blijft het ook nog waarschijnlijk, dat Elia zelf komt, alvorens de Heer weerkomt. Dat de profetie van Maleachi aangaande Elia niet geheel vervuld werd door de komst van Johannes de Doper in de geest en de kracht van Elia, is duidelijk, en wel uit de persoonlijke verschijning van Elia op de berg zelf. Hoe dit zij, wij hebben nog vele heerlijke dingen te verwachten, die al onze verwachtingen zullen overtreffen, indien wij namelijk geloven; zij, die niet geloven aan Gods beloften, hebben niets te wachten dan Gods oordeel, dat ook zeker komen en in verschrikking alle menselijke gedachten oneindig overtreffen zal. En Jezus antwoordende, zei tot hen: Elia zal wel eerst komen, en alles weer oprichten, en het zal geschieden gelijk geschreven is van de Zoon des

mensen, dat Hij veel lijden zal en veracht worden; maar Ik zeg u, zo gij het wilt aannemen, dat ook Elia gekomen is. Met een van de Goddelijke spraakwendingen, de Heer zo gewoon, zegt Hij, dat Elia in zekere zin gekomen is, en dat deze niet in zijn heerlijkheid als de straks op Thabor geziene Elia deelde, maar in zijn smaad en in zijn lijden. En zij hebben hem niet gekend, maar aan hem gedaan al wat zij hebben gewild. Wat bij de mensen de hoogste oneer is, dat ontvangt bij Jezus de hoogste lofspraak. Ook met Jezus hebben de mensen gedaan al wat zij wilden. Dat ook wij er dan niet tegen opzien. Worden wij door de mensen miskend, mishandeld, vertreden en onderdrukt, ofschoon wij onze handen in onschuld wassen, dat wij er ons niet tegen verzetten! Als men alles aan zich laat doen wat de mensen willen, is de zegepraal ons zeker. Gelijk van hem geschreven is. Niet dat er afzonderlijk van het lijden, dat Johannes de Doper, de voorganger des Heren, ondergaan zou, gesproken is, maar de Heer omvat in de profetieën van zijn lijden, die van zijn voorganger, wat de smaad en de oneer betreft. De eer en smaad van de koning zijn die van de heraut. Ook was in de Elia ten tijde van Achab door de Heilige Geest geprofeteerd, wat een tweede Elia overkomen zou. En wie denkt hier niet aan de treffende overeenkomst, dat Johannes de Doper eveneens stond tegenover Herodes en Herodias, als Elia de Thisbiet tegenover Achab en Izebel? Alzo zal ook de Zoon des mensen van hen lijden. De oneer en smaad van de heraut is wederkerig die des konings, natuurlijk in oneindig verhoogde evenredigheid, betekenis en waarde. Hier wil de Heer eenvoudig aan zijn discipelen zeggen: "Gij ziet in Johannes een voorbeeld van lijden, zoals het ook Mij zal overkomen." Toen verstonden de discipelen, dat Hij hun van Johannes de Doper gesproken had. Ook aan zijn discipelen zei de Heer de dingen niet altijd rechtstreeks, en dit geschiedde om hun nadenken te wekken, en opdat zijzelf de gevolgtrekkingen zouden maken, waartoe zijn woorden de weg wezen.

9:14 De Heer en het bezeten kind.

En het geschiedde des daags daarna, als zij van de berg afkwamen. De zichtbare heerlijkheid is, zoals wij meermalen opmerkten, niet de enige heerlijkheid des Heeren; nee, de Heer der heerlijkheid is onafhankelijk van zichtbare luister; Hij is de persoonlijke heerlijkheid; alles wat Hij zegt en doet is enkel heerlijkheid. En zo gaan wij met de Heer ofschoon van de berg in het dal, van Thabor tot de volksschare met hare ziekten en kwalen, nochtans van de ene heerlijkheid tot de andere; ja van het allereerste begin tot aan het allerlaatste einde van het Evangelie gaan wij met de Heer van de ene heerlijkheid tot de andere, totdat Hij zelf ook gelijk Mozes en Elia deden, intreedt in die schaduwachtige wolk der ongeschapen heerlijkheid, welke Hem voor ons onzichtbaar maakt. En ook dan treedt weer een andere heerlijkheid in de plaats: de heerlijkheid des Heiligen Geestes, die zijn gemeente bouwt en onderhoudt, de gelovigen zegent en de ongelovigen oordeelt; en dat gaat zo voort alle de tijden door, totdat Hijzelf weerkomt om in zijn eigen heerlijkheid met die des Vaders en des Heiligen Geestes, en met die van al de heilige engelen, al de volheid der heerlijkheid Gods te openbaren. Dat een grote schare, Hem ziende, verbaasd werd, en terstond toelopende, Hem tegemoet kwam en Hem groette. Wij zien hier, welk een ontzaglijke indruk des Heren persoonlijkheid op de bijeen vergaderde volksmenigte had. Zodra zij de Heer zagen aankomen, lieten zij alles zoals het was, om naar Hem toe te lopen, Hem te begroeten en in te halen. Het waren de bewijzen en tekenen van hulde en eerbied, die de weldoende liefde altijd ongevergd van het nog niet door hartstocht opgewonden, van het nog niet omgekochte volk ontvangt. En als Hij bij de discipelen gekomen was, zag Hij een grote schare rondom hen, en enige Schriftgeleerden met hen twistende. De Schriftgeleerden maken gebruik van 's Heren afwezigheid en van de onmacht en onwetendheid der discipelen, om hen door allerlei strikvragen en door allerlei aanhitsingen om een wonder te doen, in het oog des volks te vernederen. Het gaat nog heden op dezelfde wijze, al is de vorm ook anders. Als de Meester er niet is, dan vergt men van de discipelen wat zij niet kunnen. Zo nemen nog heden de ongelovige wetenschappelijke mannen, zodra zij zien dat zij geen geleerden van beroep voor zich hebben, de toon aan alsof alleen de geleerden over de waarheid Gods der Schrift kunnen oordelen, en brandmerken hen terstond met het lelijke roomse woord, dat nooit uit een protestantse mond of pen moest vloeien, dat van leken, hen daarbij met een gemaakt lachje vragende: "Kent gij Hebreeuws en kent gij Grieks? en zo niet, dan kunnen wij met u niet spreken, want de Bijbel is in die talen geschreven, en wat gij in het Hollands leest, dat staat geheel anders in het oorspronkelijke." Op deze wijze probeert men zand in de ogen der eenvoudige gelovigen te werpen. En zijn de gelovigen geleerden als zij, ja de geleerdsten, die de waarheden Gods met alle mogelijke wijsheid weten te handhaven, dan vragen zij hun: "Wat kunt gij meer doen dan wij, dan redeneren? Kunt gij niet daarenboven een wonder doen, om ons te bewijzen dat Christus de Heer en dat de Schrift waarheid is?" En wat kunnen de laatsten hierop antwoorden? Niets anders dan dit: Wij kunnen niets, maar Christus kan alles. Doch is dit niet de eigenlijke inhoud van geheel de Schrift? Stelt zij niet overal de mens, de zondaar voor als uit zichzelf niets vermogende om zich te redden uit zonde en dood, en daarbij God als de Almachtige, die de mens, de zondaar kan en wil behouden, in de weg des verbonds, der genade, in Christus, de Messias, de Zoon Gods, de Heer der heerlijkheid? Zeker, de mens kan en moet werken, maar hij kan niets uitwerken; dat kan God, dat kan Christus alleen. De discipelen werden hier door vriend en vijand opgeëist, om een bezeten kind te genezen. Zij beproefden het, doch zij konden niet. Nu ging men met hen aan het twisten. "Kunt gij dat niet, wie zijt gij dan, dat gij meer zoudt zijn dan wij, en wat hebben wij dan met uw leer nodig!" Zo sprak men. Doch de Heer zelf komt, en nu is alles omgekeerd. Nauwelijks ziet het volk Hem in de verte aankomen, of het is, als zag het insgelijks zijn heerlijkheid en majesteit; de twist houdt op. "Hij zal het beslissen!" zeggen allen, en allen lopen naar Hem toe, zoals wij reeds opmerkten, met eerbied, bewondering en blijdschap; een bewijs, hoe lief het volk Jezus had. Wij hebben deze bijzonderheid aan Markus te danken, die altijd zulke belangrijke kleine

toevoegsels heeft. En Hij vroeg de Schriftgeleerden: Wat twist gij met dezen? De Heer neemt de twist voor de zijnen op en bestraft de vijandige aanvallers. "Wat twist gij met mijn discipelen (wil de Heer zeggen), de twist is immers alleen tegen Mij gericht, en gij maakt misbruik van mijn afwezigheid om hun moeite aan te doen." En zie, een man van de schare kwam tot Hem, vallende voor Hem op de knieën, en zeggende: Heer! zie toch mijn zoon aan, want hij is mij een eniggeborene. ik bid U, ontferm U over hem; want hij is maanziek en in zwaar lijden. Hoe aandoenlijk. Hier spreekt het hart van een vader. Hoe treffend schetst het ons het lijden van een bezetene! En zie, een geest neemt hem, en waar hij hem ook aangrijpt, van stonde aan roept hij, en zo scheurt hij hem, dat hij schuimt en knerst met zijn tanden, en verdort, en wijkt nauwelijks van hem, en verplettert hem. De vader kenschetst zeer juist de bovennatuurlijke inwerkingen en de natuurlijke uitwerkselen. Thans wil men van niets meer weten dan van natuurverschijnselen, en verwerpt alle geestaardige invloed; doch men vergeet dat al het zichtbare zijn wortel heeft in het onzichtbare en dat het onzichtbare als zodanig buiten alle doorgronding, maar daarom nog niet buiten alle waarneming ligt. De kracht Gods, die in de natuur werkt, is onzichtbaar en ondoorgrondelijk, doch wij nemen haar waar uit ieder van haar werkingen. En ik heb hem tot uw discipelen gebracht en hun gezegd en gebeden dat zij hem zouden uitwerpen. Het gebeurt ons ook meermalen, dat ons gezegd, bevolen, of gebeden wordt: "Och doe dat, ik verwacht het van u als een knecht des Heren!" Alsof we de gaven des Geestes in onze macht hadden! Nee, zo gaat het niet; zelfs het vriendelijkst verzoek baat hier niets; wij hebben geen bekwaamheid, tenzij God ons die geeft. En zij hebben hem niet kunnen genezen. Welk een zaak was het ook, om zonder Christus een bezetene te genezen! Christus moet bij alle dingen zijn, anders is onze kracht geen kracht. Het ging de discipelen als Elisa's jongen; deze kwam met Elisa's staf om de dode knaap op te wekken, doch het hielp niet; Elisa zelf moest er bij zijn. Deze ondervinding der discipelen was dan ook een treffend bewijs van het woord, dat zij later van de Heer zouden horen: Blijft in Mij, want zonder Mij kunt gij niets doen. De Heer herhaalde zulk een onderwijs meermalen. Zij visten op een andere tijd de ganse nacht zonder iets te vangen; doch niet zodra is de Heer bij hen, of zij vangen in overvloed. Weer op een andere tijd kunnen zij met al hun macht van roeien niet met het vaartuig de reis voortzetten; doch nauwelijks is Jezus bij hen of zij zijn waar zij wezen moeten. Alleen wanneer Jezus hen van zich uitzendt en hun zijn macht meedeelt, zoals dit aanvankelijk gedurende zijn reis door Israël, en in volheid bij zijn hemelvaart het geval was, kunnen zijn discipelen zijn werken doen. En Jezus antwoordende, zeide: O ongelovig en verkeerd geslacht! Hoe lang zal Ik nog bij u zijn, en ulieden verdragen! De Heer beschaamt hier niet zijn discipelen alleen, dat zal later plaatshebben, maar al de aanwezigen. Waar het ongeloof de overhand heeft, daar trekt Christus geen partij, maar bestraft Hij allen, omdat allen er schuld aan hebben; de een door het ongeloof te prediken, de andere door het niet te bestrijden. Voorts welk een tegenstelling is er tussen Thabors hoogte en Thabors laagte; tussen het woord van Petrus: Heer, het is goed hier te zijn, laat ons hier blijven en het woord des Heeren: Hoe lang zal Ik nog bij u zijn, en ulieden verdragen! Breng uw zoon tot Mij. Terstond komt de Heer van het woord tot de daad. Welk een heerlijkheid niet waar, zo terstond te kunnen zeggen: "Ik zal uw kind helpen." Hoe is het mogelijk nog een ogenblik te kunnen twijfelen aan de waarheid: dat hier geen mindere persoonlijkheid spreekt en handelt dan God, geopenbaard in het vlees. En zij brachten dezelfde tot Hem. En nog als hij naar Jezus toekwam, scheurde hem terstond de geest, en hij vallende op de aarde, wentelde zich al schuimende. Het kind leed nu een van de vreselijkste aanvallen der bezetenheid, of zoals wij, op het uitwendig verschijnsel alleen ziende, thans zouden zeggen der vallende ziekte. Ook hier zeggen wij: aan de aard der uitwerkselen ziet men de aard der oorzaken; want wat van satan gezegd wordt, dat is waar van al de onreine geesten: dat zij bij een kleine tijd een grote toorn hebben. De boze geest oefende in dat ogenblik al zijn kracht uit, om het kind, ware het mogelijk, nog te doden; doch dit liet de Heer hem niet toe. Ook voorkomt de Heer deze laatste satanische geweldoefening niet, want juist hieruit moest te

onweersprekelijker blijken, dat de redding van het kind een volstrekt Goddelijke daad was. Hoe vreselijk voor de omstanders en voor de vader van het kind in het bijzonder, het woeden der satanische krachten zij, voor de Heer zijn ze niets; Hij beheerst ze als de woedende golven der zee, alleen met de opslag zijner ogen, ten hoogste met zijn stem. Hij kan het lijden ten top laten stijgen, omdat Hij de genezing in zijn hand heeft; dit zien wij bij Lazarus. Hij voorkwam diens dood niet, want Hij wilde als een voorbeeld zijner eigen opstanding, ook de dood van Lazarus veranderen in een opstanding uit de dood. En hij vroeg zijn vader: Hoe lange tijd is het, dat hem dit overkomen is? Welk een kalmte in het midden dezer beroering, welk een hemelse majesteit temidden van dit helse toneel! Wie zou niet gedacht hebben, dat de Heer terstond aan dat vreselijk lijden een einde zou maken? Doch nee, Hij begint een gesprek met de vader. Hij stelt zijn voornemen niet uit, maar beheerst zichzelf; de Heer is nooit in overhaasting, bij Hem is alles de hoogste regelmatigheid zelve, Hij laat alles uitkomen wat uitkomen moet, en doet het ene volgen op het andere. Als een waar geneesheer doet Hij onderzoek naar de duur van de kwaal. Hoe waarachtig menselijk is dit onderzoek, en hoe waarachtig Goddelijk is het, dat Hij reeds vóór de genezing te geven, de genezing belooft. En hij zeide: van zijn kindsheid af; en menigmaal heeft hij hem ook in het vuur en in het water geworpen, om hem te verderven. Maar zo Gij iets kunt, wees innerlijk met ontferming over ons bewogen en help ons. Tot de discipelen sprak de man te sterk, tot de Meester te zwak. Hij had de discipelen gezegd zijn kind te helpen, en tot de Heer zegt hij: indien Gij iets kunt. Waarom zei hij niet tot de Heer: indien Gij wilt, zo kunt Gij mij helpen? Och, het ongeloof en het daaruit gevolgd onvermogen der discipelen had het vertrouwen van die man geknakt. Niets is besmettelijker dan het ongeloof, daarom is het zo gevaarlijk om met ongelovige mensen om te gaan. Zien wij toch toe, dat wij ons door het ongeloof van anderen niet van ons geloof laten aftrekken, én dat wij door onze ongelovigheid het geloof van anderen niet verzwakken. Door onze ongelovigheid brengen wij de Heer in diskrediet. Daarom is de verzekerdheid des geloofs iets zeer begeerlijks, waar men altijd naar moet streven; doch ook de verzekerdheid des gebeds is het. Waarin bestaat deze? Daarin, dat men biddende volkomen overtuigd is te spreken tot een almachtig God, die het gebed zijner kinderen onfeilbaar verhoort, al is het ook, dat Hij het niet verhoort op de wijze zoals zij het zich voorstellen. En Jezus zeide tot hem: zo gij kunt geloven. De Heer verbetert eerst onze gebeden, alvorens ze te verhoren. Gelijk thans de biddende man gesteld was, kon hij niet verhoord worden; hij moest eerst op een ander standpunt gebracht worden. De Heer wilde zeggen: De vraag is niet of Ik kan, maar of gij kunt. Ik kan het kind behouden, kunt gij geloven? De Heer geeft hem een belofte van redding, maar niet buiten de weg des geloofs om. immers de Heer helpt nooit om maar te helpen; Hij helpt nooit werktuiglijk, maar op geloof. De wereld begeert redding, op welke wijze dan ook. De wegneming van het leed is voor haar doel; naar het middel vraagt zij niet; maar redding zonder geloof is geen blijvende redding, en deze wil God, wil Christus geven. Zo wij ons lijden werkelijk en voor altijd zullen kwijt worden, dan moeten wij het door God kwijt worden; en dit geschiedt niet anders dan in de weg des geloofs. Het geloof is de gemeenschap met God, en om deze gemeenschap is het te doen; in deze gemeenschap is de ware redding, daarbuiten is zij slechts tijdelijk. Hoe Goddelijk handelt Jezus dus met deze man. Bij de Heer is geen weekhartigheid, geen zwakheid. Hij geeft geen dadelijke hulp; nee, eerst moet alles in de geordende weg komen en geregeld gaan. Zeker, de Heer zou ons eerder verhoren en spoediger helpen, als er bij ons niet zoveel te reinigen viel. Eerst moet de Heer de weg ter verlossing voor ons banen, alvorens Hij ons verlost. De Heer maakte het geloof in de biddenden man gereed; en hoe teder doet Hij dat! Hij is niet verontwaardigd over de kleine dunk, dien de man van zijn persoon en wondervermogen heeft. Hij zegt niet: "Zoudt gij menen, dat Ik dit wonder niet kan doen, zo zal Ik het u tonen." Neen, nergens vinden wij in de Heer de minste zweem van zelfverheffing, overal de zuiverste zelfverloochening; nergens vertoning, overal stille, eenvoudige machtsbetoon; nergens het zoeken van ijdele eer, overal het zoeken van het behoud der mensen. Niet van Mij (zegt de Heer

tot de bedroefde vader) hangt de genezing van uw kind af, maar van uzelf; het kind kan genezen worden, zo gij kunt geloven, en de Heer voegt er de verklaring bij: Alle dingen zijn mogelijk degene die gelooft. Gij voelt dat de Heer dit zegt niet in de zin, alsof men maar te geloven had, en dat men dan Hem, de Heer, niet nodig had. Zo heeft een professor in Duitsland het geloof op zichzelf voorgesteld als een kracht, welke de mens reinigt, volmaakt en Gode gelijkvormig maakt. Zulke theorieën worden er meer gemaakt door wijsgerig godsdienstige denkers, die menen de genadewerkingen Gods uit de natuur te kunnen verklaren. Zij doen niets anders dan aardse en hemelse dingen met elkander verwarren, terwijl deze integendeel zorgvuldig moeten onderscheiden worden. Wie weet het niet dat het geloof in zichzelf, dat zelfvertrouwen een hoge kracht is in de mens, waardoor hij zichzelf boven bergen van zwarigheden verheffen, en komen kan waar hij wil. Zulk een machtig zelfvertrouwen maakte Napoleon I tot keizer, en wel tot zulk een groot keizer als hij was. Doch de hoogste kracht der natuur is op het gebied des geestes, van God, der genade, volstrekt krachteloos. Bij het zelfvertrouwen komt het er niet op aan, of men in Christus gelooft; integendeel, men tracht er mede al de kracht, die alleen in Christus is, voort te brengen uit zichzelf. Bij het geloof der Schrift komt echter alles alleen daarop aan, dat men in Christus gelooft. Alleen hij, die met Christus die alles vermag, in betrekking staat, vermag ook alle Goddelijke dingen. De Heer zegt eenvoudig tot de om hulp roepende vader: "Zo gij kunt geloven dat Ik u helpen kan, door de kracht Gods, zo is uw kind te redden, want niet alleen dit wonder, maar alle wonderen zijn mogelijk bij hen, die geloven, dat Gode alle dingen mogelijk zijn." Het geloof is de hand, die de mens aan God, aan Christus geeft, waardoor hij één is met God, met Christus. Hiermede kwam dan ook nu de man uit de barensweeën des geloofs tot de geboorte des geloofs. En terstond de vader des kinds, roepende met tranen, zeide: ik geloof, Here. Kom mijn ongeloof te hulp. Gij ziet de grote uitwerking van het machtige woord des Heren: het bracht de man waar hij wezen moest: in het geloof aan Hem, de Here. De bedroefde vader voelde terstond, dat hij geloven moest dat Jezus zulk een wonder doen kon, en hij voelde zich gedrongen om zich voor de Heer te stellen zoals hij was, gelovig en ongelovig beide. O zo kan alleen de angst bidden, en toch zei hij niet te weinig en niet te veel. De stoutheid van de eis was weg, maar ook de zwakheid van het niet-vertrouwen. Het was nu: Kom Gij, Here! mijn ongeloof te hulp. Immers, wij hebben nooit genoeg geloof, en nooit hebben wij genoeg genade; altijd moet er om nieuwe en meerdere genade gevraagd worden; altijd strekt zich dan ook het geloof uit naar meer geloof, de genade naar meer genade; het is de bewustheid des geloofs, dat het nog niet is wat het wezen moet; dat wij het einde nog niet begrepen hebben, waartoe wij gegrepen zijn. Ook gelooft men doorgaans niet volkomen, alvorens men volkomen gered is; doch geloof moet er zijn, al is het ook klein; na de redding zal het vanzelf een groot geloof worden. Daarom zei de Heer ook niet: "Geen half geloof volstaat, het moet een geheel geloof zijn, anders is het niets." Nee, beleden ongeloof wordt vergeven, en wie Christus slechts aan de zoom zijner klederen aanraakt, die wordt behouden. En Jezus ziende, dat de schare gezamenlijk toeliep, bestrafte de onreine geest. Toen de menigte samenstroomde, was het de tijd der genezing, om meerdere verwarring te voorkomen, en nu beval Jezus de onreine geest uit gaan. Zeggende tot hem: Gij stomme en dove geest! De Heer noemt de demon, de onreine geest, bij die naam, of liever naar de aard zijner werkingen in het kind. Wij weten hierdoor, dat het kind in zijn bezetenheid, behalve zijn lichamelijk lijden, ook nog doofstom was. Dat de geest uitvoer, roepende, geluid gevende, was dan ook het teken, dat het kind genezen was. Ik beveel u, ga uit van hem en kom niet meer in hem! Welk een woord! Kan een bloot mens zó machtig spreken, en kan de oneindige God spreken met meerder macht? En hij roepende, en hem zeer scheurende, ging van hem uit. Niet altijd volgt thans bij ons, op het woord van Christus, de uitwerking zo plotseling als hier en op de Pinksterdag, toen op de prediking van Petrus terstond drie duizend mensen werden bekeerd. Meestal is thans de uitwerking meer verwijderd. Waarom? Om meer geloof te wekken. De oefening des geloofs is een belangrijk deel van de opvoeding Gods, waarmede Hij zijn kinderen altijd meer

ontvankelijk maakt, om zijn genade deelachtig te worden en zijn heerlijkheid te aanschouwen. En het kind werd als dood. Na de grootste overspanning, na de geweldigste beroering volgt de volstrektste stilte. Ook de wijze der genezing is Goddelijk; zij bevat een verwonderlijke tegenstrijdigheid en een heerlijke oplossing. Zien wij aan de ene kant in de vreselijke stuiptrekkingen van dit kind, dat de laatste macht, die de satan uitoefent, de grootste is, wij zien aan de andere kant, in het plotseling roerloos en schijnbaar doodliggen van het kind, dat satans grootste macht kort is, en plotseling, in een ogenblik vernietigd wordt. Alzo dat velen zeiden, dat het gestorven was. De wijze waarop God redt loopt altijd tegen de mens in, waarvan het ongeloof altijd een handig gebruik maakt, om het kwade zaad des wantrouwens jegens God te zaaien. Terstond waren er onder de omstanders mensen gereed, om hun gevoelens te zeggen en hun ongeloof te openbaren. "Het kind is dood," zeiden zij. Zij wilden er mee zeggen: "De proef is mislukt; het is een fraaie genezing van de zieke door hem te doden!" en gaat het niet nog heden bij ons op dezelfde wijze? Roept de ongelovige ons niet nog heden toe: "Gij zegt dat Christus u van de dood heeft verlost, en Hij laat u sterven?" Wij antwoorden: Ja, Hij laat ons sterven, maar het is slechts voor een ogenblik. Gelijk de Heer het kind bij de hand greep, het oprichtte en het levend en gezond aan zijn vader gaf, zo zal Hij ook met ons in de dood doen. En Jezus hem bij de hand grijpende. Hoe aanschouwelijk gezegd! Wij hebben deze trek van Markus, die tegen zijn gewoonte, in dit verhaal ruim en rijk in woorden is, en ons op een aanschouwelijk standpunt plaatst. De klemtoon valt bij hem altijd op de kleinste bijzonderheden. Richtte hem op, en hij stond op. Gelijk alle verlossing, zo heeft ook de verlossing van dit kind twee kenmerken, of wilt gij, twee uitwerkingen: de wegneming van het oude leven met zijn ellende, en het verlenen van het nieuwe leven met zijn blijdschap. Ook het kind werd opgericht en stond op tot een nieuw leven van gezondheid, kracht en vreugde. En Hij gaf hem zijn vader weer. Zo gaf de Heer de uit de dood opgewekte jongeling te Naïn ook weer aan zijn moeder. De Heer zei niet tot beide de geredden: Nu zijt gij afgezonderd voor mijn dienst en behoort gij Mij toe; nee, de Heer scheurt geen banden, die zijn genezingen van oorzaken tot vreugde in oorzaken van droefheid zouden veranderen. Het is integendeel zijn lust een onvermengde vreugde te schenken, en zo gaf Hij ook hier het geredde kind aan de nu getrooste vader weer. En zij werden allen verslagen over de grootdadigheid Gods, en zij allen verwonderden zich over de dingen, die Jezus gedaan had. Gij ziet de grootdadigheid Gods en de dingen, die Jezus gedaan had, zijn voor de Evangelisten, ja waren voor het volk dezelfde zaken. Trouwens alleen het altijd moedwillig en kwaadwillig ongeloof kan hierin verschil maken; een meer goddelijke wijze van handelen, dan die de Here Jezus ons toont, is volstrekt ondenkbaar. En als Hij in huis gegaan was. Terstond verwijdert zich de Heer van de plaats, waar het wonder is geschied, en onttrekt Hij zich hiermee aan het gejuich der menigte. Dat zij juiche! doch Hij zelf mag er niet bij blijven; gij voelt in alles 's Heren Goddelijk heilige nederigheid en kiesheid. Vroegen Hem zijn discipelen: waarom hebben wij hem niet kunnen uitwerpen? Temidden van al die heerlijkheid des Heren hadden de discipelen een wond in het hart. Zij toonden deze aan de Meester. En Jezus zeide tot hen: om uw ongeloofs wil. De discipelen deelden in hetzelfde gebrek van de biddende vader; zij hadden geen vertrouwen genoeg op de macht van hun Heer, zij kenden Hem nog niet zoals Hij gekend moet zijn, om alles te zijn in de zijnen: zij kenden Hem nog niet volkomen als de Heer der heerlijkheid, als God geopenbaard in het vlees. Want voorwaar zeg Ik u, zo gij een geloof had als een mosterdzaad, gij zoudt tot deze berg zeggen: ga daar heen! en hij zal heengaan. Dat de Heer hier van een berg spreekt, niet in een eigenlijke maar zinnebeeldige zin, is duidelijk; niet dat het verzetten van een berg op zichzelf onmogelijk zou zijn voor het geloof; maar waartoe zou zulk een wonder dienen in het koninkrijk Gods? De Heer bedoelt zulke dingen, die gelijk staan met het verzetten van een berg, en onder deze behoren de bergen van zwarigheden, ja, van onmogelijkheden, die de Christen gedurig op zijn weg ontmoet. En niets zal u onmogelijk zijn. Gij ziet hier wederom in de Heer dat enig onnavolgbaar eenvoudige en nederige daarin, dat Hij, na zulk een groot

wonder gedaan te hebben, zijn discipelen niet doet gevoelen, dat Hij alleen de Heer is, en zij zich dus niet met Hem kunnen gelijk stellen; maar dat Hij integendeel zijn discipelen tot zich opheft, en als met zich gelijk stelt, door hun het zijne mee te delen en te zeggen: "Wat Ik doe, kunt en moet gij ook doen." Wij herinnerden het u reeds bij het wandelen van Petrus op het water. De Heer weigerde Petrus begeerte niet, maar zei zoveel als: "Kom, wandel mee!" En Petrus wandelde mee, want in hem was het denkbeeld des geloofs levend: wat de Heer doet, mag ik ook doen. Doch ook hij bewees, dat niet het geloof op zichzelf, maar alleen het geloof in Jezus van kracht is: zodra hij op iets anders zag dan op Jezus, was hij zijn geloof en zijn kracht kwijt. En dit geslacht kan nergens door uitgaan dan door bidden en vasten. De Heer gebruikt het woord geslacht meestal in de zin waarin wij het woord volk gebruiken. De Heer zegt er mee: Dit volk, dit soort van wezens wijkt voor niets dan voor bidden en vasten. De Heer wijst met deze woorden zijn discipelen terug naar de woestijn, alwaar Hij zelf als zijn eerste werk na zijn doop, vastende en biddende de satan met het woord van God had overwonnen. En omdat Hij de satan overwonnen had, konden ook zij hem overwinnen, maar in dezelfde weg van gebed en onthouding van alles wat het gebed belemmert. Nooit ontslaat de Heer de zijnen van geestelijke werkzaamheden, ofschoon alleen zijn werk kracht verleent aan het hunne. Doch ook zelfs dit doet de Heer op zijn gewone zachtmoedige, zichzelf verloochenende wijze. Hij zeide niet tot zijn discipelen: "Gij hebt de onreine geest niet kunnen uitwerpen, omdat gij niet in Mij gelooft;" maar Hij wijst hen tot de oefening des geloofs, tot het gebed en het vasten, want alleen op geestelijke wijze worden de boze geesten overwonnen. Op vleselijke wijze kan men op aarde veel doen, maar niets in het koninkrijk Gods. De Heer zelf plukte, zoals wij zo-even opmerkten, in de uitdrijving der boze geesten en in al zijn andere wonderen, enkel de vruchten ener door Hem vooraf behaalde overwinning, na hevige strijd, met niemand minder dan de overste dezer wereld; en wij zouden menen zonder moeite, zonder geestelijke werkzaamheid en strijd overwinnaars te kunnen zijn?

9:30 De Heer en zijn discipelen op de reis.

En vandaar weggaande, reisden zij door Galilea, en Hij wilde niet, dat iemand het wist. De Heer wilde ditmaal voor een korte tijd onbekend blijven, en tot een verpozing voor het onophoudelijk verkeer onder onafzienbare volksscharen en tot voorbereiding van zijn aanstaand lijden, een stille reis door Galilea doen. Hij zelf geeft de reden van zijn wens op. Want Hij leerde zijn discipelen en zei tot hen: Legt gij deze woorden in uw oren: De Zoon des mensen zal overgeleverd worden in de handen der mensen, en zij zullen Hem doden, en gedood zijnde, zal Hij ten derde dage weer opstaan. Gij ziet het, ook nu gaan wij weer over van de heerlijkheid tot het lijden. Zo-even had de Heer in een treffend wonder zijn heerlijkheid geopenbaard en nu spreekt Hij weer van zijn lijden en sterven, op welke alleen de blijvende heerlijkheid zijner opstanding en hemelvaart volgen zou. De Heer stelt van nu af de uitgang, die Hij te Jeruzalem volbrengen zou op de voorgrond, en spreekt er van, als het eigenlijke einde, waartoe Hij in de wereld is gekomen, en waarin dus ook al het overige wat Hij sprak en deed, zijn kracht heeft. Wat zou ook de genezing der ziekten zonder de vergeving der zonden zijn? Een tijdelijke verlossing, niets meer; en de mens, de zondaar, behoeft een eeuwige verlossing. Wij hebben het reeds in de inleiding gezegd: des Heren eigenlijk werk op aarde was, om ons zondaren van de zonde, en daarmee van de schuld en de straf, van de dood en het oordeel te verlossen; en deze verlossing kon door Hem niet anders worden volbracht, dan door zich als een heilige offerande Gods, vrijwillig te stellen in des zondaars plaats, en de vloek des zondaars niet alleen te ondergaan, maar tegelijk in een eeuwige zegen te veranderen. Dit wonder, dat boven alle wonderen gaat, is op het kruis geschied; Hij droeg als het Lam Gods onze zonden in zijn lichaam op het hout, en zijn bloed is het bloed des Nieuwen Testaments, dat de zondaar de zonde vergeeft om niet, alleen op het geloof. Daarom is de gekruisigde Christus dierbaar, allerhoogst, onuitsprekelijk dierbaar voor ieder, die zich als zondaar heeft leren kennen, voor wie de afgrond in zijn eigen hart zich heeft geopend, en die er met verschrikking in neerziet, als in de plaats der wroeging en der wanhoop. O, alle mensen dragen die zelfde afgrond in zich, maar bij zo velen is hij gesloten, en blijft hij gesloten, niettegenstaande al de waarschuwingen van het Evangelie en al de vermaningen van de predikers des Evangelies. Voor ons, die ons zelf door Gods genade hebben leren kennen in onze volstrekte verwerpelijkheid voor God, is een Borg en Middelaar en Schuldverzoener, zoals Christus en die gekruisigd is, de enige en algenoegzame troost voor ons bedroefd en verslagen geweten. Hij, die onze schuld voor zijn rekening genomen en betaald heeft, is nu ook onze wettige Heer, die wij alleen en geheel en eeuwig toebehoren, gehoorzamen en volgen, waar Hij ook vóórgaat en heengaat. En die Heer is de Zone Gods, die ons met zijn eigen dierbaar bloed heeft gekocht tot zijn eigendom, naar de wil en tot heerlijkheid des Vaders, om ons te doen leven uit zijn eigen eeuwig leven, uit de Heilige Geest, en ons deelgenoten te maken van zijn eeuwige heerlijkheid. Is het wonder, dat Paulus zeide, niets anders te willen weten dan Christus en die gekruisigd, en dat hij tegen de uitnemendheid der kennis van de Gezegende boven alle gezegenden, alle dingen als schade achtte? In welk een erbarmelijk armoedige gedaante staan hier tegenover de middelen, die de wereldse wijsheid de mens, de zondaar aanprijst, om zijn weg wel aan te stellen! De wereld wil de mens kracht geven, bekwaam maken, veredelen, ja vergoddelijken. Waardoor? Door hem te beschaven, door zijn krachten te ontwikkelen, door zijn verstand en hart te vormen, door hem in alles een mens te doen zijn. Christus daarentegen zegt tot de mens: "Gij zijt geestelijk dood voor God, maar Ik geef u dat leven, waardoor gij Gode eeuwig leeft; gij zijt zondig, maar Ik maak u heilig, gelijk Ik zelf heilig ben." De wereldse wijsheid wil het zieke lichaam een kleed van gezondheid aantrekken, maar de Evangelische wijsheid zegt: "De oude mens in u, uw oude natuur uit Adam, moet sterven, zal de nieuwe mens uit Christus in u leven, om niet meer te sterven." En nu moet het Evangelie wel dulden, dat men het dienstbaar maakt aan de plannen der wereld, evenals de natuur moet toelaten, dat men haar goede spijze voorbijgaat en haar giftplanten eet; maar beide staan geen borg voor de gevolgen.

Wil het bijgeloof het Evangelie maken tot een staatkunde, welke hem de wereldlijke troon eeuwenlang verzekert, het Evangelie moet dat dulden; wil het ongeloof Christus uit het Evangelie nemen en Plato er in plaatsen, het moet zich dit laten welgevallen; maar dan houdt het Evangelie ook tegelijk op reddend te zijn. De paus redt niet, Plato redt niet, en de zedelijke verbetering redt ook niet. Alleen Christus redt, en wie zich door Hem niet laat redden, die is reddeloos, want zulk een kan door niemand en door niets anders gered worden. Christus is de wijnstok; buiten Hem kan men geen vruchtdragende rank zijn, maar is men een dorre tak, die ten laatste in het vuur geworpen wordt. Legt gij deze woorden in uw oren. Waarom zei de Heer niet: "Bewaart gij deze woorden in uw harten." Omdat zij dat nog niet konden. Zeker waren de discipelen gelovigen van hun roeping af; doch daarom waren zij nog geen beproefde gelovigen; zij konden nog maar weinig verdragen; zij waren nog zo zwak en zo aardsgezind, dat wij ze weldra wederom twistende zullen zien onder elkander: wie van hen de meeste was of wezen zou! Daarom moesten zij de woorden, die zij nog niet in hun harten konden bewaren, in hun oren leggen en ze onthouden, als bevattende zaken, die zij nog niet verstonden, maar die zij zich later zouden kunnen herinneren. Maar zij verstonden dat woord niet, en het was voor hen verborgen, alzo dat zij het niet begrepen, en zij werden zeer bedroefd, en vreesden van dat woord Hem te vragen. Zij waren onkundig van hetgeen hun ten hoogste aanging; zij waren bedroefd over hetgeen de bron hunner hoogste blijdschap moest zijn, en zij vreesden de Heer te vragen van hetgeen de grond hunner schoonste hoop voor de eeuwigheid was. Later zouden zij roemen en juichen over hetgeen, waar zij nu met een bedrukt hart onder gebukt gingen. Lees de eerste Brief van Petrus, en zie wat hem het lijden en sterven des Heren was. Zo zijn ook wij meermalen bedroefd over datgene, waarover wij later hoge en innige blijdschap voelen, ja waarvoor wij God niet genoeg kunnen danken. Doch Wij herhalen wat wij reeds zo dikwijls zeiden, (omdat het zo weinig wordt opgemerkt en het zo hoogst vruchtbaar van toepassing is) dat ook al het goede bij ons in de dood moet, en door Gods kracht uit de dood weer moet worden opgewekt, zal het een onvergankelijk leven hebben, Gode tot eer. Wat met de Heer Jezus Christus zelf in de weg der verzoening is geschied, dat moet met alles wat van Christus zijn zal geschieden in de weg der heiligmaking. Hij zelf, de goede gave Gods bij uitnemendheid, ja, de hoogste goede gave Gods, moest door de dood heen, om op te staan door de kracht Gods, en Gode eeuwig en onveranderlijk te leven. Hem volgen al de dingen van het koningrijk Gods. Al wat daarin tijdelijk leeft moet ook in de dood; dat doet de zonde; maar staat ook weer op tot het eeuwige leven, en dat doet de kracht der genade van God. Hoe dikwijls menen wij, na het waarachtig, zuiver woord van God te hebben ontvangen en waarlijk bekeerd te zijn, dat wij nu alles hebben wat wij hebben moeten. Doch ziet, jaren gaan er over heen, en nu worden wij ongedacht en onverwacht aan ons zelf ontdekt op een wijze, die ons klaar doet inzien, dat wij tot nu toe eigenlijk nog niets hadden, zoals wij het behoorden te hebben, en nog niet waren, zoals wij behoren te zijn. Van waar dat verschijnsel? Hadden we dan het waarachtig, zuiver woord van God niet ontvangen, en waren wij niet waarlijk bekeerd? Zeker hadden en waren wij dit; maar dit ons eerste leven ook op geestelijk, goddelijk gebied moest nog eerst door de dood heen, om op te staan ten eeuwig onveranderlijk leven. Pas dit toe op alle verschijnselen in het koningrijk Gods, en gij zult deze waarheid telkens bevestigd vinden. Gij vraagt wellicht: hoe is het mogelijk, dat de gezegende Hervorming, die zulk een geweldige indruk op de toestand der toenmalige wereld heeft gemaakt, zo verflauwen kon, als wij zien, dat zij verflauwd is? Zij had de dorsvloer des Heeren als door een stormwind gezuiverd van het kaf, dat zich sedert eeuwen daarop tot bergen had opgehoopt, en nu staat die dorsvloer begroeid met tal van distels en doornen. Ach, wat in de tijd ontstaat, hoe goed het zij, moet in de tijd sterven, om op te staan tot een onvergankelijk leven. De Hervorming is voor de tweede maal niet meer mogelijk. De Schrift is, in Europa althans, nagenoeg in aller handen, en geen macht kan haar weer uit alle die handen nemen. Waar geen Leo X en geen Tetsel meer kunnen zijn, kan ook geen Luther meer komen. De Hervorming als zodanig heeft haar kracht

verloren. Doch bij wie? Bij de ongelovigen, bij wie alles zijn kracht verliest. De gelovigen hebben de kracht, de vrucht der Hervorming behouden, en zullen die behouden tot aan het einde. Zij hebben de Schrift niet enkel in hun handen, maar ook in hun harten. Op dezelfde wijze is het ook met onze heerlijke belijdenisschriften, en met al die voortreffelijke instellingen en inrichtingen, waarbij de Hervormde kerk vroeger zo fris en welig bloeide. Zij hebben het verval der Kerk niet kunnen voorkomen, en kunnen het dus nog veel minder wegnemen. Zullen wij er ons over verwonderen? Heerst niet de wet der vergankelijkheid over alle dingen, die onder de zon zijn, tot zo lang alles wordt opgelost in de dingen, die blijven in eeuwigheid; en zoudt gij er iets, dat uit de mens is, van willen uitsluiten? Gij zoudt het niet kunnen. Doch nu vraagt gij: Is dan Gods Woord, de Schrift, ook aan deze wet onderworpen, zodat de ongelovigen gelijk hebben, die zeggen: dat wij een andere bijbel moeten hebben, en daar zij geen kans zien ons, althans spoedig, een andere te geven, voorlopig begonnen zijn met de oude bijbel op nieuwe wijze uit te leggen en te vertalen, opdat hij ten minste anders opgevat, en naar hun nieuwe mening verstaan wordt? Wij antwoorden: nee, eeuwig nee! De verschijnselen der natuur veranderen onophoudelijk, maar de natuur zelf verandert niet; zij blijft onveranderlijk, totdat God haar in een hogere natuur zal doen overgaan. Zo ook het Woord Gods: het verandert en vernieuwt onophoudelijk al de verschijnselen op zijn gebied, op zedelijk-geestelijk gebied; maar zelf blijft het onveranderd en onveranderlijk, totdat God zelf zijn openbaring in woorden en daden zal doen overgaan in zijn persoonlijke openbaring, en het geloof zal opheffen in de aanschouwing. Daarom behoeven wij, die geloven, niet te vrezen, dat de ongelovigen ons onze bijbel zullen ontnemen. Zij kunnen door hun valse uitleggingen en vertalingen de Kerk verwoesten, altijd meer, maar enkel tot zo lang God hen door zijn oordelen doet vergaan, en zijn huis weer van een huis der moordenaren maakt tot een bedehuis voor alle volken. Dat wij hun verfoeilijke aanslagen haten met al de haat, waarmee wij kunnen haten, maar dat wij ook met al de liefde, waarmee wij kunnen liefhebben, bidden om hun bekering, opdat zij gewonnen mogen worden voor het koninkrijk Gods, waarvoor zij thans verloren zijn! En wat onszelf betreft, dat alles ook bij ons in de dood moet, om eeuwig te kunnen leven, zij ons geen onbegrijpelijke, treurige, vreesverwekkende gedachte. Nee, het is veeleer de uitnemendste troost voor gelovige zondaren, die zich bewust zijn, zo dikwijls hun eerste geloof en hun eerste liefde verlaten te hebben. Als wij maar onophoudelijk het geloof vernieuwen, altijd weer in nieuwe liefde blaken, en het anker der hoop altijd weer opnieuw uitwerpen binnen het voorhangsel, dan mogen wij, niet in lichtzinnigheid en roekeloosheid, maar met vrezen en beven, het oude zien sterven. Want alsdan is het de Heilige Geest, die, zolang wij op aarde zijn, het oude in ons doet sterven, om het op te wekken tot een nieuw leven, dat, als wij ook lichamelijk gestorven zijn, een eeuwig onveranderlijk nieuw leven zijn zal.

9:33 De Heer en het kind in het midden der discipelen.
Te die zelfde ure, de discipelen tot Jezus in het huis gekomen zijnde, vroeg Hij hen: waarvan had gij woorden onder elkaar op de weg? Had de Heer zich aan Petrus geopenbaard als de alwetende kenner der harten, voor wie niets verborgen was of blijven kon, thans openbaart Hij zich als zodanig aan al de discipelen. Gelijk Petrus, zo voorkwam Hij nu ook allen met zijn vraag. Wij maken over het geheel te weinig gebruik van het uitlokkend vragen, en houden meer van het opleggend onderwijzen. De Heer mag ook hierin onze enige Meester zijn. Doch zij zwegen stil, want zij waren met elkander in woorden geweest, en er rees een overlegging in hen: wie van hen de meeste in het koninkrijk der hemelen zou zijn? Met zulke woorden als deze beschrijven de Apostelen des Heren zich zelf, en zeggen zij: "zulke mensen zijn wij geweest." Geweest, want toen zij dit schreven, waren zij geheel andere mensen geworden, en vroegen zij niet meer onder elkaar wie de meeste hunner was, maar stelde zich de een van zelf beneden de ander. Nochtans zijn zij niet vergeten wat zij vroeger waren, maar stellen zij zich in de Evangelische geschiedenis niet voor, dan van de minst eervolle en meest berispelijke zijde. Is dit niet een der vele treffende bewijzen van de waarheid hunner schriften, en waar heeft ooit iets ter wereld zulk een volslagen verandering in dezelfde mensen te weeg gebracht, dan het Christendom? Wij vragen echter, hoe is het mogelijk, dat de discipelen, die nog zo kort geleden de ernstige onderwijzingen van de Heer, aangaande de verloochening van zich zelf en het dragen van het kruis ontvangen hadden, nu wederom tot zulk een kinderachtige zelfverheffing vervallen? Ach, de heerlijkste woorden, zoals de woorden des Heren waren, hebben op het hart van de mens geen kracht, zonder de Heilige Geest. De Schrift noemt het hart van de onherboren mens een stenen hart, waar de zegen van Gods woord bij afvloeit als het water, zonder vrucht voort te brengen. De Heilige Geest moet dat stenen hart eerst tot een vleselijk, tot een gevoelig hart maken, zal het de indrukken van het woord Gods aannemen. Daarom was de straks volgende zending des Heiligen Geestes even onmisbaar als de nu voorafgaande zending des Zoons. Juist door de weinige vrucht van zijn woorden, bewees Jezus de volstrekte noodzakelijkheid van zijn lijden en sterven, tot verkrijging van de belofte des Vaders, tot het doen uitstorten van de Heilige Geest. En neergezeten zijnde, en ziende de overlegging hunner harten. Wie de gedachte kent van de mens, kan niet anders dan God zijn. Heerlijk niet waar, in Jezus een mens te zien, die tegelijk God is. Het is het verhevenste denkbeeld, dat gedacht kan worden. Geen mens moest het kunnen horen, zonder in verrukking neder te knielen en God te verheerlijken, die dit allerhoogste zijner wonderen voor ons zondige mensen, en wel om ons te redden van de anders onvermijdelijke, eeuwige dood, heeft gewrocht. En nu zijn er zo veel, die niet alleen dit wonder, waarin de engelen zich gedurig met hun gedachten God verheerlijkend verdiepen, met onverschilligheid voorbijgaan, maar het zelfs bestrijden, loochenen en lasterend bespotten. Wij kunnen ons geen voorstelling maken van de schrik, waarmee deze mensen, die zich hier enkel in de leugen bewegen, in de waarheid der eeuwigheid zullen intreden. Riep Hij de twaalven. Hij riep ze allen, ook Judas. Ofschoon Hij wist dat deze een duivel was, sloot Hij hem niet buiten zijn onderwijs. De Heer leert ons hiermede om niemand, wie hij ook zij, uit te sluiten van ons onderwijs, zo lang hij binnen ons bereik is en ons horen wil. Judas betoonde zich uitwendig niet eerder als een tegenstander van Jezus, dan toen zijn boze gedachten rijp waren tot de boze daad. Bij de zalving van Maria deed hij het eerste boze oord tegen Jezus horen. En zeide tot hen: Indien iemand de eerste wil zijn, die zal de laatste van allen zijn, en aller dienaar. De Heer keert de orde, die zij zich in hun overleggingen voorstelden, om. Zij wilden beginnen met de eersten te zijn; de Heer zegt dat men beginnen moet met de laatste te zijn; zij wilden beginnen met over elkander te heersen, de Heer beveelt te beginnen met elkander te dienen. Het kenmerk van het discipelschap van Christus is de liefde uit een rein hart, een goed geweten en een ongeveinsd geloof; en de liefde heerst niet, maar dient. God echter doet de liefde door te dienen, regeren, want wie verovert meer harten dan de dienende liefde? Mocht dat dan onze eerzucht zijn: de minste te willen zijn van allen, door allen de

meeste diensten te bewijzen: niet gedwongen, want de liefde laat zich niets opleggen en niets gebieden, maar vrijwillig en gewillig, uit eigen beweging en met blijmoedigheid. Wij zeiden het reeds: Zolang de betoning van liefde ons nog geen vermaak, nog geen genoegen des harten is, hebben wij nog geen liefde genoeg. En vraagt gij daarom ook: waarom is er zo weinig samenwerking onder de broeders? dan is het antwoord gereed: omdat de kennis opgeblazen maakt en de liefde alleen sticht, 1 Corinthiërs 8:1. De uitnemendsten in kennis en arbeid onder ons voelen zich gewoonlijk te zelfstandig om te dienen. Twee kapiteins deugen niet op één schip, maar onder één kapitein kunnen meerdere stuurlieden varen. Er is geen samenwerking mogelijk zonder een ondergeschiktheid van allen aan een leidend beginsel of persoon. Wat hieraan te doen? Niemand een last opleggen, maar zelf de last, die men dragen kan, opnemen, en dan uit te lokken tot geheel vrijwillige medewerking. Niet het ijzer, maar de magneet trekt aan. Evenknieën eren en prijzen elkaar wel veel, maar beminnen elkaar zelden. Alleen de liefde bindt mensen aaneen, en zo komen wij telkens terug tot het: dient elkaar door de liefde, Galaten 5:13. En zij vroegen Hem: wie is toch de meeste in het Koninkrijk der hemelen? De aanleiding tot deze vraag was niet onnatuurlijk bij de discipelen. De grootheid des Meesters heeft de grootheid der discipelen tot gevolg. De dienaren van een groot koning hebben van zelf een gevoel van eigen grootheid. De Heer zelf prees hen zalig boven alle anderen, omdat zij zagen en hoorden wat koningen en profeten te vergeefs hadden gewenst te zien en te horen. De discipelen zagen echter enkel op de Heer in diens grootheid en heerlijkheid in woorden en werken, en niet op zijn nederigheid en liefde, waarmede Hij zich geheel, en al overgaf tot dienst van anderen. De Heer was naar zijn natuur groot, oneindig groot, daarom verhoogde Hij zich ook in zijn mensheid nimmer, want alles wat Hij deed was niet voor zich zelf maar voor anderen. Ook wij moeten geen eigengemaakte grootheid aannemen, maar alleen die, welke ons van God gegeven is, en deze kan niet aangenomen worden dan door een nederige zin. En Jezus, een kind tot zich geroepen hebbende, stelde dat in het midden van hen, en omving het met zijn armen, en zei tot hen: voorwaar zeg Ik u: indien gij u niet verandert en wordt gelijk de kinderen, zo zult gij in het Koninkrijk der hemelen niet ingaan. Zo waren dan zelfs de Apostelen het Koninkrijk der hemelen nog niet ingegaan? Zo lang de Heer niet was opgestaan, had niets in het Koninkrijk der hemelen zijn beslag, zijn onveranderlijke grond en zeker gevolg. Onder de Apostelen was nog één verrader, één verloochenaar, en geen van allen had nog de vaste martelaarsmoed, maar allen zouden vluchtelingen zijn. Het was met de Apostelen als het is met alle gelovigen: Zo lang zij het zegel des Heiligen Geestes niet ontvangen hebben, zo lang zij nog niet kunnen zeggen: "Gods Geest getuigt met onze geest, dat wij Gods kinderen zijn," zo lang zij nog niet verzekerd zijn onder de verlosten des Heren te behoren, verkeren zij nog in een voorlopige toestand, die echter ophouden zal. Zo wie dan zich zelf zal vernederen, gelijk dit kind, deze is de meeste in het Koningrijk der hemelen. Zich niet groot, maar klein voordoen, ziedaar het geheim van de Christen. Het kind dezer wereld trekt de ogen graag tot zich en wil geacht en geëerd zijn. De Christen maakt op dat alles niet de minste aanspraak, en doet ook niet de minste moeite om het recht er toe te verkrijgen. Hij gaat eenvoudig, biddend en werkend zijn weg, en zoekt hiermee de Heer te behagen. Het is dus geen wonder, dat de wereld zulke mensen niet kan gebruiken, die wereld, die uitsluitend de hoogste ijver vraagt voor de bevordering van haar belangen. Aan de anderen kant is het een hartinnemende gedachte, dat wij alleen als kinderen tot God kunnen komen. Immers wij zijn, hoe hoog geplaatst en hoe veelzijdig ontwikkeld, bij God, tot wie wij komen, toch niet meer dan wat kleine kinderen bij ons zijn. Wat is onze hoogheid bij Gods hoogheid, en ons verstand bij zijn verstand, en wij zouden tot Hem durven komen als wijzen en verstandigen, als wetenschappelijke mannen, die wat weten, die veel weten, die alles weten, die onze eigen wereldbeschouwing hebben, ver verheven boven de wereldbeschouwing, die de Schrift openbaart als de wereldbeschouwing van God en van het kind van God? Wat zou de hoogleraar zeggen, wanneer de studenten hem wilden meesteren? Zien wij dan toe, dat wij met een klein gevoelen van ons zelf tot God komen; alleen

als kinderen vinden wij in God een Vader; wie in een andere houding tot Hem komt, vindt ook Hem in een andere betrekking. Die met Hem wil rechten, diens Rechter zal Hij zijn. En zo wie een van zodanige kinderen zal ontvangen in mijn naam, die ontvangt Mij. De Heer bedoelt hiermee én de discipelen, die als de kinderen zijn, én de kleine kinderen zelf. De Heer wil, dat wij om zijnentwil ook, en bijzonder de kinderen liefhebben; dat wij ons hunner aantrekken, dat wij ze opnemen, tot ons nemen, ja als op de arm nemen, om ze Hem toe te brengen, door ze tot Hem te brengen. In 's Heren naam is zo veel als in 's Herenplaats. Wij moeten de kinderen beschouwen als geheiligden des Heren, 1 Corinthiërs 7:14, en ze als zodanig opvoeden en onderwijzen. Het is daarom onverantwoordelijk voor God, om de kinderen op de scholen in alles onderwijs te geven, uitgenomen in de kennis van God, zoals Hij zich zelf in zijn woord geopenbaard heeft. En zo wie Mij zal ontvangen, die ontvangt Mij niet, maar die, die Mij gezonden heeft. Nooit vergeet de Zoon om al de eer de Vader te geven, want nooit wil Hij als onafhankelijk van de Vader beschouwd worden. Doch wel verre dat dit Hem de eenswezensheid met de Vader zou ontnemen, bewijst het deze. Immers Hij, die zeggen kan: Wie Mij ontvangt, ontvangt Die, die Mij gezonden heeft, moet noodzakelijk een persoon zijn, door wie de zender volkomen vertegenwoordigd wordt; en wie kan nu de eeuwige, onzienlijke God volkomen vertegenwoordigen in de menselijke natuur, dan die zelf in de menselijke natuur God is. De Heer wil dus eenvoudig zeggen: wie Mij aanneemt, die neemt Mij niet aan zoals ik Mij aan u vertegenwoordig, als mens, maar die neemt God aan, zoals Hij zich in Mij aan u vertegenwoordigt. Want wie de minste onder ulieden is, die zal groot zijn. Wie zich als de minste gedraagt, die zal groot zijn, niet voor het tegenwoordige en niet voor de mensen, maar voor God en in de toekomst. En Johannes antwoordde Hem, zeggende: Meester! wij hebben een gezien, die de duivel uitwerpt in Uw Naam, welke ons niet volgt, en wij hebben het hem verboden, omdat hij U met ons niet volgt. Johannes voelde uit des Heren reden, die tot kleingevoeligheid stemden, dat hij een daad van hooggevoeligheid had gedaan, toen hij de man, van wie hij spreekt, door zijn gezag als Christus' discipel, tot werkeloosheid had gedoemd; daarom wil hij het niet langer verzwijgen, maar het de Heer openbaren. Doch Jezus zeide tot hem: verbied het hem niet, want er is niemand, die een kracht doen zal in Mijn Naam, en haastig van Mij zal kunnen slecht spreken; want wie niet tegen ons is, die is vóór ons. De Heer laat ruimte aan het geloof en aan de liefde. Wie in Hem gelooft en Hem dient, al is het ook van verre, die is Hem aangenaam, want Hij weet dat zulk een ook wel naderbij komen zal. Doch wij doen veelal als Johannes. Wanneer iemand de Heer niet dient op gelijke wijze en in dezelfde weg als wij, dan zouden wij hem niet zelden met een ruwe hand naar ons willen toetrekken, en zo hij zich daartegen verzet, hem met nog ruwer hand geheel en al terugwijzen, ja zelfs wel de naam van oprecht gelovige ontzeggen. Een bekrompen ijver is een hoogmoedige ijver. Het moet ons een vreugde zijn voor de Heer te zien arbeiden, door wie dan ook. Paulus verheugde zich dat Christus gepredikt werd, met welke nevenbedoeling dan ook, Filippenzen 1:18, en zouden wij ons dan niet verheugen, dat bij de grootte van de oogst en het gering getal arbeiders, ook nog andere arbeiders, die niet tot ons gezelschap behoren, tot die oogst ingaan? Zeker is het zeer aangenaam en wenselijk ook, dat anderen met ons samenwerken, want samenwerking is in sommige zaken onontbeerlijk, maar zijn wij zelf wel gaarne gedrongen om mee te werken met anderen? Beweren wij niet allen de vrijheid te hebben, om deze of die arbeid des Heren bij voorkeur ter hand te nemen? Niet wij, maar de Heer verdeelt de arbeid en verenigt die ook. Want zo wie ulieden een beker water zal te drinken geven in mijn naam, omdat gij discipelen van Christus zijt, voorwaar Ik zeg u, hij zal zijn loon geenszins verliezen. Naar dat de persoon is, is de liefde, die hem bewezen wordt. Doe voor een koning een zaak, die hem welgevallig is, en uw beloning zal koninklijk zijn. Doe iets, dat de Heer der heerlijkheid behaagt en uw loon zal de heerlijkheid zijn. Maar wie één van deze kleinen, die in Mij geloven, ergert, het was hem beter, dat een molensteen om zijn hals gedaan, en hij verzonken was in de diepte der zee. Dit is een gestreng woord; maar gelijk Christus de kleinste

dienst aan de minste zijner broeders met grote heerlijkheid zal vergelden, zo zal Hij ook het minste kwaad aan de minste zijner discipelen, met vreselijke oordelen straffen. Tast mijn gezalfden niet aan, en doet mijn profeten geen kwaad! was reeds de roepstem des Heren in het Oude Testament, Psalm 105:15; daar heette het uit des profeten mond: Die ulieden aanraakt, die raakt zijn oogappel aan, Zacheria 2:8. Daarom worden wij ontroerd bij het denken aan de vreselijke oordelen, de ongelovigen toebereid, ook daarom, omdat zij Gods kinderen gedurig opnieuw ergeren door hun lasterlijke bestrijdingen van Gods heilig Woord. Ach, wat doen zij anders dan zich bergen van toorn Gods ophopen, onder welke zij eenmaal zullen neerzinken van de ene diepte van wanhoop in de andere. Wee der wereld, vanwege de ergernissen! Ergernissen zijn bepaald die zonden, welke de behoudenis van een mens beletten, die hem een aanstoot in de weg stellen, een steen, waarover hij vallen moet, ten einde verloren te gaan. Zulke dingen dus, die de gelovigen vertoornen en de ongelovigen verharden. Want het is noodzakelijk, dat de ergernissen komen. Zij zijn onvermijdelijk door de zonde, welke in deze wereld is, en noodzakelijk tot schifting en scheiding van vals geloof en waar geloof, van oprechtheid en geveinsdheid. Doch wee die mens, door welke de ergernis komt. Want hij is een ongelovig en goddeloos mens. Zeker ergeren zich ook de ongelovigen aan de gelovigen, gelijk de Farizeeën en Schriftgeleerden aan Christus; doch zij zelf maken zich deze ergernis, want zij ligt niet in Christus en niet in de gelovigen, maar in hun ongeloof, dat èn zichzelf èn anderen allerlei beletselen stelt aan de Waarheid van God en aan de behoudenis der ziel. Indien dan uw hand of voet u ergert: u een beletsel is tot uw zaligheid. Houw ze af en werp ze van u. De hand en voet zijn het beeld van onze handel en wandel. Hebt gij een oneerbaar of oneerlijk beroep, of wandelt gij op kromme, bedrieglijke wegen, of slinkse paden, snijd ze af en ontzie geen pijn, geen schade, geen lijden. Het is u beter tot het leven in te gaan kreupel of verminkt zijnde, dan twee handen of twee voeten hebbende, in de hel geworpen te worden. Het is beter in het tijdelijke minder te worden, ja beter armoede te lijden, dan ongedeerd en als een rijk man ten verderve te gaan. Waar hun worm niet sterft: waar hun geweten niet ophoudt te knagen. En het vuur niet wordt uitgeblust: de straf niet ophoudt. En indien uw oog u ergert. Indien uw verstand of de begeerlijkheid van uw hart u in de weg staat, en belemmert de zaligheid te omhelzen. Trek het uit en werp het van u. Verschoon ook het tederste en schoonste niet, maar wees wreed tegen uzelf, en ruk het meedogenloos uit uw hoofd of hart, en werp het van u als u volstrekt schadelijk. Het is beter maar één oog hebbende tot het leven in te gaan, dan twee ogen hebbende, in de hel geworpen te worden. Het is u beter als een onwetende of bekrompen ziel, in vergelijking van de lieden der wereld, behouden te worden, dan als een wereldwijze en een man van macht en eer af te storten in het verderf. Waar hun worm niet sterft, en het vuur niet wordt uitgeblust, waar de wroeging niet eindigt en het lijden niet ophoudt. De beelden hier door de Heer gebruikt zijn ontzaglijk sterk sprekend. De Heer waarschuwt met al de ernst, die de zaak medebrengt, voor de noodlottige waan. alsof men zonder strijd, zonder opoffering, zonder zelfverloochening de hemel in kan gaan. Neen, even als de Israëlieten het hun door God beloofde land niet konden ingaan, dan door het bestrijden en overwinnen van de inwoners des lands, zo kunnen ook wij in de door Christus voor ons verworven zaligheid niet ingaan, zonder al het kwade, dat in ons van natuur is, te bestrijden en te overwinnen; niet in eigen kracht, maar door het geloof, welke is de kracht des Heiligen Geestes; evenals Israël de Kanaänieten niet kon overwinnen dan door het geloof, waarmede Gods kracht zich alleen verbindt en verbonden houdt. Want ieder zal met vuur gezouten worden. Niet alleen zij die verloren gaan, maar ook zij die behouden worden, zullen door het vuur als met zout besprengd worden; de laatsten echter niet door het vuur des oordeels, maar des Heiligen Geestes. En iedere offerande zal met zout gezouten worden. Iedere offerande moest met zout besprengd worden. Leviticus 2:13. De Heer zegt er mee: "gelijk de offerande Gode niet heilig was, zonder met zout besprengd te zijn, zo ook de mens niet, die niet gedoopt is met de Heilige Geest, welke hem voor het bederf der zonde bewaart." Het zout is goed, maar indien het zout onzout wordt, waarmee zult gij dat

smakelijk maken? De Heer had tot zijn discipelen gezegd: Gij zijt het zout der aarde, Mattheus 5:13, dat is: "Ik heb u gesteld om het bederf der mensen tegen te gaan; indien gij dus uw bederfwerende kracht verliest, wat blijft er voor u over, dan het onherstelbaar bederf?" Hebt zout in uzelf. Hebt in uzelf wat u zelf van het bederf bevrijdt en anderen voor het bederf bewaart: de genade, de waarheid, de Heilige Geest. En houdt vrede onder elkander. Laat bij de innerlijke waarheid, de uiterlijke gemeenschap der liefde: de vrede niet bij ulieden ontbreken. Ziet toe, dat gij niet één van deze kleinen veracht. Niet één van deze kleine kinderen, noch één van de minste mijner discipelen! De Heer omvat ze beide in dezelfde woorden. Want Ik zeg ulieden, dat hun engelen in de hemelen altijd zien het aangezicht mijns Vaders, die in de hemelen is. De engelen zijn uitgezonden tot dienst dergenen, die de zaligheid beërven, Hebreeën 1:14, en de engelen verkeren altijd in de onmiddellijke tegenwoordigheid Gods. De minste belediging aan de hun aanbevolen uitverkorenen doet hen opzien naar God, om te vragen, welk oordeel zij moeten uitvoeren. Alleen de Roomse kerk kent een afzonderlijke beschermengel voor ieder harer kinderen, niet de Schrift. Want de Zoon des mensen is gekomen om zalig te maken dat verloren was. Met deze woorden verklaart de Heer, dat het zijn eigenaardig werk is, om het verlorene, het door de wereld verachte en uitgeworpene te zoeken en zalig te maken. Daartoe is Hij alleen gekomen, en tot niets anders wil Hij geacht worden gekomen te zijn. Wat dunkt u? Indien enig mens honderd schapen had, en een uit zichzelf afgedwaald was, zal hij niet de negen en negentig laten, en op de bergen heengaande, het afgedwaalde zoeken? Het verlorene is juist het uitverkorene. Niemand vraagt naar hetgeen hij heeft, maar naar hetgeen hij niet meer heeft. Christus heeft de heilige engelen in de hemel verlaten, die aldaar voor eeuwig veilig zijn, om op aarde de verloren mens te zoeken. En indien het geschiedt, dat hij het zelf vindt, voorwaar Ik zeg u, dat hij zich meer verblijdt over hetzelve, dan over de negen en negentig, die niet afgedwaald zijn geweest. Hoe aandoenlijk schetst hier de Heer de liefde des Vaders, en zijn liefde en die des Heiligen Geestes, in het behoud des zondaars. Neen, het is God niet onverschillig, of er mensen behouden worden, of dat zij verloren gaan. Hij wil niet dat zij verloren gaan. Hij wil dat zij behouden worden, en om ze te behouden, heeft Hij zijn enige Zoon gezonden als het enig mogelijke middel tot hun behoudenis. Voorzeker, zulk een liefde is God waardig. Zijn wezen is liefde, en deze liefde openbaart zich in Christus. Doch wat spreken de ongelovigen van Gods liefde? Zij ontkennen immers Gods openbaring, en daarmede ook de openbaring zijner liefde. Wij weten door het geloof, dat God alzo lief de wereld gehad heeft, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren gaat, maar het eeuwige leven heeft; maar de ongelovigen weten het niet, want zij geloven de Schrift niet, die het alleen zegt. Doch zij beroven de Schrift van haar kleinoden en pronken er zich zelf mee op, en spreken dan smadelijk van de Schrift, als ware er aan haar niets heerlijks en begeerlijks meer. Doch indien zij zich zelf niet oordelen, zo zullen hun eigen kinderen of kindskinderen hun rechters zijn. Alzo is de wil niet van uw Vader, die in de hemelen is, dat één van deze kleinen verloren ga. De Heer beschouwt zijn uitverkorenen uit de mensen als zijn engelen, maar als zijn afgedwaalde engelen, welke Hij nu gekomen is om te zoeken en terug te brengen in het huis zijns Vaders. De Heer zegt, dat zij, die waardig zijn de opstanding des levens te verkrijgen, als de engelen Gods zullen zijn, Mattheus 22:30. En hier valt nu een nieuw licht op het woord: hun engelen zien altijd het aangezicht mijns Vaders, die in de hemelen is. De engelen zijn de metgezellen der gelovigen: tussen hen en de engelen is geen verschil, dan dat de engelen in de hemel en dezen, die in Jezus geloven, nog op de aarde zijn. Maar indien uw broeder tegen u gezondigd heeft. Hier keert de Heer terug tot zijn woord: Hebt zout in u zelf en hebt vrede onder elkander. Hij voorkomt de bedenking: hoe te handelen, als onze broeder ons grovelijk beledigd of belangrijk benadeeld heeft? Ga heen en bestraf hem tussen u en hem alleen. Behoud de wrok niet in uw hart. Maak de zaak tussen u en hem uit de Wereld, als gij de belediging niet zodanig in uw hart kunt onderdrukken, dat zij u geen belediging meer is. Indien hij u hoort, zo hebt gij uw broeder gewonnen. De eerste poging

tot verzoening moet van ons uitgaan; wij moeten niet wachten dat onze broeder tot ons komt, maar wij moeten tot hem gaan, en hem trachten te overtuigen, dat hij zich tegen ons vergrepen heeft, of zo wij ons tegen hem vergrepen hebben, het erkennen, opdat wij alzo de broeder weer tot een broeder verkrijgen. Maar indien hij u niet hoort, zo neem nog een of twee met u, opdat in de mond van twee of drie getuigen alle woord besta. Ga niet met de twist tussen u en uw broeder tot de rechter; maar zie de zaak onderhands te vereffenen, door bekenden met de zaak, en die ook aan uw tegenpartij bekend zijn, ter hulp te roepen. En indien hij deze geen gehoor geeft, zo zeg het der gemeente. Maak het ook dan niet tot een rechterlijke zaak, maar roep de gemeente tot hulp in haar voorstanders. En indien hij ook de gemeente geen gehoor geeft, zo zij hij u als de heiden en de tollenaar. Gij hebt hem dan niet meer te ontzien als een broeder, want hij heeft zijn broederschap tegen u te niet gedaan. Wij zien hier duidelijk, dat de Heer zelf bepaald onderscheid maakt tussen de mensen, die onze broeders zijn en die het niet zijn. Onder broeders verstaat de Schrift de gelovigen in Christus, als de Heer der heerlijkheid, die geleden heeft voor onze zonden en opgestaan is uit de doden, tot onze rechtvaardigmaking; met andere woorden: onze broeders zijn dezulken, die de Here Jezus zijn broeders noemt, Johannes 20:17 21:23. Die niet geloven in de Here Jezus der Schrift, maar de Schrift als openbaring Gods verwerpen, zijn onze broeders niet, en wij mogen hun de rechterhand der gemeenschap niet geven, dat is: geen gemeenschap met hen houden als broeders, maar moeten hen beschouwen als valse broeders, 2 Corinthiërs 11:26 Ga 2:4,9 2Jo 1:10,11. Er is zeker geen waarheid der Schrift, welke in onze tijd meer ter zijde gesteld wordt dan deze, waarin de kansel beurtelings dient voor de prediker des geloofs en die des ongeloofs, en beiden buiten de kerk, evenals de advocaten, die tegen elkander gepleit hebben, buiten de pleitzaal, elkander de hand geven, alsof er niets gebeurd was. Wel mag men zeggen: Hoe is het goud zo verdonkerd, het goede, fijne goud zo veranderd, en het zilver tot schuim geworden! Het is een valse toestand, waarmee men geen vrede hebben en waarin men geen rust vinden kan. Wat van de vijanden, die door Israël als vrienden behandeld zouden worden, getuigd wordt: Zij zullen ulieden zijn tot een strik en tot een net, en tot een gesel aan uw zijden, en tot doornen in uw ogen (Jozua 23:12,13), dat blijft ten allen tijde waar. "Wie geen vijand wil bestrijden, moet zijn boze moedwil lijden." Het kan niet anders; daarom, geen vleselijke haat, maar ook geen vleselijke liefde jegens de loochenaars der Schrift, als de openbaring van God! Ons voegt hier niet anders dan hen geestelijk te bestrijden tot het einde toe; want wat gemeenschap is er tussen de waarheid en de leugen, tussen het licht en de duisternis, wat deel heeft de gelovige met de ongelovige? 2 Corinthiërs 6:14,16. Vergeten wij niet: Tweeërlei weegsteen en tweeërlei maat is de Here een gruwel, ja die beiden, Spreuken 20:10. Voorwaar zeg Ik u: al wat gij op de aarde binden zult, zal in de hemel gebonden wezen, en al wat gij op de aarde ontbinden zult, zal in de hemel ontbonden wezen. Het woord, dat de Apostelen, krachtens hun bediening, door de Heilige Geest zouden uitspreken, hetzij tot veroordeling of vrijmaking, zou bij God van kracht zijn. Wij zien hiervan de voorbeelden in Ananias en Saffira, in Elymas de tovenaar, in de hoereerder te Corinthe en in de genezing van de waarzeggende dienstmaagd. Wederom zeg Ik u: indien er twee van u samenstemmen op de aarde over enige zaak, welke zij ook zouden begeren. Niet willekeurig, maar door de inspraak van de Heilige Geest. De Heer spreekt enkel van de noodwendige gevolgen, die bij de discipel uit de door Hem, de Heer, verleende macht en de inwoning des Heiligen Geestes zouden voortvloeien. Dat die hun zal geschieden van mijn Vader, die in de hemelen is. Gelijk de Zoon zegt: De Vader heeft Mij lief, want Ik doe altijd wat Hem behaagt, en gelijk de Vader de Zoon altijd verhoorde, zo zou het ook met zijn discipelen zijn, in wie de Heilige Geest was, en die Hem, de Heer, op aarde zouden vertegenwoordigen. Want waar twee of drie vergaderd zijn in mijn naam, daar ben Ik in het midden van hen. Ziet gij, des Heren tegenwoordigheid in het midden der zijnen is alleen de grond van al deze macht en al deze heerlijkheid der Apostelen en discipelen.

10:1 De Heer en de Farizeeën over de echtscheiding.

En Jezus vertrok van Galiléa en kwam over de Jordaan in de landpalen van Judea. En vele scharen volgden Hem, en kwamen wederom tezamen bij hen, en gelijk Hij gewoon was, leerde Hij hen wederom en genas hen. Het was voor de laatste maal, dat de Heer in Galiléa was in het midden der volksmenigte, welke Hem aldaar gewoonlijk vergezelde van plaats tot plaats, en alsof zij een voorgevoel hadden van de naderende scheiding, of dat zij de Heer op zijn reis naar Jeruzalem, tot viering van het nabij zijnde Paasfeest wilde geleiden, traden zij nu met Hem over van Galileesch op Judeesch gebied. En de Farizeeën tot Hem komende, vroegen Hem, Hem verzoekende: is het een man geoorloofd, zijn vrouw om allerlei oorzaken te verlaten? De Heer had zich meer dan eens over deze vraag in volstrekt ontkennende zin uitgelaten; doch wij blijven indachtig: én dat de Heer op altijd andere plaatsen, ook altijd verschillende hoorders had, én dat het ongeloof zich nooit laat wederleggen, maar de ellendigste en duizendmaal grondig weerlegde bedenkingen altijd weder opnieuw oppert, alsof er nog nooit iets op geantwoord was. Er is dan ook voor een oprecht man geen onuitstaanbaarder volk dan de ongelovigen, die, geboren sofisten en casuïsten, altijd redetwisten, zonder zich ooit te laten overtuigen of tot de kennis van de waarheid te komen. Doch Jezus antwoordende. Nochtans wordt de Heer niet moe hen altijd weer te antwoorden. Hij heeft het tegenspreken der zondaren verdragen, en zouden wij, zondaren, dat dan niet van elkaar? Hoe moeilijk het ons valt, wij moeten er ons aan onderwerpen. Een slechte tegenspraak wekt een goed antwoord bij ons op, en hoe meer de golven tegen de rots slaan, hoe gladder zij wordt. Eenmaal houdt de tegenspraak op. In het graf verstommen de monden, die zich hier zo wijd open doen tegen de Heer en zijn waarheid, voor eeuwig. Zei tot hen: Hebt gij niet gelezen? Ofschoon des Heren woord op en in zichzelf van volstrekt Goddelijk gezag was, beriep Hij zich nochtans nu en doorgaans op het geschreven Woord van God; want dat is de heerlijkheid van Christus, (wij merkten het meermalen op) dat Hij alles eigenmachtig kan doen en niets eigenmachtigs wilde doen of deed. Hij wilde alles alleen van de Vader ontvangen, ook door ds Schrift. Hoe steekt hierbij af de trotse aanmatiging van de ongelovigen van onze tijd, die om hun volslagen onwetendheid ten opzichte van het onderwijs des Heiligen Geestes door de Schrift te bedekken, ronduit zeggen: "Zo begrijpen wij de zaak, en zo moet het dus ook wezen." Voor de Heer was de Schrift Gods Woord, Gods beschreven raad, Gods uitgedrukte wil, en door zich op haar te beroepen, beriep Hij zich op de getuigenis van zijn Vader. Daarbij komt, dat de Heer in de hoogste zin des woords doet, wat wij ook doen, wanneer wij zeggen: Wilt gij dat anderen u eerbiedigen, eerbiedig dan uzelf. God eerbiedigt zijn eigen Woord, en de Heer beroept er zich op, om de hoge belangrijkheid ervan aan te tonen, en geeft geen nieuw woord, waar een oud bestaat. Laat ons dan zorgen dat niemand ons deze kostbare schat, (de Schrift) ontrooft; want zonder deze onfeilbare gids naar de hemel leven wij allen als dwalenden, en sterven wij allen als verlorenen. Die van het begin de mens gemaakt heeft, dat Hij ze gemaakt heeft man en vrouw, en gezegd heeft: Daarom zal een man Vader en moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen, en die twee zullen tot een vlees zijn. De Heer leidde zijn vragers en hoorders terug tot de oorspronkelijke inzetting van het huwelijk in het paradijs, en verklaarde de woorden bij die gelegenheid in de Schrift opgetekend, als de woorden van God, waardoor Hij geen ander huwelijk wil dan dat van één man en één vrouw; alleen het paar vormt het volmaakt huwelijk; wat daar buiten en daar boven gaat, is misbruik, verbastering, ontaarding. Het woord: hij zal zijn vrouw aanhangen; stelt dit buiten alle twijfel; waar meer dan één vrouw is, rijst terstond de vraag: "Wie van zijn vrouwen zal hij aanhangen?" Dat oorspronkelijk, door God ingesteld huwelijk, is dan ook zo diep in de menselijke natuur ingedrukt, dat het te midden van alle afwijkingen, toch zijn rechten laat gelden. Jacob had twee vrouwen, maar hing slechts een aan. En hoe schoon zijn de woorden van Salomo, ook in dit opzicht, Hooglied 6:8,9: Er zijn zestig koninginnen en tachtig bijwijven, en maagden zonder getal. Een enige is mijn duif, mijn volmaakte, de enige van haar moeder. Er is ook nog heden geen harem in het oosten, waar niet

één vrouw het meest geliefd, de sultane is. Zo openbaart zich in de mens zelf nog altijd het Goddelijke recht tegenover de menselijke overtreding van dat recht. Alzo, dat zij niet meer twee zijn, maar een vlees. Door het huwelijk worden de man en de vrouw weer persoonlijk, met bewustheid, wat zij tevoren onpersoonlijk, zonder bewustheid waren: één vlees. Immers in de man was de vrouw en al hun nakomelingen; doch de een deelde zich in tweeheid, en de tweeheid ontwikkelt zich tot in het oneindige. Het is een van de heerlijkste wonderen Gods, en een grondslag en grondregel van geheel de schepping. Wat dan God tezamen gevoegd heeft, scheidt de mens niet. Welk een aandoenlijk, diep in het hart ingrijpend, ik zou bijna zeggen, zielschokkend woord! God wil de mens gelukkig maken ook door het huwelijk, de mens kan niet gelukkig zijn, dan door zich met één vrouw, zijn wedergade te verbinden, en zal nu de mens deze band ontbinden? Hij zou er zich mede los maken van zijn levensvreugde. En inderdaad, zo is het. Het ware huwelijksgeluk, een van de hoogste, reinste, duurzaamste genoegens van deze wereld, wordt alleen gesmaakt door twee elkaar waarlijk liefhebbende echtgenoten, die elkaar niet alleen de hand, maar ook het hart voor altijd hebben gegeven. Bij deze bestaan geen meerderheid en geen minderheid dan die van de liefde en van de vrijwilligheid, maar gelijkheid, eenheid, eendracht. Zij zeiden tot hem: Waarom heeft dan Mozes geboden een scheidingsbrief te geven, en haar te verlaten? Wij lezen deze verordening Deuteronomium 24:1, aldus: Wanneer een man een vrouw zal genomen, en die getrouwd hebben, zo zal het geschieden, indien zij geen genade zal vinden in zijn ogen, omdat hij iets schandelijks aan haar gevonden heeft, dat hij haar een scheidingsbrief zal schrijven en in haar hand geven, en ze laten gaan uit zijn huis. Het zwaartepunt van deze verordening ligt in het woord: omdat hij iets schandelijks aan haar gevonden heeft; alleen in dit geval was de echtscheiding geoorloofd; immers het ontvangen van een scheidingsbrief was voor de vrouw een ontering; zij werd er mede geschandvlekt. Dat onder dit schandelijke in de naaste plaats hoererij wordt verstaan, lijdt geen twijfel; doch de uitdrukking in de wet is voor een advocaat van kwade zaken te onbepaald, om er ook niet andere minder schandelijke zaken onder te betrekken en hiervan heeft de zonde partij getrokken, om er allerlei oorzaken van ontevredenheid des mans over de vrouw onder te verstaan, en zo werd deze soort van echtscheiding een der schandelijkste misbruiken in Israël. En Hij zei tot hen: Vanwege de hardigheid uwer harten heeft hij u toegelaten uw vrouwen te verlaten. Blijkbaar is deze wet ingesteld om de levenslange mishandelingen van de vrouwen door de mannen te voorkomen. Wie toch weet het niet, dat waar in het huwelijk de haat de plaats der liefde heeft ingenomen, het huis een toneel is van levenslange twist, zo niet van erger, en het leven een gestadige kwelling, zo niet een onuitstaanbare ellende. Om nu zulk een ondraaglijke toestand zo veel mogelijk te voorkomen, heeft God door Mozes de scheiding toegelaten. De Heer zei hiermede tot de Joden: "Deze wet is gegeven om een reden, waarover gij niet kunt roemen, of waarop gij u moogt beroepen, maar waarover gij u hebt te schamen." Maar van het begin is het alzo niet geweest. De wet was een bedeling, waarin voor een tijd nog veel toegelaten kon worden en werd, omdat zij zelf geen blijvende maar tijdelijke bedeling was. Ook is God zo vrij, dat Hij zijn eigen wetten in buitengewone omstandigheden kan wijzigen doch wij mogen dat niet doen. De wet van de scheiding was dus enkel een burgerlijke tijdelijke instelling, die de oorspronkelijke Goddelijke instelling niet kon teniet doen, maar hoogstens wijzigen. Het oorspronkelijk door God ingesteld huwelijk was het onverbrekelijk verbond tussen man en vrouw, en dat verbond kwam Christus herstellen, Hij, in wie alle dingen nieuw, eeuwig, hoogst volmaakt werden. Het oorspronkelijk huwelijk was heilig, en wie heeft het eerst die heilige instelling verbroken? De goddeloze Lamech, uit Kains geslacht, deze nam zich het eerst twee vrouwen. Maar Ik zeg u, dat zo wie zijn vrouw verlaat, anders dan om hoererij, en een ander trouwt, die doet overspel, en die de verlatene trouwt, doet ook overspel. Hiermee herstelt de Heer ook de wet van Mozes in haar ware en enige bedoeling. Het huwelijk is heilig, en wordt door de hoererij ontheiligd, dus verbroken; doch behalve deze reden is er geen andere reden van scheiding, omdat alle andere reden ontstaat uit de hardigheid van des

mensen hart, welke voor God geen recht, maar onrecht is, en door berouw, schuldbelijdenis, vergeving, en daarenboven door wederzijdse toegevendheid en liefde moet worden weggenomen. Doch waar de haat nu niet door de liefde wordt weggenomen, en de man of de vrouw er levenslang onder lijdt? Daar moet het leed geleden worden gelijk alle leed van de schuldige gedragen moet worden door de onschuldige, en moet in het leed tegemoet gekomen en voorzien worden door andere middelen dan door een scheiding, welke door de Heer volstrekt verboden is. Met één woord, de Heer laat zonder echtbreuk geen echtscheiding toe. En in het huis vroegen Hem zijn discipelen wederom van hetzelve, en zeiden: Indien de zaak des mans met de vrouw alzo staat, zo is het niet oorbaar te trouwen. Natuurlijk, als de willekeur moet wijken voor het recht, neemt de zaak in ernst en gewicht toe; dan heeft men zich lang en rijp te bezinnen, alvorens men een alleen door de dood verbrekelijke betrekking aanvaardt. Hoe lichter men gescheiden kan worden, hoe lichter men zich verenigt. De altijd meer toenemende lichtzinnigheid in het sluiten van huwelijken is dan ook de zekere bron van de altijd meer toenemende ellende, en het zekerste bewijs van de altijd meer afnemende zedelijkheid van een volk. Doch Hij zei tot hen. De discipelen wilden het gesprek over deze zaak voortzetten; doch er was reeds genoeg over gesproken, en daarom gaf de Heer een wending aan het gesprek, die de discipelen, welke op Petrus na, allen ongehuwd waren, op een gebied bracht, dat hun bepaald aanging. Allen vatten dit woord niet, maar die het gegeven is. De Heer bepaalt de discipelen bij hun eigen woord: dat het in genoemd geval niet oorbaar, niet raadzaam is te trouwen. De Heer zegt met zijn antwoord: "Gij merkt terecht op, dat er gevallen kunnen zijn, waarin het niet goed is te trouwen; doch niet allen verstaan deze waarheid in de zin, waarin zij verstaan moet worden; alleen zij, die daartoe hoger licht hebben ontvangen, verstaan de waarheid Gods op Goddelijke, geestelijke wijze. Want er zijn gesnedenen, die uit moeders lijf alzo geboren zijn. Onder dit beeld verstaat de Heer de onthouding van het huwelijk. Hoe heilig de echte staat is, toch kunnen er nog heiliger redenen zijn, om zich ervan te onthouden. Sommigen zijn door hun geboorte daartoe op natuurlijke wijze ongeschikt, en in het geestelijke is het niet anders. Johannes de Doper was zulk een, reeds door zijn geboorte ongeschikte ten huwelijk; immers de Heer had hem tot zijn bijzondere dienst gesteld, welke dienst het huwelijk vanzelf buitensloot. En er zijn gesnedenen, die van de mensen gesneden zijn. Wij kennen, treurig genoeg, deze ongelukkige opzieners van de vrouwenverblijven in het Oosten. De slaaf moet alles aan zich laten geschieden wat zijn meester wil, tot zelfs deze gruwzame verminking toe. In het godsdienstige zijn zulke gesnedenen de roomse priesters, wie het door mensen, de pausen, tegen het uitdrukkelijk bevel Gods, verboden is te huwen. Van alles een uitwendige heiligheid makende, heeft de roomse kerk ook de ongehuwde staat tot een heiligheid gemaakt, een heiligheid in schijn, want het is eigenlijk niet anders dan een opgelegde zelfmarteling, of een aanleiding tot allerlei onreinheden. Het is in ieder geval een gruwzaam vergrijp aan de natuur van de mens, een vergrijp, dat reeds alleen genoegzaam is om het pausdom te stempelen tot antichristendom. En er zijn gesnedenen, die zichzelf gesneden hebben, om het koninkrijk van de hemelen. Waar men zich vrijwillig onthoudt is het geoorloofd, en kan het zeer edel zijn van hem die het doet, en zeer nuttig voor de zaak, die men hiermee tracht te bevorderen. Zulk een man was Paulus, die om de uitbreiding van het Evangelie temeer te bevorderen, zich van het huwelijk onthield. Hij had de gave van de onthouding, maar dwong ze geen anderen op 1 Corinthiërs 7:7. En wat hij van het ongehuwd blijven van de maagden zegt, heeft een betrekkelijke zin; hij raadt haar de ongehuwde staat aan vanwege de nood des tijds, maar niet als een bevel des Heren 1 Corinthiërs 7:25. Ook dit hebben de roomsen in een volstrekten zin veranderd, en zo is ook de maagdelijke staat bij hen een heiligheid. Trouwens wat maken de roomsen niet tot een heiligheid! Ook de paus, een mens, een zondaar gelijk alle kinderen van de mensen, maken zij tot een heiligheid, en wel tot een heiligheid van de heiligheden. Wij protestanten gruwen van al deze roomse heiligheden, en houden ons alleen en uitsluitend aan de Heilige Schrift, en wat zij heilig verklaart. Die dit vatten kan, die vat het. De Heer sprak dit

woord in bepaalde toepassing tot de discipelen. Er zouden ook onder hen zijn, die zichzelf van de echt zouden onthouden om de wil van het Evangelie; van Johannes weten wij dit alleen, uit de ongewijde geschiedenis.

10:13 De Heer en de kindertjes.

En zij brachten ook de kindertjes tot Hem. Hoe van pas kwamen deze kindertjes op dit ogenblik. Zij kwamen om, als een tegenhanger van het zo even besprokene over de ongehuwde staat, de uitnemendheid van de Goddelijke instelling des huwelijks feitelijk te bewijzen. Immers de kinderen zijn de wettige zegels van het wettig huwelijk, en wat liever schepseltjes zijn er op de wereld dan de kinderen? O stel u eens een wereld zoals de onze voor zonder kinderen, alleen van volwassenen, zij zou tot een treurige wereld worden. Tot deze onvolmaakte wereld behoort noodzakelijk de menselijke leeftijd in zijn ontwikkelingen; deze weg te nemen, was de natuurlijke wereld onnatuurlijk maken. Opdat Hij hen aanraken, de handen op hen leggen, en bidden zou. Dit is geheel Israëlitisch. Het is nog tot op heden op vele plaatsen bij de Joden de gewoonte, dat als de kinderen de rabbijnen voorbijgaan, zij het hoofd buigen om door hen gezegend te worden, en als zij ergens heengaan, dan buigen zij het hoofd ook voor hun vader, en deze zegent hen; dit geschiedt bij de rabbijn en de vader eenvoudig door de hand op het hoofd des kinds te leggen. De moeders nu brachten hun kinderen tot Jezus, opdat deze hen zou zegenen. Zij brachten ze tot Jezus, omdat de Heer niet een gewoon rabbijn was, die tot een synagoge behoorde. Deze moeders zagen de kranken tot Jezus gebracht, om hen aan te raken en opdat Hij de handen op hen legde, en zagen ze genezen van Hem terugkeren, en zouden zij dan niet haar kinderen tot Hem brengen, om van die Gezegende boven alle gezegenden een zegen te ontvangen? Gij ziet het hier, de gelovige moeders zijn ook de gelukkigste moeders, want zij brengen haar kinderen tot Jezus, en van Jezus ontvangen zij een zegen, die al de schat van aardse zegeningen eindeloos te boven gaat. En de discipelen, dit ziende, bestraften degenen, die ze droegen en ze tot Hem brachten. Men ziet het meer, dan de onze voor ons ijveren op verkeerde wijze, zodat zij er ons niet mede dienen, maar veeleer ondienst doen. De discipelen meenden dat men de Heer, die reeds door zo vele kranken onophoudelijk lastig gevallen werd, nu ook niet nog lastig moest vallen met kleine kinderen, die niets mankeerden, en dus ook niets nodig hadden. In dit laatste bedrogen zij zich echter, en waren de moeders van de kinderen wijzer dan zij. Men ziet het ook vele malen, dat volwassenen iets minachtends voor kinderen hebben, en ze schielijk verwijderen uit het gezelschap, waar volwassenen zijn of samenkomen. Dit kan soms nuttig, ja nodig, zijn, maar als beginsel deugt het niet; men moet juist de kinderen in betrekking brengen tot volwassenen, die invloed ten goede op hen kunnen uitoefenen. Nu maakten de discipelen de Heer tot een Mozes, tot een gestreng wetgever en zedenmeester, terwijl de Heer enkel liefderijkheid en vriendelijkheid is. Maar Jezus dit ziende, nam het zeer kwalijk, en zei tot hen: Laat af van de kindertjes. Op eigendunkelijke daden volgt beschaming. De discipelen hadden de Heer moeten laten beslissen. De moeders kwamen niet tot hen, de discipelen, maar tot hun Heer. Ach, het gebeurt nog zo dikwijls dat lieden, die tot Jezus komen om van Hem een zegen te ontvangen, door zijn onkundige dienaars worden teruggestoten! Wachten wij er ons voor, en doen wij veeleer als Johannes de Doper, die allen van zich afwees, en naar de Heer heen wees. En Hij riep ze tot zich, en zei: Laat de kindertjes tot Mij komen, en verhindert we niet, want van dezulken is het koninkrijk Gods. Op een andere tijd zei de Heer: komt allen tot Mij, die vermoeid en belast zijn; hier zegt Hij: laat de kindertjes tot Mij komen. Al wat mens heet, moet tot Hem komen, want zonder Hem ontvangt niemand het eeuwige leven. Hoe eerder men dus tot Hem komt, hoe beter; want nooit keert men van Hem terug zonder een zegen. Wie dus reeds als kindje tot Hem komt, of gebracht wordt, die komt daardoor het koninkrijk van God toe, die is een aangenomen kind van God door de Zoon van God; want al wat tot Jezus komt, of gebracht wordt in het geloof, wordt door Jezus niet afgewezen, maar aangenomen. Daarom worden deze woorden terecht aangehaald bij de doop onzer kinderen. Immers behoren reeds de kindertjes, die tot Jezus gebracht worden tot het koninkrijk van God, wat reden zou er dan zijn om hun het uitwendig zegel van de ingang in dat koninkrijk te onthouden? En vraagt gij nu, wat sommigen, die tegen de kinderdoop zijn, vragen: waarom doopte dan Jezus deze kinderen niet? Dan

antwoorden wij eenvoudig: omdat er nog geen Christelijke gemeente bestond. Het Nieuwe Verbond moest evenals het Oude Verbond noodzakelijk alleen door volwassenen worden opgericht. Eerst wanneer het Nieuwe Verbond in Christus opgericht zou zijn, zouden de kinderen van de gelovigen heilig zijn, dat is kinderen zijn der gemeente, die als heilig, als afgezonderd van de wereld, ook het teken van deze afzondering of heiliging (de doop) mochten en moesten ontvangen. Alle begin is het volmaakte. God schiep al de vruchten volwassen, maar de voortzetting van die vruchten geschiedt door zaden. Zo begon ook de schepping van de mens niet door hem als kind voort te brengen en hem tot volwassene te laten ontwikkelen, maar met een volwassen man en een volwassen vrouw; de onderhouding, de instandhouding van deze schepping geschiedt echter door de geboorte van kinderen. Zo richtte God ook het verbond der besnijdenis op met Abraham, en deze was op negenennegentig jarige leeftijd de eerste besnedene. Doch de voortzetting des verbonds geschiedde door het kindje van acht dagen, door Izaäk, en zo vervolgens door alle geboren wordende zonen. Daarom is voor ons, die de kinderdoop voor de enig schriftuurlijke doop in de bestaande Christelijke gemeente houden, het stilzwijgen van de Schrift ten opzichte van een bepaald gebod voor de kinderdoop niet alleen geen bezwaar, maar een bewijs vóór de kinderdoop, want wat vanzelf spreekt behoeft niet gezegd te worden. Komen de beloften ons toe en onze kinderen, zodra wij geloven Handelingen 2:39, zo komen ons en onze kinderen ook de zegels van deze beloften toe, en een van deze zegels is de doop, als het uitwendig teken van een besnijdenis, welke niet met handen geschiedt Colossenzen 2:11,12. Vandaar dan ook dat de doop in de Schrift meermalen voorkomt als geschied te zijn aan het huisgezin in het algemeen, zonder daar enige uitzondering bij te voegen Handelingen 16:15,33, 18:8, 1 Colossenzen 1:16; ja, met uitdrukkelijke bijvoeging (bij het dopen van de stokbewaarder): Hij werd terstond gedoopt, en al de Zijnen. Is het nu denkelijk, dat in al die genoemde huisgezinnen geen onvolwassen kinderen zullen geweest zijn? Hoe dit zij, de uitsluitende toekenning van de doop aan volwassenen is een miskenning van de aard van de gemeente van Christus. Oorspronkelijk moest de gemeente gesticht worden uit volwassenen, omdat toen alleen het geloof in Christus de overgang was en kon zijn van de oude tot de nieuwe bedeling, van Jood tot Christen, of van het Heidendom tot het Christendom; maar de gemeente van Christus eenmaal gevestigd zijnde, moest onderhouden, voortgezet worden door haar kinderen. Voor deze kinderen, binnen de gemeente geboren en daarmee rein en heilig 1 Corinthiërs 7:14 bestaan die overgangen niet meer; zij waren geen Joden en geen Heidenen, maar zij zijn kinderen van de gemeente, die als zodanig, evenals de Joodse kindertjes de besnijdenis, de doop als het zegel des Nieuwen Verbonds mogen en moeten ontvangen, omdat zij daarmee opgedragen, gewijd, toegeheiligd, overgegeven worden aan de drie-enige Verbondsgod: Vader, Zoon en Heilige Geest, die hun God is, gelijk Hij de God is van hun ouderen. De gemeente van Christus is de gemeenschap met Christus van de gelovige ouders en hun tot het geloof opgeleid wordende kinderen. De Heer stelde daarom bij zijn opvaren ten hemel zijn gemeente eenvoudig voor als een leerschool des geloofs, en daarmee als een kweekschool voor de hemel, zeggende: Gaat heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb, Mattheus 28:19. Doop en onderwijs worden hier als onafscheidelijke verbonden voorgesteld. Voor de volwassenen moest natuurlijk het onderwijs vóór de doop gaan, maar voor de kinderen moest het na de doop volgen. Voor de volwassenen was dan ook de doop als zegel van het verbond Gods, een zegel van het geloof aan dat verbond, en voor de kinderen was en is de doop een zegel van het verbond Gods tot het geloof aan dat verbond. Al de zwarigheden, die men inbrengt tegen de kinderdoop, zoals dat het kind er zelf niets aan heeft, en dat het bondzegel zonder het geloof geen kracht heeft tot zaligheid, kan men evenzeer inbrengen tegen de besnijdenis, die toch ook aan de kindertjes geschiedde. Wij stemmen toe, dat indien de Christelijke doop enkel de doop van Johannes, de doop van de bekering was, Handelingen 19:3,4 onze kindertjes, als geen bekeerlingen kunnende zijn, ook de doop niet konden

ontvangen; maar de doop van Christus is zo veel meer als de Zone Gods meer is dan zijn heraut. De doop van Christus is de doop van de vergeving van de zonden door zijn dood, tot het ontvangen van de Heilige Geest, door zijn opstanding. Handelingen 2:38 9:17 9:2-6 Handelingen 22:16. En nu vragen wij: hebben onze kindertjes de vergeving van de zonden niet nodig, of zijn zij rein geboren? En zo men dit meent, waarom sterven zij dan, daar de Schrift geen andere dood kent, dan die de bezolding van de zonde is? Daarom moeten onze kinderen volstrekt verondersteld worden als onrein uit onreinen te zijn geboren. Als zij volstrekt rein waren, konden zij niet sterven. En hebben onze kinderen de Heilige Geest niet nodig, al is het ook dat zij als zuigelingetjes daarvoor door u onvatbaar worden geacht? Doch wat zegt gij dan van het woord van God aangaande Johannes de Doper, dat hij nog of geboren vervuld werd van de Heilige Geest? Wat weten wij van vatbaarheid? Leeft het kind niet, al heeft het geen bewustheid van zijn leven? Kan de Heilige Geest niet in de bewusteloze geest van de zuigeling een zaadje neerleggen, dat gelijktijdig met de menselijke geest zich ontwikkelt en zichtbaar wordt? Hoe vele voorbeelden zijn ervan de Isaaks, Jacobs, Jozefs, Mozessen en Samuels, die reeds in hun vroege kindsheid blijken gaven van geloof en godsvrucht? En hebben in ieder geval onze kinderen de Heilige Geest niet nodig als zij tot zelfbewustheid komen, en hoe jong zijn zij nog als zij daartoe komen! Moeten zij nu tot de volwassenheid toe wachten om de doop des waters tot die des Heiligen Geestes te ontvangen? Nog meer, wat wordt er eigenlijk in de doop tot de dopeling anders gezegd dan: Ik zonder u af van de wereld, en stel u tot een kind van God op het bevel, in de plaats, in de naam des Vaders, des Zoons en van de Heilige Geest, als de geopenbaarde Verbondsgod. En nu zouden deze woorden met deze handeling niet over onze kleine kinderen mogen uitgesproken worden? Werd het zoontje uit Israël niet, na een volle week in het bloot natuurlijke leven te hebben geleefd, op de eerste dag van de nieuwe week tot een nieuw leven Gode gewijd door de besnijdenis, als het afzonderingsteken des Ouden Testaments, en zou het Nieuwen Verbond meer zijn dan het Oude Verbond, en onze kinderen minder zijn bevoorrecht dan de kinderen uit Israël? Neen, onze kinderen komen hogere voorrechten toe, en zij ontvangen die ook in de doop; daarmee wordt de naam van de volheerlijke drieënige Verbondsgod op hun voorhoofd gelegd; dat is: de heiligheid des Heren, die op het voorhoofd van de Hogepriester zichtbaar moest geschreven staan Exodus 28:36, wordt nu onzichtbaar, en voluit op het voorhoofd van onze gedoopte kinderen geschreven. En zij staat er op geschreven, opdat onze kinderen er gedurende hun gehele leven op zouden pleiten bij God, of opdat dit schrift tegen hen zou getuigen, als zij van het geloof in hun Verbondsgod afvallig worden en daarmee de gemeenschap met hem opzeggen. Eindelijk, want waar zouden wij eindigen, indien wij al het gezegende en zaligende van de kinderdoop voor ouders en kinderen wilden pogen aan te geven, wij vragen: Is de doop volgens de Schrift Romeinen 6:4 Colossenzen 2:12 Galaten 3:27, 1 Petrus 3:21 een gemeenschap met de dood van Christus, voor de zonde, en met zijn opstanding tot een nieuw leven, hebben dan onze kleine kinderen niet nodig in die gemeenschap in te treden, of kunnen zij in en uit en door zichzelf, buiten en zonder Christus leven, en misschien ook sterven? Niet dat wij hiermee willen zeggen, dat van de rechte bediening des doops onze zaligheid of die onzer kinderen afhangt; nee, van een uiterlijke handeling kan onze zaligheid nooit volstrekt afhankelijk zijn; dßt is deze alleen van het innerlijke geloof van hart. Ook weten wij, dat er onder degenen die tegen de kinderdoop zijn, even besliste kinderen Gods gevonden worden als onder dezulken, die vóór de kinderdoop zijn. Ieder kind van God spreekt en handelt vanzelf uit de mate zijns geloofs, en niet uit die van een ander. Paulus achtte daarom niet de doop zelf, maar de bediening des doops als iets bijkomstig en ondergeschikts in vergelijking met de prediking van het Evangelie, zeggende: Christus heeft mij niet gezonden om te dopen, maar om het Evangelie te verkondigen. 1 Corinthiers 1:17. Nochtans neemt dat alles niet weg, dat wij ons van de waarheden van de Schrift alleen ware voorstellingen moeten maken, omdat zij anders haar volle kracht niet op ons uitoefenen en haar vollen zegen ons niet schenken kunnen. Immers is voor zulke ouders, die zelf in oprechtheid

geloven, en die de kinderdoop voor de enig schriftuurlijke doop in de gemeente van Christus houden, juist deze doop tot een onuitsprekelijke troost bij het vroegtijdig sterven van hun kinderen. Alsdan geloven zij, dat God (en niet de mens) in het genadeverbond de eerste is, die begint, en dat God ook begonnen is met hun kinderen genade te bewijzen, door ze in het verbond van de genade op te nemen door de doop. En hebben nu deze kinderen, voor zover zij tot zelfbewustheid en zelfstandig oordeel gekomen zijn, hun doop en daarmee het genadeverbond Gods met hen niet teniet gedaan door ongeloof of goddeloosheid, zo mogen zij geloven, dat hun kinderen in genade gestorven en aangenomen zijn. Zeker kunnen ook de gelovige ouders, die tegen de kinderdoop zijn, zich in gelijk geval met gelijke vertroostingen vertroosten, doch niet op dezelfde grond. In ieder geval (wij herhalen het), de zaligheid is niet en kan niet afhankelijk zijn van een uitwendige handeling; alleen het geloof is hierin de hoofdzaak: nochtans kan de tijdige of ontijdige toepassing van een uitwendige handeling, van een goddelijke verordening, zoals de doop is, veel toe of afdoen tot onze troost, en deze kan voor ons, die zoveel troost behoeven, niet te rijkelijk vloeien. God wil ons overvloedig vertroosten en verstroost ons overvloedig en zo wij nu de vertroostingen Gods klein achten of klein maken, wie anders doen wij dan tekort dan onszelf? Daarom zeggen wij ten slotte: die met ons verschillen, hebben een zeer uitnemende grond van troost minder dan wij. Voorwaar zeg Ik u: Zo wie het koninkrijk Gods niet ontvangt gelijk een kindje, die zal er geenszins inkomen. Gij gevoelt, dat de Heer hier niet de kindertjes in natuurlijke zin bedoelt, anders zouden de volwassenen uitgesloten worden, hetgeen de bedoeling des Heren onmogelijk kan zijn. Neen, de Heer gebruikt naar zijn gewoonte thans de naam van kinderen in geestelijk zinnebeeldige zin, en zegt er mede tot zijn discipelen: "Wat! wilt gij de kindertjes niet bij Mij laten komen? Ik zeg u dat geen anderen dan kindertjes tot Mij mogen komen, om het koninkrijk van God in te gaan. Gijzelf moet daartoe ook kinderen worden." En inderdaad ieder bekeerd mens draagt dat kindje in zich. Lees slechts de brieven van Luther, die een van de krachtigste mensen was, spreekt er niet een kinderlijke geest uit zijn geloofsmoed, zelfs in het woord, waarin hij zei: "Ik Luther, die bekend ben op aarde, in de hel en in de hemel?" In alles was hij zelf niets, en was Christus hem alles. Wat toch is het verschil tussen de kindertjes en ons volwassenen? Dat zij alles aan zich moeten laten doen, wat wij zelf doen. Een kind moet zich laten wassen, kleden, geleiden; wil het niet, dan wordt het ertoe gedwongen. Dit alles doen wij volwassenen, zelf, en in het natuurlijke behoort dit zo; maar in het geestelijke, vooral in het begin, om in te gaan in het koninkrijk van de hemelen, moeten wij geen zelfstandige, zelfwerkende volwassenen zijn, maar moeten wij ons door hoger hand laten leiden. Zal God onze Vader zijn, zo moeten wij ons jegens Hem niet gedragen als volwassenen, maar als kinderen. Dit is de fout van de wijzen van deze eeuw; zij willen wijs zijn niet alleen in eigen ogen en bij de mensen, maar ook bij God, en juist daarmee zijn zij de grootste dwazen, die er zijn. Voor God is niemand groot, is niemand volwassen, en wie zich voor Hem groot dunkt te zijn, wordt door Hem afgewezen als niet behorende tot zijn huis. Voor God kunnen wij ons zelf nooit te klein achten, en zelfs voor mensen moeten wij ons klein achten, want daarin bestaat de nederigheid. De Heer drukt dit alles uit door te zeggen: wie het koninkrijk God niet ontvangt als een kindje die zal er geenszins inkomen, of (zoals wij Markus 10:15 lezen) ingaan. Wij moeten het geestelijk leven beginnen met van God te leren ontvangen, want God ontvangt niet van ons, om het ons met woeker terug te geven; nee, Hij geeft alles. Een kind kan zich niets verdienen, het ontvangt alles van zijn ouders, alleen omdat het hun kind is, enkel uit vrije liefde en gunst, geheel om niet, zodat het ook niet op zijn rekening wordt gesteld, teneinde het later af te doen; nee, alles wordt hem terstond gegeven en geschonken. Zo is het ook bij ons met betrekking tot het geestelijke leven. God verheerlijkt zich in de gave van zijn Zoon; wij moeten God verheerlijken in het ontvangen van die gave: hierin bestaat de zaligheid en ons kindschap. Wie neemt wat God hem geeft, die is rijk als God, want God geeft alles wat Hij heeft in zijn Zoon. Daarom zegt ook de Schrift, zo waar als schoon: Indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen van God en

mede-erfgenamen van Christus, Romeinen 8:17. En wie nu op deze wijze werkelijk van God geleerd heeft het hoogste heil te ontvangen, die geeft ook weer van het ontvangene aan zijn broederen, aan de zending, aan de armen, aan allen aan wie hij iets van het zijne mededelen kan. En Hij omving ze met zijn armen, en de handen op hen gelegd hebbende, zegende Hij hen. O welk een blijdschap voor die moeders, die haar kinderen gezegend zagen door de Gezegende God. Zij waren van de toekomst van deze kinderen voor eeuwig zeker. Deze kindertjes behoorden tot de gezegenden des Vaders, die eenmaal zullen staan ter rechterhand des Heren in zijn Koninkrijk, en geen macht zou immer in staat zijn hun die zegen te ontroven. Bereikte Jacob het hoogste doel zijns levens, toen hij de handen zijns vaders Isaak op zijn hoofd gevoelde, en werden de zonen van Jacob en de twee zonen van Jozef tot heren gesteld over Kanaän door de handoplegging van Israël, hoeveel temeer werd de levensbestemming van deze kindertjes bereikt, en hoeveel temeer werden zij tot koningen en priesters gesteld in het koninkrijk van God, door des Heren eigen handoplegging. En nu, zijn de handen des Heren niet eeuwig uitgebreid over zijn kerk, om haar te zegenen? O plaatsen wij er ons onder, en plaatsen wij er onze kinderen onder, want doen wij het in het geloof, wij en onze kinderen zullen eeuwiglijk gezegend zijn.

10:17 De Heer en de rijke jongeling.

En Hij vertrok van daar. En als Hij uitging op de weg, liep een zeker overste tot Hem, en voor Hem op de knieën vallende, vroeg Hem, zeggende: Goede Meester, wat zal ik goeds doen opdat ik het eeuwige leven beërf? Het was een jong mens, zoals later gezegd wordt, en van een oprechte mening. Nog een jongeling, en reeds overste van een synagoge, voorzeker het is een bewijs niet enkel van de aanzienlijkheid, maar ook van de oprechtheid en edelheid zijns persoons. Hij zag in de Heer het ideaal van goedheid, van liefde, de meester van de goede werken, de leraar ener meer dan menselijke wijsheid, en daar hij bij al het goede dat hij gedaan had, nochtans niet gerust was over de zekerheid van zijn toekomstige geluksstaat, zo greep hij de gelegenheid aan, om nu de Heer in zijn nabijheid vertoefde, van Hem te vragen, door welke goede werken hij zich van zijn zaligheid kon verzekeren. Inderdaad, iets zeldzaams. Hoe weinig mensen ontmoeten wij, bij wie wij tekenen van bekommering over hun zaligheid ontwaren! Hoeveel natuurlijk leven omringt ons, hoe weinig geestelijk leven zien wij! Daarom is het voor ons hart zulk een grote verkwikking, als wij iemand zien, die nog vragen wil: "Wat moet ik doen om mijn ziel te behouden?" En Jezus zei tot hem: Wat noemt gij mij goed? Niemand is goed dan een, namelijk God. De bestrijders van de Godheid van Christus menen in deze woorden des Heren een afdoend bewijs te hebben voor hun ongeloof; doch zij vergissen zich, gelijk altoos, zo ook hier. Immers, de Heer noemt zichzelf op een andere plaats: De goede Herder, dat toch wel hetzelfde zal zijn als de goede meester. De Heer bepaalde, zoals Hij meermalen deed, de spreker bij zijn eigen woord. De jongeling had de Heer goede meester genoemd, en tegelijkertijd van Hem gevraagd wat goeds hij doen moest, om het eeuwige leven te beërven; doch wat betekende dat goede in de mond van de jongeling? Niets anders dan wat de mens er gewoonlijk onder verstaat: het menselijk delen, voortreffelijke, uitnemende, en in deze zin wilde de Heer niet de goede genoemd zijn, en ook niet het goede beschouwd hebben. Op dezelfde wijze zou de Heer in onze tijd de titel van Zoon van God afwijzen uit de mond van de Groningse school, omdat deze naam in die mond zo veel betekent als de ideale mens. Het goede is het goddelijke; wie Christus goed noemt, die noemt Hem God, want niemand is goed dan God. En zo ook, wie het goede wil doen, die moet doen wat God goed noemt en als zodanig voorschrijft. Dit moest de jongeling weten, en dit doet de Heer hem weten op de Hem eigen wijze, bij wijze van tegenstelling; want nooit schroomde de Heer om schijnbaar onrechtzinnigheden te zeggen. Het vervolg van de zaak zou de jongeling genoegzaam leren, met wie hij te doen had, en dat moet het ons nu ook leren. Doch wilt gij tot het leven ingaan, onderhoud de geboden. Hier hebt gij schijnbaar een tweede tegenstrijdigheid. Hoe kan Christus, de persoonlijke genade, die jongeling naar de wet verwijzen? Omdat de Heer niet schroomt, om met de mens op diens weg tot op zekere hoogte mede te gaan; immers Hij weet het juiste punt, waarop Hij een andere weg met hem moet inslaan. De jongeling wilde door de werken van de wet gerechtvaardigd worden; welnu, de Heer doet hem nu ook de volle eis van de wet, en laat haar volle belofte er op volgen: "onderhoud de geboden en gij zult leven." Wij zullen zien, hoe de jongeling aan die eis beantwoordt. Hij zei tot Hem: Welke? De bedoeling van de wet en van de Heer is alle geboden; doch wij weten uit andere vragen, die men de Heer gedaan heeft, dat de joodse leraars niet alle geboden van de wet even groot achtten; vandaar de vraag van de jongeling: welke geboden door de Heer bepaald nodig werden gekeurd. Ook hierin gaat de Heer met hem mee, opdat hem het uiterste toegegeven wordt en hij geen verontschuldiging heeft. Jezus zei: Gij weet de geboden: Gij zult geen overspel doen, gij zult niet doden; gij zult niet stelen; gij zult geen valse getuigenis geven: gij zult niemand tekort doen, eer uw vader en uw moeder; en gij zult uw naaste liefhebben als u zelf. Merkt op, de Heer noemt alleen de geboden van de tweede tafel van de wet, bevattende alleen de plichten van de mensen onderling. De Heer begint niet met het zwaarste der wet, maar met het lichtste. Doch hij antwoordende, zei tot Hem: Al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jonkheid af. Deze getuigenis is zeker oprecht, maar in welke zin? Ongetwijfeld had de jongeling al deze dingen niet onderhouden in

de volstrekte zin van de wet, maar in betrekkelijke zin; met andere woorden: zover dat voor mensen mogelijk was, en dat (zo dacht de jongeling) was genoegzaam; nochtans was dat hemzelf niet genoegzaam, om zeker te zijn van zijn zaligheid, en daarom voegde hij er onmiddellijk bij: Wat ontbreekt mij nog? Zeker werd deze vraag door de jongeling gedaan met de blijmoedige hoop, dat nu de eerste proef zo goed was doorstaan, de tweede en laatste hem licht zouden zijn. En Jezus, dat horende en hem aanziende, beminde hem. De Heer beminde hem, omdat hij een beminnelijk jongeling was, en is het ook geen beminnelijk jong mens, die zijn ouders van jongs af heeft geëerd en gehoorzaamd, en daarbij de schoonste burgerlijke deugden bezit, al moeten wij ook daarbij erkennen, dat hem het ene nodige tot de zaligheid ontbreekt? Hoe vele mensen, jeugdigen en ouden, ontmoeten wij niet nog heden op onze weg, die Jozefs en Benjamins zijn in hun woorden en werken. Zouden wij ze gelijk stellen met de goddeloze zonen van Eli? Neen, gelijk erin de natuur edele en minder edele planten en vruchten zijn, zo zijn er ook natuurlijke edele en onedele mensen, en niet zelden zijn de eersten van hun jeugd af tot in hun grijsheid de grootste sieraden van de geleerdheid, van de kunst, en de uitnemendste leden van de maatschappij en van hun families. Doch een Christen te zijn, is nog geheel iets anders dan een edel mens te zijn; waar genade ontbreekt, is de gave onvoldoende om zalig te worden, en van het zalig worden is hier sprake. Om bemind, geëerd, gevierd te worden door de mensen, om de weg naar het graf op bloemen door mensenhanden gestrooid, en met lauweren door mensenhanden om het hoofd gevlochten, te bewandelen, behoeft men enkel gave, talent, rijkdom met of zonder hoge geboorte te hebben; maar om de hemel in te gaan, moet men een ander hebben, dan wijzelf zijn, moeten wij Christus hebben, en Christus kunnen wij niet hebben zonder genade te hebben, zonder te geloven. En Jezus zei tot hem: Zo gij wilt volmaakt zijn: een ding ontbreekt u: ga heen, verkoop alles, wat gij hebt en geef het de armen, en gij zult een schat in de hemel hebben, en kom herwaarts, neem het kruis op en volg Mij. Een ding ontbrak de jongeling, en dat was: Jezus, en uit Hem te hebben, vloeit noodzakelijk voort Hem te volgen. Alleen achter Jezus kan men het eeuwige leven ingaan. En dat nu de Heer van deze jongeling eiste alles te verkopen en het de armen te geven, was onvermijdelijk. De Heer kon tot geen mindere prijs iemand tot zijn discipel aannemen. De rijke jongeling maakte in dit opzicht geen uitzondering; de Heer eiste hetzelfde van ieder, die Hem wilde volgen, Lukas 14:26,27,33. De staat van nederigheid en lijden, waarin de Heer op aarde was gekomen, stelde zijn discipelen vanzelf bloot aan armoede, vervolging, lijden en dood. Zij moesten dus wel de kosten overrekenen, alvorens zij het discipelschap aanvaardden. In latere tijden toen er gevestigde gemeenten kwamen, moesten de Apostelen nog wel zeggen: Om uwentwil worden wij de ganse dag gedood, en zijn wij geacht als schapen ter slachting; maar tot de gemeente konden zij zeggen: Dat er voorbiddingen gedaan worden voor alle mensen, voor koningen en allen die in hoogheid gezeten zijn, opdat wij (de Apostelen sluiten zich in) een gerust en stil leven leiden mogen in alle godzaligheid en eerbaarheid, 1 Timotheus 2:12. De Apostelen hadden dus bij hogere voorrechten, hoger lijden. Nochtans blijft het een onveranderlijke waarheid, ook voor ons, dat alles wat wij hebben, óf onder Christus gesteld, óf afgesneden worden moet. Ook hier is het volstrekte het kenmerk van de woorden van de Heer. De wet eiste een tiende van al wat men bezat, Johannes de Doper de helft, de Heer alles. Voorts zien wij ook hier des Heren onbepaalde mildheid jegens de armen. Hijzelf had onder zijn discipelen het diakenschap ingesteld. Judas droeg de beurs, niet enkel om te ontvangen, wat er gegeven werd, maar ook om van het ontvangene de armen mede te delen. Hoe geheel anders was de Heer dan zo velen van hen, die zeggen dat zij Hem belijden, maar die bang zijn, dat zij te veel aan de armen geven, omdat deze er misbruik van maken, en er lichtzinnig door zouden worden! Dat zij dit bedenksel van hun gierigheid zich laten afrukken; die ware armen vinden wil, kan ze genoeg vinden, en moet ze helpen; God zal wel zorgen, dat de beproeving buiten ons haar doel bereikt. Ten slotte moeten wij echter het voornaamste in het antwoord des Heren niet over het hoofd zien. Is het niet opmerkelijk dat de Heer, na de geboden van de tweede tafel van de wet

opgenoemd te hebben, nu de jongeling een gebod geeft van zich (de Heer) zelf, en wel een gebod buiten en boven de wet? Waar gebiedt de wet: al zijn have te verkopen, en een bepaald persoon te volgen? Immers nergens. En toch eist Christus het van de jongeling als het nog ontbrekende, en dus als het nu een-nodige om zalig te worden? Stelt zich dus de Heer hiermee niet voor als de meerdere dan de wet? En wie is de meerdere dan de wet? Immers de wetgever. En wie is de wetgever? Immers God. En wat zegt nu God? "Gij zult Mij liefhebben boven alles, boven uw geld, uw goed, uw leven en het leven van de uwen." En wat zegt nu Christus anders in de woorden: "Verkoop alles wat gij hebt, en Ik verzeker u een schat in de hemel, en kom, en neem het kruis op u en volg Mij?" De Heer was begonnen met de jongeling te herinneren aan zijn plichten jegens de mens, Hij eindigde met hem te herinneren aan zijn verplichtingen jegens God, die niet alleen over al onze bezittingen, maar over geheel onze persoonlijkheid beschikt. Toen nu de jongeling dat woord hoorde, werd hij geheel treurig, en ging bedroefd weg, want hij was zeer rijk. Hoe ongelukkig, niet waar, voor deze jongeling, dat hij zo rijk was, niet alleen in goederen, maar veel meer nog in deugden; want had hij zich een arme zondaar gevoeld, zijn rijkdom zou hem niet teveel zijn geweest, om die voor het behoud van zijn ziel weg te geven. Wat baat toch het gewin van de gehele wereld, als men schade lijdt aan de ziel; doch waar het gevaar niet wordt erkend, wordt de waarschuwing in de wind geslagen. En daarom ziet men het zo dikwijls nog heden, dat mensen, die op een uitwendig nauwgezette plichtbetrachting hoge prijs stellen, ook dit met de Farizeeër gemeen hebben, dat zij hoge prijs stellen op het bezit van geld. Jezus ziende, dat hij geheel droevig geworden was, rondom ziende, zei tot zijn discipelen: Voorwaar Ik zeg u, dat een rijke bezwaarlijk in het koninkrijk der hemelen zal ingaan. De Heer zegt niet dat het onmogelijk, maar dat het bezwaarlijk is, dat het moeite kost, dat het met veel pijnlijke zelfopoffering en zelfverloochening gepaard gaat. Altijd tempert de Heer de afwijzing; nooit snijdt Hij voor de zondaar de mogelijkheid tot zaligheid af; altijd laat Hij nog de deur open, tot een uitlokking om er door heen te gaan naar binnen, in Gods huis en er behouden te zijn. En de discipelen waren verbaasd over deze woorden. Zij waren verbaasd, en ofschoon zij alles verlaten hadden, trokken zij zich toch de zaak zo ernstig aan, alsof zij zelf ook rijk waren, gelijk die jongeling was. Zo waar is het, dat niemand zich beroepen of dat hij steunen kan op enig werk door hem verricht, want waar wij gisteren los van waren, daar kunnen wij heden weer aan gehecht zijn: men moet altijd weder opnieuw afzien van hetgeen achter, en zich uitstrekken naar hetgeen vóór ons is. De discipelen waren zo verbaasd als de jongeling bedroefd was. En wat is nu het onderscheid tussen hem en hen? Dat hij van de Heer heenging, en zij bij de Heer bleven. Daarop komt alles aan. Is het bezwaarlijk, ja, is het onmogelijk zalig te worden, blijf maar bij de Heer tot het einde toe, en gij zult door Hem het onmogelijke mogelijk gemaakt vinden, gij zult u door Hem zalig gemaakt zien. Maar Jezus wederom antwoordende, zei tot hen: Kinderen! hoe zwaar is het dat degenen, die op het goede hun vertrouwen zetten, in het koninkrijk Gods ingaan. De Heer licht zijn woorden toe, en maakt ze verstaanbaarder. Een les voor ons, dat wij des Heren woorden nooit als eenzijdige uitspraken moeten beschouwen. Het is de Heer, als de hoogste wijsheid, eigen de zaken in al haar kracht, op volstrekte wijze voor te stellen, want zijn woorden zijn enkel Geest en leven; doch Hij wil tegelijk, dat ze geestelijk verstandig verstaan en uitgelegd worden, zoals Hij zelf doet, wanneer Hij ziet dat ze óf niet, óf niet goed begrepen worden. Het is in de Schrift als in de natuur. In de natuur bestaan een ontelbare menigte van dingen, maar het licht van boven moet ze beschijnen zullen wij ze kunnen zien en onderscheiden. Zo ook ligt in de Schrift de hogere geestelijke wereld in ontelbare Goddelijke gedachten als in de schaduw, maar de Heilige Geest moet er het licht op laten vallen, zullen wij ze aanschouwen. Volgens deze tekstverklaring des Heren zijn de rijken niet bepaald dezulken, die vele goederen hebben, maar die niet los zijn van hetgeen zij hebben, en dat kan ook bij de armste het geval zijn. Men moet los van alle dingen, en alleen vast verbonden zijn met God, zie daar de wil van God. Dit was de jongeling niet, en dat zijn wij in de regel, of liever van nature ook niet, én toch moeten wij dit zijn in de diepste

grond van ons hart, zullen wij van de Heren discipelen zijn. O de mens is in het grote Gods zulk een grote dwaas. Hij heeft zich tegelijk te veel lief en niet lief genoeg. Hij bemint zijn vlees (zijn lichamelijke en tijdelijke belangen), en hij haat tegelijk zijn ziel (zijn geestelijke en eeuwige belangen), en geeft deze zijn ziel soms vele malen op één dag weg voor de nietigste dingen, die het vlees behagen. De ziel lief te hebben is zichzelf lief te hebben, het lichaam lief te hebben ten koste van de ziel, is zichzelf doden; het lichaam aan de ziel ondergeschikt te maken is de ware levenskunst, welke niemand kent en beoefenen kan dan de Christen. Als men zijn ziel liefheeft, dan wil men zalig worden en dan kan men het tijdelijk leven verliezen, zonder enige schade en met een oneindig voordeel. Het lichamelijk leven is een verschijnsel, het gaat voorbij door de zonde in de dood; het leven van de ziel is een blijvende zaak, want zij is de persoonlijkheid van de mens, welke in de dood niet ophoudt te bestaan, en welke als zij één plant geworden is met Christus, aan het einde des tijds ook een wederopstanding in verheerlijkte lichamelijkheid wacht. En wederom zeg Ik u: Het is lichter, dat een kemel gaat door het oog van een naald, dan dat een rijke ingaat in het koninkrijk van God. Nadat de Heer gezegd heeft, dat Hij onder de rijke de mens verstaat, die de rijkdom tot zijn vertrouwen, of hetgeen hetzelfde is, tot zijn God stelt, doet Hij de moeilijkheid van diens ingang in het koninkrijk Gods nog sterker uitkomen, door een beeld te gebruiken van iets, dat letterlijk onmogelijk is. En zijn discipelen nu dit horende, werden nog meer verslagen, en zeiden tot elkaar: Wie kan dan zalig worden? Het eerste woord van God tot de mens is altijd een woord, dat de mens aan zichzelf ontdekt. Zulk een woord had de Heer ook tot de rijke jongeling gesproken; deze had het gevoeld, maar het had hem afgeschrikt, hij was er voor teruggeweken. De discipelen waren er door verschrikt; het woord des Heren drong bij hen nog veel dieper door dan bij de jongeling, en dit getuigde, dat de beginselen van het eeuwige leven reeds in hun ziel aanwezig waren. Zij zien de moeilijkheid in, ja de onmogelijkheid om zalig te worden, niet van de jongeling alleen, maar ook van zichzelf. Bloot natuurlijke mensen zouden gezegd hebben: "Het is geen wonder, dat deze rijke jongeling en dat alle rijke mensen uiterst moeilijk zalig kunnen worden, maar dat gaat ons, die alles verlaten hebben, niet aan." Doch de discipelen van de Heer voelden dat dit hun wel aanging, en dat niemand, rijk of arm, door enig goed werk, hoe ook genaamd, behouden worden kan, en dat ook niemand geheel vrij is van te steunen op de middelen, die hij heeft. De rijke jongeling toch was, zoals wij zeiden, een van die lieve jonge mensen, die wij ook nog onder ons aantreffen, die onberispelijk zijn in hun wandel, zacht van zin, de lievelingen van vader en moeder, van zuster en broeder, wier vreugde en lust zij zijn; in een woord, mensen, die van alles wat goed is willen weten, behalve van het beste, van het een-nodige, van Jezus. En waarom willen zij niet van Jezus weten? Omdat daarmee al dat lieve en beminnelijke voor henzelf ophoudt, en zij in de plaats van een hoogst zedelijke persoonlijkheid, de lelijke oude mens uit zich zien te voorschijn komen. O wie bekeerd is, en ook van zijn jeugd af een ernstige zedelijke gemoedsstemming had, weet niet te spreken van de illusie, de zelfbegoocheling der eigengerechtigheid, waardoor men zichzelf beschouwt als een hemel op aarde. Maar als nu Jezus tot ons komt, en de vinger legt op de wond van onze harten, en ons haar pijn gevoelen doet, de pijn van de zonde in onze consciëntie, o dan treedt in de plaats van de verzekerdheid van de hoop op de hemel, de wanhoop van de overtuiging van zonde, en wij vragen verslagen: "Als erin deze weg, de weg van de deugd, geen behoudenis is, wie kan dan zalig worden?" Doch Jezus hen aanziende, zei tot hen: Bij de mensen is het onmogelijk, maar niet bij God; want alle dingen zijn mogelijk bij God. De Heer zegt niet, wat in onze dagen zo vele predikers tot hun toehoorders zeggen: "Alle mensen worden vanzelf zalig, en in ieder geval, gij kunt u zelf zalig maken, als gij maar wilt." Neen, het zalig worden is een werk van God, en wel van de almachtige God, dat is van die God, die wonderen doet ook aan en in de mens zelf, die de dode zondaar levend maakt, de onbekeerde bekeert, de weerspannige gewillig maakt, de dwalende terecht brengt, de onreine rein maakt, de verlorene redt, het kind van de toorn maakt tot een kind des welbehagens. En juist in deze erkenning, dat onze

behoudenis aan onze zijde een volstrekte onmogelijkheid is, ligt de grond van ons geloof, dat alles loslaat wat niet God is, en dat alleen van God de zaligheid verwacht in Christus. Wie gelooft, die is een kind van God, en zegt, wat een kind van zo vele dingen tot zijn ouders zeggen moet: "Ik kan dat niet doen, vader of moeder, doet gij het voor mij." En dan doet de vader of de moeder het ook voor hem. Toen antwoordde Petrus, en zei tot Hem: Ziet, wij hebben alles verlaten en zijn u gevolgd, wat zal ons dan geworden? Petrus, wiens gemoedsaandoeningen zich schielijk afwisselen, is spoedig van zijn verbazing teruggekomen, en herinnert zich dat hij en zijn mededisciepelen datgene gedaan hadden, waarvoor de jongeling terugdeinsde, dat zij alles verlaten hadden, en Jezus gevolgd waren; en zo vrijmoedig was hij in deze bewustheid, dat hij de Heer durfde vragen hoe het nu met hun hoop op de zaligheid stond? Men vergeet niet, dat de discipelen zich de openbaring van Gods koninkrijk nabij dachten. Zij meenden, dat ofschoon zij alles hadden moeten verlaten, de heerlijkheid spoedig zou volgen, en nu wilden zij weten, welke hun bijzonder deel in deze heerlijkheid zijn zou. Zo denken wij ook als wij bijzondere gaven en talenten ontvangen en daarmee iets bijzonders in maatschappij of kerk gedaan hebben. Wij menen alsdan op onderscheidingen aanspraak te hebben; doch deze blijven gewoonlijk uit. Het gaat hierin met ons als met een vruchtboom; men eet graag van zijn vruchten, maar hemzelf laat men staan ter plaatse waar hij is, en denkt niet eens aan hem. En dat laat God toe, opdat niemand het vertrouwen zijns harten stelt op iets, dat uit de mens is, maar op Hem alleen. Daarom moet een discipel van Christus enkel zien op Christus, en uit liefde tot Hem al het werk van de Heer doen met liefde en lust, hetzij dat werk erkenning vindt of niet. Immers al denkt de eter van de vrucht niet aan de boom, de hovenier denkt allermeest aan de boom, en zorgt voor hem, zó dat de vruchten vanzelf volgen. En Jezus antwoordende, zei tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, dat gij, die Mij nagevolgd zijt, in de wedergeboorte, wanneer de Zoon des mensen zal gezeten zijn op de troon van zijn heerlijkheid, dat gij ook zult zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls. De Heer erkent de daad voor Hem geschied, en prijst en beloont haar terstond met een heerlijke belofte, niet voor morgen of overmorgen, nee, maar voor een verwijderde, doch tevens onfeilbaar zekere toekomst. In de wedergeboorte, in de vernieuwing van de verbondsbetrekking van God tot Israël, in de staat van de heerlijkheid van de Messias zullen zij, des Heren Apostelen, als de eerstelingen uit Israël, de richters niet van de volken, maar van hun eigen volk, van Israël zijn. Wij moeten dan ook het woord oordelen niet opvatten uitsluitend in de zin van het uitvoeren van straffen. Zou dit wel een belofte van heerlijkheid voor de Apostelen geweest zijn? En zo dit hun enig werk moest zijn, waartoe dan de tronen? Van tronen worden niet enkel gerichten geoefend, maar wordt ook geregeerd en gezegend. Later gaf de Heer aan een van zijn Apostelen, aan Johannes de vervulling van deze zijn belofte te zien in een gezicht, dat Johannes op deze wijze beschrijft, Openbaring 20:4: En ik zag tronen, en zij zaten op dezelven, en het oordeel werd hun gegeven. En ik zag de zielen van degenen, die onthoofd waren om de getuigenis van Jezus, en om het woord van God, en die het beest en zijn beeld niet aanbeden hadden, en die het merkteken niet ontvangen hadden aan hun voorhoofd en aan hun hand, en zij leefden en heersten als koningen met Christus de duizend jaren. En daar is niemand, die verlaten heeft huizen, of broeders, of zusters, of vader, of moeder, of vrouw, of kinderen, of akkers om mijns naams wil en om des Evangelies wil, of hij ontvangt honderdvoud nu in deze tijd huizen en broeders en zusters en moeders en akkers. De godzaligheid heeft niet alleen de belofte van het toekomende, maar ook reeds van het tegenwoordige leven. De Heer vergoedt ons altijd het verlorene om zijnentwil, op een andere, betere, hogere wijze. Welk een uitgebreide geestelijke familie had bijvoorbeeld Paulus, en onder deze ook een moeder die voor hem zorgde, zoals alleen een moeder zorgen kan. Romeinen 16:13. En zo wij waarlijk des Heren zijn, is de kleine kring van hen, die ons liefhebben om des Heren wil, ons liefelijker dan de uitgebreidste kring van verwanten, wier ziel en zin en geest ons vreemd zijn. Daarbij zijn de geestelijke banden onverbrekeiijk. Dat wij daarom nochtans de natuurlijke banden niet roekeloos of lichtzinnig verbreken! Neen. De band, die God gelegd heeft, kan ook alleen door

God verbroken worden; doch wanneer wij de Heer niet anders kunnen volgen, dan door onze betrekkingen te verlaten, dan moeten wij niet te rade gaan met de inspraak van ons vlees en bloed, maar ons vertroosten met de belofte, dat wij naar de geest zullen terug ontvangen, wat wij naar het vlees moeten vaarwel zeggen. Niet dat wij de Heer dienen moeten om loon, maar de Heer wil zonder beloning niet gediend zijn. Met de vervolgingen. De belofte voor dit leven zijn niet zonder het lijden, maar er mee verenigd. Wie hier een onvermengde geluksstaat wacht, bedriegt zichzelf; vooral de Christen moet zich op het lijden voorbereiden. Onder alle vorm zal het hem ten deel vallen, want in de wereld moet hij verdrukking hebben; immers hij behoort niet tot haar, maar is des Heren, en de Heer werd door de wereld gekruisigd, en wordt het nog dagelijks. En in de toekomende eeuw: het eeuwige leven. Na deze tijdelijke bedeling volgt echter een eeuwige vreugde. En welk een troost ligt daarin voor Gods kinderen! Hoe zeldzaam gaat het hun naar wens op deze wereld, terwijl zo velen, die God niet dienen, voorspoedig zijn. Doch wat kunnen tijdelijke meesters aan hun gunstelingen anders geven dan tijdelijke gunsten? Dienen wij Christus, dan dienen wij een eeuwige Heer, en zijn beloningen aan ons zijn eeuwige beloningen. Eeuwig leven en eeuwige zaligheid zijn in de Schrift woorden van enerlei betekenis. De Heer onderscheidt kennelijk deze toestand van die, waarmee Hij begonnen is zijn komen in heerlijkheid en het zitten van zijn Apostelen op tronen tot rechters over Israël. Dit laatste zal de overgang uitmaken van de tijdelijke tot de eeuwige openbaring van Gods heerlijkheid en zaligheid. Maar vele eersten zullen de laatsten zijn, en vele laatsten de eersten. De heerlijke belofte des Heren aan de zijnen mocht niet schadelijk bij hen werken, en geen zelfverheffing bij hen veroorzaken, waartoe zij als eerste Apostelen van de Heer vanzelf reeds al te zeer overhelden. Ook moesten zij indachtig blijven, dat de zaligheid niet is uit de werken, maar uit de roeping en de genade Gods. Ook mogen wij misschien uit dit woord des Heren de liefelijke en troostende gedachte koesteren, dat de Heer er mede teruggezien heeft op de heengegane jongeling. Als overste van de synagoge, én als zeer rijk, scheen hij de eerste en voornaamste te zijn voor het koninkrijk Gods, en zou er de laatste voor zijn, terwijl de discipelen, die hun geringheid en minderheid tegenover die jongeling in deze ogenblikken diep beseften en gevoelden, de eersten waren. De gelijkenis, die nu volgt, en die het gezegde des Heren in vervulling doet zien, strekt zich echter nog verder uit, en omvat de gehele geschiedenis van de Kerk van de eerste tot de laatste discipel en werkman in Gods koninkrijk. Want het koninkrijk van de hemelen. Onder deze benaming verstaat de Heer de nieuwe, geestelijke, Goddelijke, eeuwige orde van zaken, die met zijn komst in het vlees een aanvang genomen heeft, en voortgaan zal tot in eeuwigheid. De Heer verenigde in zijn persoon de hemel met de aarde, en zij zouden niet meer gescheiden worden, want ten hemel gevaren zijnde, heeft Hij in zijn plaats de Heilige Geest op aarde gezonden, en in Deze is Hij nog onzichtbaar persoonlijk aanwezig in het midden van zijn gemeente. Er is dus temidden van de aardse orde van de dingen een hemelse orde van de dingen, waarin echter zij alleen intreden, die geloven, die in Christus zijn, en waar buiten allen staan, die de Heer en zijn woord niet aannemen. Daarom zal er ook voor de stervende Christen geen andere verandering voorvallen, dan dat hij ziet wat hij vroeger geloofde, bezit wat hij vroeger hoopte, en zich geliefd vindt door Hem, die hij vroeger liefhad. Is gelijk een heer des huizes, die met de morgenstond uitging, om arbeiders te huren in zijn wijngaard. De Heer stelt zichzelf voor onder dit beeld. Van tijd tot tijd had Hij tot een visser en tot een tollenaar gezegd: volg Mij! en zij volgden. En als hij met de arbeiders eens geworden was voor een penning des daags, zond hij hen in de wijngaard. Wie iemand tot zijn werk roept, die moet billijk loon geven. Vrijwillig en om niet biedt niemand zich tot eens anders werk aan. Toen dan ook de Heer uit zijn discipelen zijn twaalftal Apostelen gekozen had, om ze uit te zenden tot de prediking des Evangelies, gaf Hij hun terstond in de Bergrede het hoogste loon dat er te geven was, in zijn zalig zijt gij! Mattheus 5:11. Dat de Heer in de gelijkenis zegt: dat de Heer des huizes met de arbeiders overeengekomen was voor één penning dagloon, was nodig voor het vervolg, bij de afloop van het dagwerk, zoals wij zien zullen; waarschijnlijk is er

echter niet gedongen, maar heeft de heer des huizes tot de arbeiders gezegd: "Wilt gij voor het gewone dagloon, (dat een penning was) heden in mijn wijnberg arbeiden?" en toen zij daarin genoegen namen, zond hij ze onmiddellijk heen; het was in de morgenstond, dus ongeveer zes uur in de morgen. En uitgegaan zijnde omtrent het derde uur, dat is negen uur 's morgens. Zag hij anderen ledig staande op de markt. En hij zei tot hen: Gaat gij ook heen in de wijngaard, en zo wat recht is zal ik u geven. En zij gingen. Van het volle dagloon kon niet meer sprake zijn; het was nu reeds een gebroken dag; doch de huisvader beloofde het loon uit te delen naar het recht, en de arbeiders hadden daar niets op tegen, en gingen graag naar de wijngaard. Op het beginsel van recht kan niemand tegen hebben, en daarom moet dit beginsel nooit door ons op de achtergrond gesteld worden. Hoe velen handelen naar hun belang, doch niet naar het recht, en zondigen daarmee tegen hun naaste, wiens rechten zij verkorten. "Doe recht, al is het tegen uw belang," wordt door Gods woord tot Gods kind gezegd, en daarom staat er van de rechtvaardige geschreven: Heeft hij gezworen tot zijn schade, evenwel verandert hij niet, Psalm 15:4. Wederom uitgegaan zijnde omtrent het zesde en negende uur. Des voormiddags twaalf en des namiddags drie uur. Deed hij desgelijks. Wat bewoog de heer des huizes, om zo telkens tot de markt terug te keren en nieuwe arbeiders tot zijn wijngaard te zenden? Ging het werk niet spoedig genoeg voort naar zijn zin, waren de gehuurde arbeiders niet zo vlijtig, als hij zich had voorgesteld, of had hij in de vroege morgen het voldoende getal arbeiders voor het werk van de dag gehuurd, en kwam hij intussen op de gedachte om de arbeiders, die nog altijd niet gehuurd waren, ook werk en brood te geven, daar er in een wijngaard als de zijne altijd werk genoeg te vinden is? Het vervolg schijnt beide onderstellingen toe te laten; doch het eigenlijk doel der gelijkenis, (de zaligheid is niet uit de werken, maar uit de roeping van de genade) bepaalt ons bij de gedachte, dat alleen de barmhartigheid van de heer des huizes hem op zo onderscheiden tijden van de dag de arbeiders tot zijn werk deed huren. En uitgegaan zijnde omtrent het elfde uur. Des namiddags om vijf uur, dus slechts één uur vóór de avond. Vond hij anderen ledig staande, en zei tot hen: wat staat gij hier de gehele dag ledig? Met deze vraag beproefde de heer des huizes de arbeiders, of de oorzaak, dat zij niet arbeidden, ook lag aan hun overdreven eisen ten opzichte van het loon; want er zijn mensen, die liever in het geheel niet werken, dan voor loon beneden hun raming of mening van recht. Men heeft aan dit beginsel menige treurige opstand van de werklieden jegens hun meesters te danken, waarvan enkel vermeerdering van maatschappelijke ellende het gevolg is. Zeker, de arbeider mag verwachten dat hem wordt wat recht is, en de meester, die hem niet geeft wat recht is, bezondigt zich grotelijks tegen God en de naaste, en is verantwoordelijk voor al de soms schrikwekkende gevolgen van dit onrecht; maar de Christen, als hij onderdrukt wordt, verzet er zich niet over tegen de mens, maar beklaagt er zich over bij God, die de verdrukten recht doet, Psalm 146:7. Zij zeiden tot hem: Omdat ons niemand gehuurd Heeft. Het antwoord van de werklieden toont hun gewilligheid en bereidvaardigheid tot de arbeid én hun tegenspoed. Zij hadden hun ondanks de gehele dag nutteloos voor anderen en voor zichzelf moeten doorbrengen. Een werkman moet wachten op een gelegenheid om te kunnen werken; hij is afhankelijk van een heer des huizes, die hem nemen wil. Voorzeker, ook dit is een schaduwzijde van het maatschappelijk leven, dat er ten allen tijde zo velen zijn, die arbeiden kunnen en willen, maar er geen gelegenheid toe hebben; die ledig staan op de markt, en de gehele dag wachten op een huurder, maar die niet komt. Hoe vele lieden bieden zich eerbiedig en ijverig aan, maar vinden een volslagen onverschilligheid voor hun arbeid! Hoe velen ontbreekt dus de gelegenheid om de bekwaamheden die zij hebben, ten toon te spreiden. Ziet het aan de velen, die wanneer een plaats van arbeid open komt, zich daarvoor aanbieden. In het koninkrijk van God is de oogst groot en zijn er weinig arbeiders; in het maatschappelijk leven is het omgekeerde het geval. Omdat de aard van de zaak dit meebrengt? Neen, maar door de schuld van de mens. Men laat niet genoeg arbeiden; men houdt liever het geld onder zich, dan er arbeid door te geven aan anderen, niet bedenkende dat wie leeft en leven laat, dubbel leeft: eens voor zichzelf en nog eens voor anderen. Het moest de lust

zijn van de meer gegoede om gedurig op middelen te peinzen tot werkverschaffing aan de werkman, wiens arbeid zijn enig kapitaal is, en die als hij niet behoorlijk kan werken, zich ook niet behoorlijk voeden, kleden en zijn gezin verzorgen kan. Geef zoveel te werken, en zoveel loon als gij kunt, een ieder in zijn kring, en gij arbeidt mede aan de volkswelvaart, en voortkomt volksberoerten en opstanden. Hij zei tot hen: Gaat ook gij heen in de wijngaard, en zo wat recht is, zult gij ontvangen. Merkt op, de heer des huizes spreekt enkel van hetgeen waarop zij recht hebben; hij huurt de arbeiders dus enkel voor de tijd, gedurende welke zij arbeiden, en zegt hun daarvoor enkel het loon toe, dat zij in evenredigheid van het geheel kunnen vorderen. Zij nemen deze voorwaarde aan, en gaan tot de arbeid. Toen het nu avond geworden was, zei de Heer des wijngaards tot zijn rentmeester: Roep de arbeiders en geef hun het loon. Het gewone dagloon aan ieder dagloner, onverschillig welke. Beginnende van de laatsten tot de eersten. Dit geschiedde opzettelijk, omdat deze handelwijze van de heer des huizes dienen moest tot een proef voor de eerst gehuurde werklieden. En als zij kwamen, die ter elfder ure gehuurd waren. Die dus slechts een enkel uur gearbeid hadden. Ontvingen zij ieder een penning. Het volle dagloon. En de eersten komende, meenden dat zij meer ontvangen zouden. Deze mening was niet zonder grond; zij zagen dat de heer des huizes met de laatst gehuurde arbeiders niet handelde naar het recht, maar naar gunst. Zij verwachtten dus, dat ook zij in gunst behandeld zouden worden. En zij zelf ontvingen ook elk één penning. De heer van de wijngaard dacht niet met deze arbeiders op dezelfde voet als de laatst aangekomenen te handelen; hij dacht: "Gij hebt geen gunst nodig, gij hebt uw volle dagloon evenals zij; zeker hebt gij er voor moeten werken, doch had ik deze ook zo vroeg gehuurd als u, zij zouden dezelfde arbeid ook gedaan hebben." En deze ontvangen hebbende, murmureerden zij tegen de heer des huizes, zeggende: Deze laatsten hebben maar een uur gearbeid, en gij hebt ze ons gelijk gemaakt, die de last des dags en de hitte gedragen hebben. Gij ziet de verkeerdheid van hun handelwijze; zij zagen niet op het recht van hun meester, maar op hun eigen arbeid, en achtten dezen arbeid zo hoog, dat zij, ziende, dat één uur arbeid met één penning betaald werd, reeds hadden beginnen te berekenen met hoeveel penningen dan twaalf uren arbeid zouden betaald worden. Doch hij antwoordende, zei tot één van hen: Vriend! Ik doe u geen onrecht. De gehele gelijkenis beweegt zich om twee beginselen: het beginsel van recht, en dat van genade. Beiden gaan in het koninkrijk van God tezamen. Niemand kan zich echter ooit beklagen, dat hem vanwege de heer des huizes onrecht geschiedt. Zijt gij niet met mij eens geworden voor een penning? Om daarvoor de gehele dag door te arbeiden, en de last en hitte van die gehele dag te dragen? Neem het uwe en ga heen. Ik wil deze laatsten ook geven als u. Of is het mij niet geoorloofd te doen met het mijne wat ik wil? De heer des huizes beroept zich nu wederom op het recht, en wel op het recht om met zijn eigen goed naar goedvinden te handelen. Doch is dat goedvinden willekeur? Neen, de heer des huizes voegt er bij: Of is uw oog boos, omdat ik goed ben? Zo heeft dan de heer des huizes de laatsten met de eersten gelijk gesteld uit liefde, omdat hij medelijden met de zonder werk zijnde mannen en hun huisgezinnen had. "Het was toch hun schuld niet, dat ze niet vroeger gehuurd waren, en nu zij zo laat gehuurd werden, zouden zij met een niet noemenswaardige verdienste tot vrouw en kinderen thuis komen; en wat moest hiervan het gevolg zijn dan verdriet, ellende, gebrek? En was hij niet een rijk heer? Wat gaf hij om enige penningen meer, bleef er niet nog genoeg over in zijn geldkist? Het was hem een genoegen, genoegen te veroorzaken." Zo dacht hij, en zo deed hij. Mocht u de rijke heren en vrouwen allen ook zo denken en doen, zij zelf en de zonder werk en brood lopende mensen zouden wat gelukkiger zijn dan zij nu zijn. Alzo zullen de laatsten de eersten zijn, en de eersten de laatsten. Dit wil niet zeggen, dat de laatsten boven de eersten een voorrecht zullen hebben, maar een voorrang. De arbeiders werden gelijk gesteld, wat de beloning betreft, maar zij werden van elkaar onderscheiden in de mate of hoeveelheid van hun arbeid, daar de laatsten slechts korte tijd hadden behoeven te werken, om hetzelfde loon te ontvangen, als zij, die de gehele dag hadden gearbeid; en ook daarin dat zij het eerst van allen het loon ontvingen. Want

velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren. De Heer onderscheidt hier gelijk elders de geroepenen van de uitverkorenen. De geroepenen zijn hier dezulken, die ingaan tot de arbeid van het koninkrijk van God, niet uit lust tot de arbeid, maar uit begeerte tot het loon, en deze zijn velen; doch de uitverkorenen zijn hier dezulken, die lust hebben tot de arbeid al is er bijna op geen loon meer te rekenen, en deze zijn weinigen. Hebben wij de toepassing nog nader te maken? Hoe velen zijn niet alleen tot het leraarsambt, maar ook tot alle andere bedieningen geroepen, zonder keurlingen te zijn? Doch welke is nu de bijzondere toepassing van deze gelijkenis voor de Apostelen en allerbijzonderst voor Petrus? Deze, dat zij als de eerst geroepenen tot de arbeid in het koninkrijk Gods, zich niet moesten verheffen door te menen, dat zij ook de eersten zouden zijn in alle andere dingen van het koninkrijk van God, en zij zouden ook niet de enigen zijn. Neen; er zouden in de loop van de tijden, ja zelfs in de laatste dagen dezer tijdsbedeling mannen ingaan tot de arbeid van het koninkrijk van God, die niet alleen gelijke beloning met hen zouden ontvangen, maar ook gelijke lof voor de arbeid, die zij deden, hoe kort die dan ook duurde en hoe gering die ook was. En hoe troostrijk is dit voor ons, die in zoveel latere bedeling leven, dat de getrouwe arbeiders door de Heer met gelijke liefde worden aangezien en behandeld, of zij vroeg dan of zij laat tot de arbeid geroepen zijn. Zonder deze verzekering zou ons de moed ontzinken, en wij zouden ons gedurig vergelijken met Petrus, met Johannes en Paulus, en zo vele andere leraars en bloedgetuigen, en zeggen: "Wat zou het ons baten, of ook wij al een enkel uur arbeiden, daar deze de last en de hitte van de dag gedragen hebben?" Doch nu wordt onze moed tot de arbeid, al is deze ook nog zo kort en nietig, door de Heer zelf ondersteund, en wij arbeiden met temeer ijver; niet vanwege onze liefde tot de beloning, maar vanwege de liefde des Heren tot ons, die zonder dat wij het verdiend hebben, ons nochtans wil belonen, alsof wij het verdienden. En nu, wie weet het niet, er is een loonpenning en er is een genadepenning; om de laatste moet het alleen te doen zijn, en is het ook de waren discipel van Christus alleen te doen.

10:32 De Heer en zijn discipelen, opgaande naar Jeruzalem.
En zij waren op de weg, opgaande naar Jeruzalem. Thans werd door de Heer voorgoed de weg naar Jeruzalem ingeslagen, Om aldaar op het paasfeest tegenwoordig te zijn, en geslacht te worden als het ware paaslam, welk bloed zijn volk beveiligt voor de eeuwige dood. Na de opwekking van Lazarus was de Heer de lagen zijner vijanden nog ontweken, want zijn uur was nog niet gekomen. Er is ook een heldenmoed in het wijken; alleen helden kennen die moed, en daarom mogen ook alleen helden vlieden. Doch nu was de Heere tijd nabij, en Hij ging die tegemoet. En Jezus ging vóór hen, en zij waren verbaasd, en Hem volgend, waren zij bevreesd. De discipelen waren onder de indruk van een beklemmend voorgevoel van de dingen, die gebeuren zouden. Zij hadden er altijd met schrik tegen opgezien, om weer naar Jeruzalem terug te keren; zij waren ten uiterste bezorgd voor het leven van de Heer; zij vreesden het ergste, en nu het werkelijk en beslissend tot de reis naar Jeruzalem kwam, overviel hun een angst, die zij niet konden verbergen. Wat zij vreesden, zou werkelijk geschieden, en wel op een wijze, zoals zij niet konden vermoeden. De Heer liet hen niet in het onzekere, maar opende hun de naaste toekomst ten volle. En de twaalf discipelen wederom bij zich nemend op de weg alleen. De Heer was voor hen uitgegaan, als wilde Hij hiermee zijn discipelen de keus laten, of zij Hem wilden volgen of niet; doch dit bracht hen nog meer in verwarring en deed hen de Heer volgen met vrees en schroom, niet wetende, wat dit zou betekenen. De Heer dit ziende, vervoegde zich onmiddellijk weer bij hen, doch zonderde hen af van het volk, dat hen verzelde. De discipelen waren te vergelijken bij kinderen, die op een eenzame weg zich eensklaps van vader en moeder verlaten zien, en niet eer gerust zijn, voor zij ze weer bij zich hebben. Begon Hij hun te zeggen de dingen, die Hem overkomen zouden. De zekerheid in zaken van groot gewicht is het juiste tegenwicht tegen die noodlottige slingering van gedachten en aandoeningen, waaronder het verstand en het gevoel zo geweldig lijden. Daarom is het een grote dwaling, om bij voorbeeld een dodelijk kranke zijn ware toestand te verbergen, en hem in het onzekere te laten. De zekerheid der waarheid mag in het eerst schokken, zij zal ten laatste kalmte en berusting te weeg brengen. En zei tot hen: Ziet, wij gaan op naar Jeruzalem, en het zal alles volbracht worden aam de Zoon des mensen, dat geschreven is door de profeten. Reeds in deze woorden is het grote doel van geheel de lijdensgeschiedenis van de Heer uitgesproken. Gods raad, door Gods gezanten in Gods Woord geopenbaard, zou er door vervuld worden. Want Hij zal de overpriesters en de schriftgeleerden overgeleverd worden, en zij zullen Hem ter dood veroordelen, en Hem de Heidenen overleveren, en zij zullen Hem bespotten en smadelijk handelen, en Hem bespuwen, en Hem gegeseld hebbend, zullen zij Hem kruisigen en doden, en de derde dag zal Hij weer opstaan. De Heer zelf geeft hier een korte en klare beschrijving van zijn lijden, sterven en opstanding. Hij weet alles te voren. Wij hebben soms wel enig voorgevoel van de grote dingen, die ons zullen overkomen, gelijk de discipelen dat hadden in hun vrees; een zekere beangstend, welke wij ons dikwijls niet kunnen verklaren; maar de Heer weet alles tot in de kleinste bijzonderheden. En nu weten wij, dat Christus op alles, wat Hij leed en deed, de stempel der eeuwigheid drukte. Door de Vader, die het lijden Hem oplegde, door zijn eigen persoonlijkheid, die het leed op zich nam, door de Heilige Geest, die op Hem was, en door de aard van zijn lijden was het een lijden van eeuwig geldende kracht. Daarom geschiedde ook alles bij Christus snel, in een korte tijd en op volstrekt volmaakte wijze; het behoefde niet meer op nieuw gedaan te worden; het was éénmaal goed voor eeuwig. Waarom heeft bij ons de heiligmaking zulk een trage gang, en is er zoveel tijd nodig, opdat zij een weinige vordert? Het is, omdat wij, om zo te spreken, de avond weer uitrafelen, wat wij overdag hebben gesponnen. Wij zijn zwak en veranderlijk, maar de Heer is de kracht zelve. Een gezond en sterk man doet in één dag, wat een zwak en ziek mens in geen week doen kan. Breng dit over op geestelijk gebied, en verwonder u niet, dat een lijden van nog geen vier-en-twintig uren een eeuwige kracht heeft. Het lijden van Christus, in de grootste zwakheid, was de hoogste daad der allerhoogste kracht. Voorts treft ons in het lijden van de Heer de

volheid en volledigheid der samenlopende zaken. Het heeft hierdoor een overeenkomst met een verschijnsel van het land, waarin het lijden plaats vond. In het Oosten is geen dageraad en avondschemering als bij ons, maar is het schielijk dag en nacht, omdat de overgangen uiterst snel zijn, en alles met afgeronde volheid, kracht en spoed geschiedt. En nu al de afzonderlijke delen van dat lijden. De Heer verzwijgt er geen enkele voorname bijzonderheid van, maar noemt de delen van zijn lijden achter elkaar op, totdat zij eindigen in zijn opstanding. We moeten er uit leren, dat als wij in een weg van lijden zijn, wij ons niet moeten voorstellen, dat het spoedig beter met ons worden zal; want de ondervinding leert, dat het gewoonlijk, als wij in de moeite zijn, altijd moeilijker wordt; dat het lijden, eenmaal begonnen, doorgaat tot zijn hoogste toppunt toe de Heer zei tot zijn discipelen, dat Hij allereerst de overpriesters en schriftgeleerden zou overgeleverd worden, en dat deze Hem ter dood veroordelen zouden. Hierin lag het verraad van Judas opgesloten; doch juist het woord overgeleverd worden maakte de zaak duister voor de discipelen. Vervolgens zou de Heer aan de Heidenen overgeleverd worden, en deze zouden Hem allerlei smaad aandoen en ten laatste kruisigen en doden, en dat moest de discipelen nog onbegrijpelijker voorkomen. Staan wij nog een ogenblik stil bij enkele bijzonderheden. Zij zullen Hem bespotten. De bespotting is een grote vermeerdering van de smart en de smaad; vooral als men algemeen bekend is, want alsdan wijst ieder ons met de vinger na. Is men schuldig, zo heeft men daardoor dubbele pijn; is men onschuldig, zo verzet zich ons gevoel van recht met geweld er tegen. Christus was onschuldig en werd bespot. Zij zullen Hem kruisigen. Christus verkondigde hiermee zich zelf als de gekruisigde Christus; hoe willen dan sommigen gedurig het kruis van Christus scheiden, en Hem voorstellen als het ideaal van de mensheid? Behoort dan het kruis tot de ideale mens? Hoe dwaas wordt de mens, die de wijsheid Gods niet wil aannemen Zonder kruis is Christus niets meer dan een leermeester van de mensen, maar nimmer hun Verlosser van vloek en dood. Zij zullen Hem doden. De Heer noemt zijn eigen sterven een dood; de dood der zijne noemt Hij een slaap. Gij hoort het Hem zeggen van het gestorven dochtertje van Jaïrus en van de gestorven Lazarus. Wat weder zal opstaan, en wel voor dit leven, dat kan niet eigenlijk gezegd worden gestorven te zijn, maar te slapen. Doch Christus zou ook weer opstaan, en nog thans noemt Hij zijn dood geen slaap. Waarom niet? Omdat Hij de dood in zijn volle kracht, de eigenlijke dood, de dood, welke de vloek van God en de bezolding der zonde is, zou ondergaan. En nu, wat Christus onderging, dat onderging Hij voor de zijne, voor allen, die geloven, en dat ondergaan zij zelf niet meer; daarom zullen zij, die Christus toebehoren, wel sterven voor de mensen, maar inslapen voor zich zelf, en ontwaken voor en bij de Heer. En de derde dag zal Hij weer opstaan. Men zegt wel eens: Men moet over het kruis heen zien, doch beter is het te zeggen: Men moet door het kruis heen zien. Het kruis moet doorschijnend voor ons worden, zodat wij er de vreugde doorheen zien, want deze ligt achter het kruis; immers welke droefheden ons ook overkomen, het einde er van is de blijdschap, gelijk het einde van ons sterven het eeuwige leven zijn zal. En zij verstonden geen van deze dingen, en dit woord was voor hen verborgen, en zij verstonden niet hetgeen gezegd werd. Hoe getrouw is de Schrift in het beschrijven van de werkelijke toestand2en. Dezelfde mensen, die zulk een goed begrip hadden in tijdelijke dingen, begrepen thans weder niets van de dingen, die de Geest Gods zijn. Zij vreesden wel voor de gevaren, die de Heer en ook henzelf dreigden, maar dat al de dingen, die de Heer hun opnoemde, Hem werkelijk zouden treffen, scheen hun onmogelijk toe; zij meenden veeleer, dat de Heer uit de aard der zaak daar ver boven verheven was. En hoe dikwijls hebben wij soortgelijke gedachten van ons zelf! Doch wij staan voor alles bloot, en niemand van ons kan zeggen: welk leed hem zal voorbijgaan. Daarom moeten wij ons op alles voorbereid houden, met de vaste zekerheid des geloofs, dat niets ons kan overkomen zonder God, en dat wij met God alles kunnen en zullen boven te komen. De discipelen stelden zich van de Heer, de almachtige wonderdoener, geheel andere dingen voor; daarom raakten hun gedachten in verwarring; zij wisten met de tegenstrijdigheden, die zich aan hen opdrongen, geen weg meer. Ook konden zij veel geloven,

maar dat de Heer na gestorven te zijn zelf uit zijn graf kon opstaan, dat ging hun voorstelling te boven. En toch had de Heer vroeger gezegd: Ik leg mijn leven af, opdat Ik het wederom neem.

10:35 De Heer en Salome.

Toen kwam de moeder van de zonen van Zebedeus tot Hem met haar zonen Jacobus en Johannes, Hem aanbiddend en begerend iets van Hem. Salome was de eigen zuster van Maria, de moeder des Heeren. Dat is een ontdekking in de Schrift van latere tijd. Men heeft vroeger altijd Maria, de huisvrouw van Clopas, voor de zuster van Maria, des Heeren moeder, gehouden; doch het is zonder voorbeeld in de Schrift en ook in het werkelijke leven, dat twee zusters beiden volkomen dezelfde naam zouden dragen. Hieruit verklaart zich dan ook vanzelf: hoe Salome er toe kwam, om zulk een vraag juist voor haar zonen te doen? Haar familiebetrekking tot Jezus gaf haar hiertoe niet alleen de aanleiding, maar ook de vrijmoedigheid. De familie weet doorgaans goed gebruik te maken van de voordelen van de verwantschap; het is bij haar een vaststaand denkbeeld: de naastbestaanden zijn ook de naastgerechtigden; ook de beste vrienden zijn, bij hen gerekend, als vreemden te beschouwen en achter hen te stellen. Nog thans het gevoel van verwantschap bestond bij Salome niet in deze grove zelfzuchtige vorm. Met Maria en Salome noemen wij de namen van twee koninklijke zielen. Voorzeker een treffende vereniging: Salome de hooggevoelende, de eigen zuster van de nederig voelende Maria! Het contrast schijnt niet groter te kunnen zijn, dan het tussen deze beide zusters was. Doch het is slechts schijn; Wij zien Salome met haar zonen neerknielen voor hun bloedverwant, als voor de Heer der heerlijkheid, en Hem aanbidden als hun God en Heiland, en in deze houding der diepste ootmoedigheid horen wij haar van de Heer vragen wat niet tot deze wereld behoort, maar tot het koningrijk der hemelen. En de Heer zei tot haar: Wat wilt gij? Salome lag dus zwijgend aan zijn voeten met haar zonen, en de houding was die van het vragen om een gunst; doch zij sprak niet eerst, maar wachtte de vraag van de Heer af. Wat wilt gij? Wat is uw begeerte? is terstond de minzame vraag van de Heer. Zo vroeg ook Ahasverus aan Esther: Wat is u, koningin Esther! of wat is uw verzoek? Zij zei tot Hem: Zeg, dat mijn twee zonen zitten mogen, de een tot uw rechter, de ander tot uw linkerhand in uw koninkrijk. Zij vroeg hiermee de eerste rang voor haar zonen in de Heer zijn koningrijk. Zij erkende Hem als de Messias, de Koning van Israël, als de Zoon van David en de Zoon van God, en geloofde van ganser harte de woorden, die de Heer kort geleden tot zijn Apostelen gezegd had: Voorwaar Ik zeg u, dat gij, die Mij nagevolgd zijt, in de wedergeboorte, wanneer de Zoon van de mensen zal gezeten zijn op de troon zijne heerlijkheid, dat gij ook zult zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israël's. Gelijk al de overige Apostelen, zo was ook Jacobus en Johannes het zitten op tronen, dus naast de Heer, verzekerd. Salome vroeg dus niet wat niet beloofd was, maar zij vroeg iets bijzonders betrekkelijk deze belofte. Waarschijnlijk was het de doorgaande gewoonte van de Heer, welke wij bij gelegenheid van de laatste Paasmaaltijd vermeld vinden, dat Johannes aan de maaltijd naast de Heer aanlag. Johannes had dus op aarde reeds de ereplaats; Salome wilde deze plaats voor beide haar zonen ook in de heerlijkheid verzekeren. Ik zeg in de heerlijkheid, want het woord koningrijk, met betrekking tot de Messias, heeft voor de gelovige, hetzij die uit Israël was, of uit de Heidenen is, geen andere betekenis dan die van de Messias toekomstige heerlijkheid. Maar Jezus antwoordde en zei: Gij weet niet wat gij begeert. Wij weten wel, wat wij willen bezitten, maar niet wat aan de inbezitneming verbonden is. Wie wil geen rijkdom, geen eer, geen heerschappij? Doch hoe weinigen weten, wat het kost om ze te verkrijgen, en om ze te behouden. Die het weten, worden dan ook gewoonlijk afgeschrikt om ze tot hun levensdoel te stellen, en zeggen tot zichzelf: "Het is de moeite niet waard, de tijd van het genot is te kort; neen, wij willen geen schatten vergaderen op aarde, maar in de hemel." Ook in geestelijke zaken heeft het zijn toepassing. Zo iemand tot een opzienersambt lust heeft, die begeert een treffelijk werk, zegt de Apostel Paulus, 1 Timotheus 3:1. Hoe menigeen begeert predikant of zendeling te worden, uit brandende begeerte om de Heer te dienen op de meest volmaakte wijze, welke hier op aarde denkbaar is, door geheel voor Hem te leven en te werken, doch zonder te rekenen op de moeite en het verdriet, die er noodzakelijk mee verbonden zijn. Men

ziet de gewenste zaak alleen van haar lichtzijde; doch in deze wereld staat tegenover de dag der vreugde altijd de nacht van het lijden. Kunt gij de drinkbeker drinken, die Ik drinken zal, en met de doop gedoopt worden, waarmee Ik gedoopt wordt? De Heer zegt hier, wat de Brieven der Apostelen zo gedurig en treffend herhalen, dat niemand des Heeren heerlijkheid kan deelachtig worden, dan in de gemeenschap zijn lijden. Indien wij verdragen, wij zullen ook met Hem heersen, zegt Paulus, 2 Timotheus 2:12 voor in zijn heerlijkheid te zullen delen. Niet dat wij uitwendig lichamelijk smarten zouden moeten ondervinden en martelaren zijn, neen, het lichamelijk lijden is slechts de vorm van de zaak, en is afhankelijk van uitwendige omstandigheden; het wezen van het lijden van Christus is een lijden om de zonde wil. Indien wij althans niet lijden in het gevoel onze schuld, indien onze zonde niet ons lijden is, dan hebben wij geen gemeenschap met Christus, wiens enig lijden en wiens geheel lijden de zonde, onze zonde was. De drinkbeker van Gods oordeel, die voor ons ingeschonken stond, gevuld tot aan de rand, werd door Hem gedronken, en dat noemt Hij zijn drinkbeker, en al de baren en golven van de goddelijke toorn, die gereed stonden over ons te worden uitgestort, overstroomden Hem, en dàt noemt Hij zijn doop. En zij zeiden tot Hem: wij kunnen. De Heer vroeg bepaald aan de twee broeders, of zij wel wisten, dat aan de gemeenschap zijn heerlijkheid de gemeenschap zijn lijden moest voorafgaan; daarom antwoordden ZIJ: wij kunnen. Het is de uitdrukking hun bereidvaardigheid om alles te lijden, wat tot het begeerde vereist wordt, niet de uitdrukking hun klare bewustheid of wetenschap. Zij wisten ook ditmaal niet wat zij zeiden; alleen de Heer kende zijn lijden vooraf tot in de diepste grond; doch de beide broeders waren gelovigen, en gelovigen durven veel voor hun rekening nemen, omdat zij niet op zichzelf rekenen, maar op God. Doch Jezus zei tot hen: De drinkbeker, die Ik drink, zult gij wel drinken, en met de doop gedoopt worden, waarmee Ik gedoopt word; maar het zitten tot mijn rechter- en tot mijn linkerhand staat bij mij niet te geven, maar het zal gegeven worden dien het bereid is door mijn Vader. De Heer ontkent niet, dat zij werkelijk in de gemeenschap zijn lijden zouden treden, want hoe zouden zij anders zijn trouwe Apostelen zijn, doch nu zij deze proef hebben doorstaan, herinnert de Heer hun, dat Hij, ofschoon Gods Zoon en een wezen met de Vader, nog thans in deze zijne staat van nederigheid en lijden in alles gehoorzaamheid oefent jegens de Vader, en dus geen eigenmachtig bestuur heeft over enige zaak in het koningrijk der hemelen. De bloedverwantschap tussen Hem, de Heer, en de twee broeders, had in deze geen geldende kracht. Tussen de mens en Hem, de Christus, bestaat geen andere gemeenschap dan die van de Heilige Geest, naar de uitverkiezing des Vaders. Het was dus ook hier de herhaling in andere vorm van de Heeren woord tot zijn moeder: "Wat is er tussen Mij en u!" En als de andere tien dat hoorden, begonnen zij het van de twee broeders, Jacobus en Johannes, zeer kwalijk te nemen. Zelfverheffing is niet mogelijk zonder anderen te vernederen, en de vernederde verheft zich daartegen; niemand wil onderdrukt, minder geacht, ter zijde of op de achtergrond gesteld worden. Geschiedt dit echter, en het geschiedt aanhoudend in het leven, door een boven ons gestelde macht, dan onderwerpt men zich, hoe node, en men berust in hetgeen men niet veranderen kan. Ziet men echter, dat zij, die volkomen met ons gelijk staan, zichzelf op de voorgrond plaatsen, dan wordt ons gevoel van recht en billijkheid gekwetst en onze tegenstand opgewekt. Maar Jezus hen tot zich geroep hebben, zei tot hen. De Heer wil de gestoorde broederzin tussen de Apostelen herstellen, door ze allen te wijzen op het verschil tussen het koningrijk der wereld en het koningrijk van God, zeggende: Gij weet dat degenen, die geacht worden oversten der volken te zijn, heerschappij voeren over hen: hun groot gebruiken macht over hen; doch alzo zal het onder u niet zijn. De Apostelen, die als zodanig uitverkoren waren boven de gewone discipelen van de Heer, waren allen, blijkens de evangelische geschiedenis, vervuld van het denkbeeld: niet de laatsten of de minsten, maar de eersten en voornaamsten in het koningrijk Gods te zijn. Dit ware het koningrijk Gods te maken tot een werelds koningrijk, zoals de bisschoppen van Rome gedaan hebben en nog doen; doch daarom staat dan ook, gelijk de wereld tegenover God, de roomse kerk tegenover Christus, en is zij als

zodanig anti-christelijk. Maar zo wie onder u zal willen groot worden, die zij uw dienaar, en zo wie onder u zal willen de eerste zijn, die zij aller dienstknecht. De Heer keurt de begeerte naar ware grootheid niet af, doch de ware grootheid bestaat niet in anderen te overheersen, maar te dienen, in de zin van het werktuig te zijn van zijn wil. De Heer spreekt hier niet van een, op welke wijze dan ook, gedwongen, maar van een vrijwillig dienen. Het vrijwillig dienen is de wet der liefde, en in het koningrijk van God bestaat geen andere wet, want God is liefde. Wie het meest liefheeft, is in dat koningrijk de meeste. Daarom moet de Christen, die door het geloof een heer is over alle schepselen, tegelijk door de liefde een dienaar zijn van al zijn natuurgenoten: hij moet hun tijdelijk en eeuwig heil bedoelen en bewerken, zoveel in zijn vermogen is, en daartoe moet tijd noch geld, rust noch kracht, ja, zelfs het leven niet worden ontzien. Want ook de Zoon van de mensen is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen. Gij ziet, in welke zin de Heer het woord dienen hier gebruikt. De Heer diende enkel de mens tot zaligheid. Wanneer de Heer na de voetwassing zijn discipelen vraagt: wie is meer, hij die aanzit, of hij die dient? dan gebruikt Hij het woord dienen in de zin van het werk een knecht te doen. Men onderscheid altijd de woorden naar de zin, die het verband meebrengt. Daarom kan men ook de genoemde woorden omkeren en zeggen: hij, die dient, is meer dan die gediend wordt; want in het geestelijke iemand te dienen, is hem te geven, wat hij niet heeft. En wie is nu meer, die ontvangt, of die geeft? Immers die geeft. God ontvangt niets, Hij geeft alleen. Zo ook Christus met betrekking tot ons mensen. Hij geeft ons alles en kan van ons niets anders ontvangen dan onze dank, dan onze wederliefde. Dat zij Hem dan niet onthouden wordt! De Heer zei dus eigenlijk: dat Hij gekomen was niet om diensten van de mensen te ontvangen, maar om ze aan de mensen te bewijzen. En dat nu deze geestelijke meerderheid in deze wereld een tijdelijke minderheid is, komt vooreerst daarvan, dat de ware liefde, de ware dienstvaardigheid, de ware grootheid, een zaak van het hart en niet van de ogen is. De wereld is het gebied der zinnelijke, lichamelijke aanschouwing. Wat men met de ogen ziet, met de handen tast, met de zinnelijke gewaarwordingen omvat is het kind der natuur, de mens het hoogste. De schoonheid, de macht, de grootheid, die zich zichtbaar en handtastelijk openbaren, trekken zijn aandacht het eerst en het meest. De onzichtbare, de zedelijke schoonheid en grootheid trekken zijn aandacht reeds veel minder, en de hogere, geestelijke, Goddelijke schoonheid en grootheid trekken zijn aandacht nog minder, en staan bij hem, zo zij al bij hem bestaan, op een diepe achtergrond. De zonde heeft de orde verbroken, of, juister gezegd, omgekeerd; wat op de voorgrond stond is op de achtergrond geweken. De mens is meer lichaam dan ziel, en meer ziel dan geest, en naar zijn oorspronkelijke bestemming moeten beiden, ziel en lichaam, enkel door de Geest, die van God is, beheerst worden. Doch ten andere wordt dat geestelijk dienen, hoewel innerlijk het meerdere, uiterlijk het mindere, een knechtschap, omdat er met dat dienen verachting, smaad, lijden en dood verbonden is. Aldus was het dienen van de Heer tegelijk innerlijk zijn hoogste heerlijkheid, en uiterlijk zijn uiterste vernedering, zijn knechtschap. Treffende waarheid voorzeker, dat de Zoon van God de zondaren de zaligheid niet kon aanbrengen in een staat van aardse, zichtbare heerlijkheid (door gediend te worden), maar in een staat van aardse geringheid, door de mens te onderwijzen, te troosten, te genezen, te helpen, te redden uit alle nood, ja uit de dood, door zelf te dienen en te lijden. En zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen. Dat was de grootste dienst, welke de liefde van Christus de zondaar bewees. De Heer zelf zei het: Niemand heeft meer liefde dan deze, dat iemand zijn leven zet voor zijn vrienden. En nu, Christus gaf zijn leven voor de zijnen. In welke zin? Tot bevestiging van zijn getuigenis der waarheid, gelijk een martelaar doet, of tot een voorbeeld van lijdzaamheid en getrouwheid, gelijk de ene broeder voor de andere doet? Neen, tot een rantsoen, tot een losprijs, welke men betaalt tot loskoping van gevangenen; zó gaf Christus zijn leven, om ons gevangenen onder de macht van de zonde en van de dood, de satan, los te kopen, vrij te maken. Kan er duidelijker uitdrukking zijn voor de verzoening van de zondaars door de voldoening van Christus aan de Goddelijke gerechtigheid? Waar een losprijs wordt gegeven,

daar wordt hij ook geëist. Christus gaf zijn leven in de dood, en daarmee gaf Hij zijn losprijs. Aan wie? Aan wie anders dan God, tegen wie alleen alle zonde geschiedt; Want alle zonde is het overtreden van zijn wet, het tegenstaan van zijn wil, het verwerpen van zijn gezag, en daarmee de dood: het dragen van de Goddelijke straf, van het Goddelijk oordeel, van de Goddelijke toorn. God te zijn met de Vader, en mens te worden, en als mens Gods wet volkomen te volbrengen, Gods wil volkomen te gehoorzamen, Gods gezag volkomen te handhaven, Gods toorn te dragen, met één woord als God te leven en als een zondaar te sterven, is zich zelf te geven tot een rantsoen voor verloren zondaren, is de menselijke natuur in eigen persoon te herstellen, ja meer dan te herstellen, is haar te verhogen, is haar de Goddelijke natuur deelachtig te maken, waarin geen tweede val meer mogelijk is. Ja, Christus heeft deze nieuwe menselijke natuur in zich gewrocht door de Heilige Geest, en een iegelijk, die in Christus is, wordt deze nieuwe menselijke natuur meegedeeld door de Heilige Geest, uit wie dat nieuwe eeuwige leven is. In één woord, om niet te herhalen, wat vroeger gezegd is: Indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel, het oude is voorbij gegaan, zie het is alles nieuw geworden.

10:46 De Heer en Bartimeüs.

En het geschiedde, als Hij en zijn discipelen en een grote schare nabij Jericho kwam, dat de zoon van Timeus, Bartimens de blinde, aan de weg zat bedelende. De Heer had tot zijn discipelen gezegd, dat Hij naar Jeruzalem opging om te lijden, doch Hij leidde ook dat lijden in door een altijd voortgaande openbaring van heerlijkheid. Trouwens te midden van zijn verheerlijking op de berg werd er gesproken van zijn lijden, en te midden van zijn lijden zal er altijd gesproken worden van zijn heerlijkheid, en als zijn handen zullen geboeid worden, zodat Hij geen heerlijke wonderen meer kan doen, dan zullen toch zijn heerlijke woorden niet ophouden, en Hij zal tot de goddelozen hogepriester op diens zetel zeggen: Van nu aan zult gij zien de Zoon van de mensen, zittende aan de rechterhand Gods en komende op de wolken van de hemel; en tot de boetvaardigen moordenaar: Heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn. Thans zal de Heer zijn heerlijkheid openbaren aan een blinde, en straks in de tempel aan een menigte van blinden en lammen. De Heer ontwikkelde in de weinige dagen, die Hem nog vóór zijn lijden overbleven, zoveel werkzaamheid, en ons wachten diensvolgens nog zo vele treffende aanschouwingen, dat wij ook hier verlegen zijn met de overvloed van stof. Trouwens alles wat waarlijk van God is, wordt nooit uitgeput. Wij kunnen dan ook het voornaamste slechts even aanroeren. De Heer kwam te Jericho. Deze stad (ook de Palmstad genoemd) is ons allen bekend uit de geschiedenis van Israël's intocht in Kanaän. Zij is vermaard geworden in Israël én door het geloof van Rachab, die God de eer gaf, en er voor beloond werd door een stammoeder van het huis van David te worden, èn door het ongeloof van Hiël, die God zijn eer ontnam, en er voor gestraft werd door van zijn stamhouders beroofd te worden. Jericho bleef bestaan als een gedenkteken van Gods trouw en waarheid, en de Heer wilde deze stad ook ditmaal niet doorgaan, zonder haar te verheerlijken; want dat de Heer ook vroeger Jericho was doorgegaan, is, bij zijn veelvuldige optochten naar Jeruzalem, meer dan waarschijnlijk. Bij zulk een gelegenheid kon de Heer vroeger ook een blinde genezen hebben, die Mattheus, naar zijn gewoonte van samenvatting, thans met Bartimeüs verbindt, sprekende van de genezing van twee blinden. Hoe dit zij, Markus, die, waar Mattheus onderscheidene gebeurtenissen bijeenvoegt, ze weder van elkander afzondert, vermeldt de genezing van één blinde, en noemt hem bij name: Bartimeüs de blinde, die aan de weg zat en bedelde. Gij weet, God had in zijn wet verboden dat er een bedelaar in Israël zou zijn, Deuteronomium 15:4. En waarom mocht er geen zijn? Omdat de arme, die niet werken kan, door de liefde van hen, die werken kunnen, moet onderhouden worden, en die niet werken wil daartoe door het burgerlijk gezag niet met wreedheid, maar met een krachtige hand en een heilzame liefde gedwongen worden. Bartimeüs was blind en arm, en zijn natuurgenoten zorgden niet voor hem in zijn woning, zo moest hij dan wel uitgaan en zich aan de weg plaatsen, om iets te verkrijgen van de voorbijganger, die het zich nog niet tot vaststaand beginsel gesteld had, om bij de weg geen arme, wie hij zij, te geven. Doch Jezus vervulde ook nu de wet volkomen, niet voor zich zelf, want dat was niet nodig, maar voor hen, die haar niet konden vervullen, de wet van de liefde, die de mens enkel goed doet. Hij stelde de blinden Bartimeüs in staat om te kunnen arbeiden, zodat hij niet meer nodig had te bedelen. En deze, horende de schare voorbijgaan, vraagde: Wat was dat? En zij boodschapten hem, dat Jezus de Nazarener voorbijging. Ik moet bij deze gelegenheid opmerkzaam maken op een diep ingrijpend verschijnsel in ons maatschappelijk leven. Wij zien het uit het Oude Testament, en nog meer uit de Evangelische verhalen, dat de armen, de blinden, de lammen en over het geheel de geringere volksklasse niet zo afgescheiden waren van het overige volk, als bij ons en bij andere beschaafde volken, vooral in de grote steden, het geval is. Dat is geen vooruitgang, maar een grote achteruitgang in de samenleving. God heeft wel de standen gemaakt, maar niet de afstand gewild. Integendeel, Hij wil dat rijken en armen elkander ontmoeten, omdat Hij ze allen gemaakt heeft, Spreuken 22:2. Ik noem het daarom een treurig en zondig verschijnsel dat ieder zich van zijn mindere afzondert, om enkel met zijn gelijke om te gaan, zodat de verschillende standen zich afsluiten, en in zich zelf niet zelden verstenen. Men

moet de armen nooit en in geen opzicht buiten de atmosfeer van de liefde en het licht houden. Door zich met de mindere klasse in het geheel niet op te houden, worden deze of geheel tot werktuiglijke mensen, die niets anders kunnen dan ontvangen, en het ontvangene verteren, of tot boze mensen, die een wrok koesteren tegen de hoger geplaatsten in de maatschappij. Men beseft het doorgaans niet genoeg, hoe diep de maatschappij gezonken is daardoor, dat de hogere standen zich niet neerlaten tot de lagere standen. Het is een hovaardij, die meermalen door oproer en omwenteling op de vreselijkste wijze gestraft wordt, en daarom kunnen wij er niet genoeg voor waarschuwen. De hoge toon, waarop wij de rijken meermalen hoorden spreken tegen hun ondergeschikten, of de geringe handwerksman, was ons altijd bedroevend. De mindere volksklasse weet zeer wel de eerbied te bewaren voor de boven haar geplaatsten, want zij voelt haar afhankelijkheid; doch zij maakt aanspraak op een beleefde en minzame behandeling, en zij heeft er recht op. Spreek en handel in betrekking tot de onbeschaafdste met die welopgevoedheid, als waarmee gij tot uw gelijken spreekt, en hij zal u als zijn meerdere erkennen; want alsdan betoont gij u werkelijk zijn meerdere te zijn. Hoe schoon was het gezegde van die gouverneur onze West-Indië, die bij zijn aankomst met een hoog ambtenaar langs de straat gaande, en door een neger gegroet worden, deze wederkerig vriendelijk groette, en op de bevreemdende aanmerking van de ambtenaar, antwoordde: Hoe! zou die neger moeten denken, dat ik minder wel opgevoed was dan hij? Ziet eens, hoe liefelijk is het ook in onze tekst. De blinde bedelaar wil weten wat er gaande is, en hij komt het te weten. Hij spreekt met de omstanders, en de omstanders spreken met hem, en er is een gemeenzaamheid tussen hen, als ware zij elkanders gelijken, ja zij boodschapten hem, zij brachten hem, na van nabij gezien te hebben, waaruit de voorbij gaande schare bestond, de tijding: dat Jezus de Nazarener voorbijging. En daarmee bewezen zij hem een grotere dienst, dan zij zelf konden bevroeden. Het noemen van die naam zou de blinde de genezing veroorzaken. De blinde had die naam meer gehoord, en ook wel gehoord dat Jezus ook blinden het gezicht had teruggegeven, want blinden horen scherp en luisteren veel af, en weten veel meer dan anderen menen; en zo had hij een liefde voor die naam opgevat, die hem nu het middel aan de hand gaf, om zich te redden. Ook hierin ligt een les voor ons. De omstanders konden de blinde niet genezen, maar zij konden hem de naam van de geneesmeesters noemen, en zij deden het. Zo kunnen wij ook anderen niet bekeren, doch wij kunnen aan blinden, aan armen, aan ellendigen, en ook onze naaste betrekkingen en onze kinderen boodschappen, dat Jezus tot hen gekomen is; wij kunnen hen met de enige naam, in welke de behoudenis van de zondaren ligt, bekend maken, en hiermee kunnen wij de goede grond leggen, waarop in de tijd des welbehagens het geloof van de Behouder tot behoudenis kan aanroepen, zo als Bartimeüs deed. En horende, dat het Jezus de Nazarener was, die voorbijging, begon hij te roepen, en te zeggen: Jezus, Gij Zoon van David, ontferm u over mij! Bartimeüs gaf het bewijs, dat een blinde soms meer kan zien, dan een ander, die niet blind is, omdat er nog andere ogen zijn dan die des lichaams: ogen des geestes, des geloofs. Daarmee zag hij in Jezus de Nazarener (de gering geachte profeet) de Heer der heerlijkheid, de Messias, de Zoon van David. Hij slaakte de rechte kreet, die ieder moet slaken, zal hij geholpen worden. Er ontbrak niets aan de taal van zijn geloof. Hij riep Jezus (de Zaligmaker) aan in diens nederigheid zijn mensheid (als de Nazarener), en in diens heerlijkheid zijn Godheid als de Zoon van David, de Koning van Israël. Trouwens wie gelooft, die wordt door God geleerd hoe hij spreken, hoe hij bidden en hoe hij handelen moet. En velen van de voorbijgangers en de scharen bestraften hem, opdat hij zwijgen zou. De wereld bestraft altijd de gelovige, en de wereld is overal bezig om de zondaar van Jezus af te houden. Als wij Jezus aanroepen als de enige, van wie wij onze behoudenis verwachten, dan zien velen op ons neer als op zonderlingen, en als men spreekt van bekering, dan menen velen dat er iets schort in ons verstand. Vooral het hard roepen tot eer van Jezus wordt door de wereld bijzonder gehaat. Wilt gij Jezus in alle stilte, in uw huis, onder de uwen aanroepen, het zij! daar zijt gij uw eigen meester; maar in het openbaar, ten aanhore van velen, dat is niet te dulden; het is

onwelvoeglijk, en het is ook ergerlijk; want hoe velen van de Farizeeën en Schriftgeleerden zijn ook hier aanwezig, wie de titel Zoon David's! aan Jezus gegeven, ten hoogste verbittert. Daarom wordt Bartimeüs zowel door velen onder de voorbijgangers als door het Jezus verzellende volk bestraft, en het zwijgen opgelegd. Onder deze waren ook mannen, die niet wilden, dat de grote profeet opgehouden werd in zijn optocht naar Jeruzalem, door deze geringe bedelaar aan de weg. Doch de blinde toonde, dat wie geen ogen heeft en niet zien kan, nog een tong heeft, en dus roepen kan. Ook was het roepen niet onwelvoeglijk, want hoe anders zou hij Jezus bij zich krijgen? Het volk mocht hem dus al willen doen zwijgen. Maar hij riep zoveel te meer: Here, Gij Zoon van David! Ontferm u over mij! God vergoedt de blinde dikwijls het gemis van het zintuig van het gezicht, in de stem; blinden hebben niet zelden een schone en krachtige stem. En gelijk nu bij het altijd weder herhaald geklank der trompetten, der bazuinen, de muren van Jericho eertijds vielen, zo meende ook Bartimeüs, dat hij maar altijd weer dezelfde roep moest herhalen, om zijn wens te verkrijgen. Hij liet zich dan ook niet van zijn doel afbrengen. Hij besefte, dat er niemand was, die zeggen kon: wacht tot morgen en dan zult gij genezen worden. Neen, het stond bij hem vast: nu, of nooit. En daarom stoorde hij zich aan niets hoegenaamd van al wat anderen tot hem zeiden; neen, hoe meer zij hem verboden, te meer riep hij: Gij Zoon van David, ontferm U over mij! Hoe beschaamt hij ons! Hoe licht laten wij ons aftrekken door wat anderen zeggen, terwijl wij het oog onafgewend op de Heer gericht houden en van Hem alleen alles verwachten moesten, zonder ons te storen aan hetgeen mensen er van zeggen. Bartimeüs begreep de Heer het best van allen. Vooral de bewoners van een kleine stad, zo als Jericho was, zijn uiterst nieuwsgierig. Het gehele stadje liep dan ook uit, om de profeet van Nazareth te zien, en maakte daardoor de eenvoudige komst van de Heer met zijn discipelen tot een grote optocht en vertoning, waarbij het stilstaan bij een blinde niet te pas kwam; doch de blinde bedelaar oordeelde, dat waar de grote wonderdoener kwam, Hij niet kwam voor zich zelf, maar voor anderen, en wel voor zulke lieden als hij, de blinde, zelf was, voor ellendigen en hulpelozen, over welke Hij zich tot een grote optocht en vertoning, waarbij het stilstaan bij een blinde niet te pas kwam; doch de blinde bedelaar oordeelde, dat waar de grote wonderdoener kwam, Hij niet kwam voor zich zelf, maar voor anderen, en wel voor zulke lieden als hij, de blinde, zelf was, voor ellendigen en hulpelozen, over welke Hij zich ontfermen kon. En nu, waar heeft Jezus zich bij herhaling horen aanroepen, en niet gehoord, ja niet verhoord? En Jezus stil staande, zei, dat men hem roepen zou. De Heer stond stil. Hoewel in het midden van een menigte volks, die Hem volgde, omringde en voorging, liet Hij zich niet met hen voortbewegen. Hij stond stil, met het geven van een van die beslissende bevelen, die Hem eigen waren: dat men de blinde tot Hem brengen zou. Hij beval het dezelfde mensen, die de blinde wilden terughouden. En nu stonden allen stil, en sommigen gingen zelfs heen om de blinde te halen. Heerlijk ogenblik, waarin de Heer zijn loop afbreekt, om een blinde het gezicht te geven. En zij riepen de blinde, zeggende tot hem: Heb goede moed, sta op, Hij roept u. Nu Jezus zelf roept, is niemand meer tegen de geroepene; nu wordt de Heer alleen gehoorzaamd, en zijn de wegen gebaand, waarop de redding komen zal. Men spreekt nu de ongelukkige moed in; men begrijpt, dat waar Jezus tot zich roept, de genezing niet anders dan volgen kan. Ook zijn er altijd welgezinde mensen, die zich verblijden, wanneer er hoop is, dat een ongelukkige geholpen wordt. Heb goede moed, sta op, Hij roept u. Ja, heb goede moed, Bartimeüs! Tot nu toe had gij slechts gemeenschap met de wereld als achter een scherm, en was het rijk der schoonheid voor u gesloten; thans zal dat rijk zich voor u ontsluiten, en zult gij van achter uw scherm, uw voorhangsel, intreden in het rijke, volle mensenleven, en het zal u enigszins zijn, als het dien ten volle wezen zal, die van de aarde intreedt in de hemel. En hij, zijn mantel afgeworpen hebben, stond op en kwam tot Jezus. Hij voelde dat het onwelvoeglijk was, in zijn mantel gehuld tot de Heer te komen. Het is de uitwendige verwezenlijking van het denkbeeld of het gevoel van de zich bekerende mens, dat hij iets moet afwerpen, wat hem bedekt; dat hij zich voor God moet stellen, zo als hij is. Zo zijn er meer van die onvoorbedachte, maar toch

wezenlijk lichamelijke uitdrukkingen van geestelijke zaken. Het staan van de Farizeeër en het van verre staan van de tollenaar in de tempel, zijn hiervan de bewijzen. Daarom is de benaming beschaafde Christenen, die wij op de titel van sommige boeken als bepaald voor verstandelijk ontwikkelden geschreven, lezen, één van die uitdrukkingen, die de Schrift niet kent, maar die de mensen maken. Het Evangelie is bestemd om juist bij voorkeur aan de armen gepredikt te worden, en nu voegen wij er bij, dat zij, die er het meeste behoefte aan hebben, het ook het meeste begrijpen. Wij hebben meermalen gesprekken gehad met de eenvoudigste mensen, voor wie het Evangelie zo klaar was als het licht, en wij hebben dikke boeken over het Evangelie gelezen van grote geleerden, van welke wij eerlijk moesten zeggen: zij begrijpen er niets van. En Jezus antwoordende, zei tot hem: Wat wilt gij, dat Ik u doen zal? Een tweede trek van de aangeboren welvoeglijkheid, welke de geestelijke mens beoefent, is, dat Bartimeüs in de tegenwoordigheid van de Heer zijn bede niet herhaalt, maar zwijgt en wacht totdat de Heer tot hem spreekt. Hij had geroepen, om de opmerkzaamheid van de Heer tot zich te trekken, doch nu dat oogmerk bereikt is, wacht hij op hetgeen de Heer met hem zal doen, en daarmee op het antwoord, dat de Heer op zijn bede om ontferming geven zal. En nu, antwoordt de Heer hem, niet met een daad, maar met een wedervraag: Wat wilt gij, dat Ik u doen zal? Doch wist de Heer dat niet? Had Bartimeüs niet gevraagd, dat de Heer zich over hem ontfermen mocht, en wat kon hij daarmee anders gemeend hebben, dan dat hem de ogen geopend werden? De Heer wist dat alles, en toch moest Bartimeüs andermaal spreken uit zijn geloof en bepaald zeggen wat hij van Hem, de Heer, begeerde. De Heer bemint het levend geloof, en het levend geloof openbaart zich, en neemt alle lijdelijkheid Weg. Niet de Heer zei: wilt gij dat Ik u de ogen open? Neen, Bartimeüs moest het zeggen: van hem moest het voorstel uitgaan, en van de Heer de aanneming, de genegenheid en de mogelijkheid, om het voorstel te doen. God geeft de weg, opdat wij zouden kunnen wandelen; doch nu moeten wij er dan ook op wandelen. God wil ons niet tot blote werktuigen, maar tot zijn medearbeiders maken, en daarom geeft Hij niets volstrekt onmiddellijk, ook niet het meest onmiddellijke (de wonderbare genezing) dan door iets aan onze zijde, dan door ons geloof heen, ook in de natuur is het niet anders. Ook daarin geeft God ons alles alleen langs bepaalde wegen. Kan God ons niet de appel rechtstreeks op de tafel geven? Ja, maar Hij wil dat niet. De boom moet hem voortbrengen, en om de boom te verkrijgen en vrucht te doen dragen, moet hij door mensenhanden geplant en gekweekt worden, en is dat geschied, dan eerst werken zonneschijn en regen en al de krachten van de natuur te zamen, om de appel op onze tafel te doen komen. God wil dat alle vrucht door ons verstand en gemoed en al onze vermogens heen in onze hand komt, en door onze hand tot onze mond. En de blinde zei tot Hem: Rabboni! dat ik ziende mag worden! Een derde trek van de geestelijke welvoeglijkheid bij Bartimeüs is, dat hij nu, vóór Jezus staande, Hem niet aanspreekt met de naam Zoon van David, maar met de gewone naam Rabboni, Meester. Hij had de Heer bij zijn koninklijke titel genoemd, en de herhaling er van zou iets gezochts zijn geweest; ook stelde Bartimeüs thans, door de Heer Rabboni te noemen, zich tot zijn discipel. De discipelen en discipelinnen van de Heer noemen de Heer altijd bij deze naam. Hoe liefelijk, niet waar? Hij zei er mee tot de Heer: Ik ben een degene, die U liefhebben, die in U geloven, die U voor de Zoon van God, voor de Meester erkennen. Rabboni, dat ik ziende mag worden! Hoe kort en alles afdoende! Hier toont zich nog de frisheid van het geloof. Wij maken gewoonlijk nog zo menige omweg, en omwikkelen ons gebed meestal met een tal van woorden, die het gebed bederven en het van zijn kracht beroven. Laat ons toch eenvoudig zijn in onze gebeden, en met God spreken met zoveel openhartigheid als eerbiedigheid. En Jezus, innerlijk bewogen zijn met barmhartigheid, raakte zijn ogen aan. Het aanraken van de ogen diende niet alleen om deze blinde, gelijk vroeger de blindgeborene door de zalve van slijk, een voelbaar teken te geven, dat hem zijn ogen zouden worden opengedaan, maar ook om te kennen te geven, dat de kracht Gods door de Heeren mensheid moest heengaan, om het wonder te doen plaats hebben. De Heer deed geen wonderen, zoals de profeten, in de naam van de Heer, en ook niet onmiddellijk,

onzichtbaar, zonder alle tussenkomst, zoals God de Vader en de Heilige Geest wonderen doen; neen, Christus was waarachtig God en mens, en als beiden, als Godmens deed en sprak Hij alles wat Hij deed en sprak. Daarom deed de Heer ook geen wonderen, alvorens de doop van de Heilige Geest ontvangen te hebben. Had de Heer vóór die tijd wonderen gedaan, Hij zou ze gedaan hebben uit kracht zijner eigene Goddelijke natuur, doch daartoe was Hij niet gekomen. Hij was gekomen niet om zijn eigen wil te doen, ofschoon deze ook volstrekt heilig was, maar om een volmaakte gehoorzaamheid te betonen aan de Vader, en dus alleen diens wil te doen. De aanraking, de handoplegging, de woorden, waarmee de Heer de genezing deed vergezeld gaan, waren dan ook de uitwendige uitdrukkingen en tekenen van deze Godmensheid des Heeren. En zei tot hem: Word ziende. Het is een volstrekt Goddelijk machtwoord, Christus gebiedt het naar de natuur volstrekt onmogelijke. Het is de herhaling van het scheppingswoord tot de duisternis: Er zij licht! en er was licht. Ga heen, uw geloof heeft u behouden! Bartimeüs zal thans in zijn gedachte en in zijn hart de zaak omgekeerd en gezegd hebben: Neen, niet mijn geloof heeft, maar uw macht en liefde hebben mij behouden. Doch de Heer prijst het geloof in de gelovige, omdat het geloof de door God in het hart van de mens gegeven ontvankelijkheid is voor de genade van Christus; en zo prijst Christus in het geloof het werk van de Vader en van de Heilige Geest; want even als Christus tot ons zegt: Zonder Mij kunt gij niets doen, zegt Hij ook: Zonder de Vader kan Ik niets doen, Johannes 5:19. Indien het geloof niet uit God, maar een bloot menselijk werk ware, Christus zou onmogelijk aan het geloof de genezing van de blinden hebben kunnen toeschrijven; doch nu geeft Hij in het wonder der redding, aan Bartimeüs als het ware de beloning voor diens oefening des geloofs. Immers in dat geloof had Bartimeüs Jezus aangeroepen om redding. Juist omdat het geloof de aanroeping is van Jezus en het alleen steunen op Hem tot behoudenis, is er ook niets anders tot behoudenis nodig, dan het geloof. En terstond werd, hij ziende. De genezing volgde terstond, op eens en volkomen. Er werd geen overgang vereist van de nacht der blindheid tot de dag der aanschouwing. Gods scheppingswerk kent geen overgangen, het is in eens volkomen, zo als het wezen moet. En nu is het wonder een scheppingswerk, maar een werk der tweede schepping, welke door de almacht en de genade des drie-enige Gods uit de eerste schepping wordt te voorschijn geroepen als het licht uit de duisternis, de heerlijkheid uit het lijden, het leven uit de dood. En volgde Jezus op de weg. Die gered is, volgt Jezus; Wie Jezus niet volgt, is niet gered. Ach, waarom hebben zo weinigen Jezus lief, en hebben zo velen niets voor Hem over? Omdat zij niet door Hem beweldadigd zijn. En waarom zijn zij niet door Hem beweldadigd? Omdat zij verzadigd zijn, omdat zij in hun gevoel en in hun gedachten alles hebben, Wat zij nodig hebben en niet zouden weten, waarom zij Jezus zouden aanroepen. Doch daarom zijn ook zij alleen zalig, die arm zijn van geest en hongeren en dorsten naar Gods gerechtigheid. God verheerlijkende. Waar de zekerheid der redding is, daar zijn ook hart en mond vervuld van 's Heeren lof. Men heeft wel eens gevraagd: Wat moet bij ons het eerste zijn: Gods eer of onze behoudenis? Doch hoe kan men God danken, verheerlijken, alvorens men behouden is? Dus moeten wij eerst geloven aan Gods reddende liefde jegens ons, en alzo behouden zijn door het geloof aan Gods onfeilbare belofte, in de Zoon zijn liefde, door de Heilige Geest, moet en zal ook Gods eer en de verheerlijking van zijn naams ons boven alles ter harte gaan. En al het volk dat ziende, gaf Gode lof. Waar ongelukkigen behouden worden, daar worden de toeschouwers ontvonkt tot dankzegging. Zie het aan het strand bij storm, als van daar onze moedige mannen met de reddingsboot de vreselijke branding doorklieven en terugkeren met buit, met de buit van geredde mensenlevens: hoe gaat dan de juichtoon op van allen, die aan strand staan en ook redden wilden, maar niet redden konden! Zo vervulde de Heer zelf zijn woord: Laat uw licht schijnen voor de mensen, omdat zij uw goede werken zien en uw Vader in de hemel verheerlijken.

11:1 De Heer en het volk bij zijn intocht te Jeruzalem.

Jezus dan kwam zes dagen vóór het Pascha te Bethanie. Het was nu Zondag. Des Maandags deed de Heer zijn intocht te Jeruzalem, Dinsdag reinigde Hij de tempel; Woensdag hield Hij de maaltijd te Bethanie; Donderdag de Paasmaaltijd; Vrijdag werd Hij gekruist. Het was de gewoonte van godvruchtige Israëlieten om niet te Jeruzalem te komen als het feest begon, maar als de naaste voorbereidingen tot het feest begonnen. Zo deed ook de Heer, Hijzelf bereidde zich voor tot zijn kruisdood. Er was nog veel voor Hem te doen en te zeggen, alvorens die belangrijke ure kwam. En niet te Jeruzalem, maar hier, in het nabijgelegen Bethanie, zou zijn vast verblijf zijn. In Jeruzalem was het niet veilig voor de Heer te overnachten, en waar natuurlijke voorbehoedmiddelen bestaan, doet de Heer geen wonderen. Daar Lazarus was, die gestorven was geweest, welken Hij opgewekt had uit de doden. Het Was nog maar kort geleden, zo als wij gezien hebben, dat de Heer Lazarus had opgewekt, en dit wonder had zulk een beroering onder de Farizeeën en Schriftgeleerden veroorzaakt, dat zij de dood van Jezus onherroepelijk vaststelden. De Heer was wel de dadelijke moordaanslag ontweken, door enige tijd andere streken in het land te bezoeken; doch nu het Paasfeest Hem weder naar de stad riep, ging Hij weder derwaarts, zich regelende naar de ordeningen Gods, door welke alleen de Heer zich liet bepalen. Zo moeten ook wij gedurig zorgen, in de weg van God te zijn, opdat wij niets doen, dan hetgeen naar de orde Gods is. Niets is zo gezegend als Gods geboden in ieder voorkomend geval te kennen, want naar Gods gebod handelend, zijn wij altijd veilig voor de gevolgen. De grote zwarigheden bij de Christen ontstaan juist daardoor, dat hij in vele voorkomende gevallen niet weet, wat de wille Gods is, omdat hij, als Paulus, door tegengestelde redenen tot een keuze wordt gedrongen. Doch daarom werd de godvruchtige Israëliet, en wordt ons door de Schrift ten sterkste aanbevolen, Gods geboden tot onderwerpen van onze gedurige overpeinzing te maken, opdat wij geoefende zinnen verkrijgen tot onderscheiding van goed en kwaad, en met een geestelijke schranderheid uit Gods gebod in bepaalde gevallen mogen afleiden wat Gods wil in niet bepaalde gevallen zij. Een grote schare dan der Joden verstond, dat Hij aldaar was, en zij kwamen niet alleen om Jezus wil, maar opdat zij ook Lazarus zouden zien, die Hij uit de doden had opgewekt. Het was een soortgelijke nieuwsgierigheid als die van Zacheus, en wij kunnen haar niet anders dan natuurlijk vinden. Een uit de dood opgewekte te zien, en dat wel in de tegenwoordigheid van Hem, die hem uit de dood heeft opgewekt, was een te zeldzame en te grootse aanschouwing, dan dat zij niet een menigte inwoners van Jeruzalem (want deze worden onder een grote schare van de Joden verstaan) zou hebben aangetrokken, om nu Jezus in het nabijgelegen Bethanie teruggekeerd was, Hem en tevens Lazarus, de opgewekte te gaan zien. Zij hadden er zoveel van horen spreken, dat zij nu ook zelf wilden komen en zien. En de Heer liet ze komen en zien, zonder de ijdele en onvruchtbare nieuwsgierigheid terstond te bestraffen. De Heer zijn eigen woord was: kom en zie! en nooit beval Hij de schare zijne discipelen en navolgers heen te gaan. Die uit blote nieuwsgierigheid tot Hem kwamen, zouden van zelf weer van Hem heengaan; want er zou een proeftijd voor hen komen, die zij niet zouden kunnen doorstaan: het lijden van Gethsemane, van Golgotha. En de overpriesters beraadslaagden, dat zij ook Lazarus doden zouden, want velen van de Joden gingen heen om zijnentwil, en geloofden in Jezus. Waren de Joden tot de overpriesters teruggekeerd als vijanden van Jezus, als ongelovigen, deze overheden van het volk zouden er zich over verblijd hebben; doch nu zo velen van de waarheid der opwekking van Lazarus overtuigd, Jezus erkenden als de Christus, ontstak hun toorn op nieuw en eisten zij een tweede offer. Trouwens, zó ver gaat de kwaadwilligheid van de ongelovigen altijd, dat zij met de waarheid, ook het bewijs der waarheid willen vernietigen; zij doen wat de bedrieger doet, die het handschrift, dat tegen hem getuigt, zoekt in handen te krijgen, om het te verscheuren of te verbranden. Hoe gaarne zouden de ongelovigen de bijbel, die hun op elke bladzijde het eeuwig oordeel aankondigt, willen vernietigen, als zij het maar konden; doch zij kunnen het niet. Gods werk is niet te vernietigen, maar men kan er zich wel het hoofd op verbrijzelen. En

het geschiedde de andere dag, toen zij Jeruzalem genaakten en gekomen waren nabij Bethfage en Bethanie, aan de Olijfberg. Tussen Bethanie en Bethfage aan de Olijfberg lag de wegscheiding naar Jeruzalem. Aan deze plaats gekomen zijn, stond de Heer met degenen, die Hem vergezelden, een wijle stil om de toebereidselen tot zijn intocht te maken. Zond Jezus twee van zijn discipelen uit. De Heer beschikt, overeenkomstig zijn waardigheid, over hetgeen Hij van mensen vraagt, door zijn dienaren. Zo doet Hij ook nog. Zijn dienaren zijn zijn ambassadeurs, en door deze vraagt Hij ook nog heden uw geld, uw hart, uw liefde, uw leven. Hij zond twee van zijne discipelen uit. De Heer doet alles met orde, en tot de orde behoort ook het getal. De orde is de uitdrukking der wijsheid. Het was de Heer doorgaande gewoonte, zijn discipelen twee aan twee uit te zenden, opdat de gemeenschap van de heilige nooit mocht ontbreken. Waarschijnlijk waren deze twee discipelen dezelfden, die later het Pascha bereiden moesten, en die wij meermalen te zamen zien, namelijk Petrus en Johannes. En Hij zei tot hen: GAAT HEEN IN HET VLEK, DAT TEGEN U OVER IS, EN GIJ ZULT TERSTOND ALS GIJ DAARIN KOMT, EEN EZELIN GEBONDEN VINDEN, EN EEN VEULEN BIJ HAAR, WAAROP GEEN MENS OOIT GEZETEN HEEFT; ONTBINDT ZE, EN BRENGT ZE TOT MIJ. Dat met het veulen de ezelin moest gebracht worden, geschiedde voornamelijk, omdat het veulen naast de ezelin gewillig loopt, terwijl het alléén en nog onbereden, onmogelijk in een geregelde gang te houden is. Ofschoon de natuur de Heer van zelf altijd gehoorzaamde, zo gebruikte Hij nog thans, naar de eigenaardigheid van zijn staat en waarachtige mensheid (zo als wij meermalen opgemerkt hebben) tegelijk de natuurlijke middelen; en zo liet Hij de ezelin naast het veulen gaan. De ezelin, en vooral het veulen, dat nog geringer is, is het bekende beeld der dienstbaarheid. Straks zullen wij de tekst zelf horen, die spreekt van de jukdragende ezelin. Zo werd dan niet een fraai opgetuigde, getoomde en gedresseerde ezel of ezelin, maar een eenvoudig veulen, dat nog bij de moeder is, en door deze wordt verzeld, door de Heer genomen tot zijn intocht binnen Jeruzalem. Kan er uitwendig eenvoudiger, nederiger en tevens inwendig groter, verhevener keuze zijn? Hoe voegzaam was het voor de Heer, om op zulk een van die zijn intocht te houden, tot een stad, waar enkel vernedering en lijden Hem wachtten, Hem, die niet gekomen was om gediend te worden, maar om te dienen, en zijn leven te geven tot een rantsoen voor velen. Aan de andere kant, Hij was de Heer, en daarom was er nooit een vernedering in Hem, waarmee geen heerlijkheid verenigd was. Het moest dus ook daarom een veulen zijn, waarop Hij zijn intocht deed, omdat men alleen van een jong veulen zeker kon zijn, dat het nog door niemand bereden was. Johannes zegt dan ook: Hij vond een JONGE EZEL. De Heer, gij weet het, komen al de eerstelingen toe. En de Heer is de Heilige, de Heilige Israël's, en als zodanig behoorde tot Hem uit de zondige wereld wat het naaste aan het onbesmette grensde, en althans nog niet door anderen gebruikt was. Vandaar dat zijn graf ook een nieuw graf Was. Alles waarmede de Heer zich in betrekking stelde, moest het denkbeeld aan zich dragen van nieuwheid, versheid, reinheid, ongereptheid: wel verre dat dit een toevalligheid zijn zou, is het bij de Heer een vast beginsel. Het betaamde Hem, die alle dingen nieuw maakt, enkel nieuwe dingen tot zijn bijzondere dienst te stellen. Ook bij ons moet alles nieuw zijn, zullen wij Christenen zijn. Zonder nieuw geboren te zijn, en nieuw te zijn in alles, kunnen wij dat koningrijk niet ingaan, waarvan Christus, de nieuwe mens, de Koning is. En indien iemand u vraagt: WAAROM DOET GIJ DAT? zo zult gij alzo tot hem zeggen: OMDAT DE HEERE DEZE VAN NODE HEEFT. En hij zal ze terstond herwaarts zenden. Gij ziet, de Heer openbaart zich hier als de Heer, wiens alle dingen zijn, en die er in ieder ogenblik vrijmachtig over kan beschikken; vrijmachtig en almachtig, want wat Hij zegt, moet geschieden. Het zij ons een beeld van alles, wat de Heer van ons nodig heeft, en waarover Hij dan ook beschikt: hetzij onze tijd, ons geld of onszelf. Niemand, hoe rijk hij is, verbeelde zich dan ook een rijke te zijn, die tegelijk de enige eigenaar zijner goederen is. De Heer alleen is die rijke, Hij alleen is de eigenaar. Al wat wij hebben, moet tot zijn beschikking staan. De gehele vraag van de betoning onzer liefde komt dan ook alleen neer op de vraag: Heeft de Heer het van node? Zo ja, dat wij

het aan Hem geven; zo neen, dat wij het voor Hem bewaren en besturen. De noodzakelijkheid geeft de beslissing, want wat noodzakelijk is, moet geschieden. Doch let wel, de vraag is: Heeft de Heer het van node? immers niet ieder mocht het veulen aan de wegscheiding ontbinden; niet ieder heeft eigendomsrecht; alleen de Heer kan over alle eigendomsrecht beschikken. waren de discipelen uit eigen beweging heengegaan, om het veulen te ontbinden, zij zouden eens anders eigendom zich toegeëigend hebben, doch nu hadden zij hun orderbrief bij zich. "Toont ons uw lastbrief" zei de eigenaar, en de discipelen deden het, en de eigenaar liet hen begaan, want waar de Heer zelf werkelijk gebiedt, daar laten alle mensen ook alle dingen werkelijk los tot 's Heeren dienst. Daarom hebben wij enkel te zien op een bevel Gods; hebben wij dat, zo hebben wij maar te gaan, en het zal wel lukken. Doch wachten wij ons aan de andere kant te zeggen: "De Heer heeft ons nodig," want dan zouden wij moeten vrezen, dat de Heer aan ons doet, wat Hij meermalen deed aan de eerste lichten in de kerk, aan de veel gevende en nog meer belovende mensen, van wie wij zeiden: ze zijn onmisbaar. Hij zou ons kunnen wegnemen, gelijk Hij hen meermalen wegnam, en daarmee tonen, dat wij niet onmisbaar zijn; want als wij weg zijn, gaan de zaken even goed hun gang, en soms nog beter. Maar als de Heer ons nodig wil hebben, voorzeker, dan is het een eer, een voorrecht, een zegen, een zaligheid voor ons, Hem te dienen; en als wij dan als David, Gods raad hebben uitgediend, dan gaan wij als Simeon, God dankend en verheerlijkend, heen in vrede. Letten wij dan ook hier op de onafscheidelijke vereniging van de Goddelijke en menselijke natuur in Christus. Hij was een mens en Hij was de Heer. Hij had niets in eigendom, en Hij beschikte over alles, wat Hij nodig had; Hij beval, en niets en niemand weerstond Hem. Hem moet alles dienen, moeten allen gehoorzamen, hetzij gedwongen, hetzij vrij. Gedwongen moeten zijn vijanden Hem dienen, want zij moeten tegen hun wil en zonder er zich van bewust te zijn, werktuiglijk zijn bevelen volbrengen; vrij dienen Hem zijn discipelen. Alles komt ook hier wederom aan op het geloof. Geloof is vrijwillige gehoorzaamheid jegens de Heer. Dat wij dan geloven, dat wij ons aan de Heer gewillig en van ganser harte overgeven, om door Hem gediend te worden in de behoudenis onze zielen, en om Hem te dienen, door te doen, wat Hij ons gebiedt te doen. Nog eens, neen! de Heer heeft ons niet van node, want al de legioenen der engelen staan Hem ter dienst, maar als Hij ons nodig wil hebben, dan moeten wij ook alles voor Hem doen, of alles voor Hem loslaten, zo als de ezelin en het veulen voor Hem losgelaten werden. Trouwens, wij merkten het reeds op, het woord, dat de Heer zijn discipelen meegaf, was een machtwoord, want de Heer doet wonderen ook zonder wonderen, wonderen in het verborgene, die niemand voor wonderen houdt, en die toch wonderen zijn. Al wat de Heer wil geschiedt, omdat Hij het wil. En daarom is het bij de Heer dezelfde zaak, of Hij een blinde het gezicht, een melaatse de gezondheid, een dode het leven teruggeeft, dan of Hij zich het veulen laat brengen, dat Hem binnen Jeruzalem zal dragen. In alles straalt zijn Godheid door zijn mensheid heen, en wederkerig wordt in alles niet alleen zijn Godheid, maar ook zijn mensheid gezien. Immers de Heer heeft als zodanig niets nodig, Hij, die hemel en aarde bezit; maar als mens heeft de Heer alles nodig, wat een mens nodig heeft om menselijke handelingen te verrichten. De Heer had het ezelsjong nodig, om de profetieën te vervullen. Op de grote wereldkaart van de profetie stond ook dat kleine veulentje getekend, en zo het ontbroken had in de vervulling, de gehele kaart zou de stempel haar echtheid hebben gemist; doch dit was onmogelijk. Wat God voorzegt, dat geschiedt daarna onfeilbaar. Dit alles nu is geschied, opdat vervuld wordt hetgeen gesproken is door de Profeet (Zacheria), zeggende: ZEGT DER DOCHTER ZIONS: VREES NIET, ZIE, UW KONING KOMT TOT U, ZACHTMOEDIG, GEZETEN OP EEN EZELIN EN EEN VEULEN, ZIJNDE EEN JONG DER JUKDRAGENDE EZELIN. Welk een heerlijkheid, dat reeds vijf honderd jaren te voren dat geringe lastdier bij God in de profetie gedacht werd, omdat het de Heer ten dienste zou staan. Deze volmaakte vervulling versterke ons geloof bij de verwachting van al wat nog vervuld moet worden; ook daarin kan noch zal tittel of jota ontbreken. Als de Heer zijn tijd gekomen is, volgen ook de vervullingen zijner profetieën. Een enkele dag, ja enige uren vroeger, en de

vervulling van Zacheria's profetie zou nog een onmogelijkheid zijn geweest; het veulen zou niet aan de wegscheiding gestaan hebben; eerst in hetzelfde ogenblik, waarin de Heer het nodig heeft, wordt het aldaar gevonden. Ook daarom zegt Johannes: De Heer VOND een jongen ezel, en zat daarop. De voorzienigheid van de Vader was onophoudelijk in volstrekt volkomene overeenstemming met de handelingen van de Zoon; wat deze te doen had, dat vond Hij ook te doen, daartoe werd Hem de gelegenheid aangeboden. En nu, wat de Heer geschiedde, geschiedt ook de zijnen. Zijn wij Christus discipelen, dan zullen wij ook ten allen tijde geleid worden in de weg, die wij zullen hebben te gaan. Voorts moeten wij opmerken, dat zeker de meeste lezers van deze profetie bij Zacheria haar niet op de Messias, die door de meeste Israëlieten alleen in heerlijkheid verwacht werd, zullen hebben toegepast. Eerst de vervulling maakte ook deze profetie volkomen klaar. Daarom zijn de profetieën de toekomst, vooral wat de bijzonderheden, haar verband met andere gebeurtenissen en haar opvolging naar tijden en plaatsen betreft, voor ons nog doorgaans verre van duidelijk en klaar, en moeten wij ons meestal met de hoofdomtrekken vergenoegen. Trouwens, het is met de profetie als met het goud in de grond; het ligt er niet in baren, maar in ertsklompen, dus omvangen door allerlei andere bestanddelen, waarvan het boven de grond eerst door velerlei bewerkingen losgemaakt moet worden, zal het als goud door ons gezien en gebruikt kunnen worden. Op dezelfde wijze ligt ook de profetie van de Christus bij de profeten omwikkeld met allerlei tijdelijke, plaatselijke, historische zaken. Zegt de dochter van Zions. Gij weet, het is de schone beeldspraak van het Schrift, dat geheel het volk vertegenwoordigd wordt door zijn dochters; en waarom door zijn dochters? omdat zij de grondslagen zijn van het voortbestaan van het volk, de moeders van nieuwe geslachten. De dochter ZIONS is bepaald de vertegenwoordigster van de stad Jeruzalem, welke op haar beurt als de hoofd en tempelstad geheel het Joodse land en volk vertegenwoordigde. Zion is naar de naam van de berg, waarop de tempel gebouwd was, de geestelijke, Goddelijke, profetische benaming van Jeruzalem, als de stad des groten Konings, de stad Gods, alwaar Hij zijn rust genomen had (Psalm 132:13,14). De Heer, de Messias, zou Jeruzalem eenmaal op buitengewone wijze bezoeken; het zou niet een bloot komen zijn, zo als vroeger meermalen plaats had, maar een werkelijke intocht; vandaar dat een profeet door God tot heraut wordt gesteld van de Messias, om het volk oplettend te maken en voor te bereiden op zijn komst, in de woorden: Zegt de dochter Zions: ZIE, UW KONING KOMT TOT U! Niet uw leraar, uw profeet, neen, uw Koning, uw Messias, David’s Zoon en David’s Heer. De Heer werd dus der dochter Zions aangekondigd met de titel zijne heerlijkheid. Hij ging naar zijn lijden en door zijn lijden tot zijn heerlijkheid. Doch wat in de volheid der eeuwen volgt, gaat bij Hem in de eerstelingen vooraf. De Heer laat zich als Koning huldigen, alvorens het kruist Hem! over Hem wordt uitgeroepen; opdat men het woord van Pilatus op het kruis: Deze is de Koning van de Joden! zou verstaan uit het woord van Zacheria: Zegt de dochter Zions: Zie, uw Koning komt tot u! En waardoor vervulde de Heer deze hooggewichtige profetie? Eenvoudig door ditmaal op te houden te voet te gaan, zo als Hij gewoon was. Hij kwam als Koning, in koninklijke waardigheid, maar niet in koninklijke heerlijkheid, neen in koninklijke nederigheid, overeenkomstig het doel, waartoe die intocht geschiedde, om als de Koning Israël’s, als de Messias te lijden en te sterven. Eenmaal zou het ezelsveulen worden vervangen door het witte paard, Openbaring 19:11. De Heer handelde in alles wat Hij deed en leed groot en koninklijk eenvoudig. In Galiléa vermeed Hij alles, wat het volk aanleiding kon geven Hem als Koning uit te roepen; maar nu Hij tot de stad komt, die Hem van zich uitwerpen en Hem doden zal, nu openbaart Hij zich zelf als Koning en heerst Hij als zodanig in het midden van zijn vijanden, tot een eerste profetie van hetgeen de laatste toekomst verwezenlijken zal. Doch dit verstonden zijn discipelen in het eerst niet; maar toen Jezus verheerlijkt was werden zij indachtig, dat dit van Hem geschreven was, en dat zij Hem dit gedaan hadden. De Apostelen stellen zich niet voor als geleerden in de dingen van het koningrijk Gods, die de Schrift kennen, maar als dezulken, die de Schrift niet kennen, althans niet verstaan. Hadden zij dan de profetieën van Zacheria niet

gelezen? Ja, zeer dikwijls, en zij zelf hadden die profetieën aan Jezus vervuld, en toch verstonden zij ze niet. Weten en verstaan zijn twee zaken, die, op geestelijk gebied, een derde zaak nodig hebben: het licht van de Heilige Geest. De Heilige Geest herinnert ons meermalen later, wat wij vroeger lazen en deden, en laat daarop een licht vallen, waardoor wij de betekenis van beiden volkomen duidelijk zien. Er zijn ook zaken, die men van nabij niet zo duidelijk ziet als op een afstand. Herinner u slechts, dat als in de winter de bomen met rijm zijn bedekt, gij die winterpracht niet in haar volheid kunt zien aan de bomen, die vóór uw deur, maar aan die, welke aan de overzijde van de gracht, of op een andere wijze van u verwijderd staan. En de discipelen, die uitgezonden waren, heengegaan zijn, vonden het veulen gebonden bij de deur, buiten aan de wegscheiding, en zij ontbonden hetzelfde. En als zij het veulen ontbonden, zeiden de heren dezelve en sommigen van degenen, die daar stonden tot hen: WAT DOET GIJ, DAT GIJ HET VEULEN ONTBINDT? En zij zeiden: DE HEER HEEFT HET VAN NODE. En zij lieten ze gaan. De discipelen deden wat de Heer hun gezegd had. Kwam het in hun gedachten op, dat de zaak iets ongeoorloofds was? Neen. Zij geloofden, en wisten hiermee, dat de Heer niets ongeoorloofds kon doen, en dat de toestemming van de eigenaren zou volgen, zo als zij dan ook ondervonden. Het zij ons tot een bemoediging. Hoe dikwijls zien wij op tegen een zaak, die wij van 's Heeren weg moeten doen, of tegen een woord, dat wij in zijn naam moeten zeggen, terwijl wij toch niets anders te doen hebben, dan eenvoudig onze boodschap te doen, om te ondervinden, dat geen enkele hinderpaal ons ontmoet. Indien wij geloven, zullen ook wij alles vinden, zo als de Heer het gezegd heeft; doch wij geloven niet, althans niet genoeg; want het is met ons geloof, zo als het bij velen is, die veel geld hebben, maar er weinig gebruik van maken. De eigenaren van de ezelin en het veulen lieten de discipelen gaan. Lukas zegt niet eens dat zij het toelieten; dat sprak bij hem van zelf. De discipelen vonden dus gelovige mensen, die hun woord geloofden, en hun eigendom gaarne de Heer ten gebruike gaven. Zo heeft de Heer overal betrekkingen, die niemand kent, dan Hijzelf, en die Hij ons van tijd tot tijd ontdekt en laat vinden. Daarom moeten wij nooit tot de treurige bekrompenheid vervallen van te menen, dat de kring van dezulken, die in de Heer geloven, binnen de onze gesloten is, en dat het goud van de kerk eerst door ons moet gestempeld zijn, zal het gangbaar zijn; neen, wij moeten altijd denken, dat de Heer nog oneindig meer gelovige en gehoorzame discipelen, zelfs onder de niet met ons meegaande mensen heeft, dan wij ons kunnen voorstellen. En zij brachten de ezelin en het veulen tot Jezus, en hun klederen op het veulen geworpen hebbende, zetten zij Jezus daarop. Kunt gij u iets eenvoudiger voorstellen? Het veulen was niet getuigd en niet getoomd, veel minder gezadeld, doch de eerbied en liefde van de discipelen voor de Heer duldden niet, dat Hij zonder enig zadel op het veulen zou zitten; zij maakten er een van enkele hun overklederen. En als Hij voortreisde, spreidden de meeste scharen haar klederen onder Hem op de weg. Men zegt wel eens als spreekwoord: de blote grond was te koud voor hem; zo was het ook hier. Waarom spreidt men bij de inhuldiging van een vorst een tapijt op de straat van zijn paleis naar de kerk? Om hem de openbare weg als tot een vloer in zijn paleis te maken. De discipelen spreidden enkele hun opperklederen op het veulen, en de meesten uit het volk spreidden die over de gehele weg, langs welke de Heer gaan zou. Men stelt zich hiermee niet onze opperklederen voor, die tot zulk een zaak volstrekt ongeschikt zijn, en waarin het lastdier zich spoedig zou verwarren, maar de wijde overklederen of mantels van de oosterlingen, die de lieden uit het volk over de weg zodanig spreidden, dat er geen verhindering voor de optocht kon bestaan. En anderen sloegen takken van de bomen, en spreidden ze op de weg. Ook het frisse groen moest tot sieraad strekken van de weg, waarover Jezus heenging. De gehele omgeving van de Heer beijverde zich, om met alle middelen, die hun ten dienst stonden, de Heer op het hoogst te vereren en te huldigen. Nu Hij zelf begonnen was, door rijdend naar Jeruzalem op te trekken, waren zij vrij, om alles te doen, wat de liefde van hun hart opgaf, en wilden zij van geen grenzen en beperkingen hun blijdschap weten. En als Hij nu genaakte aan de afgang van de Olijfbergs, begon al de menigte van de discipelen zich te

verblijden, en God te loven met grote stem, van wege al de krachtige daden, die zij gezien hadden. Zie hier bij de uiterste eenvoudigheid de hoogste heerlijkheid. De Heilige Geest vervulde het hart van de discipelen met hemelse vreugde, waardoor zij in de herinnering van al de vele heerlijke daden, welke zij Jezus hadden zien doen, God verheerlijkten met luide stem. En een grote schare, die tot het feest gekomen was, hoorden dat Jezus naar Jeruzalem kwam, namen de takken van de palmbomen en gingen uit Hem tegemoet. En de schare, die met Hem was, getuigde dat Hij Lazarus uit de doden opgewekt had; daarom ging de schare Hem tegemoet, omdat zij gehoord hadden, dat Hij dit teken gedaan had. De hoge ingenomenheid van het volk met de Heere Jezus, juist in dit ogenblik, verklaart zich, zo als wij hier zien, uit het heerlijke wonder van de opwekking van Lazarus uit de dood, welke daad, even als tot 's Heeren lijden, ook nu tot zijn grootste intocht in Jeruzalem, in nauwe betrekking kwam. Al het volk was nog onder de levendige indruk deze grote daad, en daar Jezus sedert deze opwekking niet te Jeruzalem was geweest, openbaarde zich deze indruk thans met volle kracht in deze juichende ontvangst. De Evangelist Johannes geeft ons gedurig, gelijk ook nu in onze tekst, de diepte van de zaken te aanschouwen. Nadat de Heer Lazarus had opgewekt en naar Efraïm vertrokken was (we merkten het reeds op), was geheel Jeruzalem in beweging geraakt, sprak ieder over deze heerlijkste aller gebeurtenissen, en was er een algemeen spreken en weer spreken onder het volk, zeggende de een tot de ander: "Waar is Hij? Zal Hij op het feest komen of niet?" En toen zij hoorden, dat Hij op nieuw in Bethanie gekomen was, kwamen velen Hem en de opgewekten Lazarus aldaar zien, en besloten zij, als Hij naar Jeruzalem optrok, Hem een feestelijke intocht te bereiden. Johannes spreekt van dezulken, die tot het feest gekomen waren. Hiermee worden duidelijk de Joden aangewezen, die uit de onderscheidene delen van het land naar Jeruzalem gekomen waren; deze kenden Jezus uit vele daden, en waren ten hoogste met de Heer ingenomen; ook hadden zij de moed dit luide en in het openbaar te kennen te geven, zo als de Jeruzalemse Joden niet hadden, die onder de onmiddellijke macht van de overpriesters stonden. Nochtans, onder aanvoering van moedige mensen gaan de minder moedigen mee, en zo waren er bij de menigte, die tot Jezus kwam, ook vele Joden uit Jeruzalem. En die voorbijgingen en die volgden, riepen: HOSANNA DE ZOON VAN DAVID! GEZEGEND IS HIJ, DIE DAAR KOMT IN DE NAAM VAN DE HEER! HIJ, DIE IS DE KONING ISRAËL'S! VREDE ZIJ IN DE HEMEL EN HEERLIJKHEID IN DE HOOGSTE PLAATSEN! EN GEZEGEND ZIJ HET KONINGRIJK ONZE VADER VAN DAVID, DAT KOMT IN DE NAAM VAN DE HEER! HOSANNA IN DE HOOGSTE HEMELEN! Welk een heerlijk afkomen van de Heer, met een juichende volksschare van de Olijfberg, terwijl een andere juichende volksschare uit Jeruzalem Hem tegemoet ging. Voorzeker reeds hier (want de bergen vertegenwoordigen in de Schrift de hoge plaatsen) zien wij een voorafbeelding: hoe de Heer eenmaal zal weerkomen in heerlijkheid uit de hemel, met de ontslapene gezaligde bij Hem, en een tweede schare gezaligden (die in een ogenblik veranderd en verheerlijkt worden), Hem van de aarde tegemoet gaande, terwijl aller heilig doel is: het verheerlijken van de Koning Israël's bij het binnentreden van Jeruzalem, niet het oude, dat nu is, en nog verwoest moet worden, maar het nieuwe, dat uit de hemel dalen zal. Zij namen de takken van de palmbomen in hun handen, om er mee te wuiven en te schudden, zo als men dat in het oosten bij de inkomst van koningen gewoon is te doen. Ook deze bijzonderheid hebben wij van de Evangelist Johannes, en hij wijst ons ook hiermee heen naar de toekomst, zo als die geschetst is in de Openbaring (Openbaring 7:9) naar het schudden van de palmen in de hemel. Nog heden doen de Joden hetzelfde op hun Loofhuttenfeest. En die voorbijgingen, en die volgden. Het was geen ordeloze volksmassa, maar allen regelden zich in de uiterste orde, zo als trouwens bij de Heer voegde. Een gedeelte ging voorop, een ander gedeelte volgde, en de Heer zelf kwam in beider midden langzaam van de hoogte van de Olijfberg, en terwijl Hij afwaarts reed, riepen zij allen juichend zijn lof uit met een vreugde, die de Heere aangenaam was, omdat het een feestvreugde was, die de Vader Hem door de Heilige Geest bereidde. Hosanna de Zoon van David! Dat wil zeggen: Verlos ons,

Gij Zoon van David! Dat riepen zij uit voor Jezus, tot Jezus. Wie moet Hij zijn, zal deze erenaam en die aanroeping Hem toekomen! Het Hosanna! wordt insgelijks nog heden door de Joden op hun loofhuttenfeest uitgeroepen. Hij, die is de Koning Israël's! Zijn discipelen en het volk huldigden Hem als de Koning van Israël, zo als Hij ook aan het kruis werd uitgeroepen. Bijzonder de Evangelist Johannes doet ons opmerken, dat God beide door zijn kinderen en door zijn vijanden de heerlijkheid van de Zoon laat verkondigen. Ja, ook van een schandbord werd Christus een driedubbele kroon op het hoofd gezet: werd Hij in drie talen als Koning van de Joden uitgeroepen. Vrede in de hemel en heerlijkheid in de hoogste plaatsen! De Engelen verkondigden in en door Christus vrede op aarde, en de mensen verkondigden vrede in de hemel. Liefelijke tegenstelling en overeenstemming! Ja, nu is het voor ons mensen slechts vrede in de hemel; maar wat toen alleen Engelenogen konden zien, dat zuilen ook eenmaal de ogen aanschouwen van allen, die des Heeren de vrede op aarde. Hetzelfde geldt de heerlijkheid. Thans is alleen de heerlijkheid van de wereld zichtbaar, en bestaat voor de gelovigen alleen de heerlijkheid in de hemel, doch eenmaal zal ook de aarde bedekt worden met de heerlijkheid van de Heer, gelijk nu de bodem van de zee bedekt is van de wateren, Habakuk 2:14. En gezegend zij het koningrijk onze vader van David, dat komt in de naam van de Heer! Wordt het koningrijk van David gezegend, dan is er ook een koningrijk van David, en dan is er ook een Koning van dat koningrijk, een zoon van David. Deze woorden zijn wezenlijkheden, en wie ze voor vleselijke verwachtingen houdt, die behoort niet tot de discipelen van Jezus, maar tot zijn vijanden, die wij zo aanstonds tegen de Heer zullen horen opkomen, omdat Hij zulke uitroepingen niet wedersprak. Wij vergeten, dat alles wat uit God is, ook de vorm, eeuwig is. Wij hebben voor elke nieuwe zaak een nieuwe vorm, maar God geeft aan de oude vorm een nieuwe betekenis; Gods oud verbond werd een nieuw verbond, en de wet van Sinaï werd de wet van Christus. Zo ook het koningrijk van David werd een eeuwig koningrijk, door uit David een eeuwig Koning te laten voortkomen de Christus die alle Goddelijke en menselijke heerlijkheid in dit koningrijk verenigt en openbaar maken zal. Hosanna in de hoogste hemelen! Het slot is als het begin. Verlossing en wederom verlossing is het hoge en enige onderwerp van het lied, gezongen bij de intocht van de Verlossers van zonde, die thans heenging tot zijn lijden en sterven voor de zonde. En sommigen van de Farizeeën uit de schare zei tot Hem: MEESTER, BESTRAF UW DISCIPELEN. Wat de discipelen, gevolgd door velen uit het volk, spraken en zongen, dat was de Farizeeën een grote ergernis, want het betekende niets minder, dan dat het volk Jezus voor de Messias, de Zoon van God en de Zoon van David uitriep. Deze mensen zien wij overal bij Jezus. Zij Waren als zo vele spionnen, die Hem nimmer uit het oog verloren. En het is daarom dat dit Hosanna van het volk binnen zo weinige dagen in het kruist Hem! het volk veranderd is. Waar de overheid slecht is, daar is ook veel slecht volk in het land, dat bereid is de overheid te volgen in hetgeen, waarin zij voorgaat. Waren de Overpriesters en Schriftgeleerden niet tegen Jezus geweest, het volk zou uit zich zelf niet tot die gruwel van de uitwerping van Christus gekomen zijn. Doch waar de overheid het vuur van het oproer werpt, daar vindt het in het volk stro genoeg om de felste brand te doen ontstaan. En Hij antwoordde, zei tot hen: IK ZEG ULIEDEN, DAT, ZO DEZE ZWIJGEN, DE STENEN HAAST ZULLEN ROEPEN. Welk een majesteit spreekt er uit alle, en ook uit deze woorden van de Heer, en welk een kalmte! Men ziet het, de Heer bezat altijd volkomen zich zelf. Wij zien in Hem altijd de Heer, die niet bestuurd wordt, maar bestuurt. Voorts gaat het altijd zo; als de mensen zwijgen, waar het Gods waarheid en Gods eer geldt, daar spreken de zaken, de gebeurtenissen, de stenen op de weg, de stenen uit de muur. Bij de verwoesting van Jeruzalem, welke de Heer onmiddellijk daarna aankondigt, zwegen de mensen van God, maar spraken de stenen. Van de negentig stenen torens of sterkten bleven toen nog slechts drie staan, waarin de Joden zestig jaren later zich op nieuw verschansten, en het brandpunt vormden van een nieuwe opstand tegen de Romeinse macht; een opstand, die zich zodanig uitbreidde, dat hij de romeinse keizer Hadrianus met verplettering bedreigde; doch die opstand werd ook ditmaal gedempt, en wel zo

als de romeinse overmacht zelden deed, met een vernietiging voor eeuwen. En als Hij nabij kwam en de stad zag, weende Hij over haar. Deze bijzonderheid hebben wij van Lukas. Hij, de gelovige uit de Heidenen, had een bijzondere liefde voor de tempelstad en tempel, en daarom boekt hij alleen de Heer wenen over Jeruzalem, terwijl Mattheus alleen het vonnis over de tempel vermeldt. De Heer weende, eigenlijk: weeklaagde over de stad; het was een schreien met hevige aandoening, een snikken. Een recht Koning, niet waar, die weent over de ellende van zijn volk! Doch in de Heer zijn tranen liggen vertroostingen. In zijn wenen over Israël ligt de wederoprichting van de heilige stad en in haar van geheel Israël. Ook aan het graf van Lazarus weende de Heer, en daarna stond Lazarus op. De Heer weende in het midden van de blijdschap van de zijnen. Schildert deze ene trek niet geheel zijn persoon en werk? Waar Hij de oorzaak is van de vreugde van allen, daar is Hij alleen de man van de smart. Hij weende over Jeruzalem. De flauwe taal van onze tijd heeft dat Jezus vaderlandsliefde genoemd, doch het was zijn Messiasliefde. Hij weende over de zonde van zijn volk, dat Hem, hun eeuwige Koning verwierp, en zich daarmee stelde onder een oordeel zo vreselijk, dat het eeuwen zou voortduren, en nu reeds achttien eeuwen voortduurt. En hebben wij niet nog heden als Gods knechten medegevoel met Jeruzalem en medelijden met haar gruis? Psalm 102:14,15. Van waar komt het, dat geen reiziger, wie hij zij, Jeruzalem nadert, zonder ten diepste ontroerd te worden? Dat komt door de tranen van Christus, die alle mensen van alle eeuwen Hem moeten nawenen, totdat Hij wederkomt in heerlijkheid en zijn voeten staan op de Olijfberg, en Jeruzalem weer genoemd wordt: De Heer is aldaar. Ezechiël 48:35 Doch nu is er voor de vreugde van de dochter Sions nog geen plaats; nu kunnen wij nog enkel over Jeruzalem wenen, wenen met nog andere tranen, dan die de Joden elke Vrijdag uitstorten aan de overblijfselen van de oude tempelmuren. Trouwens geen land en geen stad is meer door alle volken geëerd en vertreden geworden, dan het heilige land en de heilige stad. De Mohammedanen vereren Jeruzalem als de stad van de graven van de profeten, de Joden als de stad van hun tempels, en de Christenen als de stad van het kruis, van het graf, van de opstanding en hemelvaart van hun Verlossers. En toch is het Jeruzalem, dat nu is, niet het Jeruzalem van ouds. De heilige stad bestaat, maar gelijk ons lichaam als wij gestorven zijn; het is van ons, en toch wij zelf zijn het niet meer; doch de gestorvenen zullen weer opstaan. Is het niet wonderlijk? Door menselijke macht kan Jeruzalem niet vernietigd, en kan het niet hersteld worden. Zo ook het Joodse volk niet. Het kan niet van de aarde uitgeroeid en ook niet weer tot zijn vroegere staat gebracht worden. Zijn toestand is een tussen staat, die door God alleen kan, en, is de tijd vervuld, zal opgeheven worden. Zeggende: OCH OF GIJ OOK BEKENDE, OOK NOG IN DEZE UWEN DAG, HETGEEN TOT UW VREDE DIENT. De Heer beschrijft en betreurt met deze woorden de toestand van Israël en van iedere zondaar, die zich niet bekeert. De tijd van de genade is aanwezig, men wordt gewaarschuwd voor het naderend oordeel; men wordt vermaand om genade, om vergeving, om vrede bij God te zoeken; doch men komt niet tot de bewustheid van zich zelf, van zijn toestand, van zijn toekomst; men leeft voort, alsof er van dit alles niets bestond, en men zinkt, eer men het vermoedt, in het eeuwig verderf. Maar nu is het verborgen voor uw ogen. Niet in die zin dat God het voor hen verborgen heeft, neen, nog in datzelfde ogenblik stelde de Heer hun het dreigend en naderend gevaar voor ogen, maar in die zin: dat zij er geen ogen voor hadden. De ogen van de Heer zagen het komend oordeel en weenden, en waarom zagen de ogen van de kinderen van zijn volk dat oordeel niet? Ach, wij weten het, omdat zij de waarschuwingen van God niet geloofden. De meeste mensen geloven niet God, maar zich zelf; niet Gods Woord, maar hun eigen verstand, of dat van andere mensen, en gaan er mee te rade en gaan er mee verloren. Daarom komt, in zake onzer eeuwige behoudenis alles alleen aan op het geloof. Gelooft gij waarlijk Gods beloften en dreigingen, dan zult gij ook wandelen op Gods wegen, die u tot God geleiden; doch ontkent of miskent gij het bestaan van het Woord Gods, en volgt gij uw eigen mening, zo wandelt gij ook op eigen wegen, die u als Judas geleiden tot uw eigen plaats. Want er zullen dagen over u komen, dat uw vijanden een

begraving rondom u zullen opwerpen, en zullen u omsingelen, en u van alle zijden benauwen. En zullen u tot de grond neerwerpen en uw kinderen in u, en zij zullen u de ene steen op de andere niet laten. De Heer weende over de stad en sprak haar aan als de vertegenwoordigster van het volk. En nu staan wij verbaasd, dat de Heer in zo weinig woorden alles zeggen kon, wat met Jeruzalem geschieden zou en geschied is. Het is een schets, om welke uit te werken, de folianten van Josefus en andere schrijvers nodig waren. Juist de waarschuwing, waarvan de Heer spreekt, besliste het lot van de stad. Toen de Romeinen voor Jeruzalem kwamen, beraadslaagden zij, wat te doen? Zouden zij de stad laten uithongeren of stormenderhand innemen? Titus, de opperveldheer, wilde het een noch het ander, maar een middenweg tussen die beiden, en dus een regelmatige belegering. Dit was voor een Romein menslievend, en ware hij de keizer zijn zoon niet geweest, hij zou bezwaarlijk zijn wil hebben verkregen, want al zijn bevelhebbers waren er tegen. Nadat dus de twee eerste muren van Jeruzalem gevallen waren, richtte hij tegen de laatste muur een andere muur op, zo spoedig, dat hij dagen besteedde aan hetgeen, waartoe anders maanden nodig waren. Hiermee sloot Titus de stad in, en haar van alle kanten aangrijpende, veroverde hij haar met onweerstaanbaar geweld. Door deze en de andere vermelde profetie van de Heer wisten dan ook de Christenen te voren, wat er met Jeruzalem geschieden zou, en redden zij zich door de vlucht, alvorens de belegering aanving. Gij ziet, zij redden hun tijdelijk leven, omdat zij de woorden geloofden, die Christus gezegd had, en zullen wij ook het leven onze ziel redden voor de eeuwigheid, als wij de Heer geloven in de woorden, die Hij ten opzichte van ons eeuwige leven gezegd heeft. Trouwens zonder Christus is geen Christen denkbaar, evenmin als er een wijnrank denkbaar is zonder een wijnstok. Wie niet uit Hem leeft, leeft geestelijk in het geheel niet. Daarom dat gij de tijd uw bezoeking niet erkend hebt. Er is zowel voor een volk als voor ieder mens een tijd, waarin God tot hem komt met een bijzondere uitnodiging, om zich te laten behouden, alvorens het oordeel onherroepelijk los te breken. De komst van de Heer in het vlees was insgelijks tot Israëls behoudenis en vrede. Had Israël als volk zijn Messias aangenomen, het zou gespaard zijn gebleven, gelijk allen, die Christus aannamen, gespaard bleven; doch de vervulling van de tijd, waarin Christus kwam, was tevens de tijd van de vervulling van Israël's ongerechtigheid. Het ongeloof had dit volk zodanig verkankerd, dat het geen ogen meer had om God, ofschoon in het vlees geopenbaard, te zien, geen oren meer, om de stem Gods van Christus lippen te horen, en geen verstand meer, om te erkennen dat God hun persoonlijk, en daarmee voor de laatste maal in genade bezocht. De Heer rekent hun dit toe tot schuld, tot hun grootste schuld, want de verblinding en verharding van de zondaar is een gevolg van zijn herhaald achteruitslaan tegen de prikkel van zijn geweten. Als iemand zich onophoudelijk dronken drinkt, dan vervalt hij ten laatste in de zuipers waanzin, waarin hij, geen bestuur meer heeft over zijn zinnen of zijn verstand, niet meer weet wat hij doet. Is deze toestand niet de dronkaard zijn schuld? Zo ook in het geestelijke. Wanneer een mens of een volk zich onophoudelijk voedt met ongeloof, dan vervallen zij ten laatste tot die geestelijke verblinding van de ogen en verharding van de harten, waarin zij niet meer kunnen onderscheiden tussen waarheid en onwaarheid, tussen het Goddelijke en menselijke, tussen goed en kwaad. En zo is deze toestand de schuld van de mens. En als Hij Jeruzalem, in kwam werd de gehele stad in beroering, zeggende: WIE Is DEZE ? En de scharen zeiden: DEZE IS JEZUS, DE PROFEET, VAN NAZARETH IN GALILEA. De indruk van de Heer zijn komst te Jeruzalem, en wel op deze ongewone wijze, was groot! De gehele stad geraakte in opschudding. Allen, die maar enigszins in de gelegenheid waren, liepen toe, om deze buitengewone intocht te zien, en daar de voorhoede van het volk bij zulke gelegenheden niet weinig groot en de hoofdpersoon daarbij aanvankelijk niet duidelijk te onderscheiden is, zo vroegen de inwoners van Jeruzalem de een de ander: wie is deze? en het Jeruzalem binnentrekkend volk antwoordde met de juichende uitroep: Deze is Jezus, de profeet, van Nazareth in Galiléa. De Heer wilde wel tot Zion komen als Zions wettige Koning, doch Hij had noch zijn discipelen, noch het volk tot vreugde opgewekt. Beiden herinnerden zich echter zijn

heerlijke daden, en verheerlijkten er God voor, en de profeet, die Hij gezonden had. Zo bereidt de Heilige Geest de Heer nog altijd een gewillig volk ten dage zijner heirkracht. De Farizeeën dan zeiden onder elkander: ZIET GIJ WEL, DAT GIJ GANS NIET VORDERT? ZIET DE GEHELE WERELD GAAT HEM NA. Deze lieden houden met elkander een afzonderlijk gesprek, zij zijn niet onkundig wie daar binnen Jeruzalem komt; in plaats echter dat deze goddelozen zich nu verheugen, dat de Heer naar hun innigst verlangen te Jeruzalem, en dus binnen hun bereik en in hun verraderlijke macht gekomen is, zijn zij vol ergernis over de openbare, vrije wijze, waarop de Heer Jeruzalem binnentrekt, en over de feestvierende wijze, waarop Hij door de volksmenigte naar de stad begeleid en in de stad ontvangen wordt. En Jezus ging in de tempel van God. De eerste gang van Zions Koning is naar Zions hoogte. Trouwens, wanneer een koning zijn intrede doet in de hoofdstad van zijn rijk, dan gaat hij naar zijn huis, naar het paleis. Nu is de Heer zijn huis of paleis, de tempel. In de tempel is zijn troon, Jesaja 6:1-3, Maleachi 3:1,3. Welk een helder licht valt hier op de woorden van Psalm 2:6: Ik toch heb mijn Koning gezalfd over Zion, de berg mijne heiligheid. En er kwamen blinden en kreupelen tot Hem in de tempel. Wij lezen 2 Samuel 5:6-8, dat de kreupelen en blinden spreekwoordelijk van het huis op Zion uitgesloten waren en inderdaad treffen wij in de Evangelische geschiedenis de blindgeborene, door de Heer, en de kreupele door Petrus genezen, niet in de tempel, maar vóór de ingang van de tempels. Doch waar de Heer komt, heft alle ban en vloek zich op. De eersten, die de Koning van Zion in zijn paleis komen begroeten, zijn de blinden en kreupelen. Laten de groten der aarde hun opwachting maken bij de koningen van deze wereld, de ellendigen behoren tot Jezus. En Hij genas dezelfde. Ziet, zulke strooipenningen werpt de Koning van Zion bij zijn intrede in zijn stad en in zijn huis onder het volk. Hoe onuitsprekelijk verblijd zullen deze zijn heengegaan van voor het aangezicht van de Koning boven alle koningen; want welk koning kan de blinden het gezicht teruggeven en de kreupelen doen wandelen? Toen nu de Overpriesters en de Schriftgeleerden zagen de wonderheden, die Hij deed, en de kinderen roepend in de tempel, en zeggende: HOSANNA, DE ZOON VAN DAVID! namen zij dat zeer kwalijk. Zo waren dan behalve de blinden en kreupelen, ook de kinderen de eersten, die de Koning van Zion huldigden in zijn paleis. Heerlijke harmonie van het Schrift! Gelijk bij de Heer zijn geboorte de geringsten van het volk het eerst de nieuw geboren Koning van Israël huldigden, en de kindertjes zijn eerste bloedgetuigen werden, zo laat ook nu de Heer, alvorens Hij gaat sterven, zich als Koning huldigen door de geringsten van het volk en door de kindertjes. De Overpriesters en Schriftgeleerden namen dat zeer kwalijk. Wij lezen van velerlei genezingen in de synagoge, doch thans lezen wij voor de eerste maal van genezingen in de tempel. De Overpriesters beschouwden de tempel als bepaald hun gebied. Dat Jezus er in kwam onderwijzen, was hun reeds erg genoeg, doch konden zij niet verhinderen; dat Hij echter in de tempel handelde als in zijn eigen huis, en aldaar de kreupelen en blinden liet binnenkomen, Om ze te genezen, en de kinderen om hem het Hosanna toe te brengen, dat was hun onverdraaglijk. En zij zeiden tot Hem: HOORT GIJ WEL, WAT DEZE ZEGGEN? Het: Hosanna de Zoon van David! door de kindertjes uit de mond der discipelen aangehoord en nagezongen, was het huldigingen-lied van de Messias. Door deze hulde aan te nemen, verklaarde zich Jezus voor de Messias. En dit konden deze ongelovige mannen niet geloven, en daarom ook niet dulden, want het ongeloof kan de waarheid niet verdragen, evenmin als het geloof de leugen. Reeds hadden zij de Heer te vergeefs toegeroepen: Bestraf uw discipelen, en nu doen zij met andere bewoordingen dezelfde eis ten opzichte van deze kinderen. Zij namen het in hun kinderachtigheid kwalijk, dat de discipelen, het volk en zelfs kinderen Jezus als de Messias uitriepen. Zij dachten: wat hebben deze zich daarmee te bemoeien; dat is onze zaak, wij moeten dat beoordelen, en wij zeggen: "neen! Hij is de Messias niet." Dezelfde geest heerst nog onder de ongelovige geleerden. Zij zeggen tot de niet geleerden: "Bemoeit u met uw zaken, en laat onze zaken over voor ons." Hoe trots, en hoe dwaas tevens! De Schrift is, gelijk de natuur, van God voor allen; niemand heeft

recht om ze als zijn domein te beschouwen. Ieder mag in die lucht ademen, Op die bodem wandelen, op dat water varen. Ik raad dan ook ieder, die de waarheid wil leren kennen, haar niet te zoeken bij de ongelovige geleerden. Al schrijven zij ook nog zulke dikke boeken met aanhalingen uit alle mogelijke talen, de leugen is bij hen te huis, en deze zoeken zij, door alles wat zij elders vinden, te versterken. Gij hebt in onze tekst het sprekendst bewijs hiervan voor u. Hoort gij van de Overpriesters en Schriftgeleerden wie Jezus is naar de Schrift? Neen, dat weten de kinderen beter dan zij. En neem nu nog heden een kind van onze zondagsscholen, vraag het: Wat dunkt u van de Christus? en zijn antwoord beschaamt dat van menig hoogleraar uit menige academiestad, die op deze vraag niet anders weet te antwoorden dan wat de leugengeest reeds door de mond van Israël's Overpriesters heeft gezegd: Wij weten dat deze mens een zondaar is. De onwetendheid is altijd onbeschaamd, maar de onwetendheid der geleerden is het dubbel. De goddeloze lieden durven nog van Jezus eisen, dat Hij het voor hen, ongelovigen en onbekeerden, zal opnemen: "Bestraf ze!" is hun uitroep. "Neen, zegt de Heer, Ik handhaaf ze, en gij, leert gij uw plicht van deze kinderen, en van dit door u verachte volk." Hoort gij wel, wat deze zeggen? En Jezus zei tot hen: JA, HEBT GIJ NOOIT GELEZEN: uit de mond van de jonge kinderen en de zuigelingen hebt Gij lof toebereid? De Heer wijst hen als Schriftgeleerden naar de Schrift; zij moesten zich haar uitspraken herinneren, doch nu zij zelf dit niet doen, zal de Heer het voor hen doen. In hetgeen door deze kindertjes geschiedt, kunnen zij de vervulling zien van Psalm 8 vers 3 (Psalm 8:3). Even als God Abraham kinderen kan verwekken uit stenen, die spreken tot zijn lof, zo kan Hij ook de lofzang van zijn heerlijke naam leggen op de lippen van de onmondigen, en zelfs van de zuigelingen. Gij ziet, de Heer past op zichzelf toe, wat ten opzichte van God gezegd wordt; want Hij en de Vader en de Heilige Geest zijn één, en het is de Heilige Geest, die Psalm 8 (Psalm 8) stelde tot een Psalm van David, van de Zoon van David bij uitnemendheid, de énige aldus in de Schrift genoemd; de Messias. En hen verlatende, als Hij alles rondom bezien had, en het nu avondstond was, ging Hij uit naar Bethanie met de twaalve. Niet terstond reinigt Jezus de tempel, zo als men volgens Mattheus zou kunnen denken; doch Markus maakt ons oplettend op de bijzonderheid, dat de Heer eerst alles rondom bezag. Eerst overziet de Heer de zaak, eer Hij in haar ingrijpt. En hoe is ook deze handeling zijner waardig! Welk een blik van koninklijke majesteit en heerlijkheid en wijsheid slaat Hij op alles wat zich in de tempel, het huis van zijn Vader en daarmee zijn huis voordoet. Niet in drift kastijdt Hij, maar na voorafgaand onderzoek, met kalmte, van de andere dag. Zo kwam Hij ook weleer als de Engel des Verbond, alvorens zijn strafgerichten aan Sodom te laten voltrekken, neer uit de hemel om te zien, of Sodoms schuld zo groot was als het geroep er van tot de hemel was opgeklommen. Laten de ongelovigen hiermee spotten, wij weten dat God zich persoonlijk openbaart, en dat Hij, waar Hij zich persoonlijk openbaart, zich ook persoonlijk wil overtuigen. Waar God zich als mens openbaart, daar moet Hij ook Godmenselijk handelen. Handelde Hij volstrekt Goddelijk, Hij zou alsdan zijn openbaring als zodanig opheffen, of tot een bloten schijn maken. God is de waarheid in alles. Wij hebben het gedurig opgemerkt, dat ook de Heere Jezus Christus, eenmaal mens geworden, niet meer volstrekt Goddelijk, maar altijd God menselijk, dat is alleen in volmaakte afhankelijkheid van de Vader, spreekt en handelt. Wist de Heer niet wat in de tempel plaats greep? Zeker wist Hij het, en toch, Hij bewandelt de geordende weg. Hij wil alles nog eenmaal van nabij zien, alvorens Hij oordeelt. Trouwens, de Heer deed nooit iets bij overhaasting, maar alles in de hoogste rust en kalmte, en dat moeten de gelovigen ook doen. Het geloof moet al de omstandigheden, waarin wij komen, beheersen. Eerst wil de Heer weten welke ongerechtigheden er plaats grijpen; daarna gaat Hij naar Bethanie, en eerst de volgende morgen keert Hij terug en houdt Hij gericht. Het moet ons een bewijs zijn, dat de Heer langmoedig is, en alles doet, niet uit wraak, maar met rechtvaardigheid. Het is dan ook een lust voor allen, die de Heer kennen, om Hem gade te slaan in al zijn bewegingen en na te gaan in al zijn beweegredenen. En overnachtte aldaar. De Heer overnachtte niet te Jeruzalem; Hij was ook

nimmer in die stad, dan wanneer Hij er wezen moest. De heilige stad was een spelonk voor moordenaars geworden; de Heilige Israël's was er de gehate, Hij was er nimmer veilig voor aanslagen op zijn leven. Ook hierin gingen bij de Heer de hoogste hoogheid en nederigheid samen. De tempel was zijn paleis, en in een vlek buiten de stad, in een eenvoudig huis van hen, die Hem liefhadden, nam Hij zijn nachtverblijf.

11:12 De Heer en de onvruchtbare vijgenboom.
En de andere dag, als zij s'morgens vroeg uit Bethanie gingen, en Hij wederkeerde naar de stad, hongerde Hem. En ziende van ver een vijgenboom aan de weg, die bladeren had, ging Hij naar hem toe, om te zien of Hij ook iets op dezelfde zou vinden. En daarbij gekomen zijn, vond Hij niets dan bladeren. Want het was de tijd van de vijgen niet. En Jezus zei tot hem: NIEMAND EET ENIGE VRUCHT MEER VAN U IN DE EEUWIGHEID. En zijn discipelen hoorden het. Het woord, hier door de Heer gesproken en de daad door Hem verricht, hebben een hoge zinnebeeldige betekenis. Waar de Heer hongert, en het schepsel Hem voedsel weigert, hoe kan het daar anders of het schepsel moet verderven? Vergeten wij niet, dat wij hier geen mens horen spreken, maar de Heer van de heerlijkheid, de eeuwige Zoon van de eeuwige Vaders, God, geopenbaard in het vlees. Hiermee is alles verklaarbaar, en zonder dat is er niets verklaarbaar in de Evangelische geschiedenis. Het eerste wonder, dat de Heer deed, toen Hij onder Israël optrad, was de verandering van water in wijn. De wijnstok is het zinnebeeld van Israël, en Hij zelf, de Messias, is uit Israël gesproten, Hij is de ware wijnstok, die de edelste wijn zou geven; Hij wil het ook Israël op nieuw doen worden, en bij zijn volk al het water in wijn veranderen. Het eerste teken, dat Hij gaf van zijn Messiasschap, was een wonder van zegen, en al de andere tekenen, die volgden, waren wonderen van genade en ontferming. Doch gij voelt, dat, nu de Heer gereed staat door het ongeloof van de overheden van zijn volk buiten de wijngaard geworpen en gedood te worden, zijn laatste teken vóór dat lijden een teken van oordeel zijn moest, niet aan een levend wezen, want de Heer, die gekomen was om het lijden weg te nemen, kon onmogelijk lijden veroorzaken, maar aan een boom, en wel aan zulk een boom, als insgelijks door geheel de Schrift het beeld van Israël is: de vijgenboom. Daarom moeten wij ook niet buiten het zinnebeeld gaan. Het woord van de Heer: uit u wordt geen vrucht meer in de eeuwigheid, gold de boom, doch niet Israël in zijn geheel als volk, maar alleen Israël's ongelovigen en ongelovig blijvenden. Alleen het ongeloof is tot eeuwige onvruchtbaarheid gedoemd, en alleen een deel van Israël ligt in het ongeloof. Niet over geheel Israël, maar over een deel van Israël is de verharding gekomen, Romeinen 11:25. Nog eens dus, in de vervloekte vijgenboom is niet Israël tot onherstelbare ondergang overgegeven, maar dat gedeelte van Israël, dat in het ongeloof zou blijven. Immers de Heer zelf stelde het weer teder worden, het weer sappig en groen worden en uitlopen van de vijgenboom, als een teken van het naderen van de zomer, van de herleving van al het gestorvene. Ook fluistert Markus ons in het oor: Het was de tijd van de vijgen niet. Zegt hij dit tot verontschuldiging van de vijgenboom? of wil hij daarmee niet veeleer zeggen, dat er nog een tijd voorhanden is, waarin het voor Israël wel de tijd van de vijgen zijn zal? Dit is een van die profetische grepen, die ons zo verbazen als verrassen; doch zij geschieden ook door de Heilige Geest, die de auteur van het Schrift is. Ja, ook in dat kleine bijvoegsel ligt het gehele toekomstige behoud van Israël. Voorzeker, toen de Messias door zijn eigen volk verworpen werd, was het bij dat volk de tijd van de vijgen niet, toen droeg het geen vrucht; het was niet de tijd van Israël's heerlijkheid, maar van Israël's val; het ongeloof en de huichelarij, het Sadduceïsme en het Farizeïsme hadden het volk volkomen bedorven. Daarom was ook reeds door Johannes de Doper de bijl aan de wortel van de bomen gelegd; het merendeel van Israël was als dor hout geworden, dat omgehouwen en ter verbranding stond overgegeven te worden. De komst van de Heer tot zijn tempel strekte zo zeker tot het laatst en gestrengst oordeel over het ongelovig Israël, als zij tot de hoogste zegen strekte van het gelovig overblijfsel van Israël naar de verkiezing van de genade. Die, zege en dat oordeel kondigde de Heer gedurig aan in ronde woorden en gelijkenissen, en nu ook bepaald dat oordeel in een zinnebeeldige handeling, in een symbolisch wonder. In het Oosten komt juist in tegengestelde orde met ander geboomte, aan de vijgenboom eerst de vrucht en dan de bladeren. Waar dus aan de vijgenboom bladeren zijn, daar moet, zal het goed zijn, ook de vrucht aanwezig zijn. De vijgenboom aan de weg, die Jezus langs ging, had bladeren, en beloofde dus vrucht; doch hij had enkel bladeren, en niet bladeren maken de heerlijkheid van de

vruchtboom uit, maar de vrucht. Daarom is ons Hollands woord godsvrucht voor vroomheid zo schoon. Wij moeten als gelovigen Gode vrucht dragen. De vijgenboom boezemde door zijn bladeren de verwachting in van vrucht. De Heer zag hem van verre; dus kon Hij menselijkerwijze niet onderscheiden, of de boom vrucht had of niet, en Hij zou er niet naar onderzocht hebben, zo Hem niet werkelijk gehongerd had. Zo was de Heer dan zonder spijs en drank, nuchteren, zo als wij zouden zeggen, van Bethanie gegaan. Hij had tot nu toe geen behoefte aan spijs gehad; doch nu ontstond bij Hem die behoefte met grote kracht. Het is de tweede maal, dat wij van de Heer lezen, dat Hem hongerde. De eerste maal was het in de woestijn, als tot inleiding van het verzocht worden door de Satan, en nu hier als tot inleiding van zijn overgegeven worden tot het lijden, waarvan de Heer tot de overheden van Israël zei: Dit is uw uur en de macht van de duisternis; en tot de vrouwen: Indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden? De Heer de vijgenboom in het blad ziende, zocht dus, overeenkomstig de orde van de natuur, naar vrucht; en werd teleurgesteld, zodat Hij zijn honger niet kon stillen. Gij vraagt misschien: Hoe kon de Heer naar vrucht zoeken, dewijl het de tijd van de vijgen niet was? Om dit goed te verstaan moet men weten, dat de vijgenboom in het Oosten driemaal in het jaar bloeit en vrucht geeft. De derde maal worden de vijgen zelden volkomen rijp, en zijn in elk geval van zodanige mindere hoedanigheid, dat zij gewoonlijk ongeplukt en ter beschikking van de armen voorbijganger overgelaten werden; er is geen oogst voor. De natuurlijke zin van Markus woorden is dus: Het was de eigenlijke, de rechte goede tijd, de oogsttijd van de vijgen niet. Intussen de Heer achtte deze aan de weg staande boom niet te gering, om bij hem de laatste, minste vrucht te zoeken en ze te nuttigen; doch Hij vond in het geheel geen vrucht, Hij vond enkel bladeren. En nu vraag ik u: kan er wel een schoner en krachtiger beeld, bijzonder van het Farizeïsme, niet enkel van de joden, maar van alle tijden gevonden worden? Een volle bladerendos, maar geen enkele vrucht: het is de krachtigste tekening van de schijnheiligheid, die er kan geleverd worden. Het is niet het goed spreken en het kwaad handelen, dat hier ten toon gesteld wordt, want dat is slechts de grove uitwendige geveinsdheid; de fijne en innerlijke geveinsdheid gaat dieper. Deze is gelijk een vijgenboom in het volle blad; ieder, die hem van verre ziet, onderstelt dat hij ook vol vrucht is, doch voor Christus, die hem onderzoekt, blijkt hij geen vruchten, maar enkel bladeren te hebben; en nu doet Christus aan hem, wat Hij kortelings in de gelijkenis van de luie dienstknecht laat doen: Hij ontneemt hem, die niet heeft, wat hij hebben moest, ook hetgeen hij heeft. Christus ontneemt de vijgenboom, die geen vijgen heeft, ook zijn bladeren, Hij doet hem verdorren door het woord: Niemand eet enige vrucht meer van u in de eeuwigheid. Treffend, niet waar? Ook hier zeggen wij, gelijk bij alles wat Jezus spreekt: Het is een woord van de Heer! De boom, die voor Hem, de Heer, geen vrucht heeft, mag geen vrucht meer hebben voor enig schepsel. Ja, wij moeten het weten, dat bladeren te hebben en geen vruchten, het diepste bederf voor God is. Onvruchtbaarheid bij bladerloosheid is niet half zo erg als de schijn van de vruchtbaarheid te bezitten, zonder vruchtbaar te zijn. Och, dat dit als een zwaard ga door de ziel van mij en van allen, die zich met godsdienstige zaken bezig houden. Bladeren zonder vruchten, wij herhalen het, wekken Gods toorn in de hoogste mate op; want men kan nooit te slecht zijn voor de genade; maar wie zich zelf wil oppronken voor God, in de waan, dat men voor Hem de moorenhuid kan verbergen onder het witte gewaad, die verwerpt de genade. En nu, gelijk wij zeiden, de toestand van Israël ten tijde van de Heer was de toestand van de vijgenboom in de tekst. Nooit stonden de Schriftgeleerden en Farizeeën hoger in Israël dan in deze dagen; zij werden gevleid, gevierd, gevolgd door al het volk. Zij zouden hebben kunnen zeggen: "Nooit is de kerk tot zulk een hoogte van welvaart en bloei gekomen als in onze tijd. Wij zijn de onbepaalde heersers over het voelen van het volk, en worden door het volk als op de handen gedragen." Zeker nooit stond de vijgenboom Israël schoner in zijn blad dan toen; doch de vrucht ontbrak. Onder die uitwendige bloei schuilde een inwendig verderf, en bij die uitwendige eenheid had een innerlijke scheiding plaats tussen het geloof en het ongeloof, het geestelijk en

het vleselijk Israël. Het eerste werd met Christus gerekend, het andere met de onvruchtbare vijgenboom. Met andere woorden: het was toen met Israël, zo als het in het gezicht bij Jeremia (Jeremia 24:1-10) werd afgebeeld: De goede vijgen, die hij zag, waren zeer goed, en de slechte vijgen zeer slecht. Al wat uit Israël tot Christus kwam, was zeer goed; het overige was zeer slecht. Doch er is nog hoop voor Israël, en er is nog hoop voor iedere zondaar, die tot hiertoe niet anders was dan een vijgenboom met bladeren en zonder vruchten. De Heer heeft de onvruchtbare vijgenboom verdorven; maar Hij zelf heeft daarbij gezegd: dat Hij niet gekomen was om de zielen van de mensen te verderven, maar om ze te behouden. En wat Hij aan de natuurlijke vijgenboom deed, dat deed Hij enkel tot waarschuwing van de mensenzielen. Aan deze zijde van het graf is er geen eeuwig oordeel, maar een tijd van genade en bekering. Dat wij ons dan bekeren, opdat wij genade vinden eer de eeuwigheid ons in zich opneemt, alwaar de genade plaats maakt voor het oordeel. En de vijgenboom verdorde terstond. Dat is: begon terstond te verdorren; want er is nooit iets toverachtigs in Christus' wonderen. De wonderen van genezing geschiedden plotseling, omdat de aard van de zaak dat meebracht, doch het plotseling geheel verdord zijn van die boom zou iets onnodigs en daarmee onnatuurlijks gehad hebben. Eerst de volgende morgen zagen de discipelen dat de bladrijke boom verdord was. Dat voorts het oordeel van de Heer over de vijgenboom reeds de profetische vervulling was van de kortelings door de Heer aangekondigde verwoesting van Jeruzalem, of ondergang van de Joodse kerkstaat, behoeft slechts aangewezen te worden, om toegestemd te zijn.

11:15 De Heer en de kooplieden in de tempel: de tweede maal.
En zij kwamen te Jeruzalem. En Jezus in de tempel gegaan zijn. In Galiléa ging de Heer naar de synagoge, maar in Jeruzalem ging Hij alleen naar de tempel, om het volk te onderwijzen. Trouwens, daar was zijn plaats, daar behoorde Hij te zijn. Vooral in deze zijne laatste dagen vermenigvuldigden zich in de tempel de openbaringen zijne profetische, koninklijke en hogepriesterlijke waardigheden. Daarom beriep zich later de Heer op zijn openbaar onderwijs: Dagelijks was Ik bij ulieden in de tempel, waar al de Joden te samen komen; Ik heb altijd in het openbaar gesproken. Laten zij het getuigen, die het gehoord hebben. Begon Hij degene, die in de tempel verkochten en kochten, uit te drijven; en de tafels van de wisselaren en de zitstoelen dergenen, die de duiven verkochten, keerde Hij om, en liet niet toe, dat iemand enig vat door de tempel droeg. Dit was een profetisch koninklijke hogepriesterlijke daad, want hiermee betoonde Hij zich de Heer van de tempels te zijn. De Heer reinigde de tempel, zijn huis, het huis van zijn Vader, gelijk bij zijn optreden onder Israël, zo ook nu, bij zijn heengaan van Israël, en hiermee sprak Hij geheel zijn werk, van het begin tot het einde, uit: Het was de uitwerping van het onheilige uit het heiligdom van God. Wat hier zichtbaar en in het klein geschiedde, dat was door Hem onzichtbaar en in het groot geschied, en zou nog verder geschieden: de overste van de wereld werd door Hem naar buiten uitgeworpen, Johannes 12:31. De tempel was verontreinigd. Waardoor? Door koopmanschap. De ondervinding leert, dat men met het allerheiligste het onheilige ligt kan verenigen, en wel door middel van geld, van winstbejag, van koopmanschap. Zie het aan de Roomse kerk. Is er iets, dat bij de Roomsen hoger en heiliger wordt gehouden dan hun kerk? En toch is bij hen alles voor geld te koop, tot zelfs de gebeden tot verlossing uit het vagevuur. Dit is echter geen uitsluitend Roomse richting, maar een richting, die in ons allen ligt, en alleen door de genade kan onderdrukt worden. Ook voor Israël was de tempel het allerheiligste, dat er bestond, en toch maakten zij hem tot een huis van koophandel. Onder voorwendsel van de dienst van het heiligdom te bevorderen, kwam men in het heiligdom markt houden, ten gerieve van de offeraars, om terstond een offer naar hun keus gereed te hebben, en voor de vreemdelingen, om het vreemd geld in joods geld te doen verwisselen. Doch was het deze veehouders en wisselaars te doen om het heiligdom te bedienen? Neen, maar om winst te doen. O dat geld! welk een macht is het in deze wereld. Het geldbelang plaatst zich tussen alle belangen, ook de hoogste. Tot zelfs in de tempel komt men, om er als op een beurs geld te verdienen. Doch Christus drijft deze kooplieden en bankiers uit de tempel, zij behoorden er niet. Hij dreef hen uit, hen niet slaande met de gesel in zijn hand, maar met de gesel zijn mond. En Hij leerde, zeggend tot hen: IS ER NIET GESCHREVEN: Mijn huis zal een huis van het gebed voor alle volken genaamd worden? Men beschuldigt ons, die alleen door de Schrift de dingen Gods willen laten beslissen, van schriftvergoding; maar Christus besliste ook alles door het gezag der Schrift. Zelfs de tempel reinigde Hij niet, omdat deze daad in zich zelf goed en heilig was, neen; Hij rechtvaardigde ook deze zijne handeling enkel op. grond van een woord van het Schrift, als het boek van de uitspraken van God. Wij mogen en kunnen niet anders te werk gaan. Wanneer de Schrift bij ons leven wordt (en dat Wordt zij, als wij zelf levend worden uit God, en opstaan uit de dood der zonde en misdaden), dan is hiervan het noodwendig gevolg, dat onze handelingen in overeenstemming staan met het geschreven Woord van God. Zeggen wij echter, dat de Bijbel ons tot zekere hoogte brengen moet, maar dat wij verder onze eigen weg kunnen gaan, dan dwalen wij en zullen wij, al begonnen wij ook in de geest, eindigen in het vlees. Hoe velen zijn met de Schrift begonnen, en gaan, tot zekere hoogte gekomen, voort naar het doel met de filosofie of de theosofie! Welk doel? Aan Gods hand alleen komt men in de hemel, en niet aan de hand van enig wijsgeer of wijze. Alleen de Heilige Geest leidt in alle waarheid. Alleen de Schrift is onze pelgrimsstaf tot aan ons graf, en nooit moeten wij die staf met een andere verwisselen, maar hem alleen in de hand houden, kunnen wij onze ogen naar alle zijden wenden, om het schone, goede en ware, dat wij ontdekken, als gaven Gods, God verheerlijkend te genieten. Alle wetenschap buiten de

Schrift kan haar tijdelijke nuttigheid hebben, maar is op zich zelf van geen nuttigheid in het koningrijk Gods. Wat tegen de Schrift is, is tegen God en heeft geen bestand, dan ten hoogste voor de tijd. Ja, kom maar eens met het sloepje uwer natuurlijke wijsheid op die zee, waar het oude zware oorlogsschip van de Roomse kerk zee bouwt, en gij wordt spoedig overzeild en in de grond geboord; in elk geval gij komt met uw sloepje nooit over de zee in de haven, maar moet in zee vergaan. Alleen met het vaartuig, waarin Christus is, kunt gij alle stormen doorstaan, zonder te vergaan, en lacht ge over Rome's oorlogsschip, als onze vaderen lachten over Spanje's onoverwinnelijke vloot. Zonder beeld gesproken: alleen de Schrift maakt ons onoverwinnelijk tegenover het ongeloof en het bijgeloof; en toch, wie zou het niet betreuren? is het de altijd heviger woedende koortsziekte van onze tijd: de Schrift niet te willen hebben. Maar gij hebt dat tot een moordenaarskuil gemaakt. Toen de Heer de eerste maal de tempel reinigde, zei Hij alleen tot de kooplieden en wisselaars: Neemt deze dingen van hier weg, en maakt niet het huis van mijn Vader tot een huis van koophandel. Gij ziet hoe veel zwaarder thans de beschuldiging is. Er waren sedert de Heer zijn optreden dingen gebeurd, die de tempel maakten tot een verblijf van moordenaren, die het op het leven van Hem, de Heer, toelegden. Daarom is dan ook niets gevaarlijker, dan zich niet terstond op het bestraffend woord van de Heer te verootmoedigen; waar geen verootmoediging op 's Heeren bestraffing volgt, daar volgt verharding en een altijd diepere val. Daarenboven sprak de Heer hier profetisch, want later werd juist de tempel de plaats van allerlei samenzwering, opstand en moord, die met de belegering van Jeruzalem door de Romeinen en de verwoesting van stad en tempel eindigden. Doch Markus geeft ons nog een nadere grond voor dit woord van de Heer, want hij laat op deze handeling van de Heer onmiddellijk volgen: En de Schriftgeleerden en de Overpriesters hoorden dat, en zochten hoe zij Hem doden zouden. Hier Openbaart zich dus terstond de waarheid van 's Heeren woorden, ja in hetzelfde ogenblik, dat Hij ze uitsprak, werden zij verwezenlijkt, en werd de aanslag tegen zijn leven, vroeger meermalen voorgenomen, thans op nieuw met beslistheid vastgesteld. Want zij vreesden Hem, omdat de ganse schare ontzet was over zijn leer. Dit ziet op hun overleg hoe zij de Heer doden zouden. Dat Hij sterven moest, stond bij deze moordenaren vast; doch de wijze hoe zij hun doel zouden bereiken, was hun zelf niet klaar, en werd hun somtijds, en ook nu weer geheel duister. Ja, de Heer boezemde hen niet alleen ontzag, maar vrees in, omdat het gehele volk als aan zijn lippen geboeid bleef, en voor Hem vanwege zijn voortreffelijke leer ingenomen was. Wij moeten nog opmerken dat de Heer, ofschoon Hij kort te voren de verwoesting van stad en tempel beslissend had aangekondigd, nog thans voortging de tempel te reinigen. Dit leert ons, dat wij tot op de laatste uur van de Heer zijn komst niet moeten ophouden te doen, zij het dan ook te vergeefs, wat het oordeel over land en kerk kan voorkomen; kunnen wij de vijanden van God niet binnen zeker tijdsbestek overwinnen, wij moeten hen althans bestrijden; kunnen wij het ongeloof niet keren, wij moeten er althans tegen protesteren. Dan zal het ons gaan gelijk het Ebed-mélech ging ten tijde van Jeremia: Jeruzalem viel, maar hij ontving zijn leven tot een buit, en ging vrij uit. En als Hij in de tempel wandelde, kwamen tot Hem, terwijl Hij het volk leerde en het Evangelie verkondigde, de Overpriesters en Schriftgeleerden en onderlingen des volks. Hier blijkt reeds hun vrees voor de Heer. Niet een enkele uit de priesters, maar zo als wij zouden zeggen, het gehele tempelpersoneel verenigde zich als een bende, om Hem rekenschap te vragen van zijn handelingen in de tempel. En zeiden tot Hem: DOOR WAT MACHT DOET GIJ DEZE DINGEN, EN WIE HEEFT U DEZE MACHT GEGEVEN, DAT GIJ DEZE DINGEN DOET? Dit is met andere woorden gezegd: Toon ons uw geloofsbrieven, toon ons uw volmacht, en zo niet, dan zijt gij onbevoegd hier iets te bevelen of te doen. Hoe verregaand onbeschaamd, niet waar? en boosaardig tevens, om de Heer, die alle ongeneeslijke krankheden genas, blinden deed zien, lammen deed wandelen, de doden opwekte en de boze geesten uit de bezetenen dreef door het woord kracht, nog te durven vragen op wiens gezag en last Hij tempelschenders uit de tempel dreef! Maar Jezus antwoordde, zei tot hen: IK ZAL U OOK EEN WOORD VRAGEN;

ANTWOORDT MIJ OOK; indien gij het Mij zult zeggen, ZO ZAL IK U OOK ZEGGEN DOOR WAT MACHT IK DEZE DINGEN DOE. De Apostelen onderwijzen eenvoudig en rechtstreeks, doch de Heer beweegt zich volkomen vrij in het midden van zijn talrijke vijanden, en verandert gedurig de wijze Van hen te bestrijden en hun aanvallen af te weren. Het behoort dan ook in de Schrift tot zijn koningsrechten, om vragen ter beantwoording en raadselen ter oplossing voor te leggen. De Heer wil er ons door leren, om ten opzichte onze vijanden voorzichtig te zijn als de slangen, en toch oprecht als de duiven. Ook leert Hij ons daardoor, dat wij de onbescheiden vragers wedervragen mogen doen; want men kan ons zo veel en zo driest vragen, dat men ten laatste het vragen moede wordt. In ieder geval toonde de Heer hier, dat Hij het recht had hen te vragen. De doop van Johannes, van wie was die? uit de hemel of uit de mensen? Gij ziet uit deze vraag de Heer zijn volmaakte wijsheid. Immers de Heer zijn vraag hing ten nauwste samen met de vraag van de Overpriesters. De vraag: "op welk gezag doopte Johannes?" was dezelfde als deze: "op welk gezag handelt Gij, Jezus van Nazareth?" De Heer keerde dus hun eigen wapens tegen hen zelf. Hun antwoord op de Heer zijn vraag zou het antwoord zijn op hun vraag aan de Heer. Antwoordden zij: "De doop van Johannes is uit God," zo zouden zij daarmee antwoorden: "Het gezag van Jezus is uit God;" want Johannes de Doper, de voorloper, en Jezus, de Heer, zijn hier één onafscheidelijk geheel. Antwoordt Mij. Zij aarzelden te antwoorden, want de vraag was, gelijk al de vragen van de Heer, rechtstreeks aan hun gewetens gericht. De Heer plaatst hen met zijn vraag tussen twee vuren, zo als wij terstond zien zullen; doch de Heer laat niet van hen af; maar spreekt gebiedend: antwoordt Mij. En zij overlegden bij zich zelf, zeggende: Indien wij zeggen: UIT DE HEMEL, zo zal Hij zeggen: WAAROM HEBT GIJ HEM DAN NIET GELOOFD? En indien wij zeggen: UIT DE MENSEN, zo vrezen wij het volk, want al het volk zal ons stenigen, want zij houden allen voor zeker, dat Johannes waarlijk een profeet is. Ziet daar dus de ongelovigen door hen zelf ontdekt. Zij vrezen God niet en vrezen voor mensen. Zij vrezen niet, dat God hen in de hel zal werpen, omdat zij zijn vredeboden in plaats van aan te nemen en te ontvangen, hebben mishandeld en afgewezen, en zij vrezen wel, dat het volk hen stenigen zal, als zij tegen de mening van het volk spreken. Trouwens niets maakt de mens laaghartiger en meer een slaaf van mensen dan het ongeloof. En zij, antwoordden, zeiden: WIJ WETEN HET NIET. Dat is nog heden het vaststaand antwoord van de ongelovige wetenschap, op de vragen aangaande de dingen Gods. Vraagt men de ongelovigen: van waar de Schrift? van waar Christus? van waar de Christelijke kerk? zij zeggen het niet te weten. Weet gij het niet? Gij behoorde het toch te weten; daartoe zijt gij geroepen, gij wijzen in eigen ogen. Wat doet gij anders op kansel of gewijde leerstoel, en zetelt gij niet veel liever in een laboratorium of observatorium? Weet gij het niet, dan moest gij het onderzoeken tot zo lang gij het te weten komt. Het Evangelie is geen zaak van ja en neen, maar van ja alléén. Doch meent gij dat de Farizeeën en Schriftgeleerden het niet wisten? Zij wisten het wel, maar zij wilden het niet weten. Hun verstand en hun geweten zeiden het hun duidelijk genoeg; maar er is nog een derde macht in de mens, die in de meeste mensen de heersende macht is: het tijdelijk eigenbelang. Want weet ge wel, wat er bij deze ongelovigen moest plaats grijpen, als zij gelovigen zouden worden? Zij moesten hun eervolle positie in de maatschappij, hun hoge maatschappelijke betrekking prijs geven; en dat te doen, zegt wat voor een mens. Zij moesten ophouden in de ogen van het volk de geleerden en de geëerde mensen te zijn, en als de rijke jongeling alles verkopen en verlaten wat zij hadden, om te delen in de smaad, de armoede en de vernedering van Jezus; zij moesten in plaats van als Rabbijnen of meesters geëerbiedigd te worden, discipelen, leerlingen worden van de enige Rabbijn, de enige Meester Christus; met één woord: zij moesten hun tegenwoordige hoogheid, hun eer, vreugde en weelde verwisselen met een leven vol ellende en vervolging. Gij voelt, zo iets kan niemand doen, en doet ook niemand dan die waarlijk gelooft in de belofte en bedreiging van de waarachtige God; in zijn belofte, dat: Wie in de Zoon gelooft, het EEUWIGE LEVEN heeft; in zijn bedreiging, dat: Wie de Zoon ongehoorzaam is het leven NIET zal zien. Wie waarlijk gelooft, offert gaarne het

tijdelijk genot van de zonde op, om het eeuwig genot van Gods welbehagen, om de zaligheid deelachtig te worden. En Jezus, antwoordde, zei tot hen: ZO ZEG IK U OOK NIET, DOOR WAT MACHT IK DEZE DINGEN DOE. Gij ziet, de Heer spot op een heilige wijze met deze onwetende geleerden. Hij ontzegt hun in deze zaak, op grond van hun tegenantwoord, het recht tot vragen. Zij hadden immers nu hun eigen vraag beantwoord. Zij hadden gezegd niet te weten, op welk gezag Johannes doopte, en toch hadden zij deze doop verworpen, en daarmee voor ongoddelijk verklaard. En zo als zij nu over de doop van Johannes dachten, dachten zij ook over de handelingen van Jezus, zodat het antwoord van de Heer op hun vraag geheel overbodig werd. Nog thans zullen zij in plaats van een rechtstreeks, een zijdelings antwoord van de Heer ontvangen, en zal Hij hun in een paar gelijkenissen tonen, hoe ongelovig en goddeloos zij gehandeld hebben met Johannes de Doper, en hoe ongelovig en goddeloos zij eerstdaags zullen handelen met Hem, de Heer, de Zoon des huizes. En Hij begon door gelijkenissen tot hen en het volk te zeggen: MAAR WAT DUNKT U? Een mens had twee zonen, en gaande tot de eerste, zei hij: ZOON, GA HEEN, EN WERK HEDEN IN MIJN WIJNGAARD. Doch hij antwoordde en zei: IK WIL NIET. En daarna berouw hebbend, ging hij heen. En gaande tot de tweede zoon, zei hij desgelijks. En deze, antwoordde, zei: IK GA, HEER! En hij ging niet. Wie van deze twee heeft de wil van de vader gedaan? Gij ziet, de Heer gaat nu voort hen te vragen, en deze vraag is zo ingericht, dat zij hun eigen vonnis moeten vellen. Zij zeiden tot Hem: DE EERSTE. De eerste had de vader gehoorzaamd, ofschoon aanvankelijk weerspannig, en de andere had hem niet gehoorzaamd, ofschoon de schijn aannemende van te zullen gehoorzamen. Doch nu maakt de Heer de toepassing dezer gelijkenis op de zaak, waarvan nu sprake is: op het aannemen of verwerpen van Johannes de Doper. Jezus zei tot hen: VOORWAAR IK ZEG U, DAT DE TOLLENAREN EN DE HOEREN U VOORGAAN IN HET KONINGRIJK VAN GOD; WANT JOHANNES IS TOT U GEKOMEN IN DE WEG VAN DE GERECHTIGDHEID, EN GIJ HEBT HEM NIET GELOOFD, MAAR DE TOLLENAREN EN HOEREN HEBBEN HEM GELOOFD; DOCH GIJ ZOU ZIEN, HEB DAARNA GEEN BEROUW GEHAD OM HEM TE GELOVEN, De Heer schetst hier de Farizeeër én de heffe des volk naar het leven. De Farizeeër is beschaafd, maar geveinsd; hij weet alles onder beleefde vormen van zich af te wijzen; de tollenaar en de hoer zijn ruwe mensen, maar ongeveinsd; zij tonen zich zo als zij zijn, en zeggen het zo als zij menen. Zij zeggen ronduit: "Wij willen niet vroom zijn!" Doch nu beschaamt de Heer de beschaafde, beleefde, schijnheilige Farizeeën, door hun te zeggen, dat, terwijl zij Johannes de Doper, die toch in de weg van de gerechtigheid, dat is: op Goddelijk wettige wijze tot hen gekomen was, verwierpen, de tollenaars en hoeren God gehoorzaam zijn geweest, door de doop van Johannes aan te nemen, en dat zij, de Farizeeën, in plaats van dat ziende, berouw te hebben over hun ongehoorzaamheid, daarin hebben volhard tot dit ogenblik toe. Bij de Farizeeër was het schuldgevoel uit de aard van de zaak flauw. Wie iets meent te hebben, gevoelt er geen gemis van; de waan bekleedt bij hem de plaats der werkelijkheid. Hoe zou de gestreng godsdienstige Farizeeër nog meer kunnen worden dan hij reeds in eigen schatting is, en hoe zou hij berouw kunnen hebben, die in eigen ogen reeds de volmaaktheid bereikt heeft? Daarom bestrafte de Heer de schijnheiligheid zo hard, want het is de zonde, die de mens het meest onvatbaar maakt om de genade te ontvangen. Wanneer daarentegen bij de tollenaar en de hoer de genade in het hart kwam, dan was bij hen het zondaarsschuldgevoel in zijn volle kracht en frisheid. Immers zij hadden niets, waarop zij konden steunen en roemen; zij waren door iedereen veracht. Zelfs wat anderen tot eer strekte, rijkdom en bekwaamheid bij voorbeeld, strekte hun tot oneer. En als dan nu dit gevoel van veracht te zijn bij mensen, bij hen zo ver ging, dat zij zich ook verachtelijk voelden voor God en voor zich zelf, dan was de zaak klaar, de greep van Gods hand in hun hart gedaan, en zij waren die boetvaardigen, die verbroken van hart, die verslagenen van geest, die de Heer zijn. Verachten wij dan niemand om zijn eerst: Ik wil niet, want morgen kan hij zeggen: Ik wil. De Heer zelf acht de eerste indruk zijn woorden niet, maar

de tweede, de blijvenden; Hij vraagt geen gemoedsbewegingen, maar wedergeboorte. Ik wil niet is de taal van de natuurlijke mens, maar daarna komt de genade tot hem, en hij heeft berouw, en hij zegt: Ik wil, en hij doet het. Doch wachten wij ons te zeggen: Ik wil, Heere! terwijl wij het toch niet doen. De geveinsdheid, in welk opzicht dan ook, is kwaad, maar in geestelijk opzicht is zij aller kwaadst. Wij moeten ons wachten voor ongerechtigheid, maar evenzeer voor eigengerechtigheid. Hoeren en tollenaars leven in openbare ongerechtigheid, en toch hebben zij een minder verhard hart dan de eigengerechtige Farizeeën en Schriftgeleerden. Ook dan zelfs, wanneer de eigengerechtige het op zijn allerbest meent, en niet de eigengerechtigheid gebruikt als een mantel voor de ongerechtigheid (gelijk velen doen), wil hij met zijn goede werken zijn zaligheid bij God verdienen, en dus beginnen met Adam, alsof hij een Adam was vóór de val, en nu maar nodig had zich staande te houden. O diepte van geestelijke verblinding! Wie zó meent te staan, is dieper gevallen dan de hoer en de tollenaar. Zulk een wil zijn eigen Christus zijn, en verwerpt daarmee de enige ware Christus. Hij heeft er geen besef van, dat het enige goede werk, waarin alle andere goede werken opgesloten zijn, is Christus als zodanig aan te nemen door het geloof. Nog eens, hoe meesterlijk heeft de Heer beide deze zielstoestanden geschetst. De eigengerechtige zegt: Ik wil het goede doen, maar hij doet het niet, omdat hij het in eigen kracht wil doen, en daartoe onvermogend is. Ik wil niet, zegt de dienaar van de zonde, want hij voelt geen kracht in zich om de zonde vaarwel te zeggen, en toch doet hij het, want God heeft intussen zijn hart omgezet. Hoort een andere gelijkenis. Tot hiertoe had de Heer het gehouden gedrag van de Overpriesters en Schriftgeleerden jegens Johannes de Doper in het licht gesteld. Thans zal de Heer hun gedrag jegens Hemzelf in het licht stellen. Daar was een heer des huizes, die een wijngaard plantte, en zette een tuin daarom, en groef een wijnpersbak daarin, en bouwde een toren. De Heer ziet kennelijk bij deze voorstelling op Jesaja 5, waarin Israël bij een onverbeterlijke, onvruchtbare wijngaard vergeleken wordt, en herinnert hiermee de Schriftgeleerden, welk een weerspannig volk Israël ten allen tijde voor zijn Verbondsgod geweest is. De heer des huizes had van zijn zijde alles gedaan, wat tot een volmaakte wijngaard vereist werd; want hij had de wijngaard niet alleen innerlijk beplant, maar ook uitwendig met een omheining voorzien, en een wijnpersbak met de nodige gereedschappen laten maken. Ook hier kon dus gevraagd worden: wat is er meer te doen aan mijn wijngaard, dat ik aan hem niet gedaan heb? En verhuurde die aan de landlieden. Hier wijkt de Heer van de gelijkenis bij Jesaja af, en wijzigt die naar zijn bijzonder oogmerk. Niet op het volk, maar op de oversten van het volk moet thans het openbaar makend licht vallen. De landlieden, de wijngaardeniers van de plaats, waar de wijngaard geplant werd, waren de naasten, en aan hen werd de wijngaard niet verkocht, niet in vol eigendom, maar in leen gegeven, verhuurd, tegen een bepaalde opbrengst van vruchten van de wijngaard. En reisde een lange tijd buitenslands. Hiermee schetst de Heer de vrijheid, die God de mens een tijdlang laat, om ongestoord met het hem toevertrouwde te handelen, zonder dat er hem rekenschap van gevraagd wordt. Toen nu de tijd der vruchten genaakte. Eerst wanneer Gods tijd daar is, om met grond naar de vrucht van het ons toevertrouwde te vragen, vordert Hij die van ons. Zond hij een dienstknecht tot de landlieden, opdat zij hem van de vrucht van de wijngaard geven zouden. Liefelijke omschrijving van het profetisch ambt. Zo zond dan God zijn profeten tot zijn volk, om van hen de bewijzen hun liefde en dankbaarheid te ontvangen. Maar de landlieden sloegen hem, en zonden hem tijdig heen. In plaats van dankbaarheid te betonen, betoonden zij hun ondankbaarheid op een boosaardige wijze. En hij zond wederom een andere dienstknecht tot hen. God begint altijd met het kleine, het geringe. Eerst zendt Hij één man, en daarna nog weer één man. Van 's Heeren zijde wordt alles vermeden, wat naar uitdaging, terging, of harde behandeling zweemt. En deze stenigden zij, en wondden hem het hoofd en zonden hem ledig heen, smadelijk en schandelijk gehandeld zijnde. Zij stenigden hem niet ter dood, zo ver ging hun boosheid op dat ogenblik nog niet, maar zij wierpen hem met stenen, zodat hij aan het hoofd verwond, en overigens deerlijk mishandeld moest terugkeren, zonder iets mee te brengen tot

zijn heer, dan de tekenen hoe schandelijk hij door die goddeloze en altijd in goddeloosheid toenemende mannen behandeld was. En wederom zond hij nog een derde, en die doodden zij. En wederom zond hij vele andere dienstknechten, meer dan de eersten, en zij deden hun desgelijks; sommigen sloegen en sommigen doodden zij, of wierpen hen uit. Naarmate de zachtmoedigheid en lankmoedigheid van de heer van de wijngaard groter werden, werd het verzet stoutmoediger en boosaardiger. Geef de weerspannigen toe, het zal hun een bewijs zijn van uw zwakheid en van hun kracht. Nog thans gaf God toe, en zo moeten wij ook doen, opdat er geen gericht wordt geoefend, alvorens de maat der ongerechtigheid vol is. Alsdan zal het gericht volgen, doch het volge niet van ons; neen, dan zal het volgen van God. En de heer van de wijngaard zei: WAT ZAL IK DOEN? Nog altijd zijn er gedachten van vrede bij hem. Men zou zeggen: hier moet volgen: "Ik zal de wijngaardeniers verdoen." Doch neen, hoort wat de onbegrijpelijke liefde zegt: Als hij dan nog één zoon had, die hem lief was, zo heeft hij ook die ten laatste tot hen gezonden, zeggend: IK ZAL MIJN GELIEFDE ZOON ZENDEN; ZIJ ZULLEN IMMERS MIJN ZOON ONTZIEN! Welk een onderscheid maakt de vader tussen zijn dienstknechten en zijn zoon! Voorzeker de heer van de wijngaard wil in zijn liefde het uiterste beproeven. Maar de landlieden, de zoon ziende, overlegden onder elkander, en zeiden: DEZE IS DE ERFGENAAM, KOM, LAAT ONS HEM DODEN EN ZIJN ERFENIS AAN ONS BEHOUDEN. Zij meenden dat zij, als de enige erfgenaam niet meer bestond, in het onbetwist bezit van de wijngaard blijven zouden; want dat de vader van de zoon zelf komen zou, kwam hun niet in de gedachten. Deze was verre buitenslands en zijn zoon was zijn enige vertegenwoordiger binnenslands geweest, en deze was nu dood, en daarmee was alles dood. Zo dachten zij, en zo denkt de wereld nog. De wereld wil Christus het koningrijk niet geven, maar zelf het in handen houden, en zij houdt, het ook werkelijk in handen nadat zij de Zoon gedood heeft. Tot hoe lang? Totdat Gods oordelen over de wereld losbreken, en de koningrijken der wereld onzes Gods en Christus worden, Openbaring 11:15. In die zelfde geest sprak Kajafas, toen hij zijn medegenoten voorstelde: Christus te doden, om niet door de Romeinsen staat ingezwolgen te worden. Zij zagen het zeer goed in, dat zij Christus lieten blijven, zelf niet konden blijven; doch hier blijkt dan ook tevens, op welke wijze de wijsheid der wereld dwaasheid is bij God; want zij rekenden buiten God, toen zij berekenden dat de dood van Christus het volksbestaan en hun eigen bestaan als hoofden des volks verzekeren zou. Immers, beiden hielden toch op, en wel op een vreselijke wijze; want de eigenaar van de wijngaard, aan wie zij in het geheel niet meer dachten, kwam nu zelf, niet om de vruchten te ontvangen van zijn goederen, maar om hun de vruchten hun goddeloosheid te brengen, en wraak te nemen over al hun moordenarijen. En hem nemende, wierpen zij hem buiten de wijngaard, en doodden hem. Hoe nauwkeurig voorzegt de Heer niet alleen zijn eigen dood, maar ook de bijzonderheid, dat Hij niet binnen, maar buiten de wijngaard gedood zou worden. Zijn dood was een uitwerping uit zijn eigen erfenis door zijn eigen volk. De Heer spreekt ook niet van de mishandelingen, die zijn dood zouden voorafgaan, deze had Hij met de Hem voorafgaande knechten gemeen, en gij voelt dat de herhaling er van hier niet op haar plaats zou geweest zijn. De Heer spreekt alleen van zijn dood op verwerpende wijze. Trouwens de Heer verenigt hier gelijk doorgaans, op profetische wijze het verledene, het tegenwoordige en de toekomst als met één greep. Wanneer dan de heer van de wijngaard komen zal, wat zal hij die landlieden doen? Hij zal de landlieden verderven, en de kwade een kwade dood aandoen. Hier zien wij Israël's ontaarding; de hoofden van het volk zijn goddelozen geworden, moordenaren, die een geweldige dood verdiend hebben. Wij zien het hier in het groot, dat het uitnemendste, wanneer het aan zijn doel niet beantwoordt, het allerslechtste wordt. Wat is heerlijker dan de vrucht gevende wijnstok; maar als de wijnstok geen vruchten voortbrengt, waartoe anders is hij nut dan om verbrand te worden; want men kan er zelfs niet een goede houten pin van maken. Treffende les ook voor ons, aan wie Christus verkondigd is en nog altijd verkondigd wordt. Hij is de erfgenaam, en komt tot ons om vrucht van ons te ontvangen voor zijn Vader, door het geloof in Hem. Gezegend

wie Hem aanneemt, want die is aangenomen door God; doch wee wie Hem verwerpt, want die is door God verworpen. En zal de wijngaard aan andere landlieden verhuren, die hem de vruchten op hun tijd zullen geven! Dit is een nieuwe en verrassende trek in de gelijkenis. In plaats van in het genot en onbetwist bezit van de wijngaard te blijven, zouden zij niet alleen gedood worden, maar ook geen erfgenamen hebben; neen, aan geheel vreemde lieden zou de huur overgaan. Hiermee werd het einde der levitische bedeling en de roeping van de heidenen aangekondigd. Een ogenblik daarna zegt de Heer zelf deze waarheid met volle duidelijkheid. En als zij dat hoorden, zeiden zij: DAT ZIJ VERRE. Het is opmerkelijk, dat het ongeloof zo weinig vrees heeft. De ergste booswichten menen ongestraft te zullen blijven, en de ongelovigsten menen dat hun geen oordeel zal treffen, omdat zij in geen oordelend God geloven. En hoe veel vrees voor de dood en het oordeel is er niet nog in het hart van het nabij God levend kind van God! O het is zo als Luther eens zei: "Zij, die niet moesten vrezen, vrezen, en zij, die vrezen moesten, vrezen niet." Doch er is een onversaagdheid, die rampzalig maakt, en een vrees, die zalig wordt geprezen, Spreuken 28:14. En, verwacht of niet, het oordeel komt altijd nader. Maar Hij zag hen aan en zei: Welk een doordringende blik zal de Heer in dat ogenblik op deze mannen hebben geslagen, een blik, die hun zei, dat de Heer hen doorzag tot in de diepste diepte hun moorddadige gedachten en overleggingen. Wat is dan dat, dat geschreven staat? en hebt gij ook deze Schrift niet gelezen: DE STEEN, DIE DE BOUWLIEDEN VERWORPEN HEBBEN, DEZE IS TOT EEN HOOFD DES HOEKS GEWORDEN; VAN DE HEER IS DIT GESCHIED, EN HET IS WONDERLIJK IN ONZE OGEN? Men moet zich ten hoogste verwonderen over de altijd volmaakt juiste aanhalingen van de Heer van de Schrift van het Oude Verbond. Altijd staat er een woord voor Hem gereed, dat de zaak in geschil volkomen afdoet, en dat de Schriftgeleerden als onweerlegbaar niet konden tegenspreken. De profetie was klaar, dat juist die steen, die door de bouwlieden als onwaardig was verworpen, door God tot de hoek- of gevelsteen, die het gebouw bekroont en tevens tot sieraad strekt, gesteld was. Wat de bouwlieden onwaardig hadden gekeurd, dat werd juist door God de hoogste waarde en eer toegekend. Dat was vreemd en wonderlijk voor velen; maar zij, die geloven, kennen God, en weten dat zijn wegen juist tegenovergesteld zijn aan de wegen, die de menselijke wijsheid bewandelt. De profeet van Nazareth, nog meer de op Golgotha gekruist wordende Jezus is de geliefde Zoon van God, en God zet de kroon op al zijn werken door zijn Zoon. Daarom zeg Ik ulieden. Hier herneemt de Heer zijn eigen gezag, en verenigt dit met het gezag van de Oud-Testamentische Schrift, als een ondeelbaar geheel. Dat het koningrijk Gods van u weggenomen en een volk gegeven zal worden. Wat in de Profetie ingewikkeld was voorspeld, wordt hier door de Heer in volstrekte klaarheid verkondigd. Het koningrijk Gods, de Christus en zijn Christendom zou van het midden van Israël uitgaan en tot de Heidenen overgaan. En zo staan nog heden het Jodendom en het Christendom tegenover elkander. Dat zijn vruchten voortbrengt. De Heidenen hebben inderdaad de Joden beschaamd in geloof, en het bewijs gegeven, dat God thans over hen had uitgestort de Geest van de genade en de gebeden. Trouwens God zelf had tot Israël gezegd: door een onverstandig Romeinen 10:19. Reeds moest de Heer tot het diep in ongeloof verzonken Israël zeggen, bij de treffende geloofsproeven door Heidenen gegeven: Zulk een geloof heb Ik zelfs in Israël niet gevonden. Doch niemand van ons laat zich door deze voorbeelden tot zorgeloosheid verlokken. Het koningrijk Gods is alleen bij dat volk, hetwelk zijn vrucht voortbrengt. De onvruchtbare vijgenboom, al staat hij ook in de wijngaard van de Heer, wordt uitgehouwen. Toen de Roomse kerk Gode geen vruchten meer voortbracht, ontstond het Protestantisme, en zo staan nog heden het Papisme en het Protestantisme tegenover elkander; en als het Protestantisme nu ook zijn vruchten niet meer voortbrengt, dan zal de Heer ook daaruit de kandelaar des lichts wegnemen, en die elders plaatsen. Zien wij niet reeds het geloof onder de Heidenen door de arbeid van de zendelingen toenemen, terwijl onder ons het geloof altijd meer afneemt? Zien wij dan toe, dat niemand onze kroon neemt, wetende dat alleen zij, die in het geloof volharden tot aan het einde, zalig worden.

En een iegelijk, die op deze steen valt, zal verpletterd worden, en op wie hij valt, die zal hij vermorzelen. Nu keert de Heer weer tot de door de overheden van Israël verachte en door God uitverkoren, en door Hem in Zion gelegde steen. Hier wordt ons tweeërlei gevaar voorgesteld. De steen op de grond, over welke men valt, is Christus bij zijn eerste komst in nederigheid, is de gekruisigde Christus, de grondsteen van het Godsgebouw. Sedert achttien eeuwen ligt hij daar aan de openbare weg als een verworpen steen voor de wereld. Die tot de wereld behoren vallen er over en worden in die val verpletterd. De steen daarentegen, die uit de hoogte valt, en die vermorzelt, op wie hij valt, is Christus bij zijn tweede komst in heerlijkheid, met zijn oordeel over zijn vijanden. Als zodanig is Hij de gevelsteen en daarmee de sluitsteen van het Godsgebouw. En als Hij deze dingen tot hen zei, en als de Overpriesters en Farizeeën en Schriftgeleerden deze zijne gelijkenissen hoorden, verstonden zij, dat Hij die tegen hen gesproken had, en begonnen hard aan te houden en Hem van vele dingen te doen spreken, Hem lagen leggende en zoekende iets uit zijn mond te bejagen, opdat zij Hem beschuldigen mochten; en zij zochten ter zelfde uur de hand aan Hem te staan. Men ziet ook hier, hoe onwaar het zeggen is van sommigen, dat de Heer zich naar de vooroordelen van het volk geschikt heeft. Indien er een alles overtreffend vooroordeel bij het Israëlitische. Ik bestond, dan was het zijn volkstrots, waardoor het zich ver boven de Heidenen, en deze tot verachtens toe beneden zich stelde. En nu stelt de Heer hier met de duidelijkst mogelijke bewoordingen de Heidenen boven Israël, en voorspelt Hij Israël's val en de verheffing van de Heidenen. De Heer was de persoonlijke waarheid, zijn woorden waren enkel waarheid, en omdat zij niets dan waarheid waren, baarden zij haat; want de mens hoort van nature liever de zoete leugen, die hem verderft, dan de bittere waarheid, die hem behoudt. Daarom wilden de op het hoogst in hun eer gekrenkte overheden van Israël reeds nu terstond de handen aan Jezus slaan, om Hem gevangen te nemen en ter dood te brengen; doch het was de Heer zijn tijd nog niet. Zij werden ditmaal verhinderd. Maar zij vreesden het volk, dewijl dit Hem hield voor een profeet, en zij verlieten Hem, en gingen weg. Zij gingen weg, het hart vol wrevel en de gedachten vervuld van overleggingen hoe zich het best en het spoedigst te wreken. Geen erger boosheid, dan die ontmaskerd wordt; zo lang zij het mom der geveinsdheid kan dragen is zij zachtaardig, maar zodra gij het haar afrukt, is zij de wreedaardigheid zelve; alsdan betoont zich het schijnbaar tamme dier als een wild dier, dat u bespringt om u te verscheuren. En als het nu laat geworden was, ging Hij uit buiten de stad. De Heer had ditmaal langer dan gewoonlijk te Jeruzalem vertoefd. Eerst met de late avond keerde Hij naar Bethanie terug. Trouwens zijn werkzaamheden schenen zich in de weinige dagen vóór zijn lijden te verdubbelen, ja te verdrievoudigen. Het was nu Dinsdag, en de andere dag (Woensdag) was Hij weder in de vroege morgen op de weg naar Jeruzalem. En des morgens vroeg voorbijgaande zagen zij, dat de vijgenboom verdord was van de wortelen af. Deze laatste bijzonderheid hebben wij van Markus, en zij is belangrijk. Het woord van de wortelen af, sluit de wortelen zelf buiten, en waar de wortelen zelf niet verdord zijn, is de uitspruiting van een rijsje, dat tot een boom kan opwassen, niet onmogelijk. Hoe dit echter zij, dat de stam van Israël zelf niet in de wortel verdord is, maar nog altijd nieuwe scheuten ter ere Gods voortbrengt, en eenmaal in grote overvloed voortbrengen zal, leert de ervaring van de dag en verkondigt ons de profetie van de toekomst. Het verdorren van de vijgenboom had onmiddellijk na het woord van de Heer een aanvang genomen, en wel niet van boven, van de takken, maar van beneden, van de wortelen af, zodat het zichtbaar was, vanwaar de verdorring aanving. Dit kan men op dezelfde wijze zien aan het rijpe koren. Als de halm boven de grond geheel geel is, dan is dit een bewijs dat de toevoer van sappen heeft opgehouden, al is hij boven aan ook nog groenachtig; ook dat zal spoedig geel worden. En zoals het nu ging met dit woord van de Heer, zo gaat het met al zijn woorden. Zij geschieden terstond, maar onzichtbaar en opvolgend; eerst later, als zij ten volle geschied zijn, wordt dit openbaar. De wortels van de vijgenboom waren in de grond, de oorzaak van de verdorring kon niemand zien, en toch bestond zij in een verborgene stremming van de toevoer van sappen uit de wortelen, en van diezelfde wortelen af

verdorde de boom. Was het niet ook zo met het eerste bedreigend woord Gods tot de mens: Ten dage dat gij daarvan eet, zult gij de dood sterven? De mens at, en toch stierf hij niet terstond, neen, maar dezelfde dag begon hij te sterven, was met de zonde het zaad van de dood in hem gelegd, en dat zaad rijpt zelfs onder de blos van de gezondheid, totdat het zijn vrucht voldragen heeft, welke is de losmaking van ziel en lichaam. Dat was de levensgeschiedenis van onze eerste ouders na de val, en dat is de levensgeschiedenis van ons allen. De mensen verwarren gewoonlijk de dingen met de beginselen der dingen, de zaken met de oorzaken, in de waan, dat hetgeen wij niet zien, ook niet bestaat, terwijl nog thans al het zichtbare zijn onzichtbare oorzaken en beginselen heeft. En de discipelen, dat ziende, verwonderden zich, zeggende: HOE IS DE VIJGENBOOM ZO TERSTOND VERDORD? En Petrus, zulks indachtig geworden zijnde, zei tot Hem: RABBI! ZIE, DE VIJGENBOOM, DIE GIJ VERVLOEKT HEBT, IS VERDORD. De discipelen hadden het woord van de Heer wel gehoord, maar zonder te vermoeden, dat het zulk een plotselinge en zichtbare uitwerking hebben zou, zodat zij aan deze zaak niet meer dachten; alleen Petrus, altijd levendig van opvatting, herinnert zich terstond het gezegde van de Heer tegen de vijgenboom, en maakt de Heer oplettend op de reeds nu volslagen verwezenlijking van zijn woord. Doch Jezus, antwoordde, zei tot hen: HEB GELOOF OP GOD. Altijd verwijst de Heer zijn discipelen tot het geloof. Het geloof is een zaak uit God, en zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Gevolgelijk is het ongeloof een zaak uit de boze, en daarmee Gode een gruwel. Door te zeggen: Heb geloof op God, wil de Heer eigenlijk zeggen: "Gij zijt Godes, gelooft als zodanig." Doch hoe verrassend is de Heer ook weer hier gelijk in alles! In plaats van zijn discipelen een uitlegging van deze zaak te geven, en hun de beweegreden zijner daad bloot te leggen, geeft Hij aan het gesprek een andere wending, en zegt Hij tot hen: "Gij kunt hetzelfde doen, zo gij slechts geloof hebt." Het was de doorgaande gewoonte van de Heer, om van zijn woorden en daden niet de innerlijke hogere bedoeling, maar de uitwendige praktische zijde te doen zien. Het eerste behoorde tot de dingen, die zij nog niet konden bevatten, en die hun later door de Heilige Geest zouden geopenbaard worden; het laatste moest hun geloof oefenen, hun hoop versterken, hun liefde verhogen. Ook van de voetwassing gaf de Heer slechts de praktische verklaring; alleen van de zalving door Maria gaf Hij, daartoe door het gemor van de discipelen met Judas aan het hoofd, gedrongen, de innerlijke zijde te zien. Want voorwaar zeg Ik u: Indien gij geloof had en niet twijfelde, gij zoudt niet alleen doen hetgeen de vijgenboom is geschied, maar zo wie tot deze berg zal zeggen: WORD OPGEHEVEN EN IN DE ZEE GEWORPEN! en niet zal twijfelen in zijn hart, maar zat geloven, dat hetgeen hij zegt geschieden zal, het zal hem geworden, zo wat hij zegt. Gij gevoelt dat de Heer wel wees naar een natuurlijke berg, maar als een zinnebeeld van geestelijke dingen. Immers, wat nuttigheid heeft in het koningrijk Gods het verplaatsen van een berg in het midden van de zee! Geen waarachtig gelovige kan zulke ijdele dingen van God begeren; doch er zijn andere bergen, die wat meer betekenen, dan waardoor men tunnels graven kan, of die men door buskruit van een kan doen splijten: de bergen van onze zonden, onze zorgen, onze krankheden en van onze dood. Bij deze schiet alle natuurlijke macht te kort, zij zijn van onverbreekbaar graniet, en toch zullen ook zij verzet worden op ons geloof door de almacht Gods. En al hadden wij nu daarvan nog nooit ondervinding gehad, en al ware er ook nog nooit één onzer gebeden verhoord, zo moet nog thans dat woord van de Heer voor ons waarachtig blijven. Immers, dit moet het eerste bij ons zijn, dat wij God verheerlijken in de waarheid van zijn woord; eerst daarna komt onze behoudenis in aanmerking, want zij is er het noodwendig gevolg van. Wie God niet verheerlijkt in zijn woord, wie zijn woord niet gelooft, kan onmogelijk behouden worden. Wij moeten vastheid en zekerheid hebben van Gods wil en weg met ons, en deze gewordt ons alleen door het geloof, dat zich op Gods woord verlaat, gelijk een kind zich verlaat op het woord van zijn vader en moeder, dat het morgen mee uit de stad zal gaan, en daarop zich blij en gerust te slapen legt. En wie vastheid heeft in de geestelijke dingen, die heeft vastheid in alle andere dingen, 2 Petrus 1:10. Voorts moeten wij het geloof niet

hebben, zo als de gierigaard zijn geld heeft, alleen om het genoegen te hebben van het te hebben, zonder er mee te handelen, en dus zonder het te laten wandelen onder de mensen. Neen, wij moeten er mee arbeiden, als met een ons toevertrouwd kapitaal, dat zijn rente moet afwerpen. Ach, wij hebben zulk een grote schuld, niet alleen van zo weinig geloof te hebben, maar ook omdat wij van het weinige geloof, dat wij nog hebben, zo weinig gebruik maken. En al wat gij zult begeren in het gebed, gelovende, zult gij ontvangen. Daarom zeg Ik u: alle dingen, die gij biddende begeert, gelooft dat gij ze ontvangen zult, en zij zullen u geworden. Merkt op het woord biddende begeert. Niet alles wat ons hart begeert, maar alles, waar men Gode om vragen kan en mag, wordt zekerlijk verhoord. Johannes zegt ons (1 Johannes 5:14,15), dat wij kunnen en moeten weten, naar de wil van God te bidden, om daarmee van de verhoring verzekerd te zijn. Waarom is er ook zo weinig gebedsverhoring, dan omdat er zo weinig naar de wil van God gebeden wordt; ook dat kan alleen het geloof ons leren; dat weet het bij ons onmogelijke, mogelijk te maken bij God. Zie het aan Jakob. Waarmee trekt hij zijn toornige broeder met diens vierhonderd mannen tegemoet? Met het gebed tot zijn Verbondsgod, waarin God hem verklaart tot overwinnaar van God en mensen. En was daarbij geen gevaar van verhovaardiging aan de zijde van Israël? Neen, want Israël ging na het gebed en na de zegen van God ontvangen te hebben, zijn broeder tegemoet met de grootste verootmoediging. En wanneer gij staat om te bidden. Hoe geheel overeenkomstig is dit staan met het gebed van het geloof, dat in Gods kracht koninklijk gebiedt, en voor hetwelk alles mogelijk is. Immers er is velerlei bidden: een bidden om genade met gebogen hoofd; een bidden als dat van Elia, met het hoofd tussen de knieën; een bidden als dat van de Heer in Gethsemane, met het aangezicht ter aarde. Neen, toen was het niet het gebed van het bevel, dat staande werd uitgesproken: Vader, Ik wil! maar het gebed der diepste gehoorzaamheid van de Zoon aan de Vader: Niet mijn wil geschiede, maar de uwe. Vergeeft. Wij vragen als van zelf: Leert Christus bij de verdorde vijgenboom vergeven, en zou Hijzelf dan Israël niet vergeven, maar in eeuwigheid op dat volk toornig zijn? Neen, ook dit woord verwijst ons naar Jeremia 31:37. Zo zegt de Heer: INDIEN DE HEMELEN DAARBOVEN GEMETEN EN DE FONDAMENTEN DER AARDE BENEDEN DOORGROND KUNNEN WORDEN, ZO ZAL IK OOK HET GANSE ZAAD ISRAËL'S VERWERPEN OM ALLES WAT ZIJ GEDAAN HEBBEN. Indien gij iets hebt tegen iemand, opdat ook uw Vader, die in de hemelen is, ulieden uwe misdaden vergeve. Het verband, waarin de herhaling van de reeds vroeger gegevene vermaning des Heeren voorkomt, is bij de eerste oogopslag vreemd; doch de Heer wil hier kennelijk oplettend maken op de tussentredende beletselen, die meermalen het gebed onvruchtbaar maken en onverhoord laten. De liefde moet bij het geloof zijn, zal het volmaakt zijn. Wilt gij losgelaten worden, laat anderen los; wilt gij een zegen ontvangen, geeft een zegen. Zo deed Jakob. Hij zonderde eerst een zegen af voor Ezau, en daarna bad hij, en toen hij gebeden had, had hij voor Ezau niet meer te vrezen, ofschoon hij nog voor hem vreesde; want Ezau kwam, en Jakob vond zijn vijand veranderd in een vriend en broeder, die hem kuste en omarmde, Want indien gij de mensen hun misdaden vergeeft, zo zal uw hemelse Vader ook u vergeven. Niet alsof ons vergeven de voorwaarde ware, op welke God ons vergeeft; neen, zijn genade is onvoorwaardelijk vrij. Hij rechtvaardigt de goddelozen als zodanig; maar omdat het een tegenstrijdigheid is, dat een hart, dat liefdeloos is jegens de broeder, Gods liefde zou kunnen genieten; alsdan is er een ban tussen het menselijk hart en God, welke volstrekt moet opgeheven worden, zal de gemeenschap tussen God en ons mogelijk zijn. Gods liefde en onze liefdeloosheid kunnen niet te samen wonen. Maar indien gij de mensen hun misdaden niet vergeeft, zo zal uw Vader, die in de hemelen is, ook uw misdaden niet vergeven. Deze herhaling van dezelfde zaak in tegengestelde vorm bewijst het gewicht dezer vermaning; ook wij herhalen meestal een gewichtig woord in andere vorm, om het te dieper in het hart en geheugen van de hoorder te prenten. Immers dit voorbeeld geldt bij al de gebeden, die Wij kunnen doen. Bepalen wij ons slechts tot het gebed des Heeren, waarbij de Heer het eerst (volgens Mattheus) deze zelfde waarschuwing gaf. Want

indien wij tot God bidden: Onze Vader, die in de hemelen zijt! en wij zijn niet zijn kinderen op aarde, die Hem lief hebben en gehoorzamen, maar overtreders zijner geboden, die zijn naam onheilig gebruiken, de uitbreiding van zijn koningrijk tegenwerken, niet instemmen met zijn wil tot onze zaligheid, niet tevreden zijn met ons bescheiden deel, geen beledigingen willen vergeven, geen verzoekingen willen vermijden, niet strijden tegen de boze -zeker dan is niets meer duidelijk, dan dat er tevergeefs gebeden wordt. Zien wij dan wel toe. Als er aan de telegraafdraad iets hapert, dan wordt het sein niet, of niet goed overgebracht, en men kan niet voortgaan, totdat het beletsel weggenomen en daarmee de gemeenschap volkomen hersteld is. Of wilt gij een eenvoudiger beeld: Als de sleutel het slot niet opent, dan is er iets aan de sleutel of het slot verbogen of gebroken. Zo ook in het geestelijke. Worden onze gebeden niet verhoord, zo moeten wij onze harten onderzoeken, of er enige haat in ons zij, die verhindert, dat de liefde tot ons kome. Daarom moeten wij altijd bidden in een stemming, waarin wij geheel los zijn van ons zelven, en gereed om alles te doen wat God wil. Des daags nu was Hij terende in de tempel, maar des nachts ging Hij uit en vernachtte op de Olijfberg. De Evangelist maakt ons oplettend op deze gewoonte des Heeren. omdat het ons anders vreemd moet voorkomen, dat Jezus, ofschoon de avond sprekende, en des andere daags vroeg terugkerende, nog thans naar de Olijfberg ging. De Olijfberg! Liefelijke plaats van verpozing na de vermoeienis van een dag, en het ondervinden van de verbittering, waarmee de oversten van het volk Hem haatten en tegenwerkten. Immers zou de Olijfberg de plaats zijner hemelvaart zijn. Zo moeten ook wij, na de last en de hitte van de dag gedragen te hebben, ons aan de avond nederzetten als op de drempel vóór het huis des Vaders, om ons reeds bij voorraad te verblijden en te versterken met de blik op de nu nog gesloten deur, die ten laatste voor ons zal opengaan. En al het volk kwam tot Hem des morgens vroeg in de tempel, om Hem te horen. Er was ditmaal een buitengewone opgewektheid onder de lieden van allerlei stand te Jeruzalem. De stad was vol van de ontelbare feest- en tempelgangers, bij gelegenheid van het ophanden zijnde Paasfeest, en vervuld van het gerucht van Jezus. De haat der Overpriesters, hun openbare en geheime pogingen om de Heer gevangen te nemen en te doden, waren zo bekend, dat velen dachten, dat de Heer ditmaal niet op het feest zou komen. En toch Hij is op het feest gekomen, en dagelijks was Hij te zien en te horen in de tempel. Reeds vroeg was dan ook de volksmenigte aldaar verzameld. En Hij leerde dagelijks in de tempel. Geen enkele dag werd door Hem overgeslagen; trouwens het waren de laatste dagen; deze moest Hij grotendeels doorbrengen in het huis zijns Vaders, en heden (Woensdag) was het de laatste dag van zijn openlijk leraarsambt onder Israël. Daarop moesten nog belangrijke dingen door de Heer tot afscheid van de tempel, de Overpriesters en het volk gezegd worden. En de Overpriesters en de Schriftgeleerden en de Oversten des volks zochten Hem te doden. En zij wisten niet wat zij doen zouden, want al het volk hing Hem aan en hoorde Hem. Het was juist omdat de Heer dagelijks in de tempel van de vroege morgen tot de late avond het volk leerde, dat de Oversten des volks altijd meer verbitterd jegens Hem werden; want daarmee nam Hij de plaats in, waarop zij alleen, als gezeten op de stoel van Mozes, recht meenden te hebben. Tegelijk echter maakte de algemene en altijd klimmende gehechtheid des volks aan de persoon en de onderwijzing des Heeren, hen altijd radelozer. Hebben de goddelozen vrede? Neen, zij dragen reeds nu het helse vuur in hun harten met zich om, overal waar zij gaan.

11:19 De Heer en de onvruchtbare vijgenboom.
En de andere dag, als zij s'morgens vroeg uit Bethanie gingen, en Hij wederkeerde naar de stad, hongerde Hem. En ziende van ver een vijgenboom aan de weg, die bladeren had, ging Hij naar hem toe, om te zien of Hij ook iets op dezelfde zou vinden. En daarbij gekomen zijn, vond Hij niets dan bladeren. Want het was de tijd van de vijgen niet. En Jezus zei tot hem: NIEMAND EET ENIGE VRUCHT MEER VAN U IN DE EEUWIGHEID. En zijn discipelen hoorden het. Het woord, hier door de Heer gesproken en de daad door Hem verricht, hebben een hoge zinnebeeldige betekenis. Waar de Heer hongert, en het schepsel Hem voedsel weigert, hoe kan het daar anders of het schepsel moet verderven? Vergeten wij niet, dat wij hier geen mens horen spreken, maar de Heer van de heerlijkheid, de eeuwige Zoon van de eeuwige Vaders, God, geopenbaard in het vlees. Hiermee is alles verklaarbaar, en zonder dat is er niets verklaarbaar in de Evangelische geschiedenis. Het eerste wonder, dat de Heer deed, toen Hij onder Israël optrad, was de verandering van water in wijn. De wijnstok is het zinnebeeld van Israël, en Hij zelf, de Messias, is uit Israël gesproten, Hij is de ware wijnstok, die de edelste wijn zou geven; Hij wil het ook Israël op nieuw doen worden, en bij zijn volk al het water in wijn veranderen. Het eerste teken, dat Hij gaf van zijn Messiasschap, was een wonder van zegen, en al de andere tekenen, die volgden, waren wonderen van genade en ontferming. Doch gij voelt, dat, nu de Heer gereed staat door het ongeloof van de overheden van zijn volk buiten de wijngaard geworpen en gedood te worden, zijn laatste teken vóór dat lijden een teken van oordeel zijn moest, niet aan een levend wezen, want de Heer, die gekomen was om het lijden weg te nemen, kon onmogelijk lijden veroorzaken, maar aan een boom, en wel aan zulk een boom, als insgelijks door geheel de Schrift het beeld van Israël is: de vijgenboom. Daarom moeten wij ook niet buiten het zinnebeeld gaan. Het woord van de Heer: uit u wordt geen vrucht meer in de eeuwigheid, gold de boom, doch niet Israël in zijn geheel als volk, maar alleen Israël's ongelovigen en ongelovig blijvenden. Alleen het ongeloof is tot eeuwige onvruchtbaarheid gedoemd, en alleen een deel van Israël ligt in het ongeloof. Niet over geheel Israël, maar over een deel van Israël is de verharding gekomen, Romeinen 11:25. Nog eens dus, in de vervloekte vijgenboom is niet Israël tot onherstelbare ondergang overgegeven, maar dat gedeelte van Israël, dat in het ongeloof zou blijven. Immers de Heer zelf stelde het weer teder worden, het weer sappig en groen worden en uitlopen van de vijgenboom, als een teken van het naderen van de zomer, van de herleving van al het gestorvene. Ook fluistert Markus ons in het oor: Het was de tijd van de vijgen niet. Zegt hij dit tot verontschuldiging van de vijgenboom? of wil hij daarmee niet veeleer zeggen, dat er nog een tijd voorhanden is, waarin het voor Israël wel de tijd van de vijgen zijn zal? Dit is een van die profetische grepen, die ons zo verbazen als verrassen; doch zij geschieden ook door de Heilige Geest, die de auteur van het Schrift is. Ja, ook in dat kleine bijvoegsel ligt het gehele toekomstige behoud van Israël. Voorzeker, toen de Messias door zijn eigen volk verworpen werd, was het bij dat volk de tijd van de vijgen niet, toen droeg het geen vrucht; het was niet de tijd van Israël's heerlijkheid, maar van Israël's val; het ongeloof en de huichelarij, het Sadduceïsme en het Farizeïsme hadden het volk volkomen bedorven. Daarom was ook reeds door Johannes de Doper de bijl aan de wortel van de bomen gelegd; het merendeel van Israël was als dor hout geworden, dat omgehouwen en ter verbranding stond overgegeven te worden. De komst van de Heer tot zijn tempel strekte zo zeker tot het laatst en gestrengst oordeel over het ongelovig Israël, als zij tot de hoogste zegen strekte van het gelovig overblijfsel van Israël naar de verkiezing van de genade. Die, zege en dat oordeel kondigde de Heer gedurig aan in ronde woorden en gelijkenissen, en nu ook bepaald dat oordeel in een zinnebeeldige handeling, in een symbolisch wonder. In het Oosten komt juist in tegengestelde orde met ander geboomte, aan de vijgenboom eerst de vrucht en dan de bladeren. Waar dus aan de vijgenboom bladeren zijn, daar moet, zal het goed zijn, ook de vrucht aanwezig zijn. De vijgenboom aan de weg, die Jezus langs ging, had bladeren, en beloofde dus vrucht; doch hij had enkel bladeren, en niet bladeren maken de heerlijkheid van de

vruchtboom uit, maar de vrucht. Daarom is ons Hollands woord godsvrucht voor vroomheid zo schoon. Wij moeten als gelovigen Gode vrucht dragen. De vijgenboom boezemde door zijn bladeren de verwachting in van vrucht. De Heer zag hem van verre; dus kon Hij menselijkerwijze niet onderscheiden, of de boom vrucht had of niet, en Hij zou er niet naar onderzocht hebben, zo Hem niet werkelijk gehongerd had. Zo was de Heer dan zonder spijs en drank, nuchteren, zo als wij zouden zeggen, van Bethanie gegaan. Hij had tot nu toe geen behoefte aan spijs gehad; doch nu ontstond bij Hem die behoefte met grote kracht. Het is de tweede maal, dat wij van de Heer lezen, dat Hem hongerde. De eerste maal was het in de woestijn, als tot inleiding van het verzocht worden door de Satan, en nu hier als tot inleiding van zijn overgegeven worden tot het lijden, waarvan de Heer tot de overheden van Israël zei: Dit is uw uur en de macht van de duisternis; en tot de vrouwen: Indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden? De Heer de vijgenboom in het blad ziende, zocht dus, overeenkomstig de orde van de natuur, naar vrucht; en werd teleurgesteld, zodat Hij zijn honger niet kon stillen. Gij vraagt misschien: Hoe kon de Heer naar vrucht zoeken, dewijl het de tijd van de vijgen niet was? Om dit goed te verstaan moet men weten, dat de vijgenboom in het Oosten driemaal in het jaar bloeit en vrucht geeft. De derde maal worden de vijgen zelden volkomen rijp, en zijn in elk geval van zodanige mindere hoedanigheid, dat zij gewoonlijk ongeplukt en ter beschikking van de armen voorbijganger overgelaten werden; er is geen oogst voor. De natuurlijke zin van Markus woorden is dus: Het was de eigenlijke, de rechte goede tijd, de oogsttijd van de vijgen niet. Intussen de Heer achtte deze aan de weg staande boom niet te gering, om bij hem de laatste, minste vrucht te zoeken en ze te nuttigen; doch Hij vond in het geheel geen vrucht, Hij vond enkel bladeren. En nu vraag ik u: kan er wel een schoner en krachtiger beeld, bijzonder van het Farizeïsme, niet enkel van de joden, maar van alle tijden gevonden worden? Een volle bladerendos, maar geen enkele vrucht: het is de krachtigste tekening van de schijnheiligheid, die er kan geleverd worden. Het is niet het goed spreken en het kwaad handelen, dat hier ten toon gesteld wordt, want dat is slechts de grove uitwendige geveinsdheid; de fijne en innerlijke geveinsdheid gaat dieper. Deze is gelijk een vijgenboom in het volle blad; ieder, die hem van verre ziet, onderstelt dat hij ook vol vrucht is, doch voor Christus, die hem onderzoekt, blijkt hij geen vruchten, maar enkel bladeren te hebben; en nu doet Christus aan hem, wat Hij kortelings in de gelijkenis van de luie dienstknecht laat doen: Hij ontneemt hem, die niet heeft, wat hij hebben moest, ook hetgeen hij heeft. Christus ontneemt de vijgenboom, die geen vijgen heeft, ook zijn bladeren, Hij doet hem verdorren door het woord: Niemand eet enige vrucht meer van u in de eeuwigheid. Treffend, niet waar? Ook hier zeggen wij, gelijk bij alles wat Jezus spreekt: Het is een woord van de Heer! De boom, die voor Hem, de Heer, geen vrucht heeft, mag geen vrucht meer hebben voor enig schepsel. Ja, wij moeten het weten, dat bladeren te hebben en geen vruchten, het diepste bederf voor God is. Onvruchtbaarheid bij bladerloosheid is niet half zo erg als de schijn van de vruchtbaarheid te bezitten, zonder vruchtbaar te zijn. Och, dat dit als een zwaard ga door de ziel van mij en van allen, die zich met godsdienstige zaken bezig houden. Bladeren zonder vruchten, wij herhalen het, wekken Gods toorn in de hoogste mate op; want men kan nooit te slecht zijn voor de genade; maar wie zich zelf wil oppronken voor God, in de waan, dat men voor Hem de moorenhuid kan verbergen onder het witte gewaad, die verwerpt de genade. En nu, gelijk wij zeiden, de toestand van Israël ten tijde van de Heer was de toestand van de vijgenboom in de tekst. Nooit stonden de Schriftgeleerden en Farizeeën hoger in Israël dan in deze dagen; zij werden gevleid, gevierd, gevolgd door al het volk. Zij zouden hebben kunnen zeggen: "Nooit is de kerk tot zulk een hoogte van welvaart en bloei gekomen als in onze tijd. Wij zijn de onbepaalde heersers over het voelen van het volk, en worden door het volk als op de handen gedragen." Zeker nooit stond de vijgenboom Israël schoner in zijn blad dan toen; doch de vrucht ontbrak. Onder die uitwendige bloei schuilde een inwendig verderf, en bij die uitwendige eenheid had een innerlijke scheiding plaats tussen het geloof en het ongeloof, het geestelijk en

het vleselijk Israël. Het eerste werd met Christus gerekend, het andere met de onvruchtbare vijgenboom. Met andere woorden: het was toen met Israël, zo als het in het gezicht bij Jeremia (Jeremia 24:1-10) werd afgebeeld: De goede vijgen, die hij zag, waren zeer goed, en de slechte vijgen zeer slecht. Al wat uit Israël tot Christus kwam, was zeer goed; het overige was zeer slecht. Doch er is nog hoop voor Israël, en er is nog hoop voor iedere zondaar, die tot hiertoe niet anders was dan een vijgenboom met bladeren en zonder vruchten. De Heer heeft de onvruchtbare vijgenboom verdorven; maar Hij zelf heeft daarbij gezegd: dat Hij niet gekomen was om de zielen van de mensen te verderven, maar om ze te behouden. En wat Hij aan de natuurlijke vijgenboom deed, dat deed Hij enkel tot waarschuwing van de mensenzielen. Aan deze zijde van het graf is er geen eeuwig oordeel, maar een tijd van genade en bekering. Dat wij ons dan bekeren, opdat wij genade vinden eer de eeuwigheid ons in zich opneemt, alwaar de genade plaats maakt voor het oordeel. En de vijgenboom verdorde terstond. Dat is: begon terstond te verdorren; want er is nooit iets toverachtigs in Christus' wonderen. De wonderen van genezing geschiedden plotseling, omdat de aard van de zaak dat meebracht, doch het plotseling geheel verdord zijn van die boom zou iets onnodigs en daarmee onnatuurlijks gehad hebben. Eerst de volgende morgen zagen de discipelen dat de bladrijke boom verdord was. Dat voorts het oordeel van de Heer over de vijgenboom reeds de profetische vervulling was van de kortelings door de Heer aangekondigde verwoesting van Jeruzalem, of ondergang van de Joodse kerkstaat, behoeft slechts aangewezen te worden, om toegestemd te zijn.

11:27 De Heer en de kooplieden in de tempel: de tweede maal.
En zij kwamen te Jeruzalem. En Jezus in de tempel gegaan zijn. In Galiléa ging de Heer naar de synagoge, maar in Jeruzalem ging Hij alleen naar de tempel, om het volk te onderwijzen. Trouwens, daar was zijn plaats, daar behoorde Hij te zijn. Vooral in deze zijne laatste dagen vermenigvuldigden zich in de tempel de openbaringen zijne profetische, koninklijke en hogepriesterlijke waardigheden. Daarom beriep zich later de Heer op zijn openbaar onderwijs: Dagelijks was Ik bij ulieden in de tempel, waar al de Joden te samen komen; Ik heb altijd in het openbaar gesproken. Laten zij het getuigen, die het gehoord hebben. Begon Hij degene, die in de tempel verkochten en kochten, uit te drijven; en de tafels van de wisselaren en de zitstoelen dergenen, die de duiven verkochten, keerde Hij om, en liet niet toe, dat iemand enig vat door de tempel droeg. Dit was een profetisch koninklijke hogepriesterlijke daad, want hiermee betoonde Hij zich de Heer van de tempels te zijn. De Heer reinigde de tempel, zijn huis, het huis van zijn Vader, gelijk bij zijn optreden onder Israël, zo ook nu, bij zijn heengaan van Israël, en hiermee sprak Hij geheel zijn werk, van het begin tot het einde, uit: Het was de uitwerping van het onheilige uit het heiligdom van God. Wat hier zichtbaar en in het klein geschiedde, dat was door Hem onzichtbaar en in het groot geschied, en zou nog verder geschieden: de overste van de wereld werd door Hem naar buiten uitgeworpen, Johannes 12:31. De tempel was verontreinigd. Waardoor? Door koopmanschap. De ondervinding leert, dat men met het allerheiligste het onheilige ligt kan verenigen, en wel door middel van geld, van winstbejag, van koopmanschap. Zie het aan de Roomse kerk. Is er iets, dat bij de Roomsen hoger en heiliger wordt gehouden dan hun kerk? En toch is bij hen alles voor geld te koop, tot zelfs de gebeden tot verlossing uit het vagevuur. Dit is echter geen uitsluitend Roomse richting, maar een richting, die in ons allen ligt, en alleen door de genade kan onderdrukt worden. Ook voor Israël was de tempel het allerheiligste, dat er bestond, en toch maakten zij hem tot een huis van koophandel. Onder voorwendsel van de dienst van het heiligdom te bevorderen, kwam men in het heiligdom markt houden, ten gerieve van de offeraars, om terstond een offer naar hun keus gereed te hebben, en voor de vreemdelingen, om het vreemd geld in joods geld te doen verwisselen. Doch was het deze veehouders en wisselaars te doen om het heiligdom te bedienen? Neen, maar om winst te doen. O dat geld! welk een macht is het in deze wereld. Het geldbelang plaatst zich tussen alle belangen, ook de hoogste. Tot zelfs in de tempel komt men, om er als op een beurs geld te verdienen. Doch Christus drijft deze kooplieden en bankiers uit de tempel, zij behoorden er niet. Hij dreef hen uit, hen niet slaande met de gesel in zijn hand, maar met de gesel zijn mond. En Hij leerde, zeggend tot hen: IS ER NIET GESCHREVEN: Mijn huis zal een huis van het gebed voor alle volken genaamd worden? Men beschuldigt ons, die alleen door de Schrift de dingen Gods willen laten beslissen, van schriftvergoding; maar Christus besliste ook alles door het gezag der Schrift. Zelfs de tempel reinigde Hij niet, omdat deze daad in zich zelf goed en heilig was, neen; Hij rechtvaardigde ook deze zijne handeling enkel op. grond van een woord van het Schrift, als het boek van de uitspraken van God. Wij mogen en kunnen niet anders te werk gaan. Wanneer de Schrift bij ons leven wordt (en dat Wordt zij, als wij zelf levend worden uit God, en opstaan uit de dood der zonde en misdaden), dan is hiervan het noodwendig gevolg, dat onze handelingen in overeenstemming staan met het geschreven Woord van God. Zeggen wij echter, dat de Bijbel ons tot zekere hoogte brengen moet, maar dat wij verder onze eigen weg kunnen gaan, dan dwalen wij en zullen wij, al begonnen wij ook in de geest, eindigen in het vlees. Hoe velen zijn met de Schrift begonnen, en gaan, tot zekere hoogte gekomen, voort naar het doel met de filosofie of de theosofie! Welk doel? Aan Gods hand alleen komt men in de hemel, en niet aan de hand van enig wijsgeer of wijze. Alleen de Heilige Geest leidt in alle waarheid. Alleen de Schrift is onze pelgrimsstaf tot aan ons graf, en nooit moeten wij die staf met een andere verwisselen, maar hem alleen in de hand houden, kunnen wij onze ogen naar alle zijden wenden, om het schone, goede en ware, dat wij ontdekken, als gaven Gods, God verheerlijkend te genieten. Alle wetenschap buiten de

Schrift kan haar tijdelijke nuttigheid hebben, maar is op zich zelf van geen nuttigheid in het koningrijk Gods. Wat tegen de Schrift is, is tegen God en heeft geen bestand, dan ten hoogste voor de tijd. Ja, kom maar eens met het sloepje uwer natuurlijke wijsheid op die zee, waar het oude zware oorlogsschip van de Roomse kerk zee bouwt, en gij wordt spoedig overzeild en in de grond geboord; in elk geval gij komt met uw sloepje nooit over de zee in de haven, maar moet in zee vergaan. Alleen met het vaartuig, waarin Christus is, kunt gij alle stormen doorstaan, zonder te vergaan, en lacht ge over Rome's oorlogsschip, als onze vaderen lachten over Spanje's onoverwinnelijke vloot. Zonder beeld gesproken: alleen de Schrift maakt ons onoverwinnelijk tegenover het ongeloof en het bijgeloof; en toch, wie zou het niet betreuren? is het de altijd heviger woedende koortsziekte van onze tijd: de Schrift niet te willen hebben. Maar gij hebt dat tot een moordenaarskuil gemaakt. Toen de Heer de eerste maal de tempel reinigde, zei Hij alleen tot de kooplieden en wisselaars: Neemt deze dingen van hier weg, en maakt niet het huis van mijn Vader tot een huis van koophandel. Gij ziet hoe veel zwaarder thans de beschuldiging is. Er waren sedert de Heer zijn optreden dingen gebeurd, die de tempel maakten tot een verblijf van moordenaren, die het op het leven van Hem, de Heer, toelegden. Daarom is dan ook niets gevaarlijker, dan zich niet terstond op het bestraffend woord van de Heer te verootmoedigen; waar geen verootmoediging op 's Heeren bestraffing volgt, daar volgt verharding en een altijd diepere val. Daarenboven sprak de Heer hier profetisch, want later werd juist de tempel de plaats van allerlei samenzwering, opstand en moord, die met de belegering van Jeruzalem door de Romeinen en de verwoesting van stad en tempel eindigden. Doch Markus geeft ons nog een nadere grond voor dit woord van de Heer, want hij laat op deze handeling van de Heer onmiddellijk volgen: En de Schriftgeleerden en de Overpriesters hoorden dat, en zochten hoe zij Hem doden zouden. Hier Openbaart zich dus terstond de waarheid van 's Heeren woorden, ja in hetzelfde ogenblik, dat Hij ze uitsprak, werden zij verwezenlijkt, en werd de aanslag tegen zijn leven, vroeger meermalen voorgenomen, thans op nieuw met beslistheid vastgesteld. Want zij vreesden Hem, omdat de ganse schare ontzet was over zijn leer. Dit ziet op hun overleg hoe zij de Heer doden zouden. Dat Hij sterven moest, stond bij deze moordenaren vast; doch de wijze hoe zij hun doel zouden bereiken, was hun zelf niet klaar, en werd hun somtijds, en ook nu weer geheel duister. Ja, de Heer boezemde hen niet alleen ontzag, maar vrees in, omdat het gehele volk als aan zijn lippen geboeid bleef, en voor Hem vanwege zijn voortreffelijke leer ingenomen was. Wij moeten nog opmerken dat de Heer, ofschoon Hij kort te voren de verwoesting van stad en tempel beslissend had aangekondigd, nog thans voortging de tempel te reinigen. Dit leert ons, dat wij tot op de laatste uur van de Heer zijn komst niet moeten ophouden te doen, zij het dan ook te vergeefs, wat het oordeel over land en kerk kan voorkomen; kunnen wij de vijanden van God niet binnen zeker tijdsbestek overwinnen, wij moeten hen althans bestrijden; kunnen wij het ongeloof niet keren, wij moeten er althans tegen protesteren. Dan zal het ons gaan gelijk het Ebed-mélech ging ten tijde van Jeremia: Jeruzalem viel, maar hij ontving zijn leven tot een buit, en ging vrij uit. En als Hij in de tempel wandelde, kwamen tot Hem, terwijl Hij het volk leerde en het Evangelie verkondigde, de Overpriesters en Schriftgeleerden en onderlingen des volks. Hier blijkt reeds hun vrees voor de Heer. Niet een enkele uit de priesters, maar zo als wij zouden zeggen, het gehele tempelpersoneel verenigde zich als een bende, om Hem rekenschap te vragen van zijn handelingen in de tempel. En zeiden tot Hem: DOOR WAT MACHT DOET GIJ DEZE DINGEN, EN WIE HEEFT U DEZE MACHT GEGEVEN, DAT GIJ DEZE DINGEN DOET? Dit is met andere woorden gezegd: Toon ons uw geloofsbrieven, toon ons uw volmacht, en zo niet, dan zijt gij onbevoegd hier iets te bevelen of te doen. Hoe verregaand onbeschaamd, niet waar? en boosaardig tevens, om de Heer, die alle ongeneeslijke krankheden genas, blinden deed zien, lammen deed wandelen, de doden opwekte en de boze geesten uit de bezetenen dreef door het woord kracht, nog te durven vragen op wiens gezag en last Hij tempelschenders uit de tempel dreef! Maar Jezus antwoordde, zei tot hen: IK ZAL U OOK EEN WOORD VRAGEN;

ANTWOORDT MIJ OOK; indien gij het Mij zult zeggen, ZO ZAL IK U OOK ZEGGEN DOOR WAT MACHT IK DEZE DINGEN DOE. De Apostelen onderwijzen eenvoudig en rechtstreeks, doch de Heer beweegt zich volkomen vrij in het midden van zijn talrijke vijanden, en verandert gedurig de wijze Van hen te bestrijden en hun aanvallen af te weren. Het behoort dan ook in de Schrift tot zijn koningsrechten, om vragen ter beantwoording en raadselen ter oplossing voor te leggen. De Heer wil er ons door leren, om ten opzichte onze vijanden voorzichtig te zijn als de slangen, en toch oprecht als de duiven. Ook leert Hij ons daardoor, dat wij de onbescheiden vragers wedervragen mogen doen; want men kan ons zo veel en zo driest vragen, dat men ten laatste het vragen moede wordt. In ieder geval toonde de Heer hier, dat Hij het recht had hen te vragen. De doop van Johannes, van wie was die? uit de hemel of uit de mensen? Gij ziet uit deze vraag de Heer zijn volmaakte wijsheid. Immers de Heer zijn vraag hing ten nauwste samen met de vraag van de Overpriesters. De vraag: "op welk gezag doopte Johannes?" was dezelfde als deze: "op welk gezag handelt Gij, Jezus van Nazareth?" De Heer keerde dus hun eigen wapens tegen hen zelf. Hun antwoord op de Heer zijn vraag zou het antwoord zijn op hun vraag aan de Heer. Antwoordden zij: "De doop van Johannes is uit God," zo zouden zij daarmee antwoorden: "Het gezag van Jezus is uit God;" want Johannes de Doper, de voorloper, en Jezus, de Heer, zijn hier één onafscheidelijk geheel. Antwoordt Mij. Zij aarzelden te antwoorden, want de vraag was, gelijk al de vragen van de Heer, rechtstreeks aan hun gewetens gericht. De Heer plaatst hen met zijn vraag tussen twee vuren, zo als wij terstond zien zullen; doch de Heer laat niet van hen af; maar spreekt gebiedend: antwoordt Mij. En zij overlegden bij zich zelf, zeggende: Indien wij zeggen: UIT DE HEMEL, zo zal Hij zeggen: WAAROM HEBT GIJ HEM DAN NIET GELOOFD? En indien wij zeggen: UIT DE MENSEN, zo vrezen wij het volk, want al het volk zal ons stenigen, want zij houden allen voor zeker, dat Johannes waarlijk een profeet is. Ziet daar dus de ongelovigen door hen zelf ontdekt. Zij vrezen God niet en vrezen voor mensen. Zij vrezen niet, dat God hen in de hel zal werpen, omdat zij zijn vredeboden in plaats van aan te nemen en te ontvangen, hebben mishandeld en afgewezen, en zij vrezen wel, dat het volk hen stenigen zal, als zij tegen de mening van het volk spreken. Trouwens niets maakt de mens laaghartiger en meer een slaaf van mensen dan het ongeloof. En zij, antwoordden, zeiden: WIJ WETEN HET NIET. Dat is nog heden het vaststaand antwoord van de ongelovige wetenschap, op de vragen aangaande de dingen Gods. Vraagt men de ongelovigen: van waar de Schrift? van waar Christus? van waar de Christelijke kerk? zij zeggen het niet te weten. Weet gij het niet? Gij behoorde het toch te weten; daartoe zijt gij geroepen, gij wijzen in eigen ogen. Wat doet gij anders op kansel of gewijde leerstoel, en zetelt gij niet veel liever in een laboratorium of observatorium? Weet gij het niet, dan moest gij het onderzoeken tot zo lang gij het te weten komt. Het Evangelie is geen zaak van ja en neen, maar van ja alléén. Doch meent gij dat de Farizeeën en Schriftgeleerden het niet wisten? Zij wisten het wel, maar zij wilden het niet weten. Hun verstand en hun geweten zeiden het hun duidelijk genoeg; maar er is nog een derde macht in de mens, die in de meeste mensen de heersende macht is: het tijdelijk eigenbelang. Want weet ge wel, wat er bij deze ongelovigen moest plaats grijpen, als zij gelovigen zouden worden? Zij moesten hun eervolle positie in de maatschappij, hun hoge maatschappelijke betrekking prijs geven; en dat te doen, zegt wat voor een mens. Zij moesten ophouden in de ogen van het volk de geleerden en de geëerde mensen te zijn, en als de rijke jongeling alles verkopen en verlaten wat zij hadden, om te delen in de smaad, de armoede en de vernedering van Jezus; zij moesten in plaats van als Rabbijnen of meesters geëerbiedigd te worden, discipelen, leerlingen worden van de enige Rabbijn, de enige Meester Christus; met één woord: zij moesten hun tegenwoordige hoogheid, hun eer, vreugde en weelde verwisselen met een leven vol ellende en vervolging. Gij voelt, zo iets kan niemand doen, en doet ook niemand dan die waarlijk gelooft in de belofte en bedreiging van de waarachtige God; in zijn belofte, dat: Wie in de Zoon gelooft, het EEUWIGE LEVEN heeft; in zijn bedreiging, dat: Wie de Zoon ongehoorzaam is het leven NIET zal zien. Wie waarlijk gelooft, offert gaarne het

tijdelijk genot van de zonde op, om het eeuwig genot van Gods welbehagen, om de zaligheid deelachtig te worden. En Jezus, antwoordde, zei tot hen: ZO ZEG IK U OOK NIET, DOOR WAT MACHT IK DEZE DINGEN DOE. Gij ziet, de Heer spot op een heilige wijze met deze onwetende geleerden. Hij ontzegt hun in deze zaak, op grond van hun tegenantwoord, het recht tot vragen. Zij hadden immers nu hun eigen vraag beantwoord. Zij hadden gezegd niet te weten, op welk gezag Johannes doopte, en toch hadden zij deze doop verworpen, en daarmee voor ongoddelijk verklaard. En zo als zij nu over de doop van Johannes dachten, dachten zij ook over de handelingen van Jezus, zodat het antwoord van de Heer op hun vraag geheel overbodig werd. Nog thans zullen zij in plaats van een rechtstreeks, een zijdelings antwoord van de Heer ontvangen, en zal Hij hun in een paar gelijkenissen tonen, hoe ongelovig en goddeloos zij gehandeld hebben met Johannes de Doper, en hoe ongelovig en goddeloos zij eerstdaags zullen handelen met Hem, de Heer, de Zoon des huizes. En Hij begon door gelijkenissen tot hen en het volk te zeggen: MAAR WAT DUNKT U? Een mens had twee zonen, en gaande tot de eerste, zei hij: ZOON, GA HEEN, EN WERK HEDEN IN MIJN WIJNGAARD. Doch hij antwoordde en zei: IK WIL NIET. En daarna berouw hebbend, ging hij heen. En gaande tot de tweede zoon, zei hij desgelijks. En deze, antwoordde, zei: IK GA, HEER! En hij ging niet. Wie van deze twee heeft de wil van de vader gedaan? Gij ziet, de Heer gaat nu voort hen te vragen, en deze vraag is zo ingericht, dat zij hun eigen vonnis moeten vellen. Zij zeiden tot Hem: DE EERSTE. De eerste had de vader gehoorzaamd, ofschoon aanvankelijk weerspannig, en de andere had hem niet gehoorzaamd, ofschoon de schijn aannemende van te zullen gehoorzamen. Doch nu maakt de Heer de toepassing dezer gelijkenis op de zaak, waarvan nu sprake is: op het aannemen of verwerpen van Johannes de Doper. Jezus zei tot hen: VOORWAAR IK ZEG U, DAT DE TOLLENAREN EN DE HOEREN U VOORGAAN IN HET KONINGRIJK VAN GOD; WANT JOHANNES IS TOT U GEKOMEN IN DE WEG VAN DE GERECHTIGDHEID, EN GIJ HEBT HEM NIET GELOOFD, MAAR DE TOLLENAREN EN HOEREN HEBBEN HEM GELOOFD; DOCH GIJ ZOU ZIEN, HEB DAARNA GEEN BEROUW GEHAD OM HEM TE GELOVEN, De Heer schetst hier de Farizeeër én de heffe des volk naar het leven. De Farizeeër is beschaafd, maar geveinsd; hij weet alles onder beleefde vormen van zich af te wijzen; de tollenaar en de hoer zijn ruwe mensen, maar ongeveinsd; zij tonen zich zo als zij zijn, en zeggen het zo als zij menen. Zij zeggen ronduit: "Wij willen niet vroom zijn!" Doch nu beschaamt de Heer de beschaafde, beleefde, schijnheilige Farizeeën, door hun te zeggen, dat, terwijl zij Johannes de Doper, die toch in de weg van de gerechtigheid, dat is: op Goddelijk wettige wijze tot hen gekomen was, verwierpen, de tollenaars en hoeren God gehoorzaam zijn geweest, door de doop van Johannes aan te nemen, en dat zij, de Farizeeën, in plaats van dat ziende, berouw te hebben over hun ongehoorzaamheid, daarin hebben volhard tot dit ogenblik toe. Bij de Farizeeër was het schuldgevoel uit de aard van de zaak flauw. Wie iets meent te hebben, gevoelt er geen gemis van; de waan bekleedt bij hem de plaats der werkelijkheid. Hoe zou de gestreng godsdienstige Farizeeër nog meer kunnen worden dan hij reeds in eigen schatting is, en hoe zou hij berouw kunnen hebben, die in eigen ogen reeds de volmaaktheid bereikt heeft? Daarom bestrafte de Heer de schijnheiligheid zo hard, want het is de zonde, die de mens het meest onvatbaar maakt om de genade te ontvangen. Wanneer daarentegen bij de tollenaar en de hoer de genade in het hart kwam, dan was bij hen het zondaarsschuldgevoel in zijn volle kracht en frisheid. Immers zij hadden niets, waarop zij konden steunen en roemen; zij waren door iedereen veracht. Zelfs wat anderen tot eer strekte, rijkdom en bekwaamheid bij voorbeeld, strekte hun tot oneer. En als dan nu dit gevoel van veracht te zijn bij mensen, bij hen zo ver ging, dat zij zich ook verachtelijk voelden voor God en voor zich zelf, dan was de zaak klaar, de greep van Gods hand in hun hart gedaan, en zij waren die boetvaardigen, die verbroken van hart, die verslagenen van geest, die de Heer zijn. Verachten wij dan niemand om zijn eerst: Ik wil niet, want morgen kan hij zeggen: Ik wil. De Heer zelf acht de eerste indruk zijn woorden niet, maar

de tweede, de blijvenden; Hij vraagt geen gemoedsbewegingen, maar wedergeboorte. Ik wil niet is de taal van de natuurlijke mens, maar daarna komt de genade tot hem, en hij heeft berouw, en hij zegt: Ik wil, en hij doet het. Doch wachten wij ons te zeggen: Ik wil, Heere! terwijl wij het toch niet doen. De geveinsdheid, in welk opzicht dan ook, is kwaad, maar in geestelijk opzicht is zij aller kwaadst. Wij moeten ons wachten voor ongerechtigheid, maar evenzeer voor eigengerechtigheid. Hoeren en tollenaars leven in openbare ongerechtigheid, en toch hebben zij een minder verhard hart dan de eigengerechtige Farizeeën en Schriftgeleerden. Ook dan zelfs, wanneer de eigengerechtige het op zijn allerbest meent, en niet de eigengerechtigheid gebruikt als een mantel voor de ongerechtigheid (gelijk velen doen), wil hij met zijn goede werken zijn zaligheid bij God verdienen, en dus beginnen met Adam, alsof hij een Adam was vóór de val, en nu maar nodig had zich staande te houden. O diepte van geestelijke verblinding! Wie zó meent te staan, is dieper gevallen dan de hoer en de tollenaar. Zulk een wil zijn eigen Christus zijn, en verwerpt daarmee de enige ware Christus. Hij heeft er geen besef van, dat het enige goede werk, waarin alle andere goede werken opgesloten zijn, is Christus als zodanig aan te nemen door het geloof. Nog eens, hoe meesterlijk heeft de Heer beide deze zielstoestanden geschetst. De eigengerechtige zegt: Ik wil het goede doen, maar hij doet het niet, omdat hij het in eigen kracht wil doen, en daartoe onvermogend is. Ik wil niet, zegt de dienaar van de zonde, want hij voelt geen kracht in zich om de zonde vaarwel te zeggen, en toch doet hij het, want God heeft intussen zijn hart omgezet. Hoort een andere gelijkenis. Tot hiertoe had de Heer het gehouden gedrag van de Overpriesters en Schriftgeleerden jegens Johannes de Doper in het licht gesteld. Thans zal de Heer hun gedrag jegens Hemzelf in het licht stellen. Daar was een heer des huizes, die een wijngaard plantte, en zette een tuin daarom, en groef een wijnpersbak daarin, en bouwde een toren. De Heer ziet kennelijk bij deze voorstelling op Jesaja 5, waarin Israël bij een onverbeterlijke, onvruchtbare wijngaard vergeleken wordt, en herinnert hiermee de Schriftgeleerden, welk een weerspannig volk Israël ten allen tijde voor zijn Verbondsgod geweest is. De heer des huizes had van zijn zijde alles gedaan, wat tot een volmaakte wijngaard vereist werd; want hij had de wijngaard niet alleen innerlijk beplant, maar ook uitwendig met een omheining voorzien, en een wijnpersbak met de nodige gereedschappen laten maken. Ook hier kon dus gevraagd worden: wat is er meer te doen aan mijn wijngaard, dat ik aan hem niet gedaan heb? En verhuurde die aan de landlieden. Hier wijkt de Heer van de gelijkenis bij Jesaja af, en wijzigt die naar zijn bijzonder oogmerk. Niet op het volk, maar op de oversten van het volk moet thans het openbaar makend licht vallen. De landlieden, de wijngaardeniers van de plaats, waar de wijngaard geplant werd, waren de naasten, en aan hen werd de wijngaard niet verkocht, niet in vol eigendom, maar in leen gegeven, verhuurd, tegen een bepaalde opbrengst van vruchten van de wijngaard. En reisde een lange tijd buitenslands. Hiermee schetst de Heer de vrijheid, die God de mens een tijdlang laat, om ongestoord met het hem toevertrouwde te handelen, zonder dat er hem rekenschap van gevraagd wordt. Toen nu de tijd der vruchten genaakte. Eerst wanneer Gods tijd daar is, om met grond naar de vrucht van het ons toevertrouwde te vragen, vordert Hij die van ons. Zond hij een dienstknecht tot de landlieden, opdat zij hem van de vrucht van de wijngaard geven zouden. Liefelijke omschrijving van het profetisch ambt. Zo zond dan God zijn profeten tot zijn volk, om van hen de bewijzen hun liefde en dankbaarheid te ontvangen. Maar de landlieden sloegen hem, en zonden hem tijdig heen. In plaats van dankbaarheid te betonen, betoonden zij hun ondankbaarheid op een boosaardige wijze. En hij zond wederom een andere dienstknecht tot hen. God begint altijd met het kleine, het geringe. Eerst zendt Hij één man, en daarna nog weer één man. Van 's Heeren zijde wordt alles vermeden, wat naar uitdaging, terging, of harde behandeling zweemt. En deze stenigden zij, en wondden hem het hoofd en zonden hem ledig heen, smadelijk en schandelijk gehandeld zijnde. Zij stenigden hem niet ter dood, zo ver ging hun boosheid op dat ogenblik nog niet, maar zij wierpen hem met stenen, zodat hij aan het hoofd verwond, en overigens deerlijk mishandeld moest terugkeren, zonder iets mee te brengen tot

zijn heer, dan de tekenen hoe schandelijk hij door die goddeloze en altijd in goddeloosheid toenemende mannen behandeld was. En wederom zond hij nog een derde, en die doodden zij. En wederom zond hij vele andere dienstknechten, meer dan de eersten, en zij deden hun desgelijks; sommigen sloegen en sommigen doodden zij, of wierpen hen uit. Naarmate de zachtmoedigheid en lankmoedigheid van de heer van de wijngaard groter werden, werd het verzet stoutmoediger en boosaardiger. Geef de weerspannigen toe, het zal hun een bewijs zijn van uw zwakheid en van hun kracht. Nog thans gaf God toe, en zo moeten wij ook doen, opdat er geen gericht wordt geoefend, alvorens de maat der ongerechtigheid vol is. Alsdan zal het gericht volgen, doch het volge niet van ons; neen, dan zal het volgen van God. En de heer van de wijngaard zei: WAT ZAL IK DOEN? Nog altijd zijn er gedachten van vrede bij hem. Men zou zeggen: hier moet volgen: "Ik zal de wijngaardeniers verdoen." Doch neen, hoort wat de onbegrijpelijke liefde zegt: Als hij dan nog één zoon had, die hem lief was, zo heeft hij ook die ten laatste tot hen gezonden, zeggend: IK ZAL MIJN GELIEFDE ZOON ZENDEN; ZIJ ZULLEN IMMERS MIJN ZOON ONTZIEN! Welk een onderscheid maakt de vader tussen zijn dienstknechten en zijn zoon! Voorzeker de heer van de wijngaard wil in zijn liefde het uiterste beproeven. Maar de landlieden, de zoon ziende, overlegden onder elkander, en zeiden: DEZE IS DE ERFGENAAM, KOM, LAAT ONS HEM DODEN EN ZIJN ERFENIS AAN ONS BEHOUDEN. Zij meenden dat zij, als de enige erfgenaam niet meer bestond, in het onbetwist bezit van de wijngaard blijven zouden; want dat de vader van de zoon zelf komen zou, kwam hun niet in de gedachten. Deze was verre buitenslands en zijn zoon was zijn enige vertegenwoordiger binnenslands geweest, en deze was nu dood, en daarmee was alles dood. Zo dachten zij, en zo denkt de wereld nog. De wereld wil Christus het koningrijk niet geven, maar zelf het in handen houden, en zij houdt, het ook werkelijk in handen nadat zij de Zoon gedood heeft. Tot hoe lang? Totdat Gods oordelen over de wereld losbreken, en de koningrijken der wereld onzes Gods en Christus worden, Openbaring 11:15. In die zelfde geest sprak Kajafas, toen hij zijn medegenoten voorstelde: Christus te doden, om niet door de Romeinsen staat ingezwolgen te worden. Zij zagen het zeer goed in, dat zij Christus lieten blijven, zelf niet konden blijven; doch hier blijkt dan ook tevens, op welke wijze de wijsheid der wereld dwaasheid is bij God; want zij rekenden buiten God, toen zij berekenden dat de dood van Christus het volksbestaan en hun eigen bestaan als hoofden des volks verzekeren zou. Immers, beiden hielden toch op, en wel op een vreselijke wijze; want de eigenaar van de wijngaard, aan wie zij in het geheel niet meer dachten, kwam nu zelf, niet om de vruchten te ontvangen van zijn goederen, maar om hun de vruchten hun goddeloosheid te brengen, en wraak te nemen over al hun moordenarijen. En hem nemende, wierpen zij hem buiten de wijngaard, en doodden hem. Hoe nauwkeurig voorzegt de Heer niet alleen zijn eigen dood, maar ook de bijzonderheid, dat Hij niet binnen, maar buiten de wijngaard gedood zou worden. Zijn dood was een uitwerping uit zijn eigen erfenis door zijn eigen volk. De Heer spreekt ook niet van de mishandelingen, die zijn dood zouden voorafgaan, deze had Hij met de Hem voorafgaande knechten gemeen, en gij voelt dat de herhaling er van hier niet op haar plaats zou geweest zijn. De Heer spreekt alleen van zijn dood op verwerpende wijze. Trouwens de Heer verenigt hier gelijk doorgaans, op profetische wijze het verledene, het tegenwoordige en de toekomst als met één greep. Wanneer dan de heer van de wijngaard komen zal, wat zal hij die landlieden doen? Hij zal de landlieden verderven, en de kwade een kwade dood aandoen. Hier zien wij Israël's ontaarding; de hoofden van het volk zijn goddelozen geworden, moordenaren, die een geweldige dood verdiend hebben. Wij zien het hier in het groot, dat het uitnemendste, wanneer het aan zijn doel niet beantwoordt, het allerslechtste wordt. Wat is heerlijker dan de vrucht gevende wijnstok; maar als de wijnstok geen vruchten voortbrengt, waartoe anders is hij nut dan om verbrand te worden; want men kan er zelfs niet een goede houten pin van maken. Treffende les ook voor ons, aan wie Christus verkondigd is en nog altijd verkondigd wordt. Hij is de erfgenaam, en komt tot ons om vrucht van ons te ontvangen voor zijn Vader, door het geloof in Hem. Gezegend

wie Hem aanneemt, want die is aangenomen door God; doch wee wie Hem verwerpt, want die is door God verworpen. En zal de wijngaard aan andere landlieden verhuren, die hem de vruchten op hun tijd zullen geven! Dit is een nieuwe en verrassende trek in de gelijkenis. In plaats van in het genot en onbetwist bezit van de wijngaard te blijven, zouden zij niet alleen gedood worden, maar ook geen erfgenamen hebben; neen, aan geheel vreemde lieden zou de huur overgaan. Hiermee werd het einde der levitische bedeling en de roeping van de heidenen aangekondigd. Een ogenblik daarna zegt de Heer zelf deze waarheid met volle duidelijkheid. En als zij dat hoorden, zeiden zij: DAT ZIJ VERRE. Het is opmerkelijk, dat het ongeloof zo weinig vrees heeft. De ergste booswichten menen ongestraft te zullen blijven, en de ongelovigsten menen dat hun geen oordeel zal treffen, omdat zij in geen oordelend God geloven. En hoe veel vrees voor de dood en het oordeel is er niet nog in het hart van het nabij God levend kind van God! O het is zo als Luther eens zei: "Zij, die niet moesten vrezen, vrezen, en zij, die vrezen moesten, vrezen niet." Doch er is een onversaagdheid, die rampzalig maakt, en een vrees, die zalig wordt geprezen, Spreuken 28:14. En, verwacht of niet, het oordeel komt altijd nader. Maar Hij zag hen aan en zei: Welk een doordringende blik zal de Heer in dat ogenblik op deze mannen hebben geslagen, een blik, die hun zei, dat de Heer hen doorzag tot in de diepste diepte hun moorddadige gedachten en overleggingen. Wat is dan dat, dat geschreven staat? en hebt gij ook deze Schrift niet gelezen: DE STEEN, DIE DE BOUWLIEDEN VERWORPEN HEBBEN, DEZE IS TOT EEN HOOFD DES HOEKS GEWORDEN; VAN DE HEER IS DIT GESCHIED, EN HET IS WONDERLIJK IN ONZE OGEN? Men moet zich ten hoogste verwonderen over de altijd volmaakt juiste aanhalingen van de Heer van de Schrift van het Oude Verbond. Altijd staat er een woord voor Hem gereed, dat de zaak in geschil volkomen afdoet, en dat de Schriftgeleerden als onweerlegbaar niet konden tegenspreken. De profetie was klaar, dat juist die steen, die door de bouwlieden als onwaardig was verworpen, door God tot de hoek- of gevelsteen, die het gebouw bekroont en tevens tot sieraad strekt, gesteld was. Wat de bouwlieden onwaardig hadden gekeurd, dat werd juist door God de hoogste waarde en eer toegekend. Dat was vreemd en wonderlijk voor velen; maar zij, die geloven, kennen God, en weten dat zijn wegen juist tegenovergesteld zijn aan de wegen, die de menselijke wijsheid bewandelt. De profeet van Nazareth, nog meer de op Golgotha gekruist wordende Jezus is de geliefde Zoon van God, en God zet de kroon op al zijn werken door zijn Zoon. Daarom zeg Ik ulieden. Hier herneemt de Heer zijn eigen gezag, en verenigt dit met het gezag van de Oud-testamentische Schrift, als een ondeelbaar geheel. Dat het koningrijk Gods van u weggenomen en een volk gegeven zal worden. Wat in de Profetie ingewikkeld was voorspeld, wordt hier door de Heer in volstrekte klaarheid verkondigd. Het koningrijk Gods, de Christus en zijn Christendom zou van het midden van Israël uitgaan en tot de Heidenen overgaan. En zo staan nog heden het Jodendom en het Christendom tegenover elkander. Dat zijn vruchten voortbrengt. De Heidenen hebben inderdaad de Joden beschaamd in geloof, en het bewijs gegeven, dat God thans over hen had uitgestort de Geest van de genade en de gebeden. Trouwens God zelf had tot Israël gezegd: door een onverstandig Romeinen 10:19. Reeds moest de Heer tot het diep in ongeloof verzonken Israël zeggen, bij de treffende geloofsproeven door Heidenen gegeven: Zulk een geloof heb Ik zelfs in Israël niet gevonden. Doch niemand van ons laat zich door deze voorbeelden tot zorgeloosheid verlokken. Het koningrijk Gods is alleen bij dat volk, hetwelk zijn vrucht voortbrengt. De onvruchtbare vijgenboom, al staat hij ook in de wijngaard van de Heer, wordt uitgehouwen. Toen de Roomse kerk Gode geen vruchten meer voortbracht, ontstond het Protestantisme, en zo staan nog heden het Papisme en het Protestantisme tegenover elkander; en als het Protestantisme nu ook zijn vruchten niet meer voortbrengt, dan zal de Heer ook daaruit de kandelaar des lichts wegnemen, en die elders plaatsen. Zien wij niet reeds het geloof onder de Heidenen door de arbeid van de zendelingen toenemen, terwijl onder ons het geloof altijd meer afneemt? Zien wij dan toe, dat niemand onze kroon neemt, wetende dat alleen zij, die in het geloof volharden tot aan het einde, zalig worden.

En een iegelijk, die op deze steen valt, zal verpletterd worden, en op wie hij valt, die zal hij vermorzelen. Nu keert de Heer weer tot de door de overheden van Israël verachte en door God uitverkoren, en door Hem in Zion gelegde steen. Hier wordt ons tweeerlei gevaar voorgesteld. De steen op de grond, over welke men valt, is Christus bij zijn eerste komst in nederigheid, is de gekruisigde Christus, de grondsteen van het Godsgebouw. Sedert achttien eeuwen ligt hij daar aan de openbare weg als een verworpen steen voor de wereld. Die tot de wereld behoren vallen er over en worden in die val verpletterd. De steen daarentegen, die uit de hoogte valt, en die vermorzelt, op wie hij valt, is Christus bij zijn tweede komst in heerlijkheid, met zijn oordeel over zijn vijanden. Als zodanig is Hij de gevelsteen en daarmee de sluitsteen van het Godsgebouw. En als Hij deze dingen tot hen zei, en als de Overpriesters en Farizeeën en Schriftgeleerden deze zijne gelijkenissen hoorden, verstonden zij, dat Hij die tegen hen gesproken had, en begonnen hard aan te houden en Hem van vele dingen te doen spreken, Hem lagen leggende en zoekende iets uit zijn mond te bejagen, opdat zij Hem beschuldigen mochten; en zij zochten ter zelfde uur de hand aan Hem te staan. Men ziet ook hier, hoe onwaar het zeggen is van sommigen, dat de Heer zich naar de vooroordelen van het volk geschikt heeft. Indien er een alles overtreffend vooroordeel bij het Israëlitische. Ik bestond, dan was het zijn volkstrots, waardoor het zich ver boven de Heidenen, en deze tot verachtens toe beneden zich stelde. En nu stelt de Heer hier met de duidelijkst mogelijke bewoordingen de Heidenen boven Israël, en voorspelt Hij Israël's val en de verheffing van de Heidenen. De Heer was de persoonlijke waarheid, zijn woorden waren enkel waarheid, en omdat zij niets dan waarheid waren, baarden zij haat; want de mens hoort van nature liever de zoete leugen, die hem verderft, dan de bittere waarheid, die hem behoudt. Daarom wilden de op het hoogst in hun eer gekrenkte overheden van Israël reeds nu terstond de handen aan Jezus slaan, om Hem gevangen te nemen en ter dood te brengen; doch het was de Heer zijn tijd nog niet. Zij werden ditmaal verhinderd. Maar zij vreesden het volk, dewijl dit Hem hield voor een profeet, en zij verlieten Hem, en gingen weg. Zij gingen weg, het hart vol wrevel en de gedachten vervuld van overleggingen hoe zich het best en het spoedigst te wreken. Geen erger boosheid, dan die ontmaskerd wordt; zo lang zij het mom der geveinsdheid kan dragen is zij zachtaardig, maar zodra gij het haar afrukt, is zij de wreedaardigheid zelve; alsdan betoont zich het schijnbaar tamme dier als een wild dier, dat u bespringt om u te verscheuren. En als het nu laat geworden was, ging Hij uit buiten de stad. De Heer had ditmaal langer dan gewoonlijk te Jeruzalem vertoefd. Eerst met de late avond keerde Hij naar Bethanie terug. Trouwens zijn werkzaamheden schenen zich in de weinige dagen vóór zijn lijden te verdubbelen, ja te verdrievoudigen. Het was nu Dinsdag, en de andere dag (Woensdag) was Hij weder in de vroege morgen op de weg naar Jeruzalem. En des morgens vroeg voorbijgaande zagen zij, dat de vijgenboom verdord was van de wortelen af. Deze laatste bijzonderheid hebben wij van Markus, en zij is belangrijk. Het woord van de wortelen af, sluit de wortelen zelf buiten, en waar de wortelen zelf niet verdord zijn, is de uitspruiting van een rijsje, dat tot een boom kan opwassen, niet onmogelijk. Hoe dit echter zij, dat de stam van Israël zelf niet in de wortel verdord is, maar nog altijd nieuwe scheuten ter ere Gods voortbrengt, en eenmaal in grote overvloed voortbrengen zal, leert de ervaring van de dag en verkondigt ons de profetie van de toekomst. Het verdorren van de vijgenboom had onmiddellijk na het woord van de Heer een aanvang genomen, en wel niet van boven, van de takken, maar van beneden, van de wortelen af, zodat het zichtbaar was, vanwaar de verdorring aanving. Dit kan men op dezelfde wijze zien aan het rijpe koren. Als de halm boven de grond geheel geel is, dan is dit een bewijs dat de toevoer van sappen heeft opgehouden, al is hij boven aan ook nog groenachtig; ook dat zal spoedig geel worden. En zoals het nu ging met dit woord van de Heer, zo gaat het met al zijn woorden. Zij geschieden terstond, maar onzichtbaar en opvolgend; eerst later, als zij ten volle geschied zijn, wordt dit openbaar. De wortels van de vijgenboom waren in de grond, de oorzaak van de verdorring kon niemand zien, en toch bestond zij in een verborgene stremming van de toevoer van sappen uit de wortelen, en van diezelfde wortelen af

verdorde de boom. Was het niet ook zo met het eerste bedreigend woord Gods tot de mens: Ten dage dat gij daarvan eet, zult gij de dood sterven? De mens at, en toch stierf hij niet terstond, neen, maar dezelfde dag begon hij te sterven, was met de zonde het zaad van de dood in hem gelegd, en dat zaad rijpt zelfs onder de blos van de gezondheid, totdat het zijn vrucht voldragen heeft, welke is de losmaking van ziel en lichaam. Dat was de levensgeschiedenis van onze eerste ouders na de val, en dat is de levensgeschiedenis van ons allen. De mensen verwarren gewoonlijk de dingen met de beginselen der dingen, de zaken met de oorzaken, in de waan, dat hetgeen wij niet zien, ook niet bestaat, terwijl nog thans al het zichtbare zijn onzichtbare oorzaken en beginselen heeft. En de discipelen, dat ziende, verwonderden zich, zeggende: HOE IS DE VIJGENBOOM ZO TERSTOND VERDORD? En Petrus, zulks indachtig geworden zijnde, zei tot Hem: RABBI! ZIE, DE VIJGENBOOM, DIE GIJ VERVLOEKT HEBT, IS VERDORD. De discipelen hadden het woord van de Heer wel gehoord, maar zonder te vermoeden, dat het zulk een plotselinge en zichtbare uitwerking hebben zou, zodat zij aan deze zaak niet meer dachten; alleen Petrus, altijd levendig van opvatting, herinnert zich terstond het gezegde van de Heer tegen de vijgenboom, en maakt de Heer oplettend op de reeds nu volslagen verwezenlijking van zijn woord. Doch Jezus, antwoordde, zei tot hen: HEB GELOOF OP GOD. Altijd verwijst de Heer zijn discipelen tot het geloof. Het geloof is een zaak uit God, en zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Gevolgelijk is het ongeloof een zaak uit de boze, en daarmee Gode een gruwel. Door te zeggen: Heb geloof op God, wil de Heer eigenlijk zeggen: "Gij zijt Godes, gelooft als zodanig." Doch hoe verrassend is de Heer ook weer hier gelijk in alles! In plaats van zijn discipelen een uitlegging van deze zaak te geven, en hun de beweegreden zijner daad bloot te leggen, geeft Hij aan het gesprek een andere wending, en zegt Hij tot hen: "Gij kunt hetzelfde doen, zo gij slechts geloof hebt." Het was de doorgaande gewoonte van de Heer, om van zijn woorden en daden niet de innerlijke hogere bedoeling, maar de uitwendige praktische zijde te doen zien. Het eerste behoorde tot de dingen, die zij nog niet konden bevatten, en die hun later door de Heilige Geest zouden geopenbaard worden; het laatste moest hun geloof oefenen, hun hoop versterken, hun liefde verhogen. Ook van de voetwassing gaf de Heer slechts de praktische verklaring; alleen van de zalving door Maria gaf Hij, daartoe door het gemor van de discipelen met Judas aan het hoofd, gedrongen, de innerlijke zijde te zien. Want voorwaar zeg Ik u: Indien gij geloof had en niet twijfelde, gij zoudt niet alleen doen hetgeen de vijgenboom is geschied, maar zo wie tot deze berg zal zeggen: WORD OPGEHEVEN EN IN DE ZEE GEWORPEN! en niet zal twijfelen in zijn hart, maar zat geloven, dat hetgeen hij zegt geschieden zal, het zal hem geworden, zo wat hij zegt. Gij gevoelt dat de Heer wel wees naar een natuurlijke berg, maar als een zinnebeeld van geestelijke dingen. Immers, wat nuttigheid heeft in het koningrijk Gods het verplaatsen van een berg in het midden van de zee! Geen waarachtig gelovige kan zulke ijdele dingen van God begeren; doch er zijn andere bergen, die wat meer betekenen, dan waardoor men tunnels graven kan, of die men door buskruit van een kan doen splijten: de bergen van onze zonden, onze zorgen, onze krankheden en van onze dood. Bij deze schiet alle natuurlijke macht te kort, zij zijn van onverbreekbaar graniet, en toch zullen ook zij verzet worden op ons geloof door de almacht Gods. En al hadden wij nu daarvan nog nooit ondervinding gehad, en al ware er ook nog nooit één onzer gebeden verhoord, zo moet nog thans dat woord van de Heer voor ons waarachtig blijven. Immers, dit moet het eerste bij ons zijn, dat wij God verheerlijken in de waarheid van zijn woord; eerst daarna komt onze behoudenis in aanmerking, want zij is er het noodwendig gevolg van. Wie God niet verheerlijkt in zijn woord, wie zijn woord niet gelooft, kan onmogelijk behouden worden. Wij moeten vastheid en zekerheid hebben van Gods wil en weg met ons, en deze gewordt ons alleen door het geloof, dat zich op Gods woord verlaat, gelijk een kind zich verlaat op het woord van zijn vader en moeder, dat het morgen mee uit de stad zal gaan, en daarop zich blij en gerust te slapen legt. En wie vastheid heeft in de geestelijke dingen, die heeft vastheid in alle andere dingen, 2 Petrus 1:10. Voorts moeten wij het geloof niet

hebben, zo als de gierigaard zijn geld heeft, alleen om het genoegen te hebben van het te hebben, zonder er mee te handelen, en dus zonder het te laten wandelen onder de mensen. Neen, wij moeten er mee arbeiden, als met een ons toevertrouwd kapitaal, dat zijn rente moet afwerpen. Ach, wij hebben zulk een grote schuld, niet alleen van zo weinig geloof te hebben, maar ook omdat wij van het weinige geloof, dat wij nog hebben, zo weinig gebruik maken. En al wat gij zult begeren in het gebed, gelovende, zult gij ontvangen. Daarom zeg Ik u: alle dingen, die gij biddende begeert, gelooft dat gij ze ontvangen zult, en zij zullen u geworden. Merkt op het woord biddende begeert. Niet alles wat ons hart begeert, maar alles, waar men Gode om vragen kan en mag, wordt zekerlijk verhoord. Johannes zegt ons (1 Johannes 5:14,15), dat wij kunnen en moeten weten, naar de wil van God te bidden, om daarmee van de verhoring verzekerd te zijn. Waarom is er ook zo weinig gebedsverhoring, dan omdat er zo weinig naar de wil van God gebeden wordt; ook dat kan alleen het geloof ons leren; dat weet het bij ons onmogelijke, mogelijk te maken bij God. Zie het aan Jakob. Waarmee trekt hij zijn toornige broeder met diens vierhonderd mannen tegemoet? Met het gebed tot zijn Verbondsgod, waarin God hem verklaart tot overwinnaar van God en mensen. En was daarbij geen gevaar van verhovaardiging aan de zijde van Israël? Neen, want israel ging na het gebed en na de zegen van God ontvangen te hebben, zijn broeder tegemoet met de grootste verootmoediging. En wanneer gij staat om te bidden. Hoe geheel overeenkomstig is dit staan met het gebed van het geloof, dat in Gods kracht koninklijk gebiedt, en voor hetwelk alles mogelijk is. Immers er is velerlei bidden: een bidden om genade met gebogen hoofd; een bidden als dat van Elia, met het hoofd tussen de knieën; een bidden als dat van de Heer in Gethsemane, met het aangezicht ter aarde. Neen, toen was het niet het gebed van het bevel, dat staande werd uitgesproken: Vader, Ik wil! maar het gebed der diepste gehoorzaamheid van de Zoon aan de Vader: Niet mijn wil geschiede, maar de uwe. Vergeeft. Wij vragen als van zelf: Leert Christus bij de verdorde vijgenboom vergeven, en zou Hijzelf dan Israël niet vergeven, maar in eeuwigheid op dat volk toornig zijn? Neen, ook dit woord verwijst ons naar Jeremia 31:37. Zo zegt de Heer: INDIEN DE HEMELEN DAARBOVEN GEMETEN EN DE FONDAMENTEN DER AARDE BENEDEN DOORGROND KUNNEN WORDEN, ZO ZAL IK OOK HET GANSE ZAAD ISRAËL'S VERWERPEN OM ALLES WAT ZIJ GEDAAN HEBBEN. Indien gij iets hebt tegen iemand, opdat ook uw Vader, die in de hemelen is, ulieden uwe misdaden vergeve. Het verband, waarin de herhaling van de reeds vroeger gegevene vermaning des Heeren voorkomt, is bij de eerste oogopslag vreemd; doch de Heer wil hier kennelijk oplettend maken op de tussentredende beletselen, die meermalen het gebed onvruchtbaar maken en onverhoord laten. De liefde moet bij het geloof zijn, zal het volmaakt zijn. Wilt gij losgelaten worden, laat anderen los; wilt gij een zegen ontvangen, geeft een zegen. Zo deed Jakob. Hij zonderde eerst een zegen af voor Ezau, en daarna bad hij, en toen hij gebeden had, had hij voor Ezau niet meer te vrezen, ofschoon hij nog voor hem vreesde; want Ezau kwam, en Jakob vond zijn vijand veranderd in een vriend en broeder, die hem kuste en omarmde, Want indien gij de mensen hun misdaden vergeeft, zo zal uw hemelse Vader ook u vergeven. Niet alsof ons vergeven de voorwaarde ware, op welke God ons vergeeft; neen, zijn genade is onvoorwaardelijk vrij. Hij rechtvaardigt de goddelozen als zodanig; maar omdat het een tegenstrijdigheid is, dat een hart, dat liefdeloos is jegens de broeder, Gods liefde zou kunnen genieten; alsdan is er een ban tussen het menselijk hart en God, welke volstrekt moet opgeheven worden, zal de gemeenschap tussen God en ons mogelijk zijn. Gods liefde en onze liefdeloosheid kunnen niet te samen wonen. Maar indien gij de mensen hun misdaden niet vergeeft, zo zal uw Vader, die in de hemelen is, ook uw misdaden niet vergeven. Deze herhaling van dezelfde zaak in tegengestelde vorm bewijst het gewicht dezer vermaning; ook wij herhalen meestal een gewichtig woord in andere vorm, om het te dieper in het hart en geheugen van de hoorder te prenten. Immers dit voorbeeld geldt bij al de gebeden, die Wij kunnen doen. Bepalen wij ons slechts tot het gebed des Heeren, waarbij de Heer het eerst (volgens Mattheus) deze zelfde waarschuwing gaf. Want

indien wij tot God bidden: Onze Vader, die in de hemelen zijt! en wij zijn niet zijn kinderen op aarde, die Hem lief hebben en gehoorzamen, maar overtreders zijner geboden, die zijn naam onheilig gebruiken, de uitbreiding van zijn koningrijk tegenwerken, niet instemmen met zijn wil tot onze zaligheid, niet tevreden zijn met ons bescheiden deel, geen beledigingen willen vergeven, geen verzoekingen willen vermijden, niet strijden tegen de boze -zeker dan is niets meer duidelijk, dan dat er tevergeefs gebeden wordt. Zien wij dan wel toe. Als er aan de telegraafdraad iets hapert, dan wordt het sein niet, of niet goed overgebracht, en men kan niet voortgaan, totdat het beletsel weggenomen en daarmee de gemeenschap volkomen hersteld is. Of wilt gij een eenvoudiger beeld: Als de sleutel het slot niet opent, dan is er iets aan de sleutel of het slot verbogen of gebroken. Zo ook in het geestelijke. Worden onze gebeden niet verhoord, zo moeten wij onze harten onderzoeken, of er enige haat in ons zij, die verhindert, dat de liefde tot ons kome. Daarom moeten wij altijd bidden in een stemming, waarin wij geheel los zijn van ons zelven, en gereed om alles te doen wat God wil. Des daags nu was Hij terende in de tempel, maar des nachts ging Hij uit en vernachtte op de Olijfberg. De Evangelist maakt ons oplettend op deze gewoonte des Heeren. omdat het ons anders vreemd moet voorkomen, dat Jezus, ofschoon de avond sprekende, en des andere daags vroeg terugkerende, nog thans naar de Olijfberg ging. De Olijfberg! Liefelijke plaats van verpozing na de vermoeienis van een dag, en het ondervinden van de verbittering, waarmee de oversten van het volk Hem haatten en tegenwerkten. Immers zou de Olijfberg de plaats zijner hemelvaart zijn. Zo moeten ook wij, na de last en de hitte van de dag gedragen te hebben, ons aan de avond nederzetten als op de drempel vóór het huis des Vaders, om ons reeds bij voorraad te verblijden en te versterken met de blik op de nu nog gesloten deur, die ten laatste voor ons zal opengaan. En al het volk kwam tot Hem des morgens vroeg in de tempel, om Hem te horen. Er was ditmaal een buitengewone opgewektheid onder de lieden van allerlei stand te Jeruzalem. De stad was vol van de ontelbare feest- en tempelgangers, bij gelegenheid van het ophanden zijnde Paasfeest, en vervuld van het gerucht van Jezus. De haat der Overpriesters, hun openbare en geheime pogingen om de Heer gevangen te nemen en te doden, waren zo bekend, dat velen dachten, dat de Heer ditmaal niet op het feest zou komen. En toch Hij is op het feest gekomen, en dagelijks was Hij te zien en te horen in de tempel. Reeds vroeg was dan ook de volksmenigte aldaar verzameld. En Hij leerde dagelijks in de tempel. Geen enkele dag werd door Hem overgeslagen; trouwens het waren de laatste dagen; deze moest Hij grotendeels doorbrengen in het huis zijns Vaders, en heden (Woensdag) was het de laatste dag van zijn openlijk leraarsambt onder Israël. Daarop moesten nog belangrijke dingen door de Heer tot afscheid van de tempel, de Overpriesters en het volk gezegd worden. En de Overpriesters en de Schriftgeleerden en de Oversten des volks zochten Hem te doden. En zij wisten niet wat zij doen zouden, want al het volk hing Hem aan en hoorde Hem. Het was juist omdat de Heer dagelijks in de tempel van de vroege morgen tot de late avond het volk leerde, dat de Oversten des volks altijd meer verbitterd jegens Hem werden; want daarmee nam Hij de plaats in, waarop zij alleen, als gezeten op de stoel van Mozes, recht meenden te hebben. Tegelijk echter maakte de algemene en altijd klimmende gehechtheid des volks aan de persoon en de onderwijzing des Heeren, hen altijd radelozer. Hebben de goddelozen vrede? Neen, zij dragen reeds nu het helse vuur in hun harten met zich om, overal waar zij gaan. 12:13 De Heer en de overpriesters en het volk in de tempel En Jezus antwoordende, sprak tot hen wederom door gelijkenissen, zeggende: HET KONINGRIJK DER HEMELEN IS GELIJK EEN ZEKER KONING, DIE ZIJN ZOON EEN BRUILOFT BEREID HAD. Wij hebben hier van Mattheus dezelfde gelijkenis, die wij reeds vroeger van Lukas ontvingen en behandelden. Zij is echter hier enigszins anders uitgewerkt of gewijzigd. Bij Lukas is zij eenvoudig, burgerlijk; hier bij Mattheus is zij koninklijk uitgedost. Trouwens bij Mattheus is, om zo te spreken, op alles het zegel van het koninklijk wapen van Juda gedrukt. Wij hebben reeds opgemerkt, dat de Heer waarschijnlijk meermalen dezelfde woorden en ook dezelfde gelijkenissen sprak, op andere plaatsen, bij andere gelegenheden, en

met een andere toepassing. Immers Hijzelf had gezegd, dat een Schriftgeleerde in het koningrijk Gods gelijk is aan een huisvader, die uit zijn schat oude en nieuwe dingen voortbrengt. De herhaling van gewichtige waarheden is niet alleen onvermijdelijk, maar ook ten hoogste vruchtbaar. Ook hadden de Evangelisten, even als de Apostelen, de macht ontvangen van de Heilige Geest, om datgene Wat de Heer gezegd had, zó terug te geven, dat wij de eigen woorden des Heeren hebben, en toch bij ieder Evangelist een eigen stijl aantreffen, even als onderscheidene schrijvers, dezelfde woorden schrijvende, dit doen, ieder in zijn eigen schrift. Dat is natuurlijk, en het tegendeel zou niet bovennatuurlijk, maar onnatuurlijk zijn, want alsdan zouden zij blote werktuigen zijn geweest, doch nu werden zij door de Heilige Geest in alle waarheid geleid, zonder dat hun vrijheid in het minst werd belemmerd. Deze zelfde eigenaardigheid vinden wij bij al de Nieuwtestamentische schrijvers ten opzichte van uitspraken, die in het Oude Testament voorkomen. Waar de Geest is, daar is vrijheid, maar een heilige vrijheid, die alle willekeur buitensluit. De ongelovigen, die ontkennen, dat de schrijvers der Heilige Schrift gedreven werden door de Heilige Geest, maken een groot misbaar, wanneer zij enige afwijking tussen de een schriftuurplaats en de andere kunnen tonen; doch het is een bewijs te meer van hun onwetendheid in de dingen Gods; want wij, die de Heilige Geest erkennen voor de eigenlijke auteur der Schrift, geloven ook, dat de Heilige Geest het naaste recht heeft om zijn eigen woorden te wijzigen, te omschrijven en uit te leggen. En zond zijn dienstknechten uit, om de genodigden ter bruiloft te roepen, en zij wilden net komen. Zonderling, niet waar? alle mensen zoeken genoegen en jagen naar het vermaak, en wanneer God hun de feestvreugde van een heerlijke bruiloft aanbiedt, willen zij niet komen. Gij kent de reden van dit schijnbaar vreemd verschijnsel. Alle mensen willen vermaak, ja, naar hun eigen keuze, niet naar de wil van God; zinnelijk vermaak, en geen Goddelijke vreugde. Wederom zond hij andere dienstknechten uit, zeggende: ZEGT DE GENODIGDEN: Ziet, ik heb mijn middagmaal bereid, mijn ossen en de gemeste beesten zijn geslacht, en alle dingen zijn gereed, komt tot de bruiloft. De koning herinnert zijn gasten, dat er van zijn zijde niets ontbreekt, om hun de feestvreugde volkomen te maken, en dat zij er dus niets aan behoefden toe te brengen dan hun personen, om eer te doen aan de gastheer en de toebereidselen, die hij tot het feest gemaakt had. Maar zij zulks niet achtende, zijn heengegaan, deze tot zijn akker, die tot zijn koopmanschap; en de anderen grepen zijn dienstknechten, deden hun smaadheid aan en doodden hen. Gij ziet, hier begint het grote verschil tussen deze gelijkenis en die bij Lukas. Bij Lukas verontschuldigen zich de genodigden, en geven zij bedekt te kennen, dat zij meer genoegen hebben in hun eigen werkzaamheden en in hun eigen huis, dan in het bijwonen van een bruiloft. Doch hier zijn de genodigden bepaald boosaardige mensen, die niet alleen geen verontschuldigingen maken, maar terstond een kwade wil tonen, en toen de uitnodiging herhaald werd, deze kwade wil ten uitvoer brachten door des konings boden te mishandelen, ja te doden, waarom ook hun stad in brand gestoken en zij zelven als moordenaars gedood werden. Dit alles heeft een kennelijke terugslag op het moordplan, dat in deze zelfde ogenblikken in de harten der Overpriesters en der Schriftgeleerden werd bearbeid. En zo was deze gelijkenis des Heeren dezelfde voorstelling als de straks gegevene in de gelijkenis van de Heer des wijngaards en de boze wijngaardeniers; alleen de vorm, de inkleding verschilde. Toen nu de koning dat hoorde, werd hij toornig, en zijn krijgsheiren zendende, heeft hij die doodslagers vernield, en hun stad in brand gestoken. Het is een profetie, die letterlijk in de verwoesting van Jeruzalem vervuld is. Wij kunnen daarom ook deze gelijkenis bij Mattheus beschouwen als een vervolg van die bij Lukas. Niet op eens verzet zich de mens met geweld tegen de roepingen Gods. Hij zoekt er zich eerst met zoete woorden van af te maken, en op deze wijze in rust gelaten te worden; doch komt men nu bij vernieuwing hem storen in zijn rust, dan wordt hij boos en kwaadaardig, en wederstaat Gods roepingen met geweld. Vlei u dus niet te zeer, wanneer de ongelovigen verdraagzaam jegens u zijn, en uw onderwijzingen uit de Schrift met een glimlach voor onhoudbaar verklaren; het is om van u vrij te worden; doch zo zij op deze wijze niet vrij van u

kunnen worden, maar u altijd weer horen getuigen: Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem, (blijft onder de toorn Gods) Johannes 3:36 zo zullen zij u mishandelen, en kunnen zij, doden. Toen zei hij tot zijn dienstknechten: DE BRUILOFT IS WEL BEREID, DOCH DE GENODIGDEN WAREN HET NIET WAARDIG. De genodigden zijn hier kennelijk de Joden, die uit kracht van Gods verbond de naasten waren, om de zaligheid, die in de Messias geopenbaard werd, deelachtig te worden. Zij waren daarom de genodigden Gods, van het ogenblik af, dat het verbond Gods met Abraham en zijn zade gesloten, en door de besnijdenis verzegeld was. Doch waardoor moet nu een genodigde tonen, dat hij die titel niet ten onrechte draagt, dat hij dus werkelijk met de daad een genodigde is? Door te komen, zodra hij door de gastheer geroepen wordt. Komt hij op deze roeping niet, zo is hij de eer der roeping onwaardig, en is de bruiloft bereid, zij is niet meer voor hem bereid. Daarom gaat op de uitgangen der wegen, en zo velen als gij er zult vinden, roept ze tot de bruiloft. Wat doen de gasten, die de uitnodiging des konings niet volgen? Zij bewerken hun eigen ondergang, maar aan het bruiloftsfeest zelf kunnen zij geen afbreuk doen, dat moet en zal buiten hen gevierd worden. De vroeger niet genodigden bekomen thans een beurt; wat het verbondsvolk Israël versmaadt, dat valt de volken der wereld, de Heidenen ten deel. En dezelve dienstknechten uitgaande op de wegen, vergaderden allen, die zij vonden, beiden kwaden en goeden, en de bruiloft werd vervuld met aanzittende gasten. Welk een groot verschil tussen de eerst genodigden, die allen weigerden, en tussen de laatst geroepenen, die allen kwamen. Nog thans niet allen waren de gastheer welkom. Er was één onder hen, die niet kwam in de weg der gerechtigheid van God, maar in dien zijn eigen gerechtigheid. En als de koning uitgegaan was, om de aanzittende gasten te overzien, zag hij aldaar een mens, niet gekleed zijnde met een bruiloftskleed, en zei tot hem: VRIEND, HOE ZIJT GIJ HIER INGEKOMEN, GEEN BRUILOFTSKLEED AAN HEBBENDE? In het Oosten werd vanwege de gastheer aan de binnentredende gasten een zogenaamd wisselkleed toegereikt, dat met de aard van het feest en de rang van de gastheer overeenkwam, en dat men als een soort van feestmantel over zijn eigen kleren aantrok. Tot de feestzaal binnen te komen, en onder de andere gasten aan te zitten, zonder het feestkleed aan te hebben, onderstelt dus een moedwillig verzuim, een belediging jegens de gastheer en een verachting van de bruiloft, de bruidslieden en de gasten. En hij verstomde. Hij kon zich niet verdedigen, zelfs kon hij zich niet verontschuldigen. Dat kunnen de goddelozen nooit. Zij kunnen wel het kwade doen, maar het nooit, althans niet voor God, doen voorkomen als goed. Voor zich zelven heeft de zondaar menige reden van verontschuldiging; hij acht zijn oneerlijkheid en kwade praktijken, ja zelfs zijn ongeloof jegens Gods woord als van geen betekenis, als onverschillige zaken, en hij schroomt daarom niet ze voor zijn eigen rekening en verantwoording te nemen. En waarom doet hij dit? Omdat hij zich verbeeldt zijn eigen meester te zijn, die alleen aan zich zelven verantwoording te geven heeft; doch zodra ontvalt hem niet die waan, door de komst der bevoegde macht boven hem, welke hem tot verantwoording roept, of hij is de draad van al de drogredenen van zijn bedorven verstand kwijt, en hij heeft geen denkbeelden of woorden meer, om zich te redden: hij verstomt. Toen zei de koning tot de dienaren BINDT ZIJN HANDEN EN VOETEN; NEEM HEM WEG, EN WERPT HEM IN DE BUITENSTE DUISTERNIS; DAAR ZAL ZIJN WENING EN KNARSING DER TANDEN. De zwaarte der straf geeft de zwaarte der overtreding te kennen. Gij voelt, dat het ontbrekende bruiloftskleed hier slechts een beeld is van het volstrekt onmisbare tot zaligheid voor de zondaar. En wat is dat volstrekt onmisbare? Het is niets minder dan de gerechtigheid van Christus, dan Christus zelf. Doet aan de Heere Jezus Christus, zegt de Apostel, Romeinen 13:14, en hij stelt hiermee de Heer zelf voor onder het beeld van een kleed, waarmee men overkleed moet zijn om de hemel te kunnen binnengaan. De man zonder bruiloftskleed is de eigengerechtige mens, is de Farizeeër, die in zich zelven alles meent te hebben wat hij nodig heeft om bij God welbehaaglijk te zijn, en die daarom alles afwijst, wat God de verloren

zondaar tot zijn behoudenis aanbiedt. Hij acht zich geen verloren zondaar te zijn, en daarom wil hij niet weten van Jezus gekruisigd voor de zonde. De man in de gelijkenis achtte zich in zijn eigen kleren fraai genoeg gekleed, om aan deze bruiloft deel te nemen; doch hij bedacht niet, dat men in een andere huis niet doen kan wat men wil, maar zich schikken moet naar de wil van de gastheer en de orde van zijn huis. Zolang de goddelozen en ongelovigen nog op aarde zijn, kunnen zij in hun eigen klederen wandelen en kunnen zij zonder Christus leven, maar in de dood kunnen zij dat niet meer, want er is geen mogelijkheid op het bruiloftsfeest Gods te komen, zonder het Goddelijk bruiloftskleed aan te hebben, en niemand komt tot de Vader dan door de Zoon. Want velen zijn geroepen, maar weinigen zijn uitverkoren. Het groot aantal van hen, die zich Christenen noemen, moet ons niet doen vergeten, dat er door God slechts weinigen zullen bevonden worden, deze naam waardig te zijn, dat is, die in waarheid te dragen. En dit moet ons leiden, niet tot het beoordelen van anderen, maar van ons zelven, tot zelfbeproeving. Wij moeten ons gedurig herinneren, waarin het eigenlijke wezen van het Christen zijn bestaat. En dat is het. doen van de wil van God, Mattheus 7:21. Gods wil te doen is allereerst in Christus te geloven als in Gods Zoon, in wie God het eeuwige leven voor de zondaar geopenbaard en mededeelbaar heeft gemaakt door de verzoening der zonde in zijn bloed en door de uitstorting des Heiligen Geestes uit Hem in het hart der gelovigen, en voorts alles te doen wat de Zoon van God ons gebiedt, en alles te laten wat Hij ons ontzegt. Het geloof in Gods Woord is de bron van alle gehoorzaamheid aan God, maar zonder dit geloof is het onmogelijk enig Gode welbehaaglijk werk te doen. Toen gingen de Farizeeën heen en hielden te samen raad, hoe zij Hem verstrikken zouden in zijn rede. Zij ontweken nu de slagen, die bij herhaling op hen neervielen, en die zij niet bij machte waren af te weren. Zij verstomden, even als de man in de gelijkenis, voor het richtend woord des Heeren. Ook waren zij overtuigd, dat zij met geweld niets tegen de Heer vermochten, omdat het volk op zijn zijde was. Doch als men nu eens een twistappel tussen Hem en het volk kon werpen? Als men Hem nu eens een woord kon doen ontvallen, dat lijnrecht tegen het gevoelen van al het volk inliep? Dan zou het volk Hem afvallen en tegen Hem opstaan en hun oversten bijvallen. Zo konden zij denken, doch neen, zo dachten zij niet zo als wij aanstonds zien zullen. En zij namen Hem waar en zonden verspieders tot Hem uit, die zich zelven veinsden rechtvaardig te zijn, enige der Farizeeën en hun discipelen, met de Herodianen, opdat zij Hem in zijn rede vangen mochten. Welk een toestel heeft het kwade nodig, om het goede te kunnen bestrijden. Waarlijk de goddelozen en ongelovigen geven zich de grootste moeite van de wereld, om het goede in de plaats van het kwade, en de leugen in de plaats van de waarheid te stellen; doch zij zijn aan het vullen van het bodemloos vat. Om Hem aan de heerschappij en de macht des stadhouders over te leveren. Ziet gij, hier ondergaat hun moordplan een nieuwe gedaanteverwisseling. Tot hiertoe was de wijze, waarop zij de Heer ter dood wilden brengen, nog niet bij hen zelven tot volle klaarheid gekomen. Zij begrepen echter altijd meer dat de Heere Jezus niet door hun handen moest sterven, om niet het volk, dat Jezus aanhing, tegen zich in opstand te zien komen. Zij moesten dus Jezus van een staatsmisdaad kunnen overtuigen, waardoor Hij in de handen van de Romeinse stadhouder kon worden overgeleverd, en de dood van de oproerling, ()- de kruisdood, ondergaan zou. Zij dachten dus niet dat Jezus op hun strikvragen een antwoord geven zou, dat tegen, maar dat overeenkomstig het gevoelen des volks, en tegen de Romeinse overheersing was. Zij rekenden er op, dat Jezus zich naar de vooroordelen van het volk schikken zou, om de gunst van het volk te behouden, door hun volkstrots te strelen, en dat Hij zich tegen het geven van de schattingpenning verklaren zou. Deze nu kwamen en zeiden tot Hem: MEESTER, WIJ WETEN, DAT GIJ WAARACHTIG ZIJT, EN DE WEG GODS IN DER WAARHEID LEERT, EN NAAR NIEMAND VRAAGT, WANT GIJ NEEMT DE PERSOON DES MENSEN NIET AAN; ZEG ONS DAN WAT DUNKT U: IS HET OOK GEOORLOOFD DE KEIZER SCHATTING TE GEVEN, OF NIET? ZULLEN WIJ GEVEN, OF NIET GEVEN? Welk een omslachtigheid van woorden! Men hoort het reeds aan hun wijze van spreken, dat zij

niet oprecht zijn. De blinden vragen eenvoudig om te mogen zien, de melaatsen om gereinigd, de kranken om genezen te worden, maar deze bedekken hun gebrek aan ernst door een veelheid van woorden, welke hier, gelijk overal, enkel een bewijs van zwakheid is. De vraag, die zij de Heer doen, was dan ook bij hen zelven reeds volkomen beslist. Zij hielden het bepaald beneden de waardigheid van Israël, de keizer schatting te geven, ofschoon zij er toe gedwongen waren; het was dus een fijn gesponnen strik, dien zij de Heer spanden, door op dit gevoelig punt van Hem een beslissende uitspraak te verlangen. Doch zijn wijsheid zag en verbrak ook deze strik terstond. Maar Jezus, bekennende hun arglistigheid en boosheid, en wetende hun geveinsdheid, zei tot hen: GIJ GEVEINSDEN, WAT VERZOEKT GIJ MIJ? Allereerst rukt de Heer deze veinsaards het masker af, en stelt hen aan de zijde van de Boze, de verzoeker, wiens dienstknechten zij waren. Wat verzoekt gij Mij! "Weet gij niet, dat gij de Heer uw God niet verzoeken, niet op de proef stellen, niet pogen moogt te doen handelen tegen zijn heilige volmaaktheden? Toont Mij de schattingpenning, dat Ik hem zie. De Heer wil de zaak zelve laten spreken. Het is een grote feil bij velen, dat zij de zaken niet verklaren uit de zaken zelven, maar uit opgevatte meningen, die buiten de zaken staan, en deze in een eenzijdig daglicht plaatsen. De Heer doodde de tegensprekers altijd met hun eigene uitspraken. En zij brachten Hem een penning. En Hij zei tot hen: WIENS IS DAT BEELD EN DAT OPSCHRIFT? Zij zeiden tot Hem: DES KEIZERS. Toen antwoordde Jezus, en zei tot hen: GEEFT DAN DE KEIZER WAT DES KEIZERS IS EN GODE WAT GODES IS. Dat antwoord was volkomen duidelijk en alles afdoende. Wie zijn beeltenis op 's lands munt kan zetten, die is meester van het land. De schattingpenning zelf bewees dus, dat Israël aan de keizer cijnsbaar was. Daarom blijft ook het geld, door het beeld van het hoofd van de Staat te dragen, het eigendom van de Staat. Wel geeft de Staat het gemunt geld de burgers in handen, maar toch houdt de Staat een blijvend recht van eigendom op het geld tot intrekking of vermunting. De Heer geeft dus op een volkomen, zinrijke wijs te kennen, dat de Joden de hun opgelegde schatting betalen moesten. Hij beslist voor de keizer, en snijdt alle pogingen der overpriesters af, om Hem als staatkundig misdadiger, als oproermaker tegen Rome's heerschappij aan de stadhouder over te leveren. Ja, de Heer doet meer, Want al des Heeren woorden hebben een zeer verre draagkracht; Hij geeft door zijn woord: Geeft de keizer wat des keizers is, het middel aan de hand, om volk en stad te behouden; want juist door de keizer de schatting te weigeren, is die vreselijke opstand en die verschrikkelijke oorlog ontstaan, waarin volk en stad zijn te ondergebracht. De beschuldiging, later door de overpriesters bij Pilatus ingebracht: Hij verbiedt de keizer schatting te geven, is dus niet alleen een onbeschaamde, maar ook een hoogst boosaardige leugen, want zij droegen er hun denkbeelden mee over op de Heer, en beschuldigden Hem van datgene, waarvan zij zelven te beschuldigen waren. Voorzeker is dit een van de gevaarlijkste en treurigste karaktertrekken, die men kan aantreffen, en die niet zo zeldzaam is, als men zou menen. Er zijn heden mensen, die hun eigen gedachten in de mond leggen van anderen, en beweren, dat deze gezegd hebben, wat zij zelven gedacht hebben, of nog denken. Dit verschijnsel is niet te verklaren, dan daaruit, dat zulke karakters de waarheid niet van de leugen afgescheiden kunnen houden. Geeft de keizer wat des keizers, en GODE WAT GODES IS. De Heer laat het nooit bij het menselijke, maar voegt er altijd het goddelijke bij. En hier zien wij dan nu, hoe volleerd in leugens de ongelovigen zijn, door te beweren, dat het Christendom de mens eenzijdig ontwikkelt, en hem niet tot een burger der aarde, maar enkel tot een burger des hemels vormen wil. Hoe! heeft Christus niet, alvorens te zeggen: Geeft Gode wat Godes is, gezegd: Geeft de keizer wat des keizers is? En heeft Hij daarmee niet gezegd, dat er voor de mens tweeërlei roeping is: een aardse en een hemelse? en dat deze beide roepingen niet strijden, maar met elkander gepaard gaan kunnen en moeten? Wij kunnen en moeten de Staat en de maatschappij geven al wat hun toekomt, maar wij moeten dan ook evenzeer Gode geven wat Gode toekomt; en welke is nu de schattingpenning met het beeld en het opschrift van God? Zijt gij dat zelf niet, o mens, o beelddrager Gods, die naar Gods beeld zijt geschapen, en ofschoon gevallen, uwe

schepping niet moogt te niet doen? Is het niet uw ziel, uw hart, uw eigenlijke persoonlijkheid, welke meer bepaald nog dan uw lichaam, naar het beeld Gods geschapen werd, en dat God van u terugeist in de woorden: Mijn zoon, mijn dochter, geef Mij uw hart, geef Mij uw ziel, met uw lichaam, tot een Mij welbehaaglijke offerande des danks en der aanbidding? Meent echter niet, dat het een lichte zaak is, om tegelijkertijd de keizer te geven wat des keizers en Gode wat Godes is; neen, er is veel genade nodig om dat goed uit elkander te houden, en gij weet, dat de genade alleen leeft uit Gods Geest en Woord. Gods Geest zegt ons door Gods Woord, hoe ver wij kunnen gaan in onze aardse plichten, zonder de hemelse te na te komen, en omgekeerd. Hoe vele mensen hebben gezondigd en zondigen nog tegen de Staat, door zich aan de maatschappij te onttrekken, om in kloosters en andere plaatsen van afzondering zich geheel aan de dienst van God te wijden. Hun mening moge goed zijn, maar hun daad is kwaad. De Staat heeft ook zijn recht op ons, en dat moeten wij laten gelden. Aan de andere kant heeft God ook recht op ons, en wel het hoogste recht, en wee ons, zo wij er ons aan onttrekken! De gevolgen er van zijn niet tijdelijk, maar eeuwig. Daar hebt gij bij voorbeeld de keizers, de koningen en al de machthebbenden; o zij horen zo gaarne het woord: Geeft de keizer wat des keizers is. Ja, als gij dat aan het volk leert, dan laten zij u alle predikatiën vrij. Doch van. het andere woord: Geeft Gode wat Godes is, willen zij ongaarne horen, omdat zij zich gaarne toe-eigenen ook hetgeen Godes is, zo als uw geweten, uw zedelijke vrijheid, uw persoonlijke zelfstandigheid, uw Christelijke macht in de kerk, in de school, in het openbare leven, en Christus wil niet dat gij deze prijs geeft. Hierdoor is dan ook een strijd ontstaan en bestaat hij nog, die velen tot martelaren stelde en nog stelt. En zij konden Hem in zijn woord niet vatten voor het volk. Van dezè zijde was de Heer onkwetsbaar; de schranderheid en list van deze geleerde en geletterde en in al wat boos is doorknede en doorslepen lieden vernietigden zich zelven op de volmaakte wijsheid des Heeren. En zich verwonderende over zijn woord, zwegen zij stil. Ofschoon er zo vele eeuwen over zijn heengegaan, en wij het antwoord des Heeren zo menigmaal gelezen hebben, moeten ook wij ons toch nog altoos verwonderen over de volmaaktheid, waarmee de Heer in eens deze netelige zaak besliste. Het bewijs, dat Jezus gaf, was en blijft enig en onweersprekelijk. En Hem verlatende, zijn zij weggegaan. Voor dit ogenblik Was hun nederlaag te volkomen, om zich niet met spoed aan hun beschaming bij het volk te onttrekken. Doch zij zullen spoedig terugkeren, en wel met nieuwe wapenen. Met nieuwe redenen? Neen, met nieuwe drogredenen, want het ongeloof heeft geen andere wapenen dan deze. Te dienzelven dage kwamen tot Hem de Sadduceeën, die tegensprekende zeggen, dat er geen opstanding der doden is. De Sadduceeën waren, zo als wij ze nu zouden noemen, spotters met de ernstigste waarheden Gods: met dood en eeuwigheid. Hun rede, die we zo dadelijk zullen horen uitspreken, diende enkel om de verwachting van de opstanding uit de dood in een bespottelijk daglicht te stellen. "De zaak is ongerijmd en dus onmogelijk," zo dachten zij, en zo denken nog heden onder ons de ongelovigen, die ook van geen opstanding uit de dood willen weten. Dat echter de hedendaagse verwerpers der mogelijkheid ener opstanding uit de dood duizendmaal schuldiger zijn dan de Sadduceeën, is duidelijk, omdat men thans hiermee de klaarste uitspraken van geheel de Schrift en de opstanding des Heeren Jezus Christus loochent, terwijl toen de Sadduceeën zich nog beroepen konden op het gebrek aan bepaalde openbaringen in dit opzicht in de Oudtestamentische Schrift, waarvan zij alleen de vijf boeken van Mozes voor echt hielden, precies als onze hedendaagse ongelovigen, die alleen zulke gedeelten der Schrift voor echt houden, die hun opvattingen het meest schijnen te begunstigen. Gij begrijpt, dat dit dan ook niets anders is dan ongeloof; want wie uit de Schrift alleen datgene voor waarheid houdt, wat hem dient, die gelooft niet God, maar zich zelven, en maakt de Schrift enkel dienstbaar aan zijn eigen verstand. En vraagden Hem, zeggende: Meester! Mozes heeft ons geschreven: INDIEN IEMAND STERFT, GEEN KINDEREN HEBBENDE, ZO ZAL ZIJN BROEDER DIENS VROUW TROUWEN EN ZIJN BROEDER ZAAD VERWEKKEN. Nu waren er bij ons zeven broeders. En de eerste nam een vrouw, en stierf zonder kinderen, en liet zijn vrouw voor zijn

broeder. De tweede nam haar, en is ook gestorven zonder kinderen, en de derde insgelijks, tot de zevende toe, en hebben geen kinderen nagelaten, en zijn gestorven. De laatste van allen is ook de vrouw gestorven. In de opstanding dan, wanneer zij zullen opgestaan zijn, welke vrouw van de zeven zal zij wezen, want zij allen hebben haar tot een vrouw gehad? Welk een ongerijmd geval! Men kan het nauwelijks als gebeurd onderstellen; nog thans is het niet volstrekt onmogelijk. Het is intussen een treurig bewijs van de gesteldheid van het verstand deze ongelovige geleerden, om zulke ellendige tegenwerpingen te berde te brengen tegen waarheden, die vaster staan dan de bergen, en waarmee zich de uitnemendste verstanden van alle eeuwen hebben kunnen verenigen. Voorzeker, de verblindheid en verwaandheid van die lieden is wel groot, om te menen, dat hun tegenwerpingen nog enig gewicht hebben bij andere lieden dan zij zelven zijn. Maar Jezus antwoordende, zei tot hen: GIJ DWAALT, NIET WETENDE DE SCHRIFT, NOCH DE KRACHT GODS. Welk een antwoord! De Heer wijst op de tweeërlei bron, waaruit hun en alle dwaling voortvloeit. De eerste is ongeloof aan het geopenbaarde Woord van God, en de tweede is miskenning van Gods alvermogen. Onwetendheid van hetgeen ieder mens Weten kan, als hij wil, is dus de eerste reden, waarom die hooggeplaatste liedslieden des volks zelven op een dwaalweg gaan en anderen op een dwaalweg leiden. Hoe beschamend! Alvorens Gods Woord, Gods waarheden tegen te spreken, moesten deze lieden eerst de eerste beginselen der godsdienstige wetenschap trachten te leren, waarvan zij toonden niets te weten. Doch de onwetendheid was ten allen tijde en is nog de moeder van alle ongeloof en bijgeloof. De tweede reden is miskenning van Gods alvermogen. De ongelovigen menen, dat hetgeen hun ongerijmd voorkomt, ook werkelijk ongerijmd en dus onmogelijk is; doch zij weten niet dat een dwaas zijn dwaasheid voor wijsheid houdt, terwijl het voor de wijze enkel dwaasheid is en blijft. En nu is er geen grotere dwaasheid dan om grenzen te stellen aan een oneindige macht in zaken, waarvan de mens hoegenaamd niets weet en niets weten kan. De kinderen dezer eeuw trouwen en worden ten huwelijk uitgegeven, maar die waardig zullen geacht worden die eeuw te verwerven en de opstanding uit de doden, zullen noch trouwen, noch ten huwelijk uitgegeven worden; want zij kunnen niet sterven. Dit was wederom een alles afdoend bewijs voor de zaak in geschil. Omdat de mens thans sterfelijk is, is er een vernieuwing van het geslacht, is het huwelijk nodig. Voor onsterfelijke wezens is dat overbodig. De Heer zegt eenvoudig: "Een andere orde van zaken brengt andere ordeningen mee. Men moet geen aardse en hemelse dingen, en evenmin de tegenwoordigheid en de toekomst dooreen mengen, of voor eenzelvig houden, maar van elkander onderscheiden." Er worden echter daarbij twee bijzonderheden door de Heer vermeld, die onze aandacht niet mogen ontglippen. Vooreerst spreekt de Heer van de tijd der opstanding als van een eeuw; en hierbij moeten wij opmerken, dat de Schrift van de eeuwigheid niet dat afgetrokken wijsgerig denkbeeld geeft, waardoor de eeuwigheid zoveel is als eenvormigheid. Neen, in de eeuwigheid, die na de tijd zijn zal, zal nog thans de plaatselijkheid en de opvolging blijven. God zal zijn schepping niet vernietigen, maar laten voortbestaan, echter op andere, hogere, hoogst volmaakte wijze, zodat zij bestaan zal in een eindeloze opvolging van eeuwen. Immers, waar leven is, daar is beweging, kracht, genot. In het allerhoogste leven zullen deze op de allerhoogste wijze bestaan. Mijn Vader werkt tot nu toe, zegt de Heer, want er zijn nog andere werken Gods dan de schepping, waarvan God rustte. De openbaring van het oneindig wezen Gods aan de zaligen zal een eeuwige openbaring zijn, en aan de zijde der zaligen een eeuwig ontvangen uit God van zaligheid en heerlijkheid, en een eeuwig mededelen van beide aan elkander. Ten andere zegt de Heer, dat zij, die waardig zullen geacht worden die eeuw te verwerven, en de opstanding der doden, niet meer zullen trouwen, omdat zij niet meer kunnen sterven. Wij zouden kunnen vragen: zullen dan niet allen, bozen en goeden, opstaan en onsterfelijk zijn? Ook hier moeten wij opmerkzaam maken, dat de Schrift niet dat afgetrokken wijsgerig denkbeeld van de onsterfelijkheid heeft, waardoor zij niets anders is dan een eindeloos voortbestaan. De Schrift verstaat onder onsterfelijkheid en eeuwig leven nooit iets

anders dan de zaligheid. Het voortbestaan in onzaligheid is bij haar het tegendeel van het leven, is op aarde de dood en in de eeuwigheid de tweede dood. Voorts bewaart de Schrift het diepste stilzwijgen ten opzichte der bijzonderheden van de toestand der rampzaligen, en zelfs waar zij ons vergunt een enkele blik in de hel te werpen, zo als in de gelijkenis van de rijken man en Lazarus, zien wij niet anders dan lijden, dan hulpeloos lijden. Waar dus sprake zal kunnen zijn van handelen, van werkzaam te zijn in de eeuwigheid, daar wordt noodzakelijk de opstanding tot zaligheid ondersteld. De Heer zegt dus: "Zij, die waardig geacht zullen worden die opstanding te verwerven, waardoor zij als mensen in de vereniging van lichaam en ziel het nieuwe, zalige leven der onsterfelijkheid intreden, zij zullen niet meer trouwen noch ten huwelijk uitgegeven worden." Want zij zijn de engelen Gods in de hemel gelijk. De engelen zijn onsterfelijk. Zij kennen geen geslacht; hun persoonlijkheid is volmaakt in God, en hun plaatsen zijn altijd door hen zelven bezet. En zij zijn kinderen Gods, dewijl zij kinderen der opstanding zijn. De opstanding der rechtvaardigen is de voortzetting van de opstanding van Christus; zij zijn in Hem kinderen Gods, en dit wordt in hun opstanding uit de dood op de hoogste wijze bewezen. Zonder deze opstanding zou de kroon op het verlossingswerk ontbreken. Onze verlossing uit het lichaam des doods wordt in de dood voltooid; de verlossing van ons lichaam uit de dood wordt in de opstanding volbracht. Doch aangaande de doden, dat zij opgewekt zullen worden, hebt gij niet gelezen in het boek van Mozes, hoe God in de doornbos tot hem gesproken heeft, zeggende: IK BEN DE GOD VAN ABRAHAM EN DE GOD VAN ISAAC EN DE GOD VAN JACOB? God nu is niet een God der doden, maar der levenden. Gij ziet hier weer de volmaakte wijsheid des Heeren daarin, dat Hij uit dezelfde boeken van Mozes, waaruit de Sadduceeën een woord hebben aangehaald, op zijn beurt een ander woord aanhaalt, waarmee Hij hun bewijst, dat zij de Schrift niet in haar geheel, en Gods macht niet in hare volheid kenden. Hij herinnert hun het liefelijke woord des Heeren tot Mozes uit de brandende en toch niet verteerd wordende braambos, waarin Hij zijn volk verzekert, dat Hij niet alleen hun God is, maar ook de God hunner vaderen, de God des verbonds, de God der geslachten, en dus ook van hun kinderen. En betuigt zich nu God de God te zijn van reeds gestorvenen, zo ligt hierin noodzakelijk opgesloten, dat die gestorvenen eeuwig moeten leven. De levende God kan onmogelijk in een betrekking van bescherming en zegening staan met iets, dat dood is. Op dezelfde wijze kunnen en moeten wij ook zeggen: Het is onmogelijk, dat de heilige God in een betrekking van bescherming en zegening kan staan met iets, dat onheilig is. En waar is nu onze heiligheid, met welke God in betrekking staat? Wee ons, zo er geen Christus was, die de eindeloze kloof tussen God en ons met zijn oneindige gerechtigheid heeft aangevuld. Doch heil ons! Deze Christus is er, en in Hem is God één met ons, en zijn wij één met God, en is er niets meer mogelijk, dat scheiding zou kunnen maken tussen Gods liefde en ons. Want zij leven Hem allen. Uit deze woorden hebben sommigen het bewijs willen trekken, dat hier eigenlijk niet gesproken wordt over de opstanding, in de zin van vereniging van ziel en lichaam, maar in de zin van het voortleven der ziel na de dood. Immers Abraham, Isaac en Jacob waren niet opgestaan, en toch worden zij gezegd Gode te leven. Wij antwoorden: Even als de mensen opstanding uit de dood, als lichaam en ziel, het voortleven der ziel na de dood noodzakelijk onderstelt, omdat anders de opstanding een nieuwe schepping zijn zou, even noodzakelijk onderstelt het voortleven der ziel na de dood de wedervereniging van ziel en lichaam in de opstanding, omdat anders het voortleven der ziel na de dood een altijd blijvende toestand van onvolmaaktheid, en dus een onvoltooide verlossing zijn zou. De mens is niet enkel ziel, maar ziel en lichaam; de scheiding van beiden is niet een natuurlijke zaak, niet een natuurlijke ontwikkeling van het menselijke leven, zo als de ongelovigen dromen, maar het natuurlijk gevolg der zonde. Zonde en dood zijn in de Schrift eenzelvige zaken. De verlossing van de zonde is daarentegen dan ook te gelijker tijd de verlossing van de dood, het herstel van het verbroken evenwicht, de herschepping van de mens, de vereniging van zijn zalige ziel met zijn uit de dood verlost en verheerlijkt lichaam. De Heer wil dus eenvoudig zeggen: "Dat God zich

de God noemt van Abraham, Isaac en Jacob, die voor de mensen dood zijn, bewijst dat zij voor God leven, en dat zij voor God leven, bewijst dat zij weder zullen opstaan; want God heeft de mens gemaakt: ziel en lichaam." Met de namen Abraham, Isaac en Jacob omvat God deze mensen in hun geheel; zo als zij tijdelijk waren, zullen zij eeuwig zijn: bekende mensen, met geen ander verschil, dan dat zij eeuwig zalig en verheerlijkt zullen zijn, wat zij tijdelijk niet waren. Voorts moeten wij opmerken, dat alvorens de Heer in de tegenwoordige tijd zegt: Zij leven Hem allen, Hij gezegd heeft: En aangaande de doden. dat zij opgewekt ZULLEN WORDEN, HEBT GIJ NIET GELEZEN; HOE GOD IN DE DOORNBOS TOT MOZES GESPROKEN HEEFT. De Heer zegt dus, dat de doden opgewekt zullen worden, iets, dat onmogelijk anders kan verstaan worden dan met betrekking tot het lichaam; immers naar de ziel leven zij voort, zijn zij niet gestorven en is er dus geen opwekking nodig of denkbaar. Even ondenkbaar is het, dat de Sadduceeën met de vraag: in de opstanding dan, wiens vrouw zal zij zijn? zouden zien op de toestand der ziel na de dood, in afgescheidenheid van het lichaam. Neen, juist omdat de leer van de opstanding de hereniging van ziel en lichaam meebrengt, meenden de Sadduceeën, onwetende als zij waren, dat dan ook weer het oude, aardse, zinnelijke, menselijke leven op nieuw zou beginnen, en in dat geval kwam bij hen de vraag te pas: zeven mannen en één vrouw gehad, en als zij nu allen weer naar lichaam en ziel levend worden, wiens vrouw zal zij zijn? Doch de Heer leert hen uit Gods getuigenis, dat zij, die opstaan zullen ten leven, naar de ziel zalig en naar het lichaam verheerlijkt zullen zijn; met andere woorden, dat zij Gods kinderen zullen zijn, zodat zij eenmaal op de verheerlijkte aarde zijn zullen, wat nu de engelen in de hemel zijn. Gij dwaalt dan zeer. De Heer herhaalt dit woord, om hen oplettend te maken op de gevaarlijke toestand, waarin zij verkeren. Wie dwaalt, kan verdwalen, en verdwaalt zeker, als hij niet van de dwaalweg terugkeert op de goede weg. En is het nu niet de mens, de verstandige, de redelijke mens ten hoogste onwaardig om te dwalen, terwijl God hem de rechte weg, die onfeilbaar tot de zaligheid leidt, gelegd, gebaand en aangewezen heeft? Zou het Gode niet onwaardig zijn, de mens die, hoe ver ook van Hem afgezworven, nog behouden worden kan, de weg der behoudenis niet aan te wijzen? God kan niet nalaten, wat zijner waardig is te doen; Hij heeft de mens de weg der behoudenis aangewezen; ja Hij heeft gezworen bij zich zelven en gezegd: Zo waarachtig als Ik leef, Ik heb geen lust in de dood des goddelozen; maar daarin heb Ik lust, dat hij zich bekere en leve. Wat blijft dus nu over voor de mens, dan zich te bekeren, om te leven in eeuwigheid? En wat is bekeren anders, dan zich af te keren van de dwaling zijns verstands en de verharding zijns harten tot God, tot zijn woord, tot zijn genade, tot zijnen Christus? En de scharen dit horende, werden verslagen over zijn leer. Hoe uitnemend onderscheidde zich het volk door die hoge ingenomenheid met des Heeren woorden, niet alleen van hun oversten, die niets dan bitterheid in Jezus wijsheid vonden, maar ook van zo vele Christenen van onze tijd, die de woorden des Heeren kunnen aanhoren met de volslagenste onverschilligheid. Daarom moeten de predikanten hun hoorders altijd meer trachten te verlevendigen door een krachtige en diepgaande verkondiging des Woords. Gouden appelen, gelijk alle Gods woorden zijn, mogen niet anders aangeboden worden dan op zilvergebeelde schalen. Alles kan oppervlakkig behandeld worden, ook de Schrift, ook de hoogste belangen van het menselijk hart en leven; doch waar oneindige diepten zijn, en die zijn in beiden daar mag men niet op de oppervlakte blijven, maar moet men altijd dieper nederdalen: met andere woorden: daar moet men aan het aanhoudend gebed tot de Heilige Geest om verlichting van boven, de diepste studie paren, om onze gedachten en woorden te bewaren voor verstomping, door eenvormigheid en eentonigheid. Heeft God ons in de vaststaande verschijnselen der natuur zulk een onophoudelijke afwisseling gegeven, dat men iedere nieuwe dag weer met nieuw genoegen begroet, hoeveel te meer wil God dat dit plaats hebbe op het gebied des Geestes, des Heiligen Geestes, alwaar bij de hoogste eenheid van wezen, de hoogste verscheidenheid van vorm moet heersen. En sommigen der schriftgeleerden antwoordende, zeiden: MEESTER! GIJ HEBT WEL GEZEGD. De schriftgeleerden geloofden

in de opstanding, en waren dus zeer verheugd, dat de Heer, als in hun plaats, het ongeloof der Sadduceeën beschaamd, en daarmee getoond had, dat Hij het in dat opzicht met de Farizeeën eens was. Doch ook bij de Farizeeën waren de waarheden Gods enkel zaken van redenering, die niet alleen buiten het geloof, dat is buiten het hart en het geweten kunnen omgaan, maar ook meestal werkelijk omgaan. Dat zou dan ook dadelijk bij de Farizeeën blijken, die met een nieuwe strikvraag tot de Heer kwamen. En de Farizeeën gehoord hebbende, dat Hij de Sadduceeën de mond gestopt had, zijn te samen bijeen vergaderd, en een uit hen, zijnde een wetgeleerde, horende, dat zij te samen in woorden waren, en wetende, dat Hij hen wel geantwoord had, kwam tot Hem, en vraagde Hem, Hem verzoekende en zeggende: MEESTER! WELK IS HET GROTE GEBOD, HET EERSTE VAN ALLEN IN DE WET? Ons moet zulk een vraag vreemd voorkomen. Wij weten, dat alle goddelijke geboden als zodanig gelijk gewicht hebben, en dat derhalve de overtreding van een enkel gebod der wet met de overtreding der gehele wet gelijk staat, Jacobus 2:10. Doch de Farizeeën, die niet op het innerlijk beginsel der godsdienst, maar op de uitwendige vormen en plechtigheden der wet het hoogste gewicht legden, maakten groot verschil tussen het ene gebod en het andere. Zo hebben wij vroeger gezien, dat zij het gebod om offeranden te brengen, groter achtten, dan met het daartoe nodige geld zijne verarmde ouders in hun nooddruft te voorzien Mattheus 15:5. De Heer daarentegen stelde altijd het innerlijk beginsel boven de uitwendige handeling der wet, en verklaarde bij alle gelegenheden, dat, waar de liefde tot God en de naaste in strijd kwam met een godsdienstige plechtigheid, welke ook, de liefde beoefend en de plechtigheid nagelaten worden moest. Ook hier werd dit wederom op 's Heeren alles afdoende wijze geleerd. En Jezus antwoordde en zei tot hem: HET EERSTE VAN AL DE GEBODEN IS: Hoor, Israël! De Heer onze God is een enig Heer, en gij zult liefhebben de Heer uw God met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand, en met geheel uw kracht. DIT IS HET EERSTE EN HET GROTE GEBOD, EN HET TWEEDE AAN DIT GELIJK IS: Gij zult uwen naaste liefhebben als u zelf. DAAR IS GEEN ANDER GEBOD GROTER DAN DIT. AAN DEZE TWEE GEBODEN HANGT DE GANSE WET EN DE PROFETEN. De Heer plaatste hen met deze woorden terstond in het middenpunt der wet, waarin al de overige geboden der wet samenlopen, en sneed ook nu weer alle twistvraag over het meerdere of mindere der geboden bij de wortel af. Nooit had iemand geheel de wet in zo weinige woorden te samen gevat. Nu die woorden daar staan, kunnen wij ze ligt naspreken, maar ze voor de eerste maal te zeggen, was alleen mogelijk voor de hoogste wijsheid. Deze zaak was dan ook zo helder geworden, dat zelfs de man, die als verzoeker tot Jezus kwam, als zijn lofredenaar van Hem heenging. En de schriftgeleerde zeide tot Hem: MEESTER! GIJ HEBT WEL IN DER WAARHEID GEZEGD, dat er een enig God is, en daar is geen ander dan Hij, en Hem lief te hebben met geheel het hart, en met geheel het verstand, en met geheel de ziel, en met geheel de kracht, en de naaste lief te hebben als zich zelven Is MEER DAN AL DE BRANDOFFERS EN SLACHTOFFERS. Wij zien het ook hier, dat de kracht der waarheid zo groot kan zijn, ook op het gemoed der tegenstanders, dat zij hun stelsel althans voor een ogenblik moeten laten varen, om openlijk tegen hun eigen gevoelen te getuigen. Eenmaal zal dit het geval zijn bij alle ongelovigen, bij al de verwerpers der Schrift, wanneer de Heer zelf tot hen spreken en al hun drogredenen als spinragdraden verbreken zal. Mocht dit nog in de tijd der genade geschieden; want er is geen ontzettender gedachte, dan dat zulks eerst in de eeuwigheid plaats heeft. En Jezus ziende, dat hij verstandig geantwoord had. VERSTANDIG? Ja zo is het. De waarlijk verstandige spreekt overeenkomstig Gods Woord; die het niet doet, is de onverstandige mens, die eigenlijk niet weet wat hij zegt. Kan er iets beschamender zijn voor de ongelovigen, die zich zo gaarne voor de meest verlichten boven het gros der mensen houden? Doch het gaat gewoonlijk zo, dat men juist datgene niet is, waar men zich zelven hoogmoediglijk voor houdt. Zei tot Hem: GIJ ZIJT NIET VER VAN HET KONINGRIJK GODS. Dat was een liefelijk getuigenis van de Heer aangaande de schriftgeleerde, en een nog liefelijker uitlokking, om verder te gaan, en het

koningrijk Gods binnen te treden; want niet de blote kennis der waarheid brengt ons daarin, maar het geloof, dat is: de aan ons hart geheiligde kennis der Waarheid, de wedergeboorte uit water en Geest. En niemand durfde Hem meer vragen. Waarom niet? Omdat het strikvragen waren, die zij deden. De oprechte is de gelegenheid hoogst welkom, om, wanneer hij een wijze ontmoet, die hem de moeilijkste levensvragen oplost, altijd nog meer te vragen. Doch zij trachtten de Heer iets te doen zeggen, wat Hem in het oog des volks of als onwetend, of als romeins gezind kon doen voorstellen. Daar al hun pogingen mislukt, al hun aanslagen volkomen en triomfantelijk afgeslagen, en zij daarbij een en andermaal door de Heer in hun geveinsde toeleg ontmaskerd waren, zo verloren zij de moed, om de Heer langs deze weg te doen struikelen en vallen. En zij durfden Hem letterlijk niet meer vragen. Doch nu kwam de beurt van vragen weder aan de Heer. En het was ook bij Hem zijn laatste en alles beslissende vraag. Toen nu de Farizeeën saamvergaderd waren, vraagde Jezus hen lerende in de tempel. Het is een doorgaande karaktertrek van het ongeloof, om bezwaren op te werpen en vragen te doen, die ons van de eigenlijke hoofdzaak afbrengen en op bijpaden leiden moeten. De Heer wees echter in de meeste gevallen ook zulke vragen niet af, omdat zij Hem gelegenheid gaven tot onderrichting, zo niet van de vragers, dan toch van de toehoorders. Om dezelfde reden moeten ook wij niet bang zijn, om gevraagd te worden, en gevraagd zijnde, ons niet onttrekken, maar met de meeste bedaardheid en duidelijkheid antwoorden. Doch thans was de tijd van 's Heeren lijden nabij, en wilde Hij een einde maken aan de vragen zijner tegenstanders, door op zijn beurt aan hen een vraag te doen, die geen bijzaken betrof, maar rechtstreeks tot de hoofdzaak leidde, een vraag, op welke goede beantwoording toen alles aankwam en nog heden aankomt. En zei: WAT DUNKT U VAN DE CHRISTUS, WIENS ZOON IS HIJ? Het is dezelfde vraag, die Hij kortelings in andere vorm aan zijn discipelen gedaan had. Gij gevoelt, de vraag betrof niets minder dan de Godheid van de Zoon des mensen. De schriftgeleerde, die verstandig geantwoord had, drukte klaarblijkelijk met opzet op de woorden: Meester! Gij hebt in der waarheid gezegd, dat er EEN ENIG God is, en er is geen ander dan Hij. Als wilde Hij hiermee Jezus woorden: Ik en de Vader zijn één, te niet doen; doch hij dwaalde ook hier. De eenheid der Godheid sluit volgens de Schrift, volgens Gods openbaring van zich zelven, de Godheid des Zoons, en wij voegen er bij, des Heiligen Geestes niet uit, maar in, even als (zonder buiten het derde der vergelijking te gaan) de eenheid onzer menselijke natuur ons lichaam, onze ziel en geest niet uit, maar insluit. De Heer wil hun dan ook uit de Schrift doen zien, dat Hij zelf de Heer is, die men lief moet hebben boven alles, dat Hij zelf is God, geopenbaard in het vlees. Zij zeiden tot Hem: DAVID'S ZOON. Dat de Messias de zoon van David bij uitnemendheid zijn zou, was zo duidelijk geprofeteerd, dat ten dien opzichte geen misvatting mogelijk was. Vandaar, dat een ieder uit het volk, die de Heer voor de Messias erkende, Hem met dien naam huldigde. Hij zei tot hen: Hoe noemt dan David Hem in de Geest zijnen Heer, zeggende door de Heiligen Geest. Hier zien wij door de Heer zelf de leer der ingeving der Heilige Schriften duidelijk verkondigd. De heilige schrijvers waren op het gebied des Heiligen Geestes overgebracht, zodat zij, hetgeen zij spraken en schreven, spraken en schreven door de Heiligen Geest. Dat hun hiermee geen dwang werd aangedaan, maar dat zij met vrijheid werkten, merkten wij reeds op en is ook duidelijk; immers de hoogste vrijheid, de Heilige Geest, kan tot niets anders roepen dan tot vrijheid, tot heilige vrijheid, tot vrijheid in God. De Heer heeft gezegd tot mijnen Heer: ZIT AAN MIJN RECHTERHAND TOTDAT IK UW VIJANDEN ZAL GEZET HEBBEN TOT EEN VOETBANK UWER VOETEN. De Heer kon zich bij zijn tegenstanders nog beroepen op de Schrift, want zij kenden haar goddelijk gezag toe, en tot zolang is er redewisseling over de waarheden der Schrift mogelijk. In onze tijd is het ongeloof gedurende achttien honderd jaren ook zo vele vademen dieper gezonken, en verwerpt het de Schrift zelve. Hiermee heeft alle redewisseling uit de Schrift met het ongeloof opgehouden, en toont het ongeloof de uiterste graad van bederf te hebben bereikt, waarop niet anders volgen kan dan het verderf. Indien dan David zelf Hem zijnen HEER noemt, hoe is Hij dan zijn Zoon?

Vooreerst is het duidelijk, dat de naam HEER hier in Psalm 110 dezelfde betekenis heeft, als de naam GOD in Psalm 45, alwaar gezegd wordt: O God, uw God heeft U gezalfd met vreugdeolie boven uw medegenoten. De eenheid in wezen en het onderscheid in betrekking des Vaders en des Zoons worden in beide Schriftuurplaatsen te gelijk uitgesproken. De Vader staat in wezensbetrekking tot de Zoon, en de Zoon in verbondsbetrekking tot de mensen. Zo is dan de Heer, die tot David's Heer zegt: zit aan mijn rechterhand! duidelijk de Vader, die tot de Zoon spreekt, even als Hij dit doet in de tweede Psalm, in de woorden: Gij zijt mijn Zoon, eis van Mij en Ik zal U de heidenen geven tot een erfdeel. Trouwens, Israël kende geen ander Heer dan God, en geen andere Verlosser dan Jahweh. Ten andere is het duidelijk, dat de Heere Jezus door zijn vraag: "Noemt David de Messias zijn Heer, hoe is deze dan zijn Zoon?" ten besluite zijne Godheid UIT DE SCHRIFT ZELF ontegensprekelijk wilde aantonen. David's zoon kon als zodanig niet anders zijn dan een mens; maar was deze mens tegelijk David's Heer, David's God, zo kon de Messias, als zodanig, niet anders zijn dan tegelijk waarachtig God en waarachtig mens, dus de God-mens. En nu, had Jezus zich niet aan hen, priesters en schriftgeleerden, gelijk aan al het volk, als de God-mens geopenbaard? Werd Hij niet door hun ogen gezien als een mens, wandelende onder de mensen, en tegelijk daden doende, zo als God ze alleen doen kon, onbepaald heersende over de wereld der natuur, over de heilige engelenwereld en over die der boze geesten? En niemand kon Hem een woord antwoorden. Het geloof kan alleen op zulke vragen antwoorden; het ongeloof verstomt voor alle vragen Gods en zal er eeuwig voor verstommen. Overtuig u toch altijd meer, dat het ongeloof de volslagenste onmacht is op goddelijk gebied; opdat gij er u niet bevreesd voor maakt. Het ongeloof is alleen een macht, ja een grote macht op Satans gebied; doch voor een tijd, gelijk de Satan zelf een macht voor een tijd is. En wat is nu Satans macht tegen de macht van God, de alleen Almachtige? Noch durfden Hem van die dag af iets meer vragen. Nu kwam er nog een reden bij voor hun schroom, om zich verder met Jezus in gesprek te begeven: zij voelden zich in gevaar, om in hetzelfde geval te komen, waarin zij Jezus hadden willen stellen, in het gevaar van door het volk als onwetend gehouden te worden, of zich iets te laten ontvallen, dat hun haat jegens hen opwekte. Of meent gij, dat de Farizeeën en Schriftgeleerden de Heer niet begrepen? Zij begrepen Hem zeer goed, en zagen de strekking zijner vraag duidelijk genoeg in. Het bewijs, dat Jezus uit de Schrift aanhaalde voor de goddelijke, zowel als voor de menselijke natuur van de Messias, was voor hen voldingend en onweersprekelijk. Nog thans zwegen zij, en verloren daarbij de moed, om verdere vragen te doen. Waarom? Omdat zij tot geen, prijs Jezus als de Messias van Israël wilden erkennen of aannemen. Hun haat jegens Hem was zo groot, dat zij ook bij de onweersprekelijkste bewijzen van zijn Messiasschap, Hem niet als zodanig wilden huldigen. Zij wilden liever geen verlosser hebben, dan dat Jezus hun Verlosser zou zijn. Gij ziet hoe het ten laatste toch alleen aankomt op onze gedachten aangaande de Christus. Het antwoord, dat iemand geeft op de vraag: wat dunkt u van de Christus ? beslist, als het oprecht is, over zijnen geestelijken toestand. Wat de Christus ons is, dat zal Hij ook voor ons zijn. Is Hij onze leraar, ons voorbeeld, maar niet de weg, de waarheid en het leven, Hij zal onze leraar en ons voorbeeld zijn, maar niet voor ons de weg tot de Vader, de waarachtige God en het eeuwige leven. 12:38 De Heer en de Farizeeën en schriftgeleerden; zijn strafrede En de menigte der schare hoorde Hem gaarne. Gedurig herinneren ons de Evangelisten, dat de Heer door het volk met graagte werd gehoord. De Heer was ook, zo als wij zouden zeggen, een rechte volksprediker. En wat is nu een rechte volksprediker? Die rechtstreeks en onbewimpeld het volk verkondigt waar het op aankomt om zalig te worden. De Heere Jezus predikte onophoudelijk zich zelven als de enige weg tot behoudenis, als de enige toegang tot de Vader, en wij moeten Hem, de Heer, ook als zodanig prediken, zullen wij het hart des volks treffen. De mensen horen buiten de kerk genoeg van alles wat zij voor dit leven nodig hebben; als zij dus in de kerk komen, moeten zij horen wat hun nodig is, om zalig te worden, en dat is Jezus, Jezus en dien gekruist, Jezus en dien opgestaan uit de dood en opgevaren ten hemel, zittende ter

rechterhand Gods, biddende voor de zijnen. Daarom is het zeer schoon gezegd door iemand, dat, gelijk ieder dorp een weg heeft, die tot de hoofdstad leidt, zo ook iedere preek een uitgang moet hebben naar Christus, als de enige Zaligmaker voor zondaren. En daar al het volk het hoorde, zeide Hij tot zijn discipelen, in zijn leer: Vooreerst wacht u zelven voor de zuurdesem der Farizeeën, welke is geveinsdheid. Voor het laatst, en nu ten aanhore van al het volk, wilde de Heer, als tot afscheid, de Schriftgeleerden en Farizeeën het schoonschijnend masker der geveinsdheid afrukken, dat hun afschuwelijke wezenstrekken bedekte. De ure was gekomen, waarin zij Hem door verraad in hun macht zouden krijgen, en al hunnen wil op de gruwzaamste en wreedste wijze met Hem zouden doen. En nu moest dan ook al het volk weten, hoe het als een blinde geleid werd door blinden, en dat het dus noodzakelijk in het verderf moest en zou storten. De Schriftgeleerden en de Farizeeën zijn gezeten op de stoel van Mozes; daarom al wat zij zeggen, dat gij houden zult houdt dat, en doet het. De Heer erkent hun gezag. Volgens de goddelijke wet waren deze lieden in hun recht, om het volk te onderwijzen en in hun godsdienstige aangelegenheden te leiden en te besturen. Bij ons gaat dat recht uit van de gemeente des Heeren; zij moet bepalen wie, naar het woord van God, haar tot voorgangers en leidslieden mogen strekken. Maar doet niet naar hun werken, want zij zeggen het en doen het niet. De Heer wil zeggen: "Neemt hen niet tot voorbeelden voor uw gedrag en wandel; al zijn zij goed in de leer, toch falen zij in de praktijk." De Heer spreekt hier enkel van de voorschriften, die zij uit de wet de Volke voorhielden, en gaat ditmaal hun valse leringen voorbij, waardoor zij leringen, die geboden van mensen zijn, in de plaats stelden van Gods gebod. Want zij binden lasten, die zwaar en kwalijk om te dragen zijn op de schouders der mensen, maar zij zullen die met hun vinger niet aanroeren. Ruim voor zich zelven, willen zij bij anderen de angstvalligste nauwgezetheid. Ja, het is een doorgaand kenmerk van dezulken, die het zelf niet nauw nemen met de innerlijke godsdienst des harten, de naleving van de uitwendige vormelijke godsdienst bij anderen op de gestrengste wijze te eisen. Niet God, maar zij leggen de mensen ondraaglijke lasten op. Gods geboden zijn niet zwaar, mits men een kind van God is; want wat is liefelijker dan de liefde zelve te dienen; maar de dienst, die schijnvrome mensen ook aan Gods kinderen durven opleggen, is zo ondraaglijk zwaar, dat menigeen, die geen gehoor gaf aan het woord des Evangelies: Gij zijt duur gekocht, wordt geen dienstknechten der mensen! daaronder geheel zijn leven bleef zuchten en zwoegen. En al hun werken doen zij om van de mensen gezien te worden. De zich zelven zoekende mens mist het vereiste van het kind van God, dat niet van de mensen wil gezien worden in zijn aanbidding Gods in geest en in waarheid, in het verborgene des harten en in het verborgene van de binnenkamer. Want zij maken hun gedenkcedels breed en de zomen van hun kleren groot. God beval de Israëliet altijd zijne wet voor ogen te houden, ook door uitwendige tekenen, Exodus 13:9, natuurlijk als een tegemoetkoming aan het geheugen, en niet als een in de plaats stellen van het betrachten der wet zelve. De schijnvrome Farizeeën en Schriftgeleerden maakten echter deze uitwendige herinneringstekenen buitengewoon groot en breed, opdat dezen de mensen in het oog vallen, en hun verkondigen mochten, dat onder deze heilige klederen ook heilige harten klopten. En zij beminnen de vooraanzitting bij de maaltijden en de voorgestoelten in de synagogen. Zij zoeken overal de plaats der eer, en deze mag door niemand gezocht worden; zij moet ons aangeboden worden, alvorens wij ze mogen nemen. Natuurlijk waren de eerste plaatsen aan de dis en in de synagoge, zo als ook nog bij ons in de kerk, van zelve voor de leraren en ouderlingen der gemeente; doch hoe velen ook nog bij ons begeren juist deze bedieningen om de eer, die zij meebrengen, of laten zich althans die eerbewijzingen ruimschoots welgevallen. Zoeken deze de ere Gods en het heil der mensen? Neen, en daarom moge hun de lof van mensen ten deel vallen, van de Heer hebben zij niets dan afkeuring te wachten. Wacht u voor de Schriftgeleerden, die daar gaarne willen wandelen in lange klederen. De Schriftgeleerden waren lieden, die ook in het gewone, openbare, burgerlijke leven zich door hun kleding wilden onderscheiden als geestelijke, vrome, vroede mannen. De Heer keurt alle zelfverheffing af en verwerpt de

hoogmoed in iedere vorm. Ook onder ons beminnen velen het ambtsgewaad, ook buiten het ambt. Is het om dezelfde reden, waarom de Schriftgeleerden dit deden, om door de mensen met eer onderscheiden te worden, zo is dit natuurlijk af te keuren; maar doen zij het om daardoor, waar het pas geeft, een invloed ten goede uit te oefenen, zo is het te prijzen. Er zijn mensen, zo menslievend en vriendelijk, dat zij tot ieder geestelijk kunnen spreken, zonder te kwetsen. Mij dunkt, die leraar was op zijn plaats en in zijn recht, die in alle minzaamheid een gesprek aanknoopte met zijn medereiziger, met te zeggen: "Ik ben een werver voor Koning Jezus, en tracht ieder over te halen om dienst te nemen bij Hem." Over het geheel genomen wordt echter in onze tijd het ambtsgewaad buiten het ambt weinig gedragen, om geen aanstoot te geven of te verwekken. Alleen het beginsel, waaruit men handelt, maakt de zaak kwaad of goed. En beminnen de begroeting op de markten. De markten zijn bij de ouden en in het Oosten de plaatsen van openbare samenkomst, alwaar dus de Schriftgeleerden de voorwerpen van onophoudelijke begroetingen waren. En om van de mensen genoemd te worden RABBI, RABBI! Zij hoorden zich vooral gaarne begroeten met de erenaam van Meester, die hun een voornaamheid gaf boven anderen. Vragen wij, of deze verschijnselen bij ons hebben opgehouden? Zo moeten wij dat ontkennend beantwoorden. Doch wanneer en waar is de hoogmoed niet aanwezig? Hoeveel afgoderij wordt er bedreven door de leraars met hun bediening en door de gemeenteleden met hun leraars! en hoe is dit te voorkomen en te vermijden? Eenvoudig door niet op de bediening te zien, want deze is van God, maar op de persoonlijkheid, want deze behoort ons. De leraar gevoele zich niet uitsluitend als leraar, maar te gelijk en ten allen tijde als broeder onder medebroeders, en de gemeente beschouwe de leraar niet als haar overste, maar als haar broeder en vriend, die zij zusterlijk, maar niet afgod is moet beminnen. Voorts trachte de leraar, door ongeveinsde liefde te betonen, zich ongeveinsd te doen beminnen; want ten laatste komt alles op de persoon aan. Meent gij, dat men, bijvoorbeeld, de rijke als zodanig bemint? Neen, men eerbiedigt hem, omdat hij rijk is, maar wil hij bemind worden, dan moet hij zelf beminnelijk zijn. En zo is het in alle betrekkingen des levens. De eer is veel, maar wat is zij bij de liefde? De Schriftgeleerden zochten naar eer, en zij ontvingen eer, doch werden zij bemind? Neen, zij werden gevreesd, en die men openlijk vreest, wordt daarmee in het verborgene gehaat. De Heer wil, dat de zijnen geringe prijs stellen op de eer, maar des te meer op de liefde. Doch gij zult niet RABBI genoemd worden. Het woord Rabbi, MEESTER, betekent, wij herinnerden het reeds, zoveel als de meerdere. En nu wil de Heer, dat niemand der zijnen zich beschouwe als de meerdere boven zijn naaste, maar als zijns gelijke. Dat hiermee de ware nederigheid in al hare kracht door de Heer gepredikt wordt, is duidelijk. Want één is uw Meester, namelijk Christus. Is Christus alleen de Meester, zo wil Hij niet dat iemand met Hem de titel van Rabbi deelt; hetzelfde geldt van zijn zelf gekozene. benaming Zoon des mensen. Daarentegen wil de Heer wel, dat men zijn hogeren, ja zijn hoogste titel van kind van God met Hem deelt. Herkent gij hierin niet de liefde des Heeren, maar ook niet de nederige mensheid en de majestueuze Godheid van Christus, die wel de geringste titels voor zich behoudt, maar ze tegelijk zodanig adelt, dat niemand ze kan dragen dan Hij? En gij zijt allen broeders. Welk een heerlijke kerkstaat wordt ons hier, als met een enkele penseeltrek, door de Heer afgebeeld. Alle Christenen broeders! Dit is een gemeenschap naar de Heilige Geest, zo als er in Israël bestond naar het vlees. De Joden, allen uit één Vader, uit Abraham gesproten, waren daarmee allen van nature broeders en zusters, één familie, en voorzeker, dit was een der heerlijkheden van Israël. Allen kinderen te zijn uit één vader, en dat uitgebreid tot een volk! Er is geen tweede voorbeeld van in de geschiedenis der wereld. En hoe liefelijk is het voor iedere Jood dit te weten en die bloedverwantschap te voelen. Doch wij weten, hoe door verloop van tijd de banden des bloeds altijd minder gevoeld worden! Zijn niet ook alle mensen uit één vader en uit één moeder gesproten, en daarmee allen broeders en zusters, dus evengelijken? En door wie wordt dit nog gevoeld? Waar in de wijde wereld is de onderdrukker niet? Ach, de slavernij heeft vele vormen, en danken wij God, dat zij in haren

ruwsten vorm althans in onze dagen met vroeger niet gekende kracht bestreden wordt, toch treuren wij nog altijd over de slavernij, die in ontelbare andere minder ruwe vormen blijft bestaan als een altijd voort etende kanker in het vlees der mensheid. Daarom wil Christus, dat althans zijn gemeente in het midden der wereld zij een volk zonder slavernij, een Israël Gods, een broederschap uit meer dan bloedverwantschap, uit geestverwantschap, uit de onderlinge gemeenschap des Heiligen Geestes met Christus, het Hoofd der gemeente; want, let wel, er is geen ware broederschap mogelijk, dan met Christus als de enige Meester aan het hoofd. Ook de wereld, die al wat God doet tracht na te bootsen, tracht altijd weer op nieuw een maatschappij van vrijheid, gelijkheid en broederschap op te richten, maar zonder Christus als de enige Meester te erkennen, en daarom is haar doel onmogelijk te bereiken en zijn al hare pogingen ook in dit opzicht zo vele mislukkingen. Alleen Christenen kunnen en moeten zich in Christus broeders gevoelen, door voor elkander alles te laten vallen wat hen in de wereld onderscheidt, rijkdom en rang, geleerdheid en eer. De ene Christen moet zich aan de ander in geen andere hoedanigheid willen voordoen, dan als een medelid van het lichaam van Christus. Zo zal het in de hemel op volstrekt volmaakte wijze zijn, zo moet het op aarde zo volmaakt mogelijk zijn. Zouden wij het niet billijk voor ondraaglijk achten, wanneer een koning overal koning wilde zijn, zelfs in zijn huiskamer, bij zijn vrouw en kinderen? Zouden wij hem niet toeroepen: "Och, leg toch hier ten minste uw koningschap af, waar gij enkel echtgenoot en vader behoort te zijn." En zo zouden wij ook wel vele Christenen willen toeroepen: "Och, laat toch ten minste in de familiekring van Christen-broederen alles daar buiten staan, wat niet tot de Christelijke, broederlijke liefde behoort." En gij zult niemand uw vader noemen op de aarde. Namelijk in geestelijk opzicht; dit blijkt duidelijk uit het onmiddellijk daarop volgende: Want een is uw Vader, die in de hemelen is. De Heer wil zeggen: Gelijk gij maar één aardse vader hebt, zo hebt gij ook maar één hemelse Vader, en deze is God. Op aarde, uit de mensen, moogt gij niemand geestelijk uw vader noemen; dit ware God te kort doen, en is afgoderij. Doch wij weten het allen, hoe spoedig de kerk ook van deze aanminnige eenvoudigheid in Christus is afgeweken! Spoedig kwamen er kerkvaders en biechtvaders, en boven die allen, een vader aller Christenen, de paus! Dat zijn van die verschijnselen, waarmee men des Heeren klaarste woorden moedwillig overtreden heeft, en die dan ook de volledige bewijzen van het anti-christelijk karakter dezer verschijnselen zijn. Wij vragen billijk: wanneer zal, niet de Roomse kerk, Want deze bekeert zich nooit, maar wanneer zal de gemeente des Heeren tot hare schriftuurlijke eenvoudigheid terugkeren; wanneer zal er onder de oprecht gelovigen geen uiterlijke, menselijke, wereldse, maar enkel een innerlijke, geestelijke, goddelijke meerder- en minderheid bestaan? Gij zegt: "Zo zal er dan toch verschil tussen de broederen zijn?" Geen verschil, maar een verscheidenheid, een meerderheid van genadegaven des Heiligen Geestes bij de een boven de ander. Doch waartoe? Tot het betonen der meeste liefde, tot het bewijzen der meeste diensten aan de gemeente des Heeren. De Heilige Geest heeft verscheidene bedieningen in de gemeente, maar tot één doel: tot opbouwing der gemeente, en die Christen is de grootste in de gemeente, die haar de meeste diensten bewijst. Mochten dus de gelovigen met elkander wedijveren in dienst betonende liefde. Intussen moet ook deze uitspraak des Heeren niet worden misverstaan, alsof men niet in diepe ootmoedigheid mag zeggen, wat hier uit het beginsel des hoogmoeds als verwerpelijk wordt voorgesteld. Immers, gij herinnert u het woord van Paulus (1 Corinthiërs 4:14,15) Ik schrijf u deze dingen, niet om u te beschamen, maar als mijne lieve kinderen vermaan ik u; want al had gij tien duizend leermeesters in Christus, zo hebt gij toch niet vele VADERS, want in Christus Jezus heb ik u door het Evangelie geteeld. Noch gij zult MEESTER genaamd worden, want één is uw meester, Christus. De Heer herhaalt zijn woord, omdat het van het meeste gewicht is, en het terzijde stellen van dat woord de rechte weg is tot het bederf der gemeente, waarvan de Roomse kerk, zo als wij zagen, het voldingendst bewijs is. Zodra de meerderheid in de gemeente niet meer bestond in meerderheid van genadegaven en liefdediensten, maar toegepast werd op personen, ontstond de rang, de

heerschappij, en ten laatste die ontzaggelijke hiërarchie, die de Roomse kerk tot een der schitterendste wereldse rijken, die ooit bestonden, hebben gemaakt. Maar de meeste van u zal uw dienaar zijn, en wie zich zelven verhogen zal, die zal vernederd worden. En wie zich zelven zal vernederen, die zal verhoogd worden. De hoogmoed, waardoor de dienaren van Gods volk zich tot meesters, toongevers en bewindvoerders van het volk verhieven, was de val van Israël's kerkstaat. Ook de Roomse kerk gaat na dezelfde zelfverheffing dezelfde vernedering tegemoet. En moet nu ook de Protestantse kerk dezelfde weg opgaan? Mochten wij er tegen bidden en waken! En mochten wij, Wat niet weggenomen kan worden in de vorm, althans doen opwegen door onze persoonlijke zelf verloochenende liefde, zodat ieder, die nu eenmaal de rang van meester heeft, zich niet meesterachtig gedrage, maar als een beminnelijke, vriendelijke discipel des Heeren onder zijn mededisciplen. Maar wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! De Heer spreekt nu telkens meer de Schriftgeleerden en Farizeeën aan, met bij voeging van het ontzettend woord: Gij geveinsden! waarmee de Heer kennelijk aanduidde, dat Hij alleen sprak van zulke Schriftgeleerden en Farizeeën als vóór Hem stonden, en het op zijn leven toelegden. De oprechte geldt het wee niet, dat over de geveinsde wordt uitgesproken, en niet de naam, dien men draagt, maar het hart, dat men in zich draagt, maakt ons aangenaam of verwerpelijk. De rijke jongeling was ook een Schriftgeleerde, en Jezus beminde hem, en Paulus was ook een Farizeeër, doch geen geveinsde, maar oprecht, en misschien is het om deze reden, dat hij zich onberispelijk naar de rechtvaardigheid, die in de wet is, noemt. Filippenzen 3:6 Want gij sluit het koningrijk der hemelen voor de mensen. Zij waren door hun bediening in de ogen der mensen zoveel als portiers, die de sleutels droegen, om de hemel te openen en te sluiten. De Heer heeft, zo als wij weten, datzelfde beeld voor zijn discipelen gebruikt. De Heer ontzegt de Schriftgeleerden en Farizeeën deze macht niet, maar verwijt hun het schandelijk misbruik, dat zij er van maakten. Het volk ziet in de bedienaren des Heiligdoms van zelf zulke sleuteldragers; van daar hun eerbied, hun ontzag voor priester of leraar. Tevergeefs zegt iemand, die geen priester of geen leraar is, tot het volk: "Ga in door de poort, de toegang is vrij." Zij antwoorden: Neen, ons moet behoorlijk opengedaan worden door de portier, en deze is de priester of de leraar. Doch juist daarom komt dan nu ook de grote verantwoordelijkheid op de priester of leraar aan. Het volk wil hen alleen als bevoegde boodschappers horen; wee dus, wanneer zij de boodschap Gods niet aan het volk overbrengen, maar hun eigen ellendige wijsheid. En hebt de sleutel der kennis weggenomen, overmits gij zelven daar niet ingaat, noch degenen, die ingaan zouden, laat ingaan. De Heer beschuldigt hen van tweeërlei misdaad. Vooreerst dat zij het koningrijk der hemelen voor de mensen sluiten, door niet Gods gerechtigheid, maar de eigengerechtigheid, en niet de goddelijke genade, maar de menselijke werken als zaligmakend te verkondigen. Ten andere dat zij de sleutel der kennis wegnemen, door de Schrift te vervalsen, haar van haren eigenlijke zin te beroven, en alzo het recht verstand van Gods woord te doen verloren gaan. Alles zo als bij ons nog heden te zien is en te horen. Het is doorgaans de dubbele zonde van de ongelovige voorgangers des volks, dat zij niet alleen voor zich zelven het Evangelie verwerpen, maar ook van hun macht en invloed gebruik maken, om het ook door het volk te doen verwerpen. Valse leraren vallen niet enkel zelven van God af, maar slepen, zo als Satan deed, ook nog zo velen als zij kunnen, mee in hun val. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! want gij eet de huizen der weduwen op. Uit een valse leer volgt ook welhaast een oneerlijke praktijk. Geen groter drogreden dan het gezegde: "het is hetzelfde wat gij gelooft, als gij maar goed leeft." Gij kunt volstrekt onmogelijk goed leven als uw geloof vals is. Het geloof, dat Gode behaagt, en zonder hetwelk men Gode niet kan behagen, is een goddelijk levensbeginsel. En hoe kan nu iemand zonder goddelijk levensbeginsel goddelijk en Gode welbehaaglijk leven? Het is onmogelijk. Doch spoedig verraadt zich dan ook het valse geloof in zijn vergiftige vruchten. Zij, die het koningrijk der hemelen niet in willen gaan, willen gaarne het koningrijk der aarde binnentreden. Geldgenot en zingenot worden nu de hoofdgenoegens van hun leven, en alleen om deze te verkrijgen, doen zij

zich voor als zeer godsdienstig. Bijzonder bij de zwakken en weerlozen, bij de weduwen en eenzamen spreiden zij hun netten uit en bemeesteren zij wat deze bezitten. En dat onder de schijn van lang te bidden. De overgodsdienstigheid meent zich niet beter te kunnen doen kennen, dan door overdrijving van uitwendige godsdienstige verrichtingen. Een kort gebed zou de schijn kunnen geven, alsof men over de godsdienst licht heenliep, daarom moet het een lang gebed zijn, waarmee men vertrouwen zal inboezemen aan het argeloos hart, dat aan geen vroom bedrog kan geloven. Daarom zult gij te zwaarder oordeel ontvangen. Ieder, die van een ander naam misbruik maakt, om anderen er mede te bedriegen, is schuldig voor de wet; maar die tot datzelfde einde misbruik maakt van des konings naam is ten hoogste schuldig; hoeveel te meer dan de mens, die een zodanig misbruik maakt van de naam van God. Als de duivel zich voordoet als een engel des lichts, dan toont hij zich juist in al zijn boosheid. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! want gij omreist zee en land, om een jodengenoot te maken, en als hij het geworden is, maakt gij hem een kind der hel, tweemaal meer dan gij zijt. Hoe sterk gekleurd deze woorden zijn, ze zijn feitelijk waar. De geschiedenis der kerk stelt ons bijzonder de Jezuïeten voor, als de natuurlijke opvolgers der Farizeeën en der Schriftgeleerden, en als de erfgenamen van al hun geveinsdheid en goddeloosheid, ook van hun ijver om zee en land te omreizen, ten einde zich discipelen te maken. Daarbij is het van algemene bekendheid, dat de renegaat (de tot een andere mening overgaande ijveraar) altijd tweemaal vuriger in ijver voor de aangenomene mening is dan hij, die er in geboren is. Men wil dan gewoonlijk inhalen, wat men meent vroeger verzuimd te hebben, en wordt daartoe geprikkeld door hen, die ons tot hun gevoelen hebben overgehaald. Heeft dit nu plaats in het goede en ware, dan is er zo als bij Paulus, een dubbele ijver voor God; maar heeft dit plaats in de leugen en het bedrog, dan is er een dubbele ijver in het boze. Wee u, gij blinde leidslieden! Nu begint de Heer hun diepe onkunde in geestelijke zaken in het licht te stellen. Zij, die zich als de meest beschaafden en geleerden der maatschappij, en daarmee als de leidslieden van het onwetende volk beschouwden, worden door de Heer bewezen blinde leidslieden te zijn. Die zegt: ZO WIE GEZWOREN ZAL HEBBEN BIJ DE TEMPEL, DAT IS NIETS; MAAR ZO WIE GEZWOREN ZAL HEBBEN BIJ HET GOUD DES TEMPELS, DIE IS SCHULDIG. Gij ziet, ook hier is geen sprake van de wettigheid of onwettigheid van de eigenlijke eed, de eed bij de naam des Heeren; maar van het bezweren van hetgeen men zegt, door een krachtwoord, door een beroep niet op de heilige God, maar op een heilige zaak, met één woord: van het vloeken en zweren. De Farizeeën maakten echter hierin niet alleen een wezenlijk onderscheid, maar zij maakten ook een onderscheid tussen het zweren bij het een of bij het ander. De Heer overtuigde hen thans èn dat er geen onderscheid is tussen de een bezwering en de andere, èn dat het zweren bij een heilige zaak gelijkbetekenend is met het zweren bij de heilige God. Gij dwazen en blinden! Want wat is meerder: het goud of de tempel, die het goud heiligt? De zaak is duidelijk. Wanneer iets zijn waarde ontleent aan de plaats, waar het is, dan komt deze plaats de meerderheid toe. En zo wie gezworen zal hebben bij het altaar, dat is niets; maar zo wie gezworen zal hebben bij de gave, die daarop is, die is schuldig. Men staat verbaasd over de kleingeestige spitsvondigheden van deze in eigen oog zo verstandig grote mannen. Doch men ziet het doorgaans, wanneer geleerden de smaak verloren hebben voor de grote waarheden Gods naar de Schrift, dan scheppen zij vermaak in de nietigste haarkloverijen, en verdiepen zij zich in uitpluizingen, waar ieder verstandig man de schouders voor ophaalt. Gij dwazen en blinden! Want wat is meer, de gave, of het altaar, dat de gave heiligt? Juist door de gave op het altaar te leggen, wordt het een gave aan God; leg haar op een andere plaats, en zij houdt op een Godgewijde gave te zijn. Daarom wie zweert bij het altaar, die zweert bij hetzelve. en bij al wat er op is. Hier vat de Heer de zaak nog breder en dieper op. Het altaar is, om er de gaven aan God gewijd, op te leggen; zonder die gaven zou het altaar van geen nut zijn; gevolgelijk behoren altaar en gaven te samen; ze zijn onafscheidelijk en moeten dus gelijktijdig gedacht worden. En wie zweert bij de tempel, die zweert bij de tempel en bij die, die daarin woont.

Ontleent het goud en ontlenen al de sieraden en gereedschappen hun waarde aan de tempel, waarin zij gevonden worden, de tempel ontleent op zijn beurt zijn waarde aan het doel, waartoe hij is opgericht: om een plaats te zijn van de bijzondere tegenwoordigheid Gods. God is overal tegenwoordig uit kracht zijner natuur. Hij is bijzonder tegenwoordig in de tempel, uit kracht van zijn verbond en van zijn belofte! En wie zweert bij de hemel, die zweert bij de troon Gods en bij die, die daarop zit. De woorden bij de hemel zijn ook bij ons nog in zwang, en bij hoevelen wordt de naam Gods niet in hun dagelijkse gesprekken gedurig ijdel uitgesproken! In hoe vele romans, tijdschriften en toneelstukken speelt men op de lichtvaardigste wijze met deze uitdrukkingen. Zij zijn verre van onschuldig te zijn, zo als de meeste mensen menen; zij zijn integendeel, ten hoogste schuldig. God zelf heeft verklaard niet onschuldig te zullen houden die zijn naam misbruikt, Exodus 20:7. Dat zich dan een ieder eerbiedig wachte om het heilige onheilig te gebruiken, want wie zal in het gericht God kunnen tegenspreken? Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! want gij vertient de munt en ruite, de dille en de komijn en alle moeskruid. De Heer kende al de geheimen van deze lieden; alles lag geopend voor zijn ogen; Hij kende de roerselen hunner gedachten en hunner daden, en stelde ze in het licht van Gods aangezicht. Reeds nu stonden deze goddeloze mannen in het gericht van Hem, die harten en nieren proeft, en doodde Hij ze met het zwaard zijns monds. Het was de voorproef van het eeuwig oordeel, waarin deze zelfde woorden, nu door Christus in de staat zijner nederigheid gesproken, door Christus in zijn heerlijkheid zouden worden herhaald. Gij weet, het tiende geven voor het onderhoud des tempels en zijn dienaren was een goddelijke instelling, Leviticus 27:30-34. Doch men kan Gods gebod naar Gods harte, dat is onbekrompen, ruim en mild, én met angstvallige nauwgezetheid vervullen. In plaats dat deze lieden een ruime overslag over hun bezittingen en inkomsten maakten, en daarvan een tiende en nog wat daarenboven voor God en zijn dienst afzonderden, rekenden zij alles uit naar de waarde, die het had, tot de geringste dingen toe, om toch niet te weinig te geven, maar ook niet te veel. En gij laat na het zwaarste der wet, namelijk het oordeel en de liefde Gods, de barmhartigheid en het geloof. Het zwaarste der wet is hare innerlijke, geestelijke bedoeling, die het hart in aanspraak neemt. Niets is lichter dan het verrichten van uitwendige voorschriften, zo als het tiende geven voor het heiligdom van wat men bezit; maar God te dienen met zijn verstand, door te oordelen wat Gods wil is, en wat Gods wil niet is, en met zijn hart, door liefde te oefenen overal waar nood en lijden is, en met zijn geloof door op Gods woord en beloften in alles voor de tijd en de eeuwigheid te vertrouwen, dat is zwaar, en toch daarop komt het alleen aan. Deze dingen moest men doen en de andere niet nalaten. De Heer verklaart het opvolgen van de uitwendige voorschriften der wet niet voor nutteloos; neen, Hij wil, dat zo lang de wet der uitwendige handelingen niet door God zelf is verbroken (zo als door de verwoesting van de tempel zou geschieden), alles in zijn kracht blijven zou; ja, Hij heeft zelfs niets tegen de meest consciëntieuze, nauwgezetste vervulling van deze plichten, mits zij met een even nauwgezette betrachting van de innerlijke geestelijke geboden Gods gepaard gaan. Het voorbeeld van zulk een nauwgezetheid zien wij in Job, die het oordeel en de liefde Gods, de barmhartigheid en het geloof in de hoogste mate oefende, en daarbij zo nauwgezet was in alle uitwendige dingen, dat hij zelfs voor de mogelijkheid dat zijn kinderen bij hun maaltijden konden gezondigd hebben, de Heer zijn zoenofferande bracht. Gij blinde leidslieden, die de mug uitzijgt en de kemel doorzwelgt. Een schilderachtig schoon gezegde, dat met weinige woorden geheel het geveinsd farizees karakter uitdrukt. In de bijzaken de uiterste nauwgezetheid, en in de hoofdzaken de uiterste onverschilligheid te tonen, is het kenmerkende ook nog van vele geveinsden onder ons. Zij zijn gelijk aan die vrouwen, die bij misvormdheid van lichaam des te overvloediger en opzichtiger zijn in haar opschik. Neen, men bedekt geen inwendig gebrek door uitwendige overvloed, en het fraaie masker neemt de lelijkheid van het gelaat niet weg; het bedekt, het verbergt haar alleen tot zo lang het afvalt of afgerukt wordt. God ziet niet op de uitwendige verschijnselen, maar op het hart, op het verborgene, op de innerlijke bewegingen onzes

gemoeds, en Hij heeft lust tot waarheid in het binnenste. Dat wij dan eerlijk zijn in het godsdienstige, eerlijk jegens God, ons voor Hem tonende zo als wij zijn, en eerlijk jegens de mensen en jegens ons zelven, door niet meer te willen schijnen dan wij zijn. Doch boven alles, dat wij ons stellen onder de invloed des Heiligen Geestes, Hem biddende om de genade van de besprenging onzer consciënties met het bloed van Jezus Christus tot de reinigmaking onzer harten van alle dode werken. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën! gij geveinsden! want gij reinigt het buitenste des drinkbekers en des schotels, maar van binnen zijn zij vol roof en onmatigheid. Gij blinde Farizeeën, reinigt eerst dat binnen in de drinkbeker en in de schotel is, opdat ook het buitenste dezelve rein worde. Deze lieden waren uiterst gesteld op reine schotels en bekers, maar stelden er geen bezwaar in om er overdadig spijs en drank uit te genieten, dat niet zelden door onrecht verkregen was. De Heer zegt hun: ziet niet op de reine schotel, maar of uw spijs en drank u voegt en eerlijk verkregen is. Wij weten, de natuurlijke mens, de mens, die nog geen genade heeft, zoekt het altijd in het uitwendige. Als dat maar schoon en goed is, dan is hij tevreden; over het inwendige bekommert hij zich niet. In tijdelijke dingen is dat bijzonder jonge lieden eigen. Zij menen als zij maar in het uitwendige voorspoedig zijn, een goed huwelijk kunnen doen, een goed huis kunnen bewonen, fraaie klederen kunnen dragen, dat zij dan van zelf gelukkig zijn. Doch hoezeer bedriegen zij zich! Uitwendige dingen brengen het genoegen niet aan, indien er geen innerlijk genoegen is. Indien het hart niet in liefde en wederliefde kan leven, dan zijn de uitwendige genoegens zonder smaak en zonder kracht. In het geestelijke is het niet anders. Uiterlijke godsdienstigheid zonder innerlijke godsvrucht geeft geen vrede, maar neemt hem weg. Daarenboven is het een bedrog, dat men pleegt jegens God en de naaste. Ons hart moet zijn als het horloge; als dit een goed binnenwerk heeft, dan wijst het uitwendig de uren van zelf nauwkeurig aan, maar zonder dat kunt gij de wijzers gedurig verzetten, doch niet goed doen lopen. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! want gij zijt de graven gelijk, die niet openbaar zijn, en de mensen, die daarover wandelen, weten het niet, ja, de wit gepleisterde graven, die van buiten wel schoon schijnen, maar van binnen zijn zij vol doodsbeenderen en alle onreinheid. Sterker beeld kon de Heer wel niet nemen om, bij al het vertoon van uitwendige zedelijkheid, het verderfelijke van slechte beginselen aan te wijzen. De houding van de huichelaar is aanlokkelijk, maar zijn hart is afzichtelijk. Alzo schijnt gij wel de mensen van buiten rechtvaardig, aar van binnen zijt gij vol geveinsdheid en ongerechtigheid. Als men zelf oprecht, en daarbij jeugdig is, kan men zich niet voorstellen, dat er mensen in de wereld zijn, die de godsdienst bezigen tot een dekmantel hunner boosheid. Doch de ervaring leert ons weldra, dat zij er zijn. Nog thans, in ons allen ligt het beginsel der geveinsdheid. Wij tonen ons doorgaans van onze beste zijde aan de mensen. Hebben wij echter genade ontvangen, zo tonen wij ons wel eens met al te grote oprechtheid van onze slechtste zijde aan de mensen, zodat zij tegen ons vooringenomen worden. Ook dit mag niet zijn. Is ons hart gereinigd door het geloof, zo moeten ook onze lippen rein zijn. Alsdan moeten wij ons LICHT laten schijnen voor de mensen, zó dat zij onze goede werken zien en de Vader in de hemel er voor prijzen. En een van de wetgeleerden antwoordende, zei: MEESTER! ALS GIJ DEZE DINGEN ZEGT, ZO DOET GIJ OOK ONS SMAADHEID AAN. Doch Hij zeide: WEE OOK U, WETGELEERDEN, EN WEE U, GIJ SCHRIFTGELEERDEN EN FARIZEEËN, GIJ GEVEINSDEN; WANT GIJ BOUWT DE GRAVEN DER PROFETEN OP EN VERSIERT DE GRAFTEKENEN DER RECHTVAARDIGEN, EN UWE VADEREN HEBBEN ZE GEDOOD. Het gebeurt doorgaans, dat de mannen Gods, die hun tijdgenoten op nieuw met kracht herinneren aan de weg des levens en de weg des doods, bij hun leven gehaat, vervolgd en gedood, maar na hun dood geëerd worden. Trouwens, dan zwijgen zij: zij kunnen alsdan geen oordeel meer uitspreken of voltrekken, en men waant daarbij, dat het leed hun zelven aangedaan, vergoed wordt door de eer, die men hun nagedachtenis aandoet. En zegt: INDIEN WIJ TEN TIJDE ONZER VADEREN WAREN GEWEEST, WIJ ZOUDEN MET HEN GEEN GEMEENSCHAP GEHAD HEBBEN AAN HET BLOED DER PROFETEN. Het

nageslacht van wrede woestelingen bestaat niet zelden uit de ingetogenste lieden, die met dezelfde boosheid hunner vaderen in hun hart, uitwendig de zachtste zeden ten toon spreiden. Doch de slang verwisselt wel van huid, maar niet van aard. Aldus getuigt gij tegen uzelven, dat gij kinderen zijt dergenen, die de profeten gedood hebben. Noemden zij dezulken, die de profeten doodden, hunne vaderen, zo stelden zij zich zelven voor als hun kinderen. De gevolgtrekking is zo juist als scherp, scherp als een tweesnijdend zwaard. Waarom ook de wijsheid Gods zegt: IK ZAL PROFETEN EN APOSTELEN TOT HEN ZENDEN, EN VAN DIE ZULLEN ZIJ SOMMIGEN DODEN, EN SOMMIGEN ZULLEN ZIJ UITJAGEN. Dat de Heer zelf de wijsheid Gods is, zullen wij terstond zien. De wijsheid Gods betekent hier niet de Goddelijke wijsheid op zich zelve, want in de Godheid is geen afgezonderdheid denkbaar, maar de zich openbarende, de sprekende wijsheid Gods. Gij dan ook vervult de maat uwer vaderen. De goddeloze kinderen zetten de goddeloosheid hunner vaderen voort, en vullen de reeds hoog gevulde maat der ongerechtigheid tot de rand toe. Gij slangen, gij adderen-gebroedsels. De Heer gebruikt hier dezelfde woorden, als die reeds Johannes de Doper van deze diep bedorven mensen gebruikte, Mattheus 3:7; zij zijn, een andere uitdrukking voor die van kinderen des duivels, de oude slang, of draak. Daarom zei de Heer tot zijn discipelen, doelende op de helse geesten: Ik heb u macht gegeven op slangen en schorpioenen te treden. Zeker, de genoemde woorden klinken hard, en steken sterk af bij de grote beleefdheid, waarmee niet zelden zelfs gelovige geleerden de ongelovige Schrift- en Christus-bestrijders van onze tijd behandelen, de personen afscheidende van hun dwalingen; doch de Schrift kent geen verschil tussen de verleiding en de verleider, en ook niemand onzer zal tot een dief zeggen: Ik ben de vijand van uw zaak, maar de vriend van uw persoon. En waarom zegt men dit dan tot iemand, die, zo al niet ons, dan toch onze naaste de enige troost in leven en in sterven ontsteelt, zodat er menige Maria bij het ledige graf des Heeren eeuwig zou moeten wenen en zeggen: Zij hebben mijnen Heer weggenomen, en ik weet niet waar zij Hem gelegd hebben, als de Heer zelf zich niet aan de zijnen openbaarde. Hoe zult gij de helse verdoemenis ontvlieden? Wat de Heer voegt, voegt niet altijd de discipel. Des Heeren oordeel is altijd rechtvaardig; ons oordeel kan feilen; de Heer kent het hart, wij kennen het niet. Daarom zegt de Apostel tot ons: Zegent en vervloekt niet, Romeinen 12:14, en zegt de Heer zelf: Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt, Mattheus 7:1. Dit geldt echter het persoonlijk oordeel van de ene mens over de ander, en niet het oordeel over de ongelovige en goddeloze als zodanig. Wij kunnen niet alleen, maar wij moeten gedurig zeggen: die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem. Dezelfde Apostel, die zei: Zegent en vervloekt niet, zei: wie een ander Evangelie verkondigt dan hetgeen u verkondigd is, die zij vervloekt. En dezelfde Heer, die zei: Oordeelt niet, zei tot de huichelaars: Hoe zult GIJ de helse verdoemenis ontvlieden? Daarom ziet, Ik zend tot u profeten en wijzen en schriftgeleerden. Hier ziet gij, dat de Heer zelf de zich openbarende, de sprekende wijsheid Gods is. Als zodanig wordt Hij reeds Spreuken 8 voorgesteld, gelijk wij gezien hebben. Trouwens er is geen andere openbaring des Vaders denkbaar, dan in de Zoon, door de Heilige Geest. De Heer openbaart zich dan ook hier in zijn volle majesteit en waardigheid. Hij zegt niet: God, mijn Vader zendt tot u, maar in volkomene eenswezenheid met de Vader zegt Hij: "Ik zend op nieuw, als in de dagen van ouds tot uwe vaderen, zo thans tot u mijne gezanten als profeten, als wijzen, als schriftgeleerden, om u tot de zaligheid te roepen, door het geloof in Mij." En uit hen zult gij sommigen doden en kruisigen, en sommigen uit hen zult gij geselen in uwe synagogen, en zult ze vervolgen van stad tot stad. Hetzelfde wrede lot, dat hun vaderen de Godsgezanten van ouds deden ondergaan, zullen zij des Heeren gezanten doen ondergaan. Opdat op u kome en geëist worde van dit geslacht al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is op de aarde, van het bloed des rechtvaardigen Abels af, tot op het bloed van Zacheria, de zoon van Barachias, die gij gedood hebt tussen de tempel en het altaar. Wie tegen de zonde der vaderen niet feitelijk protesteert, die maakt zich tot hun medeplichtige, en laadt

hun oordeel op zich. En met die diepte der bedorvenheid neemt ook de zwaarte der straf toe. Waar de voorgeslachten gezondigd hebben, en met verschoning door God behandeld zijn, en de nageslachten zich door deze lankmoedigheid Gods niet tot bekering laten leiden, maar van kwaad tot erger gaan, daar ondergaat dat nageslacht het altijd meer verzwaard oordeel van God. Daarom zal het laatste oordeel, dat God over de goddeloze wereld brengt, het aller zwaarste oordeel, het inbegrip van alle oordelen, het eeuwig oordeel zijn. Als de mensen zich niet door al de reeds plaats gehad hebbende oordelen Gods laten waarschuwen, maar in hun onbekeerdheid volharden, dan vallen ten laatste alle Gods oordelen tegelijk op hen, zodat zij moeten uitroepen: Bergen, valt op ons, en heuvelen, bedekt ons van wege de schrik des Heeren, en van wege de heerlijkheid zijner majesteit. Jesaja 2:21 Lu 23:30 Voorwaar zeg Ik u, al deze dingen zullen komen over dit geslacht. Hier voorspelt de Heer aan Israël de kort ophanden zijnde verwoesting van stad en tempel. De maat der ongerechtigheid van Israël was vol voor God, het oordeel stond voor de deur, de bijl lag aan de wortel des booms. Israël zou weldra ophouden een staat te zijn in het midden der staten, en in ballingschap rondzwerven onder de volken, tot aan de voleinding der tijden. Voorzeker, wij vinden vele ontzettende strafredenen bij de profeten, doch hoe overtreft de strafrede des Heeren alles wat vóór Hem in dit opzicht gezegd is. De kracht en majesteit der denkbeelden én der woorden gaan alles te boven. Men moet tot de beslist ongelovigen, tot de onvatbaren voor alles wat Goddelijk schoon en waar is, behoren, om niet uit iedere volzin te horen, dat het de Heer der heerlijkheid zelf is, die hier spreekt, en die met deze rede zijn profetisch ambt neerlegt, om zijn hogepriesterlijke bediening te aanvaarden. Vergelijken wij nu deze strafrede met de Bergrede, waarmee de Heer zijn profetisch ambt onder Israël begon, dan zien wij in Israël de man aangewezen, die des Heeren woord gehoord en niet gedaan heeft. Daarmee was zijn huis op een zandgrond gebouwd, en niet bestand tegen storm en vloed, en viel het, en zijn val was groot! Dit zegt de Heer in de volgende woorden, waarin de heilige liefde weder bij Hem de bovenhand heeft over de heilige toorn. Jeruzalem, Jeruzalem! Gij, die de profeten doodt en stenigt die tot u gezonden zijn! Hoe dikwijls heb Ik uw kinderen willen bijeen vergaderen, gelijk een hen hare kiekens bijeen vergadert onder de vleugelen, en gijlieden hebt niet gewild. Hoe aandoenlijk, niet waar? Van de hevigste verontwaardiging gaat de Heer terstond over tot de tederste aandoening der diepste weemoedigheid. Wij herhalen deze woorden uit Mattheus dan ook hier, ofschoon wij ze reeds vroeger bij Lucas aantroffen. Wij weten ook niet, aan welke gelegenheid als de juiste de voorkeur te geven. Beide gelegenheden zijn even gepast. De Heer heeft het volk, dat nu over de ganse aarde zou verstrooid worden, met al de liefde, die in Hem was, zoeken bijeen te houden, gelijk de klokhen hare jongen onder hare vleugels bij een houdt; doch wat de Heer wilde wilde Israël niet, en zo was Israël's val onvermijdelijk. Wij zien het ook hier, dat de wil van de mens over zijn lot beslist. Wat de mens wil, ernstig wil, dat geschiedt hem. Wil hij tot Jezus komen, hij wordt door Jezus aangenomen; doch er zijn, van wie Jezus zegt: Gij WILT tot Mij niet komen, opdat gij het leven mocht hebben, Johannes 5:40. En waarom wil de mens niet tot Jezus, in wie toch alleen het leven, het eeuwige leven is, komen? Omdat hij niet gelooft, dat alleen in Jezus het eeuwige leven is, maar meent dat hij ook buiten Jezus leven kan. Doch buiten Jezus kan men wel tijdelijk leven, leven zolang totdat men sterft, maar kan men niet eeuwig leven. Ziet, uw huis wordt u woest gelaten. Het was de laatste maal, dat de Heer de tempel betrad, met Hem verliet de heerlijkheid Gods de heilige plaats, en werd zij tot verwoesting gesteld. Het gezicht van Ezechiël (Ezechiël 11:23 24:21) trad in zijn laatste en volle verwezenlijking. Want voorwaar Ik zeg u: Gij zult Mij van nu aan niet meer zien, totdat de tijd zal zijn gekomen, dat gij zeggen zult: GEZEGEND IS HIJ, DIE KOMT IN DE NAAM DES HEEREN. En Jezus ging uit en vertrok van de tempel. De Heer neemt afscheid van de tempel; voor altijd? Neen, voor een tijd, ofschoon een zeer lange tijd. De tempel zou verwoest worden, doch niet onherstelbaar. Niet dat er weer een tempel in de vorm als van ouds gebouwd en de oude eredienst hersteld zal worden, dit alles heeft zijne betekenis voor altijd verloren, Johannes 4:21-24 en zal niet meer

opkomen in het hart of de gedachten van het bekeerde Israël der laatste dagen, Jeremia 3:16,17. Nochtans zal er een herstel zijn, zowel van Israël als van diens land en tempelstad, op een Goddelijke wijze, zo als de profeten ons dit beschrijven in de prachtigste vergezichten, waarvan de slotsom is: De naam der stad zal van die dag af zijn: DE HEERE IS ALDAAR, Ezechiël 48:35. Een verheerlijking derhalve, waarvoor onze taal geen uitdrukkingen heeft, en waarop het woord der Schrift van toepassing is: Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklommen, heeft God bereid die, die Hem liefhebben, 1 Corinthiërs 2:9. 12:41 De Heer en de weduwe aan de schatkist. En Jezus gezeten zijnde tegenover de schatkist, zag hoe de schare geld wierp in de schatkist. De Heer plaatst zich, alvorens de tempel uit te gaan, tegenover de schatkist, die aan de ingang stond. Het is billijk, dat Hij, als de Heer des tempels, ten minste eenmaal tegenwoordig zij bij het offeren der gaven voor zijn dienst. Vergeet het niet, gij allen, die schatmeesters zijt van 's Heeren goederen, en ook gij allen, die tot de dienst des Heeren uw gelden bijdraagt, de Heer zit altijd aan de schatkist, en ziet wat en hoe ieder daarin werpt. En opziende, zag Hij de rijken hun gaven in de schatkist werpen. En vele rijken wierpen veel daarin. De rijken worden het eerst genoemd, omdat zij in zulke zaken voorgaan; uit hun volle beurs moet de ledige schatkist weder gevuld worden; op hen wordt in dit opzicht dan ook het meest gerekend. Trouwens niets is billijker, dan dat zij, die veel ontvangen, ook veel geven, en die onophoudelijk op nieuw rente trekken, ook onophoudelijk op nieuw er van mededelen. En daar kwam een zekere arme weduwe, en wierp twee kleine penningskes daarin, welke is een oort. Gij ziet, ook de armste moet de vrijheid hebben iets, hoe gering dan ook, te mogen bijdragen tot de gaven Gods. Daarom is het niet goed, dat men in de kerken de wezen en anderen, die men tot de armen rekent, met het zakje voorbijgaat. Men deed vrij wat beter, als men, gelijk ieder vader en moeder, in hun huis hun kinderen doen, ieder weeskind uit de beurs van het weeshuis, al was het ook maar het geringste muntstukje gaf, om het in het zakje te werpen. Iemand in het openbaar onder de onvermogenden te rangschikken, is vernederend, en wij mogen niemand vernederen, maar moeten veeleer ieder opheffen. Het misbruik, dat hiervan gemaakt kan worden, mag ook hier niet in aanmerking komen. Veeleer staat het te vrezen, dat die als kind niet gewend is in de kerk te geven, het als volwassene ook niet doen zal. En wellicht voegt menig wees bij het ontvangene uit de algemene kas er nog iets van het zijne bij. in elk geval echter moet het ook voor de arme een voorrecht blijven, om van zijn weinigje toch ook nog een weinigje toe te voegen tot de gaven Gods. En Jezus zijn discipelen tot zich geroepen hebbende, zei tot hen: VOORWAAR IK ZEG U, DAT DEZE ARME WEDUWE MEER INGEWORPEN HEEFT. DAN ALLEN, DIE IN DE SCHATKIST GEWORPEN HEBBEN; WANT DIE ALLEN HEBBEN VAN HUN OVERVLOED DAARIN GEWORPEN TOT DE GAVEN GODS, MAAR DEZE HEEFT VAN HAAR GEBREK, AL WAT ZIJ HAD, DAARIN GEWORPEN, HAAR GANSE LEEFTOCHT. De Heer zag, als ieder ander mens, rijken en armen hun geld in de schatkist werpen, maar tevens zag Hij in de harten van die rijken en van die armen, zo als niemand daarin zien kan dan God alleen. Hoe liefelijk! Straks had Hij harde woorden van oordeel gesproken tegen de verharden van harte, en nu volgt zijn aandoenlijk tedere getuigenis aangaande deze weduwe met haar liefdevol hart. De Heer roept opzettelijk zijn discipelen tot zich, om hun de reeds weggaande arme vrouw aan te wijzen, die alleen meer had gegeven dan al de rijken te samen. Gij ziet, de Heer heeft een geheel andere maatstaf van berekening, dan de hoeveelheid; zijn maatstaf is de gewilligheid; men moet gaarne geven, zal men op Gode behagelijke wijze geven. De meeste mensen geven, omdat zij er zich verplicht toe rekenen, of omdat zij er niet buiten kunnen, zonder zich zelven in andere opzichte te benadelen. Doch men moet geven, omdat men er een vermaak in heeft te helpen, te steunen, te troosten, en de lasten van anderen te verlichten. De arme weduwe achtte het zich tot een eer, dat ook zij iets mocht bij dragen tot de schatkist des tempels, omdat zij de dienst daarin verricht, beminde. Doch nu had zij slechts twee penningen in haar bezit; dat was reeds zo weinig, en zou zij die twee penningen

nu nog splitsen en één penning geven, en de andere penning houden voor hare nooddruft? Neen, dit is haar onmogelijk. Zij denkt er niet aan, om dit geringe nog geringer te maken, zij denkt niet aan hare nooddruft, maar geeft het voorhandene geheel tot de gaven Gods. Hiertegen mogen nu de gierige lieden opkomen die zeer zeker, zo niet dat weinigje geheel gehouden, althans slechts de helft zouden gegeven hebben, doch de Heer beschaamt die vleselijke wijsheid, en prijst ook in deze vrouw het geloof, dat zelf in liefde werkende, rekent op de liefde van God, die de onophoudelijk weldadigen mens ook onophoudelijk beweldadigt. En ons moge deze zaak een les zijn, om de arme met zijn kleine gave niet te verachten, en om de rijke om zijn grote giften niet al te zeer te eren, want ook nog heden klopt onder menig arm kleed een rijk hart, en onder menig rijk kleed een arm hart.

13:1 De Heer en de discipelen tegenover de tempel.
En als Hij uit de tempel ging, zei een van zijn discipelen tot Hem: MEESTER! ZIE, HOEDANIGE GEBOUWEN! Wij komen thans, zo als gezegd is, tot het aaneengeschakeld verhaal van de vragen en antwoorden over de verwoesting des tempels en Israël's en 's werelds toekomst. Hoe menigmaal hadden de discipelen de in pracht schier alles overtreffenden bouw des tempels, welke vele gebouwen tot een schone eenheid samenvatte gadegeslagen, en er nimmer de Heer opmerkzaam op gemaakt! Thans, nu Hij tot de oversten des volks gezegd had: Uw huis wordt u woest gelaten, zien de discipelen, zodra zij buiten de tempel zijn, onwillekeurig de tempel er op aan, en de indruk, die zij van deze aanschouwing ontvangen, is te groot om die voor zich te houden. Zij willen de Heer in hun bewondering doen delen, en zeggen: Meester! zie, hoedanige gebouwen! En zijn discipelen kwamen bij Hem, om Hem de gebouwen des tempels te tonen. Alsof de Heer ze niet meermalen zelf gezien had! Doch zij hadden nimmer opgemerkt, dat de Heer zich ooit bijzonder met de beschouwing van de prachtige bouwwerken des tempels had ingelaten. en nu de Heer er in dit ogenblik een oog voor scheen te hebben, naardien Hij op het zeggen van een der discipelen zijn blik op deze gebouwen vestigde, kwamen al de discipelen, om Hem alles in de bijzonderheden, met welke zij, gelijk al de Joden, zeer ingenomen waren, aan te wijzen. En als sommigen zeiden van de tempel, dat hij met schone stenen en begiftigingen versierd was, antwoordde Jezus: ZIET GIJ NIET DEZE GROTE GEBOUWEN, EN AL DEZE DINGEN? WAT ECHTER DEZE DINGEN AANGAAT, DIE GIJ AANSCHOUWT, ER ZULLEN DAGEN KOMEN, IN WELKE NIET EEN STEEN OP DE ANDERE STEEN GELATEN ZAL WORDEN, DIE NIET AFGEBROKEN ZAL WORDEN. Hoezeer verschilde dit antwoord des Heeren met de verwachting der discipelen! Met blijkbare ingenomenheid werd al dat schone door de discipelen opgenoemd, en het kwam hen niet in de gedachte, dat al die pracht weldra tot een puinhoop zou worden gemaakt. Doch de Heer schikte zich niet naar de vooroordelen zijner tijdgenoten, zo als de ongelovigen zeggen, maar getuigde van de waarheid in alles en ten allen tijde. Hij voorspelde zijn discipelen, wat eerst na veertig jaren van genade en tijd geven tot bekering geschieden zou, maar dat nu nog in geen mensen gedachten kon opkomen, omdat het volstrekt ondenkbaar was: de val van stad en tempel. En als Hij gezeten was op de Olijfberg tegenover de tempel. Op deze schone hoogte, van waar de Heer na niet vele weken meer zou opvaren tot zijne Vader, na dood te zijn geweest en weer levend te zijn geworden, zet de Heer zich, na zijn afscheid van het volk, voor de laatste maal neer, om een weinig te rusten van de vermoeienis van de dag, en alsdan naar Bethanie te gaan om te overnachten. De Heer was echter blijkbaar reeds vroeg in de namiddag van het volk heengegaan. Gingen zijn discipelen tot Hem. En vraagden Hem Petrus, Jacobus, Johannes en Andréas alleen. Deze vier waren zijn meest vertrouwde discipelen, en zij waren vrijmoedig in het vragen naar de bijzonderheden van het koningrijk God dan de overige discipelen, die gewoonlijk enkel toehoorder en toeschouwers waren. Meester! zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn, en welke zal het teken zijn van uw toekomst en van de voleinding der wereld, wanneer al deze dingen geschieden en voleindigd zullen worden? Waarschijnlijk hielden de discipelen, onverlicht door de Heilige Geest als zij waren, deze dingen voor gelijktijdige zaken. De verwoesting van stad en tempel, de toekomst des Heeren, de voleinding der wereld, waarvan de Heer onderscheidenlijk gesproken had, waren voor hen, in ieder geval, duistere zaken, waarvan zij zich moeilijk enige ordelijke voorstelling konden maken, en daarom vroegen zij de Heer om nadere toelichting van hetgeen Hij gezegd had. En Jezus antwoordende, zei tot hen: ZIET TOE, DAT NIEMAND U VERLEIDE; WANT VELEN ZULLEN KOMEN ONDER MIJN NAAM, EN ZULLEN VELEN VERLEIDEN, ZEGGENDE: Ik ben de Christus, en de tijd is nabij gekomen! GAAT DAN HEN NIET NA. De Heer begint met zijn eigen wederkomst, en scheidt deze af van de verwoesting van Jeruzalem. Hij waarschuwt zijn discipelen, om zich niet door een vals gerucht van zijn komst te laten verleiden. De geschiedenis heeft geleerd, hoe nodig deze waarschuwing was.

Immers aan een valse Messias heeft het Israël niet ontbroken. Bar-Cochba wierp zich op als de Messias der ongelovige Joden, welke om zijnentwil de laatste dodelijke slag van de Romeinen ontvingen. De ware Messias verlost zijn volk van hun ongerechtigheden, en maakt hen zalig van hun zonden, maar verlost zijn vijanden (het ongelovig Israël) niet van het juk der Romeinen. En wanneer gij zult horen van oorlogen en geruchten van oorlogen en beroerten, ziet toe en wordt niet verschrikt; want al deze dingen moeten geschieden; maar nog is het einde niet. Hiermee scheidt de Heer de verwoesting van Jeruzalem af van het einde der wereld. Deze zijn twee geheel onderscheidene zaken. Oorlog en geruchten van oorlogen zijn geen tekenen van het naderend einde der wereld; want er is bijna geen mensenleven, waarin geen oorlog werkelijk ontstaat, of geen gerucht van een verre oorlog tot ons komt. Maar zij zouden voor de discipelen tekenen zijn van de naderende val van Jeruzalem. Thans was alles nog in diepe vrede, en lag Jeruzalem met zijn prachtige tempel aan de voet van de Olijfberg, in zijn hoogste bloei en in zijn schitterendste luister. Er was vrede met Rome, het machtige Rome, dat zijn overwonnen volken ook wist te beschermen tegen elke aanval van buiten. Niemand, wij herhalen het, kon dus vermoeden, dat beiden de stad en de tempel ter verwoesting waren gewijd, en geheel het volk tot een staatkundige dood opgeschreven was. Alleen Hij, voor wie de toekomst één is met de tegenwoordigheid, zag het wegnemen van de vrede en het uitbarsten van een der verschrikkelijkste oorlogen, die in de laatste tijden gevoerd waren. Want het ene volk zal tegen het andere volk opstaan, en het ene koningrijk tegen het andere koningrijk, en er zullen aardbevingen zijn in onderscheidene plaatsen, en hongersnoden, en pestilentiën, en beroerten. Er zullen ook schrikkelijke dingen en grote tekenen van de hemel geschieden; doch al deze dingen zijn naar beginselen der smarten. Er zijn in de natuurlijke en zedelijke wereld een menigte voorbereidingen, en daarmee voortekenen van buitengewone gebeurtenissen. Doordien alles naar de wetten Gods een opvolging is van oorzaken en gevolgen, en alles aaneenhangt gelijk de schakelen in een keten aaneenhangen, zo ontstaan wel soms de grote wereldgebeurtenissen eensklaps, even als de ontploffing van een kruitmagazijn, doch de aanvulling van dit kruitmagazijn geschiedt niet op eens, maar van lieverlede. Op zulke voorbereidingen en voortekenen van de verwoesting van Jeruzalem maakt de Heer zijn discipelen oplettend. Nog eens, zij moesten niet Jeruzalems val met de voleinding der wereld vereenzelvigen. Voordat het laatste zou gebeuren, moest er nog zeer veel voorafgaan. Ja, zo nabij Jeruzalems verwoesting was, zo ver was nog de ondergang der wereld. Alleen in zo ver alle bijzondere oordelen Gods voorafspiegelingen en voorlopers zijn van Gods algemeen en eindoordeel over deze wereld, wordt het oordeel over Jeruzalem in verband gebracht met het laatste oordeel. Het oordeel over Jeruzalem en de voorafgaande toebereidselen daartoe zouden slechts beginselen zijn der smarten, welke eenmaal de ganse wereld der ongelovigen zouden overkomen. Dat voorts hier en in de volgende voorspellingen reeds de grondslagen worden gelegd van de Apocalyps (de Openbaring aan Johannes) is duidelijk. Al wat de Heer in de kiemen te aanschouwen gaf, dat gaf de Heilige Geest later in de volle ontwikkeling te aanschouwen. Maar ziet gij voor u zelven toe. De Heer geeft zijn discipelen thans enige tekenen van het naderend oordeel over Jeruzalem, waarin zij persoonlijk zouden betrokken zijn. De altijd dieper zinkende zedeloosheid, het altijd zich meer verhardend ongeloof, dat zich openbaren zou in het voortdurend vervolgen van de Christus in zijn discipelen, zouden de zekere voortekenen zijn, dat de maat der ongerechtigheid van Israël vol, en zijn val kort op handen was. Want vóór dat alles zullen zij hun handen aan ulieden slaan, en u vervolgen. Alsdan zullen zij u overleveren in verdrukking. Zij zullen u overleveren in de raadsvergaderingen, en in de synagogen, en in de gevangenissen; gij zult geslagen en voor koningen en stadhouders geleid worden, en zij zullen u doden. Gij zult van alle volken gehaat worden om mijns naams wil. Gelijk vroeger meermalen, zo voorspelt de Heer ook nu bij het naderend scheiden, zijnen discipelen naar het uitwendige een uiterst treurig lot. Voorzeker, zo de Heere Jezus niet de Heer der heerlijkheid ware, die als zodanig ten behoeve zijner

discipelen over de toekomstige heerlijkheid kon beschikken, Hij zou geen enkel verstandig mens tot zijn blijvenden discipel verkregen hebben. Ik zeg tot zijn blijvenden discipel, want wie zal op de duur de dienaar willen zijn van een man, die zelf zijn leven aan een kruis eindigde, en ook zijn dienaren geen beter lot voorspelde. En hier ziet ge tot welk een uiterste van onzinnigheid zij vervallen zijn, die de opstanding van Jezus loochenen, en het bestaan der kerk verklaren uit de liefde der discipelen tot hun Meester. Indien Christus niet uit de doden was opgestaan, en zich niet daarmee als de waarachtigen Messias, als de enige Zoon des eeuwigen Gods aan zijn discipelen bewezen had, zijn discipelen zouden Hem niet meer hebben kunnen liefhebben; want Hij zou zijn beloften jegens hen niet zijn nagekomen. Doch verre van ons deze lasterlijke gedachte aangaande de Heer, wie alle gelovigen en zaligen in hemel en op aarde aanbidden als het Lam, dat geslacht is, en dat ons Gode gekocht heeft door zijn bloed, tot koningen en priesters, Openbaring 5:9,10. En dat zal u overkomen, hun tot een getuigenis. En het Evangelie moet eerst gepredikt worden onder al de volken. Het ongeloof der mensen en der volken moet openbaar worden, opdat zij geen verontschuldiging hebben, en God gerechtvaardigd worde in zijn oordelen. Zolang het Evangelie nog niet gepredikt was aan de volken was het volle licht nog niet over hen opgegaan; maar waar het Evangelie komt en verworpen wordt, daar is het een reuk des doods ten dode een dood, waaruit geen redding meer mogelijk is. Immers het Evangelie is het laatste woord van God tot de mens, en wie daarop geen acht geeft, maar het moedwillig verwerpt, gaat verloren. Doch wanneer zijn leiden zullen, om u over te leveren, zo zijt niet bezorgd, wat gij spreken zult, noch bedenkt het niet. Maar zo wat u in die ure gegeven zal worden, spreekt dat. Zo neemt dan in uw harten voor, niet te overdenken, hoe gij u verantwoorden zult; want Ik zal u een mond en wijsheid geven, welke niet zullen kunnen tegenspreken noch wederstaan, allen, die zich tegen u zetten. Want gij zijt het niet, die spreekt, maar de Heilige Geest. Ziet gij, de Heer geeft aan zijn discipelen een toekomst vol lijden, maar ook vol van troost. Hij-zelf zou in hun verdrukkingen hen nabij zijn, en hun een verstand geven, waardoor zij hun tegenstanders in wijsheid zouden overtreffen, en de ongelovigen zouden beschamen voor allen, die nog onderscheid kunnen maken tussen waarheid en dwaling. Deze, gelijk alle beloften des Heeren, onderstellen zijn opstanding uit de dood. Alleen door zijn opstanding uit de dood, zijn hemelvaart en het ontvangen der vervulling van de belofte des Vaders (de uitstorting des Heiligen Geestes) kon de Heer doen, wat Hij hier en elders zijn discipelen belooft. Daarom is de loochening van de opstanding des Heeren een der grootste zonden, die bedreven kunnen worden; want zij neemt alles weg, wat Jezus tot de Christus en het Evangelie tot een kracht Gods tot zaligheid maakt. En er zullen velen geergerd worden en zullen elkander overleveren, en elkander haten; en gij zult overgeleverd worden ook van ouders en broeders en magen en vrienden; de ene broeder zal de andere overleveren tot de dood, en de vader het kind, en de kinderen zullen opstaan tegen de ouders, en zij zullen ze doden, en sommigen uit u. En gij zult van allen gehaat worden om mijns naams wil; doch niet één haar van uw hoofd zal verloren gaan. Wij vragen billijk: hoe kan dit samengaan? De discipelen zouden mishandeld en gedood, en toch zou hun geen haar op het hoofd gekrenkt worden. De Heer heeft zijn eigen taal, welke wij moeten leren verstaan. De Heer omvat de tegenwoordigheid en de toekomst met één greep, en spreekt uit beiden tegelijk. Alles wat de discipelen tijdelijk overkomen zou, zou hun eeuwig welzijn niet schaden, maar veeleer bevorderen en bespoedigen. Ook hier weer is de heerlijke waarheid uitgesproken, waarin de Christen zijn vasten troost vindt: Alle dingen werken mee ten goede degenen, die God liefhebben, en die naar Gods voornemen geroepen zijn, Romeinen 8:28. De tegenspoed, de vervolging, de mishandeling, de dood, worden voor de Christen niet opgeheven, doch zij doen zijn ziel geen schade, maar veelmeer voordeel; ze zijn zo vele stormen, die zijn levensschip voortjagen en binnen de haven van het beloofde land brengen. Vrees dan niet voor de dood, o gij, die in de persoonlijke opstanding en het persoonlijke leven (Christus) uwe opstanding en uw leven hebt, door het geloof in zijn gezegenden naam. De dood, hoe verschrikkelijk ook zijn

uitwendig toestel moge zijn, zal innerlijk voor u zijn als het inslapen van een kind aan de boezem zijner moeder; want de Almachtige en getrouwe heeft gezegd: Zo iemand mijn woord zal bewaard hebben, die zal de dood niet zien, niet smaken in der eeuwigheid, Johannes 8:51,52. Bezit uw zielen in uw lijdzaamheid. Dat bij dit alles geduld nodig is, is duidelijk. Bij lijden voegt lijdzaamheid. De tegenspoed, de krankheid, het verdriet kunnen lang duren; doch het wachtwoord des Christens is: "Wacht op de Heer!" De discipelen moesten in het lijden, dat hun overkomen zou, niet in toorn ontsteken, zich niet verzetten, niet haasten, niet ongeduldig worden, maar zich oefenen in kalme zelfbeheersing, in het meester zijn over hun aandoeningen, zodat zij niets deden tegenover hun verdrukkers, wat hun, als discipelen, onwaardig zou zijn, maar biddend mochten wachten op de redding van boven, van hun Heer, die op de rechte tijd gewis hen verlossen zou. En vele valse profeten zullen opstaan en zullen er velen verleiden. Niet alleen zouden er valse Christussen komen, om zich aan het hoofd van het ongelovig Israël te plaatsen, maar ook in de boezem der gemeente zouden valse leraren opstaan. Immers de bozen zijn nooit stil, dan gedwongen; zodra zij gelegenheid vinden om zich weer op de voorgrond te plaatsen, doen zij het terstond, en matigen zich, onder een of ander geachten naam of titel, de macht aan. De geschiedenis der kerk is even als die der wereld vervuld met voorbeelden van zulke veroveraars van eens anders waardigheid en van zulke geweldenaars in eens anders gebied. En omdat de ongerechtigheid vermenigvuldigd zal worden, zo zal de liefde van velen verkouden. Tijden van zedelijk verval zijn tijden van besmettelijke zielskrankheden. Het gaat dan in staat en maatschappij zo als het in een huisgezin gaat, waar door de dood van vader en moeder het wettig gezag opgeheven, de orde verbroken is. Ieder wil alsdan zijn recht doen gelden, en zijn eigen meester zijn. Zolang de vreze Gods in een staat, bij een volk de bovenhand heeft, is er bij allen een gevoel van orde, waarin men zich beweegt; de een vrijwillig, de andere gedwongen, de derde werktuiglijk; de een oprecht, de andere geveinsd, de derde uit belangzucht; nog thans zij houden zich aan de regel, wetende dat alle onregelmatigheid niet alleen straf bij de rechter, maar ook schade bij de medeburger ten gevolge heeft. Wordt daarentegen de eerbied voor de goddelijke wet in staat of maatschappij ter zijde, en het persoonlijk tijdelijk belang daarvoor in de plaats gesteld, dan wil ieder zijn bijzonder belang bevorderd en beschermd zien; dan vraagt de Jood, om één voorbeeld te noemen, de afschaffing van de Zondagswet, en een menigte dagbladschrijvers, directeuren van spoorwegen en fabrieken, van schouwburgen en openbare vermakelijkheden, volgen allen de Jood, en ieder winkelier sluit nu op de Zondag zijn deur, of sluit haar niet, al naar hij het goedvindt. Wat is hiervan het gevolg? De liefelijke Zondagsstilte heeft opgehouden, en komt nimmer weer; de kracht der godsdienstoefening is gebroken, en wordt nimmer hersteld; de kerkgang heeft bij honderden en duizenden zijn aantrekkelijkheid verloren, en nimmer keert de liefde tot Gods huis bij hen weer. Nimmer? Neen, wij trekken dat woord in. Er komen alsdan weldra tijden van oordelen, van oorlogen, van dure tijden, van besmettelijke ziekten; tijden van droefheid, van rouw; en was bij het toenemen der ongerechtigheid de liefde tot God en zijn dienst bij velen verkoeld, de altijd meerdere openbaring van Gods gerechtigheid zal die liefde weer bij velen ontvonken, en Gods woord, Gods huis, Gods dag zal alsdan weer voor een tijd de volle vreugde van Gods kinderen zijn. Maar wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden. Och, wie weet het niet: als onze kracht nog fris is, als wij nog pas bekeerd zijn, dan zijn wij tot alle dienst des Heeren gaarne bereid; maar als wij duizenden predikatiën gehouden of gehoord hebben, als wij moeilijkheden en tegenwerkingen van allerlei aard ongedacht en onverwacht ondervonden hebben, dan wordt de sterke en sterkst gespannen veer van onze moed en van onze kracht wel eens zwak, als zou zij breken; doch daarom breekt zij nog niet. Neen, dezelfde stroom, die van de bergen in pijlsnelle vaart en in onbedwingbare kracht en met oorverdovend gedruis neerstort, loopt weldra geregeld en stil door de dalen. Zo is het ook met de volharding der heiligen. De loop des Christens vernieuwt zich als die van de stroom telkens weer uit zijn bron. Bij de Heer is altijd nieuwe kracht te verkrijgen, en de Heilige Geest vernieuwt

onophoudelijk het oude. Ziet het in de natuur. De ene nieuwe dag volgt de andere, het ene nieuwe jaargetijde het andere. Alles veroudert en vergaat, maar alles wordt ook weer door het nieuwe vervangen. Zo is het ook op geestelijk gebied. Men zegt niet: de volharding is bij de heiligen een zaak, die van zelve volgt. Niets volgt van zelve op geestelijk gebied. Wie niet bidt ontvangt niet; wie niet doorstudeert wordt niet geleerd; wie niet strijdt wordt niet gekroond. In de volharding ligt de enige kracht van de gehele zaak. Wat zou het de veldheer baten, dat hij de gehele dag zich had staande gehouden tegenover het vijandelijk leger, en des avonds de op nieuw aanrukkende macht niet kon weerstaan of verslaan? De veldslag zou voor hem verloren en al de moed van de gehele dag te vergeefs getoond zijn. Zeker alles, ook de kracht tot volharding, komt van de Heer; maar alles gaat niet buiten ons om, maar door ons heen. In alles wat de Heer doet, betrekt Hij ons persoonlijk, en daarom moeten wij er ons persoonlijk in betrokken gevoelen. Toen Elisa in naam des Heeren tot Joas kwam met het bevel zijn pijlenbundel tegen de grond te slaan, sloeg de koning er drie maten de grond mee. En de profeet toornde tegen hem, zeggende: Had gij de grond vijf of zes malen er mee geslagen, gij zoudt de Assyriërs genoegzaam vernietigd hebben; doch nu zult gij ze slechts driemalen slaan, 2 Koningen 13:17-19. Ziet gij, dat de Heer wel de uitslag geeft aan de strijd, maar tegelijk wil, dat de hand, die voor Hem strijdt, zich van al de haar gegevene kracht bediene? Ach, de hand van Joas werd te spoedig moede in de dienst des Heeren, en daarom was ook zijn werk een half werk, en de Heer eist altijd een geheel werk; ja vervloekt wordt hij, die het werk des Heeren bedrieglijk (niet met ijver en oprechtheid) doet, Jeremia 48:10. En dit Evangelie des koningrijks zal in geheel de wereld gepredikt worden tot een getuigenis voor alle volken, en dan zal het einde komen. Hier geeft de Heer een vast teken van het naderend einde der wereld. Eerst moeten al de volken geëvangeliseerd worden. Zo luidt ook het bevel des Heeren aan zijn discipelen bij zijn hemelvaart: Gaat dan heen, onderwijst al de volken, lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot aan de voleinding der wereld. Wil dit zeggen, dat al de volken der wereld althans in naam Christenvolken moeten worden, alvorens het einde dezer wereldbedeling kome? Wij kunnen het niet bepalen. De juiste tijd van de jongste dag is een verborgenheid, Gode alleen bekend, en dus kan er geen teken gegeven worden, waardoor de juiste tijd niet meer een verborgenheid zijn zou. Alleen kon de Heer een teken geven, dat in de verte met zekerheid op het einde der Wereld heen wees. Immers, is werkelijk aan alle volken het Evangelie bekend geworden, en hebben zij de beslissende keuze gedaan tussen de aanneming of de verwerping van Christus, dan is het doel der Evangelieprediking bereikt; alsdan zijn de tarwe en het onkruid te samen rijp geworden, en is er niets anders te verwachten dan de oogst. Zo is het ook in ieders bijzonder leven. Een iegelijk onzer wordt het Evangelie zo lang gepredikt, totdat wij het beslist aannemen of beslist verwerpen. Na die tijd is er niets anders meer voor ons te wachten dan het einde, dan de zaligheid of het oordeel. Maar wanneer gij zien zult, dat Jeruzalem door heirlegers omsingeld wordt, en de gruwel der verwoesting, waarvan door de profeet Daniël gesproken wordt, staande daar het niet behoort, in de heilige plaats (die het leest, die merke daarop), zo weet alsdan, dat hare verwoesting nabij gekomen is. Van de algemene opmerkingen komt de Heer nu terug tot de door Hem bijzonder voorspelde verwoesting van Jeruzalem en de tempel, en geeft ook nu een vast teken op, Waaruit zijn discipelen konden weten, dat beider val weldra zeker volgen zou. Als dat Jeruzalem, hetwelk nu nog zo rustig neerlag binnen zijn muren en binnen zijn bergen, door vijandelijke legerscharen zou worden omringd, dan zou die strijd beginnen tegen Israël, waarin dat volk reddeloos bezwijken zou. En is het niet opmerkelijk: op dezelfde berg, waar nu de Heer met zijn discipelen gezeten was, hadden de Romeinen hun hoofdkwartier gevestigd en werd de aanval tegen de stad beraamd. Hoe duidelijk echter dit door de Heer gegeven teken was, scheen het aanvankelijk de Christenen niet duidelijk genoeg voor ogen te staan. Althans waren reeds de muren van Jeruzalem door de Romeinen omsingeld, toen de Christenen nog niet waren gevlucht. De Heer gedacht echter aan de zijnen, die zijn

woorden schenen vergeten te hebben, en het beleg werd voor een korte tijd opgeheven. Toen vluchtten de Christenen naar Pella op het gebergte, en waren buiten de stad, waar binnen allen tot de dood of tot de slavernij gedoemd zonden worden. Terwijl de Heer zelf profeteert, geeft Hij intussen tegelijk aan de Schrift de haar toekomende eer, als de beschreven raad van God. Door het aanhalen van de profetie van Daniël bewijst de Heer de echtheid van het boek van Daniël, en wij kunnen dus niet anders dan de verloren tijd en de vergeefse moeite betreuren, die de ongelovige uitleggers besteden, om de onechtheid ook van Daniël te bewijzen. Trouwens de ongelovigen doen altijd vergeefse moeite. Zij begrijpen niet, dat voor ons die geloven, één woord van Christus alles afdoet, terwijl al hun redeneringen niets voor ons beduiden. Wat zij uit hun eigen verbeelding te voorschijn brengen, mogen zij ook voor zich zelven houden. Geen onzer heeft er begeerte naar, maar wij allen hebben er de diepste afkeer van. Wij hebben maar één Meester in de dingen Gods, Christus. Christus is het enige middelpunt, ook der profetie, niet enkel in zijn persoon, maar ook in zijn Woord, en zo omvat Hij ook hier al de profetieën van Daniël in een enkele aanhaling, welke het grote punt, waar alles in deze op aankomt, aanwijst: de gruwel der verwoesting. In des Heeren mond voegen geen lange beschrijvingen. Hoe groter de persoon is, hoe korter en gewichtiger zijn woord. Daarom zijn ook al de Klaagliederen van Jeremia over Jeruzalems val, ja is al het wenen van de profeten en apostelen en ook van ons over de breuke Sions, over het vertreden van Gods kerk en het ontheiligen van hare heiligheden, samengevat in des Heilands wenen over Jeruzalem, en liggen in de tranen, die bij het graf van Lazarus in zijn ogen blonken, al onze tranen over onze geliefde doden. Alsdan, die in Judéa zijn, dat zij vlieden naar de bergen. Zij moesten niet vlieden uit de ene stad naar de andere, zo als zij bij hun vervolging om des Evangelies wil moesten doen, Mattheus 10:23 maar zij moesten zich buiten alle ommuurde plaatsen houden, en het vrije gebergte tot verblijfplaats kiezen, waar altijd gelegenheid tot verdere ontvluchting was. En die op het dak is, kome niet af, en ga niet in, om iets uit zijn huis weg te nemen. Gij gevoelt, dat dit onheilspellende beelden zijn van de grootte van het gevaar en van de noodzakelijkheid van de spoed om het te ontgaan. Zij moesten geen ogenblik vertoeven, omdat de omsingeling door de vijanden met grote snelheid geschieden, en de redding van enig huisraad hun leven in gevaar stellen zou. En die in het midden der stad zijn, dat zij daaruit trekken. Zij moesten zich ook in het middelste gedeelte der grote stad Jeruzalem, als ver van de muren en bolwerken en ver van de strijd, niet veiliger achten dan de anderen, die bij de wallen woonden, maar terstond, zonder alle bedenking, de stad verlaten. En die op de velden zijn, dat zij daar niet inkomen. Zijn zij op het ogenblik dat de heirlegers van Rome de stad omsingelen, bezig met de veldarbeid, dat zij niet terugkeren tot hun families in de stad, maar van het veld rechtstreeks bergwaarts vluchten, Om elkander daar weer in veiligheid te ontmoeten. En die op de akker is, kere niet weer om zijn klederen weg te nemen. Bij de veldarbeid heeft men geen bovenkleren aan, maar enkel het lichtste en onontbeerlijkste ondergoed, zodat het de vluchteling zou kunnen voorkomen dat hij althans zijn bovenkleren moest hebben, om op voegzame wijze te vluchten; doch de Heer waarschuwt hen ook hieraan niet te denken, omdat de tijd te kort, de nood te dringend zou zijn. Want deze zijn dagen der wraak, opdat alles vervuld worde, wat geschreven is. De dag der vergelding, die bij God voor elk mens en voor ieder volk, dat zich niet bekeert, aanbreekt, zou alsdan voor Israël aangebroken zijn, en al de vloeken, die de wet over het ongelovig, ongehoorzaam, weerspannig, goddeloos Israël uitgesproken heeft, en al de oordelen, die de profeten het volk aangekondigd hebben, zouden alsdan verwezenlijkt worden. Doch wee de bevruchte en zogende vrouwen in die dagen. Te midden van deze ontzettende aanschouwing van Gods oordelen over Israël, blijft de Heer de liefde, het mededogen, de barmhartigheid. Hij gedenkt aan de bevruchte en zogende vrouwen, wier toestand reeds van zelf zo bezwarend is, en die dan aan zich zelven overgelaten, hulpeloos, verlaten en hoogst ellendig zullen zijn, te meer, daar het ontvluchten haar in de meeste gevallen onmogelijk zal wezen. Maar bidt, dat uw vlucht niet geschied in de winter. Ook de discipelen zouden dezelfde bezwaren treffen. Ook bij hen zouden bevruchte en zogende

vrouwen kunnen zijn. Ook voor hen zou het vluchten hoogst bezwarend worden, als het in de wintertijd moest geschieden. Daarom beveelt de Heer zijn discipelen, dat zij de Vader zullen bidden, die bezwaren weg te nemen. De Heer weet, dat de Vader het gebed der gelovigen hoort en verhoort. Hoe vertroostend is deze leer van de Zoon van God! Stel daartegenover de troosteloze leer der ongelovigen, dat God het gebed niet verhoort, en niet verhoren kan, omdat alles zijn natuurlijke loop heeft en houden moet, en leer toch eindelijk klaar inzien, dat alle onderwijs, hetwelk tegenover het onderwijs van God staat, door de mens zijn troost en toevlucht te ontnemen, zijn oorsprong heeft uit de tegenpartij Gods, uit de duivel, die er de mens mede ter helle wil doen nederdalen. Noch op de sabbat. Er zouden in die dagen onder de Christenen uit de Joden nog velen zijn, die de sabbat op Joodse wijze hielden, en daarmee zwarigheid zouden maken, om de godsdienstplechtigheden te verzuimen, en in plaats daarvan, te vluchten. De Heer, die alles voorzag, voorzag ook in alles, en wilde, dat zij de Vader zouden bidden om de belegering evenmin op een sabbat als in de winter te doen plaats hebben. Beide is ook niet geschied. Wat het houden van de sabbat op joodse wijze door de gelovigen uit de Joden betreft, het kome ons niet vreemd voor. Zo lang de Mozaïsche eredienst door de verwoesting van de tempel niet door God zelf afgeschaft was, konden de gelovigen uit Israël zich moeilijk ontslagen rekenen, om de uitwendige plichten der wet te volbrengen. Zeker was door de offerande van Christus het voorhangsel des tempels gescheurd en daarmee geheel het levitisch priesterschap innerlijk en geestelijk te niet gedaan, doch wat innerlijk en geestelijk waar is, moet ook uiterlijk en stoffelijk waar worden, zal het zijn volkomen beslag hebben voor mensen, die ook door uiterlijke inzettingen gebonden zijn. Daarom schroomt ook zelfs de Apostel Paulus, die zich het meest onafhankelijk van wettische ceremoniën gevoelde, niet om Timotheus te laten besnijden, naardien deze ene Joodse moeder had, en zelf zich te heiligen, én vier broeders, die een gelofte gedaan hadden, in staat te stellen zich het hoofd te laten bescheren, om daardoor aan de broederen uit de Joden te bewijzen, dat hij in dit opzicht nog op Joodse wijze leefde, Handelingen 21:23,24. Wij zien hieruit tevens de volstrekte noodzakelijkheid der verwoesting van de Jeruzalemse tempel en der vernietiging van de Joodse staat, zou de aanbidding Gods in geest en waarheid (het Christendom) over de aarde worden uitgebreid. Want er zal grote nood zijn in het land en toorn over dit volk; want in die dagen zal er zulk een grote verdrukking zijn, welks gelijken niet is geweest van het begin der schepselen, die God geschapen heeft, tot nu toe, en ook niet zijn zal. De laatste belegering en val van Jeruzalem is dan ook een gebeurtenis, die hare weergade in de wereldgeschiedenis niet heeft. Wie zich hiervan overtuigen wil, leze het boek der Joodse oorlogen van Jozefus. De geschiedenis geeft ons vele beschrijvingen van de verdelging van steden en hare inwoners, maar de belegering en val van Jeruzalem, met inbegrip van de laatste Joodse opstand onder Hadrianus, is en blijft enig. De wijze hoe deze verdelgingskrijg van beide zijden met de hoogste krijgskunst en dapperheid en met de uiterste verbittering en wreedheid werd gevoerd, blijft deze oorlog van alle andere oorlogen onderscheiden. En zo de Heer die dagen niet verkort had, geen vlees zou behouden worden; maar om der uitverkorenen wil heeft Hij die dagen verkort. Wederom een liefelijke vertroosting van de Heer, die alleen alles weet, dat God ook de tijd des lijdens verkort om der uitverkorenen, dat is, om zijner kinderen wil; niet alleen, omdat deze gewoonlijk betrokken zijn in het lijden hunner families en betrekkingen, maar ook omdat zij de afgrijselijke ellenden en wreedheden van een oorlog niet kunnen aanschouwen, zonder Gods ontferming gedurig in te roepen. Ook kunnen er onder de belegerde Joden te Jeruzalem nog velen geweest zijn, die eerst later, na getuigen te zijn geweest van Jeruzalems val, tot het geloof in Christus gekomen zijn. Zij behoorden daarmee onder die uitverkorenen, om wier wille de tijd van de strijd verkort werd, ten einde de stad niet zolang geteisterd werd, totdat de laatste man gevallen was. En zij zullen vallen door de scherpte des zwaards. De overwinning, hoe hardnekkig de verdediging ook zal zijn, zou aan de zijde der vijanden zijn. Toen de belegering begon, dachten de Joden dat de stad onneembaar was; doch welke stad is

onneembaar, die God in 's vijands handen geeft? En gevankelijk weggevoerd worden onder alle volken. De Heer voorspelt hiermee, dat met de stad en de tempel, de Joodse staat zou ophouden te bestaan. Er zou geen herstel meer zijn van dat volk, dat zo vele eeuwen een der belangrijkste volken der wereld was. Rome zou het als zelfstandig volk vernietigen, en heeft het als zodanig vernietigd. En Jeruzalem zal van de Heidenen vertreden worden. Hier voorspelt de Heer de harde dienstbaarheid van Jeruzalem onder het vreemde juk. Het bestaan van Jeruzalem wordt dus ondersteld. Die stad zou niet tot een vlak land, of in hare puinhopen onder de aarde begraven worden, als zo menige andere stad; maar zij zou uit haar puin weer oprijzen tot een nieuwe stad, welke men de oude naam zou geven, doch welke niet meer dienen zou tot een sieraad der aarde en tot een roem van Israël, maar tot een voetvaag, een vertreding voor alle volken. De Heidenen zouden er in wonen, en geen tempel Gods zou er meer binnen hare muren zijn, maar een heidense tempel; want ook de Mohammedanen zijn niet anders dan Heidenen, wel zonder afgoden, maar toch met één afgod: hun valse profeet, die ook en wel voornamelijk behoort tot de door de Heer voorspelde valse profeten, die na Hem komen zouden. Totdat de tijden der Heidenen zullen vervuld zijn. De vertreding van Jeruzalem zal dus niet zonder einde zijn, maar alleen zo lang duren, totdat de tijden, die aan de volken gegeven zijn, hun loop zullen vervuld hebben. Daarna keert God terug tot Israël in genade, en neemt Hij de smaad (het ongeloof) weg van zijn volk, en plaatst het weer aan het hoofd der volken. Alsdan zal het woord des Heeren vervuld worden: Jacobs overblijfsel zal zijn in het midden van vele volken, als een dauw van de Heer, als druppelen op het kruid, dat naar gene man wacht, noch mensenkinderen verbeidt, Micha 5:6. Wij moeten ons derhalve met betrekking tot het lot van Israël en Jeruzalem vastklemmen aan het woordje TOTDAT de tijden der Heidenen zullen vervuld worden, even als Luther zich vastklemde aan het woordje: NOG THANS zal ik blijven geloven. Heeft hij met dat nog thans, als woord der Schrift, Jona 2:4, de ene helft der wereld overwonnen, wij moeten de andere helft der wereld overwinnen door het even schriftuurlijke woord totdat. En alsdan zo iemand tot ulieden zeggen zal: ZIET HIER IS DE CHRISTUS, OF ZIET, DAAR IS HIJ! gelooft het niet; want er zullen valse Christussen en vele valse profeten opstaan. Dit is de derde maal, dat de Heer zijn discipelen waarschuwt tegen valse messiassen en profeten; want hetzelfde verschijnsel, dat bij de verwoesting van Jeruzalem zou plaats hebben, zou ook plaats hebben bij de wederkomst des Heeren, tot welke voorspelling de Heer thans overgaat. Trouwens het oordeel van Israël staat in rechtstreeks verband met de oordelen van de laatste tijd. Ook dan zal het oordeel beginnen met het huis Gods, en zal het eindigen met het huis des Satans. Alles is dus ook hier beeld en tegenbeeld. Vergeten wij ook niet, dat wij geen meesters der gebeurtenissen zijn, maar dienaren van Gods raad, en dat het ons als zodanig niet voegt, om bij de voorspelde toekomstige gebeurtenissen nog andere te voorspellen, maar in stilheid en nederigheid te letten op de voetstappen des Heeren in de gebeurtenissen van vroegere tijden en ook van onze tijd. Wel gaat de wijzer op het werelduurwerk rusteloos voort, maar onzichtbaar, en niemand onzer kan zeggen: "thans staat hij op dat uur." En zullen grote tekenen en wonderheden doen, alzo dat zij, indien het mogelijk ware, ook de uitverkorenen zonden verleiden. Dat er gedurig gesproken wordt over valse Christussen en valse profeten, zegt ons, dat er tegenover de zuivere leer des Evangelies, met hare heilige wonderen, een valse leer der dwaling zou ontstaan, met onheilige wonderen. En hebben wij naar de vervulling dezer profetie ver te zoeken? Neen. Zij staat vlak voor onze ogen. De Roomse kerk. Zij is de ontaarding van de ware kerk. Zij heeft van lieverlede naast al de waarheden der Schrift al de dwalingen der mensen geplaatst; naast de ware wonderen de valse wonderen; naast de predikers des geloofs de predikers van het bijgeloof; naast de Christus de paus. Heeft Rome niet altijd gezegd, en zegt zij het niet nog heden: "Ziet hier is de Christus! Want ik ben de alleen zaligmakende kerk, dus het vaartuig, waarin Christus is, en dat daarom niet kan vergaan." En zegt zij niet nog heden: "Hier staat de stedehouder van Christus zichtbaar voor uw ogen, en daar in gindse hostiekast boven het altaar is de Christus zelf!" Zeker was Rome in het begin niet wat

het later werd; maar zijn grondbeginsel was van het eerste ogenblik af vals. Hij maakte het koningrijk der hemelen tot een wereldkerk, en Petrus, de eerste onder de dienaren der gemeente, tot een kerkvorst. Allengs ontwikkelde zich dan ook dat onkruid tot altijd voller gestalte. Tot vóór de Hervorming bestond de Roomse kerk uit een gemengde schare, even als Israël ten tijde des Heeren, en alleen de oversten der schare doodden de getuigen der waarheid; doch na de Hervorming, welke het eerste oordeel Gods was over de Roomse kerk, toonde zij zich in hare ware gestalte. Toen waren hare kinderen, in welke nog iets goeds bevonden werd, als Protestanten van haar uitgegaan, even als eertijds de Christenen uitgingen van de Joden, en wat in haar bleef, dat openbaarde niets dan haat tegen het zuivere Woord van God, en bleef zo hardnekkig in het bijgeloof, als de Joden na de verwoesting van Jeruzalem hardnekkig bleven in het ongeloof. Zeker zijn er ook nog heden in de Roomse kerk, gelijk in Israël, gelovigen naar de verkiezing der genade; doch, zolang zij zich niet afscheiden en uittreden, alleen zichtbaar voor God en onzichtbaar voor ons. Maar gijlieden, ziet toe, ziet Ik heb het u alles voorzegd. Velen zouden door de valse woorden der valse Christussen en profeten verleid en meegesleept worden, en zelfs de uitverkorenen zouden in dit opzicht in groot gevaar staan; doch zij zouden als uitverkorenen door , onzichtbare banden vastgehouden worden, om bij hun weifeling niet af te wijken, maar volstandig te blijven in de leer der apostelen. Nog thans moesten zij daarom niet zorgeloos zijn, en niet zeggen: "Ik ben uitverkoren, en ga dus niet verloren;" neen, zij moesten toezien, en onophoudelijk het Woord des Heeren lezen, en daarmee zich altijd de voorzeggingen en waarschuwingen des Heeren, ook ten aanzien van de valse Christussen en profeten, herinneren. Immers niemand kan zeggen: "Ik ben uitverkoren," dan die van ganser harte gelooft, dat Jezus is de Christus, en die dit van ganser harte gelooft, kan niet zorgeloos, niet roekeloos zijn, noch God verzoeken. Zo zij dan tot u zeggen zullen: ZIET HIJ IS IN DE WOESTIJN! gaat niet uit; ZIET HIJ IS IN DE BINNENKAMER! gelooft het niet. De Heer sluit hiermee alle mogelijke wijze van voorstelling der dwaling uit. Ieder, die de Christus in het openbaar of in het verborgene, van verre of van nabij als met de vinger meent te kunnen aantonen, verkeert juist hiermee in dwaling, en wil anderen doen dwalen. Want gelijk de bliksem uitgaat van het oosten, en schijnt tot het westen, alzo zal ook de toekomst van de Zoon des mensen wezen. De Heer zegt hiermee, dat Hij op geen andere wijze persoonlijk zal wederkeren, dan in het openbaar en zichtbaar voor alle ogen. Voorzeker, dit is een voornaam teken. Zijn terugkomst zal niet in het verborgene, niet onzichtbaar, geestelijk, zinnebeeldig zijn, maar in waarheid, klaarheid en openbaarheid, als bij een onweder, het weerlicht van de bliksem vóór de donder. En terstond na de verdrukking die dagen. Men heeft hiermee gedacht aan het oordeel over Israël in de verwoesting van stad en tempel; doch dit was geen verdrukking van de gemeente des Heeren, maar veel meer een van hare verlossingen. Hiermee was de een helft van hare vijanden en wel van hare bitterste vijanden, de ongelovige Joden, te niet gedaan, en de andere helft, de Heidenen, zou nog maar alleen blijven woeden. Eerst woedde toen het heidense Rome, en vervolgens het pauselijke Rome tegen de gemeente des Heeren. Deze valse Christus én de valse profeet Mohammed (welke beiden zich naast elkander gelijktijdig tot grote aardse macht en heerlijkheid ontwikkelden, en na de Hervorming ook gelijktijdig afnamen) waren na Israël en de Romeinen de verdrukkers der ware Christelijke gemeente. De grote valse profeet, die als zodanig de vertegenwoordiger van al de valse profeten is, legde een ondraaglijk en verpletterend ijzeren juk op de kerk in het oosten, en de paus, de grote valse Christus, die als zodanig de vertegenwoordiger is van al de valse Christussen, legde een niet minder ondraaglijk en neerdrukkend loden juk op de kerk in het westen. Nog heden bestaan beide machten, ofschoon hun kracht, Gode zij lof, voor duizenden en miljoenen gebroken is. Zij blijven nog thans altijd de verdrukkers der gemeente van Christus, en tonen het waar zij kunnen. En nu weet gij, dat deze machten sedert eeuwen bestaan, en nog is haar einde niet van nabij te zien. Al die eeuwen der geschiedenis der gemeente tot aan 's Heeren verlossende wederkomst, kunnen dus met recht genoemd worden: dagen van

verdrukking. Terstond, nadat deze zullen vervuld zijn: Zal de zon verduisterd worden en de maan zal haar schijnsel niet geven, en de sterren zullen van de hemel op de aarde vallen, en er zal op de aarde benauwdheid der volken zijn met twijfelmoedigheid, als de zee en de watergolven groot geluid zullen geven, en de mensen het hart zat bezwijken van vrees en verwachting der dingen, die het aardrijk zullen overkomen; want de krachten der hemelen zullen bewogen worden. Deze tekenen, welke de wederkomst des Heeren onmiddellijk voorafgaan, zijn niet zinnebeeldig te verklaren. Gelijk geheel de natuur getuigenis gaf van de Zone Gods bij diens kruisiging, dood en opstanding, zo zal zij ook getuigenis geven bij zijn wederkomst in heerlijkheid. Uit vroegere gelijkenissen en gezegden weten wij, en wij zullen het zo dadelijk op nieuw horen, dat de Heer zal wederkomen in uiterst zware tijden, zodat zijn komst voor de zijnen een verlossing zijn zal uit grote nood. Tegelijk weten wij, zowel uit de brieven van Petrus als uit de Openbaring van Johannes, dat de wederkomst des Heeren in verband staat met grote veranderingen en omwentelingen in de natuur, en met vreselijke oordelen over de goddelozen. De Heer schetst deze oordelen in onze tekst met weinige woorden, maar die alles in zich bevatten, wat men zich verschrikkelijks kan voorstellen. En alsdan zal in de hemel verschijnen het teken van de Zoon des mensen. Het teken van de Zoon des mensen is de Schechina, het teken der onmiddellijke goddelijke tegenwoordigheid: de wolk der heerlijkheid, waarin Hij zich reeds aan Israël openbaarde, waarin Hij gezien werd door Daniël, als de Zoon des mensen, Daniël 7:13 welke de zijnen overschaduwde op de berg der verheerlijking, en die Hem bij zijn opvaart ten hemel bedekte voor het oog zijner discipelen. Nog thans zal te midden van deze heerlijkheid het persoonlijke teken van de Zoon des mensen zijn, dat Hij gezien zal worden als de Gekruiste, met de littekenen zijner wonden in het verheerlijkte lichaam. Na zijn kruisiging is het kruis van Hem onafscheidelijk. Hij draagt het in zijn lichaam eeuwiglijk. En dan zullen al de geslachten der aarde wenen. Bij het zien van dat kruis, het teken zijner hoogste liefde; zij zullen wenen over hun ongeloof, waarmee zij Hem verworpen hebben, die hun zonden in zijn lichaam heeft gedragen op het hout, en hun vloek heeft doorgestaan, om hen tot een eeuwige blijdschap te zijn. Alle geslachten der mensen zullen hun ongeloof bewenen, maar Israël's stammen allermeest, omdat zij hun Goël, hun Messias, hun Profeet, Koning en Hogepriester smadelijk uitgestoten en gekruist hebben. Zij zullen, ziende de gekruiste Zoon van God, over Hem wenen, gelijk een moeder weent over haren eniggeboren zoon. Doch is het wenen van allen een wenen der wanhoop van allen? Neen, er is tweeërlei wenen: een wenen als dat van Ezau, dat geen plaats voor het berouw vond, en een wenen als dat van Petrus, dat door de Heer in genade werd aangezien. De Heer kan alleen dat wenen onderscheiden, en zal het onderscheiden. En wat Israël betreft, er ligt een belofte voor dat volk, dat als het zal wenen, het uit berouw wenen, en genade vinden zal, Zacheria 12:10,11. En zullen de Zoon des mensen zien komen op de wolken des hemels, met grote kracht en heerlijkheid. Een aanschouwing, die der nederdaling Gods op Sinaï nog overtreffende; want toen bepaalde zich de nederdaling Gods uit de hemel in grote kracht en heerlijkheid alleen tot de Sinaï en tot Israël, maar dan zal zij zich uitstrekken over geheel de aarde, en over alle volken. En alsdan zal Hij zijn engelen uitzenden met een bazuin van groot geluid. Ook op Sinaï werd de bazuin gehoord, welker geklank, alsmede de stem, waarmee de woorden der wet gesproken werden, zo vreselijk waren, dat zij, die ze hoorden, baden, dat het woord niet meer tot hen mocht gedaan worden. De bazuin is het instrument der waarschuwing, der oproeping, der samenroeping, om getuigen te wezen van, of mede werkzaam te zijn aan zaken of daden van algemeen. belang of gewicht. Ook bij de wetgeving waren de Engelen de dienaren Gods, die de wet gaven in de hand des Middelaars, Galaten 3:19. Bij des Heeren wederkomst in heerlijkheid zullen ook wederom de Engelen de dienstdoende geesten zijn. En zij zullen zijn uitverkorenen bijeen vergaderen uit de vier winden, van het uiterste der aarde tot het uiterste des hemels. Alsdan zal de scheiding plaats hebben tussen Gods kinderen en die het niet zijn. Tot die tijd toe leven en werken beiden te samen, en geen menselijke macht kan ze van elkander scheiden; ook weet geen menselijke

wijsheid ze te onderscheiden; want hoe vele kinderen Gods zijn nog in de geboorte, en hoe vele onbekeerden zullen nog tot bekering komen! Als nu deze dingen beginnen te geschieden, zo ziet omhoog, en heft uw hoofden opwaarts, omdat uw verlossing nabij is. Alles loopt uit op de verlossing van Gods volk, ook het vreselijkste. Dat wij ons dit gedurig herinneren, en wij zullen niet vrezen, al veranderde ook de aarde hare plaats, en al werden de bergen verzet in het hart van de zeeën. Laat hare wateren bruisen, laat ze in beroering komen; laat de bergen daveren door hun verheffing. De beekjes der rivier zullen verblijden de stad Gods, het heiligdom der woningen des Allerhoogsten. God is in het midden van haar, zij zat niet wankelen. God zal haar helpen bij het aanbreken van de morgenstond, Psalm 46:3,6. Ja, als de nacht der tijden voorbij zal zijn, dan breekt de morgen der eeuwigheid aan, en een eeuwige dag van zaligheid omvat hemel en aarde, waarin Gods kinderen wandelen met een onuitsprekelijke, nooit gestoorde, altijd toenemende blijdschap. Leert van de vijgenboom (en al de bomen) deze gelijkenis: Wanneer zijn tak nu teer wordt, en de bladeren uitspruiten, zo weet gij, dat de zomer nabij is; alzo ook gij, wanneer gij deze dingen zult zien geschieden, zo weet dat het koningrijk Gods nabij is, voor de deur. De Heer geeft voortekenen, en wil dat de zijnen er acht op geven tot hun troost en bemoediging. De voortekenen zijn dan ook enkel voor het geloof; het ongeloof ziet niets achter zich, noch rondom zich, noch voor zich uit; het wandelt in de duisternis, en wie in de duisternis wandelt, weet niet waar hij heengaat, Johannes 12:35. Treffend is het, dat de Heer zegt: Wanneer gij deze dingen zult zien geschieden, zo weet, DAT HET KONINKRIJK GODS NABIJ GEKOMEN Is. De Heer gebruikte deze zelfde uitdrukking om zijne persoonlijke tegenwoordigheid aan te duiden, Markus 1:15. Het nabij komen van het koningrijk Gods betekent dus: de bijzondere, de meer volledige, de persoonlijke openbaring van dat koningrijk. Voorwaar Ik zeg u, dat dit geslacht geenszins zal voorbijgaan, totdat al deze dingen zullen geschied zijn. DIT GESLACHT, betekent: dit ongelovig Israël. In deze zin gebruikt de Heer doorgaans dit woord. Herinnert u slechts de uitdrukkingen: Waarmee zal Ik dit geslacht vergelijken? Dit geslacht verzoekt een teken. Opdat op dit geslacht kome al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is. De mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel tegen dit geslacht. En vele andere plaatsen meer. De discipelen zouden hebben kunnen menen, dat met de verwoesting van stad en tempel en de verstrooiing van het Joodse volk onder alle volken der aarde, er voortaan geen volk der Joden meer zou bestaan, maar dat het in zijn ongelovige en afvallige kinderen onder de volken zou wegsmelten, even als een groot deel der tien stammen daaronder weggesmolten is. Doch de Heer handhaaft hier, gelijk altijd, de belofte Gods, zo uitnemend uitgedrukt in de profetie bij Jeremia 31:31-37: Zo zegt DE HEERE, die de zon ten lichte geeft des daags, de ordeningen der maan en der sterren ten lichte des nachts; die de zee klieft, dat hare golven bruisen: HEER DER HEIRSCHAREN is zijn naam: Indien deze ordeningen van voor mijn aangezicht zullen wijken, SPREEKT DE HEER, zo zal ook het zaad Israëls ophouden, dat het geen volk zij voor mijn aangezicht, al de dagen. ZO ZEGT DE HEER: Indien de hemelen daarboven gemeten, en de fondamenten der aarde beneden doorgrond kunnen worden, zo zal Ik ook het ganse zaad Israël's verwerpen, om alles wat zij gedaan hebben, SPREEKT DE HEER. De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan. Dat kan geen mens, geen engel, dat kan God alleen zeggen. Hier openbaart de Heer dus zelf met onweersprekelijke klaarheid zijn waarachtige Godheid, en onmiddellijk daarop openbaart Hij met dezelfde klaarheid zijn waarachtige mensheid, in de woorden: Doch van die dag en die ure weet niemand, ook niet de engelen, die in de hemel zijn, noch de Zoon dan mijn Vader alleen. Wel verre, dat deze uitspraak in tegenspraak zou staan met des Heeren waarachtige Godheid, is zij de bevestiging van des Heeren waarachtige Godheid en mensheid in de eenheid zijner persoonlijkheid. Indien wij deze uitspraak des Heeren misten, zou ons het alles afdoend bewijs ontbreken, dat de Zoon als God de Vader evengelijk, tegelijk als mens aan de Vader geheel ondergeschikt en van Hem afhankelijk was. Even als God engel en mens ten minste één gebod moest geven, als bewijs dat Hij God en zij schepselen waren, zo

moest er ten minste één zaak zijn, waarin de Zone Gods in zijn mensheid ondergeschikt aan en afhankelijk was van de Vader. En die ene zaak openbaart ons hier de Zoon zelf. De bepaling van de dag en de ure van het einde der bestaande orde der dingen heeft de Vader zich volstrekt voorbehouden; niet alleen de hoogstgeschapene wezens, de engelen, maar ook de Ongeschapene, de eeuwige Zoon des eeuwige Vaders is, in diens mensheid, deze wetenschap onthouden. Dàt is ook voor Hem, die overigens alle dingen weet, een geheim. Wij danken de Heer dat Hij ons dit gezegd heeft; want nu weten wij, dat er in de staat zijner zelfvernedering niets ontbreekt aan de waarheid zijner mensheid bij de waarheid zijner Godheid. Tevens vergunt Hij ons met dit zijn woord een diepe blik te werpen in de aard zijner menswording. Deze bestond, dat is nu duidelijk, niet in het doen ophouden zijner eeuwige Godheid, (want dit is iets volstrekt ondenkbaars) maar in het tijdelijk buiten werking stellen zijner eigene eeuwige Godheid, om uit de eeuwige Godheid des Vaders door de Heilige Geest te leven, te weten, te handelen. De Zoon was en bleef waarachtig God, maar het recht en de macht om uit zijn eigen Godheid te leven, te weten, te handelen, had Hij overgegeven aan de Vader, die Hem dat eigen goddelijke leven van eeuwigheid af gegeven heeft; naar het woord des Heeren zelf (Johannes 5:26): Gelijk de Vader het leven heeft in zich zelven, alzo heeft Hij ook de Zoon gegeven het leven te hebben in zich zelven. Dit noemen wij de eeuwige geboorte des Zoons, om deze eeuwige generatie des Vaders te onderscheiden en volstrekt af te scheiden van de schepping. De schepping en het begin, het begin des tijds zijn eenzelvige denkbeelden. Vóór de schepping is er enkel eeuwigheid, en deze eeuwigheid is niet buiten God, maar God zelf is de eeuwigheid en de algenoegzaamheid, als Vader, Zoon en Heilige Geest. Natuurlijk zouden wij daarvan niets weten als God zelf het ons niet had geopenbaard in zijn woord. Daarom verkondigt de Zoon ook zijn eeuwige Godheid door in het Hogepriesterlijk gebed te bidden: Verheerlijk Mij, Gij Vader, bij U zelven met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was. Wat vóór de wereld was, is God, en God alleen: is eeuwigheid zonder begin, is algenoegzaamheid zonder maat of grens. Eerst met de schepping begint de tijdrekening, gelijk eerst met het getal één de cijferrekening begint. Stel miljoenen nullen vóór het cijfer, zij rekenen niet mee. Evenzo wat vóór de schepping gaat, is boven onze berekening en bespiegeling, is volstrekt goddelijk, en daarmee voor het schepsel volstrekt onbegrijpelijk en ondoorgrondelijk. Daarom is het niets dan dwaasheid en vermetelheid te beweren, dat het onmogelijk is, de goddelijke natuur des Zoons door de menselijke natuur buiten werking te stellen. Wat is Gode onmogelijk? Niemand, die het bepalen kan. Wie zou het voor mogelijk achten, indien niet iedereen het zelf dagelijks ondervond, dat onze zelfbewustheid buiten werking kan gesteld worden, en dat wij , zonder nog te sterven, voor ons zelven dood zijn? Nog thans brengt de slaap deze wonderlijke verschijnselen op natuurlijke wijze voort. En wie zou het mogelijk achten, indien niet ieder mens het feitelijk bewijs ware van de zaak, dat een lichaam van geringe omvang een geest kan omvatten, die voor ons grenzenloos is, of dat het onstoffelijk verstand, dat werelden van gedachten draagt zonder de minste zwaarte te gevoelen, de hand tot werktuig heeft, waarmee men geen voorwerpen van enige omvang kan oplichten? En kunnen wij nu de mogelijkheid niet doorgronden van deze in het afgetrokkene beschouwde onmogelijkheden, waarvan wij zelven de bewijzen der mogelijkheid zijn, hoe zouden wij dan de mogelijkheid ontkennen van die wonderen Gods, die geheel buiten en boven de kring onzer begrippen staan, zonder ons zelven als dwazen ten toon te stellen? Als wij verstandige mensen willen zijn, dan moeten wij veeleer zeggen: Is het een wonder bij God mogelijk, dan is ook het andere wonder bij God mogelijk. Voor de almacht is geen meer of min, en is het een zelfde zaak een gehele wereld te scheppen, of één enkele druppel water voort te brengen. Beiden zijn ons even onmogelijk en daarmee even onverklaarbaar, en tot beiden wordt dezelfde almacht vereist. En keren wij na deze uitstap terug tot onze tekst, hoe duidelijk is het ons dan, dat de goddelijke natuur des Zoons zich in zijn menselijke natuur niet kon openbaren, dan naar de wil des Vaders; met andere woorden, dat de Godheid des Zoons door zijn menswording juist zodanig buiten werking gesteld is geworden,

als nodig was, om zijn mensheid een waarachtige mensheid te doen zijn; en tot die waarachtige mensheid des Zoons behoort noodzakelijk de afhankelijkheid van de Vader. En waar is nu het bewijs van deze afhankelijkheid? In de woorden des Heeren zelf: Van die dag en die ure weet niemand, ook niet de engelen, die in de hemel zijn, noch de Zoon, dan mijn Vader alleen. En hiermee overeenkomstig, zei de Heer tot zijn discipelen vóór zijn hemelvaart: Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in zijn eigen macht gesteld heeft, Handelingen 1:7. En niet alleen dat de Zoon door zijn menswording zijn volstrekt goddelijke alwetendheid buiten werking stellen liet, ook zijn volstrekt goddelijke almacht stelde Hij daardoor zodanig buiten werking, dat Hij betuigde en het meermalen herhaalde: De Zoon kan van zich zelven niets doen, tenzij Hij de Vader dat ziet doen, Johannes 5:19. En ook hiervan gaf Hij het feitelijk bewijs door tot Salome te zeggen: Het zitten tot mijn rechter- en linkerhand staat niet bij Mij te geven, maar het zal gegeven worden die het bereid is van mijn Vader, Mattheus 20:23. Ook verklaarde de Zoon: Ik ben uit de hemel neergedaald, niet opdat Ik MIJNEN WIL zou doen, maar de wil Degene, die Mij gezonden heeft, Johannes 6:38 12:49,50, en ook daarvan gaf Hij het feitelijk bewijs, door in zijn zielenstrijd in Gethsemane te zeggen: Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan; doch niet mijn wil geschiede, maar de uwe. Dit alles bracht de staat zijner vrijwillige zelfvernedering, de staat zijner gehoorzaamheid jegens de Vader, de staat van zijn knechtschap, borgschap, hogepriesterschap, om de verzoening der zonde te weeg te brengen en de dood te niet te doen, noodzakelijk mee; als zodanig moest Christus aan de bewustheid zijner Godheid de menselijke zwakheid paren, in welke Hij gekruist kon worden en gekruist is, 2 Corinthiërs 13:4. Doch deze staat voorbijgegaan zijnde, gaf de staat zijner daarop volgende heerlijkheid Hem alles terug, wat Hij eeuwig had en slechts tijdelijk ontbeerde. Immers de Zoon bad om het eeuwig herstel van zijn tijdelijk afgebroken gemeenschap der heerlijkheid zijns Vaders, in de straks reeds aangehaalde woorden: Vader! verheerlijk Mij met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was. En toen Hij opgestaan was uit de doden, liet Hij zich zonder het te weerspreken, door Petrus zeggen: Heer, Gij weet alle dingen; en door Thomas noemen: Mijn Heer en mijn God! en zei Hij zelf bij zijn opvaart ten hemel: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Natuurlijk niet onafhankelijk van de Vader, maar in eenswezenheid met de Vader, van wie de Zoon ook toen nog getuigde, zo als wij opmerkten, dat de Vader zich de bepalingen van de tijd en de gelegenheden aangaande de laatste dingen der toekomst had voorbehouden; waarbij het echter opmerkelijk is, dat de Heer tot zijn discipelen zegt: Het komt U niet toe te weten, zonder zich zelf als vroeger daarbij in te sluiten. Nog meer, Hij-zelf, de Zoon, ofschoon aan de rechterhand des Vaders verhoogd, bidt nog altijd tot de Vader voor de zijnen, en wacht aldaar, totdat al zijn vijanden onder zijn voeten zijn gezet, om daarna het koningrijk over te geven aan de Vader, opdat God in zijn alheid, volheid en algenoegzaamheid, als de drie-enige God, alles zij in allen, die zalig zijn geworden. En nu, in plaats dat onze tekst het allerminste zou afdoen van 's Heeren Godheid, doet hij ons zien, hoe oneindig diep zijn zelfvernedering, en hoe oneindig groot zijn zelfofferande is en zijn moest, zouden zondaren kunnen worden tot Gods kinderen; want juist om die oorzaak zegt de Schrift tot de gekochten uit zonde, dood en verderf, tot heiligheid, zaligheid en heerlijkheid: Gij zijt DUUR gekocht, als niet verlost zijnde door vergankelijke dingen, door zilver en goud, maar door het dierbaar bloed van Christus, als dat van een onbestraffelijk en onbevlekt tam. Verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn, 1 Corinthiërs 6:20, 7:27, 1 Petrus 1:18,19. Ziet toe, waakt en bidt, want gij weet niet, wanneer de tijd daar is. Waken is wakker zijn. Niemand waakt zonder reden, zonder doel. Wie waakt, is oplettend op de dingen, die gebeuren kunnen, of zorgt voor zaken, die hem zijn toevertrouwd. De Christen waakt, wachtende op de Heer, hij waakt en bidt; wie bidt denkt aan de Heer, is in gemeenschap met de Heer, gaat Hem tegemoet, en roept Hem reeds van verre het welkom toe. En wacht u zelven, dat uwe harten niet te eniger tijd bezwaard worden met brasserij en dronkenschap. Hoe! zo vragen wij, rekent de Heer de zijnen daartoe in staat?

Vergeet niet, dat de Heer spreekt tot de vertegenwoordigers zijner gemeente, onder welke altijd valse belijders zouden zijn even als er nu nog onder de twaalf apostelen één valse apostel was. De Heer waarschuwt allen voor hetgeen enkelen zouden doen, opdat die enkelen zich niet zouden kunnen verontschuldigen, van niet gewaarschuwd te zijn. En zorgvuldigheden des levens. Voor het gevaar, om hiermee het hart te bezwaren, staan de discipelen des Heeren meer bloot. Wie de genoemde grove uitspattingen zorgvuldig vermijdt, kan zeer wel met dit fijnere net der wereldliefde omvangen worden. De zorg voor de aangelegenheden van dit leven beslaat bij de meeste mensen geheel de plaats van hun gedachten: zij leven voor dit leven; het toekomstig leven ligt buiten hun gezichtseinder en buiten hun zorg. En toch, de mens is voor de eeuwigheid geschapen, en gaat die eeuwigheid met iedere schrede tegemoet. Derhalve moet dit leven alleen beschouwd worden als de voorbereiding voor de eeuwigheid, en alles, wat God ons gegeven heeft, dient enkel en alleen om ons die eeuwigheid in te leiden. Daartoe gaf God ons zijn Woord; het leert ons onze oorsprong en bestemming, onze val en ons herstel kennen. De heilige Schrift is derhalve onze enige, onfeilbare en daarmee onmisbare gids naar de zalige eeuwigheid; wie die gids niet volgt, maar op eigen hand de eeuwigheid tegemoet gaat, maakt zich schuldig aan de grootste zonde: aan de verwerping van Gods weg tot behoudenis. En dat u die dag niet onvoorziens overkome. Wij moeten vooruitzien, opdat de nood ons niet verrasse, maar voorbereid vinde. Even als er op een schip meermalen een man op de uitkijk staat, om op te letten of er in de verte ook schepen naderen, en in dit geval de mannen, die de wacht hebben, te waarschuwen, ten einde een aanzeiling of overzeiling te voorkomen, zo moeten ook wij op het schip der kerk op de uitkijk staan, opdat de dag van 's Heeren oordelen ons niet onvoorziens overvalle. Want gelijk een strik zal hij komen over al degenen, die op de ganse aardbodem zijn. Het zal een dag van oordeel zijn over al de volken der aarde. Vergeten wij niet, dat de Heer thans bepaald spreekt van het einde, waarin de eindoordelen Gods worden ten uitvoer gelegd, en dat de Heer al wat aan dat einde voorafgaat onaangeroerd laat, als bevattende tijden en gelegenheden en bijzonderheden, die voor geen nadere uiteenzetting vatbaar zijn. Daarom moeten ook wij ons wachten om vaste mijlpalen op die ongebaande weg te willen stellen. De kerk is geen spoortrein, die over vaste rails gaat, en de afstanden afgemeten vindt door stations; maar zij is een schip, dat over zee gaat, aan al de gebeurlijkheden op zee blootstaat, al de invloeden en bewerkingen van lucht en water ondergaat en doorstaat, en waarop de schepelingen telkens met hun instrumenten de poolshoogte moeten nemen, om te weten waar zij zich met het schip bevinden. En waar gaat dat schip heen? Naar vast land, maar dat nog niet ontdekt is, dat onbekend is, dat nog buiten iemands waarneming ligt. Niemand weet dan ook, hoe lang de reis kan duren. Dat wist Columbus ook niet, toen hij naar Amerika voer; in dat opzicht sloeg de reis de schepelingen, ja hemzelven tegen; nog thans zette hij zijn tocht voort, want hij wist dat de nieuwe wereld bestond, en hij kwam er aan en in. Waakt dan, want gij weet niet in welke ure uw Heer komen zal. En gelijk het geschiedde in de dagen van Noach vóór de zondvloed, alzo zal ook de toekomst van de Zoon des mensen zijn. Even als de cirkel eindigt in zijn begin, zo buigen zich ook de laatste tijden terug tot de eerste; want gelijk al het heilige uit God is, en tot God terugkeert, zo keert ook al het kwade terug tot zijn beginsel, tot de geoordeelde Gods, tot de duivel. Zijn val uit de hemel zal eindigen met zijn val in de afgrond, waaruit geen ontkomen is. Dit zien wij in de Openbaring van Johannes, terwijl wij daartegenover zien een heilige aarde, en daarop een heilige stad, welke niet weer ontheiligd kan worden, en een Eden, waarin de verzoeker geen toegang meer heeft. Al deze grote dingen hebben hun afspiegeling in de vroegere geschiedenis der mensheid. De latere tijden vóór de ondergang deze wereld zullen zijn als die vóór de ondergang der oude wereld en van geheel het menselijk geslacht, met uitzondering van acht mensen, Noachs huisgezin. Zij aten, zij dronken, zij namen ten huwelijk, zij werden ten huwelijk gegeven. Ziedaar de omschrijving van hetgeen de Heer bedoelt met het bezwaard zijn des harten met de zorgvuldigheden des levens. De lieden der wereld zijn er niet door bezwaard; integendeel, het is hun lust en hun leven om alleen voor

het tijdelijke te zorgen en het tijdelijke te genieten; alleen zij, die God kennen en dienen, bezwaren er hun hart mede. Doch is het dan niet de orde der natuur, te eten, te drinken, te huwelijken? Zeker, maar er is ook nog een hogere orde dan die der natuur; er is ook een zedelijke geestelijke orde Gods, voor de naar Gods beeld geschapen en tot zonde vervallen mens, voor de mens met zijn redelijke geest, met zijn zedelijk geweten, en deze mens moet de mens der natuur beheersen. Leeft de mens dus alleen naar de orde der natuur, zo zaait hij alleen op het vlees, en zal hij uit het vlees de verderfenis maaien; hij moet zaaien in de geest, ook door zijn natuurlijk leven, zal hij uit de geest het eeuwige leven maaien. Tot op de dag, op welke Noach in de ark ging. De Heer zegt niet totdat de zondvloed kwam; neen, de Heer predikte altijd de genade in het midden der oordelen, en zo wees Hij, alvorens op de zondvloed te wijzen, op de ark, waarin Noach inging, en waarin velen met hem hadden kunnen ingaan, als zij zijn getuigenis, het getuigenis Gods hadden willen geloven. En de zondvloed kwam en verdierf ze allen. Waarom? Omdat zij in het vlees en niet in de geest gezaaid hadden. Want alle vlees had zijn weg bedorven, en liet zich niet meer bestraffen door de Geest van God. En gelijk het geschiedde in de dagen van Loth: zij aten, zij dronken, zij kochten, zij verkochten, zij plantten, zij bouwden. De Heer schetst hier een bredere ontwikkeling van het maatschappelijk leven. De koophandel, de landbouw, de bouwkunst beslaan daarin reeds een grote plaats; nog thans bij alle uitwendige beschaving, en te midden van de heerlijkste natuur zijn de mannen van Sodom en Gomorra even bedorven als die van vóór de zondvloed. Maar op die dag, op welke Loth van Sodom uitging, regende het vuur en sulfer van de hemel, en verdierf ze allen. Ook hier spreekt de Heer eerst van Loths uitgaan uit Sodom, alvorens van vuur en zwavel te spreken. Hoe velen hadden met Loth uit Sodom kunnen uitgaan en behouden worden, indien zij zijn waarschuwing, de waarschuwing Gods geloofd hadden! Doch het ongeloof ziet niets en hoort naar niets, maar stort zich zelven blindelings in het verderf. Alzo zal het zijn in die dag, op welke de Zoon des mensen geopenbaard zal worden. Het zal dus een tijd van algemeen ongeloof zijn, waarop slechts weinige kinderen Gods een uitzondering zullen maken; hiermee zal het een tijd van grote verdrukking zijn voor de gemeente, want waar de ongerechtigheid de overhand heeft, daar wordt Gods volk vertreden. De Heer geeft deze toestand ook te kennen in de gelijkenis van de weduwe en de onrechtvaardigen rechter, aan welker slot Hij zegt: Zal de Zoon des mensen als Hij komt, ook geloof vinden op de aarde? Intussen moeten wij uit deze vergelijkingen opmaken, dat des Heeren komst zal voorafgegaan worden door een tijd niet van oordelen, maar van tijdelijke bloei, niet van onrust, maar van wereldse vrede, waarin alles naar 's werelds wijze zijn rustige gang gaat en ieder doet wat zijn hart hem ingeeft. Zo was het vóór de zondvloed, zo vóór Sodoms ondergang: zo zal het ook vóór 's Heeren komst zijn. In dezelve dag, wie op het dak zal zijn en zijn huisraad in huis, die kome niet af, om hetzelve weg te nemen. De Heer gebruikt dezelfde beelden als bij de verwoesting van Jeruzalem, doch spreekt thans niet meer van te vluchten naar de bergen. De beslissende ure van aangenomen of verworpen te worden zou gekomen zijn. En wie op de akker zijn zal, die kere desgelijks niet naar hetgeen achter is. Gelijk bij de naderende verwoesting van Jeruzalem een volstrekte loslating van alles wat de meest overhaaste vlucht kon belemmeren, door de Heer wordt aangeprezen, zo ook in deze uiterste nood een volstrekt aftrekken des harten van alle tijdelijk goed. Gedenkt aan de vrouw van Loth. Zij dacht niet uitsluitend aan het behoud van haar leven, maar ook aan het verlies van haar goed. Hare voeten waren op de weg naar Zoar, maar haar hart was nog in Sodom. Zij aarzelde in het onverwijld volgen van haar man. Zij zag om van achter hem en werd tot een zoutpilaar, tot een gedenkteken van de gevolgen der ongehoorzaamheid aan het woord des Heeren: Ga uit van haar, mijn volk! (uit de stad der ongerechtigheid, uit Babel) opdat gij aan haar zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij niet ontvangt van haar plagen. Zo wie zijn leven zal zoeken te behouden, die zal het verliezen, en wie hetzelve zal verliezen, die zal het behouden. De Heer herhaalt hier het woord, dat Hij vroeger bezigde, want de beslissende ure zou de waarheid er van in het helderste licht stellen. De Heer neemt, zo als gij weet, ook hier

het leven in tweeërlei zin, en wil zeggen: Wie zijn natuurlijk leven zal willen behouden, die zal zijn geestelijk leven verliezen, maar wie zijn natuurlijk leven zal verliezen, die zal zijn geestelijk leven behouden. Hiermee leert de Heer, dat beiderlei leven in zodanige tegenspraak met elkander zijn, dat zij niet naast elkander kunnen bestaan, maar dat een van beiden moet ondergaan. En wat is dan nu eigenlijk ons natuurlijk leven? Het is ons zondig leven, het leven, dat wij uit Adam door onze natuurlijke geboorte ontvingen, het leven uit de aarde en voor de aarde, uit ons zelven en voor ons zelven; het leven, dat niet naar God en de naaste vraagt, dan in zover dat met onze eigen eer, ons eigen welzijn overeenkomt. Hierop rust de eis van de Heer: Tenzij iemand wederom geboren wordt, hij kan het koningrijk Gods niet zien, en rusten de woorden van Paulus, 2 Corinthiërs 5:15 Christus is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven, niet meer zich zelven zouden leven; maar die, die voor hen gestorven en opgewekt is. Onze eigenliefde moet dus in Jezusliefde veranderd worden. Wij moeten Jezus liefhebben, of wat hetzelfde is, God liefhebben; wij moeten, om het volledig te zeggen, de Vader liefhebben, in de Zoon, door de Heilige Geest. De wortel van ons bestaan moet uit de aarde, uit de eerste Adam uitgetrokken, en in God, in Jezus, de tweede Adam, worden overgeplant. Dit geschiedt in de bekering, in de wedergeboorte, in het geloof, welke Gods werkingen en Gods gaven zijn. Een iegelijk nu die, hoe zwak dan ook, in waarheid gelooft in Jezus, die heeft Hem ook waarlijk lief, hoe onvolmaakt dan ook, en leeft niet meer voor zich zelven, maar voor de Heer, hoe onvolledig dan ook; het beginsel des nieuwe, onvergankelijke levens is in hem, dat niet meer sterven kan, Johannes 11:26 het uit God geboren deel, dat niet meer zondigen kan, 1 Johannes 3:9 het goede deel, dat hem niet meer ontnomen worden kan, Lukas 10:42. Wij zien dus ook hier, dat de uitspraken des Heeren alleen duister zijn voor die ze duister maken. De Heer wil voor hetgeen Hij te aanschouwen geeft een eenvoudig oog, dat licht heeft, en alles verlicht ziet, waar het ook op ziet. Wat is het oude leven? Eenvoudig het zondige leven. Wat het nieuwe leven? Eenvoudig het heilige, het zonde bestrijdende leven. En kunnen wij niet weten, welk van die beide levens het onze is? Zeker, indien ons oog eenvoudig is, indien wij waarlijk Christenen zijn; maar zijn wij vijanden Gods, dan heeft de zonde het licht in ons tot duisternis gemaakt, en wij wandelen op een weg, waarvan Salomo zegt, Spreuken 14:12. Er is een weg, die iemand recht schijnt, maar het laatste van die zijn wegen des doods. Ik zeg u, in die nacht zullen twee op een bed zijn, de een zal aangenomen en de andere zal verlaten worden. In dat beslissend uur van zalig worden of verloren gaan doet de aller innigste natuurlijke gemeenschap, waarin wij tot elkander staan, niets af. De ene mens kan de andere niet behouden. En nu, hoeveel gehuwden zijn verbonden door banden van vleselijke liefde alleen! Dit is uit de aard der zaak een tijdelijke verbintenis; alleen zij, die in Christus met elkander verbonden zijn, zijn voor eeuwig met elkander verbonden. Twee vrouwen zullen te samen malen. De ene zal aangenomen, de andere zal verlaten worden. Ook zal dan alle samenwerking ophouden , welke niet op een gemeenschappelijken grondslag rust. Hoe dikwijls moeten Christenen in een maatschappelijke betrekking samenwerken met dezulken, die geen Christenen zijn. Denkt aan de gemeentebesturen en aan de kerkbesturen, aan de kamers der afgevaardigden en aan de ministeries, hoevelen staan lijnrecht tegenover elkander in beginselen, en zijn toch geroepen om hetzelfde werk te doen. In dezelfde molen te zijn en ieder op zijn wijze te willen malen, het is een gedurige, ik zou bijna zeggen onuitstaanbare kwelling des Geestes, welke alleen door de gewoonte, de onvermijdelijkheid en de algemeenheid hare scherpste kanten enigszins verliezen kan. Doch ook daar komt een einde aan: eenmaal komt de Christen in zijn vol levenselement, waaruit hij niet meer zal getrokken worden. Twee zullen er op de akker zijn, de een zal aangenomen en de ander zal verlaten worden. Het is hetzelfde denkbeeld als het voorgaande, met dit verschil, dat hier van een samenwerking wordt gesproken in het openbaar, terwijl zo aanstonds gesproken werd van een samenwerking in afgesloten kringen. De akker is ook hier de wereld. Hoe staat ook hier de Christen tegenover de niet-Christen; de gelovige tegenover de ongelovige; de godvruchtige tegenover de goddeloze! Ieder oefent zijn eigen invloed uit op de

wereld, en die invloeden staan lijnrecht tegen elkander over, of doorkruisen elkander, zodat men zich geneigd voelt om aan te nemen, dat de wereld in een aanhoudende staat van gisting en verwarring verkeert. Dat heeft de zonde gedaan. De zonde is de verwarring van de orde Gods; doch zij zal eenmaal uit de wereld worden uitgezuiverd met het vuur des laatste oordeels, en dan zal de orde Gods weder heersen, en alléén heersen, en ongestoord heerse! De Zoon des mensen zal zijn engelen uitzenden en zij zullen uit zijn koningrijk vergaderen al de ergernissen en degenen, die de ongerechtigheid doen, en zullen ze in de vurige oven werpen; daar zal wening zijn en knarsing der tanden. En zij antwoordden, en zeiden tot Hem: WAAR, HEER? Waarschijnlijk hield de Heer hier een ogenblik op met spreken, en dit werd door de discipelen benuttigd tot het doen ener vraag, welke hun reeds lang op de lippen lag, doch die zij tot nu niet konden aanbrengen: waar de plaats dezer gebeurtenissen zou zijn. En Hij zei tot hen: WAAR HET DODE LICHAAM IS, ALDAAR ZULLEN DE ARENDEN VERGADERD WORDEN. De Heer beantwoordt hun bepaalde vraag op een onbepaalde wijze. De rechtstreekse afwijzing een vraag is een berisping van ongepastheid of voorbarigheid, welke de vrager onaangenaam aandoet; wij moeten er ons daarom zoveel mogelijk voor wachten, en liever doen wat de Heer hier doet: het antwoord omwikkelen met een beeld, dat juist is, maar dat het eigenlijke der vraag buiten sprake laat. Waar het aas, het dode lichaam is, daar vergaderen zich de arenden, of zo als wij ook kunnen zeggen: "waar de prooi is, zal zich de roofvogel laten vinden." Wij zien deze woorden des Heeren schitterend vervuld in het oordeel over Jeruzalem, dat het toonbeeld van de laatste oordelen Gods moest zijn. Toen Jeruzalem tot een aas was geworden, streken de Romeinse adelaren op hetzelve neer, en verslonden het. Zo zal het ook in de laatste tijd zijn. Zodra de wereld door haar ongeloof tot een dood lichaam zal geworden zijn voor God, hoe levensvol, levenskrachtig en levenslustig het ook in eigen schatting wezen moge, zullen de adelaren Gods neerstrijken en haar verslinden. Waakt dan ten alle tijde, biddende dat gij moogt waardig geacht worden te ontvlieden al deze dingen, die geschieden zullen. De eisen des Heeren hebben altijd heerlijke beloften in hun gevolg. De Heer vermaant en waarschuwt de zijnen niet, dan om hen voor het ergste leed en lijden te vrijwaren. Zij moesten niet alleen waken, niet alleen oplettend zijn op wat er gebeurde en te wachten stond, maar ook bidden, om al deze verschrikkelijke oordelen te ontgaan. En te staan voor de Zoon des mensen. Dat is: in des Heeren onmiddellijke tegenwoordigheid te verkeren. Ik ben Gabriël (zei de engel tot Zacheria), die voor God sta. Zo staan eenmaal al de Christenen, die het in waarheid zijn, vóór de Christus. Welk een heerlijke aanschouwing zal dat zijn! Wie zou niet willen waken en bidden, om ook onder die gekochten des Heeren te staan; of zouden wij liever voor een korte tijd de genieting der zonde hebben, om dan Gods oordelen over ons te zien losbreken? Want gij weet niet in welke ure uw Heer komen zal. De Heer vermaant onophoudelijk tot waakzaamheid, omdat zijn discipelen groot gevaar liepen, om niet waakzaam te zijn, doordien de komst des Heeren lang, zeer lang zou vertoeven. En inderdaad de gemeente des Heeren maakte zich al de eeuwen door, en maakt zich nog heden aan niets meer schuldig dan aan het niet wakend wachten op de wederkomst des Heeren. Gelijk een man buitenslands reizende, zijn huis verliet, en zijnen dienstknechten macht gaf en elk zijn werk, en de deurwachter gebood, dat hij zou waken. De Heer neemt een gedeelte uit de door Hem vroeger gegevene gelijkenis der tien ponden, om er een nieuwe trek bij te voegen. De buitenslands trekkende man geeft niet alleen ieder zijner dienstknechten een gedeelte van zijn vermogen, van zijn geld, maar ook van zijn macht, van zijn huisbestuur, en wel ieder zijn eigenaardig werk, bevelende de deurwachter in het bijzonder op zijn post te blijven, en nauwkeurig de wacht te houden. Zo beval nu ook de Heer bij zijn heengaan zijn discipelen allerbijzonderst aan, te blijven waken. Zo waakt dan, want gij weet niet, wanneer de Heer des huizes komen zal: des avonds laat, of ter middernacht, of met het hanengekraai, of in de morgenstond. De Heer heeft de tijd en de gelegenheid zijner komst zich voorbehouden; trouwens, Hij is de Vrijmachtige, en het behaagt Hem in sommige gevallen ons te binden, zonder zich zelven te verbinden, opdat het geloof, de hoop en de liefde gelegenheid

ter beoefening mogen vinden. Het geloof ziet op de belofte des Heeren, de hoop verwacht hare vervulling, en de liefde wacht altijd op de geliefde. Opdat hij niet onvoorziens kome, en u slapende vinde. De Heer acht geen verzuim zo beschamend voor zijn discipelen, als gebrek aan waakzaamheid. En waarom? Omdat zijn discipelen in de wereld zijn als in 's vijands land, en de vijand van ieder onbewaakt ogenblik gebruik maakt, om hen te benadelen. Niet alleen wordt juist gedurende het slapen der akkerlieden het onkruid gezaaid in het midden der tarwe, maar worden ook de huislieden van hun goederen beroofd. Door gebrek aan waakzaamheid zijn de edelste schatten der kerk verloren gegaan, ja, de Heilige Schriften zelven waren er door in een klooster begraven, en had God ze daar niet bewaard, en van daar weder aan het licht gebracht, wij waren nog heden allen Rooms, en daarmee heidenen met de bijnaam van Christenen. En hetgeen Ik u zeg, dat zeg Ik allen: WAAKT! De Heer stelt hiermee het woord Waakt! tot het blijvend wachtwoord van geheel de kerk, aan alle plaatsen en in alle tijden. Eerst wanneer Hij wedergekomen zal zijn, zal Hij ons van dit woord en van dit werk ontslaan. Tot zo lang echter blijve ieder op zijn post, en worde hij er getrouw op bevonden. Want Alsdan zal het koningrijk der hemelen zijn. Wat de Heer met klare woorden gezegd heeft, wil Hij nog eens in een sprekend tafereel samenvatten. Hij schetst er de toestand der gemeente in, en onderscheidt zijn ware discipelen en discipelinnen van die er enkel de schijn van hebben. Gelijk aan tien maagden. Het tiental maakt een vergadering; waren er tien Israëlieten bij elkander, zo maakten zij een gemeente uit, en kon de dienst bij hen verricht worden. Tien MAAGDEN. De gemeente der gelovigen is de bruid van Christus, met wie zij verloofd is, en wiens komst zij wacht, om eeuwig met Hem verenigd te leven, en met Hem alles te zijn en te bezitten, wat Hij zelf is en van de Vader heeft ontvangen, De maagden zijn de speelnoten der bruid, die uit haar huis en in haar naam in sierlijke kleding de bruidegom inwachten, om hem bij zijne komst tot de bruid de feestzaal binnen te leiden. Welke hare lampen namen. De feestmaaltijd van de bruidegom en de bruid en hun gasten heeft gewoonlijk in de avond plaats, om het feest nog meer luister bij te zetten; want een feestmaaltijd bij dag is niet half zo schoon en genoeglijk als bij avond; alsdan zijn de gasten meer afgesloten van de buitenwereld, en met elkander onderling meer verbonden. En gingen uit, de bruidegom tegemoet. Zij bleven niet binnen het huis der bruid, maar traden naar buiten, over het voorplein van het huis, de bruidegom een eind weegs tegemoet, om hem eerder te zien en spoediger te verwelkomen. En vijf van haar waren wijzen en vijf waren dwazen. Bij de uiterlijke gelijkheid was er innerlijk een aanmerkelijk verschil bij deze maagden. Zij waren allen de speelnoten der bruid, allen in sierlijk bruiloftsgewaad, allen tot hetzelfde werk, de opwachting des bruidegoms geroepen; doch de wijze hoe dit werk door de een en door de anderen gedaan werd, verdeelde haar in wijzen en onwijzen. Die dwaas waren, hare lampen nemende, namen geen olie met zich, maar de wijzen namen olie in hare vaten met hare lampen. De Heer leert hier de volharding der heiligen in tegenstelling met de afwijking der anderen. Er is een standvastig geloof en er is een tijdgeloof. De zorgeloosheid is wel een der duidelijkste kenmerken van het schijnchristendom. Er zijn mensen, die zich vergenoegen met hun Christelijke naam en uitwendige belijdenis; en zeker, daar hebben zij genoeg aan, om in de kerk te leven, maar niet om zalig te worden. Zij hebben al de uitwendige voorrechten van Gods kinderen met elkander gemeen, ja hebben soms bijzondere gaven daarbij, maar zij hebben geen genade, dat is, zij hebben de Heilige Geest niet in hen levende en werkende. En zulke mensen zijn als brandende lampen, maar aan wie de voorraad van olie ontbreekt. Deze kunnen enige tijd branden, maar niet altijd. Bij de Christen moet in geestelijke zin, door de Heilige Geest, plaats hebben wat bij de weduwe te Sarepta ook door Gods almacht plaats had: Het meel van de kruik werd er niet verteerd en de olie der fles ontbrak er niet. Toen nu de bruidegom vertoefde. De Heer herinnert gedurig de zijnen, dat zijn komst zeer laat in de tijd zijn zal, ofschoon altijd te vroeg voor degenen, die Hem niet verwachten, of die Hem niet behoorlijk opwachten. Werden zij allen sluimerig en vielen in slaap. Er is uitwendig gezien geen verschil tussen gelovigen en ongelovigen; zij hebben dezelfde goede hoedanigheden, maar ook dezelfde

zwakheden. De discipelen des Heeren sliepen zelfs in des Heeren tegenwoordigheid, zowel op Thabor als in Gethsemane. Daarom is het zo gevaarlijk, om het kenmerkend onderscheid tussen ware Christenen en schijn-Christenen in uitwendige dingen te stellen. De huichelaar kan al de vrome dingen nadoen, die de vromen doen, en somtijds doet hij ze nog veel volmaakter dan zij. Even als in de gelijkenis van het onkruid op de akker, zo is het hier en overal: het einde kroont het werk, of veroordeelt het. En te middernacht. Dat is: in de laatste ure van de dag. De Heer zegt hier niet, wat Hij straks zei: dat de heer des huizes komen kon met het hanengekraai, of in de morgenstond; neen, toen onderstelde Hij de mogelijkheid van zulk een toekomst in algemene zin, doch nu Hij spreekt van zijn komst, de komst van de bruidegom tot zijn bruid, overschrijdt Hij de laatste ure van de dag niet. Het einde dezer bedeling brengt de komst des Heeren, en omgekeerd de komst des Heeren brengt het einde dezer bedeling. Geschiedde een geroep. Er is altijd een waarschuwing van 's Heeren wege. Vóór de Heer gaat altijd een heraut, die zijn komst aankondigt. Hij wil de zijnen niet overvallen; Hij weet dat zij door zijn lang vertoeven sluimerig worden, ja in slaap vallen; Hij wil hun tijd geven, om zich te herstellen, opdat zijn komst hen niet beschaamt, maar verheugt. Ziet, de bruidegom komt, gaat uit hem tegemoet! De heraut roept de maagden tot haar werk. Zij waren uitgegaan, de bruidegom tegemoet. doch hij kwam niet dadelijk, en zij moesten dus vertoeven. Welnu, thans nadert de bruidegom, dat zij thans haar voornemen volbrengen! Toen stonden al die maagden op, en bereidden hare lampen. Het eerste, waar de ontwakende maagden naar zagen en grepen, waren de lampen, die zij gedurende hare sluimering en slaap naast zich nedergezet hadden. Immers, deze lampen waren de enig nodige zaken in dit ogenblik. Het was middernacht; de bruidegom moest vóór het huis zijner bruid met licht, met helder licht ontvangen worden. Stel u de maagden voor, de bruidegom wachtende zonder lampen, en de speelnoten der bruid staan daar zonder doel en betekenis. En de dwazen zeiden tot de wijzen: GEEFT ONS VAN UW OLIE, WANT ONZE LAMPEN GAAN UIT. Hieruit blijkt, dat de lampen van allen op het uitgaan stonden. Trouwens, deze werden gelijktijdig gevuld, toen de maagden te samen uit het huis der bruid gingen; de olie, daarin gedaan, was dan ook gelijktijdig opgebrand; doch de wijze maagden hadden gedacht aan hetgeen, waaraan de dwazen niet gedacht hadden: dat de bruidegom langer kon vertoeven dan de olie in de lampen strekte, en hadden dus uit voorzichtigheid en voorzorg bovendien gevulde oliekruikjes medegenomen. Wij vragen: hoe kwamen zij op dit denkbeeld? Zij waren toch reeds bij het vallen van de avond en dus even vroeg met de andere maagden uitgegaan, en zo moet men bij haar onderstellen, dat zij met de anderen verwachtten, dat de bruidegom vroeg zou komen. Doch neen, zij dachten noch aan het vroege, noch aan het late komen van de bruidegom, maar aan het onzekere van die komst. Er was geen bepaalde tijd voor die komst; deze hing geheel en alleen van de bruidegom zelf af; en zo namen zij, gelijk alle wijzen doen, in deze onzekerheid het zekere voor het onzekere, en voorzagen zich van een voorraad, welke, zo hij niet nodig was, toch getuigen moest van hare bereidwilligheid om hare roeping ten volle te vervullen; doch deze voorraad was nodig. Juist toen het volle licht der lampen nodig was, in het ogenblik dat de bruidegom van verre naderde, taande het licht van al de lampen. Snel grepen de wijze maagden naar hare kruikjes en vulden hare lampen; de dwaze maagden hadden echter geen voorraad meegenomen, en waren daardoor in de grootste verlegenheid. Zij wendden zich terstond tot hare medespeelnoten met het verzoek: Geeft ons van uwe olie, want onze tampen gaan uit. Doch de wijzen antwoordden, zeggende: GEENSZINS, OPDAT NIET MISSCHIEN VOOR ONS EN VOOR U NIET GENOEG ZIJ. De wijze maagden blijven als zodanig handelen; zij blijven bedachtzaam en voorzichtig; zij blijven voorzorgen nemen voor de onzekere tijd, dat zij nog dienst moeten doen; immers de heraut had wel de komst des bruidegoms aangekondigd, doch was hij daarom nu in hare onmiddellijke nabijheid? Het tegendeel was waar, want zó ver was hij nog verwijderd, dat zij aan hare speelnoten de raad konden geven: Maar gaat liever tot de verkopers, en koopt voor u zelven. De wijze maagden waren niet liefdeloos, en nog veel minder spottenden zij met hare

vriendinnen, door haar tot een boodschap uit te zenden, welke niet anders dan vruchteloos kon zijn. Neen, de wijze maagden meenden ter goeder trouw, dat hare speelnoten nog te helpen waren, door met allen spoed haar verzuim te herstellen, en nu nog te doen, wat zij, de wijze maagden, terstond hadden gedaan bij de verkopers kruikjes met olie te kopen. Neen, de genade is niet eigenlievend. Zij zou zo gaarne allen behouden zien; maar kan de begenadigde zondaar de onbekeerde behouden? Heeft hij, gelijk de Roomse kerk van hare heiligen beweert, overvloed van verdiensten, waardoor ook nog anderen kunnen gebaat worden? Immers neen. Wij kunnen niemand behouden, wij hebben nooit genade te veel, maar wij kunnen wel onze onbekeerde broeders en zusters verwijzen naar Hem, bij wie de genade te verkrijgen is, naar de Heere Jezus Christus; en dat kunnen en moeten wij ook doen, zelfs in de laatste ure; want zolang de bruidegom niet gekomen, en ook zolang de dood niet tegenwoordig is, is er althans nog mogelijkheid van redding. Zeker is het nodig, dat waar het gevoel van zonde ontbreekt, dit allereerst gewekt wordt; doch als dit gevoel nu bestaat, als de dwaze maagden zien, dat haar ontbreekt, wat zij volstrekt nodig hebben, om de bruidegom te kunnen ontvangen en met hem binnen te gaan, welk een anderen raad kan en moet men haar dan geven, dan: "doet nog een poging om u te redden: Gaat tot de verkopers en koopt voor u zelven. Velen verstaan onder de verkopers de predikanten, en laten dezen roepen, als zij zich gevaarlijk ziek gevoelen. Wij hebben er niets tegen. Wij beschouwen het als een van de eerste plichten van de predikant, om te waken over de zielen der mensen, Hebreeën 13:17; en als dan nu een lid der gemeente in zijn krankheid de leraar roept, waarom zou deze niet gaarne komen, om wanneer het goede zaad des woords nog niet in het hart van zulk een mens gevallen is, het daarin te strooien, en zo het er reeds in gevallen is, te kweken. In krankheid is het hart veelal gevoeliger en ontvankelijker dan in gewone tijden. Wie lijdt, houdt meestal op van moedwillig te zondigen; alsdan is de lust er toe vergaan, althans onderdrukt. Een getrouw predikant, die Christus en die gekruist als de enige en algenoegzame Zaligmaker aanprijst aan zondaren, zal misschien aan het eenzaam krankbed een rijkere winst doen, dan hij dit doet van de kansel in een volle kerk. Wie zielen vangt is wijs, en wie een zondaar bekeert van de dwaling zijns wegs, die zal een ziel van de dood behouden en menigte der zonden bedekken, Jacobus 5:19. Toen zij nu heengingen om te kopen. Zij volgden terstond de raad harer medespeelnoten; zij begrepen er was geen andere uitweg; met uitgaande lampen konden zij de bruidegom niet opwachten; nog was hij er niet, wellicht zou het verzuim nog te herstellen zijn; doch het was niet te herstellen. Kwam de bruidegom. Gij gevoelt, dat kon in dit geval niet anders. Wanneer de bruidegom niet intussen gekomen ware, dan zouden de wijze en dwaze maagden met elkander volkomen gelijk gesteld zijn geworden, en welk een kracht zou er dan in de vermaning tot bedachtzaamheid en voorzichtigheid overgebleven zijn? De wijsheid moet hare kroon, de dwaasheid hare roede hebben; en nu, hoe gewichtiger de zaak is, waarin men dwaas was, hoe zwaarder de roede zal zijn. De dwaze maagden verzuimden het hoogste, zij ontvingen ook de hoogste straf. En die gereed waren, gingen met hem in tot de bruiloft, en de deur werd gesloten. Daarna kwamen ook de andere maagden, zeggende: HEERE, HEERE, DOE ONS OPEN! De gelijkenis laat het in het midden, of de dwaze maagden nog geslaagd zijn om olie te verkrijgen en hare lampen in de vereiste toestand te brengen of niet. De Heer treedt niet buiten het derde (het eigenlijke doel) der gelijkenis, welke is de vermaning om zich gereed te houden voor des Heeren komst. Om zich gereed te houden moet men zich gereed maken; daartoe is voorzorg nodig, en die zich tot een gewichtige zaak voorbereidt, is altijd daarin bezig. Ja, volgens des Heeren wil moet een Christen zich beschouwen als een soldaat op post in oorlogstijd. Hij mag geen ogenblik zorgeloos zijn, of hij is in gevaar overrompeld te worden en zijn leven te verliezen. Is het niet ook opmerkelijk, dat zo gedurig als de Heer vermaant, om niet bezorgd te zijn ten opzichte van onze tijdelijke benodigdheden, Hij ook zo gedurig vermaant om wel bezorgd te zijn voor onze geestelijke belangen? Gedurig wijst de Heer ons op de toekomst en wat daarvoor nodig zal zijn, opdat wij er ons in tijds mede mogen voorzien. Zoeken wij dan genade bij God, terwijl het

nog heden genaamd wordt, want als de Heer komt tot de gemeente, of de dood komt tot ons, dan is het te laat. Bidden wij gedurig en vurig om de Heilige Geest, als het zegel des geloofs; want de genade is de inwoning des Heiligen Geestes in ons, en zij, de genade, is de eigenlijke olie, die niet alleen in onze lampen (onze belijdenis en onze wandel) branden, maar ook in onze voorraadkruikjes (onze harten) aanwezig zijn moet. En Hij antwoordende, zei: VOORWAAR ZEG IK U, IK KEN U NIET. De bruidegom kende haar niet als de speelnoten der bruid, want als zij deze geweest waren, dan hadden zij hem tegemoet moeten gaan; doch nu heeft de bruidegom ze niet gezien, en zo verviel haar recht met hem te delen in de vreugde van de bruiloft. Een ernstig woord voor ons allen. Velen onder ons dragen grootse namen en hoge eretitels; maar als de daad niet beantwoordt aan die namen of aan die titels, dan vervallen zij eenmaal. Wij allen dragen de naam van Christenen, doch gedragen wij ons, dat is: geloven en arbeiden wij niet als Christenen, zo wordt ons in het einde die naam ontzegd, en wij staan geheel en al buiten Christus. En zo is het, wij zeiden het reeds vroeger, met alle waardigheden in deze wereld. Vele mensen staan op een voetstuk boven de grote menigte verheven, maar in de dood treden zij van dat voetstuk af, en staan weer gelijk met alle mensen; en alleen zij, die door God in Christus waardig worden gekeurd om de dood en het oordeel te ontvlieden, zullen ingaan in de vreugde van hun Heer. Zo waakt dan, want gij weet de dag niet noch de ure, in welke de Zoon des mensen komen zal. De Heer keert telkens tot dezelfde slotsom terug, om die tot grondslag te leggen van een nieuwe uiteenzetting of ontwikkeling van dezelfde waarheid, in een andere gelijkenis. Want het is gelijk een mens, die buitenslands reizende, zijn dienstknechten riep, en gaf hun zijn goederen over. Wij hebben hier van Mattheus, in gewijzigde vorm, dezelfde gelijkenis als die wij reeds van Lukas bij 's Heeren opgang naar Jeruzalem ontvingen. Het verschil tussen deze beide gelijkenissen ligt daarin, dat de heer bij Lukas zijn tien knechten ieder één pond, dus een gelijke som gaf, om er winst mee te doen. Hier daarentegen lezen wij: En de ene gaf hij vijf talenten, en de andere twee, en de derde één, een iegelijk naar zijn vermogen. Wij hebben dus hier te denken aan de onderscheidene gaven van dezulken, die tot de gemeente des Heeren gerekend worden. Het vermogen, de vatbaarheid van de een is niet zo groot als die van de andere, en de heer die, wij zien dit bij de uitkomst, zijn knechten kende, vertrouwde de meeste talenten toe aan hen, die hij als de ijverigste kende. De luie dienstknecht ontving slechts één talent. De heer gaf dus een ieder naar zijn vermogen, naar dat hij in staat was te beheren. En verreisde terstond. Ook hier worden de dienstknechten voorgesteld als zelfstandige lieden, die gedurende des Heeren afwezigheid geroepen zijn, met verstand en beleid bezig te zijn en met zijn geld handel te drijven. Die nu de vijf talenten ontvangen had, ging heen en handelde daar mee, en won andere vijf talenten. Dat was een schone winst; die zijn kapitaal verdubbeld ziet, heeft honderd procent gewonnen. Desgelijks ook die de twee ontvangen had, die won ook andere twee. Wij bewonderen ook hier de wijsheid des Heeren. Hij gaat niet boven de honderdvoudige vrucht van het uitgestrooide zaad. Een menselijk dichter of schrijver valt ligt in het overdrevene, en geeft niet zelden buitensporige uitkomsten aan geringe oorzaken; maar bij de Heer is alles uit het leven, uit de waarheid, is alles evenwicht en harmonie. Maar die het ene talent ontvangen had, ging heen en groef in de aarde, en verborg het geld zijns heren. Een vreemde handelwijze voorzeker. Wat mag deze man daartoe bewogen hebben? Hij zegt het later zelf: de vrees om het weinigje, dat hij heeft, geheel en al te verliezen. Doch deze vrees bestond enkel in zijn verbeelding. Waar vijf talenten vijf kunnen winnen en twee talenten twee, daar kan één talent ook één talent winnen; doch de schuld van deze man lag in zijn traagheid; hij was een luie dienstknecht en tot handeldrijven behoort naarstigheid, behoort een werkzaamheid des verstands, ja van al onze krachten, om geen schade te lijden, maar om winst te doen; want handeldrijven kan een ieder wel, doch winnen is de zaak, en dat is niet ieders zaak; niet, omdat de een gelukkiger is dan de andere, (ofschoon ook ongelukken en gelukken buiten onze schuld of toedoen kunnen plaats vinden), maar omdat ook de kooplieden onderscheiden worden in wijze en in dwaze

kooplieden. En na een lange tijd kwam de heer van dezelve dienstknechten. Merkt op, ook hier stelt de Heer de tijd van zijn afwezigheid voor als een lange tijd. En hield rekening met hen. Eens houdt de tijd van handeldrijven en van alle andere werkzaamheid op, en wordt de slotsom er van opgemaakt en openbaar gemaakt. En die de vijf talenten ontvangen had, kwam en bracht tot hem andere vijf talenten, zeggende: HEER! VIJF TALENTEN HEBT GIJ MIJ GEGEVEN, ZIE, ANDERE VIJF HEB IK BOVEN DEZELVE GEWONNEN. Mij dunkt, gij hoort uit deze woorden de toonder opgewektheid en der vreugde. En ja, welk een liefelijk gevoel geeft het aan ons hart en welk een helder licht geeft het in onze ogen, als men de bewustheid heeft, dat men met zegen heeft gearbeid! Zeker, wij hebben nooit genoeg voor de Heer gedaan, en ook onze vlijt is in onze eigen ogen als een wegwerpelijk kleed; maar als wij de zegen zien mogen, die God op onze vlijt gaf, en die Hij zeker niet op onze traagheid zou gegeven hebben, dan verstaan wij iets van het woord van Johannes: Indien ons hart ons niet veroordeelt, zo hebben wij vrijmoedigheid tot God (1 Johannes 3:21). En zijn heer zei tot hem: WEL, GIJ GOEDE EN GETROUWE DIENSTKNECHT! OVER WEINIG ZIJT GIJ GETROUW GEWEEST. De Heer noemt hetgeen de dienstknecht is toevertrouwd weinig. In vergelijking van hetgeen God ons in de eeuwigheid geven zal, is ook het meeste in deze tijd weinig. Er is in het leven een wedijver en wedstrijd tussen de grote machten, wie de grootste, en tussen de rijke lieden, wie de rijkste zijn moge, doch ook dit behoort tot de vele ijdelheden, waaruit de wereld is samengesteld. Achter het graf zegt het niets, of men vroeger aanzienlijk, of gering, rijk of arm geweest is; daar is de enige vraag: of men een kind van God was of niet. Over veel zal ik u zetten. Wij veranderen in de dood niet van heer, maar van dienst. Wie hier de Heer gediend heeft in nederigheid, zal Hem eenmaal dienen in heerlijkheid. Aan dienstwerk is op Goddelijk gebied nooit gebrek, en er is een oneindige, Goddelijke verscheidenheid in dat dienstwerk voor de gezaligden. Al de engelen zijn Gods dienaren, en al de gezaligden worden het eveneens. Doch in de hemel is de dienst van God niet, gelijk op aarde, innerlijke zaligheid bij uiterlijke verdrukking, maar innerlijke zaligheid bij uiterlijke heerlijkheid. Ga in tot de vreugde uws Heeren. Hier treedt de Heer zelf als uit de gelijkenis. De vreugde des Heeren is die, welke Hij zich zelven verworven heeft voor de zijnen, en waarin allen zullen delen, die zijne getrouwe getuigen, en in alle werk zijn getrouwe dienstknechten zijn. En die de twee talenten ontvangen had, kwam ook tot hem, en zei: HEER! Twee TALENTEN HEBT GIJ MIJ GEGEVEN, ZIE, TWEE ANDERE TALENTEN HEB IK BOVEN DEZELVE GEWONNEN. Zijn heer zei tot hem: WEL, GIJ GOEDE EN GETROUWE DIENSTKNECHT, OVER WEINIG ZIJT GIJ GETROUW GEWEEST, OVER VEEL ZAL IK U ZETTEN, GA IN TOT DE VREUGDE UWS HEEREN. Dat de Heer dezelfde beloning toekent aan die, die vijf, en die, die twee talenten ontvangen heeft, bewijst dat hier de hoofdzaak van de arbeid niet is de veelheid van het werk, maar de getrouwheid in het werk. Dat de een vijf, en de andere twee, en de derde slechts één talent ontvangt, is niet zijn keus, maar des Heeren; doch men kan met een enkel talent, even als met twee en vijf talenten, arbeiden voor de Heer, en dat is de enige eis. Niets is treuriger, dan de verontschuldiging, dat men God meer of beter zou dienen, indien men in andere omstandigheden verkeerde. Men kan in iedere toestand God dienen, vrezen, liefhebben, gehoorzamen. Het Evangelie zegt hetzelfde wat de wiskunde ons zegt: dat men uit ieder gegeven punt van de omtrek een lijn kan trekken tot het middelpunt, en wederkerig, dat men rondom ieder gegeven punt een cirkel kan trekken, waardoor dat punt tot een middelpunt wordt. Wij kunnen dus uit iedere toestand uitgaan tot Jezus, en elk talent, dat wij hebben, tot een middelpunt maken, van hetwelk de lof zijns naams uitgaat. Maar die het ene talent ontvangen had, kwam ook en zei: HEER! IK KENDE U, DAT GIJ EEN HARD MENS ZIJT, MAAIENDE WAAR GIJ NIET GEZAAID HEBT, EN VERGADERENDE WAAR GIJ NIET GESTROOID HEBT. Hoe schril staat tegenover de blijmoedige vrijmoedigheid der twee vorige getrouwe dienstknechten, deze onbeschaamde stoutmoedigheid van de ontrouwen dienstknecht. Hij schroomt niet zijn heer de schuld te geven van zijn ijverloosheid; hij is blijkbaar boos, dat hij

slechts één talent ontvangen heeft; hij schrijft dit toe aan de karigheid van zijn heer; en wat kan hij met één talent uitvoeren, om winst te doen? En als hij soms het weinige, dat hij heeft nog verloor, wat dan? Dan zou hij buiten raad zijn, want dan zou zijn heer het van hem eisen, als door zijn schuld verloren. En bevreesd zijnde, ben ik heengegaan en heb uw talent verborgen in de aarde; zie, gij hebt het uwe. Hoe weinig kende deze knecht zijn heer, ofschoon hij het zo nadrukkelijk verzekert: Ik kende u. Neen, gij kende hem niet, boze mens, anders zoudt gij weten, dat het hem niet te doen is geweest om zich, maar om u te verrijken, door u met zijn kapitaal én met uw winst te belonen. Hoe! uw heer wil maaien, waar hij niet gezaaid heeft? Heeft hij dan niet gezaaid, toen hij u het talent gaf, terwijl hij eerst thans, na een lange afwezigheid, komt om te maaien, wat dit gezaaide heeft voortgebracht? Maar gij stelt hem teleur; gij hebt de zaadbundel niet ledig gestrooid op een akker, maar hem ongeopend op de zolder in een kist gesloten, opdat gij hem in dezelfde toestand zoudt kunnen teruggeven, als waarin gij die hebt ontvangen. Gij liegt dus, wanneer gij zegt, dat uw heer wil vergaderen, waar hij niet gestrooid heeft; gij hebt niet gestrooid, en daarom kan hij niet vergaderen, zo als hij verwachten mocht. Maar zijn heer antwoordende, zei tot hem. Zijn heer ontmaskerde hem. Wanneer des boze mond zich opent, zo bestaan zijn verontschuldigingen in beschuldigingen van de onschuldige, maar zijn vals oordeel wordt als zodanig door zijn rechter terecht gesteld, en zijn klacht gemaakt tot een aanklacht voor hem zelven. Gij boze en luie dienstknecht! gij weet dat ik maai, waar ik niet gezaaid heb, en van daar vergader, waar ik niet gestrooid heb, zo moest gij dan mijn geld bij de wisselaren gegeven hebben, en ik komende, zou het mijne wedergenomen hebben met woeker. Men kan ook zonder handel te drijven winst doen, en al is deze winst ook beperkt en weinig, in vergelijking van de verdubbeling van het kapitaal, toch is het eindeloos beter rente van het kapitaal te trekken, dan het renteloos te laten liggen. De geestelijke bedoeling van dit alles is, dat men altijd iets doen kan voor de Heer in zijn, ons verleende kracht. Kunt gij niet voor de Heer strijden, gij kunt Hem echter belijden; kunt gij niet op de menigte werken, gij kunt op een enkele ziel werken; doch doet gij niets voor de Heer, denkt gij alleen aan u zelven en niet aan Hem, aan het uwe en niet aan het zijne, zo behoort gij niet onder het getal zijner dienaren, maar onder dat zijner haters. Neemt dan van hem het talent weg, en geeft het degene, die de tien talenten heeft. De Heer had dus de tien talenten niet teruggenomen van de dienstknecht, die hij vijf talenten gegeven, en die er vijf talenten bij gewonnen had; neen, hij had, zo als wij reeds opmerkten, kapitaal en winst in de hand zijner dienaren gelaten, en wel, zo als nu blijkt, als een geschenk, tot hun wettelijk eigendom, en deze heer wordt door de boze dienstknecht een hard man genoemd! Ja, die heer was hard, was straf, was gestreng; maar voor wie? Voor wie zijn eigen wil boven de zijne had gesteld. Want een iegelijk, die heeft, die zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar van degene, die niet heeft, van die zal genomen worden, ook dat hij heeft. Wie met het hem toevertrouwde geen winst doet, van die wordt het talent, als bij hem onnut, teruggenomen, en daarenboven wordt de straf der ontrouw en der nalatigheid op hem toegepast. Deze gelijkenis en geheel de Schrift onderscheidt de persoon van zijn toestand. De persoon is blijvend, zijn toestand niet. De wereldsgezindheid neemt dit leven voor de bestemming van de mens, en richt daar alles op in; doch onze aardse toestand is slechts een voorlopige toestand. Het is om zo te spreken een proefneming Gods, hoe men met het door Hem toevertrouwde handelt, om ons daarna te geven, wat ons niet meer ontnomen worden zal; het is een zaaitijd, waarvan de vrucht ons verblijden of beschamen zal. Galaten 6:7,8. En werpt de onnutte dienstknecht uit in de buitenste duisternis, daar zal wening zijn en knarsing der tanden. Aan de zwaarte van de straf ziet gij de zwaarte van het vergrijp. Het al of niet werkzaam zijn en winst doen of schade lijden met de door God aan ons gegeven talenten, is geen zaak van geringe betekenis; integendeel ons eeuwig wel of wee hangt er van af. Gij gevoelt, dat onder deze talenten alles verstaan wordt, wat God ons van zijnentwege mededeelt. Hij gaf ons het leven, hoe handelen wij er mee? Verbeuzelden wij het? Gebruiken wij het voor ons zelven, of dienen wij er God en de naaste mee? God gaf ons zijn woord, zijn waarheid, zijn Zoon. Hoe gebruiken

wij deze heerlijke geschenken? Zó, dat zij ons vervullen met de Heilige Geest der blijdschap en der liefde; of zó dat zij ons ledig of onvruchtbaar laten? Van de beantwoording dezer vragen hangt ons eeuwig lot af, en niet alleen ons lot, maar het lot van allen en van alles, het lot van kerk en wereld. Dit leert de Heer ons in de volgende gelijkenis. En wanneer de Zoon des mensen komen zal in zijn heerlijkheid. Hiermee keert de Heer terug tot zijn vroegere uitspraak, dat Hij ten laatste wederkomen zal tot het eindoordeel. Wat aan die laatste komst zal voorafgaan, is te veel in beeld en gelijkenis gehuld, om de aard en de opvolging der gebeurtenissen met juistheid te kunnen aanwijzen. De uitkomst alleen kan ten dezen opzichte leren, wat inkleding en wat historie is. Doch hier laat de Heer al de sluiers der gelijkenis vallen, en schetst Hij een tafereel, dat tegelijk een geschiedenis is: De komst van de Zoon des mensen in zijn heerlijkheid. En al de heilige engelen met Hem. Gelijk op een rijksdag de vorst niet alléén verschijnt, maar in het midden van de stoet zijner dienaren, zo zal ook de Vorst van het heir des Heeren (Jozua 5:14) verschijnen in het midden van geheel dat heir. Welk een aanschouwing zal dat zijn; welk een allesovertreffende heerlijkheid en majesteit zal zich alsdan ontvouwen! En deze aanschouwing wacht ons allen. O hoe weinigen onder ons zijn in de gelegenheid om de legeroptochten, de rijksvergaderingen, de feesten der vorsten en daarmee de heerlijkheid der wereld in hare hoogste kracht en pracht te zien. Doch wij allen zullen eindeloos grotere dingen zien dan deze, en het meerdere sluit al het mindere in! Mochten wij er maar allen getuigen van worden, als vrijgekochten door Christus, om zijn zaligspreking, en niet als gevangenen des satans, om het vonnis der verwerping uit 's Heeren mond te horen. Dan zal Hij zitten op de troon zijner heerlijkheid. Niet in hoedanigheid van profeet en hogepriester, maar als Koning zal Christus verschijnen, als Koning der koningen. En vóór Hem zullen al de volken vergaderd worden. Hij zal verschijnen als de Koning van alle volken, en daarmee als de Koning van alle koningen. De titel van Koning der mensheid, welke men de Heer meermalen hoort geven, is der Schrift even vreemd, als die van Koning der waarheid. Dit zijn wijsgerige uitdrukkingen, die men als zodanig kan laten gelden, doch waarop men niet te veel moet drukken. De mensheid is verdeeld in volken, en zo wordt de mensheid in die grote dag volksgewijze voor Hem vergaderd; en een koning regeert niet over zedelijke zaken, niet over de waarheid, maar hij wordt er door geregeerd. Ook Christus regeert niet over de waarheid; Hijzelf is de waarheid en regeert daarmee, als de Heilige en Waarachtige, over alle tongen, talen en natiën. En Hij zal ze van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt. Hij zal het doen door zijn engelen, zo als wij elders lezen (Mattheus 13:49). De engelen worden alsdan, gelijk ten allen tijde, uitgezonden, om de rechtvaardigen van de onrechtvaardigen, de gelovigen van de ongelovigen, Gods kinderen van die der wereld af te zonderen. Dit onderstelt bij de engelen een volmaakte kennis van ons hart en leven. Ja de engelen kennen ons, en weten nauwkeurig wie wij zijn; ook zij zijn de onzichtbare getuigen van onze handelingen in de eenzaamheid en in het openbaar. Daarom betuigde Paulus: Wij zijn een schouwspel geworden der wereld en de engelen en de mensen, 1 Corinthiërs 4:9. En zei hij tot Timotheus: (1 Timotheus 5:21). Ik betuig voor God en de Heere Jezus Christus, en de uitverkoren engelen, dat gij deze dingen onderhoudt, zonder vooroordeel, niets doende naar genegenheid. En Hij zal de schapen tot zijn rechterhand zetten, maar de bokken tot zijn linkerhand. Reeds terstond geeft de Heer hun de namen, die zij door hun afzondering moesten verkrijgen. Ofschoon de Heer zich zelven voorstelt als Koning, zo stelt Hij zich echter thans tegelijk voor als de grote, de overste Herder der schapen, door het bloed des eeuwigen Testaments uit de dood weder gebracht, (Hebreeën 13:20 1Pe 5:4) om zijn schapen te leiden tot de levende fonteinen der wateren, Openbaring 7:1-7. Het was bij de Heer een liefelijke eigenaardigheid, om zijn gemeente zijn kudde en zijn gelovigen zijn schapen te noemen. Alsdan zal de Koning zeggen tot degenen, die tot zijn rechterhand zijn: KOMT, GIJ GEZEGENDEN DES VADERS! Ook nu zoekt de Zoon alleen de eer des Vaders. Vroeger waren zijn gelovigen de gegevenen, thans zijn zij de gezegenden des Vaders. Beërf dat koningrijk, hetwelk u bereid is

vóór de grondlegging der wereld. Het was hun bereid van eeuwigheid af in Christus. Daarom zegt de Apostel Paulus: (Efeziër 1:3,4). Gezegend zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegeningen in de hemel in Christus; gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem, in de liefde. Het is alsof de Apostel deze woorden gesproken heeft met de gelijkenis van onze tekst voor ogen, zo vloeit schrift met schrift in een tot één geheel, één waarheid. Want De Heer geeft reden van deze onderscheiding. De uitverkiezing is geen willekeur, welke de onrechtvaardige voorbijgaat en de rechtvaardige aanneemt; neen, zij is een wijsheid en een liefde Gods, welke zich zelve rechtvaardigt in hare kinderen. Zij die zalig worden zijn de godvruchtigen, de gelovigen, die God gehoor gaven in zijn woord, en gehoorzaamden aan zijn geboden. Als zodanig zijn zij kinderen Gods en erfgenamen van Gods zegeningen. Doch zouden zij dit hebben kunnen worden, indien zij daartoe niet door God in Christus van eeuwigheid af verkoren waren? Kan de gevallen mens zich zelven weder oprichten, zich zelven wederbaren uit God, zich zelven verlossen van zonde en dood en oordeel? En zo neen, zou er dan wel één gelovige, om niet te spreken van een gemeente, mogelijk zijn geweest, als God niet in zijn liefde èn zijn Zoon had gegeven aan zondaren, èn zondaren aan zijnen Zoon? De Overgave des Zoons kon, mocht niet te vergeef, niet zonder vrucht zijn, en hoe zou zij vrucht hebben, indien niet God zelf deze vrucht verzekerde? Hier zien wij de volstrekte noodzakelijkheid der eeuwige verkiezing. Doch hare verklaring? Wie zal ze beproeven en niet beschaamd uitkomen. Gods raad is van vóren ongeschapen licht, dat door geen geschapen oog te aanschouwen is, maar van achteren, in de uitkomsten, straalt dat ongeschapen licht door een wolk, en wordt het de Schechina, de zichtbare heerlijkheid Gods. Reeds nu zien wij klaar, dat er zonder uitverkiezing geen verlosten zijn zouden voor de Verlosser, en wat zal de eeuwigheid ons niet ophelderen? Zij zal alles verklaren, want daar zal ons kennen niet meer ten dele, maar volmaakt zijn. Thans betaamt het ons de eeuwige uitverkiezing te geloven als de getuigenis Gods, de leer der Schrift, en haar te beschouwen als een der rijkste bronnen van vertroosting voor de gelovigen. Voor de ongelovigen bestaat deze waarheid Gods evenmin als alle andere waarheden Gods voor hen bestaan. Zij verwerpen ze allen, en zij mogen ze verguizen of bespotten, zij hebben er geen vrees voor, want het ongeloof is juist de wil om voor niets meer te vrezen, ook niet voor God. Alleen voor de gelovigen heeft ook deze waarheid kracht. Als mijn geloof in Christus, zo als Hij zich aan ons geeft in de Schrift, niet is uit mij, maar Gods gave, zo heb ik in het geloof een eigenhandig geschenk van God, dat mij oneindig rijk en tegelijk oneindig arm maakt. Oneindig rijk en groot en zalig in God; oneindig arm en klein en nederig in mij zelven; alsdan is mijn geloof een bewijs mijner uitverkiezing, dat is: van Gods vrije genade en van mijn volstrekte onwaardigheid; want wat heb ik dan, dat ik niet ontvangen heb? en hiermee is alle roem uitgesloten, uitgenomen die in 's Heeren vrije genade. Dan heb ik de Heer niet uitverkoren, maar dan heeft Hij mij uitverkoren; dan heb ik niet naar Hem omgezien, maar dan heeft Hij naar mij omgezien; dan heb ik Hem niet het eerst liefgehad, maar dan heeft Hij mij het eerst liefgehad; dan heb ik in Gods eeuwige uitverkiezende liefde de vaste grond gevonden, waarin mijn anker eeuwig houdt, en de verborgen schat in de akker, welke men koopt, door alles wat men heeft te verkopen. Ja, de verborgen schat, want wie hem heeft, stelt hem niet ten toon of praalt er mee, maar houdt hem zorgvuldig verborgen, en verheugt er zich over alleen voor God en in de diepste eenzaamheid, wetende dat de volharding tot de einde toe de ware proef is van het geloof, en dat dus eerst in de jongste dag die verborgen schat voor alle ogen ontbloot mag en zal worden door de Heer zelf, in de woorden: Komt, gij gezegenden des Vaders! beërft dat koningrijk, hetwelk u bereid is vóór de grondlegging der wereld. Want Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling, en gij hebt mij geherbergd: Ik was naakt, en gij hebt Mij gekleed; Ik ben krank geweest, en gij hebt Mij bezocht; Ik was in de gevangenis, en gij zijt tot Mij gekomen. Even als er in de oogst enkel

sprake is van de aanwezige vrucht, en niet meer van al wat noodzakelijk vooraf moest gaan, om deze vrucht voort te brengen, zo wordt er ook in het laatste oordeel alleen gesproken van de werken des geloofs, en niet meer van het geloof, dat als de bron, deze stroom noodzakelijk moest voorafgaan. Wij weten, dat geen Godebehagelijke werken kunnen voortkomen dan uit het geloof, en zo weten wij wederkerig, dat er geen waar geloof kan zijn, zonder zodanige werken voort te brengen. Voorts weten wij, dat al de werken der gelovigen gegroeid zijn uit de woorden Gods, die zoveel zaden zijn in het hart der gelovigen, waaruit de ene vrucht na de andere voortkomt. Het geloof handelt alleen met de Schrift, en de Schrift handelt alleen met het geloof; doch van beiden wordt hier gezwegen, omdat er tot hiertoe onophoudelijk over gesproken is. Zij, die door de Heer zijne schapen worden genoemd, zijn de gelovigen, die als zodanig hun geloof betoond hebben in hun werken. Dan zullen de rechtvaardigen Hem antwoorden, zeggende: HEERE! WANNEER HEBBEN WIJ U HONGERIG GEZIEN, EN U GESPIJZIGD, OF DORSTIG, EN U TE DRINKEN GEGEVEN; EN WANNEER HEBBEN WIJ U EEN VREEMDELING GEZIEN EN GEHERBERGD; OF NAAKT EN GEKLEED; EN WANNEER HEBBEN WIJ U KRANK GEZIEN, OF IN DE GEVANGENIS, EN ZIJN TOT U GEKOMEN? De verwondering der gelovigen ontstaat daardoor, dat de Heer zich zelven voorstelt, als door hen persoonlijk beweldadigd te zijn; zulk een eer hebben zij immers nimmer gehad? Doch bovendien is het zeker, dat de gelovigen in het oordeel geprezen zullen worden over zaken, waaraan zij zelven thans het minst denken. De Heer ziet met andere ogen dan wij, en wat bij ons op de achtergrond staat, staat bij Hem niet zelden op de voorgrond; daarom wachten ons nog vele verrassingen van de zijde des Heeren. En de Koning zal antwoorden en tot hen zeggen: VOORWAAR, ZEG IK U: VOOR ZOVEEL GIJ DAT ÉÉN VAN DEZE MIJNE MINSTE BROEDEREN GEDAAN HEBT, ZO HEBT GIJ DAT MIJ GEDAAN. Zie hier de volmaakte vereenzelving van Christus met zijn gemeente. Reeds hier noemt Christus de zijnen zijn broeders, zo als Hij hen na zijn opstanding noemen zal. Ja. Hij wil onze oudste broeder zijn, die de erfenis met ons deelt. En welk een eer is het nu voor de discipel, dat hij door de Heer in gelijke rang wordt geplaatst met zich zelven, zodat alles wat de discipel is geschied, de meester in eigen persoon is geschied! Dan zal Hij zeggen tot degenen, die ter linkerhand zijn: GAAT WEG VAN MIJ, GIJ VERVLOEKTEN! IN HET EEUWIGE VUUR, HETWELK DE DUIVEL EN ZIJN ENGELEN BEREID IS. Welk een ontzettende tegenstelling van de zwartste nacht tegenover de schitterendste heldere dag! Neen, het leven van de mens is geen spel, maar volle ernst; het eindigt in eeuwig wel of wee. De Heer, die het einde van alle dingen weet, heeft ons deze kennis niet onthouden. Hij heeft ons gewaarschuwd, en geven wij er geen acht op, dan hebben wij geen verontschuldiging. Merkt intussen op, dat de Heer niet spreekt van een eeuwig vuur, dat de goddeloze, maar dat de duivel en zijn engelen, zijn dienaren, bereid is. Wie goddeloos is en blijft sluit zich bij de duivel aan, en ondergaat één lot met hem. Want Ik ben hongerig geweest en gij hebt Mij niet te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest en gij hebt Mij niet te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling en gij hebt Mij niet geherbergd; naakt en gij hebt Mij niet gekleed; krank en in de gevangenis, en gij hebt Mij niet bezocht. De Heer verwijt de goddelozen hun onbarmhartigheid. O, voorzeker hebben ook de ongelovigen lief, die hen liefhebben, maar zij hebben de Heer niet lief, en daarom ook niet die Hem toebehoren. Er is tweeërlei liefde: liefde uit eigenliefde, en liefde uit Jezusliefde; met andere woorden: We kunnen liefhebben als discipelen van Jezus en als vervreemd van Jezus. De liefde van dezulken, die Jezus niet toebehoren, is een tijdelijke liefde, heeft een tijdelijke vrucht, maar overschrijdt de grenzen der eeuwigheid niet; de liefde van dezulken, die discipelen en discipelinnen van Jezus zijn, is een eeuwige liefde, en heeft een eeuwige vrucht. Wij moeten ons dus vóór alle dingen verzekeren, dat wij Jezus toebehoren, dat wij Hem liefhebben in onverderfelijkheid, dat wij in Hem geloven en Hem gehoorzamen; en zijn wij hiervan verzekerd, dan is alles geheiligd door ons geloof, ook onze goede werken, hoe gering zij schijnen; want als werken des geloofs zijn zij de vruchten, de werkingen des Heiligen Geestes. Voorts gevoelt ge, dat de Heer al de

werken der barmhartigheid samenvat, omdat hier al de gelovigen en ongelovigen voor Hem staan; maar dat de één dit en de ander dat werk der liefde gedaan heeft, of verzuimd heeft te doen. Dan zullen ook deze Hem antwoorden, zeggende: HEERE, WANNEER HEBBEN WIJ U HONGERIG GEZIEN, OF DORSTIG, OF EEN VREEMDELING, OF NAAKT, OF KRANK, OF IN DE GEVANGENIS, EN HEBBEN U NIET GEDIEND? Wat de gelovigen openbaar maakt in hun aansprakeloosheid, dat maakt de ongelovigen openbaar in hun geveinsdheid. De discipelen des Heeren staan versteld, dat hun zulke grote dingen door de Heer worden toegeschreven: dat zij de Heer zelf zouden gediend hebben; zij deden eenvoudig wat hun hand vond om te doen hechtten er niet de minste waarde aan, en dachten er in het geheel niet meer aan, en nu wordt het hun door de Heer zelf tot gerechtigheid gerekend. De goddelozen daarentegen het vonnis der veroordeling vernemende, en de reden er van, gebruiken deze redegeving, om ware het mogelijk, dit vonnis op te heffen, of althans als onrechtvaardig te doen blijken. Doch wat doen zij anders dan hun geveinsdheid ontbloten? Zij zeggen: Jezus zelf nimmer in een hulpbehoevende toestand te hebben gezien. Doch zonden zij dan Jezus zelf gediend hebben, zo zij Hem hadden gezien? O, ziet het in de Schrift, hoe de goddelozen, de ongelovigen met Christus in eigen persoon handelen: zij mishandelen Hem. Juist hun haat tegen Jezus doet hen zijn discipelen haten. Hoe menig martelaar had zijn leven kunnen behouden, als hij Jezus maar had willen verloochenen, en hoe menig Christen had het troetelkind der wereld kunnen zijn, als hij Christus maar had willen vaarwel zeggen. De wereld haat niet ons, dat is haar niet de moeite waard; maar Christus in ons. Dan zal Hij hen antwoorden, en zeggen: VOOR ZO VEEL GIJ DAT ÉÉN VAN DEZE MINSTEN NIET GEDAAN HEBT, ZO HEBT GIJ HET MIJ OOK NIET GEDAAN. De liefde tot de discipelen van Jezus is de maatstaf van de liefde tot de Heer zelf. De Heer wil niet buiten de zijnen om, Hij wil in de zijnen bemind worden. Zijn discipelen vertegenwoordigen Hem op aarde, en zo als wij hen behandelen, acht de Heer zich zelven behandeld. Treffende waarheid ook voor ons, die geloven; want in hoe droevige staat verkeert de gemeenschap der heiligen! En van waar anders ontstaat dit droevig verschijnsel dan door gebrek aan de eenvoudigheid, zo als die in Christus is, 2 Corinthiërs 11:3,4. Ieder Wil zich doen gelden, en zo trekt de bescheidene zich terug; ieder, die gaven heeft, wordt naar de ereplaats geleid om die gaven ten toon te spreiden, en zo trekt de minder begaafde zich terug. Waar duurzame gemeenschap zal bestaan, moet ongedwongenheid heersen en de liefde wederkerig zijn, en moet men elkander voorkomen, niet gezocht, maar gewillig. De eenvoudigste liefde is de meest nederige liefde, en de meest nederige liefde is de beste. En deze zullen gaan in de eeuwige pijn, maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven. Deze twee woorden zijn de twee eeuwige zegels Gods van de belofte en van de bedreiging der Schrift; van de belofte: Zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden, Mattheus 5:7; van de bedreiging: Een onbarmhartig oordeel zal gaan over degene, die geen barmhartigheid gedaan heeft, Jacobus 2:13. En het is geschied, als Jezus al deze woorden geëindigd had, dat Hij tot zijn discipelen zei: GIJ WEET DAT NA TWEE DAGEN HET PASCHA IS, EN DE ZOON DES MENSEN ZAL OVERGELEVERD WORDEN, OM GEKRUISIGD TE WORDEN. Tot nu toe had de Heer zijn dood en de wijze zijns doods als op handen voorgesteld; thans wijst Hij zijn discipelen bepaald aan, dat zijn dood op dit Paasfeest, dat zijn kruisiging na twee dagen zou plaats hebben. Doch wij kunnen het begrijpen, dat zo klaar dit alles voor de ogen des Heeren stond, het zo duister moest staan voor de ogen zijner discipelen. Om een zaak, en vooral een buitengewone, gewichtige zaak mogelijk te achten, moeten wij de overgangen kennen, en deze kennen wij, voor wie de toekomst gesloten is, niet. Wat moest er nog gebeuren, alvorens de Heer, die thans nog zo rustig en veilig neerzat bij zijn discipelen, op het gindse Golgotha aan het kruis werd geklonken! Voor de Heer lagen de twee dagen, die tussen het een en het ander nog verlopen moesten, reeds als een vlakke weg; voor de discipelen waren zij een onoverzienbare wijde kloof, die zij niet konden peilen en niet konden aanvullen, zodat zij ook nu des Heeren woorden hoorden zonder ze te verstaan; doch of zij ze verstonden of niet, het

werd hun door de Heer gezegd, opdat zij althans later zouden weten, dat Hij zelf vooraf alles had verkondigd, wat Hem overkwam. Toen vergaderden de Overpriesters en Schriftgeleerden en Oversten des volks, in de zaal des hogepriesters, die genaamd was Kajafas, en beraadslaagden te samen, dat zij Hem met listigheid vangen en doden zouden. Toen de Heer zijn ure had aangewezen, begon de macht der duisternis haar werk. Tot nu toe hadden de Overpriesters en de Schriftgeleerden gezocht, hoe zij Jezus zouden ombrengen (Lukas 22:2); thans stellen zij in een opzettelijke vergadering èn Jezus dood, èn de tijd wanneer, èn de wijze hoe Hem gevangen te nemen, vast. Doch zij zeiden: Niet in het feest. Niet gedurende het feest, maar terstond na de afloop er van, zouden zij hun voornemen ten uitvoer brengen. Later geschiedde hetzelfde met Petrus, die na de onthoofding van Jacobus, de broeder van Johannes, door Herodes gevangen genomen werd, om hem na het paasfeest gelijk lot te doen ondergaan, Handelingen 12:4. Wij zien het, de feestdagen zijn ook de moordenaren heilig; daarom is er geen afschuwelijker afval van de ware godsdienst, dan de valse godsdienst. Opdat er misschien geen oproer worde onder het volk. Hun aanslag moest zoveel mogelijk buiten het volk omgaan; doch het is een der meest in het oog vallende bewijzen van Gods voorzienigheid in de geschiedenis der mensheid en der mensen, dat de zaken meest altijd anders uitvallen dan de bozen willen. NIET in het feest, zeiden zij, en toch greep de zaak plaats IN het feest. Want zij vreesden het volk. Waarom vreesden zij het volk? Omdat het de Heer beminde, aanhing, volgde, prees en verheerlijkte met luide lofverheffing en dankzegging tot God. Dit was overgenoeg om de vijanden des Heeren te doen vrezen, dat het volk partij voor de Heer trekken, en niet toelaten zou, dat Hem enig leed geschiedde. Doch hoe weinig was er inderdaad voor hen in dit opzicht te vrezen! Met al de genoemde goede hoedanigheden van het volk is men nog ver van het koningrijk Gods, en nog in het geheel niet bekeerd. Niets is zwakker dan de band der bewondering en der ingenomenheid zonder overtuiging des harten, zonder instemming des gewetens. Wij zien het dan ook weldra, dat hetzelfde volk, hetwelk de Heer voor een profeet hield en Hem ontelbare wonderen zag verrichten, en dat Hem tot hiertoe door hun aanhankelijkheid beschermd had tegen de meermalen beproefde aanslagen hunner vorsten, niet schroomde mede te roepen: Weg met Hem! Kruist Hem, en laat ons Barabbas los! En nu, allen, die onder ons ook veel lof over hebben voor Jezus, maar Hem niet erkennen als hun enige Heer en Zaligmaker, behoren tot dit volk, dat de Heer heden prijst en morgen verwerpt, zo als wij dit in de schriften van velen dezer lieden kunnen lezen. Op de ene bladzijde huldigen zij de Heer met uitbundigen lof, en enige bladzijden verder ontnemen zij Hem alles, wat juist alleen zijn grootheid uitmaakt. Daarom is het beeld van het huwelijk voor het ware geloof, voor de ware betrekking tussen de ziel en Jezus zo schoon. Hoe velen achten, eerbiedigen, bewonderen wij om hun uiterlijke en innerlijke hoedanigheden, waardigheden en bekwaamheden; doch wij staan tot hen, ook bij alle gemeenzaamheid, op een afstand. Wij kunnen buiten hen wel leven, en kunnen hen desnoods wel missen, ja, wij zouden tot geen prijs altijd met hen willen leven en verkeren. Doch als wij een huwelijk aangaan, dan doen wij dat alleen met haar of met hem, die wij geheel liefhebben, met welken wij geheel ons leven willen verbonden zijn, en buiten wie wij ons ongelukkig voelen. Verbindt zulk een band ons met de Heer? Is Hij de beminde boven allen, de onmisbare, zonder wie wij de ongelukkigsten aller mensen zouden zijn? Zo ja, weet dan, dat gij gelooft; want wie gelooft, die is Jezus dierbaar, 1 Petrus 2:7. Zo neen, verdiep u dan meer dan gij tot nu toe deed, in de staat uwer ellende door uw zonden, èn in de verlossende liefde van Hem, die een vloek werd op het kruis, opdat gij een eeuwiggezegende zou worden in Gods huis. Indien deze liefde, de allerhoogste liefde u niet tot wederliefde kan ontvonken, wat zou het dan kunnen?

14:1 De Heer en de discipelen tegenover de tempel.
En als Hij uit de tempel ging, zei een van zijn discipelen tot Hem: MEESTER! ZIE, HOEDANIGE GEBOUWEN! Wij komen thans, zo als gezegd is, tot het aaneengeschakeld verhaal van de vragen en antwoorden over de verwoesting des tempels en Israël's en 's werelds toekomst. Hoe menigmaal hadden de discipelen de in pracht schier alles overtreffenden bouw des tempels, welke vele gebouwen tot een schone eenheid samenvatte gadegeslagen, en er nimmer de Heer opmerkzaam op gemaakt! Thans, nu Hij tot de oversten des volks gezegd had: Uw huis wordt u woest gelaten, zien de discipelen, zodra zij buiten de tempel zijn, onwillekeurig de tempel er op aan, en de indruk, die zij van deze aanschouwing ontvangen, is te groot om die voor zich te houden. Zij willen de Heer in hun bewondering doen delen, en zeggen: Meester! zie, hoedanige gebouwen! En zijn discipelen kwamen bij Hem, om Hem de gebouwen des tempels te tonen. Alsof de Heer ze niet meermalen zelf gezien had! Doch zij hadden nimmer opgemerkt, dat de Heer zich ooit bijzonder met de beschouwing van de prachtige bouwwerken des tempels had ingelaten. en nu de Heer er in dit ogenblik een oog voor scheen te hebben, naardien Hij op het zeggen van een der discipelen zijn blik op deze gebouwen vestigde, kwamen al de discipelen, om Hem alles in de bijzonderheden, met welke zij, gelijk al de Joden, zeer ingenomen waren, aan te wijzen. En als sommigen zeiden van de tempel, dat hij met schone stenen en begiftigingen versierd was, antwoordde Jezus: ZIET GIJ NIET DEZE GROTE GEBOUWEN, EN AL DEZE DINGEN? WAT ECHTER DEZE DINGEN AANGAAT, DIE GIJ AANSCHOUWT, ER ZULLEN DAGEN KOMEN, IN WELKE NIET EEN STEEN OP DE ANDERE STEEN GELATEN ZAL WORDEN, DIE NIET AFGEBROKEN ZAL WORDEN. Hoezeer verschilde dit antwoord des Heeren met de verwachting der discipelen! Met blijkbare ingenomenheid werd al dat schone door de discipelen opgenoemd, en het kwam hen niet in de gedachte, dat al die pracht weldra tot een puinhoop zou worden gemaakt. Doch de Heer schikte zich niet naar de vooroordelen zijner tijdgenoten, zo als de ongelovigen zeggen, maar getuigde van de waarheid in alles en ten allen tijde. Hij voorspelde zijn discipelen, wat eerst na veertig jaren van genade en tijd geven tot bekering geschieden zou, maar dat nu nog in geen mensen gedachten kon opkomen, omdat het volstrekt ondenkbaar was: de val van stad en tempel. En als Hij gezeten was op de Olijfberg tegenover de tempel. Op deze schone hoogte, van waar de Heer na niet vele weken meer zou opvaren tot zijne Vader, na dood te zijn geweest en weer levend te zijn geworden, zet de Heer zich, na zijn afscheid van het volk, voor de laatste maal neer, om een weinig te rusten van de vermoeienis van de dag, en alsdan naar Bethanie te gaan om te overnachten. De Heer was echter blijkbaar reeds vroeg in de namiddag van het volk heengegaan. Gingen zijn discipelen tot Hem. En vraagden Hem Petrus, Jacobus, Johannes en Andréas alleen. Deze vier waren zijn meest vertrouwde discipelen, en zij waren vrijmoedig in het vragen naar de bijzonderheden van het koningrijk God dan de overige discipelen, die gewoonlijk enkel toehoorder en toeschouwers waren. Meester! zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn, en welke zal het teken zijn van uw toekomst en van de voleinding der wereld, wanneer al deze dingen geschieden en voleindigd zullen worden? Waarschijnlijk hielden de discipelen, onverlicht door de Heilige Geest als zij waren, deze dingen voor gelijktijdige zaken. De verwoesting van stad en tempel, de toekomst des Heeren, de voleinding der wereld, waarvan de Heer onderscheidenlijk gesproken had, waren voor hen, in ieder geval, duistere zaken, waarvan zij zich moeilijk enige ordelijke voorstelling konden maken, en daarom vroegen zij de Heer om nadere toelichting van hetgeen Hij gezegd had. En Jezus antwoordende, zei tot hen: ZIET TOE, DAT NIEMAND U VERLEIDE; WANT VELEN ZULLEN KOMEN ONDER MIJN NAAM, EN ZULLEN VELEN VERLEIDEN, ZEGGENDE: Ik ben de Christus, en de tijd is nabij gekomen! GAAT DAN HEN NIET NA. De Heer begint met zijn eigen wederkomst, en scheidt deze af van de verwoesting van Jeruzalem. Hij waarschuwt zijn discipelen, om zich niet door een vals gerucht van zijn komst te laten verleiden. De geschiedenis heeft geleerd, hoe nodig deze waarschuwing was.

Immers aan een valse Messias heeft het Israël niet ontbroken. Bar-Cochba wierp zich op als de Messias der ongelovige Joden, welke om zijnentwil de laatste dodelijke slag van de Romeinen ontvingen. De ware Messias verlost zijn volk van hun ongerechtigheden, en maakt hen zalig van hun zonden, maar verlost zijn vijanden (het ongelovig Israël) niet van het juk der Romeinen. En wanneer gij zult horen van oorlogen en geruchten van oorlogen en beroerten, ziet toe en wordt niet verschrikt; want al deze dingen moeten geschieden; maar nog is het einde niet. Hiermee scheidt de Heer de verwoesting van Jeruzalem af van het einde der wereld. Deze zijn twee geheel onderscheidene zaken. Oorlog en geruchten van oorlogen zijn geen tekenen van het naderend einde der wereld; want er is bijna geen mensenleven, waarin geen oorlog werkelijk ontstaat, of geen gerucht van een verre oorlog tot ons komt. Maar zij zouden voor de discipelen tekenen zijn van de naderende val van Jeruzalem. Thans was alles nog in diepe vrede, en lag Jeruzalem met zijn prachtige tempel aan de voet van de Olijfberg, in zijn hoogste bloei en in zijn schitterendste luister. Er was vrede met Rome, het machtige Rome, dat zijn overwonnen volken ook wist te beschermen tegen elke aanval van buiten. Niemand, wij herhalen het, kon dus vermoeden, dat beiden de stad en de tempel ter verwoesting waren gewijd, en geheel het volk tot een staatkundige dood opgeschreven was. Alleen Hij, voor wie de toekomst één is met de tegenwoordigheid, zag het wegnemen van de vrede en het uitbarsten van een der verschrikkelijkste oorlogen, die in de laatste tijden gevoerd waren. Want het ene volk zal tegen het andere volk opstaan, en het ene koningrijk tegen het andere koningrijk, en er zullen aardbevingen zijn in onderscheidene plaatsen, en hongersnoden, en pestilentiën, en beroerten. Er zullen ook schrikkelijke dingen en grote tekenen van de hemel geschieden; doch al deze dingen zijn naar beginselen der smarten. Er zijn in de natuurlijke en zedelijke wereld een menigte voorbereidingen, en daarmee voortekenen van buitengewone gebeurtenissen. Doordien alles naar de wetten Gods een opvolging is van oorzaken en gevolgen, en alles aaneenhangt gelijk de schakelen in een keten aaneenhangen, zo ontstaan wel soms de grote wereldgebeurtenissen eensklaps, even als de ontploffing van een kruitmagazijn, doch de aanvulling van dit kruitmagazijn geschiedt niet op eens, maar van lieverlede. Op zulke voorbereidingen en voortekenen van de verwoesting van Jeruzalem maakt de Heer zijn discipelen oplettend. Nog eens, zij moesten niet Jeruzalems val met de voleinding der wereld vereenzelvigen. Voordat het laatste zou gebeuren, moest er nog zeer veel voorafgaan. Ja, zo nabij Jeruzalems verwoesting was, zo ver was nog de ondergang der wereld. Alleen in zo ver alle bijzondere oordelen Gods voorafspiegelingen en voorlopers zijn van Gods algemeen en eindoordeel over deze wereld, wordt het oordeel over Jeruzalem in verband gebracht met het laatste oordeel. Het oordeel over Jeruzalem en de voorafgaande toebereidselen daartoe zouden slechts beginselen zijn der smarten, welke eenmaal de ganse wereld der ongelovigen zouden overkomen. Dat voorts hier en in de volgende voorspellingen reeds de grondslagen worden gelegd van de Apocalyps (de Openbaring aan Johannes) is duidelijk. Al wat de Heer in de kiemen te aanschouwen gaf, dat gaf de Heilige Geest later in de volle ontwikkeling te aanschouwen. Maar ziet gij voor u zelven toe. De Heer geeft zijn discipelen thans enige tekenen van het naderend oordeel over Jeruzalem, waarin zij persoonlijk zouden betrokken zijn. De altijd dieper zinkende zedeloosheid, het altijd zich meer verhardend ongeloof, dat zich openbaren zou in het voortdurend vervolgen van de Christus in zijn discipelen, zouden de zekere voortekenen zijn, dat de maat der ongerechtigheid van Israël vol, en zijn val kort op handen was. Want vóór dat alles zullen zij hun handen aan ulieden slaan, en u vervolgen. Alsdan zullen zij u overleveren in verdrukking. Zij zullen u overleveren in de raadsvergaderingen, en in de synagogen, en in de gevangenissen; gij zult geslagen en voor koningen en stadhouders geleid worden, en zij zullen u doden. Gij zult van alle volken gehaat worden om mijns naams wil. Gelijk vroeger meermalen, zo voorspelt de Heer ook nu bij het naderend scheiden, zijnen discipelen naar het uitwendige een uiterst treurig lot. Voorzeker, zo de Heere Jezus niet de Heer der heerlijkheid ware, die als zodanig ten behoeve zijner

discipelen over de toekomstige heerlijkheid kon beschikken, Hij zou geen enkel verstandig mens tot zijn blijvenden discipel verkregen hebben. Ik zeg tot zijn blijvenden discipel, want wie zal op de duur de dienaar willen zijn van een man, die zelf zijn leven aan een kruis eindigde, en ook zijn dienaren geen beter lot voorspelde. En hier ziet ge tot welk een uiterste van onzinnigheid zij vervallen zijn, die de opstanding van Jezus loochenen, en het bestaan der kerk verklaren uit de liefde der discipelen tot hun Meester. Indien Christus niet uit de doden was opgestaan, en zich niet daarmee als de waarachtigen Messias, als de enige Zoon des eeuwigen Gods aan zijn discipelen bewezen had, zijn discipelen zouden Hem niet meer hebben kunnen liefhebben; want Hij zou zijn beloften jegens hen niet zijn nagekomen. Doch verre van ons deze lasterlijke gedachte aangaande de Heer, wie alle gelovigen en zaligen in hemel en op aarde aanbidden als het Lam, dat geslacht is, en dat ons Gode gekocht heeft door zijn bloed, tot koningen en priesters, Openbaring 5:9,10. En dat zal u overkomen, hun tot een getuigenis. En het Evangelie moet eerst gepredikt worden onder al de volken. Het ongeloof der mensen en der volken moet openbaar worden, opdat zij geen verontschuldiging hebben, en God gerechtvaardigd worde in zijn oordelen. Zolang het Evangelie nog niet gepredikt was aan de volken was het volle licht nog niet over hen opgegaan; maar waar het Evangelie komt en verworpen wordt, daar is het een reuk des doods ten dode een dood, waaruit geen redding meer mogelijk is. Immers het Evangelie is het laatste woord van God tot de mens, en wie daarop geen acht geeft, maar het moedwillig verwerpt, gaat verloren. Doch wanneer zijn leiden zullen, om u over te leveren, zo zijt niet bezorgd, wat gij spreken zult, noch bedenkt het niet. Maar zo wat u in die ure gegeven zal worden, spreekt dat. Zo neemt dan in uw harten voor, niet te overdenken, hoe gij u verantwoorden zult; want Ik zal u een mond en wijsheid geven, welke niet zullen kunnen tegenspreken noch wederstaan, allen, die zich tegen u zetten. Want gij zijt het niet, die spreekt, maar de Heilige Geest. Ziet gij, de Heer geeft aan zijn discipelen een toekomst vol lijden, maar ook vol van troost. Hij-zelf zou in hun verdrukkingen hen nabij zijn, en hun een verstand geven, waardoor zij hun tegenstanders in wijsheid zouden overtreffen, en de ongelovigen zouden beschamen voor allen, die nog onderscheid kunnen maken tussen waarheid en dwaling. Deze, gelijk alle beloften des Heeren, onderstellen zijn opstanding uit de dood. Alleen door zijn opstanding uit de dood, zijn hemelvaart en het ontvangen der vervulling van de belofte des Vaders (de uitstorting des Heiligen Geestes) kon de Heer doen, wat Hij hier en elders zijn discipelen belooft. Daarom is de loochening van de opstanding des Heeren een der grootste zonden, die bedreven kunnen worden; want zij neemt alles weg, wat Jezus tot de Christus en het Evangelie tot een kracht Gods tot zaligheid maakt. En er zullen velen geergerd worden en zullen elkander overleveren, en elkander haten; en gij zult overgeleverd worden ook van ouders en broeders en magen en vrienden; de ene broeder zal de andere overleveren tot de dood, en de vader het kind, en de kinderen zullen opstaan tegen de ouders, en zij zullen ze doden, en sommigen uit u. En gij zult van allen gehaat worden om mijns naams wil; doch niet één haar van uw hoofd zal verloren gaan. Wij vragen billijk: hoe kan dit samengaan? De discipelen zouden mishandeld en gedood, en toch zou hun geen haar op het hoofd gekrenkt worden. De Heer heeft zijn eigen taal, welke wij moeten leren verstaan. De Heer omvat de tegenwoordigheid en de toekomst met één greep, en spreekt uit beiden tegelijk. Alles wat de discipelen tijdelijk overkomen zou, zou hun eeuwig welzijn niet schaden, maar veeleer bevorderen en bespoedigen. Ook hier weer is de heerlijke waarheid uitgesproken, waarin de Christen zijn vasten troost vindt: Alle dingen werken mee ten goede degenen, die God liefhebben, en die naar Gods voornemen geroepen zijn, Romeinen 8:28. De tegenspoed, de vervolging, de mishandeling, de dood, worden voor de Christen niet opgeheven, doch zij doen zijn ziel geen schade, maar veelmeer voordeel; ze zijn zo vele stormen, die zijn levensschip voortjagen en binnen de haven van het beloofde land brengen. Vrees dan niet voor de dood, o gij, die in de persoonlijke opstanding en het persoonlijke leven (Christus) uwe opstanding en uw leven hebt, door het geloof in zijn gezegenden naam. De dood, hoe verschrikkelijk ook zijn

uitwendig toestel moge zijn, zal innerlijk voor u zijn als het inslapen van een kind aan de boezem zijner moeder; want de Almachtige en getrouwe heeft gezegd: Zo iemand mijn woord zal bewaard hebben, die zal de dood niet zien, niet smaken in der eeuwigheid, Johannes 8:51,52. Bezit uw zielen in uw lijdzaamheid. Dat bij dit alles geduld nodig is, is duidelijk. Bij lijden voegt lijdzaamheid. De tegenspoed, de krankheid, het verdriet kunnen lang duren; doch het wachtwoord des Christens is: "Wacht op de Heer!" De discipelen moesten in het lijden, dat hun overkomen zou, niet in toorn ontsteken, zich niet verzetten, niet haasten, niet ongeduldig worden, maar zich oefenen in kalme zelfbeheersing, in het meester zijn over hun aandoeningen, zodat zij niets deden tegenover hun verdrukkers, wat hun, als discipelen, onwaardig zou zijn, maar biddend mochten wachten op de redding van boven, van hun Heer, die op de rechte tijd gewis hen verlossen zou. En vele valse profeten zullen opstaan en zullen er velen verleiden. Niet alleen zouden er valse Christussen komen, om zich aan het hoofd van het ongelovig Israël te plaatsen, maar ook in de boezem der gemeente zouden valse leraren opstaan. Immers de bozen zijn nooit stil, dan gedwongen; zodra zij gelegenheid vinden om zich weer op de voorgrond te plaatsen, doen zij het terstond, en matigen zich, onder een of ander geachten naam of titel, de macht aan. De geschiedenis der kerk is even als die der wereld vervuld met voorbeelden van zulke veroveraars van eens anders waardigheid en van zulke geweldenaars in eens anders gebied. En omdat de ongerechtigheid vermenigvuldigd zal worden, zo zal de liefde van velen verkouden. Tijden van zedelijk verval zijn tijden van besmettelijke zielskrankheden. Het gaat dan in staat en maatschappij zo als het in een huisgezin gaat, waar door de dood van vader en moeder het wettig gezag opgeheven, de orde verbroken is. Ieder wil alsdan zijn recht doen gelden, en zijn eigen meester zijn. Zolang de vreze Gods in een staat, bij een volk de bovenhand heeft, is er bij allen een gevoel van orde, waarin men zich beweegt; de een vrijwillig, de andere gedwongen, de derde werktuiglijk; de een oprecht, de andere geveinsd, de derde uit belangzucht; nog thans zij houden zich aan de regel, wetende dat alle onregelmatigheid niet alleen straf bij de rechter, maar ook schade bij de medeburger ten gevolge heeft. Wordt daarentegen de eerbied voor de goddelijke wet in staat of maatschappij ter zijde, en het persoonlijk tijdelijk belang daarvoor in de plaats gesteld, dan wil ieder zijn bijzonder belang bevorderd en beschermd zien; dan vraagt de Jood, om één voorbeeld te noemen, de afschaffing van de Zondagswet, en een menigte dagbladschrijvers, directeuren van spoorwegen en fabrieken, van schouwburgen en openbare vermakelijkheden, volgen allen de Jood, en ieder winkelier sluit nu op de Zondag zijn deur, of sluit haar niet, al naar hij het goedvindt. Wat is hiervan het gevolg? De liefelijke Zondagsstilte heeft opgehouden, en komt nimmer weer; de kracht der godsdienstoefening is gebroken, en wordt nimmer hersteld; de kerkgang heeft bij honderden en duizenden zijn aantrekkelijkheid verloren, en nimmer keert de liefde tot Gods huis bij hen weer. Nimmer? Neen, wij trekken dat woord in. Er komen alsdan weldra tijden van oordelen, van oorlogen, van dure tijden, van besmettelijke ziekten; tijden van droefheid, van rouw; en was bij het toenemen der ongerechtigheid de liefde tot God en zijn dienst bij velen verkoeld, de altijd meerdere openbaring van Gods gerechtigheid zal die liefde weer bij velen ontvonken, en Gods woord, Gods huis, Gods dag zal alsdan weer voor een tijd de volle vreugde van Gods kinderen zijn. Maar wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden. Och, wie weet het niet: als onze kracht nog fris is, als wij nog pas bekeerd zijn, dan zijn wij tot alle dienst des Heeren gaarne bereid; maar als wij duizenden predikatiën gehouden of gehoord hebben, als wij moeilijkheden en tegenwerkingen van allerlei aard ongedacht en onverwacht ondervonden hebben, dan wordt de sterke en sterkst gespannen veer van onze moed en van onze kracht wel eens zwak, als zou zij breken; doch daarom breekt zij nog niet. Neen, dezelfde stroom, die van de bergen in pijlsnelle vaart en in onbedwingbare kracht en met oorverdovend gedruis neerstort, loopt weldra geregeld en stil door de dalen. Zo is het ook met de volharding der heiligen. De loop des Christens vernieuwt zich als die van de stroom telkens weer uit zijn bron. Bij de Heer is altijd nieuwe kracht te verkrijgen, en de Heilige Geest vernieuwt

onophoudelijk het oude. Ziet het in de natuur. De ene nieuwe dag volgt de andere, het ene nieuwe jaargetijde het andere. Alles veroudert en vergaat, maar alles wordt ook weer door het nieuwe vervangen. Zo is het ook op geestelijk gebied. Men zegt niet: de volharding is bij de heiligen een zaak, die van zelve volgt. Niets volgt van zelve op geestelijk gebied. Wie niet bidt ontvangt niet; wie niet doorstudeert wordt niet geleerd; wie niet strijdt wordt niet gekroond. In de volharding ligt de enige kracht van de gehele zaak. Wat zou het de veldheer baten, dat hij de gehele dag zich had staande gehouden tegenover het vijandelijk leger, en des avonds de op nieuw aanrukkende macht niet kon weerstaan of verslaan? De veldslag zou voor hem verloren en al de moed van de gehele dag te vergeefs getoond zijn. Zeker alles, ook de kracht tot volharding, komt van de Heer; maar alles gaat niet buiten ons om, maar door ons heen. In alles wat de Heer doet, betrekt Hij ons persoonlijk, en daarom moeten wij er ons persoonlijk in betrokken gevoelen. Toen Elisa in naam des Heeren tot Joas kwam met het bevel zijn pijlenbundel tegen de grond te slaan, sloeg de koning er drie maten de grond mee. En de profeet toornde tegen hem, zeggende: Had gij de grond vijf of zes malen er mee geslagen, gij zoudt de Assyriërs genoegzaam vernietigd hebben; doch nu zult gij ze slechts driemalen slaan, 2 Koningen 13:17-19. Ziet gij, dat de Heer wel de uitslag geeft aan de strijd, maar tegelijk wil, dat de hand, die voor Hem strijdt, zich van al de haar gegevene kracht bediene? Ach, de hand van Joas werd te spoedig moede in de dienst des Heeren, en daarom was ook zijn werk een half werk, en de Heer eist altijd een geheel werk; ja vervloekt wordt hij, die het werk des Heeren bedrieglijk (niet met ijver en oprechtheid) doet, Jeremia 48:10. En dit Evangelie des koningrijks zal in geheel de wereld gepredikt worden tot een getuigenis voor alle volken, en dan zal het einde komen. Hier geeft de Heer een vast teken van het naderend einde der wereld. Eerst moeten al de volken geëvangeliseerd worden. Zo luidt ook het bevel des Heeren aan zijn discipelen bij zijn hemelvaart: Gaat dan heen, onderwijst al de volken, lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot aan de voleinding der wereld. Wil dit zeggen, dat al de volken der wereld althans in naam Christenvolken moeten worden, alvorens het einde dezer wereldbedeling kome? Wij kunnen het niet bepalen. De juiste tijd van de jongste dag is een verborgenheid, Gode alleen bekend, en dus kan er geen teken gegeven worden, waardoor de juiste tijd niet meer een verborgenheid zijn zou. Alleen kon de Heer een teken geven, dat in de verte met zekerheid op het einde der Wereld heen wees. Immers, is werkelijk aan alle volken het Evangelie bekend geworden, en hebben zij de beslissende keuze gedaan tussen de aanneming of de verwerping van Christus, dan is het doel der Evangelieprediking bereikt; alsdan zijn de tarwe en het onkruid te samen rijp geworden, en is er niets anders te verwachten dan de oogst. Zo is het ook in ieders bijzonder leven. Een iegelijk onzer wordt het Evangelie zo lang gepredikt, totdat wij het beslist aannemen of beslist verwerpen. Na die tijd is er niets anders meer voor ons te wachten dan het einde, dan de zaligheid of het oordeel. Maar wanneer gij zien zult, dat Jeruzalem door heirlegers omsingeld wordt, en de gruwel der verwoesting, waarvan door de profeet Daniël gesproken wordt, staande daar het niet behoort, in de heilige plaats (die het leest, die merke daarop), zo weet alsdan, dat hare verwoesting nabij gekomen is. Van de algemene opmerkingen komt de Heer nu terug tot de door Hem bijzonder voorspelde verwoesting van Jeruzalem en de tempel, en geeft ook nu een vast teken op, Waaruit zijn discipelen konden weten, dat beider val weldra zeker volgen zou. Als dat Jeruzalem, hetwelk nu nog zo rustig neerlag binnen zijn muren en binnen zijn bergen, door vijandelijke legerscharen zou worden omringd, dan zou die strijd beginnen tegen Israël, waarin dat volk reddeloos bezwijken zou. En is het niet opmerkelijk: op dezelfde berg, waar nu de Heer met zijn discipelen gezeten was, hadden de Romeinen hun hoofdkwartier gevestigd en werd de aanval tegen de stad beraamd. Hoe duidelijk echter dit door de Heer gegeven teken was, scheen het aanvankelijk de Christenen niet duidelijk genoeg voor ogen te staan. Althans waren reeds de muren van Jeruzalem door de Romeinen omsingeld, toen de Christenen nog niet waren gevlucht. De Heer gedacht echter aan de zijnen, die zijn

woorden schenen vergeten te hebben, en het beleg werd voor een korte tijd opgeheven. Toen vluchtten de Christenen naar Pella op het gebergte, en waren buiten de stad, waar binnen allen tot de dood of tot de slavernij gedoemd zonden worden. Terwijl de Heer zelf profeteert, geeft Hij intussen tegelijk aan de Schrift de haar toekomende eer, als de beschreven raad van God. Door het aanhalen van de profetie van Daniël bewijst de Heer de echtheid van het boek van Daniël, en wij kunnen dus niet anders dan de verloren tijd en de vergeefse moeite betreuren, die de ongelovige uitleggers besteden, om de onechtheid ook van Daniël te bewijzen. Trouwens de ongelovigen doen altijd vergeefse moeite. Zij begrijpen niet, dat voor ons die geloven, één woord van Christus alles afdoet, terwijl al hun redeneringen niets voor ons beduiden. Wat zij uit hun eigen verbeelding te voorschijn brengen, mogen zij ook voor zich zelven houden. Geen onzer heeft er begeerte naar, maar wij allen hebben er de diepste afkeer van. Wij hebben maar één Meester in de dingen Gods, Christus. Christus is het enige middelpunt, ook der profetie, niet enkel in zijn persoon, maar ook in zijn Woord, en zo omvat Hij ook hier al de profetieën van Daniël in een enkele aanhaling, welke het grote punt, waar alles in deze op aankomt, aanwijst: de gruwel der verwoesting. In des Heeren mond voegen geen lange beschrijvingen. Hoe groter de persoon is, hoe korter en gewichtiger zijn woord. Daarom zijn ook al de Klaagliederen van Jeremia over Jeruzalems val, ja is al het wenen van de profeten en apostelen en ook van ons over de breuke Sions, over het vertreden van Gods kerk en het ontheiligen van hare heiligheden, samengevat in des Heilands wenen over Jeruzalem, en liggen in de tranen, die bij het graf van Lazarus in zijn ogen blonken, al onze tranen over onze geliefde doden. Alsdan, die in Judéa zijn, dat zij vlieden naar de bergen. Zij moesten niet vlieden uit de ene stad naar de andere, zo als zij bij hun vervolging om des Evangelies wil moesten doen, Mattheus 10:23 maar zij moesten zich buiten alle ommuurde plaatsen houden, en het vrije gebergte tot verblijfplaats kiezen, waar altijd gelegenheid tot verdere ontvluchting was. En die op het dak is, kome niet af, en ga niet in, om iets uit zijn huis weg te nemen. Gij gevoelt, dat dit onheilspellende beelden zijn van de grootte van het gevaar en van de noodzakelijkheid van de spoed om het te ontgaan. Zij moesten geen ogenblik vertoeven, omdat de omsingeling door de vijanden met grote snelheid geschieden, en de redding van enig huisraad hun leven in gevaar stellen zou. En die in het midden der stad zijn, dat zij daaruit trekken. Zij moesten zich ook in het middelste gedeelte der grote stad Jeruzalem, als ver van de muren en bolwerken en ver van de strijd, niet veiliger achten dan de anderen, die bij de wallen woonden, maar terstond, zonder alle bedenking, de stad verlaten. En die op de velden zijn, dat zij daar niet inkomen. Zijn zij op het ogenblik dat de heirlegers van Rome de stad omsingelen, bezig met de veldarbeid, dat zij niet terugkeren tot hun families in de stad, maar van het veld rechtstreeks bergwaarts vluchten, Om elkander daar weer in veiligheid te ontmoeten. En die op de akker is, kere niet weer om zijn klederen weg te nemen. Bij de veldarbeid heeft men geen bovenkleren aan, maar enkel het lichtste en onontbeerlijkste ondergoed, zodat het de vluchteling zou kunnen voorkomen dat hij althans zijn bovenkleren moest hebben, om op voegzame wijze te vluchten; doch de Heer waarschuwt hen ook hieraan niet te denken, omdat de tijd te kort, de nood te dringend zou zijn. Want deze zijn dagen der wraak, opdat alles vervuld worde, wat geschreven is. De dag der vergelding, die bij God voor elk mens en voor ieder volk, dat zich niet bekeert, aanbreekt, zou alsdan voor Israël aangebroken zijn, en al de vloeken, die de wet over het ongelovig, ongehoorzaam, weerspannig, goddeloos Israël uitgesproken heeft, en al de oordelen, die de profeten het volk aangekondigd hebben, zouden alsdan verwezenlijkt worden. Doch wee de bevruchte en zogende vrouwen in die dagen. Te midden van deze ontzettende aanschouwing van Gods oordelen over Israël, blijft de Heer de liefde, het mededogen, de barmhartigheid. Hij gedenkt aan de bevruchte en zogende vrouwen, wier toestand reeds van zelf zo bezwarend is, en die dan aan zich zelven overgelaten, hulpeloos, verlaten en hoogst ellendig zullen zijn, te meer, daar het ontvluchten haar in de meeste gevallen onmogelijk zal wezen. Maar bidt, dat uw vlucht niet geschied in de winter. Ook de discipelen zouden dezelfde bezwaren treffen. Ook bij hen zouden bevruchte en zogende

vrouwen kunnen zijn. Ook voor hen zou het vluchten hoogst bezwarend worden, als het in de wintertijd moest geschieden. Daarom beveelt de Heer zijn discipelen, dat zij de Vader zullen bidden, die bezwaren weg te nemen. De Heer weet, dat de Vader het gebed der gelovigen hoort en verhoort. Hoe vertroostend is deze leer van de Zoon van God! Stel daartegenover de troosteloze leer der ongelovigen, dat God het gebed niet verhoort, en niet verhoren kan, omdat alles zijn natuurlijke loop heeft en houden moet, en leer toch eindelijk klaar inzien, dat alle onderwijs, hetwelk tegenover het onderwijs van God staat, door de mens zijn troost en toevlucht te ontnemen, zijn oorsprong heeft uit de tegenpartij Gods, uit de duivel, die er de mens mede ter helle wil doen nederdalen. Noch op de sabbat. Er zouden in die dagen onder de Christenen uit de Joden nog velen zijn, die de sabbat op Joodse wijze hielden, en daarmee zwarigheid zouden maken, om de godsdienstplechtigheden te verzuimen, en in plaats daarvan, te vluchten. De Heer, die alles voorzag, voorzag ook in alles, en wilde, dat zij de Vader zouden bidden om de belegering evenmin op een sabbat als in de winter te doen plaats hebben. Beide is ook niet geschied. Wat het houden van de sabbat op joodse wijze door de gelovigen uit de Joden betreft, het kome ons niet vreemd voor. Zo lang de Mozaïsche eredienst door de verwoesting van de tempel niet door God zelf afgeschaft was, konden de gelovigen uit Israël zich moeilijk ontslagen rekenen, om de uitwendige plichten der wet te volbrengen. Zeker was door de offerande van Christus het voorhangsel des tempels gescheurd en daarmee geheel het levitisch priesterschap innerlijk en geestelijk te niet gedaan, doch wat innerlijk en geestelijk waar is, moet ook uiterlijk en stoffelijk waar worden, zal het zijn volkomen beslag hebben voor mensen, die ook door uiterlijke inzettingen gebonden zijn. Daarom schroomt ook zelfs de Apostel Paulus, die zich het meest onafhankelijk van wettische ceremoniën gevoelde, niet om Timotheus te laten besnijden, naardien deze ene Joodse moeder had, en zelf zich te heiligen, én vier broeders, die een gelofte gedaan hadden, in staat te stellen zich het hoofd te laten bescheren, om daardoor aan de broederen uit de Joden te bewijzen, dat hij in dit opzicht nog op Joodse wijze leefde, Handelingen 21:23,24. Wij zien hieruit tevens de volstrekte noodzakelijkheid der verwoesting van de Jeruzalemse tempel en der vernietiging van de Joodse staat, zou de aanbidding Gods in geest en waarheid (het Christendom) over de aarde worden uitgebreid. Want er zal grote nood zijn in het land en toorn over dit volk; want in die dagen zal er zulk een grote verdrukking zijn, welks gelijken niet is geweest van het begin der schepselen, die God geschapen heeft, tot nu toe, en ook niet zijn zal. De laatste belegering en val van Jeruzalem is dan ook een gebeurtenis, die hare weergade in de wereldgeschiedenis niet heeft. Wie zich hiervan overtuigen wil, leze het boek der Joodse oorlogen van Jozefus. De geschiedenis geeft ons vele beschrijvingen van de verdelging van steden en hare inwoners, maar de belegering en val van Jeruzalem, met inbegrip van de laatste Joodse opstand onder Hadrianus, is en blijft enig. De wijze hoe deze verdelgingskrijg van beide zijden met de hoogste krijgskunst en dapperheid en met de uiterste verbittering en wreedheid werd gevoerd, blijft deze oorlog van alle andere oorlogen onderscheiden. En zo de Heer die dagen niet verkort had, geen vlees zou behouden worden; maar om der uitverkorenen wil heeft Hij die dagen verkort. Wederom een liefelijke vertroosting van de Heer, die alleen alles weet, dat God ook de tijd des lijdens verkort om der uitverkorenen, dat is, om zijner kinderen wil; niet alleen, omdat deze gewoonlijk betrokken zijn in het lijden hunner families en betrekkingen, maar ook omdat zij de afgrijselijke ellenden en wreedheden van een oorlog niet kunnen aanschouwen, zonder Gods ontferming gedurig in te roepen. Ook kunnen er onder de belegerde Joden te Jeruzalem nog velen geweest zijn, die eerst later, na getuigen te zijn geweest van Jeruzalems val, tot het geloof in Christus gekomen zijn. Zij behoorden daarmee onder die uitverkorenen, om wier wille de tijd van de strijd verkort werd, ten einde de stad niet zolang geteisterd werd, totdat de laatste man gevallen was. En zij zullen vallen door de scherpte des zwaards. De overwinning, hoe hardnekkig de verdediging ook zal zijn, zou aan de zijde der vijanden zijn. Toen de belegering begon, dachten de Joden dat de stad onneembaar was; doch welke stad is

onneembaar, die God in 's vijands handen geeft? En gevankelijk weggevoerd worden onder alle volken. De Heer voorspelt hiermee, dat met de stad en de tempel, de Joodse staat zou ophouden te bestaan. Er zou geen herstel meer zijn van dat volk, dat zo vele eeuwen een der belangrijkste volken der wereld was. Rome zou het als zelfstandig volk vernietigen, en heeft het als zodanig vernietigd. En Jeruzalem zal van de Heidenen vertreden worden. Hier voorspelt de Heer de harde dienstbaarheid van Jeruzalem onder het vreemde juk. Het bestaan van Jeruzalem wordt dus ondersteld. Die stad zou niet tot een vlak land, of in hare puinhopen onder de aarde begraven worden, als zo menige andere stad; maar zij zou uit haar puin weer oprijzen tot een nieuwe stad, welke men de oude naam zou geven, doch welke niet meer dienen zou tot een sieraad der aarde en tot een roem van Israël, maar tot een voetvaag, een vertreding voor alle volken. De Heidenen zouden er in wonen, en geen tempel Gods zou er meer binnen hare muren zijn, maar een heidense tempel; want ook de Mohammedanen zijn niet anders dan Heidenen, wel zonder afgoden, maar toch met één afgod: hun valse profeet, die ook en wel voornamelijk behoort tot de door de Heer voorspelde valse profeten, die na Hem komen zouden. Totdat de tijden der Heidenen zullen vervuld zijn. De vertreding van Jeruzalem zal dus niet zonder einde zijn, maar alleen zo lang duren, totdat de tijden, die aan de volken gegeven zijn, hun loop zullen vervuld hebben. Daarna keert God terug tot Israël in genade, en neemt Hij de smaad (het ongeloof) weg van zijn volk, en plaatst het weer aan het hoofd der volken. Alsdan zal het woord des Heeren vervuld worden: Jacobs overblijfsel zal zijn in het midden van vele volken, als een dauw van de Heer, als druppelen op het kruid, dat naar gene man wacht, noch mensenkinderen verbeidt, Micha 5:6. Wij moeten ons derhalve met betrekking tot het lot van Israël en Jeruzalem vastklemmen aan het woordje TOTDAT de tijden der Heidenen zullen vervuld worden, even als Luther zich vastklemde aan het woordje: NOG THANS zal ik blijven geloven. Heeft hij met dat nog thans, als woord der Schrift, Jona 2:4, de ene helft der wereld overwonnen, wij moeten de andere helft der wereld overwinnen door het even schriftuurlijke woord totdat. En alsdan zo iemand tot ulieden zeggen zal: ZIET HIER IS DE CHRISTUS, OF ZIET, DAAR IS HIJ! gelooft het niet; want er zullen valse Christussen en vele valse profeten opstaan. Dit is de derde maal, dat de Heer zijn discipelen waarschuwt tegen valse messiassen en profeten; want hetzelfde verschijnsel, dat bij de verwoesting van Jeruzalem zou plaats hebben, zou ook plaats hebben bij de wederkomst des Heeren, tot welke voorspelling de Heer thans overgaat. Trouwens het oordeel van Israël staat in rechtstreeks verband met de oordelen van de laatste tijd. Ook dan zal het oordeel beginnen met het huis Gods, en zal het eindigen met het huis des Satans. Alles is dus ook hier beeld en tegenbeeld. Vergeten wij ook niet, dat wij geen meesters der gebeurtenissen zijn, maar dienaren van Gods raad, en dat het ons als zodanig niet voegt, om bij de voorspelde toekomstige gebeurtenissen nog andere te voorspellen, maar in stilheid en nederigheid te letten op de voetstappen des Heeren in de gebeurtenissen van vroegere tijden en ook van onze tijd. Wel gaat de wijzer op het werelduurwerk rusteloos voort, maar onzichtbaar, en niemand onzer kan zeggen: "thans staat hij op dat uur." En zullen grote tekenen en wonderheden doen, alzo dat zij, indien het mogelijk ware, ook de uitverkorenen zonden verleiden. Dat er gedurig gesproken wordt over valse Christussen en valse profeten, zegt ons, dat er tegenover de zuivere leer des Evangelies, met hare heilige wonderen, een valse leer der dwaling zou ontstaan, met onheilige wonderen. En hebben wij naar de vervulling dezer profetie ver te zoeken? Neen. Zij staat vlak voor onze ogen. De Roomse kerk. Zij is de ontaarding van de ware kerk. Zij heeft van lieverlede naast al de waarheden der Schrift al de dwalingen der mensen geplaatst; naast de ware wonderen de valse wonderen; naast de predikers des geloofs de predikers van het bijgeloof; naast de Christus de paus. Heeft Rome niet altijd gezegd, en zegt zij het niet nog heden: "Ziet hier is de Christus! Want ik ben de alleen zaligmakende kerk, dus het vaartuig, waarin Christus is, en dat daarom niet kan vergaan." En zegt zij niet nog heden: "Hier staat de stedehouder van Christus zichtbaar voor uw ogen, en daar in gindse hostiekast boven het altaar is de Christus zelf!" Zeker was Rome in het begin niet wat

het later werd; maar zijn grondbeginsel was van het eerste ogenblik af vals. Hij maakte het koningrijk der hemelen tot een wereldkerk, en Petrus, de eerste onder de dienaren der gemeente, tot een kerkvorst. Allengs ontwikkelde zich dan ook dat onkruid tot altijd voller gestalte. Tot vóór de Hervorming bestond de Roomse kerk uit een gemengde schare, even als Israël ten tijde des Heeren, en alleen de oversten der schare doodden de getuigen der waarheid; doch na de Hervorming, welke het eerste oordeel Gods was over de Roomse kerk, toonde zij zich in hare ware gestalte. Toen waren hare kinderen, in welke nog iets goeds bevonden werd, als Protestanten van haar uitgegaan, even als eertijds de Christenen uitgingen van de Joden, en wat in haar bleef, dat openbaarde niets dan haat tegen het zuivere Woord van God, en bleef zo hardnekkig in het bijgeloof, als de Joden na de verwoesting van Jeruzalem hardnekkig bleven in het ongeloof. Zeker zijn er ook nog heden in de Roomse kerk, gelijk in Israël, gelovigen naar de verkiezing der genade; doch, zolang zij zich niet afscheiden en uittreden, alleen zichtbaar voor God en onzichtbaar voor ons. Maar gijlieden, ziet toe, ziet Ik heb het u alles voorzegd. Velen zouden door de valse woorden der valse Christussen en profeten verleid en meegesleept worden, en zelfs de uitverkorenen zouden in dit opzicht in groot gevaar staan; doch zij zouden als uitverkorenen door , onzichtbare banden vastgehouden worden, om bij hun weifeling niet af te wijken, maar volstandig te blijven in de leer der apostelen. Nog thans moesten zij daarom niet zorgeloos zijn, en niet zeggen: "Ik ben uitverkoren, en ga dus niet verloren;" neen, zij moesten toezien, en onophoudelijk het Woord des Heeren lezen, en daarmee zich altijd de voorzeggingen en waarschuwingen des Heeren, ook ten aanzien van de valse Christussen en profeten, herinneren. Immers niemand kan zeggen: "Ik ben uitverkoren," dan die van ganser harte gelooft, dat Jezus is de Christus, en die dit van ganser harte gelooft, kan niet zorgeloos, niet roekeloos zijn, noch God verzoeken. Zo zij dan tot u zeggen zullen: ZIET HIJ IS IN DE WOESTIJN! gaat niet uit; ZIET HIJ IS IN DE BINNENKAMER! gelooft het niet. De Heer sluit hiermee alle mogelijke wijze van voorstelling der dwaling uit. Ieder, die de Christus in het openbaar of in het verborgene, van verre of van nabij als met de vinger meent te kunnen aantonen, verkeert juist hiermee in dwaling, en wil anderen doen dwalen. Want gelijk de bliksem uitgaat van het oosten, en schijnt tot het westen, alzo zal ook de toekomst van de Zoon des mensen wezen. De Heer zegt hiermee, dat Hij op geen andere wijze persoonlijk zal wederkeren, dan in het openbaar en zichtbaar voor alle ogen. Voorzeker, dit is een voornaam teken. Zijn terugkomst zal niet in het verborgene, niet onzichtbaar, geestelijk, zinnebeeldig zijn, maar in waarheid, klaarheid en openbaarheid, als bij een onweder, het weerlicht van de bliksem vóór de donder. En terstond na de verdrukking die dagen. Men heeft hiermee gedacht aan het oordeel over Israël in de verwoesting van stad en tempel; doch dit was geen verdrukking van de gemeente des Heeren, maar veel meer een van hare verlossingen. Hiermee was de een helft van hare vijanden en wel van hare bitterste vijanden, de ongelovige Joden, te niet gedaan, en de andere helft, de Heidenen, zou nog maar alleen blijven woeden. Eerst woedde toen het heidense Rome, en vervolgens het pauselijke Rome tegen de gemeente des Heeren. Deze valse Christus én de valse profeet Mahmoed (welke beiden zich naast elkander gelijktijdig tot grote aardse macht en heerlijkheid ontwikkelden, en na de Hervorming ook gelijktijdig afnamen) waren na Israël en de Romeinen de verdrukkers der ware Christelijke gemeente. De grote valse profeet, die als zodanig de vertegenwoordiger van al de valse profeten is, legde een ondraaglijk en verpletterend ijzeren juk op de kerk in het oosten, en de paus, de grote valse Christus, die als zodanig de vertegenwoordiger is van al de valse Christussen, legde een niet minder ondraaglijk en neerdrukkend loden juk op de kerk in het westen. Nog heden bestaan beide machten, ofschoon hun kracht, Gode zij lof, voor duizenden en miljoenen gebroken is. Zij blijven nog thans altijd de verdrukkers der gemeente van Christus, en tonen het waar zij kunnen. En nu weet gij, dat deze machten sedert eeuwen bestaan, en nog is haar einde niet van nabij te zien. Al die eeuwen der geschiedenis der gemeente tot aan 's Heeren verlossende wederkomst, kunnen dus met recht genoemd worden: dagen van

verdrukking. Terstond, nadat deze zullen vervuld zijn: Zal de zon verduisterd worden en de maan zal haar schijnsel niet geven, en de sterren zullen van de hemel op de aarde vallen, en er zal op de aarde benauwdheid der volken zijn met twijfelmoedigheid, als de zee en de watergolven groot geluid zullen geven, en de mensen het hart zat bezwijken van vrees en verwachting der dingen, die het aardrijk zullen overkomen; want de krachten der hemelen zullen bewogen worden. Deze tekenen, welke de wederkomst des Heeren onmiddellijk voorafgaan, zijn niet zinnebeeldig te verklaren. Gelijk geheel de natuur getuigenis gaf van de Zone Gods bij diens kruisiging, dood en opstanding, zo zal zij ook getuigenis geven bij zijn wederkomst in heerlijkheid. Uit vroegere gelijkenissen en gezegden weten wij, en wij zullen het zo dadelijk op nieuw horen, dat de Heer zal wederkomen in uiterst zware tijden, zodat zijn komst voor de zijnen een verlossing zijn zal uit grote nood. Tegelijk weten wij, zowel uit de brieven van Petrus als uit de Openbaring van Johannes, dat de wederkomst des Heeren in verband staat met grote veranderingen en omwentelingen in de natuur, en met vreselijke oordelen over de goddelozen. De Heer schetst deze oordelen in onze tekst met weinige woorden, maar die alles in zich bevatten, wat men zich verschrikkelijks kan voorstellen. En alsdan zal in de hemel verschijnen het teken van de Zoon des mensen. Het teken van de Zoon des mensen is de Schechina, het teken der onmiddellijke goddelijke tegenwoordigheid: de wolk der heerlijkheid, waarin Hij zich reeds aan Israël openbaarde, waarin Hij gezien werd door Daniël, als de Zoon des mensen, Daniël 7:13 welke de zijnen overschaduwde op de berg der verheerlijking, en die Hem bij zijn opvaart ten hemel bedekte voor het oog zijner discipelen. Nog thans zal te midden van deze heerlijkheid het persoonlijke teken van de Zoon des mensen zijn, dat Hij gezien zal worden als de Gekruiste, met de littekenen zijner wonden in het verheerlijkte lichaam. Na zijn kruisiging is het kruis van Hem onafscheidelijk. Hij draagt het in zijn lichaam eeuwiglijk. En dan zullen al de geslachten der aarde wenen. Bij het zien van dat kruis, het teken zijner hoogste liefde; zij zullen wenen over hun ongeloof, waarmee zij Hem verworpen hebben, die hun zonden in zijn lichaam heeft gedragen op het hout, en hun vloek heeft doorgestaan, om hen tot een eeuwige blijdschap te zijn. Alle geslachten der mensen zullen hun ongeloof bewenen, maar Israël's stammen allermeest, omdat zij hun Goël, hun Messias, hun Profeet, Koning en Hogepriester smadelijk uitgestoten en gekruist hebben. Zij zullen, ziende de gekruiste Zoon van God, over Hem wenen, gelijk een moeder weent over haren eniggeboren zoon. Doch is het wenen van allen een wenen der wanhoop van allen? Neen, er is tweeërlei wenen: een wenen als dat van Ezau, dat geen plaats voor het berouw vond, en een wenen als dat van Petrus, dat door de Heer in genade werd aangezien. De Heer kan alleen dat wenen onderscheiden, en zal het onderscheiden. En wat Israël betreft, er ligt een belofte voor dat volk, dat als het zal wenen, het uit berouw wenen, en genade vinden zal, Zacheria 12:10,11. En zullen de Zoon des mensen zien komen op de wolken des hemels, met grote kracht en heerlijkheid. Een aanschouwing, die der nederdaling Gods op Sinaï nog overtreffende; want toen bepaalde zich de nederdaling Gods uit de hemel in grote kracht en heerlijkheid alleen tot de Sinaï en tot Israël, maar dan zal zij zich uitstrekken over geheel de aarde, en over alle volken. En alsdan zal Hij zijn engelen uitzenden met een bazuin van groot geluid. Ook op Sinaï werd de bazuin gehoord, welker geklank, alsmede de stem, waarmee de woorden der wet gesproken werden, zo vreselijk waren, dat zij, die ze hoorden, baden, dat het woord niet meer tot hen mocht gedaan worden. De bazuin is het instrument der waarschuwing, der oproeping, der samenroeping, om getuigen te wezen van, of mede werkzaam te zijn aan zaken of daden van algemeen. belang of gewicht. Ook bij de wetgeving waren de Engelen de dienaren Gods, die de wet gaven in de hand des Middelaars, Galaten 3:19. Bij des Heeren wederkomst in heerlijkheid zullen ook wederom de Engelen de dienstdoende geesten zijn. En zij zullen zijn uitverkorenen bijeen vergaderen uit de vier winden, van het uiterste der aarde tot het uiterste des hemels. Alsdan zal de scheiding plaats hebben tussen Gods kinderen en die het niet zijn. Tot die tijd toe leven en werken beiden te samen, en geen menselijke macht kan ze van elkander scheiden; ook weet geen menselijke

wijsheid ze te onderscheiden; want hoe vele kinderen Gods zijn nog in de geboorte, en hoe vele onbekeerden zullen nog tot bekering komen! Als nu deze dingen beginnen te geschieden, zo ziet omhoog, en heft uw hoofden opwaarts, omdat uw verlossing nabij is. Alles loopt uit op de verlossing van Gods volk, ook het vreselijkste. Dat wij ons dit gedurig herinneren, en wij zullen niet vrezen, al veranderde ook de aarde hare plaats, en al werden de bergen verzet in het hart van de zeeën. Laat hare wateren bruisen, laat ze in beroering komen; laat de bergen daveren door hun verheffing. De beekjes der rivier zullen verblijden de stad Gods, het heiligdom der woningen des Allerhoogsten. God is in het midden van haar, zij zat niet wankelen. God zal haar helpen bij het aanbreken van de morgenstond, Psalm 46:3,6. Ja, als de nacht der tijden voorbij zal zijn, dan breekt de morgen der eeuwigheid aan, en een eeuwige dag van zaligheid omvat hemel en aarde, waarin Gods kinderen wandelen met een onuitsprekelijke, nooit gestoorde, altijd toenemende blijdschap. Leert van de vijgenboom (en al de bomen) deze gelijkenis: Wanneer zijn tak nu teer wordt, en de bladeren uitspruiten, zo weet gij, dat de zomer nabij is; alzo ook gij, wanneer gij deze dingen zult zien geschieden, zo weet dat het koningrijk Gods nabij is, voor de deur. De Heer geeft voortekenen, en wil dat de zijnen er acht op geven tot hun troost en bemoediging. De voortekenen zijn dan ook enkel voor het geloof; het ongeloof ziet niets achter zich, noch rondom zich, noch voor zich uit; het wandelt in de duisternis, en wie in de duisternis wandelt, weet niet waar hij heengaat, Johannes 12:35. Treffend is het, dat de Heer zegt: Wanneer gij deze dingen zult zien geschieden, zo weet, DAT HET KONINKRIJK GODS NABIJ GEKOMEN Is. De Heer gebruikte deze zelfde uitdrukking om zijne persoonlijke tegenwoordigheid aan te duiden, Markus 1:15. Het nabij komen van het koningrijk Gods betekent dus: de bijzondere, de meer volledige, de persoonlijke openbaring van dat koningrijk. Voorwaar Ik zeg u, dat dit geslacht geenszins zal voorbijgaan, totdat al deze dingen zullen geschied zijn. DIT GESLACHT, betekent: dit ongelovig Israël. In deze zin gebruikt de Heer doorgaans dit woord. Herinnert u slechts de uitdrukkingen: Waarmee zal Ik dit geslacht vergelijken? Dit geslacht verzoekt een teken. Opdat op dit geslacht kome al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is. De mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel tegen dit geslacht. En vele andere plaatsen meer. De discipelen zouden hebben kunnen menen, dat met de verwoesting van stad en tempel en de verstrooiing van het Joodse volk onder alle volken der aarde, er voortaan geen volk der Joden meer zou bestaan, maar dat het in zijn ongelovige en afvallige kinderen onder de volken zou wegsmelten, even als een groot deel der tien stammen daaronder weggesmolten is. Doch de Heer handhaaft hier, gelijk altijd, de belofte Gods, zo uitnemend uitgedrukt in de profetie bij Jeremia 31:31-37: Zo zegt DE HEERE, die de zon ten lichte geeft des daags, de ordeningen der maan en der sterren ten lichte des nachts; die de zee klieft, dat hare golven bruisen: HEER DER HEIRSCHAREN is zijn naam: Indien deze ordeningen van voor mijn aangezicht zullen wijken, SPREEKT DE HEER, zo zal ook het zaad Israëls ophouden, dat het geen volk zij voor mijn aangezicht, al de dagen. ZO ZEGT DE HEER: Indien de hemelen daarboven gemeten, en de fondamenten der aarde beneden doorgrond kunnen worden, zo zal Ik ook het ganse zaad Israël's verwerpen, om alles wat zij gedaan hebben, SPREEKT DE HEER. De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan. Dat kan geen mens, geen engel, dat kan God alleen zeggen. Hier openbaart de Heer dus zelf met onweersprekelijke klaarheid zijn waarachtige Godheid, en onmiddellijk daarop openbaart Hij met dezelfde klaarheid zijn waarachtige mensheid, in de woorden: Doch van die dag en die ure weet niemand, ook niet de engelen, die in de hemel zijn, noch de Zoon dan mijn Vader alleen. Wel verre, dat deze uitspraak in tegenspraak zou staan met des Heeren waarachtige Godheid, is zij de bevestiging van des Heeren waarachtige Godheid en mensheid in de eenheid zijner persoonlijkheid. Indien wij deze uitspraak des Heeren misten, zou ons het alles afdoend bewijs ontbreken, dat de Zoon als God de Vader evengelijk, tegelijk als mens aan de Vader geheel ondergeschikt en van Hem afhankelijk was. Even als God engel en mens ten minste één gebod moest geven, als bewijs dat Hij God en zij schepselen waren, zo

moest er ten minste één zaak zijn, waarin de Zone Gods in zijn mensheid ondergeschikt aan en afhankelijk was van de Vader. En die ene zaak openbaart ons hier de Zoon zelf. De bepaling van de dag en de ure van het einde der bestaande orde der dingen heeft de Vader zich volstrekt voorbehouden; niet alleen de hoogstgeschapene wezens, de engelen, maar ook de Ongeschapene, de eeuwige Zoon des eeuwige Vaders is, in diens mensheid, deze wetenschap onthouden. Dàt is ook voor Hem, die overigens alle dingen weet, een geheim. Wij danken de Heer dat Hij ons dit gezegd heeft; want nu weten wij, dat er in de staat zijner zelfvernedering niets ontbreekt aan de waarheid zijner mensheid bij de waarheid zijner Godheid. Tevens vergunt Hij ons met dit zijn woord een diepe blik te werpen in de aard zijner menswording. Deze bestond, dat is nu duidelijk, niet in het doen ophouden zijner eeuwige Godheid, (want dit is iets volstrekt ondenkbaars) maar in het tijdelijk buiten werking stellen zijner eigene eeuwige Godheid, om uit de eeuwige Godheid des Vaders door de Heilige Geest te leven, te weten, te handelen. De Zoon was en bleef waarachtig God, maar het recht en de macht om uit zijn eigen Godheid te leven, te weten, te handelen, had Hij overgegeven aan de Vader, die Hem dat eigen goddelijke leven van eeuwigheid af gegeven heeft; naar het woord des Heeren zelf (Johannes 5:26): Gelijk de Vader het leven heeft in zich zelven, alzo heeft Hij ook de Zoon gegeven het leven te hebben in zich zelven. Dit noemen wij de eeuwige geboorte des Zoons, om deze eeuwige generatie des Vaders te onderscheiden en volstrekt af te scheiden van de schepping. De schepping en het begin, het begin des tijds zijn eenzelvige denkbeelden. Vóór de schepping is er enkel eeuwigheid, en deze eeuwigheid is niet buiten God, maar God zelf is de eeuwigheid en de algenoegzaamheid, als Vader, Zoon en Heilige Geest. Natuurlijk zouden wij daarvan niets weten als God zelf het ons niet had geopenbaard in zijn woord. Daarom verkondigt de Zoon ook zijn eeuwige Godheid door in het Hogepriesterlijk gebed te bidden: Verheerlijk Mij, Gij Vader, bij U zelven met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was. Wat vóór de wereld was, is God, en God alleen: is eeuwigheid zonder begin, is algenoegzaamheid zonder maat of grens. Eerst met de schepping begint de tijdrekening, gelijk eerst met het getal één de cijferrekening begint. Stel miljoenen nullen vóór het cijfer, zij rekenen niet mee. Evenzo wat vóór de schepping gaat, is boven onze berekening en bespiegeling, is volstrekt goddelijk, en daarmee voor het schepsel volstrekt onbegrijpelijk en ondoorgrondelijk. Daarom is het niets dan dwaasheid en vermetelheid te beweren, dat het onmogelijk is, de goddelijke natuur des Zoons door de menselijke natuur buiten werking te stellen. Wat is Gode onmogelijk? Niemand, die het bepalen kan. Wie zou het voor mogelijk achten, indien niet iedereen het zelf dagelijks ondervond, dat onze zelfbewustheid buiten werking kan gesteld worden, en dat wij , zonder nog te sterven, voor ons zelven dood zijn? Nog thans brengt de slaap deze wonderlijke verschijnselen op natuurlijke wijze voort. En wie zou het mogelijk achten, indien niet ieder mens het feitelijk bewijs ware van de zaak, dat een lichaam van geringe omvang een geest kan omvatten, die voor ons grenzenloos is, of dat het onstoffelijk verstand, dat werelden van gedachten draagt zonder de minste zwaarte te gevoelen, de hand tot werktuig heeft, waarmee men geen voorwerpen van enige omvang kan oplichten? En kunnen wij nu de mogelijkheid niet doorgronden van deze in het afgetrokkene beschouwde onmogelijkheden, waarvan wij zelven de bewijzen der mogelijkheid zijn, hoe zouden wij dan de mogelijkheid ontkennen van die wonderen Gods, die geheel buiten en boven de kring onzer begrippen staan, zonder ons zelven als dwazen ten toon te stellen? Als wij verstandige mensen willen zijn, dan moeten wij veeleer zeggen: Is het een wonder bij God mogelijk, dan is ook het andere wonder bij God mogelijk. Voor de almacht is geen meer of min, en is het een zelfde zaak een gehele wereld te scheppen, of één enkele druppel water voort te brengen. Beiden zijn ons even onmogelijk en daarmee even onverklaarbaar, en tot beiden wordt dezelfde almacht vereist. En keren wij na deze uitstap terug tot onze tekst, hoe duidelijk is het ons dan, dat de goddelijke natuur des Zoons zich in zijn menselijke natuur niet kon openbaren, dan naar de wil des Vaders; met andere woorden, dat de Godheid des Zoons door zijn menswording juist zodanig buiten werking gesteld is geworden,

als nodig was, om zijn mensheid een waarachtige mensheid te doen zijn; en tot die waarachtige mensheid des Zoons behoort noodzakelijk de afhankelijkheid van de Vader. En waar is nu het bewijs van deze afhankelijkheid? In de woorden des Heeren zelf: Van die dag en die ure weet niemand, ook niet de engelen, die in de hemel zijn, noch de Zoon, dan mijn Vader alleen. En hiermee overeenkomstig, zei de Heer tot zijn discipelen vóór zijn hemelvaart: Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in zijn eigen macht gesteld heeft, Handelingen 1:7. En niet alleen dat de Zoon door zijn menswording zijn volstrekt goddelijke alwetendheid buiten werking stellen liet, ook zijn volstrekt goddelijke almacht stelde Hij daardoor zodanig buiten werking, dat Hij betuigde en het meermalen herhaalde: De Zoon kan van zich zelven niets doen, tenzij Hij de Vader dat ziet doen, Johannes 5:19. En ook hiervan gaf Hij het feitelijk bewijs door tot Salome te zeggen: Het zitten tot mijn rechter- en linkerhand staat niet bij Mij te geven, maar het zal gegeven worden die het bereid is van mijn Vader, Mattheus 20:23. Ook verklaarde de Zoon: Ik ben uit de hemel neergedaald, niet opdat Ik MIJNEN WIL zou doen, maar de wil Degene, die Mij gezonden heeft, Johannes 6:38 12:49,50, en ook daarvan gaf Hij het feitelijk bewijs, door in zijn zielenstrijd in Gethsemane te zeggen: Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan; doch niet mijn wil geschiede, maar de uwe. Dit alles bracht de staat zijner vrijwillige zelfvernedering, de staat zijner gehoorzaamheid jegens de Vader, de staat van zijn knechtschap, borgschap, hogepriesterschap, om de verzoening der zonde te weeg te brengen en de dood te niet te doen, noodzakelijk mee; als zodanig moest Christus aan de bewustheid zijner Godheid de menselijke zwakheid paren, in welke Hij gekruist kon worden en gekruist is, 2 Corinthiërs 13:4. Doch deze staat voorbijgegaan zijnde, gaf de staat zijner daarop volgende heerlijkheid Hem alles terug, wat Hij eeuwig had en slechts tijdelijk ontbeerde. Immers de Zoon bad om het eeuwig herstel van zijn tijdelijk afgebroken gemeenschap der heerlijkheid zijns Vaders, in de straks reeds aangehaalde woorden: Vader! verheerlijk Mij met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was. En toen Hij opgestaan was uit de doden, liet Hij zich zonder het te weerspreken, door Petrus zeggen: Heer, Gij weet alle dingen; en door Thomas noemen: Mijn Heer en mijn God! en zei Hij zelf bij zijn opvaart ten hemel: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Natuurlijk niet onafhankelijk van de Vader, maar in eenswezenheid met de Vader, van wie de Zoon ook toen nog getuigde, zo als wij opmerkten, dat de Vader zich de bepalingen van de tijd en de gelegenheden aangaande de laatste dingen der toekomst had voorbehouden; waarbij het echter opmerkelijk is, dat de Heer tot zijn discipelen zegt: Het komt U niet toe te weten, zonder zich zelf als vroeger daarbij in te sluiten. Nog meer, Hij-zelf, de Zoon, ofschoon aan de rechterhand des Vaders verhoogd, bidt nog altijd tot de Vader voor de zijnen, en wacht aldaar, totdat al zijn vijanden onder zijn voeten zijn gezet, om daarna het koningrijk over te geven aan de Vader, opdat God in zijn alheid, volheid en algenoegzaamheid, als de drie-enige God, alles zij in allen, die zalig zijn geworden. En nu, in plaats dat onze tekst het allerminste zou afdoen van 's Heeren Godheid, doet hij ons zien, hoe oneindig diep zijn zelfvernedering, en hoe oneindig groot zijn zelfofferande is en zijn moest, zouden zondaren kunnen worden tot Gods kinderen; want juist om die oorzaak zegt de Schrift tot de gekochten uit zonde, dood en verderf, tot heiligheid, zaligheid en heerlijkheid: Gij zijt DUUR gekocht, als niet verlost zijnde door vergankelijke dingen, door zilver en goud, maar door het dierbaar bloed van Christus, als dat van een onbestraffelijk en onbevlekt tam. Verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn, 1 Corinthiërs 6:20, 7:27, 1 Petrus 1:18,19. Ziet toe, waakt en bidt, want gij weet niet, wanneer de tijd daar is. Waken is wakker zijn. Niemand waakt zonder reden, zonder doel. Wie waakt, is oplettend op de dingen, die gebeuren kunnen, of zorgt voor zaken, die hem zijn toevertrouwd. De Christen waakt, wachtende op de Heer, hij waakt en bidt; wie bidt denkt aan de Heer, is in gemeenschap met de Heer, gaat Hem tegemoet, en roept Hem reeds van verre het welkom toe. En wacht u zelven, dat uwe harten niet te eniger tijd bezwaard worden met brasserij en dronkenschap. Hoe! zo vragen wij, rekent de Heer de zijnen daartoe in staat?

Vergeet niet, dat de Heer spreekt tot de vertegenwoordigers zijner gemeente, onder welke altijd valse belijders zouden zijn even als er nu nog onder de twaalf apostelen één valse apostel was. De Heer waarschuwt allen voor hetgeen enkelen zouden doen, opdat die enkelen zich niet zouden kunnen verontschuldigen, van niet gewaarschuwd te zijn. En zorgvuldigheden des levens. Voor het gevaar, om hiermee het hart te bezwaren, staan de discipelen des Heeren meer bloot. Wie de genoemde grove uitspattingen zorgvuldig vermijdt, kan zeer wel met dit fijnere net der wereldliefde omvangen worden. De zorg voor de aangelegenheden van dit leven beslaat bij de meeste mensen geheel de plaats van hun gedachten: zij leven voor dit leven; het toekomstig leven ligt buiten hun gezichtseinder en buiten hun zorg. En toch, de mens is voor de eeuwigheid geschapen, en gaat die eeuwigheid met iedere schrede tegemoet. Derhalve moet dit leven alleen beschouwd worden als de voorbereiding voor de eeuwigheid, en alles, wat God ons gegeven heeft, dient enkel en alleen om ons die eeuwigheid in te leiden. Daartoe gaf God ons zijn Woord; het leert ons onze oorsprong en bestemming, onze val en ons herstel kennen. De heilige Schrift is derhalve onze enige, onfeilbare en daarmee onmisbare gids naar de zalige eeuwigheid; wie die gids niet volgt, maar op eigen hand de eeuwigheid tegemoet gaat, maakt zich schuldig aan de grootste zonde: aan de verwerping van Gods weg tot behoudenis. En dat u die dag niet onvoorziens overkome. Wij moeten vooruitzien, opdat de nood ons niet verrasse, maar voorbereid vinde. Even als er op een schip meermalen een man op de uitkijk staat, om op te letten of er in de verte ook schepen naderen, en in dit geval de mannen, die de wacht hebben, te waarschuwen, ten einde een aanzeiling of overzeiling te voorkomen, zo moeten ook wij op het schip der kerk op de uitkijk staan, opdat de dag van 's Heeren oordelen ons niet onvoorziens overvalle. Want gelijk een strik zal hij komen over al degenen, die op de ganse aardbodem zijn. Het zal een dag van oordeel zijn over al de volken der aarde. Vergeten wij niet, dat de Heer thans bepaald spreekt van het einde, waarin de eindoordelen Gods worden ten uitvoer gelegd, en dat de Heer al wat aan dat einde voorafgaat onaangeroerd laat, als bevattende tijden en gelegenheden en bijzonderheden, die voor geen nadere uiteenzetting vatbaar zijn. Daarom moeten ook wij ons wachten om vaste mijlpalen op die ongebaande weg te willen stellen. De kerk is geen spoortrein, die over vaste rails gaat, en de afstanden afgemeten vindt door stations; maar zij is een schip, dat over zee gaat, aan al de gebeurlijkheden op zee blootstaat, al de invloeden en bewerkingen van lucht en water ondergaat en doorstaat, en waarop de schepelingen telkens met hun instrumenten de poolshoogte moeten nemen, om te weten waar zij zich met het schip bevinden. En waar gaat dat schip heen? Naar vast land, maar dat nog niet ontdekt is, dat onbekend is, dat nog buiten iemands waarneming ligt. Niemand weet dan ook, hoe lang de reis kan duren. Dat wist Columbus ook niet, toen hij naar Amerika voer; in dat opzicht sloeg de reis de schepelingen, ja hemzelven tegen; nog thans zette hij zijn tocht voort, want hij wist dat de nieuwe wereld bestond, en hij kwam er aan en in. Waakt dan, want gij weet niet in welke ure uw Heer komen zal. En gelijk het geschiedde in de dagen van Noach vóór de zondvloed, alzo zal ook de toekomst van de Zoon des mensen zijn. Even als de cirkel eindigt in zijn begin, zo buigen zich ook de laatste tijden terug tot de eerste; want gelijk al het heilige uit God is, en tot God terugkeert, zo keert ook al het kwade terug tot zijn beginsel, tot de geoordeelde Gods, tot de duivel. Zijn val uit de hemel zal eindigen met zijn val in de afgrond, waaruit geen ontkomen is. Dit zien wij in de Openbaring van Johannes, terwijl wij daartegenover zien een heilige aarde, en daarop een heilige stad, welke niet weer ontheiligd kan worden, en een Eden, waarin de verzoeker geen toegang meer heeft. Al deze grote dingen hebben hun afspiegeling in de vroegere geschiedenis der mensheid. De latere tijden vóór de ondergang deze wereld zullen zijn als die vóór de ondergang der oude wereld en van geheel het menselijk geslacht, met uitzondering van acht mensen, Noachs huisgezin. Zij aten, zij dronken, zij namen ten huwelijk, zij werden ten huwelijk gegeven. Ziedaar de omschrijving van hetgeen de Heer bedoelt met het bezwaard zijn des harten met de zorgvuldigheden des levens. De lieden der wereld zijn er niet door bezwaard; integendeel, het is hun lust en hun leven om alleen voor

het tijdelijke te zorgen en het tijdelijke te genieten; alleen zij, die God kennen en dienen, bezwaren er hun hart mede. Doch is het dan niet de orde der natuur, te eten, te drinken, te huwelijken? Zeker, maar er is ook nog een hogere orde dan die der natuur; er is ook een zedelijke geestelijke orde Gods, voor de naar Gods beeld geschapen en tot zonde vervallen mens, voor de mens met zijn redelijke geest, met zijn zedelijk geweten, en deze mens moet de mens der natuur beheersen. Leeft de mens dus alleen naar de orde der natuur, zo zaait hij alleen op het vlees, en zal hij uit het vlees de verderfenis maaien; hij moet zaaien in de geest, ook door zijn natuurlijk leven, zal hij uit de geest het eeuwige leven maaien. Tot op de dag, op welke Noach in de ark ging. De Heer zegt niet totdat de zondvloed kwam; neen, de Heer predikte altijd de genade in het midden der oordelen, en zo wees Hij, alvorens op de zondvloed te wijzen, op de ark, waarin Noach inging, en waarin velen met hem hadden kunnen ingaan, als zij zijn getuigenis, het getuigenis Gods hadden willen geloven. En de zondvloed kwam en verdierf ze allen. Waarom? Omdat zij in het vlees en niet in de geest gezaaid hadden. Want alle vlees had zijn weg bedorven, en liet zich niet meer bestraffen door de Geest van God. En gelijk het geschiedde in de dagen van Loth: zij aten, zij dronken, zij kochten, zij verkochten, zij plantten, zij bouwden. De Heer schetst hier een bredere ontwikkeling van het maatschappelijk leven. De koophandel, de landbouw, de bouwkunst beslaan daarin reeds een grote plaats; nog thans bij alle uitwendige beschaving, en te midden van de heerlijkste natuur zijn de mannen van Sodom en Gomorra even bedorven als die van vóór de zondvloed. Maar op die dag, op welke Loth van Sodom uitging, regende het vuur en sulfer van de hemel, en verdierf ze allen. Ook hier spreekt de Heer eerst van Loths uitgaan uit Sodom, alvorens van vuur en zwavel te spreken. Hoe velen hadden met Loth uit Sodom kunnen uitgaan en behouden worden, indien zij zijn waarschuwing, de waarschuwing Gods geloofd hadden! Doch het ongeloof ziet niets en hoort naar niets, maar stort zich zelven blindelings in het verderf. Alzo zal het zijn in die dag, op welke de Zoon des mensen geopenbaard zal worden. Het zal dus een tijd van algemeen ongeloof zijn, waarop slechts weinige kinderen Gods een uitzondering zullen maken; hiermee zal het een tijd van grote verdrukking zijn voor de gemeente, want waar de ongerechtigheid de overhand heeft, daar wordt Gods volk vertreden. De Heer geeft deze toestand ook te kennen in de gelijkenis van de weduwe en de onrechtvaardigen rechter, aan welker slot Hij zegt: Zal de Zoon des mensen als Hij komt, ook geloof vinden op de aarde? Intussen moeten wij uit deze vergelijkingen opmaken, dat des Heeren komst zal voorafgegaan worden door een tijd niet van oordelen, maar van tijdelijke bloei, niet van onrust, maar van wereldse vrede, waarin alles naar 's werelds wijze zijn rustige gang gaat en ieder doet wat zijn hart hem ingeeft. Zo was het vóór de zondvloed, zo vóór Sodoms ondergang: zo zal het ook vóór 's Heeren komst zijn. In dezelve dag, wie op het dak zal zijn en zijn huisraad in huis, die kome niet af, om hetzelve weg te nemen. De Heer gebruikt dezelfde beelden als bij de verwoesting van Jeruzalem, doch spreekt thans niet meer van te vluchten naar de bergen. De beslissende ure van aangenomen of verworpen te worden zou gekomen zijn. En wie op de akker zijn zal, die kere desgelijks niet naar hetgeen achter is. Gelijk bij de naderende verwoesting van Jeruzalem een volstrekte loslating van alles wat de meest overhaaste vlucht kon belemmeren, door de Heer wordt aangeprezen, zo ook in deze uiterste nood een volstrekt aftrekken des harten van alle tijdelijk goed. Gedenkt aan de vrouw van Loth. Zij dacht niet uitsluitend aan het behoud van haar leven, maar ook aan het verlies van haar goed. Hare voeten waren op de weg naar Zoar, maar haar hart was nog in Sodom. Zij aarzelde in het onverwijld volgen van haar man. Zij zag om van achter hem en werd tot een zoutpilaar, tot een gedenkteken van de gevolgen der ongehoorzaamheid aan het woord des Heeren: Ga uit van haar, mijn volk! (uit de stad der ongerechtigheid, uit Babel) opdat gij aan haar zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij niet ontvangt van haar plagen. Zo wie zijn leven zal zoeken te behouden, die zal het verliezen, en wie hetzelve zal verliezen, die zal het behouden. De Heer herhaalt hier het woord, dat Hij vroeger bezigde, want de beslissende ure zou de waarheid er van in het helderste licht stellen. De Heer neemt, zo als gij weet, ook hier

het leven in tweeërlei zin, en wil zeggen: Wie zijn natuurlijk leven zal willen behouden, die zal zijn geestelijk leven verliezen, maar wie zijn natuurlijk leven zal verliezen, die zal zijn geestelijk leven behouden. Hiermee leert de Heer, dat beiderlei leven in zodanige tegenspraak met elkander zijn, dat zij niet naast elkander kunnen bestaan, maar dat een van beiden moet ondergaan. En wat is dan nu eigenlijk ons natuurlijk leven? Het is ons zondig leven, het leven, dat wij uit Adam door onze natuurlijke geboorte ontvingen, het leven uit de aarde en voor de aarde, uit ons zelven en voor ons zelven; het leven, dat niet naar God en de naaste vraagt, dan in zover dat met onze eigen eer, ons eigen welzijn overeenkomt. Hierop rust de eis van de Heer: Tenzij iemand wederom geboren wordt, hij kan het koningrijk Gods niet zien, en rusten de woorden van Paulus, 2 Corinthiërs 5:15 Christus is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven, niet meer zich zelven zouden leven; maar die, die voor hen gestorven en opgewekt is. Onze eigenliefde moet dus in Jezusliefde veranderd worden. Wij moeten Jezus liefhebben, of wat hetzelfde is, God liefhebben; wij moeten, om het volledig te zeggen, de Vader liefhebben, in de Zoon, door de Heilige Geest. De wortel van ons bestaan moet uit de aarde, uit de eerste Adam uitgetrokken, en in God, in Jezus, de tweede Adam, worden overgeplant. Dit geschiedt in de bekering, in de wedergeboorte, in het geloof, welke Gods werkingen en Gods gaven zijn. Een iegelijk nu die, hoe zwak dan ook, in waarheid gelooft in Jezus, die heeft Hem ook waarlijk lief, hoe onvolmaakt dan ook, en leeft niet meer voor zich zelven, maar voor de Heer, hoe onvolledig dan ook; het beginsel des nieuwe, onvergankelijke levens is in hem, dat niet meer sterven kan, Johannes 11:26 het uit God geboren deel, dat niet meer zondigen kan, 1 Johannes 3:9 het goede deel, dat hem niet meer ontnomen worden kan, Lukas 10:42. Wij zien dus ook hier, dat de uitspraken des Heeren alleen duister zijn voor die ze duister maken. De Heer wil voor hetgeen Hij te aanschouwen geeft een eenvoudig oog, dat licht heeft, en alles verlicht ziet, waar het ook op ziet. Wat is het oude leven? Eenvoudig het zondige leven. Wat het nieuwe leven? Eenvoudig het heilige, het zonde bestrijdende leven. En kunnen wij niet weten, welk van die beide levens het onze is? Zeker, indien ons oog eenvoudig is, indien wij waarlijk Christenen zijn; maar zijn wij vijanden Gods, dan heeft de zonde het licht in ons tot duisternis gemaakt, en wij wandelen op een weg, waarvan Salomo zegt, Spreuken 14:12. Er is een weg, die iemand recht schijnt, maar het laatste van die zijn wegen des doods. Ik zeg u, in die nacht zullen twee op een bed zijn, de een zal aangenomen en de andere zal verlaten worden. In dat beslissend uur van zalig worden of verloren gaan doet de aller innigste natuurlijke gemeenschap, waarin wij tot elkander staan, niets af. De ene mens kan de andere niet behouden. En nu, hoeveel gehuwden zijn verbonden door banden van vleselijke liefde alleen! Dit is uit de aard der zaak een tijdelijke verbintenis; alleen zij, die in Christus met elkander verbonden zijn, zijn voor eeuwig met elkander verbonden. Twee vrouwen zullen te samen malen. De ene zal aangenomen, de andere zal verlaten worden. Ook zal dan alle samenwerking ophouden , welke niet op een gemeenschappelijken grondslag rust. Hoe dikwijls moeten Christenen in een maatschappelijke betrekking samenwerken met dezulken, die geen Christenen zijn. Denkt aan de gemeentebesturen en aan de kerkbesturen, aan de kamers der afgevaardigden en aan de ministeries, hoevelen staan lijnrecht tegenover elkander in beginselen, en zijn toch geroepen om hetzelfde werk te doen. In dezelfde molen te zijn en ieder op zijn wijze te willen malen, het is een gedurige, ik zou bijna zeggen onuitstaanbare kwelling des geestes, welke alleen door de gewoonte, de onvermijdelijkheid en de algemeenheid hare scherpste kanten enigszins verliezen kan. Doch ook daar komt een einde aan: eenmaal komt de Christen in zijn vol levenselement, waaruit hij niet meer zal getrokken worden. Twee zullen er op de akker zijn, de een zal aangenomen en de ander zal verlaten worden. Het is hetzelfde denkbeeld als het voorgaande, met dit verschil, dat hier van een samenwerking wordt gesproken in het openbaar, terwijl zo aanstonds gesproken werd van een samenwerking in afgesloten kringen. De akker is ook hier de wereld. Hoe staat ook hier de Christen tegenover de niet-Christen; de gelovige tegenover de ongelovige; de godvruchtige tegenover de goddeloze! Ieder oefent zijn eigen invloed uit op de

wereld, en die invloeden staan lijnrecht tegen elkander over, of doorkruisen elkander, zodat men zich geneigd voelt om aan te nemen, dat de wereld in een aanhoudende staat van gisting en verwarring verkeert. Dat heeft de zonde gedaan. De zonde is de verwarring van de orde Gods; doch zij zal eenmaal uit de wereld worden uitgezuiverd met het vuur des laatste oordeels, en dan zal de orde Gods weder heersen, en alléén heersen, en ongestoord heerse! De Zoon des mensen zal zijn engelen uitzenden en zij zullen uit zijn koningrijk vergaderen al de ergernissen en degenen, die de ongerechtigheid doen, en zullen ze in de vurige oven werpen; daar zal wening zijn en knarsing der tanden. En zij antwoordden, en zeiden tot Hem: WAAR, HEER? Waarschijnlijk hield de Heer hier een ogenblik op met spreken, en dit werd door de discipelen benuttigd tot het doen een vraag, welke hun reeds lang op de lippen lag, doch die zij tot nu niet konden aanbrengen: waar de plaats dezer gebeurtenissen zou zijn. En Hij zei tot hen: WAAR HET DODE LICHAAM IS, ALDAAR ZULLEN DE ARENDEN VERGADERD WORDEN. De Heer beantwoordt hun bepaalde vraag op een onbepaalde wijze. De rechtstreekse afwijzing een vraag is een berisping van ongepastheid of voorbarigheid, welke de vrager onaangenaam aandoet; wij moeten er ons daarom zoveel mogelijk voor wachten, en liever doen wat de Heer hier doet: het antwoord omwikkelen met een beeld, dat juist is, maar dat het eigenlijke der vraag buiten sprake laat. Waar het aas, het dode lichaam is, daar vergaderen zich de arenden, of zo als wij ook kunnen zeggen: "waar de prooi is, zal zich de roofvogel laten vinden." Wij zien deze woorden des Heeren schitterend vervuld in het oordeel over Jeruzalem, dat het toonbeeld van de laatste oordelen Gods moest zijn. Toen Jeruzalem tot een aas was geworden, streken de Romeinse adelaren op hetzelve neer, en verslonden het. Zo zal het ook in de laatste tijd zijn. Zodra de wereld door haar ongeloof tot een dood lichaam zal geworden zijn voor God, hoe levensvol, levenskrachtig en levenslustig het ook in eigen schatting wezen moge, zullen de adelaren Gods neerstrijken en haar verslinden. Waakt dan ten alle tijde, biddende dat gij moogt waardig geacht worden te ontvlieden al deze dingen, die geschieden zullen. De eisen des Heeren hebben altijd heerlijke beloften in hun gevolg. De Heer vermaant en waarschuwt de zijnen niet, dan om hen voor het ergste leed en lijden te vrijwaren. Zij moesten niet alleen waken, niet alleen oplettend zijn op wat er gebeurde en te wachten stond, maar ook bidden, om al deze verschrikkelijke oordelen te ontgaan. En te staan voor de Zoon des mensen. Dat is: in des Heeren onmiddellijke tegenwoordigheid te verkeren. Ik ben Gabriël (zei de engel tot Zacheria), die voor God sta. Zo staan eenmaal al de Christenen, die het in waarheid zijn, vóór de Christus. Welk een heerlijke aanschouwing zal dat zijn! Wie zou niet willen waken en bidden, om ook onder die gekochten des Heeren te staan; of zouden wij liever voor een korte tijd de genieting der zonde hebben, om dan Gods oordelen over ons te zien losbreken? Want gij weet niet in welke ure uw Heer komen zal. De Heer vermaant onophoudelijk tot waakzaamheid, omdat zijn discipelen groot gevaar liepen, om niet waakzaam te zijn, doordien de komst des Heeren lang, zeer lang zou vertoeven. En inderdaad de gemeente des Heeren maakte zich al de eeuwen door, en maakt zich nog heden aan niets meer schuldig dan aan het niet wakend wachten op de wederkomst des Heeren. Gelijk een man buitenslands reizende, zijn huis verliet, en zijnen dienstknechten macht gaf en elk zijn werk, en de deurwachter gebood, dat hij zou waken. De Heer neemt een gedeelte uit de door Hem vroeger gegevene gelijkenis der tien ponden, om er een nieuwe trek bij te voegen. De buitenslands trekkende man geeft niet alleen ieder zijner dienstknechten een gedeelte van zijn vermogen, van zijn geld, maar ook van zijn macht, van zijn huisbestuur, en wel ieder zijn eigenaardig werk, bevelende de deurwachter in het bijzonder op zijn post te blijven, en nauwkeurig de wacht te houden. Zo beval nu ook de Heer bij zijn heengaan zijn discipelen allerbijzonderst aan, te blijven waken. Zo waakt dan, want gij weet niet, wanneer de Heer des huizes komen zal: des avonds laat, of ter middernacht, of met het hanengekraai, of in de morgenstond. De Heer heeft de tijd en de gelegenheid zijner komst zich voorbehouden; trouwens, Hij is de Vrijmachtige, en het behaagt Hem in sommige gevallen ons te binden, zonder zich zelven te verbinden, opdat het geloof, de hoop en de liefde gelegenheid

ter beoefening mogen vinden. Het geloof ziet op de belofte des Heeren, de hoop verwacht hare vervulling, en de liefde wacht altijd op de geliefde. Opdat hij niet onvoorziens kome, en u slapende vinde. De Heer acht geen verzuim zo beschamend voor zijn discipelen, als gebrek aan waakzaamheid. En waarom? Omdat zijn discipelen in de wereld zijn als in 's vijands land, en de vijand van ieder onbewaakt ogenblik gebruik maakt, om hen te benadelen. Niet alleen wordt juist gedurende het slapen der akkerlieden het onkruid gezaaid in het midden der tarwe, maar worden ook de huislieden van hun goederen beroofd. Door gebrek aan waakzaamheid zijn de edelste schatten der kerk verloren gegaan, ja, de Heilige Schriften zelven waren er door in een klooster begraven, en had God ze daar niet bewaard, en van daar weder aan het licht gebracht, wij waren nog heden allen Rooms, en daarmee heidenen met de bijnaam van Christenen. En hetgeen Ik u zeg, dat zeg Ik allen: WAAKT! De Heer stelt hiermee het woord Waakt! tot het blijvend wachtwoord van geheel de kerk, aan alle plaatsen en in alle tijden. Eerst wanneer Hij wedergekomen zal zijn, zal Hij ons van dit woord en van dit werk ontslaan. Tot zo lang echter blijve ieder op zijn post, en worde hij er getrouw op bevonden. Want Alsdan zal het koningrijk der hemelen zijn. Wat de Heer met klare woorden gezegd heeft, wil Hij nog eens in een sprekend tafereel samenvatten. Hij schetst er de toestand der gemeente in, en onderscheidt zijn ware discipelen en discipelinnen van die er enkel de schijn van hebben. Gelijk aan tien maagden. Het tiental maakt een vergadering; waren er tien Israëlieten bij elkander, zo maakten zij een gemeente uit, en kon de dienst bij hen verricht worden. Tien MAAGDEN. De gemeente der gelovigen is de bruid van Christus, met wie zij verloofd is, en wiens komst zij wacht, om eeuwig met Hem verenigd te leven, en met Hem alles te zijn en te bezitten, wat Hij zelf is en van de Vader heeft ontvangen, De maagden zijn de speelnoten der bruid, die uit haar huis en in haar naam in sierlijke kleding de bruidegom inwachten, om hem bij zijne komst tot de bruid de feestzaal binnen te leiden. Welke hare lampen namen. De feestmaaltijd van de bruidegom en de bruid en hun gasten heeft gewoonlijk in de avond plaats, om het feest nog meer luister bij te zetten; want een feestmaaltijd bij dag is niet half zo schoon en genoeglijk als bij avond; alsdan zijn de gasten meer afgesloten van de buitenwereld, en met elkander onderling meer verbonden. En gingen uit, de bruidegom tegemoet. Zij bleven niet binnen het huis der bruid, maar traden naar buiten, over het voorplein van het huis, de bruidegom een eind weegs tegemoet, om hem eerder te zien en spoediger te verwelkomen. En vijf van haar waren wijzen en vijf waren dwazen. Bij de uiterlijke gelijkheid was er innerlijk een aanmerkelijk verschil bij deze maagden. Zij waren allen de speelnoten der bruid, allen in sierlijk bruiloftsgewaad, allen tot hetzelfde werk, de opwachting des bruidegoms geroepen; doch de wijze hoe dit werk door de een en door de anderen gedaan werd, verdeelde haar in wijzen en onwijzen. Die dwaas waren, hare lampen nemende, namen geen olie met zich, maar de wijzen namen olie in hare vaten met hare lampen. De Heer leert hier de volharding der heiligen in tegenstelling met de afwijking der anderen. Er is een standvastig geloof en er is een tijdgeloof. De zorgeloosheid is wel een der duidelijkste kenmerken van het schijnchristendom. Er zijn mensen, die zich vergenoegen met hun Christelijke naam en uitwendige belijdenis; en zeker, daar hebben zij genoeg aan, om in de kerk te leven, maar niet om zalig te worden. Zij hebben al de uitwendige voorrechten van Gods kinderen met elkander gemeen, ja hebben soms bijzondere gaven daarbij, maar zij hebben geen genade, dat is, zij hebben de Heilige Geest niet in hen levende en werkende. En zulke mensen zijn als brandende lampen, maar aan wie de voorraad van olie ontbreekt. Deze kunnen enige tijd branden, maar niet altijd. Bij de Christen moet in geestelijke zin, door de Heilige Geest, plaats hebben wat bij de weduwe te Sarepta ook door Gods almacht plaats had: Het meel van de kruik werd er niet verteerd en de olie der fles ontbrak er niet. Toen nu de bruidegom vertoefde. De Heer herinnert gedurig de zijnen, dat zijn komst zeer laat in de tijd zijn zal, ofschoon altijd te vroeg voor degenen, die Hem niet verwachten, of die Hem niet behoorlijk opwachten. Werden zij allen sluimerig en vielen in slaap. Er is uitwendig gezien geen verschil tussen gelovigen en ongelovigen; zij hebben dezelfde goede hoedanigheden, maar ook dezelfde

zwakheden. De discipelen des Heeren sliepen zelfs in des Heeren tegenwoordigheid, zowel op Thabor als in Gethsemane. Daarom is het zo gevaarlijk, om het kenmerkend onderscheid tussen ware Christenen en schijn-Christenen in uitwendige dingen te stellen. De huichelaar kan al de vrome dingen nadoen, die de vromen doen, en somtijds doet hij ze nog veel volmaakter dan zij. Even als in de gelijkenis van het onkruid op de akker, zo is het hier en overal: het einde kroont het werk, of veroordeelt het. En te middernacht. Dat is: in de laatste ure van de dag. De Heer zegt hier niet, wat Hij straks zei: dat de heer des huizes komen kon met het hanengekraai, of in de morgenstond; neen, toen onderstelde Hij de mogelijkheid van zulk een toekomst in algemene zin, doch nu Hij spreekt van zijn komst, de komst van de bruidegom tot zijn bruid, overschrijdt Hij de laatste ure van de dag niet. Het einde dezer bedeling brengt de komst des Heeren, en omgekeerd de komst des Heeren brengt het einde dezer bedeling. Geschiedde een geroep. Er is altijd een waarschuwing van 's Heeren wege. Vóór de Heer gaat altijd een heraut, die zijn komst aankondigt. Hij wil de zijnen niet overvallen; Hij weet dat zij door zijn lang vertoeven sluimerig worden, ja in slaap vallen; Hij wil hun tijd geven, om zich te herstellen, opdat zijn komst hen niet beschaamt, maar verheugt. Ziet, de bruidegom komt, gaat uit hem tegemoet! De heraut roept de maagden tot haar werk. Zij waren uitgegaan, de bruidegom tegemoet. doch hij kwam niet dadelijk, en zij moesten dus vertoeven. Welnu, thans nadert de bruidegom, dat zij thans haar voornemen volbrengen! Toen stonden al die maagden op, en bereidden hare lampen. Het eerste, waar de ontwakende maagden naar zagen en grepen, waren de lampen, die zij gedurende hare sluimering en slaap naast zich nedergezet hadden. Immers, deze lampen waren de enig nodige zaken in dit ogenblik. Het was middernacht; de bruidegom moest vóór het huis zijner bruid met licht, met helder licht ontvangen worden. Stel u de maagden voor, de bruidegom wachtende zonder lampen, en de speelnoten der bruid staan daar zonder doel en betekenis. En de dwazen zeiden tot de wijzen: GEEFT ONS VAN UW OLIE, WANT ONZE LAMPEN GAAN UIT. Hieruit blijkt, dat de lampen van allen op het uitgaan stonden. Trouwens, deze werden gelijktijdig gevuld, toen de maagden te samen uit het huis der bruid gingen; de olie, daarin gedaan, was dan ook gelijktijdig opgebrand; doch de wijze maagden hadden gedacht aan hetgeen, waaraan de dwazen niet gedacht hadden: dat de bruidegom langer kon vertoeven dan de olie in de lampen strekte, en hadden dus uit voorzichtigheid en voorzorg bovendien gevulde oliekruikjes medegenomen. Wij vragen: hoe kwamen zij op dit denkbeeld? Zij waren toch reeds bij het vallen van de avond en dus even vroeg met de andere maagden uitgegaan, en zo moet men bij haar onderstellen, dat zij met de anderen verwachtten, dat de bruidegom vroeg zou komen. Doch neen, zij dachten noch aan het vroege, noch aan het late komen van de bruidegom, maar aan het onzekere van die komst. Er was geen bepaalde tijd voor die komst; deze hing geheel en alleen van de bruidegom zelf af; en zo namen zij, gelijk alle wijzen doen, in deze onzekerheid het zekere voor het onzekere, en voorzagen zich van een voorraad, welke, zo hij niet nodig was, toch getuigen moest van hare bereidwilligheid om hare roeping ten volle te vervullen; doch deze voorraad was nodig. Juist toen het volle licht der lampen nodig was, in het ogenblik dat de bruidegom van verre naderde, taande het licht van al de lampen. Snel grepen de wijze maagden naar hare kruikjes en vulden hare lampen; de dwaze maagden hadden echter geen voorraad meegenomen, en waren daardoor in de grootste verlegenheid. Zij wendden zich terstond tot hare medespeelnoten met het verzoek: Geeft ons van uwe olie, want onze tampen gaan uit. Doch de wijzen antwoordden, zeggende: GEENSZINS, OPDAT NIET MISSCHIEN VOOR ONS EN VOOR U NIET GENOEG ZIJ. De wijze maagden blijven als zodanig handelen; zij blijven bedachtzaam en voorzichtig; zij blijven voorzorgen nemen voor de onzekere tijd, dat zij nog dienst moeten doen; immers de heraut had wel de komst des bruidegoms aangekondigd, doch was hij daarom nu in hare onmiddellijke nabijheid? Het tegendeel was waar, want zó ver was hij nog verwijderd, dat zij aan hare speelnoten de raad konden geven: Maar gaat liever tot de verkopers, en koopt voor u zelven. De wijze maagden waren niet liefdeloos, en nog veel minder spottenden zij met hare

vriendinnen, door haar tot een boodschap uit te zenden, welke niet anders dan vruchteloos kon zijn. Neen, de wijze maagden meenden ter goeder trouw, dat hare speelnoten nog te helpen waren, door met allen spoed haar verzuim te herstellen, en nu nog te doen, wat zij, de wijze maagden, terstond hadden gedaan bij de verkopers kruikjes met olie te kopen. Neen, de genade is niet eigenlievend. Zij zou zo gaarne allen behouden zien; maar kan de begenadigde zondaar de onbekeerde behouden? Heeft hij, gelijk de Roomse kerk van hare heiligen beweert, overvloed van verdiensten, waardoor ook nog anderen kunnen gebaat worden? Immers neen. Wij kunnen niemand behouden, wij hebben nooit genade te veel, maar wij kunnen wel onze onbekeerde broeders en zusters verwijzen naar Hem, bij wie de genade te verkrijgen is, naar de Heere Jezus Christus; en dat kunnen en moeten wij ook doen, zelfs in de laatste ure; want zolang de bruidegom niet gekomen, en ook zolang de dood niet tegenwoordig is, is er althans nog mogelijkheid van redding. Zeker is het nodig, dat waar het gevoel van zonde ontbreekt, dit allereerst gewekt wordt; doch als dit gevoel nu bestaat, als de dwaze maagden zien, dat haar ontbreekt, wat zij volstrekt nodig hebben, om de bruidegom te kunnen ontvangen en met hem binnen te gaan, welk een anderen raad kan en moet men haar dan geven, dan: "doet nog een poging om u te redden: Gaat tot de verkopers en koopt voor u zelven. Velen verstaan onder de verkopers de predikanten, en laten dezen roepen, als zij zich gevaarlijk ziek gevoelen. Wij hebben er niets tegen. Wij beschouwen het als een van de eerste plichten van de predikant, om te waken over de zielen der mensen, Hebreeën 13:17; en als dan nu een lid der gemeente in zijn krankheid de leraar roept, waarom zou deze niet gaarne komen, om wanneer het goede zaad des woords nog niet in het hart van zulk een mens gevallen is, het daarin te strooien, en zo het er reeds in gevallen is, te kweken. In krankheid is het hart veelal gevoeliger en ontvankelijker dan in gewone tijden. Wie lijdt, houdt meestal op van moedwillig te zondigen; alsdan is de lust er toe vergaan, althans onderdrukt. Een getrouw predikant, die Christus en die gekruist als de enige en algenoegzame Zaligmaker aanprijst aan zondaren, zal misschien aan het eenzaam krankbed een rijkere winst doen, dan hij dit doet van de kansel in een volle kerk. Wie zielen vangt is wijs, en wie een zondaar bekeert van de dwaling zijns wegs, die zal een ziel van de dood behouden en menigte der zonden bedekken, Jacobus 5:19. Toen zij nu heengingen om te kopen. Zij volgden terstond de raad harer medespeelnoten; zij begrepen er was geen andere uitweg; met uitgaande lampen konden zij de bruidegom niet opwachten; nog was hij er niet, wellicht zou het verzuim nog te herstellen zijn; doch het was niet te herstellen. Kwam de bruidegom. Gij gevoelt, dat kon in dit geval niet anders. Wanneer de bruidegom niet intussen gekomen ware, dan zouden de wijze en dwaze maagden met elkander volkomen gelijk gesteld zijn geworden, en welk een kracht zou er dan in de vermaning tot bedachtzaamheid en voorzichtigheid overgebleven zijn? De wijsheid moet hare kroon, de dwaasheid hare roede hebben; en nu, hoe gewichtiger de zaak is, waarin men dwaas was, hoe zwaarder de roede zal zijn. De dwaze maagden verzuimden het hoogste, zij ontvingen ook de hoogste straf. En die gereed waren, gingen met hem in tot de bruiloft, en de deur werd gesloten. Daarna kwamen ook de andere maagden, zeggende: HEERE, HEERE, DOE ONS OPEN! De gelijkenis laat het in het midden, of de dwaze maagden nog geslaagd zijn om olie te verkrijgen en hare lampen in de vereiste toestand te brengen of niet. De Heer treedt niet buiten het derde (het eigenlijke doel) der gelijkenis, welke is de vermaning om zich gereed te houden voor des Heeren komst. Om zich gereed te houden moet men zich gereed maken; daartoe is voorzorg nodig, en die zich tot een gewichtige zaak voorbereidt, is altijd daarin bezig. Ja, volgens des Heeren wil moet een Christen zich beschouwen als een soldaat op post in oorlogstijd. Hij mag geen ogenblik zorgeloos zijn, of hij is in gevaar overrompeld te worden en zijn leven te verliezen. Is het niet ook opmerkelijk, dat zo gedurig als de Heer vermaant, om niet bezorgd te zijn ten opzichte van onze tijdelijke benodigdheden, Hij ook zo gedurig vermaant om wel bezorgd te zijn voor onze geestelijke belangen? Gedurig wijst de Heer ons op de toekomst en wat daarvoor nodig zal zijn, opdat wij er ons in tijds mede mogen voorzien. Zoeken wij dan genade bij God, terwijl het

nog heden genaamd wordt, want als de Heer komt tot de gemeente, of de dood komt tot ons, dan is het te laat. Bidden wij gedurig en vurig om de Heilige Geest, als het zegel des geloofs; want de genade is de inwoning des Heiligen Geestes in ons, en zij, de genade, is de eigenlijke olie, die niet alleen in onze lampen (onze belijdenis en onze wandel) branden, maar ook in onze voorraadkruikjes (onze harten) aanwezig zijn moet. En Hij antwoordende, zei: VOORWAAR ZEG IK U, IK KEN U NIET. De bruidegom kende haar niet als de speelnoten der bruid, want als zij deze geweest waren, dan hadden zij hem tegemoet moeten gaan; doch nu heeft de bruidegom ze niet gezien, en zo verviel haar recht met hem te delen in de vreugde van de bruiloft. Een ernstig woord voor ons allen. Velen onder ons dragen grootse namen en hoge eretitels; maar als de daad niet beantwoordt aan die namen of aan die titels, dan vervallen zij eenmaal. Wij allen dragen de naam van Christenen, doch gedragen wij ons, dat is: geloven en arbeiden wij niet als Christenen, zo wordt ons in het einde die naam ontzegd, en wij staan geheel en al buiten Christus. En zo is het, wij zeiden het reeds vroeger, met alle waardigheden in deze wereld. Vele mensen staan op een voetstuk boven de grote menigte verheven, maar in de dood treden zij van dat voetstuk af, en staan weer gelijk met alle mensen; en alleen zij, die door God in Christus waardig worden gekeurd om de dood en het oordeel te ontvlieden, zullen ingaan in de vreugde van hun Heer. Zo waakt dan, want gij weet de dag niet noch de ure, in welke de Zoon des mensen komen zal. De Heer keert telkens tot dezelfde slotsom terug, om die tot grondslag te leggen van een nieuwe uiteenzetting of ontwikkeling van dezelfde waarheid, in een andere gelijkenis. Want het is gelijk een mens, die buitenslands reizende, zijn dienstknechten riep, en gaf hun zijn goederen over. Wij hebben hier van Mattheus, in gewijzigde vorm, dezelfde gelijkenis als die wij reeds van Lukas bij 's Heeren opgang naar Jeruzalem ontvingen. Het verschil tussen deze beide gelijkenissen ligt daarin, dat de heer bij Lukas zijn tien knechten ieder één pond, dus een gelijke som gaf, om er winst mee te doen. Hier daarentegen lezen wij: En de ene gaf hij vijf talenten, en de andere twee, en de derde één, een iegelijk naar zijn vermogen. Wij hebben dus hier te denken aan de onderscheidene gaven van dezulken, die tot de gemeente des Heeren gerekend worden. Het vermogen, de vatbaarheid van de een is niet zo groot als die van de andere, en de heer die, wij zien dit bij de uitkomst, zijn knechten kende, vertrouwde de meeste talenten toe aan hen, die hij als de ijverigste kende. De luie dienstknecht ontving slechts één talent. De heer gaf dus een ieder naar zijn vermogen, naar dat hij in staat was te beheren. En verreisde terstond. Ook hier worden de dienstknechten voorgesteld als zelfstandige lieden, die gedurende des Heeren afwezigheid geroepen zijn, met verstand en beleid bezig te zijn en met zijn geld handel te drijven. Die nu de vijf talenten ontvangen had, ging heen en handelde daar mee, en won andere vijf talenten. Dat was een schone winst; die zijn kapitaal verdubbeld ziet, heeft honderd procent gewonnen. Desgelijks ook die de twee ontvangen had, die won ook andere twee. Wij bewonderen ook hier de wijsheid des Heeren. Hij gaat niet boven de honderdvoudige vrucht van het uitgestrooide zaad. Een menselijk dichter of schrijver valt ligt in het overdrevene, en geeft niet zelden buitensporige uitkomsten aan geringe oorzaken; maar bij de Heer is alles uit het leven, uit de waarheid, is alles evenwicht en harmonie. Maar die het ene talent ontvangen had, ging heen en groef in de aarde, en verborg het geld zijns heren. Een vreemde handelwijze voorzeker. Wat mag deze man daartoe bewogen hebben? Hij zegt het later zelf: de vrees om het weinigje, dat hij heeft, geheel en al te verliezen. Doch deze vrees bestond enkel in zijn verbeelding. Waar vijf talenten vijf kunnen winnen en twee talenten twee, daar kan één talent ook één talent winnen; doch de schuld van deze man lag in zijn traagheid; hij was een luie dienstknecht en tot handeldrijven behoort naarstigheid, behoort een werkzaamheid des verstands, ja van al onze krachten, om geen schade te lijden, maar om winst te doen; want handeldrijven kan een ieder wel, doch winnen is de zaak, en dat is niet ieders zaak; niet, omdat de een gelukkiger is dan de andere, (ofschoon ook ongelukken en gelukken buiten onze schuld of toedoen kunnen plaats vinden), maar omdat ook de kooplieden onderscheiden worden in wijze en in dwaze

kooplieden. En na een lange tijd kwam de heer van dezelve dienstknechten. Merkt op, ook hier stelt de Heer de tijd van zijn afwezigheid voor als een lange tijd. En hield rekening met hen. Eens houdt de tijd van handeldrijven en van alle andere werkzaamheid op, en wordt de slotsom er van opgemaakt en openbaar gemaakt. En die de vijf talenten ontvangen had, kwam en bracht tot hem andere vijf talenten, zeggende: HEER! VIJF TALENTEN HEBT GIJ MIJ GEGEVEN, ZIE, ANDERE VIJF HEB IK BOVEN DEZELVE GEWONNEN. Mij dunkt, gij hoort uit deze woorden de toonder opgewektheid en der vreugde. En ja, welk een liefelijk gevoel geeft het aan ons hart en welk een helder licht geeft het in onze ogen, als men de bewustheid heeft, dat men met zegen heeft gearbeid! Zeker, wij hebben nooit genoeg voor de Heer gedaan, en ook onze vlijt is in onze eigen ogen als een wegwerpelijk kleed; maar als wij de zegen zien mogen, die God op onze vlijt gaf, en die Hij zeker niet op onze traagheid zou gegeven hebben, dan verstaan wij iets van het woord van Johannes: Indien ons hart ons niet veroordeelt, zo hebben wij vrijmoedigheid tot God (1 Johannes 3:21). En zijn heer zei tot hem: WEL, GIJ GOEDE EN GETROUWE DIENSTKNECHT! OVER WEINIG ZIJT GIJ GETROUW GEWEEST. De Heer noemt hetgeen de dienstknecht is toevertrouwd weinig. In vergelijking van hetgeen God ons in de eeuwigheid geven zal, is ook het meeste in deze tijd weinig. Er is in het leven een wedijver en wedstrijd tussen de grote machten, wie de grootste, en tussen de rijke lieden, wie de rijkste zijn moge, doch ook dit behoort tot de vele ijdelheden, waaruit de wereld is samengesteld. Achter het graf zegt het niets, of men vroeger aanzienlijk, of gering, rijk of arm geweest is; daar is de enige vraag: of men een kind van God was of niet. Over veel zal ik u zetten. Wij veranderen in de dood niet van heer, maar van dienst. Wie hier de Heer gediend heeft in nederigheid, zal Hem eenmaal dienen in heerlijkheid. Aan dienstwerk is op Goddelijk gebied nooit gebrek, en er is een oneindige, Goddelijke verscheidenheid in dat dienstwerk voor de gezaligden. Al de engelen zijn Gods dienaren, en al de gezaligden worden het eveneens. Doch in de hemel is de dienst van God niet, gelijk op aarde, innerlijke zaligheid bij uiterlijke verdrukking, maar innerlijke zaligheid bij uiterlijke heerlijkheid. Ga in tot de vreugde uws Heeren. Hier treedt de Heer zelf als uit de gelijkenis. De vreugde des Heeren is die, welke Hij zich zelven verworven heeft voor de zijnen, en waarin allen zullen delen, die zijne getrouwe getuigen, en in alle werk zijn getrouwe dienstknechten zijn. En die de twee talenten ontvangen had, kwam ook tot hem, en zei: HEER! Twee TALENTEN HEBT GIJ MIJ GEGEVEN, ZIE, TWEE ANDERE TALENTEN HEB IK BOVEN DEZELVE GEWONNEN. Zijn heer zei tot hem: WEL, GIJ GOEDE EN GETROUWE DIENSTKNECHT, OVER WEINIG ZIJT GIJ GETROUW GEWEEST, OVER VEEL ZAL IK U ZETTEN, GA IN TOT DE VREUGDE UWS HEEREN. Dat de Heer dezelfde beloning toekent aan die, die vijf, en die, die twee talenten ontvangen heeft, bewijst dat hier de hoofdzaak van de arbeid niet is de veelheid van het werk, maar de getrouwheid in het werk. Dat de een vijf, en de andere twee, en de derde slechts één talent ontvangt, is niet zijn keus, maar des Heeren; doch men kan met een enkel talent, even als met twee en vijf talenten, arbeiden voor de Heer, en dat is de enige eis. Niets is treuriger, dan de verontschuldiging, dat men God meer of beter zou dienen, indien men in andere omstandigheden verkeerde. Men kan in iedere toestand God dienen, vrezen, liefhebben, gehoorzamen. Het Evangelie zegt hetzelfde wat de wiskunde ons zegt: dat men uit ieder gegeven punt van de omtrek een lijn kan trekken tot het middelpunt, en wederkerig, dat men rondom ieder gegeven punt een cirkel kan trekken, waardoor dat punt tot een middelpunt wordt. Wij kunnen dus uit iedere toestand uitgaan tot Jezus, en elk talent, dat wij hebben, tot een middelpunt maken, van hetwelk de lof zijns naams uitgaat. Maar die het ene talent ontvangen had, kwam ook en zei: HEER! IK KENDE U, DAT GIJ EEN HARD MENS ZIJT, MAAIENDE WAAR GIJ NIET GEZAAID HEBT, EN VERGADERENDE WAAR GIJ NIET GESTROOID HEBT. Hoe schril staat tegenover de blijmoedige vrijmoedigheid der twee vorige getrouwe dienstknechten, deze onbeschaamde stoutmoedigheid van de ontrouwen dienstknecht. Hij schroomt niet zijn heer de schuld te geven van zijn ijverloosheid; hij is blijkbaar boos, dat hij

slechts één talent ontvangen heeft; hij schrijft dit toe aan de karigheid van zijn heer; en wat kan hij met één talent uitvoeren, om winst te doen? En als hij soms het weinige, dat hij heeft nog verloor, wat dan? Dan zou hij buiten raad zijn, want dan zou zijn heer het van hem eisen, als door zijn schuld verloren. En bevreesd zijnde, ben ik heengegaan en heb uw talent verborgen in de aarde; zie, gij hebt het uwe. Hoe weinig kende deze knecht zijn heer, ofschoon hij het zo nadrukkelijk verzekert: Ik kende u. Neen, gij kende hem niet, boze mens, anders zoudt gij weten, dat het hem niet te doen is geweest om zich, maar om u te verrijken, door u met zijn kapitaal én met uw winst te belonen. Hoe! uw heer wil maaien, waar hij niet gezaaid heeft? Heeft hij dan niet gezaaid, toen hij u het talent gaf, terwijl hij eerst thans, na een lange afwezigheid, komt om te maaien, wat dit gezaaide heeft voortgebracht? Maar gij stelt hem teleur; gij hebt de zaadbundel niet ledig gestrooid op een akker, maar hem ongeopend op de zolder in een kist gesloten, opdat gij hem in dezelfde toestand zoudt kunnen teruggeven, als waarin gij die hebt ontvangen. Gij liegt dus, wanneer gij zegt, dat uw heer wil vergaderen, waar hij niet gestrooid heeft; gij hebt niet gestrooid, en daarom kan hij niet vergaderen, zo als hij verwachten mocht. Maar zijn heer antwoordende, zei tot hem. Zijn heer ontmaskerde hem. Wanneer des boze mond zich opent, zo bestaan zijn verontschuldigingen in beschuldigingen van de onschuldige, maar zijn vals oordeel wordt als zodanig door zijn rechter terecht gesteld, en zijn klacht gemaakt tot een aanklacht voor hem zelven. Gij boze en luie dienstknecht! gij weet dat ik maai, waar ik niet gezaaid heb, en van daar vergader, waar ik niet gestrooid heb, zo moest gij dan mijn geld bij de wisselaren gegeven hebben, en ik komende, zou het mijne wedergenomen hebben met woeker. Men kan ook zonder handel te drijven winst doen, en al is deze winst ook beperkt en weinig, in vergelijking van de verdubbeling van het kapitaal, toch is het eindeloos beter rente van het kapitaal te trekken, dan het renteloos te laten liggen. De geestelijke bedoeling van dit alles is, dat men altijd iets doen kan voor de Heer in zijn, ons verleende kracht. Kunt gij niet voor de Heer strijden, gij kunt Hem echter belijden; kunt gij niet op de menigte werken, gij kunt op een enkele ziel werken; doch doet gij niets voor de Heer, denkt gij alleen aan u zelven en niet aan Hem, aan het uwe en niet aan het zijne, zo behoort gij niet onder het getal zijner dienaren, maar onder dat zijner haters. Neemt dan van hem het talent weg, en geeft het degene, die de tien talenten heeft. De Heer had dus de tien talenten niet teruggenomen van de dienstknecht, die hij vijf talenten gegeven, en die er vijf talenten bij gewonnen had; neen, hij had, zo als wij reeds opmerkten, kapitaal en winst in de hand zijner dienaren gelaten, en wel, zo als nu blijkt, als een geschenk, tot hun wettelijk eigendom, en deze heer wordt door de boze dienstknecht een hard man genoemd! Ja, die heer was hard, was straf, was gestreng; maar voor wie? Voor wie zijn eigen wil boven de zijne had gesteld. Want een iegelijk, die heeft, die zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar van degene, die niet heeft, van die zal genomen worden, ook dat hij heeft. Wie met het hem toevertrouwde geen winst doet, van die wordt het talent, als bij hem onnut, teruggenomen, en daarenboven wordt de straf der ontrouw en der nalatigheid op hem toegepast. Deze gelijkenis en geheel de Schrift onderscheidt de persoon van zijn toestand. De persoon is blijvend, zijn toestand niet. De wereldsgezindheid neemt dit leven voor de bestemming van de mens, en richt daar alles op in; doch onze aardse toestand is slechts een voorlopige toestand. Het is om zo te spreken een proefneming Gods, hoe men met het door Hem toevertrouwde handelt, om ons daarna te geven, wat ons niet meer ontnomen worden zal; het is een zaaitijd, waarvan de vrucht ons verblijden of beschamen zal. Galaten 6:7,8. En werpt de onnutte dienstknecht uit in de buitenste duisternis, daar zal wening zijn en knarsing der tanden. Aan de zwaarte van de straf ziet gij de zwaarte van het vergrijp. Het al of niet werkzaam zijn en winst doen of schade lijden met de door God aan ons gegeven talenten, is geen zaak van geringe betekenis; integendeel ons eeuwig wel of wee hangt er van af. Gij gevoelt, dat onder deze talenten alles verstaan wordt, wat God ons van zijnentwege mededeelt. Hij gaf ons het leven, hoe handelen wij er mee? Verbeuzelden wij het? Gebruiken wij het voor ons zelven, of dienen wij er God en de naaste mee? God gaf ons zijn woord, zijn waarheid, zijn Zoon. Hoe gebruiken

wij deze heerlijke geschenken? Zó, dat zij ons vervullen met de Heilige Geest der blijdschap en der liefde; of zó dat zij ons ledig of onvruchtbaar laten? Van de beantwoording dezer vragen hangt ons eeuwig lot af, en niet alleen ons lot, maar het lot van allen en van alles, het lot van kerk en wereld. Dit leert de Heer ons in de volgende gelijkenis. En wanneer de Zoon des mensen komen zal in zijn heerlijkheid. Hiermee keert de Heer terug tot zijn vroegere uitspraak, dat Hij ten laatste wederkomen zal tot het eindoordeel. Wat aan die laatste komst zal voorafgaan, is te veel in beeld en gelijkenis gehuld, om de aard en de opvolging der gebeurtenissen met juistheid te kunnen aanwijzen. De uitkomst alleen kan ten dezen opzichte leren, wat inkleding en wat historie is. Doch hier laat de Heer al de sluiers der gelijkenis vallen, en schetst Hij een tafereel, dat tegelijk een geschiedenis is: De komst van de Zoon des mensen in zijn heerlijkheid. En al de heilige engelen met Hem. Gelijk op een rijksdag de vorst niet alléén verschijnt, maar in het midden van de stoet zijner dienaren, zo zal ook de Vorst van het heir des Heeren (Jozua 5:14) verschijnen in het midden van geheel dat heir. Welk een aanschouwing zal dat zijn; welk een allesovertreffende heerlijkheid en majesteit zal zich alsdan ontvouwen! En deze aanschouwing wacht ons allen. O hoe weinigen onder ons zijn in de gelegenheid om de legeroptochten, de rijksvergaderingen, de feesten der vorsten en daarmee de heerlijkheid der wereld in hare hoogste kracht en pracht te zien. Doch wij allen zullen eindeloos grotere dingen zien dan deze, en het meerdere sluit al het mindere in! Mochten wij er maar allen getuigen van worden, als vrijgekochten door Christus, om zijn zaligspreking, en niet als gevangenen des satans, om het vonnis der verwerping uit 's Heeren mond te horen. Dan zal Hij zitten op de troon zijner heerlijkheid. Niet in hoedanigheid van profeet en hogepriester, maar als Koning zal Christus verschijnen, als Koning der koningen. En vóór Hem zullen al de volken vergaderd worden. Hij zal verschijnen als de Koning van alle volken, en daarmee als de Koning van alle koningen. De titel van Koning der mensheid, welke men de Heer meermalen hoort geven, is der Schrift even vreemd, als die van Koning der waarheid. Dit zijn wijsgerige uitdrukkingen, die men als zodanig kan laten gelden, doch waarop men niet te veel moet drukken. De mensheid is verdeeld in volken, en zo wordt de mensheid in die grote dag volksgewijze voor Hem vergaderd; en een koning regeert niet over zedelijke zaken, niet over de waarheid, maar hij wordt er door geregeerd. Ook Christus regeert niet over de waarheid; Hijzelf is de waarheid en regeert daarmee, als de Heilige en Waarachtige, over alle tongen, talen en natiën. En Hij zal ze van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt. Hij zal het doen door zijn engelen, zo als wij elders lezen (Mattheus 13:49). De engelen worden alsdan, gelijk ten allen tijde, uitgezonden, om de rechtvaardigen van de onrechtvaardigen, de gelovigen van de ongelovigen, Gods kinderen van die der wereld af te zonderen. Dit onderstelt bij de engelen een volmaakte kennis van ons hart en leven. Ja de engelen kennen ons, en weten nauwkeurig wie wij zijn; ook zij zijn de onzichtbare getuigen van onze handelingen in de eenzaamheid en in het openbaar. Daarom betuigde Paulus: Wij zijn een schouwspel geworden der wereld en de engelen en de mensen, 1 Corinthiërs 4:9. En zei hij tot Timotheus: (1 Timotheus 5:21). Ik betuig voor God en de Heere Jezus Christus, en de uitverkoren engelen, dat gij deze dingen onderhoudt, zonder vooroordeel, niets doende naar genegenheid. En Hij zal de schapen tot zijn rechterhand zetten, maar de bokken tot zijn linkerhand. Reeds terstond geeft de Heer hun de namen, die zij door hun afzondering moesten verkrijgen. Ofschoon de Heer zich zelven voorstelt als Koning, zo stelt Hij zich echter thans tegelijk voor als de grote, de overste Herder der schapen, door het bloed des eeuwigen testaments uit de dood weder gebracht, (Hebreeën 13:20 1Pe 5:4) om zijn schapen te leiden tot de levende fonteinen der wateren, Openbaring 7:1-7. Het was bij de Heer een liefelijke eigenaardigheid, om zijn gemeente zijn kudde en zijn gelovigen zijn schapen te noemen. Alsdan zal de Koning zeggen tot degenen, die tot zijn rechterhand zijn: KOMT, GIJ GEZEGENDEN DES VADERS! Ook nu zoekt de Zoon alleen de eer des Vaders. Vroeger waren zijn gelovigen de gegevenen, thans zijn zij de gezegenden des Vaders. Beërf dat koningrijk, hetwelk u bereid is

vóór de grondlegging der wereld. Het was hun bereid van eeuwigheid af in Christus. Daarom zegt de Apostel Paulus: (Efeziër 1:3,4). Gezegend zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegeningen in de hemel in Christus; gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem, in de liefde. Het is alsof de Apostel deze woorden gesproken heeft met de gelijkenis van onze tekst voor ogen, zo vloeit schrift met schrift in een tot één geheel, één waarheid. Want De Heer geeft reden van deze onderscheiding. De uitverkiezing is geen willekeur, welke de onrechtvaardige voorbijgaat en de rechtvaardige aanneemt; neen, zij is een wijsheid en een liefde Gods, welke zich zelve rechtvaardigt in hare kinderen. Zij die zalig worden zijn de godvruchtigen, de gelovigen, die God gehoor gaven in zijn woord, en gehoorzaamden aan zijn geboden. Als zodanig zijn zij kinderen Gods en erfgenamen van Gods zegeningen. Doch zouden zij dit hebben kunnen worden, indien zij daartoe niet door God in Christus van eeuwigheid af verkoren waren? Kan de gevallen mens zich zelven weder oprichten, zich zelven wederbaren uit God, zich zelven verlossen van zonde en dood en oordeel? En zo neen, zou er dan wel één gelovige, om niet te spreken van een gemeente, mogelijk zijn geweest, als God niet in zijn liefde èn zijn Zoon had gegeven aan zondaren, èn zondaren aan zijnen Zoon? De Overgave des Zoons kon, mocht niet te vergeef, niet zonder vrucht zijn, en hoe zou zij vrucht hebben, indien niet God zelf deze vrucht verzekerde? Hier zien wij de volstrekte noodzakelijkheid der eeuwige verkiezing. Doch hare verklaring? Wie zal ze beproeven en niet beschaamd uitkomen. Gods raad is van vóren ongeschapen licht, dat door geen geschapen oog te aanschouwen is, maar van achteren, in de uitkomsten, straalt dat ongeschapen licht door een wolk, en wordt het de schechina, de zichtbare heerlijkheid Gods. Reeds nu zien wij klaar, dat er zonder uitverkiezing geen verlosten zijn zouden voor de Verlosser, en wat zal de eeuwigheid ons niet ophelderen? Zij zal alles verklaren, want daar zal ons kennen niet meer ten dele, maar volmaakt zijn. Thans betaamt het ons de eeuwige uitverkiezing te geloven als de getuigenis Gods, de leer der Schrift, en haar te beschouwen als een der rijkste bronnen van vertroosting voor de gelovigen. Voor de ongelovigen bestaat deze waarheid Gods evenmin als alle andere waarheden Gods voor hen bestaan. Zij verwerpen ze allen, en zij mogen ze verguizen of bespotten, zij hebben er geen vrees voor, want het ongeloof is juist de wil om voor niets meer te vrezen, ook niet voor God. Alleen voor de gelovigen heeft ook deze waarheid kracht. Als mijn geloof in Christus, zo als Hij zich aan ons geeft in de Schrift, niet is uit mij, maar Gods gave, zo heb ik in het geloof een eigenhandig geschenk van God, dat mij oneindig rijk en tegelijk oneindig arm maakt. Oneindig rijk en groot en zalig in God; oneindig arm en klein en nederig in mij zelven; alsdan is mijn geloof een bewijs mijner uitverkiezing, dat is: van Gods vrije genade en van mijn volstrekte onwaardigheid; want wat heb ik dan, dat ik niet ontvangen heb? en hiermee is alle roem uitgesloten, uitgenomen die in 's Heeren vrije genade. Dan heb ik de Heer niet uitverkoren, maar dan heeft Hij mij uitverkoren; dan heb ik niet naar Hem omgezien, maar dan heeft Hij naar mij omgezien; dan heb ik Hem niet het eerst liefgehad, maar dan heeft Hij mij het eerst liefgehad; dan heb ik in Gods eeuwige uitverkiezende liefde de vaste grond gevonden, waarin mijn anker eeuwig houdt, en de verborgen schat in de akker, welke men koopt, door alles wat men heeft te verkopen. Ja, de verborgen schat, want wie hem heeft, stelt hem niet ten toon of praalt er mee, maar houdt hem zorgvuldig verborgen, en verheugt er zich over alleen voor God en in de diepste eenzaamheid, wetende dat de volharding tot de einde toe de ware proef is van het geloof, en dat dus eerst in de jongste dag die verborgen schat voor alle ogen ontbloot mag en zal worden door de Heer zelf, in de woorden: Komt, gij gezegenden des Vaders! beërft dat koningrijk, hetwelk u bereid is vóór de grondlegging der wereld. Want Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling, en gij hebt mij geherbergd: Ik was naakt, en gij hebt Mij gekleed; Ik ben krank geweest, en gij hebt Mij bezocht; Ik was in de gevangenis, en gij zijt tot Mij gekomen. Even als er in de oogst enkel

sprake is van de aanwezige vrucht, en niet meer van al wat noodzakelijk vooraf moest gaan, om deze vrucht voort te brengen, zo wordt er ook in het laatste oordeel alleen gesproken van de werken des geloofs, en niet meer van het geloof, dat als de bron, deze stroom noodzakelijk moest voorafgaan. Wij weten, dat geen Godebehagelijke werken kunnen voortkomen dan uit het geloof, en zo weten wij wederkerig, dat er geen waar geloof kan zijn, zonder zodanige werken voort te brengen. Voorts weten wij, dat al de werken der gelovigen gegroeid zijn uit de woorden Gods, die zoveel zaden zijn in het hart der gelovigen, waaruit de ene vrucht na de andere voortkomt. Het geloof handelt alleen met de Schrift, en de Schrift handelt alleen met het geloof; doch van beiden wordt hier gezwegen, omdat er tot hiertoe onophoudelijk over gesproken is. Zij, die door de Heer zijne schapen worden genoemd, zijn de gelovigen, die als zodanig hun geloof betoond hebben in hun werken. Dan zullen de rechtvaardigen Hem antwoorden, zeggende: HEERE! WANNEER HEBBEN WIJ U HONGERIG GEZIEN, EN U GESPIJZIGD, OF DORSTIG, EN U TE DRINKEN GEGEVEN; EN WANNEER HEBBEN WIJ U EEN VREEMDELING GEZIEN EN GEHERBERGD; OF NAAKT EN GEKLEED; EN WANNEER HEBBEN WIJ U KRANK GEZIEN, OF IN DE GEVANGENIS, EN ZIJN TOT U GEKOMEN? De verwondering der gelovigen ontstaat daardoor, dat de Heer zich zelven voorstelt, als door hen persoonlijk beweldadigd te zijn; zulk een eer hebben zij immers nimmer gehad? Doch bovendien is het zeker, dat de gelovigen in het oordeel geprezen zullen worden over zaken, waaraan zij zelven thans het minst denken. De Heer ziet met andere ogen dan wij, en wat bij ons op de achtergrond staat, staat bij Hem niet zelden op de voorgrond; daarom wachten ons nog vele verrassingen van de zijde des Heeren. En de Koning zal antwoorden en tot hen zeggen: VOORWAAR, ZEG IK U: VOOR ZOVEEL GIJ DAT ÉÉN VAN DEZE MIJNE MINSTE BROEDEREN GEDAAN HEBT, ZO HEBT GIJ DAT MIJ GEDAAN. Zie hier de volmaakte vereenzelving van Christus met zijn gemeente. Reeds hier noemt Christus de zijnen zijn broeders, zo als Hij hen na zijn opstanding noemen zal. Ja. Hij wil onze oudste broeder zijn, die de erfenis met ons deelt. En welk een eer is het nu voor de discipel, dat hij door de Heer in gelijke rang wordt geplaatst met zich zelven, zodat alles wat de discipel is geschied, de meester in eigen persoon is geschied! Dan zal Hij zeggen tot degenen, die ter linkerhand zijn: GAAT WEG VAN MIJ, GIJ VERVLOEKTEN! IN HET EEUWIGE VUUR, HETWELK DE DUIVEL EN ZIJN ENGELEN BEREID IS. Welk een ontzettende tegenstelling van de zwartste nacht tegenover de schitterendste heldere dag! Neen, het leven van de mens is geen spel, maar volle ernst; het eindigt in eeuwig wel of wee. De Heer, die het einde van alle dingen weet, heeft ons deze kennis niet onthouden. Hij heeft ons gewaarschuwd, en geven wij er geen acht op, dan hebben wij geen verontschuldiging. Merkt intussen op, dat de Heer niet spreekt van een eeuwig vuur, dat de goddeloze, maar dat de duivel en zijn engelen, zijn dienaren, bereid is. Wie goddeloos is en blijft sluit zich bij de duivel aan, en ondergaat één lot met hem. Want Ik ben hongerig geweest en gij hebt Mij niet te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest en gij hebt Mij niet te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling en gij hebt Mij niet geherbergd; naakt en gij hebt Mij niet gekleed; krank en in de gevangenis, en gij hebt Mij niet bezocht. De Heer verwijt de goddelozen hun onbarmhartigheid. O, voorzeker hebben ook de ongelovigen lief, die hen liefhebben, maar zij hebben de Heer niet lief, en daarom ook niet die Hem toebehoren. Er is tweeërlei liefde: liefde uit eigenliefde, en liefde uit Jezusliefde; met andere woorden: We kunnen liefhebben als discipelen van Jezus en als vervreemd van Jezus. De liefde van dezulken, die Jezus niet toebehoren, is een tijdelijke liefde, heeft een tijdelijke vrucht, maar overschrijdt de grenzen der eeuwigheid niet; de liefde van dezulken, die discipelen en discipelinnen van Jezus zijn, is een eeuwige liefde, en heeft een eeuwige vrucht. Wij moeten ons dus vóór alle dingen verzekeren, dat wij Jezus toebehoren, dat wij Hem liefhebben in onverderfelijkheid, dat wij in Hem geloven en Hem gehoorzamen; en zijn wij hiervan verzekerd, dan is alles geheiligd door ons geloof, ook onze goede werken, hoe gering zij schijnen; want als werken des geloofs zijn zij de vruchten, de werkingen des Heiligen Geestes. Voorts gevoelt ge, dat de Heer al de

werken der barmhartigheid samenvat, omdat hier al de gelovigen en ongelovigen voor Hem staan; maar dat de één dit en de ander dat werk der liefde gedaan heeft, of verzuimd heeft te doen. Dan zullen ook deze Hem antwoorden, zeggende: HEERE, WANNEER HEBBEN WIJ U HONGERIG GEZIEN, OF DORSTIG, OF EEN VREEMDELING, OF NAAKT, OF KRANK, OF IN DE GEVANGENIS, EN HEBBEN U NIET GEDIEND? Wat de gelovigen openbaar maakt in hun aansprakeloosheid, dat maakt de ongelovigen openbaar in hun geveinsdheid. De discipelen des Heeren staan versteld, dat hun zulke grote dingen door de Heer worden toegeschreven: dat zij de Heer zelf zouden gediend hebben; zij deden eenvoudig wat hun hand vond om te doen hechtten er niet de minste waarde aan, en dachten er in het geheel niet meer aan, en nu wordt het hun door de Heer zelf tot gerechtigheid gerekend. De goddelozen daarentegen het vonnis der veroordeling vernemende, en de reden er van, gebruiken deze redegeving, om ware het mogelijk, dit vonnis op te heffen, of althans als onrechtvaardig te doen blijken. Doch wat doen zij anders dan hun geveinsdheid ontbloten? Zij zeggen: Jezus zelf nimmer in een hulpbehoevende toestand te hebben gezien. Doch zonden zij dan Jezus zelf gediend hebben, zo zij Hem hadden gezien? O, ziet het in de Schrift, hoe de goddelozen, de ongelovigen met Christus in eigen persoon handelen: zij mishandelen Hem. Juist hun haat tegen Jezus doet hen zijn discipelen haten. Hoe menig martelaar had zijn leven kunnen behouden, als hij Jezus maar had willen verloochenen, en hoe menig Christen had het troetelkind der wereld kunnen zijn, als hij Christus maar had willen vaarwel zeggen. De wereld haat niet ons, dat is haar niet de moeite waard; maar Christus in ons. Dan zal Hij hen antwoorden, en zeggen: VOOR ZO VEEL GIJ DAT ÉÉN VAN DEZE MINSTEN NIET GEDAAN HEBT, ZO HEBT GIJ HET MIJ OOK NIET GEDAAN. De liefde tot de discipelen van Jezus is de maatstaf van de liefde tot de Heer zelf. De Heer wil niet buiten de zijnen om, Hij wil in de zijnen bemind worden. Zijn discipelen vertegenwoordigen Hem op aarde, en zo als wij hen behandelen, acht de Heer zich zelven behandeld. Treffende waarheid ook voor ons, die geloven; want in hoe droevige staat verkeert de gemeenschap der heiligen! En van waar anders ontstaat dit droevig verschijnsel dan door gebrek aan de eenvoudigheid, zo als die in Christus is, 2 Corinthiërs 11:3,4. Ieder Wil zich doen gelden, en zo trekt de bescheidene zich terug; ieder, die gaven heeft, wordt naar de ereplaats geleid om die gaven ten toon te spreiden, en zo trekt de minder begaafde zich terug. Waar duurzame gemeenschap zal bestaan, moet ongedwongenheid heersen en de liefde wederkerig zijn, en moet men elkander voorkomen, niet gezocht, maar gewillig. De eenvoudigste liefde is de meest nederige liefde, en de meest nederige liefde is de beste. En deze zullen gaan in de eeuwige pijn, maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven. Deze twee woorden zijn de twee eeuwige zegels Gods van de belofte en van de bedreiging der Schrift; van de belofte: Zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden, Mattheus 5:7; van de bedreiging: Een onbarmhartig oordeel zal gaan over degene, die geen barmhartigheid gedaan heeft, Jacobus 2:13. En het is geschied, als Jezus al deze woorden geëindigd had, dat Hij tot zijn discipelen zei: GIJ WEET DAT NA TWEE DAGEN HET PASCHA IS, EN DE ZOON DES MENSEN ZAL OVERGELEVERD WORDEN, OM GEKRUISIGD TE WORDEN. Tot nu toe had de Heer zijn dood en de wijze zijns doods als op handen voorgesteld; thans wijst Hij zijn discipelen bepaald aan, dat zijn dood op dit Paasfeest, dat zijn kruisiging na twee dagen zou plaats hebben. Doch wij kunnen het begrijpen, dat zo klaar dit alles voor de ogen des Heeren stond, het zo duister moest staan voor de ogen zijner discipelen. Om een zaak, en vooral een buitengewone, gewichtige zaak mogelijk te achten, moeten wij de overgangen kennen, en deze kennen wij, voor wie de toekomst gesloten is, niet. Wat moest er nog gebeuren, alvorens de Heer, die thans nog zo rustig en veilig neerzat bij zijn discipelen, op het gindse Golgotha aan het kruis werd geklonken! Voor de Heer lagen de twee dagen, die tussen het een en het ander nog verlopen moesten, reeds als een vlakke weg; voor de discipelen waren zij een onoverzienbare wijde kloof, die zij niet konden peilen en niet konden aanvullen, zodat zij ook nu des Heeren woorden hoorden zonder ze te verstaan; doch of zij ze verstonden of niet, het

werd hun door de Heer gezegd, opdat zij althans later zouden weten, dat Hij zelf vooraf alles had verkondigd, wat Hem overkwam. Toen vergaderden de Overpriesters en Schriftgeleerden en Oversten des volks, in de zaal des hogepriesters, die genaamd was Kajafas, en beraadslaagden te samen, dat zij Hem met listigheid vangen en doden zouden. Toen de Heer zijn ure had aangewezen, begon de macht der duisternis haar werk. Tot nu toe hadden de Overpriesters en de Schriftgeleerden gezocht, hoe zij Jezus zouden ombrengen (Lukas 22:2); thans stellen zij in een opzettelijke vergadering èn Jezus dood, èn de tijd wanneer, èn de wijze hoe Hem gevangen te nemen, vast. Doch zij zeiden: Niet in het feest. Niet gedurende het feest, maar terstond na de afloop er van, zouden zij hun voornemen ten uitvoer brengen. Later geschiedde hetzelfde met Petrus, die na de onthoofding van Jacobus, de broeder van Johannes, door Herodes gevangen genomen werd, om hem na het paasfeest gelijk lot te doen ondergaan, Handelingen 12:4. Wij zien het, de feestdagen zijn ook de moordenaren heilig; daarom is er geen afschuwelijker afval van de ware godsdienst, dan de valse godsdienst. Opdat er misschien geen oproer worde onder het volk. Hun aanslag moest zoveel mogelijk buiten het volk omgaan; doch het is een der meest in het oog vallende bewijzen van Gods voorzienigheid in de geschiedenis der mensheid en der mensen, dat de zaken meest altijd anders uitvallen dan de bozen willen. NIET in het feest, zeiden zij, en toch greep de zaak plaats IN het feest. Want zij vreesden het volk. Waarom vreesden zij het volk? Omdat het de Heer beminde, aanhing, volgde, prees en verheerlijkte met luide lofverheffing en dankzegging tot God. Dit was overgenoeg om de vijanden des Heeren te doen vrezen, dat het volk partij voor de Heer trekken, en niet toelaten zou, dat Hem enig leed geschiedde. Doch hoe weinig was er inderdaad voor hen in dit opzicht te vrezen! Met al de genoemde goede hoedanigheden van het volk is men nog ver van het koningrijk Gods, en nog in het geheel niet bekeerd. Niets is zwakker dan de band der bewondering en der ingenomenheid zonder overtuiging des harten, zonder instemming des gewetens. Wij zien het dan ook weldra, dat hetzelfde volk, hetwelk de Heer voor een profeet hield en Hem ontelbare wonderen zag verrichten, en dat Hem tot hiertoe door hun aanhankelijkheid beschermd had tegen de meermalen beproefde aanslagen hunner vorsten, niet schroomde mede te roepen: Weg met Hem! Kruist Hem, en laat ons Barabbas los! En nu, allen, die onder ons ook veel lof over hebben voor Jezus, maar Hem niet erkennen als hun enige Heer en Zaligmaker, behoren tot dit volk, dat de Heer heden prijst en morgen verwerpt, zo als wij dit in de schriften van velen dezer lieden kunnen lezen. Op de ene bladzijde huldigen zij de Heer met uitbundigen lof, en enige bladzijden verder ontnemen zij Hem alles, wat juist alleen zijn grootheid uitmaakt. Daarom is het beeld van het huwelijk voor het ware geloof, voor de ware betrekking tussen de ziel en Jezus zo schoon. Hoe velen achten, eerbiedigen, bewonderen wij om hun uiterlijke en innerlijke hoedanigheden, waardigheden en bekwaamheden; doch wij staan tot hen, ook bij alle gemeenzaamheid, op een afstand. Wij kunnen buiten hen wel leven, en kunnen hen desnoods wel missen, ja, wij zouden tot geen prijs altijd met hen willen leven en verkeren. Doch als wij een huwelijk aangaan, dan doen wij dat alleen met haar of met hem, die wij geheel liefhebben, met welken wij geheel ons leven willen verbonden zijn, en buiten wie wij ons ongelukkig voelen. Verbindt zulk een band ons met de Heer? Is Hij de beminde boven allen, de onmisbare, zonder wie wij de ongelukkigsten aller mensen zouden zijn? Zo ja, weet dan, dat gij gelooft; want wie gelooft, die is Jezus dierbaar, 1 Petrus 2:7. Zo neen, verdiep u dan meer dan gij tot nu toe deed, in de staat uwer ellende door uw zonden, èn in de verlossende liefde van Hem, die een vloek werd op het kruis, opdat gij een eeuwiggezegende zou worden in Gods huis. Indien deze liefde, de allerhoogste liefde u niet tot wederliefde kan ontvonken, wat zou het dan kunnen?

14:3 De Heer en Maria aan de maaltijd.

Toen nu Jezus te Bethanie was, ten huize van Simon de melaatse, bereidden zij Hem aldaar een maaltijd. De Heer zich geheel teruggetrokken hebbende van zijn dienst in het openbaar, vertoefde nu gedurende de kleine tijd, die Hem nog overbleef, in de stille kring zijner vrienden te Bethanie. Aldaar werd Hem de laatste maaltijd bereid, die Hij vóór het paasmaal met de twaalven en met zijn overige discipelen houden zou. Een onvergetelijke maaltijd voorzeker voor allen, die er bij tegenwoordig waren! De naam van de gastheer Simon, door velen gedragen wordende, wordt onderscheiden door de bijnaam de melaatse, niet alsof hij nog melaats was, want dat is onmogelijk in een gastheer aan de maaltijd in de tegenwoordigheid des Heeren, maar als genezene melaatse, of omdat zijn vader of grootvader melaats was. Bijnamen, eens in een familie gekomen, blijven lang in zwang. Intussen was het geen vererende, maar onterende bijnaam; en zo zien wij ook hier wederom de waarheid bevestigd, dat er aan de Christen, op welke wijze dan ook, altijd iets van de smaad van Christus kleeft. Aan de andere kant heft de gemeenschap met Christus niet alleen de smaad op, maar verandert die in eeuwige heerlijkheid. Dit zij ons Christenen tot een troost. Laat de wereld ons melaatsen noemen, wij kunnen het verdragen, want Jezus is bij ons ter maaltijd. En Martha diende. Zonder enige afspraak wijst de evangelist Johannes ons gedurig naar Lukas, die ook Martha voorstelt als de dienende. Gedurig bevestigt de ene evangelist het bericht van de anderen; en dit kan ook niet anders; want de waarheid is als de cirkel, die wel vele lijnen naar de omtrek toelaat, maar slechts één middelpunt heeft, waarin alle lijnen samenlopen. Martha was de bedrijvige, voor al de benodigdheden van het huis en de tafel zorgende zuster, zonder nog thans voor anderen in het minst onder te doen in geloof en liefde jegens de Heer. Zij had een praktisch, hare zuster een meer denkend karakter. Beide karakters bestaan in de Kerk, en zonder beiden zou de Kerk niet kunnen bestaan. Ook zijn ze elkander minder tegenovergesteld dan men zou kunnen menen; want de huishoudelijke Martha had bij het graf van Lazarus een zeer geestelijk gesprek met de Heer, en de in gedachten verdiepte Maria deed een stoffelijk werk, zalvende des Heeren lichaam tot zijn begrafenis. En Lazarus was één van degenen, die met Hem aanzaten. Het was een vriendenmaaltijd, waar al de geliefden in de Heer te Bethanie op genodigd waren, en dus ook Lazarus met zijn zusters. Lazarus, de opgewekte uit de dood, die vier dagen in het graf gelegen had, en aan dezelfde tafel de Heer, die hem uit de dood en uit dat graf had opgewekt, voorzeker, zulk een maaltijd met zulke gasten was nog nooit gehouden. Het is een liefelijk beeld in het klein van die grote maaltijd, (de maaltijd des Lams) waarvan de Gastheer een opgestane is uit de dood en het graf, en al de gasten opgestanen uit de dood en uit de graven, of dóór de dood levend heen gegaan zullen zijn. Het zij ons een leerbeeld, dat ook al de gasten aan het avondmaal des Heeren geestelijk opgestanen uit de dood moeten zijn. Thans echter zat Jezus nog aan de maaltijd bij Simon ongestorven; doch na vier dagen (het was nu Woensdagavond) zou Hij zelf uit de dood en het graf zijn opgestaan, en zijn woord bewaarheid hebben, dat Hij, na aan de bruiloft te Kana aangezeten te hebben, te Jeruzalem zei: Breek deze tempel af en in drie dagen zal Ik dezelve opbouwen. Zeker, wij weten, dat de opstanding des Heeren thans bij velen niet meer een onbetwistbaar feit is; doch wie zijn die velen? Ze zijn dezulken, die de treurige slachtoffers zijn geworden van het heersend ongeloof; en wat gemeenschap heeft nu het ongeloof met het geloof? Geen gemeenschap, maar tussen beiden ligt een eeuwige afstand. Wie geestelijk is opgestaan, wie wedergeboren is uit God, wie bekeerd is en gelooft in de Zone Gods, die verwondert zich niet over de mogelijkheid een lichamelijke opstanding. Voor wie het aller zwaarste (de opstanding uit de dood der zonde) is voorafgegaan, kan al het overige geen zwarigheid meer hebben. Doch nu vraagt gij wellicht: waardoor kunnen wij met zekerheid weten, dat wij waarlijk uit de dood der zonde, dus geestelijk zijn opgestaan? Eenvoudig door geestelijk te doen, wat Lazarus hier aan de maaltijd in de tegenwoordigheid des Heeren lichamelijk deed. Lazarus bewees dat hij, die gestorven en begraven was, weer een levend mens geworden was, door deel aan de maaltijd te nemen, door te eten en te drinken. Zo wij nu

een geestelijk leven hebben, dan moeten wij het ook geestelijk onderhouden; dan moeten wij ook geestelijk aan de maaltijd van Christus aanzitten en geestelijk eten en drinken, ontvangen en genieten. En doen wij dit, dan weten wij ook zeker, dat wij geestelijk leven. Wie geestelijk leeft, leeft naar de geest; niet uit de aarde, maar uit God, uit Christus, uit de Heilige Geest, uit de Heilige Schrift; met een woord: die gelooft in Christus en leeft uit dat geloof. Zulk een zit niet aan, waar de spotters aanzitten, maar overal, waar de Heer mee aanzit. Immers, het moet blijken dat wij door Christus levend gemaakt zijn, en blijkt het, dan is het niet meer in twijfel te trekken. Daarom vermijdt de Christen zoveel, dat op zich zelven niet zondig of verwerpelijk is; maar hij kent het betere, en daarom laat hij het mindere varen. Het is hiermee als met de kennis der heidense zedenleer. Men vindt haar schoon en edel zo lang men de liefde van en tot Christus niet kent, maar kent men deze, dan verwerpt men de heidense zedenleer wel niet als zondig, maar men laat haar staan aan hare plaats en volgt haar niet meer. Voorts horen wij Lazarus geen enkel woord spreken, en zien wij door hem geen enkele daad verrichten. Men zou zeggen, nu Lazarus zulk een groot wonder aan zich zelven heeft ondervonden, moest zijn mond een overvloeiende beek zijn, en de ene daad van Christelijke dankbaarheid moest op de andere volgen. En toch gebeurt er niets van dit alles. Hij is enkel de getuige van door Jezus opgewekt te zijn, door voor aller ogen te eten en te drinken. God vraagt niet alles van iedereen. Er zijn ook stillen in de lande, die zwijgend verkondigen, welke grote dingen God aan hun ziel gedaan heeft, en wier zwijgen even goed verstaan wordt als het spreken van anderen. Voorts heeft de tegenwoordigheid van Lazarus met Jezus aan deze laatste vriendenmaaltijd nog deze bijzondere betekenis, dat zijn opwekking de voorbereiding en voorafbeelding van 's Heeren eigen opstanding was. De Heer bereidde de roeping van Petrus en der andere discipelen feitelijk voor door de wonderbare visvangst, zijn eigen toekomstige Messias heerlijkheid door de verheerlijking op de berg bij de verschijning van Mozes en Elia, en Hij bereidde zijn eigen opstanding feitelijk voor door de opwekking van Lazarus. Christus sterkt altijd het geloof. Door Lazarus na een vierdaagse grafrust op te wekken, gaf Hij de zijnen een vaste grond om te geloven, dat zijn eigen woord: na drie dagen zal Ik weder opstaan, volstrekte zekerheid was. En dat zij dit nog thans niet geloofden, was treurig voor hen, maar bleef een bewijs van 's Heeren trouw en liefde. Het was des Heeren doorgaande gewoonte, om de zijnen in alles de dingen der toekomst van het koningrijk der hemelen zoveel mogelijk nabij te brengen. Zo ook hier. De opgewekte Lazarus zat aan dezelfde tafel, waar de Heer, die hem opgewekt had, zou gewijd worden tot de dood en het graf, zonder de verderfelijkheid te zien. Wij nemen dan ook thans afscheid van Lazarus, en zo gij mocht vragen: wat is er van hem geworden? dan moet ik u ook hier weer antwoorden: in zaken onze nieuwsgierigheid betreffende, laat de Schrift ons ganselijk verlegen. Zij toont ons doorgaans de heilige mensen Gods in enkele ogenblikken, en hebt gij ze gezien, dan is het ook genoeg, en voorts, niets meer daarvan! De Roomse Kerk doet geheel anders dan de Schrift. Zij vertegenwoordigt onze natuurlijke begeerte, en bevredigt haar dan ook. Zij trekt al de afgebroken lijnen der heilige geschiedenis door tot de einde toe. Zij zal u zeggen hoe het met Maria en Johannes, met Petrus en al de Apostelen en al de heiligen der Schrift gegaan is; ja, het is haar grootste vermaak u dit tot in de kleinste bijzonderheden mee te delen. Doch de Schrift trekt maar één lijn door geheel het Oude en door geheel het Nieuwe Testament, ja, door alle tijden tot in eeuwigheid; de lijn van de Zoon van God, de Geliefde des Vaders en de Zaligmaker van allen, die behouden worden. Wilt gij weten, wat met deze geschied is, en nog geschieden zal? de Schrift zal er u volkomen van inlichten, zo als wij er terstond een voorbeeld van hebben. Van Lazarus wordt niet meer gesproken, maar van Jezus wordt altijd gesproken. Maria dan genomen hebbende een albasten fles met een pond zalf van onvervalste zeer kostelijke nardus van grote prijs, kwam terwijl Hij aanzat, en de albasten fles gebroken hebbende, goot die uit op zijn hoofd, en zalfde zijn voeten, en heeft zijn voeten afgedroogd met hare haren. Deze onverwachte handeling van Maria was inderdaad een verrassing voor al de gasten. Verwonderlijk drietal van gelovigen, allen verschillend van

karakter en van handeling, maar allen gelijkelijk in liefde blakende voor de Heer! Martha diende hier de Heer met spijs en drank; Lazarus zat aan met de Heer als de medegetuige zijner wonderdaden, en Maria kwam met de beste zalf, die er bestaat, om de Heer te zalven. Zij onthaalde de Heer op hare, dat is op hogere wijze. Martha deed zoveel, en zou nu Maria niets doen? Ja, zij deed ook iets, en dat iets was meer dan al het andere, waar Martha en waar niemand aan dacht of denken kon. Maria had haar voorbeeld in de boetvaardige zondares; wat deze in boetvaardigheid met tranen deed, dat zou zij ook doen; maar als een begenadigde zondares, die het vrede zij u! van des Heeren lippen had gehoord, toen zij neerzat aan zijn voeten, om te horen naar de woorden des levens, die van zijn lippen vloeiden. Zij had het immers gehoord, dat de Heer de zalving van de boetvaardige zondares met welgevallen aangenomen en gezegd had, dat hetgeen bij Simon aan eerbewijzing ontbrak, door hare dankbaarheid werd opgewogen. O er zijn van die woorden, die zonder bijbedoeling worden uitgesproken, maar die door de liefde worden opgenomen als gouden penningen, om er ter gelegener tijd gebruik van te maken. Het gebeurt niet zelden, dat wij iemand, die wij liefhebben, en die wij zo gaarne een blijk van onze liefde zouden willen geven, zonder te weten waarmee, een woord horen ontvallen, waaruit wij horen wat hem aangenaam is; en dat woord onthouden wij, en bij de eerste de beste gelegenheid vervullen wij die wens met de grootste blijdschap des harten. Zo was het ook bij Maria. Ook zij wilde de hoge eer, die de Heer toekwam, de Heer eigenhandig bewijzen, en daartoe was het kostelijkste niet te kostbaar; de voortreffelijkste zalfolie, die er in de wereld was, behalve de gewijde en op straffe des doods niet na te maken zalfolie, Exodus 30:31-33 de alles overtreffende nardus moest uitgegoten worden over zijn hoofd en over zijn voeten; en zou zij dan die voeten afdrogen met een linnen doek, daar de zondares dit gedaan had met de haren haars hoofds? Neen, ook zij was een zondares, ook zij knielde eerbiedig achter de Heer, en wies zijn voeten met de zalve en droogde ze af met de vlechten haars hoofds. En het huis werd vervuld van de reuk der zalve. Zo uitnemend was deze zalf, dat de liefelijke geur er van zich allerwege verspreidde en het huis vervulde. Men kon er nog bij gezegd hebben: de Heer was aan deze plaats, en waar Hij is, daar is het huis Gods, dat altijd vervuld is van de Heilige Geest, en met een reuk des levens ten leven. Voor wie? Voor wie gelooft. Voor wie niet gelooft is ook de reuk des levens een reuk des doods ten dode, zo als wij dit ook hier zien in Judas. En zijn discipelen dat ziende, namen sommigen dat zeer kwalijk bij zich zelven, en zeiden: WAARTOE DIT VERLIES? WANT DEZE ZALF HAD DUUR VERKOCHT KUNNEN WORDEN. En zij vergrimden tegen haar. Zo zei dan één zijner discipelen, namelijk Judas, Simonszoon Iscarioth, die hem verraden zou: WAAROM IS DEZE ZALF NIET VERKOCHT BOVEN DE DRIE HONDERD PENNINGEN EN DE ARMEN GEGEVEN? Judas had een schijn van reden voor zijn gramstorigheid. De daad van Maria scheen de meest spilzieke en verkwistende zaak te zijn. Daar stond zij, de gelovigste onder de gelovigen, tegenover een ongelovige, een duivel en een dief, en de broederen gaven hem gelijk, en vergrimden zich met hem jegens haar. O, hoe dikwijls gebeurt ons hetzelfde. Hoe dikwijls trekken de broederen met de ongelovigen partij tegen ons, en vergrimmen zich tegen ons in de dienst, waarmee wij de Heer willen dienen, en beschuldigen zij ons van overmoed in onze ijver, van verspilling onzer krachten, die wij volgens hen, tot beter doel konden en moesten aanwenden. Zien wij geen ander middel tot herstel der Kerk en het behoud der zielen, dan daardoor, dat Gods Woord in zijn eer hersteld, in zijn Goddelijk gezag gehandhaafd, en in zijn Goddelijke kracht tot zaligheid betoond worde door een godzaligen wandel, dan heten wij bij menig broeder, als bij menig vijand, drijvers en overdrijvers. Ach, wie weet het niet: als men eenmaal bij zich zelven een maatstaf heeft vastgesteld, volgens welke men de goede werken, die men doen moet, meet, dan moet ook ieder werk van anderen, zodra het boven of buiten die maatstaf gaat, ophouden een goed werk te zijn, en het wordt een kwaad werk. Doch zo doende vraagt men eigenlijk aan Judas, wat een goed werk is? Wachten wij er ons voor; en zijn wij de beschuldigden, storen wij er ons niet aan.

Laat de liefde tot de Heer doen wat zij wil. Zijn er niet velerlei diensten te doen in het Koningrijk Gods? Laat de held strijden in het open veld, laat de minder moedige de vesting bewaren, laat de rekruut exerceren en de schildwacht op post staan. Wat de liefde tot de Heer ons gebiedt, dat moeten wij doen, of anderen het ons kwalijk nemen of niet. Men hebbe de moed der eigen overtuiging, en late er zich ook niet door al zijn medebroeders van aftrekken. En dit zei hij, niet omdat hij bezorgd was voor de armen, maar omdat hij een dief was, en de beurs had, en droeg hetgeen gegeven werd. Hier ziet men, onder welk een schone schijn men een afzichtelijk hart verbergen kan. En is dit verschijnsel zeldzaam geworden in onze dagen? Ik zeg neen; geheel het jezuïtisme is de blijvende belichaming van deze schijnheiligheid. Of weten wij niet, dat Rome onder de vroomsten schijn de goddelooste dingen doet? Door de Kerk in de plaats te stellen van de Heilige Geest, bij de leiding der gemeente in al de waarheid der Schrift, en door de paus te stellen in de plaats van Christus, maakt Rome zich schuldig aan de gruwelijkste aanmatiging van de koningsrechten van Christus. Heeft Christus gezegd: wie vader of moeder lief heeft boven MIJ, die is mij niet waardig, Rome zegt insgelijks: "Wie vader of moeder meer liefheeft dan de Kerk, is een onwaardig kind der Kerk." Heeft Christus gezegd: Verkoop alles wat gij hebt en geef het de armen, en kom en volg Mij Rome zegt hetzelfde en vraagt hetzelfde voor de Kerk, en hoe menig kind van rijke ouders heeft zij daardoor in hare kloosters deze graven der levenden gelokt, en met meer dan ijzeren ketens daarin vastgehouden. En geschieden al deze eisen om de zaligheid der zielen? Het wordt voorgegeven, maar wie weet het niet beter! Zij geschieden in verre de meeste gevallen alleen om de Judas-beurs te vullen tot eigen gebruik, om de moeder de Kerk rijk te maken in uitwendige pracht en haar te doen schitteren van juwelen en diamanten, en om de vader, de paus, zijn schatkist te vullen tot aan de rand met sint pieterspenningen. O, wachten wij ons voor de geveinsdheid; de Satan is nooit machtiger en daarmee gevaarlijker, dan wanneer hij zich toont als vroom. Maar Jezus zulks verstaande, zei tot hen: LAAT AF VAN, HAAR, WAT DOET GIJ HAAR MOEITE AAN? ZIJ HEEFT EEN GOED WERK AAN MIJ GEWROCHT. WANT DE ARMEN HEBT GIJ ALTIJD BIJ U, EN WANNEER GIJ WILT KUNT GIJ HUN WELDOEN, MAAR MIJ HEBT GIJ NIET ALTIJD; ZIJ HEEFT GEDAAN WAT ZIJ KON. WANT TOEN ZIJ DEZE ZALVE OP MIJN LICHAAM GEGOTEN HEEFT, HEEFT ZIJ DAT GEDAAN TEGEN DE DAG MIJNER BEGRAFENIS, EN IS VOORGEKOMEN MIJN LICHAAM TE ZALVEN TER BEGRAFENIS. Er zijn in het Christelijk geloofsleven ogenblikken, dat men niet denken moet aan de armen, om hun brood te geven, maar aan Jezus, om Hem goud, wierook en mirre te brengen; ja, waarin men de wereld met al hare armen kan laten hongeren, en driehonderd penningen moet besteden, om één fles nardus te kopen voor Jezus. Dit is de huishoudkunde Gods, welke oneindig verschilt van het nuttigheidsbeginsel van de mens. Wie de Bijbel kent, die weet, dat er een zekere heilige weelde in heerst, en zullen wij deze uit de Schrift bannen? Zullen wij, als de Puriteinen, alles even armelijk maken in de kerk, en er zelfs geen orgel in willen dulden, zodat men er nooit de laatste psalm in kan zingen? Moet dan de godsdienst wonen niet in het midden van Gods schone en heerlijke natuur, maar aan de polen? Heeft God behagen in het wegwerpen van zijn kostbare vruchten, het omkappen van zijn cederen en palmen en het vertreden zijn prachtige bloemen? Zoeken wij toch de godsdienst niet in de vorm, en vooral niet in de onbehagelijke vorm, zo als de Aziatische volken, die hun afgoden niet te gedrochtelijk menen te kunnen maken. Wij komen ons hier verenigen rondom Gods Woord, in deze huiskamer, en gij zit hier aangenaam en gezellig en zo huiselijk als waren wij één huisgezin, en gij zijt als onze lieve vrienden, hier ook, van harte welkom, en niets zal ons aangenamer zijn, dan dat gij met ons uit dat Woord van God licht, troost en gevoel van liefde rijkelijk in uw verstand en hart moogt ontvangen. Doch wat zou het zijn, als gij nu zeggen zoudt: Weg met dat kleed op de vloer, wij kunnen het wel met de blote grond doen; weg met die gordijnen voor de glazen, wij kunnen het wel met de blote ramen doen; weg met al die meubelen en stoelen, wij kunnen het wel met blote bank doen. Zoudt gij dan deze aangename

huiskamer niet tot een schoollokaal willen maken, en zou er u het onderwijs uit Gods Woord te beter om smaken? Doch dan zeggen wij nu ook: O die Schrift, wat is zij heerlijk ook in hare onbekrompenheid, in hare weelde, in haren rijkdom! Zij zelve is een schatkamer van allen mogelijke rijkdom, en zij toont ons Gods Kerk en Gods kinderen in hun rijkdom. En wat de Heer betreft als de Heer, de altijd en in alles vrije, trad Hij in al de voorkomende toestanden des levens. In Hem is generlei eenzijdigheid, maar, zo als wij reeds opmerkten, een heilige alzijdigheid. Van het uiterste vasten in de woestijn zien wij Hem komen op de bruiloft te Kana, om de vreugde te vermeerderen, en hier, aan de ingang van het vreselijkst lijden en van de ontzettendste dood laat Hij zich als een Koning zalven met de kostbaarste zalf, die de rijkdom Hem kon aanbieden; en Hij zei het in zijn verdediging van Maria's daad, dat Hem deze eer welbehaaglijk was, en dat de zalve, al kostte zij ook driehonderd penningen, niet te duur was. Christus verwerpt hiermee alle zuinigheid ten opzichte van zijn persoon en de zijnen. De liefde jegens de Heer en de zijnen kan niet te groot, te veel en te mild zijn. Trouwens, wat kan te kostbaar, te heerlijk zijn voor de Heer der heerlijkheid, en wat te dierbaar voor dezulken, die Hij liefheeft, en die Hem liefhebben! Voorts noemt de Heer het werk van Maria een goed werk, want het was een werk des geloofs en der liefde. Des geloofs. Maria deed iets, waarover Judas haar berispte, omdat Judas niet geloofde wat Maria geloofde, dat Jezus de Heer der heerlijkheid was; en de andere discipelen stonden op dit ogenblik niet in de bewustheid van dit geloof. Immers wat wilde Maria met deze kostbare zalving? De Heer verheerlijken. Hare ziel aanbad Hem, en daarom strekte hare hand zich uit, om Hem de hoogste eer aan te doen, die zij Hem aandoen kon. En de Heer beoordeelt altijd de daden der zijnen uit zijn Goddelijk koninklijk standpunt. Hij rekende Maria toe, wat wel in hare daad lag, maar alleen de Heer er in zag en kon zien, en waaraan zij zelve niet dacht; Hij rekende het haar toe naar die wijze van rekening, waarmee de Heer al het zijne toerekent aan de zijnen. Trouwens ware dit zo niet, wat zou er van de getrouwste dienaar des Heeren worden, bij de bewustheid, hoeveel hij verzuimd heeft, en hoe weinig hij gedaan heeft voor de heer? En al klimmen ook onze jaren, zijn wij er te waardiger dienstknechten des Heeren door geworden? Neen, wij blijven met dezelfde bewustheid van onze onwaardigheid altijd op dezelfde hoogte, en kunnen ons nooit anders erkennen dan als onnutte dienstknechten, omdat wij, zo wij al iets gedaan hebben, niet meer gedaan hebben dan wij schuldig waren te doen. Tevergeefs menen wij dan ook, dat wij morgen meer over ons zelven tevreden zullen zijn dan heden; het is morgen met ons als heden. Dit moet ons ook vertroosten bij het in Christus vroegtijdig ontslapen der onzen. Wij stellen ons voor, dat zij nog niet genoeg gegrond zijn in het geloof, niet genoeg ontwikkeld zijn in de hope en niet genoeg gearbeid hebben in de liefde. En dat is ook zo, maar zijn wij, ouderen, dan daarin genoeg gevorderd? Ach, kwam de Heer zelf ons niet tegemoet door ons werk uit liefde voor Hem aan te vullen door zijn liefde tot ons, wij zouden ten allen tijde verwerpelijk zijn; doch nu is het anders. Zelfs een dronk water uit geloof in en liefde tot Hem, zijnen discipel gegeven, wil, kan en zal Hij niet onbeloond laten. Nog eens, de Heer rekent ons het zijne toe, en zo zijn wij ten allen tijde volmaakt in Hem. De Heer handelt hier met Maria zo als wij met onze kinderen doen, als zij nog jong zijn en zij ons een geschenk op onze verjaardag brengen. Al is dat geschenk nog zo gering in zich zelven, dan maken wij het groot en prijzen er de kinderen over, alsof zij ons een grote schat gegeven hadden, en dat doen wij enkel uit liefde tot de kinderen, om hun kleine goede wil een grote daad toe te kennen, en daardoor hun blijdschap en vrolijkheid te vermeerderen. Ook zeggen wij hun dan wel, waartoe hun geschenk al kan dienen, en voor ons nuttig is, opdat zij overtuigd zijn mogen, dat zij geen nutteloos werk deden. En in dat alles is niet de minste onwaarheid of vleierij, maar enkel de liefde der ouders, die de liefde van het kind uitlegt, omschrijft, verstaanbaar maakt voor hen zelven. Zo was het ook hier. Moge er bij Maria ook al een vermoeden van 's Heeren nabij zijnde dood zijn geweest (iets, dat door de klare woorden des Heeren, bij haar, die altijd met de grootste oplettendheid luisterde, niet vreemd zou zijn), het denkbeeld hiervan was toch niet bij haar tot volle ontwikkeling gekomen

en zelfbewustheid geworden. Wij zelven kunnen ons niet altijd rekenschap geven van de strekking onzer bedoeling. Meermalen is er iets intuïtiefs (iets plotseling diep- en helderziends) in, waardoor wij goed zien, zonder dat wij voor ons zelven klaar zien. De heer zegt dan ook niet van Maria: "Zij heeft geweten dat Ik sterven en begraven worden zou," maar zij heeft dit GEDAAN tot mijn begrafenis, Mattheus 26:12. En hoe aandoenlijk is hier dit woord. De Heer kondigt er nu zelf zijn aanstaande begrafenis mee aan; ook zei de Heer: Zij is VOORGEKOMEN, om mijn lichaam te zalven ter begrafenis, Markus 14:8. Maria zalfde de Heer vooruit, als wist zij, wat zij nog thans niet wist, dat de Heer de zalving bij zijn begrafenis niet nodig had. Zij was dan ook niet bij de vrouwen, die des morgens vroeg tot het graf des Heeren kwamen met de toebereide specerijen, om het lichaam des Heeren te zalven. Alleen Maria Magdalena en de andere Maria (de moeder van Jacobus en Jozef) en Salome worden onder deze vrouwen genoemd. Zij heeft een goed werk aan Mij gewrocht. Is het een werk des geloofs, dan is het ook een werk der liefde. In Jezus te geloven en Jezus lief te hebben zijn eigenlijk dezelfde zaken, en daarom vraagt Jezus na zijn opstanding alleen aan Petrus: Hebt gij Mij lief? Petrus had de Heer verloochend, en daarmee zijn liefde; immers daarmee had Petrus het hart des Heeren doorwond en zijn eigen hart. Zijn geloof had niet opgehouden, maar zijn liefde was de Heere ontrouw geweest; van die vlek moest zijn liefde gezuiverd, en daarmee de bloedende wond zijns harten genezen worden. Geloof, hoop en liefde zijn een dikheid, en toch een eenheid, en op aarde onafscheidelijk van elkander. Het geloof heeft Gods beloften, de hoop verwacht de vervulling er van in de toekomst, en de liefde is de vrucht van dat geloof en van die hoop. Neem het geloof en de hoop der Schrift weg, en de liefde der Schrift valt tegelijk weg, en er blijft niets meer over dan een bloot natuurlijke menselijke liefde zonder geloof, zonder hoop. Eerst in de hemel, waar alles volmaakt is, zal ook de liefde volmaakt zijn, omdat het geloof en de hoop zich in haar hebben opgelost of verwezenlijkt. Zij zal dan niet meer een gelovende en hopende, maar een alles aanschouwende en alles bezittende liefde en daarmee de zaligheid zijn. Op aarde is echter des Christens liefde te beschouwen als de hand, de uitvoerende macht van het Christelijk geloof en van de Christelijke hoop. Wie in Christus gelooft en op Hem hoopt, heeft Hem lief; het is onmogelijk dat het anders zou kunnen zijn. Zo was het ook bij Maria. Ook bij haar had de liefde geen nevenbedoeling. De liefde ziet enkel op de eer en de vreugde van de geliefde. Ook doet de liefde niets met berekening, niets om loon; neen, zij is reeds beloond vóór zij iets doet, alleen doordat zij iets goed doen kan en mag voor hem, die zij liefheeft. Naar loon te vragen zou haar werk bederven, zou haar goed werk tot een kwaad werk maken. Zeker, wij hebben gewoonlijk te veel bijbedoeling en berekening in onze liefde, en daarom hebben wij zo weinig over voor de Heer. Hoe zeldzaam hebben wij driehonderd penningen over om een zalve te kopen, die wij uitstorten op het hoofd, en de voeten des Heeren! Ach dat wij het meer deden, en de berispers, die er ons over smalen, lieten zuur zien! Noemt men het verspild, wat zegt het, het is immers ons eigen geld, wij hebben het niet uit de armenkas genomen, maar uit onze eigen kas; doch neen, ik zeg liever: het is geld van de Heer, laat het nu ook voor de Heer zijn. Nog thans, de Heer neemt, door de eer zijns persoons boven de zorg voor de armen te stellen, de zorg voor de armen niet weg; neen, Hij zegt integendeel: "dat wij altijd armen bij ons hebben, en ze kunnen weldoen als wij willen," maar eerst moet Christus zelf door ons gezalfd worden, en dan moeten wij ook de armen onze zalving toedienen. Want eerst door onze zalving van Christus is onze zalving der armen heilig. Gij ziet ook hier weer, dat alleen het geloof de liefde heiligt, dat is, tot een Christelijke, Gode welbehaaglijke liefde maakt. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, alwaar dit Evangelie gepredikt zal worden in de gehele wereld, daar zal ook tot hare gedachtenis gesproken worden van hetgeen zij gedaan heeft. Zie hier de koning, die voor een kleine dienst, Hem gedaan, een wereld vol lof en een nooit ophoudenden roem schenkt. Wat zijn hierbij de eiken- en lauwerkransen, de ridderkruisen en eretekenen van geheel de wereld! De beloning van Christus overtreft alles; Hij handhaaft er de zijnen mee op de meest schitterende wijze. Wie door het ongeloof wordt

vernederd, wordt door Christus verhoogd. In het ogenblik harer vreugde bedroefd, wordt Maria in het ogenblik harer droefheid door de Heer vertroost met een algenoegzame troost. Trouwens de Heer kan met geen mindere troost troosten; al wat Hij geeft is oneindig, gelijk Hijzelf en gelijk zijn liefde is. De Heer heeft dus voor Maria een altijd voortdurende gedachtenis in zijn gemeente gesticht. En wat heeft nu de Roomse kerk gedaan? Heeft zij een gedenkdag van Maria's zalving vastgesteld? Neen, wat de Heer wil, doet zij het minst, maar zij heeft een andere Maria een gedenkdag, ja meer gedenkdagen gesteld, en haar vereerd op een wijze, zo als de Heer haar niet wil vereerd hebben. Nog thans, en dat is dan ook de enige bedoeling des Heeren, wordt er telkens jare gesproken van hetgeen Maria, de zuster van Lazarus, gedaan heeft aan de Heer. Dit is zo al de eeuwen der Christelijke tijdrekening doorgegaan tot op ditzelfde ogenblik, dat wij er van spreken. Wij vragen: Wordt niet des Heeren woord volkomen volbracht? Welnu, zo zal Hij al zijn woorden volbrengen. De vervulling van deze éne belofte zij ons tot waarteken en waarborg van de vervulling van al zijn beloften. En de satan voer in Judas, die toegenaamd was Iscarioth. Er is een ingeving van de Heilige Geest en er is een ingeving van de onheilige geest, van de satan. De Heilige Geest, die kennelijk deze naam draagt in tegenstelling met de onreine geest des duivels, heeft zijn werking in de kinderen der gehoorzaamheid, en de satan heeft zijn werking in de kinderen der ongehoorzaamheid, Efeziër 2:2. Dit is de doorgaande toestand en het kenmerkend onderscheid tussen de gelovige en de ongelovige, tussen de kinderen Gods en die des duivels, 1 Johannes 4:6. Doch er is nog een hoger graad, en wel de hoogste op aarde van beiderlei geesteswerkingen. Gelijk de discipelen des Heeren op de Pinksterdag vervuld werden van de Heilige Geest, Handelingen 2:4, zo werden ook Ananias en Saffira vervuld van de satan, Handelingen 5:3. Datzelfde wordt nu door Lukas gezegd van Judas in de woorden: En de satan voer in Judas. Als de goddeloosheid van de goddeloze tot hare volle rijpheid en kracht gekomen is, dan is hij in een staat van zedelijke bezetenheid, dan is hij zijn eigen meester niet meer, maar in de macht des Bozen, om diens wil te doen, 2 Timotheus 2:26, zo als wij aan zo vele bezetenen in de Evangelische geschiedenis zien. Wachten wij ons dus voor het toegeven aan kleine zonden, want zodoende gaan wij altijd over van kwaad tot erger. Gij weet dat de sneeuwvallen, die tussen de Alpen gehele dalen met hun bevolkingen in de sneeuw begraven kunnen, beginnen met het loslaten van kleine sneeuwklompen op de hoogte, en het meeslepen van andere sneeuwklompen naar de diepte. Leren wij toch vroeg aan onze kinderen, en leren wij het ons zelven, dat de zonde het vergift der ziel is, en dat, hoe meer wij er van gebruiken, hoe meer vreselijke krankheden en kwalen er door veroorzaakt worden, totdat eindelijk de ziel, zo Gods genade en 's mensen bekering niet tussen treedt, reddeloos verloren gaat. De naaste oorzaak van het verraad van Judas, van de zwartste daad, van de haat van een apostaat of afvallig apostel, is dus de schone daad der liefde van een getrouwe discipelin. Welk een contrast! Ik vraag, waar vindt men zulke contrasten, dan in het werkelijke leven, en in de Schrift, die de spiegel is van het werkelijke leven, een spiegel, zo als God ze alleen maken kan en zo als er geen tweede bestaat, noch bestaan kan. Het is de boze mens eigen, juist hem te haten, die hij beledigd heeft. Judas had door aanmerking te maken op de zalving van Maria, de Heer beledigd, want wie men een eerbewijzing ontzegt, die onteert men. De Heer had hem en zijn medestanders hierover bestraft. De elf discipelen gevoelden zich beschaamd en zwegen, Judas gevoelde er zich door beledigd en dacht op wraak. Zijnde één uit het getal der twaalve. Hij behoorde wel tot het getal der Apostelen, maar niet tot hun bediening; tot hun gezelschap, maar niet tot hun gemeenschap. De Schrift doet gedurig uitkomen, dat er een eindeloos verschil is tussen de uitwendige menselijke zijde en de inwendige Goddelijke zijde zijner Kerk op aarde. Hier kan geen vrucht zonder bolster zijn, al is zij ook zo dun als van de appel, en zo donzig als die van de perzik. Er kan op aarde geen vlekkeloos heilige Kerk, geen Kerk van enkel uitverkoren, godvruchtige gelovigen zijn. Zulk een Kerk is er in de hemel, maar hier moet de rechtvaardige leven uit het geloof, en het geloof is, in onze zondige toestand, niets anders dan een strijd tegen het ongeloof, dat zich altijd in de plaats van het geloof stellen wil.

Het is dus natuurlijk, dat zulke gelovigen, die enkel vrede en rust zoeken, hemelse vrede en rust reeds hier op aarde, zich getrokken gevoelen tot die broederschappen, die zich zoveel mogelijk buiten de wereld gesteld hebben, om van buiten af op haar in te werken. Wij zijn er verre af, deze richting te wraken; want ieder weet zelf het best in welk een stand hij het meest zijn doel kan treffen; doch men stelle ook deze zaak niet tot een regel voor allen, en late ieder ook in dit opzicht zijn vrijheid; alleen hebbe het geloof geen gemeenschap met het ongeloof En hij ging heen en sprak met de overpriesters en hoofdmannen. Ook de hoofdmannen waren overpriesters, maar bepaald hoofdlieden des tempels; want de tempel was hun niet alleen een huis des Heeren, dat bewaakt, maar een vesting, die bewaard worden moest. Opdat hij Hem zou overleveren, en zei: WAT WILT GIJ MIJ GEVEN EN IK ZAL HEM U OVERLEVEREN? Zo kan dan het lijden en sterven des Heeren beschouwd worden als ingeleid te zijn op de plaats van 's Heeren zalving door Maria, en heeft de Heer hare zalving terecht genoemd "de voorbereiding van zijn begrafenis". Inderdaad, het was zijn wijding ter dood. Immers werd, zo als wij zeiden, om het werk des geloofs en der liefde van Maria, het ongeloof en de haat bij Judas zó groot, dat hij zich voornam, en zijn voornemen ook terstond uitvoerde, om de Heer in de handen van diens vijanden over te leveren. Niet om niet, neen, maar voor geld. Voor hoeveel? Voor het derde gedeelte der waarde van de zalve, welke Maria voor de Heer ten beste gaf. En zij dat horende, waren zeer verblijd. Ieder mens verblijdt zich in het treffen van zijn doel, in het komen tot zijn wens ook de boze in het welgelukken zijner verderfelijke aanslagen. Doch de vreugde van de goddeloze is kort, omdat de pijl, waarmee hij zijn slachtoffer treft, altijd op hem terugkeert en hem het eigen hart doorboort. En zij zijn het eens geworden, en beloofden dat zij hem geld zouden geven. Het geld is een macht ten goede en ten kwade. Wie geld heeft, bedenke het wel, tot welk einde hij deze hem van God gegevene macht gebruikt, en voelt zich geroepen een rentmeester Gods te zijn; want men kan er ook, zo als wij hier zien, een rentmeester des duivels mee worden. En hebben hem toegelegd dertig zilveren penningen. Welk een geringe som? Zoveel als bij ons veertig gulden. Het was de prijs van een slaaf, Exodus 21:32. Hoe kon Judas hiermee genoegen nemen? Herinner u, dat Judas niet alleen gierig was, maar dat ook de overpriesters gierig waren, en waar beide partijen gierig zijn, daar wordt gedongen; ook ging bij Judas op dat ogenblik de wraakzucht boven de hebzucht. Hij wilde van Jezus af zijn, hij wilde Jezus kwijt zijn, hij kon niet langer met Hem omgaan: aan de gespannen toestand tussen de Heer en hem, de discipel, moest een einde komen, het kostte wat het wilde. Judas vergenoegde zich dus met slechts dertig zilverlingen, die hem beloofd en waarschijnlijk dadelijk na des Heeren gevangenneming ter hand gesteld werden. Ook zegt het weinig of veel hier eigenlijk niets. Voor dit weinige geld heeft Judas oneindig veel kwaads gedaan. En hij beloofde het, en van toen af zocht hij gelegenheid, hoe hij Hem bekwamelijk overleveren zou, zonder oproer. Ook dit voornemen is werkelijk geslaagd. Ofschoon in volle openbaarheid, is echter de Heer niet in een eigenlijk oproer gedood; hoe onrechtvaardig het vonnis ook ware, de kruisiging des Heeren heeft nog thans met verwonderenswaardige orde plaats gehad. Trouwens de hand Gods was in deze zaak God laat schijnbaar de zaken haar natuurlijke loop, maar Hij bestuurt èn de zaken, èn de wijze, waarop zij geschieden, naar zijn doel, naar zijn raad, naar zijn voornemen. Dit ziet echter niemand, dan die gelooft; want deze kent God uit zijn woord, dat door de ongelovige verworpen wordt, omdat hij God niet wil kennen zo als God werkelijk is.

14:12 De Heer en de discipelen aan de laatste paasmaaltijd.
En de eerste dag der ongehevelde broden kwam. Gij kent de oorsprong van die benaming. De kinderen Israël's zouden bij hun overhaaste uittocht uit Egypte geen tijd hebben, om hun brood te desemen, te laten doorzuren. In deze kleine bijzonderheid legde God een profetische zin en een betekenis van eeuwig belang. Hij maakte haar tot een beeld van het nieuwe leven, dat de vrucht der eeuwige verlossing is. Eerst moest het paaslam geslacht, en daarmee de grond gelegd worden tot het vieren van een feest, het feest der ongezuurde broden. Zo weet God de allergrootste waarheden met de allerkleinste dingen te verbinden, en wil Hij ons gedurig in gedachtenis doen houden, dat er geen zalige gemeenschap met Hem mogelijk is, alvorens de zonde tussen Hem en ons is weggenomen door de aanneming van het zoenoffer Jezus Christus, waarvan het paaslam de voorafbeelding is. Ons paaslam dan nu geslacht zijnde, moet ons gehele leven een feest der ongezuurde broden zijn, der ongezuurde broden der oprechtheid en der waarheid, 1 Corinthiërs 5:8; want wij hebben, als gelovigen in de offerande van Jezus Christus, niets te doen om behouden te worden, maar alles, omdat wij behouden zijn. Op welke het paaslam moest geslacht worden. Dit woord had nu een dubbele zin. Het zinnebeeldig én het werkelijk paasoffer zou geslacht worden. God liet eeuwen vroeger voorafbeelden wat eenmaal geschieden zou, en liet het jaarlijks herhalen, opdat zijn volk altijd in gedachtenis zou houden, dat de vergeving der zonde door God op geen andere grond rustte, dan op de verzoening der zonde door de zoenofferande zijns Zoons. Ook zien wij hier de reden, waarom de Evangelisten van de vorige keren, dat de Heer het Pascha te Jeruzalem vierde, weinig of niets vermelden. Alleen de laatste paasfeestviering. had voor hen een beslissend gewicht, en al de Evangelisten treden dan ook nu in de breedste bijzonderheden. En zijn discipelen kwamen tot Jezus en zei tot Hem: WAAR WILT GIJ DAT WIJ HEENGAAN, DAT WIJ U HET PASCHA BEREIDEN, OPDAT GIJ HET EET? Wij zien hieruit, dat de doorgaande toon der discipelen, die van hoge eerbied voor de Heer was. Zij zeggen, dat wij U het pascha bereiden, ofschoon zij zelven mede zouden aanzitten. Nooit stellen zij zich met de Heer op een gelijke voet, dan in een ogenblik van zonde. Voorts blijkt uit de vraag van de discipelen, dat zij geen vaste plaats van bijeenkomst te Jeruzalem hadden. En Hij zond twee van zijn discipelen, Petrus en Johannes uit. Wij zien hier Petrus en Johannes door de Heer gepaard. Gelijk zij in de aanschouwing zijner heerlijkheid op de berg met elkander verenigd waren, zo moesten zij het ook hier bij de ingang tot des Heeren lijden zijn. Wij zullen hen voortaan gedurig gepaard aantreffen. Trouwens het waren twee discipelen, die elkander aanvulden; verschillende karakters vullen elkander altijd aan, mits zij in de hoofdzaak met elkander overeenkomen. Petrus en Johannes hadden de Heer innig lief, en beiden wilden voor Hem strijden, maar Johannes als een man van de hemel en een zone des donders, wilde daartoe vuur uit de hemel doen nederdalen, en Petrus als een man van de aarde en van de praktijk, trok daartoe rechtstreeks het zwaard. Ook hier is het weer duidelijk, dat waar twee hetzelfde doen, het toch niet hetzelfde is. En Hij zei tot hen: GAAT HEEN EN BEREIDT ONS HET PASCHA; EN ZIET, ALS GIJ IN DE STAD ZULT GEKOMEN ZIJN, ZO ZAL U EEN MENS ONTMOETEN, DRAGENDE EEN KRUIK WATERS; VOLGT HEM IN HET HUIS, DAAR HIJ INGAAT. Des Heeren verblijf moest niet algemeen bekend zijn, opdat Hij door zijn vijanden niet ontijdig kon overvallen worden. De Heer beschikte derhalve de zaken aldus, dat Hij, alvorens zich over te geven in de handen zijner vijanden, nog enige rustige uren met zijn discipelen kon doorbrengen tot hoogstgewichtige handelingen en samensprekingen. Een man met een waterkruik in de hand of op de schouder zou voor Petrus en Johannes een herkenningsteken zijn, en was het bij Israël bekende liefelijke beeld der gastvrijheid, weleer aan Eliëzer bewezen. De man zou een kruik water, niet een kruik met wijn dragen. Het paasfeest werd anders in Israël met de grootste pracht en weelde gevierd, en vooral de wijn was er in overvloed bij. Men zou dus zeggen, de kruik met wijn was hier aan hare plaats, doch de Heer nam zijn intrek niet bij een rijk man, maar bij een eenvoudig burger. Dat zegt ons de man, dragende een kruik water, de nodigste levensbehoefte, naar het huis van

zijn meester. En zegt tot de huisvader van dat huis: DE MEESTER ZEGT U: MIJN TIJD IS NABIJ; IK ZAL BIJ U HET PASCHA HOUDEN; WAAR IS DE EETZAAL, WAAR IK HET PASCHA MET MIJN DISCIPELEN ETEN ZAL? En hij zal u een grote opperzaal aanwijzen, toegerust en gereed; bereidt het ons aldaar. De huisvader, tot welke zij komen zouden, was dus een discipel des Heeren, die aan de discipelen onbekend was. De Heer kent al de zijnen, maar de discipelen kennen elkander niet allen onderling. Neen, deze ontmoeten elkander alleen op de aanwijzing des Heeren. Voorts, de Heer doet alles met een zekere heerlijkheid, die wij gratie (sierlijkheid) zouden noemen, als dit woord niet te gering was om gebruikt te worden voor de Heer. Had Hij zijn discipelen niet eenvoudig kunnen zeggen: "Ginds in die straat, en in dat huis moet gij gaan." Doch neen, de Heer geeft tekenen, zo als Hij ze alleen geven kan. Klare woorden zijn voor aanschouwen, tekenen zijn voor het geloof, en het geloof mag niet zonder oefening blijven. Daar zorgt de Heer voor. Ook nu nog moeten wij op de tekenen des Heeren letten, en bepaald op de tekenen der tijden, opdat wij weten, welke de weg des Heeren is in deze tijd voor Hem en voor ons, die zijn voetstappen willen volgen. Doch tekenen zijn op zich zelf niet genoeg; het woord des Meesters moet er bij zijn. De discipelen hadden, behalve het teken, ook nog het woord des Heeren: De Meester zegt u: MIJN TIJD IS NABIJ. IK ZAL BIJ U HET PASCHA HOUDEN. Welk een aandoenlijk woord: "Mijn tijd is nabij; mijn dag neigt ten avond, mijn lijdens- en stervensuur is gekomen!" En welk een liefde spreekt er in de woorden: "IK zal bij u het Pascha houden!" Uit hoe velen was die huisvader de uitverkorene, die de Heer der heerlijkheid onder zijn dak mocht zien komen, om er de laatste maaltijd met zijn discipelen te houden! Kan er groter voorrecht voor een discipel zijn? Na deze aandoenlijke en hartinnemende inleiding laat de Heer uit zijn naam de discipelen vragen: Waar is de eetzaal, waar Ik het Pascha met mijn discipelen eten zal? Want dat is de heerlijkheid van Christus op aarde, dat Hij niets heeft, en over alles beschikken kan. En dat moet ook onze heerlijkheid zijn. Alles is het onze, als wij des Heeren zijn, al hebben wij ook niets in handen. Doch wij vertrouwen meer een obligatie, een stuk papier, dat door een groot heer ondertekend is, dan het woord en het schrift des heerlijken Gods, die ons alles belooft en geeft wat wij voor tijd en eeuwigheid nodig hebben, mits wij maar zijn promessen (schriftelijke beloften van betaling) bij Hem komen ontvangen; doch dat doen zo weinigen; de meesten laten ze als non-valeurs (papier en zonder waarde) in hun portefeuilles liggen. Is het dan te verwonderen, dat er zo velen doodarm zijn in geestelijke dingen, die er schatrijk in konden zijn? De Heer beschikt over alles, omdat Hem alles toebehoort. Mochten dan ook wij alles voor de Heer gereed hebben, wanneer Hij er over beschikt, ook wanneer het geen liefelijke zaak is, zo als hier; want wie zou zijn huis niet gaarne over hebben voor de Heer, opdat Hij daarin de maaltijd houde; ja, wie zou niet gaarne zijn geld en goed voor de Heer over hebben? Maar als Hij over dezulken uit ons midden beschikt, met wier leven ons leven tot één leven is samengevloeid en gegroeid, en wier wegneming de wegneming is onzer schoonste aardse, ja meer dan aardse vreugde? O, dat wij dàn zeggen: "Hij is de Heer, Hij vraagt het zijne. Als een mens het ons vroeg, wij zouden het weigeren, maar de Heere is niets te weigeren." En Hijzelf beschikt er alleen over. De discipelen moesten niet in hun eigen naam komen, maar in de zijne. Hijzelf sprak door hun mond. Zo moeten ook wij nooit tot anderen komen in onze eigen naam, maar ons wachtwoord en machtwoord zij ten allen tijde: De Heer heeft het gezegd. Ja, wij moeten dat woord ook gedurig tot ons zelf richten, en zeggen: "De Heer heeft gezegd: gelooft in het Evangelie; weest in geen ding bezorgd; vreest niet; volhardt tot aan het einde en gij zult zalig worden." En hebben wij dit tot nu toe niet aan onszelf gezegd, dan moeten wij het van dit ogenblik af doen, even als de onwillige zoon in de gelijkenis, die eerst niet wilde, en daarna berouw had. Hij werd tot een levend beeld gesteld van de zondaar, die van onwillig gewillig wordt, zich bekeert en gerechtvaardigd heengaat. De Heer beschikt over de spijszaal als de Heer, op minzame, maar toch op zacht bevelende wijze. Hij verzoekt niet een kamer voor Hem open te houden, neen, Hij vraagt: Waar is de eetzaal? Hij wil die aangewezen hebben. Trouwens de opperzaal was reeds

gereed, wij zouden zeggen aan kant gemaakt, om er de paasmaaltijd te vieren. De zaal was groot en de tafel daarin, geschikt voor een gezelschap van dertien gasten. Wanneer nu deze plaats de discipelen aangewezen was, moesten zij aldaar het pascha bereiden. Dat was hun werk. Zij mochten geen gedekte tafel en geen reeds bereid paaslam vinden. Gij gevoelt, zo iets zou iets onnatuurlijks, iets toverachtigs geweest zijn, en daarvan bevat de Schrift en het leven des Heeren niets. In beiden tast en ziet men enkel de waarheid onvermengd. En de discipelen deden, gelijk Jezus hun bevolen had, en zij heengaande, kwamen in de stad, en vonden het, gelijk Hij hun gezegd had, en bereidden het pascha. Ook wij zullen als discipelen van Jezus alles zo vinden, als Jezus het gezegd heeft. Oefenen wij ons dan in het volkomen vertrouwen op des Heeren toezeggingen in het leven en in het sterven, en vreest gij voor de dood, en siddert gij bij de gedachte der scheiding van ziel en lichaam, dan herhalen wij, wat wij reeds gezegd hebben: vertrouw volkomen op het woord des Heeren: Wie in Mij gelooft zal de dood niet zien, niet smaken Johannes 8:51, 52; en gij zult de dood niet zien, niet smaken, maar de Heer zal uw dood in een slaap veranderen, uit welke gij uw ogen zult opslaan in de heerlijkheid. En zo is het met al de beloften des Heeren; wie ze gelooft, aan dien worden zij vervuld, volkomen, in al hare volheid. En als het avond geworden, en de ure gekomen was, kwam Hij en zat Hij aan, en de twaalf discipelen met Hem. De Heer zat hier aan als een vader in het midden zijner huisgenoten. En wij kunnen ons voorstellen met welke onderscheidene gemoedsbewegingen allen aanzaten. De discipelen konden het de Heer duidelijk aanzien, dat zijn gedachten zich met hoogst gewichtige zaken bezig hielden, en dat veroorzaakte bij hen een spanning des gemoeds, die hen stil en ingetogen maakte en de vreugde der paasfeestviering scheen te zullen wegnemen. Zij wisten nog niet, dat nu het ware paaslam gereed stond geslacht te worden, en dat eerst uit zijn dood de vreugde, de eeuwige vreugde kon en zou geboren worden. En Hij zei tot hen: IK HEB GROTELIJKS BEGEERD DIT PASCHA MET U TE ETEN, EER DAT IK LIJDE. Eer dat Ik lijde. Welk een uitdrukking! O, men spreekt zo licht van lijden, waar ons leed niet noemenswaardig is. Men moest zo lichtvaardig niet zijn in het gebruik van woorden, die door de Heer in een oneindige betekenis zijn uitgesproken. De Heer zegt niet: "eer dat Ik gekruisigd wordt," maar met een nog aandoenlijker woord: "eer dat Ik lijde," niet in de zin van een tijdelijk ondergaan van folteringen, maar in een vrijwillige overgave van zich zelf in zijn lijden, in een offerlijden, een volstrekt lijden, een lijden, zo als geen schepsel buiten Hem lijden kan. Alvorens tot dit lijden in te gaan, begeerde Hij met een sterk verlangen nog eenmaal met de zijnen de maaltijd te houden, die dat lijden afschaduwde. Het pascha van het Oude Testament was niet bloot het feest van een tijdelijke verlossing, van Israëls verlossing uit Egypte, neen, de feesten, die God verordent, zijn nooit bloot tijdelijk en menselijk: God legt overal in de tijd de zaden zijner eeuwigheid, en zo was het paasfeest van Israël de profetie van het Christelijk paasfeest, en het teken van Israëls tijdelijke verlossing tegelijk het teken van de eeuwige verlossing van al Gods volk. De Heer, wie al de menselijke aandoeningen op heilige wijze eigen waren, voelde een sterke behoefte om zich te versterken tegen het aanstaande lijden, door nog eens en voor de laatste maal met zijn discipelen aan de gemeenzame maaltijd aan te zitten, en wel aan de maaltijd der Goddelijke verlossing. Eerst gaf Hij ook nu aan de wet haar volle eis, door, ofschoon zelf het waarachtig paaslam, het zinnebeeldig paaslam met de zijnen te eten. Daarmee nam Hij het oudtestamentisch paasfeest in zich op, en daarna stelde Hij het avondmaal in diens plaats. Want Ik zeg u, dat Ik niet meer daarvan eten zal, totdat het vervuld zal zijn in het koningrijk Gods. Het zou de laatste paasmaaltijd zijn, die de Heer met zijn discipelen op aarde vieren zou; daarna zou Hij door zijn lijden en sterven, opstanding en hemelvaart, alle dingen vervullen, voltooien in dat koningrijk, waarin al de schaduwen des Ouden Verbonds tot hare eeuwige verwezenlijking zouden komen. Immers er is een eeuwig paasfeest, gelijk er een eeuwig pinksterfeest en een eeuwig Loofhuttenfeest is. En als Hij de drinkbeker genomen had, zei Hij: NEEMT DEZE EN DEELT HEM ONDER ULIEDEN. WANT IK ZEG U, DAT IK VAN NU AF NIET MEER DRINKEN ZAL VAN DE VRUCHT DES WIJNSTOKS TOT OP

DIE DAG, WANNEER IK MET U DEZELVE NIEUW ZAL DRINKEN IN HET KONINGRIJK MIJNS VADERS. Dit laatste wil zeggen, totdat wij de volmaakte wijn met elkander drinken; want de Schrift stelt het thans zichtbare voor als uitdrukking van het thans onzichtbare. Al het thans zichtbare moet echter voorbijgaan, en ten laatste vergaan, en dan is het thans onzichtbare het alleen zichtbare, en dat gaat niet meer voorbij. Wat nu de drinkbeker betreft, die door de Heer in dit ogenblik werd opgenomen, en waaruit Jezus mee dronk, deze moet wel onderscheiden worden van de drinkbeker des Avondmaals. Om u de paasmaaltijd in verband met het avondmaal duidelijk te maken, zal ik u zeggen, hoedanig nog heden het paasfeest bij de Joden gevierd wordt, en hoe ik zelf het eertijds mee gevierd heb. Er is een bepaald getal drinkbekers; gewoonlijk zijn er vier. Het eerste wat een Joods huisvader op iedere Sabbat doet, dat doet hij ook het eerst op het paasfeest. Hij neemt vóór men gaat eten, de feestkelk op, zegent dien, drinkt er uit, en laat hem rondgaan. Hetzelfde deed Jezus nu. Vervolgens staat men (niet hier, maar in het oosten) van de tafel op, en wast men zich de voeten. Daarna zet men zich weer aan de tafel, en de huisvader breekt het brood en geeft het de zijnen. Daarna geeft hij de tweede beker en gaat nu over tot de paasmaaltijd, bij welke de derde beker gedronken wordt. De paasmaaltijd bestond oorspronkelijk, zo als wij weten, in het eten van een gebraden lam; na de verwoesting van stad en tempel heeft het eigenlijk offer, en dus ook het paasoffer opgehouden; immers de wet acht geen offer heilig buiten de heilige plaatsen. Nauwgezette Joden zetten echter nog altijd een stuk van een gebraden lam of een gebraden schapenbout ter gedachtenis op de tafel. Aan het einde van de maaltijd en vóór het aanheffen van het hallel (de lofzang) drinkt men ten slotte insgelijks een beker wijn, Welke de vierde beker is, en de beker der dankzegging genoemd wordt. De Heer stelde dus zijn avondmaal vóór en na de paasmaaltijd in. De broodbreking ging de paasmaaltijd vooraf, de beker der dankzegging ging rond na de maaltijd. Het avondmaal, zoals wij het thans vieren, is dus een gedeelte van de paasmaaltijd. Het liefdemaal is er daarom eigenlijk een noodzakelijk deel van. De eerste Christenen kwamen dan ook te samen, om met elkander te eten, omdat de nauwste gemeenschap met elkander bestaat in met elkander te eten en te drinken. Doch in de Christelijke kerk is allengs het denkbeeld van maaltijd verdwenen, door in het avondmaal het drinken van de wijn onmiddellijk op het eten van het brood te laten volgen; doch brood en wijn maken geen maaltijd uit, maar zijn tot de maaltijd behorende delen. Blijkbaar heeft de altijd toenemende menigte der evangelie-belijders op vereenvoudiging der zaken doen bedacht zijn, en de doop samengetrokken in de besprenging, en de avondmaaltijd in het nuttigen van het brood en de wijn. Men houdt allicht, waar de omstandigheden moeilijk worden, de zaken zo als ze eigenlijk zijn moesten, voor onuitvoerbaar. De bedoeling des Heeren was echter, dat men bij iedere maaltijd, zo dikwijls men het brood dankzeggende brak, en de beker der dankzegging na de maaltijd opnam, de dood des Heeren zou verkondigen tot zolang Hij tot zijn gemeente zal wedergekomen zijn, dus met het oog op zijn wederkomst gericht. Het woord: doet dat tot mijn gedachtenis, betekent dan ook zoveel als: "doet dat tot mijn verkondiging: om aan Mij te doen gedenken." De Kerk houdt nu avondmaal op gezette tijden, en ook dit is het uitvloeisel van de orde, die zich in de loop des tijds bij de zaken als van zelf aan ons opdringt. Waren er geen vastgestelde tijden voor de Avondmaalsvieringen, zij zouden allengs in onbruik geraken; want alle geestelijke zaken staan in deze wereld op een hellend vlak; als zij niet telkens naar boven worden opgetrokken, glijden zij altijd meer naar beneden, totdat er ten laatste niets meer zichtbaar van is. En er werd twisting onder hen, wie van hen scheen de meeste te zijn. Wij zien hier, wat er al in het hart van een mens gelijktijdig kan bestaan en samengaan. Was dit nu een tijd om onderling over de voorrang te twisten? Doch het leven der apostelen verdeelt zich in twee delen. In het eerste gedeelte zagen en hoorden zij de Heer, en deden niet naar hun aanschouwing en zijn woorden. In het tweede gedeelte zagen en hoorden zij de Heer niet, en deden naar hun geloof en zijn woorden. In het eerste gedeelte waren zij vergetelijke hoorders, in het andere daders des woords. Dit was voorzeker een zeer grote verandering ten goede. Doch tussen dit eerste en

tweede gedeelte van hun leven moesten ook vele grote dingen gebeuren: de dood, de opstanding, de hemelvaart des Heeren en de uitstorting des Heiligen Geestes; en deze moeten ook tussen het eerste en tweede gedeelte van ons leven gebeuren; zo zij niet bij ons plaats hebben, blijft ons leven één leven van zonde tot zonde. En Hij zei tot hen: DE KONINGEN DER VOLKEN HEERSEN OVER HEN, EN DIE DE MACHT OVER HEN HEBBEN, WORDEN WELDADIGE HEREN GENOEMD; DOCH GIJ NIET ALZO, MAAR DE MEESTE ONDER U ZIJ GELIJK DE MINSTE, EN DIE VOORGANGER IS, ALS EEN, DIE DIENT. Welk een verschil tussen de leer van Christus en die der revolutie, waardoor het volk zich soeverein verklaart, en zich dus zelf tot een volk van koningen stelt! Neen, zegt Christus tot de zijnen, hier moet gij niet heersen, maar dienen, dan zult gij eenmaal eeuwige koningen zijn en waarlijk heersen. Want wie is meer, die aanzit of die dient? Is het niet die aanzit? Maar Ik ben in het midden van u als een, die dient. De Heer stelt zich zelf tot voorbeeld, en bereidt met deze woorden voor, wat Hij voornemens is te doen, zijn discipelen de Voeten te wassen. En gij zijt degenen, die met Mij steeds gebleven zijt in mijn verzoekingen. Dit zei de Heer tot allen, dus ook tot Petrus, ofschoon hij de Heer verloochenen zou; want de Heer ziet de ontrouw der zijnen over het hoofd, en vergeeft hen reeds dadelijk hun toekomstige overtredingen. Doch Hij zei het ook tot Judas, want ook de goddeloze wordt tot het einde toe het Evangelie met zijn volheid van genade en heerlijkheid gepredikt, opdat hij zich niet zou kunnen verontschuldigen met te zeggen: De Heer heeft mij het eerst van zich uitgesloten; neen, de Heer sluit niemand uit; de zondaar sluit zich zelf uit, zo als Judas deed, die de Heer verliet, en tot diens vijanden ging. En Ik verordineer u het koningrijk, gelijk mijn Vader dat mij verordineerd heeft, opdat gij eet en drinkt aan mijn tafel in mijn koningrijk, en zit op tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls. Ziet gij, er is ook een eten en drinken met de Heer, een maaltijd houden in het koningrijk van Christus. Dit voor een bloot beeld te houden, is de Schrift geweld aandoen. En nu, welk een Zaligmaker is Hij, die terwijl zijn discipelen twisten, hen niet verwijt, maar vertroost, vertroost met het uitzicht op de openbaring van het koningrijk Gods, dat ook eigenlijk onze enige troost is. Zo even sprak de Heer van vernedering, van dienen, van de minste te zijn, en nu bestemt Hij de zijnen het koningrijk, en daarna de heerschappij over geheel Israël. Hoe eigenaardig, nietwaar? Juist de uit Israël afkomstige discipelen des Heeren zouden tot Israëls eeuwige richters gesteld worden. Wij zien hier ook, waarom de Heer wil, dat wij thans alleen, dienen: het is, opdat wij hier namaals mogen heersen. Wij moeten hier elkander dienen door de liefde, zullen wij hier namaals kunnen heersen. Over wie? Wie zegt het ons? Maar zeker geestelijk over dezelfden, die wij hier in liefde hebben gediend, want de liefde, die heersen zal, moet eerst een dienende liefde geweest zijn. Is het niet reeds zo op aarde? Wie overmeestert ons hart en regeert er over? Is het niet die ons in liefde dient? Nu laat de Heer het nooit bij woorden, maar voegt de daad bij het woord. Hij zal door van de tafel op te staan en zelf zijn discipelen de voeten te wassen, hen onderwijzen, hoe Hij de zijnen in liefde dient, en hoe zij elkander in liefde moeten dienen. En vóór het feest van het pascha, Jezus wetende dat zijn uur gekomen was, dat Hij uit deze wereld zou overgaan tot de Vader. Deze inleiding is van Johannes, die de instelling van het avondmaal als ten volle bekend, voorbijgaat, en alleen de nog onvermelde voetwassing optekent. Jezus wetende dat zijn uur gekomen was. Bij de Heer is alles wetenschap; Hij weet alles wat met Hem geschieden zal, en zegt het de zijnen; want ook zij moeten weten wat Hij weet; zij moeten in Hem geloven én Hem geloven in wat Hij zegt. Op deze wijze weet ook de leerling wat de leermeester weet; maar wie wijzer wil zijn dan zijn meester, en het beter wil weten dan hij, is een waanwijze leerling, en van een zot is meer verwachting dan van hem. En toch hoevelen willen wijzer zijn dan God in zijn Woord, en zeggen het onbeschaamd, dat zij het beter weten! Alzo Hij de zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zo heeft Hij hen liefgehad tot het einde. Johannes spreekt gaarne van de liefde des Heeren tot de zijnen, en tracht bij elke gelegenheid te herinneren, dat des Heeren liefde een onveranderlijke liefde is. De Heer heeft het eerst lief, en die Hij eenmaal lief heeft, die heeft

Hij altijd lief. Of bedong Hij niet nog in het laatste ogenblik zijn eigen vrijheid een vrijgeleide voor de zijnen? En gedacht Hij niet Maria en Johannes nog aan het kruis? Welnu, deze onuitsprekelijke liefde was ook het beginsel, waaruit de Heer handelde, toen Hij zijn discipelen de voeten ging wassen. En toen het avondmaal gedaan was. Deze vertaling is onjuist, het oorspronkelijke betekent: "bij het aangaan van de maaltijd;" "toen de maaltijd plaats had". Toen nu de duivel in het hart van Judas, Simons zoon, Iscarioth gegeven had, dat hij Hem verraden zou. Toen de zaak bij Judas ten volle rijp en het verraad beslissend vastgesteld was, toen deze discipel de hand van Jezus ten enenmale losgelaten en de zijne aan de duivel gegeven had, toen nog wilde Jezus hem niet van zich laten gaan, alvorens hem de laatste en nederigste dienst te hebben bewezen, alvorens hem de voeten te hebben gewassen. Jezus wetende, dat Hem de Vader alle dingen in handen had gegeven, en dat Hij van God uitgegaan was en tot God heenging. Johannes herinnert ook hier de klare wetenschap en de volkomene bewustheid des Heeren van zijn Godheid en mensheid, en van zijn terugkeren door het lijden en sterven heen tot de heerlijkheid, die Hij eeuwig bij de Vader had, én dat Hij, de Heer, in deze bewustheid zich boog tot voor de voeten der discipelen, om hun de voeten te wassen. Immers de ware nederigheid bestaat niet in het ontkennen of in het ontveinzen van hetgeen men is, maar daarin, dat men in de bewustheid blijft van hetgeen men is, en zich daarvan vrijwillig ontledigt. Stond Hij op van het avondmaal (van de maaltijd), en legde zijn kleren af, en nemende een linnen doek, omgordde zich zelf. Daarna goot Hij water in het bekken, en begon de voeten der discipelen te wassen en af te drogen met de linnen doek, waarmee Hij omgord was. Hoe aanschouwelijk wordt ons hier deze handeling des Heeren voorgesteld. Het is alsof wij zelf de Heer zien opstaan uit het midden der discipelen, een servet van de tafel nemen en er zich mee omgorden, even als een dienstknecht dat doet, die zijn heer de voeten wast, en het bekken neemt en met water vult, om dit nu zelf voor ieder discipel te herhalen. Het is alsof Johannes ons zegt: "onze ogen volgden de Heer in al deze bedrijvigheden, want wij hadden geen woorden om er iets tegen te zeggen, en durfden Hem ook niet terughouden." Doch neen, één der discipelen verzette zich, en sprak de Heer tegen, de discipel, die de moedigste en de vrijmoedigste der discipelen was. Hij dan kwam tot Simon Petrus, en die zei tot Hem: HEERE! ZULT GIJ MIJ DE VOETEN WASSEN? Dat iemand, niet minder dan de Zone Gods, aan de voeten zijner discipelen neerbukte, werd door Petrus levendiger gevoeld dan door enig ander discipel, dan zelfs door Johannes. Johannes gevoelde dieper, en het diepste gevoel is niet het minst levende, maar het minst levendige. De oppervlakte der zee is het spoedigst en het felst in beweging. Petrus was levendig van aard, en daardoor zeer bewegelijk voor indrukken, en waren het krachtige indrukken, dan werd zijn gevoel opgewekt tot hartstochtelijkheid toe. Hij kon hetgeen de Heer daar deed, begrijpen, noch dulden. Hoe! hij zou door de Heer, tot wie hij bij de wonderbare visvangst gezegd had: Heer, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens, en van wie hij zo vele almachtige Godsdaden had aanschouwd, zich de voeten laten wassen? Neen, wie dit ook reeds toegelaten had, hij zou het niet toelaten; hij zou er zich tegen verzetten. Jezus antwoordde en zei tot hem: WAT IK DOE WEET GIJ NU NIET, MAAR GIJ ZULT HET NA DEZE VERSTAAN. Dat is weer een van die woorden, die, hoogst belangrijk als al de woorden des Heeren, daarbij in zich zelf van oneindige toepassing zijn. In deze woorden toch geeft de Heer Petrus en geeft Hij ons de sleutel der toekomst voor een groot aantal der meest belangrijke voorvallen in ons tegenwoordig leven. Van de meesten weten wij niet, welke bedoeling zij hebben, maar hoe goddelijk vertroostend is het daarbij te weten, dat wij, hetgeen wij thans niet verstaan, later verstaan zullen. Er zijn tweeërlei onbegrijpelijkheden in de wegen Gods met ons. Tot de eerste behoren al die voorvallen, die alleen in de eeuwigheid kunnen, maar dan ook zullen opgelost worden, en tot de andere zulke, die ons reeds hier van tijd tot tijd opgelost worden. Ook de duisterheden van deze laatste soort zijn niet weinige. Vóór de opstanding des Heeren waren voor zijn discipelen en discipelinnen en ook voor zijn moeder vele dingen onverklaarbaar, die door de opstanding des Heeren in het volle licht van de dag

werden gesteld. En zo brengt ook nog ons iedere dag licht aan over hetgeen vroeger voor ons in het duister lag. Voor Petrus bracht reeds het volgend ogenblik een opheldering. Petrus zei tot Hem: GIJ ZULT MIJN VOETEN NIET WASSEN IN DER EEUWIGHEID. Petrus volhardde in zijn weigering, omdat hij de zaak niet kon goedkeuren, en hem geen genoegzame opheldering gegeven was, waardoor hij haar goedkeuren kon. Hij berustte niet in de verzekering, dat de Heer deed, wat hij niet begreep. Ook wij berusten doorgaans in des Heeren verzekeringen niet; ook wij willen weten eer wij geloven; doch wij moeten geloven, eer wij de dingen Gods kunnen weten. Jezus antwoordde hem: INDIEN IK U NIET WAS, GIJ HEBT GEEN DEEL AAN MIJ. Welk een majesteit van uitdrukking! De Heer drukt kennelijk op de woorden: Ik en Mij. "Indien Ikzelf u niet was, zo hebt gij aan Mij geen deel." Hiermee wijst de Heer de innerlijke, geestelijke betekenis zijner handeling aan. De Heer reinigt alleen hen, die deel aan Hem hebben. Hij wast niet iedereen de voeten, maar enkel zijn discipelen. Simon Petrus zei tot Hem: HEERE! NIET ALLEEN MIJN VOETEN, MAAR OOK DE HANDEN EN HET HOOFD. Nauwelijks hoort Petrus, dat het deelgenootschap aan Jezus afhangt van het zich laten wassen door Jezus, of hij wil zich niet alleen de voeten, maar ook de handen en het hoofd door Jezus gewassen hebben. Dat was lief van Petrus, want hij kon naar zijn gevoel niet te veel deelgenootschap aan Jezus hebben, zó lief had hij Hem; maar het was wederom onverstandig. Immers waar Jezus alleen de voeten wast, moeten wij van Hem niet vergen, dat Hij ons ook nog de handen en het hoofd wast. Doch zo zijn wij allen op weinige uitzonderingen na. Ons leven is bijna niet anders dan het overgaan van het ene uiterste tot het andere, van het te weinig tot het te veel, en van het te veel tot het te weinig. Wij willen in het geheel niet heilig zijn, of wij willen volmaakt heilig zijn; en dit gaat zo voort, totdat de Heer door zijn Woord het evenwicht bij ons herstelt. Jezus zei tot hem: DIE GEWASSEN IS, HEEFT NIET VAN NODE DAN DE VOETEN TE WASSEN, MAAR IS GEHEEL REIN. Welk een tegenstelling tussen de wijze van handelen van Petrus en die van de Heer! Petrus is de altijd bewegelijke golf, Christus de altijd vaste rots. Zullen de ontkenners van de goddelijke ingeving der Schrift dan nooit voelen, dat zulk een zich altijd gelijkblijvende karaktertekening boven het menselijke gaat? Met welk een bezadigdheid en majesteit antwoordt de Heer Petrus terstond met een woord, dat het gehele Evangelie in zich bevat, als de eikel de eikenboom: Die gewassen is, heeft niet van node dan de voeten te wassen, maar is geheel rein. Eigenlijk staan hier tweeërlei woorden, die men beide met wassen heeft vertaald, omdat men woorden, die in onze taal te gemeenzaam klinken, niet in de vertaling durfde overnemen. Het eerste woord, door wassen vertolkt, betekent eigenlijk baden, zodat er gezegd wordt: "Wie gebaad, wie een bad genomen heeft, die heeft niet van node dan de voeten te wassen, om geheel gewassen, gereinigd te zijn. In het Grieks klinkt deze uitdrukking tegelijk gemeenzaam en sierlijk, en ook in onze taal bevat zij niets aanstotelijks. Intussen moet ik erkennen, dat mij eerst heden dat onderscheid van uitdrukking is in het oog gevallen. Hoeveel ik ook in de Schrift gestudeerd heb, eerst heden is mij de volle betekenis en bedoeling van dit gezegde des Heeren geheel klaar geworden, als de juiste aanwijzing van de strijd, die wij als zondaren, en nog thans gerechtvaardigden, of omgekeerd, die wij als gerechtvaardigden, en nog thans zondaren, te voeren hebben. Wij zijn gerechtvaardigd door het geloof in Christus, en toch wij zondigen nog, wij struikelen nog allen in vele dingen. Nu is de vraag: zijn wij rein of onrein, behoren wij Christus toe of niet? En nu zegt de Heer ons in deze woorden tot Petrus: dat, wie in Hem gelooft, in het geestelijke is als iemand, die in het natuurlijke een bad genomen heeft, en daardoor geheel gereinigd is; hetgeen echter niet wegneemt, dat hij zijn voeten telkens weer bezoedelt, zodat deze altijd weer op nieuw gewassen moeten worden, tot welke dienst zich de Heer uit de hemel ook bereid verklaart. In het oosten draagt men geen kousen en schoenen zoals bij ons, maar rust de blote voet op de sandaal of de met banden aan de voeten gehechte schoenzool. Op deze wijze blijven de voeten blootstaan voor bezoedeling door het stof of slijk der straten. Bij het gaan aanzitten aan de maaltijd des middags of des avonds bestond dan ook het eerste werk van de gastheer, zijn

gasten de voeten te laten wassen. Des morgens vroeg neemt ieder in het oosten van zelf een bad, en vooral op hoge feesten of feestmalen werd dat bij Israëlieten, die op uitwendige reiniging zo bijzonder gesteld, en ook door de wet er toe bepaald waren, nooit verzuimd. De Heer vergelijkt dus hier bij zijn discipelen het geloof in Hem bij het nemen van een bad, waardoor geheel het lichaam rein wordt. Het is het beeld der rechtvaardigmaking. De bezoedeling der voeten bij het gaan op de weg is het beeld van onze overtreding in onze dagelijkse wandel, en de gedurig herhaalde wassing der voeten is het beeld onzer heiligmaking door Christus de Heer. Wij weten, dat er twee schijnbaar tegenstrijdige dingen in de gelovige bestaan: dat hij geen zondaar meer, en toch nog een zondaar is. Er is een bekering, of vernieuwing, eens voor altijd, en er is een dagelijkse bekering, of vernieuwing. De grote badkuip en het kleine wastobbetje behoren in des Christens huis bij elkander, de eerste tot de wassing van geheel het lichaam, de andere tot de voetwassing. Wie zegt geen zonden te hebben nadat hij geloofd heeft, die zegt na een bad genomen en gewandeld te hebben: "Ik heb geen bezoedelde voeten." Neen, wij hebben zonden, ook nadat wij geloofd hebben. Zeker, de een loopt vrij wat zindelijker dan de ander; ja sommigen hebben een verwonderlijke geschiktheid, om door de morsigste straten bijna zonder spatje te huis te komen, terwijl anderen er ruwer doorheen stappen en zich erg bespatten; doch allen behoeven opnieuw de reiniging der voeten. Dat wij dit dan gedurig voor ogen houden, want de heer wil, dat alles in het leven ingrijpe, en dat wij, gelijk bij al ons eten en drinken, aan de spijs en drank der ziel, (zijn lichaam en bloed) zo ook bij al ons wassen aan zijn wassing zullen denken. Wij moeten ons, gedurig herinneren, dat wie in de Heer Jezus van harte gelooft, niet één bad genomen heeft, op hetwelk nog een menigte baden moeten volgen, maar dat hij één bad genomen heeft voor heel zijn leven, zodat er nu geen andere wassing voor hem overblijft, dan zich dagelijks de voeten te laten wassen. Men gelooft tegenwoordig zelden meer aan de verzoekingen des duivels, maar een kind van God ondervindt ze gedurig, en wat is daartegen te zeggen? De duivel laat de zijnen met vrede, Lukas 11:21; maar waar Jezus de Satan de buit ontneemt, daar ontstaat de strijd, en gaat de duivel om als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden, 1 Petrus 5:8. Hoe dikwijls zegt de duivel tot een kind van God: "Zie eens wat vuile voeten gij hebt, en gij zoudt tot de reinen behoren? Verbeeld het u niet." In het eerste heeft hij gelijk, maar in het tweede liegt hij. Trouwens de satan zet altijd een waarheid voorop, om er een valse gevolgtrekking uit te maken. Dat onze voeten soms zo erg bezoedeld zijn, komt meermalen door het verzuimen der dagelijkse voetwassing; hierdoor zet het een onreine zich op het andere, en het komt ons ten laatste zelf ongelofelijk voor, dat wij, met zulke erg bezoedelde voeten, nog thans rein zouden zijn. Daarom moeten wij deze dagelijkse voetwassing nooit verzuimen, maar doen als onze zindelijke huismoeders, die haar meubelen niet zó lang ongewreven laten, tot het stof er vingerdik op ligt, maar telkens het stof doen afnemen, waardoor het huisraad altijd schoon, en de arbeid er aan ligt is. Houd echter de waarheid vast, dat de noodzakelijkheid der voetwassing, der dagelijkse reiniging, niet het bad, dat gij eenmaal ontvangen hebt, krachteloos maakt, want dit zou een grote dwaling zijn en deze zou u, gelijk alle dwaling de gelovige doet, troosteloos maken. Neen, Hij, die zijn discipelen als zodanig, God leert aanspreken als de met de zondaren verzoende en bevredigde God, als Vader, Hij leerde diezelfde discipelen bidden, even als om het dagelijks brood, zo ook om de dagelijkse vergeving der schulden. Want de voetwassing is alle dagen even volstrekt nodig als het bad voor éénmaal. Indien Ik u ook niet de voeten waste, gij hebt geen deel aan Mij, zegt de Heer. Alleen de dwepers zeggen: "Indien wij geloven, zo hebben wij geen zonden meer, en kunnen wij doen wat wij willen, want wij zijn rein, en de reine is alles rein." Het is niet te zeggen welke gruwelijke onreinheden en verfoeilijke ongerechtigheden deze dweperij heeft voortgebracht. Weer anderen zijn er, die zeggen: "Wij geloven, en toch is er niets rein in ons en aan ons, want wij zijn en blijven melaats van het hoofd tot de voeten." Dit moet hoog geestelijk heten, maar het weerspreekt de Heer, die tot zijn discipel gezegd heeft: Die gewassen is, heeft niet van node dan de voeten te wassen, maar is geheel rein. En gijlieden zijt rein, doch niet

allen. De rechtvaardigmaking moet voorafgaan, zal de heiligmaking kunnen volgen, even als de vruchtboom er zijn moet, zal de vrucht kunnen volgen. De verzoening der zonde is buiten ons geschied, de heiligmaking moet binnen in ons geschieden. De rechtvaardigmaking is de enige, volstrekte grondslag van de dagelijkse vergeving onzer zonden. En hoe Gode waardig dit is, blijkt juist uit het gruwelijk misbruik, dat er door onbegenadigde mensen van de rechtvaardigmaking gemaakt wordt. "Is de rechtvaardigmaking de vergeving van alle bedreven en nog te bedrijven zonden (zo redeneren zij), waartoe dan nog het dagelijks gebed om vergeving? dat is alsdan een overbodigheid; hoe kan men om vergeving bidden van hetgeen reeds te voren vergeven is." Zij verwarren de bron met het water, dat er uit opwelt. Als gij de bron hebt, dan hebt gij zeker al haar water, genoegzaam voor al de dorst van geheel uw leven; maar kunt gij nu op eenmaal zoveel drinken, dat gij voor geheel uw leven geen dorst meer hebt? Immers neen, dus moet gij bij het bezitten van de bron en haar algenoegzame watervoorraad voor al uw dorst, nog thans dagelijks tot haar gaan, om uw dagelijks terugkerenden dorst te lessen. De dagelijkse dorstlessing onderstelt echter het bezit van de bron. Het gebrekkige der zaak ligt niet aan de zijde der bron, aan de zijde Gods, maar aan onze zijde. Zolang wij kunnen zondigen, zondigen wij ook, al zijn wij begenadigde zondaren. Alsdan zondigen wij wel niet als de goddelozen, roekeloos en moedwillig, maar toch als mensen, uit zwakheid, overijling en nog onbedwongen vleselijke begeerlijkheden. Ook onze kinderen zondigen, maar niet zo als de volwassenen, en nog minder zo als boeven zondigen; en daarom is het zo treurig aan te zien, dat sommige ouders zo vreselijk streng zijn in het straffen van hun kinderen, alsof zij met dieven en rasphuisboeven te doen hebben. De vergrijpen der kinderen zijn kinderlijke vergrijpen, die als zodanig met vastheid en soms gevoelig moeten gestraft worden; maar men moet er geen geweld over maken, alsof er brand gesticht, of een moord begaan ware. Men noemt zulk een misbaar met een woord van onze tijd: "een storm in een glas water," en dat is het ook. Overdreven strengheid, de ondervinding leert het, verhardt en maakt hardvochtige kinderen, die ouders geworden, even hard kastijden, als zij gekastijd zijn. Wij zondigen dus ook nog al zijn wij kinderen Gods. Daarom behoort bij de rechtvaardigmaking de dagelijkse toepassing der rechtvaardigmaking, en de dagelijkse toepassing in het voortbrengen van de vruchten der rechtvaardigmaking: de oefening in de godzaligheid, in de heiligmaking. Doch wat zwerven wij langer af met redeneringen: heeft de Heer ons niet zelf handelingen voorgeschreven, die zijn woord, onze tegenwoordige tekst, aanschouwelijk verwezenlijken? De Doop is voor het geloof (niet in zichzelf en van zelf zo als de Roomsen menen) het bad der wedergeboorte, omdat wij daarin gedoopt worden in de dood van Christus, en daaruit weder opstaan in de opstanding van Christus tot een nieuw, eeuwig leven. Wij ontvangen de doop eenmaal voor geheel het leven. De doop vertegenwoordigt hiermee de rechtvaardigmaking; het is ook hier: eens gewassen, altijd gewassen. Doch wij hebben niet alleen de doop, maar ook het avondmaal, en daaraan moeten wij gedurig (de eerste Christenen deden het dagelijks, Handelingen 2:46) terugkeren, om altijd opnieuw ons geloof te versterken door het altijd opnieuw ontvangen van de waartekens van de vergeving onzer zonden. Gij ziet dus, dat doop en avondmaal met elkander in een nauw en onverbrekelijk verband staan. Niet de doop in zichzelf is de rechtvaardigmaking, evenmin als het avondmaal in zichzelf de gedurig vernieuwde vergeving der zonde is; Maar zij zijn beide voor de gelovige, voor de discipel of de discipelin van Christus. Wie gelovig ten avondmaal gaat, bekrachtigt hiermee van zelf zijn eenmaal ontvangen doop; daarom liet men in al de eeuwen der kerk nooit de ongedoopte toe tot het avondmaal; dit was even onnatuurlijk geweest, als dat een onbesnedene tot het pascha was toegelaten. Gij ziet dan ook nu, dat het opstaan van de Heer van de tafel, om de voeten der discipelen te wassen, alvorens het avondmaal in te stellen, zijn klaar verband en duidelijke reden heeft. Alleen de gedoopte, de eenmaal in het bad geweest zijnde kan de gedurige verzekering van de vergeving der zonde ontvangen, en gelooft hij, zo ontvangt hij die ook. Alleen de oprechte discipelen, niet Judas, werden in de voetwassing door de Heer geheel, volstrekt rein verklaard. En zulk een

gedurige verklaring van 's Heeren zijde hebben wij telkens nodig tot onze troost, zullen wij staande blijven in onze strijd. Het niet mogen zondigen, en het niet willen zondigen, en niet kunnen zondigen van de nieuwe mens, staat bij ons in strijd met ons werkelijk zondigen, en die strijd is voor ons zó zwaar, dat wij met de apostel meermalen moeten uitroepen: wie zal ons verlossen van het lichaam dezes doods? Deze verlossing zal eerst door de genade Gods in ons sterven plaats hebben; doch zolang wij leven ligt de hoop op deze volkomen verlossing in de volharding der heiligen, en de volharding der heiligen ligt, gelijk alles wat Gods kinderen betreft, in de Heer Jezus Christus en Hem alleen. Hij zegt ook nog heden tot ons: "Wie gewassen is, die is voor altoos gewassen, die worden de voeten, zo dikwijls zij bezoedeld worden, ook gewassen." Wie eenmaal met het harte geloofd heeft in de Heer Jezus, die zondigt voor God niet meer als een vijand, als een vreemde, als een bastaard, maar als een kind des Heeren, dat dagelijks vergeving moet vragen en vergeving ontvangt, zij het ook met een kastijding er bij. Als hij valt, wordt hij echter niet weggeworpen, want de Heer ondersteunt zijn hand, Psalm 37:24. Doch daarom zondigt dan ook de gelovige, als hij zondigt, niet uit lust tot de zonde, niet van harte, en niet met het harte; neen, de diepste grond zijner ziel is er tegen, protesteert er tegen, worstelt er tegen, en neemt er geen deel aan, en roept het bloed der verzoening over de misdaad in, zodra zij hem als zonde bewust wordt. En die diepste grond zijner ziel is dat deel, dat uit God geboren is en niet zondigen kan, 1 Johannes 3:9. Gij voelt, dat ik u dit alles alleen herinner, om u de vrijmachtige genade Gods, in verband met onze Christelijke wandel in een zoveel mogelijk helder licht te stellen. Door de vrijmachtige genade Gods zijn wij, zo velen wij geloven, volmaakt in Christus; want met één offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden, Hebreeën 10:14. Alles wat wij in de heiligmaking voortbrengen, is van Christus de wijnstok in ons als de ranken gevloeid. Doch dit alles geschiedt niet op werktuiglijke wijze; en dat dit niet op werktuiglijke wijze geschiedt, wordt juist door onze blijvende zondigheid en onze voortdurende overtreding bewezen. Hiermee werken wij altijd storende in tegen de rechte lijn der goddelijke genade, en moeten wij altijd wederom bij de belijdenis van eigen schuld, de vernieuwing der genade Gods inroepen. Het is hier wederom als met een kind van een rijke vader. Heeft dat kind niet alles wat de vader heeft, is het niet rijk? Zeker, maar toch moet het weten dat het rijk is niet door zichzelf, en niet in zichzelf, maar door en in zijn vader, en het bewijs hiervan is, dat het bij elke nieuwe behoefte tot zijn vader moet en kan komen, om haar vervuld te zien. EN GIJLIEDEN ZIJT REIN, DOCH NIET ALLEN. Want Hij wist wie Hem verraden zou; daarom zei Hij: GIJ ZIJT NIET ALLEN REIN. Niet allen. Het woordje allen is thans in aller mond; het drukt de pantheïstische (alles vergodende) strekking van onze tijd volkomen uit. Men zegt: alle mensen zijn goden, of, zo er een oppermachtig God is, kinderen Gods, die allen goed zijn en allen zalig zullen worden. Maar Christus zegt: Niet allen. Hij voegt er altijd de uitzondering bij. Christus is de ruimste Evangelieprediker, die er denkbaar is; doch daarom zegt Hij niet tot de mensen: Komt allen in uw hemel, om er uw rust te vinden;" maar Hij zegt: Komt allen tot Mij en Ik zal u rust geven. Ook zegt Hij niet tot degenen, die buiten zijn: "Gij zijt binnen; " neen, Hij zegt tot hen: Gij zijt niet binnen, maar de deur staat open; strijdt nu om binnen te gaan, want eenmaal wordt de deur gesloten en dan is het voor u en voor allen, die niet binnen zijn, te laat om behouden te worden. Christus is de getrouwe Getuige, die allen wil behouden door de waarheid en niemand wil misleiden door de leugen. Als Hij dan hun voeten gewassen, en zijn kleren genomen had, zat Hij wederom aan, en zei tot hen: VERSTAAT GIJ, WAT IK ULIEDEN GEDAAN HEB? GIJ HEET MIJ MEESTER EN HEER, EN GIJ ZEGT WEL, WANT IK BEN HET. INDIEN DAN IK, DE HEER EN DE MEESTER, UW VOETEN GEWASSEN HEB, ZO ZIJT GIJ OOK SCHULDIG ELKANDER DE VOETEN TE WASSEN. De Heer had zijn discipelen de hogere, innerlijke, geestelijke betekenis der voetwassing te kennen gegeven in het woord: Indien Ik niet was, gij hebt geen deel aan Mij. De weigering van Petrus was de aanleiding geweest tot dit woord des Heeren; doch hoe onschatbaar dat woord was, gelijk

trouwens al de woorden des Heeren zijn, het behoorde tot die vele woorden des Heeren, die de discipelen niet verstonden, toen zij ze hoorden, maar die zij eerst daarna, door de verlichting des Heiligen Geestes, zouden verstaan. Thans echter maakt de Heer de toepassing der zaak, en toont er de praktische zijde van aan, want dit is een der heerlijkheden van Christus, dat Hij de voorhanden dagelijkse dingen neemt, om er zijn hemelse lessen aan te verbinden, en ze alzo te vergoddelijken. De geestelijk goddelijke zijde van de dingen des koningrijks van God, hoe heerlijk en onontbeerlijk, is echter niet genoeg, de praktische zijde moet er bijkomen. De Heer omvat altijd beide zijden. Bij Hem is niets vertoning, niets blote bespiegeling, maar alles leven, waarheid, werkelijkheid. Hij stelt dan ook nu de voetwassing voor als het beeld van de dienende broederlijke liefde, voor welke niets te groot en niets te gering is. Des Heeren komst in de wereld is enkel zelfvernedering uit liefde voor de zijnen; en ziet, nu geeft de Heer aan deze zelfvernedering de uiterste diepte en tevens de hoogste hoogte; de kroon der volmaaktheid, door zich als een dienstknecht met het wasbekken in de hand op de knieën neer te laten en zijn discipelen de voeten te wassen. Zeker, de paus wast ook alle jaren eens aan twaalf arme mannen de voeten; doch daarbij is gezorgd, dat de voeten niet al te bezoedeld zijn; hij wast ze, maar zonder afstand te doen van zijn hoogmoed. waardoor hij zich eens door een keizer de stijgbeugel liet vasthouden, en die nog door zulk een zou laten vasthouden, als er nog maar een voor te vinden was. Neen, zulk voeten-wassen doet het niet; dat is een ceremonie, en wie wil geen ceremonie maken, vooral als men daarmee bij de eer der hoogheid, ook nog die der nederigheid verkrijgt, zoals de paus die ontvangt. Het dienen van elkander, dat de Heer van ons eist, bestaat niet bepaald in de voetwassing zelf, maar in de voetwassing, als een beeld van alle liefdedienst, want het aller geringste sluit hier al het andere, al het meerdere in. Wij moeten bereidwillig zijn, om de naaste en vooral de broeder, de mededискipel, te dienen in iedere voorkomende gelegenheid. Geen dienst moet ons te gering zijn. En dit moeten wij persoonlijk doen; wij moeten die dienst niet aan een ander opdragen, maar ze zelf doen. Wie dient, die is de meeste. Dit is een der stelregels van het koningrijk Gods. De Heer diende vrijwillig, door niemand daartoe aangezocht of bepaald. Hij diende uit vrije keuze, uit vrije liefde, en ofschoon de meeste, handelde Hij als de minste. En nu wil de paus deze nederigheid van de Heer nadoen met een hart vol satanische zelfverheffing en zelfvergoding. Het is een ergerlijke nabootsing, een gruwelijke schijnheiligheid. Daarom heeft iemand zeer juist gezegd: "de paus zou vrij wat meer nederigheid betonen, door slechts eenmaal de stijgbeugels vast te houden van een keizer, of door slechts éénmaal één koning de voeten te wassen, dan door alle jaren twaalf arme mannen de voeten te wassen; want de paus voert geen oorlog tegen de armen, maar tegen de koningen en keizers." Och de mens kan alles doen, als zijn hart er maar niet bij behoeft te zijn, alsdan wil zijn mond alles zeggen, en zijn hand alles verrichten, ja hij zou, als hij zijn zaligheid er door verdienen kon, levenslange slavendienst willen verrichten. Doch het hart wordt gevraagd, en zonder het hart is iedere daad van de mens, hoe schijnbaar godsdienstig, het werk van een automaat (zielloos werktuig). Als paus Gregorius VII, keizer Hendrik IV de blote voeten gewassen had, in plaats van hem drie dagen lang met blote voeten in de sneeuw te laten wachten, eer hij hem te woord stond, wij zouden iets van de nederigheid des Heeren in hem gezien hebben. Doch wat betekent na deze alles te boven gaande hoogmoed, zijn voetwassing op iedere Witte Donderdag. Is het geen onheilige menselijke nabootsing van een heilige handeling des Heeren? Doet ook niet de aap de mens vele dingen na; nog thans doet hij er niets menselijks mee; de menselijke ziel ontbreekt; daarom zijn het enkel uitwendige menselijke bewegingen. Ook de Roomse, de pauselijke kerk maakt bloot uitwendig de bewegingen van Christus na; doch niet alleen de Roomse, maar ook de Protestantse, voor zover zij meent, dat zij door bloot uitwendigheden Christus kan nadoen of navolgen. God is een Geest, en wil in geest en in waarheid, dat is: met het harte en van harte gediend zijn, door de Heilige Geest, uit geloof, in hoop en met liefde. Want Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat gelijkerwijs Ik u gedaan heb, gijlieden ook doet. Al des Heeren handelingen hebben een onnavolgbare en een

navolgbare zijde. Wij kunnen geen zonden afwassen, maar wij kunnen toch andere lasten van de naaste wegnemen; wij kunnen niet sterven om zielen te behouden, maar wij kunnen toch de broeder het leven onderhouden. Wij kunnen elkander al de diensten bewijzen, die binnen de kring van een mens vallen. De Heer zegt tot ons hier en overal, waar Hij ons tot het navolgen zijner voetstappen roept: " Gij in uw kring, gelijk Ik in de mijne; gij met uw vermogen, gelijk Ik met het mijne; gij als mens, Ik als de Godmens." Daarom moeten wij ons met diepe verontwaardiging afkeren van dezulken, die ons willen beduiden dat Christus niet meer voor ons gedaan heeft dan wij voor elkander doen moeten, en alleen daarom ons tot een voorbeeld van navolging dient, omdat Hij het op de uitnemendste wijze gedaan heeft. Christus was, volgens hen, de uitnemendste mens en daarom een voorbeeld voor anderen, even als in ieder vak van kunst en wetenschap, de meester in het vak het voorbeeld is voor de leerlingen in datzelfde vak. Het is een snode leugen en een gruwelijke lastering. Gij noemt Mij Meester en Heer, zegt de Heer tot zijn discipelen, en gij zegt wel, want Ik ben het. En Hij blijft het in eeuwigheid. Christus is God uit God, en wij zijn mensen uit mensen; wij kunnen dus nooit zijn en nooit worden wat de eeuwige Zoon Gods is, wij kunnen Hem niet gelijk zijn; maar wij kunnen Hem gelijkvormig worden. Ook de duivel zei door de slang tot de mens: Gij zult als God wezen; maar het was een valse, zielverdervende belofte. De mens kan niet God worden, maar God kan mens worden, en dat is Hij geworden in de Zoon Gods. En nu doet ieder met zijn daad, wat zijn persoon, rang, stand en kring meebrengt. Daarom is dezelfde daad, wanneer zij door een ander persoon geschiedt, niet dezelfde daad, want de bijkomende omstandigheden verschillen. Zo onderstelt de nederigheid bij de persoon, die haar betoont, altijd iets hoogs, hetzij in stand of verstand, waarvan hij afstand doet. Als dus een schatrijk man zegt: "Ik ben arm voor God, want al het mijne is het zijne; en ik ben arm ook tegenover de algemene ellende, welke ik ook niet in zijn allerkleinste deel kan opheffen," dan zegt dat iets voor ons hart; maar als een doodarm man hetzelfde zegt, zo betekent dit niets. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, een dienstknecht is niet meer dan zijn heer, noch een gezant meer, dan die hem gezonden heeft. De Heer zei hiermee, dat zijn discipelen zich in eigen schatting niet hoger moesten stellen, dan zij stonden. Zij waren discipelen en gezanten van Hem, de Heer, en wat nu hun Heer deed, moesten zij niet beneden zich achten. De Heer plaatste de uitwendige bedoeling der voetwassing daarom op de voorgrond, omdat de Apostelen waren als de kinderen, twistende onder elkander om de voorrang in het Messiasrijk. Voor de Heer, die alles wist en in alles voorzag, kon dit niet verborgen blijven. Ja, de discipelen wilden het Hem ook niet verbergen; dat zien wij in het openbaar verzoek van Johannes en Jacobus. Het een en ander getuigt wel voor de eenvoudige oprechtheid der discipelen en voor de historische waarheid dezer bijzonderheden; doch het waren verkeerdheden bij de discipelen, die als zodanig door de Heer werden aangewezen en terecht gewezen. Indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij, zo gij dezelve doet.. Dit woord is bepaald tot ons, orthodoxen, gezegd, want ofschoon wij ons deze benaming, die ons door velen als een scheldnaam wordt toegeroepen, niet schamen, zo schamen wij ons echter over alles, wat er niet toe behoort. Wij blijven er bij, dat men de dingen Gods goed moet weten, de Schrift goed moet bestuderen en verstaan, en dat onze kennis van de eeuwige waarheden niet te duidelijk en niet te nauwkeurig kan zijn; maar wij zeggen er ook bij, dat men bij die wetenschap niet moet blijven staan, anders wordt ons weten, zo als iemand zeer juist gezegd heeft, een weetheiligheid, en alle heiligheid, waar nog iets voor staat, is verwerpelijk. Neen, weten is niet genoeg, wij moeten zorgen dat wij, hetgeen wij weten, ook hebben, en wij hebben niet wat wij weten, tenzij wij het doen. Gij weet wat het zeggen wil lief te hebben; goed, maar oefent gij geen liefde, onze taal zegt het zo schoon, bewijst gij geen liefde, zo hebt gij geen liefde. De daad is het bewijs, dat men de zaak kent zo als zij gekend moet zijn; want de kennis van elke deugd eist, dat men haar beoefent. Het is wel een treurige toestand, door de zonde veroorzaakt, dat hoofd en hart in dezelfde mens, hoe innig ook door banden van vlees en bloed en gebeente verbonden, toch zedelijk soms zo verre van elkander liggen als de noord- van de zuidpool.

Zeker kan God alleen de onmiddellijke gemeenschap van verstand en hart herstellen, maar Hij wil dit dan ook doen, en gebiedt ons niet tegen dat herstel in te werken, maar gelijk in alles ook daarin met Hem mee te werken. Ik zeg niet van u allen; Ik weet welke Ik uitverkoren heb; maar dit geschiedt, opdat de Schrift vervuld worde: DIE MET MIJ HET BROOD EET, HEEFT DE VERZENEN TEGEN MIJ OPGEHEVEN. De Schrift, wij merkten het meermalen op, is Gods beschreven raad. God heeft gezorgd, dat de toets van die dingen, die uit Hem zijn, maar die nog in de toekomst verborgen lagen, niet ontbrak. Van daar de profetieën. Voor de tijdgenoten waren zij steunsels voor hun geloof, vertroostingen voor hun hoop op de toekomst, versterkingen hunner liefde jegens God en de naaste, maar voor de nakomelingen waren het tekenen der tijden, vervullingen der goddelijke beloften, oplossingen van verborgenheden. Het enig groot doel van al de profetieën was de komst van de Messias en diens koningrijk. Hoe natuurlijk, dat toen de Messias en diens koningrijk gekomen was, de stemmen der profeten door de Heilige Geest op nieuw werden gehoord uit de mond van allen, die geloofden en het koninkrijk Gods verwachtten. En de Heer, de Meester zelf, zou Hij zich behalve op zijn zichtbare geloofsbrieven van de Vader (zijn wonderen), niet ook op de geschrevene geloofsbrieven zijns Vaders, op de Heilige Schriften beroepen hebben? Indien Hij het niet gedaan had, hoe zou Hij ALLE gerechtigheid vervuld hebben? Hij zou alsdan de eer, die Gods Woord toekwam, niet aan dat Woord bewezen hebben; doch neen, even als Christus geheel de Heilige Schrift tot Gods Woord, en daarmee tot volstrekte waarheid maakte, door te bidden: Vader! heilig ze in uw waarheid, UW WOORD is de waarheid, zo beroept Hij zich gedurig op de Schrift. Immers de schrijvers der Schrift waren wel mindere personen dan Hij, waren mensen als wij; maar de Schrift zelve was, persoonlijk genomen, de gelijke met Hem, was de zich openbarende Heilige Geest, de hoogheerlijke persoon in de goddelijke Driëeenheid, sprekende van de Vader en van de Zoon, tot de mens in het algemeen, en tot een iegelijk, die gelooft, in het bijzonder. Van nu zeg Ik het ulieden, eer het geschied is, opdat wanneer het geschiedt, gij geloven moogt dat Ik het ben. Bij de aanhaling der profetische Schrift voegt de Heer zijn eigen profetische uitspraak en stelt ze beiden op een lijn; beiden voorzeggen evenzeer het toekomstige en beiden moeten evenzeer geloofd worden. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Zo Ik iemand zende, wie die ontvangt, die ontvangt Mij, en wie Mij ontvangt, die ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft. De Heer trekt de zo even begonnen lijn door, en stelt, gelijk Hij zich naast de Vader stelt, zijn discipelen naast zich. Hij, die één was met de Vader, deelde zijn Apostelen, zijn gezanten, zijn goddelijk gezag mee; trouwens zij zouden niet spreken uit zich zelf, maar uit de Heilige Geest, en hiermee werden ook hun woorden in gelijke rang met de reeds bestaande Schrift gesteld. Jezus, deze dingen gezegd hebbende, werd ontroerd in de geest, en betuigde en zei: VOORWAAR, VOORWAAR IK ZEG U, DAT EEN VAN U MIJ ZAL VERRADEN. ZIET DE HAND DEGENE, DIE MIJ VERRAADT, IS BIJ MIJ AAN DE TAFEL. Ook des Heeren alwetenheid is Hem nu een lijden. Hij weet alles wat Hem overkomen zal, Hij weet dit alles tot in de kleinste bijzonderheden. Hij lijdt dus reeds in zijn gedachten, in zijn geest, alvorens te lijden in de werkelijkheid en naar het lichaam. Hoe dikwijls zeggen wij tot elkander: "Hoe goed is het dat men niet alles te voren weet, hoe zou ons anders dat onvoorziene leed gedurig met angst hebben vervuld, zonder dat wij het hadden kunnen afwenden". Zeker dit zou een dubbel lijden zijn, en zulk een lijden was des Heeren lijden. Reeds hierdoor was zijn lijden een lijden, zo als niemand leed of lijden kon. Gij ziet het, bij het aankondigen van het ophanden verraad van Judas werd Hij ontroerd in de geest. Het denkbeeld aan deze misdaad van zijn discipel, van zijn disgenoot, ging Hem als een pijl door het hart, en bracht zijn ziel uit haar effenheid in een aandoenlijkheid, welke Hij niet uitdrukken kon, maar tonen moest. Neen, niet met de koelheid van een wijsgeer, zo als Socrates vóór zijn sterven sprak, maar met de tederheid van een gevoelig liefhebbend hart sprak de Heer tot zijn discipelen vóór zijn sterven, en sprak Hij nu bepaald van het verraad van Judas. De ongeloofelijkheid der zaak deed de discipelen zwijgen; het was iets, waar zij zich volstrekt

geen denkbeeld van konden maken. Zij waren als verbijsterd door het bericht, en wisten niet wat te antwoorden. Vandaar de plechtige herhaling van des Heeren voorspelling. Men zou ook denken, dat als men een discipel van Jezus zelf is, men voor alles gevrijwaard is; doch neen, onder de discipelen van Jezus was. de verrader van Jezus. En zij begonnen onder elkander te vragen, wie van hen het toch mocht zijn, die dat doen zou? En zeer bedroefd geworden zijnde, begon een iegelijk van hen, de een na de ander te zeggen; HEERE, BEN IK HET? Elf van de twaalf discipelen hadden geen deel aan het verraad, en toch vroegen zij allen: Ben ik het, Heere? Waarom? Omdat hun hart zei, dat zij er even vatbaar voor waren als een ander. Daarbij is er ook bij de onschuldige een zeker gevoel van de mogelijkheid der schuldigheid. Alsdan vraagt men zichzelf: "Heb ik het soms onwetend gedaan?" Men doet dus wel, zich in zulk een geval de zaak aan te trekken, en bij algemene rampen te vragen: "Heere, ben ik er ook soms schuldig aan?" Zo zien wij bij voorbeeld een moordenaar gerechtelijk straffen. Ofschoon onschuldig aan zijn misdaad, voelt men toch, dat men van dezelfde natuur is als hij, en dat men zijn misdaad ook kon gedaan hebben, als God ons niet had behoed; en zo siddert men te midden van de bewustheid van eigen onschuld, nog thans voor de mogelijkheid der misdaad ook bij ons. Daarom is het bleek of rood worden bij de kinderen niet altijd een bewijs van schuld, maar dikwijls van onschuld. Het kind verschrikt of bloost bij het denkbeeld van de mogelijkheid der zaak. Op deze wijze maakten ook de discipelen gemene zaak met elkander, en eigenden zij zich ieder voor zichzelf de mogelijkheid der schuld toe. Ook is het goed, dat wij ons gedurig beproeven en de Heere meermalen vragen: "Ben ik het, Heer, die tegen U misdaan heb?" Aan de andere kant echter moet het ons tot een troost zijn, dat ons geweten niet onfeilbaar, en nog minder onze rechter is. Och hoeveel zwakke gewetens zijn er, die zichzelf misdaden toeschrijven, die zij nooit begaan hebben; die zich niet durven rangschikken onder de discipelen of discipelinnen des Heeren, omdat zij zichzelf voor onwaardigen houden, als die dingen tegen de Heer gedaan hebben en nog doen, waardoor zij niet in zijn gunst kunnen delen. Mochten deze bekommerden het liefdehart des Heeren beter kennen, hoe zouden zij getroost worden. Weten zij dan nog niet, dat de ziel, die treurt over haar zonden tegen Jezus begaan, niet de Judasziel is, die Jezus haat, maar de Petrusziel, die Jezus liefheeft, al verloochende hij ook Jezus? Vraagt uzelven, O gij, die gaarne zult toestemmen, dat gij de Heer meermalen verloochend hebt en nog verloochent, door zijn Heilandsliefde tot u te miskennen, of gij ook de Heer hebt gehaat, zodat gij Hem zoudt hebben overgeleverd in de handen zijner vijanden, indien het u mogelijk ware geweest? Uw geweten zal antwoorden: "Neen, tot zover liet God mij niet komen." Welnu, dat gij zover niet gekomen zijt, bewijst dat goddelijke genade u ten deel is gevallen, en dat gij een recht hebt, waarvan gij tot heden geen gebruik hebt gemaakt, maar waarvan gij nu gebruik maken moet, om u te plaatsen onder de discipelen of discipelinnen des Heeren, die door Hem onderwezen, van alle krankheden genezen en van alle zonden ontheven worden. En Hij antwoordde, zei tot hen: HET IS EEN UIT DE TWAALVE. Vreselijk, niet waar, dat de verrader des Heeren een apostel des Heeren is. Hieruit ziet men, dat waar de oprechte liefde ontbreekt, de naaste mens de kwaadste mens is. Zo is er geen grotere verbittering, dan die ontstaat, waar man en vrouw, broeder en zuster, kinderen en ouders elkander niet meer liefhebben. O, zie toch toe, dat de liefde niet uw hart, uw huis, uw leven ontvluchte. Met de liefde vlucht de vrede en vlucht de vreugde, en komt de haat, de wroeging en het verdriet tot u in, om u zolang te martelen totdat ge sterft. Doch neen, de liefde neemt weer haar plaats bij u in, en met haar de vrede van uw hart, de vreugde van uw leven. Er is verzoening bij God, er is verzoening bij mensen, en wat is verzoening anders dan de hereniging in liefde van wat door de haat gescheiden was? Die de hand met Mij in de schotel indoopt, die zal Mij verraden. Hoe aandoenlijk, dat de Heer zegt: hij, met wie Ik de innigste gemeenschap oefen, die aan mijn tafel zit, die gelijktijdig met Mij zijn bete in dezelfde sausschotel indoopt, dus ook de innigste gemeenschap met Mij oefent, hij zal mijn verrader zijn, de man, die Mij overleveren zal in de handen mijner vijanden. De Zoon des mensen gaat wel heen, gelijk

besloten en van Hem geschreven is, doch wee de mens, door welke Hij verraden wordt. Ook hier zien wij, gelijk zo dikwijls elders, twee grote waarheden ons voorgesteld, die wij beiden evenzeer moeten vasthouden: Gods raad wordt altijd vervuld, en de mens blijft altijd aansprakelijk voor zijn daad. God leidt het tegen zijn wil ontstane kwaad naar zijn wil; het kwade kan zijn raad niet verijdelen, derhalve moet het die vervullen. Wij moeten ons met deze schemering van licht over deze diepe verborgenheid Gods vergenoegen, totdat het volle licht der eeuwigheid daarover voor ons is opgegaan. Wij moeten Gods vrijmacht erkennen, Want zonder vrijmacht is geen almacht mogelijk, maar wij moeten ons ten hoogste wachten om die vrijmacht te beschouwen als willekeur. Dit ware Gode lasteren, want God heeft oneindige redenen voor alles wat Hij doet, en al wat Hij doet is zijner waardig, is de slotsom van al zijn heerlijke volmaaktheden, of liever van zijn volmaakte heerlijkheid. De Heer zegt, dat de Zoon des mensen heengaat, gelijk over Hem besloten is. Dit Woord moet ons tot een heerlijke vertroosting zijn van 's Heeren wege. Immers het zegt ons: "Van uit de hemel worden de dingen der aarde bestuurd." Geheel de Openbaring van Johannes is ons daarvan een aanschouwelijke voorstelling. Neen, de aarde en de mensheid zijn niet aan haar eigen wetten overgelaten, even als de waterval aan zijn eigen loop. Het ongeloof, de onwetendheid, de troosteloosheid, de wanhoop mogen het beweren, maar de Christen weet beter, want de Christus heeft gezegd, dat alles wat Hem trof, over Hem besloten, door Gods eeuwigen raad vastgesteld, en nu in de tijd aan Hem volbracht werd. Hier rijst echter wederom een gewichtige vraag. Deze: Kunnen wij datzelfde ook van onze lotgevallen zeggen? Wij antwoorden: "Ja, met één bepaling: Alles is over ons besloten wat ons buiten onze schuld overkomt." De Heere Jezus kon, als de volstrekte heiligheid, geen lijden treffen, of het was buiten zijn toedoen. Hij had recht op alle mogelijke vreugde, en dus was alle leed, dat Hem overkwam, over Hem besloten. En dit zou volmaakt hetzelfde geval zijn met ons, als wij zonder zonden waren; doch nu veroorzaken wij onszelf veel leed, dat wij hadden kunnen en moeten voorkomen, en dat is niet over ons besloten. Wij treffen nog velen onder ons aan, die, als zij een misstap gedaan hebben, of van een zelfmoord horen, heel eenvoudig zeggen: "Het was over mij, het was over hem besloten". Doch dat is het geloof der Turken, het geloof aan het noodlot, niet het geloof van de Christen, niet het geloof in God, in Christus, in de Heilige Geest. God wil geen misstap, en wil geen zelfmoord. Te zeggen: dat God dit over de mens besloten heeft, is Gods heiligheid bevlekken, is Hem lasteren. Neen, de misdaad, welke ook, is uit de mens, en blijft voor rekening van de mens, met al de gevolgen er van. Maar wat doet God? Hij bestuurt de gevolgen der misdaad tot zijn eer, tot heil der godvruchtigen en tot verderf der goddelozen. Dit is zijn voorzienigheid in de mensenwereld. David was een kind van God; hij verviel tot overspel en moord. Was dat over hem besloten? Het zij eeuwig verre. Maar God verhinderde het niet door een wonder. God liet de natuur der zaken haren loop, zo als Hij gewoonlijk doet, ofschoon Hij ook meermalen tussen beiden treedt, om de misdaad te voorkomen, gelijk bij Abimelech ten tijde van Abraham, Genesis 20:6. David is schuldig en heeft de dood verdiend, maar God bestuurt de gevolgen der zaak tot zijn eer; want de straf, op David en zijn huis gelegd, verheerlijkte Hem bij de Heidenen zo geheel, als David des Heeren naam bij hen onteerd had. Voorts bestuurde God de gevolgen van David’s misdaden tot heil der godvruchtigen; want Uria nam Hij op in heerlijkheid en David vergaf Hij zijn zonden, en alle godvruchtigen verblijdden zich in het sparen van David, die tot verderf der goddelozen de oorlogen des Heeren bleef voeren. Vertroosten wij ons dus met het heerlijk onderwijs der Schrift, met de waarheid, dat God ook over ons besloten heeft alles wat tot onze zaligheid dienstig is, en dat Hij alles voorkomen, verhinderen en wegnemen zal, wat daartoe niet dienstig is, naar het onfeilbaar woord des almachtigen Gods: Alle dingen moeten medewerken ten goede degenen, die God liefhebben en die naar zijn voornemen geroepen zijn, Romeinen 8:8. De Zoon des mensen gaat wel heen, gelijk besloten en van Hem geschreven is; doch wee de mens, door welke Hij verraden wordt. Wij vragen billijk: Is er dan geen reden te ontdekken, waarom juist deze afschuwelijke misdaad in Gods raad opgenomen en in de Heilige

Schrift geopenbaard is? Waarschijnlijk zijn hier veelvuldige redenen voor; wij kunnen alleen zeggen: het verraad van zijn eigen discipel behoorde tot het lijden van de Christus, want diens lijden moest een volmaakt lijden zijn, waaraan het meest grievende evenmin als het meest smartelijke en smadelijke mocht ontbreken. Vandaar dat het geprofeteerd werd, Psalm 41:10: Die mijn brood at, heeft de verzenen tegen Mij grotelijks verheven. Het was ook een der belangrijkste bijzonderheden van het lijden des Heeren. Wij denken gewoonlijk over zulke bijzonderheden te weinig na; maar wie zou het zich vooraf hebben kunnen voorstellen, dat een eigen discipel van de Heer de middeloorzaak zou zijn van des Heeren overgave in de handen zijner vijanden? Het verraad door Judas zegt ons, als het eerste begin van deze ontzettende zaak, dat zich in dat lijden al de macht der duisternis zal verenigen, om ware het mogelijk staande te blijven; maar dit zal blijken niet mogelijk te zijn. Tegenover al de macht des satans, der zonde, des doods, der hel, staat een enig man, een enig mens, maar die zo waarachtig God is als Hij mens is, en daarom zal de satan Hem wel de verzenen kunnen vermorzelen, maar terwijl hij dat doet, zal de Christus hem met deze zelfde verzenen de kop vermorzelen. De gedode Christus zal weder opstaan uit de dood, als de machthebbende over de dood én het graf én de hel én de zonde én de satan. Ik ben dood geweest, zegt de verheerlijkte Zaligmaker, en ziet, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen. En Ik heb de sleutelen der hel en des doods, Openbaring 1:18. Het was hem goed, zo die mens niet geboren was geweest. Een merkwaardige uitspraak. Zouden wij zo iets durven zeggen? Maar de Heer durft het wel zeggen, en zegt het. De Heer verzwijgt ons de raadsels des tijds niet, al lost Hij ze niet altijd op. Er zijn raadsels, die eerst in de eeuwigheid op te lossen zijn, en zulke raadsels laat de Heer, de hoogste wijsheid, natuurlijk onaangeroerd. Wat de Heer ons in zijn Woord niet oplost, dat is in deze bedeling niet op te lossen. Geduld is ook een deugd, zegt men wel eens, en het komt in geestelijke dingen meermalen te pas, Jacobus 1:4. Let echter op, dat de Heer niet onbepaald zegt: "Het ware goed geweest", maar bepaald: Het ware HEM (Judas) goed, zo die mens niet geboren was geweest. Het zedelijk kwade is altijd kwaad voor de persoon, die het doet, maar onder het bestuur Gods kan het goed zijn in de gevolgen voor anderen. En Judas, die Hem verried, antwoordde en zei: BEN IK HET, RABBI? Hij zei tot hem: GIJ HEBT HET GEZEGD. De verstokte boze is tegelijk de volkomen huichelaar, die met de vromen alles meedoet, behalve God lief te hebben. Hij laat zich ook niet ontmaskeren; wordt het masker hem soms door een sterke hand afgerukt, hij houdt het met zijn beide handen vast, of doet het weer terstond voor zijn gelaat. Gij hebt het gezegd. Wij zullen dit woord meermalen ontmoeten, en zeggen dus nu reeds, dat het een de Heer eigene uitnemende wijze van bevestiging is. Deze spreekwijze komt het naaste bij ons: "Het is zo als gij zegt." Stel voor het: Gij hebt het gezegd, de woorden "Ja, gij zijt het," en gij voelt terstond het verschil en het minder waardige in des Heeren woord. Daarbij was het een verbloemde wijze van spreken, die de vrager van de uiterste beschaming verschoonde; dit blijkt, daar de andere discipelen op deze wijze de zaak nog niet begrepen. De discipelen dan zagen op elkander, twijfelende van wie Hij dit zei. En een van zijn discipelen was aanzittende in de schoot van Jezus, welken Jezus lief had. Simon Petrus dan wenkte dezen, dat hij vragen zou, wie hij toch ware, van welken Hij dit zei. Welk een karaktertekening! Wij kennen Petrus. Overal het eerst bij te wezen en alles te willen weten is zijn aard. Hij zelf durft echter thans niet vragen: hij kent zichzelf als voorbarig, als ruw en onbescheiden in zijn vragen. Toch wil hij het weten. Hij weet raad; hij is niet hooggevoelig, hij stelt zich wel meermalen op de voorgrond, maar hij weet ook, dat hij bij de Heer zó niet mag blijven, en zodra heeft hij zich dan ook niet overijld, of hij treedt weer op de achtergrond. Hij weet dat Johannes in vele opzichten boven hem staat, en de lieveling des Heeren is, en hij benijdt hem dat niet, want hij weet dat de Heer hem, Petrus, ook liefheeft, en dat is hem genoeg. Naar het meerdere of mindere vraagt hij niet. De liefde is niet afgunstig. Het is hiermee als met de kinderlijke liefde. Als er vele kinderen in een huisgezin zijn, dan is er altijd min of meer voorkeur bij de ouders, en wel meestal omtrent de kleinste kinderen, en dat zien de andere

kinderen wel, maar het hindert hen niet als zij maar zelf niet achtergesteld worden. En daar moeten zich de ouders zorgvuldig voor wachten. Een kind, dat zich achtergesteld ziet, wordt bedroefd en gegriefd, en terecht, want zulk een kind wordt onrecht aangedaan, het heeft aanspraak op de liefde zijner ouders, al is het ook niet op dezelfde betoning van liefde, en achterstelling is geen liefde, maar betoning van liefdeloosheid. Hebt al uw kinderen lief, gij, ouders, hoe verschillend zij zijn in aanleg en ontwikkeling, in karakter en humeur, in lichaamsschoonheid of fraaiheid van vorm, en laat het u meermalen ontvallen, dat uw meerdere liefde tot enkelen, bijzonder tot de kleinste kinderen, zijn reden heeft in hun meerdere behoefte, welke meerdere betoning van liefde vereist. Zo vereist immers het kranke kind dubbele betoning van zorg en liefde. Petrus weet raad; hij weet dat Johannes alles in de behoorlijke vorm doet. Door de fijne zeef van Johannes zal zijn vraag van haar kaf gezuiverd zijn. Hij wenkt daarom Johannes, dat deze de Heer vragen zal: wie de werkelijk bedoelde is? Wij zeggen nogmaals: hoe naar het leven getekend! Het is alsof wij er bij zijn en het Petrus zien doen. En zo als Petrus, zo moet nog heden ieder discipel van Christus weten, wat hij zelf doen kan of mag, of wat hij aan een ander discipel moet verzoeken of overlaten. Er zijn onder ons nog altijd broeders, die wenken geven, en broeders, die daaraan gevolg geven. En deze vallende op de borst van Jezus, zei tot Hem: Heere, wie is het? Johannes mocht alles vragen, want hij deed het met eenvoudigheid. Men zat niet aan de tafel gelijk wij, maar men lag enigszins op zijde, aan, met de voeten achter zich, zodat Johannes met een kleine beweging op de borst van Jezus vallen kon. Jezus antwoordde: DEZE IS HET, DIEN IK DE BETE, ALS IK ZE INGEDOOPT HEB, GEVEN ZAL. De vraag van Johannes en het antwoord des Heeren geschiedden ongetwijfeld op zulk een zachte toon, dat niemand behalve Petrus en Johannes er iets van verstond, of althans begreep. En als Hij de bete ingedoopt had, gaf Hij ze aan Judas Simonszoon Iscarioth. Kan er letterlijke vervulling zijn dan die der aangehaalde profetie: Die mijn brood at, heeft de verzenen tegen Mij grotelijks opgeheven? Staat zij niet gelijk met de vervulling der voorzegging van een eclips, waarvan men de voortgang en de afneming op de seconde ziet plaats hebben? En men zou nog langer het oor kunnen lenen aan het beweren der onwetendheid, dat de Schrift niet van God is? Als de Schrift niet van God is, van wie dan? Die de Schrift kent, weet dat zij van God is; die haar niet erkent uit God te zijn, kent haar niet. Maar de oudvaders hebben het reeds gezegd: De onwetendheid is de moeder van alle ketterij; en wij voegen er bij: Hoe onwetender men is in de waarheid, hoe geslepener men is in de leugen. Wij zien in de vervulling van de zo even genoemde bijzonderheid het daguerreotypisch karakter der profetie. Geen mugje, dat opvliegt, of het laat in de daguerreotype zijn schaduwbeeld achter. Zo ook geen bijzonderheid in de profetie vermeld, hoe gering, blijft onvervuld in de historie. Vele uitleggers willen hier niets van weten, en zeggen: wat doet het er toe? Het is het woord der achteloosheid, der slordigheid. Zeg aan de vrouw des huizes: wat doet het er toe, hoe uw schotels en schalen op de tafel geplaatst zijn? Zij zal u antwoorden: Het doet er wel toe, en het doet er veel toe; de goede orde brengt mee, dat zij zo en niet anders geplaatst worden. Welnu, God is een God van orde en het kleine behoort bij het grote. Ja, bepaal eens wat klein is. Is het de vonk, die het kruitmagazijn in de lucht doet vliegen? Is het de tocht, die de tering, en in haar de dood aanbrengt? Of bepaal eens wat groot is. Is het de lange wandelstok, die de rover in zijn hand heeft, of het kleine pistooltje, dat aan zijn gordel hangt; de luchtbol, die gij ziet oprijzen, of de kleine kogel, die gij langs uw oren hoort fluiten? Is niet het kleinste meestal het meest beslissende? Wat maakt het portret gelijkend? Zijn het niet de kleinste, fijnste gelaatstrekken? Kan men iemand afbeelden in het algemeen, ligt niet alles in het bijzondere, en ligt het bijzondere niet in het kleine? Wij kennen het schone gezegde: "Een algemene voorzienigheid is in het geheel geen voorzienigheid." Niet in het grote alleen, maar allermeest in het kleine liggen de bewijzen een bijzondere zorg van God voor alles, wat Hij gemaakt heeft. Daarom wijst de Heer ons niet op het rund of het hert, maar op het musje; en niet op de sterren aan de hemel, maar op de leliën des velds als de bewijzen van Gods voorzienigheid over alles en over ons;

en zo maakt de Heer het kleinste tot bewijs van het grootste. En na de bete voer de satan in Judas. Reeds vroeger, toen Judas naar de overpriesters ging, werd gezegd: dat de satan in Judas voer. Dit betekent dus: dat Judas door de satan zelf bij vernieuwing, en nu voor de laatste maal werd gebracht in dien toestand, waarin de zondaar niet meer meester is van zichzelf, maar onweerstaanbaar tot de misdaad wordt heen gedreven. De Heer waarschuwt Judas dan ook nu niet meer. De tijd daartoe is voorbij. Stellen wij ons echter niet op zulk een grote afstand van Judas, dat wij ons boven zodanige verzoekingen verheven achten. Alles kan van het menselijk hart uitgaan. Wie tot de satan uitgaat met zijn begeerte om enige kwade zaak, zo als Judas met zijn begeerte naar geld, tot die gaat de satan binnen. De satan geeft de goddeloze diens begeerte, maar in de gave, die hij geeft, ligt zijn geest, zijn kracht, die in het hart werkt en het toebereidt, hemzelven tot een woning. Wees dan voorzichtig, o gij geldzuchtige, gij eerzuchtige, gij vermaaklievende! Niets is gevaarlijker dan te verkrijgen wat gij bejaagt, want alles wat gij buiten God om ontvangt, daar kleeft het vergif des bozen aan. En de satan buiten u staat in gemeenschap met de zonde in u, zodat men ligt tot dingen komt, waartoe onze menselijke kracht van tegenstandbieding niet meer toereikend is, en van welke wij dachten, er nooit toe in staat te zullen zijn. Jezus zei dan tot hem: WAT GIJ DOET, DOE HET HAASTELIJK. De zaak ten volle besloten zijnde, behoefde geen uitstel. De Heer haastte Judas te doen, wat deze voornemens was te doen. De Heer, die in al onze rein menselijke aandoeningen deelde, wenste nu geen oponthoud meer. Wie toch zou niet begeren, dat als het lijden onvermijdelijk is, het een snelle loop mag hebben? En niemand dergenen, die aanzaten, verstond waartoe Hij hem dit zei; want sommigen meenden, dewijl Judas de beurs had, dat Jezus tot hem zei: KOOP HETGEEN WIJ VAN NODE HEBBEN TOT HET FEEST, of, dat hij de armen wat geven zou. Niemand, dus ook Petrus en Johannes niet. Deze wisten nu wel wie de verrader was, maar zij konden zich van het verraad zelf nog geen klare voorstelling maken. Zij en de andere getrouwe discipelen waren dan ook spoedig over hun eigen ongerustheid heen, want hun hart gaf hun getuigenis, dat zij geen verraders des Heeren waren; doch zij konden het evenmin van een ander geloven. Dat is een liefelijke trek in hun karakter. Ook nu nog kunnen de oprechten bezwaarlijk geloven, dat er huichelaars kunnen zijn, en toch zijn er zo velen! Dat Judas met de beurs belast was, wij zeiden het reeds, was een bewijs van bijzonder vertrouwen jegens hem. En nu, alles is gevaarlijk, maar het beheer over geld is het allergevaarlijkst voor het hart, dat aan de aarde en het aardse gehecht is; immers, dat is de toverstaf, die de duivel de mens in de hand geeft, en waarmee hij voor hem alles doet te voorschijn komen. Of is het geld niet de sleutel tot alles wat de wereld heeft? De Schrift noemt de gierigheid dan ook rechtstreeks afgodendienst, Colossenzen 3:5. Wij kunnen er dus niet genoeg tegen waarschuwen. Hij dan, de bete genomen hebbende, ging terstond uit. Des Heeren woord was een bevel. Judas kon nu niet langer blijven, hij moest heengaan; een onverstaanbare macht dreef hem voort. Uit dit plotseling heengaan mogen wij opmaken, dat Judas wel bij de broodbreking, waarmee de paasmaaltijd aanving, tegenwoordig was, maar niet bij het drinken van de beker der dankzegging, die eerst na de maaltijd tot besluit rondging, en waarbij de Heer de laatste woorden der instelling uitsprak. En het was nacht. Treffend woord, in verband met het andere woord des Heeren tot zijn vijanden: Dit is uw uur en de macht der duisternis. Het was nacht, ook in de ziel van Judas. Als hij dan uitgegaan was, zei Jezus: NU IS DE ZOON DES MENSEN VERHEERLIJKT, EN GOD IS IN HEM VERHEERLIJKT. INDIEN GOD IN HEM VERHEERLIJKT IS, ZO ZAL OOK GOD HEM VERHEERLIJKEN IN ZICH ZELF, EN HIJ ZAL HEM TERSTOND VERHEERLIJKEN. Het lijden des Heeren nam zijn aanvang. De Heer zelf wijst het juiste ogenblik aan van het begin van dat hogepriesterlijk en borgtochtelijk lijden, dat God op het hoogst verheerlijken zou, en Hem, de Zoon des mensen, insgelijks ten hoogste zou verheerlijken als het Hoofd zijner gemeente, als de Zaligmaker van zijn volk. Merkt op, de Heer zegt niet: De "Vader is verheerlijkt, en de Vader zal Mij verheerlijken;" maar God zal het doen. Dat zijn wij uit zijn mond niet gewoon, en daarmee is het van de hoogste beduiding. Hij noemt zichzelf ook niet de

Zone Gods, maar de Zoon des mensen. In het lijden van Christus als zodanig staat niet de Zoon tegenover de Vader, maar staat de mens Jezus Christus tegenover God, de Rechter over allen. Niet, dat de betrekking van de Zoon en de Vader ophield, dat is onmogelijk, en de Heer toonde dit meermalen in het gebruik van de Vadernaam gedurende zijn lijden. Maar als de Borg, die onze zonden in zijn lichaam droeg op het hout, als het Lam, dat de zonden der wereld wegnam, stond Christus enkel als mens, als de Zoon des mensen, tegenover God, en God als zodanig tegenover Hem. Het onderscheid is groot, het verklaart het lijden des Heeren alleen. Wij zullen er daarom meermalen op moeten terugkomen. Voorts, de Heer noemt het begin van zijn lijden het begin niet alleen van Gods verheerlijking door Hem, de Zoon des mensen, maar ook de verheerlijking van Hemzelf door God, en wel terstond. Op welke wijze? Vooreerst door Hem tot dat lijden en dien dood in staat te stellen, door zijn mensheid, in welke Hij alleen lijden kon, bij voortduring door zijn Godheid te laten dragen, en ten andere, door Hem uit dat lijden en dien dood te verlossen, door Hem uit de dood weer te doen opstaan. De Zoon wilde niets uit zichzelf hebben, en had daarom ook niets uit zichzelf, maar ontledigde zichzelf gedurig van hetgeen Hij was en had, om het gedurig opnieuw van de Vader te ontvangen, door tot Hem te bidden. Zo was het bij de Zoon van God gedurende zijn omwandeling; zou het in zijn lijden anders zijn? Neen, veeleer zou dit in nog veel hogere mate gezien worden. Bij dit alles was en bleef echter de Zoon des mensen de Zoon van God. Beide betrekkingen waren en bleven even waarachtig en wezenlijk in Christus. Vergeten wij toch nooit, want geheel het gebouw onzer zaligheid rust er op, dat Christus zo waarachtig God is als Hij mens is, en zo waarachtig mens is als Hij God is. Hij staat ons even na als de eeuwige God, en de eeuwige God even na als ons. Als de Godmens is Hij de in eeuwigheid uit God èn de in de tijd uit de mens geborene. In die tweeërlei natuur, verbonden in de eenheid des persoons van Jezus Christus, ligt de enige mogelijkheid van de behoudenis der zondaren. In Christus verzoent God de menselijke natuur met zich, door haar voor de zonde te laten lijden en sterven aan het kruis, en zó is Christus de altijd verse en levende weg geworden, waardoor God tot ons komt, en wij tot God gaan, Hebreeën 10:19, 20. In Christus ontmoet de zondaar God als Vader, als enkel Vader, als de Vader van alle barmhartigheid en van alle vertroosting, en ontmoet God de zondaar als kind, als zijn eigen kind in wie Hij al zijn welbehagen heeft. En is dat nu zo onbegrijpelijk? Is het niet veeleer de hoogste duidelijkheid, dat, daar God als Vader van eeuwigheid af zijn welbehagen heeft in zijn eniggeboren Zoon, Hij buiten die Zoon om, zonder die Zoon, geen liefde betoont? Heeft de enige, eeuwige Zoon des Vaders enige, eeuwige en daarmee oneindige liefde, zo wil de Vader alleen in de Zoon, en door de Zoon zijn liefde tot het schepsel uitstrekken. En zo is het werkelijk. God heeft door de Zoon de wereld geschapen, en in de Zoon de mensen, die zalig word u uitverkoren, om het beeld des Zoons gelijkvormig te worden; en dit alles geschiedt door de Heilige Geest. Wat wil dit zeggen? Dit: de Zoon ontvangt, als de geestelijke zon, al de stralen van des Vaders Ongeschapene heerlijkheid, en geeft ze terug aan het schepsel, zo ver het ongeschapene zich kan meedelen aan het geschapene; en deze mededeling geschiedt door de Heilige Geest, die, gelijk Hij in de Christus het oneindige en het eindige, God en mens, tot één persoonlijkheid verenigd heeft, ook bij het redelijke schepsel het oneindige met het eindige verbinden kon en verbonden heeft, en nog altijd verbindt bij een iegelijk zondaar, die uit God geboren wordt. Het verwondere ons dan ook niet, dat gelijk op Thabor in het midden der heerlijkheid, het lijden des Heeren tot een tegenwicht strekte, of liever tot een eenheid samensmolt, ook nu, bij de uitroep des Heeren dat zijn lijden begon, de heerlijkheid tot een tegenwicht verstrekte, of liever tot een eenheid samensmolt. Een uitroep noemden wij deze woorden des Heeren, zij zijn meer, zij zijn een triomflied des Heeren, en blijkbaar met de hoogste en heiligste geestdrift uitgesproken. En als zij aten, nam Jezus het brood, en gezegend hebbende, brak Hij het, en gaf het de discipelen, en zei: NEEM, EET; DAT IS MIJN LICHAAM, 'T WELK VOOR U GEGEVEN WORDT, DOET DAT TOT MIJN GEDACHTENIS. Desgelijks nam Hij ook de drinkbeker na het eten des Avondmaals, en

gedankt hebbende, gaf hun die, zeggende: DRINK ALLEN DAARUIT, WANT DAT IS MIJN BLOED, HET BLOED DES NIEUWE TESTAMENT, HETWELK VOOR U EN VOOR VELEN VERGOTEN WORDT TOT VERGEVING DER ZONDEN. DOE DAT, ZO DIKWIJLS ALS GIJ DIEN DRINKT TOT MIJN GEDACHTENIS. En zij dronken allen daaruit. Wij hebben opgemerkt, dat de instelling van het avondmaal voor en na de Paasmaaltijd geschiedde, omdat èn de broodbreking bij het begin, èn het rondgaan van de beker der dankzegging bij het einde, daartoe de natuurlijke aanleidingen waren. De Evangelisten verhalen echter de instelling des avondmaals in haar geheel achter elkander, omdat voor de Christelijke kerk de paasmaaltijd als zodanig wegviel, en vervangen werd door liefdemaaltijden, of ook wel door de gewone maaltijd. Alleen het woord van Christus veranderde dus de maaltijd des Ouden Verbonds in de maaltijd des Nieuwen Verbonds. Gij ziet het ook hier, het woord van Christus is een woord van God, een eeuwig woord. Even als er gezegd werd: Er zij licht! en er was licht, zo hier; met een enkel woord zet Christus in een ogenblik een gehele bedeling Gods om, en nu mogen wij voortaan geen pascha meer eten. De Heer legt eenvoudig zijn woord op het brood en de wijn, en deze ontvangen de hoogste betekenis en maken het avondmaal uit voor zijn gemeente in alle opvolgende geslachten. Wanneer een mens aldus de bedeling des Ouden Testaments veranderd had, zou het geen gruwel aller gruwelen zijn? Zeker, maar wij vragen: Zou het voor een mens mogelijk zijn geweest? Wij antwoorden: neen. Zulk een verandering is een zaak, die in niemands gedachten kon opkomen, en ook door niemand kon aangenomen worden. Hoe! geheel het eeuwenoude Mozaïsme in een ogenblik des tijds te niet te doen, en voor het pascha en alle andere offeranden een aan het kruis stervend mens, en voor de prediking der wet de prediking des Evangelies in de plaats te stellen, het zou door een mens uit Israël in Israël mogelijk zijn geweest? Neen, zij, die het beweren, hebben geen begrip van de zaak. Zo iets kon onmogelijk gedaan worden dan door God alleen, of door een mens, die God is. En zulk een mens was Christus. Hij is God geopenbaard in het vlees. Hij veranderde, door het avondmaal in de plaats van het pascha te stellen, dus door een enkel woord, geheel de wereld in een ogenblik, gelijk God in de wereldhistorie met een enkele daad meermalen deed en nog doet. Het bewijs ligt voor ons. Immers, de instelling van het avondmaal in de plaats van het pascha is de verwoesting van stad en tempel, die spoedig gevolgd is. Beiden zijn in de grond één zaak; het eerste is slechts de binnenzijde, het tweede de buitenzijde; het eerste is voor het geloof, het andere voor het aanschouwen. Het avondmaal heft de oud-Testamentische bedeling innerlijk op, de verwoesting van stad en tempel heft haar uitwendig op. De Joden zelf, die de heerlijke Christus met zijn heerlijk avondmaal verwerpen, moeten toch, God heeft er hen toe gedwongen, erkennen, dat de verwoesting van hun stad en tempel en hun verstrooiing onder alle volken het eindpunt is van hun kerkstaat en het keerpunt van de geschiedenis der wereld. Dit is mijn bloed, het bloed des Nieuwen Verbonds. Het zijn woorden van Mozes, maar in een andere betrekking gesteld. Ziet, dit is het bloed des verbonds, hetwelk de Heer met ulieden gemaakt heeft, zei hij aan de voet van Sinaï tot het volk Israëls, en besprengde het met dat bloed, als teken van gemeenschap met dat verbond. Het avondmaal lag dus reeds in het Oude Testament. Trouwens, al wat Christus en zijn apostelen zeggen, is uit het Oude Testament en toch nieuw. Wij moeten ons oefenen, om deze overeenstemmingen, als zoveel muziekaccoorden, terstond te horen. Het Oude en Nieuwe Testament zijn een enig eeuwig Testament in Christus, want de zedelijke wet wordt door het geloof niet te niet gedaan, maar bevestigd en opgericht, dat is: op de haar toekomende hoogte gesteld. NEEMT EN EET; NEEMT EN DRINKT. Nemen is geloven; eten is zich toe-eigenen, is de gemeenschap met Christus door het geloof. Brood en wijn. Het gebroken brood vertegenwoordigt het lichaam van Christus, gekruisigd, gedood; de wijn vertegenwoordigt zijn bloed, zijn ziel, zijn leven, gegeven, uitgestort, tot verzoening der zonden. Gij weet, het bloed was het gedeelte der offerande, dat uitgestort of in het allerheiligste werd gebracht voor God, en waarmee de verzoening der zonde geschiedde. Daarom mocht ook het bloed niet gedronken, en ook niet gekookt of gestremd gegeten worden, Leviticus 7:26, 27.

Het bloed was iets heiligs, iets afgezonderds voor de Heer alleen. Alleen Gode komt het leven, dat door het bloed vertegenwoordigd wordt, toe. Wat echter niet in letterlijke zin mocht geschieden met de mond, dat mocht niet alleen, maar dat moest in geestelijke zin geschieden door het geloof. Christus beval zijn discipelen zijn vlees te eten en zijn bloed te drinken, niet in eigenlijke zin, dit was immers onmogelijk maar in zinnebeeld eigen zin, door het eten van het gebroken brood, dat Hij tot beeld en vertegenwoordiger van zijn gekruisigd lichaam, en het drinken van de wijn, die Hij tot beeld en vertegenwoordiger van zijn vergoten bloed gesteld had. Brood en wijn. Wij moeten deze tweeërlei delen der Offerande van Christus zó nauwkeurig onderscheiden, als vast te samen houden. De Heer zelf verenigde ze en onderscheidde ze. Men zou kunnen zeggen: Is het gebroken brood het beeld van 's Heeren dood, waartoe dan nog de uitgegoten wijn, als het ook niet meer is dan het beeld van de dood des Heeren? Alsdan is het immers een dubbel teken van dezelfde zaak. Gij weet, de Roomsen geven in die zin alleen het brood aan de gemeente, en alleen de priester neemt de beker. Zij oordelen alleen het brood genoegzaam om de dood des Heeren te verkondigen; doch het is de miskenning van de onderscheidene betekenis van het brood en de wijn. De dood des Heeren had een zonden-verzoenende kracht. Het gebroken brood verkondigt de wijze zijns doods, zijn kruisiging, en zegt ons, dat Hij de vloekdood stierf; de uitgegoten wijn verkondigt ons, dat die vloekdood plaats had tot verzoening der zonde, dat des Heeren kruisiging een offerande was; dat het uitgestorte leven (vertegenwoordigd door het uitgestorte bloed) voor God heilig, door God afgezonderd was, als Hem alleen toebehorende, en alleen door Hem gesteld tot verzoening der zonde, Leviticus 17:11. Gij ziet hieruit de noodzakelijkheid van de wijze van 's Heeren dood. Zijn dood moest zijn een uitstorting zijn bloeds, èn tegelijk een dood voor de zonde, een doorstaan van de vloek. Alleen de kruisiging verenigde deze beide volstrekte vereisten. Doch betekent de wijn het bloed, het zondeverzoenende bloed, het overgeven der ziel tot een schuldoffer: de wegneming der zonde, de wegneming van de vloek door Christus, dan verkondigt de wijn daarmee tegelijk de vrucht van die vloekdood, de eeuwige zegen, en wordt de beker tot de beker der dankzegging. De Heer zegt ons dus in het brood en de wijn des avondmaals: "Uit mijn bittere kruisdood bied Ik u de zoete wijn der eeuwige vreugde aan. Eet mijn brood, en bedenkt dat Ik voor uw zonden heb moeten sterven als een vloek voor God en mensen, en drinkt mijn wijn, en bedenkt dat Ik door voor u gekruisigd te worden, de reinigmaking uwer zonden heb teweeg gebracht, de vergeving uwer zonden heb aangebracht en met haar uwen eeuwige vrede en uw eeuwige vreugde." Ja, onze eeuwige vrede en onze eeuwige vreugde, want door de gemeenschap met Jezus en die gekruist, door de gemeenschap met de Man van smarte, gewordt ons ook de gemeenschap des Heilige Geestes, de Geest der blijdschap en der vertroosting. De belofte des Heiligen Geestes, die de vrucht van Jezus dood zijn zou, lag dus reeds in de beker der dankzegging. Het brood, als het vaste bestanddeel, vertegenwoordigt eigenaardig het lichaam en de gehele persoonlijkheid des Heeren; de wijn als het vloeibaar bestanddeel, vertegenwoordigt even eigenaardig de Heilige Geest, die als vrucht der volbrachte offerande van Christus, van Hem, het verheerlijkte Hoofd der gemeente, op al zijn leden in allerlei gaven en krachten zou afvloeien. De wijn is in het natuurlijke het beeld van de vreugde, hij is het ook in het geestelijke. Wij moeten onze vreugde uit Christus hebben, want zij is bij geen ander te verkrijgen. Hieruit zien wij ook, hoe treurig zij hun onwetendheid tonen, die de leer der verzoening smadelijk een bloedtheologie noemen. Het bloed vertegenwoordigt in de Schrift de ziel, het leven; zo is die leer dan eigenlijk een ziels-, een levenstheologie, een theologie voor de ziel en het leven, en zeker, dat is zij. Voor velen. De Heer, wij merkten het meermalen op, spreekt bij zijn beloften nooit in het algemeen, zonder bepaling, maar altijd in het bijzonder, tot de zijnen. De Avondmaalganger wordt door de Heer persoonlijk toegesproken, en hij moet weten, of het door de Heer gesprokene hem geldt. De Heer wil een persoonlijke toe-eigening van zijn genade en een persoonlijke gemeenschap met zijn persoon. Hij wil, dat wij op zijn voor U, antwoorden: voor MIJ. Hij zegt: voor U gegeven. Wij moeten

antwoorden: ieder voor zich: IK neem het aan. Doet dat tot mijn gedachtenis. In het oorspronkelijke gebruikt de Heer een ander woord dan bij de zalving door Maria, Mattheus 26:13. Paulus legt het uit en zegt: Verkondigt de dood des Heere, totdat Hij komt. Niet altijd zal de maaltijd der gemeente de gedachtenismaaltijd van des Heeren lijden en sterven zijn. Deze kan en moet alleen met zijn zichtbare afwezigheid in zijn gemeente samengaan. Maar eenmaal komt Christus, die voor de zonde geleden heeft, weder zonder zonde, in heerlijkheid, en al de zijnen zullen in zijn heerlijkheid, in zijn zichtbare, persoonlijke gemeenschap delen. Hiervan is het aanzitten aan de bruiloft des Lams in de Schrift het beeld en de vertegenwoordiging. Verstaan wij nu echter de instelling des avondmaals, zo als zij verstaan moet worden? Neen, daartoe dienen wij dat Nieuwe Verbond zelf van meer nabij in het oog te vatten. De leer der verbonden is bij de gemeente, treurig genoeg, altijd meer op de achtergrond geraakt, zodat zij nagenoeg, onder de onbekende dingen behoort, waarover niet gesproken en gedacht wordt; en toch is zij de enige ankergrond voor het anker onzes geloofs. God heeft van eeuwigheid af gedachten des vredes over de zondaar gehad. Gode zijn al zijn werken van eeuwigheid bekend. De val van de mens werd voorzien, en in zijn redding werd voorzien. God voorzag er in. Hij richtte een enig, eeuwig, onveranderlijk genadeverbond op voor de zondaar. De eeuwige God is de drie-enige God. Het genadeverbond is dus gelijk alle goddelijke dingen, oorspronkelijk uit de Vader, geopenbaard door de Zoon en meegedeeld door de Heilige Geest. Dit verbond werd in de kiem, als een goddelijke belofte aan de gevallen mensheid terstond na de val in het paradijs gegeven in de woorden tot de slang: Ik zal vijandschap zetten tussen u en deze vrouw, tussen uw zaad en tussen haar zaad; dat zelve zal u de kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen. Het werd aan Abraham bevestigd, verzegeld, in de woorden: In u en uwen zade zullen alle volken der aarde gezegend worden; het werd ten volle aangekondigd door de profeten, onder anderen in de woorden van Jeremia 31:31-34: Ziet de dagen komen, SPREEKT DE HEER, dat Ik met het huis van Israël en met het huis van Juda een nieuw verbond zal maken; niet naar het verbond, dat Ik met hun vaderen gemaakt heb, ten dage als Ik hun hand aangreep, om hen uit Egypteland uit te voeren, welk verbond zij vernietigd hebben, hoewel Ik hen getrouwd had, SPREEKT DE HEER. Maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis Israëls maken zal, SPREEKT DE HEERE: Ik zal mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven, en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn en zij zullen niet meer een iegelijk zijnen naaste en een iegelijk zijnen broeder leren, zeggende: KENT DE HEERE! want zij zullen Mij allen kennen, van hun kleinste af tot hun grootste toe, SPREEKT DE HEERE! Want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven, en hun zonden niet meer gedenken. De vergeving der zonde is dus de grondslag van dit verbond, de oorzaak, waaruit de belofte des Heiligen Geestes voortvloeit. Vandaar dat God zegt: Na deze zal Ik een nieuw verbond oprichten, ofschoon het een van eeuwigheid genomen besluit Gods was. Immers, wat in de eeuwigheid Gods bestaat, moet in de tijd geopenbaard worden, zal het voor het schepsel van kracht zijn; want de eeuwigheid is voor God alleen. God moet noodzakelijk op het gebied des tijds treden, om tot ons te kunnen spreken en met ons te handelen. Zolang de Middelaar van dat eeuwig genadeverbond niet gekomen was, kon ook dat eeuwig genadeverbond niet verwezenlijkt worden. Juist de Middelaar is de tussenpersoon, door wie de Vader voor de zondaar het eeuwig genadeverbond tot stand brengt. Nog eens, de Vader is de ontwerper, de Zoon de stichter, de Heilige Geest de uitvoerder van dit verbond, niet in afgescheidenheid, maar in de innigste en hoogste gemeenschap met elkander. Gods Zoon heeft dat verbond moeten grondvesten in zijn bloed, zou het voor de zondaar van kracht zijn. Daarom wordt Hij ook de Testamentmaker genoemd, Hebreeën 9:16,17 lezen wij: Waar een testament is, daar is het noodzakelijk, dat de dood des testamentmakers tussenkome; want een testament is vast in de dode, dewijl het nog geen kracht heeft wanneer de testamentmaker leeft. Het avondmaal is de testamentmaking van de Zoon van God, de vaststelling van zijn uiterste wil; en wat vermaakt Hij daarin en daarmee? De vergeving der zonden. Waardoor? Door zijn

zoenofferande, door zijn ziel te stellen tot een schuldoffer, door zijn dood aan het kruis. Ziet gij nu, dat dit testament eerst vast werd door de dood van Christus, en dat het zonder dien dood generlei kracht heeft. Nadat Christus de reinigmaking onzer zonden door zichzelf teweeg gebracht heeft, is Hij gezeten aan de rechterhand der majesteit in de hoogste hemelen, Hebreeën 1:3. En wat volgde er toen? De vervulling van de belofte des Vaders, de uitstorting des Heiligen Geestes. Ziet, zegt Hij bij zijn hemelvaart (Lukas 24:29): Ik zende de belofte mijns Vaders op u. En Petrus zei op de eerste Christenpinksterdag: Deze Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen getuigen zijn. Hij dan, door de rechterhand God verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort, Handelingen 2:32,33. Zo is dan de vergeving der zonden de grondslag, de oorzaak van de vervulling der belofte: dat de Heilige Geest aan de zondaar zou gegeven worden, en daarmee die inwonende heiligheid Gods, welke hier de zondaar aanvankelijk heiligt en in eeuwigheid heilig doet zijn en blijven. Om de inwoning van de Heilige Geest in ons is het dus ten laatste te doen. De Heilige Geest moeten wij hebben, zullen wij zalig zijn. Doch deze kan ons niet geworden, tenzij dat eerst onze zonden verzoend en aan ons vergeven zijn. Zij zijn verzoend en, ons vergeven in Christus; en hoe kunnen wij in Christus zijn? Door het geloof, en door het geloof alleen. Door het geloof in Christus zijn wij in Christus en is Christus in ons, en is al het zijne het onze. Daarom staat er geschreven, Galaten 3:13,14: Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons, want er is geschreven: VERVLOEKT IS EEN IEGELIJK, DIE AAN HET HOUT HANGT. Opdat de zegening van Abraham tot ons komen zou in Christus Jezus, en opdat wij de belofte des Geestes verkrijgen zouden door het geloof. Het geloof nu is niet uit ons, maar het is een gave der genade, Efeziër 2:8; het is een uitvloeisel van het genadeverbond, dat als zodanig geen voorwaarde stelt, zo als de wet doet. De wet belooft het eeuwige leven, als men alles doet wat zij gebiedt; maar de rechtvaardigheid, die uit het geloof is, zegt: Wil het onmogelijke niet: wil niet pogen te doen wat Christus dood en opstanding voor u gedaan hebben. Zeg niet in uw hart: WIE ZAL IN DE HEMEL OPKLIMMEN? Hetzelve is Christus van boven afbrengen. Of: WIE ZAL IN DE AFGROND NEDERDALEN? Hetzelve is Christus uit de doden opbrengen. Dit is het woord des geloofs, hetwelk wij prediken: Indien gij met uw mond zult belijden de Heere Jezus, en met uw hart geloven, dat God Hem uit de doden opgewekt heeft, zo zult gij zalig worden, Romeinen 10:6-9. Gods genadeverbond belooft een almachtige daad Gods: de inschrijving van Gods wet door de Heilige Geest in het hart van de zondaar, op grond van een andere almachtige daad Gods: het middelaarschap van de Zone Gods. Aan wie? Aan alle zondaren? Zeker; want het verbond is alleen voor zondaren. Maar wie heeft deel in dat verbond, en wie heeft het bewijs in zichzelf, dat hij er in deelt? Alleen de aannemer van dat verbond, alleen de in Jezus gelovende zondaar. Zalig, die gelooft, want de dingen, die hem van de Heere gezegd zijn, zullen volbracht worden. Ja zalig, die gelooft. Hij behoort tot de rechtvaardigen, die uit het geloof leven en geleefd hebben, van Abel af tot op de laatste gelovige, die geboren zal worden; hij behoort tot de uitverkorenen Gods, tot de heiligen en beminden, tot dat volk, dat door God Israël, en tot de stam, die door de Heer Juda genoemd wordt, en die het daarom werkelijk zijn (het Israël Gods en het Juda des Heeren); tot de worstelaars met God en de lofzeggers van God. Verheug u dan, o gij zondaar en zondares, die gelooft, want zo gij gelooft, zijt gij een kind van Abraham, de Vader der gelovigen, niet naar het vlees, naar de natuur, als Ismaël, maar naar de belofte, door de kracht van God, als Isaac en Israël, en wordt u uw geloof, gelijk Abraham het zijne, tot rechtvaardigheid gerekend, Galaten 3:7; alsdan komt u en uw kinderen en allen, die verre zijn, zo velen als de Heer onze God er toe roepen zal, de belofte toe van de Heilige Geest, om bij u in te wonen in eeuwigheid. Alsdan heeft God het genadeverbond met u opgericht, dat u zalig, heilig en heerlijk maakt, nu aanvankelijk en volmaakt in eeuwigheid, een verbond, dat enig is, omdat het eeuwig is, omdat het enkel genade is. Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen (hemel en aarde zullen voorbijgaan), maar mijn goedertierenheid zal van u niet

wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wankelen, ZEGT DE HEER UW ONTFERMER. O, wie kan al de heerlijkheden opnoemen, die voortvloeien uit de belofte: Ik zal hun God zijn, en zij zullen mijn volk zijn. Zij omvatten tijd en eeuwigheid. Mochten wij er meer aan denken, er ons meer in verdiepen, er ons meer in verliezen met onze gedachten, met onze harten, met onze wandel. Hier is het voornemen Gods, en hier is de roeping Gods, want die Hij te voren gekend heeft, die heeft Hij ook te voren verordineerd, het beeld zijns Zoons gelijkvormig te worden, opdat Hij de eerstgeborene zij onder vele broederen. En die Hij te voren verordineerd heeft dezen heeft Hij ook geroepen, en die Hij geroepen heeft dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd, en die Hij gerechtvaardigd heeft dezen heeft Hij ook verheerlijkt. Hier is God voor ons, en wie zal tegen ons zijn? Hier is de liefde Gods, wat zou ons van die liefde kunnen scheiden? Die ook zijn eigen Zoon niet heeft gespaard, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zou Hij ons met Hem niet alle dingen schenken? Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? GOD is het, die rechtvaardig maakt. Wie is het, die verdoemt? CHRISTUS is het, die gestorven is, ja, wat meer is, die ook opgewekt is, die ook ter rechterhand Gods is, die ook voor ons bidt. Ja, wie zal ons scheiden van de liefde van Christus! verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar of zwaard? Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars door Hem, die ons liefgehad heeft; want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onzen Heer, Romeinen 8:29-39. O welk een wijd veld voor de heerlijkste beschouwingen van Gods liefde en onze zaligheid opent zich hier! Doch wij moeten ons begrenzen. Één zaak moet thans al onze opmerkzaamheid tot zich trekken, namelijk de oprichting, de vestiging van dat verbond in het bloed des Zoons van God. Christus is als de enige, eeuwige Zone Gods, de enige erfgenaam van al Gods goederen, niet in de zin van bezit na de Vader (want in de Godheid is erven door sterven ondenkbaar), maar naast de Vader, in de zin dus van mededeelgenoot van en vrije beschikker over al des Vaders goederen, Hebreeën 1:2. En waarin bestond deze erfenis, en wat zijn al des Vaders goederen? Zij worden vertegenwoordigd door de Heilige Geest, deze eeuwige oneindige persoonlijkheid of zelf bewustheid in het goddelijk Wezen, die ze allen omvat, al de zaligheden, al de heerlijkheden van het goddelijk Wezen. Want Hij onderzoekt en openbaart tot zelfs de diepten der Godheid, 1 Corinthiërs 2:10. Over deze erfenis kon de Zoon echter niet beschikken ten behoeve van zondaren, alvorens de zonde te niet gedaan, verzoend, vergeven was. De zondaar, op wie de vloek van God lag, kon de volle, eeuwige zegen van God (de Heilige Geest) niet ontvangen, alvorens deze vloek was weggenomen. En dit kon niet geschieden, dan in de mensheid door God zelf. In de mensheid, want deze was zondig en schuldig; door God zelf, want alleen een oneindige kracht kan de zonde van de mens te niet doen, alleen de Schepper kan het bedorven schepsel herscheppen. En nu trad de eeuwige Zoon des eeuwigen Vaders door de eeuwige Geest in de mensheid, en werd zo waarachtig mens, als Hij waarachtig God is. Door dit op zich nemen der menselijke natuur nam Christus ook de schuld, die op de menselijke natuur ligt, op zich, voor zijn rekening. Zo moest Hij ze dan ook betalen, en Hij betaalde ze als onze getrouwe Borg. Al wat de wet van de mens eist, volbracht Hij volkomen; Hij vervulde alle gerechtigheid, en was en bleef de volmaakt heilige mens. Als de volstrekt heilige mens, die voor zichzelf niets had te lijden, kon Hij intreden in het lijden zijner broederen, in het lijden van de straf hunner zonden, van de dood en van de vloek der wet, en Hij leed die volkomen op het kruis. Hiermee heeft Hij zichzelf door de eeuwige Geest onstraffelijk opgeofferd, en in zijn bloed de reinigmaking aller zonden gewrocht (Hebreeën 9:10 1 Johannes 1:7). Zo is dan zijn dood de oorzaak van onze rechtvaardigmaking bij God, Hebreeën 1:3. De wet is door Hem in eis en straf vervuld. Dus is Christus het einde der wet. In Hem eindigt zij. Zij heeft van de mens Jezus Christus niets meer te vorderen; in Hem heeft zij hare verdoemende kracht verloren. Christus heeft de wet in zich opgenomen en opgelost. Hij

staat in haar plaats. Waartoe? Om haar door de Heilige Geest te laten schrijven in de harten der zijnen, opdat zij haar even volmaakt vervullen in de eeuwigheid, als Hij haar in de tijd vervuld heeft; maar thans staat Hij allereerst in haar plaats. En Hij is de genade. Hij eist niet meer wat de wet eist als voorwaarde tot het eeuwige leven: volstrekte heiligheid, volkomene vervulling van al hare voorschriften; neen, Hij vraagt alleen geloof in Hem, gelijk in de Vader, geloof in zijn genade, gelijk in de liefde des Vaders; met andere woorden: aanneming, gelijk van de Vader, als de enige waarachtige God, zo ook van zijn persoon, als de onmiddellijk gezondene des Vaders, als de enige en volkomene Zaligmaker van zondaren, en aanneming van zijn genade als het volstrekt enige middel van redding, van behoudenis, van zaligheid, Johannes 17:3. Geloof in de Heer Jezus Christus, en gij zult zalig worden, gij en uw huis. Ziedaar het Evangelie, dat Christus thans laat verkondigen door alle eeuwen heen. Zalig wie de blijde boodschap hoort en aanneemt; hij is deelgenoot van dat verbond, dat uit de Vader, door de Zoon en in de Heilige Geest is; met andere woorden, zijn erfenis is de drie-enige Verbondsgod zelf nu en eeuwiglijk. En opdat nu de toegang tot dat verbond aan de zijde des mensen vrij zij van alle beletsel, en het geloof het onzichtbare en eeuwige zou kunnen aannemen, heeft God twee uitwendige waartekens, twee zichtbare, tijdelijke zegels aan dat verbond gehecht: de doop en het avondmaal. Door de doop brengt het geloof ons en de onzen in dat verbond, en door het avondmaal vernieuwt en bevestigt ieder voor zich dat verbond. Heeft God dus niet zijn verbond volkomen geopenbaard, en is dat verbond zelf niet volkomen? Bestaat het niet in de innigste gemeenschap van God met ons, in de vergeving onzer zonden en in het eeuwig genot van al de gaven en krachten, van al de liefde en blijdschap des Heiligen Geestes? Is er dus nog iets te bedenken, dat er aan ontbreken zou? Neen, het is volmaakt, en daarom is het een verbond, dat nieuw is en nieuw blijft, terwijl het ceremonieel wetverbond onvolmaakt was, en daarom veranderen en te niet gaan kon en moest, Hebreeën 8:7,13. Zo zijn dan, en hiermee keren wij tot de tekst terug, de woorden der instelling van het avondmaal des Heeren eigene aanwijzing van de betekenis van zijn lijden en sterven. Zijn lijden en sterven was een lijden tot vergeving der zonden; zonder dat lijden en sterven zou er geen vergeving der zonden en daarmee de zondaar eeuwig verloren zijn. Wie dat lijden en sterven des Heeren anders beschouwt, bestrijdt de Heer, weerspreekt geheel de Schrift, vernietigt het genadeverbond, verwerpt het enig middel tot behoudenis, doet de Geest der genade smaadheid aan, en voor zulk een blijft niets over dan de verschrikkelijkste verwachting van Gods oordeel, Hebreeën 10:26-31.

14:26 De Heer en zijn discipelen: zijn gesprekken aan de maaltijd.
Kinderkens! nog een kleine tijd ben Ik bij u. Wij hebben reeds vroeger herinnerd, dat het de gewoonte der Joodse leraars was, bij de paasmaaltijd langdurige gesprekken met hun discipelen te houden, tot soms aan de dageraad en het morgengebed toe. Welnu, op dezelfde wijze heeft de goddelijke Meester, de hemelse Rabbi, in deze paasnacht zijn gesprekken met zijn discipelen langdurig gehouden. Er zijn ons geen andere tafelgesprekken met zijn discipelen opgetekend, maar, als bij wijze van vergoeding, heeft de Heilige Geest de gemeente door de pen van Johannes juist deze heerlijke, alles van dien aard eindeloos overtreffende gesprekken des Heeren medegedeeld. Het waren zijn afscheidsgesprekken. Nog maar weinige uren zou Hij bij hen zijn, en dit gaf een bijzondere toon aan zijn stem en een bijzondere nadruk aan zijn woorden. Reeds dadelijk zien wij dit in de benaming, die Hij zijn discipelen geeft, welke anders bij de Heer ongewoon was. Kinderkens! De Heer is in een weemoedige gemoedsgesteldheid, en zo wordt de toon altijd tederder en aandoenlijker. Hij wil thans niets anders voor zijn discipelen zijn, dan wat een vader, die sterven gaat, is voor zijn kinderen, voor wie hij het hart, dat altijd vol liefde voor hen was, in liefde opent en geheel uitstort. Gij zult Mij zoeken, en gelijk Ik de Joden gezegd heb: WAAR IK HEENGA KUNT GIJ NIET KOMEN, alzo zeg Ik ulieden. Het is een aandoenlijke beschrijving van zijn dood. Ja, de dood onzer geliefden is een heengaan daarheen, waar wij hen niet kunnen volgen. Wij volgen hen overal met onze gedachten, maar wij zelf kunnen niet tot hen komen, en zij niet tot ons. De dood is een scheiding, niet alleen tussen lichaam, en ziel bij de gestorvene, maar ook een scheiding van al de nog op aarde levenden. De leegte, die het heengaan van de geliefde veroorzaakt in huis en hart, is dan ook groot, is soms onbeschrijfelijk groot, en door niets aan te vullen dan door God alleen. Zo zou het ook bij de discipelen zijn, wanneer hun Heer van hen zou zijn heengegaan. Een nieuw gebod geef Ik u, dat gij elkander liefhebt. Hiermee ontbindt de Heer niet de zedelijke wet, de wet der tien geboden, maar vervult Hij haar; Want de liefde is de vervulling der wet, Romeinen 13:10. Het einde des gebods is liefde uit een rein hart, en uit een goed geweten en uit een ongeveinsd geloof, 1 Timotheus 1:5. En daar nu de liefde en de vrijheid eenzelvig zijn, zo wordt die wet door Jacobus (Jacobus 1:25 2:12) de wet der vrijheid genoemd, door welke wij zullen geoordeeld worden. Gij bemerkt ook, dat de Heer niet de zedelijke wet in haar geheel aanhaalt, maar enkel ziet op de tweede tafel, op de plichten tot de naaste, en de eerste tafel, de plichten jegens God, onaangeroerd laat. Immers, de eerste tafel was reeds samengevat in het gebod der liefde, en luidde: Gij zult liefhebben de Heer uwen God met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand. Hiervan zei de Heer: Dit is het eerste en het grote gebod, en het tweede aan dit gelijk, is: GIJ ZULT UW NAASTE LIEFHEBBEN ALS U ZELF. Aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten, Mattheus 22:37-40. Het gebod der liefde was dus onder het Oude Testament even goed bekend als onder het Nieuwe, even als het verbond der genade er onder bekend was. Al Gods kinderen van het begin der wereld af treden (zo als wij reeds herinnerden) in het verbond, en daarmee in de liefde door het geloof. Nog thans is het gebod der liefde bij uitnemendheid het gebod des Nieuwen Testaments, en daarmee een nieuw gebod, omdat het de enige en gehele uitdrukking is van het Nieuwe Testament. Gelijk Ik u liefgehad heb, dat ook gij elkander liefhebt. Hier zien wij de nadere reden, waarom de Heer het oude gebod, dat van de beginne was, (1 Johannes 2:7) nochtans een nieuw gebod noemt. De Heer gaf het oude gebod een nieuw beginsel. Gelijk het Oude Testament dóór Christus is gegaan, en daardoor tot een Nieuw Testament is geworden, zo is ook het oude gebod der liefde dóór Christus gegaan en tot een nieuw gebod geworden. Christus heeft door zijn offerande aan het kruis al het goddelijk oude goddelijk nieuw gemaakt. In Hem is niets meer oud, is alles nieuw, eeuwig nieuw. En zo is dan nu zijn liefde het beginsel geworden van de liefde der zijnen onderling. Zijn discipelen moesten elkander voortaan liefhebben in zijn liefde en elkander even zo liefhebben, als Hijzelf hen had liefgehad. Hierop rust het zeggen van het woord van Johannes: (1 Johannes 3:16). Hieraan

hebben wij, de liefde gekend, dat Hij zijn leven voor ons gesteld heeft, en wij zijn schuldig voor de broederen het leven te stellen. Gij ziet, dit is een hoger beginsel dan tot hiertoe aan de liefde verbonden was. Het is een liefhebben des naasten niet gelijk zichzelf, maar meer dan zichzelf, ten koste van zichzelf, ja ten koste van zijn eigen leven. Gij voelt, dat alleen de genade zulk een liefde kan teweeg brengen. De Heer zegt met dit gebod tot zijn discipelen: "Betaalt aan elkander, wat gij Mij schuldig zijt, Ik neem geen terugbetaling aan voor Mijzelf; wat aan de broeders wordt gedaan, dat wordt aan Mij gedaan." Hieraan zullen zij allen bekennen, dat gij mijn discipelen zijt, zo gij liefde hebt onder elkander. Is de onderlinge liefde ten allen tijde het teken geweest, waardoor zich de discipelen des Heeren onderscheiden hebben? Uitwendig neen, maar innerlijk ja. Trouwens het is volstrekt onmogelijk, dat ware Christenen elkander innerlijk niet innig zouden liefhebben; doch men make geen bepalingen van de vorm, waarin, of de wijze, hoe de liefde der broederen zich uitwendig moet openbaren; want alsdan loopt men gevaar, om de eigenliefde in de plaats te stellen van de broederliefde, en dezulken van gebrek aan liefde te beschuldigen, die ons niet huldigen, die ons niet nalopen, die ons niet dadelijk in alles helpen. Neen, de ware liefde is vrij, en laat vrij, en ziet niet op hetgeen het onze is, maar op hetgeen des anderen is. Nog thans, het moet ook der wereld, ja allen, die ons omgeven, kenbaar worden, dat de discipelen van Christus elkander in Christus bij uitnemendheid liefhebben, en zijzelf moeten gedurig indachtig blijven, dat de Heer de liefde, en de liefde alleen, tot een herkenningsteken der zijnen gesteld heeft, waaraan wij dus ook werkelijk moeten te kennen zijn. Simon Petrus zei tot Hem: HEERE, WAAR GAAT GIJ HEEN? Petrus had het woord des Heeren: Nog een kleine tijd ben Ik bij ulieden, en waar Ik heenga, kunt gij niet komen, als het voor hem belangrijkste vastgehouden, en daar er geen verklaring van 's Heeren zijde op volgde, vraagt hijzelf er opheldering over. Trouwens hij is de vrager. Zeker Was er bij Petrus te veel vuur, maar is er bij ons gewoonlijk niet te weinig? De Heer berispt hem er ook niet over. De goddelijke Meester nam de gebreken bij de discipelen weg, Maar onderdrukte hun karakter niet, en ook wij moeten in de opvoeding met onze kinderen niet anders handelen, wij moeten het boze in hen wegnemen, zonder hun karakter te willen veranderen of onderdrukken. Jezus antwoordde hem: WAAR IK HEENGA KUNT GIJ MIJ NU NIET VOLGEN, MAAR GIJ ZULT MIJ NAMAALS VOLGEN. ZO is dan ons sterven een volgen achter Jezus. Nu, waar Jezus vóórging, kunnen wij gemoedigd volgen, en volgen wij Jezus, dan komen wij ook in zijn heerlijkheid. Voor Petrus was dit in een dubbele zin, in een innerlijke en uiterlijke zin waar. Hij zou de Heer volgen in de dood op het kruis. Petrus zei tot hem: HEERE, WAAROM KAN IK U NU NIET VOLGEN? IK ZAL MIJN LEVEN VOOR U ZETTEN. Het was Petrus thans klaar geworden, dat de Heer in levensgevaar verkeerde, en dat Hij daarop het oog had met te spreken van zijn ophanden zijnde scheiding. En Petrus, die niet kon lijden, toen hem het lijden tegentrad, wil nu lijden zonder er toe geroepen te worden. Doch de Schrift verwerpt alle eigenwillig lijden, en de Heer doet het ook. Jezus antwoordde: ZOUDT GIJ UW LEVEN VOOR MIJ ZETTEN? Toen de Heer aan Johannes en Jacobus, die met Hem wilden heersen, vroeg of zij ook met Hem konden lijden? antwoordden zij: Wij kunnen, en de Heer weersprak het niet, want zij zouden het kunnen als het gevraagd werd, en Johannes bewees het door met des Heeren moeder nabij het kruis te komen; maar de Heer weersprak Petrus, want hij zou niet kunnen doen wat hij zei, als het hem gevraagd werd, en hij bewees het in de zaal van het paleis des hogepriesters. Zo is het dan goed gezegd door de een, en kwaad gezegd door de ander. Doch hieruit blijkt dan ook, hoe gevaarlijk het is, om het woord of de daad van de ene broeder te stellen tot een regel voor de andere broeder. Simon, Simon, ziet, de Satan heeft ulieden zeer begeerd te ziften als de tarwe. De Heer noemt Petrus bij diens eigen naam, en wel bij verdubbeling. Het is een vorm, die de liefde bezigt, om het harde woord, dat volgen moet, te verzachten. Zo deed de Heer ook later met Saulus, deze toeroepende: Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij? Het Saul alleen zou hem gedood hebben, het Saul, Saul! maakte hem levend voor eeuwig. Ziet, DE SATAN heeft begeerd. Gij weet, er zijn mensen, die zich zo hoog verlicht

achten, dat zij van geen duisternis en vooral van geen vorst der duisternis meer willen weten, doch die hem het minst willen erkennen, zijn het meest in zijn macht. De dief ziet in de dief geen booswicht, maar een broeder. Zo ziet de boze ook niet de boze, maar in hem zijn gelijke. Wat ons betreft, wij willen liever dwaas zijn met de Schrift, dan wijs zijn tegen de Schrift; want wijs te zijn met de Schrift is de wijsheid Gods, en wijs te zijn tegen de Schrift is de wijsheid der wereld en daarmee de wijsheid des Bozen. Ziet, de satan heeft ulieden begeerd te ZIFTEN. Het is de wens en het streven van de duivel, om ook de kinderen Gods te verlokken tot het kwade, ten einde hij ze altijd in zijn zeef kan schudden. Want hij weet wel, nu hij de proef met Job heeft genomen, en nu de Zone Gods hem de kop met de voet vertreedt, om die weldra te vermorzelen, dat hij Gods kinderen niet vermag te verderven; maar juist daarom begeert hij ze te meer te mogen schudden in zijn zeef, dat is: om hen allerlei angsten en beroeringen in hun ziel te doen ondervinden. O, wachten wij ons dan toch zorgvuldig voor de zonde, en weerstaan wij elke verlokking daartoe met beslistheid. Want aan Gods koren mag geen kaf blijven, en blijft het er door onze schuld aan, dan lopen wij het grootste gevaar om in des satans zeef te komen. Heeft ULIEDEN begeerd. Het woord des Heeren is tot al de discipelen, en tot Petrus in het bijzonder. Er was aan hen allen nog veel te zuiveren, en de satan begeerde dat te doen in zijn zeef. Te ziften als de TARWE. De Heer stelt met dat woord zijn discipelen voor als te behoren tot het uitverkoren zaad, dat leeft uit het geloof, volhardt tot aan het einde en zalig wordt; want niet de tarwe, maar het kaf gaat verloren. Doch dit neemt niet weg, dat ook aan de tarwe te ziften is, ja, zij moet gezift worden, alvorens zij in de schuur kan geborgen worden. Nu is er aan ons allen, wie zal het ontkennen, gedurig veel te ziften. Bij Petrus moest de eigen roem, de zelfverheffing weggezift worden. Toen hij in het eerst bekeerd was, begon hij goed; toen was hij nederig, ootmoedig, verslagen van geest, en zijn geboortekreet was: Heer, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens. Maar, zo als het meer gaat, ook in de bekering, men verlaat zijn beginsel, de eerste liefde wordt verlaten, en de eerste nederigheid ook, en dat moet niet, en mag niet; de bekering moet eindigen zo als zij begonnen is, in schuldgevoel, in kleingevoeligheid van zichzelf, in een gebroken en verslagen hart, welke de offeranden Gods zijn, die Hem altijd behagen. Na zijn val heeft Petrus dan ook nooit meer geroemd. In zijn brieven vindt men geen spoor van zelfverheffing meer, maar zien wij in hem enkel liefde en zachtmoedigheid; wel spreekt hij nog van lijden, maar als het de wil des Heeren is, 1 Petrus 3:17. Maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoudt. Velen willen thans het gebed maken tot een blote opwekking van godsdienstige aandoening en een ontboezeming van die aandoening, of uitgang des harten tot het hogere. Volgens dit stelsel is het gebed niet langer een bepaalde vraag om een bepaalde zaak, welke (zeggen de ongelovigen) toch niet gegeven wordt, naardien er geen wonderen meer geschieden. Doch Jezus heeft hier bepaald gebeden om een bepaalde zaak voor Petrus en voor al zijn getrouwe discipelen. En zouden nu de ongelovigen menen, dat wij hun mening zouden stellen boven de leer van Jezus? Het zou al te dwaas van hen gedacht zijn. Zeker zijn al de uitgangen des harten tot God goed, maar het wezen van het gebed is, dat de mens aan God vraagt, wat God geven kan en wil. De Heer zei Petrus en de overige discipelen, dat Hij voor hen gebeden had, opdat zij troost mochten hebben, wanneer het schuldgevoel en de droefheid van wege de zonde bij hen zou gevolgd zijn. Welk een Zaligmaker! Kan er nog iets in Hem gewenst worden, dat niet in Hem is? Neen. Hij is een volstrekt volkomen Zaligmaker. Nog vóórdat de val van zijn discipel plaats gevonden heeft, heeft Hij gebeden, opdat die val niet dodelijk zou zijn. Ja, ook reeds vóór onze val is onze val verzoend, onze schuld buiten ons door Christus vereffend; zijn gebed is het beginsel van ons geloof, van onze bekering, van onze dagelijkse vernieuwing, van onze volharding tot de einde toe. Christus bidden was een almachtig bidden, een onbepaald ontvangen uit de oneindigheid des Vaders. Uit het Evangelie weten wij, dat Jezus niets deed in de dingen van het koningrijk Gods, zonder vooraf te bidden. Alvorens Hij zijn discipelen verkoos, bad Hij. Hier horen wij, dat Hij ook voor zijn discipelen had gebeden, dat hun geloof niet mocht ophouden. En de Heilige Geest getuigt, dat Christus ook

op de troon der majesteit voor ons bidt. Zijn bidden is een eeuwig bidden, een bidden van eeuwige geldigheid en kracht. Onze gebeden worden in de zijne opgenomen, en wederkerig is zijn gebed de kracht onzer gebeden. Opdat uw geloof niet ophoude. Zo had Petrus dan geloof, en dat geloof kon niet ophouden, omdat de Heer er voor gebeden heeft. Hiermee is het geloof gesteld tot het beginsel van dat nieuwe leven, dat niet ophouden kan, omdat het in Christus voorbidding zijn voortdurende kracht heeft. Neen, het oprechte geloof in Christus kan niet ophouden, nog thans kan het gestremd worden, ja, het kan, gelijk het natuurlijke leven, in flauwte, tot zelfs in schijndood vervallen, maar sterven kan het niet. Het geloof zelf is dus het nieuwe leven, dat uit God is: het is er het begin en beginsel van. Immers het geloof is de kindsheid van de Christen; het is voor de aarde; als hij een man geworden is, dan zal het geloof ophouden, en de hoop tevens, en de liefde zal alleen overblijven, omdat in de liefde alleen de blijdschap, de volmaakte, de eeuwige blijdschap is. Op aarde is echter ook de liefde en zijn al hare goede werken de zichtbare, de uitwendige bewegingen van het onzichtbaar, innerlijk geloof en van het nieuwe leven, en daarom is het even alsof Jezus tot Petrus zei: "Gij zult krank worden, nabij de dood, ja gij zult schijnbaar dood zijn, toch zal het leven niet bij u ophouden; spoedig zal dat leven zich weer te kennen geven, en gij zult weer gezond worden." Voorzeker een troostrijke verzekering van 's Heeren wege! Daarom moeten wij, die gedurig blootstaan aan nieuwe struikelingen, niet wanhopen, maar zien op Christus, die voor ons gebeden heeft. Wij moeten niet zondigen, maar zo wij nog thans gezondigd hebben, moeten wij in gedachtenis houden, dat wij een voorspreker en voorbidder bij de Vader hebben. Het is zeer nodig, dat wij dit weten. Dat onze vorige zonden ons vergeven zijn kunnen wij geloven, en dat wij voor de tegenwoordige zonden niet te vrezen hebben kunnen wij vertrouwen; maar wie staat ons borg voor de toekomst? Christus, en wederom Christus. Hij is gisteren en heden en in alle eeuwigheid dezelfde. En noch tegenwoordige, noch toekomende dingen kunnen ons scheiden van de liefde Gods, welke is in Jezus Christus, onze Heer, Romeinen 8:38,39. En gij, als gij eens zult bekeerd zijn, zo versterk uw broederen. We zeggen hier wederom: O, hoe heerlijk, welk een volkomen Zaligmaker hebben wij! Nog eer de val van Petrus geschied was, spreekt Hij reeds van Petrus bekering, en geeft deze daarmee iets goddelijks, waaraan hij zich in zijn val kan vasthouden en bovenhouden. Als gij zult bekeerd zijn. Maar was Petrus dan niet bekeerd? Zeker was Petrus bekeerd. Dat zijn geloof niet zou ophouden, onderstelt dat hij geloof had, en wie geloof heeft die is bekeerd; doch niemand mag rusten op een bekering van gisteren of eergisteren. Na iedere val moeten wij op nieuw beginnen genade te vragen, alsof wij nog geen genade ontvangen hadden. Dat telkens op nieuw beginnen valt velen moeilijk, en toch moet het geschieden, zullen wij niet verachteren in de genade. Ook is het geen Sisyphus-arbeid, geen altijd wentelen van de terugwentelenden steen; neen, het is een afglijden op de bergweg, die wij nog thans altijd hoger bestijgen. De noodzakelijkheid en moeilijkheid van deze altijd nieuwe inspanning moet ons enkel afschrikken van de ons zo licht overkomende onwaakzaamheid, zorgeloosheid, ja lichtzinnigheid. Wie bij ondervinding weet, wat het kost, om verlorene vrijmoedigheid tot de Heer terug te bekomen, die zal voor de minste zonde terugschrikken als voor de venijnigste slang, en voor haar vlieden. Zo versterk uw broederen. Dat deed de Heer zelf allereerst bij Petrus; want na zijn opstanding verscheen Hij aan Petrus in het bijzonder, en versterkte hem ook later, na de tweede wondere visvangst. Met deze vermaning zei de Heer bij herhaling tot Petrus, en zegt Hij tot ons allen, dat wel de val, maar dat ook de oprichting uit die val voor de discipel van Christus mogelijk is. De Heer ontneemt ons dus wel onze eigen kracht, maar geeft ons de zijne in de plaats, en eerst zó gaat het goed. En Jezus zei tot hen: GIJ ZULT IN DEZE NACHT ALLEN AAN MIJ GEERGERD WORDEN. Dat is: "Gij zult u over Mij teleurgesteld gevoelen en u over Mij schamen." Een hard woord, en toch was het waar. De Heer, die altijd zo geheel liefde was voor zijn discipelen, verschoonde hen in hun zonden niet. Een wonderdoende Christus en een op Thabor verheerlijkt wordende Christus kon hen niet ergeren, maar een machteloze, gevangen genomen wordende Christus wèl.

En gaat het niet menig discipel van Christus in deze wereld evenzo? Zolang wij op een voetstuk staan, ziet ieder met eerbied naar ons op, maar als wij ter aarde liggen geworpen wil niemand meer van ons weten; doch neen, er zijn uitzonderingen; soms wordt ons juist in de benauwdheid een broeder geboren. Doch de Heer zou in zijn lijden allereerst door allen verlaten worden. Eerst aan het kruis zou Johannes met Maria, als de liefde door het geloof geleid, bij het kruis terugkomen. Want er is geschreven: IK ZAL DE HERDER SLAAN, EN DE SCHAPEN DER KUDDE ZULLEN VERSTROOID WORDEN. De Schrift, wij kunnen het niet genoeg herhalen, was voor de Heer, wat zij voor ons zijn moet, de beschreven raad, van God. De Heer kende al de bijzonderheden van zijn lijden door de Heilige Geest, die Hem zonder mate gegeven was door de Vader; doch telkens legt Hij de vinger op de Schriftuurplaats, die de gebeurtenis voorspeld heeft, om ons gedurig te herinneren, dat de Schrift niet is uit de mens, maar uit de Heilige Geest, door de mens. De profetieën moesten de Heer tot geloofsbrieven strekken bij Israël, en de Heer toonde ze als zodanig aan zijn vijanden en aan zijn vrienden, zo dikwijls Hij zich op de Schrift beriep. Gij leest die tekst Zacheria 13:7. Zwaard! ontwaak tegen mijn herder, en tegen de man, die mijn Metgezel is, SPREEKT DE HEER DER HEIRSCHAREN. Sla de herder, en de schapen zullen verstrooid worden. Hoe aandoenlijk schoon beschrijft de Heer met de aanhaling dezer woorden èn zijn eigen lijden, èn de daaruit voortvloeienden droevige toestand zijner volgelingen! "De herder zou geslagen worden." Welk een herder? De herder Gods, de man en tegelijk de metgezel, de medegenoot Gods, de Godmens. En waarom zou Hij geslagen worden? Jesaja had het gezegd (Jesaja 53:4,5). Wij achtten Hem, dat Hij geplaagd, van God geslagen en verdrukt was (vanwege zijn zonden), maar Hij is om ONZE overtredingen verwond, om ONZE ongerechtigheden is Hij verbrijzeld. De straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door zijn striemen is ons genezing geworden. En de schapen der kudde zullen verstrooid worden. In de herder zou de kudde geslagen worden, De veiligheid der kudde ligt enkel in de herder; de schapen zijn de enige weerloze dieren, zonder enig wapen van aanval of verdediging, en daarom zijn zij zulke juiste beelden van de gelovigen, wier behoud en veiligheid voor tijd en eeuwigheid alleen en geheel ligt in Christus. Het geloof is dan ook niets anders dan het behoren tot zijn kudde, dan het geleid en geweid worden door Hem. Maar nadat Ik zal opgestaan zijn, zal Ik u voorgaan naar Galiléa. Voorgaan als de herder, die zijn kudde achter zich verzamelt, door de schapen te roepen bij hun namen, en zo zij afgedwaald zijn, door hen op te zoeken ter plaatse waar zij dwalen, zoals Hij Petrus en Thomas deed. Des Heeren lijden en dood zou de kudde verstrooien, maar des Heeren opstanding zou haar weer verenigen. Hieruit ziet gij het volslagen gebrek aan mensenkennis bij dezulken, die beweren, dat Christus niet opgestaan is, en dat zich toch de discipelen weer verzameld en de kerk van Christus gesticht hebben. Hoe! een kudde zonder een voorganger? Verenigen zich dan de schapen zelf uit hun verstrooiing? Wat zullen wij er van zeggen? Als men niet rechtzinnig zijn wil, dan wordt men onzinnig. Doch Petrus antwoordde, zei tot Hem: Al werden zij ook allen aan U geërgerd, zo zal ik toch nimmermeer geërgerd worden. Heere, ik ben bereid met U in de gevangenis en in de dood te gaan. Welk een stout, ik zou haast zeggen vermetel antwoord op des Heeren plechtige en stellige verzekering! Maar de mens gelooft niet, voordat hij ondervindt, wat hij niet gelooft. Petrus, die alles zei, wat in zijn hart opkwam, was oprecht; maar men kan oprecht zijn, en toch zijn bederf openbaren, en men kan zijn hart ten volle uitspreken, en toch aan zichzelf onbekend zijn. O dat hart in ons is een wereld op zichzelf, en een wondere wereld ook. Een wereld, waarin nog altijd nieuwe landen en zeeën ontdekt worden, en waarin niet het minst grote werelddeel, zo als Amerika, eerst op het laatst ontdekt wordt. Ziet eens, wat grote zonde Petrus hier, zonder het te bedoelen, doet. Hij zei met zijn tegenspraak tot de Heer: "Gij zegt voor mij gebeden te hebben, maar dit behoeft niet, ik ben tot alles gereed en bereid." Petrus was te voorbarig. Zeker, hij droeg veel in zijn hart, en toch wist hij niet genoeg wat hij bezat. Er was in Petrus werkelijk een heldenmoed, die bereid was voor de Heer in de gevangenis en in de dood te gaan; doch dat zou eerst later te pas komen, en het kwam ook later werkelijk te

pas. Herinner u slechts, hoe Petrus in de nacht vóór zijn vastgestelde onthoofding, zo gerust in de gevangenis lag te slapen, dat de engel des Heeren hem enkel door hem aan te stoten kon doen ontwaken. Thans echter, tegenover de uitdrukkelijke verklaring des Heeren steunde Petrus op zijn eigen kracht, en de mens heeft geen waarborg voor de duur zijner eigen kracht, omdat deze van duizend omstandigheden buiten hem afhankelijk is. Had Petrus als krijgsman moeten strijden, hij zou heldendaden hebben verricht; want hij was een man, die moed had, en voor geen klein gerucht vervaard was, zo als bleek in de hof. Doch in de zaal van de hogepriester was hij buiten zijn kring, en daarmee buiten zijn kracht. Daar had een eenvoudige dienstmaagd slechts met de vinger op hem te wijzen als een discipel van Jezus, om te maken dat hij Jezus verloochende. Jezus zei tot hem: VOORWAAR IK ZEG U, PETRUS, DAT HEDEN IN DEZE NACHT EER DE HAAN TWEEMAAL ZAL GEKRAAID HEBBEN, GIJ DRIEMAAL ZULT GELOOCHEND HEBBEN, DAT GIJ MIJ KENT. Nu Petrus volhardt in zijn tegenspraak, legt de Heer de toekomst geheel voor hem bloot, en toont Hij hem de misdaad, waaraan hij zich schuldig maken zal, bij name en in al haar omvang; een vooruitzicht, waarvoor Hij hem anders zou hebben gespaard. Hij noemt zijn discipel thans met de Petrusnaam. De Heer zei er mee: "Even als Ik u Petrus genoemd heb en nog noem, zeg Ik u, dat gij tegen die naam zult handelen." Treffend, niet waar, dat een kind van God alleen door zulke diepe wegen tot eer komt. Alvorens Petrus door zijn prediking drie duizend zielen zou bekeren, zou hij eerst de Heer driemaal verloochenen. God wil de hoogmoed uit zijn kinderen hebben, en Hij roeit die bij hen uit met wortel en tak, en dat doet pijn, hevige pijn. De val van Petrus was zijn geestelijke besnijdenis. Hoe treurig moest het de eerste onder de discipelen zijn, dat men van hem zeggen moest: "Het laatste wat hij aan de Heer, vóór diens dood en als tot afscheid deed, was Hem driemaal verloochenen." En toch zijn deze drie verloocheningen door de Heer gesteld tot de drie kruisen van Petrus hemels adellijk wapenschild. Doorgaans moet de gelovige zijn overwinningen beginnen met nederlaag op nederlaag, opdat hij te sterker tot de Heer roepe, te dichter zich aan de Heer houde, en een te volvaardiger uitvoerder zij van 's Heeren wil in 's Heeren kracht. Maar hij zei nog des te meer: AL MOEST IK OOK MET U STERVEN, ZO ZAL IK U GEENSZINS VERLOOCHENEN. Desgelijks zeiden ook al de discipelen. Zolang ons al de omstandigheden van een misdaad onbekend zijn, kunnen wij er ons uit de blote naam geen klare voorstelling van maken. Wat het was, de Heer te verraden en de Heer te verloochenen, was de Heer volkomen klaar, niet de discipelen. Zij begrepen niet, hoe dit kon geschieden, en zo bleef het hun een geheim, tot op het ogenblik dat beide voorspellingen verwezenlijkt werden. Uit deze verwarde voorstelling der zaak ontsproot ook bepaald de tegenspraak van Petrus en der overige discipelen. Och wij geloven de Heer zo zelden op zijn woord, en menen het beter te weten dan Hij, en daarom geven wij geen acht op zijn waarschuwingen en vallen in zonden, waarin wij zouden vergaan, wanneer niet zijn almachtige hand ons aangreep en uithielp. En Hij zei tot hen: ALS IK U UITZOND ZONDER BUIDEL OF MALE EN SCHOENEN, HEEFT U OOK IETS ONTBROKEN? Zij zeiden: NIETS. De Heer breekt het gesprek over de verloochening af, en leidt zijn discipelen op een ander punt, op hun wapening tegen het toekomstig gevaar. De Heer had tot nu toe voor hen gezorgd, nu moesten zij voor zichzelf zorgen. En hoe moesten zij dat doen? De Heer zou het hun terstond zeggen, doch eerst wil Hij, dat zij zich de algenoegzaamheid zijner tegenwoordigheid zullen herinneren. Hij had bij hen in alles voorzien door zijn woord, daarom wil Hij, dat zijn discipelen achterwaarts zien, alvorens vooruit te zien. Want o het geheugen is bij de Christen zulk een belangrijke zaak; het behoort ook in het geestelijke tot de heerlijkste gaven, die God gegeven heeft. In het geestelijk leven zijn de indachtigmakingen des Heiligen Geestes van grote kracht. Ja, het is nodig, dat wij ons de ondervondene weldadigheden Gods gedurig herinneren, want door ons zijn grote liefde en veelvuldige weldadigheden te betonen, bereidt ons de Heer gewoonlijk vóór tot grote opofferingen. Na de aanschouwing en ondervinding van Gods liefde roept Hij ons meermalen tot het geloof aan zijn vrijmacht. Niet wanneer de Heer ons zegent, waar wanneer Hij schijnt

ons te verlaten, ja zich tegen ons te stellen, komt het aan op ons geloof. Zolang de Heer bij zijn discipelen was, ging het hun goed, en waren zij buiten alle gevaar; maar nu zou de Heer van hen heengaan, en zouden zij aan een gedurig gevaar worden blootgesteld; nu zou het woord des Heeren in vervulling komen: Ziet Ik zend u als schapen in het midden der wolven; daarop moesten zij gewapend zijn. Hij zei dan tot hen: MAAR NU, WIE EEN BUIDEL HEEFT, DIE NEEMT HEM, DESGELIJKS OOK EEN MAAL, EN DIE GEEN HEEFT, DIE VERKOOPT ZIJN KLEED EN KOOPT EEN ZWAARD. Als de oorlog is uitgebroken en de vijand aanrukt, is niets van meer belang, dan tot tegenweer gewapend te zijn. Alsdan koopt de rijke zich een zwaard voor zijn geld en de arme voor zijn reisgereedschap, ja, voor zijn beste kleed. In deze schone zinnebeeldige taal zegt de Heer tot zijn discipelen, dat er een toestand voor hen op handen was, waarin de vrijheid en veiligheid voorbij waren, en waarin zich ieder als in de uiterste nood redden moest, zo als hij best kon. Gij voelt toch, dat de Heer geen eigenlijk zwaard bedoelde. Hijzelf zei immers later, dat wie het zwaard opneemt, door het zwaard zal vergaan. In geestelijke dingen voegt geen wereldlijk zwaard. De discipelen moesten geestelijk gewapend zijn. Het zou nu met de discipelen gaan, als het ging met Israël toen het uit Egypte de woestijn introk en dóórtrok. Toen begon hun strijd tegen hun vijanden. De discipelen hadden thans enkel zich te bekommeren om geloof te oefenen en te strijden met het zwaard des Heiligen Geestes, met het Woord van God. De discipelen verstonden de Heer letterlijk, werktuiglijk; doch zij hadden als kinderen des Geestes, des Heeren woorden geestelijk moeten verstaan. Het vlees was ook hier niet nut; ook hier waren de woorden des Heeren geest en leven, Johannes 6:63. Hieruit zien wij, dat de Heilige Geest en de Heilige Schrift moeten samengaan, zullen wij de waarheid Gods kennen, en vooral zullen wij de strijd Gods strijden. Immers de Heer zelf stond in de wapenrusting der Schrift; en daarbij daalde nog thans een engel uit de hemel, om Hem te versterken. En nu, zijn er geen tijden geweest, en zijn zij er niet nog, waarin de algemene afval van het geloof op nieuw het bevel des Heeren tot ons brengt: "Verkoop alles was gij hebt, en koop een zwaard; werp alles weg en houd u alleen aan het Woord van God; en de Heilige Geest zal met u zijn, en u ter overwinning geleiden." Want Ik zeg u, dat ook dit, hetwelk geschreven is, in Mij moet volbracht worden, namelijk: EN HIJ IS MET DE MISDADIGERS GEREKEND. De Heer wijst met deze bijzonderheid de uiterste graad van oneer aan, waarmee zijn lijden zou verzeld gaan. Als zelfs een koning op het schavot sterft, zo is er een eer bij een oneer, wanneer men er hem alléén op laat sterven; maar als men hem tussen boeven plaatst, en op gelijke voet behandelt, zo is de uiterste ontering daar. En dit zou met de Heer geschieden, en wel bij opklimming: eerst in de hof, door met wapenen en stokken Hem tegemoet te trekken; vervolgens door Hem gelijk te stellen met Barrabas, en eindelijk door Hem te kruisigen tussen twee moordenaars. Waar de koning zulk een uiterste versmading wachtte, moesten zich ook, zijn dienaren er op voorbereiden. Het was een nieuwe aandrang voor zijn discipelen, om de volle wapenrusting Gods aan te doen. Want ook de dingen, die van Mij geschreven staan, hebben een einde. De Heer toont het uiterste en daarmee de grens aan van zijn lijden. Wat van Hem voorspeld was zou aan Hem vervuld worden. Gij ziet het, en zo niet, dan maken wij er u weder oplettend op: De Heer deed alles met de Schrift. Het Was ook zijn schild en wapen. Men spreekt tegenwoordig met zulk een minachting van de belijdenisschriften, alsof zij niet de leer der Schrift uitspraken, maar tegenspraken. Ik houd de Schrift voor de enige standaard der waarheid voor alle gelovigen van alle eeuwen; doch dit neemt niet weg, dat er behalve het hoofdvaandel, ook nog andere daarmee overeenkomstige vaandels in een leger kunnen wapperen, waaronder zich de kleinere afdelingen van het grote leger verzamelen, en voorwaarts rukken. Zeker is de Schrift volmaakt, en bevat zij de gehele raad Gods tot onze zaligheid, en kan zij alleen de kerk herstellen, en zijn de bestaande belijdenisschriften als zodanig onvolledig en machteloos om een machteloos geworden kerkhervorming op nieuw teweeg te brengen. Doch hoe verkrijgt men andere en betere? Velen begeren ze, wachten ze, beloven ze, maar zij komen niet. Trouwens zulke belijdenisschriften, als wij hebben, worden

alleen geschreven bij het licht van de vlam der brandstapels, en deze doen zich nog niet voor. Wat dan te doen? Zich aan de Schrift vast te houden en de belijdenisschriften onzer kerk niet los te laten. Met de ene hand houd ik die dan ook vast, en met de andere grijp ik alles aan, wat mij de Schrift mee helpt, verklaren. Doch er is ook een formulering der Schrift door ons zelven en voor ons zelf, en op deze maakt het Woord des Heeren ons oplettend in de woorden: De dingen, die van Mij geschreven staan, hebben een einde. De discipel van Christus heeft ook dit met zijn Heer gemeen, dat er in de Schrift van hem geschreven is, en dat hetgeen van hem geschreven is, zijn einde heeft. Dat geschrevene van ons en van ieder onzer in het bijzonder bestaat soms in een enkel woord, dat ons bijzonder leven en onze bijzondere toestand uitdrukt. Naar dat woord, of zulke woorden moet ieder in de Schrift zoeken. En heeft men zulk een woord of zulke woorden gevonden, dan legt men ze voor God neer in het gebed, en wat men voor God in het gebed legt, dat blijft onmogelijk zó liggen, maar dat werkt door, ons ten goede. Immers al heeft een advocaat de bewijsstukken van een proces een tijdlang vóór zich op zijn schrijftafel liggen, op zijn tijd neemt hij ze ter hand, en voert er het proces mee, en eindigt het ten goede van de verongelijkte. Zo is het ook in het geestelijke met onze zaken bij God. En zij zeiden: HEERE! HIER ZIJN TWEE ZWAARDEN. Er waren dus zwaarden bij de hand. Het was een tijd van onderdrukking door de vreemdeling; de gehate Romeinen waren meester in Israël, en dit gaf aanleiding, bijzonder bij de grensbewoners, tot menigvuldige opruiingen en oproeren. In Galilea kwamen zij gedurig voor, en de Galileeërs wisten met zwaarden om te gaan. Wij zien ook in de hof, dat Petrus zich met een dezer zwaarden gewapend had. De bewustheid van het grote levensgevaar, dat de Heer liep met weer naar Jeruzalem te gaan, had waarschijnlijk een of twee discipelen genoopt een paar zwaarden in het geheim mee te nemen, die nu van pas schenen te komen. De Heer wist het, Hij zag de zwaarden. En Hij zei tot hen HET IS GENOEG. Met dit woord breekt de Heer het gesprek over deze zaak af. Hij zei niet tot hen, dat zij Hem niet begrepen, en ook niet dat zij de zwaarden moesten thuis laten. Hij wist, dat zij er geen kwaad mee zouden doen, dan hetgeen Hij zou herstellen. Er waren thans gewichtiger dingen te bespreken, en de tijd kortte reeds in. Uw hart wordt niet ontroerd. De Heer wil, dat zijn discipelen innerlijk niet bewogen worden, hoe het buiten hen ook stormen moge. Hij wil hun een punt geven, waarop zij vast kunnen staan; hun hart moet vast zijn. Reeds begint Hij zijn discipelen te troosten tegen de aanstaande droefheid, en hoe troost Hij? O, zijn woord: Uw hart worde NIET ontroerd, rust op het woord, dat Hij kortelings zei en ook zo even betoonde waarheid te zijn: Nu is mijn ziel ontroerd, Johannes 12:27. En zo moet het ook bij ons zijn. Als wij troosten willen, moeten wij eerst zelf ingaan in het lijden van een ander, en daarna hem troosten; anders is onze troost als een geldstuk, dat wij uit onze beurs aan een arme geven, en dat geheel buiten ons hart omgaat. Neen, zo troostte de Heer niet; al de troost, die Hij ons toespreekt, heeft Hij ons verdiend en gekocht door zijn eigen droefheid en smart. Gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij. Het vaste standpunt, dat de Heer zijn discipelen biedt, is Hij zelf: zij moeten in Hem geloven gelijk zij in God geloven. Hiermee stelt zich de Zoon naast de Vader, en verklaart Hij, dat het geloof in God als zodanig niet genoegzaam is tot zaligheid. Later zei de Heer hetzelfde in de woorden: Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige, waarachtige God en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt. Straks zullen wij de Heer ook horen spreken van de Heilige Geest, als even onmisbaar tot behoudenis van de zondaar. De Heer behandelt dus ook hier de leer der Driëeenheid, maar op een wijze, zoals de Heer alleen dit kan doen. Deze waarheid was bij Hem, gelijk alle waarheid Gods, levend water, dat juist omdat het levend water is, ook een stromend water is. De Heer laat het in deze afscheidsgesprekken voorbijstromen, om er nu en dan een dronk van aan te bieden aan zijn discipelen. Vóór zijn hemelvaart zal Hij de heerlijke waarheid der Driëeenheid samenvatten in het formulier aller formulieren: Doopt ze in de naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes. Wij spraken straks van de belijdenisschriften, en velen zijn er tegen, omdat zij menen, dat deze het stromend water afdammen, en daarmee tot een stilstaand water of poel maken. Ten onrechte.

Deze stroom laat zich niet afdammen, maar wij zelf trekken een kring rondom ons zelf, en zeggen dan tot onze gedachten: "Binnen die kring mag gij u vrij bewegen, maar daar buiten mag gij niet gaan." Zo dachten de hervormers bij hun belijdenisschriften. Zij waren mannen van het meest vrije onderzoek, maar gelovige mannen, geen vrijdenkers, zo als dezulken, die zelf vrijdenkers zijn, ons in lijvige geschriften trachten te bewijzen, dat zij waren waarom ? Om zich op gelijken voet met de hervormers, of de hervormers op gelijke voet met hen te plaatsen? Neen, onze rechtzinnige vaderen streden vóór de waarheid en niet tegen de waarheid. Zij groeven in de goudmijn van Gods Woord, en niet in de loze mijn van het ongeloof. Het belijdenisschrift legt dan ook het geloof niet aan banden, maar bewaart het voor stranden. Voor het geloof is het meest vrije onderzoek niet alleen geoorloofd, maar ook onmisbaar. Het geloof is dan ook niet tegen het vrij onderzoek, maar enkel tegen het oneerlijk vrij onderzoek. Men begrijpt niet, dat elke waarheid zeer juist uitgedrukt (geformuleerd) kan en moet zijn, en toch altijd een oneindige, innerlijke diepte blijft behouden. Bepaaldheid van vorm en oneindigheid van wezen kunnen zeer wel samengaan, en gaan gedurig samen. Is niet de mens een bepaalde persoonlijkheid, en begrenst zijn lichaam hem niet in plaats en tijd; en toch, welk een onpeilbare diepte heeft hij niet in zijn wezen, in zijn geest? Als men daarom geen bepaalde uitdrukking wil toelaten voor een waarheid, omdat zij in haar zelf onpeilbaar is, dan heeft men in het geheel geen waarheid. En dat hebben de ongelovigen dan ook niet. Zij willen geen Driëeenheid, en daarom hebben zij niet de waarachtige God der Schrift. Zij willen geen verzoening der zonden door het bloed des kruises, en daarom is hun de zonde een natuurlijk element, waarin zij blijven leven. Zij willen geen opstanding der doden, en daarom verwachten zij hun vernietiging, of hun rondwaren als geesten, naar de voorstelling der Heidenen. Gij gelooft in God, gelooft ook in Mij. Waarom zei de Heer niet hier, en waarom zei Hij nooit: "Volg mijn geloof na," of: "geloof als Ik," zo als zo velen menen, dat Jezus had moeten zeggen? Doch hoe kan iemand die geloof vraagt in zijn eigen persoon, even als men geloof heeft in God, zo iets zeggen of bedoelen? Het is een tegenstrijdigheid. De Heer sprak gedurig van het geloof, maar doorgaans in betrekking tot de redding, de behoudenis. Uw geloof heeft u behouden, was een gewoon gezegde in de mond des Heeren. Men gelooft tot zaligheid. Hoe kan dit in Jezus, in de Zaligmaker zelven, vallen? Wanneer Jezus zijn discipelen tot het blijven in Hem vermaant, dan zegt Hij niet: "Indien gij gelooft, gelijk Ik geloofd heb, dan zult gij in Mij blijven;" maar Hij zegt: Indien gij mijn geboden bewaart, zo zult gij in mijn liefde blijven, gelijk Ik de geboden mijns Vaders bewaard heb, en blijf in zijn liefde. De Zoon heeft gehoorzaamheid betoond aan de Vader in dienstknechtelijke gestaltenis, in de menselijke natuur, en heeft hiermee de hoogst mogelijke zelfverloochening betoond; en die volmaakte gehoorzaamheid, die volkomene zelfverloochening des Zoons diende niet om Hemzelf alleen te verhogen, maar om Hem de Zaligmaker van zijn volk te doen zijn, die met zichzelf zijn volk verhogen zou uit de afgrond des doods tot op de troon des hemels. Daarom is het geloof in God, zonder het geloof in Christus, niet voldoende tot behoudenis van de zondaar, en ook het geloof in de Heilige Geest moet er bijkomen, zo als wij straks zullen zien, zal de zondaar een heilig God en tevens een zonde vergevend en van de zonde bevrijdend God hebben, en daarmee volkomen en voor eeuwig gered zijn. Houden wij dan de Driëeenheid Gods, en houden wij al de waarheden Gods gelijkelijk vast, want wij hebben alles wat God ons geopenbaard heeft, voor ons geestelijk leven zo nodig als het brood en het water voor ons natuurlijk leven, en hoe meer men ze gebruikt, hoe gezonder men is en hoe sterker men wordt. Maar wachten wij ons, wij herhalen het nog eens, Om de ene waarheid Gods af te zonderen van de andere, en daarmee de eenheid der goddelijke waarheden te verbreken. Neen, al de waarheden, geheel de waarheid Gods make het bloed uit van ons geestelijk lichaam. Het bloed komt in het hart, doch zo het er bleef, het zou onze dood zijn; het stroomt van het hart naar de uiterste delen, en van de uiterste delen weer naar het hart. Het moet overal komen en nergens blijven. Dat is het leven. In het huis mijns Vaders zijn vele woningen. De Heer vraagt geloof van zijn discipelen. Waarom? Omdat Hij

thans overgaat tot hen te spreken van de vruchten van zijn lijden en sterven, van de erfenis, die Hij voor hen zal verwerven, de erfenis van de onzichtbare goederen der toekomst in heerlijkheid. De Heer spreekt van de hemel. De tempel was er een beeld van; deze was een gebouw met vele afdelingen en vele nevengebouwen voor de behuizing der priesters en levieten en voor de onderscheidene diensten met de tempeldienst verwant. Het huis des Vaders is de plaats van des Vaders onmiddellijke tegenwoordigheid, waarin Hij zelf in het midden van zijn kinderen is. Tot hiertoe was de toekomst der rechtvaardigen voorgesteld als een verzameld worden tot hun volken, of tot hun vaderen; maar de Zoon opent voor de zijnen zijns Vaders huis, en zegt er van: In dat huis, groot als geen geschapen verstand kan afmeten, is woning voor velen en zijn vele woningen, even als er in een prachtig huis vele vertrekken zijn, het ene nog prachtiger dan het andere. Stel u daarentegen een groot huis voor zonder vertrekken, en het houdt op een huis te zijn, het wordt een kerk, waar niet het huisgezin is met de vader, maar de gemeente met de leraar. Anderszins zo zou Ik het u gezegd hebben. De Heer zegt dus, dat Hij weet, wat hun te wachten staat, en dat Hij, indien het anders was, het hun zou gezegd hebben. Indien het anders was. Zou het dan anders hebben kunnen zijn? Ja, indien er geen genade bij God voor de zondaar was, dan zou de wederhorige niet bij God kunnen Wonen, Psalm 68:19. Doch er is genade voor de zondaar. Op welke grond? Op grond van de verlossing der zonde, welke Christus gereed stond teweeg te brengen, Hebreeën 1:3. Met deze woorden zegt dus de Heer zoveel als: "Er is een toegang tot de Vader. Ik ben de weg tot de Vader, de deur tot des Vaders huis, waarin al Gods kinderen samenkomen." Ik ga heen om u plaats te bereiden. Zo is er dan niet zonder Christus, niet buiten Hem om, plaats bij God, in de hemel, voor de mens. Hij moest die plaats voor zijn discipelen bereiden, zou zij er zijn. Een plaats voor iemand bereiden is haar voor iemand beschikbaar stellen, zodat hem het eigendomsrecht, het recht van toekomstig bezit er van gegeven wordt. Met andere woorden, het is het vóórgaan van Jezus, opdat zijn discipelen volgen. De Heer zou er voor zorgen, dat zij in de hemel komen. En zo wanneer ik heengegaan zal zijn, en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weer, en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben. Heerlijke belofte! Kan er een liefderijker voorstelling zijn van de allervreselijkste dood, die door de Heer straks zou worden ondergaan? Hij stelt hem zijn discipelen voor als een heengaan naar de hemel, om er hun de plaats te bereiden, en dan terug te keren om hen op te nemen in zijn heerlijkheid, ten einde eeuwig te samen te zijn. O, hoe zien wij het ook hier, dat de Heer alles voor de zijnen doet, en dat zij niets anders hebben te doen dan de kinderen, die, als zij aan vaders of moeders hand wandelen, en moe worden en hun slaaptijd nabij is, zich door hun ouders gaarne opnemen en gewillig naar huis dragen laten. En waar Ik heenga weet gij en de weg weet gij. Zij moesten beiden weten, en konden het weten, uit de gesprekken, die de Heer menigvuldige malen met hen en het volk gehouden had. De wijze echter hoe de heerlijke belofte des Heeren bij de discipelen ontvangen werd, gaf te kennen, dat zij de, Heer niet begrepen. Van daar de vraag des Heeren, in de vorm een onderstelling: "Immers weet gij waar Ik heenga, en insgelijks de weg om te komen, waar Ik wezen zal." Thomas zei tot Hem: HEERE! WIJ WETEN NIET WAAR GIJ HEENGAAT, EN HOE KUNNEN WIJ DE WEG WETEN? Ditmaal zweeg zelfs een Petrus. Als men bij ons kennis van de zaak onderstelt, dan antwoorden wij gewoonlijk niet; maar wij laten de spreker in deze voor ons aangename onderstelling; maar de eenvoudige, oprechte, zwaar tillende Thomas zei: "Neen Heere, die weg weten wij niet; wij weten niet waar Gij heengaat, en hoe zouden wij de weg kunnen weten om er ook te komen." O; die eenvoudige vrijmoedigheid der discipelen, bij hun eerbiedig ontzag voor de Heer! Mochten wij er meer van hebben, en mochten wij ook meer hebben van hun oprechtheid. Doorgaans horen wij te veel naar elkander, zonder elkander goed te verstaan, en spreken wij te weinig met elkander om elkander goed te begrijpen. Zo wij echter te hooggevoelig zijn, om voor mensen te erkennen, dat wij niet alles verstaan, wat men tot ons zegt, dat wij dan ten minste die hooggevoeligheid afleggen voor de Heer, en van Hem vragen om te weten alles, wat wij niet begrijpen, ten einde zulke heerlijke

antwoorden te ontvangen als die, welke de Heer thans aan zijn discipelen geeft. Jezus zei tot hen: IK BEN DE WEG, DE WAARHEID EN HET LEVEN. NIEMAND KOMT TOT DE VADER DAN DOOR MIJ. Gij ziet het, hier spreekt de Heer ten volle uit, wat Hij zo even op verbloemde wijze te kennen gaf. Dat is de gulden zijde van de vragende onwetendheid, dat zij de antwoordende wijsheid dwingt haar schatten te openen; vragende kinderen maken spraakzame ouders, en vragende leerlingen en studenten maken oplettende onderwijzers en bedachtzame hoogleraren. Het antwoord, dat de Heer aan Thomas gaf, maakte hem de zaak zeker niet volkomen duidelijk, maar moest hem nader brengen tot het goed verstand der zaak. Wat de Heer zei is, gelijk alles wat de Heer sprak en deed, ook nu weer de verkondiging zijner waarachtige Godheid en mensheid. Zijner waarachtige Godheid, want niemand kan zeggen dan God: Ik ben de weg, de waarheid en het leven, en niemand kan tot mensen zeggen, dan die zelf mens en God is: Niemand komt tot de Vader dan door Mij. Ik ben de weg, niet de wegwijzer. De ongelovigen stellen altijd andere woorden in de plaats van die der Schrift. Zij noemen Jezus een goede wegwijzer naar het goede. Maar Jezus verklaart zich de weg zelf te zijn. De weg nu verbindt de ene plaats aan de andere, en behoort tot beiden. De weg is niet iets afzonderlijks, maar onafscheidelijk met de beide plaatsen zelf verenigd. Christus is niet, zo als sommigen de naam Middelaar verklaren, een middenwezen tussen God en de mens; neen, Hij is zo waarachtig God als Hij mens is. Hij is de weg, die met het ene einde uit God oorspronkelijk is en in God ligt, en met het andere einde uit de mens oorspronkelijk is en in de mens ligt, en beide God en mens verenigt en voor elkander toegankelijk maakt. Een middenwezen zou God noch mens zijn, dus een afzonderlijk wezen, dat tussen God en mens geplaatst is, maar tot geen van beiden behoort. De Schrift noemt (Hebreeën 10:20) die weg een verse en levende weg, een altijd nieuwe en onvergankelijke weg; want een levend persoon, Christus, die gisteren en heden en in alle eeuwigheid dezelfde is, is die weg. Wie in Christus is, die is op de enige waren weg naar de hemel, en komt er in. Het beeld van zulk een weg is de zee; ook deze is een levende weg in vergelijking van onze wegen van aarde en steen. Op onze straten moeten wij ons zelf voortbewegen, maar op de zee wordt het schip en worden wij er mee voortbewogen, ja, wij worden er door de golven en de wind als op vleugelen op voort gedragen van het vreemde strand naar het vaderland. Nu zeggen wel de ongelovige geleerden, die niets anders kunnen begrijpen dan hun eigen denkbeelden: wat de Schrift ons van de Christus en van de Heilige Geest leert is ons onbegrijpelijk; doch aan wie ligt de schuld? Christus zelf heeft de allerhoogste waarheden in de eenvoudigste en kleinste zaken der wereld opengelegd, zodat het eigenlijk de grootste schande is, ze nog thans niet te weten. Doch men wil de waarheden Gods niet weten, omdat ze niet stroken met onze wensen. Zolang wij ons zelf menen te kunnen helpen, willen wij niet door anderen geholpen zijn. Aangeboden diensten zijn zelden aangenaam; zij moeten, om aangenaam te zijn, gevraagd worden, en hoe dringender zij gevraagd worden, hoe aangenamer zij zijn. Het is de oude hoogmoed der slang, welken zij aan Eva heeft overgedaan, en die wij met de moedermelk inzuigen: Gij zult als God zijn, kennende het goed en het kwaad. Vandaar komt het dat het ongeloof zegt: "De mens is zichzelf genoeg; hij weet wat, goed en wat kwaad is, en is zijn eigen heer om te kiezen wat hem goed dunkt." En dat is hij ook, maar hoe lang? Is niet de dood zijn grens, en is het niet ieder mens gezet te sterven, en daarna het oordeel? Het oordeel is het oordeel van God. Kan enig mens zich aan de dood onttrekken? En zo niet, dan ook niet aan het oordeel. En hoe kan dat oordeel uitvallen over een zondaar, die in zijn zonden heeft geleefd en in zijn zonden is gestorven? Het geweten richt hem reeds hier. God is heilig, rein en goed en de zonde is de onheiligheid, de onreinigheid, de boosheid. Hoe kunnen zij te samen wonen? Het is immers onmogelijk. En wie niet samenwonen kan met God, die derft het hoogst, het enig goed en moet noodzakelijk ongelukkig en onzalig zijn. De zonde moet weggenomen worden van de mens en uit de mens, en met de zonde zijn verdoemelijkheid. En nu, Christus neemt de zonde weg van de mens en uit de mens, en nu is er geen verdoemenis meer voor degenen, die in Christus Jezus zijn, dat is voor dezulken, die door te geloven

Christus aannemen als de enige waarachtige Zaligmaker hunner zonden. Ik ben de waarheid. De Heer zegt niet: Ik leer de waarheid, maar Ik BEN de waarheid. Het laatste willen de ongelovigen ook niet toestaan. Doch hun ontkenning is zoveel als te ontkennen, dat de zon het licht dezer aarde is. En moge men ook al van haar beweren, dat zij in zichzelf een donkere bol is, niet een licht, maar een lichtdraagster, Christus heeft niet enkel de waarheid, en Hij geeft haar niet enkel, maar Hij is de waarheid; dus de persoonlijke waarheid, de waarheid in persoon, de Waarachtige. En wie is de Waarachtige? Kan Hij een mindere zijn dan God? Zei de Heer niet zelf enige ogenblikken later: Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt? Hier ziet gij de reden, waarom de Heer de kennis van zijn persoon even noodzakelijk acht tot zaligheid, om het eeuwige leven te verkrijgen, als de kennis des Vaders, in wie de grond van de eenheid der Driëeenheid ligt. Hij zelf was de Waarachtige met de Vader en de Heilige Geest. Ik ben het leven, het oorspronkelijk, eeuwig, zelfstandig, zalig leven, dat de grond is van alle leven, waardoor alles leeft in de tijd, en leven zal wat in eeuwigheid zal leven. Wij vragen ieder, die nog denken en gevolgtrekkingen maken kan: Zijn deze beweringen niet zo vele bewijzen, dat de Heer zichzelf openbaarde als God, geopenbaard in het vlees? Niemand komt tot de Vader dan door Mij. Hiermee verklaart Jezus God als Vader volstrekt ontoegankelijk zonder Hem, de Zoon. Alleen door Hem is God als Vader toegankelijk. Zo hebben dan de ongelovigen geen recht om God Vader te noemen. Hoe! zij verwerpen Christus als de weg, en de waarheid, en het leven, als de enige deur tot het huis Gods, als de enige toegang tot de Vader, en zij zouden God hun Vader mogen noemen? Het is een volstrekt wederrechtelijke aanmatiging. Alleen de gelovigen, alleen Gods kinderen hebben het recht en daarmee de macht ontvangen, om God Vader te noemen; alleen zij, in wie de Geest, de Heilige Geest, het leven van de Zone Gods is, mogen tot God zeggen: Abba Vader! Romeinen 8:14-16, Galaten 4:5-7. Buiten Christus is God ja een eeuwig Vader in zichzelf, maar niet in betrekking tot de zondaar. Voor de zondaar zonder Christus is God een rechter, een heilig rechter, die naar het recht oordeelt en vonnist. En nu, zo God in het recht met ons treedt, Wie zal bestaan? Daarom, zondaar en zondares, zo gij in God een vergevend, een liefhebbend, een enkel zegenend en zaligend Vader vind en wilt, kom dan tot Hem aan de hand des Zoons; zo niet, gij zult op de weg vergaan, Psalm 2:12. Indien gijlieden Mij gekend had, zo zond gij ook mijne Vader gekend hebben. De Heer maakt ook hier de kennis des Vaders afhankelijk van de kennis zijns eigen persoons. Hij zegt er mee, dat God niet gekend kan worden zo als Hij is, dan in en door Hem, de Zoon. En zo is het ook. Wij kunnen veel van God kennen uit zijn werken, want het werk prijst zijn meester. De schepping verkondigt ons een almachtige, alwijze, algoede Schepper. Doch er zijn in de schepping twee zaken, die deze heerlijk schitterende eigenschappen Gods voor ons in het duister stellen; zij zijn het lijden en de dood. Er zijn althans in de aardse van de hogere orde van bestaan spreken wij thans niet, als ons nog niet omvattende niet alleen behoudende, maar ook verwoestende krachten. Niet alleen de korenhalm, maar ook de gifplant groeit op de akker der wereld, en ik heb eens gelezen, dat iemand daarom niet wilde weten van een volmaakt bestuurder der wereld, omdat hij een onkruid kende, dat zó goed gewapend was, dat geen invloed van buiten het kon beschadigen, terwijl het koren geheel onbeschermd was. Ware het koren (zei hij) even goed tegen al de invloeden van buiten beschermd als dat nutteloos onkruid, er zou geen misgewas en gevolgelijk geen hongersnood bij enig volk kunnen ontstaan, terwijl thans, juist door het zo ligt mogelijk mislukken van de oogst der meest nodige levensbehoefte, onophoudelijk nameloze jammeren over gehele volkeren tot doodhongering toe gekomen zijn en nog komen. De man begreep niet, dat wanneer God het koren even onvatbaar had gemaakt voor het bederf, als Hij het onkruid deed, ja, als God het koren even zo van zelf had laten groeien als het onkruid groeit, de mensenwereld gelijk zou zijn geworden met de dierenwereld. Voor de os groeit het gras en voor de ezel de distel van zelf. Zij hebben het enkel te zoeken om het te vinden. Doch ontneem de mens in deze zijne aardsen zondige staat, de arbeid, de moeite, de zorg, de tegenstand en de

tegenspoed, die hij buiten zich ontmoet, en gij ontneemt hem de prikkels, die zijn verstand, zijn werkkracht en zijn werklust in beweging zetten en houden. Zie het aan de volken in de meest begunstigde landen, wat de voortbrengselen der aarde betreft, zijn zij niet de minst voortbrengende volken, wat de geest betreft? Vergelijk de noordelijke met de zuidelijke volken, en vraag waar de mens het meest mens is? Hoe! God geeft u het water overal van zelf, en het stroomt u voorbij in beken en rivieren, zodat gij het maar voor het nemen hebt, en wilt gij ook nog het brood van zelf hebben, zodat gij het ook maar voor het nemen hebt? Het ware de adelbrief uwer mensheid verscheuren, om u te plaatsen naast de dieren des velds. Nog thans, er is veel in de natuur, dat ons belet Gods heerlijke deugden in hare volheid te zien schitteren. De orkanen en de vulkanen, de oorlogen en de besmettelijke ziekten, om niet van mindere ellenden te gewagen, rukken gedurig zo vele levende, groene, bloeiende takken van de boom der mensheid, dat wij hierin met geen mogelijkheid de wijsheid en goedheid Gods kunnen zien. En daarbij komt de dood, de dood van ieder mens, van ieder bezintuigd, bewerktuigd, levend schepsel. Al wat ontstaat, vergaat ook weer, en maakt plaats voor nieuwe levens. Dat de bloem, al is zij ook nog zo schoon, verwelkt, en dat het dier, al is het ook nog zo fraai en nuttig, sterft, het is nog voorbij te zien; want de plant is onbezield en het dier heeft geen zelfbewustheid, maar dat ieder mens het leven, dat hij ondanks zich zelf ontving, ook ondanks zich zelf terug moet geven, het is een raadsel Gods, dat niemand uit zichzelf weet op te lossen. God zelf kan het alleen oplossen, en Hij zelf heeft het dan ook alleen opgelost in zijn Schrift en in zijn Zoon. In zijn Schrift, want daarin toont Hij ons de zonde als de bron van alle aardse onvolmaaktheid. In zij Zoon, want in Hem geeft Hij een nieuwe schepping zonder zonde, en daarmee zonder dood en verderf, een eeuwig onveranderlijke, heilige, heerlijke, volmaakte schepping, een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, op welke alleen gerechtigheid wonen zal, een paradijs zonder mogelijkheid van toegang voor de slang, alwaar de eeuwig nieuwe mens, naar het beeld des Zoons van God geschapen, eeuwig zalig leeft, en deelt in al de volheid Gods, een schepping, waarin God alles zijn zal in allen. Wij vragen dus: kunnen wij God kennen, zo als Hij is, buiten Christus? En van nu aan kent gij Hem, en hebt Hem gezien. De Heer gaat een schrede verder, en zegt, dat zijn discipelen in Hem niet alleen de Vader konden kennen, maar zien. Gij weet: God als zodanig is onzienlijk, wonende in een ontoegankelijk licht, in de ongeschapene heerlijkheid, die door al wat geschapen is, niet zou kunnen ingetreden worden zonder op te houden te bestaan. Verblinden wij reeds onze ogen door onophoudelijk in de zon te zien, hoe zouden wij het ongeschapen licht kunnen verdragen; maar als Vader is God ook te aanschouwen in de Zoon. De Zoon is het afschijnsel van Gods heerlijkheid en het uitgedrukte beeld zijner zelfstandigheid, Hebreeën 1:3, het beeld, het volstrekt volmaakte beeld des onzienlijken Gods. Immers er is nog een hoger zien, dan het zien met onze ogen; er is een zien in de Geest, door de Heilige Geest, waarvan de heilige zieners onder Israël reeds de voorsmaak ontvingen, toen zij, zo als Mozes en Elia, Jesaja en Jeremia, Ezechiël en Daniël, en nog zo vele anderen, de heerlijkheid Gods zagen in een mate, als voor de lichamelijke ogen onmogelijk en dodend zou geweest zijn. Opmerkelijk zijn in dit opzicht de woorden des Heeren: Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien. Ook deze: Niemand kent de Zoon dan de Vader, en niemand kent de Vader dan de Zoon, en wie het de Zoon zal willen openbaren. Zo kan en zal dan de Zoon, die de Vader ziet, in en door zichzelf de Vader laten zien aan de zijnen. Fillipus zei tot Jezus: HEERE! TOON ONS DE VADER, EN HET IS ONS GENOEG. Fillipus, horende dat de Vader gezien kan worden, sprak nu de wens uit, om Hem werkelijk te mogen zien; alsdan zou niet hij alleen, maar zouden allen tevreden zijn. Fillipus meende, gelijk wij allen menen, dat God niet gezien kan worden zonder uitwendige heerlijkheid, en zo had hij geen vermoeden, dat God gezien werd in Christus. Wij spraken zo even van een zien in en door de Heilige Geest, maar er is ook reeds bij ons een geestelijk zien, dat veel hoger gaat dan het lichamelijk zien. Hoe velen zagen de Heere Jezus als de Zoon van Maria; hoe weinigen zagen Hem als de Zoon van God. Wat was nu een hoger zien: de zinnelijke aanschouwing of de geloofsaanschouwing?

Jezus zei tot hem: BEN IK ZO LANGE TIJD MET ULIEDEN, EN HEBT GIJ MIJ NIET GEKEND? Hier zegt de Heer ons, dat het zien tegelijk een kennen moet zijn, zal het een volmaakt zien zijn. De geestelijke kennis moet dan ook de geestelijke aanschouwing voorafgaan. De kruidkenner, die een hof doorwandelt, ziet hier het narcisje en daar de anemoon, ginds de amarinth, en gij, die geen kruidkenner zijt, ziet niets dan bloemen; gij overziet ze, maar onderscheidt ze niet, en ziet ze dus onvolmaakt. Het is dus duidelijk, dat de kennis der zaak tot hare rechte aanschouwing behoort. De Heer verwondert zich over de vraag van Fillipus, en maakt het hem en de andere discipelen tot een verwijt, dat zij zo weinig vrucht van zijn nu driejarigen omgang getrokken hebben. Men zou ook zeggen, als men zo lang de aller nauwste gemeenschap gehad heeft met de Heer der heerlijkheid, die zich in al zijn woorden en in al zijn werken als zodanig betoonde, dan moest zich de volkomene overtuiging bij ons gevestigd hebben, dat er geen hogere heerlijkheid te aanschouwen is. Doch de menselijke gestaltenis des Heeren stond hen in de weg; de mens kan zich niet voorstellen, dat God zich openbaren kan als mens, en de oneindige Geest in het vlees. Fillipus, die Mij heeft gezien, die heeft de Vader gezien, en hoe zegt gij: TOON ONS DE VADER? De Zoon is de persoonlijke openbaring des Vaders. De Vader is tot ons gekomen in de Zoon. Ware er geen volmaakte eenswezenheid des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, het zou volstrekt onmogelijk geweest zijn, dat Christus, die in menselijke gestaltenis was, zeggen kon: dat Hij de onzichtbare zichtbaar vertegenwoordigde. Gelooft gij niet, dat Ik in de Vader ben en de Vader in Mij is? Hiermee spreekt de Heer zijn volstrekte eenswezenheid met de Vader uit. Een mens, in wie de volheid der Godheid lichamelijk woont, en die naar de geest, naar zijn persoonlijkheid in de volheid der Godheid leeft, die moet het wezen der Godheid deelachtig zijn. De Heer vraagt aan Fillipus: of hij dat niet gelooft? Juist omdat de menselijke natuur vóór de Godheid staat, moest de Godheid des Zoons door de discipelen geloofd worden. Het geloof nu is het geestelijk zien, waarvan wij zo even spraken. Het is het heilig geestelijk zien, het zien bij het licht van God, het zien in de geest, door de verlichting des Heiligen Geestes. Het geloof is het goddelijk gezichtsvermogen om de dingen Gods te zien. De ongelovige tijdgenoten des Heeren zagen de Heer de meest goddelijke wonderen doen, maar onderkenden ze niet als zodanig, en schreven ze in plaats van Gode, de Satan toe. De woorden, die Ik tot u spreek, spreek Ik van Mijzelf niet, maar de Vader, die in Mij blijft, dezelve doet de werken. De Heer zegt, gelijk gedurig, zo hier, dat Hij zichzelf niet wil beschouwd hebben, dan in de volstrekte afhankelijkheid van de Vader. Alleen de Vader in Hem, is zijn Godheid. Hij wil echter ook tegelijkertijd, dat men de Vader niet beschouwe buiten Hem, zonder Hem. Zij zijn met de Heilige Geest één, volstrekt één, onafscheidelijk één. Gelooft Mij, dat Ik in de Vader ben, en de Vader in mij is, en indien niet, zo gelooft Mij om de werken zelf. De Heer had zich op tweeërlei bewijs beroepen: op hetgeen Hij sprak en hetgeen Hij deed. Beiden, zijn woord en daad waren onmiskenbaar goddelijk; doch de woorden des Heeren, hoe goddelijk in zichzelf, konden als menselijk beschouwd worden, omdat zij ten dele door de discipelen nog niet begrepen werden, en ten dele nog niet vervuld waren. Maar de wonderen waren op en in zichzelf de goddelijke zegels van zijn woorden, van geheel zijn persoonlijkheid en van geheel zijn zending. Daarom zei de Heer zoveel als: "Indien gij mijn mondelinge verzekering, dat de Vader één is met Mij en Ik één ben met de Vader, niet gelooft, zo gelooft Mij om der wille mijner werken." Gij weet, dat de daden, die wij wonderen noemen, door de Heer zijn werken genoemd worden. Weer een bewijs zijne Godheid. Als een koning als koning handelt, dan zegt hij niet: "ik doe koninklijke daden", dat laat hij anderen zeggen; hijzelf zegt: Ik heb mijn werk gedaan. Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden. Dat amen, amen des Heeren is de inleiding tot en de voortzetting van de aller gewichtigste mededelingen en beloften, die de Heer voor zijn discipelen ten afscheid bestemd heeft. Die in Mij gelooft, de werken, die Ik doe, zal hij ook doen. Welk een volkomen gelijkstelling van de discipelen met Hem, de Heer! Gelijkstelling in persoonlijkheid is onmogelijk Hij is de enige, eeuwige Zoon des eeuwigen Vaders; doch gelijkstelling in werken

is mogelijk, en zou Hij geven. Ook hier blijkt de waarheid van het woord des Heeren, dat hoe groot Johannes de Doper ook ware, de minste in het koningrijk Gods groter was dan hij Johannes deed geen wonderen, de discipelen deden ze, en zouden ze voortaan doen in de plaats van Jezus. En zal meer doen dan deze. Hoe! De discipelen zouden meer doen dan de Meester! Ja, gij hoort het. De nederigheid van de Heer is zijn heerlijkheid in zijn menselijke, knechtelijke gestalte. Hij geeft zijn discipelen, in de werken, de meerderheid. Hij nam voor zich de eerstelingen, de kiemen, de voorproef; Hij zaaide, zijn apostelen zouden maaien. Fillipus, Petrus en Johannes bekeerden Samaria, de Heer slechts één Samaritaanse vrouw uit Sichar en enkele harer stadgenoten. De Heer sprak niet in vreemde talen, zo als de Apostelen op de Pinksterdag, en reisde niet door geheel de wereld, zoals Paulus. Hij kon zijn oprechte gelovigen tellen, en het hoogste getal er van wordt ons vermeld als te zijn meer dan vijfhonderd, en op de prediking van Petrus werden op eenmaal toegedaan drieduizend zielen. Doch deden de Apostelen dat meerdere uit zichzelf? Neen, uit zijn hoedanigheid trokken zij hun hoeveelheid. De wonderen, die de Apostelen wrochten, geschiedden in de naam des Heere Jezus Christus, en er wordt eens voor altijd van de Apostelen gezegd: Zij uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heer wrocht mee, en bevestigde het woord door tekenen en wonderen, die daarop volgden. De bedeling bracht die meerdere werken der Apostelen mee. De Heer kwam om de verzoening der zonden teweeg te brengen door zijn dood aan het kruis; de verzoening volbracht zijnde, en de Heer opgestaan zijnde, opende nu het verstand zijner discipelen, opdat zij de Schriften verstonden, en zei tot hen: Alzo is er geschreven, en alzo moest de Christus lijden en van de doden opstaan ten derden dage, en in zijn naam gepredikt worden bekering en vergeving van zonde ONDER ALLE VOLKEN, beginnende van Jeruzalem, Lukas 24:45-47. Dewijl dus de grote, volmaakte, eeuwige zoenofferande volbracht was, kon de bedeling des Heiligen Geestes met al zijn gaven en krachten volgen, en zij volgde, en de Apostelen waren de bedienaren dezer bedeling. Zij moesten door goddelljke tekenen bewijzen, dat hun getuigenis aangaande de Heer, van hetgeen zij van Hem gezien en gehoord hadden, de waarheid, de volstrekte waarheid, de waarheid uit God was. Met hun dood verviel dat mondeling getuigenis, en vervielen die zichtbare geloofsbrieven vanzelf; de tekenen en wonderen hielden op, Want de grondslagen der gemeente van Christus waren door de enige daartoe geroepene bevoegde bouwmeesters gelegd, en nu nam de Heilige Geest het werk van de opbouw der gemeente alleen op zich, en dat geschiedde middelijk en onzichtbaar. Niet dat er geen wonderen na de leeftijd der Apostelen geschied zijn, of nog geschieden, wie zou het, durven beweren? Maar om een woord van onze tijd te gebruiken, zulke wonderen zijn voor de kerk van Christus officieuze (vriendschappelijk meegedeelde), geen officiële (wettelijk, van hoger hand meegedeelde) berichten. Alleen het gepaard gaan van de Heilige Schrift met de wonderen, alleen het opnemen van het verhaal der plaats gehad hebbende wonderen door de Heilige Schrift maakte ze tot officiële wonderen. Daarom kan ieder gelovige de bijzondere tussenkomsten des Heeren ondervinden, die hem even zo volstrekte en ware wonderen zijn, als in de Schrift vermeld worden; doch zij zijn zijn bijzonder eigendom, en het verhaal er van kan velen tot grote zegen zijn; maar het is geen eigendom der gemeente, der gehele gemeente, der kerk van Christus. De Heer zou na van hen te zijn heengegaan door zijn discipelen meer werken doen dan Hij persoonlijk deed. En hebben de Apostelen en Evangelisten niet ook door hun geschriften veel meer gedaan dan zij persoonlijk deden? Zijn hun geschriften, door de Heilige Geest tot Heilige Schrift gesteld, niet door al de eeuwen der Christelijke kerk in die kerk de kandelaren geweest, waarop het licht van God onophoudelijk en onvernietigbaar brandde? De Heer zelf schreef niet; gij gevoelt, dat zou niet gevoegd hebben: dit behoorde tot het bestuur des Heiligen Geestes. Deze is de Auteur van alle auteurs; Hij kiest zijn schrijvers en geeft hun zijn voorschriften. Ook thans nog blijft er een kleine afspiegeling van deze grote zaak. Hoe menig gelovige werkt door zijn voorschriften, die ofschoon niet onfeilbaar, nog thans kennelijk de vruchten zijn van de verlichting des Heiligen Geestes, veel meer na zijn dood dan bij zijn

leven. Hoe velen er van, ofschoon eeuwen oud, strekken ons nog heden tot verlichting, tot vertroosting, tot versterking in het geloof en in de godzaligheid! Wie zou de schriften van, Augustinus, van Luther, van Calvijn en van zo vele andere eerste meesters in de kunst van uitlegging en toepassing des Woords van God willen missen? Doch daarom moeten wij het ook niet voor zulk een groot verlies houden, als God grote lichten uit zijn kerk wegneemt. Het geschiedt enkel om er andere voor in de plaats te stellen. Eén mens gaat één weg. Wij trekken een klein kringetje rondom ons, groot genoeg voor onze persoon, maar niet groot genoeg voor het koningrijk van God; daarvoor moeten altijd andere, wijdere kringen getrokken worden. Wij hebben spoedig uitgesproken en alles gezegd wat wij weten, en dan moeten wij herhalen wat wij reeds meermalen zeiden, en worden vervelend voor anderen en ten laatste ook voor ons zelf. En dan roept God ons, en wij moeten heengaan, opdat er anderen voor ons in de plaats komen, die voortzetten wat onze voorgangers en wij op onze wijze en naar ons vermogen hebben voortgezet; anderen, die hogere verlichting des Heiligen Geestes ontvingen, dan wij ontvangen hebben; want gij gelooft immers met mij, dat de Heilige Geest naar het gestelde doel voortgaat en vóórgaat, en de gelovigen Hem doet volgen? Niet dat er nieuwe waarheden in plaats van de oude verkondigd kunnen worden; neen, de Schrift is goddelijk volledig, maar deze onuitputtelijke goudmijn der goddelijke waarheid moet altijd dieper worden uitgegraven. Op deze wijze moet de gemeente komen tot de enigheid des geloofs en der kennis van de Zone Gods, tot een volkomen man, tot de mate van de grootte der volheid van Christus, Efeziër 4:13. Want Ik ga heen tot mijne Vader. Hier geeft de Heer de reden op, waarom zij meer zouden doen dan Hij zelf gedaan had. Eerst na zijn verhoging uit zijn vrijwillige vernedering, eerst van de troon zijner heerlijkheid aan de rechterhand zijns Vaders kon en zou Hij hun de Heilige Geest toezenden, en door deze zouden zij meerdere werken doen dan Hij. Dat zou voor hen zijn, wat het neervallen van Elia's mantel bij diens opvaart voor Elisa was. Twee delen van zijn Geest zouden ook op hen rusten. Toen dan ook de Heer ten hemel gevaren was, waren de discipelen blij. Waarom? Omdat zij in hun harten reeds aanvankelijk door de Heilige Geest gevoelden, dat de Heer thans voor hen was en eeuwig zijn zou, wat Hij tot nu toe niet ten volle geweest was en niet kon zijn: hun Heer en hun God, hun wijsheid en hun moed, hun volkomene verlossing en volmaakte zaligheid. En zo wat gij begeren zult in mijn naam, dat zal Ik doen. Mochten de discipelen bij al het meerdere, dat zij in zijn kracht doen zouden, nog iets meer behoeven of begeren, zij hadden het maar te vragen in zijn naam en het zou hun geworden. De Heer zelf zou het hun geven. Opdat de Vader in de Zoon verheerlijkt wordt. Terstond geeft de Zoon de eer aan de Vader. Des Zoons eer is des Vaders eer. Zij zijn met de Heilige Geest één in wezen, één in liefde, één in heerlijkheid. Zo gij iets begeren zult in mijn naam, Ik zal het doen. De Heer herhaalt dit woord, en Hij zal het straks nog eenmaal doen, omdat het de discipelen voorschrijft te bidden, als zijn gemachtigden. Als men in iemands naam een verzoek doet, of een zaak meedeelt, dan is men door hem daartoe gemachtigd. Zó waren de discipelen door de Heer gemachtigd om alles, wat zij nodig hadden, te vragen. Hieruit vloeit vanzelf, dat alleen de zaken, die de Heer en zijn koningrijk aangaan, door de discipelen konden begeerd worden, met de volstrekte zekerheid van door de Heer verhoord te zullen worden. De discipelen hebben dan ook zeldzaam een voorbeeld gegeven, dat zij in hun bijzondere belangen tot de Heer baden, ofschoon zij dit zekerlijk meermalen gedaan hebben, en wij dit ook moeten doen, maar met onderwerping aan des Heeren welbehagen wat de verhoring betreft. Indien gij Mij liefhebt, zo bewaart mijn geboden. De Heer had tot zijn discipelen gesproken van hun liefde tot elkander, als het oogmerk van hun discipelschap; thans spreekt Hij van hun gehoorzaamheid als het kenmerk hun liefde tot Hemzelf. En hoe gezegend is deze uitspraak des Heeren! Hoe velen zoeken de liefde tot Jezus in een gevoel van het hart, dat niet altijd in de gelovige gevonden wordt. Wij kennen de zinnelijke liefde der Roomsen, die zich openbaart in uitdrukkingen en handelingen, aan de aardse, hartstochtelijke liefde ontleend. Maar de Heer wil niet zinnelijk, maar geestelijk, niet aards, maar hemels, niet bloot menselijk, maar goddelijk-menselijk

bemind worden. Zeker, Hij wil met het hart en van harte bemind worden, en men kan Hem niet genoeg aldus beminnen; maar gehoorzaamheid is de proef der liefde tot Hem, waardoor zij hare echtheid bewijst. Zijn geboden te houden, uit liefde tot zijn persoon, ziedaar wat de Heer van de zijnen vraagt. Hij wil niet, dat wij in de binnenkamer blijven in gebed en overdenking; ook niet, dat wij in de kerk blijven ter godsdienstoefening; neen, Hij stoot ons van daar gedurig uit in de wereld, om daarin al zijn geboden te volbrengen. Het is een eenzijdige en daarmee verkeerde richting, de godsdienstigheid te zoeken in het afsluiten van de wereld. Zekerlijk is het liefelijk in de binnenkamer; daar is geen aanleiding tot zonde, veelmeer een aflegging van zonde; daar treedt men met pantoffels op het vloertapijt, en weet men niets van de bezoedeling des wandelaars op de beslijkte straat; maar is dit leven, of niet veel meer een verpozing van het leven? Zeker, als wij ons afzonderen, dan kunnen wij naar iets begeerlijks trachten en ons mengen in alle bestendige wijsheid (Spreuken 18:1), en dan weerspreekt de Heer ons niet en verwijt Hij ons niet, maar geeft Hij ons integendeel volop te genieten. Dit liefelijk rusten in God is ons óók vergund, ja geboden; doch in deze bedeling mogen wij niet op de Thabor blijven; wij moeten weer neerwaarts, naar de gewone vlakke weg. Wij moeten tot de wereld terugkeren, om te tonen dat onze verborgen omgang met God waarheid was, of liever om te ondervinden, hoe nodig het is, dat wij vóór en na het in het openbaar handelen met de mensen, in het verborgene spreken met God. En Ik zal de Vader bidden. De Heer vraagt geen gehoorzaamheid aan zijn geboden uit onze eigen kracht; Hij weet en straks zal Hij het zeggen, dat wij buiten, zonder Hem, niets kunnen doen. Daarom zal Hij de Vader bidden om de Heilige Geest voor de zijnen. Bidden. Zo even had de Heer gezegd: "Ik zal doen, wat gij vraagt." En nu zegt Hij dat Hij voor hen bidden zal. Gij ziet, dat het hun Heer zijn, en zijn afhankelijk zijn van de Vader: die hoogheid en die nederigheid gedurig zo innig in des Heeren woorden verbonden worden, dat zij onmogelijk te scheiden zijn. En Hij zal u een andere Trooster geven. Welk een liefelijke benaming voor de Heilige Geest. Troost onderstelt droefheid. Er zou weldra een grote scheiding plaats hebben. De Heer zou hen verlaten, maar daarom zou Hij hen niet alleen laten. Was Hijzelf tot nu toe de troost en vreugde zijner discipelen geweest, de Vader had nog een andere Trooster te zenden in de plaats zijns Zoons, de Heilige Geest: deze zou hen troosten over het gemis, over de afwezigheid van de Heer tot zolang Hij weerkomt; alsdan zou de bediening des Heiligen Geestes als Trooster ophouden, en Hij enkel de blijdschapgever in de gelovigen zijn. Thans is alles nog gemengd. De kerk is een weduwe, die onophoudelijk verdrukt wordt, en daarom ook onophoudelijk dag en nacht tot de rechtvaardigen rechter roept om recht, en de gelovige verblijdt zich in de Heer, maar heeft daarbij zo velerlei droefheden, dat Hij tot de rechte vreugde niet komen kan. Trouwens, waar geen behoefte is, is ook geen vervulling van behoefte. Alleen hij, wie de afwezigheid van Christus een gemis is, en alleen hij, die droefheid heeft naar God, ontvangt van Godswege de Heilige Geest als de Trooster. Opdat Hij bij u blijft in eeuwigheid. De belofte des Heiligen Geestes, wij hebben het gezien, is de inwoning Gods in het hart van de mens. Daarom is de Heilige Geest niet zichtbaar, niet hoorbaar, en ook niet zinnelijk gevoelbaar, maar kennelijk uit zijn werkingen, uit zijn vruchten. De Heilige Geest is geestelijk in ons, wat het bloed natuurlijk in ons is. Voelen wij de omloop des bloeds? Neen, maar de minste wond openbaart de aanwezigheid van het bloed in ons en zijn tegenwoordigheid in ieder deel van ons lichaam. En wat is de vrucht er van? De onderhouding des levens. Wij leven; iedere klopping van ons hart zegt ons: dat het bloed zijn loop volbrengt. Zo ook voelen wij de Heilige Geest niet in ons hart, maar elke wonde, die door de zonde van onszelf of van anderen aan dat hart wordt toegebracht, doet de aanwezigheid des Heiligen Geestes kennen, door droefheid over onszelf, voor God, en door toorn tegen de zonde. Zo gij dus zeggen kunt, dat er geestelijk leven in u is, hoe zwak het dan ook zij, dan is er genade in u, dan is God in u, dan is de Heilige Geest in u, want geestelijk leven zonder de Heilige Geest is ondenkbaar. En nu weet gij wat het geestelijk leven is. Het is het leven, dat uit God is en zich uitstrekt naar alles wat goddelijk is, dat uit Jezus is, en zich uitstrekt naar alles wat van Jezus is, dat uit de

Heilige Geest is, en zich uitstrekt naar alles wat des Heiligen Geestes is. Opdat Hij bij u blijft in eeuwigheid. Wel zullen zijn bedelingen veranderen bij de gelovigen, maar Hijzelf zal onveranderlijk bij hen blijven in eeuwigheid. Immers Hij is de goddelijke natuur, die de gelovige deelachtig gemaakt wordt, 2 Petrus 1:4, de nieuwe inwendige mens, die bij het dagelijks afnemen van de oude uitwendige mens, van dag tot dag vernieuwd wordt. De Heilige Geest, eenmaal door ons deelachtig geworden, verlaat ons niet meer, maar gaat met ons door de dood heen in het volle leven Gods. Daarom maakt geen gelovige zich ongerust, alsof hij de Heilige Geest zou kunnen verliezen. Zolang het geloof niet ophoudt, is de Heilige Geest in hem tegenwoordig, en in de dood verandert Hij het geloof in aanschouwen. Namelijk de Geest der waarheid. De Heer had gezegd: Ik ben de waarheid. Tot de Vader zal Hij zeggen: Uw woord is de waarheid, en nu zegt Hij: "De Geest, dien Ik voor u van de Vader bidden zal, is de Geest der waarheid. De waarheid staat tegenover de leugen. Er is een Geest der waarheid en er is een geest der leugen. De Geest van God is de Waarheid, en niets dan waarheid, en haat de leugen met een eeuwige, onverzoenlijke haat. Wat zeggen dan sommigen nog, dat er geen volstrekte waarheid in de wereld is, dat niemand de gehele waarheid kent, en ieder blij mag zijn, zo hij er een klein stukske van machtig worden kan. Zulke woorden bevatten een schromelijke verwarring van denkbeelden. Al heb ik de zon niet in mijn hand, heb ik daarom de zon niet met al het licht en al de gloed, die zij mij geven kan, en die ik behoef om er bij te leven, te zien en te werken? Evenzo heeft de mens de waarheid Gods, in de Christus Gods, in de Geest Gods, in het Woord Gods. "Zo iemand wil Gods wil doen, die zal van deze leer bekennen of zij uit God is, dan of Ik van Mijzelf spreek," zei de Heer. Die zou erkennen dat de leer van Jezus waarheid is. En wat is nu de leer van Jezus? Is het niet zijn onderwijs in de waarheid, in waarheden, die met elkander samenhangen, en dus een stelsel van waarheden uitmaken? En is dat zo, waarom wil men dan de mensen diets maken, dat men zonder de waarheid Gods te kennen, haar in het leven kan uitdrukken? Welke de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet. De wereld ligt in het boze, hoe zou zij het heilige kunnen ontvangen, zolang zij wereld is, zolang zij in het boze liggen blijft? Tot zo lang heeft de wereld geen oog dan voor het zichtbare, geen gevoel dan voor het zinnelijke, geen kennis dan van het aardse, geen ijver dan voor het menselijke. Eerst wanneer de mens het boze, dat van de wereld zijn deel is, van hem weggenomen ziet, in Christus door het geloof, kan Hij de Heilige Geest ontvangen, en ontvangt Hij die, als het zegel zijns geloofs, en als het onderpand zijner toekomstige erfenis, of hetgeen hetzelfde is, van de vervulling van al Gods beloften aan hem. Maar GIJ kent Hem, want Hij blijft bij ulieden, en zal in u zijn. Het is zoveel alsof de Heer zegt: Gij zult Hem bij ondervinding kennen. Aan zijn blijvende invloed zult gij zijn wezenlijke inwoning bij u onderkennen. Och er ontbreekt nog zoveel bij ons. Het kennen van de Heilige Geest in ons staat bij ons nog op zulk een lage trap; wij maken er zo weinig werk van, en toch van deze kennis hangt zoveel levensvreugde en zoveel levensdroefheid af. Als wij ons meer oefenden in deze kennis, wij zouden de Heilige Geest niet zo dikwijls bedroeven, tegenwerken, wederstaan, als wij nu doen. De Heilige Geest is onophoudelijk werkzaam om ons te heiligen, om al het onreine in ons te dempen, te doden, en verhinderen wij Hem in deze arbeid, door het onreine tot ons toe te laten, dan bedroeven wij Hem, en dan bedroeft Hij ons. Het is bijzonder de Heilige Geest, die tot ons zegt: Wees heilig, want Ik ben heilig. Ga uit mijn volk, van het grote Babylon, opdat gij aan hare zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij van haar plagen niet ontvangt. Want gij zijt de tempel van Mij, de levende God. Ik zal onder ulieden wandelen, en Ik zal uw God zijn, en gij zult mij een volk zijn. Daarom gaat uit het midden van hen en scheidt u af, en raakt niet aan wat onrein is, en Ik zal ulieden aannemen, en Ik zal u tot een Vader en gij zult Mij tot zonen en dochters zijn, 1 Petrus 1:16, Openbaring 18:4, 2 Corinthiërs 6:16-18. Wij kunnen met de Schrift de Vruchten des Heiligen Geestes, de werkingen, waaruit Hij te onderkennen is, samenvatten in de woorden geloof, hoop en liefde. Wie in het vlees geworden en in het beschreven Woord van God gelooft, die hoopt op God voor tijd en eeuwigheid, en die heeft lief

uit een oprecht hart en uit een rein geweten, lief, die die hem het eerst heeft liefgehad, èn de broederen, die één geloof, één hope en één liefde met hem deelachtig zijn, én alle mensen, die hij op enigerlei wijze kan dienen. Ik zal u geen wezen laten; Ik kom weder tot u. De discipelen zouden wezen worden en van zichtbaar toezicht ontbloot aan zichzelf worden overgelaten; doch het zou voor een korte tijd zijn. De Heer zou tot hen wederkomen, eerst zichtbaar, en daarna in de Heilige Geest. Hij zou dus van hen scheiden en hen toch niet verlaten. Hij zou hen ook niet aan vreemd toezicht overlaten. Hij zelf zou in de Heilige Geest bij hen zijn. Zij zouden voor de Christus in het vlees de Christus in de Geest ontvangen; ja, hoe meer Hij zich lichamelijk van hen verwijderde, hoe nader Hij geestelijk tot hen komen zou. Nog een kleine tijd, en de wereld zal Mij niet meer zien. Met des Heeren dood zou zijn zichtbare persoonlijke betrekking tot de wereld, tot de mensen ophouden. Hierin heeft de dood des Heeren hetzelfde gevolg als de dood van ieder mens. De levenden zien de gestorvenen niet meer. Doch de Heer zou ook zichtbaar in het eeuwige leven treden en uit dat leven zich openbaren aan dezulken, die, ofschoon nog niet door de dood in het verheerlijkte eeuwige leven overgegaan, nog thans met Hem het eeuwige leven als zodanig deelachtig waren. Daarom laat Hij er terstond op volgen: Maar gij zult Mij zien, want Ik leef en gij zult leven. De Heer ziet op zijn opstanding; nog thans zegt Hij niet: "Ik zal leven", maar Ik leef. De Heer is het persoonlijk zelfstandige, eeuwige leven. Zijn dood is zijn sterven als mens, zijn opstanding is zijn herleven als mens in zijn Godheid, zodat zijn mensheid en Godheid beiden in eeuwigheid even onsterfelijk, onverderfelijk en volheerlijk zijn. En omdat nu Christus leeft, zouden zijn discipelen leven; leven niet enkel naar de ziel, maar ook eenmaal naar het lichaam. Naar de ziel waren zij reeds nu zijn leven deelachtig, zij zouden ook eenmaal zijn opstandingsleven uit de dood deelachtig worden; Want de Heer wil niets voor zichzelf alleen hebben; Hij heeft alles wat Hij heeft, voor de zijnen; zij hebben alles met Hem gemeen, uitgenomen de eeuwigheid van zijn Zoonschap, zijn eeuwige Godheid, welke niet mededeelbaar is. Overigens is Hij als de liefde, de genade, de ontferming, de barmhartigheid zelve, onophoudelijk bezig, om het zijne de zijnen mee te delen door de Heilige Geest. In die dag zult gij bekennen. Als de Heer zou opgestaan zijn, dan zouden vele dingen hun klaar worden, die nu duister waren. De Heer vordert geen dadelijk begrip van de zaken, die Hij mededeelt, maar legt ze zelf weg voor de toekomst, in welke zij eerst begrijpelijk worden. Er zijn vele dingen, die wij niet verstaan en niet verstaan kunnen, alvorens de toekomst haar licht daarop heeft laten vallen. Hoe dikwijls Willen wij reeds nu begrijpen, wat ons eerst in de eeuwigheid opgehelderd kan worden. Wij doen hiermee wat de kinderen doen, die als zij in de zomer in tuinen komen, waar de bomen vol appelen en peren staan, die dadelijk willen plukken. Zij weten niet, dat zij eerst in de herfst eetbaar zijn. Dat Ik in mijnen Vader ben, en gij in Mij, en Ik in u. Gelijk in het hogepriesterlijk gebed des Heeren bepaald om deze eenheid gebeden wordt, zo wordt hier de discipelen gezegd: dat zij na des Heeren opstanding en daarop volgende uitstorting des Heiligen Geestes, deze eenheid zouden leren. kennen. Voorzeker, niets is ook heerlijker en meer vertroostend dan de verzekering, die de Heer doet, dat Hij zo volmaakt één is met de zijnen als de Vader met Hem, en dat de zijnen zo volmaakt één zijn met Hem als Hij één is met de Vader; met andere woorden, dat Hij, de Heer, zo waarachtig mens en één met de zijnen uit de mensen is, als Hij God is en één met de Vader en de Heilige Geest. De Heer wil deze hoogheerlijke waarheid diep in het hart en het verstand zijner discipelen drukken; vandaar dat Hij er telkens op terugkomt. Trouwens op deze waarheid komt alles aan. Is de Heere Jezus Christus zo volkomen één met de zijnen als Hij één is met de Vader, zo is Hij onze volkomene vereniging en altijd blijvende eenheid met de Vader door de Heilige Geest. Die mijn geboden heeft en ze bewaart, die is het, die Mij liefheeft. Gedurig komt de Heer van de theorie tot de praktijk, van de bespiegeling tot de beoefening. De gemeenschap, die de Heer met de zijnen heeft, en die Hij met de Vader heeft, is met een andere naam genoemd, de liefde. De liefde is de band der volmaaktheid, is de enige volmaakte band tussen geesten en geesten, tussen zielen en zielen, tussen harten en harten. Wij kunnen met elkander verbonden zijn door

eerbied, en dit is de band tussen minderen en meerderen; door achting, en dit is de band tussen gelijken; door hoogachting, en dit is de band tussen de goeden; door bewondering, en dit is de band tussen de verstandigen; doch hoe schoon en aangenaam en vast al deze banden zijn, de band der liefde overtreft hen allen; deze is de innigste, zachtste en tegelijk sterkste band, die zielen bindt. De liefde is de gemeenschap met elkander in alles wat men is en heeft; zij is de gedurige uitwisseling van elkanders gedachten, gevoelens en genietingen. In de liefde leeft men met elkander, voor elkander, in elkander; zoekt men zich zelven niet meer, maar zoekt men hetgeen des anderen is. De liefde is de oorspronkelijk volle zelfbewustheid en het volle zelfbesef ook van onze geest. De geest is kracht; hij heeft en geeft dus alleen. God is Geest. Hij heeft alles en geeft dus alleen alles. God is liefde, en die liefheeft is uit God geboren, diens geest is ook een kracht, die alles van God ontvangen heeft, en dus enkel te geven heeft: Gode wat Godes is en de mensen wat des mensen is. Of is de liefde niet in zichzelf rijk en anderen rijkmakend, niet zelf gelukkig en anderen gelukkig makend? Ja, is zij niet algenoegzaam? Of ontbreekt ons nog iets, als wij in de liefde zijn en onze liefde beantwoord wordt? Beantwoord wordt. Gij ziet dus, dat de zelfgenoegzaamheid der liefde niet bestaat in het bezit van onszelf, want dat is geen liefde, maar eigenliefde; maar in het geluk en in het bezit van het geliefde. En wie kent op aarde dan ook niet het lijden der liefde, door het leed of het gemis of het verlies van de geliefde! Gods liefde is volstrekt algenoegzaam. Zij is zijn zaligheid, omdat zij alles in zichzelf heeft, en niet behoeft door enig schepsel gediend te worden; en toch is deze algenoegzame goddelijke liefde een onophoudelijke uitstroming van zegeningen en weldadigheden, eerst in de schepping, toen in de voorzienigheid, daarna in de herschepping in Christus, welke geen einde heeft, maar volstrekt eeuwig is. En waarom is deze goddelijke liefde zulk een uitstroming? Omdat zij een uitstroming en terugstroming is in God zelf, als de eeuwige en Drie-enige, want uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Uit de Vader, door de Zoon en tot de Heilige Geest is alles wat heilig en heerlijk is. Hem, de Drie-enige en Enige zij de heerlijkheid. de dank, de aanbidding in eeuwigheid! In de liefde ligt dus de gemeenschap van de Heer met ons, en van ons met de Heer. Doch in welk een vorm moet zij zich openbaren? Kunnen wij de Heer iets geven? Ja, maar alleen ons hart, en dat vraagt de Heer ons dan ook alleen in de aandoenlijke woorden: Mijn zoon, mijn dochter, geef MIJ uw hart, Spreuken 23:26. Ons hart is onszelf, is meer bepaald onze wil, onze wens, onze begeerte, onze lust. De Heer begeert onze wil in zijn dienst. Hij zegt tot ons: Behoed uw hart boven al wat te bewaren is, want daaruit zijn de uitgangen des levens, Spreuken 4:23, en Hij voegt er bij: "Bewaar mijn gebod, want dat is geen vergeefs woord voor ulieden, maar het is uw leven, Deuteronomium 32:47. Uw leven. Des Heeren geboden zijn om zo te spreken de gezondheidsregelen onzer ziel; door ze in acht te nemen bewaren wij de ons door God geschonken gezondheid. Zonder beeld gesproken: na onze rechtvaardigmaking moet onze heiligmaking volgen, zullen beiden zich oplossen in onze zaligmaking en heerlijkmaking. Des Heeren geboden roepen ons tot alles wat heilig, liefelijk en heerlijk is, en waarschuwen ons tegen alles wat onrein, bedroevend en onterend is. Zullen wij ze niet in ons hart bewaren als een onuitputtelijke schat, om er uit te leven al onze dagen? De Heer heeft ons lief, en toont het door ons te verlossen van de schuld der zonde, door zijn eigen dierbaar leven te geven in de dood, en Hij vraagt onze wederliefde tot Hem daarin, dat wij ons ook door Hem laten bevrijden van de macht der zonde, door zijn geboden te doen. Zouden wij Hem die wederliefde weigeren? En die Mij liefheeft, zal van mijn Vader geliefd worden. Kan hieruit iets anders afgeleid worden dan dat de Vader ons liefheeft om der wille dat wij de Zoon liefhebben? Dat de Heer dit niet rechtstreeks zegt, bracht de kiesheid mee, maar het ligt in zijn woorden. Hoe zou het ook anders kunnen zijn? Hebben ook wij niet dezulken lief, die liefhebben wat wij liefhebben? Laat iemand in een huisgezin komen, en de kindertjes geschenken geven en liefkozen, en de harten der ouders zullen hem van zelf liefhebben. En Ik zal hem liefhebben. Gij ziet de liefde is een gedurig wederkerende gemeenschapsoefening. De Heer had het eerst lief,

daarom zei Hij: "Hebt elkander lief, gelijk Ik u heb liefgehad." Thans zegt Hij: "Indien gij Mij liefhebt door mijn geboden te bewaren, zo zal mijn Vader u liefhebben, en Ik zal u liefhebben." En Ik zal Mijzelf aan hem openbaren. De liefde heeft altijd meer te geven, kan zich op altijd krachtiger wijze te kennen geven, . Hoe inniger men iemand lief heeft, en hoe inniger die liefde beantwoord wordt, te inniger wordt de gemeenschap, te groter wordt de blijdschap, en met te meer gaven der liefde kroont men elkander. Zo is het ook tussen de Heer en de zijnen. Hoe nauwgezetter de gehoorzaamheid is uit liefde, hoe meer de Heer deze gehoorzamende liefde zal beantwoorden. Daarom moet het ons niet bevreemden, dat wij zulk een groot verschil zien onder de gelovigen, wat hun staat betreft. Er zijn onder hen zulke blijmoedige Christenen, dat wij billijk moeten denken aan de bijzondere gaven des Heiligen Geestes door hen verkregen, uit genade ja, maar in de weg hunner getrouwe beoefening van de hun toevertrouwde genade. De Heer zou zich aan die, die Hem liefhad, openbaren. Door zichtbaar aan hem te verschijnen, zo als Hij zich aan Paulus en Johannes openbaarde? Ook dit, en wie zou niet als het hoogste liefdeblijk des Heeren wensen, ook met een persoonlijke openbaring des Heeren verwaardigd te worden? O, als de Heer slechts eenmaal ons persoonlijk bij name aansprak, wat zouden wij verzekerd zijn van onze genadestaat. Het is niet te ontkennen, doch niet te verwachten. De bedeling laat het niet toe. Wij moeten geloven, en kunnen niet aanschouwen. Dat wij dan nu te sterker geloven, naardien wij minder aanschouwen; want daarmede verheerlijken wij de Heer op het hoogst, dat wij zijn woord voor even voldoende houden als zijn persoon, totdat zijn persoon zijn woord vervangt. De openbaring, die door de Heer in de tekst bedoeld wordt, is dan ook meer bepaald zijn openbaring in het hart der gelovigen, door de Heiligen Geest zo als wij aanstonds zullen zien. Judas, niet de Iscarioth, zei tot Hem: Johannes maakt deze onderscheiding, om verwarring van personen te voorkomen. Er ligt echter ook een tegenstelling in deze opmerking. Judas, de Iscarioth, zou zulk een vraag niet hebben kunnen doen, als deze Judas, de broeder van Jacobus, Lukas 6:16. Heere! wat is het, dat Gij uzelf aan ons zult openbaren, en niet aan de wereld? De discipel verstaat niet altijd de dingen, die hem door de Meester gezegd worden; het is daarom goed, dat de discipel uitlegging vraagt, waar hij ze nodig heeft. Judas wilde weten op welke wijze dit zou toegaan, hoe de Heer zich aan de zijnen in onderscheiding van de wereld zou openbaren. Jezus, antwoordde en zei tot hen: ZO IEMAND MIJ LIEFHEEFT, DIE ZAL MIJN WOORD BEWAREN; EN MIJN VADER ZAL HEM LIEFHEBBEN, EN WIJ ZULLEN TOT HEM KOMEN EN WONING BIJ HEM MAKEN. Let op de uitdrukking wij. Kan er groter gelijkstelling zijn, en daarmee groter bewijs voor de eenswezenheid van Vader en Zoon? Zult gij van de koning en u zelf sprekende zeggen: wij zullen tot u komen? Zult gij niet zeggen, of althans behoren te zeggen: de koning en ik zullen tot u komen? Ziet, aan zulke fijne trekken herkent men de innerlijke waarheid. Mochten wij er meer op letten. Het woordje wij is de uitdrukking der meest mogelijke gemeenschap en gemeenzaamheid. Wij zullen tot hem komen en woning bij hem maken. Op welke wijze? Door de Heilige Geest. Dit wordt nu en altijd als aangenomen waarheid ondersteld. Door en in de Heilige Geest vertegenwoordigt zich de Vader en de Zoon; want de Heilige Geest is de grote Mededeler van al wat de Godheid is, dus ook van zichzelf. En zo is het de drie-enige God, die uit liefde en in liefde woning maakt bij de gelovige, die als zodanig Jezus liefheeft en diens geboden bewaart. De apostel Paulus drukt dezelfde waarheid uit in de woorden: Weet gij niet, dat gij tempelen des Heiligen Geestes zijt? Bij iemand komen inwonen is het bewijs van de grootst mogelijke gemeenzaamheid en sluit de gemeenschappelijken maaltijd in; daarom zegt de Heer, Openbaring 1:20: Zie, Ik sta aan de deur, en Ik klop. Indien iemand mijn stem zal horen en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden en hij met Mij. Die Mij niet liefheeft, die bewaart mijn geboden niet. Gij weet, er is ten alle tijde veel geschreven over de kentekenen van de ware kinderen Gods, en als men die zo ten uiterste fijn uitgesponnen ziet, dan wordt het de oprechtste gelovige soms wel eens bang om het hart, door de vraag: "Ben ik wel een kind van God? Immers er ontbreken bij mij vele van de kenmerken,

die ik hier zie bijeengebracht." Het is ons dan alsof er een berg voor ons gesteld wordt, met de eis die over te springen. Doch dat is de eis van God niet. Wij moeten alle bergen en ook deze stapsgewijze beklimmen, en zo komen wij met de tijd er overheen. Hoeveel heerlijker is dan ook hierin de Schrift boven alle menselijke boeken. Zij is de eenvoudigheid zelf. De Heer geeft maar één kenmerk op van de liefde tot Hem: de gehoorzaamheid; en door de gedurige herinnering aan dit ene alles omvattende kenteken zegt de Heer: dat men geen verstandelijke betuigingen van eerbied voor Hem, en geen gemoedelijke aandoeningen van medegevoel voor zijn persoon en lijden moet aanzien als liefde tot Hem, wanneer dit alles niet gepaard gaat met het eerbiedigen zijner geboden, met het doen van zijn wil, welke de wil des Vaders is. Bedenkt ook, dat Hij veel, ja, alles, dat Hij het volkomene kan eisen, die ons zijn almachtige kracht (de Heilige Geest) geeft om het te volbrengen. Daarom moeten wij Paulus nazeggen: Ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft. Gij ziet dus, dat het voor ons allen, die in de Heer geloven, alleen aankomt om te vragen: Wat heeft de Heer ons geboden te doen, en hoe vervullen wij deze geboden? Niet alsof wij door de meest mogelijke getrouwe vervulling dezer geboden iets tot onze zaligheid konden bijdragen, neen, Christus, Hij alleen is onze Zaligmaker en onze zaligheid; maar als bewijs, dat wij Hem, die ons zó liefgehad heeft, dat Hij zijn leven gaf voor ons leven, wederkerig zo liefhebben, dat wij ons eigen zondig leven geven, inwisselen voor zijn heilig leven. Zonder gelijkgezindheid geen liefde. Waar de heilige Jezus komt, daar moet de onheilige oude mens heengaan, zal de heilige Jezus blijven. En nu is de arbeid des Heiligen Geestes in het hart der gelovigen niet anders dan het uitzuiveren van de oude zuurdesem des harten, dan het kruisigen van de oude mens. Doch dit houdt niet op tot in onze dood. Goed, als het maar niet ophoudt. Geheel van zonde rein kunnen wij op aarde niet worden, maar wij moeten toch altijd meer sterven in de oude mens, om te meer te kunnen leven in de nieuwe mens. Het gaat hiermee als met een schip. Geen schip, hoe hecht en dicht, dat geen water maakt. Men pompt van tijd tot tijd, en telkens maakt het schip op nieuw water. Goed, als men maar gedurig de hand aan de pomp houdt. Zo niet, het water zal de overhand nemen, en verderfelijk zijn. En het woord, dat gijlieden hoort, is het mijne niet, maar des Vaders, die Mij gezonden heeft. De Heer vergeet nooit bij zijn Godheid zijn mensheid te voegen. Hij is mens, en Hij wil het zijn, en wil het erkend hebben, en verkondigt het zelf gedurig. Als mens is Hij de gezondene des Vaders, en is niets het zijne, maar alles des Vaders. Als de eenswezende met de Vader daarentegen, is alles wat des Vaders is, ook het zijne, Johannes 16:15. Deze dingen heb Ik tot u gesproken, bij u blijvende. De Heer richtte zijn onderwijs in naar de behoefte van het ogenblik. Er waren nog vele zaken, die eerst later aan de discipelen konden worden meegedeeld. Het is dus een nietige tegenwerping van sommigen, dat men zich alleen aan de woorden van Jezus moet houden en niet aan die der Apostelen. Zij willen hiermee bijzonder de brief aan de Romeinen en die aan de Hebreeën ter zijde gesteld zien, omdat deze een verzoeningsleer ontwikkelen, die de eigengerechtige wijsheid van velen niet wil aannemen. Maar de Trooster, de Heilige Geest, welke de Vader zenden zal in mijn naam. In mijn NAAM wil hier niet alleen zeggen voor Mij, in mijn plaats, maar ook door Mij. Immers wanneer men iemand een geschenk zendt uit naam van een ander, zo is dat geschenk ook van die andere afkomstig. De Vader geeft de Heilige Geest niet buiten de Zoon om, maar door de Zoon heen; van Hem, het Hoofd, vloeit deze volheerlijke zalve neder tot op de zomen van het kleed dezes eeuwige Hogepriesters. De Heer zal het straks zelf zeggen: De Heilige Geest zal van zichzelf niet spreken; Hij zal Mij verheerlijken. Hij zal het uit het mijne nemen. Die zal u alles leren, en zal u indachtig maken alles wat Ik u gezegd heb. Hij zou nieuwe dingen zeggen en de oude reeds gezegde herinneren. De Heer gaf van alles de kiemen, het zaad; en deze zijn klein, maar de gehele oogst ligt er in. De Heilige Geest zou die kiemen en zaden bij de Apostelen ontwikkelen tot volle vrucht. Tot de indachtigmakingen des Heiligen Geestes behoren ook de toepassingen van de woorden der Schrift op onze gemoedsbewegingen en toestanden. Wie kent ze niet, die zalige ogenblikken, waarin de Heilige Geest ons woorden uit de Schrift herinnert, die volkomen gepast zijn voor

onze tegenwoordigen toestand, tot onze versterking, vertroosting, bemoediging? Wie weet het niet, dat waar ons tegenwoordigheid van geest ontbreekt, veel verzuimd en daarbij gewoonlijk het punt, waar alles op aankomt voorbijgezien wordt. Hoe dikwijls gebeurt het dat iemand, die over een bepaalde zaak denkt, zich iets wil herinneren, dat hij nodig heeft te weten, en dat voor hem in dat ogenblik van het uiterste belang is, maar dat hij niet vindt en ook niet weet te zoeken. Doch ziet, daar komt het in eens voor zijn gedachten, en nu staat alles duidelijk en klaar voor hem. Voorzeker, zulk een herinnering is verrassend en liefelijk. Doch op geestelijk goddelijk gebied is zo iets een zaak van grote heerlijkheid. Vrede laat Ik u. De Heer zegent zijn discipelen alvorens van de paasmaaltijd op te staan. Het is opmerkelijk, dat de Heer nooit het woord genade gebruikt, dan in het gebed, dat Hij de verslagen tollenaar in de mond legt, en in het antwoord aan Paulus: Mijn genade is u genoeg, want mijn kracht wordt in zwakheid volbracht, 2 Corinthiërs 12:9. Hij zelf was de persoonlijke genade, de genade in persoon; het woord zou dus, althans vóór zijn opstanding, niet in zijn mond voegzaam zijn geweest. Genade was uitgestort in zijn lippen, en alles wat Hij tot de zijnen sprak was enkel genade, schuldverzoening en schuldvergeving; doch Hij zelf sprak het liefst van de vrucht dezer genade, van de vrede der ziel. Zijn Apostelen zouden van zijn genade spreken en de gemeente zegenen met de GENADE van de Heere Jezus Christus, de liefde Gods des Vaders en de gemeenschap des Heiligen Geestes. MIJNEN vrede geef Ik u. Wat de Heer ons geeft, neemt Hij uit zichzelf. Hij is de springader des levenden waters. Wij moeten er de beken van zijn. En hoe liefelijk is het ons te weten, dat de Zone Gods alles met een iegelijk, die gelooft, delen wil, en werkelijk deelt. Is er geen vrede in ons, welnu in Hem, de Heer, is een volheid van vrede. Neemt uit zijn volheid de ene genade na de andere, of liever ontvangt ze van Hem, want Hij geeft ze u. Niet gelijkerwijs de wereld hem geeft, geef Ik hem u. De Heer ziet hier kennelijk op de gewone groet der Joden onderling, die nog heden bij hen in zwang is, en waardoor zij elkander vrede toewensen, maar niet kunnen geven. Bij de Heer is het geen blote wens als bij de mens, maar een zegen. Ook wij zeggen tot elkander goeden dag, maar daarom hebben wij nog geen goede dag. Waar echter de Heer tot ons goeden dag zeggen zou, daar zouden wij werkelijk een goede dag hebben. Voorts, de vrede, die de wereld geven kan en geeft, is stoffelijk, uitwendig en onbestendig. De vrede, die Christus geeft, is geestelijk, innerlijk, eeuwig. Zie daarom nooit bij de Christen op de deining der golven en op de stormen, die langs de oppervlakte van zijn levenszee gieren en die deze oppervlakte in beroering brengen, maar zie op de kalmte, die op de bodem van die zee heerst. Dàt is de vrede van Christus. Uw hart worde niet ontroerd, en zij niet versaagd. De Heer kende de veelvuldige moeilijkheden, waarin de discipelen niet alleen zouden komen, maar ook de gruwelijke vervolgingen, waaraan zij ten doel zouden staan. De Heer vermaant hen, dat zij dit alles buiten hun hart moeten houden, dat zij daarin zijn vrede moeten bewaren. En als hun het hart ontroerd en zij verschrikt en bevreesd mochten worden, dan moesten zij zich zijn woorden van geruststelling gelovig herinneren, en weer nieuw moed scheppen en onversaagd zijn, wetende, dat wie achter de Heer gaat, triomferend met Hem door alles heengaat, ook door de dood. Gij hebt gehoord, dat Ik tot u gezegd heb: IK GA HEEN EN KOM WEDER TOT U. De Heer spreekt niet van zijn heengaan, of Hij spreekt ook van zijn terugkomen. De Heer, wetende dat er geen troost is bij de scheiding van dezulken, die door ons bij uitnemendheid bemind worden, dan de zekerheid des weerziens, verbindt deze troost ogenblikkelijk aan deze droefheid. Indien gij Mij liefhad, zo zoudt gij u verblijden, omdat Ik gezegd heb: IK GA HEEN TOT DE VADER. Blijkbaar waren de discipelen, bij deze gesprekken des Heeren, die allen een ophanden zijnde scheiding te kennen gaven, in een neerslachtige stemming gekomen. Het ging hun, gelijk het meestal ons gaat bij de scheiding onzer gelieven. De discipelen zagen meer op zichzelf en op hun eigen verlies, dan op de heengaande Heer en de heerlijkheid, tot welke Hij inging. Het is ook zo natuurlijk. Dat onze gelieven door hun dood in de heerlijkheid zijn ingegaan, is hun winst, maar juist hun winst is ons verlies, en het gevoel van dat verlies en de gedurige herinnering er aan doet ons wenen en

treuren, en gedurig weer op nieuw treuren en wenen. Met betrekking tot de Heer echter was het anders, en daarom moest het ook anders bij de discipelen zijn. De Heer had gezegd, dat de ordeningen van het koningrijk Gods, dat de bedeling van het verbond der genade medebracht, dat Hij door de dood des kruises en door de opstanding en hemelvaart van hen heenging, maar dat Hij tot de Vader ging, om vandaar de belofte des Vaders, de zending des Heiligen Geestes aan hen te vervullen. Dus niet om zijn heengaan, maar om de vrucht er van moesten zij zich verblijden. Doch zij moesten ook blij zijn uit liefde tot zijn persoon. Indien gij Mij liefhad, zegt Hij, zo zoudt gij u verblijden, omdat Ik u gezegd heb: IK GA HEEN TOT DE VADER. Of is dat niet de rechte liefde, die zich verblijdt over de vreugde van een ander, al is het ook ten koste van ons eigen geluk? Zeker, en mochten wij bij het ontslapen onzer dierbaren dit verwijt des Heeren ter harte nemen, en ons in deze ware liefde meer oefenen. Weten wij dat onze doden in de Heer gestorven zijn, omdat zij in de Heer geloofd hebben, zo moeten wij hen, met de Schrift, met de Heilige Geest, zalig prijzen, en ons verblijden, dat zij boven ons zijn bevoorrecht, om reeds nu gekroond te zijn, terwijl wij nog in het strijdperk zijn; om reeds nu te huis te zijn, terwijl wij nog in de vreemde zijn; om reeds nu zalig te zijn, terwijl wij nog in de droefheid zijn. Vergeten wij echter niet, dat in de gelovige tweeërlei mens is: de mens der natuur en de mens Gods, die samengaan tot in de dood. De eerste kan niet anders dan blijven wenen over verliezen, de andere kan niet anders dan zich verheugen in Gods daden, zodat de Christen tegelijk bedroefd kan zijn in zichzelf en getroost in God. Konden de discipelen ophouden bedroefd te zijn, omdat hun Heer van hen weggenomen werd? Neen, maar nu de Heer hun gezegd had, dat Hij tot de Vader ging, nu moesten zij zich ook verblijden uit liefde tot de Heer, van wie zij immers niet begeerden, dat Hij op aarde in het lijden en buiten de heerlijkheid blijven zou. Het was voor de Heer zelf de hoogste vreugde te zeggen: Ik ga tot de Vader. En Hij voegt er de reden bij waarom. Want mijn Vader is meerder dan Ik. Hoe nu? Wordt hier de Godheid des Heeren niet door Hemzelf ontkend? Integendeel, zij wordt hier bevestigd. Vooreerst wordt hier de eenswezenheid met de Vader ondersteld. Zonder de onderstelling van gelijkheid, ware de vergelijking ondenkelijk; of kan een gewoon burger zeggen: De Koning is meerder dan ik? Ieder zou hem antwoorden: "Dat behoeft ge ons niet te zeggen, dat spreekt wel van zelf." Maar des konings zoon kan wel zeggen, en dien voegt het te zeggen: Mijn vader is meerder dan ik. Hier wordt gesproken van een meerderheid van betrekking, niet van wezen. Immers de Heer had vroeger zelf gezegd: Ik en de Vader zijn één. Vader en Zoon hebben enerlei natuur, maar de Zoon is uit de Vader, en dus in orde is de Vader de meerdere. Ten andere spreekt hier de Zoon als mens. Zijn menswording was een ontlediging van zichzelf, wat de uitoefening zijner Godheid betreft. Door mens te worden stelde Hij zich in dezelfde betrekking tot God zijnen Vader als ieder mens staat tot God, in de knechtelijke gestalte, en stelde Hij zijn menselijke natuur gedurig op de voorgrond, sprekende en handelende als ieder mens, die niets in en uit zichzelf heeft, maar alles uit God moet ontvangen was in deze de Vader niet meer dan de Zoon? Was dan de Vader niet volstrekt onafhankelijk, en de Zoon thans niet volstrekt afhankelijk van de Vader? Was de Vader niet enkel God, boven de geschapene natuur, en was de Zoon thans niet God geopenbaard in het vlees, in de begrensde en begrenzende menselijke natuur? Was de Vader niet in volstrekte, in onveranderlijke heerlijkheid en zaligheid, en was de Zoon thans niet in lijden, om in altijd groter lijden te komen, en ten laatste te sterven aan het kruis? Kon, moest dus niet de Zoon zeggen, zonder dat daarmee zijn eeuwige geboorte uit de Vader, zijn eeuwig Zoonschap, zijn eeuwige eenswezenheid met de Vader en de Heilige Geest in het minst werd te kort gedaan: Indien gij Mij liefhad, zo zoudt gij u verblijden, omdat Ik u gezegd heb: IK GA HEEN TOT DE VADER, want mijn Vader is meerder dan Ik. En nu heb Ik het u gezegd, eer het geschied is, opdat, wanneer het geschied zal zijn, gij geloven mocht. Hoe zachtmoedig en toegevend! Hij, die als de Heer op zijn woord moest geloofd worden, laat toe, dat eerst de uitkomst de waarheid van zijn woord bevestige. Aan de andere kant bewijst het de volstrekte voorwetenschap des Heeren. Die zich op de toekomst kan

beroepen, als de getuige van de waarheid zijns woords, is de meester der toekomst. Ik zal niet veel meer met u spreken. Zo zou dan die liefelijke stem, die nu drie jaren gehoord was geworden, weldra ophouden gehoord te worden, niet alleen in het openbaar, maar ook in de apostelkring. Welk een stilte, welk een ledigheid zou dat teweeg brengen! O wie weet het niet, die dierbare ontslapenen te betreuren heeft, wat het zegt, dat de stem van de geliefde, die anders onophoudelijk door ons gehoord werd, nu nooit meer door ons gehoord wordt! Hoe is het huis er mee als uitgestorven, het woonvertrek tot een eenzame kamer geworden! Zo zou het ook de discipelen zijn. De mond, waaruit zoveel paarlen als woorden vloeien, zou niet meer tot hen spreken. Weldra zouden Gods engelen en de zaligen in de hemel zich verlustigen in het horen van zijn stem en van zijn woorden vol oneindige wijsheid, liefde, zaligheid en heerlijkheid; maar voor de aarde zou die stem ophouden te spreken. Indien nu echter de Heilige Geest ons niet de woorden, die de Heer gesproken heeft, in de Heilige Schrift had teruggegeven, hoe volkomen en onherstelbaar zou dan het verlies der gemeente door 's Heeren afwezigheid geweest zijn. Doch neen, zulk een verlies kon God niet laten plaats hebben; het voortbestaan der gemeente was er afhankelijk van; zonder de Heilige Schrift zou er geen Christelijke kerk hebben kunnen blijven bestaan. Want de overste dezer wereld komt. De overste dezer wereld, welke als wereld in het boze ligt, is de Satan, die als de oorzaak der zonde ook de macht des doods heeft, Hebreeën 2:14. Deze zou nu tot Jezus komen. Gij herinnert u, dat er na de verzoeking in de woestijn gezegd wordt: De Satan week van Jezus voor een tijd, Lukas 4:13. In de woestijn werden de Heer door de satan de eer en vreugde der wereld voorgesteld, maar Hij wees die af; thans zouden de smaad en het lijden komen, maar ook die zou Hij verachten. Gelijk het lijden bij ons doorgaans de laatste en hoogste proef is van ons geloof, zo zou het ook voor des Heeren gehoorzaamheid zijn. Hij zou gehoorzaam zijn jegens de Vader tot in de dood, ja de dood des kruises, en hoewel Hij de Zoon was, heeft Hij gehoorzaamheid geleerd uit hetgeen Hij heeft geleden, Hebreeën 5:8. Heerlijke gedachte! De Zoon, die in de eeuwigheid, in de Godheid en in de heerlijkheid eenswezens en eenswillens was met de Vader, zou des Vaders wil nu ook volbrengen in de tijd, in de menselijke natuur, in het lijden. En daar het een lijden was tot verzoening der zonde en tot wegneming van de dood, zo was het hiermee een strijden tegen de onzalige schepper der zonde en des doods: de satan. Van daar het woord des Heeren tot de Joodse overheden, die Hem gevangen namen: Dit is uwe ure en de macht der duisternis. En heeft aan Mij niets. Welk een heerlijk woord. Het is de aankondiging van des Heeren overwinning en van des satans nederlaag. Ja, de satan zou het heilig zaad der vrouw de hiel, het op de aarde rustende geringste en laagste deel des lichaams vermorzelen, maar Christus zou hem de kop, het opperste deel, het levensdeel, en daarmee geheel en al vermorzelen. Innerlijk had de satan geen vat op Christus, want Christus was de Heilige. Hij kon Christus niet meer verzoeken ten kwade, want in dit opzicht had hij reeds de veldslag verloren, zodat al zijn vazallen Christus moesten uitroepen als de Heilige Israëls; maar hij kon, als God het hem toeliet, en God liet het hem om heerlijke redenen toe, des Heeren menselijke natuur doen lijden, even als hij dat bij Job deed. Hij kon de Heer omringen niet alleen, maar doordringen met al de angsten en verschrikkingen der hel. Ja, hij kon de Heer, de Vorst des levens, doden. Dit alles werd hem door God toegelaten, even als het hem bij Job werd toegelaten, wiens leven echter gespaard bleef. Nog thans zou de satan niets aan Hem, de Heere, hebben. Hij zou de Christus niet in de dood kunnen houden; neen, deze zou stervende de sleutels der hel en des doods nemen en het paradijs openen, en ten derden dage lichamelijk, zo als Hij gestorven was, opstaan uit het graf, zeggende: Ik ben dood geweest, en zie, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen. En Ik heb de sleutels der hel en des doods. Maar opdat de wereld weet, dat Ik de Vader liefheb, en alzo doe, gelijk de Vader mij geboden heeft. Hiermee zei de Heer, dat, ofschoon zijn lijden gewrocht werd door de macht der duisternis, deze macht geheel en alleen afhankelijk was van zijn Vader en alleen door diens toelating over Hem kon komen; dat het van 's Heeren zijde enkel liefde tot de Vader was, waardoor Hij het lijden vrijwillig op zich had genomen, en dat

Hij hiermee enkel gehoorzaamheid betoonde aan de Vader, die Hem geboden had de verzoening der zonde en daarmee de behoudenis van de zondaar teweeg te brengen. Dit moest de wereld weten, want het was uit liefde tot haar geschied, Johannes 3:16, en het zou aan haar verkondigd worden. De Heilige Geest zou de wereld overtuigen, dat hare zonde is: niet in Jezus te geloven, dat zij voortaan met Gods gerechtigheid te doen heeft, en dat de overste der wereld geoordeeld is, en met hem de wereld, voor zo ver zij in het boze blijft liggen; met één woord dat des satans macht verbroken is, en geheel zijn rijk met de wereld zal ineenstorten, ten zelfde dage wanneer God zijn eeuwig koningrijk voltooien en zijn nieuwe hemel en aarde scheppen zal. Staat op, laat ons van hier gaan. Hier breekt de Heer zijn gesprekken aan de tafel af; Hij kent zijn tijd. De afstand tussen het huis van de paasmaaltijd te Jeruzalem en de hof Gethsemane zou Hem nog gelegenheid geven het gesprek te hervatten. Thans echter moest van de dis worden opgestaan. En toen zij de lofzang gezongen hadden. Deze lofzang bestond uit Psalm 113 tot en met 118, welke wij ons niet zo breedvoerig moeten voorstellen als onze rijmpsalmen. Het was zo als nu nog bij de Joden geschiedt, een zingend lezen dezer psalmen, ofschoon waarschijnlijk op een geheel andere wijze dan die nu gevolgd wordt. Liefelijk niet waar, dat ook de Heer zijn stem verenigde met het halleluja der zijnen, en dat in een ogenblik, waarin de Heer zou opstaan om het ontzettendst lijden te ondergaan. Gedurende het lijden zelf heeft de Heer geen enkele vreugdetoon gehoord, noch doen horen; daarvoor was zijn lijdenstoestand niet vatbaar. Eerst aan het einde daarvan klonk het halleluja weer in de woorden: Het is volbracht; Vader, in uw handen beveel Ik mijnen geest. Neen, het lijden van wege de zonde, het lijden des vloeks laat geen vreugdekreet toe. Men weet, dat de martelaren zongen in de vlammen. De Heilige Geest stortte zulk een overvloeiende mate van genade uit in hun zielen, dat zij de vreselijkste lichaamspijnen niet alleen niet voelden, maar dat ook hun harten vervuld waren van de hoogste blijdschap. Wij kunnen dan ook met toespeling op de naam Chrysostomus zeggen: "Geen gulder mond, dan die God prijst in 't midden der ellende." Doch het verschil tussen des Heeren lijden en dat der martelaren werd juist door één hunner (ik herinner het u slechts) volkomen klaar aangegeven, door op de vraag hoe het kwam, dat hij juichte in zijn lijden, terwijl Jezus bedroefd was ter dood toe? te antwoorden: "Hij leed voor ons en ik lijd voor Hem." Doch van alles wat bij de zijnen wordt aangetroffen zien wij de eerstelingen bij de Heer. Wat de Heer niet deed in zijn lijden, dat deed Hij in de aanschouwing van zijn lijden, een lijden Hem in al de bijzonderheden volkomen bekend. Hij hief met zijn discipelen de lofzang aan. En als zij de lofzang gezongen hadden, Gingen zij uit, en uitgaande vertrok Hij, gelijk Hij gewoon was, naar de Olijfberg. Wij zien ook hier weer, dat de Heer gewoon was, om bij het verlaten der stad allereerst naar de Olijfberg te gaan. De Olijfberg beslaat een belangrijke plaats in de Evangelische geschiedenis. Aan zijn voet opende zich het lijden, en op zijn hoogte opende zich de heerlijkheid des Heeren, door zijn majestueuze opvaart naar de hemel. En Hem volgden ook zijn discipelen. In de binnenkamer met Jezus te zijn, is zo veel als aan land, in de veilige haven te zijn, doch wij moeten naar zee, en daar is de storm, maar daarachter ook de nieuwe wereld. Des Christens leven heeft veel van eens zeemans leven; altijd is er afwisseling; nu windstilte, dan een frisse koelte, dan storm, dan mooi weer, dan regen bij stromen. Zo zou het ook nu en voortaan met de discipelen gaan. En de Heer? O, Hij zou thans met een andere vurige wagen dan die van Elia, ten hemel worden gedragen. Na uit de zaal en het huis van de paasmaaltijd te zijn gegaan, hervatte de Heer onmiddellijk het woord tot zijn discipelen.

14:32 De Heer en zijn discipelen in Gethsemane.
Jezus, dit gezegd hebbende, ging uit met zijn discipelen over de beek Kedron. Hier zien wij de uitgang en de overgang van de Heer tot zijn lijden. En gelijk wij een ogenblik stilstonden, alvorens de Heer de beek Kédron (die geestelijke Rubicon) overschreed, zo laat ons nog een ogenblik stilstaan, nu de Heer deze grens overschreden heeft. Ofschoon bij de Heer het werkdadige en lijdelijke onafscheidelijke zaken zijn, zo trad toch het werkdadige tot hiertoe op de voorgrond, en nu zal het lijdelijke meer op de voorgrond treden. Zo wij het niet te voren wisten, wij zouden billijk vragen: op welk een wijze zal dat enige leven van Jezus op de aarde voor de aarde eindigen? Doch wij weten het, en Hijzelf heeft het ons van de aanvang gezegd: Hij moest lijdend en stervend tot zijn heerlijkheid ingaan. Tot welke heerlijkheid? Tot alle heerlijkheid Gods, maar allereerst tot zijn Middelaars-heerlijkheid. Hij was gekomen om zijn volk zalig te maken van hun zonden, en daartoe was zijn leven op aarde niet genoeg, daartoe moest Hij ook lijden en sterven, en weder opstaan en ten hemel varen. Onze zonden konden niet van ons weggenomen worden, dan in de Weg van Gods gerechtigheid. Christus moest ze voor zijn rekening nemen, en Hij nam ze uit gehoorzaamheid aan de Vader en uit liefde tot ons voor zijn rekening, en betaalde ze tot de laatste kwadrantpenning toe. Aan wie? Aan zijn Vader als Rechter. Hij zou Gods recht tegen de zondaar voldoening geven en daarmede verzoening geven voor de zondaar. Christus is de Borg geworden van het eeuwig verbond der genade, Hebreeën 7:22. Een borg nu is een persoon, die zich aansprakelijk stelt bij de schuldeiser voor de schuldenaar, en die, wanneer de schuldenaar in gebreke blijft, werkelijk door de schuldeiser aangesproken en tot de betaling geroepen wordt. Een borg moet dus iemand zijn, die desgevorderd, de schuld betalen kan, dus een rijk man. Al deze vereisten waren en zijn in de Zone Gods. Hij stelde zich vrijwillig aansprakelijk voor de schuld van de zondaar, en toen deze geëist werd, heeft Hij die ten volle betaald. Gij kunt dat alles (wij herhalen ook hier wat wij vroeger zeiden) in het 53e hoofdstuk van Jesaja lezen (Jesaja 53), op een wijze zoals dit door geen sterfelijke pen of mond kan beschreven of gezegd worden. Bij het behandelen van dat hoofdstuk, en nog onlangs spraken wij reeds breedvoerig van dat lijden voor de zonde; doch wie kan ophouden er van te spreken? Het is de schat der liefde Gods, wie kan hem beschouwen zonder God er voor te verheerlijken; het is de schat onzer zaligheid, wie kan er aan denken zonder zich er in te verlustigen? Al kunnen wij de diepten van Gods liefde niet peilen, toch kunnen wij met de engelen niet nalaten te begeren er telkens in neder te zien. Doch ook hier wordt het licht der zon van Gods heerlijkheid beneveld door de wolk der menselijke waanwijsheid. Men zegt: "Men kan wel geldschulden, maar geen zedelijke schulden voor een ander betalen?" Doch, waarom niet ook zedelijke schulden? Immers, omdat wij geen zedelijke rijkdom hebben, maar zelf arm en vol schulden zijn, terwijl Christus, die een eigen gerechtigheid van eeuwigheid had, zich door zijn volmaakt volbrengen van de wet Gods, als mens, nog een tweede gerechtigheid verwierf voor ons. Zeker, een arm man kan geen borg zijn voor een ander; het borgschap, wij zeiden het zo even, onderstelt rijkdom, genoegzame rijkdom om al de schuld, waarover de borgstelling gaat, te kunnen voldoen. En wat geeft iemand bij ons het recht borg te zijn voor een ander? Omdat hij vrijheid heeft, zijn geld te besteden op welke wijze hij wil. Welnu, Christus had de vrije beschikking over zijn leven, en omdat Hij dit had, kon Hij het geven voor het leven der wereld, Johannes 6:51. Zeker, God heeft gezegd: de ziel, die zondigt, die zal sterven, Ezechiël 18:4,20. Maar sterven dan de zondaren niet? Heeft Christus de lichamelijke dood vernietigd in die zin, dat het vonnis Gods: Stof zijt gij, en tot stof zult gij wederkeren, is opgeheven? Immers niet; wij allen zijn opgeschrevenen ten dode, en wij allen sterven. Doch er is een verlossing uit de dood en van de dood, en het recht daartoe kon Christus verwerven en heeft Hij verworven, door zichzelf in de plaats te stellen van allen, die door Hem tot God gaan, van al de zijnen. Zeker brengt dit verworven recht mede, dat de zondaar ook verlost kan worden van de dood, in die zin, dat hij, zonder te sterven, in een ogenblik des tijds veranderd kan worden in een kind der eeuwigheid, zoals Henoch en Elia;

doch dit zijn uitzonderingen op de regel: dat alle mensen moeten sterven, en de uitzonderingen heffen de regel niet op, maar bevestigen die. Als Christus nu niet zo waarachtig God was, als Hij mens is, Hij zou de mens diens zonden niet hebben kunnen afnemen; want hoe zou een schepsel het lijden, dat Hij met die zonde, als haar gevolg, op zich nam, hebben kunnen doorstaan? Hoe zou hij de vloek over, de toorn Gods tegen de zonde hebben kunnen lijden zonder daarin te bezwijken? En als Christus niet zo waarachtig mens was, als Hij God is, hoe zou Hij de zonde op zich hebben kunnen nemen en hebben kunnen lijden en sterven? De Godheid als zodanig is eeuwig gescheiden van zonde, van lijden, van dood. Alleen als Godmens kon de Zone Gods zich zo waarachtig en zo volmaakt verenigen met de menselijke natuur, als Hij verenigd is met de goddelijke natuur; en zo ontmoeten in Hem de Godheid en de mensheid elkander in ene eeuwige betrekking, in een eeuwig verband of verbond van liefde. Waarom? Omdat de menselijke natuur in Christus heilig, volstrekt heilig was. Doch hoe kan nu de zondige, de onheilige menselijke natuur in diezelfde eeuwige liefdebetrekking tot de goddelijke natuur komen? Daardoor, dat de menselijke natuur van Christus ingaat tot de onze. En hoe kan dit geschieden, zonder in te gaan tot onze schuld, tot onze vloek, tot ons lijden, tot onze dood? Door mens te worden, en door heilig mens te zijn en te blijven, heeft Christus vanzelf het recht over geheel de mensheid verkregen: Hij is haar wettig Hoofd, want Hij is de ware, de heilige mens. Hij staat boven alles, en is daarmede boven allen, de ware Koning der mensheid. Doch die mensheid is onheilig, ligt in de zonde, ligt onder de vloek, is in de macht van een vreemde. De wereld heeft een overste, en deze sterk gewapende bewaart en bewaakt zijn roof. Zo moet dan die geweldhebber des doods bestreden, overwonnen en diens roof hem ontnomen worden. Hoe kan dat geschieden? Door hem zijn recht te ontnemen. De satan heeft recht op ons, omdat wij zondaren zijn, en zo hij geen recht op ons had, hoe zou God hem als overste der wereld dulden? Dat recht en daarmede zijn rijk en heerschappij moeten hem ontnomen worden, en dat recht heeft Jezus hem ontnomen en het uitgesproken in de woorden: Ik ben dood geweest en zie, Ik ben levend, Amen! en Ik heb de sleutels der hel en des doods, Openbaring 1.18. Dat de satan diens recht op de zondaar niet kon ontnomen worden dan door het lijden en sterven van de Zone Gods, heeft zijn reden in de aard van dat recht. In de zonde, door de mens begaan, en daarmede in de vrijwillige gehoorzaamheid van de mens aan de satan, lag de kracht van dat recht, en er kan geen recht te niet gedaan of opgeheven worden dan door een hoger recht. Het recht van gratie is boven het strafrecht en heft dat op. Dat de satan de overste der wereld is, behoort tot het strafrecht van God over de mens. De satan is slechts de uitvoerder van het strafrecht van God over de mens, en hijzelf is aan hetzelfde strafrecht onderworpen; want God alleen is Rechter, en in Hem alleen is het strafrecht en het recht van gratie; want Gode zijn alle dingen mogelijk en Hij is zowel heiligheid als liefde, en zowel liefde als heiligheid. Doch wij herinneren ook hier, wat wij vroeger opmerkten, dat alles wat in God is, geopenbaard moet worden, zal het voor het schepsel bestaan. Gods genade is een overtreffen Gods van zichzelf in zijn liefde. God heeft het heilige vanzelf lief, doch waar Hij genade bewijst, wordt schuld ondersteld. In plaats dus van de onheilige mens te straffen, bewijst Hij hem zijn gunst. Waardoor? Door het recht van gratie, dat Hij heeft, door de liefde en het recht te paren, te verenigen. Dit alles is in God van eeuwigheid tot eeuwigheid, want niets wordt in God, maar alles is, en in Hem is geen schaduw van omkering. Doch hoe openbaart zich nu uit God die vereniging van recht en liefde, dat recht van gratie voor ons, aan ons? Door Christus. Hij is de openbaring van alles wat in God is voor het schepsel. Hij maakte Gods genade mogelijk voor ons. Hij deed haar voor ons bestaan, bracht haar voor ons tot stand. Hij bracht de genade uit God tot ons in zijn eigen persoon, en zonder Hem zou er voor ons geen genade zijn. Hij is de persoonlijke genade voor de zondaar, de Zaligmaker, die zijn volk zalig maakt van hun zonden. Zijn naam is de enige naam, onder de hemel gegeven, waardoor wij kunnen zalig worden, en buiten Hem is er geen verzoening en vergeving van zonde, en komt niemand tot de Vader. Zo is dan Christus (wij herhalen wat wij reeds vroeger zeiden, omdat

wij het niet te duidelijk kunnen maken) de persoonlijke openbaring van Gods recht èn van Gods liefde jegens de zondaar; van Gods recht door als mens alles aan zich te laten geschieden, wat het strafrecht Gods de zondaar oplegt; van Gods liefde, door de schuldige in Christus zijn schuld niet toe te rekenen, maar te vergeven; door de goddeloze in Christus niet te verdoemen, maar te rechtvaardigen. Christus stelde zich dus in de plaats van de zondaar, en door alles door te staan wat Gods strafrecht van de zondaar eist, hief Hij dat recht op in zijn eigen persoon. Voor wie? Voor een iegelijk, die één persoon met Hem uitmaakt, voor de zijnen, voor allen, die Hem als hun Zaligmaker aannemen, voor allen die geloven. En wie zijn zij, die geloven, die met Christus één persoon uitmaken? Die genade hebben, die delen in het leven van de Zoon van God, die de Heilige Geest hebben ontvangen. Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn: die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest, Romeinen 8:1. Gij ziet, wij komen telkens weder terug tot de waarheid, dat de Zone Gods door de Vader gesteld is tot het Hoofd ener nieuwe, heilige, heerlijke, zalige, eeuwige mensheid uit de oude, zondige, ongelukkige, stervende mensheid. Ieder zondaar en elke zondares, die door Jezus schuldverzoenend zich laat reinigen, is rein, en behoort tot de geheiligde mensheid, behoort tot Christus, het Hoofd der geheiligde mensheid, en heeft van nu af deel in de eeuwige, onveranderlijke liefde des Vaders, de genade des Zoons en de gemeenschap des Heiligen Geestes. Zij, die buiten Christus blijven, die Hem als hun Zaligmaker blijven verwerpen, blijven in hun zonden en onder het oordeel Gods. Die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem, Johannes 3:36. Hier valt dan ook een dubbel helder licht op het woord des Heeren: Ik heilig mij zelven voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid, Johannes 17:19. De Heer zeide er niets minder mede, dan: "Ik, de Heilige Israël's, zal, door voor de zonde te lijden en te sterven, Mij tot het Hoofd der heilige mensheid stellen, opdat zij allen, die in Mij geloven, waarlijk geheiligd mogen zijn." Wij komen dus ten laatste tot de waarheid der Schrift: dat de Zone Gods, door de menselijke natuur aan te nemen, alles aannam wat aan de menselijke natuur verbonden is, uitgenomen de zonde als daad; want Christus was de Heilige en moest de Heilige zijn en blijven, zou Hij de menselijke natuur kunnen ontzondigen; maar Hij nam op zich de zonde als schuld, de gevolgen der zonde, het lijden, de dood, en Hij nam ze weg door te lijden en te sterven, en uit de dood weder op te staan als de mens zonder zonde, zonder lijden, zonder dood, als de eeuwig levende, zalige, heilige mens, die als de eerstgeborene uit de doden, het Hoofd is van allen, die wedergeboren worden uit de dood der zonde tot een nieuw leven: van allen, die gemeenschap hebben aan zijn lijden, sterven en opstanding. Zo is dan Gods recht jegens de zondaar in Christus geopenbaard, en ook Gods liefde, Gods vergevende liefde, Gods genade. Want niet alleen dat de zondaar door het lijden en sterven van Christus van zijn schuld ontheven wordt, hij wordt bovendien verheven tot de hoogste rang van eer en heerlijkheid, die er door God te geven is, tot dezelfde rang als welke de Zoon Gods bekleedt, uitgenomen diens eeuwige, onbegonnen eenswezenheid met de Vader en de Heilige Geest: tot de rang van kinderen Gods, erfgenamen Gods, medeërfgenamen van Christus. Hoe! aan zondaren, die alle straf hebben verdiend, wordt niet alleen al de straf kwijtgescholden, maar zij worden daarenboven met eer en heerlijkheid gekroond, alsof zij alleen al het goede hadden verdiend! Met schuld worden zij onschuldig, en zonder verdienste worden zij waardig geacht beloond te worden, Openbaring 3:4. Voorzeker, dit is genade, enkel genade, vrije genade, goddelijke genade. En vanwaar komt de zondaar dit alles? Uit God de Vader, in Christus de Zoon, door de Heilige Geest. In Christus hebben wij voor de zonde geleden, en zijn wij om der zonde wille en voor de zonde gestorven, maar in Hem zijn wij ook uit de dood, uit de zonde opgewekt, om voortaan in het nieuwe, eeuwige, onveranderlijke leven, zonder zonde in de liefde Gods te wandelen. Christus is God geopenbaard in het vlees. Hij brengt ons zondaren in zijn Vader, onze Vader, als een Vader vol genade; maar Hij kon Hem niet aan ons mededelen, vóórdat Hij dat vlees, waarin Hij gekomen is, gegeven had voor het leven der wereld, vóórdat zijn lichaam

verbroken, vóórdat dit voorhangsel van het heilige der heiligen gescheurd was. Toen dat geschied, toen zijn zoenofferande op het krnis volbracht was, kwam de Vader, en komt de Vader in Hem, uit Hem tot alle gelovige zondaren, de Vader met al de volheid en oneindigheid zijner liefde en met al de gaven en krachten van de Heilige Geest. Wat zullen wij nog meer zeggen, om deze heerlijkste aller waarheden enigszins in het licht te stellen? Wij zeggen ook hier met Young: "Onze in arbeid gaande ziel hijgt om een denkbeeld te baren, dat te groot is voor de geboorte." Doch waartoe nog uitdrukkingen gezocht, waar de Heer zelf de volmaakte uitdrukking geeft? Hij heeft bij de verbreking zijns lichaams, in zijn lijden en sterven de bittere beker van Gods oordelen over de zonde voor ons gedronken, opdat Hij ons in zijn avondmaal met de gemeenschap aan zijn gebroken lichaam, de zoete beker der vertroosting zou kunnen aanbieden, met de woorden: Drinkt allen daaruit, dat is mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, dat voor u en voor velen vergoten wordt, tot vergeving der zonde. Waar een hof was, in welke Hij ging en zijn discipelen. En Judas, die Hem verried, wist ook die plaats, dewijl Jezus aldaar dikwijls vergaderd was geweest met zijn discipelen. Wij zien hier, dat de Heer als Hij gewild had, niets lichter zou geweest zijn, dan de aanslag van Judas te verijdelen; doch Hij wilde niet. De ure, waartoe Jezus kwam, Was nu gekomen, de ure des lijdens, tot het volbrengen van die grote offerande, die alle andere offeranden zou doen ophouden. Daarom week de Heer ook ditmaal niet af van zijn gewoonte, om zich des avonds uit de stad Jeruzalem met zijn discipelen terug te trekken in de stille olijvenhof aan de voet van de Olijfberg. Liefelijke overeenstemming van de plaatsen met de zaken. Trouwens, waar vindt men goddelijke harmonie dan in de natuur, de Schrift en de regering Gods? In het dal zou de Heer afdalen in de diepte van alle lijden; op de berg zou Hij opvaren boven alle hemelen. En als Hij aan die plaats gekomen was, welker naam was Gethsemane, zeide Hij tot zijn discipelen: zit hier neder totdat ik heenga en aldaar zal gebeden hebben. Waarschijnlijk zeide de Heer dit telkens, wanneer Hij zich in Gethsemane tot het gebed afzonderde; eerst nu was het nodig dit te vermelden. Doch, wat belangrijker is, de Heer toont een grote behoefte te hebben tot het gebed. Zo even had Hij pas gebeden in het midden zijner discipelen, nu ging Hij weder bidden in de eenzaamheid. Trouwens de Heer had alles biddend gedaan, en zou Hij nu afdalen in het diepste lijden zonder te bidden? Voorts verklaart zich de behoefte des Heeren aan het gebed uit zijn veelbewogen gemoed. Die altijd in de strijd Gods is, heeft altijd een drang tot het gebed. Daarvan kan iemand, wiens leven kalm als het water ener beek daarheen vloeit, zich geen denkbeeld maken. Luther kon ook uren lang bidden, maar hij was ook gedurig in strijd en moeilijkheid gewikkeld. Er is bij de persing der ziel geen andere uitgang dan naar God. In Hem rust de matte ziel, en uit Hem keert zij met nieuwe en hogere krachten terug. En met zich nemende Petrus en de twee zonen van Zebedeus, Jacobus en Johannes. De Heer moest in volle kracht tot zijn discipelen kunnen zeggen: Gij zult mijn getuigen zijn, want gij zijt van de beginne met Mij geweest. Dus ook wat met de Heer in de afzondering geschiedde, moest niet zonder getuigen zijn. De verheerlijking op Thabor had de drie genoemde discipelen tot getuigen gehad; zij moesten het thans ook zijn van des Heeren allerdiepste vernedering. Gij ziet, met welk een alles ordenende en beheersende wijsheid de Heer zijn gangen, ook in dit verbijsterend tijdsgewricht, regelt. Begon Hij verbaasd en droevig en zeer beangst te worden. De Heer werd blijkbaar plotseling door een hooggaande zielsangst overvallen, die Hem het bestuur over de bewegingen zijns gemoeds onmogelijk maakte. Het was de overgang van des Heeren dadelijke gehoorzaamheid tot diens lijdelijke gehoorzaamheid. Evenals wij door een snel opkomende geweldige hoofdpijn, benauwdheid of koorts tot een hevige krankheid worden ingeleid, welke reeds terstond alle zelfbeheer over ons lichaam doet ophouden, zo was het naar de geest bij de Heer. Hij is onder de macht van een lijden, dat Hij niet van zich af kan werpen, dat Hij ook niet beheersen kan; en dat Hij dit niet beheersen kan, vermeerdert zijn angst. Het lijden als zodanig was Hem niet vreemd, maar eigen van het ogenblik zijner zelfbewustheid af; want hoe kan een heilige liefde in een onheilige omgeving anders dan lijden. Maar zulk een hooggaand, al zijn

menselijke krachten te boven gaand lijden had Hij nog niet ondervonden; ik zeg al zijn menselijke krachten te boven gaand lijden, want gij gevoelt, dat zijn Godheid in Hem alleen de grond mocht en moest zijn, waarop zijn mensheid rusten, en waardoor zijn mensheid door het lijden niet te niet of verloren gaan kon. Alleen de menselijke natuur kan lijden, en zij alleen leed in de Heer Jezus Christus. Wij herinneren u dan ook bij deze gelegenheid, misschien bij herhaling, dat het een bloot Roomse voorstelling is, om het kruis het altaar van Christus offerande te noemen. Niet het kruis, maar de Godheid van Christus is het altaar van Christus zelfofferande, van de offerande zijn lichaam; dat altaar alleen heiligde die offerande. Toen zeide Hij tot hen: Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe. De Heer sluit zijn hart niet voor zijn beminde discipelen; trouwens geheel het leven van Christus is de openbaring van de Vader en van zichzelf aan de zijnen, door de Heilige Geest. Zij moesten dus niet alleen het uitwendig verschijnsel van hetgeen nu plaats had, aanschouwen; zij moesten ook weten, wat er in zijn binnenste omging. En nu vragen wij: wie herkent hier dezelfde persoon, die in het hogepriesterlijk gebed als boven de wereld en boven het lijden stond? En toch het is dezelfde persoon, maar in andere omstandigheden, in een andere betrekking. Toen sprak Hij uit zijn Godheid, en nu spreekt Hij uit zijn mensheid, en in beide sprak en spreekt Hij even waar. Daarom moeten wij de waarachtige Godheid en mensheid des Heeren in alles en ten allen tijde onwrikbaar vasthouden, en alles is en wordt ons klaar. Laten wij echter ooit een van beiden los, dan storten wij neder in afgronden, die geen uitgang, in tegenstrijdigheden, die geen oplossing meer toelaten. Voor ons is het duidelijk, dat de mensheid in Christus door zijn Godheid moest gedragen worden, gelijk het altaar het offer draagt en heiligt, zou Christus het lijden voor de zonde hebben kunnen doorstaan; want dat lijden was een volkomen lijden, was de dood in al zijn verschrikkingen, was de vloek van God in al zijn zwaarte. Ook maakt de persoon de waarde van zijn daad en van zijn lijden. Die de hoogste persoon is, diens lijden heeft ook de hoogste betekenis en waarde, en Christus was de hoogst denkbare persoon nevens de Vader en de Heilige Geest. Daarom, omdat Christus de eeuwiglevende is, is zijn hogepriesterschap ook eeuwig, heeft zijn offerande een eeuwiggeldende kracht tot verzoening van alle zonden. Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe. Vanwaar deze uiterste bedroefdheid der ziel bij de Heer, die zich geen zonde bewust was? Zij kwam niet uit Hem, maar zij werd in Hem uitgestort. Bij ons hebben zich slechts onze zonden als in slagorde tegen ons over te stellen, met al de rampzalige gevolgen, die zij voor onszelf en anderen hebben te weeg gebracht, om onze ziel met angst en schrik te slaan, en ons hart met een onuitsprekelijke droefheid te vervullen; doch Jezus was de Heilige. Zeker, deze droefheid kon bij de Heer, gelijk bij ieder kind van God, geen andere zijn dan een droefheid naar God; maar toch, ook zij is een droefheid, die dodelijk is, en ook ons werkelijk zou doden, als God het niet verhinderde; doch de ziel wordt juist alsdan op het sterkst uitgedreven naar God en vlucht naar Hem en redt daarmede haar leven. Dit is duidelijk: Is de Heer bedroefd, en heeft Hij in zichzelf niets, waarover Hij zich te bedroeven heeft, zo moet zijn droefheid uit een bron buiten Hem voortvloeien; buiten Hem en toch in Hem; want zijn hart gevoelt die droefheid en dreigt er onder te bezwijken. De zaak verklaart zich echter. Het lijden van de Zone Gods is, zoals wij reeds zeiden, enkel een lijden voor de zonde. Al de droefheid, die de zonde in onze ziel kan uitstorten, viel in zijn ziel. Herinneren wij ons steeds wat wij elkander meermalen zeiden: al wat in God verborgen is, moet zich uit God openbaren, zal het voor het schepsel bestaan. En nu is Christus de persoonlijke openbaring Gods. Dat Christus de zonde op zich genomen had, was een innerlijke zaak en moest zich naar buiten openbaren in zijn lijden en sterven. Toen de Heilige Israël's aan het kruis hing, toen zeide het geloof: "Ziedaar de drager der zonde zichtbaar geopenbaard." En zo spreekt het geloof nog, en zo zal het spreken tot aan het einde der wereld. De persoon, die lijdt, en de aard van het lijden bewijzen, dat het een lijden was voor de zonde. En nu, Gethsemane is de voorhof van Golgotha. In Gethsemane heeft de Heer reeds een voorgevoel van geheel zijn lijden, zoals zich dat ontwikkelen zal tot de voleinding toe. Het

lijden begon innerlijk in de ziel, om te eindigen in het lichaam en in de dood des lichaams. Blijft hier en waakt met Mij. De Heer had ditmaal sterke behoefte niet alleen om tot de Vader te bidden, maar ook om zijn discipelen wakende te hebben, ten einde Hij tot hen spreken en hun de gewaarwordingen zijns harten kenbaar maken kon. Hoe geheel natuurlijk, niet waar? hoe waarachtig menselijk ook. Wij hebben in uren van benauwdheid onze liefste betrekkingen zo gaarne bij ons. Al weten wij, dat zij ons niet kunnen helpen, toch helpt ons hun tegenwoordigheid, zij hebben althans geopende oren om ons te horen, en geopende harten om ons te verstaan, en met ons mede te gevoelen. En een weinig voortgegaan zijnde, scheidde Hij zich van hen af, omtrent een steenworp ver, en neerknielende, viel Hij met zijn aangezicht op de aarde, en bad Hij, zo het mogelijk ware, dat die ure van Hem voorbijging, zeggende: Abba, mijn Vader! Alle dingen zijn U mogelijk. Indien het mogelijk is, neem deze drinkbeker van mij; doch niet mijn wil, maar de Uwe geschiede. Welke woorden horen wij hier uit de mond van Jezus, de gekomene uit de schoot des Vaders, om zijn volk zalig te maken van hun zonden! Hoe! wil dan de Grote Borg, de enige en eeuwige troost der verlorenen in hun zonden, zijn borgbelofte te niet doen, waarmede Hij, komende in de wereld, tot de Vader gezegd heeft: Slachtoffer en offerande hebt Gij niet gewild, maar Gij hebt Mij het lichaam toebereid. Brandoffer en offer voor de zonde hebben U niet behaagd. Toen sprak Ik: Zie, Ik kom (in het begin des boeks is van Mij geschreven) om Uwen wil te doen, o God! Hebreeën 10:5-7. Stelt u gerust, o gij verlorenen in uzelf en behoudenen alleen in Hem. Gij hoort immers uit des Heeren mond in zijn bede, welke bij het eerste gehoor u bevreemdt en verschrikt, dat Hij zijn borgbelofte vervullen en de wil des Vaders doen wil. Doch dit kan in de menselijke natuur, door Gods Zoon, God zelf, niet geschieden zonder strijd. Meent gij, dat dit de eerste maal is, dat de Zone Gods zulk een strijd te voeren heeft? Neen, geheel zijn leven in zijn mensheid op aarde bestond in zijn gehoorzaamheid aan de Vader, in de onderwerping van des Zoons menselijke wil aan des Vaders goddelijke wil; doch, hier, in Gethsemane, werd deze vroeger altijd terugkerende en altijd overwonnen strijd voor het eerst openbaar, omdat die strijd hier zijn hoogste hoogte bereikte en zo hooggaande werd, dat hij niet meer verborgen blijven kon, maar naar buiten treden moest. Trouwens, alles wat in Christus was, moest, zoals wij reeds opmerkten, naar buiten treden, moest geopenbaard worden voor en aan de zijnen. Vraagt uzelf: Kon des Heeren heilige wil behagen hebben in het lijden of begeren te lijden? Immers neen. Het lijden is voor een heilig mens een volstrekt tegennatuurlijke zaak. Des Heeren heilige menselijke natuur moest zich tegen het lijden als zodanig verzetten en daarmede onttrekken, indien het mogelijk ware. En nu vraagt de Zoon aan zijn almachtige Vader, of het mogelijk ware? En zo niet, dan is Hij bereid zich te onderwerpen. En o, hoe boven alles heerlijk is dat beroep van de Zoon op de almacht des Vaders! De Zoon wil in zijn menselijke natuur niet weten van een volstrekte zekerheid, dat er geen andere weg van behoudenis voor de zondaar is, dan door dat vreselijk lijden en sterven, waarvan Hij thans het begin ondervindt. In zijn menselijke natuur wil de Zoon niets weten, dan hetgeen de Vader Hem te weten geeft, en wil Hij niets zeggen en doen, dan hetgeen de Vader Hem te zeggen en te doen geeft; dit bracht de staat zijner zelfvernedering, zijner zelfontlediging, zijner volmaakte gehoorzaamheid aan de Vader mede. Daarom beroept zich de Zoon op de almacht des Vaders, en houdt aan deze vast als aan het laatste plechtanker, dat Hij uitwerpen kan in deze vreselijke storm zijner ziel. En handelen wij als des Heeren discipelen in gelijke omstandigheden niet op dezelfde wijze? Als wijzelf of onze dierbare betrekkingen in hooggaand lijden of stervensnood verkeren, en de geneesheren geen raad meer weten en geen hoop meer geven, dan pleiten wij nog op Gods almacht, wetende dat bij God geen ding onmogelijk mag genoemd worden; en wij kunnen die almacht niet loslaten, en wij mogen haar ook niet loslaten, totdat God beslist heeft, en Hij daarmede zijnen wil ons geopenbaard heeft. Zo was het ook bij de Heer in de eerste en hoogste plaats. Het moest Hem, en het moest de zijnen, zijn gemeente, heel de kerk volkomen openbaar worden, dat er geen ander middel van behoudenis des zondaars mogelijk was, dan het lijden en

sterven van Gods Zoon, en wel zoals dat lijden en sterven zijn zou en geweest is. God heeft beslist zijn wil geopenbaard. De drinkbeker is niet van de Zoon voorbijgegaan. In dit opzicht heeft de Vader de Zoon niet verhoord. God heeft zijn Zoon niet gespaard, waar Deze om sparing vroeg, maar heeft Hem overgegeven in de dood, in de dood des kruises, Romeinen 8:32. En gaat het de kinderen Gods niet dikwijls ook zo? Och, hoe vurig, hoe dringend smeekte menig kind van God om sparing van de dood voor zich op eigen ziekbed, of voor dezulken, die hij zo innig lief had en die op hun stervensuur lagen. En toch, zij moesten sterven. Doch er zijn nog hogere verhoringen, dan die van gespaard te worden van de dood. En zo was het ook hier. De Vader heeft de Zoon verhoord in een ander, heerlijker opzicht. Hij heeft de Zoon niet verhoord naar zijn mensheid, maar naar diens Godheid. Hij heeft Hem het lijden des doods laten smaken, om Hem te maken tot de oorzaak der zaligheid van allen, die zalig worden, om Hem, gelijk Hij in zijn Godheid had, ook in zijn mensheid een naam te geven, die boven alle naam is, opdat in de naam van Jezus zich buigen zou alle knie dergenen, die in de hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods des Vaders; om dus Hem, de eeuwige Zoon, te doen terugkeren op de eeuwige troon, zó dat Hij daar door alle verloste zondaren zich de lofzang zou horen toezingen: Gij zijt geslacht en hebt ons Gode gekocht met uw bloed, uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie. En Gij hebt ons onze God gemaakt tot koningen en priesters, en wij zullen als koningen heersen op de aarde. Doch ook nog in een ander opzicht heeft de Vader de Zoon verhoord. Hij heeft Hem in zijn mensheid versterkt, zoals wij straks zien zullen. En nu, beschouwen wij het gebeurde van meer nabij, en werken wij thans uit wat wij nog slechts aanstippen konden. Immers in deze zaak kunnen wij niet diep genoeg treden, mits wij de grenzen der Schrift niet te buiten gaan. De vraag is hier: wat was de aanleiding tot deze, ons tot nu toe ongewone, dus buitengewone bede des Heeren? Wij antwoorden: De ondervinding van het lijden. Vergeten wij het nooit: het Christendom is een ondervinding, want bij de Heer was alles ondervinding en uit zijn ondervinding vloeit de onze als gelovigen voort. Wij ondervinden in Hem de vloek der zonde en de zegen der genade. Nog eens dan, uit de bede des Heeren: Indien het mogelijk is, neem deze drinkbeker van Mij, doch niet mijn wil, maar de uwe geschiede, blijkt het hooggaande, alle voorstelling te boven gaande zielslijden des Heeren. Daarom neemt de Heer de toevlucht tot de almacht zijns Vaders, en vraagt Hij, of op geen andere wijze door Hem, de Zoon, de verlossing kan worden gewrocht, dan juist door zulk lijden te ondergaan, als waarvan reeds nu zijn ziel bij aanvang vervuld is? De Heer kende ja zijn lijden vooraf tot in de kleinste bijzonderheden toe; doch het verschil tussen het kennen van het lijden en het ondervinden, het gevoelen van het lijden is oneindig groot. Zou Christus het recht van God tegen de zonde openbaren, dan moest Hij het ervaren; doch nooit had de heilige ziel van Jezus zich kunnen voorstellen, dat zij zulk een lijden zou kunnen gevoelen als zij thans gevoelde. Hoe zou het ook mogelijk zijn, dat zich de volkomenste onschuld een volkomen denkbeeld kon maken van het hoogste straflijden voor de hoogste schuld? Kon Hij, die het leven, het eeuwige leven is, zich het lijden van de dood voorstellen, zonder het te ondergaan? Zeker kan God dit in zijn volstrektheid, want God weet alle dingen volstrekt volmaakt, zonder het te ondervinden, maar niet God geopenbaard in het vlees, niet de God-mens. Deze kon dat lijden, zonder op te houden waarachtig mens te zijn, niet volkomen kennen zonder het te ondervinden, en toen Hij het ondervond, toen was het al zijn voorstellingen te boven gaande, en Hij erkende zijn Vader in diens almacht, waardoor Deze alles kan wat Hij wil, en vraagt van Hem om, indien het met des Vaders wil overeenkwam, de verlossing door Hem te volbrengen zonder zulk een lijden. Indien dan ook nu de Heer niet meer had gezegd, dan: Vader! indien het mogelijk is, en alle dingen zijn U mogelijk, neem deze drinkbeker van Mij, het zou ons onverklaarbaar zijn, hoe de Heer zo iets bidden kon, na alles wat Hijzelf van zijn lijden en sterven voorzegd had; maar Hij voegt er terstond bij: doch niet mijn wil, maar de uwe geschiede. Hij weet, dat zijn Vader alles vermag, maar Hij weet ook, dat de Vader diens almacht alleen bericht om zijn wil te volbrengen, en

tegen de wil des Vaders begeert de Zoon niet te doen. Als Hem de wil des Vaders blijkt te zijn, dat Hij dat alles te boven gaande lijden moet doorstaan, dan verklaart Hij zich bereid zich volkomen te onderwerpen. "Dat des Vaders wil blijke," is dus het gebed des Zoons. Wij zien hier, gelijk wij reeds opmerkten, dat de heilige menselijke wil, welke in Jezus was, niets anders kan willen, dan de heilige goddelijke wil, welke in de Vader was. De heilige goddelijke wil begeerde de vernietiging der zonde door het lijden en sterven zijns Zoons, en de heilige menselijke wil begeerde niet te lijden, maar verzette er zich op heilige wijze tegen. Ik zeg: op heilige wijze, dat is met dadelijke onderschikking van de heilige menselijke wil aan de heilige goddelijke wil als de meerdere. Wij hebben hiervan een flauw voorbeeld in David. David wilde de Heer een prachtige tempel bouwen. Dat was een heilige wil in David, maar God wilde het niet en liet het hem weten, en terstond onderschikte David zijn wil aan de wil Gods. Saul deed het tegendeel, door het sparen van de Amalekietische koning. De heilige wil van Jezus verzette zich tegen het lijden, zoals het zich in Hem openbaarde, als een lijden voor de zonde, als het hoogst mogelijke en allervreselijkste lijden, en Hij zocht toevlucht bij zijn almachtige Vader om er van verlost te worden, wanneer het met diens wil overeenkomstig was. Wat wordt hiermede voor ons ontegenzeggelijk bewezen? Dit: dat het lijden des Heeren geen eigenwillig, en toch een gewillig lijden was. De Heer zocht het lijden niet, maar toen het Hem van de Vader naar diens heilige wil werd opgelegd, toen aanvaardde Hij het gewillig, overeenkomstig het woord der Schrift, Hebreeën 5:5: Ook Christus heeft zichzelf niet verheerlijkt om Hogepriester te worden, maar die tot Hem gesproken heeft: Gij zijt Priester in de eeuwigheid, naar ordening van Melchizedek. Nog meer: des Heeren aanvankelijke bede tegen het lijden voor de zonde bewijst dat Hij het niet verdiend had voor zichzelf, dat Hij voor zichzelf niet behoefde te lijden, dat Hij zich aan dat lijden had kunnen onttrekken, indien het niet de wil des Vaders geweest ware, dat Hij op deze wijze voor anderen, voor zondaren lijden zou. Dit alles werd door deze bede des Zoons openbaar, en nog zoveel meer, dat ons thans niet voor de geest staat, maar dat weder aan andere gelovige onderzoekers der Schrift duidelijk blijkt. En Hij kwam tot de discipelen en vond ze slapende van droefheid. Hoe vertroostend is de Schrift. Wij zouden allicht de slaperigheid der discipelen aan onverschilligheid of traagheid toegeschreven hebben, waren wij niet beter onderricht geworden. Neen, het was geen ongevoeligheid bij de discipelen, maar veeleer overgevoeligheid. De voorafgaande gesprekken, de nachtelijke ure, de betuiging des Heeren van zijn hooggaande droefheid hadden ook hun zielen tot droefheid gestemd, en de droefheid maakt dof, zij verdooft de zinnen en doet lichtelijk tot slaap overgaan. Zo sliep Jona in het midden van de storm in het ruim van het schip. Evenals men in een zware dampkring iets van de indruk ontvangt van het onweer, dat op het punt staat van los te breken, zo gevoelden de apostelen ook de indruk van de machtige strijd, die hier gestreden werd, en zij werden bedroefd, omdat zij Hem zo bedroefd zagen, en het was hun moeilijk wakende te blijven. Nochtans zij wederstonden deze bedwelming niet, en waren dus te berispen. En Hij zeide tot Petrus: Simon, slaapt gij? Kunt gij niet een uur met mij waken? Bijzonder tot Petrus richt de Heer het woord, want deze had, tegen des Heeren waarschuwing aan, beloofd de Heer niet te verlaten. En nu het er op aankwam, kon hij ook niet een enkel uur waken met zijn Heer. Staat op, waakt en bidt opdat gij niet in verzoeking komt. Bij Petrus was deze slaperigheid de voorbode van zijn val. Immers uit die slaap door de komst der bende onzacht wakker geworden, werd hij in een ongewone toestand overgebracht, waardoor hij eerst het zwaard in het wilde trok, en daarna zich waagde in het huis van de hogepriester. De verzoekingen, de bestrijdingen van ons geloof en van onze hoop en van onze liefde beginnen meermalen met verdoving en bedwelming van de geest; vandaar de gedurige vermaningen des Heeren van vroeger en nu: waakt en bidt, houdt de geest wakker, en neemt de toevlucht tot de Alvermogende. De geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak. De Heer verontschuldigt hiermede zijn discipelen wel enigszins, maar troost hen er niet mede, neen! Hij doet hen de noodzakelijkheid inzien van het waken. Omdat het vlees zwak is, is de gewilligheid des geestes

niet genoeg; neen, men moet zich daarop niet verlaten, maar door de geest in gebed en waakzaamheid het vlees opwekken en versterken. Wederom ten tweede male heengaande bad Hij, zeggende: Mijn Vader! Indien deze drinkbeker niet van Mij kan voorbijgaan tenzij dat Ik hem drinke, Uw wil geschiede. De Heer is blijkbaar in een onrustigheid en gejaagdheid der ziel, welke Hem niet toelaat, lang buiten de gemeenschap zijns Vaders te vertoeven. Gelijk het gejaagde hert schreeuwt naar de waterstromen, alzo schreeuwt zijn ziel naar Hem, in wie Hij tot nu toe niets dan een oneindige Vaderliefde had ontmoet. Hij herhaalt zijn gebed, maar met een kleine verandering, waarin Hij te kennen geeft, dat Hem de wil des Vaders nog niet geheel duidelijk is, maar dat Hij het uit zijn lijden gevoelen kan, dat het des Vaders wil niet is om Hem er van te bevrijden. Want zijn lijden steeg al hoger en hoger. Dit deed Hem nogmaals afbreken en tot zijn discipelen terugkeren. En wedergekeerd zijnde vond Hij hen wederom slapende, want hun ogen waren bezwaard, en zij wisten niet wat zij Hem antwoorden zouden. Het is, wie weet het niet die veel geleden heeft een lijden in het lijden, dat men door zijne liefste betrekkingen alleen gelaten wordt. Och, heb maar een kind of een gade, die aan een besmettelijke krankheid ligt, hoe ziet ge u verlaten van allen, en hoe eenzaam is uw huis, dat anders van mensen vervuld is. Troost er u mede, o gij dubbel bedroefde, de Heer heeft ook uw leed ondervonden. Gij drinkt hiermede uit dezelfde beker, waaruit Hij gedronken heeft, en is er groter gemeenzaamheid met Hem dan te drinken uit dezelfde beker, waaraan Hij de lippen heeft gezet? Ook Hij werd alleen gelaten in zijn lijden, zelfs door zijn liefste discipelen. Ja, Hij dronk in alles onze beker, opdat wij ook in het lijden gemeenschap met Hem, de Gezegende boven alle gezegenden, hebben zouden. Wij zien welk een behoefte Hij aan zijn discipelen had in deze aller gewichtigste ure van zielsbenauwdheid en strijd; doch ook deze behoefte werd niet vervuld. Zij sliepen. De Heer had niets aan hen, zij waren niet bij Hem, zij hadden Hem reeds verlaten, ofschoon zij nog lichamelijk tegenwoordig waren. Zij gevoelden niet meer met Hem, en sprak Hij tot hen, zij wisten Hem geen antwoord te geven. Trouwens, wat de Heer hier aan het einde overkomt, dat overkwam Hem reeds in het begin en bij de voortzetting zijner wandeling op aarde. Hij was grotendeels alleen bij zijn moeder en pleegvader, die Hem niet begrepen; alleen onder zijn broeders en zusters, die Hem niet geloofden; alleen onder zijn volk, dat Hem niet kende; alleen bij zijn discipelen, die Hem niet verstonden; maar nog meer alleen was Hij in zijn lijden en allermeest op het kruis. En de Heer had een behoefte om niet alleen te zijn, zoals niemand had. Hij had een hart vol liefde, zoals niemand hebben kan, en de liefde zoekt naar gemeenschap, naar aansluiting, en deze niet te vinden, is haar lijden. Troost er u mede, o gij, die door God levend gemaakt, u geheel uw leven moet bewegen in kringen, die geestelijk dood zijn, en waarin gij nauwelijks een enkele vindt, aan wie gij uw leven uit God kunt mededelen. Ook dit lijden heeft uw Heer geleden. En zegt nu niet, wat zo velen in vrome ijver zeggen: dat wij aan God moeten genoeg hebben. Wij moeten aan God genoeg hebben, maar God zelf wil zich niet scheiden van zijn goede gaven. Hij heeft onze natuur zo ingericht, dat wij zonder liefde niet gelukkig kunnen zijn, en dat de liefde niet kan leven zonder gemeenschap te hebben met de gelijke, de verwante ziel. Had de Zoon niet aan de Vader genoeg? Zeker had Hij dat, maar in de Vader waren voor Hem de zijnen begrepen. Als waarachtig mens zocht Hij troost bij mensen, als de Meester troost bij zijne discipelen, als het Hoofd der heiligen troost in de gemeenschap der heiligen, en die niet vindende, verzwaarde het zijn lijden. En hen latende, ging Hij wederom heen en bad ten derden male, zeggende dezelfde woorden. Tot drie malen toe bad de Heer, en bad Paulus. Het drietal is een volkomenheid in de Schrift, ook van het gebed. Een drievoudige herhaling van een innige smeekbede is voor God genoeg, om zijn wil aan de bidder te openbaren. Bij Paulus geschiedde dit met een hoorbare stem, bij de Heer niet. En waarom niet? Waarom horen wij in Gethsemane niet meer de stem des Vaders tot de Zoon, als bij de doop, als op Thabor, als bij des Heeren afscheid van het volk? Omdat het lijden voor de zonde dit niet toeliet. In dat lijden kon de onmiddellijke gemeenschap des Zoons en des Vaders niet meer plaats hebben. Nochtans werd de Zoon de

bepaalde wil des Vaders te kennen gegeven. En van Hem werd gezien een engel uit de hemel, die Hem versterkte. Niet de Vader zelf antwoordt thans de Zoon, maar een der dienstdoende engelen wordt tot Hem gezonden, even als de engelen uitgezonden worden tot dienst van allen, die de zaligheid beërven zullen. Een engel werd tot Jezus gezonden, niet om Hem van het lijden te bevrijden, maar om Hem tot het lijden te versterken. Immers, tot lijden behoort kracht; de zwakke kan niet lijden, zonder te bezwijken, en Christus mocht niet bezwijken. Ook mocht Hij van zijn eigen goddelijke krachten geen gebruik maken in zijn eigen lijden; daarom kwam een engel tot Hem. Het is hiermede als met iemand, die een zware kunstbewerking moet ondergaan. Men ondersteunt hem niet om hem van de kunstbewerking te ontslaan, maar om hem die te doen doorstaan. Immers, die niet meer lijden kan, houdt op te lijden. Ziet hier de Heer der heerlijkheid in zijn lijden minder gemaakt dan de engelen, Psalm 8:6. En in zware strijd zijnde, bad Hij te ernstiger. De angst en benauwdheid zijner ziel bereikte nu de hoogste hoogte, zodat de Heer voor de laatste maal bad met al de aandrang en ernst, die zijn ziel vermocht te betonen. En zijn zweet werd gelijk grote druppels bloed, die op de aarde afliepen. Naar het uitwerksel moet men de oorzaak beoordelen. Is het bloed zweten niet uit natuurlijke oorzaken te verklaren, dan moet ook het lijden, waardoor het werd voortgebracht, niet uit natuurlijke oorzaken te verklaren zijn. Indien wij konden weten, wat de Heer inwendig heeft geleden, wij zouden ook kunnen weten, dat het bloed zweten hiervan het noodzakelijk gevolg moest zijn. Doch op aarde heeft nooit enig mens kunnen lijden wat Jezus heeft geleden, en daarom is het ten hoogste overmoedig, om een bloed zweten, als bij Jezus plaats had, voor onmogelijk te verklaren. Het lijden voor de zonde is een volstrekt enig lijden, en daarom zijn ook al de verschijnselen er van volstrekt enig. Nochtans is het bloed zweten niet zonder alle voorbeeld in de geschiedenis; doch het komt bij het bloed zweten des Heeren in geen vergelijking. Dat zijn zweet werd gelijk grote druppels bloed, die op de aarde afliepen, doet denken, dat dit bloed zweten plaats had in het gelaat en bijzonder aan het voorhoofd des Heeren. En als Hij van het gebed opgestaan was, kwam Hij tot zijn discipelen, en vond ze slapende, en Hij zeide: Slaapt nu voort en rust. Ziet de ure is gekomen, en de Zoon des mensen wordt overgeleverd in de handen der zondaars. Staat op, laat ons gaan. Ziet, die Mij verraadt is nabij. De benauwdheid der ziel is geleden, de heilige strijd des Heeren is gestreden. Hij heeft met de daad het woord bevestigd: Zie hier ben Ik, o God! om uw wil te doen. Hij heeft in zijn mensheid het borgschap aangenomen, gelijk Hij het aannam in zijn Godheid vóór de grondlegging der wereld, en nu zal zijn borggerechtigheid de enige en eeuwige gerechtigheid zijn van alle zondaars, die zalig worden. En nu de Vader de eer gegeven is door de Zoon, nu wordt ook de Zoon door de Vader verhoord, niet daarin dat de beker des lijdens voor de zonde Hem van de lippen wordt genomen, maar daarin, dat Hem de schrik voor dat lijden wordt ontnomen. En dat is een verhoring, die God nog gedurig aan zijn kinderen geeft. Zij moeten sterven, maar zij bidden om een dood zonder verschrikking, of hun lieve betrekkingen bidden het voor hen, en de Heer verhoort hen meermalen, en zij ontslapen zacht en kalm als het kind op de moederlijke schoot, aan de moederlijke borst. Nooit is het gebed te vergeefs. Het doet altijd iets goddelijks nederdalen, is het niet de stem des Vaders, dan toch een engel van de Vader; en wordt het kruis niet weggenomen, dan wordt er kracht gegeven om het te dragen. Hier voegt dan ook de aanhaling van de plaats uit de brief aan de Hebreeën (Hebreeën 5:7,8); het is Jezus, die in de dagen zijns Vlezes gebeden en smekingen tot Degene, die Hem uit de dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen geofferd hebbende, en verhoord zijnde uit de vreze, hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden. En hier ontvangen wij dan ook de rechte sleutel van des Heeren handeling in Gethsemane. In de woestijn, na des Heeren doop, bewees de Heer zijn gehoorzaamheid door de verzoeker af te wijzen. Doch nu moest de Zoon zijn gehoorzaamheid aan de Vader tot in de dood, ja tot in de dood des kruises bewijzen, openbaren. Hoe kon dat geschieden? Waar gehoorzaamheid mogelijk zal zijn, daar moet onderschikking plaats vinden, en waar onderschikking zal plaats vinden, daar moet een hogere wil zich openbaren dan de

onze. En dit alles ziet gij in Gethsemane. De heilige wil des Zoons vindt in Gethsemane eensklaps een reden om zich niet lijdelijk, niet stilzwijgend te onderwerpen aan het lijden, dat Hem overstelpt. Hij vraagt bepaald de Vader om er van bevrijd te zijn, tenzij het de onveranderlijke wil des Vaders zij. En het is de onveranderlijke wil des Vaders. De Zoon onderwerpt zich terstond daaraan. Ziedaar de gehoorzaamheid des Zoons aan de Vader tot in de dood, tot in de dood des kruises. Neem het gebed des Zoons om bevrijding, en zijn onderwerping aan de wil des Vaders weg, en het openbaar bewijs ontbreekt, dat er een hogere wil was bij de Vader dan bij de Zoon, en dat er een onderschikking was van de Wil des Zoons aan die des Vaders, zonder welke van geen gehoorzaamheid sprake kan zijn. Is de Zoon in alles volmaakt eenswillens met de Vader, zo is er gelijkheid, maar geen ondergeschiktheid, geen gehoorzaamheid. Wij zien dus de volstrekte noodzakelijkheid van het gebeurde in Gethsemane, zou de gehoorzaamheid des Zoons blijken. Zij moest blijken, en is heerlijk gebleken. De Zoon onderwerpt zich vrijwillig en gewillig aan des Vaders bepaalde en als zodanig aan Hem thans geopenbaarde wil. De vrees was nu geweken, maar de dood moest geleden en de gehoorzaamheid tot in de dood betoond worden, en zij werd betoond. Van dit ogenblik af beheerst de Zone Gods weder zichzelf in geheel zijn lijden. Gij gevoelt dan ook, dat die toestand des lijdens, waarin het onmogelijk is zichzelf en nog veel minder de omstandigheden te beheersen, een op de duur volstrekt ondraaglijke toestand is. Ook zou in zulk een toestand het lijden geen volmaakt lijden kunnen zijn; immers de vrijwilligheid zou er aan ontbreken; in zulk een toestand is onze persoonlijkheid onderdrukt, overvleugeld, en verkeert men in een volstrekt lijdelijke toestand, waarin wij onszelf niet meester zijn, maar door een macht boven ons ten enenmale overheerst worden. Dat mag in geen lijden plaats vinden, hoeveel te minder in een volmaakt lijden. Blote lijdelijkheid is het lijden van het dier; waar de mens lijdt daar moet ook de mens zelf werkzaam zijn. De strijd in Gethsemane is dan ook, wij zouden bijna zeggen, het allerverhevenst ogenblik in het leven van de Zaligmaker van zondaren. Het bewijst ons ook nu weder, dat er geen ander middel tot redding van de zondaar mogelijk was; want zo er nog een ander middel mogelijk geweest ware, het zou aangewend zijn geworden; want Christus had het gevraagd, Hij, de Zoon van God, die altijd door de Vader werd verhoord, uitgenomen in deze enige zaak. Doch de liefde des Vaders tot behoudenis van schuldigen en veroordeelden deed Hem zijn eigen enige Zoon niet sparen, maar overgeven in de dood, in de vreselijke dood voor de zonde; ook dit moest blijken. Het moest blijken, dat het lijden en sterven van de Zone Gods onvermijdelijk, volstrekt noodzakelijk was, zouden zondaren behouden worden. En hoe zou dat gebleken zijn zonder de bede des Zoons: Indien het mogelijk ware dat deze ure voorbijging? Zo is Christus in alles de openbaring, de belichaming van de eeuwige vredesraad van God. Wat van eeuwigheid in de diepte van het goddelijk Wezen ten onzen opzichte verborgen lag, dat is in Christus voor aller ogen openbaar geworden. Ook is deze bede van Christus ons tot een grote troost in onze aanvechtingen, in onze zielsangsten en benauwdheden, en dit moge onze toepassing zijn van deze herhaalde beschouwingen. Immers kon de Heer, na alles wat Hij vooraf gezegd en gedaan had, nog in zulk een strijd komen, wat kan er dan nog met ons, na alles wat wij ondervonden en gesproken hebben, gebeuren! O, de proef is nog niet ten volle met ons genomen. Blijven wij dan biddende, om al de nog toekomstige voorspelde noden te kunnen ontvlieden en te staan voor de Zoon des mensen. Hebben wij niet vroeger dikwijls van harte en gelovig kunnen zeggen: Ik heb begeerte om ontbonden en bij Christus te zijn? Doch wij leven nog, en wij leven thans in de dagen, waarin de cholera in ons werelddeel, ja in ons land en in onze stad heerst. En zie, nu gevoelen wij soms onverwacht een kramptrekking in onze ingewanden. En wat doen wij? Wij verschrikken, en vragen aan onszelf: Zou het ook de cholera kunnen zijn? Och, wat wij heden theoretisch weten, dat weten wij morgen als het tot de praktijk komt, soms zo weinig, alsof wij er nooit over hoorden spreken. En terstond als Hij nog sprak, kwam Judas aan, die een van de twaalf was. Dit wordt gedurig herhaald, om ons niet te doen vergeten, dat geen naam hoe goed, geen titel hoe vererend, geen geestelijke voorrechten en

gaven hoe uitnemend, ons kunnen behouden, maar alleen het geloof in de liefde Gods, gelijk die in Christus is. En met hem een grote schare met lantaarns en fakkels, met zwaarden en stokken, de bende krijgslieden en dienaars, die hij genomen had van de overpriesters en schriftgeleerden en ouderlingen des volks. De grootte van de toestel topic-?? bewijst de zorg van des Heeren vijanden, om ditmaal door het overvloedige der middelen zich van des Heeren persoon te verzekeren. En nog was dit niet genoeg. En die Jezus verried, ging hen voor en had hun een gemeen teken gegeven, zeggende: Dien ik kussen zal, Die is het, grijpt Hem en leidt Hem zekerlijk heen. Er zijn zekere dingen, waardoor de mens zichzelf geheel kenmerkt, geheel uitspreekt. En dat deed Judas, door juist het teken der liefde te stellen tot een teken van de haat, van de onverzoenlijke haat, van het verraad, van de overgave des Meesters tot de dood. Wat moet er in een mensenhart zijn omgegaan, om tot zulk een daad te komen, en hoe afschuwelijk moet het daar binnen gesteld zijn, waar zulk een uitwendig teken tot sein wordt gesteld, om in de rechte persoon niet mis te tasten! Wat zegt de Psalmist: (Psalm 2:12) Kust de Zoon, opdat Hij niet toorne, en gij op de weg vergaat, wanneer zijn toorn maar een weinig zou ontbranden. De kus is in de Psalm het teken van aanbidding, en Judas maakt hem tot een teken van de diepste ontering des Zoons Gods. O dat wij zoveel te meer de Heere mochten kussen met de kussen van geloof en liefde; want Hij is het, die onze ziel boven alles heeft liefgehad, en wie onze ziele als zij gelooft, ook liefheeft boven alles. En als hij gekomen was, ging hij terstond tot Jezus en zeide: Rabbi, Rabbi, wees gegroet: en hij kuste Hem. Maar Jezus zeide tot hem: vriend! Waartoe zijt gij hier? Verraad gij de Zoon des mensen met een kus? De Heer is blijkbaar onthutst. Zeker kende Hij zijn lijden vooraf in al de bijzonderheden, en toch openden zich in dat lijden diepten en afgronden, waarvan Hij een ogenblik ontstelde. Laat het ons niet bevreemden, Christus was ook hierin de nieuwe, heilige mens. Wij zagen het zo even. Het lijden, waarvan Hij in de beginloze eeuwigheid met de Vader had gesproken, is Hem, toen het werkelijk kwam, zo nieuw, als droeg Hij er voor de eerste maal kennis van; vandaar ook zijn bezwaar tegen het lijden, eerst bij de Vader en daarna tegen de mensen. Hier grijpt Hij Judas nog eens in het hart door de aandoenlijke vraag: Verraadt gij de Zoon des mensen met een kus? Als wilde Hij Judas nog het hart vertederen en doen terugtreden. De Heer zegt niet: "waarom verraadt gij Mij," maar "de Zoon des mensen," alsof Hij hem door deze naam nog eenmaal alles op eens wilde herinneren, wat er al die tijd, dat zij samen wandelden, gebeurd was. En toch had de Heer reeds gezegd: "Hij is verloren, hij is een zoon der verderfenis." Wat zullen wij hier, en wat zullen wij over zeer veel andere dingen zeggen? Dit zeggen wij: bij God eindigt alles in de diepte, gelijk alles bij Hem ontstaat uit de diepte, de diepte van alwijsheid en algoedheid, van volmaakte heiligheid en volmaakte heerlijkheid. Wij willen alles doorgronden, want wij hebben behoefte aan licht, en God geeft ook zoveel licht, als wij nodig hebben, een zon voor onze ogen, en een zon voor onze geest, wat willen wij meer? Maar doorgronden kunnen wij niets wat goddelijk is; tenminste niet op aarde. Eenmaal hopen wij door de Heiligen Geest zelf ingeleid te worden in de diepten der Godheid, niet tot op de bodem, want hier is geen bodem, maar toch altijd meer in het oneindige. Jezus dan, wetende alles wat over Hem komen zou, ging uit. De Heer ging zelf zijn vijanden tegemoet. Hij wilde niet alleen niet gevangen genomen zijn, maar Hij kon niet gevangen genomen worden zonder zijn wil. De Heer zou doen, wat een anders onoverwinnelijke held doet, om zijn volk voor een gewisse slachting te sparen. Hij geeft zijn degen over en zegt erbij: "Ontweldigen kunt gij hem Mij niet, maar daar hebt gij hem uit mijn hand." Nadat des Vaders bepaalde Wil de Zoon bekend was geworden, is alles bij Hem gewilligheid en vrijwilligheid. En zo moet het ook bij ons zijn. Zijn wij eenmaal gehoorzaam geworden aan de wil van God, dan moeten Wij vrijwillig lijden en sterven; dan moet zelfs de dood ons geen ontweldiging des levens zijn, maar een overgave van onze geest in des Heeren handen, als bij Stefanus. Doch daartoe moet, als bij de Heer, eerst de strijd van binnen gestreden worden. Het Ik wil niet, dat in Christus heilig was, maar bij ons boos is, moet in ons overwonnen zijn, eer wij zeggen en het uitwendig betonen kunnen: Ik wil. De Heer had ons van

deze in Hem heilige strijd geheel onkundig kunnen laten, doch Hij wilde niet, dat ons iets van zijn strijd voor ons onbekend zou blijven. Ook Jacob streed vooraf met God in het verborgene, en de uitkomst ervan was zijn openbare overwinning van Ezau. Wij moeten onmachtig zijn tegenover God, zullen wij overmachtig zijn tegenover de mens. De oude wereld heeft veel kracht gehad en betoond, doch zij deed haar eigen zaken. Tot goddelijke dingen moet men goddelijke krachten hebben. Daarom moet ook de Christen altijd anders handelen en lijden dan andere mensen. Het Christendom is een bovenmenselijke kracht, en dit moet bij de Christen uit alles blijken. En zeide tot hen: Wie zoekt gij? Judas had het teken gegeven, en nu zou men menen, dat de gewapende bende terstond Jezus gegrepen en gebonden had. Doch nee, door des Heeren wetenschap van alles wat Hem overkomen zou, was Hij meester van de toestand, en kon Hij niet gevangen genomen worden, zonder zichzelf gevangen te geven. Hij maakte de aanslag en het teken van Judas teniet. Beiden hadden geen uitwerksel. De bende stond werkeloos, alsof zij geen Judas tot aanvoerder had. Zo werd Judas reeds nu beschaamd. De Heer treedt vooruit, hem voorbij, en vraagt: Wie zoekt gij? Zij antwoordden Hem: Jezus, de Nazarener? Jezus zeide tot hen: Ik ben het. Ziedaar, de vrijwillige overgave des Zoons van zichzelf aan zijn vijanden. En Judas, die Hem verried, stond ook bij hen. In dat woord ligt geheel de daad en het lot van Judas. Bij ons is een veelheid der woorden voor weinige zaken, bij de Schrift een veelheid der zaken in weinige woorden. Dat Judas niet bij Jezus stond, maar tegenover Hem, bij zijn vijanden, was de oorzaak dat hij verloren ging. Had Judas bij Jezus en de elf gestaan, hij zou in de capitulatie, die volgt, begrepen zijn, nu had hij er zichzelf van uitgesloten. Als Hij dan tot hen zeide: Ik ben het! gingen zij achterwaarts, en vielen ter aarde. Des Heeren woord was een macht, een macht voor de zijnen en tegen zijn vijanden. Alle pogingen om dit wonder tot een natuurlijke zaak te maken is kunstenarij, en een eerlijke uitlegger onwaardig. De Heer had gezegd: Niemand neemt het leven van Mij, maar Ik leg het van mijzelf af. Ik heb macht het af te leggen en heb macht het wederom te nemen. Dit gebod heb Ik van mijn Vader ontvangen, Johannes 10:18. Dit moest nu met de daad bewezen worden. Kon, na dit woord, Jezus gevangen genomen worden gelijk ieder ander mens? Nee, het zou zijn woord te niet gedaan hebben, en dit is onmogelijk. Veeleer zal Hij het handhaven, en Hij doet het. Hij vroeg hun dan wederom: Wie zoekt gij? En zij zeiden: Jezus, de Nazarener. Jezus antwoordde: Ik heb u gezegd, dat Ik het ben. Indien gij dan mij zoekt, zo laat deze heengaan. Opdat het woord vervuld zou worden, dat Hij gezegd had: Uit degenen, die Gij mij gegeven hebt, heb Ik niemand verloren. Ziet hier de tweede reden van het wonder. Na zijn vijanden overtuigd te hebben van zijn macht en van hun onmacht, kon Hij dit vrijgeleide bedingen, en werd het Hem toegestaan. "Laat de bezetting vrij uitgaan!" zeide de opperbevelvoerder bij de vrijwillige overgave van de anders onneembare vesting, en gaarne nam de vijand deze sterkte voor dit garnizoen. Toen kwamen zij toe en sloegen hun handen aan Jezus en grepen Hem. Zij lieten de discipelen vrij. Gij ziet in deze enkele trek reeds het gehele doel van Christus lijden en sterven: de onschuldige wilde lijden, om de schuldigen te bevrijden. Deze lijn gaat door geheel de lijdensgeschiedenis heen. De Heer heeft een geestelijke vennootschap met de zijnen aangegaan, waarbij al de schade ten zijne laste, en al de baten ten hunne gunste zouden komen. Heerlijke associatie! Zonder haar zouden wij schuldenaren gebleven zijn in eeuwigheid, doch nu is onze schuld door Gods Zoon aan Gods gerechtigheid voldaan, en wij zijn vrij van schuld en erfgenamen van al de goederen Gods met en in Christus, door de Heilige Geest. En die bij Hem waren, ziende wat er geschieden zou, zeiden tot Hem: Heere! Zullen wij met het zwaard slaan? En ziet, een van degenen, die daarbij stonden, Simon Petrus, een zwaard hebbende, strekte de hand uit en trok hetzelve, en sloeg des hogepriesters dienstknecht, en hieuw hem zijn rechteroor af. En de naam van de dienstknecht was Malchus. Wij zien hier wederom Petrus als de eerste, die tot de daad overgaat. Trouwens, hij was een man van de daad, maar niet van geestelijke aard. Wij moeten vóór de uitstorting des Heilige Geestes de Apostelen minder beschouwen als Apostelen, dan wel als mensen, die nog door hun eigen geest en niet door de

Heilige Geest bestuurd werden. Voorts ziet gij, dat God het kwade tot zijn ontwikkeling laat komen. Of kon God de zwaardslag van Petrus niet zo hebben doen vallen, dat niemand gewond was geworden? Doch God verhinderde het niet. Petrus sloeg en hij raakte, en wel des hogepriesters knecht, iets dat hem, zonder de tussenkomst des Heeren, in grote ongelegenheid zou hebben kunnen brengen. Dat het juist het rechteroor was, en dat die knecht Malchus heette, weten wij weder van Johannes, de ooggetuige. Toen hem in zijn hoge ouderdom deze voorvallen zijner jeugd weder voor de geest kwamen, en hij ze optekende in dat heerlijk Evangelie, dat te hoger rijst in de schatting der gelovigen, naarmate het dieper wordt afgeworpen door het alles bezoedelend of vernielend ongeloof, toen was Petrus reeds lang ter ruste gegaan. En hoe levendig is bij Johannes nog alles in de voorstelling! Het is alsof hij het nog zag gebeuren, en op het ogenblik, dat hij het te boek stelde, tot zichzelf zeide: "Het heugt mij nog alsof het heden plaats had: het was een zekere Malchus, die getroffen werd, en wel aan het rechteroor." Zo nauwkeurig zijn deze dingen der Schrift opgetekend, omdat zij waar zijn. En Jezus, antwoordende, zeide: Laat ze tot hiertoe geworden. Er zijn tijden, waarin de boosheid macht over ons hebben moet, en waarin wij geen geweld met geweld mogen keren. Zeker is deze macht nooit zonder bepaling; altijd is het woord: Tot hiertoe en niet verder! door de Heer er bijgevoegd; doch er zijn tijden en omstandigheden voor een volk en voor een mens, waarin zij worden overgegeven onder een boze macht, die zij niet door geweld mogen en ook niet kunnen breken, maar in welk opzicht zij Gods tijd moeten afwachten om weer van haar ontslagen te worden. Meestal wordt dit echter eerst duidelijk door de vruchteloosheid van het verzet. Petrus wilde althans beproeven zich te verzetten; doch de Heer, die zelf de loop der zaken bestuurde, verbood hem dit verzet, en keerde zich terstond tot de gewonde. En Hij raakte zijn oor aan, en heelde hem. Wat wij kwaad doen, maakt de Heer weer goed. Dat is de liefelijke, vertroostende les, die wij uit deze bijzonderheid kunnen en moeten trekken. En zo de Heer dit ook niet deed, wij waren verloren; want wat is er al door ons gedaan, dat wij ongedaan zouden willen maken, maar niet kunnen. Nee, gedane dingen hebben geen keer. Zij staan daar met al hun gevolgen tegenover ons als onze aanklagers bij God; en hadden wij nu geen Verlosser, die ons kwaad weder goed maakte, wat zou er van ons worden? Doch wij hebben zulk een Verlosser, en daarom zijn onze zonden ons wel zielenwonden, die bloeden tot aan onze dood; maar die in onze dood voor de eeuwigheid volkomen genezen, en reeds hier grotelijks verzacht worden. O, hoe liefelijk is het reeds te zien, als een onzer kinderen iets kostbaars gebroken heeft, en het daardoor in de grootste verlegenheid gekomen is, en het niet durft zeggen, en wij komen als ouders het tegemoet en zeggen: het is niets, mijn kind; beter dit gebroken dan dat gij zelf een ongeluk had gekregen. O, hoe klaart dan terstond het gelaat van het in angst verkerend kind op en komen de tranen der dankende liefde in de plaats van die van vrees en smarte! En wat nu het wonder zelf betreft, het was het laatste, dat Jezus deed; het was slechts een ogenblik voordat zij zijn handen bonden. Men kan zeggen: Zolang zij vrij waren, tot in het uiterste ogenblik toe, strekten zij zich uit om te zegenen. Ja, het was des Heeren laatste wonder, en wel aan een zijner vijanden. Tot hiertoe had de Heer nog geen wonder aan zijn vijanden kunnen doen, want zij wilden niet van Hem gezegend zijn; maar nu bewijst de Heer een hun een weldaad, welke hij graag aannam, en die, dit was ook het doel des Heeren bij dit wonder, alle weerwraak bij Malchus wegnam. Stel u toch voor, wat het geweest zou zijn, als Malchus met een bloedend hoofd in het rechthuis teruggekomen was? En hoe Petrus in dat geval (wanneer hij er zich nog heen begeven had) aldaar zou behandeld zijn. Doch, zoals gezegd is, God laat wel de verkeerde daden zijner kinderen hare verschrikkende gevolgen hebben, doch Hij maakt ze te gelijk onschadelijk. Christus is in alles en ten allen tijde een verlosser, een uitredder der zijnen uit al hun noden. Opmerkelijk, niet waar, de Heer vond tot alles tijd. In het midden van deze blijkbare verwarring aan de zijde der vijanden en van overrompeling aan de zijde der discipelen, bewaarde de Heer de grootste kalmte en handhaafde Hij de orde. Nauwelijks heeft de gewonde iets van de pijn der wonde gevoeld, of de wond is weer genezen.

Welk een persoon, uit wie de heelkracht uitstroomt als het water uit de bron, wiens aanraking alle krankheid geneest en alle wonden heelt. Kan Hij een mindere persoonlijkheid zijn dan God, geopenbaard in het vlees, of kan men zich iets hoger denken voor God om te doen? Immers nee. Welnu, waar de hoogst denkbare daden verricht worden, daar moet de hoogst denkbare persoon de werker zijn. Toen zeide Jezus tot Petrus: Keer uw zwaard weder in zijn plaats, want allen, die het zwaard nemen, zullen door het zwaard vergaan. Keurt de Heer daarmede alle oorlog af? Nee, maar wel alle oorlog, die zou moeten strekken om het koninkrijk Gods voort te planten, en daarenboven iedere oorlog, die niet tot verdediging, maar tot verovering ondernomen wordt. Die het zwaard nemen zijn dezulken, die de eigenlijke oorzaken der oorlogen zijn, in wier hand ze zijn, die ze hadden kunnen voorkomen, indien zij het gewild hadden, maar die het niet wilden. Meestal zijn deze veroorzakers van de oorlog bij de mens onbekend; maar God kent ze, en zal ze oordelen, ook door het zwaard van henzelf of van hun nakomelingen. Of meent gij, dat Ik mijn Vader niet kan bidden en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten? Indien het de Heer te doen ware geweest, om van het lijden bevrijd en van zijn vijanden verlost te worden, Hij zou geheel Gods legermacht tot zijn beschikking hebben gehad. De Heer spreekt van meer dan twaalf legioenen, met toespeling op het getal zijner discipelen, voor ieder discipel een legioen, en nog zoveel meer. Doch het was de Heer daarom niet te doen geweest; wel had Hij gebeden om het voorbijgaan van de lijdensure, maar met onderschikking van zijn wil aan die des Vaders, en nu die wil Hem als onveranderlijk was gebleken, nu wil Hij geen hulp ter verlossing noch van de aarde, noch uit de hemel. De drinkbeker, die Mij de Vader gegeven heeft, zal Ik die niet drinken? Ziet gij, deze woorden zien terug op het straks voorgevallene. De Heer wilde weten of dit alles te boven gaand lijden de drinkbeker was, die de Vader Hem gaf om te drinken, en toen de Vader Hem gezegd had: "Ja , dit is de beker, die Ik u te drinken geef tot verheerlijking mijns naams en de behoudenis van zondaren," toen was zijn wil volkomen één met de wil des Vaders. Hij had in zijn bede niet zodra de last des lijdens afgeworpen op grond van zijn recht als de heilige Zoon van God, of Hij nam die last weder op uit liefde tot des Vaders eer en onze zaligheid. Trouwens bij de afschuw der heilige menselijke natuur des Zoons tegen het lijden, moest de gewilligheid tot het lijden komen, omdat het de wil des Vaders was, en deze gewilligheid was er. Immers, Christus moest niet lijden uit liefde tot het lijden, maar omdat het de wil des Vaders was, en juist hierdoor was het een daad van gehoorzaamheid jegens de Vader, een lijden tot behoudenis van mensenzielen. Voorts, dat een heilig mens lijdt is tegen Gods natuur en wil; indien nu toch de Vader de drinkbeker des lijdens de Zoon aan de lippen zet, zo is dit een alles afdoend bewijs, dat het een lijden was voor anderen, voor de zonde, tot verzoening der zonde, tot wegneming van de dood en de vloek, die op de zondaar liggen. De drinkbeker, die Mij de Vader gegeven heeft, zal Ik die niet drinken? Deze betuiging des Heeren heeft alleen Johannes ons bewaard. Zij onderstelt het voorgevallene in Gethsemane, dat door Johannes niet bericht wordt. Gij ziet hieruit, dat de Evangelisten, wel verre van elkander tegen te spreken, elkander overal stilzwijgend bevestigen. Daarom is het een der onbeschaamdste leugens van het ongeloof, dat het Evangelie van Johannes in het wezen der zaak een geheel ander Evangelie is dan dat der drie eerste Evangelisten. Alleen de vorm verschilt, gelijk de Evangeliën der drie eerste Evangelisten onderling in de vorm verschillen; maar in het wezen der zaak is er geen enkele waarheid, die niet door al de Evangelisten wordt gepredikt of ondersteld. De nauwkeurige gelovige opmerker vindt dan ook altijd meer kenmerken van waarheid in de Schrift, terwijl het ongeloof, dat in zaken van geestelijke aard de meest onnadenkende oppervlakkigheid is, overal in nevelen wandelt. Hoe zouden dan de Schriften vervuld worden, die zeggen, dat het alzo geschieden moet? Is Christus dan gestorven, omdat de Schriften het voorspeld hebben? Ja, Paulus zegt het met zoveel woorden: (1 Corinthiërs 15:3,4) dat Christus is gestorven voor onze zonden naar de Schriften, en dat Hij is begraven, en dat Hij is opgewekt naar de Schriften. Doch wat zijn de Schriften? Het zijn de getuigenissen des Heilige Geestes; ze

zijn, gelijk wij meermalen zeiden, de beschreven raadsbesluiten Gods. Deze (zo zegt Petrus van de Christus, Handelingen 2:23) door de bepaalde raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen, en door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood. En dat de Heilige Schrift de getuigenis des Heiligen Geestes is, ziet gij onder anderen aller duidelijkst Hebreeën 3:7 Hebreeën 9:8 10:15, alwaar dit rechtstreeks en onweersprekelijk gezegd wordt. Zo was dan de Heer bereidwillig om te lijden, en hiermede heeft Hij ook voor ons de bereidwilligheid om te lijden verworven. Wij moeten lijden. Wij kunnen niet lijden voor de zonde, zoals Jezus; dat lijden is geleden, is door Jezus geleden; maar wij lijden op aarde door de zonde. Omdat wij door de zonde krank zijn geworden naar onze ziel, kunnen wij het voorrecht der zielsgezondheid niet genieten. Het gaat met ons als dezulken, die de tering hebben. Omdat hun longen krank zijn, kunnen zij de heerlijke frisse levenslucht niet meer inademen, evenmin als die krank is aan zijn ogen de heerlijke zonneglans verduren kan. En nu, wij moeten genezen worden. En Christus geneest ons doordat Hij ons de vergeving der zonden verworven heeft door zijn lijden en sterven. Nu is de zonde wel niet meer dodelijk in ons; maar zij is nog in ons, en zij moet buiten geworpen worden. Dit geschiedt in de weg der heiligmaking. Ik weet niet, of ik het reeds gezegd heb; maar de rechtvaardigmaking schept de kei ogenblikkelijk om tot een diamant; maar, zoals God ook in de natuur de diamant geeft, tot een ruwe diamant. Doch de ruwe diamant moet uit zijn bolster, om als een diamant van het zuiverst water in al zijn luister te kunnen gezien worden. En hoe komt hij uit die bolster? Op de diamantmolen, daar wordt hem de bolster met geweld afgetrokken. Verwonderen wij ons dus niet, dat een waar Christen in zo velerlei lijden wordt geleid, en zo hevig wordt gekastijd; het is om de goddelijke natuur, welke Hij in Christus deelachtig is geworden, in hem en uit hem in al hare volkomenheid en heerlijkheid te openbaren. Terzelfder ure zeide Jezus tot de overpriesters en de hoofdmannen des tempels, en de ouderlingen en de schare, die tegen Hem gekomen waren. Eerst had de Heer zijn discipelen terecht gewezen en buiten gevaar gesteld; thans spreekt Hij zijn vijanden aan. Welk een machtsoefening! Hij, het Lam, dat gewillig het lijden van anderen, voor anderen op zich neemt, is tegelijk de Leeuw uit Judas stam. Trouwens, de ware moed is altijd gepaard met een zacht gemoed. Zijt gij uitgegaan met zwaarden en stokken als tegen een moordenaar, om Mij te vangen? Had de Heer bij de Vader heilig geprotesteerd tegen het lijden als geen lijden voor Hem, de Heilige, de Zone Gods, en had Hij het alleen op zich genomen, omdat het de wil des Vaders was, zo protesteert Hij ook tegen allen, die Hem doen lijden, en zegt hun, dat zij het wederrechtelijk doen; en daarmede dat Hij niet leed als een zondaar voor zichzelf, maar als de Zoon van God, voor anderen in gehoorzaamheid aan de wil des Vaders. De Heer brengt tegenover zijn heiligheid al de ongerechtigheden zijner vijanden te zijnen opzichte aan de dag, en zegt het hun onverholen in het aangezicht. De Heer beklaagt zich hier minder over zijn gevangenneming, dan wel over de wijze hoe zij Hem gevangen nemen. Hij noemt hun daad onwettig, onrechtvaardig, goddeloos. Hij getuigt vóór de waarheid tegen zijn vijanden, opdat zij weten mochten, wat zij deden. Dagelijks zat Ik bij u, lerende in de tempel, en gij hebt de handen niet tegen Mij uitgestoken, en Mij niet gegrepen. Dat wil zeggen, niet openlijk en niet rechterlijk. Op bedekte wijze hadden zij dit meermalen gepoogd te doen, doch al hun geheime aanslagen waren mislukt; immers zij konden de handen tot zolang niet aan Jezus slaan, totdat de ure aanwezig was, dat Hij in hun handen werd overgegeven. Zo kan ook ons geen haar van het hoofd vallen, zonder de goddelijke wil. O leren wij hieruit, met welk een gerustheid het geloof kan leven te midden van de grootste levensgevaren. Zolang God wil dat wij leven, zijn wij onsterfelijk, reeds hier. Maar dit is uwe ure. Des Heeren ure van lijden en sterven viel samen met hun ure van zegepraal. O menen wij toch niet, dat God alle kwaad in zijn beginselen stuit. Wij zouden het doen als wij konden, en wij moesten het doen, want wij kunnen de gevolgen van het kwaad niet besturen, veel minder beheersen. Dat kan God alleen, en daarom laat Hij het kwade zich ontwikkelen tot op het punt, dat het dienstbaar wordt aan zijn raad, aan zijn ontwerpen, aan zijn bedoelingen. Het is ook

hier: Laat ze tot hiertoe geworden. God stelt de grens, welke de boosheid niet kan overschrijden, tot aan die grens hebben de bozen macht. En de macht der duisternis. De boze mensen werken niet alleen uit zichzelf, maar de geest der duisternis en der zonde, de satan, de duivel, heeft zijn werking in de kinderen der ongehoorzaamheid, Efeziër 2:2. Evenals ons lichaam in betrekking staat met de natuur, zo staat onze geest in betrekking tot de geestelijke wereld; en wat met ons in betrekking staat, dat heeft invloed op ons. De Schrift onderscheidt de godvruchtigen en goddelozen als kinderen Gods en kinderen des duivels, 1 Johannes 3:10, omdat de godvruchtigen als zodanig in gemeenschap staan met de Heilige Geest, en de goddelozen als zodanig met de boze geest. Dat verklaart menig verschijnsel, dat anders onverklaarbaar is. Hoe menig mens bedrijft gruwelen, die meer dan onmenselijk zijn, en spreekt zodanige godslasterlijke dingen, dat zijn tong kennelijk ontstoken is door de hel. Voorts weten wij wat de Heer gezegd had: de overste dezer wereld komt en heeft aan Mij niets, en dat de satan in Judas gevaren was, om hem tot zijn werktuig te stellen in de gevangenneming van Jezus. In het lijden verenigde zich nog eenmaal de zichtbare en onzichtbare macht der boosheid tegen de Zoon van God, om, ware het mogelijk, Hem in de hel te werpen en te houden; doch dit was niet mogelijk, omdat Christus niet enkel waarachtig mens, maar ook waarachtig God was, en het onmogelijk is, dat de Heilige Gods naar het lichaam of naar de ziel de verderving zou zien. Houden wij echter gedurende het lijden en sterven des Heeren in gedachtenis, dat én de boze mens én de boze geesten daarin hun werk doen, en veel zal ons duidelijk worden, dat ons anders duister blijft. Doch dit alles is geschied, opdat de schriften der profeten zouden vervuld worden. De profetie is de voorverkondiging van Gods voornemen. De ure des Heeren en de ure van des Heeren vijanden, de wil des Vaders en de macht der duisternis lopen hier samen in één punt: in de profetie van Jezus' lijden en sterven, en der zondaren behoudenis. De bende dan en de oversten over duizend, en de dienaren der Joden grepen Jezus, en namen Hem gezamenlijk en bonden Hem. Met dit binden begint het overgegeven worden van de Heer in de handen der mensen. Jezus is niet meer vrij. De offerande begon met het offer af te zonderen en te binden, eerst aan een afzonderlijke plaats, en vervolgens aan de hoornen van het altaar. Toen vluchtten al de discipelen, Hem verlatende. Gij gevoelt het aan uzelf: zonder de goddelijke tussenkomst was het onmogelijk voor de discipelen om stand te houden, en God trad niet tussenbeide om hen te handhaven. Het behoorde tot het volkomen lijden des Heeren. Daarenboven de Heer had het vrijgeleide voor hen bedongen, en hun vrijheid bestond thans in hun vlucht. En een zeker jongeling volgde Hem, hebbende een linnen doek omgedaan over het naakte lijf; en de jongelingen grepen hem, en hij het linnen verlatende, is naakt van hen gevloden. Hier zien wij, dat het hoog tijd was, dat de discipelen vluchtten; want reeds strekte zich de hand der dienaren uit om hen, niettegenstaande het bedongen vrijgeleide, te grijpen. Trouwens, de Heer had het wel tot voorwaarde zijner zelfovergave gesteld, doch daarom namen zij het nog niet eerlijk aan, en zij zouden dus de discipelen zeker gevangen genomen hebben, indien de Heer zelf zijn vrijgeleide geen kracht had gegeven, door de discipelen aan zichzelf over te laten en alzo te laten vluchten. Dat deze vlucht met de grootste overhaasting geschiedde en geen tijd van bedenking overliet, zien wij in het voorbeeld van de jongeling, die niet ontvlieden kon, dan door het enig bedeksel zijns lichaams achter te laten. En zij leidden Jezus heen, eerst tot Annas, want hij was de vrouws vader van Kajafas, welke dezelve jaars hogepriester was. Het verwondert u misschien, te horen zeggen, dat Kajafas dat jaar hogepriester was. Was dan niet het hogepriesterschap een bediening voor het leven? Dat was het oorspronkelijk, doch wat verbastert niet in de handen der mensen? Ja, als het goddelijke niet door goddelijke macht wordt gehandhaafd, wordt het juist het tegenovergestelde van hetgeen het was en moet zijn. Zolang God zijn profeten zond als zijn ambassadeurs, om zijn wetten tegenover het volk en tegenover de koningen en priesters te handhaven, bleef er nog veel van de goddelijke instellingen uitwendig in stand, hoe innerlijk bedorven of ledig zij ook waren. Doch toen Gods onmiddellijke tussenkomst ophield met Maleachi, waren de volgende eeuwen getuigen eerst

van de edelen strijd der Makkabeën, en daarna van het diepst zedelijk verval van Israël. De hogepriesterlijke bediening was een macht, die nu door geld, dan door geweld werd verkregen of genomen. En zo geschiedde het, dat juist Kajafas in het jaar van het lijden en sterven des Heeren hogepriester was. Dat juist zulk een man hogepriester moest zijn, om de Heer der heerlijkheid aan het kruis te brengen, ziet gij klaar in; en hiermede is het u dan ook duidelijk, dat Gods voorzienigheid dikwijls daarin bestaat, dat Hij de tijden laat rijp worden tot uitvoering van zijn ontwerpen. Is de juiste tijd daar, dan plaatst God zijn ontwerp daarin, en de ontwikkeling van dat ontwerp geschiedt geleidelijk en als vanzelf, zodat men zou zeggen, alles gaat natuurlijk, en toch gaat alles tegelijk bovennatuurlijk. Wat Annas betreft, hij zelf was thans wel geen hogepriester meer, maar toch de schoonvader van de regerende hogepriester. Daardoor, en door zijn sluwheid, was hij een man van grote invloed gebleven, en had nog altijd de leiding der grote zaken in handen. Het ging toen als nog heden. Er zijn altijd mensen, die nooit voor de dag komen en ook niet, althans niet meer in de regering zijn, en die toch grote invloed op de regeringszaken uitoefenen, doordien zij bij alle gewichtige aangelegenheden worden geraadpleegd. Het gebeurt dus ook nu nog altijd, dat juist zij, die achter de schermen zitten, de zaken doen. Annas was zulk een man, die de zaken deed. De bende, die Jezus gevangen genomen had, wilde de oude priester dan ook het genoegen verschaffen, om Jezus eindelijk gevangen genomen en in banden te zien. Daarom maakte men deze omweg. In de overmoed der vreugde wilde men de voornaamste raddraaier het eerst de goede uitslag van het werk doen zien. Het was dan ook maar alleen om Jezus te zien. De oude priester verwaardigde zich waarschijnlijk niet een woord met de gehate gevangene te wisselen; maar zich innerlijk verheugende, dat de lang bejaagde prooi in het net was, liet hij Jezus onmiddellijk naar Kajafas brengen, alwaar de gehele raad vergaderen zou. Het was Annas genoeg, dat Jezus hem als gevangene getoond was; het overige zou vanzelf volgen. Vergelijk deze Annas met Simeon, om u te overtuigen, welk een eindeloos verschil er is tussen een oud zondaar en een oud rechtvaardige. Kajafas nu was degene, die de Joden geraden had, dat het nut ware, dat één mens voor het volk stierf. Johannes herinnert ons deze woorden van Kajafas, om ons reeds vooruit te doen vermoeden, welk een afloop dit rechtsgeding hebben zal. Waar de rechter reeds vóór het onderzoek het vonnis heeft vastgesteld, is geen recht te verwachten en is alle rechtspleging niets dan vorm en schijn, om hen die buiten staan te blinddoeken. En zij brachten Jezus in het huis des hogepriesters, alwaar al de overpriesters en ouderlingen en de schriftgeleerden vergaderd waren. Markus zegt, dat zij vergaderden. Beide kan samengaan. De aanvankelijk niet voltallige raad kwam, nu de aanslag gelukt was, in allerijl bijeen. Intussen werd de Heer door Kajafas in tegenwoordigheid der reeds aanwezige raadsleden ondervraagd.

14:54 De Heer en de verloochenende Petrus.

En Simon Petrus volgde Jezus. Dit was een eigenwillig volgen, en het liep uit op de val van Petrus. In het koningrijk Gods is gehoorzaamheid de regel, en eigenwilligheid is ongehoorzaamheid. Nochtans ook de afwijkingen van Gods kinderen worden door God dienstbaar gemaakt tot het bereiken van grote oogmerken. Het moest in een treffend voorbeeld openbaar worden, wat er door een kind van God en een discipel van Christus kan gedaan worden tegen God en tegen Christus, zonder dat hij ophoudt een kind van God en een discipel van Christus te zijn. Zonder zulke voorbeelden zouden wij de troost missen, die wij behoeven om als Christenen te kunnen leven. Wie onzer toch valt niet in zonden, die in onze schatting onbestaanbaar zijn met ons geloof in de gezegende Heiland onzer zielen. Wie moet niet op zijn beurt zeggen: "Een stroom van ongerechtigheden had de overhand op mij." Hoe zalig echter, dat hij er met een vol vertrouwen kan bijvoegen: "Maar ons weerspannig overtreden verzoent en zuivert Gij." Ziet eens hoe diep David viel, en toch, hij werd niet van zijn goddelijk kindschap vervallen verklaard, maar werd slechts gekastijd met tijdelijke straffen. En de kerk? Beklaagt deze zich over zijn val? Immers nee, veeleer aanbidt zij de wijsheid Gods, dat deze hem niet door haar wondere tussenkomst verhinderd heeft; want nu heeft zij bij eigen val een grote troost, en bevat haar heilige schriftrol ook de een en vijftigste Psalm (Psalm 51), die door geen goud is op te wegen. En zo is het ook met de val van Petrus. Zonder die val hadden wij zijn heerlijke twee brieven, vol van de diepste zelfvernedering, niet. En de Schrift? Zij beklaagt zich wel over de zonde voor zover zij in Adam geschied is, maar niet voor zover zij in Christus verzoend is. En zo zullen wij ons ook eenmaal in de hemel niet meer beklagen, dat wij in zonden gevallen zijn, maar ons eeuwig verheugen, dat wij uit onze val door de genade van God gered zijn. Daarom moeten wij over onze verzoende zonden niet treuren, alsof wij ze liever niet gedaan hadden; want dat zou zoveel zijn, alsof wij liever uit onszelf dan door Christus rechtvaardig waren voor God; nee, nu wij eenmaal zondaars zijn, moeten wij geen heilige willen zijn uit onszelf, maar alleen in Christus; want hierdoor alleen verheerlijken wij God en waarderen wij het bloed van Christus. Dat wij hiermede echter het gruwelijke woord: "laat ons zondigen, opdat de genade meerder worde," verre van ons wijzen, behoeft geen betoog. Wij spreken alleen van de in Christus bloed verzoende zonden, en geen verloste kan zondigen op genade. Wie op genade kan zondigen, is een onheilige; maar wie, na gezondigd te hebben, enkel van de genade kan leven, die is een heilige naar de Schrift en voor God. Van verre tot aan de zaal des hogepriesters. Het was een schuchter, beschroomd volgen. Het goede geweten ontbrak. En een ander discipel. Omdat Johannes dit vermeldt, en hij gewoon is in geheel zijn evangelie zijn naam niet dan verbloemd te noemen, kunnen wij niet anders dan hemzelf voor die andere discipel houden. Deze discipel nu was de hogepriester bekend. Het is moeilijk te gissen, hoe Johannes bij de hogepriester bekend was. Wat had Johannes met Kajafas uitstaande? Doch het gebeurt meermalen, dat een discipel van Christus toevallig in kennis is gekomen met een der groten dezer wereld, die de vijand is van zijn Heer. En als er dan iets tegen zijn Heer wordt ondernomen, maakt de discipel hiervan gebruik, om te weten wat men in het schild voert, en of er iets tegen te doen zij. En ging met Jezus in des hogepriesters zaal. Hij volgde de Heer op de voet, en ging met de Heer en de bende binnen. En Petrus stond buiten aan de deur. Hij was van verre gevolgd, en kon dus niet tegelijk met de bende naar binnen gaan; en om aan te kloppen, ten einde alleen binnen te gaan, daartoe ontbrak hem de moed. Nu zou men zeggen: Petrus is daar buiten veilig, en er komt nu niets van 's Heeren voorspelling; doch nee, dit is onmogelijk. De andere discipel dan, die de hogepriester bekend was, ging uit en sprak met de deurwaarster, en bracht Petrus binnen. Waarschijnlijk had Johannes Petrus van verre zien volgen. Bij het volle maanlicht van Pasen en bij de brandende fakkels der bende was dit ligt op te merken. Johannes binnengekomen zijnde en Petrus niet ziende, onderstelt natuurlijk, dat hij buiten staat en niet binnen kan of durft komen. Johannes gaat dus uit, en geeft een goed woord aan de dienstmaagd, die op de deur moest passen, en brengt Petrus met zich binnen. Zo zien wij dan ook hier,

merkwaardig genoeg, Petrus en Johannes bijeen. Zij doen hetzelfde. Zij beiden volgen Jezus. Doch gij herinnert u het gezegde: Waar twee mensen hetzelfde doen, doen zij toch niet hetzelfde. Daarbij is het niet waar, als men zegt: wat de ene discipel doet, dat kan ook de andere doen. Nee, naar dat de persoon is, zal ook zijn werk zijn. Hierin stemden Petrus en Johannes met elkander overeen dat zij de Heer met liefde en getrouwheid volgden. Doch Petrus had een bijoogmerk. Hij was een ondernemend man. Hij moest, zoals wij straks zien zullen, weten, wat er gebeuren en waar alles op uit lopen zou. En zo maakte hij onwillekeurig het lijden des Heeren tot een schouwspel, dat een grote zonde is. Wij moeten in de zich offerende Zoon van God onszelf zien en voelen offeren. Dit alleen is de rechte aanschouwing en het rechte medegevoel van Christus lijden en sterven. Doch Petrus was verre van hieraan te denken. Johannes, ofschoon ook daarvan nog niets bevroedende, gevoelde echter de dingen des Heeren dieper en tederder. Hij volgde de Heer met geen bijoogmerk; maar alleen uit liefde, en hield zich voorts stil en afgezonderd. Hij begreep, dat hij hier niets kon of mocht doen. Zo volgde hij ook later de Heer tot aan het kruis, tot bij zijn dood; maar zwijgend. O, het is zulk een grote wijsheid te weten waar men spreken en waar men zwijgen moet. Petrus was een driftig, bewegelijk man, die onmogelijk onopgemerkt blijven kon. Hij gevoelde dan ook zelf spoedig, dat hij hier niet op zijn plaats was. Johannes was ook wel in het rechthuis gegaan, doch hij was daar bekend. Petrus was er een vreemde. En binnengegaan zijnde, zat hij bij de dienaren. Hij, Petrus, vreest het gezelschap en wordt er heen getrokken, als om zich te verbergen, en toch, het is juist de plaats om het eerst ontdekt te worden. Die op een verkeerde plaats is, kan niet anders dan verkeerde dingen doen. Ook wanneer Petrus zich thans afgezonderd had gehouden, zou hij in het oog gelopen hebben. Hij meende echter, dat men bij de verwarring hem niet onder de menigte mensen zou opmerken. Om het einde te zien. Hier hoort gij de reden van Petrus tegenwoordigheid te dezer plaatse. Hij meende persoonlijk onbekend te zijn bij de bende en bloot als een nieuwsgierige toeschouwer aangemerkt te zuilen worden. Nu weet men dat bij gelegenheden als deze, wanneer een gevangene naar het verhoor wordt geleid, deze of gene vriend van een dienaar der politie, die er bij behoort, oogluikend wordt toegelaten mede te gaan, en het verhoor bij te wonen. Voor zulk een medeganger dacht Petrus ook te zullen gehouden worden. En de dienstknechten en de dienaars stonden, hebbende een kolenvuur gemaakt, omdat het kond was, en Petrus stond bij hen; en als zij te zamen neerzaten in het midden der zaal, en zich warmden, zat Petrus in het midden van hen, en warmde zich. Gij ziet, Petrus gaat al verder en verder. Hij is een treffend beeld van vele Christenen, die er niets in vinden, om in wereldse gezelschappen, op wereldse plaatsen te verkeren. Wij vragen billijk: was dit een plaats voor een discipel van Christus, en dat in het ogenblik, waarin zijn Heer in banden stond voor de kerkelijke vierschaar? O, er is niets gevaarlijker, dan dat de gelovige zich aansluit aan de wereld. Deze gemeenschap leidt altijd tot erger. Men begint met iets mede te doen, en eindigt met alles mede te doen. Zie het hier. De dienaren zitten neder en Petrus zit ook neder. De dienaars warmen zich, Petrus warmt zich ook. Zij waren tegen Jezus, hij zal het ook zijn. Ook hier is het: Wacht u voor de eerste stap, en bewaar uzelven onbesmet van de wereld. En Simon Petrus zat buiten in de zaal. Mattheus vermeldt ons deze bijzonderheid, en maakt ons daarmede de zaak aanschouwelijk. De buitenzaal was lager en in de open lucht, en daar stonden de krijgsknechten en de andere dienaren bij het vuur, en boven in de binnenzaal stond de Heer terecht, voorlopig voor Kajafas. En als Petrus beneden in de zaal was, kwam een van de dienstmaagden des hogepriesters, die de deurwaarster was; en ziende Petrus bij het vuur zitten en zich warmende, zag hem aan, en hare ogen op hem houdende, zeide tot hem: Zijt gij ook niet uit de discipelen van deze mens? Ook gij waart met Jezus, de Galileeër. Maar hij loochende het voor allen, zeggende: Vrouw! Ik ben die niet, ik ken Hem niet, ik weet niet wat gij zegt. Petrus dacht onbekend te zijn en meende zich onbekend te kunnen houden, en zie, daar wordt hij op eens ontdekt. Hiermede kwam het gevaar om gevangen genomen en insgelijks terechtgesteld te worden. En nu wat doet een mens, die aan zichzelf overgelaten is in zulke

omstandigheden? Hij zoekt zich te redden ten koste van de waarheid. Petrus ontkent de man te zijn, voor wie de dienstmaagd hem houdt; hij is geen discipel van Jezus, hij kent Hem niet. Laat ons Petrus niet te hard vallen, wij zouden in gelijke omstandigheden hetzelfde gedaan hebben, tenzij God ons de genade had geschonken om te zeggen: "Ik ben het, en hier ben ik, doe met mij wat gij wilt." Doch anders, zonder en buiten de genade van God, is er in de mens geen deugd, die niet te koop is, zodra de volle prijs er voor betaald wordt, geen deugd, die niet bezwijkt als de rechte, volle proef er op genomen wordt. Dat wij een deugd nog ongekrenkt bezitten, ligt alleen daarin, dat de rechte prijs er voor nog niet geboden, de rechte proef er nog niet op genomen is. De verzoeking heeft meestal iets onverwachts en ongedachts, iets overrompelends. Even als de vogel zich soms plotseling in zijn vlucht in de opgehangen strik gevangen ziet, zo overvalt ons ook de verzoeking. Wij zijn er niet op bedacht geweest, wij zijn er niet op voorbereid; wij hebben geen tijd om na te denken; wij moeten terstond een beslist antwoord geven; wij staan onder een machtige indruk, onder die van het gevaar om in grote ongelegenheid, ja, zoals Petrus, in banden en in doodslijden te geraken, en wij volgen niet de inspraak van ons geweten, maar onze natuurlijke aandrift tot zelfbehoud, en vallen om staande te blijven! Voorts vergete men niet: voor de dienstmaagd des hogepriesters is Petrus gevallen, voor de hogepriester zelf zal hij later staande blijven als een held. Ja, Petrus zondigde onder verzachtende omstandigheden, zoals wij, die allerlei verzachtende omstandigheden voor onze zonden zoeken, allicht zouden zeggen. Nochtans was het een grote achteruitgang bij Petrus van het zeer beslist belijden tot het zeer beslist verloochenen. Doch hoe komt het nu, dat dezelfde man, die voor een dienstmaagd verschrikt en bezwijkt, onvervaard is voor millioenen Joden op de Pinksterdag? Ja, hoe komt het? Het komt juist door de Pinksterdag, het komt door de Heilige Geest, die de zwakke mens maakt tot een kracht van God. En hij ging buiten in de voorzaal naar de voorpoort, en de haan kraaide. Petrus was ontkomen aan de hand, die zich naar hem uitstrekte om hem te grijpen, maar toch gevoelde hij zich niet langer veilig aan deze plaats; hij zocht in het geheim te ontkomen, en naderde de deur naar de straat; doch daar laat de wachter van de nacht der natuur zich horen. De haan kraait. Het middernachtelijk uur is daar. Het teken door de Heer gesteld wordt gegeven, de eerste maal. Petrus hoort het gekraai van de haan, maar heeft geen tijd er acht op te geven, want de verzoeker is nabij en herhaalt de verzoeking nu voor de tweede maal, en hij zal het bij Petrus, evenals bij de Heer zelf, ook nog voor de derde maal doen. En als hij naar de voorpoort uitging, kort daarna, zag hem een andere dienstmaagd, en begon te zeggen tot degenen, die daarbij stonden: Deze was ook met Jezus de Nazarener. En hij loochende het wederom met een eed, zeggende: Ik ken de mens niet. Wie eens liegt, moet altijd liegen, om niet als een leugenaar ontdekt te worden; en voor deze ontdekking vreesde nu Petrus meer, dan voor iets ter wereld. Nu was ook zijn eigen eer in de zaak gemengd. Hij had nu eenmaal met eed gezworen, dat hij geen discipel van Jezus was, ja Hem niet eens kende; hoe zou hij het kunnen herroepen, zonder in nog erger ongelegenheid te komen, dan in het eerst het geval was. Immers nu zou bij de schuld de schande, de beschaming komen van een meinedig leugenaar geweest te zijn. Dus "volgehouden!" roept de zonde tot de zondaren. "Dek de ene zonde met de andere toe." Helaas! wie weet het niet: zolang de zonde niet haar volle uitwerking heeft gehad, laat zij ons geen rust. Wij staan met haar op een hellend vlak, men kan zich niet staande houden, men moet naar beneden, totdat men op de bodem is en neerligt. Wilde David overspel én moord begaan? Voorzeker niet. Doch toen hij de ene zonde had gepleegd, kwam hij vanzelf tot de andere. Zulk een vreselijke zaak is de zonde. Haar gevolgen zijn buiten alle menselijke berekening en macht, en kunnen alleen door God grenzen worden gezet. En als het omtrent een uur geleden was, bevestigde dat een ander. In die tussentijd stond de Heer terecht voor zijn rechters; doch wij willen duidelijkheidshalve ons eerst bij het gebeurde met Petrus houden. Na de tweede verloochening kon Petrus niet meer denken om de voorpoort uit te gaan. Hij zou hiermede het opgewekt vermoeden, dat hij werkelijk een discipel van Jezus was, bevestigd hebben, en men zou hem daarom toch niet hebben laten ontkomen. Hij bleef dus; doch

het duurde nu zeer lang, ja een uur tijds, alvorens de verzoeking zich vernieuwde. Petrus dacht er nu geheel vrij van te zijn; een herhaalde ontkenning moest immers genoeg zijn. Doch nee, zij was niet genoeg voor de verzoeker. Deze rust niet voordat de zonde bij de mens de allerhoogste trap bereikt heeft. Een van de dienstknechten des hogepriesters, die maagschap was van degene, wie Petrus het oor afgehouwen had, zeide tot Petrus: Waarlijk gij zijt een van die, want gij zijt ook een Galileeër. Uw spraak gelijkt en maakt u openbaar. Heb ik u niet gezien in de Hof met Hem? Met welk een spanning en in welk een onrustigheid het lange uur, dat Petrus ongemoeid bleef, door hem werd doorgebracht, kan men zich ligt voorstellen. Petrus was gekomen om het einde van de zaak des Heeren te zien, maar nu was hij zelf onverwacht en op de onaangenaamste wijze in de zaak betrokken geworden; en hoe zou nu deze zijn zaak eindigen? Zij eindigde door een derde aller hevigste aanval, die de val van Petrus ten volle besliste, en zoals de verzoeker meende, onherstelbaar maakte (want satans doel is altijd dat men zondige tot de dood); doch dit werd door de genade, door Jezus voorkomen. Treffend, niet waar? dat een dienstknecht van de hogepriester, en wel een bloedverwant van Malchus, Petrus herkent en hem het masker afrukken wil. De eigenwillige daad van Petrus en hare gevolgen komen dus hier weder ter sprake en te voorschijn, en treden op als getuigen tegen Petrus, ja brengen hem in dreigend gevaar om ontdekt en gevangen genomen te worden. Wij zien er uit, dat de Heer wel ons kwaad voor ons goed maakt en het vergeeft, maar er ons toch niet alleen voor, maar er ons ook door kastijdt. Onze droefheid brengt ons daarom meermalen onze zonden te binnen. Toen de broeders van Jozef in grote benauwdheid waren, gedachten zij aan de grote benauwdheid, waarin zij hun broeder Jozef zagen, toen zij hem wilden doden en daarna aan vreemdelingen verkochten, om hem in slavernij weg te voeren. De Heer breekt gewoonlijk de takken van de boom der zonde, die wij geplant hebben, om er ons mede te kastijden. Doch al kastijdt de Heer ons hard, Hij geeft ons niet over tot de dood, maar doet ons veeleer door de kastijding leven uit onze dood en opstaan uit onze zonden, zoals dit bij de broeders van Jozef en ook bij Petrus het geval was. Voorts verraadde Petrus zichzelf door zijn uitspraak, door zijn Galilese tongval. Immers wij onderkennen ook lichtelijk de buitenman aan zijn spraak, en iedere provincie in ons vaderland heeft met dezelfde taal een onderscheiden tongval. De Jeruzalemmers, of in het algemeen de Judeërs, die de Galileeërs minachtten, smaalden dan ook op de minder juiste uitspraak dezer lieden, en daar de Heer gewoonlijk door de Joden de Galileeër genoemd werd, zo was natuurlijk een Galileeër als Petrus, in de nabijheid van Jezus, grotelijks verdacht van tot Jezus te behoren. Petrus gevoelde het gewicht en de kracht der beschuldiging, en het deed hem zijn laatste krachten inspannen om, ware het mogelijk, nog te ontkomen. O die zonde! Om zich tijdelijk te redden, geeft de mens zich eeuwig verloren. Petrus dan loochende het wederom, en begon zichzelf te vervloeken en te zweren, zeggende: Ik ken deze mens niet, die gij zegt. Zo was dan bij Petrus de zonde voleindigd. Kon zij hoger gaan? Kon de ontkenning met hoger kracht dan die der zelfvervloeking gepaard gaan? Nee, deze drievoudige verloochening was een volmaakte verloochening. En zo deed dan Petrus op onheilige wijze, wat de Heer op heilige wijze gedaan had. Ook Petrus weerde driemalen het lijden van zich af. Doch welk een tegenstelling! Hij, die de macht had, roemde niet, maar viel de Vader te voet en bad en bleef staande; en hij, die de macht niet had, roemde en bad niet, verdedigde zich en viel. En in dezelfde ogenblikken dat Petrus verloochende, legde de Heer voor Kajafas de goede belijdenis af. Doch wij zien het ook hier: waar Christus is daar zijn en daar kunnen niet anders dan zondaren zijn. In de heerlijkheid zullen wij koningen en priesters met Jezus zijn, maar op aarde kunnen wij niet anders zijn dan zondaren. Alle valse godsdiensten onderscheiden zich juist hierin van het Christendom, dat al haar gezanten heiligen zijn, Socrates, Confucius, Mohammed, de Paus, ze zijn allen zoveel heilige mannen in godmenselijke gedaante, en zij werden en worden nog als zodanig geëerd en gehoorzaamd; maar Mozes was een zondig man, en de Apostelen waren zondige lieden, en de eerste der Apostelen, de Rotsman, de eerste pilaar van Gods kerk, was een verloochenaar van zijn Heer; en de laatste der Apostelen, de tweede pilaar

van Gods kerk, Paulus, was een vervolger. En ook als dienaren van Christus bleven zij zondaren; want de zonde blijft bij de Christen innerlijk aanwezig, al treedt zij niet uiterlijk te voorschijn in de daad. Nochtans moeten wij, bij het gevoel dat wij zondaren zijn en blijven, daarom alleen het beeld van Christus zijn, en dat naar buiten vertonen. En treedt de zonde ook dan nog weder bij ons naar buiten, dan verloochenen wij wederom de Heer, en al is het ook niet in die hoge graad als bij Petrus, toch zijn wij als in zijn toestand, en hebben wij op nieuw weder de genade onzes Heeren Jezus Christus nodig Wij zien dus in Petrus, waartoe een waar discipel van Christus kan vervallen. En nu, wij kunnen ons ligt voorstellen welk een toestand het, voor hem was zó te vallen, na zó in zijn standvastige getrouwheid geroemd te hebben. Zeker, de woorden zijner eerste verloochening waren uitgesproken eer hij er aan dacht: doch een tweede en derde verloochening volgde, en toen had hij kunnen en moeten nadenken over hetgeen hij gezegd had. Dit waren bezwarende omstandigheden voor hem. Aan de andere kant moeten wij tot zijn verlichting zeggen, dat hij de Heer niet verloochende met zijn hart, maar enkel met de mond. Och er kan zoveel goeds buiten het hart omgaan, maar gelukkig ook veel kwaad. Judas haatte de Heer, hij had een wrok tegen Hem, de allerbeminnelijkste en allergezegendste opgevat; maar Petrus had de Heer lief en bleef Hem liefhebben, al verloochende hij Hem ook met eed tot driemaal toe met de lippen, en daarom kon hij zich in dit opzicht later op de alwetendheid des Heeren beroepen. Het was bij Petrus een zelfverdediging, een afwending van levensgevaar; en wat doet een mens niet om zijn leven te redden. Bij Judas was geen gevaar, zelfs geen bedreiging te vrezen; hij smeedt het verraad zonder door iets anders daartoe gedrongen te worden, dan door zijn haat, zijn wrok, die, omdat hij door de Heer tegenover Maria in het ongelijk gesteld werd zijn hoogste trap bereikte en alzo tot de daad overging. Het was bij Petrus een woest en in het wilde uitgesproken woord, dat zo veel zeggen wilde, als: "laat mij met rust!" Bij Judas was het een wel overlegd woord, waarbij de prijs des verraads werd bedongen. Doch al zondigde Petrus ook alleen met de mond, de mond mag ook niet zondigen. Een gesproken woord is een daad. Petrus was door zijn verloochening verloren, en naar het scheen, reddeloos verloren, want Christus had gezegd: wie Mij verloochent voor de mensen, die zal Ik ook verloochenen voor mijn Vader, die in de hemelen is. En toch, er was nog redding. Jezus wil, zo genadig is Hij, dat wij ons van zijn woord beroepen op zijn persoon, zoals dan ook Petrus na 's Heeren opstanding deed. Wanneer wij berouw hebben over een overtreding, dan hebben wij geen haat meer in ons hart tegen hem, tegen wie wij overtraden, al hadden wij dit ook vroeger; en als wij dan deze zonden voor de Heer brengen en er Hem vergeving voor vragen, worden ze ons ook vergeven. Doch Judas had ook berouw, en zijn liefde tot de Heer keerde daarmede ook wel enigszins terug; doch deze liefde was onvruchtbaar, want zij was niet met het geloof gepaard, dat alleen het berouw en de liefde tot Jezus geleidt en door Jezus aangenomen wordt. Judas ging niet tot Jezus, maar zijn eigen weg, naar zijn eigen plaats. En terstond, als hij nog sprak, kraaide de haan, de tweede maal. Het tweede gekraai van de haan is de eerste ure van de dag. Treffend, niet waar? dat de dag, op welke de Zon der gerechtigheid, het licht der wereld voor de wereld verduisterd worden, ja, voor een tijd ondergaan zou, werd aangekondigd door de verloochening van de discipel, die de eerste was, ook in deze droevige zaak. Voorzeker, er mocht niets aan het lijden des Heeren ontbreken, en er ontbrak ook niets aan. Van Markus alleen weten wij, dat de haan de tweede maal kraaide, en dat dus het woord des Heeren zijn volle vervulling ontving. De eerste maal kraaide de haan, toen Petrus naar de voorpoort ging om te ontkomen, en het zou hem tot een waarschuwing geweest zijn, als hij in een gewone toestand verkeerd had; doch zijn verloochening had hem in een buitengewone, ongeregelde toestand gebracht. De zonde treedt niet, gelijk een eerlijke strijder doet, ridderlijk en ruiterlijk tegen de mens op, hem uitdagende voordat hij aanvalt; nee, de zonde is als de struikrover, die in het kreupelhout ligt te loeren, en als wij hem voorbijgegaan zijn, oprijst, ons van achter aangrijpt, op de grond werpt, en ons tot een overwonnene maakt, eer wij het vermoeden. Zo ging het Petrus. De ene verzoeking overviel

hem na de andere. Nu was de verzoeking, maar ook de misdaad voleindigd, en de haan kraaide ten tweeden male, om de nieuwe dag aan te kondigen. Ja, ook voor Petrus was de vreselijke nacht der verzoeking, der verloochening, der zelfvervloeking voorbijgegaan, en begon de dag der verlossing, der genade aan te breken. Daarom is hier het horen van het gekraai van de haan door Petrus een liefelijk beeld van het ontwakend geweten. Zolang het geweten, dat in ons slaapt, nog wakker worden kan, is er behoudenis. Alsdan horen wij de waarschuwende stem van God, die ons tot het terugkeren van de verkeerde weg, tot bekering roept, misschien niet de eerste, maar dan toch de tweede maal; en terwijl wij voor Jezus de ogen nederslaan, ziet Hij ons vriendelijk aan, en kunnen wij Hem niet langer wederstaan. Doch zonder die genadeblik van Jezus is de stem ook van het ontwaakt geweten ten enenmale machteloos. Dat zullen wij in Judas zien. En ook Petrus gaf eerst geen acht op die stem, en hoe weinig geven wij er acht op! Hoe dikwijls hebben wij vóór onze bekering ons geweten horen waarschuwen, ons hart voelen kloppen tegen de zonde en voor Jezus, en toch hebben wij ons niet bekeerd. En als er dus niets meer bij kwam, dan zou niemand zich op de aanmaning zijns gewetens bekeren; want onder bekering verstaan wij niet wat de valse godsdienstleraar er onder verstaat: zedelijke zelfverbetering; nee, want in dat geval zouden er vele bekerden zijn uit kracht van hun geweten: bekeerden van de dronkenschap tot de onthouding, van de wellust tot de kuisheid, van het wereldleven tot het kloosterleven; doch wij verstaan onder bekering wat alleen bekering is: het komen tot Jezus als een zondaar om genade te ontvangen, als een onheilige om geheiligd te worden; en daartoe is de vermaning van het ontwaakt geweten, hoe nodig op zichzelf, niet genoeg. Daar moet iets bijkomen, dat de zaak ten volle en ten goede beslist, en de mens volkomen redt, de genade zelf moet er bijkomen, zoals deze er bij Petrus bij kwam. En de Heer, zich omkerende, zag Petrus aan. In toorn? Nee, in liefde. De Heer kan de zijnen aanzien in toorn, en eenmaal zag Hij Petrus aan in toorn, toen deze Hem van het lijden wilde doen terugtreden, doch het was slechts voor een ogenblik. Jegens de zijnen kan de Heer onmogelijk de toorn behouden. En toen stond Petrus, de Belijder, in zijn hoogmoed, zich verheffende op de lof, die niet hem, maar de Vader en de Heiligen Geest gegeven werd, toen Jezus zeide: Zalig zijt gij, Simon, Bar Jona! want vlees en bloed hebben u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. Nu lag Petrus, de verloochenaar, neder in de diepte. Nee, nu kon de Heer niet toornen, en toornde Hij ook niet, en ook geen bestraffend woord kwam er van zijn lippen, maar met een enkele blik van liefde openbaarde Hij zich nu aan Petrus in de volheid zijner genade, gelijk Hij zich later na zijn opstanding in de volheid zijner persoonlijke heerlijkheid zou openbaren, eerst aan Maria door een enkel woord van liefde, het noemen van haar naam, en later ook aan Petrus, door het drievoudig noemen ook van zijn naam. Doch nu was het slechts een enkele blik, die echter Petrus door het hart ging, en als tot hem zeide: "Kunt gij de haan voor de tweede maal horen kraaien, en Mij voor de derde maal verloochenen?" Want de Heer ontdekt en ontrust eerst, voordat Hij vertroost. Trouwens, waar oefent de genade haar kracht, waar de wet niet hare kracht geoefend heeft? Doch wij zeggen het nogmaals: De haan moge kraaien, het geweten opgewekt worden, maar zonder dat Jezus ons in liefde aanziet, wordt men niet gered. Wat kan het geweten de zondaar anders dan waarschuwen, en zo hij deze waarschuwing veronachtzaamt, hem in lijden brengen? Kan het de zondaar ook geruststellen of vrede geven? Nee, dat kan de genade, dat kan Jezus alleen. De wet en ons geweten (die één zijn, want ons geweten is de wet onzer zedelijke natuur) verschrikken, de genade daarentegen vertroost, bekeert, behoudt de zondaar. Jezus richtte de ogen zijner liefde op Petrus en op ons die geloven, en richtte hem en ons op uit onze val. O, wat hebben die ogen der genade van Jezus al gewrocht! Zij zien nog in al de harten der mensen, die bekeerd worden. Trouwens in die aanblik des Heeren straalt het licht des Heiligen Geestes in onze zielen. O, dat wij allen dien aanblik in ons mochten ondervinden! Terstond bleek het ook bij Petrus, dat die blik van Jezus een uitstroming des Heiligen Geestes was, doordien Petrus indachtig werd het waarschuwend woord des Heeren. Immers had de Heer van de Heiligen Geest gezegd: Hij zal u indachtig

maken alles wat Ik u gezegd heb. En gaat het ons ook niet nog meermalen zo? Wij kennen de Bijbel door en door, en zo schijnt het ons toe, dat wij er weinig meer in zullen aantreffen, dat ons nieuw is; en toch als wij door de Heilige Geest indachtig worden gemaakt aan een bepaald woord in een bepaalde omstandigheid, dan is het voor ons als ware deze schriftuurplaats ons geheel nieuw; want wij kenden haar wel, maar verstonden haar niet. Ook is het de gelovige tot een grote blijdschap, wanneer hij zijn stervende gelieven hun gemoedstoestand hoort openbaren, niet in woorden van eigen vinding, maar met een woord, dat uit de Heilige Geest is genomen, met een woord der Heilige Schrift. Woorden der Heilige Schrift zijn woorden Gods, en als deze in oprechtheid over menselijke lippen vloeien, dan getuigen zij van de inwoning des Heiligen Geestes, zonder wie niemand in waarheid Jezus kan zeggen de Heere te zijn, 1 Corinthiërs 12:3. Het grote denkbeeld, dat wij dus hier bij het aangezien worden van Petrus door de Heer moeten vasthouden, is dat Jezus voor de zijnen altijd, ook in het midden hunner zonden, een Verlosser is. Dat zagen wij in de hof, dat zien wij hier, dat zullen wij zien bij de moordenaar aan het kruis. Jezus in de benedenzaal geleid wordende, ziet Petrus aan, en daar de wacht der krijgslieden zich nu bepaald bezighoudt met de Heer, wordt Petrus ontzet van zijn hem belegerende vijanden, en Petrus kan ontkomen en ontkwam. De Heer bevrijdde dus, terwijl Hij zelf leed, zijn discipel ook van tijdelijk lijden. En dat moeten wij ook doen voor zoveel dit in ons vermogen is. Het moet bij ons als een genadegave beschouwd worden, geroepen te zijn, om zelfs in eigen lijden anderen van geestelijk en tijdelijk lijden te bevrijden; wij moeten nooit zeggen: ik heb aan mijn eigen leed genoeg, en kan mij niet meer met het lijden van anderen bemoeien. Nee, wij moeten met de Heer en met zijn dienaar Paulus, zelf arm zijnde, velen rijk maken, en zelf gevangen zijnde, velen vrij maken. En Petrus werd indachtig het woord, dat Jezus tot hem gezegd had: Eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, zult gij mij driemaal verloochenen. En hij, zich van daar makende, en naar buiten gaande, weende bitterlijk. Deze tranen hebben, door de genade van God, de laatste hardigheid des harten van Petrus doen smelten. Bij Petrus had tot hiertoe die uitwendige strijd nog niet plaats gehad, welke ons overbrengt van de duisternis tot het licht. Doch gelukkig de mens, die zich voor God verootmoedigt over zijn gebrek aan verootmoediging. Veel zal nu Petrus door hoofd en hart zijn gegaan, dat hem aan zichzelf ontdekt heeft, zoals nooit te voren. Het Christendom is ook een zuurdesem bij ieder mens, die bekeerd wordt; het doordringt ons niet op eenmaal, maar van lieverlede; doch niet als in het meel van binnen naar buiten, maar van buiten naar binnen. Hoe dikwijls ontvangen wij Christus in ons gevoel, of in ons verstand, en duurt het jaar en dag eer Hij ook in ons hart en geweten, en daarmede in de kern onzer persoonlijkheid ontvangen wordt. Gezegend, dat de Heilige Geest zolang aan ons arbeidt, totdat onze persoonlijkheid, onze ikheid een ander middelpunt heeft dan onszelf, en wij zeggen kunnen: Ik leef, doch niet meer ik; maar Christus leeft in mij. Petrus weende bitterlijk, niet wanhopig. Trouwens, ook hier werd de genade geopenbaard, opdat niemand zondige; maar zo iemand gezondigd heeft, die wete, dat Christus hem gekend en zijn val voorspeld heeft, gelijk Hij Petrus kende en diens val voorspeld heeft, en toch hem weder aannam. Gelijk Petrus zich de woorden van Jezus ten opzichte van zijn val herinnerde, zo ook diens woord: Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude. Daarom moeten ook wij de Schrift nooit ten halve, maar altijd in haar geheel nemen. Hoeveel dingen worden er in gezegd van en tot de kinderen Gods, die ons doen sidderen en doen zeggen: zij spreken het vonnis des doods uit ook over ons. Doch dan moeten wij Gods vertroostingen voor zijn kinderen ook lezen, en dan zullen wij zien, dat God ook wel een ogenblik over ons kan toornen, maar dat Hij jegens ons de toorn niet in eeuwigheid kan behouden; dat Hij ons onze zonden vergeeft, en nochtans wraak doet over onze daden, Psalm 99:8. De voorspelling van Petrus val was nu tot een ontzettende, verootmoedigende waarheid geworden, en nu zou ook de verzekering des Heeren: Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude, en als gij bekeerd zult zijn, zo versterk uwe broederen, tot een alles overtreffende troostende waarheid worden. Hij ontving dan ook de eerste boodschap van 's Heeren opstanding, de blijdste

boodschap, die door een zondaar kan ontvangen worden. Wij vragen hier, gelijk overal: Is het Evangelie van Jezus Christus niet een Evangelie voor zondaren? O, hoe menigeen zegt van de zonden, die hij gedaan heeft: wat zou ik geven, indien die bezoedelde bladzijden van het boek mijns levens konden uitgescheurd worden. Doch wij zeggen: nee, mijn Broeder, mijn Zuster! spreek niet alzo. Wat ons betreft, wij wensen geen enkele bladzijde van het boek onzes levens vernietigd te zien, en vooral die bladzijden niet, waarop onze zonden geschreven staan, want deze zijn het juist, die ons in betrekking tot Christus gebracht hebben. Ja, zo groot en genadig is God, dat Hij, terwijl Hij de zonde vloekt, ons toch door de zonde heenleidt naar Hem, die de zonde verzoent. O aanbidden wij toch de genade Gods daarin, dat Hij, die de zonde haat met een oneindige haat, toch de zonde op zich neemt, en dat Hij, die de zonde vervloekt, zichzelf tot zonde en vloek laat maken, om ze voor ons weg te nemen. Geen zonden te willen hebben, is dus voor ons: geen Jezus te willen hebben; en dit zij verre van ons, eeuwig ver! Doch een kind van God weent over zijn zonden, juist omdat zij hem vergeven zijn. Hij stelt ze voor zijn aangezicht, en vergeet ze niet, en kan ze niet vergeten, juist omdat zij uitgedelgd zijn. Weent de gelovige, de onbekeerde mens over zijne zonden? Nee, hij spot er mede, of hij speelt er mede. Eerst in het gelovig zien op Christus aan het kruis als het offer voor onze zonden, zien wij onze zonden in haar vreselijke, God onterende aard en in haar voor ons volstrekt verderfelijke gevolgen. Ja, op die hoogte zien wij alleen onze zonden in al hare diepten, als begaan tegen de God van alle genade, tegen die God, wiens wezen liefde is, en die wij met enkel haat hebben vergolden. Houden wij dus onwrikbaar vast aan de leer, dat God buiten Christus de zonde niet vergeeft, maar in Christus ze niet toerekent. Zonder verzoening geen vergeving, en na de verzoening geen oordeel. Deze twee waarheden zijn één. Al heeft de bol twee polen, hij is daarom een geheel. Snij hem ten halve door, en gij hebt hem vernietigd. Zo is het met de waarheid. Geen waarheid of zij heeft haar wederhelft. Zij is een zwaard; breek het zwaard, en het is geen zwaard meer. O, die noodlottige verbrokkeling der waarheid, waarop zo velen zich met alle macht en kracht toeleggen. Zij is de vernietiging der waarheid. De gehele kerkelijke geschiedenis is die der poging tot een werktuiglijke en eenzijdige opvatting der waarheid; doch daartegen worstelt de Schrift altijd en zal zij blijven worstelen tot het einde toe. Ook de heerlijke belijdenisschriften onzer kerk hebben die eenzijdigheid zo verwonderlijk wijs en nauwkeurig bestreden, dat wij er Gods hogere leiding onmogelijk in kunnen miskennen. De Schrift op de volkomenst mogelijke wijze terug te geven zij dan ook het ideaal van de prediker. Dat hij zich toch niet verbeelde, dat hij een hogere waarheid dan die der Schrift zou kunnen uitvinden. Men kan wel valse diamanten maken, die de echte in uitwendige schoonheid overtreffen; maar de inwendige luister van de echten diamant is niet terug te geven. Maak dat die inwendige luister op de volmaaktst mogelijke wijze naar buiten komt, en alzo door ieder gezien wordt, gij leraar en hoogleraar, en gij hebt het ideaal uws levens bereikt, zo ver als het hier te bereiken is. Uw woord is de waarheid, zegt de Zoon tot de Vader, en de Schrift is het woord des Vaders èn des Zoons èn des Heiligen Geestes. Hoe ouder de Schrift wordt, hoe belangrijker en hoe toepasselijker hare waarheden worden, zodat zij ook hiermede het getuigenis medebrengt, dat zij dezelfden oorsprong uit God heeft als de natuur, die hoe ouder zij wordt ook te belangrijker en toepasselijker van inhoud wordt; immers haar oude krachten worden tot nieuwe, vroeger nooit gekende doeleinden aangewend. Daarom storen wij ons niet aan het voorgeven dezulke, die beweren, dat de oude bijbel zijn tijd heeft gehad en een nieuwe bijbel uit hun brein staat geboren te worden als een Minerva uit het hoofd van Jupiter; maar wij handhaven de soevereiniteit van het Woord van die God, die een God is boven alle goden. Voorts, en hiermede besluiten wij de beschouwing van Petrus verloocheningen: wij moeten het heil, het leven onzer ziel niet zoeken in, maar buiten onszelf. Omdat Christus voor ons bidt, worden wij behouden. Ja, Christus is onze zaligheid, en Hij werkt in en door ons. Zijn genade is onze troost en onze kracht, onze rechtvaardigmaking en onze heiligmaking; omdat Hij ons in liefde aanziet, wenen wij over onze zonden, en opdat wij zouden wenen over onze zonden, ziet Hij ons aan, en

geeft ons zijn vrede. Eerst als de zon zich afspiegelt in de regen, ontstaat in de wolken de heerlijk schitterende regenboog, als teken des vredes.

14:55 De Heer en de verloochenende Petrus.
En Simon Petrus volgde Jezus. Dit was een eigenwillig volgen, en het liep uit op de val van Petrus. In het koningrijk Gods is gehoorzaamheid de regel, en eigenwilligheid is ongehoorzaamheid. Nochtans ook de afwijkingen van Gods kinderen worden door God dienstbaar gemaakt tot het bereiken van grote oogmerken. Het moest in een treffend voorbeeld openbaar worden, wat er door een kind van God en een discipel van Christus kan gedaan worden tegen God en tegen Christus, zonder dat hij ophoudt een kind van God en een discipel van Christus te zijn. Zonder zulke voorbeelden zouden wij de troost missen, die wij behoeven om als Christenen te kunnen leven. Wie onzer toch valt niet in zonden, die in onze schatting onbestaanbaar zijn met ons geloof in de gezegende Heiland onzer zielen. Wie moet niet op zijn beurt zeggen: "Een stroom van ongerechtigheden had de overhand op mij." Hoe zalig echter, dat hij er met een vol vertrouwen kan bijvoegen: "Maar ons weerspannig overtreden verzoent en zuivert Gij." Ziet eens hoe diep David viel, en toch, hij werd niet van zijn goddelijk kindschap vervallen verklaard, maar werd slechts gekastijd met tijdelijke straffen. En de kerk? Beklaagt deze zich over zijn val? Immers nee, veeleer aanbidt zij de wijsheid Gods, dat deze hem niet door haar wondere tussenkomst verhinderd heeft; want nu heeft zij bij eigen val een grote troost, en bevat haar heilige schriftrol ook de een en vijftigste Psalm (Psalm 51), die door geen goud is op te wegen. En zo is het ook met de val van Petrus. Zonder die val hadden wij zijn heerlijke twee brieven, vol van de diepste zelfvernedering, niet. En de Schrift? Zij beklaagt zich wel over de zonde voor zover zij in Adam geschied is, maar niet voor zover zij in Christus verzoend is. En zo zullen wij ons ook eenmaal in de hemel niet meer beklagen, dat wij in zonden gevallen zijn, maar ons eeuwig verheugen, dat wij uit onze val door de genade van God gered zijn. Daarom moeten wij over onze verzoende zonden niet treuren, alsof wij ze liever niet gedaan hadden; want dat zou zoveel zijn, alsof wij liever uit onszelf dan door Christus rechtvaardig waren voor God; nee, nu wij eenmaal zondaars zijn, moeten wij geen heilige willen zijn uit onszelf, maar alleen in Christus; want hierdoor alleen verheerlijken wij God en waarderen wij het bloed van Christus. Dat wij hiermede echter het gruwelijke woord: "laat ons zondigen, opdat de genade meerder worde," verre van ons wijzen, behoeft geen betoog. Wij spreken alleen van de in Christus bloed verzoende zonden, en geen verloste kan zondigen op genade. Wie op genade kan zondigen, is een onheilige; maar wie, na gezondigd te hebben, enkel van de genade kan leven, die is een heilige naar de Schrift en voor God. Van verre tot aan de zaal des hogepriesters. Het was een schuchter, beschroomd volgen. Het goede geweten ontbrak. En een ander discipel. Omdat Johannes dit vermeldt, en hij gewoon is in geheel zijn evangelie zijn naam niet dan verbloemd te noemen, kunnen wij niet anders dan hemzelf voor die andere discipel houden. Deze discipel nu was de hogepriester bekend. Het is moeilijk te gissen, hoe Johannes bij de hogepriester bekend was. Wat had Johannes met Kajafas uitstaande? Doch het gebeurt meermalen, dat een discipel van Christus toevallig in kennis is gekomen met een der groten dezer wereld, die de vijand is van zijn Heer. En als er dan iets tegen zijn Heer wordt ondernomen, maakt de discipel hiervan gebruik, om te weten wat men in het schild voert, en of er iets tegen te doen zij. En ging met Jezus in des hogepriesters zaal. Hij volgde de Heer op de voet, en ging met de Heer en de bende binnen. En Petrus stond buiten aan de deur. Hij was van verre gevolgd, en kon dus niet tegelijk met de bende naar binnen gaan; en om aan te kloppen, ten einde alleen binnen te gaan, daartoe ontbrak hem de moed. Nu zou men zeggen: Petrus is daar buiten veilig, en er komt nu niets van 's Heeren voorspelling; doch nee, dit is onmogelijk. De andere discipel dan, die de hogepriester bekend was, ging uit en sprak met de deurwaarster, en bracht Petrus binnen. Waarschijnlijk had Johannes Petrus van verre zien volgen. Bij het volle maanlicht van Pasen en bij de brandende fakkels der bende was dit ligt op te merken. Johannes binnengekomen zijnde en Petrus niet ziende, onderstelt natuurlijk, dat hij buiten staat en niet binnen kan of durft komen. Johannes gaat dus uit, en geeft een goed woord aan de dienstmaagd, die op de deur moest passen, en brengt Petrus met zich binnen. Zo zien wij dan ook hier,

merkwaardig genoeg, Petrus en Johannes bijeen. Zij doen hetzelfde. Zij beiden volgen Jezus. Doch gij herinnert u het gezegde: Waar twee mensen hetzelfde doen, doen zij toch niet hetzelfde. Daarbij is het niet waar, als men zegt: wat de ene discipel doet, dat kan ook de andere doen. Nee, naar dat de persoon is, zal ook zijn werk zijn. Hierin stemden Petrus en Johannes met elkander overeen dat zij de Heer met liefde en getrouwheid volgden. Doch Petrus had een bijoogmerk. Hij was een ondernemend man. Hij moest, zoals wij straks zien zullen, weten, wat er gebeuren en waar alles op uit lopen zou. En zo maakte hij onwillekeurig het lijden des Heeren tot een schouwspel, dat een grote zonde is. Wij moeten in de zich offerende Zoon van God onszelf zien en voelen offeren. Dit alleen is de rechte aanschouwing en het rechte medegevoel van Christus lijden en sterven. Doch Petrus was verre van hieraan te denken. Johannes, ofschoon ook daarvan nog niets bevroedende, gevoelde echter de dingen des Heeren dieper en tederder. Hij volgde de Heer met geen bijoogmerk; maar alleen uit liefde, en hield zich voorts stil en afgezonderd. Hij begreep, dat hij hier niets kon of mocht doen. Zo volgde hij ook later de Heer tot aan het kruis, tot bij zijn dood; maar zwijgend. O, het is zulk een grote wijsheid te weten waar men spreken en waar men zwijgen moet. Petrus was een driftig, bewegelijk man, die onmogelijk onopgemerkt blijven kon. Hij gevoelde dan ook zelf spoedig, dat hij hier niet op zijn plaats was. Johannes was ook wel in het rechthuis gegaan, doch hij was daar bekend. Petrus was er een vreemde. En binnengegaan zijnde, zat hij bij de dienaren. Hij, Petrus, vreest het gezelschap en wordt er heen getrokken, als om zich te verbergen, en toch, het is juist de plaats om het eerst ontdekt te worden. Die op een verkeerde plaats is, kan niet anders dan verkeerde dingen doen. Ook wanneer Petrus zich thans afgezonderd had gehouden, zou hij in het oog gelopen hebben. Hij meende echter, dat men bij de verwarring hem niet onder de menigte mensen zou opmerken. Om het einde te zien. Hier hoort gij de reden van Petrus tegenwoordigheid te dezer plaatse. Hij meende persoonlijk onbekend te zijn bij de bende en bloot als een nieuwsgierige toeschouwer aangemerkt te zuilen worden. Nu weet men dat bij gelegenheden als deze, wanneer een gevangene naar het verhoor wordt geleid, deze of gene vriend van een dienaar der politie, die er bij behoort, oogluikend wordt toegelaten mede te gaan, en het verhoor bij te wonen. Voor zulk een medeganger dacht Petrus ook te zullen gehouden worden. En de dienstknechten en de dienaars stonden, hebbende een kolenvuur gemaakt, omdat het kond was, en Petrus stond bij hen; en als zij te zamen neerzaten in het midden der zaal, en zich warmden, zat Petrus in het midden van hen, en warmde zich. Gij ziet, Petrus gaat al verder en verder. Hij is een treffend beeld van vele Christenen, die er niets in vinden, om in wereldse gezelschappen, op wereldse plaatsen te verkeren. Wij vragen billijk: was dit een plaats voor een discipel van Christus, en dat in het ogenblik, waarin zijn Heer in banden stond voor de kerkelijke vierschaar? O, er is niets gevaarlijker, dan dat de gelovige zich aansluit aan de wereld. Deze gemeenschap leidt altijd tot erger. Men begint met iets mede te doen, en eindigt met alles mede te doen. Zie het hier. De dienaren zitten neder en Petrus zit ook neder. De dienaars warmen zich, Petrus warmt zich ook. Zij waren tegen Jezus, hij zal het ook zijn. Ook hier is het: Wacht u voor de eerste stap, en bewaar uzelven onbesmet van de wereld. En Simon Petrus zat buiten in de zaal. Mattheus vermeldt ons deze bijzonderheid, en maakt ons daarmede de zaak aanschouwelijk. De buitenzaal was lager en in de open lucht, en daar stonden de krijgsknechten en de andere dienaren bij het vuur, en boven in de binnenzaal stond de Heer terecht, voorlopig voor Kajafas. En als Petrus beneden in de zaal was, kwam een van de dienstmaagden des hogepriester, die de deurwaarster was; en ziende Petrus bij het vuur zitten en zich warmende, zag hem aan, en hare ogen op hem houdende, zeide tot hem: Zijt gij ook niet uit de discipelen van deze mens? Ook gij waart met Jezus, de Galileeër. Maar hij loochende het voor allen, zeggende: Vrouw! Ik ben die niet, ik ken Hem niet, ik weet niet wat gij zegt. Petrus dacht onbekend te zijn en meende zich onbekend te kunnen houden, en zie, daar wordt hij op eens ontdekt. Hiermede kwam het gevaar om gevangen genomen en insgelijks terechtgesteld te worden. En nu wat doet een mens, die aan zichzelf overgelaten is in zulke

omstandigheden? Hij zoekt zich te redden ten koste van de waarheid. Petrus ontkent de man te zijn, voor wie de dienstmaagd hem houdt; hij is geen discipel van Jezus, hij kent Hem niet. Laat ons Petrus niet te hard vallen, wij zouden in gelijke omstandigheden hetzelfde gedaan hebben, tenzij God ons de genade had geschonken om te zeggen: "Ik ben het, en hier ben ik, doe met mij wat gij wilt." Doch anders, zonder en buiten de genade van God, is er in de mens geen deugd, die niet te koop is, zodra de volle prijs er voor betaald wordt, geen deugd, die niet bezwijkt als de rechte, volle proef er op genomen wordt. Dat wij een deugd nog ongekrenkt bezitten, ligt alleen daarin, dat de rechte prijs er voor nog niet geboden, de rechte proef er nog niet op genomen is. De verzoeking heeft meestal iets onverwachts en ongedachts, iets overrompelends. Even als de vogel zich soms plotseling in zijn vlucht in de opgehangen strik gevangen ziet, zo overvalt ons ook de verzoeking. Wij zijn er niet op bedacht geweest, wij zijn er niet op voorbereid; wij hebben geen tijd om na te denken; wij moeten terstond een beslist antwoord geven; wij staan onder een machtige indruk, onder die van het gevaar om in grote ongelegenheid, ja, zoals Petrus, in banden en in doodslijden te geraken, en wij volgen niet de inspraak van ons geweten, maar onze natuurlijke aandrift tot zelfbehoud, en vallen om staande te blijven! Voorts vergete men niet: voor de dienstmaagd des hogepriesters is Petrus gevallen, voor de hogepriester zelf zal hij later staande blijven als een held. Ja, Petrus zondigde onder verzachtende omstandigheden, zoals wij, die allerlei verzachtende omstandigheden voor onze zonden zoeken, allicht zouden zeggen. Nochtans was het een grote achteruitgang bij Petrus van het zeer beslist belijden tot het zeer beslist verloochenen. Doch hoe komt het nu, dat dezelfde man, die voor een dienstmaagd verschrikt en bezwijkt, onvervaard is voor millioenen Joden op de Pinksterdag? Ja, hoe komt het? Het komt juist door de Pinksterdag, het komt door de Heilige Geest, die de zwakke mens maakt tot een kracht van God. En hij ging buiten in de voorzaal naar de voorpoort, en de haan kraaide. Petrus was ontkomen aan de hand, die zich naar hem uitstrekte om hem te grijpen, maar toch gevoelde hij zich niet langer veilig aan deze plaats; hij zocht in het geheim te ontkomen, en naderde de deur naar de straat; doch daar laat de wachter van de nacht der natuur zich horen. De haan kraait. Het middernachtelijk uur is daar. Het teken door de Heer gesteld wordt gegeven, de eerste maal. Petrus hoort het gekraai van de haan, maar heeft geen tijd er acht op te geven, want de verzoeker is nabij en herhaalt de verzoeking nu voor de tweede maal, en hij zal het bij Petrus, evenals bij de Heer zelf, ook nog voor de derde maal doen. En als hij naar de voorpoort uitging, kort daarna, zag hem een andere dienstmaagd, en begon te zeggen tot degenen, die daarbij stonden: Deze was ook met Jezus de Nazarener. En hij loochende het wederom met een eed, zeggende: Ik ken de mens niet. Wie eens liegt, moet altijd liegen, om niet als een leugenaar ontdekt te worden; en voor deze ontdekking vreesde nu Petrus meer, dan voor iets ter wereld. Nu was ook zijn eigen eer in de zaak gemengd. Hij had nu eenmaal met eed gezworen, dat hij geen discipel van Jezus was, ja Hem niet eens kende; hoe zou hij het kunnen herroepen, zonder in nog erger ongelegenheid te komen, dan in het eerst het geval was. Immers nu zou bij de schuld de schande, de beschaming komen van een meinedig leugenaar geweest te zijn. Dus "volgehouden!" roept de zonde tot de zondaren. "Dek de ene zonde met de andere toe." Helaas! wie weet het niet: zolang de zonde niet haar volle uitwerking heeft gehad, laat zij ons geen rust. Wij staan met haar op een hellend vlak, men kan zich niet staande houden, men moet naar beneden, totdat men op de bodem is en neerligt. Wilde David overspel én moord begaan? Voorzeker niet. Doch toen hij de ene zonde had gepleegd, kwam hij vanzelf tot de andere. Zulk een vreselijke zaak is de zonde. Haar gevolgen zijn buiten alle menselijke berekening en macht, en kunnen alleen door God grenzen worden gezet. En als het omtrent een uur geleden was, bevestigde dat een ander. In die tussentijd stond de Heer terecht voor zijn rechters; doch wij willen duidelijkheidshalve ons eerst bij het gebeurde met Petrus houden. Na de tweede verloochening kon Petrus niet meer denken om de voorpoort uit te gaan. Hij zou hiermede het opgewekt vermoeden, dat hij werkelijk een discipel van Jezus was, bevestigd hebben, en men zou hem daarom toch niet hebben laten ontkomen. Hij bleef dus; doch

het duurde nu zeer lang, ja een uur tijds, alvorens de verzoeking zich vernieuwde. Petrus dacht er nu geheel vrij van te zijn; een herhaalde ontkenning moest immers genoeg zijn. Doch nee, zij was niet genoeg voor de verzoeker. Deze rust niet voordat de zonde bij de mens de allerhoogste trap bereikt heeft. Een van de dienstknechten des hogepriesters, die maagschap was van degene, wie Petrus het oor afgehouwen had, zeide tot Petrus: Waarlijk gij zijt een van die, want gij zijt ook een Galileeër. Uw spraak gelijkt en maakt u openbaar. Heb ik u niet gezien in de Hof met Hem? Met welk een spanning en in welk een onrustigheid het lange uur, dat Petrus ongemoeid bleef, door hem werd doorgebracht, kan men zich ligt voorstellen. Petrus was gekomen om het einde van de zaak des Heeren te zien, maar nu was hij zelf onverwacht en op de onaangenaamste wijze in de zaak betrokken geworden; en hoe zou nu deze zijn zaak eindigen? Zij eindigde door een derde aller hevigste aanval, die de val van Petrus ten volle besliste, en zoals de verzoeker meende, onherstelbaar maakte (want satans doel is altijd dat men zondige tot de dood); doch dit werd door de genade, door Jezus voorkomen. Treffend, niet waar? dat een dienstknecht van de hogepriester, en wel een bloedverwant van Malchus, Petrus herkent en hem het masker afrukken wil. De eigenwillige daad van Petrus en hare gevolgen komen dus hier weder ter sprake en te voorschijn, en treden op als getuigen tegen Petrus, ja brengen hem in dreigend gevaar om ontdekt en gevangen genomen te worden. Wij zien er uit, dat de Heer wel ons kwaad voor ons goed maakt en het vergeeft, maar er ons toch niet alleen voor, maar er ons ook door kastijdt. Onze droefheid brengt ons daarom meermalen onze zonden te binnen. Toen de broeders van Jozef in grote benauwdheid waren, gedachten zij aan de grote benauwdheid, waarin zij hun broeder Jozef zagen, toen zij hem wilden doden en daarna aan vreemdelingen verkochten, om hem in slavernij weg te voeren. De Heer breekt gewoonlijk de takken van de boom der zonde, die wij geplant hebben, om er ons mede te kastijden. Doch al kastijdt de Heer ons hard, Hij geeft ons niet over tot de dood, maar doet ons veeleer door de kastijding leven uit onze dood en opstaan uit onze zonden, zoals dit bij de broeders van Jozef en ook bij Petrus het geval was. Voorts verraadde Petrus zichzelf door zijn uitspraak, door zijn Galilese tongval. Immers wij onderkennen ook lichtelijk de buitenman aan zijn spraak, en iedere provincie in ons vaderland heeft met dezelfde taal een onderscheiden tongval. De Jeruzalemmers, of in het algemeen de Judeërs, die de Galileeërs minachtten, smaalden dan ook op de minder juiste uitspraak dezer lieden, en daar de Heer gewoonlijk door de Joden de Galileeër genoemd werd, zo was natuurlijk een Galileeër als Petrus, in de nabijheid van Jezus, grotelijks verdacht van tot Jezus te behoren. Petrus gevoelde het gewicht en de kracht der beschuldiging, en het deed hem zijn laatste krachten inspannen om, ware het mogelijk, nog te ontkomen. O die zonde! Om zich tijdelijk te redden, geeft de mens zich eeuwig verloren. Petrus dan loochende het wederom, en begon zichzelf te vervloeken en te zweren, zeggende: Ik ken deze mens niet, die gij zegt. Zo was dan bij Petrus de zonde voleindigd. Kon zij hoger gaan? Kon de ontkenning met hoger kracht dan die der zelfvervloeking gepaard gaan? Nee, deze drievoudige verloochening was een volmaakte verloochening. En zo deed dan Petrus op onheilige wijze, wat de Heer op heilige wijze gedaan had. Ook Petrus weerde driemalen het lijden van zich af. Doch welk een tegenstelling! Hij, die de macht had, roemde niet, maar viel de Vader te voet en bad en bleef staande; en hij, die de macht niet had, roemde en bad niet, verdedigde zich en viel. En in dezelfde ogenblikken dat Petrus verloochende, legde de Heer voor Kajafas de goede belijdenis af. Doch wij zien het ook hier: waar Christus is daar zijn en daar kunnen niet anders dan zondaren zijn. In de heerlijkheid zullen wij koningen en priesters met Jezus zijn, maar op aarde kunnen wij niet anders zijn dan zondaren. Alle valse godsdiensten onderscheiden zich juist hierin van het Christendom, dat al haar gezanten heiligen zijn, Socrates, Confucius, Mohammed, de Paus, ze zijn allen zoveel heilige mannen in godmenselijke gedaante, en zij werden en worden nog als zodanig geëerd en gehoorzaamd; maar Mozes was een zondig man, en de Apostelen waren zondige lieden, en de eerste der Apostelen, de Rotsman, de eerste pilaar van Gods kerk, was een verloochenaar van zijn Heer; en de laatste der Apostelen, de tweede pilaar

van Gods kerk, Paulus, was een vervolger. En ook als dienaren van Christus bleven zij zondaren; want de zonde blijft bij de Christen innerlijk aanwezig, al treedt zij niet uiterlijk te voorschijn in de daad. Nochtans moeten wij, bij het gevoel dat wij zondaren zijn en blijven, daarom alleen het beeld van Christus zijn, en dat naar buiten vertonen. En treedt de zonde ook dan nog weder bij ons naar buiten, dan verloochenen wij wederom de Heer, en al is het ook niet in die hoge graad als bij Petrus, toch zijn wij als in zijn toestand, en hebben wij op nieuw weder de genade onzes Heeren Jezus Christus nodig Wij zien dus in Petrus, waartoe een waar discipel van Christus kan vervallen. En nu, wij kunnen ons ligt voorstellen welk een toestand het, voor hem was zó te vallen, na zó in zijn standvastige getrouwheid geroemd te hebben. Zeker, de woorden zijner eerste verloochening waren uitgesproken eer hij er aan dacht: doch een tweede en derde verloochening volgde, en toen had hij kunnen en moeten nadenken over hetgeen hij gezegd had. Dit waren bezwarende omstandigheden voor hem. Aan de andere kant moeten wij tot zijn verlichting zeggen, dat hij de Heer niet verloochende met zijn hart, maar enkel met de mond. Och er kan zoveel goeds buiten het hart omgaan, maar gelukkig ook veel kwaad. Judas haatte de Heer, hij had een wrok tegen Hem, de allerbeminnelijkste en allergezegendste opgevat; maar Petrus had de Heer lief en bleef Hem liefhebben, al verloochende hij Hem ook met eed tot driemaal toe met de lippen, en daarom kon hij zich in dit opzicht later op de alwetendheid des Heeren beroepen. Het was bij Petrus een zelfverdediging, een afwending van levensgevaar; en wat doet een mens niet om zijn leven te redden. Bij Judas was geen gevaar, zelfs geen bedreiging te vrezen; hij smeedt het verraad zonder door iets anders daartoe gedrongen te worden, dan door zijn haat, zijn wrok, die, omdat hij door de Heer tegenover Maria in het ongelijk gesteld werd zijn hoogste trap bereikte en alzo tot de daad overging. Het was bij Petrus een woest en in het wilde uitgesproken woord, dat zo veel zeggen wilde, als: "laat mij met rust!" Bij Judas was het een wel overlegd woord, waarbij de prijs des verraads werd bedongen. Doch al zondigde Petrus ook alleen met de mond, de mond mag ook niet zondigen. Een gesproken woord is een daad. Petrus was door zijn verloochening verloren, en naar het scheen, reddeloos verloren, want Christus had gezegd: wie Mij verloochent voor de mensen, die zal Ik ook verloochenen voor mijn Vader, die in de hemelen is. En toch, er was nog redding. Jezus wil, zo genadig is Hij, dat wij ons van zijn woord beroepen op zijn persoon, zoals dan ook Petrus na 's Heeren opstanding deed. Wanneer wij berouw hebben over een overtreding, dan hebben wij geen haat meer in ons hart tegen hem, tegen wie wij overtraden, al hadden wij dit ook vroeger; en als wij dan deze zonden voor de Heer brengen en er Hem vergeving voor vragen, worden ze ons ook vergeven. Doch Judas had ook berouw, en zijn liefde tot de Heer keerde daarmede ook wel enigszins terug; doch deze liefde was onvruchtbaar, want zij was niet met het geloof gepaard, dat alleen het berouw en de liefde tot Jezus geleidt en door Jezus aangenomen wordt. Judas ging niet tot Jezus, maar zijn eigen weg, naar zijn eigen plaats. En terstond, als hij nog sprak, kraaide de haan, de tweede maal. Het tweede gekraai van de haan is de eerste ure van de dag. Treffend, niet waar? dat de dag, op welke de Zon der gerechtigheid, het licht der wereld voor de wereld verduisterd worden, ja, voor een tijd ondergaan zou, werd aangekondigd door de verloochening van de discipel, die de eerste was, ook in deze droevige zaak. Voorzeker, er mocht niets aan het lijden des Heeren ontbreken, en er ontbrak ook niets aan. Van Markus alleen weten wij, dat de haan de tweede maal kraaide, en dat dus het woord des Heeren zijn volle vervulling ontving. De eerste maal kraaide de haan, toen Petrus naar de voorpoort ging om te ontkomen, en het zou hem tot een waarschuwing geweest zijn, als hij in een gewone toestand verkeerd had; doch zijn verloochening had hem in een buitengewone, ongeregelde toestand gebracht. De zonde treedt niet, gelijk een eerlijke strijder doet, ridderlijk en ruiterlijk tegen de mens op, hem uitdagende voordat hij aanvalt; nee, de zonde is als de struikrover, die in het kreupelhout ligt te loeren, en als wij hem voorbijgegaan zijn, oprijst, ons van achter aangrijpt, op de grond werpt, en ons tot een overwonnene maakt, eer wij het vermoeden. Zo ging het Petrus. De ene verzoeking overviel

hem na de andere. Nu was de verzoeking, maar ook de misdaad voleindigd, en de haan kraaide ten tweeden male, om de nieuwe dag aan te kondigen. Ja, ook voor Petrus was de vreselijke nacht der verzoeking, der verloochening, der zelfvervloeking voorbijgegaan, en begon de dag der verlossing, der genade aan te breken. Daarom is hier het horen van het gekraai van de haan door Petrus een liefelijk beeld van het ontwakend geweten. Zolang het geweten, dat in ons slaapt, nog wakker worden kan, is er behoudenis. Alsdan horen wij de waarschuwende stem van God, die ons tot het terugkeren van de verkeerde weg, tot bekering roept, misschien niet de eerste, maar dan toch de tweede maal; en terwijl wij voor Jezus de ogen nederslaan, ziet Hij ons vriendelijk aan, en kunnen wij Hem niet langer wederstaan. Doch zonder die genadeblik van Jezus is de stem ook van het ontwaakt geweten ten enenmale machteloos. Dat zullen wij in Judas zien. En ook Petrus gaf eerst geen acht op die stem, en hoe weinig geven wij er acht op! Hoe dikwijls hebben wij vóór onze bekering ons geweten horen waarschuwen, ons hart voelen kloppen tegen de zonde en voor Jezus, en toch hebben wij ons niet bekeerd. En als er dus niets meer bij kwam, dan zou niemand zich op de aanmaning zijns gewetens bekeren; want onder bekering verstaan wij niet wat de valse godsdienstleraar er onder verstaat: zedelijke zelfverbetering; nee, want in dat geval zouden er vele bekerden zijn uit kracht van hun geweten: bekeerden van de dronkenschap tot de onthouding, van de wellust tot de kuisheid, van het wereldleven tot het kloosterleven; doch wij verstaan onder bekering wat alleen bekering is: het komen tot Jezus als een zondaar om genade te ontvangen, als een onheilige om geheiligd te worden; en daartoe is de vermaning van het ontwaakt geweten, hoe nodig op zichzelf, niet genoeg. Daar moet iets bijkomen, dat de zaak ten volle en ten goede beslist, en de mens volkomen redt, de genade zelf moet er bijkomen, zoals deze er bij Petrus bij kwam. En de Heer, zich omkerende, zag Petrus aan. In toorn? Nee, in liefde. De Heer kan de zijnen aanzien in toorn, en eenmaal zag Hij Petrus aan in toorn, toen deze Hem van het lijden wilde doen terugtreden, doch het was slechts voor een ogenblik. Jegens de zijnen kan de Heer onmogelijk de toorn behouden. En toen stond Petrus, de Belijder, in zijn hoogmoed, zich verheffende op de lof, die niet hem, maar de Vader en de Heiligen Geest gegeven werd, toen Jezus zeide: Zalig zijt gij, Simon, Bar Jona! want vlees en bloed hebben u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. Nu lag Petrus, de verloochenaar, neder in de diepte. Nee, nu kon de Heer niet toornen, en toornde Hij ook niet, en ook geen bestraffend woord kwam er van zijn lippen, maar met een enkele blik van liefde openbaarde Hij zich nu aan Petrus in de volheid zijner genade, gelijk Hij zich later na zijn opstanding in de volheid zijner persoonlijke heerlijkheid zou openbaren, eerst aan Maria door een enkel woord van liefde, het noemen van haar naam, en later ook aan Petrus, door het drievoudig noemen ook van zijn naam. Doch nu was het slechts een enkele blik, die echter Petrus door het hart ging, en als tot hem zeide: "Kunt gij de haan voor de tweede maal horen kraaien, en Mij voor de derde maal verloochenen?" Want de Heer ontdekt en ontrust eerst, voordat Hij vertroost. Trouwens, waar oefent de genade haar kracht, waar de wet niet hare kracht geoefend heeft? Doch wij zeggen het nogmaals: De haan moge kraaien, het geweten opgewekt worden, maar zonder dat Jezus ons in liefde aanziet, wordt men niet gered. Wat kan het geweten de zondaar anders dan waarschuwen, en zo hij deze waarschuwing veronachtzaamt, hem in lijden brengen? Kan het de zondaar ook geruststellen of vrede geven? Nee, dat kan de genade, dat kan Jezus alleen. De wet en ons geweten (die één zijn, want ons geweten is de wet onzer zedelijke natuur) verschrikken, de genade daarentegen vertroost, bekeert, behoudt de zondaar. Jezus richtte de ogen zijner liefde op Petrus en op ons die geloven, en richtte hem en ons op uit onze val. O, wat hebben die ogen der genade van Jezus al gewrocht! Zij zien nog in al de harten der mensen, die bekeerd worden. Trouwens in die aanblik des Heeren straalt het licht des Heiligen Geestes in onze zielen. O, dat wij allen dien aanblik in ons mochten ondervinden! Terstond bleek het ook bij Petrus, dat die blik van Jezus een uitstroming des Heiligen Geestes was, doordien Petrus indachtig werd het waarschuwend woord des Heeren. Immers had de Heer van de Heiligen Geest gezegd: Hij zal u indachtig

maken alles wat Ik u gezegd heb. En gaat het ons ook niet nog meermalen zo? Wij kennen de Bijbel door en door, en zo schijnt het ons toe, dat wij er weinig meer in zullen aantreffen, dat ons nieuw is; en toch als wij door de Heilige Geest indachtig worden gemaakt aan een bepaald woord in een bepaalde omstandigheid, dan is het voor ons als ware deze schriftuurplaats ons geheel nieuw; want wij kenden haar wel, maar verstonden haar niet. Ook is het de gelovige tot een grote blijdschap, wanneer hij zijn stervende gelieven hun gemoedstoestand hoort openbaren, niet in woorden van eigen vinding, maar met een woord, dat uit de Heilige Geest is genomen, met een woord der Heilige Schrift. Woorden der Heilige Schrift zijn woorden Gods, en als deze in oprechtheid over menselijke lippen vloeien, dan getuigen zij van de inwoning des Heiligen Geestes, zonder wie niemand in waarheid Jezus kan zeggen de Heere te zijn, 1 Corinthiërs 12:3. Het grote denkbeeld, dat wij dus hier bij het aangezien worden van Petrus door de Heer moeten vasthouden, is dat Jezus voor de zijnen altijd, ook in het midden hunner zonden, een Verlosser is. Dat zagen wij in de hof, dat zien wij hier, dat zullen wij zien bij de moordenaar aan het kruis. Jezus in de benedenzaal geleid wordende, ziet Petrus aan, en daar de wacht der krijgslieden zich nu bepaald bezighoudt met de Heer, wordt Petrus ontzet van zijn hem belegerende vijanden, en Petrus kan ontkomen en ontkwam. De Heer bevrijdde dus, terwijl Hij zelf leed, zijn discipel ook van tijdelijk lijden. En dat moeten wij ook doen voor zoveel dit in ons vermogen is. Het moet bij ons als een genadegave beschouwd worden, geroepen te zijn, om zelfs in eigen lijden anderen van geestelijk en tijdelijk lijden te bevrijden; wij moeten nooit zeggen: ik heb aan mijn eigen leed genoeg, en kan mij niet meer met het lijden van anderen bemoeien. Nee, wij moeten met de Heer en met zijn dienaar Paulus, zelf arm zijnde, velen rijk maken, en zelf gevangen zijnde, velen vrij maken. En Petrus werd indachtig het woord, dat Jezus tot hem gezegd had: Eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, zult gij mij driemaal verloochenen. En hij, zich van daar makende, en naar buiten gaande, weende bitterlijk. Deze tranen hebben, door de genade van God, de laatste hardigheid des harten van Petrus doen smelten. Bij Petrus had tot hiertoe die uitwendige strijd nog niet plaats gehad, welke ons overbrengt van de duisternis tot het licht. Doch gelukkig de mens, die zich voor God verootmoedigt over zijn gebrek aan verootmoediging. Veel zal nu Petrus door hoofd en hart zijn gegaan, dat hem aan zichzelf ontdekt heeft, zoals nooit te voren. Het Christendom is ook een zuurdesem bij ieder mens, die bekeerd wordt; het doordringt ons niet op eenmaal, maar van lieverlede; doch niet als in het meel van binnen naar buiten, maar van buiten naar binnen. Hoe dikwijls ontvangen wij Christus in ons gevoel, of in ons verstand, en duurt het jaar en dag eer Hij ook in ons hart en geweten, en daarmede in de kern onzer persoonlijkheid ontvangen wordt. Gezegend, dat de Heilige Geest zolang aan ons arbeidt, totdat onze persoonlijkheid, onze ikheid een ander middelpunt heeft dan onszelf, en wij zeggen kunnen: Ik leef, doch niet meer ik; maar Christus leeft in mij. Petrus weende bitterlijk, niet wanhopig. Trouwens, ook hier werd de genade geopenbaard, opdat niemand zondige; maar zo iemand gezondigd heeft, die wete, dat Christus hem gekend en zijn val voorspeld heeft, gelijk Hij Petrus kende en diens val voorspeld heeft, en toch hem weder aannam. Gelijk Petrus zich de woorden van Jezus ten opzichte van zijn val herinnerde, zo ook diens woord: Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude. Daarom moeten ook wij de Schrift nooit ten halve, maar altijd in haar geheel nemen. Hoeveel dingen worden er in gezegd van en tot de kinderen Gods, die ons doen sidderen en doen zeggen: zij spreken het vonnis des doods uit ook over ons. Doch dan moeten wij Gods vertroostingen voor zijn kinderen ook lezen, en dan zullen wij zien, dat God ook wel een ogenblik over ons kan toornen, maar dat Hij jegens ons de toorn niet in eeuwigheid kan behouden; dat Hij ons onze zonden vergeeft, en nochtans wraak doet over onze daden, Psalm 99:8. De voorspelling van Petrus val was nu tot een ontzettende, verootmoedigende waarheid geworden, en nu zou ook de verzekering des Heeren: Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude, en als gij bekeerd zult zijn, zo versterk uwe broederen, tot een alles overtreffende troostende waarheid worden. Hij ontving dan ook de eerste boodschap van 's Heeren opstanding, de blijdste

boodschap, die door een zondaar kan ontvangen worden. Wij vragen hier, gelijk overal: Is het Evangelie van Jezus Christus niet een Evangelie voor zondaren? O, hoe menigeen zegt van de zonden, die hij gedaan heeft: wat zou ik geven, indien die bezoedelde bladzijden van het boek mijns levens konden uitgescheurd worden. Doch wij zeggen: nee, mijn Broeder, mijn Zuster! spreek niet alzo. Wat ons betreft, wij wensen geen enkele bladzijde van het boek onzes levens vernietigd te zien, en vooral die bladzijden niet, waarop onze zonden geschreven staan, want deze zijn het juist, die ons in betrekking tot Christus gebracht hebben. Ja, zo groot en genadig is God, dat Hij, terwijl Hij de zonde vloekt, ons toch door de zonde heenleidt naar Hem, die de zonde verzoent. O aanbidden wij toch de genade Gods daarin, dat Hij, die de zonde haat met een oneindige haat, toch de zonde op zich neemt, en dat Hij, die de zonde vervloekt, zichzelf tot zonde en vloek laat maken, om ze voor ons weg te nemen. Geen zonden te willen hebben, is dus voor ons: geen Jezus te willen hebben; en dit zij verre van ons, eeuwig ver! Doch een kind van God weent over zijn zonden, juist omdat zij hem vergeven zijn. Hij stelt ze voor zijn aangezicht, en vergeet ze niet, en kan ze niet vergeten, juist omdat zij uitgedelgd zijn. Weent de gelovige, de onbekeerde mens over zijne zonden? Nee, hij spot er mede, of hij speelt er mede. Eerst in het gelovig zien op Christus aan het kruis als het offer voor onze zonden, zien wij onze zonden in haar vreselijke, God onterende aard en in haar voor ons volstrekt verderfelijke gevolgen. Ja, op die hoogte zien wij alleen onze zonden in al hare diepten, als begaan tegen de God van alle genade, tegen die God, wiens wezen liefde is, en die wij met enkel haat hebben vergolden. Houden wij dus onwrikbaar vast aan de leer, dat God buiten Christus de zonde niet vergeeft, maar in Christus ze niet toerekent. Zonder verzoening geen vergeving, en na de verzoening geen oordeel. Deze twee waarheden zijn één. Al heeft de bol twee polen, hij is daarom een geheel. Snij hem ten halve door, en gij hebt hem vernietigd. Zo is het met de waarheid. Geen waarheid of zij heeft haar wederhelft. Zij is een zwaard; breek het zwaard, en het is geen zwaard meer. O, die noodlottige verbrokkeling der waarheid, waarop zo velen zich met alle macht en kracht toeleggen. Zij is de vernietiging der waarheid. De gehele kerkelijke geschiedenis is die der poging tot een werktuiglijke en eenzijdige opvatting der waarheid; doch daartegen worstelt de Schrift altijd en zal zij blijven worstelen tot het einde toe. Ook de heerlijke belijdenisschriften onzer kerk hebben die eenzijdigheid zo verwonderlijk wijs en nauwkeurig bestreden, dat wij er Gods hogere leiding onmogelijk in kunnen miskennen. De Schrift op de volkomenst mogelijke wijze terug te geven zij dan ook het ideaal van de prediker. Dat hij zich toch niet verbeelde, dat hij een hogere waarheid dan die der Schrift zou kunnen uitvinden. Men kan wel valse diamanten maken, die de echte in uitwendige schoonheid overtreffen; maar de inwendige luister van de echten diamant is niet terug te geven. Maak dat die inwendige luister op de volmaaktst mogelijke wijze naar buiten komt, en alzo door ieder gezien wordt, gij leraar en hoogleraar, en gij hebt het ideaal uws levens bereikt, zo ver als het hier te bereiken is. Uw woord is de waarheid, zegt de Zoon tot de Vader, en de Schrift is het woord des Vaders èn des Zoons èn des Heiligen Geestes. Hoe ouder de Schrift wordt, hoe belangrijker en hoe toepasselijker hare waarheden worden, zodat zij ook hiermede het getuigenis medebrengt, dat zij dezelfden oorsprong uit God heeft als de natuur, die hoe ouder zij wordt ook te belangrijker en toepasselijker van inhoud wordt; immers haar oude krachten worden tot nieuwe, vroeger nooit gekende doeleinden aangewend. Daarom storen wij ons niet aan het voorgeven dezulke, die beweren, dat de oude bijbel zijn tijd heeft gehad en een nieuwe bijbel uit hun brein staat geboren te worden als een Minerva uit het hoofd van Jupiter; maar wij handhaven de soevereiniteit van het Woord van die God, die een God is boven alle goden. Voorts, en hiermede besluiten wij de beschouwing van Petrus verloocheningen: wij moeten het heil, het leven onzer ziel niet zoeken in, maar buiten onszelf. Omdat Christus voor ons bidt, worden wij behouden. Ja, Christus is onze zaligheid, en Hij werkt in en door ons. Zijn genade is onze troost en onze kracht, onze rechtvaardigmaking en onze heiligmaking; omdat Hij ons in liefde aanziet, wenen wij over onze zonden, en opdat wij zouden wenen over onze zonden, ziet Hij ons aan, en

geeft ons zijn vrede. Eerst als de zon zich afspiegelt in de regen, ontstaat in de wolken de heerlijk schitterende regenboog, als teken des vredes.

14:66 De Heer en de verloochenende Petrus.
En Simon Petrus volgde Jezus. Dit was een eigenwillig volgen, en het liep uit op de val van Petrus. In het koningrijk Gods is gehoorzaamheid de regel, en eigenwilligheid is ongehoorzaamheid. Nochtans ook de afwijkingen van Gods kinderen worden door God dienstbaar gemaakt tot het bereiken van grote oogmerken. Het moest in een treffend voorbeeld openbaar worden, wat er door een kind van God en een discipel van Christus kan gedaan worden tegen God en tegen Christus, zonder dat hij ophoudt een kind van God en een discipel van Christus te zijn. Zonder zulke voorbeelden zouden wij de troost missen, die wij behoeven om als Christenen te kunnen leven. Wie onzer toch valt niet in zonden, die in onze schatting onbestaanbaar zijn met ons geloof in de gezegende Heiland onzer zielen. Wie moet niet op zijn beurt zeggen: "Een stroom van ongerechtigheden had de overhand op mij." Hoe zalig echter, dat hij er met een vol vertrouwen kan bijvoegen: "Maar ons weerspannig overtreden verzoent en zuivert Gij." Ziet eens hoe diep David viel, en toch, hij werd niet van zijn goddelijk kindschap vervallen verklaard, maar werd slechts gekastijd met tijdelijke straffen. En de kerk? Beklaagt deze zich over zijn val? Immers nee, veeleer aanbidt zij de wijsheid Gods, dat deze hem niet door haar wondere tussenkomst verhinderd heeft; want nu heeft zij bij eigen val een grote troost, en bevat haar heilige schriftrol ook de een en vijftigste Psalm (Psalm 51), die door geen goud is op te wegen. En zo is het ook met de val van Petrus. Zonder die val hadden wij zijn heerlijke twee brieven, vol van de diepste zelfvernedering, niet. En de Schrift? Zij beklaagt zich wel over de zonde voor zover zij in Adam geschied is, maar niet voor zover zij in Christus verzoend is. En zo zullen wij ons ook eenmaal in de hemel niet meer beklagen, dat wij in zonden gevallen zijn, maar ons eeuwig verheugen, dat wij uit onze val door de genade van God gered zijn. Daarom moeten wij over onze verzoende zonden niet treuren, alsof wij ze liever niet gedaan hadden; want dat zou zoveel zijn, alsof wij liever uit onszelf dan door Christus rechtvaardig waren voor God; nee, nu wij eenmaal zondaars zijn, moeten wij geen heilige willen zijn uit onszelf, maar alleen in Christus; want hierdoor alleen verheerlijken wij God en waarderen wij het bloed van Christus. Dat wij hiermede echter het gruwelijke woord: "laat ons zondigen, opdat de genade meerder worde," verre van ons wijzen, behoeft geen betoog. Wij spreken alleen van de in Christus bloed verzoende zonden, en geen verloste kan zondigen op genade. Wie op genade kan zondigen, is een onheilige; maar wie, na gezondigd te hebben, enkel van de genade kan leven, die is een heilige naar de Schrift en voor God. Van verre tot aan de zaal des hogepriesters. Het was een schuchter, beschroomd volgen. Het goede geweten ontbrak. En een ander discipel. Omdat Johannes dit vermeldt, en hij gewoon is in geheel zijn evangelie zijn naam niet dan verbloemd te noemen, kunnen wij niet anders dan hemzelf voor die andere discipel houden. Deze discipel nu was de hogepriester bekend. Het is moeilijk te gissen, hoe Johannes bij de hogepriester bekend was. Wat had Johannes met Kajafas uitstaande? Doch het gebeurt meermalen, dat een discipel van Christus toevallig in kennis is gekomen met een der groten dezer wereld, die de vijand is van zijn Heer. En als er dan iets tegen zijn Heer wordt ondernomen, maakt de discipel hiervan gebruik, om te weten wat men in het schild voert, en of er iets tegen te doen zij. En ging met Jezus in des hogepriesters zaal. Hij volgde de Heer op de voet, en ging met de Heer en de bende binnen. En Petrus stond buiten aan de deur. Hij was van verre gevolgd, en kon dus niet tegelijk met de bende naar binnen gaan; en om aan te kloppen, ten einde alleen binnen te gaan, daartoe ontbrak hem de moed. Nu zou men zeggen: Petrus is daar buiten veilig, en er komt nu niets van 's Heeren voorspelling; doch nee, dit is onmogelijk. De andere discipel dan, die de hogepriester bekend was, ging uit en sprak met de deurwaarster, en bracht Petrus binnen. Waarschijnlijk had Johannes Petrus van verre zien volgen. Bij het volle maanlicht van Pasen en bij de brandende fakkels der bende was dit ligt op te merken. Johannes binnengekomen zijnde en Petrus niet ziende, onderstelt natuurlijk, dat hij buiten staat en niet binnen kan of durft komen. Johannes gaat dus uit, en geeft een goed woord aan de dienstmaagd, die op de deur moest passen, en brengt Petrus met zich binnen. Zo zien wij dan ook hier,

merkwaardig genoeg, Petrus en Johannes bijeen. Zij doen hetzelfde. Zij beiden volgen Jezus. Doch gij herinnert u het gezegde: Waar twee mensen hetzelfde doen, doen zij toch niet hetzelfde. Daarbij is het niet waar, als men zegt: wat de ene discipel doet, dat kan ook de andere doen. Nee, naar dat de persoon is, zal ook zijn werk zijn. Hierin stemden Petrus en Johannes met elkander overeen dat zij de Heer met liefde en getrouwheid volgden. Doch Petrus had een bijoogmerk. Hij was een ondernemend man. Hij moest, zoals wij straks zien zullen, weten, wat er gebeuren en waar alles op uit lopen zou. En zo maakte hij onwillekeurig het lijden des Heeren tot een schouwspel, dat een grote zonde is. Wij moeten in de zich offerende Zoon van God onszelf zien en voelen offeren. Dit alleen is de rechte aanschouwing en het rechte medegevoel van Christus lijden en sterven. Doch Petrus was verre van hieraan te denken. Johannes, ofschoon ook daarvan nog niets bevroedende, gevoelde echter de dingen des Heeren dieper en tederder. Hij volgde de Heer met geen bijoogmerk; maar alleen uit liefde, en hield zich voorts stil en afgezonderd. Hij begreep, dat hij hier niets kon of mocht doen. Zo volgde hij ook later de Heer tot aan het kruis, tot bij zijn dood; maar zwijgend. O, het is zulk een grote wijsheid te weten waar men spreken en waar men zwijgen moet. Petrus was een driftig, bewegelijk man, die onmogelijk onopgemerkt blijven kon. Hij gevoelde dan ook zelf spoedig, dat hij hier niet op zijn plaats was. Johannes was ook wel in het rechthuis gegaan, doch hij was daar bekend. Petrus was er een vreemde. En binnengegaan zijnde, zat hij bij de dienaren. Hij, Petrus, vreest het gezelschap en wordt er heen getrokken, als om zich te verbergen, en toch, het is juist de plaats om het eerst ontdekt te worden. Die op een verkeerde plaats is, kan niet anders dan verkeerde dingen doen. Ook wanneer Petrus zich thans afgezonderd had gehouden, zou hij in het oog gelopen hebben. Hij meende echter, dat men bij de verwarring hem niet onder de menigte mensen zou opmerken. Om het einde te zien. Hier hoort gij de reden van Petrus tegenwoordigheid te dezer plaatse. Hij meende persoonlijk onbekend te zijn bij de bende en bloot als een nieuwsgierige toeschouwer aangemerkt te zuilen worden. Nu weet men dat bij gelegenheden als deze, wanneer een gevangene naar het verhoor wordt geleid, deze of gene vriend van een dienaar der politie, die er bij behoort, oogluikend wordt toegelaten mede te gaan, en het verhoor bij te wonen. Voor zulk een medeganger dacht Petrus ook te zullen gehouden worden. En de dienstknechten en de dienaars stonden, hebbende een kolenvuur gemaakt, omdat het kond was, en Petrus stond bij hen; en als zij te zamen neerzaten in het midden der zaal, en zich warmden, zat Petrus in het midden van hen, en warmde zich. Gij ziet, Petrus gaat al verder en verder. Hij is een treffend beeld van vele Christenen, die er niets in vinden, om in wereldse gezelschappen, op wereldse plaatsen te verkeren. Wij vragen billijk: was dit een plaats voor een discipel van Christus, en dat in het ogenblik, waarin zijn Heer in banden stond voor de kerkelijke vierschaar? O, er is niets gevaarlijker, dan dat de gelovige zich aansluit aan de wereld. Deze gemeenschap leidt altijd tot erger. Men begint met iets mede te doen, en eindigt met alles mede te doen. Zie het hier. De dienaren zitten neder en Petrus zit ook neder. De dienaars warmen zich, Petrus warmt zich ook. Zij waren tegen Jezus, hij zal het ook zijn. Ook hier is het: Wacht u voor de eerste stap, en bewaar uzelven onbesmet van de wereld. En Simon Petrus zat buiten in de zaal. Mattheus vermeldt ons deze bijzonderheid, en maakt ons daarmede de zaak aanschouwelijk. De buitenzaal was lager en in de open lucht, en daar stonden de krijgsknechten en de andere dienaren bij het vuur, en boven in de binnenzaal stond de Heer terecht, voorlopig voor Kajafas. En als Petrus beneden in de zaal was, kwam een van de dienstmaagden des hogepriester, die de deurwaarster was; en ziende Petrus bij het vuur zitten en zich warmende, zag hem aan, en hare ogen op hem houdende, zeide tot hem: Zijt gij ook niet uit de discipelen van deze mens? Ook gij waart met Jezus, de Galileeër. Maar hij loochende het voor allen, zeggende: Vrouw! Ik ben die niet, ik ken Hem niet, ik weet niet wat gij zegt. Petrus dacht onbekend te zijn en meende zich onbekend te kunnen houden, en zie, daar wordt hij op eens ontdekt. Hiermede kwam het gevaar om gevangen genomen en insgelijks terechtgesteld te worden. En nu wat doet een mens, die aan zichzelf overgelaten is in zulke

omstandigheden? Hij zoekt zich te redden ten koste van de waarheid. Petrus ontkent de man te zijn, voor wie de dienstmaagd hem houdt; hij is geen discipel van Jezus, hij kent Hem niet. Laat ons Petrus niet te hard vallen, wij zouden in gelijke omstandigheden hetzelfde gedaan hebben, tenzij God ons de genade had geschonken om te zeggen: "Ik ben het, en hier ben ik, doe met mij wat gij wilt." Doch anders, zonder en buiten de genade van God, is er in de mens geen deugd, die niet te koop is, zodra de volle prijs er voor betaald wordt, geen deugd, die niet bezwijkt als de rechte, volle proef er op genomen wordt. Dat wij een deugd nog ongekrenkt bezitten, ligt alleen daarin, dat de rechte prijs er voor nog niet geboden, de rechte proef er nog niet op genomen is. De verzoeking heeft meestal iets onverwachts en ongedachts, iets overrompelends. Even als de vogel zich soms plotseling in zijn vlucht in de opgehangen strik gevangen ziet, zo overvalt ons ook de verzoeking. Wij zijn er niet op bedacht geweest, wij zijn er niet op voorbereid; wij hebben geen tijd om na te denken; wij moeten terstond een beslist antwoord geven; wij staan onder een machtige indruk, onder die van het gevaar om in grote ongelegenheid, ja, zoals Petrus, in banden en in doodslijden te geraken, en wij volgen niet de inspraak van ons geweten, maar onze natuurlijke aandrift tot zelfbehoud, en vallen om staande te blijven! Voorts vergete men niet: voor de dienstmaagd des hogepriesters is Petrus gevallen, voor de hogepriester zelf zal hij later staande blijven als een held. Ja, Petrus zondigde onder verzachtende omstandigheden, zoals wij, die allerlei verzachtende omstandigheden voor onze zonden zoeken, allicht zouden zeggen. Nochtans was het een grote achteruitgang bij Petrus van het zeer beslist belijden tot het zeer beslist verloochenen. Doch hoe komt het nu, dat dezelfde man, die voor een dienstmaagd verschrikt en bezwijkt, onvervaard is voor millioenen Joden op de Pinksterdag? Ja, hoe komt het? Het komt juist door de Pinksterdag, het komt door de Heilige Geest, die de zwakke mens maakt tot een kracht van God. En hij ging buiten in de voorzaal naar de voorpoort, en de haan kraaide. Petrus was ontkomen aan de hand, die zich naar hem uitstrekte om hem te grijpen, maar toch gevoelde hij zich niet langer veilig aan deze plaats; hij zocht in het geheim te ontkomen, en naderde de deur naar de straat; doch daar laat de wachter van de nacht der natuur zich horen. De haan kraait. Het middernachtelijk uur is daar. Het teken door de Heer gesteld wordt gegeven, de eerste maal. Petrus hoort het gekraai van de haan, maar heeft geen tijd er acht op te geven, want de verzoeker is nabij en herhaalt de verzoeking nu voor de tweede maal, en hij zal het bij Petrus, evenals bij de Heer zelf, ook nog voor de derde maal doen. En als hij naar de voorpoort uitging, kort daarna, zag hem een andere dienstmaagd, en begon te zeggen tot degenen, die daarbij stonden: Deze was ook met Jezus de Nazarener. En hij loochende het wederom met een eed, zeggende: Ik ken de mens niet. Wie eens liegt, moet altijd liegen, om niet als een leugenaar ontdekt te worden; en voor deze ontdekking vreesde nu Petrus meer, dan voor iets ter wereld. Nu was ook zijn eigen eer in de zaak gemengd. Hij had nu eenmaal met eed gezworen, dat hij geen discipel van Jezus was, ja Hem niet eens kende; hoe zou hij het kunnen herroepen, zonder in nog erger ongelegenheid te komen, dan in het eerst het geval was. Immers nu zou bij de schuld de schande, de beschaming komen van een meinedig leugenaar geweest te zijn. Dus "volgehouden!" roept de zonde tot de zondaren. "Dek de ene zonde met de andere toe." Helaas! wie weet het niet: zolang de zonde niet haar volle uitwerking heeft gehad, laat zij ons geen rust. Wij staan met haar op een hellend vlak, men kan zich niet staande houden, men moet naar beneden, totdat men op de bodem is en neerligt. Wilde David overspel én moord begaan? Voorzeker niet. Doch toen hij de ene zonde had gepleegd, kwam hij vanzelf tot de andere. Zulk een vreselijke zaak is de zonde. Haar gevolgen zijn buiten alle menselijke berekening en macht, en kunnen alleen door God grenzen worden gezet. En als het omtrent een uur geleden was, bevestigde dat een ander. In die tussentijd stond de Heer terecht voor zijn rechters; doch wij willen duidelijkheidshalve ons eerst bij het gebeurde met Petrus houden. Na de tweede verloochening kon Petrus niet meer denken om de voorpoort uit te gaan. Hij zou hiermede het opgewekt vermoeden, dat hij werkelijk een discipel van Jezus was, bevestigd hebben, en men zou hem daarom toch niet hebben laten ontkomen. Hij bleef dus; doch

het duurde nu zeer lang, ja een uur tijds, alvorens de verzoeking zich vernieuwde. Petrus dacht er nu geheel vrij van te zijn; een herhaalde ontkenning moest immers genoeg zijn. Doch nee, zij was niet genoeg voor de verzoeker. Deze rust niet voordat de zonde bij de mens de allerhoogste trap bereikt heeft. Een van de dienstknechten des hogepriesters, die maagschap was van degene, wie Petrus het oor afgehouwen had, zeide tot Petrus: Waarlijk gij zijt een van die, want gij zijt ook een Galileeër. Uw spraak gelijkt en maakt u openbaar. Heb ik u niet gezien in de Hof met Hem? Met welk een spanning en in welk een onrustigheid het lange uur, dat Petrus ongemoeid bleef, door hem werd doorgebracht, kan men zich ligt voorstellen. Petrus was gekomen om het einde van de zaak des Heeren te zien, maar nu was hij zelf onverwacht en op de onaangenaamste wijze in de zaak betrokken geworden; en hoe zou nu deze zijn zaak eindigen? Zij eindigde door een derde aller hevigste aanval, die de val van Petrus ten volle besliste, en zoals de verzoeker meende, onherstelbaar maakte (want satans doel is altijd dat men zondige tot de dood); doch dit werd door de genade, door Jezus voorkomen. Treffend, niet waar? dat een dienstknecht van de hogepriester, en wel een bloedverwant van Malchus, Petrus herkent en hem het masker afrukken wil. De eigenwillige daad van Petrus en hare gevolgen komen dus hier weder ter sprake en te voorschijn, en treden op als getuigen tegen Petrus, ja brengen hem in dreigend gevaar om ontdekt en gevangen genomen te worden. Wij zien er uit, dat de Heer wel ons kwaad voor ons goed maakt en het vergeeft, maar er ons toch niet alleen voor, maar er ons ook door kastijdt. Onze droefheid brengt ons daarom meermalen onze zonden te binnen. Toen de broeders van Jozef in grote benauwdheid waren, gedachten zij aan de grote benauwdheid, waarin zij hun broeder Jozef zagen, toen zij hem wilden doden en daarna aan vreemdelingen verkochten, om hem in slavernij weg te voeren. De Heer breekt gewoonlijk de takken van de boom der zonde, die wij geplant hebben, om er ons mede te kastijden. Doch al kastijdt de Heer ons hard, Hij geeft ons niet over tot de dood, maar doet ons veeleer door de kastijding leven uit onze dood en opstaan uit onze zonden, zoals dit bij de broeders van Jozef en ook bij Petrus het geval was. Voorts verraadde Petrus zichzelf door zijn uitspraak, door zijn Galilese tongval. Immers wij onderkennen ook lichtelijk de buitenman aan zijn spraak, en iedere provincie in ons vaderland heeft met dezelfde taal een onderscheiden tongval. De Jeruzalemmers, of in het algemeen de Judeërs, die de Galileeërs minachtten, smaalden dan ook op de minder juiste uitspraak dezer lieden, en daar de Heer gewoonlijk door de Joden de Galileeër genoemd werd, zo was natuurlijk een Galileeër als Petrus, in de nabijheid van Jezus, grotelijks verdacht van tot Jezus te behoren. Petrus gevoelde het gewicht en de kracht der beschuldiging, en het deed hem zijn laatste krachten inspannen om, ware het mogelijk, nog te ontkomen. O die zonde! Om zich tijdelijk te redden, geeft de mens zich eeuwig verloren. Petrus dan loochende het wederom, en begon zichzelf te vervloeken en te zweren, zeggende: Ik ken deze mens niet, die gij zegt. Zo was dan bij Petrus de zonde voleindigd. Kon zij hoger gaan? Kon de ontkenning met hoger kracht dan die der zelfvervloeking gepaard gaan? Nee, deze drievoudige verloochening was een volmaakte verloochening. En zo deed dan Petrus op onheilige wijze, wat de Heer op heilige wijze gedaan had. Ook Petrus weerde driemalen het lijden van zich af. Doch welk een tegenstelling! Hij, die de macht had, roemde niet, maar viel de Vader te voet en bad en bleef staande; en hij, die de macht niet had, roemde en bad niet, verdedigde zich en viel. En in dezelfde ogenblikken dat Petrus verloochende, legde de Heer voor Kajafas de goede belijdenis af. Doch wij zien het ook hier: waar Christus is daar zijn en daar kunnen niet anders dan zondaren zijn. In de heerlijkheid zullen wij koningen en priesters met Jezus zijn, maar op aarde kunnen wij niet anders zijn dan zondaren. Alle valse godsdiensten onderscheiden zich juist hierin van het Christendom, dat al haar gezanten heiligen zijn, Socrates, Confucius, Mohammed, de Paus, ze zijn allen zoveel heilige mannen in godmenselijke gedaante, en zij werden en worden nog als zodanig geëerd en gehoorzaamd; maar Mozes was een zondig man, en de Apostelen waren zondige lieden, en de eerste der Apostelen, de Rotsman, de eerste pilaar van Gods kerk, was een verloochenaar van zijn Heer; en de laatste der Apostelen, de tweede pilaar

van Gods kerk, Paulus, was een vervolger. En ook als dienaren van Christus bleven zij zondaren; want de zonde blijft bij de Christen innerlijk aanwezig, al treedt zij niet uiterlijk te voorschijn in de daad. Nochtans moeten wij, bij het gevoel dat wij zondaren zijn en blijven, daarom alleen het beeld van Christus zijn, en dat naar buiten vertonen. En treedt de zonde ook dan nog weder bij ons naar buiten, dan verloochenen wij wederom de Heer, en al is het ook niet in die hoge graad als bij Petrus, toch zijn wij als in zijn toestand, en hebben wij op nieuw weder de genade onzes Heeren Jezus Christus nodig Wij zien dus in Petrus, waartoe een waar discipel van Christus kan vervallen. En nu, wij kunnen ons ligt voorstellen welk een toestand het, voor hem was zó te vallen, na zó in zijn standvastige getrouwheid geroemd te hebben. Zeker, de woorden zijner eerste verloochening waren uitgesproken eer hij er aan dacht: doch een tweede en derde verloochening volgde, en toen had hij kunnen en moeten nadenken over hetgeen hij gezegd had. Dit waren bezwarende omstandigheden voor hem. Aan de andere kant moeten wij tot zijn verlichting zeggen, dat hij de Heer niet verloochende met zijn hart, maar enkel met de mond. Och er kan zoveel goeds buiten het hart omgaan, maar gelukkig ook veel kwaad. Judas haatte de Heer, hij had een wrok tegen Hem, de allerbeminnelijkste en allergezegendste opgevat; maar Petrus had de Heer lief en bleef Hem liefhebben, al verloochende hij Hem ook met eed tot driemaal toe met de lippen, en daarom kon hij zich in dit opzicht later op de alwetendheid des Heeren beroepen. Het was bij Petrus een zelfverdediging, een afwending van levensgevaar; en wat doet een mens niet om zijn leven te redden. Bij Judas was geen gevaar, zelfs geen bedreiging te vrezen; hij smeedt het verraad zonder door iets anders daartoe gedrongen te worden, dan door zijn haat, zijn wrok, die, omdat hij door de Heer tegenover Maria in het ongelijk gesteld werd zijn hoogste trap bereikte en alzo tot de daad overging. Het was bij Petrus een woest en in het wilde uitgesproken woord, dat zo veel zeggen wilde, als: "laat mij met rust!" Bij Judas was het een wel overlegd woord, waarbij de prijs des verraads werd bedongen. Doch al zondigde Petrus ook alleen met de mond, de mond mag ook niet zondigen. Een gesproken woord is een daad. Petrus was door zijn verloochening verloren, en naar het scheen, reddeloos verloren, want Christus had gezegd: wie Mij verloochent voor de mensen, die zal Ik ook verloochenen voor mijn Vader, die in de hemelen is. En toch, er was nog redding. Jezus wil, zo genadig is Hij, dat wij ons van zijn woord beroepen op zijn persoon, zoals dan ook Petrus na 's Heeren opstanding deed. Wanneer wij berouw hebben over een overtreding, dan hebben wij geen haat meer in ons hart tegen hem, tegen wie wij overtraden, al hadden wij dit ook vroeger; en als wij dan deze zonden voor de Heer brengen en er Hem vergeving voor vragen, worden ze ons ook vergeven. Doch Judas had ook berouw, en zijn liefde tot de Heer keerde daarmede ook wel enigszins terug; doch deze liefde was onvruchtbaar, want zij was niet met het geloof gepaard, dat alleen het berouw en de liefde tot Jezus geleidt en door Jezus aangenomen wordt. Judas ging niet tot Jezus, maar zijn eigen weg, naar zijn eigen plaats. En terstond, als hij nog sprak, kraaide de haan, de tweede maal. Het tweede gekraai van de haan is de eerste ure van de dag. Treffend, niet waar? dat de dag, op welke de Zon der gerechtigheid, het licht der wereld voor de wereld verduisterd worden, ja, voor een tijd ondergaan zou, werd aangekondigd door de verloochening van de discipel, die de eerste was, ook in deze droevige zaak. Voorzeker, er mocht niets aan het lijden des Heeren ontbreken, en er ontbrak ook niets aan. Van Markus alleen weten wij, dat de haan de tweede maal kraaide, en dat dus het woord des Heeren zijn volle vervulling ontving. De eerste maal kraaide de haan, toen Petrus naar de voorpoort ging om te ontkomen, en het zou hem tot een waarschuwing geweest zijn, als hij in een gewone toestand verkeerd had; doch zijn verloochening had hem in een buitengewone, ongeregelde toestand gebracht. De zonde treedt niet, gelijk een eerlijke strijder doet, ridderlijk en ruiterlijk tegen de mens op, hem uitdagende voordat hij aanvalt; nee, de zonde is als de struikrover, die in het kreupelhout ligt te loeren, en als wij hem voorbijgegaan zijn, oprijst, ons van achter aangrijpt, op de grond werpt, en ons tot een overwonnene maakt, eer wij het vermoeden. Zo ging het Petrus. De ene verzoeking overviel

hem na de andere. Nu was de verzoeking, maar ook de misdaad voleindigd, en de haan kraaide ten tweeden male, om de nieuwe dag aan te kondigen. Ja, ook voor Petrus was de vreselijke nacht der verzoeking, der verloochening, der zelfvervloeking voorbijgegaan, en begon de dag der verlossing, der genade aan te breken. Daarom is hier het horen van het gekraai van de haan door Petrus een liefelijk beeld van het ontwakend geweten. Zolang het geweten, dat in ons slaapt, nog wakker worden kan, is er behoudenis. Alsdan horen wij de waarschuwende stem van God, die ons tot het terugkeren van de verkeerde weg, tot bekering roept, misschien niet de eerste, maar dan toch de tweede maal; en terwijl wij voor Jezus de ogen nederslaan, ziet Hij ons vriendelijk aan, en kunnen wij Hem niet langer wederstaan. Doch zonder die genadeblik van Jezus is de stem ook van het ontwaakt geweten ten enenmale machteloos. Dat zullen wij in Judas zien. En ook Petrus gaf eerst geen acht op die stem, en hoe weinig geven wij er acht op! Hoe dikwijls hebben wij vóór onze bekering ons geweten horen waarschuwen, ons hart voelen kloppen tegen de zonde en voor Jezus, en toch hebben wij ons niet bekeerd. En als er dus niets meer bij kwam, dan zou niemand zich op de aanmaning zijns gewetens bekeren; want onder bekering verstaan wij niet wat de valse godsdienstleraar er onder verstaat: zedelijke zelfverbetering; nee, want in dat geval zouden er vele bekerden zijn uit kracht van hun geweten: bekeerden van de dronkenschap tot de onthouding, van de wellust tot de kuisheid, van het wereldleven tot het kloosterleven; doch wij verstaan onder bekering wat alleen bekering is: het komen tot Jezus als een zondaar om genade te ontvangen, als een onheilige om geheiligd te worden; en daartoe is de vermaning van het ontwaakt geweten, hoe nodig op zichzelf, niet genoeg. Daar moet iets bijkomen, dat de zaak ten volle en ten goede beslist, en de mens volkomen redt, de genade zelf moet er bijkomen, zoals deze er bij Petrus bij kwam. En de Heer, zich omkerende, zag Petrus aan. In toorn? Nee, in liefde. De Heer kan de zijnen aanzien in toorn, en eenmaal zag Hij Petrus aan in toorn, toen deze Hem van het lijden wilde doen terugtreden, doch het was slechts voor een ogenblik. Jegens de zijnen kan de Heer onmogelijk de toorn behouden. En toen stond Petrus, de Belijder, in zijn hoogmoed, zich verheffende op de lof, die niet hem, maar de Vader en de Heiligen Geest gegeven werd, toen Jezus zeide: Zalig zijt gij, Simon, Bar Jona! want vlees en bloed hebben u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. Nu lag Petrus, de verloochenaar, neder in de diepte. Nee, nu kon de Heer niet toornen, en toornde Hij ook niet, en ook geen bestraffend woord kwam er van zijn lippen, maar met een enkele blik van liefde openbaarde Hij zich nu aan Petrus in de volheid zijner genade, gelijk Hij zich later na zijn opstanding in de volheid zijner persoonlijke heerlijkheid zou openbaren, eerst aan Maria door een enkel woord van liefde, het noemen van haar naam, en later ook aan Petrus, door het drievoudig noemen ook van zijn naam. Doch nu was het slechts een enkele blik, die echter Petrus door het hart ging, en als tot hem zeide: "Kunt gij de haan voor de tweede maal horen kraaien, en Mij voor de derde maal verloochenen?" Want de Heer ontdekt en ontrust eerst, voordat Hij vertroost. Trouwens, waar oefent de genade haar kracht, waar de wet niet hare kracht geoefend heeft? Doch wij zeggen het nogmaals: De haan moge kraaien, het geweten opgewekt worden, maar zonder dat Jezus ons in liefde aanziet, wordt men niet gered. Wat kan het geweten de zondaar anders dan waarschuwen, en zo hij deze waarschuwing veronachtzaamt, hem in lijden brengen? Kan het de zondaar ook geruststellen of vrede geven? Nee, dat kan de genade, dat kan Jezus alleen. De wet en ons geweten (die één zijn, want ons geweten is de wet onzer zedelijke natuur) verschrikken, de genade daarentegen vertroost, bekeert, behoudt de zondaar. Jezus richtte de ogen zijner liefde op Petrus en op ons die geloven, en richtte hem en ons op uit onze val. O, wat hebben die ogen der genade van Jezus al gewrocht! Zij zien nog in al de harten der mensen, die bekeerd worden. Trouwens in die aanblik des Heeren straalt het licht des Heiligen Geestes in onze zielen. O, dat wij allen dien aanblik in ons mochten ondervinden! Terstond bleek het ook bij Petrus, dat die blik van Jezus een uitstroming des Heiligen Geestes was, doordien Petrus indachtig werd het waarschuwend woord des Heeren. Immers had de Heer van de Heiligen Geest gezegd: Hij zal u indachtig

maken alles wat Ik u gezegd heb. En gaat het ons ook niet nog meermalen zo? Wij kennen de Bijbel door en door, en zo schijnt het ons toe, dat wij er weinig meer in zullen aantreffen, dat ons nieuw is; en toch als wij door de Heilige Geest indachtig worden gemaakt aan een bepaald woord in een bepaalde omstandigheid, dan is het voor ons als ware deze schriftuurplaats ons geheel nieuw; want wij kenden haar wel, maar verstonden haar niet. Ook is het de gelovige tot een grote blijdschap, wanneer hij zijn stervende gelieven hun gemoedstoestand hoort openbaren, niet in woorden van eigen vinding, maar met een woord, dat uit de Heilige Geest is genomen, met een woord der Heilige Schrift. Woorden der Heilige Schrift zijn woorden Gods, en als deze in oprechtheid over menselijke lippen vloeien, dan getuigen zij van de inwoning des Heiligen Geestes, zonder wie niemand in waarheid Jezus kan zeggen de Heere te zijn, 1 Corinthiërs 12:3. Het grote denkbeeld, dat wij dus hier bij het aangezien worden van Petrus door de Heer moeten vasthouden, is dat Jezus voor de zijnen altijd, ook in het midden hunner zonden, een Verlosser is. Dat zagen wij in de hof, dat zien wij hier, dat zullen wij zien bij de moordenaar aan het kruis. Jezus in de benedenzaal geleid wordende, ziet Petrus aan, en daar de wacht der krijgslieden zich nu bepaald bezighoudt met de Heer, wordt Petrus ontzet van zijn hem belegerende vijanden, en Petrus kan ontkomen en ontkwam. De Heer bevrijdde dus, terwijl Hij zelf leed, zijn discipel ook van tijdelijk lijden. En dat moeten wij ook doen voor zoveel dit in ons vermogen is. Het moet bij ons als een genadegave beschouwd worden, geroepen te zijn, om zelfs in eigen lijden anderen van geestelijk en tijdelijk lijden te bevrijden; wij moeten nooit zeggen: ik heb aan mijn eigen leed genoeg, en kan mij niet meer met het lijden van anderen bemoeien. Nee, wij moeten met de Heer en met zijn dienaar Paulus, zelf arm zijnde, velen rijk maken, en zelf gevangen zijnde, velen vrij maken. En Petrus werd indachtig het woord, dat Jezus tot hem gezegd had: Eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, zult gij mij driemaal verloochenen. En hij, zich van daar makende, en naar buiten gaande, weende bitterlijk. Deze tranen hebben, door de genade van God, de laatste hardigheid des harten van Petrus doen smelten. Bij Petrus had tot hiertoe die uitwendige strijd nog niet plaats gehad, welke ons overbrengt van de duisternis tot het licht. Doch gelukkig de mens, die zich voor God verootmoedigt over zijn gebrek aan verootmoediging. Veel zal nu Petrus door hoofd en hart zijn gegaan, dat hem aan zichzelf ontdekt heeft, zoals nooit te voren. Het Christendom is ook een zuurdesem bij ieder mens, die bekeerd wordt; het doordringt ons niet op eenmaal, maar van lieverlede; doch niet als in het meel van binnen naar buiten, maar van buiten naar binnen. Hoe dikwijls ontvangen wij Christus in ons gevoel, of in ons verstand, en duurt het jaar en dag eer Hij ook in ons hart en geweten, en daarmede in de kern onzer persoonlijkheid ontvangen wordt. Gezegend, dat de Heilige Geest zolang aan ons arbeidt, totdat onze persoonlijkheid, onze ikheid een ander middelpunt heeft dan onszelf, en wij zeggen kunnen: Ik leef, doch niet meer ik; maar Christus leeft in mij. Petrus weende bitterlijk, niet wanhopig. Trouwens, ook hier werd de genade geopenbaard, opdat niemand zondige; maar zo iemand gezondigd heeft, die wete, dat Christus hem gekend en zijn val voorspeld heeft, gelijk Hij Petrus kende en diens val voorspeld heeft, en toch hem weder aannam. Gelijk Petrus zich de woorden van Jezus ten opzichte van zijn val herinnerde, zo ook diens woord: Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude. Daarom moeten ook wij de Schrift nooit ten halve, maar altijd in haar geheel nemen. Hoeveel dingen worden er in gezegd van en tot de kinderen Gods, die ons doen sidderen en doen zeggen: zij spreken het vonnis des doods uit ook over ons. Doch dan moeten wij Gods vertroostingen voor zijn kinderen ook lezen, en dan zullen wij zien, dat God ook wel een ogenblik over ons kan toornen, maar dat Hij jegens ons de toorn niet in eeuwigheid kan behouden; dat Hij ons onze zonden vergeeft, en nochtans wraak doet over onze daden, Psalm 99:8. De voorspelling van Petrus val was nu tot een ontzettende, verootmoedigende waarheid geworden, en nu zou ook de verzekering des Heeren: Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude, en als gij bekeerd zult zijn, zo versterk uwe broederen, tot een alles overtreffende troostende waarheid worden. Hij ontving dan ook de eerste boodschap van 's Heeren opstanding, de blijdste

boodschap, die door een zondaar kan ontvangen worden. Wij vragen hier, gelijk overal: Is het Evangelie van Jezus Christus niet een Evangelie voor zondaren? O, hoe menigeen zegt van de zonden, die hij gedaan heeft: wat zou ik geven, indien die bezoedelde bladzijden van het boek mijns levens konden uitgescheurd worden. Doch wij zeggen: nee, mijn Broeder, mijn Zuster! spreek niet alzo. Wat ons betreft, wij wensen geen enkele bladzijde van het boek onzes levens vernietigd te zien, en vooral die bladzijden niet, waarop onze zonden geschreven staan, want deze zijn het juist, die ons in betrekking tot Christus gebracht hebben. Ja, zo groot en genadig is God, dat Hij, terwijl Hij de zonde vloekt, ons toch door de zonde heenleidt naar Hem, die de zonde verzoent. O aanbidden wij toch de genade Gods daarin, dat Hij, die de zonde haat met een oneindige haat, toch de zonde op zich neemt, en dat Hij, die de zonde vervloekt, zichzelf tot zonde en vloek laat maken, om ze voor ons weg te nemen. Geen zonden te willen hebben, is dus voor ons: geen Jezus te willen hebben; en dit zij verre van ons, eeuwig ver! Doch een kind van God weent over zijn zonden, juist omdat zij hem vergeven zijn. Hij stelt ze voor zijn aangezicht, en vergeet ze niet, en kan ze niet vergeten, juist omdat zij uitgedelgd zijn. Weent de gelovige, de onbekeerde mens over zijne zonden? Nee, hij spot er mede, of hij speelt er mede. Eerst in het gelovig zien op Christus aan het kruis als het offer voor onze zonden, zien wij onze zonden in haar vreselijke, God onterende aard en in haar voor ons volstrekt verderfelijke gevolgen. Ja, op die hoogte zien wij alleen onze zonden in al hare diepten, als begaan tegen de God van alle genade, tegen die God, wiens wezen liefde is, en die wij met enkel haat hebben vergolden. Houden wij dus onwrikbaar vast aan de leer, dat God buiten Christus de zonde niet vergeeft, maar in Christus ze niet toerekent. Zonder verzoening geen vergeving, en na de verzoening geen oordeel. Deze twee waarheden zijn één. Al heeft de bol twee polen, hij is daarom een geheel. Snij hem ten halve door, en gij hebt hem vernietigd. Zo is het met de waarheid. Geen waarheid of zij heeft haar wederhelft. Zij is een zwaard; breek het zwaard, en het is geen zwaard meer. O, die noodlottige verbrokkeling der waarheid, waarop zo velen zich met alle macht en kracht toeleggen. Zij is de vernietiging der waarheid. De gehele kerkelijke geschiedenis is die der poging tot een werktuiglijke en eenzijdige opvatting der waarheid; doch daartegen worstelt de Schrift altijd en zal zij blijven worstelen tot het einde toe. Ook de heerlijke belijdenisschriften onzer kerk hebben die eenzijdigheid zo verwonderlijk wijs en nauwkeurig bestreden, dat wij er Gods hogere leiding onmogelijk in kunnen miskennen. De Schrift op de volkomenst mogelijke wijze terug te geven zij dan ook het ideaal van de prediker. Dat hij zich toch niet verbeelde, dat hij een hogere waarheid dan die der Schrift zou kunnen uitvinden. Men kan wel valse diamanten maken, die de echte in uitwendige schoonheid overtreffen; maar de inwendige luister van de echten diamant is niet terug te geven. Maak dat die inwendige luister op de volmaaktst mogelijke wijze naar buiten komt, en alzo door ieder gezien wordt, gij leraar en hoogleraar, en gij hebt het ideaal uws levens bereikt, zo ver als het hier te bereiken is. Uw woord is de waarheid, zegt de Zoon tot de Vader, en de Schrift is het woord des Vaders èn des Zoons èn des Heiligen Geestes. Hoe ouder de Schrift wordt, hoe belangrijker en hoe toepasselijker hare waarheden worden, zodat zij ook hiermede het getuigenis medebrengt, dat zij dezelfden oorsprong uit God heeft als de natuur, die hoe ouder zij wordt ook te belangrijker en toepasselijker van inhoud wordt; immers haar oude krachten worden tot nieuwe, vroeger nooit gekende doeleinden aangewend. Daarom storen wij ons niet aan het voorgeven dezulke, die beweren, dat de oude bijbel zijn tijd heeft gehad en een nieuwe bijbel uit hun brein staat geboren te worden als een Minerva uit het hoofd van Jupiter; maar wij handhaven de soevereiniteit van het Woord van die God, die een God is boven alle goden. Voorts, en hiermede besluiten wij de beschouwing van Petrus verloocheningen: wij moeten het heil, het leven onzer ziel niet zoeken in, maar buiten onszelf. Omdat Christus voor ons bidt, worden wij behouden. Ja, Christus is onze zaligheid, en Hij werkt in en door ons. Zijn genade is onze troost en onze kracht, onze rechtvaardigmaking en onze heiligmaking; omdat Hij ons in liefde aanziet, wenen wij over onze zonden, en opdat wij zouden wenen over onze zonden, ziet Hij ons aan, en

geeft ons zijn vrede. Eerst als de zon zich afspiegelt in de regen, ontstaat in de wolken de heerlijk schitterende regenboog, als teken des vredes.

15:1 De Heer en de Joodse raad.

De hogepriester dan vraagde Jezus. Wij gaan nu over tot de beschouwing van het tegendeel van het zo even besprokene. Terwijl de discipel verloochent, belijdt de Heer. Trouwens ook dat onderscheid moest blijken. Het moest blijken, dat wij van nature niet kunnen doen, wat van ons geëist wordt, maar dat wij het tegendeel doen. Doch juist daarom moest Jezus het voor ons doen, en als Jezus het voor ons gedaan heeft, ja dan kunnen wij het ook doen door genade, door de kracht, die Hij ons daartoe geeft, door de Heilige Geest, die Hij ons daartoe door zijn lijden en sterven verworven heeft. In deze waarheid ligt geheel het Evangelie der behoudenis in Christus, en Petrus is hiervan het levende toonbeeld. Wat hij driemaal. verloochende voor misschien een vijftigtal mensen, dat beleed hij daarna honderden malen voor duizenden. Wij hebben het reeds gezegd: door de Heilige Geest, die zoete vrucht van het bitter lijden en sterven des Heeren. Ja, dat is het geheim der verlossing, dat men eerst zijn eigen volstrekte onmacht gevoelt, en dan Christus almacht in ons, waardoor wij met Paulus kunnen zeggen: Ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft. Van zijn discipelen en van zijn leer. Reeds terstond zien wij hier voor welke rechters de Heer staat. Hij staat voor mensen, die het ambtskleed dragen van de rechter, maar inderdaad niet meer dan aanklagers en beschuldigers zijn. Welk een vreemde vraag! Iemand, die drie jaren lang in het openbaar, ten aanhore van al het volk en zijn oversten, omringd door zijn discipelen, zijn leer verkondigd heeft, wordt nu rechterlijk ondervraagd naar de inhoud van die leer en naar zijn discipelen! Doch Kajafas spreekt van Jezus' leer, en bedoelt diens persoon. Het is hem eigenlijk en alleen te doen om een verklaring uit Jezus eigen mond aangaande zijn persoon en zending te hebben; deze tracht hij Hem te ontlokken, en daar dit mislukt, doet hij een staatsgreep om Hem die te ontrukken. Jezus antwoordde hem: Ik heb vrijuit gesproken tot de wereld; Ik heb alle tijd geleerd in de synagoge en in de tempel, waar de joden van alle plaatsen tezamen komen, en in het verborgene heb Ik niets gesproken. Wat ondervraagd gij Mij? Ondervraag degenen, die gehoord hebben wat Ik tot hen gesproken heb, ziet deze weten wat Ik gezegd heb. Gij ziet, het is ook hier de Heer, die spreekt. Hij oordeelt in het midden der goden, Psalm 82:1. Hij, de gevangene, gebondene, beschuldigde, wijst zijn rechters te recht, en wel op zulk een onweersprekelijke grond, dat zijn ondervrager ten uiterste beschaamd zou zijn geworden, indien deze nog voor beschaming vatbaar geweest ware. De Heer beantwoordt de vraag van Kajafas niet; Hij wil in deze niet van zichzelf getuigen, maar beroept zich op geheel het volk als getuige in dit opzicht; en hiermede zegt de Heer ingewikkeld, dat alleen valse getuigen tegen Hem kunnen getuigen. De Heer beroept zich op de volkomene openbaarheid zijner handelingen en gesprekken. Hij heeft altijd in het openbaar gesproken, en in het verborgene heeft Hij niets gesproken, dat verborgen moest blijven en niet in het licht kon treden. Hiermede stelt de Heer het veelbesproken en veelbetekenend beginsel der openbaarheid in zijn zuiver licht. Het goede mag en moet aan het licht komen. Maar ook het kwade? Wie brengt dat aan het licht? De kwaaddoeners? Neen, deze zoeken verborgen te blijven. Maar de sprekers en schrijvers van het kwade, die óók de openbaarheid gebruiken, nee, misbruiken, tot op het spreekgestoelte, ja tot op de predikstoelen. O, er is een bijzondere soort van goddelozen; er zijn advocaten van kwade zaken, in de clubs en in dagbladen en tijdschriften, die niet met de hand, maar met het verstand, niet met daden, maar met het woord en de pen allerlei goddeloosheden plegen; die de vaste grondregelen Gods, waardoor Hij de vrije mensenwereld, even als de vrije zee binnen haar oevers houdt, omzetten in valse menselijke grondregels; die de rede vergoden en het geweten verkrachten, het stoffelijk belang stellen boven het geestelijk belang, het tegenwoordige boven de toekomst, zingenot boven zielsgenot, de werelddienst boven de godsdienst, en zichzelf boven de Schepper. Deze treden onbeschaamd op in het openbaar, om hun slechte grondregels kenbaar te maken en alle gelijkgezinden uit te nodigen zich bij hen aan te sluiten, en op aarde het rijk van gelijkheid, vrijheid en broederschap te stichten. En zij zijn voorspoedig op aarde. Zij zijn boven de burgerlijke strafwet, onder wier bereik alleen de kwade daad valt. Zij zijn alleen onder de

strafwet van God, en deze wordt eerst ten volle toegepast in de eeuwigheid. Doch dit bekommert hen niet, want zij geloven niet aan de eeuwigheid. Maar wat moet nu de Christen doen tegenover deze openbaarheid der wereldse mensen? Ook in alles openbaar zijn. Wij moeten ons licht laten schijnen voor de mensen, opdat zij onze goede werken zien en onze goede woorden horen, en de Vader in de hemelen daarvoor verheerlijken. Het is in deze wereld niet anders, de nacht treedt op tegen de dag, en de dag tegen de nacht, en niemand kan die tegenstelling vernietigen dan God alleen, die beloofd heeft dat het licht ten laatste overwinnaar blijven zal. En reeds op aarde zien wij proeven van de macht der openbaarheid in de dingen Gods. Immers, dat de kruisiging van Christus niet in een hoek is geschied, was juist de oorzaak dat de gehele wereld door de mare er van vervuld werd. Strijden wij dan zonder ophouden de goede strijd, en tonen wij door woord en daad, door daad en woord, als ware discipelen en discipelinnen van de Heer, dat wij, als Hij, van de wereld getuigen dat haar werken boos zijn, en verdragen wij daarom met lijdzaamheid haren haat. En als Hij dit zeide, gaf een van de dienaren, die daarbij stond, Jezus een kinnebakslag, zeggende: Antwoordt Gij alzo de hogepriester? Gij ziet, de dienaar is als zijn heer: zij zijn beiden onrechtvaardigen. Op het gebied van het onrecht treedt de dienaar in het recht van zijn heer, en past hij de straf toe, alvorens nog zijn meester een vonnis heeft geveld. De zaak is dan ook uit het leven der goddelozen genomen. Het is de ijver van de slechte knecht voor zijn slechte meester. De knecht weet wat zijn heer zelf niet zal doen, maar toch Graag ziet, dat een ander het doet. Doch wij zien hier ook hoe de wereld handelt met hare slachtoffers, met dezulken, die in de minderheid, en daarmede in haar macht zijn. Wat is de wereld niet ingenomen met het woord verdraagzaamheid; zij zou het wel met gouden letters boven alle kerkdeuren willen laten plaatsen. Doch zodra komt het niet bij haar lieden aan de beurt, om iets te moeten verdragen, of zij betonen zich de alleronverdragelijkste mensen van de wereld te zijn, en stoten en dringen allen uit de weg, die hen in de weg staan. Komt gij in zulk een ondervinding, gij Christen of Christin, getroost er u in. Uw Heer ontving op zijn woord, dat zijn rechter overtuigde van slinkse bedoelingen, een slag in het aangezicht van de knecht diens rechters. Het was de eerste slag, dien Hij van zijn vijanden ontving, en de voorbode van de vele slagen, die volgen zouden. En herinnert gij u, dat hier de Zoon van God, de Heer der heerlijkheid in het gerichte staat, zo herinner u ook, dat Hij daar staat voor u, voor mij, voor allen, die Hem aannemen als het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt, en onschuldig lijdt door de mensen, wat wij door onze schuld verdiend hebben voor God. Jezus antwoordde hem: Indien Ik kwalijk gesproken heb, betuig van het kwade, en indien wel, waarom slaat gij Mij? Zo onwaardig die behandeling is van de knecht, zo waardig is des Heeren antwoord. Trouwens waar is een enkel woord in al de Evangeliën aan te wijzen, dat niet des Heeren Godmenselijke persoonlijkheid volstrekt waardig is? De ongelovigen wijzen ons wel zulke woorden aan, doch zij roepen als hun voorgangers in de Joodse raad, enkel valse getuigen op; het minste onderzoek doet ze als zodanig kennen. De Heer had tot de hogepriester gesproken met die vrijmoedigheid, die de onschuld eigen is tegenover de huichelarij. Doch de vrijmoedigheid van de gevangene tegenover zijn rechter is in de ogen van de boze dienstknecht een onbescheidenheid, die terstond met ruw geweld moet worden onderdrukt. De knecht slaat de Heer in het aangezicht, als wilde hij er diens mond mede snoeren. Doch de Heer verdedigt zich tegen de knecht met die edelheid, die Hem altijd eigen is, zonder drift en zonder de knecht aan te klagen bij zijn heer, of deze er in te betrekken. Wij zien dan ook bij deze gelegenheid, (tot een voorbeeld van alle soortgelijke woorden) dat het woord des Heeren: zo wie u op de rechterwang slaat, keer hem ook de andere toe, niet in letterlijke zin bedoeld is, zoals de Kwakers het opvatten, maar dat men in zulk een geval, bij het lijdzaam verdragen, en niet doldriftig terugslaan, op zachtmoedige wijze kan protesteren tegen het onrecht, met aanbieding van zichzelf tot het lijden van straf, als men kwaad gedaan heeft. Zo zeide ook Paulus: Indien ik onrecht doe, en iets des doods waardig gedaan heb, ik weiger niet te sterven; maar indien er niets is van hetgeen waarvan dezen mij

beschuldigen, zo kan niemand mij hun uit gunst overgeven, Handelingen 25:11. Een Christen mag zich niet wegwerpen, en toch moet hij de bescheidenheid in acht nemen, en zo deed de Heer in volkomenheid. (Annas dan had Hem gebonden gezonden tot Kajafas, de hogepriester). Johannes vermeldt ons hier in een tussenrede deze bijzonderheid, om ons de onwaardige handelwijze van de knecht en van diens heer, die deze daad niet tegensprak, aan te wijzen. De Heer was geboeid, Hij was weerloos. Nu is een weerloze te slaan meer dan laag. Dit voorval stelt ook de rechters in een beschamend licht. Het strijdt tegen alle oude en nieuwe wetten, om een gevangene en geboeide smadelijk te behandelen. Ook mag een gevangene, wanneer hij voor zijn rechter treedt, wel bewaakt worden, maar niet geboeid zijn. Wanneer een geboeide voor hem mocht gebracht worden, dan moet het zijn eerste bevel zijn hem de boeien af te nemen. Doch nu laten de rechters van Jezus deze hun gevangene, niettegenstaande het sterk geleide, dat Hem omgaf, niet alleen geboeid, maar laten ook ongestraft toe, dat Hem in zijn banden nog daarenboven smadelijk in het aangezicht wordt geslagen. Dat kwade moest vanzelf tot erger komen. Later zien wij al de knechten het voorbeeld van die ene knecht volgen. Want waar het recht in het minste wordt losgelaten, daar valt weldra het gehele recht uit elkaar. En de overpriesters en de ouderlingen en de gehele grote raad zochten valse getuigen tegen Jezus, opdat zij Hem doden mochten. Wij hebben hier een meer dan overvloedig bewijs, dat deze vergadering niet een wettige Joodse vierschaar, maar veeleer een samenrotting van overheidspersonen was. En nu is er geen groter bewijs voor de onherstelbare bedorvenheid van een volk, dan dat de rechtspraak heeft opgehouden. Ook hier is het woord waar: "als het oog verdorven is, dan is noodzakelijk het gehele lichaam enkel duisternis." Maar zij vonden niet. En hoewel er vele valse getuigen toegekomen waren, en vals tegen Hem getuigden, zo vonden zij toch niet, en hun getuigenissen waren niet eenparig. Waar de getuigen, die als beschuldigers opgeroepen zijn, elkaar tegenspreken, wordt de zaak in verschil in plaats van klaar, nog meer verward. Maar ten laatste kwamen twee valse getuigen, en opstaande, getuigden zij vals tegen Hem, zeggende: Wij hebben Hem horen zeggen: Ik kan de tempel Gods, die met handen gemaakt is, afreken en in drie dagen een andere, zonder handen gemaakt, bouwen. Twee getuigen; waarom niet drie? Het is een karakteristieke trek, dat de wereld, gelijk hier Christus, ook de Christen veroordeelt op het minst aantal getuigen, ja dat zij ten laatste zegt: wij hebben in het geheel geen getuigen nodig; terwijl de wereld voor zichzelf in alles de meerderheid begeert en eist. De evangelist noemt ook deze getuigen valse getuigen. Waarom? Omdat zij iets overbrachten, wat de Heer niet zó en met een geheel andere bedoeling uitgesproken had. De Heer had gezegd: Breekt deze tempel, en in drie dagen zal Ik dezelve weder oprichten, en had met de tempel zijn eigen lichaam bedoeld. Doch al konden de Joden uit misverstand deze woorden op de tempel bedoeld achten, welk een misdaad kon er dan nog in deze woorden liggen? Het zou een ijdele grootspraak kunnen geacht worden, maar ook niets anders en niets meer. En ook alzo was hun getuigenis niet eenparig. Zelfs deze getuigen hielpen de onrechtvaardige rechter niet om Jezus in staat van beschuldiging te stellen; want zij gaven de woorden des Heeren blijkbaar in verschillende en met elkander strijdende bewoordingen op. Nochtans neemt de rechter, bij gebrek van betere bewijzen, de schijn aan alsof deze nietige getuigenissen van het allerhoogste gewicht waren. En de hogepriester in het midden opstaande, vroeg Jezus, zeggende: Antwoordt Gij niets, wat getuigen deze tegen U? De hogepriester wil de leugen met geweld tot waarheid maken. Trouwens, dat is van het begin der wereld, met satan aan het hoofd, de vruchteloze arbeid geweest van alle ongelovigen. Nog heden werken zij daaraan met alle vlijt, nacht en dag zonder ophouden, en zij zullen er wel zolang aan arbeiden, totdat hun handen eeuwig zullen geboeid zijn. Doch de regel gaat door: wie de waarheid Gods tot leugen wil maken (en dat doen al de schriftbestrijders), die wil eigen leugen tot waarheid maken; doch het een is zowel als het ander volstrekt onmogelijk, en een ware arbeid van verblinden en verdwaasden. Doch Jezus zweeg stil. Waartoe een antwoord op zulke getuigenissen? Zij getuigden niet tegen Jezus, maar tegen zijn rechters, zijn beschuldigers, die

tot zulke middelen hun toevlucht namen. En antwoordde niets. Wat zichzelf weerspreekt, behoeft niet door een ander wedersproken te worden. Het is hier voor de eerste maal dat wij de Heer zien zwijgen. Hoe beantwoordde Hij vroeger altijd zelfs de herhaalde en reeds vroeger beantwoorde vragen! Hoe bereidvaardig was Hij, om ieder misverstand weg te nemen. Doch hier kon geen antwoord van Hem een voegzame plaats vinden. Zijn zwijgen echter deed de hogepriester een geheel andere weg inslaan. Deze liet de getuigenissen geheel varen, en richtte nu het woord andermaal tot Jezus zelf. Wederom vroeg Hem de hogepriester, en zeide tot Hem: Zijt Gij de Christus, zeg het ons. De hogepriester herhaalt hier uit aller naam dezelfde vraag, die zij Jezus deden, toen Hij wandelde in de voorhof van Salomo (Johannes 10:24,25): Hoelang houdt Gij onze zielen op? Indien Gij de Christus zijt, zeg het ons. En wat antwoordde de Heere Jezus toen? Wat Hij thans enigszins gewijzigd antwoordde: Ik heb het u gezegd, en gij gelooft het niet. De werken, die Ik doe in de naam mijns Vaders, getuigen van Mij; doch gijlieden gelooft niet, want gij zijt niet van mijn schapen. En Hij zeide tot hen: Indien Ik het u zeg, gij zult het niet geloven, en indien Ik ook vraag, gij zult Mij niet antwoorden of loslaten. Hiermede verklaarde de Heer zijn rechters voor goddeloze rechters, die geen oor hadden voor het getuigenis der waarheid, en wier verhoor alleen plaats had voor de vorm, terwijl het vonnis reeds door hen was vastgesteld. En de hogepriester antwoordende, zeide tot Hem: Ik bezweer U bij de levende God, dat Gij ons zegt, of Gij zijt de Christus, de Zoon des gezegenden Gods? Ofschoon de Heer met zijn antwoord de vraag des hogepriesters bevestigd had, vergenoegt zich deze hier niet mede. Hij wil een rechtstreekse verklaring van de Heer, en gebruikt daartoe een van die middelen, die de goddelozen zo geredelijk tot hun beschikking hebben, namelijk het binden van het geweten van een ander. Zij, die God niet vrezen en geen mens ontzien, willen dat anderen God vrezen en de mensen zullen ontzien, en dat wel om hun (der goddelozen) oogmerken te bevorderen. Wij noemden het een staatsgreep op geestelijk gebied, en dit gewelddadig ingrijpen van de hogepriester in het hart des Heeren is niet anders te noemen. Het was van de zijde des hogepriesters een uiterste, zo goed gekozen maatregel, dat zij de zaak beslissen en tot een einde brengen moest. Iemand bij God te bezweren is tevens hem bij ede te doen getuigen. In dit geval moet de beëdigde de gedane vraag beantwoorden met ja of neen; er is alsdan geen midden meer. En hoe boos verstandig was deze beëdiging van Kajafas ingericht. Hij wil dat Jezus zich verklaren of ontkennen zal de Christus te zijn, in de zin van de Zoon des gezegenden Gods. Gij weet, het woord Christus, Messias, Gezalfde, gaf recht op de titel Zone David's, onder welke benaming de Heer meermalen aangeroepen werd door de kranken en uitgeroepen door het volk. Doch de diepe onkunde van Israël in hun heilige schriften scheidde bij velen de benaming Zone Gods van die van Zone David's, welke naar de Schrift volstrekt één waren. Zich de Zoon Gods en als zodanig de Zone David's, de Christus, de Messias te noemen, was zich Gode even gelijk te maken, en juist dit was deze ongelovigen of onwetenden in de Schrift, (want deze benamingen zijn hier gelijk betekenend) een godslastering. Om nu deze godslastering naar hun mening herhaald te horen uit des Heeren eigen mond, werd de Heer door de hogepriester beëdigd. Gij ziet welk een satanische list er op de bodem ligt van de goddeloze wijsheid. En Jezus zeide tot hem: Gij hebt het gezegd, Ik ben het. Terstond legt de Heer de goede belijdenis af, ofschoon bij Hem belijden en lijden hetzelfde was. Hij beleed te zijn, die Hij was, de Christus, de Zoon des gezegenden Gods, de Zaligmaker van zijn volk, en Amen zeggen allen, die geloven, op deze belijdenis, en belijden het mede, al voert ook deze belijdenis evenals bij de Heer tot het hoogst gaand lijden. Dat hebben onze martelaren getoond, en dat geve Gods genade ook ons te tonen in het leven en in de dood, van welk een aard die ook zijn mogen. Doch Ik zeg ulieden. Welk een majesteit en heerlijkheid ligt er in deze wending des woords van de Heer. Ja, Hij buigt zich onder de geweldoefening van de goddeloze hogepriester, omdat in zijn goede belijdenis de zaligheid ligt van zijn volk; maar Hij openbaart zich tegelijk terstond als degene, dien Hij thans getuigde te zijn, en die Hij werkelijk was als de Christus, de Zoon des gezegenden Gods, die de hogepriester en geheel de Joodse raad, de raad

van God te verkondigen had, en verkondigde met de woorden Gods, uit de schriften Gods. Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels. De Heer haalt Daniëls profetie aan, zonder diens naam te noemen. Dat was op dat ogenblik de Heere waardig. Plaats er de naam Daniël bij, en gij zult dat zelf gevoelen. In des Heeren woorden ademt de Heilige Geest ons tegen met onuitsprekelijke liefelijkheid en heerlijkheid, en men moet geestelijk dood zijn, zoals Kajafas was en al de ongelovigen zijn, om er niet alleen niets goddelijks uit te horen, maar het tegendeel. Doch de Heer heeft het zelf gezegd, en de dagelijkse ondervinding bevestigt zijn woorden onophoudelijk: "Alleen die uit de waarheid zijn, alleen mijn schapen horen mijn stem." Johannes 10:26,27 18:37. De Heer spreekt hier uit eigen gezag. Hij is de persoonlijke verwezenlijking van het Oude en van het Nieuwe Testament. Hij zelf is het einde der wet en de geest der profetie. Wij hebben het elkaar meermalen gezegd, doch wij moeten soms wel eens het gezegde herhalen, om hetgeen wij verder te zeggen hebben, niet onvolledig en daarmede onduidelijk te zeggen. Wat in het Oude Testament zaad en bloesem is, dat wordt in Christus tot een rijpe vrucht, welke geplukt en gegeten worden kan en moet, zal onze ziel leven. Het Oude Testament is zwanger van Christus, en in de volheid des tijds is Christus daaruit geboren en volwassen geworden. Christus is derhalve als het persoonlijk Nieuw Testament, de persoonlijke vervulling van het Oude Testament. Als zodanig openbaart Hij zich thans aan de oversten zijns volks, aan de geroepen rechters Gods, maar die hier niet anders zijn dan hun eigen rechters in hun eigen zaak. Van nu aan zult gijlieden zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels. Welke woorden! werelden vol gedachten liggen er in. Laat ons enkelen aanstippen. Van nu aan. Van dit zelfde ogenblik af, dat des Heeren dood door hen beslist is, is ook het zitten ter rechterhand Gods van de Zoon des mensen beslist. De Heer noemde zijn dood een verhoging, Johannes 3:14, en toen Judas uitging om zijn verraad te volbrengen, zeide de Heer: Nu is de Zoon des mensen verheerlijkt, en God is in Hem verheerlijkt. Indien God in Hem verheerlijkt is, zo zal God Hem ook verheerlijken in zichzelf, en Hij zal Hem terstond verheerlijken, Johannes 13:31,32. Het is één lijn, die ook hier door de Heer wordt doorgetrokken. Juist des Heeren lijden moest Hem op des Vaders troon terugbrengen, niet maar alleen als de eeuwige Zoon des eeuwige Vaders, maar ook als de Zoon des mensen, als de Zaligmaker van zondaren, als de Koning van een eigen volk, van de aarde gekocht door zijn eigen bloed, tot koningen en priesters, God zijn Vader tot heerlijkheid door de Heiligen Geest. Zag de Heer vóór zijn lijden enkel schrik, in zijn lijden zag Hij enkel heerlijkheid. O mochten wij ook hierin onzen Heer tot voorbeeld nemen. Geve Hij ons die genade, die kracht des Heiligen Geestes, om als Hij, van hetzelfde ogenblik af, dat wij beslist aan het lijden onderworpen zijn, te zeggen: "Nu begint ook mijn heerlijkheid, want het lijden brengt er mij heen." En mochten wij dit vooral op ons krankbed zeggen, wanneer wij gevoelen dat het ons doodsbed worden zal: "van het ogenblik af dat ik begin te sterven begin ik eeuwig te leven!" Zo deed Luther, die man des geloofs en der kracht, die afgezonderde door de Heilige Geest. Toen zijn vijanden hem met de dood dreigden, zei hij: "Wat dreigt men ons toch met de dood, alsof dit een groot kwaad voor ons ware. Dit leven is onze dood, maar onze dood zal ons leven zijn." Dat wij dan meer geloof oefenen, en wij zullen meer kracht hebben om te lijden. Laat ons gedurig denken: de Zone Gods moest van de aarde door lijden weder op zijn eeuwige troon komen, en wij moeten dit ook voor de eerste maal en voor altijd. Zult gij Mij zien. Als Koning, als Messias ondervraagd antwoordt de Heer als profeet en tegelijk als hogepriester. De Heer had zo even gezegd: Indien Ik het u zeg, gij zult het niet geloven. Thans zegt de Heer: Gij zult zien. Doch wat zouden zij zien? Dat Hem, de Zoon des mensen alle macht gegeven was in hemel en op aarde; dat Hij met zijn gemeente zou zijn al de dagen, zodat de poorten (de machten) der hel die niet zullen kunnen overweldigen, dat Hij stad en tempel zou verwoesten en de Joodse staat doen ophouden. Zittende ter rechterhand Gods. Zij zouden hiermede vervuld zien de woorden des Vaders tot de Zoon in Psalm 110:1: Zit aan mijn rechterhand, totdat Ik uw

vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten. En in welke hoedanigheid zou de Zoon plaats nemen aan de zijde zijns almachtigen Vaders? Hoort het uit diezelfde mond in dezelfde Psalm (Psalm 110:4): De Heer heeft gezworen, en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt priester in eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek. De Heer verklaarde zich dus tegenover de hogepriester naar de wet, als de hogepriester van een hogere, van de hoogste ordening, de onmiddellijkste ordening Gods. Straks zou het scheuren van het voorhangsel in de tempel het heilige der heiligen openen voor iedere priester en voor al het volk, en daarmede het hogepriesterschap en met hetzelve geheel de levitische dienst innerlijk en wettiglijk te niet gedaan worden; en veertig jaren daarna zou dat uiterlijk en zichtbaar geschieden, en er zou geen andere hogepriester Gods in de hemel en op aarde zijn dan Jezus Christus, de Zone Gods en de Zoon des mensen. En komende op de wolken des hemels. Het zitten op de troon is het regeren, het komen op de wolken des hemels is het opstaan van de troon der goddelijke almacht, en het zichtbaar terugkeren tot de aarde, met al zijn zegeningen voor zijn volk en met al zijn oordelen voor zijn vijanden. En zij zeiden allen: Zijt Gij dan de Zoon van god? Nog eens herhalen zij de vraag, met een geveinsd vertoon van nauwgezetheid in de vorm, alsof zij Hem nog gelegenheid geven te herroepen, wel verzekerd, dat zij hiermee een dubbele bevestiging der vraag uit zijn mond zouden verkrijgen. En Hij zeide tot hen: Gij zegt, dat Ik het ben. Het antwoord des Heeren is nu kort en beslissend. In onze taal zeide de Heer eenvoudig: "Ik ben, wat gij zegt." Gij gevoelt, bij dit woord kon geen ander woord meer komen. Toen verscheurde de hogepriester zijn kleren. Terwijl de hogepriester in zijn ongeloof ijvert voor Mozes en de wet, handelt hij door het verscheuren zijner kleren tegen Mozes en de wet, die zulke tekenen van rouw aan de hogepriester verboden, omdat deze God gewijd, heilig en daarom boven de gewone menselijke betrekkingen verheven moet zijn: hij mocht zijn kleren niet scheuren, Exodus 28:32, Leviticus 21:10. Men ziet, waartoe de drift, de hartstocht en de valse, uiterlijke, voorgewende ijver voor God, de mens brengen kan. Was er voorzichtiger en beradener mens dan Kajafas, en hoe onvoorzichtig en onberaden handelt hij hier. Doch te midden van de menselijke verkeerdheden volgt God de rechte lijn van zijn ontwerpen, en zo handelt ook hier Kajafas tegen zijn wil en weten profetisch. Gij herinnert u het afscheuren van een slip des mantels van Samuel, toen Saul die aangreep, en het woord van Samuel: De Heer heeft heden het koninkrijk van u afgescheurd en aan uw naaste gegeven. 1 Samuel 15:27,28. Dit werd ook hier in de hoogste zin vervuld. Het was voor Saul een profetisch teken, en evenzo was het scheuren van de kleren des hogepriesters door diens eigen hand zulk een teken voor hemzelf. Wat Kajafas wil voorkomen (het komen van de Romeinen, om beide land en volk weg te nemen), dat gaat hij zelf nu voorbereiden en inleiden. Hij scheurt zijn kleren en daarmee zijn hogepriesterschap van zich af, en nu scheurt alles, het voorhangsel, de rotsen, de graven, de harten; alles opent zich al de eeuwen door, totdat ten laatste de hemel scheurt en zich opent en Hij neerkomt op de wolken des hemels, die alles brengt tot zijn beslissing, voltooiing, volkomenheid. Zeggende: Hij heeft God gelasterd. Treffend, niet waar, dat dezelfde belijdenis, waarmee het geloof God op het hoogst verheerlijkt ziet, door het ongeloof beschouwd wordt als een godslastering. Doch meent nu niet, dat het Kajafas en zijn goddeloze bondgenoten om de eer Gods te doen was; nee, het was hun enkel te doen om hun eigen eer. Het was een grote vertoning, een vroom voorgeven, een sluwe vondst, om Jezus te doen vallen en zichzelf staande te houden. Hij heeft God gelasterd! Dit zegt de leugenmond, die altijd Gods woorden tegen God zelf keert, evenals de slang in het paradijs Gods eigen woord tot een beschuldiging maakte tegen God. O er is een ware ijver voor God, en zalig wie er door verteerd wordt; maar er is ook een valse ijver voor God, die alleen zichzelf, alleen eigen verheerlijking bedoelt. Wachten wij er ons voor. Uit een ongelovig hart kunnen onmogelijk geloofsdaden voortkomen; alle voorgeven daarvan is zinsbedrog, zelfbedrog, zielsbedrog. Wat hebben wij nog getuigen van node. Ziet, wij hebben zijn godslastering gehoord. Dat Kajafas op de getuigen terugkomt, en ze thans onnodig verklaart, bewijst dat de onderlinge tegenspraak der getuigen hem een onvoorziene

moeilijkheid had in de weg gelegd, en dat hij deze alleen te boven gekomen was, door Jezus zelf te doen spreken. Hij roept deze zijn zegepraal uit, en spoedt en dringt nu tot het uitspreken van het vonnis. Gij weet, dat het eigen getuigenis van een beschuldigde in zake van misdaad, van een behoorlijk ingerichte rechtbank niet gelden mag. Er moeten ook getuigen bij zijn. Het is meermalen gebeurd, dat iemand uit zelfopofferende liefde voor anderen, of ook wel uit waanzin of krankzinnigheid op een bepaald punt, zichzelf als pleger van een misdaad bij het gerecht heeft aangegeven, die bij nader onderzoek de misdaad niet had begaan. Doch hier, waar het een getuigen ten opzichte van eigen persoonlijkheid of zending betrof, kon eigen getuigenis volstaan, en waren alleen dan getuigen nodig, wanneer de beschuldigde het volstrekt stilzwijgen bewaarde. In deze wijze van doen lag dus niet de misdaad van Kajafas, maar daarin, dat hij voor zich en voor geheel de raad uit des Heeren woorden de gevolgtrekking maakte, dat deze God gelasterd had. Hij stelde het vast, zonder het te bewijzen. Trouwens hij kon het niet bewijzen, want de leugen is niet te bewijzen. Het ongeloof, dat enkel leugen is, bewijst nooit, maar stelt zichzelf altijd tot een vaste, algenoegzame grond: "dat kan niet, en dat bestaat dus niet," zegt het ongeloof. "Het wonder is onmogelijk, en daarom zijn er geen wonderen." Vraagt gij naar de bewijzen dezer onmogelijkheid bij God, de Almachtige, bij wie alle dingen mogelijk zijn, uitgenomen het zedelijk kwade, dan blijven zij u het antwoord schuldig en bewegen zich altijd weer op nieuw in de oude cirkel. Wat dunkt ulieden? De voorzitter brengt hiermee bij de raad in omvraag, wat deze van de misdaad denkt en welk een vonnis hierop volgen moet. En zij allen oordeelden Hem des doods schuldig te zijn, zeggende: Hij is des doods schuldig, wijzelf hebben het uit Zijn mond gehoord. Zo was er dan geen enkele onder hen allen, die van het gevoelen van Kajafas verschilde. Was Jozef van Arimathea er dan niet bij? Nee, als de goddelozen een goddeloosheid willen plegen, dan zorgen zij wel dat de godvruchtigen er niet bij zijn. Als de zaak geschied is, mogen zij het weten, en haar ongedaan maken zo zij kunnen. Dit is de staatkunde der goddelozen, der geweldhebbers dezer wereld altijd geweest, en zij is het nog en zal het wel blijven zolang de wereld bestaat. Hij is des doods schuldig. De misdaad eenmaal vastgesteld zijnde, valt het licht de straf te bepalen. De strafwet geeft hun zelf die bepaling aan. Op het lasteren van God stond de dood zonder verschoning. Leviticus 24:16. En zo werd Hij, die de wet volkomen vervulde, door haar zwaarste straf getroffen, alsof Hij haar op het zwaarst had overtreden. Wij zouden de mogelijkheid van zoiets onmogelijk van voren kunnen aannemen; alleen het feit, de werkelijkheid overtuigt ons van de mogelijkheid. Kon de goddeloosheid der mensen en der boze geesten hoger gaan, dan om de Heer der heerlijkheid, die zich als zodanig had bewezen door duizenden heilige woorden en duizenden heilige daden, als een godslasteraar ter dood te veroordelen? Is er dieper onwetendheid van de waarheid Gods en feller tegenstand tegen de heiligheid Gods denkbaar? Immers niet. Hier heeft de zonde haar hoogste punt bereikt, geen misdaad kan hoger gaan. Doch welk een wonder van zichzelf overtreffende liefde Gods! Juist op dat toppunt der zonde wrocht God de verzoening der zonde, openbaarde Hij naast de hoogste misdaad van de mens, zijn hoogste liefde, zijn genade in zijn Zoon jegens de mens, die Hij toeroept: Aanzie in mijn Zoon en uw Jezus het Lam, dat voor u ter slachting wordt geleid. Ja, (herhalen wij) zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Toen begonnen de mannen, die Jezus hielden, Hem in het aangezicht te spuwen en Hem te bespotten, en als zij Hem overdekt hadden, sloegen zij Hem in het aangezicht, en vroegen Hem, zeggende: Profeteer ons, Christus! Wie is het, die U geslagen heeft. En vele andere dingen zeiden zij tegen Hem lasterende. Jawel lasterende. Niet de Heer, maar de hogepriester en de raad hadden gelasterd, en nu volgden ook de knechten. Zij lasterden de Heilige Israël's. Zij deden het boosaardig en kwaadwillig, ofschoon in onwetendheid. Zij geloofden niet, en daarom wisten zij niets van God, maar kenden alleen het kwade. Zij handelden niet tegen beter weten in. Daarom heeft de Heer ook voor hen om vergeving gebeden. Mochten zij die ontvangen en zich bekeerd hebben, want wij als kinderen Gods, hebben evenals onze God geen lust in de dood des goddelozen,

maar daarin hebben wij lust, dat hij zich bekere en leve. En hebben de Roomsen één allerzielendag in het jaar voor de gestorvenen, het is bij ons altijd allerzielendag voor de levenden: wij bidden altijd om de bekering der onbekeerden. Wij zien echter uit alles, dat het lijden des Heeren een alle leed in zich verenigend lijden was. Allen staken de handen tegen Hem uit. Niet enkel de overheden, maar ook hun dienstknechten stelden zich vijandig tegen de Heer, en later zullen zich naast de hogepriester, de stadhouder, de koning Herodes, de soldaten en geheel de menigte des volks stellen, om de Heer te bespotten, te smaden, te mishandelen, te folteren en te doden. Geheel de wereld zondigde aan Jezus, en onder dat alles leed Jezus voor de zonden der wereld. Als zodanig zagen de heilige engelen Hem aan, terwijl de mensen Hem aanzagen als de grootste der zondaren. En terwijl de moedwillige knechten Hem tot een spotprofeet maken, heeft Hij zijn profetisch ambt betoond aan Petrus, door hem aan te zien en daarmede te herinneren, wat Hij van hem geprofeteerd had. Trouwens de Heer openbaart zich aan de zijnen, ook als zij Hem verloochenen; maar aan die Hem bespotten openbaart Hij zich niet. Toen heeft Judas, die Hem verraden had, ziende dat Hij veroordeeld was, berouw gehad, en heeft de dertig zilveren penningen aan de overpriesters en de ouderlingen weder gebracht, zeggende: Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed. De Joodse raad zorgde voor valse getuigen, God zorgt voor ware getuigen. Even volkomen als het lijden van de Zoon moest blijken een zondaarslijden te zijn, moest het ook blijken dat het een onschuldig, een borglijden was, en God zond tegenover de verloochenende discipel, de berouwhebbende verrader. Als de zonde voleindigd is baart zij de dood ook in het hart van de zondaar. Het geweten ontwaakt uit zijn doodsslaap met de angstkreet: Wat heb ik gedaan! Naarmate de ondankbaarheid, de kwaadwilligheid groot is geweest jegens een weldoener, die enkel liefde was en enkel zegen had voor ieder, die tot hem kwam, en die alleen de boze wederstond, is ook de pijn, de smart, de droefheid, dat men hem zonder oorzaak, onschuldig, moedwillig in het verderf heeft gestort. Had Judas dan de Heer niet verraden om Hem in het verderf te storten? Voorzeker. Doch de zonde is een verblinding en de haat en de wraak zijn razernijen, die de mens voortzwepen naar de afgrond heen. Eerst in de afgrond bemerkt de zondaar dat hij zichzelf in het verderf gestort heeft. Dat dan de hartstocht over wat het zij, door ons bedwongen worde met alle kracht. Wat heeft hij niet verschrikkelijke dingen doen gebeuren. Hier zien wij de vrucht van de hartstocht naar het geld. Och, de rijken moeten medelijden hebben met de armen, maar ook de armen moesten medelijden hebben met de rijken, want deze lopen er grotelijks gevaar door om tot diepe, geestelijke armoede te vervallen. Doch het komt niet aan op rijkdommen, op grote sommen, nee, wij zien bij Judas welk een grote beroering door een kleine som wordt teweeggebracht. Eerst verkocht hij er zijn Heer voor, en daarna gaf hij er zijn eigen ziel voor prijs. Dat Judas het geld terugbracht aan zijn goddeloze meesters, was ongetwijfeld een poging om het gedane ongedaan te maken. Nog was het gevelde vonnis niet uitgevoerd; nog kon het herroepen worden. Zoals hij, Judas, thans volkomen overtuigd was, dat hij onschuldig bloed verraden had, en er zwaar berouw over had, zo konden immers ook de hogepriester en de leden van de raad door zijn getuigenis van Jezus' onschuld overtuigd worden en over hun vonnis berouw hebben. Zo dacht Judas. Dan ach, door het terugbrengen van het geld wordt het verledene niet teruggebracht. Het verraad was geschied, Jezus was overgeleverd in de handen zijner vijanden, en zij hebben aan Hem gedaan wat zij wilden. Hij is ter dood veroordeeld. Zij hebben hiermee hun doel aanvankelijk bereikt, en zij zullen niet ophouden totdat zij hun doel ten volle bereikt hebben. Voorzeker, het waren hartroerende, ja hartverscheurende woorden uit een mond als die van Judas: Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed! en men zou menen, dat zij de hardste harten hadden moeten vermurwen. Maar zij zeiden: Wat gaat ons dat aan, Gij moogt toezien. Judas was niet door hen aangezocht of omgekocht, maar hij had zich vrijwillig tot verrader bij hen aangeboden. Hier zien zij op, en zeggen zoveel als: "Wij hebben u niet geroepen, maar gij zijt tot ons gekomen, het is uw eigen vrije daad geweest, gij had moeten weten wat gij deed, en nu moet gij ook de gevolgen dragen." Wat de onschuld van Jezus betreft,

daarvan zijn zij niet te overtuigen. Lang voordat Judas zich aanbood om zijn Heer in het geheim, des nachts, zonder opzien in handen te leveren, hadden zij de Heer des doods schuldig gerekend. Zij waren hiervan niet eerst door Judas' verraad overtuigd geworden, zij waren er dus ook niet door Judas' berouw van terug te brengen. En als hij de zilveren penningen in de tempel geworpen had, vertrok hij, en heengaande verworgde hij zichzelf. Toen Judas zag dat er geen hoop meer was, verviel hij tot wanhoop. Nu brandde hem het geld in de handen, en hij kon het niet langer houden, maar wierp het in de tempel op de grond als het banoffer zijner tot een ban gestelde ziel. Och, de mens hoopt na de misdaad altijd, dat er nog iets gebeuren zal, dat zijn misdaad teniet zal doen; maar dat gebeurt niet. God laat de misdaad en het recht zijn loop. En dan volgt de wanhoop, waarin alleen de vlucht overblijft naar God, maar helaas! zo zelden genomen wordt. Judas zocht zich van zijn schuld te ontdoen bij de priesters, de offeraars, die anders de schuld wegnemen; doch geen priester kan de schuld wegnemen voor God, die niet eerst voor God is gebracht met droefheid naar God, met begeerte naar vergeving, naar genade. En hier denken wij met weemoed en zielensmart aan zo velen bij de Roomsen, die hun absolutie (vrijspraak van schuld) gaan zoeken bij de priester, en niet bij God de Vader, in de Zoon, door de Heilige Geest. Hoe vreselijk bedrogen zullen zij uitkomen, en hoe veel meer nog zij, die de absolutie over aldus beleden zonden geven! Zo was dan nog vóór Christus stierf reeds zijn verrader heengegaan. Zo was dan dit het einde van een leven, dat het grootste aller voorrechten was te beurt gevallen, het voorrecht, om in de onmiddellijke tegenwoordigheid van de Zone Gods op aarde te verkeren en zijn heerlijkheid te aanschouwen, als die van de Eeniggeborene des Vaders. Is het niet een les boven alle lessen voor ons? Wij zijn Christenen, wij zijn Protestanten, wij zijn gelovigen. Hoe lang? Totdat ons de dertig zilverlingen worden aangeboden voor het verraad van onze Heer? God verhoede het! Doch niets waarborgt er ons tegen dan Gods genade alleen. Roepen wij dan die genade in, alle onze dagen, tot in onze laatste ure, en zij zal ons behouden voor tijd en eeuwigheid. En de overpriesters de zilveren penningen nemende. Wat Judas wegwierp, namen zij op. Treffend beeld van de zaak. Wat Judas niet houden kon, omdat zijn geweten ontwaakt was, dat konden zij houden, omdat hun geweten niet ontwaakt was; waar Judas een doodschuld in zag (in het verraad) daar zagen zij een zegen in voor kerk en staat, en allermeest voor zichzelf. En hoort nu hun overleg. Zij Zeiden: Het is niet geoorloofd dezelve in de offerkist te leggen, terwijl het een prijs des bloeds is. Ziedaar de mannen van de vorm, de huichelaars, die de uitwendige schijn tot een heiligheid maken, om het inwendig bederf te bedekken. Zij willen we bloedgeld geven en weder aannemen, maar niet voor de tempeldienst gebruiken. Waarom niet? Omdat er het bloed, het leven van een mens aan kleeft. Zo erkennen zij dan zelf, dat dit geld onrein is, en dat er dus geen terechtstelling van een schuldige, maar een moord mede gepleegd is. De boze mens verraadt altijd zijn boosheid door zijn eigen maatregelen. Daarom zegt de Heer in de gelijkenis der ponden en der talenten zo treffend tot de luie dienstknecht: Uit uw eigen mond zal ik u oordelen. Wij zeggen dan ook bij herhaling: Wachten wij ons van heiligheid toe te kennen aan de vorm, met voorbijzien van het wezen der zaak. Het is een der algemeenste en gevaarlijkste richtingen van het menselijk hart. Gij ziet het aan deze priesters, die de levende toonbeelden zijn van de latere Jezuïeten. De Heilige Israël's te ontheiligen is niets, maar de offerkist te ontheiligen zou voor hen de grootste zonde van de wereld zijn. Zo bedrijvig is de mens, om, ware het mogelijk, Gode iets anders in de hand te geven dan Hij vraagt. Wees zelf heilig, en alles wat gij hebt is heilig, ook uw geld. En tezamen raad genomen hebbende, kochten zij daarmede de akker des pottenbakkers, tot een begrafenis voor de vreemdelingen. Zij raadplegen om het geld goed te besteden. O, het zijn goede huishoudkundigen. Het ontbreekt de boze nooit aan wijsheid. Ik kan soms een schrik krijgen tegen de menselijke wijsheid; want de bozen voeren er het meeste kwaad mee uit; dat zien wij aan de overpriesters in hun raad en toeleg om Jezus te doden, al schijnen zij ons nu, in de beraadslaging over het geld des verraads, de gemoedelijkste van alle mensen te zijn. Neen, in de wijsheid ligt geen heil; maar in de vreze Gods, die het beginsel is der wijsheid, en haar

stempelt tot een wijsheid uit God en voor God; neem dat beginsel uit de wijsheid, ontneem haar de vreze Gods en zij wordt, zo niet een satanische, dan toch een bloot menselijke wijsheid, en met zulk een wijsheid wil men thans onze kinderen vergiftigen door het onderwijs des Bijbels van het schoolonderwijs uit te sluiten. Doch wij zien het hier bij de overpriesters, in het tijdelijke en menselijke nemen de boze altijd hun maatregelen volkomen. Welk een vlugheid des verstands! Ogenblikkelijk weten zij waar het geld voor gebruikt moet worden. Voor niets anders dan voor een weldadig doel. O er zijn zoveel liefdadige gestichten in de wereld, gebouwd van onrechtvaardig gewonnen of verkregen geld, om het gepleegde onrecht zo niet te vergoeden, dan toch te vergoelijken en het geweten te paaien. Wij oordelen niet; God oordeelt. Wij moeten zeggen: beter het slechte geld tot goede dan tot kwade dingen besteed; en dit zeggen wij nu ook van dit doel der overpriesters; maar dat zij door de Judaspenningen tot een liefdadig doel aan te wenden hun misdaad niet konden vergoelijken, zal ons zo aanstonds het volk zeggen, en dat zij er Gods raad niet mee konden verijdelen, maar moesten vervullen, had reeds eeuwen te voren de Messias zelf bij Zacheria (Zacheria 11:12-14) gezegd, en wordt nu door de Evangelist Mattheus herinnerd. Ja, dat is de heerlijkheid der Opperste Wijsheid, dat door haar beleid alle wijsheid, ook die van de meest boze der bozen, niet des mensen raad, maar Gods raad moet dienen. De profeet Zacheria treedt voor Israël op, en vraagt uit naam en als vertegenwoordiger van God, de Messias Israël's: Indien het goed is in uw ogen, brengt mijn loon, en zo niet laat het na. En zij hebben mijn loon gewogen: Dertig zilverlingen. Doch de Heer zeide tot mij: Werp ze henen voor de pottenbakker; een heerlijke prijs, die Ik waard geacht ben geweest van hen! En ik nam die dertig zilverlingen, en wierp ze in het huis des Heeren voor de pottenbakker. Toen verbrak ik mijn tweede stok, samenbinders, te niet doende de broederschap tussen Juda en tussen Israël. Daarom is die akker genaamd de akker des bloeds tot op de huidige dag. De Schrift is geschreven met de zekerheid van voortbestaan. Zij is een plant door God geplant, en kan daarom niet alleen niet uitgeroeid worden, maar zij blijft groeien in altijd meerdere kracht, en bloeien in altijd meerdere schoonheid. Het woordje tot op de huidige dag is thans nog veel meer waard dan toen. Het was toen pas dertig jaren geleden, maar nu reeds achttien eeuwen. Komt te Jeruzalem, en u wordt nog heden deze bloedakker aangewezen. Ja, dat is de heerlijkheid der Schrift, wij herhalen het, dat zij met de eeuwen toeneemt in kracht, terwijl al de geschriften van hen, die haar bestrijden, altijd dieper wegzinken in de stroom des tijds. Van wie ontving die akker deze blijvende naam? Van het volk, dat als bij intuïtie aan nieuwe zaken nieuwe namen geeft, die de aard en het wezen van die zaken niet zelden met grote juistheid uitdrukken; want het volk laat zich niet zo ligt door de schijn misleiden, maar ziet met scherpe adelaarsblik door de fijnste vermomming heen. De akker van een pottenbakker is geen akker voor beplanting geschikt, een groot, maar dor stuk grond; en dat het tot een begraafplaats van vreemdelingen werd gesteld, was wel een weldadig doel, maar tegelijk om eigen begraafplaatsen niet langer door heidenen en Samaritanen te laten ontheiligen. Met die akker uitsluitend tot een begraafplaats voor de vreemdeling te bestemmen, werd hij tot een ban gesteld. Toen is vervuld geworden hetgeen gesproken is door de profeet Jeremia, zeggende: Zij hebben de dertig zilveren penningen genomen, de waarde des gewaardeerden van de kinderen Israël's, dewelke zij gewaardeerd hebben; en zij hebben ze gegeven voor de akker des pottenbakkers, volgens hetgeen mij de Heeren bevolen heeft. Men heeft van de zijde der ongelovigen (en ware het maar alleen van die der ongelovigen; doch er zijn ook gelovigen in naam, met ongelovige woorden en daden), een groot misbaar gemaakt, dat èn de naam van de profeet door de Evangelist verkeerd aangehaald, èn de gehele tekst aanmerkelijk gewijzigd is geworden. Dit moet volgens hen het auteurschap der Schrift aan de Heilige Geest ontnemen, en de ingeving der Heilige Schrift tot een inbeelding maken. Sommigen zijn nog zo toegevend, dat zij wel de ingeving der Schrift in sommige zaken, maar niet in al haar delen willen erkennen, dat zoveel zeggen wil als dat zij in dat lichaams wel het hart, maar niet al de leden, tot de allerkleinste toe, als van dezelfde levenskracht vervuld willen

erkennen. Het is een Voorstelling zo vreemd als ongerijmd, en daarbij volstrekt onbestaanbaar. Wij kennen geen Heilige Schrift dan in haar geheel, en wij erkennen geen keurmeester boven haar. Alleen de Heilige Geest is, gelijk de auteur, zo ook de ware uitlegger der Schrift. De meeste bestrijdingen komen dan ook voort uit afkeer, die men heeft van de bijbelse uitleggers van vroegere en latere tijd. Ik zou bijna zeggen, dat er geen zwarigheid tegen de waarlijk goddelijke ingeving der Heilige Schriften kan geopperd worden, die niet reeds door de een of andere Schriftuitlegger volkomen is opgelost. Doch wie kan alles te weten komen, wat er in al de eeuwen der Schriftbeschouwing proefhoudend geschreven is? Dit gaat onze menselijke kracht te boven. Door verzamelingen van zodanige oplossingen zou der gemeente Gods een grote dienst bewezen worden. Doch bij voortgezette lectuur op dit gebied gedurende een reeks van jaren, gelukt het onszelf reeds zeer vele zwarigheden opgehelderd te zien, waarmee wij vroeger geen weg wisten, en die ons door anderen als niet weg te schuiven struikelblokken voor de voeten geworpen waren. En zo zal het wel velen van gelijken leeftijd met mij zijn gegaan. Soms valt er onverwacht door het lezen van een boek, of door onze eigen gedachten een verrassend licht op een duistere schriftuurplaats, die ons vrolijk doet uitroepen: "dat is de oplossing!" Wij raden dus vooral jongelieden aan, om niet het allerminst gewicht te hechten aan de tegenwerpingen van het ongeloof, en ook niet aan bij henzelf opkomende bezwaren, alsof zij onoverkomelijk waren; maar om die bergen door een gezet onderzoek te beklimmen, en zij zullen ze bevinden overkomelijk te zijn voor het geloof; alleen het ongeloof kan geen berggrond betreden; maar moet altijd dieper wegzinken in zijn moeras. Wat nu de zwarigheid in onze tekst betreft, de oplossing ligt eenvoudig in de aloude gewoonte der Joden, om de kleine profeten bij de grote in een rol te voegen, en die rol naar de hoofdprofeet te noemen; en wat de gewijzigde aanhaling van het Oude Testament in het Nieuwe Testament betreft, (wij menen het reeds gezegd te hebben, doch om de zekerheid herhalen wij het hier) dit was eenvoudig een onvermijdelijkheid. De Nieuw-testamentische schrijvers schreven in het Grieks, en konden dus het Oude Testament niet in het Hebreeuws aanhalen. Moesten zij nu een eigen vertaling van de Hebreeuwse tekst bij hun aanhalingen maken, en dus de bestaande Griekse vertaling der Zeventigen, die in aller handen was, ter zijde stellen? Zulks te eisen getuigt van een bekrompenheid, die in de waanwijze mens kan vallen, maar niet in de auteur der Schrift, niet in de Heilige Geest. Deze doet geen onnodige wonderen, en geeft geen vertaling, waar er reeds een bestaat, die voldoende is voor zijn oogmerken. Doen wij niet hetzelfde als wij verstandig zijn? Zijn er niet in onze Staten(- )vertaling, hoe bij uitnemendheid voortreffelijk ook, plaatsen, die een betere, juistere vertaling toelaten? Zeer zeker, want alle menselijk werk is onvolmaakt, en de kennis ook der oude talen neemt altijd toe; nochtans gebruiken wij ze als teksten en bespreken ze voor u, omdat ze daartoe ten volle voldoende zijn, en maar hoogst zeldzaam en bij volstrekte noodzakelijkheid noemen wij de betere vertalingen voor onze hoorders. Waarom? Omdat taalkundige bewijzen niet bij openbare toespraken kunnen gegeven worden, en het de hoorders hoogst aanmatigend moet voorkomen, dat men zonder bewijs eigene taalkennis ten opzichte van het oorspronkelijke stelt boven die van al de geleerden, welke ons de Statenvertaling geleverd hebben. Niets toch is duidelijker, dan dat zij, die een betere vertaling willen leveren, ook het Hebreeuws en Grieks beter moeten kennen dan onze overzetters die talen kenden. Vandaar het zeggen van zeker geleerde tot iemand, die verontrust was door het leugenachtig voorgeven van het ongeloof: dat er in de oorspronkelijke bijbel geheel iets anders staat dan in de vertaalde: "Leer zelf Grieks en Hebreeuws, maar volmaakter dan onze overzetters die talen kenden. Zo niet, gij zijt onbevoegd hun arbeid te beoordelen, want wie een ander met juistheid zal kunnen beoordelen, moet hoger staan dan hij." Het ware te wensen, dat de velen, die de onverantwoordelijke lichtzinnigheid begaan om met een beperkte kennis der oorspronkelijke talen, de staf te breken over onze Staten overzetting, van deze hun ijdele zelfverheffing terug kwamen en met meer bescheidenheid dat meesterstuk van de geleerdheid onzer vaderen behandelden. Houden wij dan deze vertaling als zonder gebrek? Wij hebben het

tegendeel reeds gezegd, maar zij heeft hetzelfde recht, dat iedere eerlijke zaak en ieder eerlijk persoon heeft, om eer zij wordt geslagen haar onrecht ten volle bewezen te zien. Als het nu morgenstond geworden was , hebben al de overpriesters en de ouderlingen des volks tezamen raad genomen, dat zij Jezus doden zouden. Jezus ter dood veroordeeld zijnde, zo was het de vraag: op welke wijze het vonnis ten uitvoer te leggen. Hierover werd nu ten slotte raad gehouden. Men werd ook nu weder mondeling eens in hetgeen, waarover men het reeds lang eens geworden was in het hart, namelijk om Jezus aan de wereldlijke macht over te leveren, ten einde Hem de afgrijselijkste en schandelijkste dood, die er bestond, de kruisdood, te doen ondergaan. En hier moeten wij wederom wijzen op een treffende overeenkomst tussen de bedorvene Roomse en Joodse kerk; want beginselen, goddeloze zowel als godvruchtige, blijven zich altijd gelijk. Toen de Roomse kerk in navolging der Joodse juist dezulken als ketters en scheurmakers vervolgde, die Gods zuiver Woord en heilige ordeningen vasthielden en die der menselijke willekeur en eigenbaat verwierpen toen nam zij ook de openbare rechterlijke arm te baat, om haar kerkelijke vonnissen ten uitvoer te brengen, onder de leus: dat de kerk een afkeer heeft van bloed, en alleen de staat het zwaard der gerechtigheid draagt. Alsof de kerk alleen genade bewees, en niet veel meer het bloedig zwaard aan de staat opdrong, waar deze het uit zichzelf nooit zou hebben getrokken! Ja de staat als zodanig bekommert zich wat over kerkelijke twisten! Hij was ten allen tijde en is nog een Gallio, die tot de kerkelijke twisters zegt: Zo er enig ongelijk of kwaad stuk begaan waren, o joden! Zo zou ik met reden ulieden verdragen; maar indien er geschil is over een woord en namen en over de wet, die onder u is, zo zult gijlieden toezien; want ik wil over deze dingen geen rechter zijn. En hij dreef hen weg van de rechterstoel. Maar al de Grieken namen Sosthenes, de overste der synagoge, en sloegen hem voor de rechterstoel; en Gallio trok zich geen van deze dingen aan. Handelingen 18:14-17. Doch waar de priesters meer macht hadden dan te Corinthe, bijvoorbeeld te Jeruzalem, daar werden de Gallio, s tot Herodessen, en werden de Stefanussen gestenigd en de Jakobussen door het zwaard gedood; of tot Felixen en Festussen, en werden de Paulussen door hen gevangen gehouden en naar Rome opgezonden. Waar de kerk zich op de rechterstoel kan plaatsen, daar doet zij de staat haar scherprechter zijn. Men zij daarom indachtig, om wel de kerkelijke tucht als zodanig te handhaven, maar wachte zich zorgvuldig haar ooit in een justitie te veranderen, en tuchthuisstraffen toe te passen. De ware kerk heeft geen andere wapenen tot haar beschikking dan geestelijke, en helpen deze niet, dan weet zij te lijden en te wachten op de Heer haar Verlosser, gelijk de wachters op de morgen. De gemeente des Heeren moet getuigenis geven tegen de ongehoorzame aan het Woord van God, en hem onderscheiden van hare gehoorzame kinderen tot zijn beschaming; doch zij mag hem niet houden voor een vijand, maar moet hem vermanen als een broeder, 2 Thessalonicenzen 3:14,15. En de gehele menigte van hen stond op. En Jezus gebonden hebbende, leidden zij Hem weg van Kajafas tot het rechthuis, en gaven Hem over aan Pontius Pilatus, de stadhouder. En het was des morgens vroeg. En zij gingen niet in het rechthuis, opdat zij niet verontreinigd zouden worden, maar opdat zij het pascha eten mochten. Wij zien hier dezelfde, in het uitwendige nauwgezette lieden, die wij in de raad van het bloedgeld aantreffen. Evenals de Moren juist de fijnste witte klederen kiezen tot hun dracht, zo dekt de zwarte misdaad zich ook met de witste sluier. Weten de huichelaars dan niet dat God alwetend en niet te bedriegen is? Zeker, weten zij dit, doch de zonde heeft hoofd, hart en geweten, die lichamelijk elkander zo nabij zijn, geestelijk zo geheel van elkander afgezonderd, als de cellen in een klooster, of juister nog als die in een gevangenis. Alleen het geloof in Jezus Christus herstelt ook deze verbroken gemeenschap, en maakt weder het verstand, het hart en het geweten van de mens tot een eenheid. Buiten het geloof is een van drieën: het hart, het verstand of het geweten de meester van huis, en beheerst het onbepaald. Hier, bij deze goddeloze raadsleden, was het bedorven hart de meester, en waren het verstand en geweten geketend. De goddeloze zegt in zijn hart (niet in zijn verstand, noch in zijn geweten): er is geen God; en daarbij moet het blijven; want zijn verstand en geweten hebben hierin niets te zeggen, en wagen

deze het hun stem uit te brengen, terstond worden zij op de mond geklopt en tot zwijgen gedoemd. Bij andere mensen is het verstand de meester, en dit kan zowel boos en bedorven zijn als het hart, en dan worden de betere aandoeningen van het hart onderdrukt en het zich openend geweten toegeschroeid, en voor dezulken is de dwaling de rechte weg, en de leugen de waarheid. Bij Judas was alleen het kwaad geweten de meester, en legde verstand en gemoed het zwijgen op. De mannen nu van onze tekst waren bedorven van hart, en daarmede gebonden in verstand en geweten, vandaar de zedelijk monsterachtige gestalte hunner handelingen en daden. Zij, die niet schromen hun handen te wassen in het bloed eens onschuldige, wachten zich op het allerzorgvuldigst, om zich door in het huis van een heiden te gaan, wettisch te verontreinigen en zich daarmede uitgesloten te zien van het deelnemen aan het paasoffer (de offerande van het paasfeest); want dit wordt hier onder het pascha verstaan, daar het paaslam reeds de vorige dag gegeten was door de Heer en al de Joden.

15:6 De Heer en Barabbas.

En als Pilatus de overpriesters en de oversten en het volk bijeengeroepen had, zeide hij tot hen. Hier begaat Pilatus een rechterlijke misslag: hij haalt het volk in deze zaak. Hoe onvoorzichtig! nooit moet een rechter de minste invloed toelaten van iemand, die niet in het rechtsgeding betrokken is, hoe veel te minder enige invloed van de toeschouwers, van het volk, dat bij zodanige gelegenheden een gevulde mijn is, waarin slechts één vonk behoeft te vallen, om de hevigste ontploffing te weeg te brengen. Pilatus dacht: "het volk is op de hand van Jezus, want zij dragen Hem immers op de handen;" doch hij bedacht niet, dat men nu niet was in Galilea, maar in Jeruzalem, en dat hier de priesterschap het volk in handen had. Gij hebt deze mens tot mij gebracht, als een, die het volk afkerig maakt. Pilatus stelt de misdaad van oproer op de voorgrond, als de enige, waarop hij de doodstraf, welke van hem voor Jezus begeerd werd, kon toepassen. En ziet, ik heb Hem in uw tegenwoordigheid ondervraagd, en heb in deze mens geen schuld gevonden van hetgeen, waar gij Hem mee beschuldigt. Pilatus ontkent alleen, dat Jezus schuldig zou zijn aan de misdaad, waarvan Hij beticht werd; verder kon Pilatus als rechter niet gaan. Hij zag niet in de beschuldigde wat zijn vrouw, zoals wij straks zullen zien, in Hem zag: de rechtvaardige. Ja, ook Herodes niet; want ik heb ulieden tot hem gezonden, en ziet, er is van Hem niets gedaan, dat des doods waardig is. Pilatus zag aan het spotkleed, waarmede Herodes de Heer tot hem teruggezonden had, terstond, dat Herodes Jezus niet beschouwde als een oproermaker, maar als een dwaas, een geestdrijver, een waanzinnige, die geen ander gevolg heeft van zijn pogingen, dan zich belachelijk te maken. Wij moeten deze benamingen u laten horen, opdat gij de diepte, de peilloze afgrondsdiepte ziet, waarin de Heer der heerlijkheid moest afdalen, om ons zondaren te bereiken en te grijpen en met zich op te voeren tot boven de hemelen op de troon zijner heerlijkheid. En nog zijn wij maar op de eerste treden naar deze diepte. Zo zal ik Hem dan kastijden en loslaten. Deze kastijding is de geseling, hier geheel buiten verband met de kruisiging. Pilatus wilde Jezus kastijden, niet om Hem te kruisigen, maar om Hem los te laten. De Romeinse wet gaf de rechter de macht tot zulk een kastijding, als hij meende dat de beschuldigde zich wel niet aan een bepaalde misdaad, maar toch aan andere onbetamelijke zaken had schuldig gemaakt. Dat Pilatus van dat recht in de zaak van Jezus gebruik wil maken, doet hem ons kennen als geen edel Romein, zoals wij er anders zo vele in de Romeinse geschiedenis aantreffen. De rechter begaat een laagheid, wanneer hij de schijn des kwaads straft, zonder overtuigd te zijn, dat het meer dan schijn is. Doch het is een van die pogingen, die zwakke karakters altijd in het werk stellen, om zich bij hun wankelen staande te houden. Het recht heeft als zodanig niets toe te geven. Men spreekt van gestreng recht en van genadig recht, en deze mogen bestaan, want de oorzaak en omstandigheden kunnen dezelfde misdaad bij de een zwaarder en bij de ander lichter maken; maar een zwak of kreupel recht mag, kan er niet bestaan; het houdt hiermee op recht te zijn, en wordt onrecht. En de schare riep uit en begon te begeren, dat hij hun deed, gelijk hij altijd gedaan had; hij moest hun op het feest één loslaten. Hier ziet gij reeds de vrucht van Pilatus onvoorzichtig beroep op het volk; dat volk beroept zich nu op het hun gegeven recht, om er gebruik van te maken tot beslissing dezer rechtszaak. O het volk weet zo goed, welke overheden het heeft, en waar die overheid zichzelf blootstelt voor hun invloed; en in tijden van opwinding en oproer stormen zij terstond op de bres aan, en eisen de overgave van geheel de vesting. Zo er iemand is tegen tirannie en onderdrukking, ik wens met hem gerekend te worden; ik ben voor het verlenen van alle mogelijke vrijheden aan het volk, maar het moeten zedelijke, geen onzedelijke vrijheden zijn. En juist hierin tasten de overheden meestal zo jammerlijk mis, dat men denken moet dat zij met blindheid zijn geslagen. De overheden geven de burgers van onze dagen altijd meer vrijheid om naar hun zinnelijke lusten en begeerten te leven, door hun ook op de dag des Heeren de huizen en paleizen des vermaaks te openen, door hun met de kermissen de gelegenheid aan te bieden tot het uitgieten hunner overdadigheid, en door hen te dwingen hun kinderen naar scholen te zenden, waar van de enige onmisbare Jezus, de volheerlijke Christus, de enige Zaligmaker der

zielen geen sprake mag zijn; zij dwingt ze daartoe, zeg ik, want het volk kan niet anders, er zijn geen bijzondere scholen genoeg voor de grote menigte, en zulke scholen kunnen er niet in grote getale komen, omdat deze geen gemeentekassen tot hare beschikking hebben, zodat het volk kiezen moet of hun kinderen zonder alle onderwijs te laten, of ze naar de onchristelijke scholen te zenden. Doch het werk zal ook hier zijn meester lonen. Een godsdienstloze school brengt een godsdienstloos volk voort, en tussen godsdienstloosheid en goddeloosheid is maar één schrede. De blijken er van zijn reeds nu veelvuldig voorhanden. Op het feest was de stadhouder gewoon het volk een gevangene los te laten, wie zij ook begeerden. Dat was een verbasterde wijze om het paasfeest, het feest der bevrijding te vieren, evenals onze kermissen dit zijn van de kerkwijdingen in vroegere eeuwen. Bij het volk wordt het heilige zeer spoedig op onheilige wijze gevierd en in gedachtenis gehouden. Herinner u slechts het karnaval, of de Vastenavond-vermaken, vooral in de Roomse landen, het verzenden van de een naar de ander op de eerste April, en het vroeg opstaan op de dag vóór Pinkster, om niet van andere dingen te gewagen, die nog bij velen in zwang zijn. Zo was het dan ook bij het Joodse volk tot een gewoonte geworden, om het feest der bevrijding van Israël uit de Egyptische gevangenschap te vieren door een misdadiger, die op de dood zat, de volle vrijheid terug te geven. Een recht goddeloze gewoonte, die alleen de heffe van het volk behagen kon. Het is onzeker of die gewoonte onder het Joodse volk reeds bestond vóórdat zij onder het Romeinse stadhouderschap kwam, of dat zij het van de Romeinen verkregen als een tegemoetkoming voor het verlies van het zwaardrecht en al hun andere oppermachtige rechten. In alle geval, het was een schandelijk kiesrecht, waardoor het strafrecht in zijn loop gestuit werd, en de maatschappij aan een afgewend gevaar op nieuw werd prijs gegeven. Immers gij gevoelt dat de misdadiger, die op deze wijze losgelaten werd, altijd een vriend van de volksheffe was, en zulk een volksvriend was in die tijden van spanning en wrijving tussen de Joden en de Romeinen, bij voorkeur zulk een, die de wapenen tegen Rome had opgevat en gegrepen was. Zulk een valse bevrijder werd dan op zijn beurt door het volk bevrijd. En zij hadden toen een welbekende gevangene, genaamd Barabbas, dewelke een moordenaar was, die in zeker oproer, dat in de stad geschied was, een doodslag gedaan had, en met medeoproermakers in de gevangenis geworpen was. Gij ziet, het was een bij het volk algemeen bekende en beruchte voorvechter der Joden tegen de Romeinen, om ware het mogelijk langs dezen weg een algemene opstand voor te bereiden of op te wekken, en het Romeinse juk af te werpen. En Pilatus antwoordde hun: gij hebt de gewoonte, dat ik u op het paasfeest een loslate; welke wilt gij dat ik u zal loslaten, Barabbas of Jezus, die genaamd wordt de Christus? Wie één trede afgaat van de rechterlijke troon, die moet telkens weer lager dalen. Thans stelt Pilatus een van moord overtuigde, met de wapenen in de hand gegrepen, en daarmede reeds ter kruisdood veroordeelde man naast Jezus, in wie hij betuigde geen schuld te vinden, opdat het volk tussen deze twee zou kiezen. Hij rekende misschien op het ontzettend groot verschil tussen de doodslager en die Jezus, van wie het volk niets anders wist en niets anders kon weten dan wat goed was; doch de hartstocht is het tegenovergestelde van de rede. De hartstocht vraagt naar niets dan bevrediging van zijn eis, en offert daaraan alles op. Wilt gij dat ik u de Koning der Joden loslate? (want hij wist dat de overpriesters Hem door nijd overgeleverd hadden). Dit was een geheel onmenskundige terging van Pilatus, die enkel olie in dat vuur kon werpen. Pilatus had voornamelijk het oog op de overpriesters, en wilde hun tonen, dat hij hun gehele toeleg doorzag, dat zij Jezus niet uit overtuiging van schuld, maar om hun wrok aan Hem te koelen, hadden overgeleverd. Doch overpriesters als deze laten zich niet ontmaskeren, maar elke poging daartoe strekt te meer om hun wrok te doen ontvlammen, en het uiterste te doen om die te koelen. Pilatus had door deze misgreep de loslating van Jezus van nu af onmogelijk gemaakt. Maar de overpriesters en de ouderlingen hadden de schare aangeraden, dat zij Barabbas begeren en Jezus doden zouden, en zij bewogen de schare, dat hij hun liever Barabbas zou loslaten. En de schare riep uit en begon te begeren, dat hij deed, gelijk hij hun altijd gedaan had. En de ganse menigte riep gelijkelijk: weg met deze en laat ons Barabbas los!

De inblazing der overheden doet het volk handelen. Wij zien het ook hier, het volk heeft geen zelfstandig karakter, het laat zich leiden door dezulken, die het leiden kunnen; zodra het zijn meester vindt onderwerpt het zich. Daarom is dan ook niets wufter dan de volksgeest, en wie er op bouwt is de dwaaste der dwazen. Toch hebben de overpriesters door het volk hun oogmerk bereikt; het volk was in hun hand de machtige hefboom, om de zwaren steen, die op deze rechtszaak lag, af te wentelen. En hoe velen zijn er in de geschiedenis aan te wijzen, die door het volk op het schild verheven en naar de troon gedragen werden! Dit verlokt altijd de eerzuchtigen op nieuw, om zich tot vrienden van het volk te maken; de Christen zoekt echter het volk op een andere wijze aan zich te verbinden, door zoals Christus deed, het wel te doen en te zegenen. Zeker worden de weldaden bij het volk licht vergeten, doch dit moet men zich getroosten. Men zou zeggen: hoe is het mogelijk, dat het volk des Heeren weldaden zo spoedig kon vergeten? Doch men vergete niet, dat er een hemelsbreed onderscheid is tussen ingenomenheid ten opzichte van Jezus, of geloof in Jezus. Er moet bij de eerste maar weinig bijkomen, om de genegenheid in haat te veranderen. Er zijn ook in onze dagen vele ongelovigen, die in hun schriften betuigen ten hoogste ingenomen te zijn met Jezus en Hem prijzen en aanprijzen als de beste onder de besten, maar die Hem te gelijker tijd de ene heerlijkheid na de andere ontnemen, totdat er ten laatste in het geheel geen heerlijkheid in Hem overblijft, en Hij niets meer is dan een mens, zoals zijzelf zijn. Het geloof echter kent Jezus en erkent Hem in al zijn heerlijkheden altijd meer; want die heerlijkheden zijn eeuwig en oneindig. Wie zou ze ooit genoeg kunnen kennen, zich er ooit genoeg in kunnen verlustigen? En Pilatus antwoordende, riep hen wederom toe, willende Jezus loslaten: wat zal ik dan doen met Jezus, die genaamd wordt Christus, die gij een Koning der Joden noemt? Pilatus moest Barabbas nu loslaten; toch wilde hij Jezus ook loslaten, en deed daartoe een poging. Doch vruchteloos. Wie rechter zijnde, begint met toe te geven, moet toegeven tot het einde toe. Te vergeefs poogt Pilatus, na de rechte weg verlaten te hebben, door andere wegen weder op de rechte weg te komen. "Nee, (zegt God) eenmaal de rechte weg verlaten hebbende, zult gij uw kromme wegen ten einde toe lopen en al de gevolgen zullen voor uw rekening zijn." Zij riepen en zeiden allen tot hem: laat Hem gekruisigd worden! Ziedaar de volle gelijkstelling van Jezus met Barabbas, nee, het in de plaats stellen van Jezus voor Barabbas door het volk. Barabbas was een moordenaar en ter kruisdood gedoemd, Jezus was onschuldig en had vrij moeten uitgaan; doch het volk eiste een ruiling, die het toppunt der ongerechtigheid was bij het volk en het geheim der verlossing. Niet altijd kennen wij de algenoegzame reden van Gods bestuur en toelating; maar van 's Heeren lijden en sterven kennen wij die volkomen. God heeft ze ons geopenbaard in zijn Woord. In Christus moest de onschuldige lijden en sterven, en wel de dood des kruises, des vloeks, des zondaars, om de schuldige van die vloekdood te ontheffen en hem vrij te laten uitgaan. De afspiegeling van deze boven alles heerlijke, maar daarom ook zaligmakende waarheid wordt gezien in het in de plaats stellen van Jezus voor Barabbas, en dus ook wederkerig van Barabbas voor Jezus; want God laat al zijn eeuwige gedachten zich belichamen in de tijd, en bovenal zijn gedachten des vredes in het lijden en sterven zijns Zoons. En juist dit is de heerlijkheid dezer zaak, dat hetgeen de hoogste willekeur en de ergste gruwel is bij de mens, door Gods oneindige raad gesteld werd tot het hoogste blijk zijner liefde, zijner genade jegens zondaren. Er was geen redding voor de mens mogelijk door de mens zelf. Geen zondaar kan zichzelf weder heilig maken; geen gestorvene door zijn zonde kan zichzelf weder uit de dood opwekken om Gode te leven. ZAL de zondaar dus gered worden, dan moet hij door God gered worden. Hoe? Ja, wie zou het hebben kunnen zeggen, als God zelf het ons niet gezegd had. Wie kon weten, wat God doen kon? Daarom is het een goddeloze vermetelheid te beweren, dat wonderen onmogelijk zijn. Maar nu heeft God het ons gezegd. Hij heeft zijn eigen Zoon, het hoogste, dat de Allerhoogste te geven had, niet gespaard, maar Hem, de Geliefde, overgegeven voor ons, schuldigen en veroordeelden, opdat Hij sterven zou met en voor ons en wij leven zouden met en voor Hem. Hij stierf met ons in onze zonden, opdat wij met Hem zouden leven in zijn

gerechtigheid. Hij, de Heilige, werd tot zonde gemaakt, Hij, de Gezegende, werd tot een vloek gesteld. Toen de schuld van ons werd geëist, kwam de straf op Hem. En Hij liet dat alles gewillig en vrijwillig aan zich geschieden in zijn volmaakte gehoorzaamheid aan de Vader, in zijn volmaakte gemeenschap met de Heilige Geest en in zijn volmaakte liefde jegens de gevallen mens, en alzo heeft Hij zichzelf Gode onstraffelijk geofferd door de eeuwige Geest, zodat "het bloed van Christus ons geweten volkomen reinigt van dode werken, om de levende God te dienen," Hebreeën 9:14. Heerlijk in de plaats stellen! Zo wij geloven, zo wij het getuigenis Gods, dat Hij van zijn Zoon getuigt aannemen, zo hangt Christus aan het kruis in onze plaats, en wij gaan vrij uit. Heerlijke, goddelijke ruiling! Enig denkbare weg van behoudenis voor verloren zondaren; want als wijzelf onze schuld moeten betalen blijven wij eeuwig schuldenaars, eeuwig de dood onderworpen. Maar als de allerhoogste Rechter zelf onze schuld tot de allerlaatste kwadrantpenning toe betaalt aan zichzelf, in zijn Zoon, door diens menswording, leven, lijden en sterven als mens dan is de mens ontslagen van de vloek der wet, bevrijd van de verdoemende kracht der zonde, verlost van de dodende kracht des doods, en zijn sterven is enkel het sterven der zonde, in welke hij is, en welke in hem is, om in God, uit God en voor God te leven in eeuwigheid. En hij zeide ten derden male: wat heeft Hij dan kwaads gedaan? Ik heb geen schuld des doods in Hem gevonden. Zo zal ik Hem dan kastijden en loslaten. Maar zij hielden aan met groot geroep, zeggende: kruist Hem! Kruist Hem! En hun en der overpriesters geroep werd geweldiger. Wij zeggen ook hier wederom, als ten derden male tot Pilatus: "Wat hebt gij dan toch in Jezus gevonden, dat wel niet de dood, maar toch der kastijding waardig is?" Dat komt van dat zoeken naar een middenweg, dat zo velen doen, om jammerlijk te verdwalen. Er is wel een middenweg op de paden des rechts, een vermijden van uiterste en eenzijdigheden, maar niet tussen recht en onrecht, tussen waarheid en onwaarheid. Pilatus had eenvoudig recht te doen, en werd Jezus door hem onschuldig bevonden aan de Hem ten laste gelegde misdaad, Hem los te laten, maar Hem niet om een onbekende, vermeende overtreding, waarvan Hij ook niet beschuldigd was of kon worden, de kastijding (de geseling) te laten ondergaan. Doch nu zocht Pilatus langs een bijweg te verkrijgen, wat hij langs de koninklijke weg had moeten bekomen. De koninklijke weg is de eerlijke weg. Ieder mens moet onbevreesd zijn om zijn plicht te doen, maar bovenal moet een rechter onbevreesd zijn niet alleen tegenover zijns gelijke, maar ook tegenover zijn meerderen en hogeren; zo iemand dat niet zijn kan, doet hij beter niet naar het rechtersambt te staan; want de moed wordt niet geboren uit studie en bestaat niet uit een ogenblikkelijke en ras verdwijnende opgewondenheid, maar is óf een bijzondere gave der natuur óf wordt geboren uit een vaste zedelijke overtuiging van Gods wil en onze plicht. En hebben wij moed tot onze plicht, dan zijn wij zeker dat God met ons is, en bezwijken wij, dan zullen wij met eer bezwijken. IK herinner mij een geval uit een der Franse omwentelingen. Alstoen waarschuwde, bij gelegenheid van een oproer te Parijs, zeker jongeman de burgemeester, die van het stadhuis naar huis door het volk heen moest, en raadde hem een andere deur uit te gaan. "Ik dank u voor uw raad (antwoordde de burgemeester), maar een burgemeester gaat door geen andere deur uit, dan waardoor hij is binnengekomen. Die een ambt heeft, moet de moed hebben het uit te oefenen." En zo is het. Met zijn plicht te doen houdt men een goed geweten, en met een goed geweten heeft en houdt men moed. Toen Pilatus eenmaal zijn geweten had op de mond geslagen, werd hij door zichzelf vervolgd, en deed hij niets anders meer dan dwaze stappen. Wat zegt hij? Ik zal Hem kastijden en loslaten. Is het niet te veel gezegd, te veel beloofd? Wat weet hij van loslaten? Wie Jezus onschuldig kan laten geselen, die kan Hem ook onschuldig laten kruisigen. En waartoe aan het volk gevraagd wat men zelf in handen heeft? Waarom als een genade te begeren, wat men reeds als recht bezit? Waar men het recht heeft, is de genade niet nodig en ook niet te verkrijgen. Te vergeefs wil Pilatus het volk tot andere gedachten brengen. Het is te laat. Zij willen nu ten volle hun zin hebben, en zo moet Pilatus eerst Barabbas loslaten en ten laatste Jezus ondanks zichzelf overgeven ter kruisiging. En schoon hij zich al de handen wast, zijn geweten is en blijft bevlekt,

zó bevlekt, dat hij ten laatste in zijn ballingschap als Judas de handen slaat aan zichzelf. Want niemand verwachte een zegen buiten de rechte weg, op de kromme wegen van het onrecht en der halve maatregelen. Nee, van God alleen komt de zegen, en God zal al degenen, die zich neigen tot hun kromme wegen, weg doen gaan met de werkers der ongerechtigheid, Psalm 125:5. Daarom als wij de rechte weg verlaten hebben, laat ons dan niet trachten daarop weder terug te geraken langs kromme wegen, maar laat ons dan schuld belijden en vergeving zoeken bij God, en Hij zal onze schuld ons vergeven en ons weder in eens op het rechte pad stellen. Alleen de verzoening met God herstelt ons in onze eer. Bijzonder in het stuk onzer zaligwording hebben wij allen echter iets van de Pilatus-natuur en van het Pilatus-karakter. Wat is de koninklijke weg om zalig te worden? De weg des geloofs. Heerlijker, koninklijker, goddelijker woord kan er niet tot de zondaar gesproken worden, dan: Geloof in de Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden. En wat doen wij? In plaats van die koninklijke weg, die heirbaan van al Gods kinderen te betreden en te bewandelen, kiezen wij allerlei ellendige ongebaande bijwegen en bijpaden. Zonder beeld gesproken: in plaats van Christus aan te nemen als onze volkomen Zaligmaker, zoeken wij onze zaligheid buiten Hem om, in onze eigen denkbeelden en in onze eigen daden. Beware ons God voor die dwaasheid en slinksheid. Wandel voor mijn aangezicht en wees oprecht! zegt God tot Abraham, en niets is heerlijker dan dit te doen. Het rechte pad alleen leidt tot God. Wij gevoelen en ondervinden dat. Zijn wij oprecht, zo druppelt er balsem in ons geweten, en wij zullen vrede hebben. Zijn wij het niet, zo druppelt er venijn in ons hart, en wij gevoelen pijn. Pilatus nu, willende de schare genoegen geven, heeft Barabbas losgelaten, degene, die om oproer en doodslag in de gevangenis geworpen was, welke zij geëist hadden. Zo was dan Jezus ook hier, niet alleen in hogere zin, maar ook in de gewone zin des woords, een Verlosser. En geschiedde dit nu met Barabbas, hoeveel te meer dan met hem of met haar, die zijn eigendom is door het geloof, in wiens plaats Hij waarlijk staat. Nog enige uren en wederom zal Jezus op het kruis de Verlosser zijn van een andere moordenaar, niet voor de tijd, maar voor de eeuwigheid. Heerlijke waarheid: waar Christus lijdt, daar mag geen ander lijden; daar moet ieder vrij uitgaan, die wil. Die wil. De onbekeerde moordenaar wilde niet behouden zijn. Hij wilde zich niet stellen onder de genade van God, door zich te bekeren tot Jezus, en plaatste zich hiermede onder de gerechtigheid van God, die hem verteerde. Toen namen de krijgsknechten des stadhouders Jezus, en als zij Hem ontkleed hadden geselden zij Hem. Wij huiveren bij het denkbeeld van deze wrede strafoefening zelfs op de ergste misdadiger, hoeveel te meer, nu het Jezus geldt. Hier zien wij het lam in het midden der wolven. Zoals wij reeds zeiden: de doodstraf is van God; maar de marteling is van de mens, de wrede mens, die het koel kan aanzien, dat een ander weg krimpt van pijn. Wij kunnen begrijpen, dat wijsgeren, dat kamergeleerden, die hun leven doorbrengen met denken, de mens van nature zo goedig, teerhartig en zachtaardig vinden, dat hij maar aan zichzelf behoeft overgelaten te worden, om tot de beste mens, die er is, te ontwikkelen. Doch wij weten uit de geschiedenis der oude en hedendaagse volken, dat er geen wreder dier is dan de mens in zijn wrok en in zijn wraak en ook in koele bloede, wanneer hij zijn vijand in zijn macht heeft. Vanwaar dit verschijnsel? Hoe is het mogelijk, dat de voor pijn zo gevoelige mens zijn evenmens zo onmeedogend kan folteren? Dit verschijnsel ontstaat niet uit de hardheid, maar uit de verharding der menselijke natuur. De mens kan zijn natuur zodanig verharden, dat hij ten laatste ongevoelig wordt voor pijn. De barbaarse volken waren altijd en zijn nog wrede volken, en onder hen worden ook de wreedste straffen ondergaan, zonder dat de misdadiger zelf er zich buitengewoon gevoelig onder betoont. En weet gij wie de wreedste inquisiteurs waren? Het waren dezulken, die zichzelf alle dagen geselden, om de Roomse heiligheid deelachtig te worden. Daardoor gewenden zijzelf niet alleen aan pijn, maar hadden er ten laatste zelfs een welbehagen in. Zo kan de gewoonte tot een tweede natuur, tot een onnatuurlijke natuur worden. Wij hebben echter zo ver niet te gaan om dit bevestigd te zien. Wij zien het dagelijks voor onze ogen, dat kinderen, die gestreng zijn opgevoed, ook gestrenge opvoeders worden. Nu was het

Romeinse volk een volk van ijzer en al hun maatregelen, bijzonder hun strafrechterlijke, waren hard als het ijzer. Bij hen vinden wij het eerst de geseling en de kruisiging. Hoe meer dan ook de volken in menselijke beschaving toenemen, hoe zachter hun zeden worden en hoe menselijker hun strafverordeningen. Daarom danken wij God, wij zeiden het reeds, dat de folteringen in onze tijden altijd meer ophouden; want, nog eens, de doodstraf en de gematigde lijfstraf zijn van God; maar de pijnbank is uit de Boze. En een kroon van doornen gevlochten hebbende, zetten zij die op zijn hoofd en wierpen Hem een purperen mantel om, en gaven een rietstok in zijn rechterhand. En vallende op hun knieën voor Hem, aanbaden zij Hem, bespotten zij Hem en begonnen Hem te begroeten, zeggende: wees gegroet, Gij Koning der Joden! en gaven Hem kinnebakslagen; en op Hem gespogen hebbende, namen zij de rietstok en sloegen op zijn hoofd. Wij zien hier de Heer voor de tweede maal in handen van de krijgsknechten, nu Romeinse, die al hun boze moedwil aan Hem uitoefenen. Wenden wij onze ogen niet af. Het is wel eens goed te zien, wat de mens van nature is, en waartoe wij allen in staat zouden zijn geweest, als wij tot die knechten hadden behoord. Ook is het goed, dat wij zien, tot welk een diepte van vernedering het met de Heer moest gaan van zijn nederdaling uit de schoot des Vaders af tot die in het hart der aarde. Wij moeten weten tot welk een dure prijs wij zijn gekocht; daarom is het ons beschreven, opdat wij het lezen en er bij stilstaan zouden in onze loop van zonde tot zonde, en die zonde zouden leren haten als de enige oorzaak van al dat lijden des Zoons van God. Uw en mijn zonden hebben Hem in zijn lijden en aan zijn kruis gebracht, en zo wij voortgaan in de zonde te leven, zal zijn lijden en sterven tegen ons getuigen en ons aanklagen bij God; maar zo wij geloven in Christus als de Gekruiste en Gestorvene voor onze zonden, alsdan heeft Hij onze zonden gedragen en bij zijn opstanding in zijn graf achtergelaten voor eeuwig; in Hem zijn wij dan opgestaan voor God zonder zonde, om na een korte tussenpoos Hem na te varen naar de hemel. Het is opgemerkt geworden, dat de dienstknechten van de Hogepriester de Heer bespotten in zijn profetisch en die van de stadhouder in zijn koninklijk ambt, terwijl Hij op het kruis in zijn hogepriesterlijk ambt, als Verlosser, bespot werd door de onbekeerde moordenaar en de oversten des volks. En deze opmerking is juist, evenals die, dat de Heer eerst voor de kerkelijke, vervolgens voor de koninklijke en ten laatste voor de keizerlijke vierschaar, dus voor al de lagere en hogere bestaande rechtbanken gesteld en gevonnist is. Gij ziet in dit alles de bevestiging der waarheid, dat, gelijk de persoon des Heeren de volstrekte volmaaktheid was, zo ook zijn leven, zijn lijden, zijn sterven en ook zijn opstanding en hemelvaart het kenmerk der volstrekt goddelijke volmaaktheid dragen. Het is een volmaakt geheel, waarvan geen enkel deel kan gemist worden, zonder de volmaaktheid te verbreken. En nu voegen wij er nog een andere opmerking bij. Deze: al wat de overheden en haar knechten aan de Heer spottenderwijze gedaan hebben, dat heeft God in de allerhoogste zin des woords tot waarheid gemaakt. Al de zinnebeelden van de uiterste vernedering, verachting en versmading heeft God in de waartekenen der allerhoogste heerlijkheid veranderd. Christus is in zijn profetisch ambt door zijn opstanding, in zijn hogepriesterlijk ambt door zijn hemelvaart, en in zijn koninklijk ambt door zijn zitten ter rechterhand der majesteit door de Vader hersteld op een wijze, zoals God alleen dit kan doen. Daarom is het zo kleinmoedig van ons, zijn discipelen en discipelinnen, dat wij zozeer opzien tegen de smaad voor de zaak des Heeren. Eenmaal keert immers God de weg der goddelozen om, en ontvangen wij eer voor de hoon ons aangedaan, goud voor het slijk, dat men op ons geworpen heeft, en paarlen en diamanten voor de scheldnamen, die men aan onze personen verbonden heeft. Bij het wereldkind gaat het van uiterlijke hoogheid tot innerlijke vernedering, en eindigt alles in de diepten van het graf; maar bij het kind van God gaat het van uiterlijke vernedering tot innerlijke verhoging, en eindigt alles in de hoogte der hemelen. Pilatus dan kwam wederom uit, en zeide tot hen: ziet, ik breng Hem tot ulieden uit, opdat gij weet, dat ik in Hem geen schuld vinde. Het doel der geseling was bij Pilatus, om Jezus door deze mindere straf van een meerdere, van de dood te bevrijden. Hij meende: het volk zou zich wel met een gestrenge geseling tevreden stellen; doch het was niet

mogelijk het volk tot medelijden op te wekken. Een eenmaal opgewekte en razende hartstocht laat zich niet bedwingen dan door een overmachtige weigering of een algehele voldoening. Jezus dan kwam uit, dragende de doornenkroon en het purperkleed. Behoorde dit ook tot de kastijding? Hier wenden wij het hoofd af van Pilatus, om zijn onwaardige handeling voor een Romein, hoe veel meer nog voor een Romeins rechter! Wij kennen edeler mannen uit de Romeinse geschiedenis dan deze keizerlijke landvoogd toonde te zijn. Zij zijn als zodanig zijn rechters. In plaats van zijn gerechtsdienaren te beletten Jezus iets boven en beneden het vonnis der geseling te laten lijden, laat hij niet alleen de kwaadwilligste moedwil dezer bandeloze bende toe, maar heeft hij ook nog de onbeschaamdheid, om Jezus in die spotkleding aan het volk te vertonen. En Pilatus zeide tot hen: ziet, de mens! Ja wel, zie hier de mens in al zijn ellende. Zie de mens, zoals hij voor God staat in zijn zonde. Maar ook, zie de mens, die zich voor de mens heeft borg gesteld en thans voor hem betaalt. Hier verstaan wij het woord van de profeet Jesaja (Jesaja 53:2,3): Hij had geen gedaante noch heerlijkheid; als wij Hem aanzogen, zo was er geen gestalte, dat wij Hem zouden begeerd hebben. Hij was veracht en de onwaardigste onder de mensen, een man van smarten, en een iegelijk was als verbergende het aangezicht voor Hem; Hij was veracht en wij hebben Hem niet geacht. En toch is de maat der vernedering nog niet vol voor de Heer, nog wacht Hem op het kruis de allerdiepste vernedering, en door Gods eeuwige raad de allerhoogste verhoging; want het is juist zijn kruislijden, dat Hem, die als de Zone Gods van eeuwigheid boven alle schepsel te prijzen was, ook als mens tot diezelfde hoogte ophief, zodat Hij ook als mens een naam heeft ontvangen, die boven allen naam is, en zich in de naam van Jezus buigen zullen alle knie dergenen, die in de hemel, op de aarde en onder de aarde zijn, en alle tong zal belijden, dat Jezus Christus de Heer is, tot heerlijkheid Gods des Vaders. Als Hem dan de overpriesters en de dienaars zagen, riepen zij, zeggende: kruist Hem, kruist Hem! Wel verre, dat de aanschouwing van Jezus in de deerniswaardige gestalte van een spotkoning de overpriesters en de dienaars, die zij eerst tot geleide van Jezus medegegeven hadden en die nu bij hen stonden, zachter stemmen zou, ontstak dit hun woede te meer, daar zij er de hoogste belediging in vonden, dat zulk een gegeselde, met doornen gekroonde en met een versleten koningsmantel omhangen man de naam van hun Messias werd gegeven. En laat ons de overpriesters en hun dienaren daarom niet zo hard vallen, alsof deze afkeer van zulk een Messias iets enigs bij hen ware en geen wedergade had. Of heeft de dwaasheid van het kruis opgehouden? Zijn er niet nog heden mensen, die zulk een afkeer hebben van het bloed van Christus, dat zij het met voeten vertreden en de verkondiging van de verzoenende kracht van dat bloed met afgrijzen bloedtheologie noemen, om niet nog lasterlijker uitdrukkingen aan te halen? En toch, dit is de wijsheid Gods, om door hetgeen een dwaasheid is voor de wereld, zalig te maken, die het niet voor een dwaasheid houden, maar de getuigenis Gods aangaande dat bloed geloven. Naar de zonde is moet ook het zoenoffer zijn, naar de misdaad de straf, die de misdaad vereffent. De zonde is een afgrond van lijden en haat; hoe zou zij anders kunnen gedempt worden dan met afdaling in haar met een oneindige volheid van lijden en liefde? De zonde is de dood; hoe zou zij kunnen ophouden de dood te zijn dan door de dood te ondergaan, en tevens uit de dood op te staan tot het eeuwige leven? En wie heeft dat gedaan? Christus alleen. Hij heeft uit de dood het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht. In Hem is er geen dood meer in eeuwigheid, en allen, die in Hem geloven, zullen uit hun dood als Hij leven in eeuwigheid. Pilatus zeide tot hen: neemt gijlieden Hem en kruist Hem, want ik vind in Hem geen schuld. Dit was een uiterste poging van Pilatus, om zich van dit rechtsgeding te ontslaan; maar gelijk alle uiterste pogingen meestal wanhopige pogingen zijn, zo zijn zij ook onberaden pogingen. Hoe dwaas om nu tot de Joodse overheden te zeggen: "Zo gij dien man met geweld gekruisigd wilt hebben, kruisigt Hem dan zelf. Ik kan het niet doen, want ik vind Hem de dood niet schuldig." Hij wist immers, dat de Joden niemand kruisigen konden, en dat de Joden, al hadden zij het zwaardrecht, niet kruisigden, maar stenigden. De Joden antwoordden hem: wij hebben een wet, en naar onze wet moet Hij sterven.

De overpriesters zagen de aarzeling van Pilatus om Jezus ter dood te veroordelen, uit gebrek aan bewijzen van schuld. Als zij nu daarvan een afdoend bewijs konden leveren, zou de zaak gewonnen zijn, en zij vonden dat afdoend bewijs in hun ongeloof, dat zij uitspraken met de woorden: Want Hij heeft zichzelf Gods Zoon gemaakt. Ziedaar nu eindelijk en ten laatste de ware reden van aanklacht en beschuldiging tegen Jezus; al het overige en voorafgaande waren slechts voorwendsels geweest. Zoals wij zeiden, durfden de overpriesters met deze beschuldiging in het eerst niet voor de dag komen, omdat zij vreesden het antwoord, dat later Gallio aan de Joden gaf, uit de mond van Pilatus te horen, dat hij namelijk over zulke dingen geen rechter was en ook niet wilde zijn. Doch nu Pilatus het uiterste middel bezigt om Jezus los te laten, nu gebruiken zij ook het uiterste middel om Jezus gevonnist te krijgen. "Volgens onze wet (zeggen zij) moet Jezus de doodstraf ondergaan; want Hij heeft zichzelf Gods Zoon gemaakt, en dus een godslastering begaan, op welke de wet de dood heeft gesteld. Leviticus 24:16, Deuteronomium 18:20, alwaar wij lezen: Wie de naam des Heeren gelasterd zal hebben, zal zekerlijk gedood worden. En: De profeet, die hoogmoediglijk zal handelen, sprekende een woord in mijn naam, hetwelk Ik hem niet geboden heb te spreken, of die spreken zal in de naam van andere goden, dezelfde profeet zal sterven." Wat volgt hieruit? Dit: Zo de Heere Jezus Christus niet werkelijk is, die Hij gezegd heeft te zijn, de Zone Gods, de enige Zoon Gods, die heerlijkheid had bij de Vader eer de wereld was, dus de eeuwige Zone Gods, dan hebben de Joden gelijk en is Christus rechtvaardig gedood; want zij hadden de goddelijke wet voor zich. En dan volgt er ten tweede uit, dat zij, die Christenen willen heten, en daarbij aan Jezus zijn waarachtige Godheid, zijn eenswezensheid met de Vader ontzeggen, niet alleen onverantwoordelijk handelen door de Joden in hun dwaling te stijven, maar ook zelf het doodvonnis der Joden over Jezus bekrachtigen, en zich daarmee aan hetzelfde oordeel der verwerping door God blootstellen, als die de Joden getroffen heeft en nog treft. Nee, het ongeloof is geen spel; het is geen onverschillige zaak, hoe gij over de waarheid van God denkt, het is integendeel de hoogst ernstige zaak, die over het lot uwer ziel beslist. Gij ongelovige, noemt uwe denkwijze, hetzij deze goed of kwaad is, een in elk geval onschuldige verstandelijke dwaling, die evenmin in uw macht staat, als dat de ene mens rechtop en de andere krom gegroeid is. Het is een vals voorgeven van u, en een vals beeld, dat gij gebruikt; want het verstand is niet iets werktuiglijks, gelijk het lichaam is. Het is een verstandelijke dwaling, maar geen bloot verstandelijke, zoals alleen een onwillekeurige vergissing kan genoemd worden, nee, het is tegelijk een zedelijke dwaling, die uit de verkeerde gesteldheid van uw hart voortkomt, en uzelf in deze verkeerdheid doet voortgaan van dwaling tot dwaling, totdat gij ten laatste in een afgrond van dwaling afstort. Zie het aan de overpriesters van onze tekst. Was de verkeerde opvatting van de woorden des Heeren Jezus bij hen een verstandelijke, een onschuldige, een te verontschuldigen dwaling? Nee, het was een zedelijke dwaling en niet te verontschuldigen, maar ten hoogste strafbaar. Zij konden het beter weten als zij gewild hadden; maar zij wilden het niet beter weten, omdat dit met hun aardse, vleselijke, zondige begeerten niet overeenkwam. Zij maakten een leugen uit de waarheid van Christus. Christus had zichzelf niet tot Gods Zoon gemaakt. Hij is de Zoon van God door zijn eeuwige geboorte uit de Vader. De Vader zelf had Hem tot zijn Zoon verklaard, getuige Johannes de Doper, en bovendien had de almachtige Vader de Zoon de bewijzen van zijn Zoonschap meegegeven in de wereld, door Hem zijn almacht, de almacht zijner wonderen en zijner genade en liefde en wijsheid, mede te delen. En waartoe heeft die zogenaamde verstandsdwaling de overpriesters van onze tekst geleid? Om het minste te zeggen: tot het vermoorden, het op de gruwelijkste wijze vermoorden van de heiligste en liefderijkste mens, die ooit de aarde betreden heeft. O, dat wij er door gewaarschuwd mogen zijn. Uit de dwaling komt juist de misdaad voort. In een tijd als de onze, waarin ieder met de grootste lichtzinnigheid en luchthartigheid denkt wat hij wil over God, zijn Christus, de Heilige Geest, de Schrift en de menselijke bestemming, is het nodig met alle ernst te waarschuwen voor de vreselijke gevolgen van het spelen met de waarheid; men zet er zijn

eigen ziel mee op het spel, en zo men zich niet in tijds terugtrekt, verliest men haar zeker en voor altijd. Toen Pilatus dan dit woord hoorde, werd hij meer bevreesd. Vanwaar die meerdere vrees bij Pilatus? Wat vreesde hij? Het vervolg leert ons, dat Pilatus een vermoeden kreeg van iets hogers, dan hij zich tot hiertoe in deze zaak had voorgesteld. De woorden, die Jezus tot hem gesproken had, "van zijn koninkrijk, dat niet van deze wereld was," en van zijn zending, "om der waarheid getuigenis te geven," die eerst lichtzinnig in de wind geslagen en daarna geheel bij hem vergeten waren, komen hem thans weer in de gedachten bij het horen, dat Jezus zich de Zone Gods genoemd heeft. Natuurlijk had Pilatus geen denkbeeld van een zoonschap als dat van Jezus, maar hij had zeer goed een denkbeeld van een zoonschap der goden; want dit behoorde zowel tot de godsdienstleer der Romeinen als der Grieken. En ging weer in het rechthuis en zeide tot Jezus: van waar zijt Gij? Ziet gij, Pilatus wil Jezus afkomst weten, iets dat geheel en al buiten zijn rechterschap en ook buiten zijn bevoegdheid om het te beoordelen lag. Pilatus had niets met Jezus afkomst te doen, hij had enkel te vragen naar zijn schuld of onschuld. Doch nu hij zich door de overpriesters had laten lokken op Joods godgeleerd gebied, wilde hij ook een godgeleerde vraag doen. Maar Jezus gaf hem geen antwoord. De Heer beantwoordt geen heidense, filosofische, platonische vragen. Hij heeft het nooit gedaan, en zal het nimmer doen. Dit moge eens voor altijd gezegd zijn tot dezulken, die nooit ophouden vragen te doen aan God, aan Christus, aan de Heilige Geest en zijn Woord, niet om te geloven maar om hun ongeloof te kunnen tonen. God, Gods Zoon, de Heilige Geest, de Schrift staan alleen het geloof te woord; de Herodessen en de Pilatussen mogen elders hun vragen doen. Pilatus dan zeide tot Hem: spreekt Gij tot mij niet. Weet Gij niet dat ik macht heb U te kruisigen, en macht heb U los te laten? Wij vinden ook hier weder het woord bewaarheid: "Spreek, en ik zal u zeggen wie gij zijt." Wij zien hier het karakter van Pilatus door hemzelf blootgelegd. Hij spreekt niet van recht, maar van macht, en zodra men van macht spreekt, terwijl er alleen sprake is van recht, staat de willekeur aan de deur, om u die recht vraagt, er uit te werpen. Macht en recht, maar ook recht en macht moeten gepaard, onafscheidelijk gepaard gaan. Zonder macht kan het recht zijn loop niet hebben, en zonder recht is de macht geweld, verdrukking, dwingelandij. Pilatus was dubbelhartig, en een dubbelhartig mens is altijd oneerlijk in doel en middelen. Hij wil tweeërlei doel, gebruikt tweeërlei middelen en valt ter halve wege zonder weer te kunnen opstaan. Wees eerlijk in alles, en gij behandelt een effen en rechte weg, met een goed geweten en met een goede moed, ook bij tegenspoed; want niet altijd wint de eerlijkheid haar zaak bij de mens, wel bij God. Pilatus had een gebrek, dat doorgaans bij mensen bestaat, die in eer, aanzien of waardigheid zijn of enig ambt bekleden. Zij vereenzelvigen hun personen met hun bediening, en begrijpen niet dat deze slechts het voetstuk is, waarop zij tijdelijk staan en waarvan zij eenmaal zekerlijk moeten aftreden. Vandaar dat een minzaam vorst zulk een liefde, en een trotse rijke zoveel afkeer inboezemt. Hoe edel en onvergetelijk is dan ook het gezegde van een Duits keizer, die in het midden van zijn grootheid en van zijn groten, tot één hunner, bij zekere gelegenheid, in zijn oud Duits zeide: "Ich bin ein Mann wie ein andrer Mann; nur das mir Gott die ehre gann." (Ik ben een mens, een man als gij; Gods gunst slechts onderscheidde mij.) En zie nu Pilatus. Eerst is hij geraakt door het woord des Heeren, en nu vindt hij zich beledigd door het stilzwijgen des Heeren. Hij meent een te hoog persoon te zijn, om zonder eerbied behandeld te worden; hij geraakt daarbij in drift en meent sterk te zijn, omdat hij des keizers stadhouder is en krijgsvolk ter zijner beschikking heeft; en hij is ook uitwendig sterk, maar hoe zwak is hij inwendig! Hij stoft op zijn macht, als stond het aan hem, Jezus los te laten of te kruisigen, en toch stond het niet aan hem, hij had deze zijn macht reeds door zijn afwijken van het recht in de handen der door hem gehate overpriesters en van het door hem verachte Joodse volk gegeven. Met de Romeinse keizer en diens legioenen achter zich, moest hij toch doen wat de Joden wilden. Jezus antwoordde: gij zoudt geen macht hebben tegen Mij, indien het u niet van boven gegeven ware. Ziet hier weer een van die woorden des Heeren, die het voorhangsel scheuren vóór het heilige der heiligen, en

ons God doen zien in zijn wezen en in zijn werk. Wij zien hier de voorzienigheid Gods in haar eigen licht gesteld. Alle macht van het schepsel is een van God gegeven macht, niet om het kwade, maar om het goede te doen. Van deze gegevene machten worden sommigen goede machten, en strekken tot zegen van hem, die de macht heeft, en van hen, tot welke die macht zich uitstrekt; maar er zijn ook sommigen, wier macht een kwade macht wordt, die henzelf en anderen tot verderf verstrekt. Wanneer nu God u wil zegenen en weldoen, dan gebiedt Hij deze goede machten en brengt u in betrekking tot een getrouw vriend, een getrouwe gade, een edelen weldoener; maar als u de tegenspoed beter is dan de voorspoed, als Gods ontwerpen met u niet langs de weg van rozen maar van doornen moeten tot stand komen, dan brengt Hij u in betrekking tot die boze machten, en geeft haar macht over u, zover als Hij, de alwijze en algoede, de volmaakte en volheerlijke dit goedvindt. Gij ziet dit volkomen klaar in de geschiedenis van de grootste lijder der oudheid, van Job. God gaf de satan macht over de godvruchtigste man van zijn tijd, ja van alle tijden; want geen ideaal, hoe hoog van de mens gesteld, kan de werkelijkheid die wij in Job zien, overtreffen. Ik zeg van de mens, want Christus was de Godmens, de volstrekt volmaakte mens, die daarmede de grootste der aan God gehoorzamen en tevens de grootste der onschuldig lijdende mensen oneindig moest overtreffen. Doch gij ziet, de lijn, die de goddelijke Voorzienigheid volgt, is dezelfde met betrekking tot de Heer der heerlijkheid als tot Job en tot ons. Wij allen kunnen in het geloof, dat is: door de Heilige Geest en op grond van Gods Woord zeggen in alles wat ons overkomt: "Gij zond geen macht over mij hebben, gij tegenspoed, gij verdrukking, gij krankheid, gij dood, die mij of mijn dierbare treft, als zij u niet van boven gegeven ware." In dat geloof, in die verzekerdheid der goddelijke Voorzienigheid stonden al de heiligen. Toen David door Simeï gevloekt werd als een man des bloeds jegens het huis Sauls, was dit een gruwelijke leugen, een lastering, want David had het huis van Saul niets dan goed gedaan. Nochtans zeide David tot zijn dienaren, die de lasteraar wilden straffen: Laat hem vloeken, want de Heer toch heeft tot hem gezegd: Vloek David. Dat was genoeg gezegd, om het rechterlijk zwaard van de zoon van Zeruja te doen opsteken; maar in zijn hart voegde David er bij: "God heeft tot hem gezegd: vloek David als de man des bloeds, niet tegen het huis van Saul, maar tegen het huis van Uria." O, wijzelf zijn meestal de beste uitleggers van Gods oordelen over ons, want wijzelf alleen kennen onze eigen levensgeschiedenis volkomen. Ook de Heere Jezus kende alleen het geheim zijns levens volkomen. Hij wist waartoe Hij moest lijden en sterven en op welk een wijze dit moest geschieden. Hij wist dat Hij moest betalen wat Hij niet schuldig was, maar wat Hij voor ons had aangenomen te voldoen, opdat wij zouden worden vrij van schuld, en heilig, en zalig, en heerlijk als Hij. Tot dat doel had de Vader macht gegeven aan de aardse machten over zijn Zoon, en in diens mensheid onderwierp Jezus er zich aan. Ja, Jezus onderwierp zich aan de machten, ook als zij vijandig waren, omdat de Vader het wilde. En zo moeten ook wij ons aan de vijandige machten onderwerpen, omdat Christus het wil; nochtans niet zonder protest tegen de zonde, die zij doen, en die zij ook tegen ons doen. De stelling daarentegen: de macht is het volk, is een stelling der goddeloosheid en een omkering van de Staat. De macht is niet uit het volk, maar voor het volk. God geeft de macht aan enkelen tot heil van allen, en wordt deze van God gegeven macht aan enkelen niet tot heil van allen aangewend, dan eist God zijn machthebbers tot rekenschap, en zij zullen zich daarover moeten verantwoorden bij Hem. En de geschiedenis is vol van zulke roepingen Gods ter verantwoording der vorsten. Daarom is het toekennen van de soevereiniteit aan het volk het miskennen van de soevereiniteit van God, de aanranding van zijn eer, het kwetsen zijner majesteit, dat, als de hoogste misdaad, ook op de vreselijkste wijze door God wordt gestraft in de verschrikkelijkste, bloedigste en verderfelijkste omwentelingen en oorlogen. Christus, zelf de hoogste macht, onderwierp zich aan de kerkelijke en wereldlijke machten, niet omdat zij machten waren, en ook niet omdat zij rechtvaardige machten waren, maar omdat zij van boven gegeven machten waren, omdat God ze tot machten gesteld had. En dubbel dierbaar moet ons deze onderwerping des Heeren aan de

bestaande machten zijn, omdat zij daardoor gestempeld werd met het kruisteken van Christus en gedoopt in zijn bloed; met één woord, omdat ook door deze gehoorzaamheid van Christus onze zaligheid is uitgewerkt. Ja, juist door de gehoorzaamheid van Christus aan de machten heeft Christus de machten te niet gedaan, want de laatste macht, die overblijven zal, is die van Christus, en zolang de aardse machten nog bestaan is Christus de hoogste macht boven deze machten. Christus moet daarom ook gehoorzaamd worden boven alle menselijke machten; en waar de menselijke wetten in strijd komen met de geboden van Christus, daar moeten de menselijke wetten niet gehoorzaamd worden, maar de straffen worden geleden, die door de wetgevers dezer wetten op het overtreden gesteld zijn. Uit dit beginsel zijn de martelaren, de bloedgetuigen der kerk geboren. Daarom, die Mij aan u heeft overgeleverd heeft groter zonde. Gij ziet wat wij opmerkten: Christus onderwerpt zich aan de machthebbers, maar niet zonder protest tegen het misbruik, dat zij van hun macht maken. Pilatus zondigde door zijn onrechterlijke onstandvastigheid; doch de Joodse raad met Pilatus aan het hoofd, die Jezus in des stadhouders handen had overgeleverd, had nog groter zonde; want Pilatus zondigde uit onmannelijke zwakheid van karakter, maar de Joodse raad zondigde uit diepe bedorvenheid van karakter, daar zij Hem, Jezus, uit nijd aan Pilatus hadden overgeleverd, opdat Jezus als een slachtoffer hunner wraakzucht op de wreedste wijze zou vallen. Nee, wij moeten niet menen, dat de machten blindelings gehoorzaamd moeten worden, en ook niet dat zij gehoorzaamd moeten worden zonder dat zijzelf gehoorzamen. Integendeel, hoe nauwkeuriger zij gehoorzaamd worden, hoe meer zij verantwoordelijk gesteld worden bij God, en wee de machten als God tot haar zeggen moet: "Ik heb het hart van dit volk gewillig gemaakt voor u; maar wat hebt gij toegebracht tot heil van dit volk?" Wee, nog eens wee, wanneer God in de vergadering der goden staat en het vonnis uitspreekt: Ik heb wel gezegd: Gij zijt goden en gij zijt allen kinderen des Allerhoogsten, nochtans zult gij sterven als een mens en als een der vorsten zult gij vallen, Psalm 82:6,7. Laat ons dan de machten onderdanig zijn in Christus. In Christus zijn wij kinderen Gods, en daarmee vrij van schatting, en boven alle menselijke macht, en buigen wij ons vrijwillig onder dit alles, gevende schatting die de schatting, en eer die de eer toekomt. Van toen af zocht Pilatus Hem los te laten. Pilatus was thans in het geweten gegrepen. Ofschoon de Heer hem niet de meest schuldige genoemd had, toch had Hij hem schuldig genoemd. Pilatus zondigde in het rechtsgeding. Treffend, niet waar, dat een beschuldigde zijn rechter van ontrouw in diens bediening beschuldigt! Doch de wijze hoe men iets doet, maakt de wijze. Wie kon zoiets de Heer nadoen? Nog eenmaal voelt Pilatus zich opgewekt, om een poging tot Jezus loslating te doen, en misschien was het nu de eerste maal, dat het ernstig door hem gemeend werd. Doch verscheurende dieren laten hun prooi niet los, en deze priesters niet hun offer. Zij treffen nu met hun offermes Pilatus op de gevoeligste plaats van geheel zijn lichaam, en hij valt machteloos aan hun voeten. Maar de Joden riepen, zeggende: indien gij deze loslaat, zo zijt gij des keizers vriend niet; een iegelijk, die zichzelf koning maakt weerspreekt de keizer. Wij hebben het begin en de voortgang van de kampstrijd tussen de overpriesters en Pilatus gezien; die strijd werd altijd feller en wanhopiger: thans was het een strijd op leven en dood geworden. Altijd sneller en dichter vielen de slagen; daar valt een slag op het hoofd van Pilatus, en deze is beslissend. Pilatus wilde alles opofferen voor de gunst van de keizer, zijn meester, in wiens hand zijn ambt en leven lagen. Ook was hij tegenover die machtige heer niet vrij in zijn geweten. Hij had zich aan onderscheiden onrechtvaardigheden schuldig gemaakt, en indien nu de Joodse overheden hem bij de keizer konden aanklagen, omdat hij iemand had vrijgesproken, die zich als koning der Joden had opgeworpen, zo wist hij wat hij van de wrede Tiberius te wachten had: het was met zijn stadhouderschap, wellicht met zijn leven gedaan. O die mensenvrees, en vooral die vrees voor de meerdere, die ons lot en leven in zijn hand heeft, en die er schandelijk misbruik van kan maken tot zijn voordeel en tot ons nadeel, wat heeft zij al vrije mensen tot slaven gemaakt! Beijveren wij ons toch om onszelf te vormen en onze kinderen op te voeden tot die vrijheid van zin en geest en gemoed zoals zij in Christus is,

waardoor wij, vrijgekocht door Christus, geen dienstknechten der mensen zijn in de dingen Gods, en wel de mensen dienen in liefde, maar niet in vreze. Dat wij God vrezen, niet knechtelijk, maar kinderlijk; want wie zó Hem vreest, die heeft voor niets anders te vrezen. Als Pilatus dan dit woord hoorde, bracht Hij Jezus uit, en zat neder op de rechterstoel, in de plaats genaamd Lithostrotos, en in het Hebreeuws Gabbatha. Beide namen betekenen het plaveisel, het vooruitstekende gedeelte van het rechthuis, dat wij balkon zouden noemen. Pilatus wilde thans niet langer onderhandelen, hij zag nu de nutteloosheid hiervan volkomen in. Hij moest een beslissende stap doen, en zich nu alleen tot zijn rechtersambt bepalen. Er moest een vonnis worden uitgesproken. Welk vonnis? Hij vreesde dat het een vonnis des doods voor Jezus moest zijn, ofschoon hij nog niet alle hoop verloren had voor het tegendeel. En als hij op de rechterstoel zat, zo heeft zijn huisvrouw tot hem gezonden, zeggende: heb toch niet te doen met deze rechtvaardige; want ik heb heden veel geleden in de droom om zijnentwil. Het is verwonderlijk, maar waar, dat er bij hoogstgewichtige voorvallen meermalen waarschuwingen en wenken gegeven worden aan zulke personen, die daarin de hoofdpersonen zijn. Hoe menig verraad tegen het leven van een vorst, hoe menige samenzwering tegen onschuldigen is voorafgegaan door waarschuwingen, die men niet geloven wilde, en die daarom vruchteloos waren. Zij behoren ongetwijfeld tot de leidingen der goddelijke Voorzienigheid, waardoor de bozen alle verontschuldiging ontnomen, en de goeden alle reden gegeven wordt om te erkennen, dat deze zaak niet buiten de Heer is omgegaan. Het is in soortgelijke gevallen zoals Elihu bij Job (Job 33:14-18) zegt: God spreekt eens of tweemaal, doch men let niet daarop. In de droom, door het gezicht des nachts, als een diepe slaap op de lieden valt, in de sluimering op het leger; dan openbaart Hij het voor het oor der lieden, en Hij verzegelt hun kastijding, opdat Hij de mens afwende van zijn werk, en van de man de hovaardij verberge, dat Hij zijn ziel van het verderf afhoude, en zijn leven, dat het door het zwaard niet doorga. Vergeten wij niet, dat God bij alle gebeurtenissen, die er plaats hebben, tegenwoordig is, en dat Hij doorgaans ook de bewijzen geeft zijner tegenwoordigheid, maar dat deze meestal door ons ongeloof worden voorbijgezien, of althans niet als bewijzen van 's Heeren tegenwoordigheid erkend worden. Het ongeloof lost al het goddelijke op in het natuurlijke, gelijk het water alles in water en het vuur alles in vuur oplost. Het machtigste element overheert altijd het zwakkere en lost het in zich op. In het ongeloof nu is de natuur het machtige element, en daarom lost zij de genade op in de natuur. Het geloof daarentegen neemt de natuur in zich op en verandert haar in genade. Daarom zien de heiligen der Schrift God in al de verschijnselen der natuur. Zij zeggen niet: "het onweert," maar "de God der ere dondert, zijn bliksems verlichten de wereld." En zo spreken zij van al het natuurlijke; het natuurlijke is bij hen nooit het bloot natuurlijke, zoals het bij de ongelovigen is, die geen goud erts, maar enkel erts zien, maar het goddelijk natuurlijke. Zij scheiden nooit de Schepper af van het schepsel, zoals het ongeloof altijd doet. Doch wij keren tot de tekst terug. Merkt op! overal en gedurig horen wij in het rechtsgeding des Heeren stemmen, die ten opzichte van Jezus roepen: onschuldig! onschuldig! Voorzeker is het een treffende en aandoenlijke bijzonderheid, dat Pilatus nog even voordat hij het vonnis zal uitspreken, door zijn vrouw wordt gewaarschuwd. Zij liet hem weten, dat zij om der wille van die rechtvaardige veel geleden had in de droom; en nu zij ontwaakt was, verving de ene angst de andere: bij de angst aangaande het lot van Jezus paarde zich de angst over de mogelijke medeplichtigheid van haar man aan Jezus dood. En nu deed zij meer en beter dan haar man: zij was getrouwer in haar plicht dan hij in de zijne. Zij verzuimde niet, om niettegenstaande de tijd, de plaats, de omstandigheden haar ten ene male moesten afschrikken, terstond een bode tot haar man te zenden, die in het midden van de uitoefening van zijn ambt tot hem moest doordringen, en ook werkelijk tot hem doordrong, tot zelfs aan de rechterstoel, waarop Pilatus reeds gezeten was, met de dringende waarschuwing: Heb toch niet te doen met die rechtvaardige. Hoe wist de vrouw van Pilatus, dat Jezus een rechtvaardige was? Wij weten het niet, maar kunnen het zeer wel gissen. De vrouw leeft in haar afzondering van openbare zaken meer in de overdenking van

de aard en strekking dier zaken. De man ziet meer en somtijds alléén op de zaak als uitwendig verschijnsel, en hij behandelt haar als zodanig. De vrouw behandelt de zaak niet, maar overdenkt haar, en ziet haar daardoor in haar innerlijkheid, in haar wezen. Ook heeft de vrouw ten opzichte van openbare zaken, juist omdat zij er buiten staat, minder vooroordelen in de opvatting der dingen, en in het geheel geen belemmerende invloeden. Het gerucht van het optreden eerst van Johannes de Doper, en daarna van dat des Heeren en diens heerlijke wonderen, verspreidde zich altijd meer. Het gehele Joodse land was er van vervuld; zou het huis van Pilatus, dat in het midden van Jeruzalem stond, daarvoor al die tijd volstrekt gesloten zijn gebleven? Het is onwaarschijnlijk. Pilatus hoorde van Johannes en Jezus spreken met het oor van een krijgsman en staatsman, die zelden acht geven op hetgeen niet tot hun vak behoort; daarbij verachtte Pilatus als een ruwe Romein alles wat Joods was. Maar zijn vrouw hoorde deze geruchten met het oor ener vrouw, die gevoelig is voor al wat goedheid, medelijden, barmhartigheid is. En al de wonderen des Heeren waren weldadigheden en hulpbetoningen. Kon het anders, of zij moest met hoge belangstelling altijd meer willen horen van die geruchten, die haar aandoeningen en gedachten aangenaam troffen en bezighielden? Immers zij kon zich geen begrip vormen, dat zulk een goddelijk weldoener ooit in lijden zou komen. En toen nu deze goddelijke weldoener in lijden kwam, toen werden al haar gedachten van Hem vervuld in de droom, en zijn levensgevaar vervulde haar ziel met zoveel angst, dat zij betuigen kon zelf veel geleden te hebben vanwege het lijden, waarin Jezus gebracht was, en waarvan zij de verdere voortgang wilde voorkomen. Op deze wijze kunnen wij de zaak zonder wonder verklaren. En toch kunnen wij ook hier het wonder niet uitsluiten, al ware het alleen om de treffende tegenstelling van Herodias ten opzichte van Johannes de Doper, en Abrokla (zo was de naam van Pilatus huisvrouw) ten opzichte van de Heer. Er zijn wonderen der Schrift en wonderen der Voorzienigheid. De wonderen der Schrift geschieden niet meer, omdat de Schrift is afgesloten, die de onmiddellijke wonderen als zodanig alleen kon aanwijzen. Immers, zonder getuige is er geen rechtszaak. De wonderen der Voorzienigheid geschieden nog dagelijks, en ik kan mij niet voorstellen dat er iemand kan zijn, die nadenken kan, zonder zich bewust te worden van bijzondere leidingen Gods, die uit de aaneenschakeling van oorzaak en gevolg niet zijn te verklaren, maar tussenkomsten aanwijzen, die aan die strakke rechte lijn een wending, kromming, ja gehele omkering gegeven hebben. Het is toch opmerkelijk, dat de vrouw van Pilatus juist diezelfde nacht in de droom vanwege de Heer zóveel geleden had, dat de angst haar uitdreef tot zulk een stoute stap als zij deed. In die nacht stond de Heer voor de Joodse raad; eerst in de morgenstond werd des Heeren zaak bij Pilatus aanhangig gemaakt. En terwijl nu de Heer voor de Joodse raad stond en de vrouw van Pilatus sliep, werd zij door die angstige droom overvallen. Wij kunnen hier niet anders dan herhalen, wat wij straks bij de aanhaling uit het boek Job zeiden. God, die uit de mond der kindertjes zijn lof bereidt, bereidde ook eenmaal uit de mond ener Kananesche vrouw, een heidin, de lof van de Zone David’s, de Koning van Israël, en bereidde ook nu, waar geheel Israël van Jezus zweeg of tegen Hem getuigde, zijn lof en zijn verdediging uit de mond dezer aanzienlijke edele Romeinse vrouw. Wij voegen hier nog bij, dat wij uit de ongewijde geschiedenis weten, dat eerst veertig jaar na die tijd aan de stadhouders verboden werd, hun vrouwen mede te nemen in de vreemde gewesten. Toen Pilatus stadhouder was, werd dit de stadhouders algemeen toegestaan. Wij zien uit dit voorbeeld, dat met talloze voorbeelden kan vermenigvuldigd worden, dat de ongewijde historie altijd gereed is, de heilige historie te bevestigen bij allen, die niet moedwillig ongelovig willen zijn. En het was de voorbereiding van het Pascha, en omtrent de zesde ure. Dat is bij ons negen uur 's morgens. Deze ure was de ure van het morgenoffer bij de Joden, en daar het tegelijk Vrijdag en dus de voorbereidingsdag van de Paassabbath, de feestdag bij uitnemendheid was, moest de rechtszaak van Jezus met de meest mogelijke spoed ten einde worden gebracht, dat dan ook geschiedde; want was het nu omtrent negen ure in de negende ure werd Jezus gekruist. En Pilatus zeide tot de Joden: ziet uw Koning! Pilatus zeide hiermede rechtstreeks tot het volk, dat

hij Jezus op geen andere grond ter dood veroordelen kon, dan met de titel van hun Koning. Dat was hun enige beschuldiging, die het vonnis des doods over Jezus kon rechtvaardigen. Het was om diezelfde reden, dat hij Jezus liet kruisigen met het opschrift: Jezus, de koning der Joden. Het was de enige grond, waarmee hij zijn doodvonnis bij de keizer kon verdedigen, wanneer hij daartoe mocht geroepen worden. Gij gevoelt, dat hierin een dier fijne trekken lag, die men zo dikwijls in een geslepen staatkunde aantreft. Pilatus zelf vond in Jezus koningschap geen gevaar voor zijns meesters keizerschap; maar de Joden zeiden, dat daarin een groot gevaar lag: dat hij, die zichzelf tot koning maakt, de keizer weerspreekt, en dat wie de keizer op deze wijze weerspreken laat, des keizers vriend niet kan zijn. "Welnu," zeide Pilatus, "dan moet ook dat gevaarlijke koningschap de uitdrukking zijn der reden, waarom Jezus ter dood veroordeeld en gekruisigd wordt." Doch wat zeide Pilatus hiermee tot de Joden? Dit zeide hij: "Gij houdt Jezus voor een valse Messias; maar als nu uw ware Messias komt, en deze zich ook de koning der Joden noemt, dan moet hij ook gekruisigd worden; want zijn koningschap zou insgelijks mijns meesters keizerschap in gevaar brengen." Dit gevoelden de Joden maar al te goed, en daarom drongen zij er bij Pilatus zozeer op aan, om het opschrift op het kruis te veranderen. Doch daar wilde Pilatus niets van horen. De beschuldiging was niet van hem, Pilatus, maar van hen, de overpriesters uitgegaan, en dus was er geen herroepen aan. Zij hadden te voren moeten weten wat zij deden en zeiden. Maar zij riepen; neem weg, neem weg kruis Hem! De oproerkreten worden al korter en korter; ten laatste trekken zij zich samen in één woord, dat alles zegt, wat bedoeld wordt. Zo schreeuwde later het Efezische volk uren lang: Groot is de Diana der Efezers! Hier is het herhaald geroep: "aan het kruis met Hem!" Pilatus zeide tot hen: zal ik uw Koning kruisigen? Dit woord was een terging van de Joden, een spotten met hun eigen woorden, waarmee zij Jezus hadden beschuldigd van zich het koningschap te hebben aangematigd. Pilatus was als iemand die, ziende dat hij voor zijn vijand moet onderdoen, zijn degen wegwerpt, maar hem toch nog met zijn handschoen een beledigende slag in het aangezicht geeft. De overpriesters antwoordden: wij hebben geen koning dan de keizer. Wij huiveren bij dit woord. Het is de formele afzwering van de verwachting der vaderen. Het ongeloof van Israël heeft in dit woord zijn hoogste hoogte bereikt en uitgesproken in zijn volle kracht. Israël leverde zich hiermee als een heidens geworden volk over in de macht der Heidenen; het erkende zichzelf als niet meer een zelfstandig volk te zijn met zijn eigen, enig wettig koningschap, maar als aan Rome vrijwillig onderworpen en onderdanig. En dat verklaarden zij, die de gezworene vijanden waren van Rome's heerschappij, en die juist onder voorgeven, dat zij door Jezus toedoen geheel onder Rome's macht zouden geraken, Jezus wilden doden! Doch wat doet de mens niet al om zijn hartstochten te bevredigen, en vooral om zijn wrok te koelen! Toen nu Pilatus zag, dat hij niet vorderde, maar veelmeer dat er oproer werd, nam hij water en wies de handen voor de schare, zeggende: ik ben onschuldig aan het bloed dezes rechtvaardige; gijlieden moogt toezien. Gij herinnert u, dat het algemeen een spreekwoord is: "Ik was mijn handen in onschuld," en dat het wassen der handen als een zinnebeeldige handeling van onschuldig te zijn aan de dood eens verslagene, een Israëlitische instelling was, Deuteronomium 21:6-9. Van Israël is deze gewoonte, zoals een menigte andere goddelijke instellingen, tot de Heidenen overgegaan, die ze naar hun smaak hebben gewijzigd. Bij Pilatus echter had deze handeling een verkeerde toepassing, en was het, zoals wij zouden zeggen, een blote uitvlucht. Och, wat kan de mens al niet in de plaats stellen voor het doen van zijn plicht, en waarmee kan hij zichzelf al onschuldig houden! Nee, de verkrachting van het geweten is door geen ceremonie goed te maken, het inwendig bloeden der wond is door geen uitwendig doekje te stelpen. Het geweten wordt niet als de handen gereinigd door water, maar alleen door het bloed van Jezus Christus. Niets uitwendigs kan de mens bevrijden van zijn zonden, alleen het geloof des harten, dat Christus aanneemt als de volstrekt enige en volstrekt algenoegzame gerechtigheid des zondaars, verzoent, bedekt, begraaft de zonden voor eeuwig. Pilatus wilde twee dingen: zijn persoon en zijn geweten vrijhouden; doch dat is soms onmogelijk. Soms moet

men zijn persoonlijkheid prijs geven voor zijn geweten. Zo deden onze martelaren. Zij gaven hun leven prijs, maar niet hun geloofsovertuiging. En zo had Pilatus ook moeten doen, als het nodig geweest ware; maar het was niet nodig. Zijn leven stond bij de uitoefening van het recht in geen gevaar; hij had slechts van de beginne af zich aan het recht moeten houden. Voor ons strekt nu het handenwassen van Pilatus alleen tot een bewijs, dat de Heer, onder gedurig en uitdrukkelijk protest, zelfs van zijn eigen rechter, ter kruisdood is overgeleverd. Het is toch zeer opmerkelijk, dat Jezus voor de boosaardigste hogepriester, voor de goddelooste koning en voor de onwaardigste rechter terechtgesteld, én niet van schuld overtuigd werd, zodat zijn laatste rechter, alvorens Hem ter dood over te geven, deze schuld als een bloedschuld van zich afwierp op het Joodse volk en hun overheden. En is dit nu alles waar, hoe kon dan God toelaten, dat Jezus, de heilige mens, nochtans gekruisigd werd? Zou de Rechter der ganse aarde geen recht doen? Het is onmogelijk; God doet altijd recht, maar zijn recht is, gelijk alles wat het zijn is, oneindig hoog, oneindig diep. Naar het menselijk recht was Jezus onschuldig, en zijn menselijke rechters hebben de vreselijkste gerechtelijke moord aan Hem begaan, die er te begaan is; maar naar het goddelijk recht moest Hij onschuldig sterven, als ware Hij schuldig, want Hij had het borgschap voor ons, zondaren, waartoe God Hem riep, vrijwillig aanvaard. En al het volk antwoordende, zeide: Zijn bloed kom over ons en onze kinderen. Met deze woorden namen zij de misdaad aan Jezus gepleegd, voor hun rekening. Ziet gij, dat wij eens anders zedelijke schuld wel degelijk voor onze rekening kunnen nemen? Aan al de zonden, die wij beamen, waartegen wij niet protesteren, zijn wij medeplichtig, mede schuldig. Op deze onomstotelijke waarheid rust het woord des Heeren tot zijn ongelovige tijdgenoten: Op u zal komen al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is op de aarde, van het bloed des rechtvaardigen Abels af tot op het bloed van Zacheria, de zoon van Barachia, welke gij gedood hebt tussen de tempel en het altaar, Mattheus 23:35. Op dezelfde wijze maken de Joden van onze tijd, zolang zij geen Christenen worden, zich schuldig en medeplichtig aan de dood van Christus, en maken de Roomsen, zolang zij geen Protestanten worden, zich schuldig en medeplichtig aan de gruwelen der inquisitie. Zonder protest tegen het kwade, heeft men er deel aan. Vreselijke waarheid, waaraan door weinig mensen gedacht wordt, welke echter door niets te ontzenuwen is. Mochten wij er door afgeschrikt worden van het ongeloof, als van het monster, dat zijn eigen kinderen allen meedogenloos verslindt. Wie niet gelooft is schuldig, is medeplichtig aan de kruisiging van de Zoon van God, en zal het oordeel er voor dragen. Gij beseft dan ook nu altijd duidelijker, dat door de uitroep des Joodsen volks: zijn bloed kome over ons en onze kinderen! het toppunt hunner zonde bereikt, en daarmee hun ondergang als volk tot aan het einde dezer bedeling onherroepelijk vastgesteld was. Ja, van datzelfde ogenblik af werd dit vonnis, door henzelf over zichzelf uitgesproken, ten uitvoer gebracht. Ach, reeds achttien honderd jaren licht het bloed van Christus als een bloedschuld op Israël, en vinden wij de waarheid der legende van de wandelende Jood in het Joodse volk zelf terug. Trouwens het was reeds aan het ongeloof geprofeteerd door Mozes in de naam van God, Deuteronomium 28:64,65: De Heer zal u verstrooien onder alle volken, van het een einde der aarde tot aan het andere einde. Daartoe zult gij onder dezelfde volken niet stil zijn en uwe voetzool zal geen rust hebben. Doch de Messias heeft voor zijn volk gebeden: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen, en daarom zal datzelfde bloed, dat zij tot een oordeel over zichzelf hebben ingeroepen, ten laatste, uit onuitsprekelijke goddelijke genade en liefde over hen komen tot ontzondiging. Immers, wat zegt Paulus, Romeinen 11:25-29: Ik wil niet, broeders, dat u deze verborgenheid onbekend zij, (opdat gij niet wijs zijt bij uzelf) dat de verharding voor een deel over Israël gekomen is, totdat de volheid der Heidenen zal ingegaan zijn. En alzo zal geheel Israël zalig worden, gelijk geschreven is: de Verlosser zal uit Zion komen, en zal de goddeloosheden afwenden van Jacob. En dit is hun een verbond van Mij als Ik hun zonden zal wegnemen. Alsdan zullen zij in de diepste ootmoedigheid en boetvaardigheid der ziel hun schuld bewenen, en hun Schulduitdelger aanbidden. En Pilatus oordeelde dat hun eis geschieden zou. Zo buigt

dan Pilatus en in hem de wereld beheersende Romeinse keizer voor de eis van een oproerig volk, en aanschouwen wij hier de zegepraal van de soevereiniteit des volks over de soevereiniteit der door God gestelde machten, de soevereiniteit door Gods genade; want God is zowel de oppermachtige en vrijmachtige uitdeler van de keizerskroon als van de koningskroon en van alle vorstelijke kronen, Daniël 4:17. Waarschijnlijk zullen wij wel genoeg hebben aan deze aanschouwing van de triomf der volkssoevereiniteit, om met afgrijzen jegens haar vervuld te worden; doch zo wij er nog niet genoeg aan mochten hebben, kunnen wij bij deze ontzettende proeve uit de heilige geschiedenis nog voegen die der eerste grote Franse revolutie, die de zedelijke en maatschappelijke wereld in Europa een schok heeft gegeven, waarvan zij zich nog altoos vruchteloos poogt te herstellen, en die wellicht niet te herstellen is dan door de onmiddellijke tussenkomst Gods: de komst des Heeren. Wij kennen uit haar geschiedenis de vele ontzettende gerechtelijke moorden, door de volksmenners gepleegd, waarmede ook geoordeeld werd, dat de eis van het volk geschieden moest. Zo sterk wij daarom voor de vrijheid en des volks ijveren, zo sterk protesteren wij tegen de volstrekte oppermacht, de soevereiniteit van het volk. Men beschouwt het volk als een levend menselijk lichaam, dat alles in zich verenigt, wat tot zelfbestuur vereist wordt: verstand, wil, vermogen. En zulk een lichaam is het volk ook, met dien verstande, dat het volk als zodanig niet een afzonderlijk geheel uitmaakt. Een koning behoort ook tot het volk, al de bewindslieden behoren tot het volk; zij die besturen en zij die bestuurd worden, maken het volk uit. Doch nu zegt het anti-christelijk beginsel: De wil des volks is de wet des volks, en de koning en alle andere bewindslieden onder de koning zijn enkel gemachtigden des volks, om de wil des volks ten uitvoer te brengen, en om, bij gebreke van dien, door het volk verjaagd of vermoord te worden. Het Christelijk beginsel daarentegen zegt: De wil van God is de wet, gelijk van ieder enkel mens, zo ook van een volk, van alle volken, en de wil van God is: dat men recht en gerechtigheid doe zowel aan een iegelijk als aan allen tezamen, en zowel aan de vreemdeling als aan de inboorling, Exodus 12:49; want het beginsel is één en eenvoudig, maar de toepassing er van is veelvuldig, ja oneindig. En de koning of keizer en alle andere machthebbenden zijn dienaren Gods, en zij moeten zijn wil volbrengen door 's lands wetten te handhaven; en doen zij dat niet, dan zal God de rechten van het volk handhaven. Gij ziet ook hier, dat alle verschil licht tussen het beginsel des geloofs en des ongeloofs, en het is in dat opzicht met een volk als met de enkele mens. Als ik geloof dat God in bijzondere gevallen mijn rechtszaak zal richten, en dat in openbare gevallen de bestaande rechters mij recht zullen verschaffen, dan denk ik er niet aan, om mijn eigen rechter te zijn. Evenzo, als een volk gelooft dat God als de Koning der koningen en de Heer der heeren, dus als de enige macht boven alle macht, de koningen en heren der aarde aanstelt en afzet, zegent en tuchtigt, dan zal het niet in zijn gedachten nemen om zijn eigen rechter te zijn. Maar als het volk zich stelt in de plaats van God en zegt: "Door mij regeren de koningen," dan zegt ook het volk: "Door mij worden de koningen ter verantwoording geroepen en gevonnist." Zeker, het volk heeft ook een stem in het staatsbestuur, maar het mag geen andere stem zijn dan die van het geweten en van het verstand, niet de stem van willekeur en hartstocht. De eerste stem moet gehoord, de andere gesmoord worden. Wee de vorsten, die de eerste stem niet horen, maar smoren. Wee het volk en de vorsten, waar de tweede stem niet wordt gesmoord, maar gehoord! De vreselijke gevolgen er van worden in onze tekst als in bliksemlicht gezien. En gaf Jezus over tot hun wil om gekruisigd te worden. Zo gaf dan Pilatus Jezus over aan de wil des volks. Ontzettend, niet waar? Maar hoe velen, die zich de Christennaam toe-eigenen, doen nog heden hetzelfde en geven Christus over aan dat volk, dat altijd tegenover het volk des Heeren staat, om Christus van zijn eer en waardigheden te beroven, en Hem met de spotmantel om de schouders en met de spotkroon op het hoofd eerst te geselen en daarna te kruisigen? Men kan het in onze tijd stilzwijgend aanhoren, dat de Heer der heerlijkheid tot zelfs op de hoge plaatsen der steden en dorpen, op de aan Hem gewijde leergestoelten onteerd, gesmaad, gelasterd wordt. Heeft men dan geen vrees meer voor het

woord van Hem, die eenmaal het oordeel houden zal over alle vlees: dewijl gij noch koud noch heet zijt, zal Ik u uit mijn mond spuwen? O, dat wij met Jacob zeggen: Mijn ziel kome niet in hun verborgen raad, en mijn eer worde niet verenigd met hun vergadering! Dat wij én de ongelovige lasteraars zelf, én hen, die ze zo zoetsappig kunnen dulden, wederstaan met al de macht des woords, die ons gegeven is, zonder op te houden en zonder moe te worden. Mij dunkt, wij hebben thans de meest afschrikkende voorbeelden van dat ongeloof voor onze ogen in Judas, die Jezus overgaf aan zijn vijanden, in de overpriesters, die Hem overgaven aan Pilatus, en in Pilatus, die Hem overgaf aan de wil des volks; opdat Jezus gekruist werd. Doch ook nu verheffen wij de blik van dat toneel der menselijke schande tot de aanschouwing van de heerlijkheid Gods, en zeggen: "Ziet hier de heilige ruiling, waarop onze zaligheid rust, geschied." Barabbas, die als een oproerling en moordenaar de zondaar in zijn volle gedaante vertegenwoordigt, gaat vrij uit, omdat Jezus in zijn plaats gekruisigd wordt. De toepassing van deze waarheid op onszelf is de bron onzer enige en eeuwige vertroosting. Wie zichzelf beschouwt gelijk hij is, die zal er niet tegen hebben om zichzelf, niet voor mensen, maar voor God, (en met God hebben wij hier alleen te doen) gelijk te stellen met Barabbas. Dat hij een woesteling was en wij beschaafde lieden, dat hij een oproermaker en moordenaar was en wij vredige en zedige burgers zijn, dat maakt een groot uitwendig verschil tussen hem en ons; maar daarom nog geen inwendig verschil. Dragen wij niet dezelfde menselijke natuur in ons, zijn wij niet van hetzelfde leem afgesneden? Was hij niet een even lief kind op de moederlijke schoot, als wij allen waren? Maar hij had geen Loïs tot grootmoeder en geen Eunice tot moeder, zoals Timotheus had en wij hadden, en hij werd niet van kindsbeen af onderwezen in de Heilige Schriften, zoals wij onderwezen werden. Hij had slechte leermeesters en wij goede; zijn omgeving was bedorven en de onze bederfwerend. Hij was zonder tucht en wij waren nooit zonder tucht. Hij had weinig vrienden en vele verleiders, en wij weinige verleiders en vele vrienden; en zo geschiedde het, dat dezelfde menselijke natuur bij hem in al hare kwade en bij ons in al hare goede eigenschappen ontwikkelde. Zeker is het zijn schuld, dat hij een moordenaar is, maar is het onze verdienste, dat wij geen moordenaars zijn? Moogt, kunt gij er op roemen? Kunt gij uw goede werken in rekening brengen bij de mensen? Ja, ofschoon het u bij hen als een praler zou kenmerken. Maar kunt gij ze ook in rekening brengen bij God? Nee, het zou u stempelen tot een eigengerechtige dwaas. Gij zegt veeleer: wat ik ben en niet ben, dat ben ik door Gods genade; God bewaarde mij van het kwade en leidde mij tot het goede, geen andere reden daarvoor is er dan zijn ongehoudene liefde; laat deze mij aan mijzelf over, dan word ik nog wat Barabbas geworden is, want zijn natuur is en blijft mijn natuur. Was David niet een der edelst ontwikkelde mensen? Was hij niet reeds als knaap godvrezend, had hij niet vrome ouders, was hij niet edelmoedig, grootmoedig? En toch bij al die voortreffelijkheden der natuur en der genade viel hij zo diep als Barabbas viel; hij werd een opstandeling tegen zijn Opperheer en een moordenaar van zijn naaste. Het is een treffend woord, dat wij hier wel mogen herhalen: "Elke deugd heeft haar prijs; hebt gij haar nog, zo is u de rechte prijs er nog niet voor geboden." Daarom leert de Heiland ons onophoudelijk bidden: Leid ons niet in verzoeking: stel ons niet op de proef, laat de prijs, waarvoor wij onszelf overgeven, ja wegwerpen, ons niet worden geboden. Zo hebben wij er dan niet tegen om in Barabbas de ware, volle vertegenwoordiger der gevallen menselijke natuur voor God te zien? Nee, en te meer niet, omdat wanneer een minder diepgevallen mens tot toonbeeld van de zondaar ware gesteld, dezulke, die zo diep als Barabbas vielen, niet door hem zouden vertegenwoordigd zijn. Zo dan: in Barabbas gaat de mens, gaan gij en ik, vrij uit, waar Jezus in onze plaats gekruisigd wordt. Gij gevoelt dat deze betrekking, de betrekking van Jezus tot de zondaar en van de zondaar tot Jezus zijn moet, zal deze gevolgtrekking waarheid wezen. Alleen Barabbas werd naast Jezus gesteld, en ontving zijn vrijheid door Jezus kruisiging. Er waren nog andere oproermakers en moordenaars in de gevangenis, doch deze werden niet in vrijheid gesteld, maar enkelen er van met Jezus gekruist. Wij moeten dus als zoveel Barabbassen met Jezus in

betrekking komen, om door Hem vrijgemaakt te worden, door zijn treden in onze plaats. En dat geschiedt, gelijk het toen vleselijk op onheilige wijze geschiedde, door de stem des volks, thans geestelijk, op heilige wijze door het geloof. Ben ik waarlijk een Barabbas voor Jezus, dan is Jezus waarlijk een Jezus voor mij, die mij van de vloekdood bevrijdt, door zelf die dood voor mij te ondergaan. En de krijgsknechten leidden Hem binnen in de zaal, welke in het rechthuis is, en riepen de ganse bende samen; en als zij Hem bespot hadden, deden zij Hem de purperen mantel af en deden Hem zijn eigen klederen aan. Het was een vernieuwde moedwil van de losbandige krijgsknechten, die er hun genoegen in vonden, om hun deel in de uitoefening van het vonnis aan het slachtoffer te verkrijgen. Zulk een door allen gehaat en doodschuldig verklaard mens kon, volgens hun mening, niet genoeg gestraft, geteisterd, gepijnigd, bespot, gehoond, te schande gemaakt worden. Men trapt en vertreedt, de veroordeelde op allerlei wijze, en roept er de meest mogelijke getuigen bij, om er een gemeenschappelijk vermaak van te hebben. Wat zullen wij zeggen? Alles heeft zijn reden, zijn grond van bestaan in geestelijke diepten. Waar het sterkste licht is, is ook de sterkste schaduw. Tegenover de Godmens staat de mens der zonde, en moet hij staan; het kan niet anders: er is een volstrekte noodzakelijkheid voor de meeste dingen, die ons toevallig schijnen. Pilatus liet dit alles toe, ofschoon het niet tot de kruisstraf behoorde. Hij had geen eergevoel, en dus ook geen teer gevoel voor deze dingen. Hij had immers Jezus buiten noodzakelijkheid, alleen om een zachter vonnis dan een doodvonnis voor Hem te verkrijgen, laten geselen. En nu was de zaak beslist, en trok hij zich niets meer aan. Toen de krijgsknechten en de bijeengeroepen bende verzadigd waren van hun moedwil, deden zij Jezus de purperen mantel af, en deden Hem zijn eigen klederen aan. Er staat wel niet, dat zij Hem de doornenkroon afnamen, doch deze behoorde bij de purperen mantel. Beiden maakten een geheel uit. Het is buitendien onwaarschijnlijk, dat Jezus de doornenkroon op het hoofd droeg, terwijl Hij gekruisigd werd. De gedurige bloeding door het indrukken der doornen zou zijn gelaat geheel onkenbaar hebben gemaakt. De schoonheid van het denkbeeld heeft de schilders verleid, om Jezus op het kruis af te beelden als met doornen gekroond, in overeenstemming met het opschrift: Deze is de koning der Joden; doch de kunst mag de waarheid niet aan de schoonheid opofferen, tenminste daar niet, waar de waarheid en schoonheid kunnen samengaan, hetgeen niet altijd het geval is. Christus is gekruist geheel naakt, zoals Adam werd geschapen; dit bracht de kruisstraf mede, en ook daarom was zij zulk een schandelijke straf, dat alleen slaven en moordenaars uit de Joden en barbaren mochten gekruisigd worden, en de Romeinse burger er ook bij de grootste misdaad vrij van was. Tot deze volslagen naaktheid behoorde de doornenkroon niet, en deze mocht er daarom ook niet bijgevoegd worden. De naaktheid nu mag door de kunst wel niet afgebeeld worden, maar de kunst mag ook niet overnemen, wat niet tot de zaak behoort. Is het ook niet genoeg, dat Jezus vóór zijn kruisiging met doornen is gekroond? Gij weet de doornen der aarde vertegenwoordigen in de Heilige Schrift de vloek der aarde; want al het zichtbare en stoffelijke is uitdrukking van het onzichtbare en geestelijke. Het aardrijk zij om uwentwil vervloekt, zeide God tot de eerste zondaar, en met smart zult gij daarvan eten al de dagen uws levens. Ook zal het u doornen en distels voortbrengen, en gij zult het kruid des velds eten, Genesis 3:17,18. Christus hief ook dezen vloek op door de doornenkroon op zijn gezegend hoofd te laten plaatsen, en veranderde hiermee ook deze vloek in een zegen. Het lijden en sterven van Christus is dat hout en dat zout, dat alle bittere en brakke wateren in de woestijn en in Kanaän zoet en gezond maakt. Ja, Hij droeg een kroon van doornen, Hij leed alles wat er te lijden is, en welk een klein deel van dat geheel is ons lijden! Och, slechts een enkele doorn in het vlees, in de zijde, in de voet! Het is smartelijk op zichzelf, maar niet smartelijk bij zijn smart. En zouden wij dan, waar in Jezus alle wonden bloeden, onze kleine wond zo groot achten? Of zouden wij, waar onze Heer alles leed, in het geheel niet willen lijden? Zou het ons voegen op rozen te gaan onder een Hoofd, dat met doornen gekroond is? Er moet gemeenschap met Christus zijn in alles, ook in het lijden. Hij leed verzoenend en voldoenden voor de zonde, wij moeten lijden door in

de kracht des Heiligen Geestes de zonde te bestrijden en haar af te sterven; bij dit afsterven treedt de zonde uit onze ziel naar buiten in onze droefheid over haar, en sterft zij in onze lichamelijke dood. Trouwens het is met de zonde in onze ziel als met een verzwering in ons lichaam. Zij moet naar buiten komen en rijp worden met pijn, tot zolang zij zich opent en met het kwaad de pijn geheel weggenomen wordt. Treffend is het echter te zien, hoe de spotmantel en kroon al de eeuwen door van de Heer op de discipel zijn overgegaan. Herinner u slechts de auto-dafés, waarbij de ter verbranding veroordeelde lezer der Heilige Schrift, onder de scheldnaam van ketter, met een met duivels en hellevlammen beschilderde papieren mantel en kroon naar de brandstapel werd geleid. En hoe worden nog heden Gods kinderen in sommige schandbladen met dezelfde papieren spotmantel en kroon, niet naar de brandstapel geleid, want daartoe ontbreekt de boze thans de macht (ze zouden het anders gaarne doen), maar toch aan de kaak, ten toon gesteld voor het publiek, dat gaarne naroept, wat het door zijn lievelingen wordt voorgezegd. En zij namen Jezus en leidden Hem henen om gekruist te worden. Aan het rechtsgeding is een einde gekomen, nu moet aan de persoon, die het gold, een einde gemaakt worden. Men leidt Jezus het rechthuis uit, op de straat, op de openbare weg, waar duizenden van het volk elkaar verdringen om de veroordeelde van nabij te zien; en Jezus laat zich leiden als een lam, dat ter slachting wordt geleid, en dat stemmeloos is voor het aangezicht zijner scheerders; alzo deed Hij zijn mond niet open. En Hij dragende zijn kruis, ging uit. Iedere kruiseling moest zijn eigen kruis dragen. De kruisdracht en de kruisiging behoren dan ook noodzakelijk bij elkaar. De Heer zelf plaatste zijn schouders onder het kruis, dat Hem werd opgelegd, wel door de handen der mensen, maar overeenkomstig de raad van God, en Hij gebiedt ook ons dagelijks ons kruis op te nemen en het Hem na te dragen. Waarom? Omdat zijn verzoenende kruisiging onze heiligmakende kruisdracht vordert. Wij moeten ons Hoofd volgen, en komen niet tot de heerlijkheid dan door het lijden, en niet in het eeuwige leven dan door de dood. Wij hebben het meermalen opgemerkt, dat dit nu eenmaal de weg van de begenadigde zondaar is. De zonde brengt de lijdensweg mee, de genade doet er de zaligheid op volgen. Dat wij ons dan gemeenzaam maken met het denkbeeld, dat wij niet buiten het lijden en de dood om, maar door het lijden en de dood heen, overwinnen zullen. Als wij niet gezondigd hadden, zou de Heer niet hebben behoeven te lijden en te sterven, om ons te behouden, en wijzelf zouden het ook niet nodig gehad hebben; maar wij zouden alsdan wellicht door een wegneming als die van Henoch, of door een opvaart als die van Elia, deze aarde voor hoger gebied hebben verwisseld, of, wat nog meer waarschijnlijk is, de schone, heilige aarde zou ons tot een eeuwige woonplaats hebben verstrekt. Nu echter door de zonde het lijden en de dood in de wereld gekomen zijn, nu moest de Verzoener der zonde door beide heengaan, en nu moet ieder zondaar er door heengaan, terwijl de begenadigde zondaar daar, evenals Christus, weder uittreedt in het eeuwig zalig leven. Daarom is wel ieder mens een kruisdrager, maar niet als een discipel van Jezus. Ieder mens sterft wel in zijn dood op een kruis, maar niet ieder op het kruis van Jezus. Of bestaat er een mens of een Christen zonder te lijden, zonder te sterven? Zeker, bij de een is het kruis van hout en bij de ander van goud; bij de een wordt het innerlijk, bij de ander uiterlijk gedragen; maar toch heeft elk huis zijn kruis, en elk hart zijn smart. Bij de Christen echter treedt het meer op de voorgrond, is het meer zichtbaar. Ja, hoe dikwijls gebeurt het, als het de Heere behaagt jeugdige gelovigen tot zich te nemen, dat zij, na een leven van weinig lijden en veel vreugde in het ouderlijk huis, ten laatste toch aan het kruis worden gehecht en er op sterven door een langdurige en uitputtende, of door een snelle maar vreselijk verwoestende, besmettelijke krankheid, waardoor zij ook in die smaad van Christus delen, dat de liefste vrienden van verre staan en niemand met hen te doen wil hebben in hun dood, dan zij, die hen liefhebben met een liefde, die sterker is dan dood en graf. Zo vreselijk als die toestand is, zo liefelijk is de troost, dat onze doden hiermee nog in hun sterven door de Heer in de innigste gemeenschap met Hem en zijn kruis zijn gebracht geworden. Naar de plaats, genaamd Hoofdschedelplaats, welke in het Hebreeuws genaamd wordt Golgotha. Deze gerechtsplaats

lag buiten de stad; het was een onreine plaats, die als zodanig buiten de heilige stad zijn moest. Hij gaf te kennen, dat er geen gemeenschap is tussen de zondedienst en de tempeldienst. Er is dan ook bij ieder beschaafd volk geen gemeenschap tussen de misdadiger en de eerlijke burger. Men zondert ze van elkaar af door onterende straffen of gevangenissen. Ook hier werd de Heer, de Heilige, met de misdadiger gelijk gesteld. Hij, die alleen rein is, en die alleen de onreine reinigt, wordt als onrein, als een zedelijk melaatse man naar een onreine plaats geleid, om er te sterven. Hoe velen zijner liefste discipelen en discipelinnen hebben ook hierin met Hem gemeenschap gehad! Hoe velen zijn in diepe kerkerholen, in afschuwelijke gevangenissen, in de meest onreine plaatsen gestorven, of met gruwelijke folterpijnen vermoord! En als wij dan nu in onze krankheden op zacht gespreide sponden mogen neerliggen, om er wellicht op te sterven, verheerlijken wij er dan God voor, en spreken wij ook hier de dichter na: "'t Is ook een vrucht, die 't kruis ons gaf."

15:21 De Heer en Simon van Cyrene.

En als zij Hem wegleidden, uitgaande, vonden zij zekeren Simon van Cyrene, de vader van Alexander en Rufus, die daar voorbijging, komende van de akker; deze dwongen zij en legden hem het kruis op, dat hij het achter Jezus droeg. Vooreerst moet ik u zeggen, dat de Heere het kruis niet afgenomen werd, omdat Hij er onder bezweek, en ook, dat Simon niet geprest werd het Hem na te dragen uit mededogen voor Jezus. De Protestantse kunst heeft, in navolging van de Roomse, nog altijd de gewoonte de Heer voor te stellen als bezwijkende onder het gewicht van zijn kruis. Niets is echter meer onwaar, dan de Heer in deze onwaardige houding voor te stellen. De Heer bezwijkt niet onder zijn kruis, Hij, die door de engel versterkt werd om niet te bezwijken in zijn bovenmenselijk lijden, hoe veel te minder in zijn menselijk lijden. Ook werd de Heere zijn kruis niet geheel afgenomen, maar alleen het achtereinde, dat over de weg sleepte, werd op Simon gelegd. Het voorste gedeelte van het kruis werd gewoonlijk op de kruiseling gelegd en aan hem vastgebonden, opdat het niet zou afglijden, of met moedwil afgeworpen kon worden. Het zou dus eerst losgemaakt moeten zijn van Jezus, eer het op Simon kon gelegd worden, waarvan wij niets lezen, en dat ook bij de haast, die er met de terechtstelling gemaakt werd, te veel moest ophouden. Daarentegen vinden wij in het oorspronkelijke het woord oplichten, dat enkel van het achterdeel van het kruis kan gezegd worden. Het was dan ook niet uit mededogen voor Jezus, dat men dezen maatregel nam, maar het was enkel de moedwil van de soldaten, die juist om de optocht te bespoedigen, de eenvoudige landman, de boer, die van zijn veldarbeid naar huis keerde en hen tegenkwam, grepen en presten, om in plaats van naar huis te gaan, het kruis van Jezus mede te helpen dragen. Gij gevoelt ook, dat, hoger gezien, de Heer zich het kruis niet laat afnemen, om het door een ander te laten dragen, maar wel wil Hij dat men gemeenschap heeft met zijn kruis. Even als men uit de zichtbare verschijnselen, de onzichtbare, geestelijke bedoeling opmaakt, zo moet men ook somtijds wederkerig, uit het onzichtbare en geestelijke de uitwendige verschijnselen verklaren. En gelijk zich nu alle woord des Heeren belichaamt in een feit, zo ook hier zijn woord: Wie zijn kruis niet dagelijks opneemt en Mij navolgt, kan mijn discipel niet zijn. Simon van Cyrene was de type, het toonbeeld van de gemeenschap van het lijden van de discipel met de Heer. Door deze kruisdracht kwam Simon in onmiddellijke betrekking tot de Heer; het kruis was tussen hem en de Heer de rechte lijn van de gemeenschap. Simon moest nu volgen, waar Jezus voorging. En ook bij ons komt het in ons lijden enkel daarop aan, dat wij in een rechte lijn achter Christus wandelen, opdat zijn kruis het onze zij en ons kruis het zijne. Ja, zullen wij ons kruis goed dragen, zo moeten wij het achter Jezus dragen. Welk een liefelijk symbool of zinnebeeld is dus Simon van Cyrene voor de kerk des Heeren van alle tijden. Ziet men niet uit alles, dat de Heilige Geest in de heilige geschiedenis overal eeuwige gedenktekenen van zijn tegenwoordigheid gesteld heeft? Evenals de aloude Egyptenaren door de hun omringende rotsen tot sfinxen te beitelen en door rotsen op rotsen te stapelen in hun piramiden, altijddurende gedenktekenen van hun tegenwoordigheid en werkzaamheden aan die plaats hebben achtergelaten, en evenals de aloude Israëlieten in de woestijn aan de muren der rotsen in schrift gedenktekenen van hun veertigjarig verblijf aldaar hebben gesteld, zo heeft ook de Heilige Geest op elke bladzijde der Schrift zijn naam geschreven ten bewijze van zijn auteurschap. En nu komen de ongelovigen, als echte Vandalen, met hunne mokers en breekijzers, om te pogen deze prachtige monumenten, deze sfinxen, piramiden en rotsen der Schrift, die de eeuwen weerstonden, te verminken, te verbrijzelen en te vernietigen, om met de stenen er van hunne wachthuizen te bouwen! Doch het zal dezen barbaren niet gelukken de barbaarsheid terug te brengen voor iemand anders dan voor henzelf. Voorzeker, het is een van de diepste en meest onverklaarbare verblindheden van het menselijk verstand, de Heilige Schrift niet voor een werk van God, de Heiligen Geest te houden; het is zoveel als te beweren: deze prachtige roos, deze fijngetinte dahlia is door mensen gemaakt. Nog eens, welk een aandoenlijk schone verbinding tussen de zondaar en de Verlosser van zondaren! en waardoor? Door het kruis. O, gevoelt gij

welk een diepte van heerlijkheid in deze voorstelling ligt? Zonder het kruis is er geen band tussen ons en de Zaligmaker; of hetgeen hetzelfde is, tussen ons en de zaligheid. Als Christus het kruis niet had gedragen, wij zouden geen verlossing hebben uit de eeuwige nood, de eeuwige dood; maar nu Hij het gedragen heeft voor ons en ons voorgaande, nu kunnen wij deel verkrijgen aan zijn kruis door de hand aan het uiterste deel er van te slaan en het een eind weegs de Heer na te dragen. Want niet Simon van Cyrene, maar Jezus moest op dat kruis sterven. Toen zij aan Golgotha gekomen waren, werd Jezus gekruisigd, en was Simon vrij. En was deze zaak nu enkel figuurlijk? Nee, ofschoon Simon op dat ogenblik nog geen discipel van Jezus was, hij is het nochtans geworden. Trouwens, wie de Heere der heerlijkheid een dienst doet, al is het ook tegen zijn wil, en wie slechts een weinig in zijn smaad deelt, wordt meer dan heerlijk beloond, wordt begenadigd voor eeuwig. Simon wordt genoemd de vader van Alexander en Rufus, die niet alleen later uitnemende leden van de gemeente, maar ook zelfs Paulus' bijzondere vrienden waren, Romeinen 16:13. En zo ontving Simon reeds nu in deze kruisdracht de profetische belofte, dat hij met Jezus geleden hebbende, ook met Hem zou heersen. Want inderdaad, Simon leed met Jezus. Hij was als een bejaard, eenvoudig landman, door zijne gebukte houding onder de kruisbalk, een spot van de soldaten en van het volk. Doch wordt niet nog heden meermalen de Christen als onder het kruis gedwongen en in een belachelijke houding gebracht? Getuigen de spotprenten in de tijdschriften voor de lachers, waar de gelovigen als karikaturen dienst moeten doen. En niemand is daarvoor gevrijwaard; men kan zo ligt als onverwacht in zulke en nog moeilelijker omstandigheden gewikkeld worden. Toevallig kwam Simon van zijn akkerwerk, en hij werd gedwongen medegenoot te zijn in de optocht naar Golgotha. Gedurende het Franse schrikbewind was het genoeg medelijden te hebben met iemand, die geguillotineerd werd, om mede geguillotineerd te worden. Simon werd gedwongen, want men mag zich tot het lijden niet aanbieden; maar als het ons opgedrongen wordt, dan moeten wij het vrijwillig en gewillig dragen. Voorzeker, God heeft moedwillige krijgsknechten genoeg ter zijner beschikking, om ons te grijpen en onder het kruis te plaatsen. Doch aan de anderen kant, welk een onschatbaar heil viel hiermede Simon te beurt. Het is een van des Christens grootste voorrechten, Christus het kruis na te dragen. ZAL men het erekruis, dat de koning ons toezendt, weigeren, afwijzen, terugzenden? En zo niet, zal men dan het erekruis, dat de allerhoogste Koning ons toezendt, weigeren, afwijzen, terugzenden? Nee, de vrucht er van is te liefelijk. Wat geeft een aardse koning met zijn erekruis? Een onderscheiding, die alleen dan eervol is, als de mensen oordelen, dat wij het verdiend hebben, en er zijn altijd velen, die zeggen, dat wij het minder verdiend hebben dan anderen, of dan zijzelf. En in elk geval, het is persoonlijk en alleen voor dit leven. Als men gestorven is, dan moet het erekruis teruggezonden worden; de familie mag er niet als een reliek mee pronken. Maar zie nu eens wat de Schrift reeds terstond aan Simon met Christus' erekruis geeft. Zij noemt hem de vader van Alexander en Rufus. Twee zonen derhalve worden na hem erfgenamen van Christus en zijn erekruis, en wie weet tot in hoe vele geslachten dit zo is voortgegaan! Wij zien dus, welk een zegen het kruis van Christus achterlaat. Wie er slechts het uiterste deel van draagt, heeft er terstond een dubbelen zegen door, een voor zichzelf en een voor zijn kinderen, of de zijnen. Waarom zijn wij dan zo tegen het kruis? Omdat wij vlees zijn. Het vlees, onze gevoelige menselijke natuur wil niet lijden, wil enkel vreugde hebben, en daarom zijn er zo vele mensen, die naar het vlees leven en jagen van genot tot genot, vliedende van Christus en het kruis. Doch zou ons de genade niet meer zijn dan de natuur, de geest niet meer dan het vlees, de eeuwige vreugde des hemels niet meer dan het kortstondig genot van de aarde? Mag het ons onverschillig zijn, als God ons tot waardigheden in zijn koningrijk wil verheffen, door ons belangrijke posten toe te vertrouwen in de strijd tegen de machten der duisternis, of wanneer Hij ons de zwaarste beproevingen laat ondergaan, om ons als beproefd te stellen voor zijn aangezicht in eeuwigheid, dat is: als proeven van hetgeen zijne genade vermag in onze zwakheid? Was dat niet zijn welbehagen met Job, met Jacob, met Jozef, met Mozes, met David,

met Jesaja en Jeremia, met Ezechiël en Daniël, met Johannes de Doper en Johannes de Evangelist, met Petrus en Paulus? Ziet, wij houden hen gelukzalig, die verdragen, en het einde des Heeren, de uitkomst, die de Heer hun gaf, hebben wij gezien. En wie staat boven die allen? Hij, die alles geleden heeft als mens, en daarmede het toonbeeld is van de oneindig goddelijke kracht in de arme zwakke menselijke natuur. Hij stond de allerhoogste proef door, niet om groter te worden dan Hij was; want Hij was God van eeuwigheid tot eeuwigheid, maar om ons groter te maken dan wij waren, om ons uit de diepsten val op te voeren tot de hoogste glorie. En nu wil Hij, dat zijn verlosten ook iets hebben van zijn liefde om zielen te behouden, en van zijn lijden, om zich eenmaal te hoger te kunnen verblijden; want zo wij niet met Hem verdragen, hoe zullen wij met Hem heersen? 2 Timotheus 2:12. In de wereld klimt men van waardigheid tot waardigheid langs altijd hoger trappen van eer, van roem, van blijdschap; maar alzo is het niet in het koninkrijk Gods, in de gemeenschap met Christus. Wie daarin tot grootheid wil opklimmen, moet altijd kleiner worden, altijd meer zichzelf vernederen en laten vernederen, altijd meer zich spenen en gespeend worden van de ijdele vreugde van de wereld, totdat hij ten laatste met geheel zijn hart kan zeggen: Wie heb ik nevens U in de hemel. Nevens U lust mij ook niets op aarde. Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de rotssteen mijns harten en mijn deel in eeuwigheid. Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, alzo schreeuwt mijne ziel tot U, o God. Mijn ziel dorst naar God, naar de levenden God! Wanneer zal ik ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen!

15:22 De Heer en de vrouwen van Jeruzalem.

En een grote menigte van volk en van vrouwen volgden Hem, welke ook weenden en Hem beklaagden. Het was een luid, snikkend wenen, met uitroepingen van beklag, zoals dit bijzonder bij de Joden, een der levendigste en bewegelijkste, hartstochtelijkste en geestdriftigste volken, altijd plaats vond en nog plaats vindt. Het was natuurlijk, dat onder de grote menigte des volks, welke bij rechtsoefeningen van alle kanten toestroomt, ook vrouwen waren, die als de vrouw van Pilatus, niet deelden in de haat van de priesters en in de opgewonden vooringenomenheid des volks tegen Jezus. Zij wisten geen kwaad van Hem en daarentegen zo veel goeds! En nu zagen zij Hem, op de gruwelijkste wijze mishandeld, naar Golgotha uitdrijven door meedogenloze krijgsknechten, om Hem aan het kruis te slaan, dat Hij droeg, en Simon achter Hem. Zij konden bij dit gezicht onmogelijk haar aandoeningen bedwingen, maar barstten los in luid geween en uitroepingen van mededogen. En wij moeten zeggen, hiermede waren deze vrouwen de vertegenwoordigsters van het betere deel der natie, dat niet mede instemde in de goddelozen raad van hun overheden en van hun verleide en misleide medeburgers. En Jezus zich tot haar kerende, zeide. Gij ziet, het is dezelfde Heer, hetzij gij Hem aantreft vrij of gebonden. Hij doet altijd de eerste stap. In het midden van dat woelen en drijven des volks, dat schreeuwen en vloeken der soldaten, en dat wenen en jammeren der vrouwen, staat Hij stil, keert zich tot de vrouwen en spreekt tot haar, en er is niemand, die het Hem belet. En wat zegt Hij nu? Gij dochters van Jeruzalem! De Heer spreekt de vrouwen aan met de profetische naam: dochters van Jeruzalem. Gij weet, de dochters van Jeruzalem, of van Zion, waren sedert David's koningschap gedurende al de eeuwen de vertegenwoordigsters van geheel Israël. Zij werden tot vreugde opgeroepen door de profeet Zacheria (Zacheria 9:9): Verheug u zeer, gij dochter Zions! Juich, gij dochter Jeruzalems! Ziet, uw Koning zal u komen, rechtvaardig en Hij is een Heiland, arm en rijdende op een ezel, en op een veulen, een jong der ezelin. En wij hebben deze dochters vrolijk gezien, en verheugd haar horen juichen bij des Heilands intrede te Jeruzalem; doch hoe is nu alles veranderd, nu de Heiland naar Golgotha wordt uitgestoten! Mag bij deze uitgang wel de dochter Zions ontbreken, moet zij niet de dood van haar ware Koning bewenen? Doch nee, zijzelf zou het niet kunnen; wel zou zij over zichzelf kunnen wenen, nu zij om haar zonden haar Koning en Heer naar het kruis ziet gaan, maar Hem bewenen? neen. Zij, de dochter Zions, de profetische, zinnebeeldige vertegenwoordigster van het gelovig Israël, is dan ook hier niet tegenwoordig. De werkelijkheid neemt hier de plaats in der heilige beeldspraak. Het zijn de burgeressen, de werkelijke dochters van Jeruzalem, die door de Heer worden aangesproken; doch niet zonder verband met de ware geestelijke dochters van Jeruzalem en van Zion. De Heer geeft deze vrouwen deze profetische naam, opdat zij zouden worden wat zij nog niet waren geestelijke dochters van Jeruzalem. Weent niet over Mij, maar weent over uzelf en over uwe kinderen. Is de Heer ongevoelig voor de gevoeligheid dezer vrouwen? Nee, het was Hem veeleer een verkwikking te midden van zoveel ongevoeligheid, hardheid, wreedheid, als waaraan Hij al de tijd had blootgestaan en nog bloot stond, te horen wenen en klagen over het onrecht, dat geschiedde. Hij, die de persoonlijke liefde was, kon geen bewijs van liefde onopgemerkt en onvergolden laten; daarom gaat Hij niet stilzwijgend zijn weg, maar staat stil, en doet zó de gehele optocht stilstaan, en zich tot de vrouwen kerende, spreekt Hij ze vriendelijk aan met de naam, die bij Israël uit de profeten en het Hooglied liefelijk was als de uitstorting der liefelijkst geurige olie, met de naam van dochters van Jeruzalem. Doch wijst Jezus haar niet af, Hij wijst haar terecht. De Heer wil wel beweend zijn, maar niet met tranen van bloot medegevoel. Er is een medelijden met anderen in het uitwendige, dat zichzelf in het innerlijke vergeet. Jezus wil, dat men eerst zijne zonde bewene en dan Hem. Vleselijke gevoeligheden zijn goed, maar als het daarbij blijft, zijn zij onnut. Alle gevoel over Jezus' lijden, zonder gevoel van onze zonde als de oorzaak van dat lijden, is onvruchtbaar, en Christus, wij hebben het u meermalen gezegd, bemint niets, dat onvruchtbaar is, ja Hij haat het, Hij kan het niet dulden; daarom vervloekte Hij tot een toonbeeld voor altijd, de onvruchtbare

vijgenboom. Deze was niet dood, maar droeg enkel bladeren, terwijl hij vrucht dragen moest. Hij was innerlijk dood, de Heer liet die dood ook naar buiten uittreden, en de onvruchtbare vijgenboom verdorde terstond. In geheel de Schrift is alles aangelegd en berekend op vrucht geven; al wat Gode welbehaaglijk is moet goed zijn en iets goeds voortbrengen. Daarom moesten Jeruzalems dochters wenen over haarzelf en over haar kinderen; zij moesten wenen over Jeruzalem, over haar land en volk, gelijk Jezus er zelf over geweend had. Hij ziet zichzelf in dit opzicht voorbij, en Hij wil dat men Hem ook in dit opzicht voorbij zie. Hij wil geen medelijden in de zin van erbarming, want Hij kon het lijden vermeden hebben, maar Hij nam het vrijwillig op zich. Het is het koninklijk privilegie, het kroonrecht van Christus, medelijden te hebben. Christus heeft medelijden met ons, en dat voegt Hem, maar het voegt ons niet medelijden te hebben met Hem. Hij is de medelijdende Hogepriester, en gelijk Hij medelijden heeft met ons, zo wil Hij dat wij medelijden hebben met onszelf. Geen medelijden dus met de Heer; Hij wijst het af; wilt gij medelijden hebben, heb dat met zijn armen. Daarom, geen bloot zinnelijke gevoeligheid bij de beschouwing van het lijden van Christus! Alvorens zijn kruislijden begon, heeft Hij zelf tegen zulk medelijden gewaarschuwd, Hij heeft het tegengesproken, ja het bij de wortel afgesneden. Nog eens, wilt gij medelijden met Hem hebben, Hij wijst u af, maar wilt gij met Hem lijden, Hij neemt u aan; want dat is geheel iets anders. Deelneming alleen met ons gevoel, en deelneming ook met de daad zijn tweeërlei. Van de laatste was Simon het voor en toonbeeld. De Heer wilde wel dat Simon het kruis meedroeg achter Hem, maar niet dat de vrouwen Hem beweenden in de zin van beklagen. Want ziet, er komen dagen, in welke men zeggen zal: zalig zijn de onvruchtbaren en de buiken, die niet gebaard, en de borsten, die niet gezoogd hebben. De Heer geeft de reden aan, waarom Hij de vrouwen gebiedt te wenen, niet over Hem maar over haarzelf, en niet over haarzelf alleen, maar ook over haar kinderen; want het eindoordeel over Jeruzalem was aanstaande, en zou uitgevoerd worden op zulk een alle gedachten te boven gaande wijze, in zulk een diepte van nood en ellende, dat de onvruchtbaarheid, die anders voor de Israëlitische vrouw als een onheil werd beschouwd, als een groot geluk zou geprezen worden, omdat de moeders altijd veel meer lijden in het leed van haar kinderen, dan in haar eigen leed. Alsdan zullen zij beginnen te zeggen tot de bergen: valt op ons, en tot de heuvelen: bedekt ons! De Heer gaat voort in dezelfde hoog profetische toon, waarin Hij begonnen is, en de majesteit van zijn woorden wordt nog verhoogd door de diepte van vernedering, waarin Hij ze uitspreekt. O, een koning op zijn troon kan licht verheven spreken; maar hier spreekt een Koning onder het kruis woorden, die in hoogheid geen wedergade kennen. De nood zou zo groot zijn, dat men een groot kwaad zou wensen, om een nog groter te ontgaan. Zou men niet zeggen: wat is vreselijker dan dat de bergen op ons vallen en de heuvelen ons bedekken? En toch zou zulk een dood boven het leven verkozen worden. De ellende, zoals die gedurende de laatste belegering van Jeruzalem plaats vond, overtrof dan ook niet alleen de ellende van de vorige belegeringen, maar is, zoals wij reeds vroeger zeiden, voorbeeldeloos in de wereldgeschiedenis. Geen volk heeft ooit zo gestreden en geleden als het Joodse volk van die dagen; het was alsof het voor het laatst al zijn krachten had verenigd, om eens voor altijd te overwinnen of overwonnen te worden, en het werd overwonnen. En vergeten wij nu niet daarbij, dat toen de Heer Jezus deze woorden uitsprak, Jeruzalem, ofschoon onder voogdijschap van Rome, nochtans in het toppunt was van bloei, van uitwendige welvaart en ook van uitwendige zedelijkheid; want er was in geheel Israël geen afgoderij. En toch veertig jaar later waren stad en tempel niet meer. Voorzeker een opmerkelijk verschijnsel, waarvan wij niet zelden gebruik maken tegen de Joden, die Joden blijven. Wij vragen hun, waarom juist zo kort na de dood van Jezus stad en tempel werden verwoest en het Joodse volk in een nu achttienhonderdjarige ballingschap gevoerd werd? En zij antwoorden: "Het was om onze zonden." Goed! zeggen wij, maar heeft uw volk dan vroeger ook niet gezondigd, en leefde het niet juist ten tijde van de laatste verwoesting van Jeruzalem zo nauwkeurig naar de wet als het vroeger zelden gedaan had, alle afgoderij verworpen hebbende en hatende? Hoe komt het dan

nu, dat uw volk juist in zijn schoonste gedaante de zwaarste, de uiterste vloek op zich zag neervallen?" Deuteronomium 28:64. Op deze vraag hebben zij geen antwoord; maar hebben wij, die geloven, hetzij wij uit de Joden of uit de Heidenen zijn, het antwoord. Dit: Israël heeft zijn Messias verworpen, en dat is Israël's uiterste misdaad, waarop niet anders vallen kan dan Gods uiterst oordeel. En op deze verklaring van deze anders onverklaarbare zaak zal eenmaal geheel Israël, als het tot het geloof zal gebracht zijn, zeggen: "Amen, zo is het!" Want indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden? Hier wijst de Heer zelf de reden aan, waarom het dorre hout zou verbrand worden het was omdat men zo met het groene hout handelde. De Heer verbergt ook weder hier zijn persoon achter de zaak. Hij zelf is het groene, sappige, vruchtdragende hout, de boom des levens, des eeuwigen levens; het dorre hout is het ongelovige Israël, dat Hem verwerpt. Ontzettend woord! Israël, eens die volsappige boom, die zo vele liefelijke vruchten voortbracht, was nu zó dor geworden, dat het leven nog slechts in enkele twijgen was overgebleven, zodat ook reeds door Johannes de Doper de bijl aan de wortel van de boom gelegd werd, ten teken dat, indien de boom nadat het allerlaatste aan hem gedaan zou zijn, geen vruchten droeg, hij zonder verdere verschoning zou omgehouwen worden. Rekenen wij slechts het getal van dezulken, die uit Israël gelovig werden, tegen het gehele getal van het Joodse volk, dat ongelovig bleef, en wij hebben de maatstaf voor de hoegrootheid van de dorheid van die boom. Indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden? Wie bedoelt de Heer met dezulken, die dat aan het groene hout doen? Zeker Israël, maar tegelijk ook de Romeinen, als de volvoerders van het vonnis van de Joodse raad. Indien de Romeinen zulk een vreselijk oordeel voltrokken aan het hout, dat zijzelf als groen hout erkenden, wat zullen zij dan aan het dorre doen? Gij weet, dat bij een belegering de vijand de bomen, die de toegang tot de stad beletten of belemmeren, wegkapt, al zijn zij vruchtbomen; doch hoe veel minder zal hij de dorre bomen verschonen. Ook werpt hij niet het groene sappige hout op het vuur, maar het dorre, als daartoe het meest geschikt. Met deze woorden des Heeren wordt dus zoveel gezegd als: "Wanneer het zo ver gekomen is bij een volk, dat men het groene hout, de vruchtbare bomen omhouwt, wat zal het dan zijn als het dorre, het onvruchtbare aan de beurt komt? Er zal geen verschoning wezen, maar men zal het reddeloos in het vuur werpen, als ter verbranding geschikt en gesteld." En dit zij ook een les voor ons. Zien wij toe, dat wij niet behoren tot het dorre hout, tot de ongelovigen, die vervreemd zijn van het leven Gods en geen vruchten voortbrengen voor de eeuwigheid; maar bidden wij aanhoudend om altijd hogere gaven en levenskrachten van de Heilige Geest, opdat wij vrucht, veel vrucht dragen als levende ranken aan de levende wijnstok Jezus Christus, die geprezen zij in eeuwigheid! En daar werden ook twee anderen, zijnde kwaaddoeners, uitgeleid om met Hem gedood te worden. Deze bijzonderheid verrast ons. Wij hadden tot nu toe gemeend, dat Jezus alleen naar Golgotha werd uitgeleid; doch neen; twee andere mensen, die als moordenaars mede ter kruisiging veroordeeld waren, worden tegelijk met Hem naar de gerechtsplaats gevoerd. Niet alleen wordt hiermede de profetie van de uiterste vernedering vervuld, als wordende Hij, die de persoonlijke heiligheid was, met de misdadigers, met de ergste misdadigers, met de moordenaars gelijk gesteld en gelijk behandeld, maar lijdt de Heer ook feitelijk in gemeenschap met zondaren. Hij lijdt wat zij lijden, Hij onschuldig, zij schuldig; toch was het een zelfde lijden, en wij zullen straks zien, welk een hoge betekenis deze bijzonderheid onder Gods bestuur verkregen heeft. En toen zij kwamen op de plaats genaamd Golgotha, gaven zij Hem gemirrde wijn te drinken, en als Hij die gesmaakt had, wilde Hij niet drinken. Het komt de koningen niet toe, o Lemuel, het komt de koningen niet toe wijn te drinken, en de prinsen sterke drank te begeren, opdat hij niet drinke, en het gezette vergete, en de rechtszaak van alle verdrukten verandere. Geeft sterke drank aan degene, die verloren gaat, en wijn aan degene, die bitterlijk bedroefd van ziel zijn, dat hij drinke en zijn armoede vergete, en zijn moeite niet meer gedenke, Spreuken 31:4-6. Deze schone woorden, die in plaats van tot verontschuldiging te strekken van de bedwelming door wijn en sterke drank, haar op het

krachtigst bestrijden, omdat zij niet geoorloofd worden geacht dan bij dezulken, die verloren gaan, en die geen anderen troost kennen voor hun grote droefheid, deze woorden vinden hier in onze tekst hunne toepassing. Te midden van de wreedheid van de kruisstraf schijnt het een barmhartigheid te zijn, om de kruiselingen door sterk bedwelmenden wijn ongevoelig te maken voor de pijnen; doch de barmhartigheden van de goddelozen zijn wreed. Hoe! moet het lichaamslijden voor de zonde niet een opening van de ogen worden voor de ziel, om haar schuld te zien, en uit haar straf door mensen te roepen om genade bij God, nu het nog de tijd van de genade is? Moet de ziel daartoe buiten staat worden gesteld, door haar bewustheid te benevelen en haar gevoelsbetrekking tot het lichaam te verdoven? Moet de ziel in een roes de ontzaggelijke eeuwigheid intreden? Christus weigert de drank, zodra Hij hem geproefd heeft. Hoe zou een dronk koud water Hem verkwikt hebben in zijn grote dorst! Doch Hij mocht er thans nog niet om vragen.

15:25 De Heer gekruisigd.

En het was de derde ure. Negen uren in de morgenstond. Welk een verbazende voortvarendheid hebben de bozen bij hunne boze werken. Ten zesde ure in de morgen aan Pilatus overgeleverd, wordt Jezus reeds in de tijd van drie uren ondervraagd, naar Herodes gezonden, gegeseld, gevonnist en gekruist. Doch verwonderen wij er ons niet over, maar bedenken wij dat het des Heeren eigen bevel was aan Judas en in hem aan al de uitvoerders van zijn verraad: Wat gij doet, doet het haastiglijk. En verwonderlijk snel ging nu alles achter elkander voort. De ene avond nog aan de paasmaaltijd met zijn discipelen, en de volgende avond in het graf. En hoe hebben onze doden meermalen ook in dit opzicht gemeenschap met de Heer! Hoe spoedig verandert ook in ons leven de stilte tot een vliegende storm, die in weinige uren verwoest, wat ons op aarde het liefste was! Een hevige krankheid rukt niet zelden in zeer korte tijd van ons weg, wat in volle bloei ons ter zijde stond, en waarvan wij niet dachten dat het gedurende ons leven zou verwelken! De negende ure is, gelijk wij zeiden, de ure van het morgenoffer; alsdan wordt het offer, alvorens het op het brandoffer-altaar neergelegd wordt, om door de vlam verteerd te worden, op de handen der priesters naar de hemel opgeheven, en alzo Gode aangeboden, geheiligd en gewijd. En nu, er is geen schaduw of er is ook een lichaam, dat haar veroorzaakt, en waar zij naar heen wijst. De schaduw in de tempel wees thans naar het lichaam naar Christus aan het kruis. En zij kruisigden Hem. In deze woorden ligt nu het middenpunt van al de raad Gods en van geheel onze zaligheid omvat en geopenbaard. Hier kan men zeggen dat God zich het meest verborg, door zich het meest te openbaren. Hier werd de sterke God zwak om onzentwil. In zwakheid is Christus gekruist. Hij, van wie kracht uitging, zodat allen, die Hem aanroerden, genezen werden, van welke kwaal ook bevangen, wiens stem de storm gebood én de dood, laat toe dat men Hem aan het kruis nagele. Waarom? Uit liefde. O dat opschrift staat onzichtbaar boven zijn kruis geschreven, en is van Hem zelf. Uit liefde tot u en mij werd deze Machtige, deze Almachtige zwak, en liet Hij aan zich geschieden alles wat de mensen wilden in hunnen haat. Welk een tegenstelling: de mensen hebben Hem zonder oorzaak gehaat, en Hij heeft de mensen zonder enige oorzaak, die uit hen was, lief gehad. Alleen de eeuwige en oneindige vrije liefde des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes wrocht het wonder der verlossing van verloren mensen. En zij kruisigden Hem. In deze weinige woorden ligt een wereld van gedachten. Wat is er reeds over gezegd, wat zal er nog over gezegd worden op aarde en in de hemel! Gods woorden en werken zijn onuitputtelijk, zijn gedachten kunnen nooit ten volle uitgesproken worden, maar zijn de stof der overdenking en van het gesprek zijner kinderen in alle eeuwigheid. Wij zijn op aarde en kunnen er slechts over stamelen, eerst in de hemel zullen wij er over kunnen spreken, want daar zal het onvolmaakte zijn te niet gedaan. Doch onvolmaaktheid is daarom nog geen onwaarheid, zoals sommigen menen, die zeggen: "Niemand kent de waarheid." Hoe! heb ik de zon niet, omdat ik haar niet in mijn hand kan dragen even als mijn kamerlamp? Als ik wel geschapen ben, dan heb ik ook ogen, die zien, en heb ik deze, dan heb ik ook de zon en is zij voor mij alles wat zij voor mij wezen kan, al kan ik de bron niet peilen, waaruit haar glans en gloed voortvloeien, en al staat zij ver van mij aan de hoge hemel. Zo is het ook in het geestelijke. Heb ik geloof, dan heb ik ook geestelijke ogen, die zien, en heb ik deze, dan zie ik de Schrift als Gods Woord, en Gods Woord is de waarheid, welke een is met de persoonlijke waarheid (Christus), en deze waarheid is alles voor mij, wat zij voor mij wezen kan, al kan ik de bron van haar zaligmakenden glans en gloed (Gods oneindigheid) niet peilen, en al staat zijzelf boven alle hemelen. Wij komen dus ook hier, gelijk te allen tijde terug tot de Schrift, zonder welke wij in de dingen Gods niets zien dan nevelen, die ons als een dikke mist rondom insluiten, en die wij te vergeefs met een lantaarntje in onze hand pogen te doen optrekken. Wij kunnen door dat lantaarntje zien, waar wij staan en gaan, maar ook meer niet. In de Schrift nu is de eerste belofte voor de gevallen mens, en dus de moederbelofte Gods: Ik zal vijandschap zetten tussen u (satan! die in slangengedaante de mens ten kwade hebt verleid) en deze vrouw, en tussen uw zaad en haar zaad; datzelfde zal u de kop

vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen. In des Heilands kruisiging ziet gij deze vermorzeling van de verzenen van het zaad van de vrouw , en die van de kop van de slang. Merkt op dat de verzenen, de hielen, de allerlaagste delen zijn van het lichaam, die alleen met de voetzool in onmiddellijke aanraking met de aarde komen; zij vertegenwoordigen dus op sprekende wijze des Heeren menselijke natuur. In de verzenen is wel leven, maar niet de zetel van het leven, deze is in het hoofd. Gij ziet dus de grootste tegenstelling. Het vermorzelen van de hielen is in zekeren zin als de vermorzeling van het gehele lichaam; want met vermorzelde verzenen kan het lichaam zich niet staande houden, maar moet het noodzakelijk vallen en ophouden als volmaakt lichaam te bestaan; nochtans kan deze breuk weder genezen worden, het leven is er niet mede gemoeid. Maar de vermorzeling van het hoofd is de dood, en is onherstelbaar. Welnu, alzo zou het ook zijn in de strijd tussen Christus en de satan. Terwijl Christus met zijn voeten de slang de kop vertrad, vermorzelde, zou deze Hem een beet in de verzenen toebrengen, die Hem zou doen vallen. Zonder beeld gesproken: De overwinnaar zou er niet zonder wonden afkomen. Gij weet, er is tweeërlei overwinning. Er is een overwinning, waarin de vijand overwonnen wordt zonder dat men zelf er enig letsel bij ontvangt; alsdan kan men zeggen: de overwinning is licht verkregen. Doch er is ook een overwinning, waarin men zelf gewond, ja dodelijk gewond wordt. Ik behoef u uit de geschiedenis geen voorbeelden van deze laatste soort van overwinningen te herinneren; ze zijn te talrijk dan dat niet enkelen u zouden bekend zijn. Als nu de veldheer de veldslag wint, maar ten gevolge van bekomen wonden sterft of sneuvelt, dan zegt men: "Deze overwinning is niet licht verkregen, zij heeft het edelste bloed gekost." Zeker, maar toch nooit van de veldheer alleen, want hoe velen zijn met hem gewond en gevallen. Christus echter behaalde de grootste overwinning, die er te behalen is, en dat wel ten koste van zijn eigen bloed, van zijn eigen leven in de volstrekte zin van het woord; want Hij stond alléén tegen de overste van de wereld en al zijn heiren. Hij overwon ze allen alléén, volkomen, voor eeuwig. Hij vermorzelde de kop van de slang en van het slangenzaad; maar dit kon niet geschieden zonder dat Hemzelf de verzenen vermorzeld werden; met andere woorden: Hij kon de satan niet afstorten in de geestelijke dood zonder zelf af te storten in de geestelijke dood, in de verlating, naar de ziel, en in de tijdelijke dood naar het lichaam. En waarom kon dit niet anders? Omdat Christus niet overwon voor zichzelf, maar voor ons, niet stond in zijn eigen plaats, maar in onze plaats. Hij was Borg geworden voor onze schuld, en moest haar betalen en Hij betaalde haar; Hij stierf voor ons, opdat wij in Hem zouden sterven, en stond op uit de dood in het eeuwige leven, opdat wij in Hem zouden opstaan uit de dood in het eeuwige leven. Hij maakte zichzelf volkomen een met ons, opdat wij in alles volkomen een zouden zijn met Hem, en door Hem met de Vader en de Heilige Geest. En zij kruisigden Hem. De kruisstraf was, zoals wij reeds opmerkten, een van de meest barbaarse en onterendste straffen; waarschijnlijk is zij van de inwoners van Carthago afkomstig en door de Romeinen overgenomen. Levend en geheel naakt, ten aanschouwen van ieder, met de handen en voeten op gekruiste palen te worden gespijkerd, en alzo langzaam dood te bloeden, was een meer dan wrede strafoefening; daarbij komt, dat de kruiseling tussen hemel en aarde werd geplaatst als beide onwaardig. De kruiseling werd dus gesteld tot een ban en tot een vloek. De Joodse wet gebood de misdadiger, na hem gedood en daarna tot een waarschuwend teken aan een opgericht hout te hebben opgehangen, af te nemen vóór de avond, opdat de vloek, die op hem was, met hem zou weggedaan worden van boven het land van Israël. Wij weten de betekenis van al deze verordeningen, omdat wij geloven; maar voor hen, die niet geloven, zijn deze dingen zo geheel verborgen, alsof zij niet bestonden. Er had hier, gelijk in geheel het lijden onzes Heeren, een voor Hem vreselijke en voor ons heerlijke ruiling plaats. Hij nam de vloek der zonde van ons weg en nam ze over op zichzelf. Hij werd tot vloek en zonde, en vernietigde beide in zich voor ons. Op welke wijze? Door die vloek van de zonde zijn volle werking op Hem te laten uitoefenen. En heeft die vloek niet zijn volle uitwerking op Hem uitgeoefend? Is Christus niet in de verlating Gods geweest, en is niet het verlaten worden van

God de vloek in zijn volstrektheid? Kan er nog hoger vloek gedacht worden? Neen; dit was bij Christus de innerlijke, de geestelijke dood, waarop de uitwendige dood, de dood des lichaams noodzakelijk volgen moest. Maar Christus kon niet in die verlating Gods, in die innerlijke, geestelijke dood blijven; want Hij was en bleef de Heilige Israëls, wiens aangenomen menselijke natuur alleen de vloek kan ondergaan; maar wiens eeuwige, goddelijke natuur onaantastbaar blijft. Deze was het beendergestel van zijn persoonlijkheid, daarvan kon geen been gebroken worden; maar het vlees kon van die beenderen gebroken en het bloed er van uitgestort worden tot op de laatste druppel, en het werd er van gebroken en uitgestort. Hij stierf en werd begraven, en was nedergedaald in de nederste delen van de aarde. Hoe lang? Na drie dagen was dat beendergestel weer bekleed met die nieuwe menselijke natuur, welke niet meer lijden en niet meer sterven kan, maar enkel verheerlijkt kan worden met altijd hoger heerlijkheid tot aan het zitten ter rechterhand Gods des almachtigen Vaders, en het wederkomen op de wolken des hemels toe. Zonder beeld gesproken: Christus kon sterven in zijn menselijke natuur, en Hij stierf daarin; doch in zijn goddelijke natuur was Hij de eeuwig levende met de Vader en de Heilige Geest; en zo eindigde zijn uiterst smadelijke en onterende dood aan het kruis in de heerlijkste opstanding uit zijn dood, en daarmede in de hoogste vreugde en de hoogste eer voor zich en de zijnen. En is dat nu alles zo geheel onbevattelijk? Is het niet ook in de natuur een wet, dat de krankheid niet wordt weggenomen, dan na ten volle te hebben uitgewerkt? Hierdoor komt de krankheid tot haar crisis of beslissing, hetzij ten leven, hetzij ten dood. Bij de Heer kwam de krankheid tot de dood, maar uit zijn dood rees de gezondheid en het eeuwige leven. En zij kruisigden met Hem twee moordenaars, een aan zijn rechter- en een aan zijn linkerzijde, en Jezus in het midden. Die de voornaamste is wordt in het midden gesteld. Als Barabbas en niet Jezus ter kruisdood verwezen was, zou Barabbas in het midden van de kruiselingen zijn geplaatst, want hij was de voornaamste misdadiger; doch nu wordt de Vorst des levens gesteld in de plaats van de mensenmoordenaar, ja, als de overste van de medegekruisten. Jezus is de voornaamste in oneer, zeiden de Joden en de Romeinen. Wij zeggen: Hij is de voornaamste in eer. Hem kwam de plaats der ere toe, en zij viel Hem toe; want zo boos kan de wereld het niet maken, of zij moet van achteren zien, dat zij Gods raad niet heeft kunnen verijdelen. Op de berg der verheerlijking gaven Mozes en Elia Hem als de Heer de plaats der ere. Welk een tegenstelling aan het kruis! En toch vereffende de Heer zelf die tegenstelling grotelijks door een van de moordenaars tot zijn medegenoot te stellen en hem het koningrijk te geven. En de Schrift is vervuld geworden. Gij ziet, welk een hoog aanzienlijke plaats de Schrift in de Evangelische geschiedenis beslaat. Telkens wordt er op gewezen als op Gods geopenbaard voornemen, dat op de vervulling wachtte en nu vervuld werd. En hoe komt hier nu mede overeen die lichtvaardigheid, waarmede velen, zelfs onder de anders welgezinden, de Schrift behandelen, als ware het een menselijk boek, waarin men als in een lijk met het ontleedmes naar hartelust kan woelen? Zolang de behoorlijke eerbied voor de Schrift niet terugkeert, is er onmogelijk een vernieuwde bloei voor de kerk te wachten. Wie de hof Gods, waarin God zijn levensboom geplant heeft, niet heilig acht, die kan ook niet het eeuwig leven deelachtig worden door de vruchten, die er in groeien. Die daar zegt: Hij is met de misdadigers gerekend. Driemaal worden deze woorden toegepast. Eerst door de Heer zelf bij het woord: Wie een buidel heeft, die neme hem en kope een zwaard! Daarna bij 's Heeren gelijkstelling met Barabbas, en nu bij de kruisiging tussen twee moordenaars. Het is een drievoudige, altijd in kracht opklimmende vervulling van een profetie, die in korte woorden geheel het verlossingswerk omvat. Immers, dat Jezus met de misdadigers is gelijk gerekend, wil aan de zijde Gods zeggen, dat de misdaad Hem is toegerekend, en dat Hij dienovereenkomstig behandeld wordt.

15:26 De Heer en zijn kruisigers.

En Jezus zeide. De Heer spreekt aan het kruis. Welk een heerlijke verrassing! Nee, het kruislijden zal niet geheel zwijgend, en daarmede niet geheel lijdelijk geleden worden. Dat het Woord Gods niet gebonden is, zien wij hier op de treffendste wijze in de Heer zelf. Ook op het kruis is Hij het levend persoonlijk Woord van God. Toch was het een ontzettend zwijgen gedurende zes uren, alleen afgebroken door enkele woorden, die gesproken moesten worden, omdat zij de hoogste belangen van zijn koningrijk en van onze zielen betroffen. De Heer heeft slechts zeven kruiswoorden op het kruis gesproken. Hij zweeg veel en lang en zijn spreken was weinig en kort. Het zwijgen des Heeren verkreeg zijn hoge betekenis door zijn spreken, en wederkerig zijn spreken door zijn zwijgen. De zeven kruiswoorden zijn als zoveel klokslagen, die de stilte van een ontzettenden lijdensnacht afbreken, en die ons zeggen hoe ver de nacht voorbij en de morgenstond nabij is. Ieder woord op het kruis gesproken is dan ook een uitlegging van het lijden, dat op het kruis geleden wordt, of een aanwijzing van de vrucht van dat lijden. De Heer sprak deze woorden gedeeltelijk om zijn innerlijke toestand te kennen te geven, en gedeeltelijk naar aanleiding van buiten af. Geheel des Heeren komst op aarde en optreden onder zijn volk was een openbaring van zichzelf aan de zijnen, aan zijn gemeente, aan zijn kerk door woorden en daden. De zondaren moesten Hem leren kennen als hun Zaligmaker, en daarmede zalig zijn, hier innerlijk in geloof, hoop en liefde, en eenmaal in de volle aanschouwing, het volle licht en het volle gevoel. De grote levensvraag is dus: Zondaar, zondares! hebt gij uw Zaligmaker leren kennen? Zo ja, heil u! want gij hebt het doel van uw leven gevonden en de weg ook om er heen te gaan. Zo nee, dwaal dan niet verder rond in de woestijn van het leven, zonder waterbron en schaduw der palmen. Een zondaar zonder Jezus is een verlorene, een zondaar met Jezus is een nieuwgeborene, een uitverkorene. Kunt gij in nieuwigheid des levens wandelen, zonder dat uw zonden u vergeven zijn? Het is onmogelijk. Hebt gij Jezus, zo hebt gij de vergeving der zonde; want Hij is de persoonlijke vergeving der zonde. Met Hem te hebben kunt gij geen zonde meer hebben, die u verdoemt, en met Hem hebt gij ook de Heilige Geest, want Jezus is de uitdeler van de Heilige Geest. Hij doopt met de Heilige Geest, en de Heilige Geest is het nieuwe levensbeginsel, dat in u geplant wordt en dat zich altijd meer ontwikkelt tot een leven uit God, in God en tot God. Ja, Jezus en de zondaar behoren te zamen, gelijk de zondaar en Jezus. Daarom is Hij tot ons op de aarde gekomen, om zich persoonlijk aan ons bekend te maken in al zijn gehoorzaamheid jegens de Vader en in al zijn liefde jegens ons. Want zonder Jezus kunnen wij niet leven en kunnen wij niet sterven zonder te verderven. Daarom is de kreet van de ziel: Geef mij Jezus of ik sterf! En hebben wij Jezus, zo hebben wij de Geliefde des Vaders, en daarmede de liefde des Vaders door de Heilige Geest, die de liefde des Zoons uitstort in onze harten en ons tot God leert zeggen: Abba Vader! Wij zeggen dan met Augustinus: "Heb Jezus lief en doe wat gij wilt;" want het kwade zult gij niet meer kunnen doen, en zo gij het nog mocht doen, het zal niet met moedwil zijn, en diep berouw zal het volgen. Zo dan, met Jezus wandelen wij met God, zoals Henoch, Noach en al de zondaren, die geloofd hebben; maar zonder Jezus wandelen wij met de boze mensen en met de boze geesten. O, mochten alle zondaars het verstaan, dat alleen met Jezus niet alleen het hemelse eeuwige leven verkrijgbaar, maar ook het aardse leven alleen recht te genieten is. Wat baat het toch de gevangen misdadiger, dat hij langs lachende velden en door bloeiende beemden, prachtige lusthoven en langs paleizen wordt geleid van de gevangenis naar de gerichtsplaats? Moet hij niet een vrij man zijn, om die wandeling te doen met opgetogen zin, met het volle gevoel van al de bekoorlijkheden, die zich van alle zijden hem aanbieden? Dan ach, wij weten het, de verblindheid der zonde bij de onbekeerde mens is juist de waan, dat hij geen gevangen misdadiger, maar een vrij man is. Hij is aan zichzelf onbekend, en daarom kent hij ook Jezus niet. Jezus daarentegen wil als de Zaligmaker gekend zijn door ieder zondaar, en daartoe openbaarde Hij zich onophoudelijk, gedurende geheel zijn aardse leven, en zou Hij dat dan niet ook in zijn laatste ogenblikken doen? Hij heeft het gedaan. Hij heeft ook aan het kruis

gesproken, en wat Hij aan het kruis gesproken heeft, dat zijn gelijk al zijn woorden en daden, de schatten van de kerk, waarbij die van de wereld zijn als zand en slijk. En is nu de Heer spaarzaam in zijn laatste woorden, bedenk dat het vele hier onnatuurlijk zou zijn. De toestand, waarin de Heer verkeerde, liet het niet toe. Wij klagen dikwijls dat onze doden op hun sterfbed niet meer tot ons gesproken hebben, maar meestal worden zij verontschuldigd door de gespannenheid van hun toestand, vooral in hevige snel verwoestende krankheden. Zij kunnen alsdan slechts enkele woorden zeggen, maar waarin niet zelden zoveel ligt, dat wij ze later niet genoeg kunnen herdenken en indenken. Alleen wat wij niet konden weten, zonder dat de Heer het ons mededeelde, zegt Hij ons. Vóór zijn lijden had de Heer zeer breedvoerig met zijn discipelen gesproken; thans kon Hij niet anders dan kort zijn. Nochtans liggen in des Heeren kruiswoorden zijn innigste gedachten, Hij stort er geheel zijn ziel in uit, en doet er ons al de kracht des lijdens en geheel het doel van het lijden in zien. Zij zijn dan ook testamentele woorden, woorden vol diepe verborgenheden, vol hoge Godsgeheimen. Hoe veel is er over gesproken door de edelste verstanden, nochtans worden ze altijd weder besproken met nieuwe oogsten van heerlijke gedachten, want zij zijn gelijk al wat goddelijk is, oneindig van inhoud. Het zevental der woorden is een liefelijke harmonie, die wij vinden, maar zoals de harmonieën in Gods werken, niet naast elkaar, niet opzettelijk gemaakte, maar door de denkende en onderzoekende geest te ontdekken. In dit zevental van woorden verenigen zich trouwens al de heerlijkheden van des Heeren persoon en werk, gelijk in de zevenvoudige breking van de lichtstraal al de heerlijkheden van het licht van de wereld. Wij hebben dit zevental dan ook uit de bijeenvoeging van de onderscheidene woorden, door de vier evangelisten geboekt. Gelijk zijn klederen onder de vier krijgsknechten, zo werd zijn geestelijke nalatenschap verdeeld onder de vier evangelisten. Het was te veel voor een; velen moeten delen in hetgeen des Heeren is. Nochtans zijn de kruiswoorden niet geheel op zichzelf staand; er is een geheime orde van opvolging. Het volgende kruiswoord onderstelt het voorafgaande, en al de kruiswoorden tezamen vormen een geheel, dat inderdaad treffend en alles omvattend is. De Heer zelf hing aan het kruis tussen hemel en aarde, en in zijn bede om vergeving trad Hij als Hogepriester met zijn eigen bloed ter verzoening in het Heilige der heiligen voor Gods aangezicht. Door de moordenaar het paradijs te ontsluiten, openbaarde Hij aan hemel en aarde de kracht van zijn zoenlijden, de vrucht van zijn offerande. Door zijn moeder aan Johannes te geven, heiligde Hij de aardse liefde in zijn liefde. Door zijn verlating uit te roepen, daalde Hij ter helle af, en dorstte Hem, en klom Hij op uit haar met de roep der overwinning: Het is volbracht, en voer Hij op in de geest tot boven de wereld, zijn geest stellende in de handen des Vaders. Vader! vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen. Bij de opheffing van het offer werd het Gode aangeboden, bij de oprichting van het kruis verklaart de Heer zijn lijden voor een offerlijden. Gelijk het Woord Gods het water des doops tot een bondzegel maakt, zo maakt dit woord van Christus zijn lijden tot een offerlijden. Het behoort dan ook onafscheidelijk bij zijn kruisiging. Het is de uitdrukking van hetgeen Hij doet door te lijden. Hij gaat de schuld betalen, opdat de zondaar de schuld vergeve worde. Zijn bede is dus geen bloot uitroepen tot de Vader, maar tevens een openbaring aan allen van hetgeen door Hem op het kruis gewrocht werd. Daarom leed Hij niet alleen voor, maar ook tussen en met de overtreders, en de eerste begenadigde van dit eerste woord des Heeren was een medegekruisigde, een overtreder. Het kruis van Christus is dan ook het monument, het gedenk- en ereteken van de verzoening der zonde, en Christus zelf is in zijn kruisiging de persoonlijke vergeving der zonde geworden. Hij mocht dan ook geen ogenblik aan het kruis gehecht zijn, zonder het grote oogmerk van deze kruisiging open te leggen; zijn kruisiging was zijn tussenkomst tot vergeving der zonde. Stefanus bad eerst aan het einde van zijn lijden om vergeving voor zijn moordenaars, en tot wie richtte hij de bede: Reken hun deze zonde niet toe? Tot de Heere Jezus, als de vergever der zonde, niet uitsluitend, maar in gemeenschap met de Vader en de Heilige Geest. Christus spreekt God aan met de naam van Vader, vooreerst om getuigenis te geven dat Hij, ofschoon in lijden, de Zoon van God is, zodat

Hij ook hier zijn Zoonschap, zijn Godheid openbaart, en ten andere: dat de verzoening der zonde niet uitgaat van de toorn, maar van de liefde Gods. Van de toorn Gods gaan de vloek der zonde en de dood des zondaars uit; maar de verzoening en vergeving der zonde aan de zondaars gaan van de liefde Gods uit. Ten laatste getuigt de Heer met dit woord, dat zijn lijden niet door enige vreemde macht, maar door zijn Vader Hem is opgelegd. En zo moeten wij ons lijden ook beschouwen. Niemand had macht over Jezus dan de Vader; niemand heeft macht over ons dan God. Het is dan ook opmerkelijk, dat de eerste en laatste bede des Heeren op het kruis met de Vadersnaam Gods begint, en dat in het middelste kruiswoord die Vadersnaam wordt weggelaten, en bij verdubbeling die van God alleen wordt in de plaats gesteld. Ja, is het niet opmerkelijk, dat Hij, die in de eerste bede vraagt om vergeving voor anderen, in de vierde bede zelf klaagt over verlating? Doch wij weten hiervan de reden uit de Schrift. Om onze Verlosser te kunnen zijn, moest Hij zelf een verloste worden, een verloste door de Vader, een verloste als het hoofd zijner gemeente, de eerste verloste, niet uit des zondaars schuld, want Hij was de Heilige, maar uit des zondaars straf, uit des zondaars dood, en dat werd Hij door in de verlating Gods eeuwig vredesverbond aan te grijpen en tot Hem te roepen: Mijn God, mijn God! Doch laat het ons dan ook niet vreemd dunken, dat de beproevingen ook bij ons zover kunnen gaan, dat wij de Vadersnaam niet meer op de lippen kunnen nemen. Blijven wij biddend wachten; in het einde herstelt zich ook bij ons het verbroken evenwicht weder. God moge zijn vriendelijk aangezicht een ogenblik voor ons om heilige redenen verbergen, straks laat Hij het weder over ons lichten, en ten laatste kunnen wij weder zeggen: Vader! in uw handen bevelen wij onze geest. Vader! Vergeef het hun. De prediking van het Evangelie is geen andere dan de prediking van de vergeving der zonde. God vergeeft een iegelijk zondaar, die wil, zijn zonde. Kan er een blijdere boodschap van de hemel gebracht worden? Nee, het was de blijdste boodschap, die Gods engelen ooit op de aarde gebracht hadden en brengen konden. Getuige hun lied in de velden van Bethlehem. En toch is die boodschap voor zo weinigen een blijde boodschap. Van waar komt dit? Zijn dan niet alle mensen zondaren, die als zodanig de dood en het oordeel tegemoet gaan? Zeker zijn zij dat, doch er zijn vele mensen, die van gevoelen zijn en zich overtuigd houden, dat zij zalig zullen worden zonder Zaligmaker, vanzelf, uit de aard der zaak, omdat de zonde te klein en de liefde Gods te groot is om in de eeuwigheid gestraft te worden. Gij gevoelt, dat hiermede bij deze lieden het kruislijden geen offerlijden is, en dat het, wat hun aangaat, even goed ware, dat Jezus niet in de wereld gekomen ware, als dat Hij er wel ingekomen is. Gij ziet dus hoe het ongeloof (want dat is de leer van die mensen) het kruis verijdelt, en hoe alleen het geloof, dat zich uitsluitend aan de leer der Schrift houdt, de komst des Heeren als de Zaligmaker van zondaren, met de engelen als de hoogste blijdschap voor tijd en eeuwigheid beschouwt, begroet en bezingt. Och laat ons toch de zaken bezien zoals zij werkelijk bestaan. Wij moeten een open oog hebben voor onze zonden, zullen wij een open hart hebben voor Jezus. Het ongeloof is het zelfbedrog, de zelfmisleiding, is het sluiten van de ogen voor de zonde, en er is dus een opening van de ogen door de Heilige Geest nodig, waardoor wij de zonde zien, zoals zij werkelijk is, zoals zij in het licht van God gekend wordt; en wordt dat gezicht ons verleend, dan is het ons niet meer mogelijk over de zonde te spreken als te klein, en over Gods liefde als te groot, om nog in de eeuwigheid gestraft te worden; maar dan zouden wij met Kaïn moeten zeggen: Mijn zonde is groter dan dat zij mij vergeven worde, als wij niet dat Lam van God kenden, dat de zonde der wereld wegneemt, en de onze in het bijzonder, zó dat al waren onze zonden rood als scharlaken en karmozijn, zij in Jezus bloed gedoopt witter zullen worden dan gewassen wol, ja dan vers gevallen sneeuw. Laat ons daarom niet twisten met de tegenstanders van deze voor ons zo heerlijke, onmisbare waarheid, maar laat ons de Heilige Geest over hen aanroepen, opdat Hij hen overtuige: allereerst van zonde, en dan van Gods oordeel, en ten slotte van Christus gerechtigheid. De prediking van velen is dan ook daarom zo onvruchtbaar, omdat zij tot dezulken, die nog voor zichzelf geen zondaren zijn, spreken als waren zij Christenen. De Schrift maakt eerst de mens tot een zondaar en dan tot een

heilige. En zo moeten wij ook doen. Wij moeten eerst de mensen tot zondaren maken door de prediking der wet, en hen dan tot Christus leiden als tot hun Zaligmaker, en dan zullen zij Hem ook als zodanig met blijdschap aannemen; want die waarlijk een zondaar is, wij herhalen het gedurig, die kan niet buiten Jezus. Dit is zedelijk volstrekt onmogelijk. En hoe! God zou zoveel eeuwen de komst van Christus en in Hem de openbaring, de volle openbaring der genade hebben voorbereid door de bedeling der wet, en wij zouden zonder deze voorbereiding nodig te hebben onmiddellijk begenadiging ontvangen? Heeft dan de Christus geen Johannes de Doper tot wegbereider gehad, en vertegenwoordigde deze niet de wet in persoon? Zeker zijn er mensen, die als Jozef en Samuel van hun vroege jeugd af door de Heilige Geest zijn bearbeid, en dus niet nodig hebben door de prediking der wet te worden voorbereid; maar vooreerst zijn zij uitzonderingen op de regel, en ten andere bevestigen zij de regel; want juist deze Jozefs en Samuels hebben de kennis der zonde, en gruwen van haar als zijnde ongehoorzaamheid jegens God. Zo is dan de prediking van het Evangelie de prediking van de vergeving der zonde door God in Christus, waarvan de vrucht is de mededeling van de Heilige Geest. Heerlijk, ontzaggelijk, maar ook ontroerend denkbeeld: Christus verkondigt het Evangelie, de blijdste boodschap aan het kruis, in het midden der vreselijkste smarten: Vader, vergeef het hun! O met dit ene woord verandert Hij het hout des vloeks in een banier des vredes en des heils, waar alle zondaren, die behouden worden, zich om schamen. Het kruis op zichzelf mag het inbegrip genoemd worden van al wat smart en smaad heet. De hardvochtige Romein had er een genoegen in om zijn slaven, als zij misdaden begaan hadden, aan het kruis op de wreedste wijze te straffen, en de Joden hadden een afschuw van het kruis, omdat het hun land naar de wet verontreinigde, en God de gehangene aan het hout tot een vloek en ban gesteld had. Het kruis is dan ook het enig werktuig, waardoor de persoon, die gestraft wordt èn het werktuig der straf zo nauw worden verenigd, dat zij als eenzelvig beschouwd worden. Zelfs op het rad werd de misdadiger gebonden, aan het kruis werd hij genageld. Daarbij is het kruis gemaakt naar het menselijk lichaam. Plaats uwe voeten naast elkander, en breid uw armen naar beide zijden uit, en gij hebt het kruis. Doch nu maakt Christus door zijn bede om vergeving dat vloekhout, door zijn lichaam daaraan te laten hechten, tot het offerhout, op hetwelk dat lichaam geofferd werd. Ik zeg het offerhout, want het kruis het altaar te noemen, waarop Christus geofferd werd is, wij herhalen het hier, rooms en verkeerd, naardien het altaar meer is dan het offer; het altaar heiligt het offer. Nee, de Godheid van Christus was het altaar van Christus' offerande, en deze heiligde het offer tot een enig, algenoegzaam, eeuwig zoenoffer voor de zonde: door de eeuwige Geest heeft Christus zich geofferd, Hebreeën 9:14. Doch het kruis was ook het offerhout slechts zolang als Christus er aan gehecht was; toen de Heer er van afgenomen werd, had het zijn werkelijke betekenis verloren, en bleef er nog slechts een zinnebeeldige betekenis over. Daarom is het afgoderij, dat de roomsen aan het kruis als kruis zulk een hoge waarde hechten en hoge eer bewijzen. Niet van het kruis, maar van de gekruisigde Christus gaat kracht uit tot behoudenis. Zeker gevoelen zijzelf wel, dat Christus er aan gehecht moet zijn, zal het betekenis hebben, maar ook dit moet ons slechts een zinnebeeld zijn. Christus heeft zijn kruis in zijn eigen lichaam naar de hemel medegenomen, en draagt het eeuwig in dat lichaam, door de littekenen van de wonden der kruisiging. Gij gevoelt thans hoe deze bede van de gekruisigde Zoon van God de eerste bede zijn moest, en niet de tweede of derde zijn kon. Terstond moest de Heer de volstrekte tegenstrijdigheid wegnemen, die er bestond tussen zijn persoon en het foltertuig, waarmede Hij vereenzelvigd werd. Vergeef het hun. Voor wie geldt deze bede des Heeren? Allereerst zijn volk, dat Hem kruisigde, en ieder Jood, die zich bekeerd heeft en nog bekeert, is een vrucht van deze voorbede; want voor zover de Joden de misdaad hunner vaderen tegen hun Messias begaan, niet herroepen door te geloven, bevestigen zij deze misdaad, en zijn zij er schuldig aan; en voor zover de Christenen in hun ongeloof voort zondigen, kruisigen zij Christus dagelijks opnieuw, want onze zonde is Christus' kruisiging en blijft het; alleen wanneer Christus' kruisiging ons heiligt, is die kruisiging ons niet meer tot een beschuldiging en

aanklacht, maar tot een rechtvaardigheid, heiligheid en heerlijkheid. Des Heeren bede was dus eerst een nationale voorbede; Christus bad als de ware Messias van zijn volk, de zonde van Israël als natie af. Hij nam daarmede de anders onophefbare slagboom voor Israël's toekomstige bekering weg. Wij weten immers wat er gebeurd was. Pilatus had het bloed van Christus niet op zijn geweten willen hebben, maar de Joden wel, en zij namen het werkelijk op hun geweten door te zeggen: Zijn bloed kome over ons en onze kinderen. En God laat bij de onbekeerde mens geen vloek zonder uitwerking. Wilt gij de proef? Welnu, zij hadden ook gezegd: Wij hebben geen koning dan de keizer. En hun geschiedde naar hun woord. Zij kwamen steeds meer in de macht van Rome, en de koningen, die zij hadden, waren niets anders dan vazallen, leenmannen van de keizer, en toen zij ten laatste geen andere koning hadden dan de keizer, werd hun zijn juk ondraaglijk, en zij stonden tegen hem op, maar vruchteloos. Na een voorbeeldeloos bloedige strijd werden zij door de keizer tot een slavenvolk verlaagd, gedeeltelijk gekruisigd, gedeeltelijk gevankelijk naar Rome gevoerd, gedeeltelijk verbannen. Hun volksbestaan, hun tempel en tempelstad waren te niet gegaan. Zo liet God hun eigen vloek zich bij hen verwezenlijken. Maar God kan ook de vloek in een zegen veranderen. Herinnert u dat Simeon en Levi, volgens het testament van hun vader Jacob, vanwege hun boosheid en trouweloosheid in hun nakomelingen onder al de stammen verstrooid werden. En toch veranderde God die vloek in een zegen, en stelde Hij Levi tot zijn bijzondere dienaar, en Simeon onder het snoer van Juda, Jozua 19:9. Uit Levi werd Mozes geboren en Aaron met die lange reeks van Hogepriesters, die zich oplosten in het Hogepriesterschap van Christus. En zo zal ook eenmaal het bloed van Christus niet meer rusten op Israël als een bloedschuld, maar als een schuldverzoening. Hun Messias heeft dit voor hen gebeden, en hun Messias wordt altijd verhoord; maar eerst moet het recht zijn loop gehad hebben zal de genade kunnen volgen. Nochtans heeft de voorbede van Christus reeds een dadelijke uitwerking, die de belofte voor de toekomst in zich draagt. Nog aan het kruis werd des Heeren voorbede toegepast op een uit zijn volk, op de begenadigde moordenaar; want ook hier blijft de goddelijke orde van kracht: Eerst de Jood en dan de Griek of Heiden. Want ook voor de Heidenen was des Heilands voorbede. Ook zij waren zijn kruisigers. Rome en Jeruzalem, hoe vijandig ook in andere opzichten, waren hier medegenoten. Zij waren een in de zonde, al had ook Israël groter schuld dan de Romeinen, zij zouden ook een zijn voor de genade. De bede, door de Koning der Joden op het Romeinse kruis uitgesproken, gold ook voor de Romein, en in deze al de Heidenen. En ook in dit opzicht toonde het woord van Christus zijn dadelijke kracht en vrucht. De hoofdman van de wachthebbende manschappen bij het kruis werd innerlijk getroffen door hetgeen hij had gehoord en gezien, en toen Jezus gestorven was, zei hij het overluid: Waarlijk, deze mens is rechtvaardig, is de Zoon van God! Gelijk de bekeerde moordenaar de eersteling der kruisgenade uit de Joden was, zo was de hoofdman de eersteling der kruisgenade uit de Heidenen, en sedert liepen deze twee lijnen voort tot op de dag van heden, en zullen zij voortlopen tot aan het einde. En zo is dit woord voor ieder zondaar. Ja, wij allen moeten ons als zondaren scharen op een lijn met de kruisigers van Christus, zullen wij des Heilands voorbede op ons toepasselijk kunnen maken. Want zij weten niet wat zij doen. De Zoon verontschuldigt zijn kruisigers bij de Vader. Hij is de voorspraak voor zijne pijnigers en moordenaars. Hij beroept zich op hun staat van zonde en onbekeerdheid, welke een staat is van geestelijke verblindheid. Geen zondaar weet wat hij doet, want zo hij dat wist, hij zou het niet doen. Indien iemand weet dat de wijn, die hem wordt aangeboden, vergif is, zal hij hem drinken? Nee, maar hij drinkt hem, omdat hij het niet weet. Indien de zondaar wist dat de zonde hem in het eeuwige verderf stort, zou hij haar doen? Nee, maar hij zondigt, omdat hij het niet weet. Gij ziet, het komt altijd weer neer op hetzelfde punt: "Ken uwe zonde en gij zult Gods genade kennen." De Joden en Romeinen wisten wel dat zij een mens kruisigden, die de dood zeker niet verdiend had, zoals de andere kruiselingen, maar zij wisten niet, dat zij de Heer der heerlijkheid kruisigden. Konden zij het niet geweten hebben? Ja, indien zij als Joden de

uitspraken der Schrift, en als Heidenen de uitspraken van het geweten gehoor gegeven en de zaken behoorlijk onderzocht hadden. In ieder geval konden zij geweten hebben, of te weten gekomen zijn, dat Jezus onschuldig was. Doch daarom is hun onwetendheid ook een schuld, waarvoor de Zoon Gods om vergeving bidt. Nadat Paulus bekeerd was, zegt hij ook van zijn gruwzaam vervolgen van de Christenen, dat hij het uit onwetendheid heeft gedaan, 1 Timotheus 1:13. Hij had het niet tegen beter weten gedaan. Hij was dus naar de ijver der wet, die al wat tegen haar is, veroordeelt, onberispelijk. Doch hield Paulus zich daarom onschuldig? Nee, de gedachte van de gemeente Gods vervolgd te hebben, was hem een gedurige doorn in het vlees, en hij achtte zich daarmede te zijn de onwaardigste onder de apostelen. Zo is dan de onbekeerdheid de onwetendheid in de dingen Gods, en strekt zich de kracht van de voorbede des Heeren uit in de lengte tot alle eeuwen, in de breedte tot alle volken, in de diepte tot de diepst gevallenen, in de hoogte door uit de diepst gevallenen de schitterendste toonbeelden van geloof en godsvrucht voort te brengen, Efeziër 3:18,19. Wij eindigen de beschouwing van dit eerste kruiswoord des Heeren met op te merken, dat, indien de Heere Jezus Christus de enige openbaring van Gods genade is, zoals Hij op het kruis zich bewezen heeft te zijn ook in dit zijn eerste woord, de verwerping van Jezus de verwerping is van Gods genade, en er na zulk een verwerping door de zondaar niets voor deze overblijft dan het rechtvaardig oordeel Gods. Dat wij dan de Zoon Gods aannemen als onze Zaligmaker, met een oprecht geloof, opdat wij niet behoren tot dezulken, die niet zalig willen worden op de wijze, zoals God ons alleen zalig maken wil. De krijgsknechten dan, als zij Jezus gekruisigd hadden, namen en verdeelden zijn kleren, en maakten vier delen, voor elke krijgsknecht een deel. De Romeinen hadden geen scherprechters, maar de krijgslieden voerden het vonnis uit, gelijk men thans nog bij ons in militaire straffen doet. Trouwens, in de militaire wereld is nog veel goeds overgebleven, wat in de burgerlijke wereld is verloren gegaan. Zoals wij zeiden, de soldaten voeren nog heden zelf de doodstraf uit aan hun gevonniste kameraden, en niets onterends ligt daarin. Het is ook een geheel verkeerd, ja tegenstrijdig denkbeeld, dat de straf degene, die haar uitvoert, onteren zou; want wat onterends is er in de uitoefening van het recht? De Romeinse krijgslieden werden dus de erfgenamen van hetgeen de Heer uitwendig bezat. Het is een beeld van de erfenis, die de Heidens gebleven wereld door Christus is ten dele gevallen. Haar beschaving is uitwendig Christelijk geworden, zij draagt de kleren van Christus, maar innerlijk haat zij Hem en blijft Hem kruisigen met het grootste vermaak, of de grootste onverschilligheid en ongevoeligheid, zoals de krijgsknechten het deden. Dezen ontvingen een bijzondere beloning voor de uitoefening van het vonnis: het recht op de kleren van de veroordeelde. Daarvoor bestond bij de Romeinen zelfs een wet. Zij namen zijn kleren, zegt de Evangelist. Het is opgemerkt geworden dat deze wet nog onder keizer Tiberius daartoe de mach gaf; onder keizer Hadrianus werd zij echter in zoverre gewijzigd, dat de krijsknechten de kleren niet meer mochten nemen, maar dat zij hun door hun oversten moesten gegeven worden. Zo nauwkeurig historisch blijkt de Schrift te zijn voor de ware onderzoeker, terwijl zij door de onkundige ongelovige van een menigte historische feiten wordt beschuldigd, die bij het licht bezien, als nevelen verdwijnen. Op dit ogenblik waren de krijgslieden, die de Heer en de twee moordenaars kruisigden, nog volstrekte meesters over de kleren der kruiselingen; dit zien wij aan de wijze hoe zij met die van Jezus handelen. Alleen van deze spreken de Evangelisten, want wat de krijgsknechten met de kleren van de twee andere kruiselingen deden, lag buiten der Evangelisten gebied en bestek. Zo is dan alles in het rechtsgeding van Christus uitwendig gegaan naar het recht. Hoe onrechtvaardiger de mensen zijn in het wezen, hoe nauwgezetter zij meestal zijn in de vorm. Bij de Joden ging alles uiterlijk naar de wet van Mozes, bij de Romeinen alles naar het Romeinse recht. Op de vorm was niets te zeggen. Zelfs de onbandige krijgslieden handelden naar de wet. Zij namen elk hun deel van Jezus kleren. En de rok. De rok nu was zonder naad, van boven af geheel geweven. De rok betekent hier niet het bovenste, maar het onderste kleed, de tunica bij de Romeinen, het hemd bij ons. Zu1k een uit een stuk geweven onderkleed was op zichzelf niets bijzonders, want

het werd in die tijd veel, en door arme zowel als rijke lieden gedragen; doch het is ook als het naaste kleed aan des Heeren heilig lichaam een heilig zinnebeeld van hetgeen van Christus niet verdeeld kan worden, en dat is zijn Godmenselijke persoonlijkheid zelf. Deze kan zelfs in handen van de ruwste soldaten vallen, maar moet een geheel blijven. Christus is gisteren en heden en in alle eeuwigheid, in de stal te Bethlehem en op het kruis, in het graf en in de hemel dezelfde: de Heer der heerlijkheid. Zij dan zeiden tot elkander: Laat ons die niet scheuren, maar laat ons daarom loten, van wie die zijn zal, en zij wierpen het lot. Daar de Heer naar zijn staat eenvoudig gekleed was, had het geweven hemd op zichzelf niet veel waarde, doch aan stukken gescheurd, zou het niets waard zijn geweest, en dus niet meer waard om verdeeld te worden. Dat is de enige reden waarom de krijgsknechten besloten er het lot over te werpen. De Romeinse soldaten beminden als alle soldaten van ruwen aard, het spel. Dobbelaars als zij waren, hadden zij de dobbelstenen maar uit de zak te halen, om er gereed mede te zijn. Het vermaak om te dobbelen deed hiertoe zeker ook veel. Men kan zich duidelijk voorstellen hoe dit is toegegaan, het is een toneel uit het leven dezer mensen. Treffend, niet waar, ja hartroerend en zielschokkend, om nog bij het kruis van Christus een dobbelspel te zien; want het lot werpen in zulke gevallen is niet anders dan dobbelen. Waarlijk, wij merkten het ook elders op, in de tegenwoordigheid van Christus moest alles verschijnen, wat de wereld aan zondigs heeft. Of kent gij een grotere tegenstelling dan de hoge ernst der kruisiging van de Christus en de ongevoelige, onverschillige lichtzinnigheid dezer krijgslieden? Zo hing dan Christus geheel naakt aan het kruis. Veertig eeuwen waren er nodig geweest om Christus te zien sterven, zoals Adam geschapen was en zoals ieder mens geboren wordt; want het kruis was het enige foltertuig, waarop de mens moedernaakt werd ten toon gesteld. Sedert Adams val was, wij merkten het reeds vroeger op, de naaktheid een zaak, waarover men zich schamen moet, en daarmede een teken van des mensen val. Daarom is het de grootste schande, die men iemand kan aandoen, hem naakt voor mensen ten toon te stellen, en het is de grootste onbeschaamdheid en goddeloosheid zichzelf naakt in het openbaar te vertonen, zoals de beruchte naaktlopers deden, onder het gruwelijk voorgeven, dat hij, die in Christus is, ook lichamelijk rein is, en geen kleding meer behoeft, maar de in het paradijs verloren onschuld teruggekregen heeft. Wij vragen aan deze dwepers: "Maar Christus zelf dan? Was Hij, de volmaakt Heilige, niet gekleed, en wel met onder- en bovenkleren als wij allen, zodat er vier delen van gemaakt, en bovendien over een stuk nog het lot kon geworpen worden?" Zó is de Schrift tegen alle ketterijen gewapend, en wordt alle dwaling en alle ongeloof door haar gedood. Nu hing Jezus naakt aan het kruis, maar gedwongen, en toch vrijwillig. Gedwongen door mensen, vrijwillig als Middelaar Gods en der mensen, als Borg voor zijn volk. Doch in deze zijn naaktheid was Hij gekleed; of was Hij niet de tweede Adam? Adam schaamde zich vóór zijn val niet over zijn naaktheid; en waarom niet? Hij was in zijn onschuld gekleed. Gij gevoelt immers, dat God de mens niet wilde scheppen gekleed, gelijk de vogelen des hemels en enkele viervoetige dieren, zoals het schaap. Ook de vissen der zee en de meest ontwikkelde viervoetige dieren, zoals het paard en het rund, hebben alleen de huid huns lichaams tot hun kleding. Een volmaakt lichaam heeft geen kleding nodig. Gelijk er een zondige naaktheid is, zo is er ook een heilige naaktheid, en deze was de naaktheid van Adam voordat hij zondigde, en was die van Christus toen Hij verzoening deed voor de zonde op het hout des vloeks, om ons de zegen te verwerven in eeuwigheid. Immers Hij werd in onze zondige naaktheid gekruist, opdat wij door zijn naaktheid eeuwig zouden worden gekleed met de witte klederen zijner gerechtigheid, die wij dan ook de zijnen in de hemel zien dragen, Openbaring 7:9. Ja, is niet het uitkleden van Christus het grote zinnebeeld van het uitkleden van de helse machten, en zijn smadelijke tentoonstelling voor de mensen, hun smadelijk tentoonstellen voor al de engelen en heiligen Gods? Colossenzen 2:15. Zo is dan ook hier, gelijk overal en in alles, in Christus het allerhoogste en allerdiepste verenigd. De hoogste heerlijkheid, die God de mens gaf, was dat deze in zijn lichaam gekleed was, en zo vertegenwoordigde Christus op het kruis in zijn naaktheid de oorspronkelijke hoge

heerlijkheid van de mens Gods. Hij kon naakt zijn zonder zich te schamen; maar tegelijker tijd vertegenwoordigde Hij bij zijn diepe vernedering om der zonden wil, in diezelfde naaktheid de van die oorspronkelijke hoge heerlijkheid gevallen mens. Immers na de val behoort de mens en zijn kleding tezamen. Opdat de Schrift vervuld zou worden, die zegt door de Profeet: zij hebben mijn klederen onder zich verdeeld, en over mijn kleding hebben zij het lot geworpen. De Evangelist Johannes, die gewoonlijk tot de diepste diepte doordringt, merkt ook bij deze gelegenheid op, dat de krijgsknechten met deze klederverdeling en loting niet anders deden dan vervullen wat God te voren had laten voorzeggen. Hij breekt de historie opzettelijk af, om te wijzen op de vervulde profetie. Ja, duizend jaren te voren had in de 22ste Psalm (Psalm 22) David reeds deze twee bijzonderheden van Christus kruisiging aangewezen. En toen David ze onder de ingeving van de Heilige Geest neerschreef, bestond er nog geen Rome. Eerst driehonderd jaren daarna werd het gesticht. En toch onderstelt deze profetie reeds het bestaan van Rome, de romeinse wetten en het doodvonnis, waarbij de mens geheel naakt wordt ontkleed, en zijn klederen tussen verschillende personen verdeeld en ook door het lot toegewezen worden. Waarderen wij toch de profetie! Zij is een heerlijke, volstrekt goddelijke zaak. Zonder de ons medegedeeld wordende onderscheiding van des Heilands klederen in de bovenklederen en in het onderklecd, zou deze profetie ons niet geheel duidelijk zijn, ook niet uit het bericht van de andere Evangelisten; want daaruit zouden wij kunnen menen, dat de krijgsknechten over al de klederen van de Heiland het lot geworpen hadden. Johannes is dan ook de Evangelist, die het schijnbaar kleine bemint, opmerkt en vermeldt. Ik zeg het schijnbaar kleine; want in de Schrift is, gelijk in de natuur, niets klein, omdat op beider gebied het kleine in een noodzakelijk en daarmede onafscheidelijk verband staat met het grote. Vraag aan de ontleedkundige, of deze of die kleine zenuw of spier in het menselijk lichaam niet onverschillig is, of er toevallig in voorkomt, en dus zeer wel daaruit gemist kon worden? Hij zal u antwoorden: Nee! niets van hetgeen er in een welgeschapen lichaam is, kan er uit gemist worden, het een is de geleider tot het ander, en het doorsnijden van zulk een geleider der beweging in hand of voet kan geheel de hand of de voet buiten beweging stellen of verlammen. In de Schrift, dat meesterwerk van de Heilige Geest, is het niet anders. De vroegere leraren in de Protestantse kerk, bij wier wijsheid de onwetendheid van velen in onze tijd jammerlijk afsteekt, hadden de gewoonte te zeggen, dat er aan Gods tabernakel geen pin was, hetzij van hout of van goud, die er niet noodzakelijk toe behoorde; en zij hadden gelijk, want geen verstandig timmerman slaat een spijker te veel of te weinig. De Schrift is het werk van God, en zij bewijst het te zijn op iedere bladzijde. Voor wie? Voor hen, die wijs zijn in hun ogen, en alleen zien in de spiegel van hun eigen verstand? Nee, maar in de ogen van allen, die nog onderscheid kunnen zien tussen een rozenblad en een blad papier. In het kleine heeft God meestal juist het grote, het heerlijke samengevat. Spreken wij niet van kleinoden, als wij van juwelen spreken? En zijn de parels groot als appels? Immers in het kleinste is het reinste en edelste. Doch gelijk nu Johannes het kleinste opmerkt en optekent, zo moeten wij ook het kleinste opmerken en waarderen. Wij moeten als het ware Gods werken lezen met de telescoop in de ene, en de microscoop in de andere hand, en wij zullen oneindig meer heerlijkheid van God zien, dan wij met het blote oog zagen of konden zien. Doch is nu deze aanhaling uit de profetie van zulk een gewicht, om er zulk een nadruk op te leggen als Johannes doet? Zeker heeft zij zulk een groot gewicht. Het kleinste, het geringste, dat met de Heer der heerlijkheid in betrekking staat, heeft een gans zeer uitnemend gewicht van heerlijkheid. Vooreerst bewijst zij de goddelijke persoonlijkheid van de Christus. Of meent gij dat geheel de oud-Testamentische Schrift kon geschreven worden voor een minder persoon dan de Zoon van God? Christus is het middelpunt van de gehele openbaring van God; al de stralen van licht en heerlijkheid, die God van het begin af over een zondige wereld heeft laten uitstromen, vloeien samen in Hem, het licht van de Heidenen en de heerlijkheid van Israël. Hij, de Christus, is zowel het einde der wet, als de Geest der profetie, en daarom kon Hij niet alleen zeggen: In het begin van het Boek is van

Mij geschreven: maar ook, dat al de Schriften van Hem getuigen, Lukas 24,27. Ten andere bewijst de aanhaling van de profetie, ook van de kleinste bijzonderheden, dat Christus alles geleden heeft overeenkomstig de raad en de voorkennis Gods; en dat is een grote troost voor ons, die door het geloof in Christus weten, dat de Vader van onze Here Jezus Christus ook onze Vader is en ons liefheeft gelijk Hij Hem liefheeft, Johannes 16:27. Immers, het is juist over de kleine dingen, dat wij de meeste bekommeringen hebben, de grootste twijfelingen koesteren en de ergste angsten uitstaan. O, dat God de Heer is van leven en dood, en dat niemand onze ziel kan doden, al doodt hij ook ons lichaam, dat geloven wij gaarne. Maar dat ook de haren van ons hoofd alle geteld zijn, dat geloven wij niet zo licht. Dat niemand, ook niet op het slagveld, door geweer of kanon ons lichaam doden kan, zonder zijn toelating; dat de besmetting ons of onze geliefden ook niet in het verborgene kan aantasten, zonder zijn toestemming; dat de dokter ons geen verkeerd drankje kan geven zonder zijn voorkennis; dat wij niet ongesteld worden, niet onze hand verwringen, niet ontijdig onze geliefden zien sterven, noch zelf sterven kunnen zonder Gods wil, dat zijn van die kleine en toch grote dingen, die onze gedachten het meest bezig houden, als wij er mede in betrekking gebracht worden. Zou alles onder Gods voorzienigheid staan, ook het kleinste, ook het nietigste, ook het toevalligste? Zo vragen wij dan, en de Schrift antwoordt met onze tekst: "Ja, alles, ook de verdeling van uw klederen na uw dood, en ook het werpen van het lot door uw erfgenamen over hetgeen men niet verdelen kan of wil." Ten laatste, want hoe zouden wij alles kunnen aanwijzen, zien wij hier, dat de vijanden van Jezus, zonder dat zij het weten en zonder dat zij het willen, de volbrengers zijn van de woorden Gods. En dit is ook wederom een grote troost voor ons, die ons gedurig getroffen voelen door de giftige schichten der ongelovigen, die op Gods Woord gericht zijn, maar die onze harten doorboren. Mochten de bestrijders der Schrift toch bedenken, dat zij Gods woorden onmogelijk krachteloos kunnen maken, maar dat zij ze zelf noodzakelijk moeten bevestigen. Ja, dat zullen zij zelf eenmaal onfeilbaar zien, gelovig of wanhopig; mocht het zijn gelovig; want alsdan zouden zij parels zijn aan Christus koninklijke kroon, terwijl zij anders de doornen zouden zijn geweest aan zijn lijdenskroon. Dit hebben dan de krijgsknechten gedaan. Ook een belangrijk woord. Zulke woorden komen in de lijdensgeschiedenis des Heeren gedurig voor, en tonen de zaken in het leven. Men ziet de handeling. Niet Jezus zelf heeft zich ontkleed, maar zij hebben Hem ontkleed, en met zijn klederen gedaan, gelijk met Hem zelf, al wat zij gewild hebben, en waartoe zij macht hadden. En zij neerzittende, bewaarden Hem aldaar. Zij waren een wacht van vier man bij het kruis, met een hoofdman over hen. Na de kruisiging, welke een bloedige, inspannende arbeid van hen gevorderd had, doch welke hen ongeroerd liet, maakten zij het zich licht, en bleven niet langer staan, maar zaten neer nabij het kruis van Jezus, aan de rand van de hoogte van Golgotha, eerst om het lot te werpen en daarna om te rusten en toe te zien dat de kruiselingen niet nog met stenen of andere voorwerpen door het gemene volk werden geworpen, en te wachten totdat zij dood waren, van het kruis afgenomen en begraven konden worden. Treffend, niet waar? Jezus had levend aan het kruis en levenloos in het graf een wacht bij zich. Geen erewacht, maar een wacht van zijn vijanden. De Vader veranderde echter al de smaad van zijn Zoon in de volle heerlijkheid. Thans zijn al Gods engelen de erewacht van zijn Zoon, en van allen, die die Zoon liefhebben in onverderfelijkheid. O, mochten vele krijgsknechten, die lezen of horen lezen in welk een betrekking de Heer met krijgslieden gesteld is geweest, zich scharen onder zijn kruisbanier, om Hem daar tot een lijf- en erewacht te zijn, voor Hem strijdende en lijdende en met Hem overwinnende, om eenmaal met Hem te zitten op zijn troon, gelijk Hij overwonnen heeft en gezeten is op zijns Vaders troon! En Pilatus schreef ook een opschrift van zijn beschuldiging, en zette dat op het kruis boven zijn hoofd; en er was geschreven in het Grieks, Latijn en Hebreeuws: Deze is Jezus, de Nazarener, de Koning der Joden. De hier gevolgde orde der talen (bij Lukas) is de juiste. Het Grieks, als de taal van de gehele wereld boven aan, de taal van Rome daaronder, en ten laatste de taal van het Joodse volk. Johannes geeft de orde op naar de aloudheid der talen: Hebreeuws, Grieks en Latijn. Zo

werd dan de Christus in de drie hoofdtalen der wereld, die al de andere talen der wereld vertegenwoordigen, uitgeroepen als de Koning der Joden. Is het niet opmerkelijk, dat Jezus in zijn kribbe door de Wijzen uit het Oosten, en op het kruis door de heidense landvoogd werd gepredikt als de Koning der Joden? En zouden wij Hem dan niet als zodanig prediken aan de gemeente, en door onze zendelingen aan al de volken? Of is Hij niet werkelijk de Koning der Joden, en is het opschrift boven zijn hoofd een leugen? Immers niet. De Koning der Joden is de Messias, en alleen de gekruisigde Messias is de ware Messias; want er is geen redding van zondaren dan door zijn lijden en sterven. Juist in de uiterste versmaadheid, die zijn kruisiging meebrengt, ligt des Messias allerhoogste heerlijkheid. Dit zijn van die wonderlijke dingen, die God alleen doet, en die door het geloof aanbiddend worden nagedacht en aangenomen. Zeker was deze titel een scheldnaam in de mond van Pilatus, gelijk van zijn knechten, maar wordt niet alle smaad bij de Christus veranderd in eer? En zouden wij er iets op tegen hebben, dat de Zaligmaker ook onder deze naam gepredikt werd? Is het niet een kroon te meer op het hoofd van die Gezegende, aan wie nooit te veel eer kan gegeven worden, en die waardig is van alle schepsel te ontvangen de kracht, de rijkdom, de wijsheid, de sterkte, de eer, de heerlijkheid en de dankzegging? Doch wij gaan nog een stap verder en beschouwen deze zaak van haar stellige zijde. Christus moet gepredikt worden ook als de Koning der Joden, tegenover de Joden. Er moet een blijvend getuigenis zijn in de Christelijke gemeente tegen de ongelovige Joden, dat zij hun enige, wettige, eeuwige Koning hebben gekruisigd. Er is geen moeilijker te beantwoorden vraag, dan hoe de Joden onder het bereik van het Evangelie te brengen? Als de Roomsen zijn zij met een driedubbele muur, de overlevering, het gezag hunner geestelijke leidslieden en hun eigen onwetendheid in zake van godsdienst, daarvan afgescheiden. Wat de Roomsen betreft, er is geen ander middel tegen hen dan om onophoudelijk op het middelpunt van hun bijgeloof, de paus, aan te houden, tot zolang deze voor goed valt; want zonder paus is de Roomse geen Roomse meer; en bij de Joden is er geen ander middel tegen hen dan ook onophoudelijk op het middelpunt van hun ongeloof (de verwerping van Christus als de Koning der Joden) aan te houden, tot zolang deze verwerping voor goed ophoudt; want zonder dat ongeloof is de Jood geen Jood meer. Wij moeten het hun duidelijk maken, dat zij als Joden nooit veel eer bij de volken genoten hebben, en dat zij er zelfs in onze dagen van algemene gelijkstelling nog niet veel eer bij genieten. Zij worden meer geduld dan bemind. Men maakt gebruik van hun verstandelijke en geldelijke vermogens, maar houdt zich van hen op een afstand. Nochtans is dat hun grootste ellende niet, maar slechts een klein gevolg van hun allergrootste ellende, van hun ongeloof in hetgeen hun hoogste volksglorie, en wat eindeloos meer is, hun eeuwige zaligheid uitmaakt, van hun niet aannemen van het opschrift aan het kruis: Deze is Jezus de Nazarener, de Koning der Joden. Laten zij nu eens uit hun heilige schriften bewijzen, dat hun Messias een andere is dan onze Christus? Zij kunnen het niet, maar wij kunnen uit hun wet, uit hun psalmen en uit hun profeten onweersprekelijk bewijzen, dat de ware Koning der Joden zijn volk niet allereerst tot uitwendige stoffelijke grootheid zou opheffen; want ach, wat zou Hij dan meer geweest zijn dan David en Salomo waren; maar dat Hij als David's Zoon en David's Heer en de meerdere dan Salomo, allereerst zijn volk zalig zou maken van hun zonden, en het dan tot alle mogelijke tijdelijke en eeuwige eer zou opheffen. Dit moeten wij de Joden prediken. Wij moeten hun zeggen: "Gij hebt uw enige, ware, wettige Koning gedood, en daarmee uzelf; want zonder Hem zijt gij geen volk, en kunt gij geen volk meer worden." Zeker is de verblindheid van dat volk groot, en wij kunnen daarom hun bekering alleen van buitengewone goddelijke leidingen en tussenkomsten verwachten; doch wij moeten intussen doen wat wij kunnen. Zien de Joden niet reeds zoveel geslachten achtereen de verstandigste, edelste en machtigste volken der aarde met hun koningen en keizers aan het hoofd, zich voor de gekruiste Christus aanbiddend buigen, en zichzelf zonder vorst en priester, zonder vaderland en tempeldienst, verstrooid onder alle volken? Welnu, zij zien daarbij juist het kruis, dat teken bij hen van alle smaad en vloek, door die keizers en koningen der machtigste en beschaafdste

volken, als het hoogste teken van eer op hun kronen en rijksappels plaatsen. En nochtans geloven zij niet. Hoe! alle volken zullen een zon van Israël als hun Heer en God huldigen, zonder dat die zon van Israël waarlijk de Christus is? Het is onmogelijk, zedelijk en historisch onmogelijk. Dit alles moeten wij de Joden voor ogen houden, want hoe meer bewijzen de Joden hebben tegen hun ongeloof, hoe onverantwoordelijker hun ongeloof is, en hoe mogelijker het wordt, dat menige Jood zich in zijn consciëntie overtuigd voelt, dat de waarheid aan de zijde der Christenen is. Dit opschrift dan lazen velen van de Joden, want de plaats waar Jezus gekruist werd, was nabij de stad. De overpriesters dan der Joden zeiden tot Pilatus: Schrijf niet de Koning der Joden, maar dat Hij gezegd heeft: Ik ben de Koning der Joden. Pilatus antwoordde: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven. Pilatus had, zoals wij reeds met een enkel woord te kennen gaven, spottend en tegelijk met de hem eigene gevatheid uit wederwraak op de Joden het opschrift zodanig ingericht, dat de titel van Koning der Joden op zichzelf moest beschouwd worden als een misdaad, welke met de kruisdood gestraft werd. Het kwam hem voor, in Jezus de gehele Messiasverwachting der Joden te moeten kruisigen. De overpriesters, even schrandere lieden als hij, vatten dit terstond, en daar zij de verwachting van een Messias niet wilden afgesneden hebben, waren zij over dit opschrift ten hoogste ontevreden, en zochten het te doen veranderen. Doch zijzelf hadden zich in deze verwarring gebracht, en Pilatus het recht gegeven om de titel van Koning der Joden tegenover de Romeinse keizer als een zaak van gekwetste majesteit, dus als een misdaad, der kruisiging waardig, te beschouwen. Zij hadden immers gezegd: Wie zich tot koning maakt, weerspreekt de keizer, en: Wij hebben geen koning dan de keizer. Hiermede zeiden zij: "Nu er een Romeins keizer is, is het een misdaad de Koning der Joden (de Messias, die als zodanig de Koning aller koningen is) te willen zijn." Pilatus houdt hen dus enkel aan hun woord, en door de titel van Koning der Joden boven aan het kruis van Jezus te plaatsen, zeide hij zoveel als: "Een iegelijk, die zich als de koning der Joden opwerpt, heeft de kruisdood verdiend." Dit was natuurlijk tot de Joden zoveel gezegd als: Het is een misdaad een koning der Joden, als Messias te verwachten. "Schrijf niet, (zeiden zij tot Pilatus) dat Hij de Koning der Joden is, maar dat Hij die titel wederrechtelijk op zich heeft toegepast; met andere woorden: schrijf niet dat de titel zelf, maar dat de aanmatiging van die titel de beschuldiging uitmaakt." Doch het baatte hun niet. Pilatus wilde van geen verandering horen. Te lang reeds had hij zich door hen laten overheersen. Nu het hem niet gelukt is Jezus vrij te laten, wil hij ook niet meer toegeven. Met echt Romeinse hooghartigheid weert hij hen af met een machtspreuk, die geen verdere tegenspraak toelaat: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven. Hij had even goed kunnen zeggen: Wat gij gezegd hebt, dat blijft gezegd. Hadden zij in de verblindheid hunner wraakgierigheid, het Messiasschap zelf tot een staatsmisdaad gemaakt, zo was het billijk, dat de Romeinen een ieder, die zich de Messias noemde, kruisigden, gelijk zij thans Jezus kruisigden, en hadden zijzelf onbedacht hun verwachting van dn Messias als de Koning der Joden opgezegd, dan hadden zij ook geen anderen te verwachten. En zie hier nu de wijsheid Gods in het midden der menselijke vrijheid en dwaasheid. Achttienhonderd jaren zijn voorbijgegaan, en de staat van zaken is nog geheel onveranderd. De Joden moeten de gekruisten Jezus van Nazareth als hun Messias aannemen, of zij ontvangen in eeuwigheid geen Messias. Ja, zo handelt God altijd in alles: uit het menselijk verkeerde laat Hij het goddelijk goede voortkomen. En als God dit niet deed, zou ik niet weten, wat zijn voorzienigheid zou zijn. Immers de gehele wereld ligt in het boze, en het gedichtsel van 's mensen hart is boos van zijn jeugd af; wat is er dus goed in deze wereld, goed naar de regel Gods? Wee ons, zo God de mensenwereld aan zichzelf overliet, zij zou zichzelf reeds lang en binnen korte tijd vernietigd hebben. Maar nu regeert God over de mensenwereld, en laat aan vele dingen hun natuurlijke loop, tot op zekere punten, die beslissend ten verderve voeren; dan keert Hij de stroom, of geeft hem een andere bedding, en zo maakt Hij alles dienstbaar aan zijn raad. Zo schept Hij, die het kwade haat, het kwade om tot goed, en Hij, die licht uit licht kan scheppen, en dat doet in zijn hemel, kan het ook uit de duisternis, en dat doet Hij op aarde; daar

geeft Hij ook alleen uit de dood het leven. Maar het is Gods voorzienigheid en Gods genade, die dat doen; het is dus Gods kroonrecht, en daarom is het zo goddeloos van de Jezuïeten, dat zij niet alleen dat kroonrecht uit Gods hand nemen, door uit het kwade het goede te willen voortbrengen, maar dat zij ook kwade middelen gebruiken, om het goede er uit te doen voortkomen. God doet niet het kwade, gelijk zij doen, en wat is het goede, dat zij beogen? De handhaving van een leugen van het pausdom. Daarom zijn zij kwaaddoeners in de volste betekenis van het woord, en is hun verdoemenis rechtvaardig. En het volk stond en zag het aan. En ook de oversten met hen beschimpten Hem. En die voorbijgingen lasterden Hem, en schudden hun hoofden, zeggende: Ha! Gij, die de tempel afbreekt, en in drie dagen opbouwt, behoud uzelf! Indien Gij de Zoon van God zijt zo kom af van het druis! En desgelijks ook de overpriesters met de schriftgeleerden, en ouderlingen, en Farizeeën Hem bespottende, zeiden tot elkaar: Anderen heeft Hij verlost, zichzelf kan Hij niet verlossen. De Christus, de Koning van Israël, de Uitverkorene van God, kome nu af van zijn kruis, opdat wij het zien en geloven. Hij heeft op God betrouwd, dat Hij Hem nu verlosse, indien Hij Hem wel wil; want Hij heeft gezegd: Ik ben Gods Zoon . En ook de krijgsknechten tot Hem komende, zeiden tot Hem: Zo Gij de Koning der Joden zijt, zo verlos uzelf. Wij vatten al deze smaad-, schimp- en spotredenen tezamen, omdat het te pijnlijk voor ons gevoel en te onvruchtbaar voor onze harten zijn zou, bij elk van deze lasteringen afzonderlijk stil te staan. Wij zien hier de Heer door allerlei mensen met allerlei scherpe pijlen van smadelijke woorden wonden en doorboren, zodat ook op dit punt het lijden van Christus een samenvatting is van alle mogelijke bijzonderheden van lijden. Hier verenigen zich andermaal de aanzienlijkste en de geringste, de burgers en de soldaten, de toeschouwers en de voorbijgangers, om hun gal op Jezus uit te storten, ja zelfs een der medegekruisten, zoals wij straks zien zullen, kwam er ook nog bij. Het volk sprak Jezus aan. Op het volk had het woord, door Jezus van het afbreken en opbouwen van de tempel van zijn lichaam gesproken, bij hun misverstand de diepste indruk gemaakt; voor het volk is niets heiliger dan de vaderlijke en voorvaderlijke godsdienst, die bij Israël door de tempel werd vertegenwoordigd. Te zeggen dat men die tempel wil afbreken, was dan ook voor het Joodse volk zulk een vermetel woord, dat zij dit als de grootste onzinnigheid gedurig, met voorbijzien van al het andere op de voorgrond stelden. Ja, het werd de leuze van hun onuitblusselijke haat. Denk aan het drie uren lang geschreeuw van het volks: Groot is de Diana der Efezers! en gij hebt een tweede bewijs van hetgeen wij zeggen. Het volk verwijt de Heer deze majesteitsschennis in hun ogen, Hem aansprekende. Het volk heeft geen gevoel van eer en welgevoegelijkheid, maar bemint in zijn hartstochtelijkheid juist het ongepaste. Ieder gevoelt, dat men, om een de doodstraf ondergaand persoon nog schamper aan te spreken en op het grievendst te beledigen, tot de laagste volksklasse moet behoren. Fatsoenlijke lieden doen zoiets niet. De overheden des volks spreken dan ook Jezus niet aan; maar zij zeggen tot elkander, ofschoon luid genoeg, dat ieder en ook Jezus het kan horen: Anderen heeft Hij verlost, zichzelf kan Hij niet verlossen. Dat Hij nu zichzelf verlosse! Is Hij de Christus, zo kome Hij af van het kruis, opdat wij het zien en geloven. Gij ziet, het is de oude aard van het ongeloof, die ook hier bij hen weder te voorschijn komt. Het ongeloof wil niet geloven, dan hetgeen het ziet. Maar gelooft het dan wat het ziet? Immers nee, de overpriesters zagen Lazarus opgewekt uit de dood, en wilden nu Jezus te eerder doden, en Lazarus óók. Het ongeloof is een keisteen gelijk. Regen en zonneschijn kunnen zijn wezen niet veranderen, maar Gods almacht kan ook de kei in een diamant herscheppen, en dat doet Hij zo dikwijls Hij een ongelovige bekeert. De overpriesters gaan nog verder dan het volk en tasten niet alleen des Heeren woorden aan, maar ook zijn hart, zijn innerlijke gezindheden; zij maken zijn liefde tot de Vader verdacht, ja tot huichelarij, en lasteren daarbij God de Vader, zeggende: Hij heeft op God betrouwd, dat Hij Hem nu verlosse, indien Hij Hem wel wil; want Hij heeft gezegd: Ik ben Gods Zoon . Zij wilden zeggen: waar is nu het bewijs van zijn zoonschap en van Gods vaderschap? En deze vraag wordt door het volk en de krijgslieden nu tot Jezus gekeerd, in de woorden: Zijt Gij de

Zoon van God, zo kom af van het kruis. Indien Gij de Koning der Joden zijt, zo verlos uzelf. En hier hebt gij dan nu dat beruchte woord der wereld: Help uzelf. De Heer zelf legde dat spreekwoord in de mond van zijn tegenstanders: Geneesmeester, genees uzelf. En wat zullen wij er van zeggen? De wereld heeft altijd de schijn vóór zich. Zij helpt zichzelf, en daarmede acht zij zich geholpen. Doch waarin helpt zij zichzelf? In tijdelijke dingen. Maar daarmede alleen zijn wij, Christenen niet geholpen. Wij moeten dan ook dubbel voorzichtig zijn, om niet de mens Gods en de mens dezer wereld op gelijke lijn te plaatsen. Men wordt er licht toe verleid, wanneer men de ongelovigen hoort beweren, dat het Christendom de mens niet als mens ten volle laat ontwikkelen. Alsdan tracht men de eer van het Evangelie te redden, door te beweren dat juist het Christendom de mens tot een waar mens, tot de edelste en meest ontwikkelde van zijn geslacht maakt. En dat is ook zo, maar in die zin wil de wereld de mens niet ontwikkeld hebben. Haar ideaal is, dat de mens zichzelf, uit eigen krachten, met beheersing van alle invloeden buiten hem, opheffe tot het helderste verstand, tot de krachtigste wil en tot de omvangrijkste arbeid, En wij moeten haar toegeven, dat het Christendom zulke ideale, geniale, kolossale mensen niet vormt, en ook niet wil vormen. De Heilige Schrift, het opvoedingsboek van Gods kinderen, leert het rechtstreekse tegendeel van hetgeen de wereld leert. De Schrift leert afzien van alle zondig zelfvertrouwen, en richt al het vertrouwen van de mensen op God. Mijn zon, zegt zij, vertrouw op de Heer met uw ganse hart, en steun op uw verstand niet, Spreuken 3:5; en vervloekt zelfs een iegelijk mens, die op de mens vertrouwt, en vlees stelt tot zijn arm, terwijl zijn hart afwijkt van de Heer, Jeremia 17.5. Waarom zouden wij dan dat menselijke, dat de wereld humaniteit noemt, ons als Christenen eigen willen maken, alsof de roeping der Schrift, om mensen Gods te worden, minder zou zijn? Zulke mensen te zijn is eindeloos meer dan de humaanste mensen van de wereld te zijn, maar natuurlijk alleen voor hem, die gelooft. De Schrift noemt Gods volk een arm volk: ellendigen, verdrukten, door onweder voortgedrevenen. En zijn Gods kinderen dat niet, uitwendig door hun minderheid en geringheid, inwendig door hun schuldgevoel en veelvuldige beproevingen? Zullen wij dan de handen uitsteken naar de vergankelijke kroon, die de mens der wereld draagt, en de onvergankelijke kroon, die Christus ons op het hoofd zet, daarvan afnemen? Zo dacht Mozes niet; hij wilde liever kwalijk gehandeld worden met Gods volk, dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben, achtende de versmaadheid van Christus meerdere rijkdom dan de schatten van Egypte, want hij zag op de vergelding van het loon, Hebreeën 11:25,26. Of zijn de omstandigheden zo geheel veranderd, dat dit op ons van geen toepassing meer is? Is de wereld geen wereld meer, en kunnen wij ons daarom met gerustheid aan haar gelijkvormig maken, zonder ongelijkvormig te worden aan Christus? Waarlijk niet. Nog altijd is het woord van Jacobus ten volle waar: zo wie een vriend der wereld wil zijn, die wordt een vijand van God gesteld, Jacobus 4:4. Dat wij dan aan de wereld haar volmaakte mens laten, en houden wij ons aan de volmaakte mens Gods in Christus, want beide wegen lopen eindeloos uit elkander, en wie beiden tegelijk zijn wil, is geen van beiden. En nu zeiden wij zoeven, dat de wereld altijd de schijn voor zich heeft, want het wezen der wereld is in zijn verschijnselen geen waarheid, maar schijn. "Help, verlos uzelf! (is haar uitroep) kunt gij dat, dan zijt gij onze man, en wij zullen u geloven, en aanhangen, en bewonderen, en volgen." Doch men kan zichzelf niet altijd genezen, al geneest men anderen. Vraag maar aan de geneesheer, die zo velen uit krankheden redde, waarom hijzelf sterven moet? Men moet gaan, zoals God ons leidt. Er zijn mensen in de wereld, die hun leven doorbrengen met anderen te helpen, en die zelf in hun noden van alle menselijke hulp verstoken blijven. Bovenal echter was dit wereldse woord een lastering tegen Jezus, die juist op aarde gekomen was om anderen te helpen, door zichzelf niet te helpen. Laat Jezus van het kruis komen, dan zijn wij zondaren er aan. Kon Hij het niet? Zeker, maar Hij wilde het niet, omdat het onze zaligheid betrof. Doch van de zaligheid weet de wereld niets, en zij wil er niets van weten; de aardse vreugde, grootheid en eer zijn haar genoeg. Maar ons is dat niet genoeg, ons is de eeuwige zaligheid alleen genoeg, en wij achten het gelijktijdig streven

naar het een en het ander onbestaanbaar bij een persoon. Zo stond dan de Heer der heerlijkheid ten doel aan de laagste spot, de gemeenste hoon, de vuigste smaad. Hoe moeilijk valt het ons bedaard te blijven, wanneer men elkander in een gezelschap schimpschoten op ons gemunt, toefluistert, of als een hunner door vreemde vragen ons belachelijk tracht te maken, of werkelijk maakt. Getroosten wij ons ook deze smaad: het is een bewijs, dat wij niet behoren tot de wereld, die het haar liefheeft. Bedenken wij er bij, dat Christus dit alles ook geleden heeft, en dat de discipel niet meer is dan de Meester.

15:33 De Heer verlaten.

En als de zesde ure gekomen was, werd er duisternis over de gehele aarde tot de negende ure toe. En de zon werd verduisterd. En ter negende ure riep Jezus met een grote stem: Eloi, Eloi, lama sabachtani! dat is: Mijn God, mijn God! Waarom hebt gij mij verlaten? De tijdsbepaling is opmerkelijk. Ten negende uren des morgens werd de Heer gekruist, ten twaalfde ure viel de duisternis in en duurde drie uren lang. Het lijden des Heeren verdeelt zich hierdoor in twee delen. Het eerste gedeelte is dat, waarin de Heer alleen met mensen te doen had; het tweede, waarin Hij alleen met God te doen had. Reeds het sterven op het kruis zelf gaf deze verdeling aan. Voor de Heidenen was de kruisdood een uiterst schandelijke dood, voor de Israëliet was hij nog veel meer, was hij een vloekdood, naar het woord der wet: Vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt. Van de schande en de smaad van deze dood zagen wij bij het kruis van Christus veel, ja overgenoeg. Nu echter openbaart zich ook de vloek van deze dood. En nu vragen wij: wie zou het van dezelfde Jezus, die het paradijs aan de bekeerde moordenaar opende, hebben durven zeggen, dat Hij van God verlaten was? Zo iets kan alleen door de Heilige Geest gezegd en geschreven worden. Immers, de zaligheid aan een ander toe te zeggen en zelf over onzaligheid te klagen, is de grootste tegenstrijdigheid; doch in Christus verenigen zich, gelijk de Godheid en de mensheid, zo alle andere tegenstrijdigheden in een hogere eenheid, welke alleen door het geloof begrepen wordt. Deze verdeling in het kruislijden is dus niet willekeurig; maar wordt hier door de Schrift zelf aangegeven. Het eerste gedeelte van het lijden des Heeren op het kruis was meer uitwendig en openbaar, het tweede meer inwendig en verborgen. Het gericht der mensen had opgehouden, en nu begon het gericht van God. Zes uren lijdens van een eeuwige Zoon van God is gelijk staande met een eeuwig lijden. Immers kon in Christus de Godheid (het oneindige) zich samentrekken in de mensheid (het begrensde), zo kan ook in Christus het eeuwig lijden zich samentrekken in het bestek van weinige uren. Zijn tijdelijk, voorbijgaand lijden heeft dan ook om diezelfde reden een eeuwige, nooit ophoudende kracht. Als de zesde ure gekomen was, werd er duisternis over de gehele aarde, en de zon werd verduisterd. Een zonsverduistering heeft iets plechtigs en indrukwekkends, dat tot stilte en ernst stemt. Vandaar het algemeen zwijgen rondom de zwijgenden Christus. Van toen af hield het spreken der mensen op. Men kan ook niet altijd spotten. Men had zich van des morgens negen tot des middags twaalf ure uitgeput in allerlei smaad- en schimpredenen. Toen kwam de onverwachte ontzettende duisternis, en de overheden des volks hielden op te lasteren, het volk hield op te schimpen, te dringen, te woelen, en zelfs de krijgsknechten aan de voet van het kruis zwegen; en in het midden van al die zwijgenden zweeg ook de Heer. Gij gevoelt dan ook, dat in des Heeren verlating geen verwijt van des mensen zijde meer kan plaats vinden. Juist dit algemeen zwijgen, die volstrekte stilte maakte deze duistere ure te ontzettender. Intussen, wij zien het, in Christus eindigt het woeden van de storm, en zal eenmaal het woeden der volken eindigen. Deze duisternis duurde van twaalf tot drie uur des middags. Deze juiste tijdsbepaling, die anders zo zeldzaam in de Evangelische geschiedenis voorkomt, bewijst mede het alles te boven gaand gewicht van dat lijden. De uren van het lijdens van Christus worden nauwkeurig geteld, en zó zijn ook onze lijdensuren geteld. Of zou God de haren van ons hoofd tellen en niet de uren van ons lijdens? Gij hebt mijn omzwervingen geteld, zegt ook David, en zijn mijne tranen niet in uw register? Psalm 56:9. Er werd duisternis over de gehele aarde; en de zon werd verduisterd. Deze duisternis kon niet veroorzaakt worden door een zon-eclips, want het was op Pasen altijd volle maan. Ook werd het niet donker; maar er werd duisternis; het werd dus volslagen nacht, en dat gedurende drie uren op het midden van de dag! De Heilige Geest geeft er ons de oplossing van. De verduistering had plaats in de zon zelf, en zo moest deze verduistering algemeen zijn, en kon zij zich niet tot het Joodse land bepalen. En wat is nu deze volslagen zonsverduistering anders, dan de zichtbare openbaring van hetgeen in die uren innerlijk in de ziel van Jezus plaats had? Wat hebben wij nog andere uitleggingen van node? Is deze niet overvoldoende? Ja, zij is overvoldoende. Het was een verduistering der zon in

haarzelf, en het was een verduistering van Jezus' ziel. Voorzeker, deze twee zonnen hebben grote betrekking tot elkander, en wij vragen: Kan er grootser uitlegging gegeven worden van hetgeen aan de Zon der gerechtigheid geschiedde dan het onttrekken der stralen aan de zon der natuur? Deze uitlegging is een proef van de wijze hoe God zelf de zaken uitlegt. Zo als het buiten in de natuur was, zo was het binnen in de ziel van Jezus. En alvorens Christus zelf zijn verlating uitroept, geeft geheel de natuur getuigenis van deze verborgenheid des heiligen zielelijdens van Jezus. Geheel de natuur komt bij dit lijden in een krampachtige spanning, en hier zien wij het begin er van. Straks als Christus gestorven is, zal de natuur zich weder ontspannen en alles zal scheuren: het voorhangsel in de tempel, de rotsen in de omtrek, de graven der heiligen, de harten van hoofdman en volksmenigte; want alsdan is als de vrucht van Jezus' dood alles opening, vrijlating, verlossing. Heerlijke goddelijke uitdrukking dus van de verlating van Christus, het middenpunt des lijdens, waarin al het offerlijden van Christus zich samentrekt. Immers, ware Christus niet ver1aten geweest, Hij ware niet tot een vloek voor de zonde geworden; want de vloek bestaat in niets anders dan in het ontzeggen der gemeenschap met God. Boven de verlating van God is niets ergers denkbaar, en ware Jezus dus niet verlaten geweest, er zou iets aan zijn lijden, aan zijn offer ontbroken hebben. Doch nu ontbreekt er niets aan. Hij was in de verlating Gods, opdat de zijnen er eeuwig van bevrijd zouden zijn. Wij hebben in Christus een volkomen Zaligmaker, die alles leed wat er voor ons zondaren te lijden was. Wat de ziel van Jezus in de verlatenheid leed is onmededeelbaar. De kwalen der hel zijn onbeschrijfelijk, en de verlating van God is de kwaal der hel. In drie uren tijds werd dus de volheid van de vloeks door Jezus geleden. Het was het toppunt van alle lijden des Heeren, het was volslagen nacht, gelijk in de natuur, zo in zijn ziel. Hij zag het aangezicht des Vaders niet meer, maar stond in het gericht Gods voor ons, beladen met onze zonden, om er een eeuwig geldende voldoening voor te geven, door de vloek der wet ten volle te ondergaan, én door tegelijkertijd de eis der wet volkomen te vervullen. Immers Hij was als Borg om der zonden wil door God verlaten. Hijzelf verliet God niet, maar hield Hem vast als de God des Verbonds; en toen de tijd der verlating geëindigd was, openbaarde Hij zelf deze verborgenheid als een enig, afzonderlijk lijden, door uit te roepen: Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten! Dit mijn God, mijn God in de verlating, was zijn overwinning. Het openbaarde in plaats van de uiterste wanhoop de allerhoogste gehoorzaamheid aan de wil van God. Neem dit mijn weg, en gij hebt de kreet van de goddeloze in de hel. Nu is het de klacht van de Borg onzer zielen. Het was een wanhopige toestand, maar zonder wanhoop. Hij moest het openbaren, dat Hij geen verlatene was in ongerechtigheid, maar in gerechtigheid. Immers, zo spreekt niet de zondaar, maar de rechtvaardige; niet de schuldenaar, maar de Borg, die voor hem betaalt. Met de heilige vraag waarom? treedt de heilige Jezus uit de verlating. Voor Hemzelf was er geen reden van verlating, en Hij vraagt dus van God voor zijn persoon en in Hem voor al de zijnen verlossing uit de verlatenheid. En Hij is uit de angst en het gericht weggenomen, Jesaja 53:8. Wij mogen zeggen, dat niet het lichaamslijden, maar deze verlating voor de Heer zelf zijn eigenlijk lijden was; want wat kan er vreselijker zijn voor de heilige Jezus, dan zijns Vaders aangezicht niet te aanschouwen, zodat Hij zelfs de Vadersnaam niet op de lippen kon nemen, maar Hem als God moest aanroepen. Het waren de enige uren van zijn leven, waarin Hij, de Zoon van God, zijn Vader geen Vader kon noemen. Het is dan ook alleen vanwege zijn grote smart, dat Hij dit lijden moest te kennen geven en uitroepen met een grote stem, en dat Hij, die nimmer klaagde, nu klagend riep tot zijn Vader als tot zijn God in de woorden door de Heilige Geest daartoe gesteld (Psalm 22:2), woorden, die door niemand konden worden overgenomen dan door de lijdende Christus. Wachten wij ons dus om het lijden, dat voor Christus het eigenlijke lijden was, uit het lijden van Christus weg te nemen. Wat toch blijft er zonder de verlating anders over van het lijden van Christus dan een martelaarslijden? Houden wij ons dan aan deze schriftuurlijke uitlegging van het zielelijden des Heeren in de verlating op het kruis; zij is de enig voldoende. Alle andere verklaringen maken deze gebeurtenis letterlijk

onverklaarbaar. Dat Christus in zijn Godheid niet kon verlaten zijn, behoeft geen betoog; doch Christus leed niet in zijn Godheid en kon er niet in lijden, maar in zijn mensheid; doch had zijn mensheid zijn Godheid niet tot grondslag gehad, zij had onmogelijk de verlating van God, de vloek, kunnen doorstaan zonder te bezwijken. Maar nu trad des Heeren heilige mensheid uit alle lijden, ook uit de verlating als overwinnaar voor Hemzelf en voor al de zijnen. Als Jacob met de ruwe vacht, was Jezus bekleed met onze zonden en verkreeg Hij de zegen voor al de zijne; en even als Jacob de naam Israël, zo verkreeg Jezus de naam, die boven allen naam is, de naam van Zaligmaker van zondaren, omdat Hij zich vorstelijk gedragen had met God en mensen. En hoe kan een mens zich vorstelijk gedragen met God? Door Hem niet los te laten. God wil niet losgelaten zijn, maar vastgehouden worden, omdat Hij geen lust heeft in de dood van de zondaar, maar in diens bekering en leven. Wie God vasthoudt, wat er ook gebeurt, die is bekeerd en die zal leven in eeuwigheid. De ware Vorst van God, de ware Israël, was Christus op het kruis. Hij worstelde met God voor ons, en overwon voor ons in de grootste strijd, die ooit gestreden werd. Vergeten wij het nooit: Het kruislijden was een lijden, dat mensen konden aandoen; maar de verlating was een lijden, dat enkel van God kon komen. Vandaar ook het oneindig verschil tussen het zoenlijden van Jezus en het martelaarslijden zijner getuigen. De martelaars waren verlaten van mensen, maar niet van God, en daarom konden zij soms psalmzingen in de vlam; maar de Heer kon dat niet. Hij moest integendeel zich uiten in de hartverscheurendste klacht. Christus heeft de prikkel des doods gevoeld in zijn ziel, om ze voor de zijnen uit de dood weg te nemen. De zijnen sterven, ja, maar wat de dood eigenlijk tot dood maakt, smaken zij niet. Zij worden er niet in door God verlaten, maar aangenomen. Al zijn ook bij hen de benauwdheden en smarten des doods nog zo groot, toch is het een wegneming als die van Henoch, een opvaart als die van Elia, een intreden in de geopende hemel als dat van Stefanus. De troost, die de gelovige zondaar en zondares dan ook uit dat borglijden van Christus, het lijden tot in de verlating Gods toe, smaakt, is onuitsprekelijk. Door het geloof zijn wij een met Christus, en hebben wij in Hem volkomen aan Gods recht voldaan, zodat ons in Christus enkel genade kan te beurt vallen. Immers, er is niemand meer, die beschuldiging tegen ons inbrengen, of ons verdoemen kan. Zou God het doen? Maar het is immers juist God, die ons in Christus rechtvaardig maakt. Of zou Christus het doen? Maar het is immers juist Christus, die voor ons gestorven is; ja wat meer is, die voor ons opgewekt is, die ook ter rechterhand Gods zit en voor ons bidt. Of zou de Heilige Geest het doen? Maar Hij getuigt immers met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn, door in ons te wonen en te werken, niet als de Geest der dienstbaarheid tot vreze, maar als de Geest der aanneming tot kinderen, door welke wij roepen: Abba, Vader! Romeinen 8:15,16. Zo is dan God niet tegen ons, maar vóór ons. En als nu God vóór ons is, wie zal tegen ons zijn? Zo kan ons dan niets scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Heer. Romeinen 8:31,39. 15:35 De Heer dorstende: Hierna, Jezus wetende, dat nu alles volbracht was, opdat de Schrift vervuld worde, zeide: Mij dorst! Toen de Heer het lijden zijner verlatenheid had geopenbaard, was het ook geëindigd. De verlating en de duisternis hielden gelijktijdig op. De eigenlijke crisis was voorbij, en de Heer kwam weer tot het lichamelijk gevoel van zichzelf. In zijn allerhoogst zielelijden gevoelde Hij zijn lichaamslijden niet meer; want het hogere lijden heft het mindere op. Thans gevoelde Hij weder zijn lichaamslijden, en wel al zijn lichaamslijden, zijn lichaamslijden in de uiterste hevigheid, in zijn toppunt, en daarmede in zijn voltooiing en voleinding. Daarom sprak de Heer ook dit zijn lijden uit, en openbaarde Hij het alvorens zijn lijden voor volbracht te verklaren, in het woord Mij dorst! Men zou kunnen zeggen, dat gelijk in de natuur, zo hier het allergrootste in het allerkleinste wordt samengevat. Immers, wat is de lichamelijke dorst in vergelijking van de verlating der ziel door God? Doch men vergete niet, dat de dorst, waarover Christus klaagt, de uitdrukking is van het hoogst denkbare lichaamslijden, en het teken van de nabij zijnde vreselijke dood. Hoort het uit de woorden van de 22ste Psalm (Psalm 22): Mijn hart is als was, het is gesmolten in het midden van mijn ingewand. Mijne kracht is verdroogd als een potscherf

en mijn tong kleeft aan mijn gehemelte, en Gij legt mij in het stof des doods. Gij ziet, het Mij dorst! des Heeren geeft hier de uiterste graad van uitputting aller lichaamskrachten te kennen. Herinner u daarbij hoe in de gelijkenis van de rijke man zijn dorst wordt voorgesteld als vertegenwoordigende al de pijnen der hel, en het zal u duidelijk zijn, dat des Heeren dorst al zijn lichaamslijden vertegenwoordigt. Toen Simson de duizend Filistijnen had verslagen, was hij geheel uitgeput van kracht, en dorstte hem zeer, zodat hij uitriep tot de Heer en zeide: Gij hebt door de hand van uw knecht dat grote heil gegeven, zou ik dan nu van dorst sterven? Richteren 15:18. En nu, meer dan Simson is hier. Zong men van David en Saul: Saul heeft zijn duizenden verslagen, David zijn tienduizenden, hier is de overwinnaar van geheel de wereld, van al de machten der hel, van alle vijanden Gods; allen heeft Hij op het kruis voor eeuwig verslagen. Uit deze grote kampstrijd verklaart zich zijn grote uitputting van kracht en zijn grote dorst; want deze grootste aller overwinningen is niet behaald door de betoning der goddelijke almacht in heerlijkheid, maar door de betoning der goddelijke almacht in het diepst mogelijke lijden. Zulk een volstrekte vloek is de vloek der zonde, dat hij niet kan weggenomen worden dan door hem te ondergaan. En Jezus Christus, de waarachtige God en de waarachtige mens in eenheid des persoons, onderging die vloek en nam hem hiermee weg voor allen, die één zijn met Hem, die in Hem zijn uitverkoren, die in Hem geloven. Zo was dan des Heeren dorst hetzelfde lijden voor het lichaam, als de verlating was voor zijn ziel. Treffend, niet waar, dat Hij dorst, die zelf de fontein is der levende wateren, en zeggen kon tot allen: Wie dors, die kome tot Mij en drinke. En wie drinkt van het water, dat Ik hem geven zal, bij dien zal het worden tot een fontein van water, die springt tot in het eeuwige leven, en hij zal niet meer dorsten in eeuwigheid. Uit deze grote zaak kunt gij de grootheid der oorzaak en de grootheid der vrucht afmeten. De oorzaak is onze zonde, en de vrucht: dat wij in eeuwigheid niet zouden dorsten, maar verzadiging van vreugde vinden voor Gods aangezicht in eeuwigheid. Immers, waarom smacht Jezus dorstend naar het lichaam, dan omdat Hij met zijn ziel smachtend dorst naar onze zaligheid. Hij leed ons lijden om er ons van te bevrijden. Wat wij nu nog lijden in het vlees, is tot verheerlijking van God en onze heerlijkheid; en wat wij nu nog sterven, is het sterven van het lichaam der zonde, en het tot volle wasdom komen in het eeuwige leven van de nieuwe mens, welke in dit tijdelijk leven uit de Heilige Geest in ons wordt ontvangen en geboren. Heerlijke gedachte, niet waar? die alleen door God, de almachtigen God kon gedacht en geopenbaard worden, de gedachte: dat al wat Jezus heeft geleden voor ons de oorzaak geworden is van eeuwige vreugde; dat in zijn verlatenheid de oorzaak ligt van onze aanneming bij God, en dat in zijn dorst de bron ligt, waaruit wij eeuwig gedrenkt worden met het water des levens, met de uitstromende kracht des Heiligen Geestes! Jezus wetende dat nu alles volbracht was. De Heer wist volkomen al wat Hem overkomen moest. Hij kende dus ook het einde van zijn lijden. De verlating van God was dat einde. Hij kon dus het woord: Het is volbracht uitroepen, wanneer ook zijn lichaamslijden zijn einde bereid had, en dat einde was zijn alles te boven gaande dorst, welke Hij te kennen gaf. Opdat de Schrift vervuld worde. Wij hebben het meermalen gezegd, en wij kunnen het niet genoeg herhalen: de Schrift is Gods beschreven raad. Als zodanig erkende de Heer de Schrift en eerde Hij haar. En nu besloeg, gelijk wij gezien hebben, de dorst des Verlossers een grote plaats in de profetie. Deze dorst onderstelde de kruisiging, want bij geen andere doodstraf is de dorstlessing mogelijk. De profetie is de fotografische afbeelding der historie, door goddelijke kunst vóór de historie vervaardigd. Alles wat in de fotografische afbeelding is, moet ook buiten haar zijn. Wederkerig, vliegt een vogel boven het landschap, dat gefotografeerd wordt, dan moet die vogel met zijn schaduw ook in de fotografische afbeelding zijn. En zo is het ook hier. Profetie en historie moeten elkaar dekken. Daarom is de letterlijke vervulling der profetie vast te houden tot het einde toe; want in de Schrift is de vervulling der profetie doorgaans een letterlijke vervulling. Ik weet wel, dat men tegenwoordig de letter der Schrift minacht; maar ik weet ook, dat men daarmede grotelijks tegen de Schrift zondigt. De letter is de beker, waarin de

wijn wordt aangeboden, het vat of de fles, waarin hij wordt bewaard. Beiden behoren tot elkaar. Gij kunt de wijn niet hebben zonder het vat, en hem niet drinken zonder de beker. Mij dorst! Is het niet opmerkelijk, dat het eerste lijden, dat wij van de Heer in de Schrift geboekt vinden, zijn honger was in de woestijn, en dat zijn laatste lijden zijn dorst was. Spreekt niet uit die bijzonderheid, gelijk uit duizend andere bijzonderheden, de harmonie der Schrift zo duidelijk, dat wij haar slechts aan de hoogste Meester, de Heilige Geest moeten toeschrijven, die zijn heilige schrijvers tot het vervaardigen van zulke schriften in staat stelde? Brengt God zijn raad, de raad zijner voorzienigheid niet tot stand door de vrije werkingen der mensen, en zou Hij de Schrift, zijn beschreven raad voor zover die het Godsrijk aangaat, niet hebben tot stand gebracht door de aan de Heilige Geest gebondene en tegelijk in zichzelf vrije werkingen zijner heiligen? Daarom wijzen wij ook met afschuw de tegenwerping der ongelovigen af, alsof het Gode onwaardig zou zijn, zulke kleinigheden vooraf te laten aankondigen. Wij zeggen daarentegen: voor God is niets klein, en alles is groot, dat van Hem komt. En zo is ook alles groot, dat tot Christus in betrekking staat; want Hijzelf is groot. Niet de zaak maakt de grootheid, maar de persoon, wie de zaak betreft. Wie een dronk water geeft aan een discipel van Jezus uit liefde tot Jezus, die ontvangt er een schat in de hemel voor; en wie al zijn have en goed aan de armen geeft zonder liefde tot Jezus, deze is het niets nut. Daarom moeten wij getrouw zijn, bijzonder in de kleine dingen. De grote dag der eeuwigheid zal het doen zien wat grote dingen uit kleine oorzaken zijn voortgevloeid, en hoe soms een enkel goed woord, op zijn tijd gesproken, de vervulling is geworden van een groot en gewichtig raadsbesluit van God. Nee, ook het kleinste zij ons niet te klein om het te doen met geloof en met liefde. God deed aan de ark van Noach niets dan de deur achter hem toe te sluiten, en toch lag hierin alleen de behoudenis der ark. Zo deed dan God hiermee een hem waardig werk. En zo moeten wij al de dingen der Schrift als van God zelf afkomstig beschouwen. En sommigen van die daarbij stonden, dit horende, zeiden; Ziet, Hij roept Elia. Deze spotwoorden bewijzen, dat de Heer het woord Mij dorst! kort na zijn Eli, Eli, lama sabachthani heeft uitgesproken. De omstanders, die het Syrisch woord niet verstonden, bleven aan de klank Eli hechten, en meenden dat Christus Elia om hulp riep, of deden het althans zo voorkomen. Men weet dat nog heden de profeet Elia als de voorspelde voorganger van de Messias bij de Joden een grote heilige is, op wie zij hopen als op Mozes, en dat ook reeds ten tijde des Heeren de Romeinen iedere sabbat in de synagoge de Joden konden horen roepen: Kom Elia! kom Elia! De spotlust begon weer te ontwaken. Men kon het aan deze spotters zien, dat de duisternis opgetrokken was, en bij hen de vrees weder plaats had gemaakt voor de moedwillige en kwaadwillige scherts. En daar stond een vat vol edik. Het was de zure wijn, of de azijn, die de soldaten bij zich mochten hebben, wanneer zij lange wachten hadden te doen, en aan de hitte der zon waren blootgesteld. Dit was bij de kruisiging het geval. De wacht die, zoals gezegd is, uit vier man en een hoofdman bestond, moest blijven totdat de executie was afgelopen. En terstond één van hen toelopende, nam een spons, en die met edik gevuld hebbende stak ze op een rietstok, en bracht ze Hem aan de mond, en gaf Hem te drinken. Zo ontving dan Jezus zijn bittere laafdronk niet uit de hand van een vriend, maar uit die van een vijand, van een spotter. Doch dat dezelfde soldaat, die, gelijk zijn makkers deden, met des Heeren uitroep spotte, de Heer te drinken gaf, is naar de natuur. Men schaamt zich voor anderen over het medelijden, dat men heeft met een algemeen veracht en gehaat mens, en bedekt daarom het medelijden, dat men gevoelt en tonen wil, met een spotternij. Doch wenden wij het oog naar God en zijn profetie. Ook deze dorstlessing was geprofeteerd, Psalm 69:22, alwaar de Messias zegt: Zij hebben Mij gal tot mijn spijze gegeven, en in mijn dorst hebben zij Mij edik te drinken gegeven. Gij ziet, hoe onwetend en onwillig de soldaat was, toch moest hij de azijn toereiken, en daarmede Gods profetie aangaande de Christus mede helpen vervullen. Zo moeten ook ons somtijds dezelfde mensen, die ons bespotten, geven wat God voor ons beschikt heeft. Treffend, niet waar? laat het ons nog eens zeggen: zou de Schrift vervuld worden, dan moest er in de nabijheid van de stervende Christus een vat azijn staan, en

er stond een vat azijn. Wij zouden denken aan een dronk water; doch nee, deze verkwikking mocht in dit lijden geen plaats vinden, en het vond er ook geen plaats. Ook hier moest de vervulling letterlijk zijn, en zij was het. Jezus werd gedrenkt, liever gelaafd, de lippen en de tong bevochtigd door azijn uit een spons op een hysopstengel. Zo zorgt God ook bij de zijnen, dat er in hun uiterste nood zich nog altijd iets ter verkwikking in hun nabijheid bevindt, al is het ook een zure dronk; want ook deze is nog een verkwikking bij grote dorst in grote hitte. Gij herinnert u dat de maaiers van Boaz ook zulk een vat azijn of zure wijn bij zich hadden, en dat Boaz tot Ruth zei: Kom hierbij en eet van het brood, en doop uwe bete in de azijn. Doch aan Ruth werd de azijn uit liefde en met lof gegeven, en aan Jezus met ruwheid en spotternij. Doch de anderen zeiden: Houd op! Laat ons zien of Elisa komt om hem af te nemen en te verlossen. Er zijn altijd mensen, die het vonkje mensenliefde, dat in een anders hart begint te gloren, terstond weder willen uitdoven. Waarom? Omdat men niet kan dulden, dat een ander beter is dan wijzelf zijn! En dat is de grote reden, waarom het Evangelie en die het verkondigt, zo weinig liefde en zoveel haat te beurt valt. Het Evangelie en die het in waarheid verkondigt, wil van mensen Christenen, van zondaren begenadigden, van vijanden Gods, kinderen Gods maken. De hoorders moeten dus anders, moeten beter worden dan zij zijn. Doch de eigenliefde is zo algemeen heersende bij de mens, dat hij zichzelf, zoals hij is, voor te goed houdt om nog beter te worden. Hij staat eenmaal op het standpunt der mening, dat hij alles is wat hij kan zijn, en hij wil daarom niet van standpunt veranderen. Tot de Evangelieprediker en tot degene, die hem tot het geloof in Christus oproept, zegt hij in zijn hart: "Gij stelt u boven mij, in plaats van u naast mij te stellen. Wat vermeet gij u, ik ben zo goed als gij, en heb niet nodig u voor mijn meerdere te erkennen." En met deze gedachten en woorden wijst hij de prediker af, met onverschillighe1d of met haat, al naar dat zijn doorgaand karakter is. Nog moeten wij opmerken, dat hetzelfde woord van de Heer, dat voor ons het hoogste woord en onze verzoening is, door de soldaten tot een aanleiding van spotternij wordt genomen. Juist omdat de Heilige Geest het woord der verlating in het oorspronkelijke teruggeeft, opdat dit hoogstgewichtige woord in al zijn volheid zou gekend worden, werd het tot een spotternij. En is dat niet nog heden hetzelfde lot van sommige woorden der Heilige Schrift? Of is niet het bloed van Jezus Christus voor ons een uitdrukking van het hoogste heil, omdat alleen het bloed van Jezus Christus ons reinigt van alle zonden, en wordt niet juist door het ongeloof onze geloofsleer spottend bloedtheologie genoemd? Ook het woord duizendjarig rijk is niet weinigen der ongelovigen tot een spotwoord.

15:37 De Heer stervende.

En Jezus wederom roepende met een grote stem, zeide: vader! In Uwe handen beveel ik mijn geest. En het hoofd buigende, als Hij dat gezegd had, gaf Hij de geest. Hier horen wij het laatste woord door de Heer vóór zijn dood gesproken. Welk een heerlijke kroon is dat woord op al zijn woorden en al zijn werken! Ook bij ons moet het bij ons sterven tot een kroon zijn. Geve ons God om die kroon te strijden, lijdend en biddend. Sterven moeten wij allen; doch het komt er alleen op aan, dat wij, stervende, onze geest kunnen aanbevelen in de handen des Vaders en des Zoons door de Heilige Geest. Kunnen wij dit, dan hebben wij de goede strijd gestreden, de loop geëindigd, het geloof behouden en dan heeft het geloof ons behouden en is ons weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke de rechtvaardige Rechter ons geven zal in die dag. Het sterven van de Heer is even als zijn lijden buitengewoon. Vooreerst is de tijd, waarin dit woord des Heeren gesproken werd, opmerkelijk. De zesde ure van het kruislijden was vervuld, en de sabbatsure volgt niet zodra of de Heer gaat in tot zijne rust. Ten andere bewijst dat laatste kruiswoord des Heeren, dat zijn sterven geen lijdelijk sterven, maar een zich overgeven in de dood en tegelijk aan de Vader is. Na des Heeren woord: Het is volbracht! kon er ook niet anders volgen dan zijn sterven; want de dood behoorde tot zijn lijden, tot zijn offerande. De dood is de bezolding der zonde en het einde. Daarom zegt de Apostel Paulus (Romeinen 6:7): Die gestorven is, die is gerechtvaardigd van de zonde, die heeft aan de volle eis, aan het recht der zonde voldaan. De dood is het oordeel over de zonde. En bestond er nu niets anders dan dit oordeel voor ons, zo waren wij als zondaren aan een eeuwige dood, aan een eeuwig oordeel onderworpen. Doch er is een verlossing uit de dood, omdat er een Verlosser is uit de dood, Jezus Christus. Het sterven van Christus is het sterven der zijnen. Zoals Hij stierf, zo sterven allen die door het geloof met Hem verbonden zijn. Zijn sterven is een lichamelijk sterven, dat door een lichamelijke opstanding in heerlijkheid gevolgd wordt; een sterven dus, dat niet alleen volkomen, maar meer dan volkomen hersteld wordt. De heidense wijsheid beschouwt het lichaam als een kleed der ziel, dat door de ziel afgelegd of haar ontnomen kan worden, niet alleen zonder haar te schaden, maar tot haar voordeel. De wijsheid Gods, de wijsheid der Schrift leert ons daarentegen, dat de vereniging van ziel en lichaam het menselijk wezen uitmaakt, en dat de Geest, het leven, God, deze vereniging tot stand brengt en in stand houdt. Alle leven is uit God, want God is het volstrekte, eeuwige, oneindige leven, het persoonlijk leven, en zonder Hem is er geen leven denkbaar. Ook ons levensbeginsel is dus uit God, en wel onmiddellijk. Het planten- en dierenrijk ontving het leven uit de levenskrachten, die God aan de aarde mededeelde; doch God blies zijn adem en daarmede zijn eigen leven in de uit de aarde door Hem gevormde menselijke gestalte. Dat die menselijke gestalte op zich zelf levenloos zou zijn geweest is niet te denken. Hoe zou de levende God een volstrekt dode gestalte kunnen formeren. Nee, ook de gestalte, die God uit de aarde formeerde, had leven, maar enkel het leven der natuur, der aarde, ofschoon in de hoogste mate. Die menselijke gestalte was verwant met het dier, ofschoon tegelijk verheven boven het dier; doch wat de mens tot beelddrager Gods zou maken, dat moest uit God onmiddellijk in hem worden uitgestort, en dat stortte God onmiddellijk in hem uit, door hem zijn eigen leven deelachtig te maken. Ons levensbeginsel is dus uit God. Gods adem, Gods leven is in ons, en openbaart zich in ons door onze rede, die ons tot meester stelt over het dier, en door ons geweten, dat ons tot dienaar stelt van God. Neem de rede en het geweten uit de mens, en er blijft niets van hem over dan het schoonste en verstandigste dier. Het levensbeginsel, dat uit God is, is een eeuwig levensbeginsel, Gods leven is een eeuwig leven. Indien de mens dus niet gezondigd had, hij zou onsterfelijk zijn geweest naar lichaam en ziel, en deze onsterfelijkheid zou een volmaakt zalige onsterfelijkheid zijn geweest; want een volmaakt lichaam en een volmaakte ziel in een volmaakte vereniging kunnen niet anders dan volmaakt zalig zijn. Doch nu heeft de mens gezondigd, en het volstrekt natuurlijk gevolg der zonde is de dood; want de zonde kan niet oneindig voortduren, zij moet ophouden; de dood is haar einde. De dood van de mens bestaat in de scheiding van ziel en

lichaam; dit plaats gehad hebbende, is het einde der zonde daar; de dode kan niet meer zondigen; doch de ziel kan in afgescheidenheid van het lichaam bestaan, en blijft, naar de Schrift, in de dood werkelijk bestaan. Na de dood, na het einde der zonde, komt het oordeel over de zonde. De mens in Christus komt niet in het oordeel, Johannes 5:24. De mens buiten Christus wel, Johannes 12:48. Het oordeel over de satan en zijn engelen is het geworpen worden in de vurige poel, is het voor eeuwig machteloos gemaakt worden, en dit wordt daarom door de Schrift de tweede dood genoemd. Zal er dus een verlossing uit de dood voor de mens zijn, dan moet het Goddelijk levensbeginsel van de mens bij het sterven in Gods Vaderhanden overgaan, en van daar weder uitgaan tot volkomen herstel van de mens, zoals hij door God geschapen werd, door de vereniging van ziel en lichaam in een heerlijke opstanding uit de dood. Christus, de Verzoener der zonde, was als de tweede Adam, als het Hoofd der nieuwe, heilige, eeuwige, zalige mensheid, de Eerstgeborene uit de dood. Wat in de zijnen aan het einde des tijds zou geschieden, dat moest in Hem terstond geschieden, want in Hem moest alles volstrekt volmaakt zijn. Slechts drie dagen mochten er tussen zijn dood en opstanding zijn, terwijl er bij de zijnen duizende jaren kunnen en moeten verlopen; want voordat de allerlaatste gelovige is geboren, kan het einde niet komen. En waarom drie dagen of liever drie gedeelten van drie dagen? Omdat geen kortere tijd genoegzaam was om 's Heeren werkelijke dood en de onverderfelijkheid van zijn lichaam te staven. Dat laatste punt vooral is van het hoogste gewicht; want indien het lichaam van Christus verderving had gezien, hoe zou Hij de volstrekt Heilige kunnen zijn? De dood had macht over Hem, omdat Hij voor de zonde stierf; maar het verderf zou geen macht over Hem hebben; want Hijzelf had niet gezondigd. Daarom wordt ook in de Schrift het dode lichaam des Heeren nooit een lijk genoemd, zoals dit door zo vele onnadenkende schrijvers gedaan wordt, Integendeel, het lichaam des Heeren wordt de Heer zelf genoemd in de woorden: Ziet de plaats, waar de Heere gelegen heeft, Mattheus 28:6. Ons dode lichaam is een lijk (een zich ontbindend lichaam), omdat het aan de verderving ten prooi is of wordt; maar des Heeren dode lichaam is en blijft de tempel Gods, die levend openstond, en in de dood voor een korte tijd gesloten was. Vader, in uw handen beveel Ik mijn geest. Hoe liefelijk, niet waar, dat wij wederom aan het einde van het kruislijden dezelfde naam horen aanroepen, die wij bij het begin uit des Heeren mond hoorden! Tussen die beide uitroepingen werd van zijn lippen het: mijn God! mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten? gehoord. Welk een verschil tussen die ontzettende angstkreet en dat rustige 1iefelijke: Het is volbracht. Vader! in uw handen beveel Ik mijn geest! Trouwens, toen de Heer verlaten was, onderging Hij de dood als de bezolding der zonde in volle kracht en omvang; want de verlating door God is, zoals wij opmerkten, de eigenlijke dood; doch nu Hij sterft, heeft Hij de dood overwonnen, ja in hetzelfde ogenblik dat Hij uitwendig door de dood overwonnen wordt, roept Hij het uit, opdat al de zijnen het zouden weten, dat Hij innerlijk de dood overwonnen heeft, en dat Hij nu enkel sterft in zwakheid, om weder op te staan in kracht. De vadersnaam in God vertegenwoordigt voor ons de genade, het verbond. De Zoon beveelt de Vader zijn geest; want voor de Zoon is in God geen genade, maar liefde, enkel liefde; voor ons zondaren is God in Christus genade, barmhartigheid, en als de kroon van beiden, liefde. Wanneer dus zij, die in de Heere Jezus geloven, ontslapen, zo gaan hun zielen tot God als hun Vader. Met zijn geest heeft Jezus de onze in 's Vaders handen gesteld, en wij hebben dus niet bekommerd te zijn, wanneer onze gelovige geliefden van ons scheiden, zonder dat zij zelf hun geest de Vader of de Heere Jezus hebben aanbevolen, of wanneer ook wij, ofschoon bij hun sterfbed staande, vergeten hebben dat te doen. Wie de Heere toebehoort, die behoort alles toe, wat des Heeren is, al zijn woorden, al zijn werken, al zijn lijden en al de vruchten er van, die behoort zijn dood, zijn opstanding en eeuwig leven. Heerlijke waarheid, wie wil haar nog ontkennen? is zij niet volstrekt Goddelijk gedacht en uitgevoerd? Wie, die ter dood veroordeeld is, zou niet van de dood willen verlost zijn? En nu, zijn wij niet allen ter dood veroordeeld, en zouden wij nu uit de dood niet willen verlost zijn? Is God niet machtig om uit de dood te verlossen? Heeft Hij het

u, o mens! niet getoond in Zijn Zoon, en heeft Hij datzelfde wonder niet beloofd aan allen die geloven in de Zoon, en door de Zoon in Hem de Vader, door de Heilige Geest? Geloof dan, en gij zult ook deze heerlijkheid Gods zien en ondervinden. Of is het voor u hetzelfde, dat uw geest bij het sterven tot God gaat als Rechter of als Vader? Immers nee. Hij die een Verzoener gaf voor onze zonde, kan geen onverzoenden zondaar toelaten tot zijn zalige gemeenschap. Hoe zou Hij u zijn Christus als de onmisbare tot zaligheid hebben laten verkondigen en u nochtans zonder die Christus toegang vergunnen tot zijn huis en dis? Zal Hij niet veeleer tot u zeggen: Hoe zijt gij hier ingekomen, geen bruiloftskleed aanhebbende? en u naar buiten doen uitwerpen in de duisternis, waar wening is en knarsing der tanden? Bedenk toch, dat gij een zondaar zijt, en dat een zondaar genade nodig heeft, om niet als een zondaar maar als een rechtvaardige te sterven, en dat de genade uit God alleen geopenbaard is in Jezus, in de gekruiste Jezus, bij wie zij te verkrijgen is, wanneer gij tot Hem in de gelove komen wilt om haar te ontvangen. De Heer beval zijn geest de Vader aan, roepende met een grote stem, en daarna boog Hij het hoofd en gaf de geest. Gij ziet hoe de Heer in alles, ook tot in zijn allerlaatste woord bevestigde, wat Hij vroeger zeide: Niemand neemt het leven van Mij, maar Ik leg het van mijzelf af, opdat Ik het wederom neme. Hoe heerlijk, dat de Heer zich stervende, met een luide, krachtige stem overgaf aan de Vader. Zelfs in de beweging van het hoofd en het sterven des Heeren is, gelijk in alles, het natuurlijke en het bovennatuurlijke verenigd. Bij ons sterven valt het hoofd op de borst als gevolg van het sterven, maar Christus buigt het hoofd en sterft. Hij werd niet gedood, maar Hij legt zijn leven af. De geest ontging Hem niet, maar Hij gaf de geest. Zijn sterven is een daad, een vrijwillige daad en tegelijk een noodzakelijk gevolg van zijn lijden. Trouwens, het borgschap van Christus bracht in alles de vrijwilligheid mede. Onze gemeenschap met de Heer brengt dan ook diezelfde vrijwilligheid mede bij ons. Bij ons moet ook de dood niet de overmacht hebben over ons, maar wij over de dood. Eer de dood tot ons komt, moeten wij tot hem komen. Eer het leven ons wordt ontnomen, moeten wij het vrijwillig overgeven aan God. God geve ons ook dit bewijs onzer eenheid met Christus bij ons sterven! En hoe heerlijk is dat alles. Gesteld eens dat de Heer zwijgend geleden en zwijgend gestorven ware, welke schatten van genade zouden wij missen? Doch nu hebben wij in de woorden ook van de lijdende en stervende Zaligmaker de uitstorting zijner ziel in onze zielen. Nu heeft Hij zich aan ons uitgesproken, zoals Hij innerlijk voor ons het werk der zaligheid volbracht heeft, en zoals Hij door ons gekend wil zijn; nu weten wij wat ons van oneindig gewicht is te weten, dat wij en allen die geloven, zullen sterven gelijk Hij stierf, in vrede, in de liefde des Vaders, die ons te midden van de dood in zijn almachtige hoede en in zijn onmiddellijke tegenwoordigheid opneemt en doet wachten op onze opstanding in heerlijkheid. Met nog één opmerking zullen wij eindigen. Het sterfwoord des Heeren is een psalmwoord. Psalm 31:6 lezen wij: In uw hand beveel ik mijn geest. Gij hebt mij verlost, Heer! Gij God der waarheid! Gij ziet ook hier, dat de Heer de hand legt op de woorden, die van Hem geschreven staan. In het Oude Testament heeft de Heilige Geest de komst des Heeren voorbereid, en toen dit op volmaakte wijze geschied was, werd tot de Zoon gezegd: "Kom, want alle dingen zijn gereed." Daarom beroept de Heer zich zo gedurig op hetgeen van Hem geschreven staat, en dat in Hem zijn einde heeft. Gelijk de Heilige Geest de Zoon verheerlijkte, door alles te nemen dat uit Christus is, zo verheerlijkte wederkerig de Zoon de Heilige Geest door alles te nemen uit hetgeen des Heiligen Geestes is. Sterker bewijs kan het geloof niet ontvangen voor de heiligen oorsprong der Heilige Schrift. Wij herhalen ook hier, wat wij meermalen zeiden: Indien de woorden der Schrift woorden van mensen waren geweest, Christus zou ze niet in de mond hebben genomen, want zij zouden dan niet op zijn lippen gevoegd hebben; doch nu zijn zij woorden des Heiligen Geestes, en daarom neemt de Heer ze over als volkomen gelijk staande met zijn eigen woorden. Wij hebben ook slechts de Brief aan de Hebreeën te lezen, om te zien dat de Heilige Geest de enige Auteur is van geheel de Schrift. Het te ontkennen en te bestrijden is zich te plaatsen onder de ongelovigen, die alles wat onmiddellijk Goddelijk is ontkennen en bestrijden. En ziet, het

voorhangsel des tempels scheurde in tweeën, midden door, van boven tot beneden. Bij een dode uit de onzen is met de dood alles gedaan, maar niet met deze dode. Uit de dood van Christus gaan krachten, Goddelijke, eeuwige krachten uit. Het ene wonder volgt nu op het andere, en het ene is heerlijker dan het andere, eerst in het openbaar en daarna in het verborgene, en dat zal niet ophouden totdat de nieuwe hemel en aarde, die in Christus dood hun beginsel hebben, zichtbaar aanwezig zijn. Hoe heerlijk is de ondergang van de Zon der gerechtigheid! De zon is ondergegaan; maar haar heerlijkheid wordt nog gezien in menigvoudige pracht van kleuren. Nog menige belangrijke bijzonderheid viel er voor, alvorens de begrafenis des Heeren plaats had. De eerste bijzonderheid is het scheuren van het voorhangsel in de tempel. Om de heerlijkheid van dat wonder in zijn volle betekenis te verstaan, herinner ik u, dat de tempel in drie afdelingen was verdeeld; eerst in de voorhof, waar het slachtofferaltaar stond en iedereen werd toegelaten; vervolgens in het heilige, waar het reukofferaltaar stond, en alleen de priesters mochten komen; en ten laatste in het heilige der heiligen, waar de verbondsark met de cherubijnen stond, en waarin niemand mocht komen, dan alleen de hogepriester, eenmaal des jaars, op de grote Verzoendag, met het verzoenbloed in zijn hand, om door een zevenvoudig besprengen van het verzoendeksel verzoening te doen voor geheel Israël voor het aangezicht van God, die tussen de cherubijnen zetelde en zich openbaarde door de Schechina, de wolk der heerlijkheid, het teken van Gods onmiddellijke tegenwoordigheid. Ten einde de toegang tot het heilige der heiligen volkomen af te sluiten, ook voor het nieuwsgierig oog, hing er een voorhangsel tussen het heilige en het heilige der heiligen, veel dikker nog dan onze zwaarste tapijten, aan een doorlopende roede met gouden haken langs vier pilaren. Door deze verordening Gods werd aan Israël onophoudelijk herinnerd, dat er een scheiding bestaat tussen de mens en God door de zonde, welke alleen door verzoening kan worden weggenomen. Trouwens, dit is de enige betekenis van geheel de offerdienst. Het is ook het enige hoofdpunt van geheel de openbaring Gods in Christus, en de grote zonde van het ongeloof, dat zij dit punt wegneemt door te leren, dat de zonde geen scheiding maakt tussen God en de mens, zodat er geen verzoening nodig is, maar alle mensen met hun zonden te beschouwen zijn als Gods kinderen, voor wie God een Vader is. Deze verfoeilijke leer heft de gehele openbaring Gods in Christus op, en is zeker de grootste misdaad voor God, die er begaan kan worden. Doch wij zijn door Gods genade beter onderricht. Wij gevoelen ons in ons geweten schuldig voor Gods hoog gericht en zouden tot volstrekte wanhoop vervallen, indien er geen wegneming ware van het voorhangsel, dat ons van Gods onmiddellijke tegenwoordigheid en gemeenschap scheidt. Doch, Gode zij er eeuwig voor geprezen, dat voorhangsel is volkomen weggenomen in Jezus' dood, en daarvan is het scheuren van het voorhangsel in de tempel het teken en zinnebeeld. Het scheurde niet van beneden naar boven, maar opdat het blijken zou, dat het een Goddelijke daad en niet een menselijk bedrijf was, van boven naar beneden, zodat het naar beide zijden wegviel, en het heilige der heiligen openstond voor aller oog en aller voet. God zelf had de scheiding tussen Hem en de mens weggenomen en daarmede in Christus de vrije toegang tot zich opengesteld. De dood van Christus en het scheuren van het voorhangsel in de tempel behoren dan ook bij elkaar als lichaam en schaduw. Even als de verduistering der zon op de middag de verlating van de Borg der zondaren moest te kennen geven, alzo moest het scheuren van het voorhangsel in de tempel getuigenis geven van de dood des Heeren en aanduiden, dat in de dood de verzoening der zonde voor altijd geschied was. In hetzelfde ogenblik dat ziel en lichaam in Christus van een scheuren, scheurt ook het voorhangsel des tempels tot een verkondiging aan Israël van Gods wege, dat het grote offer is gevallen en dat in zijn bloed de ware verzoening is aangebracht, zodat geen hogepriester meer behoeft in te gaan in het heilige der heiligen om die verzoening te verkrijgen. De grote Verzoendag, die bij Israël slechts eenmaal in het jaar plaats had, is nu voor de gemeente van Christus tot een eeuwige Verzoendag geworden. Ik zeg voor de gemeente van Christus, voor degenen, die in Christus geloven, niet voor alle mensen. Of had God bij alle

volken een grote verzoendag gegeven, waarop Hij zich met hen liet verzoenen? Immers nee, Hij gaf dat aan zijn volk, aan Israël alleen, en zo is ook de eeuwige Verzoendag, die in Christus' dood door God gegeven werd, niet voor dezulken, die niet geloven, maar alleen voor dezulken, die geloven. Het verband tussen des Heeren dood en het scheuren van het voorhangsel in de tempel zal ons echter nog duidelijker worden, wanneer wij u aantonen, dat dit voorhangsel in zijn hoogste betekenis het lichaam van Christus, of Christus in zijn mensheid vertegenwoordigde. Wij lezen dit Hebreeën 10:19,20: Dewijl wij dan, broeders! vrijmoedigheid hebben om in te gaan in het heiligdom, door het bloed van Jezus, op een verse en levende weg, welke Hij ons ingewijd heeft door het voorhangsel, dat is door zijn vlees; en dewijl wij hebben een grote Priester over het huis Gods, zo laat ons toegaan met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs, onze harten gereinigd zijnde van het kwade geweten, en het lichaam gewassen zijnde met rein water. In Christus woonde de volheid der Godheid lichamelijk, en zo was het lichaam van Christus het voorhangsel vóór de volheid der Godheid. De dood des Heeren brak zijn lichaam, scheurde dat voorhangsel en opende in Christus de volheid der Godheid voor de zondaar. Ik zeg in Christus en niet buiten Hem om. En hier ziet gij wederom de volstrekte noodzakelijkheid van de opstanding des Heeren uit de dood. Zijn betrekking tot de mensheid moest blijven; of zou Hij sterven voor de zondaren en niet leven voor de gelovigen? Zou Hij eeuwig vruchten voor de zijnen voortgebracht hebben, en die niet aan de zijnen mededelen? Het is ondenkbaar. De Christus moest opstaan, om in zijn leven te openbaren wat Hij in zijn dood had teweeggebracht. En wat had Hij in zijn dood teweeggebracht? De gemeenschap met de volheid der Godheid. Hoort bij zijn opvaren ten hemel, wat tot nu toe geen sterfelijk wezen, ook niet van zijn lippen had gehoord: Gaat heen, onderwijst al de volken, hen dopende in de naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes! Ziedaar de volheid der Godheid, de volheid van de driemaal heilige Verbondsgod. De Vader heeft ons lief, de Zoon heeft ons lief en de Heilige Geest heeft ons lief, en in deze drievoudige liefde leven wij, bewegen wij ons en zijn wij door het geloof. Zij omvat ons en behoudt ons voor eeuwig. De Vader heeft ons uitverkoren tot zaligheid, de Zoon heeft ons verlost van de schuld der zonde, de Heilige Geest verlost ons van de zonde zelf. En wat heeft nu Christus, dat de zijnen niet in verkleinde mate hebben? Ook het lichaam van de gelovige is een tempel des Heiligen Geestes, 1 Corinthiërs 6:19; en zo is ons sterfelijk vlees een voorhangsel, waardoor wij thans uitwonen van de Heer, maar dat scheurende en wegvallende in de dood, ons in de onmiddellijke gemeenschap brengt met de volheid der Godheid, dat door de Schrift een inwonen bij de Heer genoemd wordt, 2 Corinthiërs 5:6-8. En de aarde beefde. De almachtige Vader gaf getuigenis aan zijn Zoon. De aarde was de plaats van zijn lijden en sterven, en zij werd mede betrokken in die grote gebeurtenis. Ook bij des Heeren opstanding geschiedde een grote aardbeving. Aardbevingen zijn in de Schrift vertegenwoordigingen van Gods grote daden en van grote keerpunten in het koningrijk van God. Vandaar dat de aardbeving meermalen in de Schrift aangekondigd wordt, (Amos 1:1, Mattheus 24:7) en dat de Apocalyps gedurig van dit ontzettendste aller natuurverschijnselen spreekt. En de steenrotsen scheurden. Niet alleen scheurde het voorhangsel in de tempel, maar ook de steenrotsen in de omtrek. Het waren de met meer dan donderstemmen sprekende getuigen van de opening, die God gegeven had in alle goddelijke en eeuwige dingen door de dood van zijn Zoon. Door diens dood was inzonderheid de hemel geopend voor de mens, de gevallen mens; doch dit werd niet zichtbaar getoond, alleen voor het geloof werd in Stefanus de aanschouwing er van gegeven. De opening der steenrotsen was het beeld van alle opening. God doet geen andere wonderen dan die zijner waardig zijn. En de graven werden geopend. Ook dit mocht niet ontbreken. Zonder Jezus zouden de graven eeuwige graven zijn geweest, maar nu Hij voor de zonde gestorven is, is er een opening der graven, zoals Hij zelf zegt in zijn heerlijkheid: Ik ben dood geweest, en zie, Ik leef, en Ik heb de sleutels der hel en des doods. En vele lichamen der heiligen, die ontslapen waren, werden opgewekt; en uit de graven uitgegaan zijnde, na zijn opstanding,

kwamen zij in de heilige stad en zijn velen verschenen. De evangelist Mattheus vat hier naar zijn gewoonte met één greep het gebeurde bij 's Heeren dood en opstanding tezamen. De opening der graven geschiedde bij des Heeren dood gelijktijdig met het scheuren der steenrotsen, waarin ook vele begraafplaatsen waren; doch het opgewekt, het levend worden der doden en het uitgaan uit de graven geschiedde bij 's Heeren opstanding, als heerlijk teken der gemeenschap van de zijnen met Hem in zijn opstanding. De uitdrukking: en vele lichamen der heiligen, die ontslapen waren, doet ons niet denken aan de oude heiligen, maar aan dezulken, die van de gelovigen in de Heer gestorven waren, en die daarom ook in de heilige stad verschenen, om hun vrienden te bezoeken; iets, dat men van de oude heiligen niet onderstellen kan. Vraagt gij: waartoe diende deze gebeurtenis? Wij antwoorden: Door deze opgestane heiligen werd ongetwijfeld de heerlijke tijding van 's Heeren opstanding verkondigd aan zulke gelovigen, die door dezelfde vrees voor de Joden als de discipelen hadden, zich niet dadelijk aan de elve konden aansluiten, maar zich afzonderlijk in Jeruzalem, bij gelegenheid van het Paasfeest, verborgen hielden bij hun familie of gastvrienden. Op de dag van 's Heeren opstanding openbaarde de Heer zelf zich aan de weinige vrouwen, aan de Emmaüsgangers en de elve, maar eerst veel later aan de gemeente van meer dan vijfhonderd broeders. Moesten deze laatsten nu allen tot zólang van de blijdste mare verstoken blijven? Nee, nadat de Heer was opgestaan, zond Hij zijn heiligen, die na Hem en in gemeenschap met Hem opstonden, naar zijn broeders uit de onderscheidene plaatsen des lands, nu te Jeruzalem verenigd, om hun te laten zeggen: "De Heer is opgestaan. Hij is waarlijk opgestaan en wij met Hem; doch Hij is nog niet opgevaren, en eer dat geschiedt, zult gij Hem persoonlijk zien." En de hoofdman over honderd, die daarbij tegenover Hem stond, en die met hen Jezus bewaarde, ziende de aardbeving en de dingen, die geschied waren, dat Hij alzo roepende de geest gegeven had, werd zeer bevreesd en verheerlijkte God, zeggende: Waarlijk deze Mens was rechtvaardig, deze was Gods Zoon! Niet enkel aan levenloze dingen moest de kracht van Jezus dood tot heerlijkheid blijken, maar bovenal aan de harten van mensen, voor wie eigenlijk deze dood plaats had. De bekering is een innerlijke opstanding bij de mens, is een levend worden door de Heilige Geest van de inwendige mens, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid. Alle mensen dragen die mens wel in zich, maar als een dode, die in de bekering door God wordt opgewekt tot een nieuw, eeuwig, heerlijk leven. De mens is en blijft geschapen naar het beeld van God, maar de zonde heeft het wezen van dat beeld van God (Gods rechtvaardigheid en heiligheid) in hem gedood. Zolang de mens dus niet bekeerd is, is hij zelf het graf van zijn hogere natuur. Bij de onbekeerd blijvende blijft die innerlijke, geestelijke mens dood, en leeft alleen de natuurlijke mens, die slechts uit de aarde en voor de aarde leeft. Dit is de leer der Schrift, die hevig bestreden wordt door het ongeloof, dat van geen onderscheid tussen natuur en genade weten wil; doch wat het ongeloof ook doe, het werkelijk bestaande is niet te loochenen. Gij gevoelt nu, dat er iets ontbroken zou hebben, wanneer er onder de heerlijke tekenen, die onmiddellijk op de dood des Heeren volgden, de opening van het menselijk hart gemist ware. Zeker was de bekering van de moordenaar aan het kruis het heerlijkst teken van de kracht, die van de Heer te midden van zijn lijden voor de zonde tot de zondaar uitging; doch dit had nog plaats bij 's Heeren leven, en geschiedde aan een zoon uit Israël. Is echter Christus niet de Zaligmaker der wereld, der volken? Zeker, en ook hier werd dus de regel gevolgd: "Eerst de Jood, dan de Heiden." Dat de dode Christus, of juister gezegd: Christus in zijn dood de zondaren levend maakt, zien wij in de hoofdman van de wacht der krijgslieden bij het kruis. Wat deze getuigt, getuigt van het wonder der opening zijns harten, welke op dat ogenblik bij hem plaats had. Tot alles zijn natuurlijke aanleidingen. De natuur is van God, en de natuurlijke oorzaken en gevolgen zijn de wetten Gods, en zo bewandelt God meermalen natuurlijke wegen om bovennatuurlijke zaken tot stand te brengen. De hoofdman had vele kruisigingen gezien, en zij waren hem tot een gewone zaak geworden; want de hardvochtige Romeinen gingen tot deze straf ligt over, maar zulk een kruisiging had hij nog

nimmer bijgewoond. Hij kon zich dan ook niet weerhouden, om de indruk van alles wat hij gezien en gehoord had, in luide bewoordingen terug te geven. Deze mens was rechtvaardig! zegt hij. Zulk een gezegde uit zulk een mond was ook iets, dat tot heden niet gehoord was geworden. Deze woorden hebben niet alleen de betekenis, die zij bij Pilatus hadden, van: "deze mens is onschuldig, en heeft de doodstraf niet verdiend," maar de betekenis, die zij bij de huisvrouw van Pilatus hadden: die van de volstrekte onschuld des Heeren. Jezus was bij beiden de rechtvaardige bij uitnemendheid, die als zodanig geen gewoon mens, maar met God buitengewoon verwant moest zijn. Daarom vermeldt Mattheus het woord van de hoofdman naar de kracht van de betekenis, die het had: deze was Gods Zoon. Merkt wel op, dat de hoofdman dit zeide niet vóór, maar na de dood des Heeren. Hij had al de kruiswoorden des Heeren gehoord, en ook dat der verlating. Wat gaf hem dan nu de overtuiging, dat Jezus rechtvaardig was? Wel is menigeen onschuldig ter dood gebracht, maar dit bleek eerst later, soms lang na de strafoefening. Toch betoont de hoofdman zich terstond na Jezus dood overtuigd van de bovenmenselijke grootheid des Heeren. De Evangelisten geven ook hier een beschrijving, welke geheel de toestand schetst en tegelijk de oplossing geeft. En de hoofdman over honderd (zo lezen wij), die daarbij tegenover Jezus stond, ziende de aardbeving en de dingen, die geschied waren, dat Hij alzo roepende de geest gegeven had, werd zeer bevreesd en verheerlijkte God, zeggende: Waarlijk, deze Mens was Gods Zoon. Hij verheerlijkte God. Dit woord bewijst genoegzaam, dat wij met een oprecht bekeerde te doen hebben; want de onbekeerde verheerlijkt God niet en kan Hem niet verheerlijken. De hoofdman stond tegenover Jezus, en had dus het oog op Hem gevestigd en Hem nauwlettend gadegeslagen, en hij had niet alleen de schrikwekkende tekenen bij 's Heeren dood gezien, maar ook en allermeest had hem het oppermachtige van Jezus in diens dood getroffen. Hij zag, dat Jezus macht had over de dood, en deze beval zijn werk te doen op het ogenblik, dat Hij zelf daartoe bepaald had. Het was immers zonder voorbeeld, dat een kruiseling in zes uren tijds gestorven was; daar gingen soms dagen mede heen als zij aan zichzelf overgelaten werden, en dan nog moest niet zelden de moker worden ter hand genomen, om het lijden te eindigen. Daarom kon ook Pilatus op het bloot bericht van Jozef van Arimathéa niet geloven, dat Jezus reeds gestorven zou zijn, en liet er onderzoek naar doen bij de hoofdman van de wacht. En nu zorgt God, dat er altijd lieden van onbesproken gedrag en onbevangen zinnen, met andere woorden, dat er altijd bevoegde getuigen bij 's Heeren daden zijn, om ze ter kennisse van anderen te brengen. Daarom is het ongeloof ten opzichte van de Schrift volstrekt onacceptabel. De Schrift is de getuigenis Gods in woorden van Gods werken. En wat hebt gij nu, ongelovige Schriftbestrijders, op de geloofwaardigheid der heilige historieschrijvers, der profeten, evangelisten en apostelen te zeggen? Gij kunt er niets tegen inbrengen dan valse beschuldigingen, dan moedwillige lasteringen, die niets anders dan de bedorvenheid van uw hart en verstand openbaren. Ook bij het kruis was voor geloofwaardige getuigen van Jezus dood gezorgd, en bij het graf zou er voor geloofwaardige getuigen van 's Heeren opstanding gezorgd worden. En dit was nodig; want de Heilige Geest voorzag welke onreine geesten uit de afgrond zouden opkomen, om de hun verwante zielen te verleiden tot het ongeloof, tot de bestrijding en verwerping van de Heilige Schrift en de Christus, die zij ons verkondigt, en voorzag er in. Was niet de hoofdman der romeinse wacht de bevoegde, de wettige getuige, dat Jezus werkelijk gestorven was? En zie nu Gods wonderbare vereniging van het tegenstrijdige: De getuige van Jezus' dood werd ook de persoonlijke getuige van het leven, dat van de dood van Jezus uitging. Hij voelde dat leven door zijn eigen hart gaan, en sprak het uit. Wij zien het: Christus moest eerst sterven, alvorens Hij verheerlijkt werd. Eerst moest zijn woord: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen! in zijn bloed, in zijn dood gedoopt worden, alvorens het vrucht kon voortbrengen. En zo verenigde de Heere Jezus door zijn dood in zijn koningrijk voor altijd, wat tot nu toe gescheiden was ook op geestelijk, goddelijk gebied: de Jood en de Heiden; ja, wat het meest tegenover elkaar staat: de gekruisigde en hem, die de kruisiging volbrengt. Trouwens in

Christus geldt niets dan een nieuw schepsel uit God in Jood en Heiden. En al de scharen, die tezamen gekomen waren om dit te aanschouwen, ziende de dingen, die geschied waren, keerden weder slaande op hun borsten. Nu kwam ook leven, goddelijk leven in de harten des volks. Gij weet, dat de grote Verzoendag bij Israël een dag is van de grootste verootmoediging. Gij kunt nog heden op die dag in de synagoge zien, hoe gedurig zij zich op de borst slaan, en hoe aandoenlijk zij hun schuld belijden. Mocht dit teken van het schuldgevoel op de ware, de eeuwige grote Verzoendag ontbreken? Nee, de Heilige Geest leerde velen uit het volk bij aanvang en in beginsel, wat eenmaal in het einde en in de hoogste mate zou plaats hebben, als die profetie zal vervuld worden: Zij zullen zien in wie zij gestoken hebben, en zij zullen over Hem rouwklagen gelijk men rouwklaagt over een enige zoon. Treffend, niet waar, wat Jezus met zijn leven vóór zijn sterven niet had kunnen teweegbrengen, dat bracht zijn dood bij hen te weeg, en dat zou in zijn opstanding worden voortgezet, totdat de volheid der Heidenen ingegaan en gans Israël zalig zal geworden zijn. Thans begon Israël zich te bekeren. Hier werden de kiemen gezien van de vruchten op Pinksteren. Wij weten het, de ontvangenis geschiedt in een ogenblik; het overige is voorbereiding en toebereiding tot de geboorte. En is het kind geboren, dan groeit het op, nochtans niet altijd zichtbaar en regelmatig, maar er komen tijden van krankheid en zwakheid, van schijnbare stilstand en achteruitgang, en dan krijgt het soms op eens, in korte tijd een scheut en wordt volwassen. Trouwens, bij God is alles voorbereiding tot iets anders, dat er onmiddellijk uit moet voortvloeien. Het Paasfeest moest de voorbereiding van het Pinksterfeest zijn. Op het Paasfeest werden de groene aren, als de eerstelingen van de oogst, in de tempel de Heere als een dankoffer aangeboden; op het Pinksterfeest werden de rijpe aren als de eerstelingen van de volle tarweoogst de Heere voorgesteld. Gij ziet de ontwikkeling, de opklimming, ook bij het volk. Datzelfde volk, dat zich nu zwijgend op de borst sloeg, roept op de Pinksterdag uit: Mannen Broeders! wat moeten wij doen? Daarom moeten wij ons verblijden, ook wanneer er door treffende gebeurtenissen slechts een stilstand is van goddeloosheid, en een beweging, hoe gering ook, van beroering der gewetens en van verootmoediging der harten. Lange tijd moge men dan daarvan niet meer horen, en het moge ons toeschijnen alsof de ernstige indruk geheel voorbijgegaan is, het is zo niet, tenminste niet bij allen. Het gezaaide groeit op vele plaatsen in de aarde, in het verborgene voort, en komt men dan na verloop van tijd op dezelfde plaatsen terug, dan ziet men meermalen met verwondering en vreugde een groen gewas, maar vroeger niets bestond. Zij sloegen op hun borsten. Het is een natuurlijke beweging om de hand te plaatsen, waar men pijn gevoelt. Bij hoofdpijn brengt men de hand aan het voorhoofd, en zo brengt men die aan het hart als het gemoed pijnlijk wordt aangedaan; men klopt dan op het hart, om ware het mogelijk het te stillen; maar te vergeefs, het klopt tegen ons kloppen aan. De pijn van het hart, van de consciëntie wordt door geen natuurlijke middelen gestild. Het ongeloof heeft er alles op uitgevonden, en vindt er nog altijd iets nieuws op uit; maar te vergeefs. Het ideaal van het ongeloof is om zonder Jezus zalig te worden; maar dat ideaal zal in eeuwigheid niet bereikt worden, want het is een eeuwige onmogelijkheid. God spreekt het tegen, en tegen God is niet te strijden. God heeft het eeuwige leven aan de zondaar, die gelooft, gegeven; maar dat eeuwige leven is in de Zoon. Niemand komt tot de Vader dan door Hem. Het ongeloof neemt de gestalte aan van de Farizeeër in de gelijkenis, en roemt bij God op zijn natuurlijke gaven en eigen goede werken; doch het geloof neemt de tollenaarsgestalte aan, zo dikwijls het zich in Gods bijzondere tegenwoordigheid stelt, en klopt op de borst en beroept zich niet op eigen werken, die allen bevlekt zijn, maar op de Christus, als de enige uitdelger der zonden, in de woorden: O God, wees mij zondaar genadig!

15:39 De Heer dorstende.

Hierna, Jezus wetende, dat nu alles volbracht was, opdat de Schrift vervuld worde, zeide: Mij dorst! Toen de Heer het lijden zijner verlatenheid had geopenbaard, was het ook geëindigd. De verlating en de duisternis hielden gelijktijdig op. De eigenlijke crisis was voorbij, en de Heer kwam weer tot het lichamelijk gevoel van zichzelf. In zijn allerhoogst zielelijden gevoelde Hij zijn lichaamslijden niet meer; want het hogere lijden heft het mindere op. Thans gevoelde Hij weder zijn lichaamslijden, en wel al zijn lichaamslijden, zijn lichaamslijden in de uiterste hevigheid, in zijn toppunt, en daarmede in zijn voltooiing en voleinding. Daarom sprak de Heer ook dit zijn lijden uit, en openbaarde Hij het alvorens zijn lijden voor volbracht te verklaren, in het woord Mij dorst! Men zou kunnen zeggen, dat gelijk in de natuur, zo hier het allergrootste in het allerkleinste wordt samengevat. Immers, wat is de lichamelijke dorst in vergelijking van de verlating der ziel door God? Doch men vergete niet, dat de dorst, waarover Christus klaagt, de uitdrukking is van het hoogst denkbare lichaamslijden, en het teken van de nabij zijnde vreselijke dood. Hoort het uit de woorden van de 22ste Psalm (Psalm 22): Mijn hart is als was, het is gesmolten in het midden van mijn ingewand. Mijne kracht is verdroogd als een potscherf en mijn tong kleeft aan mijn gehemelte, en Gij legt mij in het stof des doods. Gij ziet, het Mij dorst! des Heeren geeft hier de uiterste graad van uitputting aller lichaamskrachten te kennen. Herinner u daarbij hoe in de gelijkenis van de rijke man zijn dorst wordt voorgesteld als vertegenwoordigende al de pijnen der hel, en het zal u duidelijk zijn, dat des Heeren dorst al zijn lichaamslijden vertegenwoordigt. Toen Simson de duizend Filistijnen had verslagen, was hij geheel uitgeput van kracht, en dorstte hem zeer, zodat hij uitriep tot de Heer en zeide: Gij hebt door de hand van uw knecht dat grote heil gegeven, zou ik dan nu van dorst sterven? Richteren 15:18. En nu, meer dan Simson is hier. Zong men van David en Saul: Saul heeft zijn duizenden verslagen, David zijn tienduizenden, hier is de overwinnaar van geheel de wereld, van al de machten der hel, van alle vijanden Gods; allen heeft Hij op het kruis voor eeuwig verslagen. Uit deze grote kampstrijd verklaart zich zijn grote uitputting van kracht en zijn grote dorst; want deze grootste aller overwinningen is niet behaald door de betoning der goddelijke almacht in heerlijkheid, maar door de betoning der goddelijke almacht in het diepst mogelijke lijden. Zulk een volstrekte vloek is de vloek der zonde, dat hij niet kan weggenomen worden dan door hem te ondergaan. En Jezus Christus, de waarachtige God en de waarachtige mens in eenheid des persoons, onderging die vloek en nam hem hiermee weg voor allen, die één zijn met Hem, die in Hem zijn uitverkoren, die in Hem geloven. Zo was dan des Heeren dorst hetzelfde lijden voor het lichaam, als de verlating was voor zijn ziel. Treffend, niet waar, dat Hij dorst, die zelf de fontein is der levende wateren, en zeggen kon tot allen: Wie dors, die kome tot Mij en drinke. En wie drinkt van het water, dat Ik hem geven zal, bij dien zal het worden tot een fontein van water, die springt tot in het eeuwige leven, en hij zal niet meer dorsten in eeuwigheid. Uit deze grote zaak kunt gij de grootheid der oorzaak en de grootheid der vrucht afmeten. De oorzaak is onze zonde, en de vrucht: dat wij in eeuwigheid niet zouden dorsten, maar verzadiging van vreugde vinden voor Gods aangezicht in eeuwigheid. Immers, waarom smacht Jezus dorstend naar het lichaam, dan omdat Hij met zijn ziel smachtend dorst naar onze zaligheid. Hij leed ons lijden om er ons van te bevrijden. Wat wij nu nog lijden in het vlees, is tot verheerlijking van God en onze heerlijkheid; en wat wij nu nog sterven, is het sterven van het lichaam der zonde, en het tot volle wasdom komen in het eeuwige leven van de nieuwe mens, welke in dit tijdelijk leven uit de Heilige Geest in ons wordt ontvangen en geboren. Heerlijke gedachte, niet waar? die alleen door God, de almachtigen God kon gedacht en geopenbaard worden, de gedachte: dat al wat Jezus heeft geleden voor ons de oorzaak geworden is van eeuwige vreugde; dat in zijn verlatenheid de oorzaak ligt van onze aanneming bij God, en dat in zijn dorst de bron ligt, waaruit wij eeuwig gedrenkt worden met het water des levens, met de uitstromende kracht des Heiligen Geestes! Jezus wetende dat nu alles volbracht was. De Heer wist volkomen al wat Hem overkomen moest. Hij kende dus ook het

einde van zijn lijden. De verlating van God was dat einde. Hij kon dus het woord: Het is volbracht uitroepen, wanneer ook zijn lichaamslijden zijn einde bereid had, en dat einde was zijn alles te boven gaande dorst, welke Hij te kennen gaf. Opdat de Schrift vervuld worde. Wij hebben het meermalen gezegd, en wij kunnen het niet genoeg herhalen: de Schrift is Gods beschreven raad. Als zodanig erkende de Heer de Schrift en eerde Hij haar. En nu besloeg, gelijk wij gezien hebben, de dorst des Verlossers een grote plaats in de profetie. Deze dorst onderstelde de kruisiging, want bij geen andere doodstraf is de dorstlessing mogelijk. De profetie is de fotografische afbeelding der historie, door goddelijke kunst vóór de historie vervaardigd. Alles wat in de fotografische afbeelding is, moet ook buiten haar zijn. Wederkerig, vliegt een vogel boven het landschap, dat gefotografeerd wordt, dan moet die vogel met zijn schaduw ook in de fotografische afbeelding zijn. En zo is het ook hier. Profetie en historie moeten elkaar dekken. Daarom is de letterlijke vervulling der profetie vast te houden tot het einde toe; want in de Schrift is de vervulling der profetie doorgaans een letterlijke vervulling. Ik weet wel, dat men tegenwoordig de letter der Schrift minacht; maar ik weet ook, dat men daarmede grotelijks tegen de Schrift zondigt. De letter is de beker, waarin de wijn wordt aangeboden, het vat of de fles, waarin hij wordt bewaard. Beiden behoren tot elkaar. Gij kunt de wijn niet hebben zonder het vat, en hem niet drinken zonder de beker. Mij dorst! Is het niet opmerkelijk, dat het eerste lijden, dat wij van de Heer in de Schrift geboekt vinden, zijn honger was in de woestijn, en dat zijn laatste lijden zijn dorst was. Spreekt niet uit die bijzonderheid, gelijk uit duizend andere bijzonderheden, de harmonie der Schrift zo duidelijk, dat wij haar slechts aan de hoogste Meester, de Heilige Geest moeten toeschrijven, die zijn heilige schrijvers tot het vervaardigen van zulke schriften in staat stelde? Brengt God zijn raad, de raad zijner voorzienigheid niet tot stand door de vrije werkingen der mensen, en zou Hij de Schrift, zijn beschreven raad voor zover die het Godsrijk aangaat, niet hebben tot stand gebracht door de aan de Heilige Geest gebondene en tegelijk in zichzelf vrije werkingen zijner heiligen? Daarom wijzen wij ook met afschuw de tegenwerping der ongelovigen af, alsof het Gode onwaardig zou zijn, zulke kleinigheden vooraf te laten aankondigen. Wij zeggen daarentegen: voor God is niets klein, en alles is groot, dat van Hem komt. En zo is ook alles groot, dat tot Christus in betrekking staat; want Hijzelf is groot. Niet de zaak maakt de grootheid, maar de persoon, wie de zaak betreft. Wie een dronk water geeft aan een discipel van Jezus uit liefde tot Jezus, die ontvangt er een schat in de hemel voor; en wie al zijn have en goed aan de armen geeft zonder liefde tot Jezus, deze is het niets nut. Daarom moeten wij getrouw zijn, bijzonder in de kleine dingen. De grote dag der eeuwigheid zal het doen zien wat grote dingen uit kleine oorzaken zijn voortgevloeid, en hoe soms een enkel goed woord, op zijn tijd gesproken, de vervulling is geworden van een groot en gewichtig raadsbesluit van God. Nee, ook het kleinste zij ons niet te klein om het te doen met geloof en met liefde. God deed aan de ark van Noach niets dan de deur achter hem toe te sluiten, en toch lag hierin alleen de behoudenis der ark. Zo deed dan God hiermee een hem waardig werk. En zo moeten wij al de dingen der Schrift als van God zelf afkomstig beschouwen. En sommigen van die daarbij stonden, dit horende, zeiden; Ziet, Hij roept Elia. Deze spotwoorden bewijzen, dat de Heer het woord Mij dorst! kort na zijn Eli, Eli, lama sabachthani heeft uitgesproken. De omstanders, die het Syrisch woord niet verstonden, bleven aan de klank Eli hechten, en meenden dat Christus Elia om hulp riep, of deden het althans zo voorkomen. Men weet dat nog heden de profeet Elia als de voorspelde voorganger van de Messias bij de Joden een grote heilige is, op wie zij hopen als op Mozes, en dat ook reeds ten tijde des Heeren de Romeinen iedere sabbat in de synagoge de Joden konden horen roepen: Kom Elia! kom Elia! De spotlust begon weer te ontwaken. Men kon het aan deze spotters zien, dat de duisternis opgetrokken was, en bij hen de vrees weder plaats had gemaakt voor de moedwillige en kwaadwillige scherts. En daar stond een vat vol edik. Het was de zure wijn, of de azijn, die de soldaten bij zich mochten hebben, wanneer zij lange wachten hadden te doen, en aan de hitte der zon waren blootgesteld. Dit was

bij de kruisiging het geval. De wacht die, zoals gezegd is, uit vier man en een hoofdman bestond, moest blijven totdat de executie was afgelopen. En terstond één van hen toelopende, nam een spons, en die met edik gevuld hebbende stak ze op een rietstok, en bracht ze Hem aan de mond, en gaf Hem te drinken. Zo ontving dan Jezus zijn bittere laafdronk niet uit de hand van een vriend, maar uit die van een vijand, van een spotter. Doch dat dezelfde soldaat, die, gelijk zijn makkers deden, met des Heeren uitroep spotte, de Heer te drinken gaf, is naar de natuur. Men schaamt zich voor anderen over het medelijden, dat men heeft met een algemeen veracht en gehaat mens, en bedekt daarom het medelijden, dat men gevoelt en tonen wil, met een spotternij. Doch wenden wij het oog naar God en zijn profetie. Ook deze dorstlessing was geprofeteerd, Psalm 69:22, alwaar de Messias zegt: Zij hebben Mij gal tot mijn spijze gegeven, en in mijn dorst hebben zij Mij edik te drinken gegeven. Gij ziet, hoe onwetend en onwillig de soldaat was, toch moest hij de azijn toereiken, en daarmede Gods profetie aangaande de Christus mede helpen vervullen. Zo moeten ook ons somtijds dezelfde mensen, die ons bespotten, geven wat God voor ons beschikt heeft. Treffend, niet waar? laat het ons nog eens zeggen: zou de Schrift vervuld worden, dan moest er in de nabijheid van de stervende Christus een vat azijn staan, en er stond een vat azijn. Wij zouden denken aan een dronk water; doch nee, deze verkwikking mocht in dit lijden geen plaats vinden, en het vond er ook geen plaats. Ook hier moest de vervulling letterlijk zijn, en zij was het. Jezus werd gedrenkt, liever gelaafd, de lippen en de tong bevochtigd door azijn uit een spons op een hysopstengel. Zo zorgt God ook bij de zijnen, dat er in hun uiterste nood zich nog altijd iets ter verkwikking in hun nabijheid bevindt, al is het ook een zure dronk; want ook deze is nog een verkwikking bij grote dorst in grote hitte. Gij herinnert u dat de maaiers van Boaz ook zulk een vat azijn of zure wijn bij zich hadden, en dat Boaz tot Ruth zei: Kom hierbij en eet van het brood, en doop uwe bete in de azijn. Doch aan Ruth werd de azijn uit liefde en met lof gegeven, en aan Jezus met ruwheid en spotternij. Doch de anderen zeiden: Houd op! Laat ons zien of Elisa komt om hem af te nemen en te verlossen. Er zijn altijd mensen, die het vonkje mensenliefde, dat in een anders hart begint te gloren, terstond weder willen uitdoven. Waarom? Omdat men niet kan dulden, dat een ander beter is dan wijzelf zijn! En dat is de grote reden, waarom het Evangelie en die het verkondigt, zo weinig liefde en zoveel haat te beurt valt. Het Evangelie en die het in waarheid verkondigt, wil van mensen Christenen, van zondaren begenadigden, van vijanden Gods, kinderen Gods maken. De hoorders moeten dus anders, moeten beter worden dan zij zijn. Doch de eigenliefde is zo algemeen heersende bij de mens, dat hij zichzelf, zoals hij is, voor te goed houdt om nog beter te worden. Hij staat eenmaal op het standpunt der mening, dat hij alles is wat hij kan zijn, en hij wil daarom niet van standpunt veranderen. Tot de Evangelieprediker en tot degene, die hem tot het geloof in Christus oproept, zegt hij in zijn hart: "Gij stelt u boven mij, in plaats van u naast mij te stellen. Wat vermeet gij u, ik ben zo goed als gij, en heb niet nodig u voor mijn meerdere te erkennen." En met deze gedachten en woorden wijst hij de prediker af, met onverschillighe1d of met haat, al naar dat zijn doorgaand karakter is. Nog moeten wij opmerken, dat hetzelfde woord van de Heer, dat voor ons het hoogste woord en onze verzoening is, door de soldaten tot een aanleiding van spotternij wordt genomen. Juist omdat de Heilige Geest het woord der verlating in het oorspronkelijke teruggeeft, opdat dit hoogstgewichtige woord in al zijn volheid zou gekend worden, werd het tot een spotternij. En is dat niet nog heden hetzelfde lot van sommige woorden der Heilige Schrift? Of is niet het bloed van Jezus Christus voor ons een uitdrukking van het hoogste heil, omdat alleen het bloed van Jezus Christus ons reinigt van alle zonden, en wordt niet juist door het ongeloof onze geloofsleer spottend bloedtheologie genoemd? Ook het woord duizendjarig rijk is niet weinigen der ongelovigen tot een spotwoord.

15:40 De Heer en zijn moeder en Johannes.
En er waren ook vele vrouwen, van verre aanschouwende, welke ook, toen Hij in Galiléa was, Hem gevolgd waren naar Jeruzalem, om Hem te dienen. En zij stonden van verre en zagen dit aan. Zij durfden het kruis niet nader treden, en toch konden zij niet heengaan van die plaats der verschrikking. Haar harten gingen uit naar de Geliefde, en haar ogen vestigden zich onafgewend op zijn persoon. Veel onbeschrijfelijks zal door haar hoofd en hart zijn gegaan, terwijl zij als aan haar plaats vastgenageld stonden. En bij het kruis van Jezus stonden zijn moeder en zijn moeders zuster Salome, de moeder van de kinderen van Zebedeus, Maria, de vrouw van Clopas en Maria Magdalena. Dus twee paren vrouwen. Maria Magdalena behoorde niet tot de familie, maar was er een innige vriendin van, en een der edelste discipelinnen des Heeren. Dat wij ook de moeder des Heeren bij het kruis aantreffen, treft ons, maar kan ons niet bevreemden. Hoe kon zij op deze plaats afwezig blijven? Het was onmogelijk. Had het bijwijf van Saul zulk een grote moederliefde, dat zij de lijken van haar gehangene zonen dag en nacht beveiligde voor het roofgevogelte, en zou Maria haar Zoon aan het kruis alleen hebben gelaten? Nog eens, het was onmogelijk. Doch met welk een hart vol smart stond zij daar! De Heilige Geest drukte haar lijden op de volmaaktste wijze uit, door de oude Simeon tot haar, toen de gelukkigste moeder op aarde, te laten zeggen: een zwaard zal door uwe ziel gaan. Thans ging het door haar ziel. En wij vragen hier: wat is toch dat diep geheim van het lijden, dat het meest bevoorrechte en begenadigde ook het allermeeste treffen moet? Ware Maria vóór Jezus gestorven zij ware al die smart ontgaan, doch nee, zij moest getuige zijn, gelijk van de heerlijkheid der geboorte van haar Zoon , zo ook van zijn offerlijden. Dat zwaard moest door haar ziel gaan. Deze hoogbegenadigde vrouw moest ook de diepst bedroefde, de zwaarst beproefde vrouw zijn. Van de Heer weten wij de reden, waarom Hij alleen door lijden tot zijn heerlijkheid kon ingaan. Het was omdat Hij het lijden en de dood niet kon wegnemen, dan door beide in al hun kracht te ondergaan. Maar waarom moest de lieve Maria, wier leven enkel een geloofsleven was, en waarom moeten allen, die godzalig leven, zoveel lijden? Wij vragen: Toen God tot Job sprak, verklaarde Hij hem toen de raadselen zijner voorzienigheid? Neen. En zou het gevoegd hebben? Voegde het niet veeleer de Allerhoogste, de oneindige Schepper en Bestuurder van het heelal, om de klagende en vragende mens op diens plaats te stellen, in de diepte der verootmoediging en der aanbidding, door hem eenvoudig en alleen te wijzen op de geheimen en raadselen van de hem omgevende zichtbare schepping? Kan de mens niet eens ontraadselen, wat zijn ogen zien in deze vergankelijke wereld, hoe zal hij dan de gedachten Gods ontraadselen en de dingen der onzichtbare, eeuwige wereld? Het geloof aan Gods volstrekte volmaaktheid in alles moet hier bij Gods kind de plaats vervullen van het weten van Gods raad, van het kennen van Gods weg. Nochtans geeft de Heer ons nu en dan ophelderingen, die als zoveel stralen van het eeuwige licht in de duisternis, als zoveel hemelse sterren in de aardsen nacht ons tegenblinken. Maria leed haar grote smart, omdat Jezus zijn grote smart leed; zij leed in gemeenschap met haar Zoon en Heer. En hier opent zich een der geheimen van het lijden. Al Gods kinderen lijden in gemeenschap met de lijdende Christus. Wij, die Christus willen toebehoren, moeten bij ondervinding iets kennen van het lijden, dat Christus in al zijn omvang leed voor de zonde. Hij stierf voor de zonde, in ons moet de zonde sterven; met andere woorden: wij moeten der zonde afsterven. Het sterven voor de zonde is het lijden van Christus, het afsterven van de zonde is het lijden van de Christen. Het afsterven van de zonde is tegelijk het altijd meer deelachtig worden der goddelijke natuur, zodat het lijden in de hand van de Heilige Geest het grote opvoedingsmiddel is van het kind van God. Daarenboven is het lijden van Gods kinderen doorgaans de herstelling van het evenwicht tussen Gods recht en genade. Het is enkel goddelijke genade, die Maria en andere zondaressen en zondaren uitverkiest tot toonbeelden van heerlijkheid. Zijn zij daardoor echter bevrijd van lijden? Integendeel, zij zijn meestal de grootste lijders en lijderessen. God heeft genade en lijden gepaard. De weg der uitverkorenen gaat over vele doornen. En wat zegt God hiermede anders, dan: "Opdat gij mijn genade, door er

u op te verheffen, niet zoudt vernietigen; want het lijden dient om ootmoedig te blijven Het is altijd weer de ontwrichting der heup van Jacob, (waardoor hij altijd hinkend bleef) juist in hetzelfde ogenblik, dat hij Israël genoemd, en geprezen werd als zich vorstelijk te hebben gedragen met God en mensen. De Heilige Geest zorgt, dat bij Gods kinderen het evenwicht tussen nederigheid en eer, tussen onwaardigheid en genade niet verloren gaat, en wel door het lijden bij Gods kinderen te vermenigvuldigen. Daarom, hoe meer genade, hoe meer lijden. Hoe geestelijk rijker God ons maakt, des te meer diensten en lasten legt Hij ons op, opdat wij niet roemen in de rijkdom, maar enkel en alleen in de genade Gods, die ze gaf. Die zijn eigen Zoon niet heeft gespaard tot verzoening, spaart ons ook niet tot heiligmaking. Dat wij ons deze zaak goed inprenten, want het is een harde les om te leren; maar als wij haar goed kennen, dan neemt zij veel bitters uit onze lijdensbeker weg, en legt er veel zoets in. Aan het lijden is niet de zaligheid verbonden; nee, Christus en Hij alleen is de oorzaak onzer zaligheid; maar in Christus heeft God uit genade aan het tijdelijk lijden zijner verlosten, zijner kinderen, eeuwige heerlijkheden verbonden. Daarom zegt de Apostel Paulus: Onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid, 2 Corinthiërs 4:17; en Romeinen 8:17,18: Indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen van God en mede-erfgenamen van Christus; zo wij anders met Hem lijden, opdat wij ook met Hem verheerlijkt worden; want ik houd het daarvoor, dat het lijden van deze tegenwoordige tijd niet is te waarderen tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden. Zo heeft dus God aan het bijzonder lijden zijner kinderen bijzondere heerlijkheden verbonden. Zou ons dit het lijden niet grotelijks verzoeten? En zouden Wij hiermede het woord van Jacobus niet een weinig leren begrijpen: Acht het voor grote vreugde, mijn broeders, wanneer gij in velerlei verzoekingen valt? Jacobus 1:2. Wederkerig heeft God bij zijn kinderen reeds op aarde aan bijzondere heerlijkheden een bijzonder lijden gepaard. Toen Saulus in het midden van zijn woeden tegen de gemeente van Christus door de Heer met almachtige hand gegrepen en tot staan gebracht werd, had de Heer hem tot een hoge bediening boven de andere apostelen geroepen. Immers, de Heer zeide tot Ananias: Deze is Mij een uitverkoren vat, om mijn naam te dragen voor de Heidenen en de koningen en de kinderen Israël's. Doch wat laat de Heer er onmiddellijk op volgen? Dit: Want Ik zal hem tonen hoeveel hij lijden moet om mijn naam, Handelingen 9:15,16. Wij zien het, aan de hoge eer is het hoge lijden vastgemaakt. En zo was het bij Job, Abraham, Jacob, Mozes, David. Slechts enkele uitzonderingen zijn er op deze regel. Salomo is het toonbeeld van de mens met hoge genadegaven zonder lijden. Doch wij vragen: heeft de weelde hem niet bedorven? Is hij, de wijste van alle wijzen, niet de slaaf zijner slavinnen geworden? Heeft hij niet de afgoden gediend? Nochtans, God heeft hem voor de eeuwigheid gered vanwege de uitverkiezing, door welke hij de naam Jedidja, geliefde des Heeren, ontving; doch ook toen geschiedde deze redding niet zonder tegenspoed: God verwekte hem tegelijk verscheidene tegenstanders. Wensen wij daarom geen leven zonder lijden als het zijne. Niets is gevaarlijker. Laten wij het aan God wat zwaarte wij moeten dragen, om ons niet ijdel te verheffen. Doch vergeten wij niet, wanneer wij in het lijden zijn, de ons van God gegeven troost, welken wij elkander zo even toonden, dat het lijden van Gods kinderen in betrekking en in verband staat met de voorafgaande genade, die zij ontvingen, en met de toekomstige heerlijkheid, die zij te wachten hebben. Jezus nu ziende zijn moeder en de discipel, dien Hij liefhad daarbij staande, zeide tot zijn moeder: Vrouw! Zie uw zon! Daarna zeide Hij tot de discipel: Zie, uw moeder! En van die ure af nam haar de discipel in zijn huis. De Heer volgt ook hier de regel van zijn eigen woorden: Eerst het koningrijk Gods en dan de dingen van het tijdelijke leven. Nadat de Zaligmaker de erfenis, in de eerste bede verworven, aan de Hem het meest nabestaande aan het kruis, de bekeerde moordenaar, heeft uitgedeeld, heeft Hij nog een legaat over voor de zijnen, die onder zijn kruis staan. Het is een legaat van liefde voor het tijdelijk leven. Aan de vergeving der zonden en de belofte der hemelse zaligheid paart de Heer de gemeenschap der heiligen op aarde. En zo zijn het geloof, de hoop en de liefde ook hier

weder bijeen, De Heer geeft zijn moeder aan Johannes, en Johannes aan zijn moeder, en zo geeft Hij ons allen aan elkander, opdat wij elkander liefhebben, voor elkander zorgen, voor elkander leven en voor elkander sterven. Ja, Hij geeft de ene gelovige aan de anderen, opdat er gelegenheid zou zijn tot beoefening van de schoonste aller genadegaven: de liefde. Zouden wij dan niet in elke christelijke weduwe een Maria zien, en zou niet ieder discipel van Christus voor haar een Johannes willen zijn? Wie, zo vroeg de Heer eenmaal, wie is mijn moeder en wie zijn mijn broeders? Die de wil mijns Vaders in de hemel doet, die is mijn broeder, mijn zuster, mijne moeder. Ja, zo is het: wat men de zijnen doet, doet men Hemzelf. Wat gij, zegt Hij, de minste mijner broeds gedaan hebt, dat hebt gij Mij gedaan. Aanbidden wij ook daarin de goddelijke volmaaktheid des Heeren, dat Hij nog op het kruis, in het midden der hoogstgaande smarten, enkel liefde is en blijft, niet alleen in het grote: in het zalige van de moordenaar, maar ook in het kleine: in het verzorgen van zijn moeder. En hoe heilig natuurlijk is hier wederom alles! Men zou denken: is hier nog een woord van de Heer nodig? Kon Hij niet Maria verzorgen in de weg zijner voorzienigheid, en in het verborgene het hart van Johannes bewegen, zijn moeder tot zich te nemen? Zeker, want Hij, die de sleutels heeft van graf en hel, heeft ook de sleutels tot alle schatkamers en van alle harten, en Hij heeft slechts een wissel af te geven op een der zijnen, om die zeker voldaan te zien; maar wat de Heer middellijk kan doen, dat doet Hij ook door middelen. Het is een onderwijzing voor ons, dat ook wij testamentele beschikkingen moeten maken voor onze overblijvenden, voor zoverre het in onze macht is, opdat zij weten wat nog na onze dood onze begeerte zij. Ja, de Heer leert ons nog op zijn kruis, dat geen geestelijke oefeningen de wettige aardse zorgvuldigheden mogen uitsluiten. Hij zag zijn moeder en Johannes staan. Zou Hij geen enkel woord voor hen hebben, voor hen, de naasten en liefsten aan zijn hart? O Hij weet, dat de woorden, die Hij thans tot zijn moeder spreken zou, de scherpte zouden verminderen van het zwaard, dat door haar ziel ging, en een verzachtende balsem zijn zouden in de overstelpende droefheid van Johannes. Daarbij was er nog een reden voor des Heeren spreken tot zijn moeder en Johannes. De Heer wilde dat Johannes zich met zijn moeder van het kruis zou verwijderen. Zijn moeder had onder zijn kruis gestaan en zijn smarten aanschouwd, en dit was genoeg; zij moest geen hoger gaand lijden aanschouwen; zij moest Hem niet in de verlating zien. Hij nam dus afscheid van haar vóór zijn sterven; want er komt een tijd dat wij ook van onze meest beminde betrekkingen afscheid moeten nemen, om geheel alleen te zijn met God, en dat kunnen wij niet tot het allerlaatste ogenblik uitstellen. Zeker zijn die ogenblikken aandoenlijk, als wij onze geliefden met ons laatst vaarwel ook het laatste bewijs onzer zorgende liefde in onze laatste bede voor hun heil doen horen; doch zij moeten daarom ook kort zijn. Johannes ging dan ook terstond na dit woord des Heeren met Maria naar zijn huis, en keerde alléén terug. Het is schoon gezegd: "De Heer gaf aan Petrus zijn kerk en aan Johannes zijn moeder." Doch op vele schone gezegden moet men niet al te veel drukken. De Heer gaf in Petrus aan al de apostelen zijn kerk, om haar te bouwen; maar zijn moeder gaf Hij alleen aan Johannes, omdat Johannes de liefste Apostel des Heeren en het meest aan Hem gelijkvormig was; en nu, wat ons het liefste is, dat vertrouwen wij alleen aan het liefste toe. De zonen van Maria, de broeders des Heeren, geloofden toen nog niet in Hem. Kon het goed zijn, dat Maria bij hen bleef? Werd zij niet door aan Johannes ter verzorging gegeven te worden, aan die kring onttrokken, en in vriendelijke gemeenschap gesteld met de apostelen des Heeren? Ook waren de broeders des Heeren waarschijnlijk gehuwd (1 Corinthiërs 9:5) en onbemiddeld, en Johannes was ongehuwd, en althans door zijn ouders niet onbemiddeld. En bovendien kon de familie hierover niet morren, want Johannes behoorde tot de familie des Heeren; Salome, de moeder van Johannes, was de zuster van Maria. Het was echter voor Johannes een hoge eer, geroepen te zijn de plaats van de Heer bij diens moeder te vervullen. Voor Maria was het alleen een tegemoetkoming. Hoeveel Johannes voor haar was, hij kon de plaats van haar Zoon onmogelijk ten volle vervullen. Doch de hoogbegenadigde Maria moest ook nu voor de laatste maal bij het kruis herinnerd worden wat de Heer haar voor

de eerste maal op de bruiloft te Kana gezegd had, dat Hij in de dingen zijns Vaders geen moeder kende. Is het niet opmerkelijk, dat Jezus zijn moeder in hetzelfde ogenblik, dat Hij haar op het tederst verzorgt, tegelijk afwijst als moeder. Het: Vrouw! zie uw zon, met heen wijzing naar Johannes, zegt haar duidelijk genoeg: "Zie in Mij voortaan niet meer uw Zoon ." Wij hebben het gezien, waar de Heer wonderen doet, waar Hij het Evangelie verkondigt, en ook nu, waar Hij in zijn hogepriesterlijke bediening verzoening doet voor de zonde, staat Hij afgescheiden van alle vleselijke betrekkingen en is Hij alleen geestelijk, in de Heilige Geest verenigd met zijn gemeente, tot welke Maria, de bij uitnemendheid begenadigde, ook bij uitnemendheid behoort. Hiermede wordt dan ook alle Mariadienst bij de wortel afgesneden, en de Roomse kerk ook in dit opzicht door het Woord van God volstrekt veroordeeld. De aanroeping van haar naam is volslagen afgoderij. Maria heeft met haar moederschap niets te doen met Christus als de Zaligmaker van zijn volk; in dat opzicht heeft zij alleen met Hem te doen door haar geloof, en zij is zalig, niet omdat zij de moeder is van de Christus, maar omdat zij geloofd heeft, Lukas 1:45. De Heilige Geest, die gelijk al de afdwalingen van de waarheid der Schrift, ook de Mariadienst vooruit zag, voorzag dan ook het geloof, (dat zich alleen aan de Schrift houdt) als het herstellingsmiddel (correctief) dezer dwaling. Slechts drie woorden heeft de Schrift bewaard van al de woorden, die Jezus tot zijn moeder gesproken heeft, en alle drie hebben dezelfde bedoeling, om namelijk Maria te herinneren, dat haar moederschap niet gold in het koningrijk der hemelen. Het eerste woord sprak Hij in de tempel, als dertienjarig jongeling, het tweede op de bruiloft te Kana, het laatste op het kruis. Dat wij dan Maria liefhebben als de begenadigde Gods, als de gezegende onder de vrouwen, als de bevoorrechte boven alle vrouwen, om de moeder des Heeren te zijn naar het vlees; doch laat ons daarmede niet haar verheerlijken, maar God, de gever van al deze genadegaven en voorrechten. Zijzelf is ons daarin voorgegaan. Zij verheerlijkte God voor haar begenadiging. Zij prees Hem daarvoor, "dat Hij de nederheid (de geringheid, de onwaardigheid) zijner dienstmaagd had aangezien en haar zodanig had verhoogd, dat alle geslachten haar zalig zouden prijzen." O er is niets heerlijker, dan de waarheid der Schrift. Maria is een toonbeeld van de genade Gods, een toonbeeld van geloof, van gehoorzaamheid, van lijdzaamheid. Als zodanig staat zij aan het hoofd van al de discipelinnen des Heeren, even als Petrus aan het hoofd staat van al de discipelen en apostelen door zijn heerlijke belijdenis van de Christus. Nog eens, niets heerlijker dan dit alles, omdat het waar is, en God op het allerhoogst verheerlijkt; maar keert men die verheerlijking naar Maria en Petrus zelf toe, gelijk de Roomsen doen, dan is niets meer onwaar en betreurenswaardig; want niets verlaagt de mens meer dan mensen te vergoden. En nu ten slotte nog een opmerking. Welk een treffende tegenstelling aanschouwden wij tot hiertoe tussen de felle storm, die uitwendig rondom het kruis woedde, en de innerlijke goddelijke stilte, die te midden van dat alles heerste bij de Heer in zijn woorden en beschikkingen en openbaringen zijner liefde en genade! Te midden der woeling van de duizende toeschouwers met de krijgslieden en overpriesters, die allen luidruchtig hun hartstochten bot vieren, bedwingt de Heer ook dezen woedende storm door zijn woord. Uit Hem spreekt de vrede en Hij geeft vrede. Ditzelfde geeft Hij meermalen aan de zijnen als een bijzondere genade te doen en te aanschouwen. Op hoe menig sterfbed geeft Hij bij de uitwendig vreselijk woedenden storm, die over de kranke en de geliefden des kranken heen vaart en alle vreemden verre verwijderd houdt, innerlijk kalmte der ziel aan de kranke en rondom deze de liefelijke stilte van het geestelijk gesprek, van het verenigd gebed! Totdat ook deze stilte wordt afgebroken, en alle gemeenschap ophoudt, door het naderen van de laatste kamp, die in de dood eindigt. Zo was het ook met de Heer, die in alle lijden en heerlijkheid de eerste was om de baan te openen, opdat de zijnen Hem konden volgen. Van nu aan zien wij de Heer tot zich ingekeerd, zijn innerlijke toestand openbarende door uitroepingen, die ons zo vele kreten der ziel zijn gedurende haar vreselijke strijd en haar heerlijke zegepraal.

15:42 De Heer begraven.
Daarna, als het nu avond geworden was, omdat het de voorbereiding was, welke is de vóórsabbat. De Heer stierf vóór de sabbat begon, juist op die tijd, welke men de vóórsabbat of voorbereiding van de sabbatdag noemde, namelijk des middags even na drie uur. De sabbat zelf begon bij het ondergaan van de zon, 's avonds om zes uur. Deze tussentijd werd door de Joden gebruikt om zich van de benodigdheden voor het feest te voorzien. De tempeldienst zelf begon met de vóórsabbat, op hetzelfde ogenblik dus dat Jezus stierf, en op hetzelfde ogenblik scheurde het voorhangsel in de tempel, dat het heilige der heiligen voor ieder opende, en daarmede de tempeldienst vervallen verklaarde. Kwam een rijk man van Arimathéa, een stad der Joden, met name Jozef. Nu begint ook des Heeren volk te leven. Jozef, Nicodemus, de vrouwen, de discipelen, allen treden nu toe en doen iets. Het moest ook openbaar worden, dat de dood van Jezus het leven der zijnen was. Zij die van verre stonden kwamen nu nabij, en die verborgen waren traden nu in het licht. Jozef was een rijk man. Gij ziet, de Schrift stelt de rijkdom ook onder de voorrechten, wanneer hij slechts het deel mag zijn van het kind van God; maar hoe zou zij de rijkdom prijzen in de hand van de vijanden Gods, voor wie de rijkdom tot een verderf is, omdat zij die aanwenden om hun eigen huis te bouwen en het huis Gods te verwoesten of woest te laten liggen. Er moest nu voor de begrafenis des Heeren gezorgd worden; deze moest eervol zijn. Acht honderd jaren te voren had de mond des Heeren door Jesaja gezegd (Jesaja 53:9): Men heeft zijn graf bij de goddelozen gesteld, en Hij is bij de rijken in zijn dood geweest. Was er niemand voor Jezus opgekomen, men zou zijn lichaam met die der twee andere kruiselingen onder het kruis, het galgenveld van die dagen, begraven hebben; doch ook dit voornemen werd verijdeld door God. Een eervolle begrafenis is bij alle beschaafde volken een laatste lofspraak over de afgestorvene. Zo was het ook bij Israël, zo is het ook nog bij ons. Daarbij was de begraving van de Heer de overgang tot zijn verheerlijking, tot zijn opstanding uit het graf, en moest die inleiden en voorbereiden. Zo komt dan een rijk man, van wie wij tot nu toe zelfs niet eens bij name hoorden gewagen, te voorschijn, om zich met de begraving van het lichaam des Heeren te belasten. Welke verrassingen bereidt ons toch de Schrift? Mij dunkt, alleen zulke dingen moesten reeds de ongelovigen overtuigen, dat de Schrift onmogelijk een anderen oorsprong kan hebben dan uit God. Een arme Jozef stond bij des Heeren kribbe, een rijke Jozef bij zijn kruis. Bij zijn leven was de Heer de metgezel der armen, in zijn dood kiezen de rijken de Heer tot hun metgezel; en lag Hij in de kribbe in schamele doeken gewikkeld, in zijn graf rustte Hij omwikkeld met het fijnste lijnwaad en de kostbaarste specerijen. En zoiets konden alleen rijke lieden doen. Nog eens dan, veroordelen wij niet blindelings de rijkdom en de rijke, maar zien wij op de wijze, hoe de rijke met zijn rijkdom handelt. God wilde rijke lieden bij de begrafenis van zijn Zoon, en Hij gaf hiermee aan de rijkdom een ereplaats in zijn koningrijk, die hem niet zal ontnomen worden. O mochten wij ook nog eens de rijken zien wedijveren, zoals wij straks Jozef en Nicodemus zullen zien doen, om de Heer op het meest en het hoogst te eren. Beter dan aan Hem en aan zijn zaak kan de rijkdom niet besteed worden; dan ach! de meesten bouwen altijd, zoals wij straks opmerkten, aan hun eigen huis, dat altijd hoger rijzen moet, ware het mogelijk als Babels toren tot aan de hemel toe; maar het bouwen aan het huis des Heeren laten zij stillekens over aan de mindere man, indien zij het toelaten, maar sommigen verhinderen ook nog dit met geweld door hun geld. Een eerlijk raadsheer, een goed en rechtvaardig man. Deze had niet mede bewilligd in hun raad en handel. Jozef was dus lid van de Joodse raad, maar een protesterend lid; één van die mensen, die men zo hoogst zeldzaam aantreft in hoge vergaderingcn van gelijken, van mensen van hetzelfde aanzien, die dezelfde macht bezitten. Trouwens, men moet een rotsennatuur hebben, om al de golven der zee met kalmte op zich te zien aanlopen en aandruisen zonder te wijken. De minderheid in macht moet de meerderheid zijn in kracht; anders kan zij niet blijven bestaan. Nu is er geen grotere kracht dan de waarheid van God in zijn Woord; die deze heeft tot zijn muur, die tarte vrij het hevigst

vuur uit vijandelijk geschut, hij is onoverwinnelijk; want zijn muur is een muur van rotsen. Die ook zelf het koningrijk Gods was verwachtende, en een discipel van Jezus was, doch bedekt, uit vreze der Joden. Ziet gij, hij was een kind van God, ofschoon nog een klein kindeke, dat niet te voorschijn durfde komen uit vrees voor de mensen. Nochtans gaf hem dit zijn van een klein kindeke van God reeds genoegzame kracht, om die grote heren van de Raad niet ter wille te zijn, maar te wederstaan in hun boze aanslagen. Wij vernemen hier tevens, dat het verwachten van het koningrijk Gods tot het discipelschap van Jezus behoorde. Hetzelfde werd in andere woorden bij 's Heilands geboorte gezegd van Anna de profetes, die van Jezus sprak tot allen, die de verlossing te Jeruzalem verwachtten. Dat koningrijk, deze verlossing nu is een algehele verlossing, een verlossing eerst van de zonde en dan van al haar tijdelijke en eeuwige gevolgen, zodat eenmaal voor de troon zich het lied van Mozes (het lied der tijdelijke verlossing) paren zal met het lied des Lams, (het lied der eeuwige verlossing). Daarom verwachten wij naar de Schrift de tijd, waarin de koningrijken der wereld zijn zullen van onze God en van zijn Christus, Openbaring 11:15. En zich verstoutende, ging hij tot Pilatus en bad hem, dat hij het lichaam van Jezus mocht wegnemen. Hij verstoutte zich, want zulk een daad kan men niet doen zonder geloof; doch bij het geloof is niet altijd de moed, maar zeer dikwijls de vrees, zoals wij overvloedig bij de discipelen gezien hebben. Niet dat het alzo behoort, maar het geloof is een kracht uit God, die door onze menselijke zwakheid heen moet werken en door deze niet bevorderd, maar belemmerd wordt. Er was moed voor nodig om Pilatus, die reeds van de vroege morgen af met deze zaak bezig gehouden was, er nu nog wederom mede lastig te vallen, en ook omdat Jozef hiermee openlijk met zijn ambtgenoten brak, en zich aan hun toorn, smaad en beschimping blootstelde. Doch hij gevoelde zich vrij van allen. De dood van Christus had ook deze banden losgemaakt. Bij het leven des Heeren had hij niet voor Hem durven uitkomen zo als het behoord had. Hij had wel niet meegedaan met zijn boze ambtgenoten, maar hij had ze ook niet met kracht tegengestaan; hij was ook niet in de beslissende raadsvergadering van de vorige nacht tegenwoordig geweest, want zij hadden hem niet geroepen (in zulke ogenblikken laten de goddeloze doordrijvers de tegenstanders graag onkundig van hetgeen er omgaat), maar hij was er ook niet ongeroepen heengegaan, om naar zijn plicht zijn stem tegen het onrechtvaardig vonnis te verheffen. Hij had waarschijnlijk wel goede voornemens ten opzichte van Jezus gehad, maar als God door zijn genade de goede voornemens geen kracht van werking geeft, dan worden zij niet ten uitvoer gebracht. Nochtans zal hij er geen vrede bij gehad hebben, maar er onder gebukt zijn gegaan, tot zichzelf zeggende: "Hoe zal ik er toch toe komen om Jezus voor de Messias te belijden?" En zie, de gelegenheid daartoe werd gegeven. God gaf haar, gelijk Hij de zon geeft, om de duisternis voor ons te verdrijven en onze nacht in dag te veranderen. De beminde Jezus is gestorven; Hij moest begraven worden. Door wie? "Door mij!" zegt Jozef. Hij gevoelt zich geroepen en gaat om de vergunning tot deze zaak bij de stadhouder. Hij was een lid van de raad; zijn aanzien was een middel om Pilatus te naderen en zulk een verzoek te doen; nochtans moest hij zich verstouten om het te doen, en hij verstoutte zich en deed het. En hierin ligt nu een les voor rijken en armen. Er komen ogenblikken, waarin men voor de Heer moet optreden, of men verzaakt Hem. Binden ons dan banden, welnu, dat wij God bidden om de losmaking van die banden, en Hij zal ze losmaken want tot alles wat wij tot Gods eer doen geeft Hij genade en kracht. En Pilatus verwonderde zich, dat Hij alreeds gestorven was. Hoe verwonderd moet Pilatus geweest zijn, dat een lid van de Joodsen raad hem de dood van Jezus kwam melden met het verzoek zijn lichaam te mogen afnemen; maar nog meer verwonderde hem het bericht van Jezus' dood zelf. O, zulke tijdingen zijn hamerslagen op het slapend geweten, waardoor het ontwaakt met verschrikking. "Is hij dood?" vraagt men dan onwillekeurig en met ontroering. En heeft men dan niet goed gehandeld met die dode, dan komt de bewustheid daarvan tot haar volle kracht, en wij zeggen tot onszelf: "Dat leven is beslist en alles is beslist wat er tussen mij en deze dode is. Er is niets meer aan te veranderen. Wee mij! Wat zullen hiervan de gevolgen voor mij zijn!" Zo kan Pilatus hebben gedacht, en zo kunnen

velen moeten denken, die onverwacht de dood horen van iemand, die zij onderdrukt, vertreden, mishandeld, belasterd hebben. Denkt hieraan, o gij echtgenoten, die in twist leeft met elkaar. Gij zijt verenigd om elkaar het leven zoet te maken, en gij maakt het elkaar zuur. Om de kleinste dingen, die door een vreemde als de nietswaardigste worden beschouwd, geraakt gij in drift en zegt elkaar woorden, die als messen steken door hart en gebeente. Bedenkt het, eens komt de tijd, dat gij horen zult: Zij is dood! Hij is gestorven! en hoe dan uw hart moet gesteld zijn bij de herinnering hoe gij dat geëindigd leven, in plaats van het verlicht te hebben met de zonneglans der liefde, verduisterd hebt door de nevelen en wolken van de haat! Verzoent u met elkaar alvorens de ure der volstrekte beslissing komt. Hebt lief en gij zijt en maakt gelukkig; haat en gij zijt en maakt ongelukkig. Ook tot u mag dit gezegd zijn, jongelingen en jonge dochters, die uwe ouders niet tot vreugde zijt. O, er komt een tijd, dat gij ze nog zoudt willen liefhebben en vreugde aandoen; maar dan is het niet meer mogelijk. Zij zijn dood. Zij zijn met hun verdriet in het graf gegaan. Bedenk het eer die beslissende ure komt, en wordt nog de vreugde uwer ouders, want het is nog mogelijk. God geve u daartoe zijn genade. Er zijn velen, die een te laat berouw in zich omdragen; doch dat zij niet wanhopen, het berouw dat voor mensen te laat is, is niet te laat bij God. Zij het maar oprecht, en tone het zich in diepe verootmoediging en in verdubbelde liefde jegens de Heer en de naaste. God kan ook het ergste weder volkomen goed maken. En de hoofdman over honderd tot zich geroepen hebbende, vroeg hij hem, of hij lang gestorven was. De Heer was buitengewoon spoedig gestorven. Slechts zes uur had de kruisiging geduurd. Wij weten waarom. De Heer had zelf het ogenblik van zijn sterven bepaald, en wij hebben u gewezen op de overeenstemming tussen het getal scheppingsdagen en het getal lijdensuren van de Heer, waarin de nieuwe, eeuwige schepping gewrocht werd. Wij weten wel, dat thans de meesten van geen eigenlijke scheppingsdagen als etmalen willen weten, maar die uitdijen tot tijdperken van millioenen jaren; doch wij achten dit onbestaanbaar met Gods almacht, die spreekt en het is er, die gebiedt en het slaat er, en onbestaanbaar met Gods wijsheid, die geen millioenen jaren nemen kan voor hetgeen door zijn macht in een ogenblik tot stand kan komen. Ook kennen wij geen andere dood dan die de bezolding der zonde is, en nu zouden er gehele reeksen van levende schepselen der aardse schepping reeds gestorven zijn vóórdat de mens, in wie de aardse schepping begrepen is en door wie de zonde in die schepping ontstond, geschapen was? Het is tegen de Schrift, wij kunnen het niet geloven. De formatie van de onderscheidene beddingen der aarde moet dus uit andere oorzaken dan die millioenen jaren te verklaren zijn. Het ongeloof maakt tegenwoordig de tijd tot God, en laat deze de wereld scheppen in plaats van de God der Schrift; doch deze nieuwe Saturnus moet even als de oude Dagen en alle afgoden vallen voor onze Jahweh. Wij weten, dat soms enkele uren genoeg zijn voor een geweldige vulkanische werking, of voor overmatige orkanen en watervloeden, om gehele landen van aard te doen veranderen, hoe veel te meer kan dit gedurende enige duizende jaren gebeuren met onze aardbol, die duizend jaar lang in het geheel geen geschiedschrijver had, en nu nog slechts zeer gedeeltelijk door deskundigen waargenomen en historisch beschreven wordt. Doch waarom voltooide God dan de schepping niet in een ogenblik, zoals Hij naar zijn almacht vermocht, maar in zes dagen? Om een algenoegzame reden zijner wijsheid. Omdat met de schepping der wereld de tijd moest ontstaan. Indien de schepping in één ogenblik voltooid was, zou er geen begin des tijds hebben kunnen zijn; want in het ooenblik is geen opvolging van toestanden, en de tijd bestaat enkel uit een opvolging van toestanden of ogenblikken. Wij spreken thans bepaald van onze aarde, op welke de tijd bestaat, als het kenmerk van haar veranderlijkheid en vergankelijkheid. De werelden, die wel een begin, maar geen einde hebben, gelijk onze aarde, en waar dus geen tijd als bij ons, maar enkel eeuwigheid bestaat, staan, als ons geheel onbekend, buiten onze redenering. Doch wat onze aarde betreft, God kon de bayert (de bouwstof der aarde) in een enkel ogenblik scheppen; want het was hare eerste wording, de grondslag van hare voltooiing. Zij was toen een aarde woest en ledig, liggende in een afgrond van water, met enkel duisternis bedekt. Doch het ordenen van die

bouwstof kon niet in een enkel ogenblik geschieden zonder de tijd onbestaanlijk te doen zijn. En nu behaagde het God om het ordenen van die bouwstof der aardse schepping te doen plaats hebben in zes dagen, die met bijvoeging van de rustdag des Heeren, de grondslag uitmaken van de tijd. Immers, de tijd bestaat uit een aanhoudende opvolging van dagen, van etmalen. De uitdrukking van de eerste dag: Het was avond geweest en het was morgen geweest, is de door God gestelde orde des tijds tot op de dag van heden, en zal die blijven tot op de laatste dag en het einde des tijds, terwijl het zevental dagen, de week, in verband staat met de ordeningen der maan, en deze wederom met de ordeningen der zon. De natuur kent geen andere dag dan die van avond en morgen, en hoe zouden wij dan een andere willen kennen? Dat de Zoon Gods in zes uren lijden de eeuwige verlossing heeft teweeg gebracht van allen die zalig worden, heeft dezelfde grond, en die grond is de oneindige God. Ware Christus niet waarachtig God geweest, Hij had de verlossing van zonde in het geheel niet kunnen volbrengen, maar nu waren daartoe zes uren genoeg. En ook hierin volgt God zijn eigen ordeningen. Gij gevoelt het, was het lijden nog korter geweest, het zou onnatuurlijk geweest zijn; was het langer geweest, het zou overbodig zijn geweest. Gelijk alles wat Jezus betrof enig was, zo moest ook de duur van zijn lijden en het uur van zijn sterven enig zijn. En als hij het van de hoofdman over honderd verstaan had, schonk hij Jozef het lichaam. Hij gaf het Jozef ten geschenke, om niet. Anders ontving Pilatus gewoonlijk geld voor zo'n gunst. Bij de Romeinen was het de gewoonte om het lijk van een gekruisigde aan de naaste bloedverwant op diens verzoek af te staan. Daar het geen eer was de naaste bloedverwant van een gehangene te zijn, daarom werd van deze vergunning zelden gebruik gemaakt. Jozef schaamde zich deze oneer niet; zij was hem integendeel de hoogste eer, en zeker had hij er de gevraagde som, hoe groot ook, graag voor betaald; doch de ene grote schaamt zich tegenover een andere gewoonlijk over zijn gierigheid, geldzucht en eigenbelangzucht, en betoont zich dan voor een enkele keer als het tegenovergestelde, als bijzonder grootmoedig. En zo werd dan Jozef het gevraagde lichaam des Heeren ten geschenke gegeven. Liefelijke vertegenwoordiging, niet waar, van de heerlijke waarheid: dat Jezus met zijn zaligheid niet anders te ontvangen is dan als een geschenk, als een vrije gave, om niet. De Vader gaf zijn Zoon uit vrije liefde, en wil er niets voor hebben van het uwe, maar Hij wil er u zelf voor hebben, uw liefde, uw hart, om u eeuwig bij zich te hebben en te houden. Ook Pilatus moest dit denkbeeld uitdrukken. Die lijn mocht nergens gestoord worden, maar moet doorlopen tot het einde. Jezus wordt nooit aan anderen gegeven dan om niet. Men kan Hem wel voor slechts een handvol geld verkopen, maar Hem kopen kan men niet, ook niet met al het goud en zilver der wereld. Nee, zelfs in zijn dood was Jezus niet te koop. Doch hoe is Hij dan te verkrijgen? Die Hem vraagt, ontvangt Hem. En wie vraagt Hem? Die gelooft, deze heeft behoefte aan Hem, begeerte tot Hem, en wel zoals Hij is in zijn dood, als de gekruisigde, want een niet gekruisigde Christus is hem niets voor zijn ziel. Hij vraagt Hem als Zaligmaker, en dat is de gekruisigde Jezus alleen. Toen beval Pilatus, dat hem het lichaam zou gegeven worden. Jozef had Pilatus geen geld geboden, en gaf hen nu ook geen geld tot een beloning van zijn gunst. Zo iets kwam niet in zijn hart op. Wie kan denken aan geld, wiens hart vervuld is met Jezus. Zo moet ook ieder discipel van Christus gesteld zijn. Hij moet er niet aan denken, om Christus met iets ter wereld te willen kopen. En hier slaan wij een treurige blik op de Roomse kerk, waar alles voor geld kan gekocht worden, ook de vergeving der zonden. En wat is de vergeving der zonden? Is dat niet Christus zelf? O, dat de Roomse kerk mocht bedenken, dat Christus alleen verkocht werd door een verrader en ook voortaan niet dan door verraders verkocht kan worden! En wat is het einde van die handel? Dat beiden, koper en verkoper, het geld uit de handen valt, en beiden ondervinden, dat zij bij hun handel hun eigen zaligheid verloren hebben. Jozef dan ging en kocht zuiver fijn linnen, en nam het lichaam van Jezus weg, en Hem afgenomen hebbende, wond het lichaam van Jezus in fijn linnen. Hier kwam nu de koop en het geld te pas, en wel het overvloedige geld, en zulk een koop waarbij men op geen prijs ziet, maar enkel op de kostbaarheid van hetgeen men koopt. Het beste was hier nog te min, om

aan de begeerte van de koper te voldoen; doch hij moest er zich mede tevreden stellen en het heilige lichaam, dat voor het oog der engelen in eigen onschuld was gekleed, maar voor het menselijk oog tot hiertoe geheel naakt had ten toon gehangen, werd nu tot blijdschap van allen die des Heeren waren en het aanschouwden, omwikkeld door het fijnste linnen. En Nicodemus kwam ook. Ziet hier weder een verrassing. Jozef dacht alleen te zijn, en zie, daar komt nog een ander. Bij het kruis van Christus ontmoet Jozef een helper. Wie? Een ambtgenoot. Beide waren leden van de raad, doch zij kenden elkaar niet als discipelen van Christus. Had de een maar tot de ander gesproken; doch nee, eerst Christus dood moest hun beider gelijktijdig leven zijn. Zo denken wij dikwijls alleen te staan in een zaak des Heeren, en zie, daar komt een ander ons ter hulp. God laat de zijnen zeer zeldzaam alleen. Aan Luther geeft Hij een Melanchton en aan Calvijn een Farel. Liefelijke gemeenschap der heiligen! Wereldse vrienden bouwen samen aan het grote Babel, dat onuitroeibaar ideaal van hun hart en geest; maar discipelen van Christus werken samen in de dingen Gods, en delen in dezelfde belijdenis en smaadheid van de gekruisigde Christus. Schamen wij ons dan niet voor deze gesmade Christus en voor deze gesmade discipelen van Christus. Doch niets geschiede naar het vlees, want Luther is niets en Calvijn is niets, maar Christus is alles in hen, bouwende zijn Kerk door hen. Wat de Heer betreft, de smaad was nu geweken. De ene eerbewijzing volgt nu op de andere. Hebben de soldaten Hem bespot, hun overste heeft Hem verheerlijkt; heeft het volk Hem aan 't kruis gebracht, twee hunner oversten, twee prinsen des volks, hebben Hem er afgenomen en helpen begraven. Die des nachts tot Jezus eerst gekomen was. De Evangelist wil hem ons nader bekend maken, of liever wil ons herinneren, dat hij dezelfde man is, die vroeger eens tot Jezus des nachts gekomen was, en met wie het belangrijk gesprek over de wedergeboorte en over de verhoging van de Zoon des mensen, gelijk die der slang in de woestijn, gehouden werd. Onwillekeurig wijst Johannes hiermee echter op de plaag van Nicodemus hart. Deze man ging onder een last gebogen, die hem hoe langer hoe zwaarder was geworden: het geheime discipelschap. Hij had de Meester zelf gehoord, en nochtans zich niet bij Hem aangesloten; hij had Hem in het verborgene erkend als een van God gezondene, en had Hem toch niet als zodanig in het openbaar beleden. Hij werd geperst, altijd meer geperst, en vond geen ontsluiting. Doch Jezus weet te redden uit alle nood, en ook uit deze. Hij weet. wel zijn discipelen uit hun verborgenheid te voorschijn te doen komen, zodra daartoe de juiste tijd gekomen is. En deze was nu gekomen. De Heer was gestorven, en Nicodemus voelt nu zijn ziel leven. Hij zag dat Jozef de eerste was, hij wilde nu de tweede zijn. Hij kwam ook tot het kruis als dezelfde Nicodemus van vroeger, en toch als een ander gewordene. Daarom moeten wij van een vreesachtig discipel niet zo spoedig zeggen: "Hij durft niet". Wacht een weinig. Die in het eerst moedig is, is het dikwijls in het beslissend ogenblik niet meer en die aanvankelijk vreesachtig is, krijgt juist de vereiste moed als het er op aankomt. De moedige Petrus verloochende, de vreesachtige Nicodemus beleed. Zo beschikt God de zaken opdat niemand roeme in zichzelf, maar in Hem, uit wie alleen de ware moed is. Doch van het geloof moet het ten laatste komen tot de belijdenis. Wat in het hart is ingegaan, moet de mond weer uitgaan. Een vrouw kan wel lang zwanger gaan, doch ten laatste moet zij baren, of zij is nooit bevrucht geweest. Jezus in het Verborgene te belijden, zelfs in de tegenwoordigheid van Jezus, is niet genoegzaam; Hij moet openlijk op de straat als koning uitgeroepen worden, zelfs door kinderen, als bij de intocht te Jeruzalem, en hoeveel te meer dan door de volwassenen! Wij herinneren ons het gesprek, dat Nicodemus in die merkwaardige nacht met de Heer had. Hij kon toen niet begrijpen, dat de wedergeboorte niet bestond in het herstel van de oude Adam, maar in de vernieuwing van het gemoed naar het beeld van de tweede Adam, Christus. Doch later zou hij door de genade (door de Heilige Geest) duidelijk leren inzien, wat hij uit de natuur niet begrijpen kon, en daaruit ook niet begrijpelijk is. Hij was in de school van Jezus en durfde spoedig reeds mensen tegenspreken, die hij vroeger ontzag. Doch nu, bij de dood des Heeren, voelde hij de kracht, die van deze Dode uitging, en wist hij wat het geloof was, namelijk een

opheffing der ziel tot de aan het kruis verhoogde Heiland, even als bij de gebetenen in de woestijn, de opheffing der ogen naar de opgeheven slang, en hij had reeds een vermoeden van verre, dat door de opstanding des Heeren ten volle zou verwezenlijkt worden: dat de wedergeboorte niet anders is dan de opstanding der ziel uit haar dood, door de inplanting van een nieuw Goddelijk levensbeginsel in onze geestelijk dode menselijke natuur. Doch thans, hoe treffend! zou hijzelf die aan het kruis verhoogde Zoon des mensen van dat kruis helpen afnemen. Brengende een mengsel van mirre en aloë, omtrent honderd pond gewicht. Hij kwam tot het kruis, maar niet met ledige handen. Terwijl Jozef het linnen kocht, kocht hij zich de specerijen, in een ontzaglijke hoeveelheid, en zij kwamen met die kostbare vracht tot het kruis, om het lichaam des Heeren er in te wikkelen. Voorzeker, dit was een koninklijke voorbereiding tot de begrafenis. Honderd pond mirre en aloë! Des Heeren lichaam werd er als in begraven. Nu, wat men aan de Heer doet, dat moet men goed doen, dat moet men opperbest doen, daar moet niet alleen niets aan ontbreken, maar dat moet allerovervloedigst zijn en alle maat te buiten gaan. Immers, bij de dood van hen die wij liefhebben, willen ook wij nog eenmaal al onze liefde aan hen betonen, door hen met al die eer te begraven, die in ons vermogen is. De zondares en daarna Maria hadden bij haar zalvingen van die overvloed het voorbeeld gegeven, en het eerste beginsel van het verraad van Judas was zijn afkeer van deze mildheid jegens de Heer. Wachten wij ons dus voor karigheid in alles wat de Heer zelf betreft, en laat ons daarin mild, overmild zijn; want te mild in het geven aan of voor Jezus en de zijnen kunnen wij nooit zijn. Zij namen dan het lichaam van Jezus, en bonden dat in linnen doeken met de specerijen, gelijk de Joden de gewoonte hebben van begraven. Let op de opvolging van de ene heerlijkheid na de andere. De Joodse overheden moesten naar de wet behoorlijk zorgen, dat de opgehangenen vóór zonsondergang van het hout afgenomen en begraven werden. Welnu, deze overheden zijn bij de begraving van Jezus tegenwoordig, maar en dit is de heerlijkheid deze twee overheden zijn tegelijk discipelen van Jezus, en laten Hem niet voor hun kosten door anderen eerbaar, maar onkostbaar begraven, (zoals wij nog wel eens doen aan arme verwanten of bekenden), nee, zij begraven Hem zelf op de meest kostbare wijze. Ook daarom is des Heeren begraving zo heerlijk, omdat zij de vrucht was van de innige liefde der zijnen. En er was in de plaats waar Hij gekruisigd was een hof, en in die hof een nieuw graf, hetwelk Jozef in een steenrots uitgehouwen had, in hetwelk nog nooit iemand gelegd was geweest. Aldaar dan legden zij Jezus om de voorbereiding der Joden, overmits het graf nabij was. En de sabbat kwam aan. Dat de Heer juist in dit graf begraven werd, was schijnbaar een toevalligheid aan de zijde der mensen. Niemand had opzettelijk aan de wijze en de plaats van 's Heeren begraving gedacht. De kruisigers van Jezus hadden er niet aan gedacht; want zij konden niet anders denken, dan dat Jezus, bij gelijke straf met de misdadigers, ook gelijke begrafenis met hen hebben zou. Ook zijn discipelen dachten er niet aan, want het lichaam des Heeren was buiten hun bezit en buiten hun bereik. Toch moest er in voorzien, en het woord Gods vervuld worden, "dat de Heer in zijn dood bij de rijken zijn zou." En daar komt nu Jozef: hij weet waar Jezus zal begraven worden. In de nabijheid van Golgotha had hij een hof in eigendom, en daar er een rots in die hof was, zo had hij zich in deze rots een graf laten uithouwen voor zich en zijn familie, daar hij, ofschoon van Arimathéa afkomstig, als lid van de raad te Jeruzalem zijn blijvende woonplaats had. De toestemming tot de afneming en begraving van het lichaam des Heeren verkregen hebbende, was zijn tweede gedachte de Heer in dat graf voorlopig te begraven. Ik zeg voorlopig, want het was een begrafenis in grote haast. De tijd drong, de zon was aan het ondergaan, en de sabbat begon aan te breken, en vóórdat de sabbat aanbrak moest het dode lichaam geborgen zijn. Na de sabbat en het feest zou men de Heer op een andere plaats, men wist nog niet waar, begraven, of misschien wel in hetzelfde graf laten, maar Hem met meer behoorlijke orde, met zalven en specerijen, de hoogste eer bewijzen die men kon, zoals dit uit de latere toebereidselen der vrouwen blijkt. Doch de toevalligheid aan de zijde der mensen is de voorzienigheid aan de zijde Gods. Het graf van de Christus mocht geen blijvende plaats zijn, slechts een nachtverblijf;

geen woning, slecht een herberg. Een voorlopige begraving was voldoende; want er was geen andere begraving nodig. De Heer zou opstaan uit zijn graf, en al de dingen voor de dode zouden voor Hem overbodig zijn. Des Heeren graf was een nieuw graf. Ook dit scheen toevallig, maar was het niet. De waardigheid zijns persoons bracht dit volstrekt mede. Hoe zou hetgeen reeds door een ander gebruikt was voegen voor de Heer, de Zone Gods! Wij merkten dit reeds op bij gelegenheid van 's Heeren intrede te Jeruzalem, daar ook het veulen, waarop de Heer reed, door geen ander ooit bereden was. Wat voor de Heer is, is voor Hem alleen. En dat was niet iets bloot uitwendig, eigenaardig bij de Heer; maar al het uiterlijke had bij Hem een innerlijke, diepe, Goddelijke grond en reden. De grote waarheid in Christus is, dat alles in Hem nieuw is en eeuwig nieuw blijft. Christus is de nieuwe mens, het Hoofd der nieuwe mensheid. In Hem ontvangen wij het Nieuwe Testament, de nieuwe wijn, het nieuwe hart, de nieuwe geboorte, de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. In Christus moet al het oude sterven en moet alles onvergankelijk nieuw worden. Hoe zou Hij gemeenschap kunnen hebben met het oude, Hij, die alle dingen nieuw maakt? Onze oude mens, onze zondige natuur uit Adam moet dan ook sterven in Hem, zal onze nieuwe mens in Hem opstaan ten eeuwige leven. Dit geschiedt door het geloof in een dagelijkse afsterving, en zal voltooid worden door God in de dood van ons lichaam, dat juist hiermee een heerlijke opstanding wacht. Immers werd Jezus niet in een nieuw graf gelegd voor zichzelf alleen, nee, zijn nieuwe graf maakt al de graven der zijnen tot nieuwe graven, tot graven der opstanding in heerlijkheid, gelijk zijn eigen nieuwe graf geweest is. Des Heeren graf was in een hof. Welk een treffende overeenkomst, waardoor het ontstaan en de wegneming der zonde als op één plaats, althans op elkaar gelijkende plaatsen geschiedde. Vreemd, nietwaar, dat Jozef in een hof, in een lusthof zich een graf liet vervaardigen; doch ook Abraham kocht zich een graf, welke een spelonk was op de akker van een der zonen Heths, en onze kerkhoven zijn nog overblijfselen van de treffende waarheid, dat de zonde het paradijs in een begraafplaats, in onze begraafplaats, veranderd heeft. Zal dit eeuwig zo blijven? Nee, de dode, die in de hof van Jozef wordt begraven, zal in die hof weder opstaan, en daarmede de graven van al de zijnen heiligen tot de tijdelijke verblijven hunner lichamen, waaruit zij eenmaal in heerlijkheid zullen opstaan, om die nieuwe aarde te betreden, die een eeuwige lusthof Gods zal zijn. Ja, Jezus heiligde ons graf tot een plaats der wederopstanding in heerlijkheid. En vrees nu niet, o Christen, dat uw graf de Heer onbekend zou zijn. Al laagt gij aan het uiterste der zee, ook daar rust zijn oog op uw graf. Is niet geheel de aarde, de aardbol, als een lijkbus in zijn hand, en kan Hij die wereld der doden niet doen leven? Zeker kan Hij dit en zal Hij dit, want Hij heeft belooft het te doen aan het einde der dagen. En Jozef, een grote steen tegen de deur des grafs gewenteld hebbende, ging weg. Het graf had zijn eigen deur, welke door Jozef gesloten werd. De vrouwen zeiden ook later tot elkaar: Wie zal ons de steen van de deur van het graf afwentelen? Doch Jozef wentelde bovendien nog een zware steen voor het graf, om het tegen alle aanranding te beveiligen. Voorts rekende hij op de hovenier, die de hof moest bewaren, en op de invallenden feestsabbat, zodat nu met gerustheid de morgen van de eerste dag der week kon worden ingewacht, om het verdere met des Heeren lichaam te doen. Hij ging nu heen; hij had zijn werk verricht. Wij zien hem dan ook niet weder in de Evangelische geschiedenis, evenmin als Nicodemus. Zij gingen uit de Schrift naar de hemel; daar zullen wij ze wederzien, wanneer ook wij door de Schrift daarheen zijn gegaan: wanneer ook wij geloofd hebben in Hem, die de grote, enige inhoud der Schrift is Jezus, de Christus. En ook de vrouwen, die met Hem gekomen waren uit Galiléa, volgden na; en aldaar waren Maria Magdalena en de andere Maria (de moeder van Jozef), zittende tegenover het graf, en aanschouwden het graf en hoe zijn lichaam gelegd werd. Van de elf discipelen horen wij niets; nochtans zullen zij zeker bedoeld worden onder zijn bekenden, die met de discipelinnen op een afstand van het kruis stonden. Lukas 23:40. Thans bij de begraving schijnen zij zich echter uit vrees voor de Joden verborgen te hebben gehouden. Wij zien althans, behalve Jozef en Nicodemus, alleen sommige der vrouwen daarbij tegenwoordig, die met de oplettendheid, welke haar kunne in plaatselijke

dingen bijzonder eigen is, nauwkeurig opnamen, hoe Jezus gelegd werd, opdat zij vóór de dageraad van de eerste dag der week terugkerende, in het donker zouden weten hoe tot het graf in te gaan, om het lichaam des Heeren te zalven. En zo werden dan zij, die straks nog verre stonden, door de dood des Heeren Hem zo nabij gebracht, dat zij zich de plaats waar het lichaam lag in het geheugen konden prenten. Trouwens, de Heer heeft het zelf gezegd: Ik zal ze allen tot Mij trekken. Zijn liefde trekt al de zijnen aan. Straks zal hetzelfde plaats hebben bij de opstanding, daarna bij de hemelvaart, daarna in de hemel, en ten laatste op de vernieuwde aarde. Gedurig is er nog bij hen verandering van plaats, maar het middenpunt blijft de enige Jezus. Doch al het veranderlijke houdt eenmaal op, en dan zouden zij en zullen wij altijd met de Heer zijn. En wedergekeerd zijnde, bereidden zij specerijen en zalven. Zij meenden niet, dat de honderd pond mirre en aloë van Nicodemus genoeg waren om het lichaam des Heeren zo lang mogelijk voor het bederf te bewaren . Nee, zij bereidden nog afzonderlijke specerijen, om het lichaam des Heeren op een volkomene wijze te zalven. Zij wisten niet, dat het heilige lichaam de verderfelijkheid niet kon ondergaan, en zij behoefden het ook niet te weten, opdat er plaats mocht blijven voor de betoning van haar liefde. Merkt echter op, dat onder de Maria's niet Maria de moeder des Heeren genoemd wordt. Zij bereidde geen specerijen en zalven. Nee, zij wist dat ze overbodig waren. Het zwaard, eenmaal door haar ziel gegaan zijnde, had de genade al haar balsem in haar harte uitgegoten, en haar herinnerd aan de eerste angst, die zij over Jezus had uitgestaan, toen zij Hem verloren dacht, maar op de derde dag terug vond. Dit was een profetie voor haar alleen geweest, en werd nu alleen bij haar een vervulling. Zij geloofde aan het woord, door Jezus meermalen ook in hare tegenwoordigheid uitgesproken: De Zoon des mensen zal in de handen der mensen overgeleverd en gedood worden en ten derde dage weder opstaan. En op de sabbat rustten zij naar het gebod. Treffend, niet waar, dat er na des Heeren dood nog zoveel tijd overbleef om alles te verrichten wat er tot de begraving des Heeren nodig was, zodat toen de sabbat werkelijk aanbrak, alles volbracht was. Gods bestuur regelt alles, ook de tijd, en Hij geeft tijd voor alles wat nodig is, en zóveel tijd dat alles met orde en welvoeglijkheid geschieden kan. Er moest haast gemaakt worden, doch er was geen overhaasting nodig geweest, want ook hier waren alle dingen gereed. Zij behoefden slechts aanvaard te worden. Ja, zelfs de vrouwen hadden nog de tijd om voor de toekomst te zorgen, want na het eindigen van de sabbat, zaterdagavond om zes uur, zou daartoe ook nog tijd over zijn. Nog eens, welk een liefde was er in deze vrouwen voor de Heer! Hoe schamen zij zo vele onverschilligen, die zelfs lieve betrekkingen kunnen laten begraven op schamele wijze, en zich beroepen op het woord: "Het is voor de doden hetzelfde." Het is voor de doden hetzelfde, maar niet voor u. De beminde doden moet men nog in de dood beminnen, en het kan een liefhebbende ziel niet onverschillig zijn, hoe er met het dierbaar overschot gehandeld wordt. Ook als dode moet de beminde nog alles hebben wat men hem geven kan. Zij rustten op de sabbat naar het gebod. Ook Christus rustte op de sabbat, de grote sabbat, de paassabbat der Joden. Ook Hij rustte naar het gebod, naar het vierde gebod. En gelijk Christus alle andere geboden op volstrekt volmaakte wijze vervulde, zo ook dit gebod, door een volstrekte rust, door de rust des doods. En wat nu eenmaal volstrekt volmaakt vervuld is, dat heeft zijn einde bereikt. Door 's Heeren rust in het graf heeft de oude sabbat, de zevende dag als rustdag, opgehouden te bestaan, en uit de opstanding des Heeren is de eerste dag der week als een nieuwe dag geboren, als een eeuwige nieuwe dag, als de dag van het nieuwe leven en der Goddelijke werken. De eerste dag der week was het begin der oude schepping, der natuur, en nu ook het begin der nieuwe schepping, der genade. Nog eens, in Christus is al het oude nieuw geworden, ook de sabbat. Daarom verklaart Paulus zich te zijn onder de wet van Christus, Johannes onder de wet der liefde, en Jacobus onder de wet der vrijheid. Het is dezelfde Goddelijke wet, maar zij wordt op een andere, hogere, ja op de hoogst mogelijke wijze vervuld. De sabbat bestond uit twee delen: in het nalaten van alle aardse beroepsbezigheden èn in het zich verzamelen voor het aangezicht des Heeren in tempel en synagoge, om het woord Gods te horen. Beide delen hebben

in Christus niet hun wezen, maar enkel hun uitwendige wezen verloren. Door zijn volstrekt volmaakte vervulling van al de geboden der wet heeft Hij de wet voor ons, die geloven, veranderd van een eisende en strafdreigende wet in een wet van liefde en genade. Al wat Israël moest doen, dat moeten wij willen doen uit liefde, uit wederliefde voor de ontvangene verlossing van de vloek der wet. Daarom moet de Christen, in plaats van de wet minder te vervullen dan de Jood, haar eindeloos meer vervullen; want Jezus heeft zelf tot zijn discipelen gezegd: Tenzij uw gerechtigheid overvloediger zij dan die der Schriftgeleerden en der Farizeeën, gij zult in het koningrijk der hemelen geenszins ingaan. Wat wij uit liefde doen valt ons niet zwaar; daarom zijn Gods geboden niet zwaar voor de Christen. De Jood deed genoeg als hij de tiende gaf van zijn inkomsten voor de zaak des Heeren, maar een waar Christen geeft uit vrije liefde veel meer, en rekent niet met tienden, maar met vijfden, derden, ja geeft, waar hij twee mantels heeft, de ene mantel aan hem die er geen heeft. En zo is het ook met het houden van de eersten dag der week. Zal een Christen de dag des Heeren doorbrengen met de bezigheden van zijn tijdelijk beroep? Hebben de discipelen des Heeren, hebben de eerste Christenen dat gedaan? Immers nee. Zij kwamen samen tot het gebed, tot lezen, spreken of aanhoren van het woord Gods, tot de breking des broods, tot het verzamelen en uitdelen van liefdegaven aan de armen. Welnu, zo is dan ook onze eerste dag der week een rustdag, waarop wij uit liefde en dankbaarheid jegens de Heer niet alleen rusten van onze aardse beroepsbezigheden, maar ook als zijn mede-opstandelingen tot een nieuw leven, van onze werken om ons te verlustigen in zijn werken, de werken zijner schepping en verlossing, welke beide door de eerste dag der week vertegenwoordigd worden. Wij kunnen van deze tekst niet afstappen zonder nog eens uit te roepen: O, die heerlijkheid des Zoons van God! Zij is onze heerlijkheid. Dat Hij juist op de avond van de zesde of laatste scheppingsdag, toen al de werken der natuur door God volbracht waren, en ook de mens, man en vrouw, geschapen waren tot zijn ruste inging, is iets onuitsprekelijk heerlijks en Goddelijks, omdat deze twee grote gebeurtenissen in elkaar grijpen. Toen de sabbat Gods als Schepper inging, ging ook de grote rust in van de Zoon van God, na de verlossing der wereld volbracht te hebben. En nu wij weten, dat de Vader door de Zoon ook de wereld geschapen heeft, wordt deze harmonie nog verhoogd, en deze heerlijkheid nog te schitterender. Door zijn sabbatsrust in de schoot der aarde heeft de Heere Jezus ook de aarde geheiligd tot de sabbatsrust, die haar wacht, nadat de strijd op haar zal volstreden zijn, een sabbatsrust, waarvan zeer heerlijke dingen worden gesproken door de mond der profeten van het Oude Testament en door Johannes, de profeet van het Nieuwe Verbond. En door de sabbatsrust, in het graf door te brengen heiligde de Zoon van God de graven van al de zijnen. Zijn graf maakt het graf van iedere gelovige tot een heilige plaats, waar het lichaam zijn sabbat houdt, tot een plaats van tijdelijke rust en van verwachting der wederopstanding in heerlijkheid. Nee, niet het neerleggen van een immortellenkrans boven de kist van de ontslapene heiligt deze, en niet het bestrooien met bloemen wijdt het graf. Alleen de dood van Christus heiligt de dode en alleen de in het graf ligging van Christus heiligt het graf. Niet dat wij het afkeuren, dat de liefde zich openbare jegens de dode met het beste wat zij heeft; nee, maar wij herinneren alleen, dat er boven de menselijke machteloze wijding een hogere almachtige wijding onzer doden en onzer graven nodig is en bestaat: in Christus en in Christus alleen. De beschaafdsten der Heidenen bedekten ook de afzichtelijkheid des doods met bloemen, en stelden de dood voor als een genius met omgekeerde fakkel; maar zij kenden de dood niet als de bezolding der zonde, en zij kenden de Christus niet als de Verzoener der zonde en de Verlosser uit dood en graf. Laat ons, nu wij Christenen geworden zijn, niet weder Heidenen worden! Wij kennen de zonde en de dood, en de Verzoener en Verlosser van beide, en eeuwig zij Gods genade er voor geprezen; want zonder deze kennis zouden wij, als de Heidenen, zonder God en zonder hoop in deze wereld zijn; doch nu weten wij, dat in Christus al de beloften Gods ja en amen, waarheid en zekerheid zijn, en dat wij niet gesteld zijn tot toorn (tot ondergang in onze zonden door het rechtvaardig oordeel Gods), maar tot verkrijging der

zaligheid door onze Heere Jezus Christus. 1 Thessalonicenzen 5:9. Des anderen daags nu, welke is na de voorbereiding. Dit wordt gezegd naar Joodse tijdrekening en niet naar de onze. Des anderen daags is bij de Joden wat bij ons vrijdagavond na zonsondergang is; dan begint hun zaterdag of sabbatdag. Nee, niet de volgende morgen, maar nog diezelfde avond waren de Joodse overheden er op uit, om het graf te verzegelen. Gij voelt ook dat bij deze lieden geen uitstel tot de volgende dag mogelijk was. Geen enkelen nacht mocht Jezus in het graf door hen alleen gelaten worden. Dat de Joden hiermee de sabbat schonden, kwam niet in hun gedachte, want in zulke gevallen komt bij zulke mensen de Jezuïet, (dien wij trouwens allen met de paus en met zoveel andere boze machten door onze oude natuur in ons dragen) te voorschijn, en zegt: "Het doel heiligt de middelen; gij doet het immers ter ere Gods, en daarvoor moogt gij gerust de sabbat breken." Doch als diezelfde mensen door Jezus op de sabbat een acht en dertigjarigen kranke, of een waterzuchtige genezen, of een blindgeborene ziende gemaakt zagen, dan scholden zij Hem als een sabbatschender en haatten en vervolgden zij Hem tot de dood toe. Vergaderden de Overpriesters en de Farizeeën tot Pilatus, zeggende: Heer! Wij zijn indachtig, dat deze verleider, nog levende, gezegd heeft: Na drie dagen zal Ik opstaan. Beveel dan dat het graf verzekerd wordt tot de derde dag toe, opdat zijn discipelen niet bij nacht komen en hem stelen, en zeggen tot het volk: Hij is opgestaan van de dood. En alzo zal de laatste dwaling erger zijn dan de eerste. Pilatus zeide tot hen: Gij hebt een wacht, verzekert het gelijk gij het verstaat. De vijanden horen scherper en onthouden beter dan de vrienden. De Joodse overheden wisten zeer goed, dat Jezus gezegd had ten derde dage te zullen opstaan. En het is ons aangenaam te horen, dat zij het wisten, want dan wisten zij ook, dat Jezus zijn eigen dood en wijze van sterven in al de bijzonderheden had voorzegd, en hiermee hadden zij in zichzelf de bevestiging van het woord, dat Jezus tot Kajafas zeide, toen deze Hem vroeg naar zijn discipelen en naar zijn leer: Ik heb vrij uit gesproken tot de wereld; Ik heb altijd geleerd in de synagoge en in de tempel, waar de Joden van alle plaatsen tezamen komen en in het verborgene heb Ik niets gesproken. Wat ondervraagt gij Mij? Ondervraag degenen, die het gehoord hebben, ziet, deze weten wat Ik gezegd heb. Ja, de overheden wisten zelf wel wat Jezus gezegd had, en daarvan is hun getuigenis in de tekst het beste bewijs, en het is ons zo belangrijk, omdat het hun schuld verhoogt en hun ongeloof te onverschoonlijker maakt. Immers, als wij iemand zijn eigen dood en de wijze van zijn dood horen voorspellen, en wij zien, dat deze voorspelling in al de bijzonderheden vervuld wordt, dan moeten wij immers wel zeggen, als wij ten minste nog enig gevoel voor waarheid hebben: "Die man was een profeet." Doch deze mensen hadden geen gevoel voor waarheid meer, en zij noemden de gezegende Heer der heerlijkheid in hun ongeloof: die verleider. Doch ziet nu eens, hoe God de wijzen der wereld vangt in hun arglistigheid, en de boosheid der bozen dienstbaar maakt aan de verheerlijking zijner waarheid. Juist nu de vijanden van Jezus alle mogelijke voorzorgen genomen hebben, om ten opzichte van de opstanding van Jezus bedrog te voorkomen, hebben zij bij de werkelijke opstanding van Jezus alle verontschuldiging ontnomen niet alleen aan hun eigen ongeloof, maar ook aan het ongeloof van alle volgende geslachten. Doch al is het ongeloof niet te verontschuldigen, al moet het ook zijn eigen doodvonnis onophoudelijk uitspreken, toch is en blijft het wat het is: ongeloof, dat enkel en alleen leeft van de leugen, gelijk het geloof enkel en alleen leeft van de waarheid. Toen de waarheid der opstanding van Jezus aan deze lieden verkondigd werd door hun eigen dienaren, veranderden die geestelijke goochelaars deze heerlijke waarheid terstond in een plompe leugen, die zij onder het volk lieten verspreiden. En zo doen nog heden allen, die de waarheid van 's Heeren opstanding ontkennen. Al wat zij tegen deze op duizendvoudige wijze gestaafde gebeurtenis inbrengen, zijn zulke ellendige drogredenen, dat zij zich ten diepste moesten schamen, ze nog in deze naar het verstand veelzijdig ontwikkelde tijd te berde te brengen. Doch die de waarheid niet wil geloven, moet de leugen aannemen, en de leugen is niets anders, en brengt niets anders voort dan onzin. En zij, heengaande, verzekerden het graf met de wacht, de steen verzegeld hebbende. Nu was, zoals zij meenden, de zaak, Jezus

betreffende, ten volle afgedaan. De man, die zich de Christus noemde, was nu afgesneden uit het land der levende, en uitgeroeid uit zijn volk. Hij was dood en begraven, de deur van zijn graf gesloten, een grote steen vóór de deur van het graf gelegd, de steen met een zegel aan het graf verbonden en een wacht soldaten er vóór. Wat wilde men meer? De man dood, de zaak dood. "Wij triomferen na zo veel strijd, na zo veel worstelen, na zo veel inspanning van al onze krachten, na zo ontzaglijk veel moeite. Nu kunnen wij rusten op de sabbat; nu is deze ons zoet, want wij hebben een volkomen overwinning behaald, en wat ons nu zo lang gekweld heeft, zal ons niet langer kwellen. De dood heeft er voorgoed een einde aan gemaakt." Zo dachten en spraken de vijanden van Jezus. Hoe hadden zij zich misrekend! Hoe spraken zij buiten God om! Hoe redeneerden zij alsof zijzelf God waren, die de dood in zijn macht heeft! Is God niet ook de God die de doden levend maakt, en gaat de zon die in het westen ondergaat, niet weder op in het oosten? Welnu, ook hier was een zon ondergegaan, een Zoon , oneindig hoger nog dan die der natuur, de Zon der gerechtigheid, en ook zij zal weder opgaan opdat zij allen, die in de schaduw des doods zijn neergezeten en dorsten naar het licht des levens, eeuwig bestrale. En als de sabbat voorbijgegaan was, hadden Maria Magdalena en Maria, de moeder van Jacobus, en Salome specerijen gekocht, opdat zij kwamen en Hem zalfden. De Evangelist Markus vat hier al de dienstdoende vrouwen te zamen, zowel zij die vóór als die na de sabbat de specerijen kochten en bereidden. Haar doel was om gezamenlijk bij het krieken van de eersten dag der week de Heer te zalven. Deze dienst werd altijd door de moeders in Israël, door gehuwde vrouwen uit de naaste bloedverwanten en bevrienden des huizes bij de Joden verricht, en bestond voornamelijk in de wassing van het gelaat, de zalving van het hoofd en de voeten, en de sluiting van het linnen, dat het gehele lichaam omgaf. Wat de sabbat zelf betreft, deze was een dag van gezegende rust ook voor deze discipelinnen. Ik herinner u, dat de sabbat bij de Jood alles eindigt, ook de droefheid en de rouw, die anders bij een zo hartstochtelijk volk als de Joden, niet te dragen zou zijn. Gij weet, in de rouwdagen zitten de Joden op de grond, of op lage stoeltjes met gescheurde kleren, en rouwklagen en wenen. Doch zodra is de sabbat des Heeren niet aangebroken, of zij staan op, kleden zich en bedrijven gedurende de sabbat geen rouw: Zij rusten dan ook van hun droefheid. En nu, de in het graf rustende Christus deelde van zijn rust mede aan de zijnen, evenals Hij hun bij zijn opstanding van zijn opstandingsleven mededeelde. En wat de Heer zelf in zijn rust betreft, bij hetgeen wij zo even reeds gezegd hebben, voegen wij nog dit: gelijk God na zijn zesdaagse schepping één dag rustte van die schepping, om daarna weder tot tijdelijke werkzaamheid in die schepping over te gaan, zo rustte ook Christus tot aanduiding van de hogere, van de volstrekte volkomenheid van zijn werk, tot op de derde dag van zijn herschepping der wereld, en ging toen over tot een eeuwige werkzaamheid in die nieuwe schepping; immers de oude schepping lost zich eenmaal op, gaat eenmaal over in de nieuwe schepping, en de eerste dag der week vertegenwoordigt daarom in Christus dat leven, waarin geen rust, geen ophouden van werkzaamheid meer bestaat. Het eeuwige leven is een volkomen leven, een eeuwig voortgaande betoning van kracht, die verpozing noch rust behoeft. Daarom wordt er van hen, die zalig worden, gezegd: Zij zijn voor de troon van God, en dienen Hem dag en nacht in zijn tempel, en van geheel de nieuwe schepping: Aldaar zal geen nacht meer zijn. Openbaring 7:15, 22:5.

16:2 De Heer opgestaan.
En op de eerste dag van de week. Wij vinden hier voor de eerste maal in de Evangeliën gesproken van de eerste dag der week. Deze dag, door de Heer geheiligd zijnde door zijn opstanding uit de dood, stond nu en voortaan in het Koninkrijk Gods, bij de Christelijke gemeente aan het hoofd der dagen. Op die dag kwamen de discipelen bijzonder bijeen tot het gebed en de prediking, tot de broodbreking en zorg voor de armen (Handelingen 20:7 1Co 16:2), en komen wij thans nog bijeen tot hetzelfde doel. Treffend is het op te merken, dat dezelfde eerste dag der week, waarop de eerste schepping begon, de eerste dag werd der nieuwe schepping, die onveranderlijk volmaakt is. Trouwens, in de opstanding van Christus, of juister gezegd: in de uit de dood opstaande Christus begon die nieuwe schepping, en duurt zij eeuwig voort. Daarom zijn wel alle dagen even heilig voor de Christen, voorzover hij op geen enkele dag opzettelijk iets onheiligs verricht, maar deze heiliging is meer verborgen en bedekt door het dagelijks en huiselijk leven. Op de eerste dag der week toont hij dat naar buiten voor de gemeente en voor de wereld, door zich voor aller oog te onthouden van alles wat met de gedachtenis van 's Heeren opstanding uit de dood der zonde en te onzer rechtvaardigmaking niet overeenstemt. Immers, de dag die de Heere bijzonder geheiligd heeft, dient wederkerig door ons bijzonder geheiligd te worden. Daarbij vervangt, zoals wij reeds opmerkten, de eerste dag der week onder het Nieuwe Testament de laatste dag der week van het Oude Testament. De sabbatdag is door Christus heengegaan, en daarmee tot de dag der opstanding, des nieuwen, eeuwigen levens geworden, evenals de besnijdenis en het Pascha des Ouden Verbonds door Christus zijn heengegaan, en daarmee tot Doop en Avondmaal zijn geworden. Met andere woorden: al de Goddelijke instellingen onder het Oude Testament waren als zodanig voorafschaduwingen, en voorbereidingen, en profetieën van een hogere vervulling onder het Nieuwe Testament, dat in de dood van de Zoon Gods zijn kracht zou hebben. De uit de dood opgestane Christus is de nieuwe mens, en als de Eerstgeborene uit de doden het Hoofd der nieuwe mensheid, en zo maakt Hij alle dingen ook in het Koninkrijk Gods nieuw; en niet alleen nieuw, maar ook heerlijk. Slaan wij het oog op de Heere sedert zijn geboorte te Bethlehem tot op zijn dood op Golgotha, dan zien wij, dat de Heere uit de aarde genomen heeft al wat onaanzienlijk was, en dat Hij al de heerlijkheid die in Hem was en van Hem uitstraalde, uit de hemel had meegebracht. Hij werd geboren uit een maagd, die het offer der armoede (een paar jonge duiven) moest brengen. Zijn eerste rustplaats was een kribbe, en zijn laatste sponde een kruis, en tussen die beide kon Hij betuigen, dat de vossen hun holen en de vogels des hemels hun nesten hebben, maar Hijzelf geen eigen plaats, waar Hij het hoofd op kon neerleggen. Daarbij was zijn omgeving even onaanzienlijk. Zijn discipelen waren vissers en tollenaars, en Hij at en dronk en verkeerde doorgaans met de geringsten des volks. Er was dus aan Jezus niets heerlijks van de heerlijkheid der wereld. En toen deze Hem door de Satan en later door het volk, dat Hem tot koning maken wilde, aangeboden werd, wees Hij die af. Daartegenover was er in Jezus en openbaarde zich uit Jezus heerlijkheid op heerlijkheid: de heerlijkheid zijn onbesmette en onbesmettelijke heiligheid in zijn wandel, zijn alles overtreffende wijsheid in zijn woorden, zijn alle leed opheffende liefde in zijn wonderen, doch al deze heerlijkheden waren uit de hemel. En nu het lijden des doods geleden was, nu zou Hij tot die hemel zelf ingaan, en daarmee wederkeren tot die heerlijkheid, die Hij bij de Vader had voordat de grond van de wereld gelegd was, om ze mede te delen aan de zijnen. En zo worden in Christus voor de zijnen niet alleen alle dingen nieuw, maar ook verheerlijkt, reeds hier. Natuurlijk niet in volle werkelijkheid, maar in beginsel. Want dezelfde weg, die de Heere is gegaan, moet ook zijn gemeente gaan: doorlijden tot heerlijkheid. Doch het lijden is een tijdelijke, voorbijgaande, en de heerlijkheid een eeuwigblijvende zaak. En zo is dan ook de afzondering van de eerste dag der week tot de dag des Heeren een aanvankelijke verheerlijking van de sabbat, Welke in de eeuwigheid haar voltooiing ontvangt. Daar zal tegelijk de eeuwige sabbat of rustdag zijn van alles wat aards is en de eeuwige werkdag van alles wat hemels is. Laat na de sabbat, zeer

vroeg in de morgenstond. Hoe nauwkeurig deze tijdsbepalingen zijn, het juiste tijdstip van 's Heeren opstanding uit het graf is niet vermeld, en is niet te bepalen. Zulke juistheden behoudt God zich voor alleen te weten. Zijn werk is altijd in het verborgen en voor ons onzichtbaar, en als het voor ons zichtbaar wordt, dan heeft het reeds lang bestaan. Als de moeder het leven der vrucht onder haar hart voelt, dan heeft het vruchtje reeds lang geleefd. En zo is het met alles. God alleen weet het juiste begin en het juiste einde van alle dingen. Wij zien slechts enkele van de middenschakels. Daarom is het zo dwaas, niet aan wonderen Gods te willen geloven, omdat zij de zichtbare, de voor ons kenbare wetten der natuur te boven of te buiten gaan. Wat van Gods werken te zien en te kennen is, is zeker wel het minste van Gods werken. Het meeste daarvan ligt op onzichtbaar gebied, en wat weet de mens daarvan? Niets. Staat niet ook onze eigen geest met zijn gedachtewereld voor het grootste gedeelte op onzichtbaar gebied, en wie kan van zijn eigen geest verklaren vanwaar hij zijn gedachten neemt, alvorens hij die uitspreekt in woorden, en hoe zijn geheugen ontelbare gedachten in zich opneemt en als levenloos maakt, opdat ons denkvermogen ruimte hebben om geregeld te werken? Deze zijn allemaal geheimen, die niemand kan weten dan God alleen, en hoe zouden wij dan de Geest van God grenzen zetten, die Hij niet kan te buiten gaan, en veeleer zeggen: Een God die geen wonderen kan doen, is niet de waarachtige God, maar een afgod, of liever is geen God. Ziet, er geschiedde een grote aardbeving. Reeds terstond hebben wij hier een wonder Gods. En wat is eigenlijk een wonder Gods? Een bijzondere tussenkomst Gods, die uit haar aard verborgen is, maar die zich als zodanig tegelijk openbaart. Gods onzichtbare daden hebben zichtbare uitwerkselen, en die uitwerkselen zijn overeenkomstig zijn onzichtbare daden. En nu is de aardbeving het ontzettendst natuurverschijnsel dat wij kennen. Trouwens, het allerhoogste voegde alleen voor de allerhoogste persoon op aarde, voor de Heer der heerlijkheid, en voor de allerhoogste zaak die er plaats had: de opstanding van Gods Zoon uit dood en graf. Wat is bij zulk een teken het bulderen van het geschut bij de komst van een vorst tot zijn volk? Ach, de geringheid van de mens blijkt uit de geringheid der middelen die hem ten dienste staan. Hier beefde, ja schudde de aarde, (want het was een grote aardbeving) toen de Zoon van God uit haar schoot opstond als de Overwinnaar van de dood. Voorts is het opmerkelijk, dat ook bij de dood des Heeren een grote aardbeving plaats had (Mattheus 27:51,52). Ook dit was de Heere waardig. Die aardbeving was een teken van de opening der aarde voor de Heere, om Hem te ontvangen, en voor zijn ontslapen heiligen, om hen uit te laten. En is niet nog de dood voor ieder Christen een aardbeving, die zijn huis schudt tot in de grondvesten, en tegelijk, als te Fillippi, de deuren zijner gevangenis doet openspringen, om er vrij door uit te gaan? Want een engel des Heeren, nederdalende uit de hemel, kwam toe, en wentelde de steen af van de deur des grafs. Was de grote aardbeving het Gode waardig teken der grote zaak die er met de hoogsten persoon geschiedde, niet minder Gode waardig was het afwentelen van de steen door de hand eens engels. In hetzelfde ogenblik, dat de Heere in het graf leefde, en opstond van de plaats waar Hij gelegen had, waren er twee engelen in het graf gereed, van welke Lukas en Johannes spreken, om de Heere te ontdoen van het lijnwaad met specerijen, dat zijn lichaam omving, Hem de zweetdoek van het hoofd te doen, en Hem het thans voegend kleed toe te reiken, en opende de engel, waarvan Mattheüs hier spreekt, het graf, opdat de Heere zou uitgaan. Gij ziet, de Heere trad in dat nieuwe, Goddelijke leven, waarin de engelen de alleen dienstdoende geesten zijn, eerst voor Hem en dan voor de zijnen. Bij het graf van Lazarus deed de Heere door de omstanders de steen van het graf wentelen en de opgestane Lazarus ontbinden van zijn lijkgewaad. En zat op dezelve. Namelijk nadat de Heere het graf was uitgegaan. Toen plaatste zich de engel op de steen als op zijn zetel. Trouwens, het moest blijken, dat het verbreken van het zegel des Joodse raads door een hemelse macht geschied was. Aan wie? Aan de wachthebbende soldaten, van wie de engel de wacht nu overnam. Daartoe diende ook het schrikwekkende van de gedaante des engels. En zijn gedaante was gelijk een bliksem, en zijn kleding wit gelijk sneeuw. De engelen zijn bekleed met die heerlijkheid, of gekleed in die

eenvoudigheid, als met hun zending overeenkomt. De wachters, door des Heeren vijanden bij het graf gesteld, moesten de engel in zulk een hemelse heerlijkheid zien, om de indruk te ontvangen die zij aan hun meesters mededeelden. Voor de discipelinnen en discipelen des Heeren legde deze engel en vervolgens de later verschijnende engelen hun majestueuze gedaante af, en openbaarden zij zich aan hen als waren zij jongelingen of mannen uit de mensen. Dit zegt Markus ons reeds terstond van deze engelen, die hij alleen Ons aantoont als sprekende met de vrouwen, terwijl hij van de wacht geen melding maakt, zoals alleen Mattheüs doet (Markus 16:5). Ziet ook in een ander opzicht de waarheid der Schrift. Aan de engel, die de deur van het graf opent, aan de dienaar des Heeren, wordt Goddelijke majesteit toegeschreven, en van de Heere zelf wordt geen enkel woord gesproken hoedanig zijne gestalte was, toen Hij Opstond in het nieuwe leven. Trouwens, het was dezelfde Jezus van vroeger, bij wie de hoogste heerlijkheid innerlijk woonde in zijn Godheid, en die geen uitwendige heerlijkheid nodig had om zich als zodanig te doen kennen. Gij gevoelt dan ook nu, dat aan des Heeren verheerlijkte mensheid, zoals deze uit het graf was opgestaan, geen uitwendig zichtbare heerlijkheid voegde zolang Hij op aarde was, en geen der zijnen zag ook aan Hem zodanige heerlijkheid. Eerst op zijn troon, in het midden van zijn verheerlijkten in de hemel, zullen wij Hem, als bij Mozes en Elia op de berg der verheerlijking, zien in al zijne heerlijkheid, in die ongeschapen heerlijkheid, die Hij bij de Vader had, voordat de grond der wereld gelegd werd. Zo zag Hem reeds Johannes op Patmos. En uit vrees voor hem zijn de wachters zeer verschrikt geworden, en werden als doden. Wij zien hier hoe geheel die schilders van de geschiedkundige waarheid afdwalen, die de Heere in zijn opstanding voorstellen als de wachters verschrikkende, zodat deze vloden. Neen, zo iets deed de Heere niet; dat was beneden Hem. Na zijn opstanding openbaarde Hij zich niet meer aan de wereld, zoals Hijzelf tevoren gezegd had (Johannes 14:19,22), maar aan de zijnen alleen. De wereld, het ongeloof had de Heere gezien in zijn leven en Hem overgeleverd in zijn lijden, zij zou Hem niet zien in zijn heerlijkheid dan als Rechter ten oordeel. Ook dat had de Heere tevoren gezegd (Johannes 12:35,36,48). Doch ook aan de zijnen openbaart zich de Heere niet als opstaande, maar als opgestaan, en het is dus een tweede fout der schilders, die de Heere voorstellen als opstaande. Dat ogenblik is niet zichtbaar geweest, en moet daarom ook niet afgebeeld worden. En zie hierin nu weder één van die talloze bewijzen, die de Goddelijken oorsprong der Schrift onbetwistbaar maken. Een bloot menselijk schrijver zou ons de wijze hoe de Heere opstond, met de meeste uitvoerigheid hebben verhaald, omdat alleen wat des mensen nieuwsgierigheid prikkelt ook zijn meeste belangstelling trekt. Een menskundig schrijver voldoet dan ook graag, zoveel hij vermag, aan deze menselijke begeerte, en laat daarom niets in het verborgene, wat hij daaruit kan te voorschijn brengen. Hij weet, dat de mens een natuurlijke vijand is van al wat verborgen is, en alles open en bloot wil gelegd hebben. God echter handelt in zijn Schrift, gelijk in alles zo ook hier, tegen de natuur in. Hij laat overal de menselijke nieuwsgierigheid als zodanig onvoldaan, en zegt de mensen niet wat zij graag zouden willen weten, maar omgekeerd: wat zij niet graag willen weten, en omringt daarbij al wat Hij hun openbaart met tal van verborgenheden, die als zoveel wolken hun gezichtseinder begrenzen. Waarom? Omdat er plaats moet zijn voor het geloof, voor het vertrouwen op Gods Woord, getuigenis en belofte. God is Vader, en Hij wil dat zijn kinderen gaan aan zijn hand, en niet dat zij meesters zijn, die geen andere leidsman kennen dan hun eigen verstand. Daarbij is de ordening Gods: eerst geloven en dan aanschouwen, naar het woord des Heeren tot Martha: "Heb Ik u niet gezegd, dat, zo gij gelooft, gij de heerlijkheid Gods zien zult?" (Johannes 11:40). De wachters verschrikten van het alles overschitterend en verblindend licht van de gedaante en kleding des engels, zodat zij in het eerste ogenblik alle besef verloren en als doden waren, en nauwelijks van de schrik bekomen, vloden zij in allerijl. En terwijl zij vloden, trad de Heere uit het graf. Treffende tegenstelling, de Heere te zien in de volheid des nieuwen, Goddelijken levens, en de vijanden de doden gelijk. Het is een beeld van de grote waarheid, dat Christus voor de één ten val en voor de

ander ter opstanding, en zijn Evangelie voor de één een reuk des doods ten dode en voor de ander een reuk des levens ten leven is. Het ongeloof en het geloof maken hier het onderscheid en de scheiding. Het is ook opmerkelijk, dat de engel alleen door zijn verschijning de wachters verschrikte en vlieden deed, zonder een woord te spreken. Gij gevoelt: dit zou niet gevoegd hebben. De engel had geen boodschap aan hen, die niet tot het graf des Heeren gekomen waren dan met vijandige oogmerken; alleen voor de vrouwen, die Jezus zochten, had hij Woorden van troost en van leven. De engel, die van de opstanding des Heeren getuige was, kon geen andere woorden uitspreken, dan die der opstanding en des nieuwe levens, en deze gingen de wachters niet aan. Gij ziet, hoe Gode waardig hier alles geschied en beschreven is. En als het begon te lichten, toen de zon opging, kwamen Maria Magdalena en de andere Maria, de moeder van Jacobus en Jozef, en Salome, en gingen naar het graf om het te bezien, dragende de specerijen, die zij bereid hadden, en sommigen met haar. Merkt op, Maria de moeder des Heeren was niet bij deze vrouwen. Gij gevoelt ook, zij zou na zoveel openbaringen Gods en na de bevestiging der profetie van Simeon aan haar, aan deze plaats niet gevoegd hebben. Zij kon niet medegaan om de dode te zalven. Zij had ook dat woord in haar harte bewaard, waarmede de Heere gezegd had, dat Hij ten derden dage weder zou opstaan, en dat woord werd ongetwijfeld door de Heilige Geest in haar levend gemaakt met de herinnering, dat zij Jezus, nog kind zijnde, verloor, en na twee dagen Hem verloren te hebben, op de derde dag terug ontving. Deze zaak werd haar in deze dagen tot ene profetie, en zij wachtte nu tehuis in stilheid af wat God doen zou. Hare zuster Salome was echter onder de vrouwen die naar het graf gingen, en deze vertegenwoordigde de familie genoegzaam, om, zo nodig, de laatste eer aan het lichaam des Heeren te bewijzen. En zij zeiden tot elkander: WIE ZAL ONS DE STEEN VAN DE DEUR DES GRAFS AFWENTELEN? Zij spraken niet van de wacht aan het graf, maar enkel van de steen vóór het graf. Hieruit blijkt, dat zij onbekend waren gebleven met de verzegeling van het graf. Trouwens, God verbergt meermalen de grootste zwarigheden voor de zijnen, opdat het voornemen huns harten niet verijdeld worden. Indien toch de vrouwen geweten hadden, dat het graf des Heeren door zijn vijanden bewaakt en de steen des grafs door de Joodse overheden verzegeld werd, juist om de toegang tot het graf volstrekt af te sluiten, zij zouden niet naar het graf hebben kunnen of mogen gaan. Zelfs de gelovigste onder haar zou dit hebben moeten afraden, en zo hadden zij het offer hare liefde niet kunnen brengen. Ja, zij denken zelfs niet aan de zwarigheid van de afwenteling van de steen voor de deur des grafs, alvorens zij op weg zijn. Reeds dit was een zwarigheid, welke, als zij er vroeger aan gedacht hadden, haar tot het besluit zou gebracht hebben naar de discipelen te gaan, met het verzoek met haar mee te gaan. Maar God verbergt juist daarom veelal de zwarigheden voor ons, omdat Hij voornemens is ze op te heffen, alvorens wij er mee bekend worden; immers, vóór de vrouwen tot het graf kwamen, geschiedde de aardbeving, en werd de steen niet door een mensenhand, maar door die van een engel afgewenteld. Dit wisten echter de vrouwen niet, en zo bleef voor haar de zwarigheid bestaan en de vraag: Wie zal ons de steen van de deur des grafs afwentelen? Want aan de anderen kant laat God soms de zwarigheden voor ons bestaan, zodat wij er onder gebukt gaan, en wij er ons niet weten uit te redden, opdat Hij door dit te doen verheerlijkt worde. Nu zijn er wel altijd mensen, die zeggen, dat wij zelven de zwarigheden, die ons overkomen, uit de weg moeten ruimen, ook de steen, van welk graf dan ook; doch zulke mensen kennen noch de wil van God, noch de aard van het geloof. Zij weten niet, dat God zijn engelen uitzendt tot dienst van hen die de zaligheid beërven zullen, en dat het de aard des geloofs is, om op de eenmaal ingeslagen weg niet voor de zich opdoende zwarigheden terug te deinzen, of daarom terug te keren, maar om voort te gaan, ondanks de zwarigheden, ja, de onmogelijkheden om het doel te bereiken. De vrouwen waren zeker zonder bepaalde zwarigheid uitgegaan, doch eerst op weg rijst er ene zwarigheid voor haar op. Nochtans keren zij niet terug, maar gaan voort. Zo zal ook voorzeker menig zendeling zijn verre reis ondernemen, en zwarigheden ontmoeten die hij aanvankelijk niet zag, doch daarom zal hij niet terugkeren. Wanneer de uitgang goed, dat is: in

de gelove geschied is, dan zijn wij uitgegaan in de Naam van Christus, en Hij zal alle zwarigheden voor ons wegnemen in de weg des geloofs. Immers, het geloof heeft in de grond der zaak alleen met onmogelijkheden aan 's mensen zijde te doen. Toen het Israëlitische leger voor de Rode zee stond en achter zich het leger der Egyptenaren zag oprukken, was dit het woord van God tot Mozes: Zeg de kinderen Israëls, dat zij voorttrekken. En het geloof gehoorzaamt God. Immers het geloof is het uitvloeisel uit een volbracht werk: de zoenofferande van Christus, en volbrengt nu verder de Werken Gods met Goddelijken moed en Goddelijke kracht. Toen Luther zich voor de keizer en al zijne groten zou verantwoorden, klopte een hooggeplaatst persoon hem op de schouder, zeggende: "Monnikje, monnikje, wat doet gij?" Doch Luther liet zich daardoor niet afschrikken, want God was met hem. En had hij zich door dit woord laten afschrikken, dezelfde persoon, die het sprak, zou hem een lafaard genoemd hebben. En opziende, zagen zij, dat de steen afgewenteld was; want hij was zeer groot. Dit was voor de vrouwen in het midden harer droefheden en zwarigheden één van die zielverheugende verrassingen Gods, die ook wij meermalen in soortgelijke omstandigheden ondervinden. Trouwens, wij kunnen ons verzekerd houden, dat als wij discipelen en discipelinnen van Jezus zijn, en als zodanig uitgaan om Jezus te zoeken, alles ons zal meevallen, en alle zwarigheden vanzelf zullen opgeheven worden. Als gij met mij kon getuigen, hoevelen onzer, die mij horen, zouden moeten zeggen: "Wij zagen meermalen de steen van voor de deur des grafs voor ons afgewenteld, ja, bergen van zwarigheden opgeheven als voor onze voeten, en wij moesten er bij uitroepen: "Dat deed de Heere voor ons." En ingegaan zijnde in het graf, vonden zij het lichaam van de Heere Jezus niet. Zij zagen de steen afgewenteld, doch niet de engel daarop gezeten. De wachters waren gevloden en de discipelinnen des Heeren mochten niet meer verschrikt worden dan uit de aard der zaak vanzelf voortvloeide, en zo had zich de engel aan de ogen van elke vreemde, die tot het graf mocht komen of het voorbijging, onttrokken, en was hij binnen het graf teruggetreden. En het geschiedde, als zij daarover twijfelmoedig waren. Wij kunnen ons voorstellen, hoe teleurgesteld en ontroerd de vrouwen waren. Zij kwamen tot het graf om het lichaam des Heeren te zalven, en de specerijen daartoe werden door haar gedragen, en zo was haar eerste blik in het graf gericht naar de plaats, welke zij bij de begraving van 's Heeren lichaam zo nauwkeurig gadegeslagen en in het geheugen geprent hadden. Doch wat zij zeker meenden te vinden, vonden zij niet. Het lichaam des Heeren was er niet meer. Wat mag er mee gebeurd zijn? is de eerste gedachte, die bij haar opkomt, en de tweede, die hare gehele ziel in beweging brengt, is deze: Zou het ook door de overpriesters en hun trawanten ontvoerd zijn? Wie zou het haar zeggen? Ook deze zwarigheid, die zoveel groter was dan de eerste, zou haar van het hart genomen worden, en wel terstond. God had daarvoor gezorgd. Haar ogen opheffende van de plaats, waar het lichaam des Heeren gelegen had, zagen zij een jongeling, zittende ter rechterzijde, bekleed met een wit lang kleed, en werden verbaasd. Waren de vrouwen twijfelmoedig, toen zij het lichaam des Heeren niet in het graf vonden, zij ontstelden daarbij hevig, toen zij onverwacht iemand in het graf zagen zitten, die wel de gedaante had van een jongeling, maar op engelenwijze was gekleed. Waartoe is deze hier? zo vroegen zij zich zelven, en hare gedachten verwarden zich altijd meer. En als zij zeer bevreesd werden, en het aangezicht naar de aarde neigden, antwoordde de engel en zeide tot de vrouwen: VREEST GIJLIEDEN NIET, EN ZIJT NIET VERBAASD, WANT IK WEET, DAT GIJ ZOEKT JEZUS, DE NAZARENER, DIE GEKRUISIGD WAS; WAT ZOEKT GIJ DE LEVENDE BIJ DE DODEN? HIJ IS HIER NIET, HIJ IS OPGESTAAN, GELIJK HIJ GEZEGD HEEFT; KOMT HERWAARTS, ZIET DE PLAATS, WAAR DE HEERE GELEGEN HEEFT. Gods engelen kennen degenen, die des Heeren zijn, en weten wat hun oogmerken zijn, en hebben voor hen enkel woorden des vredes en der vertroosting, ja, der vreugde. Het eerste woord van de engel is dan ook: "Vreest gijlieden niet. Gij hebt geen reden om te vrezen, maar om u te verheugen." Daarbij nodigt de engel de vrouwen uit, blijkbaar om haar uit hare afgetrokkenheid van gedachten tot bezinning te brengen, om de plaats waar de Heere gelegen heeft, nauwkeuriger te

bezien, als wanneer zij daar in plaats van 's Heeren lichaam, het lijnwaad met de specerijen en de andere grafdoeken zouden zien liggen, tot een bewijs dat deze overbodig waren geworden. Allereerst en terstond openbaart hij haar echter het groot geheim van het ledige graf en hare teleurstelling. De Heere was niet meer in de dood, omdat Hij leefde, en Hij was niet meer in het graf, omdat Hij in zijn lichaam was opgestaan en het graf verlaten had. Kon er blijder boodschap voor haar zijn? Op haar kleine teleurstelling volgde de grootst mogelijke verrassing. Alleen Omdat haar gevoel nog sterker sprak dan haar geloof, veranderde haar diepe droefheid niet terstond in de hoogste blijdschap, en daarom moesten zij het zacht verwijt horen: "Wat zoekt gij de levende bij de doden? Weet gij dan niet, dat de Vorst des levens onmogelijk door de banden des doods kon gehouden worden, maar zo noodzakelijk uit zijn dood en graf moest opstaan, als het licht moest opgaan uit de duisternis, en de dag uit de nacht? Het is juist Gode het allerwaardigst, dat Hij uit de dood het leven geeft. Hij, die de dingen die niet zijn, roept alsof zij waren, en die dood en verderf herschept in leven en heerlijkheid, is juist daarmee de enig waarachtige God, de Onbegonnene en Oneindige, de Almachtige en Alwijze, wiens wezen liefde, zaligheid is. Daarom is alles wat op aarde waarlijk Goddelijk is, door de dood heengegaan tot het leven. Christus sterft, en Hij leeft weder; de zondaar is dood door zijn zonden en misdaden, en in zijn bekering leeft hij weder. Israël is dood in zijn ongeloof, en als het zich bekeert, zal het weder leven. Zo dan, wat zoeken wij de levende bij de doden? Mocht dit woord van de engel ook nog een woord des levens worden voor velen die, door het ongeloof verblind, de lichamelijke opstanding des Heeren ontkennen. Mochten zij beseffen, dat zij zichzelf hiermee onder de eeuwige dood stellen. Alleen het opstandingsleven van Christus is voor zondaren. Bestaat dit leven niet voor u, zo hebt gij in het geheel geen opstandingsleven, en gij blijft, als gij natuurlijk gestorven zijt, ook geestelijk dood in uwe zonden en misdaden (Efeziër 2:1 Joh 6:53). Voorts, wie Christus oprechtelijk zoekt, ook waar Hij niet is, die zal Hem vinden, aan die zal Hij zich openbaren; alleen op het oprecht zoeken komt het aan. Hoevelen zoeken Jezus nog op dit ogenblik bij de doden, die Hem straks zien als de Opgestane uit de doden, en Hem aanbiddend te voet vallen. Het verwondert ons niet, dat de vrouwen bij deze toespraak des engels sprakeloos stonden, niet wetende wat te antwoorden, daar bij ieder woord dat zij hoorden, nieuwe aandoeningen van vreugde, van hoop, van de zaligste verwachting hare harten overstelpten, zodat de engel voortging haar toe te spreken en te zeggen: Gedenkt, hoe Hij tot u gesproken heeft, toen Hij nog in Galilea was, zeggende: DE ZOON DES MENSEN MOET OVERGELEVERD WORDEN IN DE HANDEN DER ZONDIGE MENSEN, EN GEKRUISIGD WORDEN, EN TEN DERDEN DAGE WEDER OPSTAAN. De engelen beriepen zich niet op de Schrift, als bewijs dat Jezus moest opstaan, maar op hetgeen de Heere zelf gezegd had. Dàt was voor de engelen de Heilige Schrift, gelijk al de woorden des Heeren voor ons tot Heilige Schrift geworden zijn. Niets kon ook voor dit ogenblik doeltreffender zijn dan de vrouwen te herinneren, wat zij zo duidelijk en nadrukkelijk uit des Heeren eigen mond gehoord hadden. Al de profeten hadden van de Heere geprofeteerd, maar de Heere had geprofeteerd van zich zelven. Hij had zijn eigen toekomst aan de zijnen opengelegd, en hun zijn lijden voorzegd, maar ook de heerlijkheid daarna volgende, waarvan zijn opstanding uit dood en graf het bewijs en het begin zou zijn. En zij werden indachtig zijner woorden. De meeste zwarigheden en daaruit voortvloeiende bekommeringen en twijfelmoedigheden bij de gelovigen ontstaan uit het niet indachtig blijven aan 's Heeren woorden. Hadden de vrouwen dit gedaan, zij hadden in het vertrouwen op des Heeren trouw haar geloof daaraan opgericht en zich zelven veel kommer en angst bespaard. Daarom is het van zulk een uiterst hoog gewicht, dat wij de Heilige Schriften gedurig lezen, om de bewustheid bij ons te verlevendigen van de beloften Gods, en ook dat wij in alle voorkomende toestanden onze levens met de daarvoor gepaste en gegeven Goddelijke beloften werkzaam zijn. Ieder woord, dat uit de mond van God is uitgegaan, is ons een meer dan gouden appel op de zilveren schaal der Schrift, het is ene vrucht van de boom des levens, die de ziel voedt en leven doet in eeuwigheid. Gij ziet ook hier weder

de grootheid der zonde van hen, die de Heilige Schriften verlagen tot menselijke geschriften. Zij veranderen voor de hongerigen, die naar hen horen, de broden in stenen, en doen hun volgelingen versmachten, in plaats van ze te voeden. Hoe liefelijk is het daarentegen voor het kind van God, dat hij maar zijn Bijbel behoeft te openen, om er als in Gods schatkamer, alles te vinden wat hij voor zijn honger en dorst, voor zijn zwakheid en matheid, voor zijn lijden en strijden, voor zijn zonde en ellende, voor zijn krankheid en dood nodig heeft. En hoe viert het kind van God zijn hoogtijd, wanneer hij in de kerk de leraar een woord van God zodanig hoort openen, dat er hemels licht uit afdaalt in zijn verstand, en hemelse troost in zijn hart! Mochten wij ons er dan in oefenen, om te vergeten wat bloot menselijk is, en indachtig te blijven wat Goddelijk is. Vergeten wij nooit, dat wij als gelovigen niet meer in Egypte, en nog niet in Kanaän zijn, maar in de woestijn, en dat wij als het volk van God aldaar niet leven van hetgeen de natuur geeft en uit de aarde voortkomt, (want de woestijn bevat noch akker, noch wijngaard) maar van hetgeen van boven nederdaalt en van God komt (het brood uit de hemel en het water uit de steenrots). Met andere woorden: De gelovige als zodanig leeft niet uit de natuur, maar uit de genade; niet uit de mensen, maar uit God; en dus ook niet uit menselijke geschriften en woorden, maar uit de Schriften en de woorden Gods. Doch gaat haastelijk heen, en zegt zijn discipelen en Petrus, dat Hij opgestaan is van de doden. Nauwelijks heeft de engel de vrouwen teruggeroepen tot het geloof, door haar de woorden des Heeren te herinneren, of hij geeft haar een werk te doen. Hij begeert, dat zij nu het graf des Heeren zullen verlaten, ja, hij haast haar om heen te gaan. Welk een tegenstelling vinden wij hier van de Roomse geest, die de lieden drijft om steeds naar het graf van Jezus te gaan, en er gebeden bij te doen (waarvan de naam bedevaarten oorspronkelijk is), ja die zelfs een kerk over dit graf deed bouwen, om er telken jare opnieuw de pelgrims in te ontvangen; wat zeg ik, die kruistochten opriep, om dat heilige graf op de ongelovigen te heroveren, en daarvoor honderdduizenden mensen slachten liet. Later strekten zich die bedevaarten uit ook naar de graven der gestorven heiligen, of naar hun kerken en kapellen, bijzonder naar die van Maria, de moeder des Heeren. De vrouwen hadden nu bij het graf des Heeren niets meer te doen; zij moesten nu de boodschapsters worden van de heerlijke gebeurtenis, die er had plaats gehad. Aan wie? Aan al de discipelen, maar vooral Petrus niet te vergeten. En waarom niet? Omdat hij de eerste, de voornaamste der apostelen was? Neen, maar omdat hij de eerste en voornaamste is geweest in ontrouw jegens de Heere. Wordt niet het meest kranke kind het zorgvuldigst door de moeder verpleegd? Zo was het ook hier. Des Heeren liefde tot de zijnen is een barmhartige liefde, vol van mededogen. De diepst gezonkene is Hij het meest nabij, en redt Hij met de grootste haast. Gij gevoelt dan ook, dat een bijzondere boodschap aan Petrus deze tot uitnemenden troost moest zijn; en toch was dat niet genoeg voor de Heere. Neen, Hijzelf verscheen nog dezelfde dag, alvorens Hij aan de gezamenlijke discipelen verscheen, aan Petrus afzonderlijk (Lukas 24:34 1Co 15:5). Stellen wij ons dan de Heere Jezus nimmer voor als een tweede Mozes, maar als de goede Herder, die zijn leven stelt voor zijn schapen, en tot hen zegt: Vrees niet, gij klein kuddeke, want het is des Vaders welbehagen ulieden het koninkrijk te geven. Gij gevoelt dan ook nu, dat deze bepaalde boodschap aan Petrus door niemand aan de engel ter mededeling aan de vrouwen kon gezegd zijn, dan door Jezus zelf. Want niemand kon zó aan Petrus in genade denken als Jezus alleen. En hebben ook wij het niet wel eens ondervonden, dat juist in tijden, waarin wij 's Heeren gunst het allermeest hadden verbeurd, wij een boodschap des Heeren ontvingen, waaruit bleek, dat Hij aan ons dacht met al zijn liefde en met al zijn genade? En ziet, Hij gaat u voor naar Galilea, daar zult gij Hem zien, gelijk Hij ulieden gezegd heeft. Ook deze woorden had de Heere tot de discipelen gezegd, en wel bij gelegenheid van zijn herinnering aan de voorspelling: Ik zal de Herder slaan, en de schapen der kudde zullen verstrooid worden. De Heere liet op deze woorden onmiddellijk volgen: Maar nadat Ik zal opgestaan zijn, zal Ik u voorgaan naar Galilea (Mattheus 26:31,32). Duidelijk is het, dat de Heere hier bepaald Galilea aanwijst als de plaats, waar de verstrooide kudde, (en deze bestond niet uit de twaalven alleen, maar uit meer dan

vijfhonderd broederen) weder zou verenigd worden. Die was het vaste punt voor al de broederen, zodat dan ook die algemene samenkomst eerst en alleen in Galilea heeft plaats gehad. Dit kon ook niet wel anders; immers in Galilea had de Heere zijn meeste discipelen, en waren dezen met het Paasfeest ook naar Jeruzalem gegaan, zij zouden na het Paasfeest weder naar Galilea terugkeren, een iegelijk op zijn wijze. En nu mocht geen enkel discipel of discipelin in Galilea het voorrecht missen, dat de vrouwen en de elven te Jeruzalem te beurt gevallen was. Daarbij had de Heere zich dan ook voorbehouden, om voor deze algemene samenkomst zich aan zijn naaste omgeving (de vrouwen die Hem uit Galilea gevolgd waren en de elven) terstond na zijn opstanding te openbaren. Dit sprak wel vanzelf voor de Heere; maar het moest een verrassing zijn voor deze zijn discipelen en discipelinnen. En nu, wat de Heere verzwegen had, zegt en wist ook misschien de engel niet; daarom herinnert hij de vrouwen alleen de belofte des Heeren, dat zij Hem in Galilea als de Opgestane uit dood en graf zouden zien. Ziet, ik heb het ulieden gezegd. De engel dringt hiermede bij de vrouwen aan, om terstond hare roeping te vervullen en de opstanding des Heeren aan de discipelen te verkondigen. Trouwens hij zag in welk een overspannen toestand de vrouwen verkeerden, en dat zij daaruit ten spoedigste moesten worden opgewekt. En zij, haastelijk uitgaande uit het graf met vreze en grote blijdschap, liepen heen, om het zijn discipelen te boodschappen, en vloden van het graf, en beving en ontzetting had haar bevangen. Snelle afwisselingen en plotselinge overgangen van diepgaande aandoeningen verwarren gewoonlijk onze gedachten, en verbijsteren ons, en brengen ons hart in onstuimige beweging; meermalen waren zij zelfs van dodelijke uitwerking. Dat de vrouwen van de diepste droefheid ineens tot de hoogste blijdschap konden komen, zonder die zielsbeweging waaraan wij haar ter prooi zien, was niet te denken en zou ook onnatuurlijk zijn geweest. Waar tegenstrijdige aandoeningen ontstaan, strijden zij met elkander, totdat de sterkere de bovenhand behoudt. De vrees dat alles wat zij zagen en hoorden niets dan een droom, een gezicht, een droevige zinsbegoocheling was, én de blijdschap dat het werkelijk de waarheid kon zijn, brachten haar in het eerst buiten zich zelve, zodat zij de haar opgedragen last gingen volbrengen, niet in kalmte des gemoeds, maar in grote gejaagdheid des harten. En zij zeiden niemand iets, want zij waren bevreesd. Niet alleen dat zij sprakeloos waren jegens elkander, geen woorden vindende om hare gedachten en aandoeningen aan elkander te doen kennen, maar zij waren ook als verstomd ten opzichte van ieder, die zij op de terugweg naar de stad ontmoetten, vrezende in ieder een vijand van de Heere aan te treffen, die zich aan haar kon wreken. Trouwens zij werden alleen tot de discipelen gezonden, en bewaarden daarom het haar toevertrouwd geheim in hare harten, door de diepste stilzwijgendheid. En als zij heengingen om het zijn discipelen te boodschappen, ziet, Jezus is haar ontmoet. Welk een verrassing! Zo even hadden de vrouwen gehoord, dat zij Jezus in Galilea zouden zien, en ziet, zij zien Hem nog op datzelfde ogenblik. Doch kon het anders zijn? Kon Jezus waarlijk opgestaan zijn, zonder zich als zodanig onmiddellijk te tonen aan de zijnen die Hem zoeken? Was het vroeger onmogelijk tot Jezus te komen, met welke kwaal ook bevangen, zonder genezen te worden, en zou het nu mogelijk zijn Jezus te zoeken, zonder Hem te vinden? Neen, die Hem zoeken, moeten Hem vinden, en de vrouwen, die Hem zoeken, vinden Hem. De verschijning en de boodschap van de engel dienden enkel om haar voor te bereiden tot de aanschouwing van Jezus zelve, evenals de verschijning en de boodschap van de engel in de velden van Bethlehem bij Jezus' geboorte enkel dienden om de herders tot het kindeke Jezus zelf te brengen. Wel moest het bij de vrouwen een verrassing zijn, die Jezus zelf in zijn liefde haar had toegedacht; maar nog eens, hoe zou de Heere zich hebben kunnen terughouden van deze Hem met zoveel liefde en trouw zoekende discipelinnen, die nu, in plaats van enkel vreugde te zijn, van het graf vloden als buiten zich zelven van de hevigste en strijdigste aandoeningen? Wat kon bij haar die gespannen toestand doen eindigen, en waarlijk de schemering in de volle dag, de storm in de liefelijkste stilte doen overgaan, dan de verschijning van Jezus zelf aan haar? En juist daarom heeft die verschijning dan ook plaats, en wel terstond, opdat zij nu vrolijk haar weg konden gaan naar de

discipelen, en deze dag haar waarlijk de opstandingsdag van haar Heere zou zijn; want, let wel, toen de Heere des avonds aan de elven verscheen, waren de vrouwen er niet bij tegenwoordig, en zij zouden dus de Heere zelf, die dag althans, in het geheel niet hebben gezien, als zij met deze bijzondere verschijning van Hem niet begenadigd waren geworden. Zeggende: WEEST GEGROET! De Heere spreekt zijn discipelinnen aan met de gewone groet, als ware er niets gebeurd tussen de laatste dagen der verleden week en de eersten dag der nieuwe week; en toch, welke ontzaglijke overgangen lagen er tussen die oude en deze nieuwe week. De Heere was overgegaan van het Paasmaal tot het kruislijden, van het leven tot de dood, en wederom van de dood tot het leven, tot het leven der opstanding, der onsterfelijkheid ook des lichaams. Ook des Heeren lichaam was in de treffendste betekenis van het woord gezaaid in oneer en opgewekt in heerlijkheid, gezaaid in zwakheid en opgewekt in kracht. Een natuurlijk lichaam was er gezaaid, een geestelijk lichaam werd er opgewekt. Hij was naar het vlees, uit Adam, een levende ziel, en stelde deze tot een schuldoffer, en stortte haar uit in de dood, en Hij stond op als de tweede en laatste Adam, als de levendmakende Geest. Want Hij was de Heere uit de hemel, God uit God, geopenbaard in het vlees en gerechtvaardigd in de Geest, krachtiglijk bewezen zijnde als de Zoon van God, naar de Geest der heiligmaking, door zijn opstanding uit de doden (Romeinen 1:4). En voor wie was dat alles geschied? Voor de zondaren die zalig worden. Christus was het tarwegraan dat niet alleen wilde blijven, en daarom stierf, en nu veel vrucht voortbracht. Immers, nooit beschouwde zich de Heere als alleen, als op zich zelven staande, maar altijd in onafscheidelijke gemeenschap met de zijnen; en nu was deze gemeenschap voor eeuwig verwezenlijkt. Christus was gestorven voor de zijnen, en Hij stond op voor de zijnen, om eeuwig voor en met hen te leven, en zij voor en met Hem in de Heilige Geest, tot heerlijkheid des Vaders. Daarom is dan ook de eerste daad van de verrezen Heiland, zich opnieuw in betrekking te stellen tot de zijnen met het woord des weerziens: WEEST GEGROET. En zij, tot Hem komende, grepen zijn VOETEN en aanbaden Hem. Ziedaar het eerbiedig antwoord der discipelinnen op het zo gemeenzame: WEEST GEGROET. De Heere behandelt haar op de voet der gelijkheid, maar zij vallen terstond voor Hem neder, en houden zijn voeten vast om die te kussen, en heffen het hoofd naar Hem op, Hem aanbiddende als hun Heere en hun God. Zij geloven, en het geloof aanbidt Jezus en kan niet anders dan Hem aanbidden, want het kent de Zoon als met de Vader en de Heilige Geest één enig God, die leeft en regeert in eeuwigheid; en daarom is de aanbidding des Zoons de aanbidding des Vaders en de aanbidding van de Heilige Geest. Hier is geen onderscheid en geen dwaling mogelijk. De Vader wil de Zoon geëerd hebben, gelijk Hijzelf geëerd wordt, en de Heilige Geest leert dit de gelovigen. Wie dus voor Jezus nog niet zijn knieën kan buigen, die staat nog buiten het geloof tot zaligheid; want wie de Zoon niet heeft, die heeft ook de Vader niet, en heeft ook de Heilige Geest niet, maar leeft en denkt en spreekt uit zijn eigen menselijke, feilbaren en altijd dwalenden geest. Toen zeide Jezus tot haar: VREEST NIET. Ook weder een gewoon woord in 's Heeren mond, waaraan zij de Heere van vroeger konden herkennen. Hij had haar dit woord vroeger telkens toegeroepen, wanneer de indruk zijn persoonlijkheid haar gemoed ontroerde. De Heere wil geen vrees, maar vreugde verwekken; doch deze vreugde kan bij ons niet anders zijn dan een heilige en eerbiedig gemeenzame vreugde. Neen, de Heere wil niet dat de zijnen vrezen, maar alle vrees laten varen, omdat zij niet zijn gesteld tot toorn, maar tot verkrijging der zaligheid door Hem (1 Thessalonicenzen 5:9). Hij weet dat er bij zijn gelovigen altijd een diep gevoel van zonde, en daarmede een diep gevoel van Gods heiligheid bestaat, zodat zij gewoonlijk tot zich zelven zeggen: "Och, had ik zulk een sterk gevoel van Gods liefde als van Gods heiligheid (door mijn eigen strafschuldigheid en onwaardigheid), hoe gelukkig zou ik zijn!" Daarom roept de Heere de zijnen gedurig, ja onophoudelijk toe: "Vreest niet, maar ziet op Mij. Ik ben immers de uwe, en gij zijt de mijnen, wat zou u kunnen scheiden van mijn liefde en van de liefde mijns Vaders en des Heilige Geestes? Geeft plaats aan de liefde van ons tot u, en van u tot ons, want alleen de liefde drijft de vrees buiten, en wie vreest is niet volmaakt in

de liefde. Gelooft toch volkomen, dat ge in Mij geen andere zonden hebt dan die vergeven zijn, en doen ze u nog pijn, dan strekken ze u tot medicijn, om u te genezen van het hoog gevoel van uzelven en u te maken tot zulke kinderen als alleen het Koninkrijk der hemelen binnengaan, tot kinderen niet in het verstand, maar in de boosheid." Gaat heen, boodschapt mijnen broederen, dat zij heengaan naar Galilea, aldaar zullen zij Mij zien. De Heere herhaalt aan de vrouwen de opdracht, haar door de engel gegeven. Ook de Heere zelf houdt zich aan de eens gegeven belofte voor al de zijnen; doch Hij behoudt zich ook hier voor een uitzondering te maken voor zijn bijzondere discipelen. Op deze wijze wil de Heere, dat de zijnen leven door het geloof aan zijn Woord, en intussen in dat geloof versterkt worden door zijn bijzondere tussenkomst en openbaringen. Gij gevoelt immers, dat indien de Heere aan zijn discipelen had laten boodschappen: "Ik zal u nog heden komen zien," de lieflijke verrassing van des Heeren zijde niet alleen zou weggevallen zijn, maar ook bij de discipelen de gelegenheid om aan zich zelven ontdekt te worden. Immers het bericht der vrouwen wekte niet hun geloof, maar hun ongeloof, zoals wij later zien zullen. Wij spraken zo even van de verrassingen des Heeren, en moeten u bij deze gelegenheid opmerkzaam maken, dat het wel meer des Heeren gewoonte in de Schrift is, om ons het eerst te wijzen op hetgeen ons het laatst wacht. Zijn de dingen des tijds ons niet veel nader dan die der eeuwigheid? En toch zegt de Heere: Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid, en al deze (aardse) dingen zullen u toegeworpen worden. Diensvolgens zegt de apostel Paulus: Onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid; dewijl wij niet aanmerken de dingen die men ziet, maar de dingen die men niet ziet; want de dingen die men ziet zijn tijdelijk, maar de dingen die men niet ziet zijn eeuwig (2 Corinthiërs 4:17,18). Op dezelfde wijze wordt ons door de Schrift geboden, allereerst en allermeest te zien op de wederkomst des Heeren in heerlijkheid, als op de grote en beslissende uitkomst van alle maatschappelijke en kerkelijke verwarring en strijd. Doch ook dit neemt niet weg, dat de Heere ons in dien tussentijd gedurig en ophoudelijk zowel in het maatschappelijke als in het kerkelijke met zijn tussenkomsten verrast. Het is Gode waardig, niet alleen te doen alles wat Hij belooft, maar ook meer te doen dan Hij beloofd heeft. En ook de wijze hoe Hij het beloofde geeft, brengt hare Goddelijkheid mede, zodat zij onze gedachten te boven gaat en ons ten hoogste verrast en verblijdt. Wie denkt hier niet (om slechts een dier vele tussenkomsten des Heeren te gedenken) aan de heerlijke Hervorming. Wie had zich ooit kunnen voorstellen, dat God uit de nacht van het pausdom zulk een schone dag voor zijn Kerk zou laten opgaan. Zo dikwijls wij deze grote Goddelijke gebeurtenis in de bijzonderheden nagaan, worden wij in verrukking gebracht door de bijzondere leidingen Gods in deze zaak, waardoor het Vaticaan als door een donderslag beefde tot in zijn diepste grondvesten, en nog beeft; want zulke Goddelijke zaken hebben meer dan ogenblikkelijke gevolgen. Zij werken door, totdat zij het einde waartoe zij gegeven zijn, bereikt hebben. Doch wij keren tot de tekst terug, en wij herhalen het, de Heere wilde ook, nu Hij opgestaan was, meer doen dan Hij beloofd had vóór Hij opgestaan was. Wij zouden gemeend hebben, dat, nu de Heere Galilea als de plaats des weerziens had aangewezen, zijn voornemen was om na zijn opstanding de moordenaarsstad niet door zijn tegenwoordigheid te verheerlijken. Doch de Heere verkoos juist die stad daartoe het eerst, om er mede te verkondigen, dat zijn genade alle schuld te boven gaat. En dan zouden wij menen, nu Jezus zich te Jeruzalem aan de zijnen openbaart, nu zal Hij dat niet meer te Galilea doen. Doch de Heere zegt: "Oók in Galilea, want mijne genade sluit mijne getrouwheid niet uit, maar in, en er mag geen enkel discipel zijn, die Mij niet aanschouwt als uit de doden opgestaan." En als zij heengingen, ziet, enigen van de wacht kwamen in de stad en boodschapten de overpriesters al de dingen, die geschied waren. Hier zien wij een tweede rij van boodschappers. Immers ook de vijanden des Heeren, en allereerst en allermeest de leden van de Hoge raad, die de Heere ten dood hadden overgegeven, moesten weten, dat een engel uit de hemel het zegel verbroken en de steen van het graf weg gewenteld en de deur geopend had. En hoe zouden deze mannen dit hebben kunnen

weten dan door hun eigen lieden? Immers, deze waren voor hen de enige onbevooroordeelde, onpartijdige en daarmee de bevoegdste en onwraakbaarste getuigen. Gij ziet nu, waartoe hun eigen voorzorgen moesten dienen, en hoe God de wijzen vangt in hun eigen arglistigheid. Zij boodschapten de overpriesters al de dingen die geschied waren. Als de vijanden van Christus bij elkander zijn, dan verhalen zij de zaken zoals zij werkelijk gebeurd zijn; maar zodra staan zij niet tegenover de discipelen van de Heere, of zij vervalsen alles. En zij vergaderd zijnde met de ouderlingen en tezamen raad genomen hebbende, gaven zij de krijgsknechten veel geld en zeiden: ZEGT: Zijne discipelen zijn des nachts gekomen en hebben Hem gestolen, toen wij sliepen; EN INDIEN ZULKS KOMT GEHOORD TE WORDEN VAN DE STADHOUDER, WIJ ZULLEN HEM TEVREDEN STELLEN, EN MAKEN DAT GIJ ZONDER ZORG ZIJT. En zij het geld genomen hebbende, deden gelijk zij geleerd waren. De overpriesters en ouderlingen beleggen terstond een vergadering. Ik moet oprecht zeggen, dat ik met raadsvergaderingen niet bijzonder ingenomen ben. Hoeveel kwaads is er zelfs door goedgezinden uit ontstaan, en hoe weinig goeds door teweeggebracht? De meeste leden ervan schijnen hun goede hoedanigheden tehuis gelaten, en hun kwade hoedanigheden, hun prikkelbaarheid en hun driften, medegebracht te hebben. En als dan tenslotte niet de waarheid en het recht, maar de meerderheid der stemmen, der meningen en inzichten over de zaak beslist, dan is voor de oprechte ook hiervan het uitnemendste doorgaans enkel moeite en verdriet. Daarom mogen de gelovigen wel toezien, eer zij zulke vergaderingen beleggen, en wie zij er toe roepen; want als niet de Heilige Geest zulke vergaderingen leidt, mislukken zij en leiden zij van kwaad tot erger. Hoeveel te meer is dit het geval, wanneer de boze geest de voorzitter is van een vergadering, wanneer de bozen, de ongelovigen, de vijanden Gods samenkomen, om samen te spannen tegen God en zijn Gezalfde! Dan is het ergste te vrezen, en zulk een vergadering was die der overpriesters en ouderlingen in onze tekst. Onze ziele komen niet in hun verborgen raad, en onze ere worden niet verenigd met hun vergadering! Want wat zien wij daar, als vrucht der beraadslaging? Dat de overheden van Israël de mannen van de wacht in de arm nemen en overreden om hen te helpen in het bevorderen hunner boze oogmerken. Was het niet beneden de waardigheid van de overpriesters en ouderlingen, om zich met deze geringe lieden op zo gemeenzame wijze in te laten? Zeker was het dit; doch men ziet het meer, vooral in gewichtige tijdsgewrichten, dat de aanzienlijke mensen dezulken die zij anders vanwege hun geringheid verachten, naar de ogen zien omdat deze hun geheimen kennen. Hebt geen geheimen, wandelt oprecht voor God en mensen, en gij zijt onafhankelijk en hebt niemand te ontzien dan God, en met God niets dan het recht en de waarheid. En waaraan denken nu deze tempeldienaars het eerst, om de afgrond die zich voor hen geopend heeft te dempen? Aan geld, aan hun afgod, hun Mammon; die moet en zal hen uit de nood helpen. Daarmee hadden zij een Judas verkregen, die de gehate Jezus in hun moordenaarshanden had geleverd; daarmee hadden zij valse getuigen verkregen, die tegen Jezus voor hun raad getuigden; daarmee kochten zij zich ook nu weder valse getuigen, om de opgestane Christus naar zijn graf terug te brengen. Zo denken de goddelozen nog altijd met geld alles goed te kunnen maken, en daarom zijn zij zo begerig om zich ruim er van te voorzien. Doch welk een diepe blik vergunt ons deze handelwijze van de Joodse raad in de harten dezer lieden! Moesten zij nu niet veeleer beginnen hebben na te denken, en tot zich zelven te zeggen: "De krijgsknechten hebben geen reden om ons te bedriegen, en alleen voor een openbaring van Goddelijke macht kunnen zij gevloden zijn; laat ons nu terstond naar het graf gaan, en zien of het lichaam van Jezus er nog is, en zo neen, laat ons dan erkennen, dat God Hem verlost heeft uit graf en dood. Wij kunnen immers niet tegen God blijven strijden, zonder zelven ten leste tenietgedaan te worden." Zo hadden zij moeten denken, en wij vinden het onbegrijpelijk, dat zij niet zó gedacht hebben, maar daarentegen een poging deden om de aan de hemel opgegane zon weder daarvan af te rukken, door de ogen der mensen te verblinden. Gij gevoelt echter, dat men niet opeens zo goddeloos wordt. Eerst begint men met nog enigszins te goeder trouw te zeggen: "Hij verleidt het volk; want Hij is niet één van ons, die toch door Goddelijke aanstelling zijn

wat wij zijn: priesters en overheden des volks. Hij houdt de sabbat niet, en verwerpt de leringen der ouden, de overlevering der heiligen vaderen; wij kunnen niet in Hem geloven." Doch nu ziet men diezelfde Jezus onophoudelijk tekenen en wonderen doen, die onmiskenbaar bewijzen, dat Hij de Zoon van God is, en nu wil men toch niet geloven; thans begint men te kwader trouw te handelen, geeft men aan zijn gekwetste eigenliefde en aan al zijn kwade hartstochten en driften de vrije teugel, en heeft men geen rust, totdat de gehate Jezus dood is. Doch nu staat Hij op uit de dood, en hun eigen dienaren verhalen hun met de hoogste schrik en ontroering deze almachtige tussenkomst van God. Maar ook nu willen zij er niet naar horen; ook nu verharden zij zich tegen beter weten aan. En nu, wat is deze verharding? Zij is die toestand, waarin ook zelfs de allerhoogste bewijzen, de onmiddellijke bewijzen Gods hun kracht verliezen. Zij is dat oordeel Gods over het niet willen aflaten van het slaan der verzenen tegen de prikkels, wanneer men niet meer geloven kan. En wat hadden deze mannen in hun wijsheid uitgedacht, om deze hen zo verontrustende zaak te smoren? De krijgsknechten moesten zeggen, "dat des nachts, terwijl zij sliepen, de discipelen gekomen waren en het lichaam van Jezus gestolen hadden." Het was een voorstel, dat de krijgslieden noodzakelijk krenken moest, dat hun eer te na kwam, ja, dat hen ten hoogste strafbaar maakte in de ogen van hun opperbevelhebber: de stadhouder. Doch het vele geld smoorde ook bij hen het geweten en de vrees, te meer daar hun de belofte gegeven werd, dat mocht de stadhouder er achter komen, deze door de overpriesters zo zou worden tevreden gesteld, dat zij er straffeloos afkwamen. Toch was het voor hen een hachelijke onderneming, hun eigen schande te moeten uitbazuinen. Want ieder mens van gezonde zinnen kon op het vertelseltje van de krijgslieden hebben geantwoord: "Zijt gij, goedgewapende krijgslieden, op de wacht gesteld, en liet gij u toch door ongewapenden het door u bewaakte lichaam ontstelen? Weet gij niet, dat een soldaat, die op zijn post slapende wordt bevonden, des doods schuldig is? Doch gesteld, gij hebt geslapen, hoe weet gij dan, wat er gebeurd is?" Gij ziet, hoe onnozel de noodleugen is, die de geleerde mannen van het Sanhedrin de krijgslieden in de mond leggen. Doch maken onze ongelovige geleerden het beter, die met de kinderachtigste redeneringen over een schijndood bij de Heere en over schijngezichten bij de discipelen de lichamelijke opstanding des Heeren pogen weg te redeneren? Zij, die anderen willen verblinden, zijn kennelijk zelven met de grootste verblindheid geslagen, en het is niet te veel gezegd, dat de grootste onzinnigheden niet komen uit het brein van krankzinnigen, maar uit dat van ongelovige geleerden. Trouwens, het is Gods welbehagen, om de wijsheid, die Hem en zijn Woord verwerpt, te veranderen in de uiterste zotheid. Wat toch zijn de ongelovigen onder ons anders dan de opvolgers en getrouwe navolgers der overpriesters en schriftgeleerden, die, na Jezus gedood te hebben, Hem ook in het graf willen houden, en zo Hij daaruit opstaat, Hem ten tweede male zouden doden, indien het in hun macht ware; doch het is niet in hun macht, zij kunnen het niet anders doen dan met de mond en de pen voor hun medeongelovigen. En dit woord is verbreid geworden bij de Joden tot op de huidige dag. Dit werd vóór achttien eeuwen gezegd, en het is nog heden waar. De Joden, die als zodanig de Christus verwerpen, wordt dit sprookje van hun vroege jeugd af ingeprent, en zij geloven het als waarheid. Men zou zeggen: zo iets is onmogelijk. Wel ziet men meermalen, dat de goddelozen in tijd van nood hun toevlucht nemen tot de ongerijmdste leugens; doch meestal wordt de leugen spoedig achterhaald door de waarheid. Evenwel, gebeurt dit laatste dikwijls ook niet, zoals wij er hier één der sterkst sprekende bewijzen van zien. Gamaliël stelde tot proef der macht, die wèl of die niet uit God was, dat de eerste zou blijven en de andere zou vergaan. Zeer juist, maar binnen welk tijdsbestek? Geen mens kan dit bepalen. De leugen des duivels: "Gij zult niet sterven door Gods gebod te overtreden, maar veeleer daardoor Gode evengelijk worden," duurt voort van het Paradijs af tot op deze dag in ieder ongelovige, die de zonde als een noodwendig vereiste tot 's mensen ontwikkeling, en de verzoening der zonde door de voldoening van Christus als onnodig beschouwt. De Anti-christelijke leugen, dat de paus de stedehouder van Christus, en de Roomse Kerk de enig zaligmakende Kerk is, betoont ook tot

heden sedert eeuwen hare kracht, en ook de leugen van de valse profeet Mohammed duurt sedert honderden jaren tot op heden voort. Doch het einde weten wij. Het einde des tijds zal het eeuwig einde zijn van de leugen, van het ongeloof, van het bijgeloof en van alle ongerechtigheid. Alleen wat uit God is, zal blijven, evenals God zelf. En wedergekeerd zijnde van het graf, boodschapten de vrouwen al deze dingen aan de elven en aan al de anderen, die met Hem geweest waren, welke treurden en weenden. Zij treurden en weenden, terwijl hun de hoogste blijdschap was toebereid. Gaat het niet nog meermalen zo? Zitten wij ook niet neder, wenende over onze geliefde ontslapenen, terwijl zij zelven in heerlijkheid voor God staan, zodat een oud dichter met recht zeide: "Wel broeder, zuster, wat is dit? Gij gaat in 't zwart en zij in 't wit." Doch wat de stoffe onze hoogste vreugde zou uitmaken, is ons verborgen, wordt niet door ons aanschouwd, en ons geloof is nog niet sterk genoeg, om de plaats der aanschouwing bij ons te vervullen. Doch er is hier nog een andere overeenkomst met het treuren en wenen der discipelen. Zoals zij treurden en weenden, treuren en wenen ook nog de Joden over een iegelijk, die van hun familie Christen wordt. Zulk een is hun alsdan een dode, dien zij, zittende op de grond, zeven dagen lang bewenen. Kan er groter overeenkomst en gemeenschap zijn tussen de Heere en zijn discipelen, dan in zulk een geval? Immers, wanneer de Jood waarlijk Christen geworden is, dan is hij niet meer een dode, maar een levende in alle eeuwigheid. Troost er u mede met mij, mijne broeders en zusters, die uit het Israël des ongeloofs overging tot het Israël Gods. Want waarom wenen onze bloedverwanten anders, dan omdat zij niet in Jezus' opstanding geloven? Zij achten Hem en dus ook ons dood, en weten niet, dat zij zelven neerliggen in de dood der zonde. Hij echter, die gelooft, weet, dat Jezus leeft en dat een iegelijk, die in Hem gelooft, overgegaan is van de dood in het leven. En deze waren Maria Magdalena en Johanna, en Maria, de moeder van Jacobus, en de anderen met haar, die dit tot de apostelen zeiden. En als deze hoorden, dat Hij leefde en van haar gezien was, geloofden zij het niet. En hare woorden schenen voor hen als ijdel geklap. Doch Petrus opstaande, liep tot het graf, en neerbukkende zag hij de linnen doeken, liggende alleen, en ging weg, zich verwonderende bij zich zelven over hetgeen geschied was. Wij zien ook hier, dat de eerste indruk van de verkondiging der waarheid des Evangelies ongunstig is, ja afgestoten en wedersproken wordt. Men houdt haar gewoonlijk voor dweperij. Christus is opgestaan, en niemand kan het geloven. "Maar ik heb Hem gezien!" zegt Maria. "En wij ook," herhalen de andere vrouwen. "Het is onmogelijk," zeggen de apostelen. Zullen wij nu zeggen: Dat komt van het Joods volkskarakter, dat hard van hart is om te geloven? Ook daarvan komt het, maar niet alleen. Het komt van onze natuurlijke zondige toestand. Wij zijn van nature in de zonde, en de zonde is de leugen; daarom kan de waarheid geen herberg bij ons vinden, maar wij wijzen haar af, omdat ons huis reeds bezet is met de leugen. Dat willen de meeste mensen wel niet toestemmen, daartegen bewerende, dat zij een waarheidszin in zich dragen, die de waarheid terstond onderkent en aanneemt; doch de natuurlijke mens leeft van zelfbegoocheling en zelfmisleiding. Zeker heeft de mens het vermogen op stoffelijk gebied de waarheid te onderkennen van de leugen; zonder dat zou hij ophouden mens te zijn en dier worden; maar wij spreken hier van Goddelijke, geestelijke zaken. De natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die DES GEESTES GODS ZIJN, zegt de Schrift, dat is: hij weet niets van de dingen, die boven de natuur gaan. Om die dingen, die boven de natuur gaan, tegelijk te kennen met het verstand en te geloven met het hart, wordt een bovennatuurlijke verlichting des verstands en opening des harten vereist, die van de Heilige Geest uitgaan. En waarom wordt dit vereist? Omdat al wat Goddelijke, geestelijke werkingen zijn, onmogelijkheden zijn voor de natuur. Noem mij één Goddelijke waarheid, die in een natuurlijke weg mogelijk is; gij zult het niet kunnen. Daar hebt gij allereerst de bekering. Is zij mogelijk in de natuurlijke weg? Neen; welnu, daarom is zij ook in de natuurlijke weg niet te geloven. Meent gij, dat de onbekeerde mens aan een bekering gelooft? Neen, hij houdt haar voor leugen, voor zelf bedrog, huichelarij of dweperij. En zo is het met alles. En dat gaat zo ver, dat, hoe hemelsbreed het verschil is tussen het ongeloof van de

onbekeerde en dat des bekeerden, toch het ongeloof als zodanig zich zelven in dit opzicht gelijk blijft. Toen Paulus van een vervolger in een apostel veranderd werd, was dit velen der broederen lange tijd een ongelofelijke zaak. En als wij van iemand, die lange tijd de zaak des Heeren vijandig was, of naar de wereld leefde, horen dat hij bekeerd is, dan geloven wij het ook maar zelden terstond van ganse harte, al wordt het ons ook nog zo krachtig door bevoegde getuigen verzekerd. Nog eens, de mogelijkheden Gods zijn onmogelijkheden bij ons mensen. Daarbij komt dan ook, dat de wijze hoe God handelt, bezwaarlijk met onze wijsheid overeenstemt. Waarom (zo dachten de discipelen) is de Heere, zo Hij werkelijk opgestaan is, niet ook aan ons verschenen, daar wij toch zijn discipelen zijn en altijd zijn naaste omgeving waren? Waarom moeten wij horen spreken van hetgeen anderen gezien hebben? Enkelen van ons zijn toch ook aan het graf geweest, en zij hebben niets gezien dan een ledig graf. Het natuurlijk ongeloof heeft dus wel zijn natuurlijke redenen, nochtans is het berispelijk, en de Heere bestraft dan ook later het ongeloof zijn discipelen gestreng, omdat zij beter hadden kunnen doen dan zij deden. De Heere zelf had hen lang tevoren en bij herhaling gezegd en verzekerd, dat Hij ten derde dage zou opstaan van de doden; en dit is zo waar, dat de Joodse overheden deze voorspelling (gelijk wij zagen) tot een reden maken van het verzoek aan Pilatus, om Jezus' graf door krijgslieden te bewaken. En nu is de derde dag daar, en nu wordt de Heere levend gezien door enkelen hunner zusters in de Heere, door gelovige vrouwen, wier getuigenis volstrekt onwraakbaar is, en nu geloven zij toch niet. Voorzeker, dat was een verharding hunner harten tegen de kracht der waarheid en tegen de inspraak van het geloof. Doch hoe treurig het ongeloof was van de discipelen, zo goed is het voor ons als een wapen te meer tegen het ongeloof; want het is een bewijs te meer voor de waarheid der zaak. Ik verwonder mij altijd meer over het leger van bewijzen, waarmede de Heilige Geest de waarheid der opstanding des Heeren omringd heeft. Trouwens, de Heilige Geest voorzag in zijn Schrift in de behoeften der gemeente des Heeren voor alle eeuwen; en hoe hoog daarom de bestrijding ook van deze waarheid moge gaan, de rotsmuur der bewijzen ervan staat nog altijd eindeloos hoger, en bespot de ellendige pogingen van het ongeloof, gelijk de hemelhoge rots het golfgeklots der in de afgrond liggende zee. Als toch de discipelen, die eerst niet geloofden en toen zagen, verkondigen niet wat zij geloofd, maar wat zij gezien hebben, en als een Paulus, die de gemeente Gods te vuur en te zwaard verwoest, op eenmaal daarvan aflaat, en zegt: "Ik heb Christus gezien als de Opgestane uit de dood," dan zijn zulke getuigenissen allergrootst; want groter getuigenis is in de gegeven omstandigheden niet denkbaar, en daarom is het ongeloof ten opzichte van de opstanding des Heeren allersnoodst. 19:9 De Heer en Maria Magdalena. En als Jezus opgestaan was des morgens vroeg, op de eerste dag der week, verscheen Hij eerst aan Maria Magdalena. Markus maakt ons met deze woorden oplettend op een bijzonderheid in des Heeren opstandingsgeschiedenis, die door Johannes in brede trekken wordt uitgewerkt, namelijk dat Maria Magdalena de Heere na zijn opstanding afzonderlijk en wel allereerst gezien heeft. Deze bijzonderheid werpt een onverwacht en verrassend licht op de voorafgegane opstandingsgeschiedenis, zoals wij die tot nu toe, volgens de Evangelisten Mattheüs, Markus en Lukas lazen. Ik zag een onverwacht licht, zelfs bij Markus; want ook deze begint zijn verhaal aldus: En als de sabbat voorbijgegaan was, hadden Maria Magdalena en de moeder van Jacobus en Salome specerijen gekocht, opdat zij kwamen en Hem zalfden. En zeer vroeg, op de eerste dag der week, kwamen zij tot het graf, als de zon opging, en zeiden tot elkander: WIE ZAL ONS DE STEEN VAN DE DEUR DES GRAFS AFWENTELEN? Had nu Markus aan het einde van zijn verhaal niet vermeld, dat de Heere allereerst aan Maria Magdalena verscheen, dan moesten wij bij hem aannemen, dat de genoemde vrouwen met Maria Magdalena aan het hoofd tezamen uitgegaan en tezamen teruggekeerd waren. Nu zien wij echter, dat Maria Magdalena zich van de andere vrouwen afgezonderd heeft. Wanneer? Het komt ons voor, dat dit het best kan gesteld worden, als te zijn geschied op het ogenblik dat de vrouwen in het graf traden, en het lichaam des Heeren niet vonden. Immers, hierop sluiten hare woorden aan de

apostelen Petrus en Johannes: Zij hebben de Heere weggenomen uit het graf, en wij weten niet waar zij Hem gelegd hebben. Zij spreekt in het meervoud, en dus waren de andere vrouwen met haar, toen zij het graf ledig zag. Terwijl nu de andere vrouwen nog in het graf vertoefden, keerde Maria Magdalena, welke vastelijk meende, dat hier een wegneming van des Heeren lichaam had plaatsgehad, in allerijl naar Petrus en Johannes terug, om hun hulp in te roepen, die dan ook met haar meegingen. Toen zij met deze terugkwam aan het graf, waren de andere vrouwen reeds daaruit heengegaan. Op deze wijze kunnen wij ons voorstellen dat deze zaak zich toegedragen heeft; en waar blijven dan de zwarigheden, die de ongelovigen bergen hoog opstapelen, om de opstandingsgeschiedenis des Heeren er onder te begraven? Zij worden, gelijk al hun andere bergen, tot effenheden, wanneer wij aannemen, dat de Heere aan de andere vrouwen eerst aan het einde van haar weg verscheen. Op deze wijze kan er tussenruimte genoeg bestaan hebben tussen des Heeren verschijning aan Maria Magdalena en die aan de andere vrouwen. Immers, wij weten niets van de plaatselijke gesteldheden tussen het graf en de verblijfplaats der discipelen, en daarbij was de Heere na zijn opstanding niet aan plaatselijke belemmeringen gebonden als vroeger. Ten andere werpt deze bijzonderheid een verrassend licht op des Heeren opstandingsgeschiedenis. Vooreerst zien wij hierdoor, waarom Maria Magdalena bij de Synoptici (de drie eerste Evangelisten) aan het hoofd der vrouwenrij vermeld wordt. Zij was de eerste begenadigde in deze geschiedenis. Verder verklaart het ons, waarom Lukas spreekt van twee engelen in het graf, terwijl Mattheüs en Markus spreken van één engel. Waarschijnlijk zag Maria Magdalena alleen de twee engelen (Johannes 20:12), en zagen de andere vrouwen slechts één engel; en daar Lukas niet van de afzonderlijke verschijning des Heeren aan Maria Magdalena gewaagt, zo kon hij spreken van twee engelen, zonder Mattheüs en Markus tegen te spreken; en dat Lukas ze staande en Johannes zittende voorstelt, kunnen opvolgende ogenblikken zijn geweest. Daarbij kunnen de engelen zich zichtbaar of onzichtbaar maken. Ook kan het zeer wel zijn, dat ook de vrouwen eerst een engel, die tot haar het woord voerde, zagen, en daarna nog de tweede engel, die, als niet tot de vrouwen sprekende, door Mattheüs en Markus niet vermeld werd. Men ziet ook hier, dat de zwarigheden op velerlei wijze kunnen verklaard worden, als men ze maar wil verklaard hebben. Doch bij velen ontbreekt deze goede wil. Ten derde vindt nu het bericht van Markus, dat Petrus op het bericht der vrouwen opstond en naar het graf ging, zijn rechte plaats en bredere omschrijving bij Johannes (Johannes 20:2-10). Ook dit had plaats op het bericht, dat Maria Magdalena aan Petrus en Johannes bracht. Ieder der Evangelisten, zijn eigen geschiedverhaal van 's Heeren opstanding schrijvende, kon de ene bijzonderheid verzwijgen en de andere mededelen, zonder op te houden een geheel te leveren, dat voor zijn oogmerk diende; doch wij, die vier Evangelische verhalen over dezelfde gebeurtenis bezitten, en ze dus met elkander moeten vergelijken, stuiten daarmee onvermijdelijk op afwijkingen en verschillen tussen de vier Evangelisten, die voor ons niet zouden bestaan, indien wij de juiste overgangen van de ene gebeurtenis tot de andere kenden, zoals ze door de persoonlijke getuigen van 's Heeren opstanding gekend werden. Van werkelijke strijdigheden kan hier echter geen sprake zijn, en is hier geen sprake, mits men niet handele te kwader trouw en de Evangelisten tegenover elkander plaatse om elkander dood te slaan, zoals de ongelovigen doen; maar te goeder trouw, naast elkander, om elkander te helpen en te volmaken, zoals de gelovigen doen, en wij met hen, natuurlijk zo als ons dit voorkomt op de beste wijze te kunnen geschieden. Het is zeer schoon opgemerkt geworden, dat de fantasie is als de zonneschijn, die, zonder aan de werkelijkheid der dingen iets toe te doen of af te doen, ze met een glans overspreidt, die ze meer aangenaam maakt en meer in het oog doet vallen. En zo mogen wij ook hier onze verbeeldingskracht gebruiken, om hetgeen duister is, zoveel mogelijk tot helderheid te brengen. Uit welke Hij zeven duivelen uitgeworpen had. Maria Magdalena wordt hier door Markus, evenals vroeger door Lukas (Lukas 8:2), bijzonder onderscheiden door het grote teken, dat de Heere aan haar gedaan had, haar verlossende van een uiterste graad van bezetenheid, welke ongetwijfeld nog

wel in de werkelijkheid bestaat, maar niet meer voor het ongeloof, dat alles wat bovennatuurlijk is, ontkent door de wetenschap. Er zijn slechts enkelen, die nog de moed hebben om de heersende geest des tijds ook in de wetenschap te bestrijden. Gij herinnert u, dat in de Openbaring van Johannes ook zeven geesten Gods werden gezien voor de troon Gods, als de vertegenwoordigers van al de werkingen des enige Heilige Geestes (want zij waren uitgezonden in alle landen (Openbaring 5:6). Evenzo vertegenwoordigen de zeven boze geesten, die uit Maria Magdalena gedreven werden, de volheid der kracht van de boze geest, des Satans; want het zevental is in de Schrift het volmaakt getal op geestelijk en natuurlijk gebied. Het was dus een uiterst lijden, waaraan Maria Magdalena was onderworpen geweest. En nu, naar dat de diepte is van ellende, waaruit men gered wordt, is ook de hoogte der dankbaarheid, der wederliefde, die de redding achterlaat in het hart van de geredde, wanneer de genade in hem werkzaam is; en deze was werkzaam in Maria Magdalena. Zij was dus één der meest aan de Heere verbonden discipelinnen, en stond, als een hoog begenadigde en de meest liefhebbende, het naast bij Maria, de moeder des Heeren, welke zij dan ook bij afwezigheid van deze vertegenwoordigde, hare plaats tijdelijk innemende aan het hoofd der vrouwen, der discipelinnen des Heeren. Intussen moeten wij herhalen, wat wij reeds vroeger zeiden, dat men Maria Magdalena niet moet houden voor de boetvaardige zondares, zoals de Roomse kerk dit gedaan heeft en nog doet, en ook de Protestantse kerk nog niet ophoudt te doen. Het zal ook moeilijk zijn, om dit de Protestantse kerk af te leren; want deze Roomse opvatting is zó algemeen gangbaar geworden, en daarmede zó diep bij de Christenen van alle belijdenis doorgedrongen, dat er naar geen tegenspraak meer geluisterd wordt. Het is dan ook geen geloofszaak, maar een zaak van historische juistheid, welke ons ten opzichte der Heilige Schrift van grote waarde is. Immers wij moeten het Evangelie niet nog mooier willen maken dan het is, en dit doen wij, wanneer wij Maria Magdalena, behalve hare bezetenheid, ook nog ontucht willen toeschrijven. De bezetenheid was een lijden, een hooggaand ziels- en lichaamslijden, niet uit natuurlijke, maar uit bovennatuurlijke, of liever onnatuurlijke en tegennatuurlijke (demonische) oorzaken. De ontucht daarentegen is een overgave van zich zelven aan de lusten van het vlees, die de geest in ons doden. Zeker waren de zonden der boetvaardige zondares vele, en de VERGEVING van die vele zonden deed haar de Heere veel liefhebben, zoveel als hare ziele liefhebben kon; doch ook de kwalen van Maria Magdalena waren velen, en de verlossing ervan deed ook haar de Heere zoveel liefhebben als hare ziel liefhebben kon. Doch ook nog om een andere reden is het nodig, dat wij aan de onderscheiding dezer vrouwen vasthouden. Immers Maria Magdalena is juist alleen door hare verlossing uit de macht des Satans, door de Heilige Geest in de Schrift gesteld tot een tegenbeeld van de eerste vrouw, onzer aller eerste moeder, die ook in betrekking tot de Satan had gestaan, en door hem verleid zijnde tot ongehoorzaamheid aan God, onder zijn macht gekomen was. Maria Magdalena was, ofschoon niet dezelfde als de aan Jezus' voeten wenende vrouw, nochtans ook een zondares, en wel een boetvaardige zondares, en Christus verbrak de betrekking des Satans tot haar, een betrekking, welke zich op de hoogst mogelijke wijze openbaarde. Wij kunnen dus gerust zeggen: Zie in Maria Magdalena het gevolg van Eva's gehoorzaamheid aan de slang in al zijn vreselijke omvang. Doch daarmee was dan ook Maria Magdalena in hare verlossing van al de macht des Satans de ware en wettige vertegenwoordigster van de vervulling der belofte Gods: Ik zal vijandschap zetten tussen u, Satan, en deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad; dat zelve zal u de kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen. Hoe volkomen overeenstemmend is het nu met de aard der zaak, dat de Heere, opstaande uit het graf, als de Overwinnaar van de geweldhebber des doods, des Satans (Hebreeën 2:14), zich het eerst openbaart aan een vrouw, die de macht des Satans in al hare kracht bij eigen ondervinding had leren kennen, en haar tot de eerste bode stelt, om de blijde mare der overwinning in de gemeente des Heeren te verkondigen. Ja, zo iemand, dan was Maria Magdalena de rechte boodschapster, die het eerst mocht uitroepen: De Heere is opgestaan. Hij heeft de kop der slang

vermorzeld, die Hem enkel de verzenen vermorzelen kon en vermorzeld heeft aan het kruis, in 's Heeren dood, welke dood thans is overgegaan in het eeuwige, heerlijke, onverderfelijke leven der opstanding. Gij gevoelt dan ook nu, waarom de Heere na zijn opstanding niet het allereerst aan zijn moeder verscheen; deze was Hem in dit opzicht niet de naaste. Zij was de hoogst begenadigde, maar in een ander opzicht; zij kon niet als zodanig onder de verlosten van de macht des Satans door het geloof in Christus (Handelingen 26:18) gerekend worden, althans niet in dien zin als Maria Magdalena; daarin was deze laatste de eerste. Zijn verlosten uit de meeste ellende zijn des Heeren naasten in het Koninkrijk Gods. De gelovige familie komt ook wel in zijn gevolg, maar het laatst. Eer de Heere ten hemel voer, hield Hij de maaltijd bij zijn broeder Jacobus. Ook de laatste plaats bij de Heere is een plaats van eer. En zo iets als hier gebeurde, gebeurt meer. Jozef was eerst een behouder der Egyptenaren, en eerst daarna van zijn vaderlijk huis. Thans gaan wij over tot de beschouwing van deze eerste verschijning des Heeren in al hare bijzonderheden, zoals zij ons door de gewijde pen van Johannes is beschreven. Gij weet uit de gesprekken van de Heere met Nicodemus, met de Samaritaanse vrouw, met de blindgeborene, dat Johannes er behagen in schept, onjuist de ontmoeting van de Heere met enkele personen in vele bijzonderheden mede te delen. En zo doet hij ook hier met Maria Magdalena. Hij gaat al het gebeurde met de andere vrouwen na des Heeren opstanding stilzwijgend voorbij, en houdt zich alleen met Maria Magdalena bezig, alsof deze niet alleen de eerste, maar de enige was geweest, die naar het graf des Heeren was uitgegaan. Men klaagt wel eens over de afzonderlijke en persoonlijke houding der broederen, en zeker kan men alles overdrijven, maar een zekere mate van dat persoonlijk afzonderlijke (individuele) is niet te laken. Johannes althans zag er volstrekt geen zwarigheid in, en er is ook volstrekt geen zwarigheid in, als men maar tot de gelovigen behoort. Want in de kerk, in de gemeente van Christus, is ruimte genoeg voor allerlei persoonlijkheden. Gij kunt billijk vorderen, dat allen, die tot de gemeente willen gerekend worden, geloven (want wat gemeenschap is er tussen Christus en het ongeloof?); maar gij moet alle gelovigen vrij laten in de wijze hoe hun geloof door hun wandel en handelingen te openbaren. Er zijn gelovigen, die graag openbare vergaderingen bijwonen, en daarin spreken en handelen; er zijn weder anderen, die de eenzaamheid zoeken, om in een hoekje met een boekje te zitten denken, en ook wel om zelf een boekje te schrijven. Salomo zegt van hen: Die zich afzondert, tracht naar wat begeerlijks; hij vermengt zich in alle bestendige wijsheid (Spreuken 18:1). Er zijn er, die graag meedoen in het openbaar gebed; er zijn er weder andere, voor wie alleen de huiskamer een bidkamer is. Beide is goed, en niemand vordere daarom van de één, wat anderen vanzelf doen, maar ieder zij zelf vrij en late een ander vrij. Er is in Gods kerk niet enerlei, maar allerlei te doen, en wij moeten ons verheugen, dat ieder daarin zijn eigen werk zoekt en vindt. Het is toch in de kerk als in een leger; hier zijn velen tezamen, en ginds staat één schildwacht op een eenzame post. Op de eerste dag der week ging Maria Magdalena vroeg, als het nog duister was, naar het graf. Al de Evangelisten, ook Johannes, wijzen op het vroege, wij zouden zeggen: het krieken van de dag, waarop het graf door de vrouwen met Maria Magdalena aan het hoofd bezocht werd. Doch stonden de vrouwen zeer vroeg op, de Heere stond nog vroeger op. Men kan wel de dag, maar niet de Heere voorkomen. Altijd voorkomt Hij ons. Nog eer de zon was opgegaan, was de Vorst des levens opgestaan. Treffend, niet waar, de Heere bij gehele afwezigheid der zon, in de nacht geboren, stierf bij haar ondergang, en stond op bij haar opgang. Zeiden wij het niet reeds vroeger met recht, dat deze twee zonnen, die der oude en der nieuwe schepping, een bijzondere betrekking tot elkander hebben? En zag de steen van het graf weggenomen. De Heere neemt eerst de natuurlijke beletselen weg, eer Hij zich zelven openbaart. Dit is weder één van die lijnen, die God door al zijne werken heentrekt, ook door onze bekering. Hoeveel natuurlijke beletselen moeten eerst bij ons weggenomen worden, alvorens wij de Heere kunnen aanschouwen, en Hij zich aan ons openbaart. De wegneming van de steen moest ook Maria Magdalena tot een voorbereiding dienen tot het geloof in de opstanding des Heeren en het

aanschouwen van de opgestane Heere zelf. Doch wij verstaan de voorbereidende genade niet, alvorens wij de genade zelve ontvangen hebben, en miskennen de voorbereidingen tot het doel, totdat het doel zelf bereikt is. Hoe dikwijls toch blijven wij treuren over droefheden, die ons overkomen zijn, niet bevroedende, dat zij, als van God gezonden, niet anders dan het zaad der hoogste vreugde in zich dragen, totdat de tijd zal gekomen zijn, dat God zelf ons de tranen van de ogen wist. Dan eerst zien wij, dat de droefheid niets anders was dan de voorbereiding tot de vreugde Gods. Tot zolang echter gaan de wenken Gods meestal voor ons verloren. Zo gaat het ons, zo ging het Maria Magdalena. Hare gedachteloosheid gaf een geheel andere uitlegging aan het weggenomen zijn van de steen voor het graf, dan er mee bedoeld en gezegd werd. Zij liep dan, en kwam tot Simon Petrus en tot de andere discipel, welken Jezus liefhad, en zeide tot hen: ZIJ HEBBEN DE HEERE WEGGENOMEN UIT HET GRAF EN WIJ WETEN NIET, WAAR ZIJ HEM GELEGD HEBBEN. Golgotha was nabij de stad, het graf des Heeren nabij Golgotha, en de discipelen vertoefden natuurlijk in de meest mogelijke nabijheid van beide. Maria Magdalena besloot dus, de discipelen terstond kennis van het gebeurde te geven. Zij dacht, dat het lichaam des Heeren reeds verplaatst was, en zij kon dat ook denken, daar de begraving in Jozefs graf slechts een voorlopige was. Doch waarheen hadden zij dan de Heere gebracht? Zij zag niemand, wie zij dit vragen kon, en zo snelde zij in hare overhaasting, in haar ongeduld, om ook maar geen ogenblik in het onzekere te blijven, naar de discipelen. Petrus dan ging uit, en de andere discipel. Wij zien ook hier weder, gelijk vroeger en later zo dikwijls, Petrus en Johannes bijeen, en zeggen ook hier: Welk een uitnemende vereniging van personen! Hier zijn het actieve (bedrijvige) en contemplatieve (beschouwende) element, evenals bij Martha en Maria, in de schoonste verbintenis gebracht. En zij kwamen tot het graf. Niet alleen om Maria Magdalena ter wille te zijn, maar ook om te zien of het zo was, gelijk Maria Magdalena het hun bericht had. Zo mag en moet eigen onderzoek met het getuigenis van anderen, zelfs van de meest geloofwaardige medegelovigen, gepaard gaan. En deze twee liepen tegelijk; en de andere discipel liep vooruit, sneller dan Petrus, en kwam eerst tot het graf. Het geloof loopt hier de wetenschap vooruit, en de wetenschap haalt het geloof in. Johannes geloofde en Petrus onderzocht. Het geloof is een Goddelijk zien in de dingen Gods; de overtuiging door het wetenschappelijk bewijs is een menselijk zien in de dingen, dat op zichzelf kan feilen, maar dat met het geloof gepaard, het geloof te krachtiger en heerlijker maakt. Voorts kunnen zulke bijzonderheden niet anders geboekt worden dan door een ooggetuige. Johannes zelf was die ooggetuige, en heeft ons deze bijzonderheden geboekt. Zij staan hem nu in zijn hoge ouderdom nog zo klaar voor ogen, als toen hij ze in zijn jeugd aanschouwde. Immers, de leiding des Heilige Geestes sluit bij de heilige schrijvers hun eigen ondervinding niet uit, maar in. Wat wij zelven met onze ogen gezien en met onze handen getast hebben, heeft geen hogere bevestiging, maar alleen een hogere herinnering nodig. Daarom zegt Lukas te schrijven van de dingen, die bij de discipelen volkomen zekerheid hebben (Lukas 1:1); zegt Petrus: Ik zal naarstigheid doen bij alle gelegenheid, dat gij na mijnen uitgang van deze dingen GEDACHTENIS moogt hebben; want wij zijn geen kunstelijk verdichte fabelen gevolgd, toen wij u bekend gemaakt hebben de kracht en toekomst van onze Heere Jezus Christus; maar wij zijn AANSCHOUWERS geweest van zijne majesteit (2 Petrus 1:15,16); en zegt Johannes met zoveel woorden: Hetgeen wij gehoord hebben, hetgeen wij gezien hebben met onze ogen, hetgeen wij aanschouwd hebben en onze handen getast hebben van het Woord des levens dat verkondigen wij u (1 Johannes 1:1-3). Hoe het mogelijk is, dat bij zulke overtuigende bewijzen van de echtheid van al de Evangeliën, en in het bijzonder van het Evangelie van Johannes, die echtheid nog bestreden wordt, is een raadsel, dat alleen zijn oplossing heeft in een ongeregelde toestand van het verstand en van het hart der bestrijders. Trouwens, het ongeloof is een soort van waanzin, waarbij men zijn gezond verstand (Handelingen 25:25) verloren heeft. En als hij neerbukte, zag hij de doeken liggen; nochtans ging hij er niet in. Johannes mocht wel vooruitlopen, nochtans wil hij voor Petrus niet het graf ingaan. Johannes was de jongste, hij liet Petrus voorgaan. Niet alleen hier, maar telkens

als wij Petrus en Johannes bijeen vinden, zien wij Johannes, als de jongere, zich altijd gedragen als de mindere. Simon Petrus dan kwam en volgde hem, en ging in het graf, en zag de doeken liggen, en de zweetdoek, die op zijn hoofd geweest was, zag hij niet bij de doeken liggen, maar in het bijzonder, in een andere plaats samengerold. Deze bijzonderheden, hoe gering op zich zelven, zijn van het allerhoogste gewicht als bewijzen, dat hier de losmaking der doeken met de hoogste orde en zonder alle overhaasting heeft plaatsgehad. Trouwens, waar Goddelijke dingen geschieden, geschieden zij volmaakt, ook naar het uitwendige. Orde is één der hoofdsieraden van al Gods werken. Toen ging dan ook de andere discipel er in, die eerst tot het graf gekomen was, en zag het, en geloofde. Johannes geloofde, dat de Heere was opgestaan; wat hij zag, gaf hem de indruk, dat hier niets anders kon hebben plaats gehad. Hem ontbrak nog wel de volkomen zekerheid, maar toch, hij vertrouwde, dat zich de zaak naar deze zijde moest en zou oplossen. Wat hij opmerkte, bracht hem tot dit geloof, en hieruit zien wij de waarde ook der kleinste zaken. De orde, die Johannes in het liggen der grafdoeken aanschouwde, bracht hem tot het geloof, althans tot het aanvankelijk geloof aan des Heeren opstanding; want er is een geloof, dat niet buiten het aanschouwen kan blijven, en dat was het geloof der discipelen. Zekerlijk hadden zij moeten geloven, dat de Heere was opgestaan, omdat de Heere zelf dit voorspeld had; doch dan zou dit geloof niet genoegzaam voor hen zijn geweest, om het Evangelie aan de volken te verkondigen; daartoe moesten zij volstrekt noodzakelijk oog- en oorgetuigen zijn van 's Heeren opstanding, door Hem zelven na zijn opstanding te zien en met Hem te verkeren. En hier ziet gij, als overal, de diepe onkunde van de ongelovigen, die menen, dat de discipelen zeer wel Jezus aan Israël en de volken konden verkondigen, zonder Jezus gezien te hebben als opgestaan, of, hetgeen hetzelfde is, zonder dat Jezus was opgestaan. Bij ons echter verandert deze zaak geheel. Wij moeten geloven zonder te zien, en ons geloof is, juist door niet te zien, het rechte, het volmaakte geloof. Eenvoudig, omdat wij niet kunnen zien, wat de discipelen konden en daarom moesten zien. Dit neemt echter niet weg, dat ook wij bij ons geloof moeten trachten te zien, wat ons mogelijk is te zien, en daarbij veel wat ons duister en raadselachtig is, bij ons moeten wegleggen, daar het zich later wel in klaarheid bij ons oplossen zal. Ja, al schijnt ons een zaak Gods geheel onverklaarbaar en afgesneden voor verstand en gemoed, dan nog moeten wij alle baren en buien over ons heen laten stuiven en stormen, en ons terugtrekken in dat binnenste heiligdom des geloofs, waarin wij in de zekere verwachting verkeren, dat alles zich door Gods almacht en liefde in een heerlijke uitkomst zal oplossen. Want zij wisten nog de Schrift niet, dat Hij van de doden moest opstaan. Gij ziet, de kernbron der waarheid, der wetenschap Gods, de hoogste wijsheid, is de Schrift. De gelovigen, de kinderen Gods, putten gedurig uit die bron, om hun dorst naar kennis, naar kennis der hemelse dingen te lessen. Aan die kernbron toetsen zij alles, en alle leer, die met de uitspraken der Schrift niet overeenkomt, al ware zij afkomstig van de uitnemendsten, wijsten en vroomsten man der wereld, ja al ware zij afkomstig van een engel uit de hemel, verwerpen zij. Er is maar één volstrekt goddelijke waarheid, en deze is ons in de Schrift gegeven. Wat buiten de Schrift tot ons komt, moet of met de Schrift overeenkomen, of niet door ons worden aangenomen; want God is alleen de Waarachtige, en alle mensen kunnen de leugen voor waarheid houden. Johannes geloofde, want zij wisten nog de Schrift niet, dat Hij van de doden moest opstaan. Johannes wil hiermee ongetwijfeld zeggen, dat hij geloofde, maar niet uit de rechten grond; hij geloofde uit hetgeen hij zag, terwijl hij allereerst de Schrift had moeten geloven. Doch de discipelen dachten in deze ogenblikken geheel niet aan de Schrift; en zo zien wij ook hier, dat ook met het geloof veel onwetendheid kan samengaan. Dit ogenblik geloofde Johannes wel in Jezus, maar niet in hetgeen Hij gezegd had. Dit is zeer verschillend en kan toch samengaan, voor een tijd, niet voor altijd. Er zijn voorzeker onder ons mensen, die het ten hoogste kwalijk zouden nemen, wanneer wij tot hen zeggen zouden, dat zij niet in Jezus geloven. En toch geloven zij niet in hetgeen Jezus van zich zelven getuigd heeft. Hun geloof rust niet op de Schrift, maar op hun persoonlijke opvatting en godsdienstige gemoedelijkheid, en geen zandwelling is onvaster. Zij moeten,

zullen zij behouden worden, er toe komen, om die eerbied voor de Schrift te betonen, die de discipelen ook hier de Schrift betonen. Immers, deze spreken van haar alsof zij een levend persoon is, die in alles de eerste stem heeft. Trouwens, de Heilige Schrift is het getuigenis van de Heilige Geest, en vertegenwoordigt Hem. Daarom zei Stefanus tot de ongelovige Joden: Gij hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oren, gij wederstaat altijd de Heilige Geest, gelijk uwe vaderen alzo ook gij. Wie van de profeten hebben uw vaderen niet vervolgd? en zij hebben gedood degenen, die tevoren verkondigd hebben de komst des Rechtvaardigen, van welken gij nu verraders en moorders geworden zijt, Handelingen 7:51,52. De discipelen dan gingen wederom naar huis, zich verwonderende bij zich zelven over hetgeen geschied was. Dit laatste lezen wij niet bij Johannes, maar bij Lukas (Lukas 24:12), en wel van Petrus alleen, doch geldt zeker Johannes evenzeer. Niettegenstaande Johannes geloofde en Petrus dezelfde bijzonderheden zag als Johannes, verkeerden zij nochtans in die onklare gemoedstoestand, waarin men zich niet kan verheugen, maar enkel verwonderen over hetgeen geschied is. Trouwens, er zijn zoals wij zo even zeiden, en om het gewicht der zaak herhalen, zaken, die men onmogelijk ten volle geloven kan, zonder ze te zien. Ik vraag u daarom nogmaals: Zoudt gij het mogelijk achten, dat de discipelen aan Jezus waarachtige lichamelijke opstanding uit dood en graf geloven konden, zonder Jezus zelf na zijn opstanding persoonlijk te zien? De ongelovigen zeggen ja, maar welke onzinnigheden zeggen zij niet. Wij zeggen neen! het is onmogelijk. De aard der zaak eiste bij de discipelen volstrekt het aanschouwen van de opgestane Christus, zouden zij het geloven, volkomen geloven, zó geloven, dat zij het anderen als onbetwistbare waarheid konden voorhouden. Zij hadden Jezus zien sterven en begraven, zij moesten Hem ook weder uit dood en graf opgestaan zien. Het één eiste het andere op volstrekte wijze. Jezus te zien sterven en begraven en Hem niet opgestaan te zien, en toch te geloven, dat Hij opgestaan is, is boven de mens en tegen de mens, omdat het ten hoogste onnatuurlijk is. Immers, de lichamelijke opstanding uit het graf is een zichtbare zaak. Zij valt onder het bereik der waarneming, en zij moet dus onder het bereik der waarneming gebracht worden, zal zij als waarheid worden erkend. Met andere woorden, wat van het goddelijke te zien is, dat moet ook gezien worden, zal het als goddelijk gekend en erkend worden. Het is hiermee als met alle andere wonderen. Een onzichtbaar wonder is voor ons geen wonder, geen onmiddellijke tussenkomst Gods, en kan onmogelijk door ons als zodanig erkend worden; dat te eisen ware een volstrekte ongerijmdheid. Indien dus de Heere zich na zijn opstanding niet aan zijn discipelen door vele gewisse kentekenen als de levende uit dood en graf had getoond, en niet éénmaal of tweemalen, maar vele dagen lang met hen omgegaan, gegeten, gedronken en gesproken had, de discipelen zouden in de lichamelijke opstanding des Heeren niet hebben kunnen geloven in die zin, dat zij er volkomen zeker van waren. Men kan alleen naar waarheid getuigenis geven van hetgeen men met eigen ogen gezien, met eigen handen getast heeft, en zulk een getuigenis geven de apostelen van de opstanding van Christus. Zij getuigen niet wat zij geloven op grond van enig getuigenis, maar wat zij zelven gezien en gehoord hebben. En nu gevoelt gij dan ook, dat alleen op zulk een oog- en oorgetuigenis ons geloof zonder te zien mogelijk is. Wij geloven de lichamelijke opstanding van Christus, welke wij niet met eigen ogen door het zien van de opgestane Christus zelf konden aanschouwen, op het getuigenis van mannen, die de Heere zelf als de levende uit dood en graf gezien en met Hem omgegaan hebben, en die door God zelf met vele wondergaven, als zoveel geloofsbrieven voorzien werden, om hen door alle tijden heen de van God wettig geroepene, bevoegde en onwraakbare getuigen in deze zaak te doen zijn. Geloven wij nu dit getuigenis niet, zo geloven wij God niet, en zijn ten hoogste schuldig, zonder ook maar een enkele verontschuldiging te hebben. En Maria. Hier en vervolgens wordt Maria Magdalena meermalen alleen Maria genoemd. Zij heette ook alleen Maria, maar om haar te onderscheiden van de andere Maria's, werd zij gewoonlijk Maria Magdalena of Maria van Magdala genoemd, omdat zij afkomstig was van Magdala, een stadje aan de westelijken oever van de Galilese zee, Mattheus 15:39. Stond buiten bij het graf,

wenende. Maria was naar de discipelen heengegaan, opdat zij raad zouden schaffen, en nu gingen deze naar huis. Zij schenen wel niet alle hoop opgegeven te hebben, dat de zaak zich ten goede zou oplossen, maar toch, zij gingen heen. Maria ging niet heen; zij bleef. Men kan ook te vroeg naar huis gaan. Maria vraagde hen niet: wat hebt gij gezien? en zij zeiden het haar ook niet. Ieder was bezet met zijn eigen gedachten. De beide discipelen gingen heen en lieten haar alleen staan. Zij bleef staan wenen voor de ingang van het graf. Zij bleef; haar ongeduld en overhaasting van straks waren voorbij, want deze hadden haar niet gebaat. Zij meende door de discipelen uit hare onzekerheid te komen, doch die onzekerheid was gebleven en nu nog vermeerderd. Zij bleef wenende en wachtende; doch waar wacht zij op? Dit weet zij niet. De liefde redeneert niet. Hoe dikwijls moeten wij zeggen: dat heb ik zonder reden gedaan, maar ik kon niet anders. Meermalen zegt ons ook het geloof door een zeker voorgevoel, dat eerst later tot klare bewustheid wordt, dat men niet heengaan moet, dat de redder nabij is; en zo ontving dan ook Maria de zegen des blijvens, der getrouwheid. Laat ons zeggen, zoals het is: de Heere bestuurde de zaak zó, dat zij bleef, omdat Hij haar de volle begeerte van haar hart wilde geven. Zij gevoelde zich geheel alleen gelaten; doch dit verstrekte haren drang om te blijven. De gelovigen zoeken de Heere soms het meest en het liefst in het eenzame, en de Heere zoekt ze ook soms het eerst en het liefst in die eenzaamheid op. Maria bleef bij het graf, het ledige graf, alsof er nog iets uit zou te voorschijn komen. Soms kan men van een plaats niet weg. Dierbare herinneringen binden er ons niet alleen aan vast, maar het is ons alsof er nog iets gebeuren moet, dat ons zal troosten. De kracht van de opgestane Christus werkte kennelijk in Maria, en bereidde haar voor op de ontmoeting van de Heere zelf. Vandaar dat het graf des Heeren zulk een grote aantrekkingskracht voor haar had. Zij kon er niet vandaan. Trouwens, de liefde is als de magneet: zij trekt aan en wordt aangetrokken. In het Frans zijn deze denkbeelden uitnemend verenigd: het woord l'aimant betekent zowel de beminnende als de magneet. Christus was haar aantrekkingspunt, haar zon. Zij was als een planeet, en elke planeet beschrijft een eigen baan rondom de zon. Maria liet zich dan ook door geen andere planeten van hare baan aftrekken. Zij bewaarde haar eigenaardige persoonlijke betrekking tot de Heere. Zij had, zoals wij gezien hebben, een betrekking van dankbare wederliefde tot de Heere, zoals maar weinigen hadden. Zij was de ellendigste onder de ellendigen geweest, en nu de meest verloste des Heeren, en daarom evenaarde zij in de betoning van hare liefde de boetvaardige zondares. Misschien is uit deze eenheid van hare liefde, de vereenzelving harer personen ontstaan. Zij hadden beiden de Heere lief met een liefde, welke door de wereld een dwepende liefde wordt genoemd; doch zalig de mens, die de Heere zo liefheeft als deze beide vrouwen de Heere liefhadden. Of kan men de Heere, of hetgeen hetzelfde is, kan men God te veel lief hebben? Neen, zij dweepten niet, maar zij hadden lief met geheel hare ziel en met al hare krachten en gedachten. Maria bleef staan bij het graf van Jezus, en hoe stond zij daar? Alleen in gedachten verdiept en verstrooid? Neen, zij stond er ook wenende. o, Dat wenen heeft zulk een grote betekenis in het menselijk leven! Gelijk de regendruppels de aarde week en vruchtbaar maken, zo doen dat ook de tranen het hart. Wat zien wij dikwijls op tegen het storten van tranen: en hoe weldadig zijn ze meestal. Zeker zijn er velerlei tranen: tranen van aards verdriet over wereldse dingen en van droefheid over treffende verliezen; tranen, die wij om anderen en die wij om ons zelven vergieten. Doch al deze tranen moeten wij ten laatste verwisselen voor tranen om Jezus; want wie weent om Jezus te hebben, wie naar Jezus weent, die zal zekerlijk vertroost worden. Doch kwamen de tranen bij Maria dan ook niet in de eerste plaats voort uit een bloot natuurlijk gevoel? Zeker, doch men kan het bloot natuurlijk gevoel zo maar niet afsnijden van het geestelijk gevoel; men kan de oude mens en de nieuwe mens zo maar niet van een scheiden, gelijk men de bolster doet van de vrucht. Velen zijn er, die het willen, en die er met de ruwe bijl op inhouwen, evenals de houthakker op het dode hout. Doch wij roepen dezulken toe: Houwt zo niet, en hakt zo niet; want gij hakt niet in het dode hout, maar in het levende vlees, en dat mag niemand doen, dan die er verstand van heeft, dan de heelmeester; anders snijdt men met het wilde vlees ook de

zenuwen, aderen en het leven af. Zeker, de oude mens moet van de nieuwe mens losgemaakt worden; maar dat vereist geestelijk scheikundige bewerkingen, welke door geen minder persoon dan door de Heilige Geest zelf kunnen ten uitvoer gebracht worden. Of meent gij het zelf te kunnen doen? Ach, velen hebben het beproefd, hebben de wereld verlaten en zijn op eenzame bergen en in akelige spelonken of sombere kloosters gaan wonen, maar overal hebben zij hun oude mens mede moeten dragen. Ja er zijn, die hun lichaam gepijnigd, gegeseld, doorstoken, bedorven hebben, maar de oude mens hebben zij niet van zich kunnen scheiden. Dat kan God alleen doen, en dat doet Hij ook alleen. De Heilige Geest leert ons, gedurende ons leven de oude mens afsterven, en in onze dood doet Hij de oude mens voor goed sterven. Ik herinner mij hier, hoe bij een godvruchtig en verstandig predikant in Duitsland, een Baptist (een prediker van de doop der bejaarden) kwam, die hem wilde beduiden, dat de doop door de predikant, als kind ontvangen, niets betekende, en dat hij zich daarom opnieuw moest laten dopen. De predikant antwoordde: "Mijn vriend! als ik door uwe doop mijn oude mens kwijt kon raken, ik zou bereid zijn, mij niet éénmaal, maar zesmaal opnieuw te laten dopen; doch daar dit niet het geval is, zo wil ik mij maar met mijn één doop vergenoegen." De Heere zelf alleen kon Maria genezen van hare te vleselijke gehechtheid aan hetgeen voor ogen is, en Hij zou het ook doen. Nochtans ontving de op deze wijze wenende Maria de aanschouwing des Heeren, omdat haar gevoel, bij al het vleselijke, dat het aankleefde, toch bij haar voortkwam uit een van liefde brandend geloof tot de Heere. Immers, de Heere is niet enkel de Meester, maar ook de Heelmeester; Hij bestraft, Hij slaat, Hij wondt, maar Hij vertroost, verzacht en geneest ter zelfder tijd. Hij bestraft de Emmaüsgangers, maar wandelt tegelijk met hen en openbaart zich aan hen. Zo moeten ook wij bestraffen en tegelijk in de liefde blijven, en dat onmiddellijk tonen. Voorts is het opmerkelijk, dat Jezus zich niet alleen het eerst openbaarde aan de vrouw, als de vertegenwoordigster van de eerste zondares, maar dat ook de ogen, die Hem het eerst zagen, van droefheid wenende ogen waren. Immers was ook hiermee Maria Magdalena de waardige vertegenwoordigster van Eva bij de Heere, terwijl de Heere altijd het meest dezulken nabij is, die de meeste behoefte aan Hem hebben. En dat is natuurlijk. Vraag aan de moeder, die een krank kind heeft: welk kind zij onder al hare kinderen op dat ogenblik het meeste lief heeft? en zij zal antwoorden: het kranke kind. En dat zich de Heere aan de meest bedroefde van ziel het eerst openbaart, geschiedt tot herstel van het evenwicht bij de zijnen. Waar Hij een meerdere droefheid ziet ontstaan, daar geeft Hij ook altijd een hogere blijdschap, Als zij dan weende, bukte zij in het graf. Hoe natuurlijk is deze beweging van Maria. Men kan niet langdurig alleen staan en niets doen dan wenen. Zij wilde nu ook weten, wat Petrus en Johannes in het graf hadden gezien en waarover zij zich zo verwonderd hadden. Zij bukte zich daarom, niet alleen om in het graf te zien, maar zij ging er in, om zich als het ware zelve volkomen te overtuigen dat het werkelijk ledig was. En hiermede is zij het beeld van alle gelovigen; wie niet eerst het graf van Jezus ledig ziet, die verschijnt de opgestane Christus ook niet. En zag twee engelen in witten klederen zitten, één aan het hoofd en één aan de voeten, waar het lichaam van Jezus gelegen had. Lukas noemt ze (Lukas 24:4) twee mannen in blinkende klederen. Welk een verrassende aanschouwing! Zij zelve had kort tevoren in het graf gezien, en Petrus en Johannes waren er in geweest, nochtans hadden geen van allen de engelen gezien. Deze hebben, zoals wij straks zeiden, de macht zich onzichtbaar te houden, of zich zichtbaar te openbaren, al naar het oogmerk is, dat bereikt moet worden. Nu Maria echter alleen was en bij het graf vertoefde, moest zij vertroost worden, en daartoe werden hare ogen geopend, zodat zij de engelen zag. Zij, die door zeven boze geesten bezeten was geweest, en dus wist van welk een schrikvolle aard de helse invloeden zijn, zag nu twee van die reine geesten, die uitgezonden zijn tot dienst dergenen, die de zaligheid beërven zullen. Deze verschenen haar hier, zoals zij terstond zou vernemen, als twee troostengelen tot een voorbereiding en inleiding van de komst des allerhoogste Vertroosters, de Heere. En hoe zag zij ze? Zij zag ze gezeten. Het zitten is het teken van het volbrachte werk. De engelen waren niet met iets bezig, maar zij zaten stil, als

wachtende op Maria's komst. Zij zag ze zodanig gezeten, dat de afstand tussen hen beide de juiste afmeting was van het lichaam des Heeren, zoals het in het graf gelegd en door Maria zelve gezien was. Zo aanschouwde Maria dan hier de vervulling van de schaduw in het heilige der heiligen des tempels, de verwezenlijking van het voorafbeeldend verzoendeksel, van de troon, de zetel der genade, aan welks twee einden de Cherubijnen stonden, die het met hun vleugelen overschaduwden. Ja, in het levenloze lichaam van de Heere der heerlijkheid zagen de engelen de zalving van de heiligheid der heiligheden, Daniël Da 9:24 (de wijding tot het hogepriesterlijke koningschap) van Christus, de Zoon Gods, juist omdat Hij in zijnen dood de verzoening der zonde, de openbaring der genade van God was. En vertegenwoordigde het gestorven lichaam des Heeren zijnen dood, en daarmee de verzoening der zonde, zo vertegenwoordigde de opstanding van de Heere in datzelfde lichaam de vrucht van die verzoening: het eeuwig heerlijk leven, het leven der opstanding in heerlijkheid. Wat bij Christus kort na elkander en volkomen moest geschieden (leven naar de geest en opstanding in het lichaam uit het graf) kon en mocht bij de zijnen niet anders geschieden dan met een tussen verloop van tijd, die Gode alleen bekend is, naar het woord des Heeren: Ik zal ze opwekken ten uitersten dage. Voorts mogen wij uit de plaatsing der engelen in het graf afleiden, dat het lichaam des Heeren ook in het graf geen ogenblik alleen is geweest. De twee engelen hadden zich geplaatst, de één aan het hoofd, de andere aan de voeten des Heeren, wachtende op het ogenblik der opstanding des Heeren, om Hem alsdan, gelijk wij reeds gezegd hebben, onmiddellijk ten dienst te zijn. Treffend, niet waar? Daar buiten zit een wacht van krijgslieden, daar binnen een wacht van engelen. Wij weten zo weinig van de engelenwereld, dat wij slechts hier en daar, overeenkomstig een woord der Schrift, een enkelen blik daarin durven wagen. En zo lezen wij ook, dat de engel Michael met de duivel twistte en handelde van het lichaam van Mozes. (Judas 1:9) Misschien bestond deze twist daarin, dat de satan het lichaam van Mozes door Israël wilde laten vinden. Ten einde er Israël afgoderij mede te doen bedrijven, (iets, dat God kennelijk wilde voorkomen door Mozes op een voor mensen onbekende plaats te begraven); maar dat hem dit door Michael, die in een bijzondere betrekking door God tot Israël gesteld was (Daniël 10:13 12:1), belet werd. Hoe dit zij, zoveel is wel aan te nemen, dat de engelen Gods, evenals zij de zielen van Gods kinderen naar de hemel dragen alsook hun gestorven lichamen kostelijk achten, als het zaad van de eeuwigen oogst der heerlijkheid, en er de wachters van zijn tot aan de morgen der opstanding. En die zeiden tot haar: VROUW: WAT WEENT GIJ? De engelen vragen naar de oorzaak van hare droefheid. Zij wisten het wel, maar zij wilden, dat deze liefhebbende ziel hare smart zou uitstorten, om haar ten volle te kunnen vertroosten. Men moet toch eerst zijn wonden tonen, zullen er de balsemdruppels in gegoten kunnen worden. Zij zeide tot hem: OMDAT ZIJ MIJNE HEER WEGGENOMEN HEBBEN, EN IK WEET NIET WAAR ZIJ HEM GELEGD HEBBEN. Zij herhaalt aan de engelen dezelfde woorden, die zij tot Petrus en Johannes gezegd had, en toont ons daarmee, wat het eigenlijke middelpunt van hare gedachten en aandoeningen was: de vrees, dat het lichaam van Jezus door vreemde handen geroofd en dus voor haar voor altijd verloren zijn zou. Hare tranen waren dus tranen naar Jezus, niet naar de levende Jezus; deze had nog geen plaats in hare gedachten, maar naar de dode Jezus. Nu Hij gestorven was, nu was haar zijn lichaam alles. Zij wilde het met de andere vrouwen de laatste ere op de hoogste wijze bewijzen, en nu was haar de gelegenheid daartoe ontnomen! Zij ziet twee engelen in witte klederen, doch zij let er niet op dat het engelen zijn, maar spreekt tot hen als tot gewone mensen. Ook laat zij zich door hun tegenwoordigheid en toespraak niet aftrekken van hare gedachten aan het wegnemen van het lichaam des Heeren. Wat zij straks tot de discipelen gezegd had en nu weder tot de engelen zegt, zal zij een ogenblik later herhalen aan de man, dien zij tot het graf hoort komen en voor de hovenier houdt Welk een liefelijk toonbeeld is hier. Maria voor ons. Wat toch is een Christen? Het is met twee woorden te zeggen: Het is een mens, die buiten Jezus niet kan leven. Zulke Christenen waren al de discipelen des Heeren, zulk een Christin was Maria bij uitnemendheid; zulke Christenen en

Christinnen moeten wij allen zijn of worden. Wie nog zonder Christus kan leven, die heeft datgene nog niet begrepen, waartoe hij gegrepen is. Jezus moet ons de onmisbare zijn; Hij moet ons eigenlijk, geestelijk, eeuwig leven zijn, zodat wij als Paulus kunnen zeggen: Ik leef, doch niet meer ik; Christus leeft in mij, en hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons van God, die mij liefgehad heeft en zich zelven voor mij overgegeven heeft, Galaten 2:20. Zeker, tot die hoogte of liever tot die diepte des geloofs komen wij niet op eenmaal; soms moet er veel tijds voorbijgaan en vele beproevingen worden doorgestaan, eer Jezus het volle leven onzer ziel is; maar daartoe moet het komen, zal het bij ons eenmaal waarlijk vrede zijn. O, ik weet, dat de Heere het rokend lemmet niet uitblussen, en het gekrookte riet niet verbreken, ja, het allerkleinst oprecht geloof niet afwijzen zal; maar toch, wij moeten het doel des Heeren met ons niet uit het oog verliezen, en niet blijven staan aan het begin van de loopbaan, maar daarop voortgaan biddend en wakend, strijdend en lijdend, totdat de Heere in ons leeft, en wij in de Heere, tot heerlijkheid des Vaders, door de Heilige Geest, die de vereniger is van 's Heeren geest met onzen geest. Maria had dus aan de engelen niet genoeg. Gij weet hoe de Roomse kerk grote afgoderij bedrijft met de engelen. Maria beschaamt en bestraft hier die kerk, en gebiedt haar Alleen Jezus te zoeken als de enige Heer; en waar de Heere is, daar komen zijn dienaars, de engelen vanzelf. De engelen zijn uitnemende, reine, hemelse wezens, en wie zou ze niet als dienaren van de Heere en van zijn uitverkorenen liefhebben; maar zij kunnen een zondige ziel niet eens vertroosten, veel minder behouden, gelijk zij ook Maria niet vertroosten konden; want zulk een ziel zoekt Jezus, en Jezus alleen. Ja, alleen Jezus zelf kon Maria troosten, zelfs zijn dood lichaam zou haar in haar tegenwoordige droefheid getroost hebben, als het haar maar gegeven ware geworden. Maar engelen neen! Al moge ook daar, waar engelen zijn, de hemel op aarde zijn, Maria kent geen hemel zonder Jezus. En zo blijft er dan niets voor haar over dan dat Jezus zelf komt, om haar te troosten, en Hij zelf komt en troost haar, en maakt haar tot een toonbeeld der waarheid, dat wie Hem met tranen zoekt, Hem met vreugde, de hoogste vreugde zal vinden. En als zij dit gezegd had, keerde zij zich achterwaarts, en zag Jezus staan, en zij wist niet, dat het Jezus was. Waarschijnlijk hoorde zij de voetstappen des Heeren, die grafwaarts kwam, achter zich, en keerde zij zich onwillekeurig om, ten einde te zien of er ook iemand kwam, van wie zij die hulp kon verkrijgen, welke zij van de jongelingen in het graf niet scheen te mogen verwachten. Zij zag nu Jezus, doch kende Hem niet. Ook daarin is zij het liefelijk beeld van de Christus zoekende ziel. Hoe dikwijls stond Jezus vóór u, vóór mij en wij kenden Hem niet. Herinnert gij u niet met mij uit uw vroeger leven, hoe dikwijls ons verstand, onze verbeelding, ja ons hart getroffen werd door een woord of een daad van Jezus, en daarop een uitgang der ziel naar Hem volgde? Doch deze ging weder voorbij, en daarmee waren wij de Heere voorbijgegaan. Trouwens, Hij moet zich aan ons openbaren, ook bij onze naam aanspreken, zullen wij Hem blijvend kennen. Jezus zeide tot haar: VROUW, WAT WEENT GIJ, WIE ZOEKT GIJ? De Heere vroeg haar hetzelfde wat de engelen haar gevraagd hadden. Evenwel vroeg Hij haar nog iets meer dan de engelen deden. Hij vroeg haar ook: wie zoekt gij? De Heere zei haar hiermee de oorzaak van hare droefheid te kennen; zij weende omdat zij niet vond wat zij zocht. Altijd spreekt de Heere ons aan met vragen, die ons uitlokken om te zeggen, wat er in ons hart is, en die ons niets opleggen, dan waartoe Hij ons kracht gegeven heeft om het te dragen. Merkt nu ook op dat het allereerste woord van de opgestane Christus geen ander is dan dat van Vrouw! Het is weder één van die heerlijke harmonieën der Schrift, die haar volstrekte goddelijkheid bewijzen, voor wie nog voor bewijzen vatbaar is. Ook de Satan heeft het eerst de vrouw aangesproken, en haar tot zonde verleid, en nu de verzoening der zonde volbracht was, nu de gekruisigde en gestorven Christus als de Overwinnaar des doods zich openbaarde, nu het zaad der vrouw de slang de kop vermorzeld had, nu was het ook weder de vrouw, die als zodanig het allereerst door de Heere werd aangesproken, en wel (zoals wij straks zeiden) een vrouw, die alvorens zij door Christus verlost werd, een tweede Eva was, zoals geen andere vrouw in de heilige geschiedenis voorkomt, of ooit geweest is. Maria

Magdalena was het wederopnemings- en wederaanknoopingspunt van de volstrekt goddelijke lijn, die in Eva gebroken en gevallen was. Zij, menende dat het de hovenier was, zeide tot Hem: HEER! ZO GIJ HEM WEGGEDRAGEN HEBT, ZEG MIJ WAAR GIJ HEM GELEGD HEBT, EN IK ZAL HEM WEGNEMEN. Het was een vergissing van Maria, de Heere aan te zien voor de hovenier; toch was deze vergissing geestelijk genomen zo groot niet. De Heere was de hovenier, doch niet van Jozefs hof, maar van het paradijs Gods. De eerste Adam was ook tot bewaring van de lusthof Gods gesteld, en dus een hovenier. Dit zijn van die goddelijke denkbeelden, die door de aardse dingen heen schemeren, gelijk het licht door het glas, en altijd weder bewijzen dat de auteur der Schrift de Heilige Geest is. De Heere zelf geeft ons recht, Hem als zulk een hovenier te beschouwen. Hij, die gezegd heeft: Mijn Vader is de landman, is dezelfde, die in het Hooglied (Hooglied 5:1) zegt: Ik ben in MIJN hof gekomen, o mijn zuster, o mijn bruid! Maria herkende de Heere niet. Hoe zou dit ook in haren toestand mogelijk zijn geweest? Zij dacht niet aan haren levenden, maar aan haar dode Heere. Daarbij was het nog duister in de morgenschemering, en waren hare ogen bovendien verduisterd van tranen. Doch dit alles zou niet gehinderd hebben, zo hare ogen niet, als die der Emmaüsgangers, gehouden waren. De Heere spreekt altijd door de allerkleinste zaken de allergrootste waarheden uit, want Hij is de Heere, die in het minste sneeuwvlokje een wonder doet aanschouwen, dat de verenigde kunstkrachten van alle mensen eindeloos te boven gaat. Maria moest de vertegenwoordigster zijn der waarheid, welke nu na de opstanding des Heeren dubbele kracht ontving: dat het geloof niet allereerst moet zijn uit het aanschouwen, maar uit het gehoor. Geheel het volk Israëls had de Heere der heerlijkheid vóór zijn dood gezien in de heerlijkheid zijn woorden en werken, doch wat baatte het hun? Zij hadden Hem niet beschouwd als de Zoon van God, maar als een mens gelijk alle mensen. En nu ziet Maria de Heere na zijn dood; doch wat baat het haar? Zij beschouwde Hem niet als de Heere der heerlijkheid, maar als de hovenier van Jozef. Eerst moest het Woord des Heeren dat aanschouwen zijn volle kracht geven. Blijkbaar was Maria enigszins geruster, nu zij meende de hovenier van Jozef bij zich te hebben; deze was een bevriend man, en nu kwam het denkbeeld bij haar op, dat deze wel het lichaam des Heeren kon verplaatst hebben. En wat begeerde nu Maria van deze hovenier? Dat hij haar, indien hij soms het lichaam des Heeren had weggenomen, zou tonen waar het was, opdat zij het weder in het graf kon brengen, waar het onder hare hoede in veiligheid zou zijn en gezalfd kon worden. Gij herkent uit deze hare woorden haren toestand. Zij was, zoals wij zouden zeggen, als buiten raad. De ene teleurstelling was bij haar gevolgd op de andere. Zij wist niet meer wat te doen, en toch de liefde meent alles te kunnen doen, als zij maar een opening ziet, een hulp, een uitkomst, en dat meende Maria in de nieuw aangekomene te zien. Haar gevoel overheerste blijkbaar haar verstand, en als dat het geval is, zegt men soms dwaze dingen, waarover de wijzen der wereld ons uitlachen, omdat zij beweren, dat wij als gelovigen voortdurend ons verstand kwijt zijn, en ons alleen door ons gevoel laten leiden tot dromerij en dweperij. Doch zij vergissen zich. In de beginne kan het geloof iets kinderlijks hebben, dat door de wereld als kinderachtig wordt uitgekreten; maar verontrust er u niet over, kinderen van God! Laat het geloof maar uitwerken, en het zal zeer verstandig worden, meer verstandig dan al de wijzen der wereld tezamen. Jezus zeide tot haar: MARIA! Thans openbaart de Heere zich aan Maria. Waardoor? Door een woord, en wel door een enkel woord. Hij noemt hare naam. Wederom, zoals wij reeds opmerkten, tot belichaming van de grote waarheid, waarin onze zaligheid ligt: dat God ons roepende, ons bij onze naam, ons zelf, persoonlijk roept. Zo riep Hij Abram, Mozes, Samuel, en nu Maria en later Saulus bij hun namen. En welke is nu de naam, waarmee de Heere ons allen roept? Die van zondaar. God roept de zondaar tot bekering. Zalig wie deze naam voor de zijne erkent; hij hoort zich door God zelf roepen tot de zaligheid, en wordt zalig. En hier hebt gij nu de eenvoudige oplossing van het groot geheim des geloofs en des ongeloofs. Wie zich niet voor verloren houdt, vraagt, ziet, hoort naar geen Jezus, die alleen het verlorene zoekt, en laat Hem voorbijgaan. Dat wij allen in de volstrekten zin des woords

zondaren en zondaressen voor God en dus verlorenen zijn, is een waarheid, welke alleen door het geloof wordt erkend. Het ongeloof meent het beter te weten, en meent daarom ook zich zelven te kunnen redden. Het handelt onverantwoordelijk; het neemt het onzekere voor het zekere; het stelt eigen mening boven het getuigenis van God; het zal eindigen in radeloosheid. Wat de gelovigen betreft, zij moeten de Heere eerst leren kennen uit zijn woorden, alvorens zij Hem zien. Zijn woord moet in ons bewaarheid worden: Zalig zijn zij, die niet zullen gezien hebben, en nochtans zullen geloofd hebben. En hoe heerlijk is deze zaligspreking voor ons, die de Heere niet meer kunnen zien. En hoe heerlijk is het daarbij voor ons, dat wij zijn Woord hebben, waarmee Hij tot ons spreekt, en waaruit wij Hem kunnen leren kennen zoals Hij is, als de algenoegzame Zaligmaker van zijn volk. Daar, in deze heerlijke Schrift, die voor ons ligt, liggen zijn woorden. Slaat ze open, die bladen van het boek aller boeken, en hoort Hem spreken die het leven is, en gelooft in Hem, opdat gij Hem eenmaal aanschouwt, levende als Hij, in eeuwigheid zalig en heerlijk. Wij hebben gezegd, dat de opstanding des Heeren was als de opgang der zon; eerst de schemering, dan de dageraad, dan de morgenstond, en na die vermenigvuldiging van licht, de zon zelve. Zo ziet gij het ook hier bij Maria. Zij ontvangt altijd meer licht. Eerst ziet zij de steen van het graf weggenomen, daarna ziet zij de Heere zelf weggenomen en het graf ledig, vervolgens ziet zij de engelen, en ten laatste de Heere zelf. En zo zal het ook met ons zijn. Wij zullen altijd meer voorbereid en ingeleid worden tot de aanschouwing van de Heere in heerlijkheid. Eerst zochten wij Hem met tranen, met een verbroken en verslagen hart, wenende over zijn dood en onze zonde, en de steen is van ons graf afgewenteld, maar nog staan wij voor de dood en is het leven ons niet geopenbaard. Nog zien wij enkel onze zonden en niet de Zaligmaker onzer zonden. En nu verschijnen ons de engelen Gods uit de hemel in de gedaante onzer broederen en voorgangers, met des Heeren woorden in hun mond, en bereiden ons voor tot de aanschouwing des Heeren zelf; en dan is het vrede in ons en rondom ons, voor eeuwig. En zo zal het ook bij ons sterven zijn. Ook dan zal het bij ons gaan van licht tot licht en zullen de schaduwen der doodsvallei altijd meer voor ons verdwijnen, totdat Gods engelen ons omhoog zullen gedragen hebben tot de Heere in het volle licht. Immers, wat is de dood voor de Christen anders dan wat het vuur was voor de drie jongelingen in de brandenden oven. Het verteerde niets aan hen, dan hun banden. Zij zich omkerende. Zo had dan Maria, na deze vermeende hovenier hare vraag gedaan te hebben, zich weder van de Heere af, en naar het graf heen gekeerd; nu echter keerde zij zich weder naar Jezus heen, en Zei RABBOUNI! Hetwelk is gezegd: MEESTER! Uit haren naam kent zij de zijne. Niemand kon haren naam zó noemen, als Jezus die noemde. Wordt niet de slapende wakker door het noemen van zijn naam? Welnu, Maria, hoe diep in gedachten verzonken, komt thans terstond tot haar volle bewustheid. Zij keert zich om, en antwoordt op haar naam met de zijne. Hare ogen zijn geopend, nu kent zij Hem, nu ziet zij Hem. O, die opening der ogen, welk een heerlijk wonder is het van God! Als onze ogen geopend worden, dan zien wij God, en anders zien wij enkel de dingen der aarde. En zulk een opening der ogen geschiedt bij ons niet enkel bij onze bekering, éénmaal voor altijd, maar er heeft ook bij ons een voortdurende opening der ogen plaats. Eerst zien we de Heere zelf in zijn aanbiddelijke heerlijkheid, maar daarna zien wij altijd meer wie de Heere in zich zelven en wie Hij voor ons is; of liever, wij zien alsdan de ene heerlijkheid na de andere uit Hem te voorschijn treden, door de opening van Schriftuurplaatsen, door onze geestelijke ondervindingen, in één woord: door de onderwijzingen des Heilige Geestes in zijn leidingen en wegen. Immers, hoeveel zien wij thans met klare ogen, waarvoor wij toen wij eerst bekeerd werden, nog blind waren! Rabbouni, het was dezelfde naam, waarmee zij Hem vroeger aansprak. De Heere sprak haar aan bij haar gewone naam, zij doet hetzelfde; want de liefde kiest juist de eenvoudigste namen voor die zij liefheeft. De naam Rabbouni is echter een verhoogde uitdrukking van het woord Rabbi, en wil in onze taal zoveel zeggen, als: liefste Meester! Het was een met geestdrift uitgesproken naam, en de geestdrift der liefde verhoogt en versterkt altijd het woord, dat van haar uitgaat. Maria sprak tot de Heere, maar ook met slechts

een enkel woord. Zij kon op dit ogenblik niet meer spreken, de veelheid en de overmacht harer aandoeningen belette het haar; doch de veelheid der woorden doet het niet, maar de oprechtheid doet het. Gelijk de Heere alles wat in zijn hart was tot Maria zeide in het noemen van haren naam, zo Maria alles wat in haar hart was in het noemen van zijn naam. Doch dat ene woord moest zij dan ook spreken. Op des Heeren toespraak moet één Hem gelovend, Hem aanbiddend antwoord volgen. Jezus zeide tot haar: RAAK MIJ NIET AAN. Gij kent uit vele voorbeelden des Heeren gewoonte, om de aandoeningen terstond af te leiden. Maria was blijkbaar een vrouw van innige, maar tegelijk heftige gemoedsbewegingen. Aan 's Heeren voeten gezonken, had zij die omklemd en vast gehouden, en dat mocht niet. Vandaar dat schijnbaar harde woord: Raak mij niet aan! Een zacht woord zou niet geholpen hebben. Sterke aandoeningen moeten met krachtige middelen tot hun evenwicht gebracht worden. En nu zegt de Heere dit wel in de eerste plaats bepaald tot Maria, om de uitingen harer liefde te heiligen, maar Hij zegt dit niet minder tot ons. De Heere is ook voor ons de tederste liefde, en toch wil Hij, dat wij op een eerbiedigen afstand blijven. Is het om ons te minder te bevoorrechten? Neen, maar om ons te meer tot zegen te zijn. Zo houdt ook de zon de planeten op een afstand, en die afstand is de behoudenis der planeten, zonder dezen afstand zouden zij in de zon vallen en verteren. Daarbij moeten wij echter nog opmerken, dat hetgeen de Heere hier niet aan Maria Magdalena toeliet, Hij dit toeliet aan de andere vrouwen, die Hij later ontmoette (Mattheus 28:9). Want bij deze was het aangrijpen zijner voeten niet voornamelijk, als bij Maria, de uitdrukking ener hevige gemoedsaandoening, maar meer die van haar aanbidding, gelijk uitdrukkelijk gezegd wordt: Zij tot Hem komende, grepen zijn voeten en aanbaden Hem. Indien nu de Heere deze hulde van zich had afgeweerd, dan zou het ongeloof hebben kunnen zeggen: "Christus zelf heeft aanbidding van zich afgewezen"; doch Hij, van wie de Vader beval, dat al de engelen Gods Hem, de Zoon, zouden aanbidden (Hebreeën 1:6), wees nooit de aanbidding af van mensen, welker Heere en Verlosser Hij was en bleef, ofschoon Hij hen naast zich plaatste in zijn liefde en genade. Want Ik ben nog niet opgevaren tot mijn Vader. Dit woord verzacht het voorafgaande. Het geeft er de betekenis aan: "Laat het u ditmaal genoeg zijn, Mij gezien te hebben. Ik ben nog niet voorgoed heengegaan, en kom nog gedurende enige tijd tot ulieden terug." Wij zien dus hier tegelijk en als in één adem wederzien en scheiding, gemeenzaamheid en verwijdering; doch welke verwijdering! ene verwijdering in liefde. Intussen moeten wij reeds hier opmerken, dat de opstanding des Heeren een aanvankelijke hemelvaart was, die eerst in de zichtbare hemelvaart, veertig dagen na de opstanding, hare voltooiing ontving. De Heere was niet opgestaan tot het oude aardse, maar tot het nieuwe hemelse leven, en de terugkomst tot zijn discipelen zou niet meer bestaan in het zijn en blijven met hen, maar enkel in openbaringen van zich zelven aan hen gedurende veertig dagen. Maar ga heen tot mijn broederen. De aanbidding des geloofs is heerlijk, maar na het geloof zelf volgt onmiddellijk het werk des geloofs. Wij houden bijzonder van lange gesprekken, vooral bij het onverwacht wederzien van geliefde betrekkingen; maar de Heere spreekt meermalen slechts weinige woorden en wekt ons terstond op tot de volbrenging van die woorden. Maria had een hoger werk te doen, dan zich over te geven aan hare aandoeningen. Zij werd door de Heere tot ene apostel in gesteld, die aan de apostelen het eerst het Paasevangelie moest verkondigen. Neen, de eerste dag der week was geen dag van rust, maar van geestelijke werkzaamheid, met korte onrust en eeuwige blijdschap gepaard. De aanschouwing van de levende Heiland moest onmiddellijk gevolgd worden door de verkondiging van deze Goddelijke, heerlijke gebeurtenis, waarop de zaligheid van de zondaar rust. Niet eigen genot is het doel van de gelovige, maar mededeling van het ontvangene. Mijne broederen! welk een woord. Tot nu toe had Hij zijn discipelen niet rechtstreeks met die naam genoemd. Alleen had Hij gezegd: Wie is mijn moeder en wie zijn mijn broederen? en daarop zijn hand uitstrekkende over zijn discipelen, geantwoord: Ziet mijn moeder en mijn broeders. Ook had Hij in de gelijkenis van het oordeel over de volken gezegd: Wat gij aan één van deze mijn minste broeders gedaan hebt, dat hebt gij aan Mij gedaan. Maar rechtstreeks had Hij hen

tot hiertoe nog niet met die naam onderscheiden. Doch de Heere is altijd verrassend voor de zijnen. Reeds had Hij zijn discipelen vrienden genoemd, toen het kruis nabij was, en nu de grote scheiding op handen is, noemt Hij hen bij geen anderen naam dan die van zijn broederen, overeenkomstig het woord van Psalm 22:22,23: Verlos mij uit des leeuwenmuil en verhoor mij van de hoornen der eenhoornen, zo zal ik uwen naam mijn BROEDEREN vertellen; in het midden der gemeente zal ik U prijzen. Dit woord van de innigste geestelijke verwantschap, deze hoogste benaming had Hij tot aan zijn opstanding ongebruikt gelaten, opdat het de zijnen zou kenbaar worden, dat hoe meer Hij zich lichamelijk van hen verwijderde, Hij zich geestelijk te nauwer met hen verbond. De liefde is een toenadering, die altijd inniger wordt, al is het ook niet op uitwendige wijze. Dikwijls is een grote afstand aan de ene zijde een grotere toenadering aan de andere zijde. Het komen van Christus naar het vlees, in zijn lichamelijke verschijning op aarde, was niet het hoogste; maar het kennen van Hem door de Heilige Geest is de ware en alleen zaligmakende kennis van zijn gezegende persoonlijkheid op aarde, waarop de aanschouwing van zijn persoon en het delen in zijn heerlijkheid na de dood onfeilbaar volgt. Het is hiermee wederom als met de zon, die des zomers het verst van ons af is, en ons toch het meeste geeft van hetgeen zij heeft. Het komt aan op een rechtstandige plaatsing onder de zon der natuur en onder de Zon der gerechtigheid. Ook deze Zon is over allen opgegaan; maar niet allen staan tot haar in dezelfde betrekking. Daarom is het bij de één winter, bij de ander lente, zomer en herfst niet alleen, maar bij de één is het dag en bij de ander is het nacht of schemering. En zeg hun: IK VAAR OP TOT MIJN VADER EN TOT UW VADER, TOT MIJN GOD EN TOT UW GOD. Hier hoort gij, dat de Heere van zijn opvaart spreekt in de tegenwoordige tijd. Hij zegt niet: Ik zal opvaren, maar: Ik vaar op. Trouwens voor de Heere was nu de hemel en de aarde één gebied geworden en voer Hij onzichtbaar op en daalde Hij onzichtbaar neder, zo dikwijls dit met zijn oogmerken overeenkwam. De woorden des Heeren tot Maria: Ik ben NOG NIET opgevaren tot mijn Vader, ontvangen hierdoor de betekenis van: Ik ben nog niet voor U opgevaren ten hemel. Want de opvaart voorgoed, de laatste afscheidneming van zijn discipelen moest uit de aard der zaak zichtbaar geschieden. Zij moesten ook van zijn heengaan naar de hemel kunnen getuigen als van hetgeen hun ogen gezien hadden. Voorts vereenzelvigt zich de Heere niet, maar verenigt Hij zich met de zijnen. Hij zegt niet: Ik vaar op tot ONZE Vader en tot ONZE God, maar tot MIJN Vader en UW Vader, tot MIJN God en UW God. Eerst moet het kindschap en het verbond der genade als bestaande in Christus alléén, blijkbaar worden, en dan deelt Hij het zijne mede aan de zijnen. Christus is het Hoofd; doch wat het Hoofd heeft, vloeit af op de leden. Christus wil nooit en nergens alleen staan, maar overal en altijd in gemeenschap met de zijnen; nochtans is Hij alleen God en mens, en zijn de zijnen in en door Hem mensen Gods. Ofschoon wij het daarom geen gelovige ten kwade zullen duiden (zulke bekrompenheden voegen ons noch iemand), veel minder tot zonde rekenen, wanneer hij in de eenvoudige oprechtheid zijns geloofs en zijner liefde tot God zegt: Mijn Vader! zo moeten wij toch ook hier opmerken, dat dit in de eigenlijke zin alleen Christus toekomt te zeggen, en ook door niemand in de Schrift gezegd is. De Heere zeide daarom ook niet tot iedere discipel afzonderlijk: Als gij bidt, zo zeg: MIJN Vader; maar: zegt: ONZE Vader. Ook de aanroeping van de Heere als Vriend en Broeder ligt geheel buiten de lijn der Heilige Schrift. De gemeenzaamheid van een hogere tot ons geeft ons geen recht op onze gemeenzaamheid tot hem. De koning van Frankrijk zegt tot iedere pair: Mon Cousin (mijn neef!) Doch geen pair zal ooit tot de koning zeggen: Mon Cousin, maar: Sire. Ik weet wel, dat ik dit reeds meermalen heb opgemerkt; doch daar het verkeerde blijft voortgaan, moet de terechtwijzing ook blijven voortgaan. En zegt nu niet, dat dit spitsvondigheden zijn; want ze zijn het niet, maar veeleer bijdragen of bijlagen tot de grote waarheid, dat Christus niet een mens is als wij, maar waarachtig God én mens, die als zodanig onze verlossing heeft teweeggebracht en alleen teweegbrengen kon. Immers als Christus niet tegelijk waarachtig God en mens ware, maar alleen God of alleen mens, dan zou Hij, door zijn persoonlijkheid tussen God de Vader en ons te plaatsen, niets anders hebben kunnen doen, dan

wat de maan doet, als zij zich tussen de zon en de aarde plaatst: de zon en daarmee de aarde verduisteren. In plaats dat Christus alsdan God de Vader aan ons zou geopenbaard hebben, zou Hij Hem voor ons hebben verborgen, door al het licht van de Vader op zich alleen te laten stralen en hiermee zich in de plaats van de Vader te stellen. Doch nu Christus zo waarachtig God is als Hij mens is, straalt de eeuwige Godheid des Vaders door zijn mensheid heen tot ons mensen, en openbaart de Zoon ons de Vader in al zijn liefde en de Heilige Geest in al zijn krachten. Nu is Christus geen vreemd lichaam, geen maan, die tussen de zon en de aarde staat, en slechts aan éne zijde licht ontvangt en teruggeeft, maar een zon in de menselijke natuur, die aan de ene kant al de stralen opvangt van de zon boven de menselijke natuur en ze door zich heen latende, aan de andere kant aan de aarde, aan ons teruggeeft. Tot uw Vader en tot mijn Vader, tot uw God en tot mijn God. Christus begint hier met zijn Godheid en eindigt met zijn mensheid. Hij treedt, zoals wij zeiden, hier gelijk overal in een wederkerige gemeenschap, en doet een heilige, verheven ruiling. Hij geeft ons zijn Vader als onze Vader, en neemt onze God over als zijn God. Immers, Christus is door zijn menswording, lijden en sterven en wederopstanding uit dood en graf het Hoofd geworden van het genadeverbond, waarin God zegt: Mijn volk, en de zondaar zegt: Mijn God! Gij ziet dan ook nu, in welk verband dit: Mijn God staat met het: MIJN God, MIJN God! waarom hebt Gij Mij verlaten? Door mens te worden, heeft de Zoon de Vader tot zijn God willen ontvangen voor ons. Staande in onze plaats, was zijn Vader voor Hem de God des Verbonds, en riep Hij, de Zoon, als zodanig de Vader aan in het midden van de verlating, die Hij als onze Borg vanwege onze zonden ondervond. Na als de Borg der zondaren verlaten te zijn geweest, werd Christus uit kracht van het verbond der genade, dat Hij inriep, uit de verlating verlost, en bleef zijn Vader voor Hem, naar zijn mensheid, zijn God, even waarachtig als deze voor Hem, naar zijn Godheid, zijn Vader bleef. Vandaar, dat de Heere Jezus hier tegelijk als in één adem spreekt van zijn God én Vader, en dat de apostelen meermalen van de GOD en VADER van onze Heere Jezus Christus spreken. Beide uitdrukkingen zijn aan de Goddelijke en menselijke persoonlijkheid des Heeren onafscheidelijk verbonden. Dat de Heere vóór zijn offerlijden de Vader nooit zijn God, maar altijd zijn Vader noemde, heeft zijn reden juist daarin, dat het offerlijden nog niet volbracht was, hetwelk door de daarop gevolgde opstanding de volmaaktheid aan alles geven, de kroon op alles zetten moest. Maria Magdalena ging en boodschapte de discipelen, dat zij de Heere gezien had, en dat Hij haar dit gezegd had. Zo was dan Maria Magdalena de eerste verkondigster van de blijde boodschap van de opstanding des Heeren. Gij ziet, het Evangelie is niet anders en kan niet anders zijn dan een blijde boodschap van God aan de mensen. Immers wat is het Evangelie anders dan de verkondiging, dat God alzo lief de wereld heeft gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe? De komst des Zoons van God in de wereld, in de mensheid, ziedaar de hoogste blijdschap, die God de zondaren kan bereiden en bereid heeft. Dat hebben de engelen Gods op de velden van Bethlehem bij des Heeren geboorte uitgeroepen, en dat herhaalden zij bij het geopend graf des Heeren. De Heere is opgestaan! ziedaar de blijmaar, die de eerste blijmaar: Christus is geboren! moest opvolgen door alle eeuwen der Christelijke kerk heen. En hier ziet gij de volslagen verblinding van hen, die menen, dat Christus niet is opgestaan, en ook niet behoefde op te staan, om voor ons te zijn wat Hij voor ons wilde zijn. Doch wat wilde Christus, volgens de mening dezer lieden, dan voor ons zijn? Een Verlosser van zonde, van dood, van oordeel? Neen, maar een zedenleraar en een zedelijk voorbeeld; en zeker, daartoe is geen opstanding van Christus uit de dood nodig. Doch daartoe is in het geheel geen Christus nodig; daartoe zijn ons Mozes en de profeten, Job en Salomo in hun uitnemende spreuken en uitspraken alleen genoeg. Christus is in de wereld gekomen om zijn volk zalig te maken van hun zonden. Zijn volk. Wie zijn zijn volk? Die mensen, die weten wat de zonde is en wat zij teweegbrengt; die God kennen zowel in zijn heiligheid als in zijn liefde. Voor die mensen is Christus, ontvangen uit de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria, gekruisigd, gestorven,

begraven, opgestaan ten derden dage, ten hemel gevaren en zittende ter rechterhand Gods, de grote blijdschap Gods; want in Christus heeft de zondaar zijn algenoegzame Zaligmaker. Zonder die Jezus is hij de ellendigste, met Hem, door Hem, en in Hem de gelukzaligste aller mensen. Doch vanwaar komt het dan nu, dat zo weinig oprechte Christenen die hogere blijdschap, welke ons in Christus gegeven is, werkelijk genieten? Het komt door hun toestand in deze wereld. De apostel Paulus zeide het in de sterkste bewoordingen: Indien wij alleenlijk in dit leven op Christus zijn hopende, zo zijn wij de ellendigste van alle mensen (1 Corinthiërs 15:19). Al kunnen wij hem dat niet in diezelfde mate nazeggen, toch is het ook bij ons niet anders. Onze zaligheid in Christus bestaat in hoop op de toekomst, en onze zonden, bezwaren, tegenspoeden, verliezen, bestaan in het heden. Zeker reisde de Moorman zijn weg met blijdschap; maar wie onzer is niet in die toestand van hoge zieleblijdschap geweest, toen hij bekeerd en door Gods genade en kracht overgezet werd uit het rijk der duisternis in dat des lichts, uit dat des Satans in dat van God door het geloof in Jezus? Doch na de doop onder de geopende hemel werd de Heere zelf in de Woestijn geleid, om verzocht, om beproefd te worden, en te openbaren dat Hij werkelijk Gods Zoon was; en na de verheerlijking op de berg kwam de uitgang, die Hij te Jeruzalem moest volbrengen. En zo is het ook in onze mate bij ons. De uitgang van Israël uit Egypte was een vrolijke uitgang, en de verdelging van Farao's heir werd met muziek en zang en dans gevierd; maar daarna kwam de reis door de woestijn. De aanneming tot kinderen Gods is boven alles heerlijk en een oorzaak van vreugde maar de opvoeding der kinderen Gods voor de hemel in een wereld van zonde en bestrijding Gods, is ook voor hen een strijd, een worsteling ten bloede toe met de vijanden van God, en dat zonder dat zij er in zich zelven de kracht toe hebben. Van God en van God alleen moet die kracht afgebeden en in de gelove verwacht worden. Niet tevergeefs zegt daarom de verhoogde Heiland, gelijk in al zijn brieven aan de gemeenten van Klein-Azië, zo ook in de laatsten: DIE OVERWINT, Ik zal hem geven te zitten met Mij in mijn troon, gelijk als Ik overwonnen heb, en ben gezeten met mijn Vader in zijn troon. (Openbaring 3:21). Waar een overwinning behaald wordt, daar is strijd. En nu, die strijd om in te gaan in het ons door God toegezegd en verzekerd Kanaän maakt, dat wij niet ten volle blij kunnen zijn. Eerst toen Israël ingegaan was, toen het in Kanaän onder de wijnstok en de vijgenboom neerzat, kon het ten volle blij zijn, en zo kunnen wij ook eerst in de hemel ten volle blij zijn. Nochtans kunnen wij ook nu blij zijn en zijn wij blij in de Heere, in zijn bezit, in zijn Woord, in zijn beloften, in zijn openbaringen aan ons door de Heilige Geest, hetzij in uitreddingen of in vertroostingen, en kunnen en moeten wij ons altijd meer in Hem verlustigen. En daarin is nu Maria Magdalena ook ons ten voorbeeld. Zij weende, zolang zij de doden Heere niet had terugontvangen; zij was ten hoogste verblijd, toen zij Hem levend terugontving, en deze hare blijdschap bleef, en kon niet van haar genomen worden; nochtans werd die blijdschap getemperd, omdat de Heere zelf weder van haar werd weggenomen, en zij nu wachten moest tot aan haar dood, om weder in zijn onmiddellijke tegenwoordigheid te zijn, en alzo Hem weder ten volle voor eeuwig te bezitten. Dat wij een Zaligmaker hebben, gelijk Jezus is, dat moet op aarde onze hoogste blijdschap zijn en blijven en altijd meer worden, totdat wij bij Jezus in de hemel zijn, bij wie alleen de allerhoogste, de volkomene, de nooit eindigende blijdschap des Vaders en des Heilige Geestes is. Maria werd het allereerst met de aanschouwing des Heeren verwaardigd. Konden de andere vrouwen of discipelen zich daarover beklagen? Neen, ofschoon alles vrije genade is aan de zijde Gods, zo zorgt God toch altijd, dat er aan de zijde des mensen niets zij, dat zijn genade tot willekeur zou maken. Of waar heeft God ooit de minder getrouwe meer lief gehad dan de meer getrouwe? De allereerste verschijning van de Heere aan Maria Magdalena was een beloning voor hare getrouwheid. Zij was de Heere gevolgd tot bij het kruis, tot aan het graf bij zijn begraving, en nu, bij zijn opstanding, was zij tot het graf gekomen, en Hem niet vindende, heengegaan, maar teruggekeerd en gebleven, zonder aan heengaan te denken, alvorens zij zeker zou weten, wat er met het lichaam des Heren geschied was. En zij, die Jezus zó zoekt, zou zij Jezus niet vinden? Ja, zij

zou Hem het eerst vinden, het eerst zien, de eerste woorden horen, die na zijn opstanding uit zijn mond zouden worden gehoord. Ofschoon Maria Magdalena de Heere het eerst zag, zo was zij echter niet de persoon, door wie deze blijmare aan de mensen in het algemeen moest worden bekend gemaakt. Neen, zij moest het aan de discipelen zeggen, deze moesten het der wereld verkondigen. De Evangelieprediking geschiedt door de dienst van de één aan de ander; nochtans niet zonder orde, maar naar de hoogste orde, de orde van Christus. En als deze hoorden, dat Hij leefde en van haar gezien was, geloofden zij het niet. Wij herhalen hier uit Markus, wat Johannes hier onvermeld laat. Maria had hare boodschap gedaan, en de vreugde, waarmee zij dit deed, was een getuigenis van de waarheid van haar bericht. Doch het is opmerkelijk, dat het allereerst bericht van 's Heeren werkelijke opstanding beschouwd werd als een ijdel gerucht; en zo nauw is de smaad met Christus verbonden, dat zelfs de eerste tijding van zijn heerlijkheid geacht werd als een onwaarheid. Het ongeloof, zelfs in de discipelen, doet de Heere niets dan smaadheid aan; het wil wel voor waar aannemen, dat Jezus dood is, maar niet, dat Hij is opgestaan, terwijl geheel de hemel en geheel de aarde zeggen: "Wat zoekt gij de levende bij de doden? Deze gestorvene kon niet anders dan weder opstaan."

16:10 De Heer opgestaan.
En op de eerste dag van de week. Wij vinden hier voor de eerste maal in de Evangeliën gesproken van de eerste dag der week. Deze dag, door de Heer geheiligd zijnde door zijn opstanding uit de dood, stond nu en voortaan in het Koninkrijk Gods, bij de Christelijke gemeente aan het hoofd der dagen. Op die dag kwamen de discipelen bijzonder bijeen tot het gebed en de prediking, tot de broodbreking en zorg voor de armen (Handelingen 20:7 1Co 16:2), en komen wij thans nog bijeen tot hetzelfde doel. Treffend is het op te merken, dat dezelfde eerste dag der week, waarop de eerste schepping begon, de eerste dag werd der nieuwe schepping, die onveranderlijk volmaakt is. Trouwens, in de opstanding van Christus, of juister gezegd: in de uit de dood opstaande Christus begon die nieuwe schepping, en duurt zij eeuwig voort. Daarom zijn wel alle dagen even heilig voor de Christen, voorzover hij op geen enkele dag opzettelijk iets onheiligs verricht, maar deze heiliging is meer verborgen en bedekt door het dagelijks en huiselijk leven. Op de eerste dag der week toont hij dat naar buiten voor de gemeente en voor de wereld, door zich voor aller oog te onthouden van alles wat met de gedachtenis van 's Heeren opstanding uit de dood der zonde en te onzer rechtvaardigmaking niet overeenstemt. Immers, de dag die de Heere bijzonder geheiligd heeft, dient wederkerig door ons bijzonder geheiligd te worden. Daarbij vervangt, zoals wij reeds opmerkten, de eerste dag der week onder het Nieuwe Testament de laatste dag der week van het Oude Testament. De sabbatdag is door Christus heengegaan, en daarmee tot de dag der opstanding, des nieuwen, eeuwigen levens geworden, evenals de besnijdenis en het Pascha des Ouden Verbonds door Christus zijn heengegaan, en daarmee tot Doop en Avondmaal zijn geworden. Met andere woorden: al de Goddelijke instellingen onder het Oude Testament waren als zodanig voorafschaduwingen, en voorbereidingen, en profetieën van een hogere vervulling onder het Nieuwe Testament, dat in de dood van de Zoon Gods zijn kracht zou hebben. De uit de dood opgestane Christus is de nieuwe mens, en als de Eerstgeborene uit de doden het Hoofd der nieuwe mensheid, en zo maakt Hij alle dingen ook in het Koninkrijk Gods nieuw; en niet alleen nieuw, maar ook heerlijk. Slaan wij het oog op de Heere sedert zijn geboorte te Bethlehem tot op zijn dood op Golgotha, dan zien wij, dat de Heere uit de aarde genomen heeft al wat onaanzienlijk was, en dat Hij al de heerlijkheid die in Hem was en van Hem uitstraalde, uit de hemel had meegebracht. Hij werd geboren uit een maagd, die het offer der armoede (een paar jonge duiven) moest brengen. Zijn eerste rustplaats was een kribbe, en zijn laatste sponde een kruis, en tussen die beide kon Hij betuigen, dat de vossen hun holen en de vogels des hemels hun nesten hebben, maar Hijzelf geen eigen plaats, waar Hij het hoofd op kon neerleggen. Daarbij was zijn omgeving even onaanzienlijk. Zijn discipelen waren vissers en tollenaars, en Hij at en dronk en verkeerde doorgaans met de geringsten des volks. Er was dus aan Jezus niets heerlijks van de heerlijkheid der wereld. En toen deze Hem door de Satan en later door het volk, dat Hem tot koning maken wilde, aangeboden werd, wees Hij die af. Daartegenover was er in Jezus en openbaarde zich uit Jezus heerlijkheid op heerlijkheid: de heerlijkheid zijn onbesmette en onbesmettelijke heiligheid in zijn wandel, zijn alles overtreffende wijsheid in zijn woorden, zijn alle leed opheffende liefde in zijn wonderen, doch al deze heerlijkheden waren uit de hemel. En nu het lijden des doods geleden was, nu zou Hij tot die hemel zelf ingaan, en daarmee wederkeren tot die heerlijkheid, die Hij bij de Vader had voordat de grond van de wereld gelegd was, om ze mede te delen aan de zijnen. En zo worden in Christus voor de zijnen niet alleen alle dingen nieuw, maar ook verheerlijkt, reeds hier. Natuurlijk niet in volle werkelijkheid, maar in beginsel. Want dezelfde weg, die de Heere is gegaan, moet ook zijn gemeente gaan: doorlijden tot heerlijkheid. Doch het lijden is een tijdelijke, voorbijgaande, en de heerlijkheid een eeuwigblijvende zaak. En zo is dan ook de afzondering van de eerste dag der week tot de dag des Heeren een aanvankelijke verheerlijking van de sabbat, Welke in de eeuwigheid haar voltooiing ontvangt. Daar zal tegelijk de eeuwige sabbat of rustdag zijn van alles wat aards is en de eeuwige werkdag van alles wat hemels is. Laat na de sabbat, zeer

vroeg in de morgenstond. Hoe nauwkeurig deze tijdsbepalingen zijn, het juiste tijdstip van 's Heeren opstanding uit het graf is niet vermeld, en is niet te bepalen. Zulke juistheden behoudt God zich voor alleen te weten. Zijn werk is altijd in het verborgen en voor ons onzichtbaar, en als het voor ons zichtbaar wordt, dan heeft het reeds lang bestaan. Als de moeder het leven der vrucht onder haar hart voelt, dan heeft het vruchtje reeds lang geleefd. En zo is het met alles. God alleen weet het juiste begin en het juiste einde van alle dingen. Wij zien slechts enkele van de middenschakels. Daarom is het zo dwaas, niet aan wonderen Gods te willen geloven, omdat zij de zichtbare, de voor ons kenbare wetten der natuur te boven of te buiten gaan. Wat van Gods werken te zien en te kennen is, is zeker wel het minste van Gods werken. Het meeste daarvan ligt op onzichtbaar gebied, en wat weet de mens daarvan? Niets. Staat niet ook onze eigen geest met zijn gedachtewereld voor het grootste gedeelte op onzichtbaar gebied, en wie kan van zijn eigen geest verklaren vanwaar hij zijn gedachten neemt, alvorens hij die uitspreekt in woorden, en hoe zijn geheugen ontelbare gedachten in zich opneemt en als levenloos maakt, opdat ons denkvermogen ruimte hebben om geregeld te werken? Deze zijn allemaal geheimen, die niemand kan weten dan God alleen, en hoe zouden wij dan de Geest van God grenzen zetten, die Hij niet kan te buiten gaan, en veeleer zeggen: Een God die geen wonderen kan doen, is niet de waarachtige God, maar een afgod, of liever is geen God. Ziet, er geschiedde een grote aardbeving. Reeds terstond hebben wij hier een wonder Gods. En wat is eigenlijk een wonder Gods? Een bijzondere tussenkomst Gods, die uit haar aard verborgen is, maar die zich als zodanig tegelijk openbaart. Gods onzichtbare daden hebben zichtbare uitwerkselen, en die uitwerkselen zijn overeenkomstig zijn onzichtbare daden. En nu is de aardbeving het ontzettendst natuurverschijnsel dat wij kennen. Trouwens, het allerhoogste voegde alleen voor de allerhoogste persoon op aarde, voor de Heer der heerlijkheid, en voor de allerhoogste zaak die er plaats had: de opstanding van Gods Zoon uit dood en graf. Wat is bij zulk een teken het bulderen van het geschut bij de komst van een vorst tot zijn volk? Ach, de geringheid van de mens blijkt uit de geringheid der middelen die hem ten dienste staan. Hier beefde, ja schudde de aarde, (want het was een grote aardbeving) toen de Zoon van God uit haar schoot opstond als de Overwinnaar van de dood. Voorts is het opmerkelijk, dat ook bij de dood des Heeren een grote aardbeving plaats had (Mattheus 27:51,52). Ook dit was de Heere waardig. Die aardbeving was een teken van de opening der aarde voor de Heere, om Hem te ontvangen, en voor zijn ontslapen heiligen, om hen uit te laten. En is niet nog de dood voor ieder Christen een aardbeving, die zijn huis schudt tot in de grondvesten, en tegelijk, als te Fillippi, de deuren zijner gevangenis doet openspringen, om er vrij door uit te gaan? Want een engel des Heeren, nederdalende uit de hemel, kwam toe, en wentelde de steen af van de deur des grafs. Was de grote aardbeving het Gode waardig teken der grote zaak die er met de hoogsten persoon geschiedde, niet minder Gode waardig was het afwentelen van de steen door de hand eens engels. In hetzelfde ogenblik, dat de Heere in het graf leefde, en opstond van de plaats waar Hij gelegen had, waren er twee engelen in het graf gereed, van welke Lukas en Johannes spreken, om de Heere te ontdoen van het lijnwaad met specerijen, dat zijn lichaam omving, Hem de zweetdoek van het hoofd te doen, en Hem het thans voegend kleed toe te reiken, en opende de engel, waarvan Mattheüs hier spreekt, het graf, opdat de Heere zou uitgaan. Gij ziet, de Heere trad in dat nieuwe, Goddelijke leven, waarin de engelen de alleen dienstdoende geesten zijn, eerst voor Hem en dan voor de zijnen. Bij het graf van Lazarus deed de Heere door de omstanders de steen van het graf wentelen en de opgestane Lazarus ontbinden van zijn lijkgewaad. En zat op dezelve. Namelijk nadat de Heere het graf was uitgegaan. Toen plaatste zich de engel op de steen als op zijn zetel. Trouwens, het moest blijken, dat het verbreken van het zegel des Joodse raads door een hemelse macht geschied was. Aan wie? Aan de wachthebbende soldaten, van wie de engel de wacht nu overnam. Daartoe diende ook het schrikwekkende van de gedaante des engels. En zijn gedaante was gelijk een bliksem, en zijn kleding wit gelijk sneeuw. De engelen zijn bekleed met die heerlijkheid, of gekleed in die

eenvoudigheid, als met hun zending overeenkomt. De wachters, door des Heeren vijanden bij het graf gesteld, moesten de engel in zulk een hemelse heerlijkheid zien, om de indruk te ontvangen die zij aan hun meesters mededeelden. Voor de discipelinnen en discipelen des Heeren legde deze engel en vervolgens de later verschijnende engelen hun majestueuze gedaante af, en openbaarden zij zich aan hen als waren zij jongelingen of mannen uit de mensen. Dit zegt Markus ons reeds terstond van deze engelen, die hij alleen Ons aantoont als sprekende met de vrouwen, terwijl hij van de wacht geen melding maakt, zoals alleen Mattheüs doet (Markus 16:5). Ziet ook in een ander opzicht de waarheid der Schrift. Aan de engel, die de deur van het graf opent, aan de dienaar des Heeren, wordt Goddelijke majesteit toegeschreven, en van de Heere zelf wordt geen enkel woord gesproken hoedanig zijne gestalte was, toen Hij Opstond in het nieuwe leven. Trouwens, het was dezelfde Jezus van vroeger, bij wie de hoogste heerlijkheid innerlijk woonde in zijn Godheid, en die geen uitwendige heerlijkheid nodig had om zich als zodanig te doen kennen. Gij gevoelt dan ook nu, dat aan des Heeren verheerlijkte mensheid, zoals deze uit het graf was opgestaan, geen uitwendig zichtbare heerlijkheid voegde zolang Hij op aarde was, en geen der zijnen zag ook aan Hem zodanige heerlijkheid. Eerst op zijn troon, in het midden van zijn verheerlijkten in de hemel, zullen wij Hem, als bij Mozes en Elia op de berg der verheerlijking, zien in al zijne heerlijkheid, in die ongeschapen heerlijkheid, die Hij bij de Vader had, voordat de grond der wereld gelegd werd. Zo zag Hem reeds Johannes op Patmos. En uit vrees voor hem zijn de wachters zeer verschrikt geworden, en werden als doden. Wij zien hier hoe geheel die schilders van de geschiedkundige waarheid afdwalen, die de Heere in zijn opstanding voorstellen als de wachters verschrikkende, zodat deze vloden. Neen, zo iets deed de Heere niet; dat was beneden Hem. Na zijn opstanding openbaarde Hij zich niet meer aan de wereld, zoals Hijzelf tevoren gezegd had (Johannes 14:19,22), maar aan de zijnen alleen. De wereld, het ongeloof had de Heere gezien in zijn leven en Hem overgeleverd in zijn lijden, zij zou Hem niet zien in zijn heerlijkheid dan als Rechter ten oordeel. Ook dat had de Heere tevoren gezegd (Johannes 12:35,36,48). Doch ook aan de zijnen openbaart zich de Heere niet als opstaande, maar als opgestaan, en het is dus een tweede fout der schilders, die de Heere voorstellen als opstaande. Dat ogenblik is niet zichtbaar geweest, en moet daarom ook niet afgebeeld worden. En zie hierin nu weder één van die talloze bewijzen, die de Goddelijken oorsprong der Schrift onbetwistbaar maken. Een bloot menselijk schrijver zou ons de wijze hoe de Heere opstond, met de meeste uitvoerigheid hebben verhaald, omdat alleen wat des mensen nieuwsgierigheid prikkelt ook zijn meeste belangstelling trekt. Een menskundig schrijver voldoet dan ook graag, zoveel hij vermag, aan deze menselijke begeerte, en laat daarom niets in het verborgene, wat hij daaruit kan te voorschijn brengen. Hij weet, dat de mens een natuurlijke vijand is van al wat verborgen is, en alles open en bloot wil gelegd hebben. God echter handelt in zijn Schrift, gelijk in alles zo ook hier, tegen de natuur in. Hij laat overal de menselijke nieuwsgierigheid als zodanig onvoldaan, en zegt de mensen niet wat zij graag zouden willen weten, maar omgekeerd: wat zij niet graag willen weten, en omringt daarbij al wat Hij hun openbaart met tal van verborgenheden, die als zoveel wolken hun gezichtseinder begrenzen. Waarom? Omdat er plaats moet zijn voor het geloof, voor het vertrouwen op Gods Woord, getuigenis en belofte. God is Vader, en Hij wil dat zijn kinderen gaan aan zijn hand, en niet dat zij meesters zijn, die geen andere leidsman kennen dan hun eigen verstand. Daarbij is de ordening Gods: eerst geloven en dan aanschouwen, naar het woord des Heeren tot Martha: "Heb Ik u niet gezegd, dat, zo gij gelooft, gij de heerlijkheid Gods zien zult?" (Johannes 11:40). De wachters verschrikten van het alles overschitterend en verblindend licht van de gedaante en kleding des engels, zodat zij in het eerste ogenblik alle besef verloren en als doden waren, en nauwelijks van de schrik bekomen, vloden zij in allerijl. En terwijl zij vloden, trad de Heere uit het graf. Treffende tegenstelling, de Heere te zien in de volheid des nieuwen, Goddelijken levens, en de vijanden de doden gelijk. Het is een beeld van de grote waarheid, dat Christus voor de één ten val en voor de

ander ter opstanding, en zijn Evangelie voor de één een reuk des doods ten dode en voor de ander een reuk des levens ten leven is. Het ongeloof en het geloof maken hier het onderscheid en de scheiding. Het is ook opmerkelijk, dat de engel alleen door zijn verschijning de wachters verschrikte en vlieden deed, zonder een woord te spreken. Gij gevoelt: dit zou niet gevoegd hebben. De engel had geen boodschap aan hen, die niet tot het graf des Heeren gekomen waren dan met vijandige oogmerken; alleen voor de vrouwen, die Jezus zochten, had hij Woorden van troost en van leven. De engel, die van de opstanding des Heeren getuige was, kon geen andere woorden uitspreken, dan die der opstanding en des nieuwe levens, en deze gingen de wachters niet aan. Gij ziet, hoe Gode waardig hier alles geschied en beschreven is. En als het begon te lichten, toen de zon opging, kwamen Maria Magdalena en de andere Maria, de moeder van Jacobus en Jozef, en Salome, en gingen naar het graf om het te bezien, dragende de specerijen, die zij bereid hadden, en sommigen met haar. Merkt op, Maria de moeder des Heeren was niet bij deze vrouwen. Gij gevoelt ook, zij zou na zoveel openbaringen Gods en na de bevestiging der profetie van Simeon aan haar, aan deze plaats niet gevoegd hebben. Zij kon niet medegaan om de dode te zalven. Zij had ook dat woord in haar harte bewaard, waarmede de Heere gezegd had, dat Hij ten derden dage weder zou opstaan, en dat woord werd ongetwijfeld door de Heilige Geest in haar levend gemaakt met de herinnering, dat zij Jezus, nog kind zijnde, verloor, en na twee dagen Hem verloren te hebben, op de derde dag terug ontving. Deze zaak werd haar in deze dagen tot ene profetie, en zij wachtte nu tehuis in stilheid af wat God doen zou. Hare zuster Salome was echter onder de vrouwen die naar het graf gingen, en deze vertegenwoordigde de familie genoegzaam, om, zo nodig, de laatste eer aan het lichaam des Heeren te bewijzen. En zij zeiden tot elkander: WIE ZAL ONS DE STEEN VAN DE DEUR DES GRAFS AFWENTELEN? Zij spraken niet van de wacht aan het graf, maar enkel van de steen vóór het graf. Hieruit blijkt, dat zij onbekend waren gebleven met de verzegeling van het graf. Trouwens, God verbergt meermalen de grootste zwarigheden voor de zijnen, opdat het voornemen huns harten niet verijdeld worden. Indien toch de vrouwen geweten hadden, dat het graf des Heeren door zijn vijanden bewaakt en de steen des grafs door de Joodse overheden verzegeld werd, juist om de toegang tot het graf volstrekt af te sluiten, zij zouden niet naar het graf hebben kunnen of mogen gaan. Zelfs de gelovigste onder haar zou dit hebben moeten afraden, en zo hadden zij het offer hare liefde niet kunnen brengen. Ja, zij denken zelfs niet aan de zwarigheid van de afwenteling van de steen voor de deur des grafs, alvorens zij op weg zijn. Reeds dit was een zwarigheid, welke, als zij er vroeger aan gedacht hadden, haar tot het besluit zou gebracht hebben naar de discipelen te gaan, met het verzoek met haar mee te gaan. Maar God verbergt juist daarom veelal de zwarigheden voor ons, omdat Hij voornemens is ze op te heffen, alvorens wij er mee bekend worden; immers, vóór de vrouwen tot het graf kwamen, geschiedde de aardbeving, en werd de steen niet door een mensenhand, maar door die van een engel afgewenteld. Dit wisten echter de vrouwen niet, en zo bleef voor haar de zwarigheid bestaan en de vraag: Wie zal ons de steen van de deur des grafs afwentelen? Want aan de anderen kant laat God soms de zwarigheden voor ons bestaan, zodat wij er onder gebukt gaan, en wij er ons niet weten uit te redden, opdat Hij door dit te doen verheerlijkt worde. Nu zijn er wel altijd mensen, die zeggen, dat wij zelven de zwarigheden, die ons overkomen, uit de weg moeten ruimen, ook de steen, van welk graf dan ook; doch zulke mensen kennen noch de wil van God, noch de aard van het geloof. Zij weten niet, dat God zijn engelen uitzendt tot dienst van hen die de zaligheid beërven zullen, en dat het de aard des geloofs is, om op de eenmaal ingeslagen weg niet voor de zich opdoende zwarigheden terug te deinzen, of daarom terug te keren, maar om voort te gaan, ondanks de zwarigheden, ja, de onmogelijkheden om het doel te bereiken. De vrouwen waren zeker zonder bepaalde zwarigheid uitgegaan, doch eerst op weg rijst er ene zwarigheid voor haar op. Nochtans keren zij niet terug, maar gaan voort. Zo zal ook voorzeker menig zendeling zijn verre reis ondernemen, en zwarigheden ontmoeten die hij aanvankelijk niet zag, doch daarom zal hij niet terugkeren. Wanneer de uitgang goed, dat is: in

de gelove geschied is, dan zijn wij uitgegaan in de Naam van Christus, en Hij zal alle zwarigheden voor ons wegnemen in de weg des geloofs. Immers, het geloof heeft in de grond der zaak alleen met onmogelijkheden aan 's mensen zijde te doen. Toen het Israëlitische leger voor de Rode zee stond en achter zich het leger der Egyptenaren zag oprukken, was dit het woord van God tot Mozes: Zeg de kinderen Israëls, dat zij voorttrekken. En het geloof gehoorzaamt God. Immers het geloof is het uitvloeisel uit een volbracht werk: de zoenofferande van Christus, en volbrengt nu verder de Werken Gods met Goddelijken moed en Goddelijke kracht. Toen Luther zich voor de keizer en al zijne groten zou verantwoorden, klopte een hooggeplaatst persoon hem op de schouder, zeggende: "Monnikje, monnikje, wat doet gij?" Doch Luther liet zich daardoor niet afschrikken, want God was met hem. En had hij zich door dit woord laten afschrikken, dezelfde persoon, die het sprak, zou hem een lafaard genoemd hebben. En opziende, zagen zij, dat de steen afgewenteld was; want hij was zeer groot. Dit was voor de vrouwen in het midden harer droefheden en zwarigheden één van die zielverheugende verrassingen Gods, die ook wij meermalen in soortgelijke omstandigheden ondervinden. Trouwens, wij kunnen ons verzekerd houden, dat als wij discipelen en discipelinnen van Jezus zijn, en als zodanig uitgaan om Jezus te zoeken, alles ons zal meevallen, en alle zwarigheden vanzelf zullen opgeheven worden. Als gij met mij kon getuigen, hoevelen onzer, die mij horen, zouden moeten zeggen: "Wij zagen meermalen de steen van voor de deur des grafs voor ons afgewenteld, ja, bergen van zwarigheden opgeheven als voor onze voeten, en wij moesten er bij uitroepen: "Dat deed de Heere voor ons." En ingegaan zijnde in het graf, vonden zij het lichaam van de Heere Jezus niet. Zij zagen de steen afgewenteld, doch niet de engel daarop gezeten. De wachters waren gevloden en de discipelinnen des Heeren mochten niet meer verschrikt worden dan uit de aard der zaak vanzelf voortvloeide, en zo had zich de engel aan de ogen van elke vreemde, die tot het graf mocht komen of het voorbijging, onttrokken, en was hij binnen het graf teruggetreden. En het geschiedde, als zij daarover twijfelmoedig waren. Wij kunnen ons voorstellen, hoe teleurgesteld en ontroerd de vrouwen waren. Zij kwamen tot het graf om het lichaam des Heeren te zalven, en de specerijen daartoe werden door haar gedragen, en zo was haar eerste blik in het graf gericht naar de plaats, welke zij bij de begraving van 's Heeren lichaam zo nauwkeurig gadegeslagen en in het geheugen geprent hadden. Doch wat zij zeker meenden te vinden, vonden zij niet. Het lichaam des Heeren was er niet meer. Wat mag er mee gebeurd zijn? is de eerste gedachte, die bij haar opkomt, en de tweede, die hare gehele ziel in beweging brengt, is deze: Zou het ook door de overpriesters en hun trawanten ontvoerd zijn? Wie zou het haar zeggen? Ook deze zwarigheid, die zoveel groter was dan de eerste, zou haar van het hart genomen worden, en wel terstond. God had daarvoor gezorgd. Haar ogen opheffende van de plaats, waar het lichaam des Heeren gelegen had, zagen zij een jongeling, zittende ter rechterzijde, bekleed met een wit lang kleed, en werden verbaasd. Waren de vrouwen twijfelmoedig, toen zij het lichaam des Heeren niet in het graf vonden, zij ontstelden daarbij hevig, toen zij onverwacht iemand in het graf zagen zitten, die wel de gedaante had van een jongeling, maar op engelenwijze was gekleed. Waartoe is deze hier? zo vroegen zij zich zelven, en hare gedachten verwarden zich altijd meer. En als zij zeer bevreesd werden, en het aangezicht naar de aarde neigden, antwoordde de engel en zeide tot de vrouwen: VREEST GIJLIEDEN NIET, EN ZIJT NIET VERBAASD, WANT IK WEET, DAT GIJ ZOEKT JEZUS, DE NAZARENER, DIE GEKRUISIGD WAS; WAT ZOEKT GIJ DE LEVENDE BIJ DE DODEN? HIJ IS HIER NIET, HIJ IS OPGESTAAN, GELIJK HIJ GEZEGD HEEFT; KOMT HERWAARTS, ZIET DE PLAATS, WAAR DE HEERE GELEGEN HEEFT. Gods engelen kennen degenen, die des Heeren zijn, en weten wat hun oogmerken zijn, en hebben voor hen enkel woorden des vredes en der vertroosting, ja, der vreugde. Het eerste woord van de engel is dan ook: "Vreest gijlieden niet. Gij hebt geen reden om te vrezen, maar om u te verheugen." Daarbij nodigt de engel de vrouwen uit, blijkbaar om haar uit hare afgetrokkenheid van gedachten tot bezinning te brengen, om de plaats waar de Heere gelegen heeft, nauwkeuriger te

bezien, als wanneer zij daar in plaats van 's Heeren lichaam, het lijnwaad met de specerijen en de andere grafdoeken zouden zien liggen, tot een bewijs dat deze overbodig waren geworden. Allereerst en terstond openbaart hij haar echter het groot geheim van het ledige graf en hare teleurstelling. De Heere was niet meer in de dood, omdat Hij leefde, en Hij was niet meer in het graf, omdat Hij in zijn lichaam was opgestaan en het graf verlaten had. Kon er blijder boodschap voor haar zijn? Op haar kleine teleurstelling volgde de grootst mogelijke verrassing. Alleen Omdat haar gevoel nog sterker sprak dan haar geloof, veranderde haar diepe droefheid niet terstond in de hoogste blijdschap, en daarom moesten zij het zacht verwijt horen: "Wat zoekt gij de levende bij de doden? Weet gij dan niet, dat de Vorst des levens onmogelijk door de banden des doods kon gehouden worden, maar zo noodzakelijk uit zijn dood en graf moest opstaan, als het licht moest opgaan uit de duisternis, en de dag uit de nacht? Het is juist Gode het allerwaardigst, dat Hij uit de dood het leven geeft. Hij, die de dingen die niet zijn, roept alsof zij waren, en die dood en verderf herschept in leven en heerlijkheid, is juist daarmee de enig waarachtige God, de Onbegonnene en Oneindige, de Almachtige en Alwijze, wiens wezen liefde, zaligheid is. Daarom is alles wat op aarde waarlijk Goddelijk is, door de dood heengegaan tot het leven. Christus sterft, en Hij leeft weder; de zondaar is dood door zijn zonden en misdaden, en in zijn bekering leeft hij weder. Israël is dood in zijn ongeloof, en als het zich bekeert, zal het weder leven. Zo dan, wat zoeken wij de levende bij de doden? Mocht dit woord van de engel ook nog een woord des levens worden voor velen die, door het ongeloof verblind, de lichamelijke opstanding des Heeren ontkennen. Mochten zij beseffen, dat zij zichzelf hiermee onder de eeuwige dood stellen. Alleen het opstandingsleven van Christus is voor zondaren. Bestaat dit leven niet voor u, zo hebt gij in het geheel geen opstandingsleven, en gij blijft, als gij natuurlijk gestorven zijt, ook geestelijk dood in uwe zonden en misdaden (Efeziër 2:1 Joh 6:53). Voorts, wie Christus oprechtelijk zoekt, ook waar Hij niet is, die zal Hem vinden, aan die zal Hij zich openbaren; alleen op het oprecht zoeken komt het aan. Hoevelen zoeken Jezus nog op dit ogenblik bij de doden, die Hem straks zien als de Opgestane uit de doden, en Hem aanbiddend te voet vallen. Het verwondert ons niet, dat de vrouwen bij deze toespraak des engels sprakeloos stonden, niet wetende wat te antwoorden, daar bij ieder woord dat zij hoorden, nieuwe aandoeningen van vreugde, van hoop, van de zaligste verwachting hare harten overstelpten, zodat de engel voortging haar toe te spreken en te zeggen: Gedenkt, hoe Hij tot u gesproken heeft, toen Hij nog in Galilea was, zeggende: DE ZOON DES MENSEN MOET OVERGELEVERD WORDEN IN DE HANDEN DER ZONDIGE MENSEN, EN GEKRUISIGD WORDEN, EN TEN DERDEN DAGE WEDER OPSTAAN. De engelen beriepen zich niet op de Schrift, als bewijs dat Jezus moest opstaan, maar op hetgeen de Heere zelf gezegd had. Dàt was voor de engelen de Heilige Schrift, gelijk al de woorden des Heeren voor ons tot Heilige Schrift geworden zijn. Niets kon ook voor dit ogenblik doeltreffender zijn dan de vrouwen te herinneren, wat zij zo duidelijk en nadrukkelijk uit des Heeren eigen mond gehoord hadden. Al de profeten hadden van de Heere geprofeteerd, maar de Heere had geprofeteerd van zich zelven. Hij had zijn eigen toekomst aan de zijnen opengelegd, en hun zijn lijden voorzegd, maar ook de heerlijkheid daarna volgende, waarvan zijn opstanding uit dood en graf het bewijs en het begin zou zijn. En zij werden indachtig zijner woorden. De meeste zwarigheden en daaruit voortvloeiende bekommeringen en twijfelmoedigheden bij de gelovigen ontstaan uit het niet indachtig blijven aan 's Heeren woorden. Hadden de vrouwen dit gedaan, zij hadden in het vertrouwen op des Heeren trouw haar geloof daaraan opgericht en zich zelven veel kommer en angst bespaard. Daarom is het van zulk een uiterst hoog gewicht, dat wij de Heilige Schriften gedurig lezen, om de bewustheid bij ons te verlevendigen van de beloften Gods, en ook dat wij in alle voorkomende toestanden onze levens met de daarvoor gepaste en gegeven Goddelijke beloften werkzaam zijn. Ieder woord, dat uit de mond van God is uitgegaan, is ons een meer dan gouden appel op de zilveren schaal der Schrift, het is ene vrucht van de boom des levens, die de ziel voedt en leven doet in eeuwigheid. Gij ziet ook hier weder

de grootheid der zonde van hen, die de Heilige Schriften verlagen tot menselijke geschriften. Zij veranderen voor de hongerigen, die naar hen horen, de broden in stenen, en doen hun volgelingen versmachten, in plaats van ze te voeden. Hoe liefelijk is het daarentegen voor het kind van God, dat hij maar zijn Bijbel behoeft te openen, om er als in Gods schatkamer, alles te vinden wat hij voor zijn honger en dorst, voor zijn zwakheid en matheid, voor zijn lijden en strijden, voor zijn zonde en ellende, voor zijn krankheid en dood nodig heeft. En hoe viert het kind van God zijn hoogtijd, wanneer hij in de kerk de leraar een woord van God zodanig hoort openen, dat er hemels licht uit afdaalt in zijn verstand, en hemelse troost in zijn hart! Mochten wij ons er dan in oefenen, om te vergeten wat bloot menselijk is, en indachtig te blijven wat Goddelijk is. Vergeten wij nooit, dat wij als gelovigen niet meer in Egypte, en nog niet in Kanaän zijn, maar in de woestijn, en dat wij als het volk van God aldaar niet leven van hetgeen de natuur geeft en uit de aarde voortkomt, (want de woestijn bevat noch akker, noch wijngaard) maar van hetgeen van boven nederdaalt en van God komt (het brood uit de hemel en het water uit de steenrots). Met andere woorden: De gelovige als zodanig leeft niet uit de natuur, maar uit de genade; niet uit de mensen, maar uit God; en dus ook niet uit menselijke geschriften en woorden, maar uit de Schriften en de woorden Gods. Doch gaat haastelijk heen, en zegt zijn discipelen en Petrus, dat Hij opgestaan is van de doden. Nauwelijks heeft de engel de vrouwen teruggeroepen tot het geloof, door haar de woorden des Heeren te herinneren, of hij geeft haar een werk te doen. Hij begeert, dat zij nu het graf des Heeren zullen verlaten, ja, hij haast haar om heen te gaan. Welk een tegenstelling vinden wij hier van de Roomse geest, die de lieden drijft om steeds naar het graf van Jezus te gaan, en er gebeden bij te doen (waarvan de naam bedevaarten oorspronkelijk is), ja die zelfs een kerk over dit graf deed bouwen, om er telken jare opnieuw de pelgrims in te ontvangen; wat zeg ik, die kruistochten opriep, om dat heilige graf op de ongelovigen te heroveren, en daarvoor honderdduizenden mensen slachten liet. Later strekten zich die bedevaarten uit ook naar de graven der gestorven heiligen, of naar hun kerken en kapellen, bijzonder naar die van Maria, de moeder des Heeren. De vrouwen hadden nu bij het graf des Heeren niets meer te doen; zij moesten nu de boodschapsters worden van de heerlijke gebeurtenis, die er had plaats gehad. Aan wie? Aan al de discipelen, maar vooral Petrus niet te vergeten. En waarom niet? Omdat hij de eerste, de voornaamste der apostelen was? Neen, maar omdat hij de eerste en voornaamste is geweest in ontrouw jegens de Heere. Wordt niet het meest kranke kind het zorgvuldigst door de moeder verpleegd? Zo was het ook hier. Des Heeren liefde tot de zijnen is een barmhartige liefde, vol van mededogen. De diepst gezonkene is Hij het meest nabij, en redt Hij met de grootste haast. Gij gevoelt dan ook, dat een bijzondere boodschap aan Petrus deze tot uitnemenden troost moest zijn; en toch was dat niet genoeg voor de Heere. Neen, Hijzelf verscheen nog dezelfde dag, alvorens Hij aan de gezamenlijke discipelen verscheen, aan Petrus afzonderlijk (Lukas Lu 24:34 1Co 15:5). Stellen wij ons dan de Heere Jezus nimmer voor als een tweede Mozes, maar als de goede Herder, die zijn leven stelt voor zijn schapen, en tot hen zegt: Vrees niet, gij klein kuddeke, want het is des Vaders welbehagen ulieden het koninkrijk te geven. Gij gevoelt dan ook nu, dat deze bepaalde boodschap aan Petrus door niemand aan de engel ter mededeling aan de vrouwen kon gezegd zijn, dan door Jezus zelf. Want niemand kon zó aan Petrus in genade denken als Jezus alleen. En hebben ook wij het niet wel eens ondervonden, dat juist in tijden, waarin wij 's Heeren gunst het allermeest hadden verbeurd, wij een boodschap des Heeren ontvingen, waaruit bleek, dat Hij aan ons dacht met al zijn liefde en met al zijn genade? En ziet, Hij gaat u voor naar Galilea, daar zult gij Hem zien, gelijk Hij ulieden gezegd heeft. Ook deze woorden had de Heere tot de discipelen gezegd, en wel bij gelegenheid van zijn herinnering aan de voorspelling: Ik zal de Herder slaan, en de schapen der kudde zullen verstrooid worden. De Heere liet op deze woorden onmiddellijk volgen: Maar nadat Ik zal opgestaan zijn, zal Ik u voorgaan naar Galilea (Mattheus 26:31,32). Duidelijk is het, dat de Heere hier bepaald Galilea aanwijst als de plaats, waar de verstrooide kudde, (en deze bestond niet uit de twaalven alleen, maar uit meer dan

vijfhonderd broederen) weder zou verenigd worden. Die was het vaste punt voor al de broederen, zodat dan ook die algemene samenkomst eerst en alleen in Galilea heeft plaats gehad. Dit kon ook niet wel anders; immers in Galilea had de Heere zijn meeste discipelen, en waren dezen met het Paasfeest ook naar Jeruzalem gegaan, zij zouden na het Paasfeest weder naar Galilea terugkeren, een iegelijk op zijn wijze. En nu mocht geen enkel discipel of discipelin in Galilea het voorrecht missen, dat de vrouwen en de elven te Jeruzalem te beurt gevallen was. Daarbij had de Heere zich dan ook voorbehouden, om voor deze algemene samenkomst zich aan zijn naaste omgeving (de vrouwen die Hem uit Galilea gevolgd waren en de elven) terstond na zijn opstanding te openbaren. Dit sprak wel vanzelf voor de Heere; maar het moest een verrassing zijn voor deze zijn discipelen en discipelinnen. En nu, wat de Heere verzwegen had, zegt en wist ook misschien de engel niet; daarom herinnert hij de vrouwen alleen de belofte des Heeren, dat zij Hem in Galilea als de Opgestane uit dood en graf zouden zien. Ziet, ik heb het ulieden gezegd. De engel dringt hiermede bij de vrouwen aan, om terstond hare roeping te vervullen en de opstanding des Heeren aan de discipelen te verkondigen. Trouwens hij zag in welk een overspannen toestand de vrouwen verkeerden, en dat zij daaruit ten spoedigste moesten worden opgewekt. En zij, haastelijk uitgaande uit het graf met vreze en grote blijdschap, liepen heen, om het zijn discipelen te boodschappen, en vloden van het graf, en beving en ontzetting had haar bevangen. Snelle afwisselingen en plotselinge overgangen van diepgaande aandoeningen verwarren gewoonlijk onze gedachten, en verbijsteren ons, en brengen ons hart in onstuimige beweging; meermalen waren zij zelfs van dodelijke uitwerking. Dat de vrouwen van de diepste droefheid ineens tot de hoogste blijdschap konden komen, zonder die zielsbeweging waaraan wij haar ter prooi zien, was niet te denken en zou ook onnatuurlijk zijn geweest. Waar tegenstrijdige aandoeningen ontstaan, strijden zij met elkander, totdat de sterkere de bovenhand behoudt. De vrees dat alles wat zij zagen en hoorden niets dan een droom, een gezicht, een droevige zinsbegoocheling was, én de blijdschap dat het werkelijk de waarheid kon zijn, brachten haar in het eerst buiten zich zelve, zodat zij de haar opgedragen last gingen volbrengen, niet in kalmte des gemoeds, maar in grote gejaagdheid des harten. En zij zeiden niemand iets, want zij waren bevreesd. Niet alleen dat zij sprakeloos waren jegens elkander, geen woorden vindende om hare gedachten en aandoeningen aan elkander te doen kennen, maar zij waren ook als verstomd ten opzichte van ieder, die zij op de terugweg naar de stad ontmoetten, vrezende in ieder een vijand van de Heere aan te treffen, die zich aan haar kon wreken. Trouwens zij werden alleen tot de discipelen gezonden, en bewaarden daarom het haar toevertrouwd geheim in hare harten, door de diepste stilzwijgendheid. En als zij heengingen om het zijn discipelen te boodschappen, ziet, Jezus is haar ontmoet. Welk een verrassing! Zo even hadden de vrouwen gehoord, dat zij Jezus in Galilea zouden zien, en ziet, zij zien Hem nog op datzelfde ogenblik. Doch kon het anders zijn? Kon Jezus waarlijk opgestaan zijn, zonder zich als zodanig onmiddellijk te tonen aan de zijnen die Hem zoeken? Was het vroeger onmogelijk tot Jezus te komen, met welke kwaal ook bevangen, zonder genezen te worden, en zou het nu mogelijk zijn Jezus te zoeken, zonder Hem te vinden? Neen, die Hem zoeken, moeten Hem vinden, en de vrouwen, die Hem zoeken, vinden Hem. De verschijning en de boodschap van de engel dienden enkel om haar voor te bereiden tot de aanschouwing van Jezus zelve, evenals de verschijning en de boodschap van de engel in de velden van Bethlehem bij Jezus' geboorte enkel dienden om de herders tot het kindeke Jezus zelf te brengen. Wel moest het bij de vrouwen een verrassing zijn, die Jezus zelf in zijn liefde haar had toegedacht; maar nog eens, hoe zou de Heere zich hebben kunnen terughouden van deze Hem met zoveel liefde en trouw zoekende discipelinnen, die nu, in plaats van enkel vreugde te zijn, van het graf vloden als buiten zich zelven van de hevigste en strijdigste aandoeningen? Wat kon bij haar die gespannen toestand doen eindigen, en waarlijk de schemering in de volle dag, de storm in de liefelijkste stilte doen overgaan, dan de verschijning van Jezus zelf aan haar? En juist daarom heeft die verschijning dan ook plaats, en wel terstond, opdat zij nu vrolijk haar weg konden gaan naar de

discipelen, en deze dag haar waarlijk de opstandingsdag van haar Heere zou zijn; want, let wel, toen de Heere des avonds aan de elven verscheen, waren de vrouwen er niet bij tegenwoordig, en zij zouden dus de Heere zelf, die dag althans, in het geheel niet hebben gezien, als zij met deze bijzondere verschijning van Hem niet begenadigd waren geworden. Zeggende: WEEST GEGROET! De Heere spreekt zijn discipelinnen aan met de gewone groet, als ware er niets gebeurd tussen de laatste dagen der verleden week en de eersten dag der nieuwe week; en toch, welke ontzaglijke overgangen lagen er tussen die oude en deze nieuwe week. De Heere was overgegaan van het Paasmaal tot het kruislijden, van het leven tot de dood, en wederom van de dood tot het leven, tot het leven der opstanding, der onsterfelijkheid ook des lichaams. Ook des Heeren lichaam was in de treffendste betekenis van het woord gezaaid in oneer en opgewekt in heerlijkheid, gezaaid in zwakheid en opgewekt in kracht. Een natuurlijk lichaam was er gezaaid, een geestelijk lichaam werd er opgewekt. Hij was naar het vlees, uit Adam, een levende ziel, en stelde deze tot een schuldoffer, en stortte haar uit in de dood, en Hij stond op als de tweede en laatste Adam, als de levendmakende Geest. Want Hij was de Heere uit de hemel, God uit God, geopenbaard in het vlees en gerechtvaardigd in de Geest, krachtiglijk bewezen zijnde als de Zoon van God, naar de Geest der heiligmaking, door zijn opstanding uit de doden (Romeinen 1:4). En voor wie was dat alles geschied? Voor de zondaren die zalig worden. Christus was het tarwegraan dat niet alleen wilde blijven, en daarom stierf, en nu veel vrucht voortbracht. Immers, nooit beschouwde zich de Heere als alleen, als op zich zelven staande, maar altijd in onafscheidelijke gemeenschap met de zijnen; en nu was deze gemeenschap voor eeuwig verwezenlijkt. Christus was gestorven voor de zijnen, en Hij stond op voor de zijnen, om eeuwig voor en met hen te leven, en zij voor en met Hem in de Heilige Geest, tot heerlijkheid des Vaders. Daarom is dan ook de eerste daad van de verrezen Heiland, zich opnieuw in betrekking te stellen tot de zijnen met het woord des weerziens: WEEST GEGROET. En zij, tot Hem komende, grepen zijn VOETEN en aanbaden Hem. Ziedaar het eerbiedig antwoord der discipelinnen op het zo gemeenzame: WEEST GEGROET. De Heere behandelt haar op de voet der gelijkheid, maar zij vallen terstond voor Hem neder, en houden zijn voeten vast om die te kussen, en heffen het hoofd naar Hem op, Hem aanbiddende als hun Heere en hun God. Zij geloven, en het geloof aanbidt Jezus en kan niet anders dan Hem aanbidden, want het kent de Zoon als met de Vader en de Heilige Geest één enig God, die leeft en regeert in eeuwigheid; en daarom is de aanbidding des Zoons de aanbidding des Vaders en de aanbidding van de Heilige Geest. Hier is geen onderscheid en geen dwaling mogelijk. De Vader wil de Zoon geëerd hebben, gelijk Hijzelf geëerd wordt, en de Heilige Geest leert dit de gelovigen. Wie dus voor Jezus nog niet zijn knieën kan buigen, die staat nog buiten het geloof tot zaligheid; want wie de Zoon niet heeft, die heeft ook de Vader niet, en heeft ook de Heilige Geest niet, maar leeft en denkt en spreekt uit zijn eigen menselijke, feilbaren en altijd dwalenden geest. Toen zeide Jezus tot haar: VREEST NIET. Ook weder een gewoon woord in 's Heeren mond, waaraan zij de Heere van vroeger konden herkennen. Hij had haar dit woord vroeger telkens toegeroepen, wanneer de indruk zijn persoonlijkheid haar gemoed ontroerde. De Heere wil geen vrees, maar vreugde verwekken; doch deze vreugde kan bij ons niet anders zijn dan een heilige en eerbiedig gemeenzame vreugde. Neen, de Heere wil niet dat de zijnen vrezen, maar alle vrees laten varen, omdat zij niet zijn gesteld tot toorn, maar tot verkrijging der zaligheid door Hem (1 Thessalonicenzen 1Th 5:9). Hij weet dat er bij zijn gelovigen altijd een diep gevoel van zonde, en daarmede een diep gevoel van Gods heiligheid bestaat, zodat zij gewoonlijk tot zich zelven zeggen: "Och, had ik zulk een sterk gevoel van Gods liefde als van Gods heiligheid (door mijn eigen strafschuldigheid en onwaardigheid), hoe gelukkig zou ik zijn!" Daarom roept de Heere de zijnen gedurig, ja onophoudelijk toe: "Vreest niet, maar ziet op Mij. Ik ben immers de uwe, en gij zijt de mijnen, wat zou u kunnen scheiden van mijn liefde en van de liefde mijns Vaders en des Heilige Geestes? Geeft plaats aan de liefde van ons tot u, en van u tot ons, want alleen de liefde drijft de vrees buiten, en wie vreest is niet volmaakt in

de liefde. Gelooft toch volkomen, dat ge in Mij geen andere zonden hebt dan die vergeven zijn, en doen ze u nog pijn, dan strekken ze u tot medicijn, om u te genezen van het hoog gevoel van uzelven en u te maken tot zulke kinderen als alleen het Koninkrijk der hemelen binnengaan, tot kinderen niet in het verstand, maar in de boosheid." Gaat heen, boodschapt mijnen broederen, dat zij heengaan naar Galilea, aldaar zullen zij Mij zien. De Heere herhaalt aan de vrouwen de opdracht, haar door de engel gegeven. Ook de Heere zelf houdt zich aan de eens gegeven belofte voor al de zijnen; doch Hij behoudt zich ook hier voor een uitzondering te maken voor zijn bijzondere discipelen. Op deze wijze wil de Heere, dat de zijnen leven door het geloof aan zijn Woord, en intussen in dat geloof versterkt worden door zijn bijzondere tussenkomst en openbaringen. Gij gevoelt immers, dat indien de Heere aan zijn discipelen had laten boodschappen: "Ik zal u nog heden komen zien," de lieflijke verrassing van des Heeren zijde niet alleen zou weggevallen zijn, maar ook bij de discipelen de gelegenheid om aan zich zelven ontdekt te worden. Immers het bericht der vrouwen wekte niet hun geloof, maar hun ongeloof, zoals wij later zien zullen. Wij spraken zo even van de verrassingen des Heeren, en moeten u bij deze gelegenheid opmerkzaam maken, dat het wel meer des Heeren gewoonte in de Schrift is, om ons het eerst te wijzen op hetgeen ons het laatst wacht. Zijn de dingen des tijds ons niet veel nader dan die der eeuwigheid? En toch zegt de Heere: Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid, en al deze (aardse) dingen zullen u toegeworpen worden. Diensvolgens zegt de apostel Paulus: Onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid; dewijl wij niet aanmerken de dingen die men ziet, maar de dingen die men niet ziet; want de dingen die men ziet zijn tijdelijk, maar de dingen die men niet ziet zijn eeuwig (2 Corinthiërs 4:17,18). Op dezelfde wijze wordt ons door de Schrift geboden, allereerst en allermeest te zien op de wederkomst des Heeren in heerlijkheid, als op de grote en beslissende uitkomst van alle maatschappelijke en kerkelijke verwarring en strijd. Doch ook dit neemt niet weg, dat de Heere ons in dien tussentijd gedurig en ophoudelijk zowel in het maatschappelijke als in het kerkelijke met zijn tussenkomsten verrast. Het is Gode waardig, niet alleen te doen alles wat Hij belooft, maar ook meer te doen dan Hij beloofd heeft. En ook de wijze hoe Hij het beloofde geeft, brengt hare Goddelijkheid mede, zodat zij onze gedachten te boven gaat en ons ten hoogste verrast en verblijdt. Wie denkt hier niet (om slechts een dier vele tussenkomsten des Heeren te gedenken) aan de heerlijke Hervorming. Wie had zich ooit kunnen voorstellen, dat God uit de nacht van het pausdom zulk een schone dag voor zijn Kerk zou laten opgaan. Zo dikwijls wij deze grote Goddelijke gebeurtenis in de bijzonderheden nagaan, worden wij in verrukking gebracht door de bijzondere leidingen Gods in deze zaak, waardoor het Vaticaan als door een donderslag beefde tot in zijn diepste grondvesten, en nog beeft; want zulke Goddelijke zaken hebben meer dan ogenblikkelijke gevolgen. Zij werken door, totdat zij het einde waartoe zij gegeven zijn, bereikt hebben. Doch wij keren tot de tekst terug, en wij herhalen het, de Heere wilde ook, nu Hij opgestaan was, meer doen dan Hij beloofd had vóór Hij opgestaan was. Wij zouden gemeend hebben, dat, nu de Heere Galilea als de plaats des weerziens had aangewezen, zijn voornemen was om na zijn opstanding de moordenaarsstad niet door zijn tegenwoordigheid te verheerlijken. Doch de Heere verkoos juist die stad daartoe het eerst, om er mede te verkondigen, dat zijn genade alle schuld te boven gaat. En dan zouden wij menen, nu Jezus zich te Jeruzalem aan de zijnen openbaart, nu zal Hij dat niet meer te Galilea doen. Doch de Heere zegt: "Oók in Galilea, want mijne genade sluit mijne getrouwheid niet uit, maar in, en er mag geen enkel discipel zijn, die Mij niet aanschouwt als uit de doden opgestaan." En als zij heengingen, ziet, enigen van de wacht kwamen in de stad en boodschapten de overpriesters al de dingen, die geschied waren. Hier zien wij een tweede rij van boodschappers. Immers ook de vijanden des Heeren, en allereerst en allermeest de leden van de Hoge raad, die de Heere ten dood hadden overgegeven, moesten weten, dat een engel uit de hemel het zegel verbroken en de steen van het graf weg gewenteld en de deur geopend had. En hoe zouden deze mannen dit hebben kunnen

weten dan door hun eigen lieden? Immers, deze waren voor hen de enige onbevooroordeelde, onpartijdige en daarmee de bevoegdste en onwraakbaarste getuigen. Gij ziet nu, waartoe hun eigen voorzorgen moesten dienen, en hoe God de wijzen vangt in hun eigen arglistigheid. Zij boodschapten de overpriesters al de dingen die geschied waren. Als de vijanden van Christus bij elkander zijn, dan verhalen zij de zaken zoals zij werkelijk gebeurd zijn; maar zodra staan zij niet tegenover de discipelen van de Heere, of zij vervalsen alles. En zij vergaderd zijnde met de ouderlingen en tezamen raad genomen hebbende, gaven zij de krijgsknechten veel geld en zeiden: ZEGT: Zijne discipelen zijn des nachts gekomen en hebben Hem gestolen, toen wij sliepen; EN INDIEN ZULKS KOMT GEHOORD TE WORDEN VAN DE STADHOUDER, WIJ ZULLEN HEM TEVREDEN STELLEN, EN MAKEN DAT GIJ ZONDER ZORG ZIJT. En zij het geld genomen hebbende, deden gelijk zij geleerd waren. De overpriesters en ouderlingen beleggen terstond een vergadering. Ik moet oprecht zeggen, dat ik met raadsvergaderingen niet bijzonder ingenomen ben. Hoeveel kwaads is er zelfs door goedgezinden uit ontstaan, en hoe weinig goeds door teweeggebracht? De meeste leden ervan schijnen hun goede hoedanigheden tehuis gelaten, en hun kwade hoedanigheden, hun prikkelbaarheid en hun driften, medegebracht te hebben. En als dan tenslotte niet de waarheid en het recht, maar de meerderheid der stemmen, der meningen en inzichten over de zaak beslist, dan is voor de oprechte ook hiervan het uitnemendste doorgaans enkel moeite en verdriet. Daarom mogen de gelovigen wel toezien, eer zij zulke vergaderingen beleggen, en wie zij er toe roepen; want als niet de Heilige Geest zulke vergaderingen leidt, mislukken zij en leiden zij van kwaad tot erger. Hoeveel te meer is dit het geval, wanneer de boze geest de voorzitter is van een vergadering, wanneer de bozen, de ongelovigen, de vijanden Gods samenkomen, om samen te spannen tegen God en zijn Gezalfde! Dan is het ergste te vrezen, en zulk een vergadering was die der overpriesters en ouderlingen in onze tekst. Onze ziele komen niet in hun verborgen raad, en onze ere worden niet verenigd met hun vergadering! Want wat zien wij daar, als vrucht der beraadslaging? Dat de overheden van Israël de mannen van de wacht in de arm nemen en overreden om hen te helpen in het bevorderen hunner boze oogmerken. Was het niet beneden de waardigheid van de overpriesters en ouderlingen, om zich met deze geringe lieden op zo gemeenzame wijze in te laten? Zeker was het dit; doch men ziet het meer, vooral in gewichtige tijdsgewrichten, dat de aanzienlijke mensen dezulken die zij anders vanwege hun geringheid verachten, naar de ogen zien omdat deze hun geheimen kennen. Hebt geen geheimen, wandelt oprecht voor God en mensen, en gij zijt onafhankelijk en hebt niemand te ontzien dan God, en met God niets dan het recht en de waarheid. En waaraan denken nu deze tempeldienaars het eerst, om de afgrond die zich voor hen geopend heeft te dempen? Aan geld, aan hun afgod, hun Mammon; die moet en zal hen uit de nood helpen. Daarmee hadden zij een Judas verkregen, die de gehate Jezus in hun moordenaarshanden had geleverd; daarmee hadden zij valse getuigen verkregen, die tegen Jezus voor hun raad getuigden; daarmee kochten zij zich ook nu weder valse getuigen, om de opgestane Christus naar zijn graf terug te brengen. Zo denken de goddelozen nog altijd met geld alles goed te kunnen maken, en daarom zijn zij zo begerig om zich ruim er van te voorzien. Doch welk een diepe blik vergunt ons deze handelwijze van de Joodse raad in de harten dezer lieden! Moesten zij nu niet veeleer beginnen hebben na te denken, en tot zich zelven te zeggen: "De krijgsknechten hebben geen reden om ons te bedriegen, en alleen voor een openbaring van Goddelijke macht kunnen zij gevloden zijn; laat ons nu terstond naar het graf gaan, en zien of het lichaam van Jezus er nog is, en zo neen, laat ons dan erkennen, dat God Hem verlost heeft uit graf en dood. Wij kunnen immers niet tegen God blijven strijden, zonder zelven ten leste tenietgedaan te worden." Zo hadden zij moeten denken, en wij vinden het onbegrijpelijk, dat zij niet zó gedacht hebben, maar daarentegen een poging deden om de aan de hemel opgegane zon weder daarvan af te rukken, door de ogen der mensen te verblinden. Gij gevoelt echter, dat men niet opeens zo goddeloos wordt. Eerst begint men met nog enigszins te goeder trouw te zeggen: "Hij verleidt het volk; want Hij is niet één van ons, die toch door Goddelijke aanstelling zijn

wat wij zijn: priesters en overheden des volks. Hij houdt de sabbat niet, en verwerpt de leringen der ouden, de overlevering der heiligen vaderen; wij kunnen niet in Hem geloven." Doch nu ziet men diezelfde Jezus onophoudelijk tekenen en wonderen doen, die onmiskenbaar bewijzen, dat Hij de Zoon van God is, en nu wil men toch niet geloven; thans begint men te kwader trouw te handelen, geeft men aan zijn gekwetste eigenliefde en aan al zijn kwade hartstochten en driften de vrije teugel, en heeft men geen rust, totdat de gehate Jezus dood is. Doch nu staat Hij op uit de dood, en hun eigen dienaren verhalen hun met de hoogste schrik en ontroering deze almachtige tussenkomst van God. Maar ook nu willen zij er niet naar horen; ook nu verharden zij zich tegen beter weten aan. En nu, wat is deze verharding? Zij is die toestand, waarin ook zelfs de allerhoogste bewijzen, de onmiddellijke bewijzen Gods hun kracht verliezen. Zij is dat oordeel Gods over het niet willen aflaten van het slaan der verzenen tegen de prikkels, wanneer men niet meer geloven kan. En wat hadden deze mannen in hun wijsheid uitgedacht, om deze hen zo verontrustende zaak te smoren? De krijgsknechten moesten zeggen, "dat des nachts, terwijl zij sliepen, de discipelen gekomen waren en het lichaam van Jezus gestolen hadden." Het was een voorstel, dat de krijgslieden noodzakelijk krenken moest, dat hun eer te na kwam, ja, dat hen ten hoogste strafbaar maakte in de ogen van hun opperbevelhebber: de stadhouder. Doch het vele geld smoorde ook bij hen het geweten en de vrees, te meer daar hun de belofte gegeven werd, dat mocht de stadhouder er achter komen, deze door de overpriesters zo zou worden tevreden gesteld, dat zij er straffeloos afkwamen. Toch was het voor hen een hachelijke onderneming, hun eigen schande te moeten uitbazuinen. Want ieder mens van gezonde zinnen kon op het vertelseltje van de krijgslieden hebben geantwoord: "Zijt gij, goedgewapende krijgslieden, op de wacht gesteld, en liet gij u toch door ongewapenden het door u bewaakte lichaam ontstelen? Weet gij niet, dat een soldaat, die op zijn post slapende wordt bevonden, des doods schuldig is? Doch gesteld, gij hebt geslapen, hoe weet gij dan, wat er gebeurd is?" Gij ziet, hoe onnozel de noodleugen is, die de geleerde mannen van het Sanhedrin de krijgslieden in de mond leggen. Doch maken onze ongelovige geleerden het beter, die met de kinderachtigste redeneringen over een schijndood bij de Heere en over schijngezichten bij de discipelen de lichamelijke opstanding des Heeren pogen weg te redeneren? Zij, die anderen willen verblinden, zijn kennelijk zelven met de grootste verblindheid geslagen, en het is niet te veel gezegd, dat de grootste onzinnigheden niet komen uit het brein van krankzinnigen, maar uit dat van ongelovige geleerden. Trouwens, het is Gods welbehagen, om de wijsheid, die Hem en zijn Woord verwerpt, te veranderen in de uiterste zotheid. Wat toch zijn de ongelovigen onder ons anders dan de opvolgers en getrouwe navolgers der overpriesters en schriftgeleerden, die, na Jezus gedood te hebben, Hem ook in het graf willen houden, en zo Hij daaruit opstaat, Hem ten tweede male zouden doden, indien het in hun macht ware; doch het is niet in hun macht, zij kunnen het niet anders doen dan met de mond en de pen voor hun medeongelovigen. En dit woord is verbreid geworden bij de Joden tot op de huidige dag. Dit werd vóór achttien eeuwen gezegd, en het is nog heden waar. De Joden, die als zodanig de Christus verwerpen, wordt dit sprookje van hun vroege jeugd af ingeprent, en zij geloven het als waarheid. Men zou zeggen: zo iets is onmogelijk. Wel ziet men meermalen, dat de goddelozen in tijd van nood hun toevlucht nemen tot de ongerijmdste leugens; doch meestal wordt de leugen spoedig achterhaald door de waarheid. Evenwel, gebeurt dit laatste dikwijls ook niet, zoals wij er hier één der sterkst sprekende bewijzen van zien. Gamaliël stelde tot proef der macht, die wèl of die niet uit God was, dat de eerste zou blijven en de andere zou vergaan. Zeer juist, maar binnen welk tijdsbestek? Geen mens kan dit bepalen. De leugen des duivels: "Gij zult niet sterven door Gods gebod te overtreden, maar veeleer daardoor Gode evengelijk worden," duurt voort van het Paradijs af tot op deze dag in ieder ongelovige, die de zonde als een noodwendig vereiste tot 's mensen ontwikkeling, en de verzoening der zonde door de voldoening van Christus als onnodig beschouwt. De Anti-christelijke leugen, dat de paus de stedehouder van Christus, en de Roomse Kerk de enig zaligmakende Kerk is, betoont ook tot

heden sedert eeuwen hare kracht, en ook de leugen van de valse profeet Mohammed duurt sedert honderden jaren tot op heden voort. Doch het einde weten wij. Het einde des tijds zal het eeuwig einde zijn van de leugen, van het ongeloof, van het bijgeloof en van alle ongerechtigheid. Alleen wat uit God is, zal blijven, evenals God zelf. En wedergekeerd zijnde van het graf, boodschapten de vrouwen al deze dingen aan de elven en aan al de anderen, die met Hem geweest waren, welke treurden en weenden. Zij treurden en weenden, terwijl hun de hoogste blijdschap was toebereid. Gaat het niet nog meermalen zo? Zitten wij ook niet neder, wenende over onze geliefde ontslapenen, terwijl zij zelven in heerlijkheid voor God staan, zodat een oud dichter met recht zeide: "Wel broeder, zuster, wat is dit? Gij gaat in 't zwart en zij in 't wit." Doch wat de stoffe onze hoogste vreugde zou uitmaken, is ons verborgen, wordt niet door ons aanschouwd, en ons geloof is nog niet sterk genoeg, om de plaats der aanschouwing bij ons te vervullen. Doch er is hier nog een andere overeenkomst met het treuren en wenen der discipelen. Zoals zij treurden en weenden, treuren en wenen ook nog de Joden over een iegelijk, die van hun familie Christen wordt. Zulk een is hun alsdan een dode, dien zij, zittende op de grond, zeven dagen lang bewenen. Kan er groter overeenkomst en gemeenschap zijn tussen de Heere en zijn discipelen, dan in zulk een geval? Immers, wanneer de Jood waarlijk Christen geworden is, dan is hij niet meer een dode, maar een levende in alle eeuwigheid. Troost er u mede met mij, mijne broeders en zusters, die uit het Israël des ongeloofs overging tot het Israël Gods. Want waarom wenen onze bloedverwanten anders, dan omdat zij niet in Jezus' opstanding geloven? Zij achten Hem en dus ook ons dood, en weten niet, dat zij zelven neerliggen in de dood der zonde. Hij echter, die gelooft, weet, dat Jezus leeft en dat een iegelijk, die in Hem gelooft, overgegaan is van de dood in het leven. En deze waren Maria Magdalena en Johanna, en Maria, de moeder van Jacobus, en de anderen met haar, die dit tot de apostelen zeiden. En als deze hoorden, dat Hij leefde en van haar gezien was, geloofden zij het niet. En hare woorden schenen voor hen als ijdel geklap. Doch Petrus opstaande, liep tot het graf, en neerbukkende zag hij de linnen doeken, liggende alleen, en ging weg, zich verwonderende bij zich zelven over hetgeen geschied was. Wij zien ook hier, dat de eerste indruk van de verkondiging der waarheid des Evangelies ongunstig is, ja afgestoten en wedersproken wordt. Men houdt haar gewoonlijk voor dweperij. Christus is opgestaan, en niemand kan het geloven. "Maar ik heb Hem gezien!" zegt Maria. "En wij ook," herhalen de andere vrouwen. "Het is onmogelijk," zeggen de apostelen. Zullen wij nu zeggen: Dat komt van het Joods volkskarakter, dat hard van hart is om te geloven? Ook daarvan komt het, maar niet alleen. Het komt van onze natuurlijke zondige toestand. Wij zijn van nature in de zonde, en de zonde is de leugen; daarom kan de waarheid geen herberg bij ons vinden, maar wij wijzen haar af, omdat ons huis reeds bezet is met de leugen. Dat willen de meeste mensen wel niet toestemmen, daartegen bewerende, dat zij een waarheidszin in zich dragen, die de waarheid terstond onderkent en aanneemt; doch de natuurlijke mens leeft van zelfbegoocheling en zelfmisleiding. Zeker heeft de mens het vermogen op stoffelijk gebied de waarheid te onderkennen van de leugen; zonder dat zou hij ophouden mens te zijn en dier worden; maar wij spreken hier van Goddelijke, geestelijke zaken. De natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die DES GEESTES GODS ZIJN, zegt de Schrift, dat is: hij weet niets van de dingen, die boven de natuur gaan. Om die dingen, die boven de natuur gaan, tegelijk te kennen met het verstand en te geloven met het hart, wordt een bovennatuurlijke verlichting des verstands en opening des harten vereist, die van de Heilige Geest uitgaan. En waarom wordt dit vereist? Omdat al wat Goddelijke, geestelijke werkingen zijn, onmogelijkheden zijn voor de natuur. Noem mij één Goddelijke waarheid, die in een natuurlijke weg mogelijk is; gij zult het niet kunnen. Daar hebt gij allereerst de bekering. Is zij mogelijk in de natuurlijke weg? Neen; welnu, daarom is zij ook in de natuurlijke weg niet te geloven. Meent gij, dat de onbekeerde mens aan een bekering gelooft? Neen, hij houdt haar voor leugen, voor zelf bedrog, huichelarij of dweperij. En zo is het met alles. En dat gaat zo ver, dat, hoe hemelsbreed het verschil is tussen het ongeloof van de

onbekeerde en dat des bekeerden, toch het ongeloof als zodanig zich zelven in dit opzicht gelijk blijft. Toen Paulus van een vervolger in een apostel veranderd werd, was dit velen der broederen lange tijd een ongelofelijke zaak. En als wij van iemand, die lange tijd de zaak des Heeren vijandig was, of naar de wereld leefde, horen dat hij bekeerd is, dan geloven wij het ook maar zelden terstond van ganse harte, al wordt het ons ook nog zo krachtig door bevoegde getuigen verzekerd. Nog eens, de mogelijkheden Gods zijn onmogelijkheden bij ons mensen. Daarbij komt dan ook, dat de wijze hoe God handelt, bezwaarlijk met onze wijsheid overeenstemt. Waarom (zo dachten de discipelen) is de Heere, zo Hij werkelijk opgestaan is, niet ook aan ons verschenen, daar wij toch zijn discipelen zijn en altijd zijn naaste omgeving waren? Waarom moeten wij horen spreken van hetgeen anderen gezien hebben? Enkelen van ons zijn toch ook aan het graf geweest, en zij hebben niets gezien dan een ledig graf. Het natuurlijk ongeloof heeft dus wel zijn natuurlijke redenen, nochtans is het berispelijk, en de Heere bestraft dan ook later het ongeloof zijn discipelen gestreng, omdat zij beter hadden kunnen doen dan zij deden. De Heere zelf had hen lang tevoren en bij herhaling gezegd en verzekerd, dat Hij ten derde dage zou opstaan van de doden; en dit is zo waar, dat de Joodse overheden deze voorspelling (gelijk wij zagen) tot een reden maken van het verzoek aan Pilatus, om Jezus' graf door krijgslieden te bewaken. En nu is de derde dag daar, en nu wordt de Heere levend gezien door enkelen hunner zusters in de Heere, door gelovige vrouwen, wier getuigenis volstrekt onwraakbaar is, en nu geloven zij toch niet. Voorzeker, dat was een verharding hunner harten tegen de kracht der waarheid en tegen de inspraak van het geloof. Doch hoe treurig het ongeloof was van de discipelen, zo goed is het voor ons als een wapen te meer tegen het ongeloof; want het is een bewijs te meer voor de waarheid der zaak. Ik verwonder mij altijd meer over het leger van bewijzen, waarmede de Heilige Geest de waarheid der opstanding des Heeren omringd heeft. Trouwens, de Heilige Geest voorzag in zijn Schrift in de behoeften der gemeente des Heeren voor alle eeuwen; en hoe hoog daarom de bestrijding ook van deze waarheid moge gaan, de rotsmuur der bewijzen ervan staat nog altijd eindeloos hoger, en bespot de ellendige pogingen van het ongeloof, gelijk de hemelhoge rots het golfgeklots der in de afgrond liggende zee. Als toch de discipelen, die eerst niet geloofden en toen zagen, verkondigen niet wat zij geloofd, maar wat zij gezien hebben, en als een Paulus, die de gemeente Gods te vuur en te zwaard verwoest, op eenmaal daarvan aflaat, en zegt: "Ik heb Christus gezien als de Opgestane uit de dood," dan zijn zulke getuigenissen allergrootst; want groter getuigenis is in de gegeven omstandigheden niet denkbaar, en daarom is het ongeloof ten opzichte van de opstanding des Heeren allersnoodst.

16:12 De Heer en de Emmaüsgangers.
En na dezen is Hij geopenbaard in ene andere gedaante aan twee van hen, daar zij wandelden en in het veld gingen. Dezen, ook heengaande, boodschapten het aan de anderen, maar zij geloofden ook die niet. Met deze woorden tekent Markus (Markus 16:12,13), (evenals de allereerste verschijning van Jezus aan Maria Magdalena) met een enkel woord aan, wat wij ditmaal niet bij Johannes, maar alleen bij Lukas in brede trekken zien uitgewerkt op de volgende wijze. En ziet, twee van hen gingen op dezelfde dag naar een vlek, dat zestig stadiën van Jeruzalem was, welks naam was EMMAUS. De Emmaüsgangers zoeken de Heere Jezus niet; integendeel, zij verwijderen zich van het graf van Jezus. Waarschijnlijk hadden zij te Emmaus, dat niet zo heel ver van Jeruzalem verwijderd was, hun tehuis. Zij hadden een groot gedeelte van de dag bij de discipelen doorgebracht in een altijd wisselende stroom van gedachten en gewaarwordingen, veroorzaakt door onderscheidene tijdingen, verhalen en gesprekken, en nu wilden zij vóór de avond thuis zijn. Wij hebben hier dus een tegenhanger van het gedrag der vrouwen. Deze zochten de Heere en vonden Hem; zij zochten de dode Christus en vonden de levenden; want na de derde dag van de kruisiging is er geen dode Christus meer; Christus is dood geweest, en ziet, Hij leeft in alle eeuwigheid. De vrouwen waren de mannen voorgegaan naar het graf; wederkerig verscheen de Heere allereerst aan de vrouwen. Trouwens, als het sterke zwak wordt, dan wordt onder 's Heeren bestuur het zwakke sterk. Daarbij kiest de Heere altijd het zwakke boven het sterke, opdat niemand roeme in het vlees, maar in de Heere alleen. De Emmaüsgangers zochten de Heere niet, zouden zij Hem daarom niet vinden? Zeker, want zij waren gelovigen, zij behoorden tot de kudde van Jezus, en wij weten uit de gelijkenis, dat als wij tot de schapen behoren, wij wel onze eigen wegen kunnen inslaan, van de Herder af, maar niet lang. Spoedig worden wij door de Herder achtervolgd en gevonden. Zij waren met hun tweeën. Hiermee waren zij in de ordening des Heeren, die zijn discipelen, twee aan twee uitzond. Wij hebben vroeger de reden er van gezegd. Wij hebben allen alleen aan Christus genoeg; maar niemand heeft aan zich zelven genoeg. Wij zijn te bewegelijk van gedachten en gewaarwordingen, om niet, wanneer wij alleen zijn, van het ene uiterste tot het andere over te gaan, en te eigenlievend, om in dat geval niet eenzijdig te zijn. Het alleen zijn geeft ook geen gesprek; maar twee gelovigen spreken graag met elkander over hetgeen hun beiden het hoogste en liefste is, en zij houden ook elkander in het rechte spoor. En zij spraken onder elkander van al deze dingen, die er gebeurd waren. Ziet gij, zij gingen niet stilzwijgend hun weg, maar hielden niet op, elkander het gebeurde te herinneren en er over te spreken. Trouwens, hoe zou dit ook mogelijk geweest zijn? Hun gedachten en harten waren geheel vervuld van de grootste en belangrijkste zaken, die er niet alleen voor mensen, maar ook voor de engelen Gods kunnen bestaan. En waarom spreken wij dan zo zeldzaam met elkander over de Heere? Ach, de versheid ontbreekt aan de liefde tot Hem, die wij altijd meer, altijd vuriger moesten liefhebben; die ons altijd meer onmisbaar worden moest; over wie wij altijd meer moesten spreken; over wie wij nooit te veel spreken kunnen. Bidden wij gedurig om de verversing van ons geloof, van onze liefde, van onze hoop in en tot de Heere; want alles verdort, verdroogt, versteent bij ons, als het niet van boven dauw, regen en warmte ontvangt. En vrezen wij niet, dat wij hierdoor met de Heere al te gemeenzaam zouden worden. Er is ook een heilige gemeenzaamheid, zonder welke er in het geheel geen gemeenschap met de Heere bestaat. En het geschiedde, terwijl zij samen spraken en elkander. ondervraagden, dat Jezus zelf bij hen kwam en met hen ging. Hier hebt gij nu, en wel eens voor altijd, de aanschouwelijke vervulling van het Woord des Heeren: Waar twee of drie in mijn naam vergaderd zijn, daar ben Ik in het midden van hen. Op onzichtbare wijze, zeker; want de Heere heeft thans zijn zichtbare tegenwoordigheid aan de zijnen onttrokken; maar bij de Emmaüsgangers was Hij ook onzichtbaar tegenwoordig, ofschoon zij Hem in lichamelijke gedaante aanschouwden, want zij herkenden Hem niet. Genoeg, spreek, als zijn discipel van Jezus, tot uw mededisciplen, en Hijzelf is bij ulieden. En hun ogen werden gehouden, dat zij Hem niet kenden. Zij moesten Hem

in dit ogenblik niet herkennen; eer dit mocht, moest er nog veel nodigs voorafgaan. Herinner u, dat de Heere aan de Emmaüsgangers, volgens Markus, verscheen in een andere gedaante. De Heere was door zijn opstanding ook naar het lichaam zodanig op verheerlijkende wijze veranderd, dat Hijzelf zich moest kenbaar maken, zou men Hem herkennen. Hiermee werd ook thans de grote waarheid uitgedrukt en belichaamd, dat Jezus zelf zich aan ons moet openbaren, zullen wij Hem kennen. En Hij zeide tot hen: WAT REDENEN ZIJN DIT, DIE GIJ WANDELENDE ONDER ELKANDER VERHANDELT, EN WAAROM ZIET GIJ ZO DROEVIG? De laatste vraag bewijst, dat de Heere de Emmaüsgangers aansprak op de zachte toon des medegevoels, der belangstelling, om, ware het mogelijk, hen te troosten. Zo was dan de Paaszon nog niet over hen opgegaan. Reeds van de vroege morgen had zij geschenen, en nu was het bij de avond, en nog wandelden hier Christus' jongeren in de schaduwen des doods. Zo weinig invloed hadden de tijdingen der vrouwen op hen uitgeoefend. Jezus zelf ontbrak, en daarmee alles. En nu worden zij door een vriendelijke, deelnemende medewandelaar uitgenodigd, om hun hart uit te storten en de reden hunner droefheid, de inhoud van hun gesprek mede te delen. En de één, wiens naam was KLEOPAS, antwoordende zei tot Hem. Liefelijk, niet waar, dat zij aanstonds gereed zijn om de vreemdeling te woord te staan. Hoe geheel anders handelen wij dikwijls en houden wij een vreemde, die inkomt, buiten ons ernstig gesprek, door er een andere wending aan te geven. Laat ons open zijn, ook in deze dingen. Misschien heeft juist zulk een onverwacht binnentredende een woord van God tot ons, of hebben wij een woord van God tot hem. Beide discipelen behoorden niet tot de elven, maar hoogstwaarschijnlijk tot de zeventig, die door de Heere uitgezonden waren, en zo zien wij ook weder hier, dat bij de Here geen aanzien des persoons is, maar dat Hij soms aan de uiterlijk minst bevoorrechten het voorrecht schenkt, om mede de eestelingen te zijn in de aanschouwing van zijn gezegende persoon. Zijt gij alleen een vreemdeling in Jeruzalem en weet gij niet de dingen, die dezer dagen daarin geschied zijn! Gij ziet, waar zij de Heere voor aanzagen: voor een uitlandse Jood of Jodengenoot, die bij gelegenheid van het Paasfeest te Jeruzalem was gekomen, en nu van daar wederkeerde. Immers Hij ging met hen dezelfde weg, en kwam dus, als zij, van Jeruzalem. Gij ziet uit deze hun mening het klaar bewijs van de waarheid der zaak. Hoe zou het iemand in de gedachten zijn opgekomen, de Heere tot zijn discipelen te doen komen in de houding van een vreemdeling? Zulke dingen kan men wel berichten, niet verdichten. Zij spraken in de toon van bevreemding. Zij waren zo geheel vervuld van de hoge belangrijkheid der zaak en van hun liefde tot de Heere, dat zelfs des vreemdelings deelnemende vraag hen hinderde, omdat zij die niet mogelijk achtten. Zij konden het niet begrijpen en ook niet dulden, dat er iemand was, onkundig van hetgeen, waarvan geheel Jeruzalem was vervuld. Daarom vroeg Kleopas: Zijt gij ALLEEN een vreemdeling in Jeruzalem? Zijt gij de enige, die niet weet wat daar gebeurd is? En Hij zeide tot hen: WELKE? Gij ziet de zelfbeheersing des Heeren. Hij laat zich niet afwijzen, en Hij laat zich ook niet uit. Zij zelven moesten belijdenis doen van hun geloof, in 's Heeren eigen tegenwoordigheid, en dat geheel vrij en ongedwongen, zonder te vermoeden, dat zij in zijn tegenwoordigheid waren. En nu doen zij dan ook belijdenis van hun geloof, van hun liefde, van hun hoop, en hoe openhartig en heerlijk is deze belijdenis! En ze zeiden tot Hem: DE DINGEN AANGAANDE JEZUS DE NAZARENER, WELKE EEN PROFEET WAS, KRACHTIG IN WERKEN EN WOORDEN, VOOR GOD EN AL HET VOLK. Het was een getuigenis aangaande Jezus, die bij een discipel des Heeren niet minder kon zijn; doch die zich laat verklaren uit het voorgevallene met de Heere. Immers de mensen, de bozen, de machthebbers der wereld hadden ook macht over Hem gehad, en zo konden zij immers die Jezus niet als de Heere aan deze vreemdeling verkondigen. En hoe onze overpriesters en oversten Hem overgeleverd hebben tot het oordeel des doods, en Hem gekruisigd hebben. O, die raadsels des levens, hoe verdonkeren zij het geloof! Wij kunnen zo zeldzaam het ene verschijnsel met het andere overeenbrengen, en raken daarmee het spoor bijster. Hoe is het mogelijk, dat Jezus zulk een man van God was, en toch door de mensen

behandeld kon worden naar dat zij wilden? Hoe kon het samengaan, dat Hij, die macht had over de krachten der natuur en over de dood, zelf op het kruis gedood werd? Neen, dit was voor geen menselijk verstand te bevatten, en veroorzaakte, dat men zich ten opzichte van de verwachting, die men van Jezus had, zo teleurgesteld gevoeld had. En wij hoopten, dat Hij was degene, die Israël verlossen zou. Zij hadden aanvankelijk gedacht, ja verwacht, dat zij in Hem de beloofde Messias, de Hope Israëls, en Verlosser uit alle nood ontvangen zouden, en nu had deze heuglijke verwachting zulk een treurig einde genomen. Merkt op, dat zij deze volzin niet voortzetten, maar daarbij als plotseling afbreken. Zij zijn tot hiertoe geheel openhartig geweest, niet bevreesd, maar zo stoutmoedig als vrijmoedig; zij hebben ook vrij wat ten nadele hunner overpriesters gezegd. Doch in het allertederste punt menen zij zich niet geheel te moeten uitlaten. Zij wisten toch niet, wie de vreemdeling was, of hij hun verwachting deelde of niet. Zij laten dit punt dus verder onaangeroerd, en gaan weder over tot het verhalen van het gebeurde. Doch ook, benevens dit alles, is het heden de derde dag, van dat deze dingen geschied zijn. Zij hechtten blijkbaar veel aan deze bijzonderheid; zij herinnerden zich, dat Jezus zelf die derde dag als de dag zijner wederopstanding had aangewezen. Doch zij lieten na dit er bij te voegen. De vreemdeling, indien hij het werkelijk geweest was, zou dan ook aan deze vermelding niets gehad, en niet begrepen hebben, wat hierbij de derde dag moest betekenen; doch ook deze trek is geheel uit het leven gegrepen. In de ijver van het gesprek onderstellen wij meermalen, dat een ieder bekend is met hetgeen alleen ons zelven bekend is. Doch er is nog een waarschijnlijker reden voor het niet verklaren van de betekenis van de derde dag. Door er bij te voegen, dat Jezus zelf die dag als zijn opstandingsdag had aangewezen, zouden zij immers hun eigen ongeloof hebben uitgesproken, en dat doet men niet. Maar ook sommige vrouwen uit ons hebben ons ontsteld, die vroeg in de morgenstond aan het graf geweest zijn, en zijn lichaam niet vindende, kwamen zij, en zeiden, dat zij ook een gezicht van engelen gezien hadden, die zeggen, dat Hij leeft. De vrouwen hadden hen ontsteld. Waarom ontsteld, waarom niet verblijd? Omdat zij niet geloofden. Zonder geloof is alles zwarigheid, en zijn er niets dan zwarigheden; zelfs de oplossing der zaak, de uitkomst is alsdan ene zwarigheid, ene onbegrijpelijkheid. Het was voor de vrouwen een bezwaar geweest, toen zij aan de steen voor het graf dachten als niet weggenomen, en toen zij hem weggenomen vonden, was er weder een ander bezwaar: dat het lichaam des Heeren, niet aanwezig zijnde, kon geroofd zijn; en zo is er eindelijk niets goeds, niets bevredigends voor ons, alvorens wij geloven. Zo was het ook bij de discipelen geweest. Zij treurden en weenden, omdat Jezus in het graf lag, en nu zij horen, dat het graf geopend en ledig is, en engelen de tijding aan de vrouwen medegeven, dat Jezus is opgestaan uit de doden, nu ontstellen zij er van en blijven er droevig bij de ganse dag. Maar hadden zij dan niet ook van de vrouwen gehoord, dat deze Jezus zelf gezien hadden, en dat Hij met haar gesproken had? Zeker hadden zij dit gehoord; maar zij geloofden het niet, en daarom verzwegen zij dit gedeelte van het gebeurde ten enenmale. En sommigen dergenen, die met ons zijn, gingen heen tot het graf, en bevonden het alzo, gelijk ook de vrouwen gezegd hadden; maar Hem zagen zij niet. Gij hoort in deze laatste woorden het zwaartepunt van geheel de zaak. Hem zagen zij niet, en zij meenden, dat zij, die des Heeren naaste discipelen waren, Hem hadden moeten zien, zo Hij waarlijk was opgestaan. Zij waren naar het graf gegaan op het bericht van Maria Magdalena, en wat vonden zij? Wat Maria ook gevonden had: dat het graf ledig was; maar Hem vonden zij niet. O, welk ene liefde tot Jezus straalt bij al hun ongeloof door deze woorden heen! En hoe treffend, dat Jezus hun dat alles van Hem zelven zeggen laat! Hij zag hun liefde met welgevallen, en zou haar verrassend belonen; maar Hij zag ook hun ongelovigheid, welke bij hen de enige bron was hun droefheid, en zou haar bestraffen. Immers, deze hun ongelovigheid was niet te verontschuldigen; want waarom waren zij in hun hoop teleurgesteld, dat Jezus degene zou zijn, die Israël verlossen zou? Omdat Hij door de handen der mensen gekruist en gedood was? Maar had dan Jezus zelf dit niet voorzegd, en gezegd, dat Hij zijn leven moest geven, omdat zijner schapen te behouden, doch dat Hij ten derden dage weder zou opstaan uit

de dood en het graf, om de zijnen te zijn een Leidsman tot de eeuwige fonteinen der levende wateren? En Hij zeide tot hen: O ONVERSTANDIGEN EN TRAGEN VAN HART OM TE GELOVEN AL HETGEEN DE PROFETEN GESPROKEN HEBBEN! De Heere beroept zich niet op hetgeen Hijzelf van zijn opstanding gezegd had; dit voegde niet aan zijn houding als vreemdeling; maar Hij beriep zich, als ware Hij een gelovig Israëliet, op de Schrift, en berispte hen bijzonder daarin, dat zij die Schrift slechts gedeeltelijk geloofden, en niet in al hare uitspraken. Immers met de profetieën der heerlijkheid van de Christus stonden de profetieën van zijn lijden in verband. De Heere gebruikte schijnbaar harde woorden jegens hen; doch zij waren ook maar schijnbaar hard. Het waren woorden, die hen tegelijk neerwierpen en ophieven; woorden, die zij graag hoorden, omdat deze hun weggezonken geloof weer met machtige hand omhoog hieven. o, Het is zo liefelijk, als wij, neergezeten bij de puinhopen onze schoonste verwachtingen, ons zien aangegrepen door een krachtige hand, die ons toont, dat wij bij al ons verlies niets verloren, maar alles gewonnen hebben, omdat God ons duizendvoudige vergoeding geeft in zijn Woord en belofte. Moest de Christus niet deze dingen lijden, en alzo tot zijn heerlijkheid ingaan? Geheel de Schrift getuigde van het lijden, dat op Christus, als de Verlosser van zonde en dood, komen zou. Dat lijden was reeds neergelegd in de allereerste belofte van zijn gezegende persoon door God: Ik zal vijandschap zetten tussen u (de verleider) en deze vrouw, en tussen uw zaad en haar zand. Dat zelve zal u de kop VERMORZELEN, en gij zult het de verzenen VERMORZELEN. Het vermorzelen der verzenen onderstelt lijden. De zonde kan op geen andere wijze worden tenietgedaan voor de mens, dan door in zijn plaats te treden en de dood te ondergaan en weder op te staan uit de dood. En dat zou de Zone Gods doen, en heeft de Zone Gods gedaan, en op deze wijze moest Hij ingaan tot zijn Middelaarsheerlijkheid, in gemeenschap met de Hem van de Vader gegevenen, met de uitverkorenen uit alle geslachten, talen en volken, met zijn gemeente. Dàt is de heerlijkheid van de Christus, en daartoe moest Hij ingaan, door te lijden en te sterven, zoals Hij geleden heeft en gestorven is. En begonnen hebbende van Mozes en van al de profeten, legde Hij hun uit, in al de Schriften, hetgeen van Hem geschreven was. Des avonds, bij de elven kwamen hier nog de Psalmen bij. O, dat kostbare boek der Psalmen, leest het toch veel. Als gij uw hand op dat boek legt, dan voelt gij er veler harten onder kloppen, en ook het hart van Christus. Maar gij zegt wellicht: "Hoe jammer, dat Lukas ons deze uitlegging des Heeren niet woordelijk heeft teruggegeven!" Zeker zou dit ons van onschatbare waarde zijn geweest; maar kon zulk een breedvoerige rede in de Evangeliën worden opgenomen, en was het nodig? Geven de Schriften des Nieuwen Testaments niet ook overvloedige aanduidingen van de wijze hoe de Oud-Testamentische Schriften door het geloof worden uitgelegd en toegepast? En is het ook niet beter, dat wij zelven gedurig tot de Schriften des Ouden Testaments terugkeren, om ze in het licht van het Nieuwe Testament te leren verstaan? De Heere wijst de Emmaüsgangers naar de Schrift, en wij moeten elkander tot niets anders verwijzen. De Schrift is het onmiddellijk onderwijs van God. Zij is het enige leerboek, waaruit wij in de school van Christus, door de grote Leermeester aller wijsheid (de Heilige Geest) onderwezen worden aangaande Gods genade en onze zaligheid, aangaande de zonde en de Verzoener der zonden, aangaande de dood en het eeuwige leven. En zouden wij dan dat leerboek niet onophoudelijk weder ter hand nemen, om, als goede scholieren, opnieuw onze lessen over te lezen, opdat wij ze zó diep in ons geheugen prenten, dat wij ze niet meer vergeten kunnen en ze altijd duidelijker door ons begrepen worden? Gesteld ook, des Heeren uitlegging ware ons geboekt geworden, zouden wij dan niet in het gevaar zijn gekomen, om ons daarbij bepaald te vinden, en de niet aangehaalde plaatsen voor niet profetisch te keuren? Doch nu moeten wij alles wat de profeten van Christus gesproken hebben, bij hen zelven gaan horen. En zij kwamen nabij het vlek, daar zij naar toe gingen; en Hij hield zich, alsof Hij verder gaan zou. En zij dwongen Hem, zeggende: BLIJF MET ONS; WANT HET IS BIJ DE AVOND EN DE DAG IS GEDAALD. En Hij ging in om met hen te blijven. Zij hadden tot hiertoe, als met ingehouden adem, geluisterd naar de

inlichtingen van de blijkbaar gelovigen en wel onderrichten vreemdeling; doch nu zijn zij bij huis, en het is hun niet mogelijk, om de onbekende Vriend, die hun zoveel belangrijks en troostrijks heeft gezegd, te laten gaan, zoals Hij zich aanstelt te doen. En om Hem bij zich te houden, vinden zij, zoals dat gewoonlijk gaat, een goede reden. "Het is reeds laat, hoe zoudt gij verder gaan? Blijf bij ons de nacht over." En de Heere laat zich overreden, Hij treedt met hen binnen. Hoe natuurlijk gaat dat alles toe! Wie zou zulke fijnheden en kiesheden van het gezellig verkeer, zulke onzienlijke bewegingen van het menselijk hart ter aanschouwing kunnen gegeven hebben, als niet de Heilige Geest door Lukas deze dingen uit het werkelijke leven in de Schrift had opgenomen? En het geschiedde, als Hij met hen aanzat, nam Hij het brood en zegende het, en als Hij het gebroken had, gaf Hij het hun. De avondmaaltijd wachtte hun, of werd gereed gemaakt, en zij zitten aan, Wie zal de meerdere zijn? De huisvader? Neen, er is geen gedachte aan. De vreemdeling is het. Hij moet het gebed doen, en Hij doet het en deelt het brood. Hij doet het ongevraagd. Hij is de Heere en toont zich nu als zodanig. Na de aanzitting ter maaltijd, neemt Hij het brood, en zegent het, en verdeelt het. Treffend, niet waar, dat wij hier, aan de eerste maaltijd des Heeren na zijn opstanding, Hem hetzelfde zien doen, wat Hij bij de laatste maaltijd vóór zijn lijden en sterven deed: Hij nam het brood, zegende het en gaf het de zijnen. O, vergeten wij niet, zo dikwijls wij brood in onze hand nemen om het te eten, dat de Heere in de breking des broods zijn offerande heeft voorgesteld als het geestelijk, Goddelijk brood, zonder hetwelk wij niet geestelijk, Gode tot ere kunnen leven. En hun ogen werden geopend, en zij kenden Hem. De tijd der verborgenheid was voorbij, zij moesten nu Jezus herkennen, en zij Herkenden Hem. Waaraan? Blijkbaar aan de littekens van het doorboren zijner handen. Toen Jezus het brood brak, zagen zij natuurlijk op zijn handen, en zagen die als doorboord geweest. Nu vielen hun als schellen van de ogen. Ook hiermee werd de grote waarheid belichaamd en uitgesproken, dat de Heere niet onderkend wordt dan aan zijn kruiswonden. Alleen de gekruist geweest zijnde en opgestane Christus is de ware Christus, de ware Zaligmaker. O, er worden door de menselijke wijsheid zeer vele Christussen gemaakt, die alles hebben wat uitnemend is, uitgezonderd de doorboorde handen en voeten en de doorstoken zijde, en die niet de levenden zijn uit dood en graf. Zij zijn valse Christussen. Gij kunt u met hen strelen, stichten, maar zij kunnen u niet behouden. Alleen de schuldverzoenende, schuld betalende, schuld uitdelgende, alleen de gekruisigde en wederopgestane Christus is de Christus Gods: de andere Christussen zijn maaksels van der mensen verstand. Daarom wilde Paulus van niets anders weten dan van Christus en dien gekruist, en riep hij nog in het gezicht des doods zijn Timotheus toe: Houdt in gedachtenis, dat Jezus Christus uit de doden is opgewekt (2 Timotheus 2:8). De valse godgeleerden mogen weten, waar zij met hun valse Christussen zullen komen; maar wat ons betreft, wij kennen door genade de ware Christus der Schrift, en Hem los te laten, ware ons eeuwig leven los te laten. Wij moeten Christus aannemen in zijn smaad, in zijn kruisiging, in zijn verlating, zullen wij Hem kunnen ontvangen in zijn heerlijkheid. En daarom is het mijn overtuiging, dat het teken van de Zoon des mensen, dat bij des Heeren wederkomst in heerlijkheid zal gezien worden door aller oog, de Heere zelf is, dragende het kruis in zijn lichaam, in de littekens zijner wonden. Het zal het alles afdoend bewijs zijn, dat het Christus zelf is, die zich openbaart. Hun ogen werden geopend. Eerst werden hun de Schriften geopend, en nu de ogen. Er moet dus in alles een opening gegeven worden; want alles is bedekt, omwonden, gesloten. Wij moeten licht hebben buiten ons, zal het licht in onze ogen zijn, zullen wij kunnen zien. Dat ondervinden wij onophoudelijk in de meest natuurlijke zaken, en waarom wil men dit dan in de geestelijke dingen niet erkennen? Hoeveel is voor ons een verborgenheid, dat ons bij nader onderzoek of inlichting geen verborgenheid meer is. Doch nu menen velen, dat, als zij op de geestelijke dingen slechts hun gedachten vestigen, deze alsdan voor hen opengaan moeten, evenals de natuurlijke dingen. Zij vergeten, dat men, om hogere dingen dan de aardse te zien, ook hoger licht dan het aardse moet hebben. Vereist de sterrenkunde niet de telescoop, en de aan het oog ontsnappende kleinere wereld het microscoop? Zo vereist ook de

aanschouwing van het Goddelijke het geloof. Het geloof geeft Goddelijk licht. Wat in Goddelijk licht staat, moet ook door Goddelijk licht gezien worden. En Hij kwam weg uit hun gezicht. Het is de voortzetting van dezelfde lijn, die de Heere na zijn opstanding volgt. Hij openbaart zich, maar niet blijvend. De zijnen moesten voorbereid worden op de grote scheiding, en na gezien te hebben, geloven zonder te zien. Bij de discipelen moest het zien noodzakelijk voorafgaan aan het geloof; maar daarna zouden ook zij niet meer zien, opdat het geloof ook bij hen zou kunnen plaats hebben, en alle beproevingen kon doorstaan. De Heere zeide dan ook niet, zoals wij straks opmerkten, tot Maria Magdalena: Ik ZAL opvaren, maar: Ik vaar op. Zijn veertigdaags verblijf op aarde was een gedurige opvaart, waarvan de laatste dag de zichtbare voltooiing was. Reeds nu, op de eerste dag zijner opstanding, onttrok Hij zich aan het gezicht der zijnen, zonder wolk; op de laatste dag van zijn zichtbare tegenwoordigheid op aarde zou een wolk Hem wegnemen voor hun ogen. Het lichaam des Heeren was blijkbaar niet meer gebonden aan de wetten der natuur, zoals ons lichaam is. Reeds vóór des Heeren dood en opstanding wandelde Hij op de wateren als op vaste grond; doch dit was niet toe te schrijven aan de toenmalige natuur zijns lichaams, dat aan het onze volkomen gelijk en aan dezelfde wetten onderworpen was, maar aan de Hem inwonende Goddelijke kracht, waardoor Hij dit wonder gelijk al de andere wonderen deed. Thans echter was zijn lichaam zelf een verheerlijkt lichaam, een geestelijk lichaam, dat de wil van de geest in alles kan doen en doet. Daarom laat de Heere zich zien en aanraken en betuigt Hij geen geest te zijn, die geen vlees en benen heeft, zoals Hij heeft, en eet Hij van de aardse spijze als vroeger; en toch onttrekt Hij zich aan het oog, als ware Hij een lucht- of licht vormig wezen. De Heere bleef mens, maar Hij werd de verheerlijkte mens én het Hoofd der verheerlijkte mensheid, en op deze wijze de Eerstgeborene uit de doden en de Eersteling onder vele broederen. Zoals Hij was opgestaan uit de dood, was nog niemand opgestaan en kon ook niemand opstaan. Zijn opstanding was een volmaakte, een eeuwige opstanding; en wat thans voltooid was in het Hoofd, zou volgen in de leden. De Heere was ook na zijn opstanding dezelfde, die Hij altijd was, en toch handelde Hij anders; en dit gaat zo ver, dat de Heere bij zijn opvaart ten hemel niet meer de handen op het hoofd zijn discipelen legt, gelijk Hij vroeger bij de kranken gewoon was te doen, maar ze zegenend uitbreidt boven hun hoofden, en aldus opvaart. En zij zeiden tot elkander: WAS ONS HART NIET BRANDENDE IN ONS, TOEN HIJ TOT ONS SPRAK OP DE WEG EN TOEN HIJ ONS DE SCHRIFTEN OPENDE? Is het niet zonderling? Als Christus tot ons komt, dan kent men Hem niet, en als men Hem kent, dan gaat Hij heen. Ja, Hij gaat heen, maar wat laat Hij achter? Brandende harten. Voorzeker, dat is een kostbaar genadegeschenk. Hebben ook wij dit geschenk van de Heere ontvangen? Men hoort wel eens spreken van het vuur des Heilige Geestes; doch weet gij wel wat het is? Het is de liefde van Christus. Wij vragen ons zelven en u: Is deze in onze harten uitgestort, zodat onze harten er van branden in wederliefde tot Christus? Zekerlijk zal dit wel bij enkelen zo zijn; maar wat de gemeente des Heeren in haar geheel betreft, is het alsof wij achttien eeuwen van de Emmaüsgangers verwijderd zijn, zoveel koeler is onze liefde bij hun liefde. Dit moet anders worden. Wij moeten vuriger bidden om het vuur des Heilige Geestes, en wij moeten zo lang op de liefde van Jezus tot ons zien, totdat wij zelven in liefde ontvlammen jegens Hem. Immers, twee dingen maken de discipel van Jezus: de kennis van Hem en de liefde tot Hem. Laat het ons dan niet genoeg zijn Jezus te kennen, maar laat ons begeren Hem lief te hebben met al onze liefde, en wij zullen zijn liefde in ons voelen uitgestort. Aan de andere kant moet ik echter ook zeggen: Verwar de liefde tot Jezus niet met zelf gemaakte geestdrift. De emmaüsgangers waren, zoals wij zouden zeggen, bekommerde zielen, die geloofden en ook weer niet geloofden, maar oprecht waren in hun liefde tot Jezus. De Heilige Geest had de naam van Jezus in hun harten geschreven, en toch waren zij droevig, omdat zij die beminde hunner ziel meenden verloren te hebben; doch nu zij Hem weervinden, ontwaakt hun liefde tot Jezus in al hare kracht, en hun harten branden binnen in hen. Zij hadden dus de Heere Jezus reeds lief in hun harten, zonder het zelven te weten; doch nu kwamen zij tot

de bewustheid ervan. En zij opstaande ter zelfder ure, keerden weder naar Jeruzalem. Deze blijde tijding konden zij niet voor zich zelven houden, noch er mee slapen gaan; zij moest medegedeeld worden aan de bedroefde en ontstelde discipelen, zoals zij zelven tot zo-even geweest waren. Moge het reeds ten volle donker, en mogen zij zo-even pas van Jeruzalem gekomen zijn, zij moeten er weder heen, en wel terstond. Zulke tijdingen mogen de broederen niet onthouden worden. Voorzeker, de gemeenschap der heiligen draagt altijd liefelijke vruchten voor anderen, en altijd draagt men er zelf iets liefelijks uit weg. En vonden de elven samen vergaderd, en die met hen waren. De elven, niet meer de twaalven. Aandoenlijke herinnering! Eén was er uitgevallen, en werd niet meer meegerekend. De Schrift verbergt nooit de schuld, de zonde, de ellende, ook niet bij de heerlijkheid der opstanding. Het gezelschap der apostelen was geschonden. Er was één afvallige, één verrader onder hen geweest, vandaar dit onvolmaakte getal, nu, bij de opstanding des Heeren! Wij zien in dit elftal de gehele geschiedenis der Kerk op aarde tot aan 's Heeren wederkomst geschetst. Zij is onvolmaakt, gebroken. Doch het volmaakte wacht haar. De namen van het twaalftal der apostelen staan op de fundamenten van het nieuwe Jeruzalem. Welke zeiden: DE HEERE IS WAARLIJK OPGESTAAN. Doordien Markus (Markus 16:13) ons van de Emmaüsgangers gezegd heeft: Dezen ook heengaande, boodschapten het aan de anderen, maar zij geloofden ook die niet, kunnen wij onder de uitroependen: De Heere is waarlijk opgestaan! niet alle elf en die met hen waren, verstaan, maar bepaald die enkelen uit het gezelschap, die door het getuigenis van Petrus, thans met hem overtuigd geworden waren, dat de Heere werkelijk was opgestaan. Trouwens indien allen dit geloofd hadden, alvorens de Heere zelf te zien, hoe zouden zij zich dan zo ongelovig hebben kunnen betonen, toen de Heere zelf hun verscheen, en hoe zou dan de Heere hen over hun ongeloof hebben kunnen bestraffen? Doch het ging hier, gelijk het in zulke gevallen gewoonlijk gaat: enkele van het gezelschap haastten zich om de binnentredende vrienden te voorkomen en te verrassen met een blijde tijding, waarvan zij zich verzekerd hielden, terwijl de anderen, die er zich niet van verzekerd hielden, het hoofd schudden en zwegen. Het is dus zeer wel mogelijk, dat Petrus alleen de binnenkomende toeriep: De Heere is waarlijk opgestaan, en dat anderen daaraan toevoegden: Hij is van Simon gezien. Hoe dit zij, in elk geval effenen zich ook hier de oneffenheden op natuurlijke wijze. Immers Lukas, die deze uitroep des geloofs ons mededeelt, toont zelf ons, enige verzen later, het gehele gezelschap bij 's Heeren verschijning als verschrikt en bevreesd, en na des Heeren toespraak, als nog niet kunnende geloven van blijdschap. Zo werden dan de Emmaüsgangers bij hun komst tot de elven en die met hen waren, temidden van het ongeloof der meesten, voorkomen met de uitroep des geloofs: De Heere is waarlijk opgestaan! Trouwens nooit mag een heilige blinken, altijd moet hij eenvoudig blijven, en daarom ontmoet hij ook altijd tegenwichten, die hem in evenwicht houden. De Emmaüsgangers dachten de eersten te zijn, die het grote, blijde nieuws aan de apostelen brachten, en nog eer zij de mond konden openen, om hun blijdschap uit te spreken, werd hun met de gewone Joodse levendigheid en luidruchtigheid toegeroepen, dat de Heere waarlijk was opgestaan. Zo gebeurt het ons ook wel eens, als wij een voor ons geheel nieuw inzicht in deze of die Schriftuurplaats verkregen hebben, dat wij menen de eerste daarin te zijn; doch niet zelden zien wij later, dat een ander datzelfde inzicht reeds lang vóór ons gehad heeft. Dit dient om ons altijd laag bij de grond te houden; doch overigens is het ons een zoetheid, zo iets te ontdekken, het is een bevestiging voor ons, dat wij goed gezien hebben, en wie de waarheid lief heeft, die wenst haar immers ieder toe, en waarheid blijft waarheid voor allen, door wie ook ontdekt of gevonden. Waren de Emmaüsgangers aan de ene zijde teleurgesteld, aan de andere zijde hoorden zij, dat zij niet verkeerd gezien hadden, of door een zinsbegoocheling misleid waren. Ja, het werd hun ten hoogste aangenaam, te horen, dat ook anderen de Heere als opgestaan hadden aanschouwd. Immers, ons geloof heeft het geloof van andere gelovigen nodig, en zo heeft ook ons getuigenis het getuigenis van anderen nodig. Een mens, geheel onder enkel ongelovigen, zou moeilijk kunnen blijven geloven. Zijn geloof zou

uitdoven; hij zou ten laatste aan zich zelven vragen: "Zou het ook verbeelding bij mij zijn?" Maar horen wij hetzelfde getuigenis, hetzelfde geloof uit de mond van anderen, zo worden wij er door versterkt, verkwikt en vertroost. Daarom moeten wij altijd trachten ons in de atmosfeer des geloofs te blijven bewegen. Zij is als de frisse lucht, die goed is voor onze longen, en de krachten herstelt, die wij in ons dagelijks werk en verkeer verloren hebben; als de levenslust, die goed is voor geheel ons leven, terwijl de omgeving, de atmosfeer des ongeloofs de stiklucht is, die ons ziek maakt en doodt. De Heere is waarlijk opgestaan. Het was tot nu toe gedurende de ganse dag avond geweest bij de discipelen; doch nu het daarbuiten ten volle avond was geworden, begon het te lichten binnen de kring der discipelen. Reeds kwam de ene tijding van blijdschap na de andere. Na de twee dagen van grote droefheid, begon nu de dag van overgrote vreugde aan te breken. Het was hiermee evenals in de natuur. Dagen achtereen kan de lucht betrokken zijn, zo betrokken, alsof het ieder ogenblik zal beginnen te regenen; doch er komt niets van en de lucht klaart ook niet op. Doch daar begint het opeens en onverwacht te regenen, en nu heeft men soms dagen achtereen enkel regen. Ook in het leven is het niet anders. Hoe dikwijls is ons leven jarenlang een onderdrukt leven; de ene tegenspoed, hetzij in onze bestaansmiddelen of in ons lichaamsgestel, volgt de anderen. Gedurig wandelen wij onder betrokken lucht, en ten laatste schijnt het ons toe, dat niet alleen de wereld ons niet liefheeft, maar ook de Heere niet, en dat Hij ons aan ons zelven en onze ellende overlaat; doch nauwelijks zijn wij, om zo te spreken, in onze ellende gestorven en begraven, of daar opent zich ons graf, en wij leven opnieuw, en de ene zonnige dag volgt de andere. Alsdan zeggen wij: "De Heere heeft de ellende van zijn arme dienstknecht of dienstmaagd aangezien." Voorzeker, het is één van de geheimen der godzaligheid, dat een Christen geen ware blijdschap hebben kan, dan nadat hij vooraf wenend heeft gestaan onder zijns Heeren kruis. Eerst dan kan hij de blijmare vernemen: "De Heere is opgestaan, Hij leeft, en gij zult ook leven." De eerste opstandingsdag was een dag der prediking, en de inhoud dezer prediking was: De Heere is opgestaan. Met deze woorden begroetten de eerste Christenen op de eerste dag der week elkander. En als ook nu nog de keizer van Rusland op Zondag een schildwacht voorbijgaat, zegt hij tot hem: "De Heere is opgestaan, gelijk Hij gezegd heeft." Ofschoon het een vormelijke zaak is, doet het ons toch goed, omdat het liefelijk afsteekt bij het afschuwelijk ongeloof, dat des Heeren opstanding ontkent, en daarmee het graf van Christus en de fontein van zaligheid, die God daarin ontsloten heeft, weder poogt te sluiten. En nu, hoe dikwijls wij ook de Paasgeschiedenis hebben gelezen en met elkander overwogen, zo komt zij ons altijd weder even nieuw en vers voor. Doch is het niet een eigenschap van al Gods werken, dat zij niet verouden, maar altijd nieuw zijn, ook al veranderen zij niet van gedaante? De zon, de maan, de sterren, het zwerk, de zee, de weide, de wouden, de bergen, de heuvelen, de beemden, de bloemen hoe dikwijls gezien, zijn altijd weder nieuw, zijn altijd weder schoon! Wij verouden, maar niet Gods werken en ook niet Gods woorden, want hoe ouder zij worden, hoe meer wij ze verstaan en begrijpen en hoe belangrijker en nuttiger zij ons worden. En wat is nu de grote waarheid Gods, welke ons door de opstanding van Christus geopenbaard wordt? Deze: dat God geen waarachtig leven geeft dan uit de dood. Ware de zonde niet in de wereld gekomen, God zou het leven gegeven hebben uit het leven, dat is: Hij zou een eeuwige vermenigvuldiging gegeven hebben van het eens gegeven heilig, zalig leven, gelijk Hij nu de tijdelijke vermenigvuldiging van het sterfelijk leven geeft in de opvolging der geslachten. Doch door de zonde is de dood in de wereld gekomen, en nu is de dood het uitgangspunt geworden tot het eeuwig, heilig, zalig leven bij God in Christus. In Christus is het menselijk, heilig, zalig, eeuwig opstandingsleven begonnen, en wordt het voortgezet in allen, die de zijnen zijn, in al de leden zijns lichaams uit Hem, het Hoofd des lichaams. De Heere is opgestaan. Het is groot, dat iemand uit de dood wordt opgewekt; maar dat een dode zich zelven het leven geeft, is iets, dat zijn Godheid onderstelt. Des Heeren eeuwige, almachtige Geest nam het lichaamsleven weder aan, niet buiten, maar in de gemeenschap des Vaders en des Heilige Geestes; want er geschiedt niets Goddelijks dan in

deze onderlinge gemeenschap, en daarom lezen wij evenzeer in de Schrift, dat Jezus opgewekt is door de Vader èn door de kracht des Heilige Geestes, (Romeinen 8:11). En heeft nu de Heere dit grootste aller wonderen aan zich zelven gedaan, wat zou Hem dan onmogelijk zijn aan ons te doen? Ja, wat zou ons in Hem kunnen ontbreken? In Hem is alle volheid. Zijn opstanding is de bron van alle opstanding; uit Hem vloeien enkel opstandingskrachten, die ons eerst innerlijk naar de geest, en ten laatste ook uitwendig naar het lichaam tot nieuwe mensen maken. De Heere is WAARLIJK opgestaan. Dit waarlijk is niet overbodig, maar nodig; het sluit alle denkbeeld van schijnbare, onzichtbare en onlichamelijke opstanding uit. De Heere is werkelijk opgestaan uit zijn dood en uit zijn graf, gelijk ieder mens opstaat van zijn slaap uit zijn bed. De Schrift en het geloof hebben met enkel werkelijk gebeurde zaken te doen, terwijl het ongeloof en de menselijke wijsheid ontzaglijk veel ophebben met denkbeeldige zaken, met de ideeën van het verstand en de inbeeldingen des harten. Doch de zonde, de dood, het oordeel zijn geen ideeën en geen inbeeldingen, maar werkelijkheden, en daarom door geen mens weg te redeneren, maar wel door God weg te nemen met even werkelijke zaken als de zonde, de dood en het oordeel zijn: met de komst in het vlees, de dood en de opstanding van Christus. Daarom is het ongeloof even verderfelijk als afschuwelijk; want het maakt de levende Christus tot een dode, die in het graf ligt, waar geen levend mens mede te doen wil hebben, en die nu reeds lang tot stof vergaan is. Ja, het maakt Christus' persoon tot een bloot denkbeeld, zodat men in onderscheiding daarvan reeds van een historische Christus heeft moeten spreken, en het maakt zijn opstanding tot een figuurlijke opstanding, in niets anders bestaande, dan in de voortleving van Jezus, naar zijn ziel, na de dood. Doch de werkelijkheid breekt de staf over het ongeloof, gelijk het licht van de dag over het spook van de nacht. Christus is opgestaan uit dood en graf, dat getuigen duizend getuigen, ja, dat getuigen zo velen, als er zelf opgestaan zijn uit de dood der zonde, zo velen als er geloven en geloofd hebben, en geloven zullen in al de eeuwen der Kerk. En wat betekenen nu daartegenover de ongelovigen, die als zodanig buiten het licht van God staan, in hun eigen nacht, waarin zij niet weten, waar zij staan of heengaan? Deze mensen willen juist door hun ongeloof behouden zijn, en zo moeten zij onder de tirannie van dat ongeloof pogen het werkelijk gebeurde met Jezus te vernietigen en denkbeeldig te maken. Doch geen geschapen macht kan de eerste schepping ongedaan maken, en ook de tweede schepping niet, welke in de opstanding van Christus haar begin heeft genomen, en eeuwig blijft, terwijl in haar de eerste schepping op de laatste dag des tijds verheerlijkt zal worden opgenomen. De Heere is waarlijk opgestaan, en wie het niet gelooft, behoort niet tot zijn discipelen, maar tot zijn vijanden, tot de leden van de Joodse bloedraad, tot Herodes en de Herodianen, tot Pilatus en zijn knechten. Wees voorzichtig, gij aanhangers en voortplanters van het ongeloof! Gij speelt niet met aards vuur, maar met het vuur van God, dat de tegenstanders ten laatste verteert. God is lankmoedig, maar met zich spotten laat Hij niet. De Heere is waarlijk opgestaan, bij gevolg moeten ook wij waarlijk opstaan uit onze dood en uit ons graf, zullen wij waarlijk de leden zijns lichaams zijn. Gij voelt echter, dat er in de wijze van opstanding verschil moet zijn tussen Hem, het Hoofd, en ons, de leden. Bij de Heere kon de opstanding niet beginnen met de ziel, met de inwendige mens, met de eigenlijke, innerlijke persoonlijkheid; want de Heere is de volstrekt Heilige. Hij kende geen zedelijken of geestelijken dood, en daarom kon Hij ook niet zedelijk of geestelijk opstaan. De enige wijze, waarop de Heere kon opstaan, was uit zijn lichamelijke dood, en daaruit stond Hij dan ook op ten derden dage na zijn begrafenis. Bij ons echter moet de zedelijke of geestelijke opstanding, de opstanding uit de zonde, de opstanding der ziel, van de inwendige mens, van de beelddrager Gods, die des lichaams noodzakelijk voorafgaan. Wij moeten allereerst wedergeboren, bekeerd, gelovig worden, en dat niet denkbeeldig, alleen met ons verstand, maar ook met ons hart en geweten, met geheel ons wezen, dus waarlijk en werkelijk. Wij liggen allen, als mensen, door de zonde in de zedelijke, geestelijke en ten laatste ook in de lichamelijke dood; want zonde en dood zijn in het wezen der zaak eenzelvig, daar de dood het noodzakelijk gevolg der zonde is. Kunnen wij nu ons zelven

uit de dood der zonde opwekken? Neen, dat kan God alleen, en dat doet God alleen. Op welke wijze? Door Christus aan ons te geven, om in Hem te geloven als de verzoening onzer zonden, en als onze opstanding uit de dood tot het eeuwige leven. Want dit is het Woord des Heeren tot Paulus: Hiertoe ben Ik u verschenen, om u te stellen tot een dienaar en getuige der dingen, beide die gij gezien hebt, en in welke Ik u nog zal verschijnen, verlossende u van dit volk en van de heidenen, tot dewelke Ik u nu zende, om hun ogen te openen, en hen te bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht des Satans tot God, opdat zij vergeving der zonden ontvangen, en een erfdeel onder de geheiligden, DOOR HET GELOOF IN MIJ. (Handelingen 26:16-18). Het komt dus aan op het waarlijk geloven in de Heere Jezus Christus, als de gestorvene voor onze zonden en de opgestane tot onze rechtvaardigmaking. Voorzeker, de zaligheid kan ons niet nader gebracht worden, dan zij ons gebracht is. Dat een persoon, die door zijn wonderen bewees, dat wie Hem gezien had, de Vader had gezien, stierf als een vloek, en uit die dood opstond als een zegen voor de zondaar, is naar het schijnt, zulk een gelofelijke zaak, dat ieder mens haar geloven moest, zodra zij hem werd voorgesteld. De ondervinding toont het anders. De meeste mensen geloven niet in het enig en algenoegzaam middel hunner behoudenis. En wat is hiervan de reden? De gehechtheid aan het zondige, natuurlijke, tijdelijke leven. Het oorspronkelijk hogere, heilige, Goddelijke in de mens toont zich van nature nog wel in een vlucht boven de aarde: in kunsten, wetenschappen en letteren, in staatkundige, maatschappelijke, kerkelijke en huiselijke ordeningen en deugden; maar die vlucht moge als die van de adelaar de zon willen bereiken, zij blijft verre beneden haar, en de hemel zelf bereikt zij in eeuwigheid niet. Wat vloeit hieruit noodzakelijk voort? Dat de mens moet inzien, dat hij andere vleugelen hebben moet om de hemel te bereiken, dan die hij van nature heeft. En nu wordt hem gezegd: die vleugelen zijn verkrijgbaar. Vraagt ze Jezus. Hij heeft ze te geven. Zonder beeld gesproken, de mens, die zijn verstand nog niet verloren heeft, moet inzien, dat hij hoger licht dan dat der natuur behoeft, om de dingen Gods te verstaan; en nu wordt hem gezegd: Vraag dat licht aan Jezus. Hij doopt met de Heilige Geest, en wie tot Hem komt, stoot Hij niet uit, laat Hij niet onverhoord. Is dus uw zaligheid u lief, ga tot Jezus; Hij heeft al wat u ontbreekt. Hij is nog meer een volkomen Zaligmaker voor u, dan gij een volkomen zondaar zijt voor Hem. Gaat gij echter niet tot Jezus, zo vraag ik u: Kunt gij u verontschuldigen voor God? O, er is iets in de mens, dat hem verantwoordelijk stelt; het is het niet willen, het verharden van het hart tegen beter weten in, en hiervan zal het geweten van dezulken, die verloren gaan, eenmaal getuigenis geven ten dage des oordeels. Zij zullen moeten erkennen, dat God hen zo nabij is gekomen als mogelijk was; dat Hij hen reeds bij de hand had gegrepen; maar dat zij die hand van zich gestoten en er zich uit losgewrongen hebben, evenals een weerspannig kind zich loswringt uit zijns vaders hand; met één woord: dat de Zone Gods waarheid gesproken heeft tot Jeruzalem en van ieder, die Hem verworpen heeft: Hoe menigmaal heb Ik u en uwe kinderen willen bijeen vergaderen, gelijk ene hen hare kiekens bijeen vergadert onder hare vleugelen, maar GIJ hebt NIET gewild. En is van Simon gezien. Zo was dan niet alleen, op het bevel des engels, aan Petrus in het bijzonder de tijding van 's Heeren opstanding door de vrouwen gebracht, maar was de Heere zelf afzonderlijk, eerder dan aan de elven tezamen, hem verschenen. In deze daad opent de Heere ons geheel zijn Middelaarshart. Neen, zijn betrekking tot zondige mensen is niet afgebroken. Hij is, nu Hij als de Heilige in het leven der heerlijkheid is ingetreden, voortaan niet het Hoofd der engelen en zaligen alleen; neen, Hij is en blijft het Hoofd van zondige mensen, die zijn discipelen zijn. Tot de wereld als wereld staat Hij in geen andere betrekking dan die van Rechter, zoals Hij tot Kajafas zei: Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand Gods en komende met de wolken des hemels. Zolang wij dus tot de wereld, de zondige, de uit eigen kracht en naar eigen lust levende wereld behoren, staan wij nog buiten Christus, al zijn wij ook met zijn naam gedoopt. Want alleen de inwendige doop (de doop met de Heilige Geest) maakt de uitwendige doop van kracht. Die de zonde doet, is uit de duivel, zegt Johannes, en hij voegt er bij: Wij weten, dat WIJ uit God zijn, en de gehele wereld

in het boze ligt (1 Johannes 3:8 5:19). En de Heere zelf zei van de zijnen: Zij zijn niet van de wereld, gelijk Ik van de wereld niet ben. Wil dit nu zeggen, dat degenen, die des Heeren zijn, niet meer zondaren zijn? Neen, zij zijn en blijven zondaren, en struikelen dagelijks in vele; doch zij dienen niet meer de zonde, maar de Heere Jezus Christus. Zij zondigen niet met boos opzet, maar uit laakbare zwakheid, nalatigheid en onwaakzaamheid of zelfvergetenheid Zij zondigen als kinderen, niet als vijanden; als Petrus en niet als Judas. Zij zondigen onder de genade en niet onder de wet, tegen een verzoend God en niet tegen een onverzoend God; zij zijn die rechtvaardigen, die vallen, maar niet worden weggeworpen (Psalm 37:24); want altijd komt de genade Gods, die hun eenmaal bewezen is in hun bekering, opnieuw tot hen, om bij hen de bekering te vernieuwen. Trouwens in het Koninkrijk van Christus is alles genade: onze bekering en onze volharding, onze rechtvaardigmaking en onze heiligmaking, ons gekastijd worden en ons zalig worden. We zeiden zo even, dat er iets in de mens is, dat hem verantwoordelijk stelt voor God, hem elke verontschuldiging voor God ontneemt. Hoe zou het anders kunnen zijn? God is immers niet die harde heer in de gelijkenis, die maaien wil waar hij niet heeft gezaaid, en vergaderen waar hij niet heeft gestrooid. Integendeel, Gods leven is geven, en al wat er goeds bestaat, of ontstaat, komt uit zijn hand. Wat hebben wij dus, dat wij niet van Hem ontvangen hebben? Dat wij leven, is omdat Hij ons het leven gaf; dat wij kunnen werken, is omdat Hij ons de kracht tot werken gaf; en zo is het met alles, wat wij hebben. God geeft het leven; maar hoe leven wij? God geeft de kracht; maar hoe werken wij met die kracht? Ziedaar de grote vraag des levens. De mens is verantwoordelijk voor de wijze, hoe hij met datgene, wat in zijn macht gesteld is, handelt. Meent gij, dat God de mens over iets anders ter verantwoording roepen zal? Neen. In de zo even aangehaalde gelijkenis werd de man met het éne talent daarom veroordeeld, omdat hij niet deed, wat hij had kunnen en daarom had moeten doen: het geld in de bank leggen, om niet te spreken van hetgeen hij met zijn éne talent even goed had kunnen doen als de anderen met hun vijf en tien talenten: er handel mede drijven; want er is zowel een kleinhandel als een groothandel. Het is dus altijd de genade Gods, die met de zondaar begint, die hem opzoekt, zodat hij met Hagar zeggen moet: Heb ik ook hier gezien naar Dien, die mij aanziet? (Genesis 16:13). En dat nu voor de ene mens die genade onweerstaanbaar is, omdat hij zich niet door God gegrepen voelt, of hij grijpt God wederkerig aan door het geloof, terwijl de genade door andere mensen wordt wederstaan en afgewezen, behoort tot de geheimen Gods en bijzonder tot zijn eeuwige uitverkiezing, die wij moeten erkennen, maar onmogelijk kunnen doorgronde. Zij is inderdaad de enige sleutel van al de geheimen, die er bestaan; hoe zouden wij, schepselen, die sleutel kunnen bezitten? God alleen kent zich zelven, en wij kennen God alleen in zoverre Hij zich aan ons openbaart, en nu openbaart Hij zich op aarde niet aan ons in al zijn geheimen, maar alleen in het geheim van zijn liefde en van onze zaligheid, als de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegeningen in de hemel in Christus, gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde (Efeziërs 1:3,4). Wel verre echter, dat de eeuwige uitverkiezing een belemmering zijn zou voor het geloof, is zij er de uitnemendste bevestiging van. De ongelovige gelooft niet in haar, en dus heeft deze waarheid, gelijk al de andere waarheden Gods, niet de minste kracht of invloed op hem; en de gelovige kan niet anders dan God verheerlijken, dat zijn geloof rust, niet in een toevallige, van hemzelf afhankelijke oorzaak, maar in de eeuwige, onveranderlijke, genadige wil van God in zijnen Zoon. Hij weet zich dus door de kracht Gods (door de Heilige Geest) bewaard tot de zaligheid, in de hand des Vaders en des Zoons, waaruit geen macht ter wereld hem kan rukken. Dit alles nu wordt ons herinnerd in de verschijning des Heeren aan Petrus, de gevallen Petrus; want gelijk de Heere met één discipel handelt, zo handelt Hij met al zijn discipelen. Gij ziet hier de Heere zijn gelijkenis van de herder en het schaap verwezenlijken. Petrus was afgedwaald van de kudde. Zeker was, toen de Herder geslagen werd, de gehele kudde verstrooid; maar Petrus ging alleen zijn eigen weg.

En welke weg ging hij? Die hem altijd verder van de Herder deed afzwerven. Hij ging de weg der verloochening van zijn Heere. Wel had de Heere hem niet uit het oog verloren; wel sloeg Hij de blik zijner liefde op de gevallen discipel, en kon deze blik hem herinneren aan des Heeren voorspelling van zijn val, maar ook aan des Heeren belofte van zijn oprichting, omdat de Heere voor hem gebeden had; doch dit alles kon Petrus onmogelijk geruststellen, als niet de Heere zelf hem deze zijn zonde volkomen vergaf. En dat deed de Heere. Opgestaan uit de dood, was het verschijnen aan Petrus nog vóór Hij aan de elven verscheen, een behoefte voor zijn Middelaarshart; of juister gezegd, het was een lust zijner liefde, om Petrus op de liefelijkste wijze te verrassen, waarop een mens, die over zijn zonden treurt, te verrassen is. De Heilige Schrift meldt ons niets van de wijze dezer samenkomst en van hetgeen de Heere tot Petrus en Petrus tot de Heere gesproken heeft; maar zo iets is ook niet te beschrijven. Wat moet Petrus, neergezeten in zijn droefheid en in de gedachte aan de dood des Heeren, niet hebben gevoeld, toen Hij de Heere levend tot zich zag binnentreden met van liefde stralende ogen, met van zegen en genade druppende woorden! En zij vertelden hetgeen op de weg geschied was, en hoe Hij hun bekend was geworden in het breken des broods. Toen de vrolijke, luidruchtige, wederkerige begroetingen tot een einde gekomen waren, kwam de beurt aan de Emmaüsgangers, om te verhalen wat hun wedervaren was. Dat zij dit met de hoogste opgewektheid deden, en dat allen met de meest gespannen aandacht luisterden, kunt ge u voorstellen. En inderdaad, de verschijning des Heeren aan de Emmaüsgangers is één van de uitnemendste onder de verschijningen des Heeren. Het is als doorwandelen wij een beemd van bloemen en edele planten in een heerlijk landschap, waarover de zon in al hare pracht is opgegaan. En daar komt nu het ongeloof, om met zijn ijzeren schoenzolen al die bloemen en planten in de grond te trappen. Doch wenden wij het oog van dat gedrocht uit de afgrond af; wat heeft het met de hemelse heerlijkheden te doen! Daarna is Hij geopenbaard aan de elven, daar zij aanzaten, en verweet hun hun ongelovigheid en hardigheid des harten, omdat zij niet geloofd hadden degenen, die Hem gezien hadden, nadat Hij opgestaan was. Met deze woorden leidt de Evangelist Markus de verschijning des Heeren aan de elven in. Hij trekt de woorden des Heeren aan de Emmaüsgangers en die aan de elven, ten opzichte van hun ongelovigheid jegens het getuigenis der vrouwen tezamen, en doet ons tevens de bijzonderheid kennen, dat de Heere ook de elven verscheen, terwijl zij aan de maaltijd zaten. De Evangelist Lukas vermeldt ons nu verder des Heeren verschijning aan de elven, onmiddellijk nadat de Emmaüsgangers bij hen gekomen waren en hun wedervaren hadden medegedeeld, en Johannes voegt er het zijne toe op de volgende wijze.

16:15 De Heer en de Elven.

En als zij van deze dingen spraken, toen het avond was, op dezelve eerste dag der week, en als de deuren gesloten waren, waar de discipelen vergaderd waren, om de vreze der Joden, kwam Jezus zelf en stond in het midden van hen. Ziet, hoe overvloedig des Heeren liefde is. Men zou zeggen: Het is nu genoeg voor de eerste dag van 's Heeren opstanding, dat Hij verschenen was aan Maria Magdalena, aan de andere vrouwen en Petrus, en aan de Emmaüsgangers; de elven hadden nu grond genoeg om te geloven en te wachten, en morgen was er weder een dag. Doch neen, de Heere kon zijn elven niet langer in onzekerheid laten. Hij is ook hier weder als de zon, die als zij eenmaal is opgegaan, altijd hoger klimt en altijd ruimer gebied verlicht. Thans echter schijnt de Heere de loop der zon in de natuur niet te willen volgen, want eerst nu het avond is, wordt het dag bij de discipelen. Trouwens de nieuwe dag komt bij de Joden altijd met de avond. Daarbij is Christus in zijn opstanding de zon, die nu eenmaal opgegaan, nimmer weder nederdaalt, maar boven alle hemelen opgerezen, tot in eeuwigheid blijft schijnen, en de dag, de heerlijke dag der eeuwigheid te weeg brengt. Het is waar, de Heere had al zijn discipelen tezamen te Galiléa bescheiden, en de elven konden zich er ook onder gerekend hebben; doch (wij zeiden het reeds) de Heere had nog iets bijzonders voor hen. Zij waren zijn bijzondere discipelen, en Hij wilde hen als zodanig bijzonder verrassen. Daarbij de Heere komt altijd eerder dan Hij beloofd heeft te zullen komen. Treffend, niet waar? de Heere bezoekt zijn discipelen op een avond gelijk deze, waarin wij tezamen zijn om Gods Woord te horen, op een Paaszondagavond. Bijzonder de avond is de tijd der gezellige samenkomst en van het bezoek van vrienden. Wie zal in de vroege morgen gezelschappen gaan bezoeken? De Heere volgde deze natuurlijke orde; des morgens bezocht Hij enkelen, hield maaltijd met twee zijner discipelen op de late namiddag, en des avonds bezocht Hij het gehele gezelschap zijner getrouwen. Nog eens, de morgen is de tijd der eenzaamheid, de avond die van het neerzitten in gezellige kring. Mochten wij dan de eerstelingen van de dag heiligen in onze binnenkamer door het gebed, en de avonduren in het onderling gesprek over de dingen van Gods koninkrijk. Lezen wij niet in de 65sten Psalm (Psalm 65), dat de UITGANGEN van de morgen en van de avond juichen. Waarom? Omdat beide die uitgangen en wat daar tussen ligt van de Heere zijn, die geheel de wereld en bijzonder zijn kinderen altijd weder opnieuw overstort met zegeningen en barmhartigheden, opdat wij niet vergaan in onze zonde en ellende. De persoonlijke openbaringen des Heeren op de dag zijn opstanding splitsen zich dus vanzelf in twee grote delen, in die van de morgen en van de avond, waarvan, zoals wij zo-even zeiden, beide de uitgangen juichten. In de vroegen morgen van de dag der opstanding verschijnt de Heere aan enkelen der zijnen, in de avond aan de elven, de vertegenwoordigers van zijn gemeente, van al zijne discipelen. Het is ons een liefelijk profetisch beeld van 's Heeren wederkomst in heerlijkheid. In de beginne dezer bedeling verscheen Hij aan enkelen, aan het einde dezer bedeling zal Hij verschijnen aan allen. Het is ook hier met de opgang van de Zon der gerechtigheid gelijk met die der natuur. Alles geschiedt bij overgangen. Eerst ziet men in de natuur de nacht afnemen en het begint te schemeren; dan ziet men een bleek licht, dan de dageraad, vervolgens velerlei kleuren, en dan gaat de zon zelve op en wordt van ieder gezien; en waar zij komt brengt zij de dag mede. De discipelen hadden, uit vrees voor de Joden, de deuren van het vertrek, waarin zij vergaderd waren, gesloten. Die vrees was zeker niet goed bij hen. Jozef en Nicodemus waren bij de dood des Heeren moediger geworden, maar de discipelen waren dezelfde gebleven, vol vrees en daarbij beducht van door de Joodse overheden overvallen te worden. Ja, nooit waren de discipelen vreesachtiger geweest, dan nu zij er de minste reden toe hadden, daar de Heere was opgestaan. Doch zij wisten het niet, en daarom moeten wij hen niet veroordelen, en ook niet menen, dat wij het beter zouden gemaakt hebben dan zij. Een Christen mag niet bang zijn, maar toch kan hij bang zijn. Zeker is een Christen zonder moed niets, wij moeten moed hebben, maar in God. De mensen weten ons, als wij in angst en droefheid zijn, spoedig genoeg te troosten. Kom, gij moet moed houden, zegt

men ons dan. Goed! maar dit is geen kleine zaak, het is integendeel het grootste, dat er is. Kunt gij mij die moed geven? Omdat gij u de zaak niet aantrekt, moet ik ze mij daarom ook niet aantrekken? zegt gij echter: Heb moed in God, dan wijst gij mij op de moed en de moedgever. Dan zegt gij tot de dorstige: Drink! en wijst hem meteen de bron aan, waaruit hij drinken kan. Zo kunnen wij dan wel kleinmoedig zijn, maar moeten het niet blijven. Staan wij in betrekking tot de Heere dan zal de moed ook wel komen, want uit Hem vloeit enkel moed en kracht. De discipelen vergaderden niet meer met gesloten deuren, toen zij aangedaan waren met kracht uit de hoogte; neen, toen stonden zij met de grootste vrijmoedigheid en onbevangenheid vóór de honderd duizenden Pinksterfeest vierenden, met de Joodse overheden er bij. En waarom is er nu zo weinig moed bij ons, als wij optreden moeten tegen een gehele wereld, die in het boze ligt, om te getuigen van de waarheid, die in Christus is? Omdat ons die geestdrift ontbreekt, die uit de Heilige Geest is. Trouwens, wie in dezen Laodicese tijd de waarheid Gods niet met ijver verdedigt, is zeker haar rechte dienaar niet. Maar het moet geen ijver zijn met onverstand, want alsdan ontwapenen ons de vijanden, zoals de bezetene de zeven Joodse duivelbanners, die in de naam van Jezus, die Paulus predikte, wonderen wilden doen. Neen, wij moeten onze geestdrift vragen van de Heilige Geest, die ons alles geeft wat we van Hem bidden; en voor deze geestdrift deinst de vijand af, of hij werpt zich als een tijger op ons, gelijk hij zich op Stefanus wierp, en verscheurt ons lichaam om onze ziel in de hemel te brengen. De discipelen vreesden, en waren hierdoor zwakke mensen, maar de Heere komt de zwakken tegemoet. Hij verschijnt zijn elven ook bij hun gesloten deuren, en nu deze deuren door de Heere voor hen geopend zijn, nu zijn door Hem alle deuren voor hen geopend; want gij gevoelt, dat de Heere niet als het licht door een glas is binnengetreden, maar dat de deuren voor Hem zijn opengegaan, door welke Hij binnentrad en zich in het midden der discipelen plaatste. Dat de deuren gesloten bleven, zodat de Heere onzichtbaar binnenkwam en zich eerst in de kamer zichtbaar openbaarde, is een geheel Roomse opvatting, die zij voor hun avondmaalbeschouwing nodig hebben, maar Psalm 24 (Psalm 24) geeft een waardiger voorstelling van des Heeren komst tot de zijnen in de woorden: Heft uwe hoofden op, gij poorten, en verheft u, gij eeuwige deuren, opdat de Koning der ere inga. Wie is de Koning der ere? De Heere, sterk en geweldig; de Heere geweldig in de strijd. Heft uwe hoofden op, gij poorten, ja heft op, gij eeuwige deuren, opdat de Koning der ere inga. Wie is Hij, deze Koning der ere? De Heere der heirscharen, die is de Koning der ere. Zeker is de naaste bedoeling des Heilige Geestes in deze Psalm, om 's Heeren plechtige opvaart naar, een ingang in de hemel te beschrijven; want toen gingen de eigenlijke eeuwige deuren voor Hem open; doch dit neemt niet weg, dat wat op groter schaal de Heere geldt, Hem ook op kleiner schaal moet gelden. Gij gevoelt immers, dat het beneden de waardigheid des Heeren is, dat de gesloten deuren voor Hem gesloten blijven. Reeds voor de engel, die Petrus uit de gevangenis leidde, gingen de deuren open, hoe veel te meer voor de Heere; en dat dit nu hier niet vermeld is, en wèl van de engel, is dunkt mij, heel eigenaardig. Van de engel had dit nodig vermeld te worden, maar niet van de Heere, bij wie het niet anders kan zijn. De Heere laat aan de gemeente te Filadelphia schrijven: Zie, Ik heb een geopende deur voor u gegeven, en niemand kan die sluiten. Het is ons een liefelijk beeld van hetgeen de Heere zelf hier werkelijk doet. De Heere komt juist waar gesloten deuren zijn, om ze door zijn tegenwoordigheid te openen. Zeggen wij dan nooit: De deur is gesloten en wie kan ze openen? Jezus kan ze openen, de opgestane Jezus. Hij heeft eenmaal de gesloten deuren, waarachter zijn discipelen vergaderd waren, geopend, en zo opent Hij altijd alle deuren voor hen. Heeft niet een zendeling vroeger van China uitgeroepen: "o, Rots, wanneer zult gij u openen?" En is die rots niet geopend? en hoeveel andere rotsen bovendien! Toont de opgestane en ten hemel gevaren Christus niet nog altijd, dat Hem alle macht gegeven is in hemel en op aarde? Zorgen wij maar dat onze zendelingen discipelen van Jezus zijn, en dan zal de Heere zeker tot hen komen, waar hun deuren gesloten zijn, en zich zelven aan hen openbaren, zó dat zij Hem als in hun midden zullen zien. Merkt op het verrassende. De Evangelist zegt: Terwijl zij van deze dingen spraken kwam

Jezus zelf en stond in het midden van hen. Welk een onverwachte en allerbelangrijkste overgang! Terwijl zij over de Heere spraken, was Hijzelf tegenwoordig en stond Hij als gewoonlijk, zichtbaar in hun midden. Zo is er maar een enkel ogenblik tussen het onzichtbare en de openbaring van het onzichtbare in de zichtbaarheid. Trouwens zodanig zijn al de tussenkomsten Gods. Dit is weder één van die trekken en lijnen Gods, die wij overal in de natuur en de Schrift ontmoeten als zoveel bewijzen van hun oorsprong. En bevatten niet juist de overgangen de grootste geheimen? Zij zijn als de overgangen van het niet bestaan tot het bestaan, welke alleen Gode bekend zijn. Wij zien op aarde geen zaak ontstaan, wat wij zien, bestaat reeds. Het worden, ja, zelfs de ontwikkeling, de vorming van plant, dier, mens en van alle dingen is onzichtbaar, en toch werkelijk; maar wij zien het geschiedende als het geschied is. Zo ook in het geestelijke. Hoe wordt men wedergeboren? Hoe komt men van het ongeloof tot het geloof, van de natuur tot de genade? Wie kan deze vragen beantwoorden? Niemand, want niemand weet het, ziet het, bemerkt het. Eerst als de zaak geschied is, is zij te kennen. Het onzichtbare is voor God en het zichtbare voor ons en zo verstaan wij nu eerst recht het woord des Heeren: De wind blaast waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet vanwaar hij komt, en waar hij heengaat; alzo is een iegelijk, die uit de Geest geboren is. En zeide tot hen: VREDE ZIJ ULIEDEN! Dit is de gewone groet, waarmede de Joden elkander nog heden begroeten; trouwens, de Joden hebben al de vormen, waarin alleen de Christus moet gelegd worden, zullen zij tot wezenlijkheden worden. Nu behoort deze begroeting bij hen, gelijk bij ons het goedendag, goedenavond, goedenacht enkel tot de beleefdheden. En dat nu de Heere geen andere groet gebruikt dan de gewone bestaande, is wederom één van die lijnen, die Hij in alles volgt, namelijk om het bestaande niet te verwerpen, maar te heiligen. Hetzelfde woord door een ander gesproken, is niet meer hetzelfde woord. Het woord, dat gesproken wordt, hangt af van de persoon, die het uitspreekt. De Heere maakt de meest dagelijkse woorden, door ze uit te spreken, tot de meest heerlijke. Als Christus zegt: Vrede zij ulieden! dan is het vrede; dan wenst Hij hun niet de vrede toe, maar gebiedt Hij de vrede over hen, en dan hebben zij vrede. En inderdaad, het was vrede bij de discipelen, toen de Heere dit woord uitsprak. Immers Hij kwam tot hen als de Vorst des vredes, die de eeuwigen vrede tussen God en de zondaar heeft gesloten in zijn dood en wederopstanding. En nu is in die allerhoogste vrede alle andere ware vrede besloten en begrepen. Gij weet, de discipelen waren die gehele dag in onrust des harten, in beroering des geestes geweest. De een geloofde de tijding van 's Heeren opstanding, de andere niet; onophoudelijk spraken zij er over met elkander, en hoe vermoeiend dit ten laatste voor hun zielen werd, kan men zich licht voorstellen, want wat is meer vermoeiend en afmattend dan de onzekerheid over hetgeen ons het allerbelangrijkste is. Doch nu kwam de Heere hen ten volle geruststellen, en alle onrust hield weldra op. Hij bracht vrede, vrede in alles, in het grootste en in het kleinste, in het volstrekt eeuwige en in het meest dagelijkse. Immers, het woord vrede in de mond des Heeren is niets minder dan de vrucht der volbrachte verzoening, dan onze volkomen zaligheid. En wie nu zulk een vrede medebrengt, die moet daarvan de Heer en eigenaar, die moet de van ouds van God beloofde Vredevorst zijn, en dat was Hij ook, Hij die als zodanig reeds op de velden van Bethlehem door de engelen was uitgeroepen. Mochten wij dan de vredegroet des Heeren: Vrede zij ulieden, als ook tot ons gericht beschouwen, en vrede hebben in Jezus bij al de onvrede, die de wereld geeft. Al wat de Heere op aarde geeft, geeft Hij innerlijk in het hart en voor het hart. Uitwendig geeft Hij niet zelden het zwaard, de onvrede, de oorlog; omdat de innerlijke vrede, die Hij zijn discipelen geeft, de haat en de vervolging zijner tegenstanders tegen hen opwekt. Doch eenmaal zal het ook uitwendig vrede zijn, en het Vrede op aarde! ten volle verwezenlijkt worden. En zij verschrikt, en zeer bevreesd zijnde, meenden dat zij een geest zagen. Niet terstond echter is het vrede daar binnen, al is het ook vrede daar buiten. O, er is zulk een ontzettende afstand tussen het Evangelie buiten ons en de toe-eigening er van door het geloof, tussen het staan van Jezus voor de deur onzer harten met zijn aankloppen daaraan, en ons binnenlaten van de Heere en zijn

maaltijd houden met ons. Tussen die twee zaken ligt een strijd, een worsteling, die zeer bang kan zijn, en zeer lang kan duren, maar die toch ten goede moet beslist worden. Het geloof is uit zijn aard een worstelaar, die altijd met het ongeloof worstelt, en ten laatste overwinnen moet, of het is geen geloof geweest. Het plotselinge der verschijning van de Heere verbijsterde de discipelen, en het onverwachte, waarvan wij nog niet weten wat het is, verschrikt ons. Doch de Heere was niet gekomen om hen te verschrikken, maar om hen te verblijden. Terstond brengt Hij hen daarom tot bezinning, en neemt Hij hiermede hun ontsteltenis weg. En Hij zeide tot hen: WAT ZIJT GIJ ONTROERD? EN WAAROM KLIMMEN ZULKE OVERLEGGINGEN IN UWE HARTEN? ZIET MIJN HANDEN EN MIJN VOETEN, WANT IK BEN HET ZELF; TAST MIJ AAN, EN ZIET; WANT EEN GEEST HEEFT GEEN VLEES EN BENEN, GELIJK GIJ ZIET, DAT IK HEB. Gij ziet aan de discipelen hoe na het bijgeloof aan het ongeloof grenst. Zij, die Jezus niet als lichamelijk opgestaan beschouwen, beschouwen Hem als een geest, volkomen zoals nog heden ten dage de ongelovigen doen, met dit onderscheid dat deze laatsten zich niet laten overtuigen. Die beslist ongelovigen menen van alle geloof vrij te zijn, en toch hebben zij enkel het hemelse geloof tegen het naargeestige bijgeloof uitgeruild. Doch de Heere ontnam zijn discipelen tegelijk hun ongeloof en hun bijgeloof. Hij toonde en bewees hun proefondervindelijk, dat Hij door zijn opstanding geen ander wezen was geworden dan Hij vroeger was, geen lichaamloze geest, geen schim, geen schaduw van het lichaam, maar dat Hij mens was gebleven zo als alle mensen zijn, doch in een verhoogde, verheerlijkte toestand. Even toch als de kinderlijke gestalte wordt vervangen door de volwassen gestalte, en de mens daardoor verhoogd wordt, zonder dat zijn persoonlijke natuur daarmede verandert, zo is het in de dood en in de opstanding. De mens is alsdan geen ander wezen of persoon geworden, maar hij is in hoger toestand ingetreden; hij is alsdan zonder zonden, en daarmede in de hoogsten zin des woords tot de volle kracht en eeuwige bloei zijns levens gekomen. Waarom klimmen zulke overleggingen in uwe harten? Gij ziet, hier is de Hartenkenner, die weet wat zij denken; want gij gevoelt dat de discipelen niet gezegd hebben en niet konden zeggen, dat zij Hem voor een geest aanzagen. Ziet mijn handen en mijn voeten, want Ik ben het zelf; tast Mij aan en ziet, want een geest heeft geen vlees en benen, gelijk gij ziet, dat Ik heb. De Heere wil geen geest zijn, en zouden wij Hem dan tot een geest willen maken? Hij wil niet tegenover ons, en ook niet op een afstand van ons geplaatst worden, maar Hij plaatst zich zelven in ons midden als één onzer; en tegelijk als ons Hoofd, als onze Heere, als onze Zaligmaker, om ons te leiden, totdat Hij ons gebracht heeft aan de eeuwige fonteinen der wateren. Zo heeft dan Christus zelf bewezen dat zijn opstanding een lichamelijke opstanding was, en daartoe de discipelen bevolen te doen, wat Hij Maria Magdalena verbood te doen: Hem aan te raken. Voorzeker, bij al die bewijzen voor de lichamelijke opstanding des Heeren, worden de pogingen, die het ongeloof nog altijd doet om het tegendeel te bewijzen, inderdaad altijd meer uiterst wanhopige en ten hoogste bespottelijke pogingen. Wat ons betreft, wij leren uit des Heeren woorden: dat de mensen der opstanding naar het lichaam evenzeer uit vlees en been zal bestaan als nu, en dat er herkenningstekenen aan ons zullen overblijven, waardoor ieder zich van de eenzelvigheid der gestorvenen en der opgestanen zal kunnen verzekeren. Datgene, waardoor wij onze lieve ontslapenen, toen zij leefden, uit duizenden en tienduizenden terstond onderkenden, zal ook dan in hen zijn, maar verheerlijkt. Want alle gebrek, alle onvolmaaktheid, alle onschoonheid des lichaams en der ziel zal met de zonde en de sterfelijkheid voor eeuwig zijn weggevallen. En als Hij hun dit zeide, toonde Hij hun de handen en de voeten en zijne zijde. Opmerkelijk niet waar, de Heere toont hun zijne wonden als herkenningsteken. Hij zegt niet: ziet Mij in het gelaat, ziet Mij in het oog, ben Ik niet dezelfde als altijd? maar Hij zegt: Ziet mijne doorboorde handen en voeten en doorstoken zijde, ziet het kruis afgedrukt in mijn lichaam, om het eeuwig te dragen, ook in mijne heerlijkheid. En wat deed de Heere hiermede anders dan zich aan de zijnen openbaren als de Hogepriester in eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek, die leeft en zich plaatsen zal op de troon der majesteit om voor de zijnen de eeuwige voorspraak en

voorbidder te zijn? "Zie uwen eeuwig levenden Zaligmaker in Mij," zeide Jezus tot zijne discipelen door hun zijne wonden te tonen. En begrijpt gij het nu, waarom Paulus van niets wilde weten dan van Christus en dien gekruist, en waarom de ongelovigen van zulk een Christus niet willen weten? Het ongeloof is de eigengerechtigheid, en deze heeft geen verzoener der zonde nodig, maar de gelovige kent zijne ongerechtigheid en kan met geen minderen Zaligmaker toe, dan Jezus is. De Christus der zondaren is alleen de gekruisigde Christus, en zijn kruisdood moet niet beschouwd worden als eens geschied om voor altijd ter zijde gesteld te worden, maar, als in alle eeuwigheid voortdurende in kracht. De offerande van Christus is ene eeuwig voortdurende offerande. Zijne wonden zijn eeuwige wonden, door de littekens, die zij achterlieten. Daarom staat in de Openbaring van Johannes, ook in de hemel der heerlijkheid, Christus als het Lam, niet dat geslacht was of is, maar als geslacht, als op dat ogenblik geslacht. Daarom moeten wij ook niet menen, dat wij nog iets anders nodig hebben om zalig te worden, dan deze offerande. Neen, in ene eeuwige offerande zijn allen eeuwig volmaakt, die er de hand op leggen. Waar deze eeuwige slachtofferande voorafgaat, daar volgt de eeuwige reukofferande vanzelf, daar stijgt het gebed der zondaren in dat des Middelaars eeuwig op tot God, en daalt het eeuwig weder neder, met altijd nieuwe en heerlijker gebedsverhoringen. En toen zij het van blijdschap nog niet geloofden en zich verwonderden, zeide Hij tot hen: HEBT GIJ HIER NIETS OM TE ETEN? En zij gaven Hem een stuk van een gebraden vis en van honigraten. En Hij nam het en at het voor hun ogen. Welke treffende oplossingen vinden wij in al deze bijzonderheden van de ons zo gewichtige vragen: Hoe zullen de doden opgewekt worden en met hoedanig een lichaam zullen zij komen? Zullen wij wel kunnen eten, daar toch Paulus zegt dat God de buik en de spijs zal te niet doen, 1 Corinthiërs 6:13? Er is een groot onderscheid tussen het vermogen om iets te kunnen doen, en het werkelijk te doen. Had de Heere behoefte aan spijs? Zeker niet, het was enkel uit toegevendheid jegens zijne discipelen, en om hen op de meest duidelijke wijze van de werkelijkheid zijner opstanding te overtuigen, dat Hij at. Zullen wij in onze opstandingslichamen de alsdan bestaande aardse spijs kunnen eten? Zeer zeker; maar zullen wij er behoefte aan hebben? Dat is een tweede vraag, die wij met neen moeten beantwoorden. Wij zullen spijs kunnen genieten, niet uit nood, maar uit genoegen. Al het hogere sluit het lagere in. Wij zien de twee engelen en de Heere in hun midden in menselijke gedaante maaltijd houden aan Abrahams tafel, en de engel zeide tot Manoach: Ik zal van uw brood niet eten. Al deze aanduidingen zijn genoegzaam, om ons in te lichten hoe wij eenmaal zijn zullen: doch uit de aard der zaak kan ons van deze dingen wel het minste aangezegd geworden zijn. En zij gaven Hem een stuk van een gebraden vis en van honigraten. De honigraat was een lekkernij, een bij de maaltijd toegediende versnapering. De Heere deelde met zijne discipelen ook nu, als vroeger, hun hoogst eenvoudigen maaltijd. Als vissers aten zij meestal gebraden of geroosterden vis. Opmerkelijk is het ook dat wij nergens lezen dat de Heere vlees at; dit is zeker, dat vele Joden nog heden veel meer van vis dan van vlees houden. Het wonen aan zeer visrijke wateren bracht dit eertijds vanzelf mede, en oude natuurlijke karaktertrekken blijven gewoonlijk heersende in een mens en in een volk. Ook in onze vissersdorpen eten de meeste vissersgezinnen vis bij de maaltijd, en is het eten van vlees een uitzondering en een bijzonderheid. Doch laat ons deze dingen als kleinigheden beschouwen bij de grote zaken, waartoe zij ons verhaald worden. Immers, wij zien de Heere al het mogelijke doen, om de zijnen van zijne werkelijk lichamelijke opstanding te overtuigen, terwijl de ongelovigen al het mogelijke doen om hun navolgers te overtuigen, dat de Heere niet lichamelijk is opgestaan, maar zijne discipelen Hem als zodanig hebben gedroomd (in visioenen of droomgezichten hebben gezien). Zij tonen er mede, van welk een geest zij kinderen zijn, en dat het nu de tijd bij uitnemendheid is, om gehoor te geven aan de waarschuwing en vermaning der Schrift: Geliefden, gelooft niet een iegelijken geest, maar beproeft de geesten of zij uit God zijn, want vele valse profeten zijn uitgegaan in de wereld. 1 Johannes 4:1. En Hij zeide tot hen: DIT ZIJN DE WOORDEN, DIE IK TOT U SPRAK, TOEN IK NOG MET U WAS. Alles is tevoren

gezegd. Ruim vier honderd jaren lang was aan Israël door Maleachi gezegd, dat de Heere komen zou in het vlees, tot zijnen tempel, en Hij kwam; en toen Hij kwam, werd door Hem zelven alles gezegd, wat Hem overkomen zou, en het overkwam Hem. En zo is het ook nu met zijne wederkomst in heerlijkheid en alle andere beloften Gods: het beloofde wordt zo lang gezegd, totdat het vervuld is. Toen Ik nog met u was. Opmerkelijk, toen de Heere zijne discipelen van zijne lichamelijke tegenwoordigheid volkomen overtuigd had, sprak Hij van zich zelven, als van hen verwijderd daarin, dat Hij niet meer met hen op de gewone wijze onafgebroken verkeren, reizen en vernachten zou. De Heere had thans geen woning op aarde en geen plaats, waar Hij het moede hoofd tot een krachtvernieuwenden slaap ter ruste neerlegde, meer nodig. Zijn leven was een hemels leven geworden, dat echter in een onafgebrokene betrekking tot de aarde zou blijven, maar niet op zichtbare, tastbare, lichamelijke wijze. Namelijk, dat het alles moest vervuld worden, wat van Mij geschreven is in de wet van Mozes en de profeten en psalmen. Het was des Heeren gewoonte, zoals wij meermalen opmerkten, om de Schrift, waar dit kon, te laten spreken in de plaats van zich zelven, stellende haar getuigenis voor het zijne. En waarom deed Hij dit? Omdat de Schrift het getuigenis is des Vaders en des Heilige Geestes, welk getuigenis door Hem, de Zoon, de ere wordt gegeven, die het toekomt. En wat zeggen nu sommige ongelovigen, die nog de naam van Christenen willen dragen? Dit zeggen zij: Nu wij Christus hebben, hebben wij de Schrift niet meer nodig. Gij ziet het bedrog dezer lieden. Zij willen een Christus hebben zonder Heilige Schrift, dus een Christus, van wie zij kunnen zeggen wat zij willen. Wat de Schrift van Hem zegt, is hun ergerlijk, overdreven, onwaar, verdicht of verdacht. Doch de ware Christus en de Schrift gaan altijd samen; immers uit de Schrift, en uit de Schrift alleen onderkennen wij de enigen ware Christus Gods van de vele valse Christussen der mensen. Toen opende Hij hun verstand, opdat zij de Schriften verstonden. De ongelovige geleerden stellen deze zaak zo voor, dat de discipelen diep onwetende mensen waren, voor wie een opening des verstands nodig was, maar bij geleerde, wetenschappelijk ontwikkelde lieden, zoals zij zich zelven voorstellen te zijn, komt dit niet te pas. Zij zien alles helder en klaar, en hebben dus geen opening des verstands nodig. Doch zij zijn die mensen, welke de Heere kenschetst in deze woorden: Gij zegt: IK BEN RIJK EN VERRIJKT GEWORDEN EN HEB GEEN DING GEBREK. En gij weet niet, dat gij zijt ellendig en jammerlijk en arm en blind en naakt. Neen, zo min ons oog, hoe goed het ook zij, iets zou kunnen zien, zonder dat het licht van buiten het bestraalt, evenmin kan het geestelijk oog de geestelijke dingen zien, zonder dat het geestelijk licht het bestraalt. Men vergeet, dat de mens door de zonde de heiligen blik verloren heeft, welke vereist wordt om de dingen Gods, des heiligen Gods, te kunnen aanschouwen. Trouwens het is de eigenaardige, altijd doorgaande dwaling van het ongeloof, dat het de mens beschouwt buiten betrekking tot de zonde, die in hem is, en alles bij hem bedorven heeft, en nog voortdurend bederft. Ja, ware de mens zonder zonde gebleven, zoals God hem geschapen heeft, alles zou zich in en uit de mens regelmatig (naar de regel Gods) ontwikkeld hebben en nog ontwikkelen. Doch nu heeft de zonde deze regelmatigheid, dezen regel Gods gebroken, en nu is des mensen ontwikkeling van nature onregelmatig, ongoddelijk, en alleen door de bijzondere tussenkomst Gods (zijne genade) te herstellen. De zonde heeft de natuur van de mens in een juist omgekeerde betrekking (in vergelijking van de oorspronkelijke) tot God geplaatst. Oorspronkelijk stond de mens aan de zijde Gods, door de zonde plaatste zich de mens tegenover God, want de zonde is niets anders dan het plaatsen van des mensen eigen wil tegenover de wil van God. Het gevolg hiervan is vanzelf, dat de dingen Gods altijd juist het omgekeerde zijn van de dingen der natuur en der mensen. God volgt daarom ook in zijne Schrift, in het koninkrijk der hemelen, in zijne genade niet de lijn der natuur en der menselijke wijsheid, maar een vlak daar tegenover gestelde lijn. Trouwens, hoe zouden anders het natuurlijke en bovennatuurlijke, het menselijke en goddelijke te onderscheiden zijn? Was niet Kaïn de eerstgeborene van Adam, en daarmede de voornaamste naar de natuur, en God nam het offer van Abel aan boven het zijne. Was niet Ezau de

eerstgeborene van Izaak, en toch droeg Jacob de zegen weg, Waren niet alle volken in afgoderij verzonken, en toch stelde God een enig volk tot zijn gunstvolk. En zo lopen de lijnen Gods altijd tegen onze lijnen in, en het baat niet dat de ongelovigen blijven beweren, dat de menselijke natuur en de goddelijke natuur nog heden als altijd in de grond der zaak dezelfde naturen zijn, God zegt het tegendeel met woord op woord, met feit op feit, en wat kunnen nu de menselijke meningen tegen deze goddelijke waarheid anders dan de golven tegen de rots, breken en verstuiven? Laat ons het bekennen: wij zouden in onze menselijke wijsheid menen, dat de wereld geheel anders had moeten bestuurd worden dan zij bestuurd is, dat bijvoorbeeld al de heidense volken der oudheid in dezelfde genade als Israël had moeten delen, en dat na des Heilands hemelvaart alle volken der aarde, het een na het ander, de zegeningen des Christendoms hadden moeten genieten, gelijk wij die genieten; dat er geen Mohammed en geen Paus, ja geen Satan ooit hadden moeten ontstaan zonder terstond te vergaan. En toch, wat is onze wijsheid bij die van God? Dwaasheid, niets anders. Doch in plaats van dit te erkennen, verwerpen de ongelovigen de Schrift, zeggende: zo kan God niet gehandeld hebben, als wij hier lezen dat Hij gehandeld heeft. Die dwazen! kunnen zij door de Schrift te vernietigen, ook de feiten, die voor onze ogen staan, vernietigen? Is de wereld dan niet werkelijk zoals ze in de Schrift beschreven wordt? Zijn dan niet nog de meeste volken beroofd van het voorrecht, waarin wij als Christenvolken ons mogen verheugen? Voorzeker, indien de Schrift overal geheel tot zwijgen kon gebracht worden, dan zou de ongewijde geschiedenis in hare plaats treden, en haar voornaamste gebeurtenissen ons opnieuw verhalen. Mochten wij dan toch afzien van die hoogmoedige wijsheid, die zich vermeet het beter te weten en beter te kunnen dan God het weet en doet. Hoe! zal de spin in het web, dat zij in een hoekje van de tempel weeft, de bouw van dien tempel beoordelen? En wat zijn wij meer met onze wijsheid tegenover de oneindige wijsheid, dan dit kleine diertje is tegenover de grootheid van het gebouw, dat zij tot verblijf heeft? o, Hoe beschaamt ons in dit opzicht de heiden Socrates, wiens uitnemendheid van wijsheid juist daarin bestond, dat hij zijne onwetendheid kende. Toen hem gezegd werd dat het orakel te Delphi hem voor de wijste der mensen had verklaard, antwoordde hij: "De godin weet wel, dat ik het meest van allen weet, dat ik niets weet." Voorzeker, dit antwoord rechtvaardigt de uitspraak van het orakel. Een andere lezing vermeldt, dat Socrates, juist om dit zijn gewoon gezegde, van niets te weten, door het orakel tot de wijste der mensen werd verklaard. De zaak blijft echter dezelfde, en stelt Socrates ook voor ons als een der wijste mensen, die de heidenwereld, ja, de meest ontwikkelde heidenwereld, de Griekse, heeft voortgebracht. En is dit nu in het algemeen waar, hoeveel te meer in de bijzondere betrekking van de mens ten opzichte van de dingen, die buiten zijn natuurlijken gezichtseinder liggen. Tegenover God en de dingen Gods weet de mens niets, en alles wat de mens in de eigenlijken zin des woords daarvan zal weten, moet God hem te weten geven, moet God hem openbaren. En nu verstaat gij het zeker volkomen, waarom de discipelen en waarom ons de ogen voor de dingen Gods moeten geopend worden, als zij nog niet geopend zijn. Wie kon het bevatten, dat de Zone Gods, de Zaligmaker der zondaren, langs zulk een ontzettende lijdensweg tot zijne heerlijkheid moest ingaan? Dat een gekruiste de Heere der heerlijkheid is en de enige redder van de eeuwigen dood, is nog heden voor miljoenen heidenen een dwaasheid en voor miljoenen Joden een ergernis, ja, het is beiden nog voor duizenden zogenaamde Christenen. Het strijdt ook rechtstreeks met ons natuurlijk verstand. De Schrift zegt: Het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonden, en het natuurlijk verstand zegt: het bloed bevlekt, en daarom is ieder, die ons besprengd ziet met het bloed van Jezus, terstond er op uit om dat bloed van ons af te wissen. Men heeft afkeer van bloed, ook van het bloed van Jezus Christus, niet beseffende dat dit bloed het hoogste goddelijke reinigingsmiddel tegen alle onreinheid des geestes en des harten, de zoenofferande voor de zonde vertegenwoordigt. Toen opende Hij hun het verstand, opdat zij de Schriften verstonden. Door de opening van ons verstand verstaan wij de Schriften. Het geloof is dus niet het tegendeel der wetenschap, maar het is bepaald de wetenschap van de dingen, die

ons door God geschonken zijn. 1 Corinthiërs 2:12. Daarom moeten wij nooit tegen de wetenschap als zodanig strijden, maar tegen de valselijk genaamde wetenschap (1 Timotheus 6:20), dat is tegen het ongeloof, dat zich als wetenschap vermomt; want er zijn vele maskers in de wereld, en ook vele mensen, die ze dragen. Vooral is het niet te zeggen, hoeveel verkeerdheid er gedekt wordt door de mantel der geleerdheid. En wat de ongelovige geleerden aan de Schrift weigeren, dat eisen zij voor zich zelven: blindelingse onderwerping, omdat zij juist de mannen zijn, die het weten. Doch die het beter weet, moet hen daarom te feller bestrijden. Nu voerde men in vroeger tijd op geheel andere wijze oorlog dan in de latere tijden. Toen werd de ene vesting na de andere belegerd, en zo kwam men tot de hoofdstad; maar nu laat men de vestingen liggen en trekt men dadelijk op de hoofdstad aan, en daarmede op het centrum van de macht eens volk. Zo moet het ook in onzen tijd zijn bij Onzen strijd; wij moeten thans niet meer de eeuwenoude en daarmede geheel verouderde tegenwerpingen der ongelovigen in de brede wederleggen, maar het ongeloof zelf in al zijn jammerlijke armoede, blindheid en naaktheid tentoonstellen. De ongelovigen zeggen dat zij niet geloven, maar weten. Doch wat weten zij dan nu? Wat wij er van gehoord of gelezen hebben is meer dan erbarmelijk. Doch wat vraagt (ook hier herhalen wij het beeld) de spin naar de afmetingen des hemels en der aarde, het bestek van haar eigen web is haar genoeg. En Hij zeide tot hen: ALZO IS ER GESCHREVEN, EN ALZO MOEST DE CHRISTUS LIJDEN EN VAN DE DODEN OPSTAAN TEN DERDEN DAGE, EN IN ZIJNEN NAAM GEPREDIKT WORDEN BEKERING EN VERGEVING DER ZONDEN ONDER ALLE VOLKEN. Hier ziet gij nu het doel, waartoe de komst van de Zone Gods in het vlees, zijn leven en leer, zijn dood en opstanding moest dienen: om alle volken der wereld de heilmare te brengen: In Jezus is vergeving der zonde; bekeert u dus en gelooft in de opgestanen Christus, en gij zijt behouden voor de eeuwigheid. Ik zeg in de opgestanen Christus, want wat zou de prediking der apostelen hebben uitgewerkt als zij alleen van de gedode en doodgebleven Christus hadden kunnen spreken? Zou de wereld er acht op gegeven hebben? Zouden er onder hunne prediking geestelijk doden levend zijn geworden? Immers neen, wat kan van een dode uitgaan dan dood? Daarom heeft alleen die prediking levensvatbaarheid en levenswerkzaamheid, die de opgestanen Christus verkondigt, en alleen die gemeente is blijvend, die de opstanding van Christus belijdt; de prediking van een niet-opgestanen Christus is daarentegen een doodgeboren vrucht, en een gemeente, die de opstanding des Heeren ontkent, helt zolang naar de dood totdat zij dood is. Alle volken. Gij ziet hier de gezichtseinder opklaren, dien wij zo-even met zwarte wolken bedekt zagen. Een nieuwe bedeling heeft een aanvang genomen, waar Israël niet meer het gunstvolk is, maar volkomen gelijk gesteld wordt met al de andere volken, terwijl het blijken zou, dat Israël met betrekking tot het koninkrijk der hemelen, in vergelijking van al de andere volken, het minste, achterlijkste en verhardste is. Immers dat Israël gedurende zo vele eeuwen in het midden der Christelijke wereld zich in zijn ongeloof verschanst heeft, en nog verschanst houdt, getuigt van een hardigheid des harten, die al onze denkbeelden te boven gaat; doch Gods bijzonder oordeel over dit volk is in deze zaak gemengd: De verharding is voor een deel over Israël gekomen; maar daarom is er ook voor dit volk een bijzondere belofte van genade weggelegd: als de volheid der heidenen zal ingegaan zijn, zal geheel Israël zalig worden. Romeinen 11:25,26. Beginnende van Jeruzalem. Zolang Israël als volk het getuigenis des Heiligen Geestes aangaande de dood, de opstanding en de hemelvaart van Christus niet had verworpen, bleven hun stad en tempel nog bestaan, en werd Israël door God behandeld als zijn eerstgeboren zoon, die in alles de voorrang had. Exodus 4:22. De apostelen moesten dus hunne Evangelieprediking beginnen te Jeruzalem: aldaar moest de eerste gemeente van Christus, de moedergemeente ontstaan, en vandaar moest de Evangelieprediking zich uitbreiden tot aan het einde der aarde. Hoe dit heeft plaats gehad, zien wij uit de Handelingen der apostelen. Ook hier zou men menen, dat Jeruzalem als de bloedstad, die vroeger de profeten en nu ook de Heere zelf had uitgeworpen en gedood, geheel onwaardig zou gekeurd worden, om het heerlijk

Pinksterfeest, dat thans gevierd zou worden, binnen zijne muren te aanschouwen; maar God is getrouw aan zijne beloften, en 's mensen ontrouw kan die niet tenietdoen. Alleen God kan zijne beloften, als zij niet door het geloof worden aangenomen, door zijne oordelen doen opvolgen. De Heere begon dus ook zijn nieuwe bedeling met Jeruzalem; en laat mij u een geheim in het oor fluisteren: waar God mede begint, daar eindigt Hij ook mede. Hij zal nog eenmaal wederkeren tot Jeruzalem met al de volheid zijner genade, en dan zal Jeruzalem heten Jahweh Shamma: DE HEERE IS ALDAAR: Ezechiël 48:35. En gij zijt getuigen van deze dingen. Hoe eenvoudig! De Heere gaf zijne apostelen geen omslachtig werk te doen. Kan er iets eenvoudiger zijn, dan te getuigen van wat men gezien en gehoord heeft; en niets anders hadden de apostelen te doen. Doch hieruit blijkt dan ook, dat de feitelijke waarheid van geheel het Christendom op het getuigenis der apostelen rust, en dat de ongelovigen gelijk hebben, als zij zeggen: wanneer wij de Evangeliën als verdicht verklaren, dan valt het Christendom vanzelf. Het valt dan ook op die wijze, niet in de werkelijkheid, maar in de verbeelding. De discipelen dan werden verblijd als zij de Heere zagen. Voorzeker, thans ging hunne blijdschap alle andere blijdschap te boven. De hoogst geliefde, geheel verloren geachte, aan een kruis gestorvene weder te zien als dezelfde, die Hij tevoren was en als nog zoveel meer, als de Heere der heerlijkheid, nu zelf in heerlijkheid, was een overstelping van vreugde, die hun al het doorgestane leed deed vergeten, en geheel hun hart vervulde. Jezus dan zeide wederom tot hen: VREDE ZIJ ULIEDEN! De Heere herhaalt zijn vredegroet. Hij gaf hun dien voor zij geloofden, en nu nadat zij geloofden, om hen tot zendelingen te stellen, die de zelf ontvangen vrede aan anderen konden mededelen. Immers, ook hun eerste groet in een huis moest zijn: Vrede zij dezen huize. Thans konden zij er bijvoegen: Vrede IN HET BLOED DES KRUIZES! Gelijk Mij de Vader gezonden heeft, alzo zend Ik ulieden. Gij ziet de Heere laat zijnen discipelen niet toe, zich in de blijdschap te vermeien, maar roept hen terstond tot een gewichtig werk. Ook nu de ogenblikkelijke verheerlijking des Heeren op Thabor tot een eeuwige verheerlijking is geworden, mogen de discipelen geen tabernakelen bouwen, om zich in deze aanschouwing blijvend te verlustigen; neen, voor zij bij de Heere tehuis zijn, moeten zij Hem uitwonen, en voor Hem werkzaam zijn. Zij moeten uit de blijdschap tot de strijd, uit het genot tot het lijden, van de goeden Herder naar de wolven gaan, om hun de schapen te ontscheuren. Zij moeten het nu in 's Heeren bloed gevestigd koninkrijk der hemelen op aarde uitbreiden tot zolang het geheel de aarde omvat, en eerst hun dood, misschien hun marteldood, zou de kroon zijn op hun leven, en de kroon der overwinning hen doen ontvangen uit de hand huns Heeren. Gelijk de Vader Mij gezonden heeft, alzo zend Ik ulieden. Hiermede zeide de Heere: "Ik ga heen en Ik stel u tot mijn zichtbare vertegenwoordigers." De Zoon was alleen de Gezondene des Vaders, de apostelen waren de gezondenen des Zoons, daarom noemden zij zich ook niet de apostelen des Vaders, maar van de Heere Jezus Christus. En als Hij dit gezegd had, blies Hij op hen, en zeide tot hen: ONTVANGT DE HEILIGE GEEST. Hoe heerlijk en met welk een uitnemendheid is toch alles geordend in het koninkrijk van God! Daarin wordt niemand tot enige taak geroepen, of hij ontvangt er tegelijk en terstond de kracht voor. Hoe geheel anders, ja, tegenovergesteld is ook dit in de natuurlijke, maatschappelijke orde der dingen. Hoe dikwijls worden wij in onze aardse beroepsbezigheden of betrekkingen geroepen tot nieuwe zaken, waartoe ons eigenlijk de vereiste bekwaamheid ontbreekt, maar die wij nochtans niet durven, mogen of kunnen afwijzen. Wat is hiervan het natuurlijk gevolg? Dat het werk niet naar vereiste wordt verricht. Hoe velen zijn er, die op een tweede plaats schitterden, en op een eerste plaats overschaduwd werden. Hoe menigeen, die als ondergeschikte een uitnemend werkman was, en als meester slecht werk leverde, omdat hij zijne knechten niet kon regeren; ja, hoe menig held op het slagveld in ondergeschikten rang, heeft als veldheer de slag of in het kabinet des konings zijne veerkracht verloren. Doch alzo is het niet met de kinderen Gods in het koninkrijk der hemelen. Wat dezen bevolen wordt, daartoe Ontvangen zij ook tegelijkertijd de bekwaamheid, en zij hebben niet anders te doen dan van die bekwaamheid met getrouwheid en volhardenden ijver gebruik te

maken. Ook onze tekst bevestigt op de hoogste wijze deze heerlijke waarheid: de Heere stelt ons altijd instaat, om te kunnen doen wat Hij ons beveelt te doen. Nauwelijks had de Heere zijnen discipelen een bevel gegeven, dat wel eenvoudig, maar door de tegenstand der wereld, der bozen en der ongelovigen uiterst moeilijk te volbrengen was, of de Heere gaf de kracht om dat bevel te volbrengen. En welke was die kracht? Die des Heilige Geestes. Gij ziet, de Heere treedt hier weder in een nieuwe betrekking tot de zijnen. Hij ademt hen toe, en zij worden andere mensen, gelijk wij zien, dat zij werden. En is nu de beademing van Christus machtig, om ons tot andere mensen te maken, kan Hij dan wel minder zijn dan God geopenbaard in het vlees? Neen, een mens, wiens adem de Heilige Geest is, is zo waarachtig God als Hij mens is, want de Heilige Geest is met de Vader en de Zoon God van eeuwigheid tot eeuwigheid. De Zoon is het uitgedrukte beeld der goddelijke zelfstandigheid, en de Heilige Geest is de mededeler der goddelijke krachten. De Heilige Geest stroomt uit van de Vader door de Zoon in de oude mensheid, om er een nieuwe mensheid in voort te brengen, en deze te vervullen met goddelijke gedachten, woorden, gezindheden, gewaarwordingen, werken en daden; in één woord, door de Heilige Geest wordt de goddelijke natuur met, de menselijke natuur verenigd, zo ver dit de geschapen menselijke natuur toelaat; en wie zal hier de grenzen stellen? God kent ze alleen. Hierdoor worden mensen tot mensen Gods. Christus in zijn goddelijke natuur zich met de menselijke natuur verenigd hebbende, is de Godmens, dat is: tegelijk waarachtig God en waarachtig mens, en daarom kon in Hem reeds in zijn onverheerlijkte mensheid voor zijnen dood en opstanding en hemelvaart, de Heilige Geest zijn zonder mate, zonder grenzen. Thans echter kon Hij die eerst mededelen aan de zijnen. Johannes 7:39. De scheuring van het voorhangsel zijns lichaams moest plaats gehad hebben, alvorens Hij in dit opzicht gemeenschap kon hebben met de zondaren, die geloven, alvorens Hij de Heilige Geest uit zich aan de zijnen kon mededelen. En deze scheuring had nu plaats gehad. Ofschoon het nu dezelfde Heilige Geest is, die Christus en de zijnen verbindt, en beiden in betrekking stelt tot de Vader, zo ziet gij echter het onderscheid tussen Christus en de zijnen. Christus is het Hoofd, zij zijn de leden zijns lichaams; Christus ademt hen de Heilige Geest toe, zij ontvangen de Heiligen Geest van Hem. Doch de liefde maakt bij de overeenstemming des Geestes al wat overigens ongelijk is, gelijk, en de liefde van Christus doet Hem zijn begenadigde discipelen broeders noemen, en zo verstaan wij het woord Hebreeën 2:11. Want en Hij, die heiligt, en zij, die geheiligd worden, zijn allen uit één, om welke oorzaak Hij zich niet schaamt, hen broeders te noemen. Christus ademt de zijnen de Heilige Geest toe. De adem is het leven. Christus deelt dus de zijnen mede van zijn leven, zijn opstandingsleven, zijn eeuwig Godsleven. Hij had zijn menselijk leven voor hen in de dood gegeven, thans deelt Hij hun zijn goddelijk leven mede. Gij ziet, het is een nieuwe schepping van de mens. Toen God Adam schiep, blies Hij in zijne neusgaten de adem des levens, en alzo werd de mens tot een levende ziel. Genesis 2:7. Hier gebeurt iets dergelijks, en tegelijk iets oneindig hogers. De mededeling van de Heiligen Geest aan de mens door Christus is niets minder dan de mededeling van Christus eigen leven aan de zijnen, zodat de Christen als zodanig alleen leeft uit het leven van Christus, hetwelk de Heilige Geest is. Door zijn lijden en sterven heeft Christus deze mededeling van zijn eigen leven, des Heilige Geestes aan de zijnen, zoals wij reeds zeiden verworven, en het eerste wat Hij dan ook na zijne opstanding doet, is de werkelijke mededeling van zijn eigen opstandingsleven, van de Heiligen Geest aan de zijnen, vervullende hiermede de woorden tot de Samaritaanse vrouw: Een ieder, die van dit water drinkt, zal wederom dorsten; maar zo wie gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, dien zal in eeuwigheid niet dorsten; maar het water, dat Ik hem geven zal, zal in hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven, Johannes 4:13,14; en van het zo-even aangehaalde woord tot het volk: Die in Mij gelooft, gelijkerwijs de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijn binnenste vloeien, Johannes 7:38. Christus deelt de Heilige Geest mede, doch hoe deelt Hij Hem mede? De Heer blies op zijne discipelen, en zeide daarbij: Ontvangt de Heiligen Geest. Zijn woord verklaarde

zijne handeling. Hij zeide er mede wat deze toeademing betekende. Doch is de Heilige Geest niet een goddelijk persoon, hoe kan dan deze aan iemand medegedeeld worden? De verkeerde voorstelling van de goddelijke persoonlijkheden heeft velen tot het dwaalbegrip gebracht, dat de Heilige Geest geen goddelijk persoon, maar een goddelijke kracht is. Doch kan er een kracht van God zijn, zonder dat God er persoonlijk bij tegenwoordig is? Kan de zonnestraal tot u komen, zonder de tegenwoordigheid der zon, het licht zonder de tegenwoordigheid van de lichtbron? Welnu, evenmin kunnen de krachten des Heiligen Geestes worden medegedeeld zonder de tegenwoordigheid des Heiligen Geestes. De goddelijke persoonlijkheden zijn geen lichamelijke in zichzelf afgesloten eenheden, gelijk de menselijke persoonlijkheden (zo iets is in de Godheid niet denkbaar), maar onlichamelijke, onbegrensde zelfbewustheden, die juist door hunne onbegrensdheid in volstrekte gemeenschap met elkander staan, en daarmede volstrekt één zijn in wezen en in de openbaring van hun wezen. Alleen de Zoon heeft het lichaam, het menselijk lichaam aangenomen voor eeuwig, doch daarmede is Hij zo weinig buiten het goddelijk wezen getreden, dat Hij veeleer daardoor het middelpunt is geworden van de openbaring des goddelijken wezens, zodat Hij zeggen kon: Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien; en hier bij zijne toeademing: Ontvangt de Heilige Geest. De Zone Gods, en de Zone Gods alleen openbaart ons de Vader, en stelt ons in gemeenschap met de Heilige Geest door deze ons te geven, ons toe te ademen, of, wat nog hoger volheid aanduidt, door ons te dopen met de Heiligen Geest. De Heilige Geest te ontvangen, vervuld te worden met de Heilige Geest, wil dus zeggen, dat de alomtegenwoordige Heilige Geest zijne tegenwoordigheid op bijzondere wijze openbaart in de mens, door zijn bijzondere werkingen in de mens. De uitwerkselen tonen ook hier de oorzaak. Nog eens, waar de zonnestraal is, daar is ook de zon, want de zon is in de zonnestraal, en wie de zonnestraal beschijnt, die kan en moet zeggen: mij bestraalt de zon. De Heere geeft zijnen discipelen deel aan zijn leven, aan de Heiligen Geest, door een toeademing, dus blijkbaar als een nieuw levensbeginsel, waaruit zich al de krachten des nieuwen levens allengs zouden ontwikkelen. Voor wij geloofden was de Heilige Geest in ons werkzaam, om ons tot het geloof te brengen, maar die werkzaamheid was voor ons een verborgene, onkenbare werking. Doch toen wij geloofden, brak de Heilige Geest door in Ons verstand en ons gevoel, in ons hart en in ons geweten, en alzo in het middelpunt van ons leven, in onze eigenlijke persoonlijkheid, en openbaarde Hij zich door krachtige werkingen naar buiten, werkingen, die wel soms door onze zondigheid kunnen belemmerd en verminderd worden, maar die nooit mogen en ook niet zullen ophouden, wanneer ons geloof oprecht, wanneer onze wedergeboorte, onze bekering uit God is. Op dezelfde wijze is het zichtbaar en openbaar, uit de aard hunner bijzondere roeping, met de apostelen als zodanig gegaan. Wat wij hier van de Heilige Geest zien, is een zachte stem des monds; op de Pinksterdag zien wij dien zachten adem reeds geworden tot een geweldigen, gedrevenen wind, die geheel het huis met discipelen vervulde, en die vandaar over geheel de aarde zou gaan, om haar dampkring te zuiveren. De Heere ademt zijne discipelen de Heilige Geest toe. Wij weten uit de Evangeliën, en bijzonder uit het teken door Judas gesteld, dat de discipelen gewoon waren de Heere bij een nieuwe ontmoeting te kussen. Natuurlijk beantwoordde de Heere dien kus. Doch nu moest deze gemeenzaamheid plaats maken voor de gemeenschap in de Geest. Daartoe was ook deze toeademing des Heeren de overgang. Nu de discipelen de Heere als de opgestane uit de dood herkend hadden, was Hij voor hen weder zo volkomen mens geworden, dat zij niet begrijpen konden, hoe er nu ooit weder een scheiding tussen de Heere en hen kon plaatshebben. Toch moesten zij dit leren begrijpen, en daartoe dienden al des Heeren handelingen en al zijne woorden. Wij zullen later zien, dat de Heere ook niet meer met hen ter visvangst ging in het schip, maar aan de oever bleef en vandaar zijne bevelen gaf. De afstand valt in het oog. En ook nu staat Hij in hun midden, maar Hij wacht hun kus niet meer af, en Hijzelf kust hen niet meer. Toch nadert Hij hen tot op een korten afstand en ademt hen toe met de woorden: Ontvangt de Heilige Geest. Welk een woord! Wat geschapen wezen zou het ooit in de mond hebben kunnen

of durven nemen? Zo iets had de Heere nog nooit tot zijne discipelen gezegd; trouwens de Heilige Geest was, zoals gezegd is, nog niet mededeelbaar, want Christus was toen nog niet verheerlijkt; maar nu is de Heilige Geest mededeelbaar geworden, want Christus is nu verheerlijkt. Zo gij iemands zonden vergeeft, dien worden zij vergeven, zo gij iemands zonden houdt, dien zijn zij gehouden. De Heere heeft de zijnen een bediening gegeven, Hij heeft hun de kracht daartoe gegeven in de Heilige Geest; nu toont Hij hun de macht van hunne bediening. Evenals een rechter door zijn ambt het recht heeft van vrijspraak en van veroordeling, van leven of dood, al naarmate hij de beschuldigde naar de wet onschuldig of schuldig zal bevinden, zo hadden ook de apostelen in hun ambt en als dragers des Heiligen Geestes, het recht om de zaligheid te verzekeren of te ontzeggen, al naarmate men het Evangelie geloofde of niet geloofde. De Heere geeft deze ontzaglijke macht niet over aan de menselijke willekeur, ook niet der apostelen, maar aan de Heiligen Geest in hen en door hen. Immers de Heere stelde Petrus, noch enig ander discipel tot zijn plaatsbekleder op aarde, maar de Heiligen Geest, in de woorden (Johannes 14:16): Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een anderen Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid. De apostelen waren als de dienaren des Heeren, de dienaren des Heilige Geestes, zodat zij een besluit ter algemene vergadering genomen, afkondigden met de woorden: Het heeft de Heilige Geest en ons goed gedacht; terwijl het te Antiochië de Heilige Geest was, die uitdrukkelijk zeide: Zonder MIJ af beiden Barnabas en Saulus tot het werk, waartoe IK hen geroepen heb. Handelingen 13:2 15:28. En Hij zeide tot hen: GAAT HEEN IN DE GEHELE WERELD, PREDIKT HET EVANGELIE AAN ALLE CREATUREN. In de gehele wereld. Zo opende dan de Heere een onbegrensd veld voor de arbeid zijner discipelen. Doch wie kan zulk een last geven dan Hij, die er bijvoegen kan, en voor zijne opvaart bijvoegen zal: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde, en Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der wereld? Wel sprak de Heere tot zijne apostelen in het bijzonder, maar zijne apostelen vertegenwoordigden als discipelen de gehele gemeente, en zo is ieder Christen geroepen om in zijnen kring en in zijne mate het Evangelie te prediken en de blijmaar des heils over te brengen aan dezulken, die haar nog niet kennen. Zegt het voort! is hier het woord. En wie deze boodschap niet overbrengt, is de luien dienstknecht gelijk, die zijn ontvangen talent in een zweetdoek verborg en bewaarde, en het zonder winst of rente terug wilde geven aan zijnen heer, doch afgewezen en gestraft werd. Toen daarom de Kerk deze boodschap van haren Heere vergeten had, bluste zij zelve met haren zendingsgeest ook haar vreugdegeest uit. Ook de Hervorming. Zodra zij vrede maakte met Rome en zeide: "Dit is voor mij en dat is voor u; wij hebben elkander bestreden en elkander moeite aangedaan, doch die tijd is voorbij, laat ons nu met elkander in vrede leven," was de Hervorming hare kracht kwijt, en verliep deze krachtige stroom altijd meer in het zand der woestijn. Neen, met de leugen, hetzij die als ongeloof of bijgeloof, als ongerechtigheid of eigengerechtigheid zich openbare, zij er geen vrede in eeuwigheid. Christus moet heersen tot aan de einden der aarde, gelijk Hij met de Vader en de Heilige Geest heerst in de hemel; en zolang dit niet geschied is, mogen wij de wapenen, waarmede de Heere ons toerustte tot de strijd, niet neerleggen; en is ons einde daar, dan moeten anderen onzen strijd voortzetten. Aan alle creaturen. Er zijn dwepers geweest, die van wege dit woord ook aan de vogelen des hemels en het gedierte des velds het Evangelie gepredikt hebben. Doch de Heere gebiedt geen ongerijmde dingen. Het dier heeft geen behoefte aan God en kan geen besef er van ontvangen. Het heeft bewustheid, maar geen zelfbewustheid, het kan niet over zich zelven nadenken. Maar de mens kan dit alles, en als hij het niet doet, als hij zich gelijkstelt met het dier, dat geen hoger gebied kent dan het aardse, dan verlaagt hij zich moedwillig. De mens heeft God volstrekt nodig, zo volstrekt, dat hij zonder God niet anders dan ongelukkig worden kan. Immers de eigenlijke mens is een redelijk en zedelijk wezen, dat zeggen hem zijne rede en zijn geweten; ja, zijn eigenlijk wezen is godsdienstig, dat wil zeggen: uit God, en geroepen om tot God terug te keren. Vandaar dat de mens niet zonder allen godsdienst kan zijn: of hij dient de waren God, of hij dient de afgoden, mogen die nu zichtbaar

of onzichtbaar, van hout of van goud zijn. En nu, het Evangelie van de voor onze zonden gestorvenen en tot onze rechtvaardigmaking opgewekten Christus vervult alleen al onze zielsbehoeften voor tijd en eeuwigheid, en daarom wordt dan ook een iegelijk, die het Evangelie gelooft, zalig. Overigens staat de prediking van het Evangelie, in hogeren zin, in betrekking tot geheel de schepping; immers het SCHEPSEL als met opgestoken hoofde, verwacht de openbaring der kinderen Gods; want het SCHEPSEL is der ijdelheid onderworpen, niet gewillig, maar om diens wil, die het der ijdelheid onderworpen heeft, op hoop dat ook het SCHEPSEL zelf zal vrijgemaakt worden van de dienstbaarheid der verderfenis tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods. Want wij weten dat het GANSE SCHEPSEL tezamen zucht en tezamen als in barensnood is tot nu toe, Romeinen 8:19-22. O, wie weet het niet, hoe al de heerlijke gaven en krachten der natuur en des mensen door de zonde in deze wereld der ijdelheid onderworpen en dienstbaar gesteld worden aan het verderf des mensen, en dat tegen de wil, de aard en het doel dezer gaven en krachten. Daar hebt gij de heerlijke muziek, de poëzie, de schilderkunst en alle kunsten, die uit haren aard en strekking de mens willen veredelen, volmaken, van de aarde opheffen, tot het hemelse voorbereiden; en waartoe worden zij meestal gebruikt? Om als Simson voor de Filistijnen, voor de kinderen der wereld te spelen, om dezen te vermaken en hen daarbij als aan de maaltijd van Belsasar hunne afgoden te doen prijzen! Voor de kinderen Gods blijft er betrekkelijk weinig over te genieten van de hoge heerlijkheden der kunst, waarin de wereld zich baadt. En juist daarom gevoelen Gods kinderen ook op de volkomenste wijze, dat al de kunsten met al haar schone scheppingen op aarde, tegen haren aard en tegen haar wezen, der ijdelheid onderworpen en der verderfen is dienstbaar gemaakt zijn. Ja geheel de aarde met al wat zij bevat, deelt in hetzelfde lot; doch er komt een eeuwigheid, die al het zondige ontzondigen, volkomen heilig en heerlijk maken zal, en deze toekomstig heilige en heerlijke wereld zal alleen voor Gods kinderen zijn, zoals wij terstond zullen horen. Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden. Ontzaglijke woorden! Geheel de Wet en het Evangelie zijn er in neergelegd. Zij zijn zo duidelijk, dat niemand er enige dubbelzinnigheid in kan vinden, en zo beslist, dat niemand er een uitzondering op maken kan. En toch, hoe moeilijk valt het ons deze woorden te zeggen tot dezulken, die niet geloven, maar overigens zoveel goeds hebben, veel meer soms dan wij zelven hebben! Nochtans moeten wij Christus nazeggen: Alleen het geloof behoudt, het ongeloof verdoemt. Met andere woorden (want de Schrift kent maar één geloof en één ongeloof): wie Jezus als Zaligmaker aanneemt, die wordt zalig; wie Hem verwerpt, gaat verloren. Immers, waartoe is Christus in de wereld gekomen, heeft Hij geleerd, geleden, is Hij gestorven, opgestaan, ten hemel gevaren, en zit Hij ter rechterhand der hoogste majesteit, indien zonder het geloof in dezen Christus de behoudenis van de zondaar mogelijk ware? Dan ware immers de komst des Heeren in het vlees onnodig en overbodig geweest, en dat ware God lasteren, die het volstrekt nodig heeft gekeurd en daarom heeft laten geschieden. Doch nu ziet gij ook hieruit, welk een persoon Christus moet zijn, om zo iets te kunnen zeggen. Alleen Hij, die zo waarachtig God is als Hij mens is, kan zeggen: "Door het geloof in Mij wordt de mens behouden, door niet in Mij te geloven gaat hij verloren." En dit zeide Christus nu aan zijne discipelen, en herhaalde Hij aan Paulus, op de weg naar Damascus, in de woorden: Hiertoe ben Ik u verschenen, om u te stellen tot een dienaar en getuige der dingen, beide die gij gezien hebt en in welke Ik u nog zal verschijnen: Verlossende u van dit volk, en van de heidenen, tot dewelke Ik u nu zende; om hunne ogen te openen, en hen te bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht des Satans tot God; opdat zij vergeving der zonden ontvangen, en een erfdeel onder de geheiligden DOOR HET GELOOF IN MIJ. Handelingen Ac 26:16-18. Is het wonder, dat al de apostelen in de kracht des Heilige Geestes onophoudelijk aandringen op deze enige zaak, dat zij geheel hunne Evangelieprediking samentrekken in dit ene woord: Geloof in de Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden, gij en uw huis. En dat Paulus betuigde: Wij, wetende de schrik des Heeren, bewegen de mensen tot

het geloof. Die geloofd zal hebben en GEDOOPT zal zijn. Deze bijvoeging is van het uiterste gewicht en getuigt van de alles voorziende en in alles voorziende wijsheid des Heeren. Het geloof in de Heere Jezus is een innerlijke zaak, het moet daarom noodzakelijk ook een uitwendiger zijde hebben, zal geheel het Christendom geen onzichtbare zaak, maar een zichtbare Christelijke kerk zijn, die in het midden van staat en maatschappij bestaat, en haar bestaan voortzet door al de opvolgende geslachten. Daarom moet de uitwendige belijdenis van des Heeren naam verenigd worden met het geloof des harten in Hem, en moet niemand menen dat het genoeg is met het hart te geloven, zonder met de mond te belijden. Het is niet genoeg, het ware de voortgang van het Evangelie te stuiten, dat juist voortgeplant worden moet van mens tot mens, van geslacht tot geslacht. De doop nu vertegenwoordigt de belijdenis. Wie zich laat dopen, belijdt door deze uitwendige daad, dat hij in het openbaar getuigenis geeft van zijn innerlijk geloof in Jezus. Dit kan natuurlijk geen plaats vinden dan bij dezulken, die als volwassenen worden gedoopt, en bij de gronding der Christelijke gemeente waren het uit de aard der zaak meestal volwassenen, die gedoopt werden. Doch dat hiermede de kinderdoop zou verworpen worden, is te veel, en daarmede niets gezegd. Was de doop van Johannes niet ook een voorafgaande, voorbereidende handeling tot het geloof in Jezus? Vroeg Johannes aan degenen, die tot hem kwamen, om van hem gedoopt te worden, gelooft gij in de Christus? Immers neen. Hij vroeg alleen schuldbelijdenis, verootmoediging als voorbereiding om de vergeving der zonden te ontvangen door het geloof in Hem, die komen zou, en nu gekomen was, om te dopen niet met water alleen, maar ook met de Heilige Geest. Met onmiskenbare duidelijkheid wordt dit gezegd door de apostel Paulus aan de discipelen, die enkel met de doop van Johannes gedoopt waren en de gaven des Heiligen Geestes dus nog niet ontvangen hadden: Johannes heeft wel gedoopt de doop der bekering, zeggende tot het volk, dat zij geloven zouden in degene die na hem kwam, dat is, in Christus Jezus. Handelingen 19:4. De doop van Johannes was dus een doop tot geloof. En waartoe werden nu deze zelfde discipelen gedoopt, dus herdoopt in de naam van de Heere Jezus? Immers alleen tot het ontvangen van de Heilige Geest in zijne wondergaven. De doop als zodanig, de doop van Johannes, de waterdoop is dus niet een handeling, die volstrekt noodzakelijk moet voorafgegaan worden door het geloof; het geloof kan er even goed op volgen, evenals de Heilige Geest, tegen de gewone orde, op Cornelius en zijne huisgenoten viel, alvorens zij gedoopt waren. Waar de toestanden veranderen, verandert ook de toepassing der goddelijke verordeningen. Bij de kinderdoop wordt het geloof niet der kinderen, maar der ouders vereist, treden de gelovige ouders op voor hunne kinderen, en deze worden als geheiligden des Heeren, als afgezonderden van de wereld (1 Corinthiërs 7:14) gedoopt in de naam des Vaders, des Zoons en des Heilige Geestes, om later, als zij daartoe in staat zijn, hun doop door hun geloof en de openbare belijdenis van hun geloof te bevestigen. Wij moeten dus overeenkomstig de Schrift vaststellen, dat de doop voor allen, die Christenen genoemd worden, wel niet volstrekt noodzakelijk is tot de zaligheid (want de bekeerde moordenaar aan het kruis is zalig geworden zonder gedoopt te zijn en duizenden met hem), maar toch volstrekt noodzakelijk voor de kerk van Christus. Neem de doop uit de gemeente van Christus, en de gemeente zelve houdt op te bestaan, want zij heeft haar onderscheidingsteken verloren. Immers het avondmaal is een handeling binnen de Christelijke kerk, een meer innerlijk getuigenis van de innerlijke geloofsgemeenschap der broederen, maar de doop is een handeling, zoals wij zeiden, voor de ingang der Christelijke kerk en haar uiterlijk getuigenis tegenover de niet Christelijke wereld. Wat toch onderscheidt de Jood als zodanig? Immers dat hij besneden is als Izaak ten achtsten dage. Wat de Mohammedaan? Dat hij besneden is op zijn dertiende jaar als Ismaël. Wat de Heiden? Dat hij onbesneden en ongedoopt is. De doopvont staat dus even eigenaardig en noodzakelijk op de drempel der Christelijke kerk, en wie er binnen zal komen, ontvangt de doop als het teken van toegang. Toen deze kerk werd gebouwd, werd zij opgetrokken uit levende stenen, dat is uit mensen, die geloofden en op hun geloof gedoopt werden. Toen echter die kerk gebouwd was, moesten de kinderen der gelovigen zijn

waar hunne ouders waren en zij ontvingen de doop, om binnen de kerk te worden, wat hunne ouders werden toen zij nog buiten de kerk stonden: gelovigen in de Heere Jezus. Vergeten wij niet dat in de gemeente van Christus kerk en school niet gescheiden, maar één zijn. De gemeente des Heeren is tegelijk een kerk (een plaats van geloofsoefening) voor de volwassen gelovigen, en een leerschool des geloofs voor hunne kinderen. Dit te willen scheiden ware de kinderen te scheiden van hunne ouders, die toch beiden in Christus, zoals wij zagen, heilig (geheiligd, van de wereld afgezonderd) zijn. Die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden. Hier wordt van de doop geen gewag gemaakt. En waarom niet? Opdat niemand zou kunnen zeggen: Ik ben in de Christelijke kerk gedoopt, en daarom kan ik niet verloren gaan." Neen, de Jood moge zeggen: "Abraham is mijn vader, en daarom word ik zalig;" en de Roomse: "Ik ben in de alleen zaligmakende kerk geboren, en daarom ben ik behouden," zij dwalen allen ten ergste. En nu mogen wij niet dwalen, hebbende het onderwijs van de Heilige Geest. Van hoe veel gewicht de doop is in de kerk van Christus, de zaligheid hangt er niet van af; zij hangt alleen af van het geloof. Men kan gedoopt zijn en verloren gaan, maar men kan als men gelooft, niet verloren gaan, omdat men niet gedoopt is. Waar het ongeloof is, heeft de doop geen waarde, en daarom spreekt de Heere, van het ongeloof sprekende, niet van de doop. Het ongeloof nu is duidelijk het vrijwillig en moedwillig verwerpen van de prediking des Evangelies. Want men kan zijn ongeloof niet betonen ten opzichte van hetgeen ons niet verkondigd, of door een willekeurige macht ons onthouden is. Wie weet hoe vele gelovige zielen de Heere nog heeft binnen de Roomse kerk, die er niet uit kunnen gaan, omdat zij daar tussen hemelhoge muren zijn ingemetseld. Het geloof en het ongeloof zijn daarom enkel zaken des harten en des gewetens, waarover God als de alwetende Hartekenner alleen rechter kan zijn. Doch dit neemt niet weg, dat wij bepaald het geloof moeten voorstellen als alleen leidende tot de zaligheid, en het ongeloof als alleen leidende tot de verdoemenis. Het eerste moet dienen om de mensen tot het geloof te lokken, en het andere om ze van het ongeloof te doen vlieden. Doch vooral mene nu het zwak geloof niet dat het onder het ongeloof gerekend wordt. Neen, ook het zwakst geloof, als het oprecht is, behoort tot het geloof, dat zalig maakt. De ongelovigen door de Heere en geheel de Schrift bedoeld, staan op ene lijn met de goddelozen, wier verstand en geweten beiden bevlekt zijn, Titus 1:15,16. En degenen, die geloofd hebben, zullen deze tekenen volgen. In mijnen naam zullen zij duivelen uitwerpen, met nieuwe tongen zullen zij spreken, slangen zullen zij opnemen, ja, al is het, dat zij iets dodelijks zullen drinken, het zal hen niet schaden; op kranken zullen zij de handen leggen, en zij zullen gezond worden. Al deze tekenen en nog veel meer zijn gevolgd. De gave der wonderen was één der schoonste kronen, waarmede de Heere der gemeente het geloof reeds op aarde bekroonde. De apostelen moesten die kroon dragen, anders ware het hun onmogelijk geweest het Evangelie van de gekruisigden Christus niet alleen tot de volken te brengen, maar ook onder de volken te planten. Immers zij traden op als oog- en oorgetuigen van des Heeren omwandeling op aarde, leer, lijden, sterven, opstanding en hemelvaart, en hoe zouden zij in deze bovennatuurlijke en tegelijk aller gewichtigste zaken op hun eigen woord te geloven zijn geweest, zonder dat zij van goddelijke geloofsbrieven, van wonderkrachten voorzien waren? Onze zendelingen komen tot de vreemde volken uit naam en als leden van de bestaande gemeente van Christus, en daarmede als gezanten van Christus, en hunne geloofsbrieven zijn de Heilige Schriften bij de verborgen werkingen des Heilige Geestes in hun eigen harten, en door hunne prediking, in die van anderen. Er zijn wel mensen, die menen, dat wie gelooft ook wonderen moet kunnen doen; doch wat wordt er niet al gemeend! De vraag is: wat brengt de aard der zaak mede? Wij vragen: waartoe wonderen, waar de oor- en ooggetuigen des Heeren ontbreken, en waar de Heilige Schrift gesloten is, zodat deze ze niet meer boeken en daarmede als echt stempelen kan? Willen wij hiermede zeggen: dat sedert de apostelen ontsliepen, wonderen onmogelijk zijn, en ook niet meer geschied zijn, of nog geschieden? Wij zullen er ons wel voor wachten. Des Heeren hand is nooit verkort, en de getuigenissen van de geloofwaardigste mensen zijn voorhanden, die ons zeggen dat de Heere

gedurig wonderen doet. Daarenboven zullen er velen onder ons zijn, aan wie en met wie ontegensprekelijk wonderen Gods geschied zijn. Doch niemand zal ontkennen, dat deze wonderen bijzonder voor de enkele gelovigen zijn en niet meer onbepaald voor de gemeente van Christus. Deze heeft aan het geloof in de Heilige Schriften en aan het innerlijke getuigenis van de haar inwonenden Heilige Geest genoeg, terwijl al het overige voor haar bijkomstig en ondergeschikt is. Het geloof toch is het teken, het wonder bij uitnemendheid, waaruit uitwendige tekenen en wonderen kunnen volgen, als het nodig is, maar niet noodzakelijk volgen moeten. En wat nu uit de aard der zaak niet volstrekt noodzakelijk is, moeten wij niet volstrekt noodzakelijk maken. Immers er is een groot onderscheid tussen wondergaven en genadegaven. De wondergaven zijn voor anderen, de genadegaven voor onszelven, en de Heere en zijne apostelen verklaren het geloof zonder de wonderen voor een hoger geloof, dan dat door wonderen moet gewekt worden. Johannes 20:29 1 Corinthiërs 1:22 14:22. Mochten wij maar de schatten opgraven, die nog in de mijnen des geloofs onaangeroerd liggen, wij zouden er wonderen van geloof hoop en liefde uit zien te voorschijn komen, die de mensen God zouden doen verheerlijken. Deze is die meer uitnemende weg, dien de apostel Paulus boven dien der wondergaven aanwijst, 1 Corinthiërs 12:31, en dien wij dan ook moeten betreden, zonder het daarom aan enigen broeder te misgunnen, wanneer de Heere hem met meer eigenlijke wondergaven mocht hebben begenadigd, waarvan wij verre zijn de mogelijkheid, ja de werkelijkheid te ontkennen.

16:19 De Heere en zijn discipelen, bij zijn opvaart ten hemel.
En Jezus, bij hen komende. Namelijk te Jeruzalem. De Evangelisten Mattheüs en Markus achten het blijkbaar onnodig om de bijzonderheden te boeken, die de discipelen aan het einde van de veertig dagen na 's Heeren opstanding weder uit Galiléa naar Jeruzalem deden gaan. De reden er van ligt voor de hand. Het Pinksterfeest was nu nabij, en de Heere zal hen natuurlijk niet onkundig gelaten hebben van de grote dingen, die ophanden waren. Hij had reeds dadelijk na zijne opstanding zijnen discipelen laten boodschappen: Ik ben nog niet opgevaren tot mijnen Vader, maar Ik vaar op tot mijnen Vader en tot uwen Vader, tot mijnen God en tot uwen God, zo spreekt het vanzelf dat Hij hun, toen de tijd der vervulling naderde, bevolen zal hebben naar Jeruzalem op te gaan, en gelijk wij uit Handelingen 1:4 en uit 1 Corinthiërs 15:7 mogen opmaken, samen te komen ten huize van Jacobus, de broeder des Heeren, alwaar de Heere met zijne discipelen voor het laatst maaltijd hield; want het woord: samen vergaderd waren brengt die betekenis mede. Sprak Hij tot hen, zeggende: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Die ons zulke woorden toespreekt, kan niet anders dan bezit gaan nemen van de troon des hemels, om aldaar te regeren in de naam des almachtigen Vaders. Immers alle macht zowel in de hemel als op de aarde uit te oefenen en op de aarde te blijven is een tegenstrijdigheid. Mij is alle macht GEGEVEN. Gij ziet ook hier weder de ogenblikkelijke onderschikking des Zoons aan de Vader. De Heere zegt niet: "Ik heb alle macht in hemel en op aarde," neen, in de goddelijke Drieënigheid is alles volstrekte insluiting, gemeenschap. De Zoon was nu alle macht gegeven door de Vader, én de Heilige Geest. In welke hoedanigheid? Als het Hoofd der gemeente. In zijne opstanding had de Heere de menselijke natuur niet afgelegd, maar met zijn goddelijke natuur onafscheidelijk verenigd. Wat Hij voortaan leefde dat leefde Hij Gode en de mensen; want zo onafscheidelijk Hij één was met de Vader, zo onafscheidelijk was Hij ook nu één geworden met de zijnen, met zijne gemeente, en dat beide door de Heilige Geest. Zijn bestuur over alle dingen in hemel en op aarde strekte dan ook nu tot de hoogste heerlijkheid des Vaders en tot de hoogste heerlijkheid zijner gemeente. Wij zien uit dit ontvangen van de hoogste macht, de diepte van de liefde des Zoons tot ons zondaren. Hij, die van eeuwigheid uit de Vader was, en van wie evenals uit de Vader de Heilige Geest eeuwig uitging, Hij wilde in zijne mensheid diezelfde macht als een machteloze van de Vader ontvangen, om er ons, die verloren waren, door te behouden. Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de naam des Vaders, des Zoons, en des Heilige Geestes, lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. Om het Evangelie te brengen aan de gehele wereld, moesten de apostelen kunnen zeggen, uit wiens naam en op wiens gezag zij dit deden, en die naam en dat gezag moesten niet minder dan de allerhoogste naam en dan het allerhoogste gezag zijn. Immers alleen voor God mag, kan en moet een mens zich buigen in zaken van godsdienst. Alle mindere gezag kan en moet hij afwijzen. Toen Mozes en Aaron de kinderen Israëls kwamen opeisen uit de hand van Farao, kwamen zij niet in hun eigen naam en op hun eigen gezag, maar zij zeiden tot hem: Alzo zegt de Heere, de God van Israël: LAAT MIJN VOLK TREKKEN, DAT HET MIJ EEN FEEST HOUDE IN DE WOESTIJN. En toen Farao daarop antwoordde: Wie is de Heere, wiens stem ik gehoorzamen zou, om Israël te laten trekken? Ik ken de Heere niet, en ik zal ook Israël niet laten trekken; beval de Heere Mozes de bewijzen zijner goddelijke zending aan Farao te tonen in tal van wonderen. Zou Farao zonder die wonderen Israël hebben laten trekken ? Zou Israël uit Egypte zijn gekomen, als het er niet was uitgevoerd door een hoge en almachtige hand? Immers neen; en zoudt gij nu menen, dat de kinderen Gods uit al de volken verzameld konden worden, dat de gemeente van Christus op de overste dezer wereld veroverd en uit de wereld uitgaan kon, zonder dat de apostelen uit naam van een almachtigen Heer gekomen waren, en als bewijzen daarvan, met wonderen zonder tal hun goddelijke zending gestaafd hadden? Gij ziet hier de volstrekte verblindheid van het ongeloof. Het neemt, om het goddelijke niet aan te nemen, het ongerijmde aan. o, Terecht heeft de Heilige Geest in de Heilige Schrift gezegd van degenen, die verloren gaan 2 Thessalonicenzen 2:10,11: Het is

daarvoor, dat zij de liefde der waarheid niet aangenomen hebben, om zalig te worden. En daarom zal God hun zenden een kracht der dwaling, dat zij de leugen zouden geloven. Wie het bij ondervinding weet, dat er niets minder dan de allerhoogste genade en de allerhoogste macht vereist wordt om ene ziel de ogen te openen en te bekeren van de duisternis tot het licht en van de macht des Satans tot God, opdat zij vergeving van zonden ontvangen en een erfdeel onder de geheiligden door het geloof in Jezus, die beseft ten volle dat het tot de onzinnigheden behoort, te menen, dat Israël zijne eigengerechtigheid, en de heiden zijne afgoden, en beiden hunne zonden zouden hebben kunnen verlaten op de prediking van enige Joodse mannen, die leerlingen waren van een Joodse wijze, die zijn onbesproken leven op het kruis heeft moeten eindigen. Zo iets zou men nog eerder van Socrates, de beroemden Griek, kunnen verwachten, die onder zijne aanhangers en bewonderaars een Plato telde. Doch de school van Socrates is reeds lang van de aarde verdwenen, en Plato staat nog slechts in de binnenkamers van enkele geleerde ongelovigen, die hem bewieroken en voor hem knielen als voor hun goddelijken Plato, zoals zij hem lasterlijk noemen. Neen, de toebrenging van zondaren tot de Zaligmaker der zondaren uit alle volken en geslachten der aarde was nog oneindig meer dan het verlossen van Israël uit de hand van de Egyptische dwingeland. En zo moesten de apostelen kunnen uitgaan op last en prediken uit naam van de Christus, als de Zone Gods, als de machthebber over hemel en aarde, als de Koning der koningen en Heer aller heren, om te roepen tot bekering en het ontvangen van de vergeving der zonde door het geloof in Hem, de Zoon, tot heerlijkheid des Vaders, door de Heilige Geest. Hierin ligt dan ook bij voortduring de enige kracht der prediking van het Evangelie. Wie als een dienaar van Christus, uit naam en met het woord van Christus de mensen opeist tot het geloof, die maakt discipelen van Christus; maar wie op zijn eigen gezag en met zijn eigen woord de mensen opeist tot geloof, die maakt discipelen van zich zelven, en brengt geen vrucht ten eeuwigen leven voort. Wij kunnen het dan ook niet anders dan in de uitnemenden Rutherfort prijzen, dat hij meermalen tot zijne gemeente sprak en aan zijne geloofsgenoten schreef als ambassadeur van de Koning der Kerk, in de woorden: "Alzo zegt mijn koninklijke Meester." Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende. Eigenlijk:"Maakt alle volken discipelen en doopt ze." Het onderwijs, als zodanig, gaat niet noodzakelijk de doop vooraf, maar de prediking des geloofs. Wanneer iemand door de prediking des Evangelies in het hart gegrepen, tot het geloof en de belijdenis: dat Jezus de Christus is, gekomen was, dan moest hij gedoopt en voorts in alle Christelijke kennis onderwezen worden. Immers de eerste prediking van Petrus op de eersten Christen-Pinksterdag was niet zozeer een onderwijs in de leer van Christus, als wel een prediking van de persoon van Christus, en op hun geloof, hunne belijdenis des geloofs in Jezus werden de drie duizend hoorders op eenmaal gedoopt. Ook geeft het onderwijs op zichzelf geen recht tot de doop, maar het geloof. Het geloof maakt tot verbondelingen, tot deelgenoten aan het verbond der genade, dat God heeft opgericht niet alleen met ons, maar ook met onze kinderen. Evenmin als nu de volwassenen die geloofden, vóór de doop alles wisten wat er in de school van Christus geleerd wordt, maar juist door de doop leerlingen, discipelen van Christus werden, worden ook onze kinderen door de doop gesteld tot discipelen en discipelinnen van Christus, tot leerlingen des geloofs, om op later leeftijd dat geloof openlijk te belijden en daarmede hunnen doop te bevestigen. Het geloof, dat bij onze kinderen niet vooraf kan gaan, moet bij hen volgen. Was het niet ook een afwijking van de anders vaste orde, dat Cornelius en de zijnen de Heilige Geest ontvingen, alvorens gedoopt te zijn? Wij zeiden het reeds, ook bij hen moest volgen wat bij anderen voorafging. Het kon niet anders. Onderwijst al de volken. De roeping is algemeen. Geen uitzondering kan hier gelden. Het grote visnet moet in al de stromingen der grote wereldzee worden uitgeworpen. De verkiezing is geen zaak des mensen, maar van God. De Heere zal dan ook niet door mensen, maar door zijne engelen aan het einde des tijds de ongelovigen en bozen scheiden van de gelovigen en rechtvaardigen. Alle volken. Welk een uitgebreid gebied voor de werkzaamheid der Kerk. De Heer wil dat zijne Kerk een Kerk van

zendelingen zij, en hoe meer zij dat is, hoe eerder zij tot hare heerlijkheid komen zal. Aan een colporteur onder de Joden, die hun tegelijk het Evangelie predikte, werd eens gevraagd: waartoe hij zulk een ijver voor Israël aan de dag legde? Hij antwoordde: "Omdat Israël de uitlandige oudste zoon is, en de erfenis niet kan gedeeld worden vóór hij is teruggekomen." Dat was schoon en goed gezegd, doch de gehele Kerk kan zeggen: Alvorens mijn lastbrief om het Evangelie aan alle volken te verkondigen, vervuld is, deelt de Heer met mij zijne heerlijkheid niet. Hen dopende in de naam des Vaders, des Zoons en des Heilige Geestes. Let wel, er staat niet in de namen, maar in de naam; want het goddelijk wezen (en de naam is de uitdrukking van het wezen) is één, ofschoon er drie zelfbewustheden of persoonlijkheden in het eeuwig goddelijk wezen zijn. Wij konden dit onmogelijk uit ons eigen verstand weten, maar God heeft het ons geopenbaard, en kon het ons alleen openbaren. En nu wij het weten, nu is het ons wel onbegrijpelijk, maar niet ongelofelijk of ongerijmd, zoals de ongelovigen ons willen diets maken. God kan uit de aard der zaak onmogelijk begrepen worden; een begrijpelijk God is geen God meer. Evenmin als onze hand de oceaan, kan ons verstand Gods oneindig wezen omvatten. Doch niets bij ons toe te laten dan hetgeen door ons begrepen kan worden, is ons menselijk verstand buiten alle werking stellen. Gelijk wij de natuur moeten aannemen, zoals God ze ons gegeven heeft, zo moeten wij ook God zelf aannemen, zoals Hij zich geopenbaard heeft. En dat zich nu God in zijne Heilige Schrift werkelijk als een drievuldigheid van zelfbewustheid of persoonlijkheid (want beide zijn één) geopenbaard heeft, is zo klaar als de dag. Mocht in het oude Testament nog niet het volle licht op deze waarheid vallen, omdat de bedeling der schaduwen dit volle licht nog niet toeliet, er zijn echter genoeg aanduidingen in het oude Testament, die ons zo vele voorbereidingen zijn tot de volle openbaring dezer hoogheerlijke waarheid onder het Nieuwe Testament. Hier, bij de instelling des doops, wordt door de Heer de volheid der Godheid geopenbaard op een zo volmaakte wijze, als vroeger nooit geschied was. Wel had de Heer in zijne laatste gesprekken bij en na de paasmaaltijd, gesproken van de Heilige Geest als enen anderen dan Hij, die zijne plaats op aarde vervangen, en door de Vader als de Trooster aan zijne gemeente gezonden worden zou, om blijvend bij haar in te wonen; doch ook dat was nog maar des Heeren voorbereiding geweest tot de volkomen gelijkstelling van de Vader èn zich zelven èn de Heilige Geest in de eenheid des wezens en des werks tot zaligheid van zondaren. En dat nu ook de Heilige Geest geen blote kracht of werking Gods, maar evenals de Vader en de Zoon, persoon, zelfbewustheid is, blijkt onmiskenbaar uit de reeds aangehaalden naam van Trooster en uit vele andere Schriftuurplaatsen, maar ook uit de woorden van onzen tekst. Of zou het geen ongerijmdheid zijn de doop te bevelen als te moeten geschieden in de naam van twee persoonlijkheden en van een onpersoonlijkheid? Men noemt de Heilige Geest een kracht van God, maar hoe is een kracht van God denkbaar zonder God zelf? Kunt gij u een zonnestraal denken, zonder een zon? Ware de Heilige Geest bloot een kracht van God, zo ware die naam in het doopformulier overbodig, want de Vader en de Zoon kunnen niet gedacht worden zonder de van beide uitgaande kracht. Stelt u voor, dat de Heere gezegd had: doopt ze in de naam des Vaders, des Zoons en der goddelijke kracht? Zou het geen ongerijmdheid zijn geweest? En nu wil men de heerlijke woorden van de Heer tot zulk een ongerijmde uitspraak maken; ja sommige dwaalgeesten gaan nog verder, en houden de Heilige Geest niet anders dan voor de goede gezindheid van de mens zelf. Keren wij ons van deze onzinnigheden af, en waarschuwen wij er onze kinderen voor. Het ongeloof is een verstandsbegoocheling, waarmede men alles verkeerd ziet; alleen wie de Heilige Schrift als waarheid Gods erkent, heeft een gezond verstand en geoefende zinnen tot onderscheiding van goed en kwaad, van waarheid en van leugen. Door de Heilige Geest niet te erkennen als met de Vader en de Zoon een enig God, die leeft en regeert in eeuwigheid, ontnemen wij met schendige hand aan het goddelijk wezen zijne volkomenheid en heerlijkheid. Neen, wij begrijpen dat drievoudig leven in het enig, eeuwig, goddelijk wezen niet, maar wij zien er toch de grondslag in van ons leven, van onze rechtvaardigmaking en van onze heiligmaking. Wij zien er de

grondslag in van Gods openbaring zijner macht, zijner liefde en van al zijne volmaaktheden. Zonder deze driepersoonlijkheid van het goddelijk wezen zou het ons nog duizendmaal duisterder zijn dan het nu is, hoe God uit zijne oneindigheid de schepping, uit zijne eeuwigheid de tijd, uit zijne heiligheid de vergeving der zonde deed uitgaan. God is liefde, zegt ons de Schrift, zijn wezen is liefde. Hoe zou ons dit denkbaar kunnen zijn, als er in zijn eigen wezen geen gelijken waren, die God met al zijne liefde liefheeft, en als er eerst schepselen moesten geschapen worden, eer God lief kon hebben? Doch nu is er door de drievuldigheid in het goddelijk wezen een eeuwige gemeenschap der oneindige liefde des Vaders èn des Zoons èn des Heilige Geestes, en deze oneindige, eeuwige liefde daalt af, openbaart zich in werken van oneindige en eeuwige liefde in de schepping, in de onderhouding der schepping, in de voorzienigheid, in de redding van zondaren uit hunne zonden, van verlorenen uit hun verderf, van doden uit hunnen dood. o, Hoe zalig en heerlijk is het te weten, op grond van Gods getuigenis zelf, dat onze verkiezing ligt in de liefde des Vaders, onze verlossing in de liefde des Zoons, en onze heiligmaking in de liefde des Heilige Geestes, en dat het toch een enige, eeuwige, oneindige liefde is, die ons gelijkelijk omvat en met zich eeuwig doet voortbestaan. Voorzeker vinden de engelen hunne hoogste verlustiging in het neerzien in deze oneindigheid van liefde, en zullen ook wij eenmaal daarin onze hoogste verlustiging vinden, als wij in de hemel zijn en ons omgeven en gedragen zien door de oneindige liefde Gods, gelijk de vogel zich omgeven en gedragen ziet door grenzeloze lucht, en de vis door de volle zee. Lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. De doop is een genade en een verplichting; een genade, omdat zij de gehele volheid der Godheid aan de zondaar geeft om niet, en een verplichting, omdat de doop verplicht te onderhouden alles wat Jezus geboden heeft. En wat heeft nu Jezus geboden? Wij lezen het in de Heilige Schrift, en bijzonder in de Evangeliën. Neem die Heilige Schrift weg, en wij weten niet meer wat Jezus ons geboden heeft. Doch zij is niet weg te nemen, evenmin als de zon van de hemel weg te nemen is. (Want het ongeloof is wel een verblinding der ogen, maar geen verduistering der zon). En zo weten wij wat Jezus door ons wil onderhouden hebben. Hij wil dat wij in Hem geloven, en dat dit geloof zich openbare in geloofswerken, dat is in werken, die God verheerlijken en de mensen tot heil verstrekken. God lief te hebben boven alles en de naaste als zich zelven is voor de Heer de wet en de profeten. Nu zijn er sommigen, die in dit laatste woord geheel het Christendom samentrekken, en beweren dat Jezus niets anders heeft geboden, en ook niets anders wil onderhouden hebben dan in het algemeen, zonder daarbij in bijzonderheden te treden, de liefde tot God en de naaste, terwijl zij daarbij 's Heeren Godheid en zijne wonderen als onwaar en verdicht voorstellen. Doch deze lieden verkeren in de noodlottige dwaling van te menen, dat de mens uit zijn eigen natuur Gods geboden naar eis kan vervullen; zij hebben hiermede geen kennis noch van hun eigen hart, noch van de eis Gods. Wat God eist is volmaakt, is een liefhebben van Hem de Heere met geheel het verstand, met geheel het gemoed, met al onze kracht, en wie heeft op deze wijze God lief, en kan God op deze wijze liefhebben? Konden wij dat, ja dan hadden wij geen zonden, en wij zouden geen Verlosser behoeven. Maar de heilige wet van God wordt krachteloos gemaakt door de zwakheid onzes vlezes, door de zondigheid onzer harten. En die zondigheid, wie neemt er de verdoemelijkheid van weg? De ongelovigen houden de zonden voor niet verdoemelijk, en menen dat God ze ook voor niet verdoemelijk houdt. Doch op wat grond? Op grond hunner eigen begrippen, en daarop gaan zij de eeuwigheid in zonder van een zonden verzoenenden en zonden vergevenden Christus te willen weten. Niet alzo wij die geloven; wij kennen de schrik des Heeren en dringen daarom onszelven en anderen allereerst tot het geloof in de gezegenden naam des Heeren, als de enige naam, onder de hemel gegeven, waardoor zondaars zalig worden, en dan tot de liefde, de wederliefde, de dankbaarheid jegens God, en de zich mededelende liefde jegens de naaste. Uit liefde zijn wij uitverkoren, geboren, herboren, in liefde moeten wij leven, geven en streven al onze dagen, totdat wij daar zullen gekomen zijn, waar God met zijne liefde alles zijn zal in allen. En ziet, Ik ben met ulieden al de

dagen, tot de voleinding der wereld. Amen. Dit is het slotwoord van de Evangelist Mattheüs, en hiermede geeft hij ons in een enkel woord de gehele geschiedenis der Kerk sedert des Heeren zichtbaar heengaan tot aan zijn zichtbare wederkomst aan het einde dezer tijdsbedeling. De discipelen moesten de wereld evangeliseren, en zij zouden daarin hunne opvolgers hebben al de eeuwen door. Bij het gebod voegt de Heere onmiddellijk de belofte van het vermogen om het ten uitvoer te kunnen brengen, in de woorden: "Ik zal altijd bij u en met u zijn." Immers, als de Heere bij ons en met ons is, dan kan niets tegen ons zijn, en dan kan ons ook niets ontbreken. Treffend, niet waar, dat nu de Heere voor goed van zijne discipelen heengaat, Hij hun de verzekering geeft, dat Hij voor goed bij hen blijft, maar onzichtbaar, dus niet meer voor het oog, maar voor het geloof. En wat is nu het geloof? Het is het oog voor de onzichtbare goddelijke wereld. Geloven is het onzichtbare, dat God ons als bestaande heeft verkondigd, te zien. Mozes geloofde in God, alsof hij Hem zag; en zo doen wij ook als wij waarlijk geloven. Wij stellen ons gewoonlijk de Heere voor als levende in de hemel, en dat doet Hij ook; maar niet alleen, Hij leeft ook onder ons. Geloven wij dan, dat Hij in ons midden is, dat Hij met ons vergadert, en met ons wandelt, zo dikwijls wij samen vergaderen, samen spreken, samen bidden, samen wandelen en samen handelen als zijne discipelen, en Hij zal zich ook nog aan ons op velerlei wijze openbaren. Tot aan de voleinding der wereld. Eigenlijk tot aan de voleinding der eeuw, dat is van deze bedeling, gedurende welke Christus alleen zichtbaar in de hemel, en alleen onzichtbaar op de aarde is; want de hemel moet Hem ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen, die God gesproken heeft door de mond al zijner heilige profeten van alle eeuwen, Handelingen 3:21. De Heere zegt dus tot zijne discipelen: "Ik ben onzichtbaar bij u totdat gij Mij weder zichtbaar ziet terugkomen." Amen. Het is het goddelijk zegel op dit en op al de voorafgaande woorden des Heeren; een zegel, dat niemand kan verbreken. En ziet, Ik zend de belofte mijns Vaders op u. Dit vervolg lezen wij bij Lukas. De Heer voegt bij de belofte van zijn onzichtbare tegenwoordigheid bij de discipelen, nog de belofte van de zending ener andere persoonlijkheid, door wie zij zijn eigen onzichtbare tegenwoordigheid zouden kennen en genieten. De Heilige Geest maakt het hart van de gelovige geschikt om in de onzichtbare tegenwoordigheid des Heeren te verkeren en van Hem alles te ontvangen wat Hij geeft. Daarbij zou de Heilige Geest wel in zijne persoonlijkheid onzichtbaar zijn, maar Hij zou zich in zichtbare werkingen, in allerlei wondergaven en krachten openbaren. Hoe heerlijk, niet waar? De Vader had de Zoon gezonden, de Zoon was gekomen en had zijn werk volbracht, en nu zou de Heilige Geest komen om het volbrachte door de Zoon en de Vader toe te passen en uit te breiden tot in het oneindige. Trouwens, de heerlijkheid Gods is een drievoudige heerlijkheid. Wij zien hier ook de volstrekte noodzakelijkheid van de komst des Heilige Geestes. Zonder de komst, de bediening, het werk des Heilige Geestes zou de verlossing geen vrucht hebben bij de mensen. De Heilige Geest treedt in de mens en buigt zijnen wil over, en overreedt zijn verstand door zijn geweten te overtuigen van zonde. Daarom drukte de Heere zo zwaar op het woord: in u, toen Hij sprak van de Geest der waarheid, welken, zeide Hij, de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet, maar gij kent Hem, want Hij blijft bij ulieden en zal IN U zijn, Johannes 14:17. Het is dan ook alleen door de Heilige Geest, dat Christus in ons zijn kan met zijn leven, met zijne liefde, met zijne genade. Nog eens, hoe heerlijk! De eeuwige, ongeschapen Geest gaat in tot de eindigen geschapen geest, gelijk het licht ingaat in het oog, waardoor het ziet. Daarom kan niemand Jezus de Heere noemen dan door de Heilige Geest, en wordt alleen door de Heilige Geest de liefde Gods uitgestort in onze harten, waardoor wij zeggen: Abba Vader. 1 Corinthiërs 12:3 Galaten 4:6. Maar blijft gij in de stad Jeruzalem, totdat gij zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte. Zij moesten blijven in diezelfde stad, die Jezus uitgeworpen had, de moordstad, de bloedstad, ja, maar daarom niet minder ook de stad, waar God zijne haardstede en altaar had. Zolang de tempeldienst niet door God was teniet gedaan, bleef Jeruzalem het middelpunt, vanwaar zich de stralen van het goddelijk licht zouden verbreiden tot aan des aardrijks einden; want de wet zou

van Zion uitgaan en des Heeren woord uit Jeruzalem, Jesaja 2:3. Ook zou God voor zijnen Messias de scepter zijner sterkte zenden uit Zion, zeggende: HEERS IN HET MIDDEN UWER VIJANDEN, Psalm 110:2. Ja, in datzelfde Jeruzalem, dat het smadelijk lijden van de Christus had aanschouwd, moest de heerlijke vrucht van dat lijden worden ontvangen: de Heilige Geest; de Heilige Geest met al zijne gaven. Reeds door dat bevel aan zijne discipelen toonde Christus te heersen in het midden zijner vijanden. Zouden de discipelen uit zich zelven Jeruzalem gekozen hebben tot het uitgangspunt hunner prediking? Onmogelijk, want daar waren de meeste en machtigste van Jezus vijanden; zij zouden veeleer Galiléa gekozen hebben, want daar had de Heere zijn meeste discipelen, en waren velen Hem toegenegen vanwege de menigvuldige wonderen van liefde, die Hij in hun midden gedaan had. Doch de Heere handelt altijd tegen des mensen gedachten in, en Hij begint juist met de zwarigheden. De Heere dan, nadat Hij tot hen gesproken had, leidde hen buiten tot aan Bethanie. Zo was dan het geliefde Bethanie, waaraan zo vele liefelijke en aandoenlijke herinneringen verbonden waren, de laatste plaats, die door des Heeren zichtbare tegenwoordigheid verheerlijkt werd. Het laatste afscheid, behalve van de elven, was van Maria, Martha en Lazarus. Het was een vaarwel tot weerziens. Hij, die naar de hemel heengaat, gaat er heen, om de zijnen plaats te bereiden, opdat zij kunnen volgen waar Hij hen is voorgegaan. Hoe kort is de heilige geschiedenis in het vermelden van al deze bijzonderheden, die toch een levenslangen indruk moesten achterlaten in de harten van allen, die er getuigen van waren! En zijne handen opheffende, zegende Hij hen. De Heere volgde eenvoudig de Joodse gewoonte van zegenen, met deze uitzondering, dat Hij thans niet de handen op hunne hoofden legde, maar die handen over hen uitbreidde. En kunt gij u nu wel een waardiger houding van de Heere bij zijne hemelvaart voorstellen ? Neen, er is geen. Zegenend gaat Hij heen, die de persoonlijke zegen der aarde was, der aarde, neerliggende onder de vloek der zonde, doch nu door zijnen zegen gewijd tot dat gezegende aardrijk, waarop alleen gerechtigheid zal wonen. Zegenen is de laatste daad van de Gezegenden Gods, en zijn laatste daad is een eeuwige daad, gelijk trouwens al zijne daden en woorden eeuwige daden en woorden zijn. Nog altijd zijn die handen, die op het kruis werden doorboord, zegenend uitgebreid boven de aarde, en hij, die zich onder die zegenende handen van de Christus stelt, is gezegend in eeuwigheid. In dezen zegen lag dan ook de zending des Heilige Geestes opgesloten, want Christus zegent alleen met de Heilige Geest. Immers, Hij doopt alleen met de Heilige Geest. o, Dat wij dan de onmisbaarheid van de inwoning des Heilige Geestes in ons erkennen, als het enig goddelijk kenmerk van onze wezenlijke gemeenschap en eenheid met Christus. Immers, alleen zo velen Gods kinderen zijn worden geleid door de Geest van God. Er is ook een geest der wereld. (1 Corinthiërs 2:12) Doch wat zegt de apostel Paulus uit naam der gemeente: Wij hebben niet ontvangen de geest der wereld. Wat onderscheidt deze geesten? De Geest van God trekt ons naar Jezus heen en leert Hem ons kennen in al zijn aanbiddelijke beminnelijkheid zoals de Schrift ons Hem voorstelt. De geest der wereld trekt ons van Jezus af en naar zich zelven: des werelds ijdelheid en zelfgenoegzaamheid, toe. En het geschiedde, als Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde, en werd opgenomen in de hemel, en is gezeten aan de rechterhand Gods. En zij aanbaden Hem. In de aanbidding van Jezus eindigt het Evangelie. De aanbidding is de erkenning zijner waarachtige Godheid in zijne mensheid, en is de vrucht van zijnen zegen. Wie door de Heere gezegend is, die aanbidt Hem ook; want die weet uit de zegen, dien hij ontving, dat het de zegen is van de eengeboren Zoon des Vaders, door de Heilige Geest. Neen, de Godheid des Heeren is niet door de redenering te bewijzen, zij is alleen kenbaar door het geloof, dat Christus ziet opvaren ten hemel, en neerzitten aan de rechterhand Gods. En keerden weder naar Jeruzalem met grote blijdschap. Gij ziet, naarmate de Heere zichtbaar van hen heenging, kwam de Heilige Geest tot hen in zijn zichtbare werkingen. Zouden wij niet gezegd hebben, dat toen Jezus voor goed van zijne discipelen heenging, deze aan de uiterste droefheid ten prooi, wenen en weeklagen zouden? Neen, dit was onmogelijk. De wijze, waarop zij de Heere weg zagen gaan, nam niet alleen alle droefheid weg, maar vervulde hen

daarentegen met de grootste blijdschap. Immers, wat maakt onzen rouw uit, bij het scheiden onzer geliefden? De wijze van hun scheiden: de dood maakt de droefheid, maar indien wij ze naar de hemel zagen varen gelijk de discipelen de Heere, wij zouden niet kunnen wenen, wij zouden integendeel moeten juichen. o, Het geloof is heerlijk, maar wat is het bij de aanschouwing! Wij geloven, ja wij weten, door de treffendste bewijzen overtuigd, dat onze lieve ontslapenen in de hemel zijn, en toch wenen wij nog zo menigmaal bij de herinnering aan hun lief verkeer met ons, aan het geluk onzer onderlinge gemeenschap, ons nu voor altijd op aarde ontnomen. Doch konden wij ze slechts een ogenblik zien in de heerlijkheid, waarin ze thans zijn, wij zouden tevreden zijn en niet meer kunnen wenen. Doch kan en mag het anders? Is het volmaakte niet in de hemel, in de aanschouwing, en is het onvolmaakte niet op aarde? En wat is het geloof? Het is de overgang tussen het onvolmaakte en het volmaakte, tussen het vertrouwen en het aanschouwen, tussen de aarde en de hemel. Het geloof verzacht wat het niet kan wegnemen, ondersteunt wat anders zou bezwijken, doet hopen, waar anders de wanhoop zou heersen. Mochten wij maar meer dat goddelijk geschenk des geloofs waarderen en aanwenden tot het einde, waartoe het ons gegeven is, om ons van Godswege te vertroosten in al onze droefenissen en te sterken in al onze zwakheden. Zien wij dan onze geliefden bij hun scheiden, niet als levenden ten hemel opvaren, maar als doden door vrienden en broeders ten grave dalen, zo is het geloof daar, om ons van Godswege te zeggen: "Zie op het onzienlijke." Zijn niet de engelen uitgezonden ten dienste dergenen, die de zaligheid beërven zullen? Welnu, zij droegen uwe lieven naar de hemel, zoals zij Lazarus deden, en uitwonende van het lichaam, wonen uwe ontslapenen nu in bij de Heere. Hun tabernakel, hun veldtent is verwisseld met een vast gebouw, een tempel niet met handen gemaakt; maar eeuwig in de hemel; en zo zijn zij nu in de volle kracht des woords, tempelen des Heilige Geestes. En toch zal dit in de opstanding des lichaams nog veel heerlijker zijn. "Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, want zij rusten van hunnen arbeid en hunne werken volgen met hen. Zijt dan niet bedroefd als de anderen, die geen hope hebben, want indien wij geloven, dat Jezus gestorven is en opgestaan, alzo zal ook God degenen, die ontslapen zijn in Jezus, weder brengen met Hem." En zij waren allen tijd in de tempel, lovende en dankende God. Amen. Dit is het slotwoord van de Evangelist Lukas, die hiermede de overgang geeft tot zijn heerlijke Handelingen der Apostelen. Een viertijd gaat de werkzaamheid vooraf. Zij werden altijd meer vervuld van de Heilige Geest, die de Geest ook der hoogste blijdschap is. En de blijdschap, die in 't hart is, moet zich weder uitstorten; men kan haar niet in zich opgesloten houden: uit het geloven komt het loven, het danken en prijzen van de Heer, in het huis des Heeren. Zij waren in de tempel dus niet meer op een eenzame plaats, en niet meer met gesloten deuren maar in het openbaar, in de tempel, waar al de Joden tezamen gekomen. Toen de Herder geslagen werd, verstrooide zich de kudde; nu Hij door de God des vredes als de groten Herder der schapen door het bloed des eeuwigen Testaments uit de doden is weder gebracht, verzamelt zich de kudde weder. Het is de voorbereiding en inleiding tot de Pinksterdag, op welken de discipelen geheel in het openbaar en voor al het volk zullen optreden om te verkondigen: dat God dien Jezus, dien de oversten des volks en met hen ook het volk, gekruist en gedood hebben, uit de dood opgewekt en tot een Heer en Christus gemaakt heeft, door aan Hem in zijn heerlijke hemelvaart het woord te vervullen: Zit aan mijne rechterhand totdat Ik uwe vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten. Psalm 110:1. En zij, uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heere wrocht mede, en bevestigde het woord door tekenen, die daarop volgden. Amen. Dit is het slotwoord van het Evangelie van Markus. De Evangelist omvat hiermede met een enkel woord alles wat in de Handelingen der Apostelen in de bijzonderheden wordt vermeld. Wij zien er uit, dat de prediking van het Evangelie de voorname zaak is, waarin de Heer altijd medewerkt. Door uitwendige wonderen? Zeker, maar niet altijd. De Evangelist zelf geeft de grote betekenis van het uitwendig wonder of zichtbaar teken aan. Het moest dienen tot bevestiging van het gepredikte woord, tot het stempelen van het menselijk woord tot Woord van God, tot volstrekte

waarheid. Dat was, zoals wij meermalen opmerkten, volstrekt onmisbaar, zolang die prediking van het Evangelie mondeling, en door oor- en ooggetuigen plaatshad; doch zodra die prediking in Schrift, de Heilige Schrift, was overgegaan, moesten deze tekenen en wonderen even noodzakelijk ophouden, als zij vóór dien tijd vereist werden. De brieven, die de apostelen aan de gemeenten schreven, waren in en op zich zelven genoegzame tekenen en wonderen; immers de gemeenten, aan wie ze gericht waren, bestonden allen uit gelovigen, en deze hadden geen bewijzen van bevestiging der apostolische woorden meer nodig; de personen, die ze schreven, waren voor hen genoegzame bewijzen van het gezag, van de goddelijkheid, van de onfeilbaarheid hunner Schriften. Nu wij de Bijbel hebben, als de Heilige Schrift. die alle mogelijke bewijzen van haar goddelijken oorsprong zo duidelijk in haar zelve draagt als iedere appel aan de boom en iedere bloem op het veld die bewijzen in zich dragen, zou dus het eisen van tekenen en wonderen tot bevestiging der woorden Gods, ons op het gebied plaatsen van hen, tot wie de Heere zeide: Tenzij dat gijlieden tekenen en wonderen ziet, zo zult gij niet geloven, Johannes 4:48, en daarvoor behoede de Heere ons genadiglijk. Doch geschieden er dan bij de prediking des Evangelies in het geheel geen wonderen meer, en werkt dus de Heere niet meer in die prediking mede? Wij antwoorden: er zijn ook onzichtbare wonderen, die even wezenlijk zijn als de zichtbare wonderen, of liever: er zijn geestelijke wonderen, die niet aan een stoffelijken vorm, maar toch aan zichtbare uitwerkselen als wonderen te kennen zijn. Er geschieden in en bij de prediking van 's Heeren woord nog vele van deze wonderen, die bewijzen dat de Heere zijne hand heeft in deze zijne zaak bij uitnemendheid. Zij zijn niet alle op te noemen, doch zij zijn allen te omvatten door het wonder bij uitnemendheid: de bekering. Deze is een onzichtbaar en inwendig wonder, maar toch een wonder, een groot wonder. Doch juist omdat het een inwendig wonder is kan het niet gekend worden dan door eigen ondervinding. Wie zelf niet bekeerd is, kan er zich geen denkbeeld van vormen, en houdt het ook veelal voor een ingebeelde zaak. Doch die genade van God ontvangen heeft, wiens ogen geopend werden als die van Saulus, en het hart als dat van Lydia, die weet dat het grootste wonder dat zijn kan, aan hem zelven is geschied, en voor hem zijn dan ook geen andere wonderen meer tot overtuiging nodig. Aan wie daarentegen dat wonder niet geschied is, voor dien zijn al de wonderen der Schrift niet genoegzaam, om te geloven dat God tot Hem gesproken heeft en onophoudelijk spreekt door zijn heilig Woord in de Heilige Schrift, en door de Heilige Geest in zijn hart. En er zijn nog vele andere dingen, die Jezus gedaan heeft, welke, zo zij elk bijzonder geschreven werden, ik acht, dat ook de wereld zelve de geschreven boeken niet zou bevatten. Amen. Deze zijn de slotwoorden van het Evangelie van Johannes, en daarmede van al de Evangelische verhalen tot aan de Handelingen der Apostelen. Johannes wil zeggen, dat het onmogelijk is, om al de bijzonderheden van 's Heeren leven, leer, lijden, sterven, opstanding en hemelvaart afzonderlijk en in de brede te boek te stellen, en de wijze, waarop Johannes dat doet, is niet die ener spraakkunstige juistheid, maar die ener gewone manier van spreken, waardoor wij de zaken in haar aller juiste kracht voorstellen. Zeggen wij niet: "Niemand kan met zijne hand aan de hemel reiken," om aan te duiden dat de zaak volstrekt onmogelijk is? Ook de mannen der Schrift treden meermalen in deze wijze van spreken. Herinner u slechts het gezegde van Husaï, toen hij Absalom de raad gaf om met geheel Israël tegen David op te trekken. Dan zullen wij (zo sprak hij 2 Samuel 17:12,13) tot hem komen in een der plaatsen, waar hij gevonden wordt, en hem gemakkelijk overvallen, gelijk als de dauw op de aardbodem valt, en er zal van hem en van al de mannen, die met hem zijn, ook niet één worden overgelaten. En indien hij zich in een stad zal legeren, zo zal gans Israël koorden tot dezelve stad aandragen, en wij zullen ze tot aan de beek neertrekken, totdat ook niet een steentje aldaar gevonden worde. Ook de geschiedschrijvers der Schrift treden in deze wijze van spreken. Herinner u slechts 1 Samuel 13:5, alwaar gezegd wordt: En de Filistijnen werden verzameld om te strijden tegen Israël, dertig duizend wagens, en zes duizend ruiters en volk in menigte ALS HET ZAND, DAT AAN DE OEVER DER ZEE IS. Laat ons dan niet kleingeestig

genoeg zijn, om op dezen vorm der Schrift te smalen, zoals zo vele grote geesten met kleine zielen doen, maar dat wij letten op de bedoeling, die er door de Heilige Geest althans in onzen tekst (tot welken wij ons thans bepalen) is neergelegd. Deze bedoeling is groot. Zij is niet minder dan het stempelen van des Heeren woorden en werken, lijden en daden met het merk der oneindigheid. De Heere zelf is de Oneindige, alles wat Hij doet en wat Hem betreft kan niet anders zijn. Wat boek zou, welke boeken zouden alles, wat van de Heere zou kunnen gezegd worden, kunnen omvatten? Wat moet er geschied zijn in dat leven, waarvan ieder ogenblik van het allerhoogste gewicht was, en dat zich onophoudelijk uitstortte in goddelijke woorden en goddelijke daden? Kunt gij de stralen, die de zon slechts een enkelen dag van zich laat uitgaan, tezaam vergaderen? Zij vervullen immers niet ene wereld, maar vele werelden tegelijk. Evenmin kunt gij de uitgesproken gedachten en de uitgestorte krachten van de Heere samenvatten in blad en schrift. Dit kon niet en dit mocht ook niet. De oneindige wijsheid, die weet dat het te veel niet past voor de maat onzer kennis, heeft gezorgd dat de Schrift een klein boek zij, evenredig aan ons kleine leven, en niet, zoals de Talmud der Joden is, een reeks van folianten, welke men gedurende zijn leven nauwelijks kan doorlezen, hoeveel te minder leren verstaan. De Heilige Geest geeft ons uit de oneindigheid van Christus, uit de volheid van de Oceaan der oceanen slechts enkele teugen te drinken, opdat wij niet overstelpt en overstroomd zouden worden. Daarom is alles in de Schrift zo stuksgewijze (fragmentarisch), worden ons slechts enkele trekken en wenken gegeven, waar wij uitgewerkte verhalen of bewijsvoeringen zouden verwachten of wensen, en is de Schrift ons grotendeels gegeven als een zaaiveld vol goddelijke zaden en kiemen, die ontloken en nog zullen ontluiken. Vergeten wij dan niet, dat er oneindig meer geschied is, dan er beschreven is, maar dat hetgeen niet beschreven is in volstrekt verband staat met hetgeen wel beschreven is, en tezamen een volmaakte eenheid is van waarheid. Al wat de Schrift zegt is waar, volstrekt waar, oneindig waar, al kan die waarheid ons in hare oneindigheid niet worden getoond. In één woord, in de Heilige Schrift worden ons de waarheden Gods gegeven in weinige broden en in weinige visjes, en de lezing, de mondelinge en schriftelijke prediking, de toepassing dezer Schriftwaarheden zijn, onder de leiding des Heilige Geestes en door zijne kracht: de vermenigvuldiging van deze weinige broden en visjes tot in het oneindige.

1.1. Inleiding van Lucas.

Nademaal velen ter hand genomen hebben, om in orde te stellen een verhaal van de dingen, die onder ons volkomen zekerheid hebben. Lukas betuigt hier niet de eerste Evangelieschrijver te zijn; ook spreekt hij niet met afkeuring van de bestaande evangelische verhalen alsof zij gebrekkig waren of onwaarheden bevatten; nee, hij verzekert integendeel, dat zij handelen over zaken en gebeurtenissen, die bij hen, de in de Heer gelovigen, volkomen zekerheid hadden. Op welke grond? Op het getuigenis van de oog- en oorgetuigen, en bijzonder van de apostelen. Gelijk ons overgeleverd hebben, die van de beginne zelf aanschouwers en dienaars des Woords geweest zijn. Hieruit blijkt, dat Lukas zijn evangelische berichten ook ontvangen heeft van de apostelen en discipelen, die met Jezus waren, en dat hij zijn Evangelie als onder hun ogen schreef. De gelovigen wisten dus al de bijzonderheden van Jezus' verschijning met volkomen zekerheid, en zo wij geloven, behoren wij ook tot die ten volle verzekerden. Het ongeloof tracht nu wel alles weer onzeker te maken, zoals de slang in het Paradijs de zekere woorden van God onzeker maakte voor onze eerste ouders, doch het zal bij Gods kinderen niet gelukken. Het Evangelie is alleen bedekt of onzeker bij degenen, die verloren gaan. 2 Corinthiërs 4:3,4. Wij die geloven moeten dan ook in alles naar altijd meer zekerheid trachten. Wij moeten weten de dingen, die ons van God in zijn Woord geschonken zijn; ook moeten wij ons hart verzekeren voor God. De staat der bekommering, van de onzekerheid, mag geen afzonderlijke staat, maar enkel een staat van overgang tot altijd voller zekerheid zijn. Als gij u in het beweeglijk vaartuig bevindt, beschouwt gij het immers niet als uw vaste woning; het moet er u heen brengen, en hoe spoediger gij weer uit het vaartuig stappen kunt, hoe beter. God gunt ons zo graag het zeker genot zijner gaven; het is zijn welbehagen dat wij op zijn woorden vaster bouwen dan op rotsen, dat wij er ons met volkomen zekerheid op verlaten. De zekerheid van de zaligheid is gelukkig weder het onschatbaar voorrecht van de Protestantse kerk geworden. Zij was gedurende een lange tijd in de Roomse kerk verloren geraakt. Velen hebben in die kerk niet zelden uit overvroomheid geleerd, dat men van zijn zaligheid niet zeker zijn kan, en ook niet zeker zijn mag. Het is tegen de Schrift. Daarin rust alles, gelijk in de natuur en in het gewone leven, op volkomen zekerheid. Welk een eindeloze verwarring zou er ook in het maatschappelijk leven ontstaan, als niet de grond, waarop men loopt en werkt en bouwt, volkomen zeker en vast was, en hoe zou de zeeman de zeeën doorkruisen en de haven kunnen bereiken, indien hij zich op zijn waarnemingen en berekeningen niet met volkomen zekerheid kon verlaten? Verbeeld u dat gij bij testament tot erfgenaam van een groot vermogen gesteld zijt, en toch wilde twijfelen of het wel waar was, en daarom de erfenis niet aanvaardde? Zou men u niet voor ziek van zinnen houden? Doch nee, in een zódanig geval zult gij zo niet handelen, maar verlaat gij u op de zekerheid van de zaak, en handelt terstond als erfgenaam. Waarom doet gij niet hetzelfde in de dingen Gods? Is Gods Testament minder vast dan dat van een mens? Maar door onze zonde geloven wij niet dat God zo goed op ons is, als Hij zegt dat Hij is. Wij gevoelen ons zijn gunst ten enenmale onwaardig. En zeker als wij op onszelf zien, dan moeten wij twijfelen, of de zaligheid, die God de zondaar aanbiedt, wel ons wordt aangeboden; doch wij moeten in deze hoogst gewichtige zaak niet op onszelf zien, maar op de Testamentmaker, in wiens dood het testament volkomen vast en zeker is geworden. Christus is die Testamentmaker, en Hij geeft in zijn testament, dat volkomen zeker en vast is geworden in zijn bloed, in zijn dood, al het zijne aan al degenen, die in Hem geloven, aan allen, die door Hem tot God willen gaan. Wilt gij behouden worden, ook Hij wil u behouden, en wilde u behoude reeds lang voordat gij behouden wilde zijn. Hieraan te twijfelen ware Hem oneer aandoen; hiervan volkomen zeker te zijn is Hem te eren in zijn getrouwheid. Gij ziet echter, dat alles rust op het geloof aan Gods getuigenis. Er zijn mensen, die geen andere zekerheid in de dingen Gods toelaten, dan die door wiskundige bewijzen verkregen wordt. Zeker is de wiskunde het toppunt van de heerlijkheid van het menselijk verstand; maar hetgeen, waaruit wij alles bewijzen, is boven bewijs; dat moet gij als waarheid aannemen (geloven), of gij zijt geen

mens. God is boven alle bewijs, en al het waarlijk goddelijke is het ook. Wilt gij het niet geloven, gij kunt het niet verkrijgen. Willen wij daarmee zeggen: dat het geloof zonder bewijzen is? Dat zij verre: ook het geloof heeft zijn bewijzen, en onder deze behoort vooreerst de overeenstemming der Schrift met haarzelf, en ten andere, dat zij geheel en al met de eenvoud van de waarheid geschreven is. Er zijn sommige dingen, die God de mens onmogelijk gemaakt heeft, en onder deze behoort ook dit: dat men niet verdichten kan met de eenvoud van de waarheid, waarmee de Schrift is geschreven. Zo heeft het ook mij goed gedocht, hebbende alles van voren aan naarstiglijk onderzocht. Het was dus voor Lukas menselijk zeker dat hij de waarheid schreef, en toch was zijn geschrift een werk des Heiligen Geestes. Het is hiermee als met de voortbrengselen van de natuur. Wat gaan de dingen niet door vele mensenhanden! De aarde wordt bebouwd, bezaaid, beplant; het koren wordt geoogst, gewand, gemalen, gebakken; de druiven geplukt, geperst en tot wijn toebereid, en toch is ten laatste het brood en de wijn alleen van God. Wat de mensen er ook aan gedaan hebben, de oorsprong is en blijft uit God, en is niet weg te nemen. Nochtans met de Schrift is het nog iets anders, want aan de voortbrengselen der natuur kan de mens iets, ja veel bederven; maar aan de Schrift is niets te bederven, al pogen nog zo vele ongelovige uitleggers en predikers dit te doen. Het woord dat moeten zij laten staan, zei Luther, evenals zij de hemel en de aarde zullen moeten laten blijven. God heeft zijn geschreven woord door het verstand, het gemoed en de hand van de mens heen gegeven, zoals Hij zijn persoonlijk Woord gegeven heeft door Maria heen, zonder dat beide zijn Zoon en zijn Schrift ophielden volstrekt heilig te zijn. Doch hebben nu de Evangelisten niet geschreven, alvorens alles van voren af aan, naarstiglijk, dat is nauwkeurig en nauwgezet (consciëntieus zouden wij zeggen) te onderzoeken, zo moeten ook wij niet menen dat wij de Heilige Geest zullen ontvangen, wanneer wij niet omzien naar de middelen. God, die het doel wil, geeft ook de middelen tot het doel, en wij moeten onszelf bewust zijn dat wij ze gebruikt hebben en voortdurend gebruiken. Zeker, zonder de Heilige Geest helpen de middelen niet, maar met Hem helpen zij wél. Vervolgens aan u te schrijven, voortreffelijke Theofilus! Het woord voortreffelijk betekent zoveel als bij ons het woord achtbaar; het ziet niet zozeer op een zedelijke hoedanigheid, hoewel Theofilus bij Lukas een hooggeschat man was; het is eenvoudig een ambtstitel. Theofilus was blijkbaar een aanzienlijk gelovig man in Italië; en, merkt nu op hoe eenvoudig de wijze van het ontstaan van de Schrift meestal was. Om der wille van die éne man onderneemt Lukas een geheel boek te schrijven, ja twee boeken, want ook de Handelingen der Apostelen heeft hij aan hem opgedragen. Dàt zouden wij in onze dagen zo niet doen. Wij willen ook wel graag schrijven, maar voor vele lezers; prediken, maar liefst in volle kerken. Zo dacht echter Lukas er niet over; hij wilde gaarne schrijven voor één man. Doch ziet nu daarbij en daarboven het werk van de Heilige Geest. Wat Lukas aan één man schrijft, dat wordt in alle talen, tot alle tijden overgebracht, en door miljoenen en nog eens miljoenen mensen gelezen. Zó maakt God het kleine groot. Wij moeten ons daarom ten opzichte van het ontstaan van de Schrift niet laten misleiden door de prenten, die de heilige schrijvers voorstellen als omringd of beschenen van hemels licht, alsof er iets bijzonders buiten hen voorviel, toen zij schreven. Neen, niets uitwendigs was eraan hen te zien. Zij zetten zich neer om te schrijven, zoals ieder ander schrijver doet, en papier, pen en inktkoker was alles wat er bij hen te zien was. De werking van de Heilige Geest was bij hen enkel innerlijk, verborgen De Heilige Geest bestuurde hun gedachten, opdat hun geschriften zouden kunnen dienen tot heilige Schriften voor alle eeuwen. Daarom zei Lukas ook niet dat hij schreef door ingeving van de Heilige Geest, zoals de ongelovigen zeggen, dat de heilige schrijvers stellig zouden gedaan hebben, indien het waar geweest was. Zij konden het niet, want zij wisten het niet, tenminste niet altijd. Slechts zeer zeldzaam maakte de Heilige Geest zich zodanig aan hen bekend, dat zij dit zeggen konden en moesten. Het is in de regel de eigenaardigheid van de Heilige Geest zich te verbergen. Daarom zegt Hij zelf ook nergens in de Schrift: "Ik ben God;" maar Hij laat door zijn werken zien, dat Hij het is. Zo schreef Hij ook de Schrift, doch Hij zegt niet vooraf, dat Hij haar

schreef; nee, van achteren moet het blijken, dat niemand anders haar geschreven hebben kan; en dàt blijkt dan ook volkomen. Opdat gij moogt kennen de zekerheid van de dingen, waarvan gij onderwezen zijt. Vreemd, nietwaar? Schrijft Lukas aan Theofilus, omdat deze de dingen aangaande de Heer niet wist? Neen, maar omdat hij ze wist, en opdat hij ze met volkomen zekerheid weten zou. Zoo schreef ook Johannes: Ik heb u niet geschreven, omdat gij de waarheid niet weet, maar omdat gij die weet, en omdat geen leugen uit de waarheid is. De zaak is deze: Een enkele mondelinge prediking is niet genoeg; de Schrift moet er bij komen: de vaststaande Schrift, die niet verandert, en waaraan wij alles wat wij gehoord hebben en verder horen kunnen toetsen. Het is hiermee als met het leesboek van de scholier; wat de meester hem mondeling onderwijst, dat moet hij in zijn boek kunnen nalezen. En wat wij weten, moeten wij altijd opnieuw weten; wat wij geleerd hebben, moeten wij altijd weer overleren, en dàt niet als het kind, dat zijn les leert tot zolang hij haar van buiten kent, en haar opgezegd hebbende, weer vergeet; nee, wij mogen onze les nooit vergeten, en daarom moeten wij haar altijd opnieuw weten uit de Schrift.

1:5 De engel des Heeren en Zacheria.
In de dagen van Herodes, de koning van Judéa. Lukas, die ons alleen deze allereerste gebeurtenissen vermeldt, plaatst ons terstond in de tijd van de geschiedenis. De juiste tijd leert de zaken te juister kennen. Judéa was thans wel weer een koningrijk, maar geen Davidisch koningrijk. Een vreemdeling zat op de troon, afkomstig uit de Edomieten, ofschoon deze in Israel waren ingelijfd: Herodes, bijgenaamd de grote, de vader van Herodes Antipas, die Johannes onthoofdde en de Heer het spotkleed omhing, en de grootvader van Herodes Agrippa, die Jacobus deed onthoofden. Was een zeker priester, met name Zacharias, van de dagorde van Abia, en zijn vrouw was uit de dochters van Aaron, en haar naam Elizabeth. Wij staan hier reeds terstond geheel op Israëlitische grond. Men doe dan ook geen poging om het Israëlitische uit het Nieuwe Testament weg te nemen, want er zou niets overblijven, dat waardig was Schrift genoemd te worden. Wie de Schrift niet aanneemt in haar geheel, die heeft niets aan haar. Zacheria is een gewone bijbelse naam, en betekent: de Heer gedenkt. Elizabeth (in het oude Testament Elischeba, Exodus 6:22) betekent de godgewijde. Namen, die een heilige betekenis hebben, houden bij de gelovigen op blote namen te zijn, zij worden uitdrukkingen van Gods genade jegens hen, zoals bijzonder bij Zacheria, en van hun daaruit vloeiende gemoedsgesteldheid, zoals bijzonder bij Elizabeth het geval was. En zij waren beide rechtvaardig voor God, wandelende in al de geboden en rechten des Heeren onberispelijk. Hoe liefelijk is dit te horen van die oud-Testamentische lieden, die men zich zo licht voorstelt als onder de wet van Sinaï levende vol vrees en verschrikking. Nee, de wet was evenmin in het Oude Testament als in het Nieuwe een verschrikking voor de gelovigen; zij leefden veilig onder de genade. Het geloof rechtvaardigde hen voor God, en leerde hen wandelen in al de geboden en rechten des Heeren onberispelijk. Hoe heilig zijn toch Gods wegen! De voorloper des Heeren moest ook door zijn afkomst vrijmoedig onder Israel kunnen optreden als de prediker van bekering en geloof. Men ziet het meermalen, dat God grote mannen, die Hij tot bijzondere einden gesteld heeft, uit godvruchtige ouders laat geboren worden, ja uit dezulken, die lang op kinderen moesten wachten, of ze door het gebed verkregen. Zij moesten als uit het geloof hunner ouders geboren worden. En zij hadden geen kind, omdat Elizabeth onvruchtbaar was en zij beiden verre op hun dagen gekomen waren. Het was een zeldzaamheid, en in die dagen een grote droefheid, wanneer een Israëlitische vrouw kinderloos bleef. Dit was en is nog een grote beproeving, vooral voor degenen die God vrezen, want waarom hun de zegen des huwelijks onthouden, die met God hun huwelijk zijn begonnen, en op zijn zegen biddend bleven wachten? Dat zij, wier huwelijksfeest reeds een feest was zonder gebed, de zegen missen, die zij reeds de eerste dag van hun huwelijk van zich afwierpen, wie zou het verwonderen? Maar dat de godvruchtigen zich niet verblijde mogen in het horen van de stem van een zoon of van een dochter, wie zal het verklaren? Het is ons gelijk zoveel, een verborgenheid. Alleen dit weten wij, dat God zijn kinderen een betere naam weet te geven, dan die zonen en dochters hun zouden gegeven hebben. Jesaja 55:5. En het geschiedde, dat, als hij het priesterambt bediende, voor God, in de beurt van zijn dagorde, naar de gewoonte der priesterlijke bediening, hem te lote was gevallen, dat hij zou ingaan in de tempel des Heeren om te reukoffers. Het middenpunt van de oudtestamentische godsdienst was de tempel, en daarin zien wij ons terstond geplaatst. Nog zeventig jaren en de tempel zou niet meer zijn, doch zolang hij stond was hij van God, en moest het Evangelie van niets anders uitgaan. De Heere Jezus werd ook in de tempel voorgesteld, alvorens naar Egypte te ontwijken, en nog heden is voor onze geestelijke beschouwing de tempel de altijd liefelijke plaats, waar God zijn dienst in wilde verricht hebben. Ten tijde van Zacheria was de Israëlitische godsdienst reeds in haar diepst verval, maar nog altijd werd de dienst verricht en wel naar de dag ordeningen door David ingesteld, want God wil orde in alles, ja door de ordeningen van Mozes en David bestaat Israël nog heden als een volk met een eigen godsdienst. Zacheria kwam op de bepaalde tijd in de tempel, en deed zijn werk, hoedanig het ook met Israël gesteld ware. Men moet in zijn beroep zijn, zal

God ons zegenen; anders komt de goede boodschap van God, en wij zijn niet te huis. Indien Zacharias gedacht had: de dienst van God is geschonden, de tempel ontheiligd, wat zal ik langer staan aan de plaats, waar zoveel goddelozen en ongelovigen ook staan, hij zou de openbaring van de engel niet ontvangen hebben; want voor God heeft een priester geen ander huis dan de tempel. Doch hij vreesde God, en kon niet nalaten God te dienen in diens tempel. Hij bleef heilige handen opheffen, waar anderen onheilige handen ophieven. God wil zijn instellingen geëerbiedigd hebben, zolang Hij ze in stand houdt. Hij liet een tempel bouwen en nu gaan stortvloeden van zonden en ellenden daar over heen, en toch wordt de tempel en zijn dienst niet opgeheven dan op Gods bestemde tijd. Want dit is de heerlijkheid Gods, dat de mensen zijn instellingen niet kunnen te niet doen. De bedienaars van het heiligdom kunnen zichzelf ontheiligen, niet het heiligdom dan uitwendig en voor een tijd. God neemt de goddelozen weg en reinigt weer zijn kerk. Dat wij dan getrouw zijn in het ons toevertrouwde, en pal staan op onze post, al wordt deze ons ook oor de vijand betwist. Ons beroep is datgene, waar God ons toe roept, en daarin gevoelen wij ons ook alleen en geheel op onze plaats te zijn, gelijk Zacharias zich op zijn plaats gevoelde in de tempel. En al de menigte van het volk was buiten, biddende ter ure van de reukoffers. Het reukoffer veronderstelt het slachtoffer. Het slachtofferaltaar stond dan ook aan de ingang van de tempels in de voorhof; het reukofferaltaar in het heilige. Het reukoffer is het laatste offer en vertegenwoordigt het gebed op grond van de gebrachte slachtofferande; daarna volgt de zegen, waarop de buitenstaande menigte biddend wacht. Treffend, nietwaar, dat God juist dat ogenblik koos, het ogenblik van de reukoffers om aan Zacharias de verhoring van zijn gebed aan te kondigen. Zo verwezenlijkt God meermalen ook bij ons het uitwendige gebed door de innerlijke verhoring. En van hem werd gezien een engel des Heeren, staande ter rechterzijde van het altaar van de reukoffer. Hoe liefelijk is het, dat wij nauwelijks de voet op het gebied van het Nieuwe Testament zetten, of wij ontmoeten, gelijk zo dikwijls in het Oude Testament, wederom die hemelse wezens van vuur, van wind, van ether, van elementen, die wij niet kennen, als boodschappers Gods. Wij zien hier de sedert vier honderd jaren gesloten gemeenschap tussen hemel en aarde weder geopend. En Zacharias hem ziende, werd ontroerd, en vreze is op hem gevallen. Wie zal dit bevreemden? Zouden wij ook niet ontroeren en verschrikken, wanneer zo geheel onverwachts in onze eenzaamheid een engel met een boodschap van God tot ons kwam? Maar de engel zei tot hem: Vrees niet, Zacharias! Want uw gebed is verhoord. De engelen, ofschoon geheel andere wezens dan wij, stellen het hoogste belang in ons om des Heeren wil. Het is hun hoogste lust God te dienen, ook door ons te helpen. Waarschijnlijk kennen zij zelf de verhoring van het gebed niet bij ondervinding, en aanbidden zij, maar bidden zij niet; want zij kennen geen noden. Het gebed is zeker wel het voorrecht alleen van de mens, en bijzonder van de bekeerde mens. Nochtans weten de engelen wat de verhoring van het gebed en ook wat de bekering van de zondaar is, en verblijden er zich over van ganser harte. En uw vrouw Elizabeth zal u een zoon baren. Welk een blijde boodschap! Nu werden de zolang eenzaam gelaten Zacharias en Elizabeth gesteld tot een Abraham en Sara, en dat zonder een voorafgaande belofte, geheel ongedacht en onverwacht. Voorzeker, God overtreft zichzelf altijd in zijn werken! De schepping is heerlijk, maar wat is zij bij de tweede, de nieuwe schepping! En in deze volgt ook nog altijd op de ene heerlijkheid een andere, die nog groter is. Zo horen wij dan hier de inhoud van het gebed van Zacharias, welks verhoring de engel hem aankondigde; het was een bepaald gebed geweest om een kind, om een zoon. Zacharias had niet enkel in de tempel gebeden, maar ook in zijn huis, en nu heeft men in huis om veel te bidden, maar er kan een gebed bij uitnemendheid zijn, dat bij ons boven alle andere gebeden gaat en mag gaan. Gij weet, de priesterstand onder Israël bleef niet voortbestaan door vrije keuze, maar door erfrecht. Als een priester zonder opvolger bleef, dan verviel het voorrecht van zijn huis aan een ander. Een priester mocht dus in zijn huis bidden om de echtelijke zegen, gelijk hij in de tempel bad om de zegen over zijn volk. Ook bleek het uit de verhoring, dat hij om een zoon had gebeden door een overtuiging des Heilige Geestes. De

wereld noemt het dweperij, wanneer iemand zegt aanhoudend gedreven te zijn tot een bepaald gebed, en zich ook verzekerd houdt van de verhoring; doch wij geloven aan de Heilige Geest, inwonende bij de gelovigen, en geloven graag dat er godvruchtige mensen zijn geweest, en nog zijn, die, ofschoon door de arts opgegeven, zichzelf volkomen overtuigd hielden van genezen te zullen worden en genezen werden. God geeft zijn kinderen zoveel in het hart, waar de wereld geen denkbeeld van heeft of hebben kan! Christus heeft zijn discipelen de Heilige Geest beloofd: welke (zeide Hij tot hen) de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet, maar gij kent Hem, want Hij blijft bij ulieden, en zal in u zijn, Johannes 14:17. Zacheria en Elizabeth hadden om een zoon gebeden, doch dit was reeds lang geleden. Zij waren nu oud en wel bedaagd, en baden niet meer om hetgeen God door zijn natuur hun kennelijk weigerde. Zij hadden de hoop reeds lang opgegeven; maar voor God is een gedenkboek; Hij vergeet de gebeden van zijn kinderen niet. Als wij het gebedene reeds hopeloos losgelaten en voor altijd uit het oog verloren hebben, dan toont God meermalen dat Hij het voor ons bewaard heeft. Ja, als wij moe zijn van bidden en niet meer bidden, ja er niet meer aan denken, laat God ons niet zelden weten: uw gebed is verhoord. Het is ook onmogelijk dat een kind van God tevergeefs zou bidden, doch tijd en wijze, ja de plaats is des Heeren. God geeft de vreugde op zijn tijd en wijze, maar dan ook de volle vreugde; dat mogen wij op aarde misschien niet, dit zullen wij in de hemel zeker ondervinden. En gij zult zijn naam heten Johannes, dat is: God geeft genade. In onze taal is het woord genade de verkorting van het woord genaderd. In de genade nadert God tot de mens. Nietwaar, een liefelijke naam voor de heraut van Hem, die de genade is in persoon. Wij zien hier het aanbreken van de dag, die altijd meer in licht zal toenemen, totdat hij overgaat in het ongeschapen, eeuwig licht. Mochten wij ons toch reeds van het eerste ogenblik af, dat wij het Nieuw-Testamentische gebied betreden, geheel en al laten doordringen van de waarheid, dat de dag des Nieuwen Testaments is de dag der genade, des heils, van de zaligheid. God komt in zijn Zoon tot ons met enkel genade in zijn rechter- en enkel zegen in zijn linkerhand. Aan die genade ons overgeven en uit die genade te leven is nu onze roeping. Christus is het einde der wet; wie in Hem gelooft heeft de wet volbracht is rechtvaardig, en wandelt als een rechtvaardige. Romeinen 10:4 Romeinen 8:1. En u zal blijdschap en verheuging zijn, en velen zullen zich over zijn geboorte verblijden. Waar genade is daar is vreugde; geen wereldse zinnelijke vreugde, maar een innerlijke vreugde in God. God wil dat wij ons in Hem verblijden, in zijn genade, in zijn Zoon. Hij zendt ons het Evangelie als een blijde boodschap uit de hemel, en deze blijde tijding moet nu onze enige troost zijn in de droefheden van deze wereld, want in deze wereld zullen wij, gelovigen zijnde, verdrukkingen hebben. Maar gij weet, de Israëlieten in de woestijn aten geen ander brood dan het manna, en dronken geen ander water dan hetgeen vloeide uit de geslagen steenrots, totdat zij in Kanaän kwamen, en zo moeten ook wij geen andere spijs en drank voor onze ziel kennen, 1 Corinthiërs 10:3,4. Het lijden is voorbijgaand, maar de blijdschap is een blijvende en altijd toenemende vrucht des Heilige Geestes, Psalm 97:11. Want hij zal groot zijn voor de Heer. Voor de Heer groot zijn is de ware grootheid. De grootheid voor mensen is voorbijgaand. Johannes zou groot zijn, omdat hij voor de Heer zou uitgaan, want hoe groter de Koning is, hoe groter de heraut. Noch wijn noch sterke drank zal hij drinken. Johannes zou vervuld worden met de Heilige Geest en een bijzonder werktuig van de Heilige Geest zijn; daarom mocht hij volstrekt geen geestrijke drank drinken, opdat men niet beider uitwerking zou kunnen verwarren. Daarom doen bijzonder zij, die in geestelijke zaken werkzaam zijn, wél zich voor de invloed van geestrijke dranken te hoeden. Doch ook hieruit ziet men dat Johannes nog gedeeltelijk onder het Oude Testament stond. Het uitwendig Nazireërschap behoorde tot de Wet, en de Wet maakt dienaren, geen vrijen. De Heer stond onder geen verbod; Hij was vervuld met de Heilige Geest, en dronk wijn. En hij zal met de Heilige Geest vervuld worden, ook van zijn moeders lijf aan. Moet reeds een ongeboren kind vervuld worden met de Heilige Geest, om voor God heilig te heten, zo is hiermee de aangeboren bedorvenheid van onze natuur en de volstrekte noodzakelijkheid

van de wedergeboorte tot zaligheid bewezen; en kan reeds een ongeboren kind gedoopt worden met de Heilige Geest, waarom zouden dan onze kinderen niet mogen gedoopt worden met water? Mij dunkt niets is duidelijker dan dat, wanneer een kind reeds vóór zijn geboorte het eigendom des Heeren worden kan, het zulks even goed worden kan na zijn geboorte. In de doop toch worden onze kinderen de drieënige Verbondsgod opgedragen, toegeëigend, in zijn verbond opgenomen, naar zijn naam genoemd, en daarmee door het geloof geheiligd tot zijn dienst. En hij zal velen van de kinderen Israël's bekeren tot de Heer, hun God, en hij zal voor Hem heengaan. Voor de engel, die hier spreekt, is de Heere Jezus geen andere dan de Heere, de God van Israël, en ook geen andere is Hij voor een ieder, die gelooft. In de geest en kracht van Elia. Hij zou niet Elia zelf zijn, maar iemand in zijn geest en kracht. Ook hieruit ziet men nog het Oud-Testamentische deel van de Doper. De geest van Elia, hoe heilig, was niet de geest van de genade, niet de geest van Christus, Lukas 9:54-56. De gelijkheid van Johannes met Elia zou bestaan: uitwendig in zijn gestrenge, afgezonderde, de wereld geheel verloochenende leefwijze, en innerlijk in zijn onverschrokkenheid, waarmee hij tegen het diep bederf van Israël bij het volk en de overheden getuigen zou. Hij zou zijn als een aardbeving, een vuur uitstromende vulkaan, ja een orkaan, die vooraf moest gaan aan de liefelijke stilte, waarin de Heer zou zijn. Om de harten van de vaderen te bekeren tot de kinderen, en de ongehoorzamen tot de voorzichtigheid van de rechtvaardigen, om de Heere te bereiden een toegerust volk. De engel haalt een gedeelte van de profetie van Maleachi (Maleachi 4:6) aan, en wijst op de bediening van Johannes, welke bestaan zou in des Heeren komst voor te bereiden in de harten van velen. De profeten kwamen vroeger onverwacht, maar de Heer van de heerlijkheid werd voorafgegaan door een profeet, die in zijn bovenmenselijke prediking en doop zijn onmiddellijke zending van God bewees. Het wonderbare optreden van Johannes moest het nog oneindig meer wonderbare optreden van de Messias voorafgaan, gelijk zijn wonderbare geboorte de nog oneindig meer wonderbare geboorte van Christus voorafging. De Vader leidt de Zoon in tot zijn volk, door de laatste profeet, de grootste, die van vrouwen is geboren. En Zacheria zei tot de engel: Waarbij zal ik dat weten? Want ik ben oud, en mijn vrouw is verre op haar dagen gekomen! Treurig, nietwaar, dat wij bij de allereerste openbaring Gods aan de mens, na zo vele eeuwen van stilzwijgen, terstond het ongeloof ontmoeten. Men was de openbaringen Gods ontwend, en wat erger is, zelfs de godvruchtige mensen waren ontwend aan de beloften Gods en daarmede aan het geloof. Zacheria had om een zoon gevraagd, en nu hij hem ontvangen zou, maakt hij bezwaren, waaraan hij vroeger niet dacht; doch zo ongelovig is onze natuur, dat als wij geloofd hebben, wij naderhand verwonderd zijn, dat wij geloven konden, en als wij gebeden hebben, en ons gebed verhoord zien, van deze verhoring verschrikken. De reden hiervan is, dat God ons niet verhoort in ons bidden, maar boven ons bidden en denken. Zacheria had zich niet kunnen voorstellen, dat zijn gebed zo laat en op deze, al zijn gedachten te boven gaande wijze, zou verhoord worden; daarom verschrikt hij voor de zaak. Toen Stefanus bad om vergeving voor zijn moordenaars, dacht wel niemand der broederen, dat de Heer deze bede van zijn getrouwe dienaar niet verhoren zou, maar toen zij nu werkelijk verhoord werd, toen de woedende Saulus zelf in een Apostel veranderd werd, verschrikten de broeders allen van deze zaak, zodat in het begin bijna niemand Paulus voor een discipel wilde erkennen. God heeft zich de wijze hoe zijn beloften en onze gebede te vervullen voorbehouden, en deze is altijd tegen onze berekeningen en verwachtingen in. In plaats dat wij daar nu op bedacht zijn, en ons bereid houden op onverwachte en verrassende tussenkomsten en uitkomsten Gods, en daarmee wakend blijven in het geloof, verliezen wij ons geloof als God met zijn verhoringen tot ons komt. Hier weer ondervinden wij dat, als wij geloven, ons een kracht draagt, die, zodra zij van ons geweken is, ons verbaasd doet staan, dat wij zulke dingen doen konden, als wij deden. De gelovige bidder Zacheria was bij deze verrassende verhoring Gods zijn geloof en zijn kracht kwijt; hij was nu weer als ieder ander mens, een Simson, wiens haarlokken afgesneden zijn. Het was alsof hij had vergeten, dat hij ooit om een zoon gebeden

had. Hij vraagt een teken, want (zegt hij) ik ben oud en mijn vrouw is reeds ver op haar dagen gekomen. Hoe, Zacheria! hebt gij niets anders te antwoorden? Wat gij daar zegt is immers algemeen bekend, en om zoiets te zeggen, had gij niet nodig een godvruchtig man, een priester, een bidder te zijn. Uit de vraag van Zacheria blijkt nu, dat hij had opgehouden te bidden. Ware de boodschap des engels tot hem gekomen in de tijd toen hij nog om een zoon bad, hij zou minder verwonderd zijn geweest, doch nu was de tijd, en zo hij meende, ook de mogelijkheid voorbij. Het is een neerdrukkende toestand als de tijd van het gebed en van de verhoring nabij is, wanneer wij om het gewenste niet meer bidden mogen. Doch God laat ons in Zacheria zien, hoe Hij rente op rente laat hopen en ons dan ineens de volle som geeft. Wij baden om zilver en ziet, God geeft ons goud. Zacheria ontving ten laatste een zoon. En welk een zoon? De grootste die van vrouwen geboren is, zegt de Heer; maar met een van die verrassende wendingen, die de Heer zo bijzonder eigen zijn, voegt Hij er onmiddellijk bij: maar de minste in het Koningrijk van de hemelen is groter dan hij. Voorzeker aan Zacheria kon geen grotere genade bewezen worden, dan hem te stellen tot vader van de man, die als de engel, de uitgezondene voor het aangezicht des Heeren, door Maleachi voorspeld was; en juist daarom was zijn ongeloof zo droevig en zondig. Doch laat ons de zaak van hoger standpunt bezien. God komt niet tot de kerk en niet tot de mens, wanneer zij goed zijn, want in dat geval zou Hij nimmer komen, maar als zij niet goed zijn waar God komt om te behouden, daar wordt de nood openbaar. De oude rabbijnen, die bij al hun dwaasheden, ook sommige diepe inzichten hebben, zeggen: dat de Messias komen zal in twee gevallen: of als alle mensen goed zijn, of als alle mensen slecht zijn. Het eerste gebeurt nooit, en dat wisten die Rabbijnen ook wel, maar het tweede geval is goed gezien. Laat ons dan niet dwaas genoeg zijn, te willen dat de kerk goed zij, als God tot haar komen zal. Hij zal tot haar komen, juist als zij Hem volstrekt nodig zal hebben. De allereerste man dus, aan wie God zijn openbaring vernieuwde, de eerste gelovige, met wie het Nieuwe Testament begon, was ongelovig. Hij vertegenwoordigt al zijn broeders en zusters. God komt altijd tot mensen, die behouden moeten worden, hetzij zij behoren tot de godvruchtigen of tot de goddelozen. En de engel antwoordde en zei tot hem: Ik ben Gabriël, die voor God sta. De engel wil zeggen: Ik ben dezelfde dienaar des Heeren, die aan Daniël de komst van de Messias voorspelde, Daniël 9:21. Gabriël betekent de man Gods. Ook Elia werd de man Gods genoemd, en ook deze zei voor Gods aangezicht te staan. Dat Zacheria een heerlijke engelengestalte zag, blijkt daaruit dat Lukas zegt: van hem, Zacheria, werd gezien een engel des Heeren, terwijl Lukas dit zelfs niet eens zegt van de engelen, die na Jezus opstanding aan de vrouwen verschenen; maar deze noemt twee mannen in blinkende klederen, Lukas 24:4. Ook stond de engel aan een heilige plaats, waar op dit ogenblik niemand anders kon komen. De onmiskenbaarheid van de goddelijke zending maakte de bedenkingen van Zacheria te schuldiger. En ik ben uitgezonden om tot u te spreken, en u deze dingen te verkondigen; en zie, gij zult zwijgen en niet kunnen spreken. Gij bemerkt de tegenstelling. De engel verheerlijkt God door te spreken. Zacheria zou moeten zwijgen, omdat hij God niet verheerlijkt had. De psalmist zegt: Ik heb geloofd daarom sprak ik. Zacheria geloofde niet, daarom mocht hij niet spreken. De vader zou stemloos zijn, en de zoon zou een roepende stem zijn. Tot op de dag dat deze dingen geschied zullen zijn. Gij ziet, God straft zijn kinderen alleen met tijdelijke straffen. Nee, Zacheria zou de zegeningen van een langdurig godsdienstig leven en gebed niet verliezen. God ontfermt zich weder. Op de dag van de besnijdenis van zijn zoon zou Zacheria weder spreken, en dan zou de blijdschap juist door het wegnemen der stemloosheid des te groter zijn. Dan zouden de jaren der kinderloosheid worden opgevolgd door jaren van een volle goddelijke vreugde. Zulke verrassende uitkomsten zijn voorafbeeldingen van die, welke de gelovigen in de eeuwigheid wachten. Om dies wil dat gij mijn woorden niet geloofd hebt. Zo spreekt reeds een engel in de bewustheid, dat hij als gezant van God geloofd moet worden; maar wat zal God zelf dan zeggen tot dezulken, die zijn woorden niet geloven? Gij ziet, alles komt aan op het geloven van Gods woorden, van de Schrift. Opmerkelijk is het dan ook, dat de Heer zegt, dat Hij wel in

persoon, maar niet dan door zijn gesproken woord de wereld oordelen zal: Het woord, dat Ik gesproken heb, zei Hij, zal hem, die Mij verwerpt en mijn woorden niet ontvangt, oordelen ten laatsten dage, Johannes 12:48. Ook zien wij hier, dat zelfs de twijfeling geen onschuldige zaak is. Zacheria was geen verklaard ongelovige, hij maakte slechts bedenkingen, bezwaren; nochtans noemt de engel zijn tegenspraak rechtstreeks ongeloof, en dit was het ook, want waar God spreekt, daar voegt ons het geloof en niets anders; daarbij de engel kondigde een wonder aan, dat God reeds eenmaal gedaan had aan Abraham en Sara. Dit had Zacheria zich terstond moeten herinneren; dan ach, wij kunnen moeilijk geloven, dat God een eens gedaan wonder ten tweede male doen zal. Maria daarentegen ontving de aankondiging van een wonder, dat nooit vroeger geschied was, daarom had zij een heilig recht te vragen hoe zij dit verstaan moest? Welke vervuld zullen worden op hun tijd. Het geloof gaat over dingen, die toekomstig zijn, en heeft dus te doen met Gods getrouwheid. Het ongeloof daarentegen wil niet te doen hebben met de toekomst en ook niet met het verleden, maar hecht zich enkel aan de tegenwoordigheid; het vertrouwt God niet, maar enkel de mens, de natuur, het schepel. De engel verzekerde Zacheria, dat niettegenstaande zijn ongeloof, hem een zoon geboren en hij van zijn straf ontheven zou worden. En al het volk was wachtende op Zacheria. Een onafzienbare schare stond in de voorhof en vóór de ingang des tempels, om te wachten op de zegen van de uitkomende priester, nadat deze het reukoffer van de gebeden zou gebracht hebben. Gij kunt het u verbeelden, welk een volksmenigte het zou zijn, wanneer het volk uit onze stad zich aan de ingang van één kerkgebouw moest verzamelen. En waren verwonderd, dat hij zolang vertoefde in de tempel. Het volk is bijzonder oplettend in zulke dingen. Het wist door de gewoonte, ook zonder horloge, als op de minuut af, hoe lang de zaak duurde. Daarom is het niet goed om moedwillig en eigendunkelijk van de gewone orde in de godsdienstoefening af te gaan; dit leidt de gedachten af; men moet ordelijke gewoonten niet veranderen, maar verlevendigen. Zacheria echter werd opgehouden door hoger hand. En als hij uitkwam, kon hij tot hen niet spreken. Dit moesten zij terstond opmerken; want hij kon de zegen over hen niet uitspreken. En zij bekenden, dat hij een gezicht in de tempel gezien had, en hij wenkte hun toe. Hij zegende hen met de zwijgende opheffing van zijn handen, en wenkte hun met de ogen het afscheid toe. Gij raadt het oogmerk Gods met dit alles. Dit wonder moest aan al het volk doen openbaar worden, dat de tijd van de wonderen weer aanving met de nieuwe bedeling, met het Nieuwe Testament; dat de tijd van de komst van de Messias vervuld was. Het werd geheel het volk van Jeruzalem, dat hier vergaderd was, kenbaar, dat er door hun dienstdoende priester een gezicht in de tempel gezien was. En nu, het volk heeft zijn dagboek in het geheugen; het schrijft de dagtekeningen van het gebeurde daarin op, als nu eenmaal de zoon van diezelfde, aan allen sedert jaar en dag bekende priester Zacharias, optreedt, in de geest en kracht van Elia, met uitroeping van de komst van de gezegende Messias, dan rekenen honderden uit het volk afwaarts van de ouderdom diens priesters zoon tot op het ogenblik, dat zij op zijn vader vóór de tempel moesten wachten, en ziet, de tijd van het gezicht komt precies uit. Zo zorgt God voor zijn waarheid; zij is enkel klaarheid en openbaarheid. Zegt het voort! is dan ook de grote eis en de kracht van het Evangelie. Een iegelijk verhale het aan allen, wat hem wedervaren is van God, aangaande de dingen, die het eeuwige leven aangaan. Dàt moest nu ook het volk doen; er moest over deze dingen gesproken, veel gesproken worden door velen. God wilde de zaak niet verborgen houden; zij zou niet in een hoek geschiede, nee, voor het licht van de zon zou het nieuwe verbond worden gegrondvest in het bloed van de Zoon van God. Daarom zorgde God reeds van dit allereerste begin af, dat er nog andere bewijzen voor zijn waarheid waren dan de bijzondere ondervindingen van zijn kinderen. Het gezicht en het gesprek van de engel waren voor Zacharias alleen; en toch gold het geheel Israël. En daarom liet God iets gebeuren, dat allen konden waarnemen. Hij strafte Zacharias ongeloof juist met stomheid, opdat al het volk, dat getuige was dat Zacharias spreken kon toen hij de tempel inging, weten zou, dat hij niet kon spreken toen hij de tempel uitging. Het was een teken, een wonder, een gezicht van God tot

inleiding van het grote teken, het grote wonder, de grote verschijning van Israël's God en Zaligmaker. En bleef stom. Het was een treurige toestand voor Zacharias; een zwijgend priester was geen priester meer. Doch in alle kastijding legt God voor zijn kinderen een zegen. Welk een tijd van afzondering, van gebed, van verootmoediging, van overpeinzing en daarmee van onuitsprekelijke zegen kon dat negen maanden lange zwijgen van Zacharias zijn, en was het zeker voor hem! O het was wat te zeggen, op deze wijze tot een teken zijns volks gesteld te worden! Doch aan de anderen kant was hem dat teken tot een waarborg, dat de heuglijke belofte aan hem gedaan, heerlijke, goddelijke waarheid was. Gij ziet, zelfs bij de gelovigen is het waar, dat zij, waar zij God niet geloven willen, Hem door de oordelen heen geloven moeten. Ook de onbekeerd blijvende ongelovigen zullen eenmaal moeten geloven, doch het beloofde niet ontvangen, zoals Gods kinderen; Maar God verworpen hebbende in zijn Woord, worden zij dan ook door God verworpen. En het geschiedde, als de dagen van zijn bediening vervuld waren, dat hij naar zijn huis ging. Treffende terugkeer tot zijn huis, tot zijn vrouw, tot zijn huisgenoten. Hoe zullen allen verwonderd zijn geweest en verwonderd zijn gebleven, want Zacharias was van hoger hand het zwijgen opgelegd, en hoe zou hij het hebben durven breken door te openbaren wat tot hem gezegd was? Alleen konden zij uit zijn gebaren evenals het volk opmaken, dat hij een gezicht had gezien. En na die dagen werd Elizabeth, zijn vrouw, bevrucht, en zij verborg zich vijf maanden. De man zwijgt en de vrouw zondert zich af, sluit zich op in haar slaapvertrek, als ware zij een gevaarlijke kranke, tot wie niemand toegelaten wordt; hoe zal dit huis als uitgestorven geweest zijn! Doch waarom verborg zich Elizabeth, en dàt vijf maanden lang? Omdat zij ook niet geloofde? Nee, hier was het omgekeerde van het Oude Testament. Abraham geloofde en Sara lachte; hier twijfelt Zacharias en Elizabeth gelooft. Zó werd de vrouw verheven in het zaad van de vrouw. Elizabeth verborg zich, ook omdat de dingen des geloofs altijd voor de mensen, onder welke wij verkeren, iets belachelijks hebben. Wie zou niet gelachen hebben als de oude vrouw Elizabeth tot iemand gezegd had: Ik zal een zoon baren? Gij weet hoe Ismaël spotte met de oude Sara met haar Isaak op haar schoot. Daarom zweeg Elizabeth en onttrok zich aan het gewoon verkeer, totdat haar zwangerschap onmiskenbaar zou zijn. Gods kinderen worden door de Heilige Geest geleid, en ontvangen van Hem de voorzichtigheid der rechtvaardigen en de wijsheid hoe in een bepaald geval te handelen. Zij roepen niet ieder terstond toe: "Dat is aan mij geschied!" Nee, zij wachten de tijd af, waarin God zelf het onmiskenbaar zal doen blijken. Zeggende: Alzo heeft mij de Heer gedaan in de dagen, in welke Hij mij aangezien heeft om mijn versmaadheid onder de mensen weg te nemen. Nee, nu is het huis niet uitgestorven meer, maar in de tent van deze rechtvaardigen is een stem des gejuichs en des heils: de rechterhand des Heeren doet krachtige daden! Zeker kon Zacharias nog niet mee juichen met de mond, maar hij zal het toch wel reeds gedaan hebben met het hart; en zie nu, hoe verrassend God is; toen Johannes geboren was, bleef nochtans zijn sprakeloosheid voortduren. Weer een nieuwe bekommering! Zal dan die straf altijd duren, en zo nee, wanneer zal zij ophouden! Doch daarna zal zijn zoon besneden worden, en dan spreekt hij niet alleen, maar dan spreekt hij door de Heilige Geest, in de hoogste en heiligste blijdschap, en zal het eerste woord, dat hij spreekt, een zegen zijn, zoals nog nooit een priester heeft uitgesproken. Doch vóór die tijd wacht zijn huis nog een andere verrassing. Zó goed is God op zijn kinderen, zelfs te midden van hun ongeloof, hun zwakheden en ellende!

1:26 De engel des Heeren en Maria.
En in de zesde maand werd de engel Gabriël door God gezonden. Gij ziet het verband van de gebeurtenissen. Elizabeth zondert zich vijf maanden af, en treedt daarna weer terug tot het gewone verkeer. De zaak is nu openbaar voor de wereld. Dit is de tijd Gods tot de ontvangenis van het eeuwig Woord door een maagd uit de Heilige Geest. De voorloper des Heeren moest als zodanig vóór de Heer openbaar worden in Israël. Naar een stad in Galilea, genaamd Nazareth. Gij gevoelt de tegenstelling van deze verwijderde, onaanzienlijke plaats met het heilige des tempels, waarin de engel aan Zacharias verscheen. In plaats van op te klimmen in uitwendige heerlijkheid, zien wij deze geheel verdwijnen. Wij worden voorbereid tot de komst van Hem, die geen uitwendige heerlijkheid had, en niet nodig had, omdat Hij innerlijk de heerlijkheid zelf was, en deze openbaren zou niet in heerlijkheid van uitwendige schoonheid en pracht, maar in heerlijkheid van waarheid en kracht, in goddelijk heerlijke woorden en daden. Tot een maagd. Reeds duizend jaren levende in de profetie, in het Woord van God: Ziet een maagd zal zwanger worden, en zij zat een Zoon baren, en zijn naam Emmanuel heten. Het is een volstrekte tegenstrijdigheid in de natuur, dat een maagd als zodanig een zoon zou baren; maar de natuur is geen zelfstandige macht; Gods wil is haar wet; alleen wat God wil kan zij doen en doet zij. God wil dat alle mensen geboren worden uit de man door de vrouw, en het geschiedt; God wil dat zijn Zoon ontvangen wordt uit de Heilige Geest, en geboren wordt uit een maagd, en het geschiedt. Wie het wonder ontkent, maakt de natuur tot God, en God tot natuur. Die ondertrouwd was met een man. Aanbidt toch met mij de in alles voorziende wijsheid van God, welke u en mij uit iedere bijzonderheid van de Schrift toe straalt. Ja, God wil de openbaarheid voor de dingen zijns koningrijks, maar zoals wij reeds opmerkten, enkel voor de dingen, die onder het bereik der zinnelijke waarneming vallen. De ontvangenis uit de Heilige Geest kon niet anders dan geloofd worden, en daarom ging zij de wereld niet aan, gelijk de Heilige Geest zelf niet voor de Wereld kenbaar of door haar te onderscheiden is; daarom verborg God deze verborgenheid onder een menselijke sluier: de ondertrouw van Maria met een man; tussen de ondertrouw en trouw lag de tussenruimte van een jaar. Voor de wereld waren Maria en Jozef gehuwde lieden, maar voor God en in de werkelijkheid waren zij beide nog buiten het huwelijk. Wiens naam was Jozef, uit de huize David's. De belofte was aan het huis David's gegeven, Jesaja 7:13; derhalve moest ook de vervulling geschieden in het huis David's; was nu Jozef niet van het geslacht David's geweest, zo zou de Heer voor de wet, voor de wereld, in het openbaar, niet bekend zijn geweest als uit het huis David's afkomstig, want voor de wet, de wereld, in het openbaar was alleen de geboorte (niet de ontvangenis) van Jezus bekend, en wel als de geboorte niet van Maria alleen als maagd, maar als de vrouw van Jozef; want Jozef had haar als zodanig vóór de geboorte van Jezus tot zich genomen, Mattheus 1:24. En de naam van de maagd was Maria, die van Mirjam in het Oude Testament, en betekende bitterlijk bedroefde. Treffende tegenstelling, nietwaar, de gezegendste onder de vrouwen werd tevens de bitterlijk bedroefde van ziel. In haar moest heerlijkheid en lijden, gelijk in Christus lijden en heerlijkheid samengaan. En de engel tot haar ingekomen zijnde, zeide. De Schrift vermeldt niets van het huis, of het vertrek, waarin Maria was: van al deze bijzonderheden geeft de Schrift geen historie; zij betracht een heilige spaarzaamheid in zulke dingen. Zo veel is duidelijk, dat de engel aan Maria verscheen in de verborgenheid van de eenzaamheid. De engel tot haar binnentredende, zei: Wees gegroet, gij begenadigde! De Heer is met u, gij gezegende onder de vrouwen! Hoe vol van hemelse blijdschap en tevens hoe eerbiedig spreekt de engel haar aan, en toch zonder enige eerbetoning! Men hoort het uit zijn woorden, dat hij vervuld is met zoveel ontzag als vreugde, en hij schijnt geen woorden genoeg te kunnen vinden, om haar de eer, de genade, de heerlijkheid, die God haar heeft toegedacht, te doen verstaan, haar, die de moeder des Heeren zou genoemd worden. Hij noemt haar dan ook niet bij haar naam, gelijk hij Zacheria deed; dit ware te gemeenzaam, maar bij haar titels, haar door God geschonken: en hoeveel heerlijker waren deze boven haar eigen naam! Wees gegroet, van God, Hij denkt aan u, Hij zendt mij tot u,

ik heb een boodschap aan u van zijnentwege. Gij zijt de begenadigde, de bevoorrechte bij uitnemendheid. De Heer is met u, de EMMANUEL is de uwe, gij gezegende onder de vrouwen, die de zegen aller volken zult baren." Het is opmerkelijk, dat de engel niet zegt: gij gezegende onder de maagden; nee, als moeder, als vrouw, door het baren van de Zoon Gods, niet in haarzelf als maagd, zou zij de gezegende zijn. Gij ziet hoe fijn de Schrift is in haar uitdrukkingen, zo fijn als de aderen in het boomblad. De engel wees terug naar de vrouw, door wie de zonde en vloek in de wereld gekomen zijn, en zij zou de vrouw zijn, uit wier zaad de beloofde Verlosser van zonde en vloek zou geboren worden. En zo opent zich dan wel het Nieuwe Testament uitwendig met de man (Zacharias), maar innerlijk met de vrouw, met Maria als de moeder des Heeren, en ook met Elizabeth als de moeder van de heraut des Heeren. De vrouwen hebben in het Evangelie de eerstelingen van alles. Al de heerlijkheid en kracht van de man is in Christus samengetrokken; daarom treedt met betrekking tot Jezus, niet de man maar de vrouw op de voorgrond, en zien wij in het Nieuwe Testament niet de mannen, maar de vrouwen het gelovigst. Ook onder de volken buiten Israël traden ten tijde van Jezus de vrouwen als gelovigen op, meer dan de mannen. Denk slechts aan de Samaritaanse en de Kananese vrouw, ofschoon er ook gelovige Romeinse hoofdlieden en Corneliussen waren. En als zij hem zag. Hoe rein, hoe heilig is het, dat de engel tot Maria komt niet bij nacht in de droom als bij Jozef, maar bij dag, gelijk bij Zacharias, om zelfs de allerminste zweem van de gedachte dat het een droom, een nachtgezicht, een verbeelding geweest zij, te voorkomen. Bij Maria moest alles een volkomen klaarheid hebben, daarom kwam de engel tot haar bij dag, in de toestand van het waken, zodat zij hem met haar ogen zag. Werd zij zeer ontroerd over dit zijn woord. Zij ontstelde, zij werd er door geschokt. De persoon, die haar groette en de inhoud van die groet overstelpte haar ziel, zodat zij niet wist wat hiervan te moeten denken. En overlegde, hoedanig deze groetenis mocht zijn. Met die ene trek is Maria geheel geschetst. Zij was ontroerd en toch nadenkend, overstelpt van gedachten, en toch lettende op de woorden, die haar gezegd werden, zonder te begrijpen wat zij inhielden. En de engel zei tot haar: vrees niet, Maria! Thans noemt de engel ook Maria bij haar naam, om haar uit haar overpeinzing op te wekken, en haar, door op vertrouwelijke toon met haar te spreken, gerust te stellen. Zij had niets te vrezen; Gods kinderen hebben enkel te hopen, wanneer God hen met een bijzondere openbaring verwaardigt. Want gij hebt genade bij God gevonden. Had zij dan genade bij God gezocht? Zeker, zij was een gelovige maagd, die de Heer reeds nu diende en vreesde, en die reeds vroeg de beslissende goede keuze gedaan had. En wie gelooft, zoekt genade bij God; maar welke genade? De genade van de schuldvergeving, geen voorrechten en allerminst een kroon der ere. Maar God geeft niet zelden beide na elkaar of beide te gelijk. En zie, gij zult bevrucht worden en een zoon baren. Omdat zij genade bij God gevonden had, zou zij de Christus baren. Zij ontving dus die persoonlijke genade uit genade; het kon ook niet anders. Maria ontving de Christus niet, gelijk Zacharias Johannes, op het gebed. Dat een maagd als zodanig om een kind zou bidden is zelfs iets ondenkbaars, zoals zijzelf dan ook spoedig te kennen gaf. Zoiets moest een volstrekt goddelijke verrassing zijn. God grijpt soms in de loop van de dingen zó, dat het gebed van zijn kinderen Hem daarin tegemoet komt, maar soms doet Hij dit zonder alle gebed. God geeft veel op het gebed, maar het allerbeste gaf God ons zonder gebed zijn Zoon. Niemand heeft er Hem om gebeden: eer iemand er Hem om bidden kon heeft Hij Hem uit vrije genade gegeven. De Messias werd gegeven zonder voorafgaand gebed, maar niet zonder voorafgaande profetie. Nee, God doet niets, of Hij zegt vooraf, dat Hij het doen zal, en Hij zou de aller heerlijkste aller van zijn wonderdaden: de zending van zijn Zoon, hebben laten geschieden, alvorens het vooraf te zeggen? Nee, Hij zei het even goed als Hij bij de schepping zei: Er zij licht! eer het licht werd. Doch tussen dit woord en deze daad lag slechts een ogenblik, of met de scheiding tussen licht en duisternis er bij, een etmaal; maar in de loop van de tijden, in de voort wenteling der eeuwen, zei God soms duizenden jaren tevoren, wat Hij zou doen, opdat het blijke, dat het voor Hem, de almachtige God hetzelfde is, of er één oogwenk, dan of er duizenden jaren liggen

tussen zijn woord en zijn daad. Zo was het ook voor de Heer hetzelfde een dode op te wekken, zo even gestorven en nog liggende op het bed, of een dode reeds liggende op de baar en op weg naar het graf, of een dode reeds vier dagen liggende in het graf en het verderf ter prooi, of een dode, die reeds duizenden jaren gelede gestorven is, en van welks laatste overblijfselen geen spoor meer te vinden is. Genoeg, de Heer heeft gezegd: de ure komt, in welke allen, die in de graven zijn, mijn stem zullen horen, en zij zullen uitgaan: die het goede gedaan hebben tot de opstanding des levens en die het kwade gedaan hebben tot de opstanding van de verdoemenis, Johannes 5:28,29. En wat de Heer zegt, dat doet Hij na ogenblikken, of na eeuwen. En zult zijn naam heten Jezus. Een goddelijke en tevens gewone, menselijke naam. Een goddelijke, want hij betekent Zaligmaker, en wie kan zalig maken dan God? en een gewone menselijke, want velen droegen hem onder de Joden vóór en na Christus. Gij kent de spreukenschrijver Jezus Sirach uit de Apocriefen, en Jezus, gezegd Justus uit Colossenzen 4:11. Het is bij alle volken gewoonte, dat sommige namen van betekenis door velen gedragen worden zonder betekenis. Als men tegelijk is die men heet, dan heeft onze naam een betekenis en anders is het een blote klank. Wie keizer, of koning, of prins, of graaf is, die wordt ook bij die naam genoemd, maar hoe velen onder ons dragen deze namen, en zijn eenvoudige burgerlieden. Gij ziet dus reeds in de naam van Jezus het goddelijke en menselijke verenigd. Hij heet Zaligmaker, en Hij is het. Daarom had die naam voor het ongeloof geen betekenis en was de Zone Gods onder die naam verborgen; alleen voor het geloof droeg en draagt Hij nog die naam in al zijn wezenlijkheid, en openbaart zich de Zone Gods aan de zijnen ook door deze naam. Deze zal groot zijn. Let op het volstrekte van de schriftuurlijke uitdrukkingen aangaande de Heer. Van Johannes wordt ook gezegd, dat hij groot zou zijn, maar met de bijvoeging: voor de Heer, dus niet volstrekt, maar betrekkelijk. De Heere Jezus zou groot zijn; dus is Hij God, want niemand is volstrekt groot dan God. Het is om diezelfde reden verkeerd om, zoals velen doen, Jezus Gods grote Zoon te noemen, alsof God ook nog andere zonen had. God heeft maar één Zoon. En de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden, dat is: zal de Zoon des Allerhoogsten zijn, want de naam, die God geeft, is Waarheid. De engel spreekt van 's Heeren mensheid; hij spreekt van het Kind, dat Maria zou baren, het zou een mens zijn, en tegelijk volstrekt groot, tegelijk de Zoon des Allerhoogsten zijn en genoemd worden. Maria moest dus van dat kindeke niets kleins, maar enkel het grote, het goddelijk grote verwachten. Doch wat is het goddelijk grote? Meest altijd het omgekeerde van het menselijk grote. Wat zijn wij niet ingenomen met rijkdom en eer, met macht en pracht. Voor God hebben al deze dingen geen waarde. En zo is het ook met onze handelingen. Wij doen doorgaans de grote dingen zonder nederigheid en de kleine dingen zonder grootheid. In Christus is dat echter volstrekt verenigd. Christus werd klein, werd mens, en betoonde zich in die kleinheid groot, groot als de Zoon des Allerhoogsten. En God de Heer tot Hem de troon van zijn vader David geven. De Zoon des Allerhoogsten zou dus tegelijk de Zone David’s en de erfgenaam ook van David’s heerschappij zijn. Gij ziet hier met andere woorden gezegd: "Hij, die David’s Heer is, zal tegelijk zijn Zoon zijn." De Godheid en mensheid in de enige persoonlijkheid van Christus verenigt alleen deze tegenstellingen, verklaart alleen deze raadsels. Christus zit op de troon des Vaders, en toch heeft Hij een eigen troon, waarop de zijnen met Hem zullen zitten, Openbaring 3.21. De Heere Jezus was werkelijk naar het vlees uit de zaad David’s, en de engel zegt aan Maria, dat God Hem als zodanig de troon van zijn vader David geven zal, en zouden wij nu daaraan een andere uitleg willen geven, en zeggen: omdat Jezus in nederigheid is geboren, is deze troon geestelijk te verstaan? Zeker dachten Maria en Jozef niet meer aan het koningschap van hun vader David: dàt was in hun lage staat reeds lang voor hen te niet gedaan. En waarom herinnert de engel juist nu aan deze vernietigde heerlijkheid, indien God de vervallen hut van David niet werkelijk weder wilde oprichten? Deze wederoprichting was door God voorspeld, Amos 9:11, en de engel zei tot Maria: "Het kind, dat gij zult baren, zal de Messias zijn, en Hij zal ook deze profetie, deze belofte Gods vervullen." Al de beloften Gods zijn in Christus ja en amen, doch alle beloften

worden. niet terstond en tegelijk vervuld; nee, er is meer te doen in het Koningrijk van God, dan wij bekrompen rekenaars, menen. Wie zou het vermoed hebben, dat er vóór Christus beloofde komst vierduizend jaren zouden verlopen, en dat er na die komst achttien eeuwen zouden zijn voorbijgegaan, zonder dat er van de beloofde wederoprichting van de vervallen hut van David iets te zien zou zijn? De engel wijst dan ook heen naar de toekomst, naar de verre toekomst, welke in de eeuwigheid zou uitlopen. En hij zal over het huis Jakob's Koning zijn in van de eeuwigheid, en aan zijn Koningrijk zal geen einde zijn. Ziet gij, hoe de engel tijd en eeuwigheid samenvat. Het huis Jakob's en de troon van David staan op tijdelijk gebied, maar Christus, de eeuwige, maakt dat tijdelijke, door er bezit van te nemen, eeuwig. Ook hier maakt Hij het goddelijke en het menselijke tot één zaak. Hiermede worden de vergeestelijkende én de verzinlijkende uitleggingen van deze beloften gelijktijdig afgewezen. De bedeling van de wederoprichting van het Koningrijk van Israël zal zijn als Christus zelf: tegelijk goddelijk en menselijk; menselijk verheerlijkt en goddelijk heerlijk. Zoals Christus was na zijn opstanding uit de doden, zal ook de wederaanneming van Israël het leven uit de dode zijn, Romeinen 11:15. Een toestand, waarvan vele heerlijke dingen zijn gesproken door al de profeten, in beelden van overvloeiende schoonheid en liefelijkheid, en waarin het de lust is van Gods kinderen, zich te verdiepen en te vermeien, doch waarvan men zich eigenlijk geen voorstelling maken kan, die enigszins de wezenlijkheid nadert. Deze zal al onze denkbeelden, hoe verheven zij zijn, eindeloos overtreffen. En Maria zei tot de engel: Hoe zal dat wezen, daar ik geen man beken? Uit de verschijning en de woorden van de engel besefte Maria terecht, dat deze zaak terstond een aanvang nemen zou. Waar God zich openbaart, daar is het ook zijn tijd om zijn werk te doen. En nu overvalt haar een heilige schuchterheid, een maagdelijke bekommering en bezorgdheid. Zij is nog buiten de huwelijkse staat; de ondertrouw is nog lang niet ten einde (eer Jozef haar tot zich kon nemen, was de zwangerschap van Maria reeds ten volle openbaar, evenals die van Elizabeth na de vijfde maand, Mattheus 1:18). Zij bekent dus geen man, en toch moet zij bevrucht worden. Hoe zal dat wezen? Hoe zal dat gebeuren? Gij gevoelt, dat is een geheel andere vraag dan die van Zacheria. De vraag van Maria kwam niet uit ongeloof voort; alleen kon zij zich geen heilige voorstelling van de zaak maken, en een andere voorstelling mocht zij niet maken; zij vroeg dus: hoe moet ik dit verstaan? Daarom geeft de engel haar uitleg. En de engel antwoordende, zei tot haar: De Heilige Geest zal over u komen. De ontvangenis van dat kind zou een wonder Gods zijn, een werking des Heiligen Geestes, en wel een onmiddellijke werking. En de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen. Evenals de snel voorbijdrijvende wolk, de heerlijkheid van de zon bedekkende, plotseling een schaduw laat vallen van de hoge hemel op de lage aarde, zo zou ook de Schechina, de wolk, waarin God zijn onmiddellijke tegenwoordigheid openbaart, Gods ongeschapen heerlijkheid bedekkende, een schaduw laten vallen uit de hoogte van de hemelen op Maria, in haar lage staat, en zij zou, zonder de kracht van de natuur, onmiddellijk, door de kracht des Allerhoogsten ontvangen. De Heilige Geest zou dat wonder doen, en daarmee de goddelijke almacht openbaren in de menselijke onmacht. Ja, de ongeschapen heerlijkheid zou haar schaduw op haar laten vallen, evenals Hij die vallen liet over de chaos toen de wereld werd, en de goddelijke en menselijke natuur zou verenigd zijn in de enige persoonlijkheid van Christus. De Heilige Geest is de verbindende liefde, gelijk de Vader de uitverkiezende en de Zoon de reddende liefde is. Vragen wij: wat verbindt onze ziel met ons lichaam? Het antwoord is: de geest; want de mens bestaat uit geest, ziel en lichaam. Op dezelfde wijze verbindt de Heilige Geest in Christus de Godheid en mensheid tot één zelf bewustheid en persoonlijkheid. Daarom ook, dat Heilige, dat uit u geboren zal worden. Kan ook een reine geboren worden uit een onreine? Ja, God heeft dit wonder boven alle wonderen gedaan. Hij heeft de volmaakt Heilige gegeven uit een zondares. Maria was een mens als alle andere mensen, in zonde ontvangen en geboren. De engel zei ook niet, dat zij door de overschaduwing van de Heilige Geestes heilig zou zijn, maar haar vrucht. De Zone Gods en Hij alleen is geen bloot mens, maar God en mens, de Godmens. De Godheid

maakte zich een weg in de mensheid, en trad in het menselijke familie-leven. Christus werd geboren evenals al onze kinderen, alleen Hij was Gods Zoon. Gods Zoon heeft zich de menselijke natuur geëigend, en haar door zijn eigening in zich geheiligd. De Roomsen zeggen: er is nog iets onverdorvens in de mens, dat tot in Maria voortleefde en in Christus te voorschijn kwam; doch dit is een grote dwaling. Maria had geen rein lichaamsdeel in zich, maar Gods Zoon nam het onheilige aan, en daardoor werd het onheilige heilig in Hem. Wij staan hier op de grenzen van het allerheiligste; doch in de wedergeboorte is het niet anders. In onze zondige natuur wordt dat heilige deel ontvangen en geboren, dat niet zondigen kan. God legt in de oude Adam, als in de oude aarde, een nieuw, goddelijk, levend, eeuwig zaad, en dat zaad is en wordt altijd meer onze nieuwe natuur in onze oude natuur, totdat de oude natuur in de dood wegvalt, en de nieuwe alleen overblijft: de nieuwe mens, die naar God geschapen is, in ware rechtvaardigheid en heiligheid. En ook dit geschiedt enkel door de almachtige werking des Heilige Geestes. Hij doet de nieuwe mens Christus geestelijk in ons geboren worden, gelijk Hij Hem lichamelijk deed geboren worden uit Maria. Daarom moeten wij ook niet menen, gelijk sommigen doen, dat de mensheid van Christus bestond, en dat de Godheid zich daarmee verenigde, zodat Christus zelf enkel mens was, met wie zich echter God verenigde; nee, dit is een gruwelijke dwaling: de mensheid van Christus ontstond in zijn ontvangenis uit de Heilige Geest, terwijl zijn Godheid van eeuwigheid is. Daarom is ook al het redeneren over Christus zondeloosheid als mens, afgescheiden van zijn Godheid, eigenlijk niets anders dan het graf van zijn Godheid. Alleen door zijn Godheid is zijn mensheid onzondig. Is zijn mensheid op zichzelf onzondig, dan is zijn Godheid overbodig; doch juist in de vereniging der goddelijke en menselijke natuur ligt de heiligheid van Christus' persoonlijkheid. De overschaduwing van Maria door de Heilige Geest is dan ook niet de wording van de Zoon van God; nee, deze is zonder wording van eeuwigheid; maar zij is de wording van de Godmens, van de vereniging der goddelijke en menselijke natuur in de enige persoonlijkheid van Christus. En hier ziet gij nu de reden, waarom de engel niet bepaald zegt: Hij zal Gods Zoon, of de Zoon des Allerhoogsten zijn, maar genoemd worden. Uit het eerste zou men kunnen opmaken: dat zijn geboorte Hem tot Zoon van God maakte; nee, Hij was het reeds van eeuwigheid; maar diezelfde naam zou Hem ook in zijn mensheid toebehoren, omdat Hij in zijn mensheid dezelfde bleef, die Hij eeuwig was, en dus zou die naam Hem ook in zijn mensheid gegeven worde. Door wie? Door de mensen bij zijn besnijdenis? Nee, toen ontving Hij de uiterlijk menselijke en alleen innerlijk goddelijke naam Jezus; maar Hij zou die ontvangen bij zijn doop, van God zijn Vader zelf, in de woorden: Gij zijt mijn geliefde zoon, in U heb Ik mijn welbehagen. De mensheid des Zoons Gods zou dus het middelpunt zijn, waarvan zich de stralen van de ongeschapen heerlijkheid zouden uitbreide over allen, die geloven. De geboorte van Christus heeft dus een natuurlijke zijde: Hij is geboren en opgegroeid als wij; maar tegelijk een bovennatuurlijke zijde, want Hij is, God zijnde, door Maria ontvangen uit de Heilige Geest. Ook met de wedergeboorte is het niet anders. De prediking van het Evangelie maakt indruk op Lydia; zij bekeert zich, en wordt behouden; ziedaar de natuurlijke zijde. De Heere opende haar hart, dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd, ziedaar de bovennatuurlijke zijde. Handelingen 16:14. Zal Gods Zoon genaamd worden. Hoe heerlijk, nietwaar? een mens, die de Zone Gods is, onder de mensen. Voorzeker, de menswording des Zoons van God is het heerlijkste van al Gods werken, en toch geloven zo velen er niet aan, omdat zij niet aan wonderen willen geloven. Doch alles is een wonder, wat de mens niet doen of maken kan. De natuur is een wonder en al haar werkingen zijn wonderen. Wie kan werken doen, zoals de natuur ze doet? De vragen, die God duizenden jaren geleden aan Job, betreffende de natuur, deed, zijn door ons nog even weinig te beantwoorden. God doet dus wonderen door de natuur, waarom zou Hij ook geen wonderen kunnen doen en doen in de natuur? Mag men van de Oneindige en Almachtige vaststellen, dat Hij zichzelf door de natuur begrensd heeft, en niet verder kan gaan, dan zij gaat? Het enige onderscheid tussen de wonderen der natuur en die van de Schrift ligt daarin, dat de eerste voor

ons gewone en de andere buitengewone wonderen zijn; maar zijn alle wonderen niet dezelfde voor God, en is het gewone wonder voor ons meer begrijpelijk dan het buitengewone wonder? Immers niet. Wij begrijpen niets van Gods wonderen in de natuur. Wij weten even weinig hoe de wijnstok druiven voort brengt, als hoe Christus uit het water wijn voortbracht. Alleen aan onze zijde is het iets anders, wat God middellijk, en wat God onmiddellijk doet; maar voor God is het niet iets anders. Zijn wezen is een wonder, en al zijn werken zijn wonderen. Het Heilige nu, dat uit Maria geboren en Gods Zoon zou genaamd worden en zijn, moest uit de Heilige Geest, moest onmiddellijk door Maria ontvangen worden, anders zou Christus niet heilig en niet de Zone Gods geweest zijn. Reeds waren in zijn voorgeslacht naar het vlees, voorbeelden van wonderlijke geboorten gegeven, want God legt in zijn Schrift gedurig zaden, die soms eeuwen moeten groeien, alvorens zij tot volle rijpe vrucht komen. Reeds Abraham ontving in de wonderbare geboorte van zijn Isaak het voorteken van de nog meer wonderbare geboorte van de nog grotere Zoon der belofte, de Messias. Het was in alles alleen om de Messias te doen; daarom was er ook in de wonderen een opklimming en ontwikkeling tot de voleindiging toe, en moest de wonderbare geboorte van Johannes die van Jezus voorafgaan. En hoe goed, ja hoe nodig was het, bijzonder voor Maria en Jozef, dat zij de wonderbare geboorte van Isaak kenden, om te kunnen blijven geloven. Trouwens God zorgt altijd dat wanneer Hij iets groots doen zal, iets minder groot, maar soortgelijks vooraf ga, opdat het niet geheel en al boven de mens ga, maar deze met zijn geloof er bij kunne. God maakt de mens trapsgewijze vatbaar en ontvankelijk voor zijn hogere heilgeheimen. Alles is gelijk in de natuur, zo ook in de Schrift wording; niets staat op eens voor onze ogen, dan alleen het wonder zelf, dat een nieuwe schepping is in de oude schepping, en waarmee God zegt: het zij! en het is er. Maar zelfs in de wonderen van de Schrift is niets van dat toverachtige, dat men in de wonderverhalen van de heidense volken vindt, waardoor men in een geheel andere, tegennatuurlijke wereld verplaatst wordt; nee, wij blijven met de wonderen van de Schrift in de natuur, niet in de blote natuur, maar in de door God verhoogde en verheerlijkte natuur. De natuur was in Sara gestorven. God wekte de natuur in haar op uit de dood, en maakte deze levend, en zij baarde een zoon in haar hoge ouderdom. Rebecca was onvruchtbaar: de natuur was in haar gesloten; God opende de natuur in haar op het gebed, en zij werd vruchtbaar. De natuur in Maria was onmachtig, de kracht van de Allerhoogsten werd aan de natuur in haar gegeven, en zij baarde zonder toedoen van een man. En zie, Elizabeth, uw nicht, is ook zelve bevrucht met een zoon, in haar ouderdom. Ziet gij, ook de engel geeft haar het wonder aan Elizabeth tot een steun voor haar geloof aan het wonder, dat aan haarzelf geschieden zou. En deze maand is haar, die onvruchtbaar genoemd was, de zesde. De bijvoeging van deze bijzonderheid bewijst, dat Maria. niets wist van hetgeen er met Zacharias en Elizabeth geschied. was. Deze hadden de zaak vijf maanden lang verborgen gehouden, en de engel was nu de eerste, die er Maria van onderrichtte. Hieruit volgt, dat de engel het geloof van Maria ondersteunde door haar een tweede wonder aan te wijzen, dat zij ook moest geloven. Het is ons een tweede bewijs, dat Maria in de gelove was, en haar vraag aan de engel niet uit twijfeling ontstond. Want geen ding zal bij God onmogelijk zijn. Gij ziet, ook de engel stelt het wonder aan Elizabeth geschied, en dat wat aan Maria geschieden zou, voor God gelijk. Beide zijn onmogelijk uit de natuur, beide zijn mogelijk bij God; ja alle dingen, alle wonderen zijn mogelijk bij God. In dat woord moesten zich nu alle bedenkingen van de mensen oplossen; want is het eigenlijk niet een even grote dwaasheid als vermetelheid te beweren, dat geen wonderen, geen bovennatuurlijke inwerkingen Gods mogelijk zijn? Hiermee ontneemt men de almacht aan God, en geeft die aan de natuur, en men wordt een volslagen pantheïst. Nee, God doet juist het voor ons en in zichzelf volstrekt onmogelijke. Dat brengt zijn wezen mee en dat is zijn eer. God doet het onmogelijke, en wij moeten al het mogelijke doen, en toch in zekere zin ook het boven ons vermogen gaande, zoals Paulus van de Macedoniërs getuigde dat zij deden, 2 Corinthiërs 8:3; want als wij alleen uit onze eigen kracht werken, dan kunnen wij niet meer doen dan het mogelijke; maar als wij uit de kracht van God

werken, dan kunnen wij ook het boven ons vermogen gaande doen. Daarom zijn ook zij onnutte dienstknechten, die niet meer doen dan zij schuldig zijn te doen; zij moeten meer doen; zij moeten doen ook wat zij niet schuldig zijn te doen, zoals Paulus deed, die het Evangelie bij voorkeur bracht op plaatsen, waar het nog geheel onbekend was, en die zich buiten het huwelijk en bij zijn handwerk hield, om de voortgang en ingang van het Evangelie niet te belemmeren. Doch wie zijn actief goed zal kennen, moet ook zijn passief goed kennen: wie tot het recht gevoel van zijn geestelijke kracht zal komen, moet eerst tot het recht gevoel van zijn geestelijke onmacht gekomen zijn. Kennen wij onze onmacht, zo zoeken wij niet langer onze kracht in onszelf, maar in God; en in Gods kracht, in het geloof, vermogen wij het anders onmogelijke. Alsdan komen wij door oefening altijd meer tot de kennis van de krachten, die God in ons gelegd heeft. Het is hiermede als met het vermogen onzer hand. Wie er enkel mee schrijven kan, kan zich niet begrijpen hoe men er even goed mee schilderen, etsen en duizend andere werkzaamheden doen kan, al naar de wetenschap of kunst is van hem, wiens hand zij is. Wij bewonderen de eenvoudigheid, waaronder de rijkdom Gods verborgen is, waardoor één werktuig tot onnoemelijke werkzaamheden dienstig is, en ieder mens zijn hand tot iets anders gebruiken kan; doch wij moeten er tevens uit leren, dat God wil, dat al het vermogen door Hem ons gegeven, ook door ons gebruikt worde. En Maria zei: zie de dienstmaagd des Heeren: mij geschiede naar uw woord. Het antwoord van de engel, ofschoon het haar van enkel wonderen spreekt, is haar volkomen voldoende. Zij weet dat voor God alle dingen mogelijk zijn, zou zij het niet geloven? En nu, geloof is gehoorzaamheid jegens God, is onderwerping aan zijn Woord. Zij stelt zich onmiddellijk tot een vrijwillige dienaresse van zijn wil. Zie de dienstmaagd des Heeren, mij geschiede naar uw woord! Het is heerlijk gezegd; trouwens zulke woorden leert alleen de Heilige Geest ons zeggen; de natuur is er onbekwaam toe. Zalig wij, wanneer wij als Maria, ons met geheel ons hart en met geheel ons leven stellen tot dienstknechten en dienstmaagden des Heeren, opdat ons geschiede naar zijn Woord; want dan zijn wij bekeerd, en wijden wij ons in het geloof Gode toe tot een Hem welbehaaglijke offerande van heilige dankbaarheid. En de engel ging weg van haar. Hij nam afscheid van haar. Dit wordt niet van de engel gezegd, nadat hij tot Zacharias gesproken had. De omstandigheden waren geheel anders. Bij Zacharias was het een verschijning, bij Maria de komst van de engel. Zacharias zag hem eensklaps staan aan de rechterzijde van het reukoffer-altaar, Maria zag de engel binnenkomen. Zacharias zag hem waarschijnlijk even spoedig verdwenen als verschenen, Maria zag hem heengaan. Gij gevoelt hoe edeler alles is bij Maria, dan bij Zacharias; reeds hierin ziet gij de afstand tussen de Heer en diens heraut. Doch ook deze meerderheid van de Zoon boven de dienstknecht Was een inwendige, geen uitwendige. Wij merkten net reeds op. Welk een afstand was er voor de Israëliet van die tijd tussen het heilige van de tempel te Jeruzalem en de eenvoudige woning van Maria te Nazareth! Maar God verbergt altijd zijn hoogste genade onder de diepste nederigheid. En de lijn van Johannes en die van Jezus lopen dóór van het begin tot het einde, de eerste uit de weidse tempel, de andere uit de nederige woning van Maria. Johannes ging uit van de tempel, want dit en alles moest hem uiterlijk onderscheiden van de Heer. Zijn roeping was kerkelijk. Hij was eens priesterzoon, dus zelf priester; geheel Israël moest hem als zodanig erkennen en eerbiedigen; hij had de aanstelling Gods tot zijn ambt, in zijn geboorte. Nog meer, deze priester Gods werd door God tot zijn bijzondere dienst afgezonderd; hij is als Simson, een Nazireër van moeders lichaam af; geen wijn of sterke drank komt aan zijn lippen, geen scheermes komt op zijn hoofd, en bovendien is hij vervuld van de Heilige Geest. Toen de tijd kwam om met zijn vader op te gaan in de tempel, om als jeugdig priester de oude priesters te helpen dienen, wordt hij door de Geest gedreven naar de woestijn, en vertoeft daar in de gemeenschap met God, alleen openbaringen van God ontvangende, totdat hij optreedt in de geest en in de kracht van Elia, gekleed als deze in de kemel-haren mantel, en levende als deze, als een kind van de woestijn, van geroosterde sprinkhanen en van wilde honig. De roeping van de Heere Jezus was niet kerkelijk, maar

onmiddellijk van God; zijn bediening vloeide niet voort uit zijn geboorte, maar uit de rechtstreekse goddelijke aanstelling. Hij was niet enkel Koning als uit David gesproten, maar tegelijk Profeet en Priester naar de ordening van Melchizedek. Voorts werd de Heer door niets uitwendigs onderscheiden; al de heerlijkheid Gods lag in Hem. Hij was gekleed, en at en dronk en verkeerde met alle mensen, en woonde in een huis, als ieder ander Israëliet. De discipelen van Johannes vastten, zijn discipelen vastten niet. De Heer trad uiterlijk in ons gewoon dagelijks leven, en was enkel innerlijk onderscheiden van alle andere mensen. Er zijn reeds onder ons mensen, die groot zijn boven anderen; doch waardoor? Door hun ambt, hun waardigheid, hun vermogen; doch zonder deze zouden zij hun kracht kwijt zijn; er zijn echter ook mensen, die zonder hoge waardigheden of hoge staat, door hun persoonlijkheid, hun manieren, de opslag van hun ogen, hun stem en wat dies meer zij, overal waar zij komen, zekere eerbied en ontzag inboezemen. Zo was het opallerhoogste, goddelijke wijze met de Heer. Johannes behoefde al het uiterlijk plechtige en gestrenge, dat hem eigen was, om indruk te maken. De Heer behoefde niets uitwendigs; Hij had slechts te spreken, om zelfs de gerechtsdienaren van zijn vijanden, die uitgezonden waren om Hem gevangen te nemen, te doen terugkeren zonder Hem, maar met de woorden: Nooit heeft een mens gesproken gelijk deze mens! en Hij had slechts zijn werk te doen, om al het volk in verrukking te brengen en te doen uitroepen: Een groot profeet is onder ons opgestaan, en God heeft zijn volk bezocht!

1:39 Maria en Elizabeth.
En Maria opgestaan zijnde in die zelfde dagen. Het ogenblik van de ontvangenis wordt niet gemeld. Gij gevoelt, dit was te heilig en te verborgen, om geopenbaard te worden. De natuur geeft hiervan geen teken naar buiten, en de Schrift ook niet. En toch is het de voornaamste zaak; er hangt van dit ogenblik alles af. Doch van de meeste grote dingen kennen wij het allereerste punt van aanvang niet. Zo ook niet van de opstanding des Heeren. Wij zien Jezus opgestaan, maar niet opstaan. Reisde met haast naar het gebergte, in ene stad Juda, en kwam in het huis van Zacharias. Het bericht, dat de engel aan Maria gaf, aangaande haar nicht Elizabeth, was voor haar onder de goddelijke leiding een licht op haar weg, dat haar aanwees wat zij doen moest. Zij mocht nu, de heiligheid der zaak eiste het, geen ogenblik alleen zijn. Zij besefte het ten volle, dat als zij tot Jozef terugkeerde, de verdenking van oneer op haar vallen zou; om dit van haar zijde te voorkomen begaf zij zich terstond onder het dak van haar godvruchtige bloedverwanten en als onder hun bescherming, opdat wanneer haar zwangerschap zou blijken, geen smet op haar naam zou kunnen kleven, omdat het op de dag af kon nagerekend worden waar zij vertoefd had. Dat zij alléén ging, bewijst wederom, dat zij nog geheel en al buiten het huwelijk stond, en de vrijheid had om zich maanden lang van het ouderlijk huis te verwijderen. Waarschijnlijk bezocht de jeugdige Maria haar oude nicht niet voor de eerste maal, en zo kon haar reis geen bevreemding baren. Ook bij ons bezoekt een verloofde niet zelden vóór haar huwelijk haar bloedverwanten buiten de stad een geruimen tijd. Nazareth lag in Galiléa, in de stam Zebulon. De stad Juda (waarschijnlijk de priesterstad Juta of Jutta, Jozua 15:55, 21:16) lag op het gebergte van Judea, vierentwintig uur zuidwestelijk, en Nazareth zesendertig uur noordoostelijk van Jeruzalem. De afstand (32 uren) was dus belangrijk genoeg, maar verhinderde Maria niet om te gaan, wij weten niet op welke wijze, misschien wel aanvankelijk met een naar Judéa optrekkende familie, want gedurig waren er opgangen naar Jeruzalem om geloften te betalen en offeranden te volbrengen. In ieder geval, zij verreisde onverwijld, en kwam in het huis van Zacheria. En groette Elizabeth. Een liefelijke samenkomst, nietwaar? Welk een rijk gezegend huis was op dit ogenblik het huis van Zacheria! Hoe verkeerd echter doen de roomse schilders met deze twee vrouwen af te beelden als vorstinnen, elkaar ontmoetende in prachtkledij en in een groot, prachtig versierd, vorstelijk vertrek. De kunst kan het innerlijke niet uitdrukken, daarom stelt zij het uiterlijke er voor in de plaats; doch van dit alles is niets waar. Twee eenvoudige verwanten komen bij elkaar, met welke beide iets goddelijks gebeurd is. En waarin bestaat nu de eigenlijke heerlijkheid van haar samenkomst? In de gemeenschap van de heiligen. De Heilige Geest leidde deze twee gezegende vrouwen tot elkaar. En het geschiedde, als Elizabeth de groetenis van Maria hoorde, zo sprong het kindeke op in haar buik. Het gebeurt meermalen, dat de nog ongeboren vrucht door heftige bewegingen haar leven te kennen geeft; daar weten de moeders van te spreken. Herinner u ook, hoe de tweelingen Ezau en Jakob zich samen stieten in het lichaam van Rebecca. Genesis 25:22. Hier was het geen beweging uit de natuur, maar van God. Johannes zou met de Heilige Geest vervuld worden van zijn moeders lijf aan; dit geschiedde in deze ogenblik, en de aanleiding ertoe was de begroeting van Maria, niet als Maria, maar als de moeder des Heeren. En Elizabeth werd vervuld met de Heilige Geest. Tegelijk met het opspringen van het kind werd Elizabeth vervuld met de Heilige Geest, opdat het zou blijken, dat hetgeen hier gebeurde, niet ontstond uit natuurlijke oorzaken, omdat geliefde bloedverwanten elkaar ontmoetten, maar dat alles een werk was van de Heilige Geest. Haar man werd eerst later met de Heilige Geest vervuld; ook hier was het weer het omgekeerde van het Oude Testament: de vrouw ontvangt de eerste zegen. En riep uit met een grote stem. De psalm, de lofzang wordt meermalen in de Schrift in hoge poëzie met grote zielsverheffing uitgesproken, en in de uitstorting van het gevoel wordt de stem mee betrokken; ook zij wordt bezield, en haar woorden zijn bezielend. En zei: Gezegend zijt gij onder de vrouwen! Gij bemerkt de overeenkomst van deze woorden met die van de engel. Het was de echo, de bevestiging van hetzelfde woord door een andere mond. En gezegend is de

vrucht uws buiks! De engel zei: Gij zult bevrucht worden. Elizabeth gaf Maria te kennen, dat zij bevrucht was. Gevoelt gij het onderscheid, en dat geen engel haar het laatste zeggen mocht, maar enkel de Heilige Geest en dat door een vrouwelijke mond, en wel die ener oudere bloedverwante? Maria wist nu dat zij zwanger was; de Heilige Geest alleen kon dat weten en aan haar zeggen, en Hij zei het haar op de meest goddelijke, heilige, en meest menselijke, kiese wijze. En van waar komt mij dit, dat de moeder mijns Heeren tot mij komt? Dus de vrucht, waarvan Maria zwanger was, was de Heer. Ook dit had Elizabeth niet kunnen weten dan door de Heilige Geest. Deze wetenschap was ook de reden van haar wedergroet jegens Maria, want niet in haar jeugdige nicht Maria, en niet in enig schepsel hoe ook genaamd mag de eergeving van een Israëlitische vrouw eindigen, maar enkel in God, en dit gaat zo ver dat zelfs de Zoon, die het recht had al de eer te ontvangen, altijd al de eer teruggaf aan zijn Vader, en haar in Hem liet eindigen. Merkt verder op, dat Elizabeth Maria niet noemt, zoals de roomsen doen, de moeder Gods, maar de moeder des Heeren; niet alsof de Heer niet God ware, nee; Hij is waarachtig God, maar ook waarachtig mens, en juist om die reden is de naam moeder Gods onjuist, omdat dit zo veel zegt als de moeder van de Godheid. Maria was niet de moeder van de Godheid, maar van de Heer, de Godmens, de Messias. Want zie, als de stem van u groetenis in mijn oren geschiedde, zo sprong het kindeke van vreugde op in mijn buik. Wij hebben hier een tweevoudig wonder: een gemeenschap van een ongeboren vrucht met de moeder, en een gemeenschap van twee ongeboren vruchten met elkaar. Het kindje Johannes gaf door een ophuppeling, in het lichaam van zijn moeder, zijn blijdschap te kennen over de tegenwoordigheid des Heeren. Verwonderlijk, nietwaar? Elizabeth voelt het kind opspringen en zij weet wat het betekent. Maar kan dan reeds een nog ongeboren vrucht blijdschap hebben? Blijdschap veronderstelt bewustheid en een geboren, ja een pas geboren kind is bewusteloos. Wij weten niet, op welke wijze een nog ongeboren vrucht de Heilige Geest deelachtig worden kan, en toch zou Johannes van moeders lijf aan de Heilige Geest ontvangen, en Hem ontvangende bij de groet van de moeder des Heeren, doorstroomde het kind lichamelijk, en Elizabeth naar de ziel een gevoel, dat in liefelijkheid alle andere liefelijkheid te boven ging. Doch niet alleen is er gemeenschap tussen de ongeboren Johannes en zijn moeder, maar ook tussen de ongeboren voorloper des Heeren en de ongeboren Heer zelf. Wat Johannes later zei: Die de bruid heeft is de bruidegom, maar de vriend van de bruidegom staat en verblijdt zich over de stem van de bruidegom; deze mijn blijdschap is nu vervuld, dit geschiedde reeds hier op het gebied, waarop zij beide nog ongeboren kinderen waren. Hij zei door zijn ophuppeling tot zijn moeder, wat hij later tot geheel Israël zei: Deze is het, die na mij komt en vóór mij geweest is. Geheel de roeping van Johannes is er mee uitgesproken. Wat Johannes geheel zijn leven was, dat was hij reeds in zijns moeders lichaam: de heraut des Heeren. Niet door enig geluid te geven; gij gevoelt het onnatuurlijke hiervan; maar door een ophuppeling, door een kinderlijke beweging. Als man zou hij een stem zijn in de woestijn. Nochtans is hij, ongeboren, de eerste belijder van de nog ongeboren, van de pas ontvangen Christus. Een kind van zes maanden huldigt een kind van enige ogenblikken. Maar dat kind is ook de Heer van de heerlijkheid. Zes maanden afstand is er tussen de dienaar en zijn heer, tussen de heraut des konings en de koning zelf; huppelend gaat hij hem vóór gelijk David vóór de ark; want de blijdschap, die in de heraut is, gaat uit van de koning. De Heilige Geest, uit wie Christus is ontvangen, stroomt van Hem uit in al de zijnen, opdat zijn blijdschap in hen zij. En zo is de Heer Jezus Christus al de leeftijden van het menselijk bestaan doorgegaan, en op iedere leeftijd is Hij de Zaligmaker geweest van mensen, heeft Hij mensen met zich verbonde, met zich meegenomen, met zich gezaligd; eerst een ongeboren kind, toen de kindertjes te Bethlehem, toen de oudere kinderen, eindelijk de volwassenen. Welk een heerlijke voorstelling! Waar heeft zij ergens haar weergade? Voorzeker, nooit heeft God zijn menselijke schepping meer verheerlijkt dan door deze samenkomst van Maria en Elizabeth, van Christus en Johannes. En zalig is zij, die geloofd heeft. Maria wordt de moeder des Heeren genoemd, en zij is het. Is zij daarom

zalig? Ja! zegt de roomse kerk; nee! zegt de Heilige Geest, zegt de Schrift; zij is zalig, omdat zij geloofd heeft. Daarom verklaarde ook de Heer zelf, zo vele moeders, broeders en zusters te hebben, als de wil des Vaders deden; en toen een vrouw de buik zalig prees, die Hem gebaard en de borsten, die Hem gezoogd hadden, antwoordde Hij: Ja, zalig zijn zij, die Gods Woord horen en hetzelve bewaren, zoals Maria deed. Wie daarin zijn moeder gelijk was, ja, die kon zalig geprezen worden, als zij. Alles komt aan op het geloof, op het geloof aan Gods Woord, of, hetgeen hetzelfde is, op het geloof in God, als de God des verbonds, als onze Vader in Christus. Het geloof is niet een band, maar de band, de enige band tussen de mens en God. Velen willen het geweten in de plaats stellen van het geloof, en noemen het de enige betrekking van de mens tot God; doch dit is tegen de Schrift. Het geweten van de natuurlijke mens is door de zonde krachteloos geworden om hem tot God te brengen; alleen het geloof, het vertrouwen op de getuigenis Gods, het aannemen van, en het zich vasthouden aan God zelf, zoals Hij zich geopenbaard heeft in zijn persoonlijk Woord en in zijn beschreven Woord, is de wederuitgang van het harte naar God, is de dorst naar God, naar de levende God, en de honger naar de gerechtigheid van Christus, die ene eeuwige lessing en verzadiging ten gevolge hebben. Wie gelooft, staat dus, wat de zaligheid betreft, met Maria gelijk. Dat dan niemand zie op uitwendige voorrechten, want zij zijn tijdelijk en gaan voorbij. Reeds op aarde stelde de Heer ieder gelovige met zijn moeder gelijk, hoeveel temeer in de hemel. Indien wij ook Christus naar het vlees gekend hebben, nochtans kennen wij Hem nu niet meer naar het vlees, zei Paulus 2 Corinthiërs 5:16. Wij moeten voortaan Christus kennen naar de Geest, in de Geest, door het geloof. De persoonlijke zaligspreking van Maria heeft dus een algemene toepassing. Is Maria zalig, omdat zij geloofd heeft, zo is dus ook een ieder zalig, die geloofd heeft. Voorts, het geloof van Maria was noodzakelijk. Door het geloof heeft Sara ontvangen, en zonder het geloof zou Maria niet hebben kunnen ontvangen; God wil niet dan langs zijn weg het doel bereiken, en zijn weg is ons geloof. Want de dingen, die haar van de Heer gezegd zijn, zullen volbracht worden Het geloof is geen denkbeeldige zaak, en heeft geen denkbeeldige zaken tot voorwerpen; nee, dat is, en dat heeft de bespiegeling. Het geloof is een zekere verwachting van de dingen, die God beloofd heeft. Het geloof weet: God is getrouw. Hij kan het vertrouwen op Hem niet beschamen. Het geloof is zeker door Gods Woord het pand te hebben van de toekomstige heerlijkheid. God belooft ons in de tijd, wat Hij ons in de eeuwigheid zal geven. Daarom wordt ook tot allen, die geloven, gezegd: de dingen, die u van de Heere gezegd zijn, zullen volbracht worden. En Maria zeide. Aan de zijde van Maria geschiedde wederkerig geen lichamelijk teken; gij gevoelt dit ware onnatuurlijk en onvoegzaam geweest. Zij antwoordt enkel op het woord van Elizabeth, en zonder dat van haar gezegd wordt, wat van Elizabeth gezegd werd: zij werd vervuld met de Heilige Geest. Wat Maria droeg was uit de Heilige Geest; hiermee was in de volstrekte zin van het woord haar lichaam een tempel van de Heilige Geest. Gij ziet hoe volkomen, hoe volstrekt goddelijk juist de Schrift is in alles wat zij zegt en niet zegt. Mijn ziel maakt groot de Heer! Gij bemerkt het, reeds terstond treden deze beide vrouwen op in een ander, hoger, heilig gebied. Zij spreken tot elkaar in een verhoogde, verheerlijkte taal; zij houden met elkaar profetische gesprekken. Doch gaat het niet zo met allen, die wedergeboren worden? Te voren hadden zij over niets anders te spreken dan over de aardse dingen, en nu spreken zij van de hemelse. Nog meer, het Evangelie begint met poëzie, met psalmtoon en lofzang. Ja, geheel het Nieuwe Testament is de lofzang van het Oude Testament; want voor wie gelooft eindigen de verschrikkingen van de Sinaï in het halleluja van de verheerlijkten. Maria geeft eerst al de eer aan God, en dan vermeldt zij de blijdschap van haar ziel. En mijn geest verheugt zich in God mijn Zaligmaker. Gij hoort het hier van Maria: het Evangelie is vreugde. Voor wie? Voor zondaren, die zalig willen worden, want deze ontvangen in het Evangelie een Zaligmaker. Maria was een zondares, want alleen een zondares kan God haar Zaligmaker noemen; maar zij was een zondares, die in God haar Zaligmaker had, en daarmee in God de fontein van een eeuwige vreugde. Omdat Hij de nederheid van zijn

dienstmaagd heeft aangezien; niet de nederigheid, zoals men soms vertaalt en uitlegt. Wachten wij ons voor het roomse begrip alsof Maria om haar deugden Gode welgevallig ware geweest. De engel zei tot haar dat zij genade bij God gevonden had. Maria verheerlijkt God, dat Hij haar lage staat, haar geringheid, heeft aangezien. Zij beschouwt zichzelf als de geringste dienstmaagd onder de dienstmaagden des Heeren, en dit was zeker een nederig gevoel van hart, maar zijzelf dacht daar niet aan, en sprak alleen tot God van haar onwaardigheid. Hoezeer steekt hierbij af de hoogmoed van het roomse bijgeloof, dat niet rusten kon alvorens het Maria tot een godin had gemaakt. Want zie van nu aan zullen mij zalig spreken al de geslachten. Zoals Elizabeth haar zalig geprezen had, zouden alle nageslachten haar zalig prijzen. Elizabeth zei: zalig is zij, die geloofd heeft! De roomse kerk prijst Maria zalig als zaligmaakster; de Schrift prijst haar zalig als door genade zalig gemaakt. Want grote dingen heeft Hij aan mij gedaan. Dit zegt ieder zondaar als hij zich begenadigd gevoelt, als hij gelooft; Maria zeide het in een nog meer bijzondere zin. Hij die machtig is, en heilig is zijn naam. God is haar gelijk alle heiligen eerst de Almachtige en de Heilige, eer zij Hem als de Barmhartige durft prijzen. Het betaamt de mens eerst te denken aan zijn zonden en aan Gods heiligheid, alvorens hij denkt aan zijn begenadiging en Gods barmhartigheid. En zijn barmhartigheid is van geslacht tot geslacht over degenen, die Hem vrezen. De barmhartigheid door God betoond, gaat over al de voor- en nageslachten, maar komt alleen ten goede voor degenen, die Hem vrezen. Hij heeft een krachtig werk gedaan door zijn arm. Door de Heilige Geest. Bij ons is het lichamelijke de uitdrukking van het geestelijke; bij God is alles enkel Geest. De arm is. bij ons de uitdrukking van macht. Hij heeft verstrooid de hoogmoedigen in de gedachten hunner Harten. De wereldveroveraars, de Nebukadnezar, die het grote Babel bouwden tot een huis des koningrijks, door de sterkte hunner macht en ter ere van hun heerlijkheid, zijzelf zijn vergaan tot as, en wat zij bouwden tot puin, en beide zijn weggewaaid in de wind. Hij heeft machtigen van de tronen afgetrokken. De Belsazars, die zich verhieven tegen de Heer des hemels, en hun gouden, zilveren, koperen, ijzeren, houten en stenen afgoden prezen. En nederigen heeft Hij verhoogd. De Jakob's, de Jozefs, de David's, de Daniëls, die als Maria te gering waren in eigen ogen voor al de weldadigheden en al de trouw, die God aan hen bewezen had. Hongerigen heeft Hij met goederen vervuld. De Sidonische weduwe en de weduwe van één van de zonen van de profeten, tot wie de schuldheer kwam om de kinderen tot knechten weg te nemen. En rijken heeft Hij ledig weggezonden. Mensen, zoals de hoofdman des konings van Israël, die in de poort, waardoor de overvloed in de stad stroomde, door het volk werd vertreden, omdat hij het had weersproken, dat God wonderen kan doen. Hij heeft Israël zijn knecht opgenomen, gelijk men een verlaten kind opneemt in zijn huis. Opdat Hij gedachtig ware van de barmhartigheid, opdat Hij weer zou denken aan zijn beloften van ontferming. (Gelijk Hij gesproken heeft tot onze vaderen, namelijk tot Abraham en zijn zaad): overeenkomstig het verbond van de genade, dat Hij met Abraham de vader van de gelovigen en al diens kinderen heeft opgericht. In der eeuwigheid. Een ontferming, die geen einde zou hebben, want zij zou niet bestaan in een tijdelijke, maar in een eeuwige verlossing. Voorts ziet gij hoe de heiligen hetzelfde gebruik maken van de Schrift als wij, haar woorden gebruikende en zich daarop beroepende; want deze woorden van Maria zijn grotendeels aanhalingen uit Mozes, de profeten en de psalmen, die allen het grote denkbeeld van geheel het Evangelie uitspraken, dat God zich ontfermt over de verbrokenen van hart en de verbrijzelden van geest, maar een afschuw heeft van de hoogmoed des mensen. Van het huis David's zwijgt Maria; dat was haar te na; daarover zou Zacharias spreken, en het zou hem beter voegen, want niet uit zijn stam, Levi, maar uit de stam van Juda zou de Messias voortkomen. En zij bleef bij haar omtrent drie maanden. Maria bleef bij haar nicht tot kort vóór de tijd, dat deze baren zou. Gij gevoelt, het zou niet gevoegd hebben, dat Maria ook daarbij tegenwoordig was. De Heilige Geest leert de gelovigen al wat rein, wat liefelijk is, en wel luidt. En keerde weer tot haar huis. Ten laatste keert ieder tot het zijne; want ieder heeft in deze wereld zijn eigen huis of kluis, waarin hij telkens wederkeert, en de een heeft er vreugde en de ander heeft er leed; maar als

wij elkaar liefhebben in de Heer, dan wonen wij eens allen tezamen in bij de Heer. Maria en Elizabeth waren beide des Heeren, en leefden altijd en ook nu deze drie onvergetelijke maanden in de innigste zielsgemeenschap en samenstemming van hart met elkaar; doch van nu af lopen beider wegen wijd uiteen. Terwijl er in het huis van Elizabeth enkel blijdschap en eer zal zijn, zou erin het huis van Maria enkel smart en smaad zijn; want Jozef zou haar verdenken, en de wereld zou haar smaden, en zij mocht zich niet verdedigen. Ach, soms mogen wij onze eigen zaken verdedigen, terwijl wij de zaken Gods niet kunnen verdedigen, maar die aan God moeten overlaten om ze zelf te verdedigen. Het is een pijnlijke toestand, maar God redt er ons uit.

1:59 Het kind Johannes.

En de tijd van Elizabeth werd vervuld, dat zij baren zou. Gods wonderen hebben een innerlijk goddelijke en uitwendig natuurlijke zijde. Elizabeth en Maria moesten als alle andere vrouwen haar vruchten dragen en ter wereld brengen. Waar Gods natuurwetten toereikend zijn, doet God geen wonderen. En zij baarde een zoon. Ook dat kind werd in niets uiterlijks onderscheiden evenmin als de Heer zelf. Zij waren lichamelijke kinderen als alle andere kinderen. De schilders doen verkeerd, door ze met een lichtkrans te onderscheiden. En die daar rondom woonden en haar magen hoorden, dat de Heer zijn barmhartigheid grotelijks aan haar bewezen had, en waren met haar verblijd. Zulk een priester-familie als die van Zacharias, was gewoonlijk zeer uitgebreid, en daarbij kwamen nog de buren. Zeker zullen er onder geweest zijn, die niet geloofden en in hun hart de spot dreven met die oude vrouw en dat jonge kind; want het was een tijd van diep godsdienstig verval in Israël; doch van hen wordt niet gesproken, en zijzelf spraken waarschijnlijk ook niet, onder beslag van de godvruchtigen, die zich van ganser harte verheugden in de gunst, dit gezin door God verleend, en blijde waren met deze blijde moeder. En het geschiedde, dat zij op de achtste dag kwamen, om het kindeke te besnijden, en noemden het Zacharias, naar de naam van zijn vader. Het is gewoonte onder de Joden, om de eerste zoon niet te noemen naar de naam van zijn vader, dan bij zodanige ouderdom van de vader, dat er geen waarschijnlijkheid is voor een tweede zoon, gelijk hier bij Zacharias het geval was. En zijn moeder antwoordde en zei: Niet alzo, maar hij zal Johannes heten. Men mene niet, dat Zacharias aan zijn vrouw gezegd heeft, hoe het kind heten moest. Wij houden van afspraken, maar God houdt van samenstemmingen. Afspraken maken ons koel voor de zaken, maar hoe liefelijk is het als de een tot de ander zeggen moet: "Gij neemt mij het woord als uit de mond." Zacharias tot zwijgen veroordeeld, meende te moeten zwijgen. Doch de Heilige Geest zeide tot Elizabeth, wat Hij tot Zacharias zei: Gij zult zijn naam Johannes heten. En zij zeiden tot haar: Er is niemand in uw maagschap, die met die naam genoemd wordt. De familie stelt zich met de begeerte van de moeder niet tevreden; want het was niet alleen een vreemde naam in hun familie, maar een tegenstrijdige naam bij de plechtigheid, die te gebeuren stond; want de besnijdenis vertegenwoordigde de wet, en de Johannes' naam vertegenwoordigde het Evangelie. Beide moesten echter in dit kind verenigd worden. En zij wenkten zijn vader, hoe hij wilde, dat hij genaamd zou worden. Hieruit blijkt, dat Zacharias doof en stom was. En als hij een schrijftafeltje geëist had, schreef hij, zeggende: Johannes is zijn naam. De bedienaar van de wet moet het eerste woord van het Evangelie, het opschrift van geheel het Nieuwe Testament schrijven door de naam van zijn zoon. Johannes, genade liefelijk Woord, waarmee de Nieuw-Testamentische Schrift begon, en liefelijke naam, die nog zo velen dragen, zonder naar zijn betekenis te vragen, en zonder dat ook hun tong met het schrijven van die naam wordt losgemaakt, om God te verheerlijken. En zij verwonderden zich allen. Het ongewone van die naam en het buitengewone van geheel de gebeurtenis was hun iets wonderlijks en onbegrijpelijks, dat iets bijzonders aanduidde en verwachten liet. En terstond werd zijn mond geopend en zijn tong losgemaakt en hij sprak, God lovende. De belofte was vervuld, de bedreiging werd opgeheven. Waar genade werd geschreven, werd ook de genade gegeven. O wat hadden die negen maanden zwijgen aan Zacharias geleerd! Hij was er mee als onder de verschrikkingen van Sinaï geweest, maar nu zag hij de heerlijkheid des Heeren hem voorbij gaan; nu werd zijn zwijgen opeens in een heerlijke lofzang veranderd. En er kwam vrees over allen, die rondom hen woonden; en in geheel het gebergte van Judéa werd veel gesproken over deze dingen. Gij ziet ook hier, God geeft de gebeurtenissen, opdat er over gesproken, en opdat er veel over gesproken worde. God wil het Evangelie altijd op de meest uitgebreide schaal verkondigd hebben. Daarom moest de kerk de zendelingen uitzenden niet bij enkelen, maar bij honderden en duizenden. En allen, die het hoorden, namen het ter harte, zeggende: wat zal toch dit kindeke wezen? Ja wel terecht mochten zij dit vragen. Velen, die dat vroegen, zouden er over heen sterven, en die in het leven bleven, zouden hem geheel vergeten

hebben, want eerst na dertig jaar zou men weer bijzondere dingen van dat kind horen. Dertig jaar is een lange tijd, maar voor God is de tijd een middel van voorbereiding. Zijn woord is zaad, dat in de aarde wordt geworpen en daarmee onzichtbaar wordt, maar daarom is het niet verloren; nee, heden sterft het en over dertig jaren spruit het boven de grond, en brengt het zijn vrucht voort. Daarom is het de gedurige oefening des geloofs, om op des Heeren tijd te wachten. En de hand des Heeren was met hem. Wat dat kind eenmaal zijn zou, wist men niet, maar dat God op een buitengewone wijze met hem was, was ieder duidelijk. En Zacharias, zijn vader, werd vervuld met de Heilige Geest en profeteerde. Ook bij Zacharias wordt herhaald dat hetgeen hij sprak niet uit hemzelf was, maar uit de Heilige Geest, opdat men niet zou denken, zoals de ongelovigen doen, dat het een hoog geestdriftige, maar toch menselijke uitboezeming was. En wat hier gezegd wordt van Zacharias, geldt van al de schrijvers van de Schrift. Zeggende: Geloofd zij de Heer, de God Israël's. Het is nu een twintig jaar geleden (*Dit werd gezegd Zondagavond, 21 december 1845.) dat deze woorden door Ds. Chevalier tot tekst genomen werden bij de doop van de moeder van zijn vrouw, die in de zestig jaar oud was, en twee jaar daarna in vrede ontsliep. Hij toonde uit deze woorden: hoe de God Israël's onze God is, en wederkerig hoe onze God de God van Israël is, en blijft. Zeker, Christus was de kern en is de vrucht van Israël, en Israël was de bolster, waarin deze vrucht besloten was; maar daarom werpt God Israël niet weg gelijk wij de amandelschil wegwerpen, nadat wij de amandel er uit genomen hebben; maar veeleer heeft de stam van Israël een grotere uitbreiding ontvangen, zodat hij door het afbreken van zijn eigen dorre takken, alle volken in zich kan opnemen, en zo zal het voortgaan totdat ten laatste zijn eigen levend gemaakte takken weer in hem zullen geënt worden. Er is echter een treurige strekking onder vele uitleggers, om het Israëlitische uit de Nieuw-testamentische Schrift, ja uit Christus zelf weg te redeneren, en het zuiver menselijke daarvoor in de plaats te stellen. Dit geschiedt uit hoogmoed, want de heidense trots wil nog altijd alles van zichzelf hebben, en het zou het beste van de Joden moeten ontvangen? Maar het geschiedt ook uit onwetendheid, want het Israëlitische is het goddelijke, en dat wil men achter het menselijke stellen! Het is te ongerijmd om het te weerleggen. Nee, wij Christenen, loven in alles de Heer, als de God van Israël. Want Hij heeft bezocht en verlossing teweeggebracht aan zijn volk. Israël was voor God sedert de uittocht uit Egypte de tussenpersoon, de middelaar, door welke Hij zich aan alle volken openbaarde; in dat opzicht was Israël een beeld van zijn eigen Messias, de eigenlijke, enige, eeuwige Middelaar Gods en van de mensen. Toen daarom God de wereld zou verlossen, bezocht Hij zijn volk en bracht Israël een verlossing te weeg, die van Israël over al de volken zich zou uitbreiden. En heeft een hoorn der zaligheid ons opgericht in het huis van David zijn knecht. Van Israël het volk, komt Zacharias op het stamhuis, uit hetwelk bepaald de eeuwige Verlosser zou voortkomen het huis David's, het door God zelf verkoren koninklijk geslacht. De Messias zou bij uitnemendheid de Zoon van David en ook David's Heer zijn. Een hoorn van de zaligheid oprichten, wil zeggen: een toevlucht stellen voor een ieder, die zalig wil worden. Gij weet dat er aan het slachtofferaltaar in de tempel aan de vier hoeken vier uitstekken, vier gekromde hoornen gemaakt waren, en dat al wie deze aangreep beschouwd werd als genade in te roepen, en dat hij genade verkreeg, tenzij dit in zeer buitengewone gevallen niet geschieden mocht. Zulk een hoorn was dus zinnebeeldig een macht tot redding. De hoorn is het beeld van kracht. Het dier oefent kracht met zijn hoornen. Hoorn van de zaligheid wil dus zo veel zeggen als kracht tot zaligheid. Het Evangelie is, als uitgaande van Christus, een kracht Gods tot zaligheid, Romeinen 1:16. Door het Evangelie oefent God kracht uit tot zaligmaking van een ieder, die gelooft. Gelijk Hij gesproken heeft door de mond van zijn heilige profeten, die van het begin van de wereld geweest zijn. Ziet gij, hier wordt u geheel de Oud-Testamentische Schrift in een enkele regel voor ogen gesteld. God heeft zich van het begin der Wereld door alle tijden heen geopenbaard, en deze openbaring wordt ook mij en u gegeven in de Schrift. Tot op Zacheria heet die Schrift het oude, met en na hem het nieuwe verbond. Neemt deze Schrift weg, en gij

hebt geen openbaring van God meer, en zijt als de heidenen alleen gelaten met uw eigen gedachten, meningen, begrippen, inzichten, vermoedens, gissingen, en gij hebt de voor ons niet benijdenswaardige vrijheid uzelf te vragen: "Wat is waarheid?" en uzelf te antwoorden: "Dat is waarheid, wat ik zelf oordeel waarheid te zijn." Namelijk een verlossing van onze vijanden, en van de hand al dergenen, die ons haten. Welke vijanden bedoelt Zacheria? De Romeinen? Ook deze, maar niet in de eerste plaats. Een door de Heilige Geest profeterende godvruchtige denkt allereerst aan de geestelijke en eeuwige verlossing, maar in deze is ook de tijdelijke begrepen. Die ons het meerdere geeft, zal Hij ons het mindere onthouden? Zacheria omvat dus, evenals al de vorige profeten, waarvan hij spreekt, al de tijdelijke en lichamelijke, zowel als al de eeuwige en geestelijke zegeningen Gods. Opdat Hij barmhartigheid deed aan onze vaderen. De heiligen spreken het liefst van Gods barmhartigheid. Ook Maria verheerlijkte haar. Al de andere volmaaktheden Gods zijn hun heerlijk, maar deze is hun allerdierbaarst. Trouwens, een gelovige leeft enkel uit, door en in de genade Gods. En gedachtig ware aan zijn heilig verbond. Met de barmhartigheid Gods is zijn getrouwheid onafscheidelijk verbonden. Eilieve, wat zou het ons toch baten te weten, dat God barmhartig is, als wij er niet bij konden weten dat Hij barmhartig is jegens ons, zondaren, over wie Hij heilig en rechtvaardig het doodvonnis heeft uitgesproken? In dit geval verkeren nu alle mensen, die menen zonder geloof zalig te kunnen worden. God is liefde, zeggen zij, en daarom kunnen wij niet verloren gaan. Wij antwoorden: God is liefde, maar hoe weet gij dat Hij liefde is ook jegens u, die, volgens uw eigen getuigenis, zondaren zijt? Toont mij het bewijs, waaruit gij dit weet. Is het doodvonnis, dat aan u voltrokken wordt, na een leven van allerlei teleurstelling en kwelling, het bewijs, dat God u lief heeft en uw zonden niet aan u straffen, maar u vergeven zal? Mij dunkt het bewijst het tegendeel, en ontneemt aan uw gevolgtrekking: "God is liefde, daarom kan ik niet verloren gaan," alle grond. En wilt gij nu op zulk een betwistbare, en in elk geval feilbare gevolgtrekking het eeuwig wel of wee van u ziel laten aankomen? Wij huiveren terug voor zulk een onverantwoordelijk vermetel waagstuk, en verheerlijken God, dat Hij in Christus een verbond, een eeuwig verbond, een verbond des vredes, van de zaligheid gemaakt heeft. God heeft zich bij eedzwering verbonden om zalig te maken een ieder, die gelooft in zijn Zoon, door tot zijn Zoon te zeggen: Ik heb gezworen en het zal Mij niet berouwen: Gij zijt Priester in eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek; en door tot ons te zeggen: Zo waarachtig als Ik leef: ik heb geen lust in de dood van de goddelozen, maar daarin heb ik lust, dat hij zich bekeren en leve. Wat spreekt toch de ongelovige mens van een vanzelfsprekendheid van onze zaligwording, had God zich niet bij ede verbonden, zo ware zelfs zijn woord ons niet genoeg geweest. Wat God enkel door zijn woord tot stand brengt, daarover behoudt Hij zich de macht en de vrijheid voor, om het te veranderen. Hij heeft door zijn woord de hemel en de aarde gemaakt, en Hij zal ze veranderen; Hij heeft zijn wet in woorden gegeven en Hij heeft haar veranderd, schrijvende een nieuwe wet in het hart door de Heilige Geest. Alleen wat God met een eed bevestigd heeft, verandert niet en kan niet veranderen. Met andere woorden: Al wat God niet veranderen wil, bezweert Hij. God (zegt de Schrift Hebreeën 6:17,18) willende de erfgenamen van de belofte overvloediger bewijzen de onveranderlijkheid van zijn raad, is met een eed daartussen gekomen; opdat wij door twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is, dat God liege, een sterke vertroosting zouden hebben, wij namelijk, die de toevlucht genomen hebben om de voorgestelde hoop vast te houden. En aan de eed, die Hij Abraham onze vader gezworen heeft. Ziet gij, Zacharias beroept zich ook op de eed Gods, door welke het verbond vast is in eeuwigheid. Het verbond Gods met Abraham was het verbond van de genade, Galaten 3:8, en dat verbond bestond daarin, dat God Abraham met ede zwoer: In uw zaad zullen gezegend worden alle volken van de aarde. Genesis 17:7, 22:16-18. Dit zaad was Christus. Galaten 3:16. Om ons te geven, dat wij verlost zijnde van de hand van onze vijanden, Hem dienen zouden zonder vreze, in heiligheid en gerechtigheid al de dagen van ons levens. Het is de hoogste wens van de gelovige, om God ongehinderd te dienen. Daarom vermaant Paulus aan Timotheus, dat

er voorbeden zouden gedaan worden voor alle mensen, en ook voor koningen en allen, die in hoogheid zijn, opdat wij (zegt de Apostel) een gerust en stil leven leiden mogen in alle godzaligheid en eerbaarheid. 1 Timotheus 2:1,2. Zeker mocht Zacheria en mochten de eerste Christenen die heerlijke tijd niet of schaars beleven, maar mogen wij hem niet beleven? Kunnen wij God niet dienen zonder vreze, in heiligheid en gerechtigheid al de dagen van ons leven, als wij maar willen? Wij zijn verlost van oud Rome's zwaard en nieuw Rome's brandstapel. En aan wie hebben wij dat te danken? Aan Christus en zijn Evangelie; zonder de komst des Heeren was de macht van de Heidenwereld niet verbroken, maar heerste zij nog heden onbepaald over de gehele wereld. En gij kindeke! Aandoenlijke toespraak, nietwaar? Daar lag dit kindeke bewusteloos op de schoot van zijn moeder; doch wat het worden zou, was reeds zijn ouders bekend. Dat weten wij van onze kinderen niet; maar genoeg, wij weten dat de God van Israël onze God is, en dat, waar wij onze kinderen tot Hem brengen en ze Hem toeheiligen, Hij ze omhelst, de handen op hun hoofd legt en zegent. Gij zult een profeet des Allerhoogsten genaamd worden. Tot hiertoe had Zacheria gesproken van aller volken zegen, van de Messias; thans spreekt hij van diens voorloper. Zijn kind zou geen priester, maar wat meer is, een profeet, een gezant van de Allerhoogste zijn. Want gij zult voor het aangezicht des Heeren heen gaan, om zijn wegen te bereiden. Zijn profetische bediening zou niet bestaan als die van de oude profeten, in het voorspellen van de komst van de Messias, maar in het gaan vóór het aangezicht van de Messias en in het toebereiden van de weg, die de Messias zou bewandelen. Zacheria noemt de Messias Heere, en zo even heeft hij gezegd: Geloofd zij de Heere, de God Israël's. Zo is dan Christus, de Messias, de God Israël's. Om zijn volk kennis van de zaligheid te geven, in vergeving hunner zonden. De weg bereiding van Johannes zou bestaan in de kennisgeving aan het volk des Heeren, dat de zaligheid nu geopenbaard werd in de vergeving van de zonde door de Zaligmaker; met andere woorden: dat de bedeling van de wet van Mozes ophield en de bedeling van de genade in de Messias een aanvang nam. Wij die geloven, weten dat de zaligheid van de mens bestaat in de vergeving van zijn zonden, dat hierop alleen alles aankomt; doch dit weten niet alle mensen. De meesten willen door de wet, of liever door henzelf, of vanzelf zalig worden. De zonde weegt bij hen niet zwaar genoeg, om hen ter aarde te werpen voor God, en van Hem vergeving er voor te smeken. Daarom is er zonder kennis der zonde ook geen kennis van de zaligheid. Alleen onze zonde moeten ons tot Jezus brengen, die enkel gekomen is om onze zonden weg te nemen in zijn bloed, door er voor te lijden en te sterven. Indien wij denken niet zo onrein te zijn, dat wij door Jezus behoeven gewassen te worden, zo hebben wij geen deel aan Hem; maar indien wij onze schuld voor God zodanig gevoelen, dat de vergeving der zonden ons een schat is, waarvoor wij graag alle andere schatten weggeven, dan ontvangen wij die schat van Christus in hetzelfde ogenblik, waarin wij die biddend van Hem vragen. En hebben wij deze afgebeden vergeving ontvangen, dan kunnen wij niet nalaten de zonde te bestrijden, en heilig te wandelen zonder nochtans als heiligen, maar enkel als zondaars zalig te willen worden. Nee, ons zondaarschap moet tot verkrijging van de zaligheid, ons radicaal, ons volstrekt vereiste blijven. Voorzeker, om dat in één mens goed te verenigen, daartoe behoort almachtige genade. De bijbel is dan ook het enige boek in de wereld, dat ons leert de zaligheid te verkrijgen op geen andere grond dan dat wij zondaren zijn. Alle andere godsdiensten willen de mensen eerst tot heiligen maken, eer zij hun de zaligheid toekennen; zij zijn de valse godsdiensten. En wij behoeven daartoe niet naar de verre volken te gaan, want deze hebben nooit enig denkbeeld gehad van de vrije genade; nee, Christenvolken, die het geweten hebben, hebben het zelfs weer vergeten. Luther wilde ook eerst als een heilige behouden worden. Als een dolle heilige (zo noemt hij zichzelf zoals hij vroeger was, en zeker, nooit is de razernij erger dan in godsdienstige zaken) liep hij door Rome; doch God gaf hem te zien, dat hij alleen als een zondaar zalig worden moest, en worden kon, en toen liep hij niet meer rond als een dolle heilige, maar zat hij als een begenadigd zondaar stil, verstandig en eerbiedig aan de voeten van Jezus. Dat wij ons dan niet pogen te ontslaan van het gevoel van

ons zondaarschap. Sedert Adams val zijn wij onze eigen rechtvaardigheid kwijt, en de enige rechtvaardigheid, die nu verkrijgbaar is, is die van Christus. Geloven wij in Hem, zo bekleedt Hij ons met zijn rechtvaardigheid, en werkt die tevens in ons door de Heilige Geest; maar zolang wij op aarde zijn, moeten wij bij dit alles ons zondaarspak blijven dragen, en niet doen als die gevangenen, die hun gevangeniskleren verwisselen om niet herkend te worden en aldus te kunnen ontsnappen; nee, wij moeten er ons altijd in blijven tonen voor God, opdat wij er juist door Hem in herkend worden als de voorwerpen van zijn genade. In onze zondaarsnaam, en in die alleen ligt onze vrijheid van toegang tot Hem, die de goddelozen rechtvaardigt in Hem, die niet gekomen is voor rechtvaardigen. Door de innerlijke bewegingen van de barmhartigheid onzes Gods. Gij ziet het geloof heeft onophoudelijk en eigenlijk met niets anders te doen dan met de innerlijke bewegingen van Gods barmhartigheid; immers wie gelooft, die is in Christus, en in Christus is de toorn van God voorbij, is God enkel Vader. Jesaja 12:1, 1 Thessalonicenzen 5:9. Met welke ons bezocht heeft de Opgang uit de hoogte. Heerlijke en eigenaardige naam voor de straks geboren wordende Christus. De Spruit, maar uit de hemel, in plaats van uit de aarde. Om te verschijnen aan degenen, die gezeten zijn in duisternis en schaduw des doods. Deze Opgang uit de hoogte is niet minder dan de opgang van de zon der gerechtigheid over de nacht der zonde en des doods. Om onze voeten te richten op de weg des vredes. Die in de duisternis wandelt weet niet waar hij heen gaat; hij tast in de nacht, maar als dan ook de zon opgaat, dan trekt de duisternis op, verdwijnen de nevelen, zwichten de sterren en stroomt het licht uit op alle paden en wegen, zodat deze weer veilig kunnen bewandeld worden. De weg des vredes is de rechte weg, is de weg die ons brengt tot de eeuwige vrede. En het kindeke wies op. Lukas vat nu al het gebeurde met Johannes tot aan diens optrede onder Israël in korte woorden samen. Hij vermeldt alleen het onvermijdelijke. De Heilige Schrift houdt zich met geen persoonlijke belangen bezig, maar alleen met de grote zaak van de zondaren zaligheid. Deze strekking is reeds heersende in het Oude Testament en nog veel meer in het Nieuwe Testament. En werd gesterkt in de geest. Johannes ontving de Heilige Geest naar de mate van zijn lichamelijke ontwikkeling; al naar hij groter werd, ontwikkelde zich ook de kracht van de Geest, die in hem was. Wij maken ons een verkeerd denkbeeld van de Heilige Geest, wanneer wij menen dat zijn werkingen altijd in volheid moeten zijn; nee, zijn inwerkingen zijn geëvenredigd aan het doel, dat bereikt moet worden.

1:80 Het kind Jezus in de tempel, onder de leraren.
En zijn ouders reisden alle jaar naar Jeruzalem, op het feest van Pascha. Driemaal in het jaar, op het Paas-, Pinkster- en Loofhuttenfeest moesten alle mannen, hoofden van huisgezinnen, zich te Jeruzalem vergaderen voor het aangezicht des Heeren, Exodus 23:14,17, doch gehele huisgezinnen, met vrouw en kinderen gingen gewoonlijk alleen op Pasen, om het Pascha te houden. En toen Hij twaalf jaar oud geworden was. Liefelijk is ons deze tijdsbepaling. Ook Jaïrus' dochtertje was twaalfjaar, toen Hij haar opwekte uit de dood. Volgens Joods gebruik wordt men op die leeftijd een zoon van de Wet, dat is een kind, dat deel mag nemen aan al de diensten, welke de wet voorschrijft. En zij naar Jeruzalem opgegaan waren naar de gewoonte van de feestdag. Waarschijnlijk was. het kind Jezus reeds vroeger met hen meegegaan, doch ditmaal had er voor het eerst een bijzonderheid plaats. En de dagen aldaar voleindigd hadden, toen zij wederkeerden, Bleef het kind Jezus te Jeruzalem. Gij ziet het kindeke Jezus is nu in de Schrift het kind Jezus geworden; het kind, niet het knaapje, of de knaap, zoals velen zich veroorloven Jezus op deze leeftijd te noemen. Het is een onvoegzame uitdrukking voor de mens geworden Zoon van God. De Schrift vermenselijkt nooit het goddelijke, zoals de ongelovigen en onkundigen doen, maar zij verenigt het goddelijke en het menselijke zonder het ooit te vermengen. Zij gebruikt geen menselijke benaming van Jezus, die zijn waarachtige Godheid, en geen goddelijke benaming, die zijn waarachtige mensheid te kort doet. De zich ook in dit opzicht, gelijk in alle opzichten, gelijkblijvende fijnheid en juistheid van de Schrift is enig, onvergelijkbaar en onnavolgbaar; het is dan ook één van de vele onweersprekelijke kenmerken van haar goddelijken oorsprong. En Jozef en zijn moeder wisten het niet. Dit bewijst, dat zij het kind Jezus niet in hun onmiddellijke nabijheid gehouden hadden. Ons komt dit vreemd voor, want zouden wij ons kind in een vreemde stad onder zoveel duizenden vreemdelingen, aan zichzelf overlaten, en het niet veeleer onder ons eigen opzicht houden? Doch de wijsheid van het kind, waardoor het zich in alle opzichten voorzichtig, verstandig en kinderlijk zelfstandig gedroeg, was zeker de reden, waarom Jozef en Maria meenden het kind aan zichzelf te kunnen overlaten. In elk geval was het verzuim enkel aan hun zijde; zij hadden zonder het kind niet moeten terugkeren. Maar menende, dat Hij in het gezelschap op de weg was, gingen zij een dagreis, en zochten Hem onder de magen en onder de bekenden. En als zij Hem niet vonden, keerden zij wederom naar Jeruzalem, Hem zoekende. Waarschijnlijk was dit vroeger meermalen het geval geweest, dat Jezus met de oudere kinderen van bloedverwanten of vrienden was meegegaan, zodat zij meenden zeker te zijn, dat dit nu weer het geval zou zijn, en dus van Jeruzalem zonder het kind te kunnen vertrekken. En het geschiedde na drie dagen. Niet na drie dagen zoeken, maar na drie dagen het kind gemist te hebben. Zij waren één dagreis van Jeruzalem, toen moesten zij terugkeren, en op de derde dag vonden zij Jezus. In dit voorval ligt reeds een profetie van de tijd tussen zijn dood en zijn opstanding, van de kleine tijd, dat de zijnen Hem niet zouden zien. Dat zij Hem vonden in de tempel. Dit is de tweede maal, dat de Heer in de Schrift tot zijn tempel komt, en daarmee de heerlijkheid van het tweede huis groter maakt dan het eerste. Liefelijke verdeling! Hij kwam er als bewusteloos kindje, als twaalfjarig kind, ten laatste zal Hij er komen als man, eerst met de wan in de hand om zijn dorsvloer te doorzuiveren, en dan met de roede zijns monds, waarmee Hij de goddelozen doodt, en hun huis stelt tot verwoesting. Zittende in het midden van de leraren, hen horende en hen ondervragende. Gij ziet, Jezus gaat niet verder dan een kind van twaalf jaren voegt; zoiets kan dan ook slechts op zulk een leeftijd plaats vinden, want ouder is men geen kind meer, en jonger is men nog te veel kind. Jezus zit hier niet neer lerende, onderwijzende, dit voegt de man alleen, en dat zal Hij later als man doen, maar Hij luistert naar de leraren en vraagt hen over de dingen, die de Schrift aangaan. Hoe graag zouden wij meer van deze redewisseling weten, doch al wat ons aangaande de dingen Gods in de tijd onthouden wordt, is voor de eeuwigheid bewaard. En allen, die Hem hoorden, ontzetten zich over zijn verstand en antwoorden. Dus ook aan Jezus werden vragen gedaan, en de antwoorden, die Hij gaf, brachten allen, die hoorden, in verbazing

over het verstand, dat daarin zich openbaarde. Straks zullen wij één van zijn antwoorden horen, en ook wij zullen ontzet zijn over zijn verstand niet alleen, maar over de heerlijkheid van zijn persoonlijkheid. Reeds hier was Christus de goddelijke wijsheid in persoon, maar niet als wijze of wijsgeer, nee, in de evenredigheid van het kind. Hij was goddelijk groot en tegelijk niet meer dan een kind. Hij hield zich binnen de grenzen van de twaalfjarige leeftijd, en zijn antwoorden waren evenals zijn vragen kinderlijk natuurlijk en eenvoudig, zonder de allerminste gemaaktheid of gezochtheid. Reeds de natuur geeft ons niet zelden buitengewone dingen in sommige kinderen te zien. Niet zelden zien wij buitengewoon schrandere knapen de moeilijkste wiskundige voorstellen op lichte wijze oplossen, en dan weer spelen gaan met de andere knapen alsof er niets gebeurd ware. Doch in Jezus lag de bron van de bovenmenselijke, eeuwige wijsheid, waarvan thans slechts enkele druppels uitvloeiden; doch als Hij man zal geworden zijn, dan zal Hij spreken meer dan drie jaren lang, en stromen van goddelijke woorden en daden zullen van Hem zich uitstorten over alle geslachten van de aarde, en de woorden, die er over gesproken, en de boeken, die er over zullen geschreven worden, zullen de ganse wereld vervullen. Nochtans is ons door de Voorzienigheid Gods een enkel woord uit deze kinderlijke leeftijd des Heeren bewaard gebleven, dat ons een denkbeeld van al de overige woorden geeft. En zij Hem ziende, werden verslagen. Waarom niet verblijd? Omdat zij vreesden voor de omgeving, waarin zij Hem vonden. Zij waren bezorgd of Jezus ook wellicht het geheim van zijn geboorte aan de Schriftgeleerden ontdekt kon hebben, en hun gevoel zei hen, wat zich later ook verwezenlijkte, dat van de Schriftgeleerden van het volk niet het goede, maar het kwade voor Jezus te wachten was. En zijn moeder zei tot hem: kind! Waarom hebt gij ons zo gedaan? Zie uw vader en ik hebben u met angst gezocht. Met andere woorden: Waarom zijt gij niet bij ons of onze familie en vrienden gebleven, zodat gij gelijktijdig met ons kon wederkeren. Nu hebt gij ons, niet wetende waar u te zoeken, in grote angst gebracht. En Hij zei tot hen: wat is het, dat gij mij gezocht hebt? Wist gij niet, dat Ik moet zijn in de dingen mijns Vaders? De Heer drukt op het woord zoeken. Hij wilde zeggen: Gij had mij niet behoeven te zoeken, gij had kunnen weten, dat Ik nergens anders kon zijn, dan in de aangelegenheden mijns Vaders, in zijn huis en in zijn werk. Ziet daar dan het eerste woord, dat wij horen van die lippen, waarin genade was uitgestort. De Heer heeft gesproken, en reeds bij dit zijn eerste woord herinneren wij wat wij vroeger zeiden, dat Jezus tegelijk waarachtig God en waarachtig mens zijnde, zich als zodanig in al zijn woorden, daden en lijden, tot in de fijnste delen en graveerselen en tot in de minste bijzonderheden openbaart, op een wijze onnavolgbaar voor enig mens, hoe wijs en geleerd ook, alleen mogelijk door de Heilige Geest. De dingen Gods waren het element, waarin Jezus leefde. Hij drukte later hetzelfde denkbeeld uit, door te zeggen: Mijn spijze is, dat Ik doe de wil van Degene, die Mij gezonden heeft, en zijn werk volbrenge. Het Was een goddelijk woord. De Heer stelde zich er mede in een enige betrekking tot de Allerhoogste. Hij zegt dat God zijn eigen Vader is, en spreekt hiermee uit de volle bewustheid van zijn goddelijk Zoonschap. Trouwens dit kon niet anders; zodra wij tot zelfbewustheid komen, kennen wij onszelf noodzakelijk niet als engelen maar als mensen, want wij zijn uit de mens ontvangen en geboren. Evenzo toen Jezus tot zelfbewustheid kwam, gevoelde en kende Hij zichzelf noodzakelijk naar het vlees als mens, want Hij was uit Maria geboren; maar evenzeer kende Hij zichzelf naar de Geest als God boven allen te prijzen in eeuwigheid, want Hij was ontvangen uit de Heilige Geest. De Heilige Geest was zijn levensbeginsel, daarom was zijn levenselement alleen het goddelijke. Het menselijke bepaalde bij Hem alleen de wijze, waarop het goddelijke in Hem zich openbaarde. Hij openbaarde het waarachtig goddelijke op waarachtig menselijke wijze. Daarom was ook ditzelfde eerste woord van Jezus een goddelijk en een menselijk woord, en tegelijk het woord van een kind. Hij zei niet: "God is mijn Vader, en zo moet Ik in mijns Vaders huis zijn;" nee, Hij spreekt enkel van God onder de benaming van Vader, zoals het eigen kind van een koning niet spreekt van de koning, maar van zijn vader; en Hij geeft dit zijn zoonschap te kennen niet aan de leraren, . maar aan Maria, als een verborgen terechtwijzing

voor haar, die zo even Jozef als zijn vader had genoemd. Hij wijst haar dus, door te zeggen: wist gij niet, zijt gij het niet indachtig gebleven, dat Ik Gods Zoon ben en dus zijn moet in de dingen mijns Vaders? terug tot de allereerste openbaring aangaande Hem aan haar geschied. Wij wijzen dus al die beweringen af, die het kind Jezus voorstellen: als van buitenaf, door het verhaal van Maria en door het lezen van de Schrift eerst tot de gedachte en later tot de overtuiging gebracht, dat Hijzelf de beloofde Messias was. Immers wij horen hier juist het tegendeel, namelijk: dat Maria niet wist, dat Jezus nu reeds de Zoon Gods was; en wij zullen later horen dat de Schriftgeleerden (die hun kwekelingen toch wel kenden) zelf getuigden, dat Jezus de Schriften niet geleerd had. Maria had zeker niet opgehouden aan de bovennatuurlijke ontvangenis van dit kind te denken, maar daarom kon zij zich nog niet de wijze voorstellen, hoe deze Heilige, die uit haar geboren was, zich als de Zoon van God zou openbaren. Deze openbaring van het kind Jezus als de Zoon van God begon thans, in dit zelfde ogenblik, nu Hij voor de eerste maal, uit eigen beweging als een zoon van de wet in de tempel was opgegaan en deel genomen had aan de openbare dienst van de wet. Zeker las Jezus de Heilige Schrift, maar zij was Hem een geopend boek, gelijk ook de natuur Hem was, en Hij verstond al wat Hij las, want Hij las erin met heilige ogen en met een heilig hart. Hij hoorde de stem des Heilige Geestes uit de Schrift, en zag in de natuur de hand van zijn Vader volkomen duidelijk. Hij verlustigde zich in beide; maar zijn openbaring was een openbaring van zichzelf, een uitstorting naar buiten van hetgeen in Hem was. Hij openbaarde zijn heerlijkheid op de bruiloft te Kana, en Hij openbaarde die in al zijn woorden en in al zijn werken, van het begin tot het einde toe; en in zichzelf openbaarde Hij de Vader, die in Hem was, en in wie Hij was, en die in en door Hem sprak en de werken deed; en dat alles geschiedde in en door de Heiligen Geest, die op Hem was en in Hem was. Het is hier gelijk overal en altijd: de drievuldige heerlijkheid van de enige waarachtige God. Daarom is het geloofsartikel: Ontvangen uit de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria, de dubbele lijn, welke door alles wat Christus spreekt, deed en leed, heengaat. Overal en in alles zien wij in Christus het bovennatuurlijke vervat in het natuurlijke, het goddelijke en het menselijke onafscheidelijk gepaard. Christus is niet alleen God en niet alleen mens, Hij is beide even wezenlijk en waarachtig: Hij is de Godmens, en als zodanig heeft Hij van de Vader een naam ontvangen, die boven allen naam is, opdat in zijn naam zich buige alle knie van degenen, die in de hemel, op de aarde en onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus is de Heer tot heerlijkheid Gods des Vaders. En zij verstonden het woord niet, dat Hij tot hen sprak. Zij begrepen niet wat Hij er mee bedoelde. Zo overtrof dan het verstand van het kind Jezus, reeds in zijn allereerste woord, dat hij ten aanhore van allen tot haar sprak, de bevatting van Maria en van Jozef. Kan er duidelijker bewijs zijn van zijn godmenselijke wijsheid, ofschoon in de evenredigheid van de kinderlijke leeftijd? En Hij ging met hen af. Hij bleef niet in de tempel. Hoe liefelijk, natuurlijk, waar! Johannes was misschien op die leeftijd uit het ouderlijk huis gegaan naar de woestijn, en toen daar in gemeenschapsoefening met God gebleven. Jezus ging naar de tempel als naar zijns Vaders huis, doch Hij bleef er niet. Zijn tijd was nog niet daar. Nog achttien jaren moest Hij wachten, dan zou de Vader zelf Hem roepen tot zijn werk. En kwam te Nazareth. Een drietal dagen was de Heer, de Messias, in het midden van zijn volk geweest, onbekend, verborgen onder de gestaltenis van een twaalfjarig kind; nu trad Hij weer terug in het verborgen leven, en waarschijnlijk zal Hij wel weer een en andermaal met Jozef en Maria naar Jeruzalem zijn opgegaan, doch Hij openbaarde zich niet. Hij verborg zijn Godheid in zijn mensheid. En was hun onderdanig. Niet, dat Hij door zijn vertoeven te Jeruzalem aan deze onderdanigheid zich onttrokken had, zoals de ongelovigen lasterlijk beweren, nee, want alle mensen moeten Gode meer gehoorzamen dan de mensen; en zou de Zoon van God Gode niet gehoorzamer zijn dan zijn aardse vader of moeder? De Zoon van God was Zoon van de Wet geworden, en daar Hij alles werd niet in naam en schijn, maar in de hoogste wezenlijkheid van de zaak, zo moest Hij tonen het te zijn en als een waar Leviet mocht Hij niet vragen naar vader of moeder, maar naar

de eer en de dienst van God alleen. Deuteronomium 33:9. En zo toonde dan reeds het kind Jezus voor de eerste maal aan beide, aan Jozef en Maria, wat Hij later op mannelijke leeftijd, meermalen aan Maria alléén zou tonen, dat Hij als Zoon van God en in de dingen van God zijn Vader, geen vader of moeder, geen aardse betrekking, hoe ook genaamd, kende. En zijn moeder bewaarde al deze dingen in haar hart. Zij verstond ze niet, en toch bewaarde zij ze allen. Dat doet het geloof. Het ongeloof verwerpt wat het niet verstaat, evenals het kind, dat de amandel, die het niet kan openen, wegwerpt. O er is nog zo veel, dat wij niet verstaan van Gods Woord en ook van Gods weg met ons en met anderen; maar zo wij geloven dat Gods hand in al deze wondere leidingen verborgen is, dan zullen wij deze leidingen in gedachtenis houden, en wij zullen ze na deze verstaan, gelijk Maria ook alles aangaande Jezus altijd beter leerde verstaan, totdat zij het geheel verstond. En Jezus nam toe in wijsheid. Hoe verstandig het twaalfjarig kind Jezus was, zijn wijsheid was echter voor toeneming vatbaar. Het voegt niet dat een volwassen wijsheid in een onvolwassen mens woont. God doet zulke wonderen niet; Hij volgt de wetten van de ontwikkeling, door Hem in de natuur gelegd. Alleen de mensen laten het kind Jezus in zijn kindsheid ook wonderen doen, zoals de apocriefe evangeliën ons aanwijzen. De Schrift, de alleen waarheid sprekende Schrift kent geen wonderen van Christus, dan als man, na zijn doop. En in grootte. O vergeten wij toch nooit de grote goddelijke heerlijkheid, dat de tweede Adam niet als de eerste Adam volwassen uit de hand Gods kwam, maar als kindje, gelijk onze kinderen geboren werd, en opgroeiden als onze kinderen door al de jaarkringen heen, tot de volwassenheid en de volle mannelijke leeftijd toe. Hij heeft hiermee ieder opklimmend levensjaar geheiligd, want gij gevoelt dat Hij de Zoon van God, die zelfs als dode de verderfelijkheid niet zou zien, onmogelijk onze afnemende levensjaren kon doorlopen. Deze behoren niet tot onze natuur, maar tot de zonde van onze natuur In Christus was gene zonde, dus kon zijn lichaam niet allengs afnemen tot de dood toe. Alleen kon Hij zijn volmaakt menselijk, lichamelijk leven overgeven om gedood te worden, en Hij gaf het over. Doch hoe liefelijk is het, dat aan ieder kind zodra het tot zelfbewustheid gekomen is, kan gezegd worden: "zo oud als gij nu zijt, was eenmaal de Heere Jezus, de Zoon van God, de Heer van de heerlijkheid ook, en Hij heeft ook uw levensjaar geheiligd, door daarin enkel de wil van zijn Vader in volkomen gehoorzaamheid aan zijn ouders te volbrengen; wilt gij niet hetzelfde doen? Hij heiligde zich voor u, opdat gij geheiligd zou zijn in Hem. En in genade bij God en de mensen. Hij was een beminnelijk kind, dat door ieder bemind werd. Kon het anders? Waren allen, die Hem als kind in de tempel hoorden vragen en antwoorden, buiten zichzelf van verwondering over de wijsheid van dat kind, later gaven zijn stadgenoten, toen Hij in hun synagoge voor de eerste maal in het openbaar het woord nam, en de Schrift uitlegde, Hem de getuigenis van de aangenaamheid, waarmede Hij sprak, en de dienaars der overpriesters bevestigden dit door te zeggen: Nooit heeft een mens alzo gesproken, gelijk deze mens! Al het volk hoorde Hem dan ook graag. En wij kunnen ons voorstellen hoe zinrijk en heerlijk, hoe goddelijk en natuurlijk, hoe eenvoudig en klaar, hoe liefelijk en zielverheffend Jezus zal gesproken hebben. Als kind was Jezus ongetwijfeld een heilig blijmoedig kind, dat zelf geen zonde kende, en de zonden in andere kinderen met zachtmoedigheid droeg; immers zien wij Hem op latere leeftijd met tollenaren en zondaren verkeren, zonder hen te bestraffen, en enkel hen lerende. Alleen de volslagen bozen en huichelaars bestrafte Hij. Doch boven alles was de genade, de gunst, het welbehagen Gods in altijd toenemende mate over Hem, door Hem bij zijn innerlijke heiligheid te bewaren, en al die krachten in Hem te ontwikkelen, die in Hem waren. Zo groeide de spruit uit Juda's stam in de aardse hof onder het oog van God zijn Vader, totdat Hij een boom, totdat Hij de boom des levens werd. Wel gelukzalig een iegelijk, die van deze levensboom de vruchten plukt en eet, hij zal niet sterven, maar hij zal in eeuwigheid leven. En Johannes was in de woestijnen tot de dag van zijn vertoning aan Israël. Welk een verschil tussen de voorloper des Heeren en de Heer! Ten opzichte van de Heer was geen verandering van plaats of opzettelijke voorbereiding nodig of voegzaam; maar de Nazireër Johannes moest naar zijn uitwendig wettisch Nazireërschap

voorbereid worden tot zijn profetische bediening op een wijze, die voor geheel Israël een goddelijke wijding tot zijn ambt was. Als zoon van een priester behoorde Johannes tot de tempel, doch hij mocht daarin niet blijven. Als een afgezonderde des Heeren werd hij afgezonderd van tempel en tempeldienst, en uitgeleid naar de woestijnen, om van daar op te treden onder Israël als heraut van de Messias. De bedeling van de Messias, de Nieuw-Testamentische bedeling bracht de aanbieding des heils in het openbaar en aan allen mee. De tempel behoort tot de Wet. De heraut van de Christus mocht niet uitgaan uit de tempel in hoedanigheid van priester, hij ontving een bijzondere zending van God, als profeet. Daarom moeten ook wij niet menen, dat wij juist aan deze of die heilige plaats moeten zijn, om God te dienen; nee, ook in de woestijn kan God ons arbeid geven. Het is juist de heerlijkheid van het Nieuwe Testament, dat iedere plek van de aarde gewijd is tot heiligen grond, waarop het geloof kan neerknielen, om God te aanbidden in geest en in waarheid: als de Vader, in de Zoon, door de Heilige Geest.

2:1 Het kindeke in de kribbe.
En het geschiedde in diezelve dagen. Aldus vervolgt Lukas het verhaal, en wij verheerlijken God, dat wij juist door de vier Evangeliën zulk een rijke volheid van bijzonderheden aangaande de Heer hebben. Gesteld eens, dat wij slechts één van de vier Evangeliën hadden, hoeveel zou ons ontbreken; doch nu baden wij ons niet in een stroom, maar in een zee van goddelijke getuigenissen, de een nog schoner en heerlijker dan de andere; dat heeft Gods voorzienende liefde voor ons gedaan. Dat er een gebod uitging van de keizer Augustus, dat de gehele wereld zou beschreven worden. Ten tijde van de Romeinse keizer Augustus was het vrede over de gehele wereld, de oorlogstempel van Janus was gesloten, voor een korte tijd, zeker; doch het was iets zeldzaams in die tijden van bloedige en onophoudelijke oorlogen, slechts een korte poos zich in een algemene vrede te verheugen. Augustus was onder de Romeinse keizers een goed keizer, en dacht, zoals men in tijd van vrede alleen denken kan, aan de ordening van het beheer over zijn uitgestrekte gewesten en wingewesten. Wij zouden zeggen: hij wilde de statistiek van zijn rijk in orde brengen. Nu had Judéa wel een eigen koning, Herodes, doch in afhankelijkheid van Rome; zich niet tegen de Romeinse kolos te verzetten, was het enige middel in die tijd, om er niet door verpletterd te worden. De beschrijving ging dus ook over Judéa. Deze eerste beschrijving geschiedde als Cyrenius over Syrië stadhouder was. Deze nadere tijdsbepaling heeft de uitleggers veel moeite gekost, omdat men haar wilde doen overeenstemmen met de opgave van de ongewijde geschiedenis. Het is een voor ons en voor de geboorte des Heeren onbelangrijke historische bijzonderheid, die wellicht op een manuscript als een kanttekening voorkwam, en door een afschrijver in de tekst is opgenomen. Zij zou dus een van die splinters zijn, waarvan wij vroeger spraken, die ook in het lichaam van de Schrift kunnen komen, maar er niet in kunnen blijven zonder door een bevoegde kritiek als vreemd bestanddeel te worden aangewezen. Is men echter tegen zulk een uitspraak, welnu dan wachte men op een andere voldoende oplossing. En zij gingen allen om beschreven te worden, een ieder naar zijn eigen stad. De beschrijving van het Joodse volk moest geslachtsgewijze geschieden, want het was geslachtsgewijze ingericht, en door het bijhouden van de geslachtsregisters in die ordening gebleven. Nu had ieder geslacht zijn eigen stamhuis, en ieder stamhuis zijn eigen gewest en stad of stadje, waartoe het eigenlijk behoorde, en waar de geslachtsregisters bewaard werden. En Jozef ging ook op van Galiléa, uit de stad Nazareth. Dat Jozef, ofschoon uit de huize David's, in het vergeten Nazareth woonde, moet ons niet bevreemden. In Bethlehem te blijven wonen, ware voor de overgeblevenen van de enige wettige dynastie van het lands, zoveel als zich over te geven tot uitroeiing aan de eerste de beste geweldenaar, die zich van de troon wilde verzekeren. Gij ziet dit duidelijk in Herodes kindermoord. Naar Judéa, het land van de stam Juda, uit welke stam de Heer gesproten is. Judéa was dus, krachtens des Heeren afstamming naar zijn vlees, zijn afzonderlijk domein, zijn groot-hertogdom, het schoonste juweel van zijn kroon. Tot de stad David's, die Bethlehem genaamd wordt (omdat hij uit het huis en geslacht van David was). Bethlehem was het koninklijk erfgoed van David's huis; het was de stad David's, en daarmee Jezus' stad. Hij kwam dus gelijk tot zijn eigen volk, zo ook tot zijn eigen stad en huis. Jozef kwam als het hoofd van zijn huis. Om beschreven te worden met Maria, zijn ondertrouwde vrouw, welke bevrucht was. Niet alleen moest Jozef als hoofd van zijn stamhuis naar Bethlehem gaan, maar ook Maria, om de rechten van haar spruit te verzekeren. Op haar eerstgeborene gingen al de rechten over van haar huis; dit moest uit de openbare registers kunnen blijken. Christus was door zijn geboorte de wettige Koning van de Joden, én de Koning van de Joden bij uitnemendheid, de Messias, David's Zoon en David's Heer. En het geschiedde, als zij daar waren, dat de dagen vervuld werden, dat zij baren zou. De afstand van Nazareth tot Bethlehem (ongeveer zes en dertig uren gaans) was niet zo groot, dat hiertoe meer dan enige dagen vereist werden. Waarschijnlijk dachten zij dus te Nazareth terug te zijn, alvorens de tijd vervuld was, dat Maria baren zou; doch de verrassingen voor Gods kinderen zullen velen zijn, ofschoon zij in een

gedaante van teleurstelling en vermeerdering van moeilijkheden tot hen komen. De erfgenaam van David's troon zou in zijn voorvaderlijke erfenis geboren worden. Ook de plaats zijner geboorte moest de wettigheid van zijn rechten bewijzen. Zo nauwkeurig zorgt God ook voor de uiterlijke dingen Van zijn Koningrijk, dat ook deze in volkomen orde zijn. En zij baarde haar eerstgeboren Zoon. In dit woord ligt een nieuwe schepping, een schepping, die eeuwig nieuw blijft, met een nieuwe mensheid in haar, die zonder zonde is, en niet zondigen kan. Het is de grootst denkbare gebeurtenis, welke in de tijd is geschied, en waarin de eeuwigheid zich samendrong, om zich van daar weer uit te breiden, en hemel en aarde en alle eeuwen te omvatten. Wij hebben geen woorden voor zo'n grote zaak. Wij kunnen hier enkel luisteren naar het lied van de engelen, en in aanbiddende verrukking na stamelen wat zij hebben gezongen. En wond Hem in doeken, en legde Hem neer. Die heerlijke geboorte, hoe eenvoudig wordt zij verhaald! Nee, niemand heeft ooit zo geschreven als de schrijvers van de Schrift geschreven hebben. De Schrift verhaalt de meest heerlijke gebeurtenissen als waren zij de meest dagelijkse; doch daarom zijn ze niet de meest dagelijkse, zoals het ongeloof, dat over alles de adem des doods laat gaan, ze wil voorstellen. Nee, de Schrift geeft, evenals de natuur, haar diamanten in de bolster en haar paarlen in de schelp, maar wij moeten ze daaruit te voorschijn doen komen, en in de hoogst mogelijke luister en schoonheid doen prijken, God tot verheerlijking en mensen tot vreugde. In de kribbe, omdat voor hen lieden geen plaats was in de herberg. Treffende bijzonderheid, nietwaar? wie zou het ooit ingevallen zijn om voor de Messias zulk een wiegje uit te denken? Zulke dingen doet God alleen. Zijn Zoon kwam tot het zijne en de zijnen namen Hem niet aan; dit moest reeds nu beginnen waarheid te worden. De wereld had geen plaats voor Hem, die gekomen was om de gehele wereld in bezit te nemen, door haar te verzoenen in zijn bloed. Zij had voor Hem geen plaats, zelfs niet in de herberg te Bethlehem, geen plaats om de Zoon van David en de erfgenaam van zijn kroon te ontvangen. Nee, de wettige afstammeling van zoveel koningen had bij zijn geboorte niet alleen geen paleis, maar ook geen huis, alleen een veestal om erin te vertoeven. Doch Hij kwam ook niet om gediend te worden, maar om te dienen, en gij gevoelt het, waar de Heer van de heerlijkheid geboren wordt, zou aardse grootheid niet op haar plaats geweest zijn. Geen waskaars ontstoken bij de zon! Zo wordt ervan het kindeke Jezus, toen het geboren was, niet gezegd, wat ervan Mozes gezegd werd, dat het schoon was. Is het daarom niet schoon geweest? Ongetwijfeld, maar niet buitengewoon, niet schitterend schoon. Niets uitwendigs moest Hem onderscheiden, in wie al de goddelijke heerlijkheid lichamelijk verborgen lag. Niet met een krans van gloriestralen is het kindeke Jezus in de kribbe omringd, zoals de roomse schilders het voorstellen, maar met een krans van profetische getuigenissen, die zich allen verenigen in de lofzang: Een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij is op zijn schouder, en men noemt zijn naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst. Aan de grootheid van deze heerschappij zal geen einde zijn op de troon van David, en in zijn koningrijk, om dat te bevestigen en dat te sterken met gericht en met gerechtigheid van nu aan tot in eeuwigheid toe. Hij zelf was dus het licht in deze nacht, de rijkdom in deze armoede. O welk een heerlijkheid moet het geweest zijn, Jezus te zien als kindeke in de kribbe, en daarna als kind, jongeling en man! Ongetwijfeld zal ons in de hemel een terugblik gegeven worden op de kindsheid van Jezus, zoals wij nu op onze Kersfeesten, en zo dikwijls wij dit gedeelte van de Bijbel lezen, Hem ons vertegenwoordigen als pasgeboren kindje. Het is ook een van de liefste en aantrekkelijkste beschouwingen: de grootste grootheid in de kleinste kleinheid te zien. En welk een hartinnemende gedachte is het niet, dat de gekroonde met zoveel koninklijke hoeden dezelfde is, die wij hier in de kribbe zien liggen, en dat het kind, dat wij hier bewusteloos in doeken zien gewonden, dezelfde is, die gezeten is aan de rechterhand van de Vaders, en dezelfde, die in heerlijkheid wederkomen zal op de wolken des hemels, om te oordelen de levenden en de doden, dezelfde die gisteren en heden en in alle eeuwigheid dezelfde is!

2:8 De engel des Heeren en de herders.
En er waren herders in diezelfde landstreek, zich houdende in het veld, en hielden de nachtwacht over hun kudde. Uit de vermelding, dat zij de nachtwacht over hun kudde hielden, zien wij dat de geboorte des Heeren des nachts plaats had. Dat de herders zelf in het veld de nachtwacht hielden, bewijst dat het geringe lieden waren. Dat het daarbij godvruchtige lieden waren, is zeker; want God verschijnt nooit aan ongelovigen, dan om zijn oordelen aan te kondigen, of hen te bekeren zoals Hij Saulus deed. Waarschijnlijk waren het ook oude lieden; want wij zien het kindeke Jezus en ook het kindeke Johannes door bijna geen andere dan oude lieden omgeven. Het verborgen leven van deze beide kindertjes bracht mee, dat de onmiddellijke getuigen van beider geboorte, uitgenomen Maria en Jozef, tot de niet meer lang levenden behoorden. Met jeugdige lieden was er groot gevaar, dat beide kinderen niet voor de wereld verborgen bleven tot de tijd van hun optreden onder Israël. En nu vragen wij, die altijd belang stellen in de bijzaken: hoe lang leefden nog wel Zacharias en Elizabeth, Simeon en Anna, en wanneer stierf Jozef? Doch de Schrift bevredigt nooit onze nieuwsgierigheid, maar altijd onze begeerte naar de kennis der zaligheid, welke de hoofdzaak boven alle bijzaken is. Wij zien echter dat God van het begin af in en met zijn Zoon de vaste regel volgt: eerst de armen, de geringen, de eenvoudigen naar de wereld, maar die God vrezen. Worden dan de rijken en wijzen uitgesloten? Nee, maar deze komen later: de aanzienlijke mannen uit het oosten, de wijzen met hun schatten en geschenken. Christus had ook altijd een heilige voorliefde voor de armen en voor de kinderen. Dit toonde Hij later. God verheerlijkt zich nooit aan het uiterlijk grote en heerlijke, dan om het te vernederen, maar aan het kleine, dat Hem dient, geeft Hij zijn genade. De Bethlehemse herders hielden de nachtwacht over hun kudde. Ziet daar als met een enkel woord geheel de jeugd van David vernieuwd. Ook deze hield daar de nachtwacht over de kudde van zijn vader, terwijl zijn broeders ten strijde optogen met Saul en hij niet mee mocht; maar God gaf hem bij de wacht een andere strijd te strijden, een strijd met leeuw en beer, tot een voorproef en moedgeving voor zijn overwinning van de Goliath der Filistijnen. Wij herinnerden het u reeds, dat dit de opvoeding Gods was van Israël's grootste mannen, dat zij het herdersambt vele jaren moesten uitoefenen, alvorens zijn heilige oorlogen te voeren. Doch thans was er geen sprake van oorlog; nee, de betere David was geboren, de Vredevorst, die niet tegen mensen zou strijden, maar tegen de machten der hel, om voor mensen de eeuwige vrede aan te brengen; daarom zouden deze Bethlehemse herders in deze zalige nacht enkel van vrede en vreugde horen spreken. En ziet een engel des Heeren stond bij hen. Niet boven hen, zoals sommigen het afbeelden, maar bij hen. Hoe plotseling en onverwacht daalt de hemel ook hier op aarde! Sedert vierhonderd jaren had men van niets dergelijks gehoord. De tijd der wonderen was voorbij, en zeker zullen ook toen velen niet geloofd hebben, dat er ooit wonderen geschied waren. En nu breekt God ook voor zijn volk eensklaps het eeuwen-lange stilzwijgen af; want tot nu toe was de engel des Heeren enkel verschenen aan de naaste betrekkingen van Johannes en van de Heeren, maar thans verschijnt hij voor de eerste maal ook aan Israël, vertegenwoordigd door deze weinige arme herders. Gij ziet, hoe God het kleine groot weet te maken, en het grote klein; want niet aan de priesters te Jeruzalem, maar aan de herders van Bethlehem maakte Hij de geboorte van zijn Zoon het allereerst bekend. En de heerlijkheid des Heeren om scheen hen. De schechina, die heerlijkheid, die het teken is van de onmiddellijke tegenwoordigheid Gods, die Jesaja in de tempel en de discipelen op de Thabor zagen; die Stefanus zag in het ogenblik van zijn dood en Paulus in het ogenblik van zijn bekering; een glans ver boven de glans van de zon en die van duizend zonnen, en toch, althans hier niet verblindend, maar hen omringend en hen mee verheerlijkend. Welk een heerlijke aanschouwing zal dit geweest zijn, en dàt in het midden van de nacht! En zij vreesden met grote vreze. Als God tot de mens komt, denkt deze altijd dat God komt om hem te verderven, want hij gevoelt zich zondaar; maar God komt tot de gelovigen mens nooit dan om hem te zegenen. Doch

het is, zoals Luther zei: "zij die vrezen moesten, vrezen niet, en zij die niet moesten vrezen, vrezen." De ongelovigen vrezen niet; zij zien de verschrikkingen van de eeuwigheid onverschrokken tegemoet; met de vrees voor God hebben zij alle andere vrees buiten geworpen. Ach, zij moeten vrezen, want hoe lang duurt hun onverschrokkenheid? Totdat de koning der verschrikking komt. Want voor deze gaan zelfs bij Belzazar de banden van zijn lendenen los, knikken zijn knieën tegen elkaar en verschrikken hem zijn eigen gedachten. Maar de gelovigen vrezen altijd. De Schrift zegt wel: Welgelukzalig is de mens, die gedurig vreest. Spreuken 28:14, maar zij bedoelt de mens, die gedurig vreest te zondigen, want zij laat er onmiddellijk op volgen: maar die zijn hart verhardt, zal in het kwaad vallen. De vreze Gods is geheel iets anders dan de vrees voor God. Het is hetzelfde woord, maar het heeft een dubbele zin, en daarom zeggen wij: wie God vreest heeft voor niets anders te vrezen, en zeggen de gelovigen in de Schrift: God is ons een toevlucht: Hij is ons krachtiglijk bevonden een hulp in benauwdheid; daarom zullen wij niet vrezen, al veranderde de aarde haar plaats en al werden de bergen verzet in het hart van de zeeën. Psalm 46:2,3. En de engel zei tot hen: vreest niet! De engel zag de schrik, die hen overviel, en nam die terstond weg door het woord: vreest niet! O wat is liefelijker dan dit woord van 's Heeren wege te horen, wanneer wij in vreze zijn. Als wij ons tot een gevaarlijke arbeid, of op een gevaarlijke reis moeten begeven, waar wij tegen opzien, of als een dierbaar leven in gevaar is, ja als wijzelf aan onze eigen dood denken of voor zijn poort zijn neergelegd, en daarbij zien op onze zonden, mochten wij dan uit Gods Woord, bovenal dit woord gelovig horen: Vreest niet! Want ziet, ik verkondig u grote blijdschap. God had op aarde veel blijdschap gegeven. Wat al blijdschap in het huis van Abraham door Isaak, van Isaak door Jacob, van Jacob door Jozef; doch al deze blijdschap was klein bij die, welke de engel des Heeren thans had te verkondigen: de geboorte van de van het paradijs af beloofde Verlosser van zonde en dood, de Jahweh en tegelijk het zaad van de vrouw. Die al den volke wezen zal. De engel spreekt tot godvruchtigen, tot gelovigen; voor hen was de Messias geboren, zeker, maar niet alleen; de blijdschap, die hij hun verkondigde, ging allen, ging geheel Israël, ging geheel het volk van God uit alle volken aan. God openbaart zich wel aan enkelen, maar niet voor enkelen, nee, voor allen. Het ongeloof beschuldigt het Oude Testament wel van particularisme of eenzijdigheid, en de God van Israël van partijdigheid, maar geen beschuldiging is ongegronder. God openbaart zich onder alle mensen aan Abraham alleen, doch waartoe? Om hem aller volken zegen aan te kondigen. God openbaarde zich onder alle volken aan Israël alleen, doch waartoe? Om geheel de aarde met zijn heerlijkheid te vervullen. Numeri 14:21. God noemt Israël zijn eerstgeboren zoon, het hoofd van de volken, niet zijn eniggeboren zoon, Exodus 4:22. En al de wonderen, die God met Israël gedaan heeft, moesten dienen om alle volken te doen zeggen, wat de eersteling uit de Heidenen, de hoer Rachab zei: De Heer, uw God, is een God boven in de hemel en beneden op de aarde, Jozua 2:11. Daarom zal Rachab opstaan in het gericht met al de Kanaänitische volken van haar tijd, en zeggen: "Wat ik deed, had gij allen moeten doen; gij hebt geen verontschuldiging!" Namelijk, dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus, de Heer. Deze drie namen drukken ten volle uit wie het geboren kindeke was, en waartoe het geboren was. De engel zei er mee: "De aanbrenger van de zaligheid, de met de Heilige Geest gezalfde Heer uit de hemel is in uw midden, als een kindje; het is zo-even geboren; Gods Zoon is mens geworden, opdat gij, mensen, Hem eeuwig bezitten zoudt." Zeker was van het eerste ogenblik van de val af, de zaligheid het erfdeel van het geloof in de belofte, maar de belofte heeft haar kracht enkel in de vervulling. Ware de Zone Gods niet werkelijk geboren, de belofte zou een denkbeeld zijn geweest en gebleven; doch met de geboorte van Christus is de zaligheid voor mensen, die van eeuwigheid in God verborgen was, geopenbaard en tot volstrekte zekerheid geworden. Gode zijn al zijn werken van eeuwigheid bekend. Voor Hem was alles reeds van eeuwigheid volbracht, wat door zijn Zoon nog in het vlees op aarde moest volbracht worde; doch de tijd is ook van God, en is de verwezenlijking van Gods eeuwige raad. Mattheus 25:34, Handelingen

2:23, 4:28, Efeziërs 1:4,11. Evenmin als de Heilige Geest komen kon, alvorens Christus verheerlijkt was, (Johannes 7:38,39) evenmin kon het geloof komen in de plaats van de wet, alvorens Christus geboren was. (Galaten 3:23-26). In Christus kwam het Nieuwe Testament, het Testament van de vergeving van de zonden en van het nieuwe leven door de Heilige Geest; kwam de genade Gods, om genade te geven aan een ieder, die genade begeert; kwam het Lam Gods, dat de zonden van de wereld wegneemt, door de zonden op zich te nemen en ze te dragen door het lijden en de dood des kruises heen tot in het graf en ze daar neer te leggen in de dood, en zelf op te staan zonder zonde en Gode te leven in eeuwigheid, en wij en allen, die geloven in Hem. Ware Jezus niet geboren, allen waren dan verloren. Geen mens had zalig kunnen worden, ware de Zone Gods niet de Zaligmaker geworden; maar nu zijn allen, die onder het Oude Testament zalig zijn geworden, zalig geworden, omdat zij geloofden dat de beloofde Verlosser komen zou, en zo velen er van ons zalig worden, worden het door te geloven dat de beloofde Verlosser gekomen is. Toen Christus op het kruis uitriep: het is volbracht! was voor alle gelovigen het Nieuwe Testament een eeuwig Testament en onverbrekelijk vast in zijn bloed. In de stad David's. Gij ziet, de engelen noemen de personen en de plaatsen met hun eigenlijke namen; Jozef heeft bij hen de zoon David's, en Bethlehem de stad David's, en tot Maria spreekt de engel van de troon David's. Alles wordt betrekkelijk gemaakt tot David en diens koningschap, en niettegenstaande dit alles zijn er nog zoveel uitleggers, die het Israëlitische en Davidische overal uit het Nieuwe Testament zoeken te verdringen, door het te vergeestelijken of tot bloot zinnebeeldige uitdrukkingen te maken. Het is een oneerlijke althans ontrouwe wijze van Schriftuitlegging. En dit zal u het teken zijn. De ongelovigen spreken altijd kwaad van het geloof, en noemen het een blind geloof, maar het is wederom een ongegronde beschuldiging. God vraagt nooit een blind geloof, maar geeft altijd een grond aan het geloof. Wanneer Hij tot gehoorzaamheid roept, dan beroept Hij zich op zijn eigen wezen en op de bewijzen van zijn almacht en reddende liefde, en is dat niet een meer dan voldoende grond om op te bouwen? Zo zei de Heer tot Abraham: Ik ben God, de Almachtige! wandel voor mijn aangezicht en wees oprecht; en tot geheel Israël vóór de wet van de tien geboden: Ik ben de Heer uw God, die u uit Egypte, uit het diensthuis uitgeleid heb. Maar bovendien geeft God ook aan het geloof tekenen van tegemoetkoming en ondersteuning; de engel gaf de herders een herkenningsteken, om zich te vergewissen van de geboorte des Heeren. En welk was dit herkenningsteken? Gij zult het kindeke vinden in doeken gewonden en liggende in de kribbe. Geen uitwendige heerlijkheid zou Hem onderscheiden. Hij zou, als alle andere kinderen van niet aanzienlijke lieden, op de eenvoudigste wijze in doeken gewonden, een beddeke gespreid vinden niet in een wiegje, maar in een kribbe. Aan deze tekenen van geringheid zou de geboorte van de Heerlijke boven alle heerlijken herkend worden; en dit is zo waar, dat erin de grondtekst niet staat, het kindeke, maar een kindeke. De mens versiert altijd, al is het ook onwillekeurig, maar de Schrift nooit. Het is een kindeke als alle andere kinderen; het onderscheid was thans nog geheel innerlijk en onzichtbaar, maar later zou het kenbaar worden in hetgeen Hij zou spreken, doen, lijden en overwinnen. Reeds het allereerste woord, dat Hij in de Schrift zou spreken, zou Hem openbaren als de Zoon van God. En van stonde aan was er met de engel een menigte van de hemelse heirlegers. Welk een aanschouwing! De aardse nacht was veranderd in een hemelse dag, en nauwelijks had de engel uitgesproken, of uit de onzichtbaarheid treedt een talloze menigte engelen, als daalde geheel de hemel op de aarde. Toen God de aarde op haar grondvesten stelde, zongen de morgensterren vrolijk tezamen en al de kinderen Gods juichten, en wij zien hetzelfde bij de geboorte van de Zone Gods, in wie een nieuwe hemel en een nieuwe aarde werden gegrondvest voor eeuwig. Prijzende God. God te prijzen is Hem te verheerlijken in al zijn volmaaktheden, maar bovenal in zijn goedheid, waarmee Hij zijn schepping overstroomt met weldaden en zegeningen. Zeggende: ere zij God in de hoogste hemelen! Bedenkt bij welke gelegenheid dit lied door engelen werd gezongen. Het was bij de geboorte van Jezus. In Hem werd Gods geschonden eer hersteld. De mensen hadden de

waarheid Gods veranderd in leugen, en het schepsel geëerd en gediend boven de Schepper, die te prijzen is in der eeuwigheid, maar de nu geboren mens zou, ofschoon de Zone Gods zijnde, als mens, als ware Hij ertoe verplicht, God in alles volmaakt eren, geheel zijn wet volbrengen, en Hem gehoorzaamheid betonen tot in de dood, ja tot in de dood des kruises. En vrede op aarde. Was er vrede op aarde? Nee, de aarde Was een kampplaats van het ogenblik van de val af, en niet zelden een bloedig slagveld. Maar het kindeke, dat geboren werd, is de Vredevorst en Hij zal weer vrede geven aan de aarde, niet een tijdelijke vrede, maar wat alleen zijner waardig is, een eeuwige vrede. Wat God het allerlaatst geeft, dat wordt allereerst gezegd. Wat de engelen hier bezingen is een profetie voor de verre toekomst; maar dat nu reeds aanwezig is in het geboren kindje Jezus, en dat zich uit Hem zal ontwikkelen. In mensen een welbehagen. Ja, in dat kindje had God een welbehagen in mensen. Eenmaal kon God van de mensen zeggen: "zij zijn goed;" maar hoe spoedig moest Hij getuigen: dat al het gedichtsel van de gedachten van 's mensen hart ten allen dage alleen boos was? Maar nu is weer de goede mens geboren, en in Hem wordt ook de booste mens weer goed, en brengt uit de goede schat zijns harten het goede voort. In Christus is uit de hemel aan de aarde teruggegeven wat zij had verloren: de verheerlijking Gods, de vrede Gods, het welbehagen Gods. Dat kwamen de engelen op de aarde bezingen, want zij verblijdden zich over de geboorte van Christus uit liefde tot ons, en daarom verblijden zij zich nog over de nieuwe geboorte van ieder zondaar, die zich bekeert, want deze nieuwe geboorte vloeit alleen uit de geboorte van Jezus voort. En het geschiedde, als de engelen van hen weggevaren waren ten hemel. Slechts voor een ogenblik werd bij de geboorte des Heeren de hemel met zijn heerlijkheid zichtbaar op aarde, maar om het blijvend voorwerp uit te maken van de blijdste verwachting, welke aan het einde van de dagen, en dan voor altoos zal verwezenlijkt worden. Daarom ging die dag in de nacht wel uiterlijk voor de herders onder, maar innerlijk bleef hij van toen af schijnen in al zijn luister, door al de bewolkte dagen en starrenloze nachten huns levens heen, totdat hij zich voor hen oploste in de alle heerlijkheid zichtbaar makende volle dag van de eeuwigheid. Nochtans vóór dat einde zouden er met de Heer en met zijn Kerk vele tegenovergestelde dingen geschieden. Dat de hemel met zijn heerlijkheid op aarde daalde, moest het goddelijke teken zijn dat het uit Maria geboren kindeke de Heer van de heerlijkheid was, en dat het doel en einde van zijn komst de verheerlijking der geheiligde aarde zijn zou; doch spoedig stegen de engelen weder opwaarts, en weldra weergalmden dezelfde velden van Bethlehem, waarover de lofzangen van de engelen vanwege de geboorte van het kindeke Jezus ruisten, van het klaaggeschrei der moeders over de dood van haar kinderen. En wat gebeurde met de Heer zelf op Golgotha! Doch na de voleinding van het lijden komt de nimmer eindigende heerlijkheid, welke zich na de opstanding van Christus reeds op aarde altijd meer, maar onzichtbaar uitbreidt, totdat de Heer door zijn wederkomst haar zichtbaar maken zal. Dat de herders tot elkaar zeiden: laat ons dan heengaan naar Bethlehem, en laat ons zien het woord, dat er geschied is, hetwelk de Heer ons heeft verkondigd. Op het geloof volgt de aanschouwing. Die de Messias verwachten, zien Hem. Al de gelovigen uit de voorgeslachten hebben Hem gezien. Abraham uw vader, (zei de Heer tot de Joden) heeft met verheuging verlangd, opdat hij mijn dag zien zou, en hij heeft hem gezien en is verblijd geweest. Johannes 8:56. Al de gelovigen uit de nageslachten zullen Hem zien, want Christus eenmaal geofferd zijnde, om veler zonden weg te nemen, zal ten ander maal zonder zonde gezien worden van degenen, die Hem verwachten tot zaligheid. Hebreeën 9:28. En zij kwamen met haast. De blijdschap bevleugeld de voeten, en wie zou zich niet haasten om dat kindeke te zien, dat koningen en profeten begeerd hadden te zien, en niet zagen? En vonden Maria, en Jozef, en het kindeke in de kribbe. De herders zagen het kindeke Jezus aan met verlichte ogen, verlicht door de openbaring hun door een engel gegeven, en door de herinnering van de profetieën, die thans in al haar kracht hun voor de geest kwamen. Voor ons beschaduwt om zo te spreken Golgotha Bethlehem, maar voor hen lag Bethlehem, en Bethlehem alleen in volle hemelse luister. O wie zou niet naast hen hebben willen staan, om met dezelfde

aandoenlijke blijdschap als zij, dat kindeke aan te staren, wiens namen, zoals wij zagen, door de profeet Jesaja werden uitgeroepen als te zijn Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst, op wiens schouder de heerschappij is. Zij zagen de sterke God geopenbaard in het machtelooste schepseltje, dat er op de aarde is, in een pasgeboren kindje; en is het denkbeeld, dat de almachtige God zich in dat uiterste punt van menselijke zwakheid openbaren kan en openbaart, niet boven alle gedachten groot? God kan zich niet groter maken dan Hij is, want Hij is de oneindige, de onbegrensde grootheid, maar Hij kan zich kleiner maken, klein als een zuigelingetje, zonder op te houden God te zijn. Zeker ware dit ondenkbaar zonder de drie-eenheid van het goddelijk Wezen, maar de waarachtige God is ook geen andere dan de drie-enige God. Wij zien het hier en overal. De Schrift is zo waar, dat haar onwaarheid een onmogelijkheid is. Heerlijkheid op heerlijkheid verenigt zich hier. De eerste mens uit de aarde wordt geschapen als een volwassene, de tweede mens uit de hemel wordt geboren uit de mens als een kindje. Het is niet tegen de natuur, maar het is een andere, hogere lijn, die door de natuur wordt heengeleid. Voorzeker is de allereerste naam van dat kindje terecht: Wonderlijk. Gij weet, het. wonder is de regalia, het koninklijk recht van God. Als de Opperste macht is het zijn lust om het onmogelijke te volbrengen door alle mogelijke onmogelijkheden heen, en als de hoogste Wijsheid is het zijn welbehagen, om door de grootste tegenstellingen, die boven het verstand van alle verstandigen gaan, zijn raad te volbrengen. Daarom wordt reeds van dit kindeke gezegd, dat de heerschappij op zijn schouder is. Voorzeker, dat zag de roomse kerk van de middeleeuwen zeer goed, dat Christus reeds op de schoot van zijn moeder de Verlosser is; doch het is haar ongeluk, dat zij al haar subjectieve dwalingen tot objectieve leerstellingen maakt. Zij liet het kind altijd op de schoot zijner moeder gezeten zijn, of door haar op de arm dragen, en daar het grote in gestalte de mensen het meest aantrekt, zo verkreeg weldra de moeder de aanbidding, welke het kind toekwam. Daarentegen, welke uitnemende innige liederen hebben wij in de kerk van de hervorming over Jezus' geboorte, over het kindeke Jezus in de kribbe! Doch ook hier ontaardde het heilige spoedig in het onwaardige. Och, de waarheid moet gedurig opnieuw bearbeid en van de kwade invloeden van buiten gezuiverd worden, anders wordt zij krank. Alleen de Schrift is gezond en blijft gezond en fris als het water in de bron, maar alles wat buiten de Schrift onder de hand of het verstand van de mens komt, bederft spoedig, evenals het afgeleide bronwater spoedig troebel en onsmakelijk wordt; daarom telkens terug naar de bron, waarin het water altijd even vers en zuiver is! Wij moeten dan ook de boeken der mensen maar gedurig weer dicht doen en in onze boekenkast zetten, maar de Bijbel moet altijd voor ons ongesloten en onweggesloten zijn. Er is en blijft altijd een oneindig verschil tussen het Woord Gods en onze woorden. En als zij het gezien hadden, maakten zij alom bekend het woord, dat hun van dit kindeke gezegd was. Omdat de engelen zoveel heerlijks van dit kindeke gezegd en gezongen hadden, konden de herders er ook niet van zwijgen, maar spraken zij er over niet alleen hier, maar ook later waar zij kwamen; want ook bij de aanschouwing is het geloof aan het Woord Gods volstrekt nodig, zolang wij op de aarde zijn. Indien de herders het woord niet geloofd hadden, dat van dat kindeke gezegd was, wat zou hun het aanschouwen van het kindeke gebaat hebben? Aan het kindeke was niets te zien, dan door het geloof; dat en dat alléén zag in dat kindeke de Zaligmaker, de Christus, de Heere. Ook later aanschouwden duizenden de Heer in al de heerlijkheid van zijn wonderen, maar bij zeer weinigen was die aanschouwing met geloof gepaard, en daarom werd Hij slechts door enkelen aangebeden, en door de menigte van het volk tot de kruisdood opgeëist. En allen, die het hoorden, verwonderden zich over hetgeen hun gezegd werd van de herders. Ook toen Jezus de werken zijns Vaders deed, verwonderden zich velen over Hem, maar de verwondering, ja zelfs de bewondering is nog verre van het geloof. De verwondering is een menselijke aandoening, welke opgewekt wordt door dingen, die voortreffelijk zijn en tevens boven ons begrip gaan, maar het geloof is een kracht uit God, die de zondaar tot Jezus brengt, om niet weer van Hem heen te gaan. Doch Maria bewaarde deze woorden allen te zamen, overleggende die in haar

hart. Gij gevoelt de tegenstelling. De verwondering is een voorbijgaande zaak, maar het geloof bewaart de woorden van God, om er gedurig over na te denken. Gij ziet, Maria was een van die vijf wijze maagden, die voor de voorraad zorgden. Zij bewaarde al wat zij hoorde niet bloot in haar geheugen, maar in haar hart, totdat alles zijn volkomen rijpheid zou verkregen hebben, het gehoorde overleggende en zich daarin verlustigende. Zij is ook daarin het toonbeeld van die gelovige vrouwen, die zonder woorden onderwijzen door haar wandel. 1 Petrus 3:1. O mocht ook ons hart de plaats zijn, waar Gods Woorden werden bewaard. Zulke juwelen behoren in zulk een kistje. Doch wachten wij ons voor bloot natuurlijke aandoeningen, al zijn zij ook van godsdienstige aard. Als soms een godvruchtig en tegelijk welsprekend leraar zijn duizenden toehoorders aan zijn lippen geboeid houdt, dan zijn er bij het uitgaan uit de kerk zo velen, die hem bewonderen als er weinigen zijn, die de woorden van God, door hem gesproken, bewaren in een eerlijk en goed hart, zodat zij vruchten voortbrengen. De mens wil alles van nature zijn, ook godsdienstig, als hij zich maar niet behoeft te bekeren. Doch zonder bekering is ook het geloof, dat men heeft, niet uit God, maar uit de natuur, en niet de natuur, maar de genade behoudt ons. En de herders keerden wederom. De herders bleven niet bij de kribbe des Heeren, maar keerden terug in het gewone leven, doch met een schat in het hart, waarvan zij hun gehele leven konden teren. Ook wij moeten niet staan blijven bij de kribbe des Heeren, en wij moeten en kunnen nog meer dan de herders konden. Wij moeten de heerlijkheid van Christus, liggende in de kribbe, niet afscheiden van zijn heerlijkheid als zoenoffer voor onze zonden, hangende aan het kruis, en niet van zijn heerlijkheid als de Opgestane uit de dood. De ene heerlijkheid behoort bij de andere, en ook deze drievoudige heerlijkheid is een enige heerlijkheid. Christus is geboren om gekruisigd te worden en op te staan, en allen, die van ongelovig gelovig worden, herkennen Hem dan ook aan de littekenen van zijn kruisiging en aanbidden Hem als hun Heer en hun God. Verheerlijkende en prijzende God. In de verheerlijking Gods bestaat eigenlijk onze zaligheid, en niet alleen onze zaligheid, maar alle zaligheid, ook die van de engelen. Wie God van ganser harte verheerlijken en prijzen kan, die is een bekeerd mens, heeft genade van God ontvangen, is overgebracht uit de dood in het leven. Want niemand kan God verheerlijken, dan die door Hem beweldadigd is, en wie God verheerlijkt, die leeft, althans terwijl hij dit doet, in God. Gods engelen verheerlijken God onophoudelijk voor zijn weldadigheden jegens hen, en daarmee leven zij onophoudelijk in God. Over alles wat zij gehoord en gezien hadden, gelijk tot hen gesproken was. De volle vreugde is eerst dan mogelijk, en komt ook dan eerst wanneer wij zien wat wij tevoren gehoord hebben, als door God tot ons gesproken. De blijdschap der aanschouwing is nog een andere en hogere dan de blijdschap des geloofs; doch wij merkten het straks op, bij de herders had, ofschoon zij aanschouwden, nochtans het geloof de bovenhand. Omdat zij geloofden dat het kind, dat zij gezien hadden, de Messias was, zoals de engelen hun gezegd hadden, verheerlijkten en prezen zij God. De kerstnacht was dus het eigenlijke begin van hun nimmer eindigende vreugde. Wel moest die vreugde nog met hen door de nacht van tijdelijk lijden en dood heen, doch zij kon niet meer van hen genomen worden. En nu, deze herders vertegenwoordigen al de gelovigen, vertegenwoordigen geheel de Kerk. De grote vraag is: Is Christus ook voor ons geboren, als de oorzaak van onze eeuwige vreugde? Wie gelooft, zal de heerlijkheid Gods zien. Geloven wij als de herders wat God van dat kindeke Jezus gezegd heeft, zo omschijnt ook ons eenmaal de heerlijkheid Gods, gelijk zij de herders om scheen, en horen wij ook eenmaal de engelen zingen: Ere zij God in de hoogste hemelen, vrede op aarde, in de mensen een welbehagen!

2:21 Het kindeke Jezus.
En als acht dagen vervuld waren. Gij herinnert u, dat de besnijdenis daarom bepaald op de achtsten dag na de geboorte plaats had, omdat het de eerste dag was van de tweede week na de geboorte. Een week nu vertegenwoordigt het gehele leven, want als de week om is, beginnen wij van voren af aan. De eerste week van het kind vertegenwoordigt dus zijn leven in de voorhuid, in de natuur; de tweede week begint met de genade, met het verbond, met de besnijdenis: het oude is voorbij gegaan, ziet, het is alles nieuw geworden. De besnijdenis vertegenwoordigt de nieuwe geboorte, het nieuwe leven, het nieuwe schepsel; want de besnijdenis is niet uit de natuur, maar uit God. Gij beseft het duidelijk, dat geen mens op zulk een denkbeeld zou hebben kunnen komen. Abraham werd op zijn negen en negentigste jaar en Ismaël op dertienjarige leeftijd besneden; maar Isaak, de zoon van de belofte, in wie het verbond zou worden voortgezet, omdat uit hem de Messias komen zou, werd besneden op de achtste dag, en na hem werden alle Israëlitische kinderen op de achtste dag na hun geboorte opgenomen in het verbond, dat God met Abraham gesloten had. Gij weet welk een verbond dit was. Het was het genade-verbond, waarin God van zijn zijde beloofde hem en zijn zaad de Christus te geven tot een zegen voor hen en voor alle volken, en waarin Abraham van zijn zijde en zijn zaad na hem de belofte aannamen door het geloof. Och doordringen wij ons toch van de grote waarheid der zaligheid en van de godzaligheid, dat het geloof in Christus het enig middel is om God te behagen. Wij behagen God niet in onze natuur, want daarin zijn wij in de zonde, maar wij behagen Hem, wanneer wij zijn Christus, zijn Zoon, in wie de verzoening van onze zonde geschied is, aannemen. Dat geloof wordt ons door God toegerekend als rechtvaardigheid, als gerechtigheid, als zondeloosheid. God wil ons behouden, en daarom wil Hij, dat wij ons behouden laten, en ons te willen laten behouden is geloven. God is met ons verzoend in Christus, maar wij moeten ons met Hem verzoenen laten; wij moeten geloven dat Hij in Christus met ons verzoend is. God heeft zichzelf een Lam ten brandoffer voorzien, maar wij moeten onze handen en daarmee onze zonden op dat offer leggen; wij moeten geloven dat dit Lam ook onze zonden droeg, en er verzoening over gedaan heeft bij God. Abraham geloofde Gods belofte en het werd hem tot rechtvaardigheid gerekend: Abraham geloofde en gehoorzaamde Gods bovennatuurlijke eis: offer uw zoon! want het geloof is gehoorzaamheid en werkt de werken Gods. En nu is het een vaste regel bij God, dat waar Hij een bijzondere belofte geeft, Hij ook een uitwendig teken geeft tot een zichtbaar zegel van deze belofte. Van zijn verbond met Noach stelde Hij de regenboog tot een zichtbaar teken of zegel; van zijn verbond met Abraham stelde Hij de besnijdenis tot een zichtbaar teken of zegel; van zijn verbond met Israël, toen Hij hen bij de hand nam en uit Egypte leidde, stelde Hij het Pascha tot een zichtbaar teken of zegel. En toen de Heer het nieuwe verbond oprichtte, stelde Hij het Avondmaal tot een zichtbaar teken of zegel. Gelijk men nu het zegel met een geschrift of handtekening verenigt, zó, dat beide één wettig stuk uitmaken, zo zijn ook de zegels met de verbonden verenigd. Wat nu de besnijdenis betreft, gij weet dat vele volken de gewoonte hadden en nog hebben, om merktekenen op hun lichamen te graveren, ten einde zich nationaal te onderscheiden. In de besnijdenis geschiedt hetzelfde, maar uit edeler beginsel, tot hoger doel en op goddelijk bevel. Door de besnijdenis liet God zijn genadeverbond graveren in het vlees van de kinderen des verbonds. Doch gij weet dat God nooit een bloot uitwendig teken geeft, maar dat zijn uitwendig teken altijd iets innerlijks betekent. Zo betekende de uitwendige besnijdenis, dat de inwendige besnijdenis van hart vereist werd, om niet bloot uiterlijk, maar innerlijk en in van de waarheid een kind des verbonds te zijn. Op de besnijdenis van het vlees van het kind moest dus noodzakelijk de besnijdenis van hart bij de volwassene volgen, zou de verbondsbetrekking geen bloot uitwendige, vleselijke en daarmee vergankelijke betrekking zijn en blijven. De besnijdenis was dus niet anders dan een beeld van de bekering, en zulk een eigenaardig beeld, dat wij ons niet genoeg over de wijsheid Gods ook in dit opzicht kunnen verwonderen. Immers de zonde, dat brandmerk van onze geboorte, wordt gelijk in elke

instelling van de Schrift, bijzonder in de besnijdenis blootgelegd. Er is aan onze oorspronkelijke menselijke natuur iets toegevoegd, dat er weer op een pijnlijke bloedstortende wijze van moet worden afgesneden. Deze pijnlijke bloedstortende wijze van de wegneming van de zonde wijst rechtstreeks heen op de kruisiging van Christus. Colossenzen 2:10-15. Daarom is de besnijdenis van het kindeke Jezus de kiem van de kruisiging van Christus. Het kindeke Jezus besneden, is zoveel als Christus gekruist in het klein; zeker staat zijn bloedstorting in de besnijdenis tegen die aan het kruis als een druppel tot de stroom; nochtans als het klein begin tot het grote einde. En zo werd dan Jezus reeds op de achtste dag van zijn geboorte afgezonderd tot de dood des kruises. Immers het was de eerste dag van zijn nieuw leven. Dat men het kindeke besnijden zou. Het kindeke Jezus ontving de besnijdenis als een teken van de nieuwe mens. Wel was Jezus reeds de nieuwe mens uit kracht van zijn geboorte, maar de besnijdenis maakte Hem tot de nieuwe mens naar de wet; Want de afsnijding van het lichaam der zonde geschied zijnde, blijft de nieuwe mens over, en wat is deze verplicht te doen? Hij is verplicht geheel de wet te doen. Galaten 5:3. De Zoon van God, geworden uit een vrouw, is dus geworden onder de wet. Galaten 4:4. Voor zichzelf? Immers nee, want nog eens, Jezus was heilig geboren; Hij had geen oude mens, en zijn besnijdenis zou daarom volstrekt onnodig en overbodig geweest zijn, indien dat kindeke alleen op zichzelf te beschouwen ware; doch als mens geworden Zoon van God is Hij niet op zichzelf alleen te beschouwen, maar heeft Hij zich met ons even zo waarachtig vereenzelvigd als Hij vereenzelvigd is met God zijn Vader, en dàt beide: door één en dezelfde Heilige Geest. In Hem, als het Hoofd van zijn gemeente en haar plaatsbekleder, worden haar zonden te niet gedaan en wordt de gehele wet volbracht tot in haar tittels en jota's toe. Zo werd dan Jezus door ten achtste dage besneden te worden, een recht joods kindje. En waarom doet men dan zoveel moeite om Hem dat joodse af te nemen? Och het is en blijft ergerlijk voor de wereld, om zich een Verlosser voor te stellen onder andere vormen, dan die van uitwendige menselijke schoonheid; en nu, een Jood en de besnijdenis zijn geen schoonheden voor de natuurlijke mens. Doch de zonde is óók geen schone, maar een zeer lelijke zaak, en om deze te niet te doen moest al dat onschone en bloedige geschieden. Zeker, de wereld wil de lelijke zonde te niet doen, door er een schoon vernis over heen te leggen; maar zo bedekt men de zonde voor zichzelf en voor de ogen van de mensen, niet voor God. Voor God wordt de zonde door niets anders bedekt dan door het bloed van Jezus Christus, en daarvan heeft de wereld een afkeer, doch wij, die geloven niet; ons is het als het bloed van de Zone Gods, heilig en dierbaar, en de enige reiniging voor al onze zonden. Het geloof noemt Christus dan ook de ware bloedbruidegom vanwege de besnijdenis; want het weet, dat Jezus alleen daarom de lichamelijke besnijdenis onderging, om voor al de zijnen de geestelijke besnijdenis te weeg te brengen. Daarom is ook voor de Christen in Christus de besnijdenis voleindigd, zij heeft even als de instelling van het pascha in Christus haar hoogste doel bereikt. Beide worden dan ook in Christus door doop en avondmaal vervangen. Het is hiermee als met een stroom, die zich onder de grond verliest en in een ander land weer te voorschijn komt en zijn loop voortzet. Het is dezelfde stroom, maar onder een anderen naam en met een andere omgeving. De besnijdenis en het pascha zijn door de dood van Christus heengegaan, en zijn doop en avondmaal geworden. En waarom doop en avondmaal? Omdat zij de tekenen zijn van de volbrachte kruisiging van de oude mens en de volbrachte opstanding van de nieuwe mens in Christus' lijden en sterven voor de zonde, en zijn wederopstanding tot onze rechtvaardigmaking. Immers door de dood worden wij in Christus dood gedoopt, en zijn wij met Christus begraven, opdat wij, gelijk Christus is opgewekt uit de dood tot heerlijkheid des Vaders, wij ook in nieuwigheid des levens zouden wandelen. Romeinen 6:3,4. En door het avondmaal hebben wij gemeenschap met het lichaam en bloed van Christus, als voor ons verbroken en voor ons vergoten tot vergeving der zonde. Door de besnijdenis werd het kindje uit zijn natuurlijke, menselijke betrekking overgebracht in een goddelijke betrekking, in het oude verbond, en door de doop wordt het kindje uit zijn natuurlijke menselijke betrekking overgebracht in een goddelijke betrekking, in het nieuwe

verbond. Door het pascha te houden, werd de besneden man met de zijnen afgezonderd van de wereld, welke geen Verlosser heeft, en gerekend tot het bevrijd volk van God, Exodus 12:27; door het avondmaal te houden wordt de gedoopte man met de zijnen afgezonderd van de wereld, welke geen Verlosser heeft, en gerekend tot het verloste volk van Christus. 1 Corinthiërs 5:7, 1 Petrus 1:18. Maar is God dan niet veranderd? Nee. God verandert niet, maar de tijden en bedelingen veranderen. In de lente is de bloesem ons welkom, maar niet in de herfst; dan verwachten wij vrucht. En de bloesem moet afvallen, zal de vrucht gezien worden. In Christus ontvangen wij al het oude nieuw terug. Wat wij in het oude verbond verliezen, was onvolmaakt; wat wij in het nieuwe verbond terug ontvangen heeft zijn onvolmaaktheid verloren. Toen Jacob zijn Jozef, die hij als knaap verloor, als man terugzag, had hij toen niet meer gewonnen dan hij verloren had? En zijn wijzelf als volwassenen niet veranderd en volmaakter geworden in vergelijking van hetgeen wij als kinderen waren? En toch zijn wij dezelfde personen. Doch hetzij in de nieuwe of onder de oude bedeling, tekenen zijn uitwendige zegels van innerlijke zaken Hebt gij met het uiterlijk teken niet het betekende, niet de innerlijke zaak, gij hebt alsdan een ledige vorm, niets meer. Wat baat u het juwelenkistje als er geen juwelen in zijn? Maakt het u rijk? Het geloof en het geloof alleen heeft het wezen in de vorm; het geloof heeft God in zijn Woord en in al zijn instellingen. Wie niet gelooft, heeft niets dan klanken en vormen. God geeft zijn beloften alleen aan het geloof, en wie niet gelooft, die kan en zal ze niet ontvangen. Het niet-geloven veronderstelt echter, dat men een voor zichzelf verantwoordelijk persoon is, en daarom bleef de besnijdenis, en blijft de doop, uit geloof en gehoorzaamheid aan Gods gebod en instelling de kinderen toegediend, van kracht, dat is: zij blijven waarachtige tekenen van een wezenlijke opneming in het oude of nieuwe verbond, tot zolang het besneden of gedoopte kind, verantwoordelijk persoon geworden, door zijn ongeloof zelf het verbond verbreekt, en zijn besnijdenis of doop tot een ledige vorm, ja tot iets ergers, tot een vonnis tegen zich maakt. Zo werd zijn naam genaamd Jezus, welke genoemd was van de engel, eer Hij in het lichaam ontvangen was. Bij de besnijdenis ontvangen de joodse kindertjes hun naam; het nieuwe leven begint met een nieuwe naam, die het kindeke onderscheidt. Jezus ontving zijn naam reeds vóór zijn geboorte, gelijk Johannes en Simson, omdat Christus een heilige en de beide laatsten een Gode geheiligde geboorte hadden. Ook noemde God vóór de geboorte de naam van de kinderen der profeten, die Hij tot profetische zinnebeelden voor Israël stelde. In elk geval echter moet ieder Israëlitisch kind ook nog in de weg van de verordeningen Gods zijn naam ontvangen. Bij de Heer had dit, gelijk alles, nog een hogere, ja de hoogste betekenis. De naam Jezus (Zaligmaker) moest (door de besnijdenis) bloedstortende ook in zijn vlees gegraveerd worden. Hiermee werd zijn vlees, zijn lichaam geheiligd ten offerande voor de zonde. Trouwens die naam kan alleen op deze grond, op zijn verzoenend bloed in besnijdenis en kruisiging rusten. De Heer ontving zijn naam van Zaligmaker van zondaren niet, zonder dat zijn zelfofferande tegelijk een aanvang nam. Voorts lezen wij, dat de naam Johannes bevreemding wekte, maar niet die van Jezus; want, wij zeiden het reeds, het was een gewone naam; het was de Oud-testamentische Hebreeuwse naam JOZUA. De Heer moest niet uit de blote naam gekend, maar veeleer daarin verborgen blijven, totdat Hij door zijn woorden en werken, lijden, dood en opstanding bewijzen zou de enige te zijn, die deze naam in waarheid dragen kon, en droeg. En heeft Hij dit bewezen, zo heeft Hij, wij herhalen het, bewezen God te zijn; want niemand kan zalig maken dan God. Daarom noemden de vijanden van Jezus, de Schriftgeleerden Hem dan ook nooit bij die naam, maar altijd deze mens, of enkel hij, want zij gevoelden, dat zij, door Hem, die zoveel wonderen en tekenen deed, Jezus te noemen, te kennen zouden geven dat Hij werkelijk de Zaligmaker was, daar niemand meer recht had om zijn naam voor een waarheid te houden, dan Jezus. Thans echter hebben de lichtzinnigen en onnadenkenden, de dronkaards en vloekers de naam Jezus gedurig in de mond, niet denkende, dat zij de heiligste en heerlijkste naam, waarin God zich aan zondaars geopenbaard heeft, op de lichtvaardigste wijze onteren. Later werden de gelovigen naar des Heeren ambtsnaam

(Christus, gezalfde) Christenen genoemd; want de naam Jezus is een persoonlijke naam, en uit de aard onmededeelbaar en onoverdrachtelijk. Daarom is het een sprekende karaktertrek van antichristendom, dat de Jezuïeten zich naar de naam Jezus hebben genoemd, evenals het een gelijke anti-christelijke karaktertrek is, dat de paus zich heilige vader laat noemen. Beide deze benamingen, door mensen aangenomen, zijn godslasterlijke aanmatigingen, en spreken reeds op zichzelf het oordeel uit over degenen, die zich er mee noemen.

2:22 Het kindeke Jezus, en Simeon en Anna.
En als de dagen van hun reiniging vervuld waren. Volgens Leviticus 12 waren de dagen van de afzondering voor een vrouw, die een zoontje gebaard had, bepaald op veertig dagen; daarna moest zij tot de tempel komen, om daar voor haar te laten offeren, rein verklaard te worden. Deze instelling Gods verkondigt duidelijk de waarheid van de erfzonde en van de verdoemelijkheid van de mens door haar; want de geboorte uit de mens wordt hier onrein verklaard en tot een schuld gesteld, over welke door een bloedige offerande verzoening geschiede moest. Dit reinigingsoffer gold moeder en kind, en ook het kindeke Jezus, ofschoon het heilig geboren was; want Christus stelde zich in alles onder de wet, omdat Hij zich door mens te worden niet stelde in de plaats van de ongevallen mens, maar van de gevallen mens, en al de voorwaarden hieraan verbonden nam Hij aan. Het is altijd dezelfde grote ruil: Hem wordt al het onze, en ons wordt al het zijne toegerekend, in gerechtigheid en in geloof. In Hem het Hoofd, zijn dan ook al zijn leden gereinigd. Naar de wet van Mozes, brachten zij Hem te Jeruzalem. Hier komen wij dus uit het nederige Bethlehem in het grote en heerlijke Jeruzalem, en in de prachtige tempel. Het was de aanvankelijke vervulling van de woorden van de profetie, Haggai 2:10: De heerlijkheid van dit laatste huis zal groter worden dan van het eerste, zegt de Heer van de heirscharen, en in deze plaats zal Ik vrede geven, spreekt de Heer van de heirscharen; en van Maleachi 3:1: Ziet Ik zend mijn engel, die voor mijn aangezicht de weg bereiden zal, en snellijk zal tot zijn tempel komen die Heer, die gijlieden zoekt, te weten de engel des verbonds, aan welke gij lust hebt. Ziet, Hij komt, zegt de Heer van de heirscharen. Ofschoon Johannes de Doper evenzo in de tempel werd voorgesteld, wordt er geen bericht van gegeven, want er had niets bijzonders bij plaats; doch de Heer kon niet tot de tempel komen, zonder de plaats van zijn eer met zijn heerlijkheid te vervullen. Opdat zij Hem de Heere voorstelden. Gij herinnert u dat sedert de doding van al de eerstgeborenen van de Egyptenaren, alle mannelijke eerstgeborenen van mens en dier Gode ten offer werden geheiligd. Daar nu enkel reine dieren mochten geofferd worden, zo moesten alle eerstgeboren onreine dieren losgekocht, en het geld in de tempelschat voor de priesters gegeven worden, zo niet, dan moest het onreine dier gedood en als een aas begraven worden. En daar nu geen mensen mochten geofferd worden, zo moesten alle eerstgeboren zonen noodzakelijk worden vrijgekocht voor de geringe som van vijf sikkelen. Numeri 18:15,16. Er zijn nu wel goddeloze mensen geweest, die beweerd hebben dat het mensenoffer door de mozaïsche wet bevolen is geweest en een deel van de mozaïsche godsdienst heeft uitgemaakt, doch die gruwelijke bewering rust op zulk een gewetenloze verdraaiing en verminking der Schrift, dat zij ook zelfs bij minder diep gezonken ongelovigen afschuw verwekken moet. De eerstelingen nu vertegenwordigen de gehele oogst. Romeinen 11:16. Gij ziet dus, dat ook in deze instelling wederom hetzelfde denkbeeld ligt: al wat leeft is ten dode gewijd, maar God stelt de eerstgeborene in de plaats van allen, en uit de dood is er een lossing, een vrijkoop. Gelijk geschreven is in de wet des Heeren. Zo even had Lukas gesproken van de wet van Mozes. Deze uitdrukkingen zijn bij hem eenzelvig, en moeten het ook bij ons zijn. De ongelovigen scheiden Mozes van God, maar wij zeggen: God gaf ons de wet door de hand van Mozes. Al wat mannelijk is, dat de moeder opent, zal de Heere heilig genaamd worden. Zo was dan ook Jezus, als de eerstgeboren Zoon van Maria, Gods bijzonder eigendom en ten offer bestemd; doch Hij moest losgekocht worden en Hij werd losgekocht, want naar de wet mocht Hij niet sterven, om later door de genade zichzelf vrijwillig tot een offerande Gods te stellen. En opdat zij offerande gaven, naar hetgeen in de wet des Heeren gezegd is. Wij lezen dit in Leviticus 12:6-8: En als de dagen van haar reiniging voor de zoon of voor de dochter vervuld zullen zijn, zo zal zij een jarig lam ten brandoffer en één jonge duif of tortelduif ten zondoffer brengen voor de deur van de tent van de samenkomst, tot de priester, die zal dat offeren voor het aangezicht des Heeren, en voor haar verzoening doen; zo zal zij rein zijn aan de vloed haars bloeds. Maar indien haar hand niet genoeg voor een lam vindt, zo zal zij twee tortelduiven of twee jonge duiven nemen, één ten brandoffer en één ten zondoffer. En wat

bracht nu Maria? Een paar tortelduiven of twee jonge duiven. Dat geeft de geringe staat van Maria en Jozef te kennen. Nee, zij behoorden niet tot de minvermogenden, zoals men soms de armen, om hen niet te kwetsen noemt, maar tot de onvermogenden. Gij weet hoe bij ons, ook de vrome lieden er bijzonder op gesteld zijn, dat bij een doopbediening alles in de uiterste orde zij, en zouden dan de afstammelingen van David niet graag een lam hebben gegeven als zij het hadden kunnen bekostigen? Doch zij konden het niet, en zij schaamden zich hun armoede niet. Het kwam niet bij hen op, om zich met het geld van een ander groot te vertonen, maar zij maakten gebruik van het voorrecht, dat God aan de armen had gegeven, om in plaats van een lam een paar duiven te geven. Heeft God de armen van deze wereld niet uitverkoren om rijk te zijn in Hem? Het verwondert ons dan ook nu niet langer, dat er voor deze lieden geen plaats in de herberg was. Hun blijkbare armoede verwees hen vanzelf naar een stal. O mochten wij dan toch minder zien op het uiterlijke, dat ons meestal even machtig als onwaardig beheerst. Wij zien hoe de Zoon van God juist de geringe staat gekozen heeft, om de heerlijkheid der wereld te niet te doen. Op het innerlijke komt het aan Voor God en voor onszelf; het uiterlijke is voor de wereld alleen, en deze houdt eenmaal op te bestaan. Deze wereld gaat voorbij. Al haar macht en pracht, al haar licht en glans, al haar spel en dans houden eenmaal voor eeuwig op; wie zou er zich nog aan vergapen? Maria en Jozef waren arm, doch hoger gezien, moest deze armoede ook daartoe dienen, dat er geen lam gebracht werd. Ieder offerlam wees op het Lam Gods, dat de zonde van de wereld zou wegnemen, en nu was dat Lam Gods zelf tegenwoordig in het kindeke Jezus; waartoe dan bij het wezen ook nog de schaduw? Nee, het zou niet gevoegd hebben, het ware onnodig en overbodig geweest. Hoe! Jezus het ware Offerlam, dat over dertig jaren zou geslacht worde, en achter Hem nog een offerlam? Nog eens, nee! maar wel mochten twee jonge duiven, die zinnebeelden van de Heilige Geest, in zijn gevolg zijn, een voor zich en een voor zijn moeder; want Jezus staat nooit alleen, maar is altijd verbonden met de zijnen. Door deze armoede, zowel als door het openbaar reinigingsoffer van Maria moest de Heer der heerlijkheid verborgen gehouden worden voor het oog der wereld; doch voor het geloof werd Hij ook hierdoor openbaar zoals wij terstond zien zullen. En ziet er was een mens. Deze uitdrukking is weer een teken van geringheid. De roomse beelden hem af als een aartsbisschop, doch het was een eenvoudig man, zonder aanzien of waardigheid bij de wereld. Te Jeruzalem, wiens naam was Simeon. Alleen zijn eigen naam wordt genoemd, en niet die van zijn vader, ook niet uit wat geslacht hij was. Doch bij Christus zijn alle mensen gelijk, en de onderscheiding en rang, die Hij de zijnen geeft, door zich tot hun middelpunt te stellen, overtreft alle andere onderscheiding en rang. Mochten wij meer bedenken, dat een gelovige als zodanig bij God meer is dan de rijkste en machtigste van de wereld, wij zouden zoveel rijken niet zien, die gelovige dienaren hebben, zonder zich verder met hen te willen inlaten dan als hun dienaren. Och wat zal er nog van ons moeten wegvallen, eer wij Jezus liefhebben, ook in de minste zijner broeders! En deze mens was rechtvaardig en godvrezend. Eerst wordt de mens rechtvaardig, door gerechtvaardigd te worden, en daarna wordt hij godvrezend. De Heer stond van het eerste ogenblik van zijn komst in de wereld tot nu toe, in betrekking tot gelovigen. Het allereerste is de profetie van het allerlaatste. Aan het einde van de tijden is Christus omringd alleen van zijn door Hem geheiligden en gezaligden. Simeon vertegenwoordigt hier alle heiligen. Verwachtende de vertroosting Israël's. Hij was een van de grenswachters des Ouden en Nieuwen Testaments, van de Wachters op de morgen, die in het midden van de droefenissen van de tijden de vertroostingen des Heilige Geestes ontvingen, daarin, dat Hij ze leerde de vertroosting Israël's, de Messias te verwachten. Liefelijke naam, nietwaar? voor de Christus. Nee, er was en is nog voor het ware Israël geen troost dan in God. Simeon was blijkbaar een oud man; hij had dus allerlei beroering te Jeruzalem, ja omwenteling op omwenteling bij zijn volk gezien. Hij had de Makkabeën zien uitsterven, het goddeloos geslacht van Herodes zien opkomen, en ofschoon er te Jeruzalem geen nakomeling van David meer te vinden was, zo bleef hij evenwel gelovig wachten op de beloofde Silo, want hij zag niet anders op de tekenen van de

tijden, dan met het geloof aan de vervulling van Gods beloften. Dat wij ons aan hem spiegelen, en doen wat hij deed bij de beroeringen en schuddingen van de tijden en in eigen lijden. Het wachten op de vertroosting Israël's veronderstelt lijden. En zeker, wie waarlijk in Christus gelooft en Hem belijdt, die verkrijgt bij de innerlijke blijdschap ook een zeker lijden, want de wereld stoot hem alsdan op vele punten af, en dàt doet hem pijn. Och men kan vrede hebben in Christus en tegelijk verdrukt worden in de wereld. Men kan vrede hebben, en toch niet tevreden zijn, maar zuchten en een heimwee hebben naar het huis des Vaders, naar de volkomen verlossing door Christus voor ons verworven. Na het geloven komt het bij de Christen aan op wachten. Die niet wachten kan, die ontbreekt een wezenlijk deel van het Christelijk leven. De kracht van het geloof openbaart zich in de volharding. En de Heilige Geest was op hem. Hoe geheel anders zijn toch de verkiezingen Gods dan die van de mensen. Wie, die rijk is, zou zulk een arm eenvoudig man hebben opgezocht, om hem ook rijk te maken? Maar God doet het, en geeft zulk een vergeten man een rijkdom en eer, waarbij alle vorstelijke geschenken nietswaardige dingen zijn, de Heiligen Geest, niet alleen zoals ieder gelovige Hem ontvangt, als een genadegave, als een geloofsgave, als een gave van de gehoorzaamheid jegens God, maar ook als een ambtsgave, om Gods bijzondere Wil te kennen en te volbrengen. En hem was een goddelijke openbaring gedaan door de Heilige Geest. Indien de Heilige Geest geen persoon, geen goddelijke zelfbewustheid ware, hoe zou Hij een openbaring hebben kunnen geven? De Schrift spreekt tot ons, de Heilige Geest spreekt in ons. Simeon was ongetwijfeld, gelijk ieder gelovige, werkzaam met het woord van de profetie, met de beloften Gods, en de Heilige Geest bepaalde hem bij de grote belofte van de Messias, wiens komst op handen was. Daarom moeten ook wij veel met de Schrift bezig zijn, gelovende aan haar beloften, want zo doende komt de Heilige Geest over ons. De gemeenschap met Gods Woord is de brandstof, waarop de Heilige Geest zijn vuur werpt, om haar te ontvlammen. Vervreemding van het Woord leidt daarentegen tot vervreemding van de Heilige Geest; beide behoren bij elkaar. Dat hij de dood niet zien zou, eer hij de Christus des Heeren zou zien. Liefelijke tegenoverstelling: het zien van Christus en het zien van de dood. Simeon zelf zinspeelde er op, toen hij zei: Nu laat Gij, Heer, uw dienstknecht gaan in vrede naar uw woord: want mijn ogen hebben uw zaligheid gezien. Simeon kon dus niet sterven, alvorens deze belofte vervuld was. Welke voorbereidingen maakt God in het verborgene bij zijn kinderen voor de dingen, die in het openbaar geschieden zullen! Daar wist nu niemand iets van, zelfs een Maria en Elizabeth niet; eerst nu, bij deze gelegenheid wordt het openbaar, dat God, wie weet hoe lang reeds tevoren, met Simeon over de ophanden komst zijns Zoons gesproken had. Simeon leefde van deze belofte Gods alle zijn dagen. In vreugde? In innerlijke vrede, zeker, maar bij uitwendige strijd. Want God had geen tijd bepaald; het kon dus kort, maar ook zeer lang duren, en het duurde ook zeker lang, want Simeon was blijkbaar een oud man. En kon Simeon niet sterven, kon hij ook niet ziek worden, of is hij nooit krank geworden? Wij weten het niet, maar dit weten wij, dat het geloof nooit anders is dan een strijd om de beloften Gods vast te houden tot de einde, tot de vervulling, tot de overwinning toe. De Heilige Geest belooft nog heden veel aan de gelovigen, doch men zij voorzichtig en houde geen inbeeldingen voor wezenlijkheden. Waar de mens en het menselijke de hoofdzaak is, houden wij de zaak voor verdacht. De Heilige Geest beloofde Simeon dat hij de Christus zou zien, en niet anders. En hij kwam door de Geest in de tempel. Door aandrift des Heiligen Geestes. De Heilige Geest leidde hem derwaarts. Wat de inspraak van de natuur is voor de ouden mens, dat is de Heilige Geest voor de nieuwe mens. Ook in de natuur worden wij niet zelden met kracht aangetrokken naar personen en plaatsen. De gelovigen worden gebracht ter plaatse waar zij behoren. De wegen des Heilige Geestes zijn altijd wettige wegen. Simeon moest in de tempel zijn, en Maria en Jozef moesten er ook zijn met het kindeke Jezus, om met dat kind te doen naar de wet. Ook wij ondervinden wel eens zulke bijzondere samentreffingen. Deze gelovigen troffen elkaar in de tempel. De tempel was het hart van Israël's godsdienst, van waar, om zo te spreken, de geestelijke bloedsomloop van het lichaam

van de Israëlitische kerk uitging en waartoe het terugkeerde. De gehele Israëlitische godsdienst hing eigenlijk af van de tempel; daar moest dan ook het begin van alle grote levensbewegingen onder Israël plaats hebben, zoals ook nu het geval was. De Heer komt in zijn tempel, zijn gelovigen komen er ook. En als de ouders het kindeke Jezus inbrachten, om naar de gewoonte van de wet met Hem te doen. Na de reinigings-offerande had de overgave van het kind aan de priester en diens voorstelling van het kind aan God plaats. Dit geschiedde in het heilige vóór het voorhangsel van het allerheiligste. Hierin bestond het verschijnen voor het aangezicht des Heeren, Exodus 28:29-30,35. Zo nam hij het in zijn armen. Welk een stout bestaan. Wie gaf Simeon de vrijmoedigheid om dat kindeke uit de handen des priesters in de zijne te nemen? De Heilige Geest, en deze zorgde ook dat men het toeliet. Niemand dacht er dan ook aan om Simeon te weren, want hij handelde kennelijk als een profeet, en een profeet is een buitengewoon gezant des Heeren; waar hij komt, moet de priester wijken. Zo is het ook met een gezant, die door een vorst tot een bepaald einde naar vreemde hoven wordt gezonden; als hij komt, moet de gewone gezant voor hem wijken; hij mag zich met deze zaak niet bemoeien. In Simeon heeft dus het Oude Testament het Nieuwe Testament in de armen, om het aan te nemen als het zijne, als één met hem, en het aan te bieden als meer dan hij, als het blijvende bij hem, de heengaande. Ja, Simeon zag niet enkel de Christus, maar hij ontving Hem ook in zijn armen. Zo geeft God altijd meer dan Hij belooft. De vaderen waren zalig geworden door de Christus te verwachten, nu zouden de gelovigen zalig worden door Hem te zien. Het is een heerlijke tijd, waarin de verwachtingen vervuld worden! Welk een verschil tussen de uitroep van de grijze Jacob: Op uw zaligheid wacht ik, o Heer! en die van de grijze Simeon: Mijn ogen hebben uw zaligheid gezien! Nu was de Messias gekomen, en hoe was Hij gekomen? Als een kindje, dat men in de armen kan nemen als ieder ander kindje. Zeker, zo had niemand Hem verwacht; zo wonderlijk zal Hij ook op de grote dag van zijn wederkomst verschijnen voor al zijn heiligen; ook dan zal niemand Hem zo verwachten, als Hij werkelijk komt. Voorts ook wij kunnen nog heden Jezus in onze armen nemen, door zijn armen aan te nemen, en voor hun kindertjes te zorgen. En loofde God. Nu Simeon dat kind op zijn armen heeft, ontziet hij zich niet om dat kindje voor geheel de wereld als de Zaligmaker van de zondaren te belijden. De Heilige Geest getuigde door hem van de Christus, en vervulde hiermede zijn hart met een vrede en met een vreugde, waardoor hij God moest loven en verheerlijken. En zei: nu laat Gij, Heer! Uw dienstknecht gaan in vrede. Het is opmerkelijk dat de heiligen, juist als zij Gods hoogste gunst ontvangen, willen sterven. Zo wilde ook Jacob gaarne sterven, toen hij zijn Jozef had wedergezien. Zij zeggen ermee, dat er nu geen hogere blijdschap meer voor hen denkbaar of mogelijk is; dat deze wereld hun nu niets hogers te geven heeft, zodat zij geen andere begeerte meer hebben dan om in te gaan in de vreugde van hun Heer. Dat Simeon echter begeerde heen te gaan, bewijst dat hij, zoals wij zeiden, een oud man was, ja ik houd hem voor een stok-oud man. Immers geen vroom Israëliet wenst de dood dan in de hoogste ouderdom. Een martelaar moet jong zijn, hij moet geen overschot van jaren en geen grijze haren, maar de bloei zijns levens te geven hebben voor de zaak des Heeren, en zulk een man was Stefanus. Doch het recht om van God te begeren heen te gaan, heeft hij niet, dat komt alleen de man toe, die God gediend heeft tot in zijn grijsheid toe. Simeon zal dan ook wel spoedig heengegaan zijn, want het gebeurt veelal met Gods kinderen, dat er kort voordat zij heengaan, iets nog zeer bijzonders met hen gebeurt, of door hen gezien, ondervonden, volbracht of voltooid wordt. Is dat geschied, dan gaan zij heen. Mochten wij allen echter boven alles, vóór ons sterven de zaligheid Gods omhelzen en aan ons harte drukken, opdat wij in vrede kunnen heengaan! Naar uw woord. Hoe bezadigd blijft Simeon te midden van deze verrassing en heerlijkheid. Hij verheerlijkt God, en keert terug tot het woord van de belofte. Bij de gelovigen moet alles zijn grond hebben in Gods Woord. Dàt is de effen weg des Heeren, waarop zij wandelen zonder te wankelen. Wij mogen God om alles vragen, waarvoor wij een belofte hebben, en voor welke goede zaak heeft Gods Woord geen belofte? Wij spraken daar zo even van de grijze Jacob als Simeons tegenbeeld;

maar deze had ook een naspiegeling in Johannes de discipel des Heeren. Ook deze moest tot in zijn hoge ouderdom op Patmos wachten op des Heeren komst, en hij zag Hem in zijn heerlijkheid; daarna ging hij heen in vrede. En ook dit geschiedde naar des Heeren Woord. Johannes 21:22. Want mijn ogen hebben uw zaligheid gezien. Mijn ogen. Ja, dat was hem een verrassing. Welke voorstelling zal hij zich hebben gemaakt van de beloofde aanschouwing van de Messias? Zou hij Hem zien omringd door de legerscharen der Engelen? Nee, dit ging hem voorbij; dàt zagen de herders te Bethlehem; en hij was te Jeruzalem. Doch nu, in de tempel, zag hij een kindje aan Jahweh voorstellen, en de Heilige Geest zei tot hem: Dat is de Messias! Het geloof heeft de ogen Gods; Simeon zag de zaligheid in dat kindje. Welk een geloofsgezicht! Hij zag dat zondeloos kindje, dat de zonde zou te niet doen bij God, voor allen, die geloven. Welk een heerlijkheid: de zaligheid te zien in een levend schepseltje, dat men met ogen aanschouwen, op de arm nemen en aan het harte drukken kon, in een kindje! Nee, zo iets had vroeger nooit enig oog gezien, of was in enig mensenhart opgekomen. O Simeon, uw ogen zijn zalig, dat zij zien, wat koningen en profeten tevergeefs begeerden te zien; doch hun en ons zal niet onthouden worden, wat de ogen van andere kinderen Gods aanschouwd hebben; God kan en zal ons in de eeuwigheid op alles een terugblik geven. Christus werd aanschouwd. Wat in het Oude Testament een denkbeeld en een verwachting was, dat werd in het Nieuwe Testament tot waarheid en werkelijkheid, tot vlees en been, tot een persoon, dien men met de ogen zien, met de handen tasten kon; en zo zal het eenmaal zijn met al de beloften van God, zij zullen allen in Christus persoonlijk vervuld worden. Nochtans de Christus wordt niet door lichamelijke ogen gezien; de ogen des lichaams kunnen alleen een kind zien, dat gelijk is aan ieder ander kind; alleen het geloof ziet in dat kind de zaligheid. Op dezelfde wijze zag de bekeerde moordenaar met zijn lichamelijke ogen in Jezus niet anders dan een medegekruiste vol ellende, en daarenboven nog overladen met schimp en hoon; maar zijn geloof zag Jezus in het hart, en zag in die medegekruiste de Heer van de heerlijkheid. Hieruit kunt gij dus met zekerheid weten, dat zij, die Jezus niet beschouwen zoals de bekeerde moordenaar deed, zonder geloof, dat is: zonder genade zijn. Simeon zegt niet: mijn ogen hebben uw Zaligmaker, maar uw zaligheid gezien. Gij voelt hoe juist gekozen deze uitdrukking is. Het woord Zaligmaker zou minder gevoegd hebben bij het zien van een kindje, maar in Christus is de zaligheid Gods in persoon verschenen. Hij is de zaligheid, en in Hem ligt de zaligheid van allen, die geloven, en omdat Hij de zaligheid is, zal Hij door zijn zelf-offerande zijn volk zijn zaligheid deelachtig maken, hen zaligmakende van hun zonden. Welk een liefelijke gedachte! In dat kind geeft God zijn zaligheid aan zondaren, ook aan mij, ook aan u, ja, aan al de gelovige nageslachten en voorgeslachten. En hier moet ik nog eens terugkomen op Jacob, die op dezelfde zaligheid wachtte, die Simeon aanschouwde. Het is één lijn, één geloof; maar God geeft alles op zijn tijd, en wat door eeuwen van elkaar gescheiden is, brengt de Heilige Geest tot een. Jacob verlangde en verwachtte; Simeon verkrijgt en aanschouwt de Messias. Jacob geloofde en mocht de Christus niet zien; Simeon geloofde en mocht de Christus zien. Zo was dan Simeon de Jacob van zijn tijd, of wilt gij, een voortzetting van Jacob. Simeon is het tweede deel van Jacob, en Jacob het eerste deel van Simeon. Die Gij bereid hebt voor het aangezicht van alle volken. Simeon dacht niet bekrompen, en al de heiligen van de Schrift dachten niet bekrompen, zoals de ongelovigen hen beschuldigen. Waar de Heilige Geest spreekt, daar is een alle volken omvattende ruimte, en een roeping van allen tot heilige vrijheid. Israël stond niet tegenover de volken als zodanig, maar als afgodische, goddeloze volken, evenals wij, zo wij de Heer toebehoren, niet staan tegenover de mensen als zodanig, maar tegen de ongelovige, goddeloze mensen. Simeon en al de heiligen kenden de belofte Gods te goed, om niet te weten dat de beloofde Messias niet alleen Israël's maar aller volken zegen zou zijn. Geheel het Oude Testament is dan ook evenzeer vervuld van de roeping van de Heidenen als van de wederbrenging van Israël. Een licht tot verlichting van de Heidenen, en tot heerlijkheid van uw volk Israël. De Messias zou voor allen, die geloven, dezelfde zijn de zaligheid van God, en

toch zou Hij nog iets bovendien zijn voor de heidenen en ook voor Israël. De Heidenen, de geestelijk onwetenden, die neerzaten in duisternis en doodsschaduwen, zou Hij tot een licht zijn: voor Israël, bij wie het licht van Gods woord en waarheid brandde, zou Hij tot heerlijkheid zijn. Het geven van het licht van de kennis onderstelt dwaling, en het geven van heerlijkheid veronderstelt vernedering. De Christus zou de dwalende heidenen leiden tot Gods waarheid, en het vernederde Israël tot Gods heerlijkheid. Simeon omvat hier profetisch de tegenwoordigheid en de verste toekomst, want wel zijn de heidenen verlicht geworden, maar Israël is nog niet tot heerlijkheid gekomen. En Jozef en zijn moeder verwonderden zich over hetgeen van Hem gezegd werd. Vreemd, nietwaar? dat zij zich nog verwonderen, na al het verwonderlijke, dat hun van Godswege over dat kind gezegd was. Doch hoe vele openbaringen zij ook ontvingen, zij konden niet ophouden er zich over te verwonderen. Het is de kinderlijke gestalte des geloofs, om zich altijd weer voor God te stellen als niets hebbende, bereid om van Hem altijd weer opnieuw te ontvangen. Merkt op, zij zelf zeggen niet tot degenen, die tot hen komen: ziet welk een kind is ons gegeven! Nee, anderen komen het hun zeggen, en zijzelf bewaren er een heilig stilzwijgen bij, zich verwonderende over hetgeen die anderen zeggen. In onze tijd van hoogmoed en zelfverheffing, ja zelfvergoding, leren sommigen, dat men zich over niets meer moet verwonderen; immers voor het verstand van onze tijd zijn er geen wonderen meer, en met de wonderen vervalt de verwondering. Het is de oprakeling van een van de dwaasheden van de oude heidense wijsgeren. Doch neem de verwondering weg en gij verlamt het leven van de ziel. De gaven van de verwondering en van de bewondering behoren tot de edelste genietingen des geestes. Men wil de mens boven de indrukken plaatsen, doch men moet juist onder de indrukken zijn, om ze te verwerken tot daden van de levens en van de kracht. Het stoïcisme is een voortbrengsel van het Heidendom, dat men nu met onheilige hand op Christelijk gebied wil overplanten. Nee, de heiligen van de Schrift verkeerden gedurig in heilige bewegingen en verheffingen des harten, en deelden die elkaar mede, en zo leefde de een uit de ander. En zo moet het ook met ons zijn. Wij allen moeten het onze doen tot opbouw van elkaar. Ligt zou men denken: dat hadden Jozef en Maria niet nodig; zij hadden het Lam Gods zelf; doch nee, zij hadden de herders nodig, om hun te zeggen dat het kind de Christus, de Heere was, en zij hadden Simeon nodig, om hun te zeggen dat het kind de Zaligheid aller volken was. En Maria had zich bij het verhaal van de herders verwonderd, en nu bij de getuigenis van Simeon verwondert zij zich weer, en wel over hetgeen zij reeds wist. Het bewijst de ootmoed van haar hart. Daarom antwoordde zij ook niets, maar legde al deze woorden op tot een voorraad in haar hart. O dat ook wij alles wat wij heerlijks van Jezus horen zeggen, opleggen in onze harten, opdat er koren bij ons gevonden worde in de dagen van de honger. En Simeon zegende hen. Die eerst zelf van God gezegend is, kan ook anderen zegenen. Simeon zegent de ouders en het kind. Het is een nieuw bewijs dat hij een oud man was. Niet Maria zegent Simeon, evenmin als zij haar oudere nicht Elisabeth zegende, maar deze en nu ook Simeon zegende de jonge moeder. Gij ziet hoe heilig welvoeglijk alles in de Schrift geschiedt. En zei tot Maria, zijn moeder. Nu spreekt hij Maria alleen aan. Als het op beslissende zaken, de Heere Jezus betreffende, aankomt, dan wordt er tot Maria zijn moeder alleen gesproken, en staat Jozef er bij als getuige. Ook had Simeon haar iets te zeggen, dat Jozef niet beleven, maar dat Maria met grote smart ondervinden zou tot voorbereiding, en hij moest het haar zeggen, opdat het haar strekken zou tot voorbereiding, en tot troost en sterkte, als het zou geschieden. Zie deze wordt gezet tot een val en opstanding veler in Israël. Simeon had nauwelijks de heerlijkheid van Christus verkondigd, of hij verkondigt ook het lijden van Christus; want bij Christus is geen eer, zonder de ergernis van de wereld. God heeft van tijd tot tijd beslissende keerpunten in de geschiedenis gegeven, waarvan wij u enkel uit de heilige geschiedenis de zondvloed, de roeping van Abraham, de uittocht uit Egypte, de vestiging van het koninkrijk van David en de Babylonische ballingschap opnoemen. Eeuwen lang kan de stroom der tijden zijn gewone loop houden, maar opeens ontvangt hij van hoger hand een wending, die hem dwingt zich een andere

bedding te graven en die voortaan te houden. Het grootste keerpunt van Israël's geschiedenis en van de geschiedenis van de wereld is de geboorte van de Heer van de heerlijkheid. Met Hem zou alles staan of vallen, al naar men vóór of tegen Hem was. De Heer zelf zei het: Wie niet met Mij is, die is tegen Mij, en wie met Mij niet vergadert, die verstrooit. Vierhonderd jaren lang had Israël Staatkundig en godsdienstig geleefd naar eigen goeddunken; thans zou die valse vrede ophouden, en de heilige oorlog een aanvang nemen. De Heer zelf zei het: Meent niet, dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde: Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard. Want Ik ben gekomen om de mens tweedrachtig te maken tegen zijn vader, en de dochter tegen haar moeder, en de schoondochter tegen haar schoonmoeder, en zij zullen van de mensen vijanden worden, die zijn huisgenoten zijn. Grote liefde en grote haat, innige verbintenissen en verre scheidingen zouden er om zijnent wil plaats hebben. Velen zouden in Hem geloven en opstaan ten eeuwigen leven, en velen Hem verwerpen en vallen in het eeuwig verderf. En tot een teken, dat wedersproken zal worden. Dit ziet bepaald op de nederigen staat, het lijden en de dood van Christus. Waarom werd de Messias niet door geheel Israël aangenomen? Omdat Hij niet aan aller verwachting beantwoordde. De vleselijke mens maakt van de meest geestelijke goddelijke beloften, vleselijke beloften, Vleselijke verwachtingen. Alleen het geloof, dat uit God en het levensbeginsel alleen van de nieuwe mens is, verwacht Gods belofte op geestelijke, goddelijke wijze. Het geloof verwachtte geen Messias, om allereerst Rome's juk van Israël's hals te nemen, maar een Jezus, die eerst zijn volk zalig maken van hun zonden, en het daarna met eer en heerlijkheid kronen zou. Daarom was de nederige staat van Jezus vooral voor de rijken, de groten, de machtigen in Israël een ergernis; alleen de onaanzienlijken en armen van het volk hadden Hem lief, omdat Hij hun kranken genas, hun melaatsen reinigde en hun honger stilde als zij in de woestijn niets hadden om te eten; maar toen de beminde Wonderdoener in de macht van zijn vijanden was, en er geen wonder geschiedde om Hemzelf te verlossen, toen was alle geloof in Hem verdwenen, en werd Hij zelf ook voor het volk, dus voor geheel Israël, het teken dat wedersproken werd. (En ook een zwaard zal door uw eigen ziel gaan.) Dit zou geschieden bij velerlei gelegenheid van vijandige bestrijding gedurende des Heeren omwandeling onder Israël, maar bovenal bij de kruisiging. Maria zou gemeenschap hebben aan het lijden van haar Zoon en Heer, op een wijze en in een mate, als alleen de moeder des Heeren kon ondervinden. Opdat de gedachten uit vele harten geopenbaard worden. De anders zo verborgen gedachten van de mensen zouden zich tegenover Jezus niet meer verborgen kunnen houden. Men zou zich vóór of tegen Hem moeten verklaren. Er zijn vele dingen, die ons niet rechtstreeks aangaan, en waarvoor men onverschillig kan blijven, maar niet, wanneer een wettig koning de onwettigen overheerser komt bestrijden, en nu zijn volk oproept om zich óf aan zijn zijde, óf aan die van de geweldenaar te plaatsen; of, wilt gij het nog nader? wanneer de wettige koning op de wettige troon gezeten, nu één voor één uit zijn volk oproept om hem de eed van de trouw te zweren, óf het land te verlaten. Dan moeten de gedachten van de harten openbaar worden. In ons lauw Christendom is de onverschilligheid het heersend beginsel. Alleen in tijden van geestelijke herleving staat tegenover het ongeloof met zijn zwarte vlag, het geloof met zijn witte vlag, en zij voeren strijd met elkaar op leven en dood. Dit heeft de Hervorming ons getoond, en dit beginnen ook onze tijden weer te tonen. En er was Anna. In de mond van twee of drie getuigen zal alle zaak bestaan. God wil niet dat één mens alles alleen doet, en waar het uit hoogmoed geschiedt, verijdelt God het werk. Toen Jozef van Arimathéa meende de enige te zijn, die zich de dode Jezus aantrok, vond hij dadelijk zijn medegenoot in zijn ambtgenoot Nicodemus, en gij weet dat Luther niet de enige man van de Hervorming was, maar dat God nog anderen met en na hem verwekte. Het is ook iets treurigs voor een gelovige te zeggen: dat doe ik nu alleen, en dit heb en geniet ik nu voor mij alléén; nee, hij beschouwt zich als één werkman onder vele mede-arbeiders in het werk des Heeren, en wil dat ook anderen deel hebben in hetgeen hij heeft. Een profetes. Dus ook op haar was de Heilige Geest, en wel in het openbaar, niet als bij Simeon in het verborgene; zij was als

profetes bekend bij al het volk. Een dochter van Fanuel. Deze bijvoeging, en die aanstonds volgt, is een teken van onderscheiding en eer. Zij was een aanzienlijke vrouw uit een bekende familie. Zij plaatst zich naast die eenvoudige onbekende man uit Jeruzalem, met name Simeon; want het geloof kent geen onderscheid van rang of stand in het werk des Heeren. Daarin zijn alle gelovigen geliefde broeders en zusters, en er is geen andere rangstrijd tussen hen dan dat de een de ander hoger stelt dan zichzelf. Uit de stam van Aser. Er was een zegen op die stam. Toen Hiskia in heilige ijver voor de dienst des Heeren, Juda opriep om de Heer te dienen, nodigde hij ook de overgeblevenen uit de andere stammen daartoe uit, en nu wordt er 2 Kronieken 30:11 uitdrukkelijk vermeld, dat ook van de stam Aser sommigen zich verootmoedigden en te Jeruzalem kwamen. Wellicht was zij nog een afstammelinge van die mannen, evenals vele Waalse families onder ons nog afstammelingen zijn van de Franse Refugiés of uitgewekenen om des geloofs wille. God is getrouw tot in geslachten. Deze was tot grote ouderdom gekomen. Zo hebben wij dan hier rondom Jezus in de tempel allerlei mensen bijeen, mannen en vrouwen, rijken en armen, ouden en jongen. De roomse schilders, wij zeiden het reeds, stellen allen voor als prinsen en prinsessen, en zeker, het is ook een rijke, ja, koninklijke familie, maar geestelijk. Welke met haar man zeven jaren had geleefd van haar maagdom af; en zij was een weduwe. Zij was dus vroeg weduwe geworden, en zij was weduwe gebleven. Nu is er zelden een staat of toestand van het menselijke leven, of de Schrift heeft er een levend voorbeeld van, met een zegen van Godswege. Van omtrent vierentachtig jaren. Treffende tegenoverstelling Van een stokoude weduwe en een jeugdige maagdelijke moeder, als Anna en Maria, en van een grijsaard en een zuigeling, als Simeon en het kindeke Jezus waren. Hoe komen zij zo bij elkaar? Ja, God bracht ze bij elkaar. En het is niet zonder betekenis, dat het zulke stokoude mensen zijn, die Jezus, toen Hij in de tempel werd gebracht, begroetten. Het heengaand Oude Testament moest bij het komend Nieuwe Testament door zulke oude mensen vertegenwoordigd worden. In Christus, het jonggeboren kindje, kwam het Nieuwe Testament, en nu dat kindje geboren is, is het Oude Testament tot zijn hoogste ouderdom gekomen. Wij zien hier zijn laatste levensflikkeringen. Als Christus in de volle mannelijke kracht van zijn leven zal optreden, dan zult gij Hem niet meer door zulke oude lieden omringd zien, maar dan zal Hij zijn omgeving kiezen uit enkel jeugdige en mannelijk volwassene discipelen. Dewelke niet week uit de tempel. Dit was geheel iets anders dan in een klooster het leven door te brengen. De tempel was de plaats, waar allen uit Israël tezamen kwamen, waar al de diensten verricht, al de grote feesten gevierd werden. Anna verkeerde dus aldaar altijd in het midden van haar volk, en bij de tempel waren nevengebouwen, ingericht voor dezulken, die geloften gedaan hadden, en ze wensten te vervullen, Meer dan zestig jaren was dus waarschijnlijk de tempel Gods haar huis geweest. Wat had zij daar al gezien, beleefd en ondervonden! Nog andere, nog meer ontzettende dingen dan Simeon, die niet zo onafscheidelijk met de tempel verbonden was. Op haar vierentwintigste jaar kwam Pompeus met zijn soldaten in de tempel, ja zelfs in het heilige van de heiligen. Wat zal er toen niet voor haar te vrezen zijn geweest? Doch ging zij daarom heen? Nee, zij bleef. Pompeus werd omgebracht, en nu in haar hoge ouderdom, ziet zij Hem, door wie Rome zal vallen zonder zwaard, vallen met al zijn legioenen en al zijn keizers, met al zijn paleizen en al zijn afgodstempels. Met vasten. Een lieve ziele, nietwaar? was die Anna. Doch vastte zij altijd, waar leefde zij dan van? Natuurlijk van spijs en drank gelijk wij allen, waartoe zij wellicht ruime middelen bezat; doch zij leefde nog meer van Gods Woord en door Gods Geest. Deze voeden de ziel en ook het lichaam, zodat men bij het gedurig vasten toch stokoud kan worden. Er zijn enkele mensen, wie de dienst van God te machtig is, zodat zij er onder bezwijken en vroegtijdig naar de hemel gaan, maar er zijn ook weer anderen, die er altijd krachtiger onder worden en groeiende en bloeiende blijven, zodat zij bijna niet kunnen sterven, maar altijd jeugdig van hart zijn. Zo was het met Anna, zo was het met Simeon. En bidden, God dienende dag en nacht. Paulus zegt: 1 Timotheus 5:5: Die nu waarlijk weduwe is en alleen gelaten, die hoopt op God, en blijft in smekingen en gebeden

nacht en dag. Het is alsof Paulus aan Anna dacht, toen hij deze regels neerschreef. O hier ziet men welk een heerlijke ouderdom het is, waarin men God dient en gedurig bidt, en welk een droevige ouderdom het is, waarin men nog in de dienst der wereld is, zonder geloof en zonder gebed. Ach bij zo velen moet men vragen, wat een wijze vroeg: "Hoe! als de wijzer van ons leven op twaalf staat, zal dan de wijzer van ons hart nog staan op zes? En deze, te diezelfde ure daarbij komende. Hoe schilderachtig gezegd! Het is alsof wij haar naar het kindeke Jezus, en die er bijstonden, zien toetreden. Wij hebben allerlei middelpunten, om welke onze gedachten, zorgen en bemoeiingen zich bewegen, maar van al de groepen, die de evangelisten ons aanbieden, is Christus het enige middelpunt; Hij bezielt, verlevendigt, beweegt allen, die tot Hem komen, en nog heeft Hij geen woord gesproken, maar ligt Hij daar neer als een bewusteloos zuigelingetje. Wat zal het dan zijn als Hij optreedt als man, en de stralen van zijn heerlijkheid in talloze woorden en daden over geheel de wereld voor alle opvolgende geslachten en eeuwen uitstort! Heeft insgelijks de Heer beleden. Christus en de zijnen zijn één nu, en in eeuwigheid, maar ieder heeft zijn werk van Hem, voor Hem. Simeon komt in de tempel en neemt Hem op zijn armen; Anna komt er bij en aanschouwt Hem enkel. Simeon zegent het kind. en zijn ouders, als ware hij de priester, en Anna de profetes belijdt het kindeke als de Christus. Elizabeth profeteerde, dat is: verheerlijkte de grote daden Gods met woorden van de Heilige Geest, en Maria profeteerde; en zal nu deze Nieuw Testamentische Hanna ook niet profeteren? Ja, maar op andere wijze. De Oud-Testamentische Hanna bezong de Heer; de Nieuw-Testamentische Anna beleed de Heer; zij getuigde van Hem, dat Hij de beloofde Messias was, de Zone Gods en de Zoon van David. En sprak van Hem tot allen, die de verlossing in Jeruzalem Verwachtten. Zij was niet slechts een profetes van Christus voor dit ogenblik, maar zolang zij leefde. Allen, die in de tempel kwamen en God vreesden en wachtten op de verlossing door God beloofd, verkondigde zij, dat de Verlosser gekomen was. Welk een heerlijkheid voor allen, die geloofden! Zij ontvingen met deze tijding een schat, die alle schatten te boven gaat, en waarvan de wereld niets weet noch vermoedt. Voorzeker zulk een spreken gold voor de schoonste lofzang, en toch is er geen enkel woord van haar geboekt. Wederom een bewijs voor de goddelijke waarheid en oorsprong van de Schrift. De Schrift kan zwijgen, waar een bloot menselijke schrijver het onmogelijk zou kunnen. Ook thans is nog het woord van kracht: De Heere komt, en allen, die geloven, verwachten Hem. En als zij alles voleindigd hadden, wat naar de wet des Heeren te doen was, keerden zij weder. Wij breken met deze woorden bij Lukas af, omdat de Evangelist ons terstond in Nazareth verplaatst, overslaande wat alleen Mattheus uitvoerig geboekt had.

2:39 Het Kindeke Jezus en de Wijzen uit het Oosten.

Toen nu Jezus geboren was te Bethlehem, gelegen in Judea, in de dagen van de koning Herodes. Zo begint Mattheus zijn bericht van de komst van de Oosterse wijzen. Hij laat al de bijzonderheden bij de geboorte van Jezus onaangeroerd, en vermeldt daarentegen een andere uiterst gewichtige bijzonderheid na de geboorte. Zo komt ons de ene rijkdom na de anderen tegemoet. Lukas, de Evangelist uit de volken, verhaalde wat er in de tempel met het kindeke en de gelovigen uit Israël, en Mattheus, de Evangelist uit de Joden, verhaalt wat er met dat kindeke en de gelovigen uit de volken gebeurd is. Trouwens in Christus is alles een heilige ruil en een wederkerige gemeenschap onder de gelovigen. Sommigen plaatsen de komst van de wijzen vóór de voorstelling van het kind Jezus in de tempel; doch de dagen van de afzondering van Maria verbieden dit volstrekt. Eerst moest de Christus Gode geheiligd en door gelovigen uit Israël beleden worden, eer Hij door de Heidenen erkend werd. Eerst de Jood en ook de Griek, is de orde Gods, die God tot en met Christus gevolgd heeft. Nu is het anders; nu gaan de volken vóór; doch in het einde keert God weer tot Israël terug. Israël maakt de voor- en achterhoede uit: de volken staan in het midden. Ziet enige wijzen van het oosten zijn te Jeruzalem aangekomen. Treffend, nietwaar? nauwelijks is de Christus geboren, of de gehele wereld komt in beweging, komt het oosten tot het westen en vallen de scheidsmuren tussen de volken. Deze wijzen waren Arabieren, dus uit de volken, maar tevens bepaald uit dat volk, dat het naast aan Israël verwant was, ja gelijke afkomst met hem had. Zij waren dus een geleidelijke overgang van Israël tot de verder staande heidense volken. Later zou uit datzelfde volk de valse profeet Mohammed geboren, en de oude tegenstelling, twist en strijd in het huis van Abraham tussen Hagar en Sara, tussen de zoon der dienstmaagd en van de vrije vrouw, tussen de natuurlijke zoon en de wonderzoon in hun hoogste en laatste kracht vernieuwd worden. Mohammed is de vijand van Christus, natuurlijk, want Mohammed is een onheilige en Christus is de Heilige, en alles wat onheilig is en blijven wil, moet Christus verwerpen, maar alle heiligen en alle geheiligden aanbidden Hem, de gezegenden Zone Gods, en zullen Hem eeuwig aanbidden. Als stichter van het Islamisme is Mohammed een zeer belangrijk man in de historie. Hij was in vele opzichten de karikatuur van Mozes. In Mozes was de oosterse natuur door de verdrukking bearbeid en te hoger ontwikkeld; bij Mohammed was zij door onophoudelijken voorspoed tot in de wortel bedorven. Wat Mozes aanvankelijk wilde: zijn volk door het zwaard verlossen, dat wilde Mahomet van de aanvang af tot aan het einde. En heeft hij nu de tijdelijke verlossing geschonken, die van het zwaard verwacht kan worden (Want een eeuwige verlossing wordt door geen zwaard te weeg gebracht)? Nee, hij heeft veroverd, niet verlost; integendeel, hij heeft de veroverde volken altijd met het zwaard blijven regeren. De Turken zijn altijd een wreed volk geweest, en men huivert bijna terug van hun geschiedenis te lezen vanwege de onmenselijkheden, die ons gedurig tegen treden. Thans worden zij er door God over geoordeeld en verbleekt de halve maan altijd meer voor de Zon van de gerechtigheid. Zeker heeft Mohammed de veelvormige, afschuwelijke en gruwelijke afgodendienst over uitgestrekte gewesten vernietigd, en daarmee, onder Gods bestuur, een groot deel van de heidenwereld voor een allerdiepst bederf en snelle ondergang behoed; maar voor de vele goden heeft hij zichzelf aan zijn volk tot een afgod, tot een valse Christus, tot een gruwel gesteld. Nochtans ook de Mohammedaanse wereld zal niet altijd onbekeerd blijven. Ismael behoort ook tot de Abrahamietische familie, en Abraham heeft voor hem gebeden, en God heeft geantwoord: Aangaande Ismaël heb Ik u verhoord. Genesis 17:20. Doch in Isaac moest de belofte, ook deze belofte aan Ismaël vervuld worden. Daarom draagt ook het volk van de Arabieren, gelijk al de volken uit Abraham gesproten, een onsterfelijk levensbeginsel als volk in zich. De Griekse en Romeinse volken zijn uitgestorven, maar de Arabieren bestaan nog als een afzonderlijk volk, en zij beslaan nog een bijzondere plaats in de grote wereld van God. Wij zeiden het reeds: de geschiedenis van de mensheid is een drama Gods, met vele bedrijven; ontelbaar veel volken, personen en zaken verschijnen en bewegen zich op dit groots toneel, in altijd wijdere kring,

maar rondom een enkel middelpunt: Gods Raad. Ongeveer duizend jaren tevoren komt een wijze en machtige koningin van dat zelfde volk naar Jeruzalem, om de wijsheid van Salomo, waarvan de wereld vervuld was, in eigen persoon te horen; en nu komen wederom wijzen, geen koningen zoals de roomsen versieren, maar eenvoudige en toch aanzienlijke mannen naar Jeruzalem, om de meerdere dan Salomo, niet te horen, want Hij was nog pas geboren, maar, hetgeen oneindig meer is, om Hem te aanbidden. Zeggende: waar is de geboren koning der Joden? Dit was de gewone benaming van de Messias bij de volken. In Israël zelf hoort men deze uitdrukking nooit, zelfs niet in de mond van de discipelen. Pilatus, een heiden, had deze benaming gedurig in de mond. Voor Israël was de Messias de koning Israël's, zoals Natanael de Heer noemt. De naam Joden zegt zoveel als Judeërs, en Juda vertegenwoordigt slechts een gedeelte van het joodse volk; het gehele, het twaalfstammige volk is Israëlitisch. Nochtans, voor zo veel Juda het wettig hoofd is van de Israëlitische staat, is de Christus de Koning der Joden; als zodanig is Hij door de Joden verworpen en gekruist en door de heidenen gezocht en aangebeden. Voorts de volken zien meer op de buitenzijde van de Messias, op zijn koningschap en heerschappij, en de gelovigen uit Israël meer op het innerlijke van de Messias, zoals Simeon, die Hem als de zaligheid aanschouwde, en als Anna, die Hem als de Verlosser beleed en verkondigde. Trouwens de Christus was uit het joodse volk en was dus voor de heidenen het wettig Hoofd van dat volk. Want wij hebben gezien zijn ster in het oosten. Zacheria, Jozef en Simeon, Maria, Elizabeth en Anna zijn thuis in de Schrift, en kennen de belofte Gods; maar de heidenen hadden geen Schrift. Wat de Schrift was voor Israël, dat was de natuur voor de Heidenen, en die God vreesden, leerde Hem daaruit kennen. Treffend, nietwaar? dat Israël de geboorte van de Christus moest zien en lezen uit de profetieën en uit de Sterren! Voor de wijzen is de sterrenkunde geen wichelarij, maar een godlerende wetenschap. En gij weet hoe er ten allen tijde bij de kinderen Gods een profetisch poëtische, hartverheffende en God verheerlijkende beschouwing van de natuur in het algemeen, en van de sterren in het bijzonder gevonden werd. Ook Luther zag in de donkere nacht van de tijd op naar de sterren, en zag in de morgenster Christus, en de hervorming was hem zeker; want hij gevoelde zich door God versterkt en vertroost. En welke gelovige ziet niet wel eens op uit de nacht van dit leven naar de sterren, om met God te treden op de hoogte des hemels? Zulke natuur- en sterrenbeschouwers waren ook de wijzen uit het oosten. Nochtans het Woord van God moest er bijkomen; zonder dit zou ook hun sterrenkunde sterrenwichelarij geworden zijn; doch met het Woord Gods verenigd, is het een goddelijke openbaring. Aan de herders verscheen een engel, aan de wijzen een ster. Tot Israël werd eerst het Woord van God gericht en toen het teken bijgevoegd; aan de heidenen wordt eerst het teken gegeven, en daarna het Woord van God bijgevoegd; want het teken op zichzelf is ongenoegzaam. Dat zij een tevoren nimmer geziene, in ongekende luister schitterende ster zagen, kon de wijzen wel in aanbiddende verrukking voor God doen neervallen, maar dat deze ster een historische betekenis had, en wel, dat zij het geboorteteken van de Heer van de heerlijkheid was, konden zij alleen weten door een openbaring Gods, waarvan Mattheus niets zegt, omdat dit klaar genoeg vanzelf spreekt, en de later vermeld wordende goddelijke openbaring aan de wijzen dit buiten twijfel stellen moest. De ster was geen gewone ster, maar een buitengewone: een vonk uit de Schechina, een sprank van de ongeschapen heerlijkheid Gods, die verscheen en verdween en zich laag in de dampkring tot geleidster neerliet. Welk een heerlijkheid van de natuur, inzonderheid van de nacht! Heel de schepping vierde het feest van de geboorte van de Redder van zonde en dood, die de aarde met de hemel eenmaal maken zal tot een plaats van enkel heiligheid en heerlijkheid. God vervulde hiermee letterlijk de profetie, door Hem in de mond gelegd van Bileam, de profeet uit de Heidenen, wellicht uit het geslacht van Abraham, (immers hij was van Mesopotamië, Deuteronomium 23:4): Ik zal Hem zien, maar nu niet; ik zal Hem aanschouwen, maar niet nabij. Er zal een ster voortgaan uit Jacob, er zal een scepter uit Israel opkomen; die zal de palen van de Moabieten verslaan, en zal al de kinderen van Seth verstoren. Nu was het

de tijd van het opgaan van de ster uit Jacob, (in nederigheid) en het opkomen van de schepter uit Israel (in heerlijkheid) zal aan het einde van de tijde plaats hebben. De profetie vat beide, het begin en het einde, in een greep hier, gelijk gewoonlijk overal, tezamen. En zijn gekomen, om Hem te aanbidden. De Messias is Koning én GOd; Hem kan geen andere hulde gebracht worden dan die der aanbidding. Allen, die Hem niet aanbidden, huldigen Hem niet, maar verwerpen Hem en zeggen ermee: wij willen niet, dat deze Koning over ons zij. Hun einde is het verderf. Och, dat wij de Zoon kussen, terwijl wij nog op weg zijn, eer zijn toorn over ons ontbranden kan. De wijzen uit het oosten gaan ons voor, en kenmerken allen, die hen niet volgen, als dwazen. De koning Herodes nu. De wijzen uit het oosten komen naar Jeruzalem om de Koning van God, de gezegende Messias, de Vredevorst, de zaligheid en heerlijkheid van de wereld als geboren te aanschouwen; en wie vonden zij daar? Ja, een Koning der Joden, maar in alles het tegendeel van het jonge kindje, dat zij zochten; een oude tiran, een grimmige moordenaar, een vloek van de mensheid. Welk een teleurstelling, en welk een beproeving voor hun geloof! Nee, de gelovigen vinden niet dadelijk wat zij zoeken, maar meermalen juist het tegendeel, en eerst na vele omwegen komen zij aan het doel. Daarom is de lijdzaamheid van de heiligen vriendin en levensgezellin. De wijzen gaan ook niet weer naar huis, maar blijven; zij blijven geloven en zoeken. Dit gehoord hebbende, werd ontroerd, en geheel Jeruzalem met Hem. Echt joods, nietwaar? Een ontsteltenis en beroering, die niet bij enkelen blijft, maar algemeen wordt en de gehele stad in opschudding brengt. Zo was ook ten tijde toen Haman de Joden wilde uitroeien, de gehele stad Susan in verwarring. En bijeen vergaderd hebbende al de overpriesters en schriftgeleerden van het volk. Wij merkten reeds op, dat het de gewoonte van de roomse kerk is om bij de waarheid een fabel te voegen, terwijl het niet zelden de gewoonte van de ongelovige Protestanten is, om waarheid en onwaarheid zodanig dooreen te mengen, dat het niet anders dan chemisch, dan door de kunst te scheiden is. De roomse kerk houdt de wijzen voor Oosterse koningen; doch Herodes behandelt deze wijzen kennelijk niet als koningen, maar als geleerde mannen, en verwijst hen tot, nee, vervoegt zich voor hen bij de geleerden, de godgeleerden van zijn tijd, de mannen van het vak. En zo lang het bij de beschouwing blijven kan en niet in praktijk behoeft gebracht te worden, kan men van deze veel leren. Zij zullen u de plaats van de geboorte van de Messias nauwkeurig aanwijzen, maar er u alleen laten heengaan. Vroeg van hen, waar de Christus zou geboren worden? Ziet gij, de heidenen vragen naar de Koning van de Joden, en de Joden noemen Hem de Christus, welke benaming de Griekse vertaling is van het Hebreeuwse Messias, gezalfde. En zij zeiden tot hem: te Bethlehem in Judea. Een goed antwoord, nietwaar? Doch wisten de schriftgeleerden dat niet vroeger ook? En zo ja, was het dan niet hun plicht geweest, om geheel Israël oplettend te maken op de naderende komst van de lang beloofde EMMANUEL? Zeker, maar wat men uit geloof nooit zou gedaan hebben, dat doet men wel op hoog bevel, en door de drang van de gebeurtenissen, zodat men zich opzettelijk tot het onderzoek van de Schrift begeeft. Doch hoe wonderlijk zijn toch Gods wegen! Zonder die goddeloze Herodes zouden wij geen openbare verklaring van een wettige kerkvergadering in Israël gehad hebben: dat de Christus te Bethlehem moest geboren worden; alwaar Hij werkelijk geboren was. Want alzo is geschreven door de profeet (Micha 5:1): en gij, Bethlehem, gij land Juda! Zijt geenszins de minste onder de vorsten van Juda, want uit u zal de leidsman voortkomen, die Mijn volk Israël weiden zal. Hier werd de goede Herder geprofeteerd, zoals de Heer zich dan ook zelf noemde. Gij ziet, de Israëlitische godgeleerden van die tijd waren rechtzinnig in de leer van de verwachting van de Christus. Zij verdraaiden de Schrift niet in betekenis en toepassing, zoals de latere ongelovige rabbijnen gedaan hebben, en nog, met vele ongelovige naam-christelijke geleerden doen; maar de Christus was toen ook nog klein, een pasgeboren, machteloos wichtje; het kon nog niet spreken, maar later, als dat kindje een man zal geworden zijn en spreken zal, en tegen hen spreken zal, omdat zij niet doen naar hun woorden, dan zullen zij jegens Hem even vervreemd zijn van verstand, als weerspannig van hart. Toen heeft Herodes de wijzen heimelijk geroepen, en vernam naarstiglijk

van hen de tijd, wanneer de ster verschenen was. Was het om, na de nodige informatie ingewonnen te hebben, met de wijzen mede te gaan, met hen de Christus te aanbidden, en aldus zijn ziel te behouden? O hoe gezegend ware dit geweest! Voor ieder is redding, ook voor de afgrijselijkste moordenaar, zoals Herodes was, wanneer hij slechts het ogenblik van redding, dat God hem aanbiedt, aangrijpt; doch hoe weinigen erkennen de tijd, waarin zij door God in genade bezocht worden, en hoe velen verwerpen zelfs de bijzondere gelegenheid tot hun behoudenis, zoals nu ook Herodes deed. En hen naar Bethlehem zendende. Gij ziet, hij gaat niet mee; doch nu wij zijn moorddadig oogmerk kennen, nu zeggen wij: hoe goed, dat hij niet meeging! God verblindde hem, en hij, die niemand vertrouwde, vertrouwde nu vreemdelingen, vrome, gelovige mannen, die onder goddelijke leiding naar Jeruzalem gekomen waren; doch hij dacht er niet aan, dat er nog mensen in de wereld gevonden werden, die Gode meer gehoorzamen dan mensen, al zijn deze ook koningen. Zeide: reist heen, en onderzoekt naarstiglijk naar dat kindeke, en als gij het zult gevonden hebben, boodschapt het mij. Het ongeloof moet dikwijls tot beveiliging strekken van hetgeen het tracht te verwoesten. Had Herodes het verhaal van de wijzen en de getuigenis van de Schrift geloofd, hij zou heimelijk zijn soldaten hen kort op de voet hebben laten volgen; doch nu gelooft hij niet dat de Messias werkelijk zou geboren zijn, en wil dus zekerder en nauwkeuriger berichten hebben, dan hij had, ten einde geen vergeefs werk te doen. Aan de anderen kant gelooft hij echter van de wijzen dat zij terug zullen komen, om hem bericht te geven. Zij moesten immers over Jeruzalem naar hun land terugkeren, en hoe zouden zij tegen het bevel van Herodes durven handelen! Gij ziet, de ongelovigen geloven niet de Schrift, maar de mensen. Trouwens wie God verwerpt, stelt vlees tot zijn arm, en is vervloekt. Opdat ik ook kome en datzelve aanbidde. Met dit voorgeven wilde hij de wijzen alle kwaad vermoeden ontnemen, en te vaster verbinden om hem bericht te brengen. De list zou hem waarschijnlijk gelukt zijn, omdat zij als vreemdelingen bij Herodes de wolf in de schapenvacht niet onderkenden; maar God waakt, om de raad van de goddelozen te niet te doen. En zij, de koning gehoord hebbende, zijn heengereisd. Zij volgen de aanwijzing van het Woord van God, en verlaten de koninklijke tempelstad, om naar het in die tijd zeer nederig geworden, ja vergeten Bethlehem (wij lezen nergens dat de Heer er zelf later ooit is heengereisd) te gaan. Mochten ook wij uit de Schrift onze weg even bepaald weten, als deze wijzen, wij zouden niet zo dikwijls dwalen als wij doen. Doch hoe zullen wij onze weg uit de Schrift weten? Door haar in alles en gedurig te raadplegen. En ziet de ster, die zij in het oosten gezien hadden, ging hen vóór. De ster was hen dus niet van hun land naar het Joodse land voorgegaan. Hoe goddelijk waar! Een verdichter zou terstond de ster, als een leidster hebben laten vóórgaan; maar de openbaring, die God hun aangaande de betekenis van deze nieuwe, alle bekende sterren in heerlijkheid overtreffende ster, gegeven had, wees hen naar Judéa, en dat konden zij zonder ster vinden. Totdat zij kwam, en stond boven de plaats, waar het kindeke was. De Schrift was geraadpleegd, en nu komt bij de Schrift Gods bijzondere Voorzienigheid. Trouwens beide behoren tezamen. Evenmin als van de natuur gezegd kan worden: "God heeft eenmaal de wereld geschapen, en nu gaat alles van zelf naar de eenmaal onveranderlijk vastgestelde wetten", evenmin kan van de Schrift gezegd worden: "God heeft eenmaal de Schrift gegeven, en nu moet ieder vanzelf weten, hoe haar te verstaan en te volgen." Nee, wij hebben te doen met een altijd tegenwoordige God, die te midden van de werkingen van de natuur en te midden van de openbaringen der Schrift tot nu toe werkt en zich openbaart. Zeker, de Schrift heeft gezegd, dat de Messias te Bethlehem moest geboren worden; doch waar nu te Bethlehem het rechte kindje te vinden? Door navraag? Doch waren mensen, al troffen de wijzen ook zelfs de herders van Bethlehem aan, de bevoegde, voldoende getuigen van zulk een aller gewichtigste zaak? Nee, God zelf moest hun de geboren Koning van de Joden aanwijzen, zouden zij met volkomen gerustheid, met onfeilbare zekerheid des geloofs kunnen aanbidden. Als zij nu de ster zagen, verheugden zij zich met zeer grote vreugde. De verrassingen Gods verblijden het hart, ja overstelpen het van hemelse vreugde. Daar zagen zij weer die heerlijke

ster, schitterend in ongeschapen luister, welke te aanschouwen het oog verrukte en het hart als deed opvaren ten hemel; zij gevoelden de onmiddellijke tegenwoordigheid Gods, en waren zalig in dat gevoel, en zij reisden evenals de moorman deed, hun weg met onuitsprekelijke blijdschap. En in het huis gekomen zijnde. Dus niet in de stal; aldaar was Jezus enkel geboren, omdat zij toen nog arme vreemdelingen waren en er geen plaats voor hen in de herberg was; doch nu waren Maria en Jozef en het kindeke waarschijnlijk bij een van de vrome herders in huis opgenomen. De Heer had ook later geen plaats in persoonlijk eigendom, waar Hij het hoofd kon neerleggen, en was daarin minder dan de vossen en vogels, die toch nog hun eigen holen en nesten hebben. Te Bethlehem was Jezus in het huis van een ander; te Kapernaum woonde Hij in het huis van Simon, en gedurig at en vernachtte Hij in het huis van een ander, totdat men Hem ten laatste het moede hoofd nederlegde in het graf van een ander. Zijn armoede moest ons rijk maken. Hij leefde, leed en stierf ook alleen voor anderen. Vonden zij het kindeke met Maria zijn moeder. Eerst noemt de Schrift het kindeke, want daar was het de wijzen om te doen. Zelfs Jozef wordt ditmaal in het geheel niet genoemd. En neervallende, hebben zij hetzelve aangebeden. Ziet eens, welk een eerbied en ontzag heeft hier in deze wijzen de wetenschap voor het kindeke Jezus, dat nog geen woord gesproken heeft of spreken kan! Hoe steken hierbij de wijzen van onze dagen af, wier wetenschap geen eerbied en ontzag meer heeft voor geheel de sprekende Schrift. Doch daarom zullen ook de mannen van de wetenschap van die tijd in het oordeel opstaan met de mannen van de wetenschap van dit geslacht en zullen hen veroordelen, want zij, die Christus niet aanbidden, zijn geen wijzen, maar dwazen. Doch wat spreek ik van de verre toekomst? God zal de wetenschap van dit geslacht reeds doen veroordelen door de wetenschap van een volgend geslacht, en machtige geesten verwekken, zoals de Copernicussen, de Newtons, de Keplers, (waarbij de meest gevierde van onze ongelovige geleerde slechts dwergjes zijn) die God verheerlijken uit zijn werken en uit zijn woorden, en die (zoals Copernicus op zijn grafzerk liet graveren) geen andere genade van Hem begeren te ontvangen, dan die de moordenaar aan het kruis ontving. Doch gij vraagt: waartoe dit wonder? God doet niets zonder algenoegzame reden. Christus is verschenen tot een Licht der Heidenen en tot Heerlijkheid van zijn volk Israel, zegt Simeon bij Lukas; en Lukas vermeldt ons, dat de heerlijkheid des Heeren de Israëlitische herders verscheen, en Mattheus verhaalt ons nu, dat aan de volken een licht, een ster verscheen. Ziet gij de harmonieën Gods niet in deze dingen? Alle volken zouden de Messias aanbidden. Psalm 2:8, 22:28. En al wat eenmaal in het groot, in de volheid geschieden zal aan het einde dezer bedeling, dat geschiedt in het klein bij het begin van deze bedeling, naar de evenredigheid van de kleinte van het kindeke Jezus. Wij hebben hetzelfde reeds bij de lofzang der Engelen opgemerkt. Ook in de natuur ligt het einde in het begin, de vrucht in het zaad; maar tussen dat begin en einde welke verwikkelingen en ontwikkelingen! Voorts ziet gij ook hier het groot verschil van gemeenzaamheid met het kindeke Jezus tussen Israël en de volken. Christus was uit Israël tot heil ook van de Heidenen. Daarom neemt Simeon het kindeke Jezus als een lid van de familie op zijn armen, en de heidenen vallen terstond voor Hem neer. Aanbaden dan de Israëlitische mannen en vrouwen het kindeke Jezus niet? Zeker, maar lofzingend en God verheerlijkend. En hun schatten opengedaan hebbende. Het waren dus, ofschoon geen vorsten, nochtans zeer aanzienlijke mannen. Waren het ook arme lieden geweest, Herodes zou ze niet te woord hebben gestaan, en hoe zouden zij een zo kostbare reis als de hun was, ondernomen hebben? Doch ziet gij nu ook hier niet weer de heerlijke tegenstelling Gods? De Messias is de heerlijkheid van Israël, maar zijn geboorte uit Israël is een arme geboorte. Israël gaf zijn Christus geen tijdelijke heerlijkheid, geen rijkdom of eer; enkel een goddelijke eer (die voortspruit uit David's koninklijke stam, doch die nu een afgehouwen tronk was), en het voegde ook niet anders; maar de heidenen zouden Hem van hun tijdelijke rijkdom en eer mededelen, en dit is een historische lijn. Al wat de Christelijke kerk tot op deze dag uitwendig heerlijks heeft is van de volken. Alleen haar innerlijke, goddelijke rijkdom, de Heilige Schriften, heeft zij van Israel. Brachten zij Hem geschenken. Gij weet, dat

men in het oosten nooit een vorst komt huldigen, zonder hem naar zijn waardigheid en het vermogen van de gevers evenredige geschenken aan te bieden. En nu weet gij ook, wat de Messias, de Koning Israels, beloofd werd als Hij komen zou: al de schatten van de volken zouden de zijnen zijn; zij werden door de geschenken, die wij hier gebracht zien, vertegenwoordigd op dezelfde evenredig kleine schaal, waarvan wij zo even spraken: De koningen van Tharsis en de eilanden zullen geschenken aanbrengen; de koningen van Scheba en Seba zullen vereringen toevoeren, en men zal Hem geven van het goud van Scheba. Psalm 72:10,15. Goud. Wij hebben de wijsheid Gods bewonderd in het onthouden van de middelen aan Maria en Jozef, om een lam te bekostigen; maar nu zij binnen kort naar Egypte zullen moeten vluchten, behoeven zij de middelen daartoe, en de wijzen komen ze brengen. Gij ziet God doet niet alleen onmiddellijke maar ook middellijke wonderen, wonderen van zijn voorzienigheid. God had niet tot de wijzen gezegd: "Neemt goud mee!" dit deden zij uit zichzelf. Doordringen wij ons toch van de waarheid: God geeft het nodige, als het nodig is. De wijzen brachten uit verre landen de Zone Gods het reisgeld naar Egypte. Zo leefde de Zoon van God, die arm werd om ons rijk te maken, reeds van het begin af van gaven en geschenken van de liefde. O gij, die God vreest, en door tegenspoed, ziekte of wat het zij, ook gedeeltelijk of geheel van liefdegaven leven moet, voor uw gevoel is dit meermalen een diepe vernedering, en er behoort ook veel zelfverloochenende genade toe, om in plaats van te kunnen geven, te moeten ontvangen, en er altijd onder te berusten en tevreden onder te zijn; doch troost er u mee, dat Jezus reeds op de schoot van zijn moeder van liefdediensten van mensen leven moest; doch daarom leefde Hij niet uit de hand van de mensen, maar uit die van zijn Vader, en ook gij leeft uit geen andere hand. Voorts, Christus is te groot voor alle schatten. Wie kan Hem iets geven, dat Hem waardig zou zijn; en toch neemt Hij de schatting aan, die het geloof en de liefde Hem brengen. O leg die schatting dan aan zijn voeten, de schat van uw goud, van uw liefde, van uw wetenschap. Hij is waardig te ontvangen de kracht, de rijkdom, de wijsheid, de sterkte, de eer, de heerlijkheid en de dankzegging van allen; en zouden wij alleen aan die allen ontbreken, zouden wij alleen Hem onze schatting onthouden? Wierook. Goud is koninklijk, wierook is priesterlijk, want Het reukofferen is priesterwerk, en het reukoffer vertegenwoordigt het gebed. Oppervlakkig gezien, moet het ons vreemd voorkomen, dat de wijzen het kindeke Jezus wierook ten geschenke brachten. Welk nut had dit voor Hem of Maria en Jozef? Zeker kunnen wij ons voorstellen, dat zij als Jacob voor Jozef, het edelste, dat het land voortbracht, als geschenk bestemden; doch Arabië had wel andere voortbrengselen dan deze; waartoe dus juist wierook gegeven? Doch wij mogen niet vergeten, dat wij hier niet te doen hebben met wijzen van deze wereld; maar met gelovige wijzen. Zij wisten waartoe de Koning van de Joden geboren was: om een eeuwig koningrijk van zaligheid en heerlijkheid te stichten, in de verzoening der zonde door zijn zelfofferande; en nu, gij weet het, het reukoffer veronderstelt het slachtoffer, of de volbrachte verzoening. En mirre. De bittere mirre is het beeld van lijden; gij herinnert het u uit de lijdensgeschiedenis des Heeren zelf. Wierook en mirre behoorden dus bij elkaar. Hooglied 3:6. De verzoening, door Christus te volbrengen, zou zijn in de weg van lijden en dood. De geschenken van de wijzen bevatten derhalve de belijdenis huns geloofs op zinnebeeldige wijze. Zij aanbaden Christus als de Koning-Hogepriester, die door lijden tot zijn heerlijkheid zou ingaan. Zij konden tot het kindeke niet spreken, maar het aanbiddende, wilden zij toch door tekenen te kennen geven, wie zij in Hem aanbaden; dat konden zijn ouders Hem als Hij groot geworden was zeggen, en zijzelf (zijn ouders) wisten wat het betekende, want geen godvruchtig Israëliet is onkundig in de betekenis van de gewijde zinnebeeldige dingen. Opmerkelijk is het ook, dat er geen enkel woord van hen geboekt is; toch zullen zij veel gesproken en verhaald hebben; doch de Schrift noemt enkel hun daad en hun geschenken; zij meldt alleen het onmisbare. En door goddelijke openbaring vermaand zijnde in de droom, dat zij niet zouden terugkeren tot Herodes, vertrokken zij door een andere weg naar hun land. God laat ons in de Schrift een enkele maal zien, wat Hij altijd doet. Hij voorziet voor de zijnen in alles en altijd.

En hoe liefelijk is het nu te weten, dat wij, die aan zo vele bekende en nog meer onbekende gevaren bloot staan, door een alwetend God bewaard, gespaard en geleid worden! Voor Hem is de macht en list van onze vijanden geen macht en list, maar onmacht en dwaasheid, en terwijl wij bedreigd worden, heeft Hij ons reeds in veiligheid gesteld. Toen zij nu vertrokken waren, ziet, de engel des Heeren verschijnt Jozef in de droom, zeggende: sta op, en neem tot u dat kindeke en zijn moeder, en vlied in Egypte, en wees aldaar, totdat ik het u zeggen zal; want Herodes zal het kindeke zoeken, om hetzelve te doden. Ofschoon deze openbaring, gelijk de vorige, aan Jozef in de droom gegeven werd, bestond zij echter uit even klare woorden, als ware de openbaring in wakende toestand gegeven. De openbaringen aan Zacheria en Maria en de herders te Bethlehem in wakende toestand gegeven, waren zeker van een meer onmiddellijke en hogere orde, maar verwekten bij die allen, zoals later bij de vrouwen aan het lege graf, een ogenblikkelijke schrik en ontsteltenis, die dus eerst weer weggenomen moest worden. In de droom werd echter dit alles voorkomen. Ongetwijfeld is dit een van de redenen, waarom de engel des Heeren Jozef enkel in de droom verscheen. Hij dan opgestaan zijnde, nam het kindeke en zijn moeder tot zich in de nacht, en vertrok naar Egypte, en was aldaar tot de dood van Herodes. Hier beginnen de verdrukkingen van Christus. Was niet de mirre het laatste van de geschenken door de oosterse wijzen gebracht? welnu het was de wijding, de zalving van het gezegend kind tot het lijden. Na de aanbidding volgt de vlucht van de aangebedene voor de moorddadige aanslagen van de onwettigen bezitter van David’s troon. De overgang is daar. Tot hiertoe vertoefden wij enkel in de kring van gelovige en lief hebbende zielen; thans nadert ook het ongeloof en de haat tot het heilige kind, om het te doden. Ook hier zien wij, dat reeds bij de kleine Jezus alles in het klein vertegenwoordigd wordt, wat eenmaal in de hoogste mate en volheid in Hem en door Hem zou verwezenlijkt worden, en zo mocht ook het werkelijk lijden thans niet ontbreken, dat trouwens reeds symbolisch begon in zijn besnijdenis. De vervolging door Herodes vertegenwoordigt het vervolgd worden van de Heeren door al zijn vijanden. Opdat vervuld zou worden hetgeen van de Heere gesproken is door de profeet (Hosea 11:1) zeggende: uit Egypte heb Ik mijn Zoon geroepen. Hier geeft Mattheus uit de profetie de reden op, waarom het kind Jezus bepaald naar Egypte moest vluchten. Gelijk zij, die uit Christus geboren worden door de Heilige Geest (want Hij is de tweede Adam, de stamvader van een nieuwe mensheid), noodzakelijk een gelijkvormigheid met Christus moeten hebben, zo moest ook de Christus noodzakelijk een gelijkvormigheid hebben met het volk, waaruit Hij was geboren. Immers, Israël’s Messias was in Israël verborgen, en wat in dat volk goddelijk bijzonders voorgevallen was, moest ook in de persoon van hun Messias verwezenlijkt worden. Had Israël zijn Farao, die het trachtte uit te roeien in het geboren mannelijk kindje, de Messias had zijn Herodes, die hetzelfde poogde te doen aan Hem; en was Israël in Egypte geweest, Israël’s Messias moest niet minder kunnen zeggen: "Ook Ik ben in Egypte geweest!" Het is de heerlijke vervulling van het woord bij Jesaja 63:8,9: Alzo is Hij hun geworden tot een Heiland. In al hun benauwdheid was Hij benauwd. Nee, deze overeenkomsten zijn geen blote spelingen, zoals het ongeloof of de onwetendheid beweert, maar wezenlijkheden van Gods profetische handelingen met Israël. En het bewijs hiervan geeft dezelfde zaak, die wij thans bespreken; want was Jezus nog een kind van weinige maanden, en was Israël een volk toen God hen uit Egypte riep, wat zegt God bij Hosea? Toen Israël een kind was, heb Ik hem liefgehad, en Ik heb mijn Zoon uit Egypte geroepen. Ook Israël als volk was toen nog in zijn kindsheid; de evenredigheid van de overeenkomst is dus volkomen. Voorts weet gij, dat God tot Farao van Israël liet zeggen, Exodus 4:22,23: Mijn Zoon, mijn eerstgeborene is Israël, en Ik heb tot u gezegd: Laat mijn zoon trekken, dat hij mij diene; maar gij hebt geweigerd hem te laten trekken, zie, Ik zal uw zoon, uw eerstgeborene doden. God draagt dus in de historie door Mozes de naam van zijn Zoon, van Israël’s Messias over op Israël; in de profetie bij Hosea ziet dit zoonschap achterwaarts op Israël en voorwaarts op Israël’s Messias, totdat al de typische zoonschappen (ook Salomo ontving die naam, 2 Samuel 7:14) in het enig waarachtig Zoonschap

van de Christus zouden verdwijnen als de schaduwen voor de opgang van de zon, in het woord des Vaders uit de hoogwaardige heerlijkheid (Schechina): deze is mijn geliefde zoon, in welke Ik mijn welbehagen heb. Wij zien ook hierin wederom de trapsgewijze vervulling van Gods belofte. De mensen, door welke de profetie heengaat, kunnen sterven, maar niet de profetie; deze leeft altijd, en eindigt in het eeuwig leven van Christus. De belofte van de Messias bracht in Juda, David, Salomo haar bloesems voort; doch bloesems vallen af, zodra de vrucht gezet is. En de vrucht blijft. Al die mensen stierven, maar de belofte, de profetie bleef voortleven totdat zij Christus bereikte, en in Hem voleindigd werd. De profetie is in dat opzicht te vergelijken bij een kapitaal, waarvan anderen de rente kunnen trekken, tot zolang de persoon, op wiens naam het kapitaal staat, mondig is; alsdan houdt het vruchtgebruik op, en de eigenaar ontvangt het gehele kapitaal. Deze eigenaar is Christus; in het Nieuwe Testament treedt Hij als zodanig op; vóór die tijd, in het Oude Testament, ontvingen de voorvaderen enkel de rente, zij hadden enkel het vruchtgebruik van dit kapitaal. Wat dus aangaande de belofte betrekkelijk waar is van Israël, van Juda, van David, van Salomo, dat is volstrekt waar van Christus. Christus is het einde, gelijk van de wet, zo ook van de profetie; en gelijk nu een geworpen bal al de punten van de weg, die hij doorloopt, raakt, totdat hij zijn eindpunt bereikt heeft, zo ook de profetie. Als Herodes zag, dat hij van de wijzen bedrogen was, werd hij zeer toornig. Wanneer de boze list verijdeld is, dan wordt hij boos. Was Herodes' list gelukt, hij had met de grootste koelbloedigheid, zoals hij gewoon was, het kind Jezus in het geheim laten vermoorden; doch nu zou hij openlijk geweld gebruiken, en hij meende daartoe het volle recht te hebben, omdat hij door de wijzen openlijk misleid was. En enige afgezonden hebbende, heeft omgebracht al de kinderen, die binnen Bethlehem en in al dezelfde landpalen waren, van twee jaren oud en daaronder, naar de tijd, die hij van de wijzen naarstiglijk onderzocht had. Het kindeke Jezus was slechts enige maanden oud, maar wie kan het meerdere of mindere getal van maanden bij zuigelingen nauwkeurig onderkennen? Daarom beval de tiran al de zuigelingen van het mannelijk geslacht in Bethlehem en de omstreken van Bethlehem te doden; want in het oosten worden de kinderen langer gezoogd dan bij ons. Dat het ongeloof de waarheid van Herodes kindermoord ontkent, omdat Jozefus er geen gewag van maakt, bewijst alleen dat het ongeloof zich bij gebrek van beter bewijs ook vasthoudt aan de draden van een spin; want Jozefus geeft ook een lijst op van de steden en dorpen van het Joodse land, en noemt er Nazareth niet bij; was er daarom geen Nazareth in het Joodse land? Doch zo onbeduidend Nazareth was voor de ongewijde geografie was de Bethlehemse kindermoord voor de ongewijde historie van die tijd. Bij al de gruwelen, die Herodes deed, was deze gruwel voor lieden, die niet zoals wij, het allerhoogst belang stellen in alles wat het kindeke Jezus betreft, van geen beduiding. En waarschijnlijk heeft Herodes ook dit openlijk geweld aan enige vertrouwde handlangers van zijn geheime misdaden opgedragen, zodat de zaak wel te Bethlehem, maar niet te Jeruzalem een volkomen openbare bekendheid heeft verkregen. De prenten tonen ons wel een menigte krijgslieden, doch het is niet denkelijk dat deze ertoe gebezigd zijn. Mattheus spreekt niet van krijgslieden, maar van enigen door Herodes gezonden. Wij kunnen denken aan enige geheime moordenaren. Deze wisten het kindeke Jezus niet te onderkennen, en daarom hadden zij de last om alle mannelijke kinderen, die nog aan de borst van hun moeders, of kennelijk onder de twee jaren oud waren, te doden. Onder deze zou dat éne kindje, dat Herodes zocht, wel gevonden en mede gedood worden. Zo dacht Herodes, maar God verijdelt de gedachten van de goddelozen. Farao doodde zeker nog meer kindertjes dan Herodes; doch hij kon óók zijn doel niet bereiken. Beide echter waren tirannen, en Herodes niet de minste van de twee, want naar hetgeen hem van de wijzen bericht en door de schriftgeleerden gezegd was, was zijn aanslag op het leven van dàt kind niets minder dan een moordaanslag tegen zijn wettigen opperheer, en een poging om in de Messias de belofte Gods aan Israël te vernietigen. Toen is vervuld geworden hetgeen gesproken is door de profeet Jeremia. De Schrift is Gods beschreven raad. Zo was dan ook dit gedrenkt worden van de plaats van Jezus geboorte met het bloed van onnozele kindertjes op last

van de wrede Herodes door God voorspeld. Zeker, God verhindert niet alle kwaad. Hij verhinderde Herodes om het kind Jezus te doden, en Hij verhinderde Herodes niet om al de zuigelingen van Bethlehem en Bethlehems omstreken te doden; en voor beiden bestaan algenoegzame redenen. Voor het verhinderen van de dood van het kindje Jezus kennen wij de algenoegzame redenen, maar voor die van het niet verhinderen van de dood van de andere kindertjes kennen wij de algenoegzame redenen niet; doch daarom bestaan zij even goed bij God; want God kan onmogelijk iets doen of toelaten, dan hetgeen Hem waardig is te doen of toe te laten. Dat er echter kindertjes als martelaren vallen voor het kindje Jezus, is een denkbeeld zo fijn en teer, dat geen boek van de wereld buiten de Schrift iets dergelijks bevat. Zo had Jezus dan reeds als kind een gemeente van kindertjes, van gelijke ouderdom als Hij, die deelden in zijn lijden en in zijn heerlijkheid. Indien volwassen mensen als martelaren voor dat kindeke waren gevallen, het ware onnatuurlijk geweest; doch nu kindertjes, die niet anders konden doen dan voor Hem sterven, voor Hem stierven, nu staat ook deze gebeurtenis in harmonie met al de overige gebeurtenissen. En zij stierven werkelijk voor Hem, want Hij werd onder die kindertjes gerekend. Hij werd gespaard, en zij stierven om zijnentwil. Er is reeds hier een gemeenschap van Christus met zijn gemeente; nauwelijks begint de Christus te lijden of de zijnen lijden met Hem, en zijn lijden heiligt hun lijden; want zijn lijden is verzoenend, en het hun is tot gelijkvormigmaking met Hem. O dat wij meer doordrongen waren dan wij gewoonlijk zijn, van de waarheid, door de Apostel uitgesproken, dat wij dan alleen met Christus zullen heersen, als wij met Hem verdragen. 2 Timotheus 2:12. Is het niet opmerkelijk, dat de enige discipel, die Jezus in zijn kruislijden beleed, zelf een gekruiste was? En heeft de Heer zelf niet gezegd: Wie zijn kruis niet dagelijks opneemt en Mij navolgt, die kan mijn discipel niet zijn. Lukas 14:27. Welnu, in deze kindertjes zien wij reeds terstond de grote waarheid uitgesproken: dat het bloed van de martelaren het zaad is van de kerk, en dat wij door vele verdrukkingen moeten ingaan in het koninkrijk van God. Handelingen 14:22. Zeggende: een stem is in Rama gehoord, geklaag, geween en veel gekerm, Rachel beweende haar kinderen en wilde niet verstroost wezen, omdat zij niet zijn. Gij weet dat Rachel de beminde vrouw van Jacob was, die dodelijk bedroefd werd omdat zij geen kinderen kreeg, en die door God gezegend, de moeder werd van Jozef; doch na de geboorte van haar tweede zoon Benjamin, die zij Benoni (kind van de smarte) noemde, stierf en te Efratha bij Bethlehem begraven werd. Zij is dus het waardige toonbeeld van de over kinderen wenende en klagende moeders. Als zodanig wordt zij nu bij de profeet Jeremia (Jeremia 31:15) voorgesteld. Doch opmerkelijk is het, dat bij de profeet aan deze grote droefheid de belofte van een grote verlossing verbonden werd. Onmiddellijk na de aangehaalde woorden lezen wij: zo zegt de Heer: bedwing uw stem van geween, en uw ogen van tranen, want er is loon voor uw arbeid, spreekt de Heer; want zij zullen uit des vijands land wederkomen, en er is verwachting voor uw nakomelingen, spreekt de Heer; want uw kinderen zullen wederkomen tot hun landpalen. Het behoort tot de vaste lijnen van Gods regering, dat grote verlossingen worden voorafgegaan door grote verdrukkingen. Wat kon meer strekken tot bewijs van de diepe ellende, tot welke Israël vervallen was, dan dat de koning des lands de zuigelingen afrukt van de borst van hun moeders en ze in koelen bloede laat vermoorden? Nee, dieper kan een volk niet zinken, maar evenals Mozes van de in het water geworpen kindertjes gered werd, om de verlosser van Israël te zijn, zo werd de Heer van de heerlijkheid van de ter dood gewijde kindertjes gespaard, om de nog oneindig groter Verlosser van Israël en aller volken te zijn. Bij beider redding was echter de nood ten toppunt gestegen. Jeremia, de klachtenzanger over de ellende zijns volks in zijn dagen, ziet in de toekomst Rachel die klacht hernieuwen, want op de plaats waar zij begraven was, zou het bloed der onnozelen meedogenloos worden uitgestort door de vervolgers van Israël's gezegende Koning en Heiland, de Messias. Toen Herodes nu gestorven was. Men rekent dit niet lang na de moord op de kindertjes te zijn. De wijze zijns doods was een kennelijk oordeel van God. Herodes stierf aan een afgrijselijke ziekte. Ziet, de engel des Heeren verschijnt Jozef in

een droom in Egypte. Hoe liefelijk, nietwaar? dat in alle landen, waar wij zijn of moeten gaan, Gods engelen tot ons komen, om ons van de Heer nieuwe bevelen te brengen. Hier geschiedde dit duidelijk en kenbaar, maar hoe dikwijls geschiedt het met de gelovigen in het verborgene zonder woorden, door even kennelijke en even zekere leidingen Gods! Ook bij het verblijf van het kind Jezus in Egypte zien wij weer een van die lijnen, die God voortdurend in de leiding van Israël en Israël's mannen volgde. Of is het niet treffend, dat Abraham, Jacob, Jozef en Israël allen in Egypte waren, dat de grote verlossing van Israël uit Egypte geschiedde, en dat Salomo weer in betrekking tot Egypte kwam? Welnu ook deze telkens terugkerende lijn eindigde in Christus. Van het ogenblik, dat het kindeke Jezus er geweest is, is de heilige historie met Egypte gesloten. Zeggende: sta op, neem het kindeke en zijn moeder tot u, en trek in het land Israël's, want zij zijn gestorven, die de ziel van het kindeke zochten. De engel spreekt van hen, die de ziel van het kind zochten in het meervoud, en meldt dus niet enkel de dood van Herodes, maar ook van hen, die in het geheim van Herodes waren betrokken, zijn handlangers, die als zodanig een wakend oog moesten houden over Bethlehem, wanneer het later mocht blijken dat hun doel gemist was. Hij dan, opgestaan zijnde, heeft tot zich genomen het kindeke en zijn moeder, en is gekomen in het land Israël's. Gij ziet de vlucht naar Egypte was slechts tijdelijk en kortstondig. De Messias moest niet als Mozes opgevoed worden in Egypte, maar in het midden van zijn volk, in zijn eigen land. "Gij zijt wel in Egypte, maar gij behoort er niet". Dit woord, dat ons allen moet onderscheiden, onderscheidde ook Jezus. Maar als hij hoorde, dat Archelaüs in Judea koning was, in de plaats van zijn vader Herodes, vreesde hij daarheen te gaan. Geen wonder, want Arehelaüs was evenzo bekend als een goddeloos vorst. Wij zien echter hieruit, dat het Jozefs voornemen was, om zich in Judéa, en waarschijnlijk dus bij voorkeur in Bethlehem, de stad van zijn vaderen te vestigen. Hierdoor wordt het ons ook duidelijk, dat Jozef zolang te Bethlehem bleef, dat de wijzen hem daar nog aantreffen konden. Jozef en Maria waren onder de bijzondere leiding Gods, zij bleven dus waar zij waren, totdat zij een nieuw bevel van God ontvingen, zoals wij dan ook zien, dat zij ontvingen. Wij leren hieruit als gelovigen, alle willekeurige zucht tot verandering in ons te beteugelen; en in een gegeven toestand biddende en werkende te blijven, totdat wij van hoger hand tegenbevel ontvangen. Eigenwillige, op enkel menselijke berekeningen steunende stappen betamen geen gelovige. Maar door goddelijke openbaring vermaand in de droom, is hij vertrokken in de delen van Galiléa. O hoe graag zouden wij ook op deze wijze gedurende geheel ons leven geleid worden. Doch wij vernemen geen stem Gods meer. Nee, zeker niet hoorbaar als Jozef, maar God doet met zijn gelovigen nog altijd dezelfde dingen op andere wijze. Hij geeft raad. Jozef weet niet waar te gaan. God zegt het hem. Mochten wij maar in alles God vragen wat te doen, en zijn antwoord inwachten. Bij een biddend indenken van zijn Woord, zal ons dit antwoord spoedig geworden, want Gods Woord is zijn wil, en zalig wij, als wij zuiver staan met ons geweten voor God, door te doen wat God bepaald wil, zonder dat wij een berekening maken op de gevolgen. Is onze daad van God, zo zijn ook de gevolgen van God. En daar gekomen zijnde, nam hij zijn woonplaats in de stad genaamd Nazareth. Jozef keerde nu tot zijn vorige woonstad terug. Daar Mattheus niet heeft gemeld waar Jozef en Maria vóór de geboorte des Heeren woonden, zo zou het kunnen schijnen alsof zij vroeger te Bethlehem woonden, en nu eerst te Nazareth gingen wonen; doch Lukas heeft ons de zaak opgehelderd. Hij zegt ons dan ook (Lukas 2:39) zij keerden weer naar Galiléa tot hun stad Nazareth. Opdat vervuld zou worden wat door de profeten gezegd is, dat Hij Nazarener zal geheten worden. Mattheus spreekt in het meervoud van profeten, omdat het geen bepaalde profetische tekst, maar een in onderscheidene vormen voorkomende profetische aanwijzing is, dat Christus de geringe, ongeachte man onder zijn volk zou geheten worden. Nazareth was blijkens de Nieuwtestamentische Schrift, een klein, onaanzienlijk stadje in Galiléa, dat bij de lieden in Judéa zo veel gold als een zelden genoemd stadje in de een of anderen uithoek van ons land bij ons gelden zou. Doorgaans werd dan ook de Heer door zijn vijanden met de geringschattenden

naam van Galiléër, of de profeet van Nazareth genoemd. Jezus zelf echter nam ook deze smaad op als een eer, en noemde zichzelf zelfs in zijn heerlijkheid: Jezus de Nazarener. Handelingen 22:8. En het kindeke wies op. Dit bericht hebben wij van Lukas. Het is hetzelfde woord, dat hij van Johannes gebruikt en dat van alle mensen gebruikt wordt, en er zou van deze vanzelfsprekendheid geen melding door de evangelist gemaakt zijn, ware het niet dat hij de eerste jeugd van Jezus evenals die van Johannes met een paar woorden had willen doorlopen. En werd gesterkt in de geest. Gelijk naar het lichaam zo moest ook het kindeke Jezus naar de geest zich van het mindere tot het meerdere ontwikkelen. Ook deze uitdrukking wordt van Johannes de Doper gebezigd. En vervuld met wijsheid. Dit wordt niet van Johannes de Doper en ook van geen ander kind in de Schrift gezegd. De bijzonderheid, die Lukas ons zo aanstonds uit het jeugdig leven van Jezus zal mededelen, toont ons van welk een aard de wijsheid van Jezus was: het was een goddelijke wijsheid in de eenvoudigste, kinderlijke vorm. Bij ons maakt gewoonlijk een wijs kind geen aangename indruk, omdat het meestal een vermenging is van wijsheid en eigenwijsheid; maar bij het kind Jezus was de wijsheid een van de veelvuldige heerlijkheden, die in Hem zich openbaarden. En de genade Gods was over Hem. Ook dit wordt alleen van Jezus gezegd. Het welbehagen Gods rustte op Hem. Zijn ontwikkeling was niet alleen in alles voorspoedig, maar spoedig ontwaardde men, dat Hij in de meest innige gemeenschap stond met God.

2:41 Het kind Jezus in de tempel, onder de leraren.
En zijn ouders reisden alle jaar naar Jeruzalem, op het feest van Pascha. Driemaal in het jaar, op het Paas-, Pinkster- en Loofhuttenfeest moesten alle mannen, hoofden van huisgezinnen, zich te Jeruzalem vergaderen voor het aangezicht des Heeren, Exodus 23:14,17, doch gehele huisgezinnen, met vrouw en kinderen gingen gewoonlijk alleen op Pasen, om het Pascha te houden. En toen Hij twaalf jaar oud geworden was. Liefelijk is ons deze tijdsbepaling. Ook Jaïrus' dochtertje was twaalfjaar, toen Hij haar opwekte uit de dood. Volgens Joods gebruik wordt men op die leeftijd een zoon van de Wet, dat is een kind, dat deel mag nemen aan al de diensten, welke de wet voorschrijft. En zij naar Jeruzalem opgegaan waren naar de gewoonte van de feestdag. Waarschijnlijk was. het kind Jezus reeds vroeger met hen meegegaan, doch ditmaal had er voor het eerst een bijzonderheid plaats. En de dagen aldaar voleindigd hadden, toen zij wederkeerden, Bleef het kind Jezus te Jeruzalem. Gij ziet het kindeke Jezus is nu in de Schrift het kind Jezus geworden; het kind, niet het knaapje, of de knaap, zoals velen zich veroorloven Jezus op deze leeftijd te noemen. Het is een onvoegzame uitdrukking voor de mens geworden Zoon van God. De Schrift vermenselijkt nooit het goddelijke, zoals de ongelovigen en onkundigen doen, maar zij verenigt het goddelijke en het menselijke zonder het ooit te vermengen. Zij gebruikt geen menselijke benaming van Jezus, die zijn waarachtige Godheid, en geen goddelijke benaming, die zijn waarachtige mensheid te kort doet. De zich ook in dit opzicht, gelijk in alle opzichten, gelijkblijvende fijnheid en juistheid van de Schrift is enig, onvergelijkbaar en onnavolgbaar; het is dan ook één van de vele onweersprekelijke kenmerken van haar goddelijken oorsprong. En Jozef en zijn moeder wisten het niet. Dit bewijst, dat zij het kind Jezus niet in hun onmiddellijke nabijheid gehouden hadden. Ons komt dit vreemd voor, want zouden wij ons kind in een vreemde stad onder zoveel duizenden vreemdelingen, aan zichzelf overlaten, en het niet veeleer onder ons eigen opzicht houden? Doch de wijsheid van het kind, waardoor het zich in alle opzichten voorzichtig, verstandig en kinderlijk zelfstandig gedroeg, was zeker de reden, waarom Jozef en Maria meenden het kind aan zichzelf te kunnen overlaten. In elk geval was het verzuim enkel aan hun zijde; zij hadden zonder het kind niet moeten terugkeren. Maar menende, dat Hij in het gezelschap op de weg was, gingen zij een dagreis, en zochten Hem onder de magen en onder de bekenden. En als zij Hem niet vonden, keerden zij wederom naar Jeruzalem, Hem zoekende. Waarschijnlijk was dit vroeger meermalen het geval geweest, dat Jezus met de oudere kinderen van bloedverwanten of vrienden was meegegaan, zodat zij meenden zeker te zijn, dat dit nu weer het geval zou zijn, en dus van Jeruzalem zonder het kind te kunnen vertrekken. En het geschiedde na drie dagen. Niet na drie dagen zoeken, maar na drie dagen het kind gemist te hebben. Zij waren één dagreis van Jeruzalem, toen moesten zij terugkeren, en op de derde dag vonden zij Jezus. In dit voorval ligt reeds een profetie van de tijd tussen zijn dood en zijn opstanding, van de kleine tijd, dat de zijnen Hem niet zouden zien. Dat zij Hem vonden in de tempel. Dit is de tweede maal, dat de Heer in de Schrift tot zijn tempel komt, en daarmee de heerlijkheid van het tweede huis groter maakt dan het eerste. Liefelijke verdeling! Hij kwam er als bewusteloos kindje, als twaalfjarig kind, ten laatste zal Hij er komen als man, eerst met de wan in de hand om zijn dorsvloer te doorzuiveren, en dan met de roede zijns monds, waarmee Hij de goddelozen doodt, en hun huis stelt tot verwoesting. Zittende in het midden van de leraren, hen horende en hen ondervragende. Gij ziet, Jezus gaat niet verder dan een kind van twaalf jaren voegt; zoiets kan dan ook slechts op zulk een leeftijd plaats vinden, want ouder is men geen kind meer, en jonger is men nog te veel kind. Jezus zit hier niet neer lerende, onderwijzende, dit voegt de man alleen, en dat zal Hij later als man doen, maar Hij luistert naar de leraren en vraagt hen over de dingen, die de Schrift aangaan. Hoe graag zouden wij meer van deze redewisseling weten, doch al wat ons aangaande de dingen Gods in de tijd onthouden wordt, is voor de eeuwigheid bewaard. En allen, die Hem hoorden, ontzetten zich over zijn verstand en antwoorden. Dus ook aan Jezus werden vragen gedaan, en de antwoorden, die Hij gaf, brachten allen, die hoorden, in verbazing

over het verstand, dat daarin zich openbaarde. Straks zullen wij één van zijn antwoorden horen, en ook wij zullen ontzet zijn over zijn verstand niet alleen, maar over de heerlijkheid van zijn persoonlijkheid. Reeds hier was Christus de goddelijke wijsheid in persoon, maar niet als wijze of wijsgeer, nee, in de evenredigheid van het kind. Hij was goddelijk groot en tegelijk niet meer dan een kind. Hij hield zich binnen de grenzen van de twaalfjarige leeftijd, en zijn antwoorden waren evenals zijn vragen kinderlijk natuurlijk en eenvoudig, zonder de allerminste gemaaktheid of gezochtheid. Reeds de natuur geeft ons niet zelden buitengewone dingen in sommige kinderen te zien. Niet zelden zien wij buitengewoon schrandere knapen de moeilijkste wiskundige voorstellen op lichte wijze oplossen, en dan weer spelen gaan met de andere knapen alsof er niets gebeurd ware. Doch in Jezus lag de bron van de bovenmenselijke, eeuwige wijsheid, waarvan thans slechts enkele druppels uitvloeiden; doch als Hij man zal geworden zijn, dan zal Hij spreken meer dan drie jaren lang, en stromen van goddelijke woorden en daden zullen van Hem zich uitstorten over alle geslachten van de aarde, en de woorden, die er over gesproken, en de boeken, die er over zullen geschreven worden, zullen de ganse wereld vervullen. Nochtans is ons door de Voorzienigheid Gods een enkel woord uit deze kinderlijke leeftijd des Heeren bewaard gebleven, dat ons een denkbeeld van al de overige woorden geeft. En zij Hem ziende, werden verslagen. Waarom niet verblijd? Omdat zij vreesden voor de omgeving, waarin zij Hem vonden. Zij waren bezorgd of Jezus ook wellicht het geheim van zijn geboorte aan de Schriftgeleerden ontdekt kon hebben, en hun gevoel zei hen, wat zich later ook verwezenlijkte, dat van de Schriftgeleerden van het volk niet het goede, maar het kwade voor Jezus te wachten was. En zijn moeder zei tot hem: kind! Waarom hebt gij ons zo gedaan? Zie uw vader en ik hebben u met angst gezocht. Met andere woorden: Waarom zijt gij niet bij ons of onze familie en vrienden gebleven, zodat gij gelijktijdig met ons kon wederkeren. Nu hebt gij ons, niet wetende waar u te zoeken, in grote angst gebracht. En Hij zei tot hen: wat is het, dat gij mij gezocht hebt? Wist gij niet, dat Ik moet zijn in de dingen mijns Vaders? De Heer drukt op het woord zoeken. Hij wilde zeggen: Gij had mij niet behoeven te zoeken, gij had kunnen weten, dat Ik nergens anders kon zijn, dan in de aangelegenheden mijns Vaders, in zijn huis en in zijn werk. Ziet daar dan het eerste woord, dat wij horen van die lippen, waarin genade was uitgestort. De Heer heeft gesproken, en reeds bij dit zijn eerste woord herinneren wij wat wij vroeger zeiden, dat Jezus tegelijk waarachtig God en waarachtig mens zijnde, zich als zodanig in al zijn woorden, daden en lijden, tot in de fijnste delen en graveerselen en tot in de minste bijzonderheden openbaart, op een wijze onnavolgbaar voor enig mens, hoe wijs en geleerd ook, alleen mogelijk door de Heilige Geest. De dingen Gods waren het element, waarin Jezus leefde. Hij drukte later hetzelfde denkbeeld uit, door te zeggen: Mijn spijze is, dat Ik doe de wil van Degene, die Mij gezonden heeft, en zijn werk volbrenge. Het Was een goddelijk woord. De Heer stelde zich er mede in een enige betrekking tot de Allerhoogste. Hij zegt dat God zijn eigen Vader is, en spreekt hiermee uit de volle bewustheid van zijn goddelijk Zoonschap. Trouwens dit kon niet anders; zodra wij tot zelfbewustheid komen, kennen wij onszelf noodzakelijk niet als engelen maar als mensen, want wij zijn uit de mens ontvangen en geboren. Evenzo toen Jezus tot zelfbewustheid kwam, gevoelde en kende Hij zichzelf noodzakelijk naar het vlees als mens, want Hij was uit Maria geboren; maar evenzeer kende Hij zichzelf naar de Geest als God boven allen te prijzen in eeuwigheid, want Hij was ontvangen uit de Heilige Geest. De Heilige Geest was zijn levensbeginsel, daarom was zijn levenselement alleen het goddelijke. Het menselijke bepaalde bij Hem alleen de wijze, waarop het goddelijke in Hem zich openbaarde. Hij openbaarde het waarachtig goddelijke op waarachtig menselijke wijze. Daarom was ook ditzelfde eerste woord van Jezus een goddelijk en een menselijk woord, en tegelijk het woord van een kind. Hij zei niet: "God is mijn Vader, en zo moet Ik in mijns Vaders huis zijn;" nee, Hij spreekt enkel van God onder de benaming van Vader, zoals het eigen kind van een koning niet spreekt van de koning, maar van zijn vader; en Hij geeft dit zijn zoonschap te kennen niet aan de leraren, . maar aan Maria, als een verborgen terechtwijzing

voor haar, die zo even Jozef als zijn vader had genoemd. Hij wijst haar dus, door te zeggen: wist gij niet, zijt gij het niet indachtig gebleven, dat Ik Gods Zoon ben en dus zijn moet in de dingen mijns Vaders? terug tot de allereerste openbaring aangaande Hem aan haar geschied. Wij wijzen dus al die beweringen af, die het kind Jezus voorstellen: als van buitenaf, door het verhaal van Maria en door het lezen van de Schrift eerst tot de gedachte en later tot de overtuiging gebracht, dat Hijzelf de beloofde Messias was. Immers wij horen hier juist het tegendeel, namelijk: dat Maria niet wist, dat Jezus nu reeds de Zoon Gods was; en wij zullen later horen dat de Schriftgeleerden (die hun kwekelingen toch wel kenden) zelf getuigden, dat Jezus de Schriften niet geleerd had. Maria had zeker niet opgehouden aan de bovennatuurlijke ontvangenis van dit kind te denken, maar daarom kon zij zich nog niet de wijze voorstellen, hoe deze Heilige, die uit haar geboren was, zich als de Zoon van God zou openbaren. Deze openbaring van het kind Jezus als de Zoon van God begon thans, in dit zelfde ogenblik, nu Hij voor de eerste maal, uit eigen beweging als een zoon van de wet in de tempel was opgegaan en deel genomen had aan de openbare dienst van de wet. Zeker las Jezus de Heilige Schrift, maar zij was Hem een geopend boek, gelijk ook de natuur Hem was, en Hij verstond al wat Hij las, want Hij las erin met heilige ogen en met een heilig hart. Hij hoorde de stem des Heilige Geestes uit de Schrift, en zag in de natuur de hand van zijn Vader volkomen duidelijk. Hij verlustigde zich in beide; maar zijn openbaring was een openbaring van zichzelf, een uitstorting naar buiten van hetgeen in Hem was. Hij openbaarde zijn heerlijkheid op de bruiloft te Kana, en Hij openbaarde die in al zijn woorden en in al zijn werken, van het begin tot het einde toe; en in zichzelf openbaarde Hij de Vader, die in Hem was, en in wie Hij was, en die in en door Hem sprak en de werken deed; en dat alles geschiedde in en door de Heiligen Geest, die op Hem was en in Hem was. Het is hier gelijk overal en altijd: de drievuldige heerlijkheid van de enige waarachtige God. Daarom is het geloofsartikel: Ontvangen uit de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria, de dubbele lijn, welke door alles wat Christus spreekt, deed en leed, heengaat. Overal en in alles zien wij in Christus het bovennatuurlijke vervat in het natuurlijke, het goddelijke en het menselijke onafscheidelijk gepaard. Christus is niet alleen God en niet alleen mens, Hij is beide even wezenlijk en waarachtig: Hij is de Godmens, en als zodanig heeft Hij van de Vader een naam ontvangen, die boven allen naam is, opdat in zijn naam zich buige alle knie van degenen, die in de hemel, op de aarde en onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus is de Heer tot heerlijkheid Gods des Vaders. En zij verstonden het woord niet, dat Hij tot hen sprak. Zij begrepen niet wat Hij er mee bedoelde. Zo overtrof dan het verstand van het kind Jezus, reeds in zijn allereerste woord, dat hij ten aanhore van allen tot haar sprak, de bevatting van Maria en van Jozef. Kan er duidelijker bewijs zijn van zijn godmenselijke wijsheid, ofschoon in de evenredigheid van de kinderlijke leeftijd? En Hij ging met hen af. Hij bleef niet in de tempel. Hoe liefelijk, natuurlijk, waar! Johannes was misschien op die leeftijd uit het ouderlijk huis gegaan naar de woestijn, en toen daar in gemeenschapsoefening met God gebleven. Jezus ging naar de tempel als naar zijns Vaders huis, doch Hij bleef er niet. Zijn tijd was nog niet daar. Nog achttien jaren moest Hij wachten, dan zou de Vader zelf Hem roepen tot zijn werk. En kwam te Nazareth. Een drietal dagen was de Heer, de Messias, in het midden van zijn volk geweest, onbekend, verborgen onder de gestaltenis van een twaalfjarig kind; nu trad Hij weer terug in het verborgen leven, en waarschijnlijk zal Hij wel weer een en andermaal met Jozef en Maria naar Jeruzalem zijn opgegaan, doch Hij openbaarde zich niet. Hij verborg zijn Godheid in zijn mensheid. En was hun onderdanig. Niet, dat Hij door zijn vertoeven te Jeruzalem aan deze onderdanigheid zich onttrokken had, zoals de ongelovigen lasterlijk beweren, nee, want alle mensen moeten Gode meer gehoorzamen dan de mensen; en zou de Zoon van God Gode niet gehoorzamer zijn dan zijn aardse vader of moeder? De Zoon van God was Zoon van de Wet geworden, en daar Hij alles werd niet in naam en schijn, maar in de hoogste wezenlijkheid van de zaak, zo moest Hij tonen het te zijn en als een waar Leviet mocht Hij niet vragen naar vader of moeder, maar naar

de eer en de dienst van God alleen. Deuteronomium 33:9. En zo toonde dan reeds het kind Jezus voor de eerste maal aan beide, aan Jozef en Maria, wat Hij later op mannelijke leeftijd, meermalen aan Maria alléén zou tonen, dat Hij als Zoon van God en in de dingen van God zijn Vader, geen vader of moeder, geen aardse betrekking, hoe ook genaamd, kende. En zijn moeder bewaarde al deze dingen in haar hart. Zij verstond ze niet, en toch bewaarde zij ze allen. Dat doet het geloof. Het ongeloof verwerpt wat het niet verstaat, evenals het kind, dat de amandel, die het niet kan openen, wegwerpt. O er is nog zo veel, dat wij niet verstaan van Gods Woord en ook van Gods weg met ons en met anderen; maar zo wij geloven dat Gods hand in al deze wondere leidingen verborgen is, dan zullen wij deze leidingen in gedachtenis houden, en wij zullen ze na deze verstaan, gelijk Maria ook alles aangaande Jezus altijd beter leerde verstaan, totdat zij het geheel verstond. En Jezus nam toe in wijsheid. Hoe verstandig het twaalfjarig kind Jezus was, zijn wijsheid was echter voor toeneming vatbaar. Het voegt niet dat een volwassen wijsheid in een onvolwassen mens woont. God doet zulke wonderen niet; Hij volgt de wetten van de ontwikkeling, door Hem in de natuur gelegd. Alleen de mensen laten het kind Jezus in zijn kindsheid ook wonderen doen, zoals de apocriefe evangeliën ons aanwijzen. De Schrift, de alleen waarheid sprekende Schrift kent geen wonderen van Christus, dan als man, na zijn doop. En in grootte. O vergeten wij toch nooit de grote goddelijke heerlijkheid, dat de tweede Adam niet als de eerste Adam volwassen uit de hand Gods kwam, maar als kindje, gelijk onze kinderen geboren werd, en opgroeiden als onze kinderen door al de jaarkringen heen, tot de volwassenheid en de volle mannelijke leeftijd toe. Hij heeft hiermee ieder opklimmend levensjaar geheiligd, want gij gevoelt dat Hij de Zoon van God, die zelfs als dode de verderfelijkheid niet zou zien, onmogelijk onze afnemende levensjaren kon doorlopen. Deze behoren niet tot onze natuur, maar tot de zonde van onze natuur In Christus was gene zonde, dus kon zijn lichaam niet allengs afnemen tot de dood toe. Alleen kon Hij zijn volmaakt menselijk, lichamelijk leven overgeven om gedood te worden, en Hij gaf het over. Doch hoe liefelijk is het, dat aan ieder kind zodra het tot zelfbewustheid gekomen is, kan gezegd worden: "zo oud als gij nu zijt, was eenmaal de Heere Jezus, de Zoon van God, de Heer van de heerlijkheid ook, en Hij heeft ook uw levensjaar geheiligd, door daarin enkel de wil van zijn Vader in volkomen gehoorzaamheid aan zijn ouders te volbrengen; wilt gij niet hetzelfde doen? Hij heiligde zich voor u, opdat gij geheiligd zou zijn in Hem. En in genade bij God en de mensen. Hij was een beminnelijk kind, dat door ieder bemind werd. Kon het anders? Waren allen, die Hem als kind in de tempel hoorden vragen en antwoorden, buiten zichzelf van verwondering over de wijsheid van dat kind, later gaven zijn stadgenoten, toen Hij in hun synagoge voor de eerste maal in het openbaar het woord nam, en de Schrift uitlegde, Hem de getuigenis van de aangenaamheid, waarmede Hij sprak, en de dienaars der overpriesters bevestigden dit door te zeggen: Nooit heeft een mens alzo gesproken, gelijk deze mens! Al het volk hoorde Hem dan ook graag. En wij kunnen ons voorstellen hoe zinrijk en heerlijk, hoe goddelijk en natuurlijk, hoe eenvoudig en klaar, hoe liefelijk en zielverheffend Jezus zal gesproken hebben. Als kind was Jezus ongetwijfeld een heilig blijmoedig kind, dat zelf geen zonde kende, en de zonden in andere kinderen met zachtmoedigheid droeg; immers zien wij Hem op latere leeftijd met tollenaren en zondaren verkeren, zonder hen te bestraffen, en enkel hen lerende. Alleen de volslagen bozen en huichelaars bestrafte Hij. Doch boven alles was de genade, de gunst, het welbehagen Gods in altijd toenemende mate over Hem, door Hem bij zijn innerlijke heiligheid te bewaren, en al die krachten in Hem te ontwikkelen, die in Hem waren. Zo groeide de spruit uit Juda's stam in de aardse hof onder het oog van God zijn Vader, totdat Hij een boom, totdat Hij de boom des levens werd. Wel gelukzalig een iegelijk, die van deze levensboom de vruchten plukt en eet, hij zal niet sterven, maar hij zal in eeuwigheid leven. En Johannes was in de woestijnen tot de dag van zijn vertoning aan Israël. Welk een verschil tussen de voorloper des Heeren en de Heer! Ten opzichte van de Heer was geen verandering van plaats of opzettelijke voorbereiding nodig of voegzaam; maar de Nazireër Johannes moest naar zijn uitwendig wettisch Nazireërschap

voorbereid worden tot zijn profetische bediening op een wijze, die voor geheel Israël een goddelijke wijding tot zijn ambt was. Als zoon van een priester behoorde Johannes tot de tempel, doch hij mocht daarin niet blijven. Als een afgezonderde des Heeren werd hij afgezonderd van tempel en tempeldienst, en uitgeleid naar de woestijnen, om van daar op te treden onder Israël als heraut van de Messias. De bedeling van de Messias, de Nieuw-Testamentische bedeling bracht de aanbieding des heils in het openbaar en aan allen mee. De tempel behoort tot de Wet. De heraut van de Christus mocht niet uitgaan uit de tempel in hoedanigheid van priester, hij ontving een bijzondere zending van God, als profeet. Daarom moeten ook wij niet menen, dat wij juist aan deze of die heilige plaats moeten zijn, om God te dienen; nee, ook in de woestijn kan God ons arbeid geven. Het is juist de heerlijkheid van het Nieuwe Testament, dat iedere plek van de aarde gewijd is tot heiligen grond, waarop het geloof kan neerknielen, om God te aanbidden in geest en in waarheid: als de Vader, in de Zoon, door de Heilige Geest.

3:1 Johannes de Doper, optredende in Israël.
In het vijftiende jaar van de regering van de keizer Tiberius. Deze tijdsbepaling, ons door Lukas gegeven, is onschatbaar. Zij stelt de tijdrekenaars instaat het jaar van de geboorte van de Heere te bepalen, en ofschoon alle zwarigheden niet weggenomen zijn, loopt het verschil slechts over enige jaren met onze gewone Christelijke jaartelling. Dat de meest beschaafde en machtigste volken een nieuwe jaartelling van Christus geboorte af hebben aangenomen, bewijst de macht van het Christendom over de wereld. Tiberius was de derde Romeinse keizer, een onmatig en wreed man; hij regeerde twee en twintig jaren. Toen Pontius Pilatus stadhouder was over Judea. Judea werd als het hoofdgewest van het land door de Romeinen als een hunner wingewesten bezet en bestuurd. En Herodes een viervorst over Galilea. Dit was Herodes Antipas, zoon van Herodes de Grote, broeder en opvolger van Archelaüs. Viervorst betekent vorst over een vierde gedeelte van het land. Aan Herodes werd echter de koningstitel gelaten. En Fillipus zijn broeder, een viervorst over Iturea en over het land Trachónitis, en Lysanias een viervorst over Abiléne. Andere gedeelten van het Overjordaanse. Onder de hogepriesters Annas en Kajafas. Het zou ons kunnen bevreemden dat er tegelijkertijd twee levende hogepriesters genoemd worden, doch in die tijd was het verval in de godsdienst zo groot, dat niet meer de dood de hogepriesterlijke bediening van vader op zoon deed overgaan, maar de willekeurigste veranderingen in dit opzicht plaats vonden. Kajafas was gehuwd met de dochter van Annas, en werd reeds bij diens leven zijn opvolger. Als oud-hogepriester en schoonvader van de nieuwe hogepriester had Annas echter nog altijd groten invloed op de gang van de zaken. Geschiedde het woord van God tot Johannes, de zoon van Zacheria, in de woestijn. Hij ontving bevel van God om in Israël op te treden als heraut van de Messias en als voorbereider van diens komst, door allen uit te nodigen zich te laten dopen en zich te bekeren, teneinde deel te krijgen aan het koninkrijk van de Messias. Hijzelf deelt ons later (Johannes 1:23) enkele bijzonderheden van deze lastgeving Gods mede. En in die dagen kwam Johannes de Doper. De Doper is van nu af de toenaam van Johannes. Hij was de eerste, die op Goddelijk bevel geheel Israel aan de doop onderwierp. De doop is eenvoudig een uitwendige wassing, als teken en zinnebeeld van innerlijke reiniging. Door van geheel Israel te eisen dat het gedoopt werd, ten einde de Messias te ontvangen, werd de Messias verkondigd als de Heilige Israels, en Israel als volk, in zichzelf onrein verklaard. Dit was een vreemde zaak voor Israel, dat door de besnijdenis van alle volken afgezonderd, in het verbond opgenomen en daarmede Gode geheiligd verklaard was. Wel was de proselytendoop bekend in Israel: de afwassing (behalve de besnijdenis) van dezulken, die van andere volken tot de Israelietische godsdienst overgingen; ook had Israel het water van de ontzondiging, waarmee gesprengd werd, en waarin de as van de geheel rode koe was (Numeri 19.1-9), en moesten de priesters en Levieten zich gedurig wassen en baden, maar dat Israel als volk die doop, deze reiniging moest ondergaan, was iets geheel nieuws. En toch had God Israels verlossing bij Ezechiël (Ezechiël 36:25-27) aangekondigd met te zeggen: Dan zal Ik rein water op u sprengen, en gij zult rein worden; van al uw onreinigheden en van al uw drekgoden zal Ik u reinigen. En Ik zal u een nieuw hart geven, en zal een nieuwe geest geven in het binnenste van u; en Ik zal het stenen hart uit uw vlees wegnemen, en zal u een vlezen hart geven. En Ik zal mijn Geest geven in het binnenste van u, en Ik zal maken, dat gij in mijn inzettingen zult wandelen, en mijn rechten zult bewaren en doen. Deze woorden begonnen thans vervuld te worden. En was dopende en predikende in de woestijn van Judea. Als priester was Johannes ook wel gerechtigd te dopen, maar binnen de tempel, en aan enkelen; doch de tempel mocht hem niet insluiten, want zijn doop was voor allen. Zo menen ook wij dikwijls binnen de tempel te zullen arbeiden, maar Gods Geest zegt ons: nee, daarbuiten in de woestijn, in de wereld moet gij zijn. En hij kwam in al het omliggende land van de Jordaan predikende de doop van de bekering tot vergeving van de zonden. Christus komt om de zonde te vergeven: in dit woord ligt geheel de Nieuw-testamentische bedoeling. Zijn naam is de Zaligmaker, de Vergever van de zonden.

Waar nu de Vergever van de zonden komt, daar moeten de zonden erkend en beleden worden, zo niet, men heeft geen deel aan hem. Zeggende: bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. De bekering bestaat in zich voor God te verootmoedigen. Toen Farao Jozef tot onderkoning over Egypte stelde, liet hij hem als zodanig huldigen. Hij liet Jozef in vorstelijke dos in zijn tweede wagen rijden en de herauten voor hem uitroepen: knielt! Alzo stelde hij hem over geheel Egypteland. Hier komt de oneindig hogere dan Jozef, de redder niet van één land of volk, maar van geheel de wereld en van alle volken, met genade en vergeving voor allen, en God zijn Vader laat zijn engel, zijn heraut voor de Zoon van zijn liefde uitgaan, met de toeroep: "knielt! valt voor Hem neer in het stof, bidt Hem aan en bidt Hem om genade, en Hij zal u genade geven, en de hand u toereikende u oprichten en u zegenen in eeuwigheid." O, wel gelukzalig allen, die aan die herautenroep gehoor geven en knielen voor Jezus; zij zullen hun zielen behouden. Maar wee de trotsen, die Hem trotseren, zij zullen door Hem verpletterd worden met een ijzeren scepter en aan stukken worden geslagen als een pottenbakkersvat, Psalm 2:9,12. En dezelfde Johannes had zijn kleding van kameelhaar en een lederen gordel om zijn lenden. Hij was uiterlijk gekleed als Elia en had innerlijk de geest en de kracht van deze hervormer Israël's. Ofschoon Johannes een geboren priester was, droeg hij echter niet de sierlijke priesterkleding, maar het kleed van de boeteling, hij, de heiligste man in Israël. Doch voor de Heilige Israël's is niemand heilig, en daarom moest juist de heiligste mens, omdat hij onmiddellijk voor de Heere uitging, het boetkleed van de zondaar dragen. Als de laatste profeet van het Oude Testament, moest hij ook in het uitwendige zijn volk tot een teken zijn. En zijn voedsel was sprinkhanen en wilde honig. Hij at niet van de heilige offerande, waarop hij als priester recht had, maar wat de woestijn opleverde. Hij leidde dus in alles een uiterst gestrenge levenswijze, teneinde zijn Nazireërschap, zijn afzondering van de wereld te staven. Hij deed geen wonderen en mocht ze niet doen, om alle verwarring tussen de heraut des Konings en de Koning zelf te voorkomen; maar daarom had hij ook andere geloofsbrieven van God nodig, en die hij had, waren de onmiskenbare bewijzen van zijn werkelijk heilig, Goddelijk Nazireërschap. Toen is tot hem uitgegaan Jeruzalem en geheel Judea, en het gehele land rondom de Jordaan. Hij, die altijd in de tempel kon zijn, was altijd in de woestijn, en kwam hij tot de mensen, dan was het alleen tot aan de zoom van hun woningen, tot aan de oever van hun wateren. Vandaar moesten zij tot hem komen. Maar de Heere zelf was zó heilig, dat Hij overal kon komen, zonder dat aan zijn heiligheid werd tekort gedaan. Zeker, ook de Heere was in de woestijn, en werd er verzocht van de duivel; maar na die sterke te hebben gebonden, komt Hij op een bruiloft. Gij gevoelt, daar was een Johannes de Doper niet op zijn plaats. Het eigenaardige van de Zoon van God, Israël's Messias, bestond juist daarin, dat Hij zich niet van de mensen verwijderde, maar in hun midden verkeerde, en zich door iets uitwendigs van hen onderscheidde. Zo heeft ook ieder van de gelovigen zijn eigen standpunt en gave in het koninkrijk van God; want overal heerst grote rijkdom en verscheidenheid. In het uiterlijke kan echter het contrast tussen Johannes de Doper en de Heere niet groter zijn, en toch werden zij innerlijk geleid door een en dezelfde Heilige Geest. Doch Johannes had één gave, de gave van Elia; de Heere daarentegen had geen afzonderlijke gave, maar verenigde in zich al de gaven van de Heilige Geest. En werden allen van hem gedoopt in de rivier de Jordaan, belijdende hun zonden. De verschijning van Johannes met zijn doop en prediking en aankondiging van de Messias was, blijkens de Schrift, boven alle beschrijving indrukwekkend en opwekkend. De toestand van onderdrukking, waarin Israël verkeerde, werkte daartoe mede. De Godvruchtigen zuchtten wel allermeest over het toenemend verval in de Godsdienst en het schrikbarend vermeerderen van de goddeloosheid, welke beide zaken altijd gepaard gaan, zoals wij ook in onze dagen met onze ogen kunnen zien, maar allen zuchtten toch om verlossing. En zie, nu werd hun de grote Verlosser aangekondigd. Hij die zijn volk zal verlossen van hun zonden en plagen, is na duizenden jaren lang verwacht te zijn, gekomen, en gereed om te verschijnen. De alles overtreffende belangrijkheid van deze aankondiging, en dat door een man, ja een Nazireër

Gods, zoals Johannes was, bracht aller gedachten en gemoederen in beweging. Daarbij de Heilige Geest werkte door hem. Johannes bracht, waar hij kwam, blijkbaar iets mede, dat onweerstaanbaar was. God geeft dikwijls iets oppermachtigs aan zijn knechten, waardoor zij in het midden hunner vijanden heersen. Zoiets gaf Hij vroeger aan Elia, ja aan Jona, en nu aan Johannes. Alle man ging dan ook uit om door hem gedoopt te worden. Tegenover deze machtige boetprediker gevoelde ieder dat hij zonden had, en ze moest belijden, zou de Messias hem tot Verlosser zijn. Ten allen tijde waren de verootmoediging, het berouw, de schuldbelijdenis, de bekering, in Israël de voorbereiding tot het ontvangen van de verlossingen Gods, hoeveel temeer nu, daar de grote verlossing nabij was? Doch zoals het meestal gaat, zo ging het ook nu; de meesten wilden wel de uitwendige ceremonie meedoen, maar zij wilden Gods wil niet doen; zij wilden zich wel uitwendig laten wassen, maar niet innerlijk van hun zonden laten bevrijden. Hij dan zei tot de scharen, die uitkwamen, om van hem gedoopt te worden; en ziende velen van de Farizeeën en Sadduceeën tot zijn doop komen, sprak hij tot hen: gij adderen-gebroedsels, wie heeft u aangewezen te vlieden van de komende toorn? Voor de oprechten was het komen tot de doop een ontvlieden van de toekomenden toorn, van het laatste oordeel dat in de tijd van de genade, over de goddelozen, de onbekeerd of ongelovig gebleven mensen, zal worden gehouden. Voor de geveinsden baat het komen tot de doop niets. Ofschoon deze strafrede allen gold, die slechts uit schijn zich aan de doop onderwierpen, gold zij echter in het bijzonder de Farizeeën en Sadduceeën, die innerlijk zo diep bedorven waren als zij uitwendig heilig schenen te zijn; als de meest schuldigen, moesten zij de meest harde woorden horen; doch gij gevoelt, dat met deze woorden bij deze goddelozen de satanische geest van de wraak ontvlamde, die niet weer werd uitgeblust, zelfs niet door het bloed van hun slachtoffers. Brengt dan vruchten voort, van de bekering waardig. Er zijn ook vruchten, die van de bekering niet waardig zijn. Zulke vruchten brachten de Farizeeën en Schriftgeleerden voort in hun zichzelf verheffend bidden, zichzelf voldoenend aalmoezen geven, zichzelf verheerlijkende uitwendige vroomheid. O, de mens kan zonder bekering zoveel doen, dat de mensen goedkeuren, maar God vraagt alleen die goede werken van de mens, welke uit zijn bekering voortvloeien. De andere werken mogen waarde hebben voor mensen, en voor de tijd, maar zij hebben ze niet voor Hem, de Heere, voor wie alleen het eeuwigblijvende waarde heeft. En meent niet, en begint niet bij uzelf te zeggen: wij hebben Abraham tot een vader, want ik zeg u, dat God zelfs uit deze stenen Abraham kinderen kan verwekken. Een ontzettend woord, omdat het alle menselijke roem afsnijdt. Vooral het Israël van die dagen betrouwde in het vlees, want naarmate het geloof (het vertrouwen op God en zijn Woord) afneemt, neemt het betrouwen in het vlees toe. Johannes snijdt de roem bij de wortel af. Aan de 7anderen kant is het echter een vertroostend woord, omdat het ons zegt, dat God het onmogelijke doen kan. De Doper wil zeggen: "Om Abraham gelovige kinderen te verwekken, heeft God uw vleselijke geboorte uit Abraham niet nodig; Hij kan zulke kinderen zelfs uit deze stenen doen voortkomen, evenals Hij de eerste mens uit het stof voortbracht: deze zaak kan dus buiten u geschieden." Dat hiermee ingewikkeld op de toebrenging van de Heidenen gewezen wordt, is duidelijk. De Heere zelfs zei later rechtstreeks, dat het koninkrijk van God van Israël weggenomen en een volk gegeven worden zou, dat zijn vruchten zou voortbrengen, Mattheus 21:43. En de bijl ligt alrede ook aan de wortel van de bomen. De komst van de Messias zou beslissend zijn voor Israël, hetzij ten val of ter opstanding. Wanneer Israël zijn Messias niet aannam, zou het niet langer gespaard worden, maar zijn val zou snel volgen. Alle boom dan, die geen goede vruchten voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen. De onvruchtbaar blijvende boom wordt ten laatste in het vuur geworpen, en zo de onbekeerlijke mens in het helse vuur. Wie zich toch bij de verschijning van de Messias niet bekeerde, zou zich nimmer bekeren. Waar God zich in het vlees openbaart, daar wordt Hij aanbeden of vertreden. Johannes de Doper kondigt het oordeel aan, dat Israël zeker zal treffen, omdat het niet geloven, maar zijn Messias verwerpen zal. Daarom is de verschijning van Johannes als die van de storm, van de aardbevingen, van het vuur: krachtig,

snel, verschrikkend. De verschijning van de Heere zelf zou zijn als die van het suizen van het zachte koeltje, of als die van de zon na het onweder. Het onweer treft en schokt ons, de zon niet; doch het onweer is voor een ogenblik, en de lichtende, koesterende, vruchtenkwekende zon is voor alle dagen. En de scharen vroegen hem: wat zullen wij dan doen? Het is vreemd, dat als men tot iemand zegt, dat hij zich bekeren moet, hij ons vraagt: wat moet ik dan doen? Het antwoord is vanzelf sprekend: Wat God u gebiedt, niets anders. De bekeerde mens vraagt: Heere, wat wilt Gij, dat ik doen zal? De onbekeerde mens echter vraagt niet naar God of zijn gebod. En hij antwoordende, zei tot hen: die twee rokken heeft, dele hem mede, die geen heeft, en die spijze heeft doe desgelijks. Vreemd, niet waar, dat Johannes niet allereerst geloof, maar goede werken eist. Doch God begint met het begin, met het kleinste en lichtste, met hetgeen de mens kan doen, en waarmede, zo hij het nochtans nalaat, zijn onwil openbaar wordt. Johannes eist dus hier van het volk die heilige gemeenschap van goederen, welke de eigenliefde verbreekt en de liefde tot de naaste op de troon zet. Johannes zegt er mee: Beschouwt en behandelt elkaar als broeders, die enkel leven om in elkanders noden te voorzien. Nu weten wij, dat juist de hoofdkwaal is van het gros van de volks, om alleen te leven voor zichzelf. En er kwamen ook tollenaars om gedoopt te worden, en zeide tot hem: Meester! Wat zullen wij doen? En hij zei tot hen: eist niet meer dan hetgeen u gezet is. Knevelarij was de hoofdondeugd van de tollenaren en werden zij daarin anders, zo zouden zij in al het overige anders worden. Immers er is een hoofdondeugd in de mens, waarin geheel zijn persoonlijkheid gekluisterd ligt; breek deze kluister en de mens is vrij. Deze hoofdondeugd zag Johannes terstond door de Heilige Geest, en greep haar aan. En hem vroegen ook de krijgslieden: en wij, wat zullen wij doen? En hij zei tot hen: doet niemand overlast aan, ontvreemdt niemand het zijne met bedrog, en laat u vergenoegen met uw bezoldingen. Geweldenarij jegens de burger en ontevredenheid jegens hun oversten, zijn de hoofdondeugden van de soldaten. Voorzeker, Johannes tast de wortel van de bomen aan; als deze goed wordt, dan wordt de gehele boom goed. De Heere stelt in de bergrede de geheime roerselen van de daden op de voorgrond; Johannes spreekt ook van de bekering als het alleen goede beginsel van de daad, doch bepaalt zich meer tot de daden zelf, en maakt het ieder tot plicht, om juist dßt verkeerde na te laten, wat zijn stand boven anderen eigen is. Hij wil de liefde en de rechtvaardigheid beoefend hebben, ziedaar alles wat de gestrenge boetprediker eiste, en was dat niet alleszins billijk? Ja, wanneer het oordeel voor de deur staat, dan vraagt God nog eenmaal het allereenvoudigste en allerbillijkste, wat Hij vragen kan, en wordt dàt geweigerd, waar zou dan nog één verontschuldiging voor de mens overblijven? Zo zei ook Daniël tot Nebukadnezar: O koning, laat mijn raad u behagen, en breek uw zonden af door gerechtigheid, en uw ongerechtigheden door genade te bewijzen aan de ellendigen, of er verlenging van uw vrede mocht wezen! Daniël 4:27. En als het volk verwachtte, en allen in hun harten overlegden van Johannes, of hij niet mogelijk de Christus ware. In deze gedachten en overleggingen ziet men de machtige indruk, die de persoonlijkheid en prediking van Johannes op zijn volk gemaakt had. De Heilige Geest had door hem beslag gelegd op de harten van de menigte. Ook na zijn dood bleef deze indruk nog bij het volk. Zo antwoordde Johannes aan allen, en hij predikte, zeggende: Na mij komt, die sterker is dan ik. Na Elia kwam de mindere Eliza; na Johannes zou de meerdere Jezus komen. Wie ik niet waardig ben, Neerbukkende, in de houding van de diepste eerbied, van de zelfvernedering, van de ootmooedigste aanbidding, de laagsten van de diensten te bewijzen. Den riem van zijn schoenen te ontbinden en ze Hem na te dragen. Johannes was de dienstknecht, Christus de Heere. De ontbinding van de schoenzolen en het nadragen er van, is het geringste dienstwerk en het werk van de geringsten dienaar; niet van een vrij man, maar van een slaaf. Ik doop u wel met water tot bekering, maar Hij zal u met de Heilige Geest en met vuur dopen. Johannes, een schepsel doopt met het schepsel; Christus de ongeschapene, doopt met het ongeschapene. Wie met de Heilige Geest zal kunnen dopen, moet over Hem beschikking hebben, en niemand kan over Hem beschikking hebben dan God. Johannes wilde eenvoudig zeggen: "Ik doop met het

uitwendig teken, Hij zal dopen met de inwendige zaak." De doop is een lichamelijke reiniging, Christus zou de ziel reinigen van zonden. Draagt het Oude Testament het opschrift: Ik ben de Heere uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis heb geleid, het Nieuwe Testament draagt het opschrift: Ik ben de Heere uw God, die u een nieuw hart, en die een nieuwe geest in uw binnenste geef. In de woorden van Johannes: Hij zal u met de Heilige Geest en met vuur dopen, wordt de Pinksterdag aangekondigd. Christus heeft door zijn menswording, zijn lijden en sterven, de Heilige Geest verworven voor zijn gemeente, en nadat Hij verheerlijkt was, dat is: nadat Hij uit de dode opgestaan en ten hemel gevaren was, heeft Hij deze belofte van zijn Vader vervuld gekregen en de Heilige Geest uitgestort op zijn apostelen en discipelen, in vuur. Waarom in vuur? Omdat het vuur een innerlijk reinigingsmiddel is in tegenstelling van het water, dat een uitwendig reinigingsmiddel is; en omdat het vuur loutert wat goud is, en verteert wat geen bestand heeft, terwijl aan het water de beproevende kracht ontbreekt. God zelf is een vuur van heiligheid en liefde, verterend voor de goddelozen en verheerlijkend voor de heilige engelen. Ook wij moeten eenmaal in dat vuur leven. Daartoe worden wij door de Heilige Geest bewerkt, die ons totdat einde met vuur doopt. Gods heiligheid en liefde moet ons levenselement worden, dat is: de Heilige Geest moet ons levenselement zijn. Wie vleselijk tot God nadert, wordt door Hem afgeweerd en verteerd. Wiens wan in zijn hand is, en Hij zal zijn dorsvloer Doorzuiveren. De Messias zou tot Israël komen met genade voor zijn gelovigen, maar tegelijk met oordelen voor zijn verachters. Had niet Maleachi bij de aankondiging van de komst des Heeren gevraagd: Maar wie zal de dag van zijn toekomst verdragen, en wie zal bestaan als Hij verschijnt? Want Hij zal zijn als het vuur van de goudsmid, en als zeep van de voller. Hij zal zitten, louterende en het zilver reinigende. En Hij zal de kinderen van Levi reinigen, en Hij zal ze doorlouteren als goud en als zilver. Maleachi 3:1-3. En de tarwe zal Hij in zijn schuur samenbrengen, maar het kaf zal Hij met onuitblusbaar vuur verbranden. Gij hoort het: dezelfde Christus zal met hetzelfde vuur de zijnen dopen en het kaf verbranden, want wie door het vuur van de Heilige Geest, dat Christus op de aarde werpt, niet wordt geheiligd, die wordt er door verteerd. De schepping begint met de scheiding van licht en duisternis, zij zal voleindigd worden met de scheiding van de rechtvaardigen en van de onrechtvaardigen. Hij dan, nog vele andere dingen vermanende, verkondigde aan het volk het Evangelie. De prediking van het Evangelie bestaat dus in het aankondigen van de komst des Heeren; dit is het werk van een heraut, en Johannes de Doper was zulk een heraut. En nog heden is het niet anders. Zalig de leraar, die deze zijn roeping begrijpt, en van de gemeente onophoudelijk toeroept: "De Heere komt tot u met zijn genadegaven en oordelen, gaat dan uit Hem tegemoet, en roept Hem het Hosanna toe, opdat Hij u zegene met eeuwige zegeningen, en gij bevrijd moogt blijven van de eeuwige vloek." Ja nog heden is er geen andere inhoud van de prediking voor allen, die geen ontrouwe dienaren van Christus willen bevonden worden, dan die Paulus aan Titus (Titus 2:11-13) heeft uitgesproken: De zaligmakende genade Gods is verschenen aan alle mensen, en onderwijst ons, dat wij, de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden verzakende, matig, rechtvaardig en Godzalig leven zouden in deze tegenwoordige wereld, verwachtende de zalige hoop en verschijning van de heerlijkheid van de grote God en onze Zaligmaker, Jezus Christus.

3:7 Johannes de Doper, optredende in Israël.
In het vijftiende jaar van de regering van de keizer Tiberius. Deze tijdsbepaling, ons door Lukas gegeven, is onschatbaar. Zij stelt de tijdrekenaars instaat het jaar van de geboorte van de Heere te bepalen, en ofschoon alle zwarigheden niet weggenomen zijn, loopt het verschil slechts over enige jaren met onze gewone Christelijke jaartelling. Dat de meest beschaafde en machtigste volken een nieuwe jaartelling van Christus geboorte af hebben aangenomen, bewijst de macht van het Christendom over de wereld. Tiberius was de derde Romeinse keizer, een onmatig en wreed man; hij regeerde twee en twintig jaren. Toen Pontius Pilatus stadhouder was over Judea. Judea werd als het hoofdgewest van het land door de Romeinen als een hunner wingewesten bezet en bestuurd. En Herodes een viervorst over Galilea. Dit was Herodes Antipas, zoon van Herodes de Grote, broeder en opvolger van Archelaüs. Viervorst betekent vorst over een vierde gedeelte van het land. Aan Herodes werd echter de koningstitel gelaten. En Fillipus zijn broeder, een viervorst over Iturea en over het land Trachónitis, en Lysanias een viervorst over Abiléne. Andere gedeelten van het Overjordaanse. Onder de hogepriesters Annas en Kajafas. Het zou ons kunnen bevreemden dat er tegelijkertijd twee levende hogepriesters genoemd worden, doch in die tijd was het verval in de godsdienst zo groot, dat niet meer de dood de hogepriesterlijke bediening van vader op zoon deed overgaan, maar de willekeurigste veranderingen in dit opzicht plaats vonden. Kajafas was gehuwd met de dochter van Annas, en werd reeds bij diens leven zijn opvolger. Als oud-hogepriester en schoonvader van de nieuwe hogepriester had Annas echter nog altijd groten invloed op de gang van de zaken. Geschiedde het woord van God tot Johannes, de zoon van Zacheria, in de woestijn. Hij ontving bevel van God om in Israël op te treden als heraut van de Messias en als voorbereider van diens komst, door allen uit te nodigen zich te laten dopen en zich te bekeren, teneinde deel te krijgen aan het koninkrijk van de Messias. Hijzelf deelt ons later (Johannes 1:23) enkele bijzonderheden van deze lastgeving Gods mede. En in die dagen kwam Johannes de Doper. De Doper is van nu af de toenaam van Johannes. Hij was de eerste, die op Goddelijk bevel geheel Israël aan de doop onderwierp. De doop is eenvoudig een uitwendige wassing, als teken en zinnebeeld van innerlijke reiniging. Door van geheel Israël te eisen dat het gedoopt werd, ten einde de Messias te ontvangen, werd de Messias verkondigd als de Heilige Israël's, en Israël als volk, in zichzelf onrein verklaard. Dit was een vreemde zaak voor Israël, dat door de besnijdenis van alle volken afgezonderd, in het verbond opgenomen en daarmede Gode geheiligd verklaard was. Wel was de proselietendoop bekend in Israël: de afwassing (behalve de besnijdenis) van dezulken, die van andere volken tot de Israëlitische godsdienst overgingen; ook had Israël het water van de ontzondiging, waarmee gesprengd werd, en waarin de as van de geheel rode koe was (Numeri 19:1-9), en moesten de priesters en Levieten zich gedurig wassen en baden, maar dat Israël als volk die doop, deze reiniging moest ondergaan, was iets geheel nieuws. En toch had God Israël's verlossing bij Ezechiël (Ezechiël 36:25-27) aangekondigd met te zeggen: Dan zal Ik rein water op u sprengen, en gij zult rein worden; van al uw onreinigheden en van al uw drekgoden zal Ik u reinigen. En Ik zal u een nieuw hart geven, en zal een nieuwe geest geven in het binnenste van u; en Ik zal het stenen hart uit uw vlees wegnemen, en zal u een vlezen hart geven. En Ik zal mijn Geest geven in het binnenste van u, en Ik zal maken, dat gij in mijn inzettingen zult wandelen, en mijn rechten zult bewaren en doen. Deze woorden begonnen thans vervuld te worden. En was dopende en predikende in de woestijn van Judea. Als priester was Johannes ook wel gerechtigd te dopen, maar binnen de tempel, en aan enkelen; doch de tempel mocht hem niet insluiten, want zijn doop was voor allen. Zo menen ook wij dikwijls binnen de tempel te zullen arbeiden, maar Gods Geest zegt ons: nee, daarbuiten in de woestijn, in de wereld moet gij zijn. En hij kwam in al het omliggende land van de Jordaan predikende de doop van de bekering tot vergeving van de zonden. Christus komt om de zonde te vergeven: in dit woord ligt geheel de Nieuw-testamentische bedoeling. Zijn naam is de Zaligmaker, de Vergever van de zonden. Waar nu de Vergever van de zonden komt, daar

moeten de zonden erkend en beleden worden, zo niet, men heeft geen deel aan hem. Zeggende: bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. De bekering bestaat in zich voor God te verootmoedigen. Toen Farao Jozef tot onderkoning over Egypte stelde, liet hij hem als zodanig huldigen. Hij liet Jozef in vorstelijke dos in zijn tweede wagen rijden en de herauten voor hem uitroepen: knielt! Alzo stelde hij hem over geheel Egypteland. Hier komt de oneindig hogere dan Jozef, de redder niet van één land of volk, maar van geheel de wereld en van alle volken, met genade en vergeving voor allen, en God zijn Vader laat zijn engel, zijn heraut voor de Zoon van zijn liefde uitgaan, met de toeroep: "knielt! valt voor Hem neer in het stof, bidt Hem aan en bidt Hem om genade, en Hij zal u genade geven, en de hand u toereikende u oprichten en u zegenen in eeuwigheid." O, welgelukzalig allen, die aan die herautenroep gehoor geven en knielen voor Jezus; zij zullen hun zielen behouden. Maar wee de trotsen, die Hem trotseeren, zij zullen door Hem verpletterd worden met een ijzeren scepter en aan stukken worden geslagen als een pottebakkersvat, Psalm 2:9,12. En dezelfde Johannes had zijn kleding van kameelhaar en een lederen gordel om zijn lenden. Hij was uiterlijk gekleed als Elia en had innerlijk de geest en de kracht van deze hervormer Israël's. Ofschoon Johannes een geboren priester was, droeg hij echter niet de sierlijke priesterkleding, maar het kleed van de boeteling, hij, de heiligste man in Israël. Doch voor de Heilige Israël's is niemand heilig, en daarom moest juist de heiligste mens, omdat hij onmiddellijk voor de Heere uitging, het boetkleed van de zondaar dragen. Als de laatste profeet van het Oude Testament, moest hij ook in het uitwendige zijn volk tot een teken zijn. En zijn voedsel was sprinkhanen en wilde honig. Hij at niet van de heilige offerande, waarop hij als priester recht had, maar wat de woestijn opleverde. Hij leidde dus in alles een uiterst gestrenge levenswijze, teneinde zijn Nazireërschap, zijn afzondering van de wereld te staven. Hij deed geen wonderen en mocht ze niet doen, om alle verwarring tussen de heraut des Konings en de Koning zelf te voorkomen; maar daarom had hij ook andere geloofsbrieven van God nodig, en die hij had, waren de onmiskenbare bewijzen van zijn werkelijk heilig, Goddelijk Nazireërschap. Toen is tot hem uitgegaan Jeruzalem en geheel Judea, en het gehele land rondom de Jordaan. Hij, die altijd in de tempel kon zijn, was altijd in de woestijn, en kwam hij tot de mensen, dan was het alleen tot aan de zoom van hun woningen, tot aan de oever van hun wateren. Vandaar moesten zij tot hem komen. Maar de Heere zelf was zó heilig, dat Hij overal kon komen, zonder dat aan zijn heiligheid werd tekort gedaan. Zeker, ook de Heere was in de woestijn, en werd er verzocht van de duivel; maar na die sterke te hebben gebonden, komt Hij op een bruiloft. Gij gevoelt, daar was een Johannes de Doper niet op zijn plaats. Het eigenaardige van de Zoon van God, Israël's Messias, bestond juist daarin, dat Hij zich niet van de mensen verwijderde, maar in hun midden verkeerde, en zich door iets uitwendigs van hen onderscheidde. Zo heeft ook ieder van de gelovigen zijn eigen standpunt en gave in het koninkrijk van God; want overal heerst grote rijkdom en verscheidenheid. In het uiterlijke kan echter het contrast tussen Johannes de Doper en de Heere niet groter zijn, en toch werden zij innerlijk geleid door een en dezelfde Heilige Geest. Doch Johannes had één gave, de gave van Elia; de Heere daarentegen had geen afzonderlijke gave, maar verenigde in zich al de gaven van de Heilige Geest. En werden allen van hem gedoopt in de rivier de Jordaan, belijdende hun zonden. De verschijning van Johannes met zijn doop en prediking en aankondiging van de Messias was, blijkens de Schrift, boven alle beschrijving indrukwekkend en opwekkend. De toestand van onderdrukking, waarin Israël verkeerde, werkte daartoe mede. De Godvruchtigen zuchtten wel allermeest over het toenemend verval in de Godsdienst en het schrikbarend vermeerderen van de goddeloosheid, welke beide zaken altijd gepaard gaan, zoals wij ook in onze dagen met onze ogen kunnen zien, maar allen zuchtten toch om verlossing. En zie, nu werd hun de grote Verlosser aangekondigd. Hij die zijn volk zal verlossen van hun zonden en plagen, is na duizenden jaren lang verwacht te zijn, gekomen, en gereed om te verschijnen. De alles overtreffende belangrijkheid van deze aankondiging, en dat door een man, ja een Nazireër Gods, zoals Johannes was, bracht aller

gedachten en gemoederen in beweging. Daarbij de Heilige Geest werkte door hem. Johannes bracht, waar hij kwam, blijkbaar iets mede, dat onweerstaanbaar was. God geeft dikwijls iets oppermachtigs aan zijn knechten, waardoor zij in het midden hunner vijanden heersen. Zoiets gaf Hij vroeger aan Elia, ja aan Jona, en nu aan Johannes. Alle man ging dan ook uit om door hem gedoopt te worden. Tegenover deze machtige boetprediker gevoelde ieder dat hij zonden had, en ze moest belijden, zou de Messias hem tot Verlosser zijn. Ten allen tijde waren de verootmoediging, het berouw, de schuldbelijdenis, de bekering, in Israël de voorbereiding tot het ontvangen van de verlossingen Gods, hoeveel temeer nu, daar de grote verlossing nabij was? Doch zoals het meestal gaat, zo ging het ook nu; de meesten wilden wel de uitwendige ceremonie meedoen, maar zij wilden Gods wil niet doen; zij wilden zich wel uitwendig laten wassen, maar niet innerlijk van hun zonden laten bevrijden. Hij dan zei tot de scharen, die uitkwamen, om van hem gedoopt te worden; en ziende velen van de Farizeeën en Sadduceeën tot zijn doop komen, sprak hij tot hen: gij adderen-gebroedsels, wie heeft u aangewezen te vlieden van de komende toorn? Voor de oprechten was het komen tot de doop een ontvlieden van de toekomenden toorn, van het laatste oordeel dat in de tijd van de genade, over de goddelozen, de onbekeerd of ongelovig gebleven mensen, zal worden gehouden. Voor de geveinsden baat het komen tot de doop niets. Ofschoon deze strafrede allen gold, die slechts uit schijn zich aan de doop onderwierpen, gold zij echter in het bijzonder de Farizeeën en Sadduceeën, die innerlijk zo diep bedorven waren als zij uitwendig heilig schenen te zijn; als de meest schuldigen, moesten zij de meest harde woorden horen; doch gij gevoelt, dat met deze woorden bij deze goddelozen de satanische geest van de wraak ontvlamde, die niet weer werd uitgeblust, zelfs niet door het bloed van hun slachtoffers. Brengt dan vruchten voort, van de bekering waardig. Er zijn ook vruchten, die van de bekering niet waardig zijn. Zulke vruchten brachten de Farizeeën en Schriftgeleerden voort in hun zichzelf verheffend bidden, zichzelf voldoenend aalmoezen geven, zichzelf verheerlijkende uitwendige vroomheid. O, de mens kan zonder bekering zoveel doen, dat de mensen goedkeuren, maar God vraagt alleen die goede werken van de mens, welke uit zijn bekering voortvloeien. De andere werken mogen waarde hebben voor mensen, en voor de tijd, maar zij hebben ze niet voor Hem, de Heere, voor wie alleen het eeuwigblijvende waarde heeft. En meent niet, en begint niet bij uzelf te zeggen: wij hebben Abraham tot een vader, want ik zeg u, dat God zelfs uit deze stenen Abraham kinderen kan verwekken. Een ontzettend woord, omdat het alle menselijke roem afsnijdt. Vooral het Israël van die dagen betrouwde in het vlees, want naarmate het geloof (het vertrouwen op God en zijn Woord) afneemt, neemt het betrouwen in het vlees toe. Johannes snijdt de roem bij de wortel af. Aan de 7anderen kant is het echter een vertroostend woord, omdat het ons zegt, dat God het onmogelijke doen kan. De Doper wil zeggen: "Om Abraham gelovige kinderen te verwekken, heeft God uw vleselijke geboorte uit Abraham niet nodig; Hij kan zulke kinderen zelfs uit deze stenen doen voortkomen, evenals Hij de eerste mens uit het stof voortbracht: deze zaak kan dus buiten u geschieden." Dat hiermee ingewikkeld op de toebrenging van de Heidenen gewezen wordt, is duidelijk. De Heere zelfs zei later rechtstreeks, dat het koninkrijk van God van Israël weggenomen en een volk gegeven worden zou, dat zijn vruchten zou voortbrengen, Mattheus 21:43. En de bijl ligt alrede ook aan de wortel van de bomen. De komst van de Messias zou beslissend zijn voor Israël, hetzij ten val of ter opstanding. Wanneer Israël zijn Messias niet aannam, zou het niet langer gespaard worden, maar zijn val zou snel volgen. Alle boom dan, die geen goede vruchten voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen. De onvruchtbaar blijvende boom wordt ten laatste in het vuur geworpen, en zo de onbekeerlijke mens in het helse vuur. Wie zich toch bij de verschijning van de Messias niet bekeerde, zou zich nimmer bekeren. Waar God zich in het vlees openbaart, daar wordt Hij aanbeden of vertreden. Johannes de Doper kondigt het oordeel aan, dat Israël zeker zal treffen, omdat het niet geloven, maar zijn Messias verwerpen zal. Daarom is de verschijning van Johannes als die van de storm, van de aardbevingen, van het vuur: krachtig, snel, verschrikkend.

De verschijning van de Heere zelf zou zijn als die van het suizen van het zachte koeltje, of als die van de zon na het onweder. Het onweer treft en schokt ons, de zon niet; doch het onweer is voor een ogenblik, en de lichtende, koesterende, vruchtenkwekende zon is voor alle dagen. En de scharen vroegen hem: wat zullen wij dan doen? Het is vreemd, dat als men tot iemand zegt, dat hij zich bekeren moet, hij ons vraagt: wat moet ik dan doen? Het antwoord is vanzelf sprekend: Wat God u gebiedt, niets anders. De bekeerde mens vraagt: Heere, wat wilt Gij, dat ik doen zal? De onbekeerde mens echter vraagt niet naar God of zijn gebod. En hij antwoordende, zei tot hen: die twee rokken heeft, dele hem mede, die geen heeft, en die spijze heeft doe desgelijks. Vreemd, niet waar, dat Johannes niet allereerst geloof, maar goede werken eist. Doch God begint met het begin, met het kleinste en lichtste, met hetgeen de mens kan doen, en waarmede, zo hij het nochtans nalaat, zijn onwil openbaar wordt. Johannes eist dus hier van het volk die heilige gemeenschap van goederen, welke de eigenliefde verbreekt en de liefde tot de naaste op de troon zet. Johannes zegt er mee: Beschouwt en behandelt elkaar als broeders, die enkel leven om in elkanders noden te voorzien. Nu weten wij, dat juist de hoofdkwaal is van het gros van de volks, om alleen te leven voor zichzelf. En er kwamen ook tollenaars om gedoopt te worden, en zeide tot hem: Meester! Wat zullen wij doen? En hij zei tot hen: eist niet meer dan hetgeen u gezet is. Knevelarij was de hoofdondeugd van de tollenaren en werden zij daarin anders, zo zouden zij in al het overige anders worden. Immers er is een hoofdondeugd in de mens, waarin geheel zijn persoonlijkheid gekluisterd ligt; breek deze kluister en de mens is vrij. Deze hoofdondeugd zag Johannes terstond door de Heilige Geest, en greep haar aan. En hem vroegen ook de krijgslieden: en wij, wat zullen wij doen? En hij zei tot hen: doet niemand overlast aan, ontvreemdt niemand het zijne met bedrog, en laat u vergenoegen met uw bezoldingen. Geweldenarij jegens de burger en ontevredenheid jegens hun oversten, zijn de hoofdondeugden van de soldaten. Voorzeker, Johannes tast de wortel van de bomen aan; als deze goed wordt, dan wordt de gehele boom goed. De Heere stelt in de Bergrede de geheime roerselen van de daden op de voorgrond; Johannes spreekt ook van de bekering als het alleen goede beginsel van de daad, doch bepaalt zich meer tot de daden zelf, en maakt het ieder tot plicht, om juist dßt verkeerde na te laten, wat zijn stand boven anderen eigen is. Hij wil de liefde en de rechtvaardigheid beoefend hebben, ziedaar alles wat de gestrenge boetprediker eiste, en was dat niet alleszins billijk? Ja, wanneer het oordeel voor de deur staat, dan vraagt God nog eenmaal het allereenvoudigste en allerbillijkste, wat Hij vragen kan, en wordt dàt geweigerd, waar zou dan nog één verontschuldiging voor de mens overblijven? Zo zei ook Daniël tot Nebukadnezar: O koning, laat mijn raad u behagen, en breek uw zonden af door gerechtigheid, en uw ongerechtigheden door genade te bewijzen aan de ellendigen, of er verlenging van uw vrede mocht wezen! Daniel 4:27. En als het volk verwachtte, en allen in hun harten overlegden van Johannes, of hij niet mogelijk de Christus ware. In deze gedachten en overleggingen ziet men de machtige indruk, die de persoonlijkheid en prediking van Johannes op zijn volk gemaakt had. De Heilige Geest had door hem beslag gelegd op de harten van de menigte. Ook na zijn dood bleef deze indruk nog bij het volk. Zo antwoordde Johannes aan allen, en hij predikte, zeggende: Na mij komt, die sterker is dan ik. Na Elia kwam de mindere Eliza; na Johannes zou de meerdere Jezus komen. Wie ik niet waardig ben, neerbukkende, in de houding van de diepste eerbied, van de zelfvernedering, van de ootmoedigste aanbidding, de laagsten van de diensten te bewijzen. Den riem van zijn schoenen te ontbinden en ze Hem na te dragen. Johannes was de dienstknecht, Christus de Heere. De ontbinding van de schoenzolen en het nadragen er van, is het geringste dienstwerk en het werk van de geringsten dienaar; niet van een vrij man, maar van een slaaf. Ik doop u wel met water tot bekering, maar Hij zal u met de Heilige Geest en met vuur dopen. Johannes, een schepsel doopt met het schepsel; Christus de ongeschapene, doopt met het ongeschapene. Wie met de Heilige Geest zal kunnen dopen, moet over Hem beschikking hebben, en niemand kan over Hem beschikking hebben dan God. Johannes wilde eenvoudig zeggen: "Ik doop met het uitwendig teken, Hij zal dopen met de

inwendige zaak." De doop is een lichamelijke reiniging, Christus zou de ziel reinigen van zonden. Draagt het Oude Testament het opschrift: Ik ben de Heere uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis heb geleid, het Nieuwe Testament draagt het opschrift: Ik ben de Heere uw God, die u een nieuw hart, en die een nieuwe geest in uw binnenste geef. In de woorden van Johannes: Hij zal u met de Heilige Geest en met vuur dopen, wordt de Pinksterdag aangekondigd. Christus heeft door zijn menswording, zijn lijden en sterven, de Heilige Geest verworven voor zijn gemeente, en nadat Hij verheerlijkt was, dat is: nadat Hij uit de dode opgestaan en ten hemel gevaren was, heeft Hij deze belofte van zijn Vader vervuld gekregen en de Heilige Geest uitgestort op zijn apostelen en discipelen, in vuur. Waarom in vuur? Omdat het vuur een innerlijk reinigingsmiddel is in tegenstelling van het water, dat een uitwendig reinigingsmiddel is; en omdat het vuur loutert wat goud is, en verteert wat geen bestand heeft, terwijl aan het water de beproevende kracht ontbreekt. God zelf is een vuur van heiligheid en liefde, verterend voor de goddelozen en verheerlijkend voor de heilige engelen. Ook wij moeten eenmaal in dat vuur leven. Daartoe worden wij door de Heilige Geest bewerkt, die ons totdat einde met vuur doopt. Gods heiligheid en liefde moet ons levenselement worden, dat is: de Heilige Geest moet ons levenselement zijn. Wie vleselijk tot God nadert, wordt door Hem afgeweerd en verteerd. Wiens wan in zijn hand is, en Hij zal zijn dorsvloer Doorzuiveren. De Messias zou tot Israël komen met genade voor zijn gelovigen, maar tegelijk met oordelen voor zijn verachters. Had niet Maleachi bij de aankondiging van de komst des Heeren gevraagd: Maar wie zal de dag van zijn toekomst verdragen, en wie zal bestaan als Hij verschijnt? Want Hij zal zijn als het vuur van de goudsmid, en als zeep van de voller. Hij zal zitten, louterende en het zilver reinigende. En Hij zal de kinderen van Levi reinigen, en Hij zal ze doorlouteren als goud en als zilver. Maleachi 3:1-3. En de tarwe zal Hij in zijn schuur samenbrengen, maar het kaf zal Hij met onuitblusbaar vuur verbranden. Gij hoort het: dezelfde Christus zal met hetzelfde vuur de zijnen dopen en het kaf verbranden, want wie door het vuur van de Heilige Geest, dat Christus op de aarde werpt, niet wordt geheiligd, die wordt er door verteerd. De schepping begint met de scheiding van licht en duisternis, zij zal voleindigd worden met de scheiding van de rechtvaardigen en van de onrechtvaardigen. Hij dan, nog vele andere dingen vermanende, verkondigde aan het volk het Evangelie. De prediking van het Evangelie bestaat dus in het aankondigen van de komst des Heeren; dit is het werk van een heraut, en Johannes de Doper was zulk een heraut. En nog heden is het niet anders. Zalig de leraar, die deze zijn roeping begrijpt, en van de gemeente onophoudelijk toeroept: "De Heere komt tot u met zijn genadegaven en oordelen, gaat dan uit Hem tegemoet, en roept Hem het Hosanna toe, opdat Hij u zegene met eeuwige zegeningen, en gij bevrijd moogt blijven van de eeuwige vloek." Ja nog heden is er geen andere inhoud van de prediking voor allen, die geen ontrouwe dienaren van Christus willen bevonden worden, dan die Paulus aan Titus (Titus 2:11-13) heeft uitgesproken: De zaligmakende genade Gods is verschenen aan alle mensen, en onderwijst ons, dat wij, de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden verzakende, matig, rechtvaardig en Godzalig leven zouden in deze tegenwoordige wereld, verwachtende de zalige hoop en verschijning van de heerlijkheid van de grote God en onze Zaligmaker, Jezus Christus.

3:19 De gevangenneming van Johannes de Doper.

Want Herodes de Viervorst, enige uitgezonden hebbende, had Johannes gevangengenomen en hem gebonden en in de kerker gezet. Waarschijnlijk hebben de Farizeeën en Schriftgeleerde hierin mede de hand gehad, omdat de Heer van Johannes in meer omvattenden zin zei: Zij hebben met hem gedaan wat zij wilden, en omdat Mattheüs en Markus zeggen, dat Johannes overgeleverd is. Hoe dit zij, de aanleiding tot deze gebeurtenis was als volgt. Om Herodias' wil, de vrouw van Fillipus, zijn broeder, omdat Herodes haar getrouwd had; want Johannes zei tot hem: het is u niet geoorloofd de vrouw uws broeders te hebben. Zij was niet de vrouw van Herodes' broeder Fillipus de Viervorst, maar van zijn broeder Fillipus, die buiten enige openbare bediening was. Zo was dan Johannes de Doper in 's Heeren tegenwoordigheid de eerste getuige en martelaar van de waarheid. Ook hij moest het woord des Heeren bevestigen: Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard. En toch hadden de engelen op de velden van Bethlehem: Vrede op aarde! gezongen. En het zal ook vrede op aarde zijn, eeuwig vrede, doch eerst na de strijd, de bloedigste strijd. En als Herodes van hem bestraft werd over alle boze stukken, die Herodes deed. Gij ziet het, de geest en de kracht van Elia, die des Dopers was, betoonde zich ook hierin, dat hij tegenover de koning en diens goddeloze vrouw stond, als Elia tegenover Achab en Izébel. Zo heeft hij ook dit nog boven alles daartoe gedaan, dat hij Johannes in de gevangenis gesloten heeft. Dit is de vloek der zonde, dat de ene misdaad zich poogt te bedekken door de andere. Ach, niets bedekt de zonde dan het bloed van Christus. Wilt gij uw bevlekt geweten rein maken, als had het nooit gezondigd, was het in dat heilig schuldverzoenend bloed, en al waren uw zonden rood als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw. En Herodias legde op hem toe, en wilde hem doden. Herodias was een even zedeloze vrouw als Herodes een zedeloos man was; zij wilde liever de onwettige vrouw zijn van een koning, dan de wettige vrouw van een prins zonder land. Daarom kostte het woord: Gij moogt haar niet hebben, de Doper het hoofd, want zulk een vrouw vergeeft zo iets nooit. En kon niet; want Herodes, willende hem doden, vreesde hij het volk, omdat zij hem hielden voor een profeet. Het was slechts een uitstel van haar wraak; zij hield haar doel onafgewend in het oog; bij de eerste gelegenheid vraagt zij zijn hoofd en ontvangt het. En hij vreesde Johannes, wetende dat hij een rechtvaardig en heilig man was. Ziedaar de kracht van een oprecht godsdienstige wandel: wij houden er zelfs onze vijanden mee in bedwang. Het kwade geweten van de goddelozen is niet bestand tegen de getuigenissen van het goede geweten van de gelovigen. En hield hem in waarde, en als hij hem hoorde, deed hij vele dingen en hoorde hem graag. De goddeloze geeft de rechtvaardige graag iets toe, mits hij maar de hoofdvesting niet over te geven hebben. Er zijn een menigte mensen, die met de vromen medegaan tot op zekere hoogte, maar als het ten laatste op het beslissend punt aankomt, om alles te laten varen en alles op de Heere Jezus te laten aankomen, dan keert men zich om en men gaat verder zijn eigen weg. Wij merken ook hier op, hoe de Schrift de grootste onpartijdigheid in acht neemt, en zowel de goede als de kwade zijde van de mens met dezelfde trouw verhaalt. Het is overal dezelfde toon; alleen de zaken verschillen. Ook noemt de Schrift de zaken altijd bij haar waren naam, en neemt juist hierdoor de prikkel uit de ondeugden, die er door een dubbelzinnige bewoording of omsluiering van de zaken altijd in blijft. De redenen van de toelating van God in de gevangenneming van de Doper kunnen ons niet onduidelijk zijn. Johannes was, om bij het meer gebruikte beeld te blijven, als de morgenster, die de opgang van de zon aankondigde. De zon was opgegaan, de morgenster moest dus verdwijnen. De wijze hoe dit verdwijnen zou plaats hebben, was tot hiertoe een raadsel; God loste het thans aanvankelijk op en zou het nog verder oplossen; Johannes wordt in de gevangenis geworpen, en zijn aardse loopbaan is gesloten; hij zal die kerker niet weer verlaten. Nog een enkele maal wordt zijn stem uit de kerker gehoord, doch, wij horen het uit zijn vraag, het is de stem van een stervende. De Heer staat van nu af alleen aan het hoofd van een kring discipelen, door Hem zelf gekozen. Al de ogen, die tot hiertoe nog op Johannes zagen, richten zich nu op Hem, de Heer, alleen, en de Heer, nu

optredende in volle openbaarheid, openbaart dan ook zijn volle heerlijkheid in woorden des levens, in wonderen van liefde, en daarna in nog grotere wonderen van lijden, sterven, opstanding, hemelvaart en zitten ter rechterhand Gods, van zijn Vader, om van daar de Heilige Geest te zenden en met Deze onzichtbaar tegenwoordig te zijn in zijn gemeente, totdat Hij wederkomt gelijk Hij is heengegaan, persoonlijk, zichtbaar, op de wolken des hemels, om te oordelen de levenden en de doden, en daarmee al de nog onvervulde beloften en bedreigingen van de Schrift te vervullen.

3:21 De Heere en Johannes de Doper.

En Hij (Jezus) begon omtrent dertig jaren oud te wezen. Dertig jaar is de volkomenheid van de mannelijke leeftijd, de volwassenheid van het lichaam en van de verstandelijke vermogens; men is alsdan man in de volle betekenis van het woord. God volgt ook hier de lijn, die Hij reeds in zijn heiligen, voor de gewichtigste keerpunten huns levens heeft getrokken. Jozef was dertig jaar oud, toen hij stond voor het aangezicht van Farao, de koning van Egypte; David was dertig jaren oud toen hij koning werd, en volgens de wet werden de Levieten eerst met hun dertigste jaar tot de heilige dienst geroepen, Numeri 4:3, 1 Kronieken 23:3. Welk een lange tijd van voorbereiding en van zelfvernedering voor de Heere! Met zijn zelfbewustheid en met zijn wetenschap van het werk dat op Hem wachtte, moest Hij dertig jaar, eerst als kind met kinderen in het ouderlijke huis, en later als man, als een vergeten burger leven en zijn tijd met handenarbeid doorbrengen. Hij moest zich onthouden van te onderwijzen en van wonderen te doen. Doch het was Hem een spijze, des Vaders wil te doen en te wachten, totdat Hij door de Heilige Geest tot zijn ambt geroepen en gezalfd zou worden. Hoe heerlijk en zuiver is dat alles in de Schrift! In de valse Evangeliën laat men Jezus als kind reeds wonderen doen, en al de raad Gods verkondigen. Men put dus reeds zijn leven uit in zijn kindsheid, en er blijft voor de man niets anders meer overig te doen. Nee, God doet niets buiten tijds; die de jaargetijde heeft geregeld, heeft ook de leeftijden geregeld. Alle vrucht heeft een seizoen, waartoe zij behoort; men plukt geen druiven in mei, maar in de herfst. De ware Christus, de Christus van de Schrift, doet geen wonderen, alvorens met de Heilige Geest gezalfd te zijn, en drijft geen duivelen uit, alvorens de overste van de duive1en te hebben overwonnen. Jezus begon nu dertig jaren te worden, en wat weten wij van die dertig jaar? Bijna niets; doch troosten wij ons, van de volgende drie jaren zullen wij des temeer te weten komen. De eerste dertig jaren van 's Heeren leven op aarde waren oneindig rijk voor Hemzelf, want Hij stond al die tijd als op zichzelf, doch van nu af zal Hij niet meer op zichzelf staan, maar in een eeuwig onafscheidelijke vereniging met zijn gemeente, met ons en alle gelovige zondaren. Doch laat het weinige van de berichten van Jezus' eerste dertig jaren voor ons het kenmerk van de Goddelijke waarheid zijn; want geen bloot menselijk geschiedschrijver kon zo sober in zijn mededelingen geweest zijn. De mens bemint de kunst, en de kunst wil alles voltooid hebben. De Roomsen zijn ons hiervan het bewijs. Vraagt gij wat heeft Jezus in die dertig jaren gedaan? Zij verhalen het u in hun legenden. Vraagt gij, waar is Maria gebleven? Zij zullen het u ook zeggen: zij is opgevaren ten hemel. Wachten wij ons voor zulke willekeurige voortzettingen van de Schrift, en vergenoegen wij ons met de Schrift zelf. Zeggen bijgeloof en ongeloof, dat zij leemten heeft, en willen zij de holligheden van de levensboom vullen met hun was of klei; wij zeggen: weg er mee! Er moeten holligheden in de boom zijn, openingen voor lucht, licht en leven. Zijnde, alzo men meende, de zoon van Jozef. De Heere Jezus was bij zijn tijdgenoten bekend als de zoon van Jozef, Johannes 1:46. Alleen de ingewijden in de verborgenheden van het Koninkrijk van de hemelen (de gelovigen), kenden de verborgenheid van 's Heeren geboorte, en konden die ook maar alleen kennen, want de dingen Gods zijn zonder geloof, ongelofelijk en alzo niet te kennen. De geslachtslijst, die Lukas hier laat volgen, loopt opwaarts; die van Mattheus liep, zoals wij zagen, afwaarts. Ook Lukas levert ons een treffende geslachtslijst, want zij begint in de Zaligmaker en eindigt in de Schepper; God is dus ook hier het begin en het einde, het einde en het begin, en alle namen tezamen maken zeven en zeventig geslachten uit. Mattheus omvat zesmaal zeven, Lukas elfmaal zeven geslachten. Welk een muziek en poëzie! De harmonieën zijn de wetten, waarmee God zijn schepping bestuurt en regeert.

1. Jezus
2. Jozef
3. Heli
4. Matthat.
5. Levi
6. Melchi
7. Janna
8. Jozef
9. Matthatias
10. Amos
11. Naüm
12. Esli
13. Naggai
14. Maäth
15. Matthatias
16. Semei
17. Jozef
18. Juda
19. Johannes
20. Rhesa
21. Zorobabel
22. Salathiël
23. Neri
24. Melchi
25. Addi
26. Kosam
27. Elmodam
28. Er
29. Joses
30. Eliëzer
31. Jorim
32. Matthat.
33. Levi
34. Simeon
35. Juda
36. Jozef
37. Jonan
38. Eljakim
39. Maïnan
40. Meleas
41. Matthata
42. Nathan
43. David
44. Jessai
45. Obed
46. Boöz
47. Salmon
48. Nahasson
49. Aminadab
50. Aram

51. Esrom
52. Farez
53. Juda
54. Jakob
55. Izaak
56. Abraham
57. 218Thora
58. Nachor
59. Saruch
60. Ragau
61. Falek
62. Heber
63. Sala
64. Kaïnan
65. Arfaxad
66. Sem
67. Noë
68. Lamech
69. Mathusala
70. Enoch
71. Jared
72. Malaleël
73. Kaïnan
74. Enos
75. Seth
76. Adam
77. God

En het geschiedde in dezelve dagen, toen al het volk gedoopt Werd. De doop van Johannes was de zaak van heel het Joodse volk; het was een nationale zaak, een algemene schuldbelijdenis en verootmoediging, als een door God geëiste voorbereiding voor de komst van de Messias. Daarom kwamen ook sommige van de Farizeeën en Schriftgeleerden tot de doop; voor zichzelf hadden zij er geen behoefte aan, of geloof voor, maar zij durfden zich niet aan de nationale verootmoediging onttrekken uit vrees voor het volk, want dit hield algemeen Johannes voor een profeet, een gezant van God in der waarheid. Dat Jezus kwam van Nazareth in Galilea naar de Jordaan. Gewichtig begin van een loop, die niet eindigen zou dan in de opvaart ten hemel en het zich nederzetten op de troon der Hoogste Majesteit, na te zijn gegaan door het lijden, de dood en het graf. De Heere verlaat het huis van zijn moeder, de stad van zijn inwoning sedert zijn kindsheid, en gaat naar de stromende wateren van de Jordaan. Tot Johannes. Tot hiertoe stond Johannes alleen, in onvergelijkelijke kracht en grootheid; thans komt Jezus tot hem, en hij wordt overschaduwd. Om van hem gedoopt te worden. Maar was dan niet de doop van Johannes ene voorbereiding voor de komst van de Messias? En zo ja, hoe kan de Messias zelf daaraan deelnemen? Omdat de koning niet boven de wet, maar de eerste man onder de wet is. Christus was mens geworden, en als Israëliet was Hij van de wet onderworpen, en aan alles wat God verder aan Israël zou opleggen, dus ook aan de doop. Waar nu al het volk heengaat, daar mag de wettige koning van het volk niet ontbreken. Doch Johannes weigerde Hem zeer. Johannes schrikt er van, dat de Christus zelf tot zijn doop komt. De Heilige Geest die hem, toen hij nog een ongeboren vrucht was, bewusteloos deed opspringen van vreugde in de tegenwoordigheid van zijn insgelijks nog ongeboren Heere, deed hem thans eerbiedig voor de Heere terugtreden. Zeker had God hem gezegd dat hij op de Messias de Heilige Geest zichtbaar zou zien

nederdalen, doch hij had zich niet kunnen voorstellen dat dit na de voorafgaanden waterdoop aan Christus zou geschieden. Hij had zich dit op een andere, treffender, heerlijker wijze voorgesteld, zoals mensen zich altijd in de wijze van de openbaringen van Gods heerlijkheid vergissen. Later, in de gevangenis, zal Johannes andermaal niet weten hoe de daden des Heeren met diens persoonlijkheid en zending overeen te brengen. Thans komt Jezus, van wie de Heilige Geest hem zegt: Deze is het! tot zijn doop, gelijk ieder ander mens. Dit is hem onbegrijpelijk, ja een tegenstrijdigheid, en dus: hij weigert Hem te dopen. Zeggende: mij is nodig van U gedoopt te worden, en komt Gij tot mij? Hiermee zegt Johannes: dat hij, Johannes, een zondaar is en de doop nodig heeft, en dat Jezus de Heilige Israël's is, die de doop niet nodig heeft. Johannes zelf was dus niet gedoopt. Zichzelf kon hij niet dopen, en Jezus heeft hem niet gedoopt. De man, die reeds in moeders lichaam gedoopt werd met de Heilige Geest, en tot de Doper met water voor geheel Israël werd gesteld, had zeker geen anderen doop te ontvangen, dan die, waarmee Christus doopte, de doop van de Heilige Geest, en deze wil hij graag van Christus ontvangen. Doch juist hieruit verklaart zich dan ook zijn bevreemding. "Ik, (wil hij zeggen) ik, een mens, een zondaar doop, zonder gedoopt te zijn, en Gij, de Heere, de Heilige, wilt U laten dopen!" Maar Jezus, antwoordende, zei tot hem: laat nu af, want aldus betaamt ons alle gerechtigheid te vervullen. Dit eerste woord van de Heere, bij het optreden onder zijn volk tot zijn heraut, is een van die majestueuze en alles beslissende woorden, die de Heere alleen eigen zijn en die tegelijk zijn Godheid en mensheid te kennen geven. De Heere gevoelde zich mens en kende zich als de enige en eeuwige Zoon van God. Dit is de sleutel van de persoonlijkheid des Heeren. Met deze sleutel gaan ons de geheimen van het hart des Heeren open; zonder deze blijven zij ons gesloten. Dat wij deze sleutel dan nooit vergeten! Wie de waarachtige Godheid en mensheid des Heeren niet gelijk vasthoudt, die kan de Schrift onmogelijk verklaren, maar die verduistert haar en geheel de raad Gods met woorden zonder wetenschap. En nu, wat zegt de Heere tot Johannes? Dit zegt Hij: "Laat, nu ik mijzelf tot uw doop aanbied, af Mij enigszins te verhinderen, want in deze weg voegt het ons, alle Gods verordeningen op te volgen." De Heere sluit Johannes met zich in en zegt hem hiermede, dat het tot zijn roeping behoort ook Hem, de Christus, te dopen. In dit eerste openbare woord des Heeren is dan ook geheel het openbare leven des Heeren uitgesproken. Van nu af kwam Hij alle gerechtigheid, geheel de wil van God, vervullen door Gods raad te volbrengen. Voor zichzelf, ten zijne behoeve? Nee, wij zien dat Jezus niet gedoopt werd dan met een protest uit des Dopers mond, dat Jezus eindeloos verheven was boven hem, de Doper, en diens doop, zó, dat Jezus de doop niet nodig had voor zichzelf, maar veeleer het recht om anderen, ja de Doper, zelf te dopen. Dat allen uit Israël tot Johannes kwamen om gedoopt te worden, laat zich begrijpen, want ieder moest zich als zondaar erkennen, maar wat deed Jezus hier? Hij had immers geen zonden te belijden. Nee, maar men komt immers ook wel op het bureau van het Grootboek, al heeft men er voor zichzelf niets te ontvangen. Men komt er met volmacht, voor anderen. En zo kwam Christus tot de doop, niet voor zichzelf, maar voor anderen, voor ons. Met onze zonden kwam Hij aan de Jordaan, en liet zich het teken van de reiniging van zonden geven. Wie dit niet erkent, maakt de doop, door de Heere ontvangen, tot een onbegrijpelijke zaak, tot een ongerijmdheid, tot een vertoning. Doch nee, wij hebben een waarachtige Borg, wij hebben een wezenlijke plaatsbekleder voor ons bij God. Ook weten wij, dat volgens de wet van Mozes, een rein mens door het aanraken van iets dat onrein is, onrein werd en gereinigd moest worden, door zich aan de avond van de dag te wassen, Leviticus 22:6. Nu had Christus door, als het eeuwig Woord, vlees te worden, zich met de mens vereenzelvigd, en de mens is een zondaar, een onreine; daarom moet Christus, ofschoon in zichzelf de volstrekt Heilige Gods, ook van deze zijn wettische onreinheid gereinigd, dat is: gedoopt worden. Immers, wij hebben niet enkel persoonlijke zonden, maar wij zijn ook als leden van de mensheid zondig. De wereld doet ons zondigen en wij doen de wereld zondigen. Wij zijn als Manasse; hij zondigde en deed zondigen; Manasse was dus de oorzaak van de zonde van vele anderen; daarom had hij vergeving nodig als mens en als koning,

in welke laatste hoedanigheid hij deed zondigen. Zo zijn ook wij, om zo te spreken, failliet in ons privé, én als associé van het huis, dat de mensheid genoemd wordt. En daarom was het ook volstrekt noodzakelijk, dat Christus ook voor ons de zonden van de wereld wegnam, anderszins zou Hij niet van ons allen al onze ongerechtigheden op zich hebben doen aanlopen. Voorts was de doop, welke Jezus van Johannes ontving, het beeld en de profetie van de doop van het lijden en sterven, welke Hem wachtte; het was de voorafbeelding van zijn werkelijke dood, zijn begrafenis en opstanding. Hij zou in alles als een zondaar behandeld worden, omdat Hij onze zonden op zich genomen had en voor God verantwoorden zou. Christus moest dus gedoopt worden als het hoofd van de gemeente, het hoofd voor al de leden. Allen die in Hem geloven, zijn met Hem begraven in de doop, en met Hem opgestaan om met Hem eeuwig Gode te leven. Evenals Christus zich, om zo te spreken, had gedompeld in de menselijke natuur, zo dompelde hij zich ook in het badwater des doops, maar om daar weer uit op te staan. Velen houden daarom de besprenging niet voor toereikend om het doopbad af te beelden. De oorspronkelijke doop was onbetwistbaar ene onderdompeling, en daarom is dit gevoelen in het geheel niet belachelijk, zoals sommigen het voorstellen; doch aan de anderen kant is de doop niet de zaak, maar het teken van de zaak, het is een symbolische, zinnebeeldige handeling, en als zodanig hecht het Evangelie geen volstrekte waarde aan de wijze, waarop dit plaats heeft. Als men door de doop in Christus begraven wordt als de oude mens, en weder opstaat als de nieuwe mens, dan is het volkomen hetzelfde of men de doop heeft ontvangen door onderdompeling of door besprenging. Toen liet hij van Hem af. Op het woord des Heeren was alle aarzeling terstond bij Johannes geweken; hij begreep onmiddellijk in welk een hoedanigheid Jezus tot hem kwam. namelijk als het Lam, dat de zonde van de wereld op zich neemt en wegneemt, onder welke offernaam hij Hem dan ook straks en gedurig zal aankondigen. En Jezus werd van Johannes gedoopt in de Jordaan. De Heere Jezus begon dus zijn loopbaan niet, door Johannes te doen heengaan, evenals wanneer een heer na op ene plaats gekomen te zijn, tot zijn dienaar, die zijn komst moest aankondigen, zegt: "Ga nu heen!" Neen, de Heere begint met zich, ofschoon zelf het wezen, ook aan de schaduw te onderwerpen. Hij, die gekomen is om met de Heilige Geest te dopen, begint niet met de doop met water op te heffen, maar met die doop te bevestigen en als Goddelijk te bekrachtigen, door er zichzelf aan te onderwerpen. Gevoelt gij niet het Goddelijk ware van dit alles? Kan het anders dan waar zijn? De Heere begint zijn loopbaan in de diepste nederigheid, en Hij zou zó voortgaan tot in de hoogste heerlijkheid toe. Trouwens in het Koninkrijk van God is geen heerlijkheid, dan die haar wortel in de diepste nederigheid heeft. Door zich te laten dopen, stelt Christus zich onder de zondaren. Hij, de Heilige, maar met de zonde zijns volks in zijn lichaam, om ze te dragen op het hout des kruises, ze daar te verzoenen in zijn eigen bloed, ze te doden in zijn eigen dood, en ze te begraven in zijn eigen graf. En Jezus gedoopt zijnde, is terstond opgeklommen uit het water, en bad. Ziedaar de nieuwe mens. Het eerste wat Jezus deed, na het teken van de nieuwe geboorte te hebben ontvangen, is bidden. En waarmee kondigde Jezus Ananias de bekering van Saulus aan? Met de woorden: Zie hij bidt. En wie van u deze zelfde grote verandering als Paulus heeft ondergaan: de overplaatsing uit het rijk van de duisternis in het rijk des lichts, en uit de macht des satans tot God, die weet bij ondervinding, dat men in dit keerpunt des levens bidt, zoals men nooit tevoren gebeden heeft. Christus bidt, Hij die aangebeden wordt door allen die Hem beminnen; kan dit samengaan? Zeker, want Hij is zo waarachtig mens, als Hij God is. In Hem verenigen zich dan ook gedurig en noodzakelijk de grootste tegenstellingen, in de hoogste eenstemmigheid. Christus bidt; Hij vraagt de Vader om diens goede gave, om de Heilige Geest. Voor zich, ten zijne behoeve? Hij is ontvangen uit de Heilige Geest; zijn bewustheid, zijn geestelijk leven, zijn levensadem is de Heilige Geest, hoe zou Hij om Hem bidden kunnen, als nodig voor zichzelf? Nee, al wat de Heere nu en voortaan doet, doet Hij als Hoofd der gemeente, ten onze behoeve, ons ten goede. De Heere bidt van de Vader, om door Hem toegerust te worden met al die gaven en krachten, waardoor Hij als Profeet, Hogepriester en Koning de zaligheid voor zijn volk kan uitwerken.

En ziet, de hemelen werden Hem terstond geopend en hij zag de Heilige Geest in lichamelijke gedaante, gelijk een duif nederdalen en op Hem komen. De zichtbare nederdaling van de Heilige Geest op de Christus, was de Doper als herkenningsteken door God beloofd (Johannes 1:33); en welk een gepaster zinnebeeldig teken kan er nu voor de Heilige Geest gegeven worden dan dat van een levende, uit de hoogte nederdalende duif, bij alle volken het zinnebeeld van reinheid en eenvoudigheid, oprechtheid en liefde? Ook over de eerste schepping zweefde Hij, de Heilige Geest, de grote Werkmeester van al Gods werken, gelijk een met uitgespreide vleugelen of broedende duif zweeft. Hier zweefde Hij met over Christus te zweven over de tweede, eindeloos hogere, eeuwig nieuwe schepping. Doch hier rijst de vraag: moest Christus dan nog van buitenaf de Heilige Geest ontvangen? Was Hij niet ontvangen uit de Heilige Geest en geboren uit Maria, dus God en mens in één persoon, en kon Hij dus niet als zodanig werken al wat Hij te werken had? Neen, de ontvangenis uit de Heilige Geest maakte Christus tot de Godmens, maar nog niet tot hoofd van een eigen volk, nog niet, zoals wij reeds opmerkten, tot Profeet, Hogepriester en Koning; daartoe moest Hij door de Vader buitengewoon toegerust, gezalfd worden! Ware dit het geval niet geweest, en had Hij uit zijn eigen Godheid al die waardigheden bekleed, hoe zou Hij hebben kunnen zeggen: "Ik kan van mijzelf niets doen." En hoe zou het dan waar zijn, dat de Heere zichzelf niet in het hogepriesterschap had gesteld? Hebreeën 5:5. Tot nu toe was dan ook de Godheid van Christus verborgen in zijn mensheid, en daarin opgesloten. Thans opende de Heilige Geest de mensheid van Christus, en nu kon de volheid van de Godheid die in Christus was, door de mensheid van Christus heen stromen, en kon Christus die openbaren waar, en zoals Hij wilde. Wij kunnen dit Goddelijke enigszins verklaren door het menselijke, door hetgeen bij iedere leerling plaats vindt. Is niet alle onderwijs mededeling van de geest van de onderwijzer aan de leerling? En toch dient deze mededeling van geest tot niets anders dan de aanleg, die in het kind ligt, in werking te stellen. Ook bij de mens geworden Zoon van God was het niet anders. Ware Christus niet uit de Heilige Geest ontvangen, Hij had de aanleg niet gehad om de Heilige Geest zonder mate, dat is: in al diens gaven en krachten te ontvangen; de menselijke natuur is, als zodanig, daarvoor volstrekt onontvankelijk, maar nu kon de Heere van de heerlijkheid ook een leerling zijn en Hij was het, doch van geen mindere leermeester dan de Heilige Geest. Christus werd als hoofd der gemeente gedoopt met water en met de Heilige Geest, want beide behoren bij elkander. Ieder die Christus zal toebehoren, moet geboren zijn uit water en Geest. De doop met water betekent de dood en de begrafenis van de oude mens; de doop met de Heilige Geest betekent de opstanding en hemelvaart van de nieuwe mens, want voor deze zijn de hemelen geopend. Eerst na uit het water opgekomen te zijn, en bij het gebed, werden dan ook de hemelen boven Jezus geopend. De oude mens sterft naar de natuur; het water is uit de natuur. De nieuwe mens leeft uit God, en de Heilige Geest is God. Al wat nu in ons zal zijn, moet eerst in Christus zijn, en uit Hem in ons afvloeien. Daarom werd Hij, die met de Heilige Geest doopt, eerst zelf door God met de Heilige Geest gedoopt, niet, zoals wij reeds opmerkten, enigermate, maar zonder mate. De Heilige Geest. zelf daalde op Hem en deelde zich aan Hem mee in al zijn volheid, opdat Hij uit deze zijn volheid, allen, die in Hem geloven, zou kunnen dopen met de Heilige Geest, die in Hem was en zijn eigendom was. Zou Hij dat terstond kunnen doen? Neen, daartoe werd vooraf zijn verzoenend lijden en sterven en zijn verheerlijkende opstanding en hemelvaart vereist. "Die in Mij gelooft," zei Jezus, "gelijk de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijn binnenste vloeien;" en Johannes voegt er bij: "Dit zei Hij van de Geest, dewelke ontvangen zouden, die in Hem geloven; want de Heilige Geest was nog niet, overmits Jezus nog niet verheerlijkt was," Johannes 7:38,39. Gij ziet, alles moet in Christus zijn volmaakte opvolging, zijn volledige ontwikkeling hebben, zal Hij het zijne aan de zijnen kunnen mededelen. De van Christus uitgaande Heilige Geest was er nog niet; deze ademde Hij de zijnen eerst na zijn opstanding toe, en deed Hij op hen nederdalen in stormwind en vuurvlammen op de Pinksterdag, na zijn hemelvaart. Toen doopte Hij de zijnen met de Heilige Geest en met vuur,

gelijk Hijzelf gedoopt was. Thans diende zijn gedoopt worden met de Heilige Geest (wij herhalen het, om het hoog belang van de zaak, nog eens) tot zijn wijding, toerusting en bekwaammaking van zijn drievoudige bediening van Profeet, Hogepriester en Koning. Wat de heilige zalfolie was voor een mens die tot deze menselijke bedieningen geroepen werd; dat was de Heilige Geest voor de Heere van de heerlijkheid, die tot deze Goddelijke bedieningen geroepen werd, want Hij was geen Profeet, Hogepriester en Koning naar de wet van een vleselijk gebod, maar naar de kracht van het onvergankelijke leven, dat is door de onmiddellijke roeping Gods. Hij was profeet uit kracht van de profetie van God, door Mozes; Deuteronomium 18:15: Een profeet uit het midden uwer broederen, als mij, zal u de Heere uw God verwekken, naar Hem zult gij horen. Hij was Hogepriester door het woord der eedzwering van God. Psalm 110:4: De Heer heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen. Gij zijt Priester in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizedek. Hij was Koning uit kracht der wijding Gods, Psalm 2:6: Ik toch heb mijn Koning gezalfd over Zion, de berg van mij heiligheid. Welnu, al deze Schriften werden nu zichtbaar vervuld in de Messias. Opklimmende uit het water des doops, openen zich de hemelen boven Hem, en God de Vader zelf zalft Hem met de Heilige Geest tot al zijn bedieningen. En het onmiddellijk woord van de aanstelling ontbrak ook thans niet. En er geschiedde een stem uit de hemelen, zeggende: deze is mijn Zoon, mijn Geliefde, in dewelke Ik mijn welbehagen heb. Van wie kan God dit zeggen, dan van Hem, die zelf God is? Reeds kan op menselijk gebied een groot kunstenaar geen volkomen welbehagen hebben dan in hetgeen een even groot kunstwerk is als hijzelf kan voortbrengen, en de allerhoogste God zou zijn lust, al zijn vreugde kunnen hebben in een persoon, die niet God was? Nee, alleen in zijn eeuwige Zoon kan God welbehagen (een eeuwig, eindeloos, allerhoogst welgevallen) hebben, en in die Zoon, welbehagen in alles, wat tot de Zoon in betrekking staat: engelen en mensen, heel de schepping. Doch heeft nu de Vader welbehagen in de Zoon, zo is het duidelijk, dat ook wij welbehagen moeten hebben in de Zoon, zal de Vader welbehagen hebben in ons. Op deze wijze (in Christus) kunnen God en mens elkaar ontmoeten, en ontmoeten zij elkaar werkelijk in liefde en vrede en vreugde, zonder einde. Markus en Lukas berichten ons, dat deze getuigenis des Vaders niet aan anderen, maar aan de Zoon zelf gericht was; dat er een stem uit de hemel geschiedde, zeggende: Gij zijt mijn geliefde Zoon, in U heb Ik mijn welbehagen. Het was het Amen van zijn Vader op de getuigenis van de Heilige Geest in Hem, en hoe heerlijk was dat juist in dit ogenblik! Hij komt tot het teken der schuldbelijdenis, en terwijl anderen de vergeving van hun zonden ontvangen, zegt eerst Johannes, en daarna God zelf, dat Hij Jezus, geen zondaar was. Hijzelf onderscheidde zich niet van de zondaren. Hij ging met hen allen naar Johannes, om gedoopt te worden evenals zij, Hij, een mens onder mensen, een Israëliet onder Israëlieten. Wanneer een koning onder ons ten avondmaal gaat, dan wil hij zich wel ditmaal vernederen om met de gemeente, met alle man zonder onderscheid van rang en stand, aan één tafel te zitten, doch dan heeft hij toch zijn koninklijke kleren aan, die reeds onderscheiding genoeg voor hem zijn; maar de verandering van de Heere van de heerlijkheid was volkomen en waarachtig. Hij stelde zich geheel en al in de plaats van de zondaar. Hij onderscheidde zichzelf niet; God, zijn Vader, onderscheidde Hem, en gaf Hem ook als mens dezelfde naam, dien Hij van eeuwigheid bij Hem had; de naam van: Zoon zijner liefde, Zoon van zijn oneindig welbehagen. Hiermede werd de biddende mens Jezus door God ingebracht in de wereld, en ten opzichte van de Zoon geboden: Dat alle engelen Gods Hem aanbidden! O, die heerlijke dubbele doop van Christus openbaart ons al de geheimen van Gods vredesraad met de zondaar. Want in Christus worden al de zijnen door de doop uit water en Geest, in Hem, de eeuwige Zoon, gesteld tot zonen en dochters van de Allerhoogste. Gij ziet dan ook, hoe in dat allergewichtigst ogenblik de heilige Drie-eenheid zich kenbaar, zichtbaar en hoorbaar en daarmede onmisbaar openbaart. De Vader spreekt uit de hemel, de de Heilige Geest daalt er uit neder, de Zoon staat in het midden. En het is op grond van deze zijn doop, dat de Heere Jezus na zijn opstanding uit de dood en vóór zijn opvaart ten hemel, de zijnen beval te dopen in de naam van de Vader, van

de Zoon en van de Heilige Geest. Deze doop was zijn eigen doop, en al het zijn geeft Hij aan de zijnen. De doop van Johannes was een voorbereidende doop, een doop om de vergeving van de zonden te ontvangen door Christus, die alleen de zonden vergeeft; en ook de doop, die Christus door zijn discipelen liet toedienen, was geen andere. Eerst toen Christus de verzoening van de zonden op het kruis had volbracht, en uit de dood was opgestaan, gaf Hij met, in en door de Heilige Geest, zijn discipelen de macht de zonde te vergeven, en beval Hij hun te dopen in de naam niet van God, maar van de verzoende God: van de Vader, en in zijn eigen naam, die van de Zoon, van de Middelaar, en in die van de Heilige Geest, die gereed stond om te komen om de vruchten te kweken aan de boom des levens, die Christus, door het kruis, in zijn eigen bloed geplant had. God was verzoend, en dus alleen Vader, en de Heilige Geest was verworven door de Middelaar voor een ieder die gelooft. Wie deze doop ontving, werd dus aangenomen tot een kind van God, tot een verloste door Christus, en tot een geheiligde door de Heilige Geest. Vroeger heette het: Bekeert u en gelooft het Evangelie, want het Koninkrijk van de hemelen is nabijgekomen! Maar toen Christus ten hemel voer, kwam het Koninkrijk der hemelen. Wie toen gedoopt werd, was een lid van de gemeente, waarvan Christus het hoofd is, had Christus aangenomen en moest nu geleerd worden te houden al wat de Heere de zijnen geboden had. Met één woord, de doop van Jezus was een discipelendoop. De doop van Johannes wees naar Jezus heen, en hoevelen werden door Johannes gedoopt, die nooit tot Jezus kwamen; maar de doop, door Christus bevolen, maakte de gedoopte feitelijk tot zijn discipel. Zo heeft alles in de Schrift zijn groei, en ontwikkelt het zich tot de blijvende volkomenheid toe, welke in Christus is, en in Christus alleen. En nu, welk een heerlijke doop is de doop van Christus, de doop in de naam van de drie-enige Verbondsgod! Waar wij onze naam op schrijven, dat is ons eigendom; welnu, God schrijft zijn driemaal heilige en heerlijke naam niet met inkt, maar met het reine zilverblanke water van de doop op onze voorhoofden, en daarmee eigent Hij zich ons. Hoe! zouden wij door ons ongeloof onszelf Hem onteigenen? En toch doen het zo velen, niet vrezende voor het woord van de Schrift: Indien gijlieden niet gelooft, zekerlijk gij zult niet bevestigd worden, Jesaja 7:9. En wat de leer van de Drie-eenheid betreft, zij kan niet onmiskenbaarder geopenbaard worden, dan zij bij de doop des Heeren zelf geopenbaard is. Haar te verwerpen is het Evangelie, ja geheel de Schrift verwerpen; want de Schrift rust op de Drie-eenheid van het Goddelijk wezen. Wij horen in haar onophoudelijk spreken van de Vader door de Zoon, en van de Zoon door de Vader, en door beiden van de Heilige Geest, en ieder hunner geeft gelijke eer aan de ander. Waarom dan langer God tegen te spreken in hetgeen Hij ons openbaart van zichzelf? Waarom dan langer ook in deze de verzenen te slaan tegen de prikkels?

4:1 De Heere en de Satan.

En Jezus, vol van de Heilige Geest, keerde wederom van de Jordaan. Hij aanvaardde niet terstond zijn dienstwerk, Johannes had zijn voorbereiding, de Heere had haar ook, en welk een! Zoals zijn persoon was, was ook alles wat met Hem geschiedde, boven alle bloot menselijke evenredigheid. En terstond dreef de Geest Hem uit, en werd Jezus door de Geest weggeleid in de woestijn, om verzocht te worden van de duivel. De geschiedenis van de Heere Jezus Christus is de geschiedenis van de tweede Adam, van de nieuwe mens, van iedere uit God geboren mens, van ieder kind van God. Na de zalving van de Heilige Geest komt de verzoeking van de onreine geest; na de verzegeling Gods de beproeving Gods. God verzoekt niemand ten kwade, maar Hij dringt ieder tot het goede, en laat de proef over zijn werk gaan, opdat het blijke zijn werk te zijn. Abrahams geloof werd beproefd door de eis van zijn zoon Isaak ten offer, en zijn geloof, of hetgeen op het gebied van de genade hetzelfde is, de gerechtigheid van zijn geloof werd bevonden waar, echt, oprecht, proefhoudend, uit God te zijn. Adam werd beproefd, en zijn eigen, hem ingeschapen en door hem in stand te houden gerechtigheid bleek niet bestand te zijn voor de eeuwigheid. God bereidde de mens een andere gerechtigheid, de gerechtigheid zijns Zoons en dat deze een eeuwige, onwankelbare, onverliesbare, Goddelijke gerechtigheid was, werd nu bewezen. Was Christus zo waarachtig God, als Hij mens was, dan moest Hij in alles kunnen verzocht worden gelijk wij, maar niet kunnen vallen als wij. Een iegelijk, die uit God geboren is, doet de zonde niet, want zijn zaad blijft in hem, en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren, hij bewaart zichzelf, en de Boze vat hem niet, 1 Johannes 3:9, 5:18. De volharding der heiligen rust op de volharding van Christus. Wat in Christus waarachtig is uit kracht en naar het recht van zijn Godmenselijke natuur, dat is ook in al de zijnen waarachtig door de genade van Christus, uit kracht van hun wedergeboorte uit God. En de werker van dat alles is dezelfde enige en eeuwige Heilige Geest. Hij week niet van Christus, en Hij wijkt niet van allen die in Christus zijn; maar weet hen te bewaren en te verlossen uit de ure van de verzoeking; want zij worden in de kracht Gods bewaard door het geloof tot de zaligheid. Immers het is de belofte van Christus: "Hij, de Heilige Geest, blijft in u eeuwiglijk," Johannes 14:16,17. Komt, bezien wij met aanbiddende aandacht de grote kampstrijd, door het Hoofd der gemeente met de overste van deze wereld gevoerd en zegevierend volbracht. De Heilige Geest dreef Jezus uit. Dezelfde Geest, die de mens in gemeenschap brengt met God en hem doet treden op de hoogte des hemels, brengt hem in de diepte en de duisternis, niet om de genade teniet te doen, maar om haar te bevestigen. Paulus moest, na Christus gezien te hebben en bekeerd te zijn, en Hem gepredikt te hebben, naar Arabië, in de verre eenzaamheid en in de diepste afzondering; en Luther, na zijn heerlijke overwinning te Worms, moest naar de eenzame, stille Wartburg. Dit geschiedt tot tempering van de heerlijkheid Gods bij de mens; en dat was nu wel voor de Heere zelf niet nodig, maar Hij wilde ons in alles gelijk worden, uitgenomen de zonde; Hij wilde ook de verzoeking ondergaan, die wij ondergaan, om haar voor ons en zo velen als erin Hem geloven, krachteloos te maken. De Heilige Geest dreef de Heere terstond uit. Hij mocht na zijn doop niets in het openbaar onder zijn volk doen, alvorens zijn grootste daad in het verborgene volbracht te hebben. Ook mocht er geen tussenpoos zijn. Van nu af ging alles met ontzaglijke snelheid in het leven van Jezus; slechts drie en een half jaar duurde zijn optreding onder Israël, en welk een wereld van woorden en daden ging er gedurende die kleine tijd van Hem uit; en wie kan met woorden en gedachten omvatten, wat in de éne nacht en dag van zijn lijden en sterven plaatsvond? Hij werd naar de woestijn gedreven; van de heerlijke oevers des Jordaans naar de huilende wildernis en het wild gedierte. Zo zou Hij ook eenmaal van de heerlijke Thabor naar het droevige Gethsemane gaan. Gij ziet reeds hier de tegenstelling tussen de eerste en de tweede Adam. De eerste kwam uit de hand Gods, om enkel blijdschap te genieten, de tweede kwam uit de eeuwige heerlijkheid en zaligheid om geen vreugde te hebben, maar het kruis op zich te nemen en te lijden. De eerste Adam was in de hof Gods, in het paradijs, toen de verzoeker tot hem kwam; de tweede in een woestijn, zoals de aarde door de

val van Adam geheel had moeten worden, maar door Gods genade slechts voor een klein deel geworden is. Gij ziet, de Zone Gods wordt altijd in een volstrekt verband met de zonde en haar gevolgen gesteld. En is het nu niet iets verhevens en treffends, dat de zaligheid, die in een paradijs werd verloren, in een woestijn werd herwonnen? Kan zo iets opzette1ijk verdicht worden? Nee zulke tegenstellingen kunnen bij geen mensen opkomen, maar wel in Gods plan liggen, zoals zij dan ook werkelijk doen. Christus werd naar de woestijn gedreven om verzocht te worden. Het moest blijken dat Hij waarachtig de Zone Gods was, de Zaligmaker van zijn volk, die de macht had om hem, die de macht des doods had, te binden en hem zijn roof te ontroven. Het moest blijken dat Hij, Christus, de Heilige was, aan wie niets te louteren was, die zo zuiver uit de smeltkroes kwam, als Hij erin geworpen werd. Heerlijke waarheid, dat Christus een mens is, die onbesmettelijk is, en onbesmet, ja onbesmettelijk maakt; want gelijk wij reeds zeiden, de nieuwe mens, de uit God geboren mens, die als het evenbeeld van Christus in ons is, als wij bekeerd zijn, blijft temidden van alles wat er gebeurt, rein van de zonde en in strijd met haar. Om verzocht te worden van de Duivel. Tegenover de Heere kan onmogelijk een andere verzoeker staan dan de satan zelf. Naar de man is, is zijn kracht, en naar de held is, is zijn tegenpartij. Zeker ontkennen de ongelovigen het bestaan van de duivel; maar wat ontkennen zij niet? Zij ontkennen op eigen gezag al wat de Schrift getuigt op Goddelijk gezag. Zouden wij er enige waarde aan toekennen? In dat geval zouden wij ons met hen gelijk stellen, en hun dwaasheid voor wijsheid houden, en dat zal eeuwig verre van ons zijn. Geheel de Schrift veronderstelt het bestaan van, een wezen, dat, ofschoon heilig geschapen, nochtans de oorsprong is van het zedelijk kwaad, van de zonde, en daarmee van alle kwaad. De zonde ligt niet op oneindig gebied; dit is een volstrekte onmogelijkheid. God is de volstrekt Heilige, die onmogelijk tot het kwade verzocht kan worden, of tot het kwade kan verzoeken; de zonde ligt op eindig gebied; zij is door het schepsel ontstaan en bestaat alleen in het schepsel. En God wil de zonde niet door zijn almacht vernietigen, want dat ware de mensenwereld vernietigen, in welke de zonde is; maar Hij wil door zijn liefde de mens van de macht van de zonde bevrijden en van de mensen zondenschuld verzoenen. Het eerste doet Jezus hier het allereerst, en het tweede zal Hij doen het allerlaatst op het kruis; het is het begin en het einde van de verlossing. De duivel heeft het geweld van de dood over de mens verkregen, omdat de mens des satans leugenwoord gesteld heeft boven het alleen waarachtig Woord van God, en daarmee God verworpen en de satan tot heer gekozen heeft; doch satan had dit recht door zijn boos, overmachtig verstand verkregen, en de mens bedrogen, misleid, met andere woorden, verleid. En nu, God is de macht boven alle macht, daarom kan Hij alleen het misbruik van macht straffen, en Hij straft het altijd, eerst in de satan en vervolgens in allen, die satans werken nadoen. De satan en zijn engelen werden door God gesteld om voor eeuwig overwonnen en veroordeeld te worden door Christus, en in Christus, door allen die geloven; want zo spreekt de Heere: Wie (de satan, of hetgeen hetzelfde is, de wereld, de zonde) overwint, Ik zal hem geven te zitten in mijn troon, gelijk als Ik overwonnen heb, en ben gezeten met mijn Vader in zijn troon, Openbaring 3:21. En Hij was aldaar in de woestijn, en werd veertig dagen verzocht van de duivel. Het getal veertig is in de Schrift een getal voor een voorbereidend tijdperk. Veertig jaren was Mozes bij Jethro, veertig jaar was Israël in de woestijn, veertig dagen was Mozes op de berg bij God, en Elia, gelijk nu Christus, in de woestijn. God doet alles in juiste tijdsafdelingen. Het was een lange voorbereiding voor de Heere, doch toen het op het hoofdtreffen, op de beslissing aankwam, was de vijand ook met drie slagen geveld. De drie verzoekingen, die beschreven worden, waren de laatste en zijn te beschouwen als de openbare veldslag; de voorafgaande waren slechts schermutselingen. Het was hiermee gelijk met een zware krankheid, welke na velerlei meer of min belangrijke verschijnselen, ten laatste tot haar crisis of beslissing komt. Al de onbepaalde verzoekingen eindigden in drie persoonlijke en wel geregelde aanvallen des satans. De toestand des Heeren gedurende deze veertig dagen was die van een persing, evenals die, welke de Heere kort vóór zijn lijden te kennen gaf in de woorden: Hoe worde Ik geperst, totdat

het volbracht zij! Deze persing bestaat in ene benauwdheid van de ziel en in een gejaagdheid van hart, waartegen geen ander middel bestaat dan het biddend vluchten tot God. En at geheel niet al die dagen. Elia ging door de kracht van de genuttigde spijs, hem door de engel in de woestijn toebereid, veertig dagen en veertig nachten, en Mozes was bij God diezelfde tijd zonder spijs. Evenzo de Heer. Onder de leiding van de Heilige Geest leefden zij allen onmiddellijk door de kracht van God, die geen spijs behoeft om iemand te voeden; wij behoeven de middelen, maar God behoeft ze niet. En toen dezelve geëindigd waren, en Hij veertig dagen en veertig nachten gevast had, zo hongerde Hem ten laatste. Al duurt de tijd van de beproeving lang, er is een einde aan. Ook deze tijd is door God juist bepaald. Toen de veertig dagen der voorbereiding voorbij waren, hield de wonderbare onmiddellijke onderhouding Gods bij de Heer op, en gevoelde Hij, en wel met geweldige kracht, de behoefte naar spijs. Jezus hongerde. Zo begon het leiden des Heeren met een grote honger en eindigde het met een grote dorst: en beide, dat begin en dat einde, geschiedden te midden van verzoekingen, Lukas 22:28. En de verzoeker, de duivel, tot Hem gekomen zijnde, zeide tot Hem: Merkt op, dat de duivel tot Jezus komt en Hem aanspreekt. Zijn verzoeking was dus een uitwendige verzoeking. Bij de heilige Jezus kan de satan niet binnentreden, maar moet hij buiten blijven staan, en van vóór de deur weerde dan ook Jezus hem af. Bij ons echter is de zonde in huis, in het hart, zodat de verzoeker vrije toegang tot ons heeft, en tot ons binnentreedt, zodat wij hem van ons moeten uitdrijven, zullen wij hem overwinnen. Daarom kunnen wij niet verzocht worden, zonder dat wij zondige gedachten en begeerten bij ons zien oprijzen; doch in Jezus was geen zonde, en in Hem kon geen zonde komen. In zijn heilige ziel kwam nooit een enkele onreine gedachte. Hij was en bleef zo volstrekt heilig als het wezen van de eeuwige Godheid is. De verschijning van de satan moet dus noodzakelijk een persoonlijke verschijning geweest zijn. Ook de handeling en het gesprek tussen hen beiden, stelt dit buiten allen twijfel, Dat de Heer zich zo iets in zijn gedachten zou hebben voorgesteld, is, zoals wij zo even opmerkten, volstrekt onmogelijk. Bij, met en in Christus zijn ook geen eigenlijke visioenen meer, maar is alles wezenlijkheid, zichtbaarheid, tastbaarheid lichamelijkheid. Er wordt dan ook in geheel de Schrift van geen persoonlijke verschijning van de Satans aan enig mens gewag gemaakt, uitgenomen hier aan de enige Jezus. Wat bij geen mens kon of mocht plaats hebben, dat kon en mocht plaats hebben bij de Godmens. Wij zien bij de Evangelisten, dat de satan even wezenlijk in de woestijn aan de Heer verschenen is en met Hem gesproken heeft, als Mozes en Elia aan Hem verschenen en met Hem spraken op Thabor; en wij zouden niet weten welk een verschil er tussen beide deze verschijningen als verschijningen bestaan zou. satan begon de aanval en zei tot Jezus: Indien gij Gods Zoon zijt, zeg dat deze stenen broden worde. Gij ziet, wij zijn in de woestijn, want daar liggen alleen de stenen. Voorts hoort gij uit deze woorden dezelfde boze geest, die tot Eva sprak. De satan poogt altijd het Woords Gods twijfelachtig te maken. God had gezegd: Deze is mijn geliefde Zoon, en de satan wil Jezus eraan doen twijfelen, door er een bewijs voor te vragen, en er een proef van voor te schrijven. Wachten wij ons toch zorgvuldig voor allen, die Gods Woord twijfelachtig trachten te maken, zij zijn uit de vader de duivel, die het persoonlijk ongeloof is, en het ongeloof wil niet anders dan weten, dan proefondervindelijk weten. Is het niet genoeg dat God gezegd heeft, dat Jezus zijn Zoon is? Nee, zegt de duivel, dat moet mij bewezen worden door een proef, die ik zelf opgeef. Doch was het nu de bedoeling van de satan om door een proef Jezus werkelijk als Zoon van God te leren kennen? Waarlijk niet, maar om Jezus een daad te laten doen, waardoor zijn Zoonschap, indien het bestond, terstond zou vernietigd worden. De satan wilde Jezus, de Zoon, onafhankelijk van zijn Vader doen handelen; hij raadde Hem aan zelfstandig te zijn, niet langer te hongeren, en, zoals hij, de duivel, van de wereld geleerd heeft te doen, niet naar God te vragen, maar zichzelf te helpen. En hoe listig en met welk een schone schijn deed hij Jezus dit voorstel! Gods Zoon te zijn en honger te lijden, was immers een tegenstrijdigheid, en de macht te bezitten om zich voedsel te verschaffen, en het toch niet te doen, was immers onzinnigheid: op deze wijze wilde

de onreine geest de Heere Jezus losmaken van de Heilige Geest, onder wiens leiding Jezus stond, en Jezus doen ophouden om in volstrekte afhankelijkheid van, en algehele gehoorzaamheid aan de Vader te verkeren. Wachten wij ons dus voor de schone schijn, waarmee de duivel zijn drogredenen bekleedt en verbergt. Denkt toch niet dat hij u rechtstreeks tot zonde verleiden zal; nee, hij is zo lelijk niet als hij afgeschilderd wordt: hij is veeleer schoon, al is het ook enkel schijn. Alvorens ons de leugen of zonde voor te stellen, maakt hij ze tot een aangename, begeerlijke zaak. Zo verborg hij weleer in Griekenland de onreinsten wellust onder de gedaante van de schitterendste schoonheid, en regeerde er mee over de volken. Juist in het schone van deze wereld heeft hij de grootste kracht van de verleiding gelegd. Welk een verleidende macht ligt er niet zelden in de schone gestalte, het schone gelaat, de schone ogen, ja in de fraaie kleding! Wie heeft niet wel eens een soortgelijke indruk gevoeld, gelijk ik telkens gevoel, als ik het afbeeldsel zie van lord Byron, dat beeldschoon gelaat, doch waaruit de duivel ons aanziet? Ook zijn verzen, wat heerlijke poëzie hoort gij erin, maar de adem van de boze geest leeft erin. Zelfs zijn klachten over God en het lot, die door hem schijnbaar geheel billijk worden voorgesteld, zijn juist daardoor recht duivels. En nog twijfelt men aan het bestaan van een verleidende macht, door wie alle deze betoveringen ontstaan! De wereld is verblind voor alles wat niet zichtbaar en tastbaar is, maar Gods kinderen geloven aan die macht, welke haar werking heeft in de kinderen van de ongehoorzaamheid, en zijn er op bedacht, dat ook zij onophoudelijk blootstaan om door allerlei voorkomende zaken ten kwade verzocht te worden. Zij zijn daarom wakende en biddende, om in de kracht Gods bewaard te worden, en niet te vallen in de strikken, die de satan hun spreidt, maar om altijd weer opnieuw de goede keuze te doen tussen het woord van de satan en het woord van God. Doch Jezus antwoordde hem: Er is geschreven: de mens zal bij brood allen niet leven, maar bij alle woord, dat door de mond van God uitgaat. De Heer weigert het bewijs van zijn Zoonschap te geven, en te doen, wat de satan begeert; vooreerst omdat de satan het begeert. De Heer wilde ook later zelfs niet door de bezetenen voor de Christus erkend worden. Door te doen wat een ander van ons begeert en aan te nemen wat hij ons biedt, maakt men hem tot de meerdere en zichzelf tot de mindere, en dat was verre van Jezus. Jezus weigerde de satan te gehoorzamen, en bewees juist daarmede van hem niet alleen onafhankelijk, maar eindeloos boven hem verheven, ja, zijn Meester, en daarmee de Heer, de Zoon van God te zijn. Maar ten andere weigerde de Heer dit wonder te doen, omdat Christus geen wonderen deed tot hulp van zichzelf, maar van anderen. Door te betuigen, dat Hij aan het Woord van God genoeg had, om te leven ook zonder spijs, verklaarde de Heer zich boven de natuur, als die de middelen niet behoefde, maar onmiddel1ijk kon leven uit God, dus wederom als de meerdere dan Satan, die de middelen noodzakelijk achtte. En zo bewees Jezus Gods Zoon te zijn in juist tegenovergestelde weg van die, welke de Satan begeerde. Voor het geloof is dan ook het omgekeerde van hetgeen het ongeloof eist, het bewijs van Christus' Zoonschap. Zo wilden ook de Farizeeën en Schriftgeleerden dat Jezus afkwam van het kruis, opdat zij het zagen en geloofde, maar Gods kinderen geloven juist in Christus als hun Zaligmaker, omdat Hij niet van het kruis afkwam. O, het is zo heerlijk iets te kunnen, en toch niet te willen, omdat het niet goed is; almacht te hebben en toch zichzelf niet te willen helpen. Als men nog gevoel heeft voor het Goddelijke, dan moet men het hier en overal waar de Heer spreekt en handelt gevoelen; maar de ongelovigen hebben geen gevoel meer voor het hemels schone; zij kennen en begeren niets meer dan het aardse, het grove, het materiele. Jezus weigert de satan zijn begeerte, doch niet met een bloot nee! maar met een beroep op de Schrift. Hiermede bewees Jezus zich te zijn het Hoofd van de heiligen en gelovigen, die ook geen anderen regel voor hun gedachten, woorden en daden hebben dan Gods onfeilbaar Woord, terwijl het volstrekt verwerpen van Gods Woord als zodanig het kenmerk van de onheiligen en goddelozen is. Het enige wapen, dat de Heer tegen de leugen en tegen de vader van de leugens gebruikt, is het zwaard des Geestes, is het Woord van God en het moet ook ons enig wapen zijn tegen de ongelovigen van onze tijd, want wij kunnen van dat zwaard zeggen wat David van

Goliaths zwaard zei: Daar is zijns gelijke niet. Willen de ongelovigen het niet als wapen erkennen, zij zullen daarom niet minder de scherpte ervan gevoelen. De duivel geloofde ook niet aan de Schrift, en toch werd hij er dodelijk door gewond. De woorden door de Heer aangehaald lezen wij Deuteronomium 8:3: En Hij verootmoedigde u, en liet u hongeren, en spijsde u met het man, dat gij niet kendet, noch uw vaderen gekend hadden, opdat Hij u bekend maakte, dat de mens niet alleen van het brood leeft, maar dat de mens leeft van alles, wat uit des Heeren mond uitgaat. De Heer haalde deze laatste woorden aan, zonder het verband aan te roeren, of de zin ervan uit te leggen, omdat in elk afzonderlijk woord van de Schrift de gehele Schrift is uitgedrukt. De aangehaalde woorden waren op zichzelf duidelijk genoeg. Door te zeggen: Er is geschreven, verklaart de Heer de Schrift voor het Woord van God, voor Gods beschreven Woord. Daarom is de strijd van het Woord van God in de Schrift zo nietig. Wij denken, spreken en schrijven; ons woord is de vorm, het lichaam van onze gedachte, en ons schrift is het lichaam, de blijvende vorm van ons woord; de zaak is dezelfde, alleen de vorm is anders, en kan ik nu wel zeggen: mijn schrift is niet mijn gedachte en is niet mijn woord, maar mijn gedachte en mijn woord liggen in mijn schrift? Gij ziet, welke dwaasheden men begaat, als men het ondeelbare wil verdelen. Zo was dan deze poging van de venijnige slang in de woestijn, om de Heer een dodelijke beet toe te brengen, mislukt. Vraagt gij: hoe kon de satan zich ooit voorstellen, dat zijn poging gelukken zou? dan moet ik u herinneren, dat de duivel, bij al zijn verstand, niet alwetend is. Hierin ligt zijn val. Had hij tevoren geweten wat het gevolg van zijn ongehoorzaamheid jegens God zijn zou, hij zou zich tegen de Almachtige niet hebben verzet. Doch wat is het tevoren weten? Het geloof; het geloof behoeft geen proefondervindelijk weten, zoals het ongeloof, om God in zijn Woord te kennen. Al1een het ongeloof wil van alles de proef nemen, en van alles het ondervindelijk bewijs hebben, eer het de zaak aanneemt. De duivel nam die proef en is gevallen in de eeuwige afgrond; zal het zijn navolgers, de wijzen die niet willen geloven, maar alles proefondervindelijk willen weten, beter gaan? Wij zeggen: nee, het zal hun evenzo gaan als het hier weer de duivel gegaan is. Voorts komt deze allereerste verzoeking des Satans met die, waarmee hij Eva ten val bracht, daarin overeen, dat beide deze verzoekingen een verlokking waren tot een verboden spijs. Doch door onthouding en vasten heeft Christus herwonnen, wat door het opvolgen van een ogenblikkelijke begeerlijkheid, het genieten en eten door de eerste mensen, verloren was. Zo ziet men ook hierin wederom de harmonieën Gods. Ook is de nood, de behoefte, de armoede, het gebrek nog altijd voor de Satan het aanknopingspunt van zijn verzoekingen. Ach, hoevelen worden er nog dagelijks door hem aangezocht, om zichzelf van hun ellende te verlossen en de stenen om te scheppen in broden! Wachten wij er ons voor, en waarschuwen wij anderen er voor! Roepen wij tot God om verlossing, en Hij zal ons verlossen op zijn tijd, en ons intussen krachten geven, om het kruis te dragen zonder er onder te bezwijken; maar wie zijn eigen god en verlosser wil zijn, die valt in des duivels strik en gaat verloren. Toen nam de duivel Hem mede, en leidde Hem naar de heilige stad, naar Jeruzalem, en stelde Hem op de tinne des tempels. Jezus, door de Heilige Geest geleid zijnde naar de woestijn, om verzocht te worden, onttrok zich niet, ook waar de satan Hem op een andere plaats en op een andere wijze wilde verzoeken. Hij liet zich op natuurlijke of bovennatuurlijke wijze, wij kunnen het niet bepalen, door de Satan brengen op de tinne des tempels; het was een vrijwillige overgave van Christus, gelijk Hij zich aan alles overgaf wat Gods raad meebracht tot bereiking van het heerlijkste doel. En hij zei tot Hem: indien Gij de Zone Gods zijt, werp Uzelf van hier nederwaarts. Het eerste woord van de Satan was de verzoeking om zich door zelfhulp onafhankelijk te maken van God; het tweede woord van de satan (wij volgen hier Mattheüs) was de verzoeking tot het volstrekte tegendeel, van alle zelfhulp na te laten en God alleen alles te laten doen. Gij ziet hoe fijn berekend de list des Satans was. Eerst wil hij dat Jezus alleen alles doe zonder God, zijn Vader, en nu wil hij dat God, zijn Vader, alles alleen doe zonder Jezus. Trouwens het zijn de twee uitersten van het geestelijke leven, die elkaar raken: Zelf alles, of niets te willen doen. Want er is geschreven:

dat Hij zijn engelen van U bevelen zal, dat zij U bewaren en op de handen zullen nemen, opdat Gij uw voet niet te eniger tijd aan een steen stoot. Had Jezus zich met de Schrift verdedigd, en was dit de vaste grond waarop Hij stond, zo moest de Satan, zou hij Jezus kunnen overwinnen, Hem met datzelfde wapen bestrijden, en die vaste grond onder zijn voeten doen instorten. Hij verlokt dus Jezus om zijn Zoonschap te bewijzen met een daad, van welke de Schrift zelf van Godswege verklaard had, dat zij met volkomen gerustheid en veiligheid kon geschieden. De duivel gebruikte dus de Schrift volmaakt. op dezelfde wijze als de ongelovigen haar nog heden gebruiken, namelijk om haar te doen leren, wat zij juist niet leert. De duivel haalt dan ook het Schriftwoord niet aan, zoals het geschreven staat, maar laat er juist die woorden af, die het zwaartepunt ervan uitmaken. Hij denkt precies zoals de ongelovigen, zijn kinderen, nog heden denken, dat het maar te doen is om de tekst, en niet om zijn betekenis. Er staat (Psalm 91:11): Hij zal zijn engelen van u bevelen, dat zij u bewaren in alle uwe wegen, dat is: waarheen, waardoor, waarover uw weg ook ga. Doch nu wil de duivel van Jezus niet dat Hij van de tinne des tempels afkome langs de gewonen weg, langs de in het gebouw gemaakte trap, maar zonder weg, door zich af te werpen. En nu, gij gevoelt het, op zulk een eigengemaakte, eigenwillig, ja roekeloos gekozen weg, had God zijn bewaring niet beloofd; veeleer moest zo iets zijn toorn opwekken, om de mens op zulk een weg te doen omkomen. En Jezus antwoordende, zei tot hem: Er is wederom geschreven, en er is gezegd: gij zult de Heer uw God niet verzoeken. Lukas vermeldt ons de bijzonderheid, dat de Heer ditmaal zei: Er is gezegd. De Heer zegt er mede tot de duivel: "Gij gebruikt wel de letters van de Schrift, maar miskent de bedoeling, waarmee het woord door God is uitgesproken". Bij Christus is het geschreven en het gesproken woord van God hetzelfde. Christus wijst dan ook de duivel naar geen andere bron van waarheid dan die van de Schrift, maar Hij haalt een ander woord uit diezelfde Schrift aan, waaruit blijkt, dat God onmogelijk aan de aangehaalde belofte die zin kon hechten, die de satan er aan geeft. God verzoeken is God beproeven; God beproeft ons, maar wij mogen God niet beproeven; wij mogen niet van God eisen, dat Hij, waar wij zonder wonder ons doel kunnen bereiken, om onzentwil wonderen doe. En ziet hier nu wederom het misdadige van het ongeloof. Het ongeloof verzoekt God; het wil Hem niet geloven, maar het wil Hem beproeven, daarmee dat het niet langs de gegeven weg (Christus), maar langs een eigenwillig gekozen weg de hemel wil ingaan. Wat doen echter de ongelovigen hiermee anders dan Satans wil: zich buiten allen weg afstorten in de dood, in de diepte van de eeuwigheid, in de ijdele verwachting dat Gods engelen hen op de handen zullen dragen, zodat zij niet in de diepsten afgrond vallen, maar in de hoge hemel opgeheven zullen worden? Maar zij verzoeken God, en voor hen die God verzoeken, doet God geen wonderen, dan om hen te verderven; alleen de wonderen van de Schrift strekken om het ongeloof te veranderen in geloof. Mocht dit laatste oogmerk bij velen, die nog ongelovig zijn, bereikt worde; wij zouden ons er met Gods engelen over verblijden. Doch zijn de ongelovigen als zodanig ook reeds voor deze tweede verzoeking des Satans bezweken, ook de gelovigen staan er nog voor bloot. De Heer bewees ook nu wederom zijn Zoonschap, juist door niet te doen, wat de satan wilde dat Hij deed. De satan had gewild, dat Jezus in het gevoel van zijn Goddelijk Kindschap, zich daarop verhovaardigd, en tot zichzelf gezegd had: "Als Zone Gods, kan Ik doen, moet Ik doen, Wat geen ander kan en mag doen. Voor Mij zijn bijzondere beloften weggelegd, waarom zou Ik deze belofte niet aan Mij willen vervuld hebben?" Doch de Heer wilde niets uit zichzelf doen, maar enkel wat de Vader Hem beval te doen; Hij wilde ook niet zichzelf onderscheiden, maar liet dit aan de Vader over. En zo moeten ook de gelovigen doen. Zij moeten zich als mensen gelijkstellen met alle mensen, want niets onderscheidt hen dan de genade, en de genade ontneemt allen roem. Zij moeten niet denken: Wij zijn niet als anderen, wij mogen boven anderen op bijzondere tussenkomsten rekenen. Neen, zij die door God het meest bevoorrecht zijn, moeten tegelijk de allernederigsten zijn; anders vallen zij in de duivelsstrik van de geestelijke hoogmoed, en maken zij van hun godsdienstigheid in plaats van een betoning van kracht, een ijdele vertoning. Daarom wilde de Heer in zake van godsdienst

niet de allerminste vertoning, en vermeed Hij die zelf. Hoe eenvoudig was Hij in het doen van zijn wonderen! Hij wilde er geen ophef van gemaakt, Hij wilde er enkel Goddelijke oogmerken mede bereikt hebben. Daarom waren ook zijn wonderen zelf de verwonderlijkste vereniging van het meest Goddelijk verhevene en het meest menselijk dagelijkse. Als Hij het dochtertje van Jaïrus uit de dood doet opstaan, dan zou een verdichter het wonderdadig teruggegeven leven ook wonderdadig hebben doen onderhouden; doch Jezus laat het teruggegeven natuurlijk leven ook terstond weer op de natuurlijke wijze onderhouden, bevelende dat men het kind te eten zou geven. Zo beval Hij ook bij de wonderbare spijziging, de overgebleven brokken te verzamelen. Hoe zou het een verdichter hebben kunnen invallen, om, op zulk een mildheid zulk een spaarzaamheid te laten volgen? Maar Jezus wilde het overgeblevene bewaard hebben voor morgen en overmorgen, want dan zou er wel weer honger zijn, maar geen wonder van spijsvermenigvuldiging gebeuren. Gij gevoelt het, geen mens daalt uit de hoogte van de hemelen zo terstond tot de laagte van het dagelijks leven. Dit kon alleen de Godmens doen, in wie zich de Goddelijke en de menselijke natuur niet in een tweeheid, maar in een eenheid van persoonlijkheid openbaarde. Wederom nam de duivel Hem mede op een zeer hoge berg, en toonde Hem al de koninkrijken van de wereld en hun heerlijkheid, in een ogenblik des tijds. Dit laatste is niet denkbaar dan dat zulks geschied zij op een ons onbekende, bovennatuurlijke Wijze. De satan ontvouwde voor de ogen van Jezus zeker het prachtigste panorama van de wereld, dat ooit aanschouwd is. En de duivel zei tot Hem: ik zal U al deze macht, en de heerlijkheid dezer koninkrijken geven, want zij is mij overgegeven, en ik geef wie ik ook wil. Niet alleen noemt de Heere Jezus de duivel de overste van deze wereld, maar Paulus noemt hem zelfs de god van deze eeuw, Johannes 12:31, 14:30, 2 Corinthiërs 4:4. Niet de wereld van de natuur, maar de zedelijk gevallen mensenwereld als zodanig heeft de duivel tot haar overste. De zonde is des Satans wil, en deze wordt door de mensheid volbracht, want de mens wordt in zonde ontvangen en geboren. Al wat de mens uit zichzelf door eigen wijsheid en kracht tot stand brengt en al wat hem persoonlijk toebehoort, al zijn macht en heerlijkheid, behoort ook, als bloot menselijk voortbrengsel, de duivel toe. De talenten zijn en blijven wel altijd van God, maar zij worden niet in de dienst en ter ere Gods besteed. Dat kan ontkend, maar niet weggeredeneerd worden. De Schrift leert het onmiskenbaar. Christus is gekomen om als de sterkere de sterke te binden, en zijn roof (de mens met al wat van de mensen is) hem te ontnemen. Hij is gekomen om de werken van de duivels te verbreken, om door zijn dood hem teniet te doen, die het geweld des doods had, dat is de duivel; om de mensen te bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht des Satans tot God. De werken van Christus en die van de satan staan dus in volstrekt tegengesteld verband met elkaar, zodat men de laatste niet loochenen kan zonder de eerste mede te verwerpen. De derde verzoeking van de Satan was het bezit en genot van alles wat de wereld heerlijks en begeerlijks heeft. De satan spreekt nu niet meer tot Jezus van een proef van zijn Zoonschaps; nee, hij neemt de schijn aan alsof hij dat nu reeds als bewezen aanneemt en Hem als zodanig waardig keurt de heerschappij met hem te delen. Hij biedt deze heerschappij Hem aan, maar onder één voorwaarde, die hem in al de afgrijselijkheid van zijn duivelse natuur openbaart. Indien gij dan, neervallende, mij zult aanbidden, zo zal het alles uw zijn. Zonder een zichtbare, persoonlijke verschijning is het neervallen om te aanbidden niet denkbaar. Doch de eis zelf verbaast en verschrikt ons. Zo is dan de dienst dezer wereld niets anders en niets minder dan het aanbidden des Satans, dus duivelsdienst! Ja, hij is het. Men wil het niet erkennen, maar daarom is het toch de waarheid, dat zij, die God niet dienen en aanbidden, wetens of onwetend, de duivel dienen en aanbidden. Toen antwoordde Jezus hem en zeide: ga weg van mij, Satan! Want er is geschreven: gij zult de Heer, uw God aanbidden en Hem alleen. Gij hoort het uit des Heeren mond: de dienst en de aanbidding Gods staat tegenover de dienst en aanbidding des Satans. Nu eerst noemt de Heer de satan bij diens naam, die van tegenpartij Gods (een naam, die hij als afgevallen engel droeg), om hem te zeggen, dat zijn masker hem nu geheel ontvallen en hij ten enenmale ontdekt was.

Tegelijk gebood de Heer hem af te laten van zijn verzoekingen en zich uit zijn tegenwoordigheid te verwijderen, een bevel, waarmee de Heer zich wederom betoonde de Zone Gods en des Satans Heer en Meester te zijn. Gelijk te allen tijde en in alles, zo bepaalde de Heer zelf het ogenblik, waarin men van Hem aflaten moest. Hij was altijd de Heer, zich vrijwillig overgevende aan alle macht, maar tegelijk onafhankelijk van alle macht, en dit betonende op de meest duidelijke en volstrekte wijze. En toen de duivel alle verzoeking voleindigd had, liet hij van Hem af. Het was nu gelijk het later zou zijn: De overste dezer wereld komt en heeft aan Mij niets. Des duivels tegenstand jegens de Zoon zou evenals zijn opstand jegens God op niets uitlopen, indien maar op niets, nee, op zijn eigen verderf. De Godmens kon verzocht, maar niet verleid worden. De Heer gevoelde de verzoeking in haar volle kracht, maar Hij zag tegelijk met de volkomenste bewustheid dat zij een verzoeking was. Op deze wijze konden de bergen van de beproevingen wel op Hem neerstorten, maar Hem niet neerwerpen. Hij kon ze torsen en weer van zich afwerpen. Hij, die ook de zonde van de wereld op het kruis dragen en in het graf van zich afwerpen kon. Aanbidden wij zijn liefde, die alles voor ons wilde ondergaan, om ons van alles te kunnen ontslaan. Vergeten wij echter niet, wat wij reeds herinnerden, dat ook wij, die geloven, in dezelfde strijd gewikkeld zijn, en ook zelf in Christus de overwinning moeten behalen. De satan begon zijn verzoeking met het Woord van God verdacht te maken, en Christus overwint de satan door het Woord van God te handhaven. Gij ziet, alles komt aan op het Woord van God. De satan wilde bij Eva en bij Christus Gods Woord als zodanig niet erkennen. Eva liet het los en viel, Christus hield het vast en overwon. In zijn: Er is geschreven, ligt zijn en ligt onze overwinning. Was niet de triomfkreet van de Apostel Paulus aan het einde van zijn loopbaan, en bij de zegepralende beslissing van zijn strijd: Ik heb het geloof behouden? Welnu, het geloof heeft met niets anders te doen dan met de woorden van God. Behouden wij dan de woorden Gods, en zij zullen ons behouden; maar wachten wij ons voor de bestrijders van de Schrift, want zij zijn de verleidende geesten, uitgegaan van de Satan, de geest aller leugens, die de gehele wereld verleidt, Openbaring 12:9. En week van Hem voor een tijd. Dus niet voor altijd, nee, in God, in Christus, is alles niet alleen ja, maar ook amen. Hij spreekt en voegt er nog eed bij; Hij doet een werk en verzegelt het werk, opdat het onveranderlijk vast zij. Had Christus thans niet de satan voorgoed en voor altijd overwonnen? Zeer zeker, dat zal spoedig blijken uit zijn macht over al de macht des Satans; en toch moest deze zijn overwinning nog verzegeld worden met zijn gehoorzaamheid jegens de Vader tot in de dood, ja tot in de dood des kruises. Wat de satan tot God zei aangaande Job na de eerste beproeving, waarin hij al wat Job bezat had aangetast, uitgenomen zijn persoon: huid voor huid en al wat iemand heeft zal hij geven voor zijn leven; doch strek nu uw hand uit, en tast zijn gebeente en zijn vlees aan, zo hij U niet in uw aangezicht zal zegenen (vaarwel zeggen) dat werd ook waar aangaande de Heer. De eerste verzoekingen des Satans waren gericht op Christus' Goddelijk Zoonschap, of, hetgeen hetzelfde is, op Christus' Godheid; de laatste op Christus' mensheid waarin Hij alleen lijden kon, en toen de satan in Judas gevaren was, en de verrader met de bende kwam, zei dan ook de Heer tot de overheden van Israël, die Hem gevangen namen: Dit is uw ure en de macht van de duisternis. De Satan had de Heer vruchteloos de heerlijkheid en de vreugde der wereld voorgesteld; thans zou hij, die het geweld des doods had, over Hem komen als de koning van de verschrikking met alle smarten, tot de helse pijnen toe, doch het zou even vruchteloos zijn. Doch werd dan Christus van de woestijn af tot de olijvenhof toe niet meer verzocht? Ja, Hij werd onophoudelijk verzocht, doch niet onmiddellijk door de Satan, maar middellijk door de kinderen van de ongehoorzaamheid, in wie de satan zijn werking heeft, en die de Heer nu door ongeloof, spotternij en lastering en dan door huichelarij, list en sluwheid verzochten en door strikvragen in de strik poogden te lokken; doch de Heer betoonde zich in alles de wijsheid en de heiligheid Gods te zijn en behaalde de ene overwinning na de andere op zijn tegenstanders, zodat zijn driejarig optreden onder zijn volk met recht genoemd kan worden: een driejarige reeks van ongetelde en ontelbare

overwinningen van David, de Held uit Juda's stam, over alle zijn vijanden. En Hij was bij de wilde gedierten. Deze bijzonderheid hebben wij alleen van Markus. Ook hiermee werd Christus aangewezen als de tweede en betere Adam. Gij weet dat Adam tot heerser over de dieren werd gesteld, door hem tot naamgever, van de dieren te stellen. De oorspronkelijke bestemming van de mensheid was niet dat mensen over mensen zouden heersen; nee, zij moesten allen kinderen zijn van een en hetzelfde gezin; maar dat de mens zou heersen over de wereld van de natuur, om haar dienstbaar te maken aan de onophoudelijke vernieuwing en verhoging van zijn vreugde. Door Adams val ontviel hem de onbepaalde heerschappij over de dieren, waarvan de meeste verwilderden en des Satans verdervenden aard verkregen en 's mensen vijanden werden; slechts weinigen liet God als tam vee in 's mensen bezit en onder zijn bestuur. Later stonden er geweldenaars op, die als Nimrod èn de wilde dieren èn tegelijk de zwakkere mensen bestreden en onder het juk brachten Doch dit waren overwinningen uit de boze. Hier in de woestijn zien wij Christus in het midden van het wild gedierte; een vreselijke aanblik, niet waar? evenals die van Daniël in de kuil der leeuwen; doch zij waren voor Hem als voor Daniël tamme dieren; want is de mens gehoorzaam aan God, zo zijn ook alle schepselen gehoorzaam aan hem; maar staat hij op tegen de Allerhoogste, zo staat ook het aller geringste op tegen hem. Ongetwijfeld stond dat wild gedierte onder de invloed van de Satans, op wiens gebied zij waren, en moesten zij dienen om Christus te verschrikken, en wij weten niet welke hun houding was jegens Christus, alvorens deze de verzoeker gebood heen te gaan; maar dit kunnen wij met zekerheid weten, dat zij, al werden zij vóór Christus' overwinning door Hem enkel bedwongen, zij na zijn overwinning Hem volkomen vrijwillig gehoorzaam waren, evenals Adam aan in de staat van zijn rechtheid. Het overwonnen worden des Satans door de nieuwe mens Christus is ook de ontwapening van de vijandige natuur. In Christus worden alle dingen nieuw: in Hem zijn de nieuwe hemel en de nieuwe aarde reeds gereed, welke ons met zijn wederkomst beloofd zijn. Zijn wederkomst is de openbaring van zijn heerlijkheid. Alsdan zal er nergens leed gedaan worden op de gehele berg van Gods heiligheid, want alsdan zal de aarde zo vol van de kennis en van de heerlijkheid des Heeren zijn, gelijk nu de zee vol is van de wateren. Dan zal de wolf met het lam verkeren en de luipaard bij de geitenbok neerliggen, en het kalf en de jonge leeuw en het mestvee tezamen, en een klein jongske zat ze drijven. De koe en de berin zullen tezamen weiden, haar jongen zullen tezamen neerliggen, en de leeuw zal stro eten gelijk de os, en een zoogkind zal zich vermaken over het hol van een adder, en een gespeend kind zal zijn hand uitsteken in de kuil van de basilisk. Heerlijk uitzicht, niet waar? dat eenmaal de mens in een verhoogden paradijsgelijken toestand de volkomen heerschappij over de dieren zal worden teruggegeven; ook dat heeft Christus voor ons verworven, Hem en de Vader en de Heilige Geest zij er de dank voor toegebracht! Gelijk van alle kentekenen van zijn vroegere heerlijkheid, heeft God nog enkele indrukken, ook van deze macht in de mens overgelaten. Er zijn nog enkele mensen, die een onbegrijpelijk gezag over de wilde dieren uitoefenen; doch is dit onbetwistbaar een natuurgave, het is nog meer een kunst. Liefelijker is het te zien hoe de mens het tamme dier zich eigent. Zo is het paard de Arabier van de woestijn meer een vriend en metgezel dan een dier: De rijder spreekt met zijn paard, en deze verstaat hem als ware hij een mens, en deelt in bijna al de aandoeningen van smart of droefheid van zijn meester. O die dierenwereld! Zij is voor de gevallen mens, gelijk de gehele natuur, een met zeven zegelen verzegeld boek; doch verheugen wij ons, Christus heeft al die zegels verbroken: de verloste, verhoogde en verheerlijkte mens zal eenmaal alles voor zich ontzegeld en geopend zien. En ziet, de engelen zijn toegekomen en dienden Hem. Welk een Tegenstelling! Hij was bij de wilde dieren en de engelen dienden Hem. Aan het einde van de verzoekingen is Jezus wederom in de woestijn. De engelen dienden Hem. Ziedaar het einde van de strijd, de vrucht van de overwinning. In Christus zijn de engelen tot dienstdoende geesten gesteld van de mensen, van die mensen, die in Christus zijn, die in Hem geloven, die Hem toebehoren, die de zaligheid beërven zullen. Ook in de laatste verzoekingen zien wij een engel

uit de hemel de Heer versterken, en horen wij de Heer de strijdenden Petrus bevelen het zwaard op te steken met het woord: Meent gij dat Ik mijn Vader nu niet kan bidden, en Hij zal mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten; maar hoe zouden dan de Schriften vervuld worden, die zeggen, dat het alzo geschiede moet? Doch ziet nu welk een harmonie er is tussen de verzoeking van de boze geest en de dienst van de engelen met betrekking tot de Heer. Toen de duivel heenging, naderde de engelen Jezus, en wat deden zij? Zij dienden Hem; zij erkenden Hem als hun Heer; en wie is de Heer van de engelen? Niemand anders dan God. En hongerde de Heer en had de Satan er aanleiding uit genomen om Hem te bewegen, stenen in broden te veranderen, thans kwamen de engelen en bedienden Hem na zijn vasten met spijs en drank, evenals één van hun ook in de woestijn Elia bediend had. En had de satan gesproken van de engelen, die Hem zouden bewaren, als Christus zich van de tinne des tempels wilde afwerpen, thans komen die engelen werkelijk tot Hem, terwijl Hij niet op des duivels, maar op Gods wegen wandelt. En wilde de satan dat Christus hem zou aanbidden, en wees Christus dit met afgrijzen af, nu kwamen de engelen Gods en aanbaden Hem, als de Heer van de heerlijkheid, die met de Vader en de Heilige Geest een enig God is, boven allen te prijzen in van de eeuwigheid. Amen. De Heer en de Samaritaanse vrouw. Als nu Jezus gehoord had, dat Johannes overgeleverd was, ging Hij wederom heen naar Galiléa. De tijd gekomen zijnde, waarin de Heer alleen en in de volle kracht zijner zending zou optreden onder Israël, zou niet Judéa, maar Galiléa de voorname schouwplaats zijner werkzaamheid zijn. Judéa was de zetel der aristocratie, der aanzienlijken in de lande, en de overheden van Israël waren nu reeds, gelijk wij gezien hebben, de verklaarde vijanden van de Heer. In Galiléa vond men meer de geringen des volks, die als zodanig door de Judeërs veracht waren, en gij weet, dat de Heer zich als een waar Koning, het liefst bevond temidden van de kern van zijn volk, dat is van die middenstand, welke het eigenlijke volk uitmaakt, en daarom ook door de aristocratie zo gaarne buiten invloed op de staatszaken gehouden wordt. Ja wij kunnen nog verder gaan, en zeggen dat de Koning van het Godsrijk, de Here Jezus Christus, als de ware Messias, de Koning zijn moest en was van de 72ste Psalm, die de zielen der ellendigen en nooddruftigen verlossen, en die die geen helper heeft redden zou. Het Evangelie wordt de arme verkondigd; dit woord zegt ons wat de Here het liefst deed, en wat Hij zelf boven alle wonderen stelde. Zeker was het in Galiléa meer onrustig, omdat er een meer gemengde bevolking woonde, die niet onder zo gestreng Romeins opzicht stond als die van Judéa, maar nog een Herodes tot koning had; doch daarentegen was er bij de Galileeërs ook meer opgewekt godsdienstig leven; de priesterdwingelandij had de verstanden en harten der Judeërs in schier onverbrekelijke ketenen geklonken, en wat van Rome nog heden gezegd kan worden: "hoe dichter bij Rome, hoe slechter Christenen," dat kon reeds toen heten: "hoe dichter bij Jeruzalem, hoe slechter Joden." Daarbij was wij merkten het reeds op de Heer in Judéa reeds nu blootgesteld aan aanslagen op zijn leven, welke Hij vooralsnog moest ontwijken. Hij moest heden en morgen en op de derden dag reizen, want het gebeurde niet dat een profeet buiten Jeruzalem gedood werd; als Hij dan ook na de derde dag naar Jeruzalem zou reizen, zou Hij gedood worden En Hij moest door Samaria gaan. Wij hebben gezien dat er drieërlei weg van Jeruzalem naar Galiléa was: die door Samarië was de kortste. Dat de Heer juist deze moest inslaan, had waarschijnlijk zijn reden in de ligging der plaats, waar Hij thans in Judéa vertoefde. Immers, men neemt van de plaats waar men is, zonder buitengewone reden, altijd de naasten weg tot de plaats waar men heen gaat. De Heer ging dus, in elk geval, niet opzettelijk naar Samaria om het Evangelie te verkondigen. Dit behoorde niet bepaald tot de roeping des Heren. De Samaritanen, die oorspronkelijk volkplantelingen (kolonisten) van Salmaneser waren (2 Koningen 17:24-33), gaven ten onrechte voor afstammelingen van de Joodse vaderen te zijn; zij behoorden grotendeels tot de Heidenen, ofschoon zich onder hen in den beginne ook Israëlieten bevonden en gevestigd hebben. Naar het land hunner inwoning (Samaria), werden zij Samaritanen genoemd, en daar zij in de tempel te Jeruzalem niet mochten komen, hadden zij zichzelf op de berg Gerizim een

tempel gebouwd. De Here zelf verklaarde niet gezonden te zijn dan tot de verloren schapen van het huis Israëls, en Hij gebood zijn discipelen, die Hij voor zijn dood en opstanding uitzond, om voorlopig niet tot de Heidenen en Samaritanen te gaan. Eerst na zijn hemelvaart moesten zij gaan tot alle volken. Thans leidde des Heren weg door Samaria heen; doch wat wij toevallig noemen, is in hogeren zin bij God, voorbeschikt of te voren bepaald. De Here moest als zodanig van alles de eerstelingen worden toegebracht; daar zorgde de Vader voor, die de Zoon in alles verheerlijkte door datgene, waardoor de Zoon de Vader in alles verheerlijkte, De volle oogst werd door de Heer aan zijn discipelen, of liever aan de Heilige Geest door hen overgelaten. Alvorens het Evangelie tot de Heidenen kwam, moest het tot de Samaritanen komen, die als zodanig een soort van overgang van de Joden tot de Heidenen waren. Hier werd dus als in het voorbijgaan door de goede Herder een verloren schaap tot de ware schaapskooi teruggebracht; vele andere schapen volgden. Johannes, die ons dit verhaal meedeelt, omdat hij er ooggetuige van geweest is, was een van de twee discipelen, die later vuur van de hemel begeerden op de Samaritanen van een ander deel des lands, omdat zij Jezus afwezen. Nog later had Johannes gezien, dat de Heer in plaats van bliksemvuur, het vuur des Heiligen Geestes op de Samaritanen had doen nederdalen, toen hij, Johannes, met Petrus, na de prediking van Fillipus, te Samaria kwam, en de gelovigen aldaar de handen oplegde. Hoe heerlijk had toen de Here de vijandige gedachten der mensen, ja van diezelfde apostel in gedachten des vredes veranderd! Daarom was het Johannes in zijn hoge ouderdom een behoefte om de ontmoeting van de Heer met de Samaritaanse vrouw mede te delen, als een tegenhanger van het gedrag der Samaritanen jegens de Here, dat zijn gevoeligheid zo krachtig had opgewekt. Voorts geeft Johannes ons in dat verhaal de eerste beginselen van de gemeente te Samaria aanschouwen. Hoogst zeldzaam leert de kerkelijke geschiedenis ons de ware persoon kennen, die het Evangelie het allereerst tot een volk gebracht heeft, of van wie het bij een volk het allereerst aangenomen is. De ongewijde geschiedenis houdt zich gewoonlijk met het grote bezig. Ook zijn de oorsprongen der dingen minder onder het bereik van de bloot menselijke geschiedschrijvers. Alleen de Schrift toont ons alles in zijn eerste en allerkleinste beginselen; doch juist dan als deze tot een zekere hoogte ontwikkeld zijn, en zij, ten aanschouwe van ieder, hun eigen weg kunnen gaan, houdt de Schrift met haar mededelingen op. Hij kwam dan in een stad van Samarië, genaamd Sichar. Het oude Sichem, ten zuiden van de stad Samarië, tussen de bergen Ebal en Gerizim. Aldaar legerde zich Jakob op zijn terugtocht naar huis en werden Jozefs broeders begraven. Daarna werd het ene der Levitische steden. Nabij het stuk land, hetwelk Jokob zijn zoon Jozef gaf, met de woorden (Genesis 48:22): En ik heb u een stuk land gegeven boven uw broederen; hetwelk ik, met mijn zwaard en mijn boog uit, de hand der Amorieten genomen heb. En aldaar was de fontein Jakobs. Een put, die Jakob gedurende zijn verblijf aldaar gegraven had. Welk een liefelijke bijzonderheid zal het later voor de Samaritaanse vrouw geweest zijn, dat zij de Here zag op dezelfde plaats, door Jakob nog stervend herdacht. Jezus dan vermoeid zijnde van de reis, zat alzo neder nevens de fontein. Het was omtrent de zesde ure. Jezus was waarlijk moede. Hij was te voet van Judéa gekomen; daarbij was het volgens onze uurtelling, des middags twaalf ure, dus in het heetste van de dag. De vermoeidheid en de hitte brachten vanzelf de behoefte mede aan enige verkwikking door spijs en een frisse teug water. Ook op de Heer lieten zich deze invloeden gelden, en dit was de eenvondige aanleiding dat de Here op deze plaats vertoefde. Gij ziet: in het Evangelie ligt nooit iets gemaakts, gezochts, gewrongens; alles is een vanzelfheid, volkomen waarheid en wezenlijkheid. Christus is in al wat Hij menselijks doet en lijdt, waarachtig mens, en in al wat Hij Goddelijks doet, waarachtig God. Er kwam een vrouw uit Samarië om water te putten, een gewone zaak, doch die door de Here buitengewone gevolgen had. Jezus zeide tot haar. Niet zij, maar de Heer begint het gesprek. Ook dit is voor ons een wenk. Wij moeten het Evangelie aan de mensen brengen, en niet menen, dat zij tot ons moeten komen. Gaat heen in de gehele wereld! zo luidt het begin van des Heren bevel tot de verkondiging van het Evangelie. Ook moeten wij

niet menen, dat de mensen zelf het eerst over het Evangelie moeten beginnen te spreken, om dßn hun te antwoorden; want dan zouden wij lang moeten wachten. Bijna nooit beginnen de lieden zelf over hogere belangen dan die des tijds, des lichaams, der wereld, te spreken. De leerwijze des Heren was doorgaans de occasionele, dat is: het uit de gelegenheid zelve ontstaande of ontleende Goddelijk onderwijs. Hiertoe is echter een hoge wijsheid nodig, zoals wij zien bij de Here. Hij zeide tot de vrouw: Geef mij te drinken. De Heer begint zijn gesprek met een vraag, zoals ieder onzer in gelijke omstandigheid doen zou. De vraag om te drinken was geen blote aanleiding om het gesprek te beginnen; nee, de Heer had werkelijk dorst en kon zichzelf geen drinken verschaffen, want Hij had niets om mede te putten. De Heer begon dus met een natuurlijke zaak om met een hooggeestelijke zaak te eindigen. Trouwens de Heer is gewoon om eerst van ons te vragen wat wij in het natuurlijke geven kunnen, doch dat Hij zelf voornemens is ons in veel hogeren zin en op veel hogere wijze te geven. Zeide Hij ook later niet tot zijn discipelen met betrekking tot de hongerende schare: Geeft gij hun te eten, terwijl Hij zelf ze later spijzigde? Zo ook vraagt Jezus hier water om te drinken, en later vraagt zij Hem: "Geef mij van dat water, dat niet meer dorsten doet." Wij moeten ons dus nooit met geweld aan ieder die ons voorkomt, opdringen, en te pas of te onpas beginnen met hen op geestelijke wijze aan te spreken; nee, maar wij moeten altijd op onze wacht staan en op de gelegenheid letten om, waar wij met mensen in een noodzakelijke, ongezochte, ongedwongen aanraking komen, hen op een even ongezochte en ongedwongen wijze hoger op te leiden, en hun alzó het Evangelie te verkondigen. Niet altijd zal het gelukken, maar wij moeten het toch beproeven; de wijze hoe de Here de Samaritaanse vrouw opleidde, blijve ons slechts het enig volmaakte voorbeeld. (Want zijn discipelen waren heengegaan in de stad, opdat zij spijze zouden kopen.) De reisvoorraad was dus uitgeput. Ook hadden zij wellicht gerekend tegen deze tijd te Sichar te kunnen zijn, om zich van een verse voorraad te voorzien, en zich daarom op de reis niet met een te grote last bezwaard. Johannes boekt echter deze bijzonderheid, om ons opmerkzaam te maken, dat door het alleenzijn van Jezus aan de fontein, dat gesprek met de vrouw alleen mogelijk was geworden. In het bijzijn der discipelen zou dit niet mogelijk zijn geweest, dan had de vraag noodzakelijk van de discipelen moeten uitgaan in het woord: "geef ons te drinken," of "geef ons uw vat om er mede te putten." In het alleengesprek van Jezus met ons, zonder menselijke getuigen, ligt dan ook de eigenlijke bekering. Zo zeide dan de Samaritaanse vrouw tot Hem: Hoe begeert Gij, die een Jood zijt, van mij te drinken, die ene Samaritaanse vrouw ben, (want de Joden houden geen gemeenschap met de Samaritanen.) De vrouw stond verbaasd dat een Jood, die anders zo trots was tegen haar volk, en met grote minachting op hen neerzag, zich verwaardigde om zich op gelijke voet met haar te stellen, en van haar een teug water te vragen. Gij ziet, hoe de Heer reeds terstond de vrouw inneemt, en hoe minzaam Hij was, door zich jegens haar niet naar de gewoonte van zijn volk, als de meerdere, maar als haar gelijke te gedragen. Ook dat mogen wij wel van de Here leren. Wachten wij ons, om op anderen uit de hoogte neder te zien. Geen meesterachtigheid! De grote Meester kende haar niet. Willen wij zielen vangen, dan moeten wij wijs zijn, en eerst door onze liefde harten en oren gewennen om naar ons te luisteren als wij zullen spreken. Zijn die oren en harten door onze onminzaamheid van ons afgekeerd, dan baat al het overige niets. Jezus antwoordde en zeide tot haar: Indien gij de gave Gods kende, en wie Hij is, die tot u zegt: Geef Mij te drinken; zo zoudt gij van Hem hebben begeerd, en Hij zou u levend water gegeven hebben. Welke woorden! Wie kan ze voortbrengen, dan de Heer der heerlijkheid; en wie kan het levend water, het water des levens, geven dan God, dan de Zoon Gods? Want evenals het water in de natuur ons niet gegeven wordt op zich zelve, als hangende in de lucht, maar in een bron of stroom als in een grote kom of beker, zo wordt ook de volheid der genade Gods ons niet aangeboden op zich zelve en onmiddellijk, maar enkel in Christus, in wie, en in wie alleen de volheid der Godheid lichamelijk was. Gij verwondert u zeker over de enige wijze, waarop de Here uit het allereenvoudigste en meest dagelijkse, het hoogste en het Goddelijke weet te ontwikkelen. Al

het lagere in de natuur is voor Hem beeld van het hogere in God. Is er iets nodiger dan brood? Neen! Welnu, Hij zelf is het Brood des levens, het Brood, dat het eeuwige leven geeft. Is er na het brood iets nodiger dan water? Neen! Welnu, Hij geeft het water des levens. En zo gaat het door het gehele Evangelie heen; zijn gelijkenissen vloeien er van over. Al de Evangeliën zijn vol van dusdanige ontwikkelingen van zaken, die in zijn persoon haar beginsel en haar einde hebben. De vrouw zeide tot Hem: Here! Gij hebt niet om mede te putten, en de put is diep; vanwaar hebt Gij dan het levend water? Des Heren woord was altijd enkel geest en leven; doch de vrouw was in het geheel niet geestelijk; zij begrijpt niets van 's Heren bedoeling, en meende wellicht dat de Heer sprak van het water, zoals het opwelt uit de bron, in tegenstelling van het reeds lang opgewelde en in de put staande water. Doch hoe zou de Heer aan dat levend of stromend water komen? Uit de diepte van de put kon het niet komen, want Jezus had niet om te putten, en vanwaar dan elders? Zij vatte het niet, en daarom kwam het haar voor, dat dit gezegde bij Jezus een aanmatiging, een zelfverheffing was, die zij niet dulden kon noch wilde. Zijt Gij meerder dan onze vader Jakob, die ons de put gegeven heeft? en hij zelf heeft daaruit gedronken, en zijn kinderen en zijn vee. Wij hebben hier een proef van de zo dikwijls gehoord wordende onnodige en omslachtige wijze van gesprek voeren; zij is echter natuurlijk en eigenaardig in deze vrouw, die terstond komt op haar vermeend recht, dat zij en haar volk ook afstammelingen zijn van Jakob, en die dus door de Joden eigenlijk miskend werden. Doch breekt de Heer nu daarom met haar af, zoals wij meestal doen, wanneer wij ons geestelijk woord vleselijk horen opvatten? Alsdan zeggen wij allicht: "Met deze mens is niets te beginnen." Doch de Heer laat haar niet los, en zij, die tevoren in het geheel niet geestelijk was, wordt daarna volkomen geestelijk. Jezus antwoordde en zeide tot haar: Een ieder, die van dit water drinkt, zal wederom dorsten; maar zo wie gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, die zal in eeuwigheid niet dorsten; maar het water, dat Ik hem zal geven, zal in hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven. Kunnen er woorden zijn van groter majesteit en heerlijkheid? Zo iets kan God alleen zeggen, en wie dat niet gevoelt, heeft geen gevoel voor het geestelijk schone, voor het Goddelijk heerlijke, en kent geen onderscheid tussen hetgeen een mens en hetgeen God zeggen kan. En toch spreekt hier een mens, maar die tegelijkertijd God is, de Godmens. Ja, dezelfde, die de overvloed van het water des levens te geven heeft, die heeft behoefte aan een dronk water uit deze Jakob's-fontein voor zijn dorst en vraagt het aan deze vrouw. Nog eens, welke woorden! De Heer geeft hier geheel zijn Evangelie in één dronk water aan de dorstende ziel. Welk een eenvoudigheid van onderwijs! O! de wetenschap, die afgod van het verstand van zo velen in onze dagen, wat is zij bij deze wijsheid des Heren; ja, wat is zij gevaarlijk, wanneer zij niet ingrijpt in de enige behoefte der ziel! Alsdan kristalliseert zij de waarheid, en men verlustigt zich in de beschouwing van dat blinkende ijs: maar men denkt er niet aan om er zich de dorst mede te lessen. Mensen die veel weten, lopen het grootste gevaar de waarheid óf te miskennen óf te bewonderen, ja, te handhaven en te verdedigen, doch haar niet op het eigen hart en in het eigen leven te laten werken. En toch komt het er bij alles alleen op aan, om de waarheden Gods te brengen in het leven, in de praktijk, en ze de mens om zo te spreken, als in een glas water te geven, en te zeggen: "Ziedaar het levende water, drink het en les er uw dorst mede." Doch Christus geeft dit water niet alleen als een dronk tot lafenis, of als een teug tot verkwikking, maar tegelijk als een altijd opwellende bron, en als een springende fontein, zodat men nooit gebrek, maar altijd nieuwe verse toevoer van water heeft. Wel is de oorsprong van dat water onzichtbaar, nochtans openbaart het zich naar buiten: het is een springende fontein van water. Daarom moet het aan ons kunnen gezien worden, dat wij van dat water gedronken hebben. En nu weet gij, dat het water des levens, dat door Christus gegeven wordt, niets minder is dan de Heilige Geest, die Hij als het Hoofd in volheid bezit, en in overvloed geeft aan de zijnen. Doch is nu zulk een bron en fontein in de gelovigen, waarom dorsten zij dan nog altijd? Ach, hier komen wij tot het gebrek aan geloof in de gelovigen, aan gebed in de biddenden, aan opmerkzaamheid in de

zienden en aan waakzaamheid in de ontwaakten van geweten. Gebrek aan zelfkennis is zowel in bekeerden als in onbekeerden toestand mogelijk. Soms is de bron in ons eigen huis een verborgenheid, en kunnen wij haar beter vinden in een ander huis. Hoe weinigen houden hun geloof voor een kracht Gods tot zaligheid, waarmede zij alle tijdelijke zwarigheden te boven komen en alle eeuwige genietingen deelachtig worden, terwijl zij andere gelovigen om diezelfde voorrechten gelukkig prijzen. Hoe dikwijls bezitten wij iets, dat zeer kostbaar en fraai is in zichzelf, doch waar wij niets aan hebben, omdat wij het niet gebruiken, maar het in onze kast staat, waar wij zelden naar zien. Ik heb een tuin achter mijn huis, maar maak ik er gebruik van? De zon speelt liefelijk door de bladeren der bomen, en de lucht is er fris en koel, maar ga ik nu in de tuin of blijf ik op mijn studeerkamer? Ach, al zijn wij bekeerd, wij blijven toch nog in zoveel dingen verkeerd! In onze onbekeerdheid wisten wij niet hoe arm wij waren, en in onze bekeerdheid weten wij niet, hoe rijk wij zijn. Het gaat ons als dezulken, die sterk naar iets verlangen, zolang zij het nog niet hebben, maar zij hebben het niet, of het is alsof zij het niet meer nodig hebben, zij laten het liggen en denken er niet meer aan. Wij moeten de bron, die in ons is, leren kennen. Dit is weder een bijzonder werk des geloofs. Zo wij bekeerd zijn, dan is de bron des levenden waters met een onfeilbare zekerheid in ons. Het niet te willen aannemen, is miskenning van de liefde, van de genade van Christus. Is het niet ondankbaar, rijk door God te zijn gemaakt, en die rijkdom niet te willen gebruiken? God en de Schrift stellen de zaligheid dicht bij ons en onder ons bereik, maar wij stellen haar ver van ons, als ware zij aan de overzijde der zee, Deuteronomium 30:13. Zeg aan de roomse bedevaartganger: "Ga naar Jeruzalem, bezoek het heilige graf en dompel u in de Jordaan, om uw zaligheid te zoeken," en hij gaat er heen, en heeft er gaarne moeite en kosten voor over; maar zeg hem: "Val hier uw God te voet, en geloof in zijn genade, gelijk die in Christus en die gekruist is, en gij zult zalig zijn." Hij zal er geen lust in hebben. En waarom niet? Eenvoudig, omdat het laatste een geestelijk werk is, en dat is voor een vleselijk mens een oneindig zwaarder werk dan het aller zwaarste vleselijk werk. Welnu, is er in ons ook nog iets van die roomse bedevaartganger? Heeft niet de bekeerde mens in deze wereld een geestelijk werk te doen, en valt het hem niet zwaar om het te doen? Zeker, hij wandelt in het gezicht van het paradijs, terwijl de onbekeerde zich vergaapt aan de ijdelheden dezer wereld; maar hij wandelt tegelijk altijd in het gezicht der hel, want elke zonde die hij in zichzelf weder ziet opkomen, is hem een hel. En het is juist vanwege het gezicht zijner zonden, dat de gelovige zo dikwijls de bron des levenden waters in zich niet ziet. Zeker is het: wie niet uit de genade leeft, die weet niet dat hij genade heeft. Dat wij dan uit de genade leven, en wij zullen uit haar kracht in ons, haar bestaan in ons altijd meer leren kennen. Door het ontvangen der rente moeten wij herinnerd worden aan het kapitaal, dat wij hebben. Zo lang wij enkel dorsten, kunnen wij de vrede Gods niet in onze harten hebben. Dorst onderstelt dorheid, en deze eist het dorstlessend en dorheid wegnemend water. Doch gelijk het in de natuur is, zo is het ook in het geestelijke. Na lange droogte komt de verkwikkende regen en alles bloeit weder op. Zeker, wij zijn altijd zondiger, maar (zo wij geloven) zijn wij ook altijd meer begenadigd, dan wij ons dat voorstellen. Doch God handelt met ons als wij met onze kinderen, die wij soms, om hen te verrassen, enige suikerboontjes of amandelen in hun mandje of tasje leggen. Zij hebben iets, en ze weten het niet. Laat ze de tasjes opendoen en ze zullen het vinden. Ook gaat het ons als de kranken, wier kracht onderdrukt is; zij menen dat zij nu in het geheel geen kracht hebben, doch er is kracht genoeg aanwezig; zodra de ziekte, het beletsel weggenomen is, zullen zij hun kracht weder gevoelen. Onbekeerden zijn geestelijk dode, en bekeerden geestelijk levende mensen; die leven kunnen nochtans krank zijn of slapen, en een slapende weet niet dat hij leeft, en toch leeft hij; hij moet eerst wakker gemaakt worden om het leven te kennen, door het te gebruiken. En daarenboven zijn er ook nog mensen, die fris en gezond zijn, en wie niets mankeert, dan dat zij niet willen werken. O! die traagheid, die zucht om in alles lijdelijk te zijn en te blijven, is wel het treurigste verschijnsel van al de andere treurige verschijnselen. Deze dingen zijn allemaal ongestalten, die weggenomen moeten

worden. Het komt op het gebruik der kracht aan; als gij uw kracht niet gebruikt, zo is het voor u alsof gij ze niet hebt. Een kind moet geleerd worden te lopen, te spreken, te spellen, te lezen, dat is: het moet gebruik maken van de krachten, die God in het kind gelegd heeft. Wat leven heeft, moet ontwikkeld, gekweekt, vermeerderd worden. Ik heb een wijngaard in mijn tuin en laat hem zorgvuldig kweken, en hij draagt veel vrucht. Nu heeft mijn buurman ook een wijngaard in zijn tuin, maar laat hem aan zichzelf over: hij draagt weinig vrucht, en nu is de man knorrig op mij, dat mijn wijngaard zoveel en de zijne zo weinig vruchten draagt. Ten onrechte. De man heeft niet veel vrucht omdat hij geen zorg heeft voor de boom; laat hem voor de boom zorgen, en hij zal veel vrucht ontvangen. De vrouw zeide tot Hem: Here! geef mij dat water, opdat mij niet dorste, en ik hier niet moet komen om te putten. Nog is de vrouw ongeestelijk; zij verstaat alles in een vleselijke zin; zij wil gaarne als het kan, van dat water, dat de dorst eens voor altijd lest, hebben, om van de moeite en de last van het gestadig waterhalen ontslagen te zijn. Nochtans is zij een schrede nader gekomen; zij gelooft reeds in zover in de Here, dat Hij de waarheid spreekt, en dat Hij dat water te geven heeft; Hij moge het dan hebben van waar Hij wil. Gij ziet reeds het liefelijk ontkiemen en opkomen van het geloof, van het vertrouwen in Jezus, en dat is toch de hoofdzaak. Het komen tot Jezus is reeds veel. Hoe velen gaan tot Jezus om tijdelijke dingen. Laat ze gaan. Tot Jezus komende, zullen zij wel betere dingen leren kennen en verkrijgen. Hoeveel Joden worden tegenwoordig alleen daarom Christenen, omdat het, volgens hun zeggen, bij de Christenen meer ordelijk toegaat dan bij hen. Wij, die de geestelijke voorrechten des Christendoms kennen, zien gewoonlijk op zulke overgangen laag neder. Ten onrechte, mits wijzelf de Joden niet op zodanige gronden trachten over te halen. Doch komen zij vanzelf, welnu, laat hen dan maar om dat nietige tot Jezus komen; tot Jezus gekomen zijnde, zullen zij wel wat anders en beters ontvangen dan dit. Het komt in de eerste plaats aan, niet op wat men vraagt, maar wie men vraagt. Al vraagt men de duivel om zalig te worden, zo wordt men toch verdoemd, en al vraagt men Jezus om niets dan natuurlijk water, zo geeft Hij toch het water des levens. Dan ach, hoe weinigen vragen Jezus zelfs om maar een dronk natuurlijk water, en hoe velen vragen de duivel om zalig te worden! Hoe velen echter kwamen tot Jezus alleen om genezen te worden naar het lichaam, en werden tevens daarbij genezen naar de ziel! En nu, hoe teder handelde Christus met de Samaritaanse vrouw! Veel tederder nog dan met Nicodemus. Tot deze sprak Hij terstond het beslissend woord; tot de vrouw deed Hij dit eerst later, en toen Hij haar de wonde had toegebracht, die haar hart moest openen voor zijn woord en genade, sprak Hij nog verder met haar over theologise geschilpunten, en genas ten slotte ook weder de wond van haar hart. De Heer was altijd bij uitnemendheid beslissend van woord in zijn omgang met de mensen, maar met de eenvoudigen en onwetenden ging Hij tegelijk zeer zacht en teder om; alleen tot de verharde Farizeeën en Schriftgeleerden sprak Hij harde woorden. Ook wij moeten altijd teder en zacht met de mensen omgaan, want zij zijn uiterst gevoelig, en wij willen immers ook niet gaarne hard behandeld zijn. Alleen bij uitzondering mag er tegen verharden een hard woord gezegd worden. Jezus zeide tot haar: Ga heen, roep uw man en kom hier. De Heer, alle verder misverstand willende vermijden, benam haar de gelegenheid om langer over deze zaak uit te weiden, en bepaalde haar bij zichzelf, om haar aan zichzelf te ontdekken. Zij had nog geen behoefte aan het levend water, dat Jezus geeft; zij wist nog niet dat zij een zondares was, en dat moest zij toch weten, zou zij door hare kennismaking met Hem, de Behouder der zondaren, deel aan Hem verkrijgen. Doch wat heeft de mens niet al omwegen en uitvluchten tot zijn dienst, om niet tot de kennis en erkentenis van zijn eigen zondige toestand en verlorenheid te komen! Hij wil liever goede gedachten over zichzelf hebben en houden dan kwade, en toch kan men geen goede gedachten hebben over Jezus, of men moet kwade gedachten hebben over zichzelf. Roep uw man. Volgens de Joodse zeden was het niet geoorloofd met een vreemde, gehuwde vrouw alleen te spreken; het wekte dan ook de bevreemding der discipelen op, dat Jezus met een vrouw in gesprek was. De Heer zeide dus enkel tot de vrouw wat de gewoonte medebracht: "Roep uw man; de dingen

die Ik u te zeggen heb, mag Ik u niet buiten zijn weten zeggen." Deze eis baart dan ook bij de vrouw geen bevreemding. De vrouw antwoordde en zeide: Ik heb geen man. Gij ziet, de indruk van 's Heren ernstige woorden is reeds zo groot bij haar, dat zij voor Hem de waarheid niet durft verzwijgen. Jezus zeide tot haar: Gij hebt wel gezegd: Ik heb geen man; want gij hebt vijf mannen gehad, en die gij nu hebt is uw man niet: dat hebt gij met waarheid gezegd. Er behoort grote wijsheid toe om goed te bestraffen; ziet hier hoe de hoogste Wijsheid bestraft. De Heer zegt haar het voornaamste van haar leven, en ontbloot de afzichtelijke wonde harer zonde, doch slechts voor een ogenblik. Terstond laat Hij de zaak weder onaangeroerd, en komt er niet weer op terug. Zo moeten ook wij doen bij het bestraffen: wij moeten het bestraffenswaardige niet herhalen, maar het eenmaal zeggen en daarmede genoeg. Of verwijt de Heer haar nu, dat zij zo slecht is? Neen, ook dat laat Hij aan haarzelf over te bepeinzen, maar Hij prijst hare waarheidsliefde in haar dadelijke bekentenis, ofschoon het nog maar een halve bekentenis was; want het kon even goed betekenen, dat zij nog ongehuwd was. Nochtans prijst de Here haar; want het gekrookte riet breekt Hij niet, en de rokende vlaswiek blust Hij niet uit. Het is dan ook het enige goede, dat er ook bij de grootste misdadiger overblijft, dat hij de misdaad rondborstig belijdt, en zegt: "Ik heb het gedaan." Daarbij, de Heer zocht altijd naar een grond om er zijne genade op neer te leggen. Ons schuldgevoel, ons ontwaakt geweten, ja het kleinste bewijs onzer waarheidsliefde en oprechtheid, wordt door de Heer tot zulk een in zichzelf onwaardigen, maar door zijn verkiezing waardig geachte grond. De vrouw is blijkbaar door het ontdekkend woord des Heren getroffen; haar geweten is op het tedere punt geraakt. En nu weten wij, dat het geweten als het opgewekt wordt veel verder gaat dan het verstand, en ook veel meer weet; het vat vuur van de kleinste vonk. Men hoort wel eens zeggen: "De predikant heeft het in zijn preek op mij gemunt." Nee, het geweten heeft de toepassing gemaakt, zonder dat de prediker er iets van weet. De bekende predikant Oberlin, uit het Steendal had een bijzondere indrukwekkende stem en een doordringend oog. Eens terwijl hij krank te bed lag, opende een vrouw met appelen, bij afwezigheid der zijnen, de deur van zijn kamer, trad binnen, en vroeg hem of hij de appelen wilde kopen? "Neen!" antwoordde Oberlin. "Niet," zeide de vrouw, "gij hebt mij zo bars niet te antwoorden." "Ik antwoord u niet bars," zeide Oberlin. "Wat ziet gij mij dan zo doordringend aan?" vroeg de vrouw weder. "Ik zie u niet doordringend aan," antwoordde de predikant, "doch waarom spreekt gij zo vreemd?" En nu gevoelde de vrouw zich onweerstaanbaar gedrongen tot de bekentenis van een grote misdaad door haar begaan. De vrouw zeide tot Hem: Here! ik zie dat Gij een profeet zijt. onze vaders hebben op deze berg aangebeden; En gijlieden zegt, dat te Jeruzalem de plaats is, waar men moet aanbidden. Zij maakt zich van de gewetenszaak weder af, en komt liever op het terrein des verstands en der godgeleerde twistvragen. Terstond stelt zij het grote punt van verschil tussen de Joden en de Samaritanen op de voorgrond. Hoe natuurlijk waar! Ook wij doen gewoonlijk hetzelfde. Ieder mens heeft enkele dingen, waarin hij het meeste belang stelt, en waarmede hij het meeste werkzaam is. Hij wil er dan ook eerst mede in het klare zijn, alvorens hij zich overgeeft. Doch het geweten, eenmaal gewond zijnde, houdt niet op te bloeden, en of wij er al de hand op, of een doekje tegen houden, het baat niet; het moet behoorlijk verbonden worden, zal het weder genezen. Jezus zeide tot haar: Vrouw! geloof Mij, de ure komt, wanneer gijlieden, noch op deze berg, noch te Jeruzalem, de Vader zult aanbidden. Met welk een volkomen wijsheid maakt de Heer deze beide bergen tot vlakten. Hij zegt er mede: dat de muur der afscheiding tussen Israël en de volken op het punt staat van afgebroken te worden, en dat er voortaan geen van plaats of tempel afhankelijke godsdienst meer zijn zal. De Heer brengt met dit antwoord de vrouw niet weer terug tot zijn vraag: dat zij haren man zou roepen; maar Hij vergezelt haar op de door haar ingeslagen weg. Ook wij moeten dit navolgen. Wij moeten toch niet menen, dat iemand, die nog buiten staat, het onderwijs terstond in alles begrijpt; nee, de vrouw begreep Jezus niet, en toch zeide Hij haar wat zij wilde weten. De Here beminde juist zulke mensen, die als kinderen Hem vragen deden, om van Hem onderwezen te worden, ver boven dezulken, die op alles wat zij

horen, antwoorden: "o dat weten wij al!" Zeker kan het ons bij de eerste gedachte bevreemden, dat Jezus de verhevenste waarheden zeide aan een vrouw, die er geen vatbaarheid voor had; doch vooreerst, laat ons niet zoveel spreken van onvatbaarheid, want wie kan haar grens bepalen? Men begint niets te leren dan met onwetendheid, verwondering, bevreemding en het zien van tegenstrijdigheden aan onze zijde. Men leert ook niet wat men weet, maar wat men niet weet. Daarbij, de Heer onderwees op tijd. Hij, de grote Zaaier, zaaide, wetende dat de Heilige Geest zijn thans gesproken woord in de bekwamen tijd indachtig maken en toepassen zou. En dat moet ook ieder leraar en onderwijzer onder ons doen, zal zijn onderwijs niet een wanhopig werk zijn. Gijlieden aanbidt, wat gij niet weet; wij aanbidden, wat wij weten. Bij de gelijkstelling van Samaritanen en Joden onder de nu aangevangen nieuwe bedeling, moest echter het onderscheid tussen deze beide volken onder de oude bedeling, door de verkiezing Gods, niet uit het oog verloren worden. De Samaritaanse vrouw vroeg de Here: wie gelijk had? De Heer antwoordde: "de Joden; zij zijn het volk Gods, niet gijlieden." Wanneer echter de Here tot de Joden spreekt, dan spreekt Hij nooit van hun voorrechten boven de volken, maar verwijt hun veeleer hun ongeloof, en prijst het geloof der Heidenen. Zo weinig heeft de Here zich geschikt naar de vooroordelen van het volk, waarvan de ongelovigen zoveel spreken en waarmede zij zo ingenomen zijn; trouwens het ongeloof voedt zich enkel met logen. Want de zaligheid is uit de Joden. De Joden. Thans zegt men liever Israëlieten, omdat ons daarmede de vroegere heerlijkheid van dat volk voor ogen zweeft; maar wie bij ons van Joden spreekt, die denkt zich zulke personen, als wij dagelijks op de straten onzer stad aanschouwen; doch de Here schaamde zich die naam niet, maar gaf zichzelf hier die naam, ofschoon Hij even goed de naam van Israëlieten had kunnen bezigen; immers het Nieuwe Verbond is met Juda en Israël opgericht; doch Christus onderscheidde zich in niets; het volk Israëls was Hem het volk der Joden. En is nu de zaligheid, of hetgeen hetzelfde is, is Christus uit de Joden, dan behoort het Christendom aan de Joden, en de Christenen moeten het aan de Joden brengen als een kapitaal, dat van de Joden op hen is overgeschreven, maar dat groot genoeg is om de Joden en al de volken er bij, schatrijk te maken. En als de Joden dan zeggen: "Zo hebt gij dan de zaligheid van ons?" Dan moeten wij zeggen: "Ja, wij hebben de zaligheid van u, Joden, maar door middel van slechts één persoon, één Jood, de gezegende Jood, uw en aller volken zegen, de Here Jezus Christus; deze is uit u naar zijn mensheid, gelijk Hij uit God is naar zijn Godheid, en Hij is de hand, door welke ons al het mogelijke heil geworden is." En dan moeten wij er bijvoegen: "Gij Joden, hebt ook iets van ons Christenen ontvangen; want weet gij wel, dat gij onder de adem van het Christendom leeft, en dat gij alle voorrechten der beschaving, die gij geniet, aan het Christendom te danken hebt? En zo gij dit niet ontkennen kunt, dan dient gij ons ook op het minst toe te laten, dat wij tot u spreken van Hem, van wie het Christendom afkomstig is, van Christus, als uw Messias en onze Messias, als onze Zaligmaker en uw Zaligmaker." Maar de ure komt, en is nu, wanneer de ware aanbidders de Vader zullen aanbidden in Geest en waarheid. Welk een woord! Geheel het Evangelie is er in uitgesproken. Immers, God als Vader te aanbidden, is een kind van God te zijn; en, wie is een kind van God, dan die gelooft in de naam van de eniggeboren Zoon van God. Dezulken ontvangen de macht, Gods kinderen te worden, en voor dezen, ja, is God enkel Vader, en dezen aanbidden Hem enkel als kinderen, zonder knechtelijke vrees, in kinderlijke eenvoudigheid en oprechtheid met de Heilige Geest in hun hart, die hen in alle waarheid leidt. Van die Heilige Geest was er tot nu toe sprake geweest onder het beeld van het levende water; thans wijst de Heer aan, waartoe de Heilige Geest volstrekt noodzakelijk is: zonder Hem geen ware aanbidding Gods. Want de Vader zoekt ook dezulken, die Hem alzo aanbidden. Het is Gods welbehagen, dat men Hem als Vader kent en bemint; niet buiten de Zoon zijner liefde om, zoals de ongelovigen willen; nee, zulk een aanbidding is Hem een gruwel, maar in de Zoon kunnen wij God niet eenvoudig kinderlijk, niet onmiddellijk genoeg dienen. Juist door zijn Zoon zoekt Hij zulke aanbidders, zoals hier bij de Samaritaanse vrouw blijkt. God is een Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in Geest en waarheid.

De Heer herhaalt hetzelfde woord, maar met een gewichtige verklaring. God wil naar zijn wezen gediend zijn, niet door uitwendige, lichamelijke dingen, door schaduwen en ceremoniën, door tijdelijke en plaatselijke gebruiken, maar innerlijk, met het hart en de ziel. Niet alsof de dienst van God zich in niets uiterlijks zou moeten openbaren; nee, maar het uiterlijke moet de waarachtige uitdrukking zijn van het innerlijk geheiligd gemoed. De zaak zal ons duidelijker worden, wanneer wij indachtig blijven dat Gods Geest, Heilige Geest zijnde, ook niet in waarheid kan gediend worden, dan, zoals wij zo even zeiden, in en door de Heilige Geest. Alle vleselijke, bloot natuurlijke, menselijke Godsverering wordt hiermede verworpen. Niemand kan Christus in waarheid erkennen voor de Here, dan door de Heilige Geest; en evenzeer kan niemand de Vader wezenlijk kennen en dienen, dan door de Heilige Geest. Daarom is het grote doel van Christus komst op aarde, om de zijnen na de vergeving der zonden, de gave des Heiligen Geestes deelachtig te maken. De vrouw zeide tot Hem: Ik weet, dat de Messias komt, (die genaamd wordt Christus); wanneer die zal gekomen zijn, zo zal Hij ons alle dingen verkondigen. Deze vrouw had een groot, een juist denkbeeld van de Messias. Al wat er voor de zondaar te weten zou nodig zijn, om getroost te leven en zalig te sterven, dat zou Hij verkondigen. Trouwens, God zou ten laatste spreken door zijn Zoon, en wie Hem niet hoort, voor die blijft niets over dan het verderf, Handelingen 3:23. Ongetwijfeld had reeds de vrouw een vermoeden van de mogelijkheid dat Jezus de Christus kon zijn; doch zij waagt het niet, dit rechtstreeks uit te spreken; daarom stelt zij alleen deze verwachting op de voorgrond, met groot verlangen wat de vreemdeling daarop antwoorden zal. Immers, lieden uit het volk hebben meer natuurlijk gevoel voor tussenkomsten en openbaringen Gods dan de geleerden, die in hun stelsels verward zijn. Jezus zeide tot haar: Ik ben het, die met u spreekt. Welk een verrassing! zo rechtstreeks had Jezus zich nog aan niemand, zelfs niet aan zijn discipelen bekend gemaakt. Het was ook een uitzondering op de regel, volgens welken de Here zijn Messiasschap niet openlijk uitgeroepen wilde hebben. Doch aan een vrouw als de Samaritaanse, en aan een blindgeborene en door Hem ziende gemaakte, wilde de Here zich niet verborgen houden, maar openbaarde Hij zich terstond vrij uit en ten volle. Let hier echter op de trapswijze opklimming in 's Heren openbaring van zichzelf. Eerst gaf Hij zich aan de vrouw te kennen als een vermoeid, dorstig reiziger, die als zodanig geen hogere gedachte van zich kon inboezemen; en daarna liet Hij zich verdacht houden, als matigde Hij zich boven Jakob een eer aan, die Hem niet toekwam, en ten laatste openbaarde Hij zich in zijn volle Godmenselijke heerlijkheid. Hiermede, of liever hierin eindigde dan ook het gesprek. Alles eindigt in Jezus als de Heer, tot heerlijkheid Gods des Vaders. Wie Hem als de Messias, de beloofde Zaligmaker van zondaren, met één woord: als de Here heeft leren kennen, die heeft niets anders meer nodig. Men zou zeggen dat het gesprek toevallig door de komst der discipelen ophield; doch het eindigde naar de orde Gods tot zaligheid, welke in deze woorden kan worden uitgesproken: Jezus openbaart zich; de ziel gelooft, het woord heeft zijn einde bereikt. En daarop kwamen zijn discipelen, en verwonderden zich, dat Hij met een vrouw sprak. Nochtans zeide niemand: Wat vraagt gij? of: wat spreekt Gij met haar? Zij waren van te hogen eerbied voor de Here vervuld, om de gedachten huns harten in woorden te kunnen brengen. Zo verliet dan de vrouw haar watervat, en ging heen in de stad. Zij vergat haar watervat, maar Johannes vergat het niet; hij dacht ook aan deze kleine bijzonderheid, om haar op te tekenen, ons tot een groot bewijs van de waarheid der zaak; want welk een verdichter kan, na de vermelding van zulk een verheven gesprek, nog oplettendheid hebben voor zulk een geringe zaak; ja, welk een getrouw geschiedschrijver kan het, zo hij niet door de Heilige Geest geleid wordt? Immers voor een heilig schrijver alleen heeft deze bijzonderheid betekenis, daar het een beeld was van de grote waarheid: dat niemand van Jezus heengaat zoals hij tot Hem gekomen is, maar enkel met achterlating van het eigene, om nu des Heren eer te verkondigen en des Heren zaak te bevorderen. Wie waarlijk tot Jezus gekomen is, verlaat gaarne om zijnentwil alles wat hij heeft. Bij deze vrouw was niets natuurlijker dan niet meer aan haar watervat te denken. Hare gedachten waren vervuld van het

hoogste en heerlijkste, dat er voor mensen te denken is; zij had God haren Zaligmaker, de Messias gevonden, gezien, horen spreken, en zij zou nog aan haar watervat denken kunnen? Nee, dat is onmogelijk. De vrouw putte geen water, en des Heilands dorst werd niet gelest; het natuurlijk doel der ontmoeting werd niet bereikt, maar een ander, eindeloos hoger doel. En zeide tot de lieden: Komt, ziet een mens, die mij gezegd heeft alles, wat ik gedaan heb; is deze niet de Christus? Dadelijk ontvangt een bekeerde ziel geestelijke wijsheid; zij zegt niet: ziet een mens, die mij gezegd heeft, dat Hij de Christus is; maar die gezegd heeft alles wat ik gedaan heb. Het had wat in, voor een vrouw als zij was, om zo iets in het openbaar voor ieder in het stadje te zeggen. Welke herinneringen moest dit bij haar stadgenoten opwekken! Doch het was een bewijs van de oprechtheid haars geloofs, dat zij dezelfde indruk teruggaf, die zij ontvangen had. Zo stelt het Woord Gods nog altijd de mens voor de spiegel van Gods wet en alwetendheid, waarin de zondaar alles ziet wat hij gedaan heeft; en ook dit is wederom een bewijs dat de Schrift Gods Woord is; want wie kan ons zeggen alles wat wij gedaan hebben, dan God alleen? De vrouw erkende ten volle door haar getuigenis Jezus voor de Messias, voor de beloofde Heer der heerlijkheid. Zij was een vrouwelijke evangelist, een zendelinge geworden, en haar prediking was eenvoudig een getuigenis van hetgeen aan haarzelf geschied was. Zij deed dit niet op een hoge of deftige toon, die haar niet gevoegd zou hebben; maar met hoge bescheidenheid, zeggende: Komt, ziet een mens is deze niet de Christus? De eerstelinge der gemeente van Samaria was dus een vrouw, en wel een zondares, niet in de gewone, maar buitengewone zin des woords; en zo worden wij ook hier onwillekeurig teruggevoerd naar de eerste vrouw, door welke de zonde in de wereld kwam. Thans ging door een vrouw de deur der behoudenis voor geheel Samaria open. Zij dan gingen uit de stad, en kwamen tot Hem. Niet bloot uit nieuwsgierigheid; maar velen geloofden reeds op het getuigenis der vrouw. Wie geen geloofwaardige getuigen gelooft, zal ook bij eigen aanschouwing bezwaarlijk geloven. Wij moeten altijd beginnen met het getuigenis aangaande Jezus aan te nemen; eerst daarna spreekt Hij zelf tot ons; zeker kan zulk een geloof op het getuigenis van anderen zwak zijn, doch het moet bestaan, zal het aanschouwen volgen. Natanael geloofde het getuigenis van Fillipus waarlijk niet ten volle; maar toch in zoverre, dat hij zich door hem tot Jezus liet leiden. En ondertussen baden Hem de discipelen, zeggende: Rabbi, eet! Hoe geheel waar, en uit het leven! Zij hadden spijs gekocht; zij wensten nu ook dat de Here de zegen spreken en het middagmaal beginnen zou. Doch dit zou straks geschieden, en wel onder het gastvrije dak der Samaritanen zelven. Maar Hij zeide tot hen: Ik heb een spijze om te eten, die gij niet weet. Zo zeiden dan de discipelen tegen elkander: Heeft Hem iemand te eten gebracht? Uit de natuurlijke opvatting dezer woorden blijkt, dat de Here gewoon was ook zijn verhevenste woorden niet uit te spreken op een nadrukkelijke toon, die bij ons de zware, hooggeestelijke inhoud te kennen geven, en de opmerkzaamheid van de hoorder opwekken moet. Neen, de Here sprak alles blijkbaar op de gewone toon des dagelijkse levens, zodat de discipelen aan bloot natuurlijke spijzen en de vrouw aan bloot natuurlijk water denken konden. Overigens stonden zij daarin met alle mensen gelijk, dat zij de geestelijke dingen ongeestelijk opvatten. Voorts zien wij hier spijs en drank, de twee grote middelen van de onderhouding des levens bij elkander. Christus is het levende Brood, en de Heilige Geest, die Hij geeft, is het levende water; laat ons daarvan eten en drinken, en wij zullen nimmermeer sterven. Jezus zeide tot hen: Mijne spijs is, dat Ik doe de wil degene, die mij gezonden heeft, en zijn werk volbrenge. Een treffende uitlegging van het raadselachtig woord des Heren. De vrouw wilde op dat ogenblik geen water putten en wij weten, waarom niet; en de Here wilde op dat ogenblik geen brood eten, en wij weten nu ook, waarom niet. Zijn geestelijke spijs was het doen van de wil, het volbrengen van het werk zijns Vaders, en die hogere spijziging stelt de lagere natuurlijke spijziging voor het ogenblik buiten werking. Dit gaat immers ook bij ons zo. Gesteld gij zit aan tafel, en gij ontvangt een brief van een allergewichtigsten inhoud, die al uwe gedachten inneemt; zult gij uw trek tot spijs niet voor het ogenblik verloren hebben? De Here kende niets hogers dan het behouden van zondaren; dat

was het werk Hem door de Vader gegeven om te volbrengen, en voor dat hoogste moest al het lagere wijken. En moet ook onze geestelijke spijs niet enkel bestaan in het doen van de wil van God? Heeft de Here het niet gedurig herhaald, dat alles alleen aankomt op het doen van de wil des Vaders? En is nu het doen van de wil des Vaders voor de Zoon: het behouden van zondaren, dan is het doen van de wil des Vaders voor de zondaar, het zich laten behouden door de Zaligmaker der zondaren. Toen het volk Jezus vroeg: Wat moeten wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken? antwoordde de Here: Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, die Hij gezonden heeft. Dit grote denkbeeld wordt hier en gedurig in de Schrift verbonden aan het denkbeeld van een maaltijd, van eten en drinken. Het eten gaat voorop, het drinken volgt. Zullen wij de Heilige Geest deelachtig worden, zo moeten wij eerst in de Here Jezus geloven. Wij moeten eerst eten van het brood des levens, om daarna te drinken van het water des levens. Eten is iets werkdadigs, drinken is iets lijdelijks. Christus te eten en te drinken, is immers ons avondmaal houden. Wij moeten dus eten, dat is, (wij nemen dit woord thans in ruimere zin) Gods wil doen, Gods werk volbrengen. En wat moeten wij eten? Al wat ons voorgezet wordt, zoals Christus tot zijn discipelen zegt. Wij moeten niet denken aan hetgeen in de verte ligt, maar aan hetgeen voor de hand ligt. Wij moeten niet wachten op het grote en buitengewone, maar ons gewennen en bereidvaardig of gereed houden, om in ieder gegeven ogenblik en bij elke voorkomende zaak, Gods wil te doen. Dit is het geheim der godzaligheid. Ons leven bestaat uit ogenblikken, en ogenblikken zijn kleinigheden; maar in de menigte der kleine dingen bestaan de grote zaken. Wie iedere dag, van de morgen tot de avond er op uit is om, in eenvoudigheid, met kalmte, in de vreze Gods, zonder gezochtheid, Gods wil te doen en hem doet in hetgeen waartoe hij achtereenvolgens geroepen wordt, hoeveel gebrek er ook aan moge kleven, die is het doen van de wil van God tot een geestelijke spijs voor zijn ziel, en die zal ook overvloedig te drinken worden gegeven van het water des levens. Zeker, in de leer gaat het geloof de goede werken vooraf, evenals in de regel het eten vooraf gaat aan het drinken, (en deze leer moet, gelijk alle leer der Schrift, zuiver gehouden worden, opdat wij niet in allerlei dwaling verdwalen en het spoor bijster worden); maar in de praktijk, in het leven, vloeit het een gedurig uit het ander. Ook in het dagelijks leven houdt men in het eten en drinken geen nauwkeurige orde, en dat behoeft ook niet, het een moet het ander afwisselen en ondersteunen. In de Schrift is dan ook overvloed van spijs en drank, en naar uwe behoefte is, moogt en moet gij eten en drinken. Daar hebt gij bijvoorbeeld de Brief van Paulus aan de Romeinen, met zijn geloof zonder de werken: is het geen vaste krachtige spijs? Hij moet gegeten worden. Daar hebt gij de Brief van Jacobus met zijn geloof niet zonder de werken; is het geen voortreffelijk water? Het moet gedronken worden. Op deze wijze staat in de Schrift en in het leven alles met elkander in verband. Die de wereld schiep en het leven gaf, onderhoudt ook de schepping en het leven, ook het geestelijk leven. God geeft ook voor onze ziel, gelijk voor ons lichaam, spijs en drank; doch als men het brood, dat God geeft, veracht en niets anders eet dan wat de kok en pasteibakker gereed maken, en als wij in plaats van het water dat God geeft, niet anders dan sterke drank drinken, is het dan wonder, dat men wegkwijnt totdat men sterft? Zegt gijlieden niet: het zijn nog vier maanden en dan komt de oogst? De Heer stelt zijn discipelen en de natuur tegenover Hem en het koninkrijk Gods. De natuur heeft haar vastgezette tijden van zaaiing en oogst, doch op het gebied Gods, in het koninkrijk der hemelen wordt er alle dagen gezaaid en alle dagen geoogst. Ziet, Ik zeg u: Heft uwe ogen op en aanschouwt de landen, want zij zijn alreeds wit om te oogsten. De Here richt de ogen zijner discipelen naar de ginds van Samaria tot Hem komende lieden met de vrouw aan het hoofd: dat zijn voor Jezus de velden, wit tot de oogst. Ja, in de natuur heeft de oogst zijn vaste tijd, maar in het koninkrijk Gods kan de oogst terstond na de zaaiing plaats hebben. De oogst der natuur was eerst over vier maanden, de geestelijke oogst van het Samaritaanse stadje Sichar was nu rijp. Ook geeft God soms na grote dorheid en onvruchtbaarheid een rijke oogst; zo ook hier: na de jaren, ja eeuwen van grote dorheid en onvruchtbaarheid in Samaria kwam over dat Samaritaanse stadje een rijkdom van

zegen en geestelijk leven. En die maait, ontvangt loon en vergadert vrucht ten eeuwigen leven; opdat zich tezamen verblijde, beide die zaait en die maait. Welk een liefelijke gemeenschap stelt de Here hier, gelijk overal, tussen Hem zelven en zijne discipelen. Hij beschouwt zich als de zaaier en zijn discipelen als de maaiers van deze oogst. Het zaaien nu geschiedt dikwijls, ja doorgaans met tranen, maar het maaien heeft altijd zijn vreugde en zijn loon, hoeveel te meer wanneer het een inzamelen is van vrucht tot het eeuwige leven! In de oogst vergeet dan ook de zaaier zijn tranen, zijn moeite, zijn verdriet, en verblijdt zich met de maaiers; want het einde van de arbeid, de oogst is daar. Want hierin is die spreuk waarachtig: Een ander is het, die zaait, en een ander, die maait. In de natuur is dit zelden het geval, de zaaier is daar meestal ook de maaier, hoewel er altijd meer maaiers dan zaaiers nodig zijn, doch in het geestelijke is meestal een ander de zaaier en een ander de maaier. De Here kwamen de eerstelingen van alle zaaiing en oogst toe. Hij wierp dan ook de zaden in de akker der wereld, waaruit zich door tussenkomst van de Heilige Geest een rijke oogst van vruchten zou ontwikkelen. De woorden des Heren waren zelfs de zaadkorrels, waaruit zich later de Brieven der Apostelen ontwikkelden. En is het nu een ander die zaait, en een ander die maait, dan moeten wij ons troosten, wanneer wij niet altijd vrucht op onze arbeid zien. God wil ons teleurstellen in onze tegenwoordige verwachtingen, om ons te verrassen in zijn toekomstige vergeldingen. Ons werk voor de Here moet geen koopmanschap zijn, geen uitzetten van geld voor meerdere winst, en ook geen ruilen van werk tegen loon; maar veeleer aan onze zijde een wegwerpen van ons brood op het water naar de wil van God. En zo het dit werkelijk bij ons is, dan zal God het ons ook na vele dagen onverwacht terug doen vinden. Tenslotte leren wij uit deze spreuk, dat wij als gelovigen wel aan niets, wat het koninkrijk Gods aangaat, ons medegevoel, onze liefde mogen onttrekken, maar dat wij daarom niet alle werk op ons behoeven te nemen, zoals men dikwijls onbescheiden genoeg van ons vergt. Wij kunnen het niet, en daarom mogen wij het niet. Men kan niet meer dan de beide handen vol hebben. Die zaait kan niet tegelijk ploegen. Zeker de arbeid is nodig, maar de verdeling van de arbeid ook. De verdeling is de orde. Als wij de tijd hadden zonder verdeling in uren en minuten, wij zouden met de tijd geen weg weten. Ik heb u uitgezonden, om te maaien hetgeen gij niet bearbeid hebt; anderen hebben het bearbeid, en gij zijt tot hunnen arbeid ingegaan. Jezus noemt zich zelven niet, maar schijnt enkel van de profeten te spreken, en toch Hij zelf was het die zaaide, wat zijn discipelen zouden oogsten. Hij sluit zich zelven echter niet uit, maar stilzwijgend in, en men moet zich verwonderen over de fijnheid en kiesheid, waarvan de woorden des Heren de uitdrukking zijn. En velen der Samaritanen uit die stad geloofden in Hem, om het woord der vrouw, die getuigde: Hij heeft mij gezegd alles wat ik gedaan heb. Velen beschouwen thans het geloof op het gezag van een ander als lichtgelovigheid, in de zin van lichtvaardig geloof. Doch in zaken, die ons eeuwig zielenheil aangaan, is het geloof op gezag, op getuigenis van een ander onvermijdelijk. De vrouw op zich zelve was niet geloofwaardig; want zij was bekend als een oneerbare vrouw; maar haar getuigenis, dat een Joodse Rabbi al haar verborgen zonden haar gezegd had, maakte haar bij uitnemendheid geloofwaardig. Daarom is de beste wijze om anderen tot bekering te leiden, zelven vruchten voort te brengen, die der bekering waardig zijn. Wat men wil leren, moet men ook kunnen bewijzen. Als dan de Samaritanen tot Hem gekomen waren, baden zij Hem, dat Hij bij hen bleef; en Hij bleef aldaar twee dagen. Welk een onvergetelijk bezoek voor de Samaritanen! De Christus zelf en zijn discipelen vertoeven vriendelijk, gezellig, vol van hemelse Goddelijke liefde in het hart, en de mond overvloeiende van Goddelijke wijsheid, onder het dak, aan de tafel, op de legerstede der anders bij de Jood zo verachte Samaritanen! Wat zal er gedurende al die tijd door de Here gesproken, door de Samaritanen gehoord zijn! Hoe gaarne zouden wij het weten; doch het is onmogelijk alles wat de Here gezegd heeft op schrift te hebben; wij beseffen het oneindige der zaak. En er geloofden er veel meer om zijns woords wil. En zeiden tot de vrouw: Wij geloven niet meer om uws zeggens wil, want wij zelven hebben Hem gehoord en weten dat deze waarlijk is de Christus, de Zaligmaker der

wereld. Hiermede deden de Samaritanen afstand van hun voorgeven, alsof zij tot de bevoorrechte volken behoorden, en stelden zij zich gelijk met de gehele wereld. Op dezelfde wijze moet ook ieder mens, zal hij gerechtvaardigd worden, zich met de gehele wereld gelijkstellen, Romeinen 3:19. Wij leren hier echter ook nog dit, dat wij de dag der kleine dingen niet moeten verachten. Een enkele geringe vrouw is het middel tot bekering ener stad. En later zou het gezaaide door Christus nog heerlijker opgaan, ja tot een heerlijke oogst worden, en zullen wij lezen (Handelingen 8:14): "Samaria heeft het Woord Gods aangenomen." En na de twee dagen ging Hij vandaar, en ging heen naar Galilea: want Jezus heeft zelf getuigd, dat een profeet in zijn eigen vaderland gene eer heeft. De Here ontweek de eer, die Hem van Samaria gegeven werd, en ging weder naar Galiléa, alwaar Hem door het ongeloof die eer werd onthouden. De Heer wilde nooit en in geen geval gebruik maken van enig vleselijk middel tot bevordering van de dingen zijns koninkrijks, en de eerbewijzing der mens en was zulk een middel. Hij deed al zijn werk alleen door geestelijke middelen, ja alleen door de Werker van alle geestelijke krachten: De Heilige Geest. En Jezus keerde wederom door de kracht des Geestes naar Galiléa. Gij hoort het, en wij moeten dit dus eens voor al opmerken, dat alles bij de Here geschiedt door de kracht des Heiligen Geestes. Als Hij dan in Galiléa kwam, ontvingen Hem de Galileeërs, gezien hebbende al de dingen, die Hij te Jeruzalem op het feest gedaan had: want ook zij waren tot het feest gegaan. Ook hier zien wij dat er vele wonderen door de Here op het eerste Paasfeest moeten verricht zijn, die Johannes niet opgeeft, naar zijn gewoonte om niet de gewone genezingen van kranken en bezetenen door 's Heren oplegging der handen of aanraking te vermelden, maar alleen zulke wonderen, die door de bijkomstige bijzonderheden van de gewone onderscheiden werden.

4:14 De Heer en de koninklijke hoveling.

Zo kwam dan Jezus wederom te Kana in Galiléa, waar Hij het water wijn gemaakt had; waar de door Hem gezegende bruiloftslieden wellicht woonden; waar wellicht zijn moeder al die tijd, als bij haar nabestaanden, vertoefd had. En er was een zeker koninklijk hoveling. Een dienaar van de koning Herodes, die over Galiléa het gebied voerde. Wiens zoon krank was te Kapernaum. Deze gehoord hebbende, dat Jezus uit Judéa in Galiléa kwam, ging tot Hem. Gij ziet, die hoveling geloofde in Jezus; hij had gehoord dat Jezus vele wonderlijke genezingen verrichtte, en terstond besloot hij: bij Jezus hulp in te roepen voor zijn dodelijk krank kind. En bad Hem, dat Hij afkwame en zijn zoon gezond maakte: want hij lag op zijn sterven. Hoe! was dit niet te veel gevergd: zulk een weg terstond met hem te gaan? Hoe durfde de hoveling dit de Heer voorstellen? Och, mijn vrienden, mensen, die aan de koninklijke hoven zijn en een sierlijke kleding dragen, ja al de aanzienlijken dezer wereld menen in de regel (de uitzonderingen zijn weinig), dat ieder hen ten dienst moet staan. Zij zijn dßt van hun jeugd af zó gewoon, dat zij dit over ieder uitstrekken, ook waar zij om een liefdedienst moeten vragen; zij doen dit echter bijzonder in zulke gevallen niet zozeer uit trotsheid als wel uit gewoonte. Doch gelijk tegen zijn eigen moeder, zo verzette zich de Heer terstond tegen een ieder, die enige macht of gezag over Hem wilde uitoefenen. Hij was de Heer, en diende Hij, het was vrijwillig; doch niemand moest Hem enigen dienst opleggen. Ook was Hij de bezitter van al de gaven Gods; doch de gaven Gods zijn niet te verkrijgen door te bevelen, maar alleen door ze in de diepste ootmoedigheid, in de erkentenis van 's Heren almacht en vrijmacht, biddende van Hem te vragen, zoals de hoofdman, die niet wilde, dat Jezus tot Hem kwam. Jezus dan zeide tot hem: Tenzij dat gijlieden tekenen en wonderen ziet, zo zult gij niet geloven. De klemtoon valt op het woordje ziet. De Here vraagt hiermede den koninklijken hoveling ingewikkeld, of hij geloven kon, zonder het wonder te zien doen? Het was een schijnbaar harde behandeling voor de diep bekommerden vader; maar de gestrengheid des Heren is heilzaam. De hoveling werd er door voorbereid om te geloven, zonder nog het wonder gezien te hebben. De koninklijke hoveling zeide tot Hem: Here! kom af, eer mijn kind sterft. Er was bij deze man geen plaats voor enig ander denkbeeld dan de redding van zijn kind. Hij begreep niet wat de Here met zijn woorden bedoelde; hij achtte ieder ogenblik te kostbaar, om het met spreken te laten verloren gaan; hij wilde de daad, de reddende daad, en herhaalde daarom zijne bede met nog sterker aandrang; Here! kom af, eer mijn kind sterft. Jezus zeide tot hem: Ga heen, uw zoon leeft! Welk een heerlijk machtwoord tot de koninklijken dienaar! De Here weigert om met hem te gaan, maar zegt meteen: "Ik behoef ook niet met u te gaan," en geeft hem een woord mede: waarmede hij, zo hij geloof had, dat geloof kon oefenen al de tijd van zijn terugreis naar huis. En de mens geloofde het woord, dat Jezus tot hem zeide, en ging heen. Nu begreep hij het eerst onbegrepen woord des Heren. Hij mocht niet eerst het wonder zien en dan geloven; maar omgekeerd, hij moest geloven alvorens het wonder te zien. Hoe liefelijk, niet waar? De Heer zeide: geloof! en hij geloofde. Zo moet er ook bij ons altijd een weerklank op het woord des Heren zijn. Als Hij iets tot ons zegt, dan moet er bij ons een overeenstemmend antwoord, een ja en amen zijn, waarmede wij de weg inslaan, die de Here ons gebiedt te gaan. De woorden Gods worden ook enkel uit de Schrift tot ons gesproken, om bij ons het geloof te verwekken, en door het geloof verenigt zich het woord Gods met ons hart, evenals een zaad zich verenigt met de grond, waarin men het vallen laat, en waaruit het ontkiemt. En als hij nu afging, kwamen hem zijne dienstknechten tegemoet, en boodschapten, zeggende: Uw kind leeft! "Is gezond, is hersteld." Welk ene verrassing! Nog eer hij tot zijn huis kwam, ontving de bekommerde vader de blijdste boodschap, die hij nog ooit ontvangen had, en deze was hem door de Heer geworden. Zo vraagde hij dan van hen de ure, in welke het beter met hem geworden was. En zij zeiden tot hem: Gisteren ten zeven ure verliet hem de koorts. De vader bekende dan, dat het in dewelke ure was, in dewelke Jezus tot hem gezegd had: uw zoon leeft. En hij geloofde zelf, en zijn gehele huis. Hij had eerst het woord van Jezus geloofd, en nu geloofde hij ook in zijn persoon,

Hem erkennende als de Christus, de Heer, die macht heeft over alle macht, die maar te spreken heeft en het bestaat. Dit tweede teken heeft Jezus wederom gedaan, als Hij uit Judéa in Galiléa gekomen was. Johannes heeft er een behagen in, om de twee wonderen des Heren te Kana in Galiléa op de voorgrond te stellen. Van dit ogenblik houdt hij ook op te tellen; want nu treedt de Heer op in de volheid zijner kracht, en was de rijkdom zijner wonderen zo groot, dat er slechts te denken viel om er enkelen, die bij uitnemendheid belangrijk waren, van te boeken. Wanneer wij echter deze twee wonderen als de grondslagen van al des Heren wonderen beschouwen, dan hebben wij juist de twee soorten, waarin zich al de wonderen des Heren onderscheiden. Door het eerste wonder openbaarde de Heer zijn heerlijkheid, en door het tweede zijn barmhartigheid. Wonderen van heerlijkheid en wonderen van barmhartigheid zullen wij voortaan gedurig aantreffen. Wonderen namelijk, waar nu de tentoonspreiding van barmhartigheid en dan weder die van 's Heren heerlijkheid op de voorgrond staat, want beiden zijn doorgaans in hetzelfde wonder verenigd: eigenlijk is er geen wonder van barmhartigheid denkbaar, dat de Heer niet tegelijk verheerlijkte, en ook van het wonder van heerlijkheid bij uitnemendheid (het wandelen van de Heer op de zee) is de barmhartigheid niet volstrekt gescheiden, omdat Hij hiermede zijne discipelen uit grote nood redde, gelijk Hij door de verandering van water in wijn, bij de feestvierenden, grote verlegenheid voorkwam. Wij hebben hier ook de eerste bij Johannes in de bijzonderheden vermelde genezing uit krankheid, en duidelijk wordt ons hier eens voor altijd gezegd, dat Jezus enkel genas door zijn WOORD. Zijn bevel was almachtig. Er was geen kwaal zo hopeloos, welke niet terstond week voor zijn woord; wat zeg ik: de dode hoorde de stem van de Zoon van God en werd andermaal een op aarde levende. In het Oude Testament zegt Jahweh: Ik ben de Heer, uw Heelmeester, Exodus 15:26, en wat in het Oude Testament door Jahweh geschiedt, geschiedt in het Nieuwe Testament door Jezus. Hoe zou de Zoon Gods zich hebben kunnen openbaren zonder wonderen te doen, en welke andere wonderen kon Hij doen, dan wonderen van heerlijkheid en barmhartigheid? Ontneem de Heer zijn wonderen en gij maakt Hem tot een man zonder daden, die u niets kan geven dan woorden. Daarom is het zo goddeloos, het wonder te ontkennen; het is de waren Christus te willen vernietigen, om er een valsen Christus voor in de plaats te stellen; en wat is dat anders dan in de plaats van de waarachtige God, die helpen kan, de afgod te stellen, die niet helpen kan. Doch hoe ijdel is het om God zijne godheid te willen ontnemen! Troosten wij ons dus met de belachelijkheid van deze vermetelheid. Ook de profeten en later de discipelen deden wonderen; maar alle deze wonderen onderscheiden zich van die des Heren, door de wijze waarop zij geschiedden. De Heer deed zijn wonderen als Heer, als gebieder; de anderen als dienaren, in diepe afhankelijkheid van God, of van Christus. Christus betoonde zich in alles als de volstrekt onafhankelijke Heer der schepping. Hij kende hoegenaamd geen andere afhankelijkheid dan de kinderlijke afhankelijkheid des Zoons van de Vader, en toonde deze in de liefde, waarmede Hij de Vader liefhad, die Hem wederkerig liefhad, met al de liefde, waarmede God kan lief hebben. Treffend niet waar, dat Christus op aarde tegelijk de zich openbarende en de verborgen God was. Zijne mensheid was het voorhangsel, waarachter zijne Godheid verborgen was. Doch zo dikwijls Hij sprak of handelde, openbaarde zich zijn Godheid noodzakelijk vanzelf; nochtans alleen voor het geloof, dat door het vlees in de geest, door het voorhangsel in het heilige der heiligen, ziet. Het ongeloof blijft aan het vlees hangen en kan er niet doordringen; want het is zelf vlees, het kent God noch zijn woorden en werken, en kan ze niet kennen. Al de wonderen, die Christus deed, waren dus slechts uitwendige bewijzen van hetgeen Hij zelf inwendig was, maar ook wat Hij voor een ieder mens was, die zich met vertrouwen tot Hem wendde. Gij weet er is in de Schrift een innig verband tussen ziekte en zonde. De zonde is iets geestelijks, maar al het geestelijke heeft bij ons zijn lichamelijke uitdrukking. Was er geen zonde, er zouden geen ziekten zijn. Wederkerig is dan ook het wegnemen van ziekte het beeld van de wegneming der zonde. Spreken wij niet zelfs in ons dagelijks verkeer van ene blindheid, doofheid, lamheid, ja van de

dood der ziel? Is nu Christus werkelijk de wegnemer van de zonde der ziel, zo moet Hij ook noodzakelijk de wegnemer zijn van de ziekte des lichaams. Hoe zoudt gij geloven kunnen, dat iemand de ziel kan genezen, die niet eens het lichaam genezen kan? Die het meerdere zal kunnen, moet het mindere kunnen, of anders ontbreekt het bewijs dat hij het meerdere kan. En dan moet Hij alle kwaal kunnen genezen, want hoe zou het mogen gebeuren, dat iemand tot de Here Jezus, de wegnemer der zonde, kwam met enige kwaal, om troosteloos terug te keren met het woord: "Mij heeft Hij niet kunnen of niet willen genezen?" Nog meer: ook uit de dood moest Hij noodzakelijk kunnen weder brengen, want de dood is het loon der zonde, en hoe zou Hij de zonde weg kunnen nemen, die het uitwerksel der zonde: de dood niet weg kan nemen? En nu weten wij, dat niemand ooit tot Jezus is gekomen, met welke ziekte ook bevangen, die niet genezen werd, en dat de Heer tot driemalen tot de dood zijn prooi ontnam. De Heer was God geopenbaard in het vlees wij herhalen het onophoudelijk want dàt bewees Hij onophoudelijk te zijn; Hij bewees het in alle zijn woorden en in alle zijn daden, en alleen het verstokte ongeloof kan het ontkennen. Hij was dan ook de volstrekt volmaakte Geneesmeester, en ook in dit opzicht de Bruidegom in wiens tegenwoordigheid er geen sprake kan zijn van het vasten der bruiloftskinderen; integendeel, zij moesten het in zijn tegenwoordigheid volop hebben. Eerst als de Bruidegom van hen weggenomen zou zijn, dan zou het vasten komen en lang aanhouden. Hiermede wil ik niet zeggen, dat er geen genezingen van krankheden door de Heer op het gebed geschieden; ik geloof het tegendeel; maar toch het is een vasten, bij de overvloed in 's Heren tegenwoordigheid genoten. Zo is dan Christus de Heer, de Jahweh van het Oude Testament, die al onze ongerechtigheid vergeeft, die al onze krankheden geneest, Psalm 103:3. Dat wij dan met onze ongerechtigheden tot Hem komen, en zij zullen vergeven worden; maar ook met onze krankheden, en zij zullen genezen worden. En zijn er dierbare panden of betrekkingen van ons krank, dat wij dan de Heer aanroepen en biddende zeggen: "Heer! één woord van U brengt de genezing aan; spreek dat woord en geef ons lijdzaamheid totdat Gij het gesproken zult hebben." En hetzij wij dan lichamelijke genezing ontvangen of niet, eerbiedigen wij zijn vrijmacht in zijn bedelingen, en zijn wij verzekerd dat Hij zich eenmaal zeker aan ons betonen zal als de volmaakte Geneesmeester van lichaam én ziel, wanneer Hij ook ons lichaam vrijgemaakt zal hebben van het verderf, en wij zijn opstanding in heerlijkheid deelachtig zullen zijn. En nu nog een enkele opmerking omtrent de reden, waarom er in de Evangeliën zoveel onderscheidene genezingen geboekt zijn. Het is opdat in de Schrift, gelijk in al Gods werken, bij de grootste eenheid, nochtans geen eentonigheid, maar de schoonste en rijkste verscheidenheid heersen zou. Ook moest niemand kunnen zeggen: "Mijn toestand is een bijzondere toestand; dat anderen geholpen worden, laat ik gelden, maar mijn kwaal is hopeloos en zo ben ik hulpeloos. "Neen, juist om dit te voorkomen, zijn er allerlei toestanden van ellende en uitreddingen uit de onmetelijke schat van 's Heren wonderen opgetekend. En zo er soms nog een geval bij ons mocht voorkomen, dat niet met de in de Schrift vermelde gevallen overeenkomt, dan is de Heer machtig genoeg om de menigvuldig gegeven voorbeelden van redding nog met dit ene te vermeerderen. Van toen af heeft Jezus begonnen te prediken het Evangelie van het koninkrijk Gods. Thans nam de Heer het werk van zijn dienaar Johannes de Doper op, om het te volbrengen tot den einde toe. Hiermee bekrachtigde Hij het getuigenis van de Doper. De Heer verloochent zijn dienaren nooit, maar ontvalt het werk aan hun hand, dan neemt Hij zelf het voor hen op en voert hen uit. Zeggende: De tijd is vervuld. God regeert zijn kerk door tijdsbedelingen, op welker vervulling de gelovigen met de uiterste opmerkzaamheid moeten letten. Thans was de tijd der belofte van de komst des Messias, de profetie der zeventig jaarweken bij Daniël, vervuld. En het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. Merkt op, de Heer gebruikt hetzelfde woord als zijn dienaar. Hij zegt niet: "De Koning der hemelen is tot u gekomen," neen, zo iets is bij Hem niet mogelijk; Hij stelt zijn koninkrijk in de plaats van zijn persoon. Bekeert u! Waarom wordt de bekering geëist? Omdat het koninkrijk der hemelen gekomen is. Hiertoe behoorde hemelsgezindheid, en dus verzaking van alle aardsgezindheid.

Bekering is omkering van de eigen weg op de weg naar God. En gelooft het Evangelie. De Heer had kunnen zeggen: gelooft in Mij. Doch het is een doorgaande regel bij de Heer, en het hangt onafscheidelijk samen met zijn vrijwillige zelfvernedering, om zoals wij zo even reeds opmerkten, altijd zijn persoon onder een zaak te verbergen. Hij zelf is het belichaamde Evangelie, het Evangelie in persoon, en zo verbergt Hij zijn persoon achter zijn woord. Zo zeide de Heer ook niet bij zijn hemelvaart: Ik zal u dopen met de Heilige Geest; maar: gij zult met de Heilige Geest gedoopt worden. Hij stelt hiermede niet zich, maar de Heilige Geest op de voorgrond. Nochtans is Christus de persoon, in wie men geloven moet, zal men zalig worden. Daarom is het een ongelovige richting, welke Jezus leer de voorrang geeft boven zijn persoon; wij die geloven, nemen het getuigenis des Vaders aan: Deze is mijn geliefde Zoon, in dewelke Ik mijn welbehagen heb, hoort Hem. En het gerucht van Hem ging uit door het gehele omliggende land. Hij was een hemelse zon, opgaande over de nacht der wereld, en zou Hij kunnen verborgen blijven? En Hij leerde in hunne synagogen. De synagogen waren zoveel als bij ons de bedehuizen; er werden alle kerkelijke diensten in verricht, uitgenomen de offeranden; deze waren uitsluitend aan de tempel verbonden. Bijna iedere stad of stadje had een eigen synagoge. En werd van allen geprezen. Het nieuwe wordt, als het tegelijk in schone vorm wordt voorgesteld, in de beginne altijd uitbundig geprezen. De optreding des Heren als een man, buitengewoon in woorden en in werken, gaf een zo krachtige als verheugende indruk bij het volk, dat als het volk Gods nog altijd zijn Messias verwachtte. Doch de toejuiching der wereld duurt slechts zo lang, als zij niet opmerkt dat dit nieuwe en schone niet vóor, maar tegen haar is. Ontvangt zij daarvan de beslissende bewijzen, zo keert haar hoogste liefde om in de felste haat, en haar hosanna! wordt een kruist Hem!

4:16 De Heer en zijn stadgenoten, de eerste maal.
En Hij kwam te Nazareth, daar Hij opgevoed was. De Heer gaf zijn vaderstad, en tot nu toe de stad zijner inwoning, ten huize zijner moeder, een allereerst bezoek. Wij noemen het een eerst bezoek, omdat het bezoek, waarvan Mattheus en Markus bij latere gelegenheid melding maken, te veel in de bijzonderheden met het hier vermelde door Lukas verschilt, om aan een vereenzelviging te kunnen denken. Blijkbaar heeft de Heer bij het eerste bezoek geen enkel wonder gedaan, terwijl Hij bij het tweede bezoek, niettegenstaande de tegenstand, toch enkele wonderen deed. En ging, naar zijn gewoonte, op de dag des sabbats in de synagoge. De Heer volgde de gewoonte, en daarin ligt iets liefelijks. Sommige predikanten spreken altijd met minachting van het ter kerk en het ten avondmaal gaan uit gewoonte, alsof de gewoonte op zich zelve reeds iets kwaad ware; nee, de gewoonte om regelmatig de godsdienstoefeningen bij te wonen is een zeer goede zaak; zelfs van de aandachtigsten en godvruchtigsten hoorder kan niet meer gevorderd worden; maar nu vordert deze ook, dat de predikant hem een preek geeft, waar zijn verstand zodanig door verlicht en zijn hart zodanig door verwarmd wordt, dat de sabbat hem een verlustiging in de Here wordt. De Roomsen geven in hun kerken bij een prachtigen eredienst, fraaie schilderijen en fraaie muziek, om de ogen en oren der kerkgangers te strelen; maar het sieraad van een Protestantse kerk is, behalve een eerbiedig biddende en lofzingende, ook een aandachtig luisterende gemeente, hangende aan de lippen van een door heilig vuur bezielde prediker, die tot haar spreekt woorden van goddelijke geestelijke wijsheid, kracht en vertroosting, waar de ziel door gevoed, gedrenkt, verkwikt en vertroost wordt, gelijk het lichaam wordt gevoed en verkwikt door de edelste en sappigste vruchten. En stond op om te lezen. De Here maakte gebruik van het recht dat iedere Jood in de synagoge had, om de Schrift te lezen en daaruit te onderwijzen. Gij ziet, de Heer stelde zich altijd met anderen gelijk, en toch werd Hij onderscheiden. Ieder werd door Johannes gedoopt, maar niet op allen daalde de Heilige Geest; zo ook iedere Jood kon de Schrift lezen, maar wat de Here las in de synagoge, kon Hij alleen volkomen uitleggen, want het was alleen van Hem geschreven. En Hem werd gegeven het boek van de profeet Jesaja. Waarschijnlijk was het dezelfde afdeling, welke op die dag aan de beurt der lezing was. Gij weet toch dat de wet en de profeten, zoals bij ons de Catechismus, in wekelijkse afdelingen voor het gehele jaar verdeeld zijn. De Joden echter hebben de jaarverdeling tot nu toe gehouden; maar bij ons heeft ook in dit opzicht de orde plaats gemaakt voor de wanorde, zodat de eerste Zondag van de Catechismus niet meer met de eerste Zondag van het jaar begint, maar soms midden in het jaar. En als Hij het boek open gedaan had, vond Hij de plaats waar geschreven was. Dit vinden is een uitdrukking voor al des Heren werk. Hij vond alles gereed; de Vader had Hem alles gereed gemaakt. Wij lezen deze plaats: Jesaja 61:1-2. Het is één der schoonste en klaarste profetieën van de Messias, zoals Hij zelf wordt voorgesteld, optredende onder zijn volk, met de woorden: De Geest des Heren is op Mij. Treffend woord! Toen de Here dit sprak, was de Heilige Geest op Hem uitgegoten op een enige wijze, in al zijn volheid. Dit was het eerste en voorname kenmerk van de beloofde Messias, de bron van al de andere kenmerken. Daarom heeft Hij Mij gezalfd. Dat is: "Daarom ben Ik de Christus, de door God gezalfde tot Profeet, Hogepriester en Koning." Hij heeft Mij gezonden. De Zoon noemt zich overal de gezondene des Vaders, in de zin van de onmiddellijk gezondene des Vaders, niet zoals Mozes en de profeten door een uiterlijke roeping, maar door de nederdaling des Heiligen Geestes op Hem, in Hem. Om de armen het Evangelie te verkondigen. De armen zijn hier en overal in de Schrift, de ellendigen, verdrukten, noodruftigen, naar wie niemand omziet, om wie zich niemand bekommert, die ieder aan hun lot overlaat. Wij kennen de zodanige in onze grote steden overgenoeg. Tot de zodanige rekende de Heer zich gezonden, Hij verkeerde dan ook bij voorkeur onder de geringen des volks, en predikte hun het liefst; doch wij moeten ons wachten voor het denkbeeld, alsof de Heer onder die armen alleen de uiterlijk armen bedoelde; neen, Hij bedoelde dezulken, die naar de ziel waarlijk armen, ellendigen, verdrukten, nooddruftigen waren, die zeker het meest, maar niet

uitsluitend onder de geringen des volks gevonden worden. Daarom volgt er onmiddellijk op: Om te genezen die gebroken zijn van harte. Uit de persoon des Heren kan men opmaken, welke lieden Hij tot zich wil doen komen. Bracht Jezus rijkdommen voor de in geld en goed arme mensen? Neen, Hij bracht geestelijke rijkdommen; het Evangelie maakt geen tijdelijk armen tijdelijk rijk in geld, maar de geestelijk armen maakt het eeuwig rijk in God. Zo is Hij ook de Geneesmeester van de gebrokenen van harte, en de Vertrooster van de verslagenen van geest; hetzij die harten onder een schamel kleed of prachtig gewaad gevonden worden. Om de gevangenen te prediken los lating. Dit schijnt alleen in geestelijken zin gezegd; de Here bevrijdde geen gekerkerden, maar de geestelijk gevangenen, gevangenen in de strikken des satans, der zonde, der vertwijfeling, der wanhoop, en ook de lichamelijk gevangenen des satans, de bezetenen. En toch zou de Heer door het Evangelie menige kerker voor menige gevangene er in, doen opengaan. En de blinden het gezicht. Dit is blijkbaar niet alleen in geestelijken zin gezegd; geestelijk blinden worden voornamelijk, maar ook lichamelijk blinden worden bedoeld. Voor de Heer en de Schrift is de mens lichaam en ziel, en God zorgt voor beiden evenzeer. Om de verslagenen heen te zenden in vrijheid. Om alle onderdrukten, gebonden in geestelijke slavernij, uit te leiden tot de vrijheid der heerlijkheid van Gods kinderen. Ook alle lichamelijke slavernij is hieronder begrepen. De Messias is de zegen aller volken, en waar Hij komt met zijn Evangelie, daar moet alle vloek, die op de mensheid rust, wijken en de zegen in de plaats treden. Om te prediken het aangename jaar des Heren. Om het grote vrij en jubeljaar van God uit te roepen, waarin alle ongelijk hersteld, alle juk verbroken, alle verdrukking opgeheven wordt. Dit alles geschiedt door het Evangelie, dat de verandering is van alle armoe in rijkdom, van alle duisternis in licht, van alle dood in leven. En als Hij het boek toegedaan en de dienaar wedergegeven had, zat Hij neder. De Here staat op om de Schrift te lezen, en zit neder om haar uit te leggen. Dit is recht Joods en geschiedt nog heden in de synagoge. Men staat omdat men Gods Woord leest, en men gaat zitten omdat men eigen woorden spreekt. Het lezen der Schrift in staande houding is een bewijs van eerbied voor de getuigenis des Heiligen Geestes. Nu heeft God eerbied voor zijn eigen woord, en toont dit op allerlei wijze. Ook de Here, die God is, toont het hier en overal. Doch zo volkomen mens en zo geheel Jood was Christus óók, dat Hij, ofschoon Hij de Heer was, en zijne woorden Gods woorden waren, nochtans bij de uitlegging der Schrift gaat zitten. Hiermede wordt de Schriftverklaring beneden de Schrift zelve gesteld. In de Roomse kerk en in navolging van deze in de Anglicaanse kerk is dientengevolge de gewoonte overgebleven, om de Evangeliën staande, en de Brieven der Apostelen zittende te lezen, omdat men de Brieven beschouwde als de uitlegging van het Evangelie. In deze zin kan deze gewoonte doorgaan; maar als dit geschiedt, omdat men de Brieven der Apostelen minder stelt dan het Evangelie, dan doet men verkeerd; want beide zijn even volkomen van de Heilige Geest afkomstig. In ieder geval is het een bewijs van verregaande oneerbiedigheid en ongodsdienstigheid, dat de mannen in de kerk, onder het aflezen van de tekst, hun hoeden op het hoofd houden. Dit strijdt met onze westerse en christelijke zeden. Wie van hen dus nog een weinig eerbied heeft voor God, terwijl Hij tot ons spreekt door zijn Woord, zal, zo geen wettige redenen hem verontschuldigen, dit tonen, door het hoofd te ontbloten. Bij de uitlegging des Woords alleen is het geoorloofd gedekt te zijn. En de ogen van allen in de synagoge waren op Hem geslagen. Welk een schilderachtige voorstelling van de zaak. Wij kunnen ons volmaakt voorstellen hoe dat geschied zal zijn, daar ook bij ons in onze kerken, als een prediker voor de eerste maal onder ons optreedt, aller ogen zich op hem vestigen. En Hij begon tot hen te zeggen: Heden is deze Schrift in uwe oren vervuld. Dit was misschien het eerste woord van Jezus' toespraak en het kort begrip van geheel haar inhoud. De Here begon derhalve zijn rede: met zijn stadgenoten te wijzen op hetgeen van Hem zelven geschreven en in Hem zelven vervuld werd. Hoe gaarne zouden wij ook hier nauwkeurig weten, wat door Jezus gezegd werd; doch de Here zal dit niet breedvoerig, maar volgens zijn gewoonte kortelijk hebben aangewezen. Niemand toch kan de profetie in zo weinig woorden

samentrekken als de Heer. Het is echter liefelijk, op te merken, dat de Here zich reeds terstond tot het middelpunt der profetie stelt. De profeten behoren dan ook tot Christus' heilige omgeving; zij maken zijn geestelijk geleide uit. Christus zelf profeteerde alleen van zich zelven, en tevens was Hij de uitlegger der profetie, die van Hem profeteerde. Welk een denkbeeld: de Heer, de Geprofeteerde, is zelf de uitlegger der profetie! Aan de Emmaüsgangers legt Hij des namiddags de Wet en de Profeten uit, en des avonds komen er de Psalmen nog bij. Trouwens in alle zijn woorden liggen uitleggingen van profetieën; altijd sprak Hij de taal der profeten en vereenzelvigde Hij zijn gezag met het hunne. Gedurig en ook hier stelt Hij de Schriften der profeten voor als zijn geloofsbrieven. De profeten zagen allen alleen op Christus, als op het hoofd der profeten. De profetische getuigenissen waren allen van Hem, de Heer, dus Hij nam ze ook allen in bezit. De theologie der profeten was de Christologie; daarom liggen dan ook in de profetieën des Ouden Testaments de zaden en kiemen van enkel Nieuw Testamentische beschouwingen. En evenals wij nu uit de schets de schilderij, en uit de schilderij wederkerig de schets herkennen, herkennen wij in de profetie de persoon van Christus, en in de persoon van Christus de profetie. De profeten geven dan ook doorgaans de onderwerpen op, die de Nieuw-Testamentische schrijvers bewerken. Maar Christus was de hoofdinhoud der profetie. Reeds de allereerste woorden Gods na de val bevatten de allereerste kiemen der profetie van de Christus. Nog vóór er een kind bestond, werd er gesproken van het zaad der vrouw als bestaande; wie anders kon het zijn dan de eeuwige Zoon van God, die, als de tijd vervuld was, zou geboren worden als mens van ene vrouw? En gelijk nu het kind zich binnen in het lichaam der moeder ontwikkelt, totdat het voldragen en gereed is om geboren te worden, zo ook de Christus in de profetie. De Heilige Geest aspireerde in de profeten altijd meer naar de verwezenlijking van alle beeld, van alle schaduw, van alle denkbeeld, naar een naam, naar een persoon, welke onder het Oude Testament nog niet zichtbaar is. En nu die persoon is gekomen, en zijn naam is Jezus Christus, de Here, en in Hem zijn al de beloften Gods, der Schrift ja en amen; en al wat nog niet door Hem vervuld is, zal nog door Hem vervuld worden. Hij is van de Vader in de wereld gekomen, om er de profetieën zijner menswording, zijns leraarschaps, zijns lijdens en stervens te vervullen, en Hij heeft de wereld verlaten en is weder heengegaan tot de Vader, om de profetieën zijner heerlijkheid te vervullen. Zo moeten wij dan alleen uit de handen der profeten ook die sleutel ontvangen, die ons de toekomst opent, de toekomst van Christus, de openbaring des eeuwigen Konings in zijn eeuwig Koninkrijk. Ja, wij spreken het op grond der Schrift als onze diepste overtuiging uit, dat gelijk de komst van Christus in het vlees de enige zon was, die over de ontzettende nacht der tijden opging, zo ook zijn wederkomst in heerlijkheid de enige zon wezen zal, die over de wederom ontzettend toenemende duisternis dezer tijden en der volgende opgaan zal. Al het overige, wat er ook gebeuren moge, is tijdelijk, plaatselijk, betrekkelijk. Zeker, er kunnen nog tijden van liefelijke verademing, van overwinningen op de vijanden Gods door God gegeven worden, maar er is geen volkomen, geen blijvend herstel der kerk te wachten dan van Christus komst. Zeker moeten wij alles doen wat onze hand vindt om te doen, om de breuke Sions te helen, en wij zouden ons niet verantwoorden kunnen voor de Heer, wanneer wij ook maar de allerminste traagheid in zijn werk betoonden; maar verwachten wij toch het heil niet van onze pogingen! Alle prediking en alle werk in de kerk moet ons brengen tot de persoon van Christus, anders is het een en het ander niets dan ene begoocheling te meer. Neem de toekomst van Christus weg, en wat blijft er dan van de Schrift over? Niets dan een dageraad, die nimmer tot een volle dag wordt. Doch, de Schrift gelovende, ziet gij de dageraad aanbreken van de volle dag, in Jezus, hetzelfde ogenblik dat Hij in de synagoge te Nazareth, na het lezen van Jesaja 61:1-2 zittende zegt: Heden is deze Schrift in uw oren vervuld. En zij gaven Hem allen getuigenis, en verwonderden zich over de aangename woorden, die uit zijn mond voortkwamen. Bij Jesaja wordt van de Messias gezegd, dat Hij gezalfd is: "om uit te roepen het jaar van het welbehagen des Heren," en de dag der wraak onzes Gods. Deze laatste woorden worden door de Heer weggelaten, als niet behorende

tot deze bedeling, maar tot die van het einde der dagen. Thans was de Heer gekomen, niet om de wereld te oordelen, maar om haar te behouden, ja Hij was nu uitsluitend gekomen als een almachtige Helper en Verlosser der lijdende mensheid, tot zover zelfs, dat Hij er voor zou lijden en sterven, om een iegelijk die gelooft van alle lijden eeuwig te bevrijden. De lieden van Nazareth hoorden dus van de Heer in het eerst niets dan aangename worden; want wie toch hoort niet gaarne spreken van het zich aantrekken der armen, van het genezen der gebrokenen van harte, van het slaken der ketenen der gevangenen, van de opening der ogen van blinden, van het uitroepen van het jubeljaar van Gods welbehagen. Doch het Christendom bestaat niet alleen in het gevoel van aangename gewaarwordingen des verstands en des harten, van menselijke liefde en menselijke bewondering; het heeft ook een strengere keerzijde; het Christendom eist ook geloof, zelfverloochening, overgave van zich zelven aan de Heer. De Heer was in de schoonste en volste kracht van zijn leven, en welk een innerlijke schoonheid zal er voor een geestelijk oog te zien zijn geweest in die rustige gelaatstrekken en in die heldere opslag der ogen, waaruit enkel heerlijkheid en liefde spraken! Voeg daarbij zijn stem, zo natuurlijk eenvoudig, zo geheel vrij van alle gemaaktheid, en toch zo bezield, zoveel zeggend, en wij kunnen ons voorstellen welk een indruk dit alles op velen zal gemaakt hebben. O, als wij eenmaal de Heer zullen aanschouwen en horen spreken, dan zullen wij ons eerst een denkbeeld kunnen maken van het voorrecht dat des Heren tijdgenoten ontvingen in Hem te zien en in Hem te horen, en dat zijn discipelen ook reeds vanwege dit voorrecht zalig geprezen werden. Doch wat bate dit alles voor hen, die niet in Jezus geloofden? Ach, voor dezulken was ook dit een ijdele zaak en het genot van een vluchtig ogenblik. De Heer was niet gediend met de lof uit de mond der boze geesten, en ook niet van die uit de mond der ongelovige mensen; want de Heer haat niets meer dan hetgeen onvruchtbaar is; dat zien wij aan de vijgenboom, waaraan Hij vrucht zocht, en die enkel bladeren had. In plaats dat de lieden van Nazareth door de prediking van Jezus geloofden en zich bekeerden, gelijk de Ninevieten deden op de prediking van Jona, gaven zij aan elkander hun genoegen en goedkeuring te kennen over zijn welsprekende uitlegging van Jesaja. En zeiden: Is deze niet de zoon van Jozef? Met deze woorden spraken zij hun ongeloof uit. Zij deden dit met precies dezelfde woorden als nog heden de ongelovigen dit doen; want deze spreken ook niet meer van Christus als de Zoon van God, maar als de zoon van Jozef. Doch welk een tegenstelling zien wij hier niet met de vraag der Samaritaanse vrouw tot haar stadgenoten: Is deze niet de Christus? Is Israël niet dieper gezonken dan Samaria? De Heer had hun de heerlijke profetie van Jesaja uitgelegd; Hij had rechtstreeks tot hen gezegd: "Wat Jesaja heeft voorspeld, dat ziet gij thans vervuld in Mij. De Messias, die de vaderen hebben verwacht en de profeten hebben aangekondigd, is tot u gekomen. Ik ben het die met u spreek." En wat is nu het antwoord der ziel op deze prediking van de gekomen Messias, van de Heer der heerlijkheid zelf? Is deze niet de zoon van Jozef? Met deze woorden verharden zij hun harten om, welke lof zij Jezus ook geven, Hem nochtans niet voor de Messias maar voor een begaafd mens en als huns gelijken te erkennen. Doch voor het ongeloof heeft dan ook de Here, ook reeds in deze bedeling, ook onder de prediking van het Evangelie der genade, geen aangename woorden, maar enkel de verkondiging van de dag der wrake zijns Gods. Wel verre van de aangename indruk, dien Hij op zijn ongelovige stadgenoten maakte, te versterken, nam Hij die ganselijk weg, door hun te verwijten, dat zij door hun ongeloof Hem beletten zich te openbaren in zijn reddende liefde; want juist dit is de vloek van het ongeloof, dat het niet aan het licht vergunt te schijnen in de duisternis, en niet aan de liefde Gods om zielen te redden van de dood. Het ongeloof wil zelf niet geholpen zijn, en duldt ook niet dat anderen geholpen worden: maar met wegstoting van de reddende hand van God, wil het zelf reddeloos verloren gaan, en anderen reddeloos doen verloren gaan! Is het ongeloof niet satans grootste gruwelstuk? En Hij zeide tot hen: Gij zult zonder twijfel tot Mij dit spreekwoord zeggen: Medicijnmeester! genees uzelven; al wat wij gehoord hebben, dat in Kapernaum geschied is, doe dat ook hier in uw vaderland. De Heer zeide met deze woorden: "Gij zult nu ook van Mij verwachten, dat Ik onder

u wonderen zal doen, om daarmede mijne vaderstad te verheerlijken, omdat zij Mij de naaste is; doch zij is Mij niet de naaste, integendeel, zij is Mij, vanwege haar ongeloof, een vreemde. Gij gelooft niet, welnu, zo zult gij ook de heerlijkheid van God niet zien." En Hij zeide: Voorwaar Ik zeg u, dat geen profeet aangenaam is in zijn vaderland. Mensen, die ons van der jeugd af gekend hebben, willen niet door ons onderwezen zijn; zij noemen dit van onze zijde zelfverheffing en aanmatiging. Zij willen niet erkennen, dat God ons gaven boven hen gegeven heeft, maar achten zich zelven volkomen met ons gelijk. Dit waren ook de gedachten van de lieden te Nazareth: zij hadden Jezus van kinds af gekend, en niets bijzonders in Hem gezien, dan dat Hij bijzonder beminnelijk was; en nu trad Hij op in de synagoge, niet alleen om de Schrift uit te leggen, zonder bij de wetgeleerden gestudeerd te hebben, maar om ook daarbij te zeggen, dat Hij zelf de persoon was, van wie Jesaja geprofeteerd had. Stonden zij dus eensdeels opgetogen over de redenaar, en was zijne toespraak, evenals die van Ezechiël voor zijne tijdgenoten, "een lied der minne van een die schoon van stem is, of die wél speelt," aan de andere kant waren zij verbaasd en geërgerd, dat hun stadgenoot zich verklaarde de Messias van Israël te zijn. Ach, ook hun geschiedde wat bij het gehoor van Ezechiël geschiedde. Zij hoorden zijne woorden wel gaarne, maar deden ze niet. "Hoe! zo spraken zij onder elkander, Hij zegt de Messias te zijn, maar weten wij niet beter wie Hij is? Is Hij niet de zoon van Jozef?" Nu zij echter niet willen geloven, zullen zij zien, dat de Messias in hun midden is, en dit toont door hun ongeloof te bestraffen en het gericht over hen te houden, door hen te beschamen met het voorbeeld van het geloof der Heidenen boven Israël, en hun daarmede aan te kondigen, dat het koninkrijk van hen genomen en aan de Heidenen zal gegeven worden. Maar Ik zeg u in der waarheid: Er waren vele weduwen in Israël in de dagen van Elia, toen de hemel drie jaren en zes maanden gesloten was. Wij horen hier uit de mond des Heren, dat de droogte ten tijde van Elia drie en een half jaar duurde, welk tijdperk een blijvende type is voor dat der oordelen Gods, zoals uit de openbaring van Johannes blijkt. Elia zelf spreekt enkel van het rond getal drie jaren, 1 Koningen 18:1. Zodat er grote hongersnood werd over het gehele land. Over geheel Palestina en aangrenzende gewesten. Treffend is het, dat juist dit voorbeeld door de Heer gekozen werd; het kan ons een beeld zijn van de grote hongersnood naar het woord van God, welke thans heerste in geheel Palestina en aangrenzende landen. En tot geen van haar werd Elia gezonden, dan naar Sarepta Sidonis, tot een vrouw, die weduwe was. Geen enkele weduwe in Israël werd uit haar ellende gered, maar enkel een heidinne, die door haar geloof aan het woord Gods Israël, dat diep in het ongeloof verzonken lag, beschaamde. En er waren vele melaatsen in Israël, ten tijde van de profeet Elisa. Wederom is dit voorbeeld met goddelijke wijsheid gekozen; want de melaatsheid vertegenwoordigt de zonde in haar volle kracht. Ook nu was Israël in zijne zonde, melaats van de hoofdschedel tot de voetzolen toe, en Hij, de Heer, die zijn volk zalig zou maken van hunne zonden, door zijn eigen dierbaar bloed, werd als zodanig afgewezen. En geen van hen werd gereinigd, dan Naäman, de Syriër. Niemand uit Israël had geloof genoeg om tot Elisa te komen, ten einde van zijn melaatsheid genezen te worden. Alleen een jeugdige Israëlitische dochter, een gevangene bij de Syriërs, bracht door haar geloof haren heer tot zulk een geloof, dat hij, Naäman, de Heiden, de reis van Damascus naar Samaria deed. En zijn reis was niet tevergeefs, hij werd genezen. En zij werden allen in de synagoge met toorn vervuld, toen zij dit hoorden. De natuurlijke mens toornt, zodra hij veroordeeld wordt. Dit woord des Heren was een greep in het diepste hunner ziel geweest; hun volkstrots was hiermede in de hartader aangetast. Zij gevoelden ten volle, dat Jezus verklaarde, dat God hen en geheel het ongelovig Israël met zijn zegeningen zou voorbijgaan, om ze aan de Heidenen te geven, evenals ten tijde van Elia en Elisa geschiedde, en in een oogwenk was al de liefelijkheid van Jezus vergaan, en Christus, omhangen met de ergernismantel, stond voor hen; welke Christus zij niet begeerden, maar uitwerpen zouden, met de uitroep: Kruist Hem! kruist Hem! En opstaande, wierpen zij Hem uit, buiten de stad, en leidden Hem op de top des bergs, op dewelke hunne stad gebouwd was, om Hem van de steilte af te werpen. Welk een

moorddadig opzet, en dat jegens een stadgenoot, die men van zijn jeugd af gekend had, en wiens familie onder hen woonde, en dien men nog zo even geprezen had om de aangename woorden, die uit zijnen mond kwamen! Ja, het is niet te ontkennen: de waarheid baart haat; zodra men de mens, die niet geloven, maar in zijn zonden blijven wil, bij zijn geweten aangrijpt, wordt hij woedend. Hier begrijpen wij iets van Nathanaels gezegde: Kan uit Nazareth iets goeds zijn? Het blijkt hier, dat dit stadje niet ten onrechte in een kwade naam bij Israël stond, en daarin moest de Heilige Israëls opgevoed worden? Ja, om beter verborgen te blijven; ook kon de besmetting Hem niet aanroeren. Doch zijn allereerst bezoek aan de plaats zijner kindsheid en jeugd was de profetie en voorproef van zijn uitwerping buiten de wijngaard en van zijn gedood worden door Israël. Maar Hij, door het midden van hen doorgegaan zijnde, ging weg. De Heer betoonde zich ook hiermede als te zijn boven alle macht, en niet te doden, tenzij Hij zich zelven daartoe vrijwillig overgeeft; en daartoe was de ure nog niet gekomen. En Nazareth verlaten hebbende, kwam Hij af, en is komen wonen te Kapernaum, een stad van Galiléa, gelegen aan de zee, in de landpalen van Zebulon en Nafthalie. De Heer verliet het zo trots als hooggelegen stadje, en koos zich nu tot een vast verblijf het laaggelegen en nederig vissersstadje aan de oever van het meer Gennesareth. Kapernaum zou nu de plaats zijn, vanwaar de Heer telkens zou uitgaan, om het Evangelie op andere plaatsen te verkondigen, en telkens in zou wederkeren. Het stadje zou er op het hoogst door verheerlijkt worden, ofschoon het er ook niet aan beantwoorden zou door gebrek aan geloof; integendeel het ongeloof zou ook bij hen het hoogste voorrecht in de zwaarste vloek veranderen. Intussen heeft de Heer onder de mensen gewoond, gelijk wij onder de mensen wonen. Doordringen wij ons toch van de waarheid ook van deze bijzonderheid, opdat wij ons niet laten wegvoeren als een roof door het ongeloof, dat ons de Heer wil voorstellen als een denkbeeldig persoon. Neen, Hij was waarachtig mens en waarachtig God in één aanbiddelijke persoonlijkheid. Opdat vervuld zou worden hetgeen gesproken is door Jesaja de profeet, zeggende: Het land Zebulon en het land Nafthalie, aan de weg der zee, over de Jordaan, Galilea der volken; het volk dat in de duisternis zat, heeft een groot licht gezien, en degenen die zaten in het land van schaduw des doods, over dezelve is een licht opgegaan. Deze profetie lezen wij Jesaja 9:1-2. In het laatste tijdperk van de Joodse kerkstaat heeft Christus voornamelijk dat gedeelte des lands heerlijk gemaakt, dat vroeger minder verheerlijkt was. Bijzonder de zeeoevers en bergen van Galiléa waren de schouwplaatsen van 's Heren wonderdaden en leer. Voor Mattheus, die bepaald Jesaja aanhaalt, is Christus als de zon, opkomende uit de zee van Galiléa, schijnende in schitterende pracht over het ganse land, een land dat, half heidens, neerlag in doodsschaduw, maar dat nu een groot licht over zich zag opgaan. De profeet en de evangelist plaatsten dus zich zelven op het gebied ener nieuwe schepping. Het is ook hier: "Het licht schijnt in de duisternis, en dat Licht is Christus."

4:31 De Heer en de bezetene in de synagoge te Kapernaum.
En zij kwamen binnen Kapernaum, en terstond op de sabbatdag in de synagoge gegaan zijnde, leerde Hij. Wij hebben dit verhaal bijna gelijkluidend uit de pen van Markus en Lukas. Lukas merkt nog op, dat Jezus te Kapernaum komende, hen leerde op de sabbatdagen. De Heer schijnt dus in de stad zijner inwoning zo niet uitsluitend, dan toch voornamelijk de sabbat en de synagoge tot de tijd en de plaats van zijn onderwijs gesteld te hebben, De dagen der week werden derhalve tot wandelingen naar andere plaatsen, of wel tot meer uitgestrekte reizen door Galiléa gebruikt. En zij versloegen zich over zijne leer, want Hij leerde hen als machthebbende en niet als de schriftgeleerden. Hier ziet gij de behoefte van het menselijk hart naar Goddelijk gezag in de dingen, die de hoogste belangen van het leven betreffen. De Heer sprak met dat volstrekt gezag, dat zegt: zó is het en niet anders. De schriftgeleerden redeneerden over de zaken, ieder op zijne wijze, en hunne onderlinge verschillen in ziens en denkwijze liepen in het oneindige, en waren niet te vereffenen. Ongelukkig mens, die geen Goddelijk gezag erkent, waaraan hij zich met zijn verstand en hart geheel kan onderwerpen, en waaraan hij vasthouden kan nu en ten allen tijde. De ongelovige is zulk een ongelukkig mens; hij heeft geen woord van God, geen schrift, geen bijbel; hij draait rond alle zijne dagen in de draaikolk van eigen meningen en van die van zijns gelijken, tot zo lang dat hij wegzinkt in de diepte, en niemand weet wat er van hem geworden is. Zalig daarentegen de mens, die Jezus als de machthebbende erkent, en zijn woord als volstrekt Goddelijk gehoorzaamt, hij staat op een eeuwigen, ook in de dood onwankelbaren grond. En in de synagoge was een mens, hebbende een geest van een onreine duivel. Wij hebben hier voor het eerst de genezing vóór ons van een bezetene, en treden dus in een brede beschouwing dezer zaak. Vooreerst onderscheide men wel de satan zelf van de onreine geesten in de bezetenen. Wij lezen nergens dat de satan zelf in iemand gevaren zij, dan in Judas, Johannes 13:27. De onreine geesten waren aan de satan verwante, verbonden, ondergeschikte, boze of onreine geesten, zijne boden, zijne engelen. En nu is er zeker niets meer betwijfeld, tegengesproken of ontkend geworden dan de leer der Schrift en bepaald des Nieuwen Testaments, dat er een ziekte, een kwaal, een lijden zijn zou, welke bezetenheid moet genoemd worden, omdat het veroorzaakt wordt door de werking van boze geesten, die de mens ook lichamelijk geheel overmeesterd en tot hun werktuig gemaakt hebben. Men heeft al het mogelijke beproefd, om deze verhalen uit de Schrift te doen verdwijnen: doch als men eerlijk zijn wil, dan zal men moeten erkennen, dat de verhalen van dergelijke genezingen zo veelvuldig in de Evangeliën voorkomen, dat ze te vernietigen zoveel ware als de Evangeliën zelven te vernietigen. Willen wij nu niet onder de vernietigers der Schrift gerekend worden, dan moeten wij aannemen: dat óf de satan zich in de tegenwoordigheid des Heren in buitengewone werkingen heeft geopenbaard, óf dat dezelfde zaak nog onder andere vormen en namen bestaat. En waarom zouden wij niet beide stellingen tegelijk kunnen aannemen? De Zoon van God was in de wereld gekomen om de werken des satans te verbreken, 1 Johannes 3:8. Moest hiervan niet het noodzakelijk gevolg zijn, dat de satan te groter toorn betoonde, naarmate zijn tijd korter was? Openbaring 12:12. Wat is de allereerste gebeurtenis, nadat de Heer gedoopt is met water en Geest? De satan strijdt persoonlijk met Hem, en Christus overwint de overste der wereld, die in het boze ligt. Het hoofd der boze geesten was verslagen, de grote beslissende veldslag voor hem verloren, en wat was nu hiervan het natuur1ijk gevolg anders, dan dat de bezettingen van al des satans vestingen, wetende dat hun hoofd overwonnen was en de vestingen dus onmogelijk te behouden waren, deze terstond bij het opeisen van de overwinnaar overgeven? En nu zien wij, dat waar de Heer komt, Hij overal met onweerstaanbare macht de onreine geesten uitdrijft, De Schrift leert en onderstelt van het begin tot het einde, dat de mens door de zonde in gemeenschap is gebracht en in gemeenschap blijft met de gevallen boze geest, met de satan, en diens engelen. En waarom moet dit zulk een grote ongerijmdheid zijn, als de ongelovigen zeggen? Gelooft niet ieder aan de invloed van de ene mens op de andere? Ook weten wij, dat er lichaams- en zielskrachten van de ene mens in de andere kunnen overgaan,

door het magnetisme. En geschiedt dit reeds op het gebied der natuur, waarom zou dit ook niet kunnen geschieden op bovennatuurlijk gebied? Leest al de grote dichters en denkers, die buiten het Christendom staan, en gij ziet ze komen tot Schriftuurlijke slotsommen; huns ondanks en tegen hunne bedoeling, zeker, maar daarom ook zonder vrucht voor hun eigen zielen. Zij allen vermoeden en onderstellen een geestenwereld, zonder welker inwerking hun alles volstrekt onoplosbaar is. Een groot ongelovig dichter heeft gezegd: "Rondom mij zijn diepe afgronden, maar de diepste afgrond ligt in mijzelven." Het bewijst ons, dat de mens uit zich zelven niet te verklaren is. Ware de mens heilig, hij ware alleen uit God te verklaren; doch nu is hij onheilig, zondig. Uit wie is de zondige mens als zodanig te verklaren, zo het niet is uit de gemeenschap, waarin hij door zijn zonden staat met de vader der leugens en van alle zonden? Doch men zegt: hoe kan God de inwerking van boze geesten op de mensen toelaten? Wij antwoorden met een wedervraag: Hoe kan de heilige God het bestaan van het onheilige toelaten? Wij kunnen het onmogelijk verklaren, en toch het bestaat. De heilige God regeert en de zonde bestaat, en verwoest zijn schepping nu reeds duizenden jaren. Doch nu weten wij uit Gods Woord, dat het Gods heerlijkheid is, om het tegen zijn wil ontstane en bestaande kwaad naar zijn wil te besturen en te leiden tot het bevorderen zijner heilige oogmerken. God laat de satan ruimte voor een tijd, maar Hij zendt zijn Zoon om hem voor eeuwig te binden. Dit is het Evangelie. Het toont de satan in al zijn kracht, maar toont tegelijk de almachtigen Redder van al des satans macht: de Christus. Doch hiermede is het dan ook duidelijk, dat de bezetenheid zich niet meer in dezelfde vorm of gedaante kan openbaren na de wondertijd des Heren en der Apostelen als in die tijd; zij moest noodzakelijk andere vormen aannemen, en ontving dientengevolge andere namen, die haar voor ons bedekken, zodat er een buitengewone verlichting van boven nodig is om ze weer te ontdekken. Zeker zijn er daarom thans, en waren er sedert de eerste tijd des Christendoms geen bezetenen meer, die uitriepen wat de bezetene in ons verhaal uitroept: Zijt gij gekomen om ons te pijnigen vóór de tijd? of: Wij zijn legio! of: Laat ons toe, dat wij in die kudde zwijnen varen of: Deze mensen zijn dienstknechten Gods, des Allerhoogsten, die ons de weg der zaligheid verkondigen! of: Jezus ken ik en Paulus weet ik, maar gijlieden, wie zijt gij? Neen, zulke bezetenen zijn er niet meer in ons midden, maar er is ook geen Christus en er zijn geen Apostelen meer in ons midden. Geef deze terug en dezelfde Verschijnselen zullen gezien en gehoord worden. Zodra echter de kerk sterk genoeg was gegrondvest, om zonder wonderen opgebouwd te worden, hielden de zichtbare en tastbare Goddelijke wonderen op, en met deze de zichtbare en tastbare wonderen des satans. Alles keerde tot de gewone orde terug. Doch evenmin als de Heer ophield tot op deze dag onzichtbare Goddelijke wonderen te doen, evenmin heeft de satan tot op deze dag opgehouden onzichtbare satanische wonderen te doen; want ofschoon in zijn eigen persoon door Christus overwonnen, heerst hij nog in ons mensen, zolang wij nog kinderen der ongehoorzaamheid, en daarmede niet in Christus zijn, Efeziër 2:2. En zo zijn er nog heden een menigte verschijnselen op het gebied der ziels- en lichaamskrankheden en kwalen, die wij alleen daarom aan natuurlijke oorzaken toeschrijven, omdat wij van geen andere oorzaken kennis dragen. Maar hebben zij daarom alleen natuurlijke oorzaken? Op grond der Schrift zeggen wij: neen! en wij kunnen voor vast aannemen dat, als onze ogen geopend werden, om een blik te werpen in het gebied der boze geesten, wij daar de onzichtbare oorzaken zouden zien van vele zichtbare en schijnbaar bloot natuurlijke verschijnselen hier. Daarbij ontbreekt het niet aan mensen, die getuigen waren van verschijnselen, aan welke zij geen andere naam konden geven dan die van bezetenheid. En hij riep uit met grote stem, zeggende: Laat af, wat hebben wij met U te doen, Gij Jezus van Nazareth? Zijt Gij gekomen om ons te verderven? Ik ken U wie Gij zijt namelijk de Heilige Gods. Velen houden de bezetenen voor niets anders dan krankzinnigen, en zeker is de bezetenheid meermalen met krankzinnigheid gepaard, zoals wij ook later zullen zien; maar dat de bezetenheid niets anders dan krankzinnigheid zou zijn, is de Schrift in het aangezicht tegenspreken. Of hoe kan een krankzinnige weten en zeggen wat hier de bezetene zegt? Wij

vragen hier: zijn dat woorden van een krankzinnige? Of is hetgeen uit de onreinen geest door de bezetene gezegd wordt, niet veelmeer de uit volkomen kennis van de persoon des Heren voortspruitende hulde der hel aan de overwinnaar des satans? Hoe kan een bloot krankzinnige weten dat Jezus de Heilige Gods is, en hoe kan hij vragen of Jezus hem komt verderven? Doch de zaak is zeer klaar, wanneer wij aannemen, wat de Schrift ons voorstelt; dat er toestanden zijn, waarin de mens het persoonlijk bestuur van zichzelven kwijt, en in de macht is van een vreemden invloed, die hij niet kan wederstaan, maar die hem gedurig overvalt en hem naar ziel en lichaam doet lijden. Niemand kan ontkennen, dat er zulke toestanden bestaan bij mensen, die aan vallende ziekte en vlagen van krankzinnigheid en razernij lijden; de vraag is slechts vanwaar die overmachtige invloed? De Schrift wijst ons in sommige gevallen die invloed aan. En nu is het wel zeer licht, zich van de zaak af te maken, door alles, waarmede men in de Schrift geen weg weet, aan de ontstelde verbeelding hetzij van de lijder, of van de toeschouwer, of van de verhaler toe te schrijven, doch is daarmede de zaak beslist? Is hetgeen de wetenschap niet kan aanwijzen, daarom niet aanwezig? De wetenschap gaat over de verschijnselen, maar zij erkent, dat de eerste oorzaken voor haar verborgen zijn. Doch nu is het juist de Schrift, die er zich bepaald voor uitgeeft, dat zij van alles de eerste oorzaken aanwijst, en zij kan dit, want zij is het Woord van God, die alleen alle dingen weet, en mededelen kan. Wanneer wij dus de man, die vóór Jezus staat, tot Hem horen zeggen: Ik ken U, wien Gij zijt, de Heilige Gods! en daarbij bedenken, dat hij hiermede de volle waarheid zeide, die nog slechts aan zeer weinigen onder de discipelen des Heren bekend was, dan vragen wij billijk: Vanwaar kent die man de Heer als zodanig, indien deze lijder niet in de macht is van een onreine geest, die wist, wat er in de woestijn met zijn hoofdman, de satan, geschied was? En Jezus bestrafte hem, zeggende: ZWIJG STIL! Hoe kan zo iets tot een bloot krankzinnige gezegd worden? Doch nu het werkelijk een bezetene is, is het duidelijk waarom Jezus het zwijgen oplegt aan de spreker. Christus neemt het getuigenis der helse geesten niet aan, evenals wij de loftuiting van een koelbloedig moordenaar met afgrijzen zouden afwijzen. De Heilige Gods nam geen ander getuigenis aan dan dat zijns Vaders en des Heiligen Geestes, hetzij onmiddellijk, hetzij uit de mond der gelovigen. En ga van hem uit! Hoe kan ook dit gezegd worden tot de lijder zelf? Zulk een woord is alleen denkbaar tegenover enen macht, die bij de lijder inwoont, en een onzalige heerschappij over hem voert. Die de bezetenheid ontkent, schrijft de Heer ongerijmdheden toe. Lukas, die een arts was en daarmede een bevoegd getuige dezer zaak is, zou ons ook onmogelijk zulk ene beschrijving dezer zaak gegeven hebben, indien het een blote krankheid en niet ene bezetenheid geweest ware. En de onreine geest, hem scheurende, en hem in het midden geworpen hebbende, roepende met een grote stem, voer van hem uit, zonder hem iets te beschadigen. Het was kennelijk een laatste vlaag van razernij, of een laatste aanval van vallende ziekte van de lijder, en een laatste poging van de onreine geest om de lijder te verderven, zonder echter zijn doel te bereiken. Het is ons een beeld van hetgeen ook in het geestelijk leven plaats vindt. O, wat gebeurt er nog niet met ons, nadat Jezus het woord der verlossing over ons heeft uitgesproken! Hoe worden wij dan nog geslingerd, geschokt, gescheurd en als verscheurd in onze harten en gedachten! Doch dit gaat zover het mag, en ten laatste blijkt het, dat dit ons geen kwaad gedaan heeft, maar dat wij volkomen van onze kwaal, onze onbekeerde toestand verlost zijn. En er kwam ene verbaasdheid over hen allen, zodat zij met elkander spraken en onder elkander vraagden, zeggende: Wat woord is dat, en wat nieuwe leer is deze, dat Hij met macht en kracht ook de onreine geesten gebiedt, en zij zijn Hem gehoorzaam en varen uit. Terecht hield het volk des Heren macht over de onreine geesten als voorbeeldloos; want de Heer gebruikte daartoe niets dan zijn woord, zijn bevel, aan welke terstond werd gehoorzaamd. En nu is niets meer klaar dan dat Hij, die ook over de geestenwereld het gebied voert, geen andere zijn kan dan de Heer der heerlijkheid. En het gerucht van Hem ging terstond uit in alle plaatsen van geheel het omliggende land van Galiléa. Het optreden van Johannes de Doper had een grote beweging onder Israël veroorzaakt, nu

volgde een tweede nog grotere beweging door de leer en de wonderen des Heren zelven; en zo moet het zijn: het Evangelie is een openbaring, en bemint de volste openbaarheid.

4:38 De Heer en de schoonmoeder van Petrus.
En Jezus van stonde aan opgestaan en uit de synagoge gegaan zijnde. Merkt op, dat de Heer na het verrichten van een wonder in het openbaar, zich ogenblikkelijk verwijderde, om daarmede de luidruchtige huldebetoningen des volks af te snijden. De Heer was een vijand van alle vertoning. Ging in het huis van Simon. Welk een gemeenzaamheid des Heren! Al is een aards koning nog zo gemeenzaam met zijn staatsdienaren in zijn kabinet, hij gaat daarom nog niet als hun gelijke bij hen aan huis; maar hier komt de Heer der heerlijkheid bij zijn discipel aan huis, als waren zij de gemeenzaamste vrienden. Reeds hier zien wij de beginselen van hetgeen overal terugkeert, en dat de Heer in zijn hogepriesterlijke bede heeft uitgesproken: Ik in hen en Gij, Vader, in Mij, opdat zij volmaakt zijn in één. De Heer beschouwde zijn discipelen nooit anders dan als het lichaam, waarvan Hij het hoofd was; vandaar zijn gemeenzaamheid met hen. En Andreas. Wij zien hieruit, dat Andreas bij zijn broeder Petrus inwoonde. Met Jacobus en Johannes. Deze vier discipelen waren als innige vrienden meest altijd bij elkander, en vooral nu, na gelijktijdig beslissend aan des Heren dienst te zijn verbonden. En zag Simons vrouws moeder te bed liggen, met een grote koorts bevangen. Hier vernemen wij dat Petrus gehuwd was; zulke bijzonderheden komen wij alleen bij gelegenheid van iets anders te weten; opzettelijk worden zij niet vermeld. Een grote koorts, dat is een zware, of eigenlijk een hete koorts. En terstond zeiden zij Hem van haar en baden zij Hem voor haar. Dat moeten wij ook doen, wanneer wij bij onze vrienden, of onze vrienden bij ons kranken vinden. De voorbidding behoort tot de gemeenschap der heiligen, en onze gelovige liefde voor anderen vindt dikwijls een buitengewoon gunstige verhoring bij de Heer. En Hij tot haar gaande, en staande boven haar. Wij hebben het verhaal dezer genezing gelijkelijk van de drie eerste Evangelisten; maar deze bijzonderheid en de volgende hebben wij alleen van Lukas, die als medicijnmeester ook de kleinste bijzonderheden van hoge waarde keurde. De Heer deed hier wat ieder dokter doet, die aan het hoofdeinde van het bed van de lijder gaat staan, als deze zich zelven niet kan oprichten. Bestrafte Hij de koorts. Een vreemde uitdrukking. De Heer bestraft hier de koorts, gelijk Hij later de wind en de zee bestraft. Verwonderlijke, Goddelijke Schrift! Zij houdt zich alsof zij niets van de geheimen der natuur weet, en laat nu alle wetenschappen haar bestrijden. En als dan na eeuwen de wetenschap iets uitgevonden heeft, dan moet zij belijden: de Schrift heeft het eerder geweten dan ik. De Heer behandelt hier de koorts op dezelfde wijze als de onstuimige beweging van de lucht en van het water, en nu is de koorts in de mens (deze kleine wereld) wat de storm is in de grote wereld. De omloop des bloeds is de eb en vloed in ons en veroorzaakt onze polsslag, en de koorts is de storm op deze zee. Intussen is de ontdekking, dat het bloed regelmatig door het lichaam loopt, van een veel latere dagtekening dan de Schrift is. William Harvey, een Engels geneesheer, deed deze ontdekking eerst ongeveer het jaar 1615. En hare hand vattende richtte Hij haar op, en terstond verliet haar de koorts. De Heer bestraft de koorts door zijn woord, en richt terzelfder tijd de lijderes op door haar hand in de zijne te vatten. Hoe vriendelijk en tegemoetkomend is de Heer bij de armen zieken mens. De melaatse raakte Hij alleen aan; maar deze oude vrouw vatte Hij, gelijk het jeugdig dochtertje van Jaïrus, bij de hand. Zalig de moeder en zalig het kind, dat in krankheid door Jezus ook nu nog bij de hand gevat en opgericht worden; zij zullen genezen zijnde, opstaan, om Hem te dienen, zoals de schoonmoeder van Petrus deed. En zij van stonde aan opstaande, diende henlieden. Zij diende de Heer en zijn discipelen. Ja, dat moet de vrucht zijn van alle onze uitreddingen. Wij moeten alsdan de Heer te ijveriger en als met nieuw ontvangen krachten dienen. Doch wij mogen het voor zeker aannemen, dat wie waarlijk door Jezus gered is, niet nalaten kan Hem en de zijnen te dienen. Het nieuwe leven is een vrije gave van God; maar wie het heeft, bij die vloeien uit dat leven de Gode welbehaaglijke werken noodzakelijk vanzelf voort.

4:40 De Heer en de menigte kranken.

En als het laat en nu avond geworden was, toen de zon onderging, brachten allen die kranken hadden, met verscheidene ziekten bevangen, en velen die van de duivel bezeten waren, ze tot Hem. Nooit was de Heer moede om te helpen. Al had Hij den gehelen dag gewandeld, gesproken en wonderen gedaan, zodat Hem de avond een weinig rust beloofde, zodra kwamen er geen lijdenden, of Hij was gereed ze te helpen. Het was sabbat geweest, en zo hadden de lieden het ondergaan der zon, het einde van de sabbat afgewacht, om hunne kranken en ellendigen tot Jezus te brengen. Zo ging het dag op dag; de Evangelisten geven slechts enkele voorbeelden van hetgeen onophoudelijk plaats had. En de gehele stad was bijeen vergaderd omtrent de deur. Bij de menigte der kranken voegde zich de menigte des volks, die getuige wilde zijn van deze wonderdadige genezingen. En Hij legde een iegelijk van hen de handen op en genas hen, en wierp de boze geesten uit met het woord. Aan de wijze der genezing was voor het volk weinig te zien en te horen. Deze geschiedde met de hoogste eenvoudigheid, door een woord van de Heer, of door de oplegging zijner handen; maar de uitwerkingen van die eenvoudige zaken waren ontzettend, verbazingwekkend, onuitsprekelijk Goddelijk heerlijk. Stelt u voor: al die honderdtallen tot Jezus komende als toonbeelden van ellende, en van Hem wederkerende als gelukkige, lofzingende, gezond gemaakte mensen! De indruk hiervan op de omstanders was telkens op nieuw hartoverstelpend en zielsverrukkend. En dit alles geschiedde eenvoudig door woorden, gesproken door 's Heren mond. Kan iets eenvoudiger en tevens heerlijker zijn? Is het niet als Gods werk in de natuur? Zo eenvoudig zijn ook daar de krachten, en welke heerlijke uitwerkselen hebben zij! En hoe overeenkomstig 's Heren waardigheid was deze eenvoudigheid! Stelt u de Heer voor met een staf in de hand als Mozes; zou het gepast hebben? Neen, geen uitwendig hulpmiddel bij Hem, die alles in zich zelven heeft, die alles onmiddellijk doen kan en doet. Alleen wanneer Hij de tempel reinigt, wanneer Hij straft, gebruikt Hij een werktuig, waarmede Hij dreigt zonder te slaan, als wilde Hij er mede te kennen geven: het straffen is tegen mijne natuur, dat komt niet uit Mij, gij dwingt er Mij toe. En er voeren ook duivelen uit van velen, roepende en zeggende: Gij zijt de Christus, de Zoon Gods! En hen bestraffende, liet Hij hen niet toe te spreken, omdat zij Hem kenden en wisten dot Hij de Christus was. De Heer wilde niet als de Messias uitgeroepen, maar door het geloof onderkend worden; daarom sloot Hij deze helse monden, die Hem langs dezen weg een grote aanhang wilden bezorgen onder dat gedeelte des volks, dat enkel vleselijke verwachtingen koesterde en zocht te verwezenlijken. En genas allen die kwalijk gesteld waren. Hier volgde dus genezing op genezing, en de ene krankheid was niet geneeslijker dan de andere; allen werden genezen. En waren er velen te genezen, voor de Heer was geen enkele te veel, want Hij deelde mede uit een oneindigen schat; immers al wat des Vaders was, was ook het zijne. Opdat vervuld zou worden, dat gesproken was door Jesaja, de profeet, zeggende: Hij heeft onze krankheden op zich genomen en onze ziekten gedragen. Wij lezen deze profetie Jesaja 53:4, alwaar voor ziekten smarten staat. Alleen Mattheus haalt deze profetie aan, om aan te wijzen, dat al deze genezingen niet buiten de Heer om, maar door de Heer heen geschiedden. Hij zou er voor lijden en sterven als het Lam Gods, dat de zonde der wereld zou wegnemen met al haar gevolgen: krankheden en smarten. Alle ellenden zijn gevolgen der zonde. Hierin ligt dan ook geheel het geheim van Christus borgtochtelijk lijden. Als iemand u van een schuld ontlast, dan neemt hij uwe schuld op zich, om haar bij de schuldeiser te verantwoorden; zo deed Christus. God had de zondaar krankheden en allerlei ellende en ten laatste de dood opgelegd; Christus neemt die van de zondaar af, en daarmede voor zijn rekening, om ze voor God te verantwoorden. Daarom is het verlenen van gratie door een koning aan een door de wet gevonniste, zo het te rechtvaardigen is, niet te rechtvaardigen dan uit de waarheid, dat zijne macht uit God is. Is hij koning door de genade Gods, dan heeft hij als zodanig een macht boven de burgerlijke wet; maar is zijn macht enkel uit de mens, uit het volk, dan heeft hij geen macht boven de burgerlijke wet; en hij mag wel toezien gratie te verlenen; Want waar ik een ander

van ontsla, dßt neem ik voor mijn rekening, ter mijner verantwoording. En des morgens vroeg, als het nog diep in de nacht was, opgestaan zijnde, ging Hij uit toen het dag werd, en trok naar een woeste plaats, en bad aldaar. De Heer, wie mensen en engelen aanbidden, bidt zelf. Het is weder een der ontelbare bewijzen, dat de Heer zo waarachtig mens is als Hij God is, en zo waarachtig God is als Hij mens is. Hij had zichzelf vrijwillig ontledigd van zijn Goddelijke krachten en deze, evenals Hij stervende, zijn geest deed, in 's Vaders handen gesteld. Hij betuigde dan ook niets uit zichzelf, maar, alles uit de Vader te doen; en waardoor verkreeg Hij nu alles van de Vader? Op dezelfde wijze als wij alles van God verkrijgen door het gebed. Dat de Heer alles van de Vader door het gebed verkreeg, horen wij Hem zelf bij het graf van Lazarus betuigen, in de woorden: Vader! Ik dank U, dat Gij mij gehoord hebt; doch Ik wist, dat Gij Mij altijd hoort. Wij kunnen dus nagaan, welk een behoefte tot, en tegelijk welk een lust de Heer in het gebed had. Het was de persing der menselijke behoefte, die niets in zichzelf heeft, en alles hebben moet om het werk te volbrengen, dat God volbracht wilde hebben en tegelijk de blijdschap van de Zoon van God in de omgang, het kinderlijk verkeer met zijn Vader. O, mochten Wij het ook weten, dat ons leven als gelovigen enkel een leven is uit God en tot God, en dat wij ook en voornamelijk door het gebed uit God leven en uit God ontvangen wat wij nodig hebben. Daarom ligt onze kracht tot alles in het gebed, en als wij ophouden te bidden, houden wij op geestelijk te leven. Gij begeert en hebt niet, zegt Jacobus, omdat gij niet bidt. Tot hoevelen van ons is dit woord gesproken! O, hoeveel rijker zouden wij zijn aan geestelijke en tijdelijke zegeningen, als wij meer omgang zochten met de Heer. Een biddende ziel is een van God vervulde en door God gezegende ziel. En Simon en die met Hem waren zijn Hem gevolgd. Petrus ontwakende, vond de Heer reeds uitgegaan. Hij vermoedde terstond waarheen, en vergezeld van de andere discipelen, gingen zij tot de Heer, terwijl reeds een menigte des volks op Hem wachtte. En zij, Hem gevonden hebbende, zeiden tot Hem: Zij zoeken U allen. Wij kunnen het ons licht voorstellen, hoe zijne stadgenoten het huis van Simon van de vroegen morgen tot de laten avond belegerden, om de Heer te zien, te horen spreken, zijn wonderen te zien doen, en als Hij uitging, Hem te volgen. En Hij zeide tot hen: Laat ons in de bijliggende vlekken gaan, opdat Ik ook daar predike, want daartoe ben Ik uitgegaan. Des Heren tijd was kort; Hij had geen blijvende plaats, maar als de aartsvaders trok Hij gedurig van het ene einde des lands naar het andere. Daarom zeide Hij later tot iemand, die Hem volgen wilde: De vossen hebben holen en de vogelen des hemels nesten (vaste verblijven), maar de Zoon des mensen heeft niet waar Hij het hoofd kan neerleggen (waar Hij rustig kan verblijven). En de scharen zochten Hem en kwamen tot bij Hem, en hielden Hem op, dat Hij niet van hen zou weggaan. Wij houden zo gaarne het goede dat wij hebben; doch de liefde ziet op hetgeen eens anderen is; de liefde die enkel of voornamelijk op zichzelf ziet, is eigenliefde. Gun het gesmaakt genot ook anderen. Maar Hij zeide tot haar: Ik moet ook andere steden het Evangelie van het koninkrijk Gods verkondigen, want daartoe ben Ik uitgezonden. Des Heren liefde is in de eerste plaats een liefde tot allen; daarna volgt zijn bijzondere liefde tot die weinigen, die zijn woord geloven. En Jezus omging geheel Galilea, lerende in hun synagogen en predikende het Evangelie des koninkrijks, en genezende alle ziekte en alle kwaal onder het volk. De Heer doorwandelde al de steden en dorpen des lands, om allen in de zegen zijner tegenwoordigheid te doen delen. Welk een aanschouwing! Zo iets was zolang de wereld stond, niet aanschouwd en zou in al de volgende eeuwen niet meer aanschouwd worden. God had zijn volk bezocht en wandelde in hun midden door de straten hunner steden en op de grote openbare wegen daar buiten. En zijn gerucht ging vandaar uit in geheel Syrië, en zij brachten tot Hem allen, die kwalijk gesteld waren, met verscheidene ziekten en pijnen bevangen zijnde, en van de duivel bezeten, en maanzieken en geraakten, en Hij genas dezelve. Hoe aandoenlijk beschrijft Petrus deze zaak in zijn toespraak ten huize van Cornelius (Handelingen 10:37-38): Gijlieden weet de zaak, die geschied is door geheel Judea, beginnende van Galilea, na de doop, welke Johannes gepredikt heeft; belangende Jezus van Nazareth, hoe God Hem gezalfd heeft met de Heilige

Geest en met kracht, welke het land doorgegaan is, goed doende, en genezende allen, die van de duivel overweldigd waren; want God was met Hem. En vele scharen volgden Hem na, van Galilea, en van Dekapolis, en van Jeruzalem, en van Judea, en van over de Jordaan. De menigte des volks groeide altijd aan; doch de Heer bewoog zich in hun midden zo licht als een koning in het midden van zijn talrijk leger; zijn tegenwoordigheid alleen hield alles in de gepaste orde.

5:1 De Heer en Petrus bij de vistocht.

En het geschiedde, als de schare op Hem aandrong om het woord Gods te horen. Wij volgen hier hoofdzakelijk Lukas, omdat hij ons deze gebeurtenis in al de bijzonderheden mededeelt, terwijl Mattheus en Markus ons enkel de roeping van Petrus en Andréas, van Johannes en Jacobus melden. Dat Hij stond bij het meer Gennesareth. Mattheus en Markus stellen ons de Heer voor wandelende aan de zee van Galiléa. Gij weet dat dit meer in de Schrift drieërlei naam draagt. Bij Mattheus en Markus die van de Galilesche zee, bij Lukas dien van het meer Gennesareth, en bij Johannes die van de zee van Tiberias. De een noemde dit binnenwater naar zijn algemene en de ander naar zijn bijzondere naam. Voorts moeten wij opmerken, dat het verschil in dit verhaal der roeping van deze twee paar broeders door de Heer, tussen Mattheus en Markus ter ene, en Lukas ter andere zijde, zich daaruit laat vereffenen, dat de beide eerste evangelisten melden, dat Jezus ziende Petrus en Andreas zijn broeder het net in zee wierpen, tot hen zeide: Volgt Mij, Ik zal u vissers der mensen maken. Het werpen der netten in zee geschiedde natuurlijk niet aan strand, maar ver van strand, en onderstelt dus de gang van Jezus met het schip naar de diepte van het meer, dat door Lukas verhaald wordt; Mattheus en Markus geven hier enkel de slotsommen der zaak op. En Hij zag twee schepen aan de oever van het meer liggende, en de vissers waren daaruit gegaan en spoelden de netten. Dit was een bewijs, dat de vissers pas van een vistocht teruggekeerd waren, want onmiddellijk na een vistocht worden de netten gereinigd. En Hij ging in een van die schepen, hetwelk van Simon was. Andréas, Simons broeder, wordt door Mattheus en Markus hierbij genoemd; deze broeders deden het werk gewoonlijk tezamen. En bad hem, dat hij een weinig van het land afstak. De Heer beval het niet, maar vroeg het hem minzaam. Nooit toonde de Heer zijn Godheid, waar Hij zijn mensheid moest tonen. Het vaartuig behoorde aan Simon, en de Heer erkende hem in zijn recht. Dat ook wij dit doen; ieder in zijn recht te erkennen is een groot beginsel van de verst uitgebreide gevolgen. En dat wij ook minzamer zijn dan wij gewoonlijk zijn; dat wij niet uit de hoogte spreken en op bevelende toon, maar met zachte en vriendelijke woorden. Want zo wij iemand uiterlijk onvriendelijk behandelen, is het een zeker bewijs, dat wij inwendig niet wel gesteld, althans niet wel gestemd zijn. En neerzittende, leerde Hij de scharen uit het schip. De menigte des volks hoorde de Heer gaarne, en verdrong zich om het dichtste bij Jezus te zijn, ten einde ook getuige te zijn van de wonderlijke genezingen, die meestal met zijne prediking gepaard gingen, zodat de Heer last leed door het gedrang. Ten einde dit te ontwijken, trad de Heer eenvoudig in een van de vissersvaartuigen, en wel ditmaal in het scheepje, dat van zijn discipel Simon Petrus was, en liet het een weinig van land steken. Op deze wijze zat de Heer neder op de boeg van het scheepje, en konden allen Hem zien en horen, en kon Hij ongehinderd prediken. Zeker was dit een geheel ander, een veel minder deftig gezicht dan dat van een leraar bij ons op de predikstoel is, in een van mensen gevulde kerk; doch gij gevoelt, dat voor de Heer, om tot de saamgevloeide schare te spreken, juist de schoonste plaats was op een vissersvaartuig, aan de oever der zee, of op een berg, of in de woestijn, of in de openbare straten der stad, of op de grote wegen tussen de steden en dorpen. En nu Hij niet meer op aarde is, nu is de Schrift voor ons deze plaats: nu staat de Heer in de Schrift voor ons sprekende en ons onderwijzende. In de Schrift vervalt dan ook de afstand der eeuwen, en is het voor eeuwen gebeurde zo vers alsof het nu eerst geschied was. Trouwens al het waarlijk Goddelijke is altijd even nieuw, even waar en onmisbaar. Heeft niet de zon reeds duizenden jaren geschenen, en is zij ons heden niet nog even welkom, als zij al die duizenden jaren voor al de vroegere geslachten was? En als Hij afliet van spreken, zeide Hij tot Simon: Steek af naar de diepte en werp uw netten uit om te vangen. Merkt op: thans beveelt de Heer; want nu toont Hij zijn Godheid, zijn opperheerschappij over de zee en al wat daarin is. Zij moeten gaan vissen, om niet ledig weder te keren. De Heer wilde om zo te spreken, Petrus de huur voor het gebruik van zijn scheepje betalen, op zijn wijze: Goddelijk, koninklijk mild. Of zou de Heer iets in gebruik ontvangen, zonder er een zegen voor te geven? Onmogelijk; onze arbeid voor de Heer is nooit

tevergeefs. Nochtans niet onmiddellijk, maar middellijk wordt die zegen gegeven. Simon moest zijn vaartuig brengen waar het water diep was, en aldaar zijn netten uitwerpen. Wij kunnen door arbeid op 's Heren bevel niets verdienen, maar wel verkrijgen. Petrus had gearbeid en ving niets; nu zou hij veel vangen, door opnieuw te arbeiden. En Simon antwoordde en zeide tot Hem: Meester! wij hebben de gehelen nacht over gearbeid en niet gevangen, doch op Uw woord zal ik het net uitwerpen Gij ziet, het is niet voor de eerste maal, dat Petrus de Heer leert kennen, zoals wij uit de drie eerste evangelisten zouden kunnen menen; neen, Simon spreekt tot de Heer als tot een bekende. Van Johannes de Evangelist weten wij dat hij, zijn broeder, en Simon en Andréas, reeds lang discipelen des Heren waren. Doch zij woonden met de Heer te Kapernaum, dat aan de zee lag, en oefenden dus hun beroep uit, zo dikwijls zij tehuis waren, evenals Paulus zijn beroep uitoefende, waar hij daartoe gelegenheid had. Tot nu toe had de Heer hen ook niet losgemaakt van hun dagelijks bedrijf; dat zou echter nu geschieden. En op welke Goddelijke, heerlijke wijze had dit plaats! Zij hadden de gansen nacht door gearbeid en niet gevangen; hun eigen dagelijks bedrijf had geen vrucht; voortaan moesten zij arbeiden in des Heren dienst, en zij zouden een overvloedige vrucht ontvangen. Gewoonlijk laat de Heer tijden van gebrek voorafgaan aan tijden van overvloed, opdat de zegen te kennelijker van God afkomstig zij. Ook worden wij door het mislukken van het een, geleid tot het doen van iets anders, dat beter is. Ja niet zelden worden de teleurstellingen de grootste en schoonste keerpunten van ons leven. Er zijn echter ook mensen, Christenen, die gedurende hun ganse leven niets vangen; die enkel arbeiden en geen loon verkrijgen; zwoegers, die waar anderen altijd hoger komen, altijd op dezelfde hoogte blijven, en maar niet vooruit kunnen komen in deze wereld. Doch, zo zij de Here vrezen, mogen zij niet vergeten dat de nacht, waarin niets gevangen wordt, de dag van de grote visvangst voorafgaat. Zou Petrus een gezegend visser worden, zo moest hij eerst de nacht arbeidende doorbrengen zonder iets te vangen, totdat de vroege morgen kwam en Christus aan de oever der zee komt wandelen en een ledig scheepje ziet, er in stapt, en het straks door een tweede vistocht laat vullen. Petrus oordeelde het beter bij de nacht te vissen, en zijn oordeel was juist, want hij was een man van het vak, en oordeelde naar de natuur; maar Christus is boven de natuur en gaf juist de volle vangst bij dag. Ook wist Petrus niet aan welke zijde van het schip het net uit te werpen; ook dit moest Christus hem aanwijzen. Petrus moest overtuigd worden, dat het niet van zijn arbeid, maar van 's Heren zegen op zijn arbeid af hing, dat hij ving. Zo moet meermalen een eerste werk zonder de Heer mislukken, zal een tweede met de Heer wèl gelukken. De vergeefse arbeid van Petrus van de gehelen nacht was voor Petrus de saus bij de vis, die hij nu op het woord des Heren vangen zou. De tegenspoed, zoals God hem die dragen doet, is voor de Christen goed; de aanhoudende weelde bederft de gelovigste mens; dit hebben wij aan David en Salomo genoeg gezien, om het aan ons zelven opnieuw te willen zien. Wachten wij ons voor de begeerte, dat het ons altijd goed ga in deze wereld. De voorspoed en de vreugde dezer wereld schijnen van verre diamanten, maar van nabij gezien zijn zij kristallen; maar wat God geeft, gelijkt heden op een steen, en morgen is het in brood veranderd. En als zij dat gedaan hadden, besloten zij een grote menigte vissen. Een grote menigte, ziet eens, hoe de Heer door dit wonder alle eenzijdigheid bij de wortel afsnijdt. Terwijl wij hier zitten te redeneren over het nut der tegenspoed, geeft de Heer overvloed. Zo mag dan ook de Christen wel overvloed hebben, als de Heer het hem geeft, niet waar? Och wij mensen zijn gedurig bezig met de maat, om de juiste hoeveelheid voor dit of dat doel af te meten; maar God geeft gaarne veel, vooral waar Hij vroeger heeft onthouden. Wij zouden zeggen: twintig, dertig druppelen regen zijn genoeg om dat blaadje te doen groeien, het overvloedige doet immers toch geen nut; maar God giet zijn regen bij duizenden en honderdduizenden en millioenen druppelen neder, en wat het blaadje niet houden kan, dat laat het vallen; het zal wel terecht komen. En hun net scheurde. Hun netten waren niet sterk genoeg voor de zwaarte van de menigte vissen, die er in waren, zodat weder vele vissen door de scheuren verloren gingen. De kracht der werktuigen is geëvenredigd aan het werk, dat er mede

verricht moet worden. Een meer, waarin gedurig door velen gevist wordt, levert bij een visvangst geen volle netten op. De netten waren dus sterk genoeg voor een gewone vangst, niet voor een vangst als deze. Intussen heeft dit scheuren van het net nog een hogere betekenis, die echter eerst bij het vermelden van de soortgelijke visvangst na des Heren opstanding haar voegzame plaats zal vinden. En zij wenkten hun medegenoten, die in het andere schip waren, hun netten vermakende, dat zij hen zouden komen helpen. Mattheus en Markus melden ons, dat in het andere schip de broeders Johannes en Jacobus, de zonen van Zebedeus, met deze hunne vader en de huurlingen waren, hun netten vermakende, het gebrokene, gescheurde of versletene herstellende. En zo werden dan deze twee broeders door het scheuren van het net ter hulpe geroepen, en gaarne verleenden zij die hulp. De Here geeft altijd de zijnen gelegenheid tot betoning van liefde aan elkander. Zebedeus en zijn zonen waren niet ijverzuchtig, omdat Petrus alles en zij niets hadden; neen, zij verblijdden zich in de zegen van Petrus, en daarom verkregen zij er ook een gelijk deel aan. Zo zal het ook met de liefde in de hemel zijn; daar zal ieders zaligheid zoveel malen vermenigvuldigd worden als er anderen met ons zalig zijn, evenals door een cirkel van spiegels een terugkaatsing van hetzelfde licht tot in het oneindige veroorzaakt wordt. Och dat wij reeds nu meer liefde hadden, wij zouden reeds nu meer vreugde hebben; want in de liefde ligt de vreugde, gelijk de smart in de haat. En zij kwamen en vulden beide de schepen, zodat zij bijna zonken. God geeft ons soms zo groot een zegen, dat wij er door in gevaar gebracht worden te verzinken, en wij zouden er ook zeker mede te gronde gaan, indien God het niet verhoedde. De doodarme vissers van de nacht, werden nu de schatrijke vissers van de dag. Christus geeft het leven en de overvloed; er is niets in Hem van die nauwkeurig berekenende zuinigheid, welke door zo velen op zo hogen prijs wordt gesteld. En Simon Petrus dat ziende, viel neder voor de voeten van Jezus, zeggende: Here! ga uit van mij, want ik ben een zondig mens. O, er is een zegen Gods, waarvan niet alleen het net, maar ook het hart scheurt; waardoor wij ons zelven in al onze onwaardigheid ontdekt zien, en de liefde Gods ons overstelpt, zodat wij haar niet kunnen dragen. En eigenlijk is het waarlijk zien van Gods liefde persoonlijk jegens ons, niettegenstaande onze verwerpelijkheid, onze bekering. Zeker brengt ook het gezicht alleen van Gods heiligheid bekeringen voort, doch het is ons een liefelijke gedachte, niet door de schrik, maar door de troost des Heren te zijn binnengekomen. Petrus had gedurig een zeer diep gevoel van zonde; hij zag in dit wonder van liefde, van overvloeiende zegen, dat hij verkeerde in de zichtbare tegenwoordigheid van de Almachtige, en Hij die daar neerzat in zijn schip als een mens onder mensen, was die Almachtige. Zich aanbiddend voor Hem ter neder te werpen en zijn vrees van als zondig mens niet in zijn heilige tegenwoordigheid te kunnen blijven, uit te drukken, was voor hem het werk van een ondeelbaar ogenblik. Hij siddert, en toch had de Heer hem geen teken van toorn, maar enkel een overstelpend bewijs van liefde gegeven; zo raken de uitersten elkander! Dit is zeker: door op Jezus te zien, leren wij het best onze zonde kennen. Niet het zien op onze zonden brengt ons allereerst of het allermeest tot Jezus, maar het zien op Jezus brengt ons tot het rechte, volle gezicht onzer zonden. Zonder het zien op Jezus zouden wij altijd dieper zinken met onze zonden, tot de volslagen wanhoop toe. Dat nu Petrus de Here Jezus als de Heer der heerlijkheid, als God geopenbaard in het vlees, aanbiddend te voet valt, was goed en plichtmatig en kwam uit zijn geloof; maar dat hij van Jezus begeerde: dat deze van hem zou uitgaan, was niet goed; want dit kwam uit zijn vrees. Wij hebben de Heer volstrekt nodig, en wij zouden Hem vragen van ons uit te gaan? Neen, juist omdat wij zondige mensen zijn, ga Hij, de Zaligmaker der zondaren, niet van ons uit; maar blijve Hij bij ons in eeuwigheid. Zeker is er een afstand tussen de Heer en ons, als die van hemel en aarde; maar behoren daarom niet hemel en aarde bij elkander? Of wat zou de aarde zonder de hemel zijn? De Heer gaat dan ook niet van Petrus uit. De Heer heeft er integendeel een welbehagen in, dat onze lippen naar buiten komen, niet in daden, dat zij verre! maar in woorden van belijdenis. Zo lang deze ziekenstof nog in het hart blijft opgesloten, is zij dodelijk; zodra zij in schuldbelijdenis voor God, over de lippen naar buiten komt, is zij

haar kracht kwijt, Psalm 32:3-5. Want verbaasdheid had hem bevangen, en allen die met hem waren, over de vangst der vissen, die zij gevangen hadden. En desgelijks ook Jacobus en Johannes, de zonen van Zebedeus, die medegenoten van Simon waren. Al deze lieden, die vissers waren van beroep, en dus kennis hadden van de zaak, beschouwden deze vangst als een wonder, zoals God ze alleen kan doen, en staan er ten hoogste verbaasd over; alleen de ongelovigen van alle tijden en ook van onze tijd, staan er niet verbaasd over, maar houden deze zaak voor geen wonder. Zullen wij ze oordelen? Neen, zij zullen eens geoordeeld worden door hen, die er ooggetuigen van geweest zijn. En Jezus zeide tot Simon: Vrees niet; van nu aan zult gij mensen vangen. Bij Mattheus zegt de Heer in het meervoud: Volgt Mij na, en Ik zal u vissers van mensen maken. En bij Markus nog krachtiger: Volgt mij na, en Ik zal maken dat gij vissers van mensen zult worden. Wij mogen ook hier wel zeggen: Welk een woord, en welk een wijsheid, om de allerverhevenste zaken in de vorm der meest dagelijkse bezigheden uit te drukken. Voorzeker het is een verheerlijking onzer aardse werkzaamheden. Deze vissers zouden in plaats van als tot nu toe vissen, voortaan mensen vangen. De Heer laat hun de naam van hun beroep, maar verheerlijkt het beroep zelf. Doch let wel op de wijze hoe de Heer zich zelven onderscheidt van de discipelen. Zijn discipelen noemt Hij vissers, zich zelven noemt Hij de Herder. Gij gevoelt, dat het beneden de waardigheid des Heren zijn zou, visser der mensen genoemd te worden. Vooreerst is er geen oppervisser, maar wel een opperherder; ten andere is er bij de visser een grote afstand tussen hem en hetgeen hij vangt; immers geen zweem van liefde is er bij hem mogelijk voor de vissen die hij vangt; maar wel is deze mogelijk tussen de herder en zijne schapen; en ten laatste is de visser: de man van de grote, wijde, open zee, die afwisselend arbeidt en overal naar plaatsen zoekt om te vangen, en goede en kwade vissen samenbrengt, om ze eerst op de oever uit te zoeken. Maar een kudde is een reeds geordende en blijvende zaak. De kudde van de goeden Herder, de overste der herders, is niets minder dan de gemeente der uitverkorenen. Na des Heren opstanding, toen alles in Hem zelven zijn eeuwige zekerheid en volkomenheid verkregen had, noemde Hij dan ook Petrus (en in hem een iegelijk zijner discipelen) niet meer een visser, maar een herder, in de woorden: weid mijn lammeren, hoed mijn schapen! Wij moeten daarom in alles het grote verschil tussen de dingen van het koninkrijk Gods vóor en na de opstanding des Heren in het oog houden om de bedoeling des Heren wel te verstaan. Thans werden zij tot vissers van mensen gesteld. En is dat niet ook nu nog een treffend beeld voor ons? De wereld in ons als een zee, waarin wij ons bewegen als de vissen in het water. Allerlei vissers vissen naar ons; ook de discipelen des Heren werpen hun netten naar ons uit, en ons eeuwig heil hangt af daarvan, dat wij door hen gevangen en goede vissen bevonden worden; want de kwade vissen, al zijn zij in het net, worden er weder uit geworpen. O dat wij niet behoren tot dezulken, die in de netten, welke de wereld, de zonde of het ongeloof uitwerpen, gevangen worden, maar tot dezulken, die in de netten van 's Heren discipelen komen; ja, mochten wij zelven zulke discipelen des Heren zijn, die op s Heren woord het net uitwerpen en mensen vangen. Heeft niet Salomo gezegd: Die zielen vangt is wijs? Welnu, deze visserij is vrij; een iegelijk mag in dat water gaan vissen, de een met het net, de ander met de hengel. Niemand mene dan, dat hij daartoe ook nog een bijzondere roeping moet ontvangen. Ieder discipel des Heren is als zodanig vanzelf geroepen, om door leer en wandel mensen te gewinnen voor de Heer. En als zij de schepen aan land gestuurd hadden, verlieten zij alles, en volgden Hem. Mattheus en Markus berichten nog in het bijzonder van Johannes en Jacobus, dat zij terstond het schip en hun vader Zebedeus met de huurlingen verlatende, Jezus gevolgd zijn. Ook in de roeping der discipelen en Apostelen is ontwikkeling; want bij de Heer is geen haast, maar alle voorbereiding tot op de rechte tijd. Zo werd Petrus van discipel tot eerste discipel, en van Apostel tot eerste Apostel. De Heer sprak gedurig tot Petrus alleen, wat al de discipelen gold. Treffend is het, dat wij in de vier opgenoemde namen juist twee paar broeders als discipelen des Heren zien. Wij merkten het reeds op, dat zijne discipelen een broederschap uitmaken moesten, van welke de Heer alleen de Meester was. En welk een

uitnemende grondslag van deze broederschap was dit dubbel broederpaar, dat tevens met elkander innig bevriend was. Hoe diep is de gemeente des Heren van deze eenvoudigheid in Christus afgeweken. Hoe vele meesters zijn er onder ons en hoe weinig broederen! Zelfs Protestanten onderscheiden nog op Roomse wijze de gemeente in leraren en leken, welk laatste woord nooit van de lippen of uit de pen van enig Protestant moest vloeien! En kunnen wij nu met onze beste wil, niet alle onderscheidingen, door misbruik ontstaan en door gewoonte gewettigd, wegnemen, dat wij ze dan toch tot bloot uitwendige niets beduidende vormen maken, door waarlijk en innerlijk ons alleen broederen te gevoelen en dit ook uiterlijk te tonen jegens allen, die met ons één God en Zaligmaker erkennen. Ook nog van een andere zijde is dit dubbel broederpaar belangrijk, en ook dit roerden wij reeds vroeger met een enkel woord aan; zij waren allen vissers, mensen die aan arbeid en nachtwaken gewoon waren, kloeke mannen, evenmin uit de geringsten als de aanzienlijksten des volks; onafhankelijke mensen, zoals men die meer in de middenstand aantreft, die hun eigen meester zijn. Zij waren dan ook evenmin onbeschaafd als geleerd, maar schrander en handig in de dingen van het dagelijks leven; en waren zij ongeestelijk in de dingen Gods, zij waren nochtans oprecht en vatbaar voor onderwijs. Zeker is het te verwonderen, dat de Heer zulke eenvoudige lieden tot zijne discipelen koos, omdat wij het liefste omgaan met lieden, die ons verstaan, begrijpen, en met wie wij gedachtenwisseling kunnen houden; doch vooreerst was het ene der koninklijke eigenaardigheden van de Heer om het geringe tot zich op te heffen; en ten andere kon de wereldse wijsheid nooit naast die des Heren staan, zonder beschaamd te worden. Het was des Heren welbehagen zijn Goddelijke grootheid mede te delen aan onze kleinheid, door ons op te heffen uit de diepte onzer zonde en ellende tot de hoogte zijner heerlijkheid en zaligheid. Dit moest reeds blijken uit de keus zijner discipelen. Daarbij, waren de discipelen des Heren geleerden geweest, zij hadden alsdan een eigen wijsheid gehad, die voor die des Heren moest te niet gedaan worden; doch nu waren zij ongeleerden, en de Heer had in zich zelven de macht om hun te geven wat hun ontbrak. Hij zou hun al die wijsheid geven, welke zij nodig hadden. De Heer had de Heilige Geest hun tot een leraar te geven. Mocht het ook bij onze hooggeplaatste lieden een levensdoel worden, om de lager geplaatsten tot zich op te heffen. Wie zelf waarlijk groot is, vernedert geen ander, maar verhoogt hem. Doch wie weet het niet, dat gewoonlijk de wereldse grootheid hare zwaarte op andere wegen laat en ze neerdrukt. Er zijn zelfs zogenaamde grote mannen onder de koningen geweest, die geen ander groot man naast zich konden dulden; ook zijn er andere groten geweest, die al wat groot was rondom zich verzamelden, om te midden van die planeten als zon te schitteren. Doch een Christen, die door God is groot gemaakt, in welk een opzicht dan ook, moet het kleine tot zich opheffen en groot maken; zo deed de Heer, zo moeten wij ook doen. En nu nog één opmerking: De discipelen volgden de Heer terstond; daar komt het op aan. Wij moeten de Heer volgen zodra Hij ons roept, en in welke omstandigheden Hij ons roept. Doch vergeten wij ook niet, dat de Heer ons nooit roept op zodanige wijze dat daardoor wanorde in ons leven of in het leven onzer betrekkingen komt. Neen, altijd laat Hij genoegzame ruimte en krachten over, opdat de zaken des gewonen levens haren voortgang kunnen hebben. De Heer ontneemt de oude vader Zebedeus zijn twee zonen, maar laat hem de huurlingen; met deze kon hij zijn zaken voortzetten. De huurlingen moesten Zebedeüs, de zonen moesten de Heer dienen.

7:11 De Heer en de weduwe te Naïn.

En het geschiedde op de volgende dag, dat Hij ging naar een stad, genaamd Naïn, en met Hem gingen velen van zijn discipelen en een grote schare. Naïn is een stadje, enige uren van Kapernaum en één uur van de berg Thabor gelegen. Wij weten wat de Heer hier ging doen. Wij hebben zo even een genezing gehad, tengevolge van een verzoek, en nu zullen wij een opwekking uit de dood aanschouwen, zonder dat er om gevraagd werd. Trouwens de opwekking uit de dood werd door niemand aan Jezus gevraagd, ook niet door Jaïrus, ofschoon dit bij Mattheus zo schijnt. De opwekking uit de dood was een vrije, soevereine weldaad van Christus. Hoe zou het ook bij iemand opgekomen zijn om van Jezus, althans voor de eerste maal, het opwekken uit de dood te vragen? De hoofdman over honderd ging met zijn geloof zeer ver, want zijn knecht lag op sterven; doch ware de kranke dood geweest, hij zou niets gevraagd hebben. De opstanding uit de dood is volstrekt Goddelijk domein. "Zolang er leven is, is er nog hoop," zeggen wij mensen, en daaronder verstaat men gewoonlijk, dat het leven zich zelven tot zolang nog kan herstellen. De hoofdman echter geloofde en daarmede dacht hij hoger, en zeide er mede: "Er is geen redding meer mogelijk door de natuur, maar daarom is er nog wel redding mogelijk door God; en nu, daar is God in de gestaltenis van een mens; Hem zal ik vragen." En hij vroeg Hem en werd verhoord, want het is onmogelijk dat men de Heer persoonlijk om een uitredding zou vragen, welke Hij niet geven zou. En evenals nu de opwekking eens doden niet aan Christus gevraagd werd, zo ook niet de bekering. Niemand vraagt aan Christus: "Heer! bekeer mij." Dit komt evenmin bij iemand op om er om te vragen, want die het zou vragen, zou reeds bekeerd zijn. De discipelen vragen dan ook niet aan de Heer: "Geef ons het geloof!" maar, vermeerder ons het geloof; want alleen die geloof heeft, kan om meer geloof vragen, evenals iemand die licht heeft, om meerder licht kan vragen. Wie heeft die wordt gegeven. De blinde kan niet om meerder licht vragen. Ik maak deze opmerkingen, om ons de innerlijke waarheid der Schrift in haar volmaakte overeenstemming met het geestelijk leven aan te tonen. Mocht de Schrift, die thans door zo velen met minachting, ja, verachting word behandeld, ons altijd meer in al haar schoonheid openbaar worden, wij zouden daardoor een liefelijk genot temeer, ja, het hoogste en schoonste genot uit Gods hand ontvangen. Zeker is de Schrift altijd nieuw, maar ons verstand en hart, ons voorstellings- en gevoelvermogen worden oud. In de gezonde mens ligt een vermogen om alles als nieuw te beschouwen en te genieten. De zon is hem altijd even nieuw en aangenaam, de lente altijd even schoon, en altijd smaakt het brood hem even goed, en toch is alles hetzelfde gebleven. Bij de kranken mens heeft daarentegen alles iets ouds, iets vervelends, iets onaangenaams en onsmakelijks. In het geestelijke is het niet anders, en daarom kunnen wij aan de liefde, onverschilligheid of afkeer, die de mensen van de bijbel hebben, zien of zij gezond, ziek of dood zijn. De ongelovige, die de Schrift geheel verwerpt en haar tot een menselijk boek maakt, is een dode op het gebied des Geestes van God. Hij draagt een dode ziel in een levend lichaam, en is dus voor God en zijn engelen eigenlijk een wandelend lijk. En ach, hoeveel geestelijk zieken zijn er, voor wie de bijbel niets nieuws meer heeft, die alle boeken lezen, uitgenomen de bijbel! Mochten wij allen geestelijk gezond zijn en blijven, dan zou ons de Schrift Gods Woord zijn, naar hetwelk men eeuwig wenst te luisteren, en aan welks inhoud men zich nooit verzadigen kan. En als Hij de poort der stad genaakte, ziet daar, een dode werd uitgedrogen. De begraafplaats was, zoals ook veelal bij ons, buiten de stad. De Heer kwam op de weg een lijkstaatsie tegen, zoals ook dikwijls ons tegenkomt. Die een eniggeboren zoon zijner moeder was, en zij was weduwe. Het was geen gewoon sterfgeval. Neen, hier werd het enig kind, de enige zoon, de enige vreugde, de enige steun ener weduwe ten grave gedragen. Eerst haar man, nu haar enige zoon. Kon de slag, die haar nu trof, groter zijn? Geheel de stad was dan ook met haar begaan. En zou de Heer zich harer niet ontfermen? O, zo er door Hem een dode opgewekt kan worden, dan moet het deze zijn. En de Heer wekte hem dan ook op om te tonen, dat hetgeen Hij vrijmachtig doet, daarom niet willekeurig is, maar altijd iets in zich heeft, dat zijn keuze rechtvaardigt. En een grote schare van de stad was met

haar. Zij zelve volgde het lijk, iets dat bij ons geen gewoonte is, en velen die haar van ganser harte beklaagden, sloten zich bij haar aan, om haar kind de laatste eer te bewijzen en haar te troosten. Wij mogen er uit afleiden, dat zij in een goede naam stond bij haar stadgenoten, en zeer door hen bemind werd. En de Heer haar ziende, werd innerlijk met ontferming over haar bewogen. De Heer deelde in het gevoel der weduwe en van allen die met haar begaan waren, want Hij gevoelde zoals wij. Wij kunnen er zeker van zijn, dat waar wij in lijden zijn, de Heer met ons mee voelt en tegelijk zich ontfermt om ons te helpen. En zeide tot haar: Ween niet! Hij die niet met ons weent, heeft geen recht om tot ons te zeggen ween niet; maar de Heer was innerlijk bewogen en weende eerst in zijn hart met de moeder mede, alvorens Hij tot haar zeide: ween niet. Wij kunnen wel medelijden hebben met het lijden van een ander, maar wij kunnen hem niet helpen, daarom kunnen wij ook niet zeggen: ween niet! maar wij moeten de lijdende op andere wijze troosten. Want welk een eis was dit, op zich zelve beschouwd, aan een moeder om niet te wenen over de dood van haar enigen zoon! Doch de moeder moest geloven voordat zij geholpen werd. Waar geen geloof is, wordt geen wonder gedaan. Eerst wordt hier het geloof opgewekt en dan de dode, want door de mens heen moet het werk Gods gaan, ja, door onze onmacht heen, moet de kracht Gods zich openbaren. De moeder weende dan ook niet meer. Dit staat er wel niet bij beschreven, maar dat behoefde ook niet, want het sprak vanzelf; of zou de Heer haar zo iets bevelen zonder haar de grond van dat bevel te laten gevoelen? De wijze hoe de Heer zijn ween niet! tot de moeder richtte, deed haar gevoelen met wie zij te doen had, en was voor haar genoegzaam, om terstond haar hart met troost en hope te vervullen en haar tranen op te drogen. Immers wanneer wij in groten nood wanhopig neerzitten in ons huis, en onze boezemvriend komt tot ons en zegt op de toon der volste verzekerdheid: "Houd op, bekommerd te zijn!" dan heeft hij ook zeker een blijde tijding. voor ons, die onze bekommering moet doen ophouden. Zo was het ook met deze weduwe. Het zien van Christus en zijn vertroostend woord tot haar, stelpten haar tranen. Zij moest geloven geholpen te zijn eer zij geholpen werd, en zij deed het. Ja, wel mogen wij zeggen: welk een harde eis, maar ook: welk een liefelijke vervulling! De Heer had de troost voor de wenende moeder, het leven van haren zoon bij zich, in zich, want Hijzelf was het Leven, en gaf het haar in zijn woord, en haren dode in zijn daad. En Hij ging toe, en raakte de baar aan. Hoe ordelijk en welvoeglijk! De Heer bereidt alles voor. Het voegde niet dat Jezus tot de dode sprak, alvorens de baar stil stond; Hij zeide ook niets tot de dragers; Hij sprak alleen tot de moeder, en tegelijk toetredende tot de baar, raakte Hij haar aan: het gewone teken van stilstand. De dragers nu stonden stil. Liefelijke overeenstemming van het uiterlijke met het innerlijke der zaak! Christus hield hier de dood op in zijnen loop, en die met de dode waren uitgegaan, zouden met de levende terugkeren. En Hij zeide: Jongeling, Ik zeg u, sta op! Gelijk wij onze slapenden opwekken, wekt de Heer de doden op; het is voor Hem hetzelfde. Voor de almacht is geen meer of min. Zij spreekt en het is, of het een wereld geldt of één mensenleven. Ook zal ieder, die nog enig gevoel voor waarheid heeft overgehouden, moeten toestemmen, dat niemand zulk een alles te boven gaande grote daad op zo hoogst eenvoudige wijze doen kan, dan de Heer. Daarenboven is het volstrekt onmogelijk, zo iets op zodanige wijze te verdichten. En de dode zat overeind en begon te spreken. Hoe liefelijk, dat de dode zelf terstond de diepe stilte, die er rondom hem heerste, afbreekt! Het was geen stomme spookgestalte, neen, hier was de gestorvene volmaakt dezelfde levende mens als tevoren. En Hij gaf hem aan zijne moeder. De Heer deed hem nu van de baar afkomen en gaf hem in de armen zijner moeder. Heerlijk ogenblik van wedervereniging uit de dood, zeldzaam op aarde gezien, maar des temeer in de hemel gezien wordende door Gods engelen en zaligen. Had niet de Heer zijn woord tot de vrouw: ween niet! heerlijk bevestigd? En vreze beving hen allen. Waar Gods werk gezien wordt, daar ontstaat ontzag, eerbied, vrees. Juist het tegenovergestelde van hetgeen men ziet, waar de mensen grote daden doen: daar breekt men los in luidruchtig gejuich of ijdel handgeklap. En zij verheerlijkten God. De vrucht van alles wat wij zien en horen moet de verheerlijking Gods zijn, niet de verheerlijking van de mens, zoals

bij de aanschouwing van menselijke kunstoefeningen doorgaans het geval is. De Gever moet altijd boven de gave gaan. Zeggende: Een groot profeet is onder ons opgestaan, en God heeft zijn volk bezocht. Ja, zeker heeft God zijn volk bezocht, maar zij hebben de tijd hunner bezoeking niet erkend; nochtans hebben zij zelven het erkend in uitroepingen, die zij spoedig vergaten, maar die eeuwig tegen hen zullen getuigen. En dit gerucht van Hem ging uit in geheel Judea en in al het omliggende land. Niets verspreidt zich sneller dan het gerucht ener nooit tevoren geziene daad. Reeds was het in geheel Palestina en de omliggende gewesten bekend, dat er een man in Israël was, die de ziekten genas en de duivelen uitwierp alleen door het woord zijns monds; doch nu kwam daarenboven nog de tijding dat Hij zelfs de dood zijn prooi ontrukt had; waarlijk het was een schitterend heerlijke, geestelijke tijd, alle vorige schitterend heerlijke, geestelijke tijden in Israël eindeloos te boven gaande.

5:12 De Heer en de melaatse.

En het geschiedde als Hij in één dier steden was, ziet er was een man vol melaatsheid. Al de drie eerste Evangelisten berichten ons dit voorval. Mattheus laat het onmiddellijk op de Bergrede des Heren volgen, als wilde hij tegenover het woord des Heren: Wees volmaakt, gelijk uw Vader in de hemel volmaakt is, de zondaar in al zijn onreinheid stellen, om te doen zien hoe de zondaar tot die volmaaktheid komt: door zich van zijn melaatsheid door Jezus te laten reinigen. De melaatsheid is in de Schrift de vertegenwoordiging der zonde; wat de melaatsheid is voor het lichaam, dat is de zonde voor de ziel: een dodelijke, alleen door God te genezen krankheid. En Jezus ziende, viel hij voor Hem op de knieën en op het aangezicht en aanbad Hem. Welk een heerlijk geloof leeft er in deze ongelukkige man! Hij zag door het voorhangsel des vleeses van Jezus heen, in het heilige der heiligen zijner Godheid, en zijn knieën bogen zich voor de Heer der heerlijkheid, en hij aanbad Hem, in wiens hand alleen zijn gezondheid was. En hij bad Hem, zeggende: Heer! zo Gij wilt, Gij kunt mij reinigen. De melaatsheid was, zoals wij zeiden, ongeneeslijk bij de mens, niet bij God; doch dit weet en erkent het geloof alleen; het ongeloof ontkent het; het kent God niet, maar wandelt, afgekeerd van God, in de tijdelijke duisternis naar de eeuwige duisternis. Uit deze man sprak het geloof, en hoe eerbiedig sprak hij. Hij gevoelde te staan in de onmiddellijke tegenwoordigheid des Heren. Hij erkende des Heren macht, waardoor Hij het wonder kon doen; maar ook des Heren vrijmacht, daar Hij het niet verplicht was te doen; maar het kon weigeren. Hij smeekte dat de Heer zijn barmhartigheid aan hem mocht betonen. Zulk een geloof moet er zijn, zullen wij geholpen worden. Wij hebben geen recht om geholpen te worden: het is enkel genade zo wij geholpen worden. Gij ziet, wij moeten aan de macht van Christus geloven, al zijn wij ook nog niet verzekerd, dat wijzelf er de voorwerpen van zullen zijn. Onze zonde is een ongeneeslijke kwaal. Geloven wij dat Jezus er ons van genezen kan? Zo ja, dan staan wij in het geloof, ofschoon nog maar op de eerste trap; want het volle geloof is de verzekerdheid, dat Jezus ons niet alleen kan, maar ook wil en zal behouden. Doch waar de volheid nog niet is, ziet de Heer het deel aan voor het geheel. Trouwens Hij ziet nooit op de mate, maar op de waarheid des geloofs, en de waarheid des geloofs is: dat wij tot Hem komen om behouden te worden. En Jezus, met barmhartigheid innerlijk bewogen zijnde, strekte de hand uit en raakte hem aan. De volstrekt reine schroomt niet de onreine aan te raken. Des Heren aanraking is genoeg. Door de melaatse aan te raken, stelde de Heer zich met hem in betrekking, en deelde Hij hem zijne gezondheid mede. En zeide tot hem: Ik wil, word gereinigd. Hoe majestueus, en hoe eenvoudig, hoe vol genade en vriendelijkheid is dit antwoord des Heren op de aanbidding en bede van de dodelijk kranke! Het is volstrekt onmogelijk voor een mens, die niet door de Heilige Geest geleid wordt, om zulke grote dingen op zulk een eenvoudige wijze te verhalen, hoeveel minder om ze te doen; zó eenvoudig werkt alleen God. Zie het in de natuur: de aarde wentelt om de zon, en zonnen wentelen om zonnen, en wij gevoelen er niets van. Evenzo is het ook in de Schrift, daar geschieden de grootste dingen, waartegen een wereld van ongelovigen eeuw uit eeuw in, in beweging en opstand zijn, op de meest dagelijkse wijze. En als Hij dit gezegd had, ging de melaatsheid terstond van hem, en hij werd gereinigd. Welk een overgang, en dat in een enkel ogenblik. Is het geen nieuwe schepping? Daar staat de zo even nog afschuwelijk onreine, levend stervende en verdervende mens, in de reinheid en gezondheid, die Christus hem gegeven heeft. En als Hij hem strengelijk verboden had, deed Hij hem terstond van zich gaan, en zeide tot hem: Zie, dat gij niemand iets zegt, maar ga heen en toon uzelven de priester, en offer voor uw reiniging, hetgeen Mozes geboden heeft, hun tot een getuigenis. De Heer wil geen ophef en opspraak. Hij doet wat Hij leert: Hij haat ook de minsten schijn van vertoning. Het was Hem enkel te doen om de ongelukkige te behouden, niet om er voor geprezen te worden. Het luidruchtig geroep en gedrang des volks was Hem reeds te veel. Hij wenste meer in het verborgene zijn zegeningen te kunnen schenken, zoals doorgaans zijn gewoonte is. Zijn verborgen gaven zijn de beste. Nochtans verbiedt Hij niet om openbaarheid aan de zaak te

geven, ter plaatse waar het behoort. De Heer wilde wel, dat men wist dat de melaatsheid genezen was, maar niet door wie het was geschied. Zonder de reinverklaring van de priester kon de melaatse niet tot de burgerlijke maatschappij terugkeren. De priesters waren de keurmeesters in de dingen betreffende het reine en onreine, en dus ook ten opzichte der melaatsheid. Door de melaatsen tot de priester te zenden, ontvingen de melaatsen het uiterlijk zegel op hun innerlijke gezondmaking, of het wettig bewijs dat zij rein waren; daarna volgde het reinigingsoffer naar de wet. Treffend, niet waar, dat de meest verklaarde vijanden des Heren, de priesters, op deze wijze getuigenis moesten geven van zijn wondermacht. Doch moeten niet altijd de vijanden des Heren huns ondanks, des Heren eer verkondigen? Maar hij uitgegaan zijnde, begon vele dingen te verkondigen en dat woord te verbreiden. De Heer kon niets anders dan het verbreiden zijner wonderdadige genezing verbieden; doch dit was een gebod dat men overtreden kan, zonder te zondigen. Jezus vraagt het, maar de Heilige Geest leert dan geredde te loven en te danken Dien, die hem gered heeft. Zeker past het de weldoener, te bevelen, dat men van zijn weldaden zwijge, maar het past de beweldadigde om er van te spreken. De Heer kon het niet verhinderen, toch kon en wilde Hij het zijne er aan doen. Des Heren mond moest zeggen: zwijg! en des Heren hart moest tegelijkertijd zeggen: Gij zult niet kunnen zwijgen! Immers behoort niemand te zwijgen van 's Heren weldadigheden. En het gerucht van Hem ging te meer voort, en vele scharen kwamen samen om Hem te horen en door Hem genezen te worden van hunne krankheden. Velen spreken enkel van Jezus als leraar; zij willen Hem altijd doen leren; doch wat helpt dit? Een mens, een zondaar wil meer hebben dan onderwijs; hij wil genezen, geholpen worden; hij wil rust hebben voor zijn ziel, hij wil vergeving hebben voor zijn zonden, hij wil zalig worden. En dit alles kan Christus geven en geeft Christus. Daarom ziet men ook overal waar Christus in deze zijn volheid wordt gepredikt, het volk tot stoppens toe de kerken vullen. Dit kunnen de ongelovige predikanten niet begrijpen. Zij hebben aan de zedenleer van Jezus genoeg; dorre beenderen als zij zijn, hebben zij een afkeer van de vettigheid van dauw en regen. Maar in het hart des volks is iets, dat bij de verkondiging van de volle Christus uitroept: "Dat is het rechte, dat moeten wij hebben!" Alzo dat Hij niet meer openbaar in de stad kon komen, maar was buiten in de woestijnen en woeste plaatsen en bad aldaar; en zij kwamen tot Hem van alle kanten. De Heer was genoodzaakt van tijd tot tijd ene afleiding te zoeken tegen de overmatige samenvloeiing van mensen, zodat Hij meermalen de openbare wegen verliet en de eenzame plaatsen der woestijn opzocht tot het gebed. Doch waar kon de Heer zijn, waar het volk niet weldra ook was?

5:17 De Heer en de geraakte te Kapernaum.
En na sommige dagen is Hij wederom binnen Kapernaum gekomen, en het werd gehoord, dat Hij in huis was. Gij hoort het aan de toon van het bericht, dat Jezus te Kapernaum woonde, en Hij derwaarts na iedere reize terugkeerde. En terstond vergaderden daar velen, alzo dat ook zelfs de plaatsen omtrent de deur hen niet meer konden bevatten. Niet alleen was het vertrek waar Jezus was, van mensen vervuld, maar ook de ingang, de open deur was door een overmatige mensenmenigte versperd. En Hij sprak het woord tot hen en leerde hen. De Heer heeft het predikambt geheiligd, door zelf te prediken overal waar Hij kwam. Mochten de predikanten ook overal waar zij komen, het Woord Gods spreken en leren. Het is een treurige, en ik moet het oprecht zeggen, ook een bekrompen opvatting, om enkel het Woord Gods te prediken op de preekstoel. Een leraar moet zich terstond bij het aanvaarden zijner bediening, gewennen, om waar hij komt, te komen als gezant des Heren, in alle natuurlijkheid, eenvoudigheid, gemeenzaamheid en vriendelijkheid, zonder de allerminste gemaaktheid of meesterachtigheid, maar toch in alle getrouwheid en waarheid. Hiermede snijdt hij alle beuzelachtige gesprekken bij de wortel af, en opent hij zich naast de grote akker, die des Zondags voor hem ter bearbeiding openligt, nog een menigte kleine afzonderlijke aardbedden, die wij mensenharten noemen, alwaar hij de zaadkorrels des Woords in kan laten vallen. Niemand kan het misprijzen, dat een leraar tot zijn gemeenteleden in geen andere betrekking komt dan als leraar, en als men het eenmaal van hem gewoon is, dan heeft men hem lief, juist omdat hij niet anders wil zijn dan leraar; natuurlijk niet uit de hoogte en met die deftigheid, die de ogen voor hem neergeslagen en de monden voor hem gesloten houdt, maar met die liefde en vertrouwelijkheid, die de harten, de oren, de monden, de ogen ontsluiten, en tegelijk met de ernst der belangstelling in het heil der ziel: Een heil, dat naar ieders eigen gevoel, de leraar geroepen is bij uitnemendheid te behartigen. Immers zodra een leraar meent, dat hij ook somtijds met de lieden moet kortswijlen, om door zulk een soort van gemeenzaamheid hun vertrouwen te winnen, is hij juist zijn vertrouwen als Leraar kwijt. Niemand was zeker gemeenzamer en minzamer dan de Heer, en toch Hij was de Heilige, die nooit een woord sprak, dat zijns onwaardig was En er zaten Farizeeën en leraars der Wet, die van alle vlekken von Galiléa en Judéa en Jeruzalem gekomen waren. De Heer werd meer en meer omringd door de aanzienlijkste en geleerdste mannen, oversten des volks en leden van de raad. Niet allen zullen onder zijn gehoor zijn gekomen uit vijandschap, om iets te zijnen nadele uit zijn mond te bejagen, maar ook om zich een weinig tijds te verheugen over dat grote licht, dat over hen was opgegaan. Wie hoort niet nog heden gaarne een beroemd prediker, al is men ook met hem niet geheel van één gevoelen. En de kracht des Heren was er om hen te genezen. Er hadden dus bij de prediking des Heren nu, gelijk altijd genezingen plaats; doch de Evangelisten verhalen meestal enkel die afzonderlijke wonderen des Heren, welke aanleiding gaven tot belangrijke gesprekken, zoals nu weder het geval was bij de genezing van de geraakte, welk verhaal alle de drie eerste Evangelisten ons mededelen; Mattheus kortelijk; Markus en Lukas meer uitvoerig. En ziet, er kwamen enige mannen tot Hem, brengende op een bed een mens, die geraakt was, en op het bed liggende, van vier gedragen werd. Het was een man, die tengevolge van een beroerte geheel verlamd was, en derhalve in de alleruiterste machteloosheid op zijn leger lag uitgestrekt. En zij zochten hem in te brengen en voor Jezus te leggen, en niet tot Hem kunnende genaken, overmits de scharen, en niets vindende waardoor zij hem inbrengen mochten, zo klommen zij op het dak, en dat opengebroken hebbende, daar waar Hij was, lieten zij het beddeke daar de geraakte op lag, door de tichelen neder in het midden vóór Jezus. Hieruit zien wij, dat het een huis was van één verdieping, dus een eenvoudig vissershuis, met een plat dak, zoals men nog in het oosten ziet, tot hetwelk men met een trap, die van buiten aan het huis is gemaakt, opklom. Dat dit met een man op een bed, die niet meegaf, maar zwaar als lood ter neder lag, geen geringe inspanning en moeite gekost heeft, is te begrijpen. Doch daarom geven dan ook deze vier mannen ons het treffende voorbeeld van de waarheid, dat men in ieder geval tot Jezus

komen moet, kan het niet door de deur, dan door het dak. En Jezus hun geloof ziende. De Heer zag op het geloof dezer mannen, en rekende het de geraakte toe. Het waren immers blijkbaar zijn vrienden, die voor hem deden wat hij zelf niet kon doen, doch waarmede hij van harte instemde, en die het wellicht op zijn verzoek gedaan hadden. Wij zien dus hier de kracht der voorbidding. Dezulken, die zelf niet kunnen, ja zelf niet willen gaan, en God aan onze liefde en zorg heeft toevertrouwd, die moeten wij biddend opnemen en tot Jezus dragen; daarom moeten wij ook onze kinderen tot Jezus dragen, gelijk die moeders in het Evangelie deden; want dat behaagt de Heer, die zo gaarne ziet dat het geloof zich toont, opdat Hij het zegene. Zelfs de grote bidder Paulus wilde op deze wijze tot Jezus gedragen worden; gedurig verzocht hij de gemeente om voor hem te bidden; hij wist dat wij ook als gelovigen nog altijd iets over hebben gehouden van de lammen, onmachtigen mens, en dat wij dus zulk een draagdienst van onze broederen bij voortduring behoeven. Zeide tot de geraakte: Zoon, wees welgemoed, uw zonden zijn u vergeven. Vreemd, niet waar? De lamme komt om genezing en de Heer geeft hem de vergeving der zonden. Het behaagde de Heer ditmaal meer dan overvloedig te doen boven bidden en denken. Hij was de Heer, de Jahweh, van wie de Heilige Geest door de Psalmist zegt: Die al uwe ongerechtigheid vergeeft, die al uwe krankheden geneest. Dit zijn dan ook van die eeuwige woorden, die alle tijden doorlopen, van die koninklijke rijksspreuken en rijksregelen, die voor alle mensen gelden. De Heer was gekomen om niet alleen de kranken te genezen, maar ook en bovenal om de zonden te vergeven. In Hem was de genade Gods niet enkel verschenen, om de mens uitwendige, lichamelijke, tijdelijke zegeningen mede te delen, maar ook om de zielen te verlossen met een eeuwige verlossing. De Heer zou ook nu wel aan deze geraakte de genezing geven, maar niet als hoofdzaak, neen, als toewerpsel. De Heer wilde het nu eens voor altijd in het volle licht stellen, dat de vergeving der zonden de mens het allernodigste goed moet zijn, en dat wie de vergeving der zonden heeft, daarmede de verlossing heeft uit allen tijdelijken nood; is het niet ogenblikkelijk, dan toch later zeker. De zonde is één met de krankheid en de dood, en wie dus de zonde vergeven zijn, voor dien volgt ook op zijn tijd onfeilbaar de verlossing des lichaams van krankheid en dood. Ach, wie weet het niet: De grote ziekte, waaraan wij allen in dit leven lijden, is de zonde; doch het is een innerlijke, geestelijke ziekte, en daarom wordt zij door het vlees niet gevoeld. Wat wij krankheid en dood noemen, is de lichamelijke zijde, of liever de lichamelijke openbaring der zonde, en deze gevoelen wij, en voor deze zoeken wij hulp. Doch de Heer wil dat wij ook onze innerlijke ziekte gevoelen en tot Hem komen, om er van geholpen te worden. En wie nu het meerdere van Hem ontvangt, zou Hij dien het mindere onthouden? En ziet, sommigen der Schriftgeleerden en Farizeeën zaten aldaar, en begonnen in hunne harten te overdenken, zeggende in zich zelven: Wat spreekt deze aldus godslasteringen? Deze lastert God; wie kan de zonden vergeven dan alleen God? Het is opmerkelijk, dat het ongeloof altijd ondanks zich zelven Gods waarheid moet bevestigen. Want zo het nu eens waar was, dat Jezus de zonden vergeven kan, dan was Jezus immers volgens het eigen getuigenis dezer ongelovigen de almachtige en waarachtige God. Welnu, dat Jezus waarlijk de zonden vergeven kan, zou Hij terstond onweersprekelijk bewijzen. Bewonderen wij de wijze, waarop de Heer ook nu gelijk altijd, tegelijkertijd het geloof zegent en het ongeloof beschaamt. En Jezus terstond in zijnen geest bekennende, dat zij alzo in zich zelven overdachten, ziende hun gedachten, antwoordde en zeide tot hen: Wat overdenkt gij deze dingen, en waarom overdenkt gij kwaad in uwe harten. Het is ons eigen, om hetgeen ons verkeerd voorkomt, meestal terstond aan een kwaad beginsel toe te schrijven. Het bewijst de bedorvenheid onzer natuur. Waarom Jezus, die zoveel heerlijke genezingen deed, nu zo terstond voor een godslasteraar te houden, omdat Hij die in ellende en misschien in nog groter bekommering over zijn zonden nederliggenden man troost met het vriendelijk woord: Zoon 't wees welgemoed, uwe zonden zijn u vergeven? Bracht niet Nathan, de profeet des Heren, dezelfde boodschap aan David? Doch het was hun tot aanstoot, dat Jezus dit eigenmachtig zeide. Wat is lichter, te zeggen tot de geraakte: De zonden zijn u vergeven, of te

zeggen: Sta op, neem uw beddeke op en wandel? Merkt op, de Heer zegt niet: "Wat is lichter te doen, de zonde vergeven of de lamme te doen wandelen?" want alsdan hadden zij kunnen antwoorden: "De profeten deden ook wonderen, doch daarom hadden zij nog de macht niet, om de zonden te vergeven." De Heer herinnert hun aan de wijze zijner genezing: Hij genas alleen door zijn woord, door zijn bevel, zoals niemand vóór Hem had gedaan of doen kon. Voor iemand nu, die slechts behoeft te spreken om het te doen geschieden, en daarmede bewijst niet minder te zijn dan God, zijn alle woorden van gelijke kracht. Het was dus voor de Heer hetzelfde te zeggen: U zijn uw zonden vergeven, of te zeggen: Sta op en wandel; in beide gevallen werd zijn woord tot daad. De Farizeeën hadden dus tot zich zelven moeten zeggen: "Die alleen door zijn woord alle kwalen geneest, heeft een Goddelijke macht, en die Goddelijke macht heeft, kan ook de zonden vergeven." Doch aan 's mensen zijde is er een groot verschil tussen een woord, dat een dadelijke en zichtbare, en een woord, dat een onzichtbare uitwerking heeft. Dat de vergeving der zonden werkelijk volgde op het woord des Heren, kon alleen geloofd worden; de genezing van de lamme kon echter door ieder gezien worden. Daarom zou dan nu ook de Heer een woord spreken, waarvan zij de uitwerking, de vervulling zouden zien, opdat zij ook dat woord mochten geloven, waarvan de vervulling niet aanschouwd kan worden. Doch opdat gij moogt weten, dat de Zoon des mensen macht heeft om de zonden op de aarde te vergeven. De Heer zegt niet onbepaald de macht te hebben de zonden te vergeven, ofschoon Hij deze bezat, maar voegt er bij op de aarde, om te leren dat in Hem de genadetroon Gods uit de hemel op de aarde is gedaald. Gelijk God de Vader in de hemel is, en de zonden vergeeft, zo was nu de Zoon Gods op aarde, om aldaar de zonde te vergeven. Daarom zeide de Heer ook niet: De Vader vergeeft u de zonden; maar zonder het noemen van de Vader: De zonden zijn u vergeven. (Toen zeide Hij tot de geraakte): Ik zeg u, sta op, neem uw beddeke op, en ga heen naar uw huis. Welk een woord der almacht, en welk een volmaakte kalmte en zekerheid bij dit alles! Wie hier niet in Jezus de Heer der heerlijkheid ziet, die zal Hem wel nooit als zodanig aanschouwen. Het is een toneel van Goddelijke grootheid en majesteit, waarvan de maar enigszins bijkomende beschrijving onmogelijk is. En hij terstond voor Hem opstaande. Dat ogenblikkelijke, dat volstrekt Goddelijke treft ons gedurig. Hier staat de almachtige Schepper van hemel en aarde tegenover de tweeden bajert, en zijn woord roept het licht uit de nacht en het leven uit de dood. En het beddeke opgenomen hebbende, waarop hij gelegen had. Deze laatste bijzonderheid, welke wij aan Lukas te danken hebben, is een liefelijk beeld van hetgeen ook bij ons na de vergeving der zonden plaats heeft. Ook als wij bekeerd zijn, hebben wij nog zonden, maar wij staan tot haar in een geheel andere betrekking. Vóór wij bekeerd waren, was de zonden het bed waarop wij lagen, en nu is de zonde de last, die wij op onze schouders dragen, totdat wij tehuis zijn gekomen. Ging hij uit in aller tegenwoordigheid naar zijn huis; God verheerlijkende. Hoeveel heerlijker was nu zijn genezing geworden, dan wanneer zij hem terstond en onmiddellijk ware verleend geworden. Nu was hij tegelijk vrij van zonden en vrij van zijn krankheid: Een geheel nieuw mens, een mens Gods. Zijn hart was vervuld van onuitsprekelijke vreugde. Hij verheerlijkte God overluid; geen gelukkiger mens was er op dit ogenblik op geheel deze aarde. De scharen nu dat ziende, verheerlijkten God, die zodanige macht de mensen gegeven had. De genezing van de geraakte werd nu voor allen het zegel en bewijs van des Heren macht en bevoegdheid om de zonden te vergeven. En hebben zich verwonderd, en ontzetting heeft hen allen bevangen, en zij werden vervuld met vrees, zeggende: Wij hebben heden ongelofelijke dingen gezien. Hoeveel ongelovigen, die nu aan geen wonderen geloven, zullen dit ook nog eenmaal moeten zeggen; mocht het nog zijn in deze tijd, God verheerlijkende, en niet in de eeuwigheid, hun tot een eeuwige beschaming! En wat ons betreft, die geloven in de gezegenden en aangebeden naam van de Zoon van God, wie onzer heeft óók niet ongelofelijke dingen, uitreddingen buiten hope, verrassingen van liefde Gods boven bidden, boven denken gezien?

5:27 De Heer en Mattheus de tollenaar.
En Hij ging wederom uit naar de zee, en de gehele schare kwam tot Hem, en Hij leerde hen. Zo er een plaats geschikt is, om tot veel volks te gelijk te spreken, dan is het aan strand, van de voorplecht of van de zijde eens vaartuigs. De effenheid van de bodem, de stilte der omgeving, de koelte van het water, maakten het bij de hitte van de dag en het rumoer ener stad allerverkieselijkst voor de Heer, om daar veeltijds te vertoeven. En voorbijgaande, zag Hij een mens, een tollenaar, met name Mattheus, Levi, de zoon van Alfeus, zitten in het tolhuis. Zijn Romeinse naam als tollenaar was Mattheus, zijn Joodse Levi, de zoon van Alfeus. En zeide tot hem: Volg Mij en hij, alles verlatende, stond op en volgde Hem. Jezus zeide: Volg Mij, en Hij volgde. Ziedaar een paar van de schoonste woorden, die er in de Schrift gevonden worden. Door Jezus te volgen, moest Mattheus alles verlaten, en hij verliet alles en werd dus arm: Maar de Heer vergoedde het hem: Hij liet hem daarvoor het eerste Evangelie schrijven, en dat was toch wat heerlijker dan het opschrijven van de tolgelden, die hij ontving. Zo beloont God elk verlies om zijnentwil: Hij geeft het verheerlijkt terug. Nog heden putten wij allen uit de hemelsen rijkdom van het Evangelie van Mattheus, en zijn naam is geliefd bij allen die geloofd hebben en geloven. Ja, zó laat God ons nog heden niet zelden tijdelijke voordelen verliezen "om ons geestelijke voordelen te doen gewinnen. Tot nu toe kennen wij enkel vissers als discipelen des Heren, thans ook een tollenaar; de Heer bestemde hem hiermede reeds nu tot zijn eersten toekomstigen geschiedschrijver. Hoe weinig vermoedde Mattheus, toen hij zijn tolgaardersboek toesloeg, dat hij een ander heilig, heerlijk boek zou openen, het boek des Nieuwen Testaments, om de eerste bladzijden er van met eigen hand te beschrijven! En Levi richtte Hem een grote maaltijd aan in zijn huis. Wij vinden het verhaal van de roeping van Mattheus bij al de drie eerste Evangelisten; doch Mattheus zegt eenvoudig dat Jezus in het huis aanzat, niet dat hij Hem een maaltijd aanrichtte; dat zegt alleen Lukas uitdrukkelijk, en Markus ter loops. Mattheus was geen onbemiddeld man, trouwens die alles verlaat, moet een bezitter zijn van goederen; nochtans aarzelde hij niet de roepstem des Heren dadelijk op te volgen, en nodigde daarenboven de Heer uit om die middag de maaltijd in zijn huis te komen houden. En de Heer kwam ter maaltijd bij zijn discipel. En het geschiedde als Jezus in het huis van Mattheus aanzat, ziet een grote schare van tollenaren en zondaren en van anderen kwamen en zaten mede aan met Jezus en zijn discipelen. Het woord zondaren heeft in de Evangeliën een geheel andere betekenis dan nu bij ons. Er worden mede verstaan mensen van een niet onbesproken levensgedrag, en niet alleen uit de onbeschaafden der geringste volksklasse, maar ook uit de daarop volgende klasse. De tollenaren waren als zodanig, hunne afkomst mocht zo fatsoenlijk zijn als zij wilde, bij de Joden veracht en gehaat, omdat zij zich tot dienaren stelden van de gehate Romeinen, om de belastingen van de Joden te heffen, én omdat zij daarbij niet zelden misbruik maakten van hun macht. Men ziet het doorgaans, dat de mensen, die gesteld zijn om het land te dienen, de burger tot last zijn, en als ware kwelgeesten hem allerlei moeite aandoen, in plaats van hem de zaken licht te maken. Hoe dit zij, in onze tijd zeggen niet weinigen van de hooggeplaatsten in de maatschappij, en daaronder niet weinige geleerden: Dat Jezus enkel omringd was van gemeen volk, dat de zaken niet kon beoordelen." Heeft iemand uit de oversten in Hem geloofd, of uit de Farizeeën?" vroegen reeds de overpriesters en schriftgeleerden aan hun dienaren, die zonder Jezus terugkwamen; "maar deze schare die de wet niet weet, is vervloekt." De geleerden hebben altijd een haat tegen de geringen des volks: Zij zijn hun te dom; de Heer echter vertoefde meest altijd onder hen. Want zij waren velen en waren Hem gevolgd. Deze lieden beschouwden zich dan ook als een soort van discipelen van Jezus, althans van volgelingen, zaten met Hem aan, waar de dis voor Hem en zijn discipelen bereid werd, en de Heer verhinderde het niet, en Mattheus ook niet; want hij had de maaltijd groot genoeg laten aanrichten, om de oosterse gastvrijheid in al haar kracht te betonen, en al zijn gasten plaats en spijze te geven. Waarschijnlijk had hij ook hen, die tot hiertoe zijn ambtgenoten en vrienden waren, tot deze afscheidsmaaltijd genodigd. En de Schriftgeleerden en

Farizeeën, ziende Hem eten met de tollenaren en zondaren, murmureerden tegen zijn discipelen. Ook deze lieden zien wij overal bij Jezus, en dus was de Heer niet enkel omringd door gemeen volk, maar ook door de bloem der toenmalige maatschappij: De aanzienlijken, de geleerden, de fatsoenlijke lieden. Doch in welke hoedanigheid? Over het geheel genomen als zijn verspieders, die al zijn bewegingen met argusogen gadesloegen, om er te gelegener tijd gebruik van te maken, ja, om Hem reeds nu tegen te staan, tegen te spreken en tegen te werken. Trouwens waar de Heer is, daar moet zich naast het geloof, het ongeloof openbaren. Hij is de Rots, waarop de afstortende wateren breken, en zich in twee stromen, ter rechter- en ter linkerzijde verdelen. En zeiden tot zijn discipelen. Zij doen ditmaal een zijdelingsen aanval; zij durven de Meester zelf niet aan, wetende hoe voor zijn woord terstond al hun maskers vallen; doch wij zullen deze lieden altijd onbeschaamder zien worden, en alleronbeschaamdst, als de Heer in hun macht is. Wat is het! waarom eet en drinkt uw Meester en gij met de tollenaren en zondaren? Zij willen zeggen: Is uw Meester zulk een heilig man, waarom houdt Hij dan gemeenschap met zulke onheilige lieden, en waarom laat gij u mede daartoe verleiden? De Farizeeën en Schriftgeleerden waren uiterst gezet op wettische reinheid, dat is op letterlijke vervulling van al de voorschriften van uiterlijke reiniging en wassing. Doch met miskenning van de geest der wet, hielden zij de uiterlijke reiniging voor de enig nodige reiniging, en pasten zij deze in het overdrevene toe op alles, zelfs op de omgang met mensen. Maar Jezus dat horende, antwoordende, zeide tot hen. Gij ziet de oplettendheid des Heren op het woord der tegenstanders; Hij laat geen enkele gelegenheid voorbijgaan om hun te antwoorden. Wij zien hier de verkeerdheid van hen, die beweren, dat men de ongelovigen maar moet laten voortgaan hun dwaasheden op te dissen, omdat zij dan ten laatste alleen zullen staan. Neen, zij zullen niet alleen blijven staan; het ongeloof is onkruid, en niets is vruchtbaarder dan onkruid. Die gezond zijn, hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn. De Heer zegt hiermede niet; dat zij, die geen zondaren en tollenaren genoemd werden, niet ziek waren; de Heer laat dit hier in het midden; op een andere tijd zegt Hij dat allen Hem evenzeer behoeven, Johannes 8:24. Thans zegt Hij, alleen tot zijn berispers: "Gij erkent zelven, dat deze mensen onheiligen zij, welnu, dan hebben ook juist zij nodig heilig te worden, en dat wil Ik hen maken." De Heer zeide er mede, dat Hij wel met zondaren verkeerde, maar niet, omdat Hij behagen had in hun zonden, neen, maar om hen van hun zonden te genezen. Doch gaat heen en leert wat het zij: Ik wil barmhartigheid en niet offerande. De Heer ziet op Hosea 6:6, alwaar wij lezen: Ik heb lust tot weldadigheid en niet tot offer, en tot de kennis Gods meer dan tot brandoffer. Indien nu God meer behagen heeft aan de innerlijke liefde van het menselijk hart, dan aan het uitwendig offer, dat door de wet heilig werd geacht, hoe zou dan de mens de bewaring zijner uiterlijke reinheid, welke de zondaar ontvliedt, mogen stellen boven de liefde, welke onheiligen opzoekt om ze te heiligen? Want Ik ben niet gekomen, om te roepen rechtvaardigen, maar zondaren tot bekering. Met dit woord spreekt de Heer geheel zijn persoon en werk uit, Hij kwam enkel tot behoudenis van die verloren zijn. Zijn nu niet alle mensen verloren? Zeker, maar weinigen en, in vergelijking van het geheel, zeer weinigen, kennen zich zelven als verlorenen, en daarom komen de meesten niet tot Jezus, ofschoon Jezus tot hen komt. Die gezond zijn, hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn. Was nu de zonde een bloot lichamelijke ziekte, wij zouden onze krankheid moeten gevoelen; doch nu is zij een ziekte der ziel, van welke wij niets gevoelen, zolang wij enkel vleselijk of lichamelijk gevoelen; maar zodra beginnen wij niet geestelijk te gevoelen door de ontwaking van ons geweten, of wij gevoelen dat wij innerlijk, dat wij zielekrank zijn, en dat gevoel kan oneindig heviger, verontrustender, wanhopiger zijn dan het gevoel der gevaarlijkste en smartelijkste lichaamskrankheid. O, zalig de mens die zijn zielekrankheid gevoelt, want wel is het een grote ellende krank te zijn, maar het is ook een groot voorrecht, om als zulk een kranke, Jezus tot zijn medicijnmeester te hebben, Jezus, die betuigt: Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaren tot bekering.

5:33 De Heer en de discipelen van Johannes, over het vasten.
En de discipelen van Johannes en de Farizeeën vastten; en de discipelen van Johannes kwamen. Ofschoon Johannes zijn discipelen de Christus had aangewezen, en hijzelf door zijn gevangenneming buiten bediening gesteld was, bleven echter sommigen zijner discipelen hem aankleven. Waarom zond Johannes hen niet van zich weg naar Jezus heen met het woord: "Nu Hij gekomen is behoort gij niet meer bij mij." Er is in de dingen Gods niets gedwongens, niets overdrevens, niets overhaast. De zending van Johannes was een Goddelijke zending, zij moest nog lang hare vertegenwoordigers hebben onder Israël als een teken en bewijs, waarop telkens door de Heer en later door zijn Apostel kon gewezen worden tot hem. Zij kwamen rechtstreeks tot de Heer; zij kwamen als vrienden; hun meester, de Doper was immers de vriend des Bruidegoms. Zeggende: Waarom vasten wij en de discipelen der Farizeeën veel, en uw discipelen vasten niet? Lukas (ook dit verhaal hebben wij van al de drie eerste Evangelisten) vermeldt de komst der discipelen van Johannes niet, maar zegt eenvoudig en in het algemeen: En zij zeiden tot Hem: Waarom vasten de discipelen van Johannes dikwijls en doen gebeden, desgelijks ook de discipelen der Farizeeën, maar de uwen eten en drinken. Als men zelf een somber, sober, gestreng, ingetogen leven leidt, dan is het zien van mensen, die van al die banden ontslagen, vrij en genoegelijk leven evenals andere gewone mensen, iets verdrietigs, ja, iets ergerlijks. De vraag was dus niet onnatuurlijk: Waarom moeten wij dit doen en uwe discipelen niet? Vreemd niet waar, dat deze discipelen niet veler vroegen: "Heer! maak Gij ons tot uwe discipelen, dan zijn wij vrij van alle deze uitwendige gestrengheid!" Doch neen, de mens meent, dat hij zo iets uitwendigs niet kan laten varen, zonder zijn zaligheid in gevaar te stellen. Doch Jezus zeide tot hen: Kunnen de bruiloftskinderen vasten en treuren, zolang de Bruidegom bij hen is? Bij Lukas zegt de Heer nog nadrukkelijker: Kunt gij de bruiloftskinderen, terwijl de Bruidegom bij hen is, doen vasten? Liefelijk woord, niet waar? Zo even had de Heer gezegd de medicijnmeester der kranken te zijn, en nu noemt Hij zich de Bruidegom in het midden van de bruiloftskinderen. En wie waren die bruiloftskinderen? Zijn discipelen. De Heer zegt dus wat Hij is voor degenen die buiten zijn en voor degenen die binnen zijn. Die binnen zijn hebben niet te treuren, maar zich te verblijden. De Heer is de Bruidegom zijner gemeente, haar hoogste blijdschap. De Heer geeft hier gelijk meermalen, alleen de uiterlijke reden der zaak op, omdat deze alleen onder de bevatting zijner toehoorders lag, en ook omdat zijn nederigheid zijn heerlijkheid verborg. De uiterlijke reden van het niet vasten zijner discipelen was zijn lichamelijke tegenwoordigheid, maar de innerlijke reden, waarom zijn discipelen niet behoeften te vasten, lag daarin, dat Hijzelf voor hen gevast had, veertig dagen en veertig nachten lang. Zo langen tijd zij de Bruidegom bij zich hebben, kunnen zij niet vasten; maar de dagen zullen komen, wanneer de Bruidedegom van hen zal weggenomen zijn, en alsdan zullen zij vasten in dezelve dagen. Vasten en treuren zijn woorden van één betekenis, daarom ziet de Heer hier niet zozeer op het uitwendig als wel op het inwendig vasten, op het vasten der ziel, op de droefheid, angst en benauwdheid, waarin zij onder de hatelijke bestrijdingen en bloedige vervolgingen zouden verkeren, terwijl thans zijn lichamelijke tegenwoordigheid hen van dat alles vrijwaarde. Hoe aandoenlijk was dit woord bijzonder voor de discipelen van Johannes, van wie de meester nu reeds tijdelijk weggenomen was, en weldra voor altijd zou weggenomen worden! En Hij zeide tot hen een gelijkenis. Niet een eigenlijk gezegde gelijkenis of verhaal, maar Hij vergeleek deze zaak met iets anders, opdat zij het onderscheid tussen Hem en de Doper te beter zonden vatten. Niemand zet een lap nieuw ongevold laken op een oud kleed, want de nieuwe aangezette tap scheurt af van het oude kleed, en er wordt een erger scheur. Gij ziet, de Heer ontzag zich niet ook de allereenvoudigste dingen tot beelden te nemen. Ongevold laken is nieuw ongekrompen laken. Wanneer men met zulk een nieuw stuk laken een oud gescheurd kleed wil herstellen, dan krimpt weldra door de regen of de vochtigheid het nieuwe stuk laken en scheurt het oude laken verder in. En de lap van het nieuwe komt met het oude niet

overeen. Het nieuwe steekt af bij het oude in kleur en frisheid. De Heer wil er mede zeggen: "De oude en de nieuwe bedeling kunnen niet naast, maar moeten achter elkander gaan. "Men kan niet tegelijk een discipel van Johannes en van Christus zijn, maar men moet van Johannes tot Christus komen, van de wet tot het Evangelie, van de vrees en de droefheid tot de liefde en de blijdschap. Mochten wij deze les des Heren toch meer ter harte nemen. Dat onze zonden ons doen treuren, Hij keurt het goed, ja eist het, maar dat Hijzelf iets anders voor ons zij dan onze blijdschap, is tegen zijn wil. En niemand doet nieuwen wijn in oude lederen zakken, anders doet de nieuwe wijn de lederen zakken bersten en de wijn wordt uitgestort, en de lederen zakken verderven; maar men doet nieuwen wijn in nieuwe lederen zakken, en zij worden beide tezamen behouden. Zelfs nog heden gebruikt men in het Oosten niet zelden voor de wijn in plaats van onze flessen sterke lederen zakken (balgen). Nieuwe wijn is jonge wijn, die nog niet uitgegist is, en die door zijn uitzettende kracht oude, gebruikte en dus krachteloos geworden zakken spoedig zou doen bersten. De Heer wil met deze gelijkenisrede zeggen: "Bij een nieuwen inhoud moet ook een nieuwe vorm zijn. Gij kunt het nieuwe verbond niet gieten in de vorm van het oude verbond." Een nieuw hart openbaart zich naar buiten in een nieuwe wijze van leven. Nieuwe evangelische beginselen en oude wettische vormen kunnen onmogelijk samengaan. De aanbidding Gods in Geest en waarheid kan zich niet verenigen met de uitspraak: " Alleen te Jeruzalem is de plaats der aanbidding", maar heeft een ander woord tot zinspreuk, dit: De Allerhoogste woont niet in tempelen met handen gemaakt. In de natuur brengt God ook altijd een nieuwe kern voort in een nieuwen bolster. En daar nu het Nieuwe Testament eeuwig nieuw moet blijven, zo moet ook zijn vorm eeuwig nieuw zijn. Trouwens wat aan veroudering onderhevig is, verveelt op den duur, verliest zijn prikkel voor ons: Onze zinnen worden er stomp voor. En wat is nu de eeuwig nieuwe vorm van het eeuwig Nieuwe Testament? De kerk van Christus met geen andere plechtigheden dan Doop en Avondmaal, met geen andere bedieningen dan de prediking van het Evangelie aan volwassenen en het onderwijs der kinderen, met geen andere gemoedsaandoeningen dan gebed en lofzang, en met geen andere plichten dan de liefde tot elkander en liefde tot allen. In al het overige is de enkele gelovige en de gehele gemeente vrijgelaten, zodat niemand het recht heeft de broeder het geweten te binden met nog iets anders dan waarmede Gods Woord het geweten gebonden heeft, en dat zich lichtelijk laat samentrekken, in de woorden: Hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets anders doet, doet het al ter ere Gods, 1 Corinthiërs 10:31. En niemand, die oude drinkt, begeert terstond nieuwe, want hij zegt: De oude is beter. De Heer erkent hiermede de moeilijkheid van overgang van de oude tot de nieuwe bedeling. Niet alleen omdat men aan het oude gewoon is; maar ook omdat het oude zijn gistende kracht verloren heeft. Wat nieuw is, heeft altijd krachtig werkende beweging, ja, beroering veroorzakende elementen in zich, en een mens, die in rust neerligt, heeft van niets meer afkeer dan van onrust. Ziet het aan de Joden, aan de Roomsen en aan de naam-Christenen. De Joden wordt gezegd: "De Christenen aanbidden de Messias als de gekomen Heer der heerlijkheid, dien gij hebt verworpen en nog verwerpt." Den Roomsen wordt gezegd: "De Protestanten verwerpen uw afgodische diensten, en houden zich enkel aan Gods heilig Woord, dat gij door uwe overleveringen krachteloos maakt. De naam-Christenen wordt gezegd: "De rechtvaardigen leven uit het geloof, dat gij niet nodig acht; gij hebt de naam dat gij leeft; maar gij zijt dood." En wat doen nu de Joden, de Roomsen, de naam-Christenen? Ach, zij blijven meest allen liggen op het bed hunner eigen meningen, en verkiezen de slaap des doods boven het ontwaken ten eeuwigen leven. Slechts enkelen hunner begeren ten koste hunner zinnelijke rust, de nieuwe waarheid boven de oude dwaling, en redden hunne zielen van de dood.

6:1 De Heer en de man met de dorre hand.
En van daar voortgaande, geschiedde het op een andere sabbat, dat Hij wederom in de synagoge ging. Was de Heer als God boven de sabbat verheven, als mens was Hij aan de sabbat onderworpen, en daarom ging Hij als Israëliet, telkens wanneer het sabbatdag was, naar de synagoge. Scheiden wij dan toch nooit het Goddelijke en menselijke in de Heer, want alleen deze twee naturen in de eenheid zijns persoons, maken alles duidelijk en verstaanbaar: Terwijl wij ons anders met de ongelovigen in een grenzeloze begripsverwarring afstorten. En leerde. De Farizeeën hadden niet zozeer tegen het leren van Jezus op de sabbat, als wel tegen zijn werken op de sabbat. Doch welke werken waren het, die Jezus op de sabbat deed? Het waren immers enkel daden van liefde. Mag dan een dokter een zieke niet genezen, omdat het sabbat is? Hieruit ziet gij de ellendige bekrompenheid van de Farizeese opvatting. En aldaar was een mens, en zijne rechterhand was dor. Waar Jezus is, daar zijn ook armen, kranken, ellendigen. Evenals de vorsten dezer wereld bijna nergens komen, of sommigen uit het volk lopen toe om hen te zien en te volgen, zo ook de opperste medicijnmeester: Waar Hij is of komt daar zijn of daar komen de kranken, de verminkten, de ellendigen. En de Schriftgeleerden en Farizeeën namen Hem waar, of Hij op de sabbat genezen zou. Hier waren dus andere Schriftgeleerden en Farizeeën tegenwoordig, die nog niet wisten, althans niet gezien hadden, dat Jezus op de sabbat genezingen deed. Iedere synagoge had haar eigen Schriftgeleerden en Farizeeën, zoals bij ons iedere Roomse kerk hare geestelijken, en iedere Protestantse kerk op het land haar eigen predikant en kerkdienaren heeft. Opdat zij enige beschuldiging tegen Hem mochten vinden. Zij waren nijdig wegens het aanzien, waarin Jezus bij het volk stond en waardoor hun aanzien overschaduwd werd; daarom zochten zij gelegenheid om Hem bij het volk in minachting te brengen, en genas Hij dus op de sabbat, zo konden zij Hem van sabbatsschennis beschuldigen. Doch de Heer verijdelde hunne pogingen ook nu. En zij vraagden Hem, zeggende: "Is het ook geoorloofd op de sabbatdagen te genezen?" Wij hebben ook dit verhaal gelijkelijk van de drie eerste Evangelisten, met enige verscheidenheid in de lezing, welke zich echter licht laat vereffenen. Daar deze Schriftgeleerden en Farizeeën begerig waren om de Heer in de strik te lokken, zo vroegen zij Hem of de genezing op de sabbat geoorloofd was. De man met de dorre hand was blijkbaar in de synagoge gekomen om genezen te worden. Hem was ter ore gekomen dat Jezus van alle kwaal genas. Mensen, die in ellende zijn, horen de tijding van verlossing altijd het eerst, omdat zij er dadelijk het scherpst naar luisteren. Doch Hij kende hun gedachten, en zeide tot de mens, die de verdorde hand had: Rijs op en sta in het midden! en hij opgestaan zijnde stond overeind. Gij ziet, die man is het middelpunt, om welken het gesprek zich beweegt. Ik stel mij voor, dat het de gewoonte des Heren was, om na in de synagoge enig onderwijs gegeven te hebben, de gelegenheid te geven, om de kranken, indien zij er waren en de genezing begeerden, tot Hem te brengen. Zo zeide dan Jezus tot hen: Ik zal u vragen: Wat is geoorloofd op de sabbatten: Goed te doen of kwaad te doen; een mens te behouden of te verderven? De Heer neemt hun eigen vraag over, maar met een uitlegging of omschrijving. Te vragen of het geoorloofd is op de sabbat te genezen is zoveel als te vragen, of het geoorloofd is op de sabbat goed te doen. Gij gevoelt hoe beschamend deze vraag, aldus gesteld, voor Jezus tegenstanders is. Hun vraag wordt daardoor tot een ongerijmdheid gemaakt. Doch de Heer gaat ook hier nog een stap verder, en zegt: Dat het niet genezen op de Sabbat, kwaad doen, en het niet behouden van een mens, hem verderven is. Gij ziet hieruit hoe volmaakt de Heer de wet vervult, haar opvattende in haar diepsten en gestrengsten zin. Aldus legt de Heilige Geest ook bij Jakobus de wet uit: Wie goed weet te doen, en het niet doet, die is het zonde. Dus, wie zijn naaste niet helpt, waar hij hem helpen kan, die laat hem vergaan. Ongetwijfeld achtten ook de Farizeeën die genezingen op de sabbat geoorloofd, waarbij het leven in gevaar was, maar niet die, welke uitstel konden lijden, zoals met deze man het geval was. De man met de verdorde hand kon immers evengoed de volgenden dag genezen worden. De Heer zeide echter: "Neen!" wat heden kan gered worden, moet heden gered worden; en is het u onverschillig of deze man heden of

morgen de blijdschap in zijn hart en zijne hand tot zijn wil heeft, Mij niet, en de eer mijns Vaders brengt het mede, dat waar zijn Zoon komt, geen mens, die begeert genezen te worden, ongenezen blijve." En zij zwegen stil. De Heer had de zaak geheel en alleen op het zedelijk gebied, op dat des gewetens gebracht, en de keuze gelaten tussen het geoorloofde van goed te doen of kwaad te doen. Ook wij moeten trachten de verschillen in de leer bij de tegenstanders te herleiden tot de meest eenvoudige, zedelijke vragen: Wat is hier goed, wat is hier kwaad? Want daartoe laten zich alle verschillen in de leer terugbrengen. Het ongeloof kiest altijd en in alles het kwaad doen boven het goed doen; het geloof doet altijd en in alles het tegendeel. En Hij zeide tot hen. De Heer wil hun door een voorbeeld het onredelijke hunner begrippen van de sabbat onder het oog brengen. Wat mens zal er zijn onder u, die een schaap heeft, en zo hetzelve op een sabbat in ene gracht valt, die hetzelve niet zal aangrijpen en uit heffen? Het beeld is overeenkomstig de zaak. Bij het genezen van een waterzuchtig mens vergelijkt de Heer diens redding bij die van een ezel of os uit een waterput; bij de genezing der kromme, van de satan gebonden vrouw, is de losmaking van een aangebonden os of ezel, om ze te doen drinken, een tegenbeeld, en hier is het vallen of zien liggen van een schaap in een drogen kuil of groeve (want dit betekent hier het woord gracht) het beeld van de genezing van de man met de dorre hand. Bij de Heer zijn de beelden de volkomen juiste uitdrukkingen der zaken. Hoeveel gaat nu een mens een schaap te boven. Hoort gij hier de stem niet van de goede Herder, wie de schapen eigen zijn, tegenover die van de huurling, wie de schapen niet toebehoren? Zouden de Farizeeën, wanneer zij een hunner schapen op de sabbat in een kuil vonden liggen, het daarin laten liggen tot de volgenden dag, omdat dit evengoed zou zijn? "Neen, niet evengoed," zou de Farizeeër zeggen, "ik heb medelijden met het dier, het moet hoe eer hoe beter uit zijn treurigen toestand verlost worden; morgen kan het door gebrek aan eten en drinken en door de angst dood zijn." Het is goed gezegd; maar waarom hebt gij voor uw naaste, dien gij in ellende aantreft, niet hetzelfde hart als voor uw schaap? Waarom zijne redding uitgesteld, waarom hem langer in enen nood gelaten, waaruit gij hem kunt redden? O, zo gij uw naaste zo liefhad als uw schaap, gij zoudt anders spreken; hoeveel te meer als gij zeggen kondet wat de Heer met geheel zijn hart zeide: Hoeveel gaat een mens een schaap te boven! Zo is het dan op de sabbatdagen geoorloofd wel te doen. Gij ziet, de Heer bewees het ditmaal niet uit de Schrift, maar uit hun eigen gewoonte van handelen jegens hun vee. Nooit is de Heer uitgeput in het geven van altijd andere redenen voor dezelfde zaak, en de ene reden is nog altijd sterker sprekende dan de andere. Ieder, wiens verstand en hart nog niet door het ongeloof vereelt is, gevoelt dan ook bij iedere zwarigheid, die de Heer oplost, dat wij in Hem met een oneindige wijsheid te doen hebben. En als Hij ze allen rondom aangezien had met toorn. Wij maken ons een verkeerde voorstelling van des Heren zachtmoedigheid, wanneer wij daaronder verstaan een nimmer oneffene, altijd minzame, vriendelijke, voorkomende goedhartigheid jegens iedereen. Neen, de Heer kon ook toornen, en Hij toornde eigenlijk altijd tegen de bozen, want Hij beschaamde en bestrafte ze onophoudelijk en onverbiddelijk; maar niet met onze drift, neen, met zijnen heiligen toorn: In de blik zijner ogen, in de toon van zijn woord. Met een bedroefd zijnde over de verharding van hun hart. De Heer toornde met een wenend hart; Hij toornde, omdat zij de dienst des satans verkozen boven de dienst van God; omdat zij liever verloren wilden gaan, dan behouden worden. Wij leren ook hier dat het ongeloof uit niets anders ontstaat dan uit ene verharding des harten. Wie niet gelooft, verhardt zich tegen de waarheid, tegen de eenvoudigste waarheid, tegen het onderscheid tussen goed en kwaad, en verwerpt altijd weer alles wat hem tot bekering roept. Zeide Hij tot de mens: Strek uwe hand uit! En hij strekte ze uit, en zijne hand werd hersteld, gezond gelijk de andere. Gij ziet, de Goddelijke en de menselijke werking moeten elkander ontmoeten en samenvloeien. De man moest willen. Hij had de wil verloren, om zijn tot op het been verdroogde en geheel verlamde hand uit te strekken, omdat hij bij ondervinding wist, dat zijn wil hem in dat opzicht niet hielp. Hij kon niet meer wat hij wilde. Doch nu komt er een bevel tot hem, van iemand die door het woord zijns monds de hopelooste kwalen

geneest, zeggende: Rijs op en sta in het midden. Dit wekt zijne oplettendheid, zijn hart, zijn geest, zijne gehele persoonlijkheid op. Vervolgens zegt de Heer tot hem: Strekt uwe hand uit! Dit wekt zijn doden wil op, hij wil en hij kan. Hij heeft niet enkel zijne hand weder tot zijn wil, maar zij is van dezelfde volle gezonde gedaante als zijn andere hand. De genezing is ogenblikkelijk en volkomen. Het zij ons een beeld van het werk der bekering. De mens moet willen, eer hij zal kunnen. De Heer is tegen die lijdelijkheid, welke ook dan nog met de handen in de schoot zou willen blijven zitten, als de Heer geboden heeft op te staan en Hem te volgen. Ik acht dit echter onmogelijk te zijn, wanneer iemand werkelijk des Heren bevel gehoord heeft. Doch men hoort des Heren bevel niet, die een iegelijk mens, welke zijn Woord leest of hoort lezen, gebiedt om van een verlorene een behoudene, van een zondaar een heilige te worden door het geloof in Hem. Zeker strekte de man zijn lamme hand uit, alleen door de kracht die van Christus uitging, nochtans hij moest Christus ook gehoorzamen, hij moest zijne hand uitstrekken, om daarmede het bewijs te geven, dat de genezing in hetzelfde ogenblik, waarin zij bevolen werd, ook werkelijk plaats had. Hiermede wordt tot ons allen gezegd: "Gelooft, omdat God het gebiedt, en gij zult geloven door de kracht van God, en behouden zijn." En zij werden vervuld met uitzinnigheid. De Schriftgeleerden en Farizeeën werden woedend van boosheid vanwege de beschaming, waarmede de Heer hen voor al het volk had tentoongesteld. En spraken tezamen met elkander wat zij Jezus doen zouden. Hoe zij zich aan Hem zouden wreken. En de Farizeeën uitgegaan zijnde, hebben terstond met de Herodianen tezamen raad gehouden tegen Hem, hoe zij Hem zouden doden. Niets minder dan zijn dood kon hun toorn blussen. Waren het geen rechte kinderen des duivels, die mensenmoordenaar van de beginne? En nu zegt men nog dat de ongelovigen zulke gemoedelijke mensen zijn, die de gelovigen in verdraagzaamheid beschamen. Ja, zij zijn verdraagzaam, zolang men hunne dwalingen verdraagt; maar tast men deze aan, men tast hun leven aan. De Heer waarschuwt ons voor hen als voor wolven in de schapenvacht. Ziet echter ook hier weder de klaarblijkelijkheid van de waarheid der Schrift. Ware zij verdicht, er zou gezegd zijn: "Deze woorden en die daad van Jezus waren zo duidelijk en klaar, dat niemand ze kon weerspreken, en de tegenstanders gingen beschaamd heen en durfden zich niet meer tegen Hem verzetten." Doch nu de Schrift niet verdicht, maar de hoogste waarheid is, nu staat er geschreven wat wij zelven ook nog dagelijks ondervinden, dat het ongeloof zich door niets, ook niet door de hoogste klaarblijkelijkheid laat overtuigen; omdat het de onvatbaarheid is voor al wat Goddelijk is; zien niet ook de uilen alleen bij nacht? Voor het daglicht hebben zij gene ogen. Maar Jezus dat wetende, vertrok vandaar met zijne discipelen naar de zee. De Heer vertrouwde zich niet meer onder deze lieden, die naar zijn leven stonden, en keerde telkens terug naar het strand der Galilesche zee: Daar was Hij het liefst met zijne discipelen, die grotendeels vissers zijnde, ook aldaar het liefst vertoefden. Ook was daar meerdere ruimte voor de scharen die Hem volgden. En Hem volgde een grote menigte van Galiléa en van Judéa en van Jeruzalem en van Idumea en van over de Jordaan en die van omtrent Tyrus en Sidon, een grote menigte, gehoord hebbende, hoe grote dingen Hij deed, kwamen tot Hem. Gedurig wordt dit door de Evangelisten herhaald, om een aanschouwelijk denkbeeld te geven van 's Heren werkzaamheid dag aan dag, temidden van zulke ontzaglijke menigten van mensen. En Hij zeide tot zijne discipelen, dat een scheepje steeds omtrent Hem blijven zou, om der scharen wil, opdat zij Hem niet zouden verdringen. Ook daarom was de Heer het liefst aan de zeeoever, omdat daar in zijn nabijheid altijd een vaartuig kon gereed liggen, waarin Hij bij al te grote aandrang des volks, treden, en op deze wijze onbelemmerd tot hen spreken kon, zoals wij vroeger reeds opmerkten. Want Hij had er velen genezen, alzo dat Hem al degenen die kwalen hadden overvielen, opdat zij Hem mochten aanraken. Welk een aanschouwing! De Heer omringd van zijn discipelen én van een menigte kranken, én van een nog groter menigte aanschouwers, én temidden van dat alles woorden sprekende enkel van eeuwig leven, en wonderen doende enkel van Goddelijke liefde. Want er ging kracht van Hem uit, en Hij genas ze allen. Zoiets kan niet gezegd worden dan van God, de God der krachten. Alleen door God

kunnen alle kwalen onmiddellijk genezen worden; want zijn kracht beheerst alle andere kracht. De Vader was in Christus, de Heilige Geest was in Christus, en Christus deed zoveel wonderen als Hij wilde doen. En de onreine geesten als zij Hem zagen, vielen voor Hem neder en riepen, zeggende: Gij zijt de Zone Gods. Treffend, niet waar? De satan had in de woestijn met zoveel woorden gezegd: "Indien Gij de Zone Gods zijt, bewijs het door te doen wat ik u vraag? Maar Christus bewees de Zoon van God te zijn, door niet te doen wat de satan begeerde, en ziet, nu erkennen Hem zelfs de onreine geesten voor de Zoon van God; zij kunnen niet anders: zij zijn door Hem overwonnen; zij kunnen zich niet tegen Hem verzetten; zij moeten ondanks zich zelven hun prooi op zijn bevel ogenblikkelijk loslaten; want tegen almacht geldt geen macht, hoe groot dan ook. En Hij gebood hun scherpelijk, dat zij Hem niet zouden openbaar maken. Het buitengewone in de bezetenen is, gelijk wij reeds met een enkel woord aanduidden, maar niet genoeg kunnen herhalen, het spreken van de onreinen geest of der onreine geesten tot Jezus, en het wederkerig spreken van Jezus tot hen. Overigens zijn de verschijnselen meestal gelijk die der vallende ziekte en der razend krankzinnigen. Wij moeten dus aannemen dat de persoonlijkheid des Heren, en later der Apostelen, dat spreken aan de zijde der onreine geesten mogelijk, misschien wel onvermijdelijk maakte. Tegenover de zich openbarenden Heilige Geest, zal zich de onreine geest ook hebben moeten openbaren. Deze onmiddellijke, wonderwerkende openbaring des Heiligen Geestes ophoudende, hield ook het spreken der onreine geesten in de bezetenen op, en bleven enkel de natuurlijke of lichamelijke verschijnselen der vallende ziekte of der razernij ter waarneming over. Wanneer de Heilige Geest, door wie dan ook, zich weder op dezelfde wijze wilde openbaren, zouden zich ook de onreine geesten weder op dezelfde wijze openbaren, en wij zouden weder de bezetenheid in al hare verschijnselen kunnen aanschouwen. Opdat vervuld zou worden hetgeen gesproken is door Jesaja de profeet (Jesaja 42:1-4), zeggende: Ziet, mijn knecht welke Ik verkoren heb, mijn beminde, in welken mijne ziel een welbehagen heeft. Welk ene opeenstapeling van woorden, om des Vaders liefde jegens de Zoon, in diens knechtsgestalte, te kennen te geven! Wij zien hier bevestigd wat de Heer zelf zeide: Daarom heeft de Vader Mij lief, aangezien Ik mijn leven afleg, opdat Ik hetzelve wederom neme. Ik zal mijnen Geest op Hem leggen, en Hij zal het oordeel de Heidenen verkondigen. Dit is letterlijk vervuld door het Woord van Paulus te Athene: God dan, de tijden der onwetendheid overzien hebbende, verkondigt nu alle mensen alom: dat zij, zich bekeren; daarom dat Hij enen dag gesteld heeft, op welken Hij de aardbodem rechtvaardiglijk zal oordelen door enen man, die Hij daartoe verordend heeft, verzekering daarvan doende aan allen, dewijl Hij Hem uit de doden opgewekt heeft. Handelingen 17:30-31 De verkondiging van het oordeel door Christus onderstelt de voorafgaande verkondiging der genade. Hij zal niet twisten noch roepen, noch zal er iemand zijne stem op de straten horen. Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken, en het rokende lemmet zal Hij niet uitblussen. Wij hebben deze profetieën reeds vroeger besproken. Hier vinden wij de vervulling. De Heer zocht gedurig zijne heerlijkheid te verbergen, om zich enkel te openbaren in zijne liefde. Nooit zocht Hij zijn eigen eer in afgescheidenheid van die zijns Vaders; alleen des Vaders eer was de zijne. En als Hij al zijn heerlijke wonderen gedaan had, dan ontweek Hij de lof en de toejuiching des volks, zonderde zich af tot het gebed, of vertrok naar elders. Neen, Hij wilde niet bewonderd zijn, Hij zocht alleen naar harten die in Hem geloofden en die Hem liefhadden, naar zielen die door Hem behouden wilden worden, en voor dezen was Hij de tederheid, de liefde, de vriendelijkheid, de zachtmoedigheid zelve. Hoort het nog uit zijn laatst bevel tot Petrus: weid mijn schapen, hoed mijn lammeren! Totdat Hij het oordeel zal uitbrengen tot overwinning. Eenmaal zou zijn knechtsgestalte ophouden, en Hij zich openharen als de overwinnaar der wereld. Deze openbaring begon met zijn eigen heerlijke opstanding, en zal voleindigd worden in de heerlijke opstanding van al de zijnen. En in zijn naam zullen de Heidenen hopen. Diezelfde Heidenen, aan wie Hij het oordeel zou verkondigen. Israël en de volken hebben een enigen Heer tot

Heiland, want er is onder de hemel geen andere naam gegeven, waardoor zondaren zalig worden, dan die van Christus.

6:6 De Heer en de man met de dorre hand.
En van daar voortgaande, geschiedde het op een andere sabbat, dat Hij wederom in de synagoge ging. Was de Heer als God boven de sabbat verheven, als mens was Hij aan de sabbat onderworpen, en daarom ging Hij als Israëliet, telkens wanneer het sabbatdag was, naar de synagoge. Scheiden wij dan toch nooit het Goddelijke en menselijke in de Heer, want alleen deze twee naturen in de eenheid zijns persoons, maken alles duidelijk en verstaanbaar: Terwijl wij ons anders met de ongelovigen in een grenzeloze begripsverwarring afstorten. En leerde. De Farizeeën hadden niet zozeer tegen het leren van Jezus op de sabbat, als wel tegen zijn werken op de sabbat. Doch welke werken waren het, die Jezus op de sabbat deed? Het waren immers enkel daden van liefde. Mag dan een dokter een zieke niet genezen, omdat het sabbat is? Hieruit ziet gij de ellendige bekrompenheid van de Farizeese opvatting. En aldaar was een mens, en zijne rechterhand was dor. Waar Jezus is, daar zijn ook armen, kranken, ellendigen. Evenals de vorsten dezer wereld bijna nergens komen, of sommigen uit het volk lopen toe om hen te zien en te volgen, zo ook de opperste medicijnmeester: Waar Hij is of komt daar zijn of daar komen de kranken, de verminkten, de ellendigen. En de Schriftgeleerden en Farizeeën namen Hem waar, of Hij op de sabbat genezen zou. Hier waren dus andere Schriftgeleerden en Farizeeën tegenwoordig, die nog niet wisten, althans niet gezien hadden, dat Jezus op de sabbat genezingen deed. Iedere synagoge had haar eigen Schriftgeleerden en Farizeeën, zoals bij ons iedere Roomse kerk hare geestelijken, en iedere Protestantse kerk op het land haar eigen predikant en kerkdienaren heeft. Opdat zij enige beschuldiging tegen Hem mochten vinden. Zij waren nijdig wegens het aanzien, waarin Jezus bij het volk stond en waardoor hun aanzien overschaduwd werd; daarom zochten zij gelegenheid om Hem bij het volk in minachting te brengen, en genas Hij dus op de sabbat, zo konden zij Hem van sabbatsschennis beschuldigen. Doch de Heer verijdelde hunne pogingen ook nu. En zij vraagden Hem, zeggende: "Is het ook geoorloofd op de sabbatdagen te genezen?" Wij hebben ook dit verhaal gelijkelijk van de drie eerste Evangelisten, met enige verscheidenheid in de lezing, welke zich echter licht laat vereffenen. Daar deze Schriftgeleerden en Farizeeën begerig waren om de Heer in de strik te lokken, zo vroegen zij Hem of de genezing op de sabbat geoorloofd was. De man met de dorre hand was blijkbaar in de synagoge gekomen om genezen te worden. Hem was ter ore gekomen dat Jezus van alle kwaal genas. Mensen, die in ellende zijn, horen de tijding van verlossing altijd het eerst, omdat zij er dadelijk het scherpst naar luisteren. Doch Hij kende hun gedachten, en zeide tot de mens, die de verdorde hand had: Rijs op en sta in het midden! en hij opgestaan zijnde stond overeind. Gij ziet, die man is het middelpunt, om welken het gesprek zich beweegt. Ik stel mij voor, dat het de gewoonte des Heren was, om na in de synagoge enig onderwijs gegeven te hebben, de gelegenheid te geven, om de kranken, indien zij er waren en de genezing begeerden, tot Hem te brengen. Zo zeide dan Jezus tot hen: Ik zal u vragen: Wat is geoorloofd op de sabbatten: Goed te doen of kwaad te doen; een mens te behouden of te verderven? De Heer neemt hun eigen vraag over, maar met een uitlegging of omschrijving. Te vragen of het geoorloofd is op de sabbat te genezen is zoveel als te vragen, of het geoorloofd is op de sabbat goed te doen. Gij gevoelt hoe beschamend deze vraag, aldus gesteld, voor Jezus tegenstanders is. Hun vraag wordt daardoor tot een ongerijmdheid gemaakt. Doch de Heer gaat ook hier nog een stap verder, en zegt: Dat het niet genezen op de Sabbat, kwaad doen, en het niet behouden van een mens, hem verderven is. Gij ziet hieruit hoe volmaakt de Heer de wet vervult, haar opvattende in haar diepsten en gestrengsten zin. Aldus legt de Heilige Geest ook bij Jakobus de wet uit: Wie goed weet te doen, en het niet doet, die is het zonde. Dus, wie zijn naaste niet helpt, waar hij hem helpen kan, die laat hem vergaan. Ongetwijfeld achtten ook de Farizeeën die genezingen op de sabbat geoorloofd, waarbij het leven in gevaar was, maar niet die, welke uitstel konden lijden, zoals met deze man het geval was. De man met de verdorde hand kon immers evengoed de volgenden dag genezen worden. De Heer zeide echter: "Neen!" wat heden kan gered worden, moet heden gered worden; en is het u onverschillig of deze man heden of

morgen de blijdschap in zijn hart en zijne hand tot zijn wil heeft, Mij niet, en de eer mijns Vaders brengt het mede, dat waar zijn Zoon komt, geen mens, die begeert genezen te worden, ongenezen blijve." En zij zwegen stil. De Heer had de zaak geheel en alleen op het zedelijk gebied, op dat des gewetens gebracht, en de keuze gelaten tussen het geoorloofde van goed te doen of kwaad te doen. Ook wij moeten trachten de verschillen in de leer bij de tegenstanders te herleiden tot de meest eenvoudige, zedelijke vragen: Wat is hier goed, wat is hier kwaad? Want daartoe laten zich alle verschillen in de leer terugbrengen. Het ongeloof kiest altijd en in alles het kwaad doen boven het goed doen; het geloof doet altijd en in alles het tegendeel. En Hij zeide tot hen. De Heer wil hun door een voorbeeld het onredelijke hunner begrippen van de sabbat onder het oog brengen. Wat mens zal er zijn onder u, die een schaap heeft, en zo hetzelve op een sabbat in ene gracht valt, die hetzelve niet zal aangrijpen en uit heffen? Het beeld is overeenkomstig de zaak. Bij het genezen van een waterzuchtig mens vergelijkt de Heer diens redding bij die van een ezel of os uit een waterput; bij de genezing der kromme, van de satan gebonden vrouw, is de losmaking van een aangebonden os of ezel, om ze te doen drinken, een tegenbeeld, en hier is het vallen of zien liggen van een schaap in een drogen kuil of groeve (want dit betekent hier het woord gracht) het beeld van de genezing van de man met de dorre hand. Bij de Heer zijn de beelden de volkomen juiste uitdrukkingen der zaken. Hoeveel gaat nu een mens een schaap te boven. Hoort gij hier de stem niet van de goede Herder, wie de schapen eigen zijn, tegenover die van de huurling, wie de schapen niet toebehoren? Zouden de Farizeeën, wanneer zij een hunner schapen op de sabbat in een kuil vonden liggen, het daarin laten liggen tot de volgenden dag, omdat dit evengoed zou zijn? "Neen, niet evengoed," zou de Farizeeër zeggen, "ik heb medelijden met het dier, het moet hoe eer hoe beter uit zijn treurigen toestand verlost worden; morgen kan het door gebrek aan eten en drinken en door de angst dood zijn." Het is goed gezegd; maar waarom hebt gij voor uw naaste, dien gij in ellende aantreft, niet hetzelfde hart als voor uw schaap? Waarom zijne redding uitgesteld, waarom hem langer in enen nood gelaten, waaruit gij hem kunt redden? O, zo gij uw naaste zo liefhad als uw schaap, gij zoudt anders spreken; hoeveel te meer als gij zeggen kondet wat de Heer met geheel zijn hart zeide: Hoeveel gaat een mens een schaap te boven! Zo is het dan op de sabbatdagen geoorloofd wel te doen. Gij ziet, de Heer bewees het ditmaal niet uit de Schrift, maar uit hun eigen gewoonte van handelen jegens hun vee. Nooit is de Heer uitgeput in het geven van altijd andere redenen voor dezelfde zaak, en de ene reden is nog altijd sterker sprekende dan de andere. Ieder, wiens verstand en hart nog niet door het ongeloof vereelt is, gevoelt dan ook bij iedere zwarigheid, die de Heer oplost, dat wij in Hem met een oneindige wijsheid te doen hebben. En als Hij ze allen rondom aangezien had met toorn. Wij maken ons een verkeerde voorstelling van des Heren zachtmoedigheid, wanneer wij daaronder verstaan een nimmer oneffene, altijd minzame, vriendelijke, voorkomende goedhartigheid jegens iedereen. Neen, de Heer kon ook toornen, en Hij toornde eigenlijk altijd tegen de bozen, want Hij beschaamde en bestrafte ze onophoudelijk en onverbiddelijk; maar niet met onze drift, neen, met zijnen heiligen toorn: In de blik zijner ogen, in de toon van zijn woord. Met een bedroefd zijnde over de verharding van hun hart. De Heer toornde met een wenend hart; Hij toornde, omdat zij de dienst des satans verkozen boven de dienst van God; omdat zij liever verloren wilden gaan, dan behouden worden. Wij leren ook hier dat het ongeloof uit niets anders ontstaat dan uit ene verharding des harten. Wie niet gelooft, verhardt zich tegen de waarheid, tegen de eenvoudigste waarheid, tegen het onderscheid tussen goed en kwaad, en verwerpt altijd weer alles wat hem tot bekering roept. Zeide Hij tot de mens: Strek uwe hand uit! En hij strekte ze uit, en zijne hand werd hersteld, gezond gelijk de andere. Gij ziet, de Goddelijke en de menselijke werking moeten elkander ontmoeten en samenvloeien. De man moest willen. Hij had de wil verloren, om zijn tot op het been verdroogde en geheel verlamde hand uit te strekken, omdat hij bij ondervinding wist, dat zijn wil hem in dat opzicht niet hielp. Hij kon niet meer wat hij wilde. Doch nu komt er een bevel tot hem, van iemand die door het woord zijns monds de hopelooste kwalen

geneest, zeggende: Rijs op en sta in het midden. Dit wekt zijne oplettendheid, zijn hart, zijn geest, zijne gehele persoonlijkheid op. Vervolgens zegt de Heer tot hem: Strekt uwe hand uit! Dit wekt zijn doden wil op, hij wil en hij kan. Hij heeft niet enkel zijne hand weder tot zijn wil, maar zij is van dezelfde volle gezonde gedaante als zijn andere hand. De genezing is ogenblikkelijk en volkomen. Het zij ons een beeld van het werk der bekering. De mens moet willen, eer hij zal kunnen. De Heer is tegen die lijdelijkheid, welke ook dan nog met de handen in de schoot zou willen blijven zitten, als de Heer geboden heeft op te staan en Hem te volgen. Ik acht dit echter onmogelijk te zijn, wanneer iemand werkelijk des Heren bevel gehoord heeft. Doch men hoort des Heren bevel niet, die een iegelijk mens, welke zijn Woord leest of hoort lezen, gebiedt om van een verlorene een behoudene, van een zondaar een heilige te worden door het geloof in Hem. Zeker strekte de man zijn lamme hand uit, alleen door de kracht die van Christus uitging, nochtans hij moest Christus ook gehoorzamen, hij moest zijne hand uitstrekken, om daarmede het bewijs te geven, dat de genezing in hetzelfde ogenblik, waarin zij bevolen werd, ook werkelijk plaats had. Hiermede wordt tot ons allen gezegd: "Gelooft, omdat God het gebiedt, en gij zult geloven door de kracht van God, en behouden zijn." En zij werden vervuld met uitzinnigheid. De Schriftgeleerden en Farizeeën werden woedend van boosheid vanwege de beschaming, waarmede de Heer hen voor al het volk had tentoongesteld. En spraken tezamen met elkander wat zij Jezus doen zouden. Hoe zij zich aan Hem zouden wreken. En de Farizeeën uitgegaan zijnde, hebben terstond met de Herodianen tezamen raad gehouden tegen Hem, hoe zij Hem zouden doden. Niets minder dan zijn dood kon hun toorn blussen. Waren het geen rechte kinderen des duivels, die mensenmoordenaar van de beginne? En nu zegt men nog dat de ongelovigen zulke gemoedelijke mensen zijn, die de gelovigen in verdraagzaamheid beschamen. Ja, zij zijn verdraagzaam, zolang men hunne dwalingen verdraagt; maar tast men deze aan, men tast hun leven aan. De Heer waarschuwt ons voor hen als voor wolven in de schapenvacht. Ziet echter ook hier weder de klaarblijkelijkheid van de waarheid der Schrift. Ware zij verdicht, er zou gezegd zijn: "Deze woorden en die daad van Jezus waren zo duidelijk en klaar, dat niemand ze kon weerspreken, en de tegenstanders gingen beschaamd heen en durfden zich niet meer tegen Hem verzetten." Doch nu de Schrift niet verdicht, maar de hoogste waarheid is, nu staat er geschreven wat wij zelven ook nog dagelijks ondervinden, dat het ongeloof zich door niets, ook niet door de hoogste klaarblijkelijkheid laat overtuigen; omdat het de onvatbaarheid is voor al wat Goddelijk is; zien niet ook de uilen alleen bij nacht? Voor het daglicht hebben zij gene ogen. Maar Jezus dat wetende, vertrok vandaar met zijne discipelen naar de zee. De Heer vertrouwde zich niet meer onder deze lieden, die naar zijn leven stonden, en keerde telkens terug naar het strand der Galilesche zee: Daar was Hij het liefst met zijne discipelen, die grotendeels vissers zijnde, ook aldaar het liefst vertoefden. Ook was daar meerdere ruimte voor de scharen die Hem volgden. En Hem volgde een grote menigte van Galiléa en van Judéa en van Jeruzalem en van Idumea en van over de Jordaan en die van omtrent Tyrns en Sidon, een grote menigte, gehoord hebbende, hoe grote dingen Hij deed, kwamen tot Hem. Gedurig wordt dit door de Evangelisten herhaald, om een aanschouwelijk denkbeeld te geven van 's Heren werkzaamheid dag aan dag, temidden van zulke ontzaglijke menigten van mensen. En Hij zeide tot zijne discipelen, dat een scheepje steeds omtrent Hem blijven zou, om der scharen wil, opdat zij Hem niet zouden verdringen. Ook daarom was de Heer het liefst aan de zeeoever, omdat daar in zijn nabijheid altijd een vaartuig kon gereed liggen, waarin Hij bij al te grote aandrang des volks, treden, en op deze wijze onbelemmerd tot hen spreken kon, zoals wij vroeger reeds opmerkten. Want Hij had er velen genezen, alzo dat Hem al degenen die kwalen hadden overvielen, opdat zij Hem mochten aanraken. Welk een aanschouwing! De Heer omringd van zijn discipelen én van een menigte kranken, én van een nog groter menigte aanschouwers, én temidden van dat alles woorden sprekende enkel van eeuwig leven, en wonderen doende enkel van Goddelijke liefde. Want er ging kracht van Hem uit, en Hij genas ze allen. Zoiets kan niet gezegd worden dan van God, de God der krachten. Alleen door God

kunnen alle kwalen onmiddellijk genezen worden; want zijn kracht beheerst alle andere kracht. De Vader was in Christus, de Heilige Geest was in Christus, en Christus deed zoveel wonderen als Hij wilde doen. En de onreine geesten als zij Hem zagen, vielen voor Hem neder en riepen, zeggende: Gij zijt de Zone Gods. Treffend, niet waar? De satan had in de woestijn met zoveel woorden gezegd: "indien Gij de Zone Gods zijt, bewijs het door te doen wat ik u vraag? Maar Christus bewees de Zoon van God te zijn, door niet te doen wat de satan begeerde, en ziet, nu erkennen Hem zelfs de onreine geesten voor de Zoon van God; zij kunnen niet anders: zij zijn door Hem overwonnen; zij kunnen zich niet tegen Hem verzetten; zij moeten ondanks zich zelven hun prooi op zijn bevel ogenblikkelijk loslaten; want tegen almacht geldt geen macht, hoe groot dan ook. En Hij gebood hun scherpelijk, dat zij Hem niet zouden openbaar maken. Het buitengewone in de bezetenen is, gelijk wij reeds met een enkel woord aanduidden, maar niet genoeg kunnen herhalen, het spreken van de onreinen geest of der onreine geesten tot Jezus, en het wederkerig spreken van Jezus tot hen. Overigens zijn de verschijnselen meestal gelijk die der vallende ziekte en der razend krankzinnigen. Wij moeten dus aannemen dat de persoonlijkheid des Heren, en later der Apostelen, dat spreken aan de zijde der onreine geesten mogelijk, misschien wel onvermijdelijk maakte. Tegenover de zich openbarenden Heilige Geest, zal zich de onreine geest ook hebben moeten openbaren. Deze onmiddellijke, wonderwerkende openbaring des Heiligen Geestes ophoudende, hield ook het spreken der onreine geesten in de bezetenen op, en bleven enkel de natuurlijke of lichamelijke verschijnselen der vallende ziekte of der razernij ter waarneming over. Wanneer de Heilige Geest, door wie dan ook, zich weder op dezelfde wijze wilde openbaren, zouden zich ook de onreine geesten weder op dezelfde wijze openbaren, en wij zouden weder de bezetenheid in al hare verschijnselen kunnen aanschouwen. Opdat vervuld zou worden hetgeen gesproken is door Jesaja de profeet (Jesaja 42:1-4), zeggende: Ziet, mijn knecht welke Ik verkoren heb, mijn beminde, in welken mijne ziel een welbehagen heeft. Welk ene opeenstapeling van woorden, om des Vaders liefde jegens de Zoon, in diens knechtsgestalte, te kennen te geven! Wij zien hier bevestigd wat de Heer zelf zeide: Daarom heeft de Vader Mij lief, aangezien Ik mijn leven afleg, opdat Ik hetzelve wederom neme. Ik zal mijnen Geest op Hem leggen, en Hij zal het oordeel de Heidenen verkondigen. Dit is letterlijk vervuld door het Woord van Paulus te Athene: God dan, de tijden der onwetendheid overzien hebbende, verkondigt nu alle mensen alom: dat zij, zich bekeren; daarom dat Hij enen dag gesteld heeft, op welken Hij de aardbodem rechtvaardiglijk zal oordelen door enen man, die Hij daartoe verordend heeft, verzekering daarvan doende aan allen, dewijl Hij Hem uit de doden opgewekt heeft. Handelingen 17:30-31 De verkondiging van het oordeel door Christus onderstelt de voorafgaande verkondiging der genade. Hij zal niet twisten noch roepen, noch zal er iemand zijne stem op de straten horen. Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken, en het rokende lemmet zal Hij niet uitblussen. Wij hebben deze profetieën reeds vroeger besproken. Hier vinden wij de vervulling. De Heer zocht gedurig zijne heerlijkheid te verbergen, om zich enkel te openbaren in zijne liefde. Nooit zocht Hij zijn eigen eer in afgescheidenheid van die zijns Vaders; alleen des Vaders eer was de zijne. En als Hij al zijn heerlijke wonderen gedaan had, dan ontweek Hij de lof en de toejuiching des volks, zonderde zich af tot het gebed, of vertrok naar elders. Neen, Hij wilde niet bewonderd zijn, Hij zocht alleen naar harten die in Hem geloofden en die Hem liefhadden, naar zielen die door Hem behouden wilden worden, en voor dezen was Hij de tederheid, de liefde, de vriendelijkheid, de zachtmoedigheid zelve. Hoort het nog uit zijn laatst bevel tot Petrus: weid mijn schapen, hoed mijn lammeren! Totdat Hij het oordeel zal uitbrengen tot overwinning. Eenmaal zou zijn knechtsgestalte ophouden, en Hij zich openharen als de overwinnaar der wereld. Deze openbaring begon met zijn eigen heerlijke opstanding, en zal voleindigd worden in de heerlijke opstanding van al de zijnen. En in zijn naam zullen de Heidenen hopen. Diezelfde Heidenen, aan wie Hij het oordeel zou verkondigen. Israël en de volken hebben een enigen Heer tot

Heiland, want er is onder de hemel geen andere naam gegeven, waardoor zondaren zalig worden, dan die van Christus.

6:12 De Heer en de twaalf Apostelen.

En het geschiedde in die dagen, dat Hij uitging en klom op de berg om te bidden, en Hij bleef de nacht over in het gebed tot God. Behalve dat het des Heren gewoonte was zich gedurig af te zonderen tot het gebed, zo was Hij dit bijzonder dan gewoon te doen, wanneer er belangrijke dingen in het Koninkrijk Gods zouden plaats hebben. Het was nu avond geworden, en inplaats dat de Heer naar huis ging, beklom Hij de berg of het gebergte in de nabijheid van Kapernaum, en bracht de nacht door in het gebed; daarna koos Hij de twaalf Apostelen, die de zuilen zijner kerk moesten zijn; doch één hunner was een vijand. En als het dag geworden was, riep Hij van zijn discipelen tot zich, die Hij wilde. Hij was de Heer, en kon later zeggen: Gij hebt Mij niet uitverkoren, maar Ik heb u uitverkoren, en Ik heb u gesteld, opdat gij zoudt heengaan en vrucht dragen, opdat uw vrucht blijve. En welke discipelen wilde nu de Heer? Mensen, niet, zoals wij reeds zeiden, uit de aanzienlijken en ook niet uit de geringen stand. De Heer zelf behoorde niet tot de groten der aarde; Hij had voor zich zelven de middelstand gekozen en koos er ook zijn discipelen uit. Sommigen hunner waren vissers, maar geen huurlingen; zij hadden eigen vaartuigen, en Mattheus ofschoon een tollenaar, was insgelijks enigszins bemiddeld; doch wie iets had, moest alles verlaten om des Heren wil. Ook waren zij geen geleerden, maar toch mannen van verstand, niet in geestelijke dingen, doch daarin stonden zij met de Nikodemussen gelijk, maar in de tijdelijke dingen. De Heer kon met hen spreken en omgaan als met vrienden; ook waren zij geen Judeërs, maar Galileeërs en daarmede echte Israëlieten, want in hoofdsteden wordt het nationaal karakter spoedig gewijzigd, en de scherpe kanten er van worden spoedig afgerond. Het onvermengd, het zuiver volkskarakter moet men op het platte land en in de kleine steden zoeken. Daarbij waren de discipelen als vissers gehard door de arbeid, gewoon aan gevaren en meest altijd op zee geweest; nu behoudt niets het eigenaardig karakter van een mens meer dan het zeeleven. Dat is een zout, dat behoudt en de gehelen mens zoutig maakt. De visserlieden maken dan ook weder het zout van een groot deel der maatschappij uit. Onder onze strandbewoners vindt men een menigte van de edelste en kloekste karakters; ze zijn veelal mensen, die bereid zijn hun leven te wagen om dat van anderen te redden. De discipelen waren ook mannen van karakter, ofschoon zij dit waren niet zelden tot de grootste ongelovigheid toe. Bij hun grootste eerbied voor de Heer, weerspraken en wederstonden zij Hem gedurig. Zij waren naar het hart innig met Hem verenigd, en toch waren zij altijd in zeker opzicht tegen Hem, omdat de Heer een anderen weg opging, dan zij wilden dat Hij ging. Eerst na zijn opstanding hadden zij geen bezwaar meer tegen Hem, omdat zij zich uit die heerlijkheid al die voorafgaande tegenstrijdigheden konden verklaren. Doch juist zulke mensen wilde de Heer tot zijn discipelen. Hij wilde geen onwetendheid, geen blindheid des verstands; dat wil de dweper; deze wil blindelings gehoorzaamd zijn. De Heer wilde bemind, verstaan, vrijwillig aangenomen zijn. Hoeveel geleerden missen het eenvoudig, natuurlijk gezond verstand der discipelen, en hebben door hun wetenschap de kennis der eenvoudigste dingen verloren! Hun scherpzinnig en spitsvondig vernuft snijdt de perzik der Schrift in duizende kleine reepjes, die de lippen niet kunnen vasthouden, en waaruit de tong niets van de perzik kan proeven; of lost de meest vasten inhoud der Schrift op in damp, om die te laten verwaaien en er naar te zien evenals de kinderen naar de bellen, die zij geblazen hebben. Doch niet alleen de ongelovigen, maar ook wij, die geloven, hebben veel van de natuurlijkheid, eenvoudigheid, onbevangenheid en frisheid des verstands en des gemoeds verloren, en wij mogen in dat opzicht wel met verbazing zien op de discipelen en Apostelen des Heren, wier gehele natuur fris was als de zeelucht, waarin zij gewoon waren te leven, en vrij als de wind, die de zeilen hunner vaartuigen deed zwellen. Maar sloot dan de Heer de geleerdheid ten enenmale buiten? Neen, toen het geen kwaad meer kon doen, riep de Heer ook een discipel uit de school der menselijke wijsheid tot de bediening des Evangelies, en als wij nu Paulus horen prediken en hem zijn brieven zien schrijven, ja, dan zeggen, wij, dat er niets schoners in de kerk te zien is, dan een geleerd man, die het Woord Gods zuiver verkondigt. En zij kwamen tot Hem.

En Hij verkoos er twaalf uit hen, die Hij ook Apostelen noemde. Apostelen zijn boden, of edeler gezegd, gezanten. De Heer koos ze uit zijn discipelen. Bij de Heer is altijd een ontwikkeling van het mindere tot het meerdere, tot de volkomenheid toe, niet alleen naar het uitwendige, naar de bedieningen, maar ook in het innerlijke van het gemoed. Door des Heren omgang met hen, en door de leiding des Heiligen Geestes, werden in deze mannen altijd meer voortreffelijke hoedanigheden opgewekt, die anders in de dood zouden gebleven zijn hoeveel ruwe diamanten blijven daarentegen op aarde altijd in hun bolster, en zijn voor de wereld des lichts hier beneden verloren! En Hij stelde ze, opdat zij met Hem zouden zijn. Om Hem onophoudelijk te vergezellen, de getuigen van zijn woorden en daden te zijn. Reeds hier verbindt zich het denkbeeld van oor- en ooggetuige aan dat van het Apostelschap. En opdat Hij ze zou uitzenden om te prediken, en om macht te hebben de ziekten te genezen, en de duivelen uit te werpen. Het uitwerpen der duivelen wordt ook hier van het genezen der ziekten onderscheiden. Welk een heerlijke bediening: om de mens alle goed te doen beërven, en van alle kwaad te verlossen! Dat niet al de discipelen als zodanig wonderen konden doen, wordt hier bewezen uit de afzondering tot Apostelen, wie als zodanig de macht door de Heer gegeven werd om wonderen te doen. En zijn twaalf discipelen tot zich geroepen hebbende, heeft Hij hun macht gegeven over de onreine geesten, om dezelve uit te werpen en om alle ziekte en alle kwaal te genezen. Waarschijnlijk deed de Heer dit door hun de handen op het hoofd te leggen, en ze alzo te zegenen, iets dat bij de Joden een gebruik is bij ieder huisvader. Bij de Apostelen vinden wij de handoplegging als mededeling van geestelijke gaven gedurig vermeld. Dit sluit echter Gods vrijmacht niet uit, om ook zonder handoplegging geestelijke gaven mede te delen, zoals wij zien bij de vergaderden ten huize van Cornelius, Handelingen 10:44. God bindt ons aan middelen, en Hijzelf verbindt zich aan ons door zijn Woord; nochtans blijft Hij altijd vrij om boven en buiten de middelen, zijnen wil te doen. De namen nu der twaalf Apostelen zijn deze. Dat het twaalftal der Apostelen in overeenstemming staat met het twaalftal der stammen Israëls, spreekt vanzelf; doch het is opmerkelijk, dat de Heer Israël nooit anders beschouwt dan in zijn geheel, als twaalfstammig volk, ofschoon de tien stammen niet weder tot Palestina zijn teruggekeerd. De eerste Simon, welken Hij de toenaam Petrus gaf. Later zullen wij zien, bij welke gelegenheid Petrus zijn toenaam ontving. Hij wordt de eerste genoemd, niet omdat Hij Jezus het eerst was gevolgd, maar door de verkiezing des Heren. Wellicht was hij ook de oudste en de enige gehuwde. Naar zijn karakter was hij ook altijd de eerste, of liever de voorste, ook in zelfverheffing en val. Hij was een moedig en tegelijk wankelmoedig man, maar werd door verootmoediging tot een vast karakter. Hij speelde met gevaren, zoals ieder recht zeeman doet, en sloot het oog voor de gevolgen; hij was in het natuurlijke als een rots, die geen acht geeft op het onophoudelijk aanlopen der baren. Ook in het geestelijke zou hij naar de belofte des Heren zulk een rots worden; de baren zouden hem dan wel overstelpen, maar niet van zijnen grondslag kunnen afrukken; deze grondslag lag vast in des Heren gebed voor hem. En Andreas zijn broeder. Naast de veel sprekenden, rusteloos bedrijvigen, vrijmoedigen Petrus staat zijn broeder Andreas, in stilheid en zachtmoedigheid zijn weg gaande, als ware het om zijnen broeder tot een tegenwicht te verstrekken. De Apostelen worden bij paren genoemd, en ook later twee aan twee uitgezonden, om hen te onderscheiden van de Heer, die de eigenlijke eerste Apostel (de gezondene des Vaders) was, naar des Heren eigen Woord: Gelijk de Vader Mij gezonden heeft, zo zend Ik u. De Vader zendt de Zoon, de Zoon zendt zijn discipelen, om zijn Apostolaat, zover dit mogelijk was, voort te zetten. Het Apostolaat des Heren was uit zijn aard enig, daarom werden zijn geroepen Apostelen gepaard. Deze paring drukt het beginsel van ongenoegzaamheid der enkele persoonlijkheid uit; waar twee zijn, wordt wederkerige hulp ondersteld. Christus daarentegen stond in het midden der zijnen als de algenoegzame in zich zelven. Daarom waren de twaalven in zich zelven, zolang de Heer bij hen was, als zonder kracht, en was het ook in dit opzicht voor hen waar, wat de Heer zeide: Het is u nut dat Ik wegga. Trouwens eerst als de zon is ondergegaan, worden de sterren voor de aarde tot lichten.

Jacobus, de zon van Zebedeus. Ook Jacobus was, vergeleken bij zijn broeder, de mindere. Doch ook zelfs in dit kleine getal Apostelen nam de Heer de mindere op naast de meerdere, omdat de Heer niet ziet op het uitwendige werk voor Hem, maar op de innerlijke liefde tot zijn persoon. Waren de Apostelen ook allen Petrussen, Johannessen, en Matthëussen geweest, waaruit zou de minder begaafde onder ons de moed ontlenen, om nochtans met ijver voort te gaan in de dienst des Evangelies? En Johannes zijn broeder. Deze was de meest beminde onder de beminde discipelen des Heren. Zijn aanleg was wijsgerig verstandelijk, doch hoe weinig zou deze aanleg zonder de Heer ontwikkeld zijn geworden. Maar nu, welk een grote ziel is uit hem geworden, en welk een uitnemend Evangelist en schrijver der Brieven en der Openbaring! God en het Woord, het licht en de duisternis, de genade en de waarheid, het begin en het einde, zijn de voorname vaste punten zijner hemelse Goddelijke wereldbeschouwing. En gaf hun toenamen: Boanergess, hetwelk is: zonen des donders. De Heer gaf aan beide broeders, hoezeer ook van elkander verschillend, nochtans dezelfde naam, omdat de genade Gods niet ziet op het meerdere der gaven, maar enkel op het geloof. Ook waren zij beiden gelijk in ijver voor de Heer, toen zij vuur van de hemel op de Samaritanen begeerden; doch het was nu niet de tijd van Elia, maar van Elia's Heer. Ook wilden zij beiden de eersten zijn in des Heren heerlijkheid, doch het was nu niet de tijd van 's Heren heerlijkheid, maar van zijn lijden en sterven. Fillipus en Bartoloméús. De vier eerstgenoemde Apostelen waren vissers. Onder hen was het drietal discipelen, die tot zijn eerste discipelen behoorden, en die de Heer tot zijn bijzondere getuigen stelde: Petrus, Jacobus en Johannes. Doch wat van Abisaï gezegd wordt, dat was ook van Johannes waar: uit die drie was hij geëerd boven de twee, 1 Kronieken 11:21. Van Fillipus weten wij wel niet met zekerheid dat hij een visser was, ofschoon het waarschijnlijk is, daar hij uit het vissersstadje Betsaïda was; dit weten wij echter met zekerheid dat hij een beminnelijk man was, wiens hoogste wens was God te zien, en hij heeft Hem gezien in Christus, de Heer. Bartoloméús is waarschijnlijk een toenaam, of een tweede naam van Nathanael. Thomas. Thomas was met Petrus het bewijs, dat hoe dieper men valt, hoe hoger men wordt opgericht, als men het geloof niet verliest. Welke ernstige twijfelingen toonde hij, en welk een heerlijke belijdenis deed hij! Mattheus, de tollenaar. Alleen Mattheus zelf noemt zich een tollenaar, en plaatst zich achter Thomas, terwijl de andere Evangelisten hem vóór Thomas plaatsen. Dit zijn van die kleine trekken van waarheid, die ieder moesten overtuigen. Ook spreekt Mattheus van tollenaren, waar de andere Evangelisten van zondaren spreken, en hij stelt ze in een minder gunstig licht dan zijn mede-geschiedschrijvers. Welk een man was die Mattheus. Terstond verliet hij, op het bevel des Heren, al zijn zaken. Vele ongelovigen zien laag op de Apostelen neer, maar wie doet na, wat zij voordeden? De Heer maakte uit die tollenaar een Apostel-Evangelist, gelijk God uit een handvol aarde een mens maakte, en uit een zondaar het beeld van zijnen Zoon maakt. Bij een Christen moet noodzakelijk altijd geestelijke grootheid op natuurlijke geringheid rusten, want op zulk doek schildert God zijn schilderstukken, en uit zulke klei boetseert Hij zijn beelden. Jacobus, de zoon van Alfeus. Evenals er onder het twaalftal patriarchen slechts enkelen waren, die bij uitnemendheid op de voorgrond traden, zo ook in dit twaalftal. De anderen bleven onvermaard. Het is een toonbeeld van de gemeente. Daarin zijn ook mannen van naam én stillen in de lande, van welken men niets buitengewoons hoort of ziet, en die toch in het verborgen een schat hebben van geloof, van hoop, van liefde, waarin velen delen. En Simon Kananites, genaamd Zelotes. Misschien één van die mensen, die om hun ijver voor de eer van hun volk en land, de naam van Zeloten (ijveraars) ontvingen, en die later zulk een belangrijke rol in de geschiedenis der Joden tegen de Romeinen gespeeld hebben. De Heer wijst zulke mensen niet af, maar neemt ze juist op, en maakt ze tot de krachtigste mensen. De Heer blust de geest niet uit bij de mens, maar geeft hem de edelste richting, en dat moeten wij ook doen. Waar wij jongelieden aantreffen, uit welken een krachtige geest spreekt, moeten wij ze met liefde trachten te winnen voor de zaak des Heren. Judas Lebbeus, toegenaamd Thaddéüs, de broeder van Jacobus, en Judas Iskarioth, die ook de

verrader geworden is. Wij vinden ook hier twee gelijke namen gepaard van zeer ongelijke personen. Wat de verrader betreft, hij is het geworden; toen de Heer hem koos, was het verraad nog niet in zijn hart, maar wel de kiem er toe. De Heer, de hartenkenner, wist het. Zou de omgang met de Heer zelf die kiem niet verstikken? In die omgang moet alles zich beslissend ontwikkelen, moet alles beter of erger worden. De satan was ook hier in het midden van de kinderen Gods. Doch hoe kan het samengaan, dat Judas de apostolische gave der wonderen ontving, en toch een verrader werd? De gaven zijn onafhankelijk van het geloof, en zonder waarachtig geloof zijn alle gaven ijdel. Een Bileam kon profeteren, en een Saul kon het ook, en toch waren zij ontbloot van genade. Daarom vermaant Paulus niet zozeer wondergaven, maar genadegaven te begeren, en onder deze is de uitnemendste de liefde; zij is de door het geloof en de hoop voortgebrachte eeuwigblijvende vrucht des Heiligen Geestes. En met hen afgekomen zijnde, stond Hij op een vlakke plaats, en met Hem de schare zijner discipelen en een grote menigte des volks, van geheel Judea en Jeruzalem, en van de zeekant van Tyrus en Sidon, die gekomen waren om Hem te horen en van hun ziekten genezen te worden, en die van onreine geesten gekweld waren, en zij werden genezen. Evenals het zeestrand, zo was ook de bergvlakte een uitnemend geschikte plaats om die ontzaglijke menigte mensen te kunnen bevatten, die zich rondom de Heer schaarden, of voor Hem stonden. En zijn stem beheerste hen allen; trouwens de Here was het een dagelijkse gewoonte geworden tot grote menigten in de open lucht te spreken. En Jezus de schare ziende, is geklommen op de berg. Op enkele bergen in Palestina is de opgang terrasvormig, zodat de Heer een weinig hoger klimmen kon dan het vlak, waarop de schare stond. En als Hij neergezeten was, kwamen zijn discipelen tot Hemwaar gelegenheid was om te gaan zitten, daar bracht de Israëlitische gewoonte mede dat men dit deed bij het onderwijzen. De discipelen waren zijn naaste omgeving en hadden dus de ereplaatsen. En Hij zijnen mond geopend hebbende en de ogen opslaande over zijn discipelen, leerde Hij hen. Naar de berg op welken de Heer de volgende rede aan zijn Apostelen en discipelen richtte, is deze toespraak de Bergrede genoemd, en de berg zelf de berg der zaligspreking, in tegenoverstelling van Sinaï, de berg van Gods heiligheid. Wij mogen dus wel zeggen, dat wij hier gekomen zijn tot de berg Zion en tot de Middelaar des nieuwen verbonds en tot het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan Abel. Zeker wordt hier wel niet gesproken van voldoening en verzoening, maar dit was ook niet nodig. De spreker, Christus de Heer, is de persoonlijke genade, en wat door Hem gezegd wordt, rust op Hem, op genade alleen. Men wachte zich dus om de bergrede op zich zelve, in afgescheidenheid van de persoon des Heren, te beschouwen als de Wet van het Evangelie; want dit ware de zondaar nog wanhopiger te maken dan hij door de wet van Mozes geworden is, en dit ware in strijd met de zaligsprekingen, waarmede de bergrede begint. De wet is door Mozes gegeven, maar de genade en de waarheid is ons door Christus geworden. Genade en waarheid zij dan ook het opschrift boven de bergrede. De Heer spreekt tot zijn discipelen, en zegent hen en spreekt hen zalig uit genade, en daarna toont Hij hun welke vruchten der bekering waardig zijn. Van hen, zijn discipelen, wordt een betere gerechtigheid gevraagd dan die der Schriftgeleerden en Farizeeën, die zich alleen tot uitwendige plichtsbetrachting, tot naleving van de letter der wet verbonden achtten. Neen, wat door de zonde onmogelijk was: Het recht der wet (de Goddelijke eis der wet) te vervullen, dat werd nu door de tussenkomende offerande van Christus mogelijk in de discipelen van Christus, die niet naar het vlees, maar naar de Geest wandelen, Romeinen 8:3-4. Wilt gij dus weten wat een kind van God, dat door de Heilige Geest geleid en bestuurd wordt, behoort te doen en werkelijk doet, gij vindt het door de Heer zelf in de bergrede aangewezen. Daar vindt gij de gehele Sinaïtische wet teruggebracht tot de twee hoofdgeboden: "Hebt God lief boven alles en uw naaste als uzelven," en wordt u aangewezen hoe God in Geest en in waarheid gediend wordt. De Heer verklaart zich in zijn rede tegen allen bloot uitwendigen, werktuigelijken godsdienst en tegen alle schijnheiligheid, en erkent geen andere ware godsdienst dan de bewustheid en het gevoel van zonde en ellende, om daardoor uitgedreven te

worden tot Hem, de Zaligmaker van zondaren, en vertroost te worden met de vertroostingen des Heiligen Geestes, en om uit deze verkregen verlossing en vertroosting vruchten der dankbare wederliefde te laten voortspruiten. Reeds aan de wetgeving op Sinaï gaat de genade vooraf in het woord: Ik ben de Heer uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis uitgeleid heb. Jahweh gaf dus in hoedanigheid van Israëls verlosser zijn wet aan Israël, en tegen de overtredingen van de innerlijke bedoeling, de volstrekte heiligheid der wet, gaf God de offerande tot verzoening, zodat een Israëliët, die de wet niet moedwillig overtrad en de geëiste offerande bracht, in gemoede met de rijken jongeling kon zeggen: Al deze dingen heb ik onderhouden van mijne jeugd af, en met Paulus dat hij onberispelijk was naar de wet. Trouwens het kan ook niet anders. De mens moet eerst een plaats van genade en verlossing hebben, waar hij zal kunnen staan om de wet Gods te kunnen horen en ontvangen. De wet alleen is niet ontvankelijk voor de mens; de genade moet er aan voorafgaan en er op volgen. Daarom staan in de Schrift naast de wet, de Psalmen en de Profeten. De psalmen en de profeten verkondigen hoofdzakelijk het Evangelie, de genade, en daarin heeft de zondaar alles wat tot tegenwicht verstrekt aan de wet. Daarom betuigt de Heer in deze zelfde bergrede, niet gekomen te zijn om de wet en de profeten te ontbinden, maar om ze te vervullen, en alzo tot een enige zaak van genade en waarheid, van waarheid en genade te maken. Zeggende: Zalig zijn de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen. Volgens Matthëus; bij Lukas lezen wij bepaald tot de discipelen gezegd: Zalig zijt gij, armen! want u is het koninkrijk Gods. De Heilige Geest gebruikt in de Schrift eenvoudig dezelfde vrijheid, die ook wij gebruiken, om dezelfde denkbeelden in andere bewoordingen te herhalen. Reeds hier vinden wij het beginsel vastgesteld, dat het Evangelie armen wordt gepredikt. Eerst de gewone armen; doch dit is slechts het uitwendige der zaak; de armen van geest zijn de innerlijke armen, de geestelijke armen, de niets hebbenden in de wereld of in zich zelven; zij zijn de alles bezittenden in God. Zulke mensen worden zalig geprezen, omdat hunner het Koninkrijk der hemelen is. Zijn de armen op deze wereld uitgesloten van alle macht en heerschappij, de geestelijk armen behoort de hoogste heerschappij, het geestelijk Koninkrijk, het Koninkrijk der hemelen. De Heer opent ons hier en vervolgens een nieuw gebied van leven, van eeuwig leven naast het oude natuurlijke leven. Vergeten wij niet wat de Heer gezegd heeft: Het koninkrijk Gods komt niet met uiterlijk gelaat, maar het koninkrijk Gods is binnen in u. Geestelijke armoede en geestelijke rijkdom gaan hier dus samen. Treffend, dat met dit woord de bergrede begint. Het is ene tegenoverstelling van Evangelie en wet. Voor de wet moeten wij om zalig te worden, alles hebben, en voor het Evangelie moeten wij tot hetzelfde einde niets hebben. En waarom moeten wij niets hebben? Omdat het doen van de wil van God de zaligheid is, en niet het middel om haar te verkrijgen. Alleen door Christus verkrijgen wij de zaligheid. In welk ene hoedanigheid? Als zondaren. Want is Christus alleen voor zondaren gekomen, zo kunnen wij alleen als zondaren tot Hem komen. Daarom ligt onder de naam van armen van geest, die van zondaren verborgen, en mogen wij vaststellen, dat geen mens zalig wordt dan als een arm zondaar, hij moge dan Johannes de Doper, of zij moge Maria de moeder des Heren zijn. De kinderen Gods zijn als de kinderen van Levi, die al het aardse verbeurd en niets uit en door zich zelven hadden, als niet delende in de erfenis hunner broederen, en die daarbij alles verkregen in Gods tabernakel- en tempeldienst. Zalig zijn die treuren, want zij zullen vertroost worden. Volgens Lukas: Zalig zijt gij die nu weent, want gij zult lachen. De Heer begint met het opnoemen der karaktertrekken van dezulken, die de zijnen zijn. Zijn wij des Heren discipelen of discipelinnen, zo zullen de karaktertrekken door de Heer opgenoemd ons niet ontbreken. Er is geen kind van God of het treurt over zijne zonden; het is het vasten zijner ziel. Hij behoort als zodanig tot de ellendigen onder de mensen. De Heer was gekomen tot behoudenis ener lijdende mensheid; Hij hield zich dan ook bij uitsluiting met de lijdenden bezig. Er is ook een niet lijdende mensheid; zij bestaat uit de mensen, die zich in deze wereld volkomen thuis gevoelen, die het er goed in hebben, en haar voor niets anders zouden willen verwisselen. Gij ziet deze lieden overal en

allermeest op de plaatsen des vermaaks en in de verblijven der vreugde. Behoren zij tot de lijdende mensheid, tot de treurenden over hunne zonden, tot de wenenden over hunne ellende? Neen, zij gaan lachend hunnen weg en verdrijven het verdriet, als het komt, met zang en dans en muziek, of verdrinken het in de wijn of in sterke drank. Zijn zij gelukkig? De Heere zegt neen, maar prijst daarentegen hen gelukkig, die als zijne discipelen treuren en wenen, want zij zullen vertroost worden met een eeuwige vertroosting, en hunne droefheid zal veranderen in een eeuwige blijdschap. Ja, zegt de Here: Gij zult lachen: Gij zult luidruchtig vrolijk zijn. Zalig zijn de zachtmoedigen, want zij zullen het aardrijk beërven. De stoutmoedigen, die de wereld zoeken te bezitten door eigen poging, of haar zoeken te veroveren door het zwaard, mogen hun doel bereiken: Het is slechts voor een tijd, een korten tijd. De nieuwe aarde, waarin alleen gerechtigheid wonen zal, de eeuwige aarde is alleen voor de zachtmoedigen, voor de stillen in de lande, voor de discipelen van Christus, die in de vreze Gods, arm in bezit en rijk in hope, zich laten verdrukken en verdringen door dezulken, die deze wereld willen bezitten. Zalig zijn zij, die nu hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden. Volgens Lukas: Zalig zijt gij, die hongert, want gij zult verzadigd worden. Er is een hongeren en dorsten naar Gods gerechtigheid bij Gods kinderen. Zij zien de aarde in de macht van geweldenaars, en het dierenrecht, het recht van de sterkste, heersen over de volken; zij zien de slavernij en de verdrukking, het onrecht van de meester jegens de dienaar, en de mensen onderling, en zij vragen: Wanneer zullen de ongerechtigheden ophouden en zal God recht doen over de ongerechtigheid, zodat de verdrukking niet meer wezen zal? Maar bij en boven dit alles hongert en dorst het kind van God naar de gerechtigheid van God in zijn eigen ziel, en is zijn gedurige klacht: Wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods, en mij bekleden met de klederen der gerechtigheid? De Heer vertroost hen met de toekomst, welke alleen des Heren is, en zegt tot hen: Zalig zijt gij, die nu hongert; want gij zult verzadigd worden. Zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden. Wij kunnen geheel de geest van het Evangelie in een enkel woord samenvatten, in het woord barmhartigheid. De Heer was de Albarmhartige, en Hij heeft het op veelvuldige wijze gezegd, dat het enig beginsel van al onze daden barmhartigheid zijn moet. En is het niet alleszins nodig, dat hij, die zelf barmhartigheid nodig heeft, en alleen door barmhartigheid zalig kan worden, barmhartig is jegens anderen? Barmhartigheid is liefde, met medelijden, met ontferming gepaard; zij onderstelt lijden of schuld, en wil die teniet doen. Dat wij dan medelijden hebben met de zwakken, onnozelen en onmondigen; dat wij ons ontfermen over de armen, bedroefden, lijdenden en verdrukten; dat wij barmhartigheid oefenen jegens de schuldige, en hem zijne zonde niet toerekenen; maar ze hem van ganser harte vergeven; want God is barmhartig, en al wie barmhartig is behoort tot zijn kinderen. Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien. Reinen van hart zijn dezulken die geloven; want alleen het geloof reinigt het hart, omdat het geloof het bloed van Christus aanneemt, dat de enige reinigmaking van zonde is, Handelingen 15:9 1 Johannes 1:1-7. De Here spreekt tot zijn discipelen, en spreekt hen als zodanig zalig, terwijl Hij hun zegt, wie zij zijn en wat zij doen, en al de bewegingen van hun geestelijk leven aanwijst. Zijn discipelen zijn arm van geest en rein van hart, zij zijn de treurenden en wenenden over hun zonden, zij zijn de zachtmoedigen, die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, en de barmhartigen, die barmhartigheid verkrijgen. Zij zijn de reinen van hart en daarom zijn zij zalig; want de zonde tussen hen en God is verzoend, is weggenomen, en daarom zal hun geloof eindigen in het aanschouwen van God en in het verzadigd worden met zijn beeld. Zalig zijn de vreedzamen, want zij zullen Gods kinderen genaamd worden. De kinderen der wereld zijn twistziek en strijdlustig, geweldenaars en veroveraars; maar de kinderen Gods hebben de vrede lief en jagen hem na, en zoeken hem overal te brengen in het midden der twistenden en strijdenden. Zalig zijn, die vervolgd worden om der gerechtigheid wil. Is het niet verwonderlijk, dat de Heer juist dat als zalig prijst, wat de wereld als onzalig verwerpt? Is onschuldig vervolgd te worden niet een ramp? Neen, zegt de Heer, niet voor u, mijn discipel, maar wel voor uw

vervolger. Want hunner is het Koninkrijk der hemelen. Wij zouden zeggen: de martelaar verdient een kroon boven andere gelovigen, doch de Heer geeft hem geen andere dan die Hij de arme van geest geeft. Gevoelt gij niet, dat deze eenvoudigheid der waarheid, zoals zij door de Heer uitgesproken wordt, door niemand is na te doen. Alle valse godsdiensten stellen het paradijs op het martelaarschap; alleen de Heer niet; Hij stelt het geven van een beker koud water gelijk met het geven van ons bloed, als het maar uit liefde tot Hem gegeven wordt. Wij tellen en schatten, wij vergelijken en rekenen, en zeggen: Als het verbergen van twee verspieders zoveel waard is, wat is dan het offer van een eigen enigen zoon waard? Maar de Schrift stelt Abraham en Rachab naast elkander, en noemt ze in enen adem, want ze zijn voor God gelijk. Jacobus 2:23,25 Zalig zijt gij, wanneer u de mensen haten en vervolgen; wanneer zij u afscheiden en smaden, uw naam als kwaad verwerpen, en liegende, alle kwaad tegen u spreken, om des Zoons des mensen wil. De Heer verbergt zijn discipelen hun donkere aardse toekomst niet; maar opent daarachter tevens hun hemelse eeuwige toekomst. Indien wij alleen in dit leven op Christus zijn hopende, zo zijn wij de ellendigste van alle mensen, zegt Paulus, de Apostel, maar hij hoopte op Christus voor het eeuwige leven. En ziet hier dan ook het onderscheid tussen de kinderen der wereld en de kinderen Gods. De kinderen der wereld zeggen: "De tegenwoordigheid is ons domein; wat weten wij van de toekomst! Wij nemen het zekere voor het onzekere. "De kinderen Gods daarentegen zeggen: "De toekomst is ons domein, want wat geeft de wereld aan een onsterfelijke ziel? Wij nemen het eeuwige voor het tijdelijke." Doch wanneer nu beider gebied verdeeld is, waarom vervolgen dan nog de kinderen der wereld de kinderen Gods? Omdat de kinderen Gods de zielen van de kinderen der wereld willen behouden; en hun daartoe het Evangelie prediken. Dit stoort hen in hunne rust, dit wekt hun tegenstand op, dit maakt hun drift gaande, en doet hen de wapenen ter hand nemen om hunne bestrijders te doen vluchten of te doden. Het ongeloof kan het geloof, de leugen de waarheid onmogelijk verdragen, al verzekeren zij ook onophoudelijk dat zij de verdraagzaamheid zelf zijn. En wederkerig zeggen wij ook: Het geloof kan het ongeloof en de waarheid de leugen onmogelijk verdragen. Het is de strijd tussen het licht en de duisternis, tussen de hemel en de hel, tussen God en de satan, die met de eerste zonde begonnen is en eerst met de laatste zal eindigen. Dat moesten de discipelen van Christus weten. Niet als mensen, maar als zijn discipelen zouden zij ten doel staan aan de haat der wereld. Nochtans zouden zij zalig zijn en hun vervolgers onzalig. Verblijdt u en verheugt u in die dag, en zijt vrolijk, want ziet uw loon is groot in de hemelen; want alzo hebben hunne vaderen de profeten vervolgd, die vóór u geweest zijn. De Heer stelt hiermede zijn discipelen in enen rang met de aloude profeten, en geef hun in de vervolging het bewijs, dat zij de ware dienaren van God zijn, tegenover de vervolgers die het niet zijn. Maar wee u, gij rijken, want gij hebt uw troost weg. De Heer spreekt hier tot de kinderen der wereld, die zichzelven genoegzaam zijn, geenszins tot de rijken die rijk zijn in God, en zich als ook rijk in goederen, als rentmeesters Gods beschouwen. Abraham was ook een rijk man, en hij was de vader der gelovigen. Rijkdom te bezitten is een eer voor de Christen, die er winst mee doet voor het Koninkrijk Gods. Maar die de rijkdom houdt voor zijn eigen goed, waarmede hij doen kan wat hij wil, en zijn geld alleen besteedt tot ophouding van zijn plaats in de maatschappij, die heeft blijkbaar zijn troost en vreugde in dit leven, en geen troost of vreugde van de toekomst te wachten. Doch kan men ook geestelijk rijk zijn en de troost weg hebben? Zeker, men kan ook op geestelijke gaven en voorrechten hoogmoedig zijn, en hoogmoedig zijn is rijk zijn, al is het ook in verbeelding, Wee u, die verzadigd zijt, want gij zult hongeren; wee u die nu lacht, want gij zult treuren en wenen. Welk een geheel andere levensbeschouwing is die des Heren vergeleken bij die van de menselijke zedemeester! Deze wil het leven tot een gelukstaat maken, en de Heer maakt het tot een staat van ontbering, zelfverloochening en lijden, ja, prijst de ongelukkigen naar de wereld zalig, en de gelukkigen naar de wereld onzalig. Wie van beiden heeft de ware levensbeschouwing? De Heer, want Hij ziet op de innnerlijken mens en de eeuwigheid, en de wereldse zedemens op de uiterlijken mens

en de tijd. De staat van zonde, waarin de mens verkeert, laat niet toe dat de wereldse vreugde zijn levensdoel zij, want deze vreugde is onbestaanbaar met de vrede des harten en met des mensen eeuwige bestemming. De wereld ligt in het boze en is daarmede der vergankelijkheid onderworpen, en wie haar vreugde tot zijn vreugde maakt, vereenzelvigt zich met haar en deelt in haar lot. 1 Johannes 2:15-17 Ons zijn alleen die genoegens geoorloofd, die wij in de tegenwoordigheid Gods met een goed geweten kunnen smaken, en deze zijn zo veelvuldig, dat een mens, die niet in alles zijn eigen heer en meester wezen wil, zich daarmede volkomen kan vergenoegen, en met de psalmist moet juichen: Heer! de aarde is vol van uwe goederen, en wat mij betreft: Mijn snoeren zijn in liefelijke plaatsen gevallen. Wee u, wanneer al de mensen wél van u spreken! want hun vaderen deden desgelijks de valsen profeten. Onze goede naam moet ons niet zóveel waardig zijn, dat wij daarvoor de eer van God opofferen. De valse profeten spraken naar de mond des volks en der vorsten, en waren door hen bemind, maar de ware profeten waarschuwden, bedreigden en bestraften het goddeloze volk en de goddeloze vorsten, en werden van beiden gehaat, vervolgd, gedood. Wanneer dus een leraar ieders vriend wil zijn, zo kan dit niet anders zijn dan met verzwakking, verzwijging, verloochening der waarheid, en noeme hem nu ieder een beminnelijk man, de Heer noemt hem: een valse profeet, of althans een ontrouwe discipel. Gij zijt het zout der aarde. De Here wijst hiermede zijn discipelen de betrekking aan, in welke zij tot de wereld staan. De wereld ligt in het boze, de aarde is bedorven. De discipelen des Heren moeten er het zout van uitmaken, zij moeten het bederf tegengaan. Indien nu het zout smakeloos wordt, waarmede zal het gezouten worden? lndien de discipelen des Heren zich aan de wereld gelijkvormig maken, door een flauwe leer en een niet nauwgezette wandel, dan verliezen zij als zout én smaak én kracht en er blijft niet over, dat hun de verloren smaak en kracht kan teruggeven. Het deugt nergens meer toe, dan om buiten geworpen en van de mensen vertreden te worden Indien de discipelen van Christus niet tegenover de bedorven wereld blijven staan met de reinheid van hun geloof en wandel, zo houden zij op discipelen van Christus te zijn. Dat wij dan ons zout niet verliezen, anders worden wij nog meer verwerpelijk dan de wereld zelve. Gij zijt het licht der wereld. Weder een ander beeld van de betrekking der discipelen tot de wereld. De wereld ligt in geestelijke duisternis, de discipel des Heren is met zijn getuigenis van de waarheid, die uit God is, het licht in deze duisternis. Een stad boven op een berg liggende, kan niet verborgen blijven. De discipelen moesten niet alleen in het verborgen, maar ook in het openbaar invloed op de wereld uitoefenen. Het zout werkt innerlijk, het licht werkt uiterlijk. Zij moesten niet alleen bederfwerend, maar ook verlichtend en zegenend voor hun omgeving zijn. Noch steekt men een kaars aan, en zet die in het verborgen onder een korenmaat, of bedekt haar met een vat, of zet ze onder een bed, maar op een kandelaar, opdat degenen, die inkomen, het licht zien mogen, en zij allen schijnt die in het huis zijn. De Heer bemint de openbaarheid, en wilde dat zijn Evangelie overal in volle waarheid en kracht bekend werd; daarom heeft Hij ook het licht des Evangelies als op zoveel kandelaren, in de meest beroemde steden der wereld gesteld, door gemeenten te laten stichten te Jeruzalem, Samarië, Antiochië, Efeze, Corinthe, Philippe, Rome. Laat uw licht alzo schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien. Goede werken zijn zulke werken als de Heer zelf deed, werken van liefde. De gelovigen moeten vooral het lijden, de armoede, de slavernij, de dronkenschap en alle andere ondeugden en ellenden, zoveel mogelijk trachten te verminderen of weg te nemen, en daarbij de hongerigen voeden, de naakten kleden, de kranken verplegen, de gevangenen bezoeken, opdat er uit de mond van vele beweldadigden veel dank oprijze tot God, die de discipelen van Christus zoveel liefde in het hart geeft, om zelfs degenen die buiten zijn en die hun vijandig zijn, te laven, te verkwikken, te troosten en te redden. En uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijken. Dit is de eerste maal, dat de Heer bij zijn discipelen van God zegt uwen Vader. Gij weet dat velen leren, dat Jezus alleen in de wereld gekomen is om ons te verkondigen dat God de Vader is van alle mensen, en dat Hij deze verkondiging door zijn dood heeft willen verzegelen. Doch Jezus spreekt hier alleen tot zijn

discipelen, en tot de Joden, die Hem wilden doden, zeide Hij: Gij zijt uit de vader de duivel. God te beschouwen als Vader, zonder een discipel van Christus te zijn, is een ijdele, ja, strafbare aanmatiging. De Heer zegt tot dezulken: Wat noemt gij Mij Heer en doet niet wat Ik u zeg? en God zegt tot hen: Wat noemt gij mij Vader, en tergt Mij met uwe zonden? Meent niet, dat Ik gekomen ben om de wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen. De Heer was niet gekomen om de mens van de gehoorzaamheid aan God te ontslaan, maar hem daaraan vaster dan ooit te verbinden; Hij was niet gekomen om het Oude Testament krachteloos te maken, maar om het te vervullen en daarmede te voleindigen, te voltooien. Christus was het einde der wet en de Geest der profetie. Want voorwaar zeg Ik u, totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal niet één jota, noch één tittel van de wet voorbijgaan, totdat het alles zal zijn geschied. De Heer verkondigt hier, dat hemel en aarde eenmaal zullen vergaan, en dat tot zolang niet het allerminste deel van de Oud-Testamentische wet buiten werking wordt gesteld; eerst met de algehele vervulling van alle Gods beloften en bedreigingen bereikt zij haar einde. Immers al zijn zij die geloven niet meer onder de wet als zodanig, zo blijven echter allen die niet geloven, onder de wet, en zullen door haar geoordeeld worden. Zo wie dan een van deze minste geboden zal ontbonden en de mensen alzo zal geleerd hebben, die zal de minste genaamd worden in het koninkrijk der hemelen; maar zo wie ze zal gedaan en geleerd hebben, die zal groot genaamd worden in het koninkrijk der hemelen. De Heer wil dat zijne discipelen ook naar grootheid streven, en wel door zich nauwkeurig te houden aan de Schrift en er geen enkele letter van los te laten. Al wat God de mens zedelijk heeft geboden, moet aan de mens geboden blijven. Hiermede worden zij verworpen, die de wet ook als regel van wandel voor de Christen ter zijde stellen; de ware Christen daarentegen heeft de wet van God lief en overdenkt haar dag en nacht, om haar in de kracht des Heiligen Geestes te volbrengen met geheel zijn hart en geheel zijn ziel. Want Ik zeg u, tenzij uwe gerechtigheid overvloediger zij dan die der Schriftgeleerden en Farizeeën, dat gij in het koninkrijk der hemelen geenszins zult ingaan. Wij weten het uit de Evangeliën, dat de Schriftgeleerden en Farizeeën meer dan één gebod uit de wet ontbonden, losmaakten, van kracht beroofden, door hunne instellingen, hunne meningen, of die der overlevering boven de Schrift te stellen. En nu is het een vaste regel: Wie lichtvaardig handelt met de Schrift, die handelt lichtvaardig in alles. Evenals God zeide: Zij hebben mijn Woord verworpen, wat wijsheid zouden zij dan hebben? kunnen wij zeggen: zij hebben Gods Woord verworpen, wat goeds, welk een consciëntie, welke godsdienst en vroomheid zouden zij dan hebben? Niets anders dan een vals goed, dan een toegeschroeide consciëntie, dan een godsdienst der lippen en een schijn van heiligheid. Een mens, die het niet nauw neemt met Gods Woord, neemt het met niets nauw, want wie het hoogste niet eerbiedigt, hoe zou hij het mindere eerbiedigen? Daarom is het zo moeilijk aan te nemen, dat een ongelovige nog een oprecht mens kan zijn. Gij hebt gehoord, dat tot de ouden gezegd is. Hier begint de Heer met voorbeelden te geven van het verschil tussen de bloot letterlijke opvatting en uitlegging der Schrift door de Schriftgeleerden en Farizeeën, en zijne opvatting en uitlegging. Des Heren uitlegging der wet is dan ook van dit ogenblik af de wet zelve voor de zijnen. Indien nu Christus niet waarachtig God ware, zou zijn gezag ons geen wet kunnen zijn. Gij zult niet doden. Dit is de wet van God. Maar zo wie doodt, die zal strafbaar zijn door het gericht. Dit is de uitlegging door de oudvaders. Zij wilden zeggen: Alleen de letterlijke doodslag maakt ons schuldig, en wel voor de wereldse rechter alleen. Doch Ik zeg u: Zo wie te onrecht op zijn broeder toornig is, die zal strafbaar zijn door het gericht; en wie tot zijn broeder zegt: Raka, die zal strafbaar zijn door de grote raad; maar wie zegt: Gij dwaas! die zal strafbaar zijn door het helse vuur. Volgens de Heer is niet alleen het allerergste vergrijp tegen de naaste, (de doodslag) maar reeds de allerminste belediging des naasten een grote, aan zware straf onderhevige misdaad. De Heer wil van zijn discipelen een volstrekte liefde jegens elkander. Ik zeg van zijne discipelen, want Hij spreekt tot zijn discipelen, en van het gedrag des enen broeders tegen de anderen. Niet alsof het iemand vrij stond om zelfs de allerminste

belediging te doen jegens iemand, die men niet als broeder beschouwt, maar omdat de strafwaardigheid der misdaad toeneemt met de waardigheid van de persoon jegens wie het vergrijp geschiedt. Hetzelfde scheldwoord jegens een vreemde of een vriend of de koning des lands gebruikt, heeft daarmede een verschillende, altijd toenemende zwaarte van schuld en strafwaardigheid. Zo gij dus uwe gave zult op het altaar offeren, en aldaar gedachtig wordt, dat uw broeder iets tegen u heeft, laat daar uwe gave vóór het altaar en ga heen, verzoen u eerst met uwe broeder, en kom dan en offer uwe gave. Dit is de verkondiging, die gij van de beginne gehoord hebt: Dat wij elkander zouden liefhebben, schrijft Johannes (1 Johannes 3:11). De Heer wil dat er een volkomen liefde tussen de broederen zij, en dat bij ontstane onenigheid, de verzoening met de broeder voorafga aan de verzoening met God (de offerande), want wie niet van harte vergeeft een iegelijk zijne broeder zijne feilen, die (zegt de Heer) zal mijn hemelse Vader ook niet vergeven (Mattheus 6:14-15). Gij ziet en hoort het uit alles: De wet van Christus is de wet der liefde, der heiligste, hoogste, Goddelijke liefde. Daarom verklaart de Heer de vervulling van alle godsdienstplichten ijdel en onnut, als het hart niet vervuld is van liefde tot de naaste, en eist Hij, dat niemand voor Gods troon nadere als schuldenaar van hetgeen hij, door liefde te bewijzen en verzoening te begeren, kan afdoen. Wees haastelijk welgezind jegens uwe wederpartij; want als gij heengaat met uwe wederpartij voor de overheid, zo doe naarstigheid om van hem verlost te worden, terwijl gij nog met hem op de weg zijt, opdat hij niet misschien u de rechter overlevere, en de rechter u de gerechtsdienaar overlevere, en de gerechtsdienaar u in de gevangenis werpe. In de bergrede geeft de Schrift nogmaals de Salomo-spreekstijl in de hoogste volmaaktheid terug, en vloeien des Heren uitspraken over van lessen van levenswijsheid. De Heer verplicht zijn discipelen tot vredelievendheid, toegevendheid, verzoeningsgezindheid. Hij wil dat wij, ongelijk hebbende, het ongelijk erkennen en onze wederpartij door zachtmoedigheid ontwapenen, opdat hij niet door onze vasthoudendheid, halsstarrigheid en onhandelbaarheid verbitterd worde, en het uiterste recht, waartoe hij macht heeft, op ons toepasse. Voorwaar, Ik zeg u: Gij zult vandaar geenszins uitkomen, totdat gij ook het laatste penningske zult betaald hebben. Wie de genade niet wil inroepen, moet aan de eis van het recht voldoen. Een derde is er niet. En nu, wat zondaar en welke zondares zou het willen, dat God met hem of met haar handele naar het recht? Dat wij dan genade zoeken terwijl wij nog op weg naar de eeuwigheid zijn. In Christus is God genade, enkel genade, zolang het heden genoemd wordt. Gij hebt gehoord, dat van de ouden gezegd is: Gij zult geen overspel doen. Maar Ik zeg: dat zo wie een vrouw aanziet, om haar te begeren, die heeft alrede overspel in zijn hart met haar gedaan. Hier gaat de Heer nog een stap verder, en zegt dat niet alleen elk beledigend woord de kiem is van de hoogste beledigende daad, maar dat zelfs in de kwade gedachte reeds de kwade daad ligt opgesloten, gelijk de boom ligt opgesloten in zijn zaad. Woorden en daden zijn niet het wezen, maar de uitdrukking van het wezen van de mens. De innerlijke gesteldheid van de mens openbaart zich reeds in zijn gedachte; en nu oordeelt God niet gelijk de mens naar het uitwendige woord en de uitwendige daad, maar naar de innerlijke gedachte. Nochtans niet de onreine gedachte op zich zelve, maar alleen wanneer zij met de wil gepaard gaat, geldt voor misdaad. De Heer zegt uitdrukkelijk: Wie een vrouw aanziet om haar te begeren, die heeft alrede overspel met haar gedaan in zijn hart. De begeerte naar het verbodene is de eigenlijke zonde. Indien dan uw rechteroog u ergert, trek het uit en werp het van u; want het is u nut dat een uwer leden verga, en niet uw gehele lichaam in de hel geworpen worde; en indien uw rechterhand u ergert, houw ze af en werp ze van u, want het is u nut dat een uwer leden verga, en niet uw gehele lichaam in de hel geworpen worde. Het rechteroog, de rechterhand betekent in deze zinnebeeldige vermaning het beste oog, de beste hand, die men het minste missen kan. Beide betekenen het liefste wat men heeft. Ergeren betekent aanstoot geven, hindernissen in de weg leggen; en zo leert de Heer hier, dat wanneer ook het liefste dat wij hebben ons tot aanstoot, tot een beletsel op de weg der zaligheid is, wij geen smart moeten ontzien, om er ons van te bevrijden. Met andere woorden: Wij moeten onze liefste begeerten,

zodra zij ons tot zonde verlokken, met onverbiddelijk geweld doden; wie er aan toegeeft, is verloren. Hoe menigeen is door een misdadige begeerte niet met kracht en geweld te onderdrukken, tot een misdadiger geworden! Er is ook gezegd: Zo wie zijn vrouw verlaten zal, die geve haar een scheidbrief. Maar Ik zeg u, dat zo wie zijne vrouw verlaten zal, anders dan uit oorzake van hoererij, die maakt dat zij overspel doet, en zo wie de verstotene zal trouwen, die doet overspel. De scheiding des mans van de vrouw was door de wet toegelaten zonder gestrenge bepaling; doch dit geschiedde (zoals wij later zullen zien) als een tegemoetkoming aan de onhandelbaarheid van het volk van Israël. Het schromelijk misbruik, dat van deze toelating werd gemaakt, gaf de Here, als de oorspronkelijke Wetgever, aanleiding om deze toelating ganselijk op te heffen, en de wet Gods in haar oorspronkelijkheid, zoals zij van de schepping af geweest was, te herstellen. Dit is de reden, waarom de Heer meermalen op deze zaak terugkwam, en waarom de Farizeeën en Schriftgeleerden de Heer op dit punt meermalen aanvielen. De Heer sprak er toch met luider stem mede uit: "Meer dan Mozes is hier." Waar de wet wordt gebruikt tegen de bedoeling van de wetgever, daar wordt zij door de wetgever opgeheven. De Heer vernietigde hiermede de geweldenarij van de man over de vrouw, herstelde deze in haar oorspronkelijk recht als medegenoot van de heerlijkheid des mans, en hief hiermede de diepgezonken burgerlijke maatschappij op tot een hoogte, zoals zij sedert de aartsvaderlijke tijden onder Israël niet, en onder de volken nooit geweest was. Trouwens wij kunnen, gelijk geheel het Evangelie in het algemeen, zo de Bergrede in het bijzonder noemen: Het schatboek der beginselen Gods voor het tijdelijk en eeuwig leven der mensen. En nu weten wij allen, dat de beginselen de staat, de kerk, de school, het huisgezin, het persoonlijk leven vormen. Geeft de Heer ooit enig bepaald voorschrift, hoe al die opgenoemde levensbetrekkingen in te richten? Neen. Hij laat dit over aan de stroming der tijden en aan de stroming der gedachten, maar Hij geeft voor alle vormen een beginsel, dat de vorm regelmatig ontwikkelt. De Heer heeft voor, en geeft aan al het aardse hemelse beginselen. En nu vraagt men ons nog, waarom wij altijd en bij alles zo machtig ijveren voor christelijke beginselen? Wij antwoorden: Eenvoudig omdat wij Christenen en daarmede ten volle overtuigd zijn, dat het christelijk beginsel in alle dingen het enige zout is, dat alle vormen voor een anders volstrekt onvermijdelijk bederf bewaart, én tevens naar het beste doel met volle zekerheid geleidt. Wederom hebt gij gehoord, dat van de ouden gezegd is: Gij zult de eed niet breken, maar gij zult de Here uwe eden houden. Wij vinden dit woord niet in de wet, zoals het daar luidt, doch Numeri 30:2 lezen wij: Wanneer een man (de vrouw maakte een uitzondering) de Here een gelofte zal beloofd, of een eed zal gezworen hebben, zijne ziel met een verbintenis verbindende, zijn woord zal hij niet ontheiligen, maar alles wat uit zijnen mond gegaan is, zal hij doen. Dat hiermede alleen de eed des Heren wordt bedoeld, blijkt uit het gebod van God Deuteronomium 6:13 Deuteronomium 10:20, Gij zult de Here uw God vrezen en Hem dienen, en gij zult bij zijnen naam zweren. De Farizeeën en Schriftgeleerden erkenden echter ook andere eden dan de eed bij de naam des Heren, en leerden, dat men ook deze eden evenzeer moest houden als de eigenlijke eed, daarbij vele uitzonderingen makende, zoals wij later zullen zien. Zij heiligden dus op hun wijze datgene wat wij vloeken en zweren noemen. Dat dit misbruik van de eed reeds vroeg bij Israël bekend was, leren wij van Salomo, die het zweren in de kwaden zin gebruikt in het woord (Prediker 9:2): enerlei wedervaart de rechtvaardigen en de goddelozen, die die zweert, gelijk die die de eed vreest. De Heer verbiedt echter allen eed volstrekt en onbepaald, behalve die, welke God geboden heeft, de eed bij zijn eigen hoogheiligen naam. Omdat deze eed echter niet met zoveel woorden door de Heer wordt uitgezonderd, zijn sommigen onder de Christenen van mening, dat alle eed, ook de eed bij de naam des Heren verboden is, daar de Heer gezegd heeft, dat al wat buiten de eenvoudige bevestiging of ontkenning van ja, ja en neen, neen gaat, uit de boze is. Maar als de Heer de woorden ja, ja en neen, neen voldoende acht als een getuigenis der waarheid dan zijn ook deze woorden een eed in andere vorm. Doch de Heer heeft niet de eed, maar het vloeken en zweren

verboden. Maar Ik zeg u: Zweert ganselijk niet: Noch bij de hemel, omdat Hij is de troon Gods; noch bij de aarde, omdat zij is de voetbank zijner voeten; noch bij Jeruzalem, omdat zij Is de stad des groten konings; noch bij uw hoofd zult gij zweren, omdat gij niet een haar kunt wit of zwart maken. Gij ziet, al deze voorbeelden zijn geen eigenlijke eden, maar vloekwoorden, die men meent nodig te hebben om hetgeen men zegt kracht bij te zetten, en te bevestigen, ja, ontwijfelbaar te maken. Ook onder ons zijn mensen, die bijna geen woord kunnen spreken zonder het met een zwaar woord te bevestigen. De lichtzinnigste mensen hebben op deze wijze de heiligste dingen gedurig in de mond. Zij menen, dat hun getuigenis zonder deze krachtwoorden niet geloofd zal worden. Doch de Heer verklaart hier, dat elk beroep op iets, wat het ook zij, tot bevestiging van een woord, gelijk staat met enen eed, omdat alles des Heren is. En wat is de eed? Het is een daad ter ere Gods; het is God tot getuige roepen in een zaak, die niemand weten of nagaan kan dan Hij. Zo vinden wij bij Paulus het beroep op God, wanneer hij iets zegt, dat Goden alleen bekend was; anders beroept hij zich op mensen. Door de eed wordt God de voorzitter bij een gerechtsoefening. De eed betrekt God in de zaak, en men mag God niet lichtzinnig in alle zaak betrekken. De Joden hielden niets als waar dan hetgeen met een eedzwering bekrachtigd werd; doch de Heer herstelt het natuurlijk gebruik van ja en neen. Maar laat zijn uw woord ja, ja en neen, neen; wat boven deze is, is uit de boze. Welk een eenvoudigheid en heiligheid wil de Heer van de zijnen tot zelfs in hun woorden! Wat spreekt men toch van kleine zonden? Wat was kleiner zonde dan de overtreding van Eva, en toch had zij de allergrootste gevolgen. Christus is tegen de kleinste zonde. Hij wil zijn gemeente zonder vlek en rimpel de Vader voorstellen. Onder de leiding des Heiligen Geestes moeten de zijnen volmaakt worden, volmaakt in alles, en daarom stemmen wij het volkomen toe, dat de Heer wil dat zijn discipelen onderling volstrekt geen ander getuigenis van de waarheid der zaak mogen geven dan de herhaling van hun ja en van hun neen, ofschoon de eed geoorloofd, ja geboden blijft, wanneer hij gevraagd wordt door de overheid als vertegenwoordigster van God. Want ook de eed is tot verheerlijking van God, wanneer de waarheid er door gestaafd of gehandhaafd wordt. Gij hebt gehoord, dat gezegd is: oog om oog en tand om tand; maar Ik zeg u: dat gij de boze niet wederstaat. Hier wordt het ons volkomen duidelijk, dat de Heer regelen en voorschriften geeft aan zijn discipelen voor hun persoonlijk gedrag. Onder het Oude Testament was kerk en staat één, en gaf de wet der wedervergelding aan ieder het recht om van de overheid te eisen oog om oog, tand om tand; dit recht wordt nu echter door de Heer aan zijn discipelen ontnomen; de Heer verbiedt aan de zijnen alle wederwraak voor persoonlijke beledigingen. Hij heft hiermede de rechtbanken niet op, neen, de overheid draagt het zwaard, en draagt het niet te vergeefs: Zij is Gods dienares en ene wreekster degenen die kwaad doet; maar zijn discipelen moeten als kinderen Gods, voor beledigingen hun aangedaan, hoe zwaar ook, geen wedervergelding tegen de boze eisen of begeren. De Heilige Geest legt des Heren woorden aldus uit: Vergeldt niemand kwaad voor kwaad. Wreekt uzelven niet, beminden! maar geeft de toorn plaats; want er staat geschreven: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden, zegt de Heer. Indien dan uw vijand hongert, zo spijzig hem; indien hem dorst, zo geef hem te drinken; want dat doende, zult gij kolen vuur op zijn hoofd hopen. Wordt van het kwade niet overwonnen, maar overwint het kwade door het goede, Romeinen 12:17,19-21. Maar zo wie u op de rechterwang slaat, keert hem ook de andere toe. Hier gaat de Heer nog een stap verder, en wil niet alleen, dat wij elke belediging ons aangedaan, vergeven, maar ook met zachtmoedigheid beantwoorden zullen. Het slaan op de rechterwang is het beeld van alle, ook de grievendste beledigingen; want een slag in het aangezicht is wel het smadelijkste dat men lijden kan, en toch hoe dikwijls ontvangen wij een slag in het aangezicht, door onze vijanden, door onze meerderen, zelfs door onze vrienden! Hoe moeten wij ons daarin naar 's Heren wil gedragen? Liefelijk, ja, wat het verdragen der belediging betreft, doch werkdadig wat onze bereidvaardigheid betreft, om de belediger niet met gelijke munt te betalen, maar hem te laten geworden, en zich daarmede aan meerdere slagen

in het aangezicht bloot te stellen. Toen onze Heer letterlijk een slag in het aangezicht ontving van de knecht des Hogepriesters, bracht Hij de belediger het onredelijke van zijn belediging onder het oog, en onderwierp zich verder aan de vele vuistslagen der gezamenlijke knechten zonder een enkel woord meer te spreken. Men mag wel laten blijken, dat men zich diep gekrenkt gevoelt, maar bij dit zedelijk verzet moet het blijven; men mag geen belediging met een belediging beantwoorden; men moet zich laten beledigen zonder wederkerig te beledigen. En zo iemand met u rechten wil, en uw rok nemen, laat hem ook de mantel. Bij Lukas lezen wij: Degene die u aan de wang slaat, bied ook de andere, en degene die de mantel neemt, verhinder ook de rok niet te nemen. De Heer wil dat wij in alles de minste zullen zijn, en dat wij ons liever moeten laten beroven van ons goed dan van de vrede onzes gemoeds. Er zijn twistzieke mensen, welke gaarne met u willen twisten om u te kwellen en te grieven. Wee u zo gij u in die strik laat lokken. Geef toe, zoals de Heer het wil, en gij ontkomt die strik. En zo wie u zal dringen een mijl te gaan, gaat met hem twee mijlen. Wij moeten door vrijwillig meer te doen dan de geweldenarij van ons eist, haar ontwapenen. Wie ons kan dwingen een mijl te gaan is onze meerdere: Hij maakt misbruik van zijn macht over ons; doch laat ons tonen, dat wij boven hem de besten Heer en Meester dienen, door vrijwillig meer te doen dan ons door dwang wordt opgelegd. Dat het volbrengen van al deze voorschriften uiterst moeilijk en hard is voor ons vlees is onbetwistbaar; doch de discipelen des Heren leven niet naar het vlees, maar naar de Geest, dat is naar de leiding des Heiligen Geestes; zij leven daarmede een hemels, Goddelijk leven in het aardse menselijke leven. En zo iemand nu werkelijk doet wat de Heer hier aan de zijnen gebiedt, die ondervindt die vrede Gods, welke alle verstand te boven gaat; want de bewustheid van te zijn in een staat van gehoorzaamheid jegens de Heer, gaat boven alle andere bewustheid. Ik weet wel dat de ongelovigen, juist vanwege deze en alle andere voorschriften des Heren, zeggen: "Dat het Christendom niet geschikt is voor mensen zoals wij zijn; dat het de mens niet als mens ontwikkelt, maar een geheel ander wezen van hem maken wil." Volgens hun gevoelen moet de mens geschikt worden gemaakt om alles wat de aarde oplevert en de tijd voortbrengt in zich op te nemen. De kunst, de wetenschap, de handel, de nijverheid, de staat, de maatschappij moeten in al hun vertakkingen in hem een voorstander en beminnaar vinden. "Doch (zo zeggen zij) wat wordt er van de mens, die de voorschriften van Christus getrouw opvolgt? Een mens, ongeschikt voor de tegenwoordige maatschappij, en daarmede zo niet een martelaar, dan toch een sukkelaar in deze tegenwoordige wereld." Het verwijt is grievend, doch de Heer laat het zich welgevallen, en heeft het voorzien, door tot de zijnen te zeggen: Indien gij van de wereld waart, zo zou de wereld het hare liefhebben; doch nu Ik u uit de wereld heb uitverkoren, nu haat u de wereld. Verwondert u dus niet dat de wereld u haat; in de wereld zult gij verdrukking hebben, doch hebt goeden moed, Ik heb de wereld overwonnen. Ja, de Heer gaat nog verder, en zegt tegenover de grote mensenwereld tot de zijnen: Vreest niet, gij kleine kuddeke, want het is uws Vaders welbehagen u het Koninkrijk te geven. Wie nu niet tot dit kleine kuddeke, maar tot de grote wereld wil behoren, zal zeker de voorschriften van Christus, de wetten, de beginselen van het Koninkrijk der hemelen niet volgen, maar wat de menselijke wijsheid voorschrijft. Doch al het menselijke vergaat, en Christus is het eeuwige leven en geeft het eeuwige leven. Zijn wetten zijn de wetten van het eeuwige leven, dat wij, Hem gehoorzamende, reeds hier intreden. Christus de Heer maakt dan ook geen verdrag met de menselijke wijsheid en met het tijdelijk belang, maar staat er beslist tegenover. De wetten van Zijn Koninkrijk zijn volstrekt tegenovergesteld aan die van het koninkrijk der wereld; trouwens zijn Koninkrijk is een Koninkrijk der hemelen reeds op aarde, en een eeuwig Koninkrijk reeds in de tijd. Zeker heeft zich naast het Christendom van Christus een naam-Christendom gevestigd, dat God en de wereld tegelijk meent te kunnen dienen; doch geheel het Evangelie, gelijk de bergpredikatie, breekt de staf over hetzelve en predikt met onmiskenbare duidelijkheid en kracht, dat Christus niet is de dienaar maar de overwinnaar der wereld, en dat al de zijnen in Hem en in zijn kracht, welke de kracht is van de Heilige Geest, deze

overwinning moeten voortzetten. Alleen de mede-overwinnaar reikt Jezus de kroon. Openbaring 3:21 En wat nu het verwijt betreft, dat een waar Christen geen echt burger, koopman, staatsman, in een woord: geen man van zaken zijn kan, wij protesteren er tegen. Alleen dit erkennen wij, dat hij in al de betrekkingen des levens niet kan handelen zoals de kinderen der wereld handelen, naar wereldse beginselen, maar dat hij in alles alleen handelen kan en handelt naar het Woord van God. Geef een iegelijk die iets van u begeert en bidt, en keer u niet af van degene, die van u lenen wil. De Heer spreekt van het gedrag der broederen jegens elkander. En nu, wie tot geven wordt vermaand, bij die wordt ondersteld dat hij geven kan, en die iets van een ander biddende begeert, van dezen wordt ondersteld, dat hij waarlijk in nood is. De Schrift zegt (Psalm 37:21): De goddeloze ontleent en geeft niet weder. Er zijn bedriegelijke mensen, die leven van het bloed van een ander en er gedurig, onder allerlei schone woorden en beloften, op uit zijn te ontlenen om het niet terug te geven. Wachten wij ons voor dezulken; maar weten wij dat wij te doen hebben met broederen, of althans met maatschappelijk eerlijke mensen, die waarlijk in nood zijn, zo mogen wij ons niet onttrekken, indien wij hen kunnen helpen. De Heer beveelt het ons, en zouden wij het dan kunnen nalaten? En van degene, die het uwe neemt, eis niet weder. De Heer gaat ook hier nog een stap verder, en wil dat als de lener in gebreke blijft, wij het onze niet zullen terug eisen, immers niet rechterlijk; want dit is bedoeling: Niet met geweld, en is het uit onvermogen bij de lener, dan moeten wij het hem schenken. Gij ziet de Heer beschikt als zodanig over het geld, dat Hij onder ons bestuur gesteld heeft. Zolang wij onszelven als de enige eigenaren van ons geld en goed beschouwen, is het ons een harde zaak zo mild te zijn als de Heer ons gebiedt te zijn. Er zijn ook mensen, die beweren uit een christelijk beginsel gierig te zijn, en die durven zeggen dat zij geen penning mogen uitgeven, waarvan zij geen rekenschap kunnen geven. Zulke mensen doen echter niets; want als men zich verplicht acht zijn geld op de beste wijze te besteden, dan wacht men altijd op betere gelegenheid, en houdt zodoende het geld voor zich. Doch al deze spitsvondigheden, al deze ijdele voorwendsels om het geld tot eigen gebruik beschikbaar te houden, worden bij de wortel afgesneden door het bevel des Heren: Geef een iegelijk die iets van u begeert en bidt, en keer u niet af van degene, die van u lenen wil; en van degene, die het uwe neemt, eis niet weder. Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult haten. Het eerste lezen wij Leviticus 19:18 in deze woorden: Gij zult niet wreken noch toorn behouden tegen de kinderen uws volks, maar gij zult uw naaste liefhebben als uzelven, Ik ben de Heer. Van het haten onzer persoonlijke vijanden wordt in de Schrift niet gesproken, doch de Schriftgeleerden voegden deze hunne woorden bij de woorden Gods, want zij maakten de gevolgtrekking, dat als men de kinderen zijns volks moest liefhebben, men de vreemden mocht haten; daarom vroeg ook de Schriftgeleerde, die zichzelven wilde rechtvaardigen, aan de Heer: Wie is mijn naaste? en toonde de Heer de mens, die zich als een naaste gedroeg, juist aan in een vreemdeling, en wel in een meest gehaten vreemdeling in een Samaritaan. Maar Ik zeg lieden, die dit hoort: Hebt uwe vijanden lief, zegent ze, die u vervloeken, doet wel degenen, die u haten, en bidt voor degenen, die u geweld doen en die u vervolgen. De Heer zegt, dat wij onze vijanden moeten liefhebben, en waarin de liefde moet bestaan: In hun kwaad te vergelden door ons goed. De liefde tot de broederen, tot vrienden, tot bloedverwanten, bestaat meer in de blijdschap des harten over alles wat hun genoegen kan veroorzaken; de liefde tot de vijanden bestaat meer in het aanwenden van al die middelen, die hen van vijanden in vrienden kunnen doen veranderen. Opdat gij moogt kinderen zijn uws Vaders, die in de hemelen is; want Hij laat Zijn zon opgaan over bozen en goeden, en regen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Wil dit zeggen dat God beide rechtvaardigen en onrechtvaardigen even liefheeft en ze daarom gelijke zegeningen toedeelt? Immers neen. God zegent de goddeloze om hem tot Zich te trekken met koorden van liefde, en Hij zegent de godvruchtigen omdat zij tot Zijn huisgezin behoren. Daarom maakt God in dit leven geen onderscheid tussen rechtvaardigen en onrechtvaardigen, wat Zijn weldadigheden en

barmhartigheden betreft, en ook wij moeten in dit opzicht geen onderscheid maken; wij moeten als kinderen van God goed zijn jegens alle mensen, wie ze ook zijn; wij moeten niemand moedwillig tot een ergernis, maar allen tot een zegen zijn. Want indien gij liefhebt, die u liefhebben, wat loon, wat dank hebt gij? Doen ook de tollenaars niet hetzelfde? Want ook de zondaars hebben lief degenen die hen liefhebben. De wereld handelt naar wereldse beginselen, maar de beginselen des Heren zijn juist tegenovergesteld aan die der wereld, en dus moeten wij kiezen. Men kan Christus niet in de leer belijden en in de praktijk bestrijden, of ons treft het woord: Wat noemt gij Mij Heer! en doet niet wat Ik u zeg? Daarom moeten wij ons van deze Nieuw-Testamentische beginselen laten doordringen, en ons gemeenzaam maken met het besef en de bewustheid der waarheid, dat indien wij geen aan de wereld tegenovergestelde beginselen volgen, wij ook niet tot Christus, maar tot de wereld behoren. De Heer duldt niet de minste overeenkomst tussen zijn voorschriften en die, welke onze eigenliefde ons ingeeft. Zijn goedkeuring moet ons meer zijn dan ons eigen goedvinden. En indien gij uwe broederen alleen groet, wat doet gij boven anderen? Doen ook niet de tollenaren alzo? De Heer wil dat zijn discipelen, door de hogere beginselen waaruit zij handelen, zich onderscheiden van alle andere mensen, opdat zij oprecht en onbestraffelijk wandelen te midden van een krom en verdraaid geslacht. De Heer wil dat al de zijnen mensen bij uitnemendheid zijn. En indien gij goed doet degenen, die u goed doen, wat dank hebt gij? Want ook de zondaars doen hetzelfde. En indien gij leent degenen, van welken gij hoopt weder te ontvangen, wat dank hebt gij? Wanneer ook de zondaren lenen de zondaren, opdat zij evengelijk weder mogen ontvangen. Maar hebt uwe vijanden lief, en doet goed, en leent zonder iets weder te hopen, en uw loon zal groot zijn, en gij zult kinderen des Allerhoogsten zijn, want Hij is goedertieren over de ondankbaren en bozen. De Heer geeft zijn discipelen het edelste beginsel tot hun daden: de Goddelijke koninklijke grootmoedigheid. Zij mogen niet laagdenkend zijn, niet bekrompen van gemoed, niet karig van hand; zij moeten in alles edel denken, ruim van harte zijn en grootmoedig handelen als koningskinderen, neen als nog oneindig meer: als kinderen des Allerhoogsten. Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader in de hemel volmaakt is. Wie kan het volmaakte eisen, dan die zelf volmaakt is? Indien Christus niet God ware, Hij zou het volstrekt Goddelijke niet kunnen eisen; doch nu spreekt Hij in alles als de volstrekt Heilige, die geen mindere eis kan doen dan de volstrekte heiligheid; want hoe zou God behagen kunnen hebben in het zedelijk gebrekkige onvolkomene? Bij Lukas lezen wij voor het onbepaalde woord volmaakt, het bepaalde woord barmhartig: Weest dan barmhartig, gelijk uw Vader barmhartig is. God is liefde, en zijn barmhartigheden zijn over al zijn werken, en wij kunnen Goden in niets meer gelijkvormig zijn dan in liefde en barmhartigheid. In heiligheid moeten wij ook Goden gelijkvormig zijn; maar ook zonde die bij ons inwoont, is een groot beletsel voor snelle vorderingen in heiligmaking; doch in bedoeningen van liefde en barmhartigheid moeten wij Goden iedere dag en ieder ogenblik van de dag gelijkvormig zijn. En nu welk een heerlijke eis wordt hiermede aan ons gedaan! De Heer wil ons geen minder voorbeeld voor ons gedrag stellen, dan zijn Vader. Gij ziet de nederigheid zijns harten en de gepastheid van zijn voorstel. Kon Hij zich zelven niet tot voorbeeld gesteld hebben? Was Hijzelf niet de volstrekt volmaakte God-mens, die wel deed aan allen zonder te vragen naar des lijders rechtvaardigheid of onrechtvaardigheid? Voorzeker, al de voorschriften, die Hij in de bergpredikatie de zijnen geeft, heeft Hijzelf volmaakt gehouden: al zijn woorden daarin uitgesproken, heeft Hijzelf in daden uitgedrukt; Hij heeft de wet in haar algehelen eis volbracht; nochtans stelt Hij zich zelven niet tot voorbeeld; dat moge later de Heilige Geest door zijn discipelen doen, gelijk deze dan ook deed. Hebt acht dat gij uw aalmoes niet doet voor de mensen, om van hen gezien te worden. De Heer verbiedt de zijnen alle uitwendige vertoning in zaken van godsdienst. Wie God wil dienen, die moet niet het oog gekeerd hebben naar mensen. Anders zo hebt gij geen loon bij uw Vader, die in de hemelen is. Gods loon is Gods lof, Gods goedkeuring. Indien onze werken niet in God gedaan zijn, zo behagen zij Hem ook niet. Het is niet alleen te doen om de zaak, maar de

zaak moet ook op de rechte wijze gedaan worden, zal de goedkeuring des Heren er op kunnen rusten. Wanneer gij dan aalmoes doet, zo laat voor u niet trompetten, gelijk de geveinsden in de synagogen en op de straten doen, opdat zij van de mensen gezien mogen worden; voorwaar zeg Ik u, zij hebben hun loon weg. Mensen die weldadig zijn om bij mensen in een goede naam te staan en als weldadige lieden bekend te zijn, hebben met die eer alles wat zij beoogd hebben; van de zijde Gods hebben zij geen lof, geen loon te verwachten. Maar als gij aalmoezen doet, zo laat uwe linkerhand niet weten wat uwe rechter doet, opdat uwe aalmoes in het verborgen zij, en uw Vader, die in het verborgen ziet, zal het u in het openbaar vergelden. De Heer keurt hiermede niet alle openbare weldadigheid af, want Hijzelf deed weldadigheid in het openbaar; doch Hij zocht geen openbaarheid en vermeed haar zoveel mogelijk, en waar zij onvermijdelijk was, zocht Hij haar zoveel doenlijk te bedekken. De Heer wil, dat het voornaamste, het wezen van onze godsdienst, datgene waar het eigenlijk op aan komt, door ons in het verborgene geschiede, en een zaak zij uitsluitend tussen God en onze ziel. Ook hierin moeten wij Goden gelijkvormig worden; want God is een verborgen God, ook terwijl Hij zich openbaart. De voornaamste dingen, de dingen waar het allermeest op aan komt, doet Hij in het verborgene, en Hijzelf woont in het verborgene en ontoegankelijke voor alle schepsel; alleen de Zoon en de Heilige Geest bij Hem, en in hem, en deze zijn met Hem een enig God, die leeft en regeert in eeuwigheid. Ook Gods werken, hoe openbaar, wortelen in het verborgene. De wording van alle plant geschiedt onder de grond, die van mens en dier in de verborgenheid des lichamen. Ook Gods voorzienigheid regeert in het verborgene. Somtijds zien wij haar werken, maar meestal is zij voor ons onzichtbaar. Vraagt gij, bij voorbeeld, waarom er bij de zondigheid van alle mensen niet nog meer kwaad bestaat dan er is? Het antwoord is: God houdt het tegen, maar in het verborgene. Ook zijn de weldaden en zegeningen, die God in het verborgene aan de kinderen der mensen geeft, nog oneindig veelvuldiger dan die Hij in het openbaart geeft. De Heer begon ook zijn eerste wonder in het verborgene van de huislijken kring, en bij zijn openbare wonderen voorkwam Hij, zoals wij zagen, zoveel mogelijk alle geruchtmaking. Daarom moet er ook in het kind van God, in de Christen, iets zijn dat openbaar is, en iets dat verborgen is, dat niemand weet en niemand doorgrondt dan God, en dat moet bij ons het wezen, de kern van onze godsdienst zijn. God te dienen is in te gaan in het verborgene Gods, in het heilige der heiligen met ons hart en onze gedachten, om daar geheel de wereld te vergeten, en alleen met onze God te spreken en de kracht te ontvangen om zijn bevelen te doen. En wanneer gij bidt, zo zult gij niet zijn gelijk de geveinsden; want die plegen gaarne in de synagogen en op de hoeken der straten staande te bidden, opdat zij van de mensen mogen gezien worden; voorwaar Ik zeg u, dat zij hun loon weg hebben. De Heer onderscheidt hier en gedurig de geveinsden van de oprechte, door hun zucht naar uitwendige vertoning. Natuurlijk verbiedt de Heer geen openbare godsdienstoefening; doch de godsdienstigheid moet geen uitwendigheid zijn, maar veelmeer het werk van de verborgen mens des harten in het onverderfelijk versiersel van een zachtmoedigen en stillen geest, die kostelijk is voor God, 1 Petrus 3:4. Maar gij, wanneer gij bidt, ga in uwe binnenkamer en uwe deur gesloten hebbende, bid uw Vader, die in het verborgene is en uw Vader, die in het verborgene ziet, zal het u in het openbaar vergelden. Wij lezen niet dat de Heer ooit in de synagogen of op een andere plaats in het openbaar gebeden heeft, dan dankzeggende voor het graf van Lazarus, en uitroepende ten aanhore des volks: Vader, verheerlijk uw naam! De Heer bad gewoonlijk in het verborgene, afgezonderd zelfs van zijn discipelen, uitgenomen kort vóór zijn lijden in zijn hogepriesterlijk gebed. Ook wij moeten zorgvuldig waken, om het allerheiligste wat er is, het spreken met God, vrij te houden van alle zweem van poging om er ons bij mensen eer of welbehagen mede te verschaffen. En kan men niet buiten het gebed in het openbaar, men doe het met de hoogst mogelijke natuurlijkheid, eenvoudigheid en ongekunsteldheid, opdat een iegelijk het aan ons gebed kan horen, dat wij niet behoren tot de geveinsden, maar tot de oprechten. En als gij bidt, zo gebruikt geen ijdel verhaal van woorden, gelijk de heidenen, want zij menen dat zij door hun

veelheid van woorden zullen verhoord worden; wordt dan hun niet gelijk, want uw Vader weet wat gij van node hebt eer gij Hem bidt. Het gebed moet niet alleen uitwendig in vorm maar ook innerlijk in wezen, eenvoudig zijn. Men moet niet tot God spreken gelijk een leermeester tot zijne leerling, tot onderrichting en inlichting; ook gene aanspraak tot God houden, als een staatsdienaar tot de koning, tot verslaggeving en verantwoording, maar tot Hem spreken als een kind tot zijn vader, van wie het kind weet dat hij alles weet wat er nodig is, maar die er toch om gevraagd wil zijn om het ter rechter tijd, als het nodig is en begeerd wordt, te geven. Ook het openbaar gebed zij eenvoudig, kort en zaakrijk. Het al te lang gebed verstrooit de gedachten van bidder en hoorder. Het gebed moet aandachtig zijn, dat is, het moet zowel denken aan God, als spreken tot God zijn; daarom moet het over niets lang uitweiden, maar alles kort samenvatten. Zeker zijn er uitzonderingen: plechtige gelegenheden, die meerdere uitbreiding aan het gebed vergunnen; doch het langste gebed, dat wij in de Schrift lezen, is dat van Salomo bij gelegenheid van de inwijding des tempels, en toch wordt dßßr in betrekkelijk weinige woorden een oneindigheid van zaken omvat. Het gebed van Mozes, van David, van Daniël, van de Heer zelf, staande voor Gethsemané, was te oordelen naar de rijkdom van inhoud, kort. Neen, het komt niet aan op de veelheid der woorden, maar op de vurigheid en gedurigheid van de bidder. Bidden is kloppen op een deur, die wij weten dat opengedaan wordt, als er op geklopt wordt. Eerst kloppen wij zacht, maar als er niet opengedaan wordt, dan kloppen wij harder en altijd harder, totdat ons wordt opengedaan. Gij dan bidt aldus: onze Vader, die in de hemelen zijt. Uw naam worde geheiligd. Uw Koninkrijk kome. Uw wil geschiede, gelijk in de hemel alzo ook op de aarde. Geef ons heden ons dagelijks brood. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking; maar verlos ons van de boze. Want U is het Koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in de eeuwigheid, amen. De Heer geeft hier ene proeve, hoe kort en zaakrijk te bidden. Later komt het Onze Vader nog eens bij Lukas voor, en zullen wij het toelichten. Want indien gij de mensen hunne misdaden vergeeft, zo zal uw hemelse Vader ook u vergeven; maar indien gij de mensen hunne misdaden niet vergeeft, zo zal ook uw Vader uwe misdaden niet vergeven. Moge het vreemd zijn, dat de Heer onze vergevingsgezindheid stelt tot een vereiste om vergeving van God te ontvangen, de Heer herhaalt nochtans deze waarheid met nadruk, opdat niemand vergete, dat geen liefdeloze jegens andere liefde te verwachten heeft van God, die zelf liefde is en enkel liefde wil bij anderen. En wanneer gij vast, zo toont geen droevig gezicht gelijk de geveinsden, want zij mismaken hunne aangezichten, opdat zij van de mensen mogen gezien worden als zij vasten; voorwaar Ik zeg u, dat zij hun loon weg hebben. Ook onze uitwendige houding en geheel ons uitwendig voorkomen moet geen teken of bewijs zijn van onze innerlijke zielsgesteldheid. Zodra men het innerlijke door iets uitwendigs wil vertegenwoordigen, loopt men groot gevaar het uitwendige in de plaats te stellen van het inwendige. De Roomse kerk is hiervan het afschrikkend voorbeeld; zij heeft al de innerlijke krachten van het Christendom opgelost in uitwendigheden, en daarmede het levend Christendom versteend. De vorm is bij haar bij uitnemendheid schoon, maar haar wezen, haar binnenste is hol en ledig. Maar gij, als gij vast, zalf uw hoofd, en was uw aangezicht. De Heer gebruikt hier bijna dezelfde woorden, die er gebezigd worden van David, toen hij opstond van zijn vasten en bidden over het kranke kind uit Bathseba. 2 Samuel 12:20 Opdat het van de mensen niet gezien worde als gij vast, maar van uw Vader, die in het verborgen is, en uw Vader die in het verborgene ziet, zal het u in het openbaar vergelden. Zijn wij innerlijk bedroefd, hetzij over onze zonden, hetzij over het leed, waaronder wij gebukt gaan, laat het vasten onzer ziel gezien worden bij God, maar tonen wij onze schoonste zijde naar buiten aan de wereld: laat ons voor haar opgebeurd zijn. Of zouden wij voor haar met gebogen hoofd gaan, om door haar nog meer bespot te worden? Neen, de wereld heeft niets met ons lijden te doen. Zij moet ons niet anders kennen dan als mensen, die haar vreugde niet behoeven om altijd tevreden en altijd goedsmoeds te zijn. Vergadert u geen schatten op de aarde, waar ze de mot en de roest verderft, en waar de dieven doorgraven en

stelen. De Heer verbiedt de zijnen het verkrijgen van rijkdom tot hun levensdoel te stellen. Dat wil niet zeggen dat er geen rijke Christenen mogen zijn; neen, er kunnen Christenen zijn, rijk door geboorte, door erfenis, of door een buitengewonen zegen Gods op hunnen arbeid, maar zij mogen niet naar rijkdom streven, en het mag niet hun levensdoel zijn rijk te worden, want die rijk willen worden, vallen in verzoeking en in de strik en in veel dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de mensen doen verzinken in verderf en ondergang. 1 Timotheus 6:9 Maar vergadert u schatten in de hemel, waar ze noch mot noch roest verderft, en waar de dieven niet doorgraven en stelen. Hier stelt de Heer het vergaderen van onverderfelijke, onverliesbare, en onroofbare hemelschatten tot levensdoel voor de zijnen. En hoe liefelijk is dat! want hoeveel zorg en moeite is er aan het verkrijgen van aardse schatten verbonden, en hoe kortstondig is hun bezit! Daarentegen hoeveel innerlijk genoegen, hoeveel zielsgenot is er verbonden aan het vergaderen van geestelijke, Goddelijke, eeuwige schatten! Gij hebt gehoord waarin deze schatten bestaan, en hoe zij te verkrijgen zijn. Gij hebt gehoord dat de Heer spreekt van een loon, dat groot is in de hemelen, voor iedere daad uit het geloof en in de gehoorzaamheid aan God verricht. Welnu, doe wat de Heer u gebiedt te doen en gij ontvangt zijne goedkeuring, en zijne goedkeuring is een schat in de hemel, die alle aardse schat eindeloos te boven gaat. Het is opmerkelijk dat, hoe verder wij in de Schrift komen, hoe minder er prijs gesteld wordt op het geld. In het Oude Testament wordt nog op tijdelijke welvaart groot gewicht gelegd, en de Spreuken van Salomo zijn vol van wijze regelen om geld en goed door tijd en vlijt te verkrijgen, en het verkregene verstandig te besturen, en wat daar gezegd is, blijft tot ons gesproken; maar in het Nieuwe Testament wordt enkel van het geld gesproken, voor zover het ons vrienden kan doen maken, die ons ontvangen in de eeuwige tabernakelen. Nergens wordt daarin de Christen zelfs tot het besparen van zijn geld vermaand, maar veeleer wordt er de geldgierigheid ten hoogste bestraft en de mededeelzaamheid ten sterkste aanbevolen. En nu weten wij allen, dat er in deze wereld van niets meer gesproken wordt dan van geld; ook is daar niets tot stand te brengen dan door geld; doch in de Schrift wordt alles gedaan zonder geld, en wordt van niets meer gesproken dan van geloof. Want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn. Is uw schat op aarde, uw hart zal er ook zijn; en is hij in de hemel, uw hart zal er ook zijn. En daar nu het hart de gehelen mens vertegenwoordigt, zo zegt de Heer eigenlijk: "Waar uw schat is, daar zult gijzelf ook zijn." De Heer geeft ons dus in deze woorden een toetssteen, waaraan wij kunnen beproeven in welk een staat wij verkeren. Gaat ons hart uit naar de dingen dezer wereld, zo behoort ons hart tot de wereld, want daarin ligt zijn schat; en gaat ons hart uit naar God in geloof en liefde, in hope en lijdzaamheid, in gebed en gehoorzaamheid, dan behoort ons hart tot de hemel, want daarin is zijn schat. Daarom moeten wij ons hart bewaren boven alles wat te bewaren is, want vandaar zijn de uitgangen des levens, en God zegt tot ons allen: Mijn zoon, mijne dochter! geef Mij uw hart, en laat uwe ogen mijne wegen bewaren. Spreuken 4:23. De kaars des lichamen is het oog, indien dan uw oog eenvoudig is, zo zal uw gehele lichaam verlicht wezen; maar indien uw oog boos is, zo zal geheel uw lichaam duister zijn. De Heer spreekt hier niet zozeer van de begeerlijkheid der ogen als wel van de begeerte des harten, van welke het oog het beeld en de vertegenwoordiger is. Het oog is de drager van het licht voor geheel het lichaam; indien dus het oog goed is, zo is het evengoed alsof het gehele lichaam licht ware; maar zo het bedorven is, zo is het gehele lichaam in duisternis. Evenzo is het als de begeerte bij ons eenvoudig, gematigd, goed is: alsdan zal de gehele mens goed zijn, maar is zij boos, zo zal de gehele mens boos zijn. Hier geeft de Heer ons wederom een toetssteen, waaraan wij onze staat kunnen kennen. Wat begeren wij? Hoge dingen of nederige dingen? Willen wij groot in de wereld zijn of klein voor God? Zoeken wij mensen te behagen, of gaat de eer va God ons boven alles? Ziedaar vragen, die wij zelven zeer goed kunnen beantwoorden, en welker beantwoording ons doet zien in welk een gemoedstoestand wij verkeren. Indien dan het licht dat in u is, duisternis is, hoe groot zal de duisternis zelve zijn! Indien het oog donker is, hoe donker zal het lichaam zijn; indien het geweten onrein is, hoe

onrein zullen onze daden zijn. Bij wie het edelste dat hij heeft, bedorven is, hoe bedorven moet bij zulk een het zichzelve onedele zijn! Bij Lukas zegt de Heer: Zie dan toe, dat niet het licht dat in u is, duisternis zij. Zien wij dus toe, dat wij ons oog ongeschonden, onze begeerte eenvoudig, ons geweten teder houden, en niet onvatbaar maken voor de invloeden van Gods Woord en Geest; want gelijk een bedorven oog het licht afwijst, zo wijst ook een verhard geweten het Woord van God af. Hetzelfde geld van het verstand, dat het oog der ziel is; het bedorven verstand wijst de waarheid van God af. Maar indien uw lichaam geheel verlicht is, niet hebbende enig deel dat duister is, zo zal het geheel verlicht zijn, gelijk wanneer de kaars met het schijnsel u verlicht. De kaars heeft niet alleen licht, maar ook glans of luister, waarmede zij degenen die zij verlicht, tevens overstraalt. Zo zal het ook zijn met de mens, wiens oog eenvoudig, wiens hart oprecht, wiens geweten rein is: hij zal inwendig en uitwendig verlicht zijn; hij zal een licht hebben in zijn hart en een lamp voor zijnen voet. Vraagt gij: Wie is tot al deze dingen bekwaam? Wij antwoorden u: Christus, die tot alles kracht geeft, die zijnen discipelen de Heilige Geest geeft om ze als kinderen Gods te doen denken, spreken en handelen. Nochtans niet werktuiglijk; neen, ook de discipel des Heren kan traag worden van handen en slap van knieën, kan de Heilige Geest bedroeven door af te laten van het gebed en de waakzaamheid. Daarom waarschuwt en vermaant de Heer gedurig tot waakzaamheid en gebed, dat is om toe te zien, dat niet iemand der zijnen verachtere in de genade, die hem gegeven is. Niemand kan twee heren dienen, want óf hij zal de enen haten en de anderen liefhebben; óf hij zal de enen aanhangen en de anderen verachten. Bij Lukas (Lukas 16:13) lezen wij: Geen huisknecht kan twee heren dienen: geen twee heren van geheel tegenovergestelde richting en aard, zoals God en de wereld zijn. Gij kunt niet God dienen en de mammon. Geldgierigheid is afgoderij; de dienst van het geld is afgodendienst. Zodra men zijn hart geeft aan het geld en goed dezer wereld, is de mammon onze afgod. En zou men dezen tegelijk kunnen dienen met de waarachtige God? Het is onmogelijk. Nochtans menen verreweg de meeste mensen, dat zij God en de wereld tezamen of beurtelings kunnen dienen. Uitwendig? Zeker, men kan uit de kerk naar schouwburg, concert en danszaal, en omgekeerd van schouwburg, concert en danszaal naar de kerk gaan. Maar innerlijk, met het hart? Neen, onze zinnen zijn tweevoudig, maar ons hart is enkelvoudig. Het hart kan niet tegelijk leven en gelukkig zijn in de wereld en in God. Daarom is zulk een vereniging van dienst een jammerlijk zelfbedrog der ziel. De dienst van God is een dienst in Geest en in waarheid; de dienst der wereld is een dienst der zinnen en des vlezes. De eerste dienst is een wandelen in het licht tot altijd meer licht; de tweede een wandelen in de duisternis tot altijd meer duisternis. Dat wij dan allen de keuze, de goede keuze doen! Daarom zeg ik u: Zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten en wat gij drinken zult; noch voor uw lichaam, waarmede gij u kleden zult. De Heer voorkomt hier een tegenwerping. Men zou kunnen zeggen: Als men voor de dienst van God de dienst van de mammon moet laten varen, waar zal men dan van leven? Vanwaar zullen wij dan ons levensonderhoud, eten, drinken, kleding, en wat dies meer zij, verkrijgen? De Heer ontneemt de zijnen deze angstige bezorgdheid, door hen te wijzen op God, die hen buiten de mammonsdienst om. zal voeden, kleden, verzorgen. Zal een dienstknecht, die in een rijken mans huis woont en dient, wel ooit vrezen, dat er als het etenstijd is, voor hem geen eten wezen zal? Zo moet ook een kind van God niet vrezen, dat God hem gebrek zal laten lijden; nee, zijn brood en water is hem gewis, en is dit het allerminste waarvan een mens kan leven, welnu, een kind van God neemt ook, is het Gods welbehagen, het allerminste voor lief. Ik ken iemand, die in zijn vroege jeugd reeds het juk dragende, in het gevoel zijner zwakheid zich niet anders dan een leven vol armoede en ontbering voorstelde, en toch goede moed vatte en zich machtig getroost gevoelde door de gedachte: Zie God geeft overvloed van brood zelfs aan dezulken die Hem niet vrezen, en zou Hij dan dezulken die Hem vrezen en dienen geheel zonder brood laten? nee. Ik ben jong geweest, ook ben ik oud geworden, maar heb niet gezien de rechtvaardige verlaten, noch zijn zaad zoekende brood. Psalm 37:25 Zie op uwe plichten, en laat in Gods hand, wat Hij niet in de uwe gesteld heeft.

Waarom zoudt gij bezorgd zijn of morgen de zon wel zal opgaan? Gij zoudt al zorgende niet kunnen slapen, en ontijdig in slaap vallende, niet opstaan, terwijl de zon wel zou opgaan. Denkt echter niet dat gij van alles zeggen moogt: Het zal wel vanzelf terecht komen. Dit ware een vleselijke onbezorgdheid, en de Heer wil een geestelijke onbezorgdheid. Eerst moet gij een kind van God zijn, en dan moet gij kinderlijk onbezorgd zijn. Daarom vraagt de Heer de bekommerden en onbezorgden over de dingen dezes levens: Is het leven niet meer dan het voedsel en het lichaam dan de kleding? Heeft God u het meerdere gegeven, zou Hij u dan het mindere onthouden? Aanziet de raven. Het is alsof de Heer wil zeggen: ziet eens, hoe Ik het in mijne schepping heb ingericht. De vogels des hemels, dat zij niet zaaien, noch maaien, noch verzamelen in de schuren; welke gene spijskamer of schuur hebben en uw hemelse Vader voedt ze nochtans. God zorgt en voorziet in geheel zijn natuur, bij al zijne schepselen, ook de aller geringste, daar waar het schepsel zelf niet zorgen of waarin het niet voorzien kan. De vogelen des hemels zaaien en maaien niet en leggen niet op, gelijk de mensen kunnen doen en doen; zij hebben dus niet een enkele van die vele steunsels, die de mens nog heeft: zij hebben geen voorraad en moeten dus ieder ogenblik leven als uit Gods hand; maar sterven zij daarom? Neen, zij leven nochtans; God onderhoudt ze op een andere wijze, Hij voedt ze als met eigen hand; en opmerkelijk dat de Heer alleen de vogelen tot voorbeeld neemt, niet de dieren in het algemeen. Want de mier maakt met meer andere dieren hierop een uitzondering. Gaat gij dezelve niet zeer veel te boven? Heerlijke handhaving van de meerderheid van de mens boven het redeloze schepsel, tegenover dezulken die niet anders kennen dan stof en stofverwisseling, en daarmede mens en dier gelijkstellen. Indien nu God voor het mindere schepsel algenoegzaam zorgt, hoeveel temeer zal Hij zorgen voor u, die niet alleen een mens, maar een kwekeling des Heiligen Geestes, een discipel des Zoons, een kind des Vaders zijt. Wie toch van u kan, met bezorgd te zijn, een el tot zijn lengte toedoen? Kunt gij, wanneer gij een kleine gestalte hebt, daartoe een elleboog lengte toedoen, welke moeite gij er u voor geeft, en welke bekommering gij er over hebt? Of kunt gij slechts één enkele seconde tot de duur van uw leven toedoen? Immers neen, het is buiten uwe macht. Aan de hoofdzaken, waar alles op aankomt, kunnen wij niets doen. Aan onze klederen kunnen wij gedurige verandering maken, maar niet aan ons lichaam. God heeft zich het voornaamste voorbehouden, zoals onze bloedsomloop, spijsvertering, groei, slaap en zoveel andere dingen. En juist datgene wat buiten ons omgaat, is het veiligste; want daarin is Goddelijke orde en zekerheid; wat daarentegen in onze hand is, is het minste, het zwakste en het onzekerste. Indien gij dan ook het minste niet kunt, wat zijt gij voor de andere dingen bezorgd. Indien datgene, wat u van zo nabij betreft en zo nabij u is, boven uw vermogen gaat, wat zal dan uwe bezorgdheid vermogen in de andere dingen, die buiten en boven u zijn? En wat zijt gij bezorgd voor de kleding? Aanmerkt de leliën des velds, hoe zij wassen; zij arbeiden niet en zij spinnen niet, en Ik zeg u, dat ook Salomo in al zijn heerlijkheid niet is bekleed geweest gelijk één van deze. Ja, God zorgt ook voor de kleding van plant en dier; daar kunt gij in de boeken der natuurkundigen veel schoons en Godverheerlijkends van lezen. Maar wie zou het de lelie aanzien, dat zij een zo heerlijk kleed droeg als Salomo niet bezat? Doch het wordt ons gezegd door de Heer, die zelf de lelie heeft geformeerd en haar dat sierlijke kleed heeft aangedaan. Het is nog maar weinige eeuwen geleden dat het microskoop is uitgevonden, en nu kunnen alle ogen van de lelie zien, wat toen alleen de ogen des Heren konden zien. Indien nu God het gras, dat heden op het veld is, en morgen in de oven geworpen wordt, alzo bekleedt, hoe zal Hij dan niet veelmeer u kleden, gij kleingelovigen! De voorzienigheid Gods over al zijn werken moet op ons zelven worden toegepast. Wij moeten ons niet uitsluiten van Gods zorgen, maar ons daarin sluiten. Ieder vogeltje dat ons voorbijvliegt, ieder bloempje of grashalmpje dat wij voorbijgaan, moet ons herinneren aan Gods alvoorzienende zorg, die niets aan zich zelven overlaat, maar het nodige geeft. En zou Hij ons dan aan onszelven overlaten, ons, die tot Hem opzien om raad, en tot Hem roepen om hulp, om verlossing, en die Hem wensen te dienen en te gehoorzamen met al de

kracht die Hij gegeven heeft? Neen, van ons moet niet kunnen gezegd worden: "hoe groter nood, hoe kleiner geloof;" maar, "hoe minder goed, hoe meerder moed;" niet in eigen kracht, maar in die van God. Voorts spreekt de Heer hier in de eerste plaats tot zijn Apostelen, die als zodanig in de toestand van de vogel en van de lelie verplaatst werden. Als dienaren in het werk des Heren, konden zij insgelijks niet zaaien of maaien of ander werk doen; nochtans zouden zij aan niets gebrek hebben; God zou voor hen zorgen. De andere discipelen des Heren moesten wel degelijk zaaien en maaien en ander werk doen; ja, wie hunner niet wilde arbeiden, mocht ook niet eten. De Heer leerde geen onverschilligheid, welke een ondeugd is, maar een heilige onbezorgdheid, welke een genadegave is. De Heer leerde eenvoudig, dat God in al de benodigdheden des levens, waarin wij vanwege zijn dienst niet kunnen voorzien, voorzien zal. Daarom gijlieden, zijt niet bezorgd, en vraagt niet, zeggende: Wat zullen wij eten? of wat zullen wij drinken? of waarmede zullen wij ons kleden? Het bezorgd zijn is geheel iets anders dan het zorgvuldig zijn. De Heer wil niet dat wij bekommerd zijn, of met verontrusting vragen: hoe datgene, wat wij behoeven, ons zal geworden. En weest niet wankelmoedig, want al deze dingen zoeken de volken der wereld, de heidenen. Met zulk een enkel woord kenschetst de Heer geheel de heidenwereld. Al haar streven is een leven voor de tegenwoordigheid. Het tijdelijke is de horizont, die haar begrenst. Zij kent geen andere behoeften dan tijdelijke behoeften, en al wat zij doet, dient om deze te vervullen. Op dezelfde wijze kenschetst ook het ééne woord van Pilatus: wat is de waarheid? tegenover Jezus, zonder dat Pilatns er zich bewust van was, geheel de wijsbegeerte der heidense oudheid. Het is een vragen naar waarheid, zonder het Goddelijk antwoord te willen horen. Want uw hemelse Vader weet dat gij al deze dingen behoeft. Zeker, (dat wil de Heer zeggen) gij hebt voedsel, kleding, deksel nodig, maar juist omdat gij er niet buiten kunt, zal God er voor zorgen. Maar zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijne gerechtigheidLaat niet uw eigen tijdelijk belang, maar Gods koninkrijk en ere, waarin ook uw eigen eeuwig belang ligt opgesloten, het eerste voorwerp uwer zorgen zijn. Wie de bijzaak voor hoofdzaak neemt, kan niet anders dan bedrogen uitkomen. En al deze dingen zullen u toegeworpen worden. Dit is een Goddelijk koninklijk woord, dat in geen bloot menselijk hart kon opkomen. Ook het edelste dat wij van God ontvangen, is niet anders dan toewerpsel van ons geloof. Neen, niet wat wij God afdwingen, maar wat God ons toewerpt als toegift maakt ons gelukkig. Mozes liet veel toe aan de kinderen Israëls vanwege de hardigheid hunner harten, maar van deze dingen zegt God: "Gij wilt ze hebben, welnu, daar hebt gij ze." En dan moeten wij dikwijls met dezelfde dingen wenend tot de Heer terugkomen. Maar als God ons geeft wat wij niet willen, als Hij ons bijvoorbeeld een kruis toewerpt om het te dragen vele dagen, dan ligt daar een grote zegen in. Daarom moeten wij de Heer maar voor ons laten kiezen. Als de kinderen met vader en moeder iets fraais zullen gaan kopen, dan wijzen zij meestal naar de meest onnutte dingen, maar vader en moeder zijn wijzer en kopen hun fraaier en meteen nuttiger dingen. Wat wil de Heer ons dus zeggen: zoek het eeuwige en gij zult het tijdelijke ontvangen als toegift, want de godzaligheid heeft de beloften van dit en van het toekomende leven, en wie het meerdere heeft, hoe zou die het mindere ontbreken? Gij ziet, hoe ook dit christelijk beginsel het tegenovergestelde is van het beginsel waaruit de wereld handelt. Haar leefregel is volmaakt het tegendeel. De wereld zegt tot hare dienaren: zoekt eerst de dingen van dit leven, die van het toekomende leven zullen u vanzelf toegeworpen worden. Wie zal bedrogen uitkomen? De Christen? Het is Onmogelijk. De dienaar dezer wereld? Het is zeker. Zijt dan niet bezorgd tegen de morgen. Ook hier gaat de Heer nog een stap verder en wil niet dat de zijnen zelfs voor de meest nabij zijnde toekomst, voor de dag van morgen bezorgd, bekommerd zullen zijn. De Heer, die alles weet wat er in eens mensen hart is, kende die knagende worm der zorgen voor de dag die nog niet is, en waardoor men zijn werkelijk leed ook nog met ingebeeld leed vermeerdert, en gelijk van allen last en leed, zo wil Hij ons ook van dezen last en van dit leed bevrijden. Want de morgen zal voor het zijne zorgen. De Heer sluit de zorg voor het heden niet uit; neen, deze wil Hij. Iedere dag moet voor het zijne zorgen. Wat gij heden hebt te doen, te

dragen, te beschikken, te bedenken, dat moet gij ook heden doen; het heden is des mensen, de toekomst is Godes. Elke dag heeft genoeg aan zijns zelfs kwaad. Hoe teder gedacht en hoe schoon en juist gezegd! De Heer wil de last van het leven bij ons verdeeld hebben, zoals God ze ons heeft toegedeeld: dagsgewijze. Iedere dag brengt zijn eigen leed mede, en neemt het weer mede; op deze wijze wordt de last van het leven dragelijk; maar indien gij behalve het tegenwoordige leed van de dag, nog het toekomstig leed van morgen en overmorgen door uw angstige bezorgdheid op u wilt laden, zo moet gij er onder gebukt gaan tot bezwijkens toe. Zo dan, wat het goede betreft, daarvan mogen wij zoveel tezamen vatten als wij kunnen, ja, geheel de toekomst des heils laat zich omvatten door het geloof; maar het kwade moeten wij verdelen over elke dag. Wil de Heer de last bij zijne discipelen niet licht maken? Oordeelt niet. Er is tweeërlei oordeel: dat zich met het woord en de daad van de mens onledig houdt en ze onderscheidt, en dat zich tot het hart van de mens uitstrekt en het vonnist. Het laatste wordt door de Heer verboden; Hij stelt de diepste grond van het menselijk hart tot een heiligdom, waarin geen menselijke gedachte, veel minder een menselijke blik of hand mag inkomen. Het hart van de mens is des Heren. Wie zal het hart kennen? Ik doorgrond het, zegt de Here. Jeremia 17:9-10 Dat hiermede het grote beginsel der gewetensvrijheid en van de vloek over al wat inquisitie heet, wordt uitgesproken, springt ieder in het oog. En gij zult niet geoordeeld worden. De Heer geeft ons hier de toetssteen in handen, waaraan wij kunnen weten hoedanig er met ons gehandeld zal worden: zoals gij anderen behandelt, zal men u behandelen, ja, zal God met u handelen. Zie dan toe, dat uw eigen gedrag niet uw eigen rechter zij. Verdoemt niet en gij zult niet verdoemd worden. Wil de Here hiermede dat wij geen onderscheid zullen maken tussen goddelozen en rechtvaardigen; neen, Hijzelf leert de wolven in schaapskleederen aan hunne vruchten te kennen; maar Hij wil niet dat wij hen met onze gedachten of woorden of daden in de hel zullen werpen, zoals de Roomse kerk deed en nog doet met dezulken, die hare afgoderijen tegenspraken en tegenspreken, en die daarmede in hare ogen vervloekte ketters waren en zijn. De inquisitie verdoemt, en is daarmede zelf verdoemd voor God. Laat los, en gij zult losgelaten worden. Laat vrij, bind niemand aan uwe lijn, breng niemand onder enige verplichting jegens u in geestelijke dingen; beschouw een iegelijk dat hij staat of valt zijne eigen heer; maak uzelven niet tot een heer over hem, en gij zult zelf vrij zijn; want wie is vrij dan die niet over slaven heerst? Wie zelf vrij is laat anderen vrij, en wie anderen niet vrij laat, is zelf een slaaf. Doch het woord des Heren is niet enkel op geestelijke dingen van toepassing; het is alomvattend, en zo is ook hier het beginsel uitgesproken dat een Christen geen slaven houden mag. Bi1lijk vragen wij: hoe is het mogelijk dat men een Christen kan zijn zonder hier te lezen: "Laat uwe slaven los, en gij zult u vrij gevoelen van de slavernij der ongerechtigheid." Geeft en u zal gegeven worden. Een zegenende ziel zal vet gemaakt worden. Spreuken 11:26 De weldadige geschiedt weldadigheid; een ruim hart vindt ruimte in alles. Een goede, neergedrukte, geschudde en overlopende maat zal men in uw schoot geven; want met dezelfde maat waarmede gijlieden meet, zal lieden weder gemeten worden, en met welk oordeel gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden. Welk een tederheid begeert de Heer in onze omgang met mensen. Hoe roekeloos en vermetel gaan wij soms in onze oordeelvellingen met het karakter en het hart van anderen te werk, en hoe schroomvallig moeten wij daarin zijn. Wij moeten ieder in zijn waarde laten, en bij onmiskenbare redenen van afkeuring, iemands gedrag met zachtmoedigheid beoordelen, en het niet aan moedwilligheid of boos opzet, maar aan onnadenkendheid of lichtzinnigheid toeschrijven. Des Heren uitspraken zijn te beslist om ze ons niet als vaststaande regel van ons gedrag in te prenten. En wat ziet gij de splinter, die in uws broeders oog is, maar de balk, die in uw eigen oog is, merkt gij niet? Wij kunnen zeker zijn, dat wie een splinter ziet in zijns broeders oog, een balk heeft in zijn eigen oog. Wie zelf vrij is van grote gebreken ziet niet licht kleine in een ander. Of hoe kunt gij tot uw broeder zeggen: Broeder, laat toe dat ik de splinter, die in uw oog is, uitdoe; daar gijzelf de balk, die in uw oog is, niet ziet? Broeders, vrienden, verwanten moeten in elkander niet op kleine verschillen zien; anders wordt het leven

ondraaglijk; maar een iegelijk moet de heiligmaking bij zich zelven beginnen en voortzetten. Mensen die innig met elkander zijn verbonden, mogen elkander geen lessen geven, maar moeten elkander enkel leren door voorbeeld en voorgang. Doch er zijn mensen, die ons met fluwelen woorden de grievendste dingen weten te zeggen. Daarom is de trek, waarmede de Heer de bereidvaardigheid van de man, die de splinter wil uithalen, in de allerbeleefdste vorm voorstelt, zo geheel naar de natuur. Doch daarom laat dan ook de Heer. er onmiddellijk op volgen: Gij geveinsde! werp eerst de balk uit uw oog, en dan zult gij bezien, om de splinter uit uws broeders oog te doen. Wie het recht zal hebben om te berispen, moet zelf onberispelijk zijn, althans in het bepaalde geval waarin hij als berisper optreedt. Doch ook dan mag hij niet liefdeloos oordelen. Wij mogen ons noch jegens de broederen, noch jegens iemand anders, op de rechterstoel van Christus plaatsen, maar wij zelven moeten er ons vóór plaatsen. Zeker luidt het gebod des Heren ook: Gij zult uw naaste naarstiglijk berispen, en zult de zonde in hem niet verdragen, Leviticus 19:17, en moeten wij dus elkander oordelen, maar in liefde; want de liefde mag alles zeggen, maar de liefdeloosheid mag niets zeggen. Want niemand heeft het recht een ander te bestraffen, alvorens hij hem het bewijs heeft gegeven dat hij hem liefheeft, en dus niet bestraft als een meester of rechter, maar als een broeder, vriend of vader. Geeft het heilige de honden niet, noch werpt uwe paarlen voor de zwijnen. Hier maakt de Heer een uitzondering. De vraag is: moeten wij alle mensen als onze broederen beschouwen? Neen, zegt de Heer tot zijne discipelen: Eén is uw Meester, Christus, en GIJ zijt allen broeders. Maar hoe moeten wij ons dan gedragen jegens dezulken die niet alleen buiten zijn, maar de prediking van het Evangelie met geweld wederstaan? Moeten wij ze vervolgen, verbannen, verbranden? Neen, neen! Wij moeten ons aan hen onttrekken en ons wachten hun deel te geven aan het heilige, of hen te bekleden met de sieraden des heils. Opdat zij niet te eniger tijd dezelve met hunne voeten vertreden, en zich omkerende u verscheuren. Wij moeten aan de ene zijde uiterst voorzichtig zijn, dat wij niet te spoedig mensen onwaardig keuren om hun het Evangelie te verkondigen; een menigte van voorbeelden uit de zendingsgeschiedenis leert dat de afschuwelijkste mensen onder de heidenen tot bekering zijn gekomen; maar aan de andere kant moeten wij even voorzichtig zijn met dezulken, van wie wij bij ondervinding weten dat zij boze en onhandelbare mensen zijn. Zoek ze niet op, maar vermijd hen, want gij staat ieder ogenblik in gevaar, dat zij in plaats van voor u heen te gaan, zich tegen u omkeren en u verscheuren. Hier komt het woord van Paulus aan Titus te pas (Titus 3:10-11): Verwerpt een ketterse mens na de eerste en tweede vermaning, wetende dat de zodanige verkeerd is en zondigt, zijnde bij zich zelven veroordeeld. Bidt en u zal gegeven worden; zoekt en gij zult vinden; klopt en u zal opengedaan worden; want een iegelijk die bidt, die ontvangt, en die zoekt, die vindt, en die klopt, die zal opengedaan worden. De Heer leert ons hier met een drievoudige verzekering, dat God het gebed verhoort, en Hij dringt er ons zo nadrukkelijk mede, om aan God te vragen al wat ons ontbreekt en God alleen kan geven, dat wij allen, die de gebedsverhoring ontkennen, rechtstreeks tegenover de Heer geplaatst zien, en als ongelovigen moeten beschouwen. Doch de Heer wil dat wij niet vluchtig en werktuiglijk, maar ernstig en aanhoudend bidden. Ons bidden moet een zoeken zijn, zullen wij vinden, een aankloppen, zal ons opengedaan worden. Zoeken is nog iets meer dan vragen. Zoeken is een van de vermoeiendste dingen, vooral als men naar iets zoekt dat men noodzakelijk hebben moet. En nu wordt tot de zondaar gezegd: "Gij moogt niet rusten, totdat gij rust gevonden hebt in God, in Christus." Zo is dan het gebed een zoeken totdat men vindt; maar ook een kloppen totdat ons opengedaan wordt. Veler gebed is wel een aankloppen, maar niet totdat er opengedaan wordt. Zij zijn als de brievenbesteller, die na een paar malen gescheld te hebben, zonder dat hem opengedaan wordt, heengaat; waarom? Het is zijn belang niet, maar dat van een ander. Maar laat diezelfde man bescheiden zijn op een bepaald uur bij een notaris om een testament te horen voorlezen, waarin hij tot erfgenaam is benoemd van een tamelijk vermogen, zal hij niet schellen, en als hem niet opengedaan wordt, dat aan allerlei redenen toeschrijven en van tijd tot tijd blijven schellen, totdat hem opengedaan wordt? Indien wij maar

ernstig willen en ons belang er mede gemoeid is, heeft men wel geduld om te volharden. En zo ook, als men slechts het rechte gevoel heeft van eigen nood en gevaar, zal men ook aanhouden in het gebed. Het gebed is niet alleen een vragen, maar ook een op antwoord wachten, en totdat het antwoord ontvangen is, is het gebed niet volmaakt. Of wat vader is er onder u, zo zijn zoon hem zou bidden om brood, die hem een steen zou geven? De Heer neemt deze vergelijking uit de tederste betrekking van het leven, uit die van vader en kind. In deze zelfde betrekking staat God tot de gelovige. Of om een vis, die hem ene slang zou geven; of zo hij hem ook om een ei zou bidden, zal hij hem een schorpioen geven? Brood is het nodige, vis is een verkwikking, is toespijs; een ei is een versnapering, een lekkernij. Zal een vader het een of het ander aan zijn kind weigeren? Neen, hij zal het gaarne geven, al is het ook dat het gevraagde geen volstrekte behoefte is. Zo mogen wij dan ook God in het gebed niet alleen om het nodige, maar ook om het nuttige en aangename vragen. De Heer stelt ons geen andere grenzen dan dat wij goede gaven vragen. Indien dan gij die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven. Dat de mens boos van natuur is, wordt hier niet als een leerstuk betoogd, maar als een algemeen bekende en erkende waarheid in het voorbijgaan ondersteld. De Heer spreekt tot het geweten van zijn hoorders en beroept er zich op. Doch let op het woordje gij. Er is maar één, die zich buiten de zondaars stellen en van zich af sprekende, zeggen kan: Gij die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven: in het natuurlijke en tijdelijke en lichamelijke, niet in het bovennatuurlijke, eeuwige en geestelijke; want in dat opzicht zijt gij onmachtig, naardien gijzelf in het boze ligt. Hoeveel temeer zal uw Vader, die in de hemelen is, de Heilige Geest geven, degenen die Hem bidden. Gods goede gave is de Zoon, en door Hem wordt de Heilige Geest gegeven; doch de Heer noemt ook hier naar zijn gewoonte zich zelven niet, maar stelt in zijn plaats de Heilige Geest. Gods goede gave is derhalve niets minder dan de Heilige Geest, en deze wil Hij gaarne geven aan ieder, die er Hem om bidt. Evenals het een aardsen vader onmogelijk zijn zou om zijn kind een kwade gave te geven, terwijl het zijn lust is hem het goede, ja, het beste te geven, zo ook de hemelse Vader. Hij geeft ons het beste, het liefste, de Heilige Geest, en wil ons gaarne al het overige als toegift geven. De Heilige Geest nu is de mededeler van het leven Gods, en zo wil God ons niet iets geven dan buiten Hem is, maar dat in Hem is, ja, dat Hijzelf is. God gaf de Zoon zonder er om gebeden te zijn; God voorkomt de zondaar altijd met zijn genade; doch nu de Zoon gekomen is, nu geeft Hij ook de Heilige Geest, maar enkel aan hen, die in de Zoon geloven, en in dat geloof om de Heilige Geest bidden. Die Christus niet aannemen, kunnen de Heilige Geest onmogelijk ontvangen. De Heer spreekt dan ook niet van de gaven des Heiligen Geestes, maar van de Heilige Geest zelf, als de bron en oorsprong van alle gaven en krachten en volmaaktheden; want men kan de gaven des Heiligen Geestes hebben zonder de Heilige Geest zelf te hebben, gelijk bij Bileam en Judas het geval was. De gaven moeten enkel dienen om de persoon te begeren, evenals de geschenken van de bruidegom de bruid enkel naar het bezit van hem zelven moeten doen verlangen. Wie echter door de gaven niet tot de Gever wordt gebracht, die worden ten laatste de gaven ontnomen, en hij houdt niets anders over dan een wanhopig berouw, zoals in Judas openbaar werd, en in ieder die verloren gaat openbaar worden zal; want welke mens heeft niet een menigte gaven en weldaden van God ontvangen, opdat hij daarmede God zelf zou begeren? Aan de andere kant is het echter even waar, dat God ons geen enkele genadegave geeft, alvorens ons de Heilige Geest zelf te geven. Daarom leert de Heer ons om de Heilige Geest zelf bidden, want wie Hem heeft, die heeft al zijn gaven. Alle dingen dan, die gij wilt dat u de mensen zouden doen, doet gij hun ook alzo. Hier geeft de Heer de zijnen de eenvoudigste en juiste regel aan voor hun gedrag in ieder voorkomend geval, en wat het opmerkelijkste is, hiermede wordt onze eigen liefde (niet onze eigenliefde) tot uitgangspunt gesteld. Behandel een ander, zoals gij in een gelijk geval door anderen behandeld wenst te zijn. Waarlijk, wie deze regel onophoudelijk voor ogen heeft en volgt, mag met Paulus getuigen: Hierin oefen ik mij zelven, om altijd een onergerlijk geweten te hebben bij God en de mensen. Handelingen 24:16 God geve ons daartoe de genade,

de wil en de kracht! Want dat is de wet en de profeten. De liefde doet de naaste geen kwaad; zo is dan de liefde de vervulling der wet, Romeinen 13:10. De wet der liefde is de wet des Christens. Gaat in door de enge poort, want wijd is de poort en breed is de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er die door dezelve ingaan; maar de poort is eng en de weg is nauw, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er die hem vinden. Zoals het geweten is, zo is ook de weg. De wereld heeft in alles een ruim geweten en heeft in alles een ruimen weg; de Christen is in alles nauwgezet, en wandelt daarmede in alles op enge paden, de wereld leeft naar het vlees, de Christen naar de Geest van God, zoals die hem toespreekt uit Gods Woord en in zijn hart. De wereld zoekt in alles het schone, het aangename, behagelijke; de Christen zoekt in alles het goede en Goden welbehaaglijke. De wereld leeft voor het tegenwoordige, de Christen voor de toekomst. De wereld leeft naar eigen wil, de Christen naar de wil van God. De wegen van beiden lopen dus in tegenovergestelde richting, en is het te verwonderen dat er zo velen op de weg der wereld en zo weinigen op de weg des Heren wandelen? Doch het einde draagt de last. Het einde van beider wegen is óók tegen elkander overgesteld. Het einde van de wereldse weg is het verderf, dat van des Christens weg het eeuwige leven. Dat kan niet gezien, dat moet geloofd worden. Zalig wie gelooft wat God ziet en ons zegt in zijn Woord, en die zich dus door Hem laat waarschuwen, die geen lust heeft in de dood des goddelozen, maar daarin, dat hij zich bekere en leve. Maar wacht u voor de valse profeten. Kon de Heer een beter plaats geven aan deze waarschuwing dan juist hier? Zijn het niet juist de valse leraars, die de mensen op den breden weg ten verderve leiden? Ach, zij leren de mensen, dat men aan geen hel moet geloven en aan geen Woord van God, maar dat men enkel voor waarheid moet aannemen wat men zelf ziet en ondervindt; doch als men zelf het verderf ziet en ondervindt, dan zinkt men er reddeloos in weg. Te laat is een ontzettend woord. Zoudt gij het tot uwe ziele willen gezegd hebben? O, laat u waarschuwen door Gods Woord, dat u de toekomenden toorn predikt om hem te ontvlieden, door u te verbergen in de eeuwige genade van God in Christus. Die in schaapskleederen tot u komen, maar van binnen zijn zij grijpende wolven. Het kleed der valse leraren is schoon, maar hun hart is bedorven; hun manieren zijn voorkomend, maar hun oogmerken zijn verderfelijk. Zij zijn wervers, die u onder allerlei schoonschijnende beloften in dienst lokken van de tiran, die u naar het slagveld voert. Aan hunne vruchten zult gij ze kennen. Let wel aan hun vruchten, niet aan hun klederen, want deze zijn immers schaapskleederen. De handelingen der geveinsden zijn doorgaans onbesproken, ja, zij zijn meestal overdreven gemoedelijk en hulpvaardig, want zij weten dat zij zonder die schijn van oprechtheid zich de toegang tot het hart van niemand kunnen verzekeren. Hun vruchten zijn: wat zij voortbrengen, of teweeg brengen. Welke discipelen komen er uit hun school, welke catechisanten uit hun catechisaties, welke mensen uit hun kerk? Wereldse mensen, lichtzinnige discipelen, neuswijze kinderen, die met geloof en bekering spotten. Want het is geen goede boom, die kwade vrucht voortbrengt, en geen kwade boom, die goede vrucht voortbrengt. God heeft reeds in de tijdelijke vrucht van alles het eeuwig onderscheid gemaakt tussen goed en kwaad; men heeft slechts in de natuur de ogen te openen om te zien, de mond te openen om te smaken, en op het gebied van school en kerk en maatschappij na te gaan, wat dßßr gebouwd of afgebroken wordt, om dit volkomen bevestigd te vinden. Want ieder boom wordt uit zijn eigen vrucht gekend; want men leest geen druiven van doornen of snijdt ze van bramen, of vijgen van distels. Waar de wortel, waar het beginsel kwaad is, daar moet de vrucht, hoe schoon zij schijne, noodzakelijk kwaad zijn; daarom is het in de regel niet mogelijk dat daar, waar valse leraars leren, de zondaars zich bekeren. En wanneer nochtans, (want bij God geldt geen onmogelijkheid) een zondaar onder zulk een prediking bekeerd wordt, zo is dit een vrucht van Gods vrijmacht, die ook over het kwade regeert, maar geen vrucht der valse leer. Het bewijs hiervan is, dat zulk een bekeerde dan ook zulk een leraar voortaan niet meer volgen kan. Alzo een ieder goede boom brengt voort goede vruchten, en een kwade boom brengt voort kwade vruchten. Hoe treurig is het een kwade boom te zijn; hoe treurig, inplaats van het goede zuivere zaad van Gods Woord

te zaaien, het onkruid van zijn eigen mening uit te strooien op de eeuwige akkers van onsterfelijke mensenzielen! Maar hoe gezegend is het een goede boom te zijn in de hof des Heren, die door de genade van God gedrenkt door dauw en regen, bij zonneschijn en windkoelte, altijd nieuwe, schone, rijpe, sappige, verkwikkende paradijs-vruchten draagt! Een goede boom kan geen kwade vruchten voortbrengen, noch een kwade boom goede vruchten. Een ieder boom, die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen. De eeuwige overwinning van het goede en de eeuwige ondergang van het kwade is door God verzekerd. Thans strijden nog het goede en het kwade om de bovenhand, en niet zelden zegeviert de boosheid over de godzaligheid; doch het is maar voor een tijd. Op het gebied der eeuwigheid kan het goede en kwade niet meer samengaan, veel minder met elkander strijden. Op die zee kan alleen Christus en kunnen alleen zijn discipelen wandelen; de anderen verzinken in de diepte. Zo zult gij ze dan aan hunne vruchten kennen. Nog eens, niet aan hetgeen zij medebrengen, maar aan hetgeen zij teweeg brengen, zult gij zien wie zij zijn; want al is de schaapsvacht, waarmede de wolf omhangen is, nog zo zacht en nog zo blank gewassen, de wolf kan niet anders dan de kudde verwoesten. De goede mens brengt het goede voort uit de goede schat zijns harten, en de kwade mens brengt het kwade voort uit de kwade schat zijns harten; want uit de overvloed des harten spreekt zijn mond. Hier laat de Heer de beeldspraak vallen, en spreekt van de goeden en kwaden mens, en het verschil tussen beider leer. De goede mens is de oprecht gelovige, de godvruchtige; de kwade mens is de ongelovige, de verachter van Gods Woord en gebod. En wat noemt gij Mij Here, Here! en doet niet wat Ik zeg? Nu volgt een woord voor de belijders en verkondigers, wel van de waarheid, maar niet van de waarheid, zoals zij in Christus is, welke uitsluitend de goede schat des harten is, uit welken overvloed de mond spreekt. Niet een iegelijk, die tot Mij zegt Here, Here! zal ingaan in het koninkrijk der hemelen. De uitwendige belijdenis is geen ondubbelzinnig bewijs dat men de Heer toebehoort. De mond kan liegen, maar niet het hart. Maar die daar doet de wil mijns Vaders, die in de hemelen is. De gehoorzaamheid aan Gods geboden is een zaak van het hart. Niet de onbekeerde, maar de bekeerde mens heeft lust aan Gods wet naar de inwendige mens, doch vindt een wet in zijn leden, die hem verhindert om God zo volmaakt in gedachten en woorden en daden te gehoorzamen, als hij dit met zijn hart begeert, en die hem gedurig doet klagen: "Wie zal mij verlossen van het lichaam der zonde en des doods?" dankende meteen God, dat deze verlossing hem verzekerd is in de Here Jezus Christus, Romeinen 7:22-25. Velen zullen te die dage tot Mij zeggen. De Heer stelt zich en zijn hoorders aan het eind der dagen, in die gewichtigen dag, waarin Hij, de Heer, over al de mensen van al de voorafgaande eeuwen het oordeel uitspreken zal. Here, Here! hebben wij niet in uw naam geprofeteerd, en in uwen naam duivelen uitgeworpen, en in uw naam vele krachten gedaan? De Heer neemt het beste voorbeeld dat er te nemen is: van bedrijvigheid, van ijver zelfs in zijn dienst, in zijn kerk. En dan zal Ik hun openlijk aanzeggen: Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, gij die de ongerechtigheid werkt! Een ontzettend woord. Zo kan men dan anderen prediken en zelf verloren gaan? Ja, zegt de Apostel Paulus, 1 Corinthiërs 9:27, en daarom bedwing ik mijn lichaam en breng het tot dienstbaarheid. De Heer kent de zijnen, en een iegelijk die de Naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid. De menswording en al des Heren woorden en al des Heren lijden, zijn dood, zijn opstanding, zijn hemelvaart, zijn zitten ter rechterhand Gods, heeft één grote vrucht: Het dopen van zondaren met de Heilige Geest. "Wie de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe, en wie de Heer aanhangt die is een Geest met Hem." Zo is dan het enig waar en volkomen zeker bewijs dat wij oprechte discipelen des Heren zijn, dit: dat wij des Heren geboden bewaren, waarderen, eren, doen; want Hijzelf heeft het gezegd: Die mijne geboden heeft en ze bewaart, die is het die Mij liefheeft, en die Mij liefheeft, zal van mijnen Vader geliefd worden, en Ik zal hem liefhebben, en Ik zal Mij zelven aan hem openbaren. Maar die Mij niet liefheeft, die bewaart mijn geboden niet. Dat dan niemand mene, dat het bloot bezit der waarheid de ziel behouden zal. Als ons hart niet bekeerd is en voor de Heer leeft, als het ons

levensdoel en onze levenslust niet is om Gods wil te doen, dan is al het overige, hoe voortreffelijk ook op zich zelven en hoe gezegend voor anderen, onnut voor ons zelven. Daarom vermaant Paulus Timotheus (1 Timotheus 4:16): Heb acht op uzelven en op de leer; volhard daarin; want dat doende, zult gij én uzelven behouden én die u horen. Een iegelijk dan die tot Mij komt en deze mijne woorden hoort en ze doet, Ik zal u tonen wie hij gelijk is. De Heer gaat nu over tot het maken van de toepassing zijner predikatie, een toepassing, die eindigt gelijk alle toepassing eindigen moet in het woord van Mozes: Ziet, Ik heb u heden het leven en de dood, het goede en het kwade, de zegen en de vloek voorgesteld; kies dan het leven, opdat gij leeft, gij en uw zaad, liefhebbende de Heer uw God, zijn stem gehoorzaam zijnde en Hem aanhangende, want Hij is uw leven, en de lengte uwer dagen (Deuteronomium 30:15,19-20 Hij is gelijk een voorzichtig man, die een huis bouwde, en groef en verdiepte, en legde het fundament op een steenrots. De Steenrots is het beeld van Christus zelf. Is het doen van zijn geboden, het doen van de wil des Vaders, dan is Hijzelf de grondslag onzer zaligheid. Hij is de Heer, Hij heeft ons zich ten eigendom gekocht door zijn eigen bloed, Hij heeft het recht de zijnen te bevelen, en de ongehoorzamen te oordelen. En er is slagregen neergevallen en de winden hebben gewaaid, en als nu de hoge vloed kwam, zijn de waterstromen tegen dat huis aangevallen. Geen werk of er komt een tijd, waarin het de proef moet doorstaan, en waarin zijn toekomstig lot beslist wordt. Zo ook de mens zelf. Eenmaal moet hij de toets Gods, het oordeel doorstaan; doch hij heeft niets te vrezen, wanneer hij op Christus heeft vertrouwd, zijn huis op de steenrots heeft gebouwd. En het is niet gevallen: zij konden het niet bewegen; want het was op de steenrots gegrond. Hoe heerlijk dus, dat er ene steenrots is, waarop wij kunnen bouwen. Indien zij er niet ware, wij zouden haar ons zelven niet kunnen geven; maar nu geeft God ons een onwankelbaren grond om op te bouwen, en zouden wij er nu niet op bouwen? O, God bewaar ons voor zulk een onherstelbaar, eeuwig verzuim! Maar een iegelijk, die deze mijne woorden hoort en ze niet doet, die zal bij een dwazen mens vergeleken worden! De Schrift noemt hem een dwaas, die zijn eeuwige belangen niet in het oog houdt. De wijsheid der Schrift is dan ook geen blote wetenschap, maar een godvruchtige wetenschap. Zeker er is, gelijk een werkheiligheid, zo ook een weetheiligheid; doch beide maken niet zalig. De blote wetenschap is een verlustiging van het verstand, maar geen spijs der ziel. Hoeveel genieën van de eerste rang hebben geheel hun leven gezwolgen in denkgenot en kunstgenot, gelijk de wereldse lieden in zingenot, en waren ongelukkig in het gevoel huns harten! Vanwaar dit verschijnsel? Ach, de zinnen leven uit de wereld der natuur, en het verstand en de verbeelding uit de wereld der kunst; maar het hart leeft alleen uit God. En waarom stellen wij dan zo weinig belang in het leven van ons hart, en zoveel in het leven van onze zinnen, van onze verbeelding, van ons verstand? Omdat wij denkende, wetende en genietende geheel en al onze eigen meesters zijn, terwijl wij willende en handelende, en de vrede onzes gemoeds bevorderende, onderworpen zijn aan de wet van God en van ons geweten. Ja, alleen door het volbrengen van de wet van God zijn wij in overeenstemming met ons geweten en gevoelen wij ons gelukkig; niet zó, dat ons niets ontbreken zou; neen, wij blijven aan allerlei zwakheden en droefheden blootgesteld, maar zó, dat wij ten allen tijde troost hebben in God, en hope op zijn genade voor de toekomst. Die zijn huis op de aarde, zonder fundament, op het zand gebouwd heeft. Ieder bouwt een huis voor zich, om in te wonen, en richt het in naar zijn bijzonderen smaak. De grote vraag is echter, op welk een grond wordt het gebouwd? Want het huis moge zo fraai zijn als het wil, indien het niet bestand is tegen het geweld der elementen, zo is ondergang het einde er van. Ach, hoe menig schitterend leven eindigt in een vreselijke afstorting in het verderf, omdat er alles in voorkwam behalve het geloof, de vreze Gods, het discipel of discipelin zijn van Christus! En de slagregen is neergevallen, en de waterstromen zijn gekomen, en de winden hebben gewaaid, en zijn tegen dat huis aangeslagen, en het is terstond gevallen, en de val van dat huis was groot. Reeds het veld der openbare geschiedenis is bedekt met zulke puinhopen van ingevallen kastelen, huizen en hutten; hoe veelvuldig zal het onzichtbare gebied des doods en der

eeuwigheid er mede bedekt zijn! O, wij zien de mensen sterven, en weten niet hoe hoog hun vlucht of hoe diep hun val zij; doch dit weten wij met zekerheid, dat wie in de Zoon gelooft, de dood wel uiterlijk zal ondergaan, maar niet innerlijk zal ondervinden. En het is geschied, als Jezus deze woorden geëindigd had, dat de scharen zich ontzetten over zijne leer, want Hij leerde hen als machthebbende, en niet als de Schriftgeleerden. Deze ene trek kenmerkt de Heer. Hij heeft gezag. Hij zegt: "Zó is het, en niet anders." De Schriftgeleerden geven redeneringen, die niets afdoen en die ook meestal niets beduiden. Christus is de Heer en spreekt als Heer. De profeten zeiden: Hoort het Woord des Heren. Christus zegt: Wie Mijne woorden hoort, die vergelijk Ik bij een voorzichtig man. Trouwens wat de woorden betekenen, ligt aan de adem, die de woorden bezielt. Bij de Heer is alles hoog, hemels, Goddelijk gedacht, en wordt alles uitgesproken op de volmaaktste, fijnste, tederste wijze. Bij de Apostelen komt in de plaats van het gezag, de vrijmoedigheid en hun beroep op het gezag des Heren. Wat ons betreft, wij zijn nog altijd in dezelfde omgeving als de discipelen. Wij hebben Christus en de Bijbel, én wij hebben de ongelovige Schriftgeleerden met hun nietige haarkloverijen en ellendige spitsvondigheden. Neen, nog is de rabbijnse godgeleerdheid niet uitgestorven, al heeft zij een christelijken toga aan; doch wij moeten ons beslissend van hen afwenden en gehoorzaam zijn aan het gebod des Heren: Gij zult niemand Meester noemen; want één is uw Meester, Christus, en gij, die in Mij gelooft, zijt allen broeders.

7:1 De Heer en de Hoofdman over honderd.

Nadat Hij nu al zijne woorden voleindigd had, ten aanhore des volks, en nu van de berg afgeklommen was, zijn Hem vele scharen gevolgd, en Hij ging in te Kapernaum. Volgens Mattheus volgde thans, zoals opgemerkt is, de genezing van de melaatse, en hiermede opent deze Evangelist ons een blik in zijn orde ten opzichte van de Evangelische verhalen. Tegenover de volstrekte volmaaktheid door de Heer in de bergrede van de zijnen geëist, plaatst Mattheus de genezing van de melaatse, alsof hij er mede wilde zeggen: Wie de bergrede van Jezus gehoord heeft, die kome onmiddellijk daarna tot Jezus als een arme zondaar, die zich geheel onrein gevoelt, met de bede: Heer! zo Gij wilt, kunt Gij mij reinigen! En de Heer zal hem zo volkomen rein maken, als hij volkomen onrein was, en zal van hem maken de nieuwe mens, zoals de bergrede hem schetst. Doch de volgorde van Lukas is de historische, en sluit zich onmiddellijk aan het laatste woord na de bergrede: Christus leerde hen als machthebbende. Christus was de machthebbende; dat toonde Hij ook hier; Christus was het Woord Gods en sprak het Woord Gods. Gods Woord is in Hem; Hij beschikt er over: Hij zendt het uit en het keert niet ledig tot Hem weder, maar het doet alles, wat Hem behaagt. En een dienstknecht van een zeker hoofdman over honderd, die hem zeer waard was, krank zijnde, lag op zijn sterven. En de hoofdman van Jezus gehoord hebbende, dat Hij te Kapernaum ingegaan was, zond hij tot Hem de ouderlingen der Joden, Hem biddende dat Hij wilde komen, en zijn dienstknecht gezond maken, zeggende: Here! mijn knecht ligt te huis geraakt en lijdt zware pijnen. Welk ene liefde en tederheid zien wij in dezen hoofdman jegens zijn onderhorige. Hoe beschaamt hij daarin velen onder ons, die met hunne dienstboden en andere ondergeschikten op onbetamelijk minachtende wijze te werk gaan, en, als waren zij uit een andere stof geformeerd, nauwelijks een goed woord voor hen over hebben. Kan een vader ijveriger de genezing zoeken voor zijn kind, als deze hoofdman voor zijn knecht? En nu weet gij, wat een dienstknecht bij een Romein was. Geen vrij man, zoals bij ons; maar een slaaf; de afstand tussen een Romeins hoofdman en een slaaf was als die ener klove tussen de bergen. Doch het geloof neemt de klove weg. Het geloof ziet in de mens niet de slaaf, maar een mens. Des hoofdmans hart was door de omgang met Gods volk week geworden. Er was daardoor iets Abrahamitisch in hem gekomen. Abraham had een dienstknecht vóór hij een zoon had, en ook deze dienstknecht was hem lief en waard, en hij zou hem tot zijn erfgenaam gemaakt hebben, als God hem geen zoon geschonken had. Dat de kranke knecht de hoofdman zeer waard was, bewijst dat hij zijnen heer een getrouw, goed, bekwaam dienaar was. Trouwens, ontrouwe of onwillige of onbekwame dienaren of dienaressen, kunnen geen wederliefde van hunne meerderen verwachten. Daarom verhinderde de hoogheid van des hoofdmans betrekking hem niet, om zich op de nederigste wijze tot de Heer te wenden, en Hem om genezing voor de knecht te vragen. Ja, de hoofdman was een nederig man, en nederige mensen betonen gaarne liefde aan hunne minderen. Zij weten dat dezen hunne liefde het meest behoeven. Mochten dan ook wij beseffen, dat hoe nederiger, onbaatzuchtiger en grootmoediger de werkingen van ons geloof en gebed zijn, zij ook te aangenamer zijn in de ogen van Hem, die alles deed voor anderen, en die in niets meer welbehagen heeft dan in onderlinge liefde. Dezen nu tot Jezus gekomen zijnde, baden Hem ernstiglijk, zeggende: Hij is waardig, dat gij hem dat doet; want Hij heeft ons volk lief, en heeft Zelf ons de synagoge gebouwd. De hoofdman was, wij herhalen het, een nederig man. Hij beschouwde zich als een heiden, als een vreemde, die van verre staat ten opzichte van de dingen Gods, en die de Heer beschouwde als tot de Joden te behoren. Wat doet nu de hoofdman in de strijd tussen zijn onwaardigheid en des Heren waardigheid? Hij vervoegt zich tot hen, die de Heer de naasten zijn, en dit doet hij thans niet voor de eerste maal, in de benauwdheid, om geholpen te worden, zoals nog zo velen doen, die op zekere tijden, als zij de gelovigen nodig hebben, hen eensklaps als goede vrienden behandelen; neen, de Joden zelven zeggen: Hij heeft ons volk lief, en als zij dit van een Romeins hoofman zeggen, dan moet er vrij wat gebeurd zijn;

en dat was er dan ook. Hij had hen geholpen; hij had niets minder gedaan dan de toen bestaande synagoge, waarvan zij oversten waren, voor zijn kosten nieuw te laten bouwen. Dat was waarlijk geen kleine zaak. Doch kwam nu daarom de hoofdman tot de oversten der synagoge, sprekende tot hen op een toon, waarmede hij vergelding eiste voor de diensten hun gedaan? Neen, hijzelf spreekt er geen woord van, maar de Joden zeggen het aan Jezus. Herkent gij niet aan de schoonheid, fijnheid en volmaaktheid van deze karakterschets des hoofdmans, dat geen andere hand haar in de Schrift heeft getekend, dan die des Heiligen Geestes? En Jezus zeide tot hem: Ik zal komen en hem genezen. En Jezus ging met hen. Hoe! zo vragen wij wilde de Heer werkelijk ingaan in het huis van een heiden, dat geen Joods man geoorloofd was te doen? De Heer als zodanig was vrij om het te doen, en de oversten der synagoge zouden het de Heer niet kwalijk genomen hebben, omdat zij ten opzichte van dezen heiden gaarne de uitzondering zouden hebben laten gelden, hem beschouwende als een proseliet of jodengenoot, en zo goed als een Jood; nochtans is de Heer waarschijnlijk niet ingegaan in het huis van een heiden, dan gedwongen, in het rechthuis van Pilatus. Eerst onder de bedeling des Heiligen Geestes werd Petrus en in hem al des Heren Apostelen en discipelen de vrijheid gegeven, om het huis en de persoon van de heiden niet meer als onrein te beschouwen. De Heer ging dus wel met de oversten der synagoge naar het huis van de hoofdman, doch het zou niet nodig zijn er binnen te gaan; de hoofdman zelf kwam Hem vóór. Zo worden ook onze paden in het verborgene gericht, God ter ere, ons ten goede. Men moest naderhand van de Heer niet kunnen zeggen, dat Hij tot het huis van een heiden was ingegaan. En als Hij nu niet ver van het huis was, zond de hoofdman over honderd tot Hem enige vrienden, en zeide tot Hem: Here, neem de moeite niet, want ik ben niet waardig dat Gij onder mijn dak zoudt inkomen. Liefelijk niet waar, dat hijzelf zich onwaardig noemt, terwijl de ouderlingen der Joden van hem zeiden: Hij is het waardig. Doch hiermede komt dan ook zijn geloof te sterker uit. Hij wil niet dat Jezus tot hem inkomt, omdat hij weet dat hij een heiden, en Jezus een Jood is; hij wil dus geen eer, welke God hem onthoudt, iets dat een grote zeldzaamheid is bij de mensen. Doch hoe drukt hij zich nu uit? Zegt hij: "Gij moogt als Jood niet in mijn huis komen?" Gij gevoelt dit zou niet gepast hebben. De Heer mocht wel in zijn huis komen; hoe menigmaal betoonde Hij zich de Heer te zijn, die boven de wet was. Doch de hoofdman werpt het op zijn eigen onwaardigheid. Gij ziet hoe het geloof iemand dadelijk geschikt maakt tot alles wat liefelijk is en wél luidt. Bij de hogere standen is het een volstrekt vereiste, dat niets geschiede op plompe wijze, maar alles met een zekere welvoegelijkheid, geschiktheid en aangenaamheid van manieren. Dit is meestal niets dan een schone vorm, waar de wereld uiterst op gesteld is, al is die vorm ook ledig van al wat Goddelijk goed is; nochtans is de aangename vorm niet te verachten, wanneer hij de uitdrukking is van een hoger en hemels beginsel, gelijk hier bij de hoofdman het geval was. Moet een dienaar des konings weten, hoe hij zich in de tegenwoordigheid des konings moet gedragen, dan moet ook een dienaar des Heren weten, hoe hij zich in de tegenwoordigheid des Heren moet gedragen. Daarom heb ik ook mij zelven niet waardig geacht om tot U te komen, maar spreek alleenlijk een woord, en mijn knecht zal genezen worden. Verzekerdheid moet er zijn, deze is de hoofdeigenschap des geloofs; wij moeten niet zeggen: "Als het Gods wil is, zal Hij ook u en mij behouden." God wil ons behouden. Wij moeten dus in Hem geloven als de Verlosser, die ons verlost heeft, verlost en verlossen zal, totdat wij volkomen verlost zijn. Wij leren hier de hoofdman kennen als een waar en verzekerd gelovige. Hij weet volkomen duidelijk wat de Heer kan doen. Het heeft de Heer maar een woord te kosten, en zijn knecht zal onfeilbaar genezen zijn. Hij erkende hiermede Jezus voor niet minder dan God, die maar te gebieden heeft en het is er. En deze almachtige Heer over alle dingen zou tot hem inkomen? Neen, dit (zo zeide hij met andere woorden tot Jezus) ben ik niet waardig, en is voor U niet nodig; Gij hebt maar te spreken en mijn knecht zal gezond worden, evenals ik maar te spreken heb om mijn bevel gehoorzaamd te zien. Want ik ben ook een mens onder de macht van anderen gesteldHij zegt niet: "Want ik heb ook macht om te bevelen;" neen, hij begint met het tegendeel te zeggen. Hij

wil er mede zeggen: "ik ben een mens, die onder anderen sta, nochtans heb ik macht om mijne onderhorigen te bevelen, hoeveel temeer Gij, o Heer! die boven alle macht zijt." Ook hiermede is de hoofdman ons een zeldzaam en diep beschamend voorbeeld. Hij spreekt eerst van zijn gehoorzaamheid jegens anderen, alvorens hij spreekt van de gehoorzaamheid van anderen jegens hem; terwijl wij zo dikwijls zeggen dat er zo slecht geregeerd wordt, zonder er vooraf aan te denken, dat er zo slecht ook door ons gehoorzaamd wordt. Hebbende krijgsknechten onder mij, en ik zeg tot dezen: Ga! en hij gaat, en tot de anderen: Kom! en hij komt; en tot mijnen dienstknecht: Doe dat! en hij doet het. Hoe verwonderlijk redt zich de hoofdman uit de strijdigheid van zijnen toestand. Hij wil niet dat Jezus tot hem komt, en hijzelf komt ook niet. Op welk een wijze zal dan zijn wens vervuld worden? Hij gelooft dat het woord van Jezus genoeg is. En hoe kies en verstandig behandelt hij de zaak. Hij neemt een beeld uit zijn eigen beroep, om te bewijzen dat hij de zaak goed begreep; want in ons beroep zijn wij het best thuis, en daarom drukt ieder gaarne zijn denkbeelden uit in beelden aan dat beroep ontleend. Hij was een Romeins officier, en wist dus wat gehoorzaamheid aan zijn oversten, en van zijn krijgslieden aan hem was. Hij zegt tot de Heer zoveel als: "Ik weet wat het is te gehoorzamen en gehoorzaamd te worden." Bij alle volken rust de krijgsdienst op stipte gehoorzaamheid, maar bij de Romeinen was dit op de volstrektste wijze het geval. Dit maakte dan ook hunne kracht uit; daarmede overwonnen zij de wereld. Ja, deze gehoorzaamheid ging bij hen zover, dat een vader zijn zoon ter dood veroordeelde, omdat deze een vijand in een tweegevecht had overwonnen zonder verlof tot dit gevecht te hebben ontvangen. Daarom was het bij de Romeinen: kom! en hij komt, ga! en hij gaat, ogenblikkelijk, zonder uitstel, en zonder tegenspraak. Mochten wij dit ook leren doen jegens God, en mochten wij ook onze kinderen van hun vroegste jeugd af leren, om wanneer wij hun iets gebieden, terstond op te staan en het ogenblikkelijk te doen. Dit is iets schoons en maakt wakkere mensen. En wat zegt nu de hoofdman eigenlijk? Dat gelijk hij macht had door zijn woord over zijn krijgslieden, Jezus macht had over alle dingen: over engelen en over duivelen, over ziekte en gezondheid, over leven en dood. Heerlijk geloof, waarop het juist aan komt; dat Jezus alles wat Hij zegt ook doen kan en doet. Voorzeker deze heidense hoofdman beschaamt menig leraar en hoogleraar onder ons, die in hunnen hoogmoed de Heer niet boven zich kunnen dulden, maar Hem naast, zo niet beneden zich plaatsen. Zo schijnt de vooruitgang des tijds bij velen een achteruitgang te zijn in het geloof. Veel grote mannen van onze tijd stellen hun eer in niet meer te geloven, en veel kleine geesten volgen hen na, om groot te schijnen; maar voor God is niemand groot, dan die gelooft in zijnen Zoon. Jezus nu, dit horende, verwonderde zich over hem. De Heer verwondert zich over het werk des Heiligen Geestes; hoe zou Hij zich over iets anders verwonderen kunnen? Over zijn eigen wonderen verwondert Hij zich niet, maar de openbaringen van de wonderen, die zijn Vader door de Heilige Geest in het verborgen wrocht, waren Hem liefelijke verrassingen. Zo was het Hem ook een vreugde dat Petrus Hem beleed voor die, die Hij wezenlijk was, en dat de Vader aan zijn onwetende discipelen gaf te zien wat Hij de wijzen der wereld onthield. En welk een heerlijk geloof had de grote Werkmeester, had de Heilige Geest in het hart van dezen heiden gewrocht! En zich omkerende, zeide Hij tot de schare, die Hem volgde: Voorwaar, Ik zeg lieden: Ik heb zo groot een geloof zelfs niet in Israël gevonden. De Heer prijst gaarne; Hij is niet karig in het prijzen, zoals wij doorgaans zijn. Hij noemt het geloof van de hoofdman groot, omdat hij die geloofde zulke grote denkbeelden had van Hem de Heer, en tegelijk zulke nederige denkbeelden van zich zelven; trouwens geloof en nederigheid gaan altijd samen, gelijk ongeloof en hoogmoed altijd samen gaan. Tegelijk echter verootmoedigt Christus Israël, door te zeggen dat Hij zo groot geloof zelfs in Israël niet gevonden had. Hij verootmoedigt de kinderen zijns volks, om ze door het geloof des heidens tot jaloersheid te verwekken. De Heer verootmoedigt nooit dan om temeer te verhogen. Hoe treffend, dat juist zij, die de voorspraken van de waardigen man waren, de minder waardigen worden genoemd. Zij namen dan ook het minste deel aan Jezus, zij stonden tussen de hoofdman

en Jezus in, en behoorden tot geen van beiden. Zo verootmoedigt God ook ons meermalen daardoor, dat wij aan de gave, waardoor wij de naaste het meest dienen, zelven het minst hebben; dat ons woord anderen tot blijdschap wekt, terwijl wij zelven er koel onder zijn. En dit geschiedt, opdat de dienst in het geestelijke geen koopmanschap worde, geen ruilhandel, geen winst voor winst. Men moet nooit kunnen zeggen: het is de mens, of het is de gave die het doet; neen, het is God door de gave. In het voorbijgaan merken wij nog op, dat Wij hier evenals bij Cornelius zien, dat het geloof en de krijgsmansstand niet onverenigbaar zijn. Alleen het geloof, en niet het niet dragen van wapenen maakt de Christen. De oorlogen zijn des Heren; zij behoren tot zijn oordelen; daarom is de krijgsmansstand een edele stand in de tegenwoordige bedeling, waarin geen oorlog onmogelijk kan gemaakt worden; en wordt aan die stand geloof en godsvrucht gepaard, dan geeft de Heer er ook kennelijk een zegen aan. Doch Ik zeg u, dat velen zullen komen van het Oosten en van het Westen, en zullen met Abraham en Isaak en Jakob aanzitten in het Koninkrijk der hemelen. Aandoenlijk woord voor de Heidenen, en nog treffender verwijt aan de Joden. Het zeide, dat de Messias ook tot verlichting der Heidenen gekomen was, en dat zijn woord een krachtige werking op hun harten hebben zou, zoals nu reeds uit deze heidense hoofdman bleek. Wij mogen daarom wel zeggen, dat deze hoofdman over honderd de eersteling is uit de Heidenen onder het Nieuwe Testament, en daarmede aan het hoofd staat van de ongetelde miljoenen, die als hij, uit de volken in de Christus zouden geloven. De Heer sprak in dit woord de roeping der Heidenen uit, en deze niet alleen, maar ook de uitwerping van Israël vanwege zijn ongeloof. En de kinderen des koninkrijken zullen uitgeworpen worden in de buitenste duisternis, aldaar zal mening zijn en knarsing der tanden. Ernstig woord, dat alle vermeende uitwendige voorrechten bij de wortel afsnijdt. De zaligheid was uit de Joden en voor de Joden; maar verwerpen de Joden deze zaligheid, zo verwerpen zij zich zelven, zoals trouwens ieder mens doet, die Gods raad tot zijn zaligheid verwerpt: hij doet een zelfmoord aan zijn ziele. Gods wil is ons leven, ons eeuwig leven; wee daarom degene, die Gods wil wederstaat om eigen wil te volgen; hij begeert de dood en zal hem vinden. O, welk een droefheid moet het zijn om, ofschoon kinderen der patriarchen en profeten, deze te zien zitten in het Koninkrijk en naast hen de gelovigen uit de Heidenen, en zich zelven als ongelovigen rechtvaardiglijk daarbuiten gesloten. Zien wij Christenen, daarom toe! God verwerpt allen werktuiglijken godsdienst en alle rust op geërfde goederen. Reeds is Gods oordeel aan het huis Gods onder ons zichtbaar. Naarmate de Christelijke kerken achteruit gaan en zich van Christus verwijderen, gaat de zending vooruit, en komen de verre Heidenen en Joden de Heer meer nabij. Deze zullen Hem zien in zijn heerlijkheid, en de kinderen des Koninkrijken, die Hem verworpen hebben, zullen verworpen worden. En Jezus zeide tot de hoofdman over honderd: Ga heen en u geschiede gelijk gij geloofd hebt. De Heer zeide niet na de hoge lof, die Hij de hoofdman gaf: "Uw knecht leeft!" neen, de Heer wil de gelovige leren altijd te blijven geloven, en gewent hem terstond aan de soberheid der genadegaven. Want er is maar éne genadegave, uit welke al de anderen moeten voortvloeien: het geloof. En toch ontving de hoofdman in dit woord een zegen voor zijn hart gedurende geheel zijn leven; hem zou altijd geschieden, zoals hij geloofde. En die gezonden waren, wedergekeerd zijnde in het huis, vonden den kranken dienstknecht gezond geworden terzelfder ure. Zo deed dan de Heer ook hier boven bidden en denken. Hij had zelf niet nodig te bevelen. Hij had slechts te willen, en de kranke werd gezond. Des hoofdmans geloof werd niet beschaamd. Hij verkreeg zijn wens. Zal ons geloof beschaamd worden? Het is onmogelijk. Zeker verhoort de Heer niet altijd onmiddellijk, want de genade zou geen genade meer zijn, als de Heer altijd op onze tijd en nooit op de zijnen antwoordde; nochtans verhoort de Heer ook ons meermalen dadelijk in datgene, waarin wij met ons geloof bijzonder werkzaam zijn.

7:18 De Heer en de gezanten van Johannes de Doper.

En de discipelen van Johannes boodschapten hem van al deze dingen. Onophoudelijk drong het gerucht van Jezus' daden door tot de gevangenis van de Doper; zijne discipelen hielden hem, zoals wij zouden zeggen, op de hoogte der gebeurtenissen. En Johannes in de gevangenis gehoord hebbende de werken van Christus, zekere twee van zijn discipelen tot zich geroepen hebbende, zond hen tot Jezus, zeggende: zijt gij degene, die komen zou, of verwachten wij ene andere? Zou Johannes getwijfeld hebben of Jezus wel de Christus, de Zoon des Allerhoogsten, God geopenbaard in het vlees was? Zeker niet, maar wel twijfelde hij of Christus wel al datgene deed, wat door hem met geheel Israël van de Messias verwacht werd. En tot dezen twijfel bestonden twee aanleidingen. Vooreerst had de gestrenge Johannes niet alleen zelf het oordeel aan het ongelovig Israël aangekondigd, maar ook de gekomen Messias voorgesteld als staande met de wan in de hand om zijn dorsvloer te doorzuiveren en dopende met de Heilige Geest en met vuur; en nu waren daarentegen al de werken die Christus deed, enkel werken van barmhartigheid. Ten andere openbaarde Jezus zich niet rechtstreeks aan het volk als de Christus, maar verbood veler de zijnen Hem als zodanig te verkondigen; en toch was Johannes juist alleen gekomen om Hem als zodanig aan Israël te doen kennen. Zodanige schijnbare strijdigheden zijn er meer op Goddelijk, geestelijk gebied, en wie zou er niet de oplossing van begeren, indien zij verkrijgbaar is? Zullen de discipelen van Johannes niet hierover hunnen meester gevraagd hebben, en wat anders kon hij hen daarop zeggen, dan hetgeen hij reeds gezegd had? Johannes had wel nooit bij zich zelven betwijfeld of Jezus wel de Christus was, nochtans kon de loop der zaken ook hem zeer wel bevreemden; want ofschoon Johannes de grootste was der profeten, zo was echter de minste van Jezus discipelen groter dan hij. Waarom? Omdat zijn geest de geest was van Elia, en niet die van Christus. Daarom kon hij wel aan Christus laten vragen: "Zijt Gij het die komen zou om te zitten en de kinderen van Levi te doorlouteren als het goud en te reinigen als het zilver; om de tarwe in de schuur samen te brengen en het kaf met onuitblusselijk vuur te verbranden; of verwachten wij nog ene andere, die deze oordelen voltrekken zal? De Heer zelf om opheldering te vragen, kan bij deze beschouwing der zaak, geacht worden zijn plicht tegenover zijn discipelen te zijn. Doch ook hijzelf begeerde die opheldering, want hijzelf verkeerde in het onzekere, en had één van die zwakke ogenblikken, die de grootste geloofshelden hebben, wanneer hun verwachtingen niet worden beantwoord. Zij menen dat nu zij Gods wegen gaan God ook hun wegen zal gaan; doch daarin worden zij meermalen teleurgesteld, omdat God ons wel vóórgaat maar niet volgt. Johannes de Doper geleek ook hierin op zijn geestverwant en geestgenoot Elia; deze meende toen God op Karmel zijn gebed had verhoord, om vuur en daarna om regen van de hemel te doen nederdalen, dat God ook zijn gebed zou verhoren ten opzichte van Israël, en daartoe Achab en Izébel machteloos maken zou; doch het tegendeel geschiedde: hij ontving een boodschap dat Izébel gezworen had hem te zullen laten doden, en al zijn moed is weg, en hij is als ieder ander mens en vlucht de woestijn in. Geloofde daarom Elia niet meer aan Gods bestuur? Zeker, maar de wijze waarop God de zaken bestuurde, was hem onbegrijpelijk en scheen hem tegenstrijdig. Zo ook Johannes de Doper: hij wist dat de Heer wassen en hijzelf minder worden moest, doch de wijze hoe was hem een teleurstelling. Hijzelf in de gevangenis geworpen, en Christus de Heer niets anders doende dan liefde te prediken en liefde te bewijzen in talloze wonderen van redding! Voorzeker Johannes de Doper had niet van de geest en de kracht van Elia moeten zijn, indien hij door dit alles niet twijfelmoedig ware geworden, niet of Jezus de Christus, de Zone Gods was (dit stond bij hem in volkomen zekerheid); maar of Jezus wel gekomen was om de aangekondigde oordelen Gods te voltrekken, die bij hem, Johannes de Doper, op de voorgrond stonden. Met één woord: voor de Doper stonden Jezus' daden met Jezus' persoon en ambt in strijd. Dat de Bruidegom enkel liefde toont jegens zijn bruid, is natuurlijk, maar dat aan het diep bedorven, hardnekkig, ongelovig volk ook enkel liefde

bewezen werd, dat de boom met de bijl aan de wortel, niet omgehouwen maar omgraven en met mest omlegd werd, dat scheen hem onbegrijpelijk. Billijk vragen wij: Is dat dezelfde man, die eens zulke heerlijke getuigenissen van de Heer gaf? Daarom noemden wij zijn vraag uit de gevangenis: de vraag van een stervende. O, Elia is een geheel ander mens in de vlakte der woestijn dan op de hoogte van de Karmel, en zo ook Johannes een ander mens in de boeien, dan vroeger in de woestijn, gelijk wij geheel andere mensen zijn als wij gezond, dan als wij ziek zijn. Hoe kan een zware beproeving onze gedachten benevelen, ons hart nederdrukken! Doch het ontmoedige ons niet; slechts aan Jezus gevraagd en geklaagd wat ons donker is en doet wankelen, en Hij zal de nevelen des verstands wegvagen en de vraag des harten doen ophouden. Het geloof kan nimmer op zichzelven staan of gaan, het moet Jezus tot zijn leidsman hebben, want in zichzelven is het geloof gebrekkig, maar door Hem wordt het voleindigd. En als de mannen tot Hem gekomen waren, zeiden zij: Johannes de Doper heeft ons tot u afgezonden, zeggende: zijt gij, die komen zou, of verwachten wij ene andere? Gij ziet, ook in het koninkrijk Gods zijn er gezantschappen, die de belangen hunner meesters moeten voorstaan. De discipelen van Johannes konden dezen hun meester nog niet verlaten, om zich onder de discipelen van Jezus te voegen; zij begeerden den nieuwen wijn nog niet zeggende: de oude is beter. En in dezelve ure genas Hij er velen van ziekten en kwalen en boze geesten, en velen blinden gaf Hij het gezicht. De discipelen van Johannes troffen de Heer juist aan in het midden zijner werkzaamheid. Een ongelegen ogenblik voor hun vraag, maar een gelegen ogenblik voor het antwoord van de Heer. Immers bij Christus eerste persoonlijke komst mocht er geen sprake zijn van oordelen, maar enkel van genade. En Jezus antwoordde en zeide tot hen: Gaat henen en boodschapt Johannes. Weder hetgeen gij hoort en ziet. "Doet andermaal wat gij telkens hebt gedaan, en brengt Johannes ook nu weder bericht van hetgeen Ik doe." Johannes en de discipelen hadden gemeend, dat Jezus op hun rechtstreekse vraag noodzakelijk een rechtstreeks getuigenis van zich zelven geven moest; doch de Opperste Wijsheid blijft zich in alles gelijk; bij deze bewijzen van zijn Messiasschap waren geen andere bewijzen nodig. Waar daden spreken, behoeven woorden het niet te doen. Johannes en zijn discipelen moeten uit de werken, die Hij deed, oordelen of er na Hem nog een andere komen kon? De blinden worden ziende, de kreupelen wandelen, de melaatsen worden gereinigd, de doven horen, de doden worden opgewekt. "God is geopenbaard in het vlees, de almacht spreekt in de taal van de mens, de vloek wordt van de aarde weggenomen en het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht;" wat zou er nog aan mijn zending kunnen ontbreken? Gij ziet, de rede is opklimmend. Wat kan er na de opwekking der doden nog bijkomen? En de armen wordt het Evangelie gepredikt. Dit was voor Jezus het hoogste kenmerk van zijn Messiasschap en voor Hem van veel meer waarde dan zijn wonderen. Zijn eerste woord in de bergpredikatie was dan ook: Zalig zijn de armen! Zo is dan het Evangelie allereerst voor hen. Dat dan deze prediking ook voor ons de hoogste zij. De armen, de verwaarloosden, de havelozen, de aan hun ellende overgelaten, de in de maatschappij op de achtergrond staande armen, staan in het Evangelie op de voorgrond. En zalig is hij, die aan Mij niet zal geërgerd worden. "Die aan Mij geen aanstoot neemt; die niet iets aan Mij vindt, dat hem niet behaagt," Mij dunkt in dit woord ligt de sleutel van het gezantschap en van de vraag van Johannes. Waartoe deze vraag aan Jezus, wanneer er niets in Jezus was, dat niet met de inzichten van de vrager strookte? De Heer kon evengoed gezegd hebben: "Zalig is hij, die Mij niet miskent!" Doch wij weten het, de Heer drukt zich in zijn nederigheid niet bepaald maar meer in het algemeen uit, zeggende: Zalig is hij, die in Mij niets vindt, wat hem tot aanstoot zij. Toen nu de boden van Johannes weggegaan waren, begon Jezus tot de schare van Johannes te zeggen: Wat zijt gij uitgegaan in de woestijn te aanschouwen? De Heer herinnert het volk, hoe het bij duizenden naar de woestijn stroomde bij de allereerste optrede van Johannes met zijn boetprediking en doop. Een riet, dat van de wind ginds en weer bewogen wordt? Ofschoon de Heer het tegendeel niet verzekert, zo brengt het redebeleid nochtans noodzakelijk mede, dat de Heer het tegendeel van Johannes wil gedacht

hebben, en zo zuivert de Heer zelf Johannes van de beschuldiging, waartoe zijn vraag schijnbaar aanleiding gaf, alsof hij een wankelmoedig mens ware, die zich door allerlei invloeden van buiten liet bewegen; "ging gij uit zulk een mens te zien (wil de Heer zeggen) immers niet!" Dat Johannes de Heer zelf liet beslissen of Hij de enige aan Israël beloofde redder was, onderstelt noodzakelijk dat Johannes Jezus voor de bevoegden persoon hield om dit te beslissen; dus als de Zoon van God, de Heer der heerlijkheid. Maar wat zijt gij uitgegaan te zien? Enen mens met zachte klederen bekleed? Ziet, die in heerlijke kleding en wellusten zijn, die zijn in der koningen huizen. Zo even sprak de Heer van het karakter van Johannes, nu van zijn kleding en uiterlijke manieren. Deze waren het volstrekt tegenovergestelde van al wat zacht en week was. Johannes de Doper was enkel ernst en gestrengheid voor israël, en hiermede wijst de Heer de grond aan, waaruit de vraag van Johannes ontsproot. Maar wat zijt gij uitgegaan te zien? Een profeet? ja, Ik zeg u, ook veelmeer dan een profeet. Gij vraagt waardoor was hij meer dan een profeet, daar toch zijn leven zo verborgen, zijn optreden onder Israël zo kort was, en hij geen enkel wonder deed? Daardoor, dat geheel de Oud-Testamentische profetie uitliep in zijn woord: Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Want deze is het van welken geschreven staat: Ziet, Ik zede mijnen engel voor uw aangezicht, die uw weg voor u heen bereiden zal. De bediening van Johannes was dus een veel hogere bediening dan die der profeten. Hij was de heraut, de onmiddellijke voorloper en aankondiger van de Heer zelf; de profeten waren enkel zieners, die Hem in de Geest zagen en aankondigden, eeuwen vooruit. Johannes de Doper zag Hem in het vlees gekomen, en wees Hem met de vinger aan. Voorwaar zeg Ik lieden, onder die van vrouwen geboren zijn, is niemand opgestaan, meerder profeet dan Johannes de Doper. Hiermede verklaart Jezus hem voor de grootste en daarmede laatste profeet, die geen hogere boven zich hebben kon dan Hem, de Christus zelf. En vanwaar kwam het nu dat Johannes zo groot was? Van zijn betrekking tot de Heer. Gelijk de engelen staan voor het aangezicht Gods, zo stond ook Johannes voor het aangezicht des Heren. Aan de zijde van Christus staan wij op Goddelijk gebied, en het gebied van God is ook dat der engelen. Daarom worden in de Openbaring van Johannes. ook de opzieners der gemeenten van Christus reeds op aarde engelen genoemd. Doch die de minste is in het koninkrijk Gods, is meerder dan hij. De Heer zeide niet: "Meer dan Johannes is hier!" Gij gevoelt deze vergelijking ware onvoegzaam geweest; "hoe zal de Heer zich met zijnen dienaar vergelijken?" Neen, de Heer zegt: de minste mijner discipelen is meer dan hij. Sterker tegenstelling kan er niet zijn. Zo hoog de Heer de Doper aan de ene zijde opheft, zo laag stelt Hij hem aan de andere zijde. Wij leren er het oneindig verschil uit kennen tussen het Oude en het Nieuwe Testament. Johannes stond tussen deze beide in, of liever maakte de overgang van beide uit, en toch was de minste van Jezus discipelen meerder dan hij, niet in genade, want Johannes de Doper is niet minder zalig geworden dan allen die geloofden; maar in bediening. De discipelen van Christus hebben voorrechten, die alles wat het Oude Testament heerlijks heeft, oneindig verre te boven gaan. Zij zijn geen dienstknechten meer, maar kinderen van God; zij mogen zeggen wat geen engelen mogen zeggen: "De Vader van onze Heer Jezus Christus is ook onze Vader; Hij heeft ons met zijnen Zoon tot medeërfgenamen gemaakt van al zijn goederen." O, mochten wij onze voorrechten meer leren kennen en waarderen, wij zouden schatten van troost en vreugde hebben, die wij nu door eigen schuld missen. En van de dagen van Johannes de Doper tot nu toe wordt het koninkrijk der hemelen geweld aangedaan. Sedert zijn optrede heeft de stilte opgehouden en is de eeuwenlange rust der openbaringen Gods aan zijn volk afgebroken, is de Oud-Testamentische dienst gewelddadig verstoord, en heeft het koninkrijk Gods, het Evangelie, het Nieuwe Testament met kracht een aanvang genomen. Gij ziet, wat de Heer aan zijn eigen optreding toeschrijven kon, schrijft Hij liefst toe aan de optreding van Johannes. En de geweldhebbers nemen hetzelve met geweld. Wie het koninkrijk Gods neemt, kan geen bestrijder van hetzelve zijn. De Heer spreekt hier van het geestelijk geweld, de kracht des Heiligen Geestes, waarmede sedert de optreding van Johannes het

Evangelie wordt aangegrepen door een iegelijk die gelooft. Neen, het geloven in Christus, in het Evangelie ging toen niet zo stil toe als het nu bij de geborenen in de Christelijke kerk toegaat, waar het geloof bij velen regelmatig uit het Christelijk onderwijs ontluikt als een bloem uit de volgroeide plant, maar het verwekte een beroering overal waar het zich openbaarde; zo verwekt ook nog heden de bekering van een Jood dezelfde opschudding. Nog heden kan geen Jood onder ons en geen heiden in heidense landen waarlijk in Christus geloven, zonder het koninkrijk Gods met geweld te nemen. Want al de profeten en de wet hebben tot Johannes toe geprofeteerd. Hiermede verklaart de Heer het Oude Testament voor geëindigd en het Nieuwe Testament voor begonnen. Een geheel nieuwe orde van zaken had haren aanvang genomen. De Heilige Geest zou zich nu zelf een kerk bouwen uit levende stenen, en waar de Geest des Heren is, daar is de vrijheid, de vrijheid Gods, de ware vrijheid. En zo gij het wilt aannemen. "Zo gij het er voor houden wilt, ofschoon de profetie hiermede niet geheel is uitgeput, maar ook nog een andere komst bedoelt." Immers als men de profetieën ten opzichte van de heraut des Heren leest: dat hij Elia zijn zal, dan zou men de vraag van Johannes ook tot Johannes zelf kunnen richten, en zeggen: "Zijt gij de Elia die komen zou, of verwachten wij ene andere?" Hij is Elia die komen zou. Johannes had de Heer zoeven gevraagd: Zijt Gij het die komen zou, of verwachten wij ene andere? Johannes had met die andere kunnen denken aan Elia, wiens komst door Maleachi insgelijks was voorspeld; immers hijzelf had ontkend Elia te zijn. Johannes 1:21 Men verwachtte algemeen drie personen, de profeet door Mozes, Elia door Maleachi en de Messias door Daniël voorspeld. Johannes 1:25 Thans zegt de Heer aan zijn discpelen, dat onder dien andere, die komen zou, Johannes de Doper zelf te verstaan is. Wie oren heeft om te horen, die hore. Wij zouden zeggen: Wie horende oren heeft, die hore; want er zijn ook oren, die niet horen, maar doof zijn. De Heer gebruikt meermalen dat woord, en het andere: die het vatten kan, die vatte het, bij gezegden, die meer dan gewoon nadenken vorderden. En al het volk Hem horende, en de tollenaren, die met de doop van Johannes gedoopt waren, rechtvaardigden God; maar de Farizeeën en wetgeleerden hebben de raad Gods tegen zich zelven verworpen, van hem niet gedoopt zijnde. De Evangelist Lukas maakt hier een scheiding tussen het volk en zijn overheden. Het volk over het geheel genomen had God de eer gegeven, en zich aan de doop van Johannes onderworpen, maar de oversten hadden zich grotendeels niet aan de doop onderworpen, en daarmede de raad Gods ook tot hun behoudenis moedwillig verworpen. Zo verwerpen ook nog in onzen tijd zulke mensen Gods raad en hun behoudenis, die Gods Woord verwerpen, om naar het goeddunken van hun eigen verstand en hart te kunnen wandelen. En de Heer zeide: Bij wie zal ik de mensen van dit geslacht vergelijken, en wie zijn zij gelijk? Wij zouden zeggen: De mensen van deze tijd; doch de Heer bedoelde er nog iets meer mede, en wel hier bepaald het ongelovig Israël. Het woord geslacht wordt door de Heer in zulk een algemenen zin gebruikt, als waarin wij het woord volk gebruiken; en wel in een ongunstige zin van boos volk. Zij zijn gelijk aan de kindertjes, die op de markt zitten en elkander toeroepen en zeggen: Wij hebben u op de fluit gespeeld, en gij hebt niet gedanst; wij hebben u klaagliederen gezongen en gij hebt niet geweend. Een aandoenlijke vergelijking, niet waar, van die kindertjes die op de markt, de gewone openbare speelplaats der kinderen uit de buurt, met elkander spelen willen, maar niet kunnen, omdat wat de een ook doet, de andere niet mee wil doen. De Heer wil er mede zeggen: Er moge gedaan worden, wat er wille, het is het ongeloof nooit naar de zin te maken, altijd weet het zich aan de uitnodiging Gods te onttrekken. Want Johannes de Doper is gekomen noch brood etende, noch wijn drinkende, en zij zeggen: Hij heeft de duivel. De Zoon des mensen is gekomen etende en drinkende, en zij zeggen: Ziet daar een mens, die een vraat en wijnzuiper is, een vriend van tollenaren en zondaren. De wereld beschouwt de waarheid altijd als een uiterste, en verwerpt haar daarom altijd, in welk een vorm zij worde voorgesteld. Komt de waarheid tot haar met de ernstige toon van de klaagzang, met de ernst der wet, zoals Johannes de Doper tot haar komt, dan noemt zij haar kwezelarij, en komt de waarheid tot haar met de liefelijke toon der fluit,

uitnodigende tot verheuging des harten, zoals het Evangelie der genade, zoals Christus tot haar komt, dan noemt zij haar geestdrijverij. Doch de wijsheid is gerechtvaardigd geworden van al haar kinderen. De Heer geeft bij dit treurig verschijnsel, de troost. Ofschoon de wereld als zodanig zich niet wil laten behouden, toch zijn er in de wereld, die zich uit de wereld laten behouden: De gegevenen des Vaders, die uit de waarheid zijn, horen de stem van Hem, die de Waarheid is. Zo ook wie een kind der wijsheid is, die eert de persoonlijke Wijsheid (Christus), en heeft haar lief, en volgt haar en vindt het leven, maar de dwazen sterven uit gebrek aan verstand. Laat ons daarom nooit menen, dat de denkbeelden, die het ongeloof ten opzichte van de waarheid Gods, van de Schrift heeft, iets van de waarheid Gods, van de Schrift kunnen afdoen. Laat de kinderen dezer wereld de bijbel verwerpen, zij kunnen hem enkel voor zich zelven verwerpen, en zij verwerpen er enkel zichzelven mede, maar zij kunnen hem niet uit de handen van Gods kinderen rukken, en zo zij hem al uit hun handen rukken, zoals de Roomse kerk gedaan heeft en nog doet, zo staat nochtans de inhoud der Schrift in hun hart gegraveerd; immers de gelovige is een levende Schrift, een levende Brief van Christus.

7:36 De Heer en de boetvaardige zondares. En een van de Farizeeën bad Hem, dat Hij met hem ate. En ingegaan zijnde in des Farizeeërs huis, zat Hij aan. En ziet, ene vrouw in de stad, welke ene zondares was, verstaande dat Hij in des Farizeeërs huis aanzat, bracht een albasten fles met zalf, en staande achter zijne voeten, wenende, begon zij zijne voeten nat te maken met tranen, en zij droogde ze af met het haar van haar hoofd, en zij kuste zijn voeten en zalfde ze met de zalve. Bij dit verhaal, ons alleen door Lukas medegedeeld, haalt niets van het verhaalde uit geheel de oudheid, in schoonheid en aandoenlijkheid. Zulke voorvallen ontmoet men nergens dan in de Schrift, dat geschiedboek Gods, dat memorieboek zijner woorden en werken op aarde. Hier is alles enkel poëzie, en toch enkel waarheid, en welk een waarheid! Niets minder dan de zaligmakende waarheid, dat Jezus gekomen is om te zoeken en te behouden wat verloren is. Neen, het Evangelie stelt ons geen toonbeelden van genade voor in onbesproken lieden, in burgerlijk rechtvaardige Farizeeën en schriftgeleerden, maar in de ergste zondaren en zondaressen, in ene zondares bijvoorbeeld, zoals die van onze tekst, die haar goede naam kwijt is, die niet enkel inwendig een zondares is, zoals wij allen zondaars en zondaressen zijn, maar die het ook uitwendig was, en die door de wereld als zodanig met de vinger werd nagewezen; en dit werd daarom voor ons in de Heilige Schrift geboekt, opdat het ons duidelijk zou worden, dat wij tot Christus in geen andere hoedanigheid moeten komen, dan als verloren zondaren. Wel hebben ook de meest onberispelijke lieden zich, door hunne consciëntie gedrongen, aan de plaats dezer vrouw gesteld, maar nooit waren zij de baanbrekers, altijd de volgers. In het Koninkrijk Gods, wij merkten het meermalen op, gaan de armen, de hoeren en de tollenaren vóór. De Farizeeër nodigt de Heer tot de maaltijd, maar de zondares moet de Heer de eer aandoen. Door de kinderen dezer wereld wordt Christus meestal tegelijk geëerd en gehaat; zij eren Hem, maar in het voorbijgaan, en wat zij Hem aan de ene zijde geven, ontnemen zij Hem weder aan de andere zijde. De Farizeeër had Jezus ter maaltijd genodigd, het is zo. Het was een Joods gebruik, dat nog heden gevolgd wordt, dat wanneer een beroemd rabbijn ergens komt, hij door een der aanzienlijksten ter maaltijd wordt genodigd. Niet overal deed men de Heer deze eer aan, doch hier werd Hij door een Farizeeër genodigd; maar het verschilt veel, hoe men iemand nodigt, of men het doet uit nieuwsgierigheid om hem meer van nabij te zien en te horen spreken; uit hoofsheid om door hem bedankt te worden, of uit liefde om zijn bijzijn te genieten en door hem onderricht en gesticht te worden. De Farizeeër gaf, zoals later blijkt, den Heer een plaats aan zijn dis, maar ook niet meer. Hij maakte niet de minste plichtpleging met Hem, en onderscheidde de Heer niet van alle andere rabbijnen, niettegenstaande hij wist dat Jezus de heerlijkste wonderen verricht had. Doch die door de mensen niet onderscheiden wordt, die wordt door God onderscheiden. De Vader eerde altijd de Zoon, waar de mensen Hem onteerden. Terwijl zij aan tafel zaten, trad in het huis van de Farizeeër een vrouw, die door de gastheer en zijn vrienden terstond voor een hoer uit de stad herkend werd. Zij had naar het recht der Oosterse gastvrijheid, volgens welke de maaltijd met open deuren geschiedt, de vrijheid binnen te treden. Zij gaat in die ootmoedige houding, welke haar voegt, beschaamd, beschroomd, verlegen, maar toch gemoedigd, vertrouwend, haastig en zonder een woord te spreken de gasten voorbij, en valt neder op hare knieën achter de Heer. Haar ziel was in haar overstelpt van droefheid. De Heer lag naar de wijze der Oosterlingen tegen de tafel aan, op een rustbank, wel in een zittende houding, doch zó dat de ontschoeide en daarmede ontblote voeten zijwaarts achter Hem op de rustbank lagen. Hierdoor was het mogelijk voor de vrouw om achter Jezus neder te knielen, en haar aangezicht wenende op zijn voeten te leggen en ze met haar tranen te besproeien. Zo wies zij zijn voeten, alvorens ze te zalven met de kostbare zalf, die zij in de albasten fles in haar hand had. Niet alsof zij voornemens geweest ware eerst op deze wijze de Heer de voeten te wassen; het kwam niet in haar hart op, zij kwam enkel om de voeten te zalven, doch zij kon haar aandoeningen niet bedwingen; zij moest haar ziel uitstorten in tranen, en zo ging hier als vanzelf haar schuldoffer haar dankoffer vooraf. Doch waarmede

die alzó nat gemaakte voeten af te drogen? Op de tafel lagen ongetwijfeld kostbare linnen doeken. Zou zij er een van nemen? Neen, zij denkt er niet aan, zij maakt haar haarvlechten los, waar zij vroeger vaak zo ijdel mede gepronkt had, en droogt er de voeten des Heren mede af, en die voeten kussende, breekt zij volgens gewoonte de albasten fles af bij het dunste van de hals, en stort er de welriekende olie ganselijk over uit. Zij heeft het gedaan. Staat zij nu weder op om heen te gaan, zoals zij gekomen is? Neen, zij heeft de Heer gevonden, hoe zou zij Hem kunnen verlaten zonder een zegen. Zij blijft wenen en blijft geknield, wachtende op een woord des Heren. O, dat het wenen van deze vrouw ons bewege tot wenen! Men zegt: Het staat niet schoon dat volwassenen, en vooral, dat mannen wenen, doch de grootste mannen en helden hebben geweend niet over hun smarten, maar over hun zonden. De held David doornatte zijn leger met zijn tranen en de heldenmoedige Paulus bad en vermaande met tranen dag en nacht. Nochtans de tranen doen het niet, maar het geloof, dat ze schreien doet. Daarom is de Roomse opvatting vals, die in de zondares Magdalena ziet, de vergeving verdienende, door alles te geven in hare liefde. Ach, zonder geloof zijn de tranen niets. Kunt gij uw krankheid genezen door er over te klagen en te wenen? Neen, de krankheid eist een geneesheer, en deze is Christus, en Hij wil dat gij één geneesmiddel gebruikt, en dat is het geloof. De vrouw geloofde, en daarom kwam zij tot Jezus, niet alleen om aan zijn voeten te wenen, maar ook om die te zalven. Deze zalving was haar dankoffer, een bewijs dat zij weder liefhad, die haar het eerst had liefgehad. De Heer zegt het later zelf, dat zij veel liefhad, omdat haar veel vergeven was. Zo had zij dan reeds vergeving ontvangen? Wanneer en op welke wijze? Door het geloof. Evenals het geloof in de bloedvloeiende vrouw tot haar zeide: Indien ik slechts de zoom van zijn kleed aanrake, zo zal ik genezen worden, zo zeide ook het geloof in deze zondares, indien ik maar zijn voeten mag aanraken met mijn lippen, met mijn tranen, met mijn zalve, zo zijn mijn zonden mij vergeven, en zij mocht het, en haar zonden waren haar vergeven. Het geloof is de hand, die uit de volheid van Christus neemt genade voor genade. Daarom kwam deze vrouw in haar boetvaardigheid en in haar liefde, tegelijk haar zonden bewenen en haar dankoffer brengen, en ontving zij van de Heer het zegel haars geloofs, in het woord: Uw zonden zijn u vergeven, uw geloof heeft u behouden. Ga heen in vrede! Ja, ons geloof heeft nog nodig, dat God het voor echt verklare. Gods Geest moet aan onze geest getuigenis geven, dat wij Gods kinderen zijn. En dit geschiedt in de weg der boetvaardigheid en wederliefde. Indien wij waarlijk geloven dat onze zonden ons door Jezus vergeven zijn, dan zullen wij ze ook aan Jezus' voeten bewenen en Hem weder liefhebben, die ons eerst heeft liefgehad, en wij zullen tonen dat wij Hem liefhebben door zijn geboden te bewaren, en uit Jezus' mond zullen wij dan ook de zekerheid onzer behoudenis vernemen. De zondares geloofde met geheel haar hart, en daarom kwam zij tot Jezus in de diepste ootmoed en met de hoogste liefde; doch de gastheer werd er door geërgerd. En de Farizeeër, die Hem genodigd had, zulks ziende, sprak bij zich zelven. Hij deed zijn mening niet overluid horen, maar sprak in zijn hart. Doch merkte op hoe de Heer zich gedurig openbaart als de kenner der harten, die op de gedachten van zijn tegenstanders antwoordt. De gedachten zijn tolvrij, zegt het spreekwoord; doch de wereld wordt door spreekwoorden bedorven. De gedachten zijn tolvrij bij mensen, maar niet bij God; voor Hem zijn ze daden. Juist omdat de gedachtewereld de wereld is die wij ons zelven maken en voor ons houden, is zij zo gevaarlijk; want wij menen er op te kunnen doen wat wij willen. Strijden wij dan ook tegen onze ongeregelde en onheilige gedachten, want zij zijn voor God onze onuitgesproken woorden en de bron en beginselen onzer onuitgevoerde daden. Bidden wij dat God onze gedachten heilige en ons zijn gedachten te denken geve; want ook dit is ene dwaling der Roomse kerk, dat de begeerlijkheid nog geen zonde zijn zou. Zij is wèl zonde. Dat wist Paulus ook als Farizeeër nog niet, ofschoon in de tien geboden duidelijk gezegd was: Gij zult niet begeren! maar later wist hij het als Christen te beter. Zeggende: Deze, indien Hij een profeet ware, zou U wel weten, wat en hoedanige vrouw deze is, die Hem aanraakt, want zij is een zondares. Een eenzijdig, hard, onrechtvaardig oordeel, niet waar? Hij noemt haar een

zondares, en zij is een boetvaardige; hij ziet enkel op haar zonden en niet op haar berouw. En zo doet de wereld nog. Zij gelooft niet aan de bekering, zij zegt: Eens een dief, altijd een dief; eens een verworpene, altijd een verworpene; maar God zegt: "Neen! het verwerpelijkste maak Ik tot het meest uitverkorene, maar die zich zelven voor een rechtvaardige houdt, die haat Ik." Doch niet alleen is Simons oordeel hard over de vrouw, het is ook hoogst lichtvaardig over Jezus. Hij houdt de Heer voor onwetend en is het zelf. Hij weet niet dat de Heilige niet besmet wordt door met zondaren om te gaan, maar integendeel zijn reinheid mededeelt aan de onreinen. En daarom moeten ook wij, Christenen, niet vrezen besmet te worden door de omgang met slechte lieden, wanneer plicht of liefde ons daartoe roept. Wij zullen er niet door besmet worden, maar zullen integendeel de gerechtigheid, die wij uit de volheid van Christus nemen, mededelen, zodat er wellicht nog zielen voor Gods Koninkrijk uit hen gewonnen worden. Doch was de Farizeeër geërgerd, omdat hij de Heer te heilig achtte door deze oneerbare vrouw te worden aangeraakt? Neen, hij meende er een bewijs in te vinden, dat Jezus geen profeet was, omdat Jezus eer aannam van een vrouw, die, als oneerbaar, geen eer maar enkel schande kon aanbrengen en daarom door Hem met verontwaardiging afgewezen had moeten worden. Hoe weinig kende hij de Heer! Doch was dit nu de ware reden van zijn ergernis? Neen, deze zat dieper. Het ergerde hem, dat aan Jezus zulk een weidse hulde werd toegebracht, welke hem, Simon, zeker nooit was te beurt gevallen, en dat Jezus dit niet alleen niet verhinderde, maar toeliet, ja, met welgevallen aannam. De Heer prees later haar grote liefde, maar deze was voor de Farizeeër een overdreven weelde, omdat die hulde niet hem, Simon, maar Jezus bewezen werd. De albasten fles was het bewijs van de grote kostbaarheid der zalve. In zodanige flessen werden de edelste oliën gedaan, en daar de fles moest worden gebroken en dus verder onbruikbaar werd, was de kostbaarheid van de fles het bewijs van de kostbaarheid van zijnen inhoud. De gierigheid sprak dus uit het hart van Simon, evenals zij later bij de zalving des Heren door Maria uit het hart van Judas sprak, want er was geen liefde voor Christus in hunne harten, en daarom misgunden zij Hem, die alle eer waardig was, deze kleine eer, die de dankbare liefde Hem bracht. En Jezus antwoordende, zeide tot hem: Simon, ik heb u wat te zeggen. Gij ziet op welk een tedere wijze de Heer niet alleen met de zondaren en de zondaressen, maar ook met de eigengerechtige mens omgaat. Zeker, Hij beschaamde wel den eigengerechtigen man, maar de wijze waarop Hij dit deed, was zo teder, dat het nauwelijks een beschaming heten kan, en veler tot de liefderijkste terechtwijzingen behoort. Ook wij moeten die weg met de bestrijders der waarheid inslaan, voor zoverre zij nog geen besliste spotters of lasteraars zijn. En hij sprak: Meester, zeg het. De Heer had hem bij zijnen naam genoemd, en had hem iets mede te delen, zou hij niet gaarne luisteren, wat de beroemde rabbi tot hem te zeggen had? Hij was geheel gehoor, met allen die mede aanzaten. Jezus zeide: Een zeker schuldheer had twee schuldenaars; de een was schuldig vijfhonderd penningen en de andere vijftig. En als zij niet hadden om te betalen, schold hij het hun beiden kwijt. Zeg dan, wie van deze zal hem meer liefhebben? Welk een gelijkenis! hoe verrassend van inhoud, hoe schoon van inkleding, hoe treffend van tegenstelling. Merkt toch eens op, op welk een Goddelijke wijze de Heer geheel deze zaak vereffent, en hoe verschonend Hij de Farizeeër behandelt. Wij, die de leer van de vergeving der zonde tot een stelsel gebracht hebben en brengen moeten, onderscheiden billijk boetvaardigen van onboetvaardigen, gelovigen van ongelovigen, maar hoeveel schakeringen zijn er tussen die beiden, en worden bij deze hoofdverdeling ter zijde gesteld! Neen, de Schrift met hare fijnheid en tederheid is niet te verbeteren; Gods werk is volmaakt. De Heer onderstelt dat beide de schuldenaren de schuldheer vanwege diens kwijtschelding zullen liefhebben; de vraag is alleen: wie zal hem het meest liefhebben? De Heer sluit hiermede Simon niet uit van de genade, maar in, en lokt hem om meer genade te begeren en daarmede meerder wederliefde te betonen. Hij geeft Simon voor een ogenblik de eer, welke deze zich zelven toe-eigent; of liever Hij schat de schuld van Simon naar het gevoel dat deze ervan heeft, en zegt tot hem: "Gij zult u toch ook wel als een schuldenaar voor God

erkennen, niet waar, al is het ook maar voor vijftig penningen tegenover deze vrouw, welker schuld wel tienmaal zoveel bedraagt? Zijt gij niet met deze verdeling tevreden? Welnu, wie van de kwijtgescholdenen zal nu de schuldheer het meest liefhebben?" Ik kan niet aflaten om u deze fijne en tedere trek in de gelijkenis nog meer in het licht te stellen; want er zijn nog veel mensen, voor wie de bijbel zelf nog niet gestreng genoeg is. Hoe! (zo vragen zij) ook de Farizeeër nog liefde toegekend? Ja, doch wij zeiden de reden: de Heer kent hem liefde toe, om hem tot meer liefde te leiden. Hij onderstelde dat Simon Hem uit liefde ter maaltijd had genodigd, doch de kleine mate van zijn liefde had Simon bewezen uit de geringe eer, welke hij de Heer had aangedaan; daarentegen had de vrouw haar grote liefde bewezen door haar grote eerbetoning. Had nu Simon maar toegestemd, dat hij werkelijk vijftig penningen schuldig was, en dat hij niet had om te betalen, hij zou dezelfde behoefte aan vergeving gehad hebben als deze vrouw, en zich als zij aan 's Heren voeten hebben geworpen. Want is niet het allerminste, waarmede wij tegen God zondigen, waardig om de allergrootste droefheid in ons te verwekken? Al hebben wij een geliefden vader of moeder slechts door een enkel onbetamelijk woord gegriefd, hoe treuren wij er over als wij tot het besef van het zondige er van gekomen zijn! Ja, er zijn woorden, die wij tegen vreemden gesproken hebben, die wij nooit kunnen vergeten, en altijd weer met leedwezen herdenken. Daarom moeten de wonden van ons geweten nooit voor God toegaan, maar zij moeten als een fontanel altijd opengehouden, en toch altijd weder bedekt worden met de verzachtende, zuiverende en ten laatste volkomen genezende balsem van Gilead, welk is het verzoenend bloed van Christus. Wij moeten niet ophouden ons zondaren te gevoelen; het tegendeel ware de band der gemeenschap met Christus afsnijden; neen, wij moeten nog altijd groter zondaars worden, niet in het oog van anderen maar in eigen ogen; en ook niet door meer te zondigen; neen, wij hebben genoeg gezondigd en behoeven er geen enkele zonde bij te doen, om ons altijd groter zondaren voor God te gevoelen. Of zullen wij met God in rekening treden? Zullen wij tot Hem zeggen: Zie hier het passief onzer schulden, en daar het actief onzer goede werken? God weet van geen goede werken bij ons, alvorens onze schuld betaald is. En hoe wordt deze betaald? Door haar uit te wissen met de spons op de lei, zoals de ongelovigen leren? Neen, onze schuld voor God is door niets uit te wissen dan door het bloed van Christus. God doopt de spons in dat bloed en wist haar uit. Merkt echter op, dat Christus hier en bij andere gelegenheden, waar sprake is van vergeving der zonden, niet zelf spreekt van de verzoening, welke in zijn bloed is. Heeft Hij er in het geheel niet van gesproken? Zeker sprak Hij er meermalen van, en in volheid bij de instelling van het Avondmaal; doch hier en meestal sprak Hij van de liefde Gods jegens de zondaar, schoon niet buiten Hem om, maar door Hem heen; want Hijzelf vergaf immers de zonden op aarde even waarachtig en even volkomen, als God in de hemel die vergeeft. Daarbij sprak de Heer tot een offerend volk, dat wist, dat de verzoening niet vanzelf plaats had, maar uit kracht van het bloed ener tussentredende offerande, door God daartoe gesteld. De betaling ener schuld moet geschieden door ons zelven of door een borg. De betaling nu van een borg gaat niet uit ons vermogen, maar uit het zijne. En Simon antwoordende, zeide: Ik acht dat hij het is, dien hij het meest kwijtgescholden heeft. Zo zegt dan Simon zelf, dat hoe groter de zondaar is die begenadigd wordt, hoe groter dankbaarheid van hem is te wachten. Nochtans maakte hijzelf deze gevolgtrekking niet. En zo zien wij dan ook hier duidelijk, hoe ten opzichte der Goddelijke waarheid alles ten slotte alleen aankomt op de toepassing, op de beoefening; zonder deze heeft ook de wetenschap der Schrift voor ons geen nut. De Farizeeër had misschien wel vijftig malen de woorden bij Jesaja gelezen: Al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw; al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol. Doch nu was er werkelijk zulk een scharlakenrode zondares in zijn huis gekomen, en was er de gelegenheid om te geloven dat zij wit kon worden gemaakt als vers gevallen sneeuw en als blank gewassen wol. Werd er aan gedacht? Neen, aan het tegendeel werd gedacht. De Farizeeër dacht: Zulk een mens als deze vrouw is al te slecht om behouden te worden. Daarom nog eens, op de praktijk

der waarheid komt het aan. Niet het weten, maar het enkel weten is verwerpelijk. Zo gij het weet (zegt de Heer) zalig zijt gij, zo gij het doet. De kennis moet ons heiligen, of zij maakt ons te schuldiger. En Hij zeide tot hem: Gij hebt recht geoordeeld. Simon had een juist vonnis uitgesproken tussen zich zelven en deze vrouw. Dit vatte hijzelf niet; maar de Heer zou het hem duidelijk maken. En de wijze hoe de Heer dat deed, is zo aandoenlijk schoon, dat wij het nooit kunnen herlezen, zonder er ons op nieuw door getroffen te gevoelen. En Hij zich omkerende naar de vrouw, zeide tot Simon: Ziet gij deze vrouw? Ik ben in uw huis gekomen, water hebt gij niet tot mijn voeten gegeven; maar deze heeft mijn voeten met tranen nat gemaakt, en met het haar van haar hoofd afgedroogd. Gij hebt Mij geen kus gegeven; maar deze, van dat zij ingekomen is, heeft niet nagelaten mijn voeten te kussen. Met olie hebt gij Mijn Hoofd niet gezalfd; Maar deze heeft mijn voeten met zalve gezalfd. daarom zeg Ik u: haar zonden zijn haar vergeven, die vele waren, want zij heeft veel liefgehad; maar die weinig vergeven wordt, die heeft weinig lief. Welk een heerlijkheid van gedachten, welk een majesteit van woorden, welk een onuitputtelijkheid van liefde, en dat, om een grote troost te geven aan grote zondaren! Gelijk Elia aan het suizen van den zachten wind gevoelde, dat de Heer in die wind was, zo gevoelt ook ieder kind van God uit deze woorden, dat Hij, die ze gesproken heeft, de Heer der heerlijkheid is. Zo iets kan God alleen zeggen. De tegenstellingen zijn volmaakt, de toepassing is volkomen, de gevolgtrekkingen zijn onweersprekelijk. Men leze echter niet, zoals sommigen doen: dat haar de vele zonden vergeven zijn, omdat zij veel heeft liefgehad; maar: Dat haar de zonden vergeven zijn door Christus, dat is: uit genade, en dat de veelheid dier zonden, en daarmede de veelheid der genade aan haar geschied, bleek uit de veelheid van haar liefde. En Hij zeide tot haar: Uw zonden zijn u vergeven. De Heer verzekert haar nu persoonlijk en met zijn eigen woord de vergeving harer zonden. Dat was nog iets anders en hogers dan het enkel te geloven. Het was het amen Gods op haar gebed. En die mede aanzaten begonnen te zeggen bij zich zelven: Wie is deze, die ook de zonden vergeeft? Niettegenstaande des Heren nederigen staat, bij al zijn uiterlijke onaanzienlijkheid, had Hij altijd een stille ontzaglijkheid, een verborgen Goddelijkheid, die uit zijn gelaat en uit zijn woorden sprak, en die de mensen aangreep met eerbied en ontzetting, zodat zij moesten vragen: Wie is deze? Ja, wie is deze, die ook de zonden vergeeft? Het is de Heer, de Zone Gods, het ongeschapen eeuwig Woord, in onze gestaltenis. Maar Hij zeide tot de vrouw: Uw geloof heeft u behouden, ga heen in vrede. Tot de Farizeeër sprak de Heer alleen van hare liefde, en tot haar zelve alleen van haar geloof. Waar van de behoudenis van de mens wordt gesproken, hetzij naar het lichaam of naar de geest, daar wordt alleen van geloof gesproken, en waar het geloof in zijn vrucht, werking of openbaring, wordt voorgesteld, daar wordt alleen van de liefde gesproken. Daarom prees de Heer bij Simon haar liefde als het bewijs van haar geloof, en prees Hij bij de vrouw haar geloof, als de bron van hare liefde. Christus gaf altijd God zijn Vader en de Heilige Geest de eer, en uit dezen is het geloof; de liefde is ook het geloof, maar door de mens heen. Op deze tweezijdigheid des geloofs rust de tweezijdigheid van beschouwing bij Paulus en Jacobus. Paulus rechtvaardigt de zondaar uit het geloof; Jacobus rechtvaardigt den gelovige zondaar uit de werken. Doch wilt gij het groot verschil tussen geloof en liefde, wat de behoudenis des zondaars betreft, horen, stelt u dan voor dat de Heer tot de vrouw gezegd had: "Uw liefde heeft u behouden!" Zou het geen schreeuwende wanklank zijn geweest? Doch nu zegt de Heer: "Uw geloof, uw vertrouwen op Mij, heeft u behouden", en nu is alles hemelse harmonie, want het geloof is niet uit ons, het is Gods gave; het is het verwerpen van ons zelven en het toevlucht nemen tot Gods genade. Zo dan, alleen wie met geloof tot Jezus komt, gaat van Hem heen in vrede.

8:1 De Heer en de dienende vrouwen.

En het geschiedde daarna, dat Hij reisde van de ene stad en vlek tot de andere, predikende en verkondigende het Evangelie van het Koninkrijk Gods, en de twaalven waren met Hem. Deze reizen duurden wel niet heel lang, omdat zij meestal zich tot Galiléa bepaalden, nochtans lang genoeg, om enige beschikkingen noodzakelijk te maken. Kon een reisgezelschap van dezen aard verwachten overal waar het kwam, gastvrij opgenomen en ter maaltijd en nachtverblijf genodigd te worden? In elk geval was er ook voorraad nodig voor den weg. Ware het Evangelie een verdichting, zoals het gewetenloos ongeloof beweert, men zou lezen dat Jezus in het onderhoud van zich en zijn discipelen wonderdadig voorzag, en alle hulp van mensen als onnodig, ja, als zijns onwaardig afwees; doch nu lezen wij het tegendeel. Er waren onder des Heren reisgezelschap sommige door de Heer beweldadigde vrouwen, die evenals de zondares, niet konden nalaten Hem haar dankbaarheid te betonen. En zou de Heer de dankbare liefde afwijzen? Neen, zij is Hem aangenaam, omdat zij Hem de gelegenheid geeft, nog altijd meer te zegenen. Door de Heer te dienen, werden deze vrouwen des Heren discipelinnen, en waar zijn een eer en een geluk, die bij deze eer en dat geluk kunnen vergeleken worden? En sommige vrouwen, die van boze geesten en krankheden genezen waren, namelijk Maria, genaamd Magdalena, van welke zeven duivelen uitgegaan waren, en Johanna, de huisvrouw van Chusas, de rentmeester van Herodes, en Susanna en vele andere, die Hem dienden van haar goederen. Wij lezen hier voor de eerste maal, dat behalve een discipel- en Apostelkring, ook nog een kring van discipelinnen zich rondom de Heer schaarde. De vrouwen vormden dus van het begin der christelijke gemeente af, een afzonderlijken kring, waarvan Maria, de moeder des Heren, de eerste zou kunnen genoemd worden. Doch de Roomse kerk, die altijd dwaalt door de verkeerde toepassing van een juist beginsel, heeft om die reden het ideaal der vrouw in Maria gesteld. Zij meende, dat de vrouw een afzonderlijk ideaal van behoudenis en navolging moest hebben; doch in deze gevolgtrekking dwaalde zij geheel en al. Christus is de Zaligmaker en het ideaal van navolging der vrouw gelijk van den man. Beider natuur is in Hem. Bij Hem is de vrouwelijke tederheid en zachtmoedigheid één met de mannelijke kracht en ernst. Maria Magdalena was niet, zoals wij reeds opmerkten, de zondares die de Heer de voeten zalfde, zoals de Roomsen menen. Zij was een geheel andere vrouw, welke behalve van haar zonden, ook nog van een vreselijk zevenvoudig demonisch lijden door de Heer verlost was. Ook zij had veel lief, omdat haar veel weldadigheid bewezen was, en zeker, in dit opzicht waren zij zusters. De Heer verscheen haar het eerst na zijn opstanding. En waarom haar het eerst? Onder andere redenen ook daarom, omdat er een verband is tussen lijden en heerlijkheid, en een evenredigheid ook, die wij niet kunnen kennen, veel minder bepalen, maar die wij moeten erkennen. De andere vrouwen, die hier genoemd worden, zijn ons niet nader bekend, en wij weten niet van welke kwalen zij genezen waren; genoeg, uit dankbare wederliefde volgden zij den Heer, bijzonder op zijn reizen, om Hem te dienen van haar goederen. Want de Heer arbeidde na zijn optreden onder Israël niet dan in de dingen zijns Vaders. Paulus bleef zijn handwerk uitoefenen; dit mocht de dienaar voegen, zoiets voegde de Heer niet. De Heer was het voorbeeld van zijn leer, dat zij, die het Evangelie verkondigen, ook van het Evangelie moeten leven. Al de betrekkingen waarin de zijnen moesten komen, werden vooraf door Hem, de Heer, geheiligd.

8:4 De Heer en het volk, hen lerende door gelijkenissen.
En te dien dage Jezus, uit het huis gegaan zijnde, begon wederom te leren, nabij de zee; en daar vergaderden vele scharen bij Hem, die van alle steden kwamen, zodat Hij in een schip ging en neerzat op de zee; en de gehele schare stond aan de oever der zee en Hij leerde ze vele dingen door gelijkenissen. Wij hebben reeds vroeger de Here aangetroffen, ook bij gelegenheid van de wondere visvangst, aan het strand der zee, op een scheepje het volk lerende; doch toen werd ons niet gezegd wat en hoe de Heer het volk onderwees. Thans wordt ons dit gezegd en getoond in enige onschatbare proeven. Ons wordt gezegd, dat de Heer gewoon was het volk te leren door gelijkenissen. Deze soort van onderwijs is rabbijns, en de Heer, die zich zelven ook Rabbi (Meester) liet noemen, maakte ook van deze leerwijze op onnavolgbare wijze gebruik; ja de gelijkenis is in het Nieuwe Testament de Heer alleen eigen; geen der Apostelen volgt den Heer hierin na; ook dit is, als zoveel, koninklijk domein. Van oorsprong is de gelijkenis geheel Oosters en Israëlitisch. De gelijkenissen van de Heer zijn van een onvergelijkelijke opvatting, en van een daarmede volkomen overeenstemmende inkleding. Zij zijn daarbij zo eenvoudig en klaar, als de natuur en het dagelijks leven, waaruit ze genomen zijn. Ook gaf de Heer historische en profetische gelijkenissen, de laatste vooral in het laatst van zijn leven, toen Hij er zijne wederkomst in heerlijkheid mede aankondigde. Door Christus, zelf het Woord Gods, werd alles een woord Gods. In dit opzicht verschilt de gelijkenis van de Heer met die der rabbijnen. De rabbijnen verliezen zich doorgaans in spitsvondigheden; zij zijn als de sterrenkundigen, die ons enkel op het papier de ingewikkelde berekeningen tonen, die zij in hun observatorium gemaakt hebben, terwijl Christus ons uitleidt in de sterrenrijke nacht, en ons aan de hemel zelf uitlegging geeft van der sterren loop. En Hij zeide in zijne lering tot hen: Hoort toe: ziet een zaaier ging uit om te zaaien. Dat de Heer met de gelijkenis van de zaaier begint, is niet toevallig, want er is een opklimming en ontwikkeling ook in de gelijkenissen. De Heer geeft de geschiedenis van het Woord Gods in de onderscheidene beelden. Hij begint met de eerste beginselen: met de prediking van het Evangelie en haar verschillende uitwerkselen of gevolgen bij de mens, en eindigt later met gelijkenissen van de voleinding der wereld, en de grote oogst der eeuwigheid. En als hij zaaide, viel een deel zaads bij de weg. Op de voetpaden tussen de akkers, hetzij door de wind, bij het zaaien, of door het vallen van zaadkorrels uit de hand of den buidel des zaaiers; want het valt dezen niet in, om het zaad opzettelijk op het vast getreden voetpad te werpen. Eenig verlies van het zaad is onvermijdelijk. En werd vertreden, en de vogelen des hemels aten het op. Dit zaad was reeds terstond bij het uitzaaien als verloren te beschouwen. En een ander deel viel op steenachtige plaatsen, waar het niet veel aarde had, en het ging terstond op, omdat het geen diepte van aarde had; maar toen de zon opgegaan was, is het verbrand geworden, en omdat het geen wortel had, is het verdord. Niet alle akkers hebben gelijke soort van grond. De Heer stelt hier een zaaier voor, die de innerlijke gesteldheid van zijn zaaiveld niet kent; maar haar eerst leert kennen uit de vrucht van zijn zaad. Immers zulk een zaaier is de prediker van het Evangelie: Hij kent de harten zijner hoorders niet. Eerst uit de gevolgen, die het Woord Gods bij hen heeft, moet hij de gesteldheid hunner harten leren kennen. En een ander deel viel in het midden der doornen, en de doornen, mede opwassende, verstikten het en het gaf geen vrucht. De zaaier zaaide niet in de opgewassen doornen, dit zou hij, als nutteloze arbeid, niet kunnen doen; maar in aarde, waarin het doornenzaad lag, zodat beiderlei zaad tezamen opging tot op zekere hoogte, als wanneer de doornen de overhand verkregen over de tarwe. En een ander deel viel in de goede aarde. In aarde dus, niet hard op de oppervlakte, en ook niet innerlijk steenachtig en ook niet vol doornenstengels; maar in een van alle schadelijke bestanddelen gereinigde aarde. En gaf vrucht, die opging en wies, en het ene droeg dertig-, en het andere zestig-, en het andere honderdvoudige vrucht. Ook in de goede aarde is verschil in mate of trap van vruchtbaarheid. De vruchtbaarheid van het zaad hangt af van de vruchtbaarheid der aarde, waarin het geplant wordt. Vraagt gij nu: Vanwaar dat verschil in de

harten van mensen, die toch allen dezelfde menselijke natuur deelachtig zijn? Dan treedt gij buiten het derde (het bepaalde doel) dezer gelijkenis. De Heer wijst ditmaal alleen op het verschil in de gesteldheid van het menselijk hart, en deze is zo schoon als waar geschetst. Dit zeggende, riep Hij: Wie oren heeft om te horen, die hore! De Heer wil er mede zeggen: wie Mij begrijpt, die make zelf de toepassing; die vrage zich zelven: welk een vrucht heeft het Woord Gods bij mij? en lere hieruit de gezindheid zijns harten, de staat zijner ziel kennen. Een andere gelijkenis heeft Hij hun voorgesteld. Wij laten de gelijkenissen op elkander volgen, zoals zij kennelijk tot het volk zijn uitgesproken, om later tot de uitlegging, die de Heer afzonderlijk aan zijn discipelen gaf, over te gaan. Zeggende: Het koninkrijk der hemelen is gelijk een mens, die goed zaad zaaide in zijnen akker. En als de mensen sliepen, kwam zijn vijand en zaaide onkruid midden in de tarwe en ging weg. Gij ziet, de Heer begint het raadsel van het verschil van vrucht uit eenzelfde land, reeds te ontraadselen. Nadat de Heer de geschiedenis van de prediking van het Evangelie, in zoverre haar uitwerkselen bij de mensen betreft, had voorgesteld, gaat Hij over om de oorsprong aan te wijzen van het onkruid op de goeden akker, die door enkel goed zaad bezaaid was. Het is de geschiedenis der wereld in het algemeen en der kerk, der gemeente in het bijzonder. God heeft alles goed gemaakt, maar het kwade is door de vijand Gods, de duivel, in het goede gezaaid. Toen het nu tot kruid opgeschoten was, en vrucht voortbracht, toen openbaarde zich ook het onkruid. In het allereerste begin der gemeente (waartoe wij ons bepalen, omdat de toepassing naar alle zijden letterlijk oneindig is) scheen alles heilig te zijn, doch later ontdekten zich onder de menigte der discipelen velen, die zich aan de Heer ergerden en teruggingen; onder het twaalftal Apostelen was een Judas; onder de pinkstergemeente Ananias en Saphira. En de dienstknechten van de Heer des huizes gingen en zeiden: Heer! hebt Gij niet goed zaad in Uwen akker gezaaid; vanwaar heeft Hij dan dit onkruid? Het is de vraag naar het grote wereldraadsel, dat duizend andere raadsels in zich bevat: Hoe was het mogelijk dat, bij het bestaan van een heilig God, het kwaad in de wereld is gekomen? En Hij zeide tot hen: een vijandig mens heeft dat gedaan. De Heer laat het raadsel onopgelost, wat de mogelijkheid van het ontstaan des kwaads betreft; maar wijst alleen met beslissende duidelijkheid de persoonlijke oorzaak van het kwaad aan: een vijand Gods heeft het onkruid gezaaid, terwijl de lieden sliepen. Een aandoenlijke schildering van de toestand, waarin de mens niet waakt en bidt, en tevens de treffende aanwijzing, dat de zonde van de mens des mensen schuld is. En de dienstknechten zeiden tot hem: Wilt gij dan dat wij heengaan en datzelve vergaderen? Het is ons allen eigen om het kwaad in zijnen loop te stuiten. Wij willen het reeds in de kiem, of althans in de geboorte verstikken, en wij mogen ook niet anders doen in onze kring; daarin mogen wij niet nadoen wat God doet; maar in Gods regering moeten wij het erkennen en eerbiedigen, dat Hij het kwaad tot zijn volle ontwikkeling laat komen, en in deze weg (eerst daarna) te niet doet. Maar Hij zeide: Neen! Opdat Gij het onkruid vergaderende, ook mogelijk met hetzelve de tarwe niet uittrekt. De dienstknechten wilden het onkruid uitroeien, omdat de tarwe door het onkruid, zo niet verstikt, dan toch in haar groei belemmerd en benadeeld wordt; zij handelen naar de uitspraken der menselijke wijsheid. Doch de Heer van de akker oordeelt uit de wijsheid en de getrouwheid Gods, en wil liever dat zijn tarwe niet zo welig staat, als dat er iets van verloren ga. Laat ze beide tezamen opwassen tot de oogst. Het uitgroeien en niet het, uitroeien is de wet Gods, met opzicht tot het kwade. Het is hiermede als met een krankheid. Heeft zij eenmaal het lichaam aangetast, dan wordt zij niet genezen door haar te onderdrukken of te smoren, maar door haar te laten uitrazen, en door intussen met de wijsheid van den bekwamen arts alles uit de weg te nemen, wat de geleidelijke ontwikkeling der ziekte kan belemmeren of verhaasten. Dit is dan ook de gevaarlijke zijde der menselijke menslievendheid, der filantropie, dat zij tot haar doel stelt het lijden als zodanig hoe eer hoe beter te doen ophouden. De liefde Gods tot de mensen (Filantropie volgens de grondtekst) is verschenen, en maakt ons zalig door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes. Titus 3:4-5 God wil het lijden opgeheven hebben, maar niet het uiterlijk, lichamelijk,

tijdelijk lijden alleen; ook de zonde wil Hij weggenomen hebben, en deze allereerst en allermeest. Gelijk een goede opvoeding het kind in zijn geheel, in zijn lichamelijken en geestelijken aanleg en behoeften omvat, zo ook een goede filantropie. Door het ene deel van de mens te behouden ten koste van het andere, dempt men de ene polder, om daarnaast een andere te maken. Er moet uitwatering zijn. Leidt en stuwt al de binnenwateren naar de grote zee, daar vinden alle instromingen ten allen tijde haar uitstromingen. En nu wat de zee is in het natuurlijke, dat is Christus in het geestelijke. Breng den mens en breng de mensheid tot Christus, en gij hebt in beider hoogste behoeften voorzien, en alle andere behoeften worden tegelijk vervulbaar. En in de tijd des oogstes zal Ik tot de maaiers zeggen: Vergaderd eerst dat onkruid, en bindt het in bossen om hetzelve te verbranden; maar brengt de tarwe tezamen in mijne schuur. De reden waarom God eerst ten tijde van den oogst de grote beslissende scheiding tussen goeden en kwaden maakt, is duidelijk, omdat eerst dan alles tot zijn volle rijpheid gekomen is. Het is uiterst moeilijk om het wilde koren van het goede koren te onderscheiden zolang ze nog halmen zijn; maar als ze zich gezet hebben, dan onderscheiden zij zich kennelijk, en als de aren rijp zijn, dan onderscheiden zij zich volkomen. God vertraagt de beloften niet, gelijk enigen dat traagheid achten, maar is lankmoedig over ons, niet willende dat enigen verloren gaan, maar dat zij allen tot bekering komen, zegt Petrus (2 Petrus 3:9), en zo is het ook hier. De mens, die heden een vijand Gods is, kan morgen bekeerd zijn; waarom zouden wij hem dan heden willen uitgeroeid zien? Neen laat hem leven, o God! laat de boze leven, opdat hij niet verloren ga, maar zich bekere en leve in eeuwigheid. Het is dan ook opmerkelijk, en waarlijk niet zonder reden, dat zoveel mensen, die God niet dienen, maar alleen voor deze wereld leven, nochtans niet zelden tot in zeer hogen ouderdom gespaard blijven. God geeft hun tijd, overvloedig tijd om nog ten laatste te bedenken wat tot hunnen vrede dient. Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk een net uitge- worpen in de zee, en dat allerlei soort van vissen samenbrengt. Het is een soortgelijke gelijkenis als de vorige, en daarom zijn beide gelijkenissen hier gepaard, ofschoon zij bij Mattheus in een andere orde voorkomen. Met deze gelijkenis leert de Heer de algemeenheid der roeping. De prediking van het Evangelie is een uitwerpen der netten in zo wijden kring als maar mogelijk is, waarvan de zee een beeld is. Doch uit de zee moet men met zijn netten niet enkel goede vissen willen vangen; als men dat begeert, dan moet men in een binnenwater met de hengel vissen. Neen, haalt maar alles op, gij visser, wat er in uw netten komt! Hetwelk, wanneer het vol geworden is, de vissers aan de oever optrekken. De eerste zorg van de vissers is dat het net vol worde; vóór die tijd halen zij het ook niet, althans niet gaarne, op. En neerzittende, lezen zij het goede uit in hun vaten, maar het kwade werpen zij weg. Een andere werkzaamheid voegt op het schip, een andere aan de oever. Op het schip worden de vissen gevangen, aan de oever worden zij uitgezocht. Alzo zal het ook in de voleinding der eeuwen wezen. Alleen de Schrift kent, gelijk het begin, alzo ook het einde der dingen. Eenmaal houdt de bestaande orde van zaken op; alles gaat zijn voleinding tegemoet; de stroom des tijds heeft zijn uitstromingen reeds nu in de eeuwigheid; ieder afstervend menselijk leven is zulk een uitstroming; maar eenmaal stroomt de tijdstroom zelf in zijn geheel uit in de eeuwigheid. De engelen zullen uitgaan en de boze uit het midden der rechtvaardigen afscheiden, en zullen dezelve in de vurigen oven werpen; daar zal zijn mening en knarsing der tanden. Het einde des tijds zal ook het einde van de heerschappij van het boze zijn. In de eeuwigheid heerst God alleen met allen, die uit Hem geboren zijn, en lijden de dienaren en dienaressen der zonde al de straf, welke Gods rechtvaardigheid over hen heeft uitgesproken. O, mij dunkt, dat niemand dit woord van de Heer moet kunnen lezen, zonder met de schrik des Heren in zijn hart te worden geslagen, en gedrongen te worden tot het geloof in Christus tot behoudenis zijner ziel. Welk een eindeloze klove ligt er niet tussen het behouden worden en het verloren gaan! En nu, gij zondaar, gij zondares, gij behoeft niet verloren te gaan, gij kunt behouden worden, en zoudt gij nochtans niet willen behouden worden? Waarom uw eigen ziel te doden met de eeuwige dood? Vlucht naar het eeuwige leven, vlucht tot Jezus.

Ween aan zijn voeten over uwe zonden, en Hij zal u troosten met de woorden des eeuwigen levens: U zijn uwe zonden vergeven, uw geloof heeft u behouden, ga heen in vrede. En Hij zeide: Alzo is het koninkrijk Gods, gelijk of een mens het zaad in de akker wierp, en voorts sliep en opstond nacht en dag, en het zaad ontsproot en lang werd, dat hijzelf niet wist hoe. Met deze nieuwe gelijkenis leert Jezus de trapsgewijze voortgang van het Evangelie in de wereld, in de harten der mensen, die het aannemen. De prediker van het Evangelie moge er zich mede troosten, wanneer hij dadelijk gene vrucht ziet, en de gelovige ook, wanneer hij nog klein en teder is in het geloof. Wie het goede zaad in het harte heeft, die geve het tijd om te groeien, bidde van God, dauw en regen en zonneschijn daarover, en verbeide met iedereen dag een nieuwe aanwas. Want de aarde brengt vanzelf vrucht voort, eerst het kruid, daarna de aar, daarna het volle koren in de aar. En als de vrucht zich voordoet, terstond zendt hij de sikkel daarin, omdat de oogst daar is. Alles op deze wereld is aan de orde des tijds gebonden, ook het geestelijke leven; alles heeft wetten van ontwikkeling en moet deze volgen. Er zijn vrome mensen geweest, en ze zij er nog, die rijp wilden zijn vóór de tijd en geheel geestelijk, alvorens zij van het lichaam uitwoonden en bij de Heer inwoonden, en ze zijn gevallen in diepten van dwaling en dweperij, waarvoor de Heer ons behoede. Een andere gelijkenis heeft Hij hun voorgesteld, zeggende: Waarbij zullen wij het koninkrijk Gods vergelijken, of met wat gelijkenis zullen wij het gelijken? Het is gelijk het mosterdzaad, dat een mens genomen en in zijn akker gezaaid heeft. Met deze gelijkenis leert de Heer de kleinte van het beginsel en de grootte van de bestemming van het Evangelie. Dat, wanneer het in de aarde gezaaid wordt, het minste is onder al de zaden, die op de aarde zijn. Zeker is er geen geringer zaad onder de moeskruiden dan het mostaardzaad, dat nauwelijks onder de zaden geteld wordt, en hoe! hiermede wordt het Evangelie vergeleken? Ja, om de geringheid van beider beginselen en de belangrijkheid van beider vrucht. Lukas laat deze gelijkenis volgen op het groot geloof van de Kananésche vrouw, en het is alsof hij er door deze plaatsing mede zeggen wil: zie, van zulke geringe mensen als deze vrouw moet het Evangelie beginnen. Stel daartegenover dat Herodes bekeerd werd, hoeveel schitterender zou dat wezen; maar God houdt van een klein begin en van een groot einde. Reeds in de natuur laat God meestal vóór iets groots iets kleins gaan: enige druppels vóór een slagregen, enige sneeuwvlokjes vóór een sneeuwjacht. Ook de bekering is als een mostaardzaadje, door God in de hof van ons hart geplant; daarom moeten wij niet al te bedroefd zijn over de kleinte van dat beginsel in ons, want het einde zal onze verwachting overtreffen. Maar wanneer het gezaaid is, gaat het op, en wanneer het opgewassen is, wordt het het meeste van alle moeskruiden en maakgrote takken, alzo dat de vogelen des hemels onder zijn schaduw kunnen nestelen. WIJ aanschouwen de waarheid dezer gelijkenis; wij aanschouwen dat mostaardzaadje op de akker der wereld tot een boom geworden, waaronder de vogelen des hemels hun nesten bouwen. Onder de vogelen kunnen wij zelfs die mensen en die machten verstaan, die zonder Christus aan te nemen als hun Zaligmaker, nochtans onder de machtige en onweerstaanbare invloed van het Christendom leven. Laat hen onder de schaduw van de boom komen nestelen; schaduw is ook iets, en het is in elk geval een getuigenis van de geschiktheid des booms, ook tot een sieraad der aarde. Immers zeggen sommige mensen, die zich niet bekeren willen, dat het Evangelie de zuiver menselijke ontwikkeling niet bevordert, maar belemmert. Doch deze lieden verstaan onder zuiver menselijke ontwikkeling, de ontwikkeling van de mens, zoals hij is in zijn zonde en geestelijke onwetendheid, waarvan de hoogste ontwikkeling de dood en het eeuwige oordeel is. Een andere gelijkenis sprak Hij tot hen, zeggende wederom: Waarbij zal ik het koninkrijk Gods vergelijken? Het is gelijk een zuurdesem, welke ene vrouw nam en verborg in drie maten meels, totdat het geheel gezuurd was. De vorige gelijkenis spreekt van de uitwendige voortgang des Evangelies, welke door ieder kan gezien worden, en waar ieder vrucht van heeft; deze gelijkenis spreekt van de innerlijke werkingen of voortgangen des Evangelies, welke niet gezien, maar nochtans door ieder gesmaakt kunnen worden. Gelijk de zuurdesem in het meel, zo oefent het Evangelie in het

verborgene een alles doordringende kracht uit. God bemint het verborgene; in het verborgene doet Hijzelf de grootste weldaden. Onder het sneeuwkleed groeit het winterkoren, en in het verborgene der wolken wordt de vruchtbare regen toebereid. Ook het zuurdeeg wordt in het meel verborgen; het gaat er schijnbaar in verloren, evenwel, het ligt er niet stil in, neen, het werkt krachtig, ofschoon langzaam door, totdat het de gehelen hoop meels doortrokken, en smakelijk gemaakt heeft. Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk een schat in de akker verborgen. Is het niet verwonderlijk, dat het Evangelie zo openbaar in de wereld, en nochtans tegelijk zo verborgen is? Wie ziet het, wie kent het, wie vindt het? Slechts zeer weinigen. De meeste mensen zien het niet, kennen het niet, vinden het niet; en toch is er geen akker, althans geen protestantse akker, of het is er in te vinden. Welke een mens gevonden hebbende, verborg die, en van blijdschap over dezelve, gaat hij heen en verkoopt al wat hij heeft en koopt die akker. Aan hetgeen men niet najaagt, kan men zien wat men wèl najaagt. Hoe kunnen mensen, die het wereldse niet verlaten, het hemelse aanhangen? Doch om voor een schat alles te verkopen wat men heeft, moet men hem eerst gevonden hebben. Hebben wij die schat van ons hart werkelijk gevonden, dan zullen wij ook gaarne al het overige wat wij hebben, daarvoor laten varen. Evenals de beide vorige gelijkenissen een paar uitmaken, zo ook deze gelijkenis en de volgende: van de kostbare parel. De koopman in paarlen zocht schone paarlen, maar een schat zoekt de man, die zijn akker bebouwt, niet. God laat hem die vinden, zonder dat hij hem zoekt, opdat Gods vrije genade zich aan hem openbare en door hem verheerlijkt worde. Zo ging het Zacheus; hij zocht geen schat voor zijn hart, en toch vond hij hem. Hij klom op de boom, alleen om Jezus te zien en Jezus zag hem en noemde hem een zoon van Abraham. En toen verkocht hij al wat hij had voor die schat. "Alles?" zegt gij, "en hij gaf maar de helft." Wij antwoorden: Alles zou de dweper gezegd hebben, maar Zacheus was een gelovige, door Gods Geest geleid. De Heer eiste niets van hem; doch hijzelf wilde het oneerlijke geld niet langer hebben; het eerlijke geld mocht hij behouden en behield hij. Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een koopman, die schone paarlen zoekt, dewelke hebbende een parel van grote waarde gevonden, ging heen en verkocht al wat hij had, en kocht dezelve. Zulk een koopman was Paulus, die de gerechtigheid, welke uit de wet was, als een schone parel zocht te verkrijgen, maar de genade Gods liet hem de allerschoonste en aller kostbaarste parel, de gerechtigheid des geloofs in Christus, vinden, en nu achtte hij al het overige als niets, ja als schade. Mochten daarom veel studerende en niet studerende jongelingen, die op hoge en lage scholen gezeten, dorsten naar kennis en wetenschap, Hem vinden, in wie al de schatten der wijsheid en der kennis verborgen liggen! Wie Christus kent, die kent zich zelven en kent duizend dingen van God en van de toekomst, die voor de wereldwijzen gedurende geheel hun leven volstrekte verborgenheden blijven. En ook, wie Christus werkelijk heeft, die is verheugd, als iemand, die de hoogste wensen zijns levens ten laatste verkregen heeft. Al deze dingen heeft Jezus tot de scharen gesproken door gelijkenissen, en door veel zulke gelijkenissen sprak Hij tot hen het woord, naar dat zij het horen konden. Het was dus een tegemoetkoming van de zijde des Heren aan hun onvatbaarheid voor rechtstreeks onderwijs. Op dezelfde wijze onderwijzen wij onze kinderen door prenten, die hun opmerkzaamheid meer trekken dan blote redenering, en tevens hun verbeeldingskracht of voorstellingsvermogen opwekken, ofschoon er een verklaring dezer prenten bij komen moet, zullen de prenten begrepen worden. En zonder gelijkenis sprak Hij tot hen niet. Dat wil zeggen: het opzettelijk onderwijs des Heren geschiedde in gelijkenissen, doch bovendien werd het volk meermalen onderwezen in gesprekken, waartoe dagelijks aanleiding werd gegeven. Dit laatste kan men dus de occasionele onderwijzing des volks noemen. Opdat vervuld zou worden wat gesproken is door de profeet, zeggende: Ik zal mijn mond opendoen in gelijkenissen, Ik zal voortbrengen dingen, die verborgen waren van de grondlegging der wereld. Wij lezen deze woorden Psalm 78:2 aldus naar onze vertaling: Ik zal mijn mond opendoen met spreuken; Ik zal verborgenheden overvloediglijk uitstorten van oudsher. De spreuk, of meer bepaald de leenspreuk, is de kiem der gelijkenis. Het is bijzonder

de dichter, maar ook ieder mens in het dagelijks leven eigen, om uit allerlei gebied de vorm voor zijn gedachten te ontlenen; vandaar de naam leenspreuk (metafora); zij is ene vergelijking en daarmede een overgang tot de gelijkenis. Doch wat volgt er op de aangehaalde woorden in Psalm 78? Asaf geeft ons een historische schets van Israëls lotgevallen. Ook hieruit zien wij, dat de aanhalingen der profetieën in het Nieuwe Testament zonder zin zouden zijn, indien zij niet de diepste zin hadden. Doch nu is geheel de geschiedenis van Israël door God gemaakt tot een parabel zonder fabel, tot een dichtstuk zonder verdichting. israël is, als volk, een gelijkenis voor de volken, en Israëls historie een gelijkenis van de wereldhistorie. Maar Hij verklaarde alles zijn discipelen in het bijzonder. Ziet gij, de gelijkenis heeft een duidelijke zijde wat de inkleding betreft, omdat deze uit de dingen van het gewone leven is genomen; maar zij is aan de andere kant een soort van raadsel, wat de bedoeling, de betekenis, betreft. Vat men deze bedoeling niet, zo is de gelijkenis duister en vereist een nadere uitlegging; en dit was meermalen zelfs bij de discipelen het geval, die dan ook door de Heer over hunne traagheid van bevatting berispt werden. Toen nu Jezus de scharen van zich gelaten had, ging Hij naar huis. En zijne discipelen kwamen tot Hem en vraagden Hem, zeggende: Waarom spreekt Gij tot hen door gelijkenissen? De Heer sprak tot zijn discipelen op een geheel andere wijze dan tot het volk. De opzettelijke keuze van gelijkenissen was daarom de discipelen vreemd, en deze soort van onderwijs hun onduidelijk; het is dus natuurlijk, dat zij er de reden van willen weten. En Hij antwoordende, zeide: Omdat het u gegeven is, de verborgenheden van het koninkrijk der hemelen te weten, maar hun is niet gegeven; degene die buiten zijn, geschieden al deze dingen door gelijkenissen. Er is een groot verschil in het spreken tot gelovige of tot ongelovige mensen. De ongelovige mens is onwetend met betrekking tot de verborgenheden van het Koninkrijk Gods, der Schrift; hij begrijpt ze niet, of verstaat ze verkeerd. Spreek tot deze mensen van de gemeenschap der ziel met de Heer en van de werkzaamheden des geestelijken levens, zij zullen er niets van begrijpen, en het is al veel, zo zij er op zwijgen, en er niet mede spotten. Gij kunt in elk geval niet van hart tot hart met hen spreken en hun de dingen van het Koninkrijk Gods rechtstreeks bekend maken. Gij moet het hun begrijpelijk maken, en wel door beelden, genomen uit zaken, die onder hun bereik zijn. In de dagelijkse dingen liggen toch de sleutels der geestelijke wereld. Dit heeft de Heer getoond in zijn gelijkenissen. De gelijkenis is dus eigenlijk het eenvoudigst onderwijs. Doch juist daarom verstond het volk ze niet. De mens zoekt van nature de geestelijke dingen veel te hoog. Hij wil ze niet zo nabij zich gebracht zien; hij wil ze niet zien in de dingen van zijn schip, van zijn kantoor, van zijn bedrijf, van zijn huis. Men wil de geestelijke dingen eerbiedig, deftig, op een afstand behandeld hebben; immers ze zijn te heilig om met de handen getast te worden. Ach! men vergeet, dat het heilige niet onrein wordt door zich in betrekking te stellen tot het onreine, evenmin als de zon besmet wordt door op een moeras te schijnen. Men bedriegt zich daarom, wanneer men meent, dat men door populair te zijn in geestelijke dingen, door in de rechte volkstaal te spreken, te beter door het volk verstaan wordt. De Heer zegt, dat het zo niet is. Die buiten zijn, zien altijd de dingen van de buitenzijde aan en blijven daarbij staan. Het volk hoorde de gelijkenissen des Heren, maar verstond die in de natuurlijke zin, zonder de geestelijke bedoeling te vatten. Voor ons, wie de zaken volkomen klaar zijn, is het onbegrijpelijk, dat de gelijkenissen des Heren voor het volk onduidelijk konden zijn; doch men bedenke, dat hetgeen men populair zal kunnen behandelen, eerst wetenschappelijk bij ons moet uitgemaakt zijn. De populaire behandeling is slechts een verlenging van de wetenschappelijke behandeling. Het volk hoorde dus in de eenvoudige vorm der gelijkenissen de slotsommen der hoogste Goddelijke wijsheid; doch juist deze Goddelijke wijsheid bleef hun verborgen. Zij konden de Geest Gods niet in de letter horen; trouwens daartoe behoeft men een hoger orgaan dan het natuurlijk gehoor der oren; daartoe wordt het geloof vereist, en dat had het volk ganselijk niet, maar dat was, althans aanvankelijk, bij de discipelen. En Hij zeide tot hen (tot de discipelen): Ziet dan wat en hoe gij hoort; want met wat mate gij meet, zal u weder gemeten worden, en u, dien hoort, zal meer toegelegd worden; want

wie heeft, die zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar wie niet heeft, van dien zal genomen worden ook hetgeen hij heeft. De Heer spreekt gaarne in de spreukstijl der schijnbare tegenstrijdigheid, om de opmerkzaamheid te wekken voor de waarheid, welke Hij uitspreekt. Wie verstand heeft, die verkrijgt altijd meer verstand, want de spruit ontwikkelt zich tot een boom; wie geen verstand heeft, ontwikkelt zich niet, maar wordt altijd stomper van bevatting. Er is in niets stilstand, men gaat vooruit of achteruit. Op dezelfde wijze is het in geestelijke dingen. Wie geloof heeft, gaat van geloof tot geloof, van kracht tot kracht, wie geen geloof heeft, wordt altijd ongeloviger; men gaat altijd vooruit in zijn beginsel, hetzij dat beginsel goed of kwaad is. Het ongeloof en het onverstand zijn kwade beginselen, waarin men vooruitgaat; ja, maar van minder tot meerder duisternis. Het volk verstond niets van geestelijke dingen, het kon dus daarin geen rechtstreeks onderwijs ontvangen, zoals de discipelen, maar enkel een zijdelings onderwijs, een onderwijs in gelijkenissen, die, zo helder en heerlijk zij zijn voor het geloof, zo duister en alledaags voor het ongeloof, of, hetgeen hier hetzelfde is, voor het onverstand zijn. De gelijkenis is een sierlijke omweg, maar die men genoodzaakt is in te slaan met hen, die de rechte weg niet weten te bewandelen. Vraagt het aan de gidsen op de Alpen, welke korte wegen zij voor zich zelven kiezen tussen de afgronden door, en welke omwegen zij moeten maken met de onervaren reizigers. Daarom spreek Ik met hen door gelijkenissen, omdat zij ziende niet zien, en horende niet horen, noch ook verstaan. De Heer rekent het zijn volk Israël tot een grote schuld, dat het geen geestelijk verstand heeft om de waarheid Gods zonder alle inkleding te verstaan. Reeds bij Jesaja 1:3 zegt de Heer: Een os kent zijn bezitter, en een ezel de krib zijns heren; maar Israël heeft gene kennis; mijn volk verstaat niet. Opdat zij zich niet te eniger tijd bekeren en hun de zonden vergeven worden. Gij gevoelt, hier spreekt de Heer, gelijk zo dikwijls, in heilige ironie. De Heer zegt er mede: "zij zijn bevreesd bekeerd te worden en vergeving der zonden te ontvangen, daarom willen zij met hunne ogen niet zien en met hunne oren niet horen." En inderdaad, dit is de toestand van de natuurlijke mens: hij heeft een geheime afkeer van God en goddelijke dingen, omdat deze tegen zijn natuurlijke rust en lust inlopen. Hij wil uit zijn menselijke rust niet opgewekt, en in zijn lusten niet tegengegaan worden. Zulke lieden zeggen tot God: "Wijk van ons, want aan de kennis uwer wegen hebben wij geen lust." (Job 21:14) Het geweten van ieder mens zegt hem: "Als gij de heilige God wilt dienen, dan moet gij rein worden van alle schuld en rein van alle zonden," en dat wil de onreine mens niet, dan daartoe door almachtige genade gedrongen, waardoor hij tot God spreekt: "Gij hebt mij overreed en ik ben overreed geworden. Gij zijt mij te sterk geweest en hebt overmocht" (Jeremia 20:7) En in hen wordt de profetie van Jesaja vervuld, die zegt (Jesaja 6:9-10): met het gehoor zult gij horen en geenszins verstaan, en ziende zult gij zien en geenszins bemerken; want het hart dezes volks is dik geworden, en ze hebben met de oren zwaarlijk gehoord, en hunne ogen hebben zij toegedaan, opdat ze niet te eniger tijd met de ogen zouden zien en met de oren zouden horen en met het harte verstaan en zich bekeren, en Ik hen geneze. Wie tegen de uitspraak van Gods Woord en de inspraak van zijn geweten handelt, die verhardt zich tegen de waarheid en wordt eindelijk onvatbaar voor de waarheid, ook waar zij in zonneklaarheid voor hem treedt. Wij zeiden het reeds: de mens wordt als een zondaar geboren, maar niet als een verhard zondaar, dat maakt hij zich zelven, en dàt is zijn schuld. God heeft ieder mens een geweten overgelaten, dat reeds in de dagen der jeugd afroept van het kwade en heenroept tot het goede, en instemt met het Woord van God. Bij elke zuivere prediking van Gods Woord moet het nog onverharde geweten van ieder mens zeggen: "Gods Woord is de waarheid en er is geen andere weg ten leven mogelijk dan die dit Woord ons aan wijst." Doch handelt men tegen dit getuigenis van zijn geweten, door de begeerlijkheden der zinnen en de wereld verlokt en de meeste mensen doen dit zo maakt de mens zich schuldig aan zonde tegen beter weten in, en God zal hem vonnissen met het woord: "Het is u gezegd, gij hebt het geweten." Doch uwe ogen zijn zalig omdat zij zien, en uwe oren omdat zij horen. Als wij spreken van blinden en doven, dan prijzen wij hen gelukkig die zien en horen kunnen, zo prijst

ook de Heer zijn discipelen zalig, omdat zij geestelijk zien en horen, tegenover zo velen die geestelijk blind en doof zijn. Want voorwaar Ik zeg u, dat vele koningen, profeten en rechtvaardigen begeerd hebben te zien de dingen, die gij ziet, en hebben ze niet gezien, en te horen de dingen, die gij hoort, en hebben ze niet gehoord. Al de godvruchtige koningen, al de profeten en al de rechtvaardigen des Ouden Verbonds hebben met vurig verlangen uitgezien naar de dag van de Messias; doch hun liefste wens is niet vervuld geworden, en nu viel dit onuitsprekelijk groot voorrecht, dit hoogst geluk deze arme vissers en tollenaars te beurt, en kon de koningin van Scheba met duizendmaal meer recht tot de Heer zeggen, wat zij tot Salomo zeide: Wel gelukzalig zijn uwe mannen, wel gelukzalig deze uwe knechten, die gedurig voor uw aangezicht staan, die uwe wijsheid horen! 1 Koningen 10:8 En als Hij nu alleen was, vraagden Hem degenen, die omtrent Hem waren, met de twaalven, naar de gelijkenis, zeggende: Wat mag deze gelijkenis wezen? Namelijk de gelijkenis van de zaaier. En Hij zeide tot hen: Weet gij deze gelijkenis niet? Hoe zult gij al de gelijkenissen verstaan? De Heer had hen zalig gesproken omdat zij geestelijk zagen en hoorden, doch dit neemt niet weg, dat Hij hunne gebrekkigheid ook in dit opzicht berispt. Tegenover de dood is het leven een voorrecht, maar daarom kan men wel ziek zijn, en ziek te zijn is een kwaad. Gij dan, hoort de gelijkenis van de zaaier. Wij verheugen ons, dat wij, gelijk hoogst zeldzaam het geval is, ook enige weinige proeven hebben van 's Heren eigen uitlegging zijner gelijkenissen, want hiermede geeft de Heer ons de sleutel aan tot ontsluiting van al zijn andere gelijkenissen. Dit nu is de gelijkenis: Het zaad is het woord Gods. De waarheid, zoals die in de Schrift is neergelegd en gepredikt wordt, is dus Gods Woord, en Gods Woord is geen denkbeeldige zaak maar een werkelijkheid; een zaad (een levensbeginsel) dat werkt, dat groeit, dat zich ontwikkelt. En de zaaier is hij, die het Woord zaait. De prediker, die Gods Woord als zodanig in het menselijk hart zaait; de prediker van menselijke meningen heeft geen blijvende vrucht van zijn arbeid. De indrukken, die hij teweegbrengt, en de voldoening, die hij er van heeft, zijn voorbijgaand. En deze zijn het, die bij de weg bezaaid worden: Als iemand het woord des koninkrijken hoort en niet verstaat, zo komt de duivel terstond en rukt het woord weg, dat in zijn hart gezaaid was, opdat hij niet zou geloven en zalig worden. Zo is dan het geloof niet anders dan het horen en verstaan van Gods Woord, van de Schrift. Hoe eenvoudig, niet waar? En toch hoe weinigen beschouwen het geloof in deze ware betekenis. De verklaarde bestrijders der Schrift noemen ook hunne overtuiging geloof en hunne prediking een prediking des geloofs. Doch de huichelaars noemen ook hunne goddeloosheid godsdienstigheid; het is een schromelijk, of beter gezegd gruwelijk misbruik maken van woorden: het is een masker, dat wij met verontwaardiging moeten afrukken. De Heer zegt het hier en overal, en al de Apostelen zeggen het: Wie de Schrift, wie Gods Woord niet erkent als zodanig, is een ongelovige. De Heer schetst in dit gedeelte der gelijkenis de onverschillige, onwetende en ongelovige mensen, die terstond en beslist alles afwijzen wat geestelijk is. De indrukken, die zij van de Goddelijke waarheid ontvangen, zijn zo spoedig uitgewist als ontvangen. De Heer openbaart ons tevens, dat de Satan bij zulke mensen de macht heeft om deze vluchtige indrukken weg te nemen. Evenals de wind een veertje, dat op de straat ligt, kan wegvoeren, maar geen geldstuk, zo kan ook de duivel zulke oppervlakkige, maar niet de diepe indrukken wegnemen. In de gelijkenis vertegenwoordigt het vogeltje, dat het zaad op de weg op eet, de Satan. Gij ziet de Heer bemint het kleine ook als beeld van het grote. Hij wil nooit effect (indruk) maken met de stijl of de inkleding zijner woorden: de waarheid der zaak alleen moet de indruk maken. Wie zou het ooit ingevallen zijn, om een onschuldig vogeltje tot beeld te stellen van de vorst der duisternis? En toch is het beeld als zodanig volkomen juist, want wat het vogeltje in het natuurlijke doet met de graankorrel, dat doet de duivel in het geestelijke met het Woord van God. Maar die in steenachtige plaatsen bezaaid zijn, deze zijn degenen, die het woord horen en dat terstond met vreugde ontvangen; doch zij hebben geen wortel in zich zelven, die maar voor een tijd geloven, en als verdrukking of vervolging komt om des Woords wil, zo worden zij terstond geërgerd en in de tijd der verzoeking wijken zij af.

Deze zijn de mensen van een tegenovergestelde gesteldheid des harten. Zoëven hadden wij harde en nu hebben wij gevoelige mensen voor ons; bij dezen gaan de indrukken dieper dan bij de vorigen, maar niet diep genoeg; want zij stuiten op een stenen hart. Wij weten het immers: alle mensen hebben van nature een stenen hart, ongevoelig, niet voor de dingen der natuur, der wereld, maar voor de dingen Gods, voor de geestelijke dingen. Bij de onbeschaafde zij het van keisteen, bij de beschaafde van edelgesteente, het is allemaal steen, en wij moeten een vlesen, een week, gevoelig hart hebben, zo wij Gode behagen en zelf gelukkig zijn zullen; daarom moeten wij God bidden om het vlesen hart, dat Hij beloofd heeft aan een iegelijk, die er Hem ernstig om vraagt. De Heilige Geest lere ons deze vraag te doen. Hoeveel licht bewegelijke gemoederen leven echter enkel van vluchtige indrukken en altijd afwisselende aandoeningen. Zij vatten de eerste indruk krachtig en snel op, maar Christus wil niet dat men bij de eerste indruk blijve; Hij wil een tweede, derde, en ten laatste een blijvende indruk. De persoon en de leer des Heren zijn van die aard, dat zij bij de eersten oogopslag voor de meeste mensen iets schoons, heerlijks, uitlokkends hebben. Toen de Heer voor het eerst in de synagoge van Nazareth predikte, was de eerste indruk aller gunstigst. Allen stonden opgetogen over de liefelijke woorden van deze spreker. Doch de Heer begeerde die eerste indruk niet; Hij wilde niet de indruk van het gevoel, maar van het geweten, daarom liet Hij op die aangename woorden andere woorden volgen, die hen aan hen zelven ontdekken moesten als ongelovigen. Doch nu wilden zij ook niets meer van Hem horen, maar ten hoogste geërgerd, verhieven zij zich allen tegen Hem, en stieten Hem voor zich uit, om Hem af te stoten van de steilte, waarop hunne stad gebouwd was. Wij spraken zoeven van beschaafde mensen, ook met een hart van steen, zij het dan ook een edele steen. En waarlijk, onder de lieden van de soort, welke in dit gedeelte der gelijkenis aangewezen wordt, zijn ook vele fraaie geesten, bewonderaars van al wat schoon is in de vorm, maar die de innerlijke waarheid der Schrift niet kunnen dulden. Plaats deze mensen tussen de ware kerk met hare brandstapels en martelaren en de valse kerk met hare kathedralen en prachtig geklede priesterscharen, en zij zullen terstond zich ergeren aan het lijden en de smaad, en afvallen van de levende God, om de dode afgoden te dienen. En dat in de doornen valt, deze zijn degene, die het Woord gehoord hebben, en de zorgvuldigheden dezer wereld, der verleiding, des rijkdoms, der wellusten des levens en de begeerlijkheden omtrent andere dingen, inkomende, verstikken het Woord, en zij voldragen geen vrucht. Dezen zijn de mensen, die verwikkeld en verdiept in allerlei tijdelijke zorgen en werkzaamheden, zich de tijd niet gunnen om God te dienen, alsof daartoe een afzonderlijke tijd stond, en niet veel meer de godsdienst een zaak ware van het hart, welke in alles het leidende beginsel moet zijn. Doch de eigenlijke zaak is deze: dat de tijdelijke dingen al hunne gedachten innemen, al hunne begeerten boeien, al hunne krachten in beslag nemen. Het is een man van zaken, het is een vrouw voor haar huisgezin, zegt men om zulke lieden tekenschetsen, en om tot zulke lieden te behoren, behoort kracht en ernst; daarom komen onder deze soort van mensen dan ook de krachtigste en ernstigste mensen voor; jammer maar, dat het doel zoveel veerkracht en ijver niet waardig is. Dat de zorgen uitsluitend voor de belangen van dit leven een verstikkende kracht uitoefenen op het hogere leven der ziel, ondervinden ook de gelovigen, die tegelijk met vele tegenspoeden hebben te worstelen én met veel arbeid belast zijn. Doch dit geschiedt hun ondanks; maar er is een vrijwillige overgave van zich zelven tot rusteloze arbeid in de dingen des tijdelijken levens, tot verkrijging of tot beheer van rijkdommen, en daarvoor wachte zich ieder, die bij de winst der wereld zijn ziel niet verliezen wil. De Heer waarschuwt er ernstig tegen. Hij toont de beletselen van het ingaan in het koninkrijk der hemelen duidelijk aan, opdat men ze vermijde of wegneme. Dit geschiede dan ook met spoed en met ernst. Ook de weg der middelen ten goede is ons door de Heer geopend, en Hij wil dat wij die betreden. En dat in de goede aarde valt, zijn deze, die het Woord horen, verstaan en aannemen, hetzelve in een eerlijk en goed hart bewaren en in volstandigheid vruchten dragen, het ene dertig-, het andere zestig-, het andere honderdvoud. Deze zijn de gelovigen; de gelovigen zijn mensen, bij wie het Woord

Gods vrucht draagt. Vrucht moet er zijn, al is er ook niet bij allen dezelfde hoeveelheid van vrucht. De Heer duldt dit verschil, maar Hij duldt geen onvruchtbaarheid. Hijzelf heeft gezegd, dat men veel eisen zal van hem, die veel gegeven werd. De gelegenheden zijn ook niet bij allen dezelfde. Menig Christen heeft een ruim hart maar een bekrompen beurs en zo menig wereldling heeft een bekrompen hart bij een ruime beurs. Er is dus soms geen gebrek aan liefde, maar gebrek aan macht. Ook zijn er bedieningen en werkzaamheden in het koninkrijk Gods, waarvan de uitwendige waarde zeer verschilt met de onzichtbare gevolgen. Hoe menig eenvoudig christelijk onderwijzer doet soms op zijn kleine dorpsschool meer voor het koninkrijk Gods, dan menig predikant in de grootste gemeente; en hoe menig zendeling doet soms meer in de vreemde voor de Heer door zijn toespraak, dan wij bij onze landgenoten met onze boeken. Ook is het hiermede somtijds als met het muntstelsel. Het ene land heeft een gouden, het andere een zilveren standaard. Beide zijn goed, maar de een is, naar de omstandigheden, altijd beter dan de andere: niet alles is even goed op alle plaatsen en voor alle gelegenheden. Met deze vierderlei harten of karakters is dan ook de schets des Heren volledig. Er zijn harde, gevoelige en ernstige mensen, die bij alle verschil van gemoedsstemming en karakter, nochtans daarin met elkander overeenstemmen, dat zij gene Christenen zijn. Zij zijn aardse planten en kunnen schoon en fris staan in stam en blad en vele schone bloesems en vele aangename en nuttige vruchten voortbrengen, maar enkel voor de aarde, welke, wat zij voortbrengt, ook weder als Saturnus verslindt. Ten laatste verdort ook de vruchtbaarste boom en hij wordt uitgeroeid; alleen de plant, die de hemelse Vader heeft geplant, verdort niet en wordt niet uitgeroeid, maar brengt reeds hier dertig-, zestig-, en honderdvoudige, en in het eeuwige leven talloze vruchten voort. Psalm 1:3 En zijn discipelen kwamen tot Hem, zeggende: Verklaar ons de gelijkenis van het onkruid des akkers. Deze en de vorige uitlegging zijn de enige van de Heer, die geboekt zijn. Zullen de discipelen niet ook om de uitlegging van de andere gelijkenissen, die de Heer bij deze gelegenheid uitsprak, gevraagd hebben? Wij twijfelen er aan. Zij vreesden nieuwe berispingen, en konden, door er meer over na te denken, met de gegeven ophelderingen zelven de gelijkenissen althans enigszins verstaan en toepassen. En Hij, antwoordende, zeide tot hen: Die het goede zaad zaait, is de Zoon des mensen. Hier wijst de Heer de zaaier nader aan: Hijzelf is het; Hijzelf stelt zich aan het hoofd van al de predikers van het Evangelie. Ieder, die het Woord van God onvervalst verkondigt is zulk een zaaier; doch die de Schrift verwerpt of verminkt en zijn eigen mening er voor in de plaats stelt, vervangt of vermengt het goede zaad met bedorven zaad, en is geen prediker van het Evangelie, maar der leugen. En de akker is de wereld. Evenals het net in de zee geworpen wordt, evenzo is de wereld de akker, die bezaaid wordt. Het gebied van Christus is niet minder dan de gehele wereld. Daarom zeide Hij bij zijn opvaart ten hemel, tot zijn discipelen: gaat heen in de gehele wereld, onderwijst al de volken; predikt het Evangelie allen creaturen. En het goede zaad zijn de kinderen des koninkrijken, en het onkruid zijn de kinderen des bozen. Zonder de uitlegging des Heren zouden wij zeggen: het goede zaad is, zoals het in de vorige gelijkenis was, het Woord Gods, de waarheid Gods, en het onkruid is de menselijke dwaling. Doch de Heer heeft een welbehagen om ons midden in de natuur en het leven te leiden, en in plaats van altijd op zaken, meermalen op personen te wijzen. De Heer beschouwt hier het goede zaad niet, als zoëven, op zich zelven, zoals het gezaaid wordt, maar in zijn uitwerksel, na gezaaid te zijn. Het tweeërlei zaad is opgegaan, en naast de goede tarwe wordt het onkruid gezien. Er zijn gelovigen en er zijn ongelovigen; ook deze laatsten zijn uit een zaad voortgekomen. En de vijand, die hetzelve gezaaid heeft, is de duivel. Tegenover zich zelven, de zaaier van het goede zaad, stelt Christus de satan als de zaaier van het onkruid, en daarmede stelt hij de vorst der duisternis tot de vader der goddelozen. Het is een ontzettende gedachte, maar de volle waarheid: dat zowel hij die Gods Woord niet verkondigt (de ongelovige), als hij, die Gods Woord niet hoort, niet gehoorzaamt (de goddeloze), niet uit de waarheid zijn, maar uit de leugen, en daarmede uit de vader der leugens (de duivel). En de oogst is de voleinding der wereld. Gij ziet met hoeveel eenvoudigheid deze

gelijkenis, gelijk de meeste gelijkenissen, het begin en het einde der bestaande zaken laat zien. Eenvoudiger en belangrijker waarheden kon de Heer niet aan het volk verkondigen, en Hij deed dit op veelvoudige wijze. Ook wij moeten gedurig de grote waarheden prediken van het heden der genade en van de toekomst der vergelding. En de maaiers zijn de engelen. Waar de Heer der heerlijkheid de Heer van de oogst is, daar kunnen de maaiers geen anderen zijn dan de engelen. Gelijkerwijs dan het onkruid vergaderd en met vuur verbrand wordt, alzo zal het ook zijn in de voleinding der wereld. Deze tijd is een tij d van wording en ontwikkeling, zowel van het kwade als van het goede, maar beide gaan hunne voltooiing tegemoet. Het kwade onverbeterlijk geworden, wordt ten verderve gedoemd, het goede volkomen geworden, beërft het eeuwige leven. De Zoon des mensen zal zijn engelen uitzenden. Hiermede zegt de Heer dat Hij het gericht houden zal; daartoe moet Hij noodzakelijk de alwetende hartenkenner zijn, en wie kent aller hart, wie is alwetend, dan God? En zij zullen uit zijn koninkrijk vergaderen al de ergernissen en degenen die de ongerechtigheid doen, en zij zullen ze in de vurige oven werpen; daar zal mening zijn en knarsing der tanden. De Heer zal uit zijn kerk, uit zijn gebied, dat de einden der aarde omvat, alles uitzuiveren wat niet tot Hem, maar tot de Satan behoort, dat is niet alleen die de ongerechtigheid doen, maar ook alle ergernissen, allen die door hun valse leringen stenen des aanstoots op de weg van Gods kinderen gelegd hebben, opdat Hij zijnen Vader zijne gemeente volmaakt, zonder vlek of rimpel, zonder aankleving van iets onreins, voorstelle. Dan zullen de rechtvaardigen blinken gelijk de zon in het koninkrijk huns Vaders. Wat de Heer zo even zijn koninkrijk noemt, is na de uitzuivering het koninkrijk des Vaders. Het is één koninkrijk, maar in onderscheidene bedeling. Christus heerst in de naam des Vaders, totdat alle vijanden onder zijn voeten zijn gedaan; daarna geeft Hij de vrucht dezer heerschappij over aan de Vader, en God is alles in allen. Daarom noemt de Heer het ook ditmaal niet het koninkrijk des Vaders, of mijns Vaders, maar huns Vaders. Immers met de nieuwe schepping in Christus staan wij op het gebied van God en van zijn onveranderlijke eeuwige zaligheid en heerlijkheid, op welk gebied de zonde in ons in alle eeuwigheid niet meer mogelijk is. Zo iemand oren heeft om te horen, die hore. Waar zulke allerhoogste belangen worden besproken, daar mag men ook de allerhoogste opmerkzaamheid verwachten. Wie echter ondervond het niet weleens, dat de allerbelangrijkste gesprekken door de nietigste invallen van beuzelachtige mensen werden afgebroken en op tegengesteld gebied werden overgebracht? Niets is moeilijker dan om een geestelijk gesprek gaande te houden onder ongeestelijke mensen. En Jezus zeide tot hen: Hebt gij dit alles verstaan? Ook de uitlegging moet verstaan, moet begrepen worden; daartoe moet deze zo eenvoudig als voldoende zijn. De uitlegging, die de Heer van zijn gelijkenissen gaf, was zó duidelijk dat er schier geen misverstand bij mogelijk was. En zij zeiden tot Hem: Ja Here. En Hij zeide tot hen: Daarom een iegelijk schriftgeleerde, in het koninkrijk der hemelen onderwezen, is gelijk een heer des huizes, die uit zijn schat oude en nieuwe dingen voorbrengt. Dit slotwoord des Heren is zelf weder een gelijkenis. Een prediker des Woords moet een schat hebben, waaruit hij oude en nieuwe dingen voortbrengt. Welke is die schat? Christus zelf, en als zijn getuige: de Schrift, Gods Woord; met één woord: het koninkrijk der hemelen. Wie daarin onderwezen is, die heeft die schat. Wie daarin onkundig is, die is een arm man, zoals wij ze zo dikwijls aantreffen: mensen die predikers heten, maar de hoorders niet anders kunnen opdissen dan hun eigen armoede, hun eigen dwalende gedachten. Zo heerlijk een Protestantse kerk is met een voorganger, die de schat Gods bij zich draagt, zo treurig is zij, als die voorganger zelf arm is, en toch voorgeeft anderen rijk te willen maken. Voorts is hier sprake bij de schat van Gods Woord, van oud en nieuw. Meestal staan deze tegenover elkander in de wereld. De een wil het oude, de andere het nieuwe, doch wij moeten beide hebben en behouden. Door Gods genade is dit ook mijn streven. Zo houde ik met de ene hand de uitnemende en getrouwe geloofsbelijdenis der vaderen vast, doch mijn andere hand houd ik vrij, en ik neem er alles mede aan en op wat die geloofsbelijdenis kan aanvullen en volmaken. Men moet op een oude grondslag staan, en daarop ontvankelijk zijn voor al het

nieuwe, dat er mede kan samengaan. De boom is niet van dit ogenblik, maar van vroeger, doch die oude boom moet de regen en zonneschijn hebben van heden en morgen, zal hij vrucht dragen. Voor nieuwe vruchten worden nieuwe invloeden op de ouden boom vereist. In Christus was het oude, want Hij sprak de verborgenheden van het begin der wereld uit, en al zijn uitgangen waren van ouds: doch ook het nieuwe was in Hem, want Hij maakte alle dingen nieuw; ja Hijzelf is de nieuwheid van alle dingen. Daarom is dan ook de Schriftgeleerde, waarvan de Heer spreekt, in de hoogste zin des woords, de Heer zelf: Hij is het Hoofd der Schriftgeleerden, gelijk Hij het Hoofd is der profeten, der priesters en der koningen.

8:19 De Heer en zijn moeder en broeders.

En zij kwamen in huis, en daar vergaderde wederom een grote schare, alzo dat zij ook zelfs niet konden brood eten. Er was geen tijd en geen gelegenheid om te eten. De Heer was met zijn discipelen naar huis gegaan, om zich door spijs en drank en rust te verkwikken, doch weldra was het huis wederom gevuld met volk, zodat alle toegang van buiten af onmogelijk was. En als degenen die Hem bestonden, dit hoorden, gingen zij uit, om Hem vast te houden; want zij zeiden: Hij is buiten zijne zinnen. Zij meenden dat de Heer door zijn onophoudelijke werkzaamheid in het midden van zulk een menigte volks, werkelijk in zulk een staat van overspanning verkeerde, dat de Farizeeën Hem niet zonder schijn van recht beschuldigden van Beëlzebub te hebben. Wij kunnen de bezorgdheid onzer naastbestaanden in gevallen, waarin onze ijver ontbrandt en naar hun koele mening te ver gaat; en die bezorgdheid klimt te meer, als die ijver ons in gevaren des lichamen of des levens brengt. Alsdan willen zij ons ook vasthouden, als waren wij buiten onze zinnen. En als Hij nog tot de schare sprak, ziet zijne moeder en broeders kwamen en stonden buiten, zoekende Hem te spreken en konden bij Hem niet komen, vanwege de schare, en zonden tot Hem, en riepen Hem. Des Heren naastbestaanden naar het vlees meenden nog altijd het recht te hebben om Hem, zo niet te leiden, althans te waarschuwen en te beschermen. Hieruit kunnen wij afleiden dat de Heer in zijn uitwendig voorkomen, in zijn lichamelijke gestalte niets van dat ontzaglijke en majestueuse moet gehad hebben, dat de schilders Hem geven. Wij moeten ons de Heer voorstellen als een naar het uitwendige hoogst eenvoudig gewoon joods man; nergens vinden wij ook dat zijn persoonlijke gestalte, wel dat zijn woorden en daden een buitengewonen indruk maakten. Alleen zij, die in Hem geloofden en Hem liefhadden, zagen zijn innerlijke heiligheid en heerlijkheid ook in uiterlijke schoonheid, evenals alleen beminnenden in elkander al de schoonheid zien, die zij hebben. En de schare zat rondom Hem. En Hem werd geboodschapt van enigen, die zeiden: Zie, Uw moeder en Uw broeders staan buiten, begerende U te spreken. Maar Hij antwoordende, zeide tot degenen, die Hem dat zeiden: Wie is mijn moeder en wie zijn mijn broeders? En rondom overzien hebbende die om Hem zaten, en zijne hand uitstrekkende over zijne discipelen, zeide Hij: Ziet mijn moeder en mijn broeders! Want wie het woords Gods hoort en de wil mijns Vaders, die in de hemelen is, doet, die is mijn broeder, mijn zuster, mijn moeder. De Heer wilde blijkbaar door zijne moeder en broeders niet in zijne prediking gestoord zijn. Waarom de Heer te roepen en te willen spreken, terwijl Hij in het midden van het volk staat en tot hetzelve spreekt? De Heer wees hen af, maar op zijn eigen, onnavolgbaar heerlijke wijze. De Heer leefde sedert zijn doop en optreding onder Israël in geen andere hoedanigheid dan van de Zoon van God; hierdoor werden de gewone natuurlijke betrekkingen vanzelf ondergeschikt. Hem waren dezulken de naasten, die als Hijzelf het woord des Vaders hoorden, en den wil des Vaders deden. Wat Paulus zeide van de Heer na diens hemelvaart, dat zeide hier de Heer van zijn familie: "Ik ken u thans niet meer naar het vlees, maar naar den geest; alleen voor zover gij mijne discipelen zijt, zijt gij ook mijne verwanten." Hij, die tot zijne discipelen zeide: Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mijns niet waard, en ze dus, als God en Heer, boven de natuurlijke betrekkingen stelde, stelde ook eerst zichzelven boven die natuurlijke betrekkingen.

8:22 De Heer en de discipelen op het schip, in de storm.
En het is geschied als Jezus deze gelijkenissen geëindigd had, vertrok Hij van daar. En het geschiedde in een van die dagen, dat Jezus, vele scharen rondom zich ziende, als het nu avond geworden was, in een schip ging en zijne discipelen met Hem. En Hij zeide tot hen: Laat ons overvaren naar de andere zijde van het meer. Hoe gemeenzaam, niet waar? het is alsof de Heer een onzer was. Het is liefelijk op te merken, hoe volkomen de Heer mens was. Hij maakt gebruik van alles wat Hij vindt, en onttrekt zich van mensen, noch van iets dat menselijk is. De valse godsdienststichters daarentegen willen altijd meer dan mens zijn. Het is bij hen in alles: "Blijft op een afstand!" Christus, ofschoon waarachtig God, wilde als mens niet meer dan een mens zijn. Het Christendom ligt dan ook niet in de uitwendige afzondering van mensen. Neen, de gelovigen zijn uitwendig gelijk aan alle andere mensen, maar inwendig moeten zij andere mensen zijn. Zij moeten overal en ten allen tijde tonen door hun woord en door hunne daad, dat zij, ofschoon mensen gelijk alle andere mensen, nog daarbij en daarboven kinderen Gods zijn. En zij staken af, en daar waren nog andere scheepjes met Hem. De zee van Galilea, waar de overtocht op geschiedde, werd druk bevaren, bijzonder door vissers, omdat die zee zeer visrijk was; en daar het nu avond was, staken vele scheepjes met dat waarin de Heer was, van de oever, hetzij om met de Heer over te steken, of om die nacht een vistocht te doen. En als zij voeren, viel Hij in slaap. De Heer sprak niet altijd door, zoals sommigen menen te moeten doen en zich zelven geen rust te gunnen in geestelijke zaken; neen, de Heer verpoosde zich meermalen van de vermoeienis van de dag, hetzij op de hoogte der bergen, of in het schip op zee, en zoals het ons in hetzelfde geval zou gebeuren, Hij viel van vermoeidheid in slaap. En ziet, daar ontstond een grote storm van wind met grote onstuimigheid in de zee, alzo dat de baren oversloegen en het schip van de golven bedekt werd. Nog heden ontstaan op deze binnenzee, plotselinge verheffingen van wind, die voor niet grote schepen, zoals de vissersschepen waren, hoogst gevaarlijk zijn. En zij werden vol waters en waren in nood. Men zou zeggen: met de Heer aan boord kan zo iets nimmer gebeuren; doch leren wij uit dit voorbeeld voor goed af, ons te verbeelden dat de gelovigen meer dan andere mensen gespaard blijven voor de rampen en tegenspoeden des levens; neen, zij worden er niet voor gespaard, maar er in bewaard. Hij nu was slapende in het achterschip op een oorkussen. Hoe eenvoudig verhaald, en toch hoe schilderachtig gezegd; het is alsof wij de Heer zien in de kleine kajuit nabij de stuurstoel in een rustig hoekje, het hoofd op het kussen neergelegd. En zijn discipelen wekten Hem op, zeggende: Meester, meester, bekommert het u niet? behoed ons, wij vergaan. Wanneer geboren vissers, die dag en nacht op het meer gewoon waren, zulk een kreet slaken, dan moet wel de storm hevig woeden, en de toestand van schip en volk reddeloos zijn. Doch een kind van God oefent altoos geloof, al is het ook met kleingelovigheid gepaard. Zij hadden moeten weten, dat waar de Heer in het schip is, geen schipbreuk kan geleden worden; doch nu zij nochtans vrezen, gaan zij tot Hem om redding. Indien zij alleen waren geweest, zij hadden tot God gebeden, doch nu was de Heer in hun midden, en bestond hun gebed in tot Jezus te gaan en Hem wakker te roepen. En Hij, opgestaan zijnde, bestrafte de wind en de zee, zeggende: Zwijgt, wees stil! En de wind ging liggen, en daar werd grote stilte. Die over de natuur gebiedt, is de Heer en Schepper der natuur. Wie durft nog langer de Heer zijn Godheid ontnemen, zonder zich zelven als een onbeschaamden verloochenaar van de Christus ten toon te stellen? Wie herkent Hem niet in alles als de almachtige Zoon des almachtige Vaders? In de woedendste storm slaapt Hij gerustelijk voort, en als de discipelen Hem komen wekken, dan spreekt Hij tot de storm, en alles keert tot de rust en de orde terug. En Hij zeide tot hen: Wat zijt gij zo vreesachtig, hoe hebt gij geen geloof, gij kleingelovigen! Volgens Markus en Lukas bestraft Jezus eerst de wind en de zee, en daarna zijn discipelen. Eerst neemt hij de benauwdheid weg, en dan berispt Hij de kleingelovigheid. Bij Mattheus is echter de orde anders. Het verschil is onverschillig, gelijk alle verschil tussen de ene Evangelist en de andere, want geen enkel

verschil doet tekort aan de waardigheid des Heeren. Bestrafte de Heer eerst de discipelen, dan wilde Hij daarmede zeggen: dat wij, willen wij de storm die ons overvalt, zien bedaren, allereerst ons ongeloof het zwijgen moeten opleggen. Maar zij, bevreesd zijnde met grote vrees, verwonderden zich, zeggende tot elkander: Wie is toch deze, daar hij ook de wind en de zee gebiedt en zij zijn Hem gehoorzaam? Wie Hij is? Wij weten het, Hij is de Heer der heerlijkheid. Mochten wij aan zijn kracht en macht jegens ons bij ondervinding weten, wie Hij is. Mochten wij allen kunnen zeggen: Hij die de storm en de zee in zijn macht heeft en voor wie de afgrond siddert, Hij is ook voor mij, gelijk voor al de zijnen, de machtige, de almachtige Redder uit de zonde en uit allen nood, en ten laatste ook uit de dood.

8:26 De Heer en de bezetene te Gadara.
En zij voeren voort en kwamen aan de andere zijde der zee, in het land der Gadarenen, hetwelk is tegenover Galilea. Gadara was een stad aan de overzijde of oostzijde der Jordaan in Peréa, het deel van Ruben en Gad en de halve stam van Manasse. En als Hij uit het schip aan land was gegaan, terstond ontmoette Hem een man uit de stad, die van overlang van duivelen was bezeten geweest, en was met geen klederen bekleed, en bleef in geen huis, maar had zijn woning in de graven. En niemand kon hem binden, ook zelfs niet met ketenen, want hij was menigmaal met ketenen en boeien gebonden geweest om bewaard te zijn, en de ketens waren van hem in stukken getrokken, en de boeien verbrijzeld, en niemand was machtig hem te temmen. In de uitwerkselen ziet men de oorzaak. Bestaat er bij ons een voorbeeld van een razend krankzinnige zoals deze man is? Zo niet, dan moet ook ieder die eerlijk is, noodzakelijk erkennen, dat hier bovenmenselijke krachten werkten. En zo is het ook. De drie eerste Evangelisten, waaronder ook Lukas, de arts, was, noemen hem een bezetene van duivelen, en het vervolg bewijst het ook zonneklaar. En hij werd van de duivel gedreven in de woestijnen, en hij was altijd nacht en dag op de bergen en in de graven, roepende en slaande zich zelven met stenen. Kunt gij u een groter voorbeeld van ellende voorstellen! En hij was zeer wreed, alzo dat niemand door die weg kon voorbijgaan. Geheel in de macht der kwade geesten, volbracht hij hun werk; en hun lust is te verderven, te doden. Toen hij nu Jezus van verre zag, liep hij toe, viel voor Hem neder en aanbad Hem, en met een grote stem roepende, zeide hij: Wat heb ik met U te doen, Jezus, Gij Zone Gods des Allerhoogsten! Ik bid U, ik bezweer U bij God, dat Gij mij niet pijnigt voor de tijd. (Want Hij had de onreinen geest geboden: Ga uit van deze mens!) Indien niet werkelijk de boze geesten hunne werking in deze man hadden, hoe kon hij dan weten dat de mens, die tot hem kwam, de Zoon des Allerhoogsten Gods was, die de macht had hem te genezen? De woorden, die hier gesproken worden, zijn toch waarlijk niet van een razend krankzinnige, maar van een met klare kennis en bezinning sprekende verstandige, doch overheerste man. En Jezus vraagde hem, zeggende: Welke is uw naam? En hij zeide: Legio, want wij zijn velen. Wij, die niets van de geestenwereld weten, mogen de vraag van de Heer en het antwoord van de bezetene vreemd vinden, doch indien wij de sluier van die nu onzichtbare wereld konden wegrukken, en in de geestenwereld konden zien, gelijk de Heer er in zag, wij zouden ongetwijfeld het een en ander hoogst natuurlijk vinden. En zij boden Hem, dat Hij hen niet buiten dat land wegzond, en niet gebieden zou in de afgrond te varen. De Apostel Paulus spreekt van de listige omleidingen des satans. Efeziër 6:11 De duivel heeft met alles een kwaad doel. Meent gij dat de duivelen Christus daarom aanbaden en als de Messias en de Zone Gods openbaar maakten, om Hem eer toe te brengen? Neen, maar om Hem ten val te brengen. Zij wilden er het volk mede tot oproer aanzetten tegen de Romeinen, zodat zij Christus met geweld tot koning maakten. De Heer echter verijdelde gedurig deze pogingen en verbood de duivelen Hem als de Messias uit te roepen, evenals Hij het zijne discipelen verbood. Slechts eenmaal bracht de Satan het volk tot de verwezenlijking van zijn plan, na de wonderbare spijziging; toen wilde het Hem met geweld tot koning maken. Het kwade doel dat de Satan thans had, blijkt terstond. En aldaar was verre van hen, aan de bergen, een grote kudde vele zwijnen weidende. En al de duivelen baden Hem, zeggende: Indien gij ons uitwerpt, laat dan toe, dat wij in de kudde zwijnen varen. Zien wij hier niet met grote duidelijkheid, dat wij met de listige satanische geesten te doen hebben? Zij wilden in de zwijnen varen. Waarom? Om ze even dol te maken, als ze die man gemaakt hadden en ze dan door de gehele landstreek te laten woeden alles verscheurende wat hen ontmoette. De Heer kende hun boos opzet. En Jezus liet het hun terstond toe, en zeide tot hen: Gaat heen. Dit is, behalve dat aan de onvruchtbare vijgenboom, het enig oordeel, dat Jezus op aarde voltrok; het was de vernietiging van de gehele kudde zwijnen der Gadarenen. En de onreine geesten, uitvarende van de mens, voeren heen in de zwijnen, en ziet de gehele kudde zwijnen (daar waren er nu omtrent twee duizend) stortte van de steilte af in de zee, en versmoorde in het

water. De Heer verijdelde terstond hun gruwelijk opzet; nauwelijks waren de onreine geesten in de zwijnen gevaren, of deze stortten van de bergen af, en de duivelen voeren alzo toch in de afgrond. En die de zwijnen weidden, ziende hetgeen geschied was, zijn gevlucht en heengaande en in de stad gekomen zijnde, boodschapten zij alle deze dingen in de stad en op het land, en wat de bezetene geschied was; en ziet de gehele stad ging uit Jezus tegemoet om te zien hetgeen geschied was. De indruk van deze gebeurtenis was onbeschrijfelijk groot. Die de kudde zwijnen weidden, mochten zich verheugen, zelven gespaard te zijn; zij denken ook niet aan hun zwijnen, maar zijn enkel vervuld met de gedachte aan de grote daad van Jezus. Zeker, wij herhalen het, behoort deze zaak tot de geheimen der geestenwereld, en zij zal dus wel door niemand in dit leven volkomen kunnen verklaard worden; doch wij kunnen in dit verhaal geen ongerijmdheden vinden, zoals de ongelovigen en spotters ons dit pogen aan te wijzen. Nog eens, de bovennatuurlijke krachten van deze razende mens laten zich enkel uit bovennatuurlijke oorzaken verklaren; en uit het verzoek der onreine geesten kunnen wij, zoals wij zeiden, niet de vraag horen van een dol mens, maar wel het welberaamde plan van helse geesten, om de razernij van die mens over te brengen op tweeduizend zwijnen, tot verwoesting van geheel die landstreek. En dat nu de Heer over het eigendom van anderen beschikt, bewijst enkel dat Hij in waarheid de Heer was, de opperste eigenaar van alles, tegen wie niemand de hand mag opheffen of zeggen: Wat doet Gij? Bij de Heer is echter geen willekeur mogelijk, en dus moeten wij vanzelf aannemen, dat het verlies door de Gadarenen geleden, in verband stond met oorzaken en oogmerken, die wij niet kennen. Het geldelijk verlies werd reeds meer dan overvloedig opgewogen door de genezing van de man, die geheel de omtrek veilig maakte, en al de bewoners en bijzonder de zwijnenhoeders, nacht en dag in angst en vreze hield. Ja de Heer veranderde zelfs deze verscheurende diermens in een evangelist voor zijn landslieden, om hun de Verlosser van de macht des Satans uit eigen ondervinding te verkondigen. En zij kwamen tot Jezus en zagen de mens, die het legioen gehad had, en van welke de duivelen uitgevaren waren, zittende aan de voeten van Jezus, gekleed en wel bij zijn verstand. Welk een liefelijke aanschouwing in tegenstelling van zijn vroegere toestand! Wat kan God niet van de ellendigste der ellendigen maken! Wanhopen wij dan nooit, want zó ellendig kunnen wij niet zijn, dat God ons niet zou kunnen redden, en Hij wil ons redden. Och, dat wij het ook willen, en de redding is geschied. En zij werden bevreesd, en die het gezien hadden, vertelden wat de bezetene geschied was, en hoe hij was verlost geworden, en ook van de zwijnen. En als zij Jezus zagen, begon de gehele menigte van het omliggende land der Gadarenen Hem te bidden, dat Hij uit hunne landpalen wilde vertrekken, want zij waren met grote vreze bevangen. Het wonder des Heren had verlegenheid en verschrikking, in plaats van aanbiddende verheerlijking, in het hart dezer Gadarenen teweeggebracht. Zij gevoelden dat er tegelijk met die zegen aan de man, een gestreng oordeel aan hen voltrokken was. Immers de ontzettende talrijkheid hunner zwijnenkudde maakt hen kenbaar als een volk, dat de grote zwijnenmarkt hield voor de aangrenzende heidense volken. Het is onzeker of zij Joden of Heidenen waren, daar de landstreek grotendeels heidens was; in elk geval waren zij roekeloze mensen, die zich niet ontzagen om in een Joods gewest rechtstreeks tegen de wet der Joden te handelen. En Hij, in het schip gaande, keerde wederom, en als Hij in het schip ging, bad Hem de man, die bezeten was geweest, dat hij mocht bij Hem zijn; doch Jezus liet hem dat niet toe, maar liet hem van zich gaan, zeggende: Keer weder naar uw huis, tot de uw, en boodschap hun, wat grote dingen God de Here u gedaan heeft. De Heer zond de genezene weg tot diens eigen heil, opdat zijn betrekking tot de Heer geen uitwendige betrekking, maar een betrekking des harten mocht zijn, en tot heil van des mans huis- en landgenoten, opdat hij hun de kennis van de naam des Heren mocht brengen. En hij ging heen, door de gehele stad, en in het land van Dekapolis, verkondigde: Wat grote dingen Jezus hem gedaan had. Hoe liefelijk niet waar? Jezus zeide tot de man: Zeg wat God u gedaan heeft, en de man zeide wat Jezus gedaan had. Indien Christus niet God ware, zo zou de man Goden de eer ontnomen en die aan Jezus gegeven hebben; doch

nu is de eer des Vaders en des Zoons één en dezelfde eer. Markus gebruikt dan ook hier het woord Heer, waar Lukas het woord God gebruikt.

8:40 De Heer en Jaïrus.
En het geschiedde als Jezus wederom in het schip overgegaan was naar de andere zijde, en wederkeerde in zijn stad, dat een grote schare Hem ontving en bij Hem vergaderde, want zij waren allen Hem verwachtende. Dit was waarschijnlijk tegen de middag. Zij hadden de Heer de vorige avond zien heen varen en verwachtten Hem dus vóór de volgende avond terug. En Hij was bij de zee. De Heer kwam voorlopig niet in de stad, maar bleef nog aan het strand, om het volk te prediken. En als Hij tot hen sprak, zie daar kwam een man, wiens naam was Jaïrus. Het is een treffend kenmerk der waarheid van de evangelische verhalen, dat meermalen de namen der personen, met wie gehandeld wordt, genoemd worden. Het was zoveel als een beroep op hun persoonlijk getuigenis. En hij was een van de oversten der synagoge. Dus geen vergeten burger, maar een bij allen evenzeer bekend man. En Jezus ziende, viel hij aan zijn voeten en aanbad Hem. Hetzelfde leert het geloof aan allen die behouden worden. Wie niet voor Jezus wil neervallen om Hem te aanbidden, die kan volkomen zeker zijn, dat hij niet wordt behouden. Psalm 2:12 Want hij had een enige dochter van omtrent twaalf jaren, en deze lag op haar sterven. Met het verlies van dit kind ging alles voor Jaïrus ten grave; de slag zou hem en zijn vrouw verpletteren; de grote angst en benauwdheid dreef hem tot Jezus. Hoe gezegend, dat de Heer niet te Gadara langer mocht vertoeven! Te Kapernaum worstelden een vader en een moeder in de gebeden met God om het behoud van hun enig lief twaalfjarig dochtertje, en de Heer kwam zelf, niet om het te redden van de dood, maar uit de dood. En hij bad Hem zeer, dat Hij in zijn huis wilde komen, zeggende: Mijn dochtertje is in haar uiterste, doch kom en leg Uwe hand op haar, opdat zij behouden worde, en zij zal leven. Voorzeker, dat was een recht Israëlitisch geloof; het zou niet beschaamd worden. Ook zien wij hier, dat de Heer zijn genezingen deed door zijn hand op het hoofd van de lijder te leggen, en hem alzo te zegenen met een zegen van herstel. En Jezus, opgestaan zijnde, volgde hem met zijn discipelen. Jaïrus meende nu spoedig geholpen te worden; doch als wij geloven, dan moeten wij ons gewennen, om achter de niet haastige, maar gewone schreden des Heren te gaan. En een grote schare volgde Hem, en als Hij heenging, verdrongen zij Hem. Het was de Heer onmogelijk, al had Hij het ook gewild, Jaïrus snel te volgen, de menigte des volks en het daardoor veroorzaakte gedrang was zo groot, dat de Heer met Jaïrus slechts langzaam kon voortgaan. Doch dit oponthoud bracht twee heerlijke dingen voort: vooreerst dat wij hier in plaats van de genezing, de opstanding van Jaïrus' dochtertje, en ten andere dat wij bovendien nog een tweede wonder aanschouwen. En hoe liefelijk komen zij bij elkander! Evenals er dubbelsterren zijn aan de hemel, die zich om elkander bewegen, zo zijn er dubbelsterren op aarde. Een kind van twaalf jaren en een vrouw die twaalf jaren geleden, dus toen dat kind geboren werd, een treurige kwaal kreeg, worden beiden te ener stond behouden. De Heer ging heen om alleen Jaïrus' dochtertje te redden, doch in het voorbijgaan wordt ook nog deze vrouw gered. Och dat ook wij behouden worden, al is het ook maar in het voorbijgaan! Bij de krankheid van Lazarus bleef de Heer opzettelijk weg, en hier wordt Hij door het gedrang opgehouden. Bij de Heer is geen haast en ook geen uitstel. Hij is aan de omstandigheden onderworpen, en beheerst tegelijk de omstandigheden en de vrucht er van is de meer overvloedige verheerlijking van God. En ziet, een zekere vrouw, die twaalf jaren de vloed des bloeds gehad had, en veel geleden had van vele medicijnmeesters, en al het hare, al haar leeftocht, aan hen te koste gelegd had, en geen baat gevonden had en van niemand had kunnen genezen worden, maar met welke het veel erger geworden was, kwam onder de schare van achteren tot Jezus. Wel was deze vrouw een ellendige. Denk maar eens na, welk een opeenstapeling van leed en smart in deze weinige woorden ons worden voorgesteld. Twaalf jaren lang had zij de treurigste kwaal gehad, die een vrouw hebben kan: een uitputting der krachten, waarbij het leven als bij druppels wegvloeit. Daarbij had zij nog veel geleden door de vele geneesmeesters. De een had dit, de ander iets anders voorgeschreven en laten gebruiken, en zij hadden daarmede de smarten vermeerderd, maar de kwaal niet verminderd. Och, bij ongeneselijke kwalen zijn ook zelfs de geneesheren

moeilijke vertroosters. Zij willen dan wel helpen maar kunnen niet, en dan worden zij verdrietig, en dan wordt het de schuld van de kranke, dat hij zo ongeneeslijk is. "Waarom zijt gij niet vroeger bij mij gekomen (zeggen zij in zulk een geval), dan had ik u kunnen genezen, maar nu is het te laat. Gij zijt verkouden geweest, en nu hebt gij de tering; maar waarom zijt gij ook niet bij mij gekomen, toen gij zo erg verkouden waart?" En dan luidt het antwoord: "Het moge zo zijn, dokter! maar schuld of geen schuld, help mij zo gij kunt; maar gij kunt niet, en daarom moet ik nu mij zelven hopeloos ziek gemaakt hebben! Kunt gij mij niet helpen, vermeerder dan toch mijn ellende niet, en bestraf mij niet over hetgeen ik niet vermoeden en niet verhoeden kon. De kwaal is voor u verborgen geweest, hoe zou ik ze dan hebben voorzien?" O, die verborgen kwalen, zij zijn altijd de gevaarlijkste. Hoe menig blozend gelaat heeft een verborgen kwaal die niemand ziet; maar stoot u het voorhoofd en krijg er een buil aan, terstond zal ieder u beklagen en zeggen: "Wat hebt gij daar aan uw hoofd?" Doch gij antwoordt: "Vriend, bekommer u daar niet over; dit is een voorbijgaande zaak, gij let alleen op het uitwendige, maar gij moest op mijn verborgen kwaal zien, en mij daarin helpen of troosten. Gij doet het echter niet; doch het behoeft ook niet: Jezus is er." Neen, ik zeg het andermaal: het behoeft niet: Jezus is er. Ziet op deze vrouw, zij had al het hare ten koste gelegd om genezen te worden; en ziet nu daarbij op Christus, welk medelijden Hij had met de armen, een medelijden, waarmede Hij, zoals hier, al hunne noden in zijn Woord laat optekenen. Deze ellende althans hebben de rijken niet, dat zij bij hun krankheid ook nog gebrek lijden; neen, hunne krankheid maakt hunne geldbeurs niet ledig. Ook had deze vrouw geen baat gevonden, maar het was veler erger met haar geworden. Hoe is alles hier naar het leven getekend! Ten laatste wordt de kranke opgegeven. De dokter wordt eindelijk moede van een zieke, die niet wil genezen en die niet wil sterven; zo moede, dat hij zelfs moede wordt er geld voor te ontvangen, en hem ver weg naar de baden zendt. Deze ellende hebben nu weder de armen niet; hun krankheden doen hen niet in de vreemde sterven. En zij raakte de zoom zijns kleeds aan; want zij zeide in zichzelf: Indien ik maar Zijn klederen mag aanraken, zo zal ik gezond worden. Dit was recht oud-Israëlitisch gedacht en gezegd. Of hebt gij niet weleens in de synagoge gezien, hoe de rol der wet onder een kleed met franje wordt rondgedragen, en hoe ieder Jood de zoom van dat kleed aanraakt, om er door te zeggen: "Ook voor mij! ook ik heb er deel aan"? En nu was hier niet een stuk hout met een perkament omwonden in een kleed gedaan, maar hier was de levende Christus, de Heer der heerlijkheid; dat wist zij, want zij geloofde, en het geloof leert de dingen Gods kennen aan de ziel; daarom zeide zij tot zichzelf met volkomen vertrouwen in haren God en Heiland: "Als ik maar zijn klederen mag aanraken, zo zal ik gezond worden." Welk een verzekerd geloof! De vrouw zag op de persoon des Heren en Hem aan te raken, al was het ook maar aan het uiterste zijner klederen, was genoeg om haar te genezen. O, welk een uitnemende mate des geloofs zien wij in deze diep ellendige. Arm en veracht naar de wereld, was zij rijk en hoogbemind bij God, omdat zij Hem de eer gaf als de almachtige God, die wonderen doen kan en doet aan een iegelijk die gelooft. Zij was, zoals wij zouden zeggen, de apotheek rond geweest; jaren achtereen had zij alles beproefd en niets had haar geholpen, en nu gelooft zij dat alleen de aanraking van het kleed van Jezus haar volstrekt ongeneeslijke krankheid zal genezen. En hoe wil zij deze aanraking doen? In het verborgene, ongezien, onopgemerkt zowel door Jezus als door het volk, want bij het gedrang des volks wil zij het doen, en doet zij het. En hoe doet zij het? Raakt zij zijn klederen aan in staande houding; neen, zij raakt het uiterste benedeneinde, de zoom zijner klederen aan, wat zij noodzakelijk in een bukkende, ootmoedige, aanbiddende houding doen moest. Terstond daarna verbergt zij zich en wil verborgen blijven. Zij stal dus letterlijk een zegen, en op deze wijze mogen wij ook wel een zegen stelen; maar niet zoals Jakob het deed. Voorzeker het grootste geloof is het ootmoedigst geloof, ofschoon er geen hoogmoedig geloof bestaat. Doch nu zult gij wellicht vragen: geschieden er ook heden nog genezingen op het geloof? En ik zeg: ja! Wij zouden wel zeer ongelukkig zijn, indien wij de Evangelische geschiedenis op achttienhonderd jarigen afstand van ons plaatsen moesten. Indien

het Evangelie slechts tot gisteren is, zo is het ons, die heden leven, niets waard. Neen, het Evangelie is voor ons volkomen hetzelfde wat het voor de tijdgenoten van Jezus en de Apostelen was; alleen de vorm der bedeling verschilt. De vorm der bedeling des Ouden Testaments was ook niet als die des Nieuwen Testaments. Thans geschiedt in het verborgene, wat ten tijde van Christus in het openbaar geschiedde. En terstond stelpte de fontein haars bloeds, en zij gevoelde aan haar lichaam, dat zij van die kwaal genezen was. De eigenaardigheid harer kwaal bracht het ogenblikkelijk gevoel der genezing mede. Zij gevoelde ene kracht van innerlijke sluiting en tegelijk ene kracht van verhoogd leven en frisheid door geheel haar lichaam. Welk ene blijdschap hiermede ook door haar hart stroomde, kan ieder zich voorstellen. En de vrouw werd gezond van dezelfde ure af. Zij was weer dezelfde mens als vroeger, eer zij die kwaal had. O, hoe geheel anders is het leven, als de loodzware last des lijdens er van is afgewenteld; dan wordt het leven weder een lust, een genot, een altijd toenemende vreugde. En terstond Jezus, in zich zelven bekennende de kracht, die van Hem was uitgegaan, keerde zich om in de schare, en zeide: Wie heeft mijn klederen aangeraakt? De Heer gevoelde dat de kracht des Heiligen Geestes uit zijn lichaam en door zijn klederen heenging, en deze kracht ging door de vingertoppen der vrouw in haar lichaam, in haar binnenste, in de bron van hare kwaal en nam deze van haar weg. Hieraan wist de Heer dat er een genezing had plaats gehad, en ditmaal wist Hij niet door zijn alwetendheid wie Hem had aangeraakt. De Vader gaf zijnen Zoon alle dingen te doen. De Zoon kon alles doen, en toch deed Hij niets uit eigen wil, maar enkel wat de Vader wilde dat Hij deed; zo kon ook de Zoon alles weten, en toch wilde Hij niets weten, dan hetgeen de Vader Hem openbaarde. Dit alles lag stilzwijgend opgesloten in zijn vrijwillige gehoorzaamheid aan de Vader om onzentwille. Doch ook dit moest blijken, zoals het ook hier bleek. Ware het niet uit enkele voorbeelden gebleken, wij zouden niet volkomen verzekerd zijn geworden van de volmaakte gehoorzaamheid des Zoons in zijn mensheid jegens de Vader. De Heer gevoelde de kracht van zich uitgaan, doch wist niet, tot wie zij zich had uitgestrekt; Hij keerde zich dus om in het midden des volks om te zien, wie Hem met de hand des geloofs had aangeraakt, ten einde dat geloof te prijzen, en daarmede de Vader, die het gaf, te verheerlijken. En als zij het allen ontkenden, zeide Petrus en die met hem waren: Meester! Gij ziet, de scharen drukken en verdringen U, en zegt Gij wie heeft Mij aangeraakt? Gij ziet uit dit antwoord dat de discipelen met de Heer gemeenzaam waren, en vrij van de slaafsen eerbied van de hoveling jegens de koning, en van de geringe jegens de hooggeplaatste. En de Heer wilde wel die gemeenzaamheid. Die liefheeft, mag vrijmoedig zijn. En Jezus zeide: Iemand heeft Mij aangeraakt, Want Ik heb bekend, dat kracht van Mij is uitgegaan. En Hij zag rondom om haar te zien, die dat gedaan had. Wie de beweldadigde kon zijn. Vreemd, niet waar? Als er een wonder in het openbaar geschiedde, dan wilde Jezus dat het verborgen bleef, en als het in het verborgen geschiedde en verborgen blijven kon, wilde de Heer dat het openbaar werd. Wij hebben echter reeds de reden hiervan genoemd, en voegen er nog bij, dat de Heer wel wil dat Gods werken openbaar worden, maar niet dat zij uitgebazuind zullen worden. Ook moest in dit bijzonder geval de persoon die genezen was openbaar worden voor de Heer zelf en het volk, want de Heer genas niet in de blinde. Het moest openbaar worden, dat alleen de gelovige aanraking van de Heer een wonder had veroorzaakt, en waarin het wonder bestond. De vrouw nu, ziende dat zij niet verborgen was, kwam vrezende en bevende, wetende wat aan haar geschied was, en viel voor Hem neder, en zeide Hem al de waarheid, verklarende voor al het volk om wat oorzaak zij Hem had aangeraakt, en hoe zij terstond genezen was. Zij had gaarne de zaak bedekt gehouden, waartoe haar vrouwelijke kiesheid medewerkte; doch nu zij openbaar worden moest, nu werd zij ook geheel openbaar, en zij beleed nu alles voor de Heer en al het volk. Doch hoe kon zij dit, na het ontvangen van zulk een zegen, vrezende en bevende doen? Uit eerbied en ontzag voor de Heer, die voor haar de Heer der heerlijkheid was. Moeten wij niet ook onszelfs zaligheid werken met vrezen en beven? Wanneer wij geloven is onze zaligheid zeker, maar enkel met eerbied en ontzag voor God moeten wij haar

bewaren. En Hij zeide tot haar: Dochter! wees welgemoed, uw geloof heeft u behouden, ga heen in vrede, en wees genezen van deze uwe kwaal! Dat is: wees er voortaan van bevrijd: blijf er van genezen. De Heer prijst deze vrouw. Wij zijn dikwijls bang om elkander te prijzen of om geprezen te worden. Doch het kan geen kwaad, als wij slechts bij het een en bij het ander het oog op Jezus gericht houden. De Heer zeide tot de vrouw: uw geloof heeft u geholpen, en de vrouw kon niet anders zeggen dan: Gij, o Heer, hebt mij geholpen. Zulk een liefelijke ruiling heeft er altijd plaats in de genade. Zo ook, Christus verheerlijkt door zijn woord de Heilige Geest, wiens werking zich openbaart in het geloof, en de Heilige Geest verheerlijkt Christus door het woord van de begenadigde zondaar. En als Hij nog sprak, kwam daar een van het huis des overste der Synagoge, zeggende: Uwe dochter is gestorven; wat zijt gij de Meester nog moeilijk. Welk een woord voor Jaïrus! Ach! hij had wel gewild, dat de ganse wereld op zijde gezet ware geworden, om zijn kind te helpen, en nu moest dat groot oponthoud er bij komen, een oponthoud, waardoor zijn kind gestorven was, eer de Heer tot hetzelve kon komen. En nu komt daar nog bij een huisgenoot, zonder geloof, die in plaats van te zeggen: dat hij het nu de Meester moeilijk maken en bij Hem aanhouden moest, hem vermaant het tegendeel te doen, omdat hij meent dat er voor de dood geen kruid gewassen is. En hij meent recht; doch hij weet niet dat Jezus een medicijnmeester is, die ook na de dood kan genezen. Doch het geloof van Jaïrus moest beproefd worden door de benauwdheid, en versterkt worden door het woord des Heren. En Jezus, terstond gehoord hebbende het woord, dat er gesproken werd, zeide tot de overste der synagoge: Vrees niet, geloof alleenlijk en zij zal behouden worden. De Heer ondersteunt het geloof van Jaïrus, want zonder geloof doet de Heer gene wonderen. De redding, hetzij lichamelijk of geestelijk, moet door ons geloof heengaan. Waarom? Omdat het geloof God verheerlijkt door op Hem te vertrouwen, en ten andere, omdat de mens zonder geloof na zijn redding geen geestelijke vrucht voor zich zelven hebben zou. Immers, hij zou alsdan zijn redding niet aan God, maar aan andere oorzaken toeschrijven, en kon hij het wonderdadige niet ontkennen, dan zou hij nog eer aan de duivel de eer geven dan aan God, gelijk sommige Farizeeën en Schriftgeleerden deden, die durfden beweren dat Jezus de duivelen uitdreef door de overste der duivelen, en alzo met de boze in een verbond stond. De zondaar als zodanig is dood in het geestelijke, maar geeft God hem geestelijk leven, dan moet hij ook uit dat leven doen, al wat het medebrengt en tot de noodzakelijke levensbewegingen behoort. Alsdan moet hij geestelijk ademen (bidden); geestelijk denken en gevoelen (geloven); geestelijk willen en werken (heilig handelen en wandelen). Daarom is niets ongegronder dan het verwijt der ongelovigen, dat de gelovigen zich beschouwen als lijdelijke werktuigen in de hand des Heiligen Geestes, terwijl zij juist het tegendeel, namelijk: medearbeiders Gods zijn; 1 Corinthiërs 3:9. Zo moet dan Jaïrus de redding van zijn kind door het geloof verkrijgen; daarmede ontving hij de verlossing in dubbele heerlijkheid, want wat men van God verwacht en verkrijgt is dubbel heerlijk. Het is toch inderdaad opmerkelijk, dat de Heer gedurig geloof vraagt, en niets anders dan geloof. Wordt hiermede niet duidelijk gezegd, dat, geestelijk beschouwd, het ongeloof de hoofdkwaal is, waaraan de mens ziek ligt? Geen beter tegenmiddel dus dan het geloof, dat met niemand en met niets anders te doen heeft dan met God, zijn Woord en zijn genade in Christus, door de Heilige Geest. En als Jezus in het huis van de overste der synagoge kwam, liet Hij niemand toe Hem te volgen en in te komen dan Petrus, Jacobus en Johannes, de broeder van Jacobus. Waartoe zou het gediend hebben, dat al de twaalf discipelen des Heren met Hem in huis gegaan waren? Nochtans wilde de Heer er niet alleen ingaan, maar Hij nam drie zijner eerste Apostelen, die als zodanig vanzelf het eerst in aanmerking kwamen, als getuigen mede; zij waren ook later zijn naaste discipelen. En ingegaan zijnde, zag Hij de beroering, de pijpers en de woelende schare, die zeer weenden en huilden. De klagers en klaagsters werden gehuurd en hadden treurmuziek bij zich. Zij waren gewoonlijk de eersten in een huis, waar een dode was. In de oosterse landen bestaat deze gewoonte nog; zó historisch waar is dit alles. En zij schreiden allen en maakten misbaar over het kind. En Hij zeide: Wat

maakt gij beroerte en wat weent gij? schreit niet, maar vertrekt; want het dochtertje is niet dood, maar het slaapt. Dat kon Jezus zeggen, want voor Hem leefde het kind en was het een slapende, welke Hij gereed stond te wekken. De Heer vergrootte zijn daden nooit, Hij verkleinde ze veler. Doch merk op hoe volkomen zeker de Heer is van zijn daden! Hij is zo zeker dat het kind zal opstaan uit de dood, dat Hij het nu reeds geen dode, maar een slapende noemt. Kan een minder wezen dan God zulk een volstrekte zekerheid van zijn daden hebben? En zij belachten Hem, wetende, dat zij gestorven was. Als de Heer een zijner heerlijkste wonderen aankondigt, wordt Hij uitgelachen. Het ongeloof, dat in deze mensen was, kon de belofte van Jezus niet vatten; het ongeloof begrijpt niet, dat, waar Jezus is, geen wanhopig geval bestaanbaar is. Maar als Hij ze allen uitgedreven had, nam Hij met zich de vader en de moeder van het kind, en degenen die bij Hem waren, en ging binnen waar het kind lag. Hij liet deze weeklagende mensen niet in het sterfhuis, dat geen sterfhuis zou zijn en geen rouwklagers zou nodig hebben. Christus houdt niet van een luidruchtige menigte, Hij drijft ze uit. Een vals wonderdoener zou de gehele schare bijeengeroepen hebben, maar de Heer wilde het stille slaapvertrek van dat kind niet gevuld hebben met mensen, die er niet bij nodig hadden. Hij liet alleen de ouders toe en zijn drie discipelen. Zo wilde de Heer tegelijk een openbare daad verbergen, en een verborgen daad openbaar hebben. Hij wilde niet, dat er veel over gesproken werd, maar wel dat zijn Vader er voor verheerlijkt werd; daarom liet Hij ze van genoegzame getuigen van weerszijden bijwonen, om het wonder te kunnen bevestigen, en het later in de Schrift te kunnen doen optekenen. En Hij vatte de hand des kinds, en zeide tot haar: Talitha kumi, hetwelk is, zijnde overgezet: Gij dochtertje, Ik zeg u: sta op! Hoe liefelijk dat wij de eigen woorden van Jezus hebben; dat hebben wij aan Markus te danken. De Heer sprak de taal des lands, Syrisch; ook hierin onderscheidde zich de Heer niet van al de Joden. En hoe eenvoudig is nu de Heer in zijn woorden: zo eenvoudig als de natuur in hare herlevingen. De Heer wekt de doden op, gelijk wij een slapende wekken; én het wonder én de wijze waarop het geschiedde, was de Here waardig. En haar geest keerde weder, en terstond stond het dochtertje op en wandelde. De geest is het leven; die geest, dat leven was losgemaakt van het lichaam, en nu werd het weder met hetzelve verbonden; het is een volstrekt Goddelijke daad. Terstond bewees het kind, dat zij dezelfde was als vóór haar krankheid, zij stond van haar bedje op, en liep door de kamer. Want het was twaalf jaren oud. Het kon dus opstaan en door de kamer gaan, zoals zij gewoon was bij het ontwaken; zij stond op om zich te kleden. Het was een aankomend meisje. Wij weten hoe onze kinderen op die leeftijd zijn, en menigeen, die een dochtertje van twaalf jaren heeft, denkt aan het twaalfjarig dochtertje van Jaïrus, vooral als het op die leeftijd krank is. Overigens hebben wij de liefelijke toevalligheid, zoals wij zouden zeggen, maar beter zeggen wij de opmerkelijke samentreffing van de genezen vrouw en het opgewekte kind reeds opgemerkt. De vrouw was twaalf jaren krank, het kind was twaalf jaren oud. De vrouw kon zeggen: Toen gij geboren werd, werd ik krank, en nu ontmoeten wij elkander persoonlijk bij Jezus, en wij beiden zijn door Hem genezen. Zeker wij mogen geen spelingen in de Schrift zoeken waar zij niet zijn, doch waar ze zijn, mag men ze wel opmerken en optekenen, als schone rijmklanken van Gods woorden en werken. En Hij zeide dat men haar zou te eten geven. De Heer is tegen alle sprakeloze verbazing, zelfs over de meest verheven dingen; terstond geeft Hij afleiding en brengt Hij de omstanders weder tot bezinning en tot de gewone orde en werkzaamheden des levens terug. Ook de geredde wordt niet vergeten. De Heer geeft wel op wonderdadige wijze het leven, maar niet de onderhouding des levens, deze kunnen hare ouders geven en moeten zij geven, en wel terstond, opdat zij zien dat hun kind in volle werkelijkheid leeft. Gij ziet de volmaakte wijsheid des Heren ook in de kleinste dingen des levens. Mocht het ook bij ons, in alle voorkomende zaken, nimmer aan wijsheid ontbreken! En hare ouders ontzettende zich met grote ontzetting. De plotselinge overgang van de diepste bezorgdheid en smart tot de hoogste vreugde veroorzaakte ontzetting, welke zich echter spoedig oploste in aanbidding. En Hij gebood hun zeer dat niemand dat zou weten, en zij niemand zeggen zouden

hetgeen geschied was. Hijzelf had immers van de dode gesproken als van een slapende. Niemand had nodig er een enkel woord bij te voegen. Doch het gelukte de Heer niet zijn wonderen te verbergen. En dit gerucht ging uit door het gehele land. Het ene gerucht van Jezus' grote daden volgde het andere, en het laatste overtrof altijd het vorige in heerlijkheid. Ook tot ons is niet het bloot gerucht, maar tevens de zekere geschiedenis van 's Heren wonderen gekomen, en zouden wij er ons aan ergeren en ze tegenspreken als verdichte verhalen, zoals de goddelozen doen? Neen, wij zullen er God voor verheerlijken, zoals de godvruchtigen doen.

9:1 De Heer en de twaalf Apostelen, hen uitzendende.
En Jezus omging al de steden en vlekken, daar rondom, lerende in hunne synagogen en predikende het Evangelie des koninkrijken, en genas alle ziekten en kwalen onder het volk. De Heer doorreist voor de derde maal geheel Galilea, en Overal waar Hij komt brengt Hij weldaden en zegeningen, zoals de almachtige God ze alleen kan geven. Voorzeker des Heren tijd was een tijd van wonderen zonder tal. Geen dag ging er om zonder genezing van menigte van kranken met allerlei krankheden. Welk een heerlijke tijd! God, de Zone Gods, wandelende en handelende als mens, onder de mensen! O Israël, Israël, hoe hebt gij de tijd uwer bezoeking miskend! En Hij, de scharen ziende, werd innerlijk met ontferming over hen bewogen, omdat zij vermoeid en verstrooid waren als schapen, die geen herder hebben. Op zulk ene rondreis door zulk een persoon wordt de toestand des volks openbaar. Dan komt alles te voorschijn: de armen komen uit hunne achterbuurten op de markten en openbare wegen, om de grote Profeet, machtig in woorden en daden, te zien en te horen. En dan komt de verwaarloosde toestand van het volk voor de dag. Dan ziet men welke wilde en woeste mensen er te midden van de beschaafde lieden leven, en hoe er gehele scharen zijn van verloren schapen, die niemand zich aantrekt. En wiens hart zou bij die aanblik niet breken en bloeden? Toen zeide Hij tot zijne discipelen: De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinigen. Ziet hier het liefhebbend hart des Heren. Die verwaarloosde mensen beschouwt Hij als een groot oogstveld, en Hij betreurt het enkel, dat er zo weinig arbeiders zijn, om die oogst binnen te halen. Zo gunstig denkt de Heer over die haveloze mensen, waarover wij zo ongunstig denken. O, er zijn onder die ruwe manieren zoveel gevoelige harten, en onder dat jagen naar alles wat uiterlijk en zinnelijk is, is zoveel honger en dorst naar de gerechtigheid door God verborgen, dat allen, die zich lang met de heffe des volks onledig hebben gehouden, getuigenis moeten geven, dat God juist de armen in deze wereld het Evangelie wil verkondigd hebben, omdat Hij onder hen velen heeft uitverkoren, om rijk te zijn in Hem. Bidt dan de Heer des oogstes, dat Hij arbeiders in zijnen oogst uitstote. Aan het gebed om arbeiders tot de oogst wordt door ons het minst gedacht, en toch is dit het meest nodig: want niet wij, maar God moet tot zijn werk, zijn werklieden, uitkiezen en uitzenden; immers er zijn in deze wereld duizenden soorten van mislukte arbeiders, omdat ze buiten God om, alleen door de mensen uitgezonden zijn. En zijn twaalf discipelen tot zich geroepen hebbende, begon Hij hen uit te zenden. Hier begint de Heer het werk der zending van zijn dienaren om in zijn naam zijn Werk te doen. Het is het eerste begin der evangelische zending en der prediking des Evangelies. De Heer wilde reeds op aarde niet de enige arbeider, de enige zaaier van het goede zaad zijn. Hij verhief zijn discipelen, zover dit mogelijk was, tot de hogen rang, die Hijzelf bekleedde, met het woord: Gelijk de Vader Mij gezonden heet, zo zend Ik ulieden. Twee aan twee. Het is een beginsel in de Schrift, dat gelijk de vrouw de man, zo ook de ene broeder de anderen volledig maakt. De Heer wil niet dat zijn discipel alleen zij, hij moet een vriend, een broeder hebben, met wie hij, bij alle verscheidenheid van karakter, nochtans in de hoofdzaak overeenstemt, en aan wie hij steun en troost heeft. Ons lichaam geeft zelfs van dit beginsel in de natuur getuigenis. Onder één hoofd, zijn de leden meestal dubbel, en toch doen zij één zaak, of zij helpen elkander in dezelfde zaak. Zo is ook Christus als het Hoofd zijner gemeente de enige, maar zijn leden zijn meestal gepaard. Ook in het Oude Testament waren Mozes en Aäron, Elia en Elisa met elkander verbonden. Om te prediken het koninkrijk Gods. Dus niet om over de dingen dezer wereld, maar om over de dingen Gods te spreken. Als wij in de kerk komen, dan moet de dienaar van Christus ons uitleiden uit deze wereld en ons inleiden in de onzichtbare en toekomende wereld. Dan moet hij ons zeggen, niet wat wij zijn als mensen voor mensen, maar wat wij zijn als zondaren voor God, om onze ogen te openen en ons te bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht des satans tot God, opdat wij vergeving van zonden ontvangen, en een erfdeel verkrijgen mogen onder de geheiligden, door het geloof in Christus. En, zijn wij reeds uit deze wereld door Christus uitverkoren, dan moet hij ons geloof versterken, voorlichten en volmaken. In één Woord: de prediker van het Evangelie moet

spreken uit Gods Woord alleen, en tot het geweten alleen, en wij moeten kunnen zeggen: Wij zijn hier in het huis Gods, en ademen en leven in de dingen die des Geestes Gods zijn. En Hij gaf hun kracht en macht over de onreine geesten, over al de duivelen om ze uit te werpen, en om alle ziekte en alle kwaal te genezen. Deze macht hebben de Evangeliedienaars niet. Wij zeggen niet, dat God haar ganselijk niet meer geeft, maar in de regel is de bediening van het Evangelie ook bij de godzaligste gelovigen niet meer met de macht om wonderen te doen verbonden. Wat tot de grondslag ener zaak volstrekt nodig is, is bij de voortgang der zaak niet alleen onnodig, maar schadelijk. Stelt u voor, dat de prediking van het Evangelie al de eeuwen door, met wonderen ware gepaard geweest, waar zou dan plaats zijn gekomen voor die mensen, waarvan de Heer tot Thomas zeide: Zalig zijn zij, die niet zullen gezien en nochtans zullen geloofd hebben? In de parabel van Lazarus en de rijke man vraagt de rijke man een wonder (het terugkeren van Lazarus tot de aarde) tot bekering van zijne broeders; doch het wordt hem geweigerd, omdat Mozes en de profeten, omdat de Heilige Schriften daartoe in zichzelven genoegzaam waren, en waar deze niet geloofd worden, het wonder evenmin geloofd zal worden. De wonderen bij de vestiging der Christelijke kerk waren dan ook even zoveel uitnemende bewijzen van de innerlijke volheid der genade van het Evangelie als van zijn goddelijke waarheid. En heeft hun bevel gegeven, zeggende: Gij zult niet heengaan op de weg der heidenen, en gij zult niet ingaan in enige stad der Samaritanen; maar gaat veel meer heen tot de verloren schapen van het huis Israëls. De middelmuur des afscheidsels was nog niet verbroken; dit moest eerst plaats hebben in de dood van Christus, als zijnde de grondslag van het nieuwe en eeuwige verbond Gods. Alsdan zou de Heer zijne Apostelen tot alle volken zenden, thans kon Hijzelf alleen de eerstelingen uit de Heidenen en Samaritanen toebrengen, ofschoon ook zelf alleen tot het huis Israëls gezonden. Met de bedeling des Heiligen Geestes ving de toebrenging uit Joden èn Heidenen aan, zoals wij dit op de eersten Christen-Pinksterdag en later in het huis van Cornelius zien. En heengaande, predikt, zeggende: Het koninkrijk der hemelen is nabij u gekomen. Dat is: "Het is onder uw bereik gesteld; de boden des konings roepen u toe: Komt tot de bruiloft, want alle dingen zijn gereed. Zo gij u verontschuldigt, maakt gij u schuldig." Geneest de kranken, reinigt de melaatsen, wekt de doden op, werpt de duivelen uit. Welk een bevel en welk een volmacht; wie kan ze geven dan de almachtige God alleen! Zo onnodig wij thans, nu de Schrift des Nieuwen Testaments bestaat, de wonderen keuren, zo onmisbaar waren zij voor de Heer en zijne Apostelen. Een koninkrijk der hemelen op aarde te vestigen zonder wonderen, was een volstrekte onmogelijkheid. Gods bovennatuurlijk werk moet zich onderscheiden van dat der natuur, zullen zij niet met elkander verward worden. Hieruit ziet gij de kwaden toeleg van hen, die gene wonderen willen erkennen; zij nemen er de goddelijkheid des Christendoms mede weg, en maken het tot een gewoon natuurlijk verschijnsel. Doch, al hielden ook sedert de apostolischen tijd alle wonderen op, één wonder is overgebleven en zal er overblijven tot de laatste dag toe: de bekering. Ja, iedere bekering is nog heden een zo groot wonder als de opstanding van Christus uit de doden was; want zij is de vrucht, en daarmede de voortzetting dezer opstanding. Daarom kan alleen een onbekeerd mens het wonder ontkennen: voor een bekeerd mens is dit een volstrekte onmogelijkheid, want hijzelf heeft het wonder aan zich ondervonden. Gij hebt het om niet ontvangen, geeft het om niet. Wat Gods liefde ons geeft, moet onze liefde aan anderen mededelen. Heerlijk beginsel van het Evangelie! Hoe geheel anders zou het in de mensenwereld gesteld zijn, wanneer dit beginsel Gods meer het beginsel onzer daden was! Hoe gaarne zouden wij dan de naaste onze geestelijke en stoffelijke goederen in liefde deelachtig maken, die wij toch alleen ook uit Goddelijke liefde ontvangen hebben. De dienaren van Christus zijn gene loondienaars. Zij geven gaarne wat zij hebben om niet, en zouden gaarne wensen alle mensen de zaligheid deelachtig te maken, die zij voor zich zelven verkregen hebben, en dat om niet, zonder enige wedervergelding, uit wederliefde. Groet niemand op de weg. De groet bij de Oosterlingen is een stilstaan, met onderscheidene buigingen en geluksbetuigingen. De Heer verbiedt het zijn

discipelen; zij moeten zich met dergelijke wereldse, mensverlagende en tijdrovende gewoonten niet inlaten, en er zich niet door laten ophouden, maar eenvoudig hun weg gaan. Onze Westerse groet in het voorbijgaan is veel eenvoudiger en toch heeft ook deze zijn bezwaren, want een groet vraagt om een wedergroet, en er zijn mensen die gegroet wordende, niet wedergroeten, en wie de groet een grote last schijnt. Neemt niets mede tot de weg, dan alleenlijk een staf, geen male (reiszak), geen brood; verkrijgt u noch goud, noch zilver, noch kopergeld in uwe gordels, geen twee rokken, noch schoenen. (Geen dubbel stel kleren of twee paar schoenen.) Hiermede veroordeelde de Heer zijn discipelen schijnbaar tot armoede, want die niets meer heeft dan zoals hij gaat en staat, is een arm man naar de wereld. Doch door deze vrijwillige armoede maakte de Heer zijn discipelen uiterlijk vrij van het dragen van menige last, en innerlijk vrij van alle zorgen, behalve die om het Evangelie te verkondigen; door deze hun uiterste eenvoudigheid in uitwendige dingen moesten zij voorbeelden zijn van overgegevenheid aan God, en moesten zij leren leven uit zijne hand. Want de arbeider is zijn loon en voedsel waardig. Weder een voortreffelijk beginsel van het Evangelie, dat maar zelden wordt betracht. De Heer zeide er mede, dat een arbeider waardig is, om voor zijn arbeid datgene te ontvangen, wat hij behoeft. Doch hoevelen geven hun arbeiders minder dan dezen voor zich zelven en hunne huisgezinnen behoeven, en maken misbruik of van de machtelozen toestand der arbeiders, die geen andere ruimer betalende meesters kunnen vinden, of van hun eigen macht, waarmede zij voor hetzelfde geld andere arbeiders kunnen krijgen. Wij zouden zeggen: die het zelf ruim heeft, zal niet dulden dat zijn dienaren het bekrompen hebben; doch hoeveel rijke meesters zijn er die arme knechten hebben! Er is veel geld in deze wereld, waaraan het zweet en bloed van de arbeider kleeft, maar dat ieder onzer het wete: het verkorten van het loon van de arbeider behoort tot die dingen, welke tot God in de hemel schreien, en de vloek brengen over huis en land. En in wat stad of vlek gij zult inkomen, onderzoekt wie daarin waardig is. Zij moesten niet in het eerste huis het beste intrekken; neen, zij konden hiermede komen in het huis van een vijand of lasteraar; zij moesten eerst onderzoek doen, of er ook in die plaats mensen woonden die God vreesden, en bij dezen moesten zij hun intrek nemen. Waarom doen wij dit ook niet meer dan wij doen? Een zeker vroom en gegoed reiziger kwam nergens of hij vroeg aan de heer of de vrouw van het logement waar hij logeerde: zijn hier ook mensen, die fijnen of oefenaars genoemd worden? Want hij wist, dat juist onder deze benaming de godvruchtigen bij de wereld bekend staan. En ieder kende dezen, en wees hem aan waar hij ze vinden kon, en dan ging hij er heen en maakte niet zelden kennis en vriendschap met de edelste godvruchtigen. Hij schaamde zich niet in het openbaar tot hen gerekend te worden, en God beloonde hem er voor in het verborgene. En zo waar gij in een huis zult ingaan, blijft daar, totdat gij van daar uitgaat, etende en drinkende hetgeen van hen voorgezet wordt; gaat niet over van het ene tot het andere huis. De Heer is tegen alle wispelturigheid; Hij wil in alles standvastigheid. Zij moesten het huis, dat hen had opgenomen, niet verlaten, voordat zij de plaats zelve verlieten; ook mochten zij geen keus hebben in, of aanmerking maken op de wijze waarop men hen onthaalde; zij moesten alles voor lief nemen. Voorzeker, al deze voorschriften zijn nog heden goede regels voor onze zendelingen. Die Christus dient, moet alles voor Hem over hebben, en willen dulden. Christus mede te brengen in de mond en de wereld in zijne. manieren, is niet met elkander overeen te brengen. En als gij in het huis ingaat, zo groet hetzelve eerst en zegt: Vrede zij deze huize! Niet met hooghartigheid of een houding van aanzienlijkheid als een staatsdienaar, maar met hoge minzaamheid, in de houding ener ongekunstelde eenvoudige nederigheid, als een dienaar van allen, die gediend willen zijn, moet de vredebode van Christus binnenkomen bij de mensen, en ze de vrede Gods toewensen en toebidden. En indien dat huis waardig en aldaar een zoon des vredes is, zo zal uw vrede over hetzelve komen en op hem rusten, maar indien niet, zo zal uw vrede tot u wederkeren. De Heer wil niet, dat wij alle mensen zonder onderscheid zullen beschouwen als van God vervreemd; neen, er zijn overal door Gods genade grondslagen aanwezig, waarop wij kunnen bouwen. Overal zijn godvruchtige mensen, en waar deze bepaald

ontbreken, ernstiggezinde mensen, die ons althans willen horen. Dit ondervinden de zendelingen menigmaal, en zij verheerlijken er God voor, want anders was de prediking van het Evangelie een ploegen op rotsen. in elk geval moesten de discipelen onderstellen, dat er kinderen des vredes zijn, en dus beginnen met te zegenen, want een zegen is nooit verloren, al geschiedt hij ook aan een onwaardige. Heeft deze er geen winst bij, die zegent heeft er geen verlies bij. En zo wie u niet zullen ontvangen, noch uwe woorden horen, uitgaande uit dat huis, of uit die stad, schudt ook het stof af van uwe voeten op hare straten, tot een getuigenis tegen hen, zeggende: Ook het stof, dat uit uwe stad aan ons kleeft, schudden wij af op lieden; nochtans zo weet dit: dat het koninkrijk Gods nabij u gekomen is. Niettegenstaande er op de meeste plaatsen mensen gevonden worden, die godvrezende mannen, zoals de discipelen waren, niet zullen afwijzen, zo kon het echter ook anders zijn, en was het ook werkelijk, blijkens de ondervinding, hier en daar anders, zodat zij hoegenaamd geen ingang vonden, maar rechtstreeks afgewezen werden. in dit geval moesten zij door een zinnebeeldige handeling een blijvend gedenkteken in de herinnering dezer lieden achterlaten, waarmede tot hen gezegd werd: "Wij hebben niet de minste gemeenschap met u, zodat wij ook zelfs het stof van uwen grond niet willen meedragen. Weet dus dat gij ook niet de minste gemeenschap hebt met ons, die u het koninkrijk Gods hebben aangekondigd. Wij hebben u het Evangelie verkondigd, gij hebt het niet willen aannemen: de zaak ligt ter uwer verantwoording." Voorwaar, zeg Ik u, het zal de lande van Sodom en Gomorra verdraaglijker zijn in de dag des oordeels dan zulk ene stad. Naarmate de genade Gods groter is, is ook de schuld van het ongeloof groter God is de mens in zijnen Zoon nabij gekomen, gelijk de ene mens de andere nabij is. Hij kan ons niet nader komen; doch wee dan ook nu, wie Hem nochtans afwijst. Wij kunnen sidderen bij het besef van het vreselijk lot, dat hen wacht, die nog in deze onze tijd bij het volle licht des Evangelies, na een proefondervindelijk bewijs van achttien eeuwen voor de waarheid van alles wat dat Evangelie verkondigt, niet geloven. Ziet, Ik zend u als schapen in het midden der wolven. Hier toont de Heer de keerzijde der mensen: zouden de discipelen kinderen des vredes aantreffen, die zij de vrede Gods konden verkondigen, zij zouden ook kinderen des bozen aantreffen, die zouden trachten hen te verscheuren, gelijk de wolven de schapen doen. Zijt dan voorzichtig gelijk de slangen en oprecht gelijk de duiven. De discipelen moesten zelven zonder enige list of bedrog zijn, maar zich voor de list en het bedrog van anderen wachten. Maar wacht u voor de mensen, want zij zullen u overleveren in de raadsvergaderingen, en in hunne synagogen zullen zij u geselen. De Heer verbergt zijn discipelen niet, dat hunne zending tot de mensen geen zaak van vreugde, maar van hooggaand lijden zijn zal. Welk vals profeet, of welk een zich tot hoofd des volks eigendunkelijk verheffend man onder de volken heeft ooit zo iets gezegd? Veler spiegelt zulk een zijnen navolgers de schoonste dingen der wereld voor. En gij zult ook voor stadhouders en koningen geleid worden om mijnentwil, hun en de Heidenen tot getuigenis. Juist door de vijandschap der Joden zouden stadhouders en koningen met het Evangelie bekend worden, en deze bekendheid zou tegen de Joden getuigen, indien dezen nochtans niet geloofden. Bijzonder de Apostel Paulus werd geleid voor stadhouders en koningen. Doch wanneer zij u overleveren, en u heenbrengen in de synagogen en tot de overheden en machten, zo zult gij niet bezorgd zijn, hoe of wat gij spreken, of ter verantwoording zeggen zult; want gij zijt het niet die spreekt, maar het is de Geest uws Vaders, die in u spreekt. De Heilige Geest zal u in die ure leren hetgeen gij spreken moet. Heerlijke belofte! Wie kan haar geven en vervullen dan God alleen? En hoe nodig was zij! Ach, wie verstomt niet als vanzelf bij het verschijnen voor de vorsten der aarde, die machtigen, die geweldigen, die met marteling en dood dreigen! Doch leest wat Petrus en Johannes en Stefanus voor de hogen raad en wat Paulus voor Felix, Festus en Agrippa gezegd hebben, en verwondert u over de grote vrijmoedigheid en over de hemelse wijsheid, waarmede zij zich verantwoordden; en hoeveel heerlijke verantwoordingen en geloofsgetuigenissen hebben wij van de martelaren, die door het keizerlijk en pauselijk Rome als slachtschapen zijn gedood! En de ene broeder zal de andere broeder overleveren tot de

dood, en de vader het kind, en de kinderen zullen opstaan tegen de ouders, en zullen hen doden. Is het niet alsof wij hier een korte beschrijving vinden van de gruwelijke roomsche inquisitie, waarin de vervolgingen, die de Heer hier opsomt, in een tevoren nooit gekende mate verwezenlijkt werden? Trouwens wie kan aan een Rome denken, dat geen bloed begeert? En gij zult van allen gehaat worden om mijnen naam. De Heer stelt de mensen niet zo zacht en goedhartig voor als de ongelovige wijsgeren doen, die altijd dromen van dingen, die niet bestaan. Doch de mensen zijn ook niet zo vijandig tegen hen, als tegen Christus. En waarom niet? Omdat de ongelovigen het geweten van de mens in slaap wiegen en Christus het wakker schudt. En de mens wil niet wakker geschud worden. Hij wil slapen tot in de dood. De wereld kan u niet haten, zeide de Heer tot zijn toen nog ongelovige broeders, maar Mij haat zij, want Ik getuig, dat hare werken Boos zijn. Christus stond als de volstrekt Heilige in volstrekte strijd met de wereld. De Heer geeft dus zelf ons het geheim te zien, waardoor zijn goddelijke persoonlijkheid en leer, in plaats van algemene toestemming, bij zo weinigen liefde, bij zo velen haat opwekte en nog altijd opwekt. Al wat de mens in vrede laat, dat laat hij wederkerig in vrede, maar wat hem bestrijdt, bestrijdt hij wederkerig. En nu, Christus bestrijdt de valse rust des satans, die tot de zondaar zegt: gij zult niet sterven; om hem de ware rust te geven met de belofte: Ik leef en gij zult leven. Doch de mens is in een zondigen staat geboren en hij wil er in blijven; die toestand is zijn levenselement geworden, en hij wil die niet missen, zomin als de vis het water en de vogel de lucht. En nu wil Christus de mens uit diens levenselement, waarin hij geboren is, en waarin hij zich door de gewoonte zo licht en aangenaam beweegt, rukken. Waarom? Omdat des mensen tijdelijk levenselement zijn eeuwig verderf is. Christus wil de mens voor de eeuwigheid behouden, doch de meeste mensen willen blijven die zij zijn. Christus geeft zijn leven tot een losprijs voor hunne zonden, doch zij willen van hunne zonden niet verlost worden, maar er in blijven leven. Gij wilt tot Mij niet komen, zegt de Heer tot de Joden, opdat gij het eeuwige leven hebben moogt. En wat volgt hierop? Zo zult gij dan in uwe zonden sterven. Wat nu de mens innerlijk niet wil, daartegen verzet hij zich uiterlijk met al de macht, die hem ten dienste staat. En zo is ten opzichte van Christus, het uitwendig verzet en de uitwendige bestrijding bij de mensen te allen tijde even fel geweest, als hun innerlijke afkeer en haat waren. En dat dit in ons midden niet meer zo gezien wordt, heeft voornamelijk zijn reden in de gewoonte, waardoor het Evangelie bij de mensen dezelfde plaats bekleedt als alle gewone verschijnselen der historie en des menselijken levens. Hierdoor heeft het Evangelie bij de meeste mensen zijn zout, zijn indringende, zijn prikkelende kracht verloren, zodat zelfs velen de ernstigste preek zonder de minste ontroering kunnen horen. Er zijn dan ook duizenden mensen, die nooit iets van het Evangelie leren, en er zijn weder andere duizenden, die altijd leren en nooit tot de kennis der waarheid komen. Waar de middelen worden gebruikt zonder het doel te beogen, daar wordt het doel ook niet bereikt. Maar die volstandig zal blijven tot het einde, die zal zalig worden. Het christelijk leven is een voortdurende strijd met de wereld, waarin veel geleden wordt, doch de overwinning is zeker, mits de strijd volgehouden worde, tot aan het einde. Indrukken, aandoeningen, voornemens en gezindheden van christelijke aard zijn niet genoegzaam om datgene te grijpen, waartoe wij, Christenen, als zodanig, van Christus gegrepen zijn. Wij moeten met de wereld niet in vriendschap, maar in vijandschap staan, en met Bunyan zeggen: "Beter een heilige oorlog dan een valse vrede." En nu, de Heilige Geest is daar, om ons te leren strijden en om ons te doen overwinnen. De volharding is dan ook het laatste en het volmaaktste kenmerk van ons kindschap. Wanneer zij u dan in de ene stad vervolgen, vliedt in de andere. Geen tegenstand, maar ook geen uittarting! De vlucht is in deze strijd geoorloofd. De Heer wil niet dat de zijnen zich nodeloos opofferen, maar alleen dan, wanneer zij geen andere keus over hebben dan te belijden en te lijden, of te verloochenen. Want voorwaar zeg Ik u, gij zult uwe reis door de steden Israëls niet geëindigd hebben, of de Zoon des mensen zal gekomen zijn. Gedurende de omwandeling des Heren op aarde hebben de Apostelen geen vervolgingen geleden; de Heer spreekt dan ook blijkbaar van die tijd, wanneer Hijzelf niet meer bij hen zijn

zou. Zijn wederkomst is zoveel als hun verlossing. De Heer zegt dit duidelijk in zijn afscheidsrede, Johannes 14:2-3: Ik ga heen om u plaats te bereiden, en zo wanneer Ik heen zal gegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weder en zal u tot Mij nemen. opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben. De Heer zegt dus tot zijne discipelen, dat zij nauwelijks in al de steden van Israël het Evangelie zullen verkondigd hebben, of Hij, de Heer, zal tot hun verlossing komen. Hiermede voorspelt Hij de verwoesting van Jeruzalem, waarmede de kracht der vervolging van de zijde van Israël voor goed zou gebroken zijn. De discipel is niet boven de meester, noch de dienstknecht boven zijn heer. Het zij de discipel genoeg dat hij worde gelijk zijn heer; maar een iegelijk volmaakt discipel zal zijn gelijk zijn meester. Het moet dus de discipel van Christus niet tot een smaad en smart, maar tot een eer en vreugde zijn, als de wereld hem op dezelfde wijze behandelt als zij de Heer behandeld heeft; of zouden wij op rozen willen gaan, terwijl de Heer met doornen gekroond is? Zomin wij het lijden eigenwillig mogen zoeken, zomin mogen wij het eigenwillig willen ontgaan. Indien zij de heer des huizes Beëlzebub hebben geheten, hoeveel te meer zijne huisgenoten! De Farizeeën hadden gezegd, dat Jezus door Beëlzebub de duivelen uitdreef. Hiermede hadden zij Hem tot een andere Beëlzebub of overste der duivelen gemaakt. Indien zij zich nu niet hadden ontzien om de Heer, de Machtige, de Almachtige in woorden en daden, zulk een schandnaam te geven, hoeveel te minder zouden zij zich ontzien om zijn zoveel zwakkere discipelen te schelden. En wie denkt nu niet bij deze woorden aan de gruwelijke gewoonte der inquisitie, om bij hun auto-da-fés, de belijders van het zuiver Evangelie en de verwerpers der roomse dwalingen, met papieren hoeden en mantels, waarop enkel duivels en helse vlammen geschilderd waren, naar de brandstapel te laten optrekken. Vreest dan hen niet, want er is niets bedekt, dat niet zal ontdekt worden, en verborgen, dat niet in het openbaar komen en geweten zal worden. De discipelen des Heren zouden alles moeten lijden en nochtans moesten zij hunne vijanden niet vrezen, omdat al hun lijden bekend was bij God, en de Heer eenmaal ook de verborgenste kwellingen hunner vijanden aan het licht zou brengen. Wie denkt hier niet aan de soms onderaardse kerkers der inquisitie, alwaar de discipelen van Christus in het geheim de wreedste martelingen leden. Voor zulk een lijder was dit woord des Heren een genoegzame troost. De Heer zou zijn onschuld en zijn lijden, nu door een ondoordringbaren nacht omhuld, eens stellen in het licht van de vollen dag, en de onrechtvaardige rechters met hun satanse wreedheden ook. En er is niets geschied, om verborgen te zijn, maar opdat het in het openbaar zou komen. Hetgeen IK u dan zeg in de duisternis, zegt het in het licht, en hetgeen gij hoort in het oor, predikt dat op de daken. Zoeken de vijanden de openbare waarheid in de nacht te verbergen, te smoren, de discipelen van Christus moeten daarentegen de waarheid ten volle openbaren. Zij mogen er geen geheim van maken, zoals de Egyptische priesters, en zoals alle valse priesters deden, die uit eigenbelang de godsdienst veranderden in verborgenheden, hun alleen bekend, en voor al het volk verborgen. Neen, het Evangelie van Christus is de meest openbare zaak van de wereld, ieder mag haar weten, ja moet haar weten, en daarom is reeds alleen door dit woord des Heren de roomse kerk veroordeeld, omdat zij de Heilige Schrift niet in ieders handen begeert, maar daaruit weert. En Ik zeg u, mijn vrienden! Hoe gemeenzaam en tegemoetkomend is de Heer met dit woord. Het is alsof Hij zijn lijdende discipelen zich niet kan voorstellen dan in de meest innige gemeenschap met Hem, de lijdende Heiland. Vreest niet voor degenen, die het lichaam doden en daarna niet meer kunnen doen, en de ziel niet kunnen doden. Heerlijke waarheid, die door de menselijke rede alleen niet tot zekerheid gebracht kon worden. De grootste geleerden twisten nog altijd over de vraag: Houdt het menselijk bestaan al of niet op met de dood? De Heer beslist die vraag en zegt: het wezen van de mens is niet zijn lichaam, maar van de dood des lichamen onafhankelijk, en daarmede boven alle menselijke macht. Maar Ik zal u tonen, wie gij vrezen zult: Vreest veelmeer Hem, die, nadat Hij gedood heeft, ook macht heeft in de hel te werpen, en beide ziel en lichaam kan verderven, ja, Ik zeg u, vreest die! Ook de ziel, het wezen van de mens kan dus verdorven worden, maar enkel door God. Daarom moeten wij niet de

mensen vrezen, maar God. De gunst van God is beter dan het leven, want ons leven gaat voorbij, en wie de gunst van God heeft, ontvangt Gods eigen leven, het eeuwige leven. Hieruit ziet gij, hoe noodzakelijk het is, dat de mens door het Evangelie komt tot het geloof, dat ons overbrengt op goddelijk gebied en ons God en goddelijke dingen leert liefhebben. Van nature hangt de mens aan het zichtbare en vreest hij meer voor de mensen die hij ziet, dan voor God die hij niet ziet. Het geloof maakt ons van kinderen der natuur, der zonde en des doods, tot kinderen Gods, tot heilige en eeuwiglevende mensen. Worden niet twee musjes voor één penningske, en vijf musjes voor twee penningskes verkocht? En niet één van die is voor God vergeten en zal op de aarde vallen, zonder uw Vader. De, Heer toont Gods zorg en hoede over de geringste dieren aan, opdat niet de mens en nog minder de discipel des Heren zou zeggen: "Mijn weg is voor de Heer verborgen: ik ben aan mij zelven overgelaten en de vijanden doen met mij wat zij willen." Neen, Christen! God, de almachtige God is uw Vader, en zou het kind, dat zulk een Vader heeft, een hulpeloze wees kunnen zijn? En ook de haren uws hoofds zijn alle geteld. Vreest dan niet, gij gaat veel musjes te boven. De Heer bemint het kleine en onaanzienlijke. Hij spreekt van musjes, niet van nachtegalen, en van het tellen van de haren onzes hoofds, die wij niet tellen. Wat geven wij er om, of ons een haar van het hoofd valt; er gaat geen dag om dat wij niet veel haren verliezen. Doch Christus geeft er acht op, en wijst er ons op en zegt: zelfs het hoofdhaartje valt niet zonder de wil mijns en uws Vaders, en zo zijt gij ook tot in de kleinste aangelegenheden uws levens onder de hoge hoede Gods. En Ik zeg u dan: Een iegelijk, die Mij belijden zal voor de mensen, die zal Ik ook belijden voor mijn Vader, die in de hemelen is en voor de engelen Gods; maar zo wie Mij verloochend zal hebben voor de mensen, dien zal Ik ook verloochenen voor mijnen Vader, die in de hemelen is en voor de engelen Gods. De Heer wil openbaarheid, en bij openbaarheid behoort onbevreesdheid. Hoe zou ook het koninkrijk van Christus worden uitgebreid, zonder dat het geloof des harten zich openbaarde in de vrijmoedige en kloekmoedige belijdenis des monds? Christus te belijden wil zeggen: Hem openlijk te erkennen en te aanbidden, en Hem daarmede alle mensen aan te wijzen en aan te prijzen als de enige en algenoegzame Zaligmaker van allen, die tot Hem de toevlucht nemen. Deze belijdenis des monds geeft een verruiming aan het hart, terwijl het niet-belijden een gestadige geprangdheid en benauwdheid des harten met zich brengt. Wie de Heer belijdt staat in zijne tegenwoordigheid. Toen Stefanus de Heer beleed, aanschouwde hij Hem ook. Doch hoe zal het gaan met hen, die Hem verloochenen voor de mensen, die Hem niet willen erkennen en aanbidden als de Heer der heerlijkheid en de Verlosser van zondaren? De Heer zegt het: Wat zij Hem gedaan hebben, zal Hij hun doen. God laat niet met zich handelen, zoals men wil. Eenmaal heeft alle menselijke en alle satanse macht een einde, en is alle macht alleen bij God, zijnen Christus, de Heilige Geest en bij allen, die door de Heilige Geest uit God geboren zijn. Ik ben gekomen om vuur op de aarde te werpen, en wat wil Ik, indien het alrede ontstoken is? De Heer werpt op aarde geen ander dan hemels vuur, en dat vuur valt tussen de zondaren die zalig willen worden, en de zondaren die zondaren willen blijven. Bij de bozen is het een twistvuur en een toornvuur: het vuur des oordeels; en bij de godvruchtigen een liefdesvuur, een vreugdevuur: het vuur des Heiligen Geestes. Maar Ik moet met enen doop gedoopt worden. Met een doop des lijdens en des doods; een onderdompeling in een zee van droefheid en smarten; over Hem moesten al de baren en golven van de goddelijke toorn tegen de zonde heengaan, omdat Hij de zonde der wereld op zich genomen had. En hoe word Ik geperst, totdat het volbracht zij. in welk een spanning der ziel en des harten moet niet de Heer verkeerd hebben bij de volkomen wetenschap welk een lijden en sterven Hij tegemoet ging, en met iedere dag nader kwam. Hij zou geen waarachtig mens geweest zijn, indien Hij niet in een gedurige persing, drang en verlangen naar het einde van dat gericht geweest ware. Meent gij dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde? Neen, zeg Ik u, Ik ben niet gekomen om vrede te brengen op de aarde, maar veler het zwaard, maar verdeeldheid. Christus is de Vredevorst, en Hij kan niet anders geven dan vrede; maar welke vrede? Mijn vrede geef Ik u, zeide Hij later

tot zijn discipelen. Niet gelijk de wereld hem geeft, geef Ik hem u. De Heer geeft geen aardse en wereldse, maar een hemelse, een goddelijke vrede, en nu brengt de natuurlijke, ongelovige, zondige toestand der wereld mede, dat de vrede der ziel, de eeuwige vrede, zelden verkrijgbaar is dan ten koste van de uitwendige, tijdelijke, maatschappelijke en huiselijke vrede. In ieder geval moet er een keuze gedaan worden tussen de wereld en God, en het doen van deze keuze brengt verdeeldheid tussen de liefste betrekkingen. Van nu aan zullen er vijf in één huis verdeeld en tweedrachtig zijn, drie tegen twee en twee tegen drie. De vader zal tegen de zoon verdeeld zijn, en de zoon tegen de vader; de moeder tegen de dochter, en de dochter tegen haar moeder; de schoonmoeder tegen haar schoondochter, en de schoondochter tegen haar schoonmoeder. En zij zullen des mensen vijanden worden, die zijn huisgenoten zijn. Dat deze woorden bijzonder op Israël bij de bekering tot Christus toepasselijk waren en nog zijn, is duidelijk. Nochtans zijn zij van toepassing op alle tijden en toestanden der mensen. Wanneer wij de huisgezinnen van de kinderen dezer wereld zien, dan mogen er soms ook twist en tweedracht gezien worden, doch het is over dezelfde tijdelijke belangen. Zij gaan voorts tezamen één weg, beogen één doel, en hebben één vreugde. Hoe geheel anders is het in die huisgezinnen waar Christus is binnengetreden, en vader of moeder, zoon of dochter Hem kiezen boven de wereld en haar genot. Terstond lopen alsdan de wegen uiteen, de vrede is verstoord, de samenstemming verbroken, en liefde en haat wonen onder één dak om nimmer te rusten en altijd te twisten. Voorzeker niets is droeviger dan dat onze eigen huisgenoten onze vijanden zijn; doch het geldt eeuwige belangen, waar alle tijdelijke belangen voor moeten zwijgen en zwichten. Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is mijns niet waardig, en die zoon of dochter liefheeft boven Mij, is mijns niet waardig. Waar heeft ooit enig profeet zulke woorden gesproken of kunnen spreken? Indien Christus niet God ware, Hij had deze woorden niet kunnen spreken, want Hij stelt zich hiermede boven de wet der natuur, en eist, wat alleen de Schepper van zijn schepsel kan eisen en werkelijk eist in het eerste van alle geboden: Gij zult de Heer, uw God, liefhebben boven alles. En die zijn kruis niet op zich neemt en Mij navolgt, is mijns niet waardig. Hier verenigt de Heer voor het eerst het kruis met zich, en stelt Hij zich zelven voor als dragende het kruis, met zijne discipelen als kruisdragers achter Hem. Ja, de kruispaal zou de eindpaal zijn van zijn leven op aarde; op dat kruis zou Hij de doop ondergaan, waarvan Hij zo even sprak, en naar welke Hij uiterlijk en naar het hart geperst, gedrongen werd: het was de bloeddoop. Hij zou zijn leven geven in de vloekdood om de zijnen van de vloekdood te bevrijden. Dat wij het dan wèl weten: dat wij als discipelen des Heren op aarde geen kroondragers, maar kruisdragers zijn, en dat, wie zijne schouders niet onder het kruis wil zetten, en niet in deze houding de Heer navolgen wil, zijns niet waardig is. Die zijn ziel vindt, zal haar verliezen, en die zijn ziel zal verloren hebben om mijnentwil, zal haar vinden. Ook dit kan niemand zeggen dan God alleen, want wie kan na de dood het verloren leven teruggeven dan God alleen? De Heer wil zeggen: wie zijn leven vindt in deze wereld, en dus zijn leven Mij onthoudt, die zal het eeuwige leven, dat is het eeuwig geluk, niet deelachtig worden; maar wie zijn leven vindt in Mij en zijn tijdelijk leven om mijnentwil prijsgeeft, die zal eeuwig leven. Wie u hoort, die hoort Mij, en wie u verwerpt, die verwerpt Mij, en wie Mij verwerpt, die verwerpt die, die Mij gezonden heeft. Hiermede stelt Christus zijne Apostelen tot zijne vertegenwoordigers, hen bekledende met zijn gezag. Daarom dwalen de ongelovigen zeer, die de leer der Apostelen in tegenspraak stellen met die van de Heer. Die u ontvangt, ontvangt Mij, en die Mij ontvangt, ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft. Men hoort iemands woord, men ontvangt iemands persoon. Des Heren woord staat niet op zich zelven, het is onafscheidelijk verbonden met zijn persoon. Er zijn mensen, die zeggen Christus' woord aan te nemen, terwijl zij zijn persoon verwerpen. Zij misleiden zich zelven en anderen. De waarheid van Christus, woord rust op de waarheid van Christus' persoon. indien Christus niet de persoon is, die Hij gezegd heeft te zijn, dan heeft zijn woord geen goddelijk gezag, en wat geen goddelijk gezag heeft kan ook geen goddelijke kracht uitoefenen op ons gemoed of geweten. Die een profeet

ontvangt in de naam eens profeten, zal het loon eens profeten ontvangen, en die een rechtvaardige ontvangt in de naam eens rechtvaardigen, zal het loon eens rechtvaardigen ontvangen. De Heer maakt het loon niet evenredig aan de daad, maar aan het geloof waaruit de daad voortspruit. Zo iemand om de wille of op aanbeveling van de ene leraar of broeder de ander ontvangt, die zal met de aanbeveler en aanbevolene gelijk gesteld, en met hen gelijkelijk beloond worden. En zo wie een van deze kleinen, en wie lieden alleenlijk een beker koud waters te drinken geeft in de naam eens discipels, of omdat gij discipelen van Christus zijt, voorwaar zeg Ik u, hij zal zijn loon geenszins verliezen. De aller geringste dienst aan de geringste dergenen, die de Heer toebehoren, om des Heren wil gedaan, zal niet onbeloond blijven. Daarentegen zegt de Heer tot de vijanden: Tast mijne gezalfden niet aan, en doet mijne profeten geen kwaad. Psalm 105:15 En het is geschied, toen Jezus geëindigd had, zijn twaalf discipelen bevelen te geven, dat Hij vandaar voortging om te leren en te prediken in hun steden. De Heer reisde dus alleen, en verdeelde de arbeid zó met zijne discipelen, dat Hijzelf, natuurlijk vergezeld door de discipelen, die geen apostelen waren, de steden, en zij de vlekken zouden doorreizen. En de discipelen, uitgegaan zijnde, doorgingen al de vlekken, verkondigende het Evangelie, en predikende dat zij zich zouden bekeren. En zij wierpen vele duivelen uit, genezende de zieken overal, en zalfden vele kranken met olie en maakten ze gezond. De Apostelen brachten dus overal waar zij kwamen hun geloofsbrieven als gezanten des allerhoogsten Gods mede in de wonderen die zij deden, en die niet gedaan konden worden dan door de almachtige werking des Heiligen Geestes. Zonder deze wonderen zou hun prediking geen ingang gevonden hebben, zou de leer van Jezus, als rechtstreeks in strijd met de natuurlijke begeerte van het menselijk hart, geen invloed, althans geen duurzame invloed geoefend hebben, maar weldra weder spoorloos verdwenen zijn. Doch nu konden zij bewijzen dat hun leer niet van menselijke, maar van goddelijke oorsprong was, en daar zij dit bewezen door bedoeningen van goddelijke weldaden, door verlossingen uit ongeneeslijke krankheden en kwalen, ja uit de dood zelven, zo werd het mogelijk om in de harten van sommige mensen een onverstoorbare grondslag te leggen van dat koninkrijk, dat zich in de wereld uitbreiden zou van geslacht tot geslacht tot aan het einde der eeuwen. En wie gaf nu deze geloofsbrieven aan de Apostelen? Christus als de Heer der heerlijkheid; want hoe kon Christus de macht geven om wonderen te doen in zijnen naam, dat is op zijn last, met zijn gezag, en als in zijn plaats, wanneer zijn naam niet ware EMMANUEL: God met ons?

9:7 De Heer en de denkbeelden van Herodes en anderen, betreffende zijn persoon en werk.
Te diezelfde tijd hoorde Herodes, de Viervorst, het gerucht van Jezus, en al de dingen, die van Hem geschiedden; want zijn naam was openbaar geworden. Wat reeds zo lang ten volle bekend was bij al het volk, dat was eerst nu doorgedrongen tot het hof van Herodes. De waarheid komt gewoonlijk het laatst, en daarmede doorgaans te laat aan het hof. De groten der aarde nemen de staatkundige bewegingen der wereld gewoonlijk waar met de fijngevoeligheid der spin, die in het midden van haar web de minste indruk van buiten gewaar wordt, maar voor het innerlijk zedelijk godsdienstig leven van hun eigen volk hebben zij gewoonlijk een zeer geringe mate van gevoeligheid. Althans zo was het bij Herodes. Ware het niet dat Johannes de Doper aan Herodes de last van God had bekend gemaakt, ten opzichte van het onrechtvaardig bezit van zijn broeders huisvrouw, Johannes zou waarschijnlijk evenmin door hem zijn gevangen genomen, als de Heer dat werd. Herodes was een Sadduceeën, een van die mensen, die eigenlijk in niets bovennatuurlijks geloven en daarmede verdraagzaam zijn jegens andersdenkenden, uit volslagen onverschilligheid. Hun hoogste wraak is Christus het spotkleed aan te trekken; Hem te folteren en te doden laten zij gaarne aan anderen over. Doch de zaak wordt geheel anders, wanneer de waarheid zich tegen de persoonlijke belangen dezer onverschilligen in de godsdienst richt; alsdan zijn zij niet verdraagzaam meer, maar wreed ten bloede toe. Johannes de Doper had Herodes en Herodias niet ontzien en het kostte hem zijn leven; doch dat was dan ook genoeg. De Heer zelf had niets meer met Herodes te doen. Doch Herodes wilde met de Heer te doen hebben, niet als de Christus, maar om, ware het mogelijk, het schrikbeeld zijner eigen verbeelding te doen verdwijnen. Want nauwelijks was het gerucht van Jezus heerlijke wonderen tot het paleis des konings doorgedrongen of Herodes ontstelde. En was twijfelachtig, omdat van sommigen gezegd werd, dat Johannes van de doden was opgestaan. Dit gerucht kwam ongetwijfeld van dezulken, die van de gelijktijdige prediking en doop door Johannes en door de Heer niets wisten. Het was een slag op het geweten van Herodes. Hoe! indien het eens waar was, dat de door hem gedode profeet weer was opgestaan, welke gevolgen zouden daaruit voor hem ontstaan? En hij zeide tot zijn knechten: Johannes, die daar doopte, is van de doden opgewekt, en daarom werken die krachten in hem. Johannes deed vóor zijn dood geen wonderen, doch ten tweede maal levende, had hij een bovennatuurlijk leven, dat zich dus ook vanzelf in bovennatuurlijke werkingen openbaren moest. Zo beschouwde Herodes het wederopstandingsleven, en hij volgde hierin de uitspraak zijner rede. Doch wij vragen: hoe kon Herodes, een verklaard ongelovige, geloven aan de opstanding van een door hem gedood man? Och, het verstand en de mond van een ongelovig mens zeggen zoveel, waar het geweten niet mee instemt, maar waartegen het zich altijd, ofschoon vruchteloos verzet. Ook is het meermalen opgemerkt, dat mensen die niet aan Gods woorden en daden geloven, niet zelden aan de kinderachtigste dingen geloven. Als de mens moe is van te geloven, dan legt de duivel hem op de rustbank van het ongeloof, en als de mens ook het ongeloof moe wordt, dan legt de duivel hem op de pijnbank van het bijgeloof; en die vroeger met God en godsdienst spotte, wordt nu bang voor spoken en vlucht voor zijn eigen schaduw. Zo ging het Herodes. Het gerucht van Jezus en diens wonderen schrikte hem op uit zijn rust, en deed hem het ergste vermoeden. Trouwens zo gaat het altijd; als men een Johannes de Doper heeft onthoofd, dan heeft men een Jezus tegenover zich; en wie de dienaar Gods verworpen heeft, die heeft met God zelf te doen. Anderen zeiden: dat Elia verschenen was, en anderen: dat een profeet van de doden was opgestaan; maar toen Herodes het hoorde, zeide hij: Johannes heb ik onthoofd; wie is nu deze, van wie ik deze dingen hoor? Deze is Johannes die ik onthoofd heb. Die is van de doden opgewekt. Wie het ware niet weet, behelpt zich met het onware. Wie Christus niet erkent voor de persoon, die Hij waarlijk is, die heeft allerlei gevoelens en denkbeelden over Hem, waarvan het ene nog vreemder is dan het andere. De geschriften der ongelovigen ook van onze tijd vloeien over van de zonderlingste opvattingen van Christus persoon en werk. Trouwens vrijgeesten zijn wargeesten, die de tegenstrijdigste zaken zodanig

door elkaar werpen, dat zij niet anders dan ten koste van veel tijd en arbeid te scheiden zijn; iets, dat niet altijd de moeite waard is. Men kan licht en in een ogenblik de gelijkste streng garen tot wargaren maken; doch wie lust het altijd het verwarde weder te ontwarren? Men zet er de schaar in. Zo zeggen zulke mensen ook in het geheel geen dogma te willen, en toch heeft ieder hunner zijn eigen begrippen inzake van godsdienst. Trouwens het spreken over een zaak, zonder er zich een bepaalde voorstelling van te maken, behoort tot de vele onzinnigheden, die wij aan haar eigen nietigheid moeten overlaten. Doch het eigenlijke der zaak is niet dat men tegenzin heeft in een dogma, maar in het goddelijk gezag van een dogma, waaraan men zich te onderwerpen heeft. En op dezelfde wijze heeft men niets tegen het bestaan van geheel de Schrift, maar tegen haar goddelijk gezag. De ongelovigen weten zeer wel dat zij de Schrift niet kunnen vernietigen, en daarom pogen zij haar van haar goddelijk gezag te beroven, dat wel het voornaamste is. Zij willen vrijheid, volkomen vrijheid des geestes en des gewetens. Hun gedachten, hun geweten moet vrij zijn van alles, ook van het goddelijk gezag. Doch Luther heeft gezegd en alle de gelovigen zeggen het met hem, dat de ware vrijheid zo des geestes als des gewetens daarin bestaat, dat zij zich door niets ter wereld laten binden, uitgenomen door het Woord van God. Zich los te maken ook van het Woord van God, is alle onze verantwoordelijkheid aan God op te zeggen en zichzelf tot heer en meester te verklaren van zijn eigen wil en lot, in tijd en eeuwigheid, en dat te doen, is na te doen wat de duivel ons heeft voorgedaan. Deze is Johannes de Doper, die ik onthoofd heb, die is van de doden opgewekt. Hiermede erkent zich Herodes als de moordenaar van Johannes, en wat anderen ook van Jezus zeiden, hij kon in Jezus niet anders zien dan wat zijn met bloed bevlekt geweten hem voorspiegelde de door hem vermoorde en nu door Goddelijke macht uit de dood teruggekeerde profeet, die thans het ,"wee u" tweevoudig over hem zou uitspreken; en zo maakte hij in zijn verbeelding van de persoonlijke genade, bij wie vergeving te vinden is voor alle schuld, ook voor Herodes bloedschuld de gestrenge man der wet, die voor hem niets anders heeft dan vloek en wee. Dat verschijnsel bij Herodes is echter nog heden de verklaring van het verschil van denkbeelden bij de ongelovigen, over de persoon en het werk van Christus. Wij weten, dat de volken zich ten allen tijde hun goden naar hun eigen gelijkenis gemaakt hebben. Op dezelfde wijze is het ten opzichte van Christus, de Heer; voor de wijsgeer is de Christus ook een wijsgeer; voor de zedenmeester is de Zaligmaker ook een zedenmeester; ja voor de volksleider is de Zoon van God ook een volksleider en droeg eens een oproerige volksmenigte in Frankrijk zijn beeld aan het kruis als banier voorop. Zal men de Here Jezus erkennen voor die, die Hij werkelijk is, zoals de Heilige Schrift Hem onmiskenbaar duidelijk voorstelt, dan moet men schriftuurlijk denken en schriftuurlijk gevoelen. Wie den Heer zal erkennen als die, die het geknakte riet niet verbreekt, en de rokende vlaswiek niet uitblust, die moet een geknakte riet, een rokende vlaswiek zijn. Wie in Hem de Arts der ziel zal erkennen, die moet een kranke naar de ziele zijn; in een woord: wie in Jezus de zachtmoedige Zaligmaker van zondaren zal zien, die moet een verbroken hart en een verslagen geest hebben. Naar de vatbaarheid is de indruk. Zie het in de natuur. De enige zon bestraalt geheel de aarde, en hoe geheel verschillend is haar invloed op de toppen en in de valleien der Alpen. Op die toppen ziet gij de winter met zijn sneeuw en ijs, in die valleien de zomer met zijn bloemen en vruchten. Met de aarde binnen in de mens is het niet anders. De Heer heeft in zijn gelijkenis, zoals wij gezien hebben, uit de verschillende gesteldheid des akkers, het verschil in de vrucht van het gezaaide goede zaad verklaard. Doch hieruit blijkt dan ook meteen de volstrekte noodzakelijkheid van de bewerking van het menselijk hart (dat van nature in ieder mens vervreemd is van het leven Gods), door de onophoudelijke prediking van wet en evangelie. Het menselijk hart moet van het vroegste begin af, eerst door de moeder, dan door vader, moeder en huisgenoten, vervolgens door de onderwijzer hetzij thuis of op school, bearbeid worden door Gods Woord, door de Heilige Schrift; want de Heilige Schrift is het grootste en voornaamste middel (orgaan), waardoor de Heilige Geest zijn wederbarende invloed uitoefent op de harten der mensen. Daarom vermaant

de apostel Jacobus (Jacobus 1:21) de gelovigen zo nadrukkelijk: Ontvangt met zachtmoedigheid het Woord, dat in u geplant wordt, hetwelk uwe zielen kan zalig maken; en vermaant Paulus zijn geliefde Timotheus, om te blijven in hetgeen hij geleerd had en waarvan hem verzekering gedaan was, wetende van wie hij het geleerd had, namelijk van God zelf uit de Heilige Schriften, die u (zegt hij) wijs kunnen maken tot zaligheid door het geloof, hetwelk in Christus Jezus is. (2 Timotheus 3:14-15). Zonder Gods Woord is er geen hart veranderende genade en zonder hart veranderende genade is er geen bekering, en zonder bekering is er geen beoefening van christelijke deugden in de waren zin des woords mogelijk. Daarom is het meer dan onverantwoordelijk voor God en de naaste, en het is ten hoogste misdadig, om de kinderen, hetzij thuis of op de school niet te willen onderwijzen uit de Heilige Schriften, en om bij de kinderen en de volwassenen de Heilige Schriften van haar Goddelijk gezag te beroven, en daarmede haar wederbarende invloed op het hart van de mens te vernietigen. Wee degenen die den sleutel der kennis wegnemen; die niet alleen zelf niet willen ingaan in het koninkrijk der hemelen, maar ook hen verhinderen die ingaan willen. (Lukas 11:52). Hun staat het aller zwaarste oordeel te wachten, want zij zijn schuldig aan het verderf niet alleen van enkele mensen, maar van heel een volk; immers waar het goede zaad aan de akker wordt onthouden, daar wordt de grond woest en vol onkruid, en waar het Woord van God als zodanig niet meer aan het volk gepredikt wordt, daar wordt het volk altijd meer lichtzinnig en dolzinnig, verdwaasd en vermetel, en daarmede altijd meer rijp of voor het verderf of voor de oordelen Gods, die het volk weder van zijn bederf moeten zuiveren. En hij zocht Hem te zien. Herodes wilde zich gaarne persoonlijk vergewissen, of zijn vermoeden soms ongegrond was; dit zou hem grotelijks gerust gesteld hebben, doch deze slaapdrank voor zijn geweten mocht hij niet hebben. Juist toen Herodes zich opgewekt gevoelde om Jezus te zien, en daartoe pogingen deed, had de Heer zich voor een wijle alleen in onbekende eenzaamheid teruggetrokken, en zoals het bij de groten der wereld gaat, als zij bij de eerste poging in zulke zaken niet slagen, dan achten zij die zaken te gering om er een tweede poging voor te wagen. Herodes zou de Heer zien, doch niet in de heerlijkheid van diens wonderen, maar in diens lijden, en alsdan zou Herodes ook nog wel begeren enige van de wonderen van Jezus te zien, waarvan hij zoveel had horen spreken, doch de Heer let nooit op de begeerte van de ongelovige, al ware hij de grootste koning der aarde. Alleen het geloof kan vragen: Heer! toon mij uw heerlijkheid! en de Heer toont de gelovige zijn heerlijkheid. Zelfs hoorde Herodes niet eens de stem van Jezus; want de Heer zweeg ganselijk in de tegenwoordigheid van de goddeloze man, die de welsprekende, waarheidsprekende mond van Johannes voor altijd had doen zwijgen.

9:10 De Heer en de terugkerende apostelen.

En de apostelen wedergekeerd zijnde, kwamen tezamen tot Jezus, en boodschapten Hem alles, Hem verhalende beide wat zij gedaan en geleerd hadden. Ook wij moeten eenmaal de Heer rekenschap geven van hetgeen wij gedaan en geleerd hebben; want beide, wandel en leer, moeten samengaan. Velen zien thans met minachting neer op de leer en spreken breed van een goede wandel, alsof uit een onzuiver beginsel enige goede daad kon voortkomen. De reine leer is het reine beginsel, waaruit de reine daad moet voortvloeien; vloeit zij er niet uit voort, zo strekt zij de dader tot een dubbele straf, want die de wil van God gekend en niet zal gedaan hebben, die zal vele slagen lijden, Lukas 12:47; doch uit een valse leer kunnen nooit daden voortvloeien, die God behagen. De ongelovigen noemen ook wel hun schrift verwerpende betogen geloofstaal; doch zij doen als de valse munters, die ook het valse geld de naam geven van het echte geld, om het aan de man te brengen. De leugen kan geen ingang vinden, dan onder de naam van waarheid, en daarom tooit zich de leugen, schaamteloos als zij is, met de naam van waarheid. Het geloof der Schrift is zonder de Schrift, zonder Gods Woord en beloften als zodanig te erkennen, onbestaanbaar. Geen zaak kan meer vanzelf spreken dan deze. De apostelen kwamen tot de Heer om Hem verslag te geven van de vruchten hunner zending. Zij deden niets voor eigen rekening, en wij moeten het ook niet doen. Nochtans zeggen wij hiermede niet, dat wij ons voor de Heer zullen kunnen verantwoorden, maar veeleer, dat wij beginnen willen met vergeving te vragen; want wat hebben wij gedaan in vergelijking van hetgeen wij hadden moeten en kunnen doen! En Hij zeide tot de twaalve: komt gijlieden in een woeste plaats hier alleen en rust een weinig. Want er waren velen die kwamen en die gingen, en zij hadden zelfs geen gelegen tijd om te eten. En zij vertrokken alleen in een schip over de zee van Tiberias naar een woeste plaats der stad Betsaïda. Nauwelijks waren de discipelen tot de Heer teruggekomen, of zij hadden als gewoonlijk geen rust van de gaanden en komenden. Dat hiermede veel onnuttige, ja hinderlijke overlast van mensen gepaard ging, is zeker. Niemand ondervindt dit meer dan dezulken, die in openbare bedieningen staan. Drukte is uitnemend, mits het een voor het hart gezegende drukte zij in het werk des Heeren, waarin men aan geen eten of drinken denkt of denken kan; doch nu wordt er hier geklaagd, dat men zelfs geen tijd had om geregeld een bete broods te nemen. En dat moet toch ook geschieden. De Heer zorgde er zelfs voor; Hij wilde zijn discipelen rust geven. Doch waar vond de Heer de rust voor zich en de zijnen? Alleen op het schip, want nauwelijks waren zij aan de bedoelde eenzame plaats gekomen, of zij vonden zich voorgekomen door het volk, dat naar hen toestroomde. Zij kwamen dus van de ene onrust in de andere, slechts met een kleine verpozing gedurende de overtocht. En zo wij nu in gelijke omsstandigheden gesteld zijn, zo wij ons in het midden van de bewegingen des tijds geplaatst zien, moeten wij doen als zij, en het maar opgeven om uitwendige rust in deze wereld te zoeken. Wij zouden er ons van de wereld om moeten afzonderen, en dat moeten wij niet. Zoeken wij dan enkel innerlijke rust in de binnenkamer, in het gebed, in de overdenking van Gods Woord. Doch rust is ons nodig ook bij de dingen Gods, om ze bij ons te verversen; want aan alles hangt zich de sleur en de gewoonte, en of het werk verveelt ons, of wij worden er in vereeld. Ook hebben wij dikwijls enig rust nodig, opdat de wonden, die het hart in de strijd ontvangen heeft, weder kunnen genezen. En och, er zijn buitendien zoveel smarten , waar geen verbindende vriendenhand bij kan komen. Men zegt in het maatschappelijke wel eens: De niet klagende armen hebben het meeste gebrek. Zo is het ook hier. Het lichaam kan men in een pels wikkelen tegen de koude, maar de longen niet, en wie zal de ziel behoeden tegen de wondende en verdervende invloeden van buiten? Wat zullen wij antwoorden? Wij hebben de Heilige Geest nodig om onze geest te bewaren voor de dood in iedere vorm, ook voor de dood der moedeloosheid. Hadden de discipelen aan de tegenwoordigheid van de God-mens niet genoeg? Hijzelf zeide: neen! Zij moesten ook nog de Heilige Geest hebben. Hieruit blijkt hoe onmisbaar de derde persoon in de Godheid is bij het

werk onzer zaligheid, om innerlijk in ons tegenwoordig te zijn, om onze ziel te bewaren in het midden der gevaren en haar te leiden tot de ware rust.

9:11 De Heer en vijfduizend van het volk.

En de scharen, van alle steden gekomen, dat horende, zagen Hem heen varen, en liepen gezamenlijk te voet derwaarts, en kwamen Hem voor en gingen gezamenlijk tot Hem, omdat zij de tekenen zagen, die Hij deed aan de kranken. De kranken maken des Heren gevolg uit; met dezen stond Hij in gedurige betrekking, en waarlijk, wij merkten het reeds op, men moet krank wezen om tot de Heer als arts te gaan; doch hoevelen menen niet krank te zijn, en houden zich daarom verre van Hem. En al gevoelen wij ons ook ongesteld, zo willen wij toch soms niet krank zijn; dan zijn wij meermalen als de kinderen; wij willen niet naar bed, wij willen opblijven. Doch de dokter neemt er geen genoegen mede, dat wij de ziekte niet willen laten doorwerken, dat wij de koorts ophouden, en liever op willen blijven zitten dan naar bed gaan. Daardoor komt het dat wij niet gezond en niet ziek zijn; want eerst als de koorts ons krachtig aangrijpt en wij echt ziek zijn, is er weder volkomen herstel mogelijk. Achter de kranken kwamen de armen, de geringen des volk, de onwetenden, de bedroefden en lijdenden, omdat Jezus dezen troostte, bemoedigde, onderrichtte, ja zelfs naar het lichaam versterkte en verkwikte. Hij was de Heer, uit wiens alvermogen er genezing was voor alle kranken, spijs voor alle hongerigen en uitredding voor allen, die in nood verkeerden. En Jezus uitgaande, zag een grote schare, en werd innerlijk met ontferming over hen bewogen. Hoe aandoenlijk gezegd. Het was geen bloot medelijden bij de Heer, maar een sterke innerlijke ontroering des harten. Bij de Heer is alles ten hoogste werkdadig (praktisch). En nog heden treedt de Heer ons uit Gods Woord tegemoet, gelijk Hij vóor achttien eeuwen het volk tegemoet trad, als de almachtige Ontfermer over al onze noden. Daarom is er ook geen ware Christus dan die, welke ons uit Gods Woord tegemoet treedt; de anderen zijn eigengemaakte, valse Christussen, waarmee men zichzelf en anderen misleidt en bedriegt; Christussen, zoals de ongelovigen ze bij menigte maken, die geen wonderen doen en geen mensen zalig maken. De ware Christus is de wonderdoende Christus en tegelijk de Zaligmaker, de Heer. En wie nu Christus als zodanig wil kennen, die moet zichzelf als ellendig kennen; want de Heer ontfermt zich over de nooddruftigen, maar de niet-nooddruftigen gaat Hij voorbij. Wie derhalve iets heeft of meent te hebben, die legt het voor de Heer af, of bezit het als bezittende, en toont Hem niet de schoonste maar de lelijke zijde van zijn hart, de door de zonde gewonde en bloedende zijde, opdat het hart niet doodbloed, maar Hij het bloed stelpt en de wond geneest. Want zij waren als schapen, die geen herder hebben. Onder die lieden zullen ook wel boze mensen geweest zijn, doch de Heer rekent ze niet mee. Ook wij moeten geen kwade gedachten toelaten, maar terstond de ontferming in ons hart laten spreken. Wij moesten onze ellende meer beschouwen als zonde, en de zonde van anderen meer als ellende. De Heer kende enkel ontferming over deze schare. Zeker was er in de vereniging van deze ontzettende menigte mensen iets vreemdsoortigs en schijnbaar iets onordelijks. Dat mannen, vrouwen en kinderen hun verre woonplaatsen en werkzaamheden verlaten, om een leraar of profeet te volgen, niet altijd uit zuivere oogmerken, maar dikwijls enkel uit nieuwsgierigheid, en meest om zijn wonderen te zien, was buiten de orde, en toch lag er in de andere zijde iets in, dat geheel in de orde was, namelijk dat zij Jezus volgden. Het buitengewone van zijn persoon maakte veel buitengewone dingen natuurlijk, en hadden wij in die tijd geleefd, wij zouden zeker ook meegelopen hebben, om die Gezegende boven alle gezegenden te horen spreken en te zien handelen. Nochtans waren deze lieden als schapen, die geen herder hebben, en daarom stelde zich Christus aan hun hoofd, als de grote en goede Herder der schapen. En Hij ontving ze. De Heer wees hen niet af, als hier gekomen zijnde om een weinig rust voor zich en de discipelen te zoeken; neen, zij waren Hem welkom. En begon hen vele dingen te leren. Altijd gaat het leren, het onderwijs bij Christus vooraf. Altijd treedt de Heer het eerst tot ons met zijn woord, want zijn woord is niet iets afzonderlijks, maar iets van Hem onafscheidelijks. Het moet zijn persoon bij ons inleiden. Daarom heeft Hij in de Openbaring van Johannes een zwaard, dat uit zijn mond uitgaat, en dat ons eerst moet treffen, alvorens diezelfde mond ons kan zegenen. En sprak tot hen van het Koninkrijk Gods. De

Heer sprak over niets anders dan over de hoogste, de eeuwige belangen zijner hoorders. En waar spreken wij gewoonlijk over? Over de kleine belangen van de dag! Zeker, ook deze hebben hun plaats, doch zij mogen niet al de plaats bij ons beslaan, gelijk zij bij zo velen doen, die van niets anders weten te spreken dan van de dingen dezes levens. Er moet een hoger, geestelijk leven bij ons zijn, en dat moeten wij zoeken over te storten in de harten van allen, met wie wij in betrekking komen. Wij moeten spreken van de dingen van het Koninkrijk Gods, als kinderen en toekomstige erfgenamen van dat eeuwig heerlijk Koninkrijk, dat ons door Christus verworven is. Ik moet bekennen, dat ik soms moe ben van de wereld, en moe van het leven, doch verlangen wij soms naar het uitrukken van de pinnen dezer tent, het mag nooit zijn om van dit leven af te wezen; nee, zolang de Heer wil dat wij Hem hier dienen, moeten wij Hem gaarne hier willen dienen. Wij moeten altijd en in alles onszelf vergeten, om te denken aan anderen. Bij de Heer was alles Goddelijke, koninklijke grootmoedigheid, en hoe weinig grootmoedigheid is er bij ons! Het is te hopen dat als er tijden van vervolging moeten komen, er dan ook wat meer koninklijke zin bij ons gevonden wordt. Een Christen moet een grootmoedig mens zijn. En die genezing nodig hadden, maakte Hij gezond. Des Heeren hoogste welbehagen is het lijden, waar het zich aan Hem vertoont, op te heffen. Het is dezelfde God, die wij in de natuur en het menselijk leven zich zien openbaren in zegeningen zonder getal. Toornt Hij, het is ondanks zichzelf, omdat zijn heiligheid het eist; maar Hij doet het niet van harte, zoals Hij zegent. Dit zijn zeker diepten, waarin wij niet indringen kunnen, doch Gods Woord zegt het ons duidelijk genoeg. En Jezus ging op de berg en zat aldaar neder met zijn discipelen. De Heer leerde de schare niet staande, maar zittende, naar Joodse wijze. Welk een treffende aanschouwing moet het geweest zijn op de vlakke kruin van een berg duizenden mensen bijeen te zien, om te luisteren naar het woord van de Zone Gods! En het Pascha, het feest der Joden, was nabij. Johannes (van wie wij dat verhaal in de meeste bijzonderheden hebben) verdeelt gewoonlijk de tijd van 's Heeren omwandeling door het vermelden der paasfeesten. Hij brengt dit feest in bijzondere betrekking tot de Heer als het ware Pascha, en vermeldt het ophanden zijn van dit feest, thans bepaald met het oog op het gesprek van de Heer met het volk, waarin Hij zich als het ware Paaslam en als het ware Paasbrood openbaarde. Deze herinnering is dus een inleiding tot hetgeen volgen zal. Voorts vermeldt de evangelist niet dat de Heer naar Jeruzalem is opgegaan om dit paasfeest te vieren. Volgens de wet (Exodus 23:14-16 34:22-23) moesten alle mannen drie maal per jaar, te weten op Pasen, Pinksteren en het Loofhuttenfeest, voor het aangezicht des Heeren verschijnen. Om deze reden zou men kunnen aannemen dat de Heer wel naar Jeruzalem, maar in het verborgen is opgegaan. Te meer daar het Paaslam niet overal, maar alleen te Jeruzalem mocht gegeten worden, Deuteronomium 16:5-7. Het is niet waarschijnlijk dat de Heer en zijn discipelen zich van het eten van het Pascha zullen onthouden hebben. Gewoonlijk geschiedde de reis van Galilea naar Jeruzalem in drie dagreizen. Johannes echter zegt er niets van, ofschoon men uit Johannes 7:1-10 zou kunnen opmaken, dat Jezus in deze tijd niet meer in het openbaar in Judea, maar enkel in Galilea wandelen wilde, omdat men Hem in Judea naar het leven stond. En als de dag begon te dalen en het nu avond werd, kwamen zijn discipelen tot Hem en zeiden: Wij zijn hier in een woeste plaats, en het is nu laat op de dag; laat de scharen van u, opdat zij heengaan in de omliggende plekken en in de dorpen herberg nemen mogen en zichzelf spijs kopen, want zij hebben niets wat zij eten zullen. De discipelen zijn de voorspraak van het volk. Zij zijn begaan met hun nood, en wensen daarom, dat de Heer ze wegzendt. Hoe dikwijls gebeurt het nu, dat als er gebrek is aan brood bij het volk, de volksleiders het tot oproer aanhitsen. Mochten hierop de godvruchtige lieden acht geven, en mochten zij de nooddruftigen voordragen aan de Heer, om van Hem brood te vragen, want Hij kan het geven en geeft het, ofschoon zijn discipelen het niet vroegen, niet vermoedende dat de Heer ook in deze nood kon voorzien; doch voor de Heer zal niets onmogelijk genoemd worden. Jezus dan de ogen opheffende, en ziende de grote schare, zeide tot Filippus: vanwaar zullen wij brood kopen, opdat dezen eten mogen? Doch dit zeide Hij hem, beproevende, want

Hij zelf wist wat Hij doen zou. De Heer betrekt Filippus in deze zaak, om hem persoonlijk te leren en te oefenen in het geloof. Hij is bijzonder de evangelist Johannes eigen, om ons de persoon, tot wien de Heer spreekt, te leren kennen. Ook wilde de Heer de discipelen in de zegen, die Hij gereed stond aan het volk te geven, doen delen. Want de Heer vergenoegt zich niet met enkel het volk te prediken, en te vergeten dat het ook moet eten; nee, Hij weet dat de mensen het lichamelijk voedsel even nodig hebben als het geestelijke, en zorgt dat zij het hebben. En dat moeten wij ook doen, en niet zo overgeestelijk zijn om te menen, dat men bij geestelijke dingen en bij geen eten en drinken leven moet. Dat kan soms het geval zijn, maar het is geen regel. Alles heeft zijn tijd, en de Heer denkt aan alles. En zo doet Hij aan Fillipus de vraag: vanwaar het brood voor die menigte volk te kopen? Voorzeker een verrassende vraag: doch waar doet de Heer een vraag, die niet in de hoogste mate verrassend is? Hoe! wil dan de Heer deze onoverzienbare menigte hier bij zich houden en spijs voor hen laten kopen? Doch de Heer wekt altijd de opmerkzaamheid, alvorens iets te doen. Hij wil oplettende discipelen hebben. Fillipus antwoordde Hem: zullen wij heengaan en spijs kopen voor al dat volk? voor tweehonderd penningen brood is deze niet genoeg, opdat een ieder van hen een weinig neemt. Twee honderd penningen, of ongeveer zeventig gulden van ons geld, welk een som voor Fillipus! Zo rijk was de beurs van het gezelschap niet, en al was die som voorhanden, wat zou zij baten? Ieder zou slechts een weinig brood hebben, en niemand zou er door verzadigd worden. Omdat de Heer spreekt van kopen, denkt Fillipus terstond aan geld, en gaat hij aan het uitrekenen hoeveel deze zaak wel zou kosten. Hij dacht er niet aan, dat men in het Koninkrijk Gods koopt zonder geld en zonder prijs. Hij was een goed rekenmeester, maar nog geen goed discipel des Heeren. Hij zag niet op de Heer, maar op de middelen buiten de Heer, op het geld. En zo doen wij ook. Is er het een of ander nodig, terstond tasten wij, om zo te spreken in de zak, om te zien of wij het geld er voor hebben; wij denken niet allereerst aan God, maar aan het geld. O dat geld, ik herhaal het ook hier, speelt een grote rol, ja, ik zou haast zeggen de grootste rol in deze wereld, maar ik voeg er bij, niet in de Bijbel. De Schrift stelt ons onophoudelijk in de onmiddellijke tegenwoordigheid Gods, en spreekt van hetgeen ons God tot ons deel doet verkrijgen, en dat is niet het geld, maar het geloof. En wie God heeft, die heeft al de middelen, ook het goud en zilver, zover ze van nut zijn; want God geeft zijn kinderen niet wat hun schaden zou. Geloven wij dit? Ach, wij zien als Fillipus niet op de rijke Heer, maar op de armoedige beurs, dus niet op des Heeren almacht, maar op eigen onmacht. Had hij niet tot de Heer moeten zeggen: "Het is immers niet nodig dat wij heengaan om spijs te kopen voor al dat volk; zo Gij wilt, Gij kunt ze spijzigen." Doch nu zou hij zien, wat hij niet kon geloven, dat de Heer genoeg was voor deze zaak, en niet de tweehonderd penningen. De Heer is de Gever ook des broods, en in Hem zijn al de schatten van hemel en aarde. Mochten wij ons dan in de dienst van zulk een rijk Heer nooit arm voelen. In de wereld kan men schatrijke heren dienen en zelf arm zijn, maar niet alzo in het Koninkrijk van God. Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Het is hun niet van noode heen te gaan, geef gij hun te eten. De Heer handelt altijd vreemder met Fillipus, doch Hij doet dat met liefde en met hoge wijsheid. De Heer wil dat de behoefte gevoeld wordt, eer Hij haar vervult. Ook vraagt Hij de vervulling der aanwezige behoefte allereerst van ons. Te zeggen: "Wij kunnen niet", strekt ons tot zonde. Waarom kunt gij niet? Omdat gij geen geld hebt? Goed, maar hebt gij dan geen God? Zegt dus niet zo licht: zij die kunnen, willen niet, en zij die willen, kunnen niet; maar ga met uw wil tot de Heer en Hij zal hem veranderen in macht. Ook doet de Heer ons vragen, alsof Hij van ons wil hebben wat Hij voornemens is zelf te doen, opdat wij niet alleen mede zullen weten wat Hij doet, maar ook werktuigen in zijn hand zullen worden, door welke Hij zijn voornemen ten uitvoer brengt, gelijk dan ook de discipelen de uitdelers werden van het brood, dat de Heer gaf. Eindelijk, er is iets koninklijks in dat woord: Geef gij hun te eten. Zie, daar geeft Hij vijfduizend mensen aan zijn arme discipel om ze te verzorgen, en was het in diens vermogen geweest, hij zou het gedaan hebben. Doch wat Jezus vraagt, verkrijgt Hij niet. In het wereldse gaat het geheel anders. Wat Napoleon I eiste, dat

verkreeg hij. "Zó vele miljoenen moet ik hebben," zeide hij, en het antwoord was: "Daar zijn zij." Doch Christus vraagt tevergeefs, want wat Hij vraagt kan de mens niet geven. Nochtans vraagt Hij het, opdat wij tot Hem zullen zeggen: "Heer! Gij weet het, wij kunnen niet, maar wij weten dat Gij het kunt, o doe Gij het dan." Als wij tot de bewustheid zijn gekomen, dat wijzelf het door de Heer geëiste niet doen kunnen, dan doet de Heer het voor ons, en doet het ons dan tegelijk zó voor, dat wij het Hem na kunnen doen. Dat is dan ook weer anders dan in de wereld. Ja, zeg eens tot een Nebukadnezar: "Wij kunnen niet doen wat gij beveelt, och doe gij zelf het voor ons." Hij zou u het hoofd voor de voeten leggen. Maar onze God kent onze onmacht, en wil dat wijzelf haar ook kennen, om ons dan te helpen met zijn almacht, zodra wij haar inroepen. Zo geeft Hij ons de Wet, welke zo heilig en goed is, dat niemand er iets tegen te zeggen weet, maar ieders geweten uitroepen moet: Des Heeren geboden zijn recht, en zij moeten gehoorzaamd worden. En toch kunnen wij ze niet gehoorzamen zoals ze gehoorzaamd moeten zijn. Wat nu te doen? Ons van de verplichting tot het volbrengen der Wet ontslaan, en zeggen: Wij kunnen niet, daarom behoeven wij ook niet? Dat zij verre. Nee, ons niet kunnen moet ons juist doen begeren te kunnen, en met kracht dringen tot het gebed: "Heer, maak mij door uw Heilige Geest bekwaam om al uw geboden naar uw wil en uw bedoeling te volbrengen." En Hij zeide tot hen: Hoeveel broden hebt gij? Gaat heen en beziet het. Het woord des Heren is nu niet meer tot Fillippus alleen, maar tot al de discipelen. Wij zien ook hier hoe gemeenzaam de Heer met zijn discipelen omgaat. Hij speelt als het ware op heilig opgewekte wijze met hun verslagenheid, want zij vermoedden zijn voornemen nog niet, en begrepen dus niet dat de Heer brood willende geven, dit doet, niet door een schepping van brood, maar door de vermeerdering van het voorhanden brood. De schepping, dat is: de wording van het niet bestaande, eenmaal geschied zijnde, geschiedt niet andermaal; maar in de eerste schepping ligt de grond tot alle mogelijke ontwikkeling, en ook de grond van de tweede, hogere, nieuwe, eeuwige schepping, zoals die in Christus bestaat, en door Hem, ook buiten zich, wordt tot stand gebracht. God overtreft altijd zichzelf in zijn werken, en daarom deed en doet Hij na het wonder der schepping, in die schepping nog weer andere, hogere werken, die van de gewone verschijnselen der natuur afwijken en die wij wonderen noemen. God de macht te ontzeggen van wonderen te doen, is zoveel als te zeggen, dat God met de schepping het toppunt zijner macht heeft bereikt, en hoe kan dat van de oneindig Machtige gezegd worden? Nee, God doet wonderen, en heeft Hij de eerste mens uit de aarde geformeerd, Hij doet de nieuwe mens opstaan uit de dood. Doch het bestaande is de grondslag van het toekomstige. God ziet dan ook altijd op het voorhandene om het te zegenen. Heeft Hij u een gave, een talent gegeven, Hij wil er u in zegenen, als gij het maar besteedt in zijn dienst. Doch hoe dikwijls zoeken wij aan het einde der aarde wat voor de hand ligt. Mozes zeide reeds: Het woord is nabij u, het is niet ver te zoeken, en zo is ook de zegen in hetgeen nabij is. Zo leert dan de Heer ook door de wijze hoe Hij geeft, en zo moeten wij ook leren doen. Als wij onze kinderen iets geven, dan moeten wij het geven op een wijze, waardoor zij iets leren, en als wij de arme een stuk brood of een stuk geld geven, dan moeten wij het doen op een wijze, die tegelijk zijn geest opwekt en verlevendigt. Doorgaans ontbreekt ons de wijsheid in de wijze van handelen, en daarop komt zoveel aan. Laat ons dit, gelijk zo vele andere dingen, van de Heer leren, niet bij wijze van nabootsing, want dan wordt het een namaaksel, en in het geestelijke is niets meer verwerpelijk, maar daardoor dat wij altijd meer één Geest met Hem worden, zodat hetgeen waarachtig is in Hem, ook waarachtig worde in ons. Eén van zijn discipelen, namelijk Andreas, de broeder van Simon Petrus, zeide tot Hem: Hier is een jongen, dat vijf gerstebroden heeft en twee visjes; maar wat zijn deze onder zo velen? Nu komt er een tweede spreker bij. Deze komt al nader tot de zaak: Hier is een jongen, zeide hij. Dat jongentje moet er ook bij komen. Zo moet alles zijn geleidelijke voortgang en ontwikkeling hebben. Het grote wonder wordt voorbereid, en de discipelen worden allengs opgeleid. Evenwel ook Andreas dacht er niet aan, dat de Heer dat kleine vermeerderen kon, en het geloof sprak niet uit hem, toen hij zeide: Maar wat zijn deze onder zo velen! Het is dan ook geen

vreemde uitroep. Hij werd en wordt nog zo dikwijls gedaan. Toen de gehele Kerk onder de pausen bedorven was, en niemand dacht dat zij ooit weer hersteld kon worden, kwam een Augustijner monnik en predikte de leer der rechtvaardiging door het geloof, tegen de leer der verdiensten uit de werken van Rome. Doch ieder, die de misbruiken zag, maar ook de machtigen kende, van wie zij uitgingen, riep ongetwijfeld uit: "Wat zal deze onder zovelen?" Genoeg dat hij er was. God zou door die ene die velen schudden als in een zeef en zuiveren van hun kaf. Daarom moet niemand vertwijfelen, als er nog maar iets is, dat God zegenen kan. Wordt een land als door een sprinkhaanzwerm van ongelovigen bedekt, zie of er nog getrouwen in de lande zijn, en zijn zij er, zo heeft het geen nood, al zijn zij weinigen. God kan door die weinige getrouwen de vele ontrouwen en afvalligen machteloos maken. God brengt altijd het grote voort uit het kleine; de boom uit het zaadje, en uit een weinig zaad een akker vol koren. Wij houden veel van nullen. "Als het cijfertje 1 er maar vóor staat, dan hoe meer nullen hoe beter." zo zeggen wij, maar God schrapt de nullen weg en heeft genoeg aan de 1. Dit hebben wij in het leger van Gideon tegen de Midianieten gezien. Het vele doet het niet. Kom tot de landman met een zolderschuit vol graan en zeg hem: "Bezaai er uw land mee." Hij zal u afwijzen; alleen een klein deel er van is hem nuttig tot zaaiing. Dat de Heer het geringe kan groot maken, blijkt ook uit hetgeen de kleine jongen als de ganse voorraad der discipelen voor hen droeg en aanbracht. Het waren vijf broden, maar gerstebroden, geen fijn tarwebrood. Zij waren uitmuntend geschikt voor het doel. Het was een spijziging der armen, een zaak van nooddruft. Het soort van brood werd dan ook niet veranderd, zij allen aten gerstebrood. En welk een diepe blik vergunt ons deze bijzonderheid in het eenvoudig leven des Heeren met zijn discipelen. Voor de gasten op de bruiloft gaf de Heer de fijne wijn, deze was daar op zijn plaats, maar voor zich en zijn discipelen was het grove brood. Ook had het jongetje twee gebakken visjes, dus ook toespijs; maar hoe eenvoudig was de maaltijd met beide deze spijzen: een stuk brood en een gebakken visje er op. O wat zijn wij door de weelde verwend, en wat is de gehele wereld door de weelde ellendig geworden! Ja wij mogen wel zeggen, dat de grote zonde der wereld ligt in haar uitwendige weelde en in haar innerlijke armoede. En wij leren het enigszins verstaan, dat Christus niet de zonde hoofd voor hoofd wegneemt, maar de zonde der wereld, waarin aller zonden zich verenigen, en waarin wij dus allen aandeel hebben. En Hij zeide: breng ze mij hier. Verbeeldt u de verbazing van de discipelen bij dat woord. Verbeeldt u dat een groot veldheer, die onze vriend is, ons in een wanhopig geval, waar wij volstrekt geen verstand van, en ook geen doorzicht in hebben, om raad vraagt. Wat zullen wij doen? Geheel en al zwijgen, gaat niet; wij moeten iets zeggen, en om iets te zeggen, slaan wij een middel voor, waarvan wijzelf volkomen overtuigd zijn, dat het onmogelijk het voorgestelde doel kan bereiken. Doch ziet, tot onze verwondering en tegen alle onze verwachting, zegt de veldheer: "Doet wat gij zegt, en brengt mij het aangewezen middel." En dit gedaan zijnde, doet hij er mee wat niemand anders er mee kan doen, en wat niemand ooit dacht dat er mee gedaan kon worden. Zo was het ook hier met de Heer. Bij de discipelen was het als bij ons; de een maakt gewoonlijk de andere ongelovig, want de wereld is vol berekening en ledig van geloof. De mammon is een macht, welke de ganse wereld beheerst; doch daarom moeten wij haar niet vrezen, maar zonder haar te dienen, haar voorzichtig ontzien, opdat zij niet in woede tegen ons ontsteekt en ons martelt. Zonder beeld gesproken: wij moeten het geld niet als verachtelijk wegwerpen, maar er een verstandig gebruik van maken. De wereld zoekt echter alles in het geld, en dat mag de Christen niet; hij moet alles in God zoeken door het geloof. Christus nu was de overwinnaar der wereld, en het bezwaar bij de discipelen had bij Hem geen gewicht. Zij moesten enkel opgeven wat zij hadden, en het geven, en niets in hun handen houden; want niet in hun handen, maar in die des Heren geschiedde de vermenigvuldiging. Zij moesten eerst afstand doen van het hunne voor anderen, om het daarna vermenigvuldigd terug te ontvangen ook voor henzelf. Mochten wij dan, ik herhaal het, tot de Heer brengen het geringe dat wij hebben, in het geloof, zeggende: "Heer! vermeerder het, uw zegen is de vermenigvuldiging!" Dit deden de

discipelen niet, zij brachten evenwel het voorhandene op des Heren bevel, en de Here nam het aan; want gehoorzaamheid aan 's Heren bevel is reeds een beginsel van geloof. Daar staat nu dat jongentje met zijn korf met vijf broden en twee vissen voor de Heer, en die spijs is Hem een voorraad, waaruit Hij al de aanwezigen zal verzadigen. Wij herhalen het: nadat God de stoffelijke wereld geschapen heeft, zonder vooraf bestaande stof, alleen door zijn alvermogende wil, doet Hij voortaan enkel wonderen met het geschapene. Hij eerbiedigt hiermede zijn eigen werk, en onderwerpt zichzelf aan de wet der vermenigvuldiging, door Hem zelf gesteld, maar zo, dat zijn almacht de eindige kracht oneindig verhoogt. Ja, iets moest er zijn in des Heren hand, hoe weinig dan ook. Gesteld dat de Heer zonder enig brood gehad te hebben, brood aan de discipelen gegeven had, om het aan het volk te geven, zou het niet iets toverachtigs en daarmede de Heer onwaardig geweest zijn? Doch nu is de zaak, hoe groot een wonder, nochtans natuurlijk. Ik ben verzekerd, dat als wij in de hemel alle dingen in hun wezen en ontwikkeling zullen kennen, wij verwonderd zullen staan over de eenvoudige wijze, waardoor de wonderen door God geschieden. Zij bestaan wellicht in een kleine wijziging of verhoging van dezelfde wetten der natuur, als waarmede God de gewone verschijnselen in de schepping doet ontstaan. En Hij gebood zijn discipelen, dat zij allen zouden doen neerzitten in groepen, elk van vijftig, op het groene gras. Het eerste waar de Heer voor zorgt is, dat alles in de weg van orde geschiedt. De Heer laat het volk maar zo niet staan of zitten, gelijk zij willen, noch laat Hij hun ook het brood toewerpen, zoals met het geld of met de gedenkpenningen bij de inhuldiging van een vorst gedaan wordt, zodat de sterke het heeft met vertrapping van de zwakkere: nee, Christus verlaagt niemand; maar allen heft Hij in zijn tegenwoordigheid op. Hij maakte al die mensen tot zijn gasten, om ze te spijzigen aan zijn tafel, en daarbij werd geen verwarring geduld. De Heer, de Schepper der orde is hier; zij hadden honger, goed, maar zij konden en moesten wachten totdat allen gezeten waren. De discipelen moesten hen doen neerzitten; want ofschoon zij de hongerige schare niet te eten konden geven, zo bleven zij echter niet buiten de zaak, ook zij moesten er deel in hebben, zij moesten de dienaren zijn, waardoor de Heer zijn wonderbrood aan de lieden toereikte. Zo moeten ook wij meermalen de helpers zijn in een werk, dat wijzelf niet kunnen doen. Wij kunnen niemand bekeren, en toch kan God door ons de bekering geven. Daarom moeten wij in dit opzicht niet zien op onze onmacht, maar op Gods almacht, die ook in onze zwakheid volbracht wordt. Een dienstknecht dekt de tafel voor het huisgezin, en zet alles in gereedheid ofschoon hij het eten niet geeft en niet geven kan; doch daar breekt hij ook zijn hoofd niet over, maar laat hij de heer of de vrouw des huizes voor zorgen. Hij weet dat als hij de tafel gedekt heeft, hij ook het eten zal opdragen. Het ene moet echter voorafgaan, zal het andere volgen. Altijd komt de zegen Gods in een ordelijke weg. Houden dan ook wij het denkbeeld vast, dat, kunnen wij de broden niet vermenigvuldigen, maar Christus alleen, wij toch het vermenigvuldigde brood uit zijn handen kunnen ontvangen en ronddelen. Daar was nu veel gras aan deze plaats. Zij waren nabij Betsaïda, op een uitgestrekte vlakte aan de voet van den berg, hier en daar met grasvelden, als zo vele oasen in de woestijn bezet. Waar de Heer brood geeft, daar is ook de natuur met haar fris groen grastapijt gereed. Gij voelt hoe veel liefelijker dit was, dan neder te zitten op de kale woeste grond. Hoe genoeglijk is het ons nu nog, te zien hoe de Heer alles zo schikte, dat ieder ordelijk zijn maaltijd kon doen, en hun de tafel toebereid werd, even alsof zij dit zelf in het vrije deden, en de Heer, de Koning zelf, zou het brood breken, en des Konings dienaren zouden het ronddelen, terwijl de vrouwen die tegenwoordig waren, voor de kinderen moesten zorgen. Ook hier waren dus de minderen de aanzittende gasten, en de meerderen dienden; want het is een vaste wet in het Koninkrijk Gods, dat die dient, de meerdere is. En verbeeldt u dan nu in de woestijn, een grasveld van nog grotere omvang dan onze Dam, bedekt met ordelijke in rijen van vijftig neerzittende mensen onder de heldere hemel, in de lente, bij ondergaande zon! De rijke lieden maken er soms een feest van, om met hun familie en vrienden een landelijke maaltijd te houden; want dat weten de rijken ook wel, dat hetgeen God in zijn natuur om niet geeft, oneindig

schoner is, dan hetgeen men door veel geld in huis kan kopen. Ja, er zijn kostbare dingen, die God voor geen handen vol geld wil geven, maar wel om niet, namelijk de frisse gezondheid, de grage maag, den scherpe tand, die bij de gezonde arbeider de kentekens zijn van de honger. Deze zijn voor de rijke met geen geld te kopen, en God geeft ze de arme arbeider alleen om niet. En zij deden alzo, en deden ze allen neerzitten. En zij zaten neder in gedeelten, bij honderd tezamen en bij vijftig tezamen. Op deze wijze konden de discipelen ieder het brood toereiken, zonder dat iemand voorbijgegaan werd, en kon het getal der gasten worden berekend. En Hij nam de vijf broden en de twee vissen. De Heer nam het voorhandene bij zich, opdat het bleek, dat de vermenigvuldiging van Hem uitging. En opwaarts ziende naar de hemel. De Heer zag gedurig opwaarts naar de hemel, en ten laatste voer Hij opwaarts naar de hemel. En dit geldt ook voor ons: wie biddend veel naar de hemel ziet, komt ook ten laatste er in. Doch hoe weinig geven wij aan de nooddruftige, met het oog naar de hemel gekeerd, en hoeveel brood ontvangen wij, als kwam het niet uit de hand des Heeren! Ach, bij ons wordt alles sleur. Het gebed, de huiselijke godsdienst, in het begin, bij onze bekering, zo vurig, zo levendig, wordt ten laatste een dode zaak, een gedachteloze gewoonte. Dit moeten wij elkander nu eens vrijmoedig zeggen; want als wij gedurig de Schrift bespreken, en het blijft bij ons zoals het is, dan zal dat bespreken der Schrift ons veroordelen. Gods Woord moet altijd dieper bij ons gaan dóor het gevoel, dóor het verstand, dóor het geweten, dóor geheel de bewustheid van ons wezen heen. Het moet ons een zó scherp tweesnijdend zwaard zijn, dat wij het niet aanraken kunnen zonder dat onze vingers bloeden. En gedankt hebbende, zegende Hij ze. Treffend, niet waar? De Heer vermeerdert het brood dankend en zegenend. Juist omdat Hij één is met de Vader, stelde Hij zich nooit onafhankelijk van de Vader. Wanneer Hij dit gedaan had, zo zou Hij een ander koninkrijk als dat des Vaders hebben opgericht, een koninkrijk onafhankelijk van de Vader. Nee, Hij ontving alles van de Vader, juist omdat alles wat de Vader had, ook het zijne was. Ook dankt Hij, alvorens Hij zegent. Hiermede wees de Heer de eer ook van dit wonder van zich af, en gaf die eer de Vader, terwijl Hij tegelijkertijd in gemeenschap handelde met de Vader als diens Zoon ook in de menselijke natuur; want wat de Heer is, toont Hij gedurig door zijn woord en zijn daad. De Goddelijke natuur in Hem ontvangt de aanbidding van engelen en mensen; de menselijke natuur in Hem aanbidt de Vader. En brak de broden en gaf ze de discipelen, om de scharen voor te leggen. Welk een eenvoudige en toch grote handeling. Er is hier niet de minste vertoning. De Heer deed niets dan het brood breken, en Hij ging altijd voort met breken, en Hij legde het niet neer bij stapels, maar gaf het brood in de handen van zijn twaalf discipelen, en het brood uit zijn hand hield niet op, en zij die gevoed werden, zagen niet hoe het toeging, ook de discipelen niet. Zo dikwijls zij kwamen, ontvingen zij, en zij konden niet nagaan vanwaar het kwam. Trouwens God is verborgen en openbaar: verborgen in de oorzaken en openbaar in de uitwerkselen. God werkt altijd in het openhaar uit verborgen krachten, en ook dat openbare is nog verborgen. Ja, ware er brood als regen uit de hemel gevallen, het zou veel meer opzien gebaard hebben, maar het zou niet Goddelijk, niet de Heere waardig geweest zijn; ook het manna zag men niet uit de hemel vallen; men vond het liggen. Zo blijft God zich in alles gelijk. En de discipelen gaven ze degenen, die neergezeten waren. De Heer, spijs uitdelende door zijn discipelen aan de schare, ziedaar reeds de gehele evangeliebediening zinnebeeldig uitgedrukt. De discipelen de tafel bedienende, ziedaar de eerste kiem en oorsprong van het gezegend diakenschap, dat door de apostelen werd waargenomen, tot zolang er afzonderlijke diakenen voorgesteld werden. Zo was ook Jozef de brooduitdeler aan al de Egyptenaren geweest, en ook hij beschikte alles met hoge wijsheid en orde, nochtans was ook hij niet met de Heer, de broodgever, maar met de discipelen te vergelijken, die de zegen des Heren uitdeelden. En wij moeten hetzelfde doen. Hoe dikwijls maken wij onszelf tot middelpunten, tot welke alles betrokken wordt, terwijl toch Christus het middelpunt is, rondom hetwelk wij onszelf en allen moeten verenigen. Alleen wanneer wij alles wat wij van de Heer ontvangen, beschouwen als voor anderen, en dat alleen in onze

mededeling ons voorrecht ligt, gaan de zaken goed. De apostelen, die nu het volk als zo vele tafelknechten bedienden, zouden eenmaal zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israël's; doch dit zou een andere bedeling zijn. In het koninkrijk Gods gaat het dienen altijd het heersen vooraf. Desgelijks ook van de visjes. Dus ook toespijs, dus ook lekkernij. Wij die doorgaans bekrompen zijn in het geven, zouden licht zeggen: "Brood is genoeg, waartoe nog vis daarbij? In zulk een geval moet alleen aan het nodige gedacht worden." Doch de Heer dacht er anders over; Hij is mild en overvloedig, ook in het niet noodzakelijke. Hij geeft in de natuur niet enkel de gerst, maar ook de tarwe met de kostbaarste boomvruchten, de edelste fruiten. Zoveel zij wilden. Niet mondjesmaat, zoals wij zouden doen, zeggende: "Zij hebben het om niet, zij behoeven het niet in overvloed te hebben, zij zouden er maar misbruik van maken." Neen, de Heer denkt aan geen misbruik, waar Hij geeft, moet de overvloed zijn. God geeft ook in de natuur alles met overvloeiende maat, God kan niet anders geven. De matigheid moeten wij van elders leren; zij bestaat daarin, dat wij van Gods overvloed alleen dat deel nemen, dat goed voor ons is. De jongen, die in de vruchtboom klimt, kan hem niet leeg eten; de jongen moet ophouden, niet de boom. En zo is het in alles. De vaten moesten bij de weduwe ontbreken, niet het vloeien der olie uit de kruik aan de zijde Gods. Het komt er nu maar op aan, om door het geloof het lege vat onder de vloeiende oliekruik te houden. Daar staat een volle karaf met water, en een leeg glas er naast. Giet gij nu het water onverstandig over het glas, zo hebt gij er niets aan, gij moet het er in gieten, en gij kunt het genieten. Zo geeft God ook in alles de volle karaf en het lege glas, en laat ons geen andere zorg over dan het behoorlijke inschenken. Terwijl de Heer onophoudelijk voortging het brood te breken en aan de discipelen te geven, kon men vragen: Bij wie zal dit nu het eerst ophouden, bij de broodgever of bij de broodeter? Immers bij de laatste. Bij de eerste kan het niet ophouden; want Hij is de Heer, de Oneindige. Bij het schepsel zijn de grenzen, en kan het alleen ophouden. God is de bron gelijk, die altijd water geeft. Al put gij er nog zoveel uit, de bron wordt er niet leeg door; altijd is er van onderen en in het verborgene een nieuwe toevoer. En zo hield ook hier de Heer niet op te geven, totdat de behoefte bij de mens ophield. En voorzeker hadden deze mensen grote behoefte, grote honger gehad, want zij waren van ver gekomen; het was tegen de avond, zodat zij waarschijnlijk die ganse dag geen verkwikking genoten hadden. In het geestelijke echter ontbreekt het den mens, ja zelfs de gelovige aan grote behoefte, aan grote honger, en daarom zijn wij, gelijk aan de ene kant bekrompen gevers, zo ook aan de andere kant bekrompen ontvangers. En daarom maken wij ons ook geen grote gedachten van God, als wij in nood zijn. In plaats van alsdan daarin Gods heerlijke voorbereidingen tot een nog heerlijker verlossing te zien, wanhopen wij. Wij kunnen niet geloven dat God ons zo liefheeft als Hij ons liefheeft in de Geliefde; en dat Hij ons zoveel zegen heeft toegedacht, als Hij ons heeft toegedacht. Ach, konden wij maar veel geloven, wij zouden op de wolken wandelen, terwijl wij nu wandelen door damp en mist. Zie nog eens op de rijke liefde des Zoons jegens het volk, dat Hem toch niet zo nabij stond als de discipelen. Er waren vijfduizend mannen tegenwoordig, behalve de vrouwen en kinderen, en de Heer liet allen eten zoveel zij wilden. Waar Christus spijzigt daar worden de mensen ten volle verzadigd. Waren er meer mensen geweest, Hij zou meer gegeven hebben, ja de aarde zou met brood overdekt geworden zijn, indien er maar eters geweest waren; doch toen deze ontbraken, hield de vermeerdering op. Liefelijke aanschouwing, niet waar? onze harten springen er van op, en wij roepen uit: dàt is een maaltijd geweest zoals God alleen kan aanrichten. Doch nu komt het afgrijselijk spook, het ongeloof, al onze vreugde bederven, en al deze Goddelijke heerlijkheid der liefde vernietigen, door te zeggen dat wonderen onmogelijk en de verhalen er van fabelen zijn. Doch wij laten ons niet bang maken door spoken, in welke helse gedaanten zij ook optreden. Wij geloven het wonder en hebben er grond voor in God, en wij herhalen wat wij reeds gezegd hebben: Laat niet alle leven zich terugbrengen tot vermeerderende kracht? Is niet zelfvermenigvuldiging de wet der schepping in alles? Worden niet weinige zaadkorrels in de akker geworpen tot een oogst van koren!

Geschiedt dit ieder jaar aan het zaad door de aarde heen, hoe zou dit niet ieder ogenblik kunnen geschieden door Christus, door de Heilige Geest heen? In Christus zijn al de krachten Gods als in een middelpunt verenigd. Zijn menswording is de samentrekking van de oneindige eigenschappen Gods in de enige persoonlijkheid van de Godmens, als in een enig punt. En waarom zou dat onmogelijk moeten zijn? Worden niet onder het brandglas al de zonnestralen, die boven het brandglas zijn, verenigd in een bepaald punt, zodat zij daarmede een ontvlambare kracht verkrijgen, die zij zonder deze concentratie niet hebben? Welnu, het is een klein beeld van de zaak, die wij bespreken; want, nog eens, de menswording van Christus is de vereniging van al wat in God is en van al wat in de mens is, uitgenomen de zonde, in de enige persoonlijkheid van Christus, de Zoon van God en de Zoon des mensen. En als zij allen verzadigd waren, zeide Jezus tot zijn discipelen: vergadert de overgeschoten brokken, opdat er niets verloren ga. Een Salomon-les, en een les voor onze tijd; want wij leven in een zeer economische tijd; niet in het maatschappelijke leven, want daarin gaat het weelderig genoeg toe, maar op wetenschappelijk gebied. Men weet thans door de scheikunde bij het gewicht op te geven, hoeveel er van een vruchtdragend land uitgaat, en er weer ingebracht wordt. En deze grote regel: niets te laten verloren gaan, die geheel onze tijd beheerst, werd door Christus uitgesproken nu achttien honderd jaren geleden, in de eenvoudigheid zijner koninklijke grootheid. Wat wist daar in die tijd de gehele joodse en romeinse wereld van? Niets. Daarom zullen de wetenschappen ten laatste zijn als de wijzen uit het Oosten, die bij hun aanbidding, ook hun goud, wierook en mirre aan de voeten van Christus brengen; doch in het eerst woeden die wetenschappen tegen Christus, gelijk Herodes tegen Hem woedde. Doch thans moet ieder reeds erkennen, of hij wil of niet: "De Meester wist het en heeft het gezegd." En welke onmetelijke resultaten hebben deze woorden gehad! Leren wij het niet onze kinderen zeggen: "De kruimpjes over te laten, is zonde?" Nu weet de wetenschap van geen zonde, maar enkel van schade en voordeel; alleen de ouders spreken nog tot hun kinderen van zonde. Doch wie heeft er op gelet, dat de Heer met dat kleine woordje zulk een grote waarheid uitsprak? De woorden, die men gedurig leest, ook die der Schrift, worden ten laatste mat bij ons, evenals een muntspecie door het veelvuldig gebruik afslijt en glad wordt, zodat men den muntslag niet meer ziet. Nochtans ligt in dat woord: opdat er niets verloren ga, het beginsel van de gehele huishoudkunde in al haar vertakkingen: het is een wet van staat, van staat- en landhuishoudkunde. En is het niet opmerkelijk, dat Hij gebiedt de overgebleven brokken op te zamelen, die de macht heeft om brood tot in het oneindige te vermenigvuldigen? Men zou menen, dat het bij zulk een persoon niet op een weinig brood aan moest komen; doch bij de Heer gaat met de grootste mildheid de hoogste spaarzaamheid gepaard. De mildheid gaat vooraf, de spaarzaamheid volgt, opdat er niets verloren ga. Ook in de natuur gaat niets verloren; maar is alles weer goed tot iets anders. Doch bij ons is het te ruim of te bekrompen, te weinig of te veel, te verspillend of te inhalig. Daar hebt gij bijvoorbeeld ons volk, de Hollanders, is het niet beroemd om zijn aloude zuinigheid; en toch hebben zij sedert eeuwen, datgene wat goud wordt op de velden, weggeworpen, en er het water hunner grachten mede bedorven; die Hollanders, die als zij een zak guldens present deden, het zakje terug verzochten, goed! maar waarom dan het andere vergeten? Wij moeten ruim zijn in het nodige en nuttige en zuinig in het onnodige en onnutte. Bij de Heer echter lag in deze spaarzaamheid het beginsel van orde en betamelijkheid; of zou het gevoegd hebben, dat men de andere dag op de plaats van de maaltijd gekomen, die gevonden zou hebben, zoals men de gastmalen van velen na de afloop vindt: met overblijfselen bezaaid? of moesten de overgebleven stukken brood voor de vogels des hemels blijven liggen? Maar Christus deed geen wonderen voor de vogels, maar voor de mensen. Met te bevelen het overgeblevene te verzamelen, zeide de Heer vooreerst tot het volk, dat Hij morgen en overmorgen niet weer hetzelfde wonder doen zou; want het was de bedoeling des Heren niet, om zijn navolgers het dagelijks brood te geven. In dit geval zou men Hem niet gevolgd hebben uit drang des harten, maar om het brood, en welk een koninkrijk Gods zou dat

geworden zijn! Nee, een hogere behoefte dan het aardse brood moet tot Christus brengen, en daarom deed Hij slechts ditmaal en later nog eenmaal zulk een wonder; en wij zullen straks horen, welk een scherpe predikatie de Heer tot het volk hield, om hun te kennen te geven: dat zij Hem niet moesten zoeken om het aardse brood, tot verzadiging des lichaams, maar als het hemelse Brood tot verzadiging hunner zielen. Ten andere zeide de Heer met dit bevel tot zijn discipelen, dat in de overblijfselen van de maaltijd van heden nog een zegen lag voor morgen. De Heer geeft brood voor heden en morgen. Hijzelf zorgde dus op een betamelijke wijze voor de dag van morgen. Morgen zouden zij wel weer honger krijgen, maar zouden de broden niet weer vermenigvuldigd worden: alsdan zouden de overgebleven brokken van de vorige dag te pas komen. Zeker zullen er vele lekkere monden ook onder ons zijn, die er voor zouden bedankt hebben, om de stukken brood, die door vele handen waren gegaan, te bewaren tot een spijs voor de andere dag; maar de discipelen hadden daar niets tegen, ja zelfs de Heer niet; maar aten er van tot beschaming van die overdreven kieskeurigheid, welke ook een zonde is. En zij vergaderden ze, en vulden twaalf korven met brokken van de vijf gerstebroden en van de vissen, die overgebleven waren. Overblijven moest er; doch hoeveel? Ook hier moet het gebrek weder zijn aan de zijde van de mens. Er waren slechts twaalf korven aanwezig, naar het getal der discipelen; want wanneer zij zich ver van huis begaven, droeg ieder discipel zijn broodkorf, of liet hem dragen door jongens, die dit gaarne deden, zoals wij nog zien kunnen, wanneer er militairen binnenkomen, dan dragen de jongens, die met hen meelopen, gaarne iets van hen. Waren er echter meer korven geweest, zij zouden evenzeer gevuld zijn; doch nu waren er geen stukken meer, omdat er geen korven meer waren. Gij ziet hoe het werk des Heren in alles volkomen is; doch het ongeloof heeft hier geen ogen voor. Het ziet niets dan zijn eigen inbeeldingen. Die nu gegeten hadden, waren omtrent vijf duizend mannen, zonder de vrouwen en kinderen. Er waren vijf broden, en er waren vijf duizend mannen; de overeenkomst is lieflijk en niet toevallig, maar ook niet gezocht. Het was een rond getal, en wel van de mannen alleen, en recht Israëlitisch ook, bij wie de vrouw en de kinderen in de man gerekend worden. De mensen dan, gezien hebbende het teken dat Jezus gedaan had, zeide: Deze is waarlijk de profeet, die in de wereld komen zou. Deze gevolgtrekking was juist, want door dit wonder, gelijk door al zijn wonderen openbaarde Jezus zich als de Heer der heerlijkheid, die in zijn aanbiddelijke persoonlijkheid de belofte beide de tegenwoordige en de toekomende levens verwezenlijkt; doch men kan een juiste gevolgtrekking maken met een onjuiste toepassing. Het teken thans door de Heer gegeven, was bepaald bij het volk van een alles overtreffende kracht; zij dachten bij zichzelf en spraken tot elkander: "Zulk een moeten wij hebben, die ons brood geeft, zonder dat wij behoeven te werken; die is onze Messias." Trouwens dat is de steen der wijzen van de armen; daarmede zou de gouden eeuw voor hen aanbreken; zulk een persoon zou hun koning zijn; daar wilden zij wel iets voor wagen. En als het nu avond geworden was, dwong Jezus terstond zijn discipelen in het schip te gaan, en vóor Hem af te varen naar de andere zijde, tegenover Betsaïda, terwijl Hij de scharen van zich laten zou, wetende dat zij komen en Hem met geweld nemen zouden, opdat zij Hem koning maakten. De Heer wilde het volk geen tijd geven om lang over deze dingen te spreken; dat konden zij thuis doen. En wat zijn discipelen betreft, Hij beval hen met grote en krachtige drang, terstond over te varen; want het was een grote teleurstelling voor de discipelen dat zij, nu het nacht geworden was, zonder de Heer moesten overvaren. Nu wisten zij niet wat het volk met Jezus doen zou. De scharen wilden Hem geweld aandoen, als zij het nu maar niet deden! Zo dachten de discipelen. Zij hadden met Hem gegeten, zij dachten nu ook gedurende de nacht met Hem te zijn, doch het baatte niets, zij moesten heen, alleen. Zie, zo kwam na het lieflijke het onlieflijke. E gaat het ons niet evenzo? Hoe dikwijls gebeurt het ons, dat wij een verrassend gelukkige dag hebben doorgebracht en dat wij nog aan het einde van die dag weer de ene teleurstelling zien volgen op de andere? En hoe dikwijls gebeurt het dat zij, die zo gaarne bij hun geliefden bleven, gedwongen worden om van hen te scheiden en over zee te gaan, en hen achter laten moeten, die

zij zo gaarne meenamen! Ja, hoe dikwijls gebeurt het, dat de zee des doods scheiding maakt tussen hen, die nog zo gaarne bij elkander bleven! O dat het in beide gevallen, ja dat het in ieder geval dan toch maar een scheiding zij, als die tussen de Heer en zijn discipelen, om na een bange nacht de geliefden weder te zien in heerlijkheid en met grote blijdschap! En als Hij de scharen haar afscheid gegeven had, ontweek Hij wederom, en klom op de berg, Hij zelf alleen. De Galileeërs waren bijzonder geneigd om zich een koning tot hoofd te verkiezen; want zij waren van een strijdlustige aard en het juk der Romeinen moe; doch de Heer wilde niet door het volk tot koning gemaakt worden, maar alleen door Hem, die gezegd heeft: Ik heb mijn Koning gezalfd over Zion, de berg mijner heiligheid. Eis van Mij en Ik zal de heidenen geven tot uw erfdeel en de einden der aarde tot uw bezitting. Er is tweeërlei koningschap, gelijk er tweeërlei priesterschap is; een in de middellijke weg en naar een natuurlijke ordening, en een naar de onmiddellijke ordening Gods. Naar deze laatste ordening was Christus zowel koning als hogepriester. Als koning dezer ordening was Hij geboren, en zou Hij ook te zijner tijd geopenbaard worden, niet in een menselijke, maar in een Goddelijke weg, op Gods tijd en wijze. Daarop wachtte de Heer, en zo moeten wij ook in alles wat de zaak des Heren allen betreft, handelen bij al ons doen en laten, bij al ons strijden en ijveren. Wij moeten ons haasten en toch niet te haastig zijn. De soldaten, die brandende zijn van verlangen om in het vuur te gaan, ontvangen dikwijls bevel om stil te zijn en zich te laten beschieten, in plaats van zelf te schieten. Aldan behoort er geduld bij gehoorzaamheid. Ja, de Heer wilde wel als koning uitgeroepen worden, maar aan het kruis; het volk daarentegen wilde Hem als koning uitroepen, voordat Hij gekruisigd was, en ook wij willen gaarne koningen zijn voordat wij gekruisigd zijn; doch weet het, gij discipelen van Christus! Christus verwerpt zodanig een koningschap, en zoudt gij het dan aannemen? Hieruit verklaart zich dan ook waarom Christus zijne discipelen verbood Hem vóor zijn opstanding uit de dood des kruises, als de Christus, de Messias, openlijk de volken te verkondigen; het was omdat het gros des volks in die tijd onder die naam niet anders wilde verstaan hebben, en ook niet anders verwachtte dan een wereldse koning, die hen bepaald van het romeinse juk zou bevrijden. En zulk een Messias was de Heer niet, Hij was de Messias der Schrift, der psalmen, der profeten. De oude Napoleon zeide: die de volksmenigte op zijn hand heeft, is meester van het gehele volk, en de eerste die het volk in Frankrijk brood geeft, is koning. Doch zo spreken de machten uit de aarde, of uit de afgrond, maar wat hun tot een middel hunner grootheid is, dat is Christus tot een verzoeking; want dàt had de Heer van zijn heerlijkste wonderen, dat Hij er in nieuwe verzoekingen door geraakte. Zij wilden Hem met geweld, dus met een oproer tot koning maken, omdat Hij hun brood gegeven had. Doch de Heer ontweek op de berg alleen, en zo moeten ook wij de wereld, wanneer zij ons op hare wijze groot wil maken, ontwijken, en ons in de eenzaamheid terugtrekken, op de hoogte Gods, om daar neer te vallen voor Hem, die zijn kinderen alleen onvergankelijke kronen op het hoofd zet. Ook daarin is de Heer ons voorgegaan: Hij ontweek op de berg, Hij zelf alleen. Om te bidden. Zoals bij ons de zee door duinen, zo is het Galilese meer door bergen begrensd. Op één dier bergen zonderde zich de Heer af tot het gebed. Wie zou niet gaarne willen weten wat de Heer in zulke eenzame uren met de Vader sprak; doch laat ons tevreden zijn, als wij bij Hem zijn, zullen wij alles weten. De afzondering tot het gebed was voor de Heer een volstrekte behoefte, en zijn hoogste verkwikking tevens. Had Hij de gehele dag omgegaan met mensen van allerlei aard en met hen gesproken, en liet de gelegenheid het toe, dan bracht Hij meermalen de nacht, of althans een gedeelte van de nacht door in gemeenschap alleen met zijn Vader en in het gesprek met Hem, en ontving Hij weer nieuwe aanwijzingen tot nieuwe openbaringen van zijn en des Vaders heerlijkheid, door de kracht des Heiligen Geestes. O mochten wij ook zulke eenzame hoogten tot het gebed en de gemeenschapsoefening met God hebben. Mochten wij ons allen beschouwen als te zijn in een belegerde stad, waaruit wij soms een uitval doen op de vijand, die ons belegert, maar om ons daarna ijlings weer in onze vesting terug te trekken. De Heer bad. Hij die het brood

vermenigvuldigd had door het gebed, bad om nieuwe zegen. Door te bidden ontledigde zich de Zoon altijd weer opnieuw van hetgeen Hij in zichzelf van eeuwigheid was en bezat. Hierin bestond zijn onophoudelijke vrijwillige zelfvernedering en zelfverloochening bij de Vader om onzentwil. Hoewel de volheid der Godheid ook in zijn menselijke natuur of lichamelijk in Hem woonde, toonde Hij biddende de Vader altijd weer de lege zijde, zijn blote mensheid, om van Hem al het bovennatuurlijke te ontvangen , dat Hij behoefde, om zijn werk te volbrengen. En bad nu Jezus, hoeveel te meer hebben dan wij te bidden. ls niet de adem de onderhouding des natuurlijken, en het gebed die des geestelijke levens? De Heer bad, om al de moeiten en verdrietelijkheden van de dag, om al het stof van de weg, dat zich om zo te spreken op Hem geworpen had, weer af te wassen als in een bad van gebed. En zouden wij ons van dit stof niet reinigen? Doch er is meer; wanneer deed de Heer iets voor zichzelf alleen, en omvatte Hij niet tegelijkertijd de zijnen als één in Hem, door Hem, met Hem? De Heer bad ook voor zijn discipelen. En zijn discipelen gingen in het schip over de zee naar Kapernaum, en het schip was in het midden der zee, en het was reeds duister geworden, en Jezus was tot hen niet gekomen, maar was alleen op het land. Ja, wij herhalen het, terwijl de discipelen alleen wegvoeren, bad Jezus voor hen; want van het ogenblik af dat Jezus van hen scheidde, begon het ook in hun harten avond te worden, gelijk het bij het scheiden der zon avond wordt in de natuur. Christus is de voorbidder der zijnen, en gelijk Hij dit was op de berg, zo is Hij dit nu nog boven alle bergen, aan de rechterhand des Vaders. En spreken wij nu reeds zo ernstig en breedvoerig onder elkander, over onze beminden, vrienden en betrekkingen, en beraadslagen wij wat er voor hun belangen en in hun noden te doen kan zijn, wat zal er dan toen door de Heer voor zijn discipelen besproken zijn, en nu voor ons door Hem met de Vader besproken worden! Jezus bidt voor ons, en wij moeten Hem nabidden; of zouden wij menen dat het gebed van Jezus voor ons onszelf van het gebed ontsloeg? Hoe! als gij onbemerkt aan de deur van het vertrek van uw vriend kwam en gij hoorde hem voor u bidden, zoudt gij dan zeggen: "Nu behoef ik zelf niet te bidden!" of zoudt gij niet zelf ook neerknielen, en met hem bidden? En de zee verhief zich, overmits er een grote wind waaide. En Hij zag dat zij zich zeer pijnigden om het schip voort te krijgen, zijnde in nood van de baren; want de wind was hun tegen. Tegen de storm is nog te strijden, en op zichzelf is hij zo erg niet, als hij onze koers bevordert; maar met tegenwind er bij, is alles tevergeefs. Niets is vermoeiender en afmattender dan dat men niet voort kan. De discipelen liep nu ook alles tegen. Eerst waren zij verdrietig, dat zij alleen, zonder de Heer moesten overvaren, en nu overvalt hen daarbij een onvoorziene storm. Wat zullen wij zeggen? De kinderen dezer wereld leven enkel van voorspoed, verliezen zij die, dan sterven zij; de discipelen des Heeren daarentegen leven van enkel tegenspoed, en komt er een zonneschijntje op hun pad, dan zijn zij verrast en verblijd als de kinderen, die niet veel gewoon zijn, en die men opeens de handen met noten en appelen vult. Er is bij de discipelen gedurende de afwezigheid des Heren, een zalig moeten, een gelukkig niet anders kunnen, totdat de Heer weer bij hen is. Ja, de zee van ons leven is niet anders dan de Galilese zee voor de discipelen was. Ook ons scheepje heeft meermalen tegenwind, zodat wij ons pijnigen om het voort te krijgen en toch niet kunnen. Maar in onze nabijheid, op een der gindse hoogten staat de biddende Jezus en overziet de zee, en ziet op ons in onze moeite en arbeid en tegenspoed. Zagen wij Hem nu ook maar, wij zouden niet vrezen van te zullen vergaan. Intussen gaan wij voort met al onze krachten in te spannen en tegen de storm te strijden, en tegen de stroom en wind in te roeien. Nu zijn er wel gelovigen, die een afkeer hebben van zulk een strijd, die hem nodeloos, nutteloos, althans vruchteloos achten en u van die strijd aftrekken, en er u althans geen hand in ter hulpe aanbieden. Doch zo zij wijzen heten, dan zijn zij slapende wijzen, de Heer laat hun slaap toe, maar gebiedt hen niet te slapen; ook behagen zij de Heer niet, en zij zullen er naderhand geen genoegen, maar veel verdriet van inoogsten. Ieder moet meehelpen aan boord, wanneer de nood aan de man komt, maar niet ieder behoeft daarom hetzelfde werk te doen; ieder moet zijn eigen werk weten, maar meewerken moet hij, tot pijnigens toe, totdat de Heer verlichting schenkt. En

dat moeten wij niet enkel doen voor de kerk, maar ook voor onszelf. Ons wordt geboden: Werkt uw eigen zaligheid met vrezen en beven. Waarom? De niet-gereformeerden zeggen: "omdat gij uw zaligheid kunt verliezen." Doch wij zeggen: "neen, maar omdat het gewicht der zaak dit volstrekt meebrengt." Wanneer gij een dienaar zijt in des konings paleis, en de koning zegt tot u: breng dat blad met kostbare kristallen glazen naar mijn kamer, zult gij het niet doen met de hoogste zorgvuldigheid en oplettendheid, met vrezen en beven? Immers niet alleen de waarde van het goed, maar ook de goedkeuring des koning hangt af van de goede overbrengst van het u toevertrouwde. Wij kunnen ook in het geestelijke niet anders handelen, want de macht door welke wij bewaard worden, zodat wij het blad niet kunnen laten vallen, is onzichtbaar, en kan niet anders dan door het geloof gekend worden. Wie gelooft zoals God wil dat iedere zondaar en zondares gelooft, in de Zoon, als het eeuwige leven voor mensen, die is zeker van zijn zaligheid; want Gods beloften kunnen niet feilen. Doch geloven is geen aanschouwen, maar vertrouwen op God als de Getrouwe, en deze getrouwheid brengt volstrekt mede, dat Hij het begonnen werk voleindigen zal tot de volmaaktheid toe. De heiligen volharden tot de einde toe, en worden dan zalig. Zalig volharden niet in eigen kracht, maar in de kracht van God; doch deze goddelijke kracht is niet gevoelbaar, ofschoon werkelijk aanwezig. Zij schijnen aan zichzelf overgelaten te zijn en zijn het toch niet. Zij gevoelen alleen zichzelf, vandaar hun vrezen en beven, hun bidden en worstelen, bij zo vele verzoekingen en bij zo vele blijvende en terugkerende zwakheden, verkeerdheden, ja zonden. Het geloof is het begin en het midden en het einde van des Christens leven. Dit te behouden tot de einde toe is zijn zorg. Hij is als de zeeman, die zijn schip door de stormen heen naar de stille haven voert. Hij doet het, maar met vrezen en beven, wetende dat niet zijn kracht, maar die van God hem in de veilige haven brengen kan; en al heeft hij nu op grond van goddelijke beloften, de zekerheid, dat hij de haven bereiken zal, toch houdt hij niet op te vrezen en te beven, zolang hij op de stormachtige zee en niet in de stille haven is. De Heer zag de nood zijner discipelen. Zo is dan het gebed geen blote contemplatie, geen wegzinken als bij de roomsen in geestelijke aandacht, waarbij de aardse dingen worden uitgesloten; nee, de Heer bad en wist tegelijk al wat er gebeurde, en lette op alles en dacht aan alles; ook onze taak is dan ook gedurig uit de wereld tot God te gaan, en van God de ogen neer te slaan op de hulpbehoevenden, en dan weer van hen opwaarts te zien tot God voor hen. De Heer zag de nood zijner discipelen: doch daarom hielp Hij hen niet terstond. Die de uitkomst kent, beangstigt zich niet over het lijden, maar maakt het dienstbaar tot hoger doel. De Heer gaf hun gelegenheid te geloven; de Heer oefende zijn discipelen, om gedurende zijn afwezigheid Hem te verwachten. Wij zelf zijn thans in die toestand. Het schip der kerk, waarin wij op de wereldzee varen, wordt in onze dagen niet weinig door stormen belopen en door tegenwind teruggedreven, en wij zien uit of de Heer nog niet komt. Doch die men liefheeft, die kan wel een weinig op zich laten wachten; dat maakt de verrassing te groter. En als zij omtrent vijf en twintig of dertig stadiën gevaren waren, omtrent de vierde wake des nachts, kwam Jezus tot hen. De Heer komt haastig en toch Hij haast zich niet. Beide kan waar zijn. Gaat de klok niet zijn geregelde gang, van seconde tot seconde, en toch als men er niet aan denkt en dan weer op de wijzer ziet, hoe spoedig is een uur voorbij! De tijd in de slaap of in genoegen doorgebracht, gaat spoedig voorbij; maar één uur in angst en nood doorgebracht, of wakende bij een geliefde, in gevaar verkerende zieke, duurt als een dag. De eerste nachtwake is dan nog wel uit te houden en wij hebben er geduld voor, hoewel wij gaarne terstond wensen geholpen te worden. Doch dan komt de tweede nachtwaak, en het wordt altijd erger. De derde is er, en nog is er geen uitkomst. Van 's avonds zes tot des morgens drie uur duurde de vermoeienis en nood bij de discipelen. Kon Jezus hen niet eerder helpen? Zeker, doch Hij wilde niet, en zijn wil is geen willekeur, maar heeft algenoegzame redenen. Zie op 's Heeren goddelijk geduld. Wij spreken van geduld te hebben in het wachten op de uitkomst, maar er is mede een goddelijk geduld in het geven van, de uitkomst. Welk een zelfbeheersing in de Heer, om zolang te kunnen wachten, alvorens zijn geliefde discipelen te helpen. En waarom wachtte Hij zolang? Omdat het

een goddelijke verlossing was, welke de eer van God, het heil der discipelen en een vrucht tot behoudenis van anderen in zich bevat. God eenmaal de tijdordening gegeven hebbende, gebruikt haar zelf. God gaf in zes dagen een schepping, welke Hij in een ogenblik had kunnen geven. Waarom? Wij zeiden 't reeds elders: omdat Hij met de schepping ook de tijdrekening wilde geven. Zonder opvolging geen tijdsorde, en zonder tijdsorde, in het geheel geen orde, maar enkel verwarring. Een wereld als deze is zonder tijdrekening onbestaanbaar. Daarom zei God dan ook niet: daar hebt gij in één ogenblik een volkomen wereld; nee, zo zouden wij doen, wij die alles opeens willen doen. Wij zouden ook gaarne ieder terstond willen helpen, en tot hen zeggen: daar hebt gij brood, daar hebt gij gezondheid, daar hebt gij geld. Dat de Heer dat in een ogenblik kan geven, bewees Hij nog zo-even. Hij vermenigvuldigde het brood ogenblikkelijk, zonder verloop van tijd, en de kranken genas Hij ook allen ogenblikkelijk. Maar ditmaal gaf Hij de uitredding aan zijn discipelen na lang wachten, omdat Hij ditmaal meer dan één oogmerk bereiken wilde. Eerst in de laatste nachtwake moest naar de tijdrekening zijner goddelijke wijsheid en liefde, de uitkomst gegeven worden, en werd zij gegeven. En hoe werd zij gegeven? Door de Heer in eigen persoon. Hij zelf kwam tot hen. Niet in een schip, neen. Wandelende op de zee. Als de Heer met de discipelen gaat, dan gebruikt Hij een schip, omdat Hij zich alsdan als mens gelijkstelt met alle mensen, en zich naar hen schikt en schikken moet; doch alleen zijnde, behoeft Hij, de Heer, geen hulpmiddelen, geen voertuig, geen vaartuig. Alsdan wandelt Hij op de zee. Welk een majesteit en heerlijkheid! Wie herkent niet terstond in Hem de God van Israël, de waarachtige, de levende God, die als zodanig de wolken tot zijn wagen maakt, op de vleugelen der winden wandelt en die nu als mens wandelt, op de onstuimige baren der zee. Het oorspronkelijke betekent dat de Heer op en over de zee wandelde. Nu was de zee in heftige beweging. Doch Hij, die de wateren bewegelijk heeft gemaakt, maakte ze ditmaal vast onder zijne voeten, of maakte zichzelf vrij van de wet der zwaarte, zodat de golven onveranderd bleven , waar Hij ze betrad als ware het vaste grond. Straks zal Hij de storm gebieden stil te zijn, thans gebiedt Hij dat de golven Hem dragen. Terwijl de ongelovigen er over in woede blaken, verblijden wij ons in deze openbaring van 's Heren heerlijkheid, want zij vergunt ons een diepe blik in de verborgenheid der verlossing, welke Hij ons aanbrengt. In Hem geeft de Godheid aan de mensheid de verloren heerschappij over de natuur terug. Ook de wetenschap streeft naar het meesterschap over de natuur, maar buiten Christus om, en zij heeft reeds grote vorderingen gemaakt zo zij meent, zodat haar ongelovige beoefenaren schamper uitroepen: "Wij hebben wij er aan, dat er honderden van jaren geleden, in Palestina zieken genezen en doden opgewekt zijn: wij vinden in deze tijd en voor alle volgende tijden de bliksemafleiders en duizend andere nuttige dingen uit." Goed, maar meent ge daarmee het meesterschap over de natuur verkregen te hebben? Gij hebt haar niet verkregen, en zult haar in eeuwigheid niet verkrijgen, want zij is alleen in Christus, en deze verwerpt gij. Nooit zult gij Hem op de zee kunnen nawandelen. Dit is een wonder, en wonderen zijn niet na te doen dan op de wijze der Egyptische tovenaars, door kunstenarij. Gods wonderen, wij herhalen het ook hier, zijn niet tegennatuurlijk, maar zij zijn verhoogde natuur. God kan met zijn natuur doen wat Hij wil, maar de mens blijft afhankelijk van haar wetten. De menselijke wonderen hebben iets aardigs, iets kinderachtigs, iets dat naar een spel gelijkt, zoals de locomotief en de telegraaf; maar de wonderen Gods zijn groot, verheven, ernstig, indruk makend, heilig. De Here Jezus beheerste voor een ogenblik de wet der zwaartekracht, waardoor Hij zich anders liet beheersen, en ook wij in onze verheerlijkte lichamen zullen eenmaal niet meer door deze wet worden beheerst, maar als de meerderen haar beheersen. Reeds het natuurleven heft die wet op, zolang het leven is, hoeveel te meer dan het hoger leven! De boom schiet altijd hoger op, eerst wanneer hij sterft vermolmt hij, valt hij neer en wordt hij weer met de aarde gelijk. Zoo zien wij ook den Heer op Thabor zijn anders verborgen, onzichtbare heerlijkheid voor een ogenblik naar buiten doen treden en zichtbaar worden, en zijn lichaam verheerlijken, dat anders zonder heerlijkheid was. Dat er tevens verband bestaat tussen

het wonder dat de Heer zijn discipelen thans te aanschouwen gaf, en hetgeen vooraf ging, is duidelijk. De Heer handelde in alles wat Hij deed, Goddelijk profetisch. Het volk had Hem Koning willen maken van het bewegelijk koninkrijk dezer wereld, waarvan de zee zulk een treffend beeld is; door op de zee te wandelen als op vaste grond betoonde de Heer de Koning te zijn van dat onbeweeglijk koninkrijk, waarvan de zee van kristal het zo treffend beeld is. Zo gaf de Heer in zijn persoon, in zijn woorden en daden reeds in de tijd aan het geloof de eeuwige toekomst te aanschouwen. En wilde hen voorbijgaan. Vergeten wij ook dit woord niet, als wij in nood zijn. De Heer komt om ons te redden, maar wil voorbijgaan, opdat wij Hem niet laten voorbijgaan, maar aanroepen. En de discipelen ziende Jezus wandelen op de zee, en komende bij het schip, werden ontroerd, zeggende: Het is een spook! En zij schreeuwden van vrees. Wanneer Christus komt als de Verlosser, dan wordt Hij voor een spook gehouden. En vrezen wij niet ook voor de dood als voor de koning der verschrikking? En wat doet hij ons, discipelen des Heeren, anders dan ons overbrengen in de zaligheid? O, het is maar al te waar: als God met zijn uitkomsten komt, verschrikken wij ; ja al Gods reddingen zijn verschrikkend en de laatste redding, de dood, is de meest verschrikkende. Dit is de natuurlijke loop der dingen, waartegen het geloof moet strijden. Want zij zagen Hem allen. Dat getuigt voor de waarheid der zaak. Zij allen dachten dat het een spook was; dit was een zinsbedrog. Zij allen zagen Jezus op de zee wandelen; dit was een waarheid. En dat zij de op de zee wandelende Jezus voor een spook hielden, is geen bewijs van het bijgelovig karakter der discipelen, maar dat zij, gelijk alle mensen bij het plotseling ontwaren van vreemde dingen eerder denken aan toverij en spokerij, dan aan Goddelijke wonderen. Maar terstond sprak Jezus hen aan, zeggende tot hen: Hebt goede moed, Ik ben het, vreest niet. Dat wisselen van woorden in de nacht, in het midden van een storm, op een onstuimige zee, is enig en boven alles treffend. De Heer stelt zijn discipelen terstond gerust. Hij zelf is het. Hij wil niet dat zijn discipelen aan spoken denken, maar aan Hem, en dat moeten ook wij niet willen. Toen ik pas bekeerd was, las ik veel in Swedenborgs werken en andere soortgelijke boeken, doch ik voelde er mij door afgetrokken van de Heer. Ik zeg niet, dat alles niet waar is, wat zij zeggen; er kan veel waars in zijn; ik heb ook de zaken niet genoegzaam onderzocht om er een juist oordeel over te kunnen vellen, maar ik houd de waarheid van zulke zaken voor even gevaarlijk als de onwaarheid. Wij moeten de Heilige Geest en Hem alleen in de getuigenis zijns Woords geloven, en met geen andere geesten willen te doen hebben, hetzij ze hier bestaan of niet. Het is zeker, dat zeer vrome mensen, zoals Oberlin en Jung Stilling, zichzelf veel kwaad hebben gedaan, door zich in zulke dingen te verdiepen. En Petrus antwoordde Hem en zeide: Here! indien gij het zijt, zo gebied mij tot U te komen, op het water. Dat was geen roekeloze daad van Petrus, maar een uitnemende geloofsdaad. Zij die hem van lichtvaardigheid beschuldigen, miskennen zijn geloof. De Christen heeft ene gelijkvormigheid met Christus, ook in zijn daden. De Christen moet naar zijne mate kunnen doen wat Christus hem volstrekt volmaakt vóordoet. Dat voelde Petrus. Hij begreep terstond dat Christus in niets vóorgaat, dan waar Hij wil dat zijn discipelen Hem volgen. Ook de discipel moet kunnen treden als op een vastigheid, waar geen vastigheid is. Of moeten wij niet, wanneer wij sterven, de golven der doods-jordaan betreden als een vaste bodem? Immers bij een Christen mag het sterven geen blote lijdelijkheid zijn, maar tevens, gelijk het bij Christus was, een daad van overgave. Het woord van Petrus was dus de verheffing en uitboezeming ener koninklijke gelovige ziel. Dat hij op de zee wankelde was verkeerd, niet dat hij op de zee wandelde. Hij doet immers niets in eigen kracht? Hij vraagt immers of hij mag? Ja, hoe bescheiden is Petrus bij zijn moed! Hij treedt niet eigenwillig buiten het schip; hij vraagt ook niet om een wonder te doen, maar met de diepste eerbied zegt hij: Here! indien Gij het zijt, zo gebied mij tot U te komen op het water. Indien gij het zijt. Merkt de gevatheid en onbevangenheid van Petrus op. Hij nam hiermee de onfeilbare proef, of de verschijnende gestalte werkelijk Jezus was. Petrus kende Jezus als die Heer, die de macht, welke Hij zelf had, kon meedelen aan de zijnen. Wij zien het, nooit dwepen de Apostelen, zelfs waar zij verkeerd

schijnen te handelen, of ook werkelijk verkeerd handelen. Overal houdt het gezond verstand bij hen de overhand; hieruit blijkt hoe geschikt deze mensen waren tot getuigen der waarheid. En Hij zeide: Kom! Welk een woord van majesteit! Zo kan alleen de Heer der heerlijkheid spreken. Kom! zegt Hij, zonder enige voorwaarde. Hoe koninklijk is deze vergunning! Terstond stelt Christus met zijn wonderen zich in gemeenschap met de zijnen. De valse wonderdoener zegt: "Dat kan ik wel doen, maar niet gij." De Heer, de waarachtige Wonderdoener, zegt: Gij zult grotere dingen doen dan deze. En Petrus klom neder van het schip, en wandelde op het water om tot Jezus te komen. De Heer had hem de macht gegeven, en hij deed wat hij begeerde. Hij wandelde op de zee, gelijk zijn Heer. Ook wij zullen eenmaal op de zee wandelen, wanneer de Heer tot ons wederkomt en zijn koninkrijk voleindigt. Dan zullen Hem en ons alle dingen onderworpen zijn. Maar ziende de sterke wind, werd hij bevreesd, en als hij begon te zinken, riep hij. De discipel mag doen wat de Heer doet, maar niet op dezelfde wijze. Wij moeten niet zeggen, zoals sommigen doen: Christus heeft het ons voorgedaan en daarom kunnen wij het ook doen als wij maar willen, zodat de Christenen zoveel Christussen zijn of kunnen worden. Neen, er is maar één Christus, maar één Heer en al wat de zijnen doen, doen zij allen als zijn dienaren, door zijn kracht. Dit moest in Petrus blijken. Zijn daad was een geloofsdaad, doch zij duurde slechts een ogenblik, opdat er geen gelijkstelling, maar een gelijkvormigheid zij tussen de Heer en zijn discipel. Om te weten, wat Petrus door Christus kon doen, moest hij weten wat hij was zonder Christus. Alleen aan de hand van Jezus of met het oog op Hem, worden de wateren ons tot een vaste grond, en kunnen wij treden op de onstuimige baren van duizenden bezwaren; maar zodra wenden wij de ogen niet af, en richten wij die op iets anders, of wij zinken; natuurlijk, want alleen in Christus ligt de grond, waardoor wij op het water wandelen. Op onszelf staande, moeten wij zinken, en zinken wij ook. Wie ondervindt het niet op zijn beurt? Nauwelijks staan wij of wij vallen en moeten zeggen: zo-even had ik het geloof en nu heb ik het niet. Hoe dikwijls gaan wij de Heer met moed tegemoet, doch onder het gaan is het ons, als deden wij het in eigen kracht, en de moed ontvalt ons met het geloof. Onze fout is, dat wij bij ons geloof aan het redeneren gaan, gelijk het de fout van Petrus was, niet op Jezus alleen, maar ook op de sterke wind te zien. Als iemand een muziek goed wil horen, dan doet hij zijn ogen dicht. Zo is het ook met het geloof; het wordt het best geoefend, wanneer men de ogen sluit voor alles wat niet Jezus is. Was Petrus niet vol geloofsmoed? Zeker; maar zo God de beproeving slechts een enkele graad stijgen, en de wind en de golven zich iets meer verheffen laat, dan is de beproeving ons te groot en het geloof bezwijkt. Petrus zonk, doch zinkende riep hij: Zeggende: Here, behoud mij! Men heeft gevraagd: Was Petrus geen visser, die zwemmen kon, zoals hij later bewees te kunnen, waarom maakte hij dan van deze kunst geen gebruik? De reden is duidelijk. Omdat men datgene, wat men in de kracht der natuur kan doen, niet kan doen in de genade. In het water waar Jezus op wandelde, kon Petrus niet zwemmen, wel als hij alleen geweest was. Waar wij door ongeloof zinken, staan geen natuurlijke krachten ons ten dienste, maar zijn wij onmachtig. Wij kunnen onszelf niet redden. Alleen de genade kan ons alsdan behouden, en behoudt ons. Laat ieder gelovige dit getuigen. Laat hem in een zonde vervallen zijn en laat hem allerlei verstrooiing zoeken, om weer een gerust geweten te bekomen. Het is alles vruchteloos. Hij moet voor Gods genadetroon schuld belijden, verzoening zoeken, en eerst dan wordt hij wederom vertroost, vertroost door de Heilige Geest zelf. Petrus de sterke wind ziende, gevoelde zich onmachtig en verloren. Hij zonk, en zinkende wist hij tot wie zich te wenden, en zolang wij dat weten, is nog niets verloren. En Jezus terstond de hand uitstekende, greep hem aan, en zei tot hem: Gij kleingelovige, waarom hebt gij gewankeld? Nooit vertroost Christus de kleinmoedigheid of kleingelovigheid, maar altijd berispt Hij haar. Doch, merkt nu op, niet het wandelen, maar het wankelen van Petrus wordt bestraft. Wij ontnemen gewoonlijk de apostelen hun geloofsdaden, en zeggen tot Petrus: Vermetele! waarom u op het water te begeven? Niet alzo de Heer, Hij ziet het geloof het liefst in zijn volle werking. De wereld, en niet alleen de wereld, maar wijzelf houden meestal de

grote daden des geloofs voor overdrijvingen, en zeggen allicht: Waarom heeft die man in 's lands vergadering zo stout van christelijke eisen en christelijke beginselen gesproken? hij had het minder heftig kunnen doen; en waarom heeft die martelaar de letter van zijn geloof zo streng vastgehouden? hij had het minder beslist kunnen doen. Zo wordt het geloof verstikt, en niets is lichter dan te verstikken en uit te doven, doch alle leven, en bovenal het leven in God, moet niet onderdrukt, maar opgewekt, opgeheven en aangeblazen worden, opdat het altijd krachtiger wordt, en altijd heerlijker uitwerking heeft. Voorzeker er behoort grote wijsheid toe, om het juiste midden tussen twee uitersten te treffen. De appel op het hoofd moet alleen getroffen, en geen haar van het hoofd gekrenkt worden; maar de genade leert het doen. Nochtans waar is een mens, die wat hij deed, volkomen deed? Er is maar één mens, die nooit gewankeld heeft, die volmaakt in alles was, en deze mens is de Godmens. Wie Hem vasthoudt, die kan ook als Hij op de zee wandelen, maar die Hem loslaat, moet zinken, en zinkt. Och, zelfs in de tegenwoordigheid van Christus verbeeldt men zich zoo spoedig dat de kracht in ons is, en men heeft daar genoegen in. Doch het gaat hiermede als wanneer men te paard rijdt. Dan heeft men er een genoegen in, dat men het paard regeren kan zoals men wil, en dat kan men ook; maar hoe dikwijls is het gebeurd, dat het paard onverwacht een zijsprong maakte of steigerde en zijn rijder temidden van diens genoegen uit de zadel wierp? Ik vraag andermaal: Wie heeft ooit met Jezus gewandeld en niet gewankeld? Wie niet wankelt, zou een tweede Christus zijn, en deze kan er niet zijn. Intussen Petrus wankelt niet altijd. In de dag van het welbehagen des Heren, zal hij zich onverwacht aan de spits der apostelen plaatsen, en de woedende volkszee beheersen door zijn woord. Voorzeker, zo wij slechts als Petrus de genade van Christus ontvangen, zullen er ook met ons, in het midden van onze noden en ellenden, wonderen van genade geschieden. Daarom is Petrus ons juist in deze zaak een treffend leerbeeld. Hij was de eerste der Apostelen, een man van de daad, plassende als in een stroom van leven, fris als de zeewind, zoutig als de baren, vlug, besluitvaardig, altijd gereed, en daarbij open en rond als een zeeman, nooit anders sprekende dan hij dacht. Kon hij nog in het schip zijnde, en Jezus horende spreken, zwijgen? Nee, hij moet ook op de zee wandelen, evenals een kind, dat ook na wil doen, wat hij een volwassene ziet doen. Hij is vol moed en kracht en geloof, en wandelt werkelijk op het water, doch één hevige windvlaag, en alles ontzinkt hem en hij zelf zinkt ook. In dit alles ligt geheel zijn karakter. Straks zal hij de Heer op de krachtigste wijze belijden, en een oogenblik daarna kan hij zijn geloof niet meer dragen, maar ergert hij zich aan een lijdende Christus. Daarna wil hij weer met Jezus sterven, en hij belooft het met een vast voornemen des harten te zullen doen. En voorzeker, hij is een rechte Galileeër, een onversaagd man; ziet, hij houdt zich alleen staande tegen de gehele bende in de hof; hij alleen durft haar aan; hij durft ook zelfs gaan in het vijandelijk kamp, in het paleis, onder de wachthebbende soldaten van de hogepriester, onder de mannen die zijn Heer gevangen genomen hebben; doch enige ogenblikken daarna doet hem het woord van een dienstmaagd zijn Heer verloochenen, en wederom enige ogenblikken en hij smelt weg in tranen. O wèl moest hij gezift worden als de tarwe, wèl moest hij gelouterd worden in de smeltkroes der ellende totdat alles zuiver goud aan hem was. Hij mocht zich geen Petra, (geen rotssteen) wanen te zijn, deze was Christus alleen; maar een levende steen, levend door Christus alleen. Alle roem werd uitgesloten. Zijn overmoed heeft hem niet behouden, en om van overmoed tot moed te komen is een belangrijke stap nodig. Een stad te belegeren is veel, maar haar in te nemen is de zaak. Een goddeloze koning zei eens: "Ik ken die twee mensen in mij, waarvan de godgeleerden spreken." Doch hij kende ze niet; nee, niet ieder kent ze, al meent hij ze kennen; maar Petrus leerde ze kennen: de mens der natuur en de mens der genade. Wie deze twee mensen in zich verenigt, bij deze treedt na het overwicht, het tegenwicht terstond te voorschijn, ten einde het evenwicht terstond hersteld wordt. Gaat dus een gelovige zich te buiten, terstond heeft de tegenwerking plaats, door welke de rust der ziel weer verkregen wordt. Van geloof en overmoed komt Petrus in het gevaar, en van het gevaar komt hij wederom tot het geloof, doch nu met de ootmoed gepaard. En nu is het: Heere! behoud mij. Want zoveel

tegenwoordigheid van geest behoudt het geloof altijd in het grootste gevaar en in de uiterste nood, dat het weet vanwaar de hulp moet komen. En welk een zaligheid is het nu voor ons, een Zaligmaker te hebben, die niet toelaat, dat wij in het verderf verzinken, maar die altijd gereed staat om er ons uit te rukken! Want het is in de dienst des Heren niet als in de dienst der wereld, alwaar de kracht in een veldslag bekroond word met eer, en de zwakheid met oneer; maar Christus zegt tot zijn discipelen: "Zijt gij in de benauwdheid, zo roept Mij aan, en Ik zal er u uithelpen, en gij zult Mij eren." O dat behoudende in Jezus, dat reddende van het verlorene, hoe liefelijk komt het in alles en altijd opnieuw te voorschijn! De discipelen waren in nood, en Jezus was niet bij hen; toch bad Hij voor hen. Waarom hieven zij niet hun ogen naar de bergen, vanwaar hun hulp komen zal? Wisten zij dan niet, dat Jezus nooit zijn discipelen aan henzelf overlaat, dat zij altijd voor zijn biddende gedachten staan? En zie, nu betreedt Hij dezelfde zee, waarop zij zijn, zij in het schip, Hij te voet, en de zee werd niet veranderd, maar wierp haar geweldige baren rondom Hem heen, doch onder zijn voeten effenden zij zich tot een gebaande weg. Hij kon niet zinken, Hij werd door zijn eigen Goddelijke kracht gedragen, en wat Hij heeft, dat geeft Hij aan de zijnen. Ook Petrus mag doen wat Hij zelf doet, maar als zijn discipel. Jezus wandelde op de zee uit kracht zijner gemeenschap met de Vader, en Petrus deed het uit kracht zijner gemeenschap met Hem, de Zoon. Deze gemeenschap loslatende zonk Petrus, maar hij verzonk daarom nog niet. En zie hier nu wederom in dit feit de leer van de volharding der heiligen belichaamd. God laat de mens geen genade ontvangen, om, als de mens het geloof laat vallen en dus zelf valt, hem te laten liggen. Nee, God doet geen onvolkomen werk. Of er is nooit genade in de zondaar gewerkt, óf zij behoudt hem voor eeuwig. Toen Petrus zonk was de almachtige hand des Heren gereed hem te grijpen, en aan deze hand wandelde hij nu op het water naar het schip, en beiden traden er in. In Christus is de vastheid, de onwankelbaarheid. Tussen de Heer en Petrus, zoals beiden op de zee wandelden, was een nauwe band van gemeenschap, waar echter de stormvlaag nog tussen door kon gaan, om deze band te breken; maar aan de hand van Jezus, in de volkomen eenheid met Hem, was geen zinken van Petrus meer mogelijk. Zo is het dan ook voor de oprechte discipel van Christus op aarde mogelijk te vallen, maar niet af te vallen, want Christus is bij hem om hem weer op te richten; maar eenmaal zullen wij volkomen met Jezus verenigd zijn en ook niet meer kunnen vallen, maar wij zullen als Hijzelf gedragen worden door zijn Godheid. Nochtans met al de liefde, waarmede de Heer Petrus ophief, was de heilzaamste tucht gepaard. Gij kleingelovige! waarom hebt gij gewankeld? was het woord der bestraffing. De lof van een groot gelovige te zijn, was weg. Petrus zag zich weder op de schoolbank der laagste klas, die der kleingelovigen geplaatst. De Heer was de rechte pedagoog (opvoeder) der zijnen. Hij behandelde ieder naar zijn bijzondere gesteldheid en behoefte. Hij schreef wel een algemeen geneesmiddel voor de genezing der ziel voor, het geloof; maar daarbij behandelde Hij elke zieke op andere wijze. Daarom moet een predikatie ook nooit iets algemeens zijn, maar een altijd vernieuwde voldoening aan een zich altijd vernieuwende behoefte des harten; de behoefte naar vergeving der zonde, naar troost voor het lijden der aarde, naar de zekerheid der zaligheid bij de dood. De Heer oefende een onophoudelijke invloed uit op zijn discipelen. Hij beademde hen als het ware gedurig door zijn Woord en Geest, om hen voor te bereiden voor de toekomst. Immers hetgeen hier met Petrus gebeurde, was reeds een voorbeduiding van zijn val. Kon hij op de onstuimige wateren van Christus lijden wandelen? Neen, doch wat de Heer nu aan hem deed, kon hem dan tot vertroosting strekken, want het zou door de Heer andermaal aan hem gedaan worden. Zij hebben Hem dan gewillig in het schip genomen. Ofschoon nog niet van de felle schrik bekomen, en nog altijd onzeker of zij met Hemzelf of met een geestverschijning te doen hadden, hebben zij Hem nochtans, toen Hij met Petrus in het schip wilde treden, zonder verdere bedenking in het schip genomen. En als Hij in het schip geklommen was, stilde de wind. Wie de Heer aan en opneemt, ondervindt de zegen zijner tegenwoordigheid. Niet vóor, maar toen Jezus in het schip was, stilde de wind, en effende zich de zee. Welk een nieuwe heerlijkheid des Heeren! Wij

kennen de zee, die onze stranden bespoelt. Welk een beeld is zij van ontzaglijkheid en oneindigheid! O wie het kan, die moet eens achter de duinen de zee horen bruisen, en haar 's nachts haar psalmen horen zingen tot eer van God, terwijl onder de golven een nieuwe schepping ligt van allerlei dieren, van allerlei wonderen. En als dan die golven zich in versnelde beweging zetten, en geweldige winden ze zwepen, zodat ze als verwoed over elkander heenvliegen, terwijl de stormwind zijn geloei met hun geklots vermengt, welk een ontzaglijk woest toneel, tot zolang de Heer de zee gebiedt: Wees stil! Eerst dan wordt zij weer stil. En terstond kwam het schip aan het land, waar zij naar toe voeren. Een derde wonder. Trouwens, zodra Jezus tot ons komt, komen wij waar wij wezen moeten. Nu Jezus bij hen is, zijn alle moeilijkheden vereffend, alle zwarigheden weggenomen. Zonder Hem in het schip zijnde, hadden zij uren lang zwaar gearbeid en waren zij slechts weinig gevorderd, want de wind was hun tegen; doch nu Hij in het schip trad, snelden zij als een pijl uit de boog naar de haven hunner bestemming, zodat zij er als in een ogenblik waren. Dit was nog wat anders dan de vaart met onze stoomschepen en wat meer veilig. Zo moet de mens altijd eerst tevergeefs arbeiden eer God de uitkomst geeft, opdat de uitkomst Godes en niet des mensen zij. O wat wenste ik dat zo menig denker, die nu nog nacht en dag zich afslooft om uit de boeken de wijsheid te zoeken, welke de mens reeds hier tot hoogste kroon en sieraad strekt, moede mocht worden haar te zoeken in het menselijk verstand, en haar mocht ontvangen in Jezus. In Jezus alleen liggen al de schatten der Goddelijke wijsheid, want in Hem leren wij God kennen gelijk Hij is, en buiten Hem kent niemand God, en kan niemand God kennen. En zij ontzetten zich boven mate zeer in zichzelf en waren verwonderd, want zij hadden niet gelet op het wonder der broden; want hun hart was verhard. De discipelen sparen elkander niet en sparen zichzelf niet; zij zeggen onbewimpeld hoe berispelijk hun gemoedsgesteldheid was. Zij waren als wij en als alle andere mensen. Zodra wij in andere omstandigheden komen, denken wij niet aan de hulp Gods, die wij vroeger ondervonden. Hadden de discipelen weer honger gehad, zij zouden misschien gedacht hebben: God kan ons weer spijzigen, doch nu hadden zij geen honger, maar leden nood van de baren. Waarom dachten zij nu niet: Hij, die ons door een wonder spijzigde, zal ons door een wonder uit deze nood verlossen? Doch nee, in zulke gevallen zijn wij als de heidenen, die menen, dat zij voor ieder afzonderlijke zaak een afzonderlijke god moeten hebben. Die nu in het schip waren kwamen en aanbaden Hem, zeggende: Waarlijk Gij zijt Gods Zoon. Dit deden de discipelen van Jezus, derhalve is hij, die Jezus niet erkent als de Zone Gods en Hem niet als zodanig aanbidt, geen discipel van Christus, maar een kind dezer wereld, een ongelovige, een verlorene. Mocht de Heer aan zulk een het wonder aller wonderen doen, het wonder dat niet heeft opgehouden, maar dat onafgebroken is voortgegaan van het ogenblik van 's Heren opstanding tot op ditzelfde ogenblik, en voortgaan zal totdat de laatste gelovige leven zal, mocht de Heer het wonder der bekering aan hem doen, hij zou niet langer enig wonder der Schrift kunnen ontkennen, maar de Here Jezus proefondervindelijk kennende, Hem als de Zone Gods en zijn Verlosser belijden en aanbidden. En als zij overgevaren waren, kwamen zij in het land Genezareth, en havenden aldaar. En als zij uit het schip gegaan waren, terstond werden al de mannen van die plaats Hem kennende. En geheel het omliggende land doorlopende, begonnen zij degenen, die kwalijk gesteld waren, op dekens te dragen ter plaatse waar zij hoorden dat Hij was. Hoezeer muntten deze lieden uit bij de stadgenoten van Jezus! Te Nazareth kon Jezus slechts weinig wonderen doen, omdat slechts weinigen tot Hem om genezing kwamen, hier is een geheel volk in beweging om zijn zieken tot Jezus te brengen. En nu, een goede bron is niet karig in het geven van water; hoe meer er uitgaat, hoe meer er toevloeit. Hier was de Springader van het levende water; nooit kwamen er te veel tot Hem, en nooit komt iemand tot Hem te veel. En zoo, waar Hij kwam, in vlakten of steden of dorpen, daar legden zij de zieken op de markten en baden Hem, dat zij maar de zoom zijns kleeds aanraken mochten, en zovelen als Hem aanraakten, werden gezond. Waar Jezus is, daar is altijd de menigte des volks, daar wordt de mare zijner aanwezigheid heinde en ver in het rond verspreid,

want er zijn overal vele ellendigen die troost, en vele zieken die genezing behoeven en als deze weten, dat zij waarlijk getroost en genezen kunnen worden, dan komen zij ook, en wel in zulk een menigte, dat zij ook de ruimste plaatsen der stad, de markten vullen. Ter plaatse waar men anders de koopwaren uitstalt, daar lagen nu de zieken naast elkander op hun dekens; het was onmogelijk en ook onvoegzaam om Jezus tot de huizen der zieken te doen ingaan, doch het was ook niet nodig. Men schroomde niet om de gevaarlijkste zieken uit de binnenkamers op de openbare straat te dragen naar Jezus heen. De open lucht kon hun geen kwaad doen, zo meende men. Welk een aanschouwing! Begerig strekten al deze zieken de handen uit, om slechts de zoom van 's Heren kleed aan te raken, en terstond volgde daarop de genezing. De een zag het van de ander, en het voorbeeld van de een was bemoedigend voor de ander. Wij hebben het reeds bij de aanraking door de vrouw, die de vloed des bloeds had, opgemerkt, hoe de Joden zich gelukkig achten als zij slechts de franje van het kleed der wetrol kunnen aanraken en kussen. Ach, dat zij, de Joden van onze dagen, ook alleen de zoom of de franje van het kleed des Heren geestelijk mochten aanraken en kussen, hoe eeuwig gelukkig, hoe zalig zouden zij zijn! Want gelijk in het magnetisme op onheilige wijze kracht uitstroomt, zoo stroomt van Christus op heilige wijze, de kracht des Heiligen Geestes uit in allen die geloven, ook tot genezing waar het nodig is, van lichamelijke kwalen. Christus moet ons aanraken of wij moeten Christus aanraken, zullen wij behouden zijn. Wij moeten op de een of andere wijze met Hem in gemeenschap komen. Ja, er is niet alleen een aanraking, maar ook een aangrijping van weerszijden. Wie, die het ondervonden heeft, weet niet dat de aangreep Gods ons door merg en been gaat. Al wat van God uitgaat is kracht, en hoe pijnlijk moet het ons dan zijn, als God zijn vingers drukt op onze zweren, de zweren onzer zonden, die geheel ons lichaam bedekken, ja, als Hij er in snijdt! Neen, de genezing der zondige ziel geschiedt niet zonder hevige smart; het is een zeer pijnlijke operatie bij onze volle bewustheid, in wakende toestand; maar de gezondheid, die er op volgt, is liefelijk, hoogst liefelijk, alle andere liefelijkheid overtreffende. Doch nu vragen wij: waarom genas Jezus al deze zieken, en bidden wij zo dikwijls vruchteloos om het behoud onzer dierbare panden? Wat zullen wij antwoorden? Kunnen wij voor God antwoorden? Kennen wij zijn redenen? Nee, maar daarom heeft Hij ze wel, en zo Hij ze ons wilde openbaren, wij zouden Hem niet meer vragen, en ons ook niet meer beklagen, maar Hem loven en danken. Doch merkt op, dat deze lieden en zoveel anderen, die door Jezus genezen werden, geen discipelen van Jezus waren en dat zij door deze tijdelijke uitreddingen uit dankbare wederliefde tot discipelen van Jezus moesten worden. Doch wij zijn reeds des Heren discipelen, en zo handelt God met ons op een geheel andere wijze dan met hen, ook wel in de weg der uitkomsten, maar meer nog in die der beproevingen. Waardoor zou Gods Zoon zich als zodanig bij deze halve heidenen, en bij allen die buiten staan geopenbaard hebben dan door tekenen en wonderen van lichamelijke uitredding? Doch aan ons, die binnen zijn, openbaart Hij zich als onze Heer door gaven van genade, van geloof, van kennis, van hope voor de toekomst, van altijd hogere liefde. De andere dag, de schare die aan de oever der zee stond, ziende dat aldaar geen ander scheepje was dan dat ene, daar zijn discipelen ingegaan waren. (Doch er kwamen andere scheepjes van Tiberias nabij de plaats, waar zij het brood gegeten hadden, als de Heer gedankt had). Toen dan de schare zag, dat Jezus aldaar niet was, noch zijn discipelen er waren: zo gingen zij ook in de schepen en kwamen te Kapernaum, zoekende Jezus. Het verblijf des Heeren met zijn discipelen in de vlakten van het landschap Gennesareth was slechts kort geweest, daarna keerden zij terug naar huis, naar Kapernaum. En toen zij Hem gevonden hadden, over de zee, zeiden zij tot Hem: Rabbi, wanneer zijt Gij hier gekomen? De Evangelist Johannes meldt ons daarom zo breedvoerig de overtocht der scharen, om reden te geven van deze hun vraag. Zij konden zich niet begrijpen, hoe Jezus te Kapernaum kon zijn, daar zij Hem niet hadden zien heengaan. Zij wisten niet dat Hij wandelende op de zee tot zijn discipelen gekomen was. Jezus antwoordde hun en zei: Voorwaar, voorwaar zeg ik u: Gij zoekt Mij, niet omdat gij tekenen gezien, maar omdat gij van de broden gegeten hebt en verzadigt zijt

geworden. De Heer leidde terstond de gedachte des volks af van de wijze hoe Hij te Kapernaum gekomen is; Hij beantwoordt geen vragen van blote nieuwsgierigheid, maar bepaalt hen terstond bij de hogere dingen, bij het boven alles nodige. Tot dezulken, die tekenen begeerden, zei Jezus: Tenzij dat gijlieden tekenen en wonderen ziet, zo zult gij niet geloven. En tot degenen die Hem zochten, omdat Hij brood uitdeelde, zeide Hij: Gij zoekt mij, niet omdat gij tekenen gezien hebt. Bij de eersten bestrafte Hij het ongeloof, en bij de anderen de aardsgezindheid. Tekenen zijn bewijzen van Goddelijke tussenkomst. De Heer zegt dus: Gij zoekt mij, niet omdat gij mij Gods werken hebt zien werken, en Hem daarvoor verheerlijken wilt, maar omdat ik u gespijzigd heb, en gij andermaal wilt gespijzigd worden. Werkt niet om de spijs die vergaat, maar om de spijs, die blijft tot in het eeuwige leven. Het menselijk streven verdeelt zich in tweeën: men heeft óf een aards, óf een hemels doel voor ogen. De mens leeft voor de aarde óf voor de hemel. De Heer wil wel, dat wij voor ons dagelijks brood zullen arbeiden, maar niet dat het aardsc brood onze enige of voornaamste spijze zij. Er is een stoffelijke spijs voor het lichaam, er is een geestelijke spijs voor de ziel; het ene is het brood, het andere is het Woord van God. Dat laatste brood moeten wij boven alles begeren, en daarnaar moeten wij trachten, want het is een eeuwigdurende, een eeuwig voedende spijs. Welke de Zoon des mensen u geven zal. Christus is de gever, en wel de enige gever van die geestelijke spijs, welke is het Woord Gods, ja welke Hij zelf is, zoals later blijken zal; Hij zelfs is het zelfstandige Woord Gods, en daarmede het enig waarachtige Brood des eeuwigen levens. Want deze heeft God de Vader verzegeld. De verzegeling des Vaders is de gemeenschap des Heiligen Geestes. De Vader heeft in de Heilige Geest de Zoon het zegel van zijn waarachtig Zoonschap gegeven , zodat op alles wat Christus zegt en doet, Gods stempel, Gods keur als bewijs van echtheid staat. Zij zeiden dan tot Hem: Wat zullen wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken? Altijd willen de mensen iets doen, om zalig te worden. Dit is onzer aller neiging. Doch Christus wil, dat wij alvorens iets te doen, niets doen, maar geloven. Wij geloven niet genoeg, dat geloven genoeg is. Wij willen het geloof altijd tot een werk maken; Christus wil daarentegen altijd het werk tot geloof maken. Het verschil is hemelsbreed, en toch wringen de meeste mensen de Schrift zo lang totdat zij het geloof tot een werk gemaakt hebben. Zo zei, bij de afscheiding der Remonstranten, één hunner hoofden, dat alle daden Gode niet aangenaam waren, alleen het geloof was een daad, die Gode behaagde. Nee, het geloof is geen daad. Het is leven, het leven van Christus in ons en van ons in Christus. Wat moeten wij doen om Gods werken te werken? is dus zoveel gevraagd als: wat moeten wij doen om te leven? Niets dan ademen, en dan volgen de overige levensbewegingen als vanzelf; want evenmin als ons lichamelijk leven denkbaar is zonder beweging, is het geloof denkbaar zonder werking. Doch er moet eerst leven zijn zal er levensbeweging zijn. Er zijn ook bewegingen, die geen levensbewegingen zijn. Men kan ook door werktuigen bewegingen voortbrengen, doch al overtreft de beweging der locomotief die van onze voeten onvergelijkbaar veel, zij verschillen daarin oneindig van elkander, dat de beweging der locomotief een kunstmatig gedwongen en die onzer voeten een natuurlijke, ongedwongen vanzelfsprekendheid is. Evenzo is het op geestelijk gebied. De Heilige Schrift noemt de zonden dode werken, omdat zij niet uit een geestelijk, maar natuurlijk beginsel voortvloeien. Evenzo noemt de Schrift de bloot natuurlijk levende mensen, dood in zonden en misdaden; want voor de Schrift, voor God is geen waar leven dan wat eeuwig en zalig is; al het overige leven is een schijnleven en een werkelijke dood. Hieruit volgt, dat het doen van de werken der wet, dat de uitwendige plichtsbetrachting, ook de nauwgezetste, zonder uit het rechte beginsel (der dankbare wederliefde jegens God) voort te vloeien, Gode niet kan behagen. Alleen het geloof, dat Christus als het eeuwige leven uit Gods hand aanneemt, behaagt Gode, omdat het geloof niet anders handelen kan dan uit dankbare wederliefde. Geloven is dus eigenlijk leven door Christus, in Christus, uit Christus. Als echtgenoten en kinderen kunnen wij daarvan iets beseffen. Liefhebbende echtgenoten leven in elkander, liefhebbende ouders leven in hun

kinderen, en liefhebbende kinderen leven in hun ouders. Het is één gevoel, dat hun leven uit ons is, en dat wij in hen leven. Zo ook wij. Wij moeten het leven van Jezus hebben en Hij moet ons leven hebben, en dit geschiedt niet natuurlijk en lichamelijk, maar in het geloof, door de Heilige Geest. Jezus antwoordde, en zeide tot hen: Dit is het werk Gods dat gij gelooft in Hem, die HIJ gezonden heeft. Er is maar tweeërlei antwoord op de vraag: wat moeten wij doen om zalig te worden? Dit: gij moet alles doen, of gij moet niets doen, maar geloven. De Heer gaat het eerste voorbij, en zegt alleen het laatste. Waarom? Om zondaren te vertroosten. Hij vraagt aan de zondaar niet anders dan: Geloof in Mij, stel uw vertrouwen in Mij, zoek in Mij wat u in uzelf ontbreekt: vergeving van zonde, eeuwig leven, eeuwige zaligheid. Indien Hij iets anders van de zondaar eiste, het zou deze wanhopig maken, want het is onmogelijk dat de zondaar de Heer iets kan geven, dat Hem welbehaaglijk is; maar heeft hij, de zondaar, geloof, dan volgen de goede werken vanzelf. Zeker is het geloof ook een werk, maar een werk van God in ons; door te geloven doen wij Gods werk in ons, niet ons eigen werk, evenals wij in de wedergeboorte niet leven uit ons eigen leven, maar uit het leven Gods, uit de Heilige Geest. Zij zeiden dan tot Hem: Wat teken doet Gij dan, opdat wij het mogen zien en U geloven? Wat werkt Gij? Welk een vraag? Hebben zij dan de vorige dag geen teken gezien? Ja, maar als God een andere weg met de mens wil gaan, dan deze wil volgen, dan trekt de onwillige zijn vroeger gunstig oordeel in, en weet hij allerlei aanmerkingen te maken op hetgeen hij vroeger ten volle goedkeurde. Had de Heer gezegd: Gij moet het een of ander doen, en gij zult zalig worden, zij zouden tevreden zijn geweest; doch nu de Heer enkel spreekt van geloven, en wel geloven in Hem, als de gezondene des Vaders, nu beginnen zij uitvluchten te maken. Onze vaders hebben het manna gegeten in de woestijn, gelijk geschreven is: Hij gaf hun het brood uit de hemel te eten. Hier treedt hun bedoeling beter voor de dag. Het teken, dat zij gezien hadden, was wel goed, (zo redeneerden zij) maar toch niet het rechte. Mozes had brood uit de hemel te eten gegeven, en zou nu Jezus groter willen zijn dan Mozes, zo moest Hij ten minste ook een teken uit de hemel geven; want het gisteren ontvangen brood was toch maar gewoon brood. Ook de Farizeën vroegen gedurig een teken uit de hemel, doch de Heer zelf was het teken uit de hemel, waarbij geen ander teken uit de hemel zou gevoegd hebben. Zij wilden een teken tot een getuigenis van 's Heren persoon, maar zijn persoon zelf was de vereniging van alle mogelijke wonderen en tekenen, en zo droeg Hij zijn getuigenis in zichzelf. Eerst wanneer de Heer weer ten hemel zou gevaren zijn, waaruit Hij was nedergedaald, zou er wederom een teken uit de hemel gegeven worden: de nederdaling des Heiligen Geestes met al zijn gaven en krachten, om te blijven wonen in de harten der gelovigen als in zijn geestelijk huis. Jezus dan zeide tot hen: voorwaar, voorwaar zeg Ik u, Mozes heeft u niet gegeven het brood uit de hemel. Ofschoon het manna van boven uit de luchthemel nederdaalde, was het echter geen hemels brood, dat zielen voedt en waardoor de mens eeuwig leeft, maar een bloot lichamelijke spijs. Maar mijn Vader geeft u dat ware brood uit de hemel; want het brood Gods is Hij, die uit de hemel nederdaalt en die der wereld het leven geeft. Ik zelf (dit wil de Heer zeggen) ben het ware manna; het manna van Mozes was slechts een afschaduwing van Mij, ja, een profetie: dat Ik zelf eenmaal uit de hemel zou nederdalen, om der wereld het leven te geven. Zo is dan Christus voor de Christen het geestelijk brood, dat hij eet en waardoor hij leeft. Zij zeiden dan tot Hem: Here! geef ons altijd dit brood! De geestelijke woorden des Heeren werden gewoonlijk vleselijk opgevat. De Samaritaanse vrouw zeide ook: Here! geef mij dat levende water, opdat mij niet dorste en ik hier niet moet komen om te putten. Jezus zeide tot hen: Ik ben het brood des levens. Wat de Heer hun zo even zijdelings zei, zegt Hij hun thans rechtstreeks. Doch welk een getuigenis! Kan dit een persoon, die minder is dan God, van zichzelf zeggen? Zo horen wij dan, evenals een thema in een groot muziekstuk, onder allerlei afwisselingen, het onophoudelijk terugkeren van de grondtoon van 's Heren Godheid in zijn woorden en in zijn daden. Die tot Mij komt, zal geenszins hongeren, en die in Mij gelooft zal nimmermeer dorsten. Het volk dacht enkel aan het brood, dat zij gegeten hadden; de Heer sprak van het brood, dat zij nog eten moesten. Merk op

dat de Heer de woorden tot Mij komen en in Mij geloven verwisselt. Wie tot Jezus komt, gelooft; wie in Jezus gelooft, komt tot Hem. De honger en de dorst zijn de twee voornaamste behoeften van het leven, waarin alle andere behoeften begrepen zijn. Wie Christus heeft, die heeft de volle en voortdurende vervulling van al zijn geestelijke en lichamelijke behoeften; want de Heer sluit ook het lichamelijke niet uit; dit bewees Hij nog de vorige dag door de spijziging der vijfduizend. Die de schare, welke niet in Hem gelooft, verzorgt, zou die het zijn discipelen aan brood laten ontbreken? Maar Ik heb u gezegd, dat gij Mij ook gezien hebt, en gij gelooft niet. De vaderen hadden in Hem geloofd, zonder Hem te zien; zijn tijdgenoten zagen Hem in de heerlijkheid van de Eniggeborene des Vaders, vol van genade en waarheid, omgeven van wonderen zonder tal, en nochtans geloofden zij niet. Doch het bevreemdde de Heer niet; want terstond liet Hij er op volgen: Al wat de Vader Mij geeft, zal tot Mij komen. De Heer spreekt nu en gedurig van zijn ware discipelen, als van gegevenen des Vaders. Dat hiermede de leer der verkiezing in al haar kracht wordt voorgesteld, is onweersprekelijk. Die God tevoren gekend heeft, gekend heeft in genade, die heeft Hij ook geroepen. Romeinen 8:29,30 En die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen; want Ik ben uit de hemel nedergedaald, niet opdat Ik mijn wil zou doen, maar de wil degene, die Mij gezonden heeft. De Heer stelt zich onophoudelijk voor als gezant des Vaders, wiens wil Hij in alles alleen volbrengt. De woorden des Zoons zijn een gedurige verheerlijking des Vaders. En dit is de wil des Vaders, die Mij gezonden heeft, dat al wat Hij Mij gegeven heeft, Ik daaruit niets verlies, maar hetzelf opwek ten uitersten dag. Zo heeft dan ook de Zoon een werk te doen: de Hem gegevenen door de Vader te bewaren voor het verloren gaan. De verkiezing des Vaders staat dus niet op zichzelf. Het verlossingswerk des Zoons moet er bijkomen; daarop volgt de inwoning des Heiligen Geestes, en zó wordt een zondaar behouden door het drie-enig werk van een drie-enig God. Al de gegevenen des Vaders zijn zondaren, die als zodanig kunnen verloren gaan. De Zoon moet ze voor het verloren gaan behoeden en ze uit de dood verlossen. Doch de verlossing van Christus staat vast, zo staat ook de verkiezing vast. En dit is de wil degene, die Mij gezonden heeft, dat een ieder, die de Zoon aanschouwt, en in Hem gelooft, het eeuwige leven heeft. Welk een genadige wil des Vaders jegens de zondaar, en welk een heerlijke wil des Vaders jegens de Zoon, die de zaligheid van de zondaar stelt in Hem, en in Hem alleen, zodat de heilige Jezus zeggen kon en moest: Niemand komt tot de Vader dan door Mij. Wederkerig zegt de Heer straks zoveel als: Niemand komt tot Mij dan door de Vader. De volkomen eenheid van de Vader en de Zoon is, het blijkt hier duidelijk, de grond hunner volkomen eenswillendheid. En Ik zal hem opwekken ten uiterste dag. De Heer, gelijk geheel de Schrift, stelt de opstanding in heerlijkheid der gelovigen voor: als de laatste daad der verlossing van Christus, en daarmede als de eeuwige heerlijke kroon op al zijn werk. Daarna is er niet meer te doen ter verlossing; de dood, de laatste vijand, is alsdan teniet gedaan; zelfs het graf heeft zijn prooi moeten teruggeven; de dood is dus verslonden tot overwinning, en deze overwinning is eeuwig. De Joden dan murmureerden over Hem, omdat Hij gezegd had: Ik ben het brood dat uit de hemel neergedaald is. Op dit ene gezegde waren hun gedachten bepaald gevestigd; het had de sterkste indruk op hen gemaakt. En zij zeiden: is deze niet Jezus, de zoon van Jozef, wiens vader en moeder wij kennen? Hoe zegt deze dan: Ik ben uit de hemel neergedaald? Gij ziet, Jezus te aanschouwen met de ogen des lichaams, is niet voldoende om in Hem te geloven. Men moet Hem met geestelijke ogen aanschouwen, zal men Hem zien gelijk Hij is. En wie geeft deze geestelijke ogen? God, en God alleen. Jezus antwoordde dan en zei tot hen: murmureert niet onder elkaar. Niemand kan tot Mij komen tenzij dat de Vader, die Mij gezonden heeft, hem trekke. Er zijn mensen, die zeggen: Niemand kan tot Christus komen, dan door de Vader getrokken, maar de Vader trekt alle mensen tot Christus. Treurige kunstenarij, om een tekst juist het tegendeel te laten zeggen van hetgeen hij zegt. Niet allen kwamen tot Jezus, velen murmureerden over en tegen Hem, velen haatten Hem; anderen, die Hem tot hiertoe gevolgd waren, verlieten Hem. Ik vraag u: waar blijft, of waarin blijkt de trekking van alle mensen tot Jezus? Het is zoveel als te zeggen: Alleen de gegevenen des

Vaders aan de Zoon zullen niet verloren gaan; maar alle mensen zijn door de Vader aan de Zoon gegeven. O, er is niets schoner en heerlijker dan de volle waarheid, maar de vermenging van de waarheid met de leugen is afschuwelijk. De verkiezing is voor ons een volstrekte verborgenheid in God, omdat wij in de allerhoogste wijsheid en liefde onmogelijk willekeur kunnen aannemen, en de in God bestaande algenoegzame redenen der verkiezing niet kennen; maar dat er een verkiezing Gods is en in de Schrift onophoudelijk geleerd wordt, is zo klaar als de volle dag. De verkiezing is het beginsel, waar alle Goddelijke werkingen van uitgaan, en het is dus niet enkel een waarheid, maar een hoofdwaarheid, door andere waarheden veelzijdig ondersteund, om te voorkomen, dat zij niet eenzijdig wordt opgevat. De Vader verkiest, de Zoon verlost, de Heilige Geest verheerlijkt. En Ik zal hem opwekken ten uiterste dag. De Heer trekt geheel het werk zijner verlossing samen in dit eindpunt. En waarlijk, indien de mens niet weder naar lichaam en ziel, dus niet in zijn geheel uit de dood wordt verlost, zo is er geen volkomen verlossing. De Schrift kent geen ander mens dan die van ziel en geest en tevens van vlees en been. De mens der opstanding kan geen ander mens zijn; zijn wezen zal hetzelfde zijn; maar de hoedanigheden, die hem dßn zullen eigen zijn, en de toestand, waarin hij dßn zal verkeren, zullen oneindig van de tegenwoordige verschillen. Het is ook opmerkelijk, dat de Heer terstond op het komen tot Hem, de belofte laat volgen: En Ik zal hem opwekken ten uiterste dag. Zó rijk en vrij is de genade; zij spreekt niet van doen, waar zij van geloof spreekt. Overigens is het een volstrekte onmogelijkheid tot Jezus te komen, en dezelfde te blijven die men is. En zo is de leer der voorverordinering hier noch ergens in de Schrift voorgesteld tot een verschrikking of tot een afschrik, maar tot een troost, tot een bemoediging en aanlokking. Is iemand tot Jezus gekomen, zo heeft hij de zekerheid van niet uit zichzelf gekomen, maar door de Vader getrokken te zijn; doch nooit kan het hem een beletsel zijn om tot Jezus te komen. Er is geschreven in de profeten: en zij zullen allen van God geleerd zijn. Een ieder dan, die het van de Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij. Dat de Heer hier niet bedoelt het onderwijs Gods door de Schrift alleen, maar bepaald een onmiddellijk onderwijs van God, is duidelijk. De Schrift, ofschoon een werk des Heiligen Geestes, kan gelezen en niet verstaan worden. Eerst wanneer de Heilige Geest het verstand van de lezer der Schrift opent voor het begrip der Goddelijke waarheid, verstaat hij wat hij leest. Gij ziet ook hier de drie-eenheid Gods werkzaam in de verlossing der mensen. De Vader leidt de zondaar tot de Zoon om verlost te worden, en de Zoon leidt de verloste zondaar tot de Heilige Geest om geheiligd te worden en de Heilige Geest leidt de zondaar terug tot de Vader om gezaligd te worden. Trouwens het behoort tot de eigenaardigheden der Schrift, dat zij niets stelselmatig leert, ten einde niet enige afgetrokkenheid of afgepastheid in de dingen Gods: en vooral niet in de drie personen van het enig Goddelijk Wezen te stellen. Immers er is bij alle onderscheiding, geen scheiding of ongelijkheid bij hen denkbaar; zij leven in de volkomen gemeenschap en eenheid met en in elkander. Niet dat iemand de Vader gezien heeft, dan die van God is; deze heeft de Vader gezien. De Heer wil niet verstaan zijn, alsof Hij een volstrekt onmiddellijk onderwijs van God bedoelde: nee, dit ontving Hij, de Zoon alleen, maar wie tot Hem, de Zoon komt, wordt in het verborgene van zijn hart en verstand door de Heilige Geest, Hem, de Here Jezus, gegeven en naar Hem getrokken. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: die in Mij geloofd, heeft het eeuwige leven. Het eeuwige leven is het leven van God, is de Heilige Geest. In Christus te geloven, is in gemeenschap met Hem te komen, is te delen in alles wat Hij is en heeft en geeft. Christus is het eeuwige leven; zo dan, wie zich met Hem verenigt, die deelt in het leven van Christus: in de Heilige Geest, die van Hem afdaalt in de zijnen. Ik ben het Brood des levens. Let wel, Christus en Hij alleen is het Brood, dat gegeten, het eeuwige leven geeft. Zelfs de Schrift op zichzelf is het eeuwige leven niet; al eet gij haar op; al wordt gij zo gemeenzaam met haar, dat gij haar van buiten kent; indien gij niet Christus uit haar in uw hart hebt opgenomen, heeft de Schrift geen zielevoedende kracht voor u. Alleen Christus maakt de Schrift voor u tot het Woord van God, waardoor uw ziel leeft. Uw vaders hebben het manna gegeten in de woestijn en zij zijn

gestorven; dit is het Brood, dat uit de hemel neerdaalt, opdat de mens daarvan eet en niet sterft. Het manna was een lichamelijk voedsel, dat niet van de lichamelijke dood bevrijdde; maar Christus is het brood der ziel, dat der ziel het eeuwige leven geeft, en niet der ziel alleen, maar de gehele mens, want ook zijn gestorven lichaam zal door Christus opgewekt worden ten uiterste dag. Daarom zegt de Heer ook niet dat de ziel, maar dat de mens daarvan eet en niet sterft. De dood der zijnen is voor Christus geen dood, maar leven, eeuwig leven. Ik ben dat levende Brood, dat uit de hemel neergedaald is. Kon de Heer zich duidelijker openbaren; zegt Hij met deze woorden niet rechtstreeks en onbewimpeld, dat Hij de Messias is, en dat zijn naam de enige naam is, onder de hemel gegeven, waardoor wij kunnen zalig worden? Wel kon de Heer later zeggen, toen het volk Hem vroeg: Waarom houdt Gij onze zielen langer op, zo Gij de Christus zijt, zeg het ons: Ik heb het u gezegd, maar gij gelooft het niet. Zo iemand van dit brood eet, die zal in der eeuwigheid leven. Dit wil zoveel zeggen als: wie deel heeft aan mijn persoon, die heeft deel aan mijn leven, aan het eeuwige leven. En het brood, dat Ik geven zal, is mijn vlees, hetwelk Ik geven zal voor het leven der wereld. Hiermede verklaart de Heer de mogelijkheid om deel aan zijn leven te verkrijgen. Hoe kon de Zoon van God zijn heilig, Goddelijk, eeuwig leven mededelen aan de zondaar, op wie als zodanig het vonnis des doods rust? Door in zijn eigen persoon de zonden te verzoenen, door als mens zijn menselijk leven ten offer te geven. Alleen hierdoor zou de wereld, zouden de zondaren het eeuwige leven kunnen deelachtig worden. Zonder een verzoening door voldoening aan te nemen, zijn deze woorden des Heren niet te verklaren. De Joden dan streden onder elkander, zeggende: Hoe kan deze ons zijn vlees te eten geven? Zij vatten het gezegde des Heren letterlijk op, en de Heer sprak kennelijk met een geestelijke bedoeling. Immers eerst had de Heer zichzelf het levende Brood genoemd, vervolgens had Hij zichzelf voorgesteld als de Gever van het brood, en toen dat Brood nader aangeduid als te bestaan in zijn vlees, in zijn lichaam, zoals Hij ook in het avondmaal het brood zijn lichaam noemde. De Heer maakte uit het een het beeld van het ander. Jezus dan zeide tot hen: voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: tenzij dat gij het vlees van de Zoon des mensen eet, en zijn bloed drinkt, zo hebt gij geen leven in u zelf. De Heer, wel verre van zijn woorden te verzachten of te verklaren, versterkt ze met volle kracht, en voegt bij het eten van zijn vlees, ook nog het drinken van zijn bloed, als volstrekt noodzakelijk vereiste om het eeuwige leven in zich te hebben. Zo duister deze rede was voor de toehoorders van de Heer, zo duidelijk is zij voor ons. Het gehele Evangelie wordt samengetrokken in de waarheid, dat Christus ons eten en drinken moet zijn, zullen wij geestelijk, dat is Goddelijk, eeuwig leven. Christus heeft zich mededeelbaar gemaakt aan zondaren. Waardoor? Door zijn lichaam te laten breken en door zijn bloed te laten vergieten. Zolang het brood in zijn geheel en de wijn onuitgegoten blijft, heeft niemand er iets aan; zal het brood gegeten, zal de wijn gedronken worden, zo moet het gebroken en uitgegoten worden. Zolang de Here Jezus niet gekruisigd was, en dus niet zijn ziel had uitgestort in de dood tot een zoenoffer voor de zonde, was Hij in zichzelf de volheerlijke eeuwige Zoon des Vaders, en de volheerlijke Zoon des mensen, maar onmededeelbaar aan zondaren. Hij was een in zichzelf gesloten geheel, dat als zodanig alle gemeenschap uitsluit. Doch door zijn lijden en sterven voor de zonde, werd Hij de Verzoener der zonde, die wat Hij in zichzelf had, kon meedelen aan anderen. En zo konden nu de zondaren, door het geloof, gemeenschap aan zijn lijden en sterven, en daarmede aan zijn verzoening der zonde en aan zijn overwinning der zonde, aan zijn overwinningsleven verkrijgen. Van deze waarheid is dan ook het avondmaal het blijvend teken. In het avondmaal geeft Christus ons zijn lichaam te eten en zijn bloed te drinken, dat is: geeft Hij zich aan ons als de Gekruisigde voor onze zonden. Wie avondmaal houdt, die neemt als zondaar de gekruisigde Christus aan als zijn Zaligmaker, door een handeling, welke een belijdenis zonder woorden is. Heerlijke instelling voor geheel de Kerk van Christus! Hemel, aarde en hel vragen aan u en aan mij en aan allen, die naar de naam van Christus zijn genoemd: Wie is de Christus voor u? En wij antwoorden niet in woorden, maar nemen het brood uit Jezus hand, met Jezus woorden: Dit is mijn lichaam,

dat voor u verbroken wordt, en wij eten het, en wij drinken uit de beker der dankzegging, die Jezus ons toereikt met de woorden: Drinkt allen daaruit; dat is mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, dat voor u en voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden. De leden der gemeente kunnen met elkander bidden en zingen, en horen naar de uitlegging des Woords, maar niets drukt hun gemeenschap aan een gekruisigde Zaligmaker meer uit, dan hun Avondmaalsviering. Daarmee belijdt ieder afzonderlijk en belijden allen tezamen: De spijs en drank voor het geestelijk, Goddelijk, eeuwig leven is alleen Christus, de gekruisigde Christus. Alleen uit zijn dood ontspringt voor mensen, voor zondaren, voor verlorenen, het eeuwige leven. Zoeken wij dan in het avondmaal geen geheimzinnigheid. De zaak is klaar, klaar als de dag. Gelijk wij door het eten van het brood en het drinken van de wijn deelhebben aan beide, zo hebben wij door het gelovig avondmaal houden deel aan het verzoenend lijden en sterven van Jezus, zó dat wij in Hem geleden hebben en gestorven zijn voor onze zonden, om voortaan in Hem Gode te leven. Er is buiten het geloof niet nog een afzonderlijke gemeenschap met Christus. Nee, dat aan te nemen, was tegen de Schrift, en vóór de dwaling. Het geloof alleen maakt het avondmaal tot een gemeenschap met Christus, en zo ook de doop tot een zegel des Verbonds. De tekenen op zichzelf hebben geen kracht; daarom kan men ook onwaardig avondmaal houden en tevergeefs gedoopt zijn. Het behaagde echter de Heer, om voor het geloof bijzondere heerlijke gelegenheden van oefening te geven, en deze zijn de prediking des Woords, het gebed en de bediening der bondzegelen. Het geloof openbaart zich in al zijn heerlijkheid door deze heilige handelingen, en het geloof moet zich in alles, al is het dan ook niet op altijd even verheven wijze, openbaren. Immers het geloof is gelijk de hoop en de liefde, bij de Christen een doodlopende zaak. Als iemand u in het diepste van de slaap wakker roept en vraagt: Hebt gij Jezus lief? dan moet gij kunnen antwoorden: ik heb Jezus lief, maar niet genoeg! En zo moet ook het geloof ten allen tijde gereed staan zich te betonen. Die mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, die heeft het eeuwige leven. Het leven dat de mens van nature heeft, is geen leven voor Jezus, die aan alles de rechte naam geeft. Leven en zaligheid is eenzelvig. Leven zonder zaligheid is een bestaan, geen leven. Daarom zei de Heer zo-even: Tenzij gij het vlees van de Zoon des mensen eet en zijn bloed drinkt (tenzij gij deel neemt aan Mij als de gekruisigde Messias) hebt gij geen leven in uzelf. En Ik zal hem opwekken ten uiterste dag. Niet alleen zal hij naar de ziel terstond, maar ook aan het einde des tijds naar het lichaam, eeuwig leven. Want mijn vleesch is waarlijk spijs en mijn bloed is waarlijk drank. Is het woord oneigenlijk, de zaak is wezenlijk. Zonder toeëigening van Christus en die gekruist, moet de ziel eeuwig hongeren en eeuwig dorsten, want er is niets buiten Hem, dat haar verzadigen kan. Die mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, die blijft in Mij en Ik in hem. Hier ziet gij, dat dit eten en drinken enkel zinnebeeldige uitdrukkingen zijn van de innigste gemeenschapsoefening des zondaars met zijn gestorven en opgewekte Zaligmaker. De Heer belooft daarbij wederkerige gemeenschap. Hij zegt er mede: wie met Mij in gemeenschap staat, met die sta Ik wederkerig in gemeenschap, zodat hij in Mij is door het geloof, en Ik in hem door de Heilige Geest. Daarom herhaalde de Heer in zijn laatste gesprekken met zijn discipelen deze woorden: Blijft in Mij, en Ik in u. Gelijk de rank geen vrucht kan dragen van zichzelf, zo zij niet in de wijnstok blijft, alzo ook gij niet, zo gij in Mij niet blijft. Gelijkerwijs Mij de levende Vader gezonden heeft, en Ik leef door de Vader, alzo die Mij eet, zal leven door Mij. Gelijk de Zoon ook als mens leefde uit het eeuwige leven des Vaders, alzo zou ook een ieder, die Hem, de Zoon, in zijn hart opnam, leven uit zijn leven. De Christen leeft door Christus. Paulus zeide: Ik leef, doch niet meer ik (ik leef mijn eigen leven niet meer) maar Christus leeft in mij. Dit is het brood, dat uit de hemel neergedaald is; niet gelijk uw vaders het manna gegeten hebben en zijn gestorven; die dit brood eet, zal in der eeuwigheid leven. De Heer keert terug tot het begin, tot de tegenstelling van zichzelf met het manna. Op het eten van het manna volgde de tijdelijke dood, op het aannemen van Hem zou het eeuwige leven volgen. Deze dingen zei Hij in de synagoge, lerende te Kapernaum. De indruk dezer rede was ook bij Johannes de Evangelist (die ze ons alleen

meedeelt) zo groot, dat hij er de tijd en de plaats, waar zij gehouden werd, bij moest optekenen. Johannes oordeelde het dan ook, vanwege de mededeling van dat gesprek en van hetgeen de andere evangelisten van de instelling des avondmaals bericht hadden, overbodig, om deze instelling zelf te vermelden. Velen dan van zijn discipelen, dit horende, zeiden: Deze rede is hard, wie kan ze horen. De rede des Heren was hun niet alleen onverstaanbaar, maar ook onverdraaglijk. Dat een mens spreekt van zijn vlees te eten en zijn bloed te drinken, was nooit gehoord, en zou ook ongerijmd zijn, wanneer het niet geestelijk bedoeld was. Doch bij een geestelijke bedeling behoort een geestelijke opvatting, en voor deze was bij het volk geen plaats. Het vatte des Heren redevoering vleselijk op. En nu waren de Joden ten hoogste afkerig van het hun verboden eten van het vlees in zijn bloed, des te meer van het bloed drinken. Inzonderheid echter ergerde zich de schare over des Heren bewering, dat Hij uit de hemel gedaald was, daar zij zijn ouders kenden. Jezus nu wetende bij zichzelf, dat zijn discipelen daarover murmureerden, zeide tot hen: Ergert ulieden dit? Wat zou het dan zijn, zo gij de Zoon des mensen zag opvaren, daar Hij tevoren was ? De Heer stelt zijn zichtbare hemelvaart, welke Hij hier voorzegt, tegenover zijn onzichtbare nederdaling uit de hemel. Indien zij niet konden geloven, dat Hij door middel van zijn geboorte uit Maria van God gekomen was, hoe zouden zij kunnen geloven, dat Hij onmiddellijk lichamelijk, zichtbaar tot God teruggekeerd was. Dat juist deze zaak bij de discipelen de groote onbegrijpelijkheid was, blijkt uit het slot van het laatste gesprek des Heren, Johannes 16:28-31, waar de Heer, als de slotsom van al zijn redeneringen zegt: Ik ben van de Vader uitgegaan, en ben in de wereld gekomen; wederom verlaat Ik de wereld en ga heen tot de Vader. Zijn discipelen zeiden tot Hem: zie, nu spreekt Gij vrij uit en zegt geen gelijkenis; nu weten wij dat Gij alle dingen weet en gij hebt niet van node, dat U iemand vraagt, hieraan geloven wij dat Gij van God uitgegaan zijt. Waarop de Heer hen antwoordde: Gelooft gij nu? De Geest is het, die levend maakt, het vlees is niet nut. De Heilige Geest maakt de woorden Gods tot levende en levendmakende woorden; de vleselijk werktuigelijke, letterlijke opvatting heeft er niets aan. De woorden, die Ik tot u spreek, zijn geest en zijn leven. Des Heren woorden zijn woorden des Heiligen Geestes, en daarmede woorden des eeuwigen levens, die als zodanig heilig geestelijk, en bij het licht der eeuwigheid moeten beschouwd worden. Maar er zijn sommigen van ulieden, die niet geloven. "Het ongeloof doet u mijn woorden niet verstaan. Indien gij geloofde, gij zoudt Mij kennen als de Beloofde aan de vaderen, als de Zone Gods, en gij zoudt weten dat het eeuwig leven niet in uzelf, maar in Mij is, en gij zoudt begeren deel aan Mij te verkrijgen." Want Jezus wist van de beginne wie zij waren, die niet geloofden, en wie hij was, die Hem verraden zou. De Heer valt niets tegen; dit doet Johannes ons gedurig opmerken. De meesten zijner discipelen vinden zijn redenen hard, onverstaanbaar, aanstotelijk; doch het bevreemdt de Heer niet, integendeel, Hij verwacht niets anders. Ja, ofschoon de Heer tot het laatste ogenblik Judas behandelt, alsof hij nog te redden was, zo wist Hij evenwel, zoals wij ogenblikkelijk uit zijn eigen mond zullen horen, dat Judas niet te redden was. Wie hier niet de volmaakte vereniging van de Goddelijke met de menselijke natuur in de eenheid des persoons van Christus ziet, ziet niets wat geestelijk waarachtig is. Als God weet Christus het verderfelijk einde, en als mens gebruikt Hij tegelijk al de middelen tot een zalig einde; Hij, die gekomen was niet om de zielen der mensen te verderven, maar te behouden. De Heer weet alles tevoren, en heeft op alles gerekend, nochtans handelt Hij als de arts, die ook in een dodelijke ziekte nog al de middelen aanwendt, die zijn wetenschap hem aangeeft, en als de schipper, die ook bij de onvermijdelijkste schipbreuk nog de laatste poging tot redding in het werk stelt. En Hij zeide: Daarom heb Ik u gezegd, dat niemand tot Mij komen kan, tenzij het hem gegeven zij van mijn Vader. Wij zien het, de Heer rust volkomen in de verkiezing zijns Vaders. Zij is voor Hem de algenoegzame reden van hetgeen te zijnen opzichte geschiedt. En waarom is er dan zulk een grote vijandschap bij zovelen tegen deze verkiezing Gods? Is het dan zo moeilijk om te berusten in een oneindige wijsheid, heiligheid en liefde? Kan God iets doen, dat zijns onwaardig is? En zo dit onmogelijk

is, waarom willen wij dan God niet erkennen als de alleen Vrijmachtige, die met het zijne, ja doet wat Hij wil, maar wiens wil volmaakt goed is? En niet alleen dat de Heer er voor zichzelf in rust, dat de niet-gegevenen des Vaders niet tot Hem komen, maar Hij zegt het ook aan de ongelovigen zelf, opdat zij niet murmureren. Vreest Hij nu, dat zij zullen antwoorden: Dan is het onze schuld niet, als wij niet zalig worden? Volstrekt niet. De Heer weet, dat alleen het ongelovig, het verhard, het toegeschroeid geweten God kan beschuldigen van het verderf des mensen. Elk ander geweten getuigt het tegendeel, en moet amen zeggen op het woord des Eeuwiglevenden: Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Here Here, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen, maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekeert van zijn weg en leeft. Het geloof houdt dus vast aan de onomstotelijke waarheid, dat Gods volstrekte vrijmacht en zijn volstrekte heiligheid één zijn in Gods volstrekte en oneindige goedheid: want het wezen Gods is liefde. De Heer wist dit volmaakt, Hij, God uit God; en wij zullen het eenmaal klaar doorzien; doch nu mogen wij niet wandelen in de aanschouwing, maar moet het geloof ons genoeg zijn. Van toen af gingen velen zijner discipelen terug, en wandelden niet meer met Hem. Deze rede des Heren maakte een scheiding en schifting tussen dezulken, die de Heer volgden met bijbedoelingen, en die Hem volgden uit overtuiging en liefde. Het is een beeld van de scheiding en schifting van de naam- en daad-Christenen aan het einde des levens. Jezus dan zeide tot de twaalven: wilt gijlieden ook niet weggaan? De Heer doet geen poging om de misnoegden en heengaanden te bevredigen of terug te roepen. Integendeel, Hij vraagt ook zelfs aan zijn twaalf Apostelen, of zij bij deze gelegenheid niet ook nog liever wilden heengaan dan blijven? De Heer oefent geen dwang dan die der liefde, welke vrij is en vrij laat. Simon Petrus dan antwoordde Hem: Heer! Tot wie zullen wij heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens, en wij hebben geloofd en bekend, dat Gij zijt de Christus, de Zoon van de levende God. Er is in de gemeente van Christus een vaste kern, welke niet wijkt voor wat het zij; de overigen vloeien af en toe. Die vaste kern bestaat uit de uitverkorenen, bij wie geloof en belijdenis samen gaan, en voor wie het onmogelijk is, om na tot Jezus gekomen te zijn, Hem weder te verlaten. Jezus antwoordde hem: Heb Ik u niet twaalf uitverkoren, en een van u is een duivel? En Hij zeide dit van Judas Iskarioth, want deze zou Hem verraden, zijnde één van de twaalven. De Heer maakt hier onderscheid tussen de uitverkiezing tot de zaligheid en die tot de bediening van het apostelschap, tussen de eeuwige verkiezing des Vaders en zijn tijdelijke verkiezing ten behoeve van het Koninkrijk der hemelen. Petrus betuigde voor zichzelf bij de Heer te willen blijven, en hij meende dit ook voor het gehele gezelschap der Aposte1en te kunnen doen; doch de Heer onderrichtte hem beter. Ook zelfs van de twaalven zou er nog één niet blijven, maar heengaan naar zijn eigen plaats.

9:18 De Heer en de discipelen over de vraag: wie zeggen de mensen dat Ik ben?
En het geschiedde als Hij alleen was biddende, dat de discipelen met Hem waren. Wij vinden de Heer meestal dan biddende, wanneer er iets bijzonders op handen was. Ook nu zou er iets bijzonders geschieden. De Heer zou door zijn discipelen bij vernieuwing als de Messias erkend worden, en de Heer zelf zou hun zijn lijden en dood voor de zonde aankondigen. Christus sprak ook nu tot God zijn Vader alvorens Hij met mensen sprak, en het was derhalve tussen Hem en de Vader reeds gereed, wat Petrus zou openbaren. Alles toch moet zijn behoorlijke voorbereiding hebben. Als de spijs bij ons op de tafel komt, is er een gedeelte van de dag aan haar toebereiding besteed. Het is in het geestelijke niet anders. Niets is blote vrucht van het ogenblik; wat in een ogenblik wordt ontvangen of meegedeeld is niet zelden de vrucht van langdurig nadenken. Bij de Heer der heerlijkheid zijn de voorbereidingen niet als bij ons; zij zijn geen arbeid, geen nadenken, geen onderzoek, maar het gebed, het gesprek met zijn Vader. Als zijn discipelen een goede belijdenis van Hem moeten afleggen, dan bidt Hij vooraf opdat zij het kunnen doen; en als zij het doen, dan is het de vrucht van zijn gebed en het werk des Heiligen Geestes; want vlees en bloed kunnen zo iets niet openbaren, maar de Vader die in de hemelen is. Trouwens iedere goede daad van de Christen is de vrucht van het gebed van Christus. Zo dan, wat zijn discipelen zullen zeggen, moet Christus zelf biddend vragen. Zij zelf baden niet; Hij alleen bad, en zijn discipelen waren enkel bij Hem. Welk een heerlijke zaak moet toch wel het gebed zijn, dat de Heer zelf zo gedurig bad, terwijl Hij daardoor alles van de Vader verkreeg! En Jezus ging uit en zijn discipelen naar de vlekken in de delen van Cesaréa Filippi. Hoe geheel onderscheiden is toch de Schrift van de schriften der wereldse wijzen. Als de wijsgeren hun leer verkondigen, dan komt het hun niet in de gedachten om een bericht te geven van de reizen die zij gemaakt, en de plaatsen die zij bezocht hebben. Doch bij de Schrift is alles gebeurtenis. Zij is bij uitnemendheid historisch, en daarom is zij wel niet van de wereld, maar behoort zij toch tot de wereld, tot het leven, ja tot al de verschijnselen en verrichtingen van het gewoon dagelijks verkeer. En op de weg vroeg Hij zijn discipelen: wie zeggen de mensen, dat Ik, de Zoon des mensen, ben? Dat de Heer dit vragen kon, had zijn reden daarin dat Jezus zelf zich niet de Christus, maar de Zoon des mensen noemde. Wij mensen beginnen en eindigen met te onderwijzen, maar de Heer is een leraar boven alle leraren; Hij begon met Messiasdaden te doen, en wilde nu, dat anderen uit die daden zelf het onderwijs zouden putten, dat zij nodig hadden, om Hem als de Messias te erkennen en te belijden. De Heer noemde zichzelf de Zoon des mensen; doch nu blijkt uit des Heren vraag, dat Hij ook nog onder een andere naam wilde gekend zijn, en zo blijkt dus ook hier dat, voegde deze naam zijner nederheid in 's Heren eigen mond, de naam zijner heerlijkheid alleen voegt in onze mond. Na des Heren opstanding gebruikte de Heer ook zelf deze profetische naam niet meer, maar een nog mindere: die van Jezus de Nazarener. Handelingen 22:8 Doch waartoe deze vraag zelf? Stelde de Heer dan zóveel belang in het weten hoe de mensen over Hem dachten en wat zij van Hem zeiden, dat Hij dit opzettelijk van zijn discipelen wilde horen? Zeker stelde de Heer daar zoveel belang in; want van het al of niet weten wie Hij, de Heer is, hangt het al of niet zalig worden der mensen af. De naam van Jezus als de Christus is de enige naam onder de hemel geopenbaard, waardoor zondaren kunnen zalig worden, en de Heer zelf heeft gezegd: indien gij niet gelooft, dat Ik het ben, gij zult in uw zonden sterven. En moge nu al het ongeloof aan de kennis van de persoon des Heren, evenmin als aan al wat Goddelijk geestelijk is, enige waarde hechten, omdat het ongeloof, afgekeerd van God, alleen het ongoddelijke kent en bemint, ons is de kennis van de Here Jezus als de Christus de sleutel niet alleen van al de verborgenheden Gods, maar ook van de deur tot onze eigen zaligheid. In de kennis des Zoons ligt evenzeer als in de kennis des Vaders en des Heiligen Geestes, het eeuwige leven, Johannes 17:3 1Jo 5:10-12 Hoezeer de Heer dan ook in vele tijdelijke behoeften voorzag door de genezing van vele ziekten en kwalen, bleef er echter nog een veel grotere behoefte over om te voldoen: de behoefte der ziel naar verlossing van zonde en naar een eeuwige zaligheid. Daarom moeten niet

alleen de discipelen, maar moeten alle mensen weten wie Jezus eigenlijk is, want al hadden zij de grootste lichamelijke weldaden van Hem ontvangen, en zij kenden Hemzelf niet als de enige en almachtige Verlosser van zonde, wat zou het hun baten? Alle tijdelijke weldaden en zegeningen, hoe groot, hoe heerlijk ook, verliezen haar kracht in het graf, uitgenomen de verlossing van de zonde. Daarom hebben de ongelovigen, al roemen zij Jezus nog zo veelvuldig als de ideale mens, als het voorbeeld van alle deugd, niets aan Jezus; want de beschaving welke het Christendom aanbrengt is een schone vrucht, maar een tijdelijke vrucht, die ook in het graf vergaat. Niets blijft eeuwig leven dan wat uit God geboren is, en niemand is uit God geboren dan die gelooft dat de Vader de Zoon het eeuwige leven gegeven heeft, om het mee te delen aan al de zijnen. Wie is Jezus? Ziedaar dus de grote vraag, waar het ten allen tijde boven alles op aankomt. Wie haar goed kan beantwoorden, wordt door de Heer zelf zalig geprezen, dat is: die wordt zalig. En zij antwoordende, zeiden: sommigen: Johannes de Doper en anderen: Elia, en anderen: Jeremia, en anderen: dat een profeet van de ouden is opgestaan. Merken wij op wat hier de mensen van Jezus zeggen, en wat straks de Heer van de mensen zegt. De denkbeelden des volks van Israël, dat toch zijn profeten beter had kunnen en moeten verstaan, waren nog zeer verward. leder dacht iets anders van de Heer; trouwens de waarheid is één en de leugen is veelvuldig. En nu was dit bij Israël nog enigszins te verklaren; men was sedert vierhonderd jaren zonder een openbaring Gods geweest, en nu kwam God opnieuw tot hen met zulke grote dingen! Het was natuurlijk dat hiermee aanvankelijk een chaos van gedachten ontstond, waarop de scheiding van licht en duisternis volgen moest. Doch hoe is het te verklaren, dat er nog na achttienhonderd jaren tijds, op ditzelfde ogenblik bij zo velen de meest uiteenlopende en verwarde begrippen aangaande de Here Jezus heersen? Het is alleen te verklaren door de macht van het ongeloof, want het ongeloof is een grote macht, een helse macht doch juist hiermee een begrensde macht; de hel is haar begin en zal ook haar einde zijn. Het ongeloof weet niets van God en kan niets van God weten, want God is licht en het ongeloof is een macht der duisternis; daarom tast het ongeloof altijd in de blinde rond; het gehele leven van een ongelovige is dan ook een doorgaande mistasting. Het geloof daarentegen heeft een vaste standaard: de Schrift; het kent de Heer uit zijn Woord, uit het getuigenis des Heiligen Geestes, en uit het eigen ontwaakte geweten. En Hij zeide tot hen: maar gijlieden, wie zegt gij dat Ik ben? De Heer laat de meningen des volks en der leidslieden des volks liggen voor hetgeen zij zijn. Waar de mensen zichzelf tegenspreken behoeven zij niet door de Heer tegengesproken te worden. De Heer wendt zich dan ook nu terstond tot zijn discipelen, opdat het blijken zou, of zij wisten wat het volk bewees niet te weten. En hier moet ik u opmerkzaam maken, dat de leerwijze des Heren jegens zijn discipelen, ja jegens allen, niet de strekking had om, zoals wij gewoonlijk doen, de waarheid hun met geweld op te leggen en te zeggen: "Zo is het, en zo moet gij het aannemen" Nee, de Heer bereidde het hart zijner discipelen voor door veelvoudige onderwijzingen, zodat zij ten laatste zelf zeggen konden wat zij door de genade Gods in zich droegen. Daarom moeten ook wij onze kinderen de waarheid niet opleggen met dwang, want alles wat op geestelijk gebied werktuigelijk is, leidt tot verstomming en dood; maar wij moeten tot hen spreken van de waarheden der Schrift als van de natuurlijkste en eenvoudigste zaken der wereld, zoals zij werkelijk zijn. De waarheden der Schrift moeten ons zijn als de sterren aan de hemel en als de appels aan de boom, als alles wat God in de natuur geeft, en zo moeten wij er ook over spreken met onze kinderen. Gods waarheden behoeven geen betoog, wij hebben ze aan onze kinderen maar eenvoudig mee te delen, want de kinderen zijn wel onwetenden maar geen ongelovigen, die de waarheid in ongerechtigheid te onderhouden, en de kinderen geloven gaarne op gezag van hen, die zij liefhebben en vertrouwen. Door een gedurige en getrouwe voorstelling der waarheid, moeten wij dus hun hart bearbeiden, opdat zij door de genade Gods uit hun eigen hart spreken en de waarheid belijden kunnen. Bijzonder door vragen moeten wij, zoals de Heer zijn discipelen deed, onze kinderen en ieder die met ons in aanraking komt, naar verstand en gevoel in aanspraak nemen, uitlokken en tot spreken

brengen, en wij moeten die vragen zo inrichten, dat zij niet met een bloot ja of nee te beantwoorden zijn, maar een uiteenzetting der zaak vereisen. En dit alles moet met matigheid geschieden. Als men iemand wil doen eten, dan moet men hem geen tafel vol brood voorzetten, nee, daarmee zou hem juist de lust tot eten vergaan; maar geef hem iets smakelijks, en slechts zoveel er van als hij op eenmaal nuttigen kan, en hij zal het met smaak nuttigen, en weder bij u komen eten. De Heer is ons ook in deze zaak, gelijk in alle dingen, tot een hoogst voorbeeld. Wij hebben slechts op onze wijze na te doen, wat de Heer op de zijn voordeed. De Heer zei niet tot zijn discipelen: "Ben ik ulieden niet de Christus?" In dat geval had ieder hunner lichtelijk bevestigend kunnen antwoorden, doch dan had de Heer er ook zijn zaligprijzing niet op kunnen laten volgen, die het volle Evangelie voor ons bevat. Wij kunnen thans Petrus licht naspreken, maar in die tijd was dat zo niet. "Wie zou die man toch wel zijn?" vroeg toen ieder, die Jezus hoorde en zag. En ook de discipelen wisten niet alles opeens; ook zij gingen van licht tot licht, en van kracht tot kracht, en zo kwamen zij altijd meer, zoals men dit in onze tijd zegt, tot de zelfbewustheid des geloofs. Daarom vergenoegde zich de Heer ook niet met de reeds meermalen vroeger afgelegde ongevraagde belijdenis van Petrus en de andere discipelen: Gij zijt de Christus, Gij zijt de Zoon Gods! maar vroeg Hij zelf het hun nu op bepaalde en stellige wijze; want wat er nu binnenkort zou gebeuren (zijn lijden en sterven) vereiste een vaste grond in hun harten, om deze uiterste beproeving des geloofs te kunnen doorstaan. En Simon Petrus antwoordende, zeide: Gij zijt de Christus, de Zoon van de levende God! Het antwoord van Petrus is kort en goed. Hij antwoordt, niet als iemand die het niet weet en naar woorden zoekt, maar als iemand, die het weet, en met één woord alles zeggen kan. Hij snijdt al de uiteenlopende meningen der menigte bij de wortel af. Jezus is de Christus, de Messias, de Gezalfde met de Heiligen Geest tot de Zaligmaker der zondaren, de Zoon van God; daarmede was alles gezegd, en op welk een eenvoudige wijze! Petrus is met deze belijdenis de voorganger van allen die geloven; zijn belijdenis is de belijdenis van allen die zalig worden. En omdat zijn belijdenis zaligmakend is, verheugt de Heer er zich over, Hij, die als de Zaligmaker geen andere zaligheid kent, dan onze zaligheid. Op dat rechte antwoord komt het dus aan. Wie als Petrus door de Heer zalig gesproken wil worden, die belijdt de Heer gelijk Petrus Hem beleed. Doch hoe wist nu Petrus het beter dan al het volk? De Heer zegt het. En Jezus antwoordende, zeide tot hem: zalig zijt gij, Simon Bar Jona; want vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader die in de hemelen in. Gij ziet, de Heer maakt er nooit een geheim van, om het waarlijk Goddelijke in de mens alleen aan God toe te schrijven. Hoe armoedig steken hierbij de redeneringen af van dezulke, die het geloof en de kennis Gods uit des mensen eigen zedelijke aanleg laten ontwikkelen. Zij miskennen de werkingen des Heiligen Geestes. Niemand kan Jezus in waarheid, met geheel zijn hart en zijn ziel als Heer erkennen dan door de Heilige Geest, 1 Corinthiers 12:3. Het zaligmakende geloof in die Gezegende is geen werk van 's mensen verstand en gevoel of geweten, maar van de bearbeiding van deze drie krachten in de mens door de Drie-enige God. Immers de Zoon had gebeden, en de Vader openbaarde zich, en wij hoorden het zo-even, deze openbaring des Vaders geschiedde enkel door de Heilige Geest. En dat nu bepaald aan Petrus zulk een diep en juist inzicht in de dingen Gods gegeven werd, had geen persoonlijke reden (want God ziet den persoon niet aan), maar omdat hij door de Heer gesteld was tot zijn eerste Apostel, en daarmee tot de vertegenwoordiger van al zijn apostelen en discipelen, ja van alle gelovigen, zoals terstond zal blijken. En Ik zeg u ook, dat gij zijt Petrus, en op deze Petra zal Ik mijn gemeente bouwen. De geloofsbelijdenis van Petrus als geschied zijnde door rechtstreekse openbaring Gods, is de Petra, de rots, de onwankelbare Goddelijke grondslag van geheel het Godsgebouw, der gemeente, der kerk. Wie tot de gemeente van Christus behoort, neemt de geloofsbelijdenis van Petrus over en houdt haar vast tot in de dood, ja tot in de dood des kruises. Gelijk Maria zalig werd geprezen omdat zij geloofd had, zo werd Petrus zalig geprezen omdat hij beleden had, en zijn belijdenis werd door de Heer gesteld tot een voorbeeld en toonbeeld van al de zijnen door

alle eeuwen, omdat zij de enig ware geloofsbelijdenis tot zaligheid is. De Heer maakte Petrus de eerste in de belijdenis van zijn hoogheerlijke zaligmakende naam; maar de Roomse kerk maakte Petrus tot de eerste persoon onder de apostelen, en alzo tot de mond van Christus, en de pausen tot zijn wettige opvolgers, zodat er eigenlijk geen bijbel meer nodig is. Wat er te leren en te doen valt, beslissen de pausen en de conciliën, of wel de regerende paus alleen. Wij Protestanten zeggen: nee, de Schrift is het enige middel, waardoor de kerk alles doen moet, want met de Schrift en met haar alleen is de Heilige Geest; buiten de Schrift staat de bloot menselijke geest, en tegenover de Schrift staat de boze geest, die zijn werking heeft in de kinderen der ongehoorzaamheid, dat is in dezulken die ongehoorzaam zijn aan Gods Woord, aan de Schrift. Het ongeloof is een demonische macht en de ongelovigen staan onder machtige demonische invloeden, Efeziër 2:2, 5:6-10, 1 Timotheus 4:1. En de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen. Hiermede zegt de Heer, dat zijn gemeente altijd bloot zal staan aan de bestrijding door al de machten der hel, maar dat zij een volstrekt onneembare vesting is, waarop de vijand al zijn krachten zal verspillen. Hoe vreselijk het dan ook zij, om in een belegerde vesting door een hels leger te worden bestookt, de moed mag en kan niet bezwijken bij een ieder, die gelooft wat de Heer gezegd heeft: dat de zegepraal van het geloof over het ongeloof volstrekt zeker is. En Ik zal u geven de sleutels van het Koninkrijk der hemelen, en zo wat gij zult binden op de aarde, zal in de hemel gebonden zijn; en zo wat gij ontbinden zult op de aarde, zal in de hemelen ontbonden zijn. Wat hier aan Petrus gegeven wordt, wordt hem in geen andere hoedanigheid dan als vertegenwoordiger van al de apostelen en discipelen gegeven. Dat blijkt uit Mattheus 18:18 en Johannes 20:21-23, alwaar de macht tot binden en ontbinden, dat is tot het vergeven en niet vergeven der zonden, aan al de apostelen wordt gegeven, uit kracht van de inwoning des Heiligen Geestes, die door hun mond zou spreken, zoals wij dat zien bij Petrus, Ananias en Paulus, Handelingen 5:9, 13:9-11, 22:16. De Heer stelde zijn apostelen tot zijn zichtbare vertegenwoordigers, hen bekledende met zijn eigen macht, terwijl de Heilige Geest des Heren onzichtbare vertegenwoordiger in hen zijn zou; van een willekeurige macht, om de zonden te vergeven of onvergeven te laten, zoals de Roomse kerk zich aanmatigt, is hier geen sprake. De zaligheid van een mens hangt niet af van een mens, maar van God alleen; maar God kan wel door de Heilige Geest zijn zaligsprekingen en strafvonnissen in de mond van zijn dienaren leggen, en dat belooft de Heer hier werkelijk te zullen doen, allereerst door Petrus, als de eerste in de belijdenis des geloofs. En Hij gebood zijn discipelen scherpelijk, dat zij niemand zeggen zouden, dat Hij was Jezus de Christus. Wij moeten ditmaal in de redenen van dat verbod een weinig dieper intreden. De Heer wilde wel door zijn discipelen als de Christus beleden, maar niet aan anderen verkondigd zijn. Hij wilde zich niet gepredikt hebben vóor de tijd. Eerst moest Hij gekruisigd worden. Zolang het kruislijden nog niet geschied was, was de verkondiging van de Christus nog maar een halve waarheid, en wat heeft het gros der mensen aan een halve waarheid? Zij verstaan haar niet en raken er slechts in verwarring door. De Christus moest lijden en sterven voor de zonde, en uit die dood weer opstaan en ten hemel varen. Dit behoorde volstrekt noodzakelijk bij het Christusschap; zonder de kruisdood en de daarop volgende verhoging des Zoons aan de rechterhand des Vaders, was zijn Messiasschap niet volkomen, en daarom moest er nu nog niet van gesproken worden. De verkondiging van Jezus als de Christus was de hoogste aller verkondigingen, waaruit de waarheid-verkondiging vanzelf voortvloeide, maar daarom mocht zij niet plaats hebben dan onder de bedeling des Heiligen Geestes. De allerhoogste waarheid, waarvan de zaligheid ener zondige wereld afhangt, mocht niet geloofd worden op het woord der discipelen, zolang de Heer zelf tegenwoordig was. Hij zelf alleen moest van zich getuigen door zijn Goddelijke woorden en Goddelijke werken en zolang Hij niet zijn zelf-offerande had volbracht, verkondigde Hij ook zichzelf niet als de Christus dan aan weinigen. En ofschoon het nu aan Petrus door de Heilige Geest geopenbaard was, zo kon hij het nochtans niet volkomen verkondigen, want het was ook hem nog niet volkomen geopenbaard. Het lijden moest er nog

bijkomen, waaraan door Petrus op dit ogenblik niet gedacht werd. Eerst als de Christus, zoals wij zeiden, door zijn lijden tot zijn heerlijkheid zou ingegaan zijn, dan zou hij, Petrus, en al de discipelen getuigen: dat Jezus was de Christus, en niet als een blote leerstellige waarheid, maar als een feit, een gebeurtenis in deze woorden: Dezen Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen getuigen zijn. Zo weet dan zeker het ganse huis Israël's, dat God Hem tot een Heer en Christus gemaakt heeft, namelijk deze Jezus, die gij gekruist hebt. En van toen af begon Jezus zijn discipelen te tonen en te leren, dat Hij moest heengaan naar Jeruzalem en verworpen worden en veel lijden van de Ouderlingen en Overpriesters en Schriftgeleerden, en gedood worden. Ziet gij, de belijdenis van Petrus was goed; de Heer verheugt er zich over en prijst er hem zalig door, omdat de Vader hem hiermede de kennis der genade geschonken heeft; doch de Heer voegt er nog iets bij, dat de zaak volkomen moet maken. De Zoon des mensen moet veel lijden, zegt de Heer bij Lukas 9:22. En dat, wij merkten het zo-even op, lag niet in de gedachte van Petrus. Hij zag enkel de Christus in heerlijkheid, niet in lijden. Daarom voegde de Heer er terstond het kruis bij , dat aan alles zijn volle waarheid en eeuwige kracht geeft. Een belijdenis van Christus, met het oog gevestigd op zijn kruis, geeft dan ook alleen de hoogste vrede aan het hart des zondaars. Daarom wilde ook Paulus van niets anders weten dan van Christus en die gekruist. Tegenwoordig willen slechts weinigen Christus aannemen met zijn kruis; doch zonder het kruis is Christus niets meer dan een leraar, een profeet, niet de verzoening der zonde, niet de Zaligmaker van zondaren. Doch leraren en profeten hebben wij genoeg; ons is een Zaligmaker van zondaren volstrekt nodig, en deze hebben wij, geloofd zij God! in de gezegende Here Jezus Christus. Hoe treffend niet waar, dat de Heer, nauwelijks beleden zijnde als de Messias, terstond naast die hoge heerlijkheid de diepste smaad, het verachtelijk slavenhout, het schandelijk kruis stelt! Wat koning zal onmiddellijk na als zodanig erkend te zijn, zeggen: "Spoedig zal ik een schandelijke dood ondergaan, en gij zult er mij in volgen." Zal hij niet veeleer zeggen: Nu zal ik u ter overwinning geleiden? Goddelijke waarheid der Schrift, hoe kan men u nog miskennen! Een gekruisigd koning, die zichzelf als zodanig aankondigt! Hoe zou het iemand mogelijk geweest zijn te zeggen, indien het niet de waarheid geweest was? Nog heden verzetten zich al de gevoeligheden van het joodse hart tegen zulk een denkbeeld. En het heeft er zich achttien honderd jaren lang tegen verzet, want vlees en bloed heeft het hun niet kunnen openbaren. Maar God zal het hun openbaren; zij zullen het nog eenmaal belijden en bewenen met een berouw tot zaligheid, dat zij hun eigen Goël en God gekruisigd hebben. Verwonderen wij ons dan ook niet, dat zo weinigen onder ons Christus erkennen als de werkelijke Verzoener der zonde. Wij zijn gerechtvaardigd door zijn bloed; Romeinen 5:9; in deze woorden ligt het middelpunt der zaligmakende waarheid; en hoe weinigen beamen het van ganser harte, hoe velen hebben er allerlei uitvluchten op gereed! Het mag ons overtuigen, dat wij deze waarheid niet van vlees en bloed, niet van mensen kunnen leren, maar dat God zelf onze leermeester moet zijn in de dingen die ons tot de zaligheid leiden. De Heer zou verworpen worden door de Ouderlingen, Overpriesters en Schriftgeleerden, dus door de hoofden en overheden van Israël. Zij worden bepaald door de Heer genoemd, omdat het volk aan hun hand geleid werd. Ontzaglijke waarheid! De Messias, de Heer der heerlijkheid, God zelf in het vlees geopenbaard, beloofd door al de profeten en verwacht door al de gelovigen in Israël, zou verworpen worden. Slechts enkelen zouden Hem aannemen, doch de meesten zouden Hem blijvend verwerpen. In alle geval echter zou de Christus allereerst door het ganse volk der Joden verworpen worden. Zeker, aan het verworpen worden willen wij niet aan, maar de Heer nam ook dat deel des bitteren bekers aan; en ook wij moeten willen verworpen worden, of wij hebben geen deel aan Hem. Immers, wie Christus verwerpt moet ook hen verwerpen, die Christus discipelen zijn. En ten derde dage weder opgewekt worden. Lijden en heerlijkheid zijn in de Schrift met elkander nauw verbonden, ja onafscheidelijk verenigd; niet dat het lijden noodzakelijk heerlijkheid meebrengt; nee, alleen het lijden van Christus brengt noodzakelijk heerlijkheid mee, en zo ook het lijden van allen die Christus toebehoren. Er is ook droefheid en

lijden der wereld tot de dood, en op de dood van de ongelovige en goddeloze volgt nog een dood, de tweede dood, de eeuwige dood. Daarom, wetende de schrik des Heren, bewegen wij de mensen tot het geloof. Ten derde dage. De derde dag vertegenwoordigt gelijk bij de Heer, zo ook bij de gelovige, de korte tussen staat of overgang van de dood tot het eeuwige leven in het lichaam der opstanding. Nee, het Gode geheiligde blijft niet in de dood, ofschoon het naar de dood toe moet en toe gaat. In de opstanding van de mens naar lichaam en ziel is de oplossing van Gods raad, is de volmaakte opheffing des mensen uit zijn val. Zo ook in het algemeen: God geeft droefheid en dood, maar het blijft er niet bij: op de derde dag geeft Hij troost en een nieuw en eeuwig leven, aan die Hem dienen. En dit woord sprak Hij vrij uit. De wijze waarop, de toon waarmede de Heer deze woorden sprak, liet niet toe aan een zinnebeeldige zin te denken, maar gaf de krachtige indruk bij de discipelen, dat de Heer eigenlijk, letterlijk verstaan wilde worden. En Petrus, Hem tot zich genomen hebbende, begon Hem te bestraffen, zeggende: Here! wees U genadig, dit zal U geenszins geschieden. Petrus was een gelovig en moedig man, maar het lijden was hem een afschuw, hij was er bepaald tegen ingenomen. Ook wij zoeken het kruis te ontkomen, doch er is ook een dwang der liefde, en daarmee leidt God ons tot het kruis, en hecht er ons aan, of wij het willen of niet. Vergelijken we echter eens de Petrus van de Brieven met dien van het Evangelie, en wij zullen het groot verschil tussen deze beide spoedig ontdekken: in het Evangelie is het Petrus die niet wil lijden, en in de Brieven is het Petrus die wel wil lijden. Maar Jezus zich omkerende, en zijn discipelen aanziende, bestrafte Petrus, zeggende: Ga heen, achter mij, satanas! Gij zij mij een aanstoot, want gij verzint niet de dingen, die Godes zijn , maar die des mensen zijn. Zo kan de mens in het ene ogenblik spreken door de Geest van God, en in het ander door de geest des duivels. Ja, hoe spoedig kan een hart van het Goddelijke tot het bloot menselijke en zelfs tot het duivelse overgaan! Laat ons dan de wacht houden over ons hart en over onze lippen, opdat wij niet bestraft worden. "Hoe! (dit wilde de Heer tot Petrus zeggen) gij wilt de enige weg der behoudenis van zondaren vernietigen, en dat onder de schijn van Mij te sparen? Dat is niet uit de Vader, maar uit de Boze. Mijn Vader heeft Mij niet gespaard maar overgegeven, opdat een ieder die in Mij gelooft leve, en ik zou Mij door uw willen gespaard zien?" Wij zien het ook hier: nauwelijks wordt er door God een kerk gebouwd, of de duivel bouwt in de nabijheid een kapel. Doch dadelijk wordt het tegenwicht gegeven. Heeft Petrus op de zee gewandeld, hij is ook in de zee gezonken, en heeft Christus hem om zijn belijdenis een Petra genoemd, Hij heeft hem nu ook Satanas genoemd. De Heer prijst en laakt: Hij doet recht. En nu, het is een geheim voor de wereld, maar een uitnemende openbaring voor de kinderen Gods, dat de zondaar of zondares, die door Jezus bestraft wordt, ook behouden wordt. Ja, het is zalig door Christus bestraft te worden, die, terwijl Hij zegt: gij kleingelovigen! waarom hebt gij gewankeld, tegelijk de hand uitstrekt en redt. En tot zich geroepen hebbende de schare met zijn discipelen, zei Hij tot hen allen: zo wie achter Mij wil komen die verloochend zichzelf en neemt zijn kruis dagelijks op en volgt Mij. Nee, wij willen het lijden niet, en toch is het ook onze bestemming om door lijden tot de heerlijkheid in te gaan. Reeds de natuur spiegelt ons deze waarheid op veelvuldige wijze af. Toont God ons niet enkel in de nacht de heerlijke sterrenwereld boven ons? Hoe dikwijls moeten de reizigers de vreselijkste steilten of de diepste holen der aarde met grote inspanning en levensgevaar betreden, om de heerlijkste natuurgeheimen te zien? In het geestelijke is het niet anders, en daar heeft het nog een diepere grond en een hogere reden, namelijk de zonde, haar macht en de losmaking van haar macht. O het is een woord uit het Christelijk leven genomen, wanneer diezelfde Petrus, die nu zo tegen het lijden is, schrijft (1 Petrus 4:12): Geliefden! houdt u niet vreemd over de hitte der verdrukking onder u, die u geschiedt tot verzoeking, alsof u iets vreemds overkwam. Het lijden is ons vreemd en het moet ons gewoon zijn. Jakobus zag ook de heerlijkheid van het lijden en schreef (Jacobus 1:2): Acht het voor grote vreugde, mijn broeders! wanneer gij in velerlei verzoekingen valt. Gij ziet hier de waarheid van des Heren woord, dat het menselijke als zodanig lijnrecht tegenover het Goddelijke staat, en hoe geheel en

al zij in dwaling verzonken zijn, die juist het menselijke (de humaniteit) voor het allerbeste houden. De mens als zodanig wil dan ook wel een Griekse, maar geen lsraelische, wel een redenerende en filosoferende, maar geen gekruiste Christus hebben. En toch er is geen ware Christus, dan die gekruist is. Andere Christussen kunnen ons niet redden van de zonde en van de dood. Dus zonder kruis geen Christus, maar ook geen Christen. Al is een Christen nog zo voorspoedig in deze wereld, dan moet hij nochtans een kruis dragen, dat zwaar genoeg kan drukken, al wordt het ook door niemand gezien: zijn zonde. Wie zijn zonden niet tot een kruis zijn, nee, die kan onmogelijk een Christen zijn. Waar geen zonde wordt gekend, daar wordt geen droefheid naar God gekend, en daar wordt ook geen genade, geen uitreddende Goddelijke liefde gekend. En daarom zalig, die het bij ondervinding weet, dat Christus kruis de zonde ons tot een kruis maakt. En wat de tegenspoeden, de verdrukkingen, de miskenningen betreft, die het leven van de meeste Christenen tot een lijdend leven maken, wij moeten ze ook niet van onze menselijke zijde, maar van Gods zijde bezien, en dan behoren zij tot onze voorrechten, tot onze gelijkvormigheid met Christus. Het kruis maakt de Christus en de Christen, en wie nu een beproefd Christen zijn wil, mag de beproeving niet als een ellende beschouwen. Ziet eens een Paulus aan. Hij was nooit zonder kruis. Had hij dan nooit vreugde? Ongetwijfeld, hij had veel vreugde, maar onder het kruis. Ten laatste kreeg hij zelfs een vermaak in zijn kruis 2 Corinthiers 12:10, evenals een soldaat in de oorlog. In het eerst heeft deze een schrik voor het slagveld, maar als hij ziet dat de kogels hem niet raken, dan krijgt hij er vermaak in. Zo ook de zeeman. Toen hij voor het eerst als jongen aan boord kwam, zag hij op tegen de geweldige stormvlagen en golfslagen, die het schip teisterden; doch toen hij zag dat alles geen ernstige gevolgen had, werd hij er zachtjes aan gewoon en speelde hij er ten laatste mede. De dood en de ondergang houden dan wel niet voor beiden op dezelfde verschrikking te hebben, maar zij zien de zaken ten laatste van een andere zijde en zien niet meer op het gevaar. En waarin bestaat nu het dragen van het kruis? In zelfverloochening, dat is: in de gedurige bereidwilligheid om niet eigen voordeel, eigen genot, eigen grootheid te zoeken, maar dat van anderen, en om bovenal de ere Gods te zoeken. De belijdenis van Petrus was uitnemend, maar de zelfverloochening moest er bij zijn, zou hij de zelfverloochening des Heren verstaan. Het leven des Heren op aarde was een voortgezette zelfverloochening; Hij kon geen stap doen zonder zijn Goddelijke krachten te bedwingen. Bij ons is de zelfverloochening eenvoudig gehoorzaamheid. Zij bestaat niet, zoals de Roomsen menen, in een eigenwillige godsdienstigheid, in een vrijwillige afzondering, of in een moedwillige zelfkastijding; maar in het verbreken van eigen zin en wil voor de wil van God, welke men alleen begeert te gehoorzamen. Daarom is de verbreking van onze eigen wil een der voornaamste werkingen van de Heilige Geest; vandaar die veelvuldige teleurstellingen die de Christen ondervindt, zodat hij bij iedere vooruitgang telkens weer schijnt teruggedrongen te worden. Hiermee zijn aan de zijde Gods heilige oogmerken verbonden; want God onthoudt ons nooit het mindere dan om ons het meerdere te geven; doch dit is de ellende onzer menselijke natuur, dat wij liever met onze eigen wil minder geluk, dan het hoogste geluk door de wil van God, met verbreking van de onzen willen hebben. Wie dorst heeft, begeert een dronk gewoon water, maar als God het u onthoudt, om uw begeerte op te wekken naar een dronk uit de fontein van het water des levens, welke dronk Hij u aanbiedt zult gij Hem dan niet moeten verheerlijken voor deze les in de zelfverloochening? Voorts vermaant de Heer ieder die achter Hem wil komen: hij neemt zijn kruis dagelijks op, en volgt Mij. Het woordje dagelijks omvat het gehele leven. De Heer leert ons bidden om het dagelijks brood, en Hij voegt er nu bij: "neemt ook uw dagelijks kruis op u." Doch wordt ons dan het kruis nooit afgenomen? Nee, zolang wij leven, blijft het opnemen onze taak; wel wordt soms het ene kruis bij ons met het andere verwisseld; doch velen dragen ook geheel hun leven één kruis, een smart, één ellende, soms van de wieg tot het graf, zonder enige verpozing, zoals de met ongeneeslijke kwalen of lichaamsgebreken geborenen; maar als wij met dat kruis achter Jezus komen, en Hem volgen, dan wordt ons ook door Jezus bij dat kruis kracht, zegen, geduld

en menigerlei vrucht en verkwikking gegeven, zodat men ten laatste niet meer voelt dat men het draagt; ja als wij Jezus volgen, dan wordt ons kruis des Heren kruis, en wij worden door Hem tot zoveel Simons van Cyrene gesteld, die het achterste einde van zijn kruis Hem nadragen. En nu, door zulk een kruisdracht komen wij in een rechte lijn, in een rechtstreekse gemeenschap met Christus, en waar dan Christus met het voorste deel is doorgekomen, daar komen wij met het achterste deel ook door: door het lijden en de dood in de heerlijkheid en het eeuwige leven. Want zo wie zijn leven zal willen behouden, die zal het verliezen; maar zo wie zijn leven zal verliezen om mijnentwil, en om des Evangelies wil, die zal het behouden. Wij merkten meermalen op, dat de Heer behagen schept in het nemen van hetzelfde woord in een natuurlijke en geestelijke zin, waardoor de uitdrukking enigszins raadselachtig wordt. De Heer wil er ons verstand door opwekken tot nadenken, maar er bovenal mee ingrijpen in ons hart en geweten. De Heer zegt hier, dat men zijn ziel eeuwig behoudt, door haar tijdelijk te verliezen, niet roekeloos en eigenwillig, maar om zijnent en des Evangelies wil. Zeg eens, wie is deze, die ons tijdelijk leven voor zich vraagt en ons het eeuwige leven daarvoor in de plaats wil schenken? Is het niet de Heer der heerlijkheid, is het niet God boven alles te prijzen in der eeuwigheid? Wie voor Hem of zijn woord sterft, is zeker eeuwig te zullen leven. Niet alsof het martelaarschap op zichzelf het eeuwige leven zou verdienen, nee, maar omdat men geen gelovige in de Heer zijn kan, zonder tot deze overgave des levens in staat te zijn. Zal men de Here toebehoren, dan moet men ook alles wat het onze is, ook ons leven ter zijner beschikking stellen. Doch welk een eis is dit? Wie zou er niet van verschrikken; het is niet minder dan de eis van het volmaakte. Doch één ding geeft troost: wat niet mogelijk is voor de natuur, dat is mogelijk door de genade; wat niet mogelijk is door onszelf, dat is mogelijk door God in ons, door de Heilige Geest. De Heer maakt zich meester van onszelf en van alles wat wij zijn en hebben, maar in de weg der wedergeboorte, waardoor Hijzelf ons de kracht geeft om alles te vermogen. En dan komt het er eenvoudig op aan om het woord des Heeren te doen: Laat los en gij zult losgelaten worden. Ja ons behoud bestaat in het loslaten van onszelf. Het is hiermee als met iemand, die op een steigerend paard zit en het dier neerwaarts wil krijgen, door de teugel sterk naar zich toe te trekken. Het paard zal er te meer om steigeren en zich op de achterpoten plaatsende, de ruiter afwerpen. Laat de teugel los en er is geen gevaar meer. En zo is het in alles. Laat uw zorgen los, en gij zijt ze kwijt. Nu schijnt niets lichter te zijn dan dit loslaten, maar door de zonde is juist datgene wat het lichtste is in zichzelf, ons het zwaarste geworden. Doch wij moeten alles loslaten, niet alleen onze zorgen, maar ook onze zonden , ons leven, ja onszelf in al onze kwade begeerten, driften en krachten, dan zullen wij vrij zijn van onze zondige persoonlijkheid, en wij zullen het nieuwe persoonlijke leven leiden, dat uit God en dat onze godsvrucht is. O wat geeft het niet reeds terstond een opgebeurdheid, wanneer wij er toe kunnen komen om iets waaraan wij vast zijn, als aan een zware ijzeren keten, los te laten. Dan is er ruimte en vrijheid, leven en vreugde, moed en kracht. Los te zijn van onszelf is op geestelijk gebied vast te houden aan God alleen; want wie in het geloof los is van het leven, die heeft het God gegeven, en bij God is het niet verloren, maar wordt het vereeuwigd en verheerlijkt terug ontvangen. Het is slechts een ogenblikkelijke overgave, die de Heer van ons vordert. Geef u, wanneer de Heer het vorderen mocht, een ogenblik aan Hem over, en gij ontvangt uzelf onverliesbaar terug. Want wat zou het de mens baten, zo hij de gehele wereld gewinnen, en zichzelf verliezen, of schade zijns zelfs, zijner ziele, lijden zou? Welke verwonderlijke uitdrukking: zichzelf verliezen! Het is een ander woord voor verloren gaan. En schade zijns zelfs, zijner ziele lijden? Welk een vreemde schade! Hoe zelden hoort men hiervan onder de mensen spreken. Men acht alles in gevaar: huizen, schepen, goederen, ja de levens zelf, en verzekert ze tegen schade en verlies; maar van gevaar om schade te lijden aan de ziel, ja haar te verliezen, spreken alleen de gelovigen. Het kind dezer wereld kan, gelijk men wel eens zegt, dood blijven op een penning, maar voor zijn ziel heeft hij dikwijls zelfs geen penning over. Daarom heeft hij ook zichzelf niet eigenlijk lief; zijn liefde tot zichzelf is maar een schijnliefde; hij heeft eigenlijk de dood lief, want deze is het

einde van de weg, die hij inslaat. Nee, de ware liefde tot onszelf is geen vrucht der natuur, maar der genade. God moet ons eerst de liefde tot onszelf inboezemen, alvorens wij waarlijk belang stellen in onze zielen en in de ziel des naasten. Of wat zal een mens geven tot lossing zijner ziel? Hier laat de Heer een woord vallen over het loskopen der ziel; dit was onmogelijk door de mens zelf te doen. De Heer herinnert hier kennelijk aan het woord bij Micha 6:7: Zal ik mijn eerstgeborene geven voor mijn overtreding? de vrucht mijns buiks voor de zonde mijner ziel? Hierover konden zij nadenken. Elders werkte de Heer dit denkbeeld van lossing der ziel uit, door te zeggen dat Hij zijn leven zou geven tot een rantsoen of losprijs voor velen. Want wie zich mijns en mijner woorden zal geschaamd hebben in dit overspelig en zondig geslacht, die zal zich de Zoon des mensen ook schamen, wanneer Hij komen zal in zijn heerlijkheid, en in de heerlijkheid des Vaders en der heilige engelen. De Heer zegt: Mijns en Mijner woorden. De Heer scheidt zijn woord niet van zijn persoon. Sommigen zeggen: "wij hebben alleen met Jezus woorden te doen." Wij zeggen: nee, want de kracht van Jezus' woorden bestaat enkel in zijn persoon. Om de woorden te kunnen geloven, die Hij nu en bij andere gelegenheden gesproken heeft, moet ik tevens noodzakelijk geloven, dat Jezus Gods Zoon is, die een eigen heerlijkheid heeft en over de heerlijkheid des Vaders en der heilige engelen beschikken kan. Andere zeggen daarentegen: wij hebben alleen met Jezus te doen, met zijn geest, gezindheid, karakter, wat Hij gezegd of niet gezegd heeft is ons overbodig. Doch wij zeggen: nee! Zonder de woorden van Jezus kan men van Jezus persoon maken wat men wil, zijn woorden zeggen ons wie Hij is; zij zijn de getuigenis van zijn wezen. Wij hebben dus met beide: met Jezus' persoon en woord te doen, want er is geen geloof in Jezus, zonder geloofsbelijdenis en zonder geloofsgehoorzaamheid. Daarom moeten wij ons ook over 's Heren persoon en woord niet schamen: en zich niet over Jezus schamen is Hem te belijden. Maar was het belijden dan niet aan Petrus verboden? Petrus mocht evenals de andere apostelen, niet ontijdig, niet vóor 's Heren opstanding uit de dood prediken dat Jezus de Christus was; maar als hij binnen kort in des hogepriesters huis en in de rechtszaal zou gekomen zijn, dan mocht hij ook daar wel niet prediken maar ook niet verloochenen. Nee, daar had hij zich niet voor Jezus moeten schamen, daar had hij Hem als zijn Heer moeten belijden. En nu zegt de Heer, dat wie zich zijns en zijner woorden schaamt voor mensen, die de Heer als een zondig en overspelig geslacht kenmerkt, dat is voor mensen, die ongelovigen, kinderen dezer wereld, spotters en smaders zijn, behoort tot dezulken, over wie zich de Heer zal schamen, wanneer Hij komen zal in zijn heerlijkheid. Welk een ontzaglijke bedreiging? genoegzaam, om ons eens voor altijd een schrik in te boezemen tegen alle lafhartigheid en flauwheid in de zaak des Heren tegenover zijn vijanden, want alleen tegen dezen, welke volgens des Heren woorden de heffe der mensheid uitmaken, zouden we ons schamen voor de Heer en zijn woord; en dat zij verre van ons! Dit was zoveel als dat eerlijke mensen zich zouden schamen voor boeven. Heeft Christus ons de macht gegeven om op slangen en schorpioenen te treden, en wij zouden bang zijn voor hondengekef? Nog eens, het zij verre van ons! En toch, wij erkennen het tot onze beschaming en schande, er behoort bij ons veel toe, om ons niet voor Christus en zijn woord te schamen. O zolang Petrus stond tegenover de Heer en zijn mededisciepelen, geschiedde het belijden bij hem in kracht en in grote blijdschap, doch hoe staat het met hem en zijn belijdenis, als hij staat tegenover de trawanten en de dienstmaagd van de hogepriester? Wie weet het niet, dat alleen de vrees voor het lijden, dat ons van de vijanden kan worden opgelegd, de oorzaak is van onze vrees om jegens hen voor de goede zaak openlijk uit te komen. De vrees voor het kruis moet dus voornamelijk overwonnen worden, en wij moeten het kruis niet afweren maar op ons nemen. De Heer plaatst dan ook het belijden en het lijden onmiddellijk achter elkander, en wij moeten het ook doen. Wie voor het belijden van de naam des Heren het lijden niet over heeft, zal zijn discipel niet kunnen zijn. Moge dit alles ons leren dat ook het zich niet schamen voor de Heer een werk is niet van onze eigen kracht, maar een werk van Gods genade door ons. Alleen door de genade van God kunnen wij Gods eisen volbrengen, Gods geboden gehoorzamen, Gods werken doen. Zoeken wij dan altijd

genade bij God, met verloochening van eigen moed en kracht, en het zal ons gelukken om des Heren eer te handhaven in het midden van een ongelovig, bedorven geslacht. In het begin ligt de meeste moeilijkheid, doch als wij maar recht doortasten en in volle gang komen, dan gaat het beter. Hoe dikwijls maken wij lange omwegen om tot mensen, die ons vreemd zijn, van Christus te spreken, en vrezen wij, eindelijk van Christus sprekende, door hen uitgelachen te zullen worden; doch ziet, wij worden niet uitgelachen, en ons woord maakt hen stil en ernstig, en zij luisteren naar ons als had men een woord op zijn tijd tot hen gesproken. Ja, het is ons soms, om met iemand in het gesprek over de Here Jezus te komen, alsof wij een spoortrein in beweging moesten zetten; wij doen er pogingen toe, doch er is geen beweging in te krijgen. Maar is de stoomsleper er voor, ja, dan komt alles in beweging en de trein vliegt over de weg. In het geestelijke is het niet anders. Is de Geest in de raderen, dan kunnen wij spreken over Christus en dien gekruist op een wijze, dat, naar de belofte des Heren, niemand ons kan weerstaan. Want de Zoon des mensen zal komen in de heerlijkheid zijns Vaders met de engelen. Na van het kruis, dat Hemzelf wachtte, en dat ieder discipel achter Hem dragen moet, gesproken te hebben, spreekt Christus van zijn heerlijkheid. Trouwens aan de vereniging van het lijden en heerlijkheid is Christus en zijn zijn discipelen overal en ten allen tijde kenbaar. En alsdan zal Hij een ieder vergelden naar zijn doen. Gedurig verbindt de Heer de voltrekking zijner oordelen aan zijn vijanden en de verheerlijking zijner heiligen, ook in zijn gelijkenissen, aan zijn wederkomst in heerlijkheid. Reeds Jesaja zei hetzelfde (Jesaja 40:10): Ziet, de Here Here zal komen tegen de sterke; ziet, zijn loon is bij Hem en zijn arbeidsloon is voor zijn aangezicht. Voorwaar, zeg Ik u, dat er sommigen zijn van degenen, die hier staan, die de dood niet zullen smaken, totdat zij zullen hebben gezien, dat het koninkrijk Gods met kracht gekomen is, en de Mensenzoon in zijn koninkrijk. Hiermee leidde de Heer nu ook zijn discipelen in tot zijn heerlijkheid. Zij hadden Hem beleden, zij stonden gereed het kruis achter Hem op te nemen, zij zouden ook nu een voorsmaak genieten van hun toekomstige gemeenschap aan zijn heerlijkheid. Het zou niet meer dan een vluchtige voorsmaak zijn, doch deze zou genoegzaam zijn om hun kracht te schragen en de blijdschap hunner hoop te onderhouden. Het zou een vooruitzicht zijn voor een ogenblik van hetgeen eenmaal eeuwig duren zou, een plotselinge opening van de hemel der heerlijkheid, om er een enkele blik in te werpen, en dan weer die hemel te zien sluiten. Zulk een blik vergunde de Heer ook aan zijn eerste bloedgetuige Stefanus; ook hij zag de hemel geopend en Christus ter rechterhand der majesteit; ook Paulus had dat voorrecht, want hij werd opgetrokken in het paradijs; maar boven alles zag Johannes op Patmos in een gezicht des Heren komst in heerlijkheid.

9:28 De Heer en Petrus, Jacobus en Johannes, op de berg der verheerlijking.
En het geschiedde zes dagen na deze woorden. Het koninkrijk Gods zou niet terstond in heerlijkheid geopenbaard worden, maar op Gods bepaalde tijd. Hiervan was het tijdsverloop van een week de vertegenwoordiging. Na zes dagen, zeggen Mattheus en Markus; na acht dagen, zegt Lukas. Het is dezelfde zaak met een andere uitdrukking; ook wij zeggen: over acht dagen, en bedoelen een week. De week was dus de vertegenwoordiging van geheel het tijdvak, dat er van de aankondiging tot de verwezenlijking van des Heren komst in heerlijkheid verlopen moest. De zeventig jaarweken zijn ook bij Daniël tijdperken van de bedelingen Gods, die door zodanig tijdsverloop worden vertegenwoordigd. Wij mogen veronderstellen dat deze dagen in stille afzondering en in het gebed zijn doorgebracht tot een voorbereiding van deze gewichtige gebeurtenis, die blijkbaar bij de discipelen, die er getuigen van waren, een diepe indruk gemaakt heeft, 2 Petrus 1:16-19. Wij zien dan ook hier een grote overeenkomst met de voorbereiding van Mozes, alwaar deze intreedt in de heerlijkheid bij God, uit welke hij met een verheerlijkt gelaat terugkeerde. Dat Jezus meenam Petrus en Johannes en Jacobus zijn broeder. De Heer had twaalf Apostelen, en toch onderscheidde Hij bijzonder dezen onder de twaalven, en van deze drie waren twee (Petrus en Johannes) de meest beminden, en van deze twee was wederom één (Johannes) de allergeliefdste. Er is dus zelfs een uitverkiezing onder de uitverkorenen, een uitverkiezing boven een verkiezing. Het is alsof wij hier lezen wat er van Davids helden gezegd wordt: Was hij niet de heerlijkste van die drie? 2 Samuel 23:19, met dit onderscheid echter, dat de discipelen niet onderscheiden werden, omdat zij in zichzelf boven elkander uitmuntten; neen, hier is alles uit genade tot genade; alleen de keuze des Heren onderscheidde hen. Het is hiermede als met de dagen; heeft God ze niet allen verheerlijkt door zijn werken, en is niet iedere dag der week een andere feestdag der heerlijke schepping Gods, en toch heeft de zevende dag iets meer dan de andere dagen. Er is één Goddelijke heerlijkheid, maar in die heerlijkheid zijn graden van heerlijkheid. Doch de uitverkorenen in heerlijkheid zijn ook uitverkorenen in lijden. Dezelfde drie Apostelen nam de Heer met zich mee, gelijk nu op de hoogte van Thabor, zo ook later in de diepte van Gethsémané. Op een hoge berg bezijden alleen. Op de hoge plaatsen der wereld werden meestal door God de allergewichtigste openbaringen gegeven, en wij moeten erkennen, zij waren er de voegzaamste plaatsen voor. Daarbij moest de verheerlijking des Heren volstrekt buiten het gezicht van mensen, uitgenomen dat er drie Apostelen, plaats hebben, en waar kon zo iets geschieden dan op de uitgestrekte vlakte van een zeer hoge berg? En Hij klom op de berg om te bidden. Nooit doet de Heer iets buitengewoons of het gebed gaat vooraf. En nu is het gebed de neerbuiging ook des Zoons in zijn mensheid voor de Vader; daarna verhoogt en verheerlijkt de Vader Hem als zijn Zoon. En als Hij bad, werd voor hen de gedaante zijns aangezichts veranderd. Jezus bidt en wordt verheerlijkt. Heeft reeds iemand onder ons recht gebeden, dan kan men het hem aanzien dat hij gebeden heeft. Mozes had met God verkeerd, daarom blonk zijn aangezicht. Van zoveel belang is het gebed! Door het gebed openbaart zich de kracht des Heiligen Geestes in ons, wordt God in ons geopenbaard, komt God tot ons en in ons. Terwijl Christus bij de doop onder het water bukt, opent zich de hemel boven Hem, en de Heilige Geest daalt op Hem en in Hem, en terwijl Hij thans neerknielt voor de Vader, verplaatst de Vader de Zoon en die de Zoon toebehoren (want zij zijn één) in de hemel der heerlijkheid. En als de Zoon zich, na zijn overwinning, neerzetten zal ter rechterhand Gods zijns Vaders, dan zal Hij ook daar in zijn mensheid, welke Hij niet afgelegd heeft, de mindere zijn bij de Vader. In onze plaats en voor ons zal Hij tot de Vader bidden. Het gebed geeft ons niet alleen wat wij nog niet hebben, maar doet ook naar buiten uittreden wat wij reeds hebben. Christus had alles in zich: de volheid der Godheid woonde lichamelijk in Hem, maar zij kon niet naar buiten openbaar worden, zonder het altijd vernieuwd gebed, zonder des Heren altijd vernieuwde overgave van zichzelf aan de Vader. Daarom bad Hij meer dan iemand, ja, wij mogen zeggen: bad Hij onophoudelijk. Mochten dan ook wij God veel in het eenzame zoeken; want schoon ons aller werk verschillend zijn zal en

van Gods vrijmacht afhangt, zo kan het niet anders, of de gedurige omgang met God moet op alles de grootste invloed uitoefenen. Wij moeten dan ook als regel aannemen, ofschoon zeker menige uitzondering zal voorkomen, dat het sterven van iemand, die veel met God heeft verkeerd, een vrolijk Godverheerlijkend sterven zal zijn. Ja, het bidden geeft heerlijkheid. Bidden wij dan en wij zullen verheerlijkt worden. Er is geen waarachtiger geestelijke schoonheid, dan een opgeruimd gelaat, verkregen in de gemeenschap met God. Doch een gebed behoeft niet altijd in woorden te bestaan. Een gedurige richting van het hart tot God is het bidden zonder ophouden. En zijn aangezicht blonk gelijk de zon. Heerlijker glans dan die der zon in haar kracht, kunnen wij ons niet voorstellen. Trouwens, als reeds het aangezicht van de dienstknecht Mozes, nadat hij met God gesproken had, zodanig schitterde, dat men hem niet kon aanzien zonder verblind te worden, hoeveel te hoger moet dan niet de glans geweest zijn van het aangezicht des Zoons, nadat deze met zijn Vader gesproken had! De Heer laat ditmaal, eenmaal voor altijd zijn heerlijkheid, die Hij bij de Vader had eer de wereld was, aan zijn discipelen op aarde zien, en ook zij zouden eenmaal delen in deze zijne heerlijkheid; want Hij had het vroeger reeds gezegd, Mattheus 13:43: De rechtvaardigen zullen blinken gelijk de zon in het koninkrijk huns Vaders. En in de Openbaring (Openbaring 3:4) zegt Hij van hen: Zij zullen met mij wandelen in witte klederen. En zijn klederen werden blinkend gelijk het licht, wit als de sneeuw, hoedanig geen voller op aarde ze wit kan maken. De Heer werd niet uitwendig door het licht beschenen, nee, de heerlijkheid was inwendig en openbaarde zich naar buiten. Zijn klederen schitterden van licht en lieten de stralen zijner heerlijkheid door. Hoogst waarschijnlijk was het nacht, toen deze verheerlijking van des Heeren menselijke natuur plaats vond. Christus behoeft ook geen licht van buiten af. Hij is het licht zelf; het licht ging van Hem uit, en verheerlijkte Mozes, Elia en de apostelen die bij Hem waren. De Heer droeg geen witte klederen, en nu kunnen klederen wel van buiten af met glans overgoten worden, maar niet schitteren, geen stralen uitwerpen, niet wit worden als de sneeuw door het licht, tenzij het licht van binnen naar buiten uitgaat. De zaak is eenvoudig deze: De heerlijkheid des Heren, die voor anderen onzichtbaar was, werd nu voor een ogenblik gezien. Wat innerlijk in Hem was, toonde zich nu uitwendig voor de ogen der zijnen. Zó zou Hij eenmaal weerkomen, zoals Hij straks aan de zijnen beloofde, in zijn heerlijkheid, en in de heerlijkheid zijns Vaders en der heilige engelen; want gij voelt dat het een eerste bedoeling des Heren met deze aanschouwing op de berg was, om zijn discipelen te leren dat, zoals zij thans het Koninkrijk Gods op de berg zagen voor een ogenblik, het eenmaal aanschouwd zou worden over de gehele aarde. De eerste voorbijgaande verschijning van Christus in heerlijkheid zou de vaststaande type, het blijvend toonbeeld zijn van zijn laatste eeuwige verschijning in heerlijkheid. En dat de verheerlijking des Heren op de berg werkelijk voor de discipelen het voorbeeld is geweest van de toekomst des Heeren, blijkt uit de reeds aangehaalde tekst 2 Petrus 1:16-19, alwaar Petrus deze aanschouwing aanhaalt als een voorbeeld, dat hij en zijn mede-apostelen geen kunstig verdichte fabelen gevolgd waren, toen zij de gemeente bekend gemaakt hebben: de kracht en toekomst van de Here Jezus Christus. Dat de Heer deze voorbijgaande openbaring zijner heerlijkheid een komen van des mensen Zoon in zijn heerlijkheid, Mattheus 25:31 2Ti 4:1, noemt, heeft daarin zijn reden, omdat bij de Heer profetie en vervulling één zijn. Bij Hem ligt in de profetie de historie, en bij ons volgt de historie op de profetie. Een andere bedoeling van de verheerlijking des Zoons ligt daarin, dat zijn menselijke natuur hiermee opgenomen werd in de eeuwige Goddelijke heerlijkheid. Dat de Heer een eeuwige heerlijkheid had als de eeuwige Zoon van God, was duidelijk, maar dat zijn menselijke natuur in die eeuwige heerlijkheid delen en daarmee onafscheidelijk met Hem in eenheid van persoonlijkheid verbonden zou blijven, was enkel mogelijk. Hier werd dit tot zekerheid. De menselijke natuur werd verheerlijkt in de Zoon, en zou daarmee verheerlijkt worden in allen, die de Zoon zouden toebehoren. Hiermede werd ten duidelijkste gezegd, dat Christus de Zaligmaker zou zijn van zijn volk, die voor de zijnen de dood teniet doen en de opstanding uit de dood in heerlijkheid verwerven zou. Ware de Christus

enkel bestemd geweest, om de hoogste getuige der waarheid Gods te zijn, Hij had na die getuigenis te hebben afgelegd, zijn menselijke natuur weer kunnen afleggen, en zijn eeuwige Godsgestalte weer kunnen aannemen; doch nu Hij bestemd was het blijvend Hoofd ener nieuwe mensheid te zijn, nu moest Hij de menselijke natuur niet afscheiden van zijn eeuwige Goddelijke heerlijkheid, maar integendeel daarin opnemen. En Hij deed dit op Thabor. Daar werd Hij geopenbaard als de enige Zoon Gods, die een eeuwige heerlijkheid bij de Vader had, en als de volmaakte mens, die een eeuwige heerlijkheid bij de Vader hebben zou met allen, die de Vader Hem gegeven heeft. Wij zien dus in Christus de mens in zijn hoogst ideaal verwezenlijkt. Dat deze voleinding der menselijke natuur in Christus niet ontbreken mocht, alvorens die menschelijke natuur aan het lijden en de macht des doods overgegeven werd, is duidelijk. Het moest blijken, dat het Lam Gods, dat tot de offerande Gods werd afgezonderd, volstrekt rein was, en dat de Hogepriester, die met zijn eigen bloed voor ons de hemel ingaan en voor God verschijnen zou, heilig, onnozel, onbesmet, van de zondaars afgescheiden en hoger dan de hemelen was, en dat alles werd hier openbaar. God de Vader drukte de stempel der volmaaktheid op de menselijke natuur des Zoons, door Hem te verheerlijken alvorens Hem over te geven tot het lijden des doods. Zo mogen wij dan in de verheerlijking des lichaams van Christus door het geloof onze eigen toekomstige verheerlijking des lichaams zien. De Heer wilde, dat wij reeds nu de rijkste vertroosting zouden hebben in de schoonste hoop ook voor ons sterfelijk en vernederd lichaam. Zo troost er u dan mee, gij die een misvormd, gebrekkig, verminkt of ziekelijk lichaam omdraagt, of gij, bedaagden, die, als wij, voor de spiegel tredende, zeggen moeten: wij worden oud en lelijk. Doch wat zegt het! Wij zijn nog altijd mooi genoeg voor het graf. Eens leggen wij dit lichaam af, en eenmaal zal het gezaaide in verderfelijkheid opstaan in onverderfelijkheid door Hem, dien wij uit de hemel verwachten, namelijk de Here Jezus Christus, die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat hetzelf gelijkvormig wordt aan zijn heerlijk lichaam, naar de werking, waardoor Hij zich ook alle dingen kan onderwerpen. En zie, van hen werden gezien Mozes en Elia. Opmerkelijke verschijning: twee mensen van de andere zijde des grafs! O wat hebben de mensen, om hun sterke begeerte naar enige kennis van de toestand der mensen na de dood tegemoet te komen, niet al valse verschijningen van doden verdicht! Hier hebben wij een ware verschijning. Nooit zegt de Schrift iets, of zij geeft er een voorbeeld van. Vraagt gij: hoe zullen de doden opstaan, en hoe zullen zij veranderd worden? Zij toont het in Mozes, die gestorven en begraven is, en in Elia, die veranderd is zonder te sterven. Zij vertegenwoordigen al de zaligen, die in Christus toekomst in zijn heerlijkheid zullen delen. Het Koninkrijk Gods wordt ons hier als het ware in schets voorgesteld. De gelovigen zullen niet allen ontslapen, maar er zullen ook zijn die levend overblijven en in een ogenblik des tijds veranderd worden. En dit laatste kan ook ons gebeuren; niemand kan ons van het tegendeel verzekeren. De Heer zal komen, en Hij kan ieder ogenblik komen. Geloven wij dat? Kunnen wij geloven, dat dit verderfelijke in een ogenblik de onverderfelijkheid kan aandoen? Zo niet, waartoe heeft God dan tegen ons gesproken? Met Hem samen sprekende. Hier ontmoeten Oud en Nieuw Testament elkander in de persoon van de verheerlijkte Christus, die gereed staat om het middelaarslijden op zich te nemen. Mozes en Elia zijn de vertegenwoordigers van het Oude Testament, en dit staat voor ons in grote kracht en heerlijkheid, terwijl het Nieuwe Testament in de schaduw staat. Immers Mozes en Elia staan naast de Heer, en des Heren discipelen liggen slapende aan hun voeten; Mozes en Elia spreken met klare woorden tot de Heer, en de discipelen weten niet wat zij zeggen; doch de eigenlijk enige verheerlijkte is Christus, in hun aller midden, en Hij alleen verheerlijkt hen allen. Velen menen dat zij, nu zij het Nieuwe Testament hebben, het Oude Testament niet meer nodig hebben , doch hier zien wij Mozes en Elia samen sprekende met de Heer, en Hem daarmee getuigenis gevende, een getuigenis dat niet ophouden kan. Immers Christus ligt zo waarachtig in het Oude Testament, als het ongeboren kind ligt onder het hart zijner moeder. Daarom hebben ook de Joden, voorzover zij niet geloven, het Oude Testament niet in werkelijkheid, want zij hebben

Christus niet, die er de wezenlijke inhoud van uitmaakt. Zij hebben de schaal wel, maar de kern ontbreekt, de letter maar zonder de geest en het leven; en och, wat heeft de mens aan woorden, die voor hem geen kracht hebben! Dewelke gezien zijnde in heerlijkheid. Wij moeten altijd weer opnieuw de eenvoudigheid bewonderen, waarmee de Schrift de verhevenste zaken beschrijft, de meest buitengewone gebeurtenissen verhaalt. Zij zegt hier niet eens, dat hier een verplaatsing van de hemel op aarde, of van de aarde in de hemel geschiedde, nee, alleen aan de personen, die hier voorkomen, ziet men, dat men door de hemel omgeven is. Het is echter daarbij opmerkelijk, dat er nergens in de bijbel gezegd wordt, hoe het eigenlijk in de hemel gesteld is. Dat moeten wij niet weten, dat moeten wij zien. Er zijn zaken, die voor geen beschrijving vatbaar zijn, en de hoogste wijsheid zou er nochtans een beschrijving van geven? Hoe! zal een wijs man voor de blinde de zonnepracht van de dag en de sterrenpracht van de nacht beschrijven? Nee, geen schilder schildert voor blinden. En wij zijn blinden voor al wat in den hemel is, wij die aan onze zintuigen gebonden ons geen andere wereld kunnen voorstellen dan die wij werkelijk aanschouwen. Daarom baatte het ook Paulus niet, dat hij opgetrokken was in de derde hemel, want wat hij daar zag en hoorde, kon hij hier niet uitspreken. Doch genoeg, één zaak weten wij en deze is voldoende: dat Jezus, dat de Vader, dat de Heilige Geest, dat de drie-enige volheerlijke God de hemel van de hemel is. Alle valse godsdiensten daarentegen verhalen veel van de hemel. De koran is vervuld van beschrijvingen van de vermakelijkheden van het Paradijs, doch de Schrift spreekt nooit tot de verbeelding, maar altijd tot het hart, het verstand, en bovenal tot het geweten van de mens. Komen er dus engelen of gezaligden uit de hemel op de aarde, dan zeggen zij nooit iets van de geheimen des hemels, maar spreken zij altijd van de geopenbaarde dingen, zoals de engelen op de velden van Bethlehem, in de woorden: u is heden geboren de Christus, de Heer! Doch waarover spraken nu Mozes en Elia met Jezus? Over zijn lijden. Zij, in heerlijkheid gezien zijnde, zeiden zijn uitgang, die Hij volbrengen zou te Jeruzalem. Zo wordt dan in de hemel, in het midden van de heerlijkheid des Heeren, gesproken van zijn lijden op aarde? Ja, over dat lijden zal eeuwig gesproken worden in hemel en op aarde, want in eeuwigheid zal Jezus aanbeden worden als het Lam, dat geslacht is voor de zonde, en ons Gode gekocht heeft met zijn bloed. Doch wordt er nooit gesproken van 's Heren heerlijkheid zonder zijn lijden, wederkerig wordt er ook nooit gesproken van 's Heren lijden zonder zijn heerlijkheid. Beiden staan in de Schrift gedurig naast elkander of wisselen elkander af. Het is dat kruisgewijze, dat met de zegen van Jakob over Efraïm en Manasse begon, en dat te kennen gaf: geen zegen, geen heerlijkheid dan door het kruis van de gezegende Messias. En dat werd onophoudelijk voortgezet tot op het kruis van de Messias zelf, toen deze het paradijs der heerlijkheid opende voor de boetvaardige moordenaar. Ja het is treffend, dat in de heerlijkheid het gesprek van deze hemelmensen met de Here Jezus, zijn kruis, zijn grootste vernedering, de diepste diepte zijns lijdens is. Zij spreken er met Jezus over, niet met donderstemmen, zoals de engelen in de Openbaring spreken, maar eenvoudig zoals wij, mensen, met elkander spreken. Welk een tegenstelling tussen de Heer en Mozes en Elia, toen deze met de Heer spraken over de nog te volbrengen uitgang door de Heer te Jeruzalem! Zo was dan de Heer nog niet voleindigd, zo moest dan nog aan Hem geschieden, wat zij voor zich reeds te boven waren. Nochtans Hij is de Heer en zij zijn de dienaren in het huis Gods, de boden ditmaal van de hemel, om Hem met aanbiddende liefde te begroeten nu de tijd des lijdens zou aanvangen. O, engelen kunnen Hem tot het lijden versterken, maar niet voor zijn lijden danken, dat kunnen alleen verloste zondaren doen, en dat doen zij hier. Zij waren reeds in heerlijkheid, maar deze heerlijkheid rustte enkel op het lijden dat stond volbracht te worden, en daarom leggen zij die heerlijkheid met al hun kronen aan zijn voeten neer, Hem erkennende voor de God hunner verlossing. Zij zeiden de uitgang, die de Christus zou volbrengen te Jeruzalem. Zij vertegenwoordigen de Wet en de profeten. Deze getuigen van het lijden, dat op Christus komen zou. Christus heeft geleden en is gestorven naar de eis der wet en naar de belofte der profetie, en zo is Hij het einde der Wet en de vervulling der profetie geworden. En

wij hebben dus hier de plechtige overgave van het Oude Testament door zijn twee uitnemende gezanten aan de Christus, om het te maken tot het Nieuwe Testament, dat niet meer verouderen kan. Petrus nu en die met hem waren, waren met slaap bezwaard. Gelijk hier, zo zullen wij ook dit uitverkoren drietal in Gethsémané slapende vinden. Zij vertegenwoordigen ons allen, zoals wij van nature zijn. Zij, die eenmaal door de kracht van God zulke grote helden zullen worden, moeten hier hun menselijke zijde tonen, opdat het blijken mocht dat hun kracht uit God was. Zij, Petrus, Jacobus en Johannes, waren met slaap bezwaard. Zo was dan alleen het Oude Testament de wetende en sprekende van het kruis van Christus, en onder aan de berg, daar waren de overige discipelen, en daar lag dus het Nieuwe Testament, niets wetende en in duisternis verkerende. De kinderen des Koninkrijks slapen nog terwijl de Koning reeds verheerlijkt wordt. Hoe was dit mogelijk? In Gethsémané slapen zij van treurigheid, doch hier? Alles wat boven onze bevatting gaat, heeft een bedwelmende invloed op ons; en wat ons te hoog is, bezwaart ons. De menselijke natuur bezwijkt onder het bovenmenselijke. De discipelen zagen de Heer bidden, en niets bemerkende van hetgeen er met Hem geschiedde, werden zij als door een onweerstaanbare slaap overmeesterd. En ontwaakt zijnde. Het oorspronkelijk woord bij Lukas betekent, dat zij geheel ontwaakt, dat zij wakker waren, om de bedenking te voorkomen, alsof zij het gedroomd hadden, zoals nog heden de opvatting is van de ongelovigen, die de Schrift willen maken tot de uitdrukking van hun eigen bedorven smaak en vals oordeel. Zagen zij zijn heerlijkheid. De heerlijkheid, die gezien werd, was alleen van Christus en van Hem uitgaande. En de twee mannen, die bij Hem stonden. Wij zien dus het Oude Testament staan in de heerlijkheid van Christus, en daarmede Oud en Nieuw Testament tot een zichtbare éenheid van heerlijkheid gesteld. En het geschiedde, als zij van Hem afscheidden. Nauwelijks hadden de discipelen deze heerlijkheid des Heren en de verheerlijking van Mozes en Elia gezien, en hen tezamen horen spreken, of het ogenblik van scheiding was weer gekomen. Hier kunnen zulke hemelse genietingen slechts ogenblikken duren, eenmaal zullen de eeuwigheid en de zaligheid, evenals de hemel en de aarde dezelfde zaken en plaatsen zijn. Petrus wilde de scheiding voorkomen toen Mozes en Elia wilden heengaan. Zo zei Petrus tot Jezus: Rabbi! Merkt op, Petrus noemt de Heer Rabbi, en wel terwijl hij Hem zag in heerlijkheid. Want Jezus was de ware rabbijn, de ware leraar, de Leraar der gerechtigheid. Het woord Rab betekent groot. Ons woord Meester komt ook van meeste. Rabbi was, zoals wij weten, en is nog heden de benaming van de joodse godgeleerde, prediker en leraar. De Heer eigende zich die naam toe, omdat deze naam gelijk alle andere namen van eer Hem toekwamen en wel in een zin en betekenis, zoals niemand ze aan anderen mocht geven, of zelf zich mocht toe-eigenen. Het is dan ook opmerkelijk, dat des Heren gezanten wel de naam van discipelen (leerlingen) bleven dragen, maar niet die van rabbijnen (leraren) aannamen. Christus zelf was een rabbijn en liet zich met die naam noemen, want nooit verloochende Christus zijn Israëlitische geboorte; zelfs na zijn opstanding nam Hij het Rabbouni! met welgevallen aan, want Hij was de leraar bij uitnemendheid en zal het in eeuwigheid blijven. Hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar zijn woorden zullen niet voorbijgaan. Zo dikwijls wij dus een joodse rabbijn zien, moeten wij denken: wij hebben ook een rabbijn, de grote rabbijn, die ons nog heden al de verborgenheden van de grondlegging der wereld af bekend maakt in zijn heerlijk eeuwig nieuwe Testament. Het is goed, dat wij hier zijn; zo Gij wilt, laat ons drie tabernakels maken. Ziedaar de taal der menselijke natuur; geen heengaan tot het lijden, maar blijven in het genot van het goede! Petrus wilde de heerlijkheid blijvend maken, zij moest hen en hem niet weder verlaten; hij had er alles voor over. Hij wilde drie tabernakels maken; doch zie hoe hij onderscheidde. Voor U een, en voor Mozes een en een voor Elia. De Heer ging vóor alles, en het moest ook met des Heren goedvinden geschieden. Van zichzelf en zijn mededisciepelen sprak hij niet. Deze konden er bij staan, zij waren de minderen, de dienstknechten. Het was zeker een lief denkbeeld van Petrus, om met de Heer en deze hemelse mannen aan deze plaats het loofhuttenfeest te vieren, en daartoe wilde hij gaarne de moeite op zich nemen om de hutten op te richten. Ongetwijfeld had

de Heer er een vermaak in, dat zijn oprechte discipel zo sprak; doch het was nog te vroeg om tabernakels te bouwen; Petrus liep de tijd vooruit; doch eenmaal, ja dan zou de tabernakel Gods werkelijk bij de mensen zijn. Openbaring 21:3 Thans echter is het wachtwoord van de Christen: "Voorwaarts, in het geloof!" De ware vreugd duurt hier slechts ogenblikken. De discipelen zagen de heerlijkheid Gods, gelijk de profeten van ouds, slechts voor een ogenblik. Doch hoe wist nu Petrus dat deze mannen Mozes en Elia waren? Door intuïtie. ln de mens ligt het vermogen om iets uit gegeven omstandigheden met juistheid op te maken, te raden, en wij weten dat de Heilige Geest alle gaven Gods in de natuur tot haar hoogste ontwikkeling brengt. Daarom zullen de ontslapen gelovigen, evenals nu Petrus, die uit de slaap ontwaakte, elkander in de hemel terstond en volkomen herkennen, zonder dat iemand het hun zegt, ja zelfs de zodanigen, die wij tevoren nooit zagen, maar die ons enkel uit hun namen en bedrijven bekend zijn evenals Mozes en Elia voor Petrus waren. Reeds nu gebeurt het niet zelden, dat men iemand, van wie men veel hoorde spreken of las, op het eerste gezicht, zonder nadere aanwijzing herkent. In het verheerlijkt gelaat echter wordt vanzelf de gehele mens uitgedrukt, en zo is er geen mistasting mogelijk. In de intuïtie ligt dan ook reeds nu de klaarste wetenschap; men komt er door tot de grootste gedachtenverbindingen en gevolgtrekkingen. Zij is de juiste blik in de zaak, en niemand heeft de mens die blik geleerd. De intuïtie is het gevolg van een aanleg en een ontwikkeling, die evenmin als de dichtkunst knnstmatig kan worden aangeleerd; zij is een snelle en juiste gevolgtrekking uit hetgeen men ziet en weet, waardoor men weet ook hetgeen men niet zag of ziet. De wetenschap als zodanig zegt wel: Bewijs het mij! Doch Galiléi antwoordt: Ik kan het niet, en toch is het waar! En dit zegt hij niet twijfelend, maar met evenveel zekerheid als Petrus het deed. De intuïtie is het instinkt van het verstand. Daarom is het zo dwaas te vragen: hoe weet gij dat? Wij weten zelf niet hoe wij weten, wat wij toch met volle klaarheid zien. De intuïtie is dan ook te beschouwen als een hoger zintuig des verstands. Want hij wist niet wat hij zei. Niet in die zin dat hij droomde of dweepte, zoals de ongelovige uitleggers zeggen, maar in de zin dat hij ondoordachte woorden sprak, zoals iemand doet, die nog tussen waken en dromen is, ofschoon hij tevens alles duidelijk hoort en ziet. Nooit zijn de discipelen ongeschikte of onbevoegde getuigen, maar daarom kunnen zij wel dingen zeggen, die meer gericht zijn op hetgeen zij zien, dan op hetgeen zij weten. En als hij nu dit zei, zie, een luchtige wolk kwam en overschaduwde hen. De wolk als drager van Gods heerlijkheid, was bij Israel reeds van ouds bekend als de wolkkolom of de Schechina. De overschaduwing dezer wolk maakte Mozes en Elia onzichtbaar. Het is een liefelijke afbeelding van het afscheid der gelovigen van deze aarde. Alsdan treedt tussen hen en de wereld een wolk, die haar duisternis werpt over de nablijvenden en achter haar staanden, en haar licht over de heengaanden en in haar intredenden. En zij werden bevreesd, toen die in de wolk ingingen. Behalve de ontzagwekkende indruk, die de majesteit Gods op hen maakte, waren zij bevreesd dat zij alleen gelaten zouden worden. En zie, daar geschiedde een stem uit de wolk, zeggende: Deze is mijn geliefde Zoon, in welke Ik mijn welbehagen heb. Merkt toch op, dat het de heerlijkheid des Christendoms is, om ons van alle zijden te omringen met Gods liefde, zodat wij daar niet uit kunnen komen, maar als ingesloten worden. Immers de Vader wijst ons naar de Zoon, en de Zoon naar de Heilige Geest, en de Heilige Geest neemt het wederom uit hetgeen van Jezus is, en getuigt van Hem en verwijst ons naar Hem, en brengt ons door Hem tot de Vader. Het is dan ook in deze drieërlei beweging van het Goddelijk leven, dat alle geestelijk levenden zich bewegen. Hoort Hem! De Vader geeft hier getuigenis van zijn Zoon uit de wet, de psalmen en de profeten. Uit de wet door Mozes, Deuteronomium 18:15: Een profeet uit het midden van u, uit uw broeders, als mij, zal u de Heer uw God verwekken, naar Hem zult gij horen. Uit de Psalmen, Psalm 2:7: Gij zijt mijn Zoon! Uit de profetie, Jesaja 52:1: Mijn uitverkorene, in welke mijn ziel een welbehagen heeft. Welk een Goddelijke harmonie van Schrift met Schrift. Gij hoort onmiddellijk uit de mond van God hetzelfde, wat gij hoort uit de mond zijner onderscheidene dienaren. Ja, God heeft zulk een eerbied voor zijn eigen geschreven woord, dat

Hij meermalen geen nieuwe woorden bezigt, maar het reeds gesprokene herhaalt. En ook dit is een bewijs, dat de Schrift het werk des Heiligen Geestes is; immers zo zij dit niet was, zou het beneden de waardigheid van God zijn, om Mozes, David, Jesaja na te spreken. Hoort Hem. Waarom niet: ziet Hem? Het zien zou voor een tijd, maar het horen zou voor altijd zijn, uit het geschreven Woord, uit de Heilige Schrift. Ach, wat zou voor ons, die na achttien eeuwen leven, de verschijning des Heren geweest zijn, indien Hij enkel gezien was en er geen Schrift was, die van Hem getuigde! Het zou voor ons zijn alsof Hij, de Heer der heerlijkheid, er nooit geweest was. En zou zo iets denkbaar kunnen zijn? Nee, de Schrift was aanwezig, en is aanwezig, en zal altijd aanwezig blijven, om uit haar de Christus te leren kennen, zoals Hij uitgegaan is van de Vader en gekomen in de wereld, en wederom de wereld verlaten heeft en heengegaan is tot de Vader; en wat ook het ongeloof probeert, om de Christus der Schriften door een andere te doen vervangen, God heeft dit volstrekt onmogelijk gemaakt; zolang er gelovigen zijn, zal de valse Christus der ongelovigen met afschuw worden afgewezen. De Schrift moet er zijn, en zij is er en zal blijven, zolang de aarde bestaat. Het geloof komt door het gehoor; de aanschouwing is niet voor de aarde. Ziet het aan deze aanschouwing op de berg; zij was zo snel verdwenen als verschenen. Toen de discipelen wakker werden en zij zich nu eerst recht met de aanschouwing van Gods heerlijkheid blijvend bezig houden en verzadigen wilden, nam een schaduwachtige wolk alles weer weg; maar God gaf hun iets beters. Zij hoorden de stem Gods, en in die stem de getuigenis voor hun Heer en de vermaning om Hem te horen. Het Evangelie der zaligheid wordt niet allereerst gezien, maar gehoord. O de ogen zijn schoon, en de sierlijkste leden van het gehele lichaam, en de oren zijn onaanzienlijk, en niemand geeft er acht op, en toch op hun werkzaamheid komt het in deze aller gewichtigste aangelegenheid des levens voornamelijk aan. Als de oren niet luisteren naar de stem van God, die de ziel roept tot bekering en geloof, dan is al het andere tevergeefs. Niemand onzer heeft ooit Christus gezien, doch wij allen hebben zijn woorden gehoord, en hebben die nog heden gehoord. God heeft de woorden van zijn lieve Zoon in dit heerlijke boek, dat ik hier voor uw ogen ophef, laten optekenen. Ja, in deze onschatbare Schrift hebben wij de sprekende Christus; door dit Boek der boeken spreekt Hij tot ons; het Evangelie is zijn blijvende stem op aarde. Zeker hebben wij zijn stem niet gehoord, evenmin als wij zijn gedaante hebben gezien; doch al hadden wij de Heer zelf in zijn heerlijkheid gezien, en de Vader tot Hem horen spreken, gelijk de discipelen op Thabor, ja, al hadden wij en zij er tabernakelen mogen bouwen, hoelang zou het geduurd hebben? Ook het Loofhuttenfeest gaat spoedig voorbij. Doch nu hebben wij Hem blijvend bij ons in de Schrift. Dat wij Hem dan horen uit zijn woord, onophoudelijk horen, totdat wij Hem zien, onophoudelijk zien, totdat Hij persoonlijk in heerlijkheid in ons midden is, en wij geen tabernakels voor Hem behoeven te bouwen, omdat Hij eeuwig bij ons blijft. Doch de strekking van het bevel des Vaders: Hoort Hem, mijn geliefde Zoon, in wie mijn welbehagen is, gaat nog verder. De Vader lost hiermee de wet en de profeten op in de Zoon, in de Christus, en stelt Hem tot de enigen Heer, die men te horen, te gehoorzamen heeft. Van dit ogenblik af heeft niemand ooit meer te horen naar een ander om behouden te worden, dan alleen naar Jezus. En daarom wee, driemaal wee de mens, die niet naar Christus hoort. Van die zal Ik het zoeken, zegt God bij Mozes, Deuteronomium 18:19. En door de mond van Petrus: die zal uitgeroeid worden uit het volk, Handelingen 3:23. En de discipelen dit horende, vielen op hun aangezicht en werden zeer bevreesd; en Jezus bij hen komende, raakte hen aan, en zeide: staat op en vreest niet. Het kan niet anders: zodra de zondaar zich geplaatst ziet in de tegenwoordigheid Gods, voelt hij zich overvallen en overmeesterd door ontroering en vrees; maar Jezus is de middelaar Gods en der mensen, die beiden tot één brengt, omdat Hij de persoonlijke verzoening der zonde is. Terstond stelt Hij zich in gemeenschap met de zijnen door hen aan te raken en hen met zijn woorden gerust te stellen. Zo viel ook later een dezer drie discipelen, Johannes, andermaal als dood aan des Heren voeten, toen hij de Heer wederom in zijn heerlijkheid op Pathos zag; doch ook toen richtte de Heer hem weder op door de rechterhand op hem te leggen, en ook te zeggen: Vrees

niet. Door deze aanraking, door deze handoplegging stelde de Heer, persoonlijk aanwezig zijnde, de zondaren in gemeenschap met zijn heilige persoonlijkheid , en werden zij zijn zegen deelachtig. Ja, nooit raakte Jezus iemand aan dan om hem te zegenen; op de zieken legde Hij de handen, en zij werden gezond, op de kindertjes, en zij werden Hem geheiligd. Doch deze lichamelijke aanraking is maar een aanschouwelijk voorbijgaand beeld van de geestelijke en eeuwigblijvende gemeenschap des Heren met de zijnen. Toen de Heer ten hemel voer, breidde Hij zijn zegenende handen uit over zijn discipelen, en al wat zich nu sedert die dag bij zijn discipelen plaatst, plaatst zich onder des Heeren zegenende handen, en wordt door Hem gezegend in eeuwigheid. En haastelijk rondom ziende, zagen zij niemand meer dan Jezus alleen bij zich. Niet alleen verwijderden zich de twee toonbeelden van menselijke en Israëlitische grootheid, de twee grote wonderdoeners in Israël, maar ook de zichtbare heerlijkheid van Jezus zelf verdween, alleen zijn persoon in al zijn eenvoudigheid bleef over. Hij bleef alleen over bij de zijnen; trouwens Hij is met hen onafscheidelijk verbonden, en waar ook nu nog twee of drie in zijn naam vergaderd zijn, daar is Hij in hun midden. Ja, Mozes en Elia waren verdwenen; en geheel de zichtbare heerlijkheid was verdwenen, doch wat zegt dit! Hebben wij Jezus overgehouden, zo hebben wij ook zonder deze uitwendige heerlijkheid, innerlijke heerlijkheid genoeg. Dat het Oude Testament als in de wolk der heerlijkheid moet ingaan, waar Christus alleen zal overblijven, wordt door deze zaak duidelijk en treffend genoeg geleerd. Mozes en Elia waren de twee grootste mannen, die geleefd hebben. Wij hebben indertijd gezien hoe groot Mozes was door de genade en ook door de verdrukking, en ook van Elia zagen wij de grootheid, hem door God geschonken. Er is veel overeenkomst tussen deze twee, en toch hoeveel verschil! Mozes heeft vele boeken geschreven, een heerlijke geschiedenis, een uitvoerige Wet en schone liederen. Elia schreef niets. Mozes is ons bekend van zijn geboorte af; Elia verschijnt plotseling, als was hij een engel Gods uit de hemel, doet een reeks van grote dingen, en vaart dan op met een wagen van vlammende wolken en paarden van vuur naar de hemel. Doch hoe groot Mozes was, hij was slechts een dienstknecht in het huis, waarvan Christus de Zoon is, en hoe groot Elia was, hij was slechts een vlam des vuurs bij Christus, die de zon is. En nu, waar de zon opgaat, daar verbleken de sterren. De heerlijkheid dezer mannen verbleekt naast de bij niets vergelijkbare heerlijkheid van Christus. Doch het strekt juist tot verheerlijking van Christus, dat men de grote hoedanigheden dezer mannen erkent, om ze daarna als in de schaduwwolk te zien verdwijnen. Al hun grootheid was in Christus, en al wat in Christus is, lost zich op in Goddelijk licht. Kleuren schitteren, trekken het oog tot zich en worden gezien, doch het licht zelf wordt niet gezien; maar door het licht zien wij alles, ook de kleuren. In Christus zijn geen kleuren, maar is het licht, de volmaaktheid, de Godheid. Hijzelf is het licht, het licht des levens, het eeuwig licht, Johannes 8:12. Al de heiligen der Schrift en daarbuiten zijn enkel kleuren, gebroken stralen van dit licht, zij tonen allen iets van Hem, de Heer, maar Hijzelf is alles alleen in zichzelf. Zij zagen niemand bij zich dan Jezus alleen. Zo moet het ook bij ons zijn. Welk getuigenis wij van mensen aangaande Jezus ontvangen hebben, ten slotte moet er een ogenblik komen, waarin het gezicht op mensen eindigt in het gezicht op Christus alleen; eerst dan zijn wij behouden. En nu, de aanschouwing van deze heerlijkheid was voor een ogenblik, maar de indruk, die zij op Petrus maakte, bleef hem bij tot in hoge ouderdom. Zó moet het bij ons ook zijn. Zouden wij niet gaarne zelfs in deze beschouwing van al die heerlijkheden willen blijven? Ongetwijfeld, doch straks gaan wij naar huis, een ieder naar het zijne, en wij komen weer in zaken, die niets van die van Thabor hebben. Alsdan is alles verdwenen; ons geheugen legt zich ter rust, en wij denken niet meer aan hetgeen wij thans besproken hebben. Alsdan hebben wij aan geheel andere zaken te denken. En zo komt dan alles weer aan op het geloof des harten en niet op het aanschouwen der ogen, hetzij van ons lichaam of van onze geest. Het geloof is het vasthouden van Gods woord tegen alle uiterlijke onmogelijkheid aan. Wilt gij hiervan een sprekend bewijs? Denk aan de bekering der Joden. Is deze niet schijnbaar onmogelijk? Als gij de Joden op de Dam u ziet nalopen met loterijbriefjes

in de hand, en u half dwingen om toch een kans tot rijk worden te wagen, dan mogen wij wel vragen: zou het mogelijk zijn, dat het volk, waartoe deze lieden behoren, zulke heerlijke beloften en verwachtingen voor een altijd meer naderende toekomst heeft? O ik zeg niet: zie over deze uiterlijke dingen heen, maar zie er door heen, en gij ziet het einde en de heerlijkheid. En zo is het met alles: Houdt vast aan Gods woord, en laat al het andere los, en gij zijt behouden; maar laat Gods woord los, en gij zijt, al hield gij ook de gehele wereld vast, verloren. En toen zij van de berg afkwamen gebood Jezus hun, dat zij niemand vertellen zouden hetgeen zij gezien hadden, dan wanneer de Zoon des mensen uit de doden zou opgestaan zijn. De Heer wilde voor zijn opstanding uit de dood ter verzoening, door niets anders gekend worden als de Messias, de Zoon Gods, de Heer der heerlijkheid, dan door wonderen van Goddelijke genade en genezing. De openbaring van zijn innerlijke heerlijkheid in uitwendige luister was alleen voor de zijnen; waartoe zou dan het verhaal er van aan de wereld gediend hebben? De verheerlijking, die na zijn lijden volgen zou, zijn opstanding en hemelvaart moest eerst geschied zijn, en alsdan zou eerst het gezicht der heerlijkheid op de berg van de Heer, met Mozes en Elia sprekende over de uitgang des Heren te Jeruzalem, verstaanbaar zijn voor allen, die geloven. Niet alle waarheden zijn voor dadelijke mededeling vatbaar; alleen op de rechte tijd meegedeeld, kunnen zij haar volle kracht op verstand en gemoed uitoefenen. Wat de Heer tot zijn discipelen zei, wilde Hij daarom nog niet tot het volk gezegd hebben. Tussen Thabor en de Olijfberg lag Golgotha, en nu predikte de Heer wel de algemene zaken in het openbaar, maar de beslissende punten, de verborgenheden van Gods raad zei Hij in het verborgene aan zijn discipelen. En dit kon ook niet anders; want ditzelfde geschiedt nog heden. Wat gij ook in het openbaar van Christus en zijn Evangelie hoort verkondigen; zo gij in het verborgene geen onderwijs van de Heer zelf ontvangt, het zal u weinig baten. In het Christelijk leven komt het aan op het bijzonder verkeer met de Heer. Hij moet persoonlijk komen tot u, en gij moet persoonlijk komen tot Hem. Dit geschiedt door de Heilige Geest. Deze laat de zondaar de stem des Heren horen: Zie, ik kom! en laat de zondaar antwoorden: Kom, Here Jezus. De Heer openbaart zich aan de zijnen in het verborgene. Hij roept niet overluid op de straten; daar roepen zijn herauten. Dat wij hen horen, maar dat wij tot Hem gaan! En nu, wij hebben Christus in zijn heerlijkheid gezien, laat ons Hem nu volgen op de weg der zelfvernedering, door welke alleen deze heerlijkheid des Heren voor ons door Hem kon verkregen worden; want met het afkomen van de berg der verheerlijking, komen wij met de Heer in altijd dieper diepten van lijden, totdat dit lijden eindigt in de dood des kruises, en in de opstanding tot eeuwige heerlijkheid. En zij behielden dit woord bij zichzelf, en zwegen stil, en vertelden in die dagen niemand iets van hetgeen zij gezien hadden, vragende onder elkander wat het was: uit de doden op te staan? Ook het zwijgen heeft bij de gelovigen zijn tijd. Er kunnen omstandigheden zijn, dat ook wij genoodzaakt zijn niet te spreken van hetgeen wij van 's Heren wegen gezien en ondervonden hebben. De Heer zelf moet ons alsdan daartoe de gelegenheid openen. De Schrift geeft ons hiervan vele voorbeelden, en bijzonder in Jozef, die zijn verheffing in Egypte niet aan zijn vader vóor Gods tijd heeft laten weten. En zijn discipelen vroegen Hem, zeggende: Wat zeggen dan de schriftgeleerden, dat Elia eerst moet komen? Aan deze vraag der discipelen zien wij, dat de dingen der profetie bij hen levend werden. Volgens de voorspelling van Maleachi werd Elia zelf als de voorloper van de Messias beschouwd. Voor ons blijft het ook nog waarschijnlijk, dat Elia zelf komt, alvorens de Heer weerkomt. Dat de profetie van Maleachi aangaande Elia niet geheel vervuld werd door de komst van Johannes de Doper in de geest en de kracht van Elia, is duidelijk, en wel uit de persoonlijke verschijning van Elia op de berg zelf. Hoe dit zij, wij hebben nog vele heerlijke dingen te verwachten, die al onze verwachtingen zullen overtreffen, indien wij namelijk geloven; zij, die niet geloven aan Gods beloften, hebben niets te wachten dan Gods oordeel, dat ook zeker komen en in verschrikking alle menselijke gedachten oneindig overtreffen zal. En Jezus antwoordende, zei tot hen: Elia zal wel eerst komen, en alles weer oprichten, en het zal geschieden gelijk geschreven is van de Zoon des

mensen, dat Hij veel lijden zal en veracht worden; maar Ik zeg u, zo gij het wilt aannemen, dat ook Elia gekomen is. Met een van de Goddelijke spraakwendingen, de Heer zo gewoon, zegt Hij, dat Elia in zekere zin gekomen is, en dat deze niet in zijn heerlijkheid als de straks op Thabor geziene Elia deelde, maar in zijn smaad en in zijn lijden. En zij hebben hem niet gekend, maar aan hem gedaan al wat zij hebben gewild. Wat bij de mensen de hoogste oneer is, dat ontvangt bij Jezus de hoogste lofspraak. Ook met Jezus hebben de mensen gedaan al wat zij wilden. Dat ook wij er dan niet tegen opzien. Worden wij door de mensen miskend, mishandeld, vertreden en onderdrukt, ofschoon wij onze handen in onschuld wassen, dat wij er ons niet tegen verzetten! Als men alles aan zich laat doen wat de mensen willen, is de zegepraal ons zeker. Gelijk van hem geschreven is. Niet dat er afzonderlijk van het lijden, dat Johannes de Doper, de voorganger des Heren, ondergaan zou, gesproken is, maar de Heer omvat in de profetieën van zijn lijden, die van zijn voorganger, wat de smaad en de oneer betreft. De eer en smaad van de koning zijn die van de heraut. Ook was in de Elia ten tijde van Achab door de Heilige Geest geprofeteerd, wat een tweede Elia overkomen zou. En wie denkt hier niet aan de treffende overeenkomst, dat Johannes de Doper eveneens stond tegenover Herodes en Herodias, als Elia de Thisbiet tegenover Achab en Izebel? Alzo zal ook de Zoon des mensen van hen lijden. De oneer en smaad van de heraut is wederkerig die des konings, natuurlijk in oneindig verhoogde evenredigheid, betekenis en waarde. Hier wil de Heer eenvoudig aan zijn discipelen zeggen: "Gij ziet in Johannes een voorbeeld van lijden, zoals het ook Mij zal overkomen." Toen verstonden de discipelen, dat Hij hun van Johannes de Doper gesproken had. Ook aan zijn discipelen zei de Heer de dingen niet altijd rechtstreeks, en dit geschiedde om hun nadenken te wekken, en opdat zijzelf de gevolgtrekkingen zouden maken, waartoe zijn woorden de weg wezen.

9:37 De Heer en het bezeten kind.

En het geschiedde des daags daarna, als zij van de berg afkwamen. De zichtbare heerlijkheid is, zoals wij meermalen opmerkten, niet de enige heerlijkheid des Heeren; nee, de Heer der heerlijkheid is onafhankelijk van zichtbare luister; Hij is de persoonlijke heerlijkheid; alles wat Hij zegt en doet is enkel heerlijkheid. En zo gaan wij met de Heer ofschoon van de berg in het dal, van Thabor tot de volksschare met hare ziekten en kwalen, nochtans van de ene heerlijkheid tot de andere; ja van het allereerste begin tot aan het allerlaatste einde van het Evangelie gaan wij met de Heer van de ene heerlijkheid tot de andere, totdat Hij zelf ook gelijk Mozes en Elia deden, intreedt in die schaduwachtige wolk der ongeschapen heerlijkheid, welke Hem voor ons onzichtbaar maakt. En ook dan treedt weer een andere heerlijkheid in de plaats: de heerlijkheid des Heiligen Geestes, die zijn gemeente bouwt en onderhoudt, de gelovigen zegent en de ongelovigen oordeelt; en dat gaat zo voort alle de tijden door, totdat Hijzelf weerkomt om in zijn eigen heerlijkheid met die des Vaders en des Heiligen Geestes, en met die van al de heilige engelen, al de volheid der heerlijkheid Gods te openbaren. Dat een grote schare, Hem ziende, verbaasd werd, en terstond toelopende, Hem tegemoet kwam en Hem groette. Wij zien hier, welk een ontzaglijke indruk des Heren persoonlijkheid op de bijeen vergaderde volksmenigte had. Zodra zij de Heer zagen aankomen, lieten zij alles zoals het was, om naar Hem toe te lopen, Hem te begroeten en in te halen. Het waren de bewijzen en tekenen van hulde en eerbied, die de weldoende liefde altijd ongevergd van het nog niet door hartstocht opgewonden, van het nog niet omgekochte volk ontvangt. En als Hij bij de discipelen gekomen was, zag Hij een grote schare rondom hen, en enige Schriftgeleerden met hen twistende. De Schriftgeleerden maken gebruik van 's Heren afwezigheid en van de onmacht en onwetendheid der discipelen, om hen door allerlei strikvragen en door allerlei aanhitsingen om een wonder te doen, in het oog des volks te vernederen. Het gaat nog heden op dezelfde wijze, al is de vorm ook anders. Als de Meester er niet is, dan vergt men van de discipelen wat zij niet kunnen. Zo nemen nog heden de ongelovige wetenschappelijke mannen, zodra zij zien dat zij geen geleerden van beroep voor zich hebben, de toon aan alsof alleen de geleerden over de waarheid Gods der Schrift kunnen oordelen, en brandmerken hen terstond met het lelijke roomse woord, dat nooit uit een protestantse mond of pen moest vloeien, dat van leken, hen daarbij met een gemaakt lachje vragende: "Kent gij Hebreeuws en kent gij Grieks? en zo niet, dan kunnen wij met u niet spreken, want de Bijbel is in die talen geschreven, en wat gij in het Hollands leest, dat staat geheel anders in het oorspronkelijke." Op deze wijze probeert men zand in de ogen der eenvoudige gelovigen te werpen. En zijn de gelovigen geleerden als zij, ja de geleerdsten, die de waarheden Gods met alle mogelijke wijsheid weten te handhaven, dan vragen zij hun: "Wat kunt gij meer doen dan wij, dan redeneren? Kunt gij niet daarenboven een wonder doen, om ons te bewijzen dat Christus de Heer en dat de Schrift waarheid is?" En wat kunnen de laatsten hierop antwoorden? Niets anders dan dit: Wij kunnen niets, maar Christus kan alles. Doch is dit niet de eigenlijke inhoud van geheel de Schrift? Stelt zij niet overal de mens, de zondaar voor als uit zichzelf niets vermogende om zich te redden uit zonde en dood, en daarbij God als de Almachtige, die de mens, de zondaar kan en wil behouden, in de weg des verbonds, der genade, in Christus, de Messias, de Zoon Gods, de Heer der heerlijkheid? Zeker, de mens kan en moet werken, maar hij kan niets uitwerken; dat kan God, dat kan Christus alleen. De discipelen werden hier door vriend en vijand opgeëist, om een bezeten kind te genezen. Zij beproefden het, doch zij konden niet. Nu ging men met hen aan het twisten. "Kunt gij dat niet, wie zijt gij dan, dat gij meer zoudt zijn dan wij, en wat hebben wij dan met uw leer nodig!" Zo sprak men. Doch de Heer zelf komt, en nu is alles omgekeerd. Nauwelijks ziet het volk Hem in de verte aankomen, of het is, als zag het insgelijks zijn heerlijkheid en majesteit; de twist houdt op. "Hij zal het beslissen!" zeggen allen, en allen lopen naar Hem toe, zoals wij reeds opmerkten, met eerbied, bewondering en blijdschap; een bewijs, hoe lief het volk Jezus had. Wij hebben deze bijzonderheid aan Markus te danken, die altijd zulke belangrijke kleine

toevoegsels heeft. En Hij vroeg de Schriftgeleerden: Wat twist gij met dezen? De Heer neemt de twist voor de zijnen op en bestraft de vijandige aanvallers. "Wat twist gij met mijn discipelen (wil de Heer zeggen), de twist is immers alleen tegen Mij gericht, en gij maakt misbruik van mijn afwezigheid om hun moeite aan te doen." En zie, een man van de schare kwam tot Hem, vallende voor Hem op de knieën, en zeggende: Heer! zie toch Mmijn zoon aan, want hij is mij een eniggeborene. lk bid U, ontferm U over hem; want hij is maanziek en in zwaar lijden. Hoe aandoenlijk. Hier spreekt het hart van een vader. Hoe treffend schetst het ons het lijden van een bezetene! En zie, een geest neemt hem, en waar hij hem ook aangrijpt, van stonde aan roept hij, en zo scheurt hij hem, dat hij schuimt en knerst met zijn tanden, en verdort, en wijkt nauwelijks van hem, en verplettert hem. De vader kenschetst zeer juist de bovennatuurlijke inwerkingen en de natuurlijke uitwerkselen. Thans wil men van niets meer weten dan van natuurverschijnselen, en verwerpt alle geestaardige invloed; doch men vergeet dat al het zichtbare zijn wortel heeft in het onzichtbare en dat het onzichtbare als zodanig buiten alle doorgronding, maar daarom nog niet buiten alle waarneming ligt. De kracht Gods, die in de natuur werkt, is onzichtbaar en ondoorgrondelijk, doch wij nemen haar waar uit ieder van haar werkingen. En ik heb hem tot uw discipelen gebracht en hun gezegd en gebeden dat zij hem zouden uitwerpen. Het gebeurt ons ook meermalen, dat ons gezegd, bevolen, of gebeden wordt: "Och doe dat, ik verwacht het van u als een knecht des Heren!" Alsof we de gaven des Geestes in onze macht hadden! Nee, zo gaat het niet; zelfs het vriendelijkst verzoek baat hier niets; wij hebben geen bekwaamheid, tenzij God ons die geeft. En zij hebben hem niet kunnen genezen. Welk een zaak was het ook, om zonder Christus een bezetene te genezen! Christus moet bij alle dingen zijn, anders is onze kracht geen kracht. Het ging de discipelen als Elisa's jongen; deze kwam met Elisa's staf om de dode knaap op te wekken, doch het hielp niet; Elisa zelf moest er bij zijn. Deze ondervinding der discipelen was dan ook een treffend bewijs van het woord, dat zij later van de Heer zouden horen: Blijft in Mij, want zonder Mij kunt gij niets doen. De Heer herhaalde zulk een onderwijs meermalen. Zij visten op een andere tijd de ganse nacht zonder iets te vangen; doch niet zodra is de Heer bij hen, of zij vangen in overvloed. Weer op een andere tijd kunnen zij met al hun macht van roeien niet met het vaartuig de reis voortzetten; doch nauwelijks is Jezus bij hen of zij zijn waar zij wezen moeten. Alleen wanneer Jezus hen van zich uitzendt en hun zijn macht meedeelt, zoals dit aanvankelijk gedurende zijn reis door Israël, en in volheid bij zijn hemelvaart het geval was, kunnen zijn discipelen zijn werken doen. En Jezus antwoordende, zeide: O ongelovig en verkeerd geslacht! Hoe lang zal Ik nog bij u zijn, en ulieden verdragem! De Heer beschaamt hier niet zijn discipelen alleen, dat zal later plaatshebben, maar al de aanwezigen. Waar het ongeloof de overhand heeft, daar trekt Christus geen partij, maar bestraft Hij allen, omdat allen er schuld aan hebben; de een door het ongeloof te prediken, de andere door het niet te bestrijden. Voorts welk een tegenstelling is er tussen Thabors hoogte en Thabors laagte; tussen het woord van Petrus: Heer, het is goed hier te zijn, laat ons hier blijven en het woord des Heeren: Hoe lang zal Ik nog bij u zijn, en ulieden verdragen! Breng uw zoon tot Mij. Terstond komt de Heer van het woord tot de daad. Welk een heerlijkheid niet waar, zo terstond te kunnen zeggen: "Ik zal uw kind helpen." Hoe is het mogelijk nog een ogenblik te kunnen twijfelen aan de waarheid: dat hier geen mindere persoonlijkheid spreekt en handelt dan God, geopenbaard in het vlees. En zij brachten dezelfde tot Hem. En nog als hij naar Jezus toekwam, scheurde hem terstond de geest, en hij vallende op de aarde, wentelde zich al schuimende. Het kind leed nu een van de vreselijkste aanvallen der bezetenheid, of zoals wij, op het uitwendig verschijnsel alleen ziende, thans zouden zeggen der vallende ziekte. Ook hier zeggen wij: aan de aard der uitwerkselen ziet men de aard der oorzaken; want wat van satan gezegd wordt, dat is waar van al de onreine geesten: dat zij bij een kleine tijd een grote toorn hebben. De boze geest oefende in dat ogenblik al zijn kracht uit, om het kind, ware het mogelijk, nog te doden; doch dit liet de Heer hem niet toe. Ook voorkomt de Heer deze laatste satanische geweldoefening niet, want juist hieruit moest te

onwedersprekelijker blijken, dat de redding van het kind een volstrekt Goddelijke daad was. Hoe vreselijk voor de omstanders en voor de vader van het kind in het bijzonder, het woeden der satanische krachten zij, voor de Heer zijn ze niets; Hij beheerst ze als de woedende golven der zee, alleen met de opslag zijner ogen, ten hoogste met zijn stem. Hij kan het lijden ten top laten stijgen, omdat Hij de genezing in zijn hand heeft; dit zien wij bij Lazarus. Hij voorkwam diens dood niet, want Hij wilde als een voorbeeld zijner eigen opstanding, ook de dood van Lazarus veranderen in een opstanding uit de dood. En hij vroeg zijn vader: Hoe lange tijd is het, dat hem dit overkomen is? Welk een kalmte in het midden dezer beroering, welk een hemelse majesteit temidden van dit helse toneel! Wie zou niet gedacht hebben, dat de Heer terstond aan dat vreselijk lijden een einde zou maken? Doch nee, Hij begint een gesprek met de vader. Hij stelt zijn voornemen niet uit, maar beheerst zichzelf; de Heer is nooit in overhaasting, bij Hem is alles de hoogste regelmatigheid zelve, Hij laat alles uitkomen wat uitkomen moet, en doet het ene volgen op het andere. Als een waar geneesheer doet Hij onderzoek naar de duur van de kwaal. Hoe waarachtig menselijk is dit onderzoek, en hoe waarachtig Goddelijk is het, dat Hij reeds vóór de genezing te geven, de genezing belooft. En hij zeide: van zijn kindsheid af; en menigmaal heeft hij hem ook in het vuur en in het water geworpen, om hem te verderven. Maar zo Gij iets kunt, wees innerlijk met ontferming over ons bewogen en help ons. Tot de discipelen sprak de man te sterk, tot de Meester te zwak. Hij had de discipelen gezegd zijn kind te helpen, en tot de Heer zegt hij: indien Gij iets kunt. Waarom zei hij niet tot de Heer: indien Gij wilt, zo kunt Gij mij helpen? Och, het ongeloof en het daaruit gevolgd onvermogen der discipelen had het vertrouwen van die man geknakt. Niets is besmettelijker dan het ongeloof, daarom is het zo gevaarlijk om met ongelovige mensen om te gaan. Zien wij toch toe, dat wij ons door het ongeloof van anderen niet van ons geloof laten aftrekken, én dat wij door onze ongelovigheid het geloof van anderen niet verzwakken. Door onze ongelovigheid brengen wij den Heer in diskrediet. Daarom is de verzekerdheid des geloofs iets zeer begeerlijks, waar men altijd naar moet streven; doch ook de verzekerdheid des gebeds is het. Waarin bestaat deze? Daarin, dat men biddende volkomen overtuigd is te spreken tot een almachtig God, die het gebed zijner kinderen onfeilbaar verhoort, al is het ook, dat Hij het niet verhoort op de wijze zoals zij het zich voorstellen. En Jezus zeide tot hem: zo gij kunt geloven. De Heer verbetert eerst onze gebeden, alvorens ze te verhoren. Gelijk thans de biddende man gesteld was, kon hij niet verhoord worden; hij moest eerst op een ander standpunt gebracht worden. De Heer wilde zeggen: De vraag is niet of Ik kan, maar of gij kunt. Ik kan het kind behouden, kunt gij geloven? De Heer geeft hem een belofte van redding, maar niet buiten de weg des geloofs om. immers de Heer helpt nooit om maar te helpen; Hij helpt nooit werktuiglijk, maar op geloof. De wereld begeert redding, op welke wijze dan ook. De wegneming van het leed is voor haar doel; naar het middel vraagt zij niet; maar redding zonder geloof is geen blijvende redding, en deze wil God, wil Christus geven. Zo wij ons lijden werkelijk en voor altijd zullen kwijt worden, dan moeten wij het door God kwijt worden; en dit geschiedt niet anders dan in de weg des geloofs. Het geloof is de gemeenschap met God, en om deze gemeenschap is het te doen; in deze gemeenschap is de ware redding, daarbuiten is zij slechts tijdelijk. Hoe Goddelijk handelt Jezus dus met deze man. Bij de Heer is geen weekhartigheid, geen zwakheid. Hij geeft geen dadelijke hulp; nee, eerst moet alles in de geordende weg komen en geregeld gaan. Zeker, de Heer zou ons eerder verhoren en spoediger helpen, als er bij ons niet zoveel te reinigen viel. Eerst moet de Heer de weg ter verlossing voor ons banen, alvorens Hij ons verlost. De Heer maakte het geloof in de biddenden man gereed; en hoe teder doet Hij dat! Hij is niet verontwaardigd over de kleine dunk, dien de man van zijn persoon en wondervermogen heeft. Hij zegt niet: "Zoudt gij menen, dat Ik dit wonder niet kan doen, zo zal Ik het u tonen." Neen, nergens vinden wij in de Heer de minste zweem van zelfverheffing, overal de zuiverste zelfverloochening; nergens vertoning, overal stille, eenvoudige machtsbetoon; nergens het zoeken van ijdele eer, overal het zoeken van het behoud der mensen. Niet van Mij (zegt de Heer

tot de bedroefde vader) hangt de genezing van uw kind af, maar van uzelf; het kind kan genezen worden, zo gij kunt geloven, en de Heer voegt er de verklaring bij: Alle dingen zijn mogelijk degene die gelooft. Gij voelt dat de Heer dit zegt niet in de zin, alsof men maar te geloven had, en dat men dan Hem, de Heer, niet nodig had. Zo heeft een professor in Duitsland het geloof op zichzelf voorgesteld als een kracht, welke de mens reinigt, volmaakt en Gode gelijkvormig maakt. Zulke theorieën worden er meer gemaakt door wijsgerig godsdienstige denkers, die menen de genadewerkingen Gods uit de natuur te kunnen verklaren. Zij doen niets anders dan aardse en hemelse dingen met elkander verwarren, terwijl deze integendeel zorgvuldig moeten onderscheiden worden. Wie weet het niet dat het geloof in zichzelf, dat zelfvertrouwen een hoge kracht is in de mens, waardoor hij zichzelf boven bergen van zwarigheden verheffen, en komen kan waar hij wil. Zulk een machtig zelfvertrouwen maakte Napoleon I tot keizer, en wel tot zulk een groot keizer als hij was. Doch de hoogste kracht der natuur is op het gebied des geestes, van God, der genade, volstrekt krachteloos. Bij het zelfvertrouwen komt het er niet op aan, of men in Christus gelooft; integendeel, men tracht er mede al de kracht, die alleen in Christus is, voort te brengen uit zichzelf. Bij het geloof der Schrift komt echter alles alleen daarop aan, dat men in Christus gelooft. Alleen hij, die met Christus die alles vermag, in betrekking staat, vermag ook alle Goddelijke dingen. De Heer zegt eenvoudig tot de om hulp roepende vader: "Zo gij kunt geloven dat Ik u helpen kan, door de kracht Gods, zo is uw kind te redden, want niet alleen dit wonder, maar alle wonderen zijn mogelijk bij hen, die geloven, dat Gode alle dingen mogelijk zijn." Het geloof is de hand, die de mens aan God, aan Christus geeft, waardoor hij één is met God, met Christus. Hiermede kwam dan ook nu de man uit de barensweeën des geloofs tot de geboorte des geloofs. En terstond de vader des kinds, roepende met tranen, zeide: ik geloof, Here. Kom mijn ongeloof te hulp. Gij ziet de grote uitwerking van het machtige woord des Heren: het bracht de man waar hij wezen moest: in het geloof aan Hem, de Here. De bedroefde vader voelde terstond, dat hij geloven moest dat Jezus zulk een wonder doen kon, en hij voelde zich gedrongen om zich voor de Heer te stellen zoals hij was, gelovig en ongelovig beide. O zo kan alleen de angst bidden, en toch zei hij niet te weinig en niet te veel. De stoutheid van de eis was weg, maar ook de zwakheid van het niet-vertrouwen. Het was nu: Kom Gij, Here! mijn ongeloof te hulp. Immers, wij hebben nooit genoeg geloof, en nooit hebben wij genoeg genade; altijd moet er om nieuwe en meerdere genade gevraagd worden; altijd strekt zich dan ook het geloof uit naar meer geloof, de genade naar meer genade; het is de bewustheid des geloofs, dat het nog niet is wat het wezen moet; dat wij het einde nog niet begrepen hebben, waartoe wij gegrepen zijn. Ook gelooft men doorgaans niet volkomen, alvorens men volkomen gered is; doch geloof moet er zijn, al is het ook klein; na de redding zal het vanzelf een groot geloof worden. Daarom zei de Heer ook niet: "Geen half geloof volstaat, het moet een geheel geloof zijn, anders is het niets." Nee, beleden ongeloof wordt vergeven, en wie Christus slechts aan de zoom zijner klederen aanraakt, die wordt behouden. En Jezus ziende, dat de schare gezamenlijk toeliep, bestrafte den onreine geest. Toen de menigte samenstroomde, was het de tijd der genezing, om meerdere verwarring te voorkomen, en nu beval Jezus de onreine geest uit gaan. Zeggende tot hem: Gij stomme en dove geest! De Heer noemt de demon, de onreine geest, bij die naam, of liever naar de aard zijner werkingen in het kind. Wij weten hierdoor, dat het kind in zijn bezetenheid, behalve zijn lichamelijk lijden, ook nog doofstom was. Dat de geest uitvoer, roepende, geluid gevende, was dan ook het teken, dat het kind genezen was. Ik beveel u, ga uit van hem en kom niet meer in hem! Welk een woord! Kan een bloot mens zó machtig spreken, en kan de oneindige God spreken met meerder macht? En hij roepende, en hem zeer scheurende, ging van hem uit. Niet altijd volgt thans bij ons, op het woord van Christus, de uitwerking zo plotseling als hier en op de Pinksterdag, toen op de prediking van Petrus terstond drie duizend mensen werden bekeerd. Meestal is thans de uitwerking meer verwijderd. Waarom? Om meer geloof te wekken. De oefening des geloofs is een belangrijk deel van de opvoeding Gods, waarmede Hij zijn kinderen altijd meer

ontvankelijk maakt, om zijn genade deelachtig te worden en zijn heerlijkheid te aanschouwen. En het kind werd als dood. Na de grootste overspanning, na de geweldigste beroering volgt de volstrektste stilte. Ook de wijze der genezing is Goddelijk; zij bevat een verwonderlijke tegenstrijdigheid en een heerlijke oplossing. Zien wij aan de ene kant in de vreselijke stuiptrekkingen van dit kind, dat de laatste macht, die de satan uitoefent, de grootste is, wij zien aan de andere kant, in het plotseling roerloos en schijnbaar doodliggen van het kind, dat satans grootste macht kort is, en plotseling, in een ogenblik vernietigd wordt. Alzo dat velen zeiden, dat het gestorven was. De wijze waarop God redt loopt altijd tegen de mens in, waarvan het ongeloof altijd een handig gebruik maakt, om het kwade zaad des wantrouwens jegens God te zaaien. Terstond waren er onder de omstanders mensen gereed, om hun gevoelens te zeggen en hun ongeloof te openbaren. "Het kind is dood," zeiden zij. Zij wilden er mee zeggen: "De proef is mislukt; het is een fraaie genezing van de zieke door hem te doden!" en gaat het niet nog heden bij ons op dezelfde wijze? Roept de ongelovige ons niet nog heden toe: "Gij zegt dat Christus u van de dood heeft verlost, en Hij laat u sterven?" Wij antwoorden: Ja, Hij laat ons sterven, maar het is slechts voor een ogenblik. Gelijk de Heer het kind bij de hand greep, het oprichtte en het levend en gezond aan zijn vader gaf, zo zal Hij ook met ons in de dood doen. En Jezus hem bij de hand grijpende. Hoe aanschouwelijk gezegd! Wij hebben deze trek van Markus, die tegen zijn gewoonte, in dit verhaal ruim en rijk in woorden is, en ons op een aanschouwelijk standpunt plaatst. De klemtoon valt bij hem altijd op de kleinste bijzonderheden. Richtte hem op, en hij stond op. Gelijk alle verlossing, zo heeft ook de verlossing van dit kind twee kenmerken, of wilt gij, twee uitwerkingen: de wegneming van het oude leven met zijn ellende, en het verlenen van het nieuwe leven met zijn blijdschap. Ook het kind werd opgericht en stond op tot een nieuw leven van gezondheid, kracht en vreugde. En Hij gaf hem zijn vader weer. Zo gaf de Heer de uit de dood opgewekte jongeling te Naïn ook weer aan zijn moeder. De Heer zei niet tot beide de geredden: Nu zijt gij afgezonderd voor mijn dienst en behoort gij Mij toe; nee, de Heer scheurt geen banden, die zijn genezingen van oorzaken tot vreugde in oorzaken van droefheid zouden veranderen. Het is integendeel zijn lust een onvermengde vreugde te schenken, en zo gaf Hij ook hier het geredde kind aan de nu getrooste vader weer. En zij werden allen verslagen over de grootdadigheid Gods, en zij allen verwonderden zich over de dingen, die Jezus gedaan had. Gij ziet de grootdadigheid Gods en de dingen, die Jezus gedaan had, zijn voor de Evangelisten, ja waren voor het volk dezelfde zaken. Trouwens alleen het altijd moedwillig en kwaadwillig ongeloof kan hierin verschil maken; een meer goddelijke wijze van handelen, dan die de Here Jezus ons toont, is volstrekt ondenkbaar. En als Hij in huis gegaan was. Terstond verwijdert zich de Heer van de plaats, waar het wonder is geschied, en onttrekt Hij zich hiermee aan het gejuich der menigte. Dat zij juiche! doch Hij zelf mag er niet bij blijven; gij voelt in alles 's Heren Goddelijk heilige nederigheid en kiesheid. Vroegen Hem zijn discipelen: waarom hebben wij hem niet kunnen uitwerpen? Temidden van al die heerlijkheid des Heren hadden de discipelen een wond in het hart. Zij toonden deze aan de Meester. En Jezus zeide tot hen: om uw ongeloofs wil. De discipelen deelden in hetzelfde gebrek van de biddende vader; zij hadden geen vertrouwen genoeg op de macht van hun Heer, zij kenden Hem nog niet zoals Hij gekend moet zijn, om alles te zijn in de zijnen: zij kenden Hem nog niet volkomen als de Heer der heerlijkheid, als God geopenbaard in het vlees. Want voorwaar zeg Ik u, zo gij een geloof had als een mosterdzaad, gij zoudt tot deze berg zeggen: ga daar heen! en hij zal heengaan. Dat de Heer hier van een berg spreekt, niet in een eigenlijke maar zinnebeeldige zin, is duidelijk; niet dat het verzetten van een berg op zichzelf onmogelijk zou zijn voor het geloof; maar waartoe zou zulk een wonder dienen in het koninkrijk Gods? De Heer bedoelt zulke dingen, die gelijk staan met het verzetten van een berg, en onder deze behoren de bergen van zwarigheden, ja, van onmogelijkheden, die de Christen gedurig op zijn weg ontmoet. En niets zal u onmogelijk zijn. Gij ziet hier wederom in de Heer dat enig onnavolgbaar eenvoudige en nederige daarin, dat Hij, na zulk een groot

wonder gedaan te hebben, zijn discipelen niet doet gevoelen, dat Hij alleen de Heer is, en zij zich dus niet met Hem kunnen gelijk stellen; maar dat Hij integendeel zijn discipelen tot zich opheft, en als met zich gelijk stelt, door hun het zijne mee te delen en te zeggen: "Wat Ik doe, kunt en moet gij ook doen." Wij herinnerden het u reeds bij het wandelen van Petrus op het water. De Heer weigerde Petrus begeerte niet, maar zei zoveel als: "Kom, wandel mee!" En Petrus wandelde mee, want in hem was het denkbeeld des geloofs levend: wat de Heer doet, mag ik ook doen. Doch ook hij bewees, dat niet het geloof op zichzelf, maar alleen het geloof in Jezus van kracht is: zodra hij op iets anders zag dan op Jezus, was hij zijn geloof en zijn kracht kwijt. En dit geslacht kan nergens door uitgaan dan door bidden en vasten. De Heer gebruikt het woord geslacht meestal in de zin waarin wij het woord volk gebruiken. De Heer zegt er mee: Dit volk, dit soort van wezens wijkt voor niets dan voor bidden en vasten. De Heer wijst met deze woorden zijn discipelen terug naar de woestijn, alwaar Hij zelf als zijn eerste werk na zijn doop, vastende en biddende de satan met het woord van God had overwonnen. En omdat Hij de satan overwonnen had, konden ook zij hem overwinnen, maar in dezelfde weg van gebed en onthouding van alles wat het gebed belemmert. Nooit ontslaat de Heer de zijnen van geestelijke werkzaamheden, ofschoon alleen zijn werk kracht verleent aan het hunne. Doch ook zelfs dit doet de Heer op zijn gewone zachtmoedige, zichzelf verloochenende wijze. Hij zeide niet tot zijn discipelen: "Gij hebt de onreine geest niet kunnen uitwerpen, omdat gij niet in Mij gelooft;" maar Hij wijst hen tot de oefening des geloofs, tot het gebed en het vasten, want alleen op geestelijke wijze worden de boze geesten overwonnen. Op vleselijke wijze kan men op aarde veel doen, maar niets in het koninkrijk Gods. De Heer zelf plukte, zoals wij zo-even opmerkten, in de uitdrijving der boze geesten en in al zijn andere wonderen, enkel de vruchten ener door Hem vooraf behaalde overwinning, na hevige strijd, met niemand minder dan de overste dezer wereld; en wij zouden menen zonder moeite, zonder geestelijke werkzaamheid en strijd overwinnaars te kunnen zijn?

9:44 De Heer en zijn discipelen op de reis.

En vandaar weggaande, reisden zij door Galilea, en Hij wilde niet, dat iemand het wist. De Heer wilde ditmaal voor een korte tijd onbekend blijven, en tot een verpozing voor het onophoudelijk verkeer onder onafzienbare volksscharen en tot voorbereiding van zijn aanstaand lijden, een stille reis door Galilea doen. Hij zelf geeft de reden van zijn wens op. Want Hij leerde zijn discipelen en zei tot hen: Legt gij deze woorden in uw oren: De Zoon des mensen zal overgeleverd worden in de handen der mensen, en zij zullen Hem doden, en gedood zijnde, zal Hij ten derde dage weer opstaan. Gij ziet het, ook nu gaan wij weer over van de heerlijkheid tot het lijden. Zo-even had de Heer in een treffend wonder zijn heerlijkheid geopenbaard en nu spreekt Hij weer van zijn lijden en sterven, op welke alleen de blijvende heerlijkheid zijner opstanding en hemelvaart volgen zou. De Heer stelt van nu af de uitgang, die Hij te Jeruzalem volbrengen zou op de voorgrond, en spreekt er van, als het eigenlijke einde, waartoe Hij in de wereld is gekomen, en waarin dus ook al het overige wat Hij sprak en deed, zijn kracht heeft. Wat zou ook de genezing der ziekten zonder de vergeving der zonden zijn? Een tijdelijke verlossing, niets meer; en de mens, de zondaar, behoeft een eeuwige verlossing. Wij hebben het reeds in de inleiding gezegd: des Heren eigenlijk werk op aarde was, om ons zondaren van de zonde, en daarmee van de schuld en de straf, van de dood en het oordeel te verlossen; en deze verlossing kon door Hem niet anders worden volbracht, dan door zich als een heilige offerande Gods, vrijwillig te stellen in des zondaars plaats, en de vloek des zondaars niet alleen te ondergaan, maar tegelijk in een eeuwige zegen te veranderen. Dit wonder, dat boven alle wonderen gaat, is op het kruis geschied; Hij droeg als het Lam Gods onze zonden in zijn lichaam op het hout, en zijn bloed is het bloed des Nieuwen Testaments, dat de zondaar de zonde vergeeft om niet, alleen op het geloof. Daarom is de gekruisigde Christus dierbaar, allerhoogst, onuitsprekelijk dierbaar voor ieder, die zich als zondaar heeft leren kennen, voor wie de afgrond in zijn eigen hart zich heeft geopend, en die er met verschrikking in neerziet, als in de plaats der wroeging en der wanhoop. O, alle mensen dragen die zelfde afgrond in zich, maar bij zo velen is hij gesloten, en blijft hij gesloten, niettegenstaande al de waarschuwingen van het Evangelie en al de vermaningen van de predikers des Evangelies. Voor ons, die ons zelf door Gods genade hebben leren kennen in onze volstrekte verwerpelijkheid voor God, is een Borg en Middelaar en Schuldverzoener, zoals Christus en die gekruisigd is, de enige en algenoegzame troost voor ons bedroefd en verslagen geweten. Hij, die onze schuld voor zijn rekening genomen en betaald heeft, is nu ook onze wettige Heer, die wij alleen en geheel en eeuwig toebehoren, gehoorzamen en volgen, waar Hij ook vóórgaat en heengaat. En die Heer is de Zone Gods, die ons met zijn eigen dierbaar bloed heeft gekocht tot zijn eigendom, naar de wil en tot heerlijkheid des Vaders, om ons te doen leven uit zijn eigen eeuwig leven, uit de Heilige Geest, en ons deelgenoten te maken van zijn eeuwige heerlijkheid. Is het wonder, dat Paulus zeide, niets anders te willen weten dan Christus en die gekruisigd, en dat hij tegen de uitnemendheid der kennis van de Gezegende boven alle gezegenden, alle dingen als schade achtte? In welk een erbarmelijk armoedige gedaante staan hier tegenover de middelen, die de wereldse wijsheid de mens, de zondaar aanprijst, om zijn weg wel aan te stellen! De wereld wil den mens kracht geven, bekwaam maken, veredelen, ja vergoddelijken. Waardoor? Door hem te beschaven, door zijn krachten te ontwikkelen, door zijn verstand en hart te vormen, door hem in alles een mens te doen zijn. Christus daarentegen zegt tot de mens: "Gij zijt geestelijk dood voor God, maar Ik geef u dat leven, waardoor gij Gode eeuwig leeft; gij zijt zondig, maar Ik maak u heilig, gelijk Ik zelf heilig ben." De wereldse wijsheid wil het zieke lichaam een kleed van gezondheid aantrekken, maar de Evangelische wijsheid zegt: "De oude mens in u, uw oude natuur uit Adam, moet sterven, zal de nieuwe mens uit Christus in u leven, om niet meer te sterven." En nu moet het Evangelie wel dulden, dat men het dienstbaar maakt aan de plannen der wereld, evenals de natuur moet toelaten, dat men haar goede spijze voorbijgaat en haar giftplanten eet; maar beide staan geen borg voor de gevolgen.

Wil het bijgeloof het Evangelie maken tot een staatkunde, welke hem de wereldlijke troon eeuwenlang verzekert, het Evangelie moet dat dulden; wil het ongeloof Christus uit het Evangelie nemen en Plato er in plaatsen, het moet zich dit laten welgevallen; maar dan houdt het Evangelie ook tegelijk op reddend te zijn. De paus redt niet, Plato redt niet, en de zedelijke verbetering redt ook niet. Alleen Christus redt, en wie zich door Hem niet laat redden, die is reddeloos, want zulk een kan door niemand en door niets anders gered worden. Christus is de wijnstok; buiten Hem kan men geen vruchtdragende rank zijn, maar is men een dorre tak, die ten laatste in het vuur geworpen wordt. Legt gij deze woorden in uw oren. Waarom zei de Heer niet: "Bewaart gij deze woorden in uw harten." Omdat zij dat nog niet konden. Zeker waren de discipelen gelovigen van hun roeping af; doch daarom waren zij nog geen beproefde gelovigen; zij konden nog maar weinig verdragen; zij waren nog zo zwak en zo aardsgezind, dat wij ze weldra wederom twistende zullen zien onder elkander: wie van hen de meeste was of wezen zou! Daarom moesten zij de woorden, die zij nog niet in hun harten konden bewaren, in hun oren leggen en ze onthouden, als bevattende zaken, die zij nog niet verstonden, maar die zij zich later zouden kunnen herinneren. Maar zij verstonden dat woord niet, en het was voor hen verborgen, alzo dat zij het niet begrepen, en zij werden zeer bedroefd, en vreesden van dat woord Hem te vragen. Zij waren onkundig van hetgeen hun ten hoogste aanging; zij waren bedroefd over hetgeen de bron hunner hoogste blijdschap moest zijn, en zij vreesden de Heer te vragen van hetgeen de grond hunner schoonste hoop voor de eeuwigheid was. Later zouden zij roemen en juichen over hetgeen, waar zij nu met een bedrukt hart onder gebukt gingen. Lees de eerste Brief van Petrus, en zie wat hem het lijden en sterven des Heren was. Zo zijn ook wij meermalen bedroefd over datgene, waarover wij later hoge en innige blijdschap voelen, ja waarvoor wij God niet genoeg kunnen danken. Doch Wij herhalen wat wij reeds zo dikwijls zeiden, (omdat het zo weinig wordt opgemerkt en het zo hoogst vruchtbaar van toepassing is) dat ook al het goede bij ons in de dood moet, en door Gods kracht uit de dood weer moet worden opgewekt, zal het een onvergankelijk leven hebben, Gode tot eer. Wat met de Heer Jezus Christus zelf in de weg der verzoening is geschied, dat moet met alles wat van Christus zijn zal geschieden in de weg der heiligmaking. Hij zelf, de goede gave Gods bij uitnemendheid, ja, de hoogste goede gave Gods, moest door de dood heen, om op te staan door de kracht Gods, en Gode eeuwig en onveranderlijk te leven. Hem volgen al de dingen van het koningrijk Gods. Al wat daarin tijdelijk leeft moet ook in de dood; dat doet de zonde; maar staat ook weer op tot het eeuwige leven, en dat doet de kracht der genade van God. Hoe dikwijls menen wij, na het waarachtig, zuiver woord van God te hebben ontvangen en waarlijk bekeerd te zijn, dat wij nu alles hebben wat wij hebben moeten. Doch ziet, jaren gaan er over heen, en nu worden wij ongedacht en onverwacht aan ons zelf ontdekt op een wijze, die ons klaar doet inzien, dat wij tot nu toe eigenlijk nog niets hadden, zoals wij het behoorden te hebben, en nog niet waren, zoals wij behoren te zijn. Van waar dat verschijnsel? Hadden we dan het waarachtig, zuiver woord van God niet ontvangen, en waren wij niet waarlijk bekeerd? Zeker hadden en waren wij dit; maar dit ons eerste leven ook op geestelijk, goddelijk gebied moest nog eerst door den dood heen, om op te staan ten eeuwig onveranderlijk leven. Pas dit toe op alle verschijnselen in het koningrijk Gods, en gij zult deze waarheid telkens bevestigd vinden. Gij vraagt wellicht: hoe is het mogelijk, dat de gezegende Hervorming, die zulk een geweldige indruk op de toestand der toenmalige wereld heeft gemaakt, zo verflauwen kon, als wij zien, dat zij verflauwd is? Zij had de dorsvloer des Heeren als door een stormwind gezuiverd van het kaf, dat zich sedert eeuwen daarop tot bergen had opgehoopt, en nu staat die dorsvloer begroeid met tal van distels en doornen. Ach, wat in de tijd ontstaat, hoe goed het zij, moet in de tijd sterven, om op te staan tot een onvergankelijk leven. De Hervorming is voor de tweede maal niet meer mogelijk. De Schrift is, in Europa althans, nagenoeg in aller handen, en geen macht kan haar weer uit alle die handen nemen. Waar geen Leo X en geen Tetsel meer kunnen zijn, kan ook geen Luther meer komen. De Hervorming als zodanig heeft haar kracht

verloren. Doch bij wie? Bij de ongelovigen, bij wie alles zijn kracht verliest. De gelovigen hebben de kracht, de vrucht der Hervorming behouden, en zullen die behouden tot aan het einde. Zij hebben de Schrift niet enkel in hun handen, maar ook in hun harten. Op dezelfde wijze is het ook met onze heerlijke belijdenisschriften, en met al die voortreffelijke instellingen en inrichtingen, waarbij de Hervormde kerk vroeger zo fris en welig bloeide. Zij hebben het verval der Kerk niet kunnen voorkomen, en kunnen het dus nog veel minder wegnemen. Zullen wij er ons over verwonderen? Heerst niet de wet der vergankelijkheid over alle dingen, die onder de zon zijn, tot zo lang alles wordt opgelost in de dingen, die blijven in eeuwigheid; en zoudt gij er iets, dat uit de mens is, van willen uitsluiten? Gij zoudt het niet kunnen. Doch nu vraagt gij: Is dan Gods Woord, de Schrift, ook aan deze wet onderworpen, zodat de ongelovigen gelijk hebben, die zeggen: dat wij een andere bijbel moeten hebben, en daar zij geen kans zien ons, althans spoedig, een andere te geven, voorlopig begonnen zijn met de oude bijbel op nieuwe wijze uit te leggen en te vertalen, opdat hij ten minste anders opgevat, en naar hun nieuwe mening verstaan wordt? Wij antwoorden: nee, eeuwig nee! De verschijnselen der natuur veranderen onophoudelijk, maar de natuur zelf verandert niet; zij blijft onveranderlijk, totdat God haar in een hogere natuur zal doen overgaan. Zo ook het Woord Gods: het verandert en vernieuwt onophoudelijk al de verschijnselen op zijn gebied, op zedelijk-geestelijk gebied; maar zelf blijft het onveranderd en onveranderlijk, totdat God zelf zijn openbaring in woorden en daden zal doen overgaan in zijn persoonlijke openbaring, en het geloof zal opheffen in de aanschouwing. Daarom behoeven wij, die geloven, niet te vrezen, dat de ongelovigen ons onze bijbel zullen ontnemen. Zij kunnen door hun valse uitleggingen en vertalingen de Kerk verwoesten, altijd meer, maar enkel tot zo lang God hen door zijn oordelen doet vergaan, en zijn huis weer van een huis der moordenaren maakt tot een bedehuis voor alle volken. Dat wij hun verfoeilijke aanslagen haten met al de haat, waarmee wij kunnen haten, maar dat wij ook met al de liefde, waarmee wij kunnen liefhebben, bidden om hun bekering, opdat zij gewonnen mogen worden voor het koninkrijk Gods, waarvoor zij thans verloren zijn! En wat onszelf betreft, dat alles ook bij ons in de dood moet, om eeuwig te kunnen leven, zij ons geen onbegrijpelijke, treurige, vreesverwekkende gedachte. Nee, het is veeleer de uitnemendste troost voor gelovige zondaren, die zich bewust zijn, zo dikwijls hun eerste geloof en hun eerste liefde verlaten te hebben. Als wij maar onophoudelijk het geloof vernieuwen, altijd weer in nieuwe liefde blaken, en het anker der hoop altijd weer opnieuw uitwerpen binnen het voorhangsel, dan mogen wij, niet in lichtzinnigheid en roekeloosheid, maar met vrezen en beven, het oude zien sterven. Want alsdan is het de Heilige Geest, die, zolang wij op aarde zijn, het oude in ons doet sterven, om het op te wekken tot een nieuw leven, dat, als wij ook lichamelijk gestorven zijn, een eeuwig onveranderlijk nieuw leven zijn zal.

9:46 De Heer en het kind in het midden der discipelen.
Te die zelfde ure, de discipelen tot Jezus in het huis gekomen zijnde, vroeg Hij hen: waarvan had gij woorden onder elkaar op de weg? Had de Heer zich aan Petrus geopenbaard als de alwetende kenner der harten, voor wie niets verborgen was of blijven kon, thans openbaart Hij zich als zodanig aan al de discipelen. Gelijk Petrus, zo voorkwam Hij nu ook allen met zijn vraag. Wij maken over het geheel te weinig gebruik van het uitlokkend vragen, en houden meer van het opleggend onderwijzen. De Heer mag ook hierin onze enige Meester zijn. Doch zij zwegen stil, want zij waren met elkander in woorden geweest, en er rees een overlegging in hen: wie van hen de meeste in het koninkrijk der hemelen zou zijn? Met zulke woorden als deze beschrijven de Apostelen des Heren zich zelf, en zeggen zij: "zulke mensen zijn wij geweest." Geweest, want toen zij dit schreven, waren zij geheel andere mensen geworden, en vroegen zij niet meer onder elkaar wie de meeste hunner was, maar stelde zich de een van zelf beneden de ander. Nochtans zijn zij niet vergeten wat zij vroeger waren, maar stellen zij zich in de Evangelische geschiedenis niet voor, dan van de minst eervolle en meest berispelijke zijde. Is dit niet een der vele treffende bewijzen van de waarheid hunner schriften, en waar heeft ooit iets ter wereld zulk een volslagen verandering in dezelfde mensen te weeg gebracht, dan het Christendom? Wij vragen echter, hoe is het mogelijk, dat de discipelen, die nog zo kort geleden de ernstige onderwijzingen van de Heer, aangaande de verloochening van zich zelf en het dragen van het kruis ontvangen hadden, nu wederom tot zulk een kinderachtige zelfverheffing vervallen? Ach, de heerlijkste woorden, zoals de woorden des Heren waren, hebben op het hart van de mens geen kracht, zonder de Heilige Geest. De Schrift noemt het hart van de onherboren mens een stenen hart, waar de zegen van Gods woord bij afvloeit als het water, zonder vrucht voort te brengen. De Heilige Geest moet dat stenen hart eerst tot een vleselijk, tot een gevoelig hart maken, zal het de indrukken van het woord Gods aannemen. Daarom was de straks volgende zending des Heiligen Geestes even onmisbaar als de nu voorafgaande zending des Zoons. Juist door de weinige vrucht van zijn woorden, bewees Jezus de volstrekte noodzakelijkheid van zijn lijden en sterven, tot verkrijging van de belofte des Vaders, tot het doen uitstorten van de Heilige Geest. En neergezeten zijnde, en ziende de overlegging hunner harten. Wie de gedachte kent van de mens, kan niet anders dan God zijn. Heerlijk niet waar, in Jezus een mens te zien, die tegelijk God is. Het is het verhevenste denkbeeld, dat gedacht kan worden. Geen mens moest het kunnen horen, zonder in verrukking neder te knielen en God te verheerlijken, die dit allerhoogste zijner wonderen voor ons zondige mensen, en wel om ons te redden van de anders onvermijdelijke, eeuwige dood, heeft gewrocht. En nu zijn er zo veel, die niet alleen dit wonder, waarin de engelen zich gedurig met hun gedachten God verheerlijkend verdiepen, met onverschilligheid voorbijgaan, maar het zelfs bestrijden, loochenen en lasterend bespotten. Wij kunnen ons geen voorstelling maken van de schrik, waarmee deze mensen, die zich hier enkel in de leugen bewegen, in de waarheid der eeuwigheid zullen intreden. Riep Hij de twaalven. Hij riep ze allen, ook Judas. Ofschoon Hij wist dat deze een duivel was, sloot Hij hem niet buiten zijn onderwijs. De Heer leert ons hiermede om niemand, wie hij ook zij, uit te sluiten van ons onderwijs, zo lang hij binnen ons bereik is en ons horen wil. Judas betoonde zich uitwendig niet eerder als een tegenstander van Jezus, dan toen zijn boze gedachten rijp waren tot de boze daad. Bij de zalving van Maria deed hij het eerste boze oord tegen Jezus horen. En zeide tot hen: Indien iemand de eerste wil zijn, die zal de laatste van allen zijn, en aller dienaar. De Heer keert de orde, die zij zich in hun overleggingen voorstelden, om. Zij wilden beginnen met de eersten te zijn; de Heer zegt dat men beginnen moet met de laatste te zijn; zij wilden beginnen met over elkander te heersen, de Heer beveelt te beginnen met elkander te dienen. Het kenmerk van het discipelschap van Christus is de liefde uit een rein hart, een goed geweten en een ongeveinsd geloof; en de liefde heerst niet, maar dient. God echter doet de liefde door te dienen, regeren, want wie verovert meer harten dan de dienende liefde? Mocht dat dan onze eerzucht zijn: de minste te willen zijn van allen, door allen de

meeste diensten te bewijzen: niet gedwongen, want de liefde laat zich niets opleggen en niets gebieden, maar vrijwillig en gewillig, uit eigen beweging en met blijmoedigheid. Wij zeiden het reeds: Zolang de betoning van liefde ons nog geen vermaak, nog geen genoegen des harten is, hebben wij nog geen liefde genoeg. En vraagt gij daarom ook: waarom is er zo weinig samenwerking onder de broeders? dan is het antwoord gereed: omdat de kennis opgeblazen maakt en de liefde alleen sticht, 1 Corinthiërs 8:1. De uitnemendsten in kennis en arbeid onder ons voelen zich gewoonlijk te zelfstandig om te dienen. Twee kapiteins deugen niet op één schip, maar onder één kapitein kunnen meerdere stuurlieden varen. Er is geen samenwerking mogelijk zonder een ondergeschiktheid van allen aan een leidend beginsel of persoon. Wat hieraan te doen? Niemand een last opleggen, maar zelf de last, die men dragen kan, opnemen, en dan uit te lokken tot geheel vrijwillige medewerking. Niet het ijzer, maar de magneet trekt aan. Evenknieën eren en prijzen elkaar wel veel, maar beminnen elkaar zelden. Alleen de liefde bindt mensen aaneen, en zo komen wij telkens terug tot het: dient elkaar door de liefde, Galaten 5:13. En zij vroegen Hem: wie is toch de meeste in het Koninkrijk der hemelen? De aanleiding tot deze vraag was niet onnatuurlijk bij de discipelen. De grootheid des Meesters heeft de grootheid der discipelen tot gevolg. De dienaren van een groot koning hebben van zelf een gevoel van eigen grootheid. De Heer zelf prees hen zalig boven alle anderen, omdat zij zagen en hoorden wat koningen en profeten te vergeefs hadden gewenst te zien en te horen. De discipelen zagen echter enkel op de Heer in diens grootheid en heerlijkheid in woorden en werken, en niet op zijn nederigheid en liefde, waarmede Hij zich geheel, en al overgaf tot dienst van anderen. De Heer was naar zijn natuur groot, oneindig groot, daarom verhoogde Hij zich ook in zijn mensheid nimmer, want alles wat Hij deed was niet voor zich zelf maar voor anderen. Ook wij moeten geen eigengemaakte grootheid aannemen, maar alleen die, welke ons van God gegeven is, en deze kan niet aangenomen worden dan door een nederige zin. En Jezus, een kind tot zich geroepen hebbende, stelde dat in het midden van hen, en omving het met zijn armen, en zei tot hen: voorwaar zeg Ik u: indien gij u niet verandert en wordt gelijk de kinderen, zo zult gij in het Koninkrijk der hemelen niet ingaan. Zo waren dan zelfs de Apostelen het Koninkrijk der hemelen nog niet ingegaan? Zo lang de Heer niet was opgestaan, had niets in het Koninkrijk der hemelen zijn beslag, zijn onveranderlijke grond en zeker gevolg. Onder de Apostelen was nog één verrader, één verloochenaar, en geen van allen had nog de vaste martelaarsmoed, maar allen zouden vluchtelingen zijn. Het was met de Apostelen als het is met alle gelovigen: Zo lang zij het zegel des Heiligen Geestes niet ontvangen hebben, zo lang zij nog niet kunnen zeggen: "Gods Geest getuigt met onze geest, dat wij Gods kinderen zijn," zo lang zij nog niet verzekerd zijn onder de verlosten des Heren te behoren, verkeren zij nog in een voorlopige toestand, die echter ophouden zal. Zo wie dan zich zelf zal vernederen, gelijk dit kind, deze is de meeste in het Koningrijk der hemelen. Zich niet groot, maar klein voordoen, ziedaar het geheim van de Christen. Het kind dezer wereld trekt de ogen graag tot zich en wil geacht en geëerd zijn. De Christen maakt op dat alles niet de minste aanspraak, en doet ook niet de minste moeite om het recht er toe te verkrijgen. Hij gaat eenvoudig, biddend en werkend zijn weg, en zoekt hiermee de Heer te behagen. Het is dus geen wonder, dat de wereld zulke mensen niet kan gebruiken, die wereld, die uitsluitend de hoogste ijver vraagt voor de bevordering van haar belangen. Aan de anderen kant is het een hartinnemende gedachte, dat wij alleen als kinderen tot God kunnen komen. Immers wij zijn, hoe hoog geplaatst en hoe veelzijdig ontwikkeld, bij God, tot wie wij komen, toch niet meer dan wat kleine kinderen bij ons zijn. Wat is onze hoogheid bij Gods hoogheid, en ons verstand bij zijn verstand, en wij zouden tot Hem durven komen als wijzen en verstandigen, als wetenschappelijke mannen, die wat weten, die veel weten, die alles weten, die onze eigen wereldbeschouwing hebben, ver verheven boven de wereldbeschouwing, die de Schrift openbaart als de wereldbeschouwing van God en van het kind van God? Wat zou de hoogleraar zeggen, wanneer de studenten hem wilden meesteren? Zien wij dan toe, dat wij met een klein gevoelen van ons zelf tot God komen; alleen

als kinderen vinden wij in God een Vader; wie in een andere houding tot Hem komt, vindt ook Hem in een andere betrekking. Die met Hem wil rechten, diens Rechter zal Hij zijn. En zo wie een van zodanige kinderen zal ontvangen in mijn naam, die ontvangt Mij. De Heer bedoelt hiermee én de discipelen, die als de kinderen zijn, én de kleine kinderen zelf. De Heer wil, dat wij om zijnentwil ook, en bijzonder de kinderen liefhebben; dat wij ons hunner aantrekken, dat wij ze opnemen, tot ons nemen, ja als op de arm nemen, om ze Hem toe te brengen, door ze tot Hem te brengen. In 's Heren naam is zo veel als in 's Herenplaats. Wij moeten de kinderen beschouwen als geheiligden des Heren, 1 Corinthiërs 7:14, en ze als zodanig opvoeden en onderwijzen. Het is daarom onverantwoordelijk voor God, om de kinderen op de scholen in alles onderwijs te geven, uitgenomen in de kennis van God, zoals Hij zich zelf in zijn woord geopenbaard heeft. En zo wie Mij zal ontvangen, die ontvangt Mij niet, maar die, die Mij gezonden heeft. Nooit vergeet de Zoon om al de eer de Vader te geven, want nooit wil Hij als onafhankelijk van de Vader beschouwd worden. Doch wel verre dat dit Hem de eenswezensheid met de Vader zou ontnemen, bewijst het deze. Immers Hij, die zeggen kan: Wie Mij ontvangt, ontvangt Die, die Mij gezonden heeft, moet noodzakelijk een persoon zijn, door wie de zender volkomen vertegenwoordigd wordt; en wie kan nu de eeuwige, onzienlijke God volkomen vertegenwoordigen in de menselijke natuur, dan die zelf in de menselijke natuur God is. De Heer wil dus eenvoudig zeggen: wie Mij aanneemt, die neemt Mij niet aan zoals ik Mij aan u vertegenwoordig, als mens, maar die neemt God aan, zoals Hij zich in Mij aan u vertegenwoordigt. Want wie de minste onder ulieden is, die zal groot zijn. Wie zich als de minste gedraagt, die zal groot zijn, niet voor het tegenwoordige en niet voor de mensen, maar voor God en in de toekomst. En Johannes antwoordde Hem, zeggende: Meester! wij hebben een gezien, die de duivel uitwerpt in Uw Naam, welke ons niet volgt, en wij hebben het hem verboden, omdat hij U met ons niet volgt. Johannes voelde uit des Heren reden, die tot kleingevoeligheid stemden, dat hij een daad van hooggevoeligheid had gedaan, toen hij de man, van wie hij spreekt, door zijn gezag als Christus' discipel, tot werkeloosheid had gedoemd; daarom wil hij het niet langer verzwijgen, maar het de Heer openbaren. Doch Jezus zeide tot hem: verbied het hem niet, want er is niemand, die een kracht doen zal in Mijn Naam, en haastig van Mij zal kunnen slecht spreken; want wie niet tegen ons is, die is vóór ons. De Heer laat ruimte aan het geloof en aan de liefde. Wie in Hem gelooft en Hem dient, al is het ook van verre, die is Hem aangenaam, want Hij weet dat zulk een ook wel naderbij komen zal. Doch wij doen veelal als Johannes. Wanneer iemand de Heer niet dient op gelijke wijze en in dezelfde weg als wij, dan zouden wij hem niet zelden met een ruwe hand naar ons willen toetrekken, en zo hij zich daartegen verzet, hem met nog ruwer hand geheel en al terugwijzen, ja zelfs wel de naam van oprecht gelovige ontzeggen. Een bekrompen ijver is een hoogmoedige ijver. Het moet ons een vreugde zijn voor de Heer te zien arbeiden, door wie dan ook. Paulus verheugde zich dat Christus gepredikt werd, met welke nevenbedoeling dan ook, Filippenzen 1:18, en zouden wij ons dan niet verheugen, dat bij de grootte van de oogst en het gering getal arbeiders, ook nog andere arbeiders, die niet tot ons gezelschap behoren, tot die oogst ingaan? Zeker is het zeer aangenaam en wenselijk ook, dat anderen met ons samenwerken, want samenwerking is in sommige zaken onontbeerlijk, maar zijn wij zelf wel gaarne gedrongen om mee te werken met anderen? Beweren wij niet allen de vrijheid te hebben, om deze of die arbeid des Heren bij voorkeur ter hand te nemen? Niet wij, maar de Heer verdeelt de arbeid en verenigt die ook. Want zo wie ulieden een beker water zal te drinken geven in mijn naam, omdat gij discipelen van Christus zijt, voorwaar Ik zeg u, hij zal zijn loon geenszins verliezen. Naar dat de persoon is, is de liefde, die hem bewezen wordt. Doe voor een koning een zaak, die hem welgevallig is, en uw beloning zal koninklijk zijn. Doe iets, dat de Heer der heerlijkheid behaagt en uw loon zal de heerlijkheid zijn. Maar wie één van deze kleinen, die in Mij geloven, ergert, het was hem beter, dat een molensteen om zijn hals gedaan, en hij verzonken was in de diepte der zee. Dit is een gestreng woord; maar gelijk Christus de kleinste

dienst aan de minste zijner broeders met grote heerlijkheid zal vergelden, zo zal Hij ook het minste kwaad aan de minste zijner discipelen, met vreselijke oordelen straffen. Tast mijn gezalfden niet aan, en doet mijn profeten geen kwaad! was reeds de roepstem des Heren in het Oude Testament, Psalm 105:15; daar heette het uit des profeten mond: Die ulieden aanraakt, die raakt zijn oogappel aan, Zacheria 2:8. Daarom worden wij ontroerd bij het denken aan de vreselijke oordelen, de ongelovigen toebereid, ook daarom, omdat zij Gods kinderen gedurig opnieuw ergeren door hun lasterlijke bestrijdingen van Gods heilig Woord. Ach, wat doen zij anders dan zich bergen van toorn Gods ophopen, onder welke zij eenmaal zullen neerzinken van de ene diepte van wanhoop in de andere. Wee der wereld, vanwege de ergernissen! Ergernissen zijn bepaald die zonden, welke de behoudenis van een mens beletten, die hem een aanstoot in de weg stellen, een steen, waarover hij vallen moet, ten einde verloren te gaan. Zulke dingen dus, die de gelovigen vertoornen en de ongelovigen verharden. Want het is noodzakelijk, dat de ergernissen komen. Zij zijn onvermijdelijk door de zonde, welke in deze wereld is, en noodzakelijk tot schifting en scheiding van vals geloof en waar geloof, van oprechtheid en geveinsdheid. Doch wee die mens, door welke de ergernis komt. Want hij is een ongelovig en goddeloos mens. Zeker ergeren zich ook de ongelovigen aan de gelovigen, gelijk de Farizeeën en Schriftgeleerden aan Christus; doch zij zelf maken zich deze ergernis, want zij ligt niet in Christus en niet in de gelovigen, maar in hun ongeloof, dat èn zichzelf èn anderen allerlei beletselen stelt aan de Waarheid van God en aan de behoudenis der ziel. Indien dan uw hand of voet u ergert: u een beletsel is tot uw zaligheid. Houw ze af en werp ze van u. De hand en voet zijn het beeld van onze handel en wandel. Hebt gij een oneerbaar of oneerlijk beroep, of wandelt gij op kromme, bedrieglijke wegen, of slinkse paden, snijd ze af en ontzie geen pijn, geen schade, geen lijden. Het is u beter tot het leven in te gaan kreupel of verminkt zijnde, dan twee handen of twee voeten hebbende, in de hel geworpen te worden. Het is beter in het tijdelijke minder te worden, ja beter armoede te lijden, dan ongedeerd en als een rijk man ten verderve te gaan. Waar hun worm niet sterft: waar hun geweten niet ophoudt te knagen. En het vuur niet wordt uitgeblust: de straf niet ophoudt. En indien uw oog u ergert. Indien uw verstand of de begeerlijkheid van uw hart u in de weg staat, en belemmert de zaligheid te omhelzen. Trek het uit en werp het van u. Verschoon ook het tederste en schoonste niet, maar wees wreed tegen uzelf, en ruk het meedogenloos uit uw hoofd of hart, en werp het van u als u volstrekt schadelijk. Het is beter maar één oog hebbende tot het leven in te gaan, dan twee ogen hebbende, in de hel geworpen te worden. Het is u beter als een onwetende of bekrompen ziel, in vergelijking van de lieden der wereld, behouden te worden, dan als een wereldwijze en een man van macht en eer af te storten in het verderf. Waar hun worm niet sterft, en het vuur niet wordt uitgeblust, waar de wroeging niet eindigt en het lijden niet ophoudt. De beelden hier door de Heer gebruikt zijn ontzaglijk sterk sprekend. De Heer waarschuwt met al de ernst, die de zaak medebrengt, voor de noodlottige waan. alsof men zonder strijd, zonder opoffering, zonder zelfverloochening den hemel in kan gaan. Neen, even als de Israëlieten het hun door God beloofde land niet konden ingaan, dan door het bestrijden en overwinnen van de inwoners des lands, zo kunnen ook wij in de door Christus voor ons verworven zaligheid niet ingaan, zonder al het kwade, dat in ons van natuur is, te bestrijden en te overwinnen; niet in eigen kracht, maar door het geloof, welke is de kracht des Heiligen Geestes; evenals Israël de Kanaänieten niet kon overwinnen dan door het geloof, waarmede Gods kracht zich alleen verbindt en verbonden houdt. Want ieder zal met vuur gezouten worden. Niet alleen zij die verloren gaan, maar ook zij die behouden worden, zullen door het vuur als met zout besprengd worden; de laatsten echter niet door het vuur des oordeels, maar des Heiligen Geestes. En iedere offerande zal met zout gezouten worden. Iedere offerande moest met zout besprengd worden. Leviticus 2:13. De Heer zegt er mee: "gelijk de offerande Gode niet heilig was, zonder met zout besprengd te zijn, zo ook de mens niet, die niet gedoopt is met de Heilige Geest, welke hem voor het bederf der zonde bewaart." Het zout is goed, maar indien het zout onzout wordt, waarmee zult gij dat

smakelijk maken? De Heer had tot zijn discipelen gezegd: Gij zijt het zout der aarde, Mattheus 5:13, dat is: "Ik heb u gesteld om het bederf der mensen tegen te gaan; indien gij dus uw bederfwerende kracht verliest, wat blijft er voor u over, dan het onherstelbaar bederf?" Hebt zout in uzelf. Hebt in uzelf wat u zelf van het bederf bevrijdt en anderen voor het bederf bewaart: de genade, de waarheid, de Heilige Geest. En houdt vrede onder elkander. Laat bij de innerlijke waarheid, de uiterlijke gemeenschap der liefde: de vrede niet bij ulieden ontbreken. Ziet toe, dat gij niet één van deze kleinen veracht. Niet één van deze kleine kinderen, noch één van de minste mijner discipelen! De Heer omvat ze beide in dezelfde woorden. Want Ik zeg ulieden, dat hun engelen in de hemelen altijd zien het aangezicht mijns Vaders, die in de hemelen is. De engelen zijn uitgezonden tot dienst dergenen, die de zaligheid beërven, Hebreeën 1:14, en de engelen verkeren altijd in de onmiddellijke tegenwoordigheid Gods. De minste belediging aan de hun aanbevolen uitverkorenen doet hen opzien naar God, om te vragen, welk oordeel zij moeten uitvoeren. Alleen de Roomse kerk kent een afzonderlijke beschermengel voor ieder harer kinderen, niet de Schrift. Want de Zoon des mensen is gekomen om zalig te maken dat verloren was. Met deze woorden verklaart de Heer, dat het zijn eigenaardig werk is, om het verlorene, het door de wereld verachte en uitgeworpene te zoeken en zalig te maken. Daartoe is Hij alleen gekomen, en tot niets anders wil Hij geacht worden gekomen te zijn. Wat dunkt u? Indien enig mens honderd schapen had, en een uit zichzelf afgedwaald was, zal hij niet de negen en negentig laten, en op de bergen heengaande, het afgedwaalde zoeken? Het verlorene is juist het uitverkorene. Niemand vraagt naar hetgeen hij heeft, maar naar hetgeen hij niet meer heeft. Christus heeft de heilige engelen in de hemel verlaten, die aldaar voor eeuwig veilig zijn, om op aarde de verloren mens te zoeken. En indien het geschiedt, dat hij het zelf vindt, voorwaar Ik zeg u, dat hij zich meer verblijdt over hetzelve, dan over de negen en negentig, die niet afgedwaald zijn geweest. Hoe aandoenlijk schetst hier de Heer de liefde des Vaders, en zijn liefde en die des Heiligen Geestes, in het behoud des zondaars. Neen, het is God niet onverschillig, of er mensen behouden worden, of dat zij verloren gaan. Hij wil niet dat zij verloren gaan. Hij wil dat zij behouden worden, en om ze te behouden, heeft Hij zijn enige Zoon gezonden als het enig mogelijke middel tot hun behoudenis. Voorzeker, zulk een liefde is God waardig. Zijn wezen is liefde, en deze liefde openbaart zich in Christus. Doch wat spreken de ongelovigen van Gods liefde? Zij ontkennen immers Gods openbaring, en daarmede ook de openbaring zijner liefde. Wij weten door het geloof, dat God alzo lief de wereld gehad heeft, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren gaat, maar het eeuwige leven heeft; maar de ongelovigen weten het niet, want zij geloven de Schrift niet, die het alleen zegt. Doch zij beroven de Schrift van haar kleinoden en pronken er zich zelf mee op, en spreken dan smadelijk van de Schrift, als ware er aan haar niets heerlijks en begeerlijks meer. Doch indien zij zich zelf niet oordelen, zo zullen hun eigen kinderen of kindskinderen hun rechters zijn. Alzo is de wil niet van uw Vader, die in de hemelen is, dat één van deze kleinen verloren ga. De Heer beschouwt zijn uitverkorenen uit de mensen als zijn engelen, maar als zijn afgedwaalde engelen, welke Hij nu gekomen is om te zoeken en terug te brengen in het huis zijns Vaders. De Heer zegt, dat zij, die waardig zijn de opstanding des levens te verkrijgen, als de engelen Gods zullen zijn, Mattheus 22:30. En hier valt nu een nieuw licht op het woord: hun engelen zien altijd het aangezicht mijns Vaders, die in de hemelen is. De engelen zijn de metgezellen der gelovigen: tussen hen en de engelen is geen verschil, dan dat de engelen in de hemel en dezen, die in Jezus geloven, nog op de aarde zijn. Maar indien uw broeder tegen u gezondigd heeft. Hier keert de Heer terug tot zijn woord: Hebt zout in u zelf en hebt vrede onder elkander. Hij voorkomt de bedenking: hoe te handelen, als onze broeder ons grovelijk beledigd of belangrijk benadeeld heeft? Ga heen en bestraf hem tussen u en hem alleen. Behoud de wrok niet in uw hart. Maak de zaak tussen u en hem uit de Wereld, als gij de belediging niet zodanig in uw hart kunt onderdrukken, dat zij u geen belediging meer is. Indien hij u hoort, zo hebt gij uw broeder gewonnen. De eerste poging

tot verzoening moet van ons uitgaan; wij moeten niet wachten dat onze broeder tot ons komt, maar wij moeten tot hem gaan, en hem trachten te overtuigen, dat hij zich tegen ons vergrepen heeft, of zo wij ons tegen hem vergrepen hebben, het erkennen, opdat wij alzo de broeder weer tot een broeder verkrijgen. Maar indien hij u niet hoort, zo neem nog een of twee met u, opdat in de mond van twee of drie getuigen alle woord besta. Ga niet met de twist tussen u en uw broeder tot de rechter; maar zie de zaak onderhands te vereffenen, door bekenden met de zaak, en die ook aan uw tegenpartij bekend zijn, ter hulp te roepen. En indien hij deze geen gehoor geeft, zo zeg het der gemeente. Maak het ook dan niet tot een rechterlijke zaak, maar roep de gemeente tot hulp in haar voorstanders. En indien hij ook de gemeente geen gehoor geeft, zo zij hij u als de heiden en de tollenaar. Gij hebt hem dan niet meer te ontzien als een broeder, want hij heeft zijn broederschap tegen u te niet gedaan. Wij zien hier duidelijk, dat de Heer zelf bepaald onderscheid maakt tussen de mensen, die onze broeders zijn en die het niet zijn. Onder broeders verstaat de Schrift de gelovigen in Christus, als de Heer der heerlijkheid, die geleden heeft voor onze zonden en opgestaan is uit de doden, tot onze rechtvaardigmaking; met andere woorden: onze broeders zijn dezulken, die de Here Jezus zijn broeders noemt, Johannes 20:17 21:23. Die niet geloven in de Here Jezus der Schrift, maar de Schrift als openbaring Gods verwerpen, zijn onze broeders niet, en wij mogen hun de rechterhand der gemeenschap niet geven, dat is: geen gemeenschap met hen houden als broeders, maar moeten hen beschouwen als valse broeders, 2 Corinthiërs 11:26, Galaten 2:4,9, 2 Johannes 1:10,11. Er is zeker geen waarheid der Schrift, welke in onze tijd meer ter zijde gesteld wordt dan deze, waarin de kansel beurtelings dient voor de prediker des geloofs en die des ongeloofs, en beiden buiten de kerk, evenals de advocaten, die tegen elkander gepleit hebben, buiten de pleitzaal, elkander de hand geven, alsof er niets gebeurd was. Wel mag men zeggen: Hoe is het goud zo verdonkerd, het goede, fijne goud zo veranderd, en het zilver tot schuim geworden! Het is een valse toestand, waarmee men geen vrede hebben en waarin men geen rust vinden kan. Wat van de vijanden, die door Israël als vrienden behandeld zouden worden, getuigd wordt: Zij zullen ulieden zijn tot een strik en tot een net, en tot een gesel aan uw zijden, en tot doornen in uw ogen (Jozua 23:12,13), dat blijft ten allen tijde waar. "Wie geen vijand wil bestrijden, moet zijn boze moedwil lijden." Het kan niet anders; daarom, geen vleselijke haat, maar ook geen vleselijke liefde jegens de loochenaars der Schrift, als de openbaring van God! Ons voegt hier niet anders dan hen geestelijk te bestrijden tot het einde toe; want wat gemeenschap is er tussen de waarheid en de leugen, tussen het licht en de duisternis, wat deel heeft de gelovige met de ongelovige? 2 Corinthiërs 6:14,16. Vergeten wij niet: Tweeërlei weegsteen en tweeërlei maat is de Here een gruwel, ja die beiden, Spreuken 20:10. Voorwaar zeg Ik u: al wat gij op de aarde binden zult, zal in de hemel gebonden wezen, en al wat gij op de aarde ontbinden zult, zal in de hemel ontbonden wezen. Het woord, dat de Apostelen, krachtens hun bediening, door de Heilige Geest zouden uitspreken, hetzij tot veroordeling of vrijmaking, zou bij God van kracht zijn. Wij zien hiervan de voorbeelden in Ananias en Saffira, in Elymas den tovenaar, in de hoereerder te Corinthe en in de genezing van de waarzeggende dienstmaagd. Wederom zeg Ik u: indien er twee van u samenstemmen op de aarde over enige zaak, welke zij ook zouden begeren. Niet illekeurig, maar door de inspraak van de Heilige Geest. De Heer spreekt enkel van de noodwendige gevolgen, die bij de discipel uit de door Hem, de Heer, verleende macht en de inwoning des Heiligen Geestes zouden voortvloeien. Dat die hun zal geschieden van mijn Vader, die in de hemelen is. Gelijk de Zoon zegt: De Vader heeft Mij lief, want Ik doe altijd wat Hem behaagt, en gelijk de Vader de Zoon altijd verhoorde, zo zou het ook met zijn discipelen zijn, in wie de Heilige Geest was, en die Hem, de Heer, op aarde zouden vertegenwoordigen. Want waar twee of drie vergaderd zijn in mijn naam, daar ben Ik in het midden van hen. Ziet gij, des Heren tegenwoordigheid in het midden der zijnen is alleen de grond van al deze macht en al deze heerlijkheid der Apostelen en discipelen.

9:51 De Heer en de ongastvrije Samaritanen. En het geschiedde als de dagen zijner opneming vervuld werden, zo richtte Hij zijn aangezicht om naar Jeruzalem te reizen. Lukas maakt deze opmerking, en bevestigt hiermee het bericht van Johannes, dat de Heer bij voorkeur in Galiléa vertoefde, en alleen uit noodzakelijkheid Judéa bezocht. Thans echter, nu de tijd van zijn lijden en sterven naderde, en op het eerstvolgende Paasfeest zou plaats hebben, wilde de Heer nog eenmaal naar Jeruzalem, bij gelegenheid van het Loofhuttenfeest gaan, alvorens er voor de laatste maal te gaan, om van daar zijn laatste rondreis door onderscheidene steden en vlekken des lands te doen. En Hij zond boden uit voor zijn aangezicht. De Heer kende het hart der mensen, en wist dat niet allen jegens Hem de plichten der gastvrijheid zouden uitoefenen. Het uitzenden van boden was dus een maatregel van voorzichtigheid, om geen vergeefse weg te maken. En zij heen gereisd zijnde, kwamen in een plek der Samaritanen, om voor Hem herberg te bereiden, opdat er na de vermoeienis der reis niet eerst nog naar een plaats, waar men overnachten kon, behoefde gezocht te worden. En zij ontvingen Hem niet, omdat zijn aangezicht was als reizende naar Jeruzalem. Zij weigerden Hem te herbergen, omdat Jezus naar Jeruzalem opging tot het feest, waarmee Hij natuurlijk hun godsdienst veroordeelde. Wij zien dan ook hier, dat niet alleen de Joden vijandig waren tegen de Samaritanen, maar ook de Samaritanen tegen de Joden. Als nu zijn discipelen, Jacobus en Johannes, dat zagen, zeiden zij: Here! wilt Gij, dat wij zeggen: dat vuur van de hemel neerdaalt, en dezen verslinden, gelijk ook Elia gedaan heeft? Gij ziet, welk een gevoel zij van de waardigheid des Heren hadden, dat zij niet de Heer zelf vroegen zulk een strafwonder te doen, maar alleen de toestemming dat zij, de discipelen, het mochten doen. Wij hebben hier een voorbeeld van een groot geloof en van een grote ijver zonder liefde. Maar zich omkerende, bestrafte Hij hen, en zeide: Gij weet niet van hoedanige geest gij zijt. Het is een treurig verschijnsel, ook bij de gelovigen, dat zij de tijden en de bedelingen niet onderscheiden. Hoe velen willen onder het Evangelie nog wettisch leven en handelen. Waar God het betere gegeven heeft, mogen wij het mindere niet de voorkeur geven. De wet is gegeven en is goed om ons tot Christus te brengen, maar als wij tot Christus gekomen zijn, moeten wij de wet niet langer als een tuchtmeester beschouwen, maar liefhebben als een leermeester, die ons alles geleerd heeft en nog gedurig leert, wat liefelijk is en wel luidt. Want de Zoon des mensen is niet gekomen om des mensen ziel te verderven, maar om te behouden. Hiermede werden door de Heer, eens voor altijd, alle middelen van vleselijk geweld tegen de vijanden des Heren verboden. Het verterende vuur van de hemel was voor de tijd van Elia nodig en dienstig, nu was het de tijd van de Zoon des mensen, de tijd der volle genade, die de tijd van het volle oordeel Gods zou voorafgaan. Waar het Evangelie komt, brengt het enkel zegen aan, heft het elke vloek op, de vloek van het ongeloof en van het bijgeloof, der zedeloosheid en der huichelarij, der dwingelandij en der slavernij. Gedurende deze bedeling mag er geen ander ijvervuur blaken dan dat der heilige liefde, der liefde des Heiligen Geestes (Romeinen 15:30,31), dat óók uit de hemel daalt. Het vuur, waardoor Rome de martelaars heeft verbrand, kwam uit de hel, en alle vuur, dat zielen ook nog onder ons wil verderven, komt van daar. Nochtans werden Ananias en Saffira gedood, werd Elymas met blindheid geslagen, en werd de hoereerder te Corinthe de Satan overgegeven. Is dit niet in tegenspraak met des Heren woord? Nee, want al deze strafoefeningen waren werkingen van de Heilige Geest, die door de Apostelen sprak en handelde. God is vrij om te doen wat Hij wil, want Hij is de alleen Heilige en Almachtige, maar wij mogen niet doen, wat wel in onze macht, maar tegen zijn wil is. Tenzij Gods almacht ons onweerstaanbaar wonderen doet verrichten ten verderve, mogen wij niet verderven. En na de apostelen werd niemand op deze wijze door Gods almacht bewerkt. Zelfs de blindheid van Elymas was voor een tijd, en de straf van de Corinthische overtreder was tot behoudenis van de geest, 1 Corinthiërs 5:5. Alleen de straf van Ananias en Saffira, die de meest onmiddellijke werking des Heiligen Geestes was, had de tijdelijke dood tot gevolg.

9:57 De Heer en de drie volgelingen.
En het geschiedde op de weg als zij reisden, dat een zeker schriftgeleerde tot Hem kwam, en tot Hem zei: Meester! Ik zal u volgen, waar gij ook heengaat. Wij vinden hier een driedubbele zeldzaamheid: dat zich iemand vrijwillig aanbood tot het discipelschap; dat hij dit deed met aanbieding van onbepaalde gehoorzaamheid, en dat die man een schriftgeleerde was. En Jezus zeide tot hem: De vossen hebben holen en de vogelen des hemels hebben nesten, maar de Zoon des mensen heeft niets, waar Hij het hoofd neer kan leggen. Wij zouden zeggen, het aanbod van die man was al te voorkomend, om oprecht te zijn. Het antwoord des Heren toont ons de innerlijke gesteldheid van de vrager. Er was te midden van zijn schijnbare onbaatzuchtigheid, een tijdelijke verwachting in hem. Doch de Heer had voor zich zelf afstand gedaan van al het tijdelijke, om alles voor anderen te verwerven, en wie niet hetzelfde deed, kon zijn discipel niet zijn. En Hij zei tot een andere: volg mij. Doch hij zei: Laat mij toe, dat ik heenga, en eerst mijn vader. begraaf. Hier zien wij iemand, die zich aan de roeping des Heren niet durft onttrekken, maar uitstel zoekt, en daarvoor een ogenblikkelijk goede reden meent te vinden. Hoe steekt hierbij af het beantwoorden van de roepstem des Heren door Mattheus. Terstond verliet deze alles wat hij had, en volgde Jezus. Maar Jezus zeide tot hem: Laat de doden hun doden begraven. De Heer spreekt graag in raadselachtige zin; Hij wil dat wij verstand hebben en Hem begrijpen, al spreekt Hij ook niet zo duidelijk, dat iedereen Hem terstond verstaan moet. De woordspeling, het gebruiken in dezelfde volzin van hetzelfde woord in onderscheiden zin, is de Heer bijzonder eigen. De Heer wil zeggen: "Laat de geestelijk doden hun lichamelijk doden begraven; laat de wereldse mensen voor de wereldse dingen zorgen." Doch gij, ga heen en verkondig het koningrijk Gods. De Heer had deze man een andere, hogere taak opgelegd; het mindere kon hij dus veilig aan anderen overlaten. Gij ziet, waar de Heer iemand roept, laat Hij geen voorwendsel gelden, hoe schijnbaar billijk, ja dringend ook. Zijn eigen vader begraven. Wie kon er iets tegen hebben? Niemand dan de Heer. Ja, de Heer heeft er iets tegen; Hij wil onvoorwaardelijk gehoorzaamd worden. Maar is dan het begraven van de dode vader niet een kinderlijke plicht? Zeker, maar tegenover de Heer wordt ook het plichtmatige ongeoorloofd, wanneer het een beletsel of belemmering stelt tussen Hem en ons. Bij Hem, die alles is, mag niets in aanmerking komen. In zulke kleine fijne trekken openbaart de Heer gedurig zijn Godheid; want niemand kan de natuurlijke banden losmaken dan God. Voorzeker, geen waarheid is duidelijker geopenbaard, en wordt meer door het geloof in volle klaarheid gezien dan de Godheid van Christus; doch het ongeloof heeft geen ogen voor het licht; maar enkel, als het nachtgevogelte, voor de duisternis. En ook een ander zeide: Heer, ik zal u volgen, maar laat mij toe, dat ik afscheid neem van degenen, die in mijn huis zijn. Een vreemde wijze van vrijwillige aanbieding! Waarom niet eerst stilzwijgend afscheid genomen van zijn huisgenoten, en dan zich de Heer aangeboden? Nu biedt hij zich aan, en trekt zich tegelijk weer, althans voor het ogenblik, terug. Het aanbod van deze man heeft allen schijn van een ogenblikkelijke gevoelsopwelling, welke hij terstond wilde te kennen geven, om zich zelf te verplichten, het beloofde later na te komen. Doch men moet niet menen de Here een dienst te doen, door zich op deze wijze aan Hem te verbinden. En Jezus zeide tot hem: niemand, die zijn hand aan de ploeg slaat, en ziet naar hetgeen achter is, is bekwaam voor het koninkrijk Gods. Hiermee kent gij het voorwaarts! van onze overste Leidsman en Voleinder des geloofs. Wij moeten niet terugzien op vroegere toestanden, hetzij in ons eigen leven, hetzij in dat der kerk; wij moeten de begeerte niet hebben om er toe terug te keren, maar voor ons uit zien en verlangen naar altijd betere vooruitgang. Het koninkrijk Gods is in rusteloze, voortgaande beweging, wording en ontwikkeling, en wij zijn het ook. De rivier Gods is vol water en stroomt altijd voort door het gebied des tijds, totdat zij zich uitstort in de zee der eeuwigheid, in de oceaan der Goddelijke barmhartigheid en der Goddelijke heerlijkheid. Alleen het ongeloof zoekt niet alleen deze vooruitgang te belemmeren, maar ook al het verkregene te vernietigen, en al het opgebouwde

met de grond gelijk te maken, om in de plaats, waar de prachtige tempel des Christendoms heeft gestaan, de ellendigste nieuwe bouw te beginnen door het zetten van kleihutten, zoals wij die bij onze polderwerkers zien. Zal deze toeleg de ongelovigen gelukken? Nee, zij zullen hun bouw niet zo ver gebracht hebben, dat hij boven de grond komt, of allen, die het zien, zullen hen bespotten, zeggende: "deze mensen hebben begonnen te bouwen, maar hebben niet kunnen voleindigen."

10:1 De Heer en de zeventig discipelen.
En na dezen. Nadat Jezus weer in Galiléa teruggekeerd was. Als toen maakte Hij toebereidselen tot zijn ophanden zijnde uitgang te Jeruzalem. Vóór die uitgang wilde Hij de aankondiging van het koninkrijk Gods aan Israël, persoonlijk en door zijn discipelen, in volle kracht doen plaats hebben. En zo gaan wij ook hier wederom van heerlijkheid tot altijd hoger heerlijkheid. De loop des Heren was als de loop der zon van het Ooster- tot het Zuiderpunt; en op de volle middag werd deze zon tot duisternis. Wij verlaten hier de berichten van Johannes en volgen nu hoofdzakelijk de orde van Lukas. Stelde de Heer nog andere zeventig. Dit is het ronde getal voor twee en zeventig. Een hoofdster en zes kleine sterren er bij maken een sterrenbeeld; zes discipelen bij één Apostel maken reeds een kleine gemeente. En zond hen uit voor zijn aangezicht. De Heer stelde deze discipelen tot zoveel herauten, om zijn laatste bezoek aan de steden en plekken des lands aan te kondigen en voor te bereiden. Twee aan twee. De Heer doet alles alleen, maar de mens heeft een helper nodig. Daarom moet men niemand alleen de last laten dragen, maar, zonder verdeeldheid, moet er verdeling van de arbeid zijn, anders gaan de zaken verkeerd. Ook moet de een discipel de andere tot tegenwicht verstrekken. Bij een voortvarende Petrus stelde de Heer een diepdenkenden voorzichtige Johannes, bij een heldhaftige Luther zien wij een zachtmoedigen Melanchton. Voorts oefende de Heer ook deze discipelen voor hun toekomstige roeping als zijn gezanten. Immers een leger moet eerst goed kunnen marcheren, alvorens het slag kan leveren. In iedere stad en plaats, daar Hij komen zou. Zij waren hiermee bepaald in hun reis; bij de uitzending der twaalven was deze bepaling niet gegeven. Het was nu een bijzondere uitzending tot een bijzonder doel. En de zeventig zijn weergekeerd met blijdschap. Lukas, die de uitzending der twaalven insgelijks vermeldt, voegt bij de uitzending der zeventig de voorschriften, die Mattheüs optekent, als door de Heer gegeven bij de uitzending der twaalven. Het is zeer wel mogelijk, dat de Heer bij de uitzending der zeventig de reislessen aan de twaalven gegeven, gedeeltelijk of in de hoofdzaken herhaald heeft; immers wij zelf herhalen gewoonlijk bij gelijke gelegenheden, gelijke onderwijzingen. En de zeventig zijn weergekeerd. Zeker een geruime tijd daarna, doch Lukas geeft de afloop dezer zaak in zijn geheel, en achtereenvolgend. Met blijdschap. Dit verrast ons. En ook zij zelf zijn er door verrast. Immers de Heer had hen op lijden en vervolging voorbereid, en nu keren zij weer als van een rijke oogst, met blijdschap. Doch zo gaat het altijd in het geestelijk leven. In het koninkrijk Gods zijn de eerstelingen enkel liefelijkheid, maar na de verrukkelijke Pinksterdag volgen de dagen der geseling en der steniging en der onthoofding. Zeggende: HEER! Ook de duivelen zijn ons onderworpen in uw Naam. Ja, daarin bestaat de blijdschap van Gods kinderen, dat de vijanden des Heren werden bedwongen en overwonnen. Deze vijanden waren in de eerste plaats de boze geesten. Zij erkenden het gezag des Meesters in zijn discipelen, en deze ondervonden daarin een blijdschap, als die van de dichter van de 104e Psalm (Psalm 104), die na een Godverheerlijkende blik op geheel Gods aardse schepping te hebben geworpen, ten laatste nog het oog laat vallen op de enige plek in dit schitterend schone tafereel, maar het van daar weer opheft naar de nieuwe aarde, waarin alleen gerechtigheid wonen zal, met de uitroep: De zondaars zullen van de aarde verdaan worden en de goddelozen zullen niet meer zijn. Loof de Here, mijn ziel. Halleluja! Dit kunnen velen nu niet begrijpen en noemen het Joodse bekrompenheid en liefdeloosheid. Zij betuigen zich wel te zullen wachten, om van de 139ste Psalm (Psalm 139) de woorden na te spreken: Zou ik niet haten, Heer, die U haten, en verdriet hebben in degenen, die tegen U opstaan? Ik haat hen met volkomen haat, tot vijanden zijn zij mij. Zij vergeten, dat de ware liefde tot God niet bestaanbaar is zonder haat tegen alles wat tegen God is. Wie het kwade haat, haat ook de kwaaddoener als zodanig, al beweent hij ook de ondergang van de mens in hem. Men zegt wel, dat men alleen het kwaad in de mens moet haten, maar de mens zelf moet liefhebben. Doch hoe is dit in beoefening te brengen? Kunnen wij de diefstal haten, en de dief liefhebben, de leugen verafschuwen, en de leugenaar beminnen? De goddeloosheid is niet het kleed van de mens, maar de uitdrukking

zijner persoonlijkheid, de uittreding naar buiten van de innerlijke gesteldheid zijns harten. En Hij zeide tot hen: Ik zag de satan als de bliksem uit de hemel vallen. De Heer zag hem met de snelheid en met de verwoestende kracht van de bliksem uit zijn hoogte afstorten. Wij weten, dat Christus hem die val veroorzaakt heeft; doch de Heer gebruikt altijd de zwakste woorden voor zijn grootste daden; wij moeten altijd de sterkste woorden nemen, willen wij getrouwe uitleggers der Schrift zijn. Openbaring 12:7-10 wordt die val van de satan aan Johannes getoond. Zie, Ik geef u de macht, om op slangen en schorpioenen te treden, en over alle macht des vijands. De Heer zelf had ze vertreden en vertrad ze gedurig; in de woestijn had Hij de veldheer verslagen, en sedert was diens leger verstrooid geworden. Deze zijn macht gaf de Heer ook aan de zijnen; de zijnen zijn deelgenoten van alles wat Hij zelf heeft en verwerft. En nu, wie kan zulk een macht over de satan en zijn engelen hebben, en die macht aan anderen meedelen, dan Hij, die God is geopenbaard in het vlees? En geen ding zal u enigszins beschadigen. Al worden ook de dienaren van Christus gemarteld ter dood; men kan hun geen schade toebrengen, want alles strekt hun tot gewin. Doch verblijdt u niet dat de geesten u onderworpen zijn, maar verblijdt u veel meer, dat uw namen geschreven zijn in de hemelen. Hier maakt de Heer een gewichtig onderscheid tussen ontvangen van genade en van ambtsgaven. Niet dat de Heer alle blijdschap over de vrucht van hun werk bij zijn discipelen afkeurde, nee, doch hun blijdschap moest er niet alleen op rusten, maar veel meer op de genade, welke zij deelachtig waren. Wedergeboren te zijn uit water en geest, bekeerd te zijn, aangenomen te zijn tot een kind van God, is de genade Gods in Christus deelachtig te zijn, en is de enig goede, vaste grond van eeuwige vreugde in God, en van de verheerlijking zijns naams. Doch blote ambtsgaven, al zijn het ook de gaven der gezondmaking en der uitdrijving van boze geesten, zijn tijdelijke voorrechten tot tijdelijke oogmerken. Al was men de geleerdste, welsprekendste en rechtzinnigste theoloog en predikant, en al deed men een algemene opwekking ontstaan onder duizenden tot verootmoediging en bekering, en men had zelf geen genade in het hart, de gaven zouden anderen gebaat hebben, maar niet ons zelf, 1 Corinthiers 9:27. Daarom gaat de minste genade de meeste der ambtsgaven oneindig te boven. Beide kunnen echter verenigd zijn, en niets is uitnemender dan zo een vereniging. Ieder zie dus voor zichzelf toe, dat zij verenigd zijn. Doch gij vraagt: hoe kunnen wij het weten, dat onze namen in de hemelen zijn geschreven? Wij antwoorden: Als in ons hart de naam van Jezus is geschreven. Daarmede geeft de Geest van God aan onze geest getuigenis, dat wij kinderen Gods zijn, Romeinen 8:15,16. Die Mij liefheeft, zegt de Heer, zal van mijn Vader geliefd worden, Johannes 14:21. Te die ure verheugde zich Jezus in de geest. Thans verheugde zich de Heer met zijn verheugde discipelen, later zullen wij Hem zien wenen met zijn wenende discipelinnen. En zeide: Ik dank U Vader! Heer des hemels en der aarde! Hoe lieflijk! Hier verheerlijkt de Zoon de Vader, en later verheerlijkt de Vader de Zoon; trouwens, het gehele werk der verlossing bestaat in een eindeloze verheerlijking des Vaders en des Zoons, door de Heilige Geest, die ook bij ons deze vrucht der verlossing voortbrengt. Dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt. God heeft het tot een volstrekte onmogelijkheid gemaakt, om de weg der behoudenis te vinden langs de weg der wetenschap; de wijzen en verstandigen mogen eeuw uit eeuw in, de volstrekte, zaligmakende waarheid door eigen nadenken trachten uit te vinden, zij bewegen zich altijd in dezelfde cirkel, telkens terugkerende tot het punt, van waar zij zijn uitgegaan. God vangt, verstrikt de wijzen in hun arglistigheid, en stelt hen ten slotte ten toon als de grootste dwazen. De steen der wijzen is niets anders dan de steen van Sisyphus, en hun bevatting niets anders dan het vat der Danaïden. En hebt zelf de kinderen geopenbaard. De waarheid, die uit God is, de zaligmakende waarheid, de genade Gods in Christus, is alleen door openbaring te verkrijgen, en wordt geopenbaard. Aan wie? Aan de tegenovergestelden van de wijzen en verstandigen dezer wereld, aan de kindertjes, de onmondigen, de onwetenden, die uit zichzelf geen kennis hebben van de dingen Gods, maar ze gaarne van God willen horen en leren. De wijzen der wereld willen geen openbaring. Welnu, zij verkrijgen hun wil: zij

hebben dan ook geen openbaring: zij leven alleen uit hun eigen verstand. Tot hoe lang? Totdat zij sterven. De kindertjes daarentegen, die geen eigen verstand van de dingen Gods hebben, begeren een openbaring Gods, en ontvangen ze en leven er uit in eeuwigheid. Ja, Vader! want alzo is geweest het welbehagen voor U. Gods welbehagen is Gods keuze, Gods verkiezing. God kiest alleen het Hem waardige, en dat gaat zo oneindig boven onze bevatting, dat wij meestal Gods verkiezing niet met zijn volmaaktheden kunnen overeenbrengen. De Zone Gods echter erkende terstond deze verwerping der wereldwijzen en deze verkiezing der kindertjes, als het welbehagen des Vaders, als een Hem waardige beschikking. Alle dingen zijn Mij van de Vader gegeven. De Vader heeft alles in de handen des Zoons gesteld, en de Zoon zou niet God zijn? Kan een schepsel alles ontvangen, wat God te geven heeft? Het is immers volstrekt onmogelijk. En niemand weet wie de Zoon is, dan de Vader. Dus is de kennis van het wezen des Zoons boven het geschapen verstand. Wat God alleen kan kennen, is volstrekt Goddelijk. En wie de Vader is, dan de Zoon. Wie zeggen kan, te weten wie God is, moet God zijn. En die de Zoon het zal willen openbaren. Ziet gij, alles komt aan op het openbaren. Wat God van zichzelf openbaart, kunnen wij weten, maar zonder openbaren weten wij niets van Hem. De wijzen dezer wereld, die door hun rede alleen God willen kennen zoals Hij is, willen het onmogelijke. Het is alsof men beweren wilde, dat wij aan onze ogen genoeg hebben om te kunnen zien, zonder dat daartoe nog een licht, dat buiten ons is, nodig is. Wat God ons openbaart, dat openbaart Hij ons door zijn Woord, dat van de Zone Gods als het persoonlijk woord uitgaat, en de Heilige Geest leert dit de gelovige verstaan en begrijpen. En zich kerende naar de discipelen, zei Hij tot hen alleen. Het waren woorden, die hen alleen aangingen, omdat zij niet alleen zagen met de ogen des lichaams, maar ook met die des geloofs. Al de tijdgenoten des Heren deelden wel in het voorrecht van den Heer lichamelijk te aanschouwen, te horen spreken, te zien handelen in wonder op wonder, doch alleen de discipelen erkenden in Hem de Christus, den Zoon des levenden Gods; de anderen hielden Hem hoogstens voor een profeet, en altijd voor een gewoon mens. Zalig zijn de ogen, die zien, hetgeen gij ziet; want Ik zeg u, dat vele profeten en koningen hebben begeerd te zien hetgeen gij ziet, en hebben het niet gezien, en te horen hetgeen gij hoort en hebben het niet gehoord. De uitverkiezing Gods is onze zaligheid, en deze uitverkiezing openbaart zich zowel in tijdelijke als geestelijke en onvergankelijke voorrechten. De gelovigen van de oude dag waren zalig gestorven, maar zij hadden de heerlijkste aller tijden op aarde niet beleefd, waar zij toch allen met het hoogste verlangen naar hadden uitgezien de komst van de Messias tot zijn volk. Mozes was ook hierin voor hen een type geweest: hij had vurig begeerd Kanaän te betreden, doch hij zag het enkel van verre en ontsliep aan de mond des Heren. Ook wij verkeren in hetzelfde geval. Wij zien reikhalzend uit naar de beloofde wederkomst des Heren in heerlijkheid, wanneer de aarde vervuld, zal worden van zijn kennis en van zijn heerlijkheid, gelijk de bodem der zee bedekt is van de wateren; doch hoevelen onzer zullen nog ontslapen, alvorens die heerlijke dagen komen. Toen begon Hij de steden, in welke zijn krachten het meest geschied waren, te verwijten, omdat zij zich niet bekeerd hadden. De hardnekkigheid van het ongeloof tegenover de veelvuldigheid en uitnemendheid van 's Heren wonderen, werd thans door de Heer geopenbaard op een wijze, waardoor voor geheel de wereld moest blijken, dat aan de zijde Gods niets had ontbroken, maar dat de schuld alleen aan de eigen wil en moedwil van het ongeloof lag. Wee u, Chorazin! wee u, Betsaïda! Deze steden lagen in de nabijheid van 's Heren woonstad Kapernaum, aan de Galilése zee, en waren dus bijna dagelijks getuigen van zijn heerlijke woorden en wonderen. Want zo in Tyrus en Sidon de krachten geschied waren, die in u geschied zijn, zij zouden zich eertijds in zak en as bekeerd hebben. De bedelingen Gods brachten het ten tijde van Tyrus en Sidon niet mee, dat er in haar midden wonderen verricht werden; doch de bedorvenheid van deze heidense steden was, volgens de verzekering van de Heer, die alle dingen weet, niet zó groot, dat zij bestand zouden geweest zijn voor de betoningen van Gods kracht. Zij zouden zich bij het aanschouwen van wonderen, zoals zij door de Heer Jezus in het midden zijns volks

gedaan werden, niet verhard, maar verootmoedigd hebben. Doch Ik zeg u: het zal Tyrus en Sidon verdraaglijker zijn in de dag des oordeels, dan ulieden. Er is tweeërlei oordeel Gods: een tijdelijk en een eeuwig oordeel. Het laatst of eeuwig oordeel zal alles afdoend en beslissend zijn. De Heer verklaart dat zijn tijdgenoten, die zich niettegenstaande de openbaring zijner persoonlijkheid in heerlijkheid, door zijn werken, tegen Hem verhard hebben, zwaarder eindoordeel te wachten staat, dan de reeds om hun zonden van de aarde uitgeroeide heidenen. En gij, Kapernaum, die tot de hemel toe verhoogd zijt! Dit was de stad van 's Heren inwoning, de stad, die het voorrecht boven alle voorrechten had, de Heer der heerlijkheid dagelijks ter harer poort te zien in- en uitgaan. Hij had haar hiermee tot een tempel, ja tot het heilige der heiligen des tempels gesteld, en alzo tot de hemel toe verhoogd; doch zij had zich tegen dat alles in verhard. Gij zult tot de hel toe neergestoten worden. Vergeet het niet, gij rijken in goud of gaven! hoe meer God u boven anderen heeft bevoorrecht, hoe dieper Hij u zal vernederen, wanneer gij uw voorrechten niet hebt gebruikt tot het einde, waartoe Hij ze u gaf om Hem te verheerlijken en Hem er mee te dienen. Deze bedreiging des Heren had tegelijk een letterlijk profetische zin. Het stadje Kapernaum was hoog en sterk gebouwd; doch deze en al de sterkten der Joden werden in de latere Romeinse oorlog vernield, en met de grond gelijk gemaakt. Want zo in Sodom de krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden tot op de huidige dag gebleven zijn. De vergelijking des Heren is opklimmend. Chorazin en Bethsaida waren niet zo hoog bevoorrecht als Kapernaum, zij worden bij Tyrus en Sidon vergeleken; maar Kapernaum bij de ergste van alle heidenen, bij Sodom. Doch Ik zeg u, dat het de lande van Sodom verdraaglijker zal zijn in de dag des oordeels, dan u. De ongelovigen willen, zoals wij in de inleiding hebben opgemerkt, volstrekt niet weten van enig tijdelijk of eeuwig oordeel Gods over de zonden, en roemen soms daarom de Here Jezus alleen, omdat Hij ons God als enkel liefde heeft leren kennen. Doch hoe handelen zij ter kwader trouw! Alsof de zachtmoedige Jezus niet ook van tijd tot tijd in altijd doorklinkende donderstemmen het oordeel over de halsstarrigen heeft aangekondigd! Dit behoorde tot zijn profetische bediening; zonder die rechtvaardige gestrengheid zou deze bediening niet door Hem volmaakt zijn volbracht. Komt herwaarts tot Mij! Die in donderstemmen spreekt, spreekt ook in het zachte suizen des winds. Het is dezelfde Heer, maar het is niet hetzelfde of Hij tot de goddelozen spreekt, of tot zijn uitverkorenen. God blijft eeuwig dezelfde, maar het heilige kan Hij niet haten, en het onheilige kan Hij niet beminnen. Allen. Wie herkent hier niet de stem van de Jahweh des Ouden Verbonds: Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde! Want Ik ben God en niemand meer, Jesaja 45:22. Jahweh-Jezus is dan ook de naam, die het geloof de Christus geeft; want er is geen openbaring Gods des Vaders, dan in de Zoon, door de Heilige Geest. Die vermoeid en belast zijt. Dus niet de onbezorgden en lichtzinnigen? Nee, wie zich niet bezwaard voelt met een last van zonden, en er zich niet onder vermoeid voelt, die komt niet tot Jezus, want Jezus heeft niets aan hem, en hij heeft niets aan Jezus. Jezus en een eigengerechtige kunnen onmogelijk tezamen zijn. En Ik zal u rust geven. Waar rust gegeven kan worden, daar moet te voren onrust zijn. Heeft uw hart rust, niettegenstaande gij een zondaar zijt; rust gij dus in uw zonden, kunt gij er in slapen, dan zult gij er ook in sterven. Maar heeft uw hart geen rust in uw zonden, dan is er rust voor u in God, in Jezus. Komt dan tot Hem, en gij zult ondervinden, dat Hij de Heilige Geest tot zijn beschikking heeft de Trooster, die u troost gelijk een moeder het wenend kind, door al de troost te nemen uit hetgeen des Heren is, door u te troosten met zijn lijden en sterven, met zijn opstanding en hemelvaart. Neemt mijn juk op u. Hoe, een reeds vermoeide en bezwaarde zal nog een juk er bij opnemen? Nee, niet er bij, maar een nieuw juk in de plaats van het oude. De Heer drukt op het woord mijn juk. Wie de zonde doet, is der zonden knecht; als zodanig draagt hij des duivels juk, een zwaar, diep vernederend slavenjuk. Dat juk moeten wij ons door Jezus laten afnemen, en zijn juk er voor in de plaats opnemen; want zonder juk kunnen wij niet zijn. God alleen is volstrekt vrij, maar alle schepsel is dienstbaar; doch welk een oneindig verschil is er tussen de dienstbaarheid der gerechtigheid en

die der ongerechtigheid, tussen een dienaar te zijn van God, of van de duivel! En leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart. Dat wil niet alleen zeggen, dat zij, die tot Jezus komen, van Hem moeten leren recht zachtmoedig en nederig van harte te zijn, ofschoon zij dit reeds enigszins zijn (als tot Jezus vermoeid en belast komende,) maar zij moeten ook door tot Hem te komen bij ondervinding het zachtmoedige en nederige hart van Jezus leren kennen. Zij zullen in Hem, in de hoogste volmaaktheid diezelfde zachtmoedigheid en nederigheid vinden, die in henzelf door genade reeds aanvankelijk geplant is, zodat zij zullen zien, dat "en Hij die heiligt én zij die geheiligd worden, allen uit Een, uit God zijn, om welke oorzaak Hij zich niet schaamt hen broeders te noemen, Hebreeen 2:11." En gij zult rust vinden voor uw zielen. Zo streng de Heer is tegen de eigengerechtigen, die Hem niet nodig hebben, maar zichzelf genoeg zijn, en buiten Hem wel kunnen leven en sterven, zo zachtmoedig is Hij jegens degenen, die zichzelf niet in het leven kunnen houden, maar wanhopig in zichzelf, uitzien naar een Verlosser van zonden, naar God die alleen van zonden verlossen kan. Tot deze breidt Jezus beide zijn handen uit, en Hij roept hen toe: "Gij zoekt rust voor uw zielen; komt tot Mij, en gij zult haar vinden." Doordringen wij ons toch gedurig van de waarheid, dat onze geschiktheid om tot God te komen, niet daarin bestaat, dat wij met goede werken tot God komen, maar daarin dat wij tot Hem komen in het gevoel onzer zonden. Dat gevoel is niet bestaanbaar zonder zachtmoedigheid en nederigheid van hart; immers wie zijn zonden voelt en om verlossing zucht, is in een staat van verootmoediging, en deze is een staat van genade, welke voor God de enig welbehagelijke staat is, omdat Hijzelf dat bruiloftskleed aan zijn gasten geeft. Daarom kan het gevoel van zonde niet te diep bij ons zijn als wij er mee tot Jezus komen; want hoe dieper zondengevoel hoe hoger dankbaarheid voor de ontvangen vergeving; doch komen wij met een zeer diep zondengevoel niet tot Jezus, dan is niets gevaarlijker; want dan leidt het tot vertwijfeling en wanhoop, die, nu Jezus als de Zaligmaker der zondaren geopenbaard is, onverantwoordelijk zijn. Want mijn juk is zacht en mijn last is ligt. Ziet gij, ook als begenadigd zondaar moet gij een juk en een last dragen, maar gij zult er u niet onder vermoeid en belast voelen, want het is het juk en de last van Jezus, die de persoonlijke zachtmoedigheid en nederigheid van harte is. De liefde legt geen lasten op dan aan de wederliefde, die ze draagt niet als een juk op de schouders, maar als een kroon op het hoofd.

10:13 De Heer en de zeventig discipelen.
En na dezen. Nadat Jezus weer in Galiléa teruggekeerd was. Als toen maakte Hij toebereidselen tot zijn ophanden zijnde uitgang te Jeruzalem. Vóór die uitgang wilde Hij de aankondiging van het koninkrijk Gods aan Israël, persoonlijk en door zijn discipelen, in volle kracht doen plaats hebben. En zo gaan wij ook hier wederom van heerlijkheid tot altijd hoger heerlijkheid. De loop des Heren was als de loop der zon van het Ooster- tot het Zuiderpunt; en op de volle middag werd deze zon tot duisternis. Wij verlaten hier de berichten van Johannes en volgen nu hoofdzakelijk de orde van Lukas. Stelde de Heer nog andere zeventig. Dit is het ronde getal voor twee en zeventig. Een hoofdster en zes kleine sterren er bij maken een sterrenbeeld; zes discipelen bij één Apostel maken reeds een kleine gemeente. En zond hen uit voor zijn aangezicht. De Heer stelde deze discipelen tot zoveel herauten, om zijn laatste bezoek aan de steden en plekken des lands aan te kondigen en voor te bereiden. Twee aan twee. De Heer doet alles alleen, maar de mens heeft een helper nodig. Daarom moet men niemand alleen de last laten dragen, maar, zonder verdeeldheid, moet er verdeling van de arbeid zijn, anders gaan de zaken verkeerd. Ook moet de een discipel de andere tot tegenwicht verstrekken. Bij een voortvarende Petrus stelde de Heer een diepdenkenden voorzichtige Johannes, bij een heldhaftige Luther zien wij een zachtmoedigen Melanchton. Voorts oefende de Heer ook deze discipelen voor hun toekomstige roeping als zijn gezanten. Immers een leger moet eerst goed kunnen marcheren, alvorens het slag kan leveren. In iedere stad en plaats, daar Hij komen zou. Zij waren hiermee bepaald in hun reis; bij de uitzending der twaalven was deze bepaling niet gegeven. Het was nu een bijzondere uitzending tot een bijzonder doel. En de zeventig zijn weergekeerd met blijdschap. Lukas, die de uitzending der twaalven insgelijks vermeldt, voegt bij de uitzending der zeventig de voorschriften, die Mattheüs optekent, als door de Heer gegeven bij de uitzending der twaalven. Het is zeer wel mogelijk, dat de Heer bij de uitzending der zeventig de reislessen aan de twaalven gegeven, gedeeltelijk of in de hoofdzaken herhaald heeft; immers wij zelf herhalen gewoonlijk bij gelijke gelegenheden, gelijke onderwijzingen. En de zeventig zijn weergekeerd. Zeker een geruime tijd daarna, doch Lukas geeft de afloop dezer zaak in zijn geheel, en achtereenvolgend. Met blijdschap. Dit verrast ons. En ook zij zelf zijn er door verrast. Immers de Heer had hen op lijden en vervolging voorbereid, en nu keren zij weer als van een rijke oogst, met blijdschap. Doch zo gaat het altijd in het geestelijk leven. In het koninkrijk Gods zijn de eerstelingen enkel liefelijkheid, maar na de verrukkelijke Pinksterdag volgen de dagen der geseling en der steniging en der onthoofding. Zeggende: HEER! Ook de duivelen zijn ons onderworpen in uw Naam. Ja, daarin bestaat de blijdschap van Gods kinderen, dat de vijanden des Heren werden bedwongen en overwonnen. Deze vijanden waren in de eerste plaats de boze geesten. Zij erkenden het gezag des Meesters in zijn discipelen, en deze ondervonden daarin een blijdschap, als die van de dichter van de 104e Psalm (Psalm 104), die na een Godverheerlijkende blik op geheel Gods aardse schepping te hebben geworpen, ten laatste nog het oog laat vallen op de enige plek in dit schitterend schone tafereel, maar het van daar weer opheft naar de nieuwe aarde, waarin alleen gerechtigheid wonen zal, met de uitroep: De zondaars zullen van de aarde verdaan worden en de goddelozen zullen niet meer zijn. Loof de Here, mijn ziel. Halleluja! Dit kunnen velen nu niet begrijpen en noemen het Joodse bekrompenheid en liefdeloosheid. Zij betuigen zich wel te zullen wachten, om van de 139ste Psalm (Psalm 139) de woorden na te spreken: Zou ik niet haten, Heer, die U haten, en verdriet hebben in degenen, die tegen U opstaan? Ik haat hen met volkomen haat, tot vijanden zijn zij mij. Zij vergeten, dat de ware liefde tot God niet bestaanbaar is zonder haat tegen alles wat tegen God is. Wie het kwade haat, haat ook de kwaaddoener als zodanig, al beweent hij ook de ondergang van de mens in hem. Men zegt wel, dat men alleen het kwaad in de mens moet haten, maar de mens zelf moet liefhebben. Doch hoe is dit in beoefening te brengen? Kunnen wij de diefstal haten, en de dief liefhebben, de leugen verafschuwen, en de leugenaar beminnen? De goddeloosheid is niet het kleed van de mens, maar de uitdrukking

zijner persoonlijkheid, de uittreding naar buiten van de innerlijke gesteldheid zijns harten. En Hij zeide tot hen: Ik zag de satan als de bliksem uit de hemel vallen. De Heer zag hem met de snelheid en met de verwoestende kracht van de bliksem uit zijn hoogte afstorten. Wij weten, dat Christus hem die val veroorzaakt heeft; doch de Heer gebruikt altijd de zwakste woorden voor zijn grootste daden; wij moeten altijd de sterkste woorden nemen, willen wij getrouwe uitleggers der Schrift zijn. Openbaring 12:7-10 wordt die val van de satan aan Johannes getoond. Zie, Ik geef u de macht, om op slangen en schorpioenen te treden, en over alle macht des vijands. De Heer zelf had ze vertreden en vertrad ze gedurig; in de woestijn had Hij de veldheer verslagen, en sedert was diens leger verstrooid geworden. Deze zijn macht gaf de Heer ook aan de zijnen; de zijnen zijn deelgenoten van alles wat Hij zelf heeft en verwerft. En nu, wie kan zulk een macht over de satan en zijn engelen hebben, en die macht aan anderen meedelen, dan Hij, die God is geopenbaard in het vlees? En geen ding zal u enigszins beschadigen. Al worden ook de dienaren van Christus gemarteld ter dood; men kan hun geen schade toebrengen, want alles strekt hun tot gewin. Doch verblijdt u niet dat de geesten u onderworpen zijn, maar verblijdt u veel meer, dat uw namen geschreven zijn in de hemelen. Hier maakt de Heer een gewichtig onderscheid tussen ontvangen van genade en van ambtsgaven. Niet dat de Heer alle blijdschap over de vrucht van hun werk bij zijn discipelen afkeurde, nee, doch hun blijdschap moest er niet alleen op rusten, maar veel meer op de genade, welke zij deelachtig waren. Wedergeboren te zijn uit water en geest, bekeerd te zijn, aangenomen te zijn tot een kind van God, is de genade Gods in Christus deelachtig te zijn, en is de enig goede, vaste grond van eeuwige vreugde in God, en van de verheerlijking zijns naams. Doch blote ambtsgaven, al zijn het ook de gaven der gezondmaking en der uitdrijving van boze geesten, zijn tijdelijke voorrechten tot tijdelijke oogmerken. Al was men de geleerdste, welsprekendste en rechtzinnigste theoloog en predikant, en al deed men een algemene opwekking ontstaan onder duizenden tot verootmoediging en bekering, en men had zelf geen genade in het hart, de gaven zouden anderen gebaat hebben, maar niet ons zelf, 1 Corinthiers 9:27. Daarom gaat de minste genade de meeste der ambtsgaven oneindig te boven. Beide kunnen echter verenigd zijn, en niets is uitnemender dan zo een vereniging. Ieder zie dus voor zichzelf toe, dat zij verenigd zijn. Doch gij vraagt: hoe kunnen wij het weten, dat onze namen in de hemelen zijn geschreven? Wij antwoorden: Als in ons hart de naam van Jezus is geschreven. Daarmede geeft de Geest van God aan onze geest getuigenis, dat wij kinderen Gods zijn, Romeinen 8:15,16. Die Mij liefheeft, zegt de Heer, zal van mijn Vader geliefd worden, Johannes 14:21. Te die ure verheugde zich Jezus in de geest. Thans verheugde zich de Heer met zijn verheugde discipelen, later zullen wij Hem zien wenen met zijn wenende discipelinnen. En zeide: Ik dank U Vader! Heer des hemels en der aarde! Hoe lieflijk! Hier verheerlijkt de Zoon de Vader, en later verheerlijkt de Vader de Zoon; trouwens, het gehele werk der verlossing bestaat in een eindeloze verheerlijking des Vaders en des Zoons, door de Heilige Geest, die ook bij ons deze vrucht der verlossing voortbrengt. Dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt. God heeft het tot een volstrekte onmogelijkheid gemaakt, om de weg der behoudenis te vinden langs de weg der wetenschap; de wijzen en verstandigen mogen eeuw uit eeuw in, de volstrekte, zaligmakende waarheid door eigen nadenken trachten uit te vinden, zij bewegen zich altijd in denzelfde cirkel, telkens terugkerende tot het punt, van waar zij zijn uitgegaan. God vangt, verstrikt de wijzen in hun arglistigheid, en stelt hen ten slotte ten toon als de grootste dwazen. De steen der wijzen is niets anders dan de steen van Sisyphus, en hun bevatting niets anders dan het vat der Danaïden. En hebt zelf de kinderen geopenbaard. De waarheid, die uit God is, de zaligmakende waarheid, de genade Gods in Christus, is alleen door openbaring te verkrijgen, en wordt geopenbaard. Aan wie? Aan de tegenovergestelden van de wijzen en verstandigen dezer wereld, aan de kindertjes, de onmondigen, de onwetenden, die uit zichzelf geen kennis hebben van de dingen Gods, maar ze gaarne van God willen horen en leren. De wijzen der wereld willen geen openbaring. Welnu, zij verkrijgen hun wil: zij

hebben dan ook geen openbaring: zij leven alleen uit hun eigen verstand. Tot hoe lang? Totdat zij sterven. De kindertjes daarentegen, die geen eigen verstand van de dingen Gods hebben, begeren een openbaring Gods, en ontvangen ze en leven er uit in eeuwigheid. Ja, Vader! want alzo is geweest het welbehagen voor U. Gods welbehagen is Gods keuze, Gods verkiezing. God kiest alleen het Hem waardige, en dat gaat zo oneindig boven onze bevatting, dat wij meestal Gods verkiezing niet met zijn volmaaktheden kunnen overeenbrengen. De Zone Gods echter erkende terstond deze verwerping der wereldwijzen en deze verkiezing der kindertjes, als het welbehagen des Vaders, als een Hem waardige beschikking. Alle dingen zijn Mij van de Vader gegeven. De Vader heeft alles in de handen des Zoons gesteld, en de Zoon zou niet God zijn? Kan een schepsel alles ontvangen, wat God te geven heeft? Het is immers volstrekt onmogelijk. En niemand weet wie de Zoon is, dan de Vader. Dus is de kennis van het wezen des Zoons boven het geschapen verstand. Wat God alleen kan kennen, is volstrekt Goddelijk. En wie de Vader is, dan de Zoon. Wie zeggen kan, te weten wie God is, moet God zijn. En die de Zoon het zal willen openbaren. Ziet gij, alles komt aan op het openbaren. Wat God van zichzelf openbaart, kunnen wij weten, maar zonder openbaren weten wij niets van Hem. De wijzen dezer wereld, die door hun rede alleen God willen kennen zoals Hij is, willen het onmogelijke. Het is alsof men beweren wilde, dat wij aan onze ogen genoeg hebben om te kunnen zien, zonder dat daartoe nog een licht, dat buiten ons is, nodig is. Wat God ons openbaart, dat openbaart Hij ons door zijn Woord, dat van de Zone Gods als het persoonlijk woord uitgaat, en de Heilige Geest leert dit de gelovige verstaan en begrijpen. En zich kerende naar de discipelen, zei Hij tot hen alleen. Het waren woorden, die hen alleen aangingen, omdat zij niet alleen zagen met de ogen des lichaams, maar ook met die des geloofs. Al de tijdgenoten des Heren deelden wel in het voorrecht van den Heer lichamelijk te aanschouwen, te horen spreken, te zien handelen in wonder op wonder, doch alleen de discipelen erkenden in Hem de Christus, den Zoon des levenden Gods; de anderen hielden Hem hoogstens voor een profeet, en altijd voor een gewoon mens. Zalig zijn de ogen, die zien, hetgeen gij ziet; want Ik zeg u, dat vele profeten en koningen hebben begeerd te zien hetgeen gij ziet, en hebben het niet gezien, en te horen hetgeen gij hoort en hebben het niet gehoord. De uitverkiezing Gods is onze zaligheid, en deze uitverkiezing openbaart zich zowel in tijdelijke als geestelijke en onvergankelijke voorrechten. De gelovigen van de oude dag waren zalig gestorven, maar zij hadden de heerlijkste aller tijden op aarde niet beleefd, waar zij toch allen met het hoogste verlangen naar hadden uitgezien de komst van de Messias tot zijn volk. Mozes was ook hierin voor hen een type geweest: hij had vurig begeerd Kanaän te betreden, doch hij zag het enkel van verre en ontsliep aan de mond des Heren. Ook wij verkeren in hetzelfde geval. Wij zien reikhalzend uit naar de beloofde wederkomst des Heren in heerlijkheid, wanneer de aarde vervuld, zal worden van zijn kennis en van zijn heerlijkheid, gelijk de bodem der zee bedekt is van de wateren; doch hoevelen onzer zullen nog ontslapen, alvorens die heerlijke dagen komen. Toen begon Hij de steden, in welke zijn krachten het meest geschied waren, te verwijten, omdat zij zich niet bekeerd hadden. De hardnekkigheid van het ongeloof tegenover de veelvuldigheid en uitnemendheid van 's Heren wonderen, werd thans door de Heer geopenbaard op een wijze, waardoor voor geheel de wereld moest blijken, dat aan de zijde Gods niets had ontbroken, maar dat de schuld alleen aan de eigen wil en moedwil van het ongeloof lag. Wee u, Chorazin! wee u, Betsaïda! Deze steden lagen in de nabijheid van 's Heren woonstad Kapernaum, aan de Galilése zee, en waren dus bijna dagelijks getuigen van zijn heerlijke woorden en wonderen. Want zo in Tyrus en Sidon de krachten geschied waren, die in u geschied zijn, zij zouden zich eertijds in zak en as bekeerd hebben. De bedelingen Gods brachten het ten tijde van Tyrus en Sidon niet mee, dat er in haar midden wonderen verricht werden; doch de bedorvenheid van deze heidense steden was, volgens de verzekering van de Heer, die alle dingen weet, niet zó groot, dat zij bestand zouden geweest zijn voor de betoningen van Gods kracht. Zij zouden zich bij het aanschouwen van wonderen, zoals zij door de Heer Jezus in het midden zijns volks

gedaan werden, niet verhard, maar verootmoedigd hebben. Doch Ik zeg u: het zal Tyrus en Sidon verdraaglijker zijn in de dag des oordeels, dan ulieden. Er is tweeërlei oordeel Gods: een tijdelijk en een eeuwig oordeel. Het laatst of eeuwig oordeel zal alles afdoend en beslissend zijn. De Heer verklaart dat zijn tijdgenoten, die zich niettegenstaande de openbaring zijner persoonlijkheid in heerlijkheid, door zijn werken, tegen Hem verhard hebben, zwaarder eindoordeel te wachten staat, dan de reeds om hun zonden van de aarde uitgeroeide heidenen. En gij, Kapernaum, die tot de hemel toe verhoogd zijt! Dit was de stad van 's Heren inwoning, de stad, die het voorrecht boven alle voorrechten had, de Heer der heerlijkheid dagelijks ter harer poort te zien in- en uitgaan. Hij had haar hiermee tot een tempel, ja tot het heilige der heiligen des tempels gesteld, en alzo tot de hemel toe verhoogd; doch zij had zich tegen dat alles in verhard. Gij zult tot de hel toe neergestoten worden. Vergeet het niet, gij rijken in goud of gaven! hoe meer God u boven anderen heeft bevoorrecht, hoe dieper Hij u zal vernederen, wanneer gij uw voorrechten niet hebt gebruikt tot het einde, waartoe Hij ze u gaf om Hem te verheerlijken en Hem er mee te dienen. Deze bedreiging des Heren had tegelijk een letterlijk profetische zin. Het stadje Kapernaum was hoog en sterk gebouwd; doch deze en al de sterkten der Joden werden in de latere Romeinse oorlog vernield, en met de grond gelijk gemaakt. Want zo in Sodom de krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden tot op de huidige dag gebleven zijn. De vergelijking des Heren is opklimmend. Chorazin en Betsaïda waren niet zo hoog bevoorrecht als Kapernaum, zij worden bij Tyrus en Sidon vergeleken; maar Kapernaum bij de ergste van alle heidenen, bij Sodom. Doch Ik zeg u, dat het de lande van Sodom verdraaglijker zal zijn in de dag des oordeels, dan u. De ongelovigen willen, zoals wij in de inleiding hebben opgemerkt, volstrekt niet weten van enig tijdelijk of eeuwig oordeel Gods over de zonden, en roemen soms daarom de Here Jezus alleen, omdat Hij ons God als enkel liefde heeft leren kennen. Doch hoe handelen zij ter kwader trouw! Alsof de zachtmoedige Jezus niet ook van tijd tot tijd in altijd doorklinkende donderstemmen het oordeel over de halsstarrigen heeft aangekondigd! Dit behoorde tot zijn profetische bediening; zonder die rechtvaardige gestrengheid zou deze bediening niet door Hem volmaakt zijn volbracht. Komt herwaarts tot Mij! Die in donderstemmen spreekt, spreekt ook in het zachte suizen des winds. Het is dezelfde Heer, maar het is niet hetzelfde of Hij tot de goddelozen spreekt, of tot zijn uitverkorenen. God blijft eeuwig dezelfde, maar het heilige kan Hij niet haten, en het onheilige kan Hij niet beminnen. Allen. Wie herkent hier niet de stem van de Jahweh des Ouden Verbonds: Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde! Want Ik ben God en niemand meer, Jesaja 45:22. Jahweh-Jezus is dan ook de naam, die het geloof de Christus geeft; want er is geen openbaring Gods des Vaders, dan in de Zoon, door de Heilige Geest. Die vermoeid en belast zijt. Dus niet de onbezorgden en lichtzinnigen? Nee, wie zich niet bezwaard voelt met een last van zonden, en er zich niet onder vermoeid voelt, die komt niet tot Jezus, want Jezus heeft niets aan hem, en hij heeft niets aan Jezus. Jezus en een eigengerechtige kunnen onmogelijk tezamen zijn. En Ik zal u rust geven. Waar rust gegeven kan worden, daar moet te voren onrust zijn. Heeft uw hart rust, niettegenstaande gij een zondaar zijt; rust gij dus in uw zonden, kunt gij er in slapen, dan zult gij er ook in sterven. Maar heeft uw hart geen rust in uw zonden, dan is er rust voor u in God, in Jezus. Komt dan tot Hem, en gij zult ondervinden, dat Hij de Heilige Geest tot zijn beschikking heeft de Trooster, die u troost gelijk een moeder het wenend kind, door al de troost te nemen uit hetgeen des Heren is, door u te troosten met zijn lijden en sterven, met zijn opstanding en hemelvaart. Neemt mijn juk op u. Hoe, een reeds vermoeide en bezwaarde zal nog een juk er bij opnemen? Nee, niet er bij, maar een nieuw juk in de plaats van het oude. De Heer drukt op het woord mijn juk. Wie de zonde doet, is der zonden knecht; als zodanig draagt hij des duivels juk, een zwaar, diep vernederend slavenjuk. Dat juk moeten wij ons door Jezus laten afnemen, en zijn juk er voor in de plaats opnemen; want zonder juk kunnen wij niet zijn. God alleen is volstrekt vrij, maar alle schepsel is dienstbaar; doch welk een oneindig verschil is er tussen de dienstbaarheid der gerechtigheid en

die der ongerechtigheid, tussen een dienaar te zijn van God, of van de duivel! En leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart. Dat wil niet alleen zeggen, dat zij, die tot Jezus komen, van Hem moeten leren recht zachtmoedig en nederig van harte te zijn, ofschoon zij dit reeds enigszins zijn (als tot Jezus vermoeid en belast komende,) maar zij moeten ook door tot Hem te komen bij ondervinding het zachtmoedige en nederige hart van Jezus leren kennen. Zij zullen in Hem, in de hoogste volmaaktheid diezelfde zachtmoedigheid en nederigheid vinden, die in henzelf door genade reeds aanvankelijk geplant is, zodat zij zullen zien, dat "en Hij die heiligt én zij die geheiligd worden, allen uit Een, uit God zijn, om welke oorzaak Hij zich niet schaamt hen broeders te noemen, Hebreeen 2:11." En gij zult rust vinden voor uw zielen. Zo streng de Heer is tegen de eigengerechtigen, die Hem niet nodig hebben, maar zichzelf genoeg zijn, en buiten Hem wel kunnen leven en sterven, zo zachtmoedig is Hij jegens degenen, die zichzelf niet in het leven kunnen houden, maar wanhopig in zichzelf, uitzien naar een Verlosser van zonden, naar God die alleen van zonden verlossen kan. Tot deze breidt Jezus beide zijn handen uit, en Hij roept hen toe: "Gij zoekt rust voor uw zielen; komt tot Mij, en gij zult haar vinden." Doordringen wij ons toch gedurig van de waarheid, dat onze geschiktheid om tot God te komen, niet daarin bestaat, dat wij met goede werken tot God komen, maar daarin dat wij tot Hem komen in het gevoel onzer zonden. Dat gevoel is niet bestaanbaar zonder zachtmoedigheid en nederigheid van hart; immers wie zijn zonden voelt en om verlossing zucht, is in een staat van verootmoediging, en deze is een staat van genade, welke voor God de enig welbehaaglijke staat is, omdat Hijzelf dat bruiloftskleed aan zijn gasten geeft. Daarom kan het gevoel van zonde niet te diep bij ons zijn als wij er mee tot Jezus komen; want hoe dieper zondengevoel hoe hoger dankbaarheid voor de ontvangen vergeving; doch komen wij met een zeer diep zondengevoel niet tot Jezus, dan is niets gevaarlijker; want dan leidt het tot vertwijfeling en wanhoop, die, nu Jezus als de Zaligmaker der zondaren geopenbaard is, onverantwoordelijk zijn. Want mijn juk is zacht en mijn last is ligt. Ziet gij, ook als begenadigd zondaar moet gij een juk en een last dragen, maar gij zult er u niet onder vermoeid en belast voelen, want het is het juk en de last van Jezus, die de persoonlijke zachtmoedigheid en nederigheid van harte is. De liefde legt geen lasten op dan aan de wederliefde, die ze draagt niet als een juk op de schouders, maar als een kroon op het hoofd.

10:25 De Heer en de wetgeleerde, of de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan.
En zie, een zeker wetgeleerde stond op, Hem verzoekende. Gedurig was de Heer aan allerlei aanvallen blootgesteld, en velen er van waren beproevingen van zijn geduld, en verzoekingen tot ongerechtigheid. Men bestormde Hem met vragen, soms uit nieuwsgierigheid, soms uit kwaadwilligheid, om Hem iets te laten ontvallen, dat een punt van beschuldiging en aanklacht bij het volk kon zijn; doch zij wisten niet (want zij geloofden niet), dat zij in Jezus den opperste meester der wijsheid voor zich hadden, voor wie geen vraag zonder een zegevierend antwoord blijven kan. Wat echter de bozen ten kwade bedoelden voor Jezus en de zijnen, dat keerde God ten kwade voor henzelf en ten goede voor ons, die in de Heer geloven; want zonder deze vele vragen der vijanden zouden wij de vele antwoorden van Jezus niet hebben, die thans voor ons een schat uitmaken, welke wij voor al de schatten der wereld niet zouden willen missen. En zeggende: Meester! Wat doende zal ik het eeuwige leven beërven? De wet van Mozes bevat vele voorschriften, ja er zijn zelfs tien hoofdgeboden; welk gebod is nu beslissend, is het volstrektst noodzakelijke? Gij voelt dat de wetgeleerde geen denkbeeld had van de leer van Jacobus, dat "wie één gebod overtreedt aan alle geboden schuldig is." Jacobus 2:10, zodat men, om door de wet het eeuwige leven te beërven, ook de gehele wet, en wel op volmaakte wijze moet vervullen. En Hij zeide tot hem: Wat is in de wet geschreven: hoe leest gij? De Heer is gewoon zijn bestrijders op hun standpunt eerst te laten staan, en dan van daar hen op hoger standpunt te wijzen, en zo mogelijk te leiden. De Heer vraagt de wetgeleerde wat hij zelf gewoon is in de wet te lezen als het voornaamste, waar alles op aankomt. En hij antwoordende, zeide: Gij zult de Heer uw God liefhebben uit geheel uw hart en uit geheel uw ziel, en uit geheel uw kracht, en uit geheel uw verstand. Dit gebod was de hoofdinhoud of samentrekking van de eerste tafel der wet, en wordt gelezen Deuteronomium 6:4,6: Hoor Israël! de Heer onze God is een enig Heer. Zo zult gij de Heer uw God liefhebben met uw ganse hart, en met uw ganse ziel, en met al uw vermogen. En uw naaste als uzelf. Dat gebod vinden wij Leviticus 19:18 in deze bewoordingen: Gij zult niet wreken, noch toorn behouden tegen de kinderen uws volks, maar gij zult uw naasten liefhebben als uzelf: Ik ben de Heer. Dit gebod was als het vorige van de eerste, een samenvatting van de tweede tafel der wet. En Hij zei tot hem: Gij hebt recht geantwoord: doe dat, en gij zult leven. Gij ziet, hoe de Heer de zaak op Goddelijke wijze beslist. Indien de mens de eis van God volbrengt, zo heeft hij onbetwistbaar het recht op het eeuwig leven; doch volbrengt hij die eis, en kan hij hem volbrengen? Op deze vragen moet de mens zelf antwoorden; en is hij geen eigengerechtige, maar een oprechte, dan zal hij antwoorden: "Ik volbreng de eis van God niet, en ik kan hem niet volbrengen. Want God eist een volmaakte liefde, een liefde uit al mijn krachten in ieder ogenblik mijns levens, en deze kan ik niet geven, want ik ben een zondig mens. Ik heb dus het recht op het eeuwige leven verbeurd, en zo dat leven nog te verkrijgen is, dan moet het zijn door de genade van God, zonder, ja tegen mijn werken." Maar hij, willende zichzelf rechtvaardigen, zei tot Jezus: en wie is mijn naaste? De Heer wil dat wij proefondervindelijk weten, eerst wat de wet voor ons is, en daarna wat het Evangelie voor ons is; doch wij zijn meer geneigd om de zaken in onze gedachten op te vatten, te beoordelen, en goed of af te keuren, zonder ze tot in het hart te laten neerdalen. Zo ging het ook de wetgeleerde. Hij wilde zich aan de eis onttrekken door een voorwendsel. Hij durfde niet zeggen dat het hem niet duidelijk was, hoe God gediend wilde zijn, maar wie men als zijn naaste beschouwen moet. Ten dien opzichte was er onder de Joden verschil, gelijk nog heden onder ons, ofschoon op tegengestelde wijze. De Joden beschouwen niet alle mensen als hun naasten, maar enkel de kinderen huns volks, en onder ons beschouwen velen alle mensen als broeders en willen van geen onderscheid tussen mensen en mensen weten. En toch bestaat er een verschil in betrekking van mensen tot mensen volgens de Schrift, zoals wij nog onlangs opmerkten. Het woord naaste is thans bij ons zoveel als ons ander, meer gebruikt wordend woord natuurgenoot. Nu zijn alle mensen onze natuurgenoten en staan daarmee ons even na, en hebben dezelfde aanspraak op onze helpende, biddende, zegenende, reddende liefde; doch de

kinderen Gods worden door de kinderen Gods, behalve met deze hun natuurlijke liefde, nog daarenboven met hun liefde in Christus bemind. Zij zien in alle mensen de mens, hun gelijken, wie zij al de rechten toekennen, die zij zelf hebben, en die de mens als zodanig natuurlijk en maatschappelijk toekomen; maar in het kind van God zien zij, behalve de mens, ook nog de medegelovige en medeverloste in Christus, het medelid aan het lichaam van Christus. Wil men dus alle mensen broeders noemen, goed! ik vind het woord lief, teder, warm, terwijl de woorden naasten, natuurgenoten, ons gelijken, koel en koud zijn; doch men houdt slechts het onderscheid der zaken in het oog, en wij zullen over de woorden niet twisten. Als een vorst al zijn onderdanen zijn kinderen noemt, dan is dat zeer aangenaam te horen, en een bewijs van zijn liefde tot zijn volk, maar daarom stelt hij deze zijn kinderen nog niet gelijk met zijn eigen kinderen. Er zijn voor alle dingen namen in eigenlijke en in oneigenlijke zin; men moet ze niet vereenzelvigen of verwarren, maar onderscheiden en uiteen houden. En Jezus zeide: Nu leert Jezus hen en ons, in een uitnemend schone gelijkenis: niet alleen wie onze naaste is, maar ook waarin de liefde tot de naaste bestaat. Ieder hulpbehoevende is onze naaste, en hem al die hulp te verlenen, welke wij in gelijk geval van hem zouden wensen, is de liefde tot de naaste. Een zeker mens kwam af van Jeruzalem naar Jericho en viel onder de moordenaars, welke hem ook uitgetogen, en daartoe zware slagen gegeven hebbende, heengingen, en lieten hem half dood liggen. Men heeft gemeend dat de Heer hier een bekend geval in herinnering brengt, zodat wij hier geen gelijkenis maar een geschiedverhaal zouden hebben. Men meent dat anders de Joden niet zouden geloofd hebben, dat een Samaritaan tot zulk een liefdewerk in staat was; doch hiervan waren ongetwijfeld genoegzame blijken voorhanden, en de Heer behoefde geen logenstraffing voor dit noch voor enig zijner gezegden te vrezen, want zijn gelijkenissen waren altijd uit het leven genomen, en daarmede uit de waarheid en de werkelijkheid. De weg van Jeruzalem naar Jericho, dat een paar uren ten westen van de Jordaan, en ruim een paar uren meer Oost-zuid-oostelijk van Jeruzalem lag, was bekend als hoogst onveilig, en is het nog heden. Deze stad was dan ook door rotsen en woeste plaatsen van de hoofdstad gescheiden. De aan de weg liggende, naakte, half verslagen man is, zoals hij door de Heer geschetst wordt, het beeld van de hoogste nood, de wreedste mishandeling, de uiterste ellende. En bij geval kwam een zeker priester dezelfde weg af, en hem ziende, ging hij tegenover hem voorbij. Als de priester de tijd zijner dag ordening in de tempel vervuld had, keerde hij naar zijn huis. Zo was het met deze priester. Van de tempeldienst terugkerende, was er nu een dienst te bewijzen aan een mens, die hij in de droevigste toestand zag liggen; doch hij liet hem liggen, en ging zijn weg. Misschien wel omdat hij vrees had; en hoe eer hoe liever deze onveilige weg wilde verlaten; doch meer nog, omdat hij geen liefde had, om met opoffering van zichzelf een ander te helpen. Waarom is het echter juist een priester, die het eerst voorbijgaat? Omdat de Heer met het hoogste, edelste, aanzienlijkste begint, om met het laagste, geringste en verachtste te eindigen. Een priester, een onmiddellijk dienaar des Heren, is immers de eerst geroepene, om al de geboden des Heren ook jegens den naaste te vervullen. Helaas, het is een opmerking, welke maar al te zeer waar is, ofschoon er uitzonderingen zijn, dat zij, die dag aan dag de heilige dingen Gods behandelen, ook alleen in die handeling hun roeping stellen, en zich voor het eigenlijke leven, het leven in de liefde tot God en de naaste verstompen. Van daar zo vele naar het hart ijskoude theologen en bedienaren van de godsdienst. En desgelijks ook een leviet; als hij was bij die plaats, kwam hij, en zag hem, en ging tegenover hem voorbij. De leviet, de mindere dan de priester, des priesters dienaar, in de dingen die in het heiligdom te doen zijn, volgt. Doch het gaat gewoonlijk zo: gelijk de heer is, is de dienaar. Zij delen in dezelfde ongevoeligheid voor alles wat geen eredienst is; de heilige vorm is hun alles; de heilige liefde, het wezen Gods en van al het waarlijk Goddelijke, is hun vreemd en blijft hun vreemd. Maar een zeker Samaritaan, reizende, kwam omtrent hem, en hem ziende, werd hij met innerlijke ontferming bewogen. Een Samaritaan was de grootste tegenstelling van de priester en leviet; een onheilige tegenover deze heiligen, een ongodsdienstige tegenover deze

nauwgezet-godsdienstigen. Nochtans hij had iets, wat zij niet hadden: liefde voor zijn medemens, zijn naaste. Nauwelijks zag hij de nood, of hij was met innerlijke ontferming over de toestand des ongelukkigen bewogen. Nu moet men echter deze voorstelling des Heren niet zó opvatten, alsof de liefde geen plaats vindt in priester en leviet, maar enkel in Samaritaan of heiden; nee, maar de Heer wil zeggen: "Verwacht geen liefde bij de mens, omdat hij een priester en leviet is, en houdt de mens niet voor liefdeloos, omdat hij een Samaritaan of heiden is." En hij tot hem gaande, verbond zijn wonden. De medelijdende man liet het niet bij dit gevoel zijns harten, maar begon terstond zijn reddende arbeid. Hij verbond allereerst de wonden, om verder bloedverlies en ontsteking te voorkomen, en hij deed dit met die wijsheid, voorzichtigheid en zachtheid, die eigen zijn aan de liefde, voor welke het dienen en hulp verlenen tot een tweede natuur geworden is. Gietende daarin olie en wijn. De olie tot verzachting, de wijn tot zuiverhouding, verfrissing en versterking der zeker nu reeds uiterst pijnlijke en stekende wonden. En hem heffende op zijn eigen beest, voerde hij hem in de herberg. Hoe aandoenlijk niet waar! Het is alsof de reiziger een schat gevonden heeft, die hij in veiligheid brengt. Nu, voor de liefde is dan ook een lijder, die men helpen kan, een gevonden schat, die men zich toe-eigent; en zeker dacht de Heer ook aan deze schat, toen Hij zeide: "Vergadert u geen schatten op de aarde, maar in de hemel, en maak uzelf vrienden uit de onrechtvaardige mammon, opdat, wanneer u ontbreekt, zij u mogen ontvangen in de eeuwige tabernakelen."Doch men zal zeggen: De Samaritaan kon helpen, want hij had alle hulpmiddelen bij zich, maar de priester en de leviet hadden niets bij zich. Het verontschuldigt hen niet. Wie helpen wil, kan helpen, al is het ook, door gebrek aan middelen, op gebrekkige wijze. De priester en leviet, wier onderkleding grotendeels uit wit linnen bestond, hadden door opoffering van een gering kledingstuk, althans de wonden des half gedode kunnen verbinden, om dan aan de naastgelegene woning verdere hulp in te roepen; doch zij gaven zich niet eens de moeite, om de toestand des ongelukkigen van naderbij te leren kennen, en alzo te zien welk een hulp er voor hem mogelijk was. En verzorgde hem. Hij verpleegde hem en zorgde voor hem in alles persoonlijk. Hij wilde niet, dat een ander hielp, maar diende zelf, waar hij zelf helpen en dienen kon. En de andere dag weggaande. De reiziger kon zich niet ophouden; zijn zaken vorderden het voortzetten zijner reis. Hoe leert de Heer ons hiermee de liefde tot de naaste en die tot ons zelf te verenigen! Hij zei dan ook niet: "Hebt uw naaste lief, meer dan u zelf;" maar gelijk u zelf, ofschoon het de aard der rechte liefde is, dat zij de geliefde bemint, met opoffering van zichzelf. Hoe dit echter overeen te brengen? De Heer zegt het ons hier. Men moet de naaste liefhebben meer dan zichzelf, wanneer zijn toestand dit vereist, maar tot de orde terugkeren van hem lief te hebben gelijk zichzelf, wanneer hij zelf ook naar zijn toestand tot de gewone orde is teruggekeerd. Op de weg moest de Samaritaan zijn naaste meer liefhebben dan zichzelf, omdat hij de gewonde man niet kon redden dan door zich aan hetzelfde gevaar bloot te stellen; maar in de herberg was de man veilig en onder goede verzorging, en behoefde de Samaritaan zijn reis niet te vertragen, zijn zaken niet te verzuimen. De liefde moet gehuwd worden aan het verstand, niet aan het onverstand. En niet alleen de liefde, maar alle deugd moet met verstand zijn gepaard, zal zij niet tot ondeugd worden. Zo moet de gevende voorzichtig zijn, opdat hij gevende kan blijven, en mag niemand onnadenkend en nog veel minder roekeloos zijn, ook niet in het goede dat hij doet. Langde hij twee penningen, en gaf ze de waard, en zei tot hem: Draag zorg voor hem, en zo wat gij meer aan hem te koste zult leggen, dat zal ik u weergeven als ik weerkom. De zorg, die de reiziger zelf niet langer voor de lijder kon dragen, draagt hij thans op een ander over, doch niet zonder schadeloosstelling. Hij deed niet, zoals vele bestuurders van liefdadige inrichtingen doen, die de mensen, die het werk moeten doen, een zo schraal loon toeleggen, dat deze er armoede bij moeten lijden, voorgevende dat het een liefdewerk is, waaruit men niet ruim mag belonen, maar verwachten moet, dat ieder de zaak ook half uit liefde doet en zich dus met half loon vergenoegen zal. Het is een vals beginsel. Wilt gij liefde oefenen, offer er dan geen ander aan op, maar offer u zelf er voor op. Gij kunt over u zelf

beschikken, niet over uw naaste. De reiziger nam alles wat de waard aan de ongelukkige zou ten koste leggen, voor zijn rekening. Wie dan van deze drie dunkt u de naaste geweest te zijn degene, die onder de moordenaars gevallen was? De Heer laat gewoonlijk degene, die Hem vraagt, zelf de slotsom zijner toelichting opmaken. De duidelijkheid dezer toelichting maakte altijd het antwoord licht. De Heer plaatste de zaken telkens in zulk een klaar licht, dat er geen misvatting meer mogelijk was. Zie het in de vorm, waarin Hij ook ditmaal de vraag voorstelt. De Heer vroeg niet: wie was nu de naaste van de barmhartigen man? want in dit geval was de zaak duister en niet te beslissen geweest; immers de gewonde man deed niets en kon niets doen om zich als een naaste te betonen, maar de Heer vroeg juist het omgekeerde: wie heeft zich betoond de naaste te zijn van de man, die onder de moordenaren gevallen was: wie heeft deze als zijn naaste beschouwd en behandeld? En nu was niets duidelijker. De wetgeleerde begreep het terstond. En hij zeide: Die barmhartigheid aan hem gedaan heeft. De werken der liefde hebben een hart-overmeesterende kracht. Wie zelf ongenegen is te helpen, prijst nochtans de hulp die anderen verlenen. Barmhartig te zijn en ontferming te betonen, is eigenlijk de hoogste adel der menselijke natuur in een wereld als de tegenwoordige, waar zo veel lijden en ellende is. Daarom ook is het: weest volmaakt! zoveel als: weest barmhartig, gelijk uw Vader in de hemel. Immers wij kunnen God in niets gelijkvormiger worden, dan in de betoning van liefde, van mededogen, van ontferming. Is niet de Heer der heerlijkheid in de wereld gekomen alleen om de lijdende mensheid te dienen, te vertroosten en wat meer is, van het lijden te bevrijden? Laat ons dus de hulpbehoevende beschouwen als onze naaste, of hetgeen hetzelfde is, ons zelf beschouwen als de naaste, om degene te helpen, die hulp behoeft, en die wij kunnen helpen. Hulp boven vermogen wordt niet gevraagd, maar hulp naar vermogen. Vragen wij in dit geval niet naar de persoon, maar naar zijn leed. De Samaritaan vroeg ook niet of de ongelukkige zijn geloofsgenoot was of niet. Ook zien vele mensen op de oorzaken van iemands ongeluk, en zeggen: het is zijn eigen schuld; waarom heeft hij niet beter op zijn zaken gepast, of waarom is hij niet een geschikter persoon dan hij is! De barmhartige Samaritaan vroeg niet hoe de ongelukkige man in het ongeluk gekomen, en of het niet aan zijn onvoorzichtigheid toe te schrijven was? Hij dacht er niet aan; wat die man overkomen was, dat had hem even goed kunnen overkomen; hij dankte er God in zijn hart voor, dat de moordenaars hem niet overvallen waren, en dat hij, nu het nog niet te laat was, hem die dit ongeluk overkomen was, helpen en misschien in het leven behouden kon. Hij zag dus op niets dan op de nood des naasten; en zo moeten wij ook in soortgelijke gevallen, bij de armen en nooddruftigen niet zien op hun gebreken, maar op hun gebrek. Zo zei dan Jezus tot hem: Ga heen, en doe gij desgelijks. De Heer drukte op het woord: doe gij desgelijks, en wij moeten er ook op drukken. Merkt op, dat de Heer de kwesties, de twistvragen, nooit bloot theoretisch, maar altijd tegelijk praktisch oplost. Zelfs zijn Goddelijk Zoonschap wil Hij niet alleen op zijn getuigenis, maar ook en vooral op grond, dat Hij de werken zijns Vaders deed, aangenomen hebben. De daad is bij de Heer altijd de proef op het Woord. Zie het ook hier. Vraagt gij: wie is mijn naaste? Is het de mens, die ik als mijn naaste beschouw? "Nee (zegt de Heer) die gij als uw naaste behandelt." Het woord alleen doet het niet, maar de daad doet het. Wie is uw vriend? Hij, die ge uw vriend noemt? Waarlijk niet; want niets is gewoner dan het geven van die naam aan ieder, die met vriendelijkheid tot ons komt. Maar hij is uw vriend, die gij vriendschap bewijst, die gij vriendschapsdiensten doet, die gij laat delen in voorrechten, waar gij anderen niet in laat delen, en die het, waar het zijn beurt is, wederkerig doet. En zo is het nu met alle deugd, met alle werk des geloofs. De Heer neemt geen genoegen in de gewone theorie, in de gewone wetenschap van het goede; Hij wil de praktijk, de beoefening er bij, en zegt tot zijn discipelen in alle mogelijke gevallen: Zo gij het weet, zalig zijt gij, zo gij het doet.

10:38 De Heer en Martha.

En het geschiedde als zij reisden. De reizen des Heren geven ons de meest afwisselende ontmoetingen en voorvallen. Staat het in iemands vermogen, dan moet hij zich niet aan een plaats te vast hechten. Het leven is geen stilstaand maar een stromend water, en daarom moeten wij niet zijn als de oester, die zich niet in de stroom waagt, maar aan de rots of bank vasthecht, en ook niet als de vis, die altijd rondzwerft, maar als de vogel, die na elke vlucht, een toevlucht, een thuis heeft. Dat Hij kwam in een vlek. Namelijk te Bethanie, een vlek aan de voet van de Olijfberg, een kwartieruurs ten Zuidoosten van Jeruzalem. En een zekere vrouw, met name Martha, ontving Hem in haar huis. Het is waarschijnlijk voor het eerst dat de Heer tot dit huis komt, en dus onze eerste kennismaking met dit huisgezin. Later zullen wij meer van deze uitnemende gelovige zusters, en ook van haar broeder Lazarus horen. Martha was ongetwijfeld de oudste, omdat zij de Heer in haar huis ontving. En deze had een zuster, genaamd Maria, welke ook, zittende aan de voeten van Jezus, zijn woord hoorde. Beide geloofden dus in de Heer, en hadden Hem lief, als hun eigen zielen; maar twee gelovige zusters zijn daarom nog niet van enerlei gemoedsstemming. De een is meer innerlijk geestelijk, de andere meer uitwendig, lichamelijk werkzaam. Zo was het ook bij Martha en Maria. Maria had geheel aandacht voor de woorden van de Heer; zij ontving ze uit 's Heren mond in haar hart, en dacht aan niets anders; ook kon zij aan niets anders denken. Doch Maria was zeer bezig met veel dienens. Er zijn mensen, die enkel zorg hebben voor het lichamelijke, en weer anderen, die enkel zorg hebben voor het geestelijke. Dit moet zo niet zijn: God zorgt in de hemel voor beide, en de Zoon van God deed hetzelfde op aarde. Daarom is het liefelijk, dat wij deze tweeërlei zielen in dit éne gezin bij elkaar vinden; hier althans zijn ze in liefde met elkaar gepaard, en kunnen zij juist daardoor elkaar onschadelijk maken in haar eenzijdigheid, en elkaar helpen in haar dienstbetoning. En daarbij komende. Wij zouden zeggen: uit de keuken in de eetkamer komende, waar de Heer met zijn discipelen was neergezeten en leerde, en Martha gedurig kwam om de tafel toe te bereiden. Zei zij: Heer! trekt gij u dat niet aan, dat mijn zuster mij alleen laat dienen? Omdat haar zuster de jongste was, meende Martha, dat het niet meer dan billijk was, door haar geholpen te worden. En dat de Heer haar, Martha, nochtans alleen liet arbeiden voor zo veel gasten, was haar verdrietig. Zeg dan haar, dat zij mij helpt. Martha zelf durfde haar zuster niet bevelen haar te helpen. Zij had teveel eerbied voor de Heer, om haar zuster van voor zijn voeten te doen opstaan, daarom wenste zij, dat het bevel tot haar zuster van de Heer zelf uitging, doch de Heer laat nooit door enig mens over zich beschikken, tot welke zaak ook. Hij is de Heer! Hij beschikt onophoudelijk over zichzelf ten dienste van anderen, doch vrijwillig, niet op aandrang van anderen. En Jezus antwoordende, zei tot haar: Martha, Martha! gij bekommert en ontrust u over vele dingen. De Heer spreekt haar aan als zijn discipelin, met de nadruk der liefde, met de verdubbeling van haar naam. Nochtans berispt Hij haar overdreven zorg en haar al te grote bedrijvigheid, waardoor zij zichzelf geen tijd of rust gunde, om naar iets anders te horen dan naar de eis van het ogenblik en van de maaltijd. Maar één ding is nodig. Wij, die altijd betrekkelijk spreken, zouden zeggen: "Een ding is meer nodig; "doch de Heer, die altijd hoogst eenvoudig is in zijn verheven uitspraken, spreekt gewoonlijk volstrekt, en zegt: "Slechts één ding is nodig." Eén ding, zegt de Heer, maar wij moeten zeggen: een persoon is nodig: de Heer. Deze onderscheiding leert de Heilige Geest aan de gelovigen. Immers, wat de Heer in zijn zelfvernedering voegde van zichzelf te zeggen, voegt ons niet Hem na te zeggen; integendeel, op onze lippen mag geen naam, geen woord aangaande Hem, de Heer der heerlijkheid, komen, dan dat van aanbiddende verheerlijking zijns eeuwig gezegende persoons. Doch Maria heeft het goede deel uitgekozen. Maria had genoeg aan de Heer. Hem kennende, begeerde zij niets meer en niets anders. Ook hier zegt de Heer niet het betere of het beste, maar het goede deel. Bij de Heer geldt niets als goed, dan het Goddelijke; het overige is toevallig, bijkomstig en wordt toegeworpen. Het is bij de Heer: Werkt niet om de spijs die vergaat, maar die blijft tot in het eeuwige leven; "vergadert u geen aardse schatten, maar hemelse." Zijn dan

de behoeften des lichaams onze zorgen onwaard, en is de rijkdom verwerpelijk? Neen! maar zij moeten bij het kind van God een schaduw zijn en niet het wezen; het wezen moet hem Christus en zijn Koninkrijk zijn. Hetwelk van haar niet zal weggenomen worden. Het is een onvervreemdbaar, onverliesbaar deel, dat de gelovige in Christus ontvangt. Het werd thans Maria niet ontnomen en zal aan ieder gelovige in eeuwigheid niet ontnomen worden. En waarin bestaat nu dat goede deel? Wij hebben het reeds gezegd: in het geloof aan, in het bezit van Christus; want door het geloof hebben wij de Heer, de Zaligmaker tot ons deel, tot ons eigendom, en leven wij door Hem, in Hem, uit Hem, tot heerlijkheid Gods des Vaders, door de Heilige Geest. Dit is ons geestelijk leven in tegenstelling met ons gewoon, natuurlijk leven. De vraag is dus: hoe is het met ons geestelijk leven gesteld? O er zijn Godlievende en in God levende zielen, die doorgaans in Gods liefde leven, en toch alle hun aardse plichten getrouw vervullen. Zulk een was zekerlijk Maria. Later zullen wij haar ook voor de eis van het ogenblik zien zorgen: doch haar lust was om met haar gedachten en met haar hart te zijn in de hogere dingen, de dingen Gods, de dingen van de eeuwigheid. Is dat ook onze lust, al is het ook niet in die mate? O dat wij toch alle beletselen wegnemen, die ons dit geestelijk leven verkommeren, verzwakken, verminken; want alleen dit leven is het ware leven; al het andere verdient die grootse naam niet.

11:1 De Heer en zijn discipelen over de wijze hoe te bidden.
En het geschiedde, toen Hij in zekere plaats was. Een Pniël, een verborgene, alleen bij de Heer en zijn discipelen bekende plaats. Biddende. Dat Jezus bidt, bewijst de grote kracht van het gebed. Door het gebed vroeg Jezus alles van de Vader en verkreeg Hij alles wat Hij behoefde. En als nu de Heer zich gedurig ontledigt van zijn rijkdom, om gedurig weer vervuld te worden met de rijkdom, die Hij bij de Vader had, en die in de Vader was, hoeveel temeer moeten wij het doen! Zeker, wij hebben niets in ons uit onszelf, niets dan hetgeen wij ontvangen hebben, doch in het gebed moeten ook wij ons gedurig van datgene wat wij hebben, ontledigen, om uit Gods hand alleen opnieuw te ontvangen, alles wat wij nodig hebben. Als Hij ophield, dat één van zijn discipelen tot Hem zei: Heer! leer ons bidden, gelijk ook Johannes zijn discipelen geleerd heeft. De discipelen zien Jezus bidden, en nu willen zij ook bidden. Natuurlijk: waar de Heer bidt, daar buigt zich de knie vanzelf; daar wil men meebidden. Zo gaat het ook ons, als wij soms onverwacht iemand aandachtig zien bidden, of als wij een huis voorbijgaan, waarin gebeden, of een psalm of gezang gezongen wordt; terstond voelt ons hart zich geneigd om mee te bidden, mee te zingen. Daar kwam bij, dat de discipelen wisten, dat Johannes de Doper zijn discipelen ook had leren bidden. Wat Johannes zijn discipelen leerde, wordt ons niet door de Schrift medegedeeld, omdat dit een voorbijgaande zaak was; alleen hetgeen des Heren is, was blijvend en wordt ons teruggegeven. Intussen, de discipelen vragen de Heer niet: "Leer ons een gebed; maar leer ons bidden." Zij vragen dus niet rechtstreeks om een formuliergebed, dat zij enkel hadden na te bidden, maar zij wisten niet op welke wijze, in welk een geest zij moesten bidden, om God welbehagelijk te bidden en van de verhoring verzekerd te zijn. Immers, wij weten het bij ondervinding, dat het nog iets meer is, dat God de Hoorder is van het gebed, dan van een gebed. Het gebed is het gebed dat God waardig is, om verhoord te worden; een gebed is een menselijk gebed, dat ook niet God waardig kan wezen. Indien wij kinderen Gods zijn, zo kunnen wij verzekerd zijn, dat God onze innigste en hoogste wensen zal bevredigen, al is het ook, dat wij die op een andere wijze begeren, dan zij ons gegeven worden. Maar wij zijn als de kinderen. Geef een kind de keus tussen een obligatie van waarde, waarvan hij alle jaren de rente kan trekken, en een zakje banket; ogenblikkelijk zal hij het laatste kiezen. Natuurlijk, het is een kind, het weet niet beter, het kent geen papieren waarde en geen toekomst. Maar wij dan? Is ons het ogenblikkelijk vergankelijk genoegen niet ook meestal veel meer waard, dan het blijvend heil van de toekomst, en houden ook wij niet meermalen de obligatie als van geen waarde, terwijl wij schreien om het zakje banket te mogen hebben? Het is dus niet hetzelfde hoe wij bidden, en daarom moeten wij leren bidden. En nu kunnen wij uit de Schrift alles leren, wat voor ons geestelijk en eeuwig nodig is, en dus ook het bidden. Ja, de Schrift is zelf een gebedenboek; er wordt gedurig in gebeden, op allerlei wijze, en wij kunnen ons dus ook in dit opzicht gedurig uit de Schrift verversen, en ons door haar laten terechtwijzen. Want wij kennen ons eigen hart niet genoeg, om er op te vertrouwen; wij kunnen ter goeder trouw dwalen, het wel menen met ons zelf en anderen, en toch ons zelf misleiden. Daarom is het zo goed, ons telkens voor de spiegel van Gods Woord te stellen met de bede: "Heer, toon mij mijn gedaante." Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart; beproef mij en ken mijn gedachten, en zie of bij mij een schadelijke weg is, en leid mij op de eeuwige weg. Tot het rechte bidden is onderwijs nodig; immers de een vat het gebed te geestelijk, en de andere te vormelijk op. Sommigen zijn zo geestelijk, dat zij het gebed in woorden niet nodig achten, en enkel inwendig, in hun gedachten bidden. Zij vergeten dat alles wat geestelijk is, zich bij ons belichamen moet, zal het zijn volle werking bij ons doen. Onze gedachten zoeken vanzelf naar woorden, en ieder spreker en schrijver wint er bij, door zijn gedachten uit te spreken of neer te schrijven; zij worden hem daardoor klaarder en verhelderen en verhogen hiermede zijn eigen inzicht. Op dezelfde wijze is het gebed in woorden een openbaring naar buiten van de innerlijk verborgen gedachten, en men wordt door hetzelve zich te klaarder bewust, wat in ons hart is. Anderen zijn zo vormelijk in het opvatten van het gebed, dat zij alleen bidden, om te bidden, zonder acht te

geven op de geest en de inhoud van het gebed. Zo hebben de Roomsen alleen te doen met het gebed als een werk, niet als een uiting van het geloof van de harten. Zij geven de mensen rozenkransen en paternosters in de handen, , en laten hen in de kerken nabidden, zonder te vragen of zij meebidden. Daarbij ontnemen zij het gebed diens eigenlijke kracht, door de verplichting tot de biecht. Het aller binnenste van ons hart kan niet geopenbaard worden aan een mens, en zo men het kon, men zou het niet mogen; want men zou het niet kunnen, zonder zich belangrijk te maken bij mensen, en hiermee raakt men de zegen der zaak kwijt. Daarom, geen biechtvader! Het aller binnenste, allerdiepste, aller fijnste, allerteerste kan zonder zonde niet gezegd worden dan aan God alleen. Dat men tot God spreken mag als een kind tot zijn vader, is de ware grond van het gebed. Er is een eenzaam en er is een openbaar gebed. In ons eenzaam gebed zeggen wij God onverholen alles wat in ons hart is, spreken wij ons uit, storten wij onze zielen uit in haar smart en in haar vreugde. Hier kunnen wij niet te eenvoudig kinderlijk zijn, gelijk geheel ons geloof en geloofsleven niet te eenvoudig kinderlijk kan zijn. Hoe kinderlijk eenvoudig was het gebed van Jabes 1 Kronieken 4:10, waarin hij tot God zei: Indien Gij mij rijkelijk zegenen, en mijn landpalen vermeerderen zult, en uw hand met mij zijn zal, en met het kwade alzo maakt, dat het mij niet smart! En wat zegt de heilige geschiedschrijver van dat gebed? En God liet komen, wat hij begeerde. Het is, zoals wij zeiden: Naar het karakter des geloofs, is ook dat van het gebed. Daarom heeft ook ieder heilige zijn eigen karakter van geloof en gebed, en geen twee gelijken ook hierin op elkander. Abraham is in alles een vader; zijn zonen hebben hem niet overtroffen. Abraham had, om zo te spreken, de vrije toegang voor zichzelf in het kabinet des konings, en daarom vroeg hij enkel gunsten voor anderen. Isaac was geen man van het zwaard, maar van het gebed; naar het uitwendige was hij een stil en zwak man; alleen van binnen was de kracht, een grote kracht, een kracht als die des Nieuwen Testaments. Hij was een man van geestelijke kapitalen, die Jacob zegende, en nog een zegen over had voor Ezau, en die al die rijkdom zich bijeen vergaderd had door het gebed; want Isaac was een bidder bij uitnemendheid. Ook Jakob komt al biddende, bij al zijn hinken, schitterend en triomfantelijk door al zijn zonden en tegenspoeden heen. Zichzelf wist hij niet te helpen, maar hij riep God aan om hulp, en hij werd door God geholpen. Ook bij Mozes was door een veertigjarige gang achter de schapen in de woestijn, de eigen kracht die hij in Egypte had opgedaan, verdwenen, en hij rekende zich ganselijk onbekwaam tot de zending, die God hem opdroeg; doch toen hij zich niet onttrekken kon, toen werd ook door hem in het gebed de kracht gezocht, die hij nodig had om staande te blijven, en hij bleef staande. Ook bij David zien wij het gebed gebruikt als zijn eerste en beste wapen tegen alle macht des vijands, hetzij in hem, hetzij buiten hem. Bijzonder in de psalmen zien wij, welk een geestelijk leven, welk een omgang met God, welk een hoge mate des geloofs, der bevinding, des gebeds er was bij David en bij al de gelovigen des Ouden Testaments. En nu, in het Nieuwe Testament! Wie zien wij daar bidden? Ook de Zoon van God. Ontzaglijke en tegelijk ontroerende aanschouwing! Hij die wil, en de melaatsen worden rein; die spreekt, en de blinden zien; die gebiedt, en de doden staan op, Hij, de Heer der natuur, bidt, vraagt hulp als een hulpbehoevende, kracht als een zwakke, leven als een levenloze. Verwonderlijke, maar tegelijk heerlijke samenstroming van de waarachtig Goddelijke en van de waarachtig menselijke natuur, in de eenheid der persoonlijkheid des Heren. Indien de Heer niet gebeden had, Hij zou zich onafhankelijk gesteld hebben van de Vader, en hoe zou Hij dit hebben kunnen doen, zonder op te houden de Zoon des Vaders te zijn? Neen, Hij heeft het leven in zichzelf als de Vader, maar van de Vader, en zo wil Hij in eeuwigheid niets doen zonder de Vader; de Vader en Hij en de Heilige Geest zijn één, volstrekt één, eeuwig één. Voor mensen is Hij God, boven alles te prijzen in de eeuwigheid; voor zijn Vader wil Hij, nu in het vlees, niets anders zijn dan in het vlees, dan een mens, Want alleen mensen bidden; de meer dan menselijke wezens, de engelen, aanbidden; Want zij hebben geen behoeften, zij zijn zalig. Hij, de Heer van de engelen, wie de engelen aanbidden, stelde zichzelf in de staat van afhankelijkheid, waardoor Hij bidden moest als een mens, want Hij was

een mens geworden. De rijke werd arm, en moest nu als de arme, de eeuwig rijke vragen. In één woord: de Hoorder van de gebeden werd nu zelf een bidder. Daarom is ook in Christus het lijdelijke en het werkdadige een volmaakte eenheid. Hij is de eerste verloste uit de angst en het gericht en het oordeel des doods, én tegelijk de enige Verlosser uit dit alles. Hij bidt voor al zijn volk én Hij wordt aangebeden door al zijn volk; Hij is de Hogepriester op de troon van God, die zijn volk, een ieder van hun met diens naam, op het hart draagt, en alzo bij God vertegenwoordigt, terwijl Hij voor hen bidt, én Hij is het offerlam, dat in de troon Gods staat en dat door al zijn volk en alle engelen wordt aangebeden. Dat wij toch deze eenheid van de Godheid en mensheid in Christus vasthouden, zij alleen houdt ons buiten de schromelijke verwarring van begrippen, waarin zo velen ronddwalen, alle hun dagen. Nemen Wij Christus Godheid weg, zo hebben wij niets aan Hem dan zijn heilig voorbeeld, en wat kan dat ons baten? Zoudt gij het niet een bespotting in uw dokter achten te zijn, wanneer hij tot u, die in dodelijke krankheid neerligt, zei: "Gij ziet, ik ben gezond; zie op mij en wees als ik, en gij zijt geholpen;" of: "sta op en volg mij, dan zult gij gezond worden." En zoiets en niets anders zou Jezus tot ons zeggen, als Hij enkel mens was. Ja, Hij zegt ook tot ons: "Zie op Mij!" maar daarmee wil Hij, dat wij op Hem zien zoals Hij aan het kruis hangt, met geloof in Gods Woord, in Gods belofte, zo als de gebetenen in de woestijn op de verhoogde slang moesten zien, zó, dat wie opzag, behouden werd. Nemen wij daarentegen de waarachtige mensheid van Christus weg, zo plaatsen wij Hem als enkel God op een verre afstand van ons, in de hoogte van de hemelen, en vervallen in de dwaling van de Roomsen, die Maria en een menigte andere heiligen als middelaars tussen Hem en zich nodig achten, omdat de afstand tussen Hem en de zondaar te groot is. Wij zien dus hier met volkomen klaarheid: zonder Christus' waarachtige Godheid én zijn waarachtige mensheid samen te houden, in de eenheid van zijn persoonlijkheid, zinkt de grond onder onze voeten weg, en alles is verloren. En dat weten de ongelovigen zo goed, dat zij juist deze waarheid met al hun macht zoeken te breken; doch zij mogen haar voor zichzelf en voor hun mede-ongelovigen breken, voor ons die geloven is hun poging zoveel als de zon van haar licht en haar warmte te willen beroven. En Hij zei tot hen: Wanneer gij bidt zo zegt. Zij hadden de Heer gevraagd: Leer ons bidden, en nu zal de Heer hen leren bidden, en hoe eenvoudig is de overgang tot dit onderwijs! Terwijl wij, als wij onderwijzen, dit altijd met min of meer gemaakte deftigheid doen, is het bij de Heer de hoogste natuurlijkheid en eenvoudigheid. Gij ziet daarbij, dat in de Schrift niets tevoren wordt beraamd, of opzettelijk wordt vervaardigd, zoals bij ons gewoonlijk het geval is; maar dat alles geboren wordt uit de behoefte van het ogenblik. Zo heeft bijvoorbeeld de Heer niet tevoren gezegd: "Er moeten in mijn kerk ook diakenen zijn;" maar alleen bij gelegenheid van de twist tussen de Hebreeuwse en Griekse Christenen, ontstaat het diakenschap. Het is in de Schrift als in de natuur: de moedermelk is er niet voordat het kind geboren is. Eerst daarna scheidt zich de melk af. En zo leert God ons ook door de natuur, niet te zorgen voor de dag van morgen. Als de behoefte ontstaat, zal ook de vervulling komen, en niet eerder. Zo was het ook nu. Gij gevoelt, dat het de Heer niet voegde, opzettelijk een formuliergebed voor te schrijven, maar gevraagd zijnde, is het alleszins gepast, dat Hij een voorbeeld geeft van hetgeen en hoe men bidden moet, niet om, zoals wij reeds opmerkten, dßt gebed gedurig na te spreken, ofschoon het ook daartoe uitnemend dienstig is, maar om gedurig in de geest van dat gebed te bidden. De Heer gaf hier vanzelf het voorbeeld. Ook Hij heeft ongetwijfeld in het wezenlijke, en met die wijziging, welke zijn God-menselijke persoonlijkheid medebracht, niets anders gebeden dan hetgeen de drie eerste beden bevatten, altijd zelf de plichten vervullende, die Hij anderen voorschreef; doch wij zien nergens dat de Heer of zijn discipelen het Onze Vader als een formulier-gebed hebben gebruikt. Formulier-gebeden zijn gedaan, zodra zij gelezen of gebeden zijn. Zij zijn goed om de kinderen op de weg van het bidden te brengen, doch deze moeten ten laatste ook uit het hart leren bidden. Ze zijn ook goed voor huisgezinnen, waarin het gebed door het gedurig terugkeren, ten laatste óf kort en vluchtig, óf toch tot een vast formulier wordt. Kernachtige,

krachtige gebeden, zoals er sommigen zijn, worden dan met veel vrucht gelezen en geven een afwisseling en verscheidenheid, welke niet te rijk kan zijn, want eenvormigheid wordt spoedig eentonigheid, en niets is meer schadelijk voor het gebed. Nu echter vragen de discipelen de Heer om een leidraad tot het gebed, dus toch in de grond een zeker formuliergebed, en de Heer weigert het hun niet, en zegt niet tot hen: "Daar moet gij u niet aan gewennen, gij moet geheel uit het hart leren bidden;" nee, Hij plaatst hen niet opeens op het hoogste standpunt, maar geeft hun een voorschrift, zo als Hij alleen hun geven kon: een gebed bij uitnemendheid, waarmede ieder gebed, zal het goed zijn, moet overeenkomen; de toets dus van al de gebeden van de heiligen. Er zijn zekere tonen, waar de muziek met al haar rijke verscheidenheid nooit buiten gaat, en zekere lijnen, welke de schilderkunst nooit overschrijdt. Alle kunst beweegt zich binnen zekere vaste grenzen, maar met een vrijheid van wijziging in het oneindige. Zo liggen ook in het Onze Vader als in het volmaakte gebed, de grondtrekken van al de gebeden. En zo is het gebed des Heren, gelijk al wat Hij gesproken heeft, een zaad, een kern, een kiem, die opwast tot een boom, die vrucht voortbrengt tot in het oneindige. Of, wilt gij het anders uitgedrukt, dan gaf de Heer hier een zevenvoudig gebed, dat in duizenderlei vormen, door geheel het Oud en Nieuw Testament verspreid ligt. Voorts herinnert ge u, dat het Onze Vader reeds in de Bergrede voorkomt, en wel in zijn volledigste vorm. De Heer geeft het daar ter plaatse als een voorbeeld, hoe men in het gebed met weinig woorden alles kan samenvatten. Aan dat voorbeeld dachten de discipelen zeker niet meer; doch bij deze gelegenheid herhaalde de Heer, met enige wijziging, zijn reeds gegeven voorschrift. Wij blijven echter Mattheus volgen. Onze Vader. Deze twee eerste woorden drukken de geest van geheel het gebed uit. Het is een gebed voor kinderen. Trouwens, er is ook geen gebed tot God, dan van zijn kinderen; alleen als verzoend God, alleen als Vader kan van God iets gebeden worden. Het gebed des ongelovigen of onbekeerde is geen gebed; het zijn enkel woorden. Door de Vadernaam van God op de lippen van de discipelen te leggen, geeft de Heer aan hen het kindschap, want Christus leerde niet alle mensen, maar bepaald zijn discipelen tot God Vader te zeggen. Wie ook in waarheid God Vader zal kunnen noemen, die moet in waarheid een kind van God zijn, en een kind van God heeft God waarlijk tot zijn deel, en alleen hij die waarlijk God tot zijn deel heeft, kan bidden om hetgeen in dit gebed gebeden wordt. Hij kan alleen al het menselijke en aardse achterstellen voor hetgeen van God is, en Gods naam, Gods Koninkrijk, Gods wil op de voorgrond plaatsen. Zonder zichzelf te noemen, daar Hij uit heilige nederigheid meermalen de zaken in zijn plaats spreken laat, is de Here Jezus zelf de grondslag van het "Onze Vader;" immers hebben wij geen natuurlijk recht om God onze Vader te noemen, zo rust het recht van aanneming tot kinderen alleen op Christus, de enige en eeuwige Zoon van God. Wij kunnen op geen andere wijze kinderen van God zijn, dan door Christus en in Christus, en daarom komt het zeggen MIJN Vader alleen de Zoon toe. Wel noemen velen in hun geschriften God mijn Vader; doch wat doen de mensen niet al? De vraag is: mogen zij het doen? Zij mogen het niet doen, want zij hebben er geen recht toe. Niemand der Apostelen heeft het dan ook gedaan. Het Mijn Vader is de uitdrukking van de enige betrekking des Zoons tot de Vader. Wel leert de Heilige Geest de heiligen spreken: Abba, Vader! maar nooit Mijn Vader. Het Mijn Vader is voor Christus; het Onze Vader is voor ons; want voor God kunnen wij nooit alléén komen, nooit zonder Christus, maar enkel met Hem. Door te zeggen ONZE Vader, staan wij in gemeenschap met de Zoon tot de Vader, en staat naast ons geheel de kerk in hemel en op aarde, en bidden wij allen tezamen. Neen, de gelovige bidt nooit voor zichzelf alleen, en ook nooit alleen, maar altijd in gemeenschap met al de gelovigen; want allen zijn één lichaam in Christus, en waar één lid lijdt of zich verblijdt, lijdt of verblijdt zich het gehele lichaam mede. Die in de hemelen zijt. In onderscheiding van een aardse vader. God is ook wel op aarde, want Hij is de alomtegenwoordige, en Hij geeft ook wel de aardse gaven, want alle zegeningen dalen uit zijn hand; doch Hij wil er niet naar genoemd zijn, omdat zij enkel toewerpsels, voorbijgaande gaven zijn. God wil alleen genoemd worden naar het Hem gelijke, het blijvende, het eeuwige. God nu woont in de eeuwigheid, Jesaja 57:15, en de hemel

is de uitdrukking, de vertegenwoordiging van de eeuwigheid. God heeft van deze troon in de volstrekte zin gezegd wat Hij van zijn Sion gezegd. heeft. Psalm 132:14: "Hier zal Ik wonen in eeuwigheid." Hieruit blijkt het geestelijke onverstand van die wijzen, die een plaatselijke hemel ontkennen, alsof het God niet behagen kon, om een plaats tot zijn bijzondere, zijn meer onmiddellijke tegenwoordigheid te stellen. In de hemel is God tegenwoordig en wordt Hij in zijn heerlijkheid gezien; op aarde is Hij tegenwoordig, maar in zijn heerlijkheid niet zichtbaar, dan door het prisma van zijn schone natuur. Ook komt hier de vraag te pas: Is er verschil tussen het aanroepen des Zoons, of des Vaders? Er is geen onderscheid, want beiden zijn, met de Heilige Geest, een enig en waarachtig God, boven alles te prijzen en te aanbidden in de eeuwigheid. De apostelen roepen dan ook de naam des Heren Jezus en die van God de Vader aan, naar dat het hart hun opgeeft of de omstandigheden dit meebrengen. In de toestanden van de bidder liggen enkel de redenen, waarom men nu de Vader en dan de Zoon en dan de Heilige Geest aanroept. Immers, schoon de drie Goddelijke personen nooit te scheiden zijn, zo zijn zij echter wel te onderscheiden. Tot de Vader spreken wij als in de hemel, als tot de hoge majesteit; tot de Zoon als met ons alle de dagen, als bij ons, als in ons midden; tot de Heilige Geest, als ons altijd omgevende en overschaduwende en in ons werkende. En als wij dus alle onze belangen op het oog hebben, het geheel van ons leven en zijn voor tijd en eeuwigheid, dan verheffen wij vanzelf onze gedachten tot de Vader, en bidden wij tot Hem in de naam des Zoons; en wanneer wij voor onze persoonlijke zielsbelangen bidden, of wanneer er verborgenheden tussen God en onze ziel te bespreken zijn, dan richten wij vanzelf ons gebed tot de Zoon; en wanneer het ons aan licht, kracht, moed of blijdschap ontbreekt, dan richten wij vanzelf ons gebed tot de Heilige Geest, echter nooit, zonder in de eenheid de drie-eenheid, en omgekeerd, in de drie-eenheid de eenheid te verheerlijken. Dat de Hernhutters het meest de Here Jezus aanroepen, vindt zijn grond in hun godsdienstige opvatting, daar zij het wezen van de Christelijke godsdienst stellen in de gemeenzame en persoonlijke omgang van de gelovigen zondaar met de Here Jezus. Uitnemend! mits het gevaar van de eenzijdigheid zorgvuldig wordt vermeden. De waarheid wandelt altijd langs de rand van de afgrond, welke dwaling heet; binnen die rand zijn wij veilig; buiten dezelve verloren. De Here Jezus wil niet alléén geprezen, aangeroepen en gediend zijn, maar enkel in gemeenschap met de Vader en de Heilige Geest, en wederkerig wil de Vader en wil de Heilige Geest niet aangeroepen zijn, dan in gemeenschap met de Zoon. Houden wij dit drievoudig snoer vast, dat onverbrekelijk is, en wij zullen niet kunnen dwalen, maar voortgaan van kracht tot kracht en van heerlijkheid tot heerlijkheid. Uw naam worde geheiligd. Worde geëerbiedigd, op heilige wijze gebruikt, groot gemaakt en verheerlijkt door aanbidding en lofzegging. Reeds in de eerste twee woorden: de aanroeping onze Vader! is onze ziel behouden, doch daarom moet dan ook het ere geven aan God ons eerste werk zijn. Hieruit ziet gij hoe groot de schuld is van hen, die het woord God als was het een gewoon woord, gedurig met hun andere woorden vermengen. De naam des Heren mag niet anders uitgesproken worden dan met ernst, aandacht en eerbied. Hiertoe behoren ook de namen van de alleen Goddelijke eigenschappen. Zij behoren God alleen toe, zij mogen op geen menselijke dingen worden toegepast. De woorden almachtig en heilig die van zo veler lippen gedurig gehoord worden, als: almachtig mooi, heilig waar, zijn, zo gebruikt, bepaalde overtredingen van het derde gebod. Nog wordt er niets gevraagd; de eer en heerlijkheid Gods is onafhankelijk van geven of niet geven, en moet vóór alles gaan. Gods eer is in alles het eerste beginsel en het laatste doel, daarom sluit ook het gehele Onze Vader, evenzo als het begint, met Godseer en verheerlijking. Uw koninkrijk kome. Wij kunnen er gerust in onze gedachten bij voegen: op aarde als in de hemel, evenals de Heer zelf dit laat volgen op de bede: uw wil geschiede. De alleenheerschappij Gods in de zedelijke wereld, het alles zijn van God in allen, blijft de bede van de mens, tot zo lang de laatste vijand Gods is teniet gedaan, en de Zoon het voltooide koninkrijk, het koninkrijk van verloste zondaren, aan de Vader geeft. De Zoon heeft door zijn menswording, lijden en sterven, opstanding, hemelvaart, zitten ter rechterhand Gods

en uitstorting des Heiligen Geestes, de komst van dat koninkrijk verzekerd, en Hij zal het doen komen in zijn eigen persoonlijke, zichtbare wederkomst. Deze bede is dus met andere woorden dezelfde als die des Heiligen Geestes en van de Bruid: Kom, Here Jezus! Ja kom haastelijk. Want een koninkrijk is niet denkbaar, zonder een koning. Wij moeten dat koninkrijk begeren, ernaar verlangen, er om bidden. Al biddende, trekken wij het naar ons toe. Uw wil geschiede. Gods wil is Gods welbehagen; daaraan moet alles ondergeschikt zijn of worden. Gods welbehagen is de orde, de vrede, de liefde, de zaligheid. God wil en kan niet anders willen dan het goede, het beste, het volstrekt heilige en volmaakte. God kan onmogelijk iets anders doen dan hetgeen van zijn waardig is, en niet alleen het doel, dat Hij zich stelt, is van zijn waardig, maar ook de middelen, die tot zijn doel moeten leiden, zijn van zijn volkomen waardig, al schijnen zij voor ons geschapen, eindig, beperkt, bekrompen verstand ook enkel verwarring en tegenstrijdigheid te zijn. Wij kunnen dus volkomen berusten in Gods bestuur over zijn wereld, over onze wereld en over ons. En de Zoon leert ons deze bede tot de Vader bidden, opdat wij in de heerschappij van de Vader zouden delen, want wie wil wat God wil, regeert onder Hem, met Hem. Ook wil de Here Jezus met deze bede onszelf matiging, zelfbedwang en terughouding leren, zodat wij niet eigenwillig God haasten, ook niet in het doen komen van zijn koninkrijk, en geen tijd bepalen, maar in alles de tijden en gelegenheden overlaten aan Hem, die verklaard heeft, ze zichzelf te hebben voorbehouden. En kan het ook wel anders? Zijn Gods werken niet altijd zolang in het verborgene, totdat zij voltooid zijn? Ten tijde van des Heren omwandeling op aarde, kwam het koninkrijk van God niet met uiterlijk gebaar, maar was het binnen in de harten en moest het geloofd worden; eerst als het voltooid is, komt het ook uitwendig zichtbaar en in heerlijkheid, en zal het gezien worden. Het is hiermee als met het leven van de mens. Het is zolang ongezien onder het hart der moeder, totdat het kind geheel geformeerd is, dan treedt het naar buiten en ieder kan het zien, en het ontwikkelt zich zichtbaar van zuigeling tot kind, van kind tot knaap of meisje, en zo al de levenstoestanden door. Op dezelfde wijze begint het koninkrijk van God in het binnenste van het hart van de enkele gelovige, om van daaruit eenmaal de ganse wereld te omvatten. Wij zien echter in Gethsemané, dat de bede uw wil geschiede! geen vrucht is die men zo maar van de boom plukt, of van de tafel neemt, maar meermalen de vrucht van een ernstige worsteling met God, om ontheffing van het lijden. Wij moeten eerst moe en uitgeput van krachten zijn, eer wij God de zaak in handen geven. Toen van Paulus geprofeteerd werd, dat hij te Jeruzalem zou gebonden worden, zeiden de discipelen niet: "Het is goed, want het is de wil des Heren." Neen, zij waren zo overgeestelijk niet, maar smeekten integendeel Paulus met alle aandrang om niet naar Jeruzalem te gaan. Eerst toen Paulus niet tot hun wil te bewegen was, lieten zij af en zeiden: De wil des Heren geschiede! Het is hiermede als wanneer een onzer kinderen gevaarlijk ziek ligt; zullen wij niet met de Heer worstelen om het behoud van dat lieve kind, tot zo lang wij zien, dat de Heer beslist heeft ten dode? Alsdan buigen wij ons eerbiedig, en zeggen aanbiddend: Heer! UW wil geschiede. Gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde. In de hemel geschiedt alles naar de Goddelijke wil, gewillig en vrij, zonder wet, uit enkel liefde en lust. Daarom brengt ons het Evangeiie ook niet terug tot de wet, zeggende: "Dit moet gij doen, en dßt moet gij nalaten." Neen, wat de wet gebiedt, moet door ons, die onder het Evangelie, onder de liefde Gods, onder de genade van Christus, onder de gemeenschap van de Heilige Geest zijn, uit liefde geschieden, want door de genade en met het Evangelie, zijn wij in het koninkrijk der hemelen, of, zoals de Apostel Paulus het uitdrukt, zijn wij in Christus mede gezet in de hemel en is onze wandel in de hemelen. Efeziër 2:6, Filippenzen 3:20. Op aarde geschiedt de wil van God niet vrijwillig en vanzelf, want daar heerst de zonde, en daar wij allen van nature zondaren zijn, zo zijn wij ook allen van nature in een staat van ongehoorzaamheid jegens God. Efeziër 2:3. De zonde is het verzet tegen de wil van God. Wie zonde doet, doet zijn eigen wil, niet de wil van God, en zo zegt de mens eigenlijk en wezenlijk met elke zonde, die hij doet, tot God: "Sta op van uw troon, opdat ik mij daarop nederzet, want niet uw wil is voor mij de hoogste wet, maar mijn eigen wil." Wij,

geborenen in het element van de zonde als wij zijn, verschrikken voor deze onze toestand, en toch is niets meer waar, dan dat iedere zonde een poging is om God te ontgoddelijken, en Hem afstand te laten doen van zijn opperheerschappij. Maar God is niet te ontgoddelijken, en eeuwig blijft Hij zitten op zijn troon, om elke zonde, die niet verzoend is, en daarmee voor zijn heilige ogen bedekt is door het bloed van het Lam, dat Hij zichzelf ten zoenoffer verkozen heeft, te straffen met straffen, die evenredig zijn aan de grootte van het vergrijp, en welke alle onze gedachten en bepalingen te boven gaan. Daarom doet dan ook God nooit de wil van de mens als zodanig, maar wel diens gebed, des mensen gelovige wil en wens. Meent dus niet, dat uw eigenwilligheid ooit iets geestelijks zal verkrijgen: nee, God geeft nooit de eigen wil toe, maar breekt hem, om ons daarna te geven naar ons geloof. Doch ook door Gods kinderen, wij moeten het met schaamte belijden, wordt Gods wil op aarde schoorvoetend en gebrekkig volbracht, terwijl die wil in de hemel terstond, met het hoogste vermaak en de brandendste ijver volbracht wordt. Nooit wordt op aarde Gods wil gedaan, zo als dat in de hemel geschiedt. Slechts eenmaal droeg de aarde een mens, die Gods wil nog eindeloos volmaakter volbracht dan de engelen dit kunnen, het was de Zoon van God. Hij volbracht de wil van de Vader tot in de dood des kruises, de dood van de zondeverzoening, dat geen geschapen wezen doen kon. Doch wij, zijn discipelen, ofschoon door de Heilige Geest, die van Hem uitgaat in de zijnen, geleid, wij blijven, zonder moedwillig te zondigen, nochtans altijd struikelen in vele dingen. Altijd moet God weer ordenen, wat wij in wanorde brengen, en verzoenen wat wij hebben ontheiligd. Daarom leert onze eeuwige Hogepriester en Voorbidder ons, Hem gedurig na te bidden: Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op aarde. Geef ons heden ons dagelijks brood. Is met de vorige bede niet reeds alles gevraagd? Neen! Er zijn ook aardse, tijdelijke, persoonlijke behoeften. Gods woord is zo zuiver als waar, zo vrij van overdrijving als alomvattend. Uit de hoogte der hemelen komen wij terstond weer op de aarde, van de dienst van de engelen, tot de dienst van de dagloner om het dagelijks brood. De Heer vergeet niets, maar laat alles in de juiste orde volgen. Gods eer gaat vóór alles, maar dan komen eerst onze aardse, en daarna onze geestelijke behoeften ter sprake, want het natuurlijke is het eerste, daarna het geestelijke. Het lichaam eist wel niet de voornaamste, maar toch de eerste zorg. Als het kind geboren wordt, eist het enkel lichamelijke zorgen; zijn geestelijke behoeften ontwikkelen zich eerst later. De bede: geef ons heden ons dagelijks brood, wil nu niet zeggen: "geef ons voor heden ons brood," Want dan zou de rijke niet mede kunnen bidden, en dat moet hij immers? De rijke heeft het brood voor heden; alleen de arme heeft geen voorraad, en zijn etenstijd is die, waarin hij iets te eten heeft. Doch in deze bede bidden wij om het brood van de dag, om de onderhouding onzes levens voor iedere dag die voor ons heden heten zal, Lukas 11:3. Dat brood kan niemand ons waarborgen dan God alleen. Hoe menig rijke, ja hoe menig machtig vorst is van rijk, arm geworden! Wij vragen dus met deze bede aan God: "Onderhoud ons het leven, dat Gij ons gegeven hebt." En wij vragen dat niet eens voor altijd, maar elke dag opnieuw. Wij vragen niet een heel brood voor heel ons leven, maar iedere dag een stukje er van, zoveel als wij zullen nodig hebben, in tegenstelling van de rijke dwaas, die een voorraad had voor vele jaren, en nu daarin, niet in God, zijn levensonderhoud meende te hebben. Daarbij leert de Heer ons bidden: UW koninkrijk kome, UW wil geschiede, geef ons heden ONS dagelijks brood. Wij vragen bij dat verschil tussen u en ons: "Is dan niet ook het brood, dat Wij ontvangen, van God?" Zeker; maar de Heer wil niet dat wij God om brood vragen, zonder dat wij arbeiden. Het moet ons brood zijn, in de zin, van "verkregen in de weg en naar de wil van God, hetzij door onze eigen dagelijkse eerlijke arbeid, of die onzer ouders, bloedverwanten en betrekkingen, of ook wel door de liefde en gunst van andere mensen." En vergeef ons onze schulden. Vreemd niet waar, dat de Heer ons evenals om het brood, nog dagelijks leert bidden om de vergeving van onze schulden, daar het toch de leer der Schrift is, dat wij door het geloof in Christus eens voor altijd gerechtvaardigd zijn voor God. De zaak is echter duidelijk voor hem, die geestelijk weet te onderscheiden. Er is voor de gelovige in deze bedeling tegelijk een rust en een strijd. In

Christus zijn wij door het geloof volkomen rechtvaardig en heilig; dit is onze rust; doch wij staan in deze rust gedurig bloot aan rustverstoring; dit is onze strijd. Wij bewaren een sterke, ja onoverwinnelijke vesting; niet in een tijd van vrede, maar van oorlog. Gedurig beproeven de vijanden, de belegeraars, nieuwe aanvallen, die bij ons nieuwe afweringen, ja, uitvallen nodig maken. Als wij in de hemel zijn, zullen wij wonen in de sterkte Gods, in eeuwige vrede, maar niet zo lang wij nog op aarde zijn. Nu zijn er onder de Christenen, die strijd willen hebben zonder rust; altijd kampende tegen de zonde, zonder verzekerd te zijn van hun zaligheid in Christus. Anderen weer willen altijd rust hebben zonder strijd, zich verzekerd houdende van hun zaligheid, zonder tegen de zonde te willen strijden. Doch wij, die enkel naar de Schrift willen leven, wij moeten rusten, omdat wij volmaakt zijn in Christus, door ons geloof, en strijden, omdat Christus nog niet volmaakt is in ons door onze zwakheden. Wij moeten rusten vanwege onze eeuwige uitverkiezing, en strijden vanwege de verzoekingen des duivels, waaraan wij tot aan ons einde blijven blootgesteld, hem tot beschaming, ons tot verheerlijking. Wij moeten rusten vanwege het woord van Christus op het kruis: Het is volbracht! en strijden, totdat het door Christus in ons volbracht is; met andere woorden: Wij moeten in Christus rusten, en Christus moet in ons strijden. Hierin ligt het tweesnijdende van het zwaard van het Goddelijke Woord. Met Christus gezet in de hemelen door het geloof, strijdt Christus nog altijd in ons als zijn leden op aarde, tegen de wereld, tegen de zonde, door de Geest van de heiligmaking. Gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. Ook dit komt gedurig weer opnieuw voor. Onze naasten vergrijpen zich gedurig aan ons, gelijk wij ons gedurig vergrijpen aan onze naasten, want ieder onheus woord, iedere onvriendelijke bejegening, welke wij ons jegens de naaste veroorloven, is een belediging hem aangedaan, en een zonde tegen het gebod: al wat gij wilt, dat de mensen u doen, doet gij hun ook alzo. Doch de Heer gedenkt hier onze schulden tegen de naasten niet afzonderlijk, maar neemt ze mede op in onze schulden voor God. David zei ook niet: Heer, ik heb tegen Uria en zijn vrouw gezondigd, maar: tegen U, tegen U alléén heb ik gezondigd. Een zonde tegen de naaste is een zonde tegen Gods gebod, dat is: tegen God. Wanneer dus Christus ons leert bidden: Vergeef ons onze schulden, dan mogen wij wel bedenken, dat onder deze schulden ook onze schulden tegen de naaste begrepen zijn, als een drangreden te meer, om ook onze schuldenaren hun schuld tegen ons te vergeven. Doch hoe kan nu de Heer de vergeving Gods jegens ons afhankelijk maken van onze vergeving aan de naaste? Wij hebben het vroeger reeds gezegd, doch moeten het hier herhalen: Omdat God geen liefde wil bewijzen aan de liefdeloze. Het is met het dagelijks ontvangen van de vergeving als met het dagelijks ontvangen van ons brood. Wie brood van God ontvangt, die ontvangt het niet voor zich alleen, maar ook om ervan mede te delen aan zijn huisgenoten, en aan de arme, die geen brood heeft. En wie zelf geen brood heeft, moet ook niet voor zichzelf alleen om brood vragen, maar voor zich en zijn vriend, die bij hem komt, zo als de Heer in de bekende gelijkenis aantoont. Het is altijd: geef ONS ons dagelijks brood. Zo ook, wie vergeving, wie genade van God ontvangt, die ontvangt de vergeving, de genade niet voor zich alleen, maar om ervan mede te delen aan anderen; en wie zelf geen vergeving, geen genade heeft, die moet er om vragen tegelijk voor zich en zijn naaste en zeggen: Vergeef ONS ONZE schulden. De vergeving aan onze schuldenaars is dus geen voorwaarde van Gods vergeving aan ons; God vergeeft ons om niet, enkel om redenen, die in Hem zijn, niet om enige reden, die in ons is, maar zij is een stilzwijgend verondersteld noodzakelijk gevolg van de door ons gevraagde en ontvangen Goddelijke vergeving. De Heer stelt dit opzettelijk in het helderst licht in de gelijkenis van de heer en de onbarmhartige dienstknecht, zoals wij gezien hebben. En leid ons niet in verzoeking. Weder een vreemde bede, niet waar? Leidt God dan in verzoeking? Zeker doet Hij dat. Werd niet de Heer zelf door de Heilige Geest, die God is, in de woestijn geleid, om van de duivel verzocht te worden? Mattheus 4:1. Maar God verzoekt niemand ten kwade; dat is iets anders, en dat is onmogelijk. God leidt de mens in verzoeking, om hem door de beproeving heen te verheerlijken. Zo verzocht Hij Abraham, opdat het blijken zou, dat het geloof van Abraham,

hetwelk hem tot gerechtigheid was toegerekend, niet een werk was uit Abraham, een verstandelijke kennis zonder leven van hart, maar een werk des Heiligen Geestes in het hart van deze zondaar, een waarachtige wedergeboorte, welke iedere proeve, ook de bovenmenselijkste, kan doorstaan, en zegevierend te voorschijn komt uit elke verdrukking en nood. Doch er is ook een andere reden, waarom God ons in de verzoeking leidt; Hij doet het, niet om te verderven, maar ons te doorlouteren als goud en af te schuimen als zilver. Op deze wijze is David in de verzoeking geleid om het volk te tellen, een verzoeking, welke door de Schrift aan God én de Satan wordt toegeschreven. Hieruit leren wij dan ook de bedoeling dezer bede verstaan. De Heer wilde dat zijn discipelen zouden bidden: dat zij door God mochten worden bewaard, van door Hem aan de verzoeking des Satans blootgesteld te worden. De Heer wilde, en Hij zelf bad het later van de Vader, dat de zijnen BEWAARD zouden worden VAN DEN BOZE, Johannes 17:15. Hijzelf kende de vreselijkheid van in de verzoeking geleid te worden, en Hij wilde zijn discipelen, door hen te leren bidden: "O God! stel mij niet op de proef, niet op de proef van de Satan!" leren ootmoedig te wandelen, opdat de beproeving niet voor hen noodzakelijk mocht zijn, zoals zij voor Petrus was, wie de satan begeerde te ziften als de tarwe, omdat Petrus te ziften was; zijn hoogmoed was het kaf, waardoor de satan hem ter zifting opeisen kon, en opeiste. Daarentegen zegt 1 Johannes 5.18: Wij weten dat een ieder, die uit God geboren is niet zondigt; maar die uit God geboren is, bewaart zichzelf, en de Boze vat hem niet. O dat wij ons dan toch onbevlekt van de wereld bewaren door altijd in de diepste ootmoed te wandelen, want door hoogmoed vallen wij in des duivels strik 1 Timotheus 3:6,7, en God redt er ons wel weer uit, maar ten koste van hooggaande zielsangsten en benauwdheden, waarvoor de Heer ons wil gespaard hebben. Maar verlos ons van de Boze. Ziet gij, de Heer wil niet dat wij buiten alle verzoeking zijn, dat God ons uit de wereld wegneemt, maar dat God ons verlost uit de macht des Satans. Immers is de Christen, zolang hij leeft, aan de verzoeking van de Boze blootgesteld, en zo (wij herhalen het) leert Christus de zijnen bidden, dat God hen niet overgeeft aan de verleidende macht des Satans, die de hoofdman is van het heirleger van de zonde, de overste van de wereld, welke ons dagelijks haar bedwelmende beker aanbiedt, opdat wij drinken en ons bedwelmen en verloren gaan, maar dat God ons losmaakt van zijn invloeden. Christus zelf zal later bidden, zoals wij opmerkten, dat de Vader hen bewaart van de Boze; hier leert Hij hen zelf om deze bewaring en verlossing bidden. Zeker, als wij vergeving van zonden ontvangen hebben, dan moeten wij niet meer willen zondigen; nochtans blijven wij, hoe sterk als Christenen, zwak als mensen. Het is hiermee als met ons eten en drinken: wij eten en drinken en hongeren en dorsten weder, niet opzettelijk, maar vanzelf. Zo ontvangen wij enkel vergeving om weer vergeving te behoeven, niet opzettelijk, maar vanzelf. Dit houdt niet op zolang wij op aarde zijn. Wij moeten niet willen struikelen, maar daarom struikelen wij toch. Immers is het gezegde waar: "Kan een kind struikelen, een volwassene kan het ook." Want uw is het Koninkrijk. Hier verlaat Lukas ons geheel en horen wij enkel Mattheus, van wie wij vroeger ook wel deze kroon op het gebed des Heren ontvingen, maar niet van naderbij beschouwden. Aan deze kroon schitteren ontelbare diamanten. Mochten wij er enkelen van kunnen tonen. Uw is het koninkrijk. Gode behoort de wereld en wat daarin is. De satan is slechts een indringer in Gods schone schepping, die er weder uitgedrongen wordt, en de zonde is een zwarte vlek op haar sneeuwwit kleed van licht, maar die er weder van wordt afgewist; daarom sluit de wereldbeschouwing van de dichter van de prachtige 104de Psalm (Psalm 104) met de woorden: De zondaars zullen van de aarde verdaan worden, en de goddelozen zullen niet meer zijn. Loof de Heer, mijn ziel! Halleluja! En de kracht. De macht, de opperheerschappij. Alle macht die zich tegen God kant, verplettert zichzelf tegen de macht van God. God laat de satanische machten zich tegen Hem verheffen eeuwen lang, om ze eeuwen lang te doen uiteenspatten, als de golven van de zee op de rots, totdat ze ten laatste, als Gods bepaalde tijd vervuld is, geheel machteloos worden en ophouden zich te verheffen, evenals de golven van de zee ook eenmaal gestremd zullen worden tot kristal, Openbaring 4:6 21:1. En de

heerlijkheid. De ere Gods is, gelijk het beginsel, zo ook het doel van al Gods werken. De ere Gods is de zaligheid Gods, en is ook onze zaligheid; want de zonde ontneemt God zijn eer, en de genade geeft ze Hem terug. De heerlijkheid is de ere Gods in haar zichtbaarheid, in haar openbaring naar buiten. Eenmaal zal zij alleen geheel de schepping omvatten en door schitteren, gelijk nu de zonnestralen ons halfrond omgeven en onze luchtkring doorschijnen. In de eeuwigheid. Hier verlaat de Heer, en verlaat de mens het gebied des tijds. Alles eindigt in God, maar in God is geen einde. In God is de eeuwigheid en de oneindigheid; of juister nog: Gods wezen, God zelf is de eeuwigheid en de oneindigheid. Amen. Hierin berust elke ziel die gelooft. Zij rust in God, zijn woord, zijn werk, zijn waarheid, zijn liefde, zijn eeuwigheid en oneindigheid, ons geopenbaard in Christus, door de Heilige Geest. God wil niet, dat wij in iets anders rusten met onze gedachten, met ons hart, met geheel ons wezen, dan in Hemzelf, de Algenoegzame, de Onuitsprekelijke, de Volheerlijke. En Hij zei tot hen. De Heer had zijn discipelen geleerd wat zij bidden moesten, nu wil Hij hen ook leren hoe zij bidden moeten. De zaak en de wijze van de zaak zijn tweeërlei. Men kan een in zichzelf goede zaak op een verkeerde wijze doen, en haar dus bederven; daarom vraagt de wijze altijd naar de wijze hoe de dingen moeten geschieden. De Heer wil door een beeld uit het leven zijn discipelen tonen, dat men om verhoring op het gebed te ontvangen, bidden moet met vrijmoedigheid, met aandrang en met onvermoeide volharding. Men moet vrijmoedig zijn in het gebed. Dat heeft de Heer gaarne. Gideon vroeg met grote vrijmoedigheid een dubbel teken, en hij ontving het. Men moet bidden met aandrang. Mozes zei: "Indien uw aangezicht niet meegaan zal, doe ons van hier niet optrekken, Exodus 33:15, dat zoveel zeggen wilde als: "Heer! indien Gij zelf niet met ons optrekt, zo laat ons sterven in de woestijn." En Luther bad bij het krankbed van Melanchton: "Heer! indien Gij Filippus wegneemt, zo kan ik niets meer doen." En God verhoorde beiden. Men moet bidden met onvermoeide volharding. Zo bad Jacob om de zegen, en hij werd gezegend. Ik zal U niet laten gaan, tenzij dat Gij mij zegent, zei hij tot God, en God zei tot hem: Uw naam zal voortaan niet JACOB heten, maar ISRAËL, want gij hebt u vorstelijk gedragen met God en met mensen, en hebt overmocht, Genesis 32:26,28. Wie van u zal een vriend hebben. Het gebed onderstelt dat men met God in verbondsbetrekking staat, zodat Hij onze God is, bij wie men in tijd van nood een toevlucht heeft. De door de Heer genezen blindgeborene zei: Wij weten dat God de zondaars niet hoort, maar zo iemand godvruchtig is en zijn wil doet, die hoort Hij; en de Psalmist zegt Psalm 50:16,17: Tot de goddelozen zegt God: Wat hebt gij mijn inzettingen te vertellen en neemt mijn verbond in uw mond; omdat gij de kastijding haat, en mijn woorden achter u heen werpt? Hoe kunnen dan nog zo velen menen, dat alle mensen als zodanig God kunnen aanroepen als hun Vader, en verhoord worden? Wanneer zal toch het zelfbedrog in deze levensvraag ophouden, en wanneer zullen de wijzen van deze wereld aflaten hun broeders te leiden op de paden des doods? En zal te middernacht tot hem gaan, en tot hem zeggen: Vriend! leen mij drie broden, omdat mijn vriend van de reis tot mij gekomen is, en ik heb niets, dat ik hem voorzet. De Heer stelt ons hier een man voor, die onverwacht en wel te middernacht, een vriend te logeren heeft gekregen, en geen brood in huis heeft. Ofschoon het werkelijk te laat was, om nog brood voor geld te kunnen laten halen, zo is dit echter niet de voorname reden, waarom hij zijn vriend om brood vraagt; de man is blijkbaar een arm man; want de armen hebben zelden voorraad van brood. De man geeft het zelf te kennen in de woorden: Ik heb niets, dat ik hem voorzet. Ja, het blijkt nader, dat hij zelf niet die avond gegeten had; nochtans zou hij, wat hem zelf betreft, hongerig zijn te bed gegaan, nu echter wordt hij, door de komst van zijn vriend genoodzaakt brood te vragen. Hoe kies is dit voorgesteld! Niet zijn eigen honger geeft hem de vrijmoedigheid tot zijn onafwijsbare volharding. Onderstel deze, en gij neemt al de poëzie van de gelijkenis weg. Maar een vriend is tot hem gekomen, en daarom vraagt hij, en vraagt hij zo dringend. Hij wil de plichten van de gastvrijheid vervullen; dat geeft hem het recht tot deze vrijpostigheid. Neen, hij zou het voor zichzelf alleen niet gedaan hebben, maar thans doet hij het óók voor zichzelf (en hieruit blijkt dat hij zelf niet die avond

gegeten had); hij vraagt drie broden (broodkoeken, zoals gewoonlijk in het Oosten, ieder voldoende voor één persoon); één voor zijn vriend, één voor zichzelf, en nog één om te presenteren, als er nog meer eetlust bij zijn vriend mocht zijn. Hijzelf wordt dus bij deze gelegenheid óók verzadigd, maar onopzettelijk. Wij leren er uit, dat wij voor onszelf, of voor onszelf alléén node iets moeten vragen. Het Evangelie is tegen alle egoïsme (eigenbaat) en voor een heilig communisme (gemeenschap van bezit en genot). Wij geloven aan de gemeenschap van de heiligen, en wij moeten haar dus ook betonen, en vrijwillig en uit liefde van het onze mededelen aan de broederen, alsof het onze het hunne was. Daarom is dan ook geen bede aangenamer voor God, dan die gepaard is met een voorbede voor anderen. Men moet niet enkel eigen pijn gevoelen, maar ook die van anderen, en het zou vrij wat beter met onszelf gesteld zijn, indien Wij wat meer dachten aan anderen; want een medegedeelde zegen is een dubbele zegen. Omdat wij daarin uit eigen beweging zo traag zijn, is de nood daartoe meermalen in Gods hand een drangmiddel. De nood wekt dikwijls het gevoel van gemeenschap en liefde zo krachtig op, dat men er iets voor wagen durft. De man in de gelijkenis is in nood, hij klopt zijn vriend te middernacht op, geeft hem zijn nood te kennen, en vraagt hem om brood, niet als geschenk, maar ter leen; dßt voegde ook alleen. Gij ziet hoe uiterst kies en fijn al de trekken ook van de inkleding van de waarheid bij de Heer zijn. Wie kan het Hem nadoen? Niemand; Hij is de Heer en de Meester in alles. En dat die van binnen antwoordende, zou zeggen: Doe mij geen moeite aan; de deur is nu gesloten, en mijn kinderen zijn met mij in de slaapkamer; ik kan niet opstaan, om u te geven. De tegenredenen zijn billijk. "Is dat nu een uur in de nacht, om te komen om zulk een zaak! Welk een opschudding, om drie broodjes! De kinderen worden wakker. Ik zelf moest op uw geklop reeds het bed uit en kleding aantrekken, en nu zou ik nog naar beneden gaan, en de broden krijgen, en de deur openen om ze u te geven? Er is geen denken aan!" Nogthans, hoe billijk deze bedenkingen schijnen, onze vrager neemt ze niet aan. Zeker, hij had er mede kunnen heengaan, en tot zijn gast gezegd hebben: "Het doet mij leed, mijn vriend! maar ik heb mijn best gedaan om u enige verkwikking na de reis te verschaffen, doch het is mij mislukt; men heeft mij geweigerd." Doch, wat had dßt gebaat? Niets. De vragende man dacht er dan ook in het geheel niet aan, om zich zo te laten afschepen, en ongetroost heen te gaan. Hij moest brood hebben, en hij wist dat zijn vriend het had; hij hoorde het daarenboven nog uit diens eigen mond; want de zwarigheid bij zijn vriend lag niet daarin, dat deze ook geen brood in huis had, maar dat het hem, vanwege de ongelegenheid van de tijd, zo veel moeite kostte, het te geven. Dit vatte de vrager terstond, en nu dacht hij bij zichzelf: "die moeite zult gij u geven; ik moet en zal de drie broden hebben; en hebben mijn vriendelijke woorden mij niet geholpen, dan zal ik op een andere wijze beginnen," En nu begon hij te dreigen: "Wilt gij mij de broden niet geven, dan zult gij ook niet slapen; dan zal ik toch uw kinderen wakker maken en uw gehele huis in opschudding brengen door te kloppen op de deur, en nog eens te kloppen, en wederom te kloppen, onophoudelijk tot aan de morgen toe." Wat zou nu de man van het huis doen? Hij dacht wat de onrechtvaardige rechter van die lastige weduwe dacht: "Ik zal hem helpen, opdat hij niet ten laatste mij het hoofd breekt." Hij begreep, dat het wel het verstandigste was, om door een klein ongerief een groter te voorkomen. Ik zeg ulieden: Hoewel hij niet zou opstaan en hem geven, omdat hij zijn vriend is, nochtans om van zijn onbeschaamdheid wil, zal hij opstaan en hem geven zoveel, als hij er behoeft. De man ging naar beneden en gaf de vrager zijn begeerte, niet uit vriendschap, want dan had hij zich de nu genomen moeite terstond getroost; maar om de lastige man kwijt te worden gelijk wij ook wel eens doen, niet waar? Wij geven niet altijd uit liefde, maar omdat wij anders van de vrager niet af kunnen komen, en zodoende onze rust niet kunnen verkrijgen, zonder die te kopen. Dat is nu wel geen edel beginsel bij ons, maar in een sterk gedrang gedraagt zich wel niemand zo beleefd als in de ruimte, en zoekt ieder er op de beste wijze door te komen. Doch wij keren terug tot de gelijkenis, en dan moeten wij opmerken, hoe gemeenzaam hier van God gesproken wordt. Wie zou de allerhoogste Majesteit durven vergelijken bij zulk een onwillige vriend, en de gelovige bidder bij zulk een onbeschaamde

man, als de Heer, de opperste wijsheid, in deze gelijkenis doet? Doch deze dingen behoren onder die vrijheden, welke de Heer alleen nemen mag en nemen kan. Waarom? Omdat Hij in alles een heilige waarheid uitspreekt, die door het geloof als zodanig terstond wordt erkend en aangenomen. Heeft God niet alle reden, om de zondaar af te wijzen? Heeft de bidder recht op iets, wat het zij? Neen, als zondaar komt hij ontijdig en vordert hij te veel. Daarom is het bloot vragen van zo vele mensen, zoals wij reeds opmerkten, van geen uitwerking; zij vinden God niet gereed ter verhoring. Maar bidden is meer dan vragen, (ons woord bedelen is van bidden afkomstig) en smeken is nog iets meer dan bidden, en smeken doet alleen het kind van God. Het gebed in de gewone zin houdt op, zodra het is uitgesproken, maar het smeken houdt niet op, voordat men heeft hetgeen men vraagt. En nu, God laat zich verbidden; Hij laat zich heilig dwingen, gelijk de gegoede vriend in de gelijkenis zich onheilig liet dwingen door zijn onbescheiden vriend. Hij gaf de vrager zoveel broden, als hij gezegd had nodig te hebben. Had deze om meer gevraagd, hij zou er nu ook meer ontvangen hebben. Eenmaal aan het geven komende, is de vriend niet karig, maar geeft de volle eis. In de Schrift is in alles iets ruims, iets onbekrompens. Ook dat heeft mede zijn betrekking tot God. Als Hij geeft, dan geeft Hij mild en zonder verwijt. Mochten wij dit meer in het oog houden wij zouden meer vragen en meer ontvangen. Nog een enkele trek: De man had de broden ter leen gevraagd, doch ten slotte worden zij hem gegeven, geschonken; want gij gevoelt, dat de man, die het brood zo gedwongen gaf, het niet terug kon eisen. Welnu, ook hierin ligt een Goddelijke waarheid: waar wij bloot om vragen, is doorgaans een goed ter leen, een vluchtig voorbijgaand goed; maar waar wij om smeken, waar wij aanhoudend, tot het einde toe om vragen, dat is ons onmisbaar, en dat geeft ons God dan ook ten eeuwige eigendom.

11:14 De Heer en de bezeten stomme.

Als deze nu uitgingen, ziet, zo brachten zij tot Hem een man, die stom en van de duivel bezeten was. Een dubbele ellende. Hoe menigmaal gaan ook nu nog vele kwalen tezamen bij één mens, die daarom ons diepst medegevoel gaande maakt, en door ons zo graag geholpen zou worden als de meerder ellendige onder de minder ellendigen; doch wat kunnen wij? Voor de Heer echter is niets onredbaar. En het geschiedde, als de duivel uitgeworpen was, sprak de stomme. Een kennelijke heen wijzing naar de oorzaak van dezes mans stomheid. De onreine geest veroorzaakte in de mens, die hij beheerste, menigerlei soort van kwalen, en soms velerlei kwalen te gelijk, zoals wij uit de Evangeliën weten, en zonder de Schrift niet zouden kunnen weten. Doch juist daarom noemen wij dan ook de geneeskundige ongelovig, die van geen andere dan natuurlijke oorzaken weten wil. Wie kan weten dat de natuurlijke oorzaken niet wortelen in bovennatuurlijke oorzaken, en zo iemand dat niet kan weten, hoe kan hij het dan ontkennen, zonder een dwaasheid te begaan? De geneeskunde spreekt van een gestoorde orde in het lichaam; goed, maar waardoor is deze orde gestoord? Van vele eenvoudige, bloot lichamelijke ongesteldheden kan men dit aanwijzen, maar van vele anderen, waarin de geest van de mensen hoofdzakelijk betrokken is, kan men de eigenlijke oorzaak van de verstoring niet aantonen, niet eens gissen, en moet men die voor geheel ondoorgrondelijk verklaren. Indien nu in zulk een geval God ons zei: "de oorzaak van deze storing van de orde in 's mensen ziel en lichaam ligt in de invloed van een boze geest," zouden wij het dan niet moeten geloven? En zo ja, hoe zouden wij dan niet ook geloven, dat overal waar in de Schrift de kwaal aan een onreinen geest wordt toegeschreven, ons de volle verborgene, alleen voor God kenbare waarheid gezegd is? Heeft de Schrift geen Goddelijk gezag voor u, schaar u dan onder haar bestrijders en bij Gods tegenstanders; maar erkent gij dat gezag, buig er u dan gewillig onder. Wat God gezegd heeft, moet geloofd worden. En de scharen verwonderden zich, zeggende: Er is nooit desgelijks in Israël gezien! Het volk, hoe zinnelijk van aard en onkundig in geestelijke dingen, is echter niet bestand voor hetgeen zij met hun ogen zien en met hun oren horen, en ook niet de grootste sofist van de wereld hen kan ontstrijden. Voor zulke daden, als zij de Heer zagen doen, vielen zij al was het ook maar voor een ogenblik, op hun knieën, en verheerlijkten zij God, al was het ook maar met klanken, die wegruisen in de wind. Om zo bedorven te zijn, dat men ook in de onmiskenbaarste wonderen Gods geen wonderen ziet, moet men niet tot het volk, maar tot de beschaafde, geleerde, aanzienlijke mannen behoren. Het ongeloof van het volk is nog menselijk, maar dat van de geleerde is duivels. Maar enigen van de Farizeeën zeiden: Hij werpt de duivels uit door de overste van de duivels. Ziet gij, hier hebt gij reeds het sprekend voorbeeld van hetgeen wij zo even zeiden. Hoe verschillend waren toch in die tijd de beoordelingen over Jezus persoon, zijn woorden en zijn daden, en hoe verschillend zijn zij nog in onze tijd! Wij zien het echter ook hier: altijd heeft het ongeloof een andere verklaring van de dingen Gods, dan de andere mensen; het verwerpt de klaarblijkelijke werkingen Gods, en neemt de ongerijmdste en zotste dingen aan. Ook dit zien wij bij de ongelovigen van onze tijd: zij werpen het kostelijke brood der Schrift weg, en begeren hun buik te vullen met de draf, die de zwijnen eten. Wij wenen over hen, als over verloren zonen, en bidden hun van ganser harte toe, dat zij inkeren tot zichzelf en zeggen: Hoe vele huurlingen mijns vaders hebben overvloed van brood, en ik verga van honger. Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan. En anderen Hem verzoekende, begeerden van Hem een teken uit de hemel. De breedvoerige beantwoording van de genoemde beschuldiging en van deze eis door de Heer, hebben wij reeds vroeger gehoord en behandeld. De Heer toonde hun daarin zo treffend de ongerijmdheid van hun beschuldiging en eis aan, dat niets ons meer moet bevreemden, dan dat deze lieden met deze zelfde beschuldiging en eis nog weer voor de dag komen, Doch het is met de ongelovigen ook van onze tijd niet anders. De reeds duizenden malen grondig weerlegde tegenwerpingen worden door hen altijd weer opnieuw opgerakeld. En wat zijn die tegenwerpingen meestal anders dan ellendigheden, die eigenlijk ook niet van de moeite waardig zijn om tweemaal weerlegd te worden, De Heer

wijst ze dan ook, nu ze herhaald worden, rechtstreeks af; evenwel niet, zonder het ongeloof van deze onwaardige oversten van Israël ten diepste te beschamen en ten hoogste te bestraffen. Toen antwoordden sommigen van de Schriftgeleerden en Farizeeën, zeggende: Meester! wij wilden van u wel een teken zien. Deze lieden zijn altijd de woordvoerders tegen Jezus. Wij horen thans uit hun eigen mond de woorden, waarin zij hun begeerte te kennen geven, en wij horen er duidelijk de spotgeest uit spreken. Doch werden er dan door de Heer niet ieder ogenblik tekenen in overvloed gegeven? Ja; doch wij merkten het reeds vroeger op, deze golden niet bij deze ongelovige mensen. Zij wilden een teken hebben naar hun zin en wil, en dat geeft God niet, want God verhoort het gebed van de onrechtvaardigen niet: en zo heeft de mens, die niet geloven wil, altijd weer een nieuw voorwendsel om niet te geloven. Zo gelooft hij niet, dat Jezus opgestaan is van de dood, omdat Jezus na zijn opstanding zich niet aan hem levend heeft vertoond met vele gewisse kentekenen, en hij gelooft niet aan de verhoring van het gebed, omdat zijn gebeden niet verhoord werden. Hij begrijpt niet, dat de schuld alleen aan hem zelf ligt. Hij wordt een discipel van Christus, en Christus zal zich aan hem als de opgestane uit de doden openbaren; en hij word een kind van God, en zijn gebed zal verhoord worden. En als de schare dicht bijeen vergaderde. Uit nieuwsgierigheid, om toe te zien, welk een teken wellicht door Jezus zou gegeven worden. Begon Hij te zeggen: Het boos en overspelig geslacht verzoekt een teken. Wie God om een teken vraagt, moet het doen uit nood, uit diepte van ellende, in het gevoel van eigen onmacht, met verbrijzeling van de ziel en in diepe nederigheid, zoals Gideon een teken vroeg, maar niet zoals deze goddeloze mensen het vroegen, uit overmoed, kortswijl en hardnekkig verzet tegen het woord des Heren. En hun zal geen teken gegeven worden, dan het teken van Jona de profeet. De Heer stelt hiermee het Israël van zijn tijd gelijk met het heidense Ninevé van de oudheid. Hijzelf, de Heer, zou voor zijn tijdgenoten de tweede Jona zijn, en het is zeer opmerkelijk, dat Jona werkelijk was, wat de Heer genoemd werd te zijn: Een profeet uit Galilea opgestaan; want Jona was uit Gath-Heef 2 Koningen 14:25, een stadje in de stam Zebulon Jozua 19:10,13. Het was meteen, zoals wij vroeger opmerkten, het beschamend antwoord op het schaamteloos voorgeven van de Farizeeën tegen. Nicodemus: onderzoek en zie dat uit Galilea geen profeet opgestaan is Johannes 7:52. Voorts wettigt de Heer met deze aanhaling de typische uitlegging: Hij stelt er Jona's tijdelijke opneming in de vis mee voor, als een profetie. Ook wordt hiermee alle twijfel, of Jona wel een historisch persoon is, voor ons die geloven, onmogelijk. De Heer heeft het gezegd; dit is voor ons genoeg; wij erkennen geen ander en geen hoger beroep. Want gelijk Jona drie dagen en drie nachten was in de buik van de walvis, alzo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten wezen in het hart van de aarde. De gedeelten van de dag worden voor het geheel genomen. Deze oude gewoonte in Israël is de sleutel van deze dagrekening. De Heer werd op vrijdag begraven, bleef de zaterdag over in het graf, en stond des zondags morgens op; het zijn de drie dagen, tot welke even zoveel nachten of gedeelten van de nacht behoren. Deze wijze van rekenen moge ons vreemd dunken, doch niets is vreemder onder de volken, dan hun wijze van rekenen. Zij zijn nergens minder eenvoudig in, dan juist in deze zaak. Wij hebben reeds vroeger een paar voorbeelden uit onze hoogbeschaafde, alles zo nauwkeurig bepalende tijd aangehaald, die wij hier wel mogen herhalen. Wij zeggen over acht dagen en bedoelen toch slechts een week; en waar wij zeggen veertien dagen, zegt de Fransman quinze jours (vijftien dagen). Intussen is niet enkel toeval de reden dat de Oosterlingen delen van dagen voor hele dagen nemen. In het Oosten neemt men alles ruimer dan in het Westen. Zie het ook in de kleding, want in alles drukken de volken hun karakter uit. In het Oosten is de kleding altijd wijd en ruim, in het Westen doorgaans aan het lichaam sluitend. Want gelijk Jona de Nineviten tot een teken geweest is, alzo zal ook de Zoon des mensen zijn voor dit geslacht. Gelijk Jona persoonlijk het teken Gods voor Ninevé was, zo was Christus persoonlijk het teken voor Israël. Het wonder Gods, dat Jona tot een gezant Gods stelde, was zijn uitgaan uit de vis, en het wonder of teken dat Jezus bewijzen zou de Zoon Gods te zijn voor Israël, was zijn uitgang uit het graf. Dat zou dan het grote teken zijn, het teken dat

rechtstreeks uit de hemel kwam; Want de hemel zou zich openen boven het graf van Christus, en een engel daaruit nederdalen, en de steen van het graf wentelen, en engelen zouden in het graf het graf bewaken, totdat de naar Jezus zoekenden gekomen, en door hen van het gebeurde onderricht zouden zijn. Doch thans was Jezus zelf het uit de hemel gegeven teken, het levende brood, dat uit de hemel was nedergedaald, om van de wereld het leven te geven, en met de Heer waren er uit de hemel een menigte tekenen gegeven, zodat de blinden zagen, de doven hoorden, de lammen wandelden, de doden opstonden. Was dat niet genoeg? Neen, niet voor het ongeloof: dat is met niets tevreden, ook niet met zichzelf, ook niet met de hemel, zoals God die gemaakt heeft. Intussen, het woord bij een soortgelijke gelegenheid door de Heer uitgesproken, zou waarheid blijven: Hun zal GEEN teken gegeven worden. Want de opstanding van de Heer was alleen een teken voor dezulken, die al de andere voorafgaande tekenen zouden geloofd hebben. Doch de mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel, met dit geslacht, en zullen het zelf veroordelen; want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jona, en ziet, meer dan Jona is hier. Eigenlijk wordt er gezegd: de meerdere dan Jona is hier. De meerdere niet in bediening alleen, maar in persoonlijkheid, in wezen. Jona was slechts een dienstknecht, Christus was de Heer. God, die eertijds tot de vaderen gesproken had door de profeten, heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door de Zoon. Ja, eigenlijk was Jona in zijn profetische bediening slechts een voorbeeld, een schaduw, waarvan Christus het lichaam en de vervulling was. Daarom zou het Ninevé van Jona's tijd het oordeel uitspreken over het Israël van 's Heren tijd, omdat Ninevé, ofschoon heidens, zich verootmoedigd had op het woord van de gezant, en lsraël, ofschoon het volk van God, zich verhard had tegen het woord van de Heer van de gezanten, hun Messias, hun Goël: hun bloedverwant en hun God. De koningin van het zuiden zal opstaan in het oordeel met dit geslacht, en hetzelve veroordelen; want zij is gekomen van de einden van de aarde, om de wijsheid van Salomo te horen, en ziet, meer dan Salomo is hier. In het eerste voorbeeld ziet de Heer op de inhoud van zijn prediking, in het laatste op de wijze van zijn prediking. Ontbrak er iets aan de inhoud? En zo nee, ontbrak er dan iets aan de vorm? Waren de terechtwijzingen Gods, de waarschuwingen Gods, de roepstemmen Gods tot bekering niet bij de Heer vergezeld met een wijsheid, die alle mensen, behalve de ongelovige Schriftgeleerden, met de hoogste verbazing deden uitroepen: Nooit heeft iemand gesproken, gelijk deze mens! En nu, wat waren de raadsels, die Salomo aan de koningin van het zuiden oploste, bij die welke de Heer aan zijn discipelen en ook aan zijn vijandige vragers oploste? Salomo kon niets anders oplossen dan de raadsels van de aarde. Christus loste de raadselen van de hemel en van de eeuwigheid op, en de uitnemendste verstanden teerden sedert achttienhonderd jaren, en teren nog heden van de woorden des Heren. Het is ondenkbaar, hoe groot onze onwetendheid zou zijn in de dingen Gods, als geheel de Schrift en bijzonder het Nieuwe Testament niet bestond en niet bestaan had al die eeuwen. Mochten de verwerpers der Schrift althans nog zo veel gevoel van dankbaarheid voor haar over hebben, dat zij erkenden, zonder haar nog heden voor hout en steen te moeten knielen. Zo had dan Israël ook hierin geen verontschuldiging voor zijn ongeloof, maar integendeel het vonnis van zijn veroordeling er voor, door een heidense vorstin! Merkt toch op, dat de Heer gedurig Israël beschaamt door de zozeer bij Israël verachte Heidenen. Dat deed Hij reeds in de synagoge te Nazareth, en deed Hij gedurig. Merkt ook op, dat Christus, wanneer men Hem vroeg om een teken, de vrager verwees naar zijn leer, en dat wanneer men Hem vroeg naar zijn leer, Hij de vrager verwees naar de tekenen zijn wonderen, zijn werken. En eindelijk moeten wij hier nog opmerken, dat als Salomo niet als Jedidja (de beminde des Heren) gestorven was, de Heer zich nooit met Salomo zou vergeleken hebben. Gij gevoelt dat de Heilige Israëls nooit een verworpene als zijn voorbeeld zou hebben genoemd. 11:27 De Heer en de vrouw, welke zijn moeder zalig prijst. En het geschiedde, als Hij deze dingen sprak, dat een zekere vrouw, de stem verheffende uit de schare, tot Hem zei: Zalig is de buik, die u gedragen heeft, en de borsten, die gij hebt gezogen. Alle valse zaligsprekingen roemen in het vlees; trouwens: Wat uit het vlees geboren wordt, dat

is vlees. Wil hebben hier het begin van de Mariadienst, die sedert eeuwen altijd verder in de kerk is doorgedrongen, en nu in onze dagen een hoogte heeft beklommen, waarmee zij de hoogte van de afgoderij onder de heidenen nog overtreft; want geen van de Heidenen is het nog ingevallen, om een bloot mens te beschouwen als zonder zonde uit zondaren te zijn geboren. Maar Hij zei: Ja, zalig zijn degenen, die het woord Gods horen en datzelve bewaren. De Heer beantwoordt de opwellingen van het natuurlijk gevoel, hoe warm en geestdriftig zij ook zijn, gewoonlijk zeer koel, terugwijzend en terechtwijzend. Ja zeker, zijn moeder was zalig te prijzen, maar niet omdat zij Hem gebaard, maar omdat zij geloofd, en hiermee het woord Gods in haar hart bewaard en gehoorzaamd had. Haar geloof volgde noodzakelijk op haar uitverkiezing, en op deze grond gaf God de grote genade en de hoge eer, dat zij de moeder des Heren werd. Zij werd een uitverkorene onder de uitverkorenen; maar was zij hoog begenadigd, zij kon dat niet anders zijn en was het ook niet anders dan als zondares. Bij haar zowel als bij ons, is genade de enige grond van al Gods zegeningen.

11:29 De Heer en de bezeten stomme.

Als deze nu uitgingen, ziet, zo brachten zij tot Hem een man, die stom en van de duivel bezeten was. Een dubbele ellende. Hoe menigmaal gaan ook nu nog vele kwalen tezamen bij één mens, die daarom ons diepst medegevoel gaande maakt, en door ons zo graag geholpen zou worden als de meerder ellendige onder de minder ellendigen; doch wat kunnen wij? Voor de Heer echter is niets onredbaar. En het geschiedde, als de duivel uitgeworpen was, sprak de stomme. Een kennelijke heen wijzing naar de oorzaak van dezes mans stomheid. De onreine geest veroorzaakte in de mens, die hij beheerste, menigerlei soort van kwalen, en soms velerlei kwalen te gelijk, zoals wij uit de Evangeliën weten, en zonder de Schrift niet zouden kunnen weten. Doch juist daarom noemen wij dan ook de geneeskundige ongelovig, die van geen andere dan natuurlijke oorzaken weten wil. Wie kan weten dat de natuurlijke oorzaken niet wortelen in bovennatuurlijke oorzaken, en zo iemand dat niet kan weten, hoe kan hij het dan ontkennen, zonder een dwaasheid te begaan? De geneeskunde spreekt van een gestoorde orde in het lichaam; goed, maar waardoor is deze orde gestoord? Van vele eenvoudige, bloot lichamelijke ongesteldheden kan men dit aanwijzen, maar van vele anderen, waarin de geest van de mensen hoofdzakelijk betrokken is, kan men de eigenlijke oorzaak van de verstoring niet aantonen, niet eens gissen, en moet men die voor geheel ondoorgrondelijk verklaren. Indien nu in zulk een geval God ons zei: "de oorzaak van deze storing van de orde in 's mensen ziel en lichaam ligt in de invloed van een boze geest," zouden wij het dan niet moeten geloven? En zo ja, hoe zouden wij dan niet ook geloven, dat overal waar in de Schrift de kwaal aan een onreinen geest wordt toegeschreven, ons de volle verborgene, alleen voor God kenbare waarheid gezegd is? Heeft de Schrift geen Goddelijk gezag voor u, schaar u dan onder haar bestrijders en bij Gods tegenstanders; maar erkent gij dat gezag, buig er u dan gewillig onder. Wat God gezegd heeft, moet geloofd worden. En de scharen verwonderden zich, zeggende: Er is nooit desgelijks in Israël gezien! Het volk, hoe zinnelijk van aard en onkundig in geestelijke dingen, is echter niet bestand voor hetgeen zij met hun ogen zien en met hun oren horen, en ook niet de grootste sofist van de wereld hen kan ontstrijden. Voor zulke daden, als zij de Heer zagen doen, vielen zij al was het ook maar voor een ogenblik, op hun knieën, en verheerlijkten zij God, al was het ook maar met klanken, die wegruisen in de wind. Om zo bedorven te zijn, dat men ook in de onmiskenbaarste wonderen Gods geen wonderen ziet, moet men niet tot het volk, maar tot de beschaafde, geleerde, aanzienlijke mannen behoren. Het ongeloof van het volk is nog menselijk, maar dat van de geleerde is duivels. Maar enigen van de Farizeeën zeiden: Hij werpt de duivels uit door de overste van de duivels. Ziet gij, hier hebt gij reeds het sprekend voorbeeld van hetgeen wij zo even zeiden. Hoe verschillend waren toch in die tijd de beoordelingen over Jezus persoon, zijn woorden en zijn daden, en hoe verschillend zijn zij nog in onze tijd! Wij zien het echter ook hier: altijd heeft het ongeloof een andere verklaring van de dingen Gods, dan de andere mensen; het verwerpt de klaarblijkelijke werkingen Gods, en neemt de ongerijmdste en zotste dingen aan. Ook dit zien wij bij de ongelovigen van onze tijd: zij werpen het kostelijke brood der Schrift weg, en begeren hun buik te vullen met de draf, die de zwijnen eten. Wij wenen over hen, als over verloren zonen, en bidden hun van ganser harte toe, dat zij inkeren tot zichzelf en zeggen: Hoe vele huurlingen mijns vaders hebben overvloed van brood, en ik verga van honger. Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan. En anderen Hem verzoekende, begeerden van Hem een teken uit de hemel. De breedvoerige beantwoording van de genoemde beschuldiging en van deze eis door de Heer, hebben wij reeds vroeger gehoord en behandeld. De Heer toonde hun daarin zo treffend de ongerijmdheid van hun beschuldiging en eis aan, dat niets ons meer moet bevreemden, dan dat deze lieden met deze zelfde beschuldiging en eis nog weer voor de dag komen, Doch het is met de ongelovigen ook van onze tijd niet anders. De reeds duizenden malen grondig weerlegde tegenwerpingen worden door hen altijd weer opnieuw opgerakeld. En wat zijn die tegenwerpingen meestal anders dan ellendigheden, die eigenlijk ook niet van de moeite waardig zijn om tweemaal weerlegd te worden, De Heer

wijst ze dan ook, nu ze herhaald worden, rechtstreeks af; evenwel niet, zonder het ongeloof van deze onwaardige oversten van Israël ten diepste te beschamen en ten hoogste te bestraffen. Toen antwoordden sommigen van de Schriftgeleerden en Farizeeën, zeggende: Meester! wij wilden van u wel een teken zien. Deze lieden zijn altijd de woordvoerders tegen Jezus. Wij horen thans uit hun eigen mond de woorden, waarin zij hun begeerte te kennen geven, en wij horen er duidelijk de spotgeest uit spreken. Doch werden er dan door de Heer niet ieder ogenblik tekenen in overvloed gegeven? Ja; doch wij merkten het reeds vroeger op, deze golden niet bij deze ongelovige mensen. Zij wilden een teken hebben naar hun zin en wil, en dat geeft God niet, want God verhoort het gebed van de onrechtvaardigen niet: en zo heeft de mens, die niet geloven wil, altijd weer een nieuw voorwendsel om niet te geloven. Zo gelooft hij niet, dat Jezus opgestaan is van de dood, omdat Jezus na zijn opstanding zich niet aan hem levend heeft vertoond met vele gewisse kentekenen, en hij gelooft niet aan de verhoring van het gebed, omdat zijn gebeden niet verhoord werden. Hij begrijpt niet, dat de schuld alleen aan hem zelf ligt. Hij wordt een discipel van Christus, en Christus zal zich aan hem als de opgestane uit de doden openbaren; en hij word een kind van God, en zijn gebed zal verhoord worden. En als de schare dicht bijeen vergaderde. Uit nieuwsgierigheid, om toe te zien, welk een teken wellicht door Jezus zou gegeven worden. Begon Hij te zeggen: Het boos en overspelig geslacht verzoekt een teken. Wie God om een teken vraagt, moet het doen uit nood, uit diepte van ellende, in het gevoel van eigen onmacht, met verbrijzeling van de ziel en in diepe nederigheid, zoals Gideon een teken vroeg, maar niet zoals deze goddeloze mensen het vroegen, uit overmoed, kortswijl en hardnekkig verzet tegen het woord des Heren. En hun zal geen teken gegeven worden, dan het teken van Jona de profeet. De Heer stelt hiermee het Israël van zijn tijd gelijk met het heidense Ninevé van de oudheid. Hijzelf, de Heer, zou voor zijn tijdgenoten de tweede Jona zijn, en het is zeer opmerkelijk, dat Jona werkelijk was, wat de Heer genoemd werd te zijn: Een profeet uit Galilea opgestaan; want Jona was uit Gath-Heef 2 Koningen 14:25, een stadje in de stam Zebulon Jozua 19:10,13. Het was meteen, zoals wij vroeger opmerkten, het beschamend antwoord op het schaamteloos voorgeven van de Farizeeën tegen. Nicodemus: onderzoek en zie dat uit Galilea geen profeet opgestaan is Johannes 7:52. Voorts wettigt de Heer met deze aanhaling de typische uitlegging: Hij stelt er Jona's tijdelijke opneming in de vis mee voor, als een profetie. Ook wordt hiermee alle twijfel, of Jona wel een historisch persoon is, voor ons die geloven, onmogelijk. De Heer heeft het gezegd; dit is voor ons genoeg; wij erkennen geen ander en geen hoger beroep. Want gelijk Jona drie dagen en drie nachten was in de buik van de walvis, alzo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten wezen in het hart van de aarde. De gedeelten van de dag worden voor het geheel genomen. Deze oude gewoonte in Israël is de sleutel van deze dagrekening. De Heer werd op vrijdag begraven, bleef de zaterdag over in het graf, en stond des zondags morgens op; het zijn de drie dagen, tot welke even zoveel nachten of gedeelten van de nacht behoren. Deze wijze van rekenen moge ons vreemd dunken, doch niets is vreemder onder de volken, dan hun wijze van rekenen. Zij zijn nergens minder eenvoudig in, dan juist in deze zaak. Wij hebben reeds vroeger een paar voorbeelden uit onze hoogbeschaafde, alles zo nauwkeurig bepalende tijd aangehaald, die wij hier wel mogen herhalen. Wij zeggen over acht dagen en bedoelen toch slechts een week; en waar wij zeggen veertien dagen, zegt de Fransman quinze jours (vijftien dagen). Intussen is niet enkel toeval de reden dat de Oosterlingen delen van dagen voor hele dagen nemen. In het Oosten neemt men alles ruimer dan in het Westen. Zie het ook in de kleding, want in alles drukken de volken hun karakter uit. in het Oosten is de kleding altijd wijd en ruim, in het Westen doorgaans aan het lichaam sluitend. Want gelijk Jona de Nineviten tot een teken geweest is, alzo zal ook de Zoon des mensen zijn voor dit geslacht. Gelijk Jona persoonlijk het teken Gods voor Ninevé was, zo was Christus persoonlijk het teken voor Israël. Het wonder Gods, dat Jona tot een gezant Gods stelde, was zijn uitgaan uit de vis, en het wonder of teken dat Jezus bewijzen zou de Zoon Gods te zijn voor Israël, was zijn uitgang uit het graf. Dat zou dan het grote teken zijn, het teken dat

rechtstreeks uit de hemel kwam; Want de hemel zou zich openen boven het graf van Christus, en een engel daaruit nederdalen, en de steen van het graf wentelen, en engelen zouden in het graf het graf bewaken, totdat de naar Jezus zoekenden gekomen, en door hen van het gebeurde onderricht zouden zijn. Doch thans was Jezus zelf het uit de hemel gegeven teken, het levende brood, dat uit de hemel was nedergedaald, om van de wereld het leven te geven, en met de Heer waren er uit de hemel een menigte tekenen gegeven, zodat de blinden zagen, de doven hoorden, de lammen wandelden, de doden opstonden. Was dat niet genoeg? Neen, niet voor het ongeloof: dat is met niets tevreden, ook niet met zichzelf, ook niet met de hemel, zoals God die gemaakt heeft. Intussen, het woord bij een soortgelijke gelegenheid door de Heer uitgesproken, zou waarheid blijven: Hun zal GEEN teken gegeven worden. Want de opstanding van de Heer was alleen een teken voor dezulken, die al de andere voorafgaande tekenen zouden geloofd hebben. Doch de mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel, met dit geslacht, en zullen het zelf veroordelen; want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jona, en ziet, meer dan Jona is hier. Eigenlijk wordt er gezegd: de meerdere dan Jona is hier. De meerdere niet in bediening alleen, maar in persoonlijkheid, in wezen. Jona was slechts een dienstknecht, Christus was de Heer. God, die eertijds tot de vaderen gesproken had door de profeten, heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door de Zoon. Ja, eigenlijk was Jona in zijn profetische bediening slechts een voorbeeld, een schaduw, waarvan Christus het lichaam en de vervulling was. Daarom zou het Ninevé van Jona's tijd het oordeel uitspreken over het Israël van 's Heren tijd, omdat Ninevé, ofschoon heidens, zich verootmoedigd had op het woord van de gezant, en lsraël, ofschoon het volk van God, zich verhard had tegen het woord van de Heer van de gezanten, hun Messias, hun Goël: hun bloedverwant en hun God. De koningin van het zuiden zal opstaan in het oordeel met dit geslacht, en hetzelve veroordelen; want zij is gekomen van de einden van de aarde, om de wijsheid van Salomo te horen, en ziet, meer dan Salomo is hier. In het eerste voorbeeld ziet de Heer op de inhoud van zijn prediking, in het laatste op de wijze van zijn prediking. Ontbrak er iets aan de inhoud? En zo nee, ontbrak er dan iets aan de vorm? Waren de terechtwijzingen Gods, de waarschuwingen Gods, de roepstemmen Gods tot bekering niet bij de Heer vergezeld met een wijsheid, die alle mensen, behalve de ongelovige Schriftgeleerden, met de hoogste verbazing deden uitroepen: Nooit heeft iemand gesproken, gelijk deze mens! En nu, wat waren de raadsels, die Salomo aan de koningin van het zuiden oploste, bij die welke de Heer aan zijn discipelen en ook aan zijn vijandige vragers oploste? Salomo kon niets anders oplossen dan de raadsels van de aarde. Christus loste de raadselen van de hemel en van de eeuwigheid op, en de uitnemendste verstanden teerden sedert achttienhonderd jaren, en teren nog heden van de woorden des Heren. Het is ondenkbaar, hoe groot onze onwetendheid zou zijn in de dingen Gods, als geheel de Schrift en bijzonder het Nieuwe Testament niet bestond en niet bestaan had al die eeuwen. Mochten de verwerpers der Schrift althans nog zo veel gevoel van dankbaarheid voor haar over hebben, dat zij erkenden, zonder haar nog heden voor hout en steen te moeten knielen. Zo had dan Israël ook hierin geen verontschuldiging voor zijn ongeloof, maar integendeel het vonnis van zijn veroordeling er voor, door een heidense vorstin! Merkt toch op, dat de Heer gedurig Israël beschaamt door de zozeer bij Israël verachte Heidenen. Dat deed Hij reeds in de synagoge te Nazareth, en deed Hij gedurig. Merkt ook op, dat Christus, wanneer men Hem vroeg om een teken, de vrager verwees naar zijn leer, en dat wanneer men Hem vroeg naar zijn leer, Hij de vrager verwees naar de tekenen zijn wonderen, zijn werken. En eindelijk moeten wij hier nog opmerken, dat als Salomo niet als Jedidja (de beminde des Heren) gestorven was, de Heer zich nooit met Salomo zou vergeleken hebben. Gij gevoelt dat de Heilige Israëls nooit een verworpene als zijn voorbeeld zou hebben genoemd.

11:37 De Heer en de Farizeeën, over de wassing vóór de maaltijd.

Als Hij nu dit sprak, bad Hem een zeker Farizeeër, dat Hij bij hem het middagmaal wilde nemen. Meermalen zien wij de oversten en aanzienlijken van het volk hun huis openen en hun tafel aanrichten voor de beroemde Meester. Trouwens wie, die er de gelegenheid toe kon vinden, zou niet graag in een gemeenzaam verkeer met de grote Rabbi gekomen zijn, al was het ook maar om Hem van naderbij te horen spreken. Gewoonlijk nam de Heer zulke uitnodigingen aan. En ingegaan zijnde, zat Hij aan. De Heer plaatste zich terstond aan tafel, zonder zich vooraf de handen te wassen. Dat de Heer dit ook hier opzettelijk naliet, is zeker; het blijkt uit hetgeen volgt. En de Farizeeën dat ziende, verwonderden zich, dat Hij niet eerst vóór het middagmaal zich gewassen had. Dit wassen was bij de Joden niet zo als bij ons een gebruik, een gewoonte, maar een instelling van godsdienstige aard, een voorschrift van wettische reiniging, niet door de wet, maar door de oudvaders van de Israëlitische kerk geboden. Doch juist als zodanig werden deze wassingen door de Heer verworpen. Zodra een uitwendig, lichamelijke, zinnelijke zaak, hoe goed ook in zichzelf, door mensen tot godsdienst wordt verheven, is zij en afgoderij dient zij verafschuwd te worden. Verwierp de Heer de wassingen? Neen, Hij zelf wies zijn discipelen de voeten; maar Hij wilde aan geen wassing, hoe ook genaamd, een godsdienstige waarde gehecht hebben, om de eenvoudige reden, dat uit deze dingen de huichelarij haar oorsprong en bron heeft. Het is een zo verderfelijke als vaste regel, dat de mens, die gelooft door uitwendige dingen heilig te kunnen worden, daarin berust en alle innerlijke heiligheid voor overbodig houdt. De Roomse kerk is hiervan de grootste getuige, die er bestaan kan. Zij heeft de kerk én het kerkhof, het beeld in de kerk én de waskaars die er vóór brandt, door wijding tot heiligheden gemaakt; ja de beenderen van de martelaren zijn heiligheden voor haar, en nog heden besprengt zich ieder Roomse, die in zijn kerk komt, met water, dat gewijd, dat heilig is. Waar de heiligheid beschouwd wordt te bestaan in een uitwendige wijding door bisschop of priester, daar is geen behoefte en geen gedachte meer voor inneriijke heiligheid, dan bij enkele zielen, die van een verslagen geest zijn en troost en rust alleen bij God zoeken. Dit verklaart des Heren woord over deze schijnbaar onschuldige, onverschillige, maar inderdaad hoogst gewichtige zaak. En de Heer zei tot hen: Nu, gij Farizeeën! gij reinigt het buitenste der drinkbekers en der schotels, maar het binnenste van u is vol roof en boosheid. Waar innerlijke heiligmaking ontbreekt, daar is, ook bij uitwendige ingetogenheid, het hart vol ondeugden; want de bron onzes levens is vergiftigd door de zonde, en naarmate men uiterlijk ingetogen is, viert men de driften van het hart te ruimer bot. Dit verklaart de geslepenheid van de huichelaar. Ieder mens is van nature, buiten de genade, onoprecht, maar wie zich daarbij het kleed van bloot uitwendige vroomheid opzettelijk heeft aangeschaft en het draagt, die is en wordt altijd meer een volleerd huichelaar, een Jezuïet, die tot een schijnbaar heilig doel onbeschroomd de onheiligste middelen bezigt. Gij onverstandigen! die het buitenste gemaakt heeft, heeft Hij ook niet het binnenste gemaakt? "Die het gelaat en de handen heeft gemaakt, heeft die niet ook het hart gemaakt; en zou gij nu kunnen menen, dat God minder ziet op zedelijke reinheid dan op lichamelijke reinheid? Doch geeft tot aalmoes hetgeen daarin is, en ziet alles is u rein. Hiermee keert de Heer terug tot het reinigen der drinkbekers en van de schotels. De uitwendige wassing van deze dingen heiligt de maaltijd niet, maakt de spijzen niet rein; maar de maaltijd wordt geheiligd door de dankzegging aan God, welke zich ook openbaren moet in de liefde tot de naaste, door hem mede te delen van onze overvloed, door af te zonderen van hetgeen in de bekers en schotels is, en het te geven aan de armen, die niets hebben. Sommige uitleggers hebben gevreesd, dat deze uitlegging het Roomse denkbeeld van de verdienstelijkheid van de aalmoes begunstigt, doch niets is ongegronder dan deze vrees. De ware barmhartigheid, die Christus van ons vraagt, is niet bestaanbaar zonder het ware geloof, dat de bron van de ware, van de zichzelf niet zoekende liefde is, terwijl de ware liefde de proef des geloofs is.

11:42 De Heer en de Farizeeën en Schriftgeleerden; zijn strafrede.
En de menigte der schare hoorde Hem gaarne. Gedurig herinneren ons de Evangelisten, dat de Heer door het volk met graagte werd gehoord. De Heer was ook, zo als wij zouden zeggen, een rechte volksprediker. En wat is nu een rechte volksprediker? Die rechtstreeks en onbewimpeld het volk verkondigt waar het op aankomt om zalig te worden. De Heere Jezus predikte onophoudelijk zich zelven als de enige weg tot behoudenis, als de enige toegang tot de Vader, en wij moeten Hem, de Heer, ook als zodanig prediken, zullen wij het hart des volks treffen. De mensen horen buiten de kerk genoeg van alles wat zij voor dit leven nodig hebben; als zij dus in de kerk komen, moeten zij horen wat hun nodig is, om zalig te worden, en dat is Jezus, Jezus en dien gekruist, Jezus en dien opgestaan uit de dood en opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods, biddende voor de zijnen. Daarom is het zeer schoon gezegd door iemand, dat, gelijk ieder dorp een weg heeft, die tot de hoofdstad leidt, zo ook iedere preek een uitgang moet hebben naar Christus, als de enige Zaligmaker voor zondaren. En daar al het volk het hoorde, zeide Hij tot zijn discipelen, in zijn leer: Vooreerst wacht u zelven voor de zuurdesem der Farizeeën, welke is geveinsdheid. Voor het laatst, en nu ten aanhore van al het volk, wilde de Heer, als tot afscheid, de Schriftgeleerden en Farizeeën het schoonschijnend masker der geveinsdheid afrukken, dat hun afschuwelijke wezenstrekken bedekte. De ure was gekomen, waarin zij Hem door verraad in hun macht zouden krijgen, en al hunnen wil op de gruwzaamste en wreedste wijze met Hem zouden doen. En nu moest dan ook al het volk weten, hoe het als een blinde geleid werd door blinden, en dat het dus noodzakelijk in het verderf moest en zou storten. De Schriftgeleerden en de Farizeeën zijn gezeten op de stoel van Mozes; daarom al wat zij zeggen, dat gij houden zult houdt dat, en doet het. De Heer erkent hun gezag. Volgens de goddelijke wet waren deze lieden in hun recht, om het volk te onderwijzen en in hun godsdienstige aangelegenheden te leiden en te besturen. Bij ons gaat dat recht uit van de gemeente des Heeren; zij moet bepalen wie, naar het woord van God, haar tot voorgangers en leidslieden mogen strekken. Maar doet niet naar hun werken, want zij zeggen het en doen het niet. De Heer wil zeggen: "Neemt hen niet tot voorbeelden voor uw gedrag en wandel; al zijn zij goed in de leer, toch falen zij in de praktijk." De Heer spreekt hier enkel van de voorschriften, die zij uit de wet den Volke voorhielden, en gaat ditmaal hun valse leringen voorbij, waardoor zij leringen, die geboden van mensen zijn, in de plaats stelden van Gods gebod. Want zij binden lasten, die zwaar en kwalijk om te dragen zijn op de schouders der mensen, maar zij zullen die met hun vinger niet aanroeren. Ruim voor zich zelven, willen zij bij anderen de angstvalligste nauwgezetheid. Ja, het is een doorgaand kenmerk van dezulken, die het zelf niet nauw nemen met de innerlijke godsdienst des harten, de naleving van de uitwendige vormelijke godsdienst bij anderen op de gestrengste wijze te eisen. Niet God, maar zij leggen de mensen ondraaglijke lasten op. Gods geboden zijn niet zwaar, mits men een kind van God is; want wat is liefelijker dan de liefde zelve te dienen; maar de dienst, die schijnvrome mensen ook aan Gods kinderen durven opleggen, is zo ondraaglijk zwaar, dat menigeen, die geen gehoor gaf aan het woord des Evangelies: Gij zijt duur gekocht, wordt geen dienstknechten der mensen! daaronder geheel zijn leven bleef zuchten en zwoegen. En al hun werken doen zij om van de mensen gezien te worden. De zich zelven zoekende mens mist het vereiste van het kind van God, dat niet van de mensen wil gezien worden in zijn aanbidding Gods in geest en in waarheid, in het verborgene des harten en in het verborgene van de binnenkamer. Want zij maken hun gedenkcedels breed en de zomen van hun kleren groot. God beval de Israëliet altijd zijne wet voor ogen te houden, ook door uitwendige tekenen, Exodus 13:9, natuurlijk als een tegemoetkoming aan het geheugen, en niet als een in de plaats stellen van het betrachten der wet zelve. De schijnvrome Farizeeën en Schriftgeleerden maakten echter deze uitwendige herinneringstekenen buitengewoon groot en breed, opdat dezen de mensen in het oog vallen, en hun verkondigen mochten, dat onder deze heilige klederen ook heilige harten klopten. En zij beminnen de vooraanzitting bij de maaltijden en de voorgestoelten in de synagogen. Zij zoeken

overal de plaats der eer, en deze mag door niemand gezocht worden; zij moet ons aangeboden worden, alvorens wij ze mogen nemen. Natuurlijk waren de eerste plaatsen aan de dis en in de synagoge, zo als ook nog bij ons in de kerk, van zelve voor de leraren en ouderlingen der gemeente; doch hoe velen ook nog bij ons begeren juist deze bedieningen om de eer, die zij meebrengen, of laten zich althans die eerbewijzingen ruimschoots welgevallen. Zoeken deze de ere Gods en het heil der mensen? Neen, en daarom moge hun de lof van mensen ten deel vallen, van de Heer hebben zij niets dan afkeuring te wachten. Wacht u voor de Schriftgeleerden, die daar gaarne willen wandelen in lange klederen. De Schriftgeleerden waren lieden, die ook in het gewone, openbare, burgerlijke leven zich door hun kleding wilden onderscheiden als geestelijke, vrome, vroede mannen. De Heer keurt alle zelfverheffing af en verwerpt de hoogmoed in iedere vorm. Ook onder ons beminnen velen het ambtsgewaad, ook buiten het ambt. Is het om dezelfde reden, waarom de Schriftgeleerden dit deden, om door de mensen met eer onderscheiden te worden, zo is dit natuurlijk af te keuren; maar doen zij het om daardoor, waar het pas geeft, een invloed ten goede uit te oefenen, zo is het te prijzen. Er zijn mensen, zo menslievend en vriendelijk, dat zij tot ieder geestelijk kunnen spreken, zonder te kwetsen. Mij dunkt, die leraar was op zijn plaats en in zijn recht, die in alle minzaamheid een gesprek aanknoopte met zijn medereiziger, met te zeggen: "Ik ben een werver voor Koning Jezus, en tracht ieder over te halen om dienst te nemen bij Hem." Over het geheel genomen wordt echter in onze tijd het ambtsgewaad buiten het ambt weinig gedragen, om geen aanstoot te geven of te verwekken. Alleen het beginsel, waaruit men handelt, maakt de zaak kwaad of goed. En beminnen de begroeting op de markten. De markten zijn bij de ouden en in het Oosten de plaatsen van openbare samenkomst, alwaar dus de Schriftgeleerden de voorwerpen van onophoudelijke begroetingen waren. En om van de mensen genoemd te worden RABBI, RABBI! Zij hoorden zich vooral gaarne begroeten met de erenaam van Meester, die hun een voornaamheid gaf boven anderen. Vragen wij, of deze verschijnselen bij ons hebben opgehouden? Zo moeten wij dat ontkennend beantwoorden. Doch wanneer en waar is de hoogmoed niet aanwezig? Hoeveel afgoderij wordt er bedreven door de leraars met hun bediening en door de gemeenteleden met hun leraars! en hoe is dit te voorkomen en te vermijden? Eenvoudig door niet op de bediening te zien, want deze is van God, maar op de persoonlijkheid, want deze behoort ons. De leraar gevoele zich niet uitsluitend als leraar, maar te gelijk en ten allen tijde als broeder onder medebroeders, en de gemeente beschouwe de leraar niet als haar overste, maar als haar broeder en vriend, die zij zusterlijk, maar niet afgod is moet beminnen. Voorts trachte de leraar, door ongeveinsde liefde te betonen, zich ongeveinsd te doen beminnen; want ten laatste komt alles op de persoon aan. Meent gij, dat men, bijvoorbeeld, de rijke als zodanig bemint? Neen, men eerbiedigt hem, omdat hij rijk is, maar wil hij bemind worden, dan moet hij zelf beminnelijk zijn. En zo is het in alle betrekkingen des levens. De eer is veel, maar wat is zij bij de liefde? De Schriftgeleerden zochten naar eer, en zij ontvingen eer, doch werden zij bemind? Neen, zij werden gevreesd, en die men openlijk vreest, wordt daarmee in het verborgene gehaat. De Heer wil, dat de zijnen geringe prijs stellen op de eer, maar des te meer op de liefde. Doch gij zult niet RABBI genoemd worden. Het woord Rabbi, MEESTER, betekent, wij herinnerden het reeds, zoveel als de meerdere. En nu wil de Heer, dat niemand der zijnen zich beschouwe als de meerdere boven zijn naaste, maar als zijns gelijke. Dat hiermee de ware nederigheid in al hare kracht door de Heer gepredikt wordt, is duidelijk. Want één is uw Meester, namelijk Christus. Is Christus alleen de Meester, zo wil Hij niet dat iemand met Hem de titel van Rabbi deelt; hetzelfde geldt van zijn zelf gekozene. benaming Zoon des mensen. Daarentegen wil de Heer wel, dat men zijn hogeren, ja zijn hoogste titel van kind van God met Hem deelt. Herkent gij hierin niet de liefde des Heeren, maar ook niet de nederige mensheid en de majestueuze Godheid van Christus, die wel de geringste titels voor zich behoudt, maar ze tegelijk zodanig adelt, dat niemand ze kan dragen dan Hij? En gij zijt allen broeders. Welk een heerlijke kerkstaat wordt ons hier, als met een enkele

penseeltrek, door de Heer afgebeeld. Alle Christenen broeders! Dit is een gemeenschap naar de Heilige Geest, zo als er in Israël bestond naar het vlees. De Joden, allen uit één Vader, uit Abraham gesproten, waren daarmee allen van nature broeders en zusters, één familie, en voorzeker, dit was een der heerlijkheden van Israël. Allen kinderen te zijn uit één vader, en dat uitgebreid tot een volk! Er is geen tweede voorbeeld van in de geschiedenis der wereld. En hoe liefelijk is het voor iedere Jood dit te weten en die bloedverwantschap te voelen. Doch wij weten, hoe door verloop van tijd de banden des bloeds altijd minder gevoeld worden! Zijn niet ook alle mensen uit één vader en uit één moeder gesproten, en daarmee allen broeders en zusters, dus evengelijken? En door wie wordt dit nog gevoeld? Waar in de wijde wereld is de onderdrukker niet? Ach, de slavernij heeft vele vormen, en danken wij God, dat zij in haren ruwsten vorm althans in onze dagen met vroeger niet gekende kracht bestreden wordt, toch treuren wij nog altijd over de slavernij, die in ontelbare andere minder ruwe vormen blijft bestaan als een altijd voort etende kanker in het vlees der mensheid. Daarom wil Christus, dat althans zijn gemeente in het midden der wereld zij een volk zonder slavernij, een Israël Gods, een broederschap uit meer dan bloedverwantschap, uit geestverwantschap, uit de onderlinge gemeenschap des Heiligen Geestes met Christus, het Hoofd der gemeente; want, let wel, er is geen ware broederschap mogelijk, dan met Christus als de enige Meester aan het hoofd. Ook de wereld, die al wat God doet tracht na te bootsen, tracht altijd weer op nieuw een maatschappij van vrijheid, gelijkheid en broederschap op te richten, maar zonder Christus als de enige Meester te erkennen, en daarom is haar doel onmogelijk te bereiken en zijn al hare pogingen ook in dit opzicht zo vele mislukkingen. Alleen Christenen kunnen en moeten zich in Christus broeders gevoelen, door voor elkander alles te laten vallen wat hen in de wereld onderscheidt, rijkdom en rang, geleerdheid en eer. De ene Christen moet zich aan de ander in geen andere hoedanigheid willen voordoen, dan als een medelid van het lichaam van Christus. Zo zal het in de hemel op volstrekt volmaakte wijze zijn, zo moet het op aarde zo volmaakt mogelijk zijn. Zouden wij het niet billijk voor ondraaglijk achten, wanneer een koning overal koning wilde zijn, zelfs in zijn huiskamer, bij zijn vrouw en kinderen? Zouden wij hem niet toeroepen: "Och, leg toch hier ten minste uw koningschap af, waar gij enkel echtgenoot en vader behoort te zijn." En zo zouden wij ook wel vele Christenen willen toeroepen: "Och, laat toch ten minste in de familiekring van Christen-broederen alles daar buiten staan, wat niet tot de Christelijke, broederlijke liefde behoort." En gij zult niemand uw vader noemen op de aarde. Namelijk in geestelijk opzicht; dit blijkt duidelijk uit het onmiddellijk daarop volgende: Want een is uw Vader, die in de hemelen is. De Heer wil zeggen: Gelijk gij maar één aardse vader hebt, zo hebt gij ook maar één hemelse Vader, en deze is God. Op aarde, uit de mensen, moogt gij niemand geestelijk uw vader noemen; dit ware God te kort doen, en is afgoderij. Doch wij weten het allen, hoe spoedig de kerk ook van deze aanminnige eenvoudigheid in Christus is afgeweken! Spoedig kwamen er kerkvaders en biechtvaders, en boven die allen, een vader aller Christenen, de paus! Dat zijn van die verschijnselen, waarmee men des Heeren klaarste woorden moedwillig overtreden heeft, en die dan ook de volledige bewijzen van het anti-christelijk karakter dezer verschijnselen zijn. Wij vragen billijk: wanneer zal, niet de Roomse kerk, Want deze bekeert zich nooit, maar wanneer zal de gemeente des Heeren tot hare schriftuurlijke eenvoudigheid terugkeren; wanneer zal er onder de oprecht gelovigen geen uiterlijke, menselijke, wereldse, maar enkel een innerlijke, geestelijke, goddelijke meerder- en minderheid bestaan? Gij zegt: "Zo zal er dan toch verschil tussen de broederen zijn?" Geen verschil, maar een verscheidenheid, een meerderheid van genadegaven des Heiligen Geestes bij de een boven de ander. Doch waartoe? Tot het betonen der meeste liefde, tot het bewijzen der meeste diensten aan de gemeente des Heeren. De Heilige Geest heeft verscheidene bedieningen in de gemeente, maar tot één doel: tot opbouwing der gemeente, en die Christen is de grootste in de gemeente, die haar de meeste diensten bewijst. Mochten dus de gelovigen met elkander wedijveren in dienstbetonende liefde. Intussen moet ook deze uitspraak des Heeren

niet worden misverstaan, alsof men niet in diepe ootmoedigheid mag zeggen, wat hier uit het beginsel des hoogmoeds als verwerpelijk wordt voorgesteld. Immers, gij herinnert u het woord van Paulus (1 Corinthiers 4:14,15) Ik schrijf u deze dingen, niet om u te beschamen, maar als mijne lieve kinderen vermaan ik u; want al had gij tien duizend leermeesters in Christus, zo hebt gij toch niet vele VADERS, want in Christus Jezus heb ik u door het Evangelie geteeld. Noch gij zult MEESTER genaamd worden, want één is uw meester, Christus. De Heer herhaalt zijn woord, omdat het van het meeste gewicht is, en het terzijde stellen van dat woord de rechte weg is tot het bederf der gemeente, waarvan de Roomse kerk, zo als wij zagen, het voldingendst bewijs is. Zodra de meerderheid in de gemeente niet meer bestond in meerderheid van genadegaven en liefdediensten, maar toegepast werd op personen, ontstond de rang, de heerschappij, en ten laatste die ontzaggelijke hiërarchie, die de Roomse kerk tot een der schitterendste wereldse rijken, die ooit bestonden, hebben gemaakt. Maar de meeste van u zal uw dienaar zijn, en wie zich zelven verhogen zal, die zal vernederd worden. En wie zich zelven zal vernederen, die zal verhoogd worden. De hoogmoed, waardoor de dienaren van Gods volk zich tot meesters, toongevers en bewindvoerders van het volk verhieven, was de val van Israël's kerkstaat. Ook de Roomse kerk gaat na dezelfde zelfverheffing dezelfde vernedering tegemoet. En moet nu ook de Protestantse kerk dezelfde weg opgaan? Mochten wij er tegen bidden en waken! En mochten wij, Wat niet weggenomen kan worden in de vorm, althans doen opwegen door onze persoonlijke zelfverloochenende liefde, zodat ieder, die nu eenmaal de rang van meester heeft, zich niet meesterachtig gedrage, maar als een beminnelijke, vriendelijke discipel des Heeren onder zijn mededisciplen. Maar wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! De Heer spreekt nu telkens meer de Schriftgeleerden en Farizeën aan, met bij voeging van het ontzettend woord: Gij geveinsden! waarmee de Heer kennelijk aanduidde, dat Hij alleen sprak van zulke Schriftgeleerden en Farizeeën als vóór Hem stonden, en het op zijn leven toelegden. De oprechte geldt het wee niet, dat over de geveinsde wordt uitgesproken, en niet de naam, dien men draagt, maar het hart, dat men in zich draagt, maakt ons aangenaam of verwerpelijk. De rijke jongeling was ook een Schriftgeleerde, en Jezus beminde hem, en Paulus was ook een Farizeeër, doch geen geveinsde, maar oprecht, en misschien is het om deze reden, dat hij zich onberispelijk naar de rechtvaardigheid, die in de wet is, noemt. Filippenzen 3:6 Want gij sluit het koningrijk der hemelen voor de mensen. Zij waren door hun bediening in de ogen der mensen zoveel als portiers, die de sleutels droegen, om de hemel te openen en te sluiten. De Heer heeft, zo als wij weten, datzelfde beeld voor zijn discipelen gebruikt. De Heer ontzegt de Schriftgeleerden en Farizeën deze macht niet, maar verwijt hun het schandelijk misbruik, dat zij er van maakten. Het volk ziet in de bedienaren des Heiligdoms van zelf zulke sleuteldragers; van daar hun eerbied, hun ontzag voor priester of leraar. Tevergeefs zegt iemand, die geen priester of geen leraar is, tot het volk: "Ga in door de poort, de toegang is vrij." Zij antwoorden: Neen, ons moet behoorlijk opengedaan worden door de portier, en deze is de priester of de leraar. Doch juist daarom komt dan nu ook de grote verantwoordelijkheid op de priester of leraar aan. Het volk wil hen alleen als bevoegde boodschappers horen; wee dus, wanneer zij de boodschap Gods niet aan het volk overbrengen, maar hun eigen ellendige wijsheid. En hebt de sleutel der kennis weggenomen, overmits gij zelven daar niet ingaat, noch degenen, die ingaan zouden, laat ingaan. De Heer beschuldigt hen van tweederlei misdaad. Vooreerst dat zij het koningrijk der hemelen voor de mensen sluiten, door niet Gods gerechtigheid, maar de eigengerechtigheid, en niet de goddelijke genade, maar de menselijke werken als zaligmakend te verkondigen. Ten andere dat zij de sleutel der kennis wegnemen, door de Schrift te vervalsen, haar van haren eigenlijke zin te beroven, en alzo het recht verstand van Gods woord te doen verloren gaan. Alles zo als bij ons nog heden te zien is en te horen. Het is doorgaans de dubbele zonde van de ongelovige voorgangers des volks, dat zij niet alleen voor zichzelven het Evangelie verwerpen, maar ook van hun macht en invloed gebruik maken, om het ook door het volk te doen verwerpen. Valse leraren vallen niet enkel zelven van God af,

maar slepen, zo als Satan deed, ook nog zo velen als zij kunnen, mee in hun val. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeën, gij geveinsden! want gij eet de huizen der weduwen op. Uit een valse leer volgt ook welhaast een oneerlijke praktijk. Geen groter drogrede dan het gezegde: "het is hetzelfde wat gij gelooft, als gij maar goed leeft." Gij kunt volstrekt onmogelijk goed leven als uw geloof vals is. Het geloof, dat Gode behaagt, en zonder hetwelk men Gode niet kan behagen, is een goddelijk levensbeginsel. En hoe kan nu iemand zonder goddelijk levensbeginsel goddelijk en Gode welbehagelijk leven? Het is onmogelijk. Doch spoedig verraadt zich dan ook het valse geloof in zijn vergiftige vruchten. Zij, die het koningrijk der hemelen niet in willen gaan, willen gaarne het koningrijk der aarde binnentreden. Geldgenot en zingenot worden nu de hoofdgenoegens van hun leven, en alleen om deze te verkrijgen, doen zij zich voor als zeer godsdienstig. Bijzonder bij de zwakken en weerlozen, bij de weduwen en eenzamen spreiden zij hun netten uit en bemeesteren zij wat deze bezitten. En dat onder de schijn van lang te bidden. De overgodsdienstigheid meent zich niet beter te kunnen doen kennen, dan door overdrijving van uitwendige godsdienstige verrichtingen. Een kort gebed zou de schijn kunnen geven, alsof men over de godsdienst licht heenliep, daarom moet het een lang gebed zijn, waarmee men vertrouwen zal inboezemen aan het argeloos hart, dat aan geen vroom bedrog kan geloven. Daarom zult gij te zwaarder oordeel ontvangen. Ieder, die van een ander naam misbruik maakt, om anderen er mede te bedriegen, is schuldig voor de wet; maar die tot datzelfde einde misbruik maakt van des konings naam is ten hoogste schuldig; hoeveel te meer dan de mens, die een zodanig misbruik maakt van de naam van God. Als de duivel zich voordoet als een engel des lichts, dan toont hij zich juist in al zijn boosheid. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! want gij omreist zee en land, om een jodengenoot te maken, en als hij het geworden is, maakt gij hem een kind der hel, tweemaal meer dan gij zijt. Hoe sterk gekleurd deze woorden zijn, ze zijn feitelijk waar. De geschiedenis der kerk stelt ons bijzonder de Jezuïeten voor, als de natuurlijke opvolgers der Farizeeën en der Schriftgeleerden, en als de erfgenamen van al hun geveinsdheid en goddeloosheid, ook van hun ijver om zee en land te omreizen, ten einde zich discipelen te maken. Daarbij is het van algemene bekendheid, dat de renegaat (de tot een andere mening overgaande ijveraar) altijd tweemaal vuriger in ijver voor de aangenomene mening is dan hij, die er in geboren is. Men wil dan gewoonlijk inhalen, wat men meent vroeger verzuimd te hebben, en wordt daartoe geprikkeld door hen, die ons tot hun gevoelen hebben overgehaald. Heeft dit nu plaats in het goede en ware, dan is er zo als bij Paulus, een dubbele ijver voor God; maar heeft dit plaats in de leugen en het bedrog, dan is er een dubbele ijver in het boze. Wee u, gij blinde leidslieden! Nu begint de Heer hun diepe onkunde in geestelijke zaken in het licht te stellen. Zij, die zich als de meest beschaafden en geleerden der maatschappij, en daarmee als de leidslieden van het onwetende volk beschouwden, worden door de Heer bewezen blinde leidslieden te zijn. Die zegt: ZO WIE GEZWOREN ZAL HEBBEN BIJ DE TEMPEL, DAT IS NIETS; MAAR ZO WIE GEZWOREN ZAL HEBBEN BIJ HET GOUD DES TEMPELS, DIE IS SCHULDIG. Gij ziet, ook hier is geen sprake van de wettigheid of onwettigheid van de eigenlijke eed, de eed bij de naam des Heeren; maar van het bezweren van hetgeen men zegt, door een krachtwoord, door een beroep niet op de heilige God, maar op een heilige zaak, met één woord: van het vloeken en zweren. De Farizeeën maakten echter hierin niet alleen een wezenlijk onderscheid, maar zij maakten ook een onderscheid tussen het zweren bij het een of bij het ander. De Heer overtuigde hen thans èn dat er geen onderscheid is tussen de een bezwering en de andere, èn dat het zweren bij een heilige zaak gelijkbetekenend is met het zweren bij de heilige God. Gij dwazen en blinden! Want wat is meerder: het goud of de tempel, die het goud heiligt? De zaak is duidelijk. Wanneer iets zijn waarde ontleent aan de plaats, waar het is, dan komt deze plaats de meerderheid toe. En zo wie gezworen zal hebben bij het altaar, dat is niets; maar zo wie gezworen zal hebben bij de gave, die daarop is, die is schuldig. Men staat verbaasd over de kleingeestige spitsvondigheden van deze in eigen oog zo verstandig grote mannen. Doch men

ziet het doorgaans, wanneer geleerden de smaak verloren hebben voor de grote waarheden Gods naar de Schrift, dan scheppen zij vermaak in de nietigste haarkloverijen, en verdiepen zij zich in uitpluizing, waar ieder verstandig man de schouders voor ophaalt. Gij dwazen en blinden! Want wat is meer, de gave, of het altaar, dat de gave heiligt? Juist door de gave op het altaar te leggen, wordt het een gave aan God; leg haar op een andere plaats, en zij houdt op een Godgewijde gave te zijn. Daarom wie zweert bij het altaar, die zweert bij hetzelve. en bij al wat er op is. Hier vat de Heer de zaak nog breder en dieper op. Het altaar is, om er de gaven aan God gewijd, op te leggen; zonder die gaven zou het altaar van geen nut zijn; gevolgelijk behoren altaar en gaven te samen; ze zijn onafscheidelijk en moeten dus gelijktijdig gedacht worden. En wie zweert bij de tempel, die zweert bij de tempel en bij die, die daarin woont. Ontleent het goud en ontlenen al de sieraden en gereedschappen hun waarde aan de tempel, waarin zij gevonden worden, de tempel ontleent op zijn beurt zijn waarde aan het doel, waartoe hij is opgericht: om een plaats te zijn van de bijzondere tegenwoordigheid Gods. God is overal tegenwoordig uit kracht zijner natuur. Hij is bijzonder tegenwoordig in de tempel, uit kracht van zijn verbond en van zijn belofte! En wie zweert bij de hemel, die zweert bij de troon Gods en bij die, die daarop zit. De woorden bij de hemel zijn ook bij ons nog in zwang, en bij hoevelen wordt de naam Gods niet in hun dagelijkse gesprekken gedurig ijdel uitgesproken! In hoe vele romans, tijdschriften en toneelstukken speelt men op de lichtvaardigste wijze met deze uitdrukkingen. Zij zijn verre van onschuldig te zijn, zo als de meeste mensen menen; zij zijn integendeel, ten hoogste schuldig. God zelf heeft verklaard niet onschuldig te zullen houden die zijn naam misbruikt, Exodus 20:7. Dat zich dan een ieder eerbiedig wachte om het heilige onheilig te gebruiken, want wie zal in het gericht God kunnen tegenspreken? Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! want gij vertient de munt en ruite, de dille en de komijn en alle moeskruid. De Heer kende al de geheimen van deze lieden; alles lag geopend voor zijn ogen; Hij kende de roerselen hunner gedachten en hunner daden, en stelde ze in het licht van Gods aangezicht. Reeds nu stonden deze goddeloze mannen in het gericht van Hem, die harten en nieren proeft, en doodde Hij ze met het zwaard zijns monds. Het was de voorproef van het eeuwig oordeel, waarin deze zelfde woorden, nu door Christus in de staat zijner nederigheid gesproken, door Christus in zijn heerlijkheid zouden worden herhaald. Gij weet, het tiende geven voor het onderhoud des tempels en zijn dienaren was een goddelijke instelling, Leviticus 27:30-34. Doch men kan Gods gebod naar Gods harte, dat is onbekrompen, ruim en mild, én met angstvallige nauwgezetheid vervullen. In plaats dat deze lieden een ruime overslag over hun bezittingen en inkomsten maakten, en daarvan een tiende en nog wat daarenboven voor God en zijn dienst afzonderden, rekenden zij alles uit naar de waarde, die het had, tot de geringste dingen toe, om toch niet te weinig te geven, maar ook niet te veel. En gij laat na het zwaarste der wet, namelijk het oordeel en de liefde Gods, de barmhartigheid en het geloof. Het zwaarste der wet is hare innerlijke, geestelijke bedoeling, die het hart in aanspraak neemt. Niets is lichter dan het verrichten van uitwendige voorschriften, zo als het tiende geven voor het heiligdom van wat men bezit; maar God te dienen met zijn verstand, door te oordelen wat Gods wil is, en wat Gods wil niet is, en met zijn hart, door liefde te oefenen overal waar nood en lijden is, en met zijn geloof door op Gods woord en beloften in alles voor de tijd en de eeuwigheid te vertrouwen, dat is zwaar, en toch daarop komt het alleen aan. Deze dingen moest men doen en de andere niet nalaten. De Heer verklaart het opvolgen van de uitwendige voorschriften der wet niet voor nutteloos; neen, Hij wil, dat zo lang de wet der uitwendige handelingen niet door God zelf is verbroken (zo als door de verwoesting van de tempel zou geschieden), alles in zijn kracht blijven zou; ja, Hij heeft zelfs niets tegen de meest consciëntieuze, nauwgezetste vervulling van deze plichten, mits zij met een even nauwgezette betrachting van de innerlijke geestelijke geboden Gods gepaard gaan. Het voorbeeld van zulk een nauwgezetheid zien wij in Job, die het oordeel en de liefde Gods, de barmhartigheid en het geloof in de hoogste mate oefende, en daarbij zo nauwgezet was in alle uitwendige dingen, dat

hij zelfs voor de mogelijkheid dat zijn kinderen bij hun maaltijden konden gezondigd hebben, de Heer zijn zoenofferande bracht. Gij blinde leidslieden, die de mug uitzijgt en de kemel doorzwelgt. Een schilderachtig schoon gezegde, dat met weinige woorden geheel het geveinsd farizees karakter uitdrukt. In de bijzaken de uiterste nauwgezetheid, en in de hoofdzaken de uiterste onverschilligheid te tonen, is het kenmerkende ook nog van vele geveinsden onder ons. Zij zijn gelijk aan die vrouwen, die bij misvormdheid van lichaam des te overvloediger en opzichtiger zijn in haar opschik. Neen, men bedekt geen inwendig gebrek door uitwendige overvloed, en het fraaie masker neemt de lelijkheid van het gelaat niet weg; het bedekt, het verbergt haar alleen tot zo lang het afvalt of afgerukt wordt. God ziet niet op de uitwendige verschijnselen, maar op het hart, op het verborgene, op de innerlijke bewegingen onzes gemoeds, en Hij heeft lust tot waarheid in het binnenste. Dat wij dan eerlijk zijn in het godsdienstige, eerlijk jegens God, ons voor Hem tonende zo als wij zijn, en eerlijk jegens de mensen en jegens ons zelven, door niet meer te willen schijnen dan wij zijn. Doch boven alles, dat wij ons stellen onder de invloed des Heiligen Geestes, Hem biddende om de genade van de besprenging onzer consciënties met het bloed van Jezus Christus tot de reinigmaking onzer harten van alle dode werken. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën! gij geveinsden! want gij reinigt het buitenste des drinkbekers en des schotels, maar van binnen zijn zij vol roof en onmatigheid. Gij blinde Farizeeën, reinigt eerst dat binnen in de drinkbeker en in de schotel is, opdat ook het buitenste dezelve rein worde. Deze lieden waren uiterst gesteld op reine schotels en bekers, maar stelden er geen bezwaar in om er overdadig spijs en drank uit te genieten, dat niet zelden door onrecht verkregen was. De Heer zegt hun: ziet niet op de reine schotel, maar of uw spijs en drank u voegt en eerlijk verkregen is. Wij weten, de natuurlijke mens, de mens, die nog geen genade heeft, zoekt het altijd in het uitwendige. Als dat maar schoon en goed is, dan is hij tevreden; over het inwendige bekommert hij zich niet. In tijdelijke dingen is dat bijzonder jonge lieden eigen. Zij menen als zij maar in het uitwendige voorspoedig zijn, een goed huwelijk kunnen doen, een goed huis kunnen bewonen, fraaie klederen kunnen dragen, dat zij dan van zelf gelukkig zijn. Doch hoezeer bedriegen zij zich! Uitwendige dingen brengen het genoegen niet aan, indien er geen innerlijk genoegen is. Indien het hart niet in liefde en wederliefde kan leven, dan zijn de uitwendige genoegens zonder smaak en zonder kracht. In het geestelijke is het niet anders. Uiterlijke godsdienstigheid zonder innerlijke godsvrucht geeft geen vrede, maar neemt hem weg. Daarenboven is het een bedrog, dat men pleegt jegens God en de naaste. Ons hart moet zijn als het horloge; als dit een goed binnenwerk heeft, dan wijst het uitwendig de uren van zelf nauwkeurig aan, maar zonder dat kunt gij de wijzers gedurig verzetten, doch niet goed doen lopen. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! want gij zijt de graven gelijk, die niet openbaar zijn, en de mensen, die daarover wandelen, weten het niet, ja, de wit gepleisterde graven, die van buiten wel schoon schijnen, maar van binnen zijn zij vol doodsbeenderen en alle onreinheid. Sterker beeld kon de Heer wel niet nemen om, bij al het vertoon van uitwendige zedelijkheid, het verderfelijke van slechte beginselen aan te wijzen. De houding van de huichelaar is aanlokkelijk, maar zijn hart is afzichtelijk. Alzo schijnt gij wel de mensen van buiten rechtvaardig, aar van binnen zijt gij vol geveinsdheid en ongerechtigheid. Als men zelf oprecht, en daarbij jeugdig is, kan men zich niet voorstellen, dat er mensen in de wereld zijn, die de godsdienst bezigen tot een dekmantel hunner boosheid. Doch de ervaring leert ons weldra, dat zij er zijn. Nog thans, in ons allen ligt het beginsel der geveinsdheid. Wij tonen ons doorgaans van onze beste zijde aan de mensen. Hebben wij echter genade ontvangen, zo tonen wij ons wel eens met al te grote oprechtheid van onze slechtste zijde aan de mensen, zodat zij tegen ons vooringenomen worden. Ook dit mag niet zijn. Is ons hart gereinigd door het geloof, zo moeten ook onze lippen rein zijn. Alsdan moeten wij ons LICHT laten schijnen voor de mensen, zó dat zij onze goede werken zien en de Vader in de hemel er voor prijzen. En een van de wetgeleerden antwoordende, zei: MEESTER! ALS GIJ DEZE DINGEN ZEGT, ZO DOET GIJ OOK ONS SMAADHEID AAN. Doch Hij

zeide: WEE OOK U, WETGELEERDEN, EN WEE U, GIJ SCHRIFTGELEERDEN EN FARIZEEËN, GIJ GEVEINSDEN; WANT GIJ BOUWT DE GRAVEN DER PROFETEN OP EN VERSIERT DE GRAFTEKENEN DER RECHTVAARDIGEN, EN UWE VADEREN HEBBEN ZE GEDOOD. Het gebeurt doorgaans, dat de mannen Gods, die hun tijdgenoten op nieuw met kracht herinneren aan de weg des levens en de weg des doods, bij hun leven gehaat, vervolgd en gedood, maar na hun dood geëerd worden. Trouwens, dan zwijgen zij: zij kunnen alsdan geen oordeel meer uitspreken of voltrekken, en men waant daarbij, dat het leed hun zelven aangedaan, vergoed wordt door de eer, die men hun nagedachtenis aandoet. En zegt: INDIEN WIJ TEN TIJDE ONZER VADEREN WAREN GEWEEST, WIJ ZOUDEN MET HEN GEEN GEMEENSCHAP GEHAD HEBBEN AAN HET BLOED DER PROFETEN. Het nageslacht van wrede woestelingen bestaat niet zelden uit de ingetogenste lieden, die met dezelfde boosheid hunner vaderen in hun hart, uitwendig de zachtste zeden ten toon spreiden. Doch de slang verwisselt wel van huid, maar niet van aard. Aldus getuigt gij tegen zelven, dat gij kinderen zijt dergenen, die de profeten gedood hebben. Noemden zij dezulken, die de profeten doodden, hunne vaderen, zo stelden zij zich zelven voor als hun kinderen. De gevolgtrekking is zo juist als scherp, scherp als een tweesnijdend zwaard. Waarom ook de wijsheid Gods zegt: IK ZAL PROFETEN EN APOSTELEN TOT HEN ZENDEN, EN VAN DIE ZULLEN ZIJ SOMMIGEN DODEN, EN SOMMIGEN ZULLEN ZIJ UITJAGEN. Dat de Heer zelf de wijsheid Gods is, zullen wij terstond zien. De wijsheid Gods betekent hier niet de Goddelijke wijsheid op zich zelve, want in de Godheid is geen afgezonderdheid denkbaar, maar de zich openbarende, de sprekende wijsheid Gods. Gij dan ook vervult de maat uwer vaderen. De goddeloze kinderen zetten de goddeloosheid hunner vaderen voort, en vullen de reeds hoog gevulde maat der ongerechtigheid tot de rand toe. Gij slangen, gij adderen-gebroedsels. De Heer gebruikt hier dezelfde woorden, als die reeds Johannes de Doper van deze diep bedorven mensen gebruikte, Mattheus 3:7; zij zijn, een andere uitdrukking voor die van kinderen des duivels, de oude slang, of draak. Daarom zei de Heer tot zijn discipelen, doelende op de helse geesten: Ik heb u macht gegeven op slangen en schorpioenen te treden. Zeker, de genoemde woorden klinken hard, en steken sterk af bij de grote beleefdheid, waarmee niet zelden zelfs gelovige geleerden de ongelovige Schrift- en Christus-bestrijders van onze tijd behandelen, de personen afscheidende van hun dwalingen; doch de Schrift kent geen verschil tussen de verleiding en de verleider, en ook niemand onzer zal tot een dief zeggen: Ik ben de vijand van uw zaak, maar de vriend van uw persoon. En waarom zegt men dit dan tot iemand, die, zo al niet ons, dan toch onze naaste de enige troost in leven en in sterven ontsteelt, zodat er menige Maria bij het ledige graf des Heeren eeuwig zou moeten wenen en zeggen: Zij hebben mijnen Heer weggenomen, en ik weet niet waar zij Hem gelegd hebben, als de Heer zelf zich niet aan de zijnen openbaarde. Hoe zult gij de helse verdoemenis ontvlieden? Wat de Heer voegt, voegt niet altijd de discipel. Des Heeren oordeel is altijd rechtvaardig; ons oordeel kan feilen; de Heer kent het hart, wij kennen het niet. Daarom zegt de Apostel tot ons: Zegent en vervloekt niet, Romeinen 12:14, en zegt de Heer zelf: Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt, Mattheus 7:1. Dit geldt echter het persoonlijk oordeel van de ene mens over de ander, en niet het oordeel over de ongelovige en goddeloze als zodanig. Wij kunnen niet alleen, maar wij moeten gedurig zeggen: die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem. Dezelfde Apostel, die zei: Zegent en vervloekt niet, zei: wie een ander Evangelie verkondigt dan hetgeen u verkondigd is, die zij vervloekt. En dezelfde Heer, die zei: Oordeelt niet, zei tot de huichelaars: Hoe zult GIJ de helse verdoemenis ontvlieden? Daarom ziet, Ik zend tot u profeten en wijzen en schriftgeleerden. Hier ziet gij, dat de Heer zelf de zich openbarende, de sprekende wijsheid Gods is. Als zodanig wordt Hij reeds Spreuken 8 voorgesteld, gelijk wij gezien hebben. Trouwens er is geen andere openbaring des Vaders denkbaar, dan in de Zoon, door de Heilige Geest. De Heer openbaart zich dan ook hier in zijn volle majesteit en

waardigheid. Hij zegt niet: God, mijn Vader zendt tot u, maar in volkomene eenswezenheid met de Vader zegt Hij: "Ik zend op nieuw, als in de dagen van ouds tot uwe vaderen, zo thans tot u mijne gezanten als profeten, als wijzen, als schriftgeleerden, om u tot de zaligheid te roepen, door het geloof in Mij." En uit hen zult gij sommigen doden en kruisigen, en sommigen uit hen zult gij geselen in uwe synagogen, en zult ze vervolgen van stad tot stad. Hetzelfde wrede lot, dat hun vaderen de Godsgezanten van ouds deden ondergaan, zullen zij des Heeren gezanten doen ondergaan. Opdat op u kome en geëist worde van dit geslacht al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is op de aarde, van het bloed des rechtvaardigen Abels af, tot op het bloed van Zacheria, de zoon van Barachias, die gij gedood hebt tussen de tempel en het altaar. Wie tegen de zonde der vaderen niet feitelijk protesteert, die maakt zich tot hun medeplichtige, en laadt hun oordeel op zich. En met die diepte der bedorvenheid neemt ook de zwaarte der straf toe. Waar de voorgeslachten gezondigd hebben, en met verschoning door God behandeld zijn, en de nageslachten zich door deze lankmoedigheid Gods niet tot bekering laten leiden, maar van kwaad tot erger gaan, daar ondergaat dat nageslacht het altijd meer verzwaard oordeel van God. Daarom zal het laatste oordeel, dat God over de goddeloze wereld brengt, het aller zwaarste oordeel, het inbegrip van alle oordelen, het eeuwig oordeel zijn. Als de mensen zich niet door al de reeds plaats gehad hebbende oordelen Gods laten waarschuwen, maar in hun onbekeerdheid volharden, dan vallen ten laatste alle Gods oordelen tegelijk op hen, zodat zij moeten uitroepen: Bergen, valt op ons, en heuvelen, bedekt ons van wege de schrik des Heeren, en van wege de heerlijkheid zijner majesteit. Jesaja 2:21 Lu 23:30 Voorwaar zeg Ik u, al deze dingen zullen komen over dit geslacht. Hier voorspelt de Heer aan Israël de kort ophanden zijnde verwoesting van stad en tempel. De maat der ongerechtigheid van Israël was vol voor God, het oordeel stond voor de deur, de bijl lag aan de wortel des booms. Israël zou weldra ophouden een staat te zijn in het midden der staten, en in ballingschap rondzwerven onder de volken, tot aan de voleinding der tijden. Voorzeker, wij vinden vele ontzettende strafredenen bij de profeten, doch hoe overtreft de strafrede des Heeren alles wat vóór Hem in dit opzicht gezegd is. De kracht en majesteit der denkbeelden én der woorden gaan alles te boven. Men moet tot de beslist ongelovigen, tot de onvatbaren voor alles wat Goddelijk schoon en waar is, behoren, om niet uit iedere volzin te horen, dat het de Heer der heerlijkheid zelf is, die hier spreekt, en die met deze rede zijn profetisch ambt neerlegt, om zijn hogepriesterlijke bediening te aanvaarden. Vergelijken wij nu deze strafrede met de Bergrede, waarmee de Heer zijn profetisch ambt onder Israel begon, dan zien wij in Israël de man aangewezen, die des Heeren woord gehoord en niet gedaan heeft. Daarmee was zijn huis op een zandgrond gebouwd, en niet bestand tegen storm en vloed, en viel het, en zijn val was groot! Dit zegt de Heer in de volgende woorden, waarin de heilige liefde weder bij Hem de bovenhand heeft over de heilige toorn. Jeruzalem, Jeruzalem! Gij, die de profeten doodt en stenigt die tot u gezonden zijn! Hoe dikwijls heb Ik uw kinderen willen bijeen vergaderen, gelijk een hen hare kiekens bijeenvergadert onder de vleugelen, en gijlieden hebt niet gewild. Hoe aandoenlijk, niet waar? Van de hevigste verontwaardiging gaat de Heer terstond over tot de tederste aandoening der diepste weemoedigheid. Wij herhalen deze woorden uit Mattheus dan ook hier, ofschoon wij ze reeds vroeger bij Lucas aantroffen. Wij weten ook niet, aan welke gelegenheid als de juiste de voorkeur te geven. Beide gelegenheden zijn even gepast. De Heer heeft het volk, dat nu over de ganse aarde zou verstrooid worden, met al de liefde, die in Hem was, zoeken bijeen te houden, gelijk de klokhen hare jongen onder hare vleugels bij een houdt; doch wat de Heer wilde wilde Israël niet, en zo was Israël’s val onvermijdelijk. Wij zien het ook hier, dat de wil van de mens over zijn lot beslist. Wat de mens wil, ernstig wil, dat geschiedt hem. Wil hij tot Jezus komen, hij wordt door Jezus aangenomen; doch er zijn, van wie Jezus zegt: Gij WILT tot Mij niet komen, opdat gij het leven moocht hebben, Johannes 5:40. En waarom wil de mens niet tot Jezus, in wie toch alleen het leven, het eeuwige leven is, komen? Omdat hij niet gelooft, dat alleen in Jezus het eeuwige leven is, maar meent dat hij ook buiten Jezus leven kan. Doch buiten

Jezus kan men wel tijdelijk leven, leven zolang totdat men sterft, maar kan men niet eeuwig leven. Ziet, uw huis wordt u woest gelaten. Het was de laatste maal, dat de Heer de tempel betrad, met Hem verliet de heerlijkheid Gods de heilige plaats, en werd zij tot verwoesting gesteld. Het gezicht van Ezechiël (Ezechiël 11:23 24:21) trad in zijn laatste en volle verwezenlijking. Want voorwaar Ik zeg u: Gij zult Mij van nu aan niet meer zien, totdat de tijd zal zijn gekomen, dat gij zeggen zult: GEZEGEND IS HIJ, DIE KOMT IN DE NAAM DES HEEREN. En Jezus ging uit en vertrok van de tempel. De Heer neemt afscheid van de tempel; voor altijd? Neen, voor een tijd, ofschoon een zeer lange tijd. De tempel zou verwoest worden, doch niet onherstelbaar. Niet dat er weer een tempel in de vorm als van ouds gebouwd en de oude eredienst hersteld zal worden, dit alles heeft zijne betekenis voor altijd verloren, Johannes 4:21-24 en zal niet meer opkomen in het hart of de gedachten van het bekeerde Israël der laatste dagen, Jeremia 3:16,17. Nochtans zal er een herstel zijn, zowel van Israël als van diens land en tempelstad, op een Goddelijke wijze, zo als de profeten ons dit beschrijven in de prachtigste vergezichten, waarvan de slotsom is: De naam der stad zal van die dag af zijn: DE HEERE IS ALDAAR, Ezechiel 48:35. Een verheerlijking derhalve, waarvoor onze taal geen uitdrukkingen heeft, en waarop het woord der Schrift van toepassing is: Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklommen, heeft God bereid die, die Hem liefhebben, 1 Corinthiers 2:9.

12:1 De Heer en de Farizeeën en schriftgeleerden; zijn strafrede.
En de menigte der schare hoorde Hem gaarne. Gedurig herinneren ons de Evangelisten, dat de Heer door het volk met graagte werd gehoord. De Heer was ook, zo als wij zouden zeggen, een rechte volksprediker. En wat is nu een rechte volksprediker? Die rechtstreeks en onbewimpeld het volk verkondigt waar het op aankomt om zalig te worden. De Heere Jezus predikte onophoudelijk zich zelven als de enige weg tot behoudenis, als de enige toegang tot de Vader, en wij moeten Hem, de Heer, ook als zodanig prediken, zullen wij het hart des volks treffen. De mensen horen buiten de kerk genoeg van alles wat zij voor dit leven nodig hebben; als zij dus in de kerk komen, moeten zij horen wat hun nodig is, om zalig te worden, en dat is Jezus, Jezus en dien gekruist, Jezus en dien opgestaan uit de dood en opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods, biddende voor de zijnen. Daarom is het zeer schoon gezegd door iemand, dat, gelijk ieder dorp een weg heeft, die tot de hoofdstad leidt, zo ook iedere preek een uitgang moet hebben naar Christus, als de enige Zaligmaker voor zondaren. En daar al het volk het hoorde, zeide Hij tot zijn discipelen, in zijn leer: Vooreerst wacht u zelven voor de zuurdesem der Farizeeën, welke is geveinsdheid. Voor het laatst, en nu ten aanhore van al het volk, wilde de Heer, als tot afscheid, de Schriftgeleerden en Farizeeën het schoonschijnend masker der geveinsdheid afrukken, dat hun afschuwelijke wezenstrekken bedekte. De ure was gekomen, waarin zij Hem door verraad in hun macht zouden krijgen, en al hunnen wil op de gruwzaamste en wreedste wijze met Hem zouden doen. En nu moest dan ook al het volk weten, hoe het als een blinde geleid werd door blinden, en dat het dus noodzakelijk in het verderf moest en zou storten. De Schriftgeleerden en de Farizeeën zijn gezeten op de stoel van Mozes; daarom al wat zij zeggen, dat gij houden zult houdt dat, en doet het. De Heer erkent hun gezag. Volgens de goddelijke wet waren deze lieden in hun recht, om het volk te onderwijzen en in hun godsdienstige aangelegenheden te leiden en te besturen. Bij ons gaat dat recht uit van de gemeente des Heeren; zij moet bepalen wie, naar het woord van God, haar tot voorgangers en leidslieden mogen strekken. Maar doet niet naar hun werken, want zij zeggen het en doen het niet. De Heer wil zeggen: "Neemt hen niet tot voorbeelden voor uw gedrag en wandel; al zijn zij goed in de leer, toch falen zij in de praktijk." De Heer spreekt hier enkel van de voorschriften, die zij uit de wet den Volke voorhielden, en gaat ditmaal hun valse leringen voorbij, waardoor zij leringen, die geboden van mensen zijn, in de plaats stelden van Gods gebod. Want zij binden lasten, die zwaar en kwalijk om te dragen zijn op de schouders der mensen, maar zij zullen die met hun vinger niet aanroeren. Ruim voor zich zelven, willen zij bij anderen de angstvalligste nauwgezetheid. Ja, het is een doorgaand kenmerk van dezulken, die het zelf niet nauw nemen met de innerlijke godsdienst des harten, de naleving van de uitwendige vormelijke godsdienst bij anderen op de gestrengste wijze te eisen. Niet God, maar zij leggen de mensen ondraaglijke lasten op. Gods geboden zijn niet zwaar, mits men een kind van God is; want wat is liefelijker dan de liefde zelve te dienen; maar de dienst, die schijnvrome mensen ook aan Gods kinderen durven opleggen, is zo ondraaglijk zwaar, dat menigeen, die geen gehoor gaf aan het woord des Evangelies: Gij zijt duur gekocht, wordt geen dienstknechten der mensen! daaronder geheel zijn leven bleef zuchten en zwoegen. En al hun werken doen zij om van de mensen gezien te worden. De zich zelven zoekende mens mist het vereiste van het kind van God, dat niet van de mensen wil gezien worden in zijn aanbidding Gods in geest en in waarheid, in het verborgene des harten en in het verborgene van de binnenkamer. Want zij maken hun gedenkcedels breed en de zomen van hun kleren groot. God beval de Israëliet altijd zijne wet voor ogen te houden, ook door uitwendige tekenen, Exodus 13:9, natuurlijk als een tegemoetkoming aan het geheugen, en niet als een in de plaats stellen van het betrachten der wet zelve. De schijnvrome Farizeeën en Schriftgeleerden maakten echter deze uitwendige herinneringstekenen buitengewoon groot en breed, opdat dezen de mensen in het oog vallen, en hun verkondigen mochten, dat onder deze heilige klederen ook heilige harten klopten. En zij beminnen de vooraanzitting bij de maaltijden en de voorgestoelten in de synagogen. Zij zoeken

overal de plaats der eer, en deze mag door niemand gezocht worden; zij moet ons aangeboden worden, alvorens wij ze mogen nemen. Natuurlijk waren de eerste plaatsen aan de dis en in de synagoge, zo als ook nog bij ons in de kerk, van zelve voor de leraren en ouderlingen der gemeente; doch hoe velen ook nog bij ons begeren juist deze bedieningen om de eer, die zij meebrengen, of laten zich althans die eerbewijzingen ruimschoots welgevallen. Zoeken deze de ere Gods en het heil der mensen? Neen, en daarom moge hun de lof van mensen ten deel vallen, van de Heer hebben zij niets dan afkeuring te wachten. Wacht u voor de Schriftgeleerden, die daar gaarne willen wandelen in lange klederen. De Schriftgeleerden waren lieden, die ook in het gewone, openbare, burgerlijke leven zich door hun kleding wilden onderscheiden als geestelijke, vrome, vroede mannen. De Heer keurt alle zelfverheffing af en verwerpt de hoogmoed in iedere vorm. Ook onder ons beminnen velen het ambtsgewaad, ook buiten het ambt. Is het om dezelfde reden, waarom de Schriftgeleerden dit deden, om door de mensen met eer onderscheiden te worden, zo is dit natuurlijk af te keuren; maar doen zij het om daardoor, waar het pas geeft, een invloed ten goede uit te oefenen, zo is het te prijzen. Er zijn mensen, zo menslievend en vriendelijk, dat zij tot ieder geestelijk kunnen spreken, zonder te kwetsen. Mij dunkt, die leraar was op zijn plaats en in zijn recht, die in alle minzaamheid een gesprek aanknoopte met zijn medereiziger, met te zeggen: "Ik ben een werver voor Koning Jezus, en tracht ieder over te halen om dienst te nemen bij Hem." Over het geheel genomen wordt echter in onze tijd het ambtsgewaad buiten het ambt weinig gedragen, om geen aanstoot te geven of te verwekken. Alleen het beginsel, waaruit men handelt, maakt de zaak kwaad of goed. En beminnen de begroeting op de markten. De markten zijn bij de ouden en in het Oosten de plaatsen van openbare samenkomst, alwaar dus de Schriftgeleerden de voorwerpen van onophoudelijke begroetingen waren. En om van de mensen genoemd te worden RABBI, RABBI! Zij hoorden zich vooral gaarne begroeten met de eernaam van Meester, die hun een voornaamheid gaf boven anderen. Vragen wij, of deze verschijnselen bij ons hebben opgehouden? Zo moeten wij dat ontkennend beantwoorden. Doch wanneer en waar is de hoogmoed niet aanwezig? Hoeveel afgoderij wordt er bedreven door de leraars met hun bediening en door de gemeenteleden met hun leraars! en hoe is dit te voorkomen en te vermijden? Eenvoudig door niet op de bediening te zien, want deze is van God, maar op de persoonlijkheid, want deze behoort ons. De leraar gevoele zich niet uitsluitend als leraar, maar te gelijk en ten allen tijde als broeder onder medebroeders, en de gemeente beschouwe de leraar niet als haar overste, maar als haar broeder en vriend, die zij zusterlijk, maar niet afgod is moet beminnen. Voorts trachte de leraar, door ongeveinsde liefde te betonen, zich ongeveinsd te doen beminnen; want ten laatste komt alles op de persoon aan. Meent gij, dat men, bijvoorbeeld, de rijke als zodanig bemint? Neen, men eerbiedigt hem, omdat hij rijk is, maar wil hij bemind worden, dan moet hij zelf beminnelijk zijn. En zo is het in alle betrekkingen des levens. De eer is veel, maar wat is zij bij de liefde? De Schriftgeleerden zochten naar eer, en zij ontvingen eer, doch werden zij bemind? Neen, zij werden gevreesd, en die men openlijk vreest, wordt daarmee in het verborgene gehaat. De Heer wil, dat de zijnen geringe prijs stellen op de eer, maar des te meer op de liefde. Doch gij zult niet RABBI genoemd worden. Het woord Rabbi, MEESTER, betekent, wij herinnerden het reeds, zoveel als de meerdere. En nu wil de Heer, dat niemand der zijnen zich beschouwe als de meerdere boven zijn naaste, maar als zijns gelijke. Dat hiermee de ware nederigheid in al hare kracht door de Heer gepredikt wordt, is duidelijk. Want één is uw Meester, namelijk Christus. Is Christus alleen de Meester, zo wil Hij niet dat iemand met Hem de titel van Rabbi deelt; hetzelfde geldt van zijn zelf gekozene. benaming Zoon des mensen. Daarentegen wil de Heer wel, dat men zijn hogeren, ja zijn hoogste titel van kind van God met Hem deelt. Herkent gij hierin niet de liefde des Heeren, maar ook niet de nederige mensheid en de majestueuze Godheid van Christus, die wel de geringste titels voor zich behoudt, maar ze tegelijk zodanig adelt, dat niemand ze kan dragen dan Hij? En gij zijt allen broeders. Welk een heerlijke kerkstaat wordt ons hier, als met een enkele

penseeltrek, door de Heer afgebeeld. Alle Christenen broeders! Dit is een gemeenschap naar de Heilige Geest, zo als er in Israël bestond naar het vlees. De Joden, allen uit één Vader, uit Abraham gesproten, waren daarmee allen van nature broeders en zusters, één familie, en voorzeker, dit was een der heerlijkheden van Israël. Allen kinderen te zijn uit één vader, en dat uitgebreid tot een volk! Er is geen tweede voorbeeld van in de geschiedenis der wereld. En hoe liefelijk is het voor iedere Jood dit te weten en die bloedverwantschap te voelen. Doch wij weten, hoe door verloop van tijd de banden des bloeds altijd minder gevoeld worden! Zijn niet ook alle mensen uit één vader en uit één moeder gesproten, en daarmee allen broeders en zusters, dus evengelijken? En door wie wordt dit nog gevoeld? Waar in de wijde wereld is de onderdrukker niet? Ach, de slavernij heeft vele vormen, en danken wij God, dat zij in haren ruwsten vorm althans in onze dagen met vroeger niet gekende kracht bestreden wordt, toch treuren wij nog altijd over de slavernij, die in ontelbare andere minder ruwe vormen blijft bestaan als een altijd voort etende kanker in het vlees der mensheid. Daarom wil Christus, dat althans zijn gemeente in het midden der wereld zij een volk zonder slavernij, een Israël Gods, een broederschap uit meer dan bloedverwantschap, uit geestverwantschap, uit de onderlinge gemeenschap des Heiligen Geestes met Christus, het Hoofd der gemeente; want, let wel, er is geen ware broederschap mogelijk, dan met Christus als de enige Meester aan het hoofd. Ook de wereld, die al wat God doet tracht na te bootsen, tracht altijd weer op nieuw een maatschappij van vrijheid, gelijkheid en broederschap op te richten, maar zonder Christus als de enige Meester te erkennen, en daarom is haar doel onmogelijk te bereiken en zijn al hare pogingen ook in dit opzicht zo vele mislukkingen. Alleen Christenen kunnen en moeten zich in Christus broeders gevoelen, door voor elkander alles te laten vallen wat hen in de wereld onderscheidt, rijkdom en rang, geleerdheid en eer. De ene Christen moet zich aan de ander in geen andere hoedanigheid willen voordoen, dan als een medelid van het lichaam van Christus. Zo zal het in de hemel op volstrekt volmaakte wijze zijn, zo moet het op aarde zo volmaakt mogelijk zijn. Zouden wij het niet billijk voor ondraaglijk achten, wanneer een koning overal koning wilde zijn, zelfs in zijn huiskamer, bij zijn vrouw en kinderen? Zouden wij hem niet toeroepen: "Och, leg toch hier ten minste uw koningschap af, waar gij enkel echtgenoot en vader behoort te zijn." En zo zouden wij ook wel vele Christenen willen toeroepen: "Och, laat toch ten minste in de familiekring van Christen-broederen alles daar buiten staan, wat niet tot de Christelijke, broederlijke liefde behoort." En gij zult niemand uw vader noemen op de aarde. Namelijk in geestelijk opzicht; dit blijkt duidelijk uit het onmiddellijk daarop volgende: Want een is uw Vader, die in de hemelen is. De Heer wil zeggen: Gelijk gij maar één aardse vader hebt, zo hebt gij ook maar één hemelse Vader, en deze is God. Op aarde, uit de mensen, moogt gij niemand geestelijk uw vader noemen; dit ware God te kort doen, en is afgoderij. Doch wij weten het allen, hoe spoedig de kerk ook van deze aanminnige eenvoudigheid in Christus is afgeweken! Spoedig kwamen er kerkvaders en biechtvaders, en boven die allen, een vader aller Christenen, de paus! Dat zijn van die verschijnselen, waarmee men des Heeren klaarste woorden moedwillig overtreden heeft, en die dan ook de volledige bewijzen van het anti-christelijk karakter dezer verschijnselen zijn. Wij vragen billijk: wanneer zal, niet de Roomse kerk, Want deze bekeert zich nooit, maar wanneer zal de gemeente des Heeren tot hare schriftuurlijke eenvoudigheid terugkeren; wanneer zal er onder de oprecht gelovigen geen uiterlijke, menselijke, wereldse, maar enkel een innerlijke, geestelijke, goddelijke meerder- en minderheid bestaan? Gij zegt: "Zo zal er dan toch verschil tussen de broederen zijn?" Geen verschil, maar een verscheidenheid, een meerderheid van genadegaven des Heiligen Geestes bij de een boven de ander. Doch waartoe? Tot het betonen der meeste liefde, tot het bewijzen der meeste diensten aan de gemeente des Heeren. De Heilige Geest heeft verscheidene bedieningen in de gemeente, maar tot één doel: tot opbouwing der gemeente, en die Christen is de grootste in de gemeente, die haar de meeste diensten bewijst. Mochten dus de gelovigen met elkander wedijveren in dienstbetonende liefde. Intussen moet ook deze uitspraak des Heeren

niet worden misverstaan, alsof men niet in diepe ootmoedigheid mag zeggen, wat hier uit het beginsel des hoogmoeds als verwerpelijk wordt voorgesteld. Immers, gij herinnert u het woord van Paulus (1 Corinthiers 4:14,15) Ik schrijf u deze dingen, niet om u te beschamen, maar als mijne lieve kinderen vermaan ik u; want al had gij tien duizend leermeesters in Christus, zo hebt gij toch niet vele VADERS, want in Christus Jezus heb ik u door het Evangelie geteeld. Noch gij zult MEESTER genaamd worden, want één is uw meester, Christus. De Heer herhaalt zijn woord, omdat het van het meeste gewicht is, en het terzijde stellen van dat woord de rechte weg is tot het bederf der gemeente, waarvan de Roomse kerk, zo als wij zagen, het voldingendst bewijs is. Zodra de meerderheid in de gemeente niet meer bestond in meerderheid van genadegaven en liefdediensten, maar toegepast werd op personen, ontstond de rang, de heerschappij, en ten laatste die ontzaggelijke hiërarchie, die de Roomse kerk tot een der schitterendste wereldse rijken, die ooit bestonden, hebben gemaakt. Maar de meeste van u zal uw dienaar zijn, en wie zich zelven verhogen zal, die zal vernederd worden. En wie zich zelven zal vernederen, die zal verhoogd worden. De hoogmoed, waardoor de dienaren van Gods volk zich tot meesters, toongevers en bewindvoerders van het volk verhieven, was de val van Israels kerkstaat. Ook de Roomse kerk gaat na dezelfde zelfverheffing dezelfde vernedering tegemoet. En moet nu ook de Protestantse kerk dezelfde weg opgaan? Mochten wij er tegen bidden en waken! En mochten wij, Wat niet weggenomen kan worden in de vorm, althans doen opwegen door onze persoonlijke zelfverloochenende liefde, zodat ieder, die nu eenmaal de rang van meester heeft, zich niet meesterachtig gedrage, maar als een beminnelijke, vriendelijke discipel des Heeren onder zijn mededisciplen. Maar wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! De Heer spreekt nu telkens meer de Schriftgeleerden en Farizeën aan, met bij voeging van het ontzettend woord: Gij geveinsden! waarmee de Heer kennelijk aanduidde, dat Hij alleen sprak van zulke Schriftgeleerden en Farizeeën als vóór Hem stonden, en het op zijn leven toelegden. De oprechte geldt het wee niet, dat over de geveinsde wordt uitgesproken, en niet de naam, dien men draagt, maar het hart, dat men in zich draagt, maakt ons aangenaam of verwerpelijk. De rijke jongeling was ook een Schriftgeleerde, en Jezus beminde hem, en Paulus was ook een Farizeeër, doch geen geveinsde, maar oprecht, en misschien is het om deze reden, dat hij zich onberispelijk naar de rechtvaardigheid, die in de wet is, noemt. Filippenzen 3:6 Want gij sluit het koningrijk der hemelen voor de mensen. Zij waren door hun bediening in de ogen der mensen zoveel als portiers, die de sleutels droegen, om de hemel te openen en te sluiten. De Heer heeft, zo als wij weten, datzelfde beeld voor zijn discipelen gebruikt. De Heer ontzegt de Schriftgeleerden en Farizeeën deze macht niet, maar verwijt hun het schandelijk misbruik, dat zij er van maakten. Het volk ziet in de bedienaren des Heiligdoms van zelf zulke sleuteldragers; van daar hun eerbied, hun ontzag voor priester of leraar. Tevergeefs zegt iemand, die geen priester of geen leraar is, tot het volk: "Ga in door de poort, de toegang is vrij." Zij antwoorden: Neen, ons moet behoorlijk opengedaan worden door de portier, en deze is de priester of de leraar. Doch juist daarom komt dan nu ook de grote verantwoordelijkheid op de priester of leraar aan. Het volk wil hen alleen als bevoegde boodschappers horen; wee dus, wanneer zij de boodschap Gods niet aan het volk overbrengen, maar hun eigen ellendige wijsheid. En hebt de sleutel der kennis weggenomen, overmits gij zelven daar niet ingaat, noch degenen, die ingaan zouden, laat ingaan. De Heer beschuldigt hen van tweeërlei misdaad. Vooreerst dat zij het koningrijk der hemelen voor de mensen sluiten, door niet Gods gerechtigheid, maar de eigengerechtigheid, en niet de goddelijke genade, maar de menselijke werken als zaligmakend te verkondigen. Ten andere dat zij de sleutel der kennis wegnemen, door de Schrift te vervalsen, haar van haren eigenlijke zin te beroven, en alzo het recht verstand van Gods woord te doen verloren gaan. Alles zo als bij ons nog heden te zien is en te horen. Het is doorgaans de dubbele zonde van de ongelovige voorgangers des volks, dat zij niet alleen voor zich zelven het Evangelie verwerpen, maar ook van hun macht en invloed gebruik maken, om het ook door het volk te doen verwerpen. Valse leraren vallen niet enkel zelven van God af,

maar slepen, zo als Satan deed, ook nog zo velen als zij kunnen, mee in hun val. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! want gij eet de huizen der weduwen op. Uit een valse leer volgt ook welhaast een oneerlijke praktijk. Geen groter drogreden dan het gezegde: "het is hetzelfde wat gij gelooft, als gij maar goed leeft." Gij kunt volstrekt onmogelijk goed leven als uw geloof vals is. Het geloof, dat Gode behaagt, en zonder hetwelk men Gode niet kan behagen, is een goddelijk levensbeginsel. En hoe kan nu iemand zonder goddelijk levensbeginsel goddelijk en Gode welbehagelijk leven? Het is onmogelijk. Doch spoedig verraadt zich dan ook het valse geloof in zijn vergiftige vruchten. Zij, die het koningrijk der hemelen niet in willen gaan, willen gaarne het koningrijk der aarde binnentreden. Geldgenot en zingenot worden nu de hoofdgenoegens van hun leven, en alleen om deze te verkrijgen, doen zij zich voor als zeer godsdienstig. Bijzonder bij de zwakken en weerlozen, bij de weduwen en eenzamen spreiden zij hun netten uit en bemeesteren zij wat deze bezitten. En dat onder de schijn van lang te bidden. De overgodsdienstigheid meent zich niet beter te kunnen doen kennen, dan door overdrijving van uitwendige godsdienstige verrichtingen. Een kort gebed zou de schijn kunnen geven, alsof men over de godsdienst licht heenliep, daarom moet het een lang gebed zijn, waarmee men vertrouwen zal inboezemen aan het argeloos hart, dat aan geen vroom bedrog kan geloven. Daarom zult gij te zwaarder oordeel ontvangen. Ieder, die van een ander naam misbruik maakt, om anderen er mede te bedriegen, is schuldig voor de wet; maar die tot datzelfde einde misbruik maakt van des konings naam is ten hoogste schuldig; hoeveel te meer dan de mens, die een zodanig misbruik maakt van de naam van God. Als de duivel zich voordoet als een engel des lichts, dan toont hij zich juist in al zijn boosheid. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeën, gij geveinsden! want gij omreist zee en land, om een jodengenoot te maken, en als hij het geworden is, maakt gij hem een kind der hel, tweemaal meer dan gij zijt. Hoe sterk gekleurd deze woorden zijn, ze zijn feitelijk waar. De geschiedenis der kerk stelt ons bijzonder de Jezuïten voor, als de natuurlijke opvolgers der Farizeën en der Schriftgeleerden, en als de erfgenamen van al hun geveinsdheid en goddeloosheid, ook van hun ijver om zee en land te omreizen, ten einde zich discipelen te maken. Daarbij is het van algemene bekendheid, dat de renegaat (de tot een andere mening overgaande ijveraar) altijd tweemaal vuriger in ijver voor de aangenomene mening is dan hij, die er in geboren is. Men wil dan gewoonlijk inhalen, wat men meent vroeger verzuimd te hebben, en wordt daartoe geprikkeld door hen, die ons tot hun gevoelen hebben overgehaald. Heeft dit nu plaats in het goede en ware, dan is er zo als bij Paulus, een dubbele ijver voor God; maar heeft dit plaats in de leugen en het bedrog, dan is er een dubbele ijver in het boze. Wee u, gij blinde leidslieden! Nu begint de Heer hun diepe onkunde in geestelijke zaken in het licht te stellen. Zij, die zich als de meest beschaafden en geleerden der maatschappij, en daarmee als de leidslieden van het onwetende volk beschouwden, worden door de Heer bewezen blinde leidslieden te zijn. Die zegt: ZO WIE GEZWOREN ZAL HEBBEN BIJ DE TEMPEL, DAT IS NIETS; MAAR ZO WIE GEZWOREN ZAL HEBBEN BIJ HET GOUD DES TEMPELS, DIE IS SCHULDIG. Gij ziet, ook hier is geen sprake van de wettigheid of onwettigheid van de eigenlijke eed, de eed bij de naam des Heeren; maar van het bezweren van hetgeen men zegt, door een krachtwoord, door een beroep niet op de heilige God, maar op een heilige zaak, met één woord: van het vloeken en zweren. De Farizeën maakten echter hierin niet alleen een wezenlijk onderscheid, maar zij maakten ook een onderscheid tussen het zweren bij het een of bij het ander. De Heer overtuigde hen thans èn dat er geen onderscheid is tussen de een bezwering en de andere, èn dat het zweren bij een heilige zaak gelijkbetekenend is met het zweren bij de heilige God. Gij dwazen en blinden! Want wat is meerder: het goud of de tempel, die het goud heiligt? De zaak is duidelijk. Wanneer iets zijn waarde ontleent aan de plaats, waar het is, dan komt deze plaats de meerderheid toe. En zo wie gezworen zal hebben bij het altaar, dat is niets; maar zo wie gezworen zal hebben bij de gave, die daarop is, die is schuldig. Men staat verbaasd over de kleingeestige spitsvondigheden van deze in eigen oog zo verstandig grote mannen. Doch men

ziet het doorgaans, wanneer geleerden de smaak verloren hebben voor de grote waarheden Gods naar de Schrift, dan scheppen zij vermaak in de nietigste haarkloverijen, en verdiepen zij zich in uitpluizing, waar ieder verstandig man de schouders voor ophaalt. Gij dwazen en blinden! Want wat is meer, de gave, of het altaar, dat de gave heiligt? Juist door de gave op het altaar te leggen, wordt het een gave aan God; leg haar op een andere plaats, en zij houdt op een Godgewijde gave te zijn. Daarom wie zweert bij het altaar, die zweert bij hetzelve. en bij al wat er op is. Hier vat de Heer de zaak nog breder en dieper op. Het altaar is, om er de gaven aan God gewijd, op te leggen; zonder die gaven zou het altaar van geen nut zijn; gevolgelijk behoren altaar en gaven te samen; ze zijn onafscheidelijk en moeten dus gelijktijdig gedacht worden. En wie zweert bij de tempel, die zweert bij de tempel en bij die, die daarin woont. Ontleent het goud en ontlenen al de sieraden en gereedschappen hun waarde aan de tempel, waarin zij gevonden worden, de tempel ontleent op zijn beurt zijn waarde aan het doel, waartoe hij is opgericht: om een plaats te zijn van de bijzondere tegenwoordigheid Gods. God is overal tegenwoordig uit kracht zijner natuur. Hij is bijzonder tegenwoordig in de tempel, uit kracht van zijn verbond en van zijn belofte! En wie zweert bij de hemel, die zweert bij de troon Gods en bij die, die daarop zit. De woorden bij de hemel zijn ook bij ons nog in zwang, en bij hoevelen wordt de naam Gods niet in hun dagelijkse gesprekken gedurig ijdel uitgesproken! In hoe vele romans, tijdschriften en toneelstukken speelt men op de lichtvaardigste wijze met deze uitdrukkingen. Zij zijn verre van onschuldig te zijn, zo als de meeste mensen menen; zij zijn integendeel, ten hoogste schuldig. God zelf heeft verklaard niet onschuldig te zullen houden die zijn naam misbruikt, Exodus 20:7. Dat zich dan een ieder eerbiedig wachte om het heilige onheilig te gebruiken, want wie zal in het gericht God kunnen tegenspreken? Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! want gij vertient de munt en ruite, de dille en de komijn en alle moeskruid. De Heer kende al de geheimen van deze lieden; alles lag geopend voor zijn ogen; Hij kende de roerselen hunner gedachten en hunner daden, en stelde ze in het licht van Gods aangezicht. Reeds nu stonden deze goddeloze mannen in het gericht van Hem, die harten en nieren proeft, en doodde Hij ze met het zwaard zijns monds. Het was de voorproef van het eeuwig oordeel, waarin deze zelfde woorden, nu door Christus in de staat zijner nederigheid gesproken, door Christus in zijn heerlijkheid zouden worden herhaald. Gij weet, het tiende geven voor het onderhoud des tempels en zijn dienaren was een goddelijke instelling, Leviticus 27:30-34. Doch men kan Gods gebod naar Gods harte, dat is onbekrompen, ruim en mild, én met angstvallige nauwgezetheid vervullen. In plaats dat deze lieden een ruime overslag over hun bezittingen en inkomsten maakten, en daarvan een tiende en nog wat daarenboven voor God en zijn dienst afzonderden, rekenden zij alles uit naar de waarde, die het had, tot de geringste dingen toe, om toch niet te weinig te geven, maar ook niet te veel. En gij laat na het zwaarste der wet, namelijk het oordeel en de liefde Gods, de barmhartigheid en het geloof. Het zwaarste der wet is hare innerlijke, geestelijke bedoeling, die het hart in aanspraak neemt. Niets is lichter dan het verrichten van uitwendige voorschriften, zo als het tiende geven voor het heiligdom van wat men bezit; maar God te dienen met zijn verstand, door te oordelen wat Gods wil is, en wat Gods wil niet is, en met zijn hart, door liefde te oefenen overal waar nood en lijden is, en met zijn geloof door op Gods woord en beloften in alles voor de tijd en de eeuwigheid te vertrouwen, dat is zwaar, en toch daarop komt het alleen aan. Deze dingen moest men doen en de andere niet nalaten. De Heer verklaart het opvolgen van de uitwendige voorschriften der wet niet voor nutteloos; neen, Hij wil, dat zo lang de wet der uitwendige handelingen niet door God zelf is verbroken (zo als door de verwoesting van de tempel zou geschieden), alles in zijn kracht blijven zou; ja, Hij heeft zelfs niets tegen de meest consciëntieuze, nauwgezetste vervulling van deze plichten, mits zij met een even nauwgezette betrachting van de innerlijke geestelijke geboden Gods gepaard gaan. Het voorbeeld van zulk een nauwgezetheid zien wij in Job, die het oordeel en de liefde Gods, de barmhartigheid en het geloof in de hoogste mate oefende, en daarbij zo nauwgezet was in alle uitwendige dingen, dat

hij zelfs voor de mogelijkheid dat zijn kinderen bij hun maaltijden konden gezondigd hebben, de Heer zijn zoenofferande bracht. Gij blinde leidslieden, die de mug uitzijgt en de kemel doorzwelgt. Een schilderachtig schoon gezegde, dat met weinige woorden geheel het geveinsd farizees karakter uitdrukt. In de bijzaken de uiterste nauwgezetheid, en in de hoofdzaken de uiterste onverschilligheid te tonen, is het kenmerkende ook nog van vele geveinsden onder ons. Zij zijn gelijk aan die vrouwen, die bij misvormdheid van lichaam des te overvloediger en opzichtiger zijn in haar opschik. Neen, men bedekt geen inwendig gebrek door uitwendige overvloed, en het fraaie masker neemt de lelijkheid van het gelaat niet weg; het bedekt, het verbergt haar alleen tot zo lang het afvalt of afgerukt wordt. God ziet niet op de uitwendige verschijnselen, maar op het hart, op het verborgene, op de innerlijke bewegingen onzes gemoeds, en Hij heeft lust tot waarheid in het binnenste. Dat wij dan eerlijk zijn in het godsdienstige, eerlijk jegens God, ons voor Hem tonende zo als wij zijn, en eerlijk jegens de mensen en jegens ons zelven, door niet meer te willen schijnen dan wij zijn. Doch boven alles, dat wij ons stellen onder de invloed des Heiligen Geestes, Hem biddende om de genade van de besprenging onzer consciënties met het bloed van Jezus Christus tot de reinigmaking onzer harten van alle dode werken. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën! gij geveinsden! want gij reinigt het buitenste des drinkbekers en des schotels, maar van binnen zijn zij vol roof en onmatigheid. Gij blinde Farizeeën, reinigt eerst dat binnen in de drinkbeker en in de schotel is, opdat ook het buitenste dezelve rein worde. Deze lieden waren uiterst gesteld op reine schotels en bekers, maar stelden er geen bezwaar in om er overdadig spijs en drank uit te genieten, dat niet zelden door onrecht verkregen was. De Heer zegt hun: ziet niet op de reine schotel, maar of uw spijs en drank u voegt en eerlijk verkregen is. Wij weten, de natuurlijke mens, de mens, die nog geen genade heeft, zoekt het altijd in het uitwendige. Als dat maar schoon en goed is, dan is hij tevreden; over het inwendige bekommert hij zich niet. In tijdelijke dingen is dat bijzonder jonge lieden eigen. Zij menen als zij maar in het uitwendige voorspoedig zijn, een goed huwelijk kunnen doen, een goed huis kunnen bewonen, fraaie klederen kunnen dragen, dat zij dan van zelf gelukkig zijn. Doch hoezeer bedriegen zij zich! Uitwendige dingen brengen het genoegen niet aan, indien er geen innerlijk genoegen is. Indien het hart niet in liefde en wederliefde kan leven, dan zijn de uitwendige genoegens zonder smaak en zonder kracht. In het geestelijke is het niet anders. Uiterlijke godsdienstigheid zonder innerlijke godsvrucht geeft geen vrede, maar neemt hem weg. Daarenboven is het een bedrog, dat men pleegt jegens God en de naaste. Ons hart moet zijn als het horloge; als dit een goed binnenwerk heeft, dan wijst het uitwendig de uren van zelf nauwkeurig aan, maar zonder dat kunt gij de wijzers gedurig verzetten, doch niet goed doen lopen. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! want gij zijt de graven gelijk, die niet openbaar zijn, en de mensen, die daarover wandelen, weten het niet, ja, de wit gepleisterde graven, die van buiten wel schoon schijnen, maar van binnen zijn zij vol doodsbeenderen en alle onreinheid. Sterker beeld kon de Heer wel niet nemen om, bij al het vertoon van uitwendige zedelijkheid, het verderfelijke van slechte beginselen aan te wijzen. De houding van de huichelaar is aanlokkelijk, maar zijn hart is afzichtelijk. Alzo schijnt gij wel de mensen van buiten rechtvaardig, aar van binnen zijt gij vol geveinsdheid en ongerechtigheid. Als men zelf oprecht, en daarbij jeugdig is, kan men zich niet voorstellen, dat er mensen in de wereld zijn, die de godsdienst bezigen tot een dekmantel hunner boosheid. Doch de ervaring leert ons weldra, dat zij er zijn. Nog thans, in ons allen ligt het beginsel der geveinsdheid. Wij tonen ons doorgaans van onze beste zijde aan de mensen. Hebben wij echter genade ontvangen, zo tonen wij ons wel eens met al te grote oprechtheid van onze slechtste zijde aan de mensen, zodat zij tegen ons vooringenomen worden. Ook dit mag niet zijn. Is ons hart gereinigd door het geloof, zo moeten ook onze lippen rein zijn. Alsdan moeten wij ons LICHT laten schijnen voor de mensen, zó dat zij onze goede werken zien en de Vader in de hemel er voor prijzen. En een van de wetgeleerden antwoordende, zei: MEESTER! ALS GIJ DEZE DINGEN ZEGT, ZO DOET GIJ OOK ONS SMAADHEID AAN. Doch Hij

zeide: WEE OOK U, WETGELEERDEN, EN WEE U, GIJ SCHRIFTGELEERDEN EN FARIZEEËN, GIJ GEVEINSDEN; WANT GIJ BOUWT DE GRAVEN DER PROFETEN OP EN VERSIERT DE GRAFTEKENEN DER RECHTVAARDIGEN, EN UWE VADEREN HEBBEN ZE GEDOOD. Het gebeurt doorgaans, dat de mannen Gods, die hun tijdgenoten op nieuw met kracht herinneren aan de weg des levens en de weg des doods, bij hun leven gehaat, vervolgd en gedood, maar na hun dood geëerd worden. Trouwens, dan zwijgen zij: zij kunnen alsdan geen oordeel meer uitspreken of voltrekken, en men waant daarbij, dat het leed hun zelven aangedaan, vergoed wordt door de eer, die men hun nagedachtenis aandoet. En zegt: INDIEN WIJ TEN TIJDE ONZER VADEREN WAREN GEWEEST, WIJ ZOUDEN MET HEN GEEN GEMEENSCHAP GEHAD HEBBEN AAN HET BLOED DER PROFETEN. Het nageslacht van wrede woestelingen bestaat niet zelden uit de ingetogenste lieden, die met dezelfde boosheid hunner vaderen in hun hart, uitwendig de zachtste zeden ten toon spreiden. Doch de slang verwisselt wel van huid, maar niet van aard. Aldus getuigt gij tegen zelven, dat gij kinderen zijt dergenen, die de profeten gedood hebben. Noemden zij dezulken, die de profeten doodden, hunne vaderen, zo stelden zij zich zelven voor als hun kinderen. De gevolgtrekking is zo juist als scherp, scherp als een tweesnijdend zwaard. Waarom ook de wijsheid Gods zegt: IK ZAL PROFETEN EN APOSTELEN TOT HEN ZENDEN, EN VAN DIE ZULLEN ZIJ SOMMIGEN DODEN, EN SOMMIGEN ZULLEN ZIJ UITJAGEN. Dat de Heer zelf de wijsheid Gods is, zullen wij terstond zien. De wijsheid Gods betekent hier niet de Goddelijke wijsheid op zich zelve, want in de Godheid is geen afgezonderdheid denkbaar, maar de zich openbarende, de sprekende wijsheid Gods. Gij dan ook vervult de maat uwer vaderen. De goddeloze kinderen zetten de goddeloosheid hunner vaderen voort, en vullen de reeds hoog gevulde maat der ongerechtigheid tot de rand toe. Gij slangen, gij adderen-gebroedsels. De Heer gebruikt hier dezelfde woorden, als die reeds Johannes de Doper van deze diep bedorven mensen gebruikte, Mattheus 3:7; zij zijn, een andere uitdrukking voor die van kinderen des duivels, de oude slang, of draak. Daarom zei de Heer tot zijn discipelen, doelende op de helse geesten: Ik heb u macht gegeven op slangen en schorpioenen te treden. Zeker, de genoemde woorden klinken hard, en steken sterk af bij de grote beleefdheid, waarmee niet zelden zelfs gelovige geleerden de ongelovige Schrift- en Christus-bestrijders van onze tijd behandelen, de personen afscheidende van hun dwalingen; doch de Schrift kent geen verschil tussen de verleiding en de verleider, en ook niemand onzer zal tot een dief zeggen: Ik ben de vijand van uw zaak, maar de vriend van uw persoon. En waarom zegt men dit dan tot iemand, die, zo al niet ons, dan toch onze naaste de enige troost in leven en in sterven ontsteelt, zodat er menige Maria bij het ledige graf des Heeren eeuwig zou moeten wenen en zeggen: Zij hebben mijnen Heer weggenomen, en ik weet niet waar zij Hem gelegd hebben, als de Heer zelf zich niet aan de zijnen openbaarde. Hoe zult gij de helse verdoemenis ontvlieden? Wat de Heer voegt, voegt niet altijd de discipel. Des Heeren oordeel is altijd rechtvaardig; ons oordeel kan feilen; de Heer kent het hart, wij kennen het niet. Daarom zegt de Apostel tot ons: Zegent en vervloekt niet, Romeinen 12:14, en zegt de Heer zelf: Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt, Mattheus 7:1. Dit geldt echter het persoonlijk oordeel van de ene mens over de ander, en niet het oordeel over de ongelovige en goddeloze als zodanig. Wij kunnen niet alleen, maar wij moeten gedurig zeggen: die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem. Dezelfde Apostel, die zei: Zegent en vervloekt niet, zei: wie een ander Evangelie verkondigt dan hetgeen u verkondigd is, die zij vervloekt. En dezelfde Heer, die zei: Oordeelt niet, zei tot de huichelaars: Hoe zult GIJ de helse verdoemenis ontvlieden? Daarom ziet, Ik zend tot u profeten en wijzen en schriftgeleerden. Hier ziet gij, dat de Heer zelf de zich openbarende, de sprekende wijsheid Gods is. Als zodanig wordt Hij reeds Spreuken 8 voorgesteld, gelijk wij gezien hebben. Trouwens er is geen andere openbaring des Vaders denkbaar, dan in de Zoon, door de Heilige Geest. De Heer openbaart zich dan ook hier in zijn volle majesteit en

waardigheid. Hij zegt niet: God, mijn Vader zendt tot u, maar in volkomene eenswezenheid met de Vader zegt Hij: "Ik zend op nieuw, als in de dagen van ouds tot uwe vaderen, zo thans tot u mijne gezanten als profeten, als wijzen, als schriftgeleerden, om u tot de zaligheid te roepen, door het geloof in Mij." En uit hen zult gij sommigen doden en kruisigen, en sommigen uit hen zult gij geselen in uwe synagogen, en zult ze vervolgen van stad tot stad. Hetzelfde wrede lot, dat hun vaderen de Godsgezanten van ouds deden ondergaan, zullen zij des Heeren gezanten doen ondergaan. Opdat op u kome en geëist worde van dit geslacht al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is op de aarde, van het bloed des rechtvaardigen Abels af, tot op het bloed van Zacheria, de zoon van Barachias, die gij gedood hebt tussen de tempel en het altaar. Wie tegen de zonde der vaderen niet feitelijk protesteert, die maakt zich tot hun medeplichtige, en laadt hun oordeel op zich. En met die diepte der bedorvenheid neemt ook de zwaarte der straf toe. Waar de voorgeslachten gezondigd hebben, en met verschoning door God behandeld zijn, en de nageslachten zich door deze lankmoedigheid Gods niet tot bekering laten leiden, maar van kwaad tot erger gaan, daar ondergaat dat nageslacht het altijd meer verzwaard oordeel van God. Daarom zal het laatste oordeel, dat God over de goddeloze wereld brengt, het aller zwaarste oordeel, het inbegrip van alle oordelen, het eeuwig oordeel zijn. Als de mensen zich niet door al de reeds plaats gehad hebbende oordelen Gods laten waarschuwen, maar in hun onbekeerdheid volharden, dan vallen ten laatste alle Gods oordelen tegelijk op hen, zodat zij moeten uitroepen: Bergen, valt op ons, en heuvelen, bedekt ons van wege de schrik des Heeren, en van wege de heerlijkheid zijner majesteit. Jesaja 2:21 Lu 23:30 Voorwaar zeg Ik u, al deze dingen zullen komen over dit geslacht. Hier voorspelt de Heer aan Israël de kort ophanden zijnde verwoesting van stad en tempel. De maat der ongerechtigheid van Israël was vol voor God, het oordeel stond voor de deur, de bijl lag aan de wortel des booms. Israël zou weldra ophouden een staat te zijn in het midden der staten, en in ballingschap rondzwerven onder de volken, tot aan de voleinding der tijden. Voorzeker, wij vinden vele ontzettende strafredenen bij de profeten, doch hoe overtreft de strafrede des Heeren alles wat vóór Hem in dit opzicht gezegd is. De kracht en majesteit der denkbeelden én der woorden gaan alles te boven. Men moet tot de beslist ongelovigen, tot de onvatbaren voor alles wat Goddelijk schoon en waar is, behoren, om niet uit iedere volzin te horen, dat het de Heer der heerlijkheid zelf is, die hier spreekt, en die met deze rede zijn profetisch ambt neerlegt, om zijn hogepriesterlijke bediening te aanvaarden. Vergelijken wij nu deze strafrede met de bergrede, waarmee de Heer zijn profetisch ambt onder Israel begon, dan zien wij in Israël de man aangewezen, die des Heeren woord gehoord en niet gedaan heeft. Daarmee was zijn huis op een zandgrond gebouwd, en niet bestand tegen storm en vloed, en viel het, en zijn val was groot! Dit zegt de Heer in de volgende woorden, waarin de heilige liefde weder bij Hem de bovenhand heeft over de heilige toorn. Jeruzalem, Jeruzalem! Gij, die de profeten doodt en stenigt die tot u gezonden zijn! Hoe dikwijls heb Ik uw kinderen willen bijeen vergaderen, gelijk een hen hare kiekens bijeenvergadert onder de vleugelen, en gijlieden hebt niet gewild. Hoe aandoenlijk, niet waar? Van de hevigste verontwaardiging gaat de Heer terstond over tot de tederste aandoening der diepste weemoedigheid. Wij herhalen deze woorden uit Mattheus dan ook hier, ofschoon wij ze reeds vroeger bij Lucas aantroffen. Wij weten ook niet, aan welke gelegenheid als de juiste de voorkeur te geven. Beide gelegenheden zijn even gepast. De Heer heeft het volk, dat nu over de ganse aarde zou verstrooid worden, met al de liefde, die in Hem was, zoeken bijeen te houden, gelijk de klokhen hare jongen onder hare vleugels bij een houdt; doch wat de Heer wilde wilde Israël niet, en zo was Israël’s val onvermijdelijk. Wij zien het ook hier, dat de wil van de mens over zijn lot beslist. Wat de mens wil, ernstig wil, dat geschiedt hem. Wil hij tot Jezus komen, hij wordt door Jezus aangenomen; doch er zijn, van wie Jezus zegt: Gij WILT tot Mij niet komen, opdat gij het leven moocht hebben, Johannes 5:40. En waarom wil de mens niet tot Jezus, in wie toch alleen het leven, het eeuwige leven is, komen? Omdat hij niet gelooft, dat alleen in Jezus het eeuwige leven is, maar meent dat hij ook buiten Jezus leven kan. Doch buiten

Jezus kan men wel tijdelijk leven, leven zolang totdat men sterft, maar kan men niet eeuwig leven. Ziet, uw huis wordt u woest gelaten. Het was de laatste maal, dat de Heer de tempel betrad, met Hem verliet de heerlijkheid Gods de heilige plaats, en werd zij tot verwoesting gesteld. Het gezicht van Ezechiël (Ezechiël 11:23 24:21) trad in zijn laatste en volle verwezenlijking. Want voorwaar Ik zeg u: Gij zult Mij van nu aan niet meer zien, totdat de tijd zal zijn gekomen, dat gij zeggen zult: GEZEGEND IS HIJ, DIE KOMT IN DE NAAM DES HEEREN. En Jezus ging uit en vertrok van de tempel. De Heer neemt afscheid van de tempel; voor altijd? Neen, voor een tijd, ofschoon een zeer lange tijd. De tempel zou verwoest worden, doch niet onherstelbaar. Niet dat er weer een tempel in de vorm als van ouds gebouwd en de oude eredienst hersteld zal worden, dit alles heeft zijne betekenis voor altijd verloren, Johannes 4:21-24 en zal niet meer opkomen in het hart of de gedachten van het bekeerde Israël der laatste dagen, Jeremia 3:16,17. Nochtans zal er een herstel zijn, zowel van Israël als van diens land en tempelstad, op een Goddelijke wijze, zo als de profeten ons dit beschrijven in de prachtigste vergezichten, waarvan de slotsom is: De naam der stad zal van die dag af zijn: DE HEERE IS ALDAAR, Ezechiel 48:35. Een verheerlijking derhalve, waarvoor onze taal geen uitdrukkingen heeft, en waarop het woord der Schrift van toepassing is: Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklommen, heeft God bereid die, die Hem liefhebben, 1 Corinthiers 2:9. 12:13 De Heer en de eiser om recht tegen diens broeder. En één uit de schare zei tot Hem: Meester! zeg mijn broeder, dat hij met mij de erfenis deelt. Wij zien het in deze man, hoe handig sommige mensen zijn, om van de invloed of het gezag, dat iemand heeft, gebruik te maken tot eigen baat. Deze man meende, dat als de Heer zijn broeder beval, deze zou toegeven. Doch de Heer laat zich niet door mensen gebieden. Daarenboven was Hij niet gekomen, om tijdelijke zaken te beslechten, daartoe waren de bestaande overheden voldoende. Hij zei tot hem: Mens! wie heeft mij tot een rechter of scheidsman over u gesteld? Het was het gewijzigde woord van de man in Egypte tegen Mozes, dat de Heer nu op zichzelf toepasselijk maakte. De Heer was geen Mozes, en wilde geen Mozes zijn; Hij was de Christus. Hiermee ontnam Hij tegelijk aan zijn vijanden het voorwendsel, alsof Hij de Messias zijn wilde in de zin van bevrijder van het Romeinse juk; nee, Hij was geen tijdelijk Verlosser dan van zedelijke en lichamelijke kwalen; overigens was Hij de eeuwige Verlosser; allereerst van de zielen. Zijn koninkrijk, zijn zichtbare opperheerschappij ook over deze wereld, behoorde niet tot de toenmalige eeuw en bedeling, maar tot een laatste tijdvak en een laatste bedeling, En Hij zei tot hen: Wacht u voor de gierigheid. Terstond maakte de Heer dit voorval dienstbaar aan zijn onderwijs tot allen. Het was van die man een onbetamelijke vraag geweest. Hoe! Hem, die zelf in hoge eenvoudigheid leefde, en anderen waarschuwde voor het vergaderen van aardse schatten, te vragen, om de ene broeder te bevelen zijn erfenis met de andere broeder te delen: het was een bewijs van vergaande aardsgezinde begeerte. Waarom de Heer van de heerlijkheid lastig gevallen om aardse goederen, waarom niet om de hemelse? Want het is niet in de overvloed gelegen, dat iemand leeft uit zijn goederen. De gierigheid begeert het overvloedige, en het overvloedige is niet nodig tot het leven. Zeker gaan de minste mensen verloren, door te weinig aardse goederen te hebben, de meesten door er te veel van te hebben. Het is hiermee als met ons lichaam. De meeste gestellen worden verwoest door te veel bloed, of te veel gal; de minsten door er te weinig van te hebben. En Hij zei tot hen een gelijkenis. Men kan de gelijkenis het afbeeldsel in de redenering, of een schilderij in woorden noemen; de afgetrokken redenering wordt er ons aanschouwelijk door voorgesteld. Een land van rijke mensen had wel gedragen; en hij overlegde bij zichzelf, zeggende: Wat zal ik doen? Want ik heb niet, waarin ik mijn vruchten zal verzamelen. De man was rijk, en werd nog rijker; dat ziet men meer; de rijkdommen hopen zich op aan één plaats, bij één persoon, zodat deze verlegen is met goederen, waar anderen om verlegen zijn. Hieruit ontstaan die ongetelde ellenden in de maatschappij, welke door niets te verhelpen zijn dan door de vrijwillige liefde, dan door de barmhartigheid, waardoor de rijke zich geroepen gevoelt om des Heren

rentmeester, dat is: een bedienaar van de armen te zijn. Had de rijke man gedacht: kom, ik ben rijk genoeg voor mijzelf, laat mij nu deze nieuwe overvloed onder de armen, de weduwen, de wezen, de kranken, de blinden, de lammen, en welke ellendigen er meer zijn, verdelen, hij had gedacht aan God, aan diens weldadigheid en geboden; maar nu dacht hij enkel aan zichzelf. En hij zei: Dit zal ik doen: ik zal mijn schuren afbreken en grotere bouwen, en zal aldaar verzamelen al mijn gewas, en mijn goederen. Dat afbreken en opnieuw bouwen kenschetst de man. Het is hem te armoedig, om naast de kleine schuren nog andere kleine schuren te bouwen; neen, dat maakte het terrein van zijn landgoed te eng; de schuren zelf zijn hem te klein. Hij wil grotere, hogere gebouwen voor zijn ogen laten verrijzen, om alles lichtelijk en ordelijk te kunnen bergen. En ik zal tot mijn ziel zeggen: Ziel! gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren, neem rust, eet, drink en wees vrolijk. Hij wil nu, zoals wij zouden zeggen, van zijn rente gaan leven, en genieten, wat hij voor zich, naar zijn voorstelling, met zoveel zorg en arbeid heeft verkregen. Hij wil nu rusten, en in zijn rust niets doen dan eten en drinken en vrolijk zijn. Tot hiertoe was hij een rijk landbouwer; voortaan wil hij een rijke brasser zijn. Was dit de dank aan God voor deze zegen? Heeft God hem daartoe rijk gemaakt? Zal God dit zo laten geschieden? O, wist de mens, in welk een groot gevaar hij zich stelt om alles te moeten derven, omdat hij een gedeelte ervan niet vrijwillig wil stellen tot beschikking des Heren voor diens nooddruftigen en ellendigen, hij zou zich tweemaal bedenken, eer hij deed, wat deze rijke man in de gelijkenis deed. Deze dacht, zoals vele mensen denken: het is mijn goed, ik mag er mede doen wat ik wil; maar God mag dan ook met zijn goed, met de mens, doen wat Hij wil. Maar God zei tot hem: Gij dwaas! in deze nacht zal men uw ziel van u afeisen, en hetgeen gij bereid hebt, wiens zal het zijn? God beschikt over de mens wanneer Hij wil; dat moet de mens bedenken, en daarnaar zich regelen in zijn plannen. Hij moet in alles Gods opperbestuur erkennen door te vragen: Heer! wat Wilt Gij, dat ik doen zal? maar niet willekeurig zeggen: Wal zal IK doen? IK weet wat IK doen zal! De Heer noemt die mens een dwaas, een verstandeloos mens. Waarom? Omdat die man rekende op hetgeen niet in zijn macht stond: op de toekomst, en verzuimde wat God in zijn macht gesteld had: Hem te dienen met zijn hart en met zijn goederen. Alzo is het met die, die zichzelf schatten vergadert, en niet rijk is in God. Er is een rijkdom in geld, en er is een rijkdom in God. Welk een rijkdom begeert gij? Beiden? Het kan samengaan, mits gij uw eerlijk verkregen rijkdom stelt in de dienst van God; alsdan is uw rijkdom een middel temeer, om de wil van God te volbrengen. Doch hebt gij slechts de keus tussen één van deze beide rijkdommen, kies dan de laatste, want deze kunt gij zeker verkrijgen, al zijt gij ook nog zo arm, terwijl het vergaderen, het vermenigvuldigen, het ophopen van aardse schatten onmogelijk kan samengaan met de vermenigvuldiging en ophoping van hemelse schatten. De mens heeft maar één hart, en dat hart heeft maar enerlei liefde, hetzij de liefde tot God, hetzij de liefde tot onszelf. De liefde tot God is de verloochening van de natuurlijke liefde tot onszelf, welke alleen ons aards belang beoogt, niet van de ware liefde tot onszelf, welke allermeest ons eeuwig belang beoogt. Door onszelf niet te dienen, maar de Heer, door voor Hem te leven en te werken en niet voor onszelf, door zijn wil te doen en niet de onze, kunnen wij mogelijk arm worden in geld, maar zeker worden wij er rijk door in God. Doch kunnen wij dan niet tegelijk rijk zijn in God en in geld? Zeker, wij zeiden het reeds, kunnen wij dit. Abraham was het, Izaäk was het, en Jakob werd het. Alle rijkdom, macht, eer en hoge staat kan samengaan met de vreze Gods; men kan in alle eerlijke toestanden en betrekkingen des levens een discipel of een discipelin van Christus zijn. Maar men moet dat dan ook in waarheid zijn, zal de rijkdom ons niet schadelijk wezen. En Hij zei tot zijn discipelen: Vrees niet, gij klein kuddeke, want het is uws vaders welbehagen u het koninkrijk te geven. Tegenover de rijken en aanzienlijken der wereld ziet de Heer zijn arme discipelen staan, en Hij troost ze met hen te wijzen op hun toekomstige erfenis, welke in rijkdom en heerlijkheid al het aardse overtreft; hun wacht een koninklijke heerschappij bij hun Heer: zijn koninkrijk en des Vaders koninkrijk. Het Goddelijk welbehagen is de Goddelijke genade; deze moet de grond zijn van ons onwankelbaar

vertrouwen, want Gods genade is niet willekeurig en wankelend gelijk de gunst van de mensen, maar is vast en onwankelbaar in het eeuwig verbond, dat God met de zondaar gemaakt heeft in Christus en die gekruist. Heeft deze genade u gezocht in uw zonde, zo hebt gij de genade gevonden door het geloof, en gij hebt niet te vrezen, al zijt gij arm, verlaten en verstoten naar de wereld, want het is het welbehagen des Vaders u het koninkrijk, de heerlijkheid te geven. Gij hebt het dus niet te verdienen; wil dan niets kwaads meer vrezen, maar alles goeds verwachten; niets kan u voortaan meer scheiden van de liefde Gods, die in Christus Jezus is. Verkoopt hetgeen gij hebt, en geeft aalmoes. Maakt uzelf buidels, die niet verouden, een schat, die niet afneemt in de hemelen, daar de dief niet bijkomt, noch de mot verderft. Want waar uw schat is, aldaar zal ook uw hart zijn. De Heer wil met deze woorden bij herhaling zijn discipelen volkomen vrij en onafhankelijk maken van alle tijdelijke zorgen, opdat zij zich geheel en al ter zijner dienst stellen en enkel hemelse schatten verzamelen zouden. En welke zijn die hemelse schatten? Onsterfelijke zielen, die zij door het net van het woord moesten vangen. Hoort het van de Apostel Paulus, 1 Thessalonicenzen 2:19: Want welke is onze hoop, of blijdschap, of kroon des roems? Zijt gij die ook niet voor onze Heere Jezus Christus in zijn toekomst? want GIJ zijt onze heerlijkheid en blijdschap. Laat uw lendenen omgord zijn. Die zijn lendenen omgordt, is gereed tot de loop, tot de strijd, tot elke dienst, die zijn heer hem zal opdragen. En de kaarsen brandende. "Laat het geen nacht rondom u zijn, al is de zon ondergegaan; ontsteek dan de kaarsen, opdat gij in ieder ogenblik gereed kunt zijn, om te doen hetgeen waartoe men u zal roepen." En zijt de mensen gelijk, die op hun heer wachten, wanneer hij wederkomen zal van de bruiloft. De Heer ziet hier bepaald op zijn wederkomst in heerlijkheid. Van dit ogenblik af bepaalt de Heer zijn discipelen gedurig, bijzonder in gelijkenissen, bij deze wederkomst. Naarmate zijn lijden nadert, wijst Hij hen op de heerlijkheid, die er de vrucht van zou zijn; voornamelijk om hun diep in het hart te prenten, dat zij gedurende zijn afwezigheid biddende, waakzaam en werkzaam moesten zijn. Opdat, als hij komt en klopt, zij hem terstond mogen opendoen. De Heer drukt op het woord terstond. Hij wil geen trage dienaren, maar wakkere mannen, die op zijn eerste roep gereed zijn. Geeft God daartoe ook ons de genade! Zalig zijn de dienstknechten, welke de heer, als hij komt, zal wakende vinden! Dat de Heer zulk een hoge prijs stelt op de waakzaamheid van zijn dienaren, zegt ons ingewikkeld, dat er voor hen groot gevaar zal zijn om in slaap te vallen, omdat hun Heer lang zal uitblijven. Voorwaar, Ik zeg u: dat hij zich zal aangorden, en zal hen doen aanzitten, ja bijkomende, zal hij hen dienen. Dit zegt de Heer van een goed meester, die zijn dienstknechten niet beschouwt als zijn minderen, maar als zijn huisgenoten, en wie hij, als zij ijverig zijn in zijn dienst, ook op zijn beurt graag diensten bewijst. Het is in sommige landen in gebruik, en in ons land is het ook geen geheel vreemde zaak, dat bij zekere gelegenheden de dienstbode een maaltijd wordt toebereid, en zij alsdan door hun heren, vrouwen en de kinderen des huizes bediend worden. En zo hij komt in de tweede nachtwake, en komt in de derde nachtwake, en vindt hen alzo: zalig zijn dezelve dienstknechten! Gij hoort, dat de Heer zegt, dat zijn wederkomst eer laat dan vroeg, ja zeer laat kan zijn, zodat het niemand bevreemden moet, dat de Heer zolang vertoeft te komen. Hij heeft het ons tevoren genoeg gezegd. Maar weet dit, dat indien de heer des huizes geweten had, in welk uur de dief zou komen, hij zou gewaakt hebben en zijn huis niet hebben laten doorgraven. Hier wijst de Heer, bij wijze van tegenstelling, op het groot gevaar, waaraan het gebrek aan waakzaamheid ons blootstelt. De huisvader, die niet wakker was toen de dief kwam, ziet zich bij het ontwaken beroofd van zijn geld en goed; doch hij wist het niet, anders had hij zeker gewaakt. Doch hiermee kan zich de Christen niet verontschuldigen; hem is gezegd: "uw Heer zal zeker komen; alleen het uur van zijn komst is verborgen, zo waakt dan, en wél te allen tijd." Daarom, zijt ook gij bereid, want in welk uur gij het niet meent, zal de Zoon des mensen komen. Hier, aan het slot der gelijkenis zegt de Heer, dat Hij van zijn eigen komst spreekt, en onderwijst ons, dat onze mening over de tijd zijner komst altijd feilt, omdat zij willekeurig is, en dat wij ons derhalve nooit ontslagen mogen rekenen van een onophoudelijke waakzaamheid;

want hij die zeker komt kan laat komen, maar kan ook vroeg komen, althans eerder dan wij verwachtten; en wanneer die komst ook plaats heeft, altijd zal zij uit de aard der zaak min of meer onverwacht en verrassend zijn. En Petrus zei tot Hem: Heer! zegt gij deze gelijkenis tot ons of ook tot allen? Het was Petrus niet duidelijk, wat de Heer met deze gelijkenis bedoelde. De discipelen hadden geen begrip van het heengaan des Heren, hoe zouden zij het gehad hebben van zijn wederkomst. Nochtans zei de Heer hun al deze dingen, wetende dat de Heilige Geest zijn woorden later aan zijn discipelen zou herinneren. Des Heren profetische bediening zou niet volkomen zijn geweest, indien niet Hijzelf zijn eigen toekomst en die der kerk vooraf aangewezen had. In het onzekere van de zaak vroeg Petrus aan de Heer: of deze gelijkenis alleen de discipelen of allen die Hem hoorden, gold. En de Heer zei: Wie is dan de getrouwe en voorzichtige huisbezorger, die de heer over zijn dienstboden gesteld heeft, om hun te rechter tijd het bescheiden deel spijzen te geven. De Heer wil zeggen: "er is een onderscheid tussen de dienstknechten van hetzelfde huis. De een wordt door de heer des huizes, gedurende zijn afwezigheid, tot opzichter en verzorger over de anderen gesteld. Wie nu zulk een bediening opgedragen is, die is ook de man, die zijn heer terugverwachten moet, zal hij des meesters goedkeuring wegdragen. Petrus en zijn mededискipelen waren als Apostelen bepaald tot zulke huisbezorgers door de Heer gesteld, en zo ging hun de gelijkenis, de opwekking tot waakzaamheid, allereerst aan. Zalig is de dienstknecht, welke zijn heer, als hij komt, zal vinden alzo doende; waarlijk, Ik zeg u, dat hij hem over al zijn goederen zetten zal. Gelijk de Heer de enkele trek: laat uw kaarsen brandende zijn, later uitwerkt in de gelijkenis van de tien wijze en dwaze maagden, zo ook deze trek in de dubbele gelijkenis van de tien ponden en de tien talenten. Er is bij de Heer een rijkdom van beelden en een veelvuldigheid van voorstelling, die voor ieder, welke in staat is over zulke zaken te oordelen, onweersprekelijk Goddelijk is. Maar indien die kwade dienstknecht in zijn hart zou zeggen: Mijn heer vertoeft te komen, en zou beginnen de knechten en de dienstmaagden te slaan, en te eten en te drinken met de dronkaards, en dronken te worden. Het is opmerkelijk, dat door de Heer tegelijk met Petrus, de goede huisbezorger, diens tegenhanger geschetst wordt. Het is alsof wij met de vinger worden gewezen op de man, die zichzelf noemt "de dienstknecht van de dienstknechten Gods en de opvolger van Petrus," maar die het volstrekte tegendeel van beiden is, de paus. Zo zal de heer van deze dienstknecht komen ten dage, in welke hij hem niet verwacht, en ter ure, die hij niet weet, en zal hem afscheiden met de ontrouwen, en zijn deel zetten met de geveinsden; daar zal zijn wening en knarsing van de tanden. Men heeft wel eens gezegd, dat het uitzicht naar de komst van de Heer geen praktisch belang heeft. Het tegendeel blijkt uit hetgeen de Heer hier zegt. De wachtende kerk blijft wakende, biddende, werkende; de niet wachtende kerk heeft geen toekomst, leeft in het heden en voor het heden, ontaardt altijd meer van haar beginsel, en wordt ten laatste geheel vleselijk en werelds, zodat zij tegen het woord van God en tegen de heiligen, die het woord van God belijden, te vuur en te zwaard strijdt, zoals de Roomse kerk eeuwen lang gedaan heeft en nog doet, waar zij het kan doen. Gelukkig echter heeft de Heer haar macht in vele opzichten gebroken. En die dienstknecht, welke geweten heeft de wil zijns heren, en zich niet bereid, noch naar zijn wil gedaan heeft, die zal met vele slagen geslagen worden; maar die dezelve niet geweten heeft en gedaan heeft dingen, die slagen waardig zijn, die zal met weinig slagen geslagen worden. Het geweten is bij ieder mens des Heren eerste rechtbank, waarvoor ieder eenmaal zal terecht staan. Komt hier nu nog bij het bijzonder onderwijs des Heren door zijn woord, leeft de mens onder het geklank des Evangelies, dan wordt zijn licht, maar ook zijn plicht groter, en naarmate zijn voorrechten rijzen, worden zijn verzuimen en overtredingen gewichtiger, zijn verdiende straffen zwaarder. En een ieder, die veel gegeven is, van die zal veel geëist worden, en aan wie men veel vertrouwd heeft, van die zal men overvloediger eisen. Wij zijn van al ons vermogen, hetzij dit stoffelijk of geestelijk is, niets dan de rentmeesters. Wij hebben de eer en het genot van de bediening, maar het kapitaal behoort niet ons, en de rente ook niet, maar de Heer; beiden moeten wij Hem verantwoorden. Dat wij dan voorzichtig zijn. Wij

hebben te doen met een goed en mild Heer voor die Hem gehoorzamen, maar met een machtig en heilig Heer voor die hun eigen zin en wil doen.

12:32 De Heer en de eiser om recht tegen diens broeder.
En één uit de schare zei tot Hem: Meester! zeg mijn broeder, dat hij met mij de erfenis deelt. Wij zien het in deze man, hoe handig sommige mensen zijn, om van de invloed of het gezag, dat iemand heeft, gebruik te maken tot eigen baat. Deze man meende, dat als de Heer zijn broeder beval, deze zou toegeven. Doch de Heer laat zich niet door mensen gebieden. Daarenboven was Hij niet gekomen, om tijdelijke zaken te beslechten, daartoe waren de bestaande overheden voldoende. Hij zei tot hem: Mens! wie heeft mij tot een rechter of scheidsman over u gesteld? Het was het gewijzigde woord van de man in Egypte tegen Mozes, dat de Heer nu op zichzelf toepasselijk maakte. De Heer was geen Mozes, en wilde geen Mozes zijn; Hij was de Christus. Hiermee ontnam Hij tegelijk aan zijn vijanden het voorwendsel, alsof Hij de Messias zijn wilde in de zin van bevrijder van het Romeinse juk; nee, Hij was geen tijdelijk Verlosser dan van zedelijke en lichamelijke kwalen; overigens was Hij de eeuwige Verlosser; allereerst van de zielen. Zijn koninkrijk, zijn zichtbare opperheerschappij ook over deze wereld, behoorde niet tot de toenmalige eeuw en bedeling, maar tot een laatste tijdvak en een laatste bedeling, En Hij zei tot hen: Wacht u voor de gierigheid. Terstond maakte de Heer dit voorval dienstbaar aan zijn onderwijs tot allen. Het was van die man een onbetamelijke vraag geweest. Hoe! Hem, die zelf in hoge eenvoudigheid leefde, en anderen waarschuwde voor het vergaderen van aardse schatten, te vragen, om de ene broeder te bevelen zijn erfenis met de andere broeder te delen: het was een bewijs van vergaande aardsgezinde begeerte. Waarom de Heer van de heerlijkheid lastig gevallen om aardse goederen, waarom niet om de hemelse? Want het is niet in de overvloed gelegen, dat iemand leeft uit zijn goederen. De gierigheid begeert het overvloedige, en het overvloedige is niet nodig tot het leven. Zeker gaan de minste mensen verloren, door te weinig aardse goederen te hebben, de meesten door er te veel van te hebben. Het is hiermee als met ons lichaam. De meeste gestellen worden verwoest door te veel bloed, of te veel gal; de minsten door er te weinig van te hebben. En Hij zei tot hen een gelijkenis. Men kan de gelijkenis het afbeeldsel in de redenering, of een schilderij in woorden noemen; de afgetrokken redenering wordt er ons aanschouwelijk door voorgesteld. Een land van rijke mensen had wel gedragen; en hij overlegde bij zichzelf, zeggende: Wat zal ik doen? Want ik heb niet, waarin ik mijn vruchten zal verzamelen. De man was rijk, en werd nog rijker; dat ziet men meer; de rijkdommen hopen zich op aan één plaats, bij één persoon, zodat deze verlegen is met goederen, waar anderen om verlegen zijn. Hieruit ontstaan die ongetelde ellenden in de maatschappij, welke door niets te verhelpen zijn dan door de vrijwillige liefde, dan door de barmhartigheid, waardoor de rijke zich geroepen gevoelt om des Heren rentmeester, dat is: een bedienaar van de armen te zijn. Had de rijke man gedacht: kom, ik ben rijk genoeg voor mijzelf, laat mij nu deze nieuwe overvloed onder de armen, de weduwen, de wezen, de kranken, de blinden, de lammen, en welke ellendigen er meer zijn, verdelen, hij had gedacht aan God, aan diens weldadigheid en geboden; maar nu dacht hij enkel aan zichzelf. En hij zei: Dit zal ik doen: ik zal mijn schuren afbreken en grotere bouwen, en zal aldaar verzamelen al mijn gewas, en mijn goederen. Dat afbreken en opnieuw bouwen kenschetst de man. Het is hem te armoedig, om naast de kleine schuren nog andere kleine schuren te bouwen; neen, dat maakte het terrein van zijn landgoed te eng; de schuren zelf zijn hem te klein. Hij wil grotere, hogere gebouwen voor zijn ogen laten verrijzen, om alles lichtelijk en ordelijk te kunnen bergen. En ik zal tot mijn ziel zeggen: Ziel! gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren, neem rust, eet, drink en wees vrolijk. Hij wil nu, zoals wij zouden zeggen, van zijn rente gaan leven, en genieten, wat hij voor zich, naar zijn voorstelling, met zoveel zorg en arbeid heeft verkregen. Hij wil nu rusten, en in zijn rust niets doen dan eten en drinken en vrolijk zijn. Tot hiertoe was hij een rijk landbouwer; voortaan wil hij een rijke brasser zijn. Was dit de dank aan God voor deze zegen? Heeft God hem daartoe rijk gemaakt? Zal God dit zo laten geschieden? O, wist de mens, in welk een groot gevaar hij zich stelt om alles te moeten derven, omdat hij een gedeelte ervan niet vrijwillig wil stellen tot beschikking des Heren voor diens nooddruftigen en

ellendigen, hij zou zich tweemaal bedenken, eer hij deed, wat deze rijke man in de gelijkenis deed. Deze dacht, zoals vele mensen denken: het is mijn goed, ik mag er mede doen wat ik wil; maar God mag dan ook met zijn goed, met de mens, doen wat Hij wil. Maar God zei tot hem: Gij dwaas! in deze nacht zal men uw ziel van u afeisen, en hetgeen gij bereid hebt, wiens zal het zijn? God beschikt over de mens wanneer Hij wil; dat moet de mens bedenken, en daarnaar zich regelen in zijn plannen. Hij moet in alles Gods opperbestuur erkennen door te vragen: Heer! wat Wilt Gij, dat ik doen zal? maar niet willekeurig zeggen: Wal zal IK doen? IK weet wat IK doen zal! De Heer noemt die mens een dwaas, een verstandeloos mens. Waarom? Omdat die man rekende op hetgeen niet in zijn macht stond: op de toekomst, en verzuimde wat God in zijn macht gesteld had: Hem te dienen met zijn hart en met zijn goederen. Alzo is het met die, die zichzelf schatten vergadert, en niet rijk is in God. Er is een rijkdom in geld, en er is een rijkdom in God. Welk een rijkdom begeert gij? Beiden? Het kan samengaan, mits gij uw eerlijk verkregen rijkdom stelt in de dienst van God; alsdan is uw rijkdom een middel temeer, om de wil van God te volbrengen. Doch hebt gij slechts de keus tussen één van deze beide rijkdommen, kies dan de laatste, want deze kunt gij zeker verkrijgen, al zijt gij ook nog zo arm, terwijl het vergaderen, het vermenigvuldigen, het ophopen van aardse schatten onmogelijk kan samengaan met de vermenigvuldiging en ophoping van hemelse schatten. De mens heeft maar één hart, en dat hart heeft maar enerlei liefde, hetzij de liefde tot God, hetzij de liefde tot onszelf. De liefde tot God is de verloochening van de natuurlijke liefde tot onszelf, welke alleen ons aards belang beoogt, niet van de ware liefde tot onszelf, welke allermeest ons eeuwig belang beoogt. Door onszelf niet te dienen, maar de Heer, door voor Hem te leven en te werken en niet voor onszelf, door zijn wil te doen en niet de onze, kunnen wij mogelijk arm worden in geld, maar zeker worden wij er rijk door in God. Doch kunnen wij dan niet tegelijk rijk zijn in God en in geld? Zeker, wij zeiden het reeds, kunnen wij dit. Abraham was het, Izaäk was het, en Jakob werd het. Alle rijkdom, macht, eer en hoge staat kan samengaan met de vreze Gods; men kan in alle eerlijke toestanden en betrekkingen des levens een discipel of een discipelin van Christus zijn. Maar men moet dat dan ook in waarheid zijn, zal de rijkdom ons niet schadelijk wezen. En Hij zei tot zijn discipelen: Vrees niet, gij klein kuddeke, want het is uws vaders welbehagen u het koninkrijk te geven. Tegenover de rijken en aanzienlijken der wereld ziet de Heer zijn arme discipelen staan, en Hij troost ze met hen te wijzen op hun toekomstige erfenis, welke in rijkdom en heerlijkheid al het aardse overtreft; hun wacht een koninklijke heerschappij bij hun Heer: zijn koninkrijk en des Vaders koninkrijk. Het Goddelijk welbehagen is de Goddelijke genade; deze moet de grond zijn van ons onwankelbaar vertrouwen, want Gods genade is niet willekeurig en wankelend gelijk de gunst van de mensen, maar is vast en onwankelbaar in het eeuwig verbond, dat God met de zondaar gemaakt heeft in Christus en die gekruist. Heeft deze genade u gezocht in uw zonde, zo hebt gij de genade gevonden door het geloof, en gij hebt niet te vrezen, al zijt gij arm, verlaten en verstoten naar de wereld, want het is het welbehagen des Vaders u het koninkrijk, de heerlijkheid te geven. Gij hebt het dus niet te verdienen; wil dan niets kwaads meer vrezen, maar alles goeds verwachten; niets kan u voortaan meer scheiden van de liefde Gods, die in Christus Jezus is. Verkoopt hetgeen gij hebt, en geeft aalmoes. Maakt uzelf buidels, die niet verouden, een schat, die niet afneemt in de hemelen, daar de dief niet bijkomt, noch de mot verderft. Want waar uw schat is, aldaar zal ook uw hart zijn. De Heer wil met deze woorden bij herhaling zijn discipelen volkomen vrij en onafhankelijk maken van alle tijdelijke zorgen, opdat zij zich geheel en al ter zijner dienst stellen en enkel hemelse schatten verzamelen zouden. En welke zijn die hemelse schatten? Onsterfelijke zielen, die zij door het net van het woord moesten vangen. Hoort het van de Apostel Paulus, 1 Thessalonicenzen 2:19: Want welke is onze hoop, of blijdschap, of kroon des roems? Zijt gij die ook niet voor onze Heere Jezus Christus in zijn toekomst? want GIJ zijt onze heerlijkheid en blijdschap. Laat uw lendenen omgord zijn. Die zijn lendenen omgordt, is gereed tot de loop, tot de strijd, tot elke dienst, die zijn heer hem zal opdragen. En de kaarsen

brandende. "Laat het geen nacht rondom u zijn, al is de zon ondergegaan; ontsteek dan de kaarsen, opdat gij in ieder ogenblik gereed kunt zijn, om te doen hetgeen waartoe men u zal roepen." En zijt de mensen gelijk, die op hun heer wachten, wanneer hij wederkomen zal van de bruiloft. De Heer ziet hier bepaald op zijn wederkomst in heerlijkheid. Van dit ogenblik af bepaalt de Heer zijn discipelen gedurig, bijzonder in gelijkenissen, bij deze wederkomst. Naarmate zijn lijden nadert, wijst Hij hen op de heerlijkheid, die er de vrucht van zou zijn; voornamelijk om hun diep in het hart te prenten, dat zij gedurende zijn afwezigheid biddende, waakzaam en werkzaam moesten zijn. Opdat, als hij komt en klopt, zij hem terstond mogen opendoen. De Heer drukt op het woord terstond. Hij wil geen trage dienaren, maar wakkere mannen, die op zijn eerste roep gereed zijn. Geeft God daartoe ook ons de genade! Zalig zijn de dienstknechten, welke de heer, als hij komt, zal wakende vinden! Dat de Heer zulk een hoge prijs stelt op de waakzaamheid van zijn dienaren, zegt ons ingewikkeld, dat er voor hen groot gevaar zal zijn om in slaap te vallen, omdat hun Heer lang zal uitblijven. Voorwaar, Ik zeg u: dat hij zich zal aangorden, en zal hen doen aanzitten, ja bijkomende, zal hij hen dienen. Dit zegt de Heer van een goed meester, die zijn dienstknechten niet beschouwt als zijn minderen, maar als zijn huisgenoten, en wie hij, als zij ijverig zijn in zijn dienst, ook op zijn beurt graag diensten bewijst. Het is in sommige landen in gebruik, en in ons land is het ook geen geheel vreemde zaak, dat bij zekere gelegenheden de dienstbode een maaltijd wordt toebereid, en zij alsdan door hun heren, vrouwen en de kinderen des huizes bediend worden. En zo hij komt in de tweede nachtwake, en komt in de derde nachtwake, en vindt hen alzo: zalig zijn dezelve dienstknechten! Gij hoort, dat de Heer zegt, dat zijn wederkomst eer laat dan vroeg, ja zeer laat kan zijn, zodat het niemand bevreemden moet, dat de Heer zolang vertoeft te komen. Hij heeft het ons tevoren genoeg gezegd. Maar weet dit, dat indien de heer des huizes geweten had, in welk uur de dief zou komen, hij zou gewaakt hebben en zijn huis niet hebben laten doorgraven. Hier wijst de Heer, bij wijze van tegenstelling, op het groot gevaar, waaraan het gebrek aan waakzaamheid ons blootstelt. De huisvader, die niet wakker was toen de dief kwam, ziet zich bij het ontwaken beroofd van zijn geld en goed; doch hij wist het niet, anders had hij zeker gewaakt. Doch hiermee kan zich de Christen niet verontschuldigen; hem is gezegd: "uw Heer zal zeker komen; alleen het uur van zijn komst is verborgen, zo waakt dan, en wél te allen tijd." Daarom, zijt ook gij bereid, want in welk uur gij het niet meent, zal de Zoon des mensen komen. Hier, aan het slot der gelijkenis zegt de Heer, dat Hij van zijn eigen komst spreekt, en onderwijst ons, dat onze mening over de tijd zijner komst altijd feilt, omdat zij willekeurig is, en dat wij ons derhalve nooit ontslagen mogen rekenen van een onophoudelijke waakzaamheid; want hij die zeker komt kan laat komen, maar kan ook vroeg komen, althans eerder dan wij verwachtten; en wanneer die komst ook plaats heeft, altijd zal zij uit de aard der zaak min of meer onverwacht en verrassend zijn. En Petrus zei tot Hem: Heer! zegt gij deze gelijkenis tot ons of ook tot allen? Het was Petrus niet duidelijk, wat de Heer met deze gelijkenis bedoelde. De discipelen hadden geen begrip van het heengaan des Heren, hoe zouden zij het gehad hebben van zijn wederkomst. Nochtans zei de Heer hun al deze dingen, wetende dat de Heilige Geest zijn woorden later aan zijn discipelen zou herinneren. Des Heren profetische bediening zou niet volkomen zijn geweest, indien niet Hijzelf zijn eigen toekomst en die der kerk vooraf aangewezen had. In het onzekere van de zaak vroeg Petrus aan de Heer: of deze gelijkenis alleen de discipelen of allen die Hem hoorden, gold. En de Heer zei: Wie is dan de getrouwe en voorzichtige huisbezorger, die de heer over zijn dienstboden gesteld heeft, om hun te rechter tijd het bescheiden deel spijzen te geven. De Heer wil zeggen: "er is een onderscheid tussen de dienstknechten van hetzelfde huis. De een wordt door de heer des huizes, gedurende zijn afwezigheid, tot opzichter en verzorger over de anderen gesteld. Wie nu zulk een bediening opgedragen is, die is ook de man, die zijn heer terugverwachten moet, zal hij des meesters goedkeuring wegdragen. Petrus en zijn mededisciplen waren als Apostelen bepaald tot zulke huisbezorgers door de Heer gesteld, en zo ging hun de gelijkenis, de opwekking tot

waakzaamheid, allereerst aan. Zalig is de dienstknecht, welke zijn heer, als hij komt, zal vinden alzo doende; waarlijk, Ik zeg u, dat hij hem over al zijn goederen zetten zal. Gelijk de Heer de enkele trek: laat uw kaarsen brandende zijn, later uitwerkt in de gelijkenis van de tien wijze en dwaze maagden, zo ook deze trek in de dubbele gelijkenis van de tien ponden en de tien talenten. Er is bij de Heer een rijkdom van beelden en een veelvuldigheid van voorstelling, die voor ieder, welke in staat is over zulke zaken te oordelen, onweersprekelijk Goddelijk is. Maar indien die kwade dienstknecht in zijn hart zou zeggen: Mijn heer vertoeft te komen, en zou beginnen de knechten en de dienstmaagden te slaan, en te eten en te drinken met de dronkaards, en dronken te worden. Het is opmerkelijk, dat door de Heer tegelijk met Petrus, de goede huisbezorger, diens tegenhanger geschetst wordt. Het is alsof wij met de vinger worden gewezen op de man, die zichzelf noemt "de dienstknecht van de dienstknechten Gods en de opvolger van Petrus," maar die het volstrekte tegendeel van beiden is, de paus. Zo zal de heer van deze dienstknecht komen ten dage, in welke hij hem niet verwacht, en ter ure, die hij niet weet, en zal hem afscheiden met de ontrouwen, en zijn deel zetten met de geveinsden; daar zal zijn wening en knarsing van de tanden. Men heeft wel eens gezegd, dat het uitzicht naar de komst van de Heer geen praktisch belang heeft. Het tegendeel blijkt uit hetgeen de Heer hier zegt. De wachtende kerk blijft wakende, biddende, werkende; de niet wachtende kerk heeft geen toekomst, leeft in het heden en voor het heden, ontaardt altijd meer van haar beginsel, en wordt ten laatste geheel vleselijk en werelds, zodat zij tegen het woord van God en tegen de heiligen, die het woord van God belijden, te vuur en te zwaard strijdt, zoals de Roomse kerk eeuwen lang gedaan heeft en nog doet, waar zij het kan doen. Gelukkig echter heeft de Heer haar macht in vele opzichten gebroken. En die dienstknecht, welke geweten heeft de wil zijns heren, en zich niet bereid, noch naar zijn wil gedaan heeft, die zal met vele slagen geslagen worden; maar die dezelve niet geweten heeft en gedaan heeft dingen, die slagen waardig zijn, die zal met weinig slagen geslagen worden. Het geweten is bij ieder mens des Heren eerste rechtbank, waarvoor ieder eenmaal zal terecht staan. Komt hier nu nog bij het bijzonder onderwijs des Heren door zijn woord, leeft de mens onder het geklank des Evangelies, dan wordt zijn licht, maar ook zijn plicht groter, en naarmate zijn voorrechten rijzen, worden zijn verzuimen en overtredingen gewichtiger, zijn verdiende straffen zwaarder. En een ieder, die veel gegeven is, van die zal veel geëist worden, en aan wie men veel vertrouwd heeft, van die zal men overvloediger eisen. Wij zijn van al ons vermogen, hetzij dit stoffelijk of geestelijk is, niets dan de rentmeesters. Wij hebben de eer en het genot van de bediening, maar het kapitaal behoort niet ons, en de rente ook niet, maar de Heer; beiden moeten wij Hem verantwoorden. Dat wij dan voorzichtig zijn. Wij hebben te doen met een goed en mild Heer voor die Hem gehoorzamen, maar met een machtig en heilig Heer voor die hun eigen zin en wil doen.

13:1 De Heer en de boodschappers van de moord, door Pilatus gepleegd.
En er waren in die tijd enigen tegenwoordig, die Hem boodschapten van de Galileeërs, welker bloed Pilatus met hun offeranden gemengd had. Wij zien hier, gelijk gedurig, dat de Heer uiterst minzaam moet zijn geweest, en niets van die uitwendige deftigheid moet gehad hebben, waardoor vele aanzienlijken de lieden op een afstand menen te moeten houden. Het blijkt integendeel uit alles, dat de Heer toegankelijk voor ieder, en ook voor de minsten uit het volk te spreken was. En eigenlijk bestaat ook hierin de ware samenleving, dat mensen met elkaar minzaam en gemeenzaam omgaan, en dat de meerdere nooit de mindere diens minderheid laat gevoelen; de bescheiden mens gevoelt zelf zijn minderheid genoeg en de onbescheiden mens kan slechts onbescheiden zijn ten koste van zichzelf. Nauwelijks had de Heer uitgesproken, of sommigen van de omstanders deelden Hem de meedogenloze slachting mede, welke Pilatus had laten aanrichten onder enige Galileeërs, op het ogenblik dat zij bezig waren te offeren. Deze strafoefening van Pilatus had waarschijnlijk plaats jegens enkele werkelijk of vermeende oproerige mannen in Galiléa, alwaar in die tijd velerlei oproeren en muiterijen tegen de macht van Rome broedden, die nu en dan zich in enkele rookwolkjes vertoonden, en later in volle vlam zouden uitbarsten. De wijze van deze strafoefening, aan de heilige plaats, door de heidense Pilatus niet ontzien, bracht deze tijding in aller mond. Er werd veel over gesproken; de Heer moest het nu ook weten, en men was verlangend te weten wat Hij ervan zeggen zou. Immers de Heer was gewoon te spreken naar aanleiding van de ogenblikkelijke omstandigheden, en begon meermalen zijn onderwijs uit de gebeurtenissen van de dag. Trouwens men kan van ieder gegeven punt in de omtrek een rechte lijn trekken tot het middelpunt, en niemand kon dat beter dan de Heer. En Jezus antwoordde, en zei tot hen: Meent gij dat deze Galileeërs zondaren zijn geweest boven al de Galileeërs, omdat zij zulks geleden hebben? Ik zeg u: Neen zij! Altijd is het antwoord des Heren anders, dan men gedacht had. De boodschappers meenden een geheel ander antwoord te horen, verontwaardigd als zij waren over de heiligschennis van Pilatus. Doch de Heer snijdt al dadelijk deze geestelijke hoogmoed bij de wortel af. Trotsheid was Israëls hoofdgebrek, en niets is gevaarlijker dan zij, want zij leidt rechtstreeks tot het ongeloof, en het ongeloof leidt ons rechtstreeks ten val. Zij staat dan ook alle mensen lelijk, maar vooral jonge mensen, zoals wij ze meermalen aantreffen, die in de scholen van het ongeloof op stelten leerden lopen, en nu uit hun stoffelijke en geestelijke hoogte laag neerzien op anderen, die niet even hoogmoedig zijn als zij. Waarlijk men heeft nooit zegen van het meester zijn, maar wel van het discipel zijn. Wie de wetenschap tot in haar diepste diepte heeft leren kennen, die weet dat zij van het bovenaardse weinig weet, en dat er zonder de Schrift, voor ons in de dingen Gods niets zou overblijven, dan de grote geestelijke armoede van het heidendom. Doch ook hij die de Schrift kent en eert, moet de Schrift niet maken tot een voetstuk, waarop hij zich stelt tot een standbeeld, dat de menigte moet aanstaren. Wij moeten, hoe hoger God ons gesteld heeft, ons zelf temeer vernederen. Zodra de innerlijke verootmoediging voor God geen gelijke tred houdt met onze uiterlijke verhoging, gaan wij in het geestelijke leven achteruit. Wij moeten de Heer gelijkvormig worden. Wij moeten als Hij, de boven alles verhevene, de hogere dan de hemel, ons met alle mensen gelijk stellen, met alle mensen omgaan en alle mensen te woord staan. Hij was en bleef de Heilige, ook onder de zondaren; en zijn wij begenadigd, wij blijven toch altijd zondaren onder onze medezondaren. Wij moeten ons dus niet beschouwen als op een eiland te zijn, door de brug tussen ons en de oever af te breken, zodat niemand bij ons kan komen zonder vergunning of zonder tol te betalen. De Heer bepaalt de berichtgevers tot hen zelf. Hij heeft met de levenden te doen; de doden hebben hun oordeel reeds ontvangen. In plaats ook, dat de Heer Pilatus bestraft, die zijn woord niet horen kon, bestraft Hij degenen die Hem omringen; in plaats van (gelijk zij verwachtten) de Galileeërs gelijk te geven, en alzo het volksgevoel te stijven, en het volk tot wraak aan te moedigen, zet Hij ze neer en bezadigd Hij hen, door hen het oog te doen slaan op eigen zonde en schuld. Maar indien gij u niet bekeert, zo zult gij allen desgelijks vergaan. De Heer ziet hier

op de verwoesting van Jeruzalem. Ook toen werd het bloed van de offeraars met hun offers gemengd. Gij ziet, de woorden van Christus zijn vol profetie; de profetie ligt in zijn redenen gelijk de figuren liggen in ons damast tafelgoed. Alles wat Christus aanroert wordt profetie. Nochtans spreekt Hij hier slechts op aanduidende wijze, verborgen en schijnbaar geheel andere dingen bedoelende; en toch, wij weten het allen, wat hier gezegd wordt, is werkelijk gebeurd. Daar nu elk afzonderlijk oordeel van God het voorbeeld is van, en de heen wijzing naar het laatst algemeen oordeel van God, zo geeft de Heer hier eens voor altijd de regel aan, volgens welke wij van de gebeurtenissen van de dag moeten gebruik maken. Wij moeten ze op ons zelf toepassen. Horen wij uit de couranten de berichten van rampen, dan moeten wij zeggen: Zij die door deze rampen getroffen werden, waren geen zondaren boven ons; nee, al wat mensen treft, kan ook ons treffen. Dit geeft stof tot nadenken, maar ook tot inkeer in onszelf en tot verootmoediging, zodat wij tot onszelf zeggen moeten: "Indien gij u niet bekeert, of bekeerd zijnde, altijd weer opnieuw bekeert (want de bekering heeft evenals het leven een dagelijkse vernieuwing nodig,) zo zult gij evenzo vergaan." En als wij lezen of horen lezen, dat weer iemand van onze bekenden gestorven is, dan hebben wij ook reden te zeggen: "Dat hem dit overkomen is, komt niet daarvan, dat hij een zondaar is boven mij; neen, ik ben een zondig en sterfelijk mens als hij; zijn dood roept mij tot bekering of vernieuwing van bekering." Zo moeten wij het nieuws van de dag niet horen als de Atheners, uit nieuwsgierigheid, uit lichtzinnigheid, maar als Christenen, uit belangstelling en met ernst. Of die achttien, op welke de toren te Siloam viel en doodde ze, meent gij, dat deze schuldenaars geweest zijn boven alle mensen, die in Jeruzalem waren? Dit was wellicht ook eerst kortelings gebeurd, doch in elk geval in aller geheugen. Het was één van die duizenden voorvallen, waarbij wij altijd vragen kunnen: waarom zijn juist deze de slachtoffers? doch waarop wij nimmer antwoord ontvangen. Zulke voorvallen behoren tot de verborgenheden van Gods voorzienigheid, die wij tevergeefs trachten te peilen. Hier is alle tijd en moeite verloren. Daarom moeten wij zulke zaken niet aan de voor ons volstrekte onvruchtbare, maar aan de voor ons welig vruchtbare zijde aanvatten. Ik zeg u: nee zij! maar indien gij u niet bekeert, zo zult gij allen evenzo vergaan. De Heer zegt niet: indien de mannen van Jeruzalem zich niet bekeren; nee, maar: indien gij die tot mij spreekt, of mij hoort, u niet bekeert, zo zult gij insgelijks vergaan. En zij, noch die van Jeruzalem hebben zich bekeerd, en zij zijn vergaan, en wel grotendeels op dezelfde wijze. Van de negentig zogenaamde torens of versterkte burchten van Jeruzalem vielen er zevenentachtig, en verpletterden duizenden van haar verdedigers. Rondom de drie anderen verzamelden zich de Joden later andermaal; doch toen werden zij opnieuw en wel volkomen geslagen. En Hij zei deze gelijkenis. Ook de gelijkenis is bij de Heer meermalen gelijk hier, de vorm zijner profetie. Het is ook nu een verhaal en een voorspelling. Een zeker man had een vijgenboom geplant in zijn wijngaard. De vijgenboom is het beeld van Israël. De goede vijgen van die boom zijn zeker goed, de slechte zeer slecht, Jeremia 24:3. En hij kwam, en zocht vrucht daarop, en vond ze niet. Wederom een profetie van hetgeen door de Heer letterlijk geschiedde en ondervonden werd, bij zijn allerlaatste vertoeven te Jeruzalem. De Joden (wij spreken thans niet van de enkelen uit hen naar de verkiezing van de genade), de Joden in hun geheel genomen zijn voor het koninkrijk van de hemelen een onvruchtbaar volk geworden. Maken wij ons toch in dit opzicht van dat volk geen te gunstige gedachten, opdat wij in onze werkzaamheden met betrekking tot de Joden geen te bittere teleurstellingen ondervinden. Laat ons liever tevoren afgeschrikt worden, opdat wij langzame, maar vaste schrede doen; want de vijandschap zal zich machtig openbaren. Ik behoor zelf tot dat volk, maar weet dan ook het best hoe verstokt de Joden zijn in hun ongeloof, en hoe het alleen mogelijk is voor de almachtige God, om uit deze stenen Abraham kinderen te verwekken. Gelijk de hoeren en tollenaren, de Farizeeën en Schriftgeleerden, alzo gaan de Heidenen de Joden vóór in het Koninkrijk van God. Nochtans de Joden zullen de heidenen volgen; daarvoor is een Goddelijke belofte, en daarom geloven wij het ook. En Hij zei tot de wijngaardenier. Deze vijgenboom stond zoals wij hoorden, in een

wijngaard; wij zouden zeggen in een boomgaard, maar, een hof heet bij de Oosterlingen, naar de voornaamste vrucht, die erin gekweekt werd, olijvenhof of wijngaard; een wijngaard betekent overal in de Schrift een afgezonderde plek grond op de akker, niet de gehele akker. De wijngaard betekent dus niet de gehele wereld, maar de kerk, en hier bepaald het Joodse land. Zie, ik kom nu drie jaren, zoekende vrucht op deze vijgenboom, en vind ze niet. Dit drietal is het beeld van de lankmoedigheid Gods: Niet één jaar, niet twee, maar drie jaren, dus eenmaal, andermaal en ten derden maal komt de Heer van de wijngaard om vrucht te zoeken. Het zijn juist zoveel jaren als de Heer onder Israël gearbeid heeft, welke arbeid thans ten einde liep. Het blijkt dan ook reeds hier, dat zich het onderwijs des Heren hiernaar wijzigde; en reeds in menige trek het naderend oordeel op de versmade prediking verkondigd werd. Houw hem uit, waartoe beslaat hij ook onnuttelijk de aarde? Gods goedheid is eeuwig, maar 's Heren lankmoedigheid, verdraagzaamheid of geduld is uit de aard van de zaak tijdelijk. Men verliest dit onderscheid niet uit het oog, zoals zo velen doen. Zij zeggen: God is liefde en Hij is eeuwig, dus kan er in Hem geen toorn, geen strafbetoning zijn. Zij vergeten dat Gods liefde de zonde niet kan liefhebben, maar wel gedogen, dragen, duiden; niet voor eeuwig, want dan zou de zonde eeuwig moeten bestaan, maar tot zolang het volkomen gebleken is, of Gods lankmoedigheid ons tot bekering leidt of niet, God wil vrucht, goede vrucht, en geeft er tijd en middelen toe; doch deze hebben een grens. De onvruchtbaarheid moet ophouden in het voortbrengen van vrucht, of in de verbranding. Iets dat onnut is, kan, mag op den duur in Gods schepping niet blijven bestaan. En hij antwoordende, zei: Heer! Laat hem nog dit jaar. De hovenier is de voorspreker, en uit de wijze van voorspraak zien wij, wie de hovenier is. Christus is hier de hovenier, die Hij niet was in de hof, waar Maria Hem zocht. De Heer is lankmoedig. Wij, onbarmhartig als wij zijn, zouden de straf althans bij anderen, onmiddellijk op de overtreding willen zien volgen, maar God is Goddelijk grootmoedig en lankmoedig te midden van zijn toorn. Er moet een mogelijkheid van bezinning, een tijd van bekering aan de overtreder gegeven worden. Er moesten nog veertig jaren voorbijgaan, eer de vijgenboom uitgehouwen mocht worden, eer de verwoesting van stad en tempel kwam, en in die tussentijd zou Christus over de schuldigen wenen vóór hun stad en voor hen bidden op zijn kruis, opdat zij niet onherroepelijk zouden worden uitgeroeid. En hoe liefelijk is het dan ook, dat deze gedachte van genade in de gelijkenis niet uitgesproken wordt door de Heer des wijngaards, maar door de wijngaardenier. Niet alsof de Vader niet dezelfde gedachten des vredes had over de zondaar als de Zoon die heeft; nee, het is één wezen, één liefde; maar omdat de Vader de Zoon alles in handen heeft gegeven, om het te behouden, er voor te lijden en te sterven, te pleiten en te bidden, gelijk de Zoon dit dan ook nu in de gelijkenis, evenals in de werkelijkheid doet. Totdat ik om hem gegraven, en mest gelegd zal hebben. Uit zichzelf kan de vijgenboom niet vruchtbaar worden, daarom wil de hovenier alles aan hem doen, wat er nog aan te doen is, om hem tot vruchtbaarheid te brengen. Het is een beeld van de bearbeiding van een mens en van een volk door het woord van God, door de prediking van Wet en Evangelie, door de vermaning tot bekering en geloof. De ziel des mensen moet door de waarheid Gods gedurig te horen, gedurig oplettend gemaakt worden op haar gevaarlijke toestand, bijaldien zij geen toevlucht neemt tot de Goddelijke genade, maar zich verhardt tegen de roepstemmen Gods en die ontvlucht, om eigen wegen te blijven bewandelen. Och, dat dan ieder de dag van de genade in acht neemt, opdat hij niet onbekeerd overgaat in de dag van de toorn, van de openbaring van Gods rechtvaardig oordeel, want deze volgt zeker na de dood, en wie weet of het niet reeds over één jaar is, dat deze volgt; want wie verzekert ons het leven langer dan één jaar, ja, wie verzekert het ons zolang? En indien hij vrucht zal voortbrengen, laat hem staan. De hovenier heeft nog verwachting; alle hoop is nog niet vervlogen; nog staat de boom, nog leeft hij, nog is het alleruiterste niet aan hem gedaan. Zo is het ook met de ongelovige en onbekeerde, die nog leeft. Wie weet of niet een krachtige predikatie, een bijzondere ontmoeting, een treffend sterfgeval van een van zijn liefste bloedverwanten of vrienden, nog doen zal, wat tot hier toe door niets is

kunnen bewerkt worden hem leiden tot bekering, dat is: hem leiden tot God; want ach, de onbekeerdheid is niets anders dan een afzwerven van God, dan een leven in vervreemdheid van God. O verloren zoon, verloren dochter, waartoe in het vreemde land, bij de zwijnen, en hongerend naar de draf? Waarom zijt gij in de vreemde, waarom niet thuis? Zijt gij niet gedoopt in de naam van de drieënige God? Draagt gij die hoogheilige naam, die heiligheid van de heiligheden niet, evenals weleer de Hogepriester in Israël, op uw voorhoofd? Is God niet daardoor uw Vader? Maar gij zegt: Ik ben zijn kind niet! Neen, niet zijn behouden, maar toch zijn verloren kind; daarom staat ook het Vaderhuis, en wat eindeloos meer is, het Vaderhart en staan de Vaderarmen nog voor u open. Vlied er heen, ontvlucht uw nood, daar is overvloed van brood, en vreugde zonder einde! Maar indien niet, zo zult gij hem namaals uithouwen. Merkt op: de hovenier zegt niet: zo zal IK hem uithouwen. Neen, hij laat het oordeel over aan de Heer des wijngaards en des vijgebooms. En zo moeten wij ook doen. God is rechter; Hij voert het vonnis uit, en daarom mogen wij niet oordelen in de zin van het vonnis uit te spreken. Beoordeelt de daad, niet het beginsel. Wij mogen oordelen over de daad, want wij kunnen weten of zij goed of kwaad is, maar wij moeten niet oordelen over het beginsel, waaruit zij geschiedt, want dat kunnen wij nooit volkomen juist kennen; dat kan God alleen, en daarom moeten wij het oordeel hierover alleen en onbepaald aan God overlaten. De Heer alleen oordeelt volkomen juist, de Heer alleen vonnist volkomen rechtvaardig. Dat wij dan in onze persoonlijke aangelegenheden God tot onze overheid stellen, en Hem de zaak laten richten. Ik zelf weet bij ondervinding, dat God zulk een rechter is. Ik ben door menigeen lang bedrogen geworden, want ik wil het wel weten, ik ben licht te bedriegen; ik kan mij niet voorstellen, dat iemand niet meent wat hij zegt; maar ik heb dan ook gezien, dat God zo iets slechts voor een tijd toelaat, en dan zelf, zonder onze tussenkomst, de bedrieger oordeelt. Doch ook daar waar lijden is uit eigen schuld, moeten wij barmhartig zijn. O er is niets lichter dan zich van de verplichting om medelijden te hebben te ontslaan. Dan zegt men maar: "het is zijn eigen schuld." Het is zijn eigen schuld, maar hebt gij hem daarom niet te helpen? God doet juist het omgekeerde Hij zegt: "omdat het uw eigen schuld is, dat gij in de zonde en in de dood neerligt, heb Ik medelijden met u, en wil Ik u helpen." Maar indien gij nu Gods hand terugstoot, indien gij u verhardt als Farao en vraagt: Wie is de Heer, wiens stem ik gehoorzamen zou? Ik ken de Heer niet. Wat dan? Wat anders dat het oordeel het oordeel van de uitroeiing uit de hof des Heren? In Gods nieuwe, eeuwige schepping zullen de goddelozen niet meer zijn. Psalm 104:5.

13:10 De Heer en de kromgebogen vrouw.

En Hij leerde op de sabbat in een van de Synagogen. Gedurende de werkdagen reisde de Heer met zijn discipelen, of vertoefde Hij aan het strand van de zee, altijd lerende en wonderen doende; maar op de sabbat ging Hij, evenals ieder Israëliet, naar de Synagoge, en leerde Hij na afloop van de gewone dienst. En ziet er was een vrouw, die een geest van de krankheid achttien jaren lang gehad had, en zij was samengebogen en kon zich geheel niet oprichten. Nochtans verhinderde haar ellende haar niet om naar de Synagoge, of zo als wij zouden zeggen, naar de kerk te gaan. Zij was er tegenwoordig, en hoe gezegend was het, dat zij er tegenwoordig was, want zij was er mede in de tegenwoordigheid des Heren. Daarom is het zo goed in Gods huis te verkeren; daarin is altijd zegen, en soms wacht ons daar een zegen; maar wat kunnen wij in het huis des vermaaks verwachten dan vermaak en wat geen vermaak is. Reeds had de vrouw achttien jaren in deze treurige toestand verkeerd. Welk een lengte van tijd, en dat voor zulk een kwaal? Och er zijn zoveel krankheden en kwalen, waarvan eigenlijk niemand weet hoe ze zijn ontstaan en hoe zij weer te verdrijven zijn. Ten laatste wordt zelfs de dokter er verdrietig over, dat gij niettegenstaande al zijn middelen, nochtans niet genezen wilt. Al wat te lang duurt verveelt, en ten laatste geeft men het op en over, en rangschikt zulk een kwaal of gebrek onder de ellende, die alleen de stroom des tijds kan en zal wegspoelen. De Schrift noemt deze kromgegroeidheid een geest der krankheid, want de Heilige Geest, de auteur van de Schrift ziet niet, als wij, alleen wat voor ogen is, maar Hij ziet rechtstreeks en alleen op de eigenlijke en eerste oorzaak der dingen, en dus ook op de eerste oorzaak van de krankheden. Gij gevoelt, dat is ook alleen van de Schrift, alleen God waardig. Indien de Schrift ons niet hoger plaatste dan ons eigen verstand ons plaatst, zou zij van God kunnen zijn? Doch nu is zij uit God, en plaatst ons aan de zijde van God en geeft ons de sleutels van de zedelijke en geestelijke wereld in handen. Zullen wij ze ongebruikt laten of van ons werpen? Schande dan over ons! Als wij God niet kennen in zijn wijsheid, dan worden wij dwazen in de onze! "Die het weet, zegt het!" roepen de wijzen en geleerden in alle vakken van kennis en wetenschap elkander toe. En de Heer zou het weten, en niet zeggen? Neen, Hij zegt het, en zo de mens het nu niet wil geloven, zo is dit de mens tot schande. Wanneer de Heer de satan rechtstreeks als de oorzaak ener krankheid aanwijst, dan moeten wij dit aannemen op het woord van de Heer, want Hij weet het. Hij getuigde van hetgeen Hij wist en zag, en gij zou zijn getuigenis niet aannemen: gij zoudt Hem weerspreken? Wee ons, zo wij Hem in het aangezicht durven weerspreken! En Jezus haar ziende, riep haar tot zich. De Heer kon letterlijk geen lijden zien, zonder van dat lijden te verlossen. Hij had ook die meewarigheid, welke men wel eens onder de bloot natuurlijke aandoeningen rangschikt en alle zedelijke waarde ontzegt. Doch waar geen medegevoel, geen medelijden in de krachtigste zin des woords, de hulp voorafgaat, daar is een weldadigheid zonder liefde, zo als 1 Corinthiërs 13:3 vermeld wordt. Wat mij betreft, ik zie graag medelijdende mensen, al kunnen zij ook niet helpen. Gij zegt: het is geen wonder dat de Heer hielp; Hij had de macht, waarom zou Hij er dan geen gebruik van maken? Och, weet gij wel wat gij zegt? Heeft ieder die de macht heeft, ook de wil om te helpen? Is ieder rijke bereid, om waar de nood zijn hulp noodzakelijk vereist, die hulp te verlenen? O was dat waar, er zouden wat minder ongelukkige rijken, en wat meer gelukkige armen zijn. Doch nu maken de rijken zichzelf ongelukkig door hun gierigheid, en blijven de armen ongelukkig, omdat er geen verlosser is, die hen tot zich roept, om hun kwaal weg te nemen. De Heer riep haar tot zich. Zij was in de synagoge gekomen, ofschoon haar het lopen in zulk een voorover gebogen houding uiterst moeilijk moet gevallen zijn; maar zij was niet tot Jezus gekomen. Zij dacht niet meer aan een verlossing. "Wat achttien jaren onherstelbaar is geweest, zal wel zo moeten blijven tot het einde toe." Zo denkt de mens; maar God denkt anders. Jezus riep haar. Gods genade voorkomt de mens, en geeft hem altijd vóórdat hij bidt, want die waarlijk bidt, heeft de Geest des gebeds van God ontvangen. De Heer laat de hulpbehoevende niet lang wachten; ook dat is een liefdetrek van de Heer, die wij meer moesten navolgen; wie snel helpt, helpt dubbel, of liever

geheel; want menige nood is als een brand: helpt gij niet terstond, dan gaat het huis te grond. Ik moet hier echter een opmerking maken. Nooit laat de Heer dezulken, die buiten zijn lang wachten, maar wel die binnen zijn. Deze laatsten laat Hij soms lang roepen: Hee! tot hoe lang? Niet uit willekeur, maar uit liefde. Het gaat hiermede als met het kind, dat van de straat in het huis van de rijke man wordt opgenomen; dßt moet nu worden opgevoed als een kind van een rijke man, het moet uitwendig allerlei manieren en innerlijk allerlei kundigheden aanleren, die zijn nieuwe staat voegen, en daar gaan jaren mee heen. Daarom moet ons de ondervinding van lang op iets te wachten, dat van de Heer moet komen, niet vreemd dunken; doch het moet ons niet afschrikken, maar veeleer bemoedigen, om de zondaar zo snel mogelijk en zoals hij is, tot Christus te brengen. Is hij eenmaal tot Christus gekomen, zo zal deze wel weten, hem door de schrik van de wet en de troost des Evangelies te leiden op de hoogte waarop hij staan moet. Dat dus geen zondaar lang wacht, om tot Jezus te komen als Hij hem roept, en wanneer roept Jezus de zondaar niet? En zei tot haar: Vrouw! gij zijt verlost van uw ziekte! De Heer zegt niet: "Gij zult van uw krankheid verlost worden." Och, dat menselijk woord had zij al zo dikwijis gehoord. De ener geneesmeester na de andere had haar gezegd: Heb maar geduld, het zal wel beter worden! Maar het werd niet beter, en nu had zij reeds achttien jaren lang meer de houding van het dier, dan die van de mens. Doch nu, o welk een onuitsprekelijke uitkomst, nu hoort zij opeens en onverwacht een woord van God: Vrouw! gij zijt verlost van uw krankheid! En Hij legde de handen op haar, en zij werd terstond weer recht. Gij vraagt wellicht: waartoe deze handoplegging, was het woord des Heren niet genoeg? Neen, beide behoren bij elkander. Alle verlossing door Christus geschiedt gelijk deze genezing geschiedde, in twee momenten of bewegingen: buiten ons, en in ons. Zodra de Heer het woord der verlossing had gesproken, was zij verlost; want de Heer is de Verlosser. Hij kan verlossen wie Hij wil, en dat Hij deze vrouw verlossen wilde openbaarde zijn woord: Gij zijt verlost. Doch door tegelijk de handen op haar te leggen, deelde Hij haar zijn verlossende, genezende kracht mede, en wekte Hij haar geloof aan het uitgesproken Woord der verlossing op, en haar lichaam rees overeind. Het is hiermede als met een geketende in de gevangenis, tot wie men de pardonbrief des konings brengt. Door deze brief is de man vrij; nochtans moet hij eerst van zijn ketenen los gemaakt worden zal hij werkelijk vrij zijn; en gesteld nu dat deze ketenen niet willen losgaan, dat de sleutel ervan breekt, en men nieuwe hulp moet halen om de ketenen te ontsluiten, dan kan dit vrij lang duren, en toch is de gebonden man geen gevangene meer, want hij weet uit de pardonbrief, dat hij vrij is. Doch daar gaan de ketenen los, en nu is hij ten volle vrij. Zo is het nu ook in het geestelijke. Wij zijn verlost door Christus in zijn dood. Dßt is onze vrijbrief. Christus is opgestaan en heeft daarmee de dood overwonnen, en nu gaat Hij over om de gebondenen des satans die het geweld des doods heeft, de een na de ander te ontbinden. Evenals Lazarus, op het bevel des Heren, opgestaan uit de dood, nochtans door een afzonderlijk bevel van de Heer van zijn omwindselen moest worden losgemaakt, zo de geestelijk wedergeborene. Ook hij heeft nog vele bewindselen, die de Heer afzonderlijk van hem moet laten wegnemen. Bij Lazarus was dit een uitwendige zaak, en geen geloof was er bij nodig, want anderen konden en moesten dit voor hem doen; maar deze vrouw moest geloven aan het woord des Heren, evenals wij allen moeten doen; want wat buiten ons van God gezegd wordt, moet in ons tot waarheid worden, en dat geschiedt alleen door het geloof. Daarom, wij herhalen het, moest Christus de handen op de vrouw leggen, om haar als gelovige, zijn genezende kracht mede te delen, en moet Hij op ons geestelijk de handen leggen, om ons als gelovigen, de Heilige Geest, des Heren eigen leven mede te delen. Wie gelooft leeft uit Hem; wie niet gelooft, heeft geen deel aan Hem. En zij verheerlijkte God. Zie hier het bewijs, dat zij geloofd heeft. De ere Gods is het einddoel van al Gods werken, want al zijn werken moeten verkondigen dat Hij is, en dat Hij in de drie-eenheid zijns wezens van Vader, Zoon en Heilige Geest, de enige, eeuwige, algenoegzame God is. Daarom eindigen dan ook alle heiligen al hun woorden en werken in één God verheerlijkende dankzegging en aanbidding. En de overste van de synagoge, kwalijk nemende, dat Jezus op de

sabbat genezen had, antwoordde. Nauwelijks toont God zijn liefde en brengt Hij de vreugde in het hart van de mens, of het ongeloof is er bij, om die liefdevlam te blussen en droefheid uit te storten in het hart van de beweldadigde. Welk een afschuwelijke zaak is toch het ongeloof! Het is een soort van helse hond, die overal waar hij een begenadigd kind van God ziet, het vervaarlijk aanblaft en tracht te bijten, ja het zou verscheuren, indien hem de macht niet benomen was. En zei tot de schare: Er zijn zes dagen, waarop men moet werken; komt dan in dezelve, en laat u genezen, en niet op de dag van de sabbat. De overste der synagoge handelde niet oprecht, want hij sprak niet rechtstreeks tot de Heer, op wie het toch alleen gemunt was, maar tot het volk. Dat doet men meer, als men de persoon, die het geldt, niet aandurft; die dan de zaak aangaat, moet haar aantrekken. Doch het is onedel gehandeld. Een Spaans spreekwoord zegt: "Ik spreek tot u, opdat een ander het hoort;" maar die zoiets zegt, is een valsaard. De overste dacht misschien met deze zijdelingse waarschuwing, van de Heer rechtstreeks antwoord te ontgaan; doch hij bedroog zich, zoals wij straks zullen zien. En waarover liep nu de beschuldiging? Dat Jezus op een sabbat een onvergelijkelijk grote weldaad deed aan een ellendig mens. Gij ziet de kracht van de vorm. De sabbat is bij de Jood het heiligste dat er is; goed, maar wie heeft hem gezegd, dat men er geen goed op mag doen? De Heer had het reeds gezegd, dat een kind dat op een sabbat geboren wordt, ook op een sabbat besneden wordt, zodat dus de besnijdenis nog heiliger is dan de sabbat. De sabbat was gegeven om te rusten; goed, maar van alle aards menselijk, niet van enig hemels Goddelijk werk. Een volstrekte rust, een rust van alle daad is bij een levend en wakend mens niet denkbaar. Ook de slaap is een ophouden van werken, maar van welk werken? Immers van de uitwendige en niet van de inwendige werkingen des lichaams. Doch de gewaande vroomheid weet er altijd iets op te vinden, om, was het mogelijk, het Goddelijke krachteloos te maken. Er zijn zes dagen, in welke men werken moet, zei de overste van de synagoge. Hij wilde zeggen: "Het is eenmaal de orde om u op de werkdagen te laten genezen, wat hebt gij er dan de sabbat toe nodig?" Ziet dat is een wet van orde, die de mensen maken boven de wet van God. Zij hebben het nu zo eenmaal begrepen, dat er geen genezingen op de sabbat moeten geschieden, ook geen wonderdadige, en derhalve moet de orde niet gestoord worden. Doch laat ons de Joden niet te hard vallen, want de Christenen doen het ook. De Hervormde kerk in ons land is ook onder een menselijke willekeurige wet van orde gesteld, waarvan die kerk ten tijde van Gods welbehagen (wij houden er ons verzekerd van) ook wel weer zal vrij worden; maar waaronder zij thans bitter lijdt en vernederd is. Al slaan nu de predikanten de belijdenis hunner kerk in het aangezicht, gij moogt ze niet verhinderen. Gij ziet de wolf in de schaapskooi de lammerkudde vernielen, en gij moogt er hem niet uitdrijven; want gebiedt de wet van God het al, het strijdt tegen de reglementen, en daarom mag het niet gebeuren. Gij vraagt mij wellicht: hoe wordt de kerk eens vrij van deze slavernij? Ik antwoord: wanneer de Heer de strijd aanbindt, ontbreekt het nooit aan helden. Hij heeft zijn banier maar op te heffen en duizenden van de edelste ridders, die nu nog werkeloos, althans besluiteloos staan, trekken terstond hun zwaarden en volgen Hem, en strijden de goede strijd van het eeuwige leven, al kost het hun ook het tijdelijke leven; want het woord van God moet de overhand behouden, terwijl al zijn bestrijders ten laatste moeten vallen. Vergeten wij echter nooit, dat de dingen Gods niet door vleselijk geweld, maar door de kracht des Heiligen Geestes worden tot stand gebracht, en dat wij ons voor niets meer moeten wachten dan voor eigenmachtige handelingen. Zij zijn altijd ontijdig, zoals wij dit bij Mozes gezien hebben. De Heer dan antwoordde hem, en zei: Gij geveinsde! De overste van de synagoge was nijdig, bij het zien ook van deze heerlijke genezing. Waarom? omdat hem het geluk van een mens onverschillig was. Hij had een godsdienst zonder mensenliefde, en zulk een godsdienst is geen godsdienst, maar snode huichelarij. Terstond rukt de Heer hem het fraaie masker, waaronder hij zijn lelijk aangezicht bedekt, af, en spreekt hem aan met de naam, die hem toekomt: Gij geveinsde! Maakt niet een ieder van u op de sabbat zijn os of ezel van de kribbe los, en leidt hem heen om te drinken? En deze, die een dochter Abrahams is, welke de

satan, ziet, nu achttien jaren lang gebonden had, moest die niet losgemaakt worden van deze band op de dag des sabbats? Welke woorden, welk een stroom van Goddelijke welsprekendheid! Wie kan zo iets op deze wijze zeggen, dan de Heer der heerlijkheid! Vooreerst zien wij, dat het losmaken van de banden het werk van de Heer is. Is het ook ons werk? Zo niet, dat het ons werk wordt. Wij moeten niemand banden aanleggen, maar ieder vrijmaken van banden, die hem kwellen en onteren, banden, die niet God, maar die de satan gebonden heeft. Daarom hebben wij ze lief, al die mannen, die ijveren voor de vernietiging van de slavernij en niet ophouden te ijveren voordat zij hun doel bereikt hebben. Immers, het Evangelie is juist en alleen in de wereld gekomen, om alle plaag op te heffen en alle zegen te doen nederdalen. Ten anderen zien wij, hoe de Heer altijd het beeld kiest overeenkomstig de zaak. Wij merkten reeds op, dat de vrouw door haar rugverkromming meer de houding van een dier dan van een mens vertegenwoordigde. Zij was evenals het rund of de ezel door een touw aan de krib, in haar lichaam gebonden, met een door mensen onlosmakelijke band. Reeds achttien jaren lang had zij begeerd, gewenst, verlangd naar het slaken van die band, doch vruchteloos, het was altijd meer een zaak buiten hoop geworden: en zie, nu breekt daar voor haar een sabbat der ruste, van de rust van haar last en haar lijden aan, een sabbat der verlustiging in Gods werken, van de verheerlijking van Gods grote daden. De sabbat werd aan haar geheiligd. Door wie? Door de Heer van de sabbat zelf. Hij maakt haar los van de band, door de satan gebonden. Hij maakt haar vrij, en zij is vrij en verheugt zich in haar vrijheid en verheerlijkt er God voor, en al het volk verheerlijkt God met haar. "Welnu," zegt de Heer tot de nijdigen, schijnheilige verstoorder van al deze vreugde, door God verwekt, "gij en uw medegenoten zijt landbezitters en veehouders, en wie van u zal de sabbat te heilig houden, om het vee, dat aan de kribbe vastgebonden is, los te maken van zijn banden, opdat het niet versmacht, maar drinkt? En hoe kunt gij nu willen, dat ik de sabbat te heilig zal houden, om een mens, en wel een dochter van Abraham, los te maken van een band, waaraan de satan haar nu reeds achttien jaren lang gebonden hield, en haar smachtende dorst naar verlossing te lessen?" En als Hij dit zei, werden zij allen beschaamd, die zich tegen Hem stelden. Eeuwige beschaming zal het einde zijn van allen, die Jezus tegenstaan tot het einde toe; maar eeuwige blijdschap zal het deel zijn van hen, die zich in Hem, en in zijn daden verblijd hebben, al hun dagen. En al de schare verblijdde zich over al de heerlijke dingen, die van Hem geschiedden. De Heer heerste in het midden zijner vijanden; Hij zegepraalde in elke strijd met hen; enige weinigen zwegen met verkropte woede; de gehele menigte verheugde zich en juichte. Zo zullen ook eenmaal al de ongelovigen tot een eeuwig stilzwijgen worden gebracht, terwijl allen die geloofd hebben, niet zullen ophouden God te prijzen voor alles, wat zij van Hem gezien hebben in de tijd en zien in de eeuwigheid.

13:18 De Heer en het volk, hen lerende door gelijkenissen.
En te dien dage Jezus, uit het huis gegaan zijnde, begon wederom te leren, nabij de zee; en daar vergaderden vele scharen bij Hem, die van alle steden kwamen, zodat Hij in een schip ging en neerzat op de zee; en de gehele schare stond aan de oever der zee en Hij leerde ze vele dingen door gelijkenissen. Wij hebben reeds vroeger de Here aangetroffen, ook bij gelegenheid van de wondere visvangst, aan het strand der zee, op een scheepje het volk lerende; doch toen werd ons niet gezegd wat en hoe de Heer het volk onderwees. Thans wordt ons dit gezegd en getoond in enige onschatbare proeven. Ons wordt gezegd, dat de Heer gewoon was het volk te leren door gelijkenissen. Deze soort van onderwijs is rabbijns, en de Heer, die zich zelven ook Rabbi (Meester) liet noemen, maakte ook van deze leerwijze op onnavolgbare wijze gebruik; ja de gelijkenis is in het Nieuwe Testament de Heer alleen eigen; geen der Apostelen volgt den Heer hierin na; ook dit is, als zoveel, koninklijk domein. Van oorsprong is de gelijkenis geheel Oosters en Israëlitisch. De gelijkenissen van de Heer zijn van een onvergelijkelijke opvatting, en van een daarmede volkomen overeenstemmende inkleding. Zij zijn daarbij zo eenvoudig en klaar, als de natuur en het dagelijks leven, waaruit ze genomen zijn. Ook gaf de Heer historische en profetische gelijkenissen, de laatste vooral in het laatst van zijn leven, toen Hij er zijne wederkomst in heerlijkheid mede aankondigde. Door Christus, zelf het Woord Gods, werd alles een woord Gods. In dit opzicht verschilt de gelijkenis van de Heer met die der rabbijnen. De rabbijnen verliezen zich doorgaans in spitsvondigheden; zij zijn als de sterrenkundigen, die ons enkel op het papier de ingewikkelde berekeningen tonen, die zij in hun observatorium gemaakt hebben, terwijl Christus ons uitleidt in de sterrenrijke nacht, en ons aan de hemel zelf uitlegging geeft van der sterren loop. En Hij zeide in zijne lering tot hen: Hoort toe: ziet een zaaier ging uit om te zaaien. Dat de Heer met de gelijkenis van de zaaier begint, is niet toevallig, want er is een opklimming en ontwikkeling ook in de gelijkenissen. De Heer geeft de geschiedenis van het Woord Gods in de onderscheidene beelden. Hij begint met de eerste beginselen: met de prediking van het Evangelie en haar verschillende uitwerkselen of gevolgen bij de mens, en eindigt later met gelijkenissen van de voleinding der wereld, en de grote oogst der eeuwigheid. En als hij zaaide, viel een deel zaden bij de weg. Op de voetpaden tussen de akkers, hetzij door de wind, bij het zaaien, of door het vallen van zaadkorrels uit de hand of den buidel des zaaiers; want het valt dezen niet in, om het zaad opzettelijk op het vast getreden voetpad te werpen. Eenig verlies van het zaad is onvermijdelijk. En werd vertreden, en de vogelen des hemels aten het op. Dit zaad was reeds terstond bij het uitzaaien als verloren te beschouwen. En een ander deel viel op steenachtige plaatsen, waar het niet veel aarde had, en het ging terstond op, omdat het geen diepte van aarde had; maar toen de zon opgegaan was, is het verbrand geworden, en omdat het geen wortel had, is het verdord. Niet alle akkers hebben gelijke soort van grond. De Heer stelt hier een zaaier voor, die de innerlijke gesteldheid van zijn zaaiveld niet kent; maar haar eerst leert kennen uit de vrucht van zijn zaad. Immers zulk een zaaier is de prediker van het Evangelie: Hij kent de harten zijner hoorders niet. Eerst uit de gevolgen, die het Woord Gods bij hen heeft, moet hij de gesteldheid hunner harten leren kennen. En een ander deel viel in het midden der doornen, en de doornen, mede opwassende, verstikten het en het gaf geen vrucht. De zaaier zaaide niet in de opgewassen doornen, dit zou hij, als nutteloze arbeid, niet kunnen doen; maar in aarde, waarin het doornenzaad lag, zodat beiderlei zaad tezamen opging tot op zekere hoogte, als wanneer de doornen de overhand verkregen over de tarwe. En een ander deel viel in de goede aarde. In aarde dus, niet hard op de oppervlakte, en ook niet innerlijk steenachtig en ook niet vol doornenstengels; maar in een van alle schadelijke bestanddelen gereinigde aarde. En gaf vrucht, die opging en wies, en het ene droeg dertig-, en het andere zestig-, en het andere honderdvoudige vrucht. Ook in de goede aarde is verschil in mate of trap van vruchtbaarheid. De vruchtbaarheid van het zaad hangt af van de vruchtbaarheid der aarde, waarin het geplant wordt. Vraagt gij nu: Vanwaar dat verschil in de harten van mensen, die toch allen dezelfde menselijke natuur deelachtig zijn? Dan treedt gij

buiten het derde (het bepaalde doel) dezer gelijkenis. De Heer wijst ditmaal alleen op het verschil in de gesteldheid van het menselijk hart, en deze is zo schoon als waar geschetst. Dit zeggende, riep Hij: Wie oren heeft om te horen, die hore! De Heer wil er mede zeggen: wie Mij begrijpt, die make zelf de toepassing; die vrage zich zelven: welk een vrucht heeft het Woord Gods bij mij? en lere hieruit de gezindheid zijns harten, de staat zijner ziel kennen. Een andere gelijkenis heeft Hij hun voorgesteld. Wij laten de gelijkenissen op elkander volgen, zoals zij kennelijk tot het volk zijn uitgesproken, om later tot de uitlegging, die de Heer afzonderlijk aan zijn discipelen gaf, over te gaan. Zeggende: Het koninkrijk der hemelen is gelijk een mens, die goed zaad zaaide in zijnen akker. En als de mensen sliepen, kwam zijn vijand en zaaide onkruid midden in de tarwe en ging weg. Gij ziet, de Heer begint het raadsel van het verschil van vrucht uit eenzelfde land, reeds te ontraadselen. Nadat de Heer de geschiedenis van de prediking van het Evangelie, in zoverre haar uitwerkselen bij de mensen betreft, had voorgesteld, gaat Hij over om de oorsprong aan te wijzen van het onkruid op de goeden akker, die door enkel goed zaad bezaaid was. Het is de geschiedenis der wereld in het algemeen en der kerk, der gemeente in het bijzonder. God heeft alles goed gemaakt, maar het kwade is door de vijand Gods, de duivel, in het goede gezaaid. Toen het nu tot kruid opgeschoten was, en vrucht voortbracht, toen openbaarde zich ook het onkruid. In het allereerste begin der gemeente (waartoe wij ons bepalen, omdat de toepassing naar alle zijden letterlijk oneindig is) scheen alles heilig te zijn, doch later ontdekten zich onder de menigte der discipelen velen, die zich aan de Heer ergerden en teruggingen; onder het twaalftal Apostelen was een Judas; onder de pinkstergemeente Ananias en Saphira. En de dienstknechten van de Heer des huizes gingen en zeiden: Heer! hebt Gij niet goed zaad in Uwen akker gezaaid; vanwaar heeft Hij dan dit onkruid? Het is de vraag naar het grote wereldraadsel, dat duizend andere raadsels in zich bevat: Hoe was het mogelijk dat, bij het bestaan van een heilig God, het kwaad in de wereld is gekomen? En Hij zeide tot hen: een vijandig mens heeft dat gedaan. De Heer laat het raadsel onopgelost, wat de mogelijkheid van het ontstaan des kwaads betreft; maar wijst alleen met beslissende duidelijkheid de persoonlijke oorzaak van het kwaad aan: een vijand Gods heeft het onkruid gezaaid, terwijl de lieden sliepen. Een aandoenlijke schildering van de toestand, waarin de mens niet waakt en bidt, en tevens de treffende aanwijzing, dat de zonde van de mens des mensen schuld is. En de dienstknechten zeiden tot hem: Wilt gij dan dat wij heengaan en datzelve vergaderen? Het is ons allen eigen om het kwaad in zijnen loop te stuiten. Wij willen het reeds in de kiem, of althans in de geboorte verstikken, en wij mogen ook niet anders doen in onze kring; daarin mogen wij niet nadoen wat God doet; maar in Gods regering moeten wij het erkennen en eerbiedigen, dat Hij het kwaad tot zijn volle ontwikkeling laat komen, en in deze weg (eerst daarna) te niet doet. Maar Hij zeide: Neen! Opdat Gij het onkruid vergaderende, ook mogelijk met hetzelve de tarwe niet uittrekt. De dienstknechten wilden het onkruid uitroeien, omdat de tarwe door het onkruid, zo niet verstikt, dan toch in haar groei belemmerd en benadeeld wordt; zij handelen naar de uitspraken der menselijke wijsheid. Doch de Heer van de akker oordeelt uit de wijsheid en de getrouwheid Gods, en wil liever dat zijn tarwe niet zo welig staat, als dat er iets van verloren ga. Laat ze beide tezamen opwassen tot de oogst. Het uitgroeien en niet het, uitroeien is de wet Gods, met opzicht tot het kwade. Het is hiermede als met een krankheid. Heeft zij eenmaal het lichaam aangetast, dan wordt zij niet genezen door haar te onderdrukken of te smoren, maar door haar te laten uitrazen, en door intussen met de wijsheid van den bekwamen arts alles uit de weg te nemen, wat de geleidelijke ontwikkeling der ziekte kan belemmeren of verhaasten. Dit is dan ook de gevaarlijke zijde der menselijke menslievendheid, der filantropie, dat zij tot haar doel stelt het lijden als zodanig hoe eer hoe beter te doen ophouden. De liefde Gods tot de mensen (Filantropie volgens de grondtekst) is verschenen, en maakt ons zalig door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes. Titus 3:4-5 God wil het lijden opgeheven hebben, maar niet het uiterlijk, lichamelijk, tijdelijk lijden alleen; ook de zonde wil Hij weggenomen hebben, en deze allereerst en

allermeest. Gelijk een goede opvoeding het kind in zijn geheel, in zijn lichamelijken en geestelijken aanleg en behoeften omvat, zo ook een goede filantropie. Door het ene deel van de mens te behouden ten koste van het andere, dempt men de ene polder, om daarnaast een andere te maken. Er moet uitwatering zijn. Leidt en stuwt al de binnenwateren naar de grote zee, daar vinden alle instromingen ten allen tijde haar uitstromingen. En nu wat de zee is in het natuurlijke, dat is Christus in het geestelijke. Breng den mens en breng de mensheid tot Christus, en gij hebt in beider hoogste behoeften voorzien, en alle andere behoeften worden tegelijk vervulbaar. En in de tijd des oogstes zal Ik tot de maaiers zeggen: Vergaderd eerst dat onkruid, en bindt het in bossen om hetzelve te verbranden; maar brengt de tarwe tezamen in mijne schuur. De reden waarom God eerst ten tijde van den oogst de grote beslissende scheiding tussen goeden en kwaden maakt, is duidelijk, omdat eerst dan alles tot zijn volle rijpheid gekomen is. Het is uiterst moeilijk om het wilde koren van het goede koren te onderscheiden zolang ze nog halmen zijn; maar als ze zich gezet hebben, dan onderscheiden zij zich kennelijk, en als de aren rijp zijn, dan onderscheiden zij zich volkomen. God vertraagt de beloften niet, gelijk enigen dat traagheid achten, maar is lankmoedig over ons, niet willende dat enigen verloren gaan, maar dat zij allen tot bekering komen, zegt Petrus (2 Petrus 3:9), en zo is het ook hier. De mens, die heden een vijand Gods is, kan morgen bekeerd zijn; waarom zouden wij hem dan heden willen uitgeroeid zien? Neen laat hem leven, o God! laat de boze leven, opdat hij niet verloren ga, maar zich bekere en leve in eeuwigheid. Het is dan ook opmerkelijk, en waarlijk niet zonder reden, dat zoveel mensen, die God niet dienen, maar alleen voor deze wereld leven, nochtans niet zelden tot in zeer hogen ouderdom gespaard blijven. God geeft hun tijd, overvloedig tijd om nog ten laatste te bedenken wat tot hunnen vrede dient. Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk een net uitge- worpen in de zee, en dat allerlei soort van vissen samenbrengt. Het is een soortgelijke gelijkenis als de vorige, en daarom zijn beide gelijkenissen hier gepaard, ofschoon zij bij Mattheus in een andere orde voorkomen. Met deze gelijkenis leert de Heer de algemeenheid der roeping. De prediking van het Evangelie is een uitwerpen der netten in zo wijden kring als maar mogelijk is, waarvan de zee een beeld is. Doch uit de zee moet men met zijn netten niet enkel goede vissen willen vangen; als men dat begeert, dan moet men in een binnenwater met de hengel vissen. Neen, haalt maar alles op, gij visser, wat er in uw netten komt! Hetwelk, wanneer het vol geworden is, de vissers aan de oever optrekken. De eerste zorg van de vissers is dat het net vol worde; vóór die tijd halen zij het ook niet, althans niet gaarne, op. En neerzittende, lezen zij het goede uit in hun vaten, maar het kwade werpen zij weg. Een andere werkzaamheid voegt op het schip, een andere aan de oever. Op het schip worden de vissen gevangen, aan de oever worden zij uitgezocht. Alzo zal het ook in de voleinding der eeuwen wezen. Alleen de Schrift kent, gelijk het begin, alzo ook het einde der dingen. Eenmaal houdt de bestaande orde van zaken op; alles gaat zijn voleinding tegemoet; de stroom des tijds heeft zijn uitstromingen reeds nu in de eeuwigheid; ieder afstervend menselijk leven is zulk een uitstroming; maar eenmaal stroomt de tijdstroom zelf in zijn geheel uit in de eeuwigheid. De engelen zullen uitgaan en de boze uit het midden der rechtvaardigen afscheiden, en zullen dezelve in de vurigen oven werpen; daar zal zijn wening en knarsing der tanden. Het einde des tijds zal ook het einde van de heerschappij van het boze zijn. In de eeuwigheid heerst God alleen met allen, die uit Hem geboren zijn, en lijden de dienaren en dienaressen der zonde al de straf, welke Gods rechtvaardigheid over hen heeft uitgesproken. O, mij dunkt, dat niemand dit woord van de Heer moet kunnen lezen, zonder met de schrik des Heren in zijn hart te worden geslagen, en gedrongen te worden tot het geloof in Christus tot behoudenis zijner ziel. Welk een eindeloze klove ligt er niet tussen het behouden worden en het verloren gaan! En nu, gij zondaar, gij zondares, gij behoeft niet verloren te gaan, gij kunt behouden worden, en zoudt gij nochtans niet willen behouden worden? Waarom uw eigen ziel te doden met de eeuwige dood? Vlucht naar het eeuwige leven, vlucht tot Jezus. Ween aan zijn voeten over uwe zonden, en Hij zal u troosten met de woorden des eeuwigen

levens: U zijn uwe zonden vergeven, uw geloof heeft u behouden, ga heen in vrede. En Hij zeide: Alzo is het koninkrijk Gods, gelijk of een mens het zaad in de akker wierp, en voorts sliep en opstond nacht en dag, en het zaad ontsproot en lang werd, dat hijzelf niet wist hoe. Met deze nieuwe gelijkenis leert Jezus de trapsgewijze voortgang van het Evangelie in de wereld, in de harten der mensen, die het aannemen. De prediker van het Evangelie moge er zich mede troosten, wanneer hij dadelijk gene vrucht ziet, en de gelovige ook, wanneer hij nog klein en teder is in het geloof. Wie het goede zaad in het harte heeft, die geve het tijd om te groeien, bidde van God, dauw en regen en zonneschijn daarover, en verbeide met iedere dag een nieuwe aanwas. Want de aarde brengt vanzelf vrucht voort, eerst het kruid, daarna de aar, daarna het volle koren in de aar. En als de vrucht zich voordoet, terstond zendt hij de sikkel daarin, omdat de oogst daar is. Alles op deze wereld is aan de orde des tijds gebonden, ook het geestelijke leven; alles heeft wetten van ontwikkeling en moet deze volgen. Er zijn vrome mensen geweest, en ze zij er nog, die rijp wilden zijn vóór de tijd en geheel geestelijk, alvorens zij van het lichaam uitwoonden en bij de Heer inwoonden, en ze zijn gevallen in diepten van dwaling en dweperij, waarvoor de Heer ons behoede. Een andere gelijkenis heeft Hij hun voorgesteld, zeggende: Waarbij zullen wij het koninkrijk Gods vergelijken, of met wat gelijkenis zullen wij het gelijken? Het is gelijk het mosterdzaad, dat een mens genomen en in zijn akker gezaaid heeft. Met deze gelijkenis leert de Heer de kleinte van het beginsel en de grootte van de bestemming van het Evangelie. Dat, wanneer het in de aarde gezaaid wordt, het minste is onder al de zaden, die op de aarde zijn. Zeker is er geen geringer zaad onder de moeskruiden dan het mostaardzaad, dat nauwelijks onder de zaden geteld wordt, en hoe! hiermede wordt het Evangelie vergeleken? Ja, om de geringheid van beider beginselen en de belangrijkheid van beider vrucht. Lukas laat deze gelijkenis volgen op het groot geloof van de Kananésche vrouw, en het is alsof hij er door deze plaatsing mede zeggen wil: zie, van zulke geringe mensen als deze vrouw moet het Evangelie beginnen. Stel daartegenover dat Herodes bekeerd werd, hoeveel schitterender zou dat wezen; maar God houdt van een klein begin en van een groot einde. Reeds in de natuur laat God meestal vóór iets groots iets kleins gaan: enige druppels vóór een slagregen, enige sneeuwvlokjes vóór een sneeuwjacht. Ook de bekering is als een mostaardzaadje, door God in de hof van ons hart geplant; daarom moeten wij niet al te bedroefd zijn over de kleinte van dat beginsel in ons, want het einde zal onze verwachting overtreffen. Maar wanneer het gezaaid is, gaat het op, en wanneer het opgewassen is, wordt het het meeste van alle moeskruiden en maakgrote takken, alzo dat de vogelen des hemels onder zijn schaduw kunnen nestelen. WIJ aanschouwen de waarheid dezer gelijkenis; wij aanschouwen dat mostaardzaadje op de akker der wereld tot een boom geworden, waaronder de vogelen des hemels hun nesten bouwen. Onder de vogelen kunnen wij zelfs die mensen en die machten verstaan, die zonder Christus aan te nemen als hun Zaligmaker, nochtans onder de machtige en onweerstaanbare invloed van het Christendom leven. Laat hen onder de schaduw van de boom komen nestelen; schaduw is ook iets, en het is in elk geval een getuigenis van de geschiktheid des booms, ook tot een sieraad der aarde. Immers zeggen sommige mensen, die zich niet bekeren willen, dat het Evangelie de zuiver menselijke ontwikkeling niet bevordert, maar belemmert. Doch deze lieden verstaan onder zuiver menselijke ontwikkeling, de ontwikkeling van de mens, zoals hij is in zijn zonde en geestelijke onwetendheid, waarvan de hoogste ontwikkeling de dood en het eeuwige oordeel is. Een andere gelijkenis sprak Hij tot hen, zeggende wederom: Waarbij zal ik het koninkrijk Gods vergelijken? Het is gelijk een zuurdesem, welke ene vrouw nam en verborg in drie maten meels, totdat het geheel gezuurd was. De vorige gelijkenis spreekt van de uitwendige voortgang des Evangelies, welke door ieder kan gezien worden, en waar ieder vrucht van heeft; deze gelijkenis spreekt van de innerlijke werkingen of voortgangen des Evangelies, welke niet gezien, maar nochtans door ieder gesmaakt kunnen worden. Gelijk de zuurdesem in het meel, zo oefent het Evangelie in het verborgene een alles doordringende kracht uit. God bemint het verborgene; in het verborgene

doet Hijzelf de grootste weldaden. Onder het sneeuwkleed groeit het winterkoren, en in het verborgene der wolken wordt de vruchtbare regen toebereid. Ook het zuurdeeg wordt in het meel verborgen; het gaat er schijnbaar in verloren, evenwel, het ligt er niet stil in, neen, het werkt krachtig, ofschoon langzaam door, totdat het de gehelen hoop meels doortrokken, en smakelijk gemaakt heeft. Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk een schat in de akker verborgen. Is het niet verwonderlijk, dat het Evangelie zo openbaar in de wereld, en nochtans tegelijk zo verborgen is? Wie ziet het, wie kent het, wie vindt het? Slechts zeer weinigen. De meeste mensen zien het niet, kennen het niet, vinden het niet; en toch is er geen akker, althans geen protestantse akker, of het is er in te vinden. Welke een mens gevonden hebbende, verborg die, en van blijdschap over dezelve, gaat hij heen en verkoopt al wat hij heeft en koopt die akker. Aan hetgeen men niet najaagt, kan men zien wat men wèl najaagt. Hoe kunnen mensen, die het wereldse niet verlaten, het hemelse aanhangen? Doch om voor een schat alles te verkopen wat men heeft, moet men hem eerst gevonden hebben. Hebben wij die schat van ons hart werkelijk gevonden, dan zullen wij ook gaarne al het overige wat wij hebben, daarvoor laten varen. Evenals de beide vorige gelijkenissen een paar uitmaken, zo ook deze gelijkenis en de volgende: van de kostbare parel. De koopman in paarlen zocht schone paarlen, maar een schat zoekt de man, die zijn akker bebouwt, niet. God laat hem die vinden, zonder dat hij hem zoekt, opdat Gods vrije genade zich aan hem openbare en door hem verheerlijkt worde. Zo ging het Zacheus; hij zocht geen schat voor zijn hart, en toch vond hij hem. Hij klom op de boom, alleen om Jezus te zien en Jezus zag hem en noemde hem een zoon van Abraham. En toen verkocht hij al wat hij had voor die schat. "Alles?" zegt gij, "en hij gaf maar de helft." Wij antwoorden: Alles zou de dweper gezegd hebben, maar Zacheus was een gelovige, door Gods Geest geleid. De Heer eiste niets van hem; doch hijzelf wilde het oneerlijke geld niet langer hebben; het eerlijke geld mocht hij behouden en behield hij. Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een koopman, die schone paarlen zoekt, dewelke hebbende een parel van grote waarde gevonden, ging heen en verkocht al wat hij had, en kocht dezelve. Zulk een koopman was Paulus, die de gerechtigheid, welke uit de wet was, als een schone parel zocht te verkrijgen, maar de genade Gods liet hem de allerschoonste en aller kostbaarste parel, de gerechtigheid des geloofs in Christus, vinden, en nu achtte hij al het overige als niets, ja als schade. Mochten daarom veel studerende en niet studerende jongelingen, die op hoge en lage scholen gezeten, dorsten naar kennis en wetenschap, Hem vinden, in wie al de schatten der wijsheid en der kennis verborgen liggen! Wie Christus kent, die kent zich zelven en kent duizend dingen van God en van de toekomst, die voor de wereldwijzen gedurende geheel hun leven volstrekte verborgenheden blijven. En ook, wie Christus werkelijk heeft, die is verheugd, als iemand, die de hoogste wensen zijns levens ten laatste verkregen heeft. Al deze dingen heeft Jezus tot de scharen gesproken door gelijkenissen, en door veel zulke gelijkenissen sprak Hij tot hen het woord, naar dat zij het horen konden. Het was dus een tegemoetkoming van de zijde des Heren aan hun onvatbaarheid voor rechtstreeks onderwijs. Op dezelfde wijze onderwijzen wij onze kinderen door prenten, die hun opmerkzaamheid meer trekken dan blote redenering, en tevens hun verbeeldingskracht of voorstellingsvermogen opwekken, ofschoon er een verklaring dezer prenten bij komen moet, zullen de prenten begrepen worden. En zonder gelijkenis sprak Hij tot hen niet. Dat wil zeggen: het opzettelijk onderwijs des Heren geschiedde in gelijkenissen, doch bovendien werd het volk meermalen onderwezen in gesprekken, waartoe dagelijks aanleiding werd gegeven. Dit laatste kan men dus de occasionele onderwijzing des volks noemen. Opdat vervuld zou worden wat gesproken is door de profeet, zeggende: Ik zal mijn mond opendoen in gelijkenissen, Ik zal voortbrengen dingen, die verborgen waren van de grondlegging der wereld. Wij lezen deze woorden Psalm 78:2 aldus naar onze vertaling: Ik zal mijn mond opendoen met spreuken; Ik zal verborgenheden overvloediglijk uitstorten van oudsher. De spreuk, of meer bepaald de leenspreuk, is de kiem der gelijkenis. Het is bijzonder de dichter, maar ook ieder mens in het dagelijks leven eigen, om uit allerlei gebied de vorm

voor zijn gedachten te ontlenen; vandaar de naam leenspreuk (metafora); zij is ene vergelijking en daarmede een overgang tot de gelijkenis. Doch wat volgt er op de aangehaalde woorden in Psalm 78? Asaf geeft ons een historische schets van Israëls lotgevallen. Ook hieruit zien wij, dat de aanhalingen der profetieën in het Nieuwe Testament zonder zin zouden zijn, indien zij niet de diepste zin hadden. Doch nu is geheel de geschiedenis van Israël door God gemaakt tot een parabel zonder fabel, tot een dichtstuk zonder verdichting. Israël is, als volk, een gelijkenis voor de volken, en Israëls historie een gelijkenis van de wereldhistorie. Maar Hij verklaarde alles zijn discipelen in het bijzonder. Ziet gij, de gelijkenis heeft een duidelijke zijde wat de inkleding betreft, omdat deze uit de dingen van het gewone leven is genomen; maar zij is aan de andere kant een soort van raadsel, wat de bedoeling, de betekenis, betreft. Vat men deze bedoeling niet, zo is de gelijkenis duister en vereist een nadere uitlegging; en dit was meermalen zelfs bij de discipelen het geval, die dan ook door de Heer over hunne traagheid van bevatting berispt werden. Toen nu Jezus de scharen van zich gelaten had, ging Hij naar huis. En zijne discipelen kwamen tot Hem en vraagden Hem, zeggende: Waarom spreekt Gij tot hen door gelijkenissen? De Heer sprak tot zijn discipelen op een geheel andere wijze dan tot het volk. De opzettelijke keuze van gelijkenissen was daarom de discipelen vreemd, en deze soort van onderwijs hun onduidelijk; het is dus natuurlijk, dat zij er de reden van willen weten. En Hij antwoordende, zeide: Omdat het u gegeven is, de verborgenheden van het koninkrijk der hemelen te weten, maar hun is niet gegeven; degene die buiten zijn, geschieden al deze dingen door gelijkenissen. Er is een groot verschil in het spreken tot gelovige of tot ongelovige mensen. De ongelovige mens is onwetend met betrekking tot de verborgenheden van het Koninkrijk Gods, der Schrift; hij begrijpt ze niet, of verstaat ze verkeerd. Spreek tot deze mensen van de gemeenschap der ziel met de Heer en van de werkzaamheden des geestelijken levens, zij zullen er niets van begrijpen, en het is al veel, zo zij er op zwijgen, en er niet mede spotten. Gij kunt in elk geval niet van hart tot hart met hen spreken en hun de dingen van het Koninkrijk Gods rechtstreeks bekend maken. Gij moet het hun begrijpelijk maken, en wel door beelden, genomen uit zaken, die onder hun bereik zijn. In de dagelijkse dingen liggen toch de sleutels der geestelijke wereld. Dit heeft de Heer getoond in zijn gelijkenissen. De gelijkenis is dus eigenlijk het eenvoudigst onderwijs. Doch juist daarom verstond het volk ze niet. De mens zoekt van nature de geestelijke dingen veel te hoog. Hij wil ze niet zo nabij zich gebracht zien; hij wil ze niet zien in de dingen van zijn schip, van zijn kantoor, van zijn bedrijf, van zijn huis. Men wil de geestelijke dingen eerbiedig, deftig, op een afstand behandeld hebben; immers ze zijn te heilig om met de handen getast te worden. Ach! men vergeet, dat het heilige niet onrein wordt door zich in betrekking te stellen tot het onreine, evenmin als de zon besmet wordt door op een moeras te schijnen. Men bedriegt zich daarom, wanneer men meent, dat men door populair te zijn in geestelijke dingen, door in de rechte volkstaal te spreken, te beter door het volk verstaan wordt. De Heer zegt, dat het zo niet is. Die buiten zijn, zien altijd de dingen van de buitenzijde aan en blijven daarbij staan. Het volk hoorde de gelijkenissen des Heren, maar verstond die in de natuurlijke zin, zonder de geestelijke bedoeling te vatten. Voor ons, wie de zaken volkomen klaar zijn, is het onbegrijpelijk, dat de gelijkenissen des Heren voor het volk onduidelijk konden zijn; doch men bedenke, dat hetgeen men populair zal kunnen behandelen, eerst wetenschappelijk bij ons moet uitgemaakt zijn. De populaire behandeling is slechts een verlenging van de wetenschappelijke behandeling. Het volk hoorde dus in de eenvoudige vorm der gelijkenissen de slotsommen der hoogste Goddelijke wijsheid; doch juist deze Goddelijke wijsheid bleef hun verborgen. Zij konden de Geest Gods niet in de letter horen; trouwens daartoe behoeft men een hoger orgaan dan het natuurlijk gehoor der oren; daartoe wordt het geloof vereist, en dat had het volk ganselijk niet, maar dat was, althans aanvankelijk, bij de discipelen. En Hij zeide tot hen (tot de discipelen): Ziet dan wat en hoe gij hoort; want met wat mate gij meet, zal u weder gemeten worden, en u, dien hoort, zal meer toegelegd worden; want wie heeft, die zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar wie niet heeft, van dien

zal genomen worden ook hetgeen hij heeft. De Heer spreekt gaarne in de spreukstijl der schijnbare tegenstrijdigheid, om de opmerkzaamheid te wekken voor de waarheid, welke Hij uitspreekt. Wie verstand heeft, die verkrijgt altijd meer verstand, want de spruit ontwikkelt zich tot een boom; wie geen verstand heeft, ontwikkelt zich niet, maar wordt altijd stomper van bevatting. Er is in niets stilstand, men gaat vooruit of achteruit. Op dezelfde wijze is het in geestelijke dingen. Wie geloof heeft, gaat van geloof tot geloof, van kracht tot kracht, wie geen geloof heeft, wordt altijd ongeloviger; men gaat altijd vooruit in zijn beginsel, hetzij dat beginsel goed of kwaad is. Het ongeloof en het onverstand zijn kwade beginselen, waarin men vooruitgaat; ja, maar van minder tot meerder duisternis. Het volk verstond niets van geestelijke dingen, het kon dus daarin geen rechtstreeks onderwijs ontvangen, zoals de discipelen, maar enkel een zijdelings onderwijs, een onderwijs in gelijkenissen, die, zo helder en heerlijk zij zijn voor het geloof, zo duister en alledaags voor het ongeloof, of, hetgeen hier hetzelfde is, voor het onverstand zijn. De gelijkenis is een sierlijke omweg, maar die men genoodzaakt is in te slaan met hen, die de rechte weg niet weten te bewandelen. Vraagt het aan de gidsen op de Alpen, welke korte wegen zij voor zich zelven kiezen tussen de afgronden door, en welke omwegen zij moeten maken met de onervaren reizigers. Daarom spreek Ik met hen door gelijkenissen, omdat zij ziende niet zien, en horende niet horen, noch ook verstaan. De Heer rekent het zijn volk Israël tot een grote schuld, dat het geen geestelijk verstand heeft om de waarheid Gods zonder alle inkleding te verstaan. Reeds bij Jesaja 1:3 zegt de Heer: Een os kent zijn bezitter, en een ezel de krib zijns heren; maar Israël heeft gene kennis; mijn volk verstaat niet. Opdat zij zich niet te eniger tijd bekeren en hun de zonden vergeven worden. Gij gevoelt, hier spreekt de Heer, gelijk zo dikwijls, in heilige ironie. De Heer zegt er mede: "zij zijn bevreesd bekeerd te worden en vergeving der zonden te ontvangen, daarom willen zij met hunne ogen niet zien en met hunne oren niet horen." En inderdaad, dit is de toestand van de natuurlijke mens: hij heeft een geheime afkeer van God en goddelijke dingen, omdat deze tegen zijn natuurlijke rust en lust inlopen. Hij wil uit zijn menselijke rust niet opgewekt, en in zijn lusten niet tegengegaan worden. Zulke lieden zeggen tot God: "Wijk van ons, want aan de kennis uwer wegen hebben wij geen lust." (Job 21:14) Het geweten van ieder mens zegt hem: "Als gij de heilige God wilt dienen, dan moet gij rein worden van alle schuld en rein van alle zonden," en dat wil de onreine mens niet, dan daartoe door almachtige genade gedrongen, waardoor hij tot God spreekt: "Gij hebt mij overreed en ik ben overreed geworden. Gij zijt mij te sterk geweest en hebt overmocht" (Jeremia 20:7) En in hen wordt de profetie van Jesaja vervuld, die zegt (Jesaja 6:9-10): met het gehoor zult gij horen en geenszins verstaan, en ziende zult gij zien en geenszins bemerken; want het hart dezes volks is dik geworden, en ze hebben met de oren zwaarlijk gehoord, en hunne ogen hebben zij toegedaan, opdat ze niet te eniger tijd met de ogen zouden zien en met de oren zouden horen en met het harte verstaan en zich bekeren, en Ik hen geneze. Wie tegen de uitspraak van Gods Woord en de inspraak van zijn geweten handelt, die verhardt zich tegen de waarheid en wordt eindelijk onvatbaar voor de waarheid, ook waar zij in zonneklaarheid voor hem treedt. Wij zeiden het reeds: de mens wordt als een zondaar geboren, maar niet als een verhard zondaar, dat maakt hij zich zelven, en dàt is zijn schuld. God heeft ieder mens een geweten overgelaten, dat reeds in de dagen der jeugd afroept van het kwade en heen roept tot het goede, en instemt met het Woord van God. Bij elke zuivere prediking van Gods Woord moet het nog onverharde geweten van ieder mens zeggen: "Gods Woord is de waarheid en er is geen andere weg ten leven mogelijk dan die dit Woord ons aan wijst." Doch handelt men tegen dit getuigenis van zijn geweten, door de begeerlijkheden der zinnen en de wereld verlokt en de meeste mensen doen dit zo maakt de mens zich schuldig aan zonde tegen beter weten in, en God zal hem vonnissen met het woord: "Het is u gezegd, gij hebt het geweten." Doch uwe ogen zijn zalig omdat zij zien, en uwe oren omdat zij horen. Als wij spreken van blinden en doven, dan prijzen wij hen gelukkig die zien en horen kunnen, zo prijst ook de Heer zijn discipelen zalig, omdat zij geestelijk zien en horen, tegenover zo velen die

geestelijk blind en doof zijn. Want voorwaar Ik zeg u, dat vele koningen, profeten en rechtvaardigen begeerd hebben te zien de dingen, die gij ziet, en hebben ze niet gezien, en te horen de dingen, die gij hoort, en hebben ze niet gehoord. Al de godvruchtige koningen, al de profeten en al de rechtvaardigen des Ouden Verbonds hebben met vurig verlangen uitgezien naar de dag van de Messias; doch hun liefste wens is niet vervuld geworden, en nu viel dit onuitsprekelijk groot voorrecht, dit hoogst geluk deze arme vissers en tollenaars te beurt, en kon de koningin van Scheba met duizendmaal meer recht tot de Heer zeggen, wat zij tot Salomo zeide: Wel gelukzalig zijn uwe mannen, wel gelukzalig deze uwe knechten, die gedurig voor uw aangezicht staan, die uwe wijsheid horen! 1 Koningen 10:8 En als Hij nu alleen was, vraagden Hem degenen, die omtrent Hem waren, met de twaalven, naar de gelijkenis, zeggende: Wat mag deze gelijkenis wezen? Namelijk de gelijkenis van de zaaier. En Hij zeide tot hen: Weet gij deze gelijkenis niet? Hoe zult gij al de gelijkenissen verstaan? De Heer had hen zalig gesproken omdat zij geestelijk zagen en hoorden, doch dit neemt niet weg, dat Hij hunne gebrekkigheid ook in dit opzicht berispt. Tegenover de dood is het leven een voorrecht, maar daarom kan men wel ziek zijn, en ziek te zijn is een kwaad. Gij dan, hoort de gelijkenis van de zaaier. Wij verheugen ons, dat wij, gelijk hoogst zeldzaam het geval is, ook enige weinige proeven hebben van 's Heren eigen uitlegging zijner gelijkenissen, want hiermede geeft de Heer ons de sleutel aan tot ontsluiting van al zijn andere gelijkenissen. Dit nu is de gelijkenis: Het zaad is het woord Gods. De waarheid, zoals die in de Schrift is neergelegd en gepredikt wordt, is dus Gods Woord, en Gods Woord is geen denkbeeldige zaak maar een werkelijkheid; een zaad (een levensbeginsel) dat werkt, dat groeit, dat zich ontwikkelt. En de zaaier is hij, die het Woord zaait. De prediker, die Gods Woord als zodanig in het menselijk hart zaait; de prediker van menselijke meningen heeft geen blijvende vrucht van zijn arbeid. De indrukken, die hij teweegbrengt, en de voldoening, die hij er van heeft, zijn voorbijgaand. En deze zijn het, die bij de weg bezaaid worden: Als iemand het woord des koninkrijks hoort en niet verstaat, zo komt de duivel terstond en rukt het woord weg, dat in zijn hart gezaaid was, opdat hij niet zou geloven en zalig worden. Zo is dan het geloof niet anders dan het horen en verstaan van Gods Woord, van de Schrift. Hoe eenvoudig, niet waar? En toch hoe weinigen beschouwen het geloof in deze ware betekenis. De verklaarde bestrijders der Schrift noemen ook hunne overtuiging geloof en hunne prediking een prediking des geloofs. Doch de huichelaars noemen ook hunne goddeloosheid godsdienstigheid; het is een schromelijk, of beter gezegd gruwelijk misbruik maken van woorden: het is een masker, dat wij met verontwaardiging moeten afrukken. De Heer zegt het hier en overal, en al de Apostelen zeggen het: Wie de Schrift, wie Gods Woord niet erkent als zodanig, is een ongelovige. De Heer schetst in dit gedeelte der gelijkenis de onverschillige, onwetende en ongelovige mensen, die terstond en beslist alles afwijzen wat geestelijk is. De indrukken, die zij van de Goddelijke waarheid ontvangen, zijn zo spoedig uitgewist als ontvangen. De Heer openbaart ons tevens, dat de Satan bij zulke mensen de macht heeft om deze vluchtige indrukken weg te nemen. Evenals de wind een veertje, dat op de straat ligt, kan wegvoeren, maar geen geldstuk, zo kan ook de duivel zulke oppervlakkige, maar niet de diepe indrukken wegnemen. In de gelijkenis vertegenwoordigt het vogeltje, dat het zaad op de weg op eet, de Satan. Gij ziet de Heer bemint het kleine ook als beeld van het grote. Hij wil nooit effect (indruk) maken met de stijl of de inkleding zijner woorden: de waarheid der zaak alleen moet de indruk maken. Wie zou het ooit ingevallen zijn, om een onschuldig vogeltje tot beeld te stellen van de vorst der duisternis? En toch is het beeld als zodanig volkomen juist, want wat het vogeltje in het natuurlijke doet met de graankorrel, dat doet de duivel in het geestelijke met het Woord van God. Maar die in steenachtige plaatsen bezaaid zijn, deze zijn degenen, die het woord horen en dat terstond met vreugde ontvangen; doch zij hebben geen wortel in zich zelven, die maar voor een tijd geloven, en als verdrukking of vervolging komt om des Woords wil, zo worden zij terstond geërgerd en in de tijd der verzoeking wijken zij af. Deze zijn de mensen van een tegenovergestelde gesteldheid des harten. Zo even hadden wij

harde en nu hebben wij gevoelige mensen voor ons; bij dezen gaan de indrukken dieper dan bij de vorigen, maar niet diep genoeg; want zij stuiten op een stenen hart. Wij weten het immers: alle mensen hebben van nature een stenen hart, ongevoelig, niet voor de dingen der natuur, der wereld, maar voor de dingen Gods, voor de geestelijke dingen. Bij de onbeschaafde zij het van keisteen, bij de beschaafde van edelgesteente, het is allemaal steen, en wij moeten een vlesen, een week, gevoelig hart hebben, zo wij Gode behagen en zelf gelukkig zijn zullen; daarom moeten wij God bidden om het vlezen hart, dat Hij beloofd heeft aan een iegelijk, die er Hem ernstig om vraagt. De Heilige Geest lere ons deze vraag te doen. Hoeveel licht bewegelijke gemoederen leven echter enkel van vluchtige indrukken en altijd afwisselende aandoeningen. Zij vatten de eerste indruk krachtig en snel op, maar Christus wil niet dat men bij de eerste indruk blijve; Hij wil een tweede, derde, en ten laatste een blijvende indruk. De persoon en de leer des Heren zijn van die aard, dat zij bij de eersten oogopslag voor de meeste mensen iets schoons, heerlijks, uitlokkends hebben. Toen de Heer voor het eerst in de synagoge van Nazareth predikte, was de eerste indruk allergunstigst. Allen stonden opgetogen over de liefelijke woorden van deze spreker. Doch de Heer begeerde die eerste indruk niet; Hij wilde niet de indruk van het gevoel, maar van het geweten, daarom liet Hij op die aangename woorden andere woorden volgen, die hen aan hen zelven ontdekken moesten als ongelovigen. Doch nu wilden zij ook niets meer van Hem horen, maar ten hoogste geërgerd, verhieven zij zich allen tegen Hem, en stieten Hem voor zich uit, om Hem af te stoten van de steilte, waarop hunne stad gebouwd was. Wij spraken zoeven van beschaafde mensen, ook met een hart van steen, zij het dan ook een edele steen. En waarlijk, onder de lieden van de soort, welke in dit gedeelte der gelijkenis aangewezen wordt, zijn ook vele fraaie geesten, bewonderaars van al wat schoon is in de vorm, maar die de innerlijke waarheid der Schrift niet kunnen dulden. Plaats deze mensen tussen de ware kerk met hare brandstapels en martelaren en de valse kerk met hare kathedralen en prachtig geklede priesterscharen, en zij zullen terstond zich ergeren aan het lijden en de smaad, en afvallen van de levende God, om de dode afgoden te dienen. En dat in de doornen valt, deze zijn degene, die het Woord gehoord hebben, en de zorgvuldigheden dezer wereld, der verleiding, des rijkdoms, der wellusten des levens en de begeerlijkheden omtrent andere dingen, inkomende, verstikken het Woord, en zij voldragen geen vrucht. Dezen zijn de mensen, die verwikkeld en verdiept in allerlei tijdelijke zorgen en werkzaamheden, zich de tijd niet gunnen om God te dienen, alsof daartoe een afzonderlijke tijd stond, en niet veel meer de godsdienst een zaak ware van het hart, welke in alles het leidende beginsel moet zijn. Doch de eigenlijke zaak is deze: dat de tijdelijke dingen al hunne gedachten innemen, al hunne begeerten boeien, al hunne krachten in beslag nemen. Het is een man van zaken, het is een vrouw voor haar huisgezin, zegt men om zulke lieden tekenschetsen, en om tot zulke lieden te behoren, behoort kracht en ernst; daarom komen onder deze soort van mensen dan ook de krachtigste en ernstigste mensen voor; jammer maar, dat het doel zoveel veerkracht en ijver niet waardig is. Dat de zorgen uitsluitend voor de belangen van dit leven een verstikkende kracht uitoefenen op het hogere leven der ziel, ondervinden ook de gelovigen, die tegelijk met vele tegenspoeden hebben te worstelen én met veel arbeid belast zijn. Doch dit geschiedt hun ondanks; maar er is een vrijwillige overgave van zich zelven tot rusteloze arbeid in de dingen des tijdelijken levens, tot verkrijging of tot beheer van rijkdommen, en daarvoor wachte zich ieder, die bij de winst der wereld zijn ziel niet verliezen wil. De Heer waarschuwt er ernstig tegen. Hij toont de beletselen van het ingaan in het koninkrijk der hemelen duidelijk aan, opdat men ze vermijde of wegneme. Dit geschiede dan ook met spoed en met ernst. Ook de weg der middelen ten goede is ons door de Heer geopend, en Hij wil dat wij die betreden. En dat in de goede aarde valt, zijn deze, die het Woord horen, verstaan en aannemen, hetzelve in een eerlijk en goed hart bewaren en in volstandigheid vruchten dragen, het ene dertig-, het andere zestig-, het andere honderdvoud. Deze zijn de gelovigen; de gelovigen zijn mensen, bij wie het Woord Gods vrucht draagt. Vrucht moet er zijn, al is er ook niet bij allen dezelfde hoeveelheid van

vrucht. De Heer duldt dit verschil, maar Hij duldt geen onvruchtbaarheid. Hijzelf heeft gezegd, dat men veel eisen zal van hem, die veel gegeven werd. De gelegenheden zijn ook niet bij allen dezelfde. Menig Christen heeft een ruim hart maar een bekrompen beurs en zo menig wereldling heeft een bekrompen hart bij een ruime beurs. Er is dus soms geen gebrek aan liefde, maar gebrek aan macht. Ook zijn er bedieningen en werkzaamheden in het koninkrijk Gods, waarvan de uitwendige waarde zeer verschilt met de onzichtbare gevolgen. Hoe menig eenvoudig christelijk onderwijzer doet soms op zijn kleine dorpsschool meer voor het koninkrijk Gods, dan menig predikant in de grootste gemeente; en hoe menig zendeling doet soms meer in de vreemde voor de Heer door zijn toespraak, dan wij bij onze landgenoten met onze boeken. Ook is het hiermede somtijds als met het muntstelsel. Het ene land heeft een gouden, het andere een zilveren standaard. Beide zijn goed, maar de een is, naar de omstandigheden, altijd beter dan de andere: niet alles is even goed op alle plaatsen en voor alle gelegenheden. Met deze vierderlei harten of karakters is dan ook de schets des Heren volledig. Er zijn harde, gevoelige en ernstige mensen, die bij alle verschil van gemoedsstemming en karakter, nochtans daarin met elkander overeenstemmen, dat zij gene Christenen zijn. Zij zijn aardse planten en kunnen schoon en fris staan in stam en blad en vele schone bloesems en vele aangename en nuttige vruchten voortbrengen, maar enkel voor de aarde, welke, wat zij voortbrengt, ook weder als Saturnus verslindt. Ten laatste verdort ook de vruchtbaarste boom en hij wordt uitgeroeid; alleen de plant, die de hemelse Vader heeft geplant, verdort niet en wordt niet uitgeroeid, maar brengt reeds hier dertig-, zestig-, en honderdvoudige, en in het eeuwige leven talloze vruchten voort. Psalm 1:3 En zijn discipelen kwamen tot Hem, zeggende: Verklaar ons de gelijkenis van het onkruid des akkers. Deze en de vorige uitlegging zijn de enige van de Heer, die geboekt zijn. Zullen de discipelen niet ook om de uitlegging van de andere gelijkenissen, die de Heer bij deze gelegenheid uitsprak, gevraagd hebben? Wij twijfelen er aan. Zij vreesden nieuwe berispingen, en konden, door er meer over na te denken, met de gegeven ophelderingen zelven de gelijkenissen althans enigszins verstaan en toepassen. En Hij, antwoordende, zeide tot hen: Die het goede zaad zaait, is de Zoon des mensen. Hier wijst de Heer de zaaier nader aan: Hijzelf is het; Hijzelf stelt zich aan het hoofd van al de predikers van het Evangelie. Ieder, die het Woord van God onvervalst verkondigt is zulk een zaaier; doch die de Schrift verwerpt of verminkt en zijn eigen mening er voor in de plaats stelt, vervangt of vermengt het goede zaad met bedorven zaad, en is geen prediker van het Evangelie, maar der leugen. En de akker is de wereld. Evenals het net in de zee geworpen wordt, evenzo is de wereld de akker, die bezaaid wordt. Het gebied van Christus is niet minder dan de gehele wereld. Daarom zeide Hij bij zijn opvaart ten hemel, tot zijn discipelen: gaat heen in de gehele wereld, onderwijst al de volken; predikt het Evangelie allen creaturen. En het goede zaad zijn de kinderen des koninkrijks, en het onkruid zijn de kinderen des bozen. Zonder de uitlegging des Heren zouden wij zeggen: het goede zaad is, zoals het in de vorige gelijkenis was, het Woord Gods, de waarheid Gods, en het onkruid is de menselijke dwaling. Doch de Heer heeft een welbehagen om ons midden in de natuur en het leven te leiden, en in plaats van altijd op zaken, meermalen op personen te wijzen. De Heer beschouwt hier het goede zaad niet, als zoëven, op zich zelven, zoals het gezaaid wordt, maar in zijn uitwerksel, na gezaaid te zijn. Het tweeërlei zaad is opgegaan, en naast de goede tarwe wordt het onkruid gezien. Er zijn gelovigen en er zijn ongelovigen; ook deze laatsten zijn uit een zaad voortgekomen. En de vijand, die hetzelve gezaaid heeft, is de duivel. Tegenover zich zelven, de zaaier van het goede zaad, stelt Christus de satan als de zaaier van het onkruid, en daarmede stelt hij de vorst der duisternis tot de vader der goddelozen. Het is een ontzettende gedachte, maar de volle waarheid: dat zowel hij die Gods Woord niet verkondigt (de ongelovige), als hij, die Gods Woord niet hoort, niet gehoorzaamt (de goddeloze), niet uit de waarheid zijn, maar uit de leugen, en daarmede uit de vader der leugens (de duivel). En de oogst is de voleinding der wereld. Gij ziet met hoeveel eenvoudigheid deze gelijkenis, gelijk de meeste gelijkenissen, het begin en het einde der bestaande zaken laat zien.

Eenvoudiger en belangrijker waarheden kon de Heer niet aan het volk verkondigen, en Hij deed dit op veelvoudige wijze. Ook wij moeten gedurig de grote waarheden prediken van het heden der genade en van de toekomst der vergelding. En de maaiers zijn de engelen. Waar de Heer der heerlijkheid de Heer van de oogst is, daar kunnen de maaiers geen anderen zijn dan de engelen. Gelijkerwijs dan het onkruid vergaderd en met vuur verbrand wordt, alzo zal het ook zijn in de voleinding der wereld. Deze tijd is een tij d van wording en ontwikkeling, zowel van het kwade als van het goede, maar beide gaan hunne voltooiing tegemoet. Het kwade onverbeterlijk geworden, wordt ten verderve gedoemd, het goede volkomen geworden, beërft het eeuwige leven. De Zoon des mensen zal zijn engelen uitzenden. Hiermede zegt de Heer dat Hij het gericht houden zal; daartoe moet Hij noodzakelijk de alwetende hartenkenner zijn, en wie kent aller hart, wie is alwetend, dan God? En zij zullen uit zijn koninkrijk vergaderen al de ergernissen en degenen die de ongerechtigheid doen, en zij zullen ze in de vurige oven werpen; daar zal wening zijn en knarsing der tanden. De Heer zal uit zijn kerk, uit zijn gebied, dat de einden der aarde omvat, alles uitzuiveren wat niet tot Hem, maar tot de Satan behoort, dat is niet alleen die de ongerechtigheid doen, maar ook alle ergernissen, allen die door hun valse leringen stenen des aanstoots op de weg van Gods kinderen gelegd hebben, opdat Hij zijnen Vader zijne gemeente volmaakt, zonder vlek of rimpel, zonder aankleving van iets onreins, voorstelle. Dan zullen de rechtvaardigen blinken gelijk de zon in het koninkrijk huns Vaders. Wat de Heer zoëven zijn koninkrijk noemt, is nß de uitzuivering het koninkrijk des Vaders. Het is één koninkrijk, maar in onderscheidene bedeling. Christus heerst in de naam des Vaders, totdat alle vijanden onder zijn voeten zijn gedaan; daarna geeft Hij de vrucht dezer heerschappij over aan de Vader, en God is alles in allen. Daarom noemt de Heer het ook ditmaal niet het koninkrijk des Vaders, of mijns Vaders, maar huns Vaders. Immers met de nieuwe schepping in Christus staan wij op het gebied van God en van zijn onveranderlijke eeuwige zaligheid en heerlijkheid, op welk gebied de zonde in ons in alle eeuwigheid niet meer mogelijk is. Zo iemand oren heeft om te horen, die hore. Waar zulke allerhoogste belangen worden besproken, daar mag men ook de allerhoogste opmerkzaamheid verwachten. Wie echter ondervond het niet weleens, dat de allerbelangrijkste gesprekken door de nietigste invallen van beuzelachtige mensen werden afgebroken en op tegengesteld gebied werden overgebracht? Niets is moeilijker dan om een geestelijk gesprek gaande te houden onder ongeestelijke mensen. En Jezus zeide tot hen: Hebt gij dit alles verstaan? Ook de uitlegging moet verstaan, moet begrepen worden; daartoe moet deze zo eenvoudig als voldoende zijn. De uitlegging, die de Heer van zijn gelijkenissen gaf, was zó duidelijk dat er schier geen misverstand bij mogelijk was. En zij zeiden tot Hem: Ja Here. En Hij zeide tot hen: Daarom een iegelijk schriftgeleerde, in het koninkrijk der hemelen onderwezen, is gelijk een heer des huizes, die uit zijn schat oude en nieuwe dingen voorbrengt. Dit slotwoord des Heren is zelf weder een gelijkenis. Een prediker des Woords moet een schat hebben, waaruit hij oude en nieuwe dingen voortbrengt. Welke is die schat? Christus zelf, en als zijn getuige: de Schrift, Gods Woord; met één woord: het koninkrijk der hemelen. Wie daarin onderwezen is, die heeft die schat. Wie daarin onkundig is, die is een arm man, zoals wij ze zo dikwijls aantreffen: mensen die predikers heten, maar de hoorders niet anders kunnen opdissen dan hun eigen armoede, hun eigen dwalende gedachten. Zo heerlijk een Protestantse kerk is met een voorganger, die de schat Gods bij zich draagt, zo treurig is zij, als die voorganger zelf arm is, en toch voorgeeft anderen rijk te willen maken. Voorts is hier sprake bij de schat van Gods Woord, van oud en nieuw. Meestal staan deze tegenover elkander in de wereld. De een wil het oude, de andere het nieuwe, doch wij moeten beide hebben en behouden. Door Gods genade is dit ook mijn streven. Zo houde ik met de ene hand de uitnemende en getrouwe geloofsbelijdenis der vaderen vast, doch mijn andere hand houd ik vrij, en ik neem er alles mede aan en op wat die geloofsbelijdenis kan aanvullen en volmaken. Men moet op een oude grondslag staan, en daarop ontvankelijk zijn voor al het nieuwe, dat er mede kan samengaan. De boom is niet van dit ogenblik, maar van vroeger, doch

die oude boom moet de regen en zonneschijn hebben van heden en morgen, zal hij vrucht dragen. Voor nieuwe vruchten worden nieuwe invloeden op de ouden boom vereist. In Christus was het oude, want Hij sprak de verborgenheden van het begin der wereld uit, en al zijn uitgangen waren van ouds: doch ook het nieuwe was in Hem, want Hij maakte alle dingen nieuw; ja Hijzelf is de nieuwheid van alle dingen. Daarom is dan ook de Schriftgeleerde, waarvan de Heer spreekt, in de hoogste zin des woords, de Heer zelf: Hij is het Hoofd der Schriftgeleerden, gelijk Hij het Hoofd is der profeten, der priesters en der koningen.

13:22 De Heer en de vrager of weinigen zalig worden.

En Hij reisde van de ene stad en vlek naar de andere, lerende en richtende zijn reis naar Jeruzalem. De Heer vertoefde te Bethabara een geruime tijd, doch nu naderde het Paasfeest, en Hij aanvaardde zijn laatste reis, waarvan het einde het Pascha vierende Jeruzalem zijn zou. En er zei één tot Hem: Heer! zijn er ook weinigen, die zalig worden? Acht dit geen ijdele vraag; het is een belangrijke vraag, die bij velen opkomt, en hart en verstand in beroering brengt. Ik wil u graag bekennen, dat ik over deze vraag grote strijd heb gehad. Ik weet wel, dat men tegenwoordig niet meer van aanvechtingen wil weten, en een geloof eist zonder strijd, maar ik heb mijn Christendom niet zonder aanvechting verkregen, en ik behoud het nog heden niet zonder aanvechting. Ik wil u thans iets uit mijn eigen ondervinding en zielenleven mededelen, want ik zou niet gaarne willen, dat gij meende, dat ik de Heer bezit in een afzonderlijke kamer, waartoe ik alleen de sleutel of de toegang heb, en ook niet, dat wanneer ik u Christus verkondig, ik dan ook altijd met zijn genade ten volle verzadigd word. Neen, dikwijls heb ik zelf daar weinig genot van, en kost het mij zware strijd om tot u te spreken. Ik heb alvorens ik anderen Christus verkondigde, zware strijd gehad, en ook daarna is die strijd niet geweken. Wat denken de mensen toch wel, dat het Christendom is? Een van buiten geleerde les, die men maar behoeft op te zeggen? Neen, het is de vrucht van een zielenstrijd met God, zoals Jacob streed, waarin men overwint en gezegend wordt als hij. Daar wist ook Luther van te spreken. Hij had bij al de leerstellingen van de Schrift angstzweet gehad. Och, waar is in zulk een lijden de broeder, die tot ons komt en tot ons zegt: "Laat ons bidden!" O, onze naaste vrienden en betrekkingen zijn ons wel goed, maar naar het vlees, niet naar de geest; daarin laten zij ons alleen; alleen, ja, maar met God. En voor zulke dingen is dan ook God alleen de ware toevlucht. Nochtans prijs ik de weg, die God met mij hield: God heeft mij door aanvechtingen gelouterd en door stormen mijn boom geschud en te vaster doen wortelen. Hem de eer, Hem alleen! Nog onlangs kreeg ik een boek in handen met een satanische wijsheid geschreven, met tegenwerpingen van het ongeloof, die mijn geloof schudden gelijk de wind de bladeren schudt aan de boom, en ik worstelde er mede bij God met de betuiging: "Ik kan ze niet weerspreken, maar Gij kunt het mij leren. Geef mij uw licht en uw waarheid, dat die mij leiden!" En God gaf mij dan ook de genade om ze te kunnen weerleggen, en dat kunstig web van drogredenen, als het web van een spin met één greep te vernietigen. Intussen moet men in zulke gemoedstoestanden aan anderen het Evangelie verkondigen, en men verzwijgt die toestand, omdat men nieuw op zou horen, dat men zelf in twijfel is over hetgeen men aan anderen als stellige waarheid verkondigt; maar ook, omdat men weet dat men in een staat van aanvechting kan komen en zijn, maar niet kan blijven. De aanvechting is voorbijgaande; doch nog eens; thans wil men niets meer van aanvechting horen; men moet geloven, ineens, ten volle, en dan zeker zijn, dat men een Christen is, en er nooit aan twijfelen. Wat echter mijzelf betreft, ik wil het graag bij herhaling bekennen, dat ik over het denkbeeld van de weinigen, die zalig worden, ook angstzweet heb gehad. Doch mijn Heer en mijn God had het antwoord reeds voor mij gereed gemaakt, en ik had het maar aan te nemen, om gerust te zijn. Het ingaan is een strijd, en dat het een strijd is, heb ik ondervonden, ondervind ik nog. En Hij zei tot hem: Strijd om in te gaan door de enge poort. Merkt ook hier wederom op, dat de Heer nooit een zwarigheid door blote redenering, maar altijd tegelijk en bovenal door het leven, door de praktijk oplost. En eigenlijk zijn ook de geestelijke zwarigheden niet dan door eigen proefneming op te lossen. De ondervinding is dan ook in de geestelijke dingen de beste leermeesteres. Het is altijd weer het woord des Heren, dat zo iemand Gods wil wil doen, hij ook zal weten en belijden, dat de leer van Christus uit God is. Door de poort eng te noemen, zegt de Heer, dat zij moeilijk is door te gaan, en onmogelijk door velen tegelijk; zodat het moeite en strijd kost, haar werkelijk door te gaan. Tot die moeite, die strijd, deze worsteling roept de Heer de vrager op, en hiermee zou deze zelf het best de vraag kunnen beantwoorden, of er velen dan of er weinigen zalig worden. Bij een vroegere gelegenheid had de Heer rechtstreeks gezegd, dat de weg ten verderve breed en de poort ervan wijd was, terwijl er

velen zijn, die er op wandelen; daarentegen was de weg smal en de poort eng, die ten leven leidt, en weinigen zijn er, die hem vinden. Thans gebruikt de Heer hetzelfde beeld tot een ander einde. Want velen, zeg Ik u, zullen zoeken in te gaan, en zullen niet kunnen. Nu is het nog de tijd van de genade, waarin de mogelijkheid om in te gaan bestaat; daartoe moet dan ook thans het voornemen worden opgevat, eer het te laat zou zijn. Namelijk, nadat de Heer des huizes zal opgestaan, en de deur zal gesloten hebben. De Heer vergelijkt in dit opzicht het koninkrijk van de hemelen bij een huisvader, die zijn woning gastvrij openstelt voor allen, zij mogen bloedverwanten, vrienden, bekenden of vreemdelingen zijn, tot een zeker uur op de avond; is die tijd verstreken, dan staat hij op, sluit zijn huis en is niet meer voor iedereen te spreken. En gij zult beginnen buiten te staan en aan de deur te kloppen, zeggende: Here, Here doe ons open? Ook deze trek wordt, zo als ge weet, later door de Heer opzettelijk en breder uitgewerkt in de gelijkenis van de vijf wijze en vijf dwaze maagden. En Hij zal antwoorden en tot hen zeggen: Ik ken u niet, van waar gij zijt. Zo lang de huisvader zijn huis geopend houdt, heeft ieder het recht tot zijn huis in te gaan; doch na die tijd laat hij niemand binnen dan die tot het huisgezin of tot zijn vrienden behoort, en die hij aan zijn stem herkent. De vreemden wijst hij onvoorwaardelijk af. Alsdan zult gij beginnen te zeggen. "Gij zult beginnen u aan de huisvader bekend te maken, en u zelf aan hem als zijn vrienden en bekenden voor te stellen, door een beroep te doen op zijn vroegere betrekking tot u." Wij hebben in uw tegenwoordigheid gegeten en gedronken, en gij hebt in onze straten geleerd. Hiermee zegt de Heer, dat Hij zelf die huisvader is, en dat de nu niet tot Hem komenden en later te laat komenden, zijn ongelovige toehoorders zijn. En Hij zal zeggen: Ik zeg u: Ik ken u niet, van waar gij zijt; wijkt van mij af, alle gij werkers der ongerechtigheid. Alsdan zal er geen genade meer betoond, maar de straf toegepast worden op het werk van de ongerechtigheid; want het niet komen tot Christus op Gods bevel in de gegeven genadetijd is ongerechtigheid, naar het woord des Heren: De Heilige Geest zal de wereld overtuigen van zonde, omdat zij in Mij niet geloven, Johannes 16:9. De zonde nu is de ongerechtigheid, 1 Johannes 3:4. Zo is er dan volgens het woord van de Heer een tijd van genade en een tijd van ongenade. Gedurende de eerste tijd kunnen wij ingaan, en bij de tweede kunnen wij niet ingaan tot het eeuwige leven. Laat ons daaraan ons vasthouden, en de Heer zoeken terwijl Hij nog te vinden is. Thans nog kan niemand waarlijk zoeken in te gaan, of hij gaat ook waarlijk in. Wacht u dus voor die andere strik des duivels, waar zo menige ziel zich in verwart, door te horen naar het woord van de dwaling: Gij moet zoeken, maar al zoekt gij, toch kunt gij mistasten." Dat is niet waar, dat is de Heer in het aangezicht weerspreken, die gezegd heeft: zoekt en gij zult vinden, klopt en u zal opengedaan worden zolang de heer des huizes niet zal zijn opgestaan. Er zijn mensen, die er behagen in scheppen, om iemand de vaste grond onder zijn voeten weg te nemen. Dit noem ik wreed. Neen, sta gij vast op uw voeten; dit is genoeg; de vaste grond kunt en behoeft gij u, niet te geven, God heeft u in zijn woord de vaste grond onder uw voeten gegeven. Nog eens, sta er vast op met uw voeten; gij hebt niets meer te doen, of zou gij uw voeten nog met touwen aan de grond willen vastgemaakt hebben? Neen, uw voeten zijn daartoe genoegzaam, en daartoe zijn ze u van God gegeven. Zonder beeld gesproken: Geloof, rechtstreeks op Gods bevel, in uw Redder, in uw Zaligmaker, in uw Heer en in uw God, en maak u vrij van alle menselijke bezwaren, en gij zijt behouden voor eeuwig. En komen er menselijke bezwaren bij u op, breng ze dan niet bij de mensen maar tot de Heer. Het Evangelie laat toe, dat men zwarigheden maakt, omdat het geen Farizeïsme is, maar waarheid, enkel waarheid, en het is tegelijk bereid die zwarigheden op te lossen. Zo achten, bijvoorbeeld, sommigen het onbescheiden als Petrus zegt: Ziet, wij hebben alles verlaten, wat zal ons daarvoor geworden? Doch de Heer berispt er hem niet over, en waarom niet? Omdat de Heer wilde, dat zijn discipelen hun hart vrij uitspraken en de zaken zeggen zouden, zoals zij die meenden, omdat het Evangelie het tegendeel moest zijn van alle Farizeïsme, van alle gemaaktheid, van alle onnatuurlijkheid, van alle ledige vorm en blote toestemming of ijdele plichtpleging. En niet alleen, dat de Heer zijn discipelen over hun oprechtheid niet berispt, Hij

lost daarbij hun zwarigheden op, door hen bij hun tijdelijk verlies, te wijzen op hun tijdelijk én op hun eeuwig gewin. Geeft ons God hierin de Apostelen na te volgen, en ook evenals zij, alles over te hebben voor de Heer; niet alleen ons goed, maar ook ons bloed. Ach, waarom stellen wij toch ons leven zo hoog! Wij moeten het gering achten, wanneer het er op aan komt, om het voor Christus weg te werpen. Dit mag ik wel zeggen bij de intrede van een nieuwjaar. Mijn jaren beginnen reeds te klimmen, en wie weet hoe nabij het uur van mijn dood is.

13:30 De Heer en de rijke jongeling.

En Hij vertrok van daar. En als Hij uitging op de weg, liep een zeker overste tot Hem, en voor Hem op de knieën vallende, vroeg Hem, zeggende: Goede Meester, wat zal ik goeds doen opdat ik het eeuwige leven beërf? Het was een jong mens, zoals later gezegd wordt, en van een oprechte mening. Nog een jongeling, en reeds overste van een synagoge, voorzeker het is een bewijs niet enkel van de aanzienlijkheid, maar ook van de oprechtheid en edelheid zijns persoons. Hij zag in de Heer het ideaal van goedheid, van liefde, de meester van de goede werken, de leraar ener meer dan menselijke wijsheid, en daar hij bij al het goede dat hij gedaan had, nochtans niet gerust was over de zekerheid van zijn toekomstige geluksstaat, zo greep hij de gelegenheid aan, om nu de Heer in zijn nabijheid vertoefde, van Hem te vragen, door welke goede werken hij zich van zijn zaligheid kon verzekeren. Inderdaad, iets zeldzaams. Hoe weinig mensen ontmoeten wij, bij wie wij tekenen van bekommering over hun zaligheid ontwaren! Hoeveel natuurlijk leven omringt ons, hoe weinig geestelijk leven zien wij! Daarom is het voor ons hart zulk een grote verkwikking, als wij iemand zien, die nog vragen wil: "Wat moet ik doen om mijn ziel te behouden?" En Jezus zei tot hem: Wat noemt gij mij goed? Niemand is goed dan een, namelijk God. De bestrijders van de Godheid van Christus menen in deze woorden des Heren een afdoend bewijs te hebben voor hun ongeloof; doch zij vergissen zich, gelijk altoos, zo ook hier. Immers, de Heer noemt zichzelf op een andere plaats: De goede Herder, dat toch wel hetzelfde zal zijn als de goede meester. De Heer bepaalde, zoals Hij meermalen deed, de spreker bij zijn eigen woord. De jongeling had de Heer goede meester genoemd, en tegelijkertijd van Hem gevraagd wat goeds hij doen moest, om het eeuwige leven te beërven; doch wat betekende dat goede in de mond van de jongeling? Niets anders dan wat de mens er gewoonlijk onder verstaat: het menselijk delen, voortreffelijke, uitnemende, en in deze zin wilde de Heer niet de goede genoemd zijn, en ook niet het goede beschouwd hebben. Op dezelfde wijze zou de Heer in onze tijd de titel van Zoon van God afwijzen uit de mond van de Groningse school, omdat deze naam in die mond zo veel betekent als de ideale mens. Het goede is het goddelijke; wie Christus goed noemt, die noemt Hem God, want niemand is goed dan God. En zo ook, wie het goede wil doen, die moet doen wat God goed noemt en als zodanig voorschrijft. Dit moest de jongeling weten, en dit doet de Heer hem weten op de Hem eigen wijze, bij wijze van tegenstelling; want nooit schroomde de Heer om schijnbaar onrechtzinnigheden te zeggen. Het vervolg van de zaak zou de jongeling genoegzaam leren, met wie hij te doen had, en dat moet het ons nu ook leren. Doch wilt gij tot het leven ingaan, onderhoud de geboden. Hier hebt gij schijnbaar een tweede tegenstrijdigheid. Hoe kan Christus, de persoonlijke genade, die jongeling naar de wet verwijzen? Omdat de Heer niet schroomt, om met de mens op diens weg tot op zekere hoogte mede te gaan; immers Hij weet het juiste punt, waarop Hij een andere weg met hem moet inslaan. De jongeling wilde door de werken van de wet gerechtvaardigd worden; welnu, de Heer doet hem nu ook de volle eis van de wet, en laat haar volle belofte er op volgen: "onderhoud de geboden en gij zult leven." Wij zullen zien, hoe de jongeling aan die eis beantwoordt. Hij zei tot Hem: Welke? De bedoeling van de wet en van de Heer is alle geboden; doch wij weten uit andere vragen, die men de Heer gedaan heeft, dat de joodse leraars niet alle geboden van de wet even groot achtten; vandaar de vraag van de jongeling: welke geboden door de Heer bepaald nodig werden gekeurd. Ook hierin gaat de Heer met hem mee, opdat hem het uiterste toegegeven wordt en hij geen verontschuldiging heeft. Jezus zei: Gij weet de geboden: Gij zult geen overspel doen, gij zult niet doden; gij zult niet stelen; gij zult geen valse getuigenis geven: gij zult niemand tekort doen, eer uw vader en uw moeder; en gij zult uw naaste liefhebben als u zelf. Merkt op, de Heer noemt alleen de geboden van de tweede tafel van de wet, bevattende alleen de plichten van de mensen onderling. De Heer begint niet met het zwaarste der wet, maar met het lichtste. Doch hij antwoordende, zei tot Hem: Al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jonkheid af. Deze getuigenis is zeker oprecht, maar in welke zin? Ongetwijfeld had de jongeling al deze dingen niet onderhouden in

de volstrekte zin van de wet, maar in betrekkelijke zin; met andere woorden: zover dat voor mensen mogelijk was, en dat (zo dacht de jongeling) was genoegzaam; nochtans was dat hemzelf niet genoegzaam, om zeker te zijn van zijn zaligheid, en daarom voegde hij er onmiddellijk bij: Wat ontbreekt mij nog? Zeker werd deze vraag door de jongeling gedaan met de blijmoedige hoop, dat nu de eerste proef zo goed was doorstaan, de tweede en laatste hem licht zouden zijn. En Jezus, dat horende en hem aanziende, beminde hem. De Heer beminde hem, omdat hij een beminnelijk jongeling was, en is het ook geen beminnelijk jong mens, die zijn ouders van jongs af heeft geëerd en gehoorzaamd, en daarbij de schoonste burgerlijke deugden bezit, al moeten wij ook daarbij erkennen, dat hem het ene nodige tot de zaligheid ontbreekt? Hoe vele mensen, jeugdigen en ouden, ontmoeten wij niet nog heden op onze weg, die Jozefs en Benjamins zijn in hun woorden en werken. Zouden wij ze gelijk stellen met de goddeloze zonen van Eli? Neen, gelijk erin de natuur edele en minder edele planten en vruchten zijn, zo zijn er ook natuurlijke edele en onedele mensen, en niet zelden zijn de eersten van hun jeugd af tot in hun grijsheid de grootste sieraden van de geleerdheid, van de kunst, en de uitnemendste leden van de maatschappij en van hun families. Doch een Christen te zijn, is nog geheel iets anders dan een edel mens te zijn; waar genade ontbreekt, is de gave onvoldoende om zalig te worden, en van het zalig worden is hier sprake. Om bemind, geëerd, gevierd te worden door de mensen, om de weg naar het graf op bloemen door mensenhanden gestrooid, en met lauweren door mensenhanden om het hoofd gevlochten, te bewandelen, behoeft men enkel gave, talent, rijkdom met of zonder hoge geboorte te hebben; maar om de hemel in te gaan, moet men een ander hebben, dan wijzelf zijn, moeten wij Christus hebben, en Christus kunnen wij niet hebben zonder genade te hebben, zonder te geloven. En Jezus zei tot hem: Zo gij wilt volmaakt zijn: een ding ontbreekt u: ga heen, verkoop alles, wat gij hebt en geef het de armen, en gij zult een schat in de hemel hebben, en kom herwaarts, neem het kruis op en volg Mij. Een ding ontbrak de jongeling, en dat was: Jezus, en uit Hem te hebben, vloeit noodzakelijk voort Hem te volgen. Alleen achter Jezus kan men het eeuwige leven ingaan. En dat nu de Heer van deze jongeling eiste alles te verkopen en het de armen te geven, was onvermijdelijk. De Heer kon tot geen mindere prijs iemand tot zijn discipel aannemen. De rijke jongeling maakte in dit opzicht geen uitzondering; de Heer eiste hetzelfde van ieder, die Hem wilde volgen, Lukas 14:26,27,33. De staat van nederigheid en lijden, waarin de Heer op aarde was gekomen, stelde zijn discipelen vanzelf bloot aan armoede, vervolging, lijden en dood. Zij moesten dus wel de kosten overrekenen, alvorens zij het discipelschap aanvaardden. In latere tijden toen er gevestigde gemeenten kwamen, moesten de Apostelen nog wel zeggen: Om uwentwil worden wij de ganse dag gedood, en zijn wij geacht als schapen ter slachting; maar tot de gemeente konden zij zeggen: Dat er voorbiddingen gedaan worden voor alle mensen, voor koningen en allen die in hoogheid gezeten zijn, opdat wij (de Apostelen sluiten zich in) een gerust en stil leven leiden mogen in alle godzaligheid en eerbaarheid, 1 Timotheus 2:12. De Apostelen hadden dus bij hogere voorrechten, hoger lijden. Nochtans blijft het een onveranderlijke waarheid, ook voor ons, dat alles wat wij hebben, óf onder Christus gesteld, óf afgesneden worden moet. Ook hier is het volstrekte het kenmerk van de woorden van de Heer. De wet eiste een tiende van al wat men bezat, Johannes de Doper de helft, de Heer alles. Voorts zien wij ook hier des Heren onbepaalde mildheid jegens de armen. Hijzelf had onder zijn discipelen het diakenschap ingesteld. Judas droeg de beurs, niet enkel om te ontvangen, wat er gegeven werd, maar ook om van het ontvangene de armen mede te delen. Hoe geheel anders was de Heer dan zo velen van hen, die zeggen dat zij Hem belijden, maar die bang zijn, dat zij te veel aan de armen geven, omdat deze er misbruik van maken, en er lichtzinnig door zouden worden! Dat zij dit bedenksel van hun gierigheid zich laten afrukken; die ware armen vinden wil, kan ze genoeg vinden, en moet ze helpen; God zal wel zorgen, dat de beproeving buiten ons haar doel bereikt. Ten slotte moeten wij echter het voornaamste in het antwoord des Heren niet over het hoofd zien. Is het niet opmerkelijk dat de Heer, na de geboden van de tweede tafel van de wet

opgenoemd te hebben, nu de jongeling een gebod geeft van zich (de Heer) zelf, en wel een gebod buiten en boven de wet? Waar gebiedt de wet: al zijn have te verkopen, en een bepaald persoon te volgen? Immers nergens. En toch eist Christus het van de jongeling als het nog ontbrekende, en dus als het nu een-nodige om zalig te worden? Stelt zich dus de Heer hiermee niet voor als de meerdere dan de wet? En wie is de meerdere dan de wet? Immers de wetgever. En wie is de wetgever? Immers God. En wat zegt nu God? "Gij zult Mij liefhebben boven alles, boven uw geld, uw goed, uw leven en het leven van de uwen." En wat zegt nu Christus anders in de woorden: "Verkoop alles wat gij hebt, en Ik verzeker u een schat in de hemel, en kom, en neem het kruis op u en volg Mij?" De Heer was begonnen met de jongeling te herinneren aan zijn plichten jegens de mens, Hij eindigde met hem te herinneren aan zijn verplichtingen jegens God, die niet alleen over al onze bezittingen, maar over geheel onze persoonlijkheid beschikt. Toen nu de jongeling dat woord hoorde, werd hij geheel treurig, en ging bedroefd weg, want hij was zeer rijk. Hoe ongelukkig, niet waar, voor deze jongeling, dat hij zo rijk was, niet alleen in goederen, maar veel meer nog in deugden; want had hij zich een arme zondaar gevoeld, zijn rijkdom zou hem niet teveel zijn geweest, om die voor het behoud van zijn ziel weg te geven. Wat baat toch het gewin van de gehele wereld, als men schade lijdt aan de ziel; doch waar het gevaar niet wordt erkend, wordt de waarschuwing in de wind geslagen. En daarom ziet men het zo dikwijls nog heden, dat mensen, die op een uitwendig nauwgezette plichtbetrachting hoge prijs stellen, ook dit met de Farizeeër gemeen hebben, dat zij hoge prijs stellen op het bezit van geld. Jezus ziende, dat hij geheel droevig geworden was, rondom ziende, zei tot zijn discipelen: Voorwaar Ik zeg u, dat een rijke bezwaarlijk in het koninkrijk der hemelen zal ingaan. De Heer zegt niet dat het onmogelijk, maar dat het bezwaarlijk is, dat het moeite kost, dat het met veel pijnlijke zelfopoffering en zelfverloochening gepaard gaat. Altijd tempert de Heer de afwijzing; nooit snijdt Hij voor de zondaar de mogelijkheid tot zaligheid af; altijd laat Hij nog de deur open, tot een uitlokking om er door heen te gaan naar binnen, in Gods huis en er behouden te zijn. En de discipelen waren verbaasd over deze woorden. Zij waren verbaasd, en ofschoon zij alles verlaten hadden, trokken zij zich toch de zaak zo ernstig aan, alsof zij zelf ook rijk waren, gelijk die jongeling was. Zo waar is het, dat niemand zich beroepen of dat hij steunen kan op enig werk door hem verricht, want waar wij gisteren los van waren, daar kunnen wij heden weer aan gehecht zijn: men moet altijd weder opnieuw afzien van hetgeen achter, en zich uitstrekken naar hetgeen vóór ons is. De discipelen waren zo verbaasd als de jongeling bedroefd was. En wat is nu het onderscheid tussen hem en hen? Dat hij van de Heer heenging, en zij bij de Heer bleven. Daarop komt alles aan. Is het bezwaarlijk, ja, is het onmogelijk zalig te worden, blijf maar bij de Heer tot het einde toe, en gij zult door Hem het onmogelijke mogelijk gemaakt vinden, gij zult u door Hem zalig gemaakt zien. Maar Jezus wederom antwoordende, zei tot hen: Kinderen! hoe zwaar is het dat degenen, die op het goede hun vertrouwen zetten, in het koninkrijk Gods ingaan. De Heer licht zijn woorden toe, en maakt ze verstaanbaarder. Een les voor ons, dat wij des Heren woorden nooit als eenzijdige uitspraken moeten beschouwen. Het is de Heer, als de hoogste wijsheid, eigen de zaken in al haar kracht, op volstrekte wijze voor te stellen, want zijn woorden zijn enkel Geest en leven; doch Hij wil tegelijk, dat ze geestelijk verstandig verstaan en uitgelegd worden, zoals Hij zelf doet, wanneer Hij ziet dat ze óf niet, óf niet goed begrepen worden. Het is in de Schrift als in de natuur. In de natuur bestaan een ontelbare menigte van dingen, maar het licht van boven moet ze beschijnen zullen wij ze kunnen zien en onderscheiden. Zo ook ligt in de Schrift de hogere geestelijke wereld in ontelbare Goddelijke gedachten als in de schaduw, maar de Heilige Geest moet er het licht op laten vallen, zullen wij ze aanschouwen. Volgens deze tekstverklaring des Heren zijn de rijken niet bepaald dezulken, die vele goederen hebben, maar die niet los zijn van hetgeen zij hebben, en dat kan ook bij de armste het geval zijn. Men moet los van alle dingen, en alleen vast verbonden zijn met God, zie daar de wil van God. Dit was de jongeling niet, en dat zijn wij in de regel, of liever van nature ook niet, én toch moeten wij dit zijn in de diepste

grond van ons hart, zullen wij van de Heren discipelen zijn. O de mens is in het grote Gods zulk een grote dwaas. Hij heeft zich tegelijk te veel lief en niet lief genoeg. Hij bemint zijn vlees (zijn lichamelijke en tijdelijke belangen), en hij haat tegelijk zijn ziel (zijn geestelijke en eeuwige belangen), en geeft deze zijn ziel soms vele malen op één dag weg voor de nietigste dingen, die het vlees behagen. De ziel lief te hebben is zichzelf lief te hebben, het lichaam lief te hebben ten koste van de ziel, is zichzelf doden; het lichaam aan de ziel ondergeschikt te maken is de ware levenskunst, welke niemand kent en beoefenen kan dan de Christen. Als men zijn ziel liefheeft, dan wil men zalig worden en dan kan men het tijdelijk leven verliezen, zonder enige schade en met een oneindig voordeel. Het lichamelijk leven is een verschijnsel, het gaat voorbij door de zonde in de dood; het leven van de ziel is een blijvende zaak, want zij is de persoonlijkheid van de mens, welke in de dood niet ophoudt te bestaan, en welke als zij één plant geworden is met Christus, aan het einde des tijds ook een wederopstanding in verheerlijkte lichamelijkheid wacht. En wederom zeg Ik u: Het is lichter, dat een kemel gaat door het oog van een naald, dan dat een rijke ingaat in het koninkrijk van God. Nadat de Heer gezegd heeft, dat Hij onder de rijke de mens verstaat, die de rijkdom tot zijn vertrouwen, of hetgeen hetzelfde is, tot zijn God stelt, doet Hij de moeilijkheid van diens ingang in het koninkrijk Gods nog sterker uitkomen, door een beeld te gebruiken van iets, dat letterlijk onmogelijk is. En zijn discipelen nu dit horende, werden nog meer verslagen, en zeiden tot elkaar: Wie kan dan zalig worden? Het eerste woord van God tot de mens is altijd een woord, dat de mens aan zichzelf ontdekt. Zulk een woord had de Heer ook tot de rijke jongeling gesproken; deze had het gevoeld, maar het had hem afgeschrikt, hij was er voor teruggeweken. De discipelen waren er door verschrikt; het woord des Heren drong bij hen nog veel dieper door dan bij de jongeling, en dit getuigde, dat de beginselen van het eeuwige leven reeds in hun ziel aanwezig waren. Zij zien de moeilijkheid in, ja de onmogelijkheid om zalig te worden, niet van de jongeling alleen, maar ook van zichzelf. Bloot natuurlijke mensen zouden gezegd hebben: "Het is geen wonder, dat deze rijke jongeling en dat alle rijke mensen uiterst moeilijk zalig kunnen worden, maar dat gaat ons, die alles verlaten hebben, niet aan." Doch de discipelen van de Heer voelden dat dit hun wel aanging, en dat niemand, rijk of arm, door enig goed werk, hoe ook genaamd, behouden worden kan, en dat ook niemand geheel vrij is van te steunen op de middelen, die hij heeft. De rijke jongeling toch was, zoals wij zeiden, een van die lieve jonge mensen, die wij ook nog onder ons aantreffen, die onberispelijk zijn in hun wandel, zacht van zin, de lievelingen van vader en moeder, van zuster en broeder, wier vreugde en lust zij zijn; in een woord, mensen, die van alles wat goed is willen weten, behalve van het beste, van het een-nodige, van Jezus. En waarom willen zij niet van Jezus weten? Omdat daarmee al dat lieve en beminnelijke voor henzelf ophoudt, en zij in de plaats van een hoogst zedelijke persoonlijkheid, de lelijke oude mens uit zich zien te voorschijn komen. O wie bekeerd is, en ook van zijn jeugd af een ernstige zedelijke gemoedsstemming had, weet niet te spreken van de illusie, de zelfbegoocheling der eigengerechtigheid, waardoor men zichzelf beschouwt als een hemel op aarde. Maar als nu Jezus tot ons komt, en de vinger legt op de wond van onze harten, en ons haar pijn gevoelen doet, de pijn van de zonde in onze consciëntie, o dan treedt in de plaats van de verzekerdheid van de hoop op de hemel, de wanhoop van de overtuiging van zonde, en wij vragen verslagen: "Als erin deze weg, de weg van de deugd, geen behoudenis is, wie kan dan zalig worden?" Doch Jezus hen aanziende, zei tot hen: Bij de mensen is het onmogelijk, maar niet bij God; want alle dingen zijn mogelijk bij God. De Heer zegt niet, wat in onze dagen zo vele predikers tot hun toehoorders zeggen: "Alle mensen worden vanzelf zalig, en in ieder geval, gij kunt u zelf zalig maken, als gij maar wilt." Neen, het zalig worden is een werk van God, en wel van de almachtige God, dat is van die God, die wonderen doet ook aan en in de mens zelf, die de dode zondaar levend maakt, de onbekeerde bekeert, de weerspannige gewillig maakt, de dwalende terecht brengt, de onreine rein maakt, de verlorene redt, het kind van de toorn maakt tot een kind des welbehagens. En juist in deze erkenning, dat onze

behoudenis aan onze zijde een volstrekte onmogelijkheid is, ligt de grond van ons geloof, dat alles loslaat wat niet God is, en dat alleen van God de zaligheid verwacht in Christus. Wie gelooft, die is een kind van God, en zegt, wat een kind van zo vele dingen tot zijn ouders zeggen moet: "Ik kan dat niet doen, vader of moeder, doet gij het voor mij." En dan doet de vader of de moeder het ook voor hem. Toen antwoordde Petrus, en zei tot Hem: Ziet, wij hebben alles verlaten en zijn u gevolgd, wat zal ons dan geworden? Petrus, wiens gemoedsaandoeningen zich schielijk afwisselen, is spoedig van zijn verbazing teruggekomen, en herinnert zich dat hij en zijn mededisciepelen datgene gedaan hadden, waarvoor de jongeling terugdeinsde, dat zij alles verlaten hadden, en Jezus gevolgd waren; en zo vrijmoedig was hij in deze bewustheid, dat hij de Heer durfde vragen hoe het nu met hun hoop op de zaligheid stond? Men vergeet niet, dat de discipelen zich de openbaring van Gods koninkrijk nabij dachten. Zij meenden, dat ofschoon zij alles hadden moeten verlaten, de heerlijkheid spoedig zou volgen, en nu wilden zij weten, welke hun bijzonder deel in deze heerlijkheid zijn zou. Zo denken wij ook als wij bijzondere gaven en talenten ontvangen en daarmee iets bijzonders in maatschappij of kerk gedaan hebben. Wij menen alsdan op onderscheidingen aanspraak te hebben; doch deze blijven gewoonlijk uit. Het gaat hierin met ons als met een vruchtboom; men eet graag van zijn vruchten, maar hemzelf laat men staan ter plaatse waar hij is, en denkt niet eens aan hem. En dat laat God toe, opdat niemand het vertrouwen zijns harten stelt op iets, dat uit de mens is, maar op Hem alleen. Daarom moet een discipel van Christus enkel zien op Christus, en uit liefde tot Hem al het werk van de Heer doen met liefde en lust, hetzij dat werk erkenning vindt of niet. Immers al denkt de eter van de vrucht niet aan de boom, de hovenier denkt allermeest aan de boom, en zorgt voor hem, zó dat de vruchten vanzelf volgen. En Jezus antwoordende, zei tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, dat gij, die Mij nagevolgd zijt, in de wedergeboorte, wanneer de Zoon des mensen zal gezeten zijn op de troon van zijn heerlijkheid, dat gij ook zult zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls. De Heer erkent de daad voor Hem geschied, en prijst en beloont haar terstond met een heerlijke belofte, niet voor morgen of overmorgen, nee, maar voor een verwijderde, doch tevens onfeilbaar zekere toekomst. In de wedergeboorte, in de vernieuwing van de verbondsbetrekking van God tot Israël, in de staat van de heerlijkheid van de Messias zullen zij, des Heren Apostelen, als de eerstelingen uit Israël, de richters niet van de volken, maar van hun eigen volk, van Israël zijn. Wij moeten dan ook het woord oordelen niet opvatten uitsluitend in de zin van het uitvoeren van straffen. Zou dit wel een belofte van heerlijkheid voor de Apostelen geweest zijn? En zo dit hun enig werk moest zijn, waartoe dan de tronen? Van tronen worden niet enkel gerichten geoefend, maar wordt ook geregeerd en gezegend. Later gaf de Heer aan een van zijn Apostelen, aan Johannes de vervulling van deze zijn belofte te zien in een gezicht, dat Johannes op deze wijze beschrijft, Openbaring 20:4: En ik zag tronen, en zij zaten op dezelve, en het oordeel werd hun gegeven. En ik zag de zielen van degenen, die onthoofd waren om de getuigenis van Jezus, en om het woord van God, en die het beest en zijn beeld niet aanbeden hadden, en die het merkteken niet ontvangen hadden aan hun voorhoofd en aan hun hand, en zij leefden en heersten als koningen met Christus de duizend jaren. En daar is niemand, die verlaten heeft huizen, of broeders, of zusters, of vader, of moeder, of vrouw, of kinderen, of akkers om mijns naams wil en om des Evangelies wil, of hij ontvangt honderdvoud nu in deze tijd huizen en broeders en zusters en moeders en akkers. De godzaligheid heeft niet alleen de belofte van het toekomende, maar ook reeds van het tegenwoordige leven. De Heer vergoedt ons altijd het verlorene om zijnentwil, op een andere, betere, hogere wijze. Welk een uitgebreide geestelijke familie had bijvoorbeeld Paulus, en onder deze ook een moeder die voor hem zorgde, zoals alleen een moeder zorgen kan. Romeinen 16:13. En zo wij waarlijk des Heren zijn, is de kleine kring van hen, die ons liefhebben om des Heren wil, ons liefelijker dan de uitgebreidste kring van verwanten, wier ziel en zin en geest ons vreemd zijn. Daarbij zijn de geestelijke banden onverbrekelijk. Dat wij daarom nochtans de natuurlijke banden niet roekeloos of lichtzinnig verbreken! Neen. De band, die God gelegd heeft, kan ook alleen door

God verbroken worden; doch wanneer wij de Heer niet anders kunnen volgen, dan door onze betrekkingen te verlaten, dan moeten wij niet te rade gaan met de inspraak van ons vlees en bloed, maar ons vertroosten met de belofte, dat wij naar de geest zullen terug ontvangen, wat wij naar het vlees moeten vaarwel zeggen. Niet dat wij de Heer dienen moeten om loon, maar de Heer wil zonder beloning niet gediend zijn. Met de vervolgingen. De belofte voor dit leven zijn niet zonder het lijden, maar er mee verenigd. Wie hier een onvermengde geluksstaat wacht, bedriegt zichzelf; vooral de Christen moet zich op het lijden voorbereiden. Onder alle vorm zal het hem ten deel vallen, want in de wereld moet hij verdrukking hebben; immers hij behoort niet tot haar, maar is des Heren, en de Heer werd door de wereld gekruisigd, en wordt het nog dagelijks. En in de toekomende eeuw: het eeuwige leven. Na deze tijdelijke bedeling volgt echter een eeuwige vreugde. En welk een troost ligt daarin voor Gods kinderen! Hoe zeldzaam gaat het hun naar wens op deze wereld, terwijl zo velen, die God niet dienen, voorspoedig zijn. Doch wat kunnen tijdelijke meesters aan hun gunstelingen anders geven dan tijdelijke gunsten? Dienen wij Christus, dan dienen wij een eeuwige Heer, en zijn beloningen aan ons zijn eeuwige beloningen. Eeuwig leven en eeuwige zaligheid zijn in de Schrift woorden van enerlei betekenis. De Heer onderscheidt kennelijk deze toestand van die, waarmee Hij begonnen is zijn komen in heerlijkheid en het zitten van zijn Apostelen op tronen tot rechters over Israël. Dit laatste zal de overgang uitmaken van de tijdelijke tot de eeuwige openbaring van Gods heerlijkheid en zaligheid. Maar vele eersten zullen de laatsten zijn, en vele laatsten de eersten. De heerlijke belofte des Heren aan de zijnen mocht niet schadelijk bij hen werken, en geen zelfverheffing bij hen veroorzaken, waartoe zij als eerste Apostelen van de Heer vanzelf reeds al te zeer overhelden. Ook moesten zij indachtig blijven, dat de zaligheid niet is uit de werken, maar uit de roeping en de genade Gods. Ook mogen wij misschien uit dit woord des Heren de liefelijke en troostende gedachte koesteren, dat de Heer er mede teruggezien heeft op de heengegane jongeling. Als overste van de synagoge, én als zeer rijk, scheen hij de eerste en voornaamste te zijn voor het koninkrijk Gods, en zou er de laatste voor zijn, terwijl de discipelen, die hun geringheid en minderheid tegenover die jongeling in deze ogenblikken diep beseften en gevoelden, de eersten waren. De gelijkenis, die nu volgt, en die het gezegde des Heren in vervulling doet zien, strekt zich echter nog verder uit, en omvat de gehele geschiedenis van de Kerk van de eerste tot de laatste discipel en werkman in Gods koninkrijk. Want het koninkrijk van de hemelen. Onder deze benaming verstaat de Heer de nieuwe, geestelijke, Goddelijke, eeuwige orde van zaken, die met zijn komst in het vlees een aanvang genomen heeft, en voortgaan zal tot in eeuwigheid. De Heer verenigde in zijn persoon de hemel met de aarde, en zij zouden niet meer gescheiden worden, want ten hemel gevaren zijnde, heeft Hij in zijn plaats de Heilige Geest op aarde gezonden, en in Deze is Hij nog onzichtbaar persoonlijk aanwezig in het midden van zijn gemeente. Er is dus temidden van de aardse orde van de dingen een hemelse orde van de dingen, waarin echter zij alleen intreden, die geloven, die in Christus zijn, en waar buiten allen staan, die de Heer en zijn woord niet aannemen. Daarom zal er ook voor de stervende Christen geen andere verandering voorvallen, dan dat hij ziet wat hij vroeger geloofde, bezit wat hij vroeger hoopte, en zich geliefd vindt door Hem, die hij vroeger liefhad. Is gelijk een heer des huizes, die met de morgenstond uitging, om arbeiders te huren in zijn wijngaard. De Heer stelt zichzelf voor onder dit beeld. Van tijd tot tijd had Hij tot een visser en tot een tollenaar gezegd: volg Mij! en zij volgden. En als hij met de arbeiders eens geworden was voor een penning des daags, zond hij hen in de wijngaard. Wie iemand tot zijn werk roept, die moet billijk loon geven. Vrijwillig en om niet biedt niemand zich tot eens anders werk aan. Toen dan ook de Heer uit zijn discipelen zijn twaalftal Apostelen gekozen had, om ze uit te zenden tot de prediking des Evangelies, gaf Hij hun terstond in de bergrede het hoogste loon dat er te geven was, in zijn zalig zijt gij! Mattheus 5:11. Dat de Heer in de gelijkenis zegt: dat de Heer des huizes met de arbeiders overeengekomen was voor één penning dagloon, was nodig voor het vervolg, bij de afloop van het dagwerk, zoals wij zien zullen; waarschijnlijk is er

echter niet gedongen, maar heeft de heer des huizes tot de arbeiders gezegd: "Wilt gij voor het gewone dagloon, (dat een penning was) heden in mijn wijnberg arbeiden?" en toen zij daarin genoegen namen, zond hij ze onmiddellijk heen; het was in de morgenstond, dus ongeveer zes uur in de morgen. En uitgegaan zijnde omtrent het derde uur, dat is negen uur 's morgens. Zag hij anderen ledig staande op de markt. En hij zei tot hen: Gaat gij ook heen in de wijngaard, en zo wat recht is zal ik u geven. En zij gingen. Van het volle dagloon kon niet meer sprake zijn; het was nu reeds een gebroken dag; doch de huisvader beloofde het loon uit te delen naar het recht, en de arbeiders hadden daar niets op tegen, en gingen graag naar de wijngaard. Op het beginsel van recht kan niemand tegen hebben, en daarom moet dit beginsel nooit door ons op de achtergrond gesteld worden. Hoe velen handelen naar hun belang, doch niet naar het recht, en zondigen daarmee tegen hun naaste, wiens rechten zij verkorten. "Doe recht, al is het tegen uw belang," wordt door Gods woord tot Gods kind gezegd, en daarom staat er van de rechtvaardige geschreven: Heeft hij gezworen tot zijn schade, evenwel verandert hij niet, Psalm 15:4. Wederom uitgegaan zijnde omtrent het zesde en negende uur. Des voormiddags twaalf en des namiddags drie uur. Deed hij desgelijks. Wat bewoog de heer des huizes, om zo telkens tot de markt terug te keren en nieuwe arbeiders tot zijn wijngaard te zenden? Ging het werk niet spoedig genoeg voort naar zijn zin, waren de gehuurde arbeiders niet zo vlijtig, als hij zich had voorgesteld, of had hij in de vroege morgen het voldoende getal arbeiders voor het werk van de dag gehuurd, en kwam hij intussen op de gedachte om de arbeiders, die nog altijd niet gehuurd waren, ook werk en brood te geven, daar er in een wijngaard als de zijne altijd werk genoeg te vinden is? Het vervolg schijnt beide onderstellingen toe te laten; doch het eigenlijk doel der gelijkenis, (de zaligheid is niet uit de werken, maar uit de roeping van de genade) bepaalt ons bij de gedachte, dat alleen de barmhartigheid van de heer des huizes hem op zo onderscheiden tijden van de dag de arbeiders tot zijn werk deed huren. En uitgegaan zijnde omtrent het elfde uur. Des namiddags om vijf uur, dus slechts één uur vóór de avond. Vond hij anderen ledig staande, en zei tot hen: wat staat gij hier de gehele dag ledig? Met deze vraag beproefde de heer des huizes de arbeiders, of de oorzaak, dat zij niet arbeidden, ook lag aan hun overdreven eisen ten opzichte van het loon; want er zijn mensen, die liever in het geheel niet werken, dan voor loon beneden hun raming of mening van recht. Men heeft aan dit beginsel menige treurige opstand van de werklieden jegens hun meesters te danken, waarvan enkel vermeerdering van maatschappelijke ellende het gevolg is. Zeker, de arbeider mag verwachten dat hem wordt wat recht is, en de meester, die hem niet geeft wat recht is, bezondigt zich grotelijks tegen God en de naaste, en is verantwoordelijk voor al de soms schrikwekkende gevolgen van dit onrecht; maar de Christen, als hij onderdrukt wordt, verzet er zich niet over tegen de mens, maar beklaagt er zich over bij God, die de verdrukten recht doet, Psalm 146:7. Zij zeiden tot hem: Omdat ons niemand gehuurd Heeft. Het antwoord van de werklieden toont hun gewilligheid en bereidvaardigheid tot de arbeid én hun tegenspoed. Zij hadden hun ondanks de gehele dag nutteloos voor anderen en voor zichzelf moeten doorbrengen. Een werkman moet wachten op een gelegenheid om te kunnen werken; hij is afhankelijk van een heer des huizes, die hem nemen wil. Voorzeker, ook dit is een schaduwzijde van het maatschappelijk leven, dat er ten allen tijde zo velen zijn, die arbeiden kunnen en willen, maar er geen gelegenheid toe hebben; die ledig staan op de markt, en de gehele dag wachten op een huurder, maar die niet komt. Hoe vele lieden bieden zich eerbiedig en ijverig aan, maar vinden een volslagen onverschilligheid voor hun arbeid! Hoe velen ontbreekt dus de gelegenheid om de bekwaamheden die zij hebben, ten toon te spreiden. Ziet het aan de velen, die wanneer een plaats van arbeid open komt, zich daarvoor aanbieden. In het koninkrijk van God is de oogst groot en zijn er weinig arbeiders; in het maatschappelijk leven is het omgekeerde het geval. Omdat de aard van de zaak dit meebrengt? Neen, maar door de schuld van de mens. Men laat niet genoeg arbeiden; men houdt liever het geld onder zich, dan er arbeid door te geven aan anderen, niet bedenkende dat wie leeft en leven laat, dubbel leeft: eens voor zichzelf en nog eens voor anderen. Het moest de lust

zijn van de meer gegoede om gedurig op middelen te peinzen tot werkverschaffing aan de werkman, wiens arbeid zijn enig kapitaal is, en die als hij niet behoorlijk kan werken, zich ook niet behoorlijk voeden, kleden en zijn gezin verzorgen kan. Geef zoveel te werken, en zoveel loon als gij kunt, een ieder in zijn kring, en gij arbeidt mede aan de volkswelvaart, en voortkomt volksberoerten en opstanden. Hij zei tot hen: Gaat ook gij heen in de wijngaard, en zo wat recht is, zult gij ontvangen. Merkt op, de heer des huizes spreekt enkel van hetgeen waarop zij recht hebben; hij huurt de arbeiders dus enkel voor de tijd, gedurende welke zij arbeiden, en zegt hun daarvoor enkel het loon toe, dat zij in evenredigheid van het geheel kunnen vorderen. Zij nemen deze voorwaarde aan, en gaan tot de arbeid. Toen het nu avond geworden was, zei de Heer des wijngaards tot zijn rentmeester: Roep de arbeiders en geef hun het loon. Het gewone dagloon aan ieder dagloner, onverschillig welke. Beginnende van de laatsten tot de eersten. Dit geschiedde opzettelijk, omdat deze handelwijze van de heer des huizes dienen moest tot een proef voor de eerst gehuurde werklieden. En als zij kwamen, die ter elfder ure gehuurd waren. Die dus slechts een enkel uur gearbeid hadden. Ontvingen zij ieder een penning. Het volle dagloon. En de eersten komende, meenden dat zij meer ontvangen zouden. Deze mening was niet zonder grond; zij zagen dat de heer des huizes met de laatst gehuurde arbeiders niet handelde naar het recht, maar naar gunst. Zij verwachtten dus, dat ook zij in gunst behandeld zouden worden. En zij zelf ontvingen ook elk één penning. De heer van de wijngaard dacht niet met deze arbeiders op dezelfde voet als de laatst aangekomenen te handelen; hij dacht: "Gij hebt geen gunst nodig, gij hebt uw volle dagloon evenals zij; zeker hebt gij er voor moeten werken, doch had ik deze ook zo vroeg gehuurd als u, zij zouden dezelfde arbeid ook gedaan hebben." En deze ontvangen hebbende, murmureerden zij tegen de heer des huizes, zeggende: Deze laatsten hebben maar een uur gearbeid, en gij hebt ze ons gelijk gemaakt, die de last des dags en de hitte gedragen hebben. Gij ziet de verkeerdheid van hun handelwijze; zij zagen niet op het recht van hun meester, maar op hun eigen arbeid, en achtten dezen arbeid zo hoog, dat zij, ziende, dat één uur arbeid met één penning betaald werd, reeds hadden beginnen te berekenen met hoeveel penningen dan twaalf uren arbeid zouden betaald worden. Doch hij antwoordende, zei tot één van hen: Vriend! Ik doe u geen onrecht. De gehele gelijkenis beweegt zich om twee beginselen: het beginsel van recht, en dat van genade. Beiden gaan in het koninkrijk van God tezamen. Niemand kan zich echter ooit beklagen, dat hem vanwege de heer des huizes onrecht geschiedt. Zijt gij niet met mij eens geworden voor een penning? Om daarvoor de gehele dag door te arbeiden, en de last en hitte van die gehele dag te dragen? Neem het uwe en ga heen. Ik wil deze laatsten ook geven als u. Of is het mij niet geoorloofd te doen met het mijne wat ik wil? De heer des huizes beroept zich nu wederom op het recht, en wel op het recht om met zijn eigen goed naar goedvinden te handelen. Doch is dat goedvinden willekeur? Neen, de heer des huizes voegt er bij: Of is uw oog boos, omdat ik goed ben? Zo heeft dan de heer des huizes de laatsten met de eersten gelijk gesteld uit liefde, omdat hij medelijden met de zonder werk zijnde mannen en hun huisgezinnen had. "Het was toch hun schuld niet, dat ze niet vroeger gehuurd waren, en nu zij zo laat gehuurd werden, zouden zij met een niet noemenswaardige verdienste tot vrouw en kinderen thuis komen; en wat moest hiervan het gevolg zijn dan verdriet, ellende, gebrek? En was hij niet een rijk heer? Wat gaf hij om enige penningen meer, bleef er niet nog genoeg over in zijn geldkist? Het was hem een genoegen, genoegen te veroorzaken." Zo dacht hij, en zo deed hij. Mocht u de rijke heren en vrouwen allen ook zo denken en doen, zij zelf en de zonder werk en brood lopende mensen zouden wat gelukkiger zijn dan zij nu zijn. Alzo zullen de laatsten de eersten zijn, en de eersten de laatsten. Dit wil niet zeggen, dat de laatsten boven de eersten een voorrecht zullen hebben, maar een voorrang. De arbeiders werden gelijk gesteld, wat de beloning betreft, maar zij werden van elkaar onderscheiden in de mate of hoeveelheid van hun arbeid, daar de laatsten slechts korte tijd hadden behoeven te werken, om hetzelfde loon te ontvangen, als zij, die de gehele dag hadden gearbeid; en ook daarin dat zij het eerst van allen het loon ontvingen. Want

velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren. De Heer onderscheidt hier gelijk elders de geroepenen van de uitverkorenen. De geroepenen zijn hier dezulken, die ingaan tot de arbeid van het koninkrijk van God, niet uit lust tot de arbeid, maar uit begeerte tot het loon, en deze zijn velen; doch de uitverkorenen zijn hier dezulken, die lust hebben tot de arbeid al is er bijna op geen loon meer te rekenen, en deze zijn weinigen. Hebben wij de toepassing nog nader te maken? Hoe velen zijn niet alleen tot het leraarsambt, maar ook tot alle andere bedieningen geroepen, zonder keurlingen te zijn? Doch welke is nu de bijzondere toepassing van deze gelijkenis voor de Apostelen en allerbijzonderst voor Petrus? Deze, dat zij als de eerst geroepenen tot de arbeid in het koninkrijk Gods, zich niet moesten verheffen door te menen, dat zij ook de eersten zouden zijn in alle andere dingen van het koninkrijk van God, en zij zouden ook niet de enigen zijn. Neen; er zouden in de loop van de tijden, ja zelfs in de laatste dagen dezer tijdsbedeling mannen ingaan tot de arbeid van het koninkrijk van God, die niet alleen gelijke beloning met hen zouden ontvangen, maar ook gelijke lof voor de arbeid, die zij deden, hoe kort die dan ook duurde en hoe gering die ook was. En hoe troostrijk is dit voor ons, die in zoveel latere bedeling leven, dat de getrouwe arbeiders door de Heer met gelijke liefde worden aangezien en behandeld, of zij vroeg dan of zij laat tot de arbeid geroepen zijn. Zonder deze verzekering zou ons de moed ontzinken, en wij zouden ons gedurig vergelijken met Petrus, met Johannes en Paulus, en zo vele andere leraars en bloedgetuigen, en zeggen: "Wat zou het ons baten, of ook wij al een enkel uur arbeiden, daar deze de last en de hitte van de dag gedragen hebben?" Doch nu wordt onze moed tot de arbeid, al is deze ook nog zo kort en nietig, door de Heer zelf ondersteund, en wij arbeiden met temeer ijver; niet vanwege onze liefde tot de beloning, maar vanwege de liefde des Heren tot ons, die zonder dat wij het verdiend hebben, ons nochtans wil belonen, alsof wij het verdienden. En nu, wie weet het niet, er is een loonpenning en er is een genadepenning; om de laatste moet het alleen te doen zijn, en is het ook de waren discipel van Christus alleen te doen.

13:31 De Heer en de Hem voor Herodes waarschuwende Farizeeën.
Diezelfde dag kwamen er enige Farizeeën, zeggende tot Hem: Ga weg en vertrek van hier, want Herodes wil u doden. De Heer vertoefde thans in de nabijheid van het slot Macherus, alwaar Herodes zijn hof hield, en waar ook Johannes de Doper onthoofd werd. Zeker was het gevaarlijk in de nabijheid van die moordenaar te zijn, en wellicht koesterde hij ook gedachten van moord jegens de Heer, aangehitst als hij waarschijnlijk was door de vele vijanden van de Heer onder de oversten van het volk, en onder de Herodianen (de aanhangers van Herodes), die door de Heer, vanwege hun verderfelijke beginselen, niet gespaard werden. En hij zei tot hen: Gaat heen, en zegt die vos. Wel ver dat de Heer door deze bedreiging onthutst zou zijn, beveelt Hij de aanbrengers, de boodschap aan hun heer en meester terug te brengen in bewoordingen, waaruit Herodes kon opmaken, dat, was de heraut in zijn macht gesteld, de koning boven zijn macht was. De Heer noemt Herodes niet bij zijn ware naam, noch bij zijn titel, maar bij zijn sluwe, bloedgierige en tegelijk laaghartige inborst. De vos is een van de kleinere verscheurende dieren. Van keizer Nero zei Paulus: Ik ben uit de muil van de leeuw verlost, 2 Timotheus 4:17. Zie, Ik werp duivelen uit en maak gezond, heden en morgen en ten derden dage word Ik voleindigd. Welk een oppermachtige beheersing van de omstandigheden, en welk een Goddelijke hoogheid tegenover deze Joodse koning, spreken uit deze woorden vol heilige ironie! En hoe bakent de Heer zelf hiermee de tijd van zijn bediening onder Israël af. Twee jaren moest de Heer ongehinderd zijn werk in Israël volbrengen; het derde jaar zou zijn laatste zijn. Doch Ik moet heden en morgen en de volgende dag wandelen, want het gebeurt niet, dat een profeet gedood wordt buiten Jeruzalem. Hiermee wijst de Heer de plaats aan, waar Hij zijn wandeling, zijn openbare prediking en wonderen zou eindigen. Jeruzalem was de zetel van het bedorven priesterschap, en daarmee bij voorkeur de stad van de moordenaren, de bloedstad, waar de profeten gewoonlijk hun slachtbank vonden. Wel was Johannes buiten de muren van Jeruzalem gedood, evenals de Heer en later Stefanus zouden gedood worden, maar ook Johannes was niet buiten de Jeruzalemse oversten in de handen van Herodes gevallen, maar door hen, zoals wij vroeger reeds opmerkten, blijkbaar aan Herodes overgeleverd.

13:34 De Heer en het volk bij zijn intocht te Jeruzalem Jezus dan kwam zes dagen vóór het Pascha te Bethanie. Het was nu Zondag. Des Maandags deed de Heer zijn intocht te Jeruzalem, Dinsdag reinigde Hij de tempel; Woensdag hield Hij de maaltijd te Bethanie; Donderdag de Paasmaaltijd; Vrijdag werd Hij gekruist. Het was de gewoonte van godvruchtige Israelieten om niet te Jeruzalem te komen als het feest begon, maar als de naaste voorbereidingen tot het feest begonnen. Zo deed ook de Heer, Hijzelf bereidde zich voor tot zijn kruisdood. Er was nog veel voor Hem te doen en te zeggen, alvorens die belangrijke ure kwam. En niet te Jeruzalem, maar hier, in het nabijgelegen Bethanie, zou zijn vast verblijf zijn. In Jeruzalem was het niet veilig voor de Heer te overnachten, en waar natuurlijke voorbehoedmiddelen bestaan, doet de Heer geen wonderen. Daar Lazarus was, die gestorven was geweest, welken Hij opgewekt had uit de doden. Het Was nog maar kort geleden, zo als wij gezien hebben, dat de Heer Lazarus had opgewekt, en dit wonder had zulk een beroering onder de Farizeeën en Schriftgeleerden veroorzaakt, dat zij de dood van Jezus onherroepelijk vaststelden. De Heer was wel de dadelijke moordaanslag ontweken, door enige tijd andere streken in het land te bezoeken; doch nu het Paasfeest Hem weder naar de stad riep, ging Hij weder derwaarts, zich regelende naar de ordeningen Gods, door welke alleen de Heer zich liet bepalen. Zo moeten ook wij gedurig zorgen, in de weg van God te zijn, opdat wij niets doen, dan hetgeen naar de orde Gods is. Niets is zo gezegend als Gods geboden in ieder voorkomend geval te kennen, want naar Gods gebod handelend, zijn wij altijd veilig voor de gevolgen. De grote zwarigheden bij de Christen ontstaan juist daardoor, dat hij in vele voorkomende gevallen niet weet, wat de wille Gods is, omdat hij, als Paulus, door tegengestelde redenen tot een keuze wordt gedrongen. Doch daarom werd de godvruchtige Israëliet, en wordt ons door de Schrift ten sterkste aanbevolen, Gods geboden tot onderwerpen van onze gedurige overpeinzing te maken, opdat wij geoefende zinnen verkrijgen tot onderscheiding van goed en kwaad, en met een geestelijke schranderheid uit Gods gebod in bepaalde gevallen mogen afleiden wat Gods wil in niet bepaalde gevallen zij. Een grote schare dan der Joden verstond, dat Hij aldaar was, en zij kwamen niet alleen om Jezus wil, maar opdat zij ook Lazarus zouden zien, die Hij uit de doden had opgewekt. Het was een soortgelijke nieuwsgierigheid als die van Zacheus, en wij kunnen haar niet anders dan natuurlijk vinden. Een uit de dood opgewekte te zien, en dat wel in de tegenwoordigheid van Hem, die hem uit de dood heeft opgewekt, was een te zeldzame en te grootse aanschouwing, dan dat zij niet een menigte inwoners van Jeruzalem (want deze worden onder een grote schare van de Joden verstaan) zou hebben aangetrokken, om nu Jezus in het nabijgelegen Bethanie teruggekeerd was, Hem en tevens Lazarus, de opgewekte te gaan zien. Zij hadden er zoveel van horen spreken, dat zij nu ook zelf wilden komen en zien. En de Heer liet ze komen en zien, zonder de ijdele en onvruchtbare nieuwsgierigheid terstond te bestraffen. De Heer zijn eigen woord was: kom en zie! en nooit beval Hij de schare zijne discipelen en navolgers heen te gaan. Die uit blote nieuwsgierigheid tot Hem kwamen, zouden van zelf weer van Hem heengaan; want er zou een proeftijd voor hen komen, die zij niet zouden kunnen doorstaan: het lijden van Gethsemane, van Golgotha. En de overpriesters beraadslaagden, dat zij ook Lazarus doden zouden, want velen van de Joden gingen heen om zijnentwil, en geloofden in Jezus. Waren de Joden tot de overpriesters teruggekeerd als vijanden van Jezus, als ongelovigen, deze overheden van het volk zouden er zich over verblijd hebben; doch nu zo velen van de waarheid der opwekking van Lazarus overtuigd, Jezus erkenden als de Christus, ontstak hun toorn op nieuw en eisten zij een tweede offer. Trouwens, zó ver gaat de kwaadwilligheid van de ongelovigen altijd, dat zij met de waarheid, ook het bewijs der waarheid willen vernietigen; zij doen wat de bedrieger doet, die het handschrift, dat tegen hem getuigt, zoekt in handen te krijgen, om het te verscheuren of te verbranden. Hoe gaarne zouden de ongelovigen de bijbel, die hun op elke bladzijde het eeuwig oordeel aankondigt, willen vernietigen, als zij het maar konden; doch zij kunnen het niet. Gods werk is niet te vernietigen, maar men kan er zich wel het hoofd op verbrijzelen. En het geschiedde de andere dag, toen zij Jeruzalem genaakten en

gekomen waren nabij Bethfage en Bethanie, aan de Olijfberg. Tussen Bethanie en Bethfage aan de Olijfberg lag de wegscheiding naar Jeruzalem. Aan deze plaats gekomen zijn, stond de Heer met degenen, die Hem vergezelden, een wijle stil om de toebereidselen tot zijn intocht te maken. Zond Jezus twee van zijn discipelen uit. De Heer beschikt, overeenkomstig zijn waardigheid, over hetgeen Hij van mensen vraagt, door zijn dienaren. Zo doet Hij ook nog. Zijn dienaren zijn zijn ambassadeurs, en door deze vraagt Hij ook nog heden uw geld, uw hart, uw liefde, uw leven. Hij zond twee van zijne discipelen uit. De Heer doet alles met orde, en tot de orde behoort ook het getal. De orde is de uitdrukking der wijsheid. Het was de Heer doorgaande gewoonte, zijn discipelen twee aan twee uit te zenden, opdat de gemeenschap van de heilige nooit mocht ontbreken. Waarschijnlijk waren deze twee discipelen dezelfden, die later het Pascha bereiden moesten, en die wij meermalen te zamen zien, namelijk Petrus en Johannes. En Hij zei tot hen: GAAT HEEN IN HET VLEK, DAT TEGEN U OVER IS, EN GIJ ZULT TERSTOND ALS GIJ DAARIN KOMT, EEN EZELIN GEBONDEN VINDEN, EN EEN VEULEN BIJ HAAR, WAAROP GEEN MENS OOIT GEZETEN HEEFT; ONTBINDT ZE, EN BRENGT ZE TOT MIJ. Dat met het veulen de ezelin moest gebracht worden, geschiedde voornamelijk, omdat het veulen naast de ezelin gewillig loopt, terwijl het alléén en nog onbereden, onmogelijk in een geregelde gang te houden is. Ofschoon de natuur de Heer van zelf altijd gehoorzaamde, zo gebruikte Hij nog thans, naar de eigenaardigheid van zijn staat en waarachtige mensheid (zo als wij meermalen opgemerkt hebben) tegelijk de natuurlijke middelen; en zo liet Hij de ezelin naast het veulen gaan. De ezelin, en vooral het veulen, dat nog geringer is, is het bekende beeld der dienstbaarheid. Straks zullen wij de tekst zelf horen, die spreekt van de jukdragende ezelin. Zo werd dan niet een fraai opgetuigde, getoomde en gedresseerde ezel of ezelin, maar een eenvoudig veulen, dat nog bij de moeder is, en door deze wordt verzeld, door den Heer genomen tot zijn intocht binnen Jeruzalem. Kan er uitwendig eenvoudiger, nederiger en tevens inwendig groter, verhevener keuze zijn? Hoe voegzaam was het voor de Heer, om op zulk een van die zijn intocht te houden, tot een stad, waar enkel vernedering en lijden Hem wachtten, Hem, die niet gekomen was om gediend te worden, maar om te dienen, en zijn leven te geven tot een rantsoen voor velen. Aan de andere kant, Hij was de Heer, en daarom was er nooit een vernedering in Hem, waarmee geen heerlijkheid verenigd was. Het moest dus ook daarom een veulen zijn, waarop Hij zijn intocht deed, omdat men alleen van een jong veulen zeker kon zijn, dat het nog door niemand bereden was. Johannes zegt dan ook: Hij vond een JONGE EZEL. De Heer, gij weet het, komen al de eerstelingen toe. En de Heer is de Heilige, de Heilige Israël's, en als zodanig behoorde tot Hem uit de zondige wereld wat het naaste aan het onbesmette grensde, en althans nog niet door anderen gebruikt was. Vandaar dat zijn graf ook een nieuw graf Was. Alles waarmede de Heer zich in betrekking stelde, moest het denkbeeld aan zich dragen van nieuwheid, versheid, reinheid, ongereptheid: wel verre dat dit een toevalligheid zijn zou, is het bij de Heer een vast beginsel. Het betaamde Hem, die alle dingen nieuw maakt, enkel nieuwe dingen tot zijn bijzondere dienst te stellen. Ook bij ons moet alles nieuw zijn, zullen wij Christenen zijn. Zonder nieuw geboren te zijn, en nieuw te zijn in alles, kunnen wij dat koningrijk niet ingaan, waarvan Christus, de nieuwe mens, de Koning is. En indien iemand u vraagt: WAAROM DOET GIJ DAT? zo zult gij alzo tot hem zeggen: OMDAT DE HEERE DEZE VAN NODE HEEFT. En hij zal ze terstond herwaarts zenden. Gij ziet, de Heer openbaart zich hier als de Heer, wiens alle dingen zijn, en die er in ieder ogenblik vrijmachtig over kan beschikken; vrijmachtig en almachtig, want wat Hij zegt, moet geschieden. Het zij ons een beeld van alles, wat de Heer van ons nodig heeft, en waarover Hij dan ook beschikt: hetzij onze tijd, ons geld of onszelf. Niemand, hoe rijk hij is, verbeelde zich dan ook een rijke te zijn, die tegelijk de enige eigenaar zijner goederen is. De Heer alleen is die rijke, Hij alleen is de eigenaar. Al wat wij hebben, moet tot zijn beschikking staan. De gehele vraag van de betoning onzer liefde komt dan ook alleen neer op de vraag: Heeft de Heer het van node? Zo ja, dat wij het aan Hem geven; zo neen, dat wij het voor Hem bewaren en

besturen. De noodzakelijkheid geeft de beslissing, want wat noodzakelijk is, moet geschieden. Doch let wel, de vraag is: Heeft de Heer het van node? immers niet ieder mocht het veulen aan de wegscheiding ontbinden; niet ieder heeft eigendomsrecht; alleen de Heer kan over alle eigendomsrecht beschikken. waren de discipelen uit eigen beweging heengegaan, om het veulen te ontbinden, zij zouden eens anders eigendom zich toegeëigend hebben, doch nu hadden zij hun orderbrief bij zich. "Toont ons uw lastbrief" zei de eigenaar, en de discipelen deden het, en de eigenaar liet hen begaan, want waar de Heer zelf werkelijk gebiedt, daar laten alle mensen ook alle dingen werkelijk los tot 's Heeren dienst. Daarom hebben wij enkel te zien op een bevel Gods; hebben wij dat, zo hebben wij maar te gaan, en het zal wel lukken. Doch wachten wij ons aan de andere kant te zeggen: "De Heer heeft ons nodig," want dan zouden wij moeten vrezen, dat de Heer aan ons doet, wat Hij meermalen deed aan de eerste lichten in de kerk, aan de veel gevende en nog meer belovende mensen, van wie wij zeiden: ze zijn onmisbaar. Hij zou ons kunnen wegnemen, gelijk Hij hen meermalen wegnam, en daarmee tonen, dat wij niet onmisbaar zijn; want als wij weg zijn, gaan de zaken even goed hun gang, en soms nog beter. Maar als de Heer ons nodig wil hebben, voorzeker, dan is het een eer, een voorrecht, een zegen, een zaligheid voor ons, Hem te dienen; en als wij dan als David, Gods raad hebben uitgediend, dan gaan wij als Simeon, God dankend en verheerlijkend, heen in vrede. Letten wij dan ook hier op de onafscheidelijke vereniging van de Goddelijke en menselijke natuur in Christus. Hij was een mens en Hij was de Heer. Hij had niets in eigendom, en Hij beschikte over alles, wat Hij nodig had; Hij beval, en niets en niemand weerstond Hem. Hem moet alles dienen, moeten allen gehoorzamen, hetzij gedwongen, hetzij vrij. Gedwongen moeten zijn vijanden Hem dienen, want zij moeten tegen hun wil en zonder er zich van bewust te zijn, werktuiglijk zijn bevelen volbrengen; vrij dienen Hem zijn discipelen. Alles komt ook hier wederom aan op het geloof. Geloof is vrijwillige gehoorzaamheid jegens de Heer. Dat wij dan geloven, dat wij ons aan de Heer gewillig en van ganser harte overgeven, om door Hem gediend te worden in de behoudenis onze zielen, en om Hem te dienen, door te doen, wat Hij ons gebiedt te doen. Nog eens, neen! de Heer heeft ons niet van node, want al de legioenen der engelen staan Hem ter dienst, maar als Hij ons nodig wil hebben, dan moeten wij ook alles voor Hem doen, of alles voor Hem loslaten, zo als de ezelin en het veulen voor Hem losgelaten werden. Trouwens, wij merkten het reeds op, het woord, dat de Heer zijn discipelen meegaf, was een machtwoord, want de Heer doet wonderen ook zonder wonderen, wonderen in het verborgene, die niemand voor wonderen houdt, en die toch wonderen zijn. Al wat de Heer wil geschiedt, omdat Hij het wil. En daarom is het bij de Heer dezelfde zaak, of Hij een blinde het gezicht, een melaatse de gezondheid, een dode het leven teruggeeft, dan of Hij zich het veulen laat brengen, dat Hem binnen Jeruzalem zal dragen. In alles straalt zijn Godheid door zijn mensheid heen, en wederkerig wordt in alles niet alleen zijn Godheid, maar ook zijn mensheid gezien. Immers de Heer heeft als zodanig niets nodig, Hij, die hemel en aarde bezit; maar als mens heeft de Heer alles nodig, wat een mens nodig heeft om menselijke handelingen te verrichten. De Heer had het ezelsjong nodig, om de profetieën te vervullen. Op de grote wereldkaart van de profetie stond ook dat kleine veulentje getekend, en zo het ontbroken had in de vervulling, de gehele kaart zou de stempel haar echtheid hebben gemist; doch dit was onmogelijk. Wat God voorzegt, dat geschiedt daarna onfeilbaar. Dit alles nu is geschied, opdat vervuld wordt hetgeen gesproken is door de Profeet (Zacheria), zeggende: ZEGT DER DOCHTER ZIONS: VREES NIET, ZIE, UW KONING KOMT TOT U, ZACHTMOEDIG, GEZETEN OP EEN EZELIN EN EEN VEULEN, ZIJNDE EEN JONG DER JUKDRAGENDE EZELIN. Welk een heerlijkheid, dat reeds vijf honderd jaren te voren dat geringe lastdier bij God in de profetie gedacht werd, omdat het de Heer ten dienste zou staan. Deze volmaakte vervulling versterke ons geloof bij de verwachting van al wat nog vervuld moet worden; ook daarin kan noch zal tittel of jota ontbreken. Als de Heer zijn tijd gekomen is, volgen ook de vervullingen zijner profetieën. Een enkele dag, ja enige uren vroeger, en de vervulling van Zacheria's profetie zou nog een onmogelijkheid zijn

geweest; het veulen zou niet aan de wegscheiding gestaan hebben; eerst in hetzelfde ogenblik, waarin de Heer het nodig heeft, wordt het aldaar gevonden. Ook daarom zegt Johannes: De Heer VOND een jongen ezel, en zat daarop. De voorzienigheid van de Vader was onophoudelijk in volstrekt volkomene overeenstemming met de handelingen van de Zoon; wat deze te doen had, dat vond Hij ook te doen, daartoe werd Hem de gelegenheid aangeboden. En nu, wat de Heer geschiedde, geschiedt ook de zijnen. Zijn wij Christus discipelen, dan zullen wij ook ten allen tijde geleid worden in de weg, die wij zullen hebben te gaan. Voorts moeten wij opmerken, dat zeker de meeste lezers van deze profetie bij Zacheria haar niet op de Messias, die door de meeste Israëlieten alleen in heerlijkheid verwacht werd, zullen hebben toegepast. Eerst de vervulling maakte ook deze profetie volkomen klaar. Daarom zijn de profetieën de toekomst, vooral wat de bijzonderheden, haar verband met andere gebeurtenissen en haar opvolging naar tijden en plaatsen betreft, voor ons nog doorgaans verre van duidelijk en klaar, en moeten wij ons meestal met de hoofdomtrekken vergenoegen. Trouwens, het is met de profetie als met het goud in de grond; het ligt er niet in baren, maar in ertsklompen, dus omvangen door allerlei andere bestanddelen, waarvan het boven de grond eerst door velerlei bewerkingen losgemaakt moet worden, zal het als goud door ons gezien en gebruikt kunnen worden. Op dezelfde wijze ligt ook de profetie van de Christus bij de profeten omwikkeld met allerlei tijdelijke, plaatselijke, historische zaken. Zegt de dochter van Zions. Gij weet, het is de schone beeldspraak van het Schrift, dat geheel het volk vertegenwoordigd wordt door zijn dochters; en waarom door zijn dochters? omdat zij de grondslagen zijn van het voortbestaan van het volk, de moeders van nieuwe geslachten. De dochter ZIONS is bepaald de vertegenwoordigster van de stad Jeruzalem, welke op haar beurt als de hoofd en tempelstad geheel het Joodse land en volk vertegenwoordigde. Zion is naar de naam van de berg, waarop de tempel gebouwd was, de geestelijke, Goddelijke, profetische benaming van Jeruzalem, als de stad des groten Konings, de stad Gods, alwaar Hij zijn rust genomen had (Psalm 132:13,14). De Heer, de Messias, zou Jeruzalem eenmaal op buitengewone wijze bezoeken; het zou niet een bloot komen zijn, zo als vroeger meermalen plaats had, maar een werkelijke intocht; vandaar dat een profeet door God tot heraut wordt gesteld van de Messias, om het volk oplettend te maken en voor te bereiden op zijn komst, in de woorden: Zegt de dochter Zions: ZIE, UW KONING KOMT TOT U! Niet uw leraar, uw profeet, neen, uw Koning, uw Messias, David's Zoon en David's Heer. De Heer werd dus der dochter Zions aangekondigd met de titel zijne heerlijkheid. Hij ging naar zijn lijden en door zijn lijden tot zijn heerlijkheid. Doch wat in de volheid der eeuwen volgt, gaat bij Hem in de eerstelingen vooraf. De Heer laat zich als Koning huldigen, alvorens het kruist Hem! over Hem wordt uitgeroepen; opdat men het woord van Pilatus op het kruis: Deze is de Koning van de Joden! zou verstaan uit het woord van Zacheria: Zegt de dochter Zions: Zie, uw Koning komt tot u! En waardoor vervulde de Heer deze hooggewichtige profetie? Eenvoudig door ditmaal op te houden te voet te gaan, zo als Hij gewoon was. Hij kwam als Koning, in koninklijke waardigheid, maar niet in koninklijke heerlijkheid, neen in koninklijke nederigheid, overeenkomstig het doel, waartoe die intocht geschiedde, om als de Koning Israël's, als de Messias te lijden en te sterven. Eenmaal zou het ezelsveulen worden vervangen door het witte paard, Openbaring 19:11. De Heer handelde in alles wat Hij deed en leed groot en koninklijk eenvoudig. In Galiléa vermeed Hij alles, wat het volk aanleiding kon geven Hem als Koning uit te roepen; maar nu Hij tot de stad komt, die Hem van zich uitwerpen en Hem doden zal, nu openbaart Hij zich zelf als Koning en heerst Hij als zodanig in het midden van zijn vijanden, tot een eerste profetie van hetgeen de laatste toekomst verwezenlijken zal. Doch dit verstonden zijn discipelen in het eerst niet; maar toen Jezus verheerlijkt was werden zij indachtig, dat dit van Hem geschreven was, en dat zij Hem dit gedaan hadden. De Apostelen stellen zich niet voor als geleerden in de dingen van het koningrijk Gods, die de Schrift kennen, maar als dezulken, die de Schrift niet kennen, althans niet verstaan. Hadden zij dan de profetieën van Zacheria niet gelezen? Ja, zeer dikwijls, en zij

zelf hadden die profetieën aan Jezus vervuld, en toch verstonden zij ze niet. Weten en verstaan zijn twee zaken, die, op geestelijk gebied, een derde zaak nodig hebben: het licht van de Heilige Geest. De Heilige Geest herinnert ons meermalen later, wat wij vroeger lazen en deden, en laat daarop een licht vallen, waardoor wij de betekenis van beiden volkomen duidelijk zien. Er zijn ook zaken, die men van nabij niet zo duidelijk ziet als op een afstand. Herinner u slechts, dat als in de winter de bomen met rijm zijn bedekt, gij die winterpracht niet in haar volheid kunt zien aan de bomen, die vóór uw deur, maar aan die, welke aan de overzijde van de gracht, of op een andere wijze van u verwijderd staan. En de discipelen, die uitgezonden waren, heengegaan zijn, vonden het veulen gebonden bij de deur, buiten aan de wegscheiding, en zij ontbonden hetzelfde. En als zij het veulen ontbonden, zeiden de heren dezelve en sommigen van degenen, die daar stonden tot hen: WAT DOET GIJ, DAT GIJ HET VEULEN ONTBINDT? En zij zeiden: DE HEER HEEFT HET VAN NODE. En zij lieten ze gaan. De discipelen deden wat de Heer hun gezegd had. Kwam het in hun gedachten op, dat de zaak iets ongeoorloofds was? Neen. Zij geloofden, en wisten hiermee, dat de Heer niets ongeoorloofds kon doen, en dat de toestemming van de eigenaren zou volgen, zo als zij dan ook ondervonden. Het zij ons tot een bemoediging. Hoe dikwijls zien wij op tegen een zaak, die wij van 's Heeren weg moeten doen, of tegen een woord, dat wij in zijn naam moeten zeggen, terwijl wij toch niets anders te doen hebben, dan eenvoudig onze boodschap te doen, om te ondervinden, dat geen enkele hinderpaal ons ontmoet. Indien wij geloven, zullen ook wij alles vinden, zo als de Heer het gezegd heeft; doch wij geloven niet, althans niet genoeg; want het is met ons geloof, zo als het bij velen is, die veel geld hebben, maar er weinig gebruik van maken. De eigenaren van de ezelin en het veulen lieten de discipelen gaan. Lukas zegt niet eens dat zij het toelieten; dat sprak bij hem van zelf. De discipelen vonden dus gelovige mensen, die hun woord geloofden, en hun eigendom gaarne de Heer ten gebruike gaven. Zo heeft de Heer overal betrekkingen, die niemand kent, dan Hijzelf, en die Hij ons van tijd tot tijd ontdekt en laat vinden. Daarom moeten wij nooit tot de treurige bekrompenheid vervallen van te menen, dat de kring van dezulken, die in de Heer geloven, binnen de onze gesloten is, en dat het goud van de kerk eerst door ons moet gestempeld zijn, zal het gangbaar zijn; neen, wij moeten altijd denken, dat de Heer nog oneindig meer gelovige en gehoorzame discipelen, zelfs onder de niet met ons meegaande mensen heeft, dan wij ons kunnen voorstellen. En zij brachten de ezelin en het veulen tot Jezus, en hun klederen op het veulen geworpen hebbende, zetten zij Jezus daarop. Kunt gij u iets eenvoudiger voorstellen? Het veulen was niet getuigd en niet getoomd, veel minder gezadeld, doch de eerbied en liefde van de discipelen voor de Heer duldden niet, dat Hij zonder enig zadel op het veulen zou zitten; zij maakten er een van enkele hun overklederen. En als Hij voortreisde, spreidden de meeste scharen haar klederen onder Hem op de weg. Men zegt wel eens als spreekwoord: de blote grond was te koud voor hem; zo was het ook hier. Waarom spreidt men bij de inhuldiging van een vorst een tapijt op de straat van zijn paleis naar de kerk? Om hem de openbare weg als tot een vloer in zijn paleis te maken. De discipelen spreidden enkele hun opperklederen op het veulen, en de meesten uit het volk spreidden die over de gehele weg, langs welke de Heer gaan zou. Men stelt zich hiermee niet onze opperklederen voor, die tot zulk een zaak volstrekt ongeschikt zijn, en waarin het lastdier zich spoedig zou verwarren, maar de wijde overklederen of mantels van de oosterlingen, die de lieden uit het volk over de weg zodanig spreidden, dat er geen verhindering voor de optocht kon bestaan. En anderen sloegen takken van de bomen, en spreidden ze op de weg. Ook het frisse groen moest tot sieraad strekken van de weg, waarover Jezus heenging. De gehele omgeving van de Heer beijverde zich, om met alle middelen, die hun ten dienst stonden, de Heer op het hoogst te vereren en te huldigen. Nu Hij zelf begonnen was, door rijdend naar Jeruzalem op te trekken, waren zij vrij, om alles te doen, wat de liefde van hun hart opgaf, en wilden zij van geen grenzen en beperkingen hun blijdschap weten. En als Hij nu genaakte aan de afgang van de Olijfbergs, begon al de menigte van de discipelen zich te verblijden, en God

te loven met grote stem, van wege al de krachtige daden, die zij gezien hadden. Zie hier bij de uiterste eenvoudigheid de hoogste heerlijkheid. De Heilige Geest vervulde het hart van de discipelen met hemelse vreugde, waardoor zij in de herinnering van al de vele heerlijke daden, welke zij Jezus hadden zien doen, God verheerlijkten met luide stem. En een grote schare, die tot het feest gekomen was, hoorden dat Jezus naar Jeruzalem kwam, namen de takken van de palmbomen en gingen uit Hem tegemoet. En de schare, die met Hem was, getuigde dat Hij Lazarus uit de doden opgewekt had; daarom ging de schare Hem tegemoet, omdat zij gehoord hadden, dat Hij dit teken gedaan had. De hoge ingenomenheid van het volk met de Heere Jezus, juist in dit ogenblik, verklaart zich, zo als wij hier zien, uit het heerlijke wonder van de opwekking van Lazarus uit de dood, welke daad, even als tot 's Heeren lijden, ook nu tot zijn grootste intocht in Jeruzalem, in nauwe betrekking kwam. Al het volk was nog onder de levendige indruk deze grote daad, en daar Jezus sedert deze opwekking niet te Jeruzalem was geweest, openbaarde zich deze indruk thans met volle kracht in deze juichende ontvangst. De Evangelist Johannes geeft ons gedurig, gelijk ook nu in onze tekst, de diepte van de zaken te aanschouwen. Nadat de Heer Lazarus had opgewekt en naar Efraïm vertrokken was (we merkten het reeds op), was geheel Jeruzalem in beweging geraakt, sprak ieder over deze heerlijkste aller gebeurtenissen, en was er een algemeen spreken en weer spreken onder het volk, zeggende de een tot de ander: "Waar is Hij? Zal Hij op het feest komen of niet?" En toen zij hoorden, dat Hij op nieuw in Bethanie gekomen was, kwamen velen Hem en de opgewekten Lazarus aldaar zien, en besloten zij, als Hij naar Jeruzalem optrok, Hem een feestelijke intocht te bereiden. Johannes spreekt van dezulken, die tot het feest gekomen waren. Hiermee worden duidelijk de Joden aangewezen, die uit de onderscheidene delen van het land naar Jeruzalem gekomen waren; deze kenden Jezus uit vele daden, en waren ten hoogste met de Heer ingenomen; ook hadden zij de moed dit luide en in het openbaar te kennen te geven, zo als de Jeruzalemse Joden niet hadden, die onder de onmiddellijke macht van de overpriesters stonden. Nochtans, onder aanvoering van moedige mensen gaan de minder moedigen mee, en zo waren er bij de menigte, die tot Jezus kwam, ook vele Joden uit Jeruzalem. En die voorbijgingen en die volgden, riepen: HOSANNA DE ZOON VAN DAVID! GEZEGEND IS HIJ, DIE DAAR KOMT IN DE NAAM VAN DE HEER! HIJ, DIE IS DE KONING ISRAËL'S! VREDE ZIJ IN DE HEMEL EN HEERLIJKHEID IN DE HOOGSTE PLAATSEN! EN GEZEGEND ZIJ HET KONINGRIJK ONZE VADER VAN DAVID, DAT KOMT IN DE NAAM VAN DE HEER! HOSANNA IN DE HOOGSTE HEMELEN! Welk een heerlijk afkomen van de Heer, met een juichende volksschare van de Olijfberg, terwijl een andere juichende volksschare uit Jeruzalem Hem tegemoet ging. Voorzeker reeds hier (want de bergen vertegenwoordigen in de Schrift de hoge plaatsen) zien wij een voorafbeelding: hoe de Heer eenmaal zal weerkomen in heerlijkheid uit de hemel, met de ontslapene gezaligde bij Hem, en een tweede schare gezaligden (die in een ogenblik veranderd en verheerlijkt worden), Hem van de aarde tegemoet gaande, terwijl aller heilig doel is: het verheerlijken van de Koning Israël's bij het binnentreden van Jeruzalem, niet het oude, dat nu is, en nog verwoest moet worden, maar het nieuwe, dat uit de hemel dalen zal. Zij namen de takken van de palmbomen in hun handen, om er mee te wuiven en te schudden, zo als men dat in het oosten bij de inkomst van koningen gewoon is te doen. Ook deze bijzonderheid hebben wij van de Evangelist Johannes, en hij wijst ons ook hiermee heen naar de toekomst, zo als die geschetst is in de Openbaring (Openbaring 7:9) naar het schudden van de palmen in de hemel. Nog heden doen de Joden hetzelfde op hun Loofhuttenfeest. En die voorbijgingen, en die volgden. Het was geen ordeloze volksmassa, maar allen regelden zich in de uiterste orde, zo als trouwens bij de Heer voegde. Een gedeelte ging voorop, een ander gedeelte volgde, en de Heer zelf kwam in beider midden langzaam van de hoogte van de Olijfberg, en terwijl Hij afwaarts reed, riepen zij allen juichend zijn lof uit met een vreugde, die de Heere aangenaam was, omdat het een feestvreugde was, die de Vader Hem door de Heilige Geest bereidde. Hosanna de Zoon van David! Dat wil zeggen: Verlos ons,

Gij Zoon van David! Dat riepen zij uit voor Jezus, tot Jezus. Wie moet Hij zijn, zal deze erenaam en die aanroeping Hem toekomen! Het Hosanna! wordt insgelijks nog heden door de Joden op hun loofhuttenfeest uitgeroepen. Hij, die is de Koning Israël's! Zijn discipelen en het volk huldigden Hem als de Koning van Israël, zo als Hij ook aan het kruis werd uitgeroepen. Bijzonder de Evangelist Johannes doet ons opmerken, dat God beide door zijn kinderen en door zijn vijanden de heerlijkheid van de Zoon laat verkondigen. Ja, ook van een schandbord werd Christus een driedubbele kroon op het hoofd gezet: werd Hij in drie talen als Koning van de Joden uitgeroepen. Vrede in de hemel en heerlijkheid in de hoogste plaatsen! De Engelen verkondigden in en door Christus vrede op aarde, en de mensen verkondigden vrede in de hemel. Liefelijke tegenstelling en overeenstemming! Ja, nu is het voor ons mensen slechts vrede in de hemel; maar wat toen alleen Engelenogen konden zien, dat zuilen ook eenmaal de ogen aanschouwen van allen, die des Heeren de vrede op aarde. Hetzelfde geldt de heerlijkheid. Thans is alleen de heerlijkheid van de wereld zichtbaar, en bestaat voor de gelovigen alleen de heerlijkheid in de hemel, doch eenmaal zal ook de aarde bedekt worden met de heerlijkheid van de Heer, gelijk nu de bodem van de zee bedekt is van de wateren, Habakuk 2:14. En gezegend zij het koningrijk onze vader van David, dat komt in de naam van de Heer! Wordt het koningrijk van David gezegend, dan is er ook een koningrijk van David, en dan is er ook een Koning van dat koningrijk, een zoon van David. Deze woorden zijn wezenlijkheden, en wie ze voor vleselijke verwachtingen houdt, die behoort niet tot de discipelen van Jezus, maar tot zijn vijanden, die wij zo aanstonds tegen de Heer zullen horen opkomen, omdat Hij zulke uitroepingen niet wedersprak. Wij vergeten, dat alles wat uit God is, ook de vorm, eeuwig is. Wij hebben voor elke nieuwe zaak een nieuwe vorm, maar God geeft aan de oude vorm een nieuwe betekenis; Gods oud verbond werd een nieuw verbond, en de wet van Sinaï werd de wet van Christus. Zo ook het koningrijk van David werd een eeuwig koningrijk, door uit David een eeuwig Koning te laten voortkomen de Christus die alle Goddelijke en menselijke heerlijkheid in dit koningrijk verenigt en openbaar maken zal. Hosanna in de hoogste hemelen! Het slot is als het begin. Verlossing en wederom verlossing is het hoge en enige onderwerp van het lied, gezongen bij de intocht van de Verlossers van zonde, die thans heenging tot zijn lijden en sterven voor de zonde. En sommigen van de Farizeeën uit de schare zei tot Hem: MEESTER, BESTRAF UW DISCIPELEN. Wat de discipelen, gevolgd door velen uit het volk, spraken en zongen, dat was de Farizeeën een grote ergernis, want het betekende niets minder, dan dat het volk Jezus voor de Messias, de Zoon van God en de Zoon van David uitriep. Deze mensen zien wij overal bij Jezus. Zij Waren als zo vele spionnen, die Hem nimmer uit het oog verloren. En het is daarom dat dit Hosanna van het volk binnen zo weinige dagen in het kruist Hem! het volk veranderd is. Waar de overheid slecht is, daar is ook veel slecht volk in het land, dat bereid is de overheid te volgen in hetgeen, waarin zij voorgaat. Waren de Overpriesters en Schriftgeleerden niet tegen Jezus geweest, het volk zou uit zich zelf niet tot die gruwel van de uitwerping van Christus gekomen zijn. Doch waar de overheid het vuur van het oproer werpt, daar vindt het in het volk stro genoeg om de felste brand te doen ontstaan. En Hij antwoordde, zei tot hen: IK ZEG ULIEDEN, DAT, ZO DEZE ZWIJGEN, DE STENEN HAAST ZULLEN ROEPEN. Welk een majesteit spreekt er uit alle, en ook uit deze woorden van de Heer, en welk een kalmte! Men ziet het, de Heer bezat altijd volkomen zich zelf. Wij zien in Hem altijd de Heer, die niet bestuurd wordt, maar bestuurt. Voorts gaat het altijd zo; als de mensen zwijgen, waar het Gods waarheid en Gods eer geldt, daar spreken de zaken, de gebeurtenissen, de stenen op de weg, de stenen uit de muur. Bij de verwoesting van Jeruzalem, welke de Heer onmiddellijk daarna aankondigt, zwegen de mensen van God, maar spraken de stenen. Van de negentig stenen torens of sterkten bleven toen nog slechts drie staan, waarin de Joden zestig jaren later zich op nieuw verschansten, en het brandpunt vormden van een nieuwe opstand tegen de Romeinse macht; een opstand, die zich zodanig uitbreidde, dat hij de romeinse keizer Hadrianus met verplettering bedreigde; doch die opstand werd ook ditmaal gedempt, en wel zo

als de romeinse overmacht zelden deed, met een vernietiging voor eeuwen. En als Hij nabij kwam en de stad zag, weende Hij over haar. Deze bijzonderheid hebben wij van Lukas. Hij, de gelovige uit de Heidenen, had een bijzondere liefde voor de tempelstad en tempel, en daarom boekt hij alleen de Heer wenen over Jeruzalem, terwijl Mattheus alleen het vonnis over de tempel vermeldt. De Heer weende, eigenlijk: weeklaagde over de stad; het was een schreien met hevige aandoening, een snikken. Een recht Koning, niet waar, die weent over de ellende van zijn volk! Doch in de Heer zijn tranen liggen vertroostingen. In zijn wenen over Israël ligt de wederoprichting van de heilige stad en in haar van geheel Israël. Ook aan het graf van Lazarus weende de Heer, en daarna stond Lazarus op. De Heer weende in het midden van de blijdschap van de zijnen. Schildert deze ene trek niet geheel zijn persoon en werk? Waar Hij de oorzaak is van de vreugde van allen, daar is Hij alleen de man van de smart. Hij weende over Jeruzalem. De flauwe taal van onze tijd heeft dat Jezus vaderlandsliefde genoemd, doch het was zijn Messiasliefde. Hij weende over de zonde van zijn volk, dat Hem, hun eeuwige Koning verwierp, en zich daarmee stelde onder een oordeel zo vreselijk, dat het eeuwen zou voortduren, en nu reeds achttien eeuwen voortduurt. En hebben wij niet nog heden als Gods knechten medegevoel met Jeruzalem en medelijden met haar gruis? Psalm 102:14,15. Van waar komt het, dat geen reiziger, wie hij zij, Jeruzalem nadert, zonder ten diepste ontroerd te worden? Dat komt door de tranen van Christus, die alle mensen van alle eeuwen Hem moeten nawenen, totdat Hij wederkomt in heerlijkheid en zijn voeten staan op de Olijfberg, en Jeruzalem weer genoemd wordt: De Heer is aldaar. Ezechiel 48:35 Doch nu is er voor de vreugde van de dochter Sions nog geen plaats; nu kunnen wij nog enkel over Jeruzalem wenen, wenen met nog andere tranen, dan die de Joden elke Vrijdag uitstorten aan de overblijfselen van de oude tempelmuren. Trouwens geen land en geen stad is meer door alle volken geëerd en vertreden geworden, dan het heilige land en de heilige stad. De Mohammedanen vereren Jeruzalem als de stad van de graven van de profeten, de Joden als de stad van hun tempels, en de Christenen als de stad van het kruis, van het graf, van de opstanding en hemelvaart van hun Verlossers. En toch is het Jeruzalem, dat nu is, niet het Jeruzalem van ouds. De heilige stad bestaat, maar gelijk ons lichaam als wij gestorven zijn; het is van ons, en toch wij zelf zijn het niet meer; doch de gestorvenen zullen weer opstaan. Is het niet wonderlijk? Door menselijke macht kan Jeruzalem niet vernietigd, en kan het niet hersteld worden. Zo ook het Joodse volk niet. Het kan niet van de aarde uitgeroeid en ook niet weer tot zijn vroegere staat gebracht worden. Zijn toestand is een tussenstaat, die door God alleen kan, en, is de tijd vervuld, zal opgeheven worden. Zeggende: OCH OF GIJ OOK BEKENDE, OOK NOG IN DEZE UWEN DAG, HETGEEN TOT UW VREDE DIENT. De Heer beschrijft en betreurt met deze woorden de toestand van Israel en van iedere zondaar, die zich niet bekeert. De tijd van de genade is aanwezig, men wordt gewaarschuwd voor het naderend oordeel; men wordt vermaand om genade, om vergeving, om vrede bij God te zoeken; doch men komt niet tot de bewustheid van zich zelf, van zijn toestand, van zijn toekomst; men leeft voort, alsof er van dit alles niets bestond, en men zinkt, eer men het vermoedt, in het eeuwig verderf. Maar nu is het verborgen voor uw ogen. Niet in die zin dat God het voor hen verborgen heeft, neen, nog in datzelfde ogenblik stelde de Heer hun het dreigend en naderend gevaar voor ogen, maar in die zin: dat zij er geen ogen voor hadden. De ogen van de Heer zagen het komend oordeel en weenden, en waarom zagen de ogen van de kinderen van zijn volk dat oordeel niet? Ach, wij weten het, omdat zij de waarschuwingen van God niet geloofden. De meeste mensen geloven niet God, maar zich zelf; niet Gods Woord, maar hun eigen verstand, of dat van andere mensen, en gaan er mee te rade en gaan er mee verloren. Daarom komt, in zake onzer eeuwige behoudenis alles alleen aan op het geloof. Gelooft gij waarlijk Gods beloften en dreigingen, dan zult gij ook wandelen op Gods wegen, die u tot God geleiden; doch ontkent of miskent gij het bestaan van het Woord Gods, en volgt gij uw eigen mening, zo wandelt gij ook op eigen wegen, die u als Judas geleiden tot uw eigen plaats. Want er zullen dagen over u komen, dat uw vijanden een

begraving rondom u zullen opwerpen, en zullen u omsingelen, en u van alle zijden benauwen. En zullen u tot de grond neerwerpen en uw kinderen in u, en zij zullen u de ene steen op de andere niet laten. De Heer weende over de stad en sprak haar aan als de vertegenwoordigster van het volk. En nu staan wij verbaasd, dat de Heer in zo weinig woorden alles zeggen kon, wat met Jeruzalem geschieden zou en geschied is. Het is een schets, om welke uit te werken, de folianten van Josefus en andere schrijvers nodig waren. Juist de waarschuwing, waarvan de Heer spreekt, besliste het lot van de stad. Toen de Romeinen voor Jeruzalem kwamen, beraadslaagden zij, wat te doen? Zouden zij de stad laten uithongeren of stormenderhand innemen? Titus, de opperveldheer, wilde het een noch het ander, maar een middenweg tussen die beiden, en dus een regelmatige belegering. Dit was voor een Romein menslievend, en ware hij de keizer zijn zoon niet geweest, hij zou bezwaarlijk zijn wil hebben verkregen, want al zijn bevelhebbers waren er tegen. Nadat dus de twee eerste muren van Jeruzalem gevallen waren, richtte hij tegen de laatste muur een andere muur op, zo spoedig, dat hij dagen besteedde aan hetgeen, waartoe anders maanden nodig waren. Hiermee sloot Titus de stad in, en haar van alle kanten aangrijpende, veroverde hij haar met onweerstaanbaar geweld. Door deze en de andere vermelde profetie van de Heer wisten dan ook de Christenen te voren, wat er met Jeruzalem geschieden zou, en redden zij zich door de vlucht, alvorens de belegering aanving. Gij ziet, zij redden hun tijdelijk leven, omdat zij de woorden geloofden, die Christus gezegd had, en zullen wij ook het leven onze ziel redden voor de eeuwigheid, als wij de Heer geloven in de woorden, die Hij ten opzichte van ons eeuwige leven gezegd heeft. Trouwens zonder Christus is geen Christen denkbaar, evenmin als er een wijnrank denkbaar is zonder een wijnstok. Wie niet uit Hem leeft, leeft geestelijk in het geheel niet. Daarom dat gij de tijd uw bezoeking niet erkend hebt. Er is zowel voor een volk als voor ieder mens een tijd, waarin God tot hem komt met een bijzondere uitnodiging, om zich te laten behouden, alvorens het oordeel onherroepelijk los te breken. De komst van de Heer in het vlees was insgelijks tot Israëls behoudenis en vrede. Had Israël als volk zijn Messias aangenomen, het zou gespaard zijn gebleven, gelijk allen, die Christus aannamen, gespaard bleven; doch de vervulling van de tijd, waarin Christus kwam, was tevens de tijd van de vervulling van Israël's ongerechtigheid. Het ongeloof had dit volk zodanig verkankerd, dat het geen ogen meer had om God, ofschoon in het vlees geopenbaard, te zien, geen oren meer, om de stem Gods van Christus lippen te horen, en geen verstand meer, om te erkennen dat God hun persoonlijk, en daarmee voor de laatste maal in genade bezocht. De Heer rekent hun dit toe tot schuld, tot hun grootste schuld, want de verblinding en verharding van de zondaar is een gevolg van zijn herhaald achteruitslaan tegen de prikkel van zijn geweten. Als iemand zich onophoudelijk dronken drinkt, dan vervalt hij ten laatste in de zuipers waanzin, waarin hij, geen bestuur meer heeft over zijn zinnen of zijn verstand, niet meer weet wat hij doet. Is deze toestand niet de dronkaard zijn schuld? Zo ook in het geestelijke. Wanneer een mens of een volk zich onophoudelijk voedt met ongeloof, dan vervallen zij ten laatste tot die geestelijke verblinding van de ogen en verharding van de harten, waarin zij niet meer kunnen onderscheiden tussen waarheid en onwaarheid, tussen het Goddelijke en menselijke, tussen goed en kwaad. En zo is deze toestand de schuld van de mens. En als Hij Jeruzalem, in kwam werd de gehele stad in beroering, zeggende: WIE Is DEZE ? En de scharen zeiden: DEZE IS JEZUS, DE PROFEET, VAN NAZARETH IN GALILEA. De indruk van de Heer zijn komst te Jeruzalem, en wel op deze ongewone wijze, was groot! De gehele stad geraakte in opschudding. Allen, die maar enigszins in de gelegenheid waren, liepen toe, om deze buitengewone intocht te zien, en daar de voorhoede van het volk bij zulke gelegenheden niet weinig groot en de hoofdpersoon daarbij aanvankelijk niet duidelijk te onderscheiden is, zo vroegen de inwoners van Jeruzalem de een de ander: wie is deze? en het Jeruzalem binnentrekkend volk antwoordde met de juichende uitroep: Deze is Jezus, de profeet, van Nazareth in Galiléa. De Heer wilde wel tot Zion komen als Zions wettige Koning, doch Hij had noch zijn discipelen, noch het volk tot vreugde opgewekt. Beiden herinnerden zich echter zijn

heerlijke daden, en verheerlijkten er God voor, en de profeet, die Hij gezonden had. Zo bereidt de Heilige Geest de Heer nog altijd een gewillig volk ten dage zijner heirkracht. De Farizeeën dan zeiden onder elkander: ZIET GIJ WEL, DAT GIJ GANS NIET VORDERT? ZIET DE GEHELE WERELD GAAT HEM NA. Deze lieden houden met elkander een afzonderlijk gesprek, zij zijn niet onkundig wie daar binnen Jeruzalem komt; in plaats echter dat deze goddelozen zich nu verheugen, dat de Heer naar hun innigst verlangen te Jeruzalem, en dus binnen hun bereik en in hun verraderlijke macht gekomen is, zijn zij vol ergernis over de openbare, vrije wijze, waarop de Heer Jeruzalem binnentrekt, en over de feestvierende wijze, waarop Hij door de volksmenigte naar de stad begeleid en in de stad ontvangen wordt. En Jezus ging in de tempel van God. De eerste gang van Zions Koning is naar Zions hoogte. Trouwens, wanneer een koning zijn intrede doet in de hoofdstad van zijn rijk, dan gaat hij naar zijn huis, naar het paleis. Nu is de Heer zijn huis of paleis, de tempel. In de tempel is zijn troon, Jesaja 6:1-3, Maleachi 3:1,3. Welk een helder licht valt hier op de woorden van Psalm 2:6: Ik toch heb mijn Koning gezalfd over Zion, de berg mijne heiligheid. En er kwamen blinden en kreupelen tot Hem in de tempel. Wij lezen 2 Samuel 5:6-8, dat de kreupelen en blinden spreekwoordelijk van het huis op Zion uitgesloten waren en inderdaad treffen wij in de Evangelische geschiedenis de blindgeborene, door de Heer, en de kreupele door Petrus genezen, niet in de tempel, maar vóór de ingang van de tempels. Doch waar de Heer komt, heft alle ban en vloek zich op. De eersten, die de Koning van Zion in zijn paleis komen begroeten, zijn de blinden en kreupelen. Laten de groten der aarde hun opwachting maken bij de koningen van deze wereld, de ellendigen behoren tot Jezus. En Hij genas dezelfde. Ziet, zulke strooipenningen werpt de Koning van Zion bij zijn intrede in zijn stad en in zijn huis onder het volk. Hoe onuitsprekelijk verblijd zullen deze zijn heengegaan van voor het aangezicht van de Koning boven alle koningen; want welk koning kan de blinden het gezicht teruggeven en de kreupelen doen wandelen? Toen nu de Overpriesters en de Schriftgeleerden zagen de wonderheden, die Hij deed, en de kinderen roepend in de tempel, en zeggende: HOSANNA, DE ZOON VAN DAVID! namen zij dat zeer kwalijk. Zo waren dan behalve de blinden en kreupelen, ook de kinderen de eersten, die de Koning van Zion huldigden in zijn paleis. Heerlijke harmonie van het Schrift! Gelijk bij de Heer zijn geboorte de geringsten van het volk het eerst de nieuw geboren Koning van Israël huldigden, en de kindertjes zijn eerste bloedgetuigen werden, zo laat ook nu de Heer, alvorens Hij gaat sterven, zich als Koning huldigen door de geringsten van het volk en door de kindertjes. De Overpriesters en Schriftgeleerden namen dat zeer kwalijk. Wij lezen van velerlei genezingen in de synagoge, doch thans lezen wij voor de eerste maal van genezingen in de tempel. De Overpriesters beschouwden de tempel als bepaald hun gebied. Dat Jezus er in kwam onderwijzen, was hun reeds erg genoeg, doch konden zij niet verhinderen; dat Hij echter in de tempel handelde als in zijn eigen huis, en aldaar de kreupelen en blinden liet binnenkomen, Om ze te genezen, en de kinderen om hem het Hosanna toe te brengen, dat was hun onverdraaglijk. En zij zeiden tot Hem: HOORT GIJ WEL, WAT DEZE ZEGGEN? Het: Hosanna de Zoon van David! door de kindertjes uit de mond der discipelen aangehoord en nagezongen, was het huldigings-lied van de Messias. Door deze hulde aan te nemen, verklaarde zich Jezus voor de Messias. En dit konden deze ongelovige mannen niet geloven, en daarom ook niet dulden, want het ongeloof kan de waarheid niet verdragen, evenmin als het geloof de leugen. Reeds hadden zij de Heer te vergeefs toegeroepen: Bestraf uw discipelen, en nu doen zij met andere bewoordingen dezelfde eis ten opzichte van deze kinderen. Zij namen het in hun kinderachtigheid kwalijk, dat de discipelen, het volk en zelfs kinderen Jezus als de Messias uitriepen. Zij dachten: wat hebben deze zich daarmee te bemoeien; dat is onze zaak, wij moeten dat beoordelen, en wij zeggen: "neen! Hij is de Messias niet." Dezelfde geest heerst nog onder de ongelovige geleerden. Zij zeggen tot de niet geleerden: "Bemoeit u met uw zaken, en laat onze zaken over voor ons." Hoe trots, en hoe dwaas tevens! De Schrift is, gelijk de natuur, van God voor allen; niemand heeft

recht om ze als zijn domein te beschouwen. Ieder mag in die lucht ademen, Op die bodem wandelen, op dat water varen. Ik raad dan ook ieder, die de waarheid wil leren kennen, haar niet te zoeken bij de ongelovige geleerden. Al schrijven zij ook nog zulke dikke boeken met aanhalingen uit alle mogelijke talen, de leugen is bij hen te huis, en deze zoeken zij, door alles wat zij elders vinden, te versterken. Gij hebt in onze tekst het sprekendst bewijs hiervan voor u. Hoort gij van de Overpriesters en Schriftgeleerden wie Jezus is naar de Schrift? Neen, dat weten de kinderen beter dan zij. En neem nu nog heden een kind van onze zondagsscholen, vraag het: Wat dunkt u van de Christus? en zijn antwoord beschaamt dat van menig hoogleraar uit menige academiestad, die op deze vraag niet anders weet te antwoorden dan wat de leugengeest reeds door de mond van Israël's Overpriesters heeft gezegd: Wij weten dat deze mens een zondaar is. De onwetendheid is altijd onbeschaamd, maar de onwetendheid der geleerden is het dubbel. De goddeloze lieden durven nog van Jezus eisen, dat Hij het voor hen, ongelovigen en onbekeerden, zal opnemen: "Bestraf ze!" is hun uitroep. "Neen, zegt de Heer, Ik handhaaf ze, en gij, leert gij uw plicht van deze kinderen, en van dit door u verachte volk." Hoort gij wel, wat deze zeggen? En Jezus zei tot hen: JA, HEBT GIJ NOOIT GELEZEN: uit de mond van de jonge kinderen en de zuigelingen hebt Gij lof toebereid? De Heer wijst hen als Schriftgeleerden naar de Schrift; zij moesten zich haar uitspraken herinneren, doch nu zij zelf dit niet doen, zal de Heer het voor hen doen. In hetgeen door deze kindertjes geschiedt, kunnen zij de vervulling zien van Psalm 8 vers 3 (Psalm 8:3). Even als God Abraham kinderen kan verwekken uit stenen, die spreken tot zijn lof, zo kan Hij ook de lofzang van zijn heerlijke naam leggen op de lippen van de onmondigen, en zelfs van de zuigelingen. Gij ziet, de Heer past op zichzelf toe, wat ten opzichte van God gezegd wordt; want Hij en de Vader en de Heilige Geest zijn één, en het is de Heilige Geest, die Psalm 8 (Psalm 8) stelde tot een Psalm van David, van de Zoon van David bij uitnemendheid, de énige aldus in de Schrift genoemd; de Messias. En hen verlatende, als Hij alles rondom bezien had, en het nu avondstond was, ging Hij uit naar Bethanie met de twaalve. Niet terstond reinigt Jezus den tempel, zo als men volgens Mattheus zou kunnen denken; doch Markus maakt ons oplettend op de bijzonderheid, dat de Heer eerst alles rondom bezag. Eerst overziet de Heer de zaak, eer Hij in haar ingrijpt. En hoe is ook deze handeling zijner waardig! Welk een blik van koninklijke majesteit en heerlijkheid en wijsheid slaat Hij op alles wat zich in de tempel, het huis van zijn Vader en daarmee zijn huis voordoet. Niet in drift kastijdt Hij, maar na voorafgaand onderzoek, met kalmte, van de andere dag. Zo kwam Hij ook weleer als de Engel des Verbond, alvorens zijn strafgerichten aan Sodom te laten voltrekken, neer uit de hemel om te zien, of Sodoms schuld zo groot was als het geroep er van tot de hemel was opgeklommen. Laten de ongelovigen hiermee spotten, wij weten dat God zich persoonlijk openbaart, en dat Hij, waar Hij zich persoonlijk openbaart, zich ook persoonlijk wil overtuigen. Waar God zich als mens openbaart, daar moet Hij ook Godmenselijk handelen. Handelde Hij volstrekt Goddelijk, Hij zou alsdan zijn openbaring als zodanig opheffen, of tot een bloten schijn maken. God is de waarheid in alles. Wij hebben het gedurig opgemerkt, dat ook de Heere Jezus Christus, eenmaal mens geworden, niet meer volstrekt Goddelijk, maar altijd God menselijk, dat is alleen in volmaakte afhankelijkheid van de Vader, spreekt en handelt. Wist de Heer niet wat in de tempel plaats greep? Zeker wist Hij het, en toch, Hij bewandelt de geordende weg. Hij wil alles nog eenmaal van nabij zien, alvorens Hij oordeelt. Trouwens, de Heer deed nooit iets bij overhaasting, maar alles in de hoogste rust en kalmte, en dat moeten de gelovigen ook doen. Het geloof moet al de omstandigheden, waarin wij komen, beheersen. Eerst wil de Heer weten welke ongerechtigheden er plaats grijpen; daarna gaat Hij naar Bethanie, en eerst de volgende morgen keert Hij terug en houdt Hij gericht. Het moet ons een bewijs zijn, dat de Heer langmoedig is, en alles doet, niet uit wraak, maar met rechtvaardigheid. Het is dan ook een lust voor allen, die de Heer kennen, om Hem gade te slaan in al zijn bewegingen en na te gaan in al zijn beweegredenen. En overnachtte aldaar. De Heer overnachtte niet te Jeruzalem; Hij was ook

nimmer in die stad, dan wanneer Hij er wezen moest. De heilige stad was een spelonk voor moordenaars geworden; de Heilige Israël's was er de gehate, Hij was er nimmer veilig voor aanslagen op zijn leven. Ook hierin gingen bij de Heer de hoogste hoogheid en nederigheid samen. De tempel was zijn paleis, en in een vlek buiten de stad, in een eenvoudig huis van hen, die Hem liefhadden, nam Hij zijn nachtverblijf.

14:1 De Heer en de waterzuchtige zieke.
En het geschiedde, als Hij gekomen was in het huis van een der Farizeeën, op de Sabbat, om brood te eten, dat zij Hem waarnamen. Gij ziet de laaghartigheid van deze lieden daarin, dat zij de Heer opzettelijk ter maaltijd nodigden, om Hem van nabij te bespieden, of Hij zich ook iets mocht laten ontvallen, of iets mocht doen, dat Hem in staat van beschuldiging kon stellen. Doch de Heer was gewoon op slangen en schorpioenen te treden. Hij gaf zich schijnbaar in de macht van zijn vijanden, doch zolang zijn uur nog niet was gekomen, was Hij onaantastbaar. En ziet, er was een zeker waterzuchtig mens voor Hem. Er zijn vele verborgen kwalen en de voor andere verborgen kwalen zijn dikwijls voor onszelf de ergste; maar de waterzucht is een openbare en het meest in het oog vallende kwaal. Gij kent die treurige ziekte, waardoor de mens opzwelt van het water, dat zich op al de plaatsen van zijn lichaam ophoopt, totdat ten laatste, na velerlei lijden, het water het hart overstelpt, en de laatste zware benauwdheid een einde maakt aan de vele andere zware benauwdheden, die vooraf gingen. Ach, wie ooit zulk een lijden zag, wordt terstond met het diepste medelijden vervuld. En wie was medelijdender dan de Heer, en tegelijk gereder en sneller ter hulpe dan Hij? En Jezus antwoordende. Er werd, zoals dit aan tafel gaat, gesproken over velerlei, en daar het nu juist sabbat was, en de gastheer en zijn vrienden Jezus opzettelijk genodigd hadden om Hem te verstrikken, zo zullen zij waarschijnlijk gesproken hebben over zaken, met de sabbat in verband staande. De evangelieschrijver laat dit kortheidshalve onvermeld, daar ieder dit zelf uit het verband wel kan opmaken, zoals wij nu ook doen. Zei tot de Wetgeleerden en Farizeeën, en sprak: Is het ook geoorloofd op de sabbat gezond te maken? Gij ziet, de Heer komt hen voor. In plaats dat zij Hem vragen doen, doet Hij hun thans een vraag, met het oog op de waterzuchtige man, die Hij aldaar aantrof, of hetgeen waarschijnlijker is, die zich op die plaats voor Hem stelde, of zich aan Hem vertoonde. Maar zij zwegen stil. Vreemd, niet waar? Wij weten van andere gelegenheden, dat zij het gezond maken op de sabbat niet voor geoorloofd hielden; nochtans zwegen zij, want vooreerst sprak hun geweten dit tegen, en ten anderen konden zij tegenover de Heer geen geldend bewijs, geen bewijs uit de Schrift aanhalen, om hun bekrompen of liever valse opvatting van de sabbatswet te rechtvaardigen. Zij zwegen dus, en lieten hiermee de zaak aan Jezus over. En Hij nam hem, en genas hem, en liet hem gaan. In deze drie bewegingen lag het geluk van een menselijk leven. De Heer roerde de waterzuchtige man aan, of legde hem de handen op, en ontnam hem zijn krankheid, en beval hem daarna heen te gaan; want de Heer hield niet van opspraak of opgetogenheid over zijn wonderen. Zijn liefde zocht niet eigen vreugde, maar die van anderen. En Hij antwoordende, zei. Nadat de genezene vol onuitsprekelijke vreugde in het hart was heengegaan, nam de Heer het woord weer op, en beantwoordde nu zijn eigen vraag, door te zeggen: Wiens ezel of os van ulieden zal in een put vallen, die hem niet terstond zal uittrekken op de dag des sabbats? Hoe klaar stelt de Heer alles voor aan het verstand en aan het gemoed, dat slechts enige opmerkzaamheid wil verlenen. De vergelijking van een waterzuchtige met een in het water liggend dier, is zo juist als treffend; immers beiden zijn ieder ogenblik in gevaar om door de overstelping van het water over het hart, te sterven. En maakte nu de nauwgezette Farizeeër geen zwarigheid, om dit bij een dier te voorkomen, al is het ook op een sabbat, hoe kan ditzelfde dan als ongeoorloofd beschouwd worden ten opzichte van een mens? En zij konden Hem daarop niet weer antwoorden. De wetgeleerden van die tijd waren volleerde sofisten of drogredenaars, zoals ook wij onder onze geleerde ongelovigen niet weinigen hebben; maar de Heer stelde de zaken altijd in zulk een zonnehelder licht, dat er ook door deze geslepen verstanden niets meer tegen te zeggen was. Mocht de Heer ook ons iets van deze heldere voorstellingswijze geven, want het gelukt ons maar zelden, om de ongelovigen, met welke wij te doen hebben, tot zwijgen te brengen.

14:12 De Heer en de gastheer over de te nodigen gasten.
En Hij zei ook tot degene, die Hem genodigd had. Juist dit maakt de toespraken des Heren zo belangrijk, dat Hij altijd iets heeft voor allen. De Heer maakt geen uitzondering. Zijn opvatting is nooit eenzijdig, maar veelzijdig, en als wij al zijn redenen samenvatten, alzijdig, zodat wij vragen: wat kon de Heer nog meer zeggen, dan hetgeen Hij gezegd heeft? Wanneer gij een middagmaal of avondmaal zult houden. "Wanneer gij een buitengewoon feestmaal zult aanrichten." Zo roep niet uw vrienden, noch uw broeders, noch uw magen, noch uw rijke geburen, opdat ook zij u niet te eniger tijd weer nodigen en u vergelding geschieden. Wat de Heer hier gebiedt is zeker tegen de gewone orde van de wereld; doch men verstaat de Heer wel. De Heer spreekt niet van gewone maaltijden, maar van buitengewone maaltijden, en deze wil Hij niet aangericht hebben als een vertoning van weelde, maar als een betoning van weldadigheid. De Heer wil, dat de omgang met onze bloedverwanten en onze gelijken een gewone, gemeenzame en dagelijkse omgang is, maar dat, als wij iets buitengewoons willen te koste leggen, zulks niet is om hun, die overvloed hebben, nog meer overvloed te bezorgen; maar om degenen die niets kennen dan ellende, te verkwikken en te versterken en enige liefelijke uren in hun somber leven te verschaffen. En is dat nu zo onbillijk? Is het niet in tegendeel een wijze keus van rijke lieden, om zich te onthouden van aan elkaar gedurig feesten te geven? Weegt het genoegen wel op tegen de last, en is het gevaar van verveling niet groter dan de kans om naar hart en geest ontspannen te worden? om niet te spreken van het gevaar van opwinding en afmatting, door onmatigheid en afwijking van de gewone leefregel. Maar wanneer gij een maaltijd zult houden, zo nodigt armen, verminkten, kreupelen en blinden. In het Oosten is het niet zoals bij ons, dat velen van de ongelukkigen, die hier worden opgenoemd, een huis door de barmhartigheid opgericht en daarmee een thuis hebben; nee, daar moeten zij geheel teren van de gastvrijheid, die dan ook, bij wijze van tegenwicht, zulk een grote plaats in het karakter en in het leven der Oosterlingen beslaat. Doch wat baat ook de grootste gastvrijheid, als men die niet bewijst aan de armen, die haar behoeven, maar aan onze meerderen of onze gelijken, die ze niet behoeven? En wat ons, Westerlingen, betreft, wij hebben huizen en hofjes voor oude mannen en vrouwen, voor weduwen en wezen, voor kranken en blinden, doch behalve dat deze geheel niet in evenredigheid staan met de behoefte, waar blijven onze vele tegenspoedigen, verzwakten en gebrekkigen? Waar zijn de huizen van de barmhartigheid voor deze parias of invaliden van de maatschappij? Zij liggen nog tot beschaming der Christenen onder de grond. Indien dus de bijzondere, verborgene barmhartigheid hier niet te hulp komt, moet de maatschappelijke ellende, en het daarmee onafscheidelijk verbonden zedelijk bederf noodzakelijk altijd meer toenemen. En wij hebben het alleen aan het gebrek van die bijzondere tegemoetkoming toe te schrijven, dat de armenkwestie in onze dagen tot zulk een grote levensvraag in de staat geworden is. Er is niets eenvoudiger te begrijpen dan dat de gezonde moet werken voor de zieke, en dat hij die werken kan, moet werken voor hem, die niet werken kan. Die zijn brood niet zelf verdienen kan, die moet het gegeven worden, want hij kan niet buiten brood. Hiervoor moeten de staat en de kerk zorgen in het algemeen, en de gegoede mens in het bijzonder; zo niet, de jammerlijke gevolgen van het verzuim komen op hun rekening. En gij zult zalig zijn, omdat zij niet hebben, om u te vergelden, want het zal u vergolden worden in de opstanding der rechtvaardigen. De Heer wil, dat wij grootmoedig, edelmoedig en belangeloos handelen in deze wereld, en Hij verzekert er ons bij, dat wij hierdoor onze belangen in de toekomende wereld zullen bevorderen. Onze beste werken zijn niets waardig, maar als zij uit geloof, uit gehoorzaamheid aan de Heer, die onze gerechtigheid en de leraar van de gerechtigheid is, geschieden, wil de Heer ze in zijn liefde een loon toekennen. Hij belooft deze vergelding, en Hij is getrouw; wij kunnen er dus op rekenen. De Heer zelf moedigt er ons mede aan, om meer te zijn en te doen dan de lieden van deze wereld, die hun loon weg hebben. Daarom bedoelt de Heer ook niet, dat wij ons alleen tot maaltijden aan de armen zullen bepalen; neen, de Heer wil dat wij in alles medisch, op genezende wijze zullen handelen. Wij moeten bij alle voorkomende

hulpeloosheid, gebrek en ellende, helpen, weldoen en zegenen. Wij moeten nergens het gekrookte riet breken, maar veeleer opheffen en steunen, of de rokende vlaswiek uitblussen, maar veeleer aanblazen. Volgen anderen een tegengestelde regel, zoekt de rijke de rijke, en stoot hij de minderen van zich af of uit, het kan ons niet verwonderen: de wereld is hun gebied, en daarin zoekt de ene vrolijke mens de andere, en is de lijdende mens een verlatene. Maar juist tot deze verlatene, tot deze lijdende mensheid is Christus gekomen, om haar te vertroosten en te redden. Dat wij dan ook hierin gelijkvormigheid mogen hebben met onze gezegende Heer, en het woord ook aan ons bewaarheid wordt: Wie Christus tot zijn Voorganger heeft, die heeft de ellendigen tot zijn gevolg.

14:15 De Heer en de zalig prijzende gast.

En als een van degenen, die mede aanzaten, deze dingen hoorde, zei hij tot Hem: Zalig is hij, die brood eet in het koninkrijk Gods. Dat wil zoveel zeggen, alsof wij zeiden: "Zalig is hij, die deel heeft aan het avondmaal van de bruiloft des Lams." De maaltijd vertegenwoordigt, vooral bij Israël en de Oosterse volken, de gemeenzaamste en gemeenschappelijkste vreugde des levens. Hij is dit ook in zekere zin. Al de arbeid des mensen is voor zijn mond, zei Salomo. Waarom zou men zich dan in de vrucht van zijn arbeid, in de maaltijd, met zijn gezin en gasten niet dankbaar jegens de Heer mogen verheugen. Bij ons is het bij de maaltijd gewoonlijk niet bijzonder levendig en bewegelijk, maar meer stil en stijf; bij de Israëlieten, en zo als wij reeds opmerkten, over het geheel bij alle Oosterse volken, heerst bij de maaltijd de meeste opgewektheid. In ieder geval is de maaltijd het beeld van de nauwste gemeenschap met elkander. Zo oefende de Israëlitische offeraar, door deel te nemen aan de offermaaltijd, gemeenschap met God; en ook bij ons is het eten met iemand, het teken van de meeste gemeenzaamheid. Van alle beeld ontdaan, wil dus de gast aan deze maaltijd zeggen: "Zalig is de mens, die deel heeft in de onmiddellijke gemeenschap met God." Terstond neemt de Heer hieruit aanleiding, om onder hetzelfde beeld, de onwilligheid van de eerst genodigden tot de zaligheid aan te tonen, met de gezegende gevolgen, die het voor de eerst niet-genodigden had.

Maar Hij zei tot hem: Een zeker mens bereidde een groot avondmaal, en hij noodde er velen.

Het aanrichten van een groot feestmaal veronderstelt noodzakelijk genodigden. Men wil er zijn naaste vrienden en betrekkingen een buitengewoon genoegen mede verschaffen. Gij ziet hoe de Heer vreemd is van alle eenzijdigheid. Zo even zou men menen, dat men nooit een andere feestmaaltijd mag aanrichten, dan voor de armen; doch nu toont Hij ons een rijk heer, die een prachtige maaltijd aanricht, en daarop ook gegoede lieden nodigt. Dat hiermee op het bevoorrechte Israël, de kinderen van het koninkrijk gezien wordt, is duidelijk. En hij zond zijn dienstknecht uit, ter ure des Avondmaals, om de genodigden te zeggen: Komt, want alle dingen zijn nu gereed. Zeker kan er geen liefelijker beeld van de uitnodiging Gods tot de zaligheid uit vrije genade gegeven worden dan de uitnodiging tot een feestmaaltijd; daar doen de genodigden hoegenaamd niets aan; daar wordt alles voor hen gedaan en gereed gemaakt; zij hebben niets anders te doen dan te komen en te genieten, wat de vriendelijkheid van de gastheer hun heeft toegedacht, En zij begonnen allen zich eendrachtig te verontschuldigen. Vreemd, niet waar, dat iemand zich onttrekken kan aan zulk een gul aanbod van zulk een grote eer en zulk een groot genoegen. Doch hoeveel meer moet het ons bevreemden, dat het aanbod Gods aan de zondaar: van de vergeving der zonden en het eeuwige leven, om niet, door de zondaar wordt afgewezen! En toch geschiedt dit meestal. De redenen hiervan zullen wij aanstonds leren kennen. De eerste zei tot hem: Ik heb een akker gekocht, en het is nodig, dat ik uitga en hem bezie; ik bid u, houd mij voor verontschuldigd. En een ander zei: Ik heb vijf juk ossen gekocht, en ik ga heen om die te begroeven: ik bid u, houd mij voor verontschuldigd. En een ander zei: Ik heb een vrouw getrouwd en daarom kan ik niet komen. De redenen, waarom de genodigden geen deel aan het feestmaal nemen, komen allen daarop neder, dat zij door in hun oog hoogst gewichtige belangen worden verhinderd. En zeker, onze verontschuldigingen zijn altijd zo geldig, dat niemand er op tegen kan hebben of heeft, dan God. Een nieuwe akker of nieuw rundvee te hebben gekocht, en die nu van nabij te gaan zien en te beproeven, is een genoegen, dat groot is, en daarvoor een maaltijd te laten varen, is een zaak, welke in de wereld wordt geroemd als een bewijs, dat men een man van zaken is, en op deze boven alles acht geeft. En een vrouw getrouwd te hebben, en met haar nu de nieuwe huishouding te regelen, en daarvoor alle bezoek buitenshuis te weigeren, is zelfs echt Israëlitisch. Zulk een was, volgens de wet, een jaar lang zelfs van de krijgsdienst vrijgesteld. Deuteronomium 20:6, 24:5. Zo kan men zelfs door zijn plichtsbetrachting Christus afwijzen! Aan de andere kant moeten wij echter zeggen, welke gezochte verontschuldigingen, om van het gereed zijnde feestmaal weg te blijven, en dat op het ogenblik dat zij gewacht worden. Zij waren immers tevoren genodigd, zij wisten dat zij geroepen zouden worden, en in

plaats van zich daartoe te bereiden en gereed te houden, zijn zij nu met geheel andere bezigheden bezet. De twee eerste van de genodigden zijn nog al vriendelijk en beleefd bij hun weigering; zij schijnen te gevoelen dat hun verontschuldiging niet genoegzaam geldig is, en dat men tot hen zeggen kon: "Maar och, is dit nu juist vandaag nodig te doen; kan dit morgen niet even goed geschieden?" Doch hij, die een vrouw getrouwd heeft, maakt hoegenaamd geen plichtpleging; hij meent, dat het vanzelf spreekt, dat zijn zaak geen uitstel duldt. Het zijn beelden uit het leven. Nog heden zegt men ten opzichte van de dienst van de Heer: "Ja, daar heb ik geen tijd toe; ik heb wel wat anders te doen, dan mij met zulke dingen op te houden; dat is goed voor andere mensen, die niets anders te doen hebben, maar ik heb beide handen vol werk, en genoeg te doen om voor de mijnen te zorgen." Het is stout gezegd; doch in de grote dag zal ook, en wel tot wederlegging en beschaming van die stoute sprekers blijken, dat velen zich met de behoudenis van hun ziel en met de dingen van Gods Koninkrijk hebben bezig gehouden, zonder de aardse plichten verzuimd te hebben. Zeker, de dingen die de genodigden zeiden te moeten doen, waren in zichzelf niet zondig; want het is nodig akkers te kopen en ossen om ze te beploegen, te trouwen en voor elkaar te leven; maar dit alles werd tot zonde, omdat zij er de uitnodiging des gastheers voor achterstelden, en deze van minder gewicht achtten, dan hun zaken. Gij ziet nu waar de eigenlijke knoop van de zaak ligt. Zij hadden het te druk met hun eigen zaken; deze namen hun gehele hart in, en er was daarin geen plaats over voor iets anders. Ja zeker, een mens kan het al te druk hebben in zijn nering en handtering, en menigeen is verloren gegaan, omdat het hem te goed is gegaan in deze wereld. Hieruit blijkt dan ook duidelijk, dat het voorgeven van deze lieden niets dan schijn, dat hun verontschuldiging ijdele voorwendsels waren. Zij hadden geen zin om te komen; zij wilden niet komen, en daarom greep ieder een glimpreden aan, waarmede hij meende de uitnodiger te kunnen blinddoeken; maar de grote gastheer zag door zijn masker heen, en zag hun onwil; hij werd toornig, en stelde in hun plaats de armsten, geringsten en ellendigsten van het volk, terwijl van nu af het huis en de feestdis voor de onwillige, onwaardige genodigden voor altijd gesloten werd. En dezelfde dienstknecht, wedergekomen zijnde, boodschapte deze dingen zijn heer. Toen werd de heer des huizes toornig. In het Oosten is het weigeren van een geschenk of een gunst, een belediging. Bij ons Westerlingen is het, vreemd genoeg, bijna tot een onbeleefdheid geworden, iets zonder verontschuldiging of excuus aan te nemen. Wat echter het Evangelie betreft, dat is geheel Oosters van aard; het is een vrij genade-geschenk van God, en wee die het niet aanneemt. Wie Gods genade verwerpt, heeft niets anders te wachten dan Gods toorn. En zei tot zijn dienstknecht; Ga haastelijk uit in de straten en wijken van de stad, en breng de armen en verminkten en kreupelen en blinden hier in. Hier ziet gij de Heer zijn straks gegeven vermaning in beoefening brengen, met die wijziging echter van de zin, dat wij hierin tegelijk het beeld hebben van de boetvaardige tollenaar tegenover de werkheilige Farizeeër. Wat de voornaamsten, de oversten van Israël weigerden, dat zou nu door Gods genade aan de geringsten in Israël ten deel vallen. En de dienstknecht zei: Heer! Het is geschied, gelijk gij bevolen hebt, en nog is er plaats. Het koninkrijk van God is niet klein en niet eng, maar ruim en groot, en ook de uitnodiging is niet beperkt of bekrompen, maar vrij en onbegrensd. Predikt het evangelie allen creaturen, is het bevelwoord des Heren. En daarom moeten wij nooit zeggen: als gij niet in ons klein kringetje zijt, dan zijt gij niet binnen." Zijn onze kringen klein, Gods kringen zijn groot. Zijn kerk is de samenvatting van alle gelovigen onder de hemel. Laat ons dan maar allen, die onder ons bereik zijn, uitnodigen om tot het huis des maaltijds van Christus te komen, want daar is nog altijd plaats. En de heer zei tot de dienstknecht: Ga uit in de wegen en heggen, en dwing ze om in te komen. Aan de wegen en heggen vertoeft de heffe der armen, vertoeven de verachtsten onder de verachten, die door Job zo treffend worden afgetekend, Job 30:1-8. Wij zouden zeggen: de heidens, de landlopers, de vagebondenen. Doch ook deze zijn niet te slecht om plaats in te nemen aan de maaltijd van de aanzienlijke gastheer. Zij hebben maar te komen, om welkom te zijn en te worden aangenomen. Zij worden gedwongen in te gaan.

Gij gevoelt, dat dit geen dwang was door geweld; niets is meer ver van de wil des Heren en de geest des Evangelies, maar een dwang der liefde, die uitnodigt, uitlokt, beweegt, overreedt, aanhoudt en medesleept. Die armsten van de armen boden natuurlijk tegenstand, en ook zij hadden allerlei verontschuldigingen, ofschoon van een andere aard. "Hoe zouden zij durven komen tot zulk een maaltijd, bij zulk een gastheer? Zij waren te slecht gekleed, zij waren niet rein genoeg; de gastheer hen ziende, zo als zij waren, zou hen zeker afwijzen." Deze en dergelijke bedenkingen en tegenstand-biedingen waren bij hen eigenaardig, doch met al de tegenredenen, de aanmoedigingen, de beloften van de liefde werden zij overwonnen en zo gedwongen om het althans te beproeven, of zij ook toegelaten werden, en zij werden toegelaten. Gij ziet, hiermee ging de Heer nog een stap verder dan zo even, en hier hebben wij tegenover Israël het beeld van de Heidenen. Deze waren vervreemd van het burgerschap Israëls, en waren als zonder God in de wereld; doch de liefde van Christus kwam ook tot hen, en werd hun te machtig, zodat zij hun afschuwelijke afgoden wegwierpen en hun gruwelijke afgoderijen verlieten, om in te gaan in het huis Gods, en aan te zitten aan de tafel des avondmaals van hun Heer en Zaligmaker. Opdat mijn huis vol wordt. Zou de maaltijd tevergeefs zijn toebereid? Zouden er ledige plaatsen moeten gezien worden? Neen, Gods raad moet volbracht, Gods tafel moet bezet, Gods huis moet vol worden. Want Ik zeg ulieden, dat niemand van die mannen, die genodigd waren, mijn avondmaal smaken zal. Een ernstig woord. De vertoornde gastheer zei er mede: "Voor niemand van die ondankbare genodigden richt ik ooit weer een feestmaal aan." God zegt er mede: " Wie Mij hier afwijst, die wijs Ik hiernamaals af!" Nog eens dan, zien wij toe, dat wij de genade aannemen, opdat het oordeel ons niet treft; want Gods genade is af te wijzen, maar Gods oordeel niet.

14:25 De Heer en de Hem volgende menigte.
En vele scharen gingen met Hem. Een menigte volks wij zagen het gedurig en maakten er opmerkzaam op volgden de Heer gemeenlijk overal, waar Hij leerde en wonderen deed, om nog altijd meer van Hem te horen, en door Hem te zien geschieden. De tijd naderde, dat zij van Hem zouden moeten scheiden, en Hij zelf bereidde deze scheiding voor. En Hij zich omkerende zei tot hen: Indien iemand tot Mij komt en niet haat zijn vader en moeder, en vrouw en kinderen, en broeders en zusters, ja ook zelfs zijn eigen leven, die kan Mijn discipel niet zijn. De Heer stelt niet alleen zijn zaak nooit lichter voor dan zij is, maar Hij laat bovendien altijd allereerst de zwarigheden, de zwartste zijde ervan zien. Hij wil niet lokken en Hij wil niet medeslepen. Hij wil dat ieder vooraf wel weet, wat hij doet, opdat wanneer men de zaak begonnen heeft, men niet door onvoorziene bezwaren de moed verliest. De Heer gebruikt de sterkste uitdrukking, omdat zij al het mindere in zich sluit. De liefde tot God is de haat tegen het kwade, zo is ook de liefde tot Christus de haat tegen ieder, die ons van Christus wil afhouden, al is het ook onze vader of moeder, vrouw of kind, broeder of zuster; ja ons eigen leven moet ons hatelijk zijn, als wij door het te behouden Christus zouden verliezen. De Heer heeft dan ook hier het oog bijzonder op zijn bloedgetuigen. En wie zijn kruis niet draagt, en Mij navolgt, die kan mijn discipel niet zijn. De kruisiging werd door de Romeinen dikwijls genoeg onder Israël uitgeoefend, om het dragen van het kruis als een beeld van het tegemoet gaan van grote moeilijkheden spreekwoordelijk te gebruiken. Niemand echter dacht er op dit ogenblik aan, dat de Heer dit in een letterlijke zin uitsprak met betrekking tot zichzelf. Doch de Heer, die alles wat Hem overkomen zou, volkomen wist, gebruikte hier wat Hemzelf betrof, geen beeld, maar stelde de zaak in haar naakte waarheid voor. Maar bij ons heeft de kruisdracht een bloot zinnebeeldige betekenis. Voornamelijk moet onze zonde ons kruis zijn, waaronder wij gebogen gaan tot zolang Christus zijn kruis voor het onze inwisselt, en wij zijn smaadheid dragen, terwijl Hij onze zonde draagt; want zonder kruis kunnen wij op deze wereld niet zijn; eerst aan de overzijde van het graf verwisselt Christus bij ons het kruis met de kroon en het zwaard des Geestes met de palmtak des vredes. Want wie van u willende een toren bouwen, zit niet eerst neder en overrekent de kosten, of hij ook heeft hetgeen tot volmaking nodig is, opdat misschien als hij het fondament gelegd heeft en niet kan voleinden, allen die het zien, hem beginnen te bespotten, zeggende: Deze mens is begonnen met bouwen en heeft niet kunnen voleinden. Niets schijnt bij de eerste oogopslag vreemder dan dat de Heer op deze wijze bezwaar maakt tegen het volgen van Hem, de Heer. Het schijnt dat Hij de mensen er mede wil afschrikken, om hun zaligheid te zoeken. Hoe! moet men alles in zijn hand hebben, eer men een zaak onderneemt; waar blijft dan het geloof? In wereldse dingen moge men niets op het onzekere laten aankomen, maar in geestelijke dingen moet men vertrouwen, dat God het kleine beginsel zal zegenen, en in het door ons niet voorziene, zal voorzien. En toch is de gelijkenis des Heren volstrekt waar. Hij wil, dat wij geen zaak in het koninkrijk van de hemelen zullen beginnen, alvorens wij vooraf overlegd en nauwkeurig overwogen hebben, of wij de middelen hebben om haar tot stand te brengen. Doch nu weten wij immers, dat wij op het gebied van het koninkrijk Gods geen zaak uit eigen middelen kunnen bekostigen. Daarvan moet het vooraf berekenen van de kosten ons in de eerste plaats overtuigen, en vervolgens of God ons genoegzame middelen gegeven heeft, om de vereiste kosten te bestrijden; zo nee, dat wij dan van, de zaak aflaten, wij zijn er niet toe geroepen, of dat wij God bidden, dat Hij ons in staat stelt te doen, wat we graag deden. Doch zonder hiervan verzekerd te zijn, mogen wij niet beginnen: en zo men het toch doet, moet men vrezen niet voorspoedig te zullen zijn. Wij vergeten te veel, dat waar God het einde wil, Hij ook de middelen geeft, en nu zouden wij het einde willen, zonder de middelen te hebben of te kunnen verkrijgen? Hoe menig goede en schone zaak op geestelijk gebied is ten halve en onvoltooid gebleven, of snel teniet gegaan, omdat men de kosten niet berekend had, die tot volmaking nodig waren, en of men over de middelen tot dekking van die kosten te beschikken had. Zeker kon Francken te Halle met enige weinige guldens beginnen een groot weeshuis te

bouwen, maar het was alleen, omdat God hem een geloof had geschonken, waarmee hij neerzat en de kosten overrekende en ze meer dan overvloedig tot zijn oogmerk bevond in God. Doch niet alles is geloof, wat men daarvoor houdt; het geloof dat van God iets bijzonders ontvangt, heeft ook van God een bijzondere belofte, en deze wordt, zoals bij Jakob geschiedde, alleen in de weg van beproeving en worsteling, van gebed en smeking verkregen en onderhouden. Ook moeten wij onderscheid maken tussen het geloof tot zaligheid en ieder afzonderlijk werk des geloofs. Wij moeten het koninkrijk van God met geweld innemen, het mag ons kosten wat het wil, met verzaking en verbreking zelfs van de liefste betrekkingen, zoals wij zo even hoorden; maar zijn wij eenmaal binnen, dan moeten wij ook weten wat daarin te doen, en wij moeten niets anders doen, dan waartoe de Heer ons geloof en kracht gegeven heeft. Of wat koning, gaande naar de krijg, om tegen een andere koning te slaan, zit niet eerst neer en beraadslaagt, of hij machtig is om met tienduizend te ontmoeten, degene, die met twintigduizend tegen hem komt? Anderszins zendt hij gezanten uit, terwijl diegene nog ver is, en begeert hetgeen tot vrede dient. Neen, de Heer wil ons niet afschrikken, om tot de zaligheid te komen, maar Hij wil ons waarschuwen om niet onze eigen gerechtigheid op te richten. Hij wil dat wij onszelf overtuigen, dat wij moeten en niet kunnen, en daarmede uitgedreven worden, God te bidden om de Heilige Geest, opdat deze in ons en door ons Gods werken doet. Op deze wijze moeten wij ook vrede maken met God, terwijl Hij nog ver is met zijn oordelen, omdat wij onmogelijk tegen dat oordeel bestand zijn. Alzo dan, een ieder van u, die niet verlaat alles wat hij heeft, die kan mijn discipel niet zijn. De Heer zei dit met het oog op zijn aanstaand lijden. Wie zou dan zijn discipel hebben kunnen zijn, zonder alles vaarwel te zeggen, wat hem lief en dierbaar is in deze wereld, ten einde alleen voor de Heer te leven en te sterven? Doch is dit woord ook nog van toepassing gebleven voor al zulke discipelen, die na des Heren hemelvaart door de prediking van de Apostelen tot gemeenten verenigd werden? Ja; nooit heeft de Heer een woord gesproken, dat zijn toepassing verloren heeft of verliezen kan. Wij moeten nog heden alles verlaten, wat zich met het navolgen van Jezus, met het discipelschap niet verenigen laat. De tijden, de omstandigheden, de zaken veranderen, maar de beginselen nooit. In tijden van vervolging is het verlaten van huis en hof nodig, in tijd van vrede niet. In de tijd van de martelaren was het verlaten van vader en moeder, vrouw en kind, zuster en broeder noodzakelijk, in onze tijden niet. Doch in alle tijden is het ons tot een volstrekte noodzakelijkheid gesteld, om alles, niet vormelijk maar wezenlijk, van ons af te scheiden, wat zich tegen Jezus stelt. Wij moeten het laten varen, wij moeten het beschouwen alsof het niet voor ons bestond, ons hart moet er af zijn. Wij moeten in dat hart geen plaats hebben, dan voor de Heer, zijn dienst, en al wat daarmee niet strijdt. Het zout is goed, maar indien het zout smakeloos geworden is, waarmee zal het smakelijk gemaakt worden? De Heer zei tot zijn discipelen: Gijlieden zijt het zout van de aarde. En wij zeggen: het geloof in Christus is het zout van de Christen. Wordt dat niet meer bij de Christen gevonden, zo is hij zouteloos en smakeloos: er is dan in hem geen bederfwerende kracht meer voor anderen, noch voor zichzelf. Het is noch tot het land, noch tot de mesthoop bekwaam; men werpt het weg. Het zout is uitnemend om het bederf te weren; doch indien datgene wat het bederf weren moet, zelf bedorven is, hoe zou het in iets anders kunnen vallen dan in het uiterste verderf. Wie oren heeft om te horen, die hoort! De Heer bepaalde met deze woorden de bijzondere aandacht van zijn hoorders op het gesprokene. Indien nu al de woorden des Heren van oneindig gewicht zijn, van welk een gewicht moeten dan die woorden zijn, waarop Hij zelf nog een dubbele nadruk legt!

15:1 De Heer en de tollenaren en zondaren.
En al de tollenaren en zondaren naderden tot Hem, om Hem te horen. Mochten velen afgeschrikt worden de Heer te volgen, die veel te verliezen hadden en niets verliezen wilden, de tollenaren en zondaren, de minst aanzienlijken uit allen én de verachtsten: de uitgeworpenen van de maatschappij, naderden de Heer met vrijmoedigheid, om Hem te horen, en Hij sprak tot hen het woord des levens gaarne, ja met voorliefde of met voorkeur, want Hij zag op het binnenste van de mens. De tollenaren en zondaren waren zondig, maar niet schijnheilig. De schijnheiligheid is een verharding van hart, die zich niet verbreken laat, en voor welke dan ook geen ander woord overblijft dan het: wee, wee u, gij geveinsden! Bij de tollenaren en zondaren was althans nog een oor open om te horen. En de Farizeeën en Schriftgeleerden murmureerden, zeggende: Deze ontvangt de zondaars, en eet met hen. De Farizeeën ergerden zich, dat Jezus zich met het gewone volk inliet. Waarom? Wilden zij dan Jezus alleen voor zichzelf hebben? Neen, ook dàt niet; maar zij wilden dat ook het volk niet van Jezus houden zou, en daar zij nu het tegendeel zagen, wierpen zij de smaad op de Heer, alsof Hij door met zulk volk gemeenzaam om te gaan, beneden zijn waardigheid handelde en zichzelf onteerde. Doch in plaats van daartegen te redeneren, gelijk de Heer vroeger reeds gedaan had, stelde Hij nu in drie uitnemend schone gelijkenissen de hoge waarde voor van het verlorene voor hem, wie het verlorene toekomt, en de blijdschap van het weervinden. Hiermee zei Jezus, dat Hij de Heer was, wie het verlorene toebehoorde, dat Hij daarom het verlorene zocht, en dat zijn blijdschap bestond in het terug te vinden. En Hij sprak tot hen deze gelijkenis, zeggende. De Heer was in alles groot, onvergelijkelijk groot. Welk een polemiek, welk een strijd voor, welk een verdediging van de waarheid was de zijne! Hij liet de Farizeeën niet maar praten, en dacht niet, zo als wij dikwijls doen: "Het is niet de moeite waard, om hen, die zo dikwijls weerlegd zijn, opnieuw te wederleggen;" nee, Hij beantwoordde alles; en hoe beantwoordde Hij alles? Heerlijk, Goddelijk. Zijn antwoorden waren alles zeggend, en alles beslissend. Hst Evangelie is vol van zulke antwoorden, en wij mogen ons waarlijk niet beklagen, dat de tegenwerpingen zo vele waren, want zij hebben ons ook nu weer belangrijke onderwijzingen bezorgd; ja voor één tegenwerping ontvangen wij hier drie gelijkenissen, even schoon van vorm als rijk van inhoud. En nu, wij zien het gedurig, wanneer de Heer tot de Farizeeën sprak, dan sprak Hij meestal op heilig tentoonstellende wijze, dat is: Hij stelde hun dwaasheden in zulk een beschamend licht, dat ook het fijnste masker, dat zij droegen, voor aller oog moest wegvallen. Neen, de Heer behandelde ze niet met die stijve, gemaakte deftigheid, waarmede wij maar al te dikwijls en al te dwaas de ongelovige geleerden behandelen, omdat ze geleerden zijn; maar Hij stelde zich eenvoudig op hun eigen standpunt, en deed ze dan hun dwaling met beschaming zien, dat is: hun eigen vonnis strijken. Komt één van hun tot Hem, om zalig te worden door de wet, dan zegt Hij niet: "geloof in Mij, want dat is de enige weg;" nee, dan zegt Hij eenvoudig: "Doe de wet en gij zult leven". En waarom doet Hij dat? Omdat niemand het vuur kan doorstaan, dat er gelegen is in het woord: "Gij wilt rechtvaardig worden door de werken, welnu, zie hoe ver gij het daarin brengt." Neen, dàt kan niemand uithouden; op die weg moet men verteren, of terugkeren tot Christus om genade te ontvangen voor recht. Wat de gelijkenissen des Heren betreft, ze zijn de hoogste poëzie en het hoogste proza tegelijk. Bij de Heer is alles beeld, gelijkenis, raadsel. Altijd wordt (gelijk de fabel om de moraal of zedenles) de gelijkenis gegeven, om het derde der vergelijking: het bepaalde doel of oogmerk, dat men kennen en in het oog houden moet; al het overige is inkleding, sieraad, schets en schildering. De drie gelijkenissen, die thans volgen, hebben één doel, maar met opklimmende kracht. De laatste doet alles af; daarin komt de eigengerechtige Farizeeër voor de dag, die tot zijn vader zeggen durft: Ik heb nooit uw gebod overtreden, en die daarom met verachting neerziet op zijn slechte broeder, niet acht gevende op diens berouw en bekering. De Heer echter heeft er een kennelijk welbehagen in, om tegenover hen, die zichzelf rechtvaardigen, degene te stellen, die over zijn zonden weent en zijn schuld belijdt. Want het is immers duidelijk, dat de heilige Heer niet de tollenaren en zondaren als

zodanig, maar de boetvaardigen onder hen liefhad. Voorts in de drievuldigheid ligt de volmaaktheid ook van de Schrift. De Heer wilde hier iets afgeronds, wij zouden zeggen iets geacheveerds geven, iets, dat van alle zijden uitgewerkt en tot een samenhangend geheel gevormd is, terwijl Hij anders hier en daar slechts wenken, enkele trekken en losse schetsen geeft. In al de drie gelijkenissen wordt één zaak voorgesteld: de bekering van de zondaars, maar als geschiedende op verschillende wijzen. Er zijn mensen, die beweren, dat er slechts één wijze van bekering is, en dat men deze wijze moet ondervonden hebben, zal men zeker zijn, waarlijk bekeerd te zijn: doch hieruit blijkt óók onze eigengerechtigheid, die wil, dat het onze een regel moet zijn voor anderen. De Schrift echter verwerpt altijd onze eenzijdigheid en bekrompenheid. Bij haar is Christus de weg, en de enige weg tot de Vader; maar nu lopen wij op één weg niet allen de een achter de ander, zoals de arbeiders onder de Indianen doen, maar naast elkander, zodat ieder op dezelfde weg een eigen voetpad heeft. In het geestelijke, over het geheel genomen, en in deze gelijkenissen is het niet anders. De drie gelijkenissen stellen ons zo vele wijzen van verlorenheid en van behoudenis voor. Het schaap dwaalt in zijn onwetendheid altijd verder af van de kudde, in de woestijn, niet wetende waar het heen dwaalt, en niet denkende aan terugkeer; de penning is een dood iets, dat waar het ligt, liggen blijft; de mens, de zoon des huizes, is verloren voor de zijnen en voor zichzelf, en komt tot nadenken en inkeer. Wij hebben dus hier het beeld van een zondaar die doelloos afzwerft, van een die neerligt in zijn zonden, en van een die terugkeert. In de drie gelijkenissen gaan het verloren zijn en het behouden worden samen; de laatste gelijkenis is de spits, waarin het gehele gebouw uitloopt. Daarom zegt ook niemand: "Ik moet zijn als het schaap, of als de penning, of als de verloren zoon, om behouden te kunnen worden." Neen, Christus neemt allerlei zondaren aan. Wij zeiden het reeds vroeger: uit ieder gegeven punt van de cirkel kan men een rechte lijn tot het middelpunt trekken, zo kan men ook uit iedere gegeven toestand rechtstreeks tot Christus komen. Daarom moet men nooit wachten totdat men in een andere toestand is, om tot Christus te gaan; nee, men moet terstond, en zoals men is, tot Hem komen; eerst bij Hem worden wij andere mensen. Hetzij men in de toestand van het schaap, van de penning of van de verloren zoon is, men is verloren, en men moet teruggevonden worden. Door wie? Door wie anders dan door God, want hoe kan het verlorene zichzelf terugvinden en terechtbrengen? "Goed, door God!" zeggen de ongelovigen, "maar dan toch zonder verzoening, zonder middelaarschap, want daarvan wordt in alle deze gelijkenissen niets gesproken." Gij ziet, hoe het bij de ongelovigen in onze dagen, gelijk bij die in onze tekst, alleen op Jezus gemunt is; men wil Hem weg hebben; Hij is de steen des aanstoots, de rots van de ergernis. God de Vader wil men nog wel erkennen, maar niet de Zoon als daarbij even noodzakelijk. O vijandschap van het zondig hart tegen Jezus, hoe verraadt gij uzelf! En toch is het waar, en zal het eeuwig waar blijven, dat wie de Zoon niet heeft, ook de Vader niet heeft, en dat de kennis van God, als de enige waarachtige God, niet volkomen, en daarmee tot het eeuwig leven niet genoegzaam is, zonder de kennis van Jezus Christus, die Hij gezonden heeft; want zonder de Zoon is God geen Vader, maar een Rechter, en een rechter is voor een zondaar een vonnisspreker des doods. Met andere woorden: buiten de Zoon kunnen wij enkel sterven, maar in de Zoon kunnen wij uit onze dood weer opstaan tot zaligheid. Doch bezien wij de tegenwerping van 's Heren vijanden en de onze, van naderbij. Wij hebben reeds opgemerkt, dat de Heer, alvorens de verzoening van de zonden door zijn lijden en sterven volbracht en door zijn opstanding, hemelvaart en uitstorting des Heiligen Geestes, door de Vader bekrachtigd en boven alle bedenking gesteld te hebben, hier vanzelf niet dan hoogst zelden wilde spreken. Dit zou, nà al de genoemde feiten, het werk, de bediening des Heiligen Geestes door de Apostelen zijn, en de Heer wilde niet vooraf in dat werk ingrijpen, maar vergenoegde zich ook hierin, gelijk in meer andere dingen, met de eerstelingen. Daarbij vulde, gelijk overal, zo ook in deze gelijkenissen, zijn persoonlijke tegenwoordigheid het ontbrekende aan. Omdat Hij, de persoonlijke genade, deze gelijkenissen uitsprak, was daarin de vermelding van zijn middelaarschap onnodig en overbodig. Doch van zulke kiesheden

en welvoeglijkheden heeft het ongeloof, stompzinnig en gevoelloos als het is, geen denkbeeld, zelfs geen vermoeden. Gesteld eens, dat men in een gezelschap een geleerde verzocht, om, tot een bepaald doel, dat men wenst te bereiken, al de geleerden van zijn vak op te geven. Zou hij er zijn naam bijvoegen? Immers nee, de kiesheid verbiedt het. Maar wat zou gij nu zeggen van die mannen in het gezelschap, die van deze bescheiden geleerde zeiden: "Ziet gij nu wel, dat hij geen man van het vak is; nee, hij zelf maakt er ook geen aanspraak op, anders had hij er zijn naam wel bij opgenoemd." O gij dwazen en blinden! zegt de Heer, en wij zeggen er bij; wat is meer, het goud van de tempel of de tempel, die het goud heiligt? Wat is meer: de gelijkenis of de persoon die haar uitspreekt, en in wie zij alleen haar kracht en betekenis heeft? Doch hier komt nog iets bij. De Heer spreekt tot Israëlieten, tot kinderen des verbonds, dat alleen in het bloed van de verzoening zijn kracht heeft. Als zodanig is voor ieder Israëliet, die gelooft, God de God van het verbond, zodat het ook van deze kant een overbodigheid zou geweest zijn, om bij de behoudenis van de verloren zoon nog opzettelijk van een middelaarschap te spreken; dit lag reeds in het verbond. Om dezelfde reden leerde de Heer zijn discipelen rechtstreeks tot God zeggen: Onze Vader! en zei Hij: Uw Vader weet, dat gij al deze dingen behoeft, zonder er bij te voegen: "In Mij is God uw Vader." Zijn middelaarschap lag reeds in hun discipelschap, en zou dus een overtollige herhaling zijn geweest. Immers een discipel van Christus gelooft in Christus als de Middelaar Gods en van de mensen. Een geloof, dat Christus niet voor de Middelaar Gods erkent, is geen geloof uit God, maar een mening, of een overtuiging uit de mensen. Wat de gelijkenissen des Heren als zodanig betreft, ze zijn bij niets anders te vergelijken. Doorgaans neemt de Heer de dingen van het dagelijkse leven, die niemand waardig zou keuren in behandeling te nemen, in zijn gelijkenissen op. Doch juist hierdoor maakte Hij zijn gelijkenissen eeuwig, want ieder geslacht ziet de inhoud ervan herhalen; of is er wel één geslacht, één jaar, waarin zich niet een schaap van de kudde verwijdert, een penning verloren raakt, een zoon zijn ouderlijk huis verlaat en zijn geld verteert in ontucht en overdadigheid? De Heer neemt geen vreemde, zeldzame voorkomende zaken tot beelden, neen wat is ons bekender dan een schaap, en waar gaan wij meer mee om dan met een geldstuk, en in de mensenwereld daar gevoelen wij ons geheel en persoonlijk thuis. Wij kunnen ons wel enigszins verplaatsen in de toestand als die van het verloren schaap en van de verloren penning, maar toch het allerbest in die van de verloren zoon. In de gelijkenis van het verloren schaap stelt dan ook de Heer één tegen honderd, in die van de verloren penning één tegen tien en in die van de verloren zoon één tegen één. Gij ziet, de Heer daalt van het meer algemene tot het meest bijzondere af. Wij herhalen het nog eens: de Heer beminde het drietal. Mogen de ongelovigen zulke dingen voor bewijzen van opzettelijke gezochtheid en verdichting houden, het bewijst enkel hun haat tegen alles wat goddelijk en liefelijk is en wel luidt. Ook Paulus droeg dat drietallige in zijn verstand en hart, en daar rondom heen trok hij gedurig de cirkel van Gods waarheid. Ook in de poëzie en in een menigte andere zaken treedt ons het drievoudige gedurig tegemoet als iets belangrijks en indrukwekkends. En de drieheid van deze gelijkenissen zou zonder betekenis zijn? Wij vinden het eerst het redeloze dier, dan de onbezielde penning, en ten laatste de redelijke mens. Daartegenover eerst een herder, dan een vrouw, ten laatste een vader. Stelt zich hiermee niet iedere gelijkenis als vanzelf in betrekking tot een persoonlijkheid in de Godheid, in wie zich alles in de drieheid van de persoonlijkheid beweegt? Of wie denkt niet bij de herder in de gelijkenis aan de goede Herder die tot zijn schapen zegt: dat zij niet zullen verloren gaan, omdat Hij hun Herder is; die zijn engelen in de hemel verlaten heeft, om in de woestijn het verloren schaap te zoeken en zijn leven voor het hunne te stellen? En wie denkt bij de vrouw in de gelijkenis, die het licht ontsteekt om de verloren penning te zoeken, niet aan de liefde des Heiligen Geestes? Het licht ontdekt het verborgene. Ook de Heilige Geest geeft het licht, dat het verborgene ontdekt. Hij ontsteekt voor ons de kaars van het woord Gods, en doorzoekt daarmee al de schuilhoeken van ons hart. En wie denkt bij de vader in de gelijkenis niet aan de Vader van alle barmhartigheid en van alle vertroosting, die geen lust heeft in de dood des goddelozen,

maar daarin dat hij zich bekeert en leeft? En zo hebben wij dan ook in deze gelijkenissen een beeld van de opzoekende liefde van de Zoon, van de verlichtende en levendmakende liefde des Heiligen Geestes, en van de weder aannemende liefde des Vaders. Wat mens onder u, hebbende honderd schapen, en één van die verliezende, verlaat niet de negenennegentig in de woestijn, en gaat naar het verlorene, totdat hij het zelf vindt? In het verloren schaap zien wij een zondaar afgebeeld, zoals er velen zijn, doch waarvan weinigen behouden worden; nauwelijks één van de honderd: mensen, die dolzinnig en dwaas de weg des Heren verlaten en eigen wegen gaan, lopende van kwaad tot erger, van de ene zonde tot de andere, gelijk het schaap, dat wegloopt van de kudde en heen zwerft langs bergen en dalen, langs steilten en afgronden, en uit zichzelf nooit zou terecht komen; want langs gebaande en ongebaande wegen zwerft het al verder en verder af in het onbepaalde, zonder zelf te weten waarheen. Het is verloren, en het zou verloren blijven, indien de herder het niet ging opzoeken. De herder weet het, en daarom zoekt hij het op. Hij laat de kudde in veiligheid onder de hand van zijn huurlingen, en gaat zelf het weggelopen schaap zoeken, tot zolang hij het vindt. Zulk een schaap, zulk een zondaar, zulk een zondares was de Samaritaanse vrouw. Zij was afgedwaald tot op het gebergte van Samaria, en nooit zou zij tot het inzicht van haar verloren toestand, nooit zou zij terecht gekomen zijn, wanneer niet de goede Herder tot haar naar Sichar was gekomen en haar opgezocht en opgenomen had. Zulk een schaap, zulk een verloren zondaar was zelfs Paulus, toen hij nog Saulus heette. Ook hij liep in het wilde daarheen, langs alle wegen, en zou nooit tot Jezus gekomen zijn, indien niet Jezus hem was nagegaan tot nabij de poort van Damascus, en tot nabij het twaalfde uur van de dag, en hem had staande gehouden in zijn woeste loop. Onder de goede herder schildert dus de Heer zijn eigen beeld; trouwens wie kan Hem beter afbeelden dan Hij zichzelf? Misschien is iemand van ons ook zulk een schaap geweest, en kent hij dus de onvermoeidheid en zorgvuldigheid van de opzoekende liefde van de goede Herder bij ondervinding; en hoeveel uitnemender is bijzonder in dit geval de ondervinding dan de redenering! Doch waarom spreekt de Heer zo bepaald van één schaap? Ook daarom, om ons af te brengen van onze ingenomenheid met grote getallen. Wij beminnen het vele, de miljoenen; God bemint ook het kleine, ja het een-tal. De bloot menselijke mensenliefde begint met heel de mensheid te willen gelukkig maken, en eindigt met niets gedaan te hebben. Het humanisme wil met zijn armen de gehele wereld omvatten en dragen, maar laat haar dan ook spoedig weer vallen, omdat die last te zwaar is. God verzamelt zijn mensen één voor één, en ten laatste is er een grote menigte, wier stemmen gehoord worden, als waren het de stemmen veler wateren. Wij maken grote bestekken met een menigte open vakken, om die later in te vullen, maar God klimt op van het minste tot het meeste. Hij plant het kleine zaadje, en het wordt al groter en groter, totdat het ten laatste een boom wordt met een onnoemelijke menigte takken, bladeren, vruchten, en doet deze altijd weer opnieuw uitspruiten, vele jaren achtereen. En als hij het gevonden heeft, legt hij het op zijn schouders, verblijd zijnde. Hij bestraft het niet, hij slaat het niet, omdat het afgedwaald is; hoe zou dit mogen aan een dier, dat niet weet wat het doet? Doch ook de alzo verloren en gevonden zondaar wordt geen verwijt gedaan, maar mildelijk het kwade vergeven en het goede opnieuw gegeven. En thuis komende, roept hij de vrienden en de geburen tezamen, zeggende tot hen: Weest blij met mij; want ik heb mijn schaap gevonden, dat verloren was. Ieder weet dat hetgeen ons lief is en verloren raakt, en dan weer door ons, met hoe grote moeite ook, wordt teruggevonden, ons dubbel lief is. De Heer schetst hierin zijn eigen grote vreugde over het behoud van een ziel. Zijn bekommering over het verlorene lost zich tegelijk met de treurige toestand van de verlorene op in enkel blijdschap. Ik zeg ulieden, dat er alzo blijdschap zijn zal in de hemel over een zondaar, die zich bekeert, meer dan over negenennegentig rechtvaardigen, die de bekering niet van node hebben. Gij vraagt: Wie heeft de bekering niet van node? Het antwoord is eenvoudig: die bekeerd is. De kudde is de gemeente, de schapen zijn de gelovigen, maar hoe velen ervan zijn niet bij de kudde, maar wandelen hun eigen wegen, tot zolang Gods genade hen tot de kudde brengt. De kerk van Christus op aarde bestaat uit reeds bekeerden en nog niet bekeerden, uit schapen, die reeds

door Hem, de goede Herder toegebracht zijn, en die nog toegebracht moeten worden, Johannes 10:16. De Heer bad ook voor degenen, die door het woord van zijn discipelen in Hem zouden geloven, Johannes 17:20. Zolang de mensen niet geloven, zijn zij van de kudde verstrooid, en moeten zij bijeen vergaderd worden, Johannes 11:52. En dit geschiedt door Gods roeping en hun bekering. Ook is er nog een ander punt van beschouwing in deze, waarop ik u moet opmerkzaam maken. Er is een onderscheid tussen de bekering, welke éénmaal geschiedt, en tussen de vernieuwing van de bekering, welke dagelijks geschieden moet. Ook een oprecht bekeerde, een oprecht gelovige kan afzwerven als het verloren schaap, en hiervan is Petrus een voorbeeld; kan vallen als de penning, en hiervan is David een voorbeeld, kan het vaderhuis verlaten en zijn erfdeel verkwisten, en hiervan is het voorbeeld ieder Christen, die gewijd tot kind van God door de doop, nochtans een kind van de wereld is. In alle deze gevallen is de zondaar, die zalig wordt, een verlorene, die teruggevonden wordt. De Heer zelf duidt het verschil tussen de bekering en de gedurige vernieuwing van de bekering aan, door de vermaning: "Waakt, en wacht op uw Heer, laat uw kaarsen brandende, uw lenden omgord zijn." Doch in deze gelijkenissen neemt de Heer zoals gewoonlijk de zaken in haar volstrekte zin, en spreekt Hij alleen van de bekering in haar geheel, met de volharding tot het einde toe, daarin begrepen. De rechtvaardigen zijn dien ten gevolge, zoals wij zouden zeggen, de bevestigde gelovigen; deze behoeven de bekering niet meer, zoals Petrus en David na hun val en herstel die niet meer behoefden, terwijl de zondaar als zodanig nog in zijn zonden leeft, en nog hetzij bij aanvang of opnieuw bekeerd moet worden. Dat echter de bekering en de vernieuwing bij elkaar behoren, leert ons de Schrift, Psalm 51:12, Efeziërs 4:22-24, Colossenzen 3:10; en dat zij alleen bij de oprecht gelovigen mogelijk zijn, leert ons insgelijks de Schrift, Hebreeën 6:4-8; en het bewijs hiervan is Judas. Het geloof is het leven, het volhardend ongeloof is de dood; en nu, ook de gevaarlijke zieke leeft nog, en kan nog herstellen, maar de gestorvene kan niet meer beter worden. Of wat vrouw, hebbende tien penningen, indien zij één penning verliest, ontsteekt niet een kaars, en keert het huis met bezemen, en zoekt naarstiglijk, totdat zij die vindt? De verloren zondaar, onder deze penning voorgesteld, is iemand die als de wijn op de droesem, op zijn zonden liggen blijft, stil en onbekend, zonder enig gerucht van zich te laten uitgaan. Van de tien mensen is één zulk een mens. Zulke mensen zijn de onverschillige naturen, die geen goed noch kwaad van zich laten horen; die voor zichzelf heen leven, zich met geen anderen in geestelijk opzicht bemoeien, en ook niet toelaten, dat anderen zich in godsdienstige dingen met hen bemoeien. Zij leiden geestelijk een plantenleven. De penning ligt in een hoek, in het stof; ook zij liggen geheel verloren in het stof van de dagelijkse bezigheden, en onder hen zijn vele geleerden, die in het stof van hun boeken begraven liggen, die dag en nacht studeren en anderen leren, maar zelf nooit tot de kennis van de waarheid komen: dat zij verloren zijn en weergevonden moeten worden. En hoe geschiedt nu het terugvinden van zulk een verloren penning? Met de kaars, met het licht van de goddelijke wijsheid en wetenschap, het licht van Gods woord, én met de bezem van de bezoeking, om het winkel-, kantoor-, school- of boekenstof weg te vagen, opdat hij uit dat stof te voorschijn komt, en opgenomen wordt door de hand Gods en bij de overige penningen in veiligheid geborgen wordt. Indien er graden van verlorenheid zijn, en die zijn er zeker in deze bedeling, welke nog onderscheid toelaat tussen meer en minder kwaad, dan zouden wij zeggen: de penning is nog meer verloren dan het schaap, en het vinden is ook moeilijker. Die penning is in een hoek gerold, en ligt daar ongezien en verborgen onder met stof; hij heeft geen spoor achtergelaten, waaruit men zou kunnen nagaan, waar hij kan gevallen zijn; ook bezit hij geen kennelijk teken, waardoor men hem zou kunnen onderscheiden en vinden. Het schaap geeft nog nu en dan geluid van zich, en men kan van de hoogte zien, of het ook in de laagte loopt; ook laat het voetstappen en sporen na op de weg. Bij ontstentenis van alle deze middelen tot hervinding is de huismoeder genoodzaakt een kaars te ontsteken, en met de bezem alle hoeken te onderzoeken, ten einde de penning te vinden. De penning. Zo wordt dan de zondaar bij een penning, het geringste muntstuk, vergeleken; zeker

omdat hij in zichzelf geen waarde heeft. En toch, er wordt tot zijn terugvinden al die zorg besteed, als was in hem een schat verloren, en als kon men zonder hem terug te vinden, niet gelukkig zijn. Welk een vertroostende gedachte! God zoekt de zondaar met zulk een liefde, als was hij de enige zondaar van de gehele wereld. Een penningske, welk een nietigheid! wie doet er moeite om in deze eeuw van miljoenen? God doet er moeite om, en om dat te tonen, komt God van de hoogte van de hemelen in het schamel huisvertrek, om er zich te laten voorstellen onder het beeld van een huismoedertje, dat het één verloren penningske van de tien, met alle naarstigheid zoekt. Wij zeiden het reeds: wat men mist, trekt onze meeste belangstelling tot zich, en daar heeft men de grootste moeite voor over. Wat wij alsdan hebben, geldt bij ons als het ware voor dit ogenblik, als niets; maar wat men mist, zonder dat men weet waar het gebleven is, dàt laat ons geen rust. Dit ligt zo in onze natuur. Laat eenvoudig een naald van de tafel vallen, terwijl men daarmede bezig is, en geen andere in de nabijheid heeft, ziet, welk een beweging en opschudding dat veroorzaakt! De moeder staat op, de kinderen komen er bij, de dienstmaagd komt met een kaars; men vindt de naald, en alles keert tot de orde terug. Of wilt gij een belangrijker beeld? Laat een boekhouder de balans van de boeken op zijn kantoor opmaken, en een verschil van slechts één half centje hebben; kleiner kan het verschil niet zijn, en toch kan en mag en zal hij niet ophouden te zoeken tot zolang hij dat half centje gevonden heeft. Elk vinden is een uitkomst, omdat het een herstel is van de verbroken orde, een orde, die wel verbroken kan worden, maar niet verbroken mag blijven. Ziet de vrouw in de gelijkenis. Het schaap moet men buitenshuis zoeken, de penning in het huis, want daarin is hij verloren. En wat veroorzaakt nu het keren met de bezem? Allereerst en allermeest stof in de kamer, ja, stof in overvloed, en daarbij drukte, en nog heeft men de penning niet. Het gaat gewoonlijk zo; wat tot herstelling van de orde moet dienen, begint meestal met alles nog meer in wanorde te brengen. Doch is de zaak dan wel de moeite waard? Zeker is zij dit, want het is één penning van de tien, niet één van de honderd, zoals het verloren schaap was. Merkt hierin de hoge wijsheid des Heren op. Had de Heer ook van de penning gezegd: "één van de honderd," de penning had geen waarde genoeg gehad, om er zoveel belang in te stellen en er zo veel moeite voor te doen. Wel heeft een schaap tegen honderd schapen zulk een waarde, maar een penning slechts als één tegen tien. Beide worden dan ook terstond, met achterstelling van al het andere, gezocht; want als men het verlorene heden niet terugvindt, dan zal het morgen nog minder teruggevonden worden. Dan is het schaap misschien van een steilte gestort of verdronken, en de penning onder het stof en de as buitenshuis weggedaan, en wie zal hem daar zoeken? Daar is hij niet meer te vinden. En nu, ook onder ons zijn mensen, die van de ene dwaling tot de andere voortgaan, maar ook dezulken, die ongevoelig zijn voor de dingen des hogeren levens, die van God noch zijn gebod iets willen weten, die gedurig zeggen: "Wij kunnen ons met de godsdienst niet inlaten." Deze laatsten zijn als de verloren penning. Doch ook de verloren penning is gemunt, en draagt een beeld en een opschrift, en de meest verlorene is mens, en is als zodanig naar Gods beeld geschapen. Geen toestand sluit van de genade uit. Hoe diep gevallen, hoe diep in de hoek liggende en in het stof verloren, hoe nietig van afkomst, staat of bekwaamheid, men is en blijft mens, en juist daarom moet men teruggevonden worden, en daartoe moet men opgeheven worden door de prediking van het Evangelie, opdat men weer in de circulatie, in de christelijke wandeling komt, want wat niet in de circulatie is, is ook niet in het leven. En als zij die gevonden heeft, roept zij de vriendinnen en geburinnen tezamen, zeggende: Weest blij met mij, want ik heb de penning gevonden, die ik verloren had. Alzo, zeg Ik ulieden, is er blijdschap voor de engelen Gods over één zondaar die zich bekeert. Merkt op dat de Heer er nu niet bijvoegt: "meer dan over negen, die de bekering niet van node hebben." Dit was onvoegzaam en onwelluidend geweest." Het getal negenennegentig is een getal van grootheid, en dus een gepaste uitdrukking voor de Schrift, niet het getal negen. Zo fijn, zo teer is alles in de Schrift! Ook sprak de Heer de eerste maal van blijdschap in de hemel, nu bepaald onder de engelen Gods. Ook hierin is een opklimming. Wat de vrienden en vriendinnen, de geburen en geburinnen

op de aarde zijn, dat zijn de engelen in de hemel. Wie zou de hemelse dingen in zulke eenvoudige raadselbeelden kunnen kleden, zonder ze te ontadelen, dan de Heer? Zulk een manier van spreken veronderstelt noodzakelijk de hoogste gemeenzaamheid met de dingen, die in de hemel zijn. En nu wil de Heer daarmee ook voor ons, in zich de afstand wegnemen, die er is tussen de mens en God. Hij wil er ons God mee nabij brengen, gelijk het kleine kind zijn vader nabij gebracht wordt, wanneer zijn vader zich klein voor het kind maakt, en op de grond neerhurkt, en het zo met de vingers lokt om naar hem toe te lopen. En welk een heerlijke gedachte is het nu, dat de Here Jezus bij de bekering van een zondaar tot al zijn engelen zegt: "Verblijdt u met Mij, want wat Ik verloren had, dat heb Ik teruggevonden." Mocht ook over ons allen die blijdschap in de hemel zijn! En Hij zei: Een zeker mens had twee zonen. De Heer laat het niet blijven bij de voorstelling van een schaap, van een penning, maar treedt ten laatste in het volle menselijke leven. En dat doet ons goed, want een schaap en een penning zijn slechts beelden van de zaak, maar in de verloren zoon zien wij de zaak zelf. Daarin kunnen wij meevoelen, en voelen wij werkelijk mee. De Heer zelf, waarachtig mens als Hij was, voelt zich ook in het menselijke geheel thuis. Geeft Hij drie gelijkenissen over één zaak, om de rijkdom, de overvloeiende volheid van de Goddelijke barmhartigheid te verkondigen, de twee eerste gelijkenissen worden in een paar woorden vervat, maar de laatste is, ik moet het zo noemen, prachtig uitgewerkt en rijk gestoffeerd met beelden, allen vol leven en betekenis. En toch wordt bij deze heerlijke ontwikkeling van de gelijkenis, de bekering voorgesteld in haar hoogste eenvoudigheid en waarheid, niet als iets werktuiglijks, zoals in de twee eerste gelijkenissen, maar zoals zij werkelijk bij de mens is, als iets organisch, levends, dat alle lijdelijkheid ter zijde stelt. De verloren zoon zelf komt tot de gedachte om terug te keren, en toch deze gedachte is van boven. De Heer deed ook hier weer een greep in de goddelijke waarheid, zoals Hij alleen kon doen, haar voorstellende in al haar eenvoudigheid, zonder haar diepe duisternis en zonder haar alverblindend licht. Hier, gelijk overal in de Schrift, is dan ook alles huwelijk, verbintenis en vermenigvuldiging van waarheid met waarheid, van licht met licht, van geest met geest. Leren wij toch van de Heer deze wijze van prediking. Men behoeft de leer van de voorverordinering niet op de voorgrond en niet afzonderlijk aan de gemeente voor te stellen; nee, maar iedere predikatie moet zodanig zijn, dat men in haar al de waarheden des woords kan proeven en smaken, evenals men de suiker niet afzonderlijk bij de thee gebruikt, maar ze daarin doet. Die de thee gebruikt, ziet de suiker niet, maar hij proeft aan de thee, dat zij erin is. En de jongste van hen zei tot de vader: Geef mij het deel van de goederen, dat mij toekomt. Hij vraagt, zoals wij zouden zeggen, niet alleen zijn moederlijk deel, want zijn moeder wordt verondersteld gestorven te zijn, maar, zoals later blijkt, zijn gehele erfportie. En hij deelde hun het goed. De vader weigert hem zijn verzoek niet. Zijn beide zonen hadden er recht op. Hij maakt een boedelbeschrijving, en keert de jongste zoon diens aandeel uit. En niet vele dagen daarna, de jongste zoon alles bijeen vergaderd hebbende, is weg gereisd in een ver gelegen land. De verloren zoon is een dwaas, onbezonnen jongeling, die de stille regelmatigheid en eenvormigheid van het vaderlijk huis moede, en niet meer teruggehouden door de tedere, gezellige, verbindende, vreugde verspreidende, zonnige moederlijke liefde, de wereld eens wil bezien en genieten. Hij eiste daartoe zijn vermogen op van de vader, en thans, onmetelijk rijk als hij is in zijn eigen ogen, duurt het niet lang of hij gaat aan het inpakken van zijn geld en andere nodige zaken. Hij ging niet terstond; misschien dacht hij in het begin zo kwaad niet; hij wilde wellicht slechts meester zijn van zijn eigen goed, er niet aan denkende om er een kwaad gebruik van te maken; doch de eerste stap tot een verkeerdheid wordt spoedig door een tweede gevolgd, en het werkelijk bezit van geld en goed verandert vanzelf gedachte en gemoed. Het duurt dus niet lang, of hij wil naar de vreemde, en hij reist werkelijk weg, en wel naar een ver gelegen land, opdat hij recht veraf van het vaderlijk huis en van alle invloed en bespieding van zijn vader vrij zou zijn, en naar eigen zin en lust kon leven. Gij ziet de hoofdzonde, de bron van al de overige zonde des verloren zoons ligt daarin, dat hij uitging van

zijn vaders huis. Geestelijk genomen, zijn wij als zondaren, ofschoon niet vrijwillig, in dezelfde toestand door de erfzonde. Wij zijn daardoor niet in het vaderlijke huis, maar in de vreemde. En al zijn de andere zonden, die wij doen, meer in het oog vallende, de erfzonde is toch de bron van alle andere zonden. Voorts kunnen wij, gelijk de jongeling in de gelijkenis, niet zondigen dan met hetgeen ons gegeven is; wij zondigen altijd met de gaven Gods, hetzij die bestaan in geld of goed, in verstandelijke of lichamelijke gaven en krachten. En heeft aldaar zijn goed doorgebracht, levende overdadiglijk. Hoe kies uitgedrukt! De Heer zegt niet met wie hij zijn goed heeft doorgebracht, dit zegt enkel zijn broeder, wiens oog boos is. Een bewijs van 's Heren verschonende liefde en een onderwijzing voor ons, hoe wij de zonde des naasten met de mantel van de liefde moeten bedekken. Nauwelijks was de jongeling in de vreemde, of het kwam van kwaad tot erger; hij had niets te doen en veel te verteren; hij weerstond de verleiding niet, en dacht er niet aan, dat er een einde aan zijn geld zou komen. Ach, altijd denkt de mens zich staande te kunnen houden ook op de steilste helling, maar hij rekent niet op God, en diens onverwachte daden. En als hij alles verteerd had, werd er een grote hongersnood in datzelfde land, en hij begon gebrek te lijden. Dat was een onverwachte gebeurtenis, welke bij de verkwistende jongeling het gebrek wel niet veroorzaakte, maar toch verhaastte en verzwaarde. Het was een onheil, en dat kwam niet van hem, maar van God. Toen zijn geld begon op te raken, zal hij zeker gedacht hebben: "als het op is, wat nood! ik ben jong en sterk, en werk dan voor mijn brood. Ik heb een goede opvoeding gehad, ik heb wat geleerd, en dat kan en zal mij nu te pas komen." Doch nu kwam er iets waarop hij niet gerekend had. Hij had gedacht: "voor mij zal er wel altijd brood zijn;" doch hij had zich misrekend. Er kwam een dure tijd door misgewas, of door andere omstandigheden veroorzaakt; er ontstond een hongersnood en waar geen brood is, daar is ook geen werk, vooral niet voor een vreemdeling. Zeker deed hij moeite om naar zijn stand geplaatst te worden, maar niemand kon hem gebruiken. En zo begon hij gebrek te lijden. Nochtans altijd geeft Gods genadige voorzienigheid aan iemand, die werken wil, nog een opening, waardoor zulk een niet van gebrek vergaat. En hij ging heen en voegde zich bij een van de burgers van dat land en deze zond hem op zijn land om de zwijnen te weiden. Hiermede wordt de uiterste verlaging van de zondaar voorgesteld. De verloren zoon wordt niet eervol behandeld als de zoon van een rijk man, maar met de grootste minachting naar de zwijnen gezonden, zeker het allerergste wat een Jood kon overkomen. Ofschoon de Here Jezus hiermee zijn toehoorders, en vooral zijn tegenstanders ergerde, zo wilde Hij echter deze trek niet aan zijn verhaal laten ontbreken. Zij moesten het horen, waartoe de zonde de mens al vernedert, en hoe hij, die geen zoon wil zijn van de beste vader, een dienstknecht wordt van de hardvochtigste meester. In zijn eigen huis wilde de verloren zoon geen vader meer zeggen; hier in de vreemde moest hij nu heer zeggen tegen een meester, die hem als minder dan een slaaf behandelde, en hem het verachtelijkste werk opdroeg, misschien wel (daar die meester een heiden was,) om hem, de Jood, door hem tot zwijnenhoeder te stellen, op het hevigst te grieven en zijn godsdienst op het smadelijkst te beledigen. Wat zou echter de gebrek lijdende jongeling doen? Hij moest zich thans alles laten welgevallen, en hij liet zich het ergste weggevallen; doch hiermee was de ongelukkige, ja wat meer zegt, de schuldige jongeling nog niet geholpen. En hij begeerde zijn buik te vullen met de draf, die de zwijnen aten, en niemand gaf hem die. Wel gaf men nog eten aan de zwijnen, maar niet aan hem, althans niet genoeg om zijn grote honger te stillen; want men achtte hem beneden deze dieren, en had er meer zorg voor dan voor hem. Herinner u de zorg van Achab voor zijn paarden en muilezels, 1 Koningen 18:5, in de grote hongersnood ten tijde van Elia; de mensen konden voor zichzelf zorgen of sterven, hij trok het zich niet aan, als zijn beesten maar niet stierven. Het is treurig om te zeggen, maar het is een waarheid: in tijden van grote hongersnood worden altijd de dieren meer gewaardeerd dan de mensen, want met de mensen is men verlegen en de dieren zijn nog altijd voedingsmiddelen. Daarenboven was deze zwijnenhoeder nog wel een vreemdeling, zonder vriend of maag of enige bescherming. Men gaf dus de zwijnen vol op, en liet hem toezien of met een uiterst karig

deel zo goed als verhongeren. Hij begeerde zich dus, door de grote nood gedrongen, met het anders walgelijk voedsel, met de draf, met het zwijnenvoedsel, de buik te vullen; doch men belette het hem. Gij ziet het beeld van het leven in zonde. De Heer schetst de gevolgen van de zonde tot in de kleinste bijzonderheden, en laat het aan ieder en ook aan ons over, dit geestelijk toe te passen. Hoe velen zijn er onder ons, die het wittebrood in huns vaders huis niet wilden eten, en die thans niet alleen begeren hun buik te vullen met de draf van de zwijnen, maar er hun buik werkelijk mee vullen! Hoe velen eten van de walgelijke draf van de ongelovige wetenschap en van de ongelovige onwetendheid. Hoe veel slechte lectuur komt er op de boekentafel van de aanzienlijke, op de schrijftafel van de geleerde, op de huistafel van de burger, op de bok van de koetsier en in het pothuis van de kruier, waarin het onderwijs van God, zijn heilig, aanbiddelijk woord op de onbeschaamdste wijze verdacht gemaakt, verkracht en veracht wordt! Wee degene, die zich daarmede verzadigen kan, want van zulk een staat het te vrezen, dat hij nooit meer naar de overvloed van brood in zijns vaders huis zal vragen. Maar gelukkig hij, die ofschoon hij er toe gekomen is om de draf te begeren, zich er niet mede verzadigen kan, zoals de verloren zoon dit ook niet kon. Zeker het was bij hem de uiterste toestand van nood, doch juist dit uiterste was zijn geluk. Hij mocht niet verloren gaan, en daarom was het beter voor hem honger te lijden, dan met de zwijnendraf verzadigd te worden. Nog eens: had men hem de draf gegeven, hij zou tevreden geweest en verloren gebleven zijn; maar had de hand Gods hem door de hongersnood van het land gekastijd, nu zou de verlorene door diens eigen honger terugkeren. Thans gebeurde er iets in de verloren zoon; hij keert tot zichzelf in, spreekt met zichzelf, en zijn hart wordt gevoelig, zijn geweten ontwaakt, en de dwaas begint wijs te worden. En tot zichzelf gekomen zijnde. Dit is de eerste grote stap tot de bekering; doch men moet het er niet bij laten blijven; men moet niet blijven zien op zijn ellende, want alsdan wordt men wanhopig, maar men moet tegelijk komen tot het besef: "ik heb het kwaad, en kan het goed hebben." Zei hij: De huurlingen van mijn vader. Hij komt tot de bewustheid van zijn voorrecht: hij heeft nog een vader, hij gevoelt zich weer als kind. O, mochten toch allen, die de driemaal heilige en heerlijke naam Gods sedert hun doop op het voorhoofd dragen, zich dat voorrecht herinneren in de vreemde, in het land van de honger en van de slavendienst, en tot de zelfbewustheid komen, dat ze een Vader in de hemel hebben, tot wie ze kunnen, mogen, ja moeten terugkeren! Hebben overvloed van brood, en ik verga van honger. Hij denkt hiermee nog aan niets geestelijks, maar alleen aan het brood voor zijn grote honger; doch het overige zal ook wel komen. God leidt dikwijls de mens van het aardse tot het hemelse brood; van het water uit de put van Jacob, tot het water, dat Christus te drinken geeft, en dat een fontein van water wordt, springende tot in het eeuwige leven. Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan. Wij staan verbaasd over de grote verandering, welke er met die jongeling heeft plaats gegrepen. Tot hiertoe was hij een onberaden mens geweest, en nu is hij opeens zo verstandig geworden, dat de grootste wijze niet verstandiger kan redeneren dan hij. En waarin bestaat nu die wijsheid? Daarin, dat hij in de allerhoogste nood niet tot wanhoop vervalt en alles verloren geeft, maar juist die felle prang en drang van de ellende tot het beginsel maakt van hoop, uitkomst, uitredding, levensbehoud en toekomstige levensvreugde. Hij zegt niet: "nu is de dood mijn enige toevlucht; het is mijn eigen schuld, dat mij dit alles overkomt; ik heb gedaan wat ik wilde, nu zal ik lijden wat ik moet; naar mijn vader ga ik niet, want van deze heb ik niets meer te eisen, maar vanwege mijn wangedrag alles te vrezen; ook heb ik van mijn broeder en verwanten niets anders te verwachten dan verwijt, beschaming en vernedering." Nee, hij onderdrukt dat alles, en denkt aan niets anders en wil aan niets anders denken dan aan het terugkeren tot zijn vader, ja tot zijn vader, wiens overgrote goedheid hem bekend is, en van wie hij volkomen vertrouwt, dat hij hem niet afwijzen zal als hij komt, zoals hij komen wil: als een berouwhebbend kind, dat de kindernaam heeft verbeurd, en nu de meest knechtelijke diensten wil verrichten, als hij maar in vaders huis mag zijn. En ik zal tot hem zeggen. Hij bedenkt wat hij zeggen zal. Dit is goed en wijs van de verloren zoon, doch wij moeten ons

wachten om zulke uitboezemingen als die van de verloren zoon en die van de tollenaar: o God! wees mij zondaar genadig! anders na te spreken, dan met dezelfde waarheid en met hetzelfde gevoel, als waarmee zij de eerste maal in het hart opgeweld en uit het hart gesproken zijn. Zijn besluit was niet alleen verstandig, maar ook moedig. De bekering bestaat altijd in een kloek besluit, dat over de bezwaren en zwarigheden heen ziet, ja ze met geweld onderdrukt. De geweldigers nemen het koninkrijk van de hemelen met geweld. De Heer stelt de bekering niet voor als een zwaar werk, niet als een berg, die men wegdragen moet, maar toch als een berg, die men gebieden moet zich te verplaatsen in het hart van de zee. En dit doet het geloof, dat over alles heen, ogenblikkelijk opziet tot de Vader en in Hem de goedertierenheid en de ontferming ziet. Zonder geloof zou dit een roekeloze vermetelheid zijn, maar door het geloof is het God aangenaam, en onze enige redding. Vader! Met deze vadernaam grijpt hij het rechte punt aan. Hij zegt niet: "Ik zal zeggen, ik mag u niet meer mijn vader noemen, want ik gedroeg mij niet als uw kind!" Neen, zijn vader bleef altijd zijn vader, en juist daarop grondt zich al zijn hoop op redding; maar hij zou er bijvoegen, dat hij niet meer waardig was zijn zoon genaamd te worden. Dàt is iets anders. Doch bij deze gelegenheid moet ik u herinneren, dat men er tegenwoordig gedurig op uit is, om de gemeente oplettend te maken, dat de Schrift niet zegt: dat God verzoend moet worden met de mens, maar de mens met God. En dat is ook zo, mits wij elkaar goed verstaan. God is verzoend met de mens, maar in Christus, en in Christus alleen. God is Vader, en als Vader is Hij een verzoend God, een Verbondsgod, maar alleen in Christus; en God buiten Christus Vader te noemen, zoals thans zo velen doen, is de offerande van Christus, welke in de Schrift de grondslag van Gods liefde jegens de zondaar is Efeziër 1:3-10, wegnemen. God heeft de wereld liefgehad. Op welke wijze? Door haar zijn Zoon te zenden. Zal dus de wereld behouden worden door deze liefde Gods? Zeer zeker, doch alleen als de wereld gelooft in de Zoon van God; zo niet, zij zal verderven. Neem dus de Zoon weg en gij neemt de liefde van God tot een zondige wereld weg. Alleen in Christus en die gekruist ontmoeten de heilige God en de onheilige mens elkander als vader en kind. Deze grondslag van het vaderschap Gods en het kindschap des zondaars wordt -wij merkten het reeds op- in de gelijkenis ondersteld. Het zou ook niet gevoegd hebben om in zulk een verhaal of gelijkenis de innerlijke zijde van de zaak voor te stellen. Is niet de bekering een werk van God? Immers ja; doch hier wordt enkel van het uitwendig verschijnsel, de uitwendige openbaring van de bekering gesproken. Ik heb gezondigd. Ziet hier de rechte zondebelijdenis. Hij houdt zich met niets op dan met zijn ellende. Trouwens, het komt er op aan, dat men zijn toestand goed kent, dat men weet hoe men staat, zal men de redding ontvangen. Tegen de hemel. Onze zonde, van welke aard die ook is, is allereerst tegen God, omdat God de zonde verbiedt, doch de Heer noemt God nooit als optredende in een verdicht verhaal. In geen enkele gelijkenis van de Heer komt God handelend voor. Hoe kies en hoe heilig tegenover het derde gebod! Gij ziet hoe uiterst fijn de Schrift bewerkt is. Is niet het woord, dat de verloren zoon zich voorneemt tot zijn vader te zeggen, het volmaaktste woord voor de gegeven toestand? Wij schrijvers, die ons gedurende ons gehele leven geoefend hebben in de stijl, vinden bij het overlezen van hetgeen wij vroeger schreven en lieten drukken, altijd gebreken, en zo wij zelf ze niet vinden, dan vinden anderen ze wel. Vergelijken wij daarmee de onveranderlijke nauwkeurigheid van de uitdrukkingen van de Schrift, dan moeten wij, als wij eerlijk willen blijven, hierin één van de onmiskenbaarste bewijzen vinden voor de Goddelijke oorsprong van de Schrift. En dit zijn geen zaken, die alleen onder het bereik van het verstand van de geleerde vallen, nee, ieder, die een oog voor zulke dingen heeft, kan zoiets opmerken; en daarom moet men zich, gelijk wij onlangs zeiden, nooit door de ongelovige geleerde het recht laten ontzeggen om over de Schrift te oordelen, omdat men geen Hebreeuws en Grieks kent, ofschoon, (dit voegen zulke geleerden er gewoonlijk op smadelijke toon bij) ook de Schrift niet het rechte Grieks heeft. Ik verheug mij ten hoogste, deze talen te kennen, maar nochtans zeg ik: het is beter de bijbel zelf goed te kennen, dan het zuiverste Hebreeuws en het zuiverste Grieks goed te kennen en de bijbel niet.

Het is met de wegen tot kennis van de Schrift, als met al de wegen. Er zijn wegen door de weiden en openbare grote gebaande wegen. Die nu de weg door de weide of heide naar het dorp of de stad kent en neemt, die komt er evengoed en doorgaans nog eerder, dan die er langs de grote weg heengaat. En voor u! en ik ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden. Van de vrijmoedigheid komt de verloren zoon tot de ootmoedigheid. Daarom is hij ook niet roekeloos of vermetel. Ook zegt hij niet: "Ik zal trachten te herstellen wat ik gedaan heb;" nee, dat komt naderhand, na de bekering eerst te pas, en dan komt het vanzelf, dan vergoedt en verzoet men de mensen het vroeger aangedane leed; maar eerst moet er vrede met God zijn. Daarna keren onze zonden terug in onze herinnering met al haar gevolgen. God zelf brengt ze ons in herinnering. Zo dikwijls Paulus andere stenen zag opnemen om hemzelf te stenigen, kon hij aan Stefanus denken, en zo dikwijls Jacob door zijn schoonvader Laban bedrogen werd, had hij aan zijn eigen bedrog jegens zijn vader te denken. Nog eens echter, dit alles komt na de bekering. Dit vóór de bekering te stellen, waren Rooms. De genade is geen koop, maar een geschenk. Maak mij als een van uw huurlingen. Hij begeert nu niet meer als zoon, maar als knecht aangenomen te worden. Welk een diepte van vernedering heeft hem het hart gebroken! Hijzelf echter ziet er geen vernedering in; nee, wie zichzelf vernedert, die denkt niet aan vernederd te zijn. En toch spreekt op de bodem van dat alles, het geloof in de liefde van de vaders; het geloof dat zegt: "Ik ben het niet waardig, maar gij, vader! geeft het mij toch, zo niet als kind, dan als huurling; om het even; laat mij maar weer in uw huis komen." En opstaande, ging hij naar zijn vader. Hij liet het niet bij de gedachte, maar ging over tot de daad. Hij zei niet: "Zo zou ik kunnen doen;" of: "zo zou het misschien goed zijn te doen;" nee, hij doet wat hij zegt. Wie waarlijk bekeerd is blijft niet zitten, maar staat op en gaat tot zijn Vader. Hij gaat tot zijn vader. Merkt op, dat er altijd meer dan één beweging, of moment in de bekering is. Al is de mens bekeerd, hij is daarom nog niet in het Vaderlijk huis. Doch de hoofdzaak is dat wij op weg zijn, het overige komt vanzelf. Vanzelf? Ja, maar niet zonder strijd, aanvechting, bezwaar, beletsel; want thans komt de vraag ons gedurig voor: "Hoe zal ik ontvangen worden?" Doch ook over deze zwarigheid wordt de terugkerende heengebracht. Heengebracht? maar was dan niet de verloren zoon, ten gevolge van vele tegenspoeden en ellende, tot nadenken, en door zijn eigen nadenken tot bekering gekomen? Schijnbaar ja, zoals wij reeds zeiden, maar inderdaad, hoewel verborgen, door de Goddelijke genade. Want de tegenwerpingen, die de ongelovigen uit het begin van deze gelijkenis ontlenen, worden door het slot van de gelijkenis weerlegd. Twee maal, en dus bij verdubbeling tot bevestiging, wordt er gezegd: Hij was dood en is weer levend geworden; hij was verloren en is gevonden. Levend te worden onderstelt levend gemaakt te worden, en wie maakt levend, dan God? En gevonden te worden veronderstelt gezocht te zijn, en wie zoekt het verlorene dan Christus? De bekering is van God. God bekeert de mens, maar op een verborgen wijze. God brengt meermalen de mens, door de lotgevallen van diens eigen leven, tot nadenken over zichzelf, want God behandelt de mens niet als een werktuig, maar als een denkend en gevoelend wezen. Doch de bekering geschiedt niet altijd op deze wijze. Is het niet bijzonder opmerkelijk, dat Gamaliël, die zo verstandig redeneerde als maar iemand redeneren kan, nochtans daardoor niet tot nadenken kwam over zichzelf, en zich niet bekeerde? en ook dat zulk een verstandig man, als zijn discipel Saulus van Tarsis was, niet door redenering, door eigen nadenken, maar schijnbaar geheel werktuiglijk tot bekering gebracht is? God handelt tegen de mens in. Nu zeggen de ongelovigen wel: "Paulus redeneerde. Hij zag de moed van Stefanus, en kwam nu op het denkbeeld, dat zulk een man wel gelijk kon hebben, en hij vroeg dus zichzelf: of hetgeen Stefanus uit de Wet en de Profeten op de Messias toepaste, waar kon zijn in toepassing op Jezus; zodat Paulus aldus tot beter inzicht kwam." Doch op deze wijze maakt men de Schrift tot een roman, en heeft men de naam van eerlijke uitlegger van de Schrift verbeurd. En als hij nog ver van hem was, zag hem zijn vader, en werd met innerlijke ontferming bewogen, en toelopende, viel hij hem om zijn hals en kuste hem. De vader heeft het gevoeld dat zijn zoon komt, en gaat hem tegemoet, want de liefde, de ontferming,

de genade voorkomt de zondaar. Het is ook hier wederom de waarheid van het leven. Deze voorkomendheid des vaders is geheel buiten het bereik van de verdichting. Een verdichter zou op zijn hoogst de vader hebben voorgesteld, als staande aan de deur van zijn woning met geopende armen, opdat de zoon erin vallen en hem kussen mocht. Doch dat de vader de dwaze zoon, die hem zoveel verdriet aangedaan had, niet tot zich laat komen, maar tot hem uitgaat en hem tegemoet loopt en hem omhelst en kust, dàt is het leven zelf, en dat kan niemand geheel teruggeven of volkomen afbeelden dan God alleen. Dit is een aardbei, van de grond geplukt, en een kers, van de boom gevallen; een vrucht, door Gods zonneschijn en regen gegroeid en rijp geworden, en niet, zoals de banketbakker die op onze taarten, de was boetseerder die onder onze stolpen, de schilder die op onze schilderstukken maakt. En de zoon zei tot hem: De voorkomende liefde van de vader is verrassend voor de zoon; maar deze laat er zich toch niet door afbrengen van zijn voornemen, om schuld te belijden. Vader! ik heb gezondigd tegen de hemel en voor u, en ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden. Ziet hier de oprechtheid van zijn bekering. Was het hem maar alleen om brood te doen geweest, hij had zich zijn belijdenis van zonden kunnen besparen, daar hij zag, dat zijn vader hem met een alles vergevende en vergetende liefde opnam; doch neen, hij moest zeggen waar zijn hart geheel van vervuld was. Maar de vader zei tot zijn dienstknechten. De zoon wilde nog meer zeggen; hij wilde er nog bijvoegen: maak mij als een van uw huurlingen; doch zijn vader laat hem niet voortgaan, niet uitspreken; maar roept, juist als in tegenstelling daarvan, zijn huurlingen, zijn knechten, om zijn zoon te dienen. En nu, zo gaat het ook met de zondaar; verootmoedigt zich deze voor God, zo laat God het nooit tot de uiterste verootmoediging komen, maar reikt Hij hem terstond de hand, heft hem weer op, en plaatst hem hoger, dan hij ooit tevoren stond. Brengt hier voort het beste kleed en doet het hem aan, en geeft een ring aan zijn hand, en schoenen aan de voeten. De zoon was teruggekeerd tot zijn vader, maar in welke staat! berooid van kleren, barrevoets, als een bedelaar. Doch wat zegt dat voor de vader, die dat alles in een ogenblik kan veranderen. Hij beveelt niet enkel een gewoon goed kleed, neen, het beste kleed, wij zouden zeggen het zondagskleed, ja, het feestkleed te brengen, en er zijn zoon mee te kleden, en schoeisel aan zijn voeten te doen als het teken van een vrij man, en de zegelring aan zijn hand, als het teken van als zoon ook een heer te zijn in zijns vaders huis. De teruggekeerde zoon moest in volle staatsie zijn intocht in het vaderlijk huis doen, als kwam hij er in, na een grote overwinning behaald, of na een groot vermogen buitenslands verworven te hebben. In één woord, er moest een groot feest gevierd worden. Zo is het ook met de zondaar, die zich bekeert naar het woord des Heren, Jesaja 61:3: Dat de treurige Zions gegeven wordt sieraad voor as, vreugdeolie voor treurigheid, het gewaad des lofs voor een benauwde geest. Want Hij, de Heer, richt voor dezulken zijn feestmaal aan. En brengt het gemeste kalf en slacht het. Er is altijd in ieder wel gegoed huis op het land, in het Oosten, een gemest kalf in voorraad, dat voor de grote gelegenheden, voor de huiselijke feesten bestemd en bewaard wordt. Dat kalf moest nu geslacht worden, want het grootste huiselijke feest stond nu gevierd te worden. En laat ons eten en vrolijk zijn. Zekerlijk wil de Heer hiermede niet de wereldse weelderigheid in de maaltijden goedkeuren, maar dat Hij er niets tegen heeft, dat wij op zijn tijd en op zijn pas ons ook bij de maaltijd verheugen, ligt blijkbaar in de rede. Een Christen mag alle onzondige vreugde genieten, naar de woorden van de Schrift: Geniet het goede ten dage des voorspoeds. Al de dagen van het bedrukte zijn kwaad, maar een vrolijk hart is een gedurige maaltijd. Ga dan heen, eet uw brood met vreugde en drink uw wijn van goeder harte, want God heeft alreeds een welbehagen aan uw werken. Laat uw kleren te allen tijde wit zijn, en laat op uw hoofd geen olie ontbreken. Nochtans moet hij ook denken aan de dagen des tegenspoeds en aan al de kwade dagen, Spreuken 15:15, 7:14, Prediker 7:14, 9:7-8, 11:8. Want deze mijn zoon was dood, en is weer levend geworden, en hij was verloren en is gevonden. De ongelovigen hebben een grote afkeer van dogma's, van leerstellingen, en het is niet te verwonderen, want deze bedreigen hen altijd met vloek en dood; doch als zij nu daarbij beweren, dat Christus zelf van geen dogma's

wilde weten, zo liegen zij. Men kan ook zonder dogmatische vorm, dogmatiseren. Wat zegt hier Christus, ofschoon in het voorbijgaan, dan dat de toestand van de zonde de toestand is van de dood en der verdorvenheid, en dat de toestand van de bekering het leven en de behoudenis is? En zij begonnen vrolijk te zijn. Met de bekering begint al de ware, blijvende vreugde op de aarde en in de hemel. De Roomse kerk maakt de bekering tot een langdurige staat van smart. Wat al boetedoeningen, wat al vernederingen door mensen en van mensen, wat al zelfkastijdingen, ja wat zelfpijnigingen hecht zij aan de bekering, te akelig om aan te zien reeds op de Roomse schilderijen, hoeveel temeer om ze te ondergaan in de werkelijkheid! Het is een afschuwelijk stelsel, dat het Roomse bijgeloof heeft uitgevonden, het stelsel van penitentie, omdat het zo lijnrecht tegenover het Evangelie staat. De hoofdtoon van het Evangelie is blijdschap, blijdschap in God. Zolang wij buiten het Evangelie staan, hebben wij reden om te treuren; maar zodra wij onder het Evangelie staan, neemt het Evangelie zelf al de droefheid weg, en zegt: "Nu vrolijk, zo vrolijk als gij als kind van God zijn kunt; wat achter is, zij vergeten, wat vóór u ligt zij geweten en nagejaagd met moed en opgewektheid, ziende op de Heer en u in Hem verblijdende!" Wat zullen de Farizeeën zich aan deze voorstelling geërgerd hebben! Trouwens dit was een gehele andere wijze van behandeling van de zondaars, dan de Farizeeën gewoon waren. Zij zelf waren in eigen ogen de rechtvaardigen, die de bekering niet van node hadden, en zagen met minachting neer op de zondaren, die de bekering wel van node hadden. Doch daarom krijgt de Farizeeër nu, aan het slot van de gelijkenis, ook zijn deel van de zaak. Al deze gelijkenissen eindigen in de vreugde, want in de vreugde eindigen al Gods wegen met de gelovigen. Allen juichen in deze gelijkenissen: de mensen, de engelen, de geburen, de dienstknechten, de vader, de teruggekeerde zoon, al de huisgenoten en al de vrienden, uitgenomen één de broeder van de verloren zoon; deze is hier de Farizeeër. En zijn oudste zoon was in het veld, en als hij kwam en het huis genaakte, hoorde hij het gezang en het gerei. "Gezang en dans? hoe! en dat bij zulk een gelegenheid? Is dat niet wat al te erg?" zo vraagt misschien menigeen, die het maar niet kan begrijpen, dat Christen zijn en vrolijk zijn kan samengaan. Zongen de engelen niet toen Christus op aarde geboren was, en zouden wij dan niet zingen en juichen, wie deze geboorte nog veel nader staat dan de engelen? Neen, het ergert ons niet; maar hoe zal het de Farizeeën geërgerd hebben! Gij hoort het terstond van de broeder des verloren zoons. En tot zich geroepen hebbende een van de knechten, vroeg hij, wat dat mocht zijn? Hoe geheel is ook dit naar het leven getekend! Zodra de oudste zoon een zo geheel ongewone drukte en feestvreugde in het huis van zijn vader hoort, vreest hij dat er iets bijzonders is, dat hier niet op zijn plaats is. Reeds behaagt het hem daarom niet, omdat hij er niets van weet. In plaats dus van, gelijk gewoonlijk, dadelijk binnen te treden, roept hij eerst een knecht om te weten, wat er voorgevallen en nu gaande is? En deze zei tot hem: Uw broeder is gekomen, en uw vader heeft het gemeste kalf geslacht, omdat hij hem gezond weder ontvangen heeft. Hoe verstandig gedroeg zich die knecht? Zonder enige omslachtigheid en met voorbijgang van al wat tot de zaak niet behoorde, beantwoordt hij de vraag van de oudste zoon. Hij spreekt geen woord van zonde of van bekering, maar enkel van de gezondheid van de teruggekeerden. Dat alleen voegde hem, en iets meer zou hem niet gevoegd hebben. Ook de engelen, die in de hemel vreugde betonen, en die door deze knecht vertegenwoordigd worden, bemoeien zich daar niet mee, maar verheugen zich enkel in het tegenwoordige geluk des bekeerden zondaars. Voorzeker, wanneer God tot ons had willen zeggen: "Maakt gij zelf u een evangelie, een blijde boodschap van Mijnentwege," hoe geheel anders zouden wij de zaken, en ook deze zaak hebben voorgesteld! Zouden wij van het vorig gedrag des teruggekeerde geheel gezwegen hebben? Doch de knecht in het Evangelie van Christus begreep, dat men niet meer spreken mocht over een gedrag, dat de heer des huizes met de mantel zijner vaderlijke liefde geheel en al bedekt had; hij begreep, dat het de wil van de vader was, dat nu de vader de zonde van zijn kind vergeven had, er in zijn huis door niemand meer een woord over gesproken worden moest. Daarom sprak de knecht er ook geen woord meer van, maar hielp van zijn kant

voor zoveel in hem was mede, dat de droefheid door enkel blijdschap verzwolgen werd. Mochten ook onze dienstboden zo gesteld en gezind zijn, dat zij de bedoelingen van de vader en de moeder des huizes vatten konden en mede hielpen handhaven, hoeveel misverstand en onaangenaamheid zou erin onze huisgezinnen voorkomen worden! Uw broeder is gekomen. De dienaar plaatst de oudste zoon terstond op het standpunt, waarop deze staan moest; hij grijpt hem aan zijn hart en zegt hem: "uw bloedverwant, op wie gij de naaste betrekking hebt, uw broeder is gekomen." Zeker was de oudste zoon tot hiertoe vrij kalm, maar slechts voor een ogenblik; doch hetgeen de knecht er bij moest voegen, had een geheel andere uitwerking, want nauwelijks horende, dat zijn broeder niet enkel aangenomen was, maar dat er nog bovendien een feestmaal voor hem was aangericht, wekte dit zijn nijd en toorn ten volle op. De knecht wilde hem de deur openen om hem binnen te laten. Maar hij werd toornig en wilde niet ingaan. Zo ging dan zijn vader uit en bad hem. Ziet hier juist de aard van de hoogmoed van de eigengerechtigen, maar ook de aard van de lankmoedigheid Gods. De vader behandelt ook de oudste zoon met verschoning en liefde. Merken wij dit op. Velen toch menen dat een bekeerde zich niet meer met een onbekeerd en vijandig mens moet inlaten. De Heer dacht zo niet. De Heer wilde altijd en ook door deze gelijkenis de eigengerechtige Farizeeën en Schriftgeleerden beschamen en verootmoedigen, zonder ze uit te werpen of uit te sluiten. De Heer sluit de deur voor niemand. Hij oordeelt hen niet, maar laat hen zichzelf oordelen. Als een van hun smaalt op de liefde, welke een zondares Hem bewijst, dan vergelijkt Hij de Farizeeër niet bij een schuldenaar, die generlei kwijtschelding ontving, maar bij een, die weinig schuldig was, en wie dan ook weinig vergeven werd. Altijd laat de Heer de deur van de genade ook voor de Farizeeër open, om hem met al de andere zondaren binnen te lokken. Wij weten en geloven het van ganser harte, dat naar de Schrift alleen de uitverkorenen zalig worden, en toch betuigt dezelfde Schrift, dat God wil "dat alle mensen tot de kennis der waarheid komen," of, wat hetzelfde is, zalig worden, 1 Timotheus 2:4, en het helpt ons niet of wij het woord allen in de zin van allerlei mensen willen opvatten, "want God betuigt geen lust te hebben in de dood van de goddelozen," en dat zijn wij allen van nature, en Paulus getuigt, dat "de zaligmakende genade Gods verschenen is aan alle mensen, en dat Christus, ook onder de heidenen, de hoop is van de heerlijkheid." Dewelke wij (zo schrijft hij) verkondigen, vermanende een ieder mens, en lerende een ieder mens in alle wijsheid, opdat wij zouden een ieder mens volmaakt stellen in Christus Jezus, Titus 2:11, Colossenzen 1:27,28. Dat is nu wel voor ons een onoplosbare verborgenheid, maar niet voor God, die haar ons, als wij zalig worden, ook eenmaal volkomen oplossen zal. Doch wat zegt nu de vader van de nijdige zoon, die niet binnen wilde komen: "Laat hem dan buiten blijven?" Neen, hier toonde de vader wel niet zijn vergevende, maar toch zijn geduldige, verdragende liefde. Hij had mededogen met de weerbarstige zoon, en had geduld met hem. En zo nu God geduld heeft met ons, Wanneer wij Hem tegenstaan, waarom hebben wij dan niet geduld met anderen, die Hem tegenstaan? Wat de oudste zoon in de gelijkenis betreft, de liefde des vaders vertedert hem niet; neen, thans openbaart hij zich juist in geheel zijn inwendig gemoedsbestaan, en gedraagt hij zich eenmaal onbetamelijk jegens zijn vader en jegens zijn broeder, zodat hij met ieder woord, dat hij spreekt, zichzelf oordeelt. De vader bad hem, drong hem met de meeste vriendelijkheid om binnen te gaan, en deel te nemen aan de vreugde van al de huisgenoten. Doch hij, antwoordende, zei tot de vader: Zie, ik dien u nu zoveel jaren. Waarom spreekt hij van dienen? Hoe! hij is een zoon, en maakt hij zich tot een knecht? Diende hij dan zijn vader om loon? Hieruit kan men zien, hoe het met hem en met zijn dienst gesteld was. Hij had geen begrip en nog veel minder gevoel van kinderlijke liefdeplichten; hij had een knechtelijke zin, en toonde zich te zijn de broeder degene, die tot God zegt: "Dit goede heb ik gedaan, och! betaal er mij nu voor." Men bemerkt ook uit zijn woord, dat het hem, hoewel hij de zoon, de oudste zoon was, nochtans zwaar viel in zijn vaders huis, want hij spreekt van het door hem verricht wordend werk, als van een last. Hoe geheel anders dacht zijn broeder, de verloren zoon, over zijn kindschap en het vaderlijke huis! Deze

voelde zich, ofschoon hij nog in de vreemde was en nog aan de trog der zwijnen stond, als een stervende ziel toch reeds met opstandingsvreugde een kind te zijn van een rijke vader, rijk ook in barmhartigheid, maar tegelijk, als die hoge eer en dat hoge voorrecht te hebben verbeurd, zodat hij nu het hoogste geluk voor zich daarin achtte te bestaan, om maar als een huurling in dat gezegende vaderhuis te mogen zijn! En heb nooit uw gebod overtreden. Hoe durft hij het zeggen. In dit zelfde ogenblik overtreedt hij zijn vaders gebod. Zijn vader bidt hem binnen te komen, en hij wil niet binnenkomen. Doch onder het niet overtreden van het gebod zijns vaders verstaat hij zijn stipte gehoorzaamheid, om op de bepaalde tijd naar het veld te gaan en het opzicht over de akkerlieden te houden, en op zijn tijd bij ontbijt en middagmaal tegenwoordig te zijn, en voorts te zorgen, dat alles in huis naar de vastgestelde orde gaat. Dit is zeker goed, hoe vormelijk en werktuiglijk het ook is; maar welk een hooggevoeligheid en onbescheidenheid van een kind, om deze zijn diensten de vader voor te werpen! Hoe treffend en aandoenlijk staat tegenover deze zelfverheffing, de zelfvernedering van de verloren zoon, die, ofschoon zijn mond terstond met kussen werd toegesloten, nochtans de woorden niet kon terughouden: Vader! ik heb gezondigd tegen de hemel en voor u, en ik ben niet meer waardig uw zoon genoemd te worden. En gij hebt mij nog nooit een bokje gegeven. Maar at hij dan niet alle dagen aan zijn vaders tafel, van het beste dat er was, en was hij daarmee niet tevreden? Moest hij bovendien nog een bokje hebben als zijn bijzonder loon? Ja, hij zegt het. Hij zegt niet dat het hem geweigerd is, want hij heeft er nooit om gevraagd; maar zijn vader had het hem moeten aanbieden, en omdat deze dat niet gedaan heeft, verwijt hij hem dit nu. Gij ziet, zijn vader en diens gunst en liefde en nabijheid was hem niet genoeg, het bokje moest er bij gegeven zijn. Hoe staat tegenover deze aanmatiging, de aansprakeloosheid van de verloren zoon, die enkel om een schamel stuk brood, het brood van de huurling, tot zijn vader kwam! Doch als nu de oudste zoon zo bijzonder op een buitengewone maaltijd gesteld was, waarom dan nu niet naar binnen gegaan, dan had hij van het gemeste kalf kunnen eten. Doch nee, met zijn broeder wilde hij geen feestmaal houden; hij had zijn eigen keuze. Hij had een bokje willen hebben. Waarom? Hij zegt het. Opdat ik met mijn vrienden mocht vrolijk zijn. Hier komt nu het rechte punt meer duidelijk voor de dag. Neen, hij wilde niet met zijn vader en broeder en de dienstknechten blij zijn, maar met zijn vrienden. De jongste zoon had zijn erfdeel begeerd, om er buitenslands mede te doen wat hij wilde, en zo had de oudste zoon, op zijn beurt, een bokje begeerd, om dat buitenshuis met vrienden van zijn eigen keuze te eten. In de grond van de zaak was dus bij beide de broeders dezelfde begeerte aanwezig geweest, om buiten gemeenschap met de vader, en buiten het vaderlijk opzicht, zelfstandig en onafhankelijk iets te hebben, om er eigenmachtig over te beschikken; alleen had bij de jongste zoon de zaak een grovere vorm aangenomen, dan bij de oudste zoon. Maar als deze uw zoon gekomen is, die uw goed met hoeren doorgebracht heeft, zo hebt gij hem het gemeste kalf geslacht. Ziet daar nu de oorzaak van de toorn des oudsten zoons ten volle blootgelegd. Zij was nijd. Hij kon het niet verdragen en niet verzetten, dat een zo slecht mens als zijn broeder was, boven hem, die altijd een zedig leven geleid had, gesteld en geëerd werd. Hij gebruikt dan ook de scherpste tegenstellingen. Hij had nooit een gebod van zijn vader overtreden, en zijn broeder had diens goed met hoeren doorgebracht. Daarentegen had hij nooit een bokje kunnen krijgen, en was voor zijn broeder het gemeste kalf prijs gegeven. Hij kiest dus de slechtste bewoordingen voor zijns broeders ongerechtigheid en onverdiende voorrechten, en de beste voor zijn eigen gerechtigheid en vermeende verongelijking. Tegelijk zoekt hij zijn vader tegen zijn broeder in te nemen en op te zetten, door te zeggen: die uw goed met hoeren doorgebracht heeft." Maar was dan de erfenis niet tevoren gedeeld? Zijn broeder had dus zijn eigen goed doorgebracht. Doch hij wilde er mede zeggen: "Was hij als ik in uw huis gebleven, dan had gij het goed, dat hij nu zo schandelijk heeft verkwist, gehouden, en gij had er al die tijd gebruik van kunnen maken en er winst mede kunnen doen." Doch zijn laatst verwijt betrof wel het ergste van alles: dat namelijk zijn vader voor die doorbrenger het gemeste kalf geslacht had. Het was hem een zo onverklaarbare als onuitstaanbare zaak, dat er zo veel ophef kon gemaakt

worden over de terugkomst van een lichtmis, terwijl over hem, die altijd even ingetogen had geleefd, geen woord ten beste gegeven werd. " Hoe! de zondaar wordt mij, de heilige, voorgetrokken! " Dat kan de eigengerechtige niet dulden. En laat ons het gul weg erkennen, dat wij zowel iets van het karakter van de oudste als van de jongste zoon in ons dragen. De ruimte, die wij ons hart noemen, kan lichtelijk beide deze broeders bergen. Ook wij kunnen het niet goed vatten en verdragen, dat er over een zondaar, die zich bekeert, meer vreugde in de hemel zou zijn, dan over negenennegentig rechtvaardigen, die de bekering niet van node hebben. Hoe menig vader onder ons zou in een gelijk geval de zaak geheel anders behandeld hebben; hij zou zijn verloren zoon statig en deftig, met de sombere kentekenen van het doorgestaan verdriet op het gelaat, ontvangen, en zonder zelf enigen ophef te maken, hem ook geboden hebben, "om zich nu maar stil te houden voor de overige huisgenoten, en zich voortaan ordentelijk te gedragen, om zich daardoor aller achting opnieuw waardig te maken in welk geval men zien zou, wat er later verder voor hem te doen was." Ja, zo zou een gewoon menselijk vader doen, en als hij dan ook nog een zedige oudste zoon had, dan zou deze tamelijk tevreden zijn. Doch onze Heer schetst in deze gelijkenis, niet een gewoon, maar een buitengewoon vader, een vader, die het beeld is van God de Vader, bij wie de genade jegens zondaren een nog hoger en heerlijker openbaring van zichzelf is, dan zijn liefde tot de heilige engelen. Daarom laat de Heer in de gelijkenis de oudste zoon ontevreden zijn en blijven. Tot diens grote ergernis, wordt voor zijn terugkerende, hongerige, naakte, berouwhebbende broeder het beste kleed uit de kast gehaald, het rijkste feestmaal aangericht, en hem het beste stuk vlees aan tafel voorgezet. Gij kent nu de reden van de ergernis en toorn des oudsten zoons. Hij erkende zijns broeders berouw, diens schuldbelijdenis, diens bekering niet. Hij beschouwde zijn broeder nog altijd als dezelfde losbandige verkwister, die hij vroeger was; want de eigengerechtigheid erkent geen bekering in anderen, evenmin als de lichtzinnige wereld, die de bekering voor dweperij of dromerij houdt; alleen hij, die zelf bekeerd is, weet dat de bekering waarheid is, en dat zij bestaat in een nieuwe geboorte, een geboorte uit God; dit alleen onderscheidt de bekeerde van de onbekeerde. Daarom zei de oudste zoon in de gelijkenis: Nu deze uw zoon gekomen is, niet: mijn broeder. Hij meent hiermee zijn broeder van zich uit te sluiten; doch met deze beschimping van zijn vader en zijns broeders sluit hij zichzelf uit de gemeenschap van zijn vader en zijn broeder en van beider vreugde; want hij wil niet ingaan tot de feestvreugde, en zal er dus buiten blijven. Zo wordt ieder hardnekkig, ieder ongelovig blijvend zondaar niet uitgesloten, maar hij sluit zichzelf uit. De ongelovigen willen geen gemeenschap hebben met de volzalige drieënige God en zijn heilige engelen, en zij zullen het dan ook niet hebben. Doch niet alleen dat de oudste zoon zijn broeders bekering niet erkent, hij verwijt ook, door te zeggen: die uw goed met hoeren doorgebracht heeft, zijn broeder op boosaardige wijze opnieuw, wat zijn vader hem reeds, door hem weder als kind aan te nemen, vergeven heeft. Wat de vader vergeeft, moet bij de broeder ook vergeten en vergeven zijn; daarover moet door niemand gedacht of gesproken worden, zoals wij straks zeiden, dat is voorbij en als niet geschied. Dan ach, wie weet het niet, hoe in ogenblikken van drift, de boze mond weer in het leven roept, wat reeds lang dood en voor altijd begraven scheen. O wachten wij er ons voor; het is een grote zonde, omdat het geen liefde is, die bedekt, maar haat, die het kwaad weder ophaalt. Verwijten wij elkander nooit iets, maar troosten wij elkaar altijd. En hij zei tot hem: Kind! Welk een woord! Ik moet het nogmaals doen opmerken, dat God, zolang het de tijd der genade is, en deze eindigt niet dan in de dood, ook de dienstknecht van de zonde behandelt op de voet van het kind. En daarom hebben ook wij ons wel te wachten voor die bekrompen mening, alsof er voor de onbekeerde generlei betrekking tussen God en hem was. Is dan de doop niets? Worden wij niet door de doop in betrekking gesteld tot de drieënige God? Zeker worden wij dat, en zo wij dat worden, wie zal dan afsluitingen maken, waar God juist de slagboom heeft doen vallen? Ieder gedoopte, die zijn doop als zodanig erkent, mag de hand op al de genadegoederen Gods leggen. Dit recht is hem door God gegeven, en wordt in al Gods woorden tot hem, in al Gods handelingen met

hem ondersteld. Doch wat baat het een recht te hebben en er geen gebruik van te maken? O gij gedoopten, legt de hand op al de genadegoederen Gods en zegt: zij zijn voor mij! en zij zullen voor u zijn, want zodoende zult gij geloven dat God is, en een Beloner van degenen, die Hem zoeken; en wie gelooft zal al Gods goederen erven, doch wie niet gelooft, zal ze allen derven. Als God tot u kind zegt, dan moet gij ook tot Hem Vader zeggen, niet door uzelf het kindschap aan te matigen, maar door de Heilige Geest, die hetgeen uws Zaligmakers is, u mededeelt en u zeggen doet: Abba, Vader! Romeinen 8:15. Neen, God sluit ons niet uit, maar wij sluiten onszelf uit. God sluit ons in. Nooit, zolang het heden des tijds zal duren, is er plaats voor wanhoop. Het is een van de heerlijkheden van de Schrift: nooit is daarin Gods deur gesloten. Nochtans bewaart de Schrift altijd het evenwicht in de waarheid, opdat niemand zo min roekeloos als wanhopig zij. De deur staat wijd open, en toch is de poort nauw, door welke wij ingaan. Dat dan ook wij de deur van de genade wijd openzetten voor allen, en alles doen wat de vader hier deed aan zijn halsstarrige zoon, hem met de liefelijkste woorden dringende om in te gaan; want de wederstrevige zoon moest nooit kunnen zeggen: "Mijn vader heeft mij uitgesloten," of wat nog erger is: "mij uitgestoten." Gij zijt altijd bij mij, en al het mijne is het uwe. Hoe vriendelijk en innemend gezegd, niet waar? De vader grijpt hem bij de gevoeligste plaats van zijn hart aan. Hij, de oudste zoon, was immers altijd bij hem geweest, terwijl zijn broeder in een vreemd land gezworven en honger en gebrek geleden had. En hoe kon hij nu zulk een gewicht leggen op een bokje? Was niet alles het zijne? Had hij niet maar behoeven te spreken, om dit en nog veel meer te verkrijgen? En hij zou er immers ook nu niet bij tekort komen, daar hij, de vader, zijn broeder niet al zijn goederen gaf, maar enkel wat hij bovendien nog te geven had: zijn liefde, en wat die liefde nog mee te delen had. De zoon had gezegd, dat zijn broeder van zijn vader goederen had doorgebracht. De vader keert het om, en zegt: AL het MIJNE is het UWE. O welk een beeld van de rijke liefde Gods in Christus! Nog heden zegt God, in het Evangelie, tot ieder zondaar: "Alles is het uwe, neem het aan; het is voor u zowel als voor uw broeder, maar ook voor uw broeder, zowel als voor u; neem het toch aan; er is genoeg over voor u en voor hem." Men behoorde dan vrolijk en blij te zijn, want deze uw broeder was dood en is weer levend geworden; hij was verloren en is weer gevonden. Deze woorden klinken ons toe als waren zij een lied. Hoe sprak de Heer toch altijd in de schoonste vorm; doch wie kan ook spreken zoals Hij. De zoon had gezegd: Deze UW zoon heeft uw goed met hoeren doorgebracht. De vader zegt: Deze UW broeder WAS dood, en is weer levend geworden. De vader plaatst hiermee de ontevreden en onbescheiden zoon met een zachte, hartvertederende wijsheid op het rechte standpunt, van waar hij deze zaak beschouwen moet. De ontevredene moest zijn broeder niet meer beschouwen in diens zondestaat, maar in diens genadestaat. Zijn broeder was niet teruggekomen, gelijk zo menig slecht kind terugkeert tot zijn ouders, om het opnieuw tot verdriet te zijn, en op het hart te treden, maar hij was teruggekomen als een veranderd mens. Hij was heengegaan als een dwaas, en hij was teruggekomen als een wijze; hij was heengegaan in de overmoed zijns harten, en hij was teruggekeerd in de ootmoed zijns harten, met een verslagen geest, met een verbrijzelde ziel. Daarom, om die reden (zei de vader) was het betamelijk en billijk, dat men blij en vrolijk was. Nog eens, dit had de oudste zoon geheel voorbij gezien. Zulk een dichte sluier hangt de eigengerechtigheid voor onze ogen en juist daarom is het wezen der bekering vervat in het woord: ken uw ongerechtigheid. "Weet, dat gij daarmee voor God neerligt in de eeuwige dood; laat u door God uit die dood weer opwekken; ken uw ongerechtigheid, en erken de gerechtigheid van God in Christus, en doe de grote en heerlijke ruil, die God u mogelijk heeft gemaakt: Geef aan Christus uw zonden, en neem van Hem zijn gerechtigheid aan." Neen, gij oudste zoon! gij hebt geen recht om boos te zijn vanwege uws vaders liefde. Uw vader heeft uw broeder niet lief, omdat hij een zondaar is; ook prijst hij zijn zonde niet: integendeel, hij noemt haar de dood en de verlorenheid; maar hij heeft hem lief en is verblijd, omdat het zondig kind in deze dood en in deze verlorenheid niet aan de liefde van zijn vader gewanhoopt, maar zich daaraan opgericht heeft. En hij bestraft u,

niet omdat gij zedig en zuinig, eerlijk en braaf zijt, maar omdat gij uw broeder verloochent, en wat meer is, Gods werk in hem. Gods engelen, die nooit gezondigd hebben, verblijden zich over de bekering van een zondaar, wie hij ook zij, en gij blaakt van toorn bij de bekering van uw eigen broeder! Oordeel hieruit zelf, welk een mens gij zijt, en welk een oordeel God over u moet houden, en bekeer u gelijk uw broeder.

16:1 De Heer en zijn discipelen, over de nodige voorzorg voor de toekomst.
En Hij zei ook tot zijn discipelen. De Heer richtte thans het woord meer bepaald tot zijn discipelen, omdat de volgende gelijkenis strekte tot hun bijzonder onderwijs, ofschoon de inhoud ervan meer algemeen kon genomen worden. De Heer sprak dan ook deze gelijkenis uit, evenals de anderen ten aanhoren van de Farizeeën, zoals later blijken zal. Er was een zeker rijk mens, welke een rentmeester had, en deze werd bij hem verklaagd, als die zijn goederen doorbracht. De oudste zoon had in de zo even gehoorde gelijkenis de jongste beschuldigd als een verkwister, als een doorbrenger van zijn vaders goederen, en dat was die jongste zoon ook geweest; thans was hij weer als eertijds een gehoorzame zoon in het vaderlijke huis. De Heer vat echter de toen losgelaten draad weer op, en werkt die uit tot een nieuwe gelijkenis, waarin Hij een ander verloren mens, een andere doorbrenger schetst, namelijk een rentmeester, die zijns heren goederen doorbrengt. De toepassing is duidelijk. De rijke man is God, en wij allen zijn zijn rentmeesters. Wij allen, hoe rijk of arm, hebben iets van God ontvangen, dat ons als zijn goed, zijn kapitaal is toevertrouwd, en waarover wij tot zijn behoefte het bestuur hebben, en al naar dat dit bestuur is, wacht ons loon of straf. Reeds ons leven is zulk een kapitaal. Mogen wij het besteden naar onze wil? Velen zeggen ja! zij beschouwen het als hun bijzonder eigendom, waarmee zij doen kunnen wat zij willen; doch zij dwalen zeer. Het leven en al de gaven en krachten die er mee gepaard gaan, zijn geschenken van God, waarvoor wij Hem de dank, dat is de vrucht, moeten brengen. En als wij dßt erkennen, dan zullen wij ook het andere erkennen: dat wij allen van nature in de toestand van de aangeklaagde rentmeester verkeren, en des Heren goederen doorgebracht, dat is grotendeels weggegeven hebben tot ons eigen nut of vermaak, en niet zoals wij hadden moeten doen, alleen ten dienste en ter ere Gods. En hij riep hem en zei tot hem: Hoe hoor ik dit van u? Geef rekenschap van uw rentmeesterschap, want gij zult niet meer rentmeester kunnen zijn. Het mag kort of lang goed gaan, dat men eigendunkelijk handelt met eens anders goed, als ware onze handelwijze aan niemand bekend dan aan onszelf, ten laatste wordt het bekend, en de belanghebbende, de heer van de rentmeester, stuit de zaak eens voor altijd. De rentmeester wordt niet alleen van zijn ambt ontzet, maar hij moet ook rekenschap geven van zijn beheer, opdat zijn meester weet hoe de zaken staan, wat er gedaan is, en wat ervan nu af gedaan moet worden. En de rentmeester zei bij zichzelf: Wat zal ik doen, omdat mijn heer dit rentmeesterschap van mij neemt? De man ontkent zijn schuld niet; ook verontschuldigt hij zich niet bij zijn heer; hij zoekt de zaak niet te bewimpelen, en ook zichzelf niet te blinddoeken met de gedachte, dat zijn heer de zaak niet zo ernstig meent als hij zegt: nee, hij is volkomen overtuigd van zijn overtreding en van het daarop noodzakelijk volgend ontslag uit zijn post. Mochten wij dit van hem overnemen, want hierin was hij oprecht. Ook onze schuld is openbaar, en niet te vergoelijken. De duivel is onze aanklager bij God, en ons eigen geweten bevestigt deze aanklacht. Er is niets aan te doen om de schuld uit te wissen, het enige wat ons overblijft te doen, is met moed en schrander beleid het enig middel aan te grijpen dat er tot redding, dat er tot verzekering van onze toekomt overblijft. Zien wij hoe de rentmeester dit doet. Hij gaat voort tot zichzelf te zeggen: Graven kan ik niet, en te bedelen schaam ik mij. Eerst denkt hij aan een eerlijk middel tot redding, aan de arbeid. Doch wie zou hem nu weer in zijn dienst nemen? Als rentmeester was er geen hoop meer: ook niet tot andere mogelijke werkzaamheden van besturende aard, want hij was het vertrouwen kwijt, en ieder weet, dat men dit eenmaal verliest, het bijna nooit weer terug verkrijgt; dus bleef hem de laagste dienst, die van dagloner of veldarbeider over; doch tot graven of omspitten van de grond, hetgeen het voornaamste werk van zulk een man is, had hij geen lichaamskracht zo hij meende, want verstand er van, was door hem nog wel te verkrijgen. Het werk was echter te laag voor een gewezen rentmeester om er zin in te hebben er er dus lang bij stil te staan. Hij gaat terstond tot het bedenken van een tweede middel tot redding over, het bedelen; doch dit was nog onedele, en daarbij een onterend middel; daarvoor had hij, en wij keuren het goed, te veel schaamte. Ik weet, wat ik doen zal, opdat, wanneer ik van het rentmeesterschap afgezet zal wezen, zij mij in

hun huizen ontvangen. Zo denkende, als wij gezien hebben, kwam hem een denkbeeld voor de geest, dat voor hem schitterend was, dat al zijn bezwaren wegnam, en hem zonder te werken en zonder te bedelen het nodig levensonderhoud voor de toekomst verzekerde. Hij zegt niet wat hij doen zal; hij zelf weet het, en dat is genoeg; het moet ook een geheim blijven, totdat hij zijn plan werkelijk ten uitvoer heeft gebracht. En hij riep tot zich een ieder van de schuldenaars zijns heren, en zei tot de eerste: Hoe veel zijt gij mijn heer schuldig? en hij zei: honderd vaten olie. En hij zei tot hem: neem uw handschrift, en neerzittende, schrijf haastelijk vijftig. Wij kunnen met dit verschuldigde de pachtrente verstaan, die de pachter of huurder van een olijvenhof jaarlijks aan de rentheer in voortbrengselen van de grond moest opbrengen, of ook een nog onbetaalde schuld van aan hem geleverde olie; hoe dit zij, de rentmeester verminderde nu de schuld bij deze eerste schuldenaar op de helft, door hem zijn schuldbekentenis van honderd vaten olie terug te geven en een andere van vijftig vaten olie in de plaats te laten geven. De schuldenaar was wellicht niet weinig verblijd zijn schuld zo aanzienlijk verminderd te zien, dit beschouwende als een halve kwijtschelding door de rijke heer, door voorspraak van diens rentmeester. Wellicht ook vermoedde hij een willekeurige handeling van de rentmeester; doch "dat stond hem, de schuldenaar, (zoals velen in dergelijke omstandigheden tot zichzelf zeggen) niet te onderzoeken; dat moet de rentmeester zelf weten." De zaak kreeg haar beslag. Beiden de schuldenaar en de rentmeester waren tevreden. Daarna zei hij tot een ander: En gij, hoeveel zijt gij schuldig? En hij zei: Honderd mudden tarwe. En hij zei tot hem: Neem uw handschrift, en schrijf tachtig. Gij ziet, wat eigenlijk de invallende schitterende gedachte van de rentmeester bevatte: nieuwe misdaden. Daarmede redden zich gewoonlijk de kinderen van deze wereld, hun eeuwige toekomst wegwerpende voor hun tijdelijke toekomst. De rentmeester redde zich door de schuldenaars van zijn heer aan zich te verplichten. Nog was hij niet van zijn ambt ontzet, en hij maakte van deze gelegenheid onverwijld gebruik, om zich van armoede te vrijwaren. Hij beschikte ook nu nog voor de laatste maal, op willekeurige wijze, over zijns heren goed, schijnbaar ten voordele van anderen, maar eigenlijk ten voordele van zichzelf. Hij dacht: "nu ik toch mijn ambt kwijt raak, komt het op wat meer of minder ongerechtigheid en verkwisting van mijns heren goed niet aan; mijn vorige verspillingen hebben mij in het ongeluk gebracht, deze laatste moeten mij er uit helpen." En de heer prees de onrechtvaardige rentmeester, omdat hij voorzichtiglijk gedaan had. Zijn heer prees niet des rentmeesters ongerechtigheid, maar zijn schranderheid. Een verstandig man heeft altijd genoegen in een met verstand gedane greep, al is die greep ook in zijn eigen goed. Wat kon die rentmeester zijn schatrijke heer benadelen? Wij zien het, niet zó veel, dat deze zich meer boos maakt over de vernieuwde ontrouw, dan zich verbaast over de schranderen vond van zijn rentmeester. Hoe wanhopig toch diens zaken stonden, zo was hij echter niet buiten hoop blijven staan, maar had zichzelf terstond gered. De rentmeester was een van die mensen, die altijd raad weten, en zich nooit verloren geven. En nu, wij weten het, schranderheid is verstandigheid, en wordt als een goede eigenschap altijd geprezen, hoe verkeerd zij ook wordt aangewend. Er zijn dieven, die de ernstigste rechter een glimlach afdwingen vanwege de slimheid, loosheid, gevatheid, waarmee zij zich binnen de letter der wet houden, en telkens de hand, die zich uitstrekt om hen. te grijpen, weten te ontwijken. Op deze wijze lopen er vele kwaaddoeners op vrije voeten, doch de gerechtigheid van de wet moest ze laten gaan. In zulk een geval zeggen de rechters wel eens tot elkaar: "Hij is een doorslepen kwant, een loze vos; wij hebben hem wel weer kunnen vatten, maar niet vasthouden." Niet dat zij hem daarmee voor een goed man houden; alles behalve dat, maar zij kunnen niet nalaten hem te erkennen als een bekwaam man in zijn vak, als een slimme dief, die, zo hij dezelfde bekwaamheid tot goede zaken had aangewend, de landen misschien grote diensten zou bewezen hebben; doch nu, terwijl ieder hem schuwt, verwondert ieder zich over zijn schranderheid. Want de kinderen van deze wereld zijn voorzichtiger dan de kinderen des lichts in hun geslacht. In deze woorden ligt het zwaartepunt van de gelijkenis. De Heer wil zeggen, dat de aardsgezinde mensen veel meer geestkracht ontwikkelen om hun aardse belangen

te bevorderen, dan de hemelsgezinden voor hun geestelijke belangen. Dit is beschamend. Moesten de godvruchtigen, om niet te zeggen meerderen, niet tenminste dezelfde ijver aan de dag leggen, om hun goede oogmerken te bereiken, als de goddelozen om hun kwade praktijken te doen gelukken? En toch wordt het verstand meer gescherpt om een bedrog te plegen, dan om een slachtoffer van het bedrog te redden, en weer op de been te helpen. Is het laatste moeilijker dan het eerste, waarom voor het laatste niet ook meer verstand en kracht ontwikkeld? De oorzaak ligt dieper. De kinderen des lichts kunnen nergens komen, of hun werk vindt tegenstand; de kinderen van de wereld vinden voor hun werk overal ondersteuning; het doel, dat de kinderen des lichts beogen is goed, geestelijk, goddelijk en duldt geen andere middelen dan die goed, geestelijk, goddelijk zijn; het doel, dat daarentegen de kinderen van de wereld bejagen, is tijdelijk, menselijk, vleselijk en bezigt gelijke middelen, waaronder het belang en de hartstocht als de sterkste prikkels behoren. Nochtans neemt dat alles niet weg, dat er te allen tijde helden zijn geweest zowel in het geloof als in het ongeloof; genieën in het goddelijke, zowel als in het bloot menselijke, ja beneden menselijke. En nu wil de Heer, dat ieder van de zijnen het getuigenis van de Schrift aangaande Hemzelf overneemt: De ijver voor uw huis heeft mij verteerd. Wat moeten wij echter daartegenover erkennen? Dat wijzelf, wij gelovigen, veel schranderder zijn in het bevorderen van onze tijdelijke dan van onze eeuwige belangen. Welke verstandelijke en lichamelijke krachten ontwikkelen wij niet al, om een dreigend gevaar te ontkomen, of een mogelijk voordeel te verkrijgen, en hoe traag zijn wij in onze geestelijke oefeningen bij de grote gevaren, waaraan wij in ons geestelijk leven gedurig zijn blootgesteld, en bij de grote heerlijkheid, die ons wordt voorgesteld na de wettig gestreden strijd tegen de boze, die rondgaat als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden. Ach, daar tegenover zitten wij vaak rustig, treurig en slaperig neder, alsof wij reeds alle strijd te boven waren. Ontwaakt gij, die slaapt; ontwaakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking valt! De Heer roept het ons toe, ook in deze gelijkenis. De onrechtvaardige rentmeester weet zich met de armoede tot zijn vonnis, nochtans een onbezorgd leven te verschaffen. Wij moeten leren om met een doodschuld op onze ziel, nochtans zalig te worden. Buiten hoop te zijn, en nochtans niet te wanhopen, hierin ligt het gehele werk van de genade. Zo schrander de rentmeester was in het bedriegen, zo schrander moeten wij zijn in het geloof. Gij weet, de Joden zijn een schrander volk, zeker nu van God af, maar in hun gelovige kinderen naar God heen. De Heer was ook uit dat volk, ook Hij beminde de schranderheid in geestelijke dingen en wekte er de zijnen toe op. Welk een welgevallen had Hij aan de heidense overste over honderd, die het uit zijn macht over de soldaten de Heer wilde duidelijk maken, dat hij het komen van de Heer zelf niet nodig oordeelde, maar enkel het bevel, dat de krankheid week. Sommigen menen, dat als men gelooft, men het verstand niet meer zo nodig heeft; doch de Heer wil, dat door het geloof het verstand meer gescherpt, verlicht en Gode geheiligd wordt. Ziet welk een welgevallen de Heer ook had in de schranderheid van de Kananese vrouw. Hij wees haar af op grond van de onbetamelijkheid om het brood aan de kinderen te ontnemen en het de hondjes voor te werpen. En wat deed zij nu? Juist door dit afwijzend woord maakte zij de Heer tot haar gevangene, die zij niet losliet, voordat Hij aan zijn eigen gegeven woord had voldaan. "Meent gij het zo, (zei zij met andere woorden) ben ik een hondje, dan komt mij een kruimpje toe van de tafel der kinderen. Geef het mij." En de Heer gaf het haar, met een lofrede op haar geloof er bij. De grootheid van haar geloof had zich geopenbaard in haar geestelijke schranderheid en gevatheid. En in welk een ogenblik ontwikkelde zich deze schranderheid? In een ogenblik van de grootste zielsbenauwdheid, terwijl haar dochter in doodsangsten worstelde, door de duivel bezeten en gefolterd, en zij, de om uitredding smekende, afgewezen werd door de enige, die haar helpen kon! En Ik zeg ulieden: maak uzelf vrienden uit de onrechtvaardige mammon. De mammon is de geldgod, de afgod der wereld; de duivel. Hij was ook de afgod van de onrechtvaardige rentmeester, want deze bracht hem zijn ziel ten offer. Niet dat het bezit van geld op zichzelf een kwaad zou zijn, want Abraham was een rijk man en nog rijker gelovige, en velen zijn er na hem

geweest, die rijk waren in geld en nog rijker in God. Neen, de Schrift noemt het geld een afgod, voor zover het als een macht tegenover God gesteld wordt. En dat doen de kinderen van de wereld. Zij stellen eigendunkelijk het geld in de plaats van God, door te zeggen: "het geld regeert de wereld," om geen ergere spreekwoorden aan te halen. De duivel zegt ervan tot de kinderen van de mensen: "Weest zo vroom als gij wilt en vraagt de bakker om brood in de naam van God, hij zal het u weigeren, maar gaat tot hem met uw geld, en hij zal het u geven. Is dus niet het geld een veel meer vermogende macht dan God?" Daarom noemt de Schrift de geldgierigheid afgoderij; want waarom wil ieder graag rijk zijn? Om zich zelfstandig te kunnen helpen, om niet van mensen en ook niet van God afhankelijk te zijn. Het is de mens liever, zijn brood uit de kast dan uit Gods hand te nemen. Wat nu hoger bij ons geldt dan God, is onze afgod. De rijke heeft het in dit opzicht moeilijker dan de arme. De rijke moet zijn geld en al zijn overig eigendom hebben als een leen van God, dat ieder ogenblik van hem teruggevraagd kan worden. En heeft God niet menigmaal de rijke zijn rijkdom in één ogenblik, en wel daarbij nog in een zeer onverwacht ogenblik teruggevraagd? In een enkele nacht werd Lissabon omgekeerd, en hoe vele kapitalen waren zonder heer, en hoe vele heren waren zonder kapitaal! Daarbij, zo dikwijls de dood tot een rijke komt, die zijn rijkdom als zijn eigendom beschouwt, zegt God tot hem: Gij dwaas! in deze nacht zal Ik uw ziel van u eisen, en hetgeen gij bereid hebt, wiens zal het zijn? De arme moet zonder geld te bezitten, nochtans geloven, dat God het hem niet zal laten ontbreken aan het nodige des levens. Hij mag niet zeggen: "Ik kan niet gedogen dat erin het huis van de rijke man weelde en overvloed, en in mijn huis armoede en gebrek is, en stond het in mijn macht, ik zou het terstond veranderen," maar hij moet zeggen: "Here! ik mag mij niets toe-eigenen, wat mij niet wettig toekomt, maar in mijn armoede zijt Gij mijn overvloedig goud en mijn krachtig zilver." De rijke en de arme moeten zich dus afhankelijk houden van God, en beiden moeten zich vasthouden aan God. De oorlog van de armen tegen de rijken daarentegen is een oorlog tegen God, want God heeft de rangen en standen ingesteld, die wel niet langer duren dan het leven, maar dan ook tot zolang van kracht zijn, en tot de orde Gods behoren. Doch in welk een maatschappelijke stand ook geplaatst, wij moeten ons door niets laten beheersen dan alleen door God en zijn Woord. Als ik arm ben, en ik beschouw niet het geld, maar God als mijn hoogste goed, dan sta ik boven het geld en ben een vrij man; en als ik rijk ben en beschouw mijn geld als een door God mij toevertrouwde schat, waarvan Hij de Heer en ik de rentmeester ben, dan geef ik zijn geld uit in zijn dienst, en op de post der uitgaven mag ik vrij en onbeschroomd mijn salaris als rentmeester brengen; en dat salaris behoeft niet bekrompen te zijn, want naar dat een heer rijk is, salarieert hij zijn dienaren, en naar dat het vermogen groot is, dat hij ons heeft toevertrouwd, regelt zich ook de grootte van zijn beloning. Een koning mag dus koninklijk leven, mits als leenman van de Koning der koningen, en de koning, die zich als zodanig werkelijk beschouwt, zal, hoe ruim en rijk, nochtans evenmin spilziek als schraapzuchtig leven. Wij komen dus tot deze slotsom: het geld is de mammon, is een afgod, een duivel, zo dikwijls het zich niet als een schepsel onder God stelt, maar tegenover God als een macht op zichzelf. Met andere woorden: Met Christus in het hart, is alles goed, maar zonder Christus in het hart is niets goeds. Met Christus kan ik dit lintje dragen, en het zal mij niet schaden, en kan ik het missen, zonder dat het mij vernedert. Wij doen daarom het best, alles wat wij buitengewoons ontvangen, hetzij het bestaat in eer of goed, te beschouwen als zoveel zilveren en gouden baren, die op zichzelf niet gangbaar zijn, maar die wij bij de muntmeester tot gangbare munt moeten laten maken; want eerst alsdan kunnen wij het in zijn geheel ontvangene weder stuksgewijze uitgeven. Nu weet gij, dat de bij ons gangbare munt de stempel des konings dragen moet: zo moet ook de geestelijke munt de stempel Gods dragen, want eerst dan is zij gangbaar zelfs in de hemel, zoals wij straks zullen zien. Doch zonder die stempel draagt zij, en blijft zij dan ook dragen de naam van de onrechtvaardige mammon, wiens beeld zij dan ook eigenlijk is. Doch wij gaan verder en zeggen: dat wijzelf, onze gehele persoonlijkheid met al onze krachten en gaven de stempel Gods moeten dragen. Nu weet gij wat

de stempel Gods is. Het is de Heilige Geest; dit zegel drukt God af in ons hart, zodra wij in zijn lieve Zoon van harte geloven. Daarom wordt tot de gelovigen gezegd: Nadat gij geloofd hebt, zijt gij verzegeld geworden met de Heilige Geest van de belofte, die het onderpand is van uw erfenis, Efeziër 1:13,14. En wanneer dan nu ook ons geld in de munt des hemels gestempeld, met Gods beeld en opschrift voorzien is, dan is het Gods geld en heilig, dan heeft één penning ervan meer waarde, dan een klomp goud zonder die stempel. De weduwe in het Evangelie had maar twee penningen in de wereld, en toch moesten zij in de schatkist. En wat zegt de Heer? Deze arme weduwe heeft meer dan allen ingeworpen. Dat alles is nu zeer duidelijk; doch ook het duidelijkste is niet tegen de miskenning van het onverstand beveiligd. Er zijn ten allen tijde mensen geweest, die gemeend hebben, dat zij in geen geval enig genot van het geld hebben mochten en het daarom wegwierpen; geen genot van het eten, en het daarom ongeproefd doorslikten; geen genot van het huwelijk, en het daarom aan anderen overlieten. Wij beklagen deze slachtoffers van het bijgeloof van ganser harte; maar God eist zulke Roomse heiligheden niet. God geeft alle goede gaven en wel in overvloed, om ze te genieten; maar Hij wil, dat niemand overvloedig is in het genot, maar met gematigdheid en met dankzegging. Met één woord, God wil dat wij uit zijn hand leven, en niet uit eigen hand. Daarvan was de Heer het grootste en het aandoenlijkste voorbeeld. Hij ontledigde zich van alles wat Hij had, van de volheid van de hemel en van de aarde, en stelde die in 's Vaders handen, om uit de handen van zijn Vader alles weer biddend terug te ontvangen, zoals Hij het zou behoeven, en zo als de Vader het zou goedvinden Hem te geven. Daarom kon Hij zo met volle waarheid zeggen, niets eigens te hebben, tot zelfs niet een plaats, waar Hij zijn hoofd kon neerleggen, en niets eigens te doen, tot zelfs niet het spreken van een enkel woord; het was alles van de Vader, en eerst door het van de Vader te ontvangen, werd het weer het zijne, zoals het in eeuwigheid het zijne was. O, laat deze zichzelf verloochenende liefde des Heren ons leren, om ook alles wat wij hebben, gedurig terug te geven aan God, om het even gedurig uit zijn hand, voorzien met zijn zegel en zegen, weer terug te ontvangen, en te gebruiken naar zijn wil. Opdat, wanneer u ontbreken zal, zij u mogen ontvangen in de eeuwige tabernakelen. De Heer wijst ons aan, hoe wij het vermogen, dat wij van God hebben ontvangen, moeten gebruiken. Hij wil dat wij er ons in dit leven vrienden mee zullen maken, die, als ons alles in de dood verlaat, ons in de hemel ontvangen. Van deze tekst maken de Roomse veel gebruik, als was hij een afdoend bewijs voor hun leer, dat niet het geloof alleen, maar ook en wel vooral onze goede werken ons in de hemel brengen, en dus verdienste hebben. Zij dwalen echter zeer. Vooreerst zegt de Heer niet dat zij, die wij tot vrienden gemaakt hebben, ons in de hemel zullen aannemen, en nog veel minder dat zij ons in de hemel zullen opnemen of brengen, maar dat zij ons aldaar zullen ontvangen, dat is met vreugde verwelkomen en begroeten. Ten anderen kunnen onder de vrienden in de hemel geen andere bedoeld zijn, dan discipelen des Heren, en zo worden wij rechtstreeks verwezen naar de uitlegging van onze tekst door de Heer zelf gegeven in het woord: Wat gij de minsten mijner broederen gedaan hebt, dat hebt gij Mij gedaan, en: Wie deze minsten, die in Mij geloven, slechts een beker koud water geeft, in de naam van een discipel, voorwaar Ik zeg u, die zal zijn loon niet verliezen. Wij moeten uit datgene, wat ons tot hiertoe een mammon, en daarmee een onrechtvaardig bezit was, ons geestelijke, hemelse, eeuwige vrienden maken, die ons, wanneer ons alles hier ontvallen is, wederkerig hun hemelse rijkdommen zullen mededelen. De Heer predikt hiermee de weldadigheid aan de arme broederen. Wij moeten ze aan ons verplichten, indien wij vermogende lieden zijn, door in hun tijdelijke noden te voorzien, en indien wij geen vermogende lieden zijn, dan moeten wij toch op een andere wijze de broeders allerlei dienst bewijzen, opdat wij, als wij in de hemel komen, aldaar geen vreemdelingen zijn, waar niemand van de reeds ontslapen heiligen ons kent, waar niemand van ons gehoord heeft, hoe bekend ook onze naam op aarde onder de kinderen van de wereld mag zijn. Neen, velen moeten ons daar kennen en welkom heten, en terwijl wij niets hebben, onze rijkdom uitmaken. Want wat zegt Paulus tot de gemeente te Thessalonika: Welke is onze hoop,

of blijdschap, of kroon des roems? Zijt gij die ook niet voor onze Here Jezus Christus in zijn toekomst? Want gij zijt onze heerlijkheid en blijdschap, 1 Thessalonicenzen 2:19,20. Hier komen wij dus tot de eigenlijke oplossing van de gelijkenis. De Heer beveelt ons in plaats van schatten op aarde, schatten in de hemel te vergaderen. Waarin kunnen die schatten bestaan? Immers alleen in de weldadigheden, die wij de armen onder de broeders van Christus bewezen hebben. Zie het in het laatste oordeel, door de Heer geschetst. Welke is de as, waar zich alles om beweegt? Immers alleen wat men de broederen al of niet gedaan heeft, toen zij in nood en lijden waren en hulp behoefden. Kan het geloof zonder vrucht zijn? En zo niet, welke andere vrucht kan het hebben dan liefde, dan liefde tot de broeders allereerst, dan de lijdende broederen allermeest, en voorts tot allen, die hulp nodig hebben? En zo is het duidelijk, dat de Heer in de gelijkenis van de onrechtvaardige rentmeester ons wil leren, om met dezelfde voorzorg en hetzelfde beleid, als de rentmeester, het tot nu toe op onrechtvaardige wijze bestede geld, te besteden aan de rechtvaardigen en hen door hen in hun noden tegemoet te komen, geestelijk en eeuwig aan ons te verbinden, opdat, wanneer wij van alle onze aardse vrienden en betrekkingen afscheid moeten nemen, wij, in de hemel komende, hemelse vrienden vinden en in nieuwe hemelse betrekkingen intreden. De Here Jezus wil niet alléén bemind worden, maar wie Hem liefheeft, moet ook noodzakelijk de broeders liefhebben. Die getrouw is in het minste, die is ook in het grote getrouw. Hier wordt het kind des lichts gesteld tegenover het kind der wereld. De ontrouw van de rentmeester wordt niet geprezen, maar veroordeeld. Tegelijk wordt de Christen getroost, die in deze wereld over weinig gesteld is. Het komt in deze niet aan op het meerdere of mindere goed, dat ons gegeven is, maar op de getrouwheid, waarmee het door ons bestuurd wordt, zoals de gelijkenis van de tien ponden en van de tien talenten ons dit later meer bijzonder leren zullen. En die in het minste onrechtvaardig is, die is ook in het grote onrechtvaardig. De rentmeester was onrechtvaardig in het kleine, en toen het er op aankwam om zich voor de toekomst te redden, werd hij ook onrechtvaardig in het grote. De Christen daarentegen is getrouw eerst in het geringe, dat hem is toevertrouwd, en daarna in het grotere, dat hem zal toevertrouwd worden. Zo gij dan in de onrechtvaardige mammon niet getrouw zijt geweest, wie zal u het ware vertrouwen? Hier wordt het aardse goed tegenover het hemelse gesteld. Het aardse goed is een schijnbaar goed, omdat het geen wezen, geen bestand heeft, ja het is een onrechtvaardig goed, voor zover het niet zonder zonde verkregen, in bezit gehouden en gebruikt wordt. Indien wij nu met dit mindere goed, met ons aards vermogen, met ons geld, reeds niet naar de wil des Heren gehandeld hebben, hoe kunnen wij verwachten, dat de Heer ons het bestuur over de ware, wezenlijke, blijvende goederen zal toevertrouwen? En zo gij in eens anders goed niet getrouw zijt geweest, wie zal u het uwe geven? De rentmeester was ontrouw geweest met eens anders goed. Was het nu te verwachten, dat zijn heer hem goederen in eigendom zou geven, waarover de rentmeester vrij beschikken kon? Immers neen. De Heer beschouwt hiermede dit aardse leven, zoals het waarlijk is, als een proef Gods met ons. Hij geeft ons hier het rentmeesterschap over zijn goederen, en als wij dat naar zijn wil hebben uitgeoefend, dan geeft Hij ons het meesterschap over door Hem aan ons in vrije eigendom gegeven wordende goederen; zo wij echter ontrouw waren in het ons alleen toevertrouwde, dan ontneemt Hij ons het rentmeesterschap, en wij hebben niets meer van Hem over. Geen huisknecht kan twee heren dienen, want óf hij zal de ene haten en de andere liefhebben; óf hij zal de ene aanhangen en de andere verachten. Gij kunt God niet dienen en de mammon. De Heer stelt nu God tegenover het geld. De Heer bedoelt dus, dat men geen tweeërlei, geen twee tegenstrijdige, geen twee tegen elkaar overstaande heren dienen kan. De meeste mensen menen wel, dat zij God en de wereld tegelijk kunnen dienen, doch het is niets dan zelfbedrog, omdat God niet met een halve maar met een gehele liefde wil gediend zijn. Jahweh's ark en Dagon's beeld kunnen niet in één tempel staan, God en de mammon niet in één hart tezamen wonen. Al mogen dan ook zulke lieden menen, dat zij werkelijk God dienen, als zij hun persoon, tijd en kracht verdelen tussen kerk en schouwburg, bidzaal en danszaal, gebed

en kaartspel, ingetogenheid en overdadigheid, liefdadigheid en onbarmhartigheid, waarheidspreking en leugenspreking, eerlijkheid en oneerlijkheid, en welke andere tegenstellingen er zijn, waarin zich zulke mensen beurtelings even licht bewegen, zij die weten wat het is God te dienen, erkennen hen voor niets anders dan voor kinderen van de wereld. En al deze dingen hoorden ook de Farizeeën, die geldgierig waren. Het is verwonderlijk, dat geveinsde godsdienstigheid en gierigheid meest altijd samengaan. Waarin mag toch wel de reden van dit verschijnsel liggen? In de aard van de eigengerechtigheid. Deze wil iets zichtbaars en tastbaars hebben tot een persoonlijk eigendom, om er op te steunen, op te vertrouwen, zich er op te verlaten. De eigengerechtige zegt: "Ik zelf moet voor mijzelf de bewijzen hebben van mijn geldigheid, van mijn verdienste." "Ik moet uit Abraham zijn," zegt de Jood; "ik moet in de Roomse kerk zijn," zegt de Roomse. "Voorts moet ik vasten, aalmoes doen, mijn kerkplichten vervullen. Ook moet ik geld hebben, om aalmoezen te kunnen doen, om tienden te kunnen geven, ook om nuttig te kunnen zijn en mijn godsdienstig gezag bij, en heilzame invloed op het volk te behouden, want de onvermogende in geld is de onmachtige in alles." En zij beschimpten Hem. Welk een laagheid, om Jezus in plaats van te wederleggen, te beschimpen, en daarmede te pogen Hem in de ogen van het volk verachtelijk te maken. Want zij wisten het zeer goed, dat Jezus hen volkomen aftekende, zoals zij werkelijk waren; doch in de verhardheid huns harten, stelden zij er een roem in te zijn, zoals zij waren, en beschouwden zij Jezus als iemand, die ver beneden hen stond in aanzien en maatschappelijke rang; want men beschimpt alleen hem, die men als zijn mindere aanziet. En Hij zei tot hen: Gij zijt het, die uzelf rechtvaardigt voor de mensen, maar God kent uw harten. Hun godsdienstigheid was alleen om de mensen te verblinden; maar God zag hun in het hart. En wat zag Hij daar? Niets dan vijandschap tegen Hem. Zij stelden hun vertrouwen op het geld, daarom hadden zij God niet nodig; zij stelden hun vertrouwen op hun bidden, vasten en aalmoes geven, daarom hadden zij Christus niet nodig; zij behoefde geen genade, geen vergeving van zonden. Want dat hoog is onder de mensen, is een gruwel voor God. Hiermee wijst de Heer de hoogmoed aan als de bron, waaruit de eigengerechtigheid en de daarmee onafscheidelijk gepaard gaande ongerechtigheid voortvloeit. De mens wil reeds hier zijn eigen heer zijn. Hij wil niet door God tot een heer gemaakt worden, maar hij wil het zichzelf maken. Dit is de algemene zonde, waaraan allen zich schuldig maken, die zich God niet onderwerpen, die niet geloven, God niet dienen. De een doet dit grover, zoals de wereldling; de andere fijner, zoals de schijnheilige; de een doet het meer ruw, zoals de wellusteling, de dronkaard, de verkwister; de andere meer welgemanierd, zoals de fatsoenlijke wereldse man en vrouw, en nog een derde doet het meer verstandelijk, zoals de ongelovige geleerde; maar allen staan hoog voor zichzelf, en willen hoog zijn voor de mensen; doch het menselijk hoge is niet enkel voor God een laagte, maar een gruwel, dat zijn hoogste toorn opwekt en zijn zwaarste straf ten gevolge heeft. En er was een zeker rijk mens. De Heer gaat na deze kleine tussenrede, door de beschimping van de Farizeeën veroorzaakt, voort met te spreken over de nodige voorzorg voor de toekomst, door een ander voorbeeld of gelijkenis, die van de rijke man en Lazarus. De rijke man bracht ook des Heren goederen door, doch schijnbaar met meer recht; want hij was niet de rentmeester van een rijk heer, maar de rijke heer zelf. Doch het vervolg zal doen zien, dat hij even ontrouw was in het beheer over zijn eigen goederen, als de rentmeester het was ten opzichte van de goederen zijns heren. En was gekleed met purper en zeer fijn lijnwaad. Hij was een prachtlievend man, die tot in zijn weidse kleding toe een vorstelijke weelde tentoon spreidde. Levende alle dagen vrolijk en prachtig. Een rechte wereldling, niet waar? voor wie het alle dagen feest is. Maakte hij zich geen vrienden uit de onrechtvaardige mammon? Zeker, maar welke vrienden? Die hem konden ontvangen in de eeuwige hutten, als hem alles ontbreken zou? Neen, maar tafelvrienden, die zolang komen als er getafeld wordt, en met de tafels verdwijnen. En er was een zekere bedelaar. Zie daar iemand, die de rijke man zich uit de onrechtvaardige mammon tot een vriend had behoren te maken, om hem in de eeuwige tabernakelen te verwelkomen: een arm kind van

Abraham, de vader van de gelovigen. Met name Lazarus. De bedelaar wordt met name genoemd, de rijke man niet. Hiermee sluit de Heer de rijke man uit. De naam des goddelozen wordt na zijn dood niet meer door de heilige Heer in gedachtenis gebracht, Jesaja 26:14; maar moet met zijn lichaam vergaan, Spreuken 10:7; ook des rijken mans naam is in de gelijkenis vergaan, die van Lazarus leeft in eeuwigheid, ofschoon die naam (in het Hebreeuws Eleaser: God helpt) als een Jobsnaam, als de naam van de ellendigste mens, onder ons in zwang is gebleven. Daarenboven stelt de Schrift ons ook een Lazarus voor als de bijzondere vriend des Heren, en door deze opgewekt uit een vierdaagse dood en begraving. Welke lag vóór zijn poort vol zweren. De arme was daarbij wel niet melaats, maar toch met een kwaadaardige huidziekte behept, die hem buiten de mogelijkheid stelde, om bij iemand te komen, en zich aan te bieden ten einde door eigen handenwerk zijn brood te verdienen. Neen, hij was geen jong en gezond mens, die liever wil bedelen dan werken, zoals wij ze zo dikwijls op onze straten zien; in het Evangelie worden geen bedelaars genoemd dan blinden, lammen, en zoals Lazarus, met een lichaam vol zweren. Deze man lag vóór de poort des rijken mans, die gekleed was met purper en zeer fijn lijnwaad. Kunt gij groter tegenstelling denken? De rijke leefde alle dagen vrolijk en prachtig; en de arme leed alle dagen pijn en honger. En begeerde verzadigd te worden met de kruimeltjes, die van des rijken tafel vielen. Zijn begeerte was gematigd, hij begeerde niet aan des rijken tafel te zitten, ook zelfs niet één van de vele schotels op die tafel bij zich te hebben; neen, hij begeerde niet eens het overschot, maar de brokken, de kleine brokken, de kleine brokjes brood, die de achteloze gasten van de tafel lieten vallen. Daarmee begeerde hij zich te verzadigen, en mocht hij zich niet verzadigen, anders zou hij immers opgehouden hebben ze te begeren; doch de rijke braste en liet hem hongeren. Het pleit zeker niet voor de goedwilligheid van de menselijke natuur, waarvan de ongelovige filosofen zo gewoon zijn aangenaam te dromen, dat er mensen zijn, die verkwistend zijn voor zichzelf en vrekkig voor de armen. In plaats dat de vergelijking tussen de overvloed, die God ons geeft, en die de arme niet heeft, ons tot medegevoel stemmen en dus ontvankelijk maken zou voor het besef van des armen leed, en voor de blijdschap over de macht, die wij hebben om dat leed weg te nemen of te verminderen, verstompt niet zelden het eigen overvloedig genot het besef en gevoel van het drukkende leed van anderen. Hoe menigmaal moet een Christen, wiens hart klopt voor het lijden van anderen, bij rijke lieden komen, en zien hoe zij meer dan overvloedig van al de benodigdheden, gerieflijkheden, fraaiigheden, ja overtolligheden des levens zijn voorzien; en moet hij daarbij zich ontzetten. Waarom? Omdat hij ziet en ondervindt dat men daar tegelijk zo weinig gevoel heeft voor de armoede van anderen. Voorzeker het is een bijzondere gave, een genadegave van God, om in het midden van de rijkdom te denken aan armoede. En zonder deze gedachte wordt de arme vergeten. Het is ook zo moeilijk om de nood, die men zelf niet voelt, te voelen in een ander. Zij, die alle dagen met hun kinderen van een overvloedige maaltijd opstaan, kunnen het zich moeilijk voorstellen, hoe velen er hongerig bij de weg lopen, en thuis wachten of de een of ander van het gezin enig geld zal medebrengen, waarvoor men enig eten kopen kan. En als men bij de koude van de winter zijn warme huiskamer verlaat, om ruim en rijk in bont gekleed, op straat te gaan, hoe weinig kan men dan denken, dat er velen zijn, die geen hemd hebben om aan te trekken en enkel in hun schrale bovenkleren lopen. En toch is het zo; toch zijn er zulke armen tegenover zulke rijken; want wij overdrijven niet, het is het werkelijke leven. Ook moet het al zeer hard en langdurig vriezen, eer men eraan denkt om door een buitengewone collecte in de nood van de armen te voorzien. En dan moet er een algemene hulp komen, omdat de kerk de bijzondere hulp verzuimd heeft. Waarom bestaan er geen door de kerkgemeenten aangestelde armmeesters, uit de aanzienlijksten van iedere buurt van de stad, om de armen hunner kerk door herhaald bezoek te leren kennen, en de waarlijk armen van de vrijwillige en moedwillige armen te onderscheiden, en de eersten te helpen, om de anderen tot hun plichten te roepen? Hoe velen zouden hun liefdegaven aan zulke armmeesters graag toevertrouwen, in de overtuiging dat deze zelf uit hun eigen vermogen doen wat zij kunnen om de bestaande ellende te lenigen. O, er

kan zo veel goeds gedaan worden, als men het maar ernstig wil. De kerk moet voor haar armen zorgen, en de staat moet hierin helpen, want de zorg voor de armen is de zorg voor de gezondheid van de staat. De armoede is een krankheid, welke niet geheel genezen en nog minder geheel voorkomen, maar toch grotelijks verminderd en getemperd kan worden, terwijl het overlaten van deze ziekte aan haar zelf, haar in de afschuwelijkste en ongeneeslijkste kwalen doet ontaarden. Rijken en armen ontmoeten elkaar; de Heer heeft hen allen gemaakt; Spreuken 22:2. Zij ontmoeten elkander en moeten elkander tegemoet komen, de arme met zijn arbeid, de rijke met zijn geld. Zij moeten elkaar helpen in het tot stand brengen van alles wat er te doen is, de meerdere met zijn verstand, de mindere met zijn hand. De geringste mens moet dus in dezelfde stad kunnen wonen als de meest aanzienlijke; maar hoe zal dit geschieden, als de arme niets en de rijke alles heeft? En toch is dit in de regel de toestand van de rijke en van de arme. Men vergeet, dat God de rijkdom niet geeft voor de rijke alleen, maar ook voor de arme. Wie gezond is, moet zorgen voor de zieke; zo ook wie rijk is, moet zorgen voor de arme. En wat nu in het stoffelijke geldt, dat geldt ook in het geestelijke. Neen, de arme is niet alleen met geld geholpen; zonder God is alle hulp tijdelijk en ras voorbijgaande; daarom gaf de Here Jezus niet alleen van het aan Hem gegeven geld aan de armen, maar was het Hem zijn hoogste ere te kunnen zeggen: De ARMEN wordt het EVANGELIE verkondigd. Stoffelijke en geestelijke hulp moeten ook bij ons zusterlijk tezamen gaan. Maar ook de honden kwamen. De rijke man hield er honden op na, zoals vele rijke lieden nog doen, fraaie honden, die rijkelijk met het overschot van de tafel worden gevoed, terwijl men de armen gebrek laat lijden. Het is al weer niet overeenkomstig de mening van de ongelovigen van de goede geaardheid van de menselijke natuur, dat zo vele mensen meer liefde hebben voor beesten dan voor mensen, en handen, ja manden vol geld overhebben voor de fraaiste honden en paarden, terwijl zij honderd bedenkingen maken, als men hun om slechts weinig guldens voor een arm en ziek gezin komt vragen. Mochten zij zich spiegelen aan de rijke man in onze gelijkenis, opdat het hun niet gaat, gelijk het deze gegaan is. En lekten zijn zweren. Dit is een eigenaardigheid van de honden: als zij verzadigd zijn lekken zij graag de huid van de mens, en bijzonder een ruwe huid als die van Lazarus. De tong van de hond zacht als zijde zijnde, zo was dit Lazarus tot een ogenblikkelijke verkoeling en verzachting. Ook deze trek is weer naar het leven getekend. Hoe menig dienstknecht en dienstmaagd van rijke en onbarmhartige heren en vrouwen doen in stilte van hun eigen geld en brood de treffendste werken van barmhartigheid, en beschamen hiermede hun heren en vrouwen, gelijk deze honden door het lekken en strelen van Lazarus, de rijke man beschamen. En het geschiedde dat de bedelaar stierf. Hoe ellendig ook zijn toestand was, deze was tijdelijk en dus voorbijgaande. Gedurende zijn leven kwam er gene verandering, en bij hoe velen komt gedurende hun gehele leven gene verandering in hun ellende! Eindelijk echter kwam het langverwachte ogenblik, dat Lazarus stierf. En van de engelen gedragen werd in de schoot van Abraham. Voorzeker, dit is iets, wat de Heer alleen zeggen kon; Hij alleen wist wat er ook aan de andere zijde des grafs geschiedt. Hoe liefelijk, niet waar? Engelen staan onzichtbaar te wachten bij de stervenden gelovige, om hem, na gestorven te zijn, terstond tussen zich in te nemen en opwaarts te dragen. De handen van reine geesten dragen dus de gereinigde geest naar zijn hemelse rustplaats, evenals daarna de handen van sterfelijke mensen het gestorven lichaam naar dezelfde aardse rustplaats dragen. Welk een heuglijke lotswisseling heeft een enkel ogenblik hier aangebracht! Hoe weet de Heer met een enkel woord de mens opeens uit de diepste ellende in de hoogste vreugde te verplaatsen! Zo zal het ook in onze dood zijn, als wij tot de Lazarussen, als wij tot de gelovigen behoren; want in de dood houdt de armoede des armen, en houdt de rijkdom des rijken op, en ieder mens wie hij zij, treedt in geen andere hoedanigheid in de eeuwigheid dan als kind van God, of van de wereld. En de rijke stierf ook. Niet alleen aan het gebrek, maar ook aan het genot is een einde. Hoe lang de weelde duren mag, zij houdt eenmaal op. Hoe prachtig ook het vuurwerk geweest is, het eindigt met uitgebrand papier en kaalgebrande staken. En werd begraven. Van de begrafenis van Lazarus wordt geen

gewag gemaakt, Want hij had geen begrafenis; hij werd, zoals wij zouden zeggen, met de gasthuismand weggehaald en in een ruwe, witte, dichtgespijkerde kist door een paar mannen ter aarde besteld; maar die rijk sterft moet ook rijk begraven worden, en die prachtig geleefd heeft moet ook een prachtige begrafenis hebben. Zo gaat het aan deze zijde des grafs; maar hoe aan de andere? En als hij in de hel zijn ogen ophief, zijnde in de pijn. Reeds op aarde is iemand als de rijke man allerongelukkigst, wanneer hij zijn rijkdom verliest, en niet meer alle dagen vrolijk en prachtig leven kan; hoeveel temeer moet hij ongelukkig zijn na zijn dood, als wanneer hij alles verloren heeft, waarvan zijn hart vervuld was, en hem niets is overgebleven dan zijn ontwaakt geweten tegenover de heilige God. Zulk een toestand is een toestand van pijn, waarvan de pijn des vuurs (de zwaarste die wij kennen) niet het overdreven, maar het naastbijkomend beeld is. Zag hij Abraham van verre, en Lazarus in zijn schoot. Zij vertoeven gelijk in het gebied van de afgescheiden geesten, doch dat gebied is van tweeërlei aard. Er is een gebied van pijn, en er is een gebied van blijdschap. De rijke man lag in de diepte, en hief zijn ogen op, en hij zag de hemel geopend, en Lazarus aldaar gezeten in de schoot van Abraham. Is Abraham de vader van de gelovigen, en worden de volken verzameld tot hun vaderen, zo is het duidelijk, dat het gelovig kind van Abraham ook tot Abraham vergaderd wordt. En zo zat dan hier de allerarmste in de schoot van de aller rijkste. Op deze wijze ontmoeten de rijke en de arme elkander ook in het koninkrijk van de hemelen daarboven. En hij riep, en zei: Vader Abraham, ontferm u mijner! Gij erkent hier de ongelovige. De gelovige roept niet een mens, en niet een heilige, maar God aan. Hij zegt met de Schrift Jesaja 63:16: Gij zijt toch onze Vader, want Abraham weet van ons niet, en Israël kent ons niet. Gij, o Heer! zijt onze Vader; onze verlosser vanouds af is uw naam. En zend Lazarus, dat hij het uiterste zijns vingers in het water doopt, en verkoel mijn tong. Hij kende dus Lazarus zeer wel; doch hij beschouwt zich nog altijd als de meerdere en Lazarus als zijn mindere, als een dienaar, die eerst hemzelf verkoeling moet brengen, en daarna voor hem aan zijn broeders een boodschap kan doen. Het is een juiste afbeelding van de blijvende gemoedsaard van de mens, ook na zijn dood. Want ik lijd smart in deze vlam. Het ongeloof spot met uitdrukkingen als deze, en zegt: "er is geen hel." Doch dit wil zo veel zeggen als: "er is geen wroeging." En is er nu geen wroeging? Hoe vele voorbeelden zijn er reeds op aarde, om haar bestaan te bewijzen. En wanneer ontstaat nu de wroeging? Immers, wanneer men de vreselijke en onherstelbare jammeren ziet en ondervindt, die onze zonden over onszelf en over anderen teweeggebracht hebben. Judas is ons hiervan het sprekend voorbeeld. Doch niet allen gaan reeds hier de ogen open voor de gevolgen van hun zonden, en dezulken kennen daarom in dit leven geen wroeging; doch moet deze niet volstrekt noodzakelijk ontstaan in het ogenblik, waarin men gestorven is in zijn zonden, en daarmee God niet aanschouwt in Christus als Vader, maar in eigen zonden als Rechter? Zeker beschrijft de Schrift deze wroegingssmart onder beelden, doch de vreselijkheid van deze beelden moet ons juist een denkbeeld geven van de vreselijkheid van de werkelijke smarten, en wel ver dat deze beelden meer zouden zijn dan de zaak, zijn zij integendeel als beelden te beschouwen als voorstellingen, die ver beneden de werkelijkheid staan. Maar Abraham zei: KIND! Vreemd niet waar, dat een goddeloze in de hel nog door Abraham kind genoemd wordt. Doch Abraham sprak hiermee een waarheid uit en een verwijt. De rijke man was een kind van Abraham naar het vlees, dus bevoorrecht boven de heidenen; nochtans was hij in de pijn. Waarom? Omdat hij niet ook een geestelijk kind van Abraham had willen zijn, gelijk Lazarus was. Gedenk, dat gij het goede ontvangen hebt in uw leven. Niet alsof dit het deel was, dat God hem had toegemeten, neen, maar de rijke man had het goede dat God hem gaf, tot zijn levensdeel en levensdoel gesteld; hij had het genot van de weelde en van het vermaak tot zijn deel genomen, en in de plaats van de dienst van God gesteld. Hij had gezegd, wat nog zo vele rijken zeggen: "het vette van deze aarde is mij genoeg, tot het overige heb ik geen behoefte en geen begeerte." En Lazarus evenzo het kwade. Ook had God het kwade niet aan Lazarus tot zijn levensdoel afgemeten, nee, maar Lazarus had het kwade, dat hem overkwam, met lijdzaamheid en onderwerping aan de

Goddelijke wil gedragen. God geeft de ene mens rijkdom en de andere armoede tot een gelijk doel, om hem daarmee te vormen tot een mens Gods, en op te voeden voor de hemel. Wie rijk is moet een Abraham worden, en wie arm is, moet een Lazarus worden, zittende in Abrahams schoot. Wij kunnen in alle toestanden des levens kinderen Gods zijn, en het is niet aan onze uitwendige toestand, maar aan onze inwendige toestand, aan de toestand onzes harten te wijten, zo wij het niet zijn. En nu wordt hij getroost, en gij lijdt smarten. Sommigen hebben in deze woorden een Ebionietische strekking menen te vinden, de leer, namelijk, dat de armoede als armoede in de hemel brengt, en de rijkdom als rijkdom ons daar buiten houdt; dus een soort van vergoedingstheorie. Doch deze is geheel vreemd aan de Schrift, en wordt ook in deze gelijkenis niet geleerd. Immers Abraham zelf was een rijk man op aarde geweest, en toch was hij in de hemel. Neen, Abraham zegt hier eenvoudig tot de rijke man: "Gij hebt niets dan goed genoten, en nochtans God niet gediend, en Lazarus heeft niets dan kwaad ondervonden, en nochtans God lief gehad; wat is natuurlijker en billijker, dan dat hij nu getroost wordt en gij nu smart lijdt." En boven dit alles, tussen ons en ulieden is een grote kloof gevestigd, zodat degenen, die van hier tot u willen overgaan, niet zouden kunnen, noch ook die daar zijn, van daar tot ons overkomen. Gewichtig onderwijs! Op aarde zijn de rechtvaardigen en onrechtvaardigen bij elkaar; de wereld is de akker, waar het goede zaad en het onkruid tezamen opgroeien; maar de dood maakt terstond scheiding tussen de zulke, die in de Heer en die in hun zonden sterven. Zij gaan ieder naar zijn eigen plaats; daarom is er geen gelegenheid meer tot het betonen van enige barmhartigheid, hetzij jegens de afgescheiden geesten, hetzij jegens de nog op aarde levenden; noch de rijke man, noch zijn broeders konden enige hulp ontvangen. God heeft aan de andere zijde van het graf een onoverkomelijke slagboom gesteld tussen degenen die Hem gediend, en die Hem niet gediend hebben. En hij zei. Het is opmerkelijk, dat Lazarus in het geheel niet sprekende ingevoerd wordt. Hij hoort dit gesprek zwijgend aan. Hij rechtvaardigt zichzelf niet, maar hij wordt gerechtvaardigd. Hij heeft een voorspreker, Abraham, achter welke Christus de Heer zichzelf verbergt. Ook brengt Lazarus geen beschuldigingen of aanklachten in tegen de rijke man, die hem zo meedogenloos in zijn ellende liet sterven; nee, hij zwijgt; hij vreest God; hij laat Deze al het oordeel over. Ik bid u dan, vader! dat gij hem zendt tot mijns vaders huis, want ik heb vijf broeders, dat hij hun dit betuigt, opdat ook zij niet komen in deze plaats van de pijniging. Hier spreekt vooreerst de bewustheid, van niet alleen zelf niet geluisterd te hebben naar de roepstemmen Gods, maar ook zijn naastbestaanden niet te hebben gewaarschuwd; en ten anderen het ontwaakt plichtgevoel, om nog te herstellen, wat te herstellen is; doch aan de andere zijde des grafs is geen herstel mogelijk. Geef ons God dan hier te doen, wat onze hand vindt om te doen! Abraham zei tot hem: Zij hebben Mozes en de profeten, dat zij die horen. Welke een hoge verheerlijking der Schrift! Hoe getuigt dit woord tegen hen, die onophoudelijk bezig zijn de Schrift te vernederen, te ontgoddelijken, tot eens mensen woord te maken! Doch of zij het willen of niet, ook voor hen zal de Schrift de regel zijn, naar welke zij geoordeeld zullen worden. De Schrift is Gods woord, en van Gods woord is geen hoger beroep. En hij zei: Neen, vader Abraham, maar zo iemand van de doden tot hen heenging, zij zouden zich bekeren. Kan het ongeloof meer naar het leven getekend worden? Het betuigt niet te kunnen geloven in de Schrift, maar alleen in hetgeen men proefondervindelijk kan weten. Doch het is slechts een voorgeven van de ongelovigen, dat zij geloven en zich bekeren zouden, als er een dode, die zij levend gekend hebben, uit de dood weder opstond. Het ongeloof gelooft nooit, en bekeert zich nooit; het heeft altijd weer andere uitvluchten. De rijke man, zelf nu proefondervindelijk wetende, dat er een hel is na dit leven, een plaats der smart, waaruit geen verlossing is, verbeeldt zich nu, dat zijn broeders zich zeker bekeren zullen, als Lazarus, die zij allen gekend hebben, uit de dood tot hen kwam, om hun te zeggen wat pijn hun broeder leed; doch het was ook maar enkel verbeelding. Het zou misschien wel enige indruk op hen maken, maar hen niet bekeren. Ach, waar staat een mens niet voor, als hij zich niet buigen wil onder Gods woord! Ook de ongelovige mens heeft verstand en gevoel, heeft rede en geweten, en draagt daarmee

nog de omtrekken van het beeld van God, maar hijzelf is in de dienst van het kwade: hij leeft voor zichzelf, en is dood voor God. Doch Abraham zei tot hem: Indien zij Mozes en de profeten niet horen, zo zullen zij ook, al was het, dat er iemand uit de doden opstond, zich niet laten gezeggen. De Heer laat het niet bij woorden, Hij bewijst alles wat Hij zegt door daden, opdat er geen andere dan moedwillige, kwaadwillige tegenspraak mogelijk is. Of is er niet werkelijk een Lazarus uit de doden opgestaan en teruggekeerd onder de mensen? En hebben zich toen van de vijanden van de Heer van hun ongeloof bekeerd? Integendeel, zij zijn nog meer verhard geworden, en zochten nu niet alleen Jezus, maar ook Lazarus te doden. De leer of zedenles der gelijkenis is dus, dat de mens, die zich werkelijk bekeert, zulks niet doet vanwege het zien van tekenen en wonderen, maar vanwege het woord en bevel Gods. En omdat het niet voegde dat God in een gelijkenis spreekt, zo wordt deze onderwijzing in de mond van Abraham gelegd. Wij zien dan ook hier, welk een onschatbaar geschenk ons door God in de Schrift is gegeven. Zij is eindeloos meer dan een uit de dood opgestane Lazarus, want hoe lang zou deze bij ons blijven, en welke geheimen zou hij ons kunnen verkondigen, daar hij wellicht in die tussentijd bewusteloos kon geweest zijn, terwijl de Schrift altijd bij ons blijft, en ons al die geheimen van Gods raad ontdekt, welke onze rechtvaardigmaking en heiligmaking niet hinderlijk maar bevorderlijk zijn. Het zich te veel verdiepen in de dingen, die alleen aan de andere zijde van het graf te kennen zijn, leidt onszelf naar duistere diepten, terwijl het geloof aan Gods woord en belofte, en aan zijn almacht om ze te vervullen, ons opvoert tot zonnige hoogten, waarop wij met Mozes van verre het beloofde land kunnen zien. Met deze gelijkenis is dan ook de bedenking van de mens weerlegd, die zegt: "waarom spreekt God tot mij door de Schrift? een opgestane uit de dood zou mij zekerder overtuigen." Dit is slechts een inbeelding. God wil eerst op zijn woord geloofd worden, eer Hij ons zijn trouw bewijst. Wij moeten dus eerst Gods woord als zodanig geloven, zullen tekenen en wonderen ons van nut kunnen zijn. Wij herinnerden het reeds bij een vroegere gelegenheid, hoe de vrijgeest Roseau zei: "Waartoe al die omwegen, waarom spreekt God niet rechtstreeks tot mij?" Deze gelijkenis is het antwoord op zijn vraag. God spreekt in de Schrift rechtstreeks tot de mens, en hoort de mens deze stem Gods niet, hij zal geen andere horen. Doch altijd is de mens er op uit om een andere weg van openbaring van God te eisen, dan God hem verkiest te geven. In de staat des geloofs is de Schrift, en de Schrift alleen het vaststaand getuigenis van God, terwijl al het aanschouwelijke van Gods openbaring thans slechts tijdelijk kan zijn. Daarom berispte de Heiland na zijn opstanding de ongelovige discipelen niet zozeer, dat zij de engelen en de vrouwen, maar dat zij Mozes en de profeten niet geloofd hebben. En Hij zei tot zijn discipelen: Het kan niet wezen, dat er geen ergernissen komen. Deze en de volgende woorden zijn ons reeds vroeger voorgekomen, doch in een ander verband. De Heer herhaalde ongetwijfeld meermalen enkele gezegden, en zo mogen wij het ook doen. De herhaling is niet altijd te vermijden, zij mag ons dienen, waartoe Paulus ze gebruikte: tot bevestiging van de reeds gehoorde waarheid, Filippenzen 3:1. Ergernissen zijn bepaald die zonden van moedwillige boosheid of kwaadwilligheid, welke Gods kinderen worden aangedaan, waardoor zij worden bedroefd, verguisd, vertreden, en, daar deze zonden van wederzijden altijd met hevige gemoedsbewegingen gepaard gaan, hun zielen in beroering gebracht worden. Wij zouden ze gevoeglijk zielsbestrijdingen kunnen noemen. Deze kunnen niet voorkomen worden. De wereldwijze, die zijn eigen hart, en daarom ook het hart van anderen niet kent, mag zulke goede gedachten van de menselijke natuur hebben, dat hij opzettelijke zonden, moedwillige boosheid voor onmogelijk houdt, eigen ondervinding, en zo niet deze, de lijfstraffelijke rechtspleging kan ons voldoende leren, dat er mensen zijn, die kwaad doen uit lust tot kwaad doen, mensen die staven op de sporen kunnen leggen, om een gehele trein in gevaar te stellen van vernield te worden, dus om mensen te verderven die zij niet eens kennen, veel minder dat deze hun enig leed zouden gedaan hebben; mensen die een huis in brand steken en de bewoners aan de ontzettendste dood blootstellen kunnen, om bij de verwarring roof te plegen, of soms ook om

zich over een geringe belediging op de vreselijkste wijze te wreken. Ieder mens draagt in zijn hart een bron van kwaadwilligheid, een fontein van alle kwaad. Gelukkig de mens, die deze bron verzegelt door de vreze Gods, en alzo deze fontein verhindert haar zeer bitter water uit te storten. Hij voorkomt de ergernis. Doch wee hem, door welke zij komen! Het zou hem nutter zijn, dat een molensteen om zijn hals gedaan, en hij in de zee geworpen was, dan dat hij één van deze kleinen zou ergeren. Een dezer kleinen is een andere uitdrukking voor die, welke de Heer later gebruikte: Een van de minste van mijn broederen. De Heer neemt de zonden tegen de zijnen gedaan, hoog op; alle onberouwde zonden, ook de geringste, verdienen de dood, maar de moedwillige boosheid, dezulken aangedaan, die in Hem, de Heer geloven, is een zonde jegens Hemzelf, en een zonde jegens de Heer zelf verdient de dood in haar verschrikkelijkste gedaante, zoals wij dat dan ook in Judas bewaarheid zien. Daarom, wij herhalen het ook hier, mogen de ongelovigen wel toezien, die zich zo gedurig aan Gods kinderen vergrijpen, en hen allerlei bespottelijke en lasterlijke namen geven. De straf achtervolgt ook dit kwaad altijd. Wacht u zelf. "Weest behoedzaam, houdt wacht over uw hart, uw mond, ja over uw gedachten. Laat niet toe dat zij over u heersen, maar heerst over hen, biddende, wakende." En indien uw broeder tegen u zondigt, zo bestraf hem. Dat Gods vijanden Gods kinderen verdrukken en lasteren, moet God overgelaten worden, en het lot van de verdrukkers zal vreselijk genoeg zijn: maar als een broeder, een medegelovige, tegen ons misdoet (en dat kan ook zeer wel in een broeder vallen), dan hebben wij het recht hem daarover te onderhouden, en dan moeten wij het doen, om de zaak te vereffenen, en geen bitterheid jegens hem in ons hart te houden. Gij zult uw broeder in uw hart niet haten; gij zult uw naaste naarstig berispen, en zult de zonde in hem niet verdragen, zegt God, Leviticus 19:17. Dat het woord bestraffen, door de Heer gebezigd in de zin van berispen (zacht bestraffen) moet worden opgevat, is door deze aanhaling duidelijk. En indien het hem leed is, zo vergeef het hem. Op het minste bewijs van leedgevoel moet men de hand tot verzoening uitstrekken, en de hand des broeders grijpen; want het is onedel de broeder lang te laten spreken, terwijl hij zich voor ons vernedert. Grootmoedigheid of edelmoedigheid drukt op alle deugd een koninklijk stempel, en maakt deze voor ons uiterst licht. Indien echter de broeder zich daarentegen verhardt, zo beveelt de Heer, gelijk wij op een andere tijd van Hem horen, dat men eerst met getuigen tot hem ga, en het vervolgens de gemeente zegt, om hem, na al deze middelen vruchteloos beproefd te hebben, te beschouwen als geen broeder meer. En indien hij zevenmaal des daags tegen u zondigt, en zevenmaal des daags tot u wederkomt, zeggende: Het is mij leed, zo zult gij het hem vergeven. Voorwaar, een heerlijke prediking van de menselijke barmhartigheid en bijzonder van Gods barmhartigheid. Die van de mens eist, dat hij zijn naaste, al is het ook zevenmaal op één dag op schuldbelijdenis vergeving schenkt, hoe genadig en vergevensgezind moet Hij zelf dan zijn! Trouwens waarop rust onze vrede en vreugde, dan in onze zekerheid, dat hoe dikwijls wij ook weder, niet moedwillig, maar toch meermalen te gewillig en te lichtzinnig zondigen, wij op onze oprechte schuldbelijdenis weder opnieuw bij God worden aangenomen. En de Apostelen zeiden tot de Heer: Vermeerder ons het geloof. Vreemd, niet waar? Waarom vragen zij niet om vermeerdering van hun liefde en vergevensgezindheid? Zij gevoelden dat zij, om zulk een liefde te betonen, als de Heer van hen eiste, een grote mate van geloof behoefden. En zo is het ook. Zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen en Gode behagelijke werken te doen. Het geloof is de enige bron van alle Christelijke deugden, en wat niet uit het geloof, niet uit de bewustheid dat men naar Gods wil en woord handelt, geschiedt, is zonde. Wie nu vermeerdering van geloof vraagt, veronderstelt in zichzelf reeds het beginsel van geloof. En de Heer zei: Zo gij een geloof had als een mosterdzaad, gij zoudt tegen deze moerbeiboom zeggen: word ontworteld en in de zee geplant, en hij zou u gehoorzaam zijn. Meermalen menen wij, dat van verre komen moet, wat nabij ons ligt, en hebben wij krachten, die wij menen te missen. Hier echter doet de Heer zijn discipelen opmerken, dat zij, eer zij van vermeerdering des geloofs spreken, moeten vragen, of zij wel iets van het geloof hadden? Immers zo weinig kan men niet van het geloof hebben, of het doet

wonderen in ons en door ons. Het is met het geloof als met het gebed; door beide moet het ons onmogelijke, ons mogelijk worden. Het mogelijke is ons reeds gegeven, is in onze macht; daarvoor is geloof noch gebed nodig; wij zien dan ook, dat de kinderen van deze wereld van beide niets willen weten, en toch hun reuzenwerken tot stand brengen. Doch voor het menselijk onmogelijke behoeven wij geloof en gebed, opdat het ons mogelijk wordt. Nu heeft een Christen als zodanig alleen met het meer dan menselijke, met het onmogelijke te doen. Immers de gehele weg van de zaligheid is een zaak van onmogelijkheid aan onze zijde en alleen mogelijk bij God, die haar echter ook bij ons mogelijk maakt in de weg van geloof en gebed. En evenals nu de weg der zaligheid, zo zijn al de daaruit voortvloeiende zaken onmogelijkheden in zichzelf, die alleen door het geloof en het gebed mogelijk worden. Daarom gebruikt de Heer zulke sterk sprekende beelden. Is het niet op zichzelf een volstrekte onmogelijkheid, om een moerbeiboom aan de aarde te ontwortelen en in de zee te planten? Welnu, even onmogelijk is het om de plant van de Goddelijke liefde in ons altijd vlottend hart te planten, en toch geschiedt het een en ander door het geloof, hoe klein het ook is; want het geloof is de vereniging van Gods kracht met onze onmacht. En wie van u heeft een dienstknecht ploegende, of de beesten hoedende, die tot hem als hij van de akker inkomt, terstond zeggen zal: Kom bij, en zit aan! Maar zal hij niet tot hen zeggen: Bereid, dat ik 's avonds zal eten, en omgord u, en dien mij, totdat ik gegeten en gedronken zal hebben, en eet en drinkt gij daarna? De Heer onderwijst hiermede zijn discipelen, dat zij geen ogenblikkelijke en werktuiglijke vermeerdering van het geloof moeten verwachten, maar het ontvangen beginsel des geloofs in trouwe arbeid en grote lijdzaamheid moeten oefenen. Hoe graag zouden wij het geloof op onmiddellijke wijze vermeerderd zien, hoe graag zouden wij onze heiligmaking met vaste schrede in een rechte lijn als vanzelf zien voortgaan! Doch het geloof is een zaad als alle zaden, ofschoon van geestelijke aard. Er is geen zaad, of het moet geplant, besproeid, en tijd tot ontwikkeling gegeven worden. Tussen het zaaien en het oogsten liggen vele dagen en vele wisselvalligheden ook. In elk geval volgt de rust op de arbeid zo spoedig niet. Als de man, die op de akker de ploeg bestuurt, of die het vee hoedt op de weide, van zijn vermoeiende arbeid huiswaarts keert, en het huis zijns meesters binnentreedt, dan wacht hem daar niet altijd terstond het rustig aanzitten aan de dis; neen, dan zijn er soms nog andere diensten te bewijzen; dan kan zijn heer hem gebieden, eerst nog de maaltijd voor hem, de meester, gereed te zetten en hem daarbij te bedienen, alvorens hij zelf zijn maaltijd nemen kan. Dankt hij ook dezelfde dienstknecht, omdat hij gedaan heeft hetgeen hem bevolen was? Ik meen neen. De Heer wil zeggen: een heer is niet verplicht zijn dienstknecht te danken voor hetgeen hij doet? Nochtans brengen onze westerse zeden mede, dat men ook een dienstknecht en een dienstmaagd dankt voor elke dienst, die zij ons persoonlijk bewijzen; de welvoeglijkheid, de wel opgevoedheid brengt dat mede, en het is een bewijs dat onze dienstboden geen slaven of slavinnen zijn, gelijk zij meestal in het Oosten waren, maar vrije lieden; doch ook bij ons is het een beleefdheid, het kan geen eis, geen recht aan de zijde van de dienenden zijn. Alzo ook gij, wanneer gij zult gedaan hebben al hetgeen u bevolen is, zo zegt: Wij zijn onnutte dienstknechten, want wij hebben maar gedaan, hetgeen wij schuldig waren te doen. De Heer wil blijkbaar dat zijn dienstknechten meer zullen doen dan hun letterlijk bevolen is, en dat zij tot zolang zichzelf moeten beschouwen als onnutte, trage, onwelgevallige dienstknechten. Doch hoe is dit mogelijk? Wij komen immers nooit onze verplichting te boven en er blijft altijd een schromelijk tekort? Zeker is dit zo, en dat moet ons nederig houden, en geen aanspraak doen maken op onderscheiding, en al wat God ons geeft, doen beschouwen als genade van God. Nochtans is er een knechtelijke gehoorzaamheid, welke zich aan de letter des gebods houdt, en een kinderlijke gehoorzaamheid, welke zich aan de geest des gebods houdt. Zo had Paulus, evenals andere Apostelen, kunnen leven van het Evangelie, doch hij deed het niet; maar deed meer dan hem bevolen was door de Heer zelf, 1 Corinthiërs 9:14,15. Zo had hij ook als Petrus kunnen huwen en als de andere apostelen tot eens anders arbeid kunnen ingaan; maar hij deed het tegendeel uit liefde tot de Heer en diens werk, en zo

deed hij meer dan hem bevolen was. Ieder die anderen in zijn dienst heeft, weet bij ondervinding, Welk een groot verschil er is tussen iemand, die letterlijk alles doet wat men hem zegt, maar ook niet meer, en iemand, die ons begrijpt en aanvult wat wij niet strikt gezegd, maar toch bedoeld hebben. De Heer, de boven alles uitnemende, wil in alles uitnemendheid; daartoe geeft Hij ons de macht en daartoe wil Hij dat die macht wordt aangewend. En nu, wij zeiden zo even, dat de Christen als zodanig, met enkel onmogelijkheden te doen heeft, die enkel in de weg van geloof en gebed voor hem niet alleen mogelijkheden, maar zekerheden worden. Wilt gij er een treffende proef van? Wilt gij zien, dat het geloof een kracht is, die van God uitgaat en tot God wederkeert, door Hem aan te grijpen bij zijn woord, denkt dan aan de dood, die allerbelangrijkste bijzonderheid van ons leven, welke ons allen wacht. Wij weten door het geloof dat Christus de vloek gedragen, en de dood teniet gedaan heeft voor de zijnen. En, zouden wij dan nu zeggen: "Indien deze dingen alzo zijn, waarom sterven wij dan nog allen? Waarom gaat dan zij die geloven niet als Henoch en als Elia naar de hemel zonder te sterven?" Door zo te spreken zouden wij het geloof teniet doen. Hoe! de Here Jezus is door de dood heengegaan tot de heerlijkheid, en wij zouden zonder de dood tot de heerlijkheid willen komen? Zeker zullen wij niet allen sterven, maar zullen sommigen in een ogenblik verheerlijkt worden voor altijd; doch dat is een uitzondering op de regel. Gods raad in Christus brengt mede, dat de dood niet uitwendig, niet zichtbaar, maar innerlijk, onzichtbaar teniet gedaan zou worden voor een ieder die gelooft. De rechtvaardige zal leven, maar uit zijn geloof. Wie gelooft en daarmede vasthoudt aan Gods woord en belofte, die ondervindt gedurende zijn leven, dat God getrouw is in het houden van zijn beloften aan zijn kinderen, en die zal hetzelfde ondervinden gedurende zijn sterven. De dood komt in dezelfde rouwgestalte tot het kind van God als tot het kind van de wereld, maar heeft een geheel tegenovergestelde uitwerking bij de een dan bij de ander. Wij zagen het nog onlangs in de gelijkenis. De dood geeft Gods kind over aan Gods engelen, om hem in de hemel te brengen, en het kind van de wereld ziet zich overgebracht in de pijn. De dood is de grimmige leeuw, die door Christus voor ons is gedood geworden, en nu zal er voor allen die geloven, spijs uitgaan van de eter, en zoetigheid van de sterke. Doch dit zal niet ondervonden worden vóór de dood, maar in de dood. Neen, het geloof bestaat niet in aanschouwen, maar in vertrouwen, in het vertrouwen niet op menselijke meningen, maar op de belofte van de almachtige God, die houdt, wat Hij belooft, en die de mens, die zich op zijn woord verlaat, onmogelijk kan beschamen. Zo ziet dan het geloof niet op de uitwendige verschijnselen van de dingen, maar op God, die in het midden van de vurige oven de zijnen als in de hemel doet wandelen met zijn engelen. En hiermee gaan wij over tot de beschouwing van de opwekking van Lazarus, en van het woord van de grote Opwekker van de doden, in Wie de Vader de zondaar het eeuwige leven geeft: Ik ben de opstanding en het leven; die in Mij gelooft zal leven, al was hij ook gestorven. En een ieder, die leeft en in Mij gelooft, zal niet sterven in de eeuwigheid. Gelooft gij dat?

17:1 De Heer en het kind in het midden der discipelen.

Te die zelfde ure, de discipelen tot Jezus in het huis gekomen zijnde, vroeg Hij hen: waarvan had gij woorden onder elkaar op de weg? Had de Heer zich aan Petrus geopenbaard als de alwetende kenner der harten, voor wie niets verborgen was of blijven kon, thans openbaart Hij zich als zodanig aan al de discipelen. Gelijk Petrus, zo voorkwam Hij nu ook allen met zijn vraag. Wij maken over het geheel te weinig gebruik van het uitlokkend vragen, en houden meer van het opleggend onderwijzen. De Heer mag ook hierin onze enige Meester zijn. Doch zij zwegen stil, want zij waren met elkander in woorden geweest, en er rees een overlegging in hen: wie van hen de meeste in het koninkrijk der hemelen zou zijn? Met zulke woorden als deze beschrijven de Apostelen des Heren zich zelf, en zeggen zij: "zulke mensen zijn wij geweest." Geweest, want toen zij dit schreven, waren zij geheel andere mensen geworden, en vroegen zij niet meer onder elkaar wie de meeste hunner was, maar stelde zich de een van zelf beneden de ander. Nochtans zijn zij niet vergeten wat zij vroeger waren, maar stellen zij zich in de Evangelische geschiedenis niet voor, dan van de minst eervolle en meest berispelijke zijde. Is dit niet een der vele treffende bewijzen van de waarheid hunner schriften, en waar heeft ooit iets ter wereld zulk een volslagen verandering in dezelfde mensen te weeg gebracht, dan het Christendom? Wij vragen echter, hoe is het mogelijk, dat de discipelen, die nog zo kort geleden de ernstige onderwijzingen van de Heer, aangaande de verloochening van zich zelf en het dragen van het kruis ontvangen hadden, nu wederom tot zulk een kinderachtige zelfverheffing vervallen? Ach, de heerlijkste woorden, zoals de woorden des Heren waren, hebben op het hart van de mens geen kracht, zonder de Heilige Geest. De Schrift noemt het hart van de onherboren mens een stenen hart, waar de zegen van Gods woord bij afvloeit als het water, zonder vrucht voort te brengen. De Heilige Geest moet dat stenen hart eerst tot een vleselijk, tot een gevoelig hart maken, zal het de indrukken van het woord Gods aannemen. Daarom was de straks volgende zending des Heiligen Geestes even onmisbaar als de nu voorafgaande zending des Zoons. Juist door de weinige vrucht van zijn woorden, bewees Jezus de volstrekte noodzakelijkheid van zijn lijden en sterven, tot verkrijging van de belofte des Vaders, tot het doen uitstorten van de Heilige Geest. En neergezeten zijnde, en ziende de overlegging hunner harten. Wie de gedachte kent van de mens, kan niet anders dan God zijn. Heerlijk niet waar, in Jezus een mens te zien, die tegelijk God is. Het is het verhevenste denkbeeld, dat gedacht kan worden. Geen mens moest het kunnen horen, zonder in verrukking neder te knielen en God te verheerlijken, die dit allerhoogste zijner wonderen voor ons zondige mensen, en wel om ons te redden van de anders onvermijdelijke, eeuwige dood, heeft gewrocht. En nu zijn er zo veel, die niet alleen dit wonder, waarin de engelen zich gedurig met hun gedachten God verheerlijkend verdiepen, met onverschilligheid voorbijgaan, maar het zelfs bestrijden, loochenen en lasterend bespotten. Wij kunnen ons geen voorstelling maken van de schrik, waarmee deze mensen, die zich hier enkel in de leugen bewegen, in de waarheid der eeuwigheid zullen intreden. Riep Hij de twaalven. Hij riep ze allen, ook Judas. Ofschoon Hij wist dat deze een duivel was, sloot Hij hem niet buiten zijn onderwijs. De Heer leert ons hiermede om niemand, wie hij ook zij, uit te sluiten van ons onderwijs, zo lang hij binnen ns bereik is en ons horen wil. Judas betoonde zich uitwendig niet eerder als een tegenstander van Jezus, dan toen zijn boze gedachten rijp waren tot de boze daad. Bij de zalving van Maria deed hij het eerste boze oord tegen Jezus horen. En zeide tot hen: Indien iemand de eerste wil zijn, die zal de laatste van allen zijn, en aller dienaar. De Heer keert de orde, die zij zich in hun overleggingen voorstelden, om. Zij wilden beginnen met de eersten te zijn; de Heer zegt dat men beginnen moet met de laatste te zijn; zij wilden beginnen met over elkander te heersen, de Heer beveelt te beginnen met elkander te dienen. Het kenmerk van het discipelschap van Christus is de liefde uit een rein hart, een goed geweten en een ongeveinsd geloof; en de liefde heerst niet, maar dient. God echter doet de liefde door te dienen, regeren, want wie verovert meer harten dan de dienende liefde? Mocht dat dan onze eerzucht zijn: de minste te willen zijn van allen, door allen de meeste diensten te bewijzen: niet

gedwongen, want de liefde laat zich niets opleggen en niets gebieden, maar vrijwillig en gewillig, uit eigen beweging en met blijmoedigheid. Wij zeiden het reeds: Zolang de betoning van liefde ons nog geen vermaak, nog geen genoegen des harten is, hebben wij nog geen liefde genoeg. En vraagt gij daarom ook: waarom is er zo weinig samenwerking onder de broeders? dan is het antwoord gereed: omdat de kennis opgeblazen maakt en de liefde alleen sticht, 1 Corinthiërs 8:1. De uitnemendsten in kennis en arbeid onder ons voelen zich gewoonlijk te zelfstandig om te dienen. Twee kapiteins deugen niet op één schip, maar onder één kapitein kunnen meerdere stuurlieden varen. Er is geen samenwerking mogelijk zonder een ondergeschiktheid van allen aan een leidend beginsel of persoon. Wat hieraan te doen? Niemand een last opleggen, maar zelf de last, die men dragen kan, opnemen, en dan uit te lokken tot geheel vrijwillige medewerking. Niet het ijzer, maar de magneet trekt aan. Evenknieën eren en prijzen elkaar wel veel, maar beminnen elkaar zelden. Alleen de liefde bindt mensen aaneen, en zo komen wij telkens terug tot het: dient elkaar door de liefde, Galaten 5:13. En zij vroegen Hem: wie is toch de meeste in het Koninkrijk der hemelen? De aanleiding tot deze vraag was niet onnatuurlijk bij de discipelen. De grootheid des Meesters heeft de grootheid der discipelen tot gevolg. De dienaren van een groot koning hebben van zelf een gevoel van eigen grootheid. De Heer zelf prees hen zalig boven alle anderen, omdat zij zagen en hoorden wat koningen en profeten te vergeefs hadden gewenst te zien en te horen. De discipelen zagen echter enkel op de Heer in diens grootheid en heerlijkheid in woorden en werken, en niet op zijn nederigheid en liefde, waarmede Hij zich geheel, en al overgaf tot dienst van anderen. De Heer was naar zijn natuur groot, oneindig groot, daarom verhoogde Hij zich ook in zijn mensheid nimmer, want alles wat Hij deed was niet voor zich zelf maar voor anderen. Ook wij moeten geen eigengemaakte grootheid aannemen, maar alleen die, welke ons van God gegeven is, en deze kan niet aangenomen worden dan door een nederige zin. En Jezus, een kind tot zich geroepen hebbende, stelde dat in het midden van hen, en omving het met zijn armen, en zei tot hen: voorwaar zeg Ik u: indien gij u niet verandert en wordt gelijk de kinderen, zo zult gij in het Koninkrijk der hemelen niet ingaan. Zo waren dan zelfs de Apostelen het Koninkrijk der hemelen nog niet ingegaan? Zo lang de Heer niet was opgestaan, had niets in het Koninkrijk der hemelen zijn beslag, zijn onveranderlijke grond en zeker gevolg. Onder de Apostelen was nog één verrader, één verloochenaar, en geen van allen had nog de vaste martelaarsmoed, maar allen zouden vluchtelingen zijn. Het was met de Apostelen als het is met alle gelovigen: Zo lang zij het zegel des Heiligen Geestes niet ontvangen hebben, zo lang zij nog niet kunnen zeggen: "Gods Geest getuigt met onze geest, dat wij Gods kinderen zijn," zo lang zij nog niet verzekerd zijn onder de verlosten des Heren te behooren, verkeeren zij nog in een voorlopige toestand, die echter ophouden zal. Zo wie dan zich zelf zal vernederen, gelijk dit kind, deze is de meeste in het Koningrijk der hemelen. Zich niet groot, maar klein voordoen, ziedaar het geheim van de Christen. Het kind dezer wereld trekt de ogen graag tot zich en wil geacht en geëerd zijn. De Christen maakt op dat alles niet de minste aanspraak, en doet ook niet de minste moeite om het recht er toe te verkrijgen. Hij gaat eenvoudig, biddend en werkend zijn weg, en zoekt hiermee de Heer te behagen. Het is dus geen wonder, dat de wereld zulke mensen niet kan gebruiken, die wereld, die uitsluitend de hoogste ijver vraagt voor de bevordering van haar belangen. Aan de anderen kant is het een hartinnemende gedachte, dat wij alleen als kinderen tot God kunnen komen. Immers wij zijn, hoe hoog geplaatst en hoe veelzijdig ontwikkeld, bij God, tot wie wij komen, toch niet meer dan wat kleine kinderen bij ons zijn. Wat is onze hoogheid bij Gods hoogheid, en ons verstand bij zijn verstand, en wij zouden tot Hem durven komen als wijzen en verstandigen, als wetenschappelijke mannen, die wat weten, die veel weten, die alles weten, die onze eigen wereldbeschouwing hebben, ver verheven boven de wereldbeschouwing, die de Schrift openbaart als de wereldbeschouwing van God en van het kind van God? Wat zou de hoogleraar zeggen, wanneer de studenten hem wilden meesteren? Zien wij dan toe, dat wij met een klein gevoelen van ons zelf tot God komen; alleen als kinderen vinden wij in God een

Vader; wie in een andere houding tot Hem komt, vindt ook Hem in een andere betrekking. Die met Hem wil rechten, diens Rechter zal Hij zijn. En zo wie een van zodanige kinderen zal ontvangen in mijn naam, die ontvangt Mij. De Heer bedoelt hiermee én de discipelen, die als de kinderen zijn, én de kleine kinderen zelf. De Heer wil, dat wij om zijnentwil ook, en bijzonder de kinderen liefhebben; dat wij ons hunner aantrekken, dat wij ze opnemen, tot ons nemen, ja als op de arm nemen, om ze Hem toe te brengen, door ze tot Hem te brengen. In 's Heren naam is zo veel als in 's Herenplaats. Wij moeten de kinderen beschouwen als geheiligden des Heren, 1 Corinthiërs 7:14, en ze als zodanig opvoeden en onderwijzen. Het is daarom onverantwoordelijk voor God, om de kinderen op de scholen in alles onderwijs te geven, uitgenomen in de kennis van God, zoals Hij zich zelf in zijn woord geopenbaard heeft. En zo wie Mij zal ontvangen, die ontvangt Mij niet, maar die, die Mij gezonden heeft. Nooit vergeet de Zoon om al de eer de Vader te geven, want nooit wil Hij als onafhankelijk van de Vader beschouwd worden. Doch wel verre dat dit Hem de eenswezensheid met de Vader zou ontnemen, bewijst het deze. Immers Hij, die zeggen kan: Wie Mij ontvangt, ontvangt Die, die Mij gezonden heeft, moet noodzakelijk een persoon zijn, door wie de zender volkomen vertegenwoordigd wordt; en wie kan nu de eeuwige, onzienlijke God volkomen vertegenwoordigen in de menselijke natuur, dan die zelf in de menselijke natuur God is. De Heer wil dus eenvoudig zeggen: wie Mij aanneemt, die neemt Mij niet aan zoals ik Mij aan u vertegenwoordig, als mens, maar die neemt God aan, zoals Hij zich in Mij aan u vertegenwoordigt. Want wie de minste onder ulieden is, die zal groot zijn. Wie zich als de minste gedraagt, die zal groot zijn, niet voor het tegenwoordige en niet voor de mensen, maar voor God en in de toekomst. En Johannes antwoordde Hem, zeggende: Meester! wij hebben een gezien, die de duivel uitwerpt in Uw Naam, welke ons niet volgt, en wij hebben het hem verboden, omdat hij U met ons niet volgt. Johannes voelde uit des Heren reden, die tot kleingevoeligheid stemden, dat hij een daad van hooggevoeligheid had gedaan, toen hij de man, van wie hij spreekt, door zijn gezag als Christus' discipel, tot werkeloosheid had gedoemd; daarom wil hij het niet langer verzwijgen, maar het de Heer openbaren. Doch Jezus zeide tot hem: verbied het hem niet, want er is niemand, die een kracht doen zal in Mijn Naam, en haastig van Mij zal kunnen slecht spreken; want wie niet tegen ons is, die is vóór ons. De Heer laat ruimte aan het geloof en aan de liefde. Wie in Hem gelooft en Hem dient, al is het ook van verre, die is Hem aangenaam, want Hij weet dat zulk een ook wel naderbij komen zal. Doch wij doen veelal als Johannes. Wanneer iemand de Heer niet dient op gelijke wijze en in dezelfde weg als wij, dan zouden wij hem niet zelden met een ruwe hand naar ons willen toetrekken, en zo hij zich daartegen verzet, hem met nog ruwer hand geheel en al terugwijzen, ja zelfs wel de naam van oprecht gelovige ontzeggen. Een bekrompen ijver is een hoogmoedige ijver. Het moet ons een vreugde zijn voor de Heer te zien arbeiden, door wie dan ook. Paulus verheugde zich dat Christus gepredikt werd, met welke nevenbedoeling dan ook, Filippenzen 1:18, en zouden wij ons dan niet verheugen, dat bij de grootte van de oogst en het gering getal arbeiders, ook nog andere arbeiders, die niet tot ons gezelschap behoren, tot die oogst ingaan? Zeker is het zeer aangenaam en wenselijk ook, dat anderen met ons samenwerken, want samenwerking is in sommige zaken onontbeerlijk, maar zijn wij zelf wel gaarne gedrongen om mee te werken met anderen? Beweren wij niet allen de vrijheid te hebben, om deze of die arbeid des Heren bij voorkeur ter hand te nemen? Niet wij, maar de Heer verdeelt de arbeid en verenigt die ook. Want zo wie ulieden een beker water zal te drinken geven in mijn naam, omdat gij discipelen van Christus zijt, voorwaar Ik zeg u, hij zal zijn loon geenszins verliezen. Naar dat de persoon is, is de liefde, die hem bewezen wordt. Doe voor een koning een zaak, die hem welgevallig is, en uw beloning zal koninklijk zijn. Doe iets, dat de Heer der heerlijkheid behaagt en uw loon zal de heerlijkheid zijn. Maar wie één van deze kleinen, die in Mij geloven, ergert, het was hem beter, dat een molensteen om zijn hals gedaan, en hij verzonken was in de diepte der zee. Dit is een gestreng woord; maar gelijk Christus de kleinste

dienst aan de minste zijner broeders met grote heerlijkheid zal vergelden, zo zal Hij ook het minste kwaad aan de minste zijner discipelen, met vreselijke oordelen straffen. Tast mijn gezalfden niet aan, en doet mijn profeten geen kwaad! was reeds de roepstem des Heren in het Oude Testament, Psalm 105:15; daar heette het uit des profeten mond: Die ulieden aanraakt, die raakt zijn oogappel aan, Zacheria 2:8. Daarom worden wij ontroerd bij het denken aan de vreselijke oordelen, de ongelovigen toebereid, ook daarom, omdat zij Gods kinderen gedurig opnieuw ergeren door hun lasterlijke bestrijdingen van Gods heilig Woord. Ach, wat doen zij anders dan zich bergen van toorn Gods ophopen, onder welke zij eenmaal zullen neerzinken van de ene diepte van wanhoop in de andere. Wee der wereld, vanwege de ergernissen! Ergernissen zijn bepaald die zonden, welke de behoudenis van een mens beletten, die hem een aanstoot in de weg stellen, een steen, waarover hij vallen moet, ten einde verloren te gaan. Zulke dingen dus, die de gelovigen vertoornen en de ongelovigen verharden. Want het is noodzakelijk, dat de ergernissen komen. Zij zijn onvermijdelijk door de zonde, welke in deze wereld is, en noodzakelijk tot schifting en scheiding van vals geloof en waar geloof, van oprechtheid en geveinsdheid. Doch wee die mens, door welke de ergernis komt. Want hij is een ongelovig en goddeloos mens. Zeker ergeren zich ook de ongelovigen aan de gelovigen, gelijk de Farizeën en Schriftgeleerden aan Christus; doch zij zelf maken zich deze ergernis, want zij ligt niet in Christus en niet in de gelovigen, maar in hun ongeloof, dat èn zichzelf èn anderen allerlei beletselen stelt aan de Waarheid van God en aan de behoudenis der ziel. Indien dan uw hand of voet u ergert: u een beletsel is tot uw zaligheid. Houw ze af en werp ze van u. De hand en voet zijn het beeld van onze handel en wandel. Hebt gij een oneerbaar of oneerlijk beroep, of wandelt gij op kromme, bedriegelijke wegen, of slinkse paden, snijd ze af en ontzie geen pijn, geen schade, geen lijden. Het is u beter tot het leven in te gaan kreupel of verminkt zijnde, dan twee handen of twee voeten hebbende, in de hel geworpen te worden. Het is beter in het tijdelijke minder te worden, ja beter armoede te lijden, dan ongedeerd en als een rijk man ten verderve te gaan. Waar hun worm niet sterft: waar hun geweten niet ophoudt te knagen. En het vuur niet wordt uitgeblust: de straf niet ophoudt. En indien uw oog u ergert. Indien uw verstand of de begeerlijkheid van uw hart u in de weg staat, en belemmert de zaligheid te omhelzen. Trek het uit en werp het van u. Verschoon ook het tederste en schoonste niet, maar wees wreed tegen uzelf, en ruk het meedogenloos uit uw hoofd of hart, en werp het van u als u volstrekt schadelijk. Het is beter maar één oog hebbende tot het leven in te gaan, dan twee ogen hebbende, in de hel geworpen te worden. Het is u beter als een onwetende of bekrompen ziel, in vergelijking van de lieden der wereld, behouden te worden, dan als een wereldwijze en een man van macht en eer af te storten in het verderf. Waar hun worm niet sterft, en het vuur niet wordt uitgeblust, waar de wroeging niet eindigt en het lijden niet ophoudt. De beelden hier door de Heer gebruikt zijn ontzaglijk sterk sprekend. De Heer waarschuwt met al de ernst, die de zaak medebrengt, voor de noodlottige waan. alsof men zonder strijd, zonder opoffering, zonder zelfverloochening den hemel in kan gaan. Neen, even als de Israëlieten het hun door God beloofde land niet konden ingaan, dan door het bestrijden en overwinnen van de inwoners des lands, zo kunnen ook wij in de door Christus voor ons verworven zaligheid niet ingaan, zonder al het kwade, dat in ons van natuur is, te bestrijden en te overwinnen; niet in eigen kracht, maar door het geloof, welke is de kracht des Heiligen Geestes; evenals Israël de Kanaänieten niet kon overwinnen dan door het geloof, waarmede Gods kracht zich alleen verbindt en verbonden houdt. Want ieder zal met vuur gezouten worden. Niet alleen zij die verloren gaan, maar ook zij die behouden worden, zullen door het vuur als met zout besprengd worden; de laatsten echter niet door het vuur des oordeels, maar des Heiligen Geestes. En iedere offerande zal met zout gezouten worden. Iedere offerande moest met zout besprengd worden. Leviticus 2:13. De Heer zegt er mee: "gelijk de offerande Gode niet heilig was, zonder met zout besprengd te zijn, zo ook de mens niet, die niet gedoopt is met de Heilige Geest, welke hem voor het bederf der zonde bewaart." Het zout is goed, maar indien het zout onzout wordt, waarmee zult gij dat

smakelijk maken? De Heer had tot zijn discipelen gezegd: Gij zijt het zout der aarde, Mattheus 5:13, dat is: "Ik heb u gesteld om het bederf der mensen tegen te gaan; indien gij dus uw bederfwerende kracht verliest, wat blijft er voor u over, dan het onherstelbaar bederf?" Hebt zout in uzelf. Hebt in uzelf wat u zelf van het bederf bevrijdt en anderen voor het bederf bewaart: de genade, de waarheid, de Heilige Geest. En houdt vrede onder elkander. Laat bij de innerlijke waarheid, de uiterlijke gemeenschap der liefde: de vrede niet bij ulieden ontbreken. Ziet toe, dat gij niet één van deze kleinen veracht. Niet één van deze kleine kinderen, noch één van de minste mijner discipelen! De Heer omvat ze beide in dezelfde woorden. Want Ik zeg ulieden, dat hun engelen in de hemelen altijd zien het aangezicht mijns Vaders, die in de hemelen is. De engelen zijn uitgezonden tot dienst dergenen, die de zaligheid beërven, Hebreeen 1:14, en de engelen verkeren altijd in de onmiddellijke tegenwoordigheid Gods. De minste belediging aan de hun aanbevolen uitverkorenen doet hen opzien naar God, om te vragen, welk oordeel zij moeten uitvoeren. Alleen de Roomse kerk kent een afzonderlijke beschermengel voor ieder harer kinderen, niet de Schrift. Want de Zoon des mensen is gekomen om zalig te maken dat verloren was. Met deze woorden verklaart de Heer, dat het zijn eigenaardig werk is, om het verlorene, het door de wereld verachte en uitgeworpene te zoeken en zalig te maken. Daartoe is Hij alleen gekomen, en tot niets anders wil Hij geacht worden gekomen te zijn. Wat dunkt u? Indien enig mens honderd schapen had, en een uit zichzelf afgedwaald was, zal hij niet de negen en negentig laten, en op de bergen heengaande, het afgedwaalde zoeken? Het verlorene is juist het uitverkorene. Niemand vraagt naar hetgeen hij heeft, maar naar hetgeen hij niet meer heeft. Christus heeft de heilige engelen in de hemel verlaten, die aldaar voor eeuwig veilig zijn, om op aarde de verloren mens te zoeken. En indien het geschiedt, dat hij het zelf vindt, voorwaar Ik zeg u, dat hij zich meer verblijdt over hetzelve, dan over de negen en negentig, die niet afgedwaald zijn geweest. Hoe aandoenlijk schetst hier de Heer de liefde des Vaders, en zijn liefde en die des Heiligen Geestes, in het behoud des zondaars. Neen, het is God niet onverschillig, of er mensen behouden worden, of dat zij verloren gaan. Hij wil niet dat zij verloren gaan. Hij wil dat zij behouden worden, en om ze te behouden, heeft Hij zijn enige Zoon gezonden als het enig mogelijke middel tot hun behoudenis. Voorzeker, zulk een liefde is God waardig. Zijn wezen is liefde, en deze liefde openbaart zich in Christus. Doch wat spreken de ongelovigen van Gods liefde? Zij ontkennen immers Gods openbaring, en daarmede ook de openbaring zijner liefde. Wij weten door het geloof, dat God alzo lief de wereld gehad heeft, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren gaat, maar het eeuwige leven heeft; maar de ongelovigen weten het niet, want zij geloven de Schrift niet, die het alleen zegt. Doch zij beroven de Schrift van haar kleinoden en pronken er zich zelf mee op, en spreken dan smadelijk van de Schrift, als ware er aan haar niets heerlijks en begeerlijks meer. Doch indien zij zich zelf niet oordelen, zo zullen hun eigen kinderen of kindskinderen hun rechters zijn. Alzo is de wil niet van uw Vader, die in de hemelen is, dat één van deze kleinen verloren ga. De Heer beschouwt zijn uitverkorenen uit de mensen als zijn engelen, maar als zijn afgedwaalde engelen, welke Hij nu gekomen is om te zoeken en terug te brengen in het huis zijns Vaders. De Heer zegt, dat zij, die waardig zijn de opstanding des levens te verkrijgen, als de engelen Gods zullen zijn, Mattheus 22:30. En hier valt nu een nieuw licht op het woord: hun engelen zien altijd het aangezicht mijns Vaders, die in de hemelen is. De engelen zijn de metgezellen der gelovigen: tussen hen en de engelen is geen verschil, dan dat de engelen in de hemel en dezen, die in Jezus geloven, nog op de aarde zijn. Maar indien uw broeder tegen u gezondigd heeft. Hier keert de Heer terug tot zijn woord: Hebt zout in u zelf en hebt vrede onder elkander. Hij voorkomt de bedenking: hoe te handelen, als onze broeder ons grovelijk beledigd of belangrijk benadeeld heeft? Ga heen en bestraf hem tussen u en hem alleen. Behoud de wrok niet in uw hart. Maak de zaak tussen u en hem uit de Wereld, als gij de belediging niet zodanig in uw hart kunt onderdrukken, dat zij u geen belediging meer is. Indien hij u hoort, zo hebt gij uw broeder gewonnen. De eerste poging

tot verzoening moet van ons uitgaan; wij moeten niet wachten dat onze broeder tot ons komt, maar wij moeten tot hem gaan, en hem trachten te overtuigen, dat hij zich tegen ons vergrepen heeft, of zo wij ons tegen hem vergrepen hebben, het erkennen, opdat wij alzo de broeder weer tot een broeder verkrijgen. Maar indien hij u niet hoort, zo neem nog een of twee met u, opdat in de mond van twee of drie getuigen alle woord besta. Ga niet met de twist tussen u en uw broeder tot de rechter; maar zie de zaak onderhands te vereffenen, door bekenden met de zaak, en die ook aan uw tegenpartij bekend zijn, ter hulp te roepen. En indien hij deze geen gehoor geeft, zo zeg het der gemeente. Maak het ook dan niet tot een rechterlijke zaak, maar roep de gemeente tot hulp in haar voorstanders. En indien hij ook de gemeente geen gehoor geeft, zo zij hij u als de heiden en de tollenaar. Gij hebt hem dan niet meer te ontzien als een broeder, want hij heeft zijn broederschap tegen u te niet gedaan. Wij zien hier duidelijk, dat de Heer zelf bepaald onderscheid maakt tussen de mensen, die onze broeders zijn en die het niet zijn. Onder broeders verstaat de Schrift de gelovigen in Christus, als de Heer der heerlijkheid, die geleden heeft voor onze zonden en opgestaan is uit de doden, tot onze rechtvaardigmaking; met andere woorden: onze broeders zijn dezulken, die de Here Jezus zijn broeders noemt, Johannes 20:17 21:23. Die niet geloven in de Here Jezus der Schrift, maar de Schrift als openbaring Gods verwerpen, zijn onze broeders niet, en wij mogen hun de rechterhand der gemeenschap niet geven, dat is: geen gemeenschap met hen houden als broeders, maar moeten hen beschouwen als valse broeders, 2 Corinthiërs 11:26, Galaten 2:4,9, 2 Johannes 1:10,11. Er is zeker geen waarheid der Schrift, welke in onze tijd meer ter zijde gesteld wordt dan deze, waarin de kansel beurtelings dient voor de prediker des geloofs en die des ongeloofs, en beiden buiten de kerk, evenals de advocaten, die tegen elkander gepleit hebben, buiten de pleitzaal, elkander de hand geven, alsof er niets gebeurd was. Wel mag men zeggen: Hoe is het goud zo verdonkerd, het goede, fijne goud zo veranderd, en het zilver tot schuim geworden! Het is een valse toestand, waarmee men geen vrede hebben en waarin men geen rust vinden kan. Wat van de vijanden, die door Israël als vrienden behandeld zouden worden, getuigd wordt: Zij zullen ulieden zijn tot een strik en tot een net, en tot een gesel aan uw zijden, en tot doornen in uw ogen (Jozua 23:12,13), dat blijft ten allen tijde waar. "Wie geen vijand wil bestrijden, moet zijn boze moedwil lijden." Het kan niet anders; daarom, geen vleselijke haat, maar ook geen vleselijke liefde jegens de loochenaars der Schrift, als de openbaring van God! Ons voegt hier niet anders dan hen geestelijk te bestrijden tot het einde toe; want wat gemeenschap is er tussen de waarheid en de leugen, tussen het licht en de duisternis, wat deel heeft de gelovige met de ongelovige? 2 Corinthiers 6:14,16. Vergeten wij niet: Tweeërlei weegsteen en tweeërlei maat is de Here een gruwel, ja die beiden, Spreuken 20:10. Voorwaar zeg Ik u: al wat gij op de aarde binden zult, zal in de hemel gebonden wezen, en al wat gij op de aarde ontbinden zult, zal in de hemel ontbonden wezen. Het woord, dat de Apostelen, krachtens hun bediening, door de Heilige Geest zouden uitspreken, hetzij tot veroordeling of vrijmaking, zou bij God van kracht zijn. Wij zien hiervan de voorbeelden in Ananias en Saffira, in Elymas den tovenaar, in de hoereerder te Corinthe en in de genezing van de waarzeggende dienstmaagd. Wederom zeg Ik u: indien er twee van u samenstemmen op de aarde over enige zaak, welke zij ook zouden begeren. Niet illekeurig, maar door de inspraak van de Heilige Geest. De Heer spreekt enkel van de noodwendige gevolgen, die bij de discipel uit de door Hem, de Heer, verleende macht en de inwoning des Heiligen Geestes zouden voortvloeien. Dat die hun zal geschieden van mijn Vader, die in de hemelen is. Gelijk de Zoon zegt: De Vader heeft Mij lief, want Ik doe altijd wat Hem behaagt, en gelijk de Vader de Zoon altijd verhoorde, zo zou het ook met zijn discipelen zijn, in wie de Heilige Geest was, en die Hem, de Heer, op aarde zouden vertegenwoordigen. Want waar twee of drie vergaderd zijn in mijn naam, daar ben Ik in het midden van hen. Ziet gij, des Heren tegenwoordigheid in het midden der zijnen is alleen de grond van al deze macht en al deze heerlijkheid der Apostelen en discipelen.

17:3 De Heer en Petrus over het vergeven onzer schuldenaren.
Toen kwam Petrus tot Hem, en zeide: Heer! Hoe menigmaal zal mijn broeder tegen mij zondigen, en ik hem vergeven? Tot zevenmaal? Uit al hetgeen de Heer gesproken had, was het woord der liefde jegens de broeder bij Petrus het diepst in het hart gedrongen. Doch nu wilde hij ook weten, hoe ver hij gaan moest; want hij wilde wel vergeven, maar de belediger moet het niet te erg maken; hij moet geen misbruik van onze edelmoedigheid maken. Jezus zeide tot hem: Ik zeg u: Niet zevenmaal, maar zeventigmaal zevenmaal. De Heer noemt dit groot bepaald getal om het onbepaalde uit te drukken. De Heer zegt er mee: "gij moet altijd gereed zijn uw broeder te vergeven, wanneer hij u om vergeving vraagt." Deze uitdrukking is een kennelijke terugslag op die van de oplopende, onverzoenlijk haatdragende, wraakgierige en grootsprekende Lamech (Genesis 4:24): Kaïn zal zevenvoudig gewroken worden, maar Lamech zeventigmaal zevenmaal. De Heer schroomt niet om zelfs het woord van een ongelovige te gebruiken, maar in tegengestelde toepassing. En als nu de Heer ons gebiedt de broeder zeventigmaal zevenmaal te vergeven, hoe vele malen zal Hij-zelf dan vergeven degene, die tot Hem komt met berouw over hetgeen hij gedaan heeft? Daarom moet het ons nooit te veel zijn om tot Hem te komen om genade, daar het Hem nooit te veel is om die genade te schenken. Daarom wordt het Koningrijk der hemelen vergeleken bij een zeker koning. Wij zouden zeggen: "Met betrekking tot deze zaak wordt het Koningrijk der hemelen vergeleken met een zeker koning." Gij voelt echter hoe veel schoner de spreekmanier des Heren is boven de onze. Het is altijd hetzelfde Koningrijk der hemelen, maar altijd van een andere zijde gezien, in een ander opzicht besproken en toegepast. Die rekening met zijn dienstknechten houden wilde. Altijd is de dag der rekening, de oordeelsdag, het einde van al des Heeren toespraken. Er is een vastbepaalde grens aan alle arbeid onder de zon. De dag der wereld heeft een einde; alsdan wordt het dagwerk overzien, en de rekening opgemaakt. Als hij nu begon te rekenen. Er is een begin van oordeel, waarin nog plaats is voor genade. Zo werd door Johannes de Doper enkel de bijl aan de wortel der bomen gelegd, en daarmede de boom de tijd gelaten, om nog vrucht voort te brengen. Werd tot hem gebracht één, die hem tienduizend talenten schuldig was. Wederom een groot bepaald getal om de onbepaalde grootheid der schuld uit te drukken. De schuld van de mens jegens God is altijd oneindig groot, die van mens tot mens is in vergelijking daarvan altijd zeer klein. En als hij niet had om te betalen, beval zijn heer, dat men hem zou verkopen, en zijn vrouw en kinderen, en al wat hij had en dat de schuld zou betaald worden. Als God rekening houdt dan zit Hij als rechter; als zodanig handelt Hij naar het recht, en naar het Oosterse recht heeft de vorst over zijn schuldige onderdaan, met al wat hem toebehoort, onbepaalde beschikking. De dienstknecht dan neervallende, aanbad hem, zeggende: Heer! Wees lankmoedig over mij! Het is een liefelijke gedachte, dat ook bij het gestrengste recht, de macht van de rechter wordt erkend, om genade te laten gaan voor recht. Het is dan ook Gods bepaalde wil, dat wij te midden zijner oordelen zijn genade inroepen, want Hij heeft geen lust in de dood der goddelozen, maar daarin, dat hij zich bekeert (zich tot Gods liefde keert) en leeft, Psalm 50:15, Amos 5:4. En ik zal u alles betalen. De schuldenaar kan niet bidden om kwijtschelding van schuld, dit zou, gij voelt het, in zijn toestand een vermetelheid geweest zijn. De verloren zoon kwam ook niet tot zijn vader om weer als kind, maar als een zijner huurlingen aangenomen te worden. Er moet dan ook bij ieder mens, die zich bekeert, een gevoel in het hart en een gelofte jegens de Heer gevonden worden, om, was het mogelijk, door verdubbeling van gehoorzaamheid iets van de schuld af te doen. Doch dat is niet mogelijk; de Heer weet dit; daarom neemt de koning de belofte niet aan, maar scheldt Hij de schuld kwijt naar zijn vrije onvoorwaardelijke genade. En de heer van deze dienstknecht met barmhartigheid innerlijk bewogen, heeft hem ontslagen en de schuld hem kwijtgescholden. Gods rechtvaardigheid eist de volle straf; Gods liefde geeft de volle kwijtschelding; bij God is niets ten dele, maar alles geheel en volkomen. Maar dezelfde dienstknecht uitgaande, heeft gevonden één zijner medednienstknechten, die hem honderd penningen schuldig was. Wat zijn honderd penningen tegen tienduizend talenten? Immers geen

noemenswaardige zaak. Welnu, zo is al de schuld van mensen jegens ons, in vergelijking van onze schuld jegens God. En hem aanvallende, greep hij hem bij de keel, zeggende: betaal mij, wat gij mij schuldig zijt! Hieruit blijkt, dat zijn verootmoediging voor de koning niet oprecht was. De nood had hem daartoe gedrongen, en zijn hoogmoedig hart kon het niet verduren, dat hij zulk een vernedering van de koning ondergaan had. Daarom had des konings liefde bij hem geen wederliefde ten gevolge, maar veeleer wrevel en wrok, welke hij thans aan zijn mededienstknecht wilde koelen, als wilde hij er med zeggen: indien gij en anderen mij betaald hadden, ik zou mijn schuld hebben kunnen betalen; gij hebt dus de schuld, dat ik een voetval voor de koning moest doen. Zijn mededienstknecht dan, nedervallende aan zijn voeten, bad hem, zeggende: zijt lankmoedig over mij, en ik zal u alles betalen. Het is hetzelfde beroep op zijn liefde, als zijn beroep was op de liefde des konings. Nergens leert de Heer, dat een schuldenaar of belediger onder de mensen zich ontslagen mag rekenen, om voor den schuldeiser of voor de beledigde in de schuld te vallen; of zich voor hem te verootmoedigen. Ook bij de mensen is schuldbelijden de enige weg, om kwijtschelding van schuld te ontvangen. Wel moeten wij onze belediger vergeven al verootmoedigt of verontschuldigt hij zich ook niet voor ons, maar alsdan heeft de belediger er voor zich zelf geen genot van. Doch hij wilde niet, maar hij ging heen en wierp hem in de gevangenis, totdat hij de schuld zou betaald hebben. Men zou zeggen: hoe is het mogelijk, dat mensen, die zelf alles door genade zijn, wat zij zijn, de gevraagde genade kunnen weigeren? Doch er zijn zulke verharde mensen; ja er zijn die beledigd hebben, en toch de hand der verzoening door de beledigde aangeboden, weigeren. Wij noemen het een onverantwoordelijk gedrag, ja een ten hemel schreiende zonde. Toen nu zijn mededienstknechten zagen hetgeen geschied was, zijn zij zeer bedroefd geworden, en komende, verklaarden zij hun heer al wat er geschied was. De gelovigen, die overal de ooggetuigen zijn van de onbarmhartigheden der goddelozen, zuchten en bedroeven er zich onophoudelijk over, en verheffen hun harten tot God om verlossing der onderworpenen en verdrukten. Zo mogen dan de harde onbarmhartige mensen, zo als er zo velen zijn, wel toezien, want zij hebben overal in Gods kinderen stilzwijgend hun nooit zwijgende aanklagers bij de Albarmhartige. Toen heeft hem zijn heer tot zich geroepen. Voor wie macht heeft over een ander, is er altijd iemand, die macht heeft over hem. Men zie dan toe, dat men geen misbruik van macht maakt, want al is men de hoogste in het land, boven ons is God, die de macht ons gaf, en die er ons ook onfeilbaar over tot rekenschap roepen zal. Prediker 5:7. En zeide tot hem: gij boze dienstknecht! al deze schuld heb ik u kwijtgescholden, dewijl gij mij gebeden hebt. De koning geeft als reden zijner vergiffenis niet de innerlijke hartsgesteldheid, maar de uitwendige verootmoediging van de dienstknecht op. God vergeeft ook op uitwendige verootmoediging; dat zien wij bij Achab en bij de inwoners van Ninevé; doch waar de mens geen vruchten der bekering waardig, geen blijvende vruchten voortbrengt, daar wordt ten laatste de bijl aan de wortel der bomen gelegd. Behoordet gij u ook niet over uw mededienstknecht te ontfermen, gelijk ik ook mij over u ontfermd heb? De Heer vergeeft ook op bloot uitwendige verootmoediging, omdat zij stilzwijgend een belofte is van wederliefde. Wie om genade smeekt en genade ontvangt, die moet dankbaar zijn voor deze weldaad, en dankbaar zijn is te doen wat de weldoener genoegen doet. Door de ondankbare liefdeloosheid van de hoogst begenadigde knecht bleek het, zoals wij reeds opmerkten, dat zijn verootmoediging niet van harte was, maar enkel uit de persing van de nood ontstond. Ach, hoe vele bekeringen ontstaan er nog heden uit dezelfde oorzaak, en hebben dezelfde afloop! Hooggaande tijdelijke nood of benauwdheid des gewetens, of vrees voor de naderende dood en het oordeel, kunnen een mens uiterlijk ver brengen; maar indien de liefde van Christus niet in het hart is uitgestort, waardoor de mens innerlijk veranderd, vernieuwd en met liefde tot Christus vervuld wordt, zo houdt met de nood ook de verootmoediging op, en de oude mens herneemt al zijn rechten. En zijn heer vertoornd zijnde, leverde hem de pijners over. Wie de liefde geen plaats geeft, maar enkel wil handelen naar het strenge recht, met die zal ook enkel naar het strenge recht gehandeld worden. Totdat hij zou betaald hebben, al wat hij hem

schuldig was. Wij vragen: waarvan zou hij zijn schuld kunnen betalen, daar hij niets had? Vergeten wij niet, dat de Heer met al zijn gelijkenissen blijft in de tijd der genade, nog tijd stellende tot oprechte bekering, waartoe Hij altijd blijft roepen, ook door zijn vreselijkste aankondigingen van Gods oordelen heen. Hij zegt dan ook hier: Nog is er voor u, o grootste der schuldenaren, tijd en gelegenheid om uw schuld voldaan te zien. Kom met een oprecht berouw, met een hartgrondige begeerte om van de schuld ontslagen te worden, en dan voortaan in dankbare wederliefde als een kind Gods te leven, want tot zolang zijt gij overgegeven aan de pijnigers, aan de pijnigingen van uw geweten. Alzo zal ook mijn hemelse Vader u doen. De Heer zegt hier niet uw hemelse Vader: neen, want wie God waarlijk tot zijn Vader heeft, in die valt zulk een onbarmhartigheid niet. Indien gij niet van harte vergeeft, een ieder zijnen broeder zijn misdaden. Op niets drukt de Heer meer bij herhaling dan op het vergeven van elkanders falen. De Heer weet, dat de broederlijke liefde onmogelijk onder zondige mensen kan tot stand komen of in stand blijven, als men elkander niet kan verdragen in veel, dat tot de eigenaardigheden van onze persoonlijkheid en van onze toestand behoort. Hoe ligt beledigen wij elkander zonder het te bedoelen, en zeggen wij een woord, dat verkeerd opgevat, aanleiding geven kan tot ontevredenheid, ja tot twist. Is het twisten niet te voorkomen, laat het althans niet blijvend zijn. Broeders moeten geen splinters in elkanders ogen zien. Zij moeten niet kwalijk nemend of ligt geraakt zijn, en vooral niet staan op hun recht, maar allen harde steengrond bedekken met de zachte rozen der liefde. En zij zullen het kunnen, wanneer zij in gedachte houden dat de Vader, die enkel liefde is, onmogelijk liefdelozen tot zijn kinderen hebben kan.

17:11 De Heer en de tien melaatsen.

En het geschiedde, als Hij naar Jeruzalem reisde, dat Hij door het midden van Samaria en Galilea ging. De Heer maakte ditmaal een omweg; het was nog lang genoeg vóór Pascha om nog eenmaal een bezoek te geven aan dat Galilea, dat de voornaamste schouwplaats van zijn daden was geweest en dat Hij ook na zijn opstanding niet vergeten zou. En als Hij in zeker vlek kwam, ontmoetten Hem tien melaatse mannen, welke stonden van verre. De liefdadigheid van latere eeuwen heeft voor deze ongelukkige kranken vaste verblijven opgericht, doch in Israël zwierven zij rond op de grote wegen buiten de steden, met de onderscheidingstekenen van de melaatse (bewinding beneden de lippen en boven de ogen,) terwijl zij verplicht waren zich op een afstand van de voorbijganger te houden. Deze rondzwervende levenswijze was misschien nog de enige verademing voor deze levend stervende, en het tezamen wandelen met andere lotgenoten hun enige natuurlijke troost; want de natuur heeft ook haar troost; dan ach, zij bepaalt zich alleen tot dit leven. En zij verhieven hun stem, zeggende: Jezus, meester! ontferm u van ons! Welk een krachtige uitroeping, en tevens aanroeping en inroeping van des Heren naam tot hun redding. Het was een noodkreet, zoals er uit elke ziel moet gaan, die genezen worden zal. O, dat gevoel van onze toestand! Het beslist over ons leven en over onze dood. Daarom is het zo goddeloos, dat de zondaar door zo menig ongelovig predikant onkundig wordt gehouden van zijn gevaarlijke toestand, van zijn dodelijke krankheid, van de staat zijner zonde en onbekeerdheid, en dus gene opwekking heeft, om de hulp van de Zaligmaker in te roepen. Deze melaatse mannen zien nauwelijks Jezus, of zij zien in Hem de almachtige Helper, en zij roepen enkel zijn barmhartigheid in, om die almacht ook op hen toe te passen. En als Hij hen zag, zei Hij tot hen: Gaat heen en vertoont uzelf de priesters. De Heer verklaarde hiermede hen allen rein; zij hadden zich slechts als zodanig tot de priesters te begeven. Zij hadden geloofd, zij moesten nu ook gehoorzamen. Zij gehoorzaamden en ontvingen het zegel huns geloofs. Gij ziet, in de Schrift ligt in zulke kleine optekeningen de gehele weg van de zaligheid. En het geschiedde, terwijl zij heengingen, dat zij genezen werden. Niet terstond, maar een ogenblik nadat zij zich op weg naar de priesters begeven hadden, gevoelden zij, dat de dodelijke kwaal van hen was opgeheven. Gij ziet, dat het de Heer behaagt, om niet altijd op enerlei wijze het gebed te verhoren, en dat Hij soms in plaats van het gevraagde terstond te geven, ons beveelt iets te doen, opdat wij het gevraagde ontvangen èn als een vrije gift Gods èn als een vrucht van ons geloof. En één van hen, ziende dat hij genezen was, keerde wederom, met grote stem God verheerlijkende, en hij viel op het aangezicht voor zijn voeten, Hem dankende. Men moet niet alleen gevoel hebben van zijn ziekte, maar ook van zijn gezondheid. Wij zeggen ook hier andermaal: o dat gevoel van onze toestand, het beslist over ons leven en over onze dood! Er zijn mensen die wel door de nood gedreven vurig kunnen bidden, maar als zij uit de nood zijn verlost, ontbreekt het vurig danken. En toch, dit behoort ook tot de zaak, zal zij goed zijn. Daarom heeft het geloof een dubbel zegel: het zegel der gehoorzaamheid en dat van de dankbaarheid. Wie God niet verheerlijkt vanwege de verkregen verlossing, maakt de verlossing van een Goddelijke verlossing tot een natuurlijke verlossing. De negen melaatsen waren gezond geworden, gelijk de tiende, maar zij hadden aan hun gezondheid niets anders en niets meer dan een tijdelijk herstel uit een tijdelijke krankheid. De tiende had nog iets daarenboven: hij had de bewustheid en het gevoel, dat niet een mens, maar dat God zelf hem genezen had, en dat zegt oneindig veel. De hoogheid van de persoon die ons geneest, is de heerlijkheid van de genezing. Wij lezen in de geschiedenis van een edele vrouw, die haar man redde door het vergif uit de wond, die hij ontvangen had, te zuigen. Was dat niet een veel uitnemender redding, dan wanneer datzelfde door een vreemde was gedaan? Zodra deze melaatse zag dat hij rein was, keerde hij onmiddellijk tot Jezus terug, om Hem nog te kunnen aantreffen. Het gaan naar de priester had geen haast, maar wel het uitstorten van zijn ziel voor de Heer in Hem aanbiddende dank en lof. En dezelve was een Samaritaan. Het is opmerkelijk, dat juist de door de Joden zo verachte Samaritanen en Heidenen in menig opzicht hoger stonden dan de Joden. De oplossing van dit

raadsel wordt ons door de Schrift zelf gegeven. De profeten verwijten Israël gedurig, dat het als volk erger gruwelen gedaan heeft dan de Heidenen. Het is ook een natuurwet, dat het edelste bedorven zijnde, het allerbedorvenste wordt. Wat is reiner dan de vers gevallen sneeuw? Wat is erger slijk dan de vertrapte smeltende sneeuw op onze straten? Hoe hoger men staat als men valt, hoe dieper de val is. Een volk dat, gelijk Israël, de kennis van de waarachtige God heeft, en met deze kennis tot goddeloosheid vervalt, wordt daarmede dubbel goddeloos. Daarom waren de Christenvolken, toen zij, ontaardende van hun Christendom, tot zedeloosheid vervielen, zo bedorven, dat eerst de invallen der Noormannen en daarna de hervorming hen als volken van een gewisse ondergang moesten redden. En daarom zal de laatste val van de Christenwereld zo vreselijk zijn, als zij ons in de Openbaring van Johannes wordt beschreven: want als het licht dat in ons is, tot duisternis wordt, dan wordt het gehele lichaam duister. Reeds de eerste voortekenen van deze ontzettende afval in onze tijd zijn zo verontrustend, dat wij wel met grote zorg en bekommering moeten vragen: waar moet het heen? De algemene begeerte naar bloot verstandelijke kennis, welke de mens verheft ten koste van zijn hart en geweten; de algemene zucht naar vermogen en onafhankelijkheid, welke de arbeidskrachten overspant en de arbeid ten laatste van een lust tot een last maakt; de algemene jacht naar vermaak, welke de ernst des levens vernietigt; naar weelde, waardoor de mens zichzelf tot een afgod stelt, naar zinnelijke genietingen, waardoor het geestelijk leven onmogelijk wordt, dat alles is een jacht naar een afgrond heen, welks diepte door niemand te peilen is. Wie de geschiedenis kent, die weet dat zulke tekenen ten allen tijde de voortekenen waren van de val van de volken. Het toppunt van weelde was altijd het aanvangspunt der uiterste ellende. En de bron van al deze zorgwekkende afwijkingen van de goede weg bij ons is niet ver te zoeken. Zonder gezag is er geen ontzag. De wegneming van het Goddelijk gezag van Gods woord, van de Schrift, is de wegneming van alle ander gezag, want met het hoogste neemt men al het mindere weg. De wegneming van het gezag van God is de wegneming van het ontzag voor Hem, van het ontzag der kinderen jegens hun ouders, van de leerlingen jegens hun meesters, van de dienstboden jegens hun heren en vrouwen, van de burgers jegens hun overheden, is de losmaking van alle banden, die de uit zo vele en velerlei delen bestaande maatschappij samenvatten en samenhouden. Naar de boom is, die men plant, zal de vrucht zijn, die men plukken zal. Die wind zaait zal storm oogsten; want het kwaad loont zijn meester, en het is goed dat het dit doet, want het is het bewijs ten laatste ook voor de laatste ontkenner, dat er een heilig God regeert te midden van onheilige en goddeloze mensen, en dat Hij de vijanden van zijn waarheid op zijn tijd de waarheid van zijn waarschuwingen en bedreigingen doet ondervinden. En Jezus antwoordende, zei: Zijn niet de tien rein geworden? Welk een woord van Goddelijke majesteit? zeggen wij ook hier. Zo kan Hij alleen spreken, die weet, dat zijn woord datgene doet, waartoe Hij het uitspreekt. En waar zijn de negen? Ja, waar zijn zij? Al zijn zij genezen, nog altijd zwerven zij rond, ver van Gods huis, ver van God, ver van Jezus, ver van hun zaligheid. Doch nu vragen wij ons zelf: Behoren wij tot die negen, of tot die éénling, die God verheerlijkte? En zijn er geen gevonden, die wederkeerden om God eer te geven, dan deze vreemdeling? Hoe beschamend voor Israël. Het uitverkoren volk, dat Gods woord, Gods waarheid had als een zon voor hun verstand en hart, en dat een voorbeeld van geloof en godsvrucht had kunnen en moeten zijn voor alle volken, werd nu door een man uit een volk, dat niets van dat alles had, in geloof en godsvrucht overtroffen. Voorzeker, niets kon meer de afgrondsdiepte aanwijzen, waarin Israël gevallen was; en nooit verzuimde de Heer de gelegenheid om bet te doen. En gaat het ons protestantse Christenen, niet evenzo? Moesten wij niet, steunende op Gods Woord, allen toonbeelden zijn van geloof en godsvrucht boven alle andere mensen? En hoe dikwijls beschamen ons dezulken die buiten zijn, door te doen, wat wij hadden behoren te doen! Dat wij ons verootmoedigen voor God, en daarna ons verheffen in de kracht onzes Gods, om te doen al wat de Heer van zijn ware discipelen verwacht. En Hij zei tot hem. De Heer vergeet niets. Een mens zou die dank stilzwijgend aangenomen, en daarna de man

zijn weg hebben laten gaan; doch niet alzo de Heer. Hij had altijd nog een woord des heils voor de zondaar die geloofde, waarmee deze voor zijn gehele leven genoeg had. Sta op, en ga heen, uw geloof heeft u behouden. Gij ziet de Heer prijst het geloof van de geredde, als zijnde het werk des Heiligen Geestes door en met de mens. De Heer stelt het geloof gedurig op de voorgrond, om er door te leren, dat er zonder geloof geen behoudenis is. Gods almacht en bereidwilligheid is daar om te helpen; doch de mens moet die almacht en bereidwilligheid erkennen en begrijpen. Doet hij dit, hij wordt behouden; doet hij dit niet, hij gaat verloren.

17:20 De Heer en de Farizeeën over het koninkrijk van God.
En gevraagd zijnde van de Farizeeën, wanneer het koninkrijk Gods komen zou? heeft Hij hun geantwoord en gezegd: Het Koninkrijk Gods komt niet met uiterlijk gelaat; en men zal niet zeggen: Ziet hier! of ziet daar! Want ziet het koninkrijk Gods is binnen ulieden. Merkt op, des Heren antwoord is naar dat de vraag is. De vraag van de Farizeeën sproot uit ongeloof voort. Immers, waar de Koning is, daar is het koninkrijk. Was niet de Christus in hun midden? en zo ja, hoe konden zij dan nog vragen naar de komst van het koninkrijk van God? Had de Heer niet meermalen tot hen gezegd: Het koninkrijk van God is tot u gekomen? Doch de Farizeeën geloofden niet, en wilden geen koninkrijk, waarvan Christus de koning was; zij wilden een bloot uitwendig, zichtbaar werelds, vleselijk koninkrijk. De Heer vernietigde deze hun verwachting, door hen enkel te wijzen op de inwendige zijde van het koninkrijk Gods. Het koninkrijk van God begint met niets uitwendigs, zichtbaars, of plaatselijks, maar met de wedergeboorte van het hart. Als zodanig was het reeds aanwezig in Israël. De Heer zegt binnen ulieden, niet alleen sprekende tot degenen die Hem de vraag deden, maar tot allen die rondom stonden. Voorts doen wij u opmerken, dat de Heer ook hier weer zijn persoon verborg achter de zaak; Hij spreekt niet van zich als de koning, maar enkel van het koninkrijk.

17:22 De Heer en de discipelen over het koninkrijk van God.
En Hij zei tot de discipelen. Ook ditmaal gaf de Heer aan zijn discipelen een bijzonder onderwijs, en leerde hen, dat het koninkrijk van God, behalve de genoemde onzichtbare, inwendige zijde, ook nog een uitwendige, zichtbare zijde had, waarin het zich zou openbaren, wanneer Hij, de Koning, door lijden en dood tot zijn heerlijkheid ingegaan, ook wederkomen zou in de heerlijkheid zijns koninkrijks. Op dit tweeërlei onderwijs des Heren moeten wij nauwkeurig letten, zullen wij de Heer niet misverstaan. Ook wij spreken immers met de ongelovigen over de Goddelijke waarheden op een geheel andere wijze, dan wij onder elkaar daarover spreken. Wij verstaan elkaar, omdat wij de waarheden Gods verstaan, en hebben elkaar daarmee slechts te stichten en te troosten, maar de ongelovigen stellen deze waarheden altijd in een vals licht, om hun ongeloof te rechtvaardigen; hierop slaat dan ons antwoord, dat de waarheid slechts van de ene bedreigde zijde verdedigt. Er zullen dagen komen, wanneer gij zult begeren één der dagen van de Zoon des mensen te zien, en gij zult die niet zien. De Heer ziet op de toestand van de gemeente, waarin zij verkeren zou van de tijd af dat de Bruidegom van haar genomen zou worden tot op de dag van zijn wederkomst. Zonder de persoonlijke tegenwoordigheid des Heren is de gemeente Gods niet volmaakt, maar in een staat van verlangen en verwachting naar de openbaring van de heerlijkheid van haar Heer, en daarmee van haar eigen heerlijkheid. Sedert achttien eeuwen begeert de gemeente een van de dagen terug te zien, zoals de discipelen ze nu zagen een van de dagen van 's Heren zichtbare tegenwoordigheid in haar midden, en nog is die begeerte niet vervuld geworden. En zij zullen tot u zeggen: Ziet hier! of ziet daar is hij! Er zouden ten allen tijde mensen zijn, die uit zekere tekenen en kenmerken de gevolgtrekking zouden maken, dat men hierin een persoonlijke openbaring van Christus moet zien. Ja, wat meer is, er zou zelfs een anti-christelijk rijk zich openbaren, dat zich de naam zou toe-eigenen van het zichtbaar koninkrijk van God te zijn, met een mens aan het hoofd, die zich godslasterlijk zou voorstellen als de zichtbare Christus, met de vele koninklijke hoeden op het hoofd, en de sleutel David’s in zijn hand, met de sleutels van graf en dood, van vagevuur en hel, en zich verheffende tot de koning van de koningen van de aarde. Gaat niet uit, en volgt niet. "Gaat niet uit de vastigheid uws geloofs, en volgt de wereld niet in haar dwaling. Al deze zichtbare heerlijkheid is niet uit Mij, maar uit de duivel. Mijn koninkrijk is inwendig in en door de Heilige Geest, tot zolang ik zelf wederkom in heerlijkheid; en deze wederkomst zal zijn in volle openbaarheid, zodat geheel de wereld er getuige van wezen zal." Want gelijk de bliksem, die van het ene einde onder de hemel bliksemt, tot het andere einde onder de hemel schijnt, alzo zal ook de Zoon des mensen wezen in zijn dag. Onder het beeld van de bliksem, van het onweer, geeft de Heer bedektelijk te kennen, dat zijn komst in heerlijkheid, hoe gezegend en verheugend ook voor de zijnen, gepaard zal zijn met verschrikking, met oordelen over zijn vijanden. Maar eerst moet Hij veel lijden en verworpen worden van dit geslacht. Gij ziet het, de verste toekomst, en die Hem het meeste nabij is, staan even volkomen klaar vóór de Heer. Hij omvat ze beiden met een enkele blik, en spreekt ze uit met een enkele volzin. En Hij zei een gelijkenis tot hen, daartoe strekkende, dat men altijd bidden moet en niet vertragen. De Heer komt in alles terstond van de leer tot de praktijk. Waartoe moest dat begeren naar een van de dagen van de Zoon des mensen, zonder dat die begeerte eeuwenlang vervuld werd, de gelovigen opwekken? Tot aanhoudend bidden. Een lang uitgestelde verwachting maakt traag en moedeloos; men houdt op te hopen en eindelijk te geloven. Doch de nood moet ons niet moedeloos maken, maar veeleer ijverig en vurig tot het gebed. Zeggende: Er was een zeker rechter in een stad, die God niet vreesde, en geen mens ontzag. Onder dit beeld schetst de Heer een toestand van maatschappelijke ellende, die onder de ergste en ondraaglijkste mag gerekend worden. Waar bij de opperste macht geen vrees meer is voor God en geen liefde meer voor mensen; daar kan het volk niet anders dan ten uiterste verdrukt en vertreden worden. En er was een weduwe in dezelve stad. Onder dit beeld schetst de Heer wederom de ellendigste onder de ellendigen in zulk een maatschappij, waar het recht

in onrecht is verkeerd. Daar trapt ieder op het weduwenkleed, daar is zij met haar man haar beschermer kwijt, en staat zij met haar wezen weerloos bloot aan het geweld van de bedrieger, onderdrukker en beroer. En zij kwam tot hem, zeggende: Doe mij recht tegen mijn tegenpartij. Ziet gij, zij heeft een tegenpartij. Waarschijnlijk wel een bloedverwant van haar man, die haar vermogen onder zich heeft genomen, om het voor haar ten beste te besteden, doch die nu, zoals zo menige trouweloze voogd nog heden doet, het hem toevertrouwde geld voor zichzelf gebruikt, en de weduwe en de wees zelf het nodigste onthoudt. De weduwe van onze tekst roept echter daartegen het recht in, en dat moeten wij ook doen. Wij moeten de verdrukker niet laten verdrukken en de bedrieger niet laten bedriegen. Wij moeten ons leven en het leven van onze kinderen niet laten verwoesten door de hand van een goddeloze; daartoe heeft God het recht gegeven en de rechter om het te handhaven. En hij wilde voor een lange tijd niet. De rechter was zelf een goddeloze, daarom had hij geen gevoel van mededogen voor het lijden van deze weduwe, en geen eerbied voor het recht. In plaats van in ijver te ontsteken tegen de onverlaat, die ene weduwe, wier levensblijdschap weg is, nog daarenboven benadeelt, en hem onverwijld ter verantwoording te roepen, ziet hij op tegen de moeite, stopt hij zijn oren voor haar klacht, wijst hij haar af en zendt hij haar met ledige woorden naar huis. Doch de weduwe komt terug, en herhaalt haar vraag, en weder met ijdele beloften teruggezonden wordende, en ziende dat er niets van komt, keert zij weer terug en wordt nu te krachtiger in haar eis en te sterker in haar aandrang, naarmate zij ziet, dat de rechter onwilliger wordt; nochtans wilde hij niet. Maar daarna zei hij bij zichzelf. Toen zij weg was, en hij in een eenzaam ogenblik tot bezinning kwam, zei hij bij zichzelf: Hoewel ik God niet vrees, en geen mens ontzie. O de goddeloze weet zo goed, dat hij een goddeloze is. Men hoort niet zelden de treffendste getuigenissen in dit opzicht uit hun eigen mond; want zulke mensen zijn geen huichelaars; hun hart ligt op hun tong, en hun daden staan in een te grote tegenstelling met de eisen van de zedelijkheid en van de waarheid, om dit nog te willen of te kunnen verbloemen. Zulke mensen hebben, ofschoon een treurige zelfkennis, nochtans zelfkennis, en gaan daarom meermalen met de hoeren en tollenaren, de Farizeeën en Schriftgeleerden voor, die menen dat zij zo goed zijn als zij behoren te zijn, en daarmee alle zelfkennis missen. Nochtans, omdat deze vrouw mij moeilijk valt, zo zal ik haar recht doen, opdat zij niet eindelijk komt, en mij het hoofd breekt. Hij erkent de macht, die de weduwe door haar aanhoudt op hem uitoefent. Hij voelt zich overheerst; zij verbittert hem het leven, jaagt hem onophoudelijk op uit zijn rust, ten laatste zal zij hem nog razend maken. Daar moet dus een einde aan komen. Zo dacht hij, en deed de weduwe recht tegenover haar tegenpartij. En de Heer zei: Hoort wat de onrechtvaardige rechter zegt. De Heer maakt de zijnen oplettend op de woorden van de rechters, omdat deze er zich mede overwonnen verklaart en zich ondanks zichzelf gedwongen ziet te doen, wat hij zonder het aanhouden van de weduwe, zeker niet zou gedaan hebben. Zal God dan geen recht doen zijn uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen? Wordt een onrechtvaardige rechter gewonnen door het aanhoudend smeken van een hem vreemde vrouw, en zal dan God, de rechtvaardige God, geen recht doen aan zijn uitverkorenen, die als zodanig de appels zijner ogen zijn, terwijl zij uit hun verdrukking tot Hem roepen om uitredding en hulp dag en nacht? Gij eist, hoe de Heer de tijd van zijn afwezigheid van zijn gemeente kenmerkt als een tijd van verdrukking en vervolging, van angst en ellende. Hoewel Hij lankmoedig is over hen. Ofschoon God aan zijn kinderen het meest zijn lankmoedigheid openbaart. Gods kinderen moeten Gods liefde het meest leren kennen en wel in zijn lankmoedigheid, in zijn geduld, in zijn verdraagzaamheid. Daarom zegt Petrus 2 Petrus 3:9: De Heer vertraagt de belofte niet, gelijk enigen dat traagheid achten, maar is lankmoedig over ons, niet willende dat enigen verloren gaan, maar dat zij allen tot bekering komen. Ik zeg dat Hij hun haastelijk recht doen zal. Ofschoon de Heer om wijze redenen niet altijd spoedig verhoort, als Hij verhoort, dan geschiedt dit met spoed. Wij moeten daarom ons gebed niet beschouwen als een stuk geld, dat wij op de toonbank neerleggen, en waarvoor wij terstond de waarde ontvangen. Waar zou in dit geval het geloof, de ijver, de verwachting

blijven? Neen, God verhoort ons niet op onze tijd, maar op zijn tijd. En hoe goed is dat! Wij haasten in alles en overhaasten ons dan ook zo dikwijls. Gods tijd is de volmaakte tijd. Wat zou gij hebben aan een nog onrijpe vrucht? Ligt niet juist daarin de zegen voor een door de Heer gezegende vrouw, dat zij haar tijd voluit draagt? Laat de vrucht maanden vroeger komen, en zij is geen vrucht meer. Doch de Zoon des mensen, als Hij komt, zal Hij ook geloof vinden op de aarde? Gij ziet deze gelijkenis des Heren wil enkel de toestand schetsen van zijn gemeente, wanneer deze één van de dagen van de Zoon des mensen zal begeren te zien, en die niet ziet. En nu zegt de Heer ingewikkeld, dat ten tijde van zijn wederkomst het ongeloof wederom zulk een uitgebreide heerschappij zal verkregen hebben op de aarde, dat het wezen zal, als bij zijn komst in het vlees; zodat Jesaja opnieuw zal moeten vragen: Wie heeft onze prediking geloofd, en aan wie is de arm des Heren geopenbaard? Ontzettende profetie! Hoe! het licht waarmee Christus de wereld verlichtte zo vele eeuwen lang, zal weer verduisterd worden? De talloze gelovigen in zijn naam zullen weder wegsmelten tot een klein kuddeke? Ja, zo zal het zijn: de afval van het geloof aan de Zoon van God zal groot, zal algemeen zijn, en daarom voorzegt de Heer deze toekomst aan zijn discipelen, opdat deze niet vertragen, maar onophoudelijk zouden waken en bidden, teneinde zij deze algemene verloochening van zijn naam en de daarop volgende strafgerichten ontgaan, en als zijn getrouwen en beminden, staan mogen vóór Hem, de Zoon des mensen. En Hij zei ook tot sommigen, die bij zichzelf vertrouwde, dat zij rechtvaardig waren, en de anderen niets achtten, deze gelijkenis. Nauwelijks heeft de Heer de ene zijde ener waarheid beschouwd, of Hij beschouwt haar andere zijde; van daar geen spoor van eenzijdigheid in al zijn onderwijs; terstond herstelt Hij het schijnbaar verbroken evenwicht, en openbaart Hij zich hiermee als de opperste wijsheid, die in denkbeelden of bewoordingen onmogelijk kan falen. De weduwe had gevraagd om recht, de tollenaar vraagt om genade. Beide gelijkenissen zijn dus tegenhangers en behoren bij elkaar. Trouwens bij het inroepen van Gods recht tegen onze tegenpartij, behoeven wij Gods genade voor onszelf, en nooit moet de gemeente des Heren vergeten dat zij, ook wanneer zij onrechtvaardig verdrukt en vervolgd wordt, niet de houding mag aannemen van de Farizeeër, maar in die van de tollenaar blijven moet, tot het einde toe. Twee mensen gingen op in de tempel om te bidden; de een was een Farizeeër en de andere een tollenaar. De Farizeeër en de tollenaar waren in Israël twee zulke rechtstreeks tegenover elkaar staande personen, dat men slechts hun namen had uit te spreken, om het grootste contrast aan te wijzen. De Farizeeër was de aanzienlijke, deftige, vrome, door allen geëerbiedigde, en de tollenaar de geringe, stugge, ter kwader naam staande en door allen met minachting bejegende man van de maatschappij. Beiden echter gingen op in de tempel, om te bidden. Hoe verschillend in naam, betrekking, stand, persoonlijkheid, karakter, zij hadden dit ogenblik één doel; hetzij uit behoefte, gewoonte of plicht, met oprechtheid of geveinsdheid, zij gingen beiden thans naar één plaats, om één werk te doen. Het was toen, zoals nog heden. Ieder woont afzonderlijk in zijn huis, waartoe geen vreemde de toegang heeft, maar op de openbare weg en ook in de kerk komen rijken en armen, vromen en onvromen samen, en gaan elkaar voorbij of zitten naast elkaar, dikwijls zo ongevoelig voor en zo weinig in gemeenschap met elkaar, als de straatstenen op de weg, en de stoelen of banken in de kerk. De Farizeeër staande. De Farizeeër gaat voor; de tollenaar laat hem uit eerbied voorgaan. De Farizeeër gaat door totdat hij aan de gewone plaats van de aanbidding gekomen is, en stilstaande, neemt hij de houding aan van de biddende, en bad dit bij zichzelf: O God! ik dank u, dat ik niet ben, gelijk de andere mensen, rovers, onrechtvaardigen, overspelers, of ook gelijk deze tollenaar. Dit laatste woord is de vlieg, die de apothekerszalf doet opwellen, en de Farizeeër openbaart in zijn geestelijke hovaardij, want zolang hij in het algemeen spreekt, kan men nog menen, dat hij God dankt van door Hem bewaard te zijn voor het vallen in zulke grove zonden, als waarvan hij spreekt; doch nu hij de tollenaar, die daar in zijn nabijheid staat, in vergelijking brengt met zichzelf, valt hij in een oordeel, en wordt hij ten hoogste schuldig. Want wat weet hij van hetgeen erin het hart van die tollenaar omgaat? De tollenaar staat op dat ogenblik voor God,

niet voor hem, en het voegde hem niet, zich tussen God en die mens te plaatsen en het oordeel over hem uit te spreken. De Farizeeër geeft schijnbaar de eer aan God, doch het is enkel schijnbaar. Zover gaat de verblinding van de mens, dat hij meent zelfs God te kunnen misleiden. Het is dan ook een bewijs, dat alleen de hoogste wijsheid, die het menselijk hart geheel kent, zulke woorden in des Farizeeërs mond heeft gelegd, als wij erin gelegd vinden. Immers nooit komt de hoogmoed bij de mens geheel naakt te voorschijn, maar altijd in het kleed van de vermomming. De Heer zegt dan ook: Hij bad dit bij zichzelf, want zoiets zegt de mens niet in het openbaar, maar in zijn hart, ja soms niet eens in zijn hart, maar door geheel zijn karakter en persoonlijkheid. Gij ziet hoe arglistig het menselijk hart is. Het meent, als men er maar voor dankt, dat men zich dan veel beter mag achten dan een ander; ook wil de mens gaarne een punt van vergelijking hebben, dat zijn eigen liefde streelt, en in dit opzicht zijn wij allen de Farizeeër gelijk, want wij beoordelen gewoonlijk ons leven niet tegenover Gods heilige wet en 's Heren volmaakt voorbeeld, maar tegenover het gedrag van onze medemensen. Nochtans zal niemand onzer dezelfde woorden van de Farizeeër in de mond nemen, daarvoor zijn wij nu juist door deze gelijkenis gewaarschuwd; doch het komt niet aan op de woorden maar op de gemoedsgesteldheid; men kan enerlei gezindheid onder velerlei bewoordingen brengen. De Farizeeër begint met God, maar geheel ingenomen met zichzelf, vergeet hij God spoedig, en houdt hij zich geheel en alleen bezig met zichzelf, en gaat daarmee voort, totdat hij zelfs zijn deugden begint op te tellen, en zich daarmee op een voetstuk te plaatsen, waardoor hij ver boven alle andere mensen verheven is in zijn eigen ogen. Hoe geheel anders dacht die vrome predikant er over, die zo dikwijls hij een misdadiger naar het schavot zag leiden, zei: "Door Gods genade ben ik het niet, die daar heen gaat." Ik vast tweemaal ter week; ik geef tienden van al wat ik bezit. Nog heden geven de vrome Joden het tiende, en zo zij zeer vroom zijn, het vijfde van hun inkomsten aan hun eredienst. Hiermee beschamen zij vele Christenen, die veel te weinig afzonderen voor de dienst des Heren. Het Nieuwe Testament heeft juist daarom geen bepaling gegeven aan het werk van onze liefde, opdat het onbepaald is, en wij meer dan overvloedig zonden geven voor des Heren huis en dienst. De liefde moet vrij zijn, en zij weerstaat billijk alle dwang; doch de oneindige liefde van Christus moet ons dringen, om alles te doen wat wij kunnen, indachtig aan het woord der Schrift: Wie dan weet goed te doen en het niet doet, die is het zonde. Ik ben niet voor die bekrompenheid, welke alles weelde acht te zijn, wat niet tot het leven volstrekt nodig is; want God wil dat ieder mens zich ruim beweegt in de kring, waarin Hij hem gesteld heeft; maar ik acht het toch voor nodig, dat wij van tijd tot tijd eens de rekening bij ons zelf opmaken van hetgeen wij aan onze weelde, en van hetgeen wij tot de dienst des Heren hebben uitgegeven; er zou waarschijnlijk wel enige wijziging van uitgaaf voor het vervolg uit voortvloeien. Dit is echter zeker, dat de rijken wel geven, maar niet in evenredigheid van hun vermogen; Was dat het geval, er zou wat minder door mensen geleden worden; doch daarom zal ook de roest of rust van zoveel overvloed bij de rijken tegen hen getuigen, Jacobus 5:3. Zo deed dan de Farizeeër goede dingen? Zeker deed hij ze; hij was een man van kerkelijk en maatschappelijk onbesproken gedrag, zoals er zo velen in onze kerk en maatschappij zijn. Nochtans dwaalde hij, en wel daarin, dat hij deze wettische diensten tot deugden opvijzelde, tot deugden, die hem rechtvaardig maakten, niet alleen in de ogen van de mensen, maar ook in die van God. Immers hij meende niet anders te doen te hebben dan te danken; hij had niets te vragen en vroeg dan ook niets; volgens zijn eigen woorden had hij enkel deugden, geen zonden. De tollenaar daarentegen had geen deugden, maar zonden, en in dat gevoel had hij geen andere gedachte dan die van zijn schuld voor God, en geen andere behoefte dan aan Gods genade. De tollenaar van verre staande, wilde ook zelfs de ogen niet opheffen naar de hemel, maar sloeg op zijn borst. Welk een treffende tegenstelling met het vrijmoedig en hoogmoedig staan van de Farizeeër! Waarlijk er zijn weinig mensen die zo voor God staan, en zo moeten wij toch allen staan. Zeggende: O God! zijt mij zondaar genadig! Een heerlijk woord, niet waar, dat geheel de toestand uitspreekt van een hart, dat verbrijzeld is. Neen, het ons

voegende voor God is niet een staan met opgeheven hoofden, maar een staan in de ootmoedigste houding; het is het tonen van onze wonden, van onze zweren, van onze onreinheid, van onze naaktheid, om genezen te worden door het bloed van Christus, gereinigd te worden door de Heilige Geest, en gekleed te worden met de kleren des heils en van de gerechtigheid. Doch dat het geschiedt in oprechtheid, en dat wij op onze hoede zijn tegen ons eigen alles nabootsend verstand en gemoed! Want nu deze tollenaarsbede zo schoon in de Schrift staat, en nu wij weten dat zij God zo uitnemend behaagde, nu kunnen wij haar ligt nazeggen, ja zelfs haar nog verbeteren en versterken door er het woordje arme bij te voegen, en te zeggen: O God wees mij, arme zondaar, genadig! Doch in de woorden ligt het niet, maar het komt er op aan, of hetgeen gezegd wordt gezegd wordt door de Heilige Geest, gelijk het in de Schrift ook door de Heilige Geest gezegd is. Men moet de woorden der Schrift niet naspreken om er een leus van te maken, maar de Heilige Geest moet ze door ons uitspreken, en wij moeten ze naleven en nadoen. Hiertoe reken ik ook te behoren het gezegde van Jacobus: Zo de Heer wil en wij leven; het moet niet telkens in onze mond, maar het moet altijd in ons hart zijn. Niets is gevaarlijker dan schriftuurlijke woorden gedurig in de mond te hebben. Wat uit de Heilige Geest gesproken is, moet ook niet anders dan uit de Heilige Geest gesproken worden, zal het niet ontheiligd en van al zijn kracht beroofd worden. Het is een heersend beginsel in het Evangelie, dat alle godsdienstigheid moet bestaan in geest en waarheid. De mens is uit zijn aard geneigd om alles, ook de godsdienst, vormelijk te maken. De vorm is iets uiterlijks, en men kan er zich licht in vinden. Doch zodra de godsdienst tot een vorm wordt, heeft zij haar karakter verloren. Is niet de Roomse kerk een geheel vormelijke kerk? De geest is er uit en de waarheid met hem. En zo is het overal. Zodra de vorm ophoudt de levende uitdrukking van de levendmakende Geest van God te zijn, wordt de vorm niet alleen onvruchtbaar, maar verderfelijk, omdat men alsdan de vorm stelt in de plaats van de geest, en de schijn in plaats van de waarheid. De koperen slang bleef lang in de woestijn staan als een gedenkteken van Gods reddende tussenkomst in een dodelijk tijdsgewricht voor Israëls oproerige kinderen; doch toen men dat gedenkteken als een heiligheid begon te beschouwen en Goddelijke eer te bewijzen, toen liet Hiskia het verbrijzelen; en toen de Roomsen het schriftuurlijke zalven der kranken met olie Markus 6:13, Jacobus 5.14 in het laatste oliesel tot een sacrament hadden gemaakt, stelden de hervormers het terecht geheel terzijde. Doch wat spreken wij van deze kleine zaken; toen de tempel Gods tot een afgoderij werd, heeft God hem vernietigd. De kerk van God moet zijn als de natuur, een levend organisme, waarin de Geest van God zich niet in altijd andere, maar in altijd nieuw geboren vormen openbaart. De natuur brengt altijd dezelfde verschijnselen afwisselend voort, maar die verschijnselen zijn altijd nieuw geboren, en daarmee de gedurige openbaringen van de geest van het leven, die in de natuur is. De vormen van de natuur leven dan ook zelf, want ze zijn onafscheidelijk van de geest, die ze voortbrengt. Doch zodra verlaat het leven het lichaam niet, of het is een lijk, een aas, en waar het aas is, vergaderen zich de arenden, om het van de aarde weg te doen. Zo was de heerlijke, geestelijke, levende eredienst door God aan Israël gegeven, in de handen van de Farizeeën en Sadduceeën tot een bloot vormelijke dienst, tot een dood lichaam, tot een aas geworden, en er kon niets anders volgen dan dat het door de Romeinse arenden van de aarde werd weggedaan. De Christelijke kerk heeft zich niet gespiegeld aan de Israëlitische, maar in de handen van priester en paus is het Christendom ook tot een dood lichaam geworden, waarvan het vlees wederom door de arenden zolang wordt verslonden, totdat alleen de beenderen overblijven. En heeft de Protestantse kerk zich aan de Roomse gespiegeld? Hoe graag zouden wij het bevestigen; doch ook in haar is nog veel vormelijks, dat haar bij de naam, dat zij leeft, de getuigenis geeft dat zij dood is. Ook zij heeft de doden vorm gesteld in de plaats van de levenden en levendmakende Geest van God. Immers wat leven zal, moet geboren en niet gemaakt worden. De mens kan bloemen en vruchten maken, maar ze laten groeien kan alleen de levende natuur. En nu, de kunstbloemen en vruchten zijn dood en kunnen niemand verkwikken of voeden, maar de bloemen en vruchten van de natuur

leven, verkwikken en voeden. Passen wij dit toe op de gemeente van Christus. Zij moet een levende en levendmakende gemeenschap zijn met Christus en de broeders door de Heilige Geest, zal zij geen ledige dode vorm zijn. Hoe dit te verkrijgen? Allereerst door tot de bewustheid van deze waarheid te komen. Ten andere door de Heilige Schrift als de levende stem des Heiligen Geestes te erkennen, en ieder die de Heilige Schrift als zodanig verwerpt evenzo te verwerpen, en ten laatste door een vurig en gedurig gebed tot de Koning van de kerk, om een milde uitstorting des Heiligen Geestes, opdat zijn gemeente leeft, bloeit en vruchten voortbrengt meer nog dan vroeger. Ja de Heilige Geest, die volheerlijke persoonlijkheid in de volheerlijke Goddelijke Drie-eenheid, die in onze tijd zo jammerlijk miskend en ontkend wordt hebben wij juist thans allerdringendst nodig, opdat het gestorvene leeft en het stervende niet sterft. Mochten velen zich daarom aangegord gevoelen, om gedurig in het verborgene neer te knielen, en niet vormelijk, maar uit het hart, in geest en in waarheid te bidden om de Heilige Geest voor zich en de gemeente Gods, en onze Vader, die in het verborgene ziet, zal het ons in het openbaar vergelden. Doch wij keren terug tot onze tekst. Zelfs de Farizeeër kan thans, nu hij de gelijkenis kent, zeggen: "Neen, ik denk en dank niet dat ik beter ben dan anderen, maar ik zeg óók wat de tollenaar zegt." Is hij nu daarmee een tollenaar geworden, en geen Farizeeër meer? Ach, de mens weet alles in een plichtpleging jegens God te veranderen. Doch daarom is het dan ook zo bij uitnemendheid treffend, dat juist de Farizeeër Paulus zo ten enenmale alle Farizeïsme aflegde, dat hij zichzelf verklaarde de voornaamste van de zondaren te zijn. Hiermee deed hij afstand van al wat de ene mens boven de andere stelt, en werd hij een toonbeeld van de kracht van de kracht der Goddelijke genade. Ik zeg ulieden: Deze ging af gerechtvaardigd in zijn huis, meer dan die. Ook hier laat de Heer naar zijn gewoonte een open deur voor de Farizeeër; zolang het nog het heden van de genade is, is hij niet onherroepelijk veroordeeld; integendeel de Heer wijst hem juist in deze gelijkenis de weg aan, welke hij moet inslaan om zalig te worden; het is de weg van schuldgevoel en schuldbelijdenis; zonder deze zelfkennis leren wij God nooit kennen gelijk Hij is, en wandelen Wij niet naar God heen, maar altijd meer van God af. Want een ieder, die zichzelf verhoogt zal vernederd worden, en die zichzelf vernedert, die zal verhoogd worden. Met deze woorden toont de Heer ons de bron van de kwaal van de Farizeeër en van ieder eigengerechtig mens: het is zijn eigenliefde. Deze maakt ons zelf tot het middelpunt van onze gedachten en begeerten, en offert alles wat daar buiten ligt, op aan onze eigen ogenblikkelijke belangen. Ik zeg onze ogenblikkelijke belangen, want onze ware, toekomstige belangen worden er juist door vernietigd. Ja, de eigenlievende mens offert zijn eeuwigheid op aan deze kortstondige tegenwoordigheid, en zijn zaligheid aan zijn zinnelijkheid. God moet het middelpunt van onze gedachten en van onze begeerten wezen, en onze enige vraag moet zijn: "Hoe word ik, zondaar, tot een kind van God?"

18:15 De Heer en de rijke jongeling En Hij vertrok van daar.
En als Hij uitging op de weg, liep een zeker overste tot Hem, en voor Hem op de knieën vallende, vroeg Hem, zeggende: Goede Meester, wat zal ik goeds doen opdat ik het eeuwige leven beërf? Het was een jong mens, zoals later gezegd wordt, en van een oprechte mening. Nog een jongeling, en reeds overste van een synagoge, voorzeker het is een bewijs niet enkel van de aanzienlijkheid, maar ook van de oprechtheid en edelheid zijns persoons. Hij zag in de Heer het ideaal van goedheid, van liefde, de meester van de goede werken, de leraar ener meer dan menselijke wijsheid, en daar hij bij al het goede dat hij gedaan had, nochtans niet gerust was over de zekerheid van zijn toekomstige geluksstaat, zo greep hij de gelegenheid aan, om nu de Heer in zijn nabijheid vertoefde, van Hem te vragen, door welke goede werken hij zich van zijn zaligheid kon verzekeren. Inderdaad, iets zeldzaams. Hoe weinig mensen ontmoeten wij, bij wie wij tekenen van bekommering over hun zaligheid ontwaren! Hoeveel natuurlijk leven omringt ons, hoe weinig geestelijk leven zien wij! Daarom is het voor ons hart zulk een grote verkwikking, als wij iemand zien, die nog vragen wil: "Wat moet ik doen om mijn ziel te behouden?" En Jezus zei tot hem: Wat noemt gij mij goed? Niemand is goed dan een, namelijk God. De bestrijders van de Godheid van Christus menen in deze woorden des Heren een afdoend bewijs te hebben voor hun ongeloof; doch zij vergissen zich, gelijk altoos, zo ook hier. Immers, de Heer noemt zichzelf op een andere plaats: De goede Herder, dat toch wel hetzelfde zal zijn als de goede meester. De Heer bepaalde, zoals Hij meermalen deed, de spreker bij zijn eigen woord. De jongeling had de Heer goede meester genoemd, en tegelijkertijd van Hem gevraagd wat goeds hij doen moest, om het eeuwige leven te beërven; doch wat betekende dat goede in de mond van de jongeling? Niets anders dan wat de mens er gewoonlijk onder verstaat: het menselijk delen, voortreffelijke, uitnemende, en in deze zin wilde de Heer niet de goede genoemd zijn, en ook niet het goede beschouwd hebben. Op dezelfde wijze zou de Heer in onze tijd de titel van Zoon van God afwijzen uit de mond van de Groningse school, omdat deze naam in die mond zo veel betekent als de ideale mens. Het goede is het goddelijke; wie Christus goed noemt, die noemt Hem God, want niemand is goed dan God. En zo ook, wie het goede wil doen, die moet doen wat God goed noemt en als zodanig voorschrijft. Dit moest de jongeling weten, en dit doet de Heer hem weten op de Hem eigen wijze, bij wijze van tegenstelling; want nooit schroomde de Heer om schijnbaar onrechtzinnigheden te zeggen. Het vervolg van de zaak zou de jongeling genoegzaam leren, met wie hij te doen had, en dat moet het ons nu ook leren. Doch wilt gij tot het leven ingaan, onderhoud de geboden. Hier hebt gij schijnbaar een tweede tegenstrijdigheid. Hoe kan Christus, de persoonlijke genade, die jongeling naar de wet verwijzen? Omdat de Heer niet schroomt, om met de mens op diens weg tot op zekere hoogte mede te gaan; immers Hij weet het juiste punt, waarop Hij een andere weg met hem moet inslaan. De jongeling wilde door de werken van de wet gerechtvaardigd worden; welnu, de Heer doet hem nu ook de volle eis van de wet, en laat haar volle belofte er op volgen: "onderhoud de geboden en gij zult leven." Wij zullen zien, hoe de jongeling aan die eis beantwoordt. Hij zei tot Hem: Welke? De bedoeling van de wet en van de Heer is alle geboden; doch wij weten uit andere vragen, die men de Heer gedaan heeft, dat de joodse leraars niet alle geboden van de wet even groot achtten; vandaar de vraag van de jongeling: welke geboden door de Heer bepaald nodig werden gekeurd. Ook hierin gaat de Heer met hem mee, opdat hem het uiterste toegegeven wordt en hij geen verontschuldiging heeft. Jezus zei: Gij weet de geboden: Gij zult geen overspel doen, gij zult niet doden; gij zult niet stelen; gij zult geen valse getuigenis geven: gij zult niemand tekort doen, eer uw vader en uw moeder; en gij zult uw naaste liefhebben als u zelf. Merkt op, de Heer noemt alleen de geboden van de tweede tafel van de wet, bevattende alleen de plichten van de mensen onderling. De Heer begint niet met het zwaarste der wet, maar met het lichtste. Doch hij antwoordende, zei tot Hem: Al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jonkheid af. Deze getuigenis is zeker oprecht, maar in welke zin? Ongetwijfeld had de jongeling al deze dingen niet onderhouden in de volstrekte zin

van de wet, maar in betrekkelijke zin; met andere woorden: zover dat voor mensen mogelijk was, en dat (zo dacht de jongeling) was genoegzaam; nochtans was dat hemzelf niet genoegzaam, om zeker te zijn van zijn zaligheid, en daarom voegde hij er onmiddellijk bij: Wat ontbreekt mij nog? Zeker werd deze vraag door de jongeling gedaan met de blijmoedige hoop, dat nu de eerste proef zo goed was doorstaan, de tweede en laatste hem licht zouden zijn. En Jezus, dat horende en hem aanziende, beminde hem. De Heer beminde hem, omdat hij een beminnelijk jongeling was, en is het ook geen beminnelijk jong mens, die zijn ouders van jongs af heeft geëerd en gehoorzaamd, en daarbij de schoonste burgerlijke deugden bezit, al moeten wij ook daarbij erkennen, dat hem het ene nodige tot de zaligheid ontbreekt? Hoe vele mensen, jeugdigen en ouden, ontmoeten wij niet nog heden op onze weg, die Jozefs en Benjamins zijn in hun woorden en werken. Zouden wij ze gelijk stellen met de goddeloze zonen van Eli? Neen, gelijk erin de natuur edele en minder edele planten en vruchten zijn, zo zijn er ook natuurlijke edele en onedele mensen, en niet zelden zijn de eersten van hun jeugd af tot in hun grijsheid de grootste sieraden van de geleerdheid, van de kunst, en de uitnemendste leden van de maatschappij en van hun families. Doch een Christen te zijn, is nog geheel iets anders dan een edel mens te zijn; waar genade ontbreekt, is de gave onvoldoende om zalig te worden, en van het zalig worden is hier sprake. Om bemind, geëerd, gevierd te worden door de mensen, om de weg naar het graf op bloemen door mensenhanden gestrooid, en met lauweren door mensenhanden om het hoofd gevlochten, te bewandelen, behoeft men enkel gave, talent, rijkdom met of zonder hoge geboorte te hebben; maar om de hemel in te gaan, moet men een ander hebben, dan wijzelf zijn, moeten wij Christus hebben, en Christus kunnen wij niet hebben zonder genade te hebben, zonder te geloven. En Jezus zei tot hem: Zo gij wilt volmaakt zijn: een ding ontbreekt u: ga heen, verkoop alles, wat gij hebt en geef het de armen, en gij zult een schat in de hemel hebben, en kom herwaarts, neem het kruis op en volg Mij. Een ding ontbrak de jongeling, en dat was: Jezus, en uit Hem te hebben, vloeit noodzakelijk voort Hem te volgen. Alleen achter Jezus kan men het eeuwige leven ingaan. En dat nu de Heer van deze jongeling eiste alles te verkopen en het de armen te geven, was onvermijdelijk. De Heer kon tot geen mindere prijs iemand tot zijn discipel aannemen. De rijke jongeling maakte in dit opzicht geen uitzondering; de Heer eiste hetzelfde van ieder, die Hem wilde volgen, Lukas 14:26,27,33. De staat van nederigheid en lijden, waarin de Heer op aarde was gekomen, stelde zijn discipelen vanzelf bloot aan armoede, vervolging, lijden en dood. Zij moesten dus wel de kosten overrekenen, alvorens zij het discipelschap aanvaardden. In latere tijden toen er gevestigde gemeenten kwamen, moesten de Apostelen nog wel zeggen: Om uwentwil worden wij de ganse dag gedood, en zijn wij geacht als schapen ter slachting; maar tot de gemeente konden zij zeggen: Dat er voorbiddingen gedaan worden voor alle mensen, voor koningen en allen die in hoogheid gezeten zijn, opdat wij (de Apostelen sluiten zich in) een gerust en stil leven leiden mogen in alle godzaligheid en eerbaarheid, 1 Timotheus 2:12. De Apostelen hadden dus bij hogere voorrechten, hoger lijden. Nochtans blijft het een onveranderlijke waarheid, ook voor ons, dat alles wat wij hebben, óf onder Christus gesteld, óf afgesneden worden moet. Ook hier is het volstrekte het kenmerk van de woorden van de Heer. De wet eiste een tiende van al wat men bezat, Johannes de Doper de helft, de Heer alles. Voorts zien wij ook hier des Heren onbepaalde mildheid jegens de armen. Hijzelf had onder zijn discipelen het diakenschap ingesteld. Judas droeg de beurs, niet enkel om te ontvangen, wat er gegeven werd, maar ook om van het ontvangene de armen mede te delen. Hoe geheel anders was de Heer dan zo velen van hen, die zeggen dat zij Hem belijden, maar die bang zijn, dat zij te veel aan de armen geven, omdat deze er misbruik van maken, en er lichtzinnig door zouden worden! Dat zij dit bedenksel van hun gierigheid zich laten afrukken; die ware armen vinden wil, kan ze genoeg vinden, en moet ze helpen; God zal wel zorgen, dat de beproeving buiten ons haar doel bereikt. Ten slotte moeten wij echter het voornaamste in het antwoord des Heren niet over het hoofd zien. Is het niet opmerkelijk dat de Heer, na de geboden van de tweede tafel van de wet opgenoemd te

hebben, nu de jongeling een gebod geeft van zich (de Heer) zelf, en wel een gebod buiten en boven de wet? Waar gebiedt de wet: al zijn have te verkopen, en een bepaald persoon te volgen? immers nergens. En toch eist Christus het van de jongeling als het nog ontbrekende, en dus als het nu een-nodige om zalig te worden? Stelt zich dus de Heer hiermee niet voor als de meerdere dan de wet? En wie is de meerdere dan de wet? Immers de wetgever. En wie is de wetgever? Immers God. En wat zegt nu God? "Gij zult Mij liefhebben boven alles, boven uw geld, uw goed, uw leven en het leven van de uwen." En wat zegt nu Christus anders in de woorden: "Verkoop alles wat gij hebt, en Ik verzeker u een schat in de hemel, en kom, en neem het kruis op u en volg Mij?" De Heer was begonnen met de jongeling te herinneren aan zijn plichten jegens de mens, Hij eindigde met hem te herinneren aan zijn verplichtingen jegens God, die niet alleen over al onze bezittingen, maar over geheel onze persoonlijkheid beschikt. Toen nu de jongeling dat woord hoorde, werd hij geheel treurig, en ging bedroefd weg, want hij was zeer rijk. Hoe ongelukkig, niet waar, voor deze jongeling, dat hij zo rijk was, niet alleen in goederen, maar veel meer nog in deugden; want had hij zich een arme zondaar gevoeld, zijn rijkdom zou hem niet teveel zijn geweest, om die voor het behoud van zijn ziel weg te geven. Wat baat toch het gewin van de gehele wereld, als men schade lijdt aan de ziel; doch waar het gevaar niet wordt erkend, wordt de waarschuwing in de wind geslagen. En daarom ziet men het zo dikwijls nog heden, dat mensen, die op een uitwendig nauwgezette plichtbetrachting hoge prijs stellen, ook dit met de Farizeeër gemeen hebben, dat zij hoge prijs stellen op het bezit van geld. Jezus ziende, dat hij geheel droevig geworden was, rondom ziende, zei tot zijn discipelen: Voorwaar Ik zeg u, dat een rijke bezwaarlijk in het koninkrijk der hemelen zal ingaan. De Heer zegt niet dat het onmogelijk, maar dat het bezwaarlijk is, dat het moeite kost, dat het met veel pijnlijke zelfopoffering en zelfverloochening gepaard gaat. Altijd tempert de Heer de afwijzing; nooit snijdt Hij voor de zondaar de mogelijkheid tot zaligheid af; altijd laat Hij nog de deur open, tot een uitlokking om er door heen te gaan naar binnen, in Gods huis en er behouden te zijn. En de discipelen waren verbaasd over deze woorden. Zij waren verbaasd, en ofschoon zij alles verlaten hadden, trokken zij zich toch de zaak zo ernstig aan, alsof zij zelf ook rijk waren, gelijk die jongeling was. Zo waar is het, dat niemand zich beroepen of dat hij steunen kan op enig werk door hem verricht, want waar wij gisteren los van waren, daar kunnen wij heden weer aan gehecht zijn: men moet altijd weder opnieuw afzien van hetgeen achter, en zich uitstrekken naar hetgeen vóór ons is. De discipelen waren zo verbaasd als de jongeling bedroefd was. En wat is nu het onderscheid tussen hem en hen? Dat hij van de Heer heenging, en zij bij de Heer bleven. Daarop komt alles aan. Is het bezwaarlijk, ja, is het onmogelijk zalig te worden, blijf maar bij de Heer tot het einde toe, en gij zult door Hem het onmogelijke mogelijk gemaakt vinden, gij zult u door Hem zalig gemaakt zien. Maar Jezus wederom antwoordende, zei tot hen: Kinderen! hoe zwaar is het dat degenen, die op het goede hun vertrouwen zetten, in het koninkrijk Gods ingaan. De Heer licht zijn woorden toe, en maakt ze verstaanbaarder. Een les voor ons, dat wij des Heren woorden nooit als eenzijdige uitspraken moeten beschouwen. Het is de Heer, als de hoogste wijsheid, eigen de zaken in al haar kracht, op volstrekte wijze voor te stellen, want zijn woorden zijn enkel Geest en leven; doch Hij wil tegelijk, dat ze geestelijk verstandig verstaan en uitgelegd worden, zoals Hij zelf doet, wanneer Hij ziet dat ze óf niet, óf niet goed begrepen worden. Het is in de Schrift als in de natuur. In de natuur bestaan een ontelbare menigte van dingen, maar het licht van boven moet ze beschijnen zullen wij ze kunnen zien en onderscheiden. Zo ook ligt in de Schrift de hogere geestelijke wereld in ontelbare Goddelijke gedachten als in de schaduw, maar de Heilige Geest moet er het licht op laten vallen, zullen wij ze aanschouwen. Volgens deze tekstverklaring des Heren zijn de rijken niet bepaald dezulken, die vele goederen hebben, maar die niet los zijn van hetgeen zij hebben, en dat kan ook bij de armste het geval zijn. Men moet los van alle dingen, en alleen vast verbonden zijn met God, zie daar de wil van God. Dit was de jongeling niet, en dat zijn wij in de regel, of liever van nature ook niet, én toch moeten wij dit zijn in de diepste

grond van ons hart, zullen wij van de Heren discipelen zijn. O de mens is in het grote Gods zulk een grote dwaas. Hij heeft zich tegelijk te veel lief en niet lief genoeg. Hij bemint zijn vlees (zijn lichamelijke en tijdelijke belangen), en hij haat tegelijk zijn ziel (zijn geestelijke en eeuwige belangen), en geeft deze zijn ziel soms vele malen op één dag weg voor de nietigste dingen, die het vlees behagen. De ziel lief te hebben is zichzelf lief te hebben, het lichaam lief te hebben ten koste van de ziel, is zichzelf doden; het lichaam aan de ziel ondergeschikt te maken is de ware levenskunst, welke niemand kent en beoefenen kan dan de Christen. Als men zijn ziel liefheeft, dan wil men zalig worden en dan kan men het tijdelijk leven verliezen, zonder enige schade en met een oneindig voordeel. Het lichamelijk leven is een verschijnsel, het gaat voorbij door de zonde in de dood; het leven van de ziel is een blijvende zaak, want zij is de persoonlijkheid van de mens, welke in de dood niet ophoudt te bestaan, en welke als zij één plant geworden is met Christus, aan het einde des tijds ook een wederopstanding in verheerlijkte lichamelijkheid wacht. En wederom zeg Ik u: Het is lichter, dat een kemel gaat door het oog van een naald, dan dat een rijke ingaat in het koninkrijk van God. Nadat de Heer gezegd heeft, dat Hij onder de rijke de mens verstaat, die de rijkdom tot zijn vertrouwen, of hetgeen hetzelfde is, tot zijn God stelt, doet Hij de moeilijkheid van diens ingang in het koninkrijk Gods nog sterker uitkomen, door een beeld te gebruiken van iets, dat letterlijk onmogelijk is. En zijn discipelen nu dit horende, werden nog meer verslagen, en zeiden tot elkaar: Wie kan dan zalig worden? Het eerste woord van God tot de mens is altijd een woord, dat de mens aan zichzelf ontdekt. Zulk een woord had de Heer ook tot de rijke jongeling gesproken; deze had het gevoeld, maar het had hem afgeschrikt, hij was er voor teruggeweken. De discipelen waren er door verschrikt; het woord des Heren drong bij hen nog veel dieper door dan bij de jongeling, en dit getuigde, dat de beginselen van het eeuwige leven reeds in hun ziel aanwezig waren. Zij zien de moeilijkheid in, ja de onmogelijkheid om zalig te worden, niet van de jongeling alleen, maar ook van zichzelf. Bloot natuurlijke mensen zouden gezegd hebben: "Het is geen wonder, dat deze rijke jongeling en dat alle rijke mensen uiterst moeilijk zalig kunnen worden, maar dat gaat ons, die alles verlaten hebben, niet aan." Doch de discipelen van de Heer voelden dat dit hun wel aanging, en dat niemand, rijk of arm, door enig goed werk, hoe ook genaamd, behouden worden kan, en dat ook niemand geheel vrij is van te steunen op de middelen, die hij heeft. De rijke jongeling toch was, zoals wij zeiden, een van die lieve jonge mensen, die wij ook nog onder ons aantreffen, die onberispelijk zijn in hun wandel, zacht van zin, de lievelingen van vader en moeder, van zuster en broeder, wier vreugde en lust zij zijn; in een woord, mensen, die van alles wat goed is willen weten, behalve van het beste, van het een-nodige, van Jezus. En waarom willen zij niet van Jezus weten? Omdat daarmee al dat lieve en beminnelijke voor henzelf ophoudt, en zij in de plaats van een hoogst zedelijke persoonlijkheid, de lelijke oude mens uit zich zien te voorschijn komen. O wie bekeerd is, en ook van zijn jeugd af een ernstige zedelijke gemoedsstemming had, weet niet te spreken van de illusie, de zelfbegoocheling der eigengerechtigheid, waardoor men zichzelf beschouwt als een hemel op aarde. Maar als nu Jezus tot ons komt, en de vinger legt op de wond van onze harten, en ons haar pijn gevoelen doet, de pijn van de zonde in onze consciëntie, o dan treedt in de plaats van de verzekerdheid van de hoop op de hemel, de wanhoop van de overtuiging van zonde, en wij vragen verslagen: "Als erin deze weg, de weg van de deugd, geen behoudenis is, wie kan dan zalig worden?" Doch Jezus hen aanziende, zei tot hen: Bij de mensen is het onmogelijk, maar niet bij God; want alle dingen zijn mogelijk bij God. De Heer zegt niet, wat in onze dagen zo vele predikers tot hun toehoorders zeggen: "Alle mensen worden vanzelf zalig, en in ieder geval, gij kunt u zelf zalig maken, als gij maar wilt." Neen, het zalig worden is een werk van God, en wel van de almachtige God, dat is van die God, die wonderen doet ook aan en in de mens zelf, die de dode zondaar levend maakt, de onbekeerde bekeert, de weerspannige gewillig maakt, de dwalende terecht brengt, de onreine rein maakt, de verlorene redt, het kind van de toorn maakt tot een kind des welbehagens. En juist in deze erkenning, dat onze

behoudenis aan onze zijde een volstrekte onmogelijkheid is, ligt de grond van ons geloof, dat alles loslaat wat niet God is, en dat alleen van God de zaligheid verwacht in Christus. Wie gelooft, die is een kind van God, en zegt, wat een kind van zo vele dingen tot zijn ouders zeggen moet: "Ik kan dat niet doen, vader of moeder, doet gij het voor mij." En dan doet de vader of de moeder het ook voor hem. Toen antwoordde Petrus, en zei tot Hem: Ziet, wij hebben alles verlaten en zijn u gevolgd, wat zal ons dan geworden? Petrus, wiens gemoedsaandoeningen zich schielijk afwisselen, is spoedig van zijn verbazing teruggekomen, en herinnert zich dat hij en zijn mededisciepelen datgene gedaan hadden, waarvoor de jongeling terugdeinsde, dat zij alles verlaten hadden, en Jezus gevolgd waren; en zo vrijmoedig was hij in deze bewustheid, dat hij de Heer durfde vragen hoe het nu met hun hoop op de zaligheid stond? Men vergeet niet, dat de discipelen zich de openbaring van Gods koninkrijk nabij dachten. Zij meenden, dat ofschoon zij alles hadden moeten verlaten, de heerlijkheid spoedig zou volgen, en nu wilden zij weten, welke hun bijzonder deel in deze heerlijkheid zijn zou. Zo denken wij ook als wij bijzondere gaven en talenten ontvangen en daarmee iets bijzonders in maatschappij of kerk gedaan hebben. Wij menen alsdan op onderscheidingen aanspraak te hebben; doch deze blijven gewoonlijk uit. Het gaat hierin met ons als met een vruchtboom; men eet graag van zijn vruchten, maar hemzelf laat men staan ter plaatse waar hij is, en denkt niet eens aan hem. En dat laat God toe, opdat niemand het vertrouwen zijns harten stelt op iets, dat uit de mens is, maar op Hem alleen. Daarom moet een discipel van Christus enkel zien op Christus, en uit liefde tot Hem al het werk van de Heer doen met liefde en lust, hetzij dat werk erkenning vindt of niet. Immers al denkt de eter van de vrucht niet aan de boom, de hovenier denkt allermeest aan de boom, en zorgt voor hem, zó dat de vruchten vanzelf volgen. En Jezus antwoordende, zei tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, dat gij, die Mij nagevolgd zijt, in de wedergeboorte, wanneer de Zoon des mensen zal gezeten zijn op de troon van zijn heerlijkheid, dat gij ook zult zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls. De Heer erkent de daad voor Hem geschied, en prijst en beloont haar terstond met een heerlijke belofte, niet voor morgen of overmorgen, nee, maar voor een verwijderde, doch tevens onfeilbaar zekere toekomst. In de wedergeboorte, in de vernieuwing van de verbondsbetrekking van God tot Israël, in de staat van de heerlijkheid van de Messias zullen zij, des Heren Apostelen, als de eerstelingen uit Israël, de richters niet van de volken, maar van hun eigen volk, van Israël zijn. Wij moeten dan ook het woord oordelen niet opvatten uitsluitend in de zin van het uitvoeren van straffen. Zou dit wel een belofte van heerlijkheid voor de Apostelen geweest zijn? En zo dit hun enig werk moest zijn, waartoe dan de tronen? Van tronen worden niet enkel gerichten geoefend, maar wordt ook geregeerd en gezegend. Later gaf de Heer aan een van zijn Apostelen, aan Johannes de vervulling van deze zijn belofte te zien in een gezicht, dat Johannes op deze wijze beschrijft, Openbaring 20:4: En ik zag tronen, en zij zaten op dezelve, en het oordeel werd hun gegeven. En ik zag de zielen van degenen, die onthoofd waren om de getuigenis van Jezus, en om het woord van God, en die het beest en zijn beeld niet aanbeden hadden, en die het merkteken niet ontvangen hadden aan hun voorhoofd en aan hun hand, en zij leefden en heersten als koningen met Christus de duizend jaren. En daar is niemand, die verlaten heeft huizen, of broeders, of zusters, of vader, of moeder, of vrouw, of kinderen, of akkers om mijns naams wil en om des Evangelies wil, of hij ontvangt honderdvoud nu in deze tijd huizen en broeders en zusters en moeders en akkers. De godzaligheid heeft niet alleen de belofte van het toekomende, maar ook reeds van het tegenwoordige leven. De Heer vergoedt ons altijd het verlorene om zijnentwil, op een andere, betere, hogere wijze. Welk een uitgebreide geestelijke familie had bijvoorbeeld Paulus, en onder deze ook een moeder die voor hem zorgde, zoals alleen een moeder zorgen kan. Romeinen 16:13. En zo wij waarlijk des Heren zijn, is de kleine kring van hen, die ons liefhebben om des Heren wil, ons liefelijker dan de uitgebreidste kring van verwanten, wier ziel en zin en geest ons vreemd zijn. Daarbij zijn de geestelijke banden onverbrekelijk. Dat wij daarom nochtans de natuurlijke banden niet roekeloos of lichtzinnig verbreken! Neen. De band, die God gelegd heeft, kan ook alleen door

God verbroken worden; doch wanneer wij de Heer niet anders kunnen volgen, dan door onze betrekkingen te verlaten, dan moeten wij niet te rade gaan met de inspraak van ons vlees en bloed, maar ons vertroosten met de belofte, dat wij naar de geest zullen terug ontvangen, wat wij naar het vlees moeten vaarwel zeggen. Niet dat wij de Heer dienen moeten om loon, maar de Heer wil zonder beloning niet gediend zijn. Met de vervolgingen. De belofte voor dit leven zijn niet zonder het lijden, maar er mee verenigd. Wie hier een onvermengde geluksstaat wacht, bedriegt zichzelf; vooral de Christen moet zich op het lijden voorbereiden. Onder alle vorm zal het hem ten deel vallen, want in de wereld moet hij verdrukking hebben; immers hij behoort niet tot haar, maar is des Heren, en de Heer werd door de wereld gekruisigd, en wordt het nog dagelijks. En in de toekomende eeuw: het eeuwige leven. Na deze tijdelijke bedeling volgt echter een eeuwige vreugde. En welk een troost ligt daarin voor Gods kinderen! Hoe zeldzaam gaat het hun naar wens op deze wereld, terwijl zo velen, die God niet dienen, voorspoedig zijn. Doch wat kunnen tijdelijke meesters aan hun gunstelingen anders geven dan tijdelijke gunsten? Dienen wij Christus, dan dienen wij een eeuwige Heer, en zijn beloningen aan ons zijn eeuwige beloningen. Eeuwig leven en eeuwige zaligheid zijn in de Schrift woorden van enerlei betekenis. De Heer onderscheidt kennelijk deze toestand van die, waarmee Hij begonnen is zijn komen in heerlijkheid en het zitten van zijn Apostelen op tronen tot rechters over Israël. Dit laatste zal de overgang uitmaken van de tijdelijke tot de eeuwige openbaring van Gods heerlijkheid en zaligheid. Maar vele eersten zullen de laatsten zijn, en vele laatsten de eersten. De heerlijke belofte des Heren aan de zijnen mocht niet schadelijk bij hen werken, en geen zelfverheffing bij hen veroorzaken, waartoe zij als eerste Apostelen van de Heer vanzelf reeds al te zeer overhelden. Ook moesten zij indachtig blijven, dat de zaligheid niet is uit de werken, maar uit de roeping en de genade Gods. Ook mogen wij misschien uit dit woord des Heren de liefelijke en troostende gedachte koesteren, dat de Heer er mede teruggezien heeft op de heengegane jongeling. Als overste van de synagoge, én als zeer rijk, scheen hij de eerste en voornaamste te zijn voor het koninkrijk Gods, en zou er de laatste voor zijn, terwijl de discipelen, die hun geringheid en minderheid tegenover die jongeling in deze ogenblikken diep beseften en gevoelden, de eersten waren. De gelijkenis, die nu volgt, en die het gezegde des Heren in vervulling doet zien, strekt zich echter nog verder uit, en omvat de gehele geschiedenis van de Kerk van de eerste tot de laatste discipel en werkman in Gods koninkrijk. Want het koninkrijk van de hemelen. Onder deze benaming verstaat de Heer de nieuwe, geestelijke, Goddelijke, eeuwige orde van zaken, die met zijn komst in het vlees een aanvang genomen heeft, en voortgaan zal tot in eeuwigheid. De Heer verenigde in zijn persoon de hemel met de aarde, en zij zouden niet meer gescheiden worden, want ten hemel gevaren zijnde, heeft Hij in zijn plaats de Heilige Geest op aarde gezonden, en in Deze is Hij nog onzichtbaar persoonlijk aanwezig in het midden van zijn gemeente. Er is dus temidden van de aardse orde van de dingen een hemelse orde van de dingen, waarin echter zij alleen intreden, die geloven, die in Christus zijn, en waar buiten allen staan, die de Heer en zijn woord niet aannemen. Daarom zal er ook voor de stervende Christen geen andere verandering voorvallen, dan dat hij ziet wat hij vroeger geloofde, bezit wat hij vroeger hoopte, en zich geliefd vindt door Hem, die hij vroeger liefhad. Is gelijk een heer des huizes, die met de morgenstond uitging, om arbeiders te huren in zijn wijngaard. De Heer stelt zichzelf voor onder dit beeld. Van tijd tot tijd had Hij tot een visser en tot een tollenaar gezegd: volg Mij! en zij volgden. En als hij met de arbeiders eens geworden was voor een penning des daags, zond hij hen in de wijngaard. Wie iemand tot zijn werk roept, die moet billijk loon geven. Vrijwillig en om niet biedt niemand zich tot eens anders werk aan. Toen dan ook de Heer uit zijn discipelen zijn twaalftal Apostelen gekozen had, om ze uit te zenden tot de prediking des Evangelies, gaf Hij hun terstond in de bergrede het hoogste loon dat er te geven was, in zijn zalig zijt gij! Mattheus 5:11. Dat de Heer in de gelijkenis zegt: dat de Heer des huizes met de arbeiders overeengekomen was voor één penning dagloon, was nodig voor het vervolg, bij de afloop van het dagwerk, zoals wij zien zullen; waarschijnlijk is er

echter niet gedongen, maar heeft de heer des huizes tot de arbeiders gezegd: "Wilt gij voor het gewone dagloon, (dat een penning was) heden in mijn wijnberg arbeiden?" en toen zij daarin genoegen namen, zond hij ze onmiddellijk heen; het was in de morgenstond, dus ongeveer zes uur in de morgen. En uitgegaan zijnde omtrent het derde uur, dat is negen uur 's morgens. Zag hij anderen ledig staande op de markt. En hij zei tot hen: Gaat gij ook heen in de wijngaard, en zo wat recht is zal ik u geven. En zij gingen. Van het volle dagloon kon niet meer sprake zijn; het was nu reeds een gebroken dag; doch de huisvader beloofde het loon uit te delen naar het recht, en de arbeiders hadden daar niets op tegen, en gingen graag naar de wijngaard. Op het beginsel van recht kan niemand tegen hebben, en daarom moet dit beginsel nooit door ons op de achtergrond gesteld worden. Hoe velen handelen naar hun belang, doch niet naar het recht, en zondigen daarmee tegen hun naaste, wiens rechten zij verkorten. "Doe recht, al is het tegen uw belang," wordt door Gods woord tot Gods kind gezegd, en daarom staat er van de rechtvaardige geschreven: Heeft hij gezworen tot zijn schade, evenwel verandert hij niet, Psalm 15:4. Wederom uitgegaan zijnde omtrent het zesde en negende uur. Des voormiddags twaalf en des namiddags drie uur. Deed hij desgelijks. Wat bewoog de heer des huizes, om zo telkens tot de markt terug te keren en nieuwe arbeiders tot zijn wijngaard te zenden? Ging het werk niet spoedig genoeg voort naar zijn zin, waren de gehuurde arbeiders niet zo vlijtig, als hij zich had voorgesteld, of had hij in de vroege morgen het voldoende getal arbeiders voor het werk van de dag gehuurd, en kwam hij intussen op de gedachte om de arbeiders, die nog altijd niet gehuurd waren, ook werk en brood te geven, daar er in een wijngaard als de zijne altijd werk genoeg te vinden is? Het vervolg schijnt beide onderstellingen toe te laten; doch het eigenlijk doel der gelijkenis, (de zaligheid is niet uit de werken, maar uit de roeping van de genade) bepaalt ons bij de gedachte, dat alleen de barmhartigheid van de heer des huizes hem op zo onderscheiden tijden van de dag de arbeiders tot zijn werk deed huren. En uitgegaan zijnde omtrent het elfde uur. Des namiddags om vijf uur, dus slechts één uur vóór de avond. Vond hij anderen ledig staande, en zei tot hen: wat staat gij hier de gehele dag ledig? Met deze vraag beproefde de heer des huizes de arbeiders, of de oorzaak, dat zij niet arbeidden, ook lag aan hun overdreven eisen ten opzichte van het loon; want er zijn mensen, die liever in het geheel niet werken, dan voor loon beneden hun raming of mening van recht. Men heeft aan dit beginsel menige treurige opstand van de werklieden jegens hun meesters te danken, waarvan enkel vermeerdering van maatschappelijke ellende het gevolg is. Zeker, de arbeider mag verwachten dat hem wordt wat recht is, en de meester, die hem niet geeft wat recht is, bezondigt zich grotelijks tegen God en de naaste, en is verantwoordelijk voor al de soms schrikwekkende gevolgen van dit onrecht; maar de Christen, als hij onderdrukt wordt, verzet er zich niet over tegen de mens, maar beklaagt er zich over bij God, die de verdrukten recht doet, Psalm 146:7. Zij zeiden tot hem: Omdat ons niemand gehuurd Heeft. Het antwoord van de werklieden toont hun gewilligheid en bereidvaardigheid tot de arbeid én hun tegenspoed. Zij hadden hun ondanks de gehele dag nutteloos voor anderen en voor zichzelf moeten doorbrengen. Een werkman moet wachten op een gelegenheid om te kunnen werken; hij is afhankelijk van een heer des huizes, die hem nemen wil. Voorzeker, ook dit is een schaduwzijde van het maatschappelijk leven, dat er ten allen tijde zo velen zijn, die arbeiden kunnen en willen, maar er geen gelegenheid toe hebben; die ledig staan op de markt, en de gehele dag wachten op een huurder, maar die niet komt. Hoe vele lieden bieden zich eerbiedig en ijverig aan, maar vinden een volslagen onverschilligheid voor hun arbeid! Hoe velen ontbreekt dus de gelegenheid om de bekwaamheden die zij hebben, ten toon te spreiden. Ziet het aan de velen, die wanneer een plaats van arbeid open komt, zich daarvoor aanbieden. In het koninkrijk van God is de oogst groot en zijn er weinig arbeiders; in het maatschappelijk leven is het omgekeerde het geval. Omdat de aard van de zaak dit meebrengt? Neen, maar door de schuld van de mens. Men laat niet genoeg arbeiden; men houdt liever het geld onder zich, dan er arbeid door te geven aan anderen, niet bedenkende dat wie leeft en leven laat, dubbel leeft: eens voor zichzelf en nog eens voor anderen. Het moest de lust

zijn van de meer gegoede om gedurig op middelen te peinzen tot werkverschaffing aan de werkman, wiens arbeid zijn enig kapitaal is, en die als hij niet behoorlijk kan werken, zich ook niet behoorlijk voeden, kleden en zijn gezin verzorgen kan. Geef zoveel te werken, en zoveel loon als gij kunt, een ieder in zijn kring, en gij arbeidt mede aan de volkswelvaart, en voortkomt volksberoerten en opstanden. Hij zei tot hen: Gaat ook gij heen in de wijngaard, en zo wat recht is, zult gij ontvangen. Merkt op, de heer des huizes spreekt enkel van hetgeen waarop zij recht hebben; hij huurt de arbeiders dus enkel voor de tijd, gedurende welke zij arbeiden, en zegt hun daarvoor enkel het loon toe, dat zij in evenredigheid van het geheel kunnen vorderen. Zij nemen deze voorwaarde aan, en gaan tot de arbeid. Toen het nu avond geworden was, zei de Heer des wijngaards tot zijn rentmeester: Roep de arbeiders en geef hun het loon. Het gewone dagloon aan ieder dagloner, onverschillig welke. Beginnende van de laatsten tot de eersten. Dit geschiedde opzettelijk, omdat deze handelwijze van de heer des huizes dienen moest tot een proef voor de eerst gehuurde werklieden. En als zij kwamen, die ter elfder ure gehuurd waren. Die dus slechts een enkel uur gearbeid hadden. Ontvingen zij ieder een penning. Het volle dagloon. En de eersten komende, meenden dat zij meer ontvangen zouden. Deze mening was niet zonder grond; zij zagen dat de heer des huizes met de laatst gehuurde arbeiders niet handelde naar het recht, maar naar gunst. Zij verwachtten dus, dat ook zij in gunst behandeld zouden worden. En zij zelf ontvingen ook elk één penning. De heer van de wijngaard dacht niet met deze arbeiders op dezelfde voet als de laatst aangekomenen te handelen; hij dacht: "Gij hebt geen gunst nodig, gij hebt uw volle dagloon evenals zij; zeker hebt gij er voor moeten werken, doch had ik deze ook zo vroeg gehuurd als u, zij zouden dezelfde arbeid ook gedaan hebben." En deze ontvangen hebbende, murmureerden zij tegen de heer des huizes, zeggende: Deze laatsten hebben maar een uur gearbeid, en gij hebt ze ons gelijk gemaakt, die de last des dags en de hitte gedragen hebben. Gij ziet de verkeerdheid van hun handelwijze; zij zagen niet op het recht van hun meester, maar op hun eigen arbeid, en achtten dezen arbeid zo hoog, dat zij, ziende, dat één uur arbeid met één penning betaald werd, reeds hadden beginnen te berekenen met hoeveel penningen dan twaalf uren arbeid zouden betaald worden. Doch hij antwoordende, zei tot één van hen: Vriend! Ik doe u geen onrecht. De gehele gelijkenis beweegt zich om twee beginselen: het beginsel van recht, en dat van genade. Beiden gaan in het koninkrijk van God tezamen. Niemand kan zich echter ooit beklagen, dat hem vanwege de heer des huizes onrecht geschiedt. Zijt gij niet met mij eens geworden voor een penning? Om daarvoor de gehele dag door te arbeiden, en de last en hitte van die gehele dag te dragen? Neem het uwe en ga heen. Ik wil deze laatsten ook geven als u. Of is het mij niet geoorloofd te doen met het mijne wat ik wil? De heer des huizes beroept zich nu wederom op het recht, en wel op het recht om met zijn eigen goed naar goedvinden te handelen. Doch is dat goedvinden willekeur? Neen, de heer des huizes voegt er bij: Of is uw oog boos, omdat ik goed ben? Zo heeft dan de heer des huizes de laatsten met de eersten gelijk gesteld uit liefde, omdat hij medelijden met de zonder werk zijnde mannen en hun huisgezinnen had. "Het was toch hun schuld niet, dat ze niet vroeger gehuurd waren, en nu zij zo laat gehuurd werden, zouden zij met een niet noemenswaardige verdienste tot vrouw en kinderen thuis komen; en wat moest hiervan het gevolg zijn dan verdriet, ellende, gebrek? En was hij niet een rijk heer? Wat gaf hij om enige penningen meer, bleef er niet nog genoeg over in zijn geldkist? Het was hem een genoegen, genoegen te veroorzaken." Zo dacht hij, en zo deed hij. Mocht u de rijke heren en vrouwen allen ook zo denken en doen, zij zelf en de zonder werk en brood lopende mensen zouden wat gelukkiger zijn dan zij nu zijn. Alzo zullen de laatsten de eersten zijn, en de eersten de laatsten. Dit wil niet zeggen, dat de laatsten boven de eersten een voorrecht zullen hebben, maar een voorrang. De arbeiders werden gelijk gesteld, wat de beloning betreft, maar zij werden van elkaar onderscheiden in de mate of hoeveelheid van hun arbeid, daar de laatsten slechts korte tijd hadden behoeven te werken, om hetzelfde loon te ontvangen, als zij, die de gehele dag hadden gearbeid; en ook daarin dat zij het eerst van allen het loon ontvingen. Want

velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren. De Heer onderscheidt hier gelijk elders de geroepenen van de uitverkorenen. De geroepenen zijn hier dezulken, die ingaan tot de arbeid van het koninkrijk van God, niet uit lust tot de arbeid, maar uit begeerte tot het loon, en deze zijn velen; doch de uitverkorenen zijn hier dezulken, die lust hebben tot de arbeid al is er bijna op geen loon meer te rekenen, en deze zijn weinigen. Hebben wij de toepassing nog nader te maken? Hoe velen zijn niet alleen tot het leraarsambt, maar ook tot alle andere bedieningen geroepen, zonder keurlingen te zijn? Doch welke is nu de bijzondere toepassing van deze gelijkenis voor de Apostelen en allerbijzonderst voor Petrus? Deze, dat zij als de eerst geroepenen tot de arbeid in het koninkrijk Gods, zich niet moesten verheffen door te menen, dat zij ook de eersten zouden zijn in alle andere dingen van het koninkrijk van God, en zij zouden ook niet de enigen zijn. Neen; er zouden in de loop van de tijden, ja zelfs in de laatste dagen dezer tijdsbedeling mannen ingaan tot de arbeid van het koninkrijk van God, die niet alleen gelijke beloning met hen zouden ontvangen, maar ook gelijke lof voor de arbeid, die zij deden, hoe kort die dan ook duurde en hoe gering die ook was. En hoe troostrijk is dit voor ons, die in zoveel latere bedeling leven, dat de getrouwe arbeiders door de Heer met gelijke liefde worden aangezien en behandeld, of zij vroeg dan of zij laat tot de arbeid geroepen zijn. Zonder deze verzekering zou ons de moed ontzinken, en wij zouden ons gedurig vergelijken met Petrus, met Johannes en Paulus, en zo vele andere leraars en bloedgetuigen, en zeggen: "Wat zou het ons baten, of ook wij al een enkel uur arbeiden, daar deze de last en de hitte van de dag gedragen hebben?" Doch nu wordt onze moed tot de arbeid, al is deze ook nog zo kort en nietig, door de Heer zelf ondersteund, en wij arbeiden met temeer ijver; niet vanwege onze liefde tot de beloning, maar vanwege de liefde des Heren tot ons, die zonder dat wij het verdiend hebben, ons nochtans wil belonen, alsof wij het verdienden. En nu, wie weet het niet, er is een loonpenning en er is een genadepenning; om de laatste moet het alleen te doen zijn, en is het ook de waren discipel van Christus alleen te doen.

18:17 De Heer en de blinde en stomme bezetene.
Toen werd tot Hem gebracht een, van de duivel bezeten, die blind en stom was. In deze man was drieërlei jammer verenigd. Blind, stom en krankzinnig, en dat door satanische macht. Kan er ellendiger schepsel gevonden worden? Trouwens de genezing van de ellendigsten onder de ellendigen wordt alleen, zoals wij reeds vroeger zeiden, in de Schrift als bijzonderheid herdacht; de genezingen der gewone ziekten en kwalen worden niet opgegeven, want zij waren ontelbaar. En al de scharen ontzetten zich, en zeiden: ls deze niet de Zoon van David? Het buitengewone der daad wekt buitengewone verwondering op. De scharen slaakten soms een kreet van verbazing. Wij horen hier de Heer voor het eerst onderscheiden als de Zoon van David. Onder deze naam verwachtten de Joden bepaald de Messias, de hersteller van de vervallen hut van David en van Israëls heerlijkheid, de verlosser van alle tijdelijke en eeuwige ellende. Israël kende die Zone David's uit de 72ste Psalm Psalm 72, alwaar Hij uitvoerig beschreven wordt als "die de nooddruftige, die daar roept, redden zou, mitsgaders de ellendige, en die geen helper heeft; Hij zou de armen en nooddruftigen verschonen en de zielen der nooddruftigen verlossen; Hij zou hun zielen van list en geweld bevrijden en hun bloed zou dierbaar zijn in zijn ogen." Maar de Farizeeën en de Schriftgeleerden, die van Jeruzalem afgekomen waren, dit gehoord hebbende, zeiden: Hij heeft beëlzebub en werpt de duivelen niet dan door beëlzebub, de overste der duivelen, uit. De buitengewone lof aan de Heer gegeven door het volk, prikkelde de nijd zijner vijanden zodanig, dat zij nu tot lastering overgingen. Zij waagden het niet ten aanhore van het juichende volk overluid te zeggen, dat Jezus door de overste der duivelen macht had over diens dienaren, maar zij zeiden het reeds vroeger openbaar en nu tot zich zelven en tot elkander, omdat zij het wonder niet konden ontkennen, en toch niet als Goddelijk wilden erkennen; zo moest het dan volgens hun redeneerkunde een satanisch wonder zijn. Doch Jezus, kennende hun gedachten en hen tot zich geroepende hebbende, zeide tot hen in gelijkenissen: Hoe kan de satan den satan uitwerpen? Ieder koninkrijk, dat tegen zichzelven verdeeld is, wordt verwoest, en iedere stad of huis, dat tegen zichzelf verdeeld is, zal niet bestaan. indien de satan de satan uitwerpt, en tegen zich zelven opstaat, zo is hij tegen zich zelven verdeeld, en zo kan zijn rijk niet bestaan, maar heeft een einde. Wij leren hieruit, dat de duivel geen goede werken kan doen. Hij is de boze; hij kan het goede niet doen en wil het goede niet doen. Hij kan daarom wel ziekten en kwalen en allerlei ellende veroorzaken, voor zover God het toelaat, maar hij kan ze in geen geval wegnemen. Worden zij op wonderdadige wijze niet in schijn, maar waarlijk en volkomen weggenomen, dan worden zij weggenomen door de kracht van de Heilige Geest. Dewijl gij zegt dat Ik door Beëlzebub de duivelen uitwerp. Doch indien Ik door Beëlzebub de duivelen uitwerp, door wie werpen ze uw zonen dan uit? Daarom zullen zij uw rechters zijn. Wij leren hieruit, dat er ten tijde des Heren ook nog andere lieden dan de Apostelen, en wel uit de naaste omgeving der priesters en oversten waren, die door de kracht Gods aangegrepen, het werk Gods deden in schijnbare onafhankelijkheid, maar toch in wezenlijke vereniging met de Heer. Wij hebben hiervan een merkwaardig voorbeeld bij Markus en Lukas (Markus 9:38 Lu 9:49), alwaar Johannes tot de Heer zegt: Meester, wij hebben enen gezien, die de duivelen uitwerpt in uw naam, welke ons niet volgt, en wij hebben het hem verboden, omdat hij U met ons niet volgt; Doch Jezus zeide: Verbied hem niet, want er is niemand, die een kracht zal doen in mijnen naam, en haastelijk van Mij zal kunnen kwalijk spreken; want wie tegen ons niet is, die is voor ons. Maar indien Ik door de vinger Gods, door de Geest, de duivelen uitwerp, zo is dan het Koninkrijk Gods tot u gekomen. Waar Goddelijke wonderen gedaan worden, daar zijn zij de bewijzen van Gods bijzondere tegenwoordigheid, zodat er dan ook nooit een persoonlijke openbaring Gods denkbaar is dan door wonderen. Wanneer een sterk gewapende zijn hof bewaart, zo is al wat hij heeft in vrede; maar als één over hem komt, die sterker is dan hij en hem overwint, die neemt zijn gehele wapenrusting, daar hij op vertrouwde, en deelt zijn roof uit. De Heer geeft hiermede zijn houding tegenover de satan te kennen. De satan is de sterke,

maar Hij, de Heer, is de sterkere, die hem overwonnen heeft, en daardoor Meester is van alles, waarover de satan vroeger meester was. Of hoe kan iemand in het huis eens sterken inkomen en hem zijn vaten ontroven, tenzij dat hij eerst de sterke gebonden hebbe, en alsdan zal hij zijn huis beroven. De Heer wijst hiermede terug naar zijn overwinning op de satan in de woestijn. De Heer erkent hem als een sterke, die alleen door Hem, de sterkere kon overwonnen worden. Het kwade is een macht, een vreselijke macht om talloze ellenden en jammeren, ziekten en kwalen te veroorzaken, om een wereld zoals de onze nu reeds zes duizend jaren tot een doorgaand slagveld, ja, tot een doorgaande slachtbank te maken. Kunnen wij het ontkennen? en zo neen, waarom dan deze macht beschouwd als in de lucht hangende, als een blinde kracht, gelijk die van de lucht, van het water, van het vuur? Moet er niet noodzakelijk een persoon zijn, in wie zich die macht ten kwade verenigt als in zijn oorsprong, en die persoon is er zo waarachtig als de Schrift van God is, en zijn naam is satan, de overste der duivelen. Wie niet met Mij is, die is tegen Mij, en wie met Mij niet vergadert, die verstrooit. Er kan in dit opzicht geen onzekerheid zijn. Wij staan aan de zijde van Jezus of tegenover Hem, en zo wie tegen Hem over staat, die ondergaat het lot van de satan: hij wordt verstrooid, hij blijft niet, maar is als het kaf, dat de wind heendrijft. Wij moeten met de Heer medewerken of wij werken Hem tegen. Christus staat tegenover de satan; niemand kan tussen hen onzijdig blijven. Wie het meent te kunnen die bedriegt zich, want de lauwe, de onverschillige is de Heere walglijk en spuwt Hij uit zijn mond. Daarom zeg Ik u, dat alle zonden de kinderen der mensen zullen vergeven worden en allerlei lasteringen, waarmede zij zullen gelasterd hebben, maar de lastering tegen de Geest zal de mensen niet vergeven worden. Indien de Heilige Geest geen persoon ware, hoe zou dan een afzonderlijke zonde tegen Hem mogelijk zijn? Doch ook hier blijkt het, dat Hij een Goddelijk persoon, een zelfbewustheid in de Godheid is, en zo wordt uit de aard zijner betrekking tot de mens, de lastering tegen Hem een onvergefelijke zonde. Immers waar de Heilige Geest zich persoonlijk openbaart, daar openbaart Hij zich noodzakelijk in enkel wonderen, in werken boven de wetten en krachten der natuur. In de natuur en in het bestuur der wereld en van ieders lot, is God nog een verborgen God. Zelfs in Christus is het lichaam of de menselijke natuur nog een voorhangsel vóór het heilige der heiligen; maar in de Heilige Geest treedt God geheel buiten zijn verborgenheid tot den mens, en openbaart Hij zich in al zijn kracht en heerlijkheid. De mens aan wie de Heilige Geest zich openbaart, staat in het allerheiligste, God ziende van nabij, in zijn onmiddellijk werk, in zijn wonderen. Doch wie nu dezen zichtbaren vinger Gods niet alleen niet erkent, maar voor een werking des satans verklaart, die bewijst hiermede zijn volslagen onvatbaarheid voor alle Goddelijk bewijs en onderwijs, en maakt zich schuldig aan de zonde der verharding of der volstrekte onbekeerlijkheid. Zelfs de Egyptische tovenaars ten tijde van Mozes erkenden de wonderen als wonderen in de woorden: Het is Gods vinger! Wij, die geen onmiddellijke werkingen Gods, geen eigenlijke wonderen meer zien, schijnen minder gevaar te lopen van tot deze misdaad te kunnen vervallen, nochtans blijft de poging om de door bevoegde getuigen gestaafde, in zich zelven volkomen Godewaardige wonderen, zoals die in de Schrift ons worden medegedeeld, te ontkennen, te ontzenuwen, te vernietigen, een hoogst gevaarlijke zaak, waarvoor God ons genadig beware! En zo wie enig woord gesproken zal hebben tegen de Zoon des mensen, het zal hem vergeven worden; maar zo wie tegen de Heilige Geest zal gelasterd hebben, die heeft geen vergeving in der eeuwigheid, maar hij is schuldig aan het eeuwig oordeel. Ongetwijfeld ziet Johannes op dit woord des Heren, wanneer hij schrijft 1 Johannes 5:16: Er is een zonde tot de dood, voor dezelve zonde zeg ik niet dat hij (de broeder) zal bidden. Bovenstaande tekst heeft veel onrust in veel gelovige gemoederen gebracht, alsof een gelovige een onvergefelijke zonde zou hebben kunnen begaan! Wie bekeerd is, kan onmogelijk aan de zonde der uiterste verharding schuldig zijn. Wie in Christus gelooft is in Hem vrij van alle zonden. Alleen zij, die niet willen geloven, die zich moedwillig verharden tegen de kloppingen des gewetens, en zich moedwillig verblinden tegen de klaarste bewijzen voor de waarheid Gods in zijn woord en werk, mogen toezien dat zij niet de grens

overschrijden, binnen welke de vergeving der zonden en de bekering, de eeuwige behoudenis nog mogelijk is. Hier valt dan ook een bergenzwaar gewicht op het woord der Schrift: Heden zo gij zijn stem hoort, verhardt uw hart niet. Want zij zeiden: Hij heeft een onreinen geest. Dat te zeggen tegenover de volstrekt Goddelijke bewijzen van Gods almacht en liefde en de meer dan sneeuwwitte reinheid van Jezus' hart en wandel, is iets onnatuurlijks en beneden-menselijks, het is satanisch. En toch hoeveel ongelovigen in onze dagen zeggen tegenover een gehele Schrift vol van de heerlijkheid des Eengeborenen des Vaders, dat Jezus gebreken en hartstochten had als wij allen, dat Hij zich naar de vooroordelen van zijn volk voegde en zich op hoger plaats stelde dan Hem toekwam. Is het niet de Heer een onreinen geest toekennen? Is het niet de Heilige Geest lasteren? Het verwondere ons dan ook niet wanneer mensen, die zich aan zulke dingen schuldig maken, nooit tot bekering komen. Nochtans betaamt het ons niets vast te stellen, of vooraf besluiten op te maken uit verschijnselen die wij zien. Wij kennen de diepste grond van het menselijk hart niet, en kunnen dus niet onderscheiden wat tegen de Zoon des mensen en wat tegen de Heilige Geest gesproken is. Dat wij dan niet oordelen, God alleen is de kenner en oordeler van het hart. Voor ons behoort deze zaak, gelijk zoveel zaken, tot een gesloten gebied. Gij maakt de boom goed en zijn vrucht goed, of maakt de boom kwaad en zijn vrucht kwaad; want uit zijn vrucht wordt de boom gekend. Gij adderengebroedsels, hoe kunt gij goede dingen spreken, daar gij boos zijt. De Heer spreekt hier van volslagen bedorvenheid. Er is geen boom zo goed of er is onder zijn vruchten een enkele onrijpe of rottige vrucht; maar de boom, die enkel kwade of vergiftige vruchten voortbrengt, is een kwade boom tot in zijn wortelen toe. Want uit de overvloed des harten spreekt de mond. De goede mens brengt goede dingen voort uit de goeden schat zijns harten, en de boze mens brengt boze dingen voort uit de bozen schat zijns harten. De Heer herhaalt hier zijn vroeger gezegd woord, gelijk Hij meermalen doet. De mens wordt wel boos, maar niet als een booswicht geboren; eerst wanneer hij zich een schat van boosheid vergaderd heeft, wordt hij een volslagen booswicht, die niet anders dan kwaad denken, spreken en handelen kan. Daarentegen wordt ook de mens door de wedergeboorte wel goed, maar niet volmaakt; ook hij moet een schat van goede gedachten, woorden en werken vergaderen, om uit de overvloed daarvan niet anders te kunnen denken, spreken en handelen dan goed. Doch Ik zeg u, dat van elk ijdel woord, hetwelk de mensen zullen gesproken hebben zij van hetzelve rekenschap zullen geven in de dag des oordeels. Wel mogen wij dan met David bidden: Heer! zet een wacht voor mijnen mond, behoed de deur mijner lippen. Psalm 141:3 Want er wordt niet lichter en niet veelvuldiger gezondigd dan met onze woorden. En toch gedachten, hoeveel te meer woorden, zijn daden bij God, die niet ziet op de aard van de enkele vrucht, maar op de aard van geheel de boom. Het woord openbaart de mens. "Spreek en ik zal u kennen," is een oud gezegde. Zeker zijn er geveinsden, wier woorden goed en wier harten bedorven zijn; maar mogen wij ze aan de ene kant als uitzonderingen op den regel laten gelden, aan de andere kant bevestigen zij den regel, want altijd verraadt het woord het hart, al is het ook maar door de toon waarop het wordt uitgesproken. Want uit uwe woorden zult gij gerechtvaardigd worden, en uit uwe woorden zult gij veroordeeld worden. God zal ons met onze eigen woorden vonnissen of vrijspreken. Hij zal de woorden, die wij zelven eenmaal spraken, en waarin wij ons eigen vonnis velden, herhalen. Wij hebben hiervan een treffend voorbeeld in de gelijkenis der ponden, alwaar de Heer tot de ontrouwe dienstknecht zegt: Uit uw mond zal Ik u oordelen, gij boze dienstknecht. Wanneer de onreine geest van de mens uitgevaren is, zo gaat hij door dorre plaatsen, zoekende rust, en die niet vindende, zegt hij: Ik zal wederkeren in mijn huis, daar ik uitgegaan ben. De Heer ontleent hier kennelijk aan hetgeen op demonisch gebied voorvalt, het bewijs, dat de mens, die het kwade niet in de kracht van God wederstaat, noodzakelijk van kwaad tot erger overgaat. En komende, vindt hij het ledig, met bezemen gekeerd en versierd. De lichtzinnigheid en zorgeloosheid van de mens zijn de oorzaken dat hij, hoe dikwijls ook door Gods Woord en zijn geweten tot bekering gewekt, nochtans telkens zijn hart ledig laat van godvruchtige gedachten en

het daarentegen optooit met de ijdelheden der wereld, zodat hij altijd weder opnieuw een geschikte woonplaats toebereidt voor de onreine geest. Dan gaat hij heen, en neemt met zich zeven andere geesten, bozer dan hijzelf, en ingegaan zijnde, wonen zij aldaar, en het laatste van die mens wordt erger dan het eerste- Het is de geschiedenis van alle zondaren, die zich tegen de kracht der waarheid hebben verzet, die hun ontwaakt geweten hebben toegeschroeid. Ten slotte zijn zij in de volslagen macht des bozen en in een staat van verharding, waarin zij de zonden niet meer kunnen laten, en waarin zij zich zelven moedwillig verderven. Alzo zal het ook met dit boze geslacht zijn. H ier strekt de Heer de geschiedenis van de enkele verharde mens uit over geheel het ongelovig Israël. Het had zijnen Messias ontvangen, die de boze onreine geesten uitdreef; doch inplaats van nu in die gereinigde woonstede de Heilige Geest van Hem te vragen en te ontvangen, zouden zij Hem en de Heilige Geest verwerpen en zich alzo, van kwaad tot erger gaande, voorbereiden tot een volkomen zedelijk bederf, en op de innerlijke val zou dan de uiterlijke val onvermijdelijk volgen.

18:18 De Heer en de rijke jongeling En Hij vertrok van daar.
En als Hij uitging op de weg, liep een zeker overste tot Hem, en voor Hem op de knieën vallende, vroeg Hem, zeggende: Goede Meester, wat zal ik goeds doen opdat ik het eeuwige leven beërf? Het was een jong mens, zoals later gezegd wordt, en van een oprechte mening. Nog een jongeling, en reeds overste van een synagoge, voorzeker het is een bewijs niet enkel van de aanzienlijkheid, maar ook van de oprechtheid en edelheid zijns persoons. Hij zag in de Heer het ideaal van goedheid, van liefde, de meester van de goede werken, de leraar ener meer dan menselijke wijsheid, en daar hij bij al het goede dat hij gedaan had, nochtans niet gerust was over de zekerheid van zijn toekomstige geluksstaat, zo greep hij de gelegenheid aan, om nu de Heer in zijn nabijheid vertoefde, van Hem te vragen, door welke goede werken hij zich van zijn zaligheid kon verzekeren. Inderdaad, iets zeldzaams. Hoe weinig mensen ontmoeten wij, bij wie wij tekenen van bekommering over hun zaligheid ontwaren! Hoeveel natuurlijk leven omringt ons, hoe weinig geestelijk leven zien wij! Daarom is het voor ons hart zulk een grote verkwikking, als wij iemand zien, die nog vragen wil: "Wat moet ik doen om mijn ziel te behouden?" En Jezus zei tot hem: Wat noemt gij mij goed? Niemand is goed dan een, namelijk God. De bestrijders van de Godheid van Christus menen in deze woorden des Heren een afdoend bewijs te hebben voor hun ongeloof; doch zij vergissen zich, gelijk altoos, zo ook hier. Immers, de Heer noemt zichzelf op een andere plaats: De goede Herder, dat toch wel hetzelfde zal zijn als de goede meester. De Heer bepaalde, zoals Hij meermalen deed, de spreker bij zijn eigen woord. De jongeling had de Heer goede meester genoemd, en tegelijkertijd van Hem gevraagd wat goeds hij doen moest, om het eeuwige leven te beërven; doch wat betekende dat goede in de mond van de jongeling? Niets anders dan wat de mens er gewoonlijk onder verstaat: het menselijk delen, voortreffelijke, uitnemende, en in deze zin wilde de Heer niet de goede genoemd zijn, en ook niet het goede beschouwd hebben. Op dezelfde wijze zou de Heer in onze tijd de titel van Zoon van God afwijzen uit de mond van de Groningse school, omdat deze naam in die mond zo veel betekent als de ideale mens. Het goede is het goddelijke; wie Christus goed noemt, die noemt Hem God, want niemand is goed dan God. En zo ook, wie het goede wil doen, die moet doen wat God goed noemt en als zodanig voorschrijft. Dit moest de jongeling weten, en dit doet de Heer hem weten op de Hem eigen wijze, bij wijze van tegenstelling; want nooit schroomde de Heer om schijnbaar onrechtzinnigheden te zeggen. Het vervolg van de zaak zou de jongeling genoegzaam leren, met wie hij te doen had, en dat moet het ons nu ook leren. Doch wilt gij tot het leven ingaan, onderhoud de geboden. Hier hebt gij schijnbaar een tweede tegenstrijdigheid. Hoe kan Christus, de persoonlijke genade, die jongeling naar de wet verwijzen? Omdat de Heer niet schroomt, om met de mens op diens weg tot op zekere hoogte mede te gaan; immers Hij weet het juiste punt, waarop Hij een andere weg met hem moet inslaan. De jongeling wilde door de werken van de wet gerechtvaardigd worden; welnu, de Heer doet hem nu ook de volle eis van de wet, en laat haar volle belofte er op volgen: "onderhoud de geboden en gij zult leven." Wij zullen zien, hoe de jongeling aan die eis beantwoordt. Hij zei tot Hem: Welke? De bedoeling van de wet en van de Heer is alle geboden; doch wij weten uit andere vragen, die men de Heer gedaan heeft, dat de joodse leraars niet alle geboden van de wet even groot achtten; vandaar de vraag van de jongeling: welke geboden door de Heer bepaald nodig werden gekeurd. Ook hierin gaat de Heer met hem mee, opdat hem het uiterste toegegeven wordt en hij geen verontschuldiging heeft. Jezus zei: Gij weet de geboden: Gij zult geen overspel doen, gij zult niet doden; gij zult niet stelen; gij zult geen valse getuigenis geven: gij zult niemand tekort doen, eer uw vader en uw moeder; en gij zult uw naaste liefhebben als u zelf. Merkt op, de Heer noemt alleen de geboden van de tweede tafel van de wet, bevattende alleen de plichten van de mensen onderling. De Heer begint niet met het zwaarste der wet, maar met het lichtste. Doch hij antwoordende, zei tot Hem: Al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jonkheid af. Deze getuigenis is zeker oprecht, maar in welke zin? Ongetwijfeld had de jongeling al deze dingen niet onderhouden in de volstrekte zin

van de wet, maar in betrekkelijke zin; met andere woorden: zover dat voor mensen mogelijk was, en dat (zo dacht de jongeling) was genoegzaam; nochtans was dat hemzelf niet genoegzaam, om zeker te zijn van zijn zaligheid, en daarom voegde hij er onmiddellijk bij: Wat ontbreekt mij nog? Zeker werd deze vraag door de jongeling gedaan met de blijmoedige hoop, dat nu de eerste proef zo goed was doorstaan, de tweede en laatste hem licht zouden zijn. En Jezus, dat horende en hem aanziende, beminde hem. De Heer beminde hem, omdat hij een beminnelijk jongeling was, en is het ook geen beminnelijk jong mens, die zijn ouders van jongs af heeft geëerd en gehoorzaamd, en daarbij de schoonste burgerlijke deugden bezit, al moeten wij ook daarbij erkennen, dat hem het ene nodige tot de zaligheid ontbreekt? Hoe vele mensen, jeugdigen en ouden, ontmoeten wij niet nog heden op onze weg, die Jozefs en Benjamins zijn in hun woorden en werken. Zouden wij ze gelijk stellen met de goddeloze zonen van Eli? Neen, gelijk erin de natuur edele en minder edele planten en vruchten zijn, zo zijn er ook natuurlijke edele en onedele mensen, en niet zelden zijn de eersten van hun jeugd af tot in hun grijsheid de grootste sieraden van de geleerdheid, van de kunst, en de uitnemendste leden van de maatschappij en van hun families. Doch een Christen te zijn, is nog geheel iets anders dan een edel mens te zijn; waar genade ontbreekt, is de gave onvoldoende om zalig te worden, en van het zalig worden is hier sprake. Om bemind, geëerd, gevierd te worden door de mensen, om de weg naar het graf op bloemen door mensenhanden gestrooid, en met lauweren door mensenhanden om het hoofd gevlochten, te bewandelen, behoeft men enkel gave, talent, rijkdom met of zonder hoge geboorte te hebben; maar om de hemel in te gaan, moet men een ander hebben, dan wijzelf zijn, moeten wij Christus hebben, en Christus kunnen wij niet hebben zonder genade te hebben, zonder te geloven. En Jezus zei tot hem: Zo gij wilt volmaakt zijn: een ding ontbreekt u: ga heen, verkoop alles, wat gij hebt en geef het de armen, en gij zult een schat in de hemel hebben, en kom herwaarts, neem het kruis op en volg Mij. Een ding ontbrak de jongeling, en dat was: Jezus, en uit Hem te hebben, vloeit noodzakelijk voort Hem te volgen. Alleen achter Jezus kan men het eeuwige leven ingaan. En dat nu de Heer van deze jongeling eiste alles te verkopen en het de armen te geven, was onvermijdelijk. De Heer kon tot geen mindere prijs iemand tot zijn discipel aannemen. De rijke jongeling maakte in dit opzicht geen uitzondering; de Heer eiste hetzelfde van ieder, die Hem wilde volgen, Lukas 14:26,27,33. De staat van nederigheid en lijden, waarin de Heer op aarde was gekomen, stelde zijn discipelen vanzelf bloot aan armoede, vervolging, lijden en dood. Zij moesten dus wel de kosten overrekenen, alvorens zij het discipelschap aanvaardden. In latere tijden toen er gevestigde gemeenten kwamen, moesten de Apostelen nog wel zeggen: Om uwentwil worden wij de ganse dag gedood, en zijn wij geacht als schapen ter slachting; maar tot de gemeente konden zij zeggen: Dat er voorbiddingen gedaan worden voor alle mensen, voor koningen en allen die in hoogheid gezeten zijn, opdat wij (de Apostelen sluiten zich in) een gerust en stil leven leiden mogen in alle godzaligheid en eerbaarheid, 1 Timotheus 2:12. De Apostelen hadden dus bij hogere voorrechten, hoger lijden. Nochtans blijft het een onveranderlijke waarheid, ook voor ons, dat alles wat wij hebben, óf onder Christus gesteld, óf afgesneden worden moet. Ook hier is het volstrekte het kenmerk van de woorden van de Heer. De wet eiste een tiende van al wat men bezat, Johannes de Doper de helft, de Heer alles. Voorts zien wij ook hier des Heren onbepaalde mildheid jegens de armen. Hijzelf had onder zijn discipelen het diakenschap ingesteld. Judas droeg de beurs, niet enkel om te ontvangen, wat er gegeven werd, maar ook om van het ontvangene de armen mede te delen. Hoe geheel anders was de Heer dan zo velen van hen, die zeggen dat zij Hem belijden, maar die bang zijn, dat zij te veel aan de armen geven, omdat deze er misbruik van maken, en er lichtzinnig door zouden worden! Dat zij dit bedenksel van hun gierigheid zich laten afrukken; die ware armen vinden wil, kan ze genoeg vinden, en moet ze helpen; God zal wel zorgen, dat de beproeving buiten ons haar doel bereikt. Ten slotte moeten wij echter het voornaamste in het antwoord des Heren niet over het hoofd zien. Is het niet opmerkelijk dat de Heer, na de geboden van de tweede tafel van de wet opgenoemd te

hebben, nu de jongeling een gebod geeft van zich (de Heer) zelf, en wel een gebod buiten en boven de wet? Waar gebiedt de wet: al zijn have te verkopen, en een bepaald persoon te volgen? immers nergens. En toch eist Christus het van de jongeling als het nog ontbrekende, en dus als het nu een-nodige om zalig te worden? Stelt zich dus de Heer hiermee niet voor als de meerdere dan de wet? En wie is de meerdere dan de wet? Immers de wetgever. En wie is de wetgever? Immers God. En wat zegt nu God? "Gij zult Mij liefhebben boven alles, boven uw geld, uw goed, uw leven en het leven van de uwen." En wat zegt nu Christus anders in de woorden: "Verkoop alles wat gij hebt, en Ik verzeker u een schat in de hemel, en kom, en neem het kruis op u en volg Mij?" De Heer was begonnen met de jongeling te herinneren aan zijn plichten jegens de mens, Hij eindigde met hem te herinneren aan zijn verplichtingen jegens God, die niet alleen over al onze bezittingen, maar over geheel onze persoonlijkheid beschikt. Toen nu de jongeling dat woord hoorde, werd hij geheel treurig, en ging bedroefd weg, want hij was zeer rijk. Hoe ongelukkig, niet waar, voor deze jongeling, dat hij zo rijk was, niet alleen in goederen, maar veel meer nog in deugden; want had hij zich een arme zondaar gevoeld, zijn rijkdom zou hem niet teveel zijn geweest, om die voor het behoud van zijn ziel weg te geven. Wat baat toch het gewin van de gehele wereld, als men schade lijdt aan de ziel; doch waar het gevaar niet wordt erkend, wordt de waarschuwing in de wind geslagen. En daarom ziet men het zo dikwijls nog heden, dat mensen, die op een uitwendig nauwgezette plichtbetrachting hoge prijs stellen, ook dit met de Farizeeër gemeen hebben, dat zij hoge prijs stellen op het bezit van geld. Jezus ziende, dat hij geheel droevig geworden was, rondom ziende, zei tot zijn discipelen: Voorwaar Ik zeg u, dat een rijke bezwaarlijk in het koninkrijk der hemelen zal ingaan. De Heer zegt niet dat het onmogelijk, maar dat het bezwaarlijk is, dat het moeite kost, dat het met veel pijnlijke zelfopoffering en zelfverloochening gepaard gaat. Altijd tempert de Heer de afwijzing; nooit snijdt Hij voor de zondaar de mogelijkheid tot zaligheid af; altijd laat Hij nog de deur open, tot een uitlokking om er door heen te gaan naar binnen, in Gods huis en er behouden te zijn. En de discipelen waren verbaasd over deze woorden. Zij waren verbaasd, en ofschoon zij alles verlaten hadden, trokken zij zich toch de zaak zo ernstig aan, alsof zij zelf ook rijk waren, gelijk die jongeling was. Zo waar is het, dat niemand zich beroepen of dat hij steunen kan op enig werk door hem verricht, want waar wij gisteren los van waren, daar kunnen wij heden weer aan gehecht zijn: men moet altijd weder opnieuw afzien van hetgeen achter, en zich uitstrekken naar hetgeen vóór ons is. De discipelen waren zo verbaasd als de jongeling bedroefd was. En wat is nu het onderscheid tussen hem en hen? Dat hij van de Heer heenging, en zij bij de Heer bleven. Daarop komt alles aan. Is het bezwaarlijk, ja, is het onmogelijk zalig te worden, blijf maar bij de Heer tot het einde toe, en gij zult door Hem het onmogelijke mogelijk gemaakt vinden, gij zult u door Hem zalig gemaakt zien. Maar Jezus wederom antwoordende, zei tot hen: Kinderen! hoe zwaar is het dat degenen, die op het goede hun vertrouwen zetten, in het koninkrijk Gods ingaan. De Heer licht zijn woorden toe, en maakt ze verstaanbaarder. Een les voor ons, dat wij des Heren woorden nooit als eenzijdige uitspraken moeten beschouwen. Het is de Heer, als de hoogste wijsheid, eigen de zaken in al haar kracht, op volstrekte wijze voor te stellen, want zijn woorden zijn enkel Geest en leven; doch Hij wil tegelijk, dat ze geestelijk verstandig verstaan en uitgelegd worden, zoals Hij zelf doet, wanneer Hij ziet dat ze óf niet, óf niet goed begrepen worden. Het is in de Schrift als in de natuur. In de natuur bestaan een ontelbare menigte van dingen, maar het licht van boven moet ze beschijnen zullen wij ze kunnen zien en onderscheiden. Zo ook ligt in de Schrift de hogere geestelijke wereld in ontelbare Goddelijke gedachten als in de schaduw, maar de Heilige Geest moet er het licht op laten vallen, zullen wij ze aanschouwen. Volgens deze tekstverklaring des Heren zijn de rijken niet bepaald dezulken, die vele goederen hebben, maar die niet los zijn van hetgeen zij hebben, en dat kan ook bij de armste het geval zijn. Men moet los van alle dingen, en alleen vast verbonden zijn met God, zie daar de wil van God. Dit was de jongeling niet, en dat zijn wij in de regel, of liever van nature ook niet, én toch moeten wij dit zijn in de diepste

grond van ons hart, zullen wij van de Heren discipelen zijn. O de mens is in het grote Gods zulk een grote dwaas. Hij heeft zich tegelijk te veel lief en niet lief genoeg. Hij bemint zijn vlees (zijn lichamelijke en tijdelijke belangen), en hij haat tegelijk zijn ziel (zijn geestelijke en eeuwige belangen), en geeft deze zijn ziel soms vele malen op één dag weg voor de nietigste dingen, die het vlees behagen. De ziel lief te hebben is zichzelf lief te hebben, het lichaam lief te hebben ten koste van de ziel, is zichzelf doden; het lichaam aan de ziel ondergeschikt te maken is de ware levenskunst, welke niemand kent en beoefenen kan dan de Christen. Als men zijn ziel liefheeft, dan wil men zalig worden en dan kan men het tijdelijk leven verliezen, zonder enige schade en met een oneindig voordeel. Het lichamelijk leven is een verschijnsel, het gaat voorbij door de zonde in de dood; het leven van de ziel is een blijvende zaak, want zij is de persoonlijkheid van de mens, welke in de dood niet ophoudt te bestaan, en welke als zij één plant geworden is met Christus, aan het einde des tijds ook een wederopstanding in verheerlijkte lichamelijkheid wacht. En wederom zeg Ik u: Het is lichter, dat een kemel gaat door het oog van een naald, dan dat een rijke ingaat in het koninkrijk van God. Nadat de Heer gezegd heeft, dat Hij onder de rijke de mens verstaat, die de rijkdom tot zijn vertrouwen, of hetgeen hetzelfde is, tot zijn God stelt, doet Hij de moeilijkheid van diens ingang in het koninkrijk Gods nog sterker uitkomen, door een beeld te gebruiken van iets, dat letterlijk onmogelijk is. En zijn discipelen nu dit horende, werden nog meer verslagen, en zeiden tot elkaar: Wie kan dan zalig worden? Het eerste woord van God tot de mens is altijd een woord, dat de mens aan zichzelf ontdekt. Zulk een woord had de Heer ook tot de rijke jongeling gesproken; deze had het gevoeld, maar het had hem afgeschrikt, hij was er voor teruggeweken. De discipelen waren er door verschrikt; het woord des Heren drong bij hen nog veel dieper door dan bij de jongeling, en dit getuigde, dat de beginselen van het eeuwige leven reeds in hun ziel aanwezig waren. Zij zien de moeilijkheid in, ja de onmogelijkheid om zalig te worden, niet van de jongeling alleen, maar ook van zichzelf. Bloot natuurlijke mensen zouden gezegd hebben: "Het is geen wonder, dat deze rijke jongeling en dat alle rijke mensen uiterst moeilijk zalig kunnen worden, maar dat gaat ons, die alles verlaten hebben, niet aan." Doch de discipelen van de Heer voelden dat dit hun wel aanging, en dat niemand, rijk of arm, door enig goed werk, hoe ook genaamd, behouden worden kan, en dat ook niemand geheel vrij is van te steunen op de middelen, die hij heeft. De rijke jongeling toch was, zoals wij zeiden, een van die lieve jonge mensen, die wij ook nog onder ons aantreffen, die onberispelijk zijn in hun wandel, zacht van zin, de lievelingen van vader en moeder, van zuster en broeder, wier vreugde en lust zij zijn; in een woord, mensen, die van alles wat goed is willen weten, behalve van het beste, van het een-nodige, van Jezus. En waarom willen zij niet van Jezus weten? Omdat daarmee al dat lieve en beminnelijke voor henzelf ophoudt, en zij in de plaats van een hoogst zedelijke persoonlijkheid, de lelijke oude mens uit zich zien te voorschijn komen. O wie bekeerd is, en ook van zijn jeugd af een ernstige zedelijke gemoedsstemming had, weet niet te spreken van de illusie, de zelfbegoocheling der eigengerechtigheid, waardoor men zichzelf beschouwt als een hemel op aarde. Maar als nu Jezus tot ons komt, en de vinger legt op de wond van onze harten, en ons haar pijn gevoelen doet, de pijn van de zonde in onze consciëntie, o dan treedt in de plaats van de verzekerdheid van de hoop op de hemel, de wanhoop van de overtuiging van zonde, en wij vragen verslagen: "Als erin deze weg, de weg van de deugd, geen behoudenis is, wie kan dan zalig worden?" Doch Jezus hen aanziende, zei tot hen: Bij de mensen is het onmogelijk, maar niet bij God; want alle dingen zijn mogelijk bij God. De Heer zegt niet, wat in onze dagen zo vele predikers tot hun toehoorders zeggen: "Alle mensen worden vanzelf zalig, en in ieder geval, gij kunt u zelf zalig maken, als gij maar wilt." Neen, het zalig worden is een werk van God, en wel van de almachtige God, dat is van die God, die wonderen doet ook aan en in de mens zelf, die de dode zondaar levend maakt, de onbekeerde bekeert, de weerspannige gewillig maakt, de dwalende terecht brengt, de onreine rein maakt, de verlorene redt, het kind van de toorn maakt tot een kind des welbehagens. En juist in deze erkenning, dat onze

behoudenis aan onze zijde een volstrekte onmogelijkheid is, ligt de grond van ons geloof, dat alles loslaat wat niet God is, en dat alleen van God de zaligheid verwacht in Christus. Wie gelooft, die is een kind van God, en zegt, wat een kind van zo vele dingen tot zijn ouders zeggen moet: "Ik kan dat niet doen, vader of moeder, doet gij het voor mij." En dan doet de vader of de moeder het ook voor hem. Toen antwoordde Petrus, en zei tot Hem: Ziet, wij hebben alles verlaten en zijn u gevolgd, wat zal ons dan geworden? Petrus, wiens gemoedsaandoeningen zich schielijk afwisselen, is spoedig van zijn verbazing teruggekomen, en herinnert zich dat hij en zijn mededisciepelen datgene gedaan hadden, waarvoor de jongeling terugdeinsde, dat zij alles verlaten hadden, en Jezus gevolgd waren; en zo vrijmoedig was hij in deze bewustheid, dat hij de Heer durfde vragen hoe het nu met hun hoop op de zaligheid stond? Men vergeet niet, dat de discipelen zich de openbaring van Gods koninkrijk nabij dachten. Zij meenden, dat ofschoon zij alles hadden moeten verlaten, de heerlijkheid spoedig zou volgen, en nu wilden zij weten, welke hun bijzonder deel in deze heerlijkheid zijn zou. Zo denken wij ook als wij bijzondere gaven en talenten ontvangen en daarmee iets bijzonders in maatschappij of kerk gedaan hebben. Wij menen alsdan op onderscheidingen aanspraak te hebben; doch deze blijven gewoonlijk uit. Het gaat hierin met ons als met een vruchtboom; men eet graag van zijn vruchten, maar hemzelf laat men staan ter plaatse waar hij is, en denkt niet eens aan hem. En dat laat God toe, opdat niemand het vertrouwen zijns harten stelt op iets, dat uit de mens is, maar op Hem alleen. Daarom moet een discipel van Christus enkel zien op Christus, en uit liefde tot Hem al het werk van de Heer doen met liefde en lust, hetzij dat werk erkenning vindt of niet. Immers al denkt de eter van de vrucht niet aan de boom, de hovenier denkt allermeest aan de boom, en zorgt voor hem, zó dat de vruchten vanzelf volgen. En Jezus antwoordende, zei tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, dat gij, die Mij nagevolgd zijt, in de wedergeboorte, wanneer de Zoon des mensen zal gezeten zijn op de troon van zijn heerlijkheid, dat gij ook zult zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls. De Heer erkent de daad voor Hem geschied, en prijst en beloont haar terstond met een heerlijke belofte, niet voor morgen of overmorgen, nee, maar voor een verwijderde, doch tevens onfeilbaar zekere toekomst. In de wedergeboorte, in de vernieuwing van de verbondsbetrekking van God tot Israël, in de staat van de heerlijkheid van de Messias zullen zij, des Heren Apostelen, als de eerstelingen uit Israël, de richters niet van de volken, maar van hun eigen volk, van Israël zijn. Wij moeten dan ook het woord oordelen niet opvatten uitsluitend in de zin van het uitvoeren van straffen. Zou dit wel een belofte van heerlijkheid voor de Apostelen geweest zijn? En zo dit hun enig werk moest zijn, waartoe dan de tronen? Van tronen worden niet enkel gerichten geoefend, maar wordt ook geregeerd en gezegend. Later gaf de Heer aan een van zijn Apostelen, aan Johannes de vervulling van deze zijn belofte te zien in een gezicht, dat Johannes op deze wijze beschrijft, Openbaring 20:4: En ik zag tronen, en zij zaten op dezelve, en het oordeel werd hun gegeven. En ik zag de zielen van degenen, die onthoofd waren om de getuigenis van Jezus, en om het woord van God, en die het beest en zijn beeld niet aanbeden hadden, en die het merkteken niet ontvangen hadden aan hun voorhoofd en aan hun hand, en zij leefden en heersten als koningen met Christus de duizend jaren. En daar is niemand, die verlaten heeft huizen, of broeders, of zusters, of vader, of moeder, of vrouw, of kinderen, of akkers om mijns naams wil en om des Evangelies wil, of hij ontvangt honderdvoud nu in deze tijd huizen en broeders en zusters en moeders en akkers. De godzaligheid heeft niet alleen de belofte van het toekomende, maar ook reeds van het tegenwoordige leven. De Heer vergoedt ons altijd het verlorene om zijnentwil, op een andere, betere, hogere wijze. Welk een uitgebreide geestelijke familie had bijvoorbeeld Paulus, en onder deze ook een moeder die voor hem zorgde, zoals alleen een moeder zorgen kan. Romeinen 16:13. En zo wij waarlijk des Heren zijn, is de kleine kring van hen, die ons liefhebben om des Heren wil, ons liefelijker dan de uitgebreidste kring van verwanten, wier ziel en zin en geest ons vreemd zijn. Daarbij zijn de geestelijke banden onverbrekelijk. Dat wij daarom nochtans de natuurlijke banden niet roekeloos of lichtzinnig verbreken! Neen. De band, die God gelegd heeft, kan ook alleen door

God verbroken worden; doch wanneer wij de Heer niet anders kunnen volgen, dan door onze betrekkingen te verlaten, dan moeten wij niet te rade gaan met de inspraak van ons vlees en bloed, maar ons vertroosten met de belofte, dat wij naar de geest zullen terug ontvangen, wat wij naar het vlees moeten vaarwel zeggen. Niet dat wij de Heer dienen moeten om loon, maar de Heer wil zonder beloning niet gediend zijn. Met de vervolgingen. De belofte voor dit leven zijn niet zonder het lijden, maar er mee verenigd. Wie hier een onvermengde geluksstaat wacht, bedriegt zichzelf; vooral de Christen moet zich op het lijden voorbereiden. Onder alle vorm zal het hem ten deel vallen, want in de wereld moet hij verdrukking hebben; immers hij behoort niet tot haar, maar is des Heren, en de Heer werd door de wereld gekruisigd, en wordt het nog dagelijks. En in de toekomende eeuw: het eeuwige leven. Na deze tijdelijke bedeling volgt echter een eeuwige vreugde. En welk een troost ligt daarin voor Gods kinderen! Hoe zeldzaam gaat het hun naar wens op deze wereld, terwijl zo velen, die God niet dienen, voorspoedig zijn. Doch wat kunnen tijdelijke meesters aan hun gunstelingen anders geven dan tijdelijke gunsten? Dienen wij Christus, dan dienen wij een eeuwige Heer, en zijn beloningen aan ons zijn eeuwige beloningen. Eeuwig leven en eeuwige zaligheid zijn in de Schrift woorden van enerlei betekenis. De Heer onderscheidt kennelijk deze toestand van die, waarmee Hij begonnen is zijn komen in heerlijkheid en het zitten van zijn Apostelen op tronen tot rechters over Israël. Dit laatste zal de overgang uitmaken van de tijdelijke tot de eeuwige openbaring van Gods heerlijkheid en zaligheid. Maar vele eersten zullen de laatsten zijn, en vele laatsten de eersten. De heerlijke belofte des Heren aan de zijnen mocht niet schadelijk bij hen werken, en geen zelfverheffing bij hen veroorzaken, waartoe zij als eerste Apostelen van de Heer vanzelf reeds al te zeer overhelden. Ook moesten zij indachtig blijven, dat de zaligheid niet is uit de werken, maar uit de roeping en de genade Gods. Ook mogen wij misschien uit dit woord des Heren de liefelijke en troostende gedachte koesteren, dat de Heer er mede teruggezien heeft op de heengegane jongeling. Als overste van de synagoge, én als zeer rijk, scheen hij de eerste en voornaamste te zijn voor het koninkrijk Gods, en zou er de laatste voor zijn, terwijl de discipelen, die hun geringheid en minderheid tegenover die jongeling in deze ogenblikken diep beseften en gevoelden, de eersten waren. De gelijkenis, die nu volgt, en die het gezegde des Heren in vervulling doet zien, strekt zich echter nog verder uit, en omvat de gehele geschiedenis van de Kerk van de eerste tot de laatste discipel en werkman in Gods koninkrijk. Want het koninkrijk van de hemelen. Onder deze benaming verstaat de Heer de nieuwe, geestelijke, Goddelijke, eeuwige orde van zaken, die met zijn komst in het vlees een aanvang genomen heeft, en voortgaan zal tot in eeuwigheid. De Heer verenigde in zijn persoon de hemel met de aarde, en zij zouden niet meer gescheiden worden, want ten hemel gevaren zijnde, heeft Hij in zijn plaats de Heilige Geest op aarde gezonden, en in Deze is Hij nog onzichtbaar persoonlijk aanwezig in het midden van zijn gemeente. Er is dus temidden van de aardse orde van de dingen een hemelse orde van de dingen, waarin echter zij alleen intreden, die geloven, die in Christus zijn, en waar buiten allen staan, die de Heer en zijn woord niet aannemen. Daarom zal er ook voor de stervende Christen geen andere verandering voorvallen, dan dat hij ziet wat hij vroeger geloofde, bezit wat hij vroeger hoopte, en zich geliefd vindt door Hem, die hij vroeger liefhad. Is gelijk een heer des huizes, die met de morgenstond uitging, om arbeiders te huren in zijn wijngaard. De Heer stelt zichzelf voor onder dit beeld. Van tijd tot tijd had Hij tot een visser en tot een tollenaar gezegd: volg Mij! en zij volgden. En als hij met de arbeiders eens geworden was voor een penning des daags, zond hij hen in de wijngaard. Wie iemand tot zijn werk roept, die moet billijk loon geven. Vrijwillig en om niet biedt niemand zich tot eens anders werk aan. Toen dan ook de Heer uit zijn discipelen zijn twaalftal Apostelen gekozen had, om ze uit te zenden tot de prediking des Evangelies, gaf Hij hun terstond in de bergrede het hoogste loon dat er te geven was, in zijn zalig zijt gij! Mattheus 5:11. Dat de Heer in de gelijkenis zegt: dat de Heer des huizes met de arbeiders overeengekomen was voor één penning dagloon, was nodig voor het vervolg, bij de afloop van het dagwerk, zoals wij zien zullen; waarschijnlijk is er

echter niet gedongen, maar heeft de heer des huizes tot de arbeiders gezegd: "Wilt gij voor het gewone dagloon, (dat een penning was) heden in mijn wijnberg arbeiden?" en toen zij daarin genoegen namen, zond hij ze onmiddellijk heen; het was in de morgenstond, dus ongeveer zes uur in de morgen. En uitgegaan zijnde omtrent het derde uur, dat is negen uur 's morgens. Zag hij anderen ledig staande op de markt. En hij zei tot hen: Gaat gij ook heen in de wijngaard, en zo wat recht is zal ik u geven. En zij gingen. Van het volle dagloon kon niet meer sprake zijn; het was nu reeds een gebroken dag; doch de huisvader beloofde het loon uit te delen naar het recht, en de arbeiders hadden daar niets op tegen, en gingen graag naar de wijngaard. Op het beginsel van recht kan niemand tegen hebben, en daarom moet dit beginsel nooit door ons op de achtergrond gesteld worden. Hoe velen handelen naar hun belang, doch niet naar het recht, en zondigen daarmee tegen hun naaste, wiens rechten zij verkorten. "Doe recht, al is het tegen uw belang," wordt door Gods woord tot Gods kind gezegd, en daarom staat er van de rechtvaardige geschreven: Heeft hij gezworen tot zijn schade, evenwel verandert hij niet, Psalm 15:4. Wederom uitgegaan zijnde omtrent het zesde en negende uur. Des voormiddags twaalf en des namiddags drie uur. Deed hij desgelijks. Wat bewoog de heer des huizes, om zo telkens tot de markt terug te keren en nieuwe arbeiders tot zijn wijngaard te zenden? Ging het werk niet spoedig genoeg voort naar zijn zin, waren de gehuurde arbeiders niet zo vlijtig, als hij zich had voorgesteld, of had hij in de vroege morgen het voldoende getal arbeiders voor het werk van de dag gehuurd, en kwam hij intussen op de gedachte om de arbeiders, die nog altijd niet gehuurd waren, ook werk en brood te geven, daar er in een wijngaard als de zijne altijd werk genoeg te vinden is? Het vervolg schijnt beide onderstellingen toe te laten; doch het eigenlijk doel der gelijkenis, (de zaligheid is niet uit de werken, maar uit de roeping van de genade) bepaalt ons bij de gedachte, dat alleen de barmhartigheid van de heer des huizes hem op zo onderscheiden tijden van de dag de arbeiders tot zijn werk deed huren. En uitgegaan zijnde omtrent het elfde uur. Des namiddags om vijf uur, dus slechts één uur vóór de avond. Vond hij anderen ledig staande, en zei tot hen: wat staat gij hier de gehele dag ledig? Met deze vraag beproefde de heer des huizes de arbeiders, of de oorzaak, dat zij niet arbeidden, ook lag aan hun overdreven eisen ten opzichte van het loon; want er zijn mensen, die liever in het geheel niet werken, dan voor loon beneden hun raming of mening van recht. Men heeft aan dit beginsel menige treurige opstand van de werklieden jegens hun meesters te danken, waarvan enkel vermeerdering van maatschappelijke ellende het gevolg is. Zeker, de arbeider mag verwachten dat hem wordt wat recht is, en de meester, die hem niet geeft wat recht is, bezondigt zich grotelijks tegen God en de naaste, en is verantwoordelijk voor al de soms schrikwekkende gevolgen van dit onrecht; maar de Christen, als hij onderdrukt wordt, verzet er zich niet over tegen de mens, maar beklaagt er zich over bij God, die de verdrukten recht doet, Psalm 146:7. Zij zeiden tot hem: Omdat ons niemand gehuurd Heeft. Het antwoord van de werklieden toont hun gewilligheid en bereidvaardigheid tot de arbeid én hun tegenspoed. Zij hadden hun ondanks de gehele dag nutteloos voor anderen en voor zichzelf moeten doorbrengen. Een werkman moet wachten op een gelegenheid om te kunnen werken; hij is afhankelijk van een heer des huizes, die hem nemen wil. Voorzeker, ook dit is een schaduwzijde van het maatschappelijk leven, dat er ten allen tijde zo velen zijn, die arbeiden kunnen en willen, maar er geen gelegenheid toe hebben; die ledig staan op de markt, en de gehele dag wachten op een huurder, maar die niet komt. Hoe vele lieden bieden zich eerbiedig en ijverig aan, maar vinden een volslagen onverschilligheid voor hun arbeid! Hoe velen ontbreekt dus de gelegenheid om de bekwaamheden die zij hebben, ten toon te spreiden. Ziet het aan de velen, die wanneer een plaats van arbeid open komt, zich daarvoor aanbieden. In het koninkrijk van God is de oogst groot en zijn er weinig arbeiders; in het maatschappelijk leven is het omgekeerde het geval. Omdat de aard van de zaak dit meebrengt? Neen, maar door de schuld van de mens. Men laat niet genoeg arbeiden; men houdt liever het geld onder zich, dan er arbeid door te geven aan anderen, niet bedenkende dat wie leeft en leven laat, dubbel leeft: eens voor zichzelf en nog eens voor anderen. Het moest de lust

zijn van de meer gegoede om gedurig op middelen te peinzen tot werkverschaffing aan de werkman, wiens arbeid zijn enig kapitaal is, en die als hij niet behoorlijk kan werken, zich ook niet behoorlijk voeden, kleden en zijn gezin verzorgen kan. Geef zoveel te werken, en zoveel loon als gij kunt, een ieder in zijn kring, en gij arbeidt mede aan de volkswelvaart, en voortkomt volksberoerten en opstanden. Hij zei tot hen: Gaat ook gij heen in de wijngaard, en zo wat recht is, zult gij ontvangen. Merkt op, de heer des huizes spreekt enkel van hetgeen waarop zij recht hebben; hij huurt de arbeiders dus enkel voor de tijd, gedurende welke zij arbeiden, en zegt hun daarvoor enkel het loon toe, dat zij in evenredigheid van het geheel kunnen vorderen. Zij nemen deze voorwaarde aan, en gaan tot de arbeid. Toen het nu avond geworden was, zei de Heer des wijngaards tot zijn rentmeester: Roep de arbeiders en geef hun het loon. Het gewone dagloon aan ieder dagloner, onverschillig welke. Beginnende van de laatsten tot de eersten. Dit geschiedde opzettelijk, omdat deze handelwijze van de heer des huizes dienen moest tot een proef voor de eerst gehuurde werklieden. En als zij kwamen, die ter elfder ure gehuurd waren. Die dus slechts een enkel uur gearbeid hadden. Ontvingen zij ieder een penning. Het volle dagloon. En de eersten komende, meenden dat zij meer ontvangen zouden. Deze mening was niet zonder grond; zij zagen dat de heer des huizes met de laatst gehuurde arbeiders niet handelde naar het recht, maar naar gunst. Zij verwachtten dus, dat ook zij in gunst behandeld zouden worden. En zij zelf ontvingen ook elk één penning. De heer van de wijngaard dacht niet met deze arbeiders op dezelfde voet als de laatst aangekomenen te handelen; hij dacht: "Gij hebt geen gunst nodig, gij hebt uw volle dagloon evenals zij; zeker hebt gij er voor moeten werken, doch had ik deze ook zo vroeg gehuurd als u, zij zouden dezelfde arbeid ook gedaan hebben." En deze ontvangen hebbende, murmureerden zij tegen de heer des huizes, zeggende: Deze laatsten hebben maar een uur gearbeid, en gij hebt ze ons gelijk gemaakt, die de last des dags en de hitte gedragen hebben. Gij ziet de verkeerdheid van hun handelwijze; zij zagen niet op het recht van hun meester, maar op hun eigen arbeid, en achtten dezen arbeid zo hoog, dat zij, ziende, dat één uur arbeid met één penning betaald werd, reeds hadden beginnen te berekenen met hoeveel penningen dan twaalf uren arbeid zouden betaald worden. Doch hij antwoordende, zei tot één van hen: Vriend! Ik doe u geen onrecht. De gehele gelijkenis beweegt zich om twee beginselen: het beginsel van recht, en dat van genade. Beiden gaan in het koninkrijk van God tezamen. Niemand kan zich echter ooit beklagen, dat hem vanwege de heer des huizes onrecht geschiedt. Zijt gij niet met mij eens geworden voor een penning? Om daarvoor de gehele dag door te arbeiden, en de last en hitte van die gehele dag te dragen? Neem het uwe en ga heen. Ik wil deze laatsten ook geven als u. Of is het mij niet geoorloofd te doen met het mijne wat ik wil? De heer des huizes beroept zich nu wederom op het recht, en wel op het recht om met zijn eigen goed naar goedvinden te handelen. Doch is dat goedvinden willekeur? Neen, de heer des huizes voegt er bij: Of is uw oog boos, omdat ik goed ben? Zo heeft dan de heer des huizes de laatsten met de eersten gelijk gesteld uit liefde, omdat hij medelijden met de zonder werk zijnde mannen en hun huisgezinnen had. "Het was toch hun schuld niet, dat ze niet vroeger gehuurd waren, en nu zij zo laat gehuurd werden, zouden zij met een niet noemenswaardige verdienste tot vrouw en kinderen thuis komen; en wat moest hiervan het gevolg zijn dan verdriet, ellende, gebrek? En was hij niet een rijk heer? Wat gaf hij om enige penningen meer, bleef er niet nog genoeg over in zijn geldkist? Het was hem een genoegen, genoegen te veroorzaken." Zo dacht hij, en zo deed hij. Mocht u de rijke heren en vrouwen allen ook zo denken en doen, zij zelf en de zonder werk en brood lopende mensen zouden wat gelukkiger zijn dan zij nu zijn. Alzo zullen de laatsten de eersten zijn, en de eersten de laatsten. Dit wil niet zeggen, dat de laatsten boven de eersten een voorrecht zullen hebben, maar een voorrang. De arbeiders werden gelijk gesteld, wat de beloning betreft, maar zij werden van elkaar onderscheiden in de mate of hoeveelheid van hun arbeid, daar de laatsten slechts korte tijd hadden behoeven te werken, om hetzelfde loon te ontvangen, als zij, die de gehele dag hadden gearbeid; en ook daarin dat zij het eerst van allen het loon ontvingen. Want

velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren. De Heer onderscheidt hier gelijk elders de geroepenen van de uitverkorenen. De geroepenen zijn hier dezulken, die ingaan tot de arbeid van het koninkrijk van God, niet uit lust tot de arbeid, maar uit begeerte tot het loon, en deze zijn velen; doch de uitverkorenen zijn hier dezulken, die lust hebben tot de arbeid al is er bijna op geen loon meer te rekenen, en deze zijn weinigen. Hebben wij de toepassing nog nader te maken? Hoe velen zijn niet alleen tot het leraarsambt, maar ook tot alle andere bedieningen geroepen, zonder keurlingen te zijn? Doch welke is nu de bijzondere toepassing van deze gelijkenis voor de Apostelen en allerbijzonderst voor Petrus? Deze, dat zij als de eerst geroepenen tot de arbeid in het koninkrijk Gods, zich niet moesten verheffen door te menen, dat zij ook de eersten zouden zijn in alle andere dingen van het koninkrijk van God, en zij zouden ook niet de enigen zijn. Neen; er zouden in de loop van de tijden, ja zelfs in de laatste dagen dezer tijdsbedeling mannen ingaan tot de arbeid van het koninkrijk van God, die niet alleen gelijke beloning met hen zouden ontvangen, maar ook gelijke lof voor de arbeid, die zij deden, hoe kort die dan ook duurde en hoe gering die ook was. En hoe troostrijk is dit voor ons, die in zoveel latere bedeling leven, dat de getrouwe arbeiders door de Heer met gelijke liefde worden aangezien en behandeld, of zij vroeg dan of zij laat tot de arbeid geroepen zijn. Zonder deze verzekering zou ons de moed ontzinken, en wij zouden ons gedurig vergelijken met Petrus, met Johannes en Paulus, en zo vele andere leraars en bloedgetuigen, en zeggen: "Wat zou het ons baten, of ook wij al een enkel uur arbeiden, daar deze de last en de hitte van de dag gedragen hebben?" Doch nu wordt onze moed tot de arbeid, al is deze ook nog zo kort en nietig, door de Heer zelf ondersteund, en wij arbeiden met temeer ijver; niet vanwege onze liefde tot de beloning, maar vanwege de liefde des Heren tot ons, die zonder dat wij het verdiend hebben, ons nochtans wil belonen, alsof wij het verdienden. En nu, wie weet het niet, er is een loonpenning en er is een genadepenning; om de laatste moet het alleen te doen zijn, en is het ook de waren discipel van Christus alleen te doen.

18:31 De Heer en zijn discipelen, opgaande naar Jeruzalem.
En zij waren op de weg, opgaande naar Jeruzalem. Thans werd door de Heer voorgoed de weg naar Jeruzalem ingeslagen, Om aldaar op het paasfeest tegenwoordig te zijn, en geslacht te worden als het ware paaslam, welk bloed zijn volk beveiligt voor de eeuwige dood. Na de opwekking van Lazarus was de Heer de lagen zijner vijanden nog ontweken, want zijn uur was nog niet gekomen. Er is ook een heldenmoed in het wijken; alleen helden kennen die moed, en daarom mogen ook alleen helden vlieden. Doch nu was de Heere tijd nabij, en Hij ging die tegemoet. En Jezus ging vóór hen, en zij waren verbaasd, en Hem volgend, waren zij bevreesd. De discipelen waren onder de indruk van een beklemmend voorgevoel van de dingen, die gebeuren zouden. Zij hadden er altijd met schrik tegen opgezien, om weer naar Jeruzalem terug te keren; zij waren ten uiterste bezorgd voor het leven van de Heer; zij vreesden het ergste, en nu het werkelijk en beslissend tot de reis naar Jeruzalem kwam, overviel hun een angst, die zij niet konden verbergen. Wat zij vreesden, zou werkelijk geschieden, en wel op een wijze, zoals zij niet konden vermoeden. De Heer liet hen niet in het onzekere, maar opende hun de naaste toekomst ten volle. En de twaalf discipelen wederom bij zich nemend op de weg alleen. De Heer was voor hen uitgegaan, als wilde Hij hiermee zijn discipelen de keus laten, of zij Hem wilden volgen of niet; doch dit bracht hen nog meer in verwarring en deed hen de Heer volgen met vrees en schroom, niet wetende, wat dit zou betekenen. De Heer dit ziende, vervoegde zich onmiddellijk weer bij hen, doch zonderde hen af van het volk, dat hen verzelde. De discipelen waren te vergelijken bij kinderen, die op een eenzame weg zich eensklaps van vader en moeder verlaten zien, en niet eer gerust zijn, voor zij ze weer bij zich hebben. Begon Hij hun te zeggen de dingen, die Hem overkomen zouden. De zekerheid in zaken van groot gewicht is het juiste tegenwicht tegen die noodlottige slingering van gedachten en aandoeningen, waaronder het verstand en het gevoel zo geweldig lijden. Daarom is het een grote dwaling, om bij voorbeeld een dodelijk kranke zijn ware toestand te verbergen, en hem in het onzekere te laten. De zekerheid der waarheid mag in het eerst schokken, zij zal ten laatste kalmte en berusting te weeg brengen. En zei tot hen: Ziet, wij gaan op naar Jeruzalem, en het zal alles volbracht worden aam de Zoon des mensen, dat geschreven is door de profeten. Reeds in deze woorden is het grote doel van geheel de lijdensgeschiedenis van de Heer uitgesproken. Gods raad, door Gods gezanten in Gods Woord geopenbaard, zou er door vervuld worden. Want Hij zal de overpriesters en de schriftgeleerden overgeleverd worden, en zij zullen Hem ter dood veroordelen, en Hem de Heidenen overleveren, en zij zullen Hem bespotten en smadelijk handelen, en Hem bespuwen, en Hem gegeseld hebbend, zullen zij Hem kruisigen en doden, en de derde dag zal Hij weer opstaan. De Heer zelf geeft hier een korte en klare beschrijving van zijn lijden, sterven en opstanding. Hij weet alles te voren. Wij hebben soms wel enig voorgevoel van de grote dingen, die ons zullen overkomen, gelijk de discipelen dat hadden in hun vrees; een zekere beangstheid, welke wij ons dikwijls niet kunnen verklaren; maar de Heer weet alles tot in de kleinste bijzonderheden. En nu weten wij, dat Christus op alles, wat Hij leed en deed, de stempel der eeuwigheid drukte. Door de Vader, die het lijden Hem oplegde, door zijn eigen persoonlijkheid, die het leed op zich nam, door de Heilige Geest, die op Hem was, en door de aard van zijn lijden was het een lijden van eeuwig geldende kracht. Daarom geschiedde ook alles bij Christus snel, in een korte tijd en op volstrekt volmaakte wijze; het behoefde niet meer op nieuw gedaan te worden; het was éénmaal goed voor eeuwig. Waarom heeft bij ons de heiligmaking zulk een trage gang, en is er zoveel tijd nodig, opdat zij een weinige vordert? Het is, omdat wij, om zo te spreken, de avond weer uitrafelen, wat wij overdag hebben gesponnen. Wij zijn zwak en veranderlijk, maar de Heer is de kracht zelve. Een gezond en sterk man doet in één dag, wat een zwak en ziek mens in geen week doen kan. Breng dit over op geestelijk gebied, en verwonder u niet, dat een lijden van nog geen vier-en-twintig uren een eeuwige kracht heeft. Het lijden van Christus, in de grootste zwakheid, was de hoogste daad der allerhoogste kracht. Voorts treft ons in het lijden van de Heer de

volheid en volledigheid der samenlopende zaken. Het heeft hierdoor een overeenkomst met een verschijnsel van het land, waarin het lijden plaats vond. In het Oosten is geen dageraad en avondschemering als bij ons, maar is het schielijk dag en nacht, omdat de overgangen uiterst snel zijn, en alles met afgeronde volheid, kracht en spoed geschiedt. En nu al de afzonderlijke delen van dat lijden. De Heer verzwijgt er geen enkele voorname bijzonderheid van, maar noemt de delen van zijn lijden achter elkaar op, totdat zij eindigen in zijn opstanding. We moeten er uit leren, dat als wij in een weg van lijden zijn, wij ons niet moeten voorstellen, dat het spoedig beter met ons worden zal; want de ondervinding leert, dat het gewoonlijk, als wij in de moeite zijn, altijd moeilijker wordt; dat het lijden, eenmaal begonnen, doorgaat tot zijn hoogste toppunt toe de Heer zei tot zijn discipelen, dat Hij allereerst de overpriesters en schriftgeleerden zou overgeleverd worden, en dat deze Hem ter dood veroordelen zouden. Hierin lag het verraad van Judas opgesloten; doch juist het woord overgeleverd worden maakte de zaak duister voor de discipelen. Vervolgens zou de Heer aan de Heidenen overgeleverd worden, en deze zouden Hem allerlei smaad aandoen en ten laatste kruisigen en doden, en dat moest de discipelen nog onbegrijpelijker voorkomen. Staan wij nog een ogenblik stil bij enkele bijzonderheden. Zij zullen Hem bespotten. De bespotting is een grote vermeerdering van de smart en de smaad; vooral als men algemeen bekend is, want alsdan wijst ieder ons met de vinger na. Is men schuldig, zo heeft men daardoor dubbele pijn; is men onschuldig, zo verzet zich ons gevoel van recht met geweld er tegen. Christus was onschuldig en werd bespot. Zij zullen Hem kruisigen. Christus verkondigde hiermee zich zelf als de gekruisigde Christus; hoe willen dan sommigen gedurig het kruis van Christus scheiden, en Hem voorstellen als het ideaal van de mensheid? Behoort dan het kruis tot de ideale mens? Hoe dwaas wordt de mens, die de wijsheid Gods niet wil aannemen Zonder kruis is Christus niets meer dan een leermeester van de mensen, maar nimmer hun Verlosser van vloek en dood. Zij zullen Hem doden. De Heer noemt zijn eigen sterven een dood; de dood der zijne noemt Hij een slaap. Gij hoort het Hem zeggen van het gestorven dochtertje van Jaïrus en van de gestorven Lazarus. Wat weder zal opstaan, en wel voor dit leven, dat kan niet eigenlijk gezegd worden gestorven te zijn, maar te slapen. Doch Christus zou ook weer opstaan, en nog thans noemt Hij zijn dood geen slaap. Waarom niet? Omdat Hij de dood in zijn volle kracht, de eigenlijke dood, de dood, welke de vloek van God en de bezolding der zonde is, zou ondergaan. En nu, wat Christus onderging, dat onderging Hij voor de zijne, voor allen, die geloven, en dat ondergaan zij zelf niet meer; daarom zullen zij, die Christus toebehoren, wel sterven voor de mensen, maar inslapen voor zich zelf, en ontwaken voor en bij de Heer. En de derde dag zal Hij weer opstaan. Men zegt wel eens: Men moet over het kruis heenzien, doch beter is het te zeggen: Men moet door het kruis heenzien. Het kruis moet doorschijnend voor ons worden, zodat wij er de vreugde doorheen zien, want deze ligt achter het kruis; immers welke droefheden ons ook overkomen, het einde er van is de blijdschap, gelijk het einde van ons sterven het eeuwige leven zijn zal. En zij verstonden geen van deze dingen, en dit woord was voor hen verborgen, en zij verstonden niet hetgeen gezegd werd. Hoe getrouw is de Schrift in het beschrijven van de werkelijke toestand2en. Dezelfde mensen, die zulk een goed begrip hadden in tijdelijke dingen, begrepen thans weder niets van de dingen, die de Geest Gods zijn. Zij vreesden wel voor de gevaren, die de Heer en ook henzelf dreigden, maar dat al de dingen, die de Heer hun opnoemde, Hem werkelijk zouden treffen, scheen hun onmogelijk toe; zij meenden veeleer, dat de Heer uit de aard der zaak daar ver boven verheven was. En hoe dikwijls hebben wij soortgelijke gedachten van ons zelf! Doch wij staan voor alles bloot, en niemand van ons kan zeggen: welk leed hem zal voorbijgaan. Daarom moeten wij ons op alles voorbereid houden, met de vaste zekerheid des geloofs, dat niets ons kan overkomen zonder God, en dat wij met God alles kunnen en zullen boven te komen. De discipelen stelden zich van de Heer, de almachtige wonderdoener, geheel andere dingen voor; daarom raakten hun gedachten in verwarring; zij wisten met de tegenstrijdigheden, die zich aan hen opdrongen, geen weg meer. Ook konden zij veel geloven,

maar dat de Heer na gestorven te zijn zelf uit zijn graf kon opstaan, dat ging hun voorstelling te boven. En toch had de Heer vroeger gezegd: Ik leg mijn leven af, opdat Ik het wederom neem.

18:35 De Heer.
En het geschiedde, als Hij en zijn discipelen en een grote schare nabij Jericho kwam, dat de zoon van Timeus, Bartimens de blinde, aan de weg zat bedelende. De Heer had tot zijn discipelen gezegd, dat Hij naar Jeruzalem opging om te lijden, doch Hij leidde ook dat lijden in door een altijd voortgaande openbaring van heerlijkheid. Trouwens te midden van zijn verheerlijking op de berg werd er gesproken van zijn lijden, en te midden van zijn lijden zal er altijd gesproken worden van zijn heerlijkheid, en als zijn handen zullen geboeid worden, zodat Hij geen heerlijke wonderen meer kan doen, dan zullen toch zijn heerlijke woorden niet ophouden, en Hij zal tot de goddelozen hogepriester op diens zetel zeggen: Van nu aan zult gij zien de Zoon van de mensen, zittende aan de rechterhand Gods en komende op de wolken van de hemel; en tot de boetvaardigen moordenaar: Heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn. Thans zal de Heer zijn heerlijkheid openbaren aan een blinde, en straks in de tempel aan een menigte van blinden en lammen. De Heer ontwikkelde in de weinige dagen, die Hem nog vóór zijn lijden overbleven, zoveel werkzaamheid, en ons wachten diensvolgens nog zo vele treffende aanschouwingen, dat wij ook hier verlegen zijn met de overvloed van stof. Trouwens alles wat waarlijk van God is, wordt nooit uitgeput. Wij kunnen dan ook het voornaamste slechts even aanroeren. De Heer kwam te Jericho. Deze stad (ook de Palmstad genoemd) is ons allen bekend uit de geschiedenis van Israël's intocht in Kanaän. Zij is vermaard geworden in Israël én door het geloof van Rachab, die God de eer gaf, en er voor beloond werd door een stammoeder van het huis van David te worden, èn door het ongeloof van Hiël, die God zijn eer ontnam, en er voor gestraft werd door van zijn stamhouders beroofd te worden. Jericho bleef bestaan als een gedenkteken van Gods trouw en waarheid, en de Heer wilde deze stad ook ditmaal niet doorgaan, zonder haar te verheerlijken; want dat de Heer ook vroeger Jericho was doorgegaan, is, bij zijn veelvuldige optochten naar Jeruzalem, meer dan waarschijnlijk. Bij zulk een gelegenheid kon de Heer vroeger ook een blinde genezen hebben, die Mattheus, naar zijn gewoonte van samenvatting, thans met Bartimens verbindt, sprekende van de genezing van twee blinden. Hoe dit zij, Markus, die, waar Mattheus onderscheidene gebeurtenissen bijeenvoegt, ze weder van elkander afzondert, vermeldt de genezing van één blinde, en noemt hem bij name: Bartimens de blinde, die aan de weg zat en bedelde. Gij weet, God had in zijn wet verboden dat er een bedelaar in Israël zou zijn, Deuteronomium 15:4. En waarom mocht er geen zijn? Omdat de arme, die niet werken kan, door de liefde van hen, die werken kunnen, moet onderhouden worden, en die niet werken wil daartoe door het burgerlijk gezag niet met wreedheid, maar met een krachtige hand en een heilzame liefde gedwongen worden. Bartimens was blind en arm, en zijn natuurgenoten zorgden niet voor hem in zijn woning, zo moest hij dan wel uitgaan en zich aan de weg plaatsen, om iets te verkrijgen van de voorbijganger, die het zich nog niet tot vaststaand beginsel gesteld had, om bij de weg geen arme, wie hij zij, te geven. Doch Jezus vervulde ook nu de wet volkomen, niet voor zich zelf, want dat was niet nodig, maar voor hen, die haar niet konden vervullen, de wet van de liefde, die de mens enkel goed doet. Hij stelde de blinden Bartimens in staat om te kunnen arbeiden, zodat hij niet meer nodig had te bedelen. En deze, horende de schare voorbijgaan, vraagde: Wat was dat? En zij boodschapten hem, dat Jezus de Nazarener voorbijging. Ik moet bij deze gelegenheid opmerkzaam maken op een diep ingrijpend verschijnsel in ons maatschappelijk leven. Wij zien het uit het Oude Testament, en nog meer uit de Evangelische verhalen, dat de armen, de blinden, de lammen en over het geheel de geringere volksklasse niet zo afgescheiden waren van het overige volk, als bij ons en bij andere beschaafde volken, vooral in de grote steden, het geval is. Dat is geen vooruitgang, maar een grote achteruitgang in de samenleving. God heeft wel de standen gemaakt, maar niet de afstand gewild. Integendeel, Hij wil dat rijken en armen elkander ontmoeten, omdat Hij ze allen gemaakt heeft, Spreuken 22:2. Ik noem het daarom een treurig en zondig verschijnsel dat ieder zich van zijn mindere afzondert, om enkel met zijn gelijke om te gaan, zodat de verschillende standen zich afsluiten, en in zich zelf niet zelden verstenen. Men

moet de armen nooit en in geen opzicht buiten de atmosfeer van de liefde en het licht houden. Door zich met de mindere klasse in het geheel niet op te houden, worden deze of geheel tot werktuiglijke mensen, die niets anders kunnen dan ontvangen, en het ontvangene verteren, of tot boze mensen, die een wrok koesteren tegen de hoger geplaatsten in de maatschappij. Men beseft het doorgaans niet genoeg, hoe diep de maatschappij gezonken is daardoor, dat de hogere standen zich niet neerlaten tot de lagere standen. Het is een hovaardij, die meermalen door oproer en omwenteling op de vreselijkste wijze gestraft wordt, en daarom kunnen wij er niet genoeg voor waarschuwen. De hoge toon, waarop wij de rijken meermalen hoorden spreken tegen hun ondergeschikten, of de geringe handwerksman, was ons altijd bedroevend. De mindere volksklasse weet zeer wel de eerbied te bewaren voor de boven haar geplaatsten, want zij voelt haar afhankelijkheid; doch zij maakt aanspraak op een beleefde en minzame behandeling, en zij heeft er recht op. Spreek en handel in betrekking tot de onbeschaafdste met die welopgevoedheid, als waarmee gij tot uw gelijken spreekt, en hij zal u als zijn meerdere erkennen; want alsdan betoont gij u werkelijk zijn meerdere te zijn. Hoe schoon was het gezegde van die gouverneur onze West-Indië, die bij zijn aankomst met een hoog ambtenaar langs de straat gaande, en door een neger gegroet worden, deze wederkerig vriendelijk groette, en op de bevreemdende aanmerking van de ambtenaar, antwoordde: Hoe! zou die neger moeten denken, dat ik minder wel opgevoed was dan hij? Ziet eens, hoe liefelijk is het ook in onze tekst. De blinde bedelaar wil weten wat er gaande is, en hij komt het te weten. Hij spreekt met de omstanders, en de omstanders spreken met hem, en er is een gemeenzaamheid tussen hen, als ware zij elkanders gelijken, ja zij boodschapten hem, zij brachten hem, na van nabij gezien te hebben, waaruit de voorbij gaande schare bestond, de tijding: dat Jezus de Nazarener voorbijging. En daarmee bewezen zij hem een grotere dienst, dan zij zelf konden bevroeden. Het noemen van die naam zou den blinde de genezing veroorzaken. De blinde had die naam meer gehoord, en ook weI gehoord dat Jezus ook blinden het gezicht had teruggegeven, want blinden horen scherp en luisteren veel af, en weten veel meer dan anderen menen; en zo had hij een liefde voor die naam opgevat, die hem nu het middel aan de hand gaf, om zich te redden. Ook hierin ligt een les voor ons. De omstanders konden de blinde niet genezen, maar zij konden hem de naam van de geneesmeesters noemen, en zij deden het. Zo kunnen wij ook anderen niet bekeren, doch wij kunnen aan blinden, aan armen, aan ellendigen, en ook onze naaste betrekkingen en onze kinderen boodschappen, dat Jezus tot hen gekomen is; wij kunnen hen met de enige naam, in welke de behoudenis van de zondaren ligt, bekend maken, en hiermee kunnen wij de goede grond leggen, waarop in de tijd des welbehagens het geloof van de Behouder tot behoudenis kan aanroepen, zo als Bartimeus deed. En horende, dat het Jezus de Nazarener was, die voorbijging, begon hij te roepen, en te zeggen: Jezus, Gij Zoon van David, ontferm u over mij! Bartimeus gaf het bewijs, dat een blinde soms meer kan zien, dan een ander, die niet blind is, omdat er nog andere ogen zijn dan die des lichaams: ogen des geestes, des geloofs. Daarmee zag hij in Jezus de Nazarener (de gering geachte profeet) de Heer der heerlijkheid, de Messias, de Zoon van David. Hij slaakte de rechte kreet, die ieder moet slaken, zal hij geholpen worden. Er ontbrak niets aan de taal van zijn geloof. Hij riep Jezus (de Zaligmaker) aan in diens nederigheid zijn mensheid (als de Nazarener), en in diens heerlijkheid zijn Godheid als de Zoon van David, de Koning van Israel. Trouwens wie gelooft, die wordt door God geleerd hoe hij spreken, hoe hij bidden en hoe hij handelen moet. En velen van de voorbijgangers en de scharen bestraften hem, opdat hij zwijgen zou. De wereld bestraft altijd de gelovige, en de wereld is overal bezig om de zondaar van Jezus af te houden. Als wij Jezus aanroepen als de enige, van wie wij onze behoudenis verwachten, dan zien velen op ons neer als op zonderlingen, en als men spreekt van bekering, dan menen velen dat er iets schort in ons verstand. Vooral het hard roepen tot eer van Jezus wordt door de wereld bijzonder gehaat. Wilt gij Jezus in alle stilte, in uw huis, onder de uwen aanroepen, het zij! daar zijt gij uw eigen meester; maar in het openbaar, ten aanhore van velen, dat is niet te dulden; het is

onwelvoegelijk, en het is ook ergerlijk; want hoe velen van de Farizeën en Schriftgeleerden zijn ook hier aanwezig, wie de titel Zoon Davids! aan Jezus gegeven, ten hoogste verbittert. Daarom wordt Bartimeus zowel door velen onder de voorbijgangers als door het Jezus verzellende volk bestraft, en het zwijgen opgelegd. Onder deze waren ook mannen, die niet wilden, dat de grote profeet opgehouden werd in zijn optocht naar Jeruzalem, door deze geringe bedelaar aan de weg. Doch de blinde toonde, dat wie geen ogen heeft en niet zien kan, nog een tong heeft, en dus roepen kan. Ook was het roepen niet onwelvoegelijk, want hoe anders zou hij Jezus bij zich krijgen? Het volk mocht hem dus al willen doen zwijgen. Maar hij riep zoveel te meer: Here, Gij Zoon van David! Ontferm u over mij! God vergoedt de blinde dikwijls het gemis van het zintuig van het gezicht, in de stem; blinden hebben niet zelden een schone en krachtige stem. En gelijk nu bij het altijd weder herhaald geklank der trompetten, der bazuinen, de muren van Jericho eertijds vielen, zo meende ook Bartimeus, dat hij maar altijd weer dezelfde roep moest herhalen, om zijn wens te verkrijgen. Hij liet zich dan ook niet van zijn doel afbrengen. Hij besefte, dat er niemand was, die zeggen kon: wacht tot morgen en dan zult gij genezen worden. Neen, het stond bij hem vast: nu, of nooit. En daarom stoorde hij zich aan niets hoegenaamd van al wat anderen tot hem zeiden; neen, hoe meer zij hem verboden, te meer riep hij: Gij Zoon van David, ontferm U over mij! Hoe beschaamt hij ons! Hoe licht laten wij ons aftrekken door wat anderen zeggen, terwijl wij het oog onafgewend op de Heer gericht houden en van Hem alleen alles verwachten moesten, zonder ons te storen aan hetgeen mensen er van zeggen. Bartimeus begreep de Heer het best van allen. Vooral de bewoners van een kleine stad, zo als Jericho was, zijn uiterst nieuwsgierig. Het gehele stadje liep dan ook uit, om de profeet van Nazareth te zien, en maakte daardoor de eenvoudige komst van de Heer met zijn discipelen tot een grote optocht en vertoning, waarbij het stilstaan bij een blinde niet te pas kwam; doch de blinde bedelaar oordeelde, dat waar de grote wonderdoener kwam, Hij niet kwam voor zich zelf, maar voor anderen, en wel voor zulke lieden als hij, de blinde, zelf was, voor ellendigen en hulpelozen, over welke Hij zich tot een grote optocht en vertoning, waarbij het stilstaan bij een blinde niet te pas kwam; doch de blinde bedelaar oordeelde, dat waar de grote wonderdoener kwam, Hij niet kwam voor zich zelf, maar voor anderen, en wel voor zulke lieden als hij, de blinde, zelf was, voor ellendigen en hulpelozen, over welke Hij zich ontfermen kon. En nu, waar heeft Jezus zich bij herhaling horen aanroepen, en niet gehoord, ja niet verhoord? En Jezus stil staande, zei, dat men hem roepen zou. De Heer stond stil. Hoewel in het midden van een menigte volks, die Hem volgde, omringde en voorging, liet Hij zich niet met hen voortbewegen. Hij stond stil, met het geven van een van die beslissende bevelen, die Hem eigen waren: dat men de blinde tot Hem brengen zou. Hij beval het dezelfde mensen, die de blinde wilden terughouden. En nu stonden allen stil, en sommigen gingen zelfs heen om de blinde te halen. Heerlijk ogenblik, waarin de Heer zijn loop afbreekt, om een blinde het gezicht te geven. En zij riepen de blinde, zeggende tot hem: Heb goede moed, sta op, Hij roept u. Nu Jezus zelf roept, is niemand meer tegen de geroepene; nu wordt de Heer alleen gehoorzaamd, en zijn de wegen gebaand, waarop de redding komen zal. Men spreekt nu de ongelukkige moed in; men begrijpt, dat waar Jezus tot zich roept, de genezing niet anders dan volgen kan. Ook zijn er altijd welgezinde mensen, die zich verblijden, wanneer er hoop is, dat een ongelukkige geholpen wordt. Heb goede moed, sta op, Hij roept u. Ja, heb goede moed, Bartimeus! Tot nu toe had gij slechts gemeenschap met de wereld als achter een scherm, en was het rijk der schoonheid voor u gesloten; thans zal dat rijk zich voor u ontsluiten, en zult gij van achter uw scherm, uw voorhangsel, intreden in het rijke, volle mensenleven, en het zal u enigzins zijn, als het dien ten volle wezen zal, die van de aarde intreedt in de hemel. En hij, zijn mantel afgeworpen hebben, stond op en kwam tot Jezus. Hij voelde dat het onwelvoegelijk was, in zijn mantel gehuld tot de Heer te komen. Het is de uitwendige verwezenlijking van het denkbeeld of het gevoel van de zich bekerende mens, dat hij iets moet afwerpen, wat hem bedekt; dat hij zich voor God moet stellen, zo als hij is. Zo zijn er meer van die onvoorbedachte, maar toch wezenlijk lichamelijke

uitdrukkingen van geestelijke zaken. Het staan van de Farizeër en het van verre staan van de tollenaar in de tempel, zijn hiervan de bewijzen. Daarom is de benaming beschaafde Christenen, die wij op de titel van sommige boeken als bepaald voor verstandelijk ontwikkelden geschreven, lezen, één van die uitdrukkingen, die de Schrift niet kent, maar die de mensen maken. Het Evangelie is bestemd om juist bij voorkeur aan de armen gepredikt te worden, en nu voegen wij er bij, dat zij, die er het meeste behoefte aan hebben, het ook het meeste begrijpen. Wij hebben meermalen gesprekken gehad met de eenvoudigste mensen, voor wie het Evangelie zo klaar was als het licht, en wij hebben dikke boeken over het Evangelie gelezen van grote geleerden, van welke wij eerlijk moesten zeggen: zij begrijpen er niets van. En Jezus antwoordende, zei tot hem: Wat wilt gij, dat Ik u doen zal? Een tweede trek van de aangeboren welvoegelijkheid, welke de geestelijke mens beoefent, is, dat Bartimeus in de tegenwoordigheid van de Heer zijn bede niet herhaalt, maar zwijgt en wacht totdat de Heer tot hem spreekt. Hij had geroepen, om de opmerkzaamheid van de Heer tot zich te trekken, doch nu dat oogmerk bereikt is, wacht hij op hetgeen de Heer met hem zal doen, en daarmee op het antwoord, dat de Heer op zijn bede om ontferming geven zal. En nu, antwoordt de Heer hem, niet met een daad, maar met een wedervraag: Wat wilt gij, dat Ik u doen zal? Doch wist de Heer dat niet? Had Bartimens niet gevraagd, dat de Heer zich over hem ontfermen mocht, en wat kon hij daarmee anders gemeend hebben, dan dat hem de ogen geopend werden? De Heer wist dat alles, en toch moest Bartimens andermaal spreken uit zijn geloof en bepaald zeggen wat hij van Hem, de Heer, begeerde. De Heer bemint het levend geloof, en het levend geloof openbaart zich, en neemt alle lijdelijkheid Weg. Niet de Heer zei: wilt gij dat Ik u de ogen open? Neen, Bartimens moest het zeggen: van hem moest het voorstel uitgaan, en van de Heer de aanneming, de genegenheid en de mogelijkheid, om het voorstel te doen. God geeft den weg, opdat wij zouden kunnen wandelen; doch nu moeten wij er dan ook op wandelen. God wil ons niet tot blote werktuigen, maar tot zijn medearbeiders maken, en daarom geeft Hij niets volstrekt onmiddellijk, ook niet het meest onmiddellijke (de wonderbare genezing) dan door iets aan onze zijde, dan door ons geloof heen, ook in de natuur is het niet anders. Ook daarin geeft God ons alles alleen langs bepaalde wegen. Kan God ons niet de appel rechtstreeks op de tafel geven? Ja, maar Hij wil dat niet. De boom moet hem voortbrengen, en om de boom te verkrijgen en vrucht te doen dragen, moet hij door mensenhanden geplant en gekweekt worden, en is dat geschied, dan eerst werken zonneschijn en regen en al de krachten van de natuur te zamen, om de appel op onze tafel te doen komen. God wil dat alle vrucht door ons verstand en gemoed en al onze vermogens heen in onze hand komt, en door onze hand tot onze mond. En de blinde zei tot Hem: Rabboni! dat ik ziende mag worden! Een derde trek van de geestelijke welvoegelijkheid bij Bartimens is, dat hij nu, vóór Jezus staande, Hem niet aanspreekt met de naam Zoon van David, maar met de gewone naam Rabboni, Meester. Hij had de Heer bij zijn koninklijke titel genoemd, en de herhaling er van zou iets gezochts zijn geweest; ook stelde Bartimens thans, door de Heer Rabboni te noemen, zich tot zijn discipel. De discipelen en discipelinnen van de Heer noemen de Heer altijd bij deze naam. Hoe liefelijk, niet waar? Hij zei er mee tot de Heer: Ik ben een dergene, die U liefhebben, die in U geloven, die U voor de Zoon van God, voor de Meester erkennen. Rabboni, dat ik ziende mag worden! Hoe kort en alles afdoende! Hier toont zich nog de frisheid van het geloof. Wij maken gewoonlijk nog zo menige omweg, en omwikkelen ons gebed meestal met een tal van woorden, die het gebed bederven en het van zijn kracht beroven. Laat ons toch eenvoudig zijn in onze gebeden, en met God spreken met zoveel openhartigheid als eerbiedigheid. En Jezus, innerlijk bewogen zijn met barmhartigheid, raakte zijn ogen aan. Het aanraken van de ogen diende niet alleen om deze blinde, gelijk vroeger de blindgeborene door de zalve van slijk, een voelbaar teken te geven, dat hem zijn ogen zouden worden opengedaan, maar ook om te kennen te geven, dat de kracht Gods door de Heeren mensheid moest heengaan, om het wonder te doen plaats hebben. De Heer deed geen wonderen, zoals de profeten, in de naam van de Heer, en ook niet onmiddellijk,

onzichtbaar, zonder alle tussenkomst, zoals God de Vader en de Heilige Geest wonderen doen; neen, Christus was waarachtig God en mens, en als beiden, als Godmens deed en sprak Hij alles wat Hij deed en sprak. Daarom deed de Heer ook geen wonderen, alvorens de doop van de Heilige Geest ontvangen te hebben. Had de Heer vóór die tijd wonderen gedaan, Hij zou ze gedaan hebben uit kracht zijner eigene Goddelijke natuur, doch daartoe was Hij niet gekomen. Hij was gekomen niet om zijn eigen wil te doen, ofschoon deze ook volstrekt heilig was, maar om een volmaakte gehoorzaamheid te betonen aan de Vader, en dus alleen diens wil te doen. De aanraking, de handoplegging, de woorden, waarmee de Heer de genezing deed vergezeld gaan, waren dan ook de uitwendige uitdrukkingen en tekenen van deze Godmensheid des Heeren. En zei tot hem: Word ziende. Het is een volstrekt Goddelijk machtwoord, Christus gebiedt het naar de natuur volstrekt onmogelijke. Het is de herhaling van het scheppingswoord tot de duisternis: Er zij licht! en er was licht. Ga heen, uw geloof heeft u behouden! Bartimens zal thans in zijn gedachte en in zijn hart de zaak omgekeerd en gezegd hebben: Neen, niet mijn geloof heeft, maar uw macht en liefde hebben mij behouden. Doch de Heer prijst het geloof in de gelovige, omdat het geloof de door God in het hart van de mens gegeven ontvankelijkheid is voor de genade van Christus; en zo prijst Christus in het geloof het werk van de Vader en van de Heilige Geest; want even als Christus tot ons zegt: Zonder Mij kunt gij niets doen, zegt Hij ook: Zonder de Vader kan Ik niets doen, Johannes 5:19. Indien het geloof niet uit God, maar een bloot menselijk werk ware, Christus zou onmogelijk aan het geloof de genezing van de blinden hebben kunnen toeschrijven; doch nu geeft Hij in het wonder der redding, aan Bartimens als het ware de beloning voor diens oefening des geloofs. Immers in dat geloof had Bartimeus Jezus aangeroepen om redding. Juist omdat het geloof de aanroeping is van Jezus en het alleen steunen op Hem tot behoudenis, is er ook niets anders tot behoudenis nodig, dan het geloof. En terstond werd, hij ziende. De genezing volgde terstond, op eens en volkomen. Er werd geen overgang vereist van de nacht der blindheid tot de dag der aanschouwing. Gods scheppingswerk kent geen overgangen, het is in eens volkomen, zo als het wezen moet. En nu is het wonder een scheppingswerk, maar een werk der tweede schepping, welke door de almacht en de genade des drie-enige Gods uit de eerste schepping wordt te voorschijn geroepen als het licht uit de duisternis, de heerlijkheid uit het lijden, het leven uit de dood. En volgde Jezus op de weg. Die gered is, volgt Jezus; Wie Jezus niet volgt, is niet gered. Ach, waarom hebben zo weinigen Jezus lief, en hebben zo velen niets voor Hem over? Omdat zij niet door Hem beweldadigd zijn. En waarom zijn zij niet door Hem beweldadigd? Omdat zij verzadigd zijn, omdat zij in hun gevoel en in hun gedachten alles hebben, Wat zij nodig hebben en niet zouden weten, waarom zij Jezus zouden aanroepen. Doch daarom zijn ook zij alleen zalig, die arm zijn van geest en hongeren en dorsten naar Gods gerechtigheid. God verheerlijkende. Waar de zekerheid der redding is, daar zijn ook hart en mond vervuld van 's Heeren lof. Men heeft wel eens gevraagd: Wat moet bij ons het eerste zijn: Gods eer of onze behoudenis? Doch hoe kan men God danken, verheerlijken, alvorens men behouden is? Dus moeten wij eerst geloven aan Gods reddende liefde jegens ons, en alzo behouden zijn door het geloof aan Gods onfeilbare belofte, in de Zoon zijn liefde, door de Heilige Geest, moet en zal ook Gods eer en de verheerlijking van zijn naams ons boven alles ter harte gaan. En al het volk dat ziende, gaf Gode lof. Waar ongelukkigen behouden worden, daar worden de toeschouwers ontvonkt tot dankzegging. Zie het aan het strand bij storm, als van daar onze moedige mannen met de reddingsboot de vreselijke branding doorklieven en terugkeren met buit, met de buit van geredde mensenlevens: hoe gaat dan de juichtoon op van allen, die aan strand staan en ook redden wilden, maar niet redden konden! Zo vervulde de Heer zelf zijn woord: Laat uw licht schijnen voor de mensen, omdat zij uw goede werken zien en uw Vader in de hemel verheerlijken.

19:1 De Heer en Zacheus.

En Jezus ingekomen zijn, ging door Jericho. De Heer vervolgt terstond zijn weg, na deze heerlijke daad verricht, na de hoogste vreugde uitgestort te hebben in het hart van een tot hiertoe dubbel ellendig man, van een man, die blind was en bedelen moest, om niet van honger te sterven, en na al het Hem omringende volk in een geestelijke, vrolijke, feestvierende stemming gebracht te hebben. Hij gaat door Jericho. Dus zal de Heer te Jericho geen nachtverblijf houden? Ja toch; het was heden vrijdag, acht dagen vóór Pasen, en op de sabbat reist Jezus niet. Hij zal dus te Jericho nachtverblijf houden bij een tot nu toe onbekend en onbekeerd discipel. En ziet, daar was een man, met name geheten Zacheüs, en deze was een overste van de tollenaren, en hij was rijk. En zocht Jezus te zien, en kon niet, vanwege de schare, omdat hij klein van persoon was. En vooruit lopende, klom hij op een wilde vijgenboom, opdat hij Hem mocht zien, want Hij zou door die weg voorbijgaan. Wij hebben zo even een arm man gezien, en nu zien wij een rijk man. De eerste riep tot Jezus, en de laatste wordt door Jezus geroepen. Meermalen ontmoeten wij in de Heilige Schrift zulke verrassende tegenhangers, en zij worden ons voor ogen gesteld, opdat het blijken zou, dat er niet één weg is, maar dat er vele wegen tot Jezus zijn, en dat er ten opzichte der behoudenis, geen verschil is tussen rijken en armen. Christus verheerlijkt zich aan beiden, aan alle zondaren, welke uitwendige dingen hen ook overigens onderscheiden. Daarbij moeten wij indachtig blijven, dat Jezus niet gekomen was enkel om blinden het gezicht terug te geven, of enkel lichamelijk te redden, maar bovenal om zondaren zalig te maken. Nu is er altijd iets bijzonders in of aan degenen, die van de Heer zijn of worden. Deze man, Zacheüs, was nu weder klein van persoon, een klein mannetje, zouden wij zeggen; en nu weten wij dat zodanige mensen, bij groten toeloop van volk, volstrekt niet zeker zijn, om, als er iets te zien valt, ook te kunnen zien, althans goed te kunnen zien. Zij hebben dit nadeel, dat zij door langere mensen daarin worden belemmerd, want de beleefdheid om de kleinen de voorste plaats te geven en over hun hoofden heen te zien, is bij zulke gelegenheden niet te verwachten. De kleine mensen staan dus liefst op een hoge plaats. Toen nu Zacheüs hoorde, dat Jezus den gewonen weg zou langs komen en reeds in aantocht was, liep hij het toestromende volk vooruit, opdat hij niet in het gedrang kwam en meegesleept werd, en verzekerde zich tegelijk van een goede plaats op een van de wilde vijgenbomen, die aan de weg stonden. Uit de opgave van deze kleine bijzonderheden, welke in de gegeven omstandigheden geheel natuurlijk waren, blijkt vooreerst de waarheid der Schrift. Welk een verdichter toch zou een man als Zacheüs als een jongen op de weg hebben laten vooruitlopen en op een boom klimmen? Ten anderen zien wij, dat allen, die tot Jezus komen, een zekere geestelijke schranderheid uitoefenen, om tot hun doel te komen, en dat de gelovigen niet zulke onwetende mensen zijn als de ongelovigen voorgeven, die gaarne de gelovigen als dompers en zich zelf als helder brandende kaarsen voorstellen. Doch, dit zien wij ten derde, er is ook werkelijk aan hen, die tot Jezus komen, iets smadelijks voor de wereld, dat zij zelf echter om Christus wil niet achten. Immers het was voor een rijk man en een overste van de tolbeambten gansch geen eervolle houding, om nog harder dan het hard lopende volk te lopen, ten einde een boom, die hij daar in het oog gekregen had, nog bij tijds en in allerijl te beklimmen, Ja, het zou niet te verwonderen geweest zijn, wanneer het volk het kleine en door hen gehate mannetje, in deze positie nu eens recht hartelijk uitgejouwd had. Doch hijzelf denkt niet aan de mogelijkheid er van; hij denkt er niet aan dat hij zich belachelijk maakt, of beneden zijn waardigheid handelt, en al denkt hij er ook aan, en al beseft hij ook dat zijn houding niet zo geheel fatsoenlijk is, hij geeft er niet om; het is hem nu te doen om Jezus te zien, en naar het andere en overige vraagt hij niet. Zoveel zien wij uit dit alles, dat Zacheus geen hooggevoelig mens was, ofschoon wij aan de andere kant moeten erkennen, dat bij het inkomen van de koning, of bij andere buitengewone optochten, ieder niet zozeer op zijn maatschappelijke rang en waardigheid ziet, maar zich blij toont, als hij maar ergens kan zijn om goed te kunnen zien. Dit onderscheidde echter Zacheus, dat hij zich zoveel moeite gaf, niet om de schitterende intocht van een vorst, of de

indrukmakenden optocht van bijzondere personen en zaken te zien, maar dat het hem enkel te doen was om één persoon, om Jezus te zien, van wien hij gehoord had, dat Hij zo Goddelijk heerlijk was in zijn wonderdaden, als menselijk eenvoudig in zijn persoon en voorkomen. Zijn nieuwsgierigheid was echter een bloot natuurlijke zaak, zegt gij, en ik zeg het ook; doch laat ons op zulke natuurlijke genegenheden niet al te laag neerzien. God brengt velen in het net des Woords door hun nieuwsgierigheid. God gebruikt niet zelden het allerminste tot het allermeeste. Welke andere beweegreden zou ook Zacheus ditmaal gehad hebben, om in de nabijheid van Jezus te komen? Zou hij tot Jezus roepen, als de blinde? Doch hij was niet blind, en had ook overigens geen gebreken; hij had (wij zien het uit zijn klimmen) het volle gebruik zijn leden. Ook was hij niet arm en ellendig als Bartimeus; integendeel hij was rijk, en had het genoegelijk in deze wereld. Toch komt bij hem de begeerte op, om Jezus te zien, en doet hij daartoe de grootste moeite. Hoe kwam hij aan die sterke begeerte? Ja dat wist hij zelf niet; dat waait iemand zo aan, zegt men; en wij antwoorden er op: Ja, maar van de Heiligen Geest, die de adem Gods is. Hoe dikwijls zien wij in ons eigen leven uit de grote gevolgen van de kleine dingen, met volkomen klaarheid, dat het beginsel van die gevolgen uit God was. Ook ondervinden wij meermalen, dat zo onze begeerte tot Jezus uitgaat, onze minderheid in vergelijking van anderen nooit ons tot nadeel, maar altijd tot ons voordeel strekt. En als Jezus aan die plaats kwam, opwaarts ziende, zag Hij hem Iemand op een boom gezeten, trekt licht de blik van de voorbijganger. Zo was het ook bij de Heer. Doch het was bij de Heer geen blote opslag der ogen, geen bloot zien, maar een aanzien, als waarmee de Heer Hagar aanzag. Voorzeker was het reeds een grote heerlijkheid, toen Jezus in genade neerzag op de zondares, die aan zijn voeten lag; doch waar zijn de grenzen van 's Heeren genade? Hier ziet Hij zelfs opwaarts naar een zondaar, om hem te behouden. De Heer beschouwde in zijn genade Zacheus als een vrucht aan de goede olijfboom Israels, en plukte die af met eigen hand, zodat wij hier wel zeggen mogen: "Geen zoeter vrucht droeg ooit de goede vijgeboom, dan hier de wilde draagt." En zei tot hem: Zacheüs! haast u en kom af, want Ik moet heden in uw huis blijven. Zacheus, eigenlijk Zakkaï, een recht joodse naam, en van een goede betekenis ook: de rechtvaardige. De Heer spreekt hem aan bij zijn naam. Hoe moet het Zacheus getroffen hebben, dat hij zich door de grote profeet bij zijn naam hoorde toespreken! Hij had enkel gemeend Jezus te zien voorbijgaan, en nu zag hij Hem bij zich stilstaan, ja hij hoorde zich door Hem toespreken als iemand, wie Jezus aldaar verwacht had te ontmoeten. Doch hoe kende Jezus zijn naam? De goede Herder kent al zijn schapen bij naam. Voorzeker, had Zacheüs geweten dat Jezus hem kende, en hem toespreken zou, hij had zijn plaats niet in de hoogte, maar in de laagte genomen, gelijk al de heiligen doen, die uit de diepte roepen tot de Heer. Doch het eerste woord, dat ook nu de Heer tot hem sprak, was: haast u en kom af; want Ik moet heden in uw huis blijven. Moet men opklimmen in geloof om de Heer te zien, men moet afdalen in liefde om Hem in huis te ontvangen. Er is echter ook een eigen gekozen hoogte, zo als die van Zacheüs, en van deze moet hij thans afkomen. En ook wij moeten afkomen, een iegelijk van zijn hoogte, zal de Heer onze gast zijn. Gij ziet de macht en de liefde van de Heer. Hij zal te Jericho overnachten, en Hij kiest zijn verblijf bij een discipel, die Hij zelf in een ogenblik, door een enkel woord, tot een discipel gemaakt heeft. Erkennen wij toch in al deze bijzonderheden de alles te boven gaande heerlijkheid van de Heer. De Farizeeër Simon nodigde de Heer te gast, en wij weten hoe onwaardig de Heer bij hem ontvangen, en hoe diep Simon door de Heer beschaamd werd; bij de tollenaar daarentegen nodigde de Heer zich zelf te gast, en wij zullen horen hoe waardig Hij bij hem ontvangen, en hoe hoog Zacheüs door de Heer gesteld werd. Zo ontvangt het ongeloof nooit wat het eist, en verkrijgt het geloof altijd meer dan het vermoedt. In plaats dat Zacheüs de Heer een ogenblik mocht zien, zou de Heer bij hem komen eten en bij hem blijven tot de volgenden dag. En hij haastte zich en kwam af, en ontving Hem met blijdschap. Hier zien wij, wat de nieuwsgierigheid van Zacheüs geweest is. Er is een blote nieuwsgierigheid, welke zonder aandoeningen is, een nieuwsgierigheid met minachting, en een

nieuwsgierigheid met belangstelling gepaard. Dat de laatste soort van nieuwsgierigheid die van Zacheüs was, zien wij uit zijn blijdschap, waarmee hij in allerijl aan de Heer bevel voldoet, en Hem in zijn huis ontvangt. Hij voelt het, en hij geeft het in zijn we vreugde te kennen, dat hem de hoogste eer wordt aangedaan, die een mens aangedaan kan worden, En zo is dan ook zijn verwelkoming van de Heer een liefelijk beeld van de volvaardigheid en vreugde, waarmee een ziel, die uit de doodsslaap haar zonde ontwaakt, Jezus als hare Zaligmaker aanneemt, en tot zich binnenlaat. En allen, die het zagen, verwonderden zich, zeggende: Hij is tot een zondige man ingegaan, om te herbergen. Wij herinneren u wat gij weet, dat namelijk de Joodse tolbeambten in dienst van de Romeinen stonden, en door deze in hoog aanzien gehouden, doch juist daarom door de andere Joden dieper veracht werden. De Joden beschouwden in hun nationale hoogmoed, ieder Jood, welke zich tot deze dienst leende, als een handlanger van de Romeinen, en de naam van Jood onwaardig, al ware hij ook overigens een rijk en aanzienlijk man naar de wereld; want er zijn sommige soorten van rijkdommen, die met het merk van de schande gestempeld zijn, en zodanig een rijkdom was die van de tollenaar. Nu hadden zeker velen van de menigte, die Jezus tot aan en door Jericho begeleidde, bij zich zelf gevraagd: Bij wie zal Jezus zijn intrek nemen? daar het al vrij laat was om verder te reizen en de Sabbat nabij was; en zij hadden die vraag ook reeds bij zich zelf beantwoord door te zeggen: zeker bij deze of die wetgeleerde of Farizeeër, althans bij iemand, die men waardig kon achten Hem te herbergen. Doch nu gaat de Heer juist bij de verachtste man van het gehele stadje, bij de naar hun mening opperste tollenaar, woekeraar, plunderaar. Dit verbaasde hen niet alleen, maar verbittere hen ten hoogste, en zij gaven luid en op misnoegde toon te kennen: dat zij het in het geheel niet gepast en welvoeglijk vonden, dat zulk een groot profeet zich bij zulk een groot zondaar ging begeven, zeggende: Hij is tot een zondige man ingegaan; alsof Jezus ooit of ergens kon ingaan, zonder tot een zondigen mens in te gaan! Doch de joden namen het even als velen bij ons zo nauw niet met de zonde, maar noemden alleen zulke mensen zondaren, welke hoeren en tollenaren waren. De mindere zondaren werden niet als zondaren beschouwd. En de eigengerechtigheid vertrapt gaarne, wat in haar oog ongerechtigheid is. Och, wachten wij ons toch boven alles voor minachting jegens anderen, want alle minachting van anderen is hoogachting van ons zelf, en God wederstaat alle hovaardij, hoe zedig ook gekleed. Als wij ons boven anderen stellen, dan kan God ook wel eens tot ons zeggen: "Ik zal tot die door u zo min geachte man of vrouw ingaan, en u voorbijgaan." En Zacheus stond, en zei tot de Heer: Zie, de helft van mijn goederen, Here! geef ik de armen, en indien ik iemand iets door bedrog ontvreemd heb, dat geef ik vierdubbel weer. Zacheus hoort de beschuldiging van het volk, en verdedigt zich niet tegen hen, maar verootmoedigt zich voor de Heer, en zegt tot Hem, tot welk een wederliefde de liefde van de Heer hem heeft ontvonkt. Vooreerst zou hij de helft van zijn goederen aan de armen geven, en wij roepen billijk uit: welk een mildheid! Voorzeker: met dit een woord doodde hij, als weleer Simson zijn duizend Filistijnen, de duizend Farizeeën, die wel de voornaamste meerderheid onder het volk waren, de Farizeeën, die uitwendig ingetogen, maar daarbij doodgierig waren. Hadden zij er de helft van hun goederen voor over, om de Heer voor een enkele dag in hun huis en ter maaltijd te hebben? Neen, maar daarom was het ook bij Zacheus zulk een schone en heerlijke vrucht van zijn geloof en van zijn dankbaarheid. En het was bij hem geen opwinding, geen geestdriftige betuiging van het ogenblik, waarover men het volgend ogenblik berouw heeft; neen, dat hij zo bepaald de helft zijn goederen voor de armen bestemde, bewijst dat hij in een zeer kalme stemming was, en wel berekend had, wat hij zei. Anders had hij gezegd: "Nu geef ik alles weg." Doch dit zei hij niet, en nu was zijn besluit een koninklijk grootmoedige daad. Trouwens de Koning, die zijn gast werd, maakt al zijn dienaren tot koningen, en die geen koninklijke zielen hebben, kunnen wij node tot zijn discipelen rekenen. En nu, gij weet het, koninklijke zielen zijn weldadig, die niets liever doen dan geven, opdat anderen leven. Toetsen wij ons zelf aan deze waarheid, en hebben wij nog bekrompen harten, hangende aan het geld, en het in eigen kist bewaren, in plaats van het in de bank van de Heer te

brengen, laat ons dan bidden om koninklijke, ruime, milde harten te ontvangen, opdat wij in waarheid van de Heer discipelen mogen zijn. Doch ook daarom spreekt Zacheus van de helft zijn goederen, omdat hij van zijn vermogen ook nog uitkeringen heeft te doen aan zijn schuldenaren. En nu erkent hij zich voor de Heer een zondig man te zijn, ja stelt hij zich in gelijke rang met de openbare bedrieger, ja met de dief, door te zeggen: En indien ik iemand iets door bedrog ontvreemd heb, dat geef ik vierdubbel weder. Immers dat was de vergoeding, welke van de dief geëist werd, Exodus 22:1, 2 Samuel 12:6. Of Zacheus de wet kende! Doch die zo iets zeggen kan, mag zich al niet vrij weten van alle bedrog, maar kan toch niet alles oneerlijk gewonnen hebben. En Jezus zei tot hem: Heden is dit huis zaligheid geschied, nademaal ook deze een zoon van Abraham is. De naam van zoon van Abraham, die voor de Jood de hoogste eretitel is, was de grootst mogelijke tegenstelling van de naam, die de omstanders aan Zacheus gaven, toen zij hem een zondige man noemden. De Heer herstelde hiermee Zacheus in zijn eer, hem gelijk stellende met Abraham, die ook rijk was, niet door onrecht, maar omdat God hem rijkdom had gegeven. De Heer stelde dus het huis van Zacheus als het huis van Abraham, aan hetwelk ook zaligheid geschied was. Deze huize wil dan ook niet zeggen: Alleen Zacheus; neen, maar: allen, die de zijnen zijn. Niets is meer verwijderd van het Evangelie, van de genade, dan bekrompenheid. Sommigen kunnen het niet vatten, hoe geheel een huis door een begenadigde vader, of moeder, of zuster, of broeder kan zalig worden. Doch waar Christus komt, is geheel zijn omgeving, is geheel de atmosfeer, waarin Hij ademt, enkel zaligheid. En waar slechts één Christen in een huis is, daar staat immers het licht op de kandelaar en schijnt het over allen, die in huis zijn; daar is de voorbidding tot behoudenis van allen, die tot het huis behoren; daar is de zegen Gods, en daarom vraagt de Apostel, 1 Corinthiërs 7:16: Wat weet gij vrouw, of gij de man zult zalig maken, of wat weet gij man, of gij de vrouw zult zalig maken? Want de Zoon van de mensen is gekomen, om te zoeken en zalig te maken, dat verloren was. Ofschoon de Heer Zacheus verklaart een zoon van Abraham te zijn, verklaart Hij hem nog thans als zodanig ook een verlorene te zijn, die door Hem, de Heer, gezocht en gezaligd moest worden. Niemand, die de naam van mens draagt, die niet verloren is door de zonde, en niet de bezolding van de zonde, de dood, in zich draagt. En bij onze onreine geboorte komt nog onze onreine daad. Toen Abraham door God geroepen werd, was hij niet alleen een zondaar uit zondaren, maar ook een afgodendienaar. Niemand wordt geroepen door Gods Woord en Geest, dan als onbekeerd zondaar. Ten slotte merken wij op, dat wij in de geschiedenis van Zacheüs zien, dat wie naar Jezus verlangt, Hem ook ontvangt, in zijn hart, in zijn huis, in geheel zijn leven; en dat wie Jezus waarlijk daarin heeft, ook vrijwillig afstand doet van alle ongerechtigheid, en daarop de zegen ontvangt van de Heer. En als zij dat hoorden, voegde Hij daarbij, en zei een gelijkenis. Het Godwaardig gebruik, dat de verachte Zacheüs van zijn rijkdom maakte, en de daartegenover staande gierigheid van de hooggeachte Farizeeën, deed de Heer de gelijkenis van de tien ponden uitspreken, als toevoegsel tot de zegen, die Hij over Zacheüs uitsprak. Zacheüs was door zijn bekering een, geestelijk woekeraar geworden, die met zijn pond tien ponden wint voor zijn heer; en zij, de beschuldigers, de Farizeeën, waren de gierigaards, die het geld verbergen en renteloos laten liggen, vrezende het te zullen verliezen. Uit het vervolg (Lukas 19:28) zien wij echter, dat de Heer deze gelijkenis niet heeft uitgesproken onmiddellijk na het gesprek met Zacheus, maar bij de voortzetting van zijn reis naar Bethanie. Wij moeten dus de woorden: En als zij dat hoorden, verstaan van de discipelen en het volk, die de morgen van het vertrek (Zondagmorgen) vernamen, wat er ten huize van Zacheus geschied en gezegd was, en er nu met elkander over spraken. Omdat Hij nabij Jeruzalem was, en omdat zij meenden, dat het koningrijk Gods terstond zou geopenbaard worden van het genoemde doel verbindt de Heer met deze gelijkenis nog een ander. Dat er bij de discipelen van de Heer in het algemeen, en bij de Apostelen in het bijzonder, een verwachting was van een spoedige ontknoping van de dingen van de Heer en zijn koningrijk, laat zich reeds uit het verzoek van Salome afleiden. Ofschoon de Heer zijn discipelen met de

gewone duidelijkheid zijn ophanden zijnde lijden en sterven had voorspeld, zo was toch bij hen allen de hoofdgedachte, die alleen door Petrus werd uitgesproken: "Deze dingen zullen Hem niet overkomen." Doch al hadden zij de Heer zijn woorden van lijden geloofd, dan nog zou de profetie der heerlijkheid: En ten derde dage zat Hij weder opstaan, welke onmiddellijk op de aankondiging van het lijden volgde, hun grond kunnen gegeven hebben, om te menen "dat het koningrijk Gods terstond zou geopenbaard worden." De Heer antwoordde op deze mening door zijn gelijkenis: "Niet terstond, maar na vele dagen." Hij onderwees zijn discipelen: dat de openbaring (het zichtbaar worden) van zijn koningrijk, eerst bij zijn wederkomst zou plaats hebben, en bestaan zou in het persoonlijk verheerlijken zijner getrouwe discipelen en het straffen der tragen, der ontrouwen, der weerspannigen. Het koningrijk Gods was dus wel aanwezig, maar de openbaring er van op de aarde, in heerlijkheid, in de persoon van de Koning, van dat koningrijk, was een zaak van tijd. Er moesten nog vele dingen gebeuren, en de discipelen moesten ook nog vele dagen arbeiden voor hun Heer, alvorens tot zijn rust in te gaan. Hij zei dan: Een zeker welgeboren man. Geen koning nog, maar toch een tot het koningschap bestemde en gerechtigde man, en voorts van hoge afkomst. Onder dit beeld stelt zich de Heer voor in zijn tegenwoordige nederige staat, bij de verwachting van de heerlijkste toekomst. Reisde in een ver gelegen land. Een liefelijke uitdrukking van de hemel. Zeker, de hemel is een van ons ver verwijderd gewest, nochtans een gewest, dat niet voor ons onbereikbaar is. Als wij tot het gevolg van Jezus behoren, komen wij er allen, en zullen wij ook met Hem vandaar wederkomen, tegelijk met dat nieuwe Jeruzalem, dat uit de hemel neerdaalt. Om voor zich zelf een koningrijk te ontvangen. Waarom moest die welgeboren man juist naar een ver gelegen land reizen, om voor zich zelf een koningrijk te ontvangen? Omdat dit koningrijk nog moest veroverd worden. De Christus moest lijden, alvorens tot zijn heerlijkheid te kunnen ingaan, en alleen de gekruisigde Christus is de Koning van het Godsrijk. Als de waarachtige Hogepriester is Christus niet ingegaan in het heiligdom, dat met handen gemaakt is, hetwelk een tegenbeeld is van het ware, maar in de hemel zelf, om te verschijnen voor het aangezicht van God voor ons, Hebreeën 9:24. Christus is de Koning van een volk, dat Hij door zijn eigen bloed heeft vrijgekocht van de eeuwige dood. En dan weder te keren. In welk een hoedanigheid? Immers als koning, met het verworven koningrijk, omdat koningrijk te openbaren, en kenbaar te doen worden, met één woord, om als Koning te regeren, waartoe het belonen van de getrouwen en het straffen van de ontrouwen behoort. De belofte van 's Heer wederkomst als Koning van al de koningrijken der wereld (Openbaring 11:15) wordt nooit door de Schrift vergeten, en werd door de kerk gewoonlijk begrensd tot 's Heer wederkomst, bij de ondergang van de wereld. Laat ons niets toedoen tot de Schrift, maar er ook niets afdoen. Naarmate wij van de waarheid der Schrift afwijken, vermindert ons geestelijk leven. En geroepen hebbende zijn tien dienstknechten, gaf hij hun tien ponden. Ponden zijn geldswaarden; ook wij, Hollanders, rekenden vroeger met ponden Vlaams, en de Engelsen rekenen nog heden met ponden sterling. Uit het vervolg blijkt, dat ieder van de tien knechten één pond gegeven werd; in de tekst worden zij echter onverdeeld aan de gezamenlijke knechten gegeven. Daar de tien knechten de kerk vertegenwoordigen, is dat onverdeeld en tegelijk verdeeld een liefelijke aanduiding van de gemeenschap van de heiligen. Christus heeft door de Heilige Geest aan zijn gehele gemeente een menigte van gaven gegeven, en daaruit ontvangt nu ieder afzonderlijk lid van de gemeente zijn afzonderlijke gave, en zo staan al de leden van de gemeente voor de Heer met elkander gelijk. Het komt er enkel op aan, dat ieder zijn gave zodanig besteedt, dat er het meeste voordeel voor de gemeente uit voortvloeit, want niet voor henzelf, maar voor de Heer, als het hoofd en de vertegenwoordiger van de gemeente in haar geheel, worden de dienstknechten ponden gegeven. En zo hebben wij waarlijk niet over armoede te klagen. Met de onuitputtelijke schat van Gods Woord, met de veelvuldige werkingen van de Heilige Geest, tot bekering en heiligmaking, en dat alles bij de ofschoon onzichtbare, nog thans wezenlijke tegenwoordigheid van de Heer in de gemeente, zijn wij niet alleen rijk, maar schatrijk. Doch de rijke gierigaard

heeft overvloed van middelen, en is tegelijk de armste man, die er is, want hij gebruikt die middelen niet en kan ze niet gebruiken; want hij kan het geld, dat hij eens ontvangen heeft, niet weer uitgeven. Het komt er dus bij ons op aan, dat wij de schatten, door de Heer aan zijn kerk gegeven, aanwenden, opdat ze niet blijven liggen als een dood kapitaal, maar altijd vermeerderen, door er mee te handelen en winst te doen. Ieder lid van de gemeente moet zich geroepen voelen, om op zijn wijze uit de algemene schat van de kerk datgene te nemen, wat geschikt en nodig is om er mee te handelen. Wij weten dat er in dit opzicht nog veel verkeerds in de kerk is, en dat er hooggeplaatsten en laaggeplaatsten zijn in de gemeente, in welke de Heer de zijne allen naast elkander geplaatst heeft in het woord: Een is uw Meester, Christus; en gij zijt allen broeders. Zeker, de bediening, het ambt, is van de Heilige Geest, maar de gemeenschap van de heilige is het ook, en zo lang de predikanten niet ook in die gemeenschap voorgangers zijn, door minzame gemeenzaamheid, kan het leven van de gemeente niet tot zijn eigenlijke kracht komen. En zei tot hen: DOET HANDELING. "Drijft er handel mee." Dit is zo veel gezegd als doet er winst mede, Want geen handelaar kan gezegd worden een verstandig handelaar te zijn, die zijn geld uitzet op onzekere kansen. Zeker moet men wagen, om te kunnen winnen, doch het hoofdbeginsel van de koophandel mag geen wagen, maar moet een arbeiden zijn met kapitaal tot vergroting van kapitaal. Daarom is de rechte handelaar zo voorzichtig als ondernemend; en omdat zo vele handelaren dat niet zijn, gaan er zo vele te grond, of leiden zij een kwijnend leven. Men wil veelal grote winsten, en daarom waagt men veel; doch beter is het weinige, dat zeker is, dan het vele, dat onzeker is. Dit alles heeft zijn toepassing op het geestelijk leven. Hoe menig Christen doet handeling met de gaven, die de Heer in zijn genade hem gegeven heeft, en doet er weinig of geen winst mee voor de gemeente, omdat hij zijn kapitaal uitzet op onzekere kansen. Hoe velen willen liever hun talenten ten toon spreiden in wereldse kunsten en wetenschappen, dan in de dingen Gods. Hoe vele slechte predikanten zijn goede natuurkundigen en goede letterkundigen. Moet niet ieder kind Van God zeggen: Weet gij niet, dat ik zijn moet in de dingen mijns Vaders? De Heer wil dat zijn dienstknechten niet arbeiden voor zich zelf of voor vreemden, maar voor Hem en de zijnen. Het is zijn geld, Hem komt de rente of de winst er van toe. Totdat ik kom. Gij ziet, het is de roeping van de kerk, om gedurende de afwezigheid van de Heer te werken en te woekeren met wat de Heer haar gegeven heeft. En wat heeft de Heer aan zijn gemeente gegeven? Wij zeiden het reeds: de krachten van zijn Woord en Geest. Tegelijkertijd moet de wederkomst van de Heer voor de gemeente het vaste punt zijn, waarop zij, bij alles wat zij doet of ontmoet, gedurig weder het oog richt. Trouwens, zonder een vast punt, zonder een bepaald doel heeft men ook in het tijdelijke geen prikkel tot een aanhoudenden en langdurigen arbeid. Vergeten wij niet, dat hetgeen wij het laatst zullen ontvangen, het eerst in onze betrachting moet zijn. Volgens de regel van de natuur komen de lichamelijke behoeften het eerst in aanmerking, daarna volgen die van de geest; Christus keert die orde om, en zegt tot zijn discipelen: Zoek eerst het koningrijk Gods en zijn gerechtigheid en al deze dingen (al uw benodigdheden voor het tijdelijk leven) zullen u toegeworpen worden. De wederkomst van de Heer geeft aan de kerk een verwachting, een hoop, en daarmee een vast punt, om er al haar werk naar in te richten. Dat deze laatste verwachting niet altijd de eerste is in de gedachte van de gemeente, is de oorzaak van haar kwijning. Toen de tien maagden niet meer met opgewektheid de komst van de Bruidegoms verwachtten, vielen zij allen in slaap, en kostte het aan de helft van haar de eeuwige vreugde. En zijn burgers haatten hem, en zonden hem gezanten na, zeggend tot hen: Wij willen niet dat deze koning over ons zij. De Heer werpt hier een zijdelingsen profetisch historische blik op Israël. De kinderen Israël's, de onderdanen van de Koning van Israël, de burgers van de hoofdstad Jeruzalem zouden in geen geval van Hem of zijn koningrijk willen weten. Eerst zouden zij Hem haten, Hem van zich uitwerpen, en dan zouden zij hun gezanten uitzenden, om te protesteren ook tegen zijn terugkomst als Koning. Die gezanten zijn de ongelovige overpriesters en schriftgeleerden, die het ongelovige Israël vertegenwoordigen. Deze woorden van de Heer

werpen dan ook een bijzonder licht op de handeling van Kajafas, door het scheuren zijner klederen in de volle raad, in antwoord op het woord van de Heer: Van nu aan zult gij zien de Zoon van de mensen, zittende ter rechterhand Gods en komende op de wolken des hemels; en op het antwoord van het volk na de vraag van Pilatus: Zal ik uw koning kruisigen? Wij hebben geen koning dan de keizer, Johannes 19:15. Het een en het ander zijn andere uitdrukkingen van dezelfde zaak: Wij willen niet, dat deze Koning over ons zij. En het geschiedde, toen Hij weerkwam, als hij het koningrijk ontvangen had, dat hij zei dat de dienstknechten zouden geroepen worden, die hij het geld gegeven had, opdat hij weten mocht, wat een iegelijk met handelen gewonnen had. Het was hem niet om het geld te doen als geld; neen, hij had dat voor zich zelf, vooral nu hij in zo hoge staat terugkeerde, niet nodig, maar hij wilde weten, wie zijn dienaren zijn belangen getrouw hadden behartigd, om ze daarvoor rijkelijk te belonen, en in rang te bevorderen, waartoe hij nu, als koning, in de schoonste gelegenheid was. En de eerste kwam en zei: Heer! uw pond heeft tien ponden daartoe gewonnen. En hij zei tot hem: Wel, gij goede dienstknecht! Omdat gij in het minste getrouw zijt geweest, zo heb ik macht over tien steden. Wat men zelf heeft, kan men anderen geven. Een koning heeft macht, hij kan anderen macht geven. De macht, de heerschappij over tien steden voor tien ponden overwinst, heeft wel een evenredigheid van getal, maar een grote onevenredigheid van waarde. Doch juist dit laatste bewijst, dat al hetgeen wij in het eeuwige leven ontvangen, niet beloningen onze goede werken zijn, maar genadegaven, als bewijzen van de goddelijke goedkeuring, en van een meer dan overvloedige zegen van de Allerhoogsten op de arbeid zijne dienaren. En de tweede kwam en zei: Heer! uw pond heeft vijf ponden gewonnen. En Hij zei ook tot deze: En gij, wees over vijf steden. De vijf ponden overwinst verkrijgen ook vijf steden. De koning doet geen verwijt aan deze dienaar, dat hij de helft minder met zijn pond heeft gewonnen dan zijn mede-dienstknecht, nochtans handhaaft hij de evenredigheid: voor ieder pond één stad. Dat moest de discipelen van de Heer bemoedigen, om hun hoogste ijver aan te wenden en niet spaarzaam te zaaien, ten einde niet spaarzaam te maaien. En aan de andere kant moest het die voor ontmoediging bewaren, die met zijn pond niet zo veel winst kon doen als de anderen. Hoe menig rijk begaafd mens ziet zich tot een enge werkkring bepaald, waarin hij als de adelaar in een kooi, al is deze ook nog zo ruim, slechts kan fladderen met zijn vleugels, terwijl hij ze zo gaarne in de vrije lucht zou willen uitslaan ter vrije vlucht tot boven de hoogten van de aarde. Doch zulk een trooste zich. Het komt er in het koningrijk van de hemel niet op aan of men veel doet, maar of men hetgeen men doet, goed doet. Dat bijvoorbeeld de tollenaar Zacheüs, van wie wij straks spraken, het volk vooruit liep en op een boom klom, om de Heer te beter te kunnen zien, was waarlijk geen zaak van veel beduiding, en toch behaagde het de Heer zodanig, dat Hij hem de eer aandeed zijn gast te zijn. Een ander kwam en zei: Heer, zie hier uw pond, dat ik in een zweetdoel weggelegd had; want ik vreesde u, omdat gij een straf mens zijt; gij neemt weg wat gij niet gelegd hebt, en gij maait wat gij niet gezaaid hebt. Een ijverloos mens is meestal ook een ondankbaar en onbescheiden mens, die bij zijn traagheid nog de onbescheidenheid heeft haar te verdedigen, en zich te beklagen over de dwang, waardoor men te veel van hem vergt. Men zou zeggen: Hoe durft die dienstknecht tegenover zijn vorst en zijn zo ijverige mededienstknechten zulk een taal voeren? Doch wat durft een boos mens niet? Hij miskende zijn heer ten enenmale; hij dacht dat het deze alleen te doen was om zijn, geld behouden terug te hebben. Doch had zijn heer dan niet tot hem gezegd: Doe er handeling mee, totdat ik kom? Hij had er dus met verstand, beleid en ijver mee moeten arbeiden; doch nu heeft hij er niet mee gearbeid, maar het enkel zorgvuldig bewaard; zó zorgvuldig, dat hij er aan gedaan heeft, wat men gewoonlijk aan een dode doet: dat hij het in een zweetdoek gewikkeld, als een dood kapitaal, op een geheime plaats verborgen heeft, menende, dat zijn heer een even traag mens was als hij zelf. Maar hij zei tot hem: Uit uw mond zal ik u oordelen, gij boze dienstknecht! Gij wist, dat ik een straf mens ben, nemende weg wat ik niet gelegd heb, en maaiende wat ik niet gezaaid heb. Waarom hebt gij dan mijn geld niet in de bank gegeven, en ik komende, had het zelf met woeker mogen eisen?

De koning zei er mee: Als het op het enkel bewaren van mijn geld aankwam, waarom het dan niet in de bank laten bewaren, alwaar het even veilig was als bij u en althans nog rente opbracht. De koning drukt enkel op dit verzuim, want het was genoeg, om de dienaar te overtuigen van ontrouw in zijn dienst, en van het benadelen van zijn heer. Immers, zo deze knecht de moed niet had, om het hem toevertrouwde geld in de handel te wagen, en vreesde voor het verwijt van zijn meesters, wanneer het pond soms met handelen verloren ging, welnu dan was het geld wel in verkeerde handen gevallen, doch dan had hij het enig overgebleven middel, om met zekerheid althans enige vermeerdering aan het kapitaal toe te voegen, moeten te baat nemen. Want er is altijd een bank, als men deze maar zoeken wil, een gelegenheid om met geld, al is het ook weinig winst, nog thans winst te doen; doch de luie dienstknecht dacht aan niets dan aan zijn rust, en daarom liet hij ook het geld rusten. Een belangrijke les voor ons. Is niet ons land groot geworden, door niet het geld te laten rusten, maar het door geheel de wereld te laten wandelen? Het geld is ook een zaad, dat gezaaid moet worden, zal het vrucht voortbrengen; en ofschoon bij alles, zal het goed gaan, beleid behoort, zo behoort ook bij beleid, moed, zal het beleid niet ontaarden in de al te grote voorzichtigheid, die niets durft wagen. In het geestelijke is het niet anders.Als Christenen moeten wij met onze gaven op het gebied van de mensheid in het algemeen, en op dat van de kerk in het bijzonder rusteloos arbeiden, en zo doende zielen trachten te winnen voor Koning Jezus. En wij kunnen dat met te meer ijver, omdat wij weten dat het kapitaal in deze onze handel onmogelijk kan verloren gaan, en dat daarentegen de winsten altijd onze gedachten en verwachtingen zullen overtreffen. En hij zei tot degenen, die bij hem stonden: Neemt dat pond van hem weg, en geeft het hem, die de tien ponden heeft. Was dit niet hard? vraagt gij. Zeker was het gestreng, maar alle recht is tegenover het kwade hard en gestreng. De koning wilde het pond niet terug hebben, juist om te doen zien, dat het hem niet om het geld, maar om de trouw en de ijver van zijn dienaren te doen was, en zo gaf de koning het pond als een zegen op een zegen, niet aan hem, die dat het meest nodig had, maar bij wie dat het meest voegde en ten beste besteed was; want waar kan men zijn geld beter beleggen dan bij iemand, die zulke bewijzen van bekwaamheid, trouw en ijver gegeven heeft, dat hij met één pond tien ponden heeft gewonnen? En zij zeiden tot hem: Heer, hij heeft tien ponden! Ook deze dienstknechten vonden de zaak vreemd, en misschien ook hard, dat hij, die zo veel had, nog meer ontving, en die zo weinig had, niets overhield. Zij zagen op de meerdere of mindere behoeften van de personen, maar de koning zag op de personen zelf. Want Ik zeg u, dat een iegelijk, die heeft, zal gegeven worden, maar van degene, die niet heeft, van die zat genomen worden, ook wat hij heeft. De man, die zijn pond in een zweetdoek bewaard had, bezat het pond, en toch bezat hij het niet, want wat wij enkel bezitten, zonder er gebruik van te maken, is even goed alsof wij het niet hadden. Bovendien, het pond, dat hij had, was het zijne niet, maar van zijn heer, en hem alleen toevertrouwd. Eerst de geschenken, die de koning voor de trouwe diensten van zijn dienaren aan hen gaf, waren de hunne. Indien wij dus van het ons door God toevertrouwde geen Godewaardig gebruik maken, dat is: indien wij er geen winst voor God mee gedaan hebben, dan neemt God eenmaal het zijne terug, en zijn wij arm, ja doodarm, van alles ganselijk ontbloot. Doch deze mijne vijanden, die niet hebben gewild, dat ik over hen koning zou zijn, brengt ze hier, en slaat ze voor mij dood. Was het oordeel over de ontrouwe dienstknecht gestreng, dat over de rebellerende vijanden is nog gestrenger. Gods oordeel begint altijd van zijn eigen huis, en eindigt bij degenen, die buiten zijn. Als Christus komt, dan zal Hij eerst zijn dorsvloer doorzuiveren, en daarna het kaf met onuitblusselijk vuur verbranden. En dit gezegd hebbende, reisde Hij voor hen heen en ging op naar Jeruzalem. Naar Jeruzalem te gaan, is zoveel, als zijn lijden te aanvaarden. Opmerkelijk is het dus, dat de Heer, alvorens het lijden op zich te nemen, zich in daad en woord, bijzonder in zijn gelijkenissen altijd meer openbaart in zijn koninklijke waardigheid. Bartimeus was hier zijn heraut, Hem aanroepend en daarmee uitroepende als de Zoon van David. Jezus was de Zoon van David, en Hij zou het van nu af altijd meer tonen te zijn.

19:1 De Heer en het volk bij zijn intocht te Jeruzalem.
Jezus dan kwam zes dagen vóór het Pascha te Bethanie. Het was nu Zondag. Des Maandags deed de Heer zijn intocht te Jeruzalem, Dinsdag reinigde Hij de tempel; Woensdag hield Hij de maaltijd te Bethanie; Donderdag de Paasmaaltijd; Vrijdag werd Hij gekruist. Het was de gewoonte van godvruchtige Israelieten om niet te Jeruzalem te komen als het feest begon, maar als de naaste voorbereidingen tot het feest begonnen. Zo deed ook de Heer, Hijzelf bereidde zich voor tot zijn kruisdood. Er was nog veel voor Hem te doen en te zeggen, alvorens die belangrijke ure kwam. En niet te Jeruzalem, maar hier, in het nabij gelegen Bethanie, zou zijn vast verblijf zijn. In Jeruzalem was het niet veilig voor de Heer te overnachten, en waar natuurlijke voorbehoedmiddelen bestaan, doet de Heer geen wonderen. Daar Lazarus was, die gestorven was geweest, welken Hij opgewekt had uit de doden. Het Was nog maar kort geleden, zo als wij gezien hebben, dat de Heer Lazarus had opgewekt, en dit wonder had zulk een beroering onder de Farizeeën en Schriftgeleerden veroorzaakt, dat zij de dood van Jezus onherroepelijk vaststelden. De Heer was wel de dadelijke moordaanslag ontweken, door enige tijd andere streken in het land te bezoeken; doch nu het Paasfeest Hem weder naar de stad riep, ging Hij weder derwaarts, zich regelende naar de ordeningen Gods, door welke alleen de Heer zich liet bepalen. Zo moeten ook wij gedurig zorgen, in de weg van God te zijn, opdat wij niets doen, dan hetgeen naar de orde Gods is. Niets is zo gezegend als Gods geboden in ieder voorkomend geval te kennen, want naar Gods gebod handelend, zijn wij altijd veilig voor de gevolgen. De grote zwarigheden bij de Christen ontstaan juist daardoor, dat hij in vele voorkomende gevallen niet weet, wat de wille Gods is, omdat hij, als Paulus, door tegengestelde redenen tot een keuze wordt gedrongen. Doch daarom werd de godvruchtige Israëliet, en wordt ons door de Schrift ten sterkste aanbevolen, Gods geboden tot onderwerpen van onze gedurige overpeinzing te maken, opdat wij geoefende zinnen verkrijgen tot onderscheiding van goed en kwaad, en met een geestelijke schranderheid uit Gods gebod in bepaalde gevallen mogen afleiden wat Gods wil in niet bepaalde gevallen zij. Een grote schare dan der Joden verstond, dat Hij aldaar was, en zij kwamen niet alleen om Jezus wil, maar opdat zij ook Lazarus zouden zien, die Hij uit de doden had opgewekt. Het was een soortgelijke nieuwsgierigheid als die van Zacheus, en wij kunnen haar niet anders dan natuurlijk vinden. Een uit de dood opgewekte te zien, en dat wel in de tegenwoordigheid van Hem, die hem uit de dood heeft opgewekt, was een te zeldzame en te grootse aanschouwing, dan dat zij niet een menigte inwoners van Jeruzalem (want deze worden onder een grote schare van de Joden verstaan) zou hebben aangetrokken, om nu Jezus in het nabijgelegen Bethanie teruggekeerd was, Hem en tevens Lazarus, de opgewekte te gaan zien. Zij hadden er zoveel van horen spreken, dat zij nu ook zelf wilden komen en zien. En de Heer liet ze komen en zien, zonder de ijdele en onvruchtbare nieuwsgierigheid terstond te bestraffen. De Heer zijn eigen woord was: kom en zie! en nooit beval Hij de schare zijne discipelen en navolgers heen te gaan. Die uit blote nieuwsgierigheid tot Hem kwamen, zouden van zelf weer van Hem heengaan; want er zou een proeftijd voor hen komen, die zij niet zouden kunnen doorstaan: het lijden van Gethsemane, van Golgotha. En de overpriesters beraadslaagden, dat zij ook Lazarus doden zouden, want velen van de Joden gingen heen om zijnentwil, en geloofden in Jezus. Waren de Joden tot de overpriesters teruggekeerd als vijanden van Jezus, als ongelovigen, deze overheden van het volk zouden er zich over verblijd hebben; doch nu zo velen van de waarheid der opwekking van Lazarus overtuigd, Jezus erkenden als de Christus, ontstak hun toorn op nieuw en eisten zij een tweede offer. Trouwens, zó ver gaat de kwaadwilligheid van de ongelovigen altijd, dat zij met de waarheid, ook het bewijs der waarheid willen vernietigen; zij doen wat de bedrieger doet, die het handschrift, dat tegen hem getuigt, zoekt in handen te krijgen, om het te verscheuren of te verbranden. Hoe gaarne zouden de ongelovigen de bijbel, die hun op elke bladzijde het eeuwig oordeel aankondigt, willen vernietigen, als zij het maar konden; doch zij kunnen het

niet. Gods werk is niet te vernietigen, maar men kan er zich wel het hoofd op verbrijzelen. En het geschiedde de andere dag, toen zij Jeruzalem genaakten en gekomen waren nabij Bethfage en Bethanie, aan de Olijfberg. Tussen Bethanie en Bethfage aan de Olijfberg lag de wegscheiding naar Jeruzalem. Aan deze plaats gekomen zijn, stond de Heer met degenen, die Hem vergezelden, een wijle stil om de toebereidselen tot zijn intocht te maken. Zond Jezus twee van zijn discipelen uit. De Heer beschikt, overeenkomstig zijn waardigheid, over hetgeen Hij van mensen vraagt, door zijn dienaren. Zo doet Hij ook nog. Zijn dienaren zijn zijn ambassadeurs, en door deze vraagt Hij ook nog heden uw geld, uw hart, uw liefde, uw leven. Hij zond twee van zijne discipelen uit. De Heer doet alles met orde, en tot de orde behoort ook het getal. De orde is de uitdrukking der wijsheid. Het was de Heer doorgaande gewoonte, zijn discipelen twee aan twee uit te zenden, opdat de gemeenschap van de heilige nooit mocht ontbreken. Waarschijnlijk waren deze twee discipelen dezelfden, die later het pascha bereiden moesten, en die wij meermalen te zamen zien, namelijk Petrus en Johannes. En Hij zei tot hen: GAAT HEEN IN HET VLEK, DAT TEGEN U OVER IS, EN GIJ ZULT TERSTOND ALS GIJ DAARIN KOMT, EEN EZELIN GEBONDEN VINDEN, EN EEN VEULEN BIJ HAAR, WAAROP GEEN MENS OOIT GEZETEN HEEFT; ONTBINDT ZE, EN BRENGT ZE TOT MIJ. Dat met het veulen de ezelin moest gebracht worden, geschiedde voornamelijk, omdat het veulen naast de ezelin gewillig loopt, terwijl het alléén en nog onbereden, onmogelijk in een geregelde gang te houden is. Ofschoon de natuur de Heer van zelf altijd gehoorzaamde, zo gebruikte Hij nog thans, naar de eigenaardigheid van zijn staat en waarachtige mensheid (zo als wij meermalen opgemerkt hebben) tegelijk de natuurlijke middelen; en zo liet Hij de ezelin naast het veulen gaan. De ezelin, en vooral het veulen, dat nog geringer is, is het bekende beeld der dienstbaarheid. Straks zullen wij de tekst zelf horen, die spreekt van de jukdragende ezelin. Zo werd dan niet een fraai opgetuigde, getoomde en gedresseerde ezel of ezelin, maar een eenvoudig veulen, dat nog bij de moeder is, en door deze wordt verzeld, door den Heer genomen tot zijn intocht binnen Jeruzalem. Kan er uitwendig eenvoudiger, nederiger en tevens inwendig groter, verhevener keuze zijn? Hoe voegzaam was het voor de Heer, om op zulk een van die zijn intocht te houden, tot een stad, waar enkel vernedering en lijden Hem wachtten, Hem, die niet gekomen was om gediend te worden, maar om te dienen, en zijn leven te geven tot een rantsoen voor velen. Aan de andere kant, Hij was de Heer, en daarom was er nooit een vernedering in Hem, waarmee geen heerlijkheid verenigd was. Het moest dus ook daarom een veulen zijn, waarop Hij zijn intocht deed, omdat men alleen van een jong veulen zeker kon zijn, dat het nog door niemand bereden was. Johannes zegt dan ook: Hij vond een JONGE EZEL. De Heer, gij weet het, komen al de eerstelingen toe. En de Heer is de Heilige, de Heilige Israels, en als zodanig behoorde tot Hem uit de zondige wereld wat het naaste aan het onbesmette grensde, en althans nog niet door anderen gebruikt was. Vandaar dat zijn graf ook een nieuw graf Was. Alles waarmede de Heer zich in betrekking stelde, moest het denkbeeld aan zich dragen van nieuwheid, versheid, reinheid, ongereptheid: wel verre dat dit een toevalligheid zijn zou, is het bij de Heer een vast beginsel. Het betaamde Hem, die alle dingen nieuw maakt, enkel nieuwe dingen tot zijn bijzondere dienst te stellen. Ook bij ons moet alles nieuw zijn, zullen wij Christenen zijn. Zonder nieuw geboren te zijn, en nieuw te zijn in alles, kunnen wij dat koningrijk niet ingaan, waarvan Christus, de nieuwe mens, de Koning is. En indien iemand u vraagt: WAAROM DOET GIJ DAT? zo zult gij alzo tot hem zeggen: OMDAT DE HEERE DEZE VAN NODE HEEFT. En hij zal ze terstond herwaarts zenden. Gij ziet, de Heer openbaart zich hier als de Heer, wiens alle dingen zijn, en die er in ieder ogenblik vrijmachtig over kan beschikken; vrijmachtig en almachtig, want wat Hij zegt, moet geschieden. Het zij ons een beeld van alles, wat de Heer van ons nodig heeft, en waarover Hij dan ook beschikt: hetzij onze tijd, ons geld of onszelf. Niemand, hoe rijk hij is, verbeelde zich dan ook een rijke te zijn, die tegelijk de enige eigenaar zijner goederen is. De Heer alleen is die rijke, Hij alleen is de eigenaar. Al wat wij hebben, moet tot zijn beschikking staan. De gehele vraag van de betoning

onzer liefde komt dan ook alleen neer op de vraag: Heeft de Heer het van node? Zo ja, dat wij het aan Hem geven; zo neen, dat wij het voor Hem bewaren en besturen. De noodzakelijkheid geeft de beslissing, want wat noodzakelijk is, moet geschieden. Doch let wel, de vraag is: Heeft de Heer het van node? immers niet ieder mocht het veulen aan de wegscheiding ontbinden; niet ieder heeft eigendomsrecht; alleen de Heer kan over alle eigendomsrecht beschikken. waren de discipelen uit eigen beweging heengegaan, om het veulen te ontbinden, zij zouden eens anders eigendom zich toegeëigend hebben, doch nu hadden zij hun orderbrief bij zich. "Toont ons uw lastbrief" zei de eigenaar, en de discipelen deden het, en de eigenaar liet hen begaan, want waar de Heer zelf werkelijk gebiedt, daar laten alle mensen ook alle dingen werkelijk los tot 's Heeren dienst. Daarom hebben wij enkel te zien op een bevel Gods; hebben wij dat, zo hebben wij maar te gaan, en het zal wel lukken. Doch wachten wij ons aan de andere kant te zeggen: "De Heer heeft ons nodig," want dan zouden wij moeten vrezen, dat de Heer aan ons doet, wat Hij meermalen deed aan de eerste lichten in de kerk, aan de veel gevende en nog meer belovende mensen, van wie wij zeiden: ze zijn onmisbaar. Hij zou ons kunnen wegnemen, gelijk Hij hen meermalen wegnam, en daarmee tonen, dat wij niet onmisbaar zijn; want als wij weg zijn, gaan de zaken even goed hun gang, en soms nog beter. Maar als de Heer ons nodig wil hebben, voorzeker, dan is het een eer, een voorrecht, een zegen, een zaligheid voor ons, Hem te dienen; en als wij dan als David, Gods raad hebben uitgediend, dan gaan wij als Simeon, God dankend en verheerlijkend, heen in vrede. Letten wij dan ook hier op de onafscheidelijke vereniging van de Goddelijke en menselijke natuur in Christus. Hij was een mens en Hij was de Heer. Hij had niets in eigendom, en Hij beschikte over alles, wat Hij nodig had; Hij beval, en niets en niemand weerstond Hem. Hem moet alles dienen, moeten allen gehoorzamen, hetzij gedwongen, hetzij vrij. Gedwongen moeten zijn vijanden Hem dienen, want zij moeten tegen hun wil en zonder er zich van bewust te zijn, werktuiglijk zijn bevelen volbrengen; vrij dienen Hem zijn discipelen. Alles komt ook hier wederom aan op het geloof. Geloof is vrijwillige gehoorzaamheid jegens de Heer. Dat wij dan geloven, dat wij ons aan de Heer gewillig en van ganser harte overgeven, om door Hem gediend te worden in de behoudenis onze zielen, en om Hem te dienen, door te doen, wat Hij ons gebiedt te doen. Nog eens, neen! de Heer heeft ons niet van node, want al de legioenen der engelen staan Hem ter dienst, maar als Hij ons nodig wil hebben, dan moeten wij ook alles voor Hem doen, of alles voor Hem loslaten, zo als de ezelin en het veulen voor Hem losgelaten werden. Trouwens, wij merkten het reeds op, het woord, dat de Heer zijn discipelen meegaf, was een machtwoord, want de Heer doet wonderen ook zonder wonderen, wonderen in het verborgene, die niemand voor wonderen houdt, en die toch wonderen zijn. Al wat de Heer wil geschiedt, omdat Hij het wil. En daarom is het bij de Heer dezelfde zaak, of Hij een blinde het gezicht, een melaatse de gezondheid, een dode het leven teruggeeft, dan of Hij zich het veulen laat brengen, dat Hem binnen Jeruzalem zal dragen. In alles straalt zijn Godheid door zijn mensheid heen, en wederkerig wordt in alles niet alleen zijn Godheid, maar ook zijn mensheid gezien. Immers de Heer heeft als zodanig niets nodig, Hij, die hemel en aarde bezit; maar als mens heeft de Heer alles nodig, wat een mens nodig heeft om menselijke handelingen te verrichten. De Heer had het ezelsjong nodig, om de profetieën te vervullen. Op de grote wereldkaart van de profetie stond ook dat kleine veulentje getekend, en zo het ontbroken had in de vervulling, de gehele kaart zou de stempel haar echtheid hebben gemist; doch dit was onmogelijk. Wat God voorzegt, dat geschiedt daarna onfeilbaar. Dit alles nu is geschied, opdat vervuld wordt hetgeen gesproken is door de Profeet (Zacheria), zeggende: ZEGT DER DOCHTER ZIONS: VREES NIET, ZIE, UW KONING KOMT TOT U, ZACHTMOEDIG, GEZETEN OP EEN EZELIN EN EEN VEULEN, ZIJNDE EEN JONG DER JUKDRAGENDE EZELIN. Welk een heerlijkheid, dat reeds vijf honderd jaren te voren dat geringe lastdier bij God in de profetie gedacht werd, omdat het de Heer ten dienste zou staan. Deze volmaakte vervulling versterke ons geloof bij de verwachting van al wat nog vervuld moet worden; ook daarin kan noch zal tittel of jota ontbreken. Als de Heer zijn tijd gekomen is,

volgen ook de vervullingen zijner profetieën. Een enkele dag, ja enige uren vroeger, en de vervulling van Zacheria's profetie zou nog een onmogelijkheid zijn geweest; het veulen zou niet aan de wegscheiding gestaan hebben; eerst in hetzelfde ogenblik, waarin de Heer het nodig heeft, wordt het aldaar gevonden. Ook daarom zegt Johannes: De Heer VOND een jongen ezel, en zat daarop. De voorzienigheid van de Vader was onophoudelijk in volstrekt volkomene overeenstemming met de handelingen van de Zoon; wat deze te doen had, dat vond Hij ook te doen, daartoe werd Hem de gelegenheid aangeboden. En nu, wat de Heer geschiedde, geschiedt ook de zijnen. Zijn wij Christus discipelen, dan zullen wij ook ten allen tijde geleid worden in de weg, die wij zullen hebben te gaan. Voorts moeten wij opmerken, dat zeker de meeste lezers van deze profetie bij Zacheria haar niet op de Messias, die door de meeste Israëlieten alleen in heerlijkheid verwacht werd, zullen hebben toegepast. Eerst de vervulling maakte ook deze profetie volkomen klaar. Daarom zijn de profetieën de toekomst, vooral wat de bijzonderheden, haar verband met andere gebeurtenissen en haar opvolging naar tijden en plaatsen betreft, voor ons nog doorgaans verre van duidelijk en klaar, en moeten wij ons meestal met de hoofdomtrekken vergenoegen. Trouwens, het is met de profetie als met het goud in de grond; het ligt er niet in baren, maar in ertsklompen, dus omvangen door allerlei andere bestanddelen, waarvan het boven de grond eerst door velerlei bewerkingen losgemaakt moet worden, zal het als goud door ons gezien en gebruikt kunnen worden. Op dezelfde wijze ligt ook de profetie van de Christus bij de profeten omwikkeld met allerlei tijdelijke, plaatselijke, historische zaken. Zegt de dochter van Zions. Gij weet, het is de schone beeldspraak van het Schrift, dat geheel het volk vertegenwoordigd wordt door zijn dochters; en waarom door zijn dochters? omdat zij de grondslagen zijn van het voortbestaan van het volk, de moeders van nieuwe geslachten. De dochter ZIONS is bepaald de vertegenwoordigster van de stad Jeruzalem, welke op haar beurt als de hoofd en tempelstad geheel het Joodse land en volk vertegenwoordigde. Zion is naar de naam van de berg, waarop de tempel gebouwd was, de geestelijke, Goddelijke, profetische benaming van Jeruzalem, als de stad des groten Konings, de stad Gods, alwaar Hij zijn rust genomen had (Psalm 132:13,14). De Heer, de Messias, zou Jeruzalem eenmaal op buitengewone wijze bezoeken; het zou niet een bloot komen zijn, zo als vroeger meermalen plaats had, maar een werkelijke intocht; vandaar dat een profeet door God tot heraut wordt gesteld van de Messias, om het volk oplettend te maken en voor te bereiden op zijn komst, in de woorden: Zegt de dochter Zions: ZIE, UW KONING KOMT TOT U! Niet uw leraar, uw profeet, neen, uw Koning, uw Messias, David’s Zoon en David’s Heer. De Heer werd dus der dochter Zions aangekondigd met de titel zijne heerlijkheid. Hij ging naar zijn lijden en door zijn lijden tot zijn heerlijkheid. Doch wat in de volheid der eeuwen volgt, gaat bij Hem in de eerstelingen vooraf. De Heer laat zich als Koning huldigen, alvorens het kruist Hem! over Hem wordt uitgeroepen; opdat men het woord van Pilatus op het kruis: Deze is de Koning van de Joden! zou verstaan uit het woord van Zacheria: Zegt de dochter Zions: Zie, uw Koning komt tot u! En waardoor vervulde de Heer deze hooggewichtige profetie? Eenvoudig door ditmaal op te houden te voet te gaan, zo als Hij gewoon was. Hij kwam als Koning, in koninklijke waardigheid, maar niet in koninklijke heerlijkheid, neen in koninklijke nederigheid, overeenkomstig het doel, waartoe die intocht geschiedde, om als de Koning Israël’s, als de Messias te lijden en te sterven. Eenmaal zou het ezelsveulen worden vervangen door het witte paard, Openbaring 19:11. De Heer handelde in alles wat Hij deed en leed groot en koninklijk eenvoudig. In Galiléa vermeed Hij alles, wat het volk aanleiding kon geven Hem als Koning uit te roepen; maar nu Hij tot de stad komt, die Hem van zich uitwerpen en Hem doden zal, nu openbaart Hij zich zelf als Koning en heerst Hij als zodanig in het midden van zijn vijanden, tot een eerste profetie van hetgeen de laatste toekomst verwezenlijken zal. Doch dit verstonden zijn discipelen in het eerst niet; maar toen Jezus verheerlijkt was werden zij indachtig, dat dit van Hem geschreven was, en dat zij Hem dit gedaan hadden. De Apostelen stellen zich niet voor als geleerden in de dingen van het koningrijk Gods, die de Schrift kennen, maar als dezulken, die

de Schrift niet kennen, althans niet verstaan. Hadden zij dan de profetieën van Zacheria niet gelezen? Ja, zeer dikwijls, en zij zelf hadden die profetieën aan Jezus vervuld, en toch verstonden zij ze niet. Weten en verstaan zijn twee zaken, die, op geestelijk gebied, een derde zaak nodig hebben: het licht van de Heilige Geest. De Heilige Geest herinnert ons meermalen later, wat wij vroeger lazen en deden, en laat daarop een licht vallen, waardoor wij de betekenis van beiden volkomen duidelijk zien. Er zijn ook zaken, die men van nabij niet zo duidelijk ziet als op een afstand. Herinner u slechts, dat als in de winter de bomen met rijm zijn bedekt, gij die winterpracht niet in haar volheid kunt zien aan de bomen, die vóór uw deur, maar aan die, welke aan de overzijde van de gracht, of op een andere wijze van u verwijderd staan. En de discipelen, die uitgezonden waren, heengegaan zijn, vonden het veulen gebonden bij de deur, buiten aan de wegscheiding, en zij ontbonden hetzelfde. En als zij het veulen ontbonden, zeiden de heren deszelven en sommigen van degenen, die daar stonden tot hen: WAT DOET GIJ, DAT GIJ HET VEULEN ONTBINDT? En zij zeiden: DE HEER HEEFT HET VAN NODE. En zij lieten ze gaan. De discipelen deden wat de Heer hun gezegd had. Kwam het in hun gedachten op, dat de zaak iets ongeoorloofds was? Neen. Zij geloofden, en wisten hiermee, dat de Heer niets ongeoorloofds kon doen, en dat de toestemming van de eigenaren zou volgen, zo als zij dan ook ondervonden. Het zij ons tot eene bemoediging. Hoe dikwijls zien wij op tegen een zaak, die wij van 's Heeren weg moeten doen, of tegen een woord, dat wij in zijn naam moeten zeggen, terwijl wij toch niets anders te doen hebben, dan eenvoudig onze boodschap te doen, om te ondervinden, dat geen enkele hinderpaal ons ontmoet. Indien wij geloven, zullen ook wij alles vinden, zo als de Heer het gezegd heeft; doch wij geloven niet, althans niet genoeg; want het is met ons geloof, zo als het bij velen is, die veel geld hebben, maar er weinig gebruik van maken. De eigenaren van de ezelin en het veulen lieten de discipelen gaan. Lukas zegt niet eens dat zij het toelieten; dat sprak bij hem van zelf. De discipelen vonden dus gelovige mensen, die hun woord geloofden, en hun eigendom gaarne de Heer ten gebruike gaven. Zo heeft de Heer overal betrekkingen, die niemand kent, dan Hijzelf, en die Hij ons van tijd tot tijd ontdekt en laat vinden. Daarom moeten wij nooit tot de treurige bekrompenheid vervallen van te menen, dat de kring van dezulken, die in de Heer geloven, binnen de onze gesloten is, en dat het goud van de kerk eerst door ons moet gestempeld zijn, zal het gangbaar zijn; neen, wij moeten altijd denken, dat de Heer nog oneindig meer gelovige en gehoorzame discipelen, zelfs onder de niet met ons meegaande mensen heeft, dan wij ons kunnen voorstellen. En zij brachten de ezelin en het veulen tot Jezus, en hun klederen op het veulen geworpen hebbende, zetten zij Jezus daarop. Kunt gij u iets eenvoudiger voorstellen? Het veulen was niet getuigd en niet getoomd, veel minder gezadeld, doch de eerbied en liefde van de discipelen voor de Heer duldden niet, dat Hij zonder enig zadel op het veulen zou zitten; zij maakten er een van enkele hun overklederen. En als Hij voortreisde, spreidden de meeste scharen haar klederen onder Hem op de weg. Men zegt wel eens als spreekwoord: de blote grond was te koud voor hem; zo was het ook hier. Waarom spreidt men bij de inhuldiging van een vorst een tapijt op de straat van zijn paleis naar de kerk? Om hem de openbare weg als tot een vloer in zijn paleis te maken. De discipelen spreidden enkele hun opperklederen op het veulen, en de meesten uit het volk spreidden die over de gehele weg, langs welke de Heer gaan zou. Men stelt zich hiermee niet onze opperklederen voor, die tot zulk een zaak volstrekt ongeschikt zijn, en waarin het lastdier zich spoedig zou verwarren, maar de wijde overklederen of mantels van de oosterlingen, die de lieden uit het volk over de weg zodanig spreidden, dat er geen verhindering voor de optocht kon bestaan. En anderen sloegen takken van de bomen, en spreidden ze op de weg. Ook het frisse groen moest tot sieraad strekken van de weg, waarover Jezus heenging. De gehele omgeving van de Heer beijverde zich, om met alle middelen, die hun ten dienst stonden, de Heer op het hoogst te vereren en te huldigen. Nu Hij zelf begonnen was, door rijdend naar Jeruzalem op te trekken, waren zij vrij, om alles te doen, wat de liefde van hun hart opgaf, en wilden zij van geen grenzen en beperkingen hun blijdschap weten. En als Hij

nu genaakte aan de afgang van de Olijfbergs, begon al de menigte van de discipelen zich te verblijden, en God te loven met grote stem, van wege al de krachtige daden, die zij gezien hadden. Zie hier bij de uiterste eenvoudigheid de hoogste heerlijkheid. De Heilige Geest vervulde het hart van de discipelen met hemelse vreugde, waardoor zij in de herinnering van al de vele heerlijke daden, welke zij Jezus hadden zien doen, God verheerlijkten met luide stem. En een grote schare, die tot het feest gekomen was, hoorden dat Jezus naar Jeruzalem kwam, namen de takken van de palmbomen en gingen uit Hem tegemoet. En de schare, die met Hem was, getuigde dat Hij Lazarus uit de doden opgewekt had; daarom ging de schare Hem tegemoet, omdat zij gehoord hadden, dat Hij dit teken gedaan had. De hoge ingenomenheid van het volk met de Heere Jezus, juist in dit ogenblik, verklaart zich, zo als wij hier zien, uit het heerlijke wonder van de opwekking van Lazarus uit de dood, welke daad, even als tot 's Heeren lijden, ook nu tot zijn grootste intocht in Jeruzalem, in nauwe betrekking kwam. Al het volk was nog onder de levendige indruk deze grote daad, en daar Jezus sedert deze opwekking niet te Jeruzalem was geweest, openbaarde zich deze indruk thans met volle kracht in deze juichende ontvangst. De Evangelist Johannes geeft ons gedurig, gelijk ook nu in onze tekst, de diepte van de zaken te aanschouwen. Nadat de Heer Lazarus had opgewekt en naar Efraïm vertrokken was (we merkten het reeds op), was geheel Jeruzalem in beweging geraakt, sprak ieder over deze heerlijkste aller gebeurtenissen, en was er een algemeen spreken en weer spreken onder het volk, zeggende de een tot de ander: "Waar is Hij? Zal Hij op het feest komen of niet?" En toen zij hoorden, dat Hij op nieuw in Bethanie gekomen was, kwamen velen Hem en de opgewekten Lazarus aldaar zien, en besloten zij, als Hij naar Jeruzalem optrok, Hem een feestelijke intocht te bereiden. Johannes spreekt van dezulken, die tot het feest gekomen waren. Hiermee worden duidelijk de Joden aangewezen, die uit de onderscheidene delen van het land naar Jeruzalem gekomen waren; deze kenden Jezus uit vele daden, en waren ten hoogste met de Heer ingenomen; ook hadden zij de moed dit luide en in het openbaar te kennen te geven, zo als de Jeruzalemse Joden niet hadden, die onder de onmiddellijke macht van de overpriesters stonden. Nochtans, onder aanvoering van moedige mensen gaan de minder moedigen mee, en zo waren er bij de menigte, die tot Jezus kwam, ook vele Joden uit Jeruzalem. En die voorbijgingen en die volgden, riepen: HOSANNA DE ZOON VAN DAVID! GEZEGEND IS HIJ, DIE DAAR KOMT IN DE NAAM VAN DE HEER! HIJ, DIE IS DE KONING ISRAËL'S! VREDE ZIJ IN DE HEMEL EN HEERLIJKHEID IN DE HOOGSTE PLAATSEN! EN GEZEGEND ZIJ HET KONINGRIJK ONZE VADER VAN DAVID, DAT KOMT IN DE NAAM VAN DE HEER! HOSANNA IN DE HOOGSTE HEMELEN! Welk een heerlijk afkomen van de Heer, met een juichende volksschare van de Olijfberg, terwijl een andere juichende volksschare uit Jeruzalem Hem tegemoet ging. Voorzeker reeds hier (want de bergen vertegenwoordigen in de Schrift de hoge plaatsen) zien wij een voorafbeelding: hoe de Heer eenmaal zal weerkomen in heerlijkheid uit de hemel, met de ontslapene gezaligde bij Hem, en een tweede schare gezaligden (die in een ogenblik veranderd en verheerlijkt worden), Hem van de aarde tegemoet gaande, terwijl aller heilig doel is: het verheerlijken van de Koning Israël's bij het binnentreden van Jeruzalem, niet het oude, dat nu is, en nog verwoest moet worden, maar het nieuwe, dat uit de hemel dalen zal. Zij namen de takken van de palmbomen in hun handen, om er mee te wuiven en te schudden, zo als men dat in het oosten bij de inkomst van koningen gewoon is te doen. Ook deze bijzonderheid hebben wij van de Evangelist Johannes, en hij wijst ons ook hiermee heen naar de toekomst, zo als die geschetst is in de Openbaring (Openbaring 7:9) naar het schudden van de palmen in de hemel. Nog heden doen de Joden hetzelfde op hun loofhuttenfeest. En die voorbijgingen, en die volgden. Het was geen ordeloze volksmassa, maar allen regelden zich in de uiterste orde, zo als trouwens bij de Heer voegde. Een gedeelte ging voorop, een ander gedeelte volgde, en de Heer zelf kwam in beider midden langzaam van de hoogte van de Olijfberg, en terwijl Hij afwaarts reed, riepen zij allen juichend zijn lof uit met een vreugde, die de Heere aangenaam was, omdat het een feestvreugde was, die de Vader Hem

door de Heilige Geest bereidde. Hosanna de Zoon van David! Dat wil zeggen: Verlos ons, Gij Zoon van David! Dat riepen zij uit voor Jezus, tot Jezus. Wie moet Hij zijn, zal deze erenaam en die aanroeping Hem toekomen! Het Hosanna! wordt insgelijks nog heden door de Joden op hun loofhuttenfeest uitgeroepen. Hij, die is de Koning Israël's! Zijn discipelen en het volk huldigden Hem als de Koning van Israël, zo als Hij ook aan het kruis werd uitgeroepen. Bijzonder de Evangelist Johannes doet ons opmerken, dat God beide door zijn kinderen en door zijn vijanden de heerlijkheid van de Zoon laat verkondigen. Ja, ook van een schandbord werd Christus een driedubbele kroon op het hoofd gezet: werd Hij in drie talen als Koning van de Joden uitgeroepen. Vrede in de hemel en heerlijkheid in de hoogste plaatsen! De Engelen verkondigden in en door Christus vrede op aarde, en de mensen verkondigden vrede in de hemel. Liefelijke tegenstelling en overeenstemming! Ja, nu is het voor ons mensen slechts vrede in de hemel; maar wat toen alleen Engelenogen konden zien, dat zuilen ook eenmaal de ogen aanschouwen van allen, die des Heeren de vrede op aarde. Hetzelfde geldt de heerlijkheid. Thans is alleen de heerlijkheid van de wereld zichtbaar, en bestaat voor de gelovigen alleen de heerlijkheid in de hemel, doch eenmaal zal ook de aarde bedekt worden met de heerlijkheid van de Heer, gelijk nu de bodem van de zee bedekt is van de wateren, Habakuk 2:14. En gezegend zij het koningrijk onze vader van David, dat komt in de naam van de Heer! Wordt het koningrijk van David gezegend, dan is er ook een koningrijk van David, en dan is er ook een Koning van dat koningrijk, een zoon van David. Deze woorden zijn wezenlijkheden, en wie ze voor vleselijke verwachtingen houdt, die behoort niet tot de discipelen van Jezus, maar tot zijn vijanden, die wij zo aanstonds tegen de Heer zullen horen opkomen, omdat Hij zulke uitroepingen niet wedersprak. Wij vergeten, dat alles wat uit God is, ook de vorm, eeuwig is. Wij hebben voor elke nieuwe zaak een nieuwe vorm, maar God geeft aan de oude vorm een nieuwe betekenis; Gods oud verbond werd een nieuw verbond, en de wet van Sinaï werd de wet van Christus. Zo ook het koningrijk van David werd een eeuwig koningrijk, door uit David een eeuwig Koning te laten voortkomen de Christus die alle Goddelijke en menselijke heerlijkheid in dit koningrijk verenigt en openbaar maken zal. Hosanna in de hoogste hemelen! Het slot is als het begin. Verlossing en wederom verlossing is het hoge en enige onderwerp van het lied, gezongen bij de intocht van de Verlossers van zonde, die thans heenging tot zijn lijden en sterven voor de zonde. En sommigen van de Farizeeën uit de schare zei tot Hem: MEESTER, BESTRAF UW DISCIPELEN. Wat de discipelen, gevolgd door velen uit het volk, spraken en zongen, dat was de Farizeeën een grote ergernis, want het betekende niets minder, dan dat het volk Jezus voor de Messias, de Zoon van God en de Zoon van David uitriep. Deze mensen zien wij overal bij Jezus. Zij Waren als zo vele spionnen, die Hem nimmer uit het oog verloren. En het is daarom dat dit Hosanna van het volk binnen zo weinige dagen in het kruist Hem! het volk veranderd is. Waar de overheid slecht is, daar is ook veel slecht volk in het land, dat bereid is de overheid te volgen in hetgeen, waarin zij voorgaat. Waren de Overpriesters en Schriftgeleerden niet tegen Jezus geweest, het volk zou uit zich zelf niet tot die gruwel van de uitwerping van Christus gekomen zijn. Doch waar de overheid het vuur van het oproer werpt, daar vindt het in het volk stro genoeg om de felste brand te doen ontstaan. En Hij antwoordde, zei tot hen: IK ZEG ULIEDEN, DAT, ZO DEZE ZWIJGEN, DE STENEN HAAST ZULLEN ROEPEN. Welk een majesteit spreekt er uit alle, en ook uit deze woorden van de Heer, en welk een kalmte! Men ziet het, de Heer bezat altijd volkomen zich zelf. Wij zien in Hem altijd de Heer, die niet bestuurd wordt, maar bestuurt. Voorts gaat het altijd zo; als de mensen zwijgen, waar het Gods waarheid en Gods eer geldt, daar spreken de zaken, de gebeurtenissen, de stenen op de weg, de stenen uit de muur. Bij de verwoesting van Jeruzalem, welke de Heer onmiddellijk daarna aankondigt, zwegen de mensen van God, maar spraken de stenen. Van de negentig stenen torens of sterkten bleven toen nog slechts drie staan, waarin de Joden zestig jaren later zich op nieuw verschansten, en het brandpunt vormden van een nieuwe opstand tegen de Romeinse macht; een opstand, die zich zodanig uitbreidde, dat hij de romeinse keizer

Hadrianus met verplettering bedreigde; doch die opstand werd ook ditmaal gedempt, en wel zo als de romeinse overmacht zelden deed, met een vernietiging voor eeuwen. En als Hij nabij kwam en de stad zag, weende Hij over haar. Deze bijzonderheid hebben wij van Lukas. Hij, de gelovige uit de Heidenen, had een bijzondere liefde voor de tempelstad en tempel, en daarom boekt hij alleen de Heer wenen over Jeruzalem, terwijl Mattheus alleen het vonnis over de tempel vermeldt. De Heer weende, eigenlijk: weeklaagde over de stad; het was een schreien met hevige aandoening, een snikken. Een recht Koning, niet waar, die weent over de ellende van zijn volk! Doch in de Heer zijn tranen liggen vertroostingen. In zijn wenen over Israël ligt de wederoprichting van de heilige stad en in haar van geheel Israël. Ook aan het graf van Lazarus weende de Heer, en daarna stond Lazarus op. De Heer weende in het midden van de blijdschap van de zijnen. Schildert deze ene trek niet geheel zijn persoon en werk? Waar Hij de oorzaak is van de vreugde van allen, daar is Hij alleen de man van de smart. Hij weende over Jeruzalem. De flauwe taal van onze tijd heeft dat Jezus vaderlandsliefde genoemd, doch het was zijn Messiasliefde. Hij weende over de zonde van zijn volk, dat Hem, hun eeuwige Koning verwierp, en zich daarmee stelde onder een oordeel zo vreselijk, dat het eeuwen zou voortduren, en nu reeds achttien eeuwen voortduurt. En hebben wij niet nog heden als Gods knechten medegevoel met Jeruzalem en medelijden met haar gruis? Psalm 102:14,15. Van waar komt het, dat geen reiziger, wie hij zij, Jeruzalem nadert, zonder ten diepste ontroerd te worden? Dat komt door de tranen van Christus, die alle mensen van alle eeuwen Hem moeten nawenen, totdat Hij wederkomt in heerlijkheid en zijn voeten staan op de Olijfberg, en Jeruzalem weer genoemd wordt: De Heer is aldaar. Ezechiel 48:35 Doch nu is er voor de vreugde van de dochter Sions nog geen plaats; nu kunnen wij nog enkel over Jeruzalem wenen, wenen met nog andere tranen, dan die de Joden elke Vrijdag uitstorten aan de overblijfselen van de oude tempelmuren. Trouwens geen land en geen stad is meer door alle volken geëerd en vertreden geworden, dan het heilige land en de heilige stad. De Mohammedanen vereren Jeruzalem als de stad van de graven van de profeten, de Joden als de stad van hun tempels, en de Christenen als de stad van het kruis, van het graf, van de opstanding en hemelvaart van hun Verlossers. En toch is het Jeruzalem, dat nu is, niet het Jeruzalem van ouds. De heilige stad bestaat, maar gelijk ons lichaam als wij gestorven zijn; het is van ons, en toch wij zelf zijn het niet meer; doch de gestorvenen zullen weer opstaan. Is het niet wonderlijk? Door menselijke macht kan Jeruzalem niet vernietigd, en kan het niet hersteld worden. Zo ook het Joodse volk niet. Het kan niet van de aarde uitgeroeid en ook niet weer tot zijn vroegere staat gebracht worden. Zijn toestand is een tussenstaat, die door God alleen kan, en, is de tijd vervuld, zal opgeheven worden. Zeggende: OCH OF GIJ OOK BEKENDE, OOK NOG IN DEZE UWEN DAG, HETGEEN TOT UW VREDE DIENT. De Heer beschrijft en betreurt met deze woorden de toestand van Israël en van iedere zondaar, die zich niet bekeert. De tijd van de genade is aanwezig, men wordt gewaarschuwd voor het naderend oordeel; men wordt vermaand om genade, om vergeving, om vrede bij God te zoeken; doch men komt niet tot de bewustheid van zich zelf, van zijn toestand, van zijn toekomst; men leeft voort, alsof er van dit alles niets bestond, en men zinkt, eer men het vermoedt, in het eeuwig verderf. Maar nu is het verborgen voor uw ogen. Niet in die zin dat God het voor hen verborgen heeft, neen, nog in datzelfde ogenblik stelde de Heer hun het dreigend en naderend gevaar voor ogen, maar in die zin: dat zij er geen ogen voor hadden. De ogen van de Heer zagen het komend oordeel en weenden, en waarom zagen de ogen van de kinderen van zijn volk dat oordeel niet? Ach, wij weten het, omdat zij de waarschuwingen van God niet geloofden. De meeste mensen geloven niet God, maar zich zelf; niet Gods Woord, maar hun eigen verstand, of dat van andere mensen, en gaan er mee te rade en gaan er mee verloren. Daarom komt, in zake onzer eeuwige behoudenis alles alleen aan op het geloof. Gelooft gij waarlijk Gods beloften en dreigingen, dan zult gij ook wandelen op Gods wegen, die u tot God geleiden; doch ontkent of miskent gij het bestaan van het Woord Gods, en volgt gij uw eigen mening, zo wandelt gij ook op eigen wegen, die u als

Judas geleiden tot uw eigen plaats. Want er zullen dagen over u komen, dat uw vijanden een begraving rondom u zullen opwerpen, en zullen u omsingelen, en u van alle zijden benauwen. En zullen u tot de grond neerwerpen en uw kinderen in u, en zij zullen u de ene steen op de andere niet laten. De Heer weende over de stad en sprak haar aan als de vertegenwoordigster van het volk. En nu staan wij verbaasd, dat de Heer in zo weinig woorden alles zeggen kon, wat met Jeruzalem geschieden zou en geschied is. Het is een schets, om welke uit te werken, de folianten van Josefus en andere schrijvers nodig waren. Juist de waarschuwing, waarvan de Heer spreekt, besliste het lot van de stad. Toen de Romeinen voor Jeruzalem kwamen, beraadslaagden zij, wat te doen? Zouden zij de stad laten uithongeren of stormenderhand innemen? Titus, de opperveldheer, wilde het een noch het ander, maar een middenweg tussen die beiden, en dus een regelmatige belegering. Dit was voor een Romein menslievend, en ware hij de keizer zijn zoon niet geweest, hij zou bezwaarlijk zijn wil hebben verkregen, want al zijn bevelhebbers waren er tegen. Nadat dus de twee eerste muren van Jeruzalem gevallen waren, richtte hij tegen de laatste muur een andere muur op, zo spoedig, dat hij dagen besteedde aan hetgeen, waartoe anders maanden nodig waren. Hiermee sloot Titus de stad in, en haar van alle kanten aangrijpende, veroverde hij haar met onweerstaanbaar geweld. Door deze en de andere vermelde profetie van de Heer wisten dan ook de Christenen te voren, wat er met Jeruzalem geschieden zou, en redden zij zich door de vlucht, alvorens de belegering aanving. Gij ziet, zij redden hun tijdelijk leven, omdat zij de woorden geloofden, die Christus gezegd had, en zullen wij ook het leven onze ziel redden voor de eeuwigheid, als wij de Heer geloven in de woorden, die Hij ten opzichte van ons eeuwige leven gezegd heeft. Trouwens zonder Christus is geen Christen denkbaar, evenmin als er een wijnrank denkbaar is zonder een wijnstok. Wie niet uit Hem leeft, leeft geestelijk in het geheel niet. Daarom dat gij de tijd uw bezoeking niet erkend hebt. Er is zowel voor een volk als voor ieder mens een tijd, waarin God tot hem komt met een bijzondere uitnodiging, om zich te laten behouden, alvorens het oordeel onherroepelijk los te breken. De komst van de Heer in het vlees was insgelijks tot Israëls behoudenis en vrede. Had Israël als volk zijn Messias aangenomen, het zou gespaard zijn gebleven, gelijk allen, die Christus aannamen, gespaard bleven; doch de vervulling van de tijd, waarin Christus kwam, was tevens de tijd van de vervulling van Israël's ongerechtigheid. Het ongeloof had dit volk zodanig verkankerd, dat het geen ogen meer had om God, ofschoon in het vlees geopenbaard, te zien, geen oren meer, om de stem Gods van Christus lippen te horen, en geen verstand meer, om te erkennen dat God hun persoonlijk, en daarmee voor de laatste maal in genade bezocht. De Heer rekent hun dit toe tot schuld, tot hun grootste schuld, want de verblinding en verharding van de zondaar is een gevolg van zijn herhaald achteruitslaan tegen de prikkel van zijn geweten. Als iemand zich onophoudelijk dronken drinkt, dan vervalt hij ten laatste in de zuipers waanzin, waarin hij, geen bestuur meer heeft over zijn zinnen of zijn verstand, niet meer weet wat hij doet. Is deze toestand niet de dronkaard zijn schuld? Zo ook in het geestelijke. Wanneer een mens of een volk zich onophoudelijk voedt met ongeloof, dan vervallen zij ten laatste tot die geestelijke verblinding van de ogen en verharding van de harten, waarin zij niet meer kunnen onderscheiden tussen waarheid en onwaarheid, tussen het Goddelijke en menselijke, tussen goed en kwaad. En zo is deze toestand de schuld van de mens. En als Hij Jeruzalem, in kwam werd de gehele stad in beroering, zeggende: WIE Is DEZE ? En de scharen zeiden: DEZE IS JEZUS, DE PROFEET, VAN NAZARETH IN GALILEA. De indruk van de Heer zijn komst te Jeruzalem, en wel op deze ongewone wijze, was groot! De gehele stad geraakte in opschudding. Allen, die maar enigszins in de gelegenheid waren, liepen toe, om deze buitengewone intocht te zien, en daar de voorhoede van het volk bij zulke gelegenheden niet weinig groot en de hoofdpersoon daarbij aanvankelijk niet duidelijk te onderscheiden is, zo vroegen de inwoners van Jeruzalem de een de ander: wie is deze? en het Jeruzalem binnentrekkend volk antwoordde met de juichende uitroep: Deze is Jezus, de profeet, van Nazareth in Galiléa. De Heer wilde wel tot Zion komen als Zions wettige Koning, doch Hij had

noch zijn discipelen, noch het volk tot vreugde opgewekt. Beiden herinnerden zich echter zijn heerlijke daden, en verheerlijkten er God voor, en de profeet, die Hij gezonden had. Zo bereidt de Heilige Geest de Heer nog altijd een gewillig volk ten dage zijner heirkracht. De Farizeeën dan zeiden onder elkander: ZIET GIJ WEL, DAT GIJ GANS NIET VORDERT? ZIET DE GEHELE WERELD GAAT HEM NA. Deze lieden houden met elkander een afzonderlijk gesprek, zij zijn niet onkundig wie daar binnen Jeruzalem komt; in plaats echter dat deze goddelozen zich nu verheugen, dat de Heer naar hun innigst verlangen te Jeruzalem, en dus binnen hun bereik en in hun verraderlijke macht gekomen is, zijn zij vol ergernis over de openbare, vrije wijze, waarop de Heer Jeruzalem binnentrekt, en over de feestvierende wijze, waarop Hij door de volksmenigte naar de stad begeleid en in de stad ontvangen wordt. En Jezus ging in de tempel van God. De eerste gang van Zions Koning is naar Zions hoogte. Trouwens, wanneer een koning zijn intrede doet in de hoofdstad van zijn rijk, dan gaat hij naar zijn huis, naar het paleis. Nu is de Heer zijn huis of paleis, de tempel. In de tempel is zijn troon, Jesaja 6:1-3, Maleachi 3:1,3. Welk een helder licht valt hier op de woorden van Psalm 2:6: Ik toch heb mijn Koning gezalfd over Zion, de berg mijne heiligheid. En er kwamen blinden en kreupelen tot Hem in de tempel. Wij lezen 2 Samuel 5:6-8, dat de kreupelen en blinden spreekwoordelijk van het huis op Zion uitgesloten waren en inderdaad treffen wij in de Evangelische geschiedenis de blindgeborene, door de Heer, en de kreupele door Petrus genezen, niet in de tempel, maar vóór de ingang van de tempels. Doch waar de Heer komt, heft alle ban en vloek zich op. De eersten, die de Koning van Zion in zijn paleis komen begroeten, zijn de blinden en kreupelen. Laten de groten der aarde hun opwachting maken bij de koningen van deze wereld, de ellendigen behoren tot Jezus. En Hij genas dezelfde. Ziet, zulke strooipenningen werpt de Koning van Zion bij zijn intrede in zijn stad en in zijn huis onder het volk. Hoe onuitsprekelijk verblijd zullen deze zijn heengegaan van voor het aangezicht van de Koning boven alle koningen; want welk koning kan de blinden het gezicht teruggeven en de kreupelen doen wandelen? Toen nu de Overpriesters en de Schriftgeleerden zagen de wonderheden, die Hij deed, en de kinderen roepend in de tempel, en zeggende: HOSANNA, DE ZOON VAN DAVID! namen zij dat zeer kwalijk. Zo waren dan behalve de blinden en kreupelen, ook de kinderen de eersten, die de Koning van Zion huldigden in zijn paleis. Heerlijke harmonie van het Schrift! Gelijk bij de Heer zijn geboorte de geringsten van het volk het eerst de nieuw geboren Koning van Israel huldigden, en de kindertjes zijn eerste bloedgetuigen werden, zo laat ook nu de Heer, alvorens Hij gaat sterven, zich als Koning huldigen door de geringsten van het volk en door de kindertjes. De Overpriesters en Schriftgeleerden namen dat zeer kwalijk. Wij lezen van velerlei genezingen in de synagoge, doch thans lezen wij voor de eerste maal van genezingen in de tempel. De Overpriesters beschouwden de tempel als bepaald hun gebied. Dat Jezus er in kwam onderwijzen, was hun reeds erg genoeg, doch konden zij niet verhinderen; dat Hij echter in de tempel handelde als in zijn eigen huis, en aldaar de kreupelen en blinden liet binnenkomen, Om ze te genezen, en de kinderen om hem het Hosanna toe te brengen, dat was hun onverdragelijk. En zij zeiden tot Hem: HOORT GIJ WEL, WAT DEZE ZEGGEN? Het: Hosanna de Zoon van David! door de kindertjes uit de mond der discipelen aangehoord en nagezongen, was het huldigings-lied van de Messias. Door deze hulde aan te nemen, verklaarde zich Jezus voor de Messias. En dit konden deze ongelovige mannen niet geloven, en daarom ook niet dulden, want het ongeloof kan de waarheid niet verdragen, evenmin als het geloof de leugen. Reeds hadden zij de Heer te vergeefs toegeroepen: Bestraf uw discipelen, en nu doen zij met andere bewoordingen dezelfde eis ten opzichte van deze kinderen. Zij namen het in hun kinderachtigheid kwalijk, dat de discipelen, het volk en zelfs kinderen Jezus als de Messias uitriepen. Zij dachten: wat hebben deze zich daarmee te bemoeien; dat is onze zaak, wij moeten dat beoordelen, en wij zeggen: "neen! Hij is de Messias niet." Dezelfde geest heerst nog onder de ongelovige geleerden. Zij zeggen tot de niet geleerden: "Bemoeit u met uw zaken, en laat onze zaken over voor ons." Hoe

trots, en hoe dwaas tevens! De Schrift is, gelijk de natuur, van God voor allen; niemand heeft recht om ze als zijn domein te beschouwen. Ieder mag in die lucht ademen, Op die bodem wandelen, op dat water varen. Ik raad dan ook ieder, die de waarheid wil leren kennen, haar niet te zoeken bij de ongelovige geleerden. Al schrijven zij ook nog zulke dikke boeken met aanhalingen uit alle mogelijke talen, de leugen is bij hen te huis, en deze zoeken zij, door alles wat zij elders vinden, te versterken. Gij hebt in onze tekst het sprekendst bewijs hiervan voor u. Hoort gij van de Overpriesters en Schriftgeleerden wie Jezus is naar de Schrift? Neen, dat weten de kinderen beter dan zij. En neem nu nog heden een kind van onze zondagsscholen, vraag het: Wat dunkt u van de Christus? en zijn antwoord beschaamt dat van menig hoogleraar uit menige academiestad, die op deze vraag niet anders weet te antwoorden dan wat de leugengeest reeds door de mond van Israël's Overpriesters heeft gezegd: Wij weten dat deze mens een zondaar is. De onwetendheid is altijd onbeschaamd, maar de onwetendheid der geleerden is het dubbel. De goddeloze lieden durven nog van Jezus eisen, dat Hij het voor hen, ongelovigen en onbekeerden, zal opnemen: "Bestraf ze!" is hun uitroep. "Neen, zegt de Heer, Ik handhaaf ze, en gij, leert gij uw plicht van deze kinderen, en van dit door u verachte volk." Hoort gij wel, wat deze zeggen? En Jezus zei tot hen: JA, HEBT GIJ NOOIT GELEZEN: uit de mond van de jonge kinderen en de zuigelingen hebt Gij lof toebereid? De Heer wijst hen als Schriftgeleerden naar de Schrift; zij moesten zich haar uitspraken herinneren, doch nu zij zelf dit niet doen, zal de Heer het voor hen doen. In hetgeen door deze kindertjes geschiedt, kunnen zij de vervulling zien van Psalm 8 vers 3 (Psalm 8:3). Even als God Abraham kinderen kan verwekken uit stenen, die spreken tot zijn lof, zo kan Hij ook de lofzang van zijn heerlijke naam leggen op de lippen van de onmondigen, en zelfs van de zuigelingen. Gij ziet, de Heer past op zichzelf toe, wat ten opzichte van God gezegd wordt; want Hij en de Vader en de Heilige Geest zijn één, en het is de Heilige Geest, die Psalm 8 (Psalm 8) stelde tot een Psalm van David, van de Zoon van David bij uitnemendheid, de énige aldus in de Schrift genoemd; de Messias. En hen verlatende, als Hij alles rondom bezien had, en het nu avondstond was, ging Hij uit naar Bethanie met de twaalve. Niet terstond reinigt Jezus den tempel, zo als men volgens Mattheus zou kunnen denken; doch Markus maakt ons oplettend op de bijzonderheid, dat de Heer eerst alles rondom bezag. Eerst overziet de Heer de zaak, eer Hij in haar ingrijpt. En hoe is ook deze handeling zijner waardig! Welk een blik van koninklijke majesteit en heerlijkheid en wijsheid slaat Hij op alles wat zich in de tempel, het huis van zijn Vader en daarmee zijn huis voordoet. Niet in drift kastijdt Hij, maar na voorafgaand onderzoek, met kalmte, van de andere dag. Zo kwam Hij ook weleer als de Engel des Verbond, alvorens zijn strafgerichten aan Sodom te laten voltrekken, neer uit de hemel om te zien, of Sodoms schuld zo groot was als het geroep er van tot de hemel was opgeklommen. Laten de ongelovigen hiermee spotten, wij weten dat God zich persoonlijk openbaart, en dat Hij, waar Hij zich persoonlijk openbaart, zich ook persoonlijk wil overtuigen. Waar God zich als mens openbaart, daar moet Hij ook Godmenselijk handelen. Handelde Hij volstrekt Goddelijk, Hij zou alsdan zijn openbaring als zodanig opheffen, of tot een bloten schijn maken. God is de waarheid in alles. Wij hebben het gedurig opgemerkt, dat ook de Heere Jezus Christus, eenmaal mens geworden, niet meer volstrekt Goddelijk, maar altijd God menselijk, dat is alleen in volmaakte afhankelijkheid van de Vader, spreekt en handelt. Wist de Heer niet wat in de tempel plaats greep? Zeker wist Hij het, en toch, Hij bewandelt de geordende weg. Hij wil alles nog eenmaal van nabij zien, alvorens Hij oordeelt. Trouwens, de Heer deed nooit iets bij overhaasting, maar alles in de hoogste rust en kalmte, en dat moeten de gelovigen ook doen. Het geloof moet al de omstandigheden, waarin wij komen, beheersen. Eerst wil de Heer weten welke ongerechtigheden er plaats grijpen; daarna gaat Hij naar Bethanie, en eerst de volgende morgen keert Hij terug en houdt Hij gericht. Het moet ons een bewijs zijn, dat de Heer langmoedig is, en alles doet, niet uit wraak, maar met rechtvaardigheid. Het is dan ook een lust voor allen, die de Heer kennen, om Hem gade te slaan in al zijn bewegingen en na te gaan in al zijn

beweegredenen. En overnachtte aldaar. De Heer overnachtte niet te Jeruzalem; Hij was ook nimmer in die stad, dan wanneer Hij er wezen moest. De heilige stad was een spelonk voor moordenaars geworden; de Heilige Israël's was er de gehate, Hij was er nimmer veilig voor aanslagen op zijn leven. Ook hierin gingen bij de Heer de hoogste hoogheid en nederigheid samen. De tempel was zijn paleis, en in een vlek buiten de stad, in een eenvoudig huis van hen, die Hem liefhadden, nam Hij zijn nachtverblijf.

19:45 De Heer en de kooplieden in de tempel: de tweede maal.

En zij kwamen te Jeruzalem. En Jezus in de tempel gegaan zijn. In Galiléa ging de Heer naar de synagoge, maar in Jeruzalem ging Hij alleen naar de tempel, om het volk te onderwijzen. Trouwens, daar was zijn plaats, daar behoorde Hij te zijn. Vooral in deze zijne laatste dagen vermenigvuldigden zich in de tempel de openbaringen zijne profetische, koninklijke en hogepriesterlijke waardigheden. Daarom beriep zich later de Heer op zijn openbaar onderwijs: Dagelijks was Ik bij ulieden in de tempel, waar al de Joden te samen komen; Ik heb altijd in het openbaar gesproken. Laten zij het getuigen, die het gehoord hebben. Begon Hij degene, die in de tempel verkochten en kochten, uit te drijven; en de tafels van de wisselaren en de zitstoelen dergenen, die de duiven verkochten, keerde Hij om, en liet niet toe, dat iemand enig vat door de tempel droeg. Dit was een profetisch koninklijke hogepriesterlijke daad, want hiermee betoonde Hij zich de Heer van de tempels te zijn. De Heer reinigde de tempel, zijn huis, het huis van zijn Vader, gelijk bij zijn optreden onder Israël, zo ook nu, bij zijn heengaan van Israël, en hiermee sprak Hij geheel zijn werk, van het begin tot het einde, uit: Het was de uitwerping van het onheilige uit het heiligdom van God. Wat hier zichtbaar en in het klein geschiedde, dat was door Hem onzichtbaar en in het groot geschied, en zou nog verder geschieden: de overste van de wereld werd door Hem naar buiten uitgeworpen, Johannes 12:31. De tempel was verontreinigd. Waardoor? Door koopmanschap. De ondervinding leert, dat men met het allerheiligste het onheilige ligt kan verenigen, en wel door middel van geld, van winstbejag, van koopmanschap. Zie het aan de Roomse kerk. Is er iets, dat bij de Roomsen hoger en heiliger wordt gehouden dan hun kerk? En toch is bij hen alles voor geld te koop, tot zelfs de gebeden tot verlossing uit het vagevuur. Dit is echter geen uitsluitend Roomse richting, maar een richting, die in ons allen ligt, en alleen door de genade kan onderdrukt worden. Ook voor Israël was de tempel het allerheiligste, dat er bestond, en toch maakten zij hem tot een huis van koophandel. Onder voorwendsel van de dienst van het heiligdom te bevorderen, kwam men in het heiligdom markt houden, ten gerieve van de offeraars, om terstond een offer naar hun keus gereed te hebben, en voor de vreemdelingen, om het vreemd geld in joods geld te doen verwisselen. Doch was het deze veehouders en wisselaars te doen om het heiligdom te bedienen? Neen, maar om winst te doen. O dat geld! welk een macht is het in deze wereld. Het geldbelang plaatst zich tussen alle belangen, ook de hoogste. Tot zelfs in de tempel komt men, om er als op een beurs geld te verdienen. Doch Christus drijft deze kooplieden en bankiers uit de tempel, zij behoorden er niet. Hij dreef hen uit, hen niet slaande met de gesel in zijn hand, maar met de gesel zijn mond. En Hij leerde, zeggend tot hen: IS ER NIET GESCHREVEN: Mijn huis zal een huis van het gebed voor alle volken genaamd worden? Men beschuldigt ons, die alleen door de Schrift de dingen Gods willen laten beslissen, van schriftvergoding; maar Christus besliste ook alles door het gezag der Schrift. Zelfs de tempel reinigde Hij niet, omdat deze daad in zich zelf goed en heilig was, neen; Hij rechtvaardigde ook deze zijne handeling enkel op. grond van een woord van het Schrift, als het boek van de uitspraken van God. Wij mogen en kunnen niet anders te werk gaan. Wanneer de Schrift bij ons leven wordt (en dat Wordt zij, als wij zelf levend worden uit God, en opstaan uit de dood der zonde en misdaden), dan is hiervan het noodwendig gevolg, dat onze handelingen in overeenstemming staan met het geschreven Woord van God. Zeggen wij echter, dat de Bijbel ons tot zekere hoogte brengen moet, maar dat wij verder onze eigen weg kunnen gaan, dan dwalen wij en zullen wij, al begonnen wij ook in de geest, eindigen in het vlees. Hoe velen zijn met de Schrift begonnen, en gaan, tot zekere hoogte gekomen, voort naar het doel met de filosofie of de theosofie! Welk doel? Aan Gods hand alleen komt men in de hemel, en niet aan de hand van enig wijsgeer of wijze. Alleen de Heilige Geest leidt in alle waarheid. Alleen de Schrift is onze pelgrimsstaf tot aan ons graf, en nooit moeten wij die staf met een andere verwisselen, maar hem alleen in de hand houden, kunnen wij onze ogen naar alle zijden wenden, om het schone, goede en ware, dat wij ontdekken, als gaven Gods, Godverheerlijkend te genieten. Alle wetenschap buiten de

Schrift kan haar tijdelijke nuttigheid hebben, maar is op zich zelf van geen nuttigheid in het koningrijk Gods. Wat tegen de Schrift is, is tegen God en heeft geen bestand, dan ten hoogste voor de tijd. Ja, kom maar eens met het sloepje uwer natuurlijke wijsheid op die zee, waar het oude zware oorlogsschip van de Roomse kerk zee bouwt, en gij wordt spoedig overzeild en in de grond geboord; in elk geval gij komt met uw sloepje nooit over de zee in de haven, maar moet in zee vergaan. Alleen met het vaartuig, waarin Christus is, kunt gij alle stormen doorstaan, zonder te vergaan, en lacht ge over Rome's oorlogsschip, als onze vaderen lachten over Spanje's onoverwinnelijke vloot. Zonder beeld gesproken: alleen de Schrift maakt ons onoverwinnelijk tegenover het ongeloof en het bijgeloof; en toch, wie zou het niet betreuren? is het de altijd heviger woedende koortsziekte van onze tijd: de Schrift niet te willen hebben. Maar gij hebt dat tot een moordenaarskuil gemaakt. Toen de Heer de eerste maal de tempel reinigde, zei Hij alleen tot de kooplieden en wisselaars: Neemt deze dingen van hier weg, en maakt niet het huis van mijn Vader tot een huis van koophandel. Gij ziet hoe veel zwaarder thans de beschuldiging is. Er waren sedert de Heer zijn optreden dingen gebeurd, die de tempel maakten tot een verblijf van moordenaren, die het op het leven van Hem, de Heer, toelegden. Daarom is dan ook niets gevaarlijker, dan zich niet terstond op het bestraffend woord van de Heer te verootmoedigen; waar geen verootmoediging op 's Heeren bestraffing volgt, daar volgt verharding en een altijd diepere val. Daarenboven sprak de Heer hier profetisch, want later werd juist de tempel de plaats van allerlei samenzwering, opstand en moord, die met de belegering van Jeruzalem door de Romeinen en de verwoesting van stad en tempel eindigden. Doch Markus geeft ons nog een nadere grond voor dit woord van de Heer, want hij laat op deze handeling van de Heer onmiddellijk volgen: En de Schriftgeleerden en de Overpriesters hoorden dat, en zochten hoe zij Hem doden zouden. Hier Openbaart zich dus terstond de waarheid van 's Heeren woorden, ja in hetzelfde ogenblik, dat Hij ze uitsprak, werden zij verwezenlijkt, en werd de aanslag tegen zijn leven, vroeger meermalen voorgenomen, thans op nieuw met beslistheid vastgesteld. Want zij vreesden Hem, omdat de ganse schare ontzet was over zijn leer. Dit ziet op hun overleg hoe zij de Heer doden zouden. Dat Hij sterven moest, stond bij deze moordenaren vast; doch de wijze hoe zij hun doel zouden bereiken, was hun zelf niet klaar, en werd hun somtijds, en ook nu weer geheel duister. Ja, de Heer boezemde hen niet alleen ontzag, maar vrees in, omdat het gehele volk als aan zijn lippen geboeid bleef, en voor Hem vanwege zijn voortreffelijke leer ingenomen was. Wij moeten nog opmerken dat de Heer, ofschoon Hij kort te voren de verwoesting van stad en tempel beslissend had aangekondigd, nog thans voortging de tempel te reinigen. Dit leert ons, dat wij tot op de laatste uur van de Heer zijn komst niet moeten ophouden te doen, zij het dan ook te vergeefs, wat het oordeel over land en kerk kan voorkomen; kunnen wij de vijanden van God niet binnen zeker tijdsbestek overwinnen, wij moeten hen althans bestrijden; kunnen wij het ongeloof niet keren, wij moeten er althans tegen protesteren. Dan zal het ons gaan gelijk het Ebed-Mélech ging ten tijde van Jeremia: Jeruzalem viel, maar hij ontving zijn leven tot een buit, en ging vrij uit. En als Hij in de tempel wandelde, kwamen tot Hem, terwijl Hij het volk leerde en het Evangelie verkondigde, de Overpriesters en Schriftgeleerden en onderlingen des volks. Hier blijkt reeds hun vrees voor de Heer. Niet een enkele uit de priesters, maar zo als wij zouden zeggen, het gehele tempelpersoneel verenigde zich als een bende, om Hem rekenschap te vragen van zijn handelingen in de tempel. En zeiden tot Hem: DOOR WAT MACHT DOET GIJ DEZE DINGEN, EN WIE HEEFT U DEZE MACHT GEGEVEN, DAT GIJ DEZE DINGEN DOET? Dit is met andere woorden gezegd: Toon ons uw geloofsbrieven, toon ons uw volmacht, en zo niet, dan zijt gij onbevoegd hier iets te bevelen of te doen. Hoe verregaand onbeschaamd, niet waar? en boosaardig tevens, om de Heer, die alle ongeneeslijke krankheden genas, blinden deed zien, lammen deed wandelen, de doden opwekte en de boze geesten uit de bezetenen dreef door het woord kracht, nog te durven vragen op wiens gezag en last Hij tempelschenders uit de tempel dreef! Maar Jezus antwoordde, zei tot hen: IK ZAL U OOK EEN WOORD VRAGEN;

ANTWOORDT MIJ OOK; indien gij het Mij zult zeggen, ZO ZAL IK U OOK ZEGGEN DOOR WAT MACHT IK DEZE DINGEN DOE. De Apostelen onderwijzen eenvoudig en rechtstreeks, doch de Heer beweegt zich volkomen vrij in het midden van zijn talrijke vijanden, en verandert gedurig de wijze Van hen te bestrijden en hun aanvallen af te weren. Het behoort dan ook in de Schrift tot zijn koningsrechten, om vragen ter beantwoording en raadselen ter oplossing voor te leggen. De Heer wil er ons door leren, om ten opzichte onze vijanden voorzichtig te zijn als de slangen, en toch oprecht als de duiven. Ook leert Hij ons daardoor, dat wij de onbescheiden vragers wedervragen mogen doen; want men kan ons zo veel en zo driest vragen, dat men ten laatste het vragen moede wordt. In ieder geval toonde de Heer hier, dat Hij het recht had hen te vragen. De doop van Johannes, van wie was die? uit de hemel of uit de mensen? Gij ziet uit deze vraag de Heer zijn volmaakte wijsheid. Immers de Heer zijn vraag hing ten nauwste samen met de vraag van de Overpriesters. De vraag: "op welk gezag doopte Johannes?" was dezelfde als deze: "op welk gezag handelt Gij, Jezus van Nazareth?" De Heer keerde dus hun eigen wapens tegen hen zelf. Hun antwoord op de Heer zijn vraag zou het antwoord zijn op hun vraag aan de Heer. Antwoordden zij: "De doop van Johannes is uit God," zo zouden zij daarmee antwoorden: "Het gezag van Jezus is uit God;" want Johannes de Doper, de voorloper, en Jezus, de Heer, zijn hier één onafscheidelijk geheel. Antwoordt Mij. Zij aarzelden te antwoorden, want de vraag was, gelijk al de vragen van de Heer, rechtstreeks aan hun gewetens gericht. De Heer plaatst hen met zijn vraag tussen twee vuren, zo als wij terstond zien zullen; doch de Heer laat niet van hen af; maar spreekt gebiedend: antwoordt Mij. En zij overlegden bij zich zelf, zeggende: Indien wij zeggen: UIT DE HEMEL, zo zal Hij zeggen: WAAROM HEBT GIJ HEM DAN NIET GELOOFD? En indien wij zeggen: UIT DE MENSEN, zo vrezen wij het volk, want al het volk zal ons stenigen, want zij houden allen voor zeker, dat Johannes waarlijk een profeet is. Ziet daar dus de ongelovigen door hen zelf ontdekt. Zij vrezen God niet en vrezen voor mensen. Zij vrezen niet, dat God hen in de hel zal werpen, omdat zij zijn vredeboden in plaats van aan te nemen en te ontvangen, hebben mishandeld en afgewezen, en zij vrezen wel, dat het volk hen stenigen zal, als zij tegen de mening van het volk spreken. Trouwens niets maakt de mens laaghartiger en meer een slaaf van mensen dan het ongeloof. En zij, antwoordden, zeiden: WIJ WETEN HET NIET. Dat is nog heden het vaststaand antwoord van de ongelovige wetenschap, op de vragen aangaande de dingen Gods. Vraagt men de ongelovigen: van waar de Schrift? van waar Christus? van waar de Christelijke kerk? zij zeggen het niet te weten. Weet gij het niet? Gij behoorde het toch te weten; daartoe zijt gij geroepen, gij wijzen in eigen ogen. Wat doet gij anders op kansel of gewijde leerstoel, en zetelt gij niet veel liever in een laboratorium of observatorium? Weet gij het niet, dan moest gij het onderzoeken tot zo lang gij het te weten komt. Het Evangelie is geen zaak van ja en neen, maar van ja alléén. Doch meent gij dat de Farizeeën en Schriftgeleerden het niet wisten? Zij wisten het wel, maar zij wilden het niet weten. Hun verstand en hun geweten zeiden het hun duidelijk genoeg; maar er is nog een derde macht in de mens, die in de meeste mensen de heersende macht is: het tijdelijk eigenbelang. Want weet ge wel, wat er bij deze ongelovigen moest plaats grijpen, als zij gelovigen zouden worden? Zij moesten hun eervolle positie in de maatschappij, hun hoge maatschappelijke betrekking prijs geven; en dat te doen, zegt wat voor een mens. Zij moesten ophouden in de ogen van het volk de geleerden en de geëerde mensen te zijn, en als de rijke jongeling alles verkopen en verlaten wat zij hadden, om te delen in de smaad, de armoede en de vernedering van Jezus; zij moesten in plaats van als Rabbijnen of meesters geëerbiedigd te worden, discipelen, leerlingen worden van de enige Rabbijn, de enige Meester Christus; met één woord: zij moesten hun tegenwoordige hoogheid, hun eer, vreugde en weelde verwisselen met een leven vol ellende en vervolging. Gij voelt, zo iets kan niemand doen, en doet ook niemand dan die waarlijk gelooft in de belofte en bedreiging van de waarachtige God; in zijn belofte, dat: Wie in de Zoon gelooft, het EEUWIGE LEVEN heeft; in zijn bedreiging, dat: Wie de Zoon ongehoorzaam is het leven NIET zal zien. Wie waarlijk gelooft, offert gaarne het

tijdelijk genot van de zonde op, om het eeuwig genot van Gods welbehagen, om de zaligheid deelachtig te worden. En Jezus, antwoordde, zei tot hen: ZO ZEG IK U OOK NIET, DOOR WAT MACHT IK DEZE DINGEN DOE. Gij ziet, de Heer spot op een heilige wijze met deze onwetende geleerden. Hij ontzegt hun in deze zaak, op grond van hun tegenantwoord, het recht tot vragen. Zij hadden immers nu hun eigen vraag beantwoord. Zij hadden gezegd niet te weten, op welk gezag Johannes doopte, en toch hadden zij deze doop verworpen, en daarmee voor ongoddelijk verklaard. En zo als zij nu over de doop van Johannes dachten, dachten zij ook over de handelingen van Jezus, zodat het antwoord van de Heer op hun vraag geheel overbodig werd. Nog thans zullen zij in plaats van een rechtstreeks, een zijdelings antwoord van de Heer ontvangen, en zal Hij hun in een paar gelijkenissen tonen, hoe ongelovig en goddeloos zij gehandeld hebben met Johannes de Doper, en hoe ongelovig en goddeloos zij eerstdaags zullen handelen met Hem, de Heer, de Zoon des huizes. En Hij begon door gelijkenissen tot hen en het volk te zeggen: MAAR WAT DUNKT U? Een mens had twee zonen, en gaande tot de eerste, zei hij: ZOON, GA HEEN, EN WERK HEDEN IN MIJN WIJNGAARD. Doch hij antwoordde en zei: IK WIL NIET. En daarna berouw hebbend, ging hij heen. En gaande tot de tweede zoon, zei hij desgelijks. En deze, antwoordde, zei: IK GA, HEER! En hij ging niet. Wie van deze twee heeft de wil van de vader gedaan? Gij ziet, de Heer gaat nu voort hen te vragen, en deze vraag is zo ingericht, dat zij hun eigen vonnis moeten vellen. Zij zeiden tot Hem: DE EERSTE. De eerste had de vader gehoorzaamd, ofschoon aanvankelijk weerspannig, en de andere had hem niet gehoorzaamd, ofschoon de schijn aannemende van te zullen gehoorzamen. Doch nu maakt de Heer de toepassing dezer gelijkenis op de zaak, waarvan nu sprake is: op het aannemen of verwerpen van Johannes de Doper. Jezus zei tot hen: VOORWAAR IK ZEG U, DAT DE TOLLENAREN EN DE HOEREN U VOORGAAN IN HET KONINGRIJK VAN GOD; WANT JOHANNES IS TOT U GEKOMEN IN DE WEG VAN DE GERECHTIGDHEID, EN GIJ HEBT HEM NIET GELOOFD, MAAR DE TOLLENAREN EN HOEREN HEBBEN HEM GELOOFD; DOCH GIJ ZOU ZIEN, HEB DAARNA GEEN BEROUW GEHAD OM HEM TE GELOVEN, De Heer schetst hier de Farizeeër én de heffe des volk naar het leven. De Farizeeër is beschaafd, maar geveinsd; hij weet alles onder beleefde vormen van zich af te wijzen; de tollenaar en de hoer zijn ruwe mensen, maar ongeveinsd; zij tonen zich zo als zij zijn, en zeggen het zo als zij menen. Zij zeggen ronduit: "Wij willen niet vroom zijn!" Doch nu beschaamt de Heer de beschaafde, beleefde, schijnheilige Farizeeën, door hun te zeggen, dat, terwijl zij Johannes de Doper, die toch in de weg van de gerechtigheid, dat is: op Goddelijk wettige wijze tot hen gekomen was, verwierpen, de tollenaars en hoeren God gehoorzaam zijn geweest, door de doop van Johannes aan te nemen, en dat zij, de Farizeeën, in plaats van dat ziende, berouw te hebben over hun ongehoorzaamheid, daarin hebben volhard tot dit ogenblik toe. Bij de Farizeeër was het schuldgevoel uit de aard van de zaak flauw. Wie iets meent te hebben, gevoelt er geen gemis van; de waan bekleedt bij hem de plaats der werkelijkheid. Hoe zou de gestreng godsdienstige Farizeeër nog meer kunnen worden dan hij reeds in eigen schatting is, en hoe zou hij berouw kunnen hebben, die in eigen ogen reeds de volmaaktheid bereikt heeft? Daarom bestrafte de Heer de schijnheiligheid zo hard, want het is de zonde, die de mens het meest onvatbaar maakt om de genade te ontvangen. Wanneer daarentegen bij de tollenaar en de hoer de genade in het hart kwam, dan was bij hen het zondaarsschuldgevoel in zijn volle kracht en frisheid. Immers zij hadden niets, waarop zij konden steunen en roemen; zij waren door iedereen veracht. Zelfs wat anderen tot eer strekte, rijkdom en bekwaamheid bij voorbeeld, strekte hun tot oneer. En als dan nu dit gevoel van veracht te zijn bij mensen, bij hen zo ver ging, dat zij zich ook verachtelijk voelden voor God en voor zich zelf, dan was de zaak klaar, de greep van Gods hand in hun hart gedaan, en zij waren die boetvaardigen, die verbroken van hart, die verslagenen van geest, die de Heer zijn. Verachten wij dan niemand om zijn eerst: Ik wil niet, want morgen kan hij zeggen: Ik wil. De Heer zelf acht de eerste indruk zijn woorden niet, maar

de tweede, de blijvenden; Hij vraagt geen gemoedsbewegingen, maar wedergeboorte. Ik wil niet is de taal van de natuurlijke mens, maar daarna komt de genade tot hem, en hij heeft berouw, en hij zegt: Ik wil, en hij doet het. Doch wachten wij ons te zeggen: Ik wil, Heere! terwijl wij het toch niet doen. De geveinsdheid, in welk opzicht dan ook, is kwaad, maar in geestelijk opzicht is zij allerkwaadst. Wij moeten ons wachten voor ongerechtigheid, maar evenzeer voor eigengerechtigheid. Hoeren en tollenaars leven in openbare ongerechtigheid, en toch hebben zij een minder verhard hart dan de eigengerechtige Farizeën en Schriftgeleerden. Ook dan zelfs, wanneer de eigengerechtige het op zijn allerbest meent, en niet de eigengerechtigheid gebruikt als een mantel voor de ongerechtigheid (gelijk velen doen), wil hij met zijn goede werken zijn zaligheid bij God verdienen, en dus beginnen met Adam, alsof hij een Adam was vóór de val, en nu maar nodig had zich staande te houden. O diepte van geestelijke verblinding! Wie zó meent te staan, is dieper gevallen dan de hoer en de tollenaar. Zulk een wil zijn eigen Christus zijn, en verwerpt daarmee de enige ware Christus. Hij heeft er geen besef van, dat het enige goede werk, waarin alle andere goede werken opgesloten zijn, is Christus als zodanig aan te nemen door het geloof. Nog eens, hoe meesterlijk heeft de Heer beide deze zielstoestanden geschetst. De eigengerechtige zegt: Ik wil het goede doen, maar hij doet het niet, omdat hij het in eigen kracht wil doen, en daartoe onvermogend is. Ik wil niet, zegt de dienaar van de zonde, want hij voelt geen kracht in zich om de zonde vaarwel te zeggen, en toch doet hij het, want God heeft intussen zijn hart omgezet. Hoort een andere gelijkenis. Tot hiertoe had de Heer het gehouden gedrag van de Overpriesters en Schriftgeleerden jegens Johannes de Doper in het licht gesteld. Thans zal de Heer hun gedrag jegens Hemzelf in het licht stellen. Daar was een heer des huizes, die een wijngaard plantte, en zette een tuin daarom, en groef een wijnpersbak daarin, en bouwde een toren. De Heer ziet kennelijk bij deze voorstelling op Jesaja 5, waarin Israël bij een onverbeterlijke, onvruchtbare wijngaard vergeleken wordt, en herinnert hiermee de Schriftgeleerden, welk een weerspannig volk Israël ten allen tijde voor zijn Verbondsgod geweest is. De heer des huizes had van zijn zijde alles gedaan, wat tot een volmaakte wijngaard vereist werd; want hij had de wijngaard niet alleen innerlijk beplant, maar ook uitwendig met een omheining voorzien, en een wijnpersbak met de nodige gereedschappen laten maken. Ook hier kon dus gevraagd worden: wat is er meer te doen aan mijn wijngaard, dat ik aan hem niet gedaan heb? En verhuurde die aan de landlieden. Hier wijkt de Heer van de gelijkenis bij Jesaja af, en wijzigt die naar zijn bijzonder oogmerk. Niet op het volk, maar op de oversten van het volk moet thans het openbaar makend licht vallen. De landlieden, de wijngaardeniers van de plaats, waar de wijngaard geplant werd, waren de naasten, en aan hen werd de wijngaard niet verkocht, niet in vol eigendom, maar in leen gegeven, verhuurd, tegen een bepaalde opbrengst van vruchten van de wijngaard. En reisde een lange tijd buitenslands. Hiermee schetst de Heer de vrijheid, die God de mens een tijdlang laat, om ongestoord met het hem toevertrouwde te handelen, zonder dat er hem rekenschap van gevraagd wordt. Toen nu de tijd der vruchten genaakte. Eerst wanneer Gods tijd daar is, om met grond naar de vrucht van het ons toevertrouwde te vragen, vordert Hij die van ons. Zond hij een dienstknecht tot de landlieden, opdat zij hem van de vrucht van de wijngaard geven zouden. Liefelijke omschrijving van het profetisch ambt. Zo zond dan God zijn profeten tot zijn volk, om van hen de bewijzen hun liefde en dankbaarheid te ontvangen. Maar de landlieden sloegen hem, en zonden hem tijdig heen. In plaats van dankbaarheid te betonen, betoonden zij hun ondankbaarheid op een boosaardige wijze. En hij zond wederom een andere dienstknecht tot hen. God begint altijd met het kleine, het geringe. Eerst zendt Hij één man, en daarna nog weer één man. Van 's Heeren zijde wordt alles vermeden, wat naar uitdaging, terging, of harde behandeling zweemt. En deze stenigden zij, en wondden hem het hoofd en zonden hem ledig heen, smadelijk en schandelijk gehandeld zijnde. Zij stenigden hem niet ter dood, zo ver ging hun boosheid op dat ogenblik nog niet, maar zij wierpen hem met stenen, zodat hij aan het hoofd verwond, en overigens deerlijk mishandeld moest terugkeren, zonder iets mee te brengen tot

zijn heer, dan de tekenen hoe schandelijk hij door die goddeloze en altijd in goddeloosheid toenemende mannen behandeld was. En wederom zond hij nog een derde, en die doodden zij. En wederom zond hij vele andere dienstknechten, meer dan de eersten, en zij deden hun desgelijks; sommigen sloegen en sommigen doodden zij, of wierpen hen uit. Naarmate de zachtmoedigheid en lankmoedigheid van de heer van de wijngaard groter werden, werd het verzet stoutmoediger en boosaardiger. Geef de weerspannigen toe, het zal hun een bewijs zijn van uw zwakheid en van hun kracht. Nog thans gaf God toe, en zo moeten wij ook doen, opdat er geen gericht wordt geoefend, alvorens de maat der ongerechtigheid vol is. Alsdan zal het gericht volgen, doch het volge niet van ons; neen, dan zal het volgen van God. En de heer van de wijngaard zei: WAT ZAL IK DOEN? Nog altijd zijn er gedachten van vrede bij hem. Men zou zeggen: hier moet volgen: "Ik zal de wijngaardeniers verdoen." Doch neen, hoort wat de onbegrijpelijke liefde zegt: Als hij dan nog één zoon had, die hem lief was, zo heeft hij ook die ten laatste tot hen gezonden, zeggend: IK ZAL MIJN GELIEFDE ZOON ZENDEN; ZIJ ZULLEN IMMERS MIJN ZOON ONTZIEN! Welk een onderscheid maakt de vader tussen zijn dienstknechten en zijn zoon! Voorzeker de heer van de wijngaard wil in zijn liefde het uiterste beproeven. Maar de landlieden, de zoon ziende, overlegden onder elkander, en zeiden: DEZE IS DE ERFGENAAM, KOM, LAAT ONS HEM DODEN EN ZIJN ERFENIS AAN ONS BEHOUDEN. Zij meenden dat zij, als de enige erfgenaam niet meer bestond, in het onbetwist bezit van de wijngaard blijven zouden; want dat de vader van de zoon zelf komen zou, kwam hun niet in de gedachten. Deze was verre buitenslands en zijn zoon was zijn enige vertegenwoordiger binnenslands geweest, en deze was nu dood, en daarmee was alles dood. Zo dachten zij, en zo denkt de wereld nog. De wereld wil Christus het koningrijk niet geven, maar zelf het in handen houden, en zij houdt, het ook werkelijk in handen nadat zij de Zoon gedood heeft. Tot hoe lang? Totdat Gods oordelen over de wereld losbreken, en de koningrijken der wereld onzes Gods en Christus worden, Openbaring 11:15. In die zelfde geest sprak Kajafas, toen hij zijn medegenoten voorstelde: Christus te doden, om niet door de Romeinsen staat ingezwolgen te worden. Zij zagen het zeer goed in, dat zij Christus lieten blijven, zelf niet konden blijven; doch hier blijkt dan ook tevens, op welke wijze de wijsheid der wereld dwaasheid is bij God; want zij rekenden buiten God, toen zij berekenden dat de dood van Christus het volksbestaan en hun eigen bestaan als hoofden des volks verzekeren zou. Immers, beiden hielden toch op, en wel op een vreselijke wijze; want de eigenaar van de wijngaard, aan wie zij in het geheel niet meer dachten, kwam nu zelf, niet om de vruchten te ontvangen van zijn goederen, maar om hun de vruchten hun goddeloosheid te brengen, en wraak te nemen over al hun moordenarijen. En hem nemende, wierpen zij hem buiten de wijngaard, en doodden hem. Hoe nauwkeurig voorzegt de Heer niet alleen zijn eigen dood, maar ook de bijzonderheid, dat Hij niet binnen, maar buiten de wijngaard gedood zou worden. Zijn dood was een uitwerping uit zijn eigen erfenis door zijn eigen volk. De Heer spreekt ook niet van de mishandelingen, die zijn dood zouden voorafgaan, deze had Hij met de Hem voorafgaande knechten gemeen, en gij voelt dat de herhaling er van hier niet op haar plaats zou geweest zijn. De Heer spreekt alleen van zijn dood op verwerpende wijze. Trouwens de Heer verenigt hier gelijk doorgaans, op profetische wijze het verledene, het tegenwoordige en de toekomst als met één greep. Wanneer dan de heer van de wijngaard komen zal, wat zal hij die landlieden doen? Hij zal de landlieden verderven, en de kwade een kwade dood aandoen. Hier zien wij Israël's ontaarding; de hoofden van het volk zijn goddelozen geworden, moordenaren, die een geweldige dood verdiend hebben. Wij zien het hier in het groot, dat het uitnemendste, wanneer het aan zijn doel niet beantwoordt, het allerslechtste wordt. Wat is heerlijker dan de vrucht gevende wijnstok; maar als de wijnstok geen vruchten voortbrengt, waartoe anders is hij nut dan om verbrand te worden; want men kan er zelfs niet een goede houten pin van maken. Treffende les ook voor ons, aan wie Christus verkondigd is en nog altijd verkondigd wordt. Hij is de erfgenaam, en komt tot ons om vrucht van ons te ontvangen voor zijn Vader, door het geloof in Hem. Gezegend

wie Hem aanneemt, want die is aangenomen door God; doch wee wie Hem verwerpt, want die is door God verworpen. En zal de wijngaard aan andere landlieden verhuren, die hem de vruchten op hun tijd zullen geven! Dit is een nieuwe en verrassende trek in de gelijkenis. In plaats van in het genot en onbetwist bezit van de wijngaard te blijven, zouden zij niet alleen gedood worden, maar ook geen erfgenamen hebben; neen, aan geheel vreemde lieden zou de huur overgaan. Hiermee werd het einde der levitische bedeling en de roeping van de heidenen aangekondigd. Een ogenblik daarna zegt de Heer zelf deze waarheid met volle duidelijkheid. En als zij dat hoorden, zeiden zij: DAT ZIJ VERRE. Het is opmerkelijk, dat het ongeloof zo weinig vrees heeft. De ergste booswichten menen ongestraft te zullen blijven, en de ongelovigsten menen dat hun geen oordeel zal treffen, omdat zij in geen oordelend God geloven. En hoe veel vrees voor de dood en het oordeel is er niet nog in het hart van het nabij God levend kind van God! O het is zo als Luther eens zei: "Zij, die niet moesten vrezen, vrezen, en zij, die vrezen moesten, vrezen niet." Doch er is een onversaagdheid, die rampzalig maakt, en een vrees, die zalig wordt geprezen, Spreuken 28:14. En, verwacht of niet, het oordeel komt altijd nader. Maar Hij zag hen aan en zei: Welk een doordringende blik zal de Heer in dat ogenblik op deze mannen hebben geslagen, een blik, die hun zei, dat de Heer hen doorzag tot in de diepste diepte hun moorddadige gedachten en overleggingen. Wat is dan dat, dat geschreven staat? en hebt gij ook deze Schrift niet gelezen: DE STEEN, DIE DE BOUWLIEDEN VERWORPEN HEBBEN, DEZE IS TOT EEN HOOFD DES HOEKS GEWORDEN; VAN DE HEER IS DIT GESCHIED, EN HET IS WONDERLIJK IN ONZE OGEN? Men moet zich ten hoogste verwonderen over de altijd volmaakt juiste aanhalingen van de Heer van de Schrift van het Oude Verbond. Altijd staat er een woord voor Hem gereed, dat de zaak in geschil volkomen afdoet, en dat de Schriftgeleerden als onweerlegbaar niet konden tegenspreken. De profetie was klaar, dat juist die steen, die door de bouwlieden als onwaardig was verworpen, door God tot de hoek- of gevelsteen, die het gebouw bekroont en tevens tot sieraad strekt, gesteld was. Wat de bouwlieden onwaardig hadden gekeurd, dat werd juist door God de hoogste waarde en eer toegekend. Dat was vreemd en wonderlijk voor velen; maar zij, die geloven, kennen God, en weten dat zijn wegen juist tegenovergesteld zijn aan de wegen, die de menselijke wijsheid bewandelt. De profeet van Nazareth, nog meer de op Golgotha gekruist wordende Jezus is de geliefde Zoon van God, en God zet de kroon op al zijn werken door zijn Zoon. Daarom zeg Ik ulieden. Hier herneemt de Heer zijn eigen gezag, en verenigt dit met het gezag van de Oud-testamentische Schrift, als een ondeelbaar geheel. Dat het koningrijk Gods van u weggenomen en een volk gegeven zal worden. Wat in de Profetie ingewikkeld was voorspeld, wordt hier door de Heer in volstrekte klaarheid verkondigd. Het koningrijk Gods, de Christus en zijn Christendom zou van het midden van Israël uitgaan en tot de Heidenen overgaan. En zo staan nog heden het Jodendom en het Christendom tegenover elkander. Dat zijn vruchten voortbrengt. De Heidenen hebben inderdaad de Joden beschaamd in geloof, en het bewijs gegeven, dat God thans over hen had uitgestort de Geest van de genade en de gebeden. Trouwens God zelf had tot Israël gezegd: door een onverstandig Romeinen 10:19. Reeds moest de Heer tot het diep in ongeloof verzonken Israël zeggen, bij de treffende geloofsproeven door Heidenen gegeven: Zulk een geloof heb Ik zelfs in Israël niet gevonden. Doch niemand van ons laat zich door deze voorbeelden tot zorgeloosheid verlokken. Het koningrijk Gods is alleen bij dat volk, hetwelk zijn vrucht voortbrengt. De onvruchtbare vijgenboom, al staat hij ook in de wijngaard van de Heer, wordt uitgehouwen. Toen de Roomse kerk Gode geen vruchten meer voortbracht, ontstond het Protestantisme, en zo staan nog heden het Papisme en het Protestantisme tegenover elkander; en als het Protestantisme nu ook zijn vruchten niet meer voortbrengt, dan zal de Heer ook daaruit de kandelaar des lichts wegnemen, en die elders plaatsen. Zien wij niet reeds het geloof onder de Heidenen door de arbeid van de zendelingen toenemen, terwijl onder ons het geloof altijd meer afneemt? Zien wij dan toe, dat niemand onze kroon neemt, wetende dat alleen zij, die in het geloof volharden tot aan het einde, zalig worden.

En een iegelijk, die op deze steen valt, zal verpletterd worden, en op wie hij valt, die zal hij vermorzelen. Nu keert de Heer weer tot de door de overheden van Israël verachte en door God uitverkoren, en door Hem in Zion gelegde steen. Hier wordt ons tweeërlei gevaar voorgesteld. De steen op de grond, over welke men valt, is Christus bij zijn eerste komst in nederigheid, is de gekruisigde Christus, de grondsteen van het Godsgebouw. Sedert achttien eeuwen ligt hij daar aan de openbare weg als een verworpen steen voor de wereld. Die tot de wereld behoren vallen er over en worden in die val verpletterd. De steen daarentegen, die uit de hoogte valt, en die vermorzelt, op wie hij valt, is Christus bij zijn tweede komst in heerlijkheid, met zijn oordeel over zijn vijanden. Als zodanig is Hij de gevelsteen en daarmee de sluitsteen van het Godsgebouw. En als Hij deze dingen tot hen zei, en als de Overpriesters en Farizeeën en Schriftgeleerden deze zijne gelijkenissen hoorden, verstonden zij, dat Hij die tegen hen gesproken had, en begonnen hard aan te houden en Hem van vele dingen te doen spreken, Hem lagen leggende en zoekende iets uit zijn mond te bejagen, opdat zij Hem beschuldigen mochten; en zij zochten ter zelfde uur de hand aan Hem te staan. Men ziet ook hier, hoe onwaar het zeggen is van sommigen, dat de Heer zich naar de vooroordelen van het volk geschikt heeft. Indien er een alles overtreffend vooroordeel bij het Israëlitische. iK bestond, dan was het zijn volkstrots, waardoor het zich ver boven de Heidenen, en deze tot verachtens toe beneden zich stelde. En nu stelt de Heer hier met de duidelijkst mogelijke bewoordingen de Heidenen boven Israël, en voorspelt Hij Israël's val en de verheffing van de Heidenen. De Heer was de persoonlijke waarheid, zijn woorden waren enkel waarheid, en omdat zij niets dan waarheid waren, baarden zij haat; want de mens hoort van nature liever de zoete leugen, die hem verderft, dan de bittere waarheid, die hem behoudt. Daarom wilden de op het hoogst in hun eer gekrenkte overheden van Israël reeds nu terstond de handen aan Jezus slaan, om Hem gevangen te nemen en ter dood te brengen; doch het was de Heer zijn tijd nog niet. Zij werden ditmaal verhinderd. Maar zij vreesden het volk, dewijl dit Hem hield voor een profeet, en zij verlieten Hem, en gingen weg. Zij gingen weg, het hart vol wrevel en de gedachten vervuld van overleggingen hoe zich het best en het spoedigst te wreken. Geen erger boosheid, dan die ontmaskerd wordt; zo lang zij het mom der geveinsdheid kan dragen is zij zachtaardig, maar zodra gij het haar afrukt, is zij de wreedaardigheid zelve; alsdan betoont zich het schijnbaar tamme dier als een wild dier, dat u bespringt om u te verscheuren. En als het nu laat geworden was, ging Hij uit buiten de stad. De Heer had ditmaal langer dan gewoonlijk te Jeruzalem vertoefd. Eerst met de late avond keerde Hij naar Bethanië terug. Trouwens zijn werkzaamheden schenen zich in de weinige dagen vóór zijn lijden te verdubbelen, ja te verdrievoudigen. Het was nu Dinsdag, en de andere dag (Woensdag) was Hij weder in de vroege morgen op de weg naar Jeruzalem. En des morgens vroeg voorbijgaande zagen zij, dat de vijgeboom verdord was van de wortelen af. Deze laatste bijzonderheid hebben wij van Markus, en zij is belangrijk. Het woord van de wortelen af, sluit de wortelen zelf buiten, en waar de wortelen zelf niet verdord zijn, is de uitspruiting van een rijsje, dat tot een boom kan opwassen, niet onmogelijk. Hoe dit echter zij, dat de stam van Israël zelf niet in de wortel verdord is, maar nog altijd nieuwe scheuten ter ere Gods voortbrengt, en eenmaal in grote overvloed voortbrengen zal, leert de ervaring van de dag en verkondigt ons de profetie van de toekomst. Het verdorren van de vijgenboom had onmiddellijk na het woord van de Heer een aanvang genomen, en wel niet van boven, van de takken, maar van beneden, van de wortelen af, zodat het zichtbaar was, vanwaar de verdorring aanving. Dit kan men op dezelfde wijze zien aan het rijpe koren. Als de halm boven den grond geheel geel is, dan is dit een bewijs dat de toevoer van sappen heeft opgehouden, al is hij boven aan ook nog groenachtig; ook dat zal spoedig geel worden. En zoals het nu ging met dit woord van de Heer, zo gaat het met al zijn woorden. Zij geschieden terstond, maar onzichtbaar en opvolgend; eerst later, als zij ten volle geschied zijn, wordt dit openbaar. De wortels van de vijgenboom waren in de grond, de oorzaak van de verdorring kon niemand zien, en toch bestond zij in een verborgene stremming van de toevoer van sappen uit de wortelen, en van diezelfde wortelen af

verdorde de boom. Was het niet ook zo met het eerste bedreigend woord Gods tot de mens: Ten dage dat gij daarvan eet, zult gij de dood sterven? De mens at, en toch stierf hij niet terstond, neen, maar dezelfde dag begon hij te sterven, was met de zonde het zaad van de dood in hem gelegd, en dat zaad rijpt zelfs onder de blos van de gezondheid, totdat het zijn vrucht voldragen heeft, welke is de losmaking van ziel en lichaam. Dat was de levensgeschiedenis van onze eerste ouders na de val, en dat is de levensgeschiedenis van ons allen. De mensen verwarren gewoonlijk de dingen met de beginselen der dingen, de zaken met de oorzaken, in de waan, dat hetgeen wij niet zien, ook niet bestaat, terwijl nog thans al het zichtbare zijn onzichtbare oorzaken en beginselen heeft. En de discipelen, dat ziende, verwonderden zich, zeggende: HOE IS DE VIJGENBOOM ZO TERSTOND VERDORD? En Petrus, zulks indachtig geworden zijnde, zei tot Hem: RABBI! ZIE, DE VIJGENBOOM, DIE GIJ VERVLOEKT HEBT, IS VERDORD. De discipelen hadden het woord van de Heer wel gehoord, maar zonder te vermoeden, dat het zulk een plotselinge en zichtbare uitwerking hebben zou, zodat zij aan deze zaak niet meer dachten; alleen Petrus, altijd levendig van opvatting, herinnert zich terstond het gezegde van de Heer tegen de vijgenboom, en maakt de Heer oplettend op de reeds nu volslagen verwezenlijking van zijn woord. Doch Jezus, antwoordde, zei tot hen: HEB GELOOF OP GOD. Altijd verwijst de Heer zijn discipelen tot het geloof. Het geloof is een zaak uit God, en zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Gevolgelijk is het ongeloof een zaak uit den boze, en daarmee Gode een gruwel. Door te zeggen: Heb geloof op God, wil de Heer eigenlijk zeggen: "Gij zijt Godes, gelooft als zodanig." Doch hoe verrassend is de Heer ook weer hier gelijk in alles! In plaats van zijn discipelen een uitlegging van deze zaak te geven, en hun de beweegreden zijner daad bloot te leggen, geeft Hij aan het gesprek een andere wending, en zegt Hij tot hen: "Gij kunt hetzelfde doen, zo gij slechts geloof hebt." Het was de doorgaande gewoonte van de Heer, om van zijn woorden en daden niet de innerlijke hogere bedoeling, maar de uitwendige praktische zijde te doen zien. Het eerste behoorde tot de dingen, die zij nog niet konden bevatten, en die hun later door de Heilige Geest zouden geopenbaard worden; het laatste moest hun geloof oefenen, hun hoop versterken, hun liefde verhogen. Ook van de voetwassing gaf de Heer slechts de praktische verklaring; alleen van de zalving door Maria gaf Hij, daartoe door het gemor van de discipelen met Judas aan het hoofd, gedrongen, de innerlijke zijde te zien. Want voorwaar zeg Ik u: Indien gij geloof had en niet twijfelde, gij zoudt niet alleen doen hetgeen de vijgenboom is geschied, maar zo wie tot deze berg zal zeggen: WORD OPGEHEVEN EN IN DE ZEE GEWORPEN! en niet zal twijfelen in zijn hart, maar zat geloven, dat hetgeen hij zegt geschieden zal, het zal hem geworden, zo wat hij zegt. Gij gevoelt dat de Heer wel wees naar een natuurlijke berg, maar als een zinnebeeld van geestelijke dingen. Immers, wat nuttigheid heeft in het koningrijk Gods het verplaatsen van een berg in het midden van de zee! Geen waarachtig gelovige kan zulke ijdele dingen van God begeren; doch er zijn andere bergen, die wat meer betekenen, dan waardoor men tunnels graven kan, of die men door buskruit van een kan doen splijten: de bergen van onze zonden, onze zorgen, onze krankheden en van onze dood. Bij deze schiet alle natuurlijke macht te kort, zij zijn van onverbreekbaar graniet, en toch zullen ook zij verzet worden op ons geloof door de almacht Gods. En al hadden wij nu daarvan nog nooit ondervinding gehad, en al ware er ook nog nooit één onzer gebeden verhoord, zo moet nog thans dat woord van de Heer voor ons waarachtig blijven. Immers, dit moet het eerste bij ons zijn, dat wij God verheerlijken in de waarheid van zijn woord; eerst daarna komt onze behoudenis in aanmerking, want zij is er het noodwendig gevolg van. Wie God niet verheerlijkt in zijn woord, wie zijn woord niet gelooft, kan onmogelijk behouden worden. Wij moeten vastheid en zekerheid hebben van Gods wil en weg met ons, en deze gewordt ons alleen door het geloof, dat zich op Gods woord verlaat, gelijk een kind zich verlaat op het woord van zijn vader en moeder, dat het morgen mee uit de stad zal gaan, en daarop zich blij en gerust te slapen legt. En wie vastheid heeft in de geestelijke dingen, die heeft vastheid in alle andere dingen, 2 Petrus 1:10. Voorts moeten wij het geloof niet

hebben, zo als de gierigaard zijn geld heeft, alleen om het genoegen te hebben van het te hebben, zonder er mee te handelen, en dus zonder het te laten wandelen onder de mensen. Neen, wij moeten er mee arbeiden, als met een ons toevertrouwd kapitaal, dat zijn rente moet afwerpen. Ach, wij hebben zulk een grote schuld, niet alleen van zo weinig geloof te hebben, maar ook omdat wij van het weinige geloof, dat wij nog hebben, zo weinig gebruik maken. En al wat gij zult begeren in het gebed, gelovende, zult gij ontvangen. Daarom zeg Ik u: alle dingen, die gij biddende begeert, gelooft dat gij ze ontvangen zult, en zij zullen u geworden. Merkt op het woord biddende begeert. Niet alles wat ons hart begeert, maar alles, waar men Gode om vragen kan en mag, wordt zekerlijk verhoord. Johannes zegt ons (1 Johannes 5:14,15), dat wij kunnen en moeten weten, naar de wil van God te bidden, om daarmee van de verhoring verzekerd te zijn. Waarom is er ook zo weinig gebedsverhoring, dan omdat er zo weinig naar de wil van God gebeden wordt; ook dat kan alleen het geloof ons leren; dat weet het bij ons onmogelijke, mogelijk te maken bij God. Zie het aan Jakob. Waarmee trekt hij zijn toornige broeder met diens vierhonderd mannen tegemoet? Met het gebed tot zijn Verbondsgod, waarin God hem verklaart tot overwinnaar van God en mensen. En was daarbij geen gevaar van verhovaardiging aan de zijde van Israël? Neen, want lsrael ging na het gebed en na de zegen van God ontvangen te hebben, zijn broeder tegemoet met de grootste verootmoediging. En wanneer gij staat om te bidden. Hoe geheel overeenkomstig is dit staan met het gebed van het geloof, dat in Gods kracht koninklijk gebiedt, en voor hetwelk alles mogelijk is. Immers er is velerlei bidden: een bidden om genade met gebogen hoofd; een bidden als dat van Elia, met het hoofd tussen de knieën; een bidden als dat van de Heer in Gethsemane, met het aangezicht ter aarde. Neen, toen was het niet het gebed van het bevel, dat staande werd uitgesproken: Vader, Ik wil! maar het gebed der diepste gehoorzaamheid van de Zoon aan de Vader: Niet mijn wil geschiede, maar de uwe. Vergeeft. Wij vragen als van zelf: Leert Christus bij de verdorde vijgenboom vergeven, en zou Hijzelf dan Israël niet vergeven, maar in eeuwigheid op dat volk toornig zijn? Neen, ook dit woord verwijst ons naar Jeremia 31:37. Zo zegt de Heer: INDIEN DE HEMELEN DAARBOVEN GEMETEN EN DE FONDAMENTEN DER AARDE BENEDEN DOORGROND KUNNEN WORDEN, ZO ZAL IK OOK HET GANSE ZAAD ISRAËL'S VERWERPEN OM ALLES WAT ZIJ GEDAAN HEBBEN. Indien gij iets hebt tegen iemand, opdat ook uw Vader, die in de hemelen is, ulieden uwe misdaden vergeve. Het verband, waarin de herhaling van de reeds vroeger gegevene vermaning des Heeren voorkomt, is bij de eerste oogopslag vreemd; doch de Heer wil hier kennelijk oplettend maken op de tussentredende beletselen, die meermalen het gebed onvruchtbaar maken en onverhoord laten. De liefde moet bij het geloof zijn, zal het volmaakt zijn. Wilt gij losgelaten worden, laat anderen los; wilt gij een zegen ontvangen, geeft een zegen. Zo deed Jakob. Hij zonderde eerst een zegen af voor Ezau, en daarna bad hij, en toen hij gebeden had, had hij voor Ezau niet meer te vrezen, ofschoon hij nog voor hem vreesde; want Ezau kwam, en Jakob vond zijn vijand veranderd in een vriend en broeder, die hem kuste en omarmde, Want indien gij de mensen hun misdaden vergeeft, zo zal uw hemelse Vader ook u vergeven. Niet alsof ons vergeven de voorwaarde ware, op welke God ons vergeeft; neen, zijn genade is onvoorwaardelijk vrij. Hij rechtvaardigt de goddelozen als zodanig; maar omdat het een tegenstrijdigheid is, dat een hart, dat liefdeloos is jegens de broeder, Gods liefde zou kunnen genieten; alsdan is er een ban tussen het menselijk hart en God, welke volstrekt moet opgeheven worden, zal de gemeenschap tussen God en ons mogelijk zijn. Gods liefde en onze liefdeloosheid kunnen niet te samen wonen. Maar indien gij de mensen hun misdaden niet vergeeft, zo zal uw Vader, die in de hemelen is, ook uw misdaden niet vergeven. Deze herhaling van dezelfde zaak in tegengestelde vorm bewijst het gewicht dezer vermaning; ook wij herhalen meestal een gewichtig woord in andere vorm, om het te dieper in het hart en geheugen van de hoorder te prenten. Immers dit voorbeeld geldt bij al de gebeden, die Wij kunnen doen. Bepalen wij ons slechts tot het gebed des Heeren, waarbij de Heer het eerst (volgens Mattheus) deze zelfde waarschuwing gaf. Want

indien wij tot God bidden: Onze Vader, die in de hemelen zijt! en wij zijn niet zijn kinderen op aarde, die Hem lief hebben en gehoorzamen, maar overtreders zijner geboden, die zijn naam onheilig gebruiken, de uitbreiding van zijn koningrijk tegenwerken, niet instemmen met zijn wil tot onze zaligheid, niet tevreden zijn met ons bescheiden deel, geen beledigingen willen vergeven, geen verzoekingen willen vermijden, niet strijden tegen de boze -zeker dan is niets meer duidelijk, dan dat er tevergeefs gebeden wordt. Zien wij dan wel toe. Als er aan de telegraafdraad iets hapert, dan wordt het sein niet, of niet goed overgebracht, en men kan niet voortgaan, totdat het beletsel weggenomen en daarmee de gemeenschap volkomen hersteld is. Of wilt gij een eenvoudiger beeld: Als de sleutel het slot niet opent, dan is er iets aan de sleutel of het slot verbogen of gebroken. Zo ook in het geestelijke. Worden onze gebeden niet verhoord, zo moeten wij onze harten onderzoeken, of er enige haat in ons zij, die verhindert, dat de liefde tot ons kome. Daarom moeten wij altijd bidden in een stemming, waarin wij geheel los zijn van ons zelven, en gereed om alles te doen wat God wil. Des daags nu was Hij terende in de tempel, maar des nachts ging Hij uit en vernachtte op de Olijfberg. De Evangelist maakt ons oplettend op deze gewoonte des Heeren. omdat het ons anders vreemd moet voorkomen, dat Jezus, ofschoon de avond sprekende, en des andere daags vroeg terugkerende, nog thans naar de Olijfberg ging. De Olijfberg! Liefelijke plaats van verpozing na de vermoeienis van een dag, en het ondervinden van de verbittering, waarmee de oversten van het volk Hem haatten en tegenwerkten. Immers zou de Olijfberg de plaats zijner hemelvaart zijn. Zo moeten ook wij, na de last en de hitte van de dag gedragen te hebben, ons aan de avond nederzetten als op de drempel vóór het huis des Vaders, om ons reeds bij voorraad te verblijden en te versterken met de blik op de nu nog gesloten deur, die ten laatste voor ons zal opengaan. En al het volk kwam tot Hem des morgens vroeg in de tempel, om Hem te horen. Er was ditmaal een buitengewone opgewektheid onder de lieden van allerlei stand te Jeruzalem. De stad was vol van de ontelbare feest- en tempelgangers, bij gelegenheid van het ophanden zijnde Paasfeest, en vervuld van het gerucht van Jezus. De haat der Overpriesters, hun openbare en geheime pogingen om de Heer gevangen te nemen en te doden, waren zo bekend, dat velen dachten, dat de Heer ditmaal niet op het feest zou komen. En toch Hij is op het feest gekomen, en dagelijks was Hij te zien en te horen in de tempel. Reeds vroeg was dan ook de volksmenigte aldaar verzameld. En Hij leerde dagelijks in de tempel. Geen enkele dag werd door Hem overgeslagen; trouwens het waren de laatste dagen; deze moest Hij grotendeels doorbrengen in het huis zijns Vaders, en heden (Woensdag) was het de laatste dag van zijn openlijk leraarsambt onder Israël. Daarop moesten nog belangrijke dingen door de Heer tot afscheid van de tempel, de Overpriesters en het volk gezegd worden. En de Overpriesters en de Schriftgeleerden en de Oversten des volks zochten Hem te doden. En zij wisten niet wat zij doen zouden, want al het volk hing Hem aan en hoorde Hem. Het was juist omdat de Heer dagelijks in de tempel van de vroege morgen tot de late avond het volk leerde, dat de Oversten des volks altijd meer verbitterd jegens Hem werden; want daarmee nam Hij de plaats in, waarop zij alleen, als gezeten op de stoel van Mozes, recht meenden te hebben. Tegelijk echter maakte de algemene en altijd klimmende gehechtheid des volks aan de persoon en de onderwijzing des Heeren, hen altijd radelozer. Hebben de goddelozen vrede? Neen, zij dragen reeds nu het helse vuur in hun harten met zich om, overal waar zij gaan.

19:47 De Heer en de discipelen tegenover de tempel.
En als Hij uit de tempel ging, zei een van zijn discipelen tot Hem: MEESTER! ZIE, HOEDANIGE GEBOUWEN! Wij komen thans, zo als gezegd is, tot het aaneengeschakeld verhaal van de vragen en antwoorden over de verwoesting des tempels en Israël's en 's werelds toekomst. Hoe menigmaal hadden de discipelen de in pracht schier alles overtreffenden bouw des tempels, welke vele gebouwen tot een schone eenheid samenvatte gadegeslagen, en er nimmer de Heer opmerkzaam op gemaakt! Thans, nu Hij tot de oversten des volks gezegd had: Uw huis wordt u woest gelaten, zien de discipelen, zodra zij buiten de tempel zijn, onwillekeurig de tempel er op aan, en de indruk, die zij van deze aanschouwing ontvangen, is te groot om die voor zich te houden. Zij willen de Heer in hun bewondering doen delen, en zeggen: Meester! zie, hoedanige gebouwen! En zijn discipelen kwamen bij Hem, om Hem de gebouwen des tempels te tonen. Alsof de Heer ze niet meermalen zelf gezien had! Doch zij hadden nimmer opgemerkt, dat de Heer zich ooit bijzonder met de beschouwing van de prachtige bouwwerken des tempels had ingelaten. en nu de Heer er in dit ogenblik een oog voor scheen te hebben, naardien Hij op het zeggen van een der discipelen zijn blik op deze gebouwen vestigde, kwamen al de discipelen, om Hem alles in de bijzonderheden, met welke zij, gelijk al de Joden, zeer ingenomen waren, aan te wijzen. En als sommigen zeiden van de tempel, dat hij met schone stenen en begiftigingen versierd was, antwoordde Jezus: ZIET GIJ NIET DEZE GROTE GEBOUWEN, EN AL DEZE DINGEN? WAT ECHTER DEZE DINGEN AANGAAT, DIE GIJ AANSCHOUWT, ER ZULLEN DAGEN KOMEN, IN WELKE NIET EEN STEEN OP DE ANDERE STEEN GELATEN ZAL WORDEN, DIE NIET AFGEBROKEN ZAL WORDEN. Hoezeer verschilde dit antwoord des Heeren met de verwachting der discipelen! Met blijkbare ingenomenheid werd al dat schone door de discipelen opgenoemd, en het kwam hen niet in de gedachte, dat al die pracht weldra tot een puinhoop zou worden gemaakt. Doch de Heer schikte zich niet naar de vooroordelen zijner tijdgenoten, zo als de ongelovigen zeggen, maar getuigde van de waarheid in alles en ten allen tijde. Hij voorspelde zijn discipelen, wat eerst na veertig jaren van genade en tijd geven tot bekering geschieden zou, maar dat nu nog in geen mensen gedachten kon opkomen, omdat het volstrekt ondenkbaar was: de val van stad en tempel. En als Hij gezeten was op de Olijfberg tegenover de tempel. Op deze schone hoogte, van waar de Heer na niet vele weken meer zou opvaren tot zijne Vader, na dood te zijn geweest en weer levend te zijn geworden, zet de Heer zich, na zijn afscheid van het volk, voor de laatste maal neer, om een weinig te rusten van de vermoeienis van de dag, en alsdan naar Bethanie te gaan om te overnachten. De Heer was echter blijkbaar reeds vroeg in de namiddag van het volk heengegaan. Gingen zijn discipelen tot Hem. En vraagden Hem Petrus, Jacobus, Johannes en Andréas alleen. Deze vier waren zijn meest vertrouwde discipelen, en zij waren vrijmoedig in het vragen naar de bijzonderheden van het koningrijk God dan de overige discipelen, die gewoonlijk enkel toehoorder en toeschouwers waren. Meester! zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn, en welke zal het teken zijn van uw toekomst en van de voleinding der wereld, wanneer al deze dingen geschieden en voleindigd zullen worden? Waarschijnlijk hielden de discipelen, onverlicht door de Heilige Geest als zij waren, deze dingen voor gelijktijdige zaken. De verwoesting van stad en tempel, de toekomst des Heeren, de voleinding der wereld, waarvan de Heer onderscheidenlijk gesproken had, waren voor hen, in ieder geval, duistere zaken, waarvan zij zich moeilijk enige ordelijke voorstelling konden maken, en daarom vroegen zij de Heer om nadere toelichting van hetgeen Hij gezegd had. En Jezus antwoordende, zei tot hen: ZIET TOE, DAT NIEMAND U VERLEIDE; WANT VELEN ZULLEN KOMEN ONDER MIJN NAAM, EN ZULLEN VELEN VERLEIDEN, ZEGGENDE: Ik ben de Christus, en de tijd is nabij gekomen! GAAT DAN HEN NIET NA. De Heer begint met zijn eigen wederkomst, en scheidt deze af van de verwoesting van Jeruzalem. Hij waarschuwt zijn discipelen, om zich niet door een vals gerucht van zijn komst te laten verleiden. De geschiedenis heeft geleerd, hoe nodig deze waarschuwing was.

Immers aan een valse Messias heeft het Israël niet ontbroken. Bar-Cochba wierp zich op als de Messias der ongelovige Joden, welke om zijnentwil de laatste dodelijke slag van de Romeinen ontvingen. De ware Messias verlost zijn volk van hun ongerechtigheden, en maakt hen zalig van hun zonden, maar verlost zijn vijanden (het ongelovig Israel) niet van het juk der Romeinen. En wanneer gij zult horen van oorlogen en geruchten van oorlogen en beroerten, ziet toe en wordt niet verschrikt; want al deze dingen moeten geschieden; maar nog is het einde niet. Hiermee scheidt de Heer de verwoesting van Jeruzalem af van het einde der wereld. Deze zijn twee geheel onderscheidene zaken. Oorlog en en geruchten van oorlogen zijn geen tekenen van het naderend einde der wereld; want er is bijna geen mensenleven, waarin geen oorlog werkelijk ontstaat, of geen gerucht van een verre oorlog tot ons komt. Maar zij zouden voor de discipelen tekenen zijn van de naderende val van Jeruzalem. Thans was alles nog in diepe vrede, en lag Jeruzalem met zijn prachtige tempel aan de voet van de Olijfberg, in zijn hoogste bloei en in zijn schitterendste luister. Er was vrede met Rome, het machtige Rome, dat zijn overwonnen volken ook wist te beschermen tegen elke aanval van buiten. Niemand, wij herhalen het, kon dus vermoeden, dat beiden de stad en de tempel ter verwoesting waren gewijd, en geheel het volk tot een staatkundige dood opgeschreven was. Alleen Hij, voor wie de toekomst één is met de tegenwoordigheid, zag het wegnemen van de vrede en het uitbarsten van een der verschrikkelijkste oorlogen, die in de laatste tijden gevoerd waren. Want het ene volk zal tegen het andere volk opstaan, en het ene koningrijk tegen het andere koningrijk, en er zullen aardbevingen zijn in onderscheidene plaatsen, en hongersnoden, en pestilentiën, en beroerten. Er zullen ook schrikkelijke dingen en grote tekenen van de hemel geschieden; doch al deze dingen zijn naar beginselen der smarten. Er zijn in de natuurlijke en zedelijke wereld een menigte voorbereidingen, en daarmee voortekenen van buitengewone gebeurtenissen. Doordien alles naar de wetten Gods een opvolging is van oorzaken en gevolgen, en alles aaneenhangt gelijk de schakelen in een keten aaneenhangen, zo ontstaan wel soms de grote wereldgebeurtenissen eenslags, even als de ontploffing van een kruitmagazijn, doch de aanvulling van dit kruitmagazijn geschiedt niet op eens, maar van lieverlede. Op zulke voorbereidingen en voortekenen van de verwoesting van Jeruzalem maakt de Heer zijn discipelen oplettend. Nog eens, zij moesten niet Jeruzalems val met de voleinding der wereld vereenzelvigen. Voordat het laatste zou gebeuren, moest er nog zeer veel voorafgaan. Ja, zo nabij Jeruzalems verwoesting was, zo ver was nog de ondergang der wereld. Alleen in zo ver alle bijzondere oordelen Gods voorafspiegelingen en voorlopers zijn van Gods algemeen en eindoordeel over deze wereld, wordt het oordeel over Jeruzalem in verband gebracht met het laatste oordeel. Het oordeel over Jeruzalem en de voorafgaande toebereidselen daartoe zouden slechts beginselen zijn der smarten, welke eenmaal de ganse wereld der ongelovigen zouden overkomen. Dat voorts hier en in de volgende voorspellingen reeds de grondslagen worden gelegd van de Apocalyps (de Openbaring aan Johannes) is duidelijk. Al wat de Heer in de kiemen te aanschouwen gaf, dat gaf de Heilige Geest later in de volle ontwikkeling te aanschouwen. Maar ziet gij voor u zelven toe. De Heer geeft zijn discipelen thans enige tekenen van het naderend oordeel over Jeruzalem, waarin zij persoonlijk zouden betrokken zijn. De altijd dieper zinkende zedeloosheid, het altijd zich meer verhardend ongeloof, dat zich openbaren zou in het voortdurend vervolgen van de Christus in zijn discipelen, zouden de zekere voortekenen zijn, dat de maat der ongerechtigheid van Israel vol, en zijn val kort op handen was. Want vóór dat alles zullen zij hun handen aan ulieden slaan, en u vervolgen. Alsdan zullen zij u overleveren in verdrukking. Zij zullen u overleveren in de raadsvergaderingen, en in de synagogen, en in de gevangenissen; gij zult geslagen en voor koningen en stadhouders geleid worden, en zij zullen u doden. Gij zult van alle volken gehaat worden om mijns naams wil. Gelijk vroeger meermalen, zo voorspelt de Heer ook nu bij het naderend scheiden, zijnen discipelen naar het uitwendige een uiterst treurig lot. Voorzeker, zo de Heere Jezus niet de Heer der heerlijkheid ware, die als zodanig ten behoeve zijner

discipelen over de toekomstige heerlijkheid kon beschikken, Hij zou geen enkel verstandig mens tot zijn blijvenden discipel verkregen hebben. Ik zeg tot zijn blijvenden discipel, want wie zal op den duur de dienaar willen zijn van een man, die zelf zijn leven aan een kruis eindigde, en ook zijn dienaren geen beter lot voorspelde. En hier ziet ge tot welk een uiterste van onzinnigheid zij vervallen zijn, die de opstanding van Jezus loochenen, en het bestaan der kerk verklaren uit de liefde der discipelen tot hun Meester. Indien Christus niet uit de doden was opgestaan, en zich niet daarmee als de waarachtigen Messias, als de enige Zoon des eeuwigen Gods aan zijn discipelen bewezen had, zijn discipelen zouden Hem niet meer hebben kunnen liefhebben; want Hij zou zijn beloften jegens hen niet zijn nagekomen. Doch verre van ons deze lasterlijke gedachte aangaande de Heer, wie alle gelovigen en zaligen in hemel en op aarde aanbidden als het Lam, dat geslacht is, en dat ons Gode gekocht heeft door zijn bloed, tot koningen en priesters, Openbaring 5:9,10. En dat zal u overkomen, hun tot een getuigenis. En het Evangelie moet eerst gepredikt worden onder al de volken. Het ongeloof der mensen en der volken moet openbaar worden, opdat zij geen verontschuldiging hebben, en God gerechtvaardigd worde in zijn oordelen. Zolang het Evangelie nog niet gepredikt was aan de volken was het volle licht nog niet over hen opgegaan; maar waar het Evangelie komt en verworpen wordt, daar is het een reuk des doods ten dode een dood, waaruit geen redding meer mogelijk is. Immers het Evangelie is het laatste woord van God tot de mens, en wie daarop geen acht geeft, maar het moedwillig verwerpt, gaat verloren. Doch wanneer zijn leiden zullen, om u over te leveren, zo zijt niet bezorgd, wat gij spreken zult, noch bedenkt het niet. Maar zo wat u in die ure gegeven zal worden, spreekt dat. Zo neemt dan in uw harten voor, niet te overdenken, hoe gij u verantwoorden zult; want Ik zal u een mond en wijsheid geven, welke niet zullen kunnen tegenspreken noch wederstaan, allen, die zich tegen u zetten. Want gij zijt het niet, die spreekt, maar de Heilige Geest. Ziet gij, de Heer geeft aan zijn discipelen een toekomst vol lijden, maar ook vol van troost. Hij-zelf zou in hun verdrukkingen hen nabij zijn, en hun een verstand geven, waardoor zij hun tegenstanders in wijsheid zouden overtreffen, en de ongelovigen zouden beschamen voor allen, die nog onderscheid kunnen maken tussen waarheid en dwaling. Deze, gelijk alle beloften des Heeren, onderstellen zijn opstanding uit de dood. Alleen door zijn opstanding uit de dood, zijn hemelvaart en het ontvangen der vervulling van de belofte des Vaders (de uitstorting des Heiligen Geestes) kon de Heer doen, wat Hij hier en elders zijn discipelen belooft. Daarom is de loochening van de opstanding des Heeren een der grootste zonden, die bedreven kunnen worden; want zij neemt alles weg, wat Jezus tot de Christus en het Evangelie tot een kracht Gods tot zaligheid maakt. En er zullen velen geergerd worden en zullen elkander overleveren, en elkander haten; en gij zult overgeleverd worden ook van ouders en broeders en magen en vrienden; de ene broeder zal de andere overleveren tot de dood, en de vader het kind, en de kinderen zullen opstaan tegen de ouders, en zij zullen ze doden, en sommigen uit u. En gij zult van allen gehaat worden om mijns naams wil; doch niet één haar van uw hoofd zal verloren gaan. Wij vragen billijk: hoe kan dit samengaan? De discipelen zouden mishandeld en gedood, en toch zou hun geen haar op het hoofd gekrenkt worden. De Heer heeft zijn eigen taal, welke wij moeten leren verstaan. De Heer omvat de tegenwoordigheid en de toekomst met één greep, en spreekt uit beiden tegelijk. Alles wat de discipelen tijdelijk overkomen zou, zou hun eeuwig welzijn niet schaden, maar veeleer bevorderen en bespoedigen. Ook hier weer is de heerlijke waarheid uitgesproken, waarin de Christen zijn vasten troost vindt: Alle dingen werken mee ten goede degenen, die God liefhebben, en die naar Gods voornemen geroepen zijn, Romeinen 8:28. De tegenspoed, de vervolging, de mishandeling, de dood, worden voor de Christen niet opgeheven, doch zij doen zijn ziel geen schade, maar veelmeer voordeel; ze zijn zo vele stormen, die zijn levensschip voortjagen en binnen de haven van het beloofde land brengen. Vrees dan niet voor de dood, o gij, die in de persoonlijke opstanding en het persoonlijke leven (Christus) uwe opstanding en uw leven hebt, door het geloof in zijn gezegenden naam. De dood, hoe verschrikkelijk ook zijn

uitwendig toestel moge zijn, zal innerlijk voor u zijn als het inslapen van een kind aan de boezem zijner moeder; want de Almachtige en getrouwe heeft gezegd: Zo iemand mijn woord zal bewaard hebben, die zal de dood niet zien, niet smaken in der eeuwigheid, Johannes 8:51,52. Bezit uw zielen in uw lijdzaamheid. Dat bij dit alles geduld nodig is, is duidelijk. Bij lijden voegt lijdzaamheid. De tegenspoed, de krankheid, het verdriet kunnen lang duren; doch het wachtwoord des Christens is: "Wacht op de Heer!" De discipelen moesten in het lijden, dat hun overkomen zou, niet in toorn ontsteken, zich niet verzetten, niet haasten, niet ongeduldig worden, maar zich oefenen in kalme zelfbeheersing, in het meester zijn over hun aandoeningen, zodat zij niets deden tegenover hun verdrukkers, wat hun, als discipelen, onwaardig zou zijn, maar biddend mochten wachten op de redding van boven, van hun Heer, die op de rechte tijd gewis hen verlossen zou. En vele valse profeten zullen opstaan en zullen er velen verleiden. Niet alleen zouden er valse Christussen komen, om zich aan het hoofd van het ongelovig Israël te plaatsen, maar ook in de boezem der gemeente zouden valse leraren opstaan. Immers de bozen zijn nooit stil, dan gedwongen; zodra zij gelegenheid vinden om zich weer op de voorgrond te plaatsen, doen zij het terstond, en matigen zich, onder een of ander geachten naam of titel, de macht aan. De geschiedenis der kerk is even als die der wereld vervuld met voorbeelden van zulke veroveraars van eens anders waardigheid en van zulke geweldenaars in eens anders gebied. En omdat de ongerechtigheid vermenigvuldigd zal worden, zo zal de liefde van velen verkouden. Tijden van zedelijk verval zijn tijden van besmettelijke zielskrankheden. Het gaat dan in staat en maatschappij zo als het in een huisgezin gaat, waar door de dood van vader en moeder het wettig gezag opgeheven, de orde verbroken is. Ieder wil alsdan zijn recht doen gelden, en zijn eigen meester zijn. Zolang de vreze Gods in een staat, bij een volk de bovenhand heeft, is er bij allen een gevoel van orde, waarin men zich beweegt; de een vrijwillig, de andere gedwongen, de derde werktuiglijk; de een oprecht, de andere geveinsd, de derde uit belangzucht; nog thans zij houden zich aan de regel, wetende dat alle onregelmatigheid niet alleen straf bij de rechter, maar ook schade bij de medeburger ten gevolge heeft. Wordt daarentegen de eerbied voor de goddelijke wet in staat of maatschappij ter zijde, en het persoonlijk tijdelijk belang daarvoor in de plaats gesteld, dan wil ieder zijn bijzonder belang bevorderd en beschermd zien; dan vraagt de Jood, om één voorbeeld te noemen, de afschaffing van de Zondagswet, en een menigte dagbladschrijvers, directeuren van spoorwegen en fabrieken, van schouwburgen en openbare vermakelijkheden, volgen allen de Jood, en ieder winkelier sluit nu op de Zondag zijn deur, of sluit haar niet, al naar hij het goedvindt. Wat is hiervan het gevolg? De liefelijke Zondagsstilte heeft opgehouden, en komt nimmer weer; de kracht der godsdienstoefening is gebroken, en wordt nimmer hersteld; de kerkgang heeft bij honderden en duizenden zijn aantrekkelijkheid verloren, en nimmer keert de liefde tot Gods huis bij hen weer. Nimmer? Neen, wij trekken dat woord in. Er komen alsdan weldra tijden van oordelen, van oorlogen, van dure tijden, van besmettelijke ziekten; tijden van droefheid, van rouw; en was bij het toenemen der ongerechtigheid de liefde tot God en zijn dienst bij velen verkoeld, de altijd meerdere openbaring van Gods gerechtigheid zal die liefde weer bij velen ontvonken, en Gods woord, Gods huis, Gods dag zal alsdan weer voor een tijd de volle vreugde van Gods kinderen zijn. Maar wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden. Och, wie weet het niet: als onze kracht nog fris is, als wij nog pas bekeerd zijn, dan zijn wij tot alle dienst des Heeren gaarne bereid; maar als wij duizenden predikatiën gehouden of gehoord hebben, als wij moeilijkheden en tegenwerkingen van allerlei aard ongedacht en onverwacht ondervonden hebben, dan wordt de sterke en sterkst gespannen veer van onze moed en van onze kracht wel eens zwak, als zou zij breken; doch daarom breekt zij nog niet. Neen, dezelfde stroom, die van de bergen in pijlsnelle vaart en in onbedwingbare kracht en met oorverdovend gedruis neerstort, loopt weldra geregeld en stil door de dalen. Zo is het ook met de volharding der heiligen. De loop des Christens vernieuwt zich als die van de stroom telkens weer uit zijn bron. Bij de Heer is altijd nieuwe kracht te verkrijgen, en de Heilige Geest vernieuwt

onophoudelijk het oude. Ziet het in de natuur. De ene nieuwe dag volgt de andere, het ene nieuwe jaargetijde het andere. Alles veroudert en vergaat, maar alles wordt ook weer door het nieuwe vervangen. Zo is het ook op geestelijk gebied. Men zegt niet: de volharding is bij de heiligen een zaak, die van zelve volgt. Niets volgt van zelve op geestelijk gebied. Wie niet bidt ontvangt niet; wie niet doorstudeert wordt niet geleerd; wie niet strijdt wordt niet gekroond. In de volharding ligt de enige kracht van de gehele zaak. Wat zou het de veldheer baten, dat hij de gehele dag zich had staande gehouden tegenover het vijandelijk leger, en des avonds de op nieuw aanrukkende macht niet kon weerstaan of verslaan? De veldslag zou voor hem verloren en al de moed van de gehele dag te vergeefs getoond zijn. Zeker alles, ook de kracht tot volharding, komt van de Heer; maar alles gaat niet buiten ons om, maar door ons heen. In alles wat de Heer doet, betrekt Hij ons persoonlijk, en daarom moeten wij er ons persoonlijk in betrokken gevoelen. Toen Elisa in naam des Heeren tot Joas kwam met het bevel zijn pijlenbundel tegen de grond te slaan, sloeg de koning er drie maten de grond mee. En de profeet toornde tegen hem, zeggende: Had gij de grond vijf of zes malen er mee geslagen, gij zoudt de Assyriërs genoegzaam vernietigd hebben; doch nu zult gij ze slechts driemalen slaan, 2 Koningen 13:17-19. Ziet gij, dat de Heer wel de uitslag geeft aan de strijd, maar tegelijk wil, dat de hand, die voor Hem strijdt, zich van al de haar gegevene kracht bediene? Ach, de hand van Joas werd te spoedig moede in de dienst des Heeren, en daarom was ook zijn werk een half werk, en de Heer eist altijd een geheel werk; ja vervloekt wordt hij, die het werk des Heeren bedrieglijk (niet met ijver en oprechtheid) doet, Jeremia 48:10. En dit Evangelie des koningrijks zal in geheel de wereld gepredikt worden tot een getuigenis voor alle volken, en dan zal het einde komen. Hier geeft de Heer een vast teken van het naderend einde der wereld. Eerst moeten al de volken geëvangeliseerd worden. Zo luidt ook het bevel des Heeren aan zijn discipelen bij zijn hemelvaart: Gaat dan heen, onderwijst al de volken, lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot aan de voleinding der wereld. Wil dit zeggen, dat al de volken der wereld althans in naam Christenvolken moeten worden, alvorens het einde dezer wereldbedeling kome? Wij kunnen het niet bepalen. De juiste tijd van de jongste dag is een verborgenheid, Gode alleen bekend, en dus kan er geen teken gegeven worden, waardoor de juiste tijd niet meer een verborgenheid zijn zou. Alleen kon de Heer een teken geven, dat in de verte met zekerheid op het einde der Wereld heen wees. Immers, is werkelijk aan alle volken het Evangelie bekend geworden, en hebben zij de beslissende keuze gedaan tussen de aanneming of de verwerping van Christus, dan is het doel der Evangelieprediking bereikt; alsdan zijn de tarwe en het onkruid te samen rijp geworden, en is er niets anders te verwachten dan de oogst. Zo is het ook in ieders bijzonder leven. Een iegelijk onzer wordt het Evangelie zo lang gepredikt, totdat wij het beslist aannemen of beslist verwerpen. Na die tijd is er niets anders meer voor ons te wachten dan het einde, dan de zaligheid of het oordeel. Maar wanneer gij zien zult, dat Jeruzalem door heirlegers omsingeld wordt, en de gruwel der verwoesting, waarvan door de profeet Daniël gesproken wordt, staande daar het niet behoort, in de heilige plaats (die het leest, die merke daarop), zo weet alsdan, dat hare verwoesting nabij gekomen is. Van de algemene opmerkingen komt de Heer nu terug tot de door Hem bijzonder voorspelde verwoesting van Jeruzalem en de tempel, en geeft ook nu een vast teken op, Waaruit zijn discipelen konden weten, dat beider val weldra zeker volgen zou. Als dat Jeruzalem, hetwelk nu nog zo rustig nederlaag binnen zijn muren en binnen zijn bergen, door vijandelijke legerscharen zou worden omringd, dan zou die strijd beginnen tegen Israël, waarin dat volk reddeloos bezwijken zou. En is het niet opmerkelijk: op dezelfde berg, waar nu de Heer met zijn discipelen gezeten was, hadden de Romeinen hun hoofdkwartier gevestigd en werd de aanval tegen de stad beraamd. Hoe duidelijk echter dit door de Heer gegeven teken was, scheen het aanvankelijk de Christenen niet duidelijk genoeg voor ogen te staan. Althans waren reeds de muren van Jeruzalem door de Romeinen omsingeld, toen de Christenen nog niet waren gevlucht. De Heer gedacht echter aan de zijnen, die zijn

woorden schenen vergeten te hebben, en het beleg werd voor een korte tijd opgeheven. Toen vluchtten de Christenen naar Pella op het gebergte, en waren buiten de stad, waar binnen allen tot de dood of tot de slavernij gedoemd zonden worden. Terwijl de Heer zelf profeteert, geeft Hij intussen tegelijk aan de Schrift de haar toekomende eer, als de beschreven raad van God. Door het aanhalen van de profetie van Daniël bewijst de Heer de echtheid van het boek van Daniël, en wij kunnen dus niet anders dan de verloren tijd en de vergeefse moeite betreuren, die de ongelovige uitleggers besteden, om de onechtheid ook van Daniël te bewijzen. Trouwens de ongelovigen doen altijd vergeefse moeite. Zij begrijpen niet, dat voor ons die geloven, één woord van Christus alles afdoet, terwijl al hun redeneringen niets voor ons beduiden. Wat zij uit hun eigen verbeelding te voorschijn brengen, mogen zij ook voor zich zelven houden. Geen onzer heeft er begeerte naar, maar wij allen hebben er de diepste afkeer van. Wij hebben maar één Meester in de dingen Gods, Christus. Christus is het enige middelpunt, ook der profetie, niet enkel in zijn persoon, maar ook in zijn Woord, en zo omvat Hij ook hier al de profetieën van Daniël in een enkele aanhaling, welke het grote punt, waar alles in deze op aankomt, aanwijst: de gruwel der verwoesting. In des Heeren mond voegen geen lange beschrijvingen. Hoe groter de persoon is, hoe korter en gewichtiger zijn woord. Daarom zijn ook al de Klaagliederen van Jeremia over Jeruzalems val, ja is al het wenen van de profeten en apostelen en ook van ons over de breuke Sions, over het vertreden van Gods kerk en het ontheiligen van hare heiligheden, samengevat in des Heilands wenen over Jeruzalem, en liggen in de tranen, die bij het graf van Lazarus in zijn ogen blonken, al onze tranen over onze geliefde doden. Alsdan, die in Judéa zijn, dat zij vlieden naar de bergen. Zij moesten niet vlieden uit de ene stad naar de andere, zo als zij bij hun vervolging om des Evangelies wil moesten doen, Mattheus 10:23 maar zij moesten zich buiten alle ommuurde plaatsen houden, en het vrije gebergte tot verblijfplaats kiezen, waar altijd gelegenheid tot verdere ontvluchting was. En die op het dak is, kome niet af, en ga niet in, om iets uit zijn huis weg te nemen. Gij gevoelt, dat dit onheilspellende beelden zijn van de grootte van het gevaar en van de noodzakelijkheid van de spoed om het te ontgaan. Zij moesten geen ogenblik vertoeven, omdat de omsingeling door de vijanden met grote snelheid geschieden, en de redding van enig huisraad hun leven in gevaar stellen zou. En die in het midden der stad zijn, dat zij daaruit trekken. Zij moesten zich ook in het middelste gedeelte der grote stad Jeruzalem, als ver van de muren en bolwerken en ver van de strijd, niet veiliger achten dan de anderen, die bij de wallen woonden, maar terstond, zonder alle bedenking, de stad verlaten. En die op de velden zijn, dat zij daar niet inkomen. Zijn zij op het ogenblik dat de heirlegers van Rome de stad omsingelen, bezig met de veldarbeid, dat zij niet terugkeren tot hun families in de stad, maar van het veld rechtstreeks bergwaarts vluchten, Om elkander daar weer in veiligheid te ontmoeten. En die op de akker is, kere niet weer om zijn klederen weg te nemen. Bij de veldarbeid heeft men geen bovenkleren aan, maar enkel het lichtste en onontbeerlijkste ondergoed, zodat het de vluchteling zou kunnen voorkomen dat hij althans zijn bovenkleren moest hebben, om op voegzame wijze te vluchten; doch de Heer waarschuwt hen ook hieraan niet te denken, omdat de tijd te kort, de nood te dringend zou zijn. Want deze zijn dagen der wraak, opdat alles vervuld worde, wat geschreven is. De dag der vergelding, die bij God voor elk mens en voor ieder volk, dat zich niet bekeert, aanbreekt, zou alsdan voor Israël aangebroken zijn, en al de vloeken, die de wet over het ongelovig, ongehoorzaam, weerspannig, goddeloos Israël uitgesproken heeft, en al de oordelen, die de profeten het volk aangekondigd hebben, zouden alsdan verwezenlijkt worden. Doch wee de bevruchte en zogende vrouwen in die dagen. Te midden van deze ontzettende aanschouwing van Gods oordelen over Israël, blijft de Heer de liefde, het mededogen, de barmhartigheid. Hij gedenkt aan de bevruchte en zogende vrouwen, wier toestand reeds van zelf zo bezwarend is, en die dan aan zich zelven overgelaten, hulpeloos, verlaten en hoogst ellendig zullen zijn, te meer, daar het ontvluchten haar in de meeste gevallen onmogelijk zal wezen. Maar bidt, dat uw vlucht niet geschied in de winter. Ook de discipelen zouden dezelfde bezwaren treffen. Ook bij hen zouden bevruchte en zogende

vrouwen kunnen zijn. Ook voor hen zou het vluchten hoogst bezwarend worden, als het in de wintertijd moest geschieden. Daarom beveelt de Heer zijn discipelen, dat zij de Vader zullen bidden, die bezwaren weg te nemen. De Heer weet, dat de Vader het gebed der gelovigen hoort en verhoort. Hoe vertroostend is deze leer van de Zoon van God! Stel daartegenover de troosteloze leer der ongelovigen, dat God het gebed niet verhoort, en niet verhoren kan, omdat alles zijn natuurlijke loop heeft en houden moet, en leer toch eindelijk klaar inzien, dat alle onderwijs, hetwelk tegenover het onderwijs van God staat, door de mens zijn troost en toevlucht te ontnemen, zijn oorsprong heeft uit de tegenpartijder Gods, uit de duivel, die er de mens mede ter helle wil doen nederdalen. Noch op de sabbat. Er zouden in die dagen onder de Christenen uit de Joden nog velen zijn, die de sabbat op Joodse wijze hielden, en daarmee zwarigheid zouden maken, om de godsdienstplechtigheden te verzuimen, en in plaats daarvan, te vluchten. De Heer, die alles voorzag, voorzag ook in alles, en wilde, dat zij de Vader zouden bidden om de belegering evenmin op een sabbat als in de winter te doen plaats hebben. Beide is ook niet geschied. Wat het houden van de sabbat op joodse wijze door de gelovigen uit de Joden betreft, het kome ons niet vreemd voor. Zo lang de Mozaïsche eredienst door de verwoesting van de tempel niet door God zelf afgeschaft was, konden de gelovigen uit Israel zich moeilijk ontslagen rekenen, om de uitwendige plichten der wet te volbrengen. Zeker was door de offerande van Christus het voorhangsel des tempels gescheurd en daarmee geheel het levitisch priesterschap innerlijk en geestelijk te niet gedaan, doch wat innerlijk en geestelijk waar is, moet ook uiterlijk en stoffelijk waar worden, zal het zijn volkomen beslag hebben voor mensen, die ook door uiterlijke inzettingen gebonden zijn. Daarom schroomt ook zelfs de Apostel Paulus, die zich het meest onafhankelijk van wettische ceremoniën gevoelde, niet om Timotheus te laten besnijden, naardien deze ene Joodse moeder had, en zelf zich te heiligen, én vier broeders, die een gelofte gedaan hadden, in staat te stellen zich het hoofd te laten bescheren, om daardoor aan de broederen uit de Joden te bewijzen, dat hij in dit opzicht nog op Joodse wijze leefde, Handelingen 21:23,24. Wij zien hieruit tevens de volstrekte noodzakelijkheid der verwoesting van de Jeruzalemse tempel en der vernietiging van de Joodse staat, zou de aanbidding Gods in geest en waarheid (het Christendom) over de aarde worden uitgebreid. Want er zal grote nood zijn in het land en toorn over dit volk; want in die dagen zal er zulk een grote verdrukking zijn, welks gelijken niet is geweest van het begin der schepselen, die God geschapen heeft, tot nu toe, en ook niet zijn zal. De laatste belegering en val van Jeruzalem is dan ook een gebeurtenis, die hare weergade in de wereldgeschiedenis niet heeft. Wie zich hiervan overtuigen wil, leze het boek der Joodse oorlogen van Jozefus. De geschiedenis geeft ons vele beschrijvingen van de verdelging van steden en hare inwoners, maar de belegering en val van Jeruzalem, met inbegrip van de laatste Joodse opstand onder Hadrianus, is en blijft enig. De wijze hoe deze verdelgingskrijg van beide zijden met de hoogste krijgskunst en dapperheid en met de uiterste verbittering en wreedheid werd gevoerd, blijft deze oorlog van alle andere oorlogen onderscheiden. En zo de Heer die dagen niet verkort had, geen vlees zou behouden worden; maar om der uitverkorenen wil heeft Hij die dagen verkort. Wederom een liefelijke vertroosting van de Heer, die alleen alles weet, dat God ook de tijd des lijdens verkort om der uitverkorenen, dat is, om zijner kinderen wil; niet alleen, omdat deze gewoonlijk betrokken zijn in het lijden hunner families en betrekkingen, maar ook omdat zij de afgrijselijke ellenden en wreedheden van een oorlog niet kunnen aanschouwen, zonder Gods ontferming gedurig in te roepen. Ook kunnen er onder de belegerde Joden te Jeruzalem nog velen geweest zijn, die eerst later, na getuigen te zijn geweest van Jeruzalems val, tot het geloof in Christus gekomen zijn. Zij behoorden daarmee onder die uitverkorenen, om wier wille de tijd van de strijd verkort werd, ten einde de stad niet zolang geteisterd werd, totdat de laatste man gevallen was. En zij zullen vallen door de scherpte des zwaards. De overwinning, hoe hardnekkig de verdediging ook zal zijn, zou aan de zijde der vijanden zijn. Toen de belegering begon, dachten de Joden dat de stad onneembaar was; doch welke stad is

onneembaar, die God in 's vijands handen geeft? En gevankelijk weggevoerd worden onder alle volken. De Heer voorspelt hiermee, dat met de stad en de tempel, de Joodse staat zou ophouden te bestaan. Er zou geen herstel meer zijn van dat volk, dat zo vele eeuwen een der belangrijkste volken der wereld was. Rome zou het als zelfstandig volk vernietigen, en heeft het als zodanig vernietigd. En Jeruzalem zal van de Heidenen vertreden worden. Hier voorspelt de Heer de harde dienstbaarheid van Jeruzalem onder het vreemde juk. Het bestaan van Jeruzalem wordt dus ondersteld. Die stad zou niet tot een vlak land, of in hare puinhopen onder de aarde begraven worden, als zo menige andere stad; maar zij zou uit haar puin weer oprijzen tot een nieuwe stad, welke men de oude naam zou geven, doch welke niet meer dienen zou tot een sieraad der aarde en tot een roem van Israël, maar tot een voetvaag, een vertreding voor alle volken. De Heidenen zouden er in wonen, en geen tempel Gods zou er meer binnen hare muren zijn, maar een heidense tempel; want ook de Mohammedanen zijn niet anders dan Heidenen, wel zonder afgoden, maar toch met één afgod: hun valse profeet, die ook en wel voornamelijk behoort tot de door de Heer voorspelde valse profeten, die na Hem komen zouden. Totdat de tijden der Heidenen zullen vervuld zijn. De vertreding van Jeruzalem zal dus niet zonder einde zijn, maar alleen zo lang duren, totdat de tijden, die aan de volken gegeven zijn, hun loop zullen vervuld hebben. Daarna keert God terug tot Israël in genade, en neemt Hij de smaad (het ongeloof) weg van zijn volk, en plaatst het weer aan het hoofd der volken. Alsdan zal het woord des Heeren vervuld worden: Jacobs overblijfsel zal zijn in het midden van vele volken, als een dauw van de Heer, als druppelen op het kruid, dat naar gene man wacht, noch mensenkinderen verbeidt, Micha 5:6. Wij moeten ons derhalve met betrekking tot het lot van Israël en Jeruzalem vastklemmen aan het woordje TOTDAT de tijden der Heidenen zullen vervuld worden, even als Luther zich vastklemde aan het woordje: NOG THANS zal ik blijven geloven. Heeft hij met dat nog thans, als woord der Schrift, Jona 2:4, de ene helft der wereld overwonnen, wij moeten de andere helft der wereld overwinnen door het even schriftuurlijke woord totdat. En alsdan zo iemand tot ulieden zeggen zal: ZIET HIER IS DE CHRISTUS, OF ZIET, DAAR IS HIJ! gelooft het niet; want er zullen valse Christussen en vele valse profeten opstaan. Dit is de derde maal, dat de Heer zijn discipelen waarschuwt tegen valse messiassen en profeten; want hetzelfde verschijnsel, dat bij de verwoesting van Jeruzalem zou plaats hebben, zou ook plaats hebben bij de wederkomst des Heeren, tot welke voorspelling de Heer thans overgaat. Trouwens het oordeel van Israël staat in rechtstreeks verband met de oordelen van de laatste tijd. Ook dan zal het oordeel beginnen met het huis Gods, en zal het eindigen met het huis des Satans. Alles is dus ook hier beeld en tegenbeeld. Vergeten wij ook niet, dat wij geen meesters der gebeurtenissen zijn, maar dienaren van Gods raad, en dat het ons als zodanig niet voegt, om bij de voorspelde toekomstige gebeurtenissen nog andere te voorspellen, maar in stilheid en nederigheid te letten op de voetstappen des Heeren in de gebeurtenissen van vroegere tijden en ook van onze tijd. Wel gaat de wijzer op het werelduurwerk rusteloos voort, maar onzichtbaar, en niemand onzer kan zeggen: "thans staat hij op dat uur." En zullen grote tekenen en wonderheden doen, alzo dat zij, indien het mogelijk ware, ook de uitverkorenen zonden verleiden. Dat er gedurig gesproken wordt over valse Christussen en valse profeten, zegt ons, dat er tegenover de zuivere leer des Evangelies, met hare heilige wonderen, een valse leer der dwaling zou ontstaan, met onheilige wonderen. En hebben wij naar de vervulling dezer profetie ver te zoeken? Neen. Zij staat vlak voor onze ogen. De Roomse kerk. Zij is de ontaarding van de ware kerk. Zij heeft van lieverlede naast al de waarheden der Schrift al de dwalingen der mensen geplaatst; naast de ware wonderen de valse wonderen; naast de predikers des geloofs de predikers van het bijgeloof; naast de Christus de paus. Heeft Rome niet altijd gezegd, en zegt zij het niet nog heden: "Ziet hier is de Christus! Want ik ben de alleen zaligmakende kerk, dus het vaartuig, waarin Christus is, en dat daarom niet kan vergaan." En zegt zij niet nog heden: "Hier staat de stedehouder van Christus zichtbaar voor uw ogen, en daar in gindse hostiekast boven het altaar is de Christus zelf!" Zeker was Rome in het begin niet wat

het later werd; maar zijn grondbeginsel was van het eerste ogenblik af vals. Hij maakte het koningrijk der hemelen tot een wereldkerk, en Petrus, de eerste onder de dienaren der gemeente, tot een kerkvorst. Allengs ontwikkelde zich dan ook dat onkruid tot altijd voller gestalte. Tot vóór de Hervorming bestond de Roomse kerk uit een gemengde schare, even als Israël ten tijde des Heeren, en alleen de oversten der schare doodden de getuigen der waarheid; doch na de Hervorming, welke het eerste oordeel Gods was over de Roomse kerk, toonde zij zich in hare ware gestalte. Toen waren hare kinderen, in welke nog iets goeds bevonden werd, als Protestanten van haar uitgegaan, even als eertijds de Christenen uitgingen van de Joden, en wat in haar bleef, dat openbaarde niets dan haat tegen het zuivere Woord van God, en bleef zo hardnekkig in het bijgeloof, als de Joden na de verwoesting van Jeruzalem hardnekkig bleven in het ongeloof. Zeker zijn er ook nog heden in de Roomse kerk, gelijk in Israël, gelovigen naar de verkiezing der genade; doch, zolang zij zich niet afscheiden en uittreden, alleen zichtbaar voor God en onzichtbaar voor ons. Maar gijlieden, ziet toe, ziet Ik heb het u alles voorzegd. Velen zouden door de valse woorden der valse Christussen en profeten verleid en meegesleept worden, en zelfs de uitverkorenen zouden in dit opzicht in groot gevaar staan; doch zij zouden als uitverkorenen door , onzichtbare banden vastgehouden worden, om bij hun weifeling niet af te wijken, maar volstandig te blijven in de leer der apostelen. Nog thans moesten zij daarom niet zorgeloos zijn, en niet zeggen: "Ik ben uitverkoren, en ga dus niet verloren;" neen, zij moesten toezien, en onophoudelijk het Woord des Heeren lezen, en daarmee zich altijd de voorzeggingen en waarschuwingen des Heeren, ook ten aanzien van de valse Christussen en profeten, herinneren. Immers niemand kan zeggen: "Ik ben uitverkoren," dan die van ganser harte gelooft, dat Jezus is de Christus, en die dit van ganser harte gelooft, kan niet zorgeloos, niet roekeloos zijn, noch God verzoeken. Zo zij dan tot u zeggen zullen: ZIET HIJ IS IN DE WOESTIJN! gaat niet uit; ZIET HIJ IS IN DE BINNENKAMER! gelooft het niet. De Heer sluit hiermee alle mogelijke wijze van voorstelling der dwaling uit. Ieder, die de Christus in het openbaar of in het verborgene, van verre of van nabij als met de vinger meent te kunnen aantonen, verkeert juist hiermee in dwaling, en wil anderen doen dwalen. Want gelijk de bliksem uitgaat van het oosten, en schijnt tot het westen, alzo zal ook de toekomst van de Zoon des mensen wezen. De Heer zegt hiermee, dat Hij op geen andere wijze persoonlijk zal wederkeren, dan in het openbaar en zichtbaar voor alle ogen. Voorzeker, dit is een voornaam teken. Zijn terugkomst zal niet in het verborgene, niet onzichtbaar, geestelijk, zinnebeeldig zijn, maar in waarheid, klaarheid en openbaarheid, als bij een onweder, het weerlicht van de bliksem vóór de donder. En terstond na de verdrukking die dagen. Men heeft hiermee gedacht aan het oordeel over Israël in de verwoesting van stad en tempel; doch dit was geen verdrukking van de gemeente des Heeren, maar veel meer een van hare verlossingen. Hiermee was de een helft van hare vijanden en wel van hare bitterste vijanden, de ongelovige Joden, te niet gedaan, en de andere helft, de Heidenen, zou nog maar alleen blijven woeden. Eerst woedde toen het heidense Rome, en vervolgens het pauselijke Rome tegen de gemeente des Heeren. Deze valse Christus én de valse profeet Mohammed (welke beiden zich naast elkander gelijktijdig tot grote aardse macht en heerlijkheid ontwikkelden, en na de Hervorming ook gelijktijdig afnamen) waren na Israël en de Romeinen de verdrukkers der ware Christelijke gemeente. De grote valse profeet, die als zodanig de vertegenwoordiger van al de valse profeten is, legde een ondraaglijk en verpletterend ijzeren juk op de kerk in het oosten, en de paus, de grote valse Christus, die als zodanig de vertegenwoordiger is van al de valse Christussen, legde een niet minder ondraaglijk en neerdrukkend loden juk op de kerk in het westen. Nog heden bestaan beide machten, ofschoon hun kracht, Gode zij lof, voor duizenden en miljoenen gebroken is. Zij blijven nog thans altijd de verdrukkers der gemeente van Christus, en tonen het waar zij kunnen. En nu weet gij, dat deze machten sedert eeuwen bestaan, en nog is haar einde niet van nabij te zien. Al die eeuwen der geschiedenis der gemeente tot aan 's Heeren verlossende wederkomst, kunnen dus met recht genoemd worden: dagen van

verdrukking. Terstond, nadat deze zullen vervuld zijn: Zal de zon verduisterd worden en de maan zal haar schijnsel niet geven, en de sterren zullen van de hemel op de aarde vallen, en er zal op de aarde benauwdheid der volken zijn met twijfelmoedigheid, als de zee en de watergolven groot geluid zullen geven, en de mensen het hart zat bezwijken van vrees en verwachting der dingen, die het aardrijk zullen overkomen; want de krachten der hemelen zullen bewogen worden. Deze tekenen, welke de wederkomst des Heeren onmiddellijk voorafgaan, zijn niet zinnebeeldig te verklaren. Gelijk geheel de natuur getuigenis gaf van de Zone Gods bij diens kruisiging, dood en opstanding, zo zal zij ook getuigenis geven bij zijn wederkomst in heerlijkheid. Uit vroegere gelijkenissen en gezegden weten wij, en wij zullen het zo dadelijk op nieuw horen, dat de Heer zal wederkomen in uiterst zware tijden, zodat zijn komst voor de zijnen een verlossing zijn zal uit grote nood. Tegelijk weten wij, zowel uit de brieven van Petrus als uit de Openbaring van Johannes, dat de wederkomst des Heeren in verband staat met grote veranderingen en omwentelingen in de natuur, en met vreselijke oordelen over de goddelozen. De Heer schetst deze oordelen in onze tekst met weinige woorden, maar die alles in zich bevatten, wat men zich verschrikkelijks kan voorstellen. En alsdan zal in de hemel verschijnen het teken van de Zoon des mensen. Het teken van de Zoon des mensen is de Schechina, het teken der onmiddellijke goddelijke tegenwoordigheid: de wolk der heerlijkheid, waarin Hij zich reeds aan Israël openbaarde, waarin Hij gezien werd door Daniël, als de Zoon des mensen, Daniel 7:13 welke de zijnen overschaduwde op de berg der verheerlijking, en die Hem bij zijn opvaart ten hemel bedekte voor het oog zijner discipelen. Nog thans zal te midden van deze heerlijkheid het persoonlijke teken van de Zoon des mensen zijn, dat Hij gezien zal worden als de Gekruiste, met de littekenen zijner wonden in het verheerlijkte lichaam. Na zijn kruisiging is het kruis van Hem onafscheidelijk. Hij draagt het in zijn lichaam eeuwiglijk. En dan zullen al de geslachten der aarde wenen. Bij het zien van dat kruis, het teken zijner hoogste liefde; zij zullen wenen over hun ongeloof, waarmee zij Hem verworpen hebben, die hun zonden in zijn lichaam heeft gedragen op het hout, en hun vloek heeft doorgestaan, om hen tot een eeuwige blijdschap te zijn. Alle geslachten der mensen zullen hun ongeloof bewenen, maar Israël's stammen allermeest, omdat zij hun Goël, hun Messias, hun Profeet, Koning en Hogepriester smadelijk uitgestoten en gekruist hebben. Zij zullen, ziende de gekruiste Zoon van God, over Hem wenen, gelijk een moeder weent over haren eniggeboren zoon. Doch is het wenen van allen een wenen der wanhoop van allen? Neen, er is tweeërlei wenen: een wenen als dat van Ezau, dat geen plaats voor het berouw vond, en een wenen als dat van Petrus, dat door de Heer in genade werd aangezien. De Heer kan alleen dat wenen onderscheiden, en zal het onderscheiden. En wat Israël betreft, er ligt een belofte voor dat volk, dat als het zal wenen, het uit berouw wenen, en genade vinden zal, Zacheria 12:10,11. En zullen de Zoon des mensen zien komen op de wolken des hemels, met grote kracht en heerlijkheid. Een aanschouwing, die der nederdaling Gods op Sinaï nog overtreffende; want toen bepaalde zich de nederdaling Gods uit de hemel in grote kracht en heerlijkheid alleen tot de Sinaï en tot Israël, maar dan zal zij zich uitstrekken over geheel de aarde, en over alle volken. En alsdan zal Hij zijn engelen uitzenden met een bazuin van groot geluid. Ook op Sinaï werd de bazuin gehoord, welker geklank, alsmede de stem, waarmee de woorden der wet gesproken werden, zo vreselijk waren, dat zij, die ze hoorden, baden, dat het woord niet meer tot hen mocht gedaan worden. De bazuin is het instrument der waarschuwing, der oproeping, der samenroeping, om getuigen te wezen van, of mede werkzaam te zijn aan zaken of daden van algemeen. belang of gewicht. Ook bij de wetgeving waren de Engelen de dienaren Gods, die de wet gaven in de hand des Middelaars, Galaten 3:19. Bij des Heeren wederkomst in heerlijkheid zullen ook wederom de Engelen de dienstdoende geesten zijn. En zij zullen zijn uitverkorenen bijeenvergaderen uit de vier winden, van het uiterste der aarde tot het uiterste des hemels. Alsdan zal de scheiding plaats hebben tussen Gods kinderen en die het niet zijn. Tot die tijd toe leven en werken beiden te samen, en geen menselijke macht kan ze van elkander scheiden; ook weet geen menselijke wijsheid ze te

onderscheiden; want hoe vele kinderen Gods zijn nog in de geboorte, en hoe vele onbekeerden zullen nog tot bekering komen! Als nu deze dingen beginnen te geschieden, zo ziet omhoog, en heft uw hoofden opwaarts, omdat uw verlossing nabij is. Alles loopt uit op de verlossing van Gods volk, ook het vreselijkste. Dat wij ons dit gedurig herinneren, en wij zullen niet vrezen, al veranderde ook de aarde hare plaats, en al werden de bergen verzet in het hart van de zeeën. Laat hare wateren bruisen, laat ze in beroering komen; laat de bergen daveren door hun verheffing. De beekjes der rivier zullen verblijden de stad Gods, het heiligdom der woningen des Allerhoogsten. God is in het midden van haar, zij zat niet wankelen. God zal haar helpen bij het aanbreken van de morgenstond, Psalm 46:3,6. Ja, als de nacht der tijden voorbij zal zijn, dan breekt de morgen der eeuwigheid aan, en een eeuwige dag van zaligheid omvat hemel en aarde, waarin Gods kinderen wandelen met een onuitsprekelijke, nooit gestoorde, altijd toenemende blijdschap. Leert van de vijgeboom (en al de bomen) deze gelijkenis: Wanneer zijn tak nu teer wordt, en de bladeren uitspruiten, zo weet gij, dat de zomer nabij is; alzo ook gij, wanneer gij deze dingen zult zien geschieden, zo weet dat het koningrijk Gods nabij is, voor de deur. De Heer geeft voortekenen, en wil dat de zijnen er acht op geven tot hun troost en bemoediging. De voortekenen zijn dan ook enkel voor het geloof; het ongeloof ziet niets achter zich, noch rondom zich, noch voor zich uit; het wandelt in de duisternis, en wie in de duisternis wandelt, weet niet waar hij heengaat, Johannes 12:35. Treffend is het, dat de Heer zegt: Wanneer gij deze dingen zult zien geschieden, zo weet, DAT HET KONINKRIJK GODS NABIJ GEKOMEN Is. De Heer gebruikte deze zelfde uitdrukking om zijne persoonlijke tegenwoordigheid aan te duiden, Markus 1:15. Het nabij komen van het koningrijk Gods betekent dus: de bijzondere, de meer volledige, de persoonlijke openbaring van dat koningrijk. Voorwaar Ik zeg u, dat dit geslacht geenszins zal voorbijgaan, totdat al deze dingen zullen geschied zijn. DIT GESLACHT, betekent: dit ongelovig Israël. In deze zin gebruikt de Heer doorgaans dit woord. Herinnert u slechts de uitdrukkingen: Waarmee zal Ik dit geslacht vergelijken? Dit geslacht verzoekt een teken. Opdat op dit geslacht kome al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is. De mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel tegen dit geslacht. En vele andere plaatsen meer. De discipelen zouden hebben kunnen menen, dat met de verwoesting van stad en tempel en de verstrooiing van het Joodse volk onder alle volken der aarde, er voortaan geen volk der Joden meer zou bestaan, maar dat het in zijn ongelovige en afvallige kinderen onder de volken zou wegsmelten, even als een groot deel der tien stammen daaronder weggesmolten is. Doch de Heer handhaaft hier, gelijk altijd, de belofte Gods, zo uitnemend uitgedrukt in de profetie bij Jeremia 31:31-37: Zo zegt DE HEERE, die de zon ten lichte geeft des daags, de ordeningen der maan en der sterren ten lichte des nachts; die de zee klieft, dat hare golven bruisen: HEER DER HEIRSCHAREN is zijn naam: Indien deze ordeningen van voor mijn aangezicht zullen wijken, SPREEKT DE HEER, zo zal ook het zaad Israëls ophouden, dat het geen volk zij voor mijn aangezicht, al de dagen. ZO ZEGT DE HEER: Indien de hemelen daarboven gemeten, en de fondamenten der aarde beneden doorgrond kunnen worden, zo zal Ik ook het ganse zaad Israël's verwerpen, om alles wat zij gedaan hebben, SPREEKT DE HEER. De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan. Dat kan geen mens, geen engel, dat kan God alleen zeggen. Hier openbaart de Heer dus zelf met onweersprekelijke klaarheid zijn waarachtige Godheid, en onmiddellijk daarop openbaart Hij met dezelfde klaarheid zijn waarachtige mensheid, in de woorden: Doch van die dag en die ure weet niemand, ook niet de engelen, die in de hemel zijn, noch de Zoon dan mijn Vader alleen. Wel verre, dat deze uitspraak in tegenspraak zou staan met des Heeren waarachtige Godheid, is zij de bevestiging van des Heeren waarachtige Godheid en mensheid in de eenheid zijner persoonlijkheid. Indien wij deze uitspraak des Heeren misten, zou ons het alles afdoend bewijs ontbreken, dat de Zoon als God de Vader evengelijk, tegelijk als mens aan de Vader geheel ondergeschikt en van Hem afhankelijk was. Even als God engel en mens ten minste één gebod moest geven, als bewijs dat Hij God en zij schepselen waren, zo

moest er ten minste één zaak zijn, waarin de Zone Gods in zijn mensheid ondergeschikt aan en afhankelijk was van de Vader. En die ene zaak openbaart ons hier de Zoon zelf. De bepaling van de dag en de ure van het einde der bestaande orde der dingen heeft de Vader zich volstrekt voorbehouden; niet alleen de hoogstgeschapene wezens, de engelen, maar ook de Ongeschapene, de eeuwige Zoon des eeuwige Vaders is, in diens mensheid, deze wetenschap onthouden. Dàt is ook voor Hem, die overigens alle dingen weet, een geheim. Wij danken de Heer dat Hij ons dit gezegd heeft; want nu weten wij, dat er in de staat zijner zelfvernedering niets ontbreekt aan de waarheid zijner mensheid bij de waarheid zijner Godheid. Tevens vergunt Hij ons met dit zijn woord een diepe blik te werpen in de aard zijner menswording. Deze bestond, dat is nu duidelijk, niet in het doen ophouden zijner eeuwige Godheid, (want dit is iets volstrekt ondenkbaars) maar in het tijdelijk buiten werking stellen zijner eigene eeuwige Godheid, om uit de eeuwige Godheid des Vaders door de Heilige Geest te leven, te weten, te handelen. De Zoon was en bleef waarachtig God, maar het recht en de macht om uit zijn eigen Godheid te leven, te weten, te handelen, had Hij overgegeven aan de Vader, die Hem dat eigen goddelijke leven van eeuwigheid af gegeven heeft; naar het woord des Heeren zelf (Johannes 5:26): Gelijk de Vader het leven heeft in zich zelven, alzo heeft Hij ook de Zoon gegeven het leven te hebben in zich zelven. Dit noemen wij de eeuwige geboorte des Zoons, om deze eeuwige generatie des Vaders te onderscheiden en volstrekt af te scheiden van de schepping. De schepping en het begin, het begin des tijds zijn eenzelvige denkbeelden. Vóór de schepping is er enkel eeuwigheid, en deze eeuwigheid is niet buiten God, maar God zelf is de eeuwigheid en de algenoegzaamheid, als Vader, Zoon en Heilige Geest. Natuurlijk zouden wij daarvan niets weten als God zelf het ons niet had geopenbaard in zijn woord. Daarom verkondigt de Zoon ook zijn eeuwige Godheid door in het Hogepriesterlijk gebed te bidden: Verheerlijk Mij, Gij Vader, bij U zelven met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was. Wat vóór de wereld was, is God, en God alleen: is eeuwigheid zonder begin, is algenoegzaamheid zonder maat of grens. Eerst met de schepping begint de tijdrekening, gelijk eerst met het getal één de cijferrekening begint. Stel miljoenen nullen vóór het cijfer, zij rekenen niet mee. Evenzo wat vóór de schepping gaat, is boven onze berekening en bespiegeling, is volstrekt goddelijk, en daarmee voor het schepsel volstrekt onbegrijpelijk en ondoorgrondelijk. Daarom is het niets dan dwaasheid en vermetelheid te beweren, dat het onmogelijk is, de goddelijke natuur des Zoons door de menselijke natuur buiten werking te stellen. Wat is Gode onmogelijk? Niemand, die het bepalen kan. Wie zou het voor mogelijk achten, indien niet iedereen het zelf dagelijks ondervond, dat onze zelfbewustheid buiten werking kan gesteld worden, en dat wij , zonder nog te sterven, voor ons zelven dood zijn? Nog thans brengt de slaap deze wonderlijke verschijnselen op natuurlijke wijze voort. En wie zou het mogelijk achten, indien niet ieder mens het feitelijk bewijs ware van de zaak, dat een lichaam van geringe omvang een geest kan omvatten, die voor ons grenzenloos is, of dat het onstoffelijk verstand, dat werelden van gedachten draagt zonder de minste zwaarte te gevoelen, de hand tot werktuig heeft, waarmee men geen voorwerpen van enige omvang kan oplichten? En kunnen wij nu de mogelijkheid niet doorgronden van deze in het afgetrokkene beschouwde onmogelijkheden, waarvan wij zelven de bewijzen der mogelijkheid zijn, hoe zouden wij dan de mogelijkheid ontkennen van die wonderen Gods, die geheel buiten en boven de kring onzer begrippen staan, zonder ons zelven als dwazen ten toon te stellen? Als wij verstandige mensen willen zijn, dan moeten wij veeleer zeggen: Is het een wonder bij God mogelijk, dan is ook het andere wonder bij God mogelijk. Voor de almacht is geen meer of min, en is het een zelfde zaak een gehele wereld te scheppen, of één enkele druppel water voort te brengen. Beiden zijn ons even onmogelijk en daarmee even onverklaarbaar, en tot beiden wordt dezelfde almacht vereist. En keren wij na deze uitstap terug tot onze tekst, hoe duidelijk is het ons dan, dat de goddelijke natuur des Zoons zich in zijn menselijke natuur niet kon openbaren, dan naar de wil des Vaders; met andere woorden, dat de Godheid des Zoons door zijn menswording juist zodanig buiten werking gesteld is geworden,

als nodig was, om zijn mensheid een waarachtige mensheid te doen zijn; en tot die waarachtige mensheid des Zoons behoort noodzakelijk de afhankelijkheid van de Vader. En waar is nu het bewijs van deze afhankelijkheid? In de woorden des Heeren zelf: Van die dag en die ure weet niemand, ook niet de engelen, die in de hemel zijn, noch de Zoon, dan mijn Vader alleen. En hiermee overeenkomstig, zei de Heer tot zijn discipelen vóór zijn hemelvaart: Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in zijn eigen macht gesteld heeft, Handelingen 1:7. En niet alleen dat de Zoon door zijn menswording zijn volstrekt goddelijke alwetendheid buiten werking stellen liet, ook zijn volstrekt goddelijke almacht stelde Hij daardoor zodanig buiten werking, dat Hij betuigde en het meermalen herhaalde: De Zoon kan van zich zelven niets doen, tenzij Hij de Vader dat ziet doen, Johannes 5:19. En ook hiervan gaf Hij het feitelijk bewijs door tot Salome te zeggen: Het zitten tot mijn rechter- en linkerhand staat niet bij Mij te geven, maar het zal gegeven worden die het bereid is van mijn Vader, Mattheus 20:23. Ook verklaarde de Zoon: Ik ben uit de hemel neergedaald, niet opdat Ik MIJNEN WIL zou doen, maar de wil Degene, die Mij gezonden heeft, Johannes 6:38 12:49,50, en ook daarvan gaf Hij het feitelijk bewijs, door in zijn zielenstrijd in Gethsemane te zeggen: Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan; doch niet mijn wil geschiede, maar de uwe. Dit alles bracht de staat zijner vrijwillige zelfvernedering, de staat zijner gehoorzaamheid jegens de Vader, de staat van zijn knechtschap, borgschap, hogepriesterschap, om de verzoening der zonde te weeg te brengen en de dood te niet te doen, noodzakelijk mee; als zodanig moest Christus aan de bewustheid zijner Godheid de menselijke zwakheid paren, in welke Hij gekruist kon worden en gekruist is, 2 Corinthiërs 13:4. Doch deze staat voorbijgegaan zijnde, gaf de staat zijner daarop volgende heerlijkheid Hem alles terug, wat Hij eeuwig had en slechts tijdelijk ontbeerde. Immers de Zoon bad om het eeuwig herstel van zijn tijdelijk afgebroken gemeenschap der heerlijkheid zijns Vaders, in de straks reeds aangehaalde woorden: Vader! verheerlijk Mij met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was. En toen Hij opgestaan was uit de doden, liet Hij zich zonder het te weerspreken, door Petrus zeggen: Heer, Gij weet alle dingen; en door Thomas noemen: Mijn Heer en mijn God! en zei Hij zelf bij zijn opvaart ten hemel: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Natuurlijk niet onafhankelijk van de Vader, maar in eenswezenheid met de Vader, van wie de Zoon ook toen nog getuigde, zo als wij opmerkten, dat de Vader zich de bepalingen van de tijd en de gelegenheden aangaande de laatste dingen der toekomst had voorbehouden; waarbij het echter opmerkelijk is, dat de Heer tot zijn discipelen zegt: Het komt U niet toe te weten, zonder zich zelf als vroeger daarbij in te sluiten. Nog meer, Hij-zelf, de Zoon, ofschoon aan de rechterhand des Vaders verhoogd, bidt nog altijd tot de Vader voor de zijnen, en wacht aldaar, totdat al zijn vijanden onder zijn voeten zijn gezet, om daarna het koningrijk over te geven aan de Vader, opdat God in zijn alheid, volheid en algenoegzaamheid, als de drie-enige God, alles zij in allen, die zalig zijn geworden. En nu, in plaats dat onze tekst het allerminste zou afdoen van 's Heeren Godheid, doet hij ons zien, hoe oneindig diep zijn zelfvernedering, en hoe oneindig groot zijn zelfofferande is en zijn moest, zouden zondaren kunnen worden tot Gods kinderen; want juist om die oorzaak zegt de Schrift tot de gekochten uit zonde, dood en verderf, tot heiligheid, zaligheid en heerlijkheid: Gij zijt DUUR gekocht, als niet verlost zijnde door vergankelijke dingen, door zilver en goud, maar door het dierbaar bloed van Christus, als dat van een onbestraffelijk en onbevlekt tam. Verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn, 1 Corinthiërs 6:20, 7:27, 1 Petrus 1:18,19. Ziet toe, waakt en bidt, want gij weet niet, wanneer de tijd daar is. Waken is wakker zijn. Niemand waakt zonder reden, zonder doel. Wie waakt, is oplettend op de dingen, die gebeuren kunnen, of zorgt voor zaken, die hem zijn toevertrouwd. De Christen waakt, wachtende op de Heer, hij waakt en bidt; wie bidt denkt aan de Heer, is in gemeenschap met de Heer, gaat Hem tegemoet, en roept Hem reeds van verre het welkom toe. En wacht u zelven, dat uwe harten niet te eniger tijd bezwaard worden met brasserij en dronkenschap. Hoe! zo vragen wij, rekent de Heer de zijnen daartoe in staat?

Vergeet niet, dat de Heer spreekt tot de vertegenwoordigers zijner gemeente, onder welke altijd valse belijders zouden zijn even als er nu nog onder de twaalf apostelen één valse apostel was. De Heer waarschuwt allen voor hetgeen enkelen zouden doen, opdat die enkelen zich niet zouden kunnen verontschuldigen, van niet gewaarschuwd te zijn. En zorgvuldigheden des levens. Voor het gevaar, om hiermee het hart te bezwaren, staan de discipelen des Heeren meer bloot. Wie de genoemde grove uitspattingen zorgvuldig vermijdt, kan zeer wel met dit fijnere net der wereldliefde omvangen worden. De zorg voor de aangelegenheden van dit leven beslaat bij de meeste mensen geheel de plaats van hun gedachten: zij leven voor dit leven; het toekomstig leven ligt buiten hun gezichtseinder en buiten hun zorg. En toch, de mens is voor de eeuwigheid geschapen, en gaat die eeuwigheid met iedere schrede tegemoet. Derhalve moet dit leven alleen beschouwd worden als de voorbereiding voor de eeuwigheid, en alles, wat God ons gegeven heeft, dient enkel en alleen om ons die eeuwigheid in te leiden. Daartoe gaf God ons zijn Woord; het leert ons onze oorsprong en bestemming, onze val en ons herstel kennen. De heilige Schrift is derhalve onze enige, onfeilbare en daarmee onmisbare gids naar de zalige eeuwigheid; wie die gids niet volgt, maar op eigen hand de eeuwigheid tegemoet gaat, maakt zich schuldig aan de grootste zonde: aan de verwerping van Gods weg tot behoudenis. En dat u die dag niet onvoorziens overkome. Wij moeten vooruitzien, opdat de nood ons niet verrasse, maar voorbereid vinde. Even als er op een schip meermalen een man op de uitkijk staat, om op te letten of er in de verte ook schepen naderen, en in dit geval de mannen, die de wacht hebben, te waarschuwen, ten einde een aanzeiling of overzeiling te voorkomen, zo moeten ook wij op het schip der kerk op de uitkijk staan, opdat de dag van 's Heeren oordelen ons niet onvoorziens overvalle. Want gelijk een strik zal hij komen over al degenen, die op de ganse aardbodem zijn. Het zal een dag van oordeel zijn over al de volken der aarde. Vergeten wij niet, dat de Heer thans bepaald spreekt van het einde, waarin de eindoordelen Gods worden ten uitvoer gelegd, en dat de Heer al wat aan dat einde voorafgaat onaangeroerd laat, als bevattende tijden en gelegenheden en bijzonderheden, die voor geen nadere uiteenzetting vatbaar zijn. Daarom moeten ook wij ons wachten om vaste mijlpalen op die ongebaande weg te willen stellen. De kerk is geen spoortrein, die over vaste rails gaat, en de afstanden afgemeten vindt door stations; maar zij is een schip, dat over zee gaat, aan al de gebeurlijkheden op zee blootstaat, al de invloeden en bewerkingen van lucht en water ondergaat en doorstaat, en waarop de schepelingen telkens met hun instrumenten de poolshoogte moeten nemen, om te weten waar zij zich met het schip bevinden. En waar gaat dat schip heen? Naar vast land, maar dat nog niet ontdekt is, dat onbekend is, dat nog buiten iemands waarneming ligt. Niemand weet dan ook, hoe lang de reis kan duren. Dat wist Columbus ook niet, toen hij naar Amerika voer; in dat opzicht sloeg de reis de schepelingen, ja hem zelven tegen; nog thans zette hij zijn tocht voort, want hij wist dat de nieuwe wereld bestond, en hij kwam er aan en in. Waakt dan, want gij weet niet in welke ure uw Heer komen zal. En gelijk het geschiedde in de dagen van Noach vóór de zondvloed, alzo zal ook de toekomst van de Zoon des mensen zijn. Even als de cirkel eindigt in zijn begin, zo buigen zich ook de laatste tijden terug tot de eerste; want gelijk al het heilige uit God is, en tot God terugkeert, zo keert ook al het kwade terug tot zijn beginsel, tot de geoordeelde Gods, tot de duivel. Zijn val uit de hemel zal eindigen met zijn val in de afgrond, waaruit geen ontkomen is. Dit zien wij in de Openbaring van Johannes, terwijl wij daartegenover zien een heilige aarde, en daarop een heilige stad, welke niet weer ontheiligd kan worden, en een Eden, waarin de verzoeker geen toegang meer heeft. Al deze grote dingen hebben hun afspiegeling in de vroegere geschiedenis der mensheid. De latere tijden vóór de ondergang deze wereld zullen zijn als die vóór de ondergang der oude wereld en van geheel het menselijk geslacht, met uitzondering van acht mensen, Noachs huisgezin. Zij aten, zij dronken, zij namen ten huwelijk, zij werden ten huwelijk gegeven. Ziedaar de omschrijving van hetgeen de Heer bedoelt met het bezwaard zijn des harten met de zorgvuldigheden des levens. De lieden der wereld zijn er niet door bezwaard; integendeel, het is hun lust en hun leven om alleen voor

het tijdelijke te zorgen en het tijdelijke te genieten; alleen zij, die God kennen en dienen, bezwaren er hun hart mede. Doch is het dan niet de orde der natuur, te eten, te drinken, te huwelijken? Zeker, maar er is ook nog een hogere orde dan die der natuur; er is ook een zedelijke geestelijke orde Gods, voor de naar Gods beeld geschapen en tot zonde vervallen mens, voor de mens met zijn redelijke geest, met zijn zedelijk geweten, en deze mens moet de mens der natuur beheersen. Leeft de mens dus alleen naar de orde der natuur, zo zaait hij alleen op het vlees, en zal hij uit het vlees de verderfenis maaien; hij moet zaaien in de geest, ook door zijn natuurlijk leven, zal hij uit de geest het eeuwige leven maaien. Tot op de dag, op welke Noach in de ark ging. De Heer zegt niet totdat de zondvloed kwam; neen, de Heer predikte altijd de genade in het midden der oordelen, en zo wees Hij, alvorens op de zondvloed te wijzen, op de ark, waarin Noach inging, en waarin velen met hem hadden kunnen ingaan, als zij zijn getuigenis, het getuigenis Gods hadden willen geloven. En de zondvloed kwam en verdierf ze allen. Waarom? Omdat zij in het vlees en niet in de geest gezaaid hadden. Want alle vlees had zijn weg bedorven, en liet zich niet meer bestraffen door de Geest van God. En gelijk het geschiedde in de dagen van Loth: zij aten, zij dronken, zij kochten, zij verkochten, zij plantten, zij bouwden. De Heer schetst hier een bredere ontwikkeling van het maatschappelijk leven. De koophandel, de landbouw, de bouwkunst beslaan daarin reeds een grote plaats; nog thans bij alle uitwendige beschaving, en te midden van de heerlijkste natuur zijn de mannen van Sodom en Gomorra even bedorven als die van vóór de zondvloed. Maar op die dag, op welke Loth van Sodom uitging, regende het vuur en sulfer van de hemel, en verdierf ze allen. Ook hier spreekt de Heer eerst van Loths uitgaan uit Sodom, alvorens van vuur en zwavel te spreken. Hoe velen hadden met Loth uit Sodom kunnen uitgaan en behouden worden, indien zij zijn waarschuwing, de waarschuwing Gods geloofd hadden! Doch het ongeloof ziet niets en hoort naar niets, maar stort zich zelven blindelings in het verderf. Alzo zal het zijn in die dag, op welke de Zoon des mensen geopenbaard zal worden. Het zal dus een tijd van algemeen ongeloof zijn, waarop slechts weinige kinderen Gods een uitzondering zullen maken; hiermee zal het een tijd van grote verdrukking zijn voor de gemeente, want waar de ongerechtigheid de overhand heeft, daar wordt Gods volk vertreden. De Heer geeft deze toestand ook te kennen in de gelijkenis van de weduwe en de onrechtvaardigen rechter, aan welker slot Hij zegt: Zal de Zoon des mensen als Hij komt, ook geloof vinden op de aarde? Intussen moeten wij uit deze vergelijkingen opmaken, dat des Heeren komst zal voorafgegaan worden door een tijd niet van oordelen, maar van tijdelijke bloei, niet van onrust, maar van wereldse vrede, waarin alles naar 's werelds wijze zijn rustige gang gaat en ieder doet wat zijn hart hem ingeeft. Zo was het vóór de zondvloed, zo vóór Sodoms ondergang: zo zal het ook vóór 's Heeren komst zijn. In dezelve dag, wie op het dak zal zijn en zijn huisraad in huis, die kome niet af, om hetzelve weg te nemen. De Heer gebruikt dezelfde beelden als bij de verwoesting van Jeruzalem, doch spreekt thans niet meer van te vluchten naar de bergen. De beslissende ure van aangenomen of verworpen te worden zou gekomen zijn. En wie op de akker zijn zal, die kere desgelijks niet naar hetgeen achter is. Gelijk bij de naderende verwoesting van Jeruzalem een volstrekte los lating van alles wat de meest overhaaste vlucht kon belemmeren, door de Heer wordt aangeprezen, zo ook in deze uiterste nood een volstrekt aftrekken des harten van alle tijdelijk goed. Gedenkt aan de vrouw van Loth. Zij dacht niet uitsluitend aan het behoud van haar leven, maar ook aan het verlies van haar goed. Hare voeten waren op de weg naar Zoar, maar haar hart was nog in Sodom. Zij aarzelde in het onverwijld volgen van haar man. Zij zag om van achter hem en werd tot een zoutpilaar, tot een gedenkteken van de gevolgen der ongehoorzaamheid aan het woord des Heeren: Ga uit van haar, mijn volk! (uit de stad der ongerechtigheid, uit Babel) opdat gij aan haar zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij niet ontvangt van haar plagen. Zo wie zijn leven zal zoeken te behouden, die zal het verliezen, en wie hetzelve zal verliezen, die zal het behouden. De Heer herhaalt hier het woord, dat Hij vroeger bezigde, want de beslissende ure zou de waarheid er van in het helderste licht stellen. De Heer neemt, zo als gij weet, ook hier

het leven in tweeërlei zin, en wil zeggen: Wie zijn natuurlijk leven zal willen behouden, die zal zijn geestelijk leven verliezen, maar wie zijn natuurlijk leven zal verliezen, die zal zijn geestelijk leven behouden. Hiermee leert de Heer, dat beiderlei leven in zodanige tegenspraak met elkander zijn, dat zij niet naast elkander kunnen bestaan, maar dat een van beiden moet ondergaan. En wat is dan nu eigenlijk ons natuurlijk leven? Het is ons zondig leven, het leven, dat wij uit Adam door onze natuurlijke geboorte ontvingen, het leven uit de aarde en voor de aarde, uit ons zelven en voor ons zelven; het leven, dat niet naar God en de naaste vraagt, dan in zover dat met onze eigen eer, ons eigen welzijn overeenkomt. Hierop rust de eis van de Heer: Tenzij iemand wederom geboren wordt, hij kan het koningrijk Gods niet zien, en rusten de woorden van Paulus, 2 Corinthiërs 5:15 Christus is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven, niet meer zich zelven zouden leven; maar die, die voor hen gestorven en opgewekt is. Onze eigenliefde moet dus in Jezusliefde veranderd worden. Wij moeten Jezus liefhebben, of wat hetzelfde is, God liefhebben; wij moeten, om het volledig te zeggen, de Vader liefhebben, in de Zoon, door de Heilige Geest. De wortel van ons bestaan moet uit de aarde, uit de eerste Adam uitgetrokken, en in God, in Jezus, de tweede Adam, worden overgeplant. Dit geschiedt in de bekering, in de wedergeboorte, in het geloof, welke Gods werkingen en Gods gaven zijn. Een iegelijk nu die, hoe zwak dan ook, in waarheid gelooft in Jezus, die heeft Hem ook waarlijk lief, hoe onvolmaakt dan ook, en leeft niet meer voor zich zelven, maar voor de Heer, hoe onvolledig dan ook; het beginsel des nieuwe, onvergankelijke levens is in hem, dat niet meer sterven kan, Johannes 11:26 het uit God geboren deel, dat niet meer zondigen kan, 1 Johannes 3:9 het goede deel, dat hem niet meer ontnomen worden kan, Lukas 10:42. Wij zien dus ook hier, dat de uitspraken des Heeren alleen duister zijn voor die ze duister maken. De Heer wil voor hetgeen Hij te aanschouwen geeft een eenvoudig oog, dat licht heeft, en alles verlicht ziet, waar het ook op ziet. Wat is het oude leven? Eenvoudig het zondige leven. Wat het nieuwe leven? Eenvoudig het heilige, het zonde bestrijdende leven. En kunnen wij niet weten, welk van die beide levens het onze is? Zeker, indien ons oog eenvoudig is, indien wij waarlijk Christenen zijn; maar zijn wij vijanden Gods, dan heeft de zonde het licht in ons tot duisternis gemaakt, en wij wandelen op een weg, waarvan Salomo zegt, Spreuken 14:12. Er is een weg, die iemand recht schijnt, maar het laatste van die zijn wegen des doods. Ik zeg u, in die nacht zullen twee op een bed zijn, de een zal aangenomen en de andere zal verlaten worden. In dat beslissend uur van zalig worden of verloren gaan doet de allerinnigste natuurlijke gemeenschap, waarin wij tot elkander staan, niets af. De ene mens kan de andere niet behouden. En nu, hoevele gehuwden zijn verbonden door banden van vleselijke liefde alleen! Dit is uit de aard der zaak een tijdelijke verbintenis; alleen zij, die in Christus met elkander verbonden zijn, zijn voor eeuwig met elkander verbonden. Twee vrouwen zullen te samen malen. De ene zal aangenomen, de andere zal verlaten worden. Ook zal dan alle samenwerking ophouden , welke niet op een gemeenschappelijken grondslag rust. Hoe dikwijls moeten Christenen in een maatschappelijke betrekking samenwerken met dezulken, die geen Christenen zijn. Denkt aan de gemeentebesturen en aan de kerkbesturen, aan de kamers der afgevaardigden en aan de ministeries, hoevelen staan lijnrecht tegenover elkander in beginselen, en zijn toch geroepen om hetzelfde werk te doen. In dezelfde molen te zijn en ieder op zijn wijze te willen malen, het is een gedurige, ik zou bijna zeggen onuitstaanbare kwelling des geestes, welke alleen door de gewoonte, de onvermijdelijkheid en de algemeenheid hare scherpste kanten enigszins verliezen kan. Doch ook daar komt een einde aan: eenmaal komt de Christen in zijn vol levenselement, waaruit hij niet meer zal getrokken worden. Twee zullen er op de akker zijn, de een zal aangenomen en de ander zal verlaten worden. Het is hetzelfde denkbeeld als het voorgaande, met dit verschil, dat hier van een samenwerking wordt gesproken in het openbaar, terwijl zo aanstonds gesproken werd van een samenwerking in afgesloten kringen. De akker is ook hier de wereld. Hoe staat ook hier de Christen tegenover de niet-Christen; de gelovige tegenover de ongelovige; de godvruchtige tegenover de goddeloze! Ieder oefent zijn eigen invloed uit op de

wereld, en die invloeden staan lijnrecht tegen elkander over, of doorkruisen elkander, zodat men zich geneigd voelt om aan te nemen, dat de wereld in een aanhoudende staat van gisting en verwarring verkeert. Dat heeft de zonde gedaan. De zonde is de verwarring van de orde Gods; doch zij zal eenmaal uit de wereld worden uitgezuiverd met het vuur des laatste oordeels, en dan zal de orde Gods weder heersen, en alléén heersen, en ongestoord heerse! De Zoon des mensen zal zijn engelen uitzenden en zij zullen uit zijn koningrijk vergaderen al de ergernissen en degenen, die de ongerechtigheid doen, en zullen ze in de vurige oven werpen; daar zal wening zijn en knarsing der tanden. En zij antwoordden, en zeiden tot Hem: WAAR, HEER? Waarschijnlijk hield de Heer hier een ogenblik op met spreken, en dit werd door de discipelen benuttigd tot het doen een vraag, welke hun reeds lang op de lippen lag, doch die zij tot nu niet konden aanbrengen: waar de plaats dezer gebeurtenissen zou zijn. En Hij zei tot hen: WAAR HET DODE LICHAAM IS, ALDAAR ZULLEN DE ARENDEN VERGADERD WORDEN. De Heer beantwoordt hun bepaalde vraag op een onbepaalde wijze. De rechtstreekse afwijzing een vraag is een berisping van ongepastheid of voorbarigheid, welke de vrager onaangenaam aandoet; wij moeten er ons daarom zoveel mogelijk voor wachten, en liever doen wat de Heer hier doet: het antwoord omwikkelen met een beeld, dat juist is, maar dat het eigenlijke der vraag buiten sprake laat. Waar het aas, het dode lichaam is, daar vergaderen zich de arenden, of zo als wij ook kunnen zeggen: "waar de prooi is, zal zich de roofvogel laten vinden." Wij zien deze woorden des Heeren schitterend vervuld in het oordeel over Jeruzalem, dat het toonbeeld van de laatste oordelen Gods moest zijn. Toen Jeruzalem tot een aas was geworden, streken de Romeinse adelaren op hetzelve neer, en verslonden het. Zo zal het ook in de laatste tijd zijn. Zodra de wereld door haar ongeloof tot een dood lichaam zal geworden zijn voor God, hoe levensvol, levenskrachtig en levenslustig het ook in eigen schatting wezen moge, zullen de adelaren Gods neerstrijken en haar verslinden. Waakt dan ten alle tijde, biddende dat gij moogt waardig geacht worden te ontvlieden al deze dingen, die geschieden zullen. De eisen des Heeren hebben altijd heerlijke beloften in hun gevolg. De Heer vermaant en waarschuwt de zijnen niet, dan om hen voor het ergste leed en lijden te vrijwaren. Zij moesten niet alleen waken, niet alleen oplettend zijn op wat er gebeurde en te wachten stond, maar ook bidden, om al deze verschrikkelijke oordelen te ontgaan. En te staan voor de Zoon des mensen. Dat is: in des Heeren onmiddellijke tegenwoordigheid te verkeren. Ik ben Gabriël (zei de engel tot Zacheria), die voor God sta. Zo staan eenmaal al de Christenen, die het in waarheid zijn, vóór de Christus. Welk een heerlijke aanschouwing zal dat zijn! Wie zou niet willen waken en bidden, om ook onder die gekochten des Heeren te staan; of zouden wij liever voor een korte tijd de genieting der zonde hebben, om dan Gods oordelen over ons te zien losbreken? Want gij weet niet in welke ure uw Heer komen zal. De Heer vermaant onophoudelijk tot waakzaamheid, omdat zijn discipelen groot gevaar liepen, om niet waakzaam te zijn, doordien de komst des Heeren lang, zeer lang zou vertoeven. En inderdaad de gemeente des Heeren maakte zich al de eeuwen door, en maakt zich nog heden aan niets meer schuldig dan aan het niet wakend wachten op de wederkomst des Heeren. Gelijk een man buitenslands reizende, zijn huis verliet, en zijnen dienstknechten macht gaf en elk zijn werk, en de deurwachter gebood, dat hij zou waken. De Heer neemt een gedeelte uit de door Hem vroeger gegevene gelijkenis der tien ponden, om er een nieuwe trek bij te voegen. De buitenslands trekkende man geeft niet alleen ieder zijner dienstknechten een gedeelte van zijn vermogen, van zijn geld, maar ook van zijn macht, van zijn huisbestuur, en wel ieder zijn eigenaardig werk, bevelende de deurwachter in het bijzonder op zijn post te blijven, en nauwkeurig de wacht te houden. Zo beval nu ook de Heer bij zijn heengaan zijn discipelen allerbijzonderst aan, te blijven waken. Zo waakt dan, want gij weet niet, wanneer de Heer des huizes komen zal: des avonds laat, of ter middernacht, of met het hanengekraai, of in de morgenstond. De Heer heeft de tijd en de gelegenheid zijner komst zich voorbehouden; trouwens, Hij is de Vrijmachtige, en het behaagt Hem in sommige gevallen ons te binden, zonder zich zelven te verbinden, opdat het geloof, de hoop en de liefde gelegenheid

ter beoefening mogen vinden. Het geloof ziet op de belofte des Heeren, de hoop verwacht hare vervulling, en de liefde wacht altijd op de geliefde. Opdat hij niet onvoorziens kome, en u slapende vinde. De Heer acht geen verzuim zo beschamend voor zijn discipelen, als gebrek aan waakzaamheid. En waarom? Omdat zijn discipelen in de wereld zijn als in 's vijands land, en de vijand van ieder onbewaakt ogenblik gebruik maakt, om hen te benadelen. Niet alleen wordt juist gedurende het slapen der akkerlieden het onkruid gezaaid in het midden der tarwe, maar worden ook de huislieden van hun goederen beroofd. Door gebrek aan waakzaamheid zijn de edelste schatten der kerk verloren gegaan, ja, de Heilige Schriften zelven waren er door in een klooster begraven, en had God ze daar niet bewaard, en van daar weder aan het licht gebracht, wij waren nog heden allen Rooms, en daarmee heidenen met de bijnaam van Christenen. En hetgeen Ik u zeg, dat zeg Ik allen: WAAKT! De Heer stelt hiermee het woord Waakt! tot het blijvend wachtwoord van geheel de kerk, aan alle plaatsen en in alle tijden. Eerst wanneer Hij wedergekomen zal zijn, zal Hij ons van dit woord en van dit werk ontslaan. Tot zo lang echter blijve ieder op zijn post, en worde hij er getrouw op bevonden. Want Alsdan zal het koningrijk der hemelen zijn. Wat de Heer met klare woorden gezegd heeft, wil Hij nog eens in een sprekend tafereel samenvatten. Hij schetst er de toestand der gemeente in, en onderscheidt zijn ware discipelen en discipelinnen van die er enkel de schijn van hebben. Gelijk aan tien maagden. Het tiental maakt een vergadering; waren er tien Israëlieten bij elkander, zo maakten zij een gemeente uit, en kon de dienst bij hen verricht worden. Tien MAAGDEN. De gemeente der gelovigen is de bruid van Christus, met wie zij verloofd is, en wiens komst zij wacht, om eeuwig met Hem verenigd te leven, en met Hem alles te zijn en te bezitten, wat Hij zelf is en van de Vader heeft ontvangen, De maagden zijn de speelnoten der bruid, die uit haar huis en in haar naam in sierlijke kleding de bruidegom inwachten, om hem bij zijne komst tot de bruid de feestzaal binnen te leiden. Welke hare lampen namen. De feestmaaltijd van de bruidegom en de bruid en hun gasten heeft gewoonlijk in de avond plaats, om het feest nog meer luister bij te zetten; want een feestmaaltijd bij dag is niet half zo schoon en genoeglijk als bij avond; alsdan zijn de gasten meer afgesloten van de buitenwereld, en met elkander onderling meer verbonden. En gingen uit, de bruidegom tegemoet. Zij bleven niet binnen het huis der bruid, maar traden naar buiten, over het voorplein van het huis, de bruidegom een eind weegs tegemoet, om hem eerder te zien en spoediger te verwelkomen. En vijf van haar waren wijzen en vijf waren dwazen. Bij de uiterlijke gelijkheid was er innerlijk een aanmerkelijk verschil bij deze maagden. Zij waren allen de speelnoten der bruid, allen in sierlijk bruiloftsgewaad, allen tot hetzelfde werk, de opwachting des bruidegoms geroepen; doch de wijze hoe dit werk door de een en door de anderen gedaan werd, verdeelde haar in wijzen en onwijzen. Die dwaas waren, hare lampen nemende, namen geen olie met zich, maar de wijzen namen olie in hare vaten met hare lampen. De Heer leert hier de volharding der heiligen in tegenstelling met de afwijking der anderen. Er is een standvastig geloof en er is een tijdgeloof. De zorgeloosheid is wel een der duidelijkste kenmerken van het schijnchristendom. Er zijn mensen, die zich vergenoegen met hun Christelijke naam en uitwendige belijdenis; en zeker, daar hebben zij genoeg aan, om in de kerk te leven, maar niet om zalig te worden. Zij hebben al de uitwendige voorrechten van Gods kinderen met elkander gemeen, ja hebben soms bijzondere gaven daarbij, maar zij hebben geen genade, dat is, zij hebben de Heilige Geest niet in hen levende en werkende. En zulke mensen zijn als brandende lampen, maar aan wie de voorraad van olie ontbreekt. Deze kunnen enige tijd branden, maar niet altijd. Bij de Christen moet in geestelijke zin, door de Heilige Geest, plaats hebben wat bij de weduwe te Sarepta ook door Gods almacht plaats had: Het meel van de kruik werd er niet verteerd en de olie der fles ontbrak er niet. Toen nu de bruidegom vertoefde. De Heer herinnert gedurig de zijnen, dat zijn komst zeer laat in de tijd zijn zal, ofschoon altijd te vroeg voor degenen, die Hem niet verwachten, of die Hem niet behoorlijk opwachten. Werden zij allen sluimerig en vielen in slaap. Er is uitwendig gezien geen verschil tussen gelovigen en ongelovigen; zij hebben dezelfde goede hoedanigheden, maar ook dezelfde

zwakheden. De discipelen des Heeren sliepen zelfs in des Heeren tegenwoordigheid, zowel op Thabor als in Gethsemane. Daarom is het zo gevaarlijk, om het kenmerkend onderscheid tussen ware Christenen en schijn-Christenen in uitwendige dingen te stellen. De huichelaar kan al de vrome dingen nadoen, die de vromen doen, en somtijds doet hij ze nog veel volmaakter dan zij. Even als in de gelijkenis van het onkruid op de akker, zo is het hier en overal: het einde kroont het werk, of veroordeelt het. En te middernacht. Dat is: in de laatste ure van de dag. De Heer zegt hier niet, wat Hij straks zei: dat de heer des huizes komen kon met het hanengekraai, of in de morgenstond; neen, toen onderstelde Hij de mogelijkheid van zulk een toekomst in algemene zin, doch nu Hij spreekt van zijn komst, de komst van de bruidegom tot zijn bruid, overschrijdt Hij de laatste ure van de dag niet. Het einde dezer bedeling brengt de komst des Heeren, en omgekeerd de komst des Heeren brengt het einde dezer bedeling. Geschiedde een geroep. Er is altijd een waarschuwing van 's Heeren wege. Vóór de Heer gaat altijd een heraut, die zijn komst aankondigt. Hij wil de zijnen niet overvallen; Hij weet dat zij door zijn lang vertoeven sluimerig worden, ja in slaap vallen; Hij wil hun tijd geven, om zich te herstellen, opdat zijn komst hen niet beschaamt, maar verheugt. Ziet, de bruidegom komt, gaat uit hem tegemoet! De heraut roept de maagden tot haar werk. Zij waren uitgegaan, de bruidegom tegemoet. doch hij kwam niet dadelijk, en zij moesten dus vertoeven. Welnu, thans nadert de bruidegom, dat zij thans haar voornemen volbrengen! Toen stonden al die maagden op, en bereidden hare lampen. Het eerste, waar de ontwakende maagden naar zagen en grepen, waren de lampen, die zij gedurende hare sluimering en slaap naast zich nedergezet hadden. Immers, deze lampen waren de enig nodige zaken in dit ogenblik. Het was middernacht; de bruidegom moest vóór het huis zijner bruid met licht, met helder licht ontvangen worden. Stel u de maagden voor, de bruidegom wachtende zonder lampen, en de speelnoten der bruid staan daar zonder doel en betekenis. En de dwazen zeiden tot de wijzen: GEEFT ONS VAN UW OLIE, WANT ONZE LAMPEN GAAN UIT. Hieruit blijkt, dat de lampen van allen op het uitgaan stonden. Trouwens, deze werden gelijktijdig gevuld, toen de maagden te samen uit het huis der bruid gingen; de olie, daarin gedaan, was dan ook gelijktijdig opgebrand; doch de wijze maagden hadden gedacht aan hetgeen, waaraan de dwazen niet gedacht hadden: dat de bruidegom langer kon vertoeven dan de olie in de lampen strekte, en hadden dus uit voorzichtigheid en voorzorg bovendien gevulde oliekruikjes medegenomen. Wij vragen: hoe kwamen zij op dit denkbeeld? Zij waren toch reeds bij het vallen van de avond en dus even vroeg met de andere maagden uitgegaan, en zo moet men bij haar onderstellen, dat zij met de anderen verwachtten, dat de bruidegom vroeg zou komen. Doch neen, zij dachten noch aan het vroege, noch aan het late komen van de bruidegom, maar aan het onzekere van die komst. Er was geen bepaalde tijd voor die komst; deze hing geheel en alleen van de bruidegom zelf af; en zo namen zij, gelijk alle wijzen doen, in deze onzekerheid het zekere voor het onzekere, en voorzagen zich van een voorraad, welke, zo hij niet nodig was, toch getuigen moest van hare bereidwilligheid om hare roeping ten volle te vervullen; doch deze voorraad was nodig. Juist toen het volle licht der lampen nodig was, in het ogenblik dat de bruidegom van verre naderde, taande het licht van al de lampen. Snel grepen de wijze maagden naar hare kruikjes en vulden hare lampen; de dwaze maagden hadden echter geen voorraad meegenomen, en waren daardoor in de grootste verlegenheid. Zij wendden zich terstond tot hare medespeelnoten met het verzoek: Geeft ons van uwe olie, want onze tampen gaan uit. Doch de wijzen antwoordden, zeggende: GEENSZINS, OPDAT NIET MISSCHIEN VOOR ONS EN VOOR U NIET GENOEG ZIJ. De wijze maagden blijven als zodanig handelen; zij blijven bedachtzaam en voorzichtig; zij blijven voorzorgen nemen voor de onzekere tijd, dat zij nog dienst moeten doen; immers de heraut had wel de komst des bruidegoms aangekondigd, doch was hij daarom nu in hare onmiddellijke nabijheid? Het tegendeel was waar, want zó ver was hij nog verwijderd, dat zij aan hare speelnoten de raad konden geven: Maar gaat liever tot de verkopers, en koopt voor u zelven. De wijze maagden waren niet liefdeloos, en nog veel minder spottenden zij met hare

vriendinnen, door haar tot een boodschap uit te zenden, welke niet anders dan vruchteloos kon zijn. Neen, de wijze maagden meenden ter goeder trouw, dat hare speelnoten nog te helpen waren, door met allen spoed haar verzuim te herstellen, en nu nog te doen, wat zij, de wijze maagden, terstond hadden gedaan bij de verkopers kruikjes met olie te kopen. Neen, de genade is niet eigenlievend. Zij zou zo gaarne allen behouden zien; maar kan de begenadigde zondaar de onbekeerde behouden? Heeft hij, gelijk de Roomse kerk van hare heiligen beweert, overvloed van verdiensten, waardoor ook nog anderen kunnen gebaat worden? Immers neen. Wij kunnen niemand behouden, wij hebben nooit genade te veel, maar wij kunnen wel onze onbekeerde broeders en zusters verwijzen naar Hem, bij wie de genade te verkrijgen is, naar de Heere Jezus Christus; en dat kunnen en moeten wij ook doen, zelfs in de laatste ure; want zolang de bruidegom niet gekomen, en ook zolang de dood niet tegenwoordig is, is er althans nog mogelijkheid van redding. Zeker is het nodig, dat waar het gevoel van zonde ontbreekt, dit allereerst gewekt wordt; doch als dit gevoel nu bestaat, als de dwaze maagden zien, dat haar ontbreekt, wat zij volstrekt nodig hebben, om de bruidegom te kunnen ontvangen en met hem binnen te gaan, welk een anderen raad kan en moet men haar dan geven, dan: "doet nog een poging om u te redden: Gaat tot de verkopers en koopt voor u zelven. Velen verstaan onder de verkopers de predikanten, en laten dezen roepen, als zij zich gevaarlijk ziek gevoelen. Wij hebben er niets tegen. Wij beschouwen het als een van de eerste plichten van de predikant, om te waken over de zielen der mensen, Hebreeën 13:17; en als dan nu een lid der gemeente in zijn krankheid de leraar roept, waarom zou deze niet gaarne komen, om wanneer het goede zaad des woords nog niet in het hart van zulk een mens gevallen is, het daarin te strooien, en zo het er reeds in gevallen is, te kweken. In krankheid is het hart veelal gevoeliger en ontvankelijker dan in gewone tijden. Wie lijdt, houdt meestal op van moedwillig te zondigen; alsdan is de lust er toe vergaan, althans onderdrukt. Een getrouw predikant, die Christus en die gekruist als de enige en algenoegzame Zaligmaker aanprijst aan zondaren, zal misschien aan het eenzaam krankbed een rijkere winst doen, dan hij dit doet van de kansel in een volle kerk. Wie zielen vangt is wijs, en wie een zondaar bekeert van de dwaling zijns wegs, die zal een ziel van de dood behouden en menigte der zonden bedekken, Jacobus 5:19. Toen zij nu heengingen om te kopen. Zij volgden terstond de raad harer medespeelnoten; zij begrepen er was geen andere uitweg; met uitgaande lampen konden zij de bruidegom niet opwachten; nog was hij er niet, wellicht zou het verzuim nog te herstellen zijn; doch het was niet te herstellen. Kwam de bruidegom. Gij gevoelt, dat kon in dit geval niet anders. Wanneer de bruidegom niet intussen gekomen ware, dan zouden de wijze en dwaze maagden met elkander volkomen gelijk gesteld zijn geworden, en welk een kracht zou er dan in de vermaning tot bedachtzaamheid en voorzichtigheid overgebleven zijn? De wijsheid moet hare kroon, de dwaasheid hare roede hebben; en nu, hoe gewichtiger de zaak is, waarin men dwaas was, hoe zwaarder de roede zal zijn. De dwaze maagden verzuimden het hoogste, zij ontvingen ook de hoogste straf. En die gereed waren, gingen met hem in tot de bruiloft, en de deur werd gesloten. Daarna kwamen ook de andere maagden, zeggende: HEERE, HEERE, DOE ONS OPEN! De gelijkenis laat het in het midden, of de dwaze maagden nog geslaagd zijn om olie te verkrijgen en hare lampen in de vereiste toestand te brengen of niet. De Heer treedt niet buiten het derde (het eigenlijke doel) der gelijkenis, welke is de vermaning om zich gereed te houden voor des Heeren komst. Om zich gereed te houden moet men zich gereed maken; daartoe is voorzorg nodig, en die zich tot een gewichtige zaak voorbereidt, is altijd daarin bezig. Ja, volgens des Heeren wil moet een Christen zich beschouwen als een soldaat op post in oorlogstijd. Hij mag geen ogenblik zorgeloos zijn, of hij is in gevaar overrompeld te worden en zijn leven te verliezen. Is het niet ook opmerkelijk, dat zo gedurig als de Heer vermaant, om niet bezorgd te zijn ten opzichte van onze tijdelijke benodigdheden, Hij ook zo gedurig vermaant om wel bezorgd te zijn voor onze geestelijke belangen? Gedurig wijst de Heer ons op de toekomst en wat daarvoor nodig zal zijn, opdat wij er ons in tijds mede mogen voorzien. Zoeken wij dan genade bij God, terwijl het

nog heden genaamd wordt, want als de Heer komt tot de gemeente, of de dood komt tot ons, dan is het te laat. Bidden wij gedurig en vurig om de Heilige Geest, als het zegel des geloofs; want de genade is de inwoning des Heiligen Geestes in ons, en zij, de genade, is de eigenlijke olie, die niet alleen in onze lampen (onze belijdenis en onze wandel) branden, maar ook in onze voorraadkruikjes (onze harten) aanwezig zijn moet. En Hij antwoordende, zei: VOORWAAR ZEG IK U, IK KEN U NIET. De bruidegom kende haar niet als de speelnoten der bruid, want als zij deze geweest waren, dan hadden zij hem tegemoet moeten gaan; doch nu heeft de bruidegom ze niet gezien, en zo verviel haar recht met hem te delen in de vreugde van de bruiloft. Een ernstig woord voor ons allen. Velen onder ons dragen grootse namen en hoge eretitels; maar als de daad niet beantwoordt aan die namen of aan die titels, dan vervallen zij eenmaal. Wij allen dragen de naam van Christenen, doch gedragen wij ons, dat is: geloven en arbeiden wij niet als Christenen, zo wordt ons in het einde die naam ontzegd, en wij staan geheel en al buiten Christus. En zo is het, wij zeiden het reeds vroeger, met alle waardigheden in deze wereld. Vele mensen staan op een voetstuk boven de grote menigte verheven, maar in de dood treden zij van dat voetstuk af, en staan weer gelijk met alle mensen; en alleen zij, die door God in Christus waardig worden gekeurd om de dood en het oordeel te ontvlieden, zullen ingaan in de vreugde van hun Heer. Zo waakt dan, want gij weet de dag niet noch de ure, in welke de Zoon des mensen komen zal. De Heer keert telkens tot dezelfde slotsom terug, om die tot grondslag te leggen van een nieuwe uiteenzetting of ontwikkeling van dezelfde waarheid, in een andere gelijkenis. Want het is gelijk een mens, die buitenslands reizende, zijn dienstknechten riep, en gaf hun zijn goederen over. Wij hebben hier van Mattheus, in gewijzigde vorm, dezelfde gelijkenis als die wij reeds van Lukas bij 's Heeren opgang naar Jeruzalem ontvingen. Het verschil tussen deze beide gelijkenissen ligt daarin, dat de heer bij Lukas zijn tien knechten ieder één pond, dus een gelijke som gaf, om er winst mee te doen. Hier daarentegen lezen wij: En de ene gaf hij vijf talenten, en de andere twee, en de derde één, een iegelijk naar zijn vermogen. Wij hebben dus hier te denken aan de onderscheidene gaven van dezulken, die tot de gemeente des Heeren gerekend worden. Het vermogen, de vatbaarheid van de een is niet zo groot als die van de andere, en de heer die, wij zien dit bij de uitkomst, zijn knechten kende, vertrouwde de meeste talenten toe aan hen, die hij als de ijverigste kende. De luie dienstknecht ontving slechts één talent. De heer gaf dus een ieder naar zijn vermogen, naar dat hij in staat was te beheren. En verreisde terstond. Ook hier worden de dienstknechten voorgesteld als zelfstandige lieden, die gedurende des Heeren afwezigheid geroepen zijn, met verstand en beleid bezig te zijn en met zijn geld handel te drijven. Die nu de vijf talenten ontvangen had, ging heen en handelde daar mee, en won andere vijf talenten. Dat was een schone winst; die zijn kapitaal verdubbeld ziet, heeft honderd procent gewonnen. Desgelijks ook die de twee ontvangen had, die won ook andere twee. Wij bewonderen ook hier de wijsheid des Heeren. Hij gaat niet boven de honderdvoudige vrucht van het uitgestrooide zaad. Een menselijk dichter of schrijver valt ligt in het overdrevene, en geeft niet zelden buitensporige uitkomsten aan geringe oorzaken; maar bij de Heer is alles uit het leven, uit de waarheid, is alles evenwicht en harmonie. Maar die het ene talent ontvangen had, ging heen en groef in de aarde, en verborg het geld zijns heren. Een vreemde handelwijze voorzeker. Wat mag deze man daartoe bewogen hebben? Hij zegt het later zelf: de vrees om het weinigje, dat hij heeft, geheel en al te verliezen. Doch deze vrees bestond enkel in zijn verbeelding. Waar vijf talenten vijf kunnen winnen en twee talenten twee, daar kan één talent ook één talent winnen; doch de schuld van deze man lag in zijn traagheid; hij was een luie dienstknecht en tot handeldrijven behoort naarstigheid, behoort een werkzaamheid des verstands, ja van al onze krachten, om geen schade te lijden, maar om winst te doen; want handeldrijven kan een ieder wel, doch winnen is de zaak, en dat is niet ieders zaak; niet, omdat de een gelukkiger is dan de andere, (ofschoon ook ongelukken en gelukken buiten onze schuld of toedoen kunnen plaats vinden), maar omdat ook de kooplieden onderscheiden worden in wijze en in dwaze

kooplieden. En na een lange tijd kwam de heer van dezelve dienstknechten. Merkt op, ook hier stelt de Heer de tijd van zijn afwezigheid voor als een lange tijd. En hield rekening met hen. Eens houdt de tijd van handeldrijven en van alle andere werkzaamheid op, en wordt de slotsom er van opgemaakt en openbaar gemaakt. En die de vijf talenten ontvangen had, kwam en bracht tot hem andere vijf talenten, zeggende: HEER! VIJF TALENTEN HEBT GIJ MIJ GEGEVEN, ZIE, ANDERE VIJF HEB IK BOVEN DEZELVE GEWONNEN. Mij dunkt, gij hoort uit deze woorden de toonder opgewektheid en der vreugde. En ja, welk een liefelijk gevoel geeft het aan ons hart en welk een helder licht geeft het in onze ogen, als men de bewustheid heeft, dat men met zegen heeft gearbeid! Zeker, wij hebben nooit genoeg voor de Heer gedaan, en ook onze vlijt is in onze eigen ogen als een wegwerpelijk kleed; maar als wij de zegen zien mogen, die God op onze vlijt gaf, en die Hij zeker niet op onze traagheid zou gegeven hebben, dan verstaan wij iets van het woord van Johannes: Indien ons hart ons niet veroordeelt, zo hebben wij vrijmoedigheid tot God (1 Johannes 3:21). En zijn heer zei tot hem: WEL, GIJ GOEDE EN GETROUWE DIENSTKNECHT! OVER WEINIG ZIJT GIJ GETROUW GEWEEST. De Heer noemt hetgeen de dienstknecht is toevertrouwd weinig. In vergelijking van hetgeen God ons in de eeuwigheid geven zal, is ook het meeste in deze tijd weinig. Er is in het leven een wedijver en wedstrijd tussen de grote machten, wie de grootste, en tussen de rijke lieden, wie de rijkste zijn moge, doch ook dit behoort tot de vele ijdelheden, waaruit de wereld is samengesteld. Achter het graf zegt het niets, of men vroeger aanzienlijk, of gering, rijk of arm geweest is; daar is de enige vraag: of men een kind van God was of niet. Over veel zal ik u zetten. Wij veranderen in de dood niet van heer, maar van dienst. Wie hier de Heer gediend heeft in nederigheid, zal Hem eenmaal dienen in heerlijkheid. Aan dienstwerk is op Goddelijk gebied nooit gebrek, en er is een oneindige, Goddelijke verscheidenheid in dat dienstwerk voor de gezaligden. Al de engelen zijn Gods dienaren, en al de gezaligden worden het eveneens. Doch in de hemel is de dienst van God niet, gelijk op aarde, innerlijke zaligheid bij uiterlijke verdrukking, maar innerlijke zaligheid bij uiterlijke heerlijkheid. Ga in tot de vreugde uws Heeren. Hier treedt de Heer zelf als uit de gelijkenis. De vreugde des Heeren is die, welke Hij zich zelven verworven heeft voor de zijnen, en waarin allen zullen delen, die zijne getrouwe getuigen, en in alle werk zijn getrouwe dienstknechten zijn. En die de twee talenten ontvangen had, kwam ook tot hem, en zei: HEER! Twee TALENTEN HEBT GIJ MIJ GEGEVEN, ZIE, TWEE ANDERE TALENTEN HEB IK BOVEN DEZELVE GEWONNEN. Zijn heer zei tot hem: WEL, GIJ GOEDE EN GETROUWE DIENSTKNECHT, OVER WEINIG ZIJT GIJ GETROUW GEWEEST, OVER VEEL ZAL IK U ZETTEN, GA IN TOT DE VREUGDE UWS HEEREN. Dat de Heer dezelfde beloning toekent aan die, die vijf, en die, die twee talenten ontvangen heeft, bewijst dat hier de hoofdzaak van de arbeid niet is de veelheid van het werk, maar de getrouwheid in het werk. Dat de een vijf, en de andere twee, en de derde slechts één talent ontvangt, is niet zijn keus, maar des Heeren; doch men kan met een enkel talent, even als met twee en vijf talenten, arbeiden voor de Heer, en dat is de enige eis. Niets is treuriger, dan de verontschuldiging, dat men God meer of beter zou dienen, indien men in andere omstandigheden verkeerde. Men kan in iedere toestand God dienen, vrezen, liefhebben, gehoorzamen. Het Evangelie zegt hetzelfde wat de wiskunde ons zegt: dat men uit ieder gegeven punt van de omtrek een lijn kan trekken tot het middelpunt, en wederkerig, dat men rondom ieder gegeven punt een cirkel kan trekken, waardoor dat punt tot een middelpunt wordt. Wij kunnen dus uit iedere toestand uitgaan tot Jezus, en elk talent, dat wij hebben, tot een middelpunt maken, van hetwelk de lof zijns naams uitgaat. Maar die het ene talent ontvangen had, kwam ook en zei: HEER! IK KENDE U, DAT GIJ EEN HARD MENS ZIJT, MAAIENDE WAAR GIJ NIET GEZAAID HEBT, EN VERGADERENDE WAAR GIJ NIET GESTROOID HEBT. Hoe schril staat tegenover de blijmoedige vrijmoedigheid der twee vorige getrouwe dienstknechten, deze onbeschaamde stoutmoedigheid van de ontrouwen dienstknecht. Hij schroomt niet zijn heer de schuld te geven van zijn ijverloosheid; hij is blijkbaar boos, dat hij

slechts één talent ontvangen heeft; hij schrijft dit toe aan de karigheid van zijn heer; en wat kan hij met één talent uitvoeren, om winst te doen? En als hij soms het weinige, dat hij heeft nog verloor, wat dan? Dan zou hij buiten raad zijn, want dan zou zijn heer het van hem eisen, als door zijn schuld verloren. En bevreesd zijnde, ben ik heengegaan en heb uw talent verborgen in de aarde; zie, gij hebt het uwe. Hoe weinig kende deze knecht zijn heer, ofschoon hij het zo nadrukkelijk verzekert: Ik kende u. Neen, gij kende hem niet, boze mens, anders zoudt gij weten, dat het hem niet te doen is geweest om zich, maar om u te verrijken, door u met zijn kapitaal én met uw winst te belonen. Hoe! uw heer wil maaien, waar hij niet gezaaid heeft? Heeft hij dan niet gezaaid, toen hij u het talent gaf, terwijl hij eerst thans, na een lange afwezigheid, komt om te maaien, wat dit gezaaide heeft voortgebracht? Maar gij stelt hem teleur; gij hebt de zaadbundel niet ledig gestrooid op een akker, maar hem ongeopend op de zolder in een kist gesloten, opdat gij hem in dezelfde toestand zoudt kunnen teruggeven, als waarin gij die hebt ontvangen. Gij liegt dus, wanneer gij zegt, dat uw heer wil vergaderen, waar hij niet gestrooid heeft; gij hebt niet gestrooid, en daarom kan hij niet vergaderen, zo als hij verwachten mocht. Maar zijn heer antwoordende, zei tot hem. Zijn heer ontmaskerde hem. Wanneer des boze mond zich opent, zo bestaan zijn verontschuldigingen in beschuldigingen van de onschuldige, maar zijn vals oordeel wordt als zodanig door zijn rechter terecht gesteld, en zijn klacht gemaakt tot een aanklacht voor hem zelven. Gij boze en luie dienstknecht! gij weet dat ik maai, waar ik niet gezaaid heb, en van daar vergader, waar ik niet gestrooid heb, zo moest gij dan mijn geld bij de wisselaren gegeven hebben, en ik komende, zou het mijne wedergenomen hebben met woeker. Men kan ook zonder handel te drijven winst doen, en al is deze winst ook beperkt en weinig, in vergelijking van de verdubbeling van het kapitaal, toch is het eindeloos beter rente van het kapitaal te trekken, dan het renteloos te laten liggen. De geestelijke bedoeling van dit alles is, dat men altijd iets doen kan voor de Heer in zijn, ons verleende kracht. Kunt gij niet voor de Heer strijden, gij kunt Hem echter belijden; kunt gij niet op de menigte werken, gij kunt op een enkele ziel werken; doch doet gij niets voor de Heer, denkt gij alleen aan u zelven en niet aan Hem, aan het uwe en niet aan het zijne, zo behoort gij niet onder het getal zijner dienaren, maar onder dat zijner haters. Neemt dan van hem het talent weg, en geeft het degene, die de tien talenten heeft. De Heer had dus de tien talenten niet teruggenomen van de dienstknecht, die hij vijf talenten gegeven, en die er vijf talenten bij gewonnen had; neen, hij had, zo als wij reeds opmerkten, kapitaal en winst in de hand zijner dienaren gelaten, en wel, zo als nu blijkt, als een geschenk, tot hun wettelijk eigendom, en deze heer wordt door de boze dienstknecht een hard man genoemd! Ja, die heer was hard, was straf, was gestreng; maar voor wie? Voor wie zijn eigen wil boven de zijne had gesteld. Want een iegelijk, die heeft, die zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar van degene, die niet heeft, van die zal genomen worden, ook dat hij heeft. Wie met het hem toevertrouwde geen winst doet, van die wordt het talent, als bij hem onnut, teruggenomen, en daarenboven wordt de straf der ontrouw en der nalatigheid op hem toegepast. Deze gelijkenis en geheel de Schrift onderscheidt de persoon van zijn toestand. De persoon is blijvend, zijn toestand niet. De wereldsgezindheid neemt dit leven voor de bestemming van de mens, en richt daar alles op in; doch onze aardse toestand is slechts een voorlopige toestand. Het is om zo te spreken een proefneming Gods, hoe men met het door Hem toevertrouwde handelt, om ons daarna te geven, wat ons niet meer ontnomen worden zal; het is een zaaitijd, waarvan de vrucht ons verblijden of beschamen zal. Galaten 6:7,8. En werpt de onnutte dienstknecht uit in de buitenste duisternis, daar zal wening zijn en knarsing der tanden. Aan de zwaarte van de straf ziet gij de zwaarte van het vergrijp. Het al of niet werkzaam zijn en winst doen of schade lijden met de door God aan ons gegeven talenten, is geen zaak van geringe betekenis; integendeel ons eeuwig wel of wee hangt er van af. Gij gevoelt, dat onder deze talenten alles verstaan wordt, wat God ons van zijnentwege mededeelt. Hij gaf ons het leven, hoe handelen wij er mee? Verbeuzelden wij het? Gebruiken wij het voor ons zelven, of dienen wij er God en de naaste mee? God gaf ons zijn woord, zijn waarheid, zijn Zoon. Hoe gebruiken

wij deze heerlijke geschenken? Zó, dat zij ons vervullen met de Heilige Geest der blijdschap en der liefde; of zó dat zij ons ledig of onvruchtbaar laten? Van de beantwoording dezer vragen hangt ons eeuwig lot af, en niet alleen ons lot, maar het lot van allen en van alles, het lot van kerk en wereld. Dit leert de Heer ons in de volgende gelijkenis. En wanneer de Zoon des mensen komen zal in zijn heerlijkheid. Hiermee keert de Heer terug tot zijn vroegere uitspraak, dat Hij ten laatste wederkomen zal tot het eindoordeel. Wat aan die laatste komst zal voorafgaan, is te veel in beeld en gelijkenis gehuld, om de aard en de opvolging der gebeurtenissen met juistheid te kunnen aanwijzen. De uitkomst alleen kan ten dezen opzichte leren, wat inkleding en wat historie is. Doch hier laat de Heer al de sluiers der gelijkenis vallen, en schetst Hij een tafereel, dat tegelijk een geschiedenis is: De komst van de Zoon des mensen in zijn heerlijkheid. En al de heilige engelen met Hem. Gelijk op een rijksdag de vorst niet alléén verschijnt, maar in het midden van de stoet zijner dienaren, zo zal ook de Vorst van het heir des Heeren (Jozua 5:14) verschijnen in het midden van geheel dat heir. Welk een aanschouwing zal dat zijn; welk een allesovertreffende heerlijkheid en majesteit zal zich alsdan ontvouwen! En deze aanschouwing wacht ons allen. O hoe weinigen onder ons zijn in de gelegenheid om de legeroptochten, de rijksvergaderingen, de feesten der vorsten en daarmee de heerlijkheid der wereld in hare hoogste kracht en pracht te zien. Doch wij allen zullen eindeloos grotere dingen zien dan deze, en het meerdere sluit al het mindere in! Mochten wij er maar allen getuigen van worden, als vrijgekochten door Christus, om zijn zaligspreking, en niet als gevangenen des satans, om het vonnis der verwerping uit 's Heeren mond te horen. Dan zal Hij zitten op de troon zijner heerlijkheid. Niet in hoedanigheid van profeet en hogepriester, maar als Koning zal Christus verschijnen, als Koning der koningen. En vóór Hem zullen al de volken vergaderd worden. Hij zal verschijnen als de Koning van alle volken, en daarmee als de Koning van alle koningen. De titel van Koning der mensheid, welke men de Heer meermalen hoort geven, is der Schrift even vreemd, als die van Koning der waarheid. Dit zijn wijsgerige uitdrukkingen, die men als zodanig kan laten gelden, doch waarop men niet te veel moet drukken. De mensheid is verdeeld in volken, en zo wordt de mensheid in die grote dag volksgewijze voor Hem vergaderd; en een koning regeert niet over zedelijke zaken, niet over de waarheid, maar hij wordt er door geregeerd. Ook Christus regeert niet over de waarheid; Hijzelf is de waarheid en regeert daarmee, als de Heilige en Waarachtige, over alle tongen, talen en natiën. En Hij zal ze van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt. Hij zal het doen door zijn engelen, zo als wij elders lezen (Mattheus 13:49). De engelen worden alsdan, gelijk ten allen tijde, uitgezonden, om de rechtvaardigen van de onrechtvaardigen, de gelovigen van de ongelovigen, Gods kinderen van die der wereld af te zonderen. Dit onderstelt bij de engelen een volmaakte kennis van ons hart en leven. Ja de engelen kennen ons, en weten nauwkeurig wie wij zijn; ook zij zijn de onzichtbare getuigen van onze handelingen in de eenzaamheid en in het openbaar. Daarom betuigde Paulus: Wij zijn een schouwspel geworden der wereld en de engelen en de mensen, 1 Corinthiers 4:9. En zei hij tot Timotheus: (1 Timotheus 5:21). Ik betuig voor God en de Heere Jezus Christus, en de uitverkoren engelen, dat gij deze dingen onderhoudt, zonder vooroordeel, niets doende naar genegenheid. En Hij zal de schapen tot zijn rechterhand zetten, maar de bokken tot zijn linkerhand. Reeds terstond geeft de Heer hun de namen, die zij door hun afzondering moesten verkrijgen. Ofschoon de Heer zich zelven voorstelt als Koning, zo stelt Hij zich echter thans tegelijk voor als de grote, de overste Herder der schapen, door het bloed des eeuwigen Testaments uit de dood weder gebracht, (Hebreeën 13:20 1Pe 5:4) om zijn schapen te leiden tot de levende fonteinen der wateren, Openbaring 7:1-7. Het was bij de Heer een liefelijke eigenaardigheid, om zijn gemeente zijn kudde en zijn gelovigen zijn schapen te noemen. Alsdan zal de Koning zeggen tot degenen, die tot zijn rechterhand zijn: KOMT, GIJ GEZEGENDEN DES VADERS! Ook nu zoekt de Zoon alleen de eer des Vaders. Vroeger waren zijn gelovigen de gegevenen, thans zijn zij de gezegenden des Vaders. Beërf dat koningrijk, hetwelk u bereid is

vóór de grondlegging der wereld. Het was hun bereid van eeuwigheid af in Christus. Daarom zegt de Apostel Paulus: (Efeziers 1:3,4). Gezegend zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegeningen in de hemel in Christus; gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem, in de liefde. Het is alsof de Apostel deze woorden gesproken heeft met de gelijkenis van onze tekst voor ogen, zo vloeit schrift met schrift in een tot één geheel, één waarheid. Want De Heer geeft reden van deze onderscheiding. De uitverkiezing is geen willekeur, welke de onrechtvaardige voorbijgaat en de rechtvaardige aanneemt; neen, zij is een wijsheid en een liefde Gods, welke zich zelve rechtvaardigt in hare kinderen. Zij die zalig worden zijn de godvruchtigen, de gelovigen, die God gehoor gaven in zijn woord, en gehoorzaamden aan zijn geboden. Als zodanig zijn zij kinderen Gods en erfgenamen van Gods zegeningen. Doch zouden zij dit hebben kunnen worden, indien zij daartoe niet door God in Christus van eeuwigheid af verkoren waren? Kan de gevallen mens zich zelven weder oprichten, zich zelven wederbaren uit God, zich zelven verlossen van zonde en dood en oordeel? En zo neen, zou er dan wel één gelovige, om niet te spreken van een gemeente, mogelijk zijn geweest, als God niet in zijn liefde èn zijn Zoon had gegeven aan zondaren, èn zondaren aan zijnen Zoon? De Overgave des Zoons kon, mocht niet te vergeef, niet zonder vrucht zijn, en hoe zou zij vrucht hebben, indien niet God zelf deze vrucht verzekerde? Hier zien wij de volstrekte noodzakelijkheid der eeuwige verkiezing. Doch hare verklaring? Wie zal ze beproeven en niet beschaamd uitkomen. Gods raad is van vóren ongeschapen licht, dat door geen geschapen oog te aanschouwen is, maar van achteren, in de uitkomsten, straalt dat ongeschapen licht door een wolk, en wordt het de Schechina, de zichtbare heerlijkheid Gods. Reeds nu zien wij klaar, dat er zonder uitverkiezing geen verlosten zijn zouden voor de Verlosser, en wat zal de eeuwigheid ons niet ophelderen? Zij zal alles verklaren, want daar zal ons kennen niet meer ten dele, maar volmaakt zijn. Thans betaamt het ons de eeuwige uitverkiezing te geloven als de getuigenis Gods, de leer der Schrift, en haar te beschouwen als een der rijkste bronnen van vertroosting voor de gelovigen. Voor de ongelovigen bestaat deze waarheid Gods evenmin als alle andere waarheden Gods voor hen bestaan. Zij verwerpen ze allen, en zij mogen ze verguizen of bespotten, zij hebben er geen vrees voor, want het ongeloof is juist de wil om voor niets meer te vrezen, ook niet voor God. Alleen voor de gelovigen heeft ook deze waarheid kracht. Als mijn geloof in Christus, zo als Hij zich aan ons geeft in de Schrift, niet is uit mij, maar Gods gave, zo heb ik in het geloof een eigenhandig geschenk van God, dat mij oneindig rijk en tegelijk oneindig arm maakt. Oneindig rijk en groot en zalig in God; oneindig arm en klein en nederig in mij zelven; alsdan is mijn geloof een bewijs mijner uitverkiezing, dat is: van Gods vrije genade en van mijn volstrekte onwaardigheid; want wat heb ik dan, dat ik niet ontvangen heb? en hiermee is alle roem uitgesloten, uitgenomen die in 's Heeren vrije genade. Dan heb ik de Heer niet uitverkoren, maar dan heeft Hij mij uitverkoren; dan heb ik niet naar Hem omgezien, maar dan heeft Hij naar mij omgezien; dan heb ik Hem niet het eerst liefgehad, maar dan heeft Hij mij het eerst liefgehad; dan heb ik in Gods eeuwige uitverkiezende liefde de vaste grond gevonden, waarin mijn anker eeuwig houdt, en de verborgen schat in de akker, welke men koopt, door alles wat men heeft te verkopen. Ja, de verborgen schat, want wie hem heeft, stelt hem niet ten toon of praalt er mee, maar houdt hem zorgvuldig verborgen, en verheugt er zich over alleen voor God en in de diepste eenzaamheid, wetende dat de volharding tot de einde toe de ware proef is van het geloof, en dat dus eerst in de jongste dag die verborgen schat voor alle ogen ontbloot mag en zal worden door de Heer zelf, in de woorden: Komt, gij gezegenden des Vaders! beërft dat koningrijk, hetwelk u bereid is vóór de grondlegging der wereld. Want Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling, en gij hebt mij geherbergd: Ik was naakt, en gij hebt Mij gekleed; Ik ben krank geweest, en gij hebt Mij bezocht; Ik was in de gevangenis, en gij zijt tot Mij gekomen. Even als er in de oogst enkel

sprake is van de aanwezige vrucht, en niet meer van al wat noodzakelijk vooraf moest gaan, om deze vrucht voort te brengen, zo wordt er ook in het laatste oordeel alleen gesproken van de werken des geloofs, en niet meer van het geloof, dat als de bron, deze stroom noodzakelijk moest voorafgaan. Wij weten, dat geen Godebehagelijke werken kunnen voortkomen dan uit het geloof, en zo weten wij wederkerig, dat er geen waar geloof kan zijn, zonder zodanige werken voort te brengen. Voorts weten wij, dat al de werken der gelovigen gegroeid zijn uit de woorden Gods, die zoveel zaden zijn in het hart der gelovigen, waaruit de ene vrucht na de andere voortkomt. Het geloof handelt alleen met de Schrift, en de Schrift handelt alleen met het geloof; doch van beiden wordt hier gezwegen, omdat er tot hiertoe onophoudelijk over gesproken is. Zij, die door de Heer zijne schapen worden genoemd, zijn de gelovigen, die als zodanig hun geloof betoond hebben in hun werken. Dan zullen de rechtvaardigen Hem antwoorden, zeggende: HEERE! WANNEER HEBBEN WIJ U HONGERIG GEZIEN, EN U GESPIJZIGD, OF DORSTIG, EN U TE DRINKEN GEGEVEN; EN WANNEER HEBBEN WIJ U EEN VREEMDELING GEZIEN EN GEHERBERGD; OF NAAKT EN GEKLEED; EN WANNEER HEBBEN WIJ U KRANK GEZIEN, OF IN DE GEVANGENIS, EN ZIJN TOT U GEKOMEN? De verwondering der gelovigen ontstaat daardoor, dat de Heer zich zelven voorstelt, als door hen persoonlijk beweldadigd te zijn; zulk een eer hebben zij immers nimmer gehad? Doch bovendien is het zeker, dat de gelovigen in het oordeel geprezen zullen worden over zaken, waaraan zij zelven thans het minst denken. De Heer ziet met andere ogen dan wij, en wat bij ons op de achtergrond staat, staat bij Hem niet zelden op de voorgrond; daarom wachten ons nog vele verrassingen van de zijde des Heeren. En de Koning zal antwoorden en tot hen zeggen: VOORWAAR, ZEG IK U: VOOR ZOVEEL GIJ DAT ÉÉN VAN DEZE MIJNE MINSTE BROEDEREN GEDAAN HEBT, ZO HEBT GIJ DAT MIJ GEDAAN. Zie hier de volmaakte vereenzelving van Christus met zijn gemeente. Reeds hier noemt Christus de zijnen zijn broeders, zo als Hij hen na zijn opstanding noemen zal. Ja. Hij wil onze oudste broeder zijn, die de erfenis met ons deelt. En welk een eer is het nu voor de discipel, dat hij door de Heer in gelijke rang wordt geplaatst met zich zelven, zodat alles wat de discipel is geschied, de meester in eigen persoon is geschied! Dan zal Hij zeggen tot degenen, die ter linkerhand zijn: GAAT WEG VAN MIJ, GIJ VERVLOEKTEN! IN HET EEUWIGE VUUR, HETWELK DE DUIVEL EN ZIJN ENGELEN BEREID IS. Welk een ontzettende tegenstelling van de zwartste nacht tegenover de schitterendste heldere dag! Neen, het leven van de mens is geen spel, maar volle ernst; het eindigt in eeuwig wel of wee. De Heer, die het einde van alle dingen weet, heeft ons deze kennis niet onthouden. Hij heeft ons gewaarschuwd, en geven wij er geen acht op, dan hebben wij geen verontschuldiging. Merkt intussen op, dat de Heer niet spreekt van een eeuwig vuur, dat de goddeloze, maar dat de duivel en zijn engelen, zijn dienaren, bereid is. Wie goddeloos is en blijft sluit zich bij de duivel aan, en ondergaat één lot met hem. Want Ik ben hongerig geweest en gij hebt Mij niet te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest en gij hebt Mij niet te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling en gij hebt Mij niet geherbergd; naakt en gij hebt Mij niet gekleed; krank en in de gevangenis, en gij hebt Mij niet bezocht. De Heer verwijt de goddelozen hun onbarmhartigheid. O, voorzeker hebben ook de ongelovigen lief, die hen liefhebben, maar zij hebben de Heer niet lief, en daarom ook niet die Hem toebehoren. Er is tweeërlei liefde: liefde uit eigenliefde, en liefde uit Jezusliefde; met andere woorden: We kunnen liefhebben als discipelen van Jezus en als vervreemd van Jezus. De liefde van dezulken, die Jezus niet toebehoren, is een tijdelijke liefde, heeft een tijdelijke vrucht, maar overschrijdt de grenzen der eeuwigheid niet; de liefde van dezulken, die discipelen en discipelinnen van Jezus zijn, is een eeuwige liefde, en heeft een eeuwige vrucht. Wij moeten ons dus vóór alle dingen verzekeren, dat wij Jezus toebehoren, dat wij Hem liefhebben in onverderfelijkheid, dat wij in Hem geloven en Hem gehoorzamen; en zijn wij hiervan verzekerd, dan is alles geheiligd door ons geloof, ook onze goede werken, hoe gering zij schijnen; want als werken des geloofs zijn zij de vruchten, de werkingen des Heiligen Geestes. Voorts gevoelt ge, dat de Heer al de

werken der barmhartigheid samenvat, omdat hier al de gelovigen en ongelovigen voor Hem staan; maar dat de één dit en de ander dßt werk der liefde gedaan heeft, of verzuimd heeft te doen. Dan zullen ook deze Hem antwoorden, zeggende: HEERE, WANNEER HEBBEN WIJ U HONGERIG GEZIEN, OF DORSTIG, OF EEN VREEMDELING, OF NAAKT, OF KRANK, OF IN DE GEVANGENIS, EN HEBBEN U NIET GEDIEND? Wat de gelovigen openbaar maakt in hun aansprakeloosheid, dat maakt de ongelovigen openbaar in hun geveinsdheid. De discipelen des Heeren staan versteld, dat hun zulke grote dingen door de Heer worden toegeschreven: dat zij de Heer zelf zouden gediend hebben; zij deden eenvoudig wat hun hand vond om te doen hechtten er niet de minste waarde aan, en dachten er in het geheel niet meer aan, en nu wordt het hun door de Heer zelf tot gerechtigheid gerekend. De goddelozen daarentegen het vonnis der veroordeling vernemende, en de reden er van, gebruiken deze redengeving, om ware het mogelijk, dit vonnis op te heffen, of althans als onrechtvaardig te doen blijken. Doch wat doen zij anders dan hun geveinsdheid ontbloten? Zij zeggen: Jezus zelf nimmer in een hulpbehoevende toestand te hebben gezien. Doch zonden zij dan Jezus zelf gediend hebben, zo zij Hem hadden gezien? O, ziet het in de Schrift, hoe de goddelozen, de ongelovigen met Christus in eigen persoon handelen: zij mishandelen Hem. Juist hun haat tegen Jezus doet hen zijn discipelen haten. Hoe menig martelaar had zijn leven kunnen behouden, als hij Jezus maar had willen verloochenen, en hoe menig Christen had het troetelkind der wereld kunnen zijn, als hij Christus maar had willen vaarwel zeggen. De wereld haat niet ons, dßt is haar niet de moeite waard; maar Christus in ons. Dan zal Hij hen antwoorden, en zeggen: VOOR ZO VEEL GIJ DAT ÉÉN VAN DEZE MINSTEN NIET GEDAAN HEBT, ZO HEBT GIJ HET MIJ OOK NIET GEDAAN. De liefde tot de discipelen van Jezus is de maatstaf van de liefde tot de Heer zelf. De Heer wil niet buiten de zijnen om, Hij wil in de zijnen bemind worden. Zijn discipelen vertegenwoordigen Hem op aarde, en zo als wij hen behandelen, acht de Heer zich zelven behandeld. Treffende waarheid ook voor ons, die geloven; want in hoe droevige staat verkeert de gemeenschap der heiligen! En van waar anders ontstaat dit droevig verschijnsel dan door gebrek aan de eenvoudigheid, zo als die in Christus is, 2 Corinthiers 11:3,4. Ieder Wil zich doen gelden, en zo trekt de bescheidene zich terug; ieder, die gaven heeft, wordt naar de ereplaats geleid om die gaven ten toon te spreiden, en zo trekt de minder begaafde zich terug. Waar duurzame gemeenschap zal bestaan, moet ongedwongenheid heersen en de liefde wederkerig zijn, en moet men elkander voorkomen, niet gezocht, maar gewillig. De eenvoudigste liefde is de meest nederige liefde, en de meest nederige liefde is de beste. En deze zullen gaan in de eeuwige pijn, maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven. Deze twee woorden zijn de twee eeuwige zegels Gods van de belofte en van de bedreiging der Schrift; van de belofte: Zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden, Mattheus 5:7; van de bedreiging: Een onbarmhartig oordeel zal gaan over dengene, die geen barmhartigheid gedaan heeft, Jacobus 2:13. En het is geschied, als Jezus al deze woorden geëindigd had, dat Hij tot zijn discipelen zei: GIJ WEET DAT NA TWEE DAGEN HET PASCHA IS, EN DE ZOON DES MENSEN ZAL OVERGELEVERD WORDEN, OM GEKRUISIGD TE WORDEN. Tot nu toe had de Heer zijn dood en de wijze zijns doods als op handen voorgesteld; thans wijst Hij zijn discipelen bepaald aan, dat zijn dood op dit paas feest, dat zijn kruisiging na twee dagen zou plaats hebben. Doch wij kunnen het begrijpen, dat zo klaar dit alles voor de ogen des Heeren stond, het zo duister moest staan voor de ogen zijner discipelen. Om een zaak, en vooral een buitengewone, gewichtige zaak mogelijk te achten, moeten wij de overgangen kennen, en deze kennen wij, voor wie de toekomst gesloten is, niet. Wat moest er nog gebeuren, alvorens de Heer, die thans nog zo rustig en veilig neerzat bij zijn discipelen, op het gindse Golgotha aan het kruis werd geklonken! Voor de Heer lagen de twee dagen, die tussen het een en het ander nog verlopen moesten, reeds als een vlakke weg; voor de discipelen waren zij een onoverzienbare wijde kloof, die zij niet konden peilen en niet konden aanvullen, zodat zij ook nu des Heeren woorden hoorden zonder ze te verstaan; doch of zij ze verstonden of niet, het

werd hun door de Heer gezegd, opdat zij althans later zouden weten, dat Hij zelf vooraf alles had verkondigd, wat Hem overkwam. Toen vergaderden de Overpriesters en Schriftgeleerden en Oversten des volks, in de zaal des hogepriesters, die genaamd was Kajafas, en beraadslaagden te samen, dat zij Hem met listigheid vangen en doden zouden. Toen de Heer zijn ure had aangewezen, begon de macht der duisternis haar werk. Tot nu toe hadden de Overpriesters en de Schriftgeleerden gezocht, hoe zij Jezus zouden ombrengen (Lukas 22:2); thans stellen zij in een opzettelijke vergadering èn Jezus dood, èn de tijd wanneer, èn de wijze hoe Hem gevangen te nemen, vast. Doch zij zeiden: Niet in het feest. Niet gedurende het feest, maar terstond na de afloop er van, zouden zij hun voornemen ten uitvoer brengen. Later geschiedde hetzelfde met Petrus, die na de onthoofding van Jacobus, de broeder van Johannes, door Herodes gevangen genomen werd, om hem na het paasfeest gelijk lot te doen ondergaan, Handelingen 12:4. Wij zien het, de feestdagen zijn ook de moordenaren heilig; daarom is er geen afschuwelijker afval van de ware godsdienst, dan de valse godsdienst. Opdat er misschien geen oproer worde onder het volk. Hun aanslag moest zoveel mogelijk buiten het volk omgaan; doch het is een der meest in het oog vallende bewijzen van Gods voorzienigheid in de geschiedenis der mensheid en der mensen, dat de zaken meest altijd anders uitvallen dan de bozen willen. 7 NIET in het feest, zeiden zij, en toch greep de zaak plaats IN het feest. Want zij vreesden het volk. Waarom vreesden zij het volk? Omdat het de Heer beminde, aanhing, volgde, prees en verheerlijkte met luide lofverheffing en dankzegging tot God. Dit was overgenoeg om de vijanden des Heeren te doen vrezen, dat het volk partij voor de Heer trekken, en niet toelaten zou, dat Hem enig leed geschiedde. Doch hoe weinig was er inderdaad voor hen in dit opzicht te vrezen! Met al de genoemde goede hoedanigheden van het volk is men nog ver van het koningrijk Gods, en nog in het geheel niet bekeerd. Niets is zwakker dan de band der bewondering en der ingenomenheid zonder overtuiging des harten, zonder instemming des gewetens. Wij zien het dan ook weldra, dat hetzelfde volk, hetwelk de Heer voor een profeet hield en Hem ontelbare wonderen zag verrichten, en dat Hem tot hiertoe door hun aanhankelijkheid beschermd had tegen de meermalen beproefde aanslagen hunner vorsten, niet schroomde mede te roepen: Weg met Hem! Kruist Hem, en laat ons Barabbas los! En nu, allen, die onder ons ook veel lof over hebben voor Jezus, maar Hem niet erkennen als hun enige Heer en Zaligmaker, behoren tot dit volk, dat de Heer heden prijst en morgen verwerpt, zo als wij dit in de schriften van velen dezer lieden kunnen lezen. Op de ene bladzijde huldigen zij de Heer met uitbundigen lof, en enige bladzijden verder ontnemen zij Hem alles, wat juist alleen zijn grootheid uitmaakt. Daarom is het beeld van het huwelijk voor het ware geloof, voor de ware betrekking tussen de ziel en Jezus zo schoon. Hoe velen achten, eerbiedigen, bewonderen wij om hun uiterlijke en innerlijke hoedanigheden, waardigheden en bekwaamheden; doch wij staan tot hen, ook bij alle gemeenzaamheid, op een afstand. Wij kunnen buiten hen wel leven, en kunnen hen desnoods wel missen, ja, wij zouden tot geen prijs altijd met hen willen leven en verkeren. Doch als wij een huwelijk aangaan, dan doen wij dat alleen met haar of met hem, die wij geheel liefhebben, met welken wij geheel ons leven willen verbonden zijn, en buiten wie wij ons ongelukkig voelen. Verbindt zulk een band ons met de Heer? Is Hij de beminde boven allen, de onmisbare, zonder wie wij de ongelukkigsten aller mensen zouden zijn? Zo ja, weet dan, dat gij gelooft; want wie gelooft, die is Jezus dierbaar, 1 Petrus 2:7. Zo neen, verdiep u dan meer dan gij tot nu toe deed, in de staat uwer ellende door uw zonden, èn in de verlossende liefde van Hem, die een vloek werd op het kruis, opdat gij een eeuwiggezegende zou worden in Gods huis. Indien deze liefde, de allerhoogste liefde u niet tot wederliefde kan ontvonken, wat zou het dan kunnen?

20:1 De Heer en de kooplieden in de tempel: de tweede maal.
En zij kwamen te Jeruzalem. En Jezus in de tempel gegaan zijn. In Galiléa ging de Heer naar de synagoge, maar in Jeruzalem ging Hij alleen naar de tempel, om het volk te onderwijzen. Trouwens, daar was zijn plaats, daar behoorde Hij te zijn. Vooral in deze zijne laatste dagen vermenigvuldigden zich in de tempel de openbaringen zijne profetische, koninklijke en hogepriesterlijke waardigheden. Daarom beriep zich later de Heer op zijn openbaar onderwijs: Dagelijks was Ik bij ulieden in de tempel, waar al de Joden te samen komen; Ik heb altijd in het openbaar gesproken. Laten zij het getuigen, die het gehoord hebben. Begon Hij degene, die in de tempel verkochten en kochten, uit te drijven; en de tafels van de wisselaren en de zitstoelen dergenen, die de duiven verkochten, keerde Hij om, en liet niet toe, dat iemand enig vat door de tempel droeg. Dit was een profetisch koninklijke hogepriesterlijke daad, want hiermee betoonde Hij zich de Heer van de tempels te zijn. De Heer reinigde de tempel, zijn huis, het huis van zijn Vader, gelijk bij zijn optreden onder Israël, zo ook nu, bij zijn heengaan van Israël, en hiermee sprak Hij geheel zijn werk, van het begin tot het einde, uit: Het was de uitwerping van het onheilige uit het heiligdom van God. Wat hier zichtbaar en in het klein geschiedde, dat was door Hem onzichtbaar en in het groot geschied, en zou nog verder geschieden: de overste van de wereld werd door Hem naar buiten uitgeworpen, Johannes 12:31. De tempel was verontreinigd. Waardoor? Door koopmanschap. De ondervinding leert, dat men met het allerheiligste het onheilige ligt kan verenigen, en wel door middel van geld, van winstbejag, van koopmanschap. Zie het aan de Roomse kerk. Is er iets, dat bij de Roomsen hoger en heiliger wordt gehouden dan hun kerk? En toch is bij hen alles voor geld te koop, tot zelfs de gebeden tot verlossing uit het vagevuur. Dit is echter geen uitsluitend Roomse richting, maar een richting, die in ons allen ligt, en alleen door de genade kan onderdrukt worden. Ook voor Israël was de tempel het allerheiligste, dat er bestond, en toch maakten zij hem tot een huis van koophandel. Onder voorwendsel van de dienst van het heiligdom te bevorderen, kwam men in het heiligdom markt houden, ten gerieve van de offeraars, om terstond een offer naar hun keus gereed te hebben, en voor de vreemdelingen, om het vreemd geld in joods geld te doen verwisselen. Doch was het deze veehouders en wisselaars te doen om het heiligdom te bedienen? Neen, maar om winst te doen. O dat geld! welk een macht is het in deze wereld. Het geldbelang plaatst zich tussen alle belangen, ook de hoogste. Tot zelfs in de tempel komt men, om er als op een beurs geld te verdienen. Doch Christus drijft deze kooplieden en bankiers uit de tempel, zij behoorden er niet. Hij dreef hen uit, hen niet slaande met de gesel in zijn hand, maar met de gesel zijn mond. En Hij leerde, zeggend tot hen: IS ER NIET GESCHREVEN: Mijn huis zal een huis van het gebed voor alle volken genaamd worden? Men beschuldigt ons, die alleen door de Schrift de dingen Gods willen laten beslissen, van schriftvergoding; maar Christus besliste ook alles door het gezag der Schrift. Zelfs de tempel reinigde Hij niet, omdat deze daad in zich zelf goed en heilig was, neen; Hij rechtvaardigde ook deze zijne handeling enkel op. grond van een woord van het Schrift, als het boek van de uitspraken van God. Wij mogen en kunnen niet anders te werk gaan. Wanneer de Schrift bij ons leven wordt (en dat Wordt zij, als wij zelf levend worden uit God, en opstaan uit de dood der zonde en misdaden), dan is hiervan het noodwendig gevolg, dat onze handelingen in overeenstemming staan met het geschreven Woord van God. Zeggen wij echter, dat de Bijbel ons tot zekere hoogte brengen moet, maar dat wij verder onze eigen weg kunnen gaan, dan dwalen wij en zullen wij, al begonnen wij ook in de geest, eindigen in het vlees. Hoe velen zijn met de Schrift begonnen, en gaan, tot zekere hoogte gekomen, voort naar het doel met de filosofie of de theosofie! Welk doel? Aan Gods hand alleen komt men in de hemel, en niet aan de hand van enig wijsgeer of wijze. Alleen de Heilige Geest leidt in alle waarheid. Alleen de Schrift is onze pelgrimstaf tot aan ons graf, en nooit moeten wij die staf met een andere verwisselen, maar hem alleen in de hand houden, kunnen wij onze ogen naar alle zijden wenden, om het schone, goede en ware, dat wij ontdekken, als gaven Gods, Godverheerlijkend te genieten. Alle wetenschap buiten de

Schrift kan haar tijdelijke nuttigheid hebben, maar is op zich zelf van geen nuttigheid in het koningrijk Gods. Wat tegen de Schrift is, is tegen God en heeft geen bestand, dan ten hoogste voor de tijd. Ja, kom maar eens met het sloepje uwer natuurlijke wijsheid op die zee, waar het oude zware oorlogsschip van de Roomse kerk zee bouwt, en gij wordt spoedig overzeild en in de grond geboord; in elk geval gij komt met uw sloepje nooit over de zee in de haven, maar moet in zee vergaan. Alleen met het vaartuig, waarin Christus is, kunt gij alle stormen doorstaan, zonder te vergaan, en lacht ge over Rome's oorlogsschip, als onze vaderen lachten over Spanje's onoverwinnelijke vloot. Zonder beeld gesproken: alleen de Schrift maakt ons onoverwinnelijk tegenover het ongeloof en het bijgeloof; en toch, wie zou het niet betreuren? is het de altijd heviger woedende koortsziekte van onze tijd: de Schrift niet te willen hebben. Maar gij hebt dat tot een moordenaarskuil gemaakt. Toen de Heer de eerste maal de tempel reinigde, zei Hij alleen tot de kooplieden en wisselaars: Neemt deze dingen van hier weg, en maakt niet het huis van mijn Vader tot een huis van koophandel. Gij ziet hoe veel zwaarder thans de beschuldiging is. Er waren sedert de Heer zijn optreden dingen gebeurd, die de tempel maakten tot een verblijf van moordenaren, die het op het leven van Hem, de Heer, toelegden. Daarom is dan ook niets gevaarlijker, dan zich niet terstond op het bestraffend woord van de Heer te verootmoedigen; waar geen verootmoediging op 's Heeren bestraffing volgt, daar volgt verharding en een altijd diepere val. Daarenboven sprak de Heer hier profetisch, want later werd juist de tempel de plaats van allerlei samenzwering, opstand en moord, die met de belegering van Jeruzalem door de Romeinen en de verwoesting van stad en tempel eindigden. Doch Markus geeft ons nog een nadere grond voor dit woord van de Heer, want hij laat op deze handeling van de Heer onmiddellijk volgen: En de Schriftgeleerden en de Overpriesters hoorden dat, en zochten hoe zij Hem doden zouden. Hier Openbaart zich dus terstond de waarheid van 's Heeren woorden, ja in hetzelfde ogenblik, dat Hij ze uitsprak, werden zij verwezenlijkt, en werd de aanslag tegen zijn leven, vroeger meermalen voorgenomen, thans op nieuw met beslistheid vastgesteld. Want zij vreesden Hem, omdat de ganse schare ontzet was over zijn leer. Dit ziet op hun overleg hoe zij de Heer doden zouden. Dat Hij sterven moest, stond bij deze moordenaren vast; doch de wijze hoe zij hun doel zouden bereiken, was hun zelf niet klaar, en werd hun somtijds, en ook nu weer geheel duister. Ja, de Heer boezemde hen niet alleen ontzag, maar vrees in, omdat het gehele volk als aan zijn lippen geboeid bleef, en voor Hem vanwege zijn voortreffelijke leer ingenomen was. Wij moeten nog opmerken dat de Heer, ofschoon Hij kort te voren de verwoesting van stad en tempel beslissend had aangekondigd, nog thans voortging de tempel te reinigen. Dit leert ons, dat wij tot op de laatste uur van de Heer zijn komst niet moeten ophouden te doen, zij het dan ook te vergeefs, wat het oordeel over land en kerk kan voorkomen; kunnen wij de vijanden van God niet binnen zeker tijdsbestek overwinnen, wij moeten hen althans bestrijden; kunnen wij het ongeloof niet keren, wij moeten er althans tegen protesteren. Dan zal het ons gaan gelijk het Ebed-Mélech ging ten tijde van Jeremia: Jeruzalem viel, maar hij ontving zijn leven tot een buit, en ging vrij uit. En als Hij in de tempel wandelde, kwamen tot Hem, terwijl Hij het volk leerde en het Evangelie verkondigde, de Overpriesters en Schriftgeleerden en onderlingen des volks. Hier blijkt reeds hun vrees voor de Heer. Niet een enkele uit de priesters, maar zo als wij zouden zeggen, het gehele tempelpersoneel verenigde zich als een bende, om Hem rekenschap te vragen van zijn handelingen in de tempel. En zeiden tot Hem: DOOR WAT MACHT DOET GIJ DEZE DINGEN, EN WIE HEEFT U DEZE MACHT GEGEVEN, DAT GIJ DEZE DINGEN DOET? Dit is met andere woorden gezegd: Toon ons uw geloofsbrieven, toon ons uw volmacht, en zo niet, dan zijt gij onbevoegd hier iets te bevelen of te doen. Hoe verregaand onbeschaamd, niet waar? en boosaardig tevens, om de Heer, die alle ongeneeslijke krankheden genas, blinden deed zien, lammen deed wandelen, de doden opwekte en de boze geesten uit de bezetenen dreef door het woord kracht, nog te durven vragen op wiens gezag en last Hij tempelschenders uit de tempel dreef! Maar Jezus antwoordde, zei tot hen: IK ZAL U OOK EEN WOORD VRAGEN;

ANTWOORDT MIJ OOK; indien gij het Mij zult zeggen, ZO ZAL IK U OOK ZEGGEN DOOR WAT MACHT IK DEZE DINGEN DOE. De Apostelen onderwijzen eenvoudig en rechtstreeks, doch de Heer beweegt zich volkomen vrij in het midden van zijn talrijke vijanden, en verandert gedurig de wijze Van hen te bestrijden en hun aanvallen af te weren. Het behoort dan ook in de Schrift tot zijn koningsrechten, om vragen ter beantwoording en raadselen ter oplossing voor te leggen. De Heer wil er ons door leren, om ten opzichte onze vijanden voorzichtig te zijn als de slangen, en toch oprecht als de duiven. Ook leert Hij ons daardoor, dat wij de onbescheiden vragers wedervragen mogen doen; want men kan ons zo veel en zo driest vragen, dat men ten laatste het vragen moede wordt. In ieder geval toonde de Heer hier, dat Hij het recht had hen te vragen. De doop van Johannes, van wie was die? uit de hemel of uit de mensen? Gij ziet uit deze vraag de Heer zijn volmaakte wijsheid. Immers de Heer zijn vraag hing ten nauwste samen met de vraag van de Overpriesters. De vraag: "op welk gezag doopte Johannes?" was dezelfde als deze: "op welk gezag handelt Gij, Jezus van Nazareth?" De Heer keerde dus hun eigen wapens tegen hen zelf. Hun antwoord op de Heer zijn vraag zou het antwoord zijn op hun vraag aan de Heer. Antwoordden zij: "De doop van Johannes is uit God," zo zouden zij daarmee antwoorden: "Het gezag van Jezus is uit God;" want Johannes de Doper, de voorloper, en Jezus, de Heer, zijn hier één onafscheidelijk geheel. Antwoordt Mij. Zij aarzelden te antwoorden, want de vraag was, gelijk al de vragen van de Heer, rechtstreeks aan hun gewetens gericht. De Heer plaatst hen met zijn vraag tussen twee vuren, zo als wij terstond zien zullen; doch de Heer laat niet van hen af; maar spreekt gebiedend: antwoordt Mij. En zij overlegden bij zich zelf, zeggende: Indien wij zeggen: UIT DE HEMEL, zo zal Hij zeggen: WAAROM HEBT GIJ HEM DAN NIET GELOOFD? En indien wij zeggen: UIT DE MENSEN, zo vrezen wij het volk, want al het volk zal ons stenigen, want zij houden allen voor zeker, dat Johannes waarlijk een profeet is. Ziet daar dus de ongelovigen door hen zelf ontdekt. Zij vrezen God niet en vrezen voor mensen. Zij vrezen niet, dat God hen in de hel zal werpen, omdat zij zijn vredeboden in plaats van aan te nemen en te ontvangen, hebben mishandeld en afgewezen, en zij vrezen wel, dat het volk hen stenigen zal, als zij tegen de mening van het volk spreken. Trouwens niets maakt de mens laaghartiger en meer een slaaf van mensen dan het ongeloof. En zij, antwoordden, zeiden: WIJ WETEN HET NIET. Dat is nog heden het vaststaand antwoord van de ongelovige wetenschap, op de vragen aangaande de dingen Gods. Vraagt men de ongelovigen: van waar de Schrift? van waar Christus? van waar de Christelijke kerk? zij zeggen het niet te weten. Weet gij het niet? Gij behoorde het toch te weten; daartoe zijt gij geroepen, gij wijzen in eigen ogen. Wat doet gij anders op kansel of gewijde leerstoel, en zetelt gij niet veel liever in een laboratorium of observatorium? Weet gij het niet, dan moest gij het onderzoeken tot zo lang gij het te weten komt. Het Evangelie is geen zaak van ja en neen, maar van ja alléén. Doch meent gij dat de Farizeeën en Schriftgeleerden het niet wisten? Zij wisten het wel, maar zij wilden het niet weten. Hun verstand en hun geweten zeiden het hun duidelijk genoeg; maar er is nog een derde macht in de mens, die in de meeste mensen de heersende macht is: het tijdelijk eigenbelang. Want weet ge wel, wat er bij deze ongelovigen moest plaats grijpen, als zij gelovigen zouden worden? Zij moesten hun eervolle positie in de maatschappij, hun hoge maatschappelijke betrekking prijs geven; en dat te doen, zegt wat voor een mens. Zij moesten ophouden in de ogen van het volk de geleerden en de geëerde mensen te zijn, en als de rijke jongeling alles verkopen en verlaten wat zij hadden, om te delen in de smaad, de armoede en de vernedering van Jezus; zij moesten in plaats van als Rabbijnen of meesters geëerbiedigd te worden, discipelen, leerlingen worden van de enige Rabbijn, de enige Meester Christus; met één woord: zij moesten hun tegenwoordige hoogheid, hun eer, vreugde en weelde verwisselen met een leven vol ellende en vervolging. Gij voelt, zo iets kan niemand doen, en doet ook niemand dan die waarlijk gelooft in de belofte en bedreiging van de waarachtige God; in zijn belofte, dat: Wie in de Zoon gelooft, het EEUWIGE LEVEN heeft; in zijn bedreiging, dat: Wie de Zoon ongehoorzaam is het leven NIET zal zien. Wie waarlijk gelooft, offert gaarne het

tijdelijk genot van de zonde op, om het eeuwig genot van Gods welbehagen, om de zaligheid deelachtig te worden. En Jezus, antwoordde, zei tot hen: ZO ZEG IK U OOK NIET, DOOR WAT MACHT IK DEZE DINGEN DOE. Gij ziet, de Heer spot op een heilige wijze met deze onwetende geleerden. Hij ontzegt hun in deze zaak, op grond van hun tegenantwoord, het recht tot vragen. Zij hadden immers nu hun eigen vraag beantwoord. Zij hadden gezegd niet te weten, op welk gezag Johannes doopte, en toch hadden zij deze doop verworpen, en daarmee voor ongoddelijk verklaard. En zo als zij nu over de doop van Johannes dachten, dachten zij ook over de handelingen van Jezus, zodat het antwoord van de Heer op hun vraag geheel overbodig werd. Nog thans zullen zij in plaats van een rechtstreeks, een zijdelings antwoord van de Heer ontvangen, en zal Hij hun in een paar gelijkenissen tonen, hoe ongelovig en goddeloos zij gehandeld hebben met Johannes de Doper, en hoe ongelovig en goddeloos zij eerstdaags zullen handelen met Hem, de Heer, de Zoon des huizes. En Hij begon door gelijkenissen tot hen en het volk te zeggen: MAAR WAT DUNKT U? Een mens had twee zonen, en gaande tot de eerste, zei hij: ZOON, GA HEEN, EN WERK HEDEN IN MIJN WIJNGAARD. Doch hij antwoordde en zei: IK WIL NIET. En daarna berouw hebbend, ging hij heen. En gaande tot de tweede zoon, zei hij desgelijks. En deze, antwoordde, zei: IK GA, HEER! En hij ging niet. Wie van deze twee heeft de wil van de vader gedaan? Gij ziet, de Heer gaat nu voort hen te vragen, en deze vraag is zo ingericht, dat zij hun eigen vonnis moeten vellen. Zij zeiden tot Hem: DE EERSTE. De eerste had de vader gehoorzaamd, ofschoon aanvankelijk weerspannig, en de andere had hem niet gehoorzaamd, ofschoon de schijn aannemende van te zullen gehoorzamen. Doch nu maakt de Heer de toepassing dezer gelijkenis op de zaak, waarvan nu sprake is: op het aannemen of verwerpen van Johannes de Doper. Jezus zei tot hen: VOORWAAR IK ZEG U, DAT DE TOLLENAREN EN DE HOEREN U VOORGAAN IN HET KONINGRIJK VAN GOD; WANT JOHANNES IS TOT U GEKOMEN IN DE WEG VAN DE GERECHGTIGHEID, EN GIJ HEBT HEM NIET GELOOFD, MAAR DE TOLLENAREN EN HOEREN HEBBEN HEM GELOOFD; DOCH GIJ ZOU ZIEN, HEB DAARNA GEEN BEROUW GEHAD OM HEM TE GELOVEN, De Heer schetst hier de Farizeër én de heffe des volk naar het leven. De Farizeër is beschaafd, maar geveinsd; hij weet alles onder beleefde vormen van zich af te wijzen; de tollenaar en de hoer zijn ruwe mensen, maar ongeveinsd; zij tonen zich zo als zij zijn, en zeggen het zo als zij menen. Zij zeggen ronduit: "Wij willen niet vroom zijn!" Doch nu beschaamt de Heer de beschaafde, beleefde, schijnheilige Farizeën, door hun te zeggen, dat, terwijl zij Johannes de Doper, die toch in de weg van de gerechtigheid, dat is: op Goddelijk wettige wijze tot hen gekomen was, verwierpen, de tollenaars en hoeren God gehoorzaam zijn geweest, door de doop van Johannes aan te nemen, en dat zij, de Farizeën, in plaats van dat ziende, berouw te hebben over hun ongehoorzaamheid, daarin hebben volhard tot dit ogenblik toe. Bij de Farizeër was het schuldgevoel uit de aard van de zaak flauw. Wie iets meent te hebben, gevoelt er geen gemis van; de waan bekleedt bij hem de plaats der werkelijkheid. Hoe zou de gestreng godsdienstige Farizeër nog meer kunnen worden dan hij reeds in eigen schatting is, en hoe zou hij berouw kunnen hebben, die in eigen ogen reeds de volmaaktheid bereikt heeft? Daarom bestrafte de Heer de schijnheiligheid zo hard, want het is de zonde, die de mens het meest onvatbaar maakt om de genade te ontvangen. Wanneer daarentegen bij de tollenaar en de hoer de genade in het hart kwam, dan was bij hen het zondaarsschuldgevoel in zijn volle kracht en frisheid. Immers zij hadden niets, waarop zij konden steunen en roemen; zij waren door iedereen veracht. Zelfs wat anderen tot eer strekte, rijkdom en bekwaamheid bij voorbeeld, strekte hun tot oneer. En als dan nu dit gevoel van veracht te zijn bij mensen, bij hen zo ver ging, dat zij zich ook verachtelijk voelden voor God en voor zich zelf, dan was de zaak klaar, de greep van Gods hand in hun hart gedaan, en zij waren die boetvaardigen, die verbroken van hart, die verslagenen van geest, die de Heer zijn. Verachten wij dan niemand om zijn eerst: Ik wil niet, want morgen kan hij zeggen: Ik wil. De Heer zelf acht de eerste indruk zijn woorden niet, maar de tweede, de blijvenden; Hij vraagt

geen gemoedsbewegingen, maar wedergeboorte. Ik wil niet is de taal van de natuurlijke mens, maar daarna komt de genade tot hem, en hij heeft berouw, en hij zegt: Ik wil, en hij doet het. Doch wachten wij ons te zeggen: Ik wil, Heere! terwijl wij het toch niet doen. De geveinsdheid, in welk opzicht dan ook, is kwaad, maar in geestelijk opzicht is zij aller kwaadst. Wij moeten ons wachten voor ongerechtigheid, maar evenzeer voor eigengerechtigheid. Hoeren en tollenaars leven in openbare ongerechtigheid, en toch hebben zij een minder verhard hart dan de eigengerechtige Farizeeën en Schriftgeleerden. Ook dan zelfs, wanneer de eigengerechtige het op zijn allerbest meent, en niet de eigengerechtigheid gebruikt als een mantel voor de ongerechtigheid (gelijk velen doen), wil hij met zijn goede werken zijn zaligheid bij God verdienen, en dus beginnen met Adam, alsof hij een Adam was vóór de val, en nu maar nodig had zich staande te houden. O diepte van geestelijke verblinding! Wie zó meent te staan, is dieper gevallen dan de hoer en de tollenaar. Zulk een wil zijn eigen Christus zijn, en verwerpt daarmee de enige ware Christus. Hij heeft er geen besef van, dat het enige goede werk, waarin alle andere goede werken opgesloten zijn, is Christus als zodanig aan te nemen door het geloof. Nog eens, hoe meesterlijk heeft de Heer beide deze zielstoestanden geschetst. De eigengerechtige zegt: Ik wil het goede doen, maar hij doet het niet, omdat hij het in eigen kracht wil doen, en daartoe onvermogend is. Ik wil niet, zegt de dienaar van de zonde, want hij voelt geen kracht in zich om de zonde vaarwel te zeggen, en toch doet hij het, want God heeft intussen zijn hart omgezet. Hoort een andere gelijkenis. Tot hiertoe had de Heer het gehouden gedrag van de Overpriesters en Schriftgeleerden jegens Johannes de Doper in het licht gesteld. Thans zal de Heer hun gedrag jegens Hemzelf in het licht stellen. Daar was een heer des huizes, die een wijngaard plantte, en zette een tuin daarom, en groef een wijnpersbak daarin, en bouwde een toren. De Heer ziet kennelijk bij deze voorstelling op Jesaja 5, waarin Israël bij een onverbeterlijke, onvruchtbare wijngaard vergeleken wordt, en herinnert hiermee de Schriftgeleerden, welk een weerspannig volk Israël ten allen tijde voor zijn Verbondsgod geweest is. De heer des huizes had van zijn zijde alles gedaan, wat tot een volmaakte wijngaard vereist werd; want hij had de wijngaard niet alleen innerlijk beplant, maar ook uitwendig met een omheining voorzien, en een wijnpersbak met de nodige gereedschappen laten maken. Ook hier kon dus gevraagd worden: wat is er meer te doen aan mijn wijngaard, dat ik aan hem niet gedaan heb? En verhuurde die aan de landlieden. Hier wijkt de Heer van de gelijkenis bij Jesaja af, en wijzigt die naar zijn bijzonder oogmerk. Niet op het volk, maar op de oversten van het volk moet thans het openbaar makend licht vallen. De landlieden, de wijngaardeniers van de plaats, waar de wijngaard geplant werd, waren de naasten, en aan hen werd de wijngaard niet verkocht, niet in vol eigendom, maar in leen gegeven, verhuurd, tegen een bepaalde opbrengst van vruchten van de wijngaard. En reisde een lange tijd buitenslands. Hiermee schetst de Heer de vrijheid, die God de mens een tijdlang laat, om ongestoord met het hem toevertrouwde te handelen, zonder dat er hem rekenschap van gevraagd wordt. Toen nu de tijd der vruchten genaakte. Eerst wanneer Gods tijd daar is, om met grond naar de vrucht van het ons toevertrouwde te vragen, vordert Hij die van ons. Zond hij een dienstknecht tot de landlieden, opdat zij hem van de vrucht van de wijngaard geven zouden. Liefelijke omschrijving van het profetisch ambt. Zo zond dan God zijn profeten tot zijn volk, om van hen de bewijzen hun liefde en dankbaarheid te ontvangen. Maar de landlieden sloegen hem, en zonden hem tijdig heen. In plaats van dankbaarheid te betonen, betoonden zij hun ondankbaarheid op een boosaardige wijze. En hij zond wederom een andere dienstknecht tot hen. God begint altijd met het kleine, het geringe. Eerst zendt Hij één man, en daarna nog weer één man. Van 's Heeren zijde wordt alles vermeden, wat naar uitdaging, terging, of harde behandeling zweemt. En deze stenigden zij, en wondden hem het hoofd en zonden hem ledig heen, smadelijk en schandelijk gehandeld zijnde. Zij stenigden hem niet ter dood, zo ver ging hun boosheid op dat ogenblik nog niet, maar zij wierpen hem met stenen, zodat hij aan het hoofd verwond, en overigens deerlijk mishandeld moest terugkeren, zonder iets mee te brengen tot zijn heer, dan de tekenen hoe schandelijk hij

door die goddeloze en altijd in goddeloosheid toenemende mannen behandeld was. En wederom zond hij nog een derde, en die doodden zij. En wederom zond hij vele andere dienstknechten, meer dan de eersten, en zij deden hun desgelijks; sommigen sloegen en sommigen doodden zij, of wierpen hen uit. Naarmate de zachtmoedigheid en lankmoedigheid van de heer van de wijngaard groter werden, werd het verzet stoutmoediger en boosaardiger. Geef de weerspannigen toe, het zal hun een bewijs zijn van uw zwakheid en van hun kracht. Nog thans gaf God toe, en zo moeten wij ook doen, opdat er geen gericht wordt geoefend, alvorens de maat der ongerechtigheid vol is. Alsdan zal het gericht volgen, doch het volge niet van ons; neen, dan zal het volgen van God. En de heer van de wijngaard zei: WAT ZAL IK DOEN? Nog altijd zijn er gedachten van vrede bij hem. Men zou zeggen: hier moet volgen: "Ik zal de wijngaardeniers verdoen." Doch neen, hoort wat de onbegrijpelijke liefde zegt: Als hij dan nog één zoon had, die hem lief was, zo heeft hij ook die ten laatste tot hen gezonden, zeggend: IK ZAL MIJN GELIEFDE ZOON ZENDEN; ZIJ ZULLEN IMMERS MIJN ZOON ONTZIEN! Welk een onderscheid maakt de vader tussen zijn dienstknechten en zijn zoon! Voorzeker de heer van de wijngaard wil in zijn liefde het uiterste beproeven. Maar de landlieden, de zoon ziende, overlegden onder elkander, en zeiden: DEZE IS DE ERFGENAAM, KOM, LAAT ONS HEM DODEN EN ZIJN ERFENIS AAN ONS BEHOUDEN. Zij meenden dat zij, als de enige erfgenaam niet meer bestond, in het onbetwist bezit van de wijngaard blijven zouden; want dat de vader van de zoon zelf komen zou, kwam hun niet in de gedachten. Deze was verre buitenslands en zijn zoon was zijn enige vertegenwoordiger binnenslands geweest, en deze was nu dood, en daarmee was alles dood. Zo dachten zij, en zo denkt de wereld nog. De wereld wil Christus het koningrijk niet geven, maar zelf het in handen houden, en zij houdt, het ook werkelijk in handen nadat zij de Zoon gedood heeft. Tot hoe lang? Totdat Gods oordelen over de wereld losbreken, en de koningrijken der wereld onzes Gods en Christus worden, Openbaring 11:15. In die zelfde geest sprak Kajafas, toen hij zijn medegenoten voorstelde: Christus te doden, om niet door de Romeinsen staat ingezwolgen te worden. Zij zagen het zeer goed in, dat zij Christus lieten blijven, zelf niet konden blijven; doch hier blijkt dan ook tevens, op welke wijze de wijsheid der wereld dwaasheid is bij God; want zij rekenden buiten God, toen zij berekenden dat de dood van Christus het volksbestaan en hun eigen bestaan als hoofden des volks verzekeren zou. Immers, beiden hielden toch op, en wel op een vreselijke wijze; want de eigenaar van de wijngaard, aan wie zij in het geheel niet meer dachten, kwam nu zelf, niet om de vruchten te ontvangen van zijn goederen, maar om hun de vruchten hun goddeloosheid te brengen, en wraak te nemen over al hun moordenarijen. En hem nemende, wierpen zij hem buiten de wijngaard, en doodden hem. Hoe nauwkeurig voorzegt de Heer niet alleen zijn eigen dood, maar ook de bijzonderheid, dat Hij niet binnen, maar buiten de wijngaard gedood zou worden. Zijn dood was een uitwerping uit zijn eigen erfenis door zijn eigen volk. De Heer spreekt ook niet van de mishandelingen, die zijn dood zouden voorafgaan, deze had Hij met de Hem voorafgaande knechten gemeen, en gij voelt dat de herhaling er van hier niet op haar plaats zou geweest zijn. De Heer spreekt alleen van zijn dood op verwerpende wijze. Trouwens de Heer verenigt hier gelijk doorgaans, op profetische wijze het verledene, het tegenwoordige en de toekomst als met één greep. Wanneer dan de heer van de wijngaard komen zal, wat zal hij die landlieden doen? Hij zal de landlieden verderven, en de kwade een kwade dood aandoen. Hier zien wij Israël’s ontaarding; de hoofden van het volk zijn goddelozen geworden, moordenaren, die een geweldige dood verdiend hebben. Wij zien het hier in het groot, dat het uitnemendste, wanneer het aan zijn doel niet beantwoordt, het allerslechtste wordt. Wat is heerlijker dan de vrucht gevende wijnstok; maar als de wijnstok geen vruchten voortbrengt, waartoe anders is hij nut dan om verbrand te worden; want men kan er zelfs niet een goede houten pin van maken. Treffende les ook voor ons, aan wie Christus verkondigd is en nog altijd verkondigd wordt. Hij is de erfgenaam, en komt tot ons om vrucht van ons te ontvangen voor zijn Vader, door het geloof in Hem. Gezegend

wie Hem aanneemt, want die is aangenomen door God; doch wee wie Hem verwerpt, want die is door God verworpen. En zal de wijngaard aan andere landlieden verhuren, die hem de vruchten op hun tijd zullen geven! Dit is een nieuwe en verrassende trek in de gelijkenis. In plaats van in het genot en onbetwist bezit van de wijngaard te blijven, zouden zij niet alleen gedood worden, maar ook geen erfgenamen hebben; neen, aan geheel vreemde lieden zou de huur overgaan. Hiermee werd het einde der levitische bedeling en de roeping van de heidenen aangekondigd. Een ogenblik daarna zegt de Heer zelf deze waarheid met volle duidelijkheid. En als zij dat hoorden, zeiden zij: DAT ZIJ VERRE. Het is opmerkelijk, dat het ongeloof zo weinig vrees heeft. De ergste booswichten menen ongestraft te zullen blijven, en de ongelovigsten menen dat hun geen oordeel zal treffen, omdat zij in geen oordelend God geloven. En hoe veel vrees voor de dood en het oordeel is er niet nog in het hart van het nabij God levend kind van God! O het is zo als Luther eens zei: "Zij, die niet moesten vrezen, vrezen, en zij, die vrezen moesten, vrezen niet." Doch er is een onversaagdheid, die rampzalig maakt, en een vrees, die zalig wordt geprezen, Spreuken 28:14. En, verwacht of niet, het oordeel komt altijd nader. Maar Hij zag hen aan en zei: Welk een doordringende blik zal de Heer in dat ogenblik op deze mannen hebben geslagen, een blik, die hun zei, dat de Heer hen doorzag tot in de diepste diepte hun moorddadige gedachten en overleggingen. Wat is dan dat, dat geschreven staat? en hebt gij ook deze Schrift niet gelezen: DE STEEN, DIE DE BOUWLIEDEN VERWORPEN HEBBEN, DEZE IS TOT EEN HOOFD DES HOEKS GEWORDEN; VAN DE HEER IS DIT GESCHIED, EN HET IS WONDERLIJK IN ONZE OGEN? Men moet zich ten hoogste verwonderen over de altijd volmaakt juiste aanhalingen van de Heer van de Schrift van het Oude Verbond. Altijd staat er een woord voor Hem gereed, dat de zaak in geschil volkomen afdoet, en dat de Schriftgeleerden als onweerlegbaar niet konden tegenspreken. De profetie was klaar, dat juist die steen, die door de bouwlieden als onwaardig was verworpen, door God tot de hoek- of gevelsteen, die het gebouw bekroont en tevens tot sieraad strekt, gesteld was. Wat de bouwlieden onwaardig hadden gekeurd, dat werd juist door God de hoogste waarde en eer toegekend. Dat was vreemd en wonderlijk voor velen; maar zij, die geloven, kennen God, en weten dat zijn wegen juist tegenovergesteld zijn aan de wegen, die de menselijke wijsheid bewandelt. De profeet van Nazareth, nog meer de op Golgotha gekruist wordende Jezus is de geliefde Zoon van God, en God zet de kroon op al zijn werken door zijn Zoon. Daarom zeg Ik ulieden. Hier herneemt de Heer zijn eigen gezag, en verenigt dit met het gezag van de Oud-Testamentische Schrift, als een ondeelbaar geheel. Dat het koningrijk Gods van u weggenomen en een volk gegeven zal worden. Wat in de Profetie ingewikkeld was voorspeld, wordt hier door de Heer in volstrekte klaarheid verkondigd. Het koningrijk Gods, de Christus en zijn Christendom zou van het midden van Israël uitgaan en tot de Heidenen overgaan. En zo staan nog heden het Jodendom en het Christendom tegenover elkander. Dat zijn vruchten voortbrengt. De Heidenen hebben inderdaad de Joden beschaamd in geloof, en het bewijs gegeven, dat God thans over hen had uitgestort de Geest van de genade en de gebeden. Trouwens God zelf had tot Israël gezegd: door een onverstandig Romeinen 10:19. Reeds moest de Heer tot het diep in ongeloof verzonken Israël zeggen, bij de treffende geloofsproeven door Heidenen gegeven: Zulk een geloof heb Ik zelfs in Israël niet gevonden. Doch niemand van ons laat zich door deze voorbeelden tot zorgeloosheid verlokken. Het koningrijk Gods is alleen bij dat volk, hetwelk zijn vrucht voortbrengt. De onvruchtbare vijgenboom, al staat hij ook in de wijngaard van de Heer, wordt uitgehouwen. Toen de Roomse kerk Gode geen vruchten meer voortbracht, ontstond het Protestantisme, en zo staan nog heden het Papisme en het Protestantisme tegenover elkander; en als het Protestantisme nu ook zijn vruchten niet meer voortbrengt, dan zal de Heer ook daaruit de kandelaar des lichts wegnemen, en die elders plaatsen. Zien wij niet reeds het geloof onder de Heidenen door de arbeid van de zendelingen toenemen, terwijl onder ons het geloof altijd meer afneemt? Zien wij dan toe, dat niemand onze kroon neemt, wetende dat alleen zij, die in het geloof volharden tot aan het einde, zalig worden.

En een iegelijk, die op deze steen valt, zal verpletterd worden, en op wie hij valt, die zal hij vermorzelen. Nu keert de Heer weer tot de door de overheden van Israël verachte en door God uitverkoren, en door Hem in Zion gelegde steen. Hier wordt ons tweeërlei gevaar voorgesteld. De steen op de grond, over welke men valt, is Christus bij zijn eerste komst in nederigheid, is de gekruisigde Christus, de grondsteen van het Godsgebouw. Sedert achttien eeuwen ligt hij daar aan de openbare weg als een verworpen steen voor de wereld. Die tot de wereld behoren vallen er over en worden in die val verpletterd. De steen daarentegen, die uit de hoogte valt, en die vermorzelt, op wie hij valt, is Christus bij zijn tweede komst in heerlijkheid, met zijn oordeel over zijn vijanden. Als zodanig is Hij de gevelsteen en daarmee de sluitsteen van het Godsgebouw. En als Hij deze dingen tot hen zei, en als de Overpriesters en Farizeeën en Schriftgeleerden deze zijne gelijkenissen hoorden, verstonden zij, dat Hij die tegen hen gesproken had, en begonnen hard aan te houden en Hem van vele dingen te doen spreken, Hem lagen leggende en zoekende iets uit zijn mond te bejagen, opdat zij Hem beschuldigen mochten; en zij zochten ter zelfde uur de hand aan Hem te staan. Men ziet ook hier, hoe onwaar het zeggen is van sommigen, dat de Heer zich naar de vooroordelen van het volk geschikt heeft. Indien er een alles overtreffend vooroordeel bij het Israëlitische. iK bestond, dan was het zijn volkstrots, waardoor het zich ver boven de Heidenen, en deze tot verachtens toe beneden zich stelde. En nu stelt de Heer hier met de duidelijkst mogelijke bewoordingen de Heidenen boven Israël, en voorspelt Hij Israël's val en de verheffing van de Heidenen. De Heer was de persoonlijke waarheid, zijn woorden waren enkel waarheid, en omdat zij niets dan waarheid waren, baarden zij haat; want de mens hoort van nature liever de zoete leugen, die hem verderft, dan de bittere waarheid, die hem behoudt. Daarom wilden de op het hoogst in hun eer gekrenkte overheden van Israël reeds nu terstond de handen aan Jezus slaan, om Hem gevangen te nemen en ter dood te brengen; doch het was de Heer zijn tijd nog niet. Zij werden ditmaal verhinderd. Maar zij vreesden het volk, dewijl dit Hem hield voor een profeet, en zij verlieten Hem, en gingen weg. Zij gingen weg, het hart vol wrevel en de gedachten vervuld van overleggingen hoe zich het best en het spoedigst te wreken. Geen erger boosheid, dan die ontmaskerd wordt; zo lang zij het mom der geveinsdheid kan dragen is zij zachtaardig, maar zodra gij het haar afrukt, is zij de wreedaardigheid zelve; alsdan betoont zich het schijnbaar tamme dier als een wild dier, dat u bespringt om u te verscheuren. En als het nu laat geworden was, ging Hij uit buiten de stad. De Heer had ditmaal langer dan gewoonlijk te Jeruzalem vertoefd. Eerst met de late avond keerde Hij naar Bethanie terug. Trouwens zijn werkzaamheden schenen zich in de weinige dagen vóór zijn lijden te verdubbelen, ja te verdrievoudigen. Het was nu Dinsdag, en de andere dag (Woensdag) was Hij weder in de vroege morgen op de weg naar Jeruzalem. En des morgens vroeg voorbijgaande zagen zij, dat de vijgenboom verdord was van de wortelen af. Deze laatste bijzonderheid hebben wij van Markus, en zij is belangrijk. Het woord van de wortelen af, sluit de wortelen zelf buiten, en waar de wortelen zelf niet verdord zijn, is de uitspruiting van een rijsje, dat tot een boom kan opwassen, niet onmogelijk. Hoe dit echter zij, dat de stam van Israël zelf niet in de wortel verdord is, maar nog altijd nieuwe scheuten ter ere Gods voortbrengt, en eenmaal in grote overvloed voortbrengen zal, leert de ervaring van de dag en verkondigt ons de profetie van de toekomst. Het verdorren van de vijgenboom had onmiddellijk na het woord van de Heer een aanvang genomen, en wel niet van boven, van de takken, maar van beneden, van de wortelen af, zodat het zichtbaar was, vanwaar de verdorring aanving. Dit kan men op dezelfde wijze zien aan het rijpe koren. Als de halm boven den grond geheel geel is, dan is dit een bewijs dat de toevoer van sappen heeft opgehouden, al is hij boven aan ook nog groenachtig; ook dat zal spoedig geel worden. En zoals het nu ging met dit woord van de Heer, zo gaat het met al zijn woorden. Zij geschieden terstond, maar onzichtbaar en opvolgend; eerst later, als zij ten volle geschied zijn, wordt dit openbaar. De wortels van de vijgenboom waren in de grond, de oorzaak van de verdorring kon niemand zien, en toch bestond zij in een verborgene stremming van de toevoer van sappen uit de wortelen, en van diezelfde wortelen af

verdorde de boom. Was het niet ook zo met het eerste bedreigend woord Gods tot de mens: Ten dage dat gij daarvan eet, zult gij de dood sterven? De mens at, en toch stierf hij niet terstond, neen, maar dezelfde dag begon hij te sterven, was met de zonde het zaad van de dood in hem gelegd, en dat zaad rijpt zelfs onder de blos van de gezondheid, totdat het zijn vrucht voldragen heeft, welke is de losmaking van ziel en lichaam. Dat was de levensgeschiedenis van onze eerste ouders na de val, en dat is de levensgeschiedenis van ons allen. De mensen verwarren gewoonlijk de dingen met de beginselen der dingen, de zaken met de oorzaken, in de waan, dat hetgeen wij niet zien, ook niet bestaat, terwijl nogthans al het zichtbare zijn onzichtbare oorzaken en beginselen heeft. En de discipelen, dat ziende, verwonderden zich, zeggende: HOE IS DE VIJGENBOOM ZO TERSTOND VERDORD? En Petrus, zulks indachtig geworden zijnde, zei tot Hem: RABBI! ZIE, DE VIJGENBOOM, DIE GIJ VERVLOEKT HEBT, IS VERDORD. De discipelen hadden het woord van de Heer wel gehoord, maar zonder te vermoeden, dat het zulk een plotselinge en zichtbare uitwerking hebben zou, zodat zij aan deze zaak niet meer dachten; alleen Petrus, altijd levendig van opvatting, herinnert zich terstond het gezegde van de Heer tegen de vijgenboom, en maakt de Heer oplettend op de reeds nu volslagen verwezenlijking van zijn woord. Doch Jezus, antwoordde, zei tot hen: HEB GELOOF OP GOD. Altijd verwijst de Heer zijn discipelen tot het geloof. Het geloof is een zaak uit God, en zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Gevolgelijk is het ongeloof een zaak uit den boze, en daarmee Gode een gruwel. Door te zeggen: Heb geloof op God, wil de Heer eigenlijk zeggen: "Gij zijt Godes, gelooft als zodanig." Doch hoe verrassend is de Heer ook weer hier gelijk in alles! In plaats van zijn discipelen een uitlegging van deze zaak te geven, en hun de beweegreden zijner daad bloot te leggen, geeft Hij aan het gesprek een andere wending, en zegt Hij tot hen: "Gij kunt hetzelfde doen, zo gij slechts geloof hebt." Het was de doorgaande gewoonte van de Heer, om van zijn woorden en daden niet de innerlijke hogere bedoeling, maar de uitwendige praktische zijde te doen zien. Het eerste behoorde tot de dingen, die zij nog niet konden bevatten, en die hun later door de Heilige Geest zouden geopenbaard worden; het laatste moest hun geloof oefenen, hun hoop versterken, hun liefde verhogen. Ook van de voetwassing gaf de Heer slechts de praktische verklaring; alleen van de zalving door Maria gaf Hij, daartoe door het gemor van de discipelen met Judas aan het hoofd, gedrongen, de innerlijke zijde te zien. Want voorwaar zeg Ik u: Indien gij geloof had en niet twijfelde, gij zoudt niet alleen doen hetgeen de vijgenboom is geschied, maar zo wie tot deze berg zal zeggen: WORD OPGEHEVEN EN IN DE ZEE GEWORPEN! en niet zal twijfelen in zijn hart, maar zat geloven, dat hetgeen hij zegt geschieden zal, het zal hem geworden, zo wat hij zegt. Gij gevoelt dat de Heer wel wees naar een natuurlijke berg, maar als een zinnebeeld van geestelijke dingen. Immers, wat nuttigheid heeft in het koningrijk Gods het verplaatsen van een berg in het midden van de zee! Geen waarachtig gelovige kan zulke ijdele dingen van God begeren; doch er zijn andere bergen, die wat meer betekenen, dan waardoor men tunnels graven kan, of die men door buskruit van een kan doen splijten: de bergen van onze zonden, onze zorgen, onze krankheden en van onze dood. Bij deze schiet alle natuurlijke macht te kort, zij zijn van onverbreekbaar graniet, en toch zullen ook zij verzet worden op ons geloof door de almacht Gods. En al hadden wij nu daarvan nog nooit ondervinding gehad, en al ware er ook nog nooit één onzer gebeden verhoord, zo moet nog thans dat woord van de Heer voor ons waarachtig blijven. Immers, dit moet het eerste bij ons zijn, dat wij God verheerlijken in de waarheid van zijn woord; eerst daarna komt onze behoudenis in aanmerking, want zij is er het noodwendig gevolg van. Wie God niet verheerlijkt in zijn woord, wie zijn woord niet gelooft, kan onmogelijk behouden worden. Wij moeten vastheid en zekerheid hebben van Gods wil en weg met ons, en deze gewordt ons alleen door het geloof, dat zich op Gods woord verlaat, gelijk een kind zich verlaat op het woord van zijn vader en moeder, dat het morgen mee uit de stad zal gaan, en daarop zich blij en gerust te slapen legt. En wie vastheid heeft in de geestelijke dingen, die heeft vastheid in alle andere dingen, 2 Petrus 1:10. Voorts moeten wij het geloof niet

hebben, zo als de gierigaard zijn geld heeft, alleen om het genoegen te hebben van het te hebben, zonder er mee te handelen, en dus zonder het te laten wandelen onder de mensen. Neen, wij moeten er mee arbeiden, als met een ons toevertrouwd kapitaal, dat zijn rente moet afwerpen. Ach, wij hebben zulk een grote schuld, niet alleen van zo weinig geloof te hebben, maar ook omdat wij van het weinige geloof, dat wij nog hebben, zo weinig gebruik maken. En al wat gij zult begeren in het gebed, gelovende, zult gij ontvangen. Daarom zeg Ik u: alle dingen, die gij biddende begeert, gelooft dat gij ze ontvangen zult, en zij zullen u geworden. Merkt op het woord biddende begeert. Niet alles wat ons hart begeert, maar alles, waar men Gode om vragen kan en mag, wordt zekerlijk verhoord. Johannes zegt ons (1 Johannes 5:14,15), dat wij kunnen en moeten weten, naar de wil van God te bidden, om daarmee van de verhoring verzekerd te zijn. Waarom is er ook zo weinig gebedsverhoring, dan omdat er zo weinig naar de wil van God gebeden wordt; ook dat kan alleen het geloof ons leren; dat weet het bij ons onmogelijke, mogelijk te maken bij God. Zie het aan Jakob. Waarmee trekt hij zijn toornige broeder met diens vierhonderd mannen tegemoet? Met het gebed tot zijn Verbondsgod, waarin God hem verklaart tot overwinnaar van God en mensen. En was daarbij geen gevaar van verhovaardiging aan de zijde van Israël? Neen, want Israël ging na het gebed en na de zegen van God ontvangen te hebben, zijn broeder tegemoet met de grootste verootmoediging. En wanneer gij staat om te bidden. Hoe geheel overeenkomstig is dit staan met het gebed van het geloof, dat in Gods kracht koninklijk gebiedt, en voor hetwelk alles mogelijk is. Immers er is velerlei bidden: een bidden om genade met gebogen hoofd; een bidden als dat van Elia, met het hoofd tussen de knieën; een bidden als dat van de Heer in Gethsemane, met het aangezicht ter aarde. Neen, toen was het niet het gebed van het bevel, dat staande werd uitgesproken: Vader, Ik wil! maar het gebed der diepste gehoorzaamheid van de Zoon aan de Vader: Niet mijn wil geschiede, maar de uwe. Vergeeft. Wij vragen als van zelf: Leert Christus bij de verdorde vijgenboom vergeven, en zou Hijzelf dan Israël niet vergeven, maar in eeuwigheid op dat volk toornig zijn? Neen, ook dit woord verwijst ons naar Jeremia 31:37. Zo zegt de Heer: INDIEN DE HEMELEN DAARBOVEN GEMETEN EN DE FONDAMENTEN DER AARDE BENEDEN DOORGROND KUNNEN WORDEN, ZO ZAL IK OOK HET GANSE ZAAD ISRAËL'S VERWERPEN OM ALLES WAT ZIJ GEDAAN HEBBEN. Indien gij iets hebt tegen iemand, opdat ook uw Vader, die in de hemelen is, ulieden uwe misdaden vergeve. Het verband, waarin de herhaling van de reeds vroeger gegevene vermaning des Heeren voorkomt, is bij de eerste oogopslag vreemd; doch de Heer wil hier kennelijk oplettend maken op de tussentredende beletselen, die meermalen het gebed onvruchtbaar maken en onverhoord laten. De liefde moet bij het geloof zijn, zal het volmaakt zijn. Wilt gij losgelaten worden, laat anderen los; wilt gij een zegen ontvangen, geeft een zegen. Zo deed Jakob. Hij zonderde eerst een zegen af voor Ezau, en daarna bad hij, en toen hij gebeden had, had hij voor Ezau niet meer te vrezen, ofschoon hij nog voor hem vreesde; want Ezau kwam, en Jakob vond zijn vijand veranderd in een vriend en broeder, die hem kuste en omarmde, Want indien gij de mensen hun misdaden vergeeft, zo zal uw hemelse Vader ook u vergeven. Niet alsof ons vergeven de voorwaarde ware, op welke God ons vergeeft; neen, zijn genade is onvoorwaardelijk vrij. Hij rechtvaardigt de goddelozen als zodanig; maar omdat het een tegenstrijdigheid is, dat een hart, dat liefdeloos is jegens de broeder, Gods liefde zou kunnen genieten; alsdan is er een ban tussen het menselijk hart en God, welke volstrekt moet opgeheven worden, zal de gemeenschap tussen God en ons mogelijk zijn. Gods liefde en onze liefdeloosheid kunnen niet te samen wonen. Maar indien gij de mensen hun misdaden niet vergeeft, zo zal uw Vader, die in de hemelen is, ook uw misdaden niet vergeven. Deze herhaling van dezelfde zaak in tegengestelde vorm bewijst het gewicht dezer vermaning; ook wij herhalen meestal een gewichtig woord in andere vorm, om het te dieper in het hart en geheugen van de hoorder te prenten. Immers dit voorbeeld geldt bij al de gebeden, die Wij kunnen doen. Bepalen wij ons slechts tot het gebed des Heeren, waarbij de Heer het eerst (volgens Mattheus) deze zelfde waarschuwing gaf. Want

indien wij tot God bidden: Onze Vader, die in de hemelen zijt! en wij zijn niet zijn kinderen op aarde, die Hem lief hebben en gehoorzamen, maar overtreders zijner geboden, die zijn naam onheilig gebruiken, de uitbreiding van zijn koningrijk tegenwerken, niet instemmen met zijn wil tot onze zaligheid, niet tevreden zijn met ons bescheiden deel, geen beledigingen willen vergeven, geen verzoekingen willen vermijden, niet strijden tegen de boze -zeker dan is niets meer duidelijk, dan dat er tevergeefs gebeden wordt. Zien wij dan wel toe. Als er aan de telegraafdraad iets hapert, dan wordt het sein niet, of niet goed overgebracht, en men kan niet voortgaan, totdat het beletsel weggenomen en daarmee de gemeenschap volkomen hersteld is. Of wilt gij een eenvoudiger beeld: Als de sleutel het slot niet opent, dan is er iets aan de sleutel of het slot verbogen of gebroken. Zo ook in het geestelijke. Worden onze gebeden niet verhoord, zo moeten wij onze harten onderzoeken, of er enige haat in ons zij, die verhindert, dat de liefde tot ons kome. Daarom moeten wij altijd bidden in een stemming, waarin wij geheel los zijn van ons zelven, en gereed om alles te doen wat God wil. Des daags nu was Hij terende in de tempel, maar des nachts ging Hij uit en vernachtte op de Olijfberg. De Evangelist maakt ons oplettend op deze gewoonte des Heeren. omdat het ons anders vreemd moet voorkomen, dat Jezus, ofschoon de avond sprekende, en des andere daags vroeg terugkerende, nog thans naar de Olijfberg ging. De Olijfberg! Liefelijke plaats van verpozing na de vermoeienis van een dag, en het ondervinden van de verbittering, waarmee de oversten van het volk Hem haatten en tegenwerkten. Immers zou de Olijfberg de plaats zijner hemelvaart zijn. Zo moeten ook wij, na de last en de hitte van de dag gedragen te hebben, ons aan de avond nederzetten als op de drempel vóór het huis des Vaders, om ons reeds bij voorraad te verblijden en te versterken met de blik op de nu nog gesloten deur, die ten laatste voor ons zal opengaan. En al het volk kwam tot Hem des morgens vroeg in de tempel, om Hem te horen. Er was ditmaal een buitengewone opgewektheid onder de lieden van allerlei stand te Jeruzalem. De stad was vol van de ontelbare feest- en tempelgangers, bij gelegenheid van het ophanden zijnde Paasfeest, en vervuld van het gerucht van Jezus. De haat der Overpriesters, hun openbare en geheime pogingen om de Heer gevangen te nemen en te doden, waren zo bekend, dat velen dachten, dat de Heer ditmaal niet op het feest zou komen. En toch Hij is op het feest gekomen, en dagelijks was Hij te zien en te horen in de tempel. Reeds vroeg was dan ook de volksmenigte aldaar verzameld. En Hij leerde dagelijks in de tempel. Geen enkele dag werd door Hem overgeslagen; trouwens het waren de laatste dagen; deze moest Hij grotendeels doorbrengen in het huis zijns Vaders, en heden (Woensdag) was het de laatste dag van zijn openlijk leraarsambt onder Israël. Daarop moesten nog belangrijke dingen door de Heer tot afscheid van de tempel, de Overpriesters en het volk gezegd worden. En de Overpriesters en de Schriftgeleerden en de Oversten des volks zochten Hem te doden. En zij wisten niet wat zij doen zouden, want al het volk hing Hem aan en hoorde Hem. Het was juist omdat de Heer dagelijks in de tempel van de vroege morgen tot de late avond het volk leerde, dat de Oversten des volks altijd meer verbitterd jegens Hem werden; want daarmee nam Hij de plaats in, waarop zij alleen, als gezeten op de stoel van Mozes, recht meenden te hebben. Tegelijk echter maakte de algemene en altijd klimmende gehechtheid des volks aan de persoon en de onderwijzing des Heeren, hen altijd radelozer. Hebben de goddelozen vrede? Neen, zij dragen reeds nu het helse vuur in hun harten met zich om, overal waar zij gaan.

20:20 De Heer en de overpriesters en het volk in de tempel.
En Jezus antwoordende, sprak tot hen wederom door gelijkenissen, zeggende: HET KONINGRIJK DER HEMELEN IS GELIJK EEN ZEKER KONING, DIE ZIJN ZOON EEN BRUILOFT BEREID HAD. Wij hebben hier van Mattheus dezelfde gelijkenis, die wij reeds vroeger van Lukas ontvingen en behandelden. Zij is echter hier enigszins anders uitgewerkt of gewijzigd. Bij Lukas is zij eenvoudig, burgerlijk; hier bij Mattheus is zij koninklijk uitgedost. Trouwens bij Mattheus is, om zo te spreken, op alles het zegel van het koninklijk wapen van Juda gedrukt. Wij hebben reeds opgemerkt, dat de Heer waarschijnlijk meermalen dezelfde woorden en ook dezelfde gelijkenissen sprak, op andere plaatsen, bij andere gelegenheden, en met een andere toepassing. Immers Hijzelf had gezegd, dat een Schriftgeleerde in het koningrijk Gods gelijk is aan een huisvader, die uit zijn schat oude en nieuwe dingen voortbrengt. De herhaling van gewichtige waarheden is niet alleen onvermijdelijk, maar ook ten hoogste vruchtbaar. Ook hadden de Evangelisten, even als de Apostelen, de macht ontvangen van de Heilige Geest, om datgene Wat de Heer gezegd had, zó terug te geven, dat wij de eigen woorden des Heeren hebben, en toch bij ieder Evangelist een eigen stijl aantreffen, even als onderscheidene schrijvers, dezelfde woorden schrijvende, dit doen, ieder in zijn eigen schrift. Dat is natuurlijk, en het tegendeel zou niet bovennatuurlijk, maar onnatuurlijk zijn, want alsdan zouden zij blote werktuigen zijn geweest, doch nu werden zij door de Heilige Geest in alle waarheid geleid, zonder dat hun vrijheid in het minst werd belemmerd. Deze zelfde eigenaardigheid vinden wij bij al de Nieuwtestamentische schrijvers ten opzichte van uitspraken, die in het Oude Testament voorkomen. Waar de Geest is, daar is vrijheid, maar een heilige vrijheid, die alle willekeur buitensluit. De ongelovigen, die ontkennen, dat de schrijvers der Heilige Schrift gedreven werden door de Heilige Geest, maken een groot misbaar, wanneer zij enige afwijking tussen de een schriftuurplaats en de andere kunnen tonen; doch het is een bewijs te meer van hun onwetendheid in de dingen Gods; want wij, die de Heilige Geest erkennen voor de eigenlijke auteur der Schrift, geloven ook, dat de Heilige Geest het naaste recht heeft om zijn eigen woorden te wijzigen, te omschrijven en uit te leggen. En zond zijn dienstknechten uit, om de genodigden ter bruiloft te roepen, en zij wilden net komen. Zonderling, niet waar? alle mensen zoeken genoegen en jagen naar het vermaak, en wanneer God hun de feestvreugde van een heerlijke bruiloft aanbiedt, willen zij niet komen. Gij kent de reden van dit schijnbaar vreemd verschijnsel. Alle mensen willen vermaak, ja, naar hun eigen keuze, niet naar de wil van God; zinnelijk vermaak, en geen Goddelijke vreugde. Wederom zond hij andere dienstknechten uit, zeggende: ZEGT DE GENODIGDEN: Ziet, ik heb mijn middagmaal bereid, mijn ossen en de gemeste beesten zijn geslacht, en alle dingen zijn gereed, komt tot de bruiloft. De koning herinnert zijn gasten, dat er van zijn zijde niets ontbreekt, om hun de feestvreugde volkomen te maken, en dat zij er dus niets aan behoefden toe te brengen dan hun personen, om eer te doen aan de gastheer en de toebereidselen, die hij tot het feest gemaakt had. Maar zij zulks niet achtende, zijn heengegaan, deze tot zijn akker, die tot zijn koopmanschap; en de anderen grepen zijn dienstknechten, deden hun smaadheid aan en doodden hen. Gij ziet, hier begint het grote verschil tussen deze gelijkenis en die bij Lukas. Bij Lukas verontschuldigen zich de genodigden, en geven zij bedekt te kennen, dat zij meer genoegen hebben in hun eigen werkzaamheden en in hun eigen huis, dan in het bijwonen van een bruiloft. Doch hier zijn de genodigden bepaald boosaardige mensen, die niet alleen geen verontschuldigingen maken, maar terstond een kwade wil tonen, en toen de uitnodiging herhaald werd, deze kwade wil ten uitvoer brachten door des konings boden te mishandelen, ja te doden, waarom ook hun stad in brand gestoken en zij zelven als moordenaars gedood werden. Dit alles heeft een kennelijke terugslag op het moordplan, dat in deze zelfde ogenblikken in de harten der Overpriesters en der Schriftgeleerden werd bearbeid. En zo was deze gelijkenis des Heeren dezelfde voorstelling als de straks gegevene in de gelijkenis van de Heer des wijngaards en de boze wijngaardeniers; alleen de vorm, de inkleding verschilde. Toen nu de koning dat hoorde, werd

hij toornig, en zijn krijgsheiren zendende, heeft hij die doodslagers vernield, en hun stad in brand gestoken. Het is een profetie, die letterlijk in de verwoesting van Jeruzalem vervuld is. Wij kunnen daarom ook deze gelijkenis bij Mattheus beschouwen als een vervolg van die bij Lukas. Niet op eens verzet zich de mens met geweld tegen de roepingen Gods. Hij zoekt er zich eerst met zoete woorden van af te maken, en op deze wijze in rust gelaten te worden; doch komt men nu bij vernieuwing hem storen in zijn rust, dan wordt hij boos en kwaadaardig, en wederstaat Gods roepingen met geweld. Vlei u dus niet te zeer, wanneer de ongelovigen verdraagzaam jegens u zijn, en uw onderwijzingen uit de Schrift met een glimlach voor onhoudbaar verklaren; het is om van u vrij te worden; doch zo zij op deze wijze niet vrij van u kunnen worden, maar u altijd weer horen getuigen: Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem, (blijft onder de toorn Gods) Johannes 3:36 zo zullen zij u mishandelen, en kunnen zij, doden. Toen zei hij tot zijn dienstknechten: DE BRUILOFT IS WEL BEREID, DOCH DE GENODIGDEN WAREN HET NIET WAARDIG. De genodigden zijn hier kennelijk de Joden, die uit kracht van Gods verbond de naasten waren, om de zaligheid, die in de Messias geopenbaard werd, deelachtig te worden. Zij waren daarom de genodigden Gods, van het ogenblik af, dat het verbond Gods met Abraham en zijn zade gesloten, en door de besnijdenis verzegeld was. Doch waardoor moet nu een genodigde tonen, dat hij die titel niet ten onrechte draagt, dat hij dus werkelijk met de daad een genodigde is? Door te komen, zodra hij door de gastheer geroepen wordt. Komt hij op deze roeping niet, zo is hij de eer der roeping onwaardig, en is de bruiloft bereid, zij is niet meer voor hem bereid. Daarom gaat op de uitgangen der wegen, en zo velen als gij er zult vinden, roept ze tot de bruiloft. Wat doen de gasten, die de uitnodiging des konings niet volgen? Zij bewerken hun eigen ondergang, maar aan het bruiloftsfeest zelf kunnen zij geen afbreuk doen, dat moet en zal buiten hen gevierd worden. De vroeger niet genodigden bekomen thans een beurt; wat het verbondsvolk Israël versmaadt, dat valt de volken der wereld, de Heidenen ten deel. En dezelve dienstknechten uitgaande op de wegen, vergaderden allen, die zij vonden, beiden kwaden en goeden, en de bruiloft werd vervuld met aanzittende gasten. Welk een groot verschil tussen de eerst genodigden, die allen weigerden, en tussen de laatst geroepenen, die allen kwamen. Nog thans niet allen waren de gastheer welkom. Er was één onder hen, die niet kwam in de weg der gerechtigheid van God, maar in dien zijn eigen gerechtigheid. En als de koning uitgegaan was, om de aanzittende gasten te overzien, zag hij aldaar een mens, niet gekleed zijnde met een bruiloftskleed, en zei tot hem: VRIEND, HOE ZIJT GIJ HIER INGEKOMEN, GEEN BRUILOFTSKLEED AAN HEBBENDE? In het Oosten werd vanwege de gastheer aan de binnentredende gasten een zogenaamd wisselkleed toegereikt, dat met de aard van het feest en de rang van de gastheer overeenkwam, en dat men als een soort van feestmantel over zijn eigen kleren aantrok. Tot de feestzaal binnen te komen, en onder de andere gasten aan te zitten, zonder het feestkleed aan te hebben, onderstelt dus een moedwillig verzuim, een belediging jegens de gastheer en een verachting van de bruiloft, de bruidslieden en de gasten. En hij verstomde. Hij kon zich niet verdedigen, zelfs kon hij zich niet verontschuldigen. Dat kunnen de goddelozen nooit. Zij kunnen wel het kwade doen, maar het nooit, althans niet voor God, doen voorkomen als goed. Voor zich zelven heeft de zondaar menige reden van verontschuldiging; hij acht zijn oneerlijkheid en kwade praktijken, ja zelfs zijn ongeloof jegens Gods woord als van geen betekenis, als onverschillige zaken, en hij schroomt daarom niet ze voor zijn eigen rekening en verantwoording te nemen. En waarom doet hij dit? Omdat hij zich verbeeldt zijn eigen meester te zijn, die alleen aan zich zelven verantwoording te geven heeft; doch zodra ontvalt hem niet die waan, door de komst der bevoegde macht boven hem, welke hem tot verantwoording roept, of hij is de draad van al de drogredenen van zijn bedorven verstand kwijt, en hij heeft geen denkbeelden of woorden meer, om zich te redden: hij verstomt. Toen zei de koning tot de dienaren BINDT ZIJN HANDEN EN VOETEN; NEEM HEM WEG, EN WERPT HEM IN DE

BUITENSTE DUISTERNIS; DAAR ZAL ZIJN WENING EN KNARSING DER TANDEN. De zwaarte der straf geeft de zwaarte der overtreding te kennen. Gij voelt, dat het ontbrekende bruiloftskleed hier slechts een beeld is van het volstrekt onmisbare tot zaligheid voor de zondaar. En wat is dat volstrekt onmisbare? Het is niets minder dan de gerechtigheid van Christus, dan Christus zelf. Doet aan de Heere Jezus Christus, zegt de Apostel, Romeinen 13:14, en hij stelt hiermee de Heer zelf voor onder het beeld van een kleed, waarmee men overkleed moet zijn om de hemel te kunnen binnengaan. De man zonder bruiloftskleed is de eigengerechtige mens, is de Farizeeër, die in zich zelven alles meent te hebben wat hij nodig heeft om bij God welbehaaglijk te zijn, en die daarom alles afwijst, wat God de verloren zondaar tot zijn behoudenis aanbiedt. Hij acht zich geen verloren zondaar te zijn, en daarom wil hij niet weten van Jezus gekruisigd voor de zonde. De man in de gelijkenis achtte zich in zijn eigen kleren fraai genoeg gekleed, om aan deze bruiloft deel te nemen; doch hij bedacht niet, dat men in een andere huis niet doen kan wat men wil, maar zich schikken moet naar de wil van de gastheer en de orde van zijn huis. Zolang de goddelozen en ongelovigen nog op aarde zijn, kunnen zij in hun eigen klederen wandelen en kunnen zij zonder Christus leven, maar in de dood kunnen zij dat niet meer, want er is geen mogelijkheid op het bruiloftsfeest Gods te komen, zonder het Goddelijk bruiloftskleed aan te hebben, en niemand komt tot de Vader dan door de Zoon. Want velen zijn geroepen, maar weinigen zijn uitverkoren. Het groot aantal van hen, die zich Christenen noemen, moet ons niet doen vergeten, dat er door God slechts weinigen zullen bevonden worden, deze naam waardig te zijn, dat is, die in waarheid te dragen. En dit moet ons leiden, niet tot het beoordelen van anderen, maar van ons zelven, tot zelfbeproeving. Wij moeten ons gedurig herinneren, waarin het eigenlijke wezen van het Christen zijn bestaat. En dat is het. doen van de wil van God, Mattheus 7:21. Gods wil te doen is allereerst in Christus te geloven als in Gods Zoon, in wie God het eeuwige leven voor de zondaar geopenbaard en mededeelbaar heeft gemaakt door de verzoening der zonde in zijn bloed en door de uitstorting des Heiligen Geestes uit Hem in het hart der gelovigen, en voorts alles te doen wat de Zoon van God ons gebiedt, en alles te laten wat Hij ons ontzegt. Het geloof in Gods Woord is de bron van alle gehoorzaamheid aan God, maar zonder dit geloof is het onmogelijk enig Gode welbehaaglijk werk te doen. Toen gingen de Farizeeën heen en hielden te samen raad, hoe zij Hem verstrikken zouden in zijn rede. Zij ontweken nu de slagen, die bij herhaling op hen neervielen, en die zij niet bij machte waren af te weren. Zij verstomden, even als de man in de gelijkenis, voor het richtend woord des Heeren. Ook waren zij overtuigd, dat zij met geweld niets tegen de Heer vermochten, omdat het volk op zijn zijde was. Doch als men nu eens een twistappel tussen Hem en het volk kon werpen? Als men Hem nu eens een woord kon doen ontvallen, dat lijnrecht tegen het gevoelen van al het volk inliep? Dan zou het volk Hem afvallen en tegen Hem opstaan en hun oversten bijvallen. Zo konden zij denken, doch neen, zo dachten zij niet zo als wij aanstonds zien zullen. En zij namen Hem waar en zonden verspieders tot Hem uit, die zich zelven veinsden rechtvaardig te zijn, enige der Farizeeën en hun discipelen, met de Herodianen, opdat zij Hem in zijn rede vangen mochten. Welk een toestel heeft het kwade nodig, om het goede te kunnen bestrijden. Waarlijk de goddelozen en ongelovigen geven zich de grootste moeite van de wereld, om het goede in de plaats van het kwade, en de leugen in de plaats van de waarheid te stellen; doch zij zijn aan het vullen van het bodemloos vat. Om Hem aan de heerschappij en de macht des stadhouders over te leveren. Ziet gij, hier ondergaat hun moordplan een nieuwe gedaanteverwisseling. Tot hiertoe was de wijze, waarop zij de Heer ter dood wilden brengen, nog niet bij henzelven tot volle klaarheid gekomen. Zij begrepen echter altijd meer dat de Heere Jezus niet door hun handen moest sterven, om niet het volk, dat Jezus aanhing, tegen zich in opstand te zien komen. Zij moesten dus Jezus van een staatsmisdaad kunnen overtuigen, waardoor Hij in de handen van de Romeinse stadhouder kon worden overgeleverd, en de dood van de oproerling, ()- de kruisdood, ondergaan zou. Zij dachten dus niet dat Jezus op hun strikvragen een antwoord geven

zou, dat tegen, maar dat overeenkomstig het gevoelen des volks, en tegen de Romeinse overheersing was. Zij rekenden er op, dat Jezus zich naar de vooroordelen van het volk schikken zou, om de gunst van het volk te behouden, door hun volkstrots te strelen, en dat Hij zich tegen het geven van de schattingpenning verklaren zou. Deze nu kwamen en zeiden tot Hem: MEESTER, WIJ WETEN, DAT GIJ WAARACHTIG ZIJT, EN DE WEG GODS IN DER WAARHEID LEERT, EN NAAR NIEMAND VRAAGT, WANT GIJ NEEMT DE PERSOON DES MENSEN NIET AAN; ZEG ONS DAN WAT DUNKT U: IS HET OOK GEOORLOOFD DE KEIZER SCHATTING TE GEVEN, OF NIET? ZULLEN WIJ GEVEN, OF NIET GEVEN? Welk een omslachtigheid van woorden! Men hoort het reeds aan hun wijze van spreken, dat zij niet oprecht zijn. De blinden vragen eenvoudig om te mogen zien, de melaatsen om gereinigd, de kranken om genezen te worden, maar deze bedekken hun gebrek aan ernst door een veelheid van woorden, welke hier, gelijk overal, enkel een bewijs van zwakheid is. De vraag, die zij de Heer doen, was dan ook bij henzelven reeds volkomen beslist. Zij hielden het bepaald beneden de waardigheid van Israel, de keizer schatting te geven, ofschoon zij er toe gedwongen waren; het was dus een fijn gesponnen strik, dien zij de Heer spanden, door op dit gevoelig punt van Hem een beslissende uitspraak te verlangen. Doch zijn wijsheid zag en verbrak ook deze strik terstond. Maar Jezus, bekennende hun arglistigheid en boosheid, en wetende hun geveinsdheid, zei tot hen: GIJ GEVEINSDEN, WAT VERZOEKT GIJ MIJ? Allereerst rukt de Heer deze veinsaards het masker af, en stelt hen aan de zijde van de Boze, de verzoeker, wiens dienstknechten zij waren. Wat verzoekt gij Mij! "Weet gij niet, dat gij de Heer uw God niet verzoeken, niet op de proef stellen, niet pogen moogt te doen handelen tegen zijn heilige volmaaktheden? Toont Mij de schattingpenning, dat Ik hem zie. De Heer wil de zaak zelve laten spreken. Het is een grote feil bij velen, dat zij de zaken niet verklaren uit de zaken zelven, maar uit opgevatte meningen, die buiten de zaken staan, en deze in een eenzijdig daglicht plaatsen. De Heer doodde de tegensprekers altijd met hun eigene uitspraken. En zij brachten Hem een penning. En Hij zei tot hen: WIENS IS DAT BEELD EN DAT OPSCHRIFT? Zij zeiden tot Hem: DES KEIZERS. Toen antwoordde Jezus, en zei tot hen: GEEFT DAN DE KEIZER WAT DES KEIZERS IS EN GODE WAT GODES IS. Dat antwoord was volkomen duidelijk en alles afdoende. Wie zijn beeldtenis op 's lands munt kan zetten, die is meester van het land. De schattingpenning zelf bewees dus, dat Israel aan de keizer cijnsbaar was. Daarom blijft ook het geld, door het beeld van het hoofd van de Staat te dragen, het eigendom van de Staat. Wel geeft de Staat het gemunt geld de burgers in handen, maar toch houdt de Staat een blijvend recht van eigendom op het geld tot intrekking of vermunting. De Heer geeft dus op een volkomen, zinrijke wijs te kennen, dat de Joden de hun opgelegde schatting betalen moesten. Hij beslist voor de keizer, en snijdt alle pogingen der overpriesters af, om Hem als staatkundig misdadiger, als oproermaker tegen Rome's heerschappij aan de stadhouder over te leveren. Ja, de Heer doet meer, Want al des Heeren woorden hebben een zeer verre draagkracht; Hij geeft door zijn woord: Geeft de keizer wat des keizers is, het middel aan de hand, om volk en stad te behouden; want juist door de keizer de schatting te weigeren, is die vreselijke opstand en die verschrikkelijke oorlog ontstaan, waarin volk en stad zijn te ondergebracht. De beschuldiging, later door de overpriesters bij Pilatus ingebracht: Hij verbiedt de keizer schatting te geven, is dus niet alleen een onbeschaamde, maar ook een hoogst boosaardige leugen, want zij droegen er hun denkbeelden mee over op de Heer, en beschuldigden Hem van datgene, waarvan zij zelven te beschuldigen waren. Voorzeker is dit een van de gevaarlijkste en treurigste karaktertrekken, die men kan aantreffen, en die niet zo zeldzaam is, als men zou menen. Er zijn heden mensen, die hun eigen gedachten in de mond leggen van anderen, en beweren, dat deze gezegd hebben, wat zij zelven gedacht hebben, of nog denken. Dit verschijnsel is niet te verklaren, dan daaruit, dat zulke karakters de waarheid niet van de leugen afgescheiden kunnen houden. Geeft de keizer wat des keizers, en GODE WAT GODES IS. De Heer laat het nooit bij het menselijke, maar voegt er altijd het goddelijke bij. En hier zien wij dan nu, hoe volleerd in

leugenen de ongelovigen zijn, door te beweren, dat het Christendom de mens eenzijdig ontwikkelt, en hem niet tot een burger der aarde, maar enkel tot een burger des hemels vormen wil. Hoe! heeft Christus niet, alvorens te zeggen: Geeft Gode wat Godes is, gezegd: Geeft de keizer wat des keizers is? En heeft Hij daarmee niet gezegd, dat er voor de mens tweederlei roeping is: een aardse en een hemelse? en dat deze beide roepingen niet strijden, maar met elkander gepaard gaan kunnen en moeten? Wij kunnen en moeten de Staat en de maatschappij geven al wat hun toekomt, maar wij moeten dan ook evenzeer Gode geven wat Gode toekomt; en welke is nu de schattingpenning met het beeld en het opschrift van God? Zijt gij dat zelf niet, o mens, o beelddrager Gods, die naar Gods beeld zijt geschapen, en ofschoon gevallen, uwe schepping niet moogt te niet doen? Is het niet uw ziel, uw hart, uw eigenlijke persoonlijkheid, welke meer bepaald nog dan uw lichaam, naar het beeld Gods geschapen werd, en dat God van u terugeist in de woorden: Mijn zoon, mijn dochter, geef Mij uw hart, geef Mij uw ziel, met uw lichaam, tot een Mij welbehaaglijke offerande des danks en der aanbidding? Meent echter niet, dat het een lichte zaak is, om tegelijkertijd de keizer te geven wat des keizers en Gode wat Godes is; neen, er is veel genade nodig om dat goed uit elkander te houden, en gij weet, dat de genade alleen leeft uit Gods Geest en Woord. Gods Geest zegt ons door Gods Woord, hoe ver wij kunnen gaan in onze aardse plichten, zonder de hemelse te na te komen, en omgekeerd. Hoe vele mensen hebben gezondigd en zondigen nog tegen de Staat, door zich aan de maatschappij te onttrekken, om in kloosters en andere plaatsen van afzondering zich geheel aan de dienst van God te wijden. Hun mening moge goed zijn, maar hun daad is kwaad. De Staat heeft ook zijn recht op ons, en dat moeten wij laten gelden. Aan de andere kant heeft God ook recht op ons, en wel het hoogste recht, en wee ons, zo wij er ons aan onttrekken! De gevolgen er van zijn niet tijdelijk, maar eeuwig. Daar hebt gij bij voorbeeld de keizers, de koningen en al de machthebbenden; o zij horen zo gaarne het woord: Geeft de keizer wat des keizers is. Ja, als gij dat aan het volk leert, dan laten zij u alle predikatiën vrij. Doch van. het andere woord: Geeft Gode wat Godes is, willen zij ongaarne horen, omdat zij zich gaarne toe-eigenen ook hetgeen Godes is, zo als uw geweten, uw zedelijke vrijheid, uw persoonlijke zelfstandigheid, uw Christelijke macht in de kerk, in de school, in het openbare leven, en Christus wil niet dat gij deze prijs geeft. Hierdoor is dan ook een strijd ontstaan en bestaat hij nog, die velen tot martelaren stelde en nog stelt. En zij konden Hem in zijn woord niet vatten voor het volk. Van dezè zijde was de Heer onkwetsbaar; de schranderheid en list van deze geleerde en geletterde en in al wat boos is doorknede en doorslepen lieden vernietigden zich zelven op de volmaakte wijsheid des Heeren. En zich verwonderende over zijn woord, zwegen zij stil. Ofschoon er zo vele eeuwen over zijn heengegaan, en wij het antwoord des Heeren zo menigmaal gelezen hebben, moeten ook wij ons toch nog altoos verwonderen over de volmaaktheid, waarmee de Heer in eens deze netelige zaak besliste. Het bewijs, dat Jezus gaf, was en blijft enig en onwedersprekelijk. En Hem verlatende, zijn zij weggegaan. Voor dit ogenblik Was hun nederlaag te volkomen, om zich niet met spoed aan hun beschaming bij het volk te onttrekken. Doch zij zullen spoedig terugkeren, en wel met nieuwe wapenen. Met nieuwe redenen? Neen, met nieuwe drogredenen, want het ongeloof heeft geen andere wapenen dan deze. Te dienzelven dage kwamen tot Hem de Sadduceeën, die tegensprekende zeggen, dat er geen opstanding der doden is. De Sadduceeën waren, zo als wij ze nu zouden noemen, spotters met de ernstigste waarheden Gods: met dood en eeuwigheid. Hun rede, die we zo dadelijk zullen horen uitspreken, diende enkel om de verwachting van de opstanding uit de dood in een bespottelijk daglicht te stellen. "De zaak is ongerijmd en dus onmogelijk," zo dachten zij, en zo denken nog heden onder ons de ongelovigen, die ook van geen opstanding uit de dood willen weten. Dat echter de hedendaagse verwerpers der mogelijkheid een opstanding uit de dood duizendmaal schuldiger zijn dan de Sadduceeën, is duidelijk, omdat men thans hiermee de klaarste uitspraken van geheel de Schrift en de opstanding des Heeren Jezus Christus loochent, terwijl toen de Sadduceeën zich nog beroepen konden op het gebrek aan bepaalde openbaringen in dit

opzicht in de Oudtestamentische Schrift, waarvan zij alleen de vijf boeken van Mozes voor echt hielden, precies als onze hedendaagse ongelovigen, die alleen zulke gedeelten der Schrift voor echt houden, die hun opvattingen het meest schijnen te begunstigen. Gij begrijpt, dat dit dan ook niets anders is dan ongeloof; want wie uit de Schrift alleen datgene voor waarheid houdt, wat hem dient, die gelooft niet God, maar zich zelven, en maakt de Schrift enkel dienstbaar aan zijn eigen verstand. En vraagden Hem, zeggende: Meester! Mozes heeft ons geschreven: INDIEN IEMAND STERFT, GEEN KINDEREN HEBBENDE, ZO ZAL ZIJN BROEDER DIENS VROUW TROUWEN EN ZIJN BROEDER ZAAD VERWEKKEN. Nu waren er bij ons zeven broeders. En de eerste nam een vrouw, en stierf zonder kinderen, en liet zijn vrouw voor zijn broeder. De tweede nam haar, en is ook gestorven zonder kinderen, en de derde insgelijks, tot de zevende toe, en hebben geen kinderen nagelaten, en zijn gestorven. De laatste van allen is ook de vrouw gestorven. In de opstanding dan, wanneer zij zullen opgestaan zijn, welke vrouw van de zeven zal zij wezen, want zij allen hebben haar tot een vrouw gehad? Welk een ongerijmd geval! Men kan het nauwelijks als gebeurd onderstellen; nog thans is het niet volstrekt onmogelijk. Het is intussen een treurig bewijs van de gesteldheid van het verstand deze ongelovige geleerden, om zulke ellendige tegenwerpingen te berde te brengen tegen waarheden, die vaster staan dan de bergen, en waarmee zich de uitnemendste verstanden van alle eeuwen hebben kunnen verenigen. Voorzeker, de verblindheid en verwaandheid van die lieden is wel groot, om te menen, dat hun tegenwerpingen nog enig gewicht hebben bij andere lieden dan zij zelven zijn. Maar Jezus antwoordende, zei tot hen: GIJ DWAALT, NIET WETENDE DE SCHRIFT, NOCH DE KRACHT GODS. Welk een antwoord! De Heer wijst op de tweeërlei bron, waaruit hun en alle dwaling voortvloeit. De eerste is ongeloof aan het geopenbaarde Woord van God, en de tweede is miskenning van Gods alvermogen. Onwetendheid van hetgeen ieder mens Weten kan, als hij wil, is dus de eerste reden, waarom die hooggeplaatste liedslieden des volks zelven op een dwaalweg gaan en anderen op een dwaalweg leiden. Hoe beschamend! Alvorens Gods Woord, Gods waarheden tegen te spreken, moesten deze lieden eerst de eerste beginselen der godsdienstige wetenschap trachten te leren, waarvan zij toonden niets te weten. Doch de onwetendheid was ten allen tijde en is nog de moeder van alle ongeloof en bijgeloof. De tweede reden is miskenning van Gods alvermogen. De ongelovigen menen, dat hetgeen hun ongerijmd voorkomt, ook werkelijk ongerijmd en dus onmogelijk is; doch zij weten niet dat een dwaas zijn dwaasheid voor wijsheid houdt, terwijl het voor de wijze enkel dwaasheid is en blijft. En nu is er geen grotere dwaasheid dan om grenzen te stellen aan een oneindige macht in zaken, waarvan de mens hoegenaamd niets weet en niets weten kan. De kinderen dezer eeuw trouwen en worden ten huwelijk uitgegeven, maar die waardig zullen geacht worden die eeuw te verwerven en de opstanding uit de doden, zullen noch trouwen, noch ten huwelijk uitgegeven worden; want zij kunnen niet sterven. Dit was wederom een alles afdoend bewijs voor de zaak in geschil. Omdat de mens thans sterfelijk is, is er een vernieuwing van het geslacht, is het huwelijk nodig. Voor onsterfelijke wezens is dat overbodig. De Heer zegt eenvoudig: "Een andere orde van zaken brengt andere ordeningen mee. Men moet geen aardse en hemelse dingen, en evenmin de tegenwoordigheid en de toekomst dooreen mengen, of voor eenzelvig houden, maar van elkander onderscheiden." Er worden echter daarbij twee bijzonderheden door de Heer vermeld, die onze aandacht niet mogen ontglippen. Vooreerst spreekt de Heer van de tijd der opstanding als van een eeuw; en hierbij moeten wij opmerken, dat de Schrift van de eeuwigheid niet dat afgetrokken wijsgerig denkbeeld geeft, waardoor de eeuwigheid zoveel is als eenvormigheid. Neen, in de eeuwigheid, die na de tijd zijn zal, zal nog thans de plaatselijkheid en de opvolging blijven. God zal zijn schepping niet vernietigen, maar laten voortbestaan, echter op andere, hogere, hoogst volmaakte wijze, zodat zij bestaan zal in een eindeloze opvolging van eeuwen. Immers, waar leven is, daar is beweging, kracht, genot. In het allerhoogste leven zullen deze op de allerhoogste wijze bestaan. Mijn Vader werkt tot nu toe, zegt de Heer, want er zijn nog andere

werken Gods dan de schepping, waarvan God rustte. De openbaring van het oneindig wezen Gods aan de zaligen zal een eeuwige openbaring zijn, en aan de zijde der zaligen een eeuwig ontvangen uit God van zaligheid en heerlijkheid, en een eeuwig mededelen van beide aan elkander. Ten andere zegt de Heer, dat zij, die waardig zullen geacht worden die eeuw te verwerven, en de opstanding der doden, niet meer zullen trouwen, omdat zij niet meer kunnen sterven. Wij zouden kunnen vragen: zullen dan niet allen, bozen en goeden, opstaan en onsterfelijk zijn? Ook hier moeten wij opmerkzaam maken, dat de Schrift niet dat afgetrokken wijsgerig denkbeeld van de onsterfelijkheid heeft, waardoor zij niets anders is dan een eindeloos voortbestaan. De Schrift verstaat onder onsterfelijkheid en eeuwig leven nooit iets anders dan de zaligheid. Het voortbestaan in onzaligheid is bij haar het tegendeel van het leven, is op aarde de dood en in de eeuwigheid de tweede dood. Voorts bewaart de Schrift het diepste stilzwijgen ten opzichte der bijzonderheden van de toestand der rampzaligen, en zelfs waar zij ons vergunt een enkele blik in de hel te werpen, zo als in de gelijkenis van de rijken man en Lazarus, zien wij niet anders dan lijden, dan hulpeloos lijden. Waar dus sprake zal kunnen zijn van handelen, van werkzaam te zijn in de eeuwigheid, daar wordt noodzakelijk de opstanding tot zaligheid ondersteld. De Heer zegt dus: "Zij, die waardig geacht zullen worden die opstanding te verwerven, waardoor zij als mensen in de vereniging van lichaam en ziel het nieuwe, zalige leven der onsterfelijkheid intreden, zij zullen niet meer trouwen noch ten huwelijk uitgegeven worden." Want zij zijn de engelen Gods in de hemel gelijk. De engelen zijn onsterfelijk. Zij kennen geen geslacht; hun persoonlijkheid is volmaakt in God, en hun plaatsen zijn altijd door hen zelven bezet. En zij zijn kinderen Gods, dewijl zij kinderen der opstanding zijn. De opstanding der rechtvaardigen is de voortzetting van de opstanding van Christus; zij zijn in Hem kinderen Gods, en dit wordt in hun opstanding uit de dood op de hoogste wijze bewezen. Zonder deze opstanding zou de kroon op het verlossingswerk ontbreken. Onze verlossing uit het lichaam des doods wordt in de dood voltooid; de verlossing van ons lichaam uit de dood wordt in de opstanding volbracht. Doch aangaande de doden, dat zij opgewekt zullen worden, hebt gij niet gelezen in het boek van Mozes, hoe God in de doornbos tot hem gesproken heeft, zeggende: IK BEN DE GOD VAN ABRAHAM EN DE GOD VAN ISAAC EN DE GOD VAN JACOB? God nu is niet een God der doden, maar der levenden. Gij ziet hier weer de volmaakte wijsheid des Heeren daarin, dat Hij uit dezelfde boeken van Mozes, waaruit de Sadduceeën een woord hebben aangehaald, op zijn beurt een ander woord aanhaalt, waarmee Hij hun bewijst, dat zij de Schrift niet in haar geheel, en Gods macht niet in hare volheid kenden. Hij herinnert hun het liefelijke woord des Heeren tot Mozes uit de brandende en toch niet verteerd wordende braambos, waarin Hij zijn volk verzekert, dat Hij niet alleen hun God is, maar ook de God hunner vaderen, de God des verbonds, de God der geslachten, en dus ook van hun kinderen. En betuigt zich nu God de God te zijn van reeds gestorvenen, zo ligt hierin noodzakelijk opgesloten, dat die gestorvenen eeuwig moeten leven. De levende God kan onmogelijk in een betrekking van bescherming en zegening staan met iets, dat dood is. Op dezelfde wijze kunnen en moeten wij ook zeggen: Het is onmogelijk, dat de heilige God in een betrekking van bescherming en zegening kan staan met iets, dat onheilig is. En waar is nu onze heiligheid, met welke God in betrekking staat? Wee ons, zo er geen Christus was, die de eindeloze kloof tussen God en ons met zijn oneindige gerechtigheid heeft aangevuld. Doch heil ons! Deze Christus is er, en in Hem is God één met ons, en zijn wij één met God, en is er niets meer mogelijk, dat scheiding zou kunnen maken tussen Gods liefde en ons. Want zij leven Hem allen. Uit deze woorden hebben sommigen het bewijs willen trekken, dat hier eigenlijk niet gesproken wordt over de opstanding, in de zin van vereniging van ziel en lichaam, maar in de zin van het voortleven der ziel na de dood. Immers Abraham, Isaac en Jacob waren niet opgestaan, en toch worden zij gezegd Gode te leven. Wij antwoorden: Even als de mensen opstanding uit de dood, als lichaam en ziel, het voortleven der ziel na de dood noodzakelijk onderstelt, omdat anders de opstanding een nieuwe schepping zijn zou, even noodzakelijk

onderstelt het voortleven der ziel na de dood de wedervereniging van ziel en lichaam in de opstanding, omdat anders het voortleven der ziel na de dood een altijd blijvende toestand van onvolmaaktheid, en dus een onvoltooide verlossing zijn zou. De mens is niet enkel ziel, maar ziel en lichaam; de scheiding van beiden is niet een natuurlijke zaak, niet een natuurlijke ontwikkeling van het menselijke leven, zo als de ongelovigen dromen, maar het natuurlijk gevolg der zonde. Zonde en dood zijn in de Schrift eenzelvige zaken. De verlossing van de zonde is daarentegen dan ook te gelijker tijd de verlossing van de dood, het herstel van het verbroken evenwicht, de herschepping van de mens, de vereniging van zijn zalige ziel met zijn uit de dood verlost en verheerlijkt lichaam. De Heer wil dus eenvoudig zeggen: "Dat God zich de God noemt van Abraham, Isaac en Jacob, die voor de mensen dood zijn, bewijst dat zij voor God leven, en dat zij voor God leven, bewijst dat zij weder zullen opstaan; want God heeft de mens gemaakt: ziel en lichaam." Met de namen Abraham, Isaac en Jacob omvat God deze mensen in hun geheel; zo als zij tijdelijk waren, zullen zij eeuwig zijn: bekende mensen, met geen ander verschil, dan dat zij eeuwig zalig en verheerlijkt zullen zijn, wat zij tijdelijk niet waren. Voorts moeten wij opmerken, dat alvorens de Heer in de tegenwoordige tijd zegt: Zij leven Hem allen, Hij gezegd heeft: En aangaande de doden. dat zij opgewekt ZULLEN WORDEN, HEBT GIJ NIET GELEZEN; HOE GOD IN DE DOORNBOS TOT MOZES GESPROKEN HEEFT. De Heer zegt dus, dat de doden opgewekt zullen worden, iets, dat onmogelijk anders kan verstaan worden dan met betrekking tot het lichaam; immers naar de ziel leven zij voort, zijn zij niet gestorven en is er dus geen opwekking nodig of denkbaar. Even ondenkbaar is het, dat de Sadduceeën met de vraag: in de opstanding dan, wiens vrouw zal zij zijn? zouden zien op de toestand der ziel na de dood, in afgescheidenheid van het lichaam. Neen, juist omdat de leer van de opstanding de hereniging van ziel en lichaam meebrengt, meenden de Sadduceeën, onwetende als zij waren, dat dan ook weer het oude, aardse, zinnelijke, menselijke leven op nieuw zou beginnen, en in dat geval kwam bij hen de vraag te pas: zeven mannen en één vrouw gehad, en als zij nu allen weer naar lichaam en ziel levend worden, wiens vrouw zal zij zijn? Doch de Heer leert hen uit Gods getuigenis, dat zij, die opstaan zullen ten leven, naar de ziel zalig en naar het lichaam verheerlijkt zullen zijn; met andere woorden, dat zij Gods kinderen zullen zijn, zodat zij eenmaal op de verheerlijkte aarde zijn zullen, wat nu de engelen in de hemel zijn. Gij dwaalt dan zeer. De Heer herhaalt dit woord, om hen oplettend te maken op de gevaarlijke toestand, waarin zij verkeren. Wie dwaalt, kan verdwalen, en verdwaalt zeker, als hij niet van de dwaalweg terugkeert op de goede weg. En is het nu niet de mens, de verstandige, de redelijke mens ten hoogste onwaardig om te dwalen, terwijl God hem de rechte weg, die onfeilbaar tot de zaligheid leidt, gelegd, gebaand en aangewezen heeft? Zou het Gode niet onwaardig zijn, de mens die, hoe ver ook van Hem afgezworven, nog behouden worden kan, de weg der behoudenis niet aan te wijzen? God kan niet nalaten, wat zijner waardig is te doen; Hij heeft de mens de weg der behoudenis aangewezen; ja Hij heeft gezworen bij zich zelven en gezegd: Zo waarachtig als Ik leef, Ik heb geen lust in de dood des goddelozen; maar daarin heb Ik lust, dat hij zich bekere en leve. Wat blijft dus nu over voor de mens, dan zich te bekeren, om te leven in eeuwigheid? En wat is bekeren anders, dan zich af te keren van de dwaling zijns verstands en de verharding zijns harten tot God, tot zijn woord, tot zijn genade, tot zijnen Christus? En de scharen dit horende, werden verslagen over zijn leer. Hoe uitnemend onderscheidde zich het volk door die hoge ingenomenheid met des Heeren woorden, niet alleen van hun oversten, die niets dan bitterheid in Jezus wijsheid vonden, maar ook van zo vele Christenen van onze tijd, die de woorden des Heeren kunnen aanhoren met de volslagenste onverschilligheid. Daarom moeten de predikanten hun hoorders altijd meer trachten te verlevendigen door een krachtige en diepgaande verkondiging des Woords. Gouden appelen, gelijk alle Gods woorden zijn, mogen niet anders aangeboden worden dan op zilvergebeelde schalen. Alles kan oppervlakkig behandeld worden, ook de Schrift, ook de hoogste belangen van het menselijk hart en leven; doch waar oneindige

diepten zijn, en die zijn in beiden daar mag men niet op de oppervlakte blijven, maar moet men altijd dieper nederdalen: met andere woorden: daar moet men aan het aanhoudend gebed tot de Heilige Geest om verlichting van boven, de diepste studie paren, om onze gedachten en woorden te bewaren voor verstomping, door eenvormigheid en eentonigheid. Heeft God ons in de vaststaande verschijnselen der natuur zulk een onophoudelijke afwisseling gegeven, dat men iedere nieuwe dag weer met nieuw genoegen begroet, hoeveel te meer wil God dat dit plaats hebbe op het gebied des Geestes, des Heiligen Geestes, alwaar bij de hoogste eenheid van wezen, de hoogste verscheidenheid van vorm moet heersen. En sommigen der schriftgeleerden antwoordende, zeiden: MEESTER! GIJ HEBT WEL GEZEGD. De schriftgeleerden geloofden in de opstanding, en waren dus zeer verheugd, dat de Heer, als in hun plaats, het ongeloof der Sadduceeën beschaamd, en daarmee getoond had, dat Hij het in dat opzicht met de Farizeeën eens was. Doch ook bij de Farizeeën waren de waarheden Gods enkel zaken van redenering, die niet alleen buiten het geloof, dat is buiten het hart en het geweten kunnen omgaan, maar ook meestal werkelijk omgaan. Dat zou dan ook dadelijk bij de Farizeeën blijken, die met een nieuwe strikvraag tot de Heer kwamen. En de Farizeeën gehoord hebbende, dat Hij de Sadduceeën de mond gestopt had, zijn te samen bijeen vergaderd, en een uit hen, zijnde een wetgeleerde, horende, dat zij te samen in woorden waren, en wetende, dat Hij hen wel geantwoord had, kwam tot Hem, en vraagde Hem, Hem verzoekende en zeggende: MEESTER! WELK IS HET GROTE GEBOD, HET EERSTE VAN ALLEN IN DE WET? Ons moet zulk een vraag vreemd voorkomen. Wij weten, dat alle goddelijke geboden als zodanig gelijk gewicht hebben, en dat derhalve de overtreding van een enkel gebod der wet met de overtreding der gehele wet gelijk staat, Jacobus 2:10. Doch de Farizeeën, die niet op het innerlijk beginsel der godsdienst, maar op de uitwendige vormen en plechtigheden der wet het hoogste gewicht legden, maakten groot verschil tussen het ene gebod en het andere. Zo hebben wij vroeger gezien, dat zij het gebod om offeranden te brengen, groter achtten, dan met het daartoe nodige geld zijne verarmde ouders in hun nooddruft te voorzien Mattheus 15:5. De Heer daarentegen stelde altijd het innerlijk beginsel boven de uitwendige handeling der wet, en verklaarde bij alle gelegenheden, dat, waar de liefde tot God en de naaste in strijd kwam met een godsdienstige plechtigheid, welke ook, de liefde beoefend en de plechtigheid nagelaten worden moest. Ook hier werd dit wederom op 's Heeren alles afdoende wijze geleerd. En Jezus antwoordde en zei tot hem: HET EERSTE VAN AL DE GEBODEN IS: Hoor, Israël! De Heer onze God is een enig Heer, en gij zult liefhebben de Heer uw God met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand, en met geheel uw kracht. DIT IS HET EERSTE EN HET GROTE GEBOD, EN HET TWEEDE AAN DIT GELIJK IS: Gij zult uwen naaste liefhebben als u zelf. DAAR IS GEEN ANDER GEBOD GROTER DAN DIT. AAN DEZE TWEE GEBODEN HANGT DE GANSE WET EN DE PROFETEN. De Heer plaatste hen met deze woorden terstond in het middenpunt der wet, waarin al de overige geboden der wet samenlopen, en sneed ook nu weer alle twistvraag over het meerdere of mindere der geboden bij de wortel af. Nooit had iemand geheel de wet in zo weinige woorden te samen gevat. Nu die woorden daar staan, kunnen wij ze ligt naspreken, maar ze voor de eerste maal te zeggen, was alleen mogelijk voor de hoogste wijsheid. Deze zaak was dan ook zo helder geworden, dat zelfs de man, die als verzoeker tot Jezus kwam, als zijn lofredenaar van Hem heenging. En de schriftgeleerde zeide tot Hem: MEESTER! GIJ HEBT WEL IN DER WAARHEID GEZEGD, dat er een enig God is, en daar is geen ander dan Hij, en Hem lief te hebben met geheel het hart, en met geheel het verstand, en met geheel de ziel, en met geheel de kracht, en de naaste lief te hebben als zich zelven Is MEER DAN AL DE BRANDOFFERS EN SLACHTOFFERS. Wij zien het ook hier, dat de kracht der waarheid zo groot kan zijn, ook op het gemoed der tegenstanders, dat zij hun stelsel althans voor een ogenblik moeten laten varen, om openlijk tegen hun eigen gevoelen te getuigen. Eenmaal zal dit het geval zijn bij alle ongelovigen, bij al de verwerpers der Schrift, wanneer de Heer zelf tot hen spreken en al hun drogredenen als

spinragdraden verbreken zal. Mocht dit nog in de tijd der genade geschieden; want er is geen ontzettender gedachte, dan dat zulks eerst in de eeuwigheid plaats heeft. En Jezus ziende, dat hij verstandig geantwoord had. VERSTANDIG? Ja zo is het. De waarlijk verstandige spreekt overeenkomstig Gods Woord; die het niet doet, is de onverstandige mens, die eigenlijk niet weet wat hij zegt. Kan er iets beschamender zijn voor de ongelovigen, die zich zo gaarne voor de meest verlichten boven het gros der mensen houden? Doch het gaat gewoonlijk zo, dat men juist datgene niet is, waar men zich zelven hoogmoediglijk voor houdt. Zei tot Hem: GIJ ZIJT NIET VER VAN HET KONINGRIJK GODS. Dat was een liefelijk getuigenis van de Heer aangaande de schriftgeleerde, en een nog liefelijker uitlokking, om verder te gaan, en het koningrijk Gods binnen te treden; want niet de blote kennis der waarheid brengt ons daarin, maar het geloof, dat is: de aan ons hart geheiligde kennis der Waarheid, de wedergeboorte uit water en Geest. En niemand durfde Hem meer vragen. Waarom niet? Omdat het strikvragen waren, die zij deden. De oprechte is de gelegenheid hoogst welkom, om, wanneer hij een wijze ontmoet, die hem de moeilijkste levensvragen oplost, altijd nog meer te vragen. Doch zij trachtten de Heer iets te doen zeggen, wat Hem in het oog des volks of als onwetend, of als romeins gezind kon doen voorstellen. Daar al hun pogingen mislukt, al hun aanslagen volkomen en triomfantelijk afgeslagen, en zij daarbij een en andermaal door de Heer in hun geveinsde toeleg ontmaskerd waren, zo verloren zij de moed, om de Heer langs deze weg te doen struikelen en vallen. En zij durfden Hem letterlijk niet meer vragen. Doch nu kwam de beurt van vragen weder aan de Heer. En het was ook bij Hem zijn laatste en alles beslissende vraag. Toen nu de Farizeeën saamvergaderd waren, vraagde Jezus hen lerende in de tempel. Het is een doorgaande karaktertrek van het ongeloof, om bezwaren op te werpen en vragen te doen, die ons van de eigenlijke hoofdzaak afbrengen en op bijpaden leiden moeten. De Heer wees echter in de meeste gevallen ook zulke vragen niet af, omdat zij Hem gelegenheid gaven tot onderrichting, zo niet van de vragers, dan toch van de toehoorders. Om dezelfde reden moeten ook wij niet bang zijn, om gevraagd te worden, en gevraagd zijnde, ons niet onttrekken, maar met de meeste bedaardheid en duidelijkheid antwoorden. Doch thans was de tijd van 's Heeren lijden nabij, en wilde Hij een einde maken aan de vragen zijner tegenstanders, door op zijn beurt aan hen een vraag te doen, die geen bijzaken betrof, maar rechtstreeks tot de hoofdzaak leidde, een vraag, op welke goede beantwoording toen alles aankwam en nog heden aankomt. En zei: WAT DUNKT U VAN DE CHRISTUS, WIENS ZOON IS HIJ? Het is dezelfde vraag, die Hij kortelings in andere vorm aan zijn discipelen gedaan had. Gij gevoelt, de vraag betrof niets minder dan de Godheid van de Zoon des mensen. De schriftgeleerde, die verstandig geantwoord had, drukte klaarblijkelijk met opzet op de woorden: Meester! Gij hebt in der waarheid gezegd, dat er EEN ENIG God is, en er is geen ander dan Hij. Als wilde Hij hiermee Jezus woorden: Ik en de Vader zijn één, te niet doen; doch hij dwaalde ook hier. De eenheid der Godheid sluit volgens de Schrift, volgens Gods openbaring van zich zelven, de Godheid des Zoons, en wij voegen er bij, des Heiligen Geestes niet uit, maar in, even als (zonder buiten het derde der vergelijking te gaan) de eenheid onzer menselijke natuur ons lichaam, onze ziel en geest niet uit, maar insluit. De Heer wil hun dan ook uit de Schrift doen zien, dat Hij zelf de Heer is, die men lief moet hebben boven alles, dat Hij zelf is God, geopenbaard in het vlees. Zij zeiden tot Hem: DAVID'S ZOON. Dat de Messias de zoon van David bij uitnemendheid zijn zou, was zo duidelijk geprofeteerd, dat ten dien opzichte geen misvatting mogelijk was. Vandaar, dat een ieder uit het volk, die de Heer voor de Messias erkende, Hem met dien naam huldigde. Hij zei tot hen: Hoe noemt dan David Hem in de Geest zijnen Heer, zeggende door de Heiligen Geest. Hier zien wij door de Heer zelf de leer der ingeving der Heilige Schriften duidelijk verkondigd. De heilige schrijvers waren op het gebied des Heiligen Geestes overgebracht, zodat zij, hetgeen zij spraken en schreven, spraken en schreven door de Heiligen Geest. Dat hun hiermee geen dwang werd aangedaan, maar dat zij met vrijheid werkten, merkten wij reeds op en is ook duidelijk; immers de hoogste vrijheid, de Heilige Geest, kan tot

niets anders roepen dan tot vrijheid, tot heilige vrijheid, tot vrijheid in God. De Heer heeft gezegd tot mijnen Heer: ZIT AAN MIJN RECHTERHAND TOTDAT IK UW VIJANDEN ZAL GEZET HEBBEN TOT EEN VOETBANK UWER VOETEN. De Heer kon zich bij zijn tegenstanders nog beroepen op de Schrift, want zij kenden haar goddelijk gezag toe, en tot zolang is er redewisseling over de waarheden der Schrift mogelijk. In onze tijd is het ongeloof gedurende achttien honderd jaren ook zo vele vademen dieper gezonken, en verwerpt het de Schrift zelve. Hiermee heeft alle redewisseling uit de Schrift met het ongeloof opgehouden, en toont het ongeloof de uiterste graad van bederf te hebben bereikt, waarop niet anders volgen kan dan het verderf. Indien dan David zelf Hem zijnen HEER noemt, hoe is Hij dan zijn Zoon? Vooreerst is het duidelijk, dat de naam HEER hier in Psalm 110 dezelfde betekenis heeft, als de naam GOD in Psalm 45, alwaar gezegd wordt: O God, uw God heeft U gezalfd met vreugdeolie boven uw medegenoten. De eenheid in wezen en het onderscheid in betrekking des Vaders en des Zoons worden in beide Schriftuurplaatsen te gelijk uitgesproken. De Vader staat in wezensbetrekking tot de Zoon, en de Zoon in verbondsbetrekking tot de mensen. Zo is dan de Heer, die tot David's Heer zegt: zit aan mijn rechterhand! duidelijk de Vader, die tot de Zoon spreekt, even als Hij dit doet in de tweede Psalm, in de woorden: Gij zijt mijn Zoon, eis van Mij en Ik zal U de heidenen geven tot een erfdeel. Trouwens, Israël kende geen ander Heer dan God, en geen andere Verlosser dan Jahweh. Ten andere is het duidelijk, dat de Heere Jezus door zijn vraag: "Noemt David de Messias zijn Heer, hoe is deze dan zijn Zoon?" ten besluite zijne Godheid UIT DE SCHRIFT ZELF ontegensprekelijk wilde aantonen. David's zoon kon als zodanig niet anders zijn dan een mens; maar was deze mens tegelijk David's Heer, David's God, zo kon de Messias, als zodanig, niet anders zijn dan tegelijk waarachtig God en waarachtig mens, dus de God-mens. En nu, had Jezus zich niet aan hen, priesters en schriftgeleerden, gelijk aan al het volk, als de God-mens geopenbaard? Werd Hij niet door hun ogen gezien als een mens, wandelende onder de mensen, en tegelijk daden doende, zo als God ze alleen doen kon, onbepaald heersende over de wereld der natuur, over de heilige engelenwereld en over die der boze geesten? En niemand kon Hem een woord antwoorden. Het geloof kan alleen op zulke vragen antwoorden; het ongeloof verstomt voor alle vragen Gods en zal er eeuwig voor verstommen. Overtuig u toch altijd meer, dat het ongeloof de volslagenste onmacht is op goddelijk gebied; opdat gij er u niet bevreesd voor maakt. Het ongeloof is alleen een macht, ja een grote macht op Satans gebied; doch voor een tijd, gelijk de Satan zelf een macht voor een tijd is. En wat is nu Satans macht tegen de macht van God, de alleen Almachtige? Noch durfden Hem van die dag af iets meer vragen. Nu kwam er nog een reden bij voor hun schroom, om zich verder met Jezus in gesprek te begeven: zij voelden zich in gevaar, om in hetzelfde geval te komen, waarin zij Jezus hadden willen stellen, in het gevaar van door het volk als onwetend gehouden te worden, of zich iets te laten ontvallen, dat hun haat jegens hen opwekte. Of meent gij, dat de Farizeeën en Schriftgeleerden de Heer niet begrepen? Zij begrepen Hem zeer goed, en zagen de strekking zijner vraag duidelijk genoeg in. Het bewijs, dat Jezus uit de Schrift aanhaalde voor de goddelijke, zowel als voor de menselijke natuur van de Messias, was voor hen voldingend en onweersprekelijk. Nog thans zwegen zij, en verloren daarbij de moed, om verdere vragen te doen. Waarom? Omdat zij tot geen, prijs Jezus als de Messias van Israël wilden erkennen of aannemen. Hun haat jegens Hem was zo groot, dat zij ook bij de onweersprekelijkste bewijzen van zijn Messiasschap, Hem niet als zodanig wilden huldigen. Zij wilden liever geen verlosser hebben, dan dat Jezus hun Verlosser zou zijn. Gij ziet hoe het ten laatste toch alleen aankomt op onze gedachten aangaande de Christus. Het antwoord, dat iemand geeft op de vraag: wat dunkt u van de Christus ? beslist, als het oprecht is, over zijnen geestelijken toestand. Wat de Christus ons is, dat zal Hij ook voor ons zijn. Is Hij onze leraar, ons voorbeeld, maar niet de weg, de waarheid en het leven, Hij zal onze leraar en ons voorbeeld zijn, maar niet voor ons de weg tot de Vader, de waarachtige God en het eeuwige leven.

20:45 De Heer en de Farizeeën en schriftgeleerden; zijn strafrede.
En de menigte der schare hoorde Hem gaarne. Gedurig herinneren ons de Evangelisten, dat de Heer door het volk met graagte werd gehoord. De Heer was ook, zo als wij zouden zeggen, een rechte volksprediker. En wat is nu een rechte volksprediker? Die rechtstreeks en onbewimpeld het volk verkondigt waar het op aankomt om zalig te worden. De Heere Jezus predikte onophoudelijk zich zelven als de enige weg tot behoudenis, als de enige toegang tot de Vader, en wij moeten Hem, de Heer, ook als zodanig prediken, zullen wij het hart des volks treffen. De mensen horen buiten de kerk genoeg van alles wat zij voor dit leven nodig hebben; als zij dus in de kerk komen, moeten zij horen wat hun nodig is, om zalig te worden, en dat is Jezus, Jezus en dien gekruist, Jezus en dien opgestaan uit de dood en opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods, biddende voor de zijnen. Daarom is het zeer schoon gezegd door iemand, dat, gelijk ieder dorp een weg heeft, die tot de hoofdstad leidt, zo ook iedere preek een uitgang moet hebben naar Christus, als de enige Zaligmaker voor zondaren. En daar al het volk het hoorde, zeide Hij tot zijn discipelen, in zijn leer: Vooreerst wacht u zelven voor de zuurdesem der Farizeeën, welke is geveinsdheid. Voor het laatst, en nu ten aanhore van al het volk, wilde de Heer, als tot afscheid, de Schriftgeleerden en Farizeeën het schoonschijnend masker der geveinsdheid afrukken, dat hun afschuwelijke wezenstrekken bedekte. De ure was gekomen, waarin zij Hem door verraad in hun macht zouden krijgen, en al hunnen wil op de gruwzaamste en wreedste wijze met Hem zouden doen. En nu moest dan ook al het volk weten, hoe het als een blinde geleid werd door blinden, en dat het dus noodzakelijk in het verderf moest en zou storten. De Schriftgeleerden en de Farizeeën zijn gezeten op de stoel van Mozes; daarom al wat zij zeggen, dat gij houden zult houdt dat, en doet het. De Heer erkent hun gezag. Volgens de goddelijke wet waren deze lieden in hun recht, om het volk te onderwijzen en in hun godsdienstige aangelegenheden te leiden en te besturen. Bij ons gaat dat recht uit van de gemeente des Heeren; zij moet bepalen wie, naar het woord van God, haar tot voorgangers en leidslieden mogen strekken. Maar doet niet naar hun werken, want zij zeggen het en doen het niet. De Heer wil zeggen: "Neemt hen niet tot voorbeelden voor uw gedrag en wandel; al zijn zij goed in de leer, toch falen zij in de praktijk." De Heer spreekt hier enkel van de voorschriften, die zij uit de wet den Volke voorhielden, en gaat ditmaal hun valse leringen voorbij, waardoor zij leringen, die geboden van mensen zijn, in de plaats stelden van Gods gebod. Want zij binden lasten, die zwaar en kwalijk om te dragen zijn op de schouders der mensen, maar zij zullen die met hun vinger niet aanroeren. Ruim voor zich zelven, willen zij bij anderen de angstvalligste nauwgezetheid. Ja, het is een doorgaand kenmerk van dezulken, die het zelf niet nauw nemen met de innerlijke godsdienst des harten, de naleving van de uitwendige vormelijke godsdienst bij anderen op de gestrengste wijze te eisen. Niet God, maar zij leggen de mensen ondraaglijke lasten op. Gods geboden zijn niet zwaar, mits men een kind van God is; want wat is liefelijker dan de liefde zelve te dienen; maar de dienst, die schijnvrome mensen ook aan Gods kinderen durven opleggen, is zo ondraaglijk zwaar, dat menigeen, die geen gehoor gaf aan het woord des Evangelies: Gij zijt duur gekocht, wordt geen dienstknechten der mensen! daaronder geheel zijn leven bleef zuchten en zwoegen. En al hun werken doen zij om van de mensen gezien te worden. De zich zelven zoekende mens mist het vereiste van het kind van God, dat niet van de mensen wil gezien worden in zijn aanbidding Gods in geest en in waarheid, in het verborgene des harten en in het verborgene van de binnenkamer. Want zij maken hun gedenkcedels breed en de zomen van hun kleren groot. God beval de Israëliet altijd zijne wet voor ogen te houden, ook door uitwendige tekenen, Exodus 13:9, natuurlijk als een tegemoetkoming aan het geheugen, en niet als een in de plaats stellen van het betrachten der wet zelve. De schijnvrome Farizeeën en Schriftgeleerden maakten echter deze uitwendige herinneringstekenen buitengewoon groot en breed, opdat dezen de mensen in het oog vallen, en

hun verkondigen mochten, dat onder deze heilige klederen ook heilige harten klopten. En zij beminnen de vooraanzitting bij de maaltijden en de voorgestoelten in de synagogen. Zij zoeken overal de plaats der eer, en deze mag door niemand gezocht worden; zij moet ons aangeboden worden, alvorens wij ze mogen nemen. Natuurlijk waren de eerste plaatsen aan de dis en in de synagoge, zo als ook nog bij ons in de kerk, van zelve voor de leraren en ouderlingen der gemeente; doch hoe velen ook nog bij ons begeren juist deze bedieningen om de eer, die zij meebrengen, of laten zich althans die eerbewijzingen ruimschoots welgevallen. Zoeken deze de ere Gods en het heil der mensen? Neen, en daarom moge hun de lof van mensen ten deel vallen, van de Heer hebben zij niets dan afkeuring te wachten. Wacht u voor de Schriftgeleerden, die daar gaarne willen wandelen in lange klederen. De Schriftgeleerden waren lieden, die ook in het gewone, openbare, burgerlijke leven zich door hun kleding wilden onderscheiden als geestelijke, vrome, vroede mannen. De Heer keurt alle zelfverheffing af en verwerpt de hoogmoed in iedere vorm. Ook onder ons beminnen velen het ambtsgewaad, ook buiten het ambt. Is het om dezelfde reden, waarom de Schriftgeleerden dit deden, om door de mensen met eer onderscheiden te worden, zo is dit natuurlijk af te keuren; maar doen zij het om daardoor, waar het pas geeft, een invloed ten goede uit te oefenen, zo is het te prijzen. Er zijn mensen, zo menslievend en vriendelijk, dat zij tot ieder geestelijk kunnen spreken, zonder te kwetsen. Mij dunkt, die leraar was op zijn plaats en in zijn recht, die in alle minzaamheid een gesprek aanknoopte met zijn medereiziger, met te zeggen: "Ik ben een werver voor Koning Jezus, en tracht ieder over te halen om dienst te nemen bij Hem." Over het geheel genomen wordt echter in onze tijd het ambtsgewaad buiten het ambt weinig gedragen, om geen aanstoot te geven of te verwekken. Alleen het beginsel, waaruit men handelt, maakt de zaak kwaad of goed. En beminnen de begroeting op de markten. De markten zijn bij de ouden en in het Oosten de plaatsen van openbare samenkomst, alwaar dus de Schriftgeleerden de voorwerpen van onophoudelijke begroetingen waren. En om van de mensen genoemd te worden RABBI, RABBI! Zij hoorden zich vooral gaarne begroeten met de erenaam van Meester, die hun een voornaamheid gaf boven anderen. Vragen wij, of deze verschijnselen bij ons hebben opgehouden? Zo moeten wij dat ontkennend beantwoorden. Doch wanneer en waar is de hoogmoed niet aanwezig? Hoeveel afgoderij wordt er bedreven door de leraars met hun bediening en door de gemeenteleden met hun leraars! en hoe is dit te voorkomen en te vermijden? Eenvoudig door niet op de bediening te zien, want deze is van God, maar op de persoonlijkheid, want deze behoort ons. De leraar gevoele zich niet uitsluitend als leraar, maar te gelijk en ten allen tijde als broeder onder medebroeders, en de gemeente beschouwe de leraar niet als haar overste, maar als haar broeder en vriend, die zij zusterlijk, maar niet afgod is moet beminnen. Voorts trachte de leraar, door ongeveinsde liefde te betonen, zich ongeveinsd te doen beminnen; want ten laatste komt alles op de persoon aan. Meent gij, dat men, bijvoorbeeld, de rijke als zodanig bemint? Neen, men eerbiedigt hem, omdat hij rijk is, maar wil hij bemind worden, dan moet hij zelf beminnelijk zijn. En zo is het in alle betrekkingen des levens. De eer is veel, maar wat is zij bij de liefde? De Schriftgeleerden zochten naar eer, en zij ontvingen eer, doch werden zij bemind? Neen, zij werden gevreesd, en die men openlijk vreest, wordt daarmee in het verborgene gehaat. De Heer wil, dat de zijnen geringe prijs stellen op de eer, maar des te meer op de liefde. Doch gij zult niet RABBI genoemd worden. Het woord Rabbi, MEESTER, betekent, wij herinnerden het reeds, zoveel als de meerdere. En nu wil de Heer, dat niemand der zijnen zich beschouwe als de meerdere boven zijn naaste, maar als zijns gelijke. Dat hiermee de ware nederigheid in al hare kracht door de Heer gepredikt wordt, is duidelijk. Want één is uw Meester, namelijk Christus. Is Christus alleen de Meester, zo wil Hij niet dat iemand met Hem de titel van Rabbi deelt; hetzelfde geldt van zijn zelf gekozene. benaming Zoon des mensen. Daarentegen wil de Heer wel, dat men zijn hogeren, ja zijn hoogste titel van kind van God met Hem deelt. Herkent gij hierin niet de liefde des Heeren, maar ook niet de nederige mensheid en de majestueuze Godheid van Christus, die wel de

geringste titels voor zich behoudt, maar ze tegelijk zodanig adelt, dat niemand ze kan dragen dan Hij? En gij zijt allen broeders. Welk een heerlijke kerkstaat wordt ons hier, als met een enkele penseeltrek, door de Heer afgebeeld. Alle Christenen broeders! Dit is een gemeenschap naar de Heilige Geest, zo als er in Israël bestond naar het vlees. De Joden, allen uit één Vader, uit Abraham gesproten, waren daarmee allen van nature broeders en zusters, één familie, en voorzeker, dit was een der heerlijkheden van Israël. Allen kinderen te zijn uit één vader, en dat uitgebreid tot een volk! Er is geen tweede voorbeeld van in de geschiedenis der wereld. En hoe liefelijk is het voor iedere Jood dit te weten en die bloedverwantschap te voelen. Doch wij weten, hoe door verloop van tijd de banden des bloeds altijd minder gevoeld worden! Zijn niet ook alle mensen uit één vader en uit één moeder gesproten, en daarmee allen broeders en zusters, dus evengelijken? En door wie wordt dit nog gevoeld? Waar in de wijde wereld is de onderdrukker niet? Ach, de slavernij heeft vele vormen, en danken wij God, dat zij in haren ruwsten vorm althans in onze dagen met vroeger niet gekende kracht bestreden wordt, toch treuren wij nog altijd over de slavernij, die in ontelbare andere minder ruwe vormen blijft bestaan als een altijd voort etende kanker in het vlees der mensheid. Daarom wil Christus, dat althans zijn gemeente in het midden der wereld zij een volk zonder slavernij, een Israel Gods, een broederschap uit meer dan bloedverwantschap, uit geestverwantschap, uit de onderlinge gemeenschap des Heiligen Geestes met Christus, het Hoofd der gemeente; want, let wel, er is geen ware broederschap mogelijk, dan met Christus als de enige Meester aan het hoofd. Ook de wereld, die al wat God doet tracht na te bootsen, tracht altijd weer op nieuw een maatschappij van vrijheid, gelijkheid en broederschap op te richten, maar zonder Christus als de enige Meester te erkennen, en daarom is haar doel onmogelijk te bereiken en zijn al hare pogingen ook in dit opzicht zo vele mislukkingen. Alleen Christenen kunnen en moeten zich in Christus broeders gevoelen, door voor elkander alles te laten vallen wat hen in de wereld onderscheidt, rijkdom en rang, geleerdheid en eer. De ene Christen moet zich aan de ander in geen andere hoedanigheid willen voordoen, dan als een medelid van het lichaam van Christus. Zo zal het in de hemel op volstrekt volmaakte wijze zijn, zo moet het op aarde zo volmaakt mogelijk zijn. Zouden wij het niet billijk voor ondragelijk achten, wanneer een koning overal koning wilde zijn, zelfs in zijn huiskamer, bij zijn vrouw en kinderen? Zouden wij hem niet toeroepen: "Och, leg toch hier ten minste uw koningschap af, waar gij enkel echtgenoot en vader behoort te zijn." En zo zouden wij ook wel vele Christenen willen toeroepen: "Och, laat toch ten minste in de familiekring van Christen-broederen alles daar buiten staan, wat niet tot de Christelijke, broederlijke liefde behoort." En gij zult niemand uw vader noemen op de aarde. Namelijk in geestelijk opzicht; dit blijkt duidelijk uit het onmiddellijk daarop volgende: Want een is uw Vader, die in de hemelen is. De Heer wil zeggen: Gelijk gij maar één aardse vader hebt, zo hebt gij ook maar één hemelse Vader, en deze is God. Op aarde, uit de mensen, moogt gij niemand geestelijk uw vader noemen; dit ware God te kort doen, en is afgoderij. Doch wij weten het allen, hoe spoedig de kerk ook van deze aanminnige eenvoudigheid in Christus is afgeweken! Spoedig kwamen er kerkvaders en biechtvaders, en boven die allen, een vader aller Christenen, de paus! Dat zijn van die verschijnselen, waarmee men des Heeren klaarste woorden moedwillig overtreden heeft, en die dan ook de volledige bewijzen van het anti-christelijk karakter dezer verschijnselen zijn. Wij vragen billijk: wanneer zal, niet de Roomse kerk, Want deze bekeert zich nooit, maar wanneer zal de gemeente des Heeren tot hare schriftuurlijke eenvoudigheid terugkeren; wanneer zal er onder de oprecht gelovigen geen uiterlijke, menselijke, wereldse, maar enkel een innerlijke, geestelijke, goddelijke meerder- en minderheid bestaan? Gij zegt: "Zo zal er dan toch verschil tussen de broederen zijn?" Geen verschil, maar een verscheidenheid, een meerderheid van genadegaven des Heiligen Geestes bij de een boven de ander. Doch waartoe? Tot het betonen der meeste liefde, tot het bewijzen der meeste diensten aan de gemeente des Heeren. De Heilige Geest heeft verscheidene bedieningen in de gemeente, maar tot één doel: tot opbouwing der gemeente, en die Christen is

de grootste in de gemeente, die haar de meeste diensten bewijst. Mochten dus de gelovigen met elkander wedijveren in dienstbetonende liefde. Intussen moet ook deze uitspraak des Heeren niet worden misverstaan, alsof men niet in diepe ootmoedigheid mag zeggen, wat hier uit het beginsel des hoogmoeds als verwerpelijk wordt voorgesteld. Immers, gij herinnert u het woord van Paulus (1 Corinthiers 4:14,15) Ik schrijf u deze dingen, niet om u te beschamen, maar als mijne lieve kinderen vermaan ik u; want al had gij tien duizend leermeesters in Christus, zo hebt gij toch niet vele VADERS, want in Christus Jezus heb ik u door het Evangelie geteeld. Noch gij zult MEESTER genaamd worden, want één is uw meester, Christus. De Heer herhaalt zijn woord, omdat het van het meeste gewicht is, en het terzijde stellen van dat woord de rechte weg is tot het bederf der gemeente, waarvan de Roomse kerk, zo als wij zagen, het voldingendst bewijs is. Zodra de meerderheid in de gemeente niet meer bestond in meerderheid van genadegaven en liefdediensten, maar toegepast werd op personen, ontstond de rang, de heerschappij, en ten laatste die ontzaggelijke hiërarchie, die de Roomse kerk tot een der schitterendste wereldse rijken, die ooit bestonden, hebben gemaakt. Maar de meeste van u zal uw dienaar zijn, en wie zich zelven verhogen zal, die zal vernederd worden. En wie zich zelven zal vernederen, die zal verhoogd worden. De hoogmoed, waardoor de dienaren van Gods volk zich tot meesters, toongevers en bewindvoerders van het volk verhieven, was de val van Israels kerkstaat. Ook de Roomse kerk gaat na dezelfde zelfverheffing dezelfde vernedering tegemoet. En moet nu ook de Protestantse kerk dezelfde weg opgaan? Mochten wij er tegen bidden en waken! En mochten wij, Wat niet weggenomen kan worden in de vorm, althans doen opwegen door onze persoonlijke zelfverloochenende liefde, zodat ieder, die nu eenmaal de rang van meester heeft, zich niet meesterachtig gedrage, maar als een beminnelijke, vriendelijke discipel des Heeren onder zijn mededisciepelen. Maar wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! De Heer spreekt nu telkens meer de Schriftgeleerden en Farizeën aan, met bij voeging van het ontzettend woord: Gij geveinsden! waarmee de Heer kennelijk aanduidde, dat Hij alleen sprak van zulke Schriftgeleerden en Farizeeën als vóór Hem stonden, en het op zijn leven toelegden. De oprechte geldt het wee niet, dat over de geveinsde wordt uitgesproken, en niet de naam, dien men draagt, maar het hart, dat men in zich draagt, maakt ons aangenaam of verwerpelijk. De rijke jongeling was ook een Schriftgeleerde, en Jezus beminde hem, en Paulus was ook een Farizeeër, doch geen geveinsde, maar oprecht, en misschien is het om deze reden, dat hij zich onberispelijk naar de rechtvaardigheid, die in de wet is, noemt. Filippenzen 3:6 Want gij sluit het koningrijk der hemelen voor de mensen. Zij waren door hun bediening in de ogen der mensen zoveel als portiers, die de sleutels droegen, om de hemel te openen en te sluiten. De Heer heeft, zo als wij weten, datzelfde beeld voor zijn discipelen gebruikt. De Heer ontzegt de Schriftgeleerden en Farizeeën deze macht niet, maar verwijt hun het schandelijk misbruik, dat zij er van maakten. Het volk ziet in de bedienaren des Heiligdoms van zelf zulke sleuteldragers; van daar hun eerbied, hun ontzag voor priester of leraar. Tevergeefs zegt iemand, die geen priester of geen leraar is, tot het volk: "Ga in door de poort, de toegang is vrij." Zij antwoorden: Neen, ons moet behoorlijk opengedaan worden door de portier, en deze is de priester of de leraar. Doch juist daarom komt dan nu ook de grote verantwoordelijkheid op de priester of leraar aan. Het volk wil hen alleen als bevoegde boodschappers horen; wee dus, wanneer zij de boodschap Gods niet aan het volk overbrengen, maar hun eigen ellendige wijsheid. En hebt de sleutel der kennis weggenomen, overmits gij zelven daar niet ingaat, noch degenen, die ingaan zouden, laat ingaan. De Heer beschuldigt hen van tweeërlei misdaad. Vooreerst dat zij het koningrijk der hemelen voor de mensen sluiten, door niet Gods gerechtigheid, maar de eigengerechtigheid, en niet de goddelijke genade, maar de menselijke werken als zaligmakend te verkondigen. Ten andere dat zij de sleutel der kennis wegnemen, door de Schrift te vervalsen, haar van haren eigenlijke zin te beroven, en alzo het recht verstand van Gods woord te doen verloren gaan. Alles zo als bij ons nog heden te zien is en te horen. Het is doorgaans de dubbele zonde van de ongelovige voorgangers des volks, dat zij niet alleen

voor zich zelven het Evangelie verwerpen, maar ook van hun macht en invloed gebruik maken, om het ook door het volk te doen verwerpen. Valse leraren vallen niet enkel zelven van God af, maar slepen, zo als Satan deed, ook nog zo velen als zij kunnen, mee in hun val. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeën, gij geveinsden! want gij eet de huizen der weduwen op. Uit een valse leer volgt ook welhaast een oneerlijke praktijk. Geen groter drogrede dan het gezegde: "het is hetzelfde wat gij gelooft, als gij maar goed leeft." Gij kunt volstrekt onmogelijk goed leven als uw geloof vals is. Het geloof, dat Gode behaagt, en zonder hetwelk men Gode niet kan behagen, is een goddelijk levensbeginsel. En hoe kan nu iemand zonder goddelijk levensbeginsel goddelijk en Gode welbehagelijk leven? Het is onmogelijk. Doch spoedig verraadt zich dan ook het valse geloof in zijn vergiftige vruchten. Zij, die het koningrijk der hemelen niet in willen gaan, willen gaarne het koningrijk der aarde binnentreden. Geldgenot en zingenot worden nu de hoofdgenoegens van hun leven, en alleen om deze te verkrijgen, doen zij zich voor als zeer godsdienstig. Bijzonder bij de zwakken en weerlozen, bij de weduwen en eenzamen spreiden zij hun netten uit en bemeesteren zij wat deze bezitten. En dat onder de schijn van lang te bidden. De overgodsdienstigheid meent zich niet beter te kunnen doen kennen, dan door overdrijving van uitwendige godsdienstige verrichtingen. Een kort gebed zou de schijn kunnen geven, alsof men over de godsdienst licht heenliep, daarom moet het een lang gebed zijn, waarmee men vertrouwen zal inboezemen aan het argeloos hart, dat aan geen vroom bedrog kan geloven. Daarom zult gij te zwaarder oordeel ontvangen. Ieder, die van een ander naam misbruik maakt, om anderen er mede te bedriegen, is schuldig voor de wet; maar die tot datzelfde einde misbruik maakt van des konings naam is ten hoogste schuldig; hoeveel te meer dan de mens, die een zodanig misbruik maakt van de naam van God. Als de duivel zich voordoet als een engel des lichts, dan toont hij zich juist in al zijn boosheid. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeën, gij geveinsden! want gij omreist zee en land, om een jodengenoot te maken, en als hij het geworden is, maakt gij hem een kind der hel, tweemaal meer dan gij zijt. Hoe sterk gekleurd deze woorden zijn, ze zijn feitelijk waar. De geschiedenis der kerk stelt ons bijzonder de Jezuïten voor, als de natuurlijke opvolgers der Farizeën en der Schriftgeleerden, en als de erfgenamen van al hun geveinsdheid en goddeloosheid, ook van hun ijver om zee en land te omreizen, ten einde zich discipelen te maken. Daarbij is het van algemene bekendheid, dat de renegaat (de tot een andere mening overgaande ijveraar) altijd tweemaal vuriger in ijver voor de aangenomene mening is dan hij, die er in geboren is. Men wil dan gewoonlijk inhalen, wat men meent vroeger verzuimd te hebben, en wordt daartoe geprikkeld door hen, die ons tot hun gevoelen hebben overgehaald. Heeft dit nu plaats in het goede en ware, dan is er zo als bij Paulus, een dubbele ijver voor God; maar heeft dit plaats in de leugen en het bedrog, dan is er een dubbele ijver in het boze. Wee u, gij blinde leidslieden! Nu begint de Heer hun diepe onkunde in geestelijke zaken in het licht te stellen. Zij, die zich als de meest beschaafden en geleerden der maatschappij, en daarmee als de leidslieden van het onwetende volk beschouwden, worden door de Heer bewezen blinde leidslieden te zijn. Die zegt: ZO WIE GEZWOREN ZAL HEBBEN BIJ DE TEMPEL, DAT IS NIETS; MAAR ZO WIE GEZWOREN ZAL HEBBEN BIJ HET GOUD DES TEMPELS, DIE IS SCHULDIG. Gij ziet, ook hier is geen sprake van de wettigheid of onwettigheid van de eigenlijke eed, de eed bij de naam des Heeren; maar van het bezweren van hetgeen men zegt, door een krachtwoord, door een beroep niet op de heilige God, maar op een heilige zaak, met één woord: van het vloeken en zweren. De Farizeeën maakten echter hierin niet alleen een wezenlijk onderscheid, maar zij maakten ook een onderscheid tussen het zweren bij het een of bij het ander. De Heer overtuigde hen thans èn dat er geen onderscheid is tussen de een bezwering en de andere, èn dat het zweren bij een heilige zaak gelijkbetekenend is met het zweren bij de heilige God. Gij dwazen en blinden! Want wat is meerder: het goud of de tempel, die het goud heiligt? De zaak is duidelijk. Wanneer iets zijn waarde ontleent aan de plaats, waar het is, dan komt deze plaats de meerderheid toe. En zo wie gezworen zal hebben bij het altaar, dat is niets; maar zo wie

gezworen zal hebben bij de gave, die daarop is, die is schuldig. Men staat verbaasd over de kleingeestige spitsvondigheden van deze in eigen oog zo verstandig grote mannen. Doch men ziet het doorgaans, wanneer geleerden de smaak verloren hebben voor de grote waarheden Gods naar de Schrift, dan scheppen zij vermaak in de nietigste haarkloverijen, en verdiepen zij zich in uitpluizing, waar ieder verstandig man de schouders voor ophaalt. Gij dwazen en blinden! Want wat is meer, de gave, of het altaar, dat de gave heiligt? Juist door de gave op het altaar te leggen, wordt het een gave aan God; leg haar op een andere plaats, en zij houdt op een Godgewijde gave te zijn. Daarom wie zweert bij het altaar, die zweert bij hetzelve. en bij al wat er op is. Hier vat de Heer de zaak nog breder en dieper op. Het altaar is, om er de gaven aan God gewijd, op te leggen; zonder die gaven zou het altaar van geen nut zijn; gevolgelijk behoren altaar en gaven te samen; ze zijn onafscheidelijk en moeten dus gelijktijdig gedacht worden. En wie zweert bij de tempel, die zweert bij de tempel en bij die, die daarin woont. Ontleent het goud en ontlenen al de sieraden en gereedschappen hun waarde aan de tempel, waarin zij gevonden worden, de tempel ontleent op zijn beurt zijn waarde aan het doel, waartoe hij is opgericht: om een plaats te zijn van de bijzondere tegenwoordigheid Gods. God is overal tegenwoordig uit kracht zijner natuur. Hij is bijzonder tegenwoordig in de tempel, uit kracht van zijn verbond en van zijn belofte! En wie zweert bij de hemel, die zweert bij de troon Gods en bij die, die daarop zit. De woorden bij de hemel zijn ook bij ons nog in zwang, en bij hoevelen wordt de naam Gods niet in hun dagelijkse gesprekken gedurig ijdel uitgesproken! In hoe vele romans, tijdschriften en toneelstukken speelt men op de lichtvaardigste wijze met deze uitdrukkingen. Zij zijn verre van onschuldig te zijn, zo als de meeste mensen menen; zij zijn integendeel, ten hoogste schuldig. God zelf heeft verklaard niet onschuldig te zullen houden die zijn naam misbruikt, Exodus 20:7. Dat zich dan een ieder eerbiedig wachte om het heilige onheilig te gebruiken, want wie zal in het gericht God kunnen tegenspreken? Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeën, gij geveinsden! want gij vertient de munt en ruite, de dille en de komijn en alle moeskruid. De Heer kende al de geheimen van deze lieden; alles lag geopend voor zijn ogen; Hij kende de roerselen hunner gedachten en hunner daden, en stelde ze in het licht van Gods aangezicht. Reeds nu stonden deze goddeloze mannen in het gericht van Hem, die harten en nieren proeft, en doodde Hij ze met het zwaard zijns monds. Het was de voorproef van het eeuwig oordeel, waarin deze zelfde woorden, nu door Christus in de staat zijner nederigheid gesproken, door Christus in zijn heerlijkheid zouden worden herhaald. Gij weet, het tiende geven voor het onderhoud des tempels en zijn dienaren was een goddelijke instelling, Leviticus 27:30-34. Doch men kan Gods gebod naar Gods harte, dat is onbekrompen, ruim en mild, én met angstvallige nauwgezetheid vervullen. In plaats dat deze lieden een ruime overslag over hun bezittingen en inkomsten maakten, en daarvan een tiende en nog wat daarenboven voor God en zijn dienst afzonderden, rekenden zij alles uit naar de waarde, die het had, tot de geringste dingen toe, om toch niet te weinig te geven, maar ook niet te veel. En gij laat na het zwaarste der wet, namelijk het oordeel en de liefde Gods, de barmhartigheid en het geloof. Het zwaarste der wet is hare innerlijke, geestelijke bedoeling, die het hart in aanspraak neemt. Niets is lichter dan het verrichten van uitwendige voorschriften, zo als het tiende geven voor het heiligdom van wat men bezit; maar God te dienen met zijn verstand, door te oordelen wat Gods wil is, en wat Gods wil niet is, en met zijn hart, door liefde te oefenen overal waar nood en lijden is, en met zijn geloof door op Gods woord en beloften in alles voor de tijd en de eeuwigheid te vertrouwen, dat is zwaar, en toch daarop komt het alleen aan. Deze dingen moest men doen en de andere niet nalaten. De Heer verklaart het opvolgen van de uitwendige voorschriften der wet niet voor nutteloos; neen, Hij wil, dat zo lang de wet der uitwendige handelingen niet door God zelf is verbroken (zo als door de verwoesting van de tempel zou geschieden), alles in zijn kracht blijven zou; ja, Hij heeft zelfs niets tegen de meest consciëntieuze, nauwgezetste vervulling van deze plichten, mits zij met een even nauwgezette betrachting van de innerlijke geestelijke geboden Gods gepaard gaan. Het voorbeeld van zulk

een nauwgezetheid zien wij in Job, die het oordeel en de liefde Gods, de barmhartigheid en het geloof in de hoogste mate oefende, en daarbij zo nauwgezet was in alle uitwendige dingen, dat hij zelfs voor de mogelijkheid dat zijn kinderen bij hun maaltijden konden gezondigd hebben, de Heer zijn zoenofferande bracht. Gij blinde leidslieden, die de mug uitzijgt en de kemel doorzwelgt. Een schilderachtig schoon gezegde, dat met weinige woorden geheel het geveinsd farizees karakter uitdrukt. In de bijzaken de uiterste nauwgezetheid, en in de hoofdzaken de uiterste onverschilligheid te tonen, is het kenmerkende ook nog van vele geveinsden onder ons. Zij zijn gelijk aan die vrouwen, die bij misvormdheid van lichaam des te overvloediger en opzichtiger zijn in haar opschik. Neen, men bedekt geen inwendig gebrek door uitwendige overvloed, en het fraaie masker neemt de lelijkheid van het gelaat niet weg; het bedekt, het verbergt haar alleen tot zo lang het afvalt of afgerukt wordt. God ziet niet op de uitwendige verschijnselen, maar op het hart, op het verborgene, op de innerlijke bewegingen onzes gemoeds, en Hij heeft lust tot waarheid in het binnenste. Dat wij dan eerlijk zijn in het godsdienstige, eerlijk jegens God, ons voor Hem tonende zo als wij zijn, en eerlijk jegens de mensen en jegens ons zelven, door niet meer te willen schijnen dan wij zijn. Doch boven alles, dat wij ons stellen onder de invloed des Heiligen Geestes, Hem biddende om de genade van de besprenging onzer consciënties met het bloed van Jezus Christus tot de reinigmaking onzer harten van alle dode werken. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën! gij geveinsden! want gij reinigt het buitenste des drinkbekers en des schotels, maar van binnen zijn zij vol roof en onmatigheid. Gij blinde Farizeeën, reinigt eerst dat binnen in de drinkbeker en in de schotel is, opdat ook het buitenste dezelve rein worde. Deze lieden waren uiterst gesteld op reine schotels en bekers, maar stelden er geen bezwaar in om er overdadig spijs en drank uit te genieten, dat niet zelden door onrecht verkregen was. De Heer zegt hun: ziet niet op de reine schotel, maar of uw spijs en drank u voegt en eerlijk verkregen is. Wij weten, de natuurlijke mens, de mens, die nog geen genade heeft, zoekt het altijd in het uitwendige. Als dat maar schoon en goed is, dan is hij tevreden; over het inwendige bekommert hij zich niet. In tijdelijke dingen is dat bijzonder jonge lieden eigen. Zij menen als zij maar in het uitwendige voorspoedig zijn, een goed huwelijk kunnen doen, een goed huis kunnen bewonen, fraaie klederen kunnen dragen, dat zij dan van zelf gelukkig zijn. Doch hoezeer bedriegen zij zich! Uitwendige dingen brengen het genoegen niet aan, indien er geen innerlijk genoegen is. Indien het hart niet in liefde en wederliefde kan leven, dan zijn de uitwendige genoegens zonder smaak en zonder kracht. In het geestelijke is het niet anders. Uiterlijke godsdienstigheid zonder innerlijke godsvrucht geeft geen vrede, maar neemt hem weg. Daarenboven is het een bedrog, dat men pleegt jegens God en de naaste. Ons hart moet zijn als het horloge; als dit een goed binnenwerk heeft, dan wijst het uitwendig de uren van zelf nauwkeurig aan, maar zonder dat kunt gij de wijzers gedurig verzetten, doch niet goed doen lopen. Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! want gij zijt de graven gelijk, die niet openbaar zijn, en de mensen, die daarover wandelen, weten het niet, ja, de wit gepleisterde graven, die van buiten wel schoon schijnen, maar van binnen zijn zij vol doodsbeenderen en alle onreinheid. Sterker beeld kon de Heer wel niet nemen om, bij al het vertoon van uitwendige zedelijkheid, het verderfelijke van slechte beginselen aan te wijzen. De houding van de huichelaar is aanlokkelijk, maar zijn hart is afzichtelijk. Alzo schijnt gij wel de mensen van buiten rechtvaardig, aar van binnen zijt gij vol geveinsdheid en ongerechtigheid. Als men zelf oprecht, en daarbij jeugdig is, kan men zich niet voorstellen, dat er mensen in de wereld zijn, die de godsdienst bezigen tot een dekmantel hunner boosheid. Doch de ervaring leert ons weldra, dat zij er zijn. Nog thans, in ons allen ligt het beginsel der geveinsdheid. Wij tonen ons doorgaans van onze beste zijde aan de mensen. Hebben wij echter genade ontvangen, zo tonen wij ons wel eens met al te grote oprechtheid van onze slechtste zijde aan de mensen, zodat zij tegen ons vooringenomen worden. Ook dit mag niet zijn. Is ons hart gereinigd door het geloof, zo moeten ook onze lippen rein zijn. Alsdan moeten wij ons LICHT laten schijnen voor de mensen, zó dat zij onze goede werken zien en de

Vader in de hemel er voor prijzen. En een van de wetgeleerden antwoordende, zei: MEESTER! ALS GIJ DEZE DINGEN ZEGT, ZO DOET GIJ OOK ONS SMAADHEID AAN. Doch Hij zeide: WEE OOK U, WETGELEERDEN, EN WEE U, GIJ SCHRIFTGELEERDEN EN FARIZEEN, GIJ GEVEINSDEN; WANT GIJ BOUWT DE GRAVEN DER PROFETEN OP EN VERSIERT DE GRAFTEKENEN DER RECHTVAARDIGEN, EN UWE VADEREN HEBBEN ZE GEDOOD. Het gebeurt doorgaans, dat de mannen Gods, die hun tijdgenoten op nieuw met kracht herinneren aan de weg des levens en de weg des doods, bij hun leven gehaat, vervolgd en gedood, maar na hun dood geëerd worden. Trouwens, dan zwijgen zij: zij kunnen alsdan geen oordeel meer uitspreken of voltrekken, en men waant daarbij, dat het leed hun zelven aangedaan, vergoed wordt door de eer, die men hun nagedachtenis aandoet. En zegt: INDIEN WIJ TEN TIJDE ONZER VADEREN WAREN GEWEEST, WIJ ZOUDEN MET HEN GEEN GEMEENSCHAP GEHAD HEBBEN AAN HET BLOED DER PROFETEN. Het nageslacht van wrede woestelingen bestaat niet zelden uit de ingetogenste lieden, die met dezelfde boosheid hunner vaderen in hun hart, uitwendig de zachtste zeden ten toon spreiden. Doch de slang verwisselt wel van huid, maar niet van aard. Aldus getuigt gij tegen zelven, dat gij kinderen zijt dergenen, die de profeten gedood hebben. Noemden zij dezulken, die de profeten doodden, hunne vaderen, zo stelden zij zich zelven voor als hun kinderen. De gevolgtrekking is zo juist als scherp, scherp als een tweesnijdend zwaard. Waarom ook de wijsheid Gods zegt: iK ZAL PROFETEN EN APOSTELEN TOT HEN ZENDEN, EN VAN DIE ZULLEN ZIJ SOMMIGEN DODEN, EN SOMMIGEN ZULLEN ZIJ UITJAGEN. Dat de Heer zelf de wijsheid Gods is, zullen wij terstond zien. De wijsheid Gods betekent hier niet de Goddelijke wijsheid op zich zelve, want in de Godheid is geen afgezonderdheid denkbaar, maar de zich openbarende, de sprekende wijsheid Gods. Gij dan ook vervult de maat uwer vaderen. De goddeloze kinderen zetten de goddeloosheid hunner vaderen voort, en vullen de reeds hoog gevulde maat der ongerechtigheid tot de rand toe. Gij slangen, gij adderen-gebroedsels. De Heer gebruikt hier dezelfde woorden, als die reeds Johannes de Doper van deze diep bedorven mensen gebruikte, Mattheus 3:7; zij zijn, een andere uitdrukking voor die van kinderen des duivels, de oude slang, of draak. Daarom zei de Heer tot zijn discipelen, doelende op de helse geesten: Ik heb u macht gegeven op slangen en schorpioenen te treden. Zeker, de genoemde woorden klinken hard, en steken sterk af bij de grote beleefdheid, waarmee niet zelden zelfs gelovige geleerden de ongelovige Schrift- en Christus-bestrijders van onze tijd behandelen, de personen afscheidende van hun dwalingen; doch de Schrift kent geen verschil tussen de verleiding en de verleider, en ook niemand onzer zal tot een dief zeggen: Ik ben de vijand van uw zaak, maar de vriend van uw persoon. En waarom zegt men dit dan tot iemand, die, zo al niet ons, dan toch onze naaste de enige troost in leven en in sterven ontsteelt, zodat er menige Maria bij het ledige graf des Heeren eeuwig zou moeten wenen en zeggen: Zij hebben mijnen Heer weggenomen, en ik weet niet waar zij Hem gelegd hebben, als de Heer zelf zich niet aan de zijnen openbaarde. Hoe zult gij de helse verdoemenis ontvlieden? Wat de Heer voegt, voegt niet altijd de discipel. Des Heeren oordeel is altijd rechtvaardig; ons oordeel kan feilen; de Heer kent het hart, wij kennen het niet. Daarom zegt de Apostel tot ons: Zegent en vervloekt niet, Romeinen 12:14, en zegt de Heer zelf: Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt, Mattheus 7:1. Dit geldt echter het persoonlijk oordeel van de ene mens over de ander, en niet het oordeel over de ongelovige en goddeloze als zodanig. Wij kunnen niet alleen, maar wij moeten gedurig zeggen: die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem. Dezelfde Apostel, die zei: Zegent en vervloekt niet, zei: wie een ander Evangelie verkondigt dan hetgeen u verkondigd is, die zij vervloekt. En dezelfde Heer, die zei: Oordeelt niet, zei tot de huichelaars: Hoe zult GIJ de helse verdoemenis ontvlieden? Daarom ziet, Ik zend tot u profeten en wijzen en schriftgeleerden. Hier ziet gij, dat de Heer zelf de zich openbarende, de sprekende wijsheid Gods is. Als zodanig wordt Hij reeds Spreuken 8 voorgesteld, gelijk

wij gezien hebben. Trouwens er is geen andere openbaring des Vaders denkbaar, dan in de Zoon, door de Heilige Geest. De Heer openbaart zich dan ook hier in zijn volle majesteit en waardigheid. Hij zegt niet: God, mijn Vader zendt tot u, maar in volkomene eenswezenheid met de Vader zegt Hij: "Ik zend op nieuw, als in de dagen van ouds tot uwe vaderen, zo thans tot u mijne gezanten als profeten, als wijzen, als schriftgeleerden, om u tot de zaligheid te roepen, door het geloof in Mij." En uit hen zult gij sommigen doden en kruisigen, en sommigen uit hen zult gij geselen in uwe synagogen, en zult ze vervolgen van stad tot stad. Hetzelfde wrede lot, dat hun vaderen de Godsgezanten van ouds deden ondergaan, zullen zij des Heeren gezanten doen ondergaan. Opdat op u kome en geëist worde van dit geslacht al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is op de aarde, van het bloed des rechtvaardigen Abels af, tot op het bloed van Zacheria, de zoon van Barachias, die gij gedood hebt tussen de tempel en het altaar. Wie tegen de zonde der vaderen niet feitelijk protesteert, die maakt zich tot hun medeplichtige, en laadt hun oordeel op zich. En met die diepte der bedorvenheid neemt ook de zwaarte der straf toe. Waar de voorgeslachten gezondigd hebben, en met verschoning door God behandeld zijn, en de nageslachten zich door deze lankmoedigheid Gods niet tot bekering laten leiden, maar van kwaad tot erger gaan, daar ondergaat dat nageslacht het altijd meer verzwaard oordeel van God. Daarom zal het laatste oordeel, dat God over de goddeloze wereld brengt, het aller zwaarste oordeel, het inbegrip van alle oordelen, het eeuwig oordeel zijn. Als de mensen zich niet door al de reeds plaats gehad hebbende oordelen Gods laten waarschuwen, maar in hun onbekeerdheid volharden, dan vallen ten laatste alle Gods oordelen tegelijk op hen, zodat zij moeten uitroepen: Bergen, valt op ons, en heuvelen, bedekt ons van wege de schrik des Heeren, en van wege de heerlijkheid zijner majesteit. Jesaja 2:21 Lu 23:30 Voorwaar zeg Ik u, al deze dingen zullen komen over dit geslacht. Hier voorspelt de Heer aan Israël de kort ophanden zijnde verwoesting van stad en tempel. De maat der ongerechtigheid van Israël was vol voor God, het oordeel stond voor de deur, de bijl lag aan de wortel des booms. Israël zou weldra ophouden een staat te zijn in het midden der staten, en in ballingschap rondzwerven onder de volken, tot aan de voleinding der tijden. Voorzeker, wij vinden vele ontzettende strafredenen bij de profeten, doch hoe overtreft de strafrede des Heeren alles wat vóór Hem in dit opzicht gezegd is. De kracht en majesteit der denkbeelden én der woorden gaan alles te boven. Men moet tot de beslist ongelovigen, tot de onvatbaren voor alles wat Goddelijk schoon en waar is, behoren, om niet uit iedere volzin te horen, dat het de Heer der heerlijkheid zelf is, die hier spreekt, en die met deze rede zijn profetisch ambt neerlegt, om zijn hogepriesterlijke bediening te aanvaarden. Vergelijken wij nu deze strafrede met de bergrede, waarmee de Heer zijn profetisch ambt onder Israel begon, dan zien wij in Israël de man aangewezen, die des Heeren woord gehoord en niet gedaan heeft. Daarmee was zijn huis op een zandgrond gebouwd, en niet bestand tegen storm en vloed, en viel het, en zijn val was groot! Dit zegt de Heer in de volgende woorden, waarin de heilige liefde weder bij Hem de bovenhand heeft over de heilige toorn. Jeruzalem, Jeruzalem! Gij, die de profeten doodt en stenigt die tot u gezonden zijn! Hoe dikwijls heb Ik uw kinderen willen bijeen vergaderen, gelijk een hen hare kiekens bijeenvergadert onder de vleugelen, en gijlieden hebt niet gewild. Hoe aandoenlijk, niet waar? Van de hevigste verontwaardiging gaat de Heer terstond over tot de tederste aandoening der diepste weemoedigheid. Wij herhalen deze woorden uit Mattheus dan ook hier, ofschoon wij ze reeds vroeger bij Lucas aantroffen. Wij weten ook niet, aan welke gelegenheid als de juiste de voorkeur te geven. Beide gelegenheden zijn even gepast. De Heer heeft het volk, dat nu over de ganse aarde zou verstrooid worden, met al de liefde, die in Hem was, zoeken bijeen te houden, gelijk de klokhen hare jongen onder hare vleugels bij een houdt; doch wat de Heer wilde wilde Israël niet, en zo was Israël's val onvermijdelijk. Wij zien het ook hier, dat de wil van de mens over zijn lot beslist. Wat de mens wil, ernstig wil, dat geschiedt hem. Wil hij tot Jezus komen, hij wordt door Jezus aangenomen; doch er zijn, van wie Jezus zegt: Gij WILT tot Mij niet komen, opdat gij het leven moocht hebben, Johannes 5:40. En waarom wil de mens niet tot

Jezus, in wie toch alleen het leven, het eeuwige leven is, komen? Omdat hij niet gelooft, dat alleen in Jezus het eeuwige leven is, maar meent dat hij ook buiten Jezus leven kan. Doch buiten Jezus kan men wel tijdelijk leven, leven zolang totdat men sterft, maar kan men niet eeuwig leven. Ziet, uw huis wordt u woest gelaten. Het was de laatste maal, dat de Heer de tempel betrad, met Hem verliet de heerlijkheid Gods de heilige plaats, en werd zij tot verwoesting gesteld. Het gezicht van Ezechiël (Ezechiël 11:23 24:21) trad in zijn laatste en volle verwezenlijking. Want voorwaar Ik zeg u: Gij zult Mij van nu aan niet meer zien, totdat de tijd zal zijn gekomen, dat gij zeggen zult: GEZEGEND IS HIJ, DIE KOMT IN DE NAAM DES HEEREN. En Jezus ging uit en vertrok van de tempel. De Heer neemt afscheid van de tempel; voor altijd? Neen, voor een tijd, ofschoon een zeer lange tijd. De tempel zou verwoest worden, doch niet onherstelbaar. Niet dat er weer een tempel in de vorm als van ouds gebouwd en de oude eredienst hersteld zal worden, dit alles heeft zijne betekenis voor altijd verloren, Johannes 4:21-24 en zal niet meer opkomen in het hart of de gedachten van het bekeerde Israël der laatste dagen, Jeremia 3:16,17. Nochtans zal er een herstel zijn, zowel van Israël als van diens land en tempelstad, op een Goddelijke wijze, zo als de profeten ons dit beschrijven in de prachtigste vergezichten, waarvan de slotsom is: De naam der stad zal van die dag af zijn: DE HEERE IS ALDAAR, Ezechiel 48:35. Een verheerlijking derhalve, waarvoor onze taal geen uitdrukkingen heeft, en waarop het woord der Schrift van toepassing is: Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklommen, heeft God bereid die, die Hem liefhebben, 1 Corinthiers 2:9.

21:1 De Heer en de weduwe aan de schatkist.
En Jezus gezeten zijnde tegenover de schatkist, zag hoe de schare geld wierp in de schatkist. De Heer plaatst zich, alvorens de tempel uit te gaan, tegenover de schatkist, die aan de ingang stond. Het is billijk, dat Hij, als de Heer des tempels, ten minste eenmaal tegenwoordig zij bij het offeren der gaven voor zijn dienst. Vergeet het niet, gij allen, die schatmeesters zijt van 's Heeren goederen, en ook gij allen, die tot de dienst des Heeren uw gelden bijdraagt, de Heer zit altijd aan de schatkist, en ziet wat en hoe ieder daarin werpt. En opziende, zag Hij de rijken hun gaven in de schatkist werpen. En vele rijken wierpen veel daarin. De rijken worden het eerst genoemd, omdat zij in zulke zaken voorgaan; uit hun volle beurs moet de ledige schatkist weder gevuld worden; op hen wordt in dit opzicht dan ook het meest gerekend. Trouwens niets is billijker, dan dat zij, die veel ontvangen, ook veel geven, en die onophoudelijk op nieuw rente trekken, ook onophoudelijk op nieuw er van mededelen. En daar kwam een zekere arme weduwe, en wierp twee kleine penningskes daarin, welke is een oort. Gij ziet, ook de armste moet de vrijheid hebben iets, hoe gering dan ook, te mogen bijdragen tot de gaven Gods. Daarom is het niet goed, dat men in de kerken de wezen en anderen, die men tot de armen rekent, met het zakje voorbijgaat. Men deed vrij wat beter, als men, gelijk ieder vader en moeder, in hun huis hun kinderen doen, ieder weeskind uit de beurs van het weeshuis, al was het ook maar het geringste muntstukje gaf, om het in het zakje te werpen. Iemand in het openbaar onder de onvermogenden te rangschikken, is vernederend, en wij mogen niemand vernederen, maar moeten veeleer ieder opheffen. Het misbruik, dat hiervan gemaakt kan worden, mag ook hier niet in aanmerking komen. Veeleer staat het te vrezen, dat die als kind niet gewend is in de kerk te geven, het als volwassene ook niet doen zal. En wellicht voegt menig wees bij het ontvangene uit de algemene kas er nog iets van het zijne bij. In elk geval echter moet het ook voor den arme een voorrecht blijven, om van zijn weinigje toch ook nog een weinigje toe te voegen tot de gaven Gods. En Jezus zijn discipelen tot zich geroepen hebbende, zei tot hen: VOORWAAR IK ZEG U, DAT DEZE ARME WEDUWE MEER INGEWORPEN HEEFT. DAN ALLEN, DIE IN DE SCHATKIST GEWORPEN HEBBEN; WANT DIE ALLEN HEBBEN VAN HUN OVERVLOED DAARIN GEWORPEN TOT DE GAVEN GODS, MAAR DEZE HEEFT VAN HAAR GEBREK, AL WAT ZIJ HAD, DAARIN GEWORPEN, HAAR GANSE LEEFTOCHT. De Heer zag, als ieder ander mens, rijken en armen hun geld in de schatkist werpen, maar tevens zag Hij in de harten van die rijken en van die armen, zo als niemand daarin zien kan dan God alleen. Hoe liefelijk! Straks had Hij harde woorden van oordeel gesproken tegen de verharden van harte, en nu volgt zijn aandoenlijk tedere getuigenis aangaande deze weduwe met haar liefdevol hart. De Heer roept opzettelijk zijn discipelen tot zich, om hun de reeds weggaande arme vrouw aan te wijzen, die alleen meer had gegeven dan al de rijken te samen. Gij ziet, de Heer heeft een geheel andere maatstaf van berekening, dan de hoeveelheid; zijn maatstaf is de gewilligheid; men moet gaarne geven, zal men op Gode behagelijke wijze geven. De meeste mensen geven, omdat zij er zich verplicht toe rekenen, of omdat zij er niet buiten kunnen, zonder zich zelven in andere opzichte te benadelen. Doch men moet geven, omdat men er een vermaak in heeft te helpen, te steunen, te troosten, en de lasten van anderen te verlichten. De arme weduwe achtte het zich tot een eer, dat ook zij iets mocht bij dragen tot de schatkist des tempels, omdat zij de dienst daarin verricht, beminde. Doch nu had zij slechts twee penningen in haar bezit; dat was reeds zo weinig, en zou zij die twee penningen nu nog splitsen en één penning geven, en de andere penning houden voor hare nooddruft? Neen, dit is haar onmogelijk. Zij denkt er niet aan, om dit geringe nog geringer te maken, zij denkt niet aan hare nooddruft, maar geeft het voorhandene geheel tot de gaven Gods. Hiertegen mogen nu de gierige lieden opkomen die zeer zeker, zo niet dat weinigje geheel gehouden, althans slechts de helft zouden gegeven hebben, doch de Heer beschaamt die vleselijke wijsheid, en prijst ook in deze vrouw het geloof, dat zelf in liefde werkende, rekent op de liefde van God, die de onophoudelijk weldadigen mens ook onophoudelijk beweldadigt. En ons moge deze zaak een

les zijn, om de arme met zijn kleine gave niet te verachten, en om de rijke om zijn grote giften niet al te zeer te eren, want ook nog heden klopt onder menig arm kleed een rijk hart, en onder menig rijk kleed een arm hart. 21:5 De Heer en de discipelen tegenover de tempel En als Hij uit de tempel ging, zei een van zijn discipelen tot Hem: MEESTER! ZIE, HOEDANIGE GEBOUWEN! Wij komen thans, zo als gezegd is, tot het aaneengeschakeld verhaal van de vragen en antwoorden over de verwoesting des tempels en Israël's en 's werelds toekomst. Hoe menigmaal hadden de discipelen de in pracht schier alles overtreffenden bouw des tempels, welke vele gebouwen tot een schone eenheid samenvatte gadegeslagen, en er nimmer de Heer opmerkzaam op gemaakt! Thans, nu Hij tot de oversten des volks gezegd had: Uw huis wordt u woest gelaten, zien de discipelen, zodra zij buiten de tempel zijn, onwillekeurig de tempel er op aan, en de indruk, die zij van deze aanschouwing ontvangen, is te groot om die voor zich te houden. Zij willen de Heer in hun bewondering doen delen, en zeggen: Meester! zie, hoedanige gebouwen! En zijn discipelen kwamen bij Hem, om Hem de gebouwen des tempels te tonen. Alsof de Heer ze niet meermalen zelf gezien had! Doch zij hadden nimmer opgemerkt, dat de Heer zich ooit bijzonder met de beschouwing van de prachtige bouwwerken des tempels had ingelaten. en nu de Heer er in dit ogenblik een oog voor scheen te hebben, naardien Hij op het zeggen van een der discipelen zijn blik op deze gebouwen vestigde, kwamen al de discipelen, om Hem alles in de bijzonderheden, met welke zij, gelijk al de Joden, zeer ingenomen waren, aan te wijzen. En als sommigen zeiden van de tempel, dat hij met schone stenen en begiftigingen versierd was, antwoordde Jezus: ZIET GIJ NIET DEZE GROTE GEBOUWEN, EN AL DEZE DINGEN? WAT ECHTER DEZE DINGEN AANGAAT, DIE GIJ AANSCHOUWT, ER ZULLEN DAGEN KOMEN, IN WELKE NIET EEN STEEN OP DE ANDERE STEEN GELATEN ZAL WORDEN, DIE NIET AFGEBROKEN ZAL WORDEN. Hoezeer verschilde dit antwoord des Heeren met de verwachting der discipelen! Met blijkbare ingenomenheid werd al dat schone door de discipelen opgenoemd, en het kwam hen niet in de gedachte, dat al die pracht weldra tot een puinhoop zou worden gemaakt. Doch de Heer schikte zich niet naar de vooroordelen zijner tijdgenoten, zo als de ongelovigen zeggen, maar getuigde van de waarheid in alles en ten allen tijde. Hij voorspelde zijn discipelen, wat eerst na veertig jaren van genade en tijd geven tot bekering geschieden zou, maar dat nu nog in geen mensen gedachten kon opkomen, omdat het volstrekt ondenkbaar was: de val van stad en tempel. En als Hij gezeten was op de Olijfberg tegenover de tempel. Op deze schone hoogte, van waar de Heer na niet vele weken meer zou opvaren tot zijne Vader, na dood te zijn geweest en weer levend te zijn geworden, zet de Heer zich, na zijn afscheid van het volk, voor de laatste maal neer, om een weinig te rusten van de vermoeienis van de dag, en alsdan naar Bethanie te gaan om te overnachten. De Heer was echter blijkbaar reeds vroeg in de namiddag van het volk heengegaan. Gingen zijn discipelen tot Hem. En vraagden Hem Petrus, Jacobus, Johannes en Andréas alleen. Deze vier waren zijn meest vertrouwde discipelen, en zij waren vrijmoedig in het vragen naar de bijzonderheden van het koningrijk God dan de overige discipelen, die gewoonlijk enkel toehoorder en toeschouwers waren. Meester! zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn, en welke zal het teken zijn van uw toekomst en van de voleinding der wereld, wanneer al deze dingen geschieden en voleindigd zullen worden? Waarschijnlijk hielden de discipelen, onverlicht door de Heilige Geest als zij waren, deze dingen voor gelijktijdige zaken. De verwoesting van stad en tempel, de toekomst des Heeren, de voleinding der wereld, waarvan de Heer onderscheidenlijk gesproken had, waren voor hen, in ieder geval, duistere zaken, waarvan zij zich moeilijk enige ordelijke voorstelling konden maken, en daarom vroegen zij de Heer om nadere toelichting van hetgeen Hij gezegd had. En Jezus antwoordende, zei tot hen: ZIET TOE, DAT NIEMAND U VERLEIDE; WANT VELEN ZULLEN KOMEN ONDER MIJN NAAM, EN ZULLEN VELEN VERLEIDEN, ZEGGENDE: Ik ben de Christus, en de tijd is nabij gekomen! GAAT DAN HEN NIET NA. De Heer begint met zijn eigen wederkomst, en scheidt deze af van de verwoesting van Jeruzalem. Hij waarschuwt zijn discipelen, om zich niet

door een vals gerucht van zijn komst te laten verleiden. De geschiedenis heeft geleerd, hoe nodig deze waarschuwing was. Immers aan een valse Messias heeft het Israël niet ontbroken. Bar-Cochba wierp zich op als de Messias der ongelovige Joden, welke om zijnentwil de laatste dodelijke slag van de Romeinen ontvingen. De ware Messias verlost zijn volk van hun ongerechtigheden, en maakt hen zalig van hun zonden, maar verlost zijn vijanden (het ongelovig Israël) niet van het juk der Romeinen. En wanneer gij zult horen van oorlogen en geruchten van oorlogen en beroerten, ziet toe en wordt niet verschrikt; want al deze dingen moeten geschieden; maar nog is het einde niet. Hiermee scheidt de Heer de verwoesting van Jeruzalem af van het einde der wereld. Deze zijn twee geheel onderscheidene zaken. Oorlogen en geruchten van oorlogen zijn geen tekenen van het naderend einde der wereld; want er is bijna geen mensenleven, waarin geen oorlog werkelijk ontstaat, of geen gerucht van een verre oorlog tot ons komt. Maar zij zouden voor de discipelen tekenen zijn van de naderende val van Jeruzalem. Thans was alles nog in diepe vrede, en lag Jeruzalem met zijn prachtige tempel aan de voet van de Olijfberg, in zijn hoogste bloei en in zijn schitterendste luister. Er was vrede met Rome, het machtige Rome, dat zijn overwonnen volken ook wist te beschermen tegen elke aanval van buiten. Niemand, wij herhalen het, kon dus vermoeden, dat beiden de stad en de tempel ter verwoesting waren gewijd, en geheel het volk tot een staatkundige dood opgeschreven was. Alleen Hij, voor wie de toekomst één is met de tegenwoordigheid, zag het wegnemen van de vrede en het uitbarsten van een der verschrikkelijkste oorlogen, die in de laatste tijden gevoerd waren. Want het ene volk zal tegen het andere volk opstaan, en het ene koningrijk tegen het andere koningrijk, en er zullen aardbevingen zijn in onderscheidene plaatsen, en hongersnoden, en pestilentiën, en beroerten. Er zullen ook schrikkelijke dingen en grote tekenen van de hemel geschieden; doch al deze dingen zijn naar beginselen der smarten. Er zijn in de natuurlijke en zedelijke wereld een menigte voorbereidingen, en daarmee voortekenen van buitengewone gebeurtenissen. Doordien alles naar de wetten Gods een opvolging is van oorzaken en gevolgen, en alles aaneenhangt gelijk de schakelen in een keten aaneenhangen, zo ontstaan wel soms de grote wereldgebeurtenissen eensklaps, even als de ontploffing van een kruitmagazijn, doch de aanvulling van dit kruitmagazijn geschiedt niet op eens, maar van lieverlede. Op zulke voorbereidingen en voortekenen van de verwoesting van Jeruzalem maakt de Heer zijn discipelen oplettend. Nog eens, zij moesten niet Jeruzalems val met de voleinding der wereld vereenzelvigen. Voordat het laatste zou gebeuren, moest er nog zeer veel voorafgaan. Ja, zo nabij Jeruzalems verwoesting was, zo ver was nog de ondergang der wereld. Alleen in zo ver alle bijzondere oordelen Gods voorafspiegelingen en voorlopers zijn van Gods algemeen en eindoordeel over deze wereld, wordt het oordeel over Jeruzalem in verband gebracht met het laatste oordeel. Het oordeel over Jeruzalem en de voorafgaande toebereidselen daartoe zouden slechts beginselen zijn der smarten, welke eenmaal de ganse wereld der ongelovigen zouden overkomen. Dat voorts hier en in de volgende voorspellingen reeds de grondslagen worden gelegd van de Apocalyps (de Openbaring aan Johannes) is duidelijk. Al wat de Heer in de kiemen te aanschouwen gaf, dat gaf de Heilige Geest later in de volle ontwikkeling te aanschouwen. Maar ziet gij voor u zelven toe. De Heer geeft zijn discipelen thans enige tekenen van het naderend oordeel over Jeruzalem, waarin zij persoonlijk zouden betrokken zijn. De altijd dieper zinkende zedeloosheid, het altijd zich meer verhardend ongeloof, dat zich openbaren zou in het voortdurend vervolgen van de Christus in zijn discipelen, zouden de zekere voortekenen zijn, dat de maat der ongerechtigheid van Israel vol, en zijn val kort op handen was. Want vóór dat alles zullen zij hun handen aan ulieden slaan, en u vervolgen. Alsdan zullen zij u overleveren in verdrukking. Zij zullen u overleveren in de raadsvergaderingen, en in de synagogen, en in de gevangenissen; gij zult geslagen en voor koningen en stadhouders geleid worden, en zij zullen u doden. Gij zult van alle volken gehaat worden om mijns naams wil. Gelijk vroeger meermalen, zo voorspelt de Heer ook nu bij het naderend scheiden, zijnen discipelen naar het uitwendige een uiterst treurig lot. Voorzeker, zo

de Heere Jezus niet de Heer der heerlijkheid ware, die als zodanig ten behoeve zijner discipelen over de toekomstige heerlijkheid kon beschikken, Hij zou geen enkel verstandig mens tot zijn blijvenden discipel verkregen hebben. Ik zeg tot zijn blijvenden discipel, want wie zal op den duur de dienaar willen zijn van een man, die zelf zijn leven aan een kruis eindigde, en ook zijn dienaren geen beter lot voorspelde. En hier ziet ge tot welk een uiterste van onzinnigheid zij vervallen zijn, die de opstanding van Jezus loochenen, en het bestaan der kerk verklaren uit de liefde der discipelen tot hun Meester. Indien Christus niet uit de doden was opgestaan, en zich niet daarmee als de waarachtigen Messias, als de enige Zoon des eeuwigen Gods aan zijn discipelen bewezen had, zijn discipelen zouden Hem niet meer hebben kunnen liefhebben; want Hij zou zijn beloften jegens hen niet zijn nagekomen. Doch verre van ons deze lasterlijke gedachte aangaande de Heer, wie alle gelovigen en zaligen in hemel en op aarde aanbidden als het Lam, dat geslacht is, en dat ons Gode gekocht heeft door zijn bloed, tot koningen en priesters, Openbaring 5:9,10. En dat zal u overkomen, hun tot een getuigenis. En het Evangelie moet eerst gepredikt worden onder al de volken. Het ongeloof der mensen en der volken moet openbaar worden, opdat zij geen verontschuldiging hebben, en God gerechtvaardigd worde in zijn oordelen. Zolang het Evangelie nog niet gepredikt was aan de volken was het volle licht nog niet over hen opgegaan; maar waar het Evangelie komt en verworpen wordt, daar is het een reuk des doods ten dode een dood, waaruit geene redding meer mogelijk is. Immers het Evangelie is het laatste woord van God tot de mens, en wie daarop geen acht geeft, maar het moedwillig verwerpt, gaat verloren. Doch wanneer zijn leiden zullen, om u over te leveren, zo zijt niet bezorgd, wat gij spreken zult, noch bedenkt het niet. Maar zo wat u in die ure gegeven zal worden, spreekt dat. Zo neemt dan in uw harten voor, niet te overdenken, hoe gij u verantwoorden zult; want Ik zal u een mond en wijsheid geven, welke niet zullen kunnen tegenspreken noch wederstaan, allen, die zich tegen u zetten. Want gij zijt het niet, die spreekt, maar de Heilige Geest. Ziet gij, de Heer geeft aan zijn discipelen een toekomst vol lijden, maar ook vol van troost. Hij-zelf zou in hun verdrukkingen hen nabij zijn, en hun een verstand geven, waardoor zij hun tegenstanders in wijsheid zouden overtreffen, en de ongelovigen zouden beschamen voor allen, die nog onderscheid kunnen maken tussen waarheid en dwaling. Deze, gelijk alle beloften des Heeren, onderstellen zijn opstanding uit de dood. Alleen door zijn opstanding uit de dood, zijn hemelvaart en het ontvangen der vervulling van de belofte des Vaders (de uitstorting des Heiligen Geestes) kon de Heer doen, wat Hij hier en elders zijn discipelen belooft. Daarom is de loochening van de opstanding des Heeren een der grootste zonden, die bedreven kunnen worden; want zij neemt alles weg, wat Jezus tot de Christus en het Evangelie tot een kracht Gods tot zaligheid maakt. En er zullen velen geergerd worden en zullen elkander overleveren, en elkander haten; en gij zult overgeleverd worden ook van ouders en broeders en magen en vrienden; de ene broeder zal de andere overleveren tot de dood, en de vader het kind, en de kinderen zullen opstaan tegen de ouders, en zij zullen ze doden, en sommigen uit u. En gij zult van allen gehaat worden om mijns naams wil; doch niet één haar van uw hoofd zal verloren gaan. Wij vragen billijk: hoe kan dit samengaan? De discipelen zouden mishandeld en gedood, en toch zou hun geen haar op het hoofd gekrenkt worden. De Heer heeft zijn eigen taal, welke wij moeten leren verstaan. De Heer omvat de tegenwoordigheid en de toekomst met één greep, en spreekt uit beiden tegelijk. Alles wat de discipelen tijdelijk overkomen zou, zou hun eeuwig welzijn niet schaden, maar veeleer bevorderen en bespoedigen. Ook hier weer is de heerlijke waarheid uitgesproken, waarin de Christen zijn vasten troost vindt: Alle dingen werken mee ten goede degenen, die God liefhebben, en die naar Gods voornemen geroepen zijn, Romeinen 8:28. De tegenspoed, de vervolging, de mishandeling, de dood, worden voor de Christen niet opgeheven, doch zij doen zijn ziel geen schade, maar veelmeer voordeel; ze zijn zo vele stormen, die zijn levensschip voortjagen en binnen de haven van het beloofde land brengen. Vrees dan niet voor de dood, o gij, die in de persoonlijke opstanding en het persoonlijke leven (Christus) uwe opstanding en

uw leven hebt, door het geloof in zijn gezegenden naam. De dood, hoe verschrikkelijk ook zijn uitwendig toestel moge zijn, zal innerlijk voor u zijn als het inslapen van een kind aan de boezem zijner moeder; want de Almachtige en getrouwe heeft gezegd: Zo iemand mijn woord zal bewaard hebben, die zal de dood niet zien, niet smaken in der eeuwigheid, Johannes 8:51,52. Bezit uw zielen in uw lijdzaamheid. Dat bij dit alles geduld nodig is, is duidelijk. Bij lijden voegt lijdzaamheid. De tegenspoed, de krankheid, het verdriet kunnen lang duren; doch het wachtwoord des Christens is: "Wacht op de Heer!" De discipelen moesten in het lijden, dat hun overkomen zou, niet in toorn ontsteken, zich niet verzetten, niet haasten, niet ongeduldig worden, maar zich oefenen in kalme zelfbeheersing, in het meester zijn over hun aandoeningen, zodat zij niets deden tegenover hun verdrukkers, wat hun, als discipelen, onwaardig zou zijn, maar biddend mochten wachten op de redding van boven, van hun Heer, die op de rechte tijd gewis hen verlossen zou. En vele valse profeten zullen opstaan en zullen er velen verleiden. Niet alleen zouden er valse Christussen komen, om zich aan het hoofd van het ongelovig Israël te plaatsen, maar ook in de boezem der gemeente zouden valse leraren opstaan. Immers de bozen zijn nooit stil, dan gedwongen; zodra zij gelegenheid vinden om zich weer op de voorgrond te plaatsen, doen zij het terstond, en matigen zich, onder een of ander geachten naam of titel, de macht aan. De geschiedenis der kerk is even als die der wereld vervuld met voorbeelden van zulke veroveraars van eens anders waardigheid en van zulke geweldenaars in eens anders gebied. En omdat de ongerechtigheid vermenigvuldigd zal worden, zo zal de liefde van velen verkouden. Tijden van zedelijk verval zijn tijden van besmettelijke zielskrankheden. Het gaat dan in staat en maatschappij zo als het in een huisgezin gaat, waar door de dood van vader en moeder het wettig gezag opgeheven, de orde verbroken is. Ieder wil alsdan zijn recht doen gelden, en zijn eigen meester zijn. Zolang de vreze Gods in een staat, bij een volk de bovenhand heeft, is er bij allen een gevoel van orde, waarin men zich beweegt; de een vrijwillig, de andere gedwongen, de derde werktuiglijk; de een oprecht, de andere geveinsd, de derde uit belangzucht; nog thans zij houden zich aan de regel, wetende dat alle onregelmatigheid niet alleen straf bij de rechter, maar ook schade bij de medeburger ten gevolge heeft. Wordt daarentegen de eerbied voor de goddelijke wet in staat of maatschappij ter zijde, en het persoonlijk tijdelijk belang daarvoor in de plaats gesteld, dan wil ieder zijn bijzonder belang bevorderd en beschermd zien; dan vraagt de Jood, om één voorbeeld te noemen, de afschaffing van de Zondagswet, en een menigte dagbladschrijvers, directeuren van spoorwegen en fabrieken, van schouwburgen en openbare vermakelijkheden, volgen allen de Jood, en ieder winkelier sluit nu op de Zondag zijn deur, of sluit haar niet, al naar hij het goedvindt. Wat is hiervan het gevolg? De liefelijke Zondagsstilte heeft opgehouden, en komt nimmer weer; de kracht der godsdienstoefening is gebroken, en wordt nimmer hersteld; de kerkgang heeft bij honderden en duizenden zijn aantrekkelijkheid verloren, en nimmer keert de liefde tot Gods huis bij hen weer. Nimmer? Neen, wij trekken dat woord in. Er komen alsdan weldra tijden van oordelen, van oorlogen, van dure tijden, van besmettelijke ziekten; tijden van droefheid, van rouw; en was bij het toenemen der ongerechtigheid de liefde tot God en zijn dienst bij velen verkoeld, de altijd meerdere openbaring van Gods gerechtigheid zal die liefde weer bij velen ontvonken, en Gods woord, Gods huis, Gods dag zal alsdan weer voor een tijd de volle vreugde van Gods kinderen zijn. Maar wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden. Och, wie weet het niet: als onze kracht nog fris is, als wij nog pas bekeerd zijn, dan zijn wij tot alle dienst des Heeren gaarne bereid; maar als wij duizenden predikatiën gehouden of gehoord hebben, als wij moeilijkheden en tegenwerkingen van allerlei aard ongedacht en onverwacht ondervonden hebben, dan wordt de sterke en sterkst gespannen veer van onze moed en van onze kracht wel eens zwak, als zou zij breken; doch daarom breekt zij nog niet. Neen, dezelfde stroom, die van de bergen in pijlsnelle vaart en in onbedwingbare kracht en met oorverdovend gedruis neerstort, loopt weldra geregeld en stil door de dalen. Zo is het ook met de volharding der heiligen. De loop des Christens vernieuwt zich als die van de stroom telkens weer uit zijn

bron. Bij de Heer is altijd nieuwe kracht te verkrijgen, en de Heilige Geest vernieuwt onophoudelijk het oude. Ziet het in de natuur. De ene nieuwe dag volgt de andere, het ene nieuwe jaargetijde het andere. Alles veroudert en vergaat, maar alles wordt ook weer door het nieuwe vervangen. Zo is het ook op geestelijk gebied. Men zegt niet: de volharding is bij de heiligen een zaak, die van zelve volgt. Niets volgt van zelve op geestelijk gebied. Wie niet bidt ontvangt niet; wie niet doorstudeert wordt niet geleerd; wie niet strijdt wordt niet gekroond. In de volharding ligt de enige kracht van de gehele zaak. Wat zou het de veldheer baten, dat hij de gehele dag zich had staande gehouden tegenover het vijandelijk leger, en des avonds de op nieuw aanrukkende macht niet kon weerstaan of verslaan? De veldslag zou voor hem verloren en al de moed van de gehele dag te vergeefs getoond zijn. Zeker alles, ook de kracht tot volharding, komt van de Heer; maar alles gaat niet buiten ons om, maar door ons heen. In alles wat de Heer doet, betrekt Hij ons persoonlijk, en daarom moeten wij er ons persoonlijk in betrokken gevoelen. Toen Elisa in naam des Heeren tot Joas kwam met het bevel zijn pijlenbundel tegen de grond te slaan, sloeg de koning er drie maten de grond mee. En de profeet toornde tegen hem, zeggende: Hadt gij de grond vijf- of zesmaten er mee geslagen, gij zoudt de Assyriërs genoegzaam vernietigd hebben; doch nu zult gij ze slechts driemalen slaan, 2 Koningen 13:17-19. Ziet gij, dat de Heer wel de uitslag geeft aan de strijd, maar tegelijk wil, dat de hand, die voor Hem strijdt, zich van al de haar gegevene kracht bediene? Ach, de hand van Joas werd te spoedig moede in de dienst des Heeren, en daarom was ook zijn werk een half werk, en de Heer eist altijd een geheel werk; ja vervloekt wordt hij, die het werk des Heeren bedrieglijk (niet met ijver en oprechtheid) doet, Jeremia 48:10. En dit Evangelie des koningrijks zal in geheel de wereld gepredikt worden tot een getuigenis voor alle volken, en dan zal het einde komen. Hier geeft de Heer een vast teken van het naderend einde der wereld. Eerst moeten al de volken geëvangeliseerd worden. Zo luidt ook het bevel des Heeren aan zijn discipelen bij zijn hemelvaart: Gaat dan heen, onderwijst al de volken, lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot aan de voleinding der wereld. Wil dit zeggen, dat al de volken der wereld althans in naam Christenvolken moeten worden, alvorens het einde dezer wereldbedeling kome? Wij kunnen het niet bepalen. De juiste tijd van de jongste dag is een verborgenheid, Gode alleen bekend, en dus kan er geen teken gegeven worden, waardoor de juiste tijd niet meer een verborgenheid zijn zou. Alleen kon de Heer een teken geven, dat in de verte met zekerheid op het einde der Wereld heen wees. Immers, is werkelijk aan alle volken het Evangelie bekend geworden, en hebben zij de beslissende keuze gedaan tussen de aanneming of de verwerping van Christus, dan is het doel der Evangelieprediking bereikt; alsdan zijn de tarwe en het onkruid te samen rijp geworden, en is er niets anders te verwachten dan de oogst. Zo is het ook in ieders bijzonder leven. Een iegelijk onzer wordt het Evangelie zo lang gepredikt, totdat wij het beslist aannemen of beslist verwerpen. Na die tijd is er niets anders meer voor ons te wachten dan het einde, dan de zaligheid of het oordeel. Maar wanneer gij zien zult, dat Jeruzalem door heirlegers omsingeld wordt, en de gruwel der verwoesting, waarvan door de profeet Daniël gesproken wordt, staande daar het niet behoort, in de heilige plaats (die het leest, die merke daarop), zo weet alsdan, dat hare verwoesting nabij gekomen is. Van de algemene opmerkingen komt de Heer nu terug tot de door Hem bijzonder voorspelde verwoesting van Jeruzalem en de tempel, en geeft ook nu een vast teken op, Waaruit zijn discipelen konden weten, dat beider val weldra zeker volgen zou. Als dat Jeruzalem, hetwelk nu nog zo rustig nederlaag binnen zijn muren en binnen zijn bergen, door vijandelijke legerscharen zou worden omringd, dan zou die strijd beginnen tegen Israël, waarin dat volk reddeloos bezwijken zou. En is het niet opmerkelijk: op dezelfde berg, waar nu de Heer met zijn discipelen gezeten was, hadden de Romeinen hun hoofdkwartier gevestigd en werd de aanval tegen de stad beraamd. Hoe duidelijk echter dit door de Heer gegeven teken was, scheen het aanvankelijk de Christenen niet duidelijk genoeg voor ogen te staan. Althans waren reeds de muren van Jeruzalem door de Romeinen omsingeld,

toen de Christenen nog niet waren gevlucht. De Heer gedacht echter aan de zijnen, die zijn woorden schenen vergeten te hebben, en het beleg werd voor een korte tijd opgeheven. Toen vluchtten de Christenen naar Pella op het gebergte, en waren buiten de stad, waar binnen allen tot de dood of tot de slavernij gedoemd zonden worden. Terwijl de Heer zelf profeteert, geeft Hij intussen tegelijk aan de Schrift de haar toekomende eer, als de beschreven raad van God. Door het aanhalen van de profetie van Daniël bewijst de Heer de echtheid van het boek van Daniël, en wij kunnen dus niet anders dan de verloren tijd en de vergeefse moeite betreuren, die de ongelovige uitleggers besteden, om de onechtheid ook van Daniël te bewijzen. Trouwens de ongelovigen doen altijd vergeefse moeite. Zij begrijpen niet, dat voor ons die geloven, één woord van Christus alles afdoet, terwijl al hun redeneringen niets voor ons beduiden. Wat zij uit hun eigen verbeelding te voorschijn brengen, mogen zij ook voor zich zelven houden. Geen onzer heeft er begeerte naar, maar wij allen hebben er de diepste afkeer van. Wij hebben maar één Meester in de dingen Gods, Christus. Christus is het enige middelpunt, ook der profetie, niet enkel in zijn persoon, maar ook in zijn Woord, en zo omvat Hij ook hier al de profetieën van Daniël in een enkele aanhaling, welke het grote punt, waar alles in deze op aankomt, aanwijst: de gruwel der verwoesting. In des Heeren mond voegen geen lange beschrijvingen. Hoe groter de persoon is, hoe korter en gewichtiger zijn woord. Daarom zijn ook al de Klaagliederen van Jeremia over Jeruzalems val, ja is al het wenen van de profeten en apostelen en ook van ons over de breuke Sions, over het vertreden van Gods kerk en het ontheiligen van hare heiligheden, samengevat in des Heilands wenen over Jeruzalem, en liggen in de tranen, die bij het graf van Lazarus in zijn ogen blonken, al onze tranen over onze geliefde doden. Alsdan, die in Judéa zijn, dat zij vlieden naar de bergen. Zij moesten niet vlieden uit de ene stad naar de andere, zo als zij bij hun vervolging om des Evangelies wil moesten doen, Mattheus 10:23 maar zij moesten zich buiten alle ommuurde plaatsen houden, en het vrije gebergte tot verblijfplaats kiezen, waar altijd gelegenheid tot verdere ontvluchting was. En die op het dak is, kome niet af, en ga niet in, om iets uit zijn huis weg te nemen. Gij gevoelt, dat dit onheilspellende beelden zijn van de grootte van het gevaar en van de noodzakelijkheid van de spoed om het te ontgaan. Zij moesten geen ogenblik vertoeven, omdat de omsingeling door de vijanden met grote snelheid geschieden, en de redding van enig huisraad hun leven in gevaar stellen zou. En die in het midden der stad zijn, dat zij daaruit trekken. Zij moesten zich ook in het middelste gedeelte der grote stad Jeruzalem, als ver van de muren en bolwerken en ver van de strijd, niet veiliger achten dan de anderen, die bij de wallen woonden, maar terstond, zonder alle bedenking, de stad verlaten. En die op de velden zijn, dat zij daar niet inkomen. Zijn zij op het ogenblik dat de heirlegers van Rome de stad omsingelen, bezig met de veldarbeid, dat zij niet terugkeren tot hun families in de stad, maar van het veld rechtstreeks bergwaarts vluchten, Om elkander daar weer in veiligheid te ontmoeten. En die op de akker is, kere niet weer om zijn klederen weg te nemen. Bij de veldarbeid heeft men geen bovenkleren aan, maar enkel het lichtste en onontbeerlijkste ondergoed, zodat het de vluchteling zou kunnen voorkomen dat hij althans zijn bovenkleren moest hebben, om op voegzame wijze te vluchten; doch de Heer waarschuwt hen ook hieraan niet te denken, omdat de tijd te kort, de nood te dringend zou zijn. Want deze zijn dagen der wraak, opdat alles vervuld worde, wat geschreven is. De dag der vergelding, die bij God voor elk mens en voor ieder volk, dat zich niet bekeert, aanbreekt, zou alsdan voor Israel aangebroken zijn, en al de vloeken, die de wet over het ongelovig, ongehoorzaam, wederspannig, goddeloos Israel uitgesproken heeft, en al de oordelen, die de profeten het volk aangekondigd hebben, zouden alsdan verwezenlijkt worden. Doch wee de bevruchte en zogende vrouwen in die dagen. Te midden van deze ontzettende aanschouwing van Gods oordelen over Israël, blijft de Heer de liefde, het mededogen, de barmhartigheid. Hij gedenkt aan de bevruchte en zogende vrouwen, wier toestand reeds van zelf zo bezwarend is, en die dan aan zich zelven overgelaten, hulpeloos, verlaten en hoogst ellendig zullen zijn, te meer, daar het ontvluchten haar in de meeste gevallen onmogelijk zal wezen. Maar bidt, dat uw vlucht niet geschied in de

winter. Ook de discipelen zouden dezelfde bezwaren treffen. Ook bij hen zouden bevruchte en zogende vrouwen kunnen zijn. Ook voor hen zou het vluchten hoogst bezwarend worden, als het in de wintertijd moest geschieden. Daarom beveelt de Heer zijn discipelen, dat zij de Vader zullen bidden, die bezwaren weg te nemen. De Heer weet, dat de Vader het gebed der gelovigen hoort en verhoort. Hoe vertroostend is deze leer van de Zoon van God! Stel daartegenover de troosteloze leer der ongelovigen, dat God het gebed niet verhoort, en niet verhoren kan, omdat alles zijn natuurlijke loop heeft en houden moet, en leer toch eindelijk klaar inzien, dat alle onderwijs, hetwelk tegenover het onderwijs van God staat, door de mens zijn troost en toevlucht te ontnemen, zijn oorsprong heeft uit de tegenpartijen Gods, uit de duivel, die er de mens mede ter helle wil doen nederdalen. Noch op de sabbat. Er zouden in die dagen onder de Christenen uit de Joden nog velen zijn, die de sabbat op Joodse wijze hielden, en daarmee zwarigheid zouden maken, om de godsdienstplechtigheden te verzuimen, en in plaats daarvan, te vluchten. De Heer, die alles voorzag, voorzag ook in alles, en wilde, dat zij de Vader zouden bidden om de belegering evenmin op een sabbat als in de winter te doen plaats hebben. Beide is ook niet geschied. Wat het houden van de sabbat op joodse wijze door de gelovigen uit de Joden betreft, het kome ons niet vreemd voor. Zo lang de Mozaïsche eredienst door de verwoesting van de tempel niet door God zelf afgeschaft was, konden de gelovigen uit Israël zich moeilijk ontslagen rekenen, om de uitwendige plichten der wet te volbrengen. Zeker was door de offerande van Christus het voorhangsel des tempels gescheurd en daarmee geheel het levitisch priesterschap innerlijk en geestelijk te niet gedaan, doch wat innerlijk en geestelijk waar is, moet ook uiterlijk en stoffelijk waar worden, zal het zijn volkomen beslag hebben voor mensen, die ook door uiterlijke inzettingen gebonden zijn. Daarom schroomt ook zelfs de Apostel Paulus, die zich het meest onafhankelijk van wettische ceremoniën gevoelde, niet om Timotheus te laten besnijden, naardien deze ene Joodse moeder had, en zelf zich te heiligen, én vier broeders, die een gelofte gedaan hadden, in staat te stellen zich het hoofd te laten bescheren, om daardoor aan de broederen uit de Joden te bewijzen, dat hij in dit opzicht nog op Joodse wijze leefde, Handelingen 21:23,24. Wij zien hieruit tevens de volstrekte noodzakelijkheid der verwoesting van de Jeruzalemse tempel en der vernietiging van de Joodse staat, zou de aanbidding Gods in geest en waarheid (het Christendom) over de aarde worden uitgebreid. Want er zal grote nood zijn in het land en toorn over dit volk; want in die dagen zal er zulk een grote verdrukking zijn, welks gelijken niet is geweest van het begin der schepselen, die God geschapen heeft, tot nu toe, en ook niet zijn zal. De laatste belegering en val van Jeruzalem is dan ook een gebeurtenis, die hare weergade in de wereldgeschiedenis niet heeft. Wie zich hiervan overtuigen wil, leze het boek der Joodse oorlogen van Jozefus. De geschiedenis geeft ons vele beschrijvingen van de verdelging van steden en hare inwoners, maar de belegering en val van Jeruzalem, met inbegrip van de laatste Joodse opstand onder Hadrianus, is en blijft enig. De wijze hoe deze verdelgingskrijg van beide zijden met de hoogste krijgskunst en dapperheid en met de uiterste verbittering en wreedheid werd gevoerd, blijft deze oorlog van alle andere oorlogen onderscheiden. En zo de Heer die dagen niet verkort had, geen vlees zou behouden worden; maar om der uitverkorenen wil heeft Hij die dagen verkort. Wederom een liefelijke vertroosting van de Heer, die alleen alles weet, dat God ook de tijd des lijdens verkort om der uitverkorenen, dat is, om zijner kinderen wil; niet alleen, omdat deze gewoonlijk betrokken zijn in het lijden hunner families en betrekkingen, maar ook omdat zij de afgrijselijke ellenden en wreedheden van een oorlog niet kunnen aanschouwen, zonder Gods ontferming gedurig in te roepen. Ook kunnen er onder de belegerde Joden te Jeruzalem nog velen geweest zijn, die eerst later, na getuigen te zijn geweest van Jeruzalems val, tot het geloof in Christus gekomen zijn. Zij behoorden daarmee onder die uitverkorenen, om wier wille de tijd van de strijd verkort werd, ten einde de stad niet zolang geteisterd werd, totdat de laatste man gevallen was. En zij zullen vallen door de scherpte des zwaards. De overwinning, hoe hardnekkig de verdediging ook zal zijn, zou aan de zijde der vijanden zijn.

Toen de belegering begon, dachten de Joden dat de stad onneembaar was; doch welke stad is onneembaar, die God in 's vijands handen geeft? En gevankelijk weggevoerd worden onder alle volken. De Heer voorspelt hiermee, dat met de stad en de tempel, de Joodse staat zou ophouden te bestaan. Er zou geen herstel meer zijn van dat volk, dat zo vele eeuwen een der belangrijkste volken der wereld was. Rome zou het als zelfstandig volk vernietigen, en heeft het als zodanig vernietigd. En Jeruzalem zal van de Heidenen vertreden worden. Hier voorspelt de Heer de harde dienstbaarheid van Jeruzalem onder het vreemde juk. Het bestaan van Jeruzalem wordt dus ondersteld. Die stad zou niet tot een vlak land, of in hare puinhopen onder de aarde begraven worden, als zo menige andere stad; maar zij zou uit haar puin weer oprijzen tot een nieuwe stad, welke men de oude naam zou geven, doch welke niet meer dienen zou tot een sieraad der aarde en tot een roem van Israël, maar tot een voetvaag, een vertreding voor alle volken. De Heidenen zouden er in wonen, en geen tempel Gods zou er meer binnen hare muren zijn, maar een heidense tempel; want ook de Mohammedanen zijn niet anders dan Heidenen, wel zonder afgoden, maar toch met één afgod: hun valse profeet, die ook en wel voornamelijk behoort tot de door de Heer voorspelde valse profeten, die na Hem komen zouden. Totdat de tijden der Heidenen zullen vervuld zijn. De vertreding van Jeruzalem zal dus niet zonder einde zijn, maar alleen zo lang duren, totdat de tijden, die aan de volken gegeven zijn, hun loop zullen vervuld hebben. Daarna keert God terug tot Israël in genade, en neemt Hij de smaad (het ongeloof) weg van zijn volk, en plaatst het weer aan het hoofd der volken. Alsdan zal het woord des Heeren vervuld worden: Jacobs overblijfsel zal zijn in het midden van vele volken, als een dauw van de Heer, als druppelen op het kruid, dat naar gene man wacht, noch mensenkinderen verbeidt, Micha 5:6. Wij moeten ons derhalve met betrekking tot het lot van Israël en Jeruzalem vastklemmen aan het woordje TOTDAT de tijden der Heidenen zullen vervuld worden, even als Luther zich vastklemde aan het woordje: NOG THANS zal ik blijven geloven. Heeft hij met dat NOG THANS, als woord der Schrift, Jona 2:4, de ene helft der wereld overwonnen, wij moeten de andere helft der wereld overwinnen door het even schriftuurlijke woord totdat. En alsdan zo iemand tot ulieden zeggen zal: ZIET HIER IS DE CHRISTUS, OF ZIET, DAAR IS HIJ! gelooft het niet; want er zullen valse Christussen en vele valse profeten opstaan. Dit is de derde maal, dat de Heer zijn discipelen waarschuwt tegen valse messiassen en profeten; want hetzelfde verschijnsel, dat bij de verwoesting van Jeruzalem zou plaats hebben, zou ook plaats hebben bij de wederkomst des Heeren, tot welke voorspelling de Heer thans overgaat. Trouwens het oordeel van Israël staat in rechtstreeks verband met de oordelen van de laatste tijd. Ook dan zal het oordeel beginnen met het huis Gods, en zal het eindigen met het huis des Satans. Alles is dus ook hier beeld en tegenbeeld. Vergeten wij ook niet, dat wij geen meesters der gebeurtenissen zijn, maar dienaren van Gods raad, en dat het ons als zodanig niet voegt, om bij de voorspelde toekomstige gebeurtenissen nog andere te voorspellen, maar in stilheid en nederigheid te letten op de voetstappen des Heeren in de gebeurtenissen van vroegere tijden en ook van onze tijd. Wel gaat de wijzer op het werelduurwerk rusteloos voort, maar onzichtbaar, en niemand onzer kan zeggen: "thans staat hij op dat uur." En zullen grote tekenen en wonderheden doen, alzo dat zij, indien het mogelijk ware, ook de uitverkorenen zonden verleiden. Dat er gedurig gesproken wordt over valse Christussen en valse profeten, zegt ons, dat er tegenover de zuivere leer des Evangelies, met hare heilige wonderen, een valse leer der dwaling zou ontstaan, met onheilige wonderen. En hebben wij naar de vervulling dezer profetie ver te zoeken? Neen. Zij staat vlak voor onze ogen. De Roomse kerk. Zij is de ontaarding van de ware kerk. Zij heeft van lieverlede naast al de waarheden der Schrift al de dwalingen der mensen geplaatst; naast de ware wonderen de valse wonderen; naast de predikers des geloofs de predikers van het bijgeloof; naast de Christus de paus. Heeft Rome niet altijd gezegd, en zegt zij het niet nog heden: "Ziet hier is de Christus! Want ik ben de alleen zaligmakende kerk, dus het vaartuig, waarin Christus is, en dat daarom niet kan vergaan." En zegt zij niet nog heden: "Hier staat de stedehouder van Christus

zichtbaar voor uw ogen, en dßßr in gindse hostiekast boven het altaar is de Christus zelf!" Zeker was Rome in het begin niet wat het later werd; maar zijn grondbeginsel was van het eerste ogenblik af vals. Hij maakte het koningrijk der hemelen tot een wereldkerk, en Petrus, de eerste onder de dienaren der gemeente, tot een kerkvorst. Allengs ontwikkelde zich dan ook dat onkruid tot altijd voller gestalte. Tot vóór de Hervorming bestond de Roomse kerk uit een gemengde schare, even als Israel ten tijde des Heeren, en alleen de oversten der schare doodden de getuigen der waarheid; doch nß de Hervorming, welke het eerste oordeel Gods was over de Roomse kerk, toonde zij zich in hare ware gestalte. Toen waren hare kinderen, in welke nog iets goeds bevonden werd, als Protestanten van haar uitgegaan, even als eertijds de Christenen uitgingen van de Joden, en wat in haar bleef, dat openbaarde niets dan haat tegen het zuivere Woord van God, en bleef zo hardnekkig in het bijgeloof, als de Joden na de verwoesting van Jeruzalem hardnekkig bleven in het ongeloof. Zeker zijn er ook nog heden in de Roomse kerk, gelijk in Israel, gelovigen naar de verkiezing der genade; doch, zolang zij zich niet afscheiden en uittreden, alleen zichtbaar voor God en onzichtbaar voor ons. Maar gijlieden, ziet toe, ziet Ik heb het u alles voorzegd. Velen zouden door de valse woorden der valse Christussen en profeten verleid en meegesleept worden, en zelfs de uitverkorenen zouden in dit opzicht in groot gevaar staan; doch zij zouden als uitverkorenen door , onzichtbare banden vastgehouden worden, om bij hun weifeling niet af te wijken, maar volstandig te blijven in de leer der apostelen. Nogthans moesten zij daarom niet zorgeloos zijn, en niet zeggen: "Ik ben uitverkoren, en ga dus niet verloren;" neen, zij moesten toezien, en onophoudelijk het Woord des Heeren lezen, en daarmee zich altijd de voorzeggingen en waarschuwingen des Heeren, ook ten aanzien van de valse Christussen en profeten, herinneren. Immers niemand kan zeggen: "Ik ben uitverkoren," dan die van ganser harte gelooft, dat Jezus is de Christus, en die dit van ganser harte gelooft, kan niet zorgeloos, niet roekeloos zijn, noch God verzoeken. Zo zij dan tot u zeggen zullen: ZIET HIJ IS IN DE WOESTIJN! gaat niet uit; ZIET HIJ IS IN DE BINNENKAMER! gelooft het niet. De Heer sluit hiermee alle mogelijke wijze van voorstelling der dwaling uit. Ieder, die de Christus in het openbaar of in het verborgene, van verre of van nabij als met de vinger meent te kunnen aantonen, verkeert juist hiermee in dwaling, en wil anderen doen dwalen. Want gelijk de bliksem uitgaat van het oosten, en schijnt tot het westen, alzo zal ook de toekomst van de Zoon des mensen wezen. De Heer zegt hiermee, dat Hij op geen andere wijze persoonlijk zal wederkeren, dan in het openbaar en zichtbaar voor alle ogen. Voorzeker, dit is een voornaam teken. Zijn terugkomst zal niet in het verborgene, niet onzichtbaar, geestelijk, zinnebeeldig zijn, maar in waarheid, klaarheid en openbaarheid, als bij een onweder, het weerlicht van de bliksem vóór de donder. En terstond na de verdrukking die dagen. Men heeft hiermee gedacht aan het oordeel over Israel in de verwoesting van stad en tempel; doch dit was geen verdrukking van de gemeente des Heeren, maar veel meer een van hare verlossingen. Hiermee was de een helft van hare vijanden en wel van hare bitterste vijanden, de ongelovige Joden, te niet gedaan, en de andere helft, de Heidenen, zou nog maar alleen blijven woeden. Eerst woedde toen het heidense Rome, en vervolgens het pauselijke Rome tegen de gemeente des Heeren. Deze valse Christus én de valse profeet Mahomed (welke beiden zich naast elkander gelijktijdig tot grote aardse macht en heerlijkheid ontwikkelden, en na de Hervorming ook gelijktijdig afnamen) waren na Israel en de Romeinen de verdrukkers der ware Christelijke gemeente. De grote valse profeet, die als zodanig de vertegenwoordiger vanal de valse profeten is, legde een ondragelijk en verpletterend ijzeren juk op de kerk in het oosten, en de paus, de grote valse Christus, die als zodanig de vertegenwoordiger is van al de valse Christussen, legde een niet minder ondragelijk en nederdrukkend loden juk op de kerk in het westen. Nog heden bestaan beide machten, ofschoon hun kracht, Gode zij lof, voor duizenden en miljoenen gebroken is. Zij blijven nogthans altijd de verdrukkers der gemeente van Christus, en tonen het waar zij kunnen. En nu weet gij, dat deze machten sedert eeuwen bestaan, en nog is haar einde niet van nabij te zien. Al die eeuwen der geschiedenis der

gemeente tot aan 's Heeren verlossende wederkomst, kunnen dus met recht genoemd worden: dagen van verdrukking. Terstond, nadat deze zullen vervuld zijn: Zal de zon verduisterd worden en de maan zal haar schijnsel niet geven, en de sterren zullen van de hemel op de aarde vallen, en er zal op de aarde benauwdheid der volken zijn met twijfelmoedigheid, als de zee en de watergolven groot geluid zullen geven, en de mensen het hart zat bezwijken van vrees en verwachting der dingen, die het aardrijk zullen overkomen; want de krachten der hemelen zullen bewogen worden. Deze tekenen, welke de wederkomst des Heeren onmiddellijk voorafgaan, zijn niet zinnebeeldig te verklaren. Gelijk geheel de natuur getuigenis gaf van de Zone Gods bij diens kruisiging, dood en opstanding, zo zal zij ook getuigenis geven bij zijn wederkomst in heerlijkheid. Uit vroegere gelijkenissen en gezegden weten wij, en wij zullen het zo dadelijk op nieuw horen, dat de Heer zal wederkomen in uiterst zware tijden, zodat zijn komst voor de zijnen een verlossing zijn zal uit grote nood. Tegelijk weten wij, zowel uit de brieven van Petrus als uit de Openbaring van Johannes, dat de wederkomst des Heeren in verband staat met grote veranderingen en omwentelingen in de natuur, en met vreselijke oordelen over de goddelozen. De Heer schetst deze oordelen in onze tekst met weinige woorden, maar die alles in zich bevatten, wat men zich verschrikkelijks kan voorstellen. En alsdan zal in de hemel verschijnen het teken van de Zoon des mensen. Het teken van de Zoon des mensen is de Schechina, het teken der onmiddellijke goddelijke tegenwoordigheid: de wolk der heerlijkheid, waarin Hij zich reeds aan Israël openbaarde, waarin Hij gezien werd door Daniël, als de Zoon des mensen, Daniel 7:13 welke de zijnen overschaduwde op de berg der verheerlijking, en die Hem bij zijn opvaart ten hemel bedekte voor het oog zijner discipelen. NOG THANS zal te midden van deze heerlijkheid het persoonlijke teken van de Zoon des mensen zijn, dat Hij gezien zal worden als de Gekruiste, met de littekenen zijner wonden in het verheerlijkte lichaam. Na zijn kruisiging is het kruis van Hem onafscheidelijk. Hij draagt het in zijn lichaam eeuwiglijk. En dan zullen al de geslachten der aarde wenen. Bij het zien van dat kruis, het teken zijner hoogste liefde; zij zullen wenen over hun ongeloof, waarmee zij Hem verworpen hebben, die hun zonden in zijn lichaam heeft gedragen op het hout, en hun vloek heeft doorgestaan, om hen tot een eeuwige blijdschap te zijn. Alle geslachten der mensen zullen hun ongeloof bewenen, maar Israël's stammen allermeest, omdat zij hun Goël, hun Messias, hun Profeet, Koning en Hogepriester smadelijk uitgestoten en gekruist hebben. Zij zullen, ziende de gekruiste Zoon van God, over Hem wenen, gelijk een moeder weent over haren eniggeboren zoon. Doch is het wenen van allen een wenen der wanhoop van allen? Neen, er is tweeërlei wenen: een wenen als dat van Ezau, dat geen plaats voor het berouw vond, en een wenen als dat van Petrus, dat door de Heer in genade werd aangezien. De Heer kan alleen dat wenen onderscheiden, en zal het onderscheiden. En wat Israël betreft, er ligt een belofte voor dat volk, dat als het zal wenen, het uit berouw wenen, en genade vinden zal, Zacheria 12:10,11. En zullen de Zoon des mensen zien komen op de wolken des hemels, met grote kracht en heerlijkheid. Een aanschouwing, die der nederdaling Gods op Sinaï nog overtreffende; want toen bepaalde zich de nederdaling Gods uit de hemel in grote kracht en heerlijkheid alleen tot de Sinaï en tot Israël, maar dan zal zij zich uitstrekken over geheel de aarde, en over alle volken. En alsdan zal Hij zijn engelen uitzenden met een bazuin van groot geluid. Ook op Sinaï werd de bazuin gehoord, welker geklank, alsmede de stem, waarmee de woorden der wet gesproken werden, zo vreselijk waren, dat zij, die ze hoorden, baden, dat het woord niet meer tot hen mocht gedaan worden. De bazuin is het instrument der waarschuwing, der oproeping, der samenroeping, om getuigen te wezen van, of mede werkzaam te zijn aan zaken of daden van algemeen. belang of gewicht. Ook bij de wetgeving waren de Engelen de dienaren Gods, die de wet gaven in de hand des Middelaars, Galaten 3:19. Bij des Heeren wederkomst in heerlijkheid zullen ook wederom de Engelen de dienstdoende geesten zijn. En zij zullen zijn uitverkorenen bijeen vergaderen uit de vier winden, van het uiterste der aarde tot het uiterste des hemels. Alsdan zal de scheiding plaats hebben tussen Gods kinderen en die het niet zijn. Tot die tijd toe leven en

werken beiden te samen, en geen menselijke macht kan ze van elkander scheiden; ook weet geen menselijke wijsheid ze te onderscheiden; want hoe vele kinderen Gods zijn nog in de geboorte, en hoe vele onbekeerden zullen nog tot bekering komen! Als nu deze dingen beginnen te geschieden, zo ziet omhoog, en heft uw hoofden opwaarts, omdat uw verlossing nabij is. Alles loopt uit op de verlossing van Gods volk, ook het vreselijkste. Dat wij ons dit gedurig herinneren, en wij zullen niet vrezen, al veranderde ook de aarde hare plaats, en al werden de bergen verzet in het hart van de zeeën. Laat hare wateren bruisen, laat ze in beroering komen; laat de bergen daveren door hun verheffing. De beekjes der rivier zullen verblijden de stad Gods, het heiligdom der woningen des Allerhoogsten. God is in het midden van haar, zij zat niet wankelen. God zal haar helpen bij het aanbreken van de morgenstond, Psalm 46:3,6. Ja, als de nacht der tijden voorbij zal zijn, dan breekt de morgen der eeuwigheid aan, en een eeuwige dag van zaligheid omvat hemel en aarde, waarin Gods kinderen wandelen met een onuitsprekelijke, nooit gestoorde, altijd toenemende blijdschap. Leert van de vijgenboom (en al de bomen) deze gelijkenis: Wanneer zijn tak nu teer wordt, en de bladeren uitspruiten, zo weet gij, dat de zomer nabij is; alzo ook gij, wanneer gij deze dingen zult zien geschieden, zo weet dat het koningrijk Gods nabij is, voor de deur. De Heer geeft voortekenen, en wil dat de zijnen er acht op geven tot hun troost en bemoediging. De voortekenen zijn dan ook enkel voor het geloof; het ongeloof ziet niets achter zich, noch rondom zich, noch voor zich uit; het wandelt in de duisternis, en wie in de duisternis wandelt, weet niet waar hij heengaat, Johannes 12:35. Treffend is het, dat de Heer zegt: Wanneer gij deze dingen zult zien geschieden, zo weet, DAT HET KONINKRIJK GODS NABIJ GEKOMEN Is. De Heer gebruikte deze zelfde uitdrukking om zijne persoonlijke tegenwoordigheid aan te duiden, Markus 1:15. Het nabij komen van het koningrijk Gods betekent dus: de bijzondere, de meer volledige, de persoonlijke openbaring van dat koningrijk. Voorwaar Ik zeg u, dat dit geslacht geenszins zal voorbijgaan, totdat al deze dingen zullen geschied zijn. DIT GESLACHT, betekent: dit ongelovig Israel. In deze zin gebruikt de Heer doorgaans dit woord. Herinnert u slechts de uitdrukkingen: Waarmee zal Ik dit geslacht vergelijken? Dit geslacht verzoekt een teken. Opdat op dit geslacht kome al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is. De mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel tegen dit geslacht. En vele andere plaatsen meer. De discipelen zouden hebben kunnen menen, dat met de verwoesting van stad en tempel en de verstrooiing van het Joodse volk onder alle volken der aarde, er voortaan geen volk der Joden meer zou bestaan, maar dat het in zijn ongelovige en afvallige kinderen onder de volken zou wegsmelten, even als een groot deel der tien stammen daaronder weggesmolten is. Doch de Heer handhaaft hier, gelijk altijd, de belofte Gods, zo uitnemend uitgedrukt in de profetie bij Jeremia 31:31-37: Zo zegt DE HEERE, die de zon ten lichte geeft des daags, de ordeningen der maan en der sterren ten lichte des nachts; die de zee klieft, dat hare golven bruisen: HEER DER HEIRSCHAREN is zijn naam: Indien deze ordeningen van voor mijn aangezicht zullen wijken, SPREEKT DE HEER, zo zal ook het zaad Israëls ophouden, dat het geen volk zij voor mijn aangezicht, al de dagen. ZO ZEGT DE HEER: Indien de hemelen daarboven gemeten, en de fondamenten der aarde beneden doorgrond kunnen worden, zo zal Ik ook het ganse zaad Israels verwerpen, om alles wat zij gedaan hebben, SPREEKT DE HEER. De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan. Dat kan geen mens, geen engel, dat kan God alleen zeggen. Hier openbaart de Heer dus zelf met onwedersprekelijke klaarheid zijn waarachtige Godheid, en onmiddellijk daarop openbaart Hij met dezelfde klaarheid zijn waarachtige mensheid, in de woorden: Doch van die dag en die ure weet niemand, ook niet de engelen, die in de hemel zijn, noch de Zoon dan mijn Vader alleen. Wel verre, dat deze uitspraak in tegenspraak zou staan met des Heeren waarachtige Godheid, is zij de bevestiging van des Heeren waarachtige Godheid en mensheid in de eenheid zijner persoonlijkheid. Indien wij deze uitspraak des Heeren misten, zou ons het alles afdoend bewijs ontbreken, dat de Zoon als God de Vader evengelijk, tegelijk als mens aan de Vader geheel ondergeschikt en van Hem afhankelijk was. Even als God engel

en mens ten minste één gebod moest geven, als bewijs dat Hij God en zij schepselen waren, zo moest er ten minste één zaak zijn, waarin de Zone Gods in zijn mensheid ondergeschikt aan en afhankelijk was van de Vader. En die ene zaak openbaart ons hier de Zoon zelf. De bepaling van de dag en de ure van het einde der bestaande orde der dingen heeft de Vader zich volstrekt voorbehouden; niet alleen de hoogstgeschapene wezens, de engelen, maar ook de Ongeschapene, de eeuwige Zoon des eeuwige Vaders is, in diens mensheid, deze wetenschap onthouden. Dàt is ook voor Hem, die overigens alle dingen weet, een geheim. Wij danken de Heer dat Hij ons dit gezegd heeft; want nu weten wij, dat er in de staat zijner zelfvernedering niets ontbreekt aan de waarheid zijner mensheid bij de waarheid zijner Godheid. Tevens vergunt Hij ons met dit zijn woord een diepe blik te werpen in de aard zijner menswording. Deze bestond, dat is nu duidelijk, niet in het doen ophouden zijner eeuwige Godheid, (want dit is iets volstrekt ondenkbaars) maar in het tijdelijk buiten werking stellen zijner eigene eeuwige Godheid, om uit de eeuwige Godheid des Vaders door de Heilige Geest te leven, te weten, te handelen. De Zoon was en bleef waarachtig God, maar het recht en de macht om uit zijn eigen Godheid te leven, te weten, te handelen, had Hij overgegeven aan de Vader, die Hem dat eigen goddelijke leven van eeuwigheid af gegeven heeft; naar het woord des Heeren zelf (Johannes 5:26): Gelijk de Vader het leven heeft in zich zelven, alzo heeft Hij ook de Zoon gegeven het leven te hebben in zich zelven. Dit noemen wij de eeuwige geboorte des Zoons, om deze eeuwige generatie des Vaders te onderscheiden en volstrekt af te scheiden van de schepping. De schepping en het begin, het begin des tijds zijn eenzelvige denkbeelden. Vóór de schepping is er enkel eeuwigheid, en deze eeuwigheid is niet buiten God, maar God zelf is de eeuwigheid en de algenoegzaamheid, als Vader, Zoon en Heilige Geest. Natuurlijk zouden wij daarvan niets weten als God zelf het ons niet had geopenbaard in zijn woord. Daarom verkondigt de Zoon ook zijn eeuwige Godheid door in het Hogepriesterlijk gebed te bidden: Verheerlijk Mij, Gij Vader, bij U zelven met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was. Wat vóór de wereld was, is God, en God alleen: is eeuwigheid zonder begin, is algenoegzaamheid zonder maat of grens. Eerst met de schepping begint de tijdrekening, gelijk eerst met het getal één de cijferrekening begint. Stel miljoenen nullen vóór het cijfer, zij rekenen niet mee. Evenzo wat vóór de schepping gaat, is boven onze berekening en bespiegeling, is volstrekt goddelijk, en daarmee voor het schepsel volstrekt onbegrijpelijk en ondoorgrondelijk. Daarom is het niets dan dwaasheid en vermetelheid te beweren, dat het onmogelijk is, de goddelijke natuur des Zoons door de menselijke natuur buiten werking te stellen. Wat is Gode onmogelijk? Niemand, die het bepalen kan. Wie zou het voor mogelijk achten, indien niet iedereen het zelf dagelijks ondervond, dat onze zelfbewustheid buiten werking kan gesteld worden, en dat wij , zonder nog te sterven, voor ons zelven dood zijn? NOG THANS brengt de slaap deze wonderlijke verschijnselen op natuurlijke wijze voort. En wie zou het mogelijk achten, indien niet ieder mens het feitelijk bewijs ware van de zaak, dat een lichaam van geringe omvang een geest kan omvatten, die voor ons grenzenloos is, of dat het onstoffelijk verstand, dat werelden van gedachten draagt zonder de minste zwaarte te gevoelen, de hand tot werktuig heeft, waarmee men geen voorwerpen van enige omvang kan oplichten? En kunnen wij nu de mogelijkheid niet doorgronden van deze in het afgetrokkene beschouwde onmogelijkheden, waarvan wij zelven de bewijzen der mogelijkheid zijn, hoe zouden wij dan de mogelijkheid ontkennen van die wonderen Gods, die geheel buiten en boven de kring onzer begrippen staan, zonder ons zelven als dwazen ten toon te stellen? Als wij verstandige mensen willen zijn, dan moeten wij veeleer zeggen: Is het een wonder bij God mogelijk, dan is ook het andere wonder bij God mogelijk. Voor de almacht is geen meer of min, en is het een zelfde zaak een gehele wereld te scheppen, of één enkele druppel water voort te brengen. Beiden zijn ons even onmogelijk en daarmee even onverklaarbaar, en tot beiden wordt dezelfde almacht vereist. En keren wij na deze uitstap terug tot onze tekst, hoe duidelijk is het ons dan, dat de goddelijke natuur des Zoons zich in zijn menselijke natuur niet kon openbaren, dan naar de wil des Vaders; met andere woorden, dat de

Godheid des Zoons door zijn menswording juist zodanig buiten werking gesteld is geworden, als nodig was, om zijn mensheid een waarachtige mensheid te doen zijn; en tot die waarachtige mensheid des Zoons behoort noodzakelijk de afhankelijkheid van de Vader. En waar is nu het bewijs van deze afhankelijkheid? In de woorden des Heeren zelf: Van die dag en die ure weet niemand, ook niet de engelen, die in de hemel zijn, noch de Zoon, dan mijn Vader alleen. En hiermee overeenkomstig, zei de Heer tot zijn discipelen vóór zijn hemelvaart: Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in zijn eigen macht gesteld heeft, Handelingen 1:7. En niet alleen dat de Zoon door zijn menswording zijn volstrekt goddelijke alwetendheid buiten werking stellen liet, ook zijn volstrekt goddelijke almacht stelde Hij daardoor zodanig buiten werking, dat Hij betuigde en het meermalen herhaalde: De Zoon kan van zich zelven niets doen, tenzij Hij de Vader dat ziet doen, Johannes 5:19. En ook hiervan gaf Hij het feitelijk bewijs door tot Salome te zeggen: Het zitten tot mijn rechter- en linkerhand staat niet bij Mij te geven, maar het zal gegeven worden die het bereid is van mijn Vader, Mattheus 20:23. Ook verklaarde de Zoon: Ik ben uit de hemel neergedaald, niet opdat Ik MIJNEN WIL zou doen, maar de wil Degene, die Mij gezonden heeft, Johannes 6:38 12:49,50, en ook daarvan gaf Hij het feitelijk bewijs, door in zijn zielenstrijd in Gethsemane te zeggen: Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan; doch niet mijn wil geschiede, maar de uwe. Dit alles bracht de staat zijner vrijwillige zelfvernedering, de staat zijner gehoorzaamheid jegens de Vader, de staat van zijn knechtschap, borgschap, hogepriesterschap, om de verzoening der zonde te weeg te brengen en de dood te niet te doen, noodzakelijk mee; als zodanig moest Christus aan de bewustheid zijner Godheid de menselijke zwakheid paren, in welke Hij gekruist kon worden en gekruist is, 2 Corinthiërs 13:4. Doch deze staat voorbijgegaan zijnde, gaf de staat zijner daarop volgende heerlijkheid Hem alles terug, wat Hij eeuwig had en slechts tijdelijk ontbeerde. Immers de Zoon bad om het eeuwig herstel van zijn tijdelijk afgebroken gemeenschap der heerlijkheid zijns Vaders, in de straks reeds aangehaalde woorden: Vader! verheerlijk Mij met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was. En toen Hij opgestaan was uit de doden, liet Hij zich zonder het te weerspreken, door Petrus zeggen: Heer, Gij weet alle dingen; en door Thomas noemen: Mijn Heer en mijn God! en zei Hij zelf bij zijn opvaart ten hemel: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Natuurlijk niet onafhankelijk van de Vader, maar in eenswezenheid met de Vader, van wie de Zoon ook toen nog getuigde, zo als wij opmerkten, dat de Vader zich de bepalingen van de tijd en de gelegenheden aangaande de laatste dingen der toekomst had voorbehouden; waarbij het echter opmerkelijk is, dat de Heer tot zijn discipelen zegt: Het komt U niet toe te weten, zonder zich zelf als vroeger daarbij in te sluiten. NOG meer, Hij-zelf, de Zoon, ofschoon aan de rechterhand des Vaders verhoogd, bidt nog altijd tot de Vader voor de zijnen, en wacht aldaar, totdat al zijn vijanden onder zijn voeten zijn gezet, om daarna het koningrijk over te geven aan de Vader, opdat God in zijn alheid, volheid en algenoegzaamheid, als de drie-enige God, alles zij in allen, die zalig zijn geworden. En nu, in plaats dat onze tekst het allerminste zou afdoen van 's Heeren Godheid, doet hij ons zien, hoe oneindig diep zijn zelfvernedering, en hoe oneindig groot zijn zelfofferande is en zijn moest, zouden zondaren kunnen worden tot Gods kinderen; want juist om die oorzaak zegt de Schrift tot de gekochten uit zonde, dood en verderf, tot heiligheid, zaligheid en heerlijkheid: Gij zijt DUUR gekocht, als niet verlost zijnde door vergankelijke dingen, door zilver en goud, maar door het dierbaar bloed van Christus, als dat van een onbestraffelijk en onbevlekt tam. Verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn, 1 Corinthiërs 6:20 7:27 1Pe 1:18,19. Ziet toe, waakt en bidt, want gij weet niet, wanneer de tijd daar is. Waken is wakker zijn. Niemand waakt zonder reden, zonder doel. Wie waakt, is oplettend op de dingen, die gebeuren kunnen, of zorgt voor zaken, die hem zijn toevertrouwd. De Christen waakt, wachtende op de Heer, hij waakt en bidt; wie bidt denkt aan de Heer, is in gemeenschap met de Heer, gaat Hem tegemoet, en roept Hem reeds van verre het welkom toe. En wacht u zelven, dat uwe harten niet te eniger tijd bezwaard worden met

brasserij en dronkenschap. Hoe! zo vragen wij, rekent de Heer de zijnen daartoe in staat? Vergeet niet, dat de Heer spreekt tot de vertegenwoordigers zijner gemeente, onder welke altijd valse belijders zouden zijn even als er nu nog onder de twaalf apostelen één valse apostel was. De Heer waarschuwt allen voor hetgeen enkelen zouden doen, opdat die enkelen zich niet zouden kunnen verontschuldigen, van niet gewaarschuwd te zijn. En zorgvuldigheden des levens. Voor het gevaar, om hiermee het hart te bezwaren, staan de discipelen des Heeren meer bloot. Wie de genoemde grove uitspattingen zorgvuldig vermijdt, kan zeer wel met dit fijnere net der wereldliefde omvangen worden. De zorg voor de aangelegenheden van dit leven beslaat bij de meeste mensen geheel de plaats van hun gedachten: zij leven voor dit leven; het toekomstig leven ligt buiten hun gezichtseinder en buiten hun zorg. En toch, de mens is voor de eeuwigheid geschapen, en gaat die eeuwigheid met iedere schrede tegemoet. Derhalve moet dit leven alleen beschouwd worden als de voorbereiding voor de eeuwigheid, en alles, wat God ons gegeven heeft, dient enkel en alleen om ons die eeuwigheid in te leiden. Daartoe gaf God ons zijn Woord; het leert ons onze oorsprong en bestemming, onze val en ons herstel kennen. De heilige Schrift is derhalve onze enige, onfeilbare en daarmee onmisbare gids naar de zalige eeuwigheid; wie die gids niet volgt, maar op eigen hand de eeuwigheid tegemoet gaat, maakt zich schuldig aan de grootste zonde: aan de verwerping van Gods weg tot behoudenis. En dat u die dag niet onvoorziens overkome. Wij moeten vooruitzien, opdat de nood ons niet verrasse, maar voorbereid vinde. Even als er op een schip meermalen een man op de uitkijk staat, om op te letten of er in de verte ook schepen naderen, en in dit geval de mannen, die de wacht hebben, te waarschuwen, ten einde een aanzeiling of overzeiling te voorkomen, zo moeten ook wij op het schip der kerk op de uitkijk staan, opdat de dag van 's Heeren oordelen ons niet onvoorziens overvalle. Want gelijk een strik zal hij komen over al degenen, die op de ganse aardbodem zijn. Het zal een dag van oordeel zijn over al de volken der aarde. Vergeten wij niet, dat de Heer thans bepaald spreekt van het einde, waarin de eindoordelen Gods worden ten uitvoer gelegd, en dat de Heer al wat aan dat einde voorafgaat onaangeroerd laat, als bevattende tijden en gelegenheden en bijzonderheden, die voor geen nadere uiteenzetting vatbaar zijn. Daarom moeten ook wij ons wachten om vaste mijlpalen op die ongebaande weg te willen stellen. De kerk is geen spoortrein, die over vaste rails gaat, en de afstanden afgemeten vindt door stations; maar zij is een schip, dat over zee gaat, aan al de gebeurlijkheden op zee blootstaat, al de invloeden en bewerkingen van lucht en water ondergaat en doorstaat, en waarop de schepelingen telkens met hun instrumenten de poolshoogte moeten nemen, om te weten waar zij zich met het schip bevinden. En waar gaat dat schip heen? Naar vast land, maar dat nog niet ontdekt is, dat onbekend is, dat nog buiten iemands waarneming ligt. Niemand weet dan ook, hoe lang de reis kan duren. Dat wist Columbus ook niet, toen hij naar Amerika voer; in dat opzicht sloeg de reis de schepelingen, ja hem zelven tegen; nOG THANS zette hij zijn tocht voort, want hij wist dat de nieuwe wereld bestond, en hij kwam er aan en in. Waakt dan, want gij weet niet in welke ure uw Heer komen zal. En gelijk het geschiedde in de dagen van Noach vóór de zondvloed, alzo zal ook de toekomst van de Zoon des mensen zijn. Even als de cirkel eindigt in zijn begin, zo buigen zich ook de laatste tijden terug tot de eerste; want gelijk al het heilige uit God is, en tot God terugkeert, zo keert ook al het kwade terug tot zijn beginsel, tot de geoordeelde Gods, tot de duivel. Zijn val uit de hemel zal eindigen met zijn val in de afgrond, waaruit geen ontkomen is. Dit zien wij in de Openbaring van Johannes, terwijl wij daartegenover zien een heilige aarde, en daarop een heilige stad, welke niet weer ontheiligd kan worden, en een Eden, waarin de verzoeker geen toegang meer heeft. Al deze grote dingen hebben hun afspiegeling in de vroegere geschiedenis der mensheid. De latere tijden vóór de ondergang deze wereld zullen zijn als die vóór de ondergang der oude wereld en van geheel het menselijk geslacht, met uitzondering van acht mensen, Noachs huisgezin. Zij aten, zij dronken, zij namen ten huwelijk, zij werden ten huwelijk gegeven. Ziedaar de omschrijving van hetgeen de Heer bedoelt met het bezwaard zijn des harten met de zorgvuldigheden des levens. De lieden

der wereld zijn er niet door bezwaard; integendeel, het is hun lust en hun leven om alleen voor het tijdelijke te zorgen en het tijdelijke te genieten; alleen zij, die God kennen en dienen, bezwaren er hun hart mede. Doch is het dan niet de orde der natuur, te eten, te drinken, te huwelijken? Zeker, maar er is ook nog een hogere orde dan die der natuur; er is ook een zedelijke geestelijke orde Gods, voor de naar Gods beeld geschapen en tot zonde vervallen mens, voor de mens met zijn redelijke geest, met zijn zedelijk geweten, en deze mens moet de mens der natuur beheersen. Leeft de mens dus alleen naar de orde der natuur, zo zaait hij alleen op het vlees, en zal hij uit het vlees de verderfenis maaien; hij moet zaaien in de geest, ook door zijn natuurlijk leven, zal hij uit de geest het eeuwige leven maaien. Tot op de dag, op welke Noach in de ark ging. De Heer zegt niet totdat de zondvloed kwam; neen, de Heer predikte altijd de genade in het midden der oordelen, en zo wees Hij, alvorens op de zondvloed te wijzen, op de ark, waarin Noach inging, en waarin velen met hem hadden kunnen ingaan, als zij zijn getuigenis, het getuigenis Gods hadden willen geloven. En de zondvloed kwam en verdierf ze allen. Waarom? Omdat zij in het vlees en niet in de geest gezaaid hadden. Want alle vlees had zijn weg bedorven, en liet zich niet meer bestraffen door de Geest van God. En gelijk het geschiedde in de dagen van Loth: zij aten, zij dronken, zij kochten, zij verkochten, zij plantten, zij bouwden. De Heer schetst hier een bredere ontwikkeling van het maatschappelijk leven. De koophandel, de landbouw, de bouwkunst beslaan daarin reeds een grote plaats; nOG THANS bij alle uitwendige beschaving, en te midden van de heerlijkste natuur zijn de mannen van Sodom en Gomorra even bedorven als die van vóór de zondvloed. Maar op die dag, op welke Loth van Sodom uitging, regende het vuur en sulfer van de hemel, en verdierf ze allen. Ook hier spreekt de Heer eerst van Loths uitgaan uit Sodom, alvorens van vuur en zwavel te spreken. Hoe velen hadden met Loth uit Sodom kunnen uitgaan en behouden worden, indien zij zijn waarschuwing, de waarschuwing Gods geloofd hadden! Doch het ongeloof ziet niets en hoort naar niets, maar stort zich zelven blindelings in het verderf. Alzo zal het zijn in die dag, op welke de Zoon des mensen geopenbaard zal worden. Het zal dus een tijd van algemeen ongeloof zijn, waarop slechts weinige kinderen Gods een uitzondering zullen maken; hiermee zal het een tijd van grote verdrukking zijn voor de gemeente, want waar de ongerechtigheid de overhand heeft, daar wordt Gods volk vertreden. De Heer geeft deze toestand ook te kennen in de gelijkenis van de weduwe en de onrechtvaardigen rechter, aan welker slot Hij zegt: Zal de Zoon des mensen als Hij komt, ook geloof vinden op de aarde? Intussen moeten wij uit deze vergelijkingen opmaken, dat des Heeren komst zal voorafgegaan worden door een tijd niet van oordelen, maar van tijdelijke bloei, niet van onrust, maar van wereldse vrede, waarin alles naar 's werelds wijze zijn rustige gang gaat en ieder doet wat zijn hart hem ingeeft. Zo was het vóór de zondvloed, zo vóór Sodoms ondergang: zo zal het ook vóór 's Heeren komst zijn. In dezelve dag, wie op het dak zal zijn en zijn huisraad in huis, die kome niet af, om hetzelve weg te nemen. De Heer gebruikt dezelfde beelden als bij de verwoesting van Jeruzalem, doch spreekt thans niet meer van te vluchten naar de bergen. De beslissende ure van aangenomen of verworpen te worden zou gekomen zijn. En wie op de akker zijn zal, die kere desgelijks niet naar hetgeen achter is. Gelijk bij de naderende verwoesting van Jeruzalem een volstrekte los lating van alles wat de meest overhaaste vlucht kon belemmeren, door de Heer wordt aangeprezen, zo ook in deze uiterste nood een volstrekt aftrekken des harten van alle tijdelijk goed. Gedenkt aan de vrouw van Loth. Zij dacht niet uitsluitend aan het behoud van haar leven, maar ook aan het verlies van haar goed. Hare voeten waren op de weg naar Zoar, maar haar hart was nog in Sodom. Zij aarzelde in het onverwijld volgen van haar man. Zij zag om van achter hem en werd tot een zoutpilaar, tot een gedenkteken van de gevolgen der ongehoorzaamheid aan het woord des Heeren: Ga uit van haar, mijn volk! (uit de stad der ongerechtigheid, uit Babel) opdat gij aan haar zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij niet ontvangt van haar plagen. Zo wie zijn leven zal zoeken te behouden, die zal het verliezen, en wie hetzelve zal verliezen, die zal het behouden. De Heer herhaalt hier het woord, dat Hij

vroeger bezigde, want de beslissende ure zou de waarheid er van in het helderste licht stellen. De Heer neemt, zo als gij weet, ook hier het leven in tweeërlei zin, en wil zeggen: Wie zijn natuurlijk leven zal willen behouden, die zal zijn geestelijk leven verliezen, maar wie zijn natuurlijk leven zal verliezen, die zal zijn geestelijk leven behouden. Hiermee leert de Heer, dat beiderlei leven in zodanige tegenspraak met elkander zijn, dat zij niet naast elkander kunnen bestaan, maar dat een van beiden moet ondergaan. En wat is dan nu eigenlijk ons natuurlijk leven? Het is ons zondig leven, het leven, dat wij uit Adam door onze natuurlijke geboorte ontvingen, het leven uit de aarde en voor de aarde, uit ons zelven en voor ons zelven; het leven, dat niet naar God en de naaste vraagt, dan in zover dat met onze eigen eer, ons eigen welzijn overeenkomt. Hierop rust de eis van de Heer: Tenzij iemand wederom geboren wordt, hij kan het koningrijk Gods niet zien, en rusten de woorden van Paulus, 2 Corinthiers 5:15 Christus is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven, niet meer zich zelven zouden leven; maar die, die voor hen gestorven en opgewekt is. Onze eigenliefde moet dus in Jezusliefde veranderd worden. Wij moeten Jezus liefhebben, of wat hetzelfde is, God liefhebben; wij moeten, om het volledig te zeggen, de Vader liefhebben, in de Zoon, door de Heilige Geest. De wortel van ons bestaan moet uit de aarde, uit de eerste Adam uitgetrokken, en in God, in Jezus, de tweede Adam, worden overgeplant. Dit geschiedt in de bekering, in de wedergeboorte, in het geloof, welke Gods werkingen en Gods gaven zijn. Een iegelijk nu die, hoe zwak dan ook, in waarheid gelooft in Jezus, die heeft Hem ook waarlijk lief, hoe onvolmaakt dan ook, en leeft niet meer voor zich zelven, maar voor de Heer, hoe onvolledig dan ook; het beginsel des nieuwe, onvergankelijke levens is in hem, dat niet meer sterven kan, Johannes 11:26 het uit God geboren deel, dat niet meer zondigen kan, 1 Johannes 3:9 het goede deel, dat hem niet meer ontnomen worden kan, Lukas 10:42. Wij zien dus ook hier, dat de uitspraken des Heeren alleen duister zijn voor die ze duister maken. De Heer wil voor hetgeen Hij te aanschouwen geeft een eenvoudig oog, dat licht heeft, en alles verlicht ziet, waar het ook op ziet. Wat is het oude leven? Eenvoudig het zondige leven. Wat het nieuwe leven? Eenvoudig het heilige, het zonde bestrijdende leven. En kunnen wij niet weten, welk van die beide levens het onze is? Zeker, indien ons oog eenvoudig is, indien wij waarlijk Christenen zijn; maar zijn wij vijanden Gods, dan heeft de zonde het licht in ons tot duisternis gemaakt, en wij wandelen op een weg, waarvan Salomo zegt, Spreuken 14:12. Er is een weg, die iemand recht schijnt, maar het laatste van die zijn wegen des doods. Ik zeg u, in die nacht zullen twee op een bed zijn, de een zal aangenomen en de andere zal verlaten worden. In dat beslissend uur van zalig worden of verloren gaan doet de allerinnigste natuurlijke gemeenschap, waarin wij tot elkander staan, niets af. De ene mens kan de andere niet behouden. En nu, hoevele gehuwden zijn verbonden door banden van vleselijke liefde alleen! Dit is uit de aard der zaak een tijdelijke verbintenis; alleen zij, die in Christus met elkander verbonden zijn, zijn voor eeuwig met elkander verbonden. Twee vrouwen zullen te samen malen. De ene zal aangenomen, de andere zal verlaten worden. Ook zal dan alle samenwerking ophouden , welke niet op een gemeenschappelijken grondslag rust. Hoe dikwijls moeten Christenen in een maatschappelijke betrekking samenwerken met dezulken, die geen Christenen zijn. Denkt aan de gemeentebesturen en aan de kerkbesturen, aan de kamers der afgevaardigden en aan de ministeries, hoevelen staan lijnrecht tegenover elkander in beginselen, en zijn toch geroepen om hetzelfde werk te doen. In dezelfden molen te zijn en ieder op zijn wijze te willen malen, het is een gedurige, ik zou bijna zeggen onuitstaanbare kwelling des geestes, welke alleen door de gewoonte, de onvermijdelijkheid en de algemeenheid hare scherpste kanten enigszins verliezen kan. Doch ook daar komt een einde aan: eenmaal komt de Christen in zijn vol levenselement, waaruit hij niet meer zal getrokken worden. Twee zullen er op de akker zijn, de een zal aangenomen en de ander zal verlaten worden. Het is hetzelfde denkbeeld als het voorgaande, met dit verschil, dat hier van een samenwerking wordt gesproken in het openbaar, terwijl zo aanstonds gesproken werd van een samenwerking in afgesloten kringen. De akker is ook hier de wereld. Hoe staat ook hier de

Christen tegenover de niet-Christen; de gelovige tegenover de ongelovige; de godvruchtige tegenover de goddeloze! Ieder oefent zijn eigen invloed uit op de wereld, en die invloeden staan lijnrecht tegen elkander over, of doorkruisen elkander, zodat men zich geneigd voelt om aan te nemen, dat de wereld in een aanhoudende staat van gisting en verwarring verkeert. Dßt heeft de zonde gedaan. De zonde is de verwarring van de orde Gods; doch zij zal eenmaal uit de wereld worden uitgezuiverd met het vuur des laatste oordeels, en dan zal de orde Gods weder heersen, en alléén heersen, en ongestoord heerse! De Zoon des mensen zal zijn engelen uitzenden en zij zullen uit zijn koningrijk vergaderen al de ergernissen en degenen, die de ongerechtigheid doen, en zullen ze in de vurige oven werpen; daar zal wening zijn en knersing der tanden. En zij antwoordden, en zeiden tot Hem: WAAR, HEER? Waarschijnlijk hield de Heer hier een ogenblik op met spreken, en dit werd door de discipelen benuttigd tot het doen eener vraag, welke hun reeds lang op de lippen lag, doch die zij tot nu niet konden aanbrengen: waar de plaats dezer gebeurtenissen zou zijn. En Hij zei tot hen: WAAR HET DODE LICHAAM IS, ALDAAR ZULLEN DE ARENDEN VERGADERD WORDEN. De Heer beantwoordt hun bepaalde vraag op een onbepaalde wijze. De rechtstreekse afwijzing eener vraag is een berisping van ongepastheid of voorbarigheid, welke de vrager onaangenaam aandoet; wij moeten er ons daarom zoveel mogelijk voor wachten, en liever doen wat de Heer hier doet: het antwoord omwikkelen met een beeld, dat juist is, maar dat het eigenlijke der vraag buiten sprake laat. Waar het aas, het dode lichaam is, daar vergaderen zich de arenden, of zo als wij ook kunnen zeggen: "waar de prooi is, zal zich de roofvogel laten vinden." Wij zien deze woorden des Heeren schitterend vervuld in het oordeel over Jeruzalem, dat het toonbeeld van de laatste oordelen Gods moest zijn. Toen Jeruzalem tot een aas was geworden, streken de Romeinse adelaren op hetzelve neer, en verslonden het. Zo zal het ook in de laatste tijd zijn. Zodra de wereld door haar ongeloof tot een dood lichaam zal geworden zijn voor God, hoe levensvol, levenskrachtig en levenslustig het ook in eigen schatting wezen moge, zullen de adelaren Gods nederstrijken en haar verslinden. Waakt dan ten alle tijde, biddende dat gij moogt waardig geacht worden te ontvlieden al deze dingen, die geschieden zullen. De eisen des Heeren hebben altijd heerlijke beloften in hun gevolg. De Heer vermaant en waarschuwt de zijnen niet, dan om hen voor het ergste leed en lijden te vrijwaren. Zij moesten niet alleen waken, niet alleen oplettend zijn op wat er gebeurde en te wachten stond, maar ook bidden, om al deze verschrikkelijke oordelen te ontgaan. En te staan voor de Zoon des mensen. Dat is: in des Heeren onmiddellijke tegenwoordigheid te verkeren. Ik ben Gabriël (zei de engel tot Zacharia), die voor God sta. Zo staan eenmaal al de Christenen, die het in waarheid zijn, vóór de Christus. Welk een heerlijke aanschouwing zal dat zijn! Wie zou niet willen waken en bidden, om ook onder die gekochten des Heeren te staan; of zouden wij liever voor een korte tijd de genieting der zonde hebben, om dan Gods oordelen over ons te zien losbreken? Want gij weet niet in welke ure uw Heer komen zal. De Heer vermaant onophoudelijk tot waakzaamheid, omdat zijn discipelen groot gevaar liepen, om niet waakzaam te zijn, doordien de komst des Heeren lang, zeer lang zou vertoeven. En inderdaad de gemeente des Heeren maakte zich al de eeuwen door, en maakt zich nog heden aan niets meer schuldig dan aan het niet wakend wachten op de wederkomst des Heeren. Gelijk een man buitenslands reizende, zijn huis verliet, en zijnen dienstknechten macht gaf en elk zijn werk, en de deurwachter gebood, dat hij zou waken. De Heer neemt een gedeelte uit de door Hem vroeger gegevene gelijkenis der tien ponden, om er een nieuwe trek bij te voegen. De buitenslands trekkende man geeft niet alleen ieder zijner dienstknechten een gedeelte van zijn vermogen, van zijn geld, maar ook van zijn macht, van zijn huisbestuur, en wel ieder zijn eigenaardig werk, bevelende de deurwachter in het bijzonder op zijn post te blijven, en nauwkeurig de wacht te houden. Zo beval nu ook de Heer bij zijn heengaan zijn discipelen allerbijzonderst aan, te blijven waken. Zo waakt dan, want gij weet niet, wanneer de Heer des huizes komen zal: des avonds laat, of ter middernacht, of met het hanengekraai, of in de morgenstond. De Heer heeft de tijd en de gelegenheid zijner komst zich

voorbehouden; trouwens, Hij is de Vrijmachtige, en het behaagt Hem in sommige gevallen ons te binden, zonder zich zelven te verbinden, opdat het geloof, de hoop en de liefde gelegenheid ter beoefening mogen vinden. Het geloof ziet op de belofte des Heeren, de hoop verwacht hare vervulling, en de liefde wacht altijd op de geliefde. Opdat hij niet onvoorziens kome, en u slapende vinde. De Heer acht geen verzuim zo beschamend voor zijn discipelen, als gebrek aan waakzaamheid. En waarom? Omdat zijn discipelen in de wereld zijn als in 's vijands land, en de vijand van ieder onbewaakt ogenblik gebruik maakt, om hen te benadelen. Niet alleen wordt juist gedurende het slapen der akkerlieden het onkruid gezaaid in het midden der tarwe, maar worden ook de huislieden van hun goederen beroofd. Door gebrek aan waakzaamheid zijn de edelste schatten der kerk verloren gegaan, ja, de Heilige Schriften zelven waren er door in een klooster begraven, en had God ze daar niet bewaard, en van daar weder aan het licht gebracht, wij waren nog heden allen Rooms, en daarmee heidenen met de bijnaam van Christenen. En hetgeen Ik u zeg, dat zeg Ik allen: WAAKT! De Heer stelt hiermee het woord Waakt! tot het blijvend wachtwoord van geheel de kerk, aan alle plaatsen en in alle tijden. Eerst wanneer Hij wedergekomen zal zijn, zal Hij ons van dit woord en van dit werk ontslaan. Tot zo lang echter blijve ieder op zijn post, en worde hij er getrouw op bevonden. Want Alsdan zal het koningrijk der hemelen zijn. Wat de Heer met klare woorden gezegd heeft, wil Hij nog eens in een sprekend tafereel samenvatten. Hij schetst er de toestand der gemeente in, en onderscheidt zijn ware discipelen en discipelinnen van die er enkel de schijn van hebben. Gelijk aan tien maagden. Het tiental maakt een vergadering; waren er tien Israëlieten bij elkander, zo maakten zij een gemeente uit, en kon de dienst bij hen verricht worden. Tien MAAGDEN. De gemeente der gelovigen is de bruid van Christus, met wie zij verloofd is, en wiens komst zij wacht, om eeuwig met Hem verenigd te leven, en met Hem alles te zijn en te bezitten, wat Hij zelf is en van de Vader heeft ontvangen, De maagden zijn de speelnoten der bruid, die uit haar huis en in haar naam in sierlijke kleding de bruidegom inwachten, om hem bij zijne komst tot de bruid de feestzaal binnen te leiden. Welke hare lampen namen. De feestmaaltijd van de bruidegom en de bruid en hun gasten heeft gewoonlijk in de avond plaats, om het feest nog meer luister bij te zetten; want een feestmaaltijd bij dag is niet half zo schoon en genoeglijk als bij avond; alsdan zijn de gasten meer afgesloten van de buitenwereld, en met elkander onderling meer verbonden. En gingen uit, de bruidegom tegemoet. Zij bleven niet binnen het huis der bruid, maar traden naar buiten, over het voorplein van het huis, de bruidegom een eind weegs tegemoet, om hem eerder te zien en spoediger te verwelkomen. En vijf van haar waren wijzen en vijf waren dwazen. Bij de uiterlijke gelijkheid was er innerlijk een aanmerkelijk verschil bij deze maagden. Zij waren allen de speelnoten der bruid, allen in sierlijk bruiloftsgewaad, allen tot hetzelfde werk, de opwachting des bruidegoms geroepen; doch de wijze hoe dit werk door de een en door de anderen gedaan werd, verdeelde haar in wijzen en onwijzen. Die dwaas waren, hare lampen nemende, namen geen olie met zich, maar de wijzen namen olie in hare vaten met hare lampen. De Heer leert hier de volharding der heiligen in tegenstelling met de afwijking der anderen. Er is een standvastig geloof en er is een tijdgeloof. De zorgeloosheid is wel een der duidelijkste kenmerken van het schijnchristendom. Er zijn mensen, die zich vergenoegen met hun Christelijke naam en uitwendige belijdenis; en zeker, daar hebben zij genoeg aan, om in de kerk te leven, maar niet om zalig te worden. Zij hebben al de uitwendige voorrechten van Gods kinderen met elkander gemeen, ja hebben soms bijzondere gaven daarbij, maar zij hebben geen genade, dat is, zij hebben de Heilige Geest niet in hen levende en werkende. En zulke mensen zijn als brandende lampen, maar aan wie de voorraad van olie ontbreekt. Deze kunnen enige tijd branden, maar niet altijd. Bij de Christen moet in geestelijke zin, door de Heilige Geest, plaats hebben wat bij de weduwe te Sarepta ook door Gods almacht plaats had: Het meel van de kruik werd er niet verteerd en de olie der fles ontbrak er niet. Toen nu de bruidegom vertoefde. De Heer herinnert gedurig de zijnen, dat zijn komst zeer laat in de tijd zijn zal, ofschoon altijd te vroeg voor degenen, die Hem niet verwachten, of die Hem niet behoorlijk

opwachten. Werden zij allen sluimerig en vielen in slaap. Er is uitwendig gezien geen verschil tussen gelovigen en ongelovigen; zij hebben dezelfde goede hoedanigheden, maar ook dezelfde zwakheden. De discipelen des Heeren sliepen zelfs in des Heeren tegenwoordigheid, zowel op Thabor als in Gethsemane. Daarom is het zo gevaarlijk, om het kenmerkend onderscheid tussen ware Christenen en schijn-Christenen in uitwendige dingen te stellen. De huichelaar kan al de vrome dingen nadoen, die de vromen doen, en somtijds doet hij ze nog veel volmaakter dan zij. Even als in de gelijkenis van het onkruid op de akker, zo is het hier en overal: het einde kroont het werk, of veroordeelt het. En te middernacht. Dat is: in de laatste ure van de dag. De Heer zegt hier niet, wat Hij straks zei: dat de heer des huizes komen kon met het hanengekraai, of in de morgenstond; neen, toen onderstelde Hij de mogelijkheid van zulk een toekomst in algemene zin, doch nu Hij spreekt van zijn komst, de komst van de bruidegom tot zijn bruid, overschrijdt Hij de laatste ure van de dag niet. Het einde dezer bedeling brengt de komst des Heeren, en omgekeerd de komst des Heeren brengt het einde dezer bedeling. Geschiedde een geroep. Er is altijd een waarschuwing van 's Heeren wege. Vóór de Heer gaat altijd een heraut, die zijn komst aankondigt. Hij wil de zijnen niet overvallen; Hij weet dat zij door zijn lang vertoeven sluimerig worden, ja in slaap vallen; Hij wil hun tijd geven, om zich te herstellen, opdat zijn komst hen niet beschaamt, maar verheugt. Ziet, de bruidegom komt, gaat uit hem tegemoet! De heraut roept de maagden tot haar werk. Zij waren uitgegaan, de bruidegom tegemoet. doch hij kwam niet dadelijk, en zij moesten dus vertoeven. Welnu, thans nadert de bruidegom, dat zij thans haar voornemen volbrengen! Toen stonden al die maagden op, en bereidden hare lampen. Het eerste, waar de ontwakende maagden naar zagen en grepen, waren de lampen, die zij gedurende hare sluimering en slaap naast zich nedergezet hadden. Immers, deze lampen waren de enig nodige zaken in dit ogenblik. Het was middernacht; de bruidegom moest vóór het huis zijner bruid met licht, met helder licht ontvangen worden. Stel u de maagden voor, de bruidegom wachtende zonder lampen, en de speelnoten der bruid staan daar zonder doel en betekenis. En de dwazen zeiden tot de wijzen: GEEFT ONS VAN UW OLIE, WANT ONZE LAMPEN GAAN UIT. Hieruit blijkt, dat de lampen van allen op het uitgaan stonden. Trouwens, deze werden gelijktijdig gevuld, toen de maagden te samen uit het huis der bruid gingen; de olie, daarin gedaan, was dan ook gelijktijdig opgebrand; doch de wijze maagden hadden gedacht aan hetgeen, waaraan de dwazen niet gedacht hadden: dat de bruidegom langer kon vertoeven dan de olie in de lampen strekte, en hadden dus uit voorzichtigheid en voorzorg bovendien gevulde oliekruikjes medegenomen. Wij vragen: hoe kwamen zij op dit denkbeeld? Zij waren toch reeds bij het vallen van de avond en dus even vroeg met de andere maagden uitgegaan, en zo moet men bij haar onderstellen, dat zij met de anderen verwachtten, dat de bruidegom vroeg zou komen. Doch neen, zij dachten noch aan het vroege, noch aan het late komen van de bruidegom, maar aan het onzekere van die komst. Er was geen bepaalde tijd voor die komst; deze hing geheel en alleen van de bruidegom zelf af; en zo namen zij, gelijk alle wijzen doen, in deze onzekerheid het zekere voor het onzekere, en voorzagen zich van een voorraad, welke, zo hij niet nodig was, toch getuigen moest van hare bereidwilligheid om hare roeping ten volle te vervullen; doch deze voorraad was nodig. Juist toen het volle licht der lampen nodig was, in het ogenblik dat de bruidegom van verre naderde, taande het licht van al de lampen. Snel grepen de wijze maagden naar hare kruikjes en vulden hare lampen; de dwaze maagden hadden echter geen voorraad meegenomen, en waren daardoor in de grootste verlegenheid. Zij wendden zich terstond tot hare medespeelnoten met het verzoek: Geeft ons van uwe olie, want onze tampen gaan uit. Doch de wijzen antwoordden, zeggende: GEENSZINS, OPDAT NIET MISSCHIEN VOOR ONS EN VOOR U NIET GENOEG ZIJ. De wijze maagden blijven als zodanig handelen; zij blijven bedachtzaam en voorzichtig; zij blijven voorzorgen nemen voor de onzekere tijd, dat zij nog dienst moeten doen; immers de heraut had wel de komst des bruidegoms aangekondigd, doch was hij daarom nu in hare onmiddellijke nabijheid? Het tegendeel was waar, want zó ver was hij nog verwijderd, dat zij aan hare

speelnoten de raad konden geven: Maar gaat liever tot de verkopers, en koopt voor u zelven. De wijze maagden waren niet liefdeloos, en nog veel minder spottenden zij met hare vriendinnen, door haar tot een boodschap uit te zenden, welke niet anders dan vruchteloos kon zijn. Neen, de wijze maagden meenden ter goeder trouw, dat hare speelnoten nog te helpen waren, door met allen spoed haar verzuim te herstellen, en nu nog te doen, wat zij, de wijze maagden, terstond hadden gedaan bij de verkopers kruikjes met olie te kopen. Neen, de genade is niet eigenlievend. Zij zou zo gaarne allen behouden zien; maar kan de begenadigde zondaar de onbekeerde behouden? Heeft hij, gelijk de Roomse kerk van hare heiligen beweert, overvloed van verdiensten, waardoor ook nog anderen kunnen gebaat worden? Immers neen. Wij kunnen niemand behouden, wij hebben nooit genade te veel, maar wij kunnen wel onze onbekeerde broeders en zusters verwijzen naar Hem, bij wie de genade te verkrijgen is, naar de Heere Jezus Christus; en dat kunnen en moeten wij ook doen, zelfs in de laatste ure; want zolang de bruidegom niet gekomen, en ook zolang de dood niet tegenwoordig is, is er althans nog mogelijkheid van redding. Zeker is het nodig, dat waar het gevoel van zonde ontbreekt, dit allereerst gewekt wordt; doch als dit gevoel nu bestaat, als de dwaze maagden zien, dat haar ontbreekt, wat zij volstrekt nodig hebben, om de bruidegom te kunnen ontvangen en met hem binnen te gaan, welk een anderen raad kan en moet men haar dan geven, dan: "doet nog een poging om u te redden: Gaat tot de verkopers en koopt voor u zelven. Velen verstaan onder de verkopers de predikanten, en laten dezen roepen, als zij zich gevaarlijk ziek gevoelen. Wij hebben er niets tegen. Wij beschouwen het als een van de eerste plichten van de predikant, om te waken over de zielen der mensen, Hebreeen 13:17; en als dan nu een lid der gemeente in zijn krankheid de leraar roept, waarom zou deze niet gaarne komen, om wanneer het goede zaad des woords nog niet in het hart van zulk een mens gevallen is, het daarin te strooien, en zo het er reeds in gevallen is, te kweken. In krankheid is het hart veelal gevoeliger en ontvankelijker dan in gewone tijden. Wie lijdt, houdt meestal op van moedwillig te zondigen; alsdan is de lust er toe vergaan, althans onderdrukt. Een getrouw predikant, die Christus en die gekruist als de enige en algenoegzame Zaligmaker aanprijst aan zondaren, zal misschien aan het eenzaam krankbed een rijkere winst doen, dan hij dit doet van de kansel in een volle kerk. Wie zielen vangt is wijs, en wie een zondaar bekeert van de dwaling zijns wegs, die zal een ziel van de dood behouden en menigte der zonden bedekken, Jacobus 5:19. Toen zij nu heengingen om te kopen. Zij volgden terstond de raad harer medespeelnoten; zij begrepen er was geen andere uitweg; met uitgaande lampen konden zij de bruidegom niet opwachten; nog was hij er niet, wellicht zou het verzuim nog te herstellen zijn; doch het was niet te herstellen. Kwam de bruidegom. Gij gevoelt, dat kon in dit geval niet anders. Wanneer de bruidegom niet intussen gekomen ware, dan zouden de wijze en dwaze maagden met elkander volkomen gelijk gesteld zijn geworden, en welk een kracht zou er dan in de vermaning tot bedachtzaamheid en voorzichtigheid overgebleven zijn? De wijsheid moet hare kroon, de dwaasheid hare roede hebben; en nu, hoe gewichtiger de zaak is, waarin men dwaas was, hoe zwaarder de roede zal zijn. De dwaze maagden verzuimden het hoogste, zij ontvingen ook de hoogste straf. En die gereed waren, gingen met hem in tot de bruiloft, en de deur werd gesloten. Daarna kwamen ook de andere maagden, zeggende: HEERE, HEERE, DOE ONS OPEN! De gelijkenis laat het in het midden, of de dwaze maagden nog geslaagd zijn om olie te verkrijgen en hare lampen in de vereiste toestand te brengen of niet. De Heer treedt niet buiten het derde (het eigenlijke doel) der gelijkenis, welke is de vermaning om zich gereed te houden voor des Heeren komst. Om zich gereed te houden moet men zich gereed maken; daartoe is voorzorg nodig, en die zich tot een gewichtige zaak voorbereidt, is altijd daarin bezig. Ja, volgens des Heeren wil moet een Christen zich beschouwen als een soldaat op post in oorlogstijd. Hij mag geen ogenblik zorgeloos zijn, of hij is in gevaar overrompeld te worden en zijn leven te verliezen. Is het niet ook opmerkelijk, dat zo gedurig als de Heer vermaant, om niet bezorgd te zijn ten opzichte van onze tijdelijke benodigdheden, Hij ook zo gedurig vermaant om wel bezorgd te zijn voor onze

geestelijke belangen? Gedurig wijst de Heer ons op de toekomst en wat daarvoor nodig zal zijn, opdat wij er ons in tijds mede mogen voorzien. Zoeken wij dan genade bij God, terwijl het nog heden genaamd wordt, want als de Heer komt tot de gemeente, of de dood komt tot ons, dan is het te laat. Bidden wij gedurig en vurig om de Heilige Geest, als het zegel des geloofs; want de genade is de inwoning des Heiligen Geestes in ons, en zij, de genade, is de eigenlijke olie, die niet alleen in onze lampen (onze belijdenis en onze wandel) branden, maar ook in onze voorraadkruikjes (onze harten) aanwezig zijn moet. En Hij antwoordende, zei: VOORWAAR ZEG IK U, IK KEN U NIET. De bruidegom kende haar niet als de speelnoten der bruid, want als zij deze geweest waren, dan hadden zij hem tegemoet moeten gaan; doch nu heeft de bruidegom ze niet gezien, en zo verviel haar recht met hem te delen in de vreugde van de bruiloft. Een ernstig woord voor ons allen. Velen onder ons dragen grootse namen en hoge eretitels; maar als de daad niet beantwoordt aan die namen of aan die titels, dan vervallen zij eenmaal. Wij allen dragen de naam van Christenen, doch gedragen wij ons, dat is: geloven en arbeiden wij niet als Christenen, zo wordt ons in het einde die naam ontzegd, en wij staan geheel en al buiten Christus. En zo is het, wij zeiden het reeds vroeger, met alle waardigheden in deze wereld. Vele mensen staan op een voetstuk boven de grote menigte verheven, maar in de dood treden zij van dat voetstuk af, en staan weer gelijk met alle mensen; en alleen zij, die door God in Christus waardig worden gekeurd om de dood en het oordeel te ontvlieden, zullen ingaan in de vreugde van hun Heer. Zo waakt dan, want gij weet de dag niet noch de ure, in welke de Zoon des mensen komen zal. De Heer keert telkens tot dezelfde slotsom terug, om die tot grondslag te leggen van een nieuwe uiteenzetting of ontwikkeling van dezelfde waarheid, in een andere gelijkenis. Want het is gelijk een mens, die buitenslands reizende, zijn dienstknechten riep, en gaf hun zijn goederen over. Wij hebben hier van Mattheus, in gewijzigde vorm, dezelfde gelijkenis als die wij reeds van Lukas bij 's Heeren opgang naar Jeruzalem ontvingen. Het verschil tussen deze beide gelijkenissen ligt daarin, dat de heer bij Lukas zijn tien knechten ieder één pond, dus een gelijke som gaf, om er winst mee te doen. Hier daarentegen lezen wij: En de ene gaf hij vijf talenten, en de andere twee, en de derde één, een iegelijk naar zijn vermogen. Wij hebben dus hier te denken aan de onderscheidene gaven van dezulken, die tot de gemeente des Heeren gerekend worden. Het vermogen, de vatbaarheid van de een is niet zo groot als die van de andere, en de heer die, wij zien dit bij de uitkomst, zijn knechten kende, vertrouwde de meeste talenten toe aan hen, die hij als de ijverigste kende. De luie dienstknecht ontving slechts één talent. De heer gaf dus een ieder naar zijn vermogen, naar dat hij in staat was te beheren. En verreisde terstond. Ook hier worden de dienstknechten voorgesteld als zelfstandige lieden, die gedurende des Heeren afwezigheid geroepen zijn, met verstand en beleid bezig te zijn en met zijn geld handel te drijven. Die nu de vijf talenten ontvangen had, ging heen en handelde daar mee, en won andere vijf talenten. Dat was een schone winst; die zijn kapitaal verdubbeld ziet, heeft honderd procent gewonnen. Desgelijks ook die de twee ontvangen had, die won ook andere twee. Wij bewonderen ook hier de wijsheid des Heeren. Hij gaat niet boven de honderdvoudige vrucht van het uitgestrooide zaad. Een menselijk dichter of schrijver valt ligt in het overdrevene, en geeft niet zelden buitensporige uitkomsten aan geringe oorzaken; maar bij de Heer is alles uit het leven, uit de waarheid, is alles evenwicht en harmonie. Maar die het ene talent ontvangen had, ging heen en groef in de aarde, en verborg het geld zijns heren. Een vreemde handelwijze voorzeker. Wat mag deze man daartoe bewogen hebben? Hij zegt het later zelf: de vrees om het weinigje, dat hij heeft, geheel en al te verliezen. Doch deze vrees bestond enkel in zijn verbeelding. Waar vijf talenten vijf kunnen winnen en twee talenten twee, daar kan één talent ook één talent winnen; doch de schuld van deze man lag in zijn traagheid; hij was een luie dienstknecht en tot handeldrijven behoort naarstigheid, behoort een werkzaamheid des verstands, ja van al onze krachten, om geen schade te lijden, maar om winst te doen; want handeldrijven kan een ieder wel, doch winnen is de zaak, en dat is niet ieders zaak; niet, omdat de een gelukkiger is dan de

andere, (ofschoon ook ongelukken en gelukken buiten onze schuld of toedoen kunnen plaats vinden), maar omdat ook de kooplieden onderscheiden worden in wijze en in dwaze kooplieden. En na een lange tijd kwam de heer van dezelve dienstknechten. Merkt op, ook hier stelt de Heer de tijd van zijn afwezigheid voor als een lange tijd. En hield rekening met hen. Eens houdt de tijd van handeldrijven en van alle andere werkzaamheid op, en wordt de slotsom er van opgemaakt en openbaar gemaakt. En die de vijf talenten ontvangen had, kwam en bracht tot hem andere vijf talenten, zeggende: HEER! VIJF TALENTEN HEBT GIJ MIJ GEGEVEN, ZIE, ANDERE VIJF HEB IK BOVEN DEZELVE GEWONNEN. Mij dunkt, gij hoort uit deze woorden de toonder opgewektheid en der vreugde. En ja, welk een liefelijk gevoel geeft het aan ons hart en welk een helder licht geeft het in onze ogen, als men de bewustheid heeft, dat men met zegen heeft gearbeid! Zeker, wij hebben nooit genoeg voor de Heer gedaan, en ook onze vlijt is in onze eigen ogen als een wegwerpelijk kleed; maar als wij de zegen zien mogen, die God op onze vlijt gaf, en die Hij zeker niet op onze traagheid zou gegeven hebben, dan verstaan wij iets van het woord van Johannes: Indien ons hart ons niet veroordeelt, zo hebben wij vrijmoedigheid tot God (1 Johannes 3:21). En zijn heer zei tot hem: WEL, GIJ GOEDE EN GETROUWE DIENSTKNECHT! OVER WEINIG ZIJT GIJ GETROUW GEWEEST. De Heer noemt hetgeen de dienstknecht is toevertrouwd weinig. In vergelijking van hetgeen God ons in de eeuwigheid geven zal, is ook het meeste in deze tijd weinig. Er is in het leven een wedijver en wedstrijd tussen de grote machten, wie de grootste, en tussen de rijke lieden, wie de rijkste zijn moge, doch ook dit behoort tot de vele ijdelheden, waaruit de wereld is samengesteld. Achter het graf zegt het niets, of men vroeger aanzienlijk, of gering, rijk of arm geweest is; daar is de enige vraag: of men een kind van God was of niet. Over veel zal ik u zetten. Wij veranderen in de dood niet van heer, maar van dienst. Wie hier de Heer gediend heeft in nederigheid, zal Hem eenmaal dienen in heerlijkheid. Aan dienstwerk is op Goddelijk gebied nooit gebrek, en er is een oneindige, Goddelijke verscheidenheid in dat dienstwerk voor de gezaligden. Al de engelen zijn Gods dienaren, en al de gezaligden worden het eveneens. Doch in de hemel is de dienst van God niet, gelijk op aarde, innerlijke zaligheid bij uiterlijke verdrukking, maar innerlijke zaligheid bij uiterlijke heerlijkheid. Ga in tot de vreugde uws Heeren. Hier treedt de Heer zelf als uit de gelijkenis. De vreugde des Heeren is die, welke Hij zich zelven verworven heeft voor de zijnen, en waarin allen zullen delen, die zijne getrouwe getuigen, en in alle werk zijn getrouwe dienstknechten zijn. En die de twee talenten ontvangen had, kwam ook tot hem, en zei: HEER! Twee TALENTEN HEBT GIJ MIJ GEGEVEN, ZIE, TWEE ANDERE TALENTEN HEB IK BOVEN DEZELVE GEWONNEN. Zijn heer zei tot hem: WEL, GIJ GOEDE EN GETROUWE DIENSTKNECHT, OVER WEINIG ZIJT GIJ GETROUW GEWEEST, OVER VEEL ZAL IK U ZETTEN, GA IN TOT DE VREUGDE UWS HEEREN. Dat de Heer dezelfde beloning toekent aan die, die vijf, en die, die twee talenten ontvangen heeft, bewijst dat hier de hoofdzaak van de arbeid niet is de veelheid van het werk, maar de getrouwheid in het werk. Dat de een vijf, en de andere twee, en de derde slechts één talent ontvangt, is niet zijn keus, maar des Heeren; doch men kan met een enkel talent, even als met twee en vijf talenten, arbeiden voor de Heer, en dat is de enige eis. Niets is treuriger, dan de verontschuldiging, dat men God meer of beter zou dienen, indien men in andere omstandigheden verkeerde. Men kan in iedere toestand God dienen, vrezen, liefhebben, gehoorzamen. Het Evangelie zegt hetzelfde wat de wiskunde ons zegt: dat men uit ieder gegeven punt van de omtrek een lijn kan trekken tot het middelpunt, en wederkerig, dat men rondom ieder gegeven punt een cirkel kan trekken, waardoor dat punt tot een middelpunt wordt. Wij kunnen dus uit iedere toestand uitgaan tot Jezus, en elk talent, dat wij hebben, tot een middelpunt maken, van hetwelk de lof zijns naams uitgaat. Maar die het ene talent ontvangen had, kwam ook en zei: HEER! IK KENDE U, DAT GIJ EEN HARD MENS ZIJT, MAAIENDE WAAR GIJ NIET GEZAAID HEBT, EN VERGADERENDE WAAR GIJ NIET GESTROOID HEBT. Hoe schril staat tegenover de blijmoedige vrijmoedigheid der twee vorige getrouwe

dienstknechten, deze onbeschaamde stoutmoedigheid van de ontrouwen dienstknecht. Hij schroomt niet zijn heer de schuld te geven van zijn ijverloosheid; hij is blijkbaar boos, dat hij slechts één talent ontvangen heeft; hij schrijft dit toe aan de karigheid van zijn heer; en wat kan hij met één talent uitvoeren, om winst te doen? En als hij soms het weinige, dat hij heeft nog verloor, wat dan? Dan zou hij buiten raad zijn, want dan zou zijn heer het van hem eisen, als door zijn schuld verloren. En bevreesd zijnde, ben ik heengegaan en heb uw talent verborgen in de aarde; zie, gij hebt het uwe. Hoe weinig kende deze knecht zijn heer, ofschoon hij het zo nadrukkelijk verzekert: Ik kende u. Neen, gij kende hem niet, boze mens, anders zoudt gij weten, dat het hem niet te doen is geweest om zich, maar om u te verrijken, door u met zijn kapitaal én met uw winst te belonen. Hoe! uw heer wil maaien, waar hij niet gezaaid heeft? Heeft hij dan niet gezaaid, toen hij u het talent gaf, terwijl hij eerst thans, na een lange afwezigheid, komt om te maaien, wat dit gezaaide heeft voortgebracht? Maar gij stelt hem teleur; gij hebt de zaadbundel niet ledig gestrooid op een akker, maar hem ongeopend op de zolder in een kist gesloten, opdat gij hem in dezelfde toestand zoudt kunnen teruggeven, als waarin gij die hebt ontvangen. Gij liegt dus, wanneer gij zegt, dat uw heer wil vergaderen, waar hij niet gestrooid heeft; gij hebt niet gestrooid, en daarom kan hij niet vergaderen, zo als hij verwachten mocht. Maar zijn heer antwoordende, zei tot hem. Zijn heer ontmaskerde hem. Wanneer des boze mond zich opent, zo bestaan zijn verontschuldigingen in beschuldigingen van de onschuldige, maar zijn vals oordeel wordt als zodanig door zijn rechter terecht gesteld, en zijn klacht gemaakt tot een aanklacht voor hem zelven. Gij boze en luie dienstknecht! gij weet dat ik maai, waar ik niet gezaaid heb, en van daar vergader, waar ik niet gestrooid heb, zo moest gij dan mijn geld bij de wisselaren gegeven hebben, en ik komende, zou het mijne wedergenomen hebben met woeker. Men kan ook zonder handel te drijven winst doen, en al is deze winst ook beperkt en weinig, in vergelijking van de verdubbeling van het kapitaal, toch is het eindeloos beter rente van het kapitaal te trekken, dan het renteloos te laten liggen. De geestelijke bedoeling van dit alles is, dat men altijd iets doen kan voor de Heer in zijn, ons verleende kracht. Kunt gij niet voor de Heer strijden, gij kunt Hem echter belijden; kunt gij niet op de menigte werken, gij kunt op een enkele ziel werken; doch doet gij niets voor de Heer, denkt gij alleen aan u zelven en niet aan Hem, aan het uwe en niet aan het zijne, zo behoort gij niet onder het getal zijner dienaren, maar onder dat zijner haters. Neemt dan van hem het talent weg, en geeft het degene, die de tien talenten heeft. De Heer had dus de tien talenten niet teruggenomen van de dienstknecht, die hij vijf talenten gegeven, en die er vijf talenten bij gewonnen had; neen, hij had, zo als wij reeds opmerkten, kapitaal en winst in de hand zijner dienaren gelaten, en wel, zo als nu blijkt, als een geschenk, tot hun wettelijk eigendom, en deze heer wordt door de boze dienstknecht een hard man genoemd! Ja, die heer was hard, was straf, was gestreng; maar voor wie? Voor wie zijn eigen wil boven de zijne had gesteld. Want een iegelijk, die heeft, die zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar van degene, die niet heeft, van die zal genomen worden, ook dat hij heeft. Wie met het hem toevertrouwde geen winst doet, van die wordt het talent, als bij hem onnut, teruggenomen, en daarenboven wordt de straf der ontrouw en der nalatigheid op hem toegepast. Deze gelijkenis en geheel de Schrift onderscheidt de persoon van zijn toestand. De persoon is blijvend, zijn toestand niet. De wereldsgezindheid neemt dit leven voor de bestemming van de mens, en richt daar alles op in; doch onze aardse toestand is slechts een voorlopige toestand. Het is om zo te spreken een proefneming Gods, hoe men met het door Hem toevertrouwde handelt, om ons daarna te geven, wat ons niet meer ontnomen worden zal; het is een zaaitijd, waarvan de vrucht ons verblijden of beschamen zal. Galaten 6:7,8. En werpt de onnutte dienstknecht uit in de buitenste duisternis, daar zal wening zijn en knarsing der tanden. Aan de zwaarte van de straf ziet gij de zwaarte van het vergrijp. Het al of niet werkzaam zijn en winst doen of schade lijden met de door God aan ons gegeven talenten, is geen zaak van geringe betekenis; integendeel ons eeuwig wel of wee hangt er van af. Gij gevoelt, dat onder deze talenten alles verstaan wordt, wat God ons van zijnentwege mededeelt. Hij gaf ons het leven,

hoe handelen wij er mee? Verbeuzelden wij het? Gebruiken wij het voor ons zelven, of dienen wij er God en de naaste mee? God gaf ons zijn woord, zijn waarheid, zijn Zoon. Hoe gebruiken wij deze heerlijke geschenken? Zó, dat zij ons vervullen met de Heilige Geest der blijdschap en der liefde; of zó dat zij ons ledig of onvruchtbaar laten? Van de beantwoording dezer vragen hangt ons eeuwig lot af, en niet alleen ons lot, maar het lot van allen en van alles, het lot van kerk en wereld. Dit leert de Heer ons in de volgende gelijkenis. En wanneer de Zoon des mensen komen zal in zijn heerlijkheid. Hiermee keert de Heer terug tot zijn vroegere uitspraak, dat Hij ten laatste wederkomen zal tot het eindoordeel. Wat aan die laatste komst zal voorafgaan, is te veel in beeld en gelijkenis gehuld, om de aard en de opvolging der gebeurtenissen met juistheid te kunnen aanwijzen. De uitkomst alleen kan ten dezen opzichte leren, wat inkleding en wat historie is. Doch hier laat de Heer al de sluiers der gelijkenis vallen, en schetst Hij een tafereel, dat tegelijk een geschiedenis is: De komst van de Zoon des mensen in zijn heerlijkheid. En al de heilige engelen met Hem. Gelijk op een rijksdag de vorst niet alléén verschijnt, maar in het midden van de stoet zijner dienaren, zo zal ook de Vorst van het heir des Heeren (Jozua 5:14) verschijnen in het midden van geheel dßt heir. Welk een aanschouwing zal dat zijn; welk een allesovertreffende heerlijkheid en majesteit zal zich alsdan ontvouwen! En deze aanschouwing wacht ons allen. O hoe weinigen onder ons zijn in de gelegenheid om de legeroptochten, de rijksvergaderingen, de feesten der vorsten en daarmee de heerlijkheid der wereld in hare hoogste kracht en pracht te zien. Doch wij allen zullen eindeloos grotere dingen zien dan deze, en het meerdere sluit al het mindere in! Mochten wij er maar allen getuigen van worden, als vrijgekochten door Christus, om zijn zaligspreking, en niet als gevangenen des satans, om het vonnis der verwerping uit 's Heeren mond te horen. Dan zal Hij zitten op de troon zijner heerlijkheid. Niet in hoedanigheid van profeet en hogepriester, maar als Koning zal Christus verschijnen, als Koning der koningen. En vóór Hem zullen al de volken vergaderd worden. Hij zal verschijnen als de Koning van alle volken, en daarmee als de Koning van alle koningen. De titel van Koning der mensheid, welke men de Heer meermalen hoort geven, is der Schrift even vreemd, als die van Koning der waarheid. Dit zijn wijsgerige uitdrukkingen, die men als zodanig kan laten gelden, doch waarop men niet te veel moet drukken. De mensheid is verdeeld in volken, en zo wordt de mensheid in die grote dag volksgewijze voor Hem vergaderd; en een koning regeert niet over zedelijke zaken, niet over de waarheid, maar hij wordt er door geregeerd. Ook Christus regeert niet over de waarheid; Hijzelf is de waarheid en regeert daarmee, als de Heilige en Waarachtige, over alle tongen, talen en natiën. En Hij zal ze van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt. Hij zal het doen door zijn engelen, zo als wij elders lezen (Mattheus 13:49). De engelen worden alsdan, gelijk ten allen tijde, uitgezonden, om de rechtvaardigen van de onrechtvaardigen, de gelovigen van de ongelovigen, Gods kinderen van die der wereld af te zonderen. Dit onderstelt bij de engelen een volmaakte kennis van ons hart en leven. Ja de engelen kennen ons, en weten nauwkeurig wie wij zijn; ook zij zijn de onzichtbare getuigen van onze handelingen in de eenzaamheid en in het openbaar. Daarom betuigde Paulus: Wij zijn een schouwspel geworden der wereld en de engelen en de mensen, 1 Corinthiërs 4:9. En zei hij tot Timotheus: (1 Timotheus 5:21). Ik betuig voor God en de Heere Jezus Christus, en de uitverkoren engelen, dat gij deze dingen onderhoudt, zonder vooroordeel, niets doende naar genegenheid. En Hij zal de schapen tot zijn rechterhand zetten, maar de bokken tot zijn linkerhand. Reeds terstond geeft de Heer hun de namen, die zij door hun afzondering moesten verkrijgen. Ofschoon de Heer zich zelven voorstelt als Koning, zo stelt Hij zich echter thans tegelijk voor als de grote, de overste Herder der schapen, door het bloed des eeuwigen Testaments uit de dood weder gebracht, (Hebreeën 13:20 1Pe 5:4) om zijn schapen te leiden tot de levende fonteinen der wateren, Openbaring 7:1-7. Het was bij de Heer een liefelijke eigenaardigheid, om zijn gemeente zijn kudde en zijn gelovigen zijn schapen te noemen. Alsdan zal de Koning zeggen tot degenen, die tot zijn rechterhand zijn: KOMT, GIJ GEZEGENDEN

DES VADERS! Ook nu zoekt de Zoon alleen de eer des Vaders. Vroeger waren zijn gelovigen de gegevenen, thans zijn zij de gezegenden des Vaders. Beërf dat koningrijk, hetwelk u bereid is vóór de grondlegging der wereld. Het was hun bereid van eeuwigheid af in Christus. Daarom zegt de Apostel Paulus: (Efeziers 1:3,4). Gezegend zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegeningen in de hemel in Christus; gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem, in de liefde. Het is alsof de Apostel deze woorden gesproken heeft met de gelijkenis van onze tekst voor ogen, zo vloeit schrift met schrift in een tot één geheel, één waarheid. Want De Heer geeft reden van deze onderscheiding. De uitverkiezing is geen willekeur, welke de onrechtvaardige voorbijgaat en de rechtvaardige aanneemt; neen, zij is een wijsheid en een liefde Gods, welke zich zelve rechtvaardigt in hare kinderen. Zij die zalig worden zijn de godvruchtigen, de gelovigen, die God gehoor gaven in zijn woord, en gehoorzaamden aan zijn geboden. Als zodanig zijn zij kinderen Gods en erfgenamen van Gods zegeningen. Doch zouden zij dit hebben kunnen worden, indien zij daartoe niet door God in Christus van eeuwigheid af verkoren waren? Kan de gevallen mens zich zelven weder oprichten, zich zelven wederbaren uit God, zich zelven verlossen van zonde en dood en oordeel? En zo neen, zou er dan wel één gelovige, om niet te spreken van een gemeente, mogelijk zijn geweest, als God niet in zijn liefde èn zijn Zoon had gegeven aan zondaren, èn zondaren aan zijnen Zoon? De Overgave des Zoons kon, mocht niet te vergeef, niet zonder vrucht zijn, en hoe zou zij vrucht hebben, indien niet God zelf deze vrucht verzekerde? Hier zien wij de volstrekte noodzakelijkheid der eeuwige verkiezing. Doch hare verklaring? Wie zal ze beproeven en niet beschaamd uitkomen. Gods raad is van vóren ongeschapen licht, dat door geen geschapen oog te aanschouwen is, maar van achteren, in de uitkomsten, straalt dat ongeschapen licht door een wolk, en wordt het de Schechina, de zichtbare heerlijkheid Gods. Reeds nu zien wij klaar, dat er zonder uitverkiezing geen verlosten zijn zouden voor de Verlosser, en wat zal de eeuwigheid ons niet ophelderen? Zij zal alles verklaren, want daar zal ons kennen niet meer ten dele, maar volmaakt zijn. Thans betaamt het ons de eeuwige uitverkiezing te geloven als de getuigenis Gods, de leer der Schrift, en haar te beschouwen als een der rijkste bronnen van vertroosting voor de gelovigen. Voor de ongelovigen bestaat deze waarheid Gods evenmin als alle andere waarheden Gods voor hen bestaan. Zij verwerpen ze allen, en zij mogen ze verguizen of bespotten, zij hebben er geen vrees voor, want het ongeloof is juist de wil om voor niets meer te vrezen, ook niet voor God. Alleen voor de gelovigen heeft ook deze waarheid kracht. Als mijn geloof in Christus, zo als Hij zich aan ons geeft in de Schrift, niet is uit mij, maar Gods gave, zo heb ik in het geloof een eigenhandig geschenk van God, dat mij oneindig rijk en tegelijk oneindig arm maakt. Oneindig rijk en groot en zalig in God; oneindig arm en klein en nederig in mij zelven; alsdan is mijn geloof een bewijs mijner uitverkiezing, dat is: van Gods vrije genade en van mijn volstrekte onwaardigheid; want wat heb ik dan, dat ik niet ontvangen heb? en hiermee is alle roem uitgesloten, uitgenomen die in 's Heeren vrije genade. Dan heb ik de Heer niet uitverkoren, maar dan heeft Hij mij uitverkoren; dan heb ik niet naar Hem omgezien, maar dan heeft Hij naar mij omgezien; dan heb ik Hem niet het eerst liefgehad, maar dan heeft Hij mij het eerst liefgehad; dan heb ik in Gods eeuwige uitverkiezende liefde de vaste grond gevonden, waarin mijn anker eeuwig houdt, en de verborgen schat in de akker, welke men koopt, door alles wat men heeft te verkopen. Ja, de verborgen schat, want wie hem heeft, stelt hem niet ten toon of praalt er mee, maar houdt hem zorgvuldig verborgen, en verheugt er zich over alleen voor God en in de diepste eenzaamheid, wetende dat de volharding tot de einde toe de ware proef is van het geloof, en dat dus eerst in de jongste dag die verborgen schat voor alle ogen ontbloot mag en zal worden door de Heer zelf, in de woorden: Komt, gij gezegenden des Vaders! beërft dat koningrijk, hetwelk u bereid is vóór de grondlegging der wereld. Want Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling, en

gij hebt mij geherbergd: Ik was naakt, en gij hebt Mij gekleed; Ik ben krank geweest, en gij hebt Mij bezocht; Ik was in de gevangenis, en gij zijt tot Mij gekomen. Even als er in de oogst enkel sprake is van de aanwezige vrucht, en niet meer van al wat noodzakelijk vooraf moest gaan, om deze vrucht voort te brengen, zo wordt er ook in het laatste oordeel alleen gesproken van de werken des geloofs, en niet meer van het geloof, dat als de bron, deze stroom noodzakelijk moest voorafgaan. Wij weten, dat geen Godebehagelijke werken kunnen voortkomen dan uit het geloof, en zo weten wij wederkerig, dat er geen waar geloof kan zijn, zonder zodanige werken voort te brengen. Voorts weten wij, dat al de werken der gelovigen gegroeid zijn uit de woorden Gods, die zoveel zaden zijn in het hart der gelovigen, waaruit de ene vrucht na de andere voortkomt. Het geloof handelt alleen met de Schrift, en de Schrift handelt alleen met het geloof; doch van beiden wordt hier gezwegen, omdat er tot hiertoe onophoudelijk over gesproken is. Zij, die door de Heer zijne schapen worden genoemd, zijn de gelovigen, die als zodanig hun geloof betoond hebben in hun werken. Dan zullen de rechtvaardigen Hem antwoorden, zeggende: HEERE! WANNEER HEBBEN WIJ U HONGERIG GEZIEN, EN U GESPIJZIGD, OF DORSTIG, EN U TE DRINKEN GEGEVEN; EN WANNEER HEBBEN WIJ U EEN VREEMDELING GEZIEN EN GEHERBERGD; OF NAAKT EN GEKLEED; EN WANNEER HEBBEN WIJ U KRANK GEZIEN, OF IN DE GEVANGENIS, EN ZIJN TOT U GEKOMEN? De verwondering der gelovigen ontstaat daardoor, dat de Heer zich zelven voorstelt, als door hen persoonlijk beweldadigd te zijn; zulk een eer hebben zij immers nimmer gehad? Doch bovendien is het zeker, dat de gelovigen in het oordeel geprezen zullen worden over zaken, waaraan zij zelven thans het minst denken. De Heer ziet met andere ogen dan wij, en wat bij ons op de achtergrond staat, staat bij Hem niet zelden op de voorgrond; daarom wachten ons nog vele verrassingen van de zijde des Heeren. En de Koning zal antwoorden en tot hen zeggen: VOORWAAR, ZEG IK U: VOOR ZOVEEL GIJ DAT ÉÉN VAN DEZE MIJNE MINSTE BROEDEREN GEDAAN HEBT, ZO HEBT GIJ DAT MIJ GEDAAN. Zie hier de volmaakte vereenzelving van Christus met zijn gemeente. Reeds hier noemt Christus de zijnen zijn broeders, zo als Hij hen na zijn opstanding noemen zal. Ja. Hij wil onze oudste broeder zijn, die de erfenis met ons deelt. En welk een eer is het nu voor de discipel, dat hij door de Heer in gelijke rang wordt geplaatst met zich zelven, zodat alles wat de discipel is geschied, de meester in eigen persoon is geschied! Dan zal Hij zeggen tot degenen, die ter linkerhand zijn: GAAT WEG VAN MIJ, GIJ VERVLOEKTEN! IN HET EEUWIGE VUUR, HETWELK DE DUIVEL EN ZIJN ENGELEN BEREID IS. Welk een ontzettende tegenstelling van de zwartste nacht tegenover de schitterendste heldere dag! Neen, het leven van de mens is geen spel, maar volle ernst; het eindigt in eeuwig wel of wee. De Heer, die het einde van alle dingen weet, heeft ons deze kennis niet onthouden. Hij heeft ons gewaarschuwd, en geven wij er geen acht op, dan hebben wij geen verontschuldiging. Merkt intussen op, dat de Heer niet spreekt van een eeuwig vuur, dat de goddeloze, maar dat de duivel en zijn engelen, zijn dienaren, bereid is. Wie goddeloos is en blijft sluit zich bij de duivel aan, en ondergaat één lot met hem. Want Ik ben hongerig geweest en gij hebt Mij niet te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest en gij hebt Mij niet te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling en gij hebt Mij niet geherbergd; naakt en gij hebt Mij niet gekleed; krank en in de gevangenis, en gij hebt Mij niet bezocht. De Heer verwijt de goddelozen hun onbarmhartigheid. O, voorzeker hebben ook de ongelovigen lief, die hen liefhebben, maar zij hebben de Heer niet lief, en daarom ook niet die Hem toebehoren. Er is tweederlei liefde: liefde uit eigenliefde, en liefde uit Jezusliefde; met andere woorden: We kunnen liefhebben als discipelen van Jezus en als vervreemd van Jezus. De liefde van dezulken, die Jezus niet toebehoren, is een tijdelijke liefde, heeft een tijdelijke vrucht, maar overschrijdt de grenzen der eeuwigheid niet; de liefde van dezulken, die discipelen en discipelinnen van Jezus zijn, is een eeuwige liefde, en heeft een eeuwige vrucht. Wij moeten ons dus vóór alle dingen verzekeren, dat wij Jezus toebehoren, dat wij Hem liefhebben in onverderfelijkheid, dat wij in Hem geloven en Hem gehoorzamen; en zijn wij hiervan verzekerd, dan is alles geheiligd

door ons geloof, ook onze goede werken, hoe gering zij schijnen; want als werken des geloofs zijn zij de vruchten, de werkingen des Heiligen Geestes. Voorts gevoelt ge, dat de Heer al de werken der barmhartigheid samenvat, omdat hier al de gelovigen en ongelovigen voor Hem staan; maar dat de één dit en de ander dßt werk der liefde gedaan heeft, of verzuimd heeft te doen. Dan zullen ook deze Hem antwoorden, zeggende: HEERE, WANNEER HEBBEN WIJ U HONGERIG GEZIEN, OF DORSTIG, OF EEN VREEMDELING, OF NAAKT, OF KRANK, OF IN DE GEVANGENIS, EN HEBBEN U NIET GEDIEND? Wat de gelovigen openbaar maakt in hun aansprakeloosheid, dat maakt de ongelovigen openbaar in hun geveinsdheid. De discipelen des Heeren staan versteld, dat hun zulke grote dingen door de Heer worden toegeschreven: dat zij de Heer zelf zouden gediend hebben; zij deden eenvoudig wat hun hand vond om te doen hechtten er niet de minste waarde aan, en dachten er in het geheel niet meer aan, en nu wordt het hun door de Heer zelf tot gerechtigheid gerekend. De goddelozen daarentegen het vonnis der veroordeling vernemende, en de reden er van, gebruiken deze redegeving, om ware het mogelijk, dit vonnis op te heffen, of althans als onrechtvaardig te doen blijken. Doch wat doen zij anders dan hun geveinsdheid ontbloten? Zij zeggen: Jezus zelf nimmer in een hulpbehoevende toestand te hebben gezien. Doch zonden zij dan Jezus zelf gediend hebben, zo zij Hem hadden gezien? O, ziet het in de Schrift, hoe de goddelozen, de ongelovigen met Christus in eigen persoon handelen: zij mishandelen Hem. Juist hun haat tegen Jezus doet hen zijn discipelen haten. Hoe menig martelaar had zijn leven kunnen behouden, als hij Jezus maar had willen verloochenen, en hoe menig Christen had het troetelkind der wereld kunnen zijn, als hij Christus maar had willen vaarwel zeggen. De wereld haat niet ons, dßt is haar niet de moeite waard; maar Christus in ons. Dan zal Hij hen antwoorden, en zeggen: VOOR ZO VEEL GIJ DAT ÉÉN VAN DEZE MINSTEN NIET GEDAAN HEBT, ZO HEBT GIJ HET MIJ OOK NIET GEDAAN. De liefde tot de discipelen van Jezus is de maatstaf van de liefde tot de Heer zelf. De Heer wil niet buiten de zijnen om, Hij wil in de zijnen bemind worden. Zijn discipelen vertegenwoordigen Hem op aarde, en zo als wij hen behandelen, acht de Heer zich zelven behandeld. Treffende waarheid ook voor ons, die geloven; want in hoe droevige staat verkeert de gemeenschap der heiligen! En van waar anders ontstaat dit droevig verschijnsel dan door gebrek aan de eenvoudigheid, zo als die in Christus is, 2 Corinthiers 11:3,4. Ieder Wil zich doen gelden, en zo trekt de bescheidene zich terug; ieder, die gaven heeft, wordt naar de ereplaats geleid om die gaven ten toon te spreiden, en zo trekt de minder begaafde zich terug. Waar duurzame gemeenschap zal bestaan, moet ongedwongenheid heersen en de liefde wederkerig zijn, en moet men elkander voorkomen, niet gezocht, maar gewillig. De eenvoudigste liefde is de meest nederige liefde, en de meest nederige liefde is de beste. En deze zullen gaan in de eeuwige pijn, maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven. Deze twee woorden zijn de twee eeuwige zegels Gods van de belofte en van de bedreiging der Schrift; van de belofte: Zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden, Mattheus 5:7; van de bedreiging: Een onbarmhartig oordeel zal gaan over dengene, die geen barmhartigheid gedaan heeft, Jacobus 2:13. En het is geschied, als Jezus al deze woorden geëindigd had, dat Hij tot zijn discipelen zei: GIJ WEET DAT NA TWEE DAGEN HET PASCHA IS, EN DE ZOON DES MENSEN ZAL OVERGELEVERD WORDEN, OM GEKRUISIGD TE WORDEN. Tot nu toe had de Heer zijn dood en de wijze zijns doods als op handen voorgesteld; thans wijst Hij zijn discipelen bepaald aan, dat zijn dood op dit Paas feest, dat zijn kruisiging na twee dagen zou plaats hebben. Doch wij kunnen het begrijpen, dat zo klaar dit alles voor de ogen des Heeren stond, het zo duister moest staan voor de ogen zijner discipelen. Om een zaak, en vooral een buitengewone, gewichtige zaak mogelijk te achten, moeten wij de overgangen kennen, en deze kennen wij, voor wie de toekomst gesloten is, niet. Wat moest er nog gebeuren, alvorens de Heer, die thans nog zo rustig en veilig neerzat bij zijn discipelen, op het gindse Golgotha aan het kruis werd geklonken! Voor de Heer lagen de twee dagen, die tussen het een en het ander nog verlopen moesten, reeds als een vlakke weg; voor de discipelen waren zij een

onoverzienbare wijde kloof, die zij niet konden peilen en niet konden aanvullen, zodat zij ook nu des Heeren woorden hoorden zonder ze te verstaan; doch of zij ze verstonden of niet, het werd hun door de Heer gezegd, opdat zij althans later zouden weten, dat Hij zelf vooraf alles had verkondigd, wat Hem overkwam. Toen vergaderden de Overpriesters en Schriftgeleerden en Oversten des volks, in de zaal des hogepriesters, die genaamd was Kajafas, en beraadslaagden te samen, dat zij Hem met listigheid vangen en doden zouden. Toen de Heer zijn ure had aangewezen, begon de macht der duisternis haar werk. Tot nu toe hadden de Overpriesters en de Schriftgeleerden gezocht, hoe zij Jezus zouden ombrengen (Lukas 22:2); thans stellen zij in een opzettelijke vergadering èn Jezus dood, èn de tijd wanneer, èn de wijze hoe Hem gevangen te nemen, vast. Doch zij zeiden: Niet in het feest. Niet gedurende het feest, maar terstond na de afloop er van, zouden zij hun voornemen ten uitvoer brengen. Later geschiedde hetzelfde met Petrus, die na de onthoofding van Jacobus, de broeder van Johannes, door Herodes gevangen genomen werd, om hem na het paasfeest gelijk lot te doen ondergaan, Handelingen 12:4. Wij zien het, de feestdagen zijn ook de moordenaren heilig; daarom is er geen afschuwelijker afval van de ware godsdienst, dan de valse godsdienst. Opdat er misschien geen oproer worde onder het volk. Hun aanslag moest zoveel mogelijk buiten het volk omgaan; doch het is een der meest in het oog vallende bewijzen van Gods voorzienigheid in de geschiedenis der mensheid en der mensen, dat de zaken meest altijd anders uitvallen dan de bozen willen. NIET in het feest, zeiden zij, en toch greep de zaak plaats IN het feest. Want zij vreesden het volk. Waarom vreesden zij het volk? Omdat het de Heer beminde, aanhing, volgde, prees en verheerlijkte met luide lofverheffing en dankzegging tot God. Dit was overgenoeg om de vijanden des Heeren te doen vrezen, dat het volk partij voor de Heer trekken, en niet toelaten zou, dat Hem enig leed geschiedde. Doch hoe weinig was er inderdaad voor hen in dit opzicht te vrezen! Met al de genoemde goede hoedanigheden van het volk is men nog ver van het koningrijk Gods, en nog in het geheel niet bekeerd. Niets is zwakker dan de band der bewondering en der ingenomenheid zonder overtuiging des harten, zonder instemming des gewetens. Wij zien het dan ook weldra, dat hetzelfde volk, hetwelk de Heer voor een profeet hield en Hem ontelbare wonderen zag verrichten, en dat Hem tot hiertoe door hun aanhankelijkheid beschermd had tegen de meermalen beproefde aanslagen hunner vorsten, niet schroomde mede te roepen: Weg met Hem! Kruist Hem, en laat ons Barabbas los! En nu, allen, die onder ons ook veel lof over hebben voor Jezus, maar Hem niet erkennen als hun enige Heer en Zaligmaker, behoren tot dit volk, dat de Heer heden prijst en morgen verwerpt, zo als wij dit in de schriften van velen dezer lieden kunnen lezen. Op de ene bladzijde huldigen zij de Heer met uitbundigen lof, en enige bladzijden verder ontnemen zij Hem alles, wat juist alleen zijn grootheid uitmaakt. Daarom is het beeld van het huwelijk voor het ware geloof, voor de ware betrekking tussen de ziel en Jezus zo schoon. Hoe velen achten, eerbiedigen, bewonderen wij om hun uiterlijke en innerlijke hoedanigheden, waardigheden en bekwaamheden; doch wij staan tot hen, ook bij alle gemeenzaamheid, op een afstand. Wij kunnen buiten hen wel leven, en kunnen hen desnoods wel missen, ja, wij zouden tot geen prijs altijd met hen willen leven en verkeren. Doch als wij een huwelijk aangaan, dan doen wij dat alleen met haar of met hem, die wij geheel liefhebben, met welken wij geheel ons leven willen verbonden zijn, en buiten wie wij ons ongelukkig voelen. Verbindt zulk een band ons met de Heer? Is Hij de beminde boven allen, de onmisbare, zonder wie wij de ongelukkigsten aller mensen zouden zijn? Zo ja, weet dan, dat gij gelooft; want wie gelooft, die is Jezus dierbaar, 1 Petrus 2:7. Zo neen, verdiep u dan meer dan gij tot nu toe deed, in de staat uwer ellende door uw zonden, èn in de verlossende liefde van Hem, die een vloek werd op het kruis, opdat gij een eeuwiggezegende zou worden in Gods huis. Indien deze liefde, de allerhoogste liefde u niet tot wederliefde kan ontvonken, wat zou het dan kunnen?

22:3 De Heer en Maria aan de maaltijd.

Toen nu Jezus te Bethanie was, ten huize van Simon de melaatse, bereidden zij Hem aldaar een maaltijd. De Heer zich geheel teruggetrokken hebbende van zijn dienst in het openbaar, vertoefde nu gedurende de kleine tijd, die Hem nog overbleef, in de stille kring zijner vrienden te Bethanie. Aldaar werd Hem de laatste maaltijd bereid, die Hij vóór het paasmaal met de twaalven en met zijn overige discipelen houden zou. Een onvergetelijke maaltijd voorzeker voor allen, die er bij tegenwoordig waren! De naam van de gastheer Simon, door velen gedragen wordende, wordt onderscheiden door de bijnaam de melaatse, niet alsof hij nog melaats was, want dat is onmogelijk in een gastheer aan de maaltijd in de tegenwoordigheid des Heeren, maar als genezene melaatse, of omdat zijn vader of grootvader melaats was. Bijnamen, eens in een familie gekomen, blijven lang in zwang. Intussen was het geen vererende, maar onterende bijnaam; en zo zien wij ook hier wederom de waarheid bevestigd, dat er aan de Christen, op welke wijze dan ook, altijd iets van de smaad van Christus kleeft. Aan de andere kant heft de gemeenschap met Christus niet alleen de smaad op, maar verandert die in eeuwige heerlijkheid. Dit zij ons Christenen tot een troost. Laat de wereld ons melaatsen noemen, wij kunnen het verdragen, want Jezus is bij ons ter maaltijd. En Martha diende. Zonder enige afspraak wijst de evangelist Johannes ons gedurig naar Lukas, die ook Martha voorstelt als de dienende. Gedurig bevestigt de ene evangelist het bericht van de anderen; en dit kan ook niet anders; want de waarheid is als de cirkel, die wel vele lijnen naar de omtrek toelaat, maar slechts één middelpunt heeft, waarin alle lijnen samenlopen. Martha was de bedrijvige, voor al de benodigdheden van het huis en de tafel zorgende zuster, zonder nOG THANS voor anderen in het minst onder te doen in geloof en liefde jegens de Heer. Zij had een praktisch, hare zuster een meer denkend karakter. Beide karakters bestaan in de Kerk, en zonder beiden zou de Kerk niet kunnen bestaan. Ook zijn ze elkander minder tegenovergesteld dan men zou kunnen menen; want de huishoudelijke Martha had bij het graf van Lazarus een zeer geestelijk gesprek met de Heer, en de in gedachten verdiepte Maria deed een stoffelijk werk, zalvende des Heeren lichaam tot zijn begrafenis. En Lazarus was één van degenen, die met Hem aanzaten. Het was een vriendenmaaltijd, waar al de geliefden in de Heer te Bethanië op genodigd waren, en dus ook Lazarus met zijn zusters. Lazarus, de opgewekte uit de dood, die vier dagen in het graf gelegen had, en aan dezelfde tafel de Heer, die hem uit de dood en uit dat graf had opgewekt, voorzeker, zulk een maaltijd met zulke gasten was nog nooit gehouden. Het is een liefelijk beeld in het klein van die grote maaltijd, (de maaltijd des Lams) waarvan de Gastheer een opgestane is uit de dood en het graf, en al de gasten opgestanen uit de dood en uit de graven, of dóór de dood levend heen gegaan zullen zijn. Het zij ons een leerbeeld, dat ook al de gasten aan het avondmaal des Heeren geestelijk opgestanen uit de dood moeten zijn. Thans echter zat Jezus nog aan de maaltijd bij Simon ongestorven; doch na vier dagen (het was nu Woensdagavond) zou Hij zelf uit de dood en het graf zijn opgestaan, en zijn woord bewaarheid hebben, dat Hij, na aan de bruiloft te Kana aangezeten te hebben, te Jeruzalem zei: Breek deze tempel af en in drie dagen zal Ik dezelve opbouwen. Zeker, wij weten, dat de opstanding des Heeren thans bij velen niet meer een onbetwistbaar feit is; doch wie zijn die velen? Ze zijn dezulken, die de treurige slachtoffers zijn geworden van het heersend ongeloof; en wat gemeenschap heeft nu het ongeloof met het geloof? Geen gemeenschap, maar tussen beiden ligt een eeuwige afstand. Wie geestelijk is opgestaan, wie wedergeboren is uit God, wie bekeerd is en gelooft in de Zone Gods, die verwondert zich niet over de mogelijkheid een lichamelijke opstanding. Voor wie het aller zwaarste (de opstanding uit de dood der zonde) is voorafgegaan, kan al het overige geen zwarigheid meer hebben. Doch nu vraagt gij wellicht: waardoor kunnen wij met zekerheid weten, dat wij waarlijk uit de dood der zonde, dus geestelijk zijn opgestaan? Eenvoudig door geestelijk te doen, wat Lazarus hier aan de maaltijd in de tegenwoordigheid des Heeren lichamelijk deed. Lazarus bewees dat hij, die gestorven en begraven was, weer een levend mens geworden was, door deel aan de maaltijd te nemen, door te eten en te drinken. Zo wij nu

een geestelijk leven hebben, dan moeten wij het ook geestelijk onderhouden; dan moeten wij ook geestelijk aan de maaltijd van Christus aanzitten en geestelijk eten en drinken, ontvangen en genieten. En doen wij dit, dan weten wij ook zeker, dat wij geestelijk leven. Wie geestelijk leeft, leeft naar de geest; niet uit de aarde, maar uit God, uit Christus, uit de Heilige Geest, uit de Heilige Schrift; met een woord: die gelooft in Christus en leeft uit dat geloof. Zulk een zit niet aan, waar de spotters aanzitten, maar overal, waar de Heer mee aanzit. Immers, het moet blijken dat wij door Christus levend gemaakt zijn, en blijkt het, dan is het niet meer in twijfel te trekken. Daarom vermijdt de Christen zoveel, dat op zich zelven niet zondig of verwerpelijk is; maar hij kent het betere, en daarom laat hij het mindere varen. Het is hiermee als met de kennis der heidense zedenleer. Men vindt haar schoon en edel zo lang men de liefde van en tot Christus niet kent, maar kent men deze, dan verwerpt men de heidense zedenleer wel niet als zondig, maar men laat haar staan aan hare plaats en volgt haar niet meer. Voorts horen wij Lazarus geen enkel woord spreken, en zien wij door hem geen enkele daad verrichten. Men zou zeggen, nu Lazarus zulk een groot wonder aan zich zelven heeft ondervonden, moest zijn mond een overvloeiende beek zijn, en de ene daad van Christelijke dankbaarheid moest op de andere volgen. En toch gebeurt er niets van dit alles. Hij is enkel de getuige van door Jezus opgewekt te zijn, door voor aller ogen te eten en te drinken. God vraagt niet alles van iedereen. Er zijn ook stillen in de lande, die zwijgend verkondigen, welke grote dingen God aan hun ziel gedaan heeft, en wier zwijgen even goed verstaan wordt als het spreken van anderen. Voorts heeft de tegenwoordigheid van Lazarus met Jezus aan deze laatste vriendenmaaltijd nog deze bijzondere betekenis, dat zijn opwekking de voorbereiding en voorafbeelding van 's Heeren eigen opstanding was. De Heer bereidde de roeping van Petrus en der andere discipelen feitelijk voor door de wonderbare visvangst, zijn eigen toekomstige Messias heerlijkheid door de verheerlijking op de berg bij de verschijning van Mozes en Elia, en Hij bereidde zijn eigen opstanding feitelijk voor door de opwekking van Lazarus. Christus sterkt altijd het geloof. Door Lazarus na een vierdaagse grafrust op te wekken, gaf Hij de zijnen een vaste grond om te geloven, dat zijn eigen woord: na drie dagen zal Ik weder opstaan, volstrekte zekerheid was. En dat zij dit nOG THANS niet geloofden, was treurig voor hen, maar bleef een bewijs van 's Heeren trouw en liefde. Het was des Heeren doorgaande gewoonte, om de zijnen in alles de dingen der toekomst van het koningrijk der hemelen zoveel mogelijk nabij te brengen. Zo ook hier. De opgewekte Lazarus zat aan dezelfde tafel, waar de Heer, die hem opgewekt had, zou gewijd worden tot de dood en het graf, zonder de verderfelijkheid te zien. Wij nemen dan ook thans afscheid van Lazarus, en zo gij mocht vragen: wat is er van hem geworden? dan moet ik u ook hier weer antwoorden: in zaken onze nieuwsgierigheid betreffende, laat de Schrift ons ganselijk verlegen. Zij toont ons doorgaans de heilige mensen Gods in enkele ogenblikken, en hebt gij ze gezien, dan is het ook genoeg, en voorts, niets meer daarvan! De Roomse Kerk doet geheel anders dan de Schrift. Zij vertegenwoordigt onze natuurlijke begeerte, en bevredigt haar dan ook. Zij trekt al de afgebroken lijnen der heilige geschiedenis door tot de einde toe. Zij zal u zeggen hoe het met Maria en Johannes, met Petrus en al de Apostelen en al de heiligen der Schrift gegaan is; ja, het is haar grootste vermaak u dit tot in de kleinste bijzonderheden mee te delen. Doch de Schrift trekt maar één lijn door geheel het Oude en door geheel het Nieuwe Testament, ja, door alle tijden tot in eeuwigheid; de lijn van de Zoon van God, de Geliefde des Vaders en de Zaligmaker van allen, die behouden worden. Wilt gij weten, wat met deze geschied is, en nog geschieden zal? de Schrift zal er u volkomen van inlichten, zo als wij er terstond een voorbeeld van hebben. Van Lazarus wordt niet meer gesproken, maar van Jezus wordt altijd gesproken. Maria dan genomen hebbende een albasten fles met een pond zalf van onvervalste zeer kostelijke nardus van grote prijs, kwam terwijl Hij aanzat, en de albasten fles gebroken hebbende, goot die uit op zijn hoofd, en zalfde zijn voeten, en heeft zijn voeten afgedroogd met hare haren. Deze onverwachte handeling van Maria was inderdaad een verrassing voor al de gasten. Verwonderlijk drietal van gelovigen, allen verschillend van

karakter en van handeling, maar allen gelijkelijk in liefde blakende voor de Heer! Martha diende hier de Heer met spijs en drank; Lazarus zat aan met de Heer als de medegetuige zijner wonderdaden, en Maria kwam met de beste zalf, die er bestaat, om de Heer te zalven. Zij onthaalde de Heer op hare, dat is op hogere wijze. Martha deed zoveel, en zou nu Maria niets doen? Ja, zij deed ook iets, en dat iets was meer dan al het andere, waar Martha en waar niemand aan dacht of denken kon. Maria had haar voorbeeld in de boetvaardige zondares; wat deze in boetvaardigheid met tranen deed, dat zou zij ook doen; maar als een begenadigde zondares, die het vrede zij u! van des Heeren lippen had gehoord, toen zij neerzat aan zijn voeten, om te horen naar de woorden des levens, die van zijn lippen vloeiden. Zij had het immers gehoord, dat de Heer de zalving van de boetvaardige zondares met welgevallen aangenomen en gezegd had, dat hetgeen bij Simon aan eerbewijzing ontbrak, door hare dankbaarheid werd opgewogen. O er zijn van die woorden, die zonder bijbedoeling worden uitgesproken, maar die door de liefde worden opgenomen als gouden penningen, om er ter gelegener tijd gebruik van te maken. Het gebeurt niet zelden, dat wij iemand, die wij liefhebben, en die wij zo gaarne een blijk van onze liefde zouden willen geven, zonder te weten waarmee, een woord horen ontvallen, waaruit wij horen wat hem aangenaam is; en dat woord onthouden wij, en bij de eerste de beste gelegenheid vervullen wij die wens met de grootste blijdschap des harten. Zo was het ook bij Maria. Ook zij wilde de hoge eer, die de Heer toekwam, de Heer eigenhandig bewijzen, en daartoe was het kostelijkste niet te kostbaar; de voortreffelijkste zalfolie, die er in de wereld was, behalve de gewijde en op straffe des doods niet na te maken zalfolie, Exodus 30:31-33 de alles overtreffende nardus moest uitgegoten worden over zijn hoofd en over zijn voeten; en zou zij dan die voeten afdrogen met een linnen doek, daar de zondares dit gedaan had met de haren haars hoofds? Neen, ook zij was een zondares, ook zij knielde eerbiedig achter de Heer, en wies zijn voeten met de zalve en droogde ze af met de vlechten haars hoofds. En het huis werd vervuld van de reuk der zalve. Zo uitnemend was deze zalf, dat de liefelijke geur er van zich allerwege verspreidde en het huis vervulde. Men kon er nog bij gezegd hebben: de Heer was aan deze plaats, en waar Hij is, daar is het huis Gods, dat altijd vervuld is van de Heilige Geest, en met een reuk des levens ten leven. Voor wie? Voor wie gelooft. Voor wie niet gelooft is ook de reuk des levens een reuk des doods ten dode, zo als wij dit ook hier zien in Judas. En zijn discipelen dat ziende, namen sommigen dat zeer kwalijk bij zich zelven, en zeiden: WAARTOE DIT VERLIES? WANT DEZE ZALF HAD DUUR VERKOCHT KUNNEN WORDEN. En zij vergrimden tegen haar. Zo zei dan één zijner discipelen, namelijk Judas, Simonszoon Iscarioth, die hem verraden zou: WAAROM IS DEZE ZALF NIET VERKOCHT BOVEN DE DRIE HONDERD PENNINGEN EN DE ARMEN GEGEVEN? Judas had een schijn van reden voor zijn gramstorigheid. De daad van Maria scheen de meest spilzieke en verkwistende zaak te zijn. Daar stond zij, de gelovigste onder de gelovigen, tegenover een ongelovige, een duivel en een dief, en de broederen gaven hem gelijk, en vergrimden zich met hem jegens haar. O, hoe dikwijls gebeurt ons hetzelfde. Hoe dikwijls trekken de broederen met de ongelovigen partij tegen ons, en vergrimmen zich tegen ons in de dienst, waarmee wij de Heer willen dienen, en beschuldigen zij ons van overmoed in onze ijver, van verspilling onzer krachten, die wij volgens hen, tot beter doel konden en moesten aanwenden. Zien wij geen ander middel tot herstel der Kerk en het behoud der zielen, dan daardoor, dat Gods Woord in zijn eer hersteld, in zijn Goddelijk gezag gehandhaafd, en in zijn Goddelijke kracht tot zaligheid betoond worde door een godzaligen wandel, dan heten wij bij menig broeder, als bij menig vijand, drijvers en overdrijvers. Ach, wie weet het niet: als men eenmaal bij zich zelven een maatstaf heeft vastgesteld, volgens welke men de goede werken, die men doen moet, meet, dan moet ook ieder werk van anderen, zodra het boven of buiten die maatstaf gaat, ophouden een goed werk te zijn, en het wordt een kwaad werk. Doch zo doende vraagt men eigenlijk aan Judas, wat een goed werk is? Wachten wij er ons voor; en zijn wij de beschuldigden, storen wij er ons niet aan.

Laat de liefde tot de Heer doen wat zij wil. Zijn er niet velerlei diensten te doen in het Koningrijk Gods? Laat de held strijden in het open veld, laat de minder moedige de vesting bewaren, laat de rekruut exerceren en de schildwacht op post staan. Wat de liefde tot de Heer ons gebiedt, dat moeten wij doen, of anderen het ons kwalijk nemen of niet. Men hebbe de moed der eigen overtuiging, en late er zich ook niet door al zijn medebroeders van aftrekken. En dit zei hij, niet omdat hij bezorgd was voor de armen, maar omdat hij een dief was, en de beurs had, en droeg hetgeen gegeven werd. Hier ziet men, onder welk een schone schijn men een afzichtelijk hart verbergen kan. En is dit verschijnsel zeldzaam geworden in onze dagen? Ik zeg neen; geheel het jezuitisme is de blijvende belichaming van deze schijnheiligheid. Of weten wij niet, dat Rome onder de vroomsten schijn de goddelooste dingen doet? Door de Kerk in de plaats te stellen van de Heilige Geest, bij de leiding der gemeente in al de waarheid der Schrift, en door de paus te stellen in de plaats van Christus, maakt Rome zich schuldig aan de gruwelijkste aanmatiging van de koningsrechten van Christus. Heeft Christus gezegd: wie vader of moeder lief heeft boven MIJ, die is mij niet waardig, Rome zegt insgelijks: "Wie vader of moeder meer liefheeft dan de Kerk, is een onwaardig kind der Kerk." Heeft Christus gezegd: Verkoop alles wat gij hebt en geef het de armen, en kom en volg Mij Rome zegt hetzelfde en vraagt hetzelfde voor de Kerk, en hoe menig kind van rijke ouders heeft zij daardoor in hare kloosters deze graven der levenden gelokt, en met meer dan ijzeren ketens daarin vastgehouden. En geschieden al deze eisen om de zaligheid der zielen? Het wordt voorgegeven, maar wie weet het niet beter! Zij geschieden in verre de meeste gevallen alleen om de Judas-beurs te vullen tot eigen gebruik, om de moeder de Kerk rijk te maken in uitwendige pracht en haar te doen schitteren van juwelen en diamanten, en om de vader, de paus, zijn schatkist te vullen tot aan de rand met sint pieterspenningen. O, wachten wij ons voor de geveinsdheid; de Satan is nooit machtiger en daarmee gevaarlijker, dan wanneer hij zich toont als vroom. Maar Jezus zulks verstaande, zei tot hen: LAAT AF VAN, HAAR, WAT DOET GIJ HAAR MOEITE AAN? ZIJ HEEFT EEN GOED WERK AAN MIJ GEWROCHT. WANT DE ARMEN HEBT GIJ ALTIJD BIJ U, EN WANNEER GIJ WILT KUNT GIJ HUN WELDOEN, MAAR MIJ HEBT GIJ NIET ALTIJD; ZIJ HEEFT GEDAAN WAT ZIJ KON. WANT TOEN ZIJ DEZE ZALVE OP MIJN LICHAAM GEGOTEN HEEFT, HEEFT ZIJ DAT GEDAAN TEGEN DE DAG MIJNER BEGRAFENIS, EN IS VOORGEKOMEN MIJN LICHAAM TE ZALVEN TER BEGRAFENIS. Er zijn in het Christelijk geloofsleven ogenblikken, dat men niet denken moet aan de armen, om hun brood te geven, maar aan Jezus, om Hem goud, wierook en mirrhe te brengen; ja, waarin men de wereld met al hare armen kan laten hongeren, en driehonderd penningen moet besteden, om één fles nardus te kopen voor Jezus. Dit is de huishoudkunde Gods, welke oneindig verschilt van het nuttigheidsbeginsel van de mens. Wie de Bijbel kent, die weet, dat er een zekere heilige weelde in heerst, en zullen wij deze uit de Schrift bannen? Zullen wij, als de Puriteinen, alles even armelijk maken in de kerk, en er zelfs geen orgel in willen dulden, zodat men er nooit de laatste psalm in kan zingen? Moet dan de godsdienst wonen niet in het midden van Gods schone en heerlijke natuur, maar aan de polen? Heeft God behagen in het wegwerpen van zijn kostbare vruchten, het omkappen van zijn cederen en palmen en het vertreden zijn prachtige bloemen? Zoeken wij toch de godsdienst niet in de vorm, en vooral niet in de onbehagelijke vorm, zo als de Aziatische volken, die hun afgoden niet te gedrochtelijk menen te kunnen maken. Wij komen ons hier verenigen rondom Gods Woord, in deze huiskamer, en gij zit hier aangenaam en gezellig en zo huiselijk als waren wij één huisgezin, en gij zijt als onze lieve vrienden, hier ook, van harte welkom, en niets zal ons aangenamer zijn, dan dat gij met ons uit dat Woord van God licht, troost en gevoel van liefde rijkelijk in uw verstand en hart moogt ontvangen. Doch wat zou het zijn, als gij nu zeggen zoudt: Weg met dat kleed op de vloer, wij kunnen het wel met de blote grond doen; weg met die gordijnen voor de glazen, wij kunnen het wel met de blote ramen doen; weg met al die meubelen en stoelen, wij kunnen het wel met blote bank doen. Zoudt gij dan deze aangename

huiskamer niet tot een schoollokaal willen maken, en zou er u het onderwijs uit Gods Woord te beter om smaken? Doch dan zeggen wij nu ook: O die Schrift, wat is zij heerlijk ook in hare onbekrompenheid, in hare weelde, in haren rijkdom! Zij zelve is een schatkamer van allen mogelijke rijkdom, en zij toont ons Gods Kerk en Gods kinderen in hun rijkdom. En wat de Heer betreft als de Heer, de altijd en in alles vrije, trad Hij in al de voorkomende toestanden des levens. In Hem is generlei eenzijdigheid, maar, zo als wij reeds opmerkten, een heilige alzijdigheid. Van het uiterste vasten in de woestijn zien wij Hem komen op de bruiloft te Kana, om de vreugde te vermeerderen, en hier, aan de ingang van het vreselijkst lijden en van de ontzettendste dood laat Hij zich als een Koning zalven met de kostbaarste zalf, die de rijkdom Hem kon aanbieden; en Hij zei het in zijn verdediging van Maria's daad, dat Hem deze eer welbehaaglijk was, en dat de zalve, al kostte zij ook driehonderd penningen, niet te duur was. Christus verwerpt hiermee alle zuinigheid ten opzichte van zijn persoon en de zijnen. De liefde jegens de Heer en de zijnen kan niet te groot, te veel en te mild zijn. Trouwens, wat kan te kostbaar, te heerlijk zijn voor de Heer der heerlijkheid, en wat te dierbaar voor dezulken, die Hij liefheeft, en die Hem liefhebben! Voorts noemt de Heer het werk van Maria een goed werk, want het was een werk des geloofs en der liefde. Des geloofs. Maria deed iets, waarover Judas haar berispte, omdat Judas niet geloofde wat Maria geloofde, dat Jezus de Heer der heerlijkheid was; en de andere discipelen stonden op dit ogenblik niet in de bewustheid van dit geloof. Immers wat wilde Maria met deze kostbare zalving? De Heer verheerlijken. Hare ziel aanbad Hem, en daarom strekte hare hand zich uit, om Hem de hoogste eer aan te doen, die zij Hem aandoen kon. En de Heer beoordeelt altijd de daden der zijnen uit zijn Goddelijk koninklijk standpunt. Hij rekende Maria toe, wat wel in hare daad lag, maar alleen de Heer er in zag en kon zien, en waaraan zij zelve niet dacht; Hij rekende het haar toe naar die wijze van rekening, waarmee de Heer al het zijne toerekent aan de zijnen. Trouwens ware dit zo niet, wat zou er van de getrouwste dienaar des Heeren worden, bij de bewustheid, hoeveel hij verzuimd heeft, en hoe weinig hij gedaan heeft voor de heer? En al klimmen ook onze jaren, zijn wij er te waardiger dienstknechten des Heeren door geworden? Neen, wij blijven met dezelfde bewustheid van onze onwaardigheid altijd op dezelfde hoogte, en kunnen ons nooit anders erkennen dan als onnutte dienstknechten, omdat wij, zo wij al iets gedaan hebben, niet meer gedaan hebben dan wij schuldig waren te doen. Tevergeef menen wij dan ook, dat wij morgen meer over ons zelven tevreden zullen zijn dan heden; het is morgen met ons als heden. Dit moet ons ook vertroosten bij het in Christus vroegtijdig ontslapen der onzen. Wij stellen ons voor, dat zij nog niet genoeg gegrond zijn in het geloof, niet genoeg ontwikkeld zijn in de hope en niet genoeg gearbeid hebben in de liefde. En dat is ook zo, maar zijn wij, ouderen, dan daarin genoeg gevorderd? Ach, kwam de Heer zelf ons niet tegemoet door ons werk uit liefde voor Hem aan te vullen door zijn liefde tot ons, wij zouden ten allen tijde verwerpelijk zijn; doch nu is het anders. Zelfs een dronk water uit geloof in en liefde tot Hem, zijnen discipel gegeven, wil, kan en zal Hij niet onbeloond laten. Nog eens, de Heer rekent ons het zijne toe, en zo zijn wij ten allen tijde volmaakt in Hem. De Heer handelt hier met Maria zo als wij met onze kinderen doen, als zij nog jong zijn en zij ons een geschenk op onze verjaardag brengen. Al is dat geschenk nog zo gering in zich zelven, dan maken wij het groot en prijzen er de kinderen over, alsof zij ons een grote schat gegeven hadden, en dat doen wij enkel uit liefde tot de kinderen, om hun kleine goede wil een grote daad toe te kennen, en daardoor hun blijdschap en vrolijkheid te vermeerderen. Ook zeggen wij hun dan wel, waartoe hun geschenk al kan dienen, en voor ons nuttig is, opdat zij overtuigd zijn mogen, dat zij geen nutteloos werk deden. En in dat alles is niet de minste onwaarheid of vleierij, maar enkel de liefde der ouders, die de liefde van het kind uitlegt, omschrijft, verstaanbaar maakt voor hen zelven. Zo was het ook hier. Moge er bij Maria ook al een vermoeden van 's Heeren nabij zijnde dood zijn geweest (iets, dat door de klare woorden des Heeren, bij haar, die altijd met de grootste oplettendheid luisterde, niet vreemd zou zijn), het denkbeeld hiervan was toch niet bij haar tot volle ontwikkeling gekomen

en zelfbewustheid geworden. Wij zelven kunnen ons niet altijd rekenschap geven van de strekking onzer bedoeling. Meermalen is er iets intuïtiefs (iets plotseling diep- en helderziends) in, waardoor wij goed zien, zonder dat wij voor ons zelven klaar zien. De heer zegt dan ook niet van Maria: "Zij heeft geweten dat Ik sterven en begraven worden zou," maar zij heeft dit GEDAAN tot mijn begrafenis, Mattheus 26:12. En hoe aandoenlijk is hier dit woord. De Heer kondigt er nu zelf zijn aanstaande begrafenis mee aan; ook zei de Heer: Zij is VOORGEKOMEN, om mijn lichaam te zalven ter begrafenis, Markus 14:8. Maria zalfde den Heer vooruit, als wist zij, wat zij nOG THANS niet wist, dat de Heer de zalving bij zijn begrafenis niet nodig had. Zij was dan ook niet bij de vrouwen, die des morgens vroeg tot het graf des Heeren kwamen met de toebereide specerijen, om het lichaam des Heeren te zalven. Alleen Maria Magdalena en de andere Maria (de moeder van Jacobus en Jozef) en Salome worden onder deze vrouwen genoemd. Zij heeft een goed werk aan Mij gewrocht. Is het een werk des geloofs, dan is het ook een werk der liefde. In Jezus te geloven en Jezus lief te hebben zijn eigenlijk dezelfde zaken, en daarom vraagt Jezus na zijn opstanding alleen aan Petrus: Hebt gij Mij lief? Petrus had de Heer verloochend, en daarmee zijn liefde; immers daarmee had Petrus het hart des Heeren doorwond en zijn eigen hart. Zijn geloof had niet opgehouden, maar zijn liefde was de Heere ontrouw geweest; van die vlek moest zijn liefde gezuiverd, en daarmee de bloedende wond zijns harten genezen worden. Geloof, hoop en liefde zijn een drieheid, en toch een eenheid, en op aarde onafscheidelijk van elkander. Het geloof heeft Gods beloften, de hoop verwacht de vervulling er van in de toekomst, en de liefde is de vrucht van dat geloof en van die hoop. Neem het geloof en de hoop der Schrift weg, en de liefde der Schrift valt tegelijk weg, en er blijft niets meer over dan een bloot natuurlijke menselijke liefde zonder geloof, zonder hoop. Eerst in de hemel, waar alles volmaakt is, zal ook de liefde volmaakt zijn, omdat het geloof en de hoop zich in haar hebben opgelost of verwezenlijkt. Zij zal dan niet meer een gelovende en hopende, maar een alles aanschouwende en alles bezittende liefde en daarmee de zaligheid zijn. Op aarde is echter des Christens liefde te beschouwen als de hand, de uitvoerende macht van het Christelijk geloof en van de Christelijke hoop. Wie in Christus gelooft en op Hem hoopt, heeft Hem lief; het is onmogelijk dat het anders zou kunnen zijn. Zo was het ook bij Maria. Ook bij haar had de liefde geen nevenbedoeling. De liefde ziet enkel op de eer en de vreugde van de geliefde. Ook doet de liefde niets met berekening, niets om loon; neen, zij is reeds beloond vóór zij iets doet, alleen doordat zij iets goed doen kan en mag voor hem, die zij liefheeft. Naar loon te vragen zou haar werk bederven, zou haar goed werk tot een kwaad werk maken. Zeker, wij hebben gewoonlijk te veel bijbedoeling en berekening in onze liefde, en daarom hebben wij zo weinig over voor de Heer. Hoe zeldzaam hebben wij driehonderd penningen over om een zalve te kopen, die wij uitstorten op het hoofd, en de voeten des Heeren! Ach dat wij het meer deden, en de berispers, die er ons over smalen, lieten zuur zien! Noemt men het verspild, wat zegt het, het is immers ons eigen geld, wij hebben het niet uit de armenkas genomen, maar uit onze eigen kas; doch neen, ik zeg liever: het is geld van de Heer, laat het nu ook voor de Heer zijn. Nogthans, de Heer neemt, door de eer zijns persoons boven de zorg voor de armen te stellen, de zorg voor de armen niet weg; neen, Hij zegt integendeel: "dat wij altijd armen bij ons hebben, en ze kunnen weldoen als wij willen," maar eerst moet Christus zelf door ons gezalfd worden, en dan moeten wij ook de armen onze zalving toedienen. Want eerst door onze zalving van Christus is onze zalving der armen heilig. Gij ziet ook hier weer, dat alleen het geloof de liefde heiligt, dat is, tot een Christelijke, Gode welbehagelijke liefde maakt. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, alwaar dit Evangelie gepredikt zal worden in de gehele wereld, daar zal ook tot hare gedachtenis gesproken worden van hetgeen zij gedaan heeft. Zie hier de koning, die voor een kleine dienst, Hem gedaan, een wereld vol lof en een nooit ophoudenden roem schenkt. Wat zijn hierbij de eiken- en lauwerkransen, de ridderkruisen en eretekenen van geheel de wereld! De beloning van Christus overtreft alles; Hij handhaaft er de zijnen mee op de meest schitterende wijze. Wie door het ongeloof wordt

vernederd, wordt door Christus verhoogd. In het ogenblik harer vreugde bedroefd, wordt Maria in het ogenblik harer droefheid door de Heer vertroost met een algenoegzame troost. Trouwens de Heer kan met geen mindere troost troosten; al wat Hij geeft is oneindig, gelijk Hijzelf en gelijk zijn liefde is. De Heer heeft dus voor Maria een altijd voortdurende gedachtenis in zijn gemeente gesticht. En wat heeft nu de Roomse kerk gedaan? Heeft zij een gedenkdag van Maria's zalving vastgesteld? Neen, wat de Heer wil, doet zij het minst, maar zij heeft een andere Maria een gedenkdag, ja meer gedenkdagen gesteld, en haar vereerd op een wijze, zo als de Heer haar niet wil vereerd hebben. Nogthans, en dßt is dan ook de enige bedoeling des Heeren, wordt er telkens jare gesproken van hetgeen Maria, de zuster van Lazarus, gedaan heeft aan de Heer. Dit is zo al de eeuwen der Christelijke tijdrekening doorgegaan tot op ditzelfde ogenblik, dat wij er van spreken. Wij vragen: Wordt niet des Heeren woord volkomen volbracht? Welnu, zo zal Hij al zijn woorden volbrengen. De vervulling van deze éne belofte zij ons tot waarteken en waarborg van de vervulling van al zijn beloften. En de satan voer in Judas, die toegenaamd was Iskariot. Er is een ingeving van de Heilige Geest en er is een ingeving van de onheilige geest, van de satan. De Heilige Geest, die kennelijk deze naam draagt in tegenstelling met de onreine geest des duivels, heeft zijn werking in de kinderen der gehoorzaamheid, en de satan heeft zijn werking in de kinderen der ongehoorzaamheid, Efeziers 2:2. Dit is de doorgaande toestand en het kenmerkend onderscheid tussen de gelovige en de ongelovige, tussen de kinderen Gods en die des duivels, 1 Johannes 4:6. Doch er is nog een hoger graad, en wel de hoogste op aarde van beiderlei geesteswerkingen. Gelijk de discipelen des Heeren op de Pinksterdag vervuld werden van de Heilige Geest, Handelingen 2:4, zo werden ook Ananias en Saffira vervuld van de satan, Handelingen 5:3. Datzelfde wordt nu door Lukas gezegd van Judas in de woorden: En de satan voer in Judas. Als de goddeloosheid van de goddeloze tot hare volle rijpheid en kracht gekomen is, dan is hij in een staat van zedelijke bezetenheid, dan is hij zijn eigen meester niet meer, maar in de macht des Bozen, om diens wil te doen, 2 Timotheus 2:26, zo als wij aan zo vele bezetenen in de Evangelische geschiedenis zien. Wachten wij ons dus voor het toegeven aan kleine zonden, want zodoende gaan wij altijd over van kwaad tot erger. Gij weet dat de sneeuwvallen, die tussen de Alpen gehele dalen met hun bevolkingen in de sneeuw begraven kunnen, beginnen met het loslaten van kleine sneeuwklompen op de hoogte, en het meeslepen van andere sneeuwklompen naar de diepte. Leren wij toch vroeg aan onze kinderen, en leren wij het ons zelven, dat de zonde het vergift der ziel is, en dat, hoe meer wij er van gebruiken, hoe meer vreselijke krankheden en kwalen er door veroorzaakt worden, totdat eindelijk de ziel, zo Gods genade en 's mensen bekering niet tussentreedt, reddeloos verloren gaat. De naaste oorzaak van het verraad van Judas, van de zwartste daad, van de haat van een apostaat of afvallig apostel, is dus de schone daad der liefde van een getrouwe discipelin. Welk een contrast! Ik vraag, waar vindt men zulke contrasten, dan in het werkelijke leven, en in de Schrift, die de spiegel is van het werkelijke leven, een spiegel, zo als God ze alleen maken kan en zo als er geen tweede bestaat, noch bestaan kan. Het is de boze mens eigen, juist hem te haten, die hij beledigd heeft. Judas had door aanmerking te maken op de zalving van Maria, den Heer beledigd, want wie men een eerbewijzing ontzegt, die onteert men. De Heer had hem en zijn medestanders hierover bestraft. De elf discipelen gevoelden zich beschaamd en zwegen, Judas gevoelde er zich door beledigd en dacht op wraak. Zijnde één uit het getal der twaalve. Hij behoorde wel tot het getal der Apostelen, maar niet tot hun bediening; tot hun gezelschap, maar niet tot hun gemeenschap. De Schrift doet gedurig uitkomen, dat er een eindeloos verschil is tussen de uitwendige menselijke zijde en de inwendige Goddelijke zijde zijner Kerk op aarde. Hier kan geen vrucht zonder bolster zijn, al is zij ook zo dun als van de appel, en zo donzig als die van de perzik. Er kan op aarde geen vlekkeloos heilige Kerk, geen Kerk van enkel uitverkoren, godvruchtige gelovigen zijn. Zulk een Kerk is er in de hemel, maar hier moet de rechtvaardige leven uit het geloof, en het geloof is, in onze zondige toestand, niets anders dan een strijd tegen het ongeloof, dat zich altijd in de

plaats van het geloof stellen wil. Het is dus natuurlijk, dat zulke gelovigen, die enkel vrede en rust zoeken, hemelse vrede en rust reeds hier op aarde, zich getrokken gevoelen tot die broederschappen, die zich zoveel mogelijk buiten de wereld gesteld hebben, om van buiten af op haar in te werken. Wij zijn er verre af, deze richting te wraken; want ieder weet zelf het best in welk een stand hij het meest zijn doel kan treffen; doch men stelle ook deze zaak niet tot een regel voor allen, en late ieder ook in dit opzicht zijn vrijheid; alleen hebbe het geloof geen gemeenschap met het ongeloof En hij ging heen en sprak met de overpriesters en hoofdmannen. Ook de hoofdmannen waren overpriesters, maar bepaald hoofdlieden des tempels; want de tempel was hun niet alleen een huis des Heeren, dat bewaakt, maar een vesting, die bewaard worden moest. Opdat hij Hem zou overleveren, en zei: WAT WILT GIJ MIJ GEVEN EN IK ZAL HEM U OVERLEVEREN? Zo kan dan het lijden en sterven des Heeren beschouwd worden als ingeleid te zijn op de plaats van 's Heeren zalving door Maria, en heeft de Heer hare zalving terecht genoemd "de voorbereiding van zijn begrafenis". Inderdaad, het was zijn wijding ter dood. Immers werd, zo als wij zeiden, om het werk des geloofs en der liefde van Maria, het ongeloof en de haat bij Judas zó groot, dat hij zich voornam, en zijn voornemen ook terstond uitvoerde, om de Heer in de handen van diens vijanden over te leveren. Niet om niet, neen, maar voor geld. Voor hoeveel? Voor het derde gedeelte der waarde van de zalve, welke Maria voor de Heer ten beste gaf. En zij dat horende, waren zeer verblijd. Ieder mens verblijdt zich in het treffen van zijn doel, in het komen tot zijn wens ook de boze in het welgelukken zijner verderfelijke aanslagen. Doch de vreugde van de goddeloze is kort, omdat de pijl, waarmee hij zijn slachtoffer treft, altijd op hem terugkeert en hem het eigen hart doorboort. En zij zijn het eens geworden, en beloofden dat zij hem geld zouden geven. Het geld is een macht ten goede en ten kwade. Wie geld heeft, bedenke het wel, tot welk einde hij deze hem van God gegevene macht gebruikt, en voelt zich geroepen een rentmeester Gods te zijn; want men kan er ook, zo als wij hier zien, een rentmeester des duivels mee worden. En hebben hem toegelegd dertig zilveren penningen. Welk een geringe som? Zoveel als bij ons veertig gulden. Het was de prijs van een slaaf, Exodus 21:32. Hoe kon Judas hiermee genoegen nemen? Herinner u, dat Judas niet alleen gierig was, maar dat ook de overpriesters gierig waren, en waar beide partijen gierig zijn, daar wordt gedongen; ook ging bij Judas op dat ogenblik de wraakzucht boven de hebzucht. Hij wilde van Jezus af zijn, hij wilde Jezus kwijt zijn, hij kon niet langer met Hem omgaan: aan de gespannen toestand tussen de Heer en hem, de discipel, moest een einde komen, het kostte wat het wilde. Judas vergenoegde zich dus met slechts dertig zilverlingen, die hem beloofd en waarschijnlijk dadelijk na des Heeren gevangenneming ter hand gesteld werden. Ook zegt het weinig of veel hier eigenlijk niets. Voor dit weinige geld heeft Judas oneindig veel kwaads gedaan. En hij beloofde het, en van toen af zocht hij gelegenheid, hoe hij Hem bekwamelijk overleveren zou, zonder oproer. Ook dit voornemen is werkelijk geslaagd. Ofschoon in volle openbaarheid, is echter de Heer niet in een eigenlijk oproer gedood; hoe onrechtvaardig het vonnis ook ware, de kruisiging des Heeren heeft nOG THANS met verwonderenswaardige orde plaats gehad. Trouwens de hand Gods was in deze zaak God laat schijnbaar de zaken haar natuurlijke loop, maar Hij bestuurt èn de zaken, èn de wijze, waarop zij geschieden, naar zijn doel, naar zijn raad, naar zijn voornemen. Dit ziet echter niemand, dan die gelooft; want deze kent God uit zijn woord, dat door de ongelovige verworpen wordt, omdat hij God niet wil kennen zo als God werkelijk is.

22:7 De Heer en de discipelen aan de laatste paasmaaltijd.
En de eerste dag der ongehevelde broden kwam. Gij kent de oorsprong van die benaming. De kinderen Israël's zouden bij hun overhaaste uittocht uit Egypte geen tijd hebben, om hun brood te desemen, te laten doorzuren. In deze kleine bijzonderheid legde God een profetische zin en een betekenis van eeuwig belang. Hij maakte haar tot een beeld van het nieuwe leven, dat de vrucht der eeuwige verlossing is. Eerst moest het paaslam geslacht, en daarmee de grond gelegd worden tot het vieren van een feest, het feest der ongezuurde broden. Zo weet God de allergrootste waarheden met de allerkleinste dingen te verbinden, en wil Hij ons gedurig in gedachtenis doen houden, dat er geen zalige gemeenschap met Hem mogelijk is, alvorens de zonde tussen Hem en ons is weggenomen door de aanneming van het zoenoffer Jezus Christus, waarvan het paaslam de voorafbeelding is. Ons paaslam dan nu geslacht zijnde, moet ons gehele leven een feest der ongezuurde broden zijn, der ongezuurde broden der oprechtheid en der waarheid, 1 Corinthiers 5:8; want wij hebben, als gelovigen in de offerande van Jezus Christus, niets te doen om behouden te worden, maar alles, omdat wij behouden zijn. Op welke het paaslam moest geslacht worden. Dit woord had nu een dubbele zin. Het zinnebeeldig én het werkelijk paasoffer zou geslacht worden. God liet eeuwen vroeger voorafbeelden wat eenmaal geschieden zou, en liet het jaarlijks herhalen, opdat zijn volk altijd in gedachtenis zou houden, dat de vergeving der zonde door God op geen andere grond rustte, dan op de verzoening der zonde door de zoenofferande zijns Zoons. Ook zien wij hier de reden, waarom de Evangelisten van de vorige keren, dat de Heer het Pascha te Jeruzalem vierde, weinig of niets vermelden. Alleen de laatste paasfeestviering. had voor hen een beslissend gewicht, en al de Evangelisten treden dan ook nu in de breedste bijzonderheden. En zijn discipelen kwamen tot Jezus en zei tot Hem: WAAR WILT GIJ DAT WIJ HEENGAAN, DAT WIJ U HET PASCHA BEREIDEN, OPDAT GIJ HET EET? Wij zien hieruit, dat de doorgaande toon der discipelen, die van hoge eerbied voor de Heer was. Zij zeggen, dat wij U het pascha bereiden, ofschoon zij zelven mede zouden aanzitten. Nooit stellen zij zich met den Heer op een gelijke voet, dan in een ogenblik van zonde. Voorts blijkt uit de vraag van de discipelen, dat zij geen vaste plaats van bijeenkomst te Jeruzalem hadden. En Hij zond twee van zijn discipelen, Petrus en Johannes uit. Wij zien hier Petrus en Johannes door de Heer gepaard. Gelijk zij in de aanschouwing zijner heerlijkheid op de berg met elkander verenigd waren, zo moesten zij het ook hier bij de ingang tot des Heeren lijden zijn. Wij zullen hen voortaan gedurig gepaard aantreffen. Trouwens het waren twee discipelen, die elkander aanvulden; verschillende karakters vullen elkander altijd aan, mits zij in de hoofdzaak met elkander overeenkomen. Petrus en Johannes hadden de Heer innig lief, en beiden wilden voor Hem strijden, maar Johannes als een man van de hemel en een zone des donders, wilde daartoe vuur uit de hemel doen nederdalen, en Petrus als een man van de aarde en van de praktijk, trok daartoe rechtstreeks het zwaard. Ook hier is het weer duidelijk, dat waar twee hetzelfde doen, het toch niet hetzelfde is. En Hij zei tot hen: GAAT HEEN EN BEREIDT ONS HET PASCHA; EN ZIET, ALS GIJ IN DE STAD ZULT GEKOMEN ZIJN, ZO ZAL U EEN MENS ONTMOETEN, DRAGENDE EEN KRUIK WATERS; VOLGT HEM IN HET HUIS, DAAR HIJ INGAAT. Des Heeren verblijf moest niet algemeen bekend zijn, opdat Hij door zijn vijanden niet ontijdig kon overvallen worden. De Heer beschikte derhalve de zaken aldus, dat Hij, alvorens zich over te geven in de handen zijner vijanden, nog enige rustige uren met zijn discipelen kon doorbrengen tot hoogstgewichtige handelingen en samensprekingen. Een man met een waterkruik in de hand of op de schouder zou voor Petrus en Johannes een herkenningsteken zijn, en was het bij Israel bekende liefelijke beeld der gastvrijheid, weleer aan Eliëzer bewezen. De man zou een kruik water, niet een kruik met wijn dragen. Het paasfeest werd anders in Israël met de grootste pracht en weelde gevierd, en vooral de wijn was er in overvloed bij. Men zou dus zeggen, de kruik met wijn was hier aan hare plaats, doch de Heer nam zijn intrek niet bij een rijk man, maar bij een eenvoudig burger. Dat zegt ons de man, dragende een kruik water, de nodigste

levensbehoefte, naar het huis van zijn meester. En zegt tot de huisvader van dat huis: DE MEESTER ZEGT U: MIJN TIJD IS NABIJ; IK ZAL BIJ U HET PASCHA HOUDEN; WAAR IS DE EETZAAL, WAAR IK HET PASCHA MET MIJN DISCIPELEN ETEN ZAL? En hij zal u een grote opperzaal aanwijzen, toegerust en gereed; bereidt het ons aldaar. De huisvader, tot welke zij komen zouden, was dus een discipel des Heeren, die aan de discipelen onbekend was. De Heer kent al de zijnen, maar de discipelen kennen elkander niet allen onderling. Neen, deze ontmoeten elkander alleen op de aanwijzing des Heeren. Voorts, de Heer doet alles met een zekere heerlijkheid, die wij gratie (sierlijkheid) zouden noemen, als dit woord niet te gering was om gebruikt te worden voor de Heer. Had Hij zijn discipelen niet eenvoudig kunnen zeggen: "Ginds in die straat, en in dat huis moet gij gaan." Doch neen, de Heer geeft tekenen, zo als Hij ze alleen geven kan. Klare woorden zijn voor aanschouwen, tekenen zijn voor het geloof, en het geloof mag niet zonder oefening blijven. Daar zorgt de Heer voor. Ook nu nog moeten wij op de tekenen des Heeren letten, en bepaald op de tekenen der tijden, opdat wij weten, welke de weg des Heeren is in deze tijd voor Hem en voor ons, die zijn voetstappen willen volgen. Doch tekenen zijn op zich zelf niet genoeg; het woord des Meesters moet er bij zijn. De discipelen hadden, behalve het teken, ook nog het woord des Heeren: De Meester zegt u: MIJN TIJD IS NABIJ. IK ZAL BIJ U HET PASCHA HOUDEN. Welk een aandoenlijk woord: "Mijn tijd is nabij; mijn dag neigt ten avond, mijn lijdens- en stervensuur is gekomen!" En welk een liefde spreekt er in de woorden: "Ik zal bij u het pascha houden!" Uit hoe velen was die huisvader de uitverkorene, die de Heer der heerlijkheid onder zijn dak mocht zien komen, om er de laatste maaltijd met zijn discipelen te houden! Kan er groter voorrecht voor een discipel zijn? Na deze aandoenlijke en hartinnemende inleiding laat de Heer uit zijn naam de discipelen vragen: Waar is de eetzaal, waar Ik het pascha met mijn discipelen eten zal? Want dat is de heerlijkheid van Christus op aarde, dat Hij niets heeft, en over alles beschikken kan. En dat moet ook onze heerlijkheid zijn. Alles is het onze, als wij des Heeren zijn, al hebben wij ook niets in handen. Doch wij vertrouwen meer een obligatie, een stuk papier, dat door een groot heer ondertekend is, dan het woord en het schrift des heerlijken Gods, die ons alles belooft en geeft wat wij voor tijd en eeuwigheid nodig hebben, mits wij maar zijn promessen (schriftelijke beloften van betaling) bij Hem komen ontvangen; doch dat doen zo weinigen; de meesten laten ze als non-valeurs (papier en zonder waarde) in hun portefeuilles liggen. Is het dan te verwonderen, dat er zo velen doodarm zijn in geestelijke dingen, die er schatrijk in konden zijn? De Heer beschikt over alles, omdat Hem alles toebehoort. Mochten dan ook wij alles voor de Heer gereed hebben, wanneer Hij er over beschikt, ook wanneer het geen liefelijke zaak is, zo als hier; want wie zou zijn huis niet gaarne over hebben voor de Heer, opdat Hij daarin de maaltijd houde; ja, wie zou niet gaarne zijn geld en goed voor de Heer over hebben? Maar als Hij over dezulken uit ons midden beschikt, met wier leven ons leven tot één leven is samengevloeid en gegroeid, en wier wegneming de wegneming is onzer schoonste aardse, ja meer dan aardse vreugde? O, dat wij dàn zeggen: "Hij is de Heer, Hij vraagt het zijne. Als een mens het ons vroeg, wij zouden het weigeren, maar de Heere is niets te weigeren." En Hijzelf beschikt er alleen over. De discipelen moesten niet in hun eigen naam komen, maar in de zijne. Hijzelf sprak door hun mond. Zo moeten ook wij nooit tot anderen komen in onze eigen naam, maar ons wachtwoord en machtwoord zij ten allen tijde: De Heer heeft het gezegd. Ja, wij moeten dat woord ook gedurig tot ons zelf richten, en zeggen: "De Heer heeft gezegd: gelooft in het Evangelie; weest in geen ding bezorgd; vreest niet; volhardt tot aan het einde en gij zult zalig worden." En hebben wij dit tot nu toe niet aan onszelf gezegd, dan moeten wij het van dit ogenblik af doen, even als de onwillige zoon in de gelijkenis, die eerst niet wilde, en daarna berouw had. Hij werd tot een levend beeld gesteld van de zondaar, die van onwillig gewillig wordt, zich bekeert en gerechtvaardigd heengaat. De Heer beschikt over de spijszaal als de Heer, op minzame, maar toch op zacht bevelende wijze. Hij verzoekt niet een kamer voor Hem open te houden, neen, Hij vraagt: Waar is de eetzaal? Hij wil die

aangewezen hebben. Trouwens de opperzaal was reeds gereed, wij zouden zeggen aan kant gemaakt, om er de paasmaaltijd te vieren. De zaal was groot en de tafel daarin, geschikt voor een gezelschap van dertien gasten. Wanneer nu deze plaats de discipelen aangewezen was, moesten zij aldaar het pascha bereiden. Dat was hun werk. Zij mochten geen gedekte tafel en geen reeds bereid paaslam vinden. Gij gevoelt, zo iets zou iets onnatuurlijks, iets toverachtigs geweest zijn, en daarvan bevat de Schrift en het leven des Heeren niets. In beiden tast en ziet men enkel de waarheid onvermengd. En de discipelen deden, gelijk Jezus hun bevolen had, en zij heengaande, kwamen in de stad, en vonden het, gelijk Hij hun gezegd had, en bereidden het pascha. Ook wij zullen als discipelen van Jezus alles zo vinden, als Jezus het gezegd heeft. Oefenen wij ons dan in het volkomen vertrouwen op des Heeren toezeggingen in het leven en in het sterven, en vreest gij voor de dood, en siddert gij bij de gedachte der scheiding van ziel en lichaam, dan herhalen wij, wat wij reeds gezegd hebben: vertrouw volkomen op het woord des Heeren: Wie in Mij gelooft zal de dood niet zien, niet smaken Johannes 8:51, 52; en gij zult de dood niet zien, niet smaken, maar de Heer zal uw dood in een slaap veranderen, uit welke gij uw ogen zult opslaan in de heerlijkheid. En zo is het met al de beloften des Heeren; wie ze gelooft, aan dien worden zij vervuld, volkomen, in al hare volheid. En als het avond geworden, en de ure gekomen was, kwam Hij en zat Hij aan, en de twaalf discipelen met Hem. De Heer zat hier aan als een vader in het midden zijner huisgenoten. En wij kunnen ons voorstellen met welke onderscheidene gemoedsbewegingen allen aanzaten. De discipelen konden het de Heer duidelijk aanzien, dat zijn gedachten zich met hoogst gewichtige zaken bezig hielden, en dat veroorzaakte bij hen een spanning des gemoeds, die hen stil en ingetogen maakte en de vreugde der paasfeestviering scheen te zullen wegnemen. Zij wisten nog niet, dat nu het ware paaslam gereed stond geslacht te worden, en dat eerst uit zijn dood de vreugde, de eeuwige vreugde kon en zou geboren worden. En Hij zei tot hen: IK HEB GROTELIJKS BEGEERD DIT PASCHA MET U TE ETEN, EER DAT IK LIJDE. Eer dat Ik lijde. Welk een uitdrukking! O, men spreekt zo licht van lijden, waar ons leed niet noemenswaardig is. Men moest zo lichtvaardig niet zijn in het gebruik van woorden, die door de Heer in een oneindige betekenis zijn uitgesproken. De Heer zegt niet: "eer dat Ik gekruisigd wordt," maar met een nog aandoenlijker woord: "eer dat Ik lijde," niet in de zin van een tijdelijk ondergaan van folteringen, maar in een vrijwillige overgave van zich zelf in zijn lijden, in een offerlijden, een volstrekt lijden, een lijden, zo als geen schepsel buiten Hem lijden kan. Alvorens tot dit lijden in te gaan, begeerde Hij met een sterk verlangen nog eenmaal met de zijnen de maaltijd te houden, die dat lijden afschaduwde. Het pascha van het Oude Testament was niet bloot het feest van een tijdelijke verlossing, van Israëls verlossing uit Egypte, neen, de feesten, die God verordent, zijn nooit bloot tijdelijk en menselijk: God legt overal in de tijd de zaden zijner eeuwigheid, en zo was het paasfeest van Israël de profetie van het Christelijk paasfeest, en het teken van Israëls tijdelijke verlossing tegelijk het teken van de eeuwige verlossing van al Gods volk. De Heer, wie al de menselijke aandoeningen op heilige wijze eigen waren, voelde een sterke behoefte om zich te versterken tegen het aanstaande lijden, door nog eens en voor de laatste maal met zijn discipelen aan de gemeenzame maaltijd aan te zitten, en wel aan de maaltijd der Goddelijke verlossing. Eerst gaf Hij ook nu aan de wet haar volle eis, door, ofschoon zelf het waarachtig paaslam, het zinnebeeldig paaslam met de zijnen te eten. Daarmee nam Hij het oudtestamentisch paasfeest in zich op, en daarna stelde Hij het avondmaal in diens plaats. Want Ik zeg u, dat Ik niet meer daarvan eten zal, totdat het vervuld zal zijn in het koningrijk Gods. Het zou de laatste paasmaaltijd zijn, die de Heer met zijn discipelen op aarde vieren zou; daarna zou Hij door zijn lijden en sterven, opstanding en hemelvaart, alle dingen vervullen, voltooiien in dat koningrijk, waarin al de schaduwen des Ouden Verbonds tot hare eeuwige verwezenlijking zouden komen. Immers er is een eeuwig paasfeest, gelijk er een eeuwig pinksterfeest en een eeuwig loofhuttenfeest is. En als Hij de drinkbeker genomen had, zei Hij: NEEMT DEZE EN DEELT HEM ONDER ULIEDEN. WANT IK ZEG U, DAT IK VAN NU AF NIET MEER DRINKEN

ZAL VAN DE VRUCHT DES WIJNSTOKS TOT OP DIE DAG, WANNEER IK MET U DEZELVE NIEUW ZAL DRINKEN IN HET KONINGRIJK MIJNS VADERS. Dit laatste wil zeggen, totdat wij de volmaakte wijn met elkander drinken; want de Schrift stelt het thans zichtbare voor als uitdrukking van het thans onzichtbare. Al het thans zichtbare moet echter voorbijgaan, en ten laatste vergaan, en dan is het thans onzichtbare het alleen zichtbare, en dat gaat niet meer voorbij. Wat nu de drinkbeker betreft, die door de Heer in dit ogenblik werd opgenomen, en waaruit Jezus mee dronk, deze moet wel onderscheiden worden van de drinkbeker des avondmaals. Om u de paasmaaltijd in verband met het avondmaal duidelijk te maken, zal ik u zeggen, hoedanig nog heden het paasfeest bij de Joden gevierd wordt, en hoe ik zelf het eertijds mee gevierd heb. Er is een bepaald getal drinkbekers; gewoonlijk zijn er vier. Het eerste wat een Joods huisvader op iedere Sabbat doet, dat doet hij ook het eerst op het paasfeest. Hij neemt vóór men gaat eten, de feestkelk op, zegent dien, drinkt er uit, en laat hem rondgaan. Hetzelfde deed Jezus nu. Vervolgens staat men (niet hier, maar in het oosten) van de tafel op, en wast men zich de voeten. Daarna zet men zich weer aan de tafel, en de huisvader breekt het brood en geeft het de zijnen. Daarna geeft hij de tweede beker en gaat nu over tot de paasmaaltijd, bij welke de derde beker gedronken wordt. De paasmaaltijd bestond oorspronkelijk, zo als wij weten, in het eten van een gebraden lam; na de verwoesting van stad en tempel heeft het eigenlijk offer, en dus ook het paasoffer opgehouden; immers de wet acht geen offer heilig buiten de heilige plaatsen. Nauwgezette Joden zetten echter nog altijd een stuk van een gebraden lam of een gebraden schapenbout ter gedachtenis op de tafel. Aan het einde van de maaltijd en vóór het aanheffen van het hallel (de lofzang) drinkt men ten slotte insgelijks een beker wijn, Welke de vierde beker is, en de beker der dankzegging genoemd wordt. De Heer stelde dus zijn avondmaal vóór en na de paasmaaltijd in. De broodbreking ging de paasmaaltijd vooraf, de beker der dankzegging ging rond na de maaltijd. Het avondmaal, zoals wij het thans vieren, is dus een gedeelte van de paasmaaltijd. Het liefdemaal is er daarom eigenlijk een noodzakelijk deel van. De eerste Christenen kwamen dan ook te samen, om met elkander te eten, omdat de nauwste gemeenschap met elkander bestaat in met elkander te eten en te drinken. Doch in de Christelijke kerk is allengs het denkbeeld van maaltijd verdwenen, door in het avondmaal het drinken van de wijn onmiddellijk op het eten van het brood te laten volgen; doch brood en wijn maken geen maaltijd uit, maar zijn tot de maaltijd behorende delen. Blijkbaar heeft de altijd toenemende menigte der evangelie-belijders op vereenvoudiging der zaken doen bedacht zijn, en de doop samengetrokken in de besprenging, en de avondmaaltijd in het nuttigen van het brood en de wijn. Men houdt allicht, waar de omstandigheden moeilijk worden, de zaken zo als ze eigenlijk zijn moesten, voor onuitvoerbaar. De bedoeling des Heeren was echter, dat men bij iedere maaltijd, zo dikwijls men het brood dankzeggende brak, en de beker der dankzegging na de maaltijd opnam, de dood des Heeren zou verkondigen tot zolang Hij tot zijn gemeente zal wedergekomen zijn, dus met het oog op zijn wederkomst gericht. Het woord: doet dat tot mijn gedachtenis, betekent dan ook zoveel als: "doet dat tot mijn verkondiging: om aan Mij te doen gedenken." De Kerk houdt nu avondmaal op gezette tijden, en ook dit is het uitvloeisel vau de orde, die zich in de loop des tijds bij de zaken als van zelf aan ons opdringt. Waren er geen vastgestelde tijden voor de avondmaalsvieringen, zij zouden allengs in onbruik geraken; want alle geestelijke zaken staan in deze wereld op een hellend vlak; als zij niet telkens naar boven worden opgetrokken, glijden zij altijd meer naar beneden, totdat er ten laatste niets meer zichtbaar van is. En er werd twisting onder hen, wie van hen scheen de meeste te zijn. Wij zien hier, wat er al in het hart van een mens gelijktijdig kan bestaan en samengaan. Was dit nu een tijd om onderling over de voorrang te twisten? Doch het leven der apostelen verdeelt zich in twee delen. In het eerste gedeelte zagen en hoorden zij de Heer, en deden niet naar hun aanschouwing en zijn woorden. In het tweede gedeelte zagen en hoorden zij de Heer niet, en deden naar hun geloof en zijn woorden. In het eerste gedeelte waren zij vergetelijke hoorders, in het andere daders des woords. Dit was voorzeker een zeer

grote verandering ten goede. Doch tussen dit eerste en tweede gedeelte van hun leven moesten ook vele grote dingen gebeuren: de dood, de opstanding, de hemelvaart des Heeren en de uitstorting des Heiligen Geestes; en deze moeten ook tussen het eerste en tweede gedeelte van ons leven gebeuren; zo zij niet bij ons plaats hebben, blijft ons leven één leven van zonde tot zonde. En Hij zei tot hen: DE KONINGEN DER VOLKEN HEERSEN OVER HEN, EN DIE DE MACHT OVER HEN HEBBEN, WORDEN WELDADIGE HEREN GENOEMD; DOCH GIJ NIET ALZO, MAAR DE MEESTE ONDER U ZIJ GELIJK DE MINSTE, EN DIE VOORGANGER IS, ALS EEN, DIE DIENT. Welk een verschil tussen de leer van Christus en die der revolutie, waardoor het volk zich souverein verklaart, en zich dus zelf tot een volk van koningen stelt! Neen, zegt Christus tot de zijnen, hier moet gij niet heersen, maar dienen, dan zult gij eenmaal eeuwige koningen zijn en waarlijk heersen. Want wie is meer, die aanzit of die dient? Is het niet die aanzit? Maar Ik ben in het midden van u als een, die dient. De Heer stelt zich zelf tot voorbeeld, en bereidt met deze woorden voor, wat Hij voornemens is te doen, zijn discipelen de Voeten te wassen. En gij zijt degenen, die met Mij steeds gebleven zijt in mijn verzoekingen. Dit zei de Heer tot allen, dus ook tot Petrus, ofschoon hij de Heer verloochenen zou; want de Heer ziet de ontrouw der zijnen over het hoofd, en vergeeft hen reeds dadelijk hun toekomstige overtredingen. Doch Hij zei het ook tot Judas, want ook de goddeloze wordt tot het einde toe het Evangelie met zijn volheid van genade en heerlijkheid gepredikt, opdat hij zich niet zou kunnen verontschuldigen met te zeggen: De Heer heeft mij het eerst van zich uitgesloten; neen, de Heer sluit niemand uit; de zondaar sluit zich zelf uit, zo als Judas deed, die de Heer verliet, en tot diens vijanden ging. En Ik verordineer u het koningrijk, gelijk mijn Vader dat mij verordineerd heeft, opdat gij eet en drinkt aan mijn tafel in mijn koningrijk, en zit op tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls. Ziet gij, er is ook een eten en drinken met de Heer, een maaltijd houden in het koningrijk van Christus. Dit voor een bloot beeld te houden, is de Schrift geweld aandoen. En nu, welk een Zaligmaker is Hij, die terwijl zijn discipelen twisten, hen niet verwijt, maar vertroost, vertroost met het uitzicht op de openbaring van het koningrijk Gods, dat ook eigenlijk onze enige troost is. Zo even sprak de Heer van vernedering, van dienen, van de minste te zijn, en nu bestemt Hij de zijnen het koningrijk, en daarna de heerschappij over geheel Israël. Hoe eigenaardig, nietwaar? Juist de uit Israël afkomstige discipelen des Heeren zouden tot Israëls eeuwige richters gesteld worden. Wij zien hier ook, waarom de Heer wil, dat wij thans alleen, dienen: het is, opdat wij hier namaals mogen heersen. Wij moeten hier elkander dienen door de liefde, zullen wij hier namaals kunnen heersen. Over wie? Wie zegt het ons? Maar zeker geestelijk over dezelfden, die wij hier in liefde hebben gediend, want de liefde, die heersen zal, moet eerst een dienende liefde geweest zijn. Is het niet reeds zo op aarde? Wie overmeestert ons hart en regeert er over? Is het niet die ons in liefde dient? Nu laat de Heer het nooit bij woorden, maar voegt de daad bij het woord. Hij zal door van de tafel op te staan en zelf zijn discipelen de voeten te wassen, hen onderwijzen, hoe Hij de zijnen in liefde dient, en hoe zij elkander in liefde moeten dienen. En vóór het feest van het pascha, Jezus wetende dat zijn uur gekomen was, dat Hij uit deze wereld zou overgaan tot de Vader. Deze inleiding is van Johannes, die de instelling van het avondmaal als ten volle bekend, voorbijgaat, en alleen de nog onvermelde voetwassing optekent. Jezus wetende dat zijn uur gekomen was. Bij de Heer is alles wetenschap; Hij weet alles wat met Hem geschieden zal, en zegt het de zijnen; want ook zij moeten weten wat Hij weet; zij moeten in Hem geloven én Hem geloven in wat Hij zegt. Op deze wijze weet ook de leerling wat de leermeester weet; maar wie wijzer wil zijn dan zijn meester, en het beter wil weten dan hij, is een waanwijze leerling, en van een zot is meer verwachting dan van hem. En toch hoevelen willen wijzer zijn dan God in zijn Woord, en zeggen het onbeschaamd, dat zij het beter weten! Alzo Hij de zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zo heeft Hij hen liefgehad tot het einde. Johannes spreekt gaarne van de liefde des Heeren tot de zijnen, en tracht bij elke gelegenheid te herinneren, dat des Heeren liefde een onveranderlijke liefde is. De Heer heeft

het eerst lief, en die Hij eenmaal lief heeft, die heeft Hij altijd lief. Of bedong Hij niet nog in het laatste ogenblik zijn eigen vrijheid een vrijgeleide voor de zijnen? En gedacht Hij niet Maria en Johannes nog aan het kruis? Welnu, deze onuitsprekelijke liefde was ook het beginsel, waaruit de Heer handelde, toen Hij zijn discipelen de voeten ging wassen. En toen het avondmaal gedaan was. Deze vertaling is onjuist, het oorspronkelijke betekent: "bij het aangaan van de maaltijd;" "toen de maaltijd plaats had". Toen nu de duivel in het hart van Judas, Simons zoon, Iskarioth gegeven had, dat hij Hem verraden zou. Toen de zaak bij Judas ten volle rijp en het verraad beslissend vastgesteld was, toen deze discipel de hand van Jezus ten enenmale losgelaten en de zijne aan de duivel gegeven had, toen nog wilde Jezus hem niet van zich laten gaan, alvorens hem de laatste en nederigste dienst te hebben bewezen, alvorens hem de voeten te hebben gewassen. Jezus wetende, dat Hem de Vader alle dingen in handen had gegeven, en dat Hij van God uitgegaan was en tot God heenging. Johannes herinnert ook hier de klare wetenschap en de volkomene bewustheid des Heeren van zijn Godheid en mensheid, en van zijn terugkeren door het lijden en sterven heen tot de heerlijkheid, die Hij eeuwig bij de Vader had, én dat Hij, de Heer, in deze bewustheid zich boog tot voor de voeten der discipelen, om hun de voeten te wassen. Immers de ware nederigheid bestaat niet in het ontkennen of in het ontveinzen van hetgeen men is, maar daarin, dat men in de bewustheid blijft van hetgeen men is, en zich daarvan vrijwillig ontledigt. Stond Hij op van het avondmaal (van de maaltijd), en legde zijn kleren af, en nemende een linnen doek, omgordde zich zelf. Daarna goot Hij water in het bekken, en begon de voeten der discipelen te wassen en af te drogen met de linnen doek, waarmee Hij omgord was. Hoe aanschouwelijk wordt ons hier deze handeling des Heeren voorgesteld. Het is alsof wij zelf de Heer zien opstaan uit het midden der discipelen, een servet van de tafel nemen en er zich mee omgorden, even als een dienstknecht dat doet, die zijn heer de voeten wast, en het bekken neemt en met water vult, om dit nu zelf voor ieder discipel te herhalen. Het is alsof Johannes ons zegt: "onze ogen volgden de Heer in al deze bedrijvigheden, want wij hadden geen woorden om er iets tegen te zeggen, en durfden Hem ook niet terughouden." Doch neen, één der discipelen verzette zich, en sprak de Heer tegen, de discipel, die de moedigste en de vrijmoedigste der discipelen was. Hij dan kwam tot Simon Petrus, en die zei tot Hem: HEERE! ZULT GIJ MIJ DE VOETEN WASSEN? Dat iemand, niet minder dan de Zone Gods, aan de voeten zijner discipelen neerbukte, werd door Petrus levendiger gevoeld dan door enig ander discipel, dan zelfs door Johannes. Johannes gevoelde dieper, en het diepste gevoel is niet het minst levende, maar het minst levendige. De oppervlakte der zee is het spoedigst en het felst in beweging. Petrus was levendig van aard, en daardoor zeer bewegelijk voor indrukken, en waren het krachtige indrukken, dan werd zijn gevoel opgewekt tot hartstochtelijkheid toe. Hij kon hetgeen de Heer daar deed, begrijpen, noch dulden. Hoe! hij zou door de Heer, tot wie hij bij de wonderbare visvangst gezegd had: Heer, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens, en van wie hij zo vele almachtige Godsdaden had aanschouwd, zich de voeten laten wassen? Neen, wie dit ook reeds toegelaten had, hij zou het niet toelaten; hij zou er zich tegen verzetten. Jezus antwoordde en zei tot hem: WAT IK DOE WEET GIJ NU NIET, MAAR GIJ ZULT HET NA DEZE VERSTAAN. Dat is weer een van die woorden, die, hoogst belangrijk als al de woorden des Heeren, daarbij in zich zelf van oneindige toepassing zijn. In deze woorden toch geeft de Heer Petrus en geeft Hij ons de sleutel der toekomst voor een groot aantal der meest belangrijke voorvallen in ons tegenwoordig leven. Van de meesten weten wij niet, welke bedoeling zij hebben, maar hoe goddelijk vertroostend is het daarbij te weten, dat wij, hetgeen wij thans niet verstaan, later verstaan zullen. Er zijn tweeërlei onbegrijpelijkheden in de wegen Gods met ons. Tot de eerste behoren al die voorvallen, die alleen in de eeuwigheid kunnen, maar dan ook zullen opgelost worden, en tot de andere zulke, die ons reeds hier van tijd tot tijd opgelost worden. Ook de duisterheden van deze laatste soort zijn niet weinige. Vóór de opstanding des Heeren waren voor zijn discipelen en discipelinnen en ook voor zijn moeder vele dingen onverklaarbaar, die door de opstanding des Heeren in het volle

licht van de dag werden gesteld. En zo brengt ook nog ons iedere dag licht aan over hetgeen vroeger voor ons in het duister lag. Voor Petrus bracht reeds het volgend ogenblik een opheldering. Petrus zei tot Hem: GIJ ZULT MIJN VOETEN NIET WASSEN IN DER EEUWIGHEID. Petrus volhardde in zijn weigering, omdat hij de zaak niet kon goedkeuren, en hem geen genoegzame opheldering gegeven was, waardoor hij haar goedkeuren kon. Hij berustte niet in de verzekering, dat de Heer deed, wat hij niet begreep. Ook wij berusten doorgaans in des Heeren verzekeringen niet; ook wij willen weten eer wij geloven; doch wij moeten geloven, eer wij de dingen Gods kunnen weten. Jezus antwoordde hem: INDIEN IK U NIET WAS, GIJ HEBT GEEN DEEL AAN MIJ. Welk een majesteit van uitdrukking! De Heer drukt kennelijk op de woorden: Ik en Mij. "Indien Ikzelf u niet was, zo hebt gij aan Mij geen deel." Hiermee wijst de Heer de innerlijke, geestelijke betekenis zijner handeling aan. De Heer reinigt alleen hen, die deel aan Hem hebben. Hij wast niet iedereen de voeten, maar enkel zijn discipelen. Simon Petrus zei tot Hem: HEERE! NIET ALLEEN MIJN VOETEN, MAAR OOK DE HANDEN EN HET HOOFD. Nauwelijks hoort Petrus, dat het deelgenootschap aan Jezus afhangt van het zich laten wassen door Jezus, of hij wil zich niet alleen de voeten, maar ook de handen en het hoofd door Jezus gewassen hebben. Dat was lief van Petrus, want hij kon naar zijn gevoel niet te veel deelgenootschap aan Jezus hebben, zó lief had hij Hem; maar het was wederom onverstandig. Immers waar Jezus alleen de voeten wast, moeten wij van Hem niet vergen, dat Hij ons ook nog de handen en het hoofd wast. Doch zo zijn wij allen op weinige uitzonderingen na. Ons leven is bijna niet anders dan het overgaan van het ene uiterste tot het andere, van het te weinig tot het te veel, en van het te veel tot het te weinig. Wij willen in het geheel niet heilig zijn, of wij willen volmaakt heilig zijn; en dit gaat zo voort, totdat de Heer door zijn Woord het evenwicht bij ons herstelt. Jezus zei tot hem: DIE GEWASSEN IS, HEEFT NIET VAN NODE DAN DE VOETEN TE WASSEN, MAAR IS GEHEEL REIN. Welk een tegenstelling tussen de wijze van handelen van Petrus en die van de Heer! Petrus is de altijd bewegelijke golf, Christus de altijd vaste rots. Zullen de ontkenners van de goddelijke ingeving der Schrift dan nooit voelen, dat zulk een zich altijd gelijkblijvende karaktertekening boven het menselijke gaat? Met welk een bezadigdheid en majesteit antwoordt de Heer Petrus terstond met een woord, dat het gehele Evangelie in zich bevat, als de eikel de eikenboom: Die gewassen is, heeft niet van node dan de voeten te wassen, maar is geheel rein. Eigenlijk staan hier tweeërlei woorden, die men beide met wassen heeft vertaald, omdat men woorden, die in onze taal te gemeenzaam klinken, niet in de vertaling durfde overnemen. Het eerste woord, door wassen vertolkt, betekent eigenlijk baden, zodat er gezegd wordt: "Wie gebaad, wie een bad genomen heeft, die heeft niet van node dan de voeten te wassen, om geheel gewassen, gereinigd te zijn. In het Grieks klinkt deze uitdrukking tegelijk gemeenzaam en sierlijk, en ook in onze taal bevat zij niets aanstotelijks. Intussen moet ik erkennen, dat mij eerst heden dat onderscheid van uitdrukking is in het oog gevallen. Hoeveel ik ook in de Schrift gestudeerd heb, eerst heden is mij de volle betekenis en bedoeling van dit gezegde des Heeren geheel klaar geworden, als de juiste aanwijzing van de strijd, die wij als zondaren, en nOG THANS gerechtvaardigden, of omgekeerd, die wij als gerechtvaardigden, en nOG THANS zondaren, te voeren hebben. Wij zijn gerechtvaardigd door het geloof in Christus, en toch wij zondigen nog, wij struikelen nog allen in vele dingen. Nu is de vraag: zijn wij rein of onrein, behoren wij Christus toe of niet? En nu zegt de Heer ons in deze woorden tot Petrus: dat, wie in Hem gelooft, in het geestelijke is als iemand, die in het natuurlijke een bad genomen heeft, en daardoor geheel gereinigd is; hetgeen echter niet wegneemt, dat hij zijn voeten telkens weer bezoedelt, zodat deze altijd weer op nieuw gewassen moeten worden, tot welke dienst zich de Heer uit de hemel ook bereid verklaart. In het oosten draagt men geen kousen en schoenen zoals bij ons, maar rust de blote voet op de sandaal of de met banden aan de voeten gehechte schoenzool. Op deze wijze blijven de voeten blootstaan voor bezoedeling door het stof of slijk der straten. Bij het gaan aanzitten aan de maaltijd des middags of des avonds bestond dan ook het eerste werk van de gastheer,

zijn gasten de voeten te laten wassen. Des morgens vroeg neemt ieder in het oosten van zelf een bad, en vooral op hoge feesten of feestmalen werd dat bij Israëlieten, die op uitwendige reiniging zo bijzonder gesteld, en ook door de wet er toe bepaald waren, nooit verzuimd. De Heer vergelijkt dus hier bij zijn discipelen het geloof in Hem bij het nemen van een bad, waardoor geheel het lichaam rein wordt. Het is het beeld der rechtvaardigmaking. De bezoedeling der voeten bij het gaan op de weg is het beeld van onze overtreding in onze dagelijkse wandel, en de gedurig herhaalde wassing der voeten is het beeld onzer heiligmaking door Christus de Heer. Wij weten, dat er twee schijnbaar tegenstrijdige dingen in de gelovige bestaan: dat hij geen zondaar meer, en toch nog een zondaar is. Er is een bekering, of vernieuwing, eens voor altijd, en er is een dagelijkse bekering, of vernieuwing. De grote badkuip en het kleine wastobbetje behoren in des Christens huis bij elkander, de eerste tot de wassing van geheel het lichaam, de andere tot de voetwassing. Wie zegt geen zonden te hebben nadat hij geloofd heeft, die zegt na een bad genomen en gewandeld te hebben: "Ik heb geen bezoedelde voeten." Neen, wij hebben zonden, ook nadat wij geloofd hebben. Zeker, de een loopt vrij wat zindelijker dan de ander; ja sommigen hebben een verwonderlijke geschiktheid, om door de morsigste straten bijna zonder spatje te huis te komen, terwijl anderen er ruwer doorheen stappen en zich erg bespatten; doch allen behoeven opnieuw de reiniging der voeten. Dat wij dit dan gedurig voor ogen houden, want de heer wil, dat alles in het leven ingrijpe, en dat wij, gelijk bij al ons eten en drinken, aan de spijs en drank der ziel, (zijn lichaam en bloed) zo ook bij al ons wassen aan zijn wassing zullen denken. Wij moeten ons, gedurig herinneren, dat wie in de Heer Jezus van harte gelooft, niet één bad genomen heeft, op hetwelk nog een menigte baden moeten volgen, maar dat hij één bad genomen heeft voor heel zijn leven, zodat er nu geen andere wassing voor hem overblijft, dan zich dagelijks de voeten te laten wassen. Men gelooft tegenwoordig zelden meer aan de verzoekingen des duivels, maar een kind van God ondervindt ze gedurig, en wat is daartegen te zeggen? De duivel laat de zijnen met vrede, Lukas 11:21; maar waar Jezus de Satan de buit ontneemt, daar ontstaat de strijd, en gaat de duivel om als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden, 1 Petrus 5:8. Hoe dikwijls zegt de duivel tot een kind van God: "Zie eens wat vuile voeten gij hebt, en gij zoudt tot de reinen behoren? Verbeeld het u niet." ln het eerste heeft hij gelijk, maar in het tweede liegt hij. Trouwens de satan zet altijd een waarheid voorop, om er een valse gevolgtrekking uit te maken. Dat onze voeten soms zo erg bezoedeld zijn, komt meermalen door het verzuimen der dagelijkse voetwassing; hierdoor zet het een onreine zich op het andere, en het komt ons ten laatste zelf ongeloofelijk voor, dat wij, met zulke erg bezoedelde voeten, nogthans rein zouden zijn. Daarom moeten wij deze dagelijkse voetwassing nooit verzuimen, maar doen als onze zindelijke huismoeders, die haar meubelen niet zó lang ongewreven laten, tot het stof er vingerdik op ligt, maar telkens het stof doen afnemen, waardoor het huisraad altijd schoon, en de arbeid er aan ligt is. Houd echter de waarheid vast, dat de noodzakelijkheid der voetwassing, der dagelijkse reiniging, niet het bad, dat gij eenmaal ontvangen hebt, krachteloos maakt, want dit zou een grote dwaling zijn en deze zou u, gelijk alle dwaling de gelovige doet, troosteloos maken. Neen, Hij, die zijn discipelen als zodanig, God leert aanspreken als de met de zondaren verzoende en bevredigde God, als Vader, Hij leerde diezelfde discipelen bidden, even als om het dagelijks brood, zo ook om de dagelijkse vergeving der schulden. Want de voetwassing is alle dagen even volstrekt noodig als het bad voor éénmaal. Indien Ik u ook niet de voeten waste, gij hebt geen deel aan Mij, zegt de Heer. Alleen de dweepers zeggen: "Indien wij geloven, zo hebben wij geen zonden meer, en kunnen wij doen wat wij willen, want wij zijn rein, en de reine is alles rein." Het is niet te zeggen welke gruwelijke onreinheden en verfoeielijke ongerechtigheden deze dweeperij heeft voortgebracht. Weer anderen zijn er, die zeggen: "Wij geloven, en toch is er niets rein in ons en aan ons, want wij zijn en blijven melaats van het hoofd tot de voeten." Dit moet hoog geestelijk heten, maar het weerspreekt de Heer, die tot zijn discipel gezegd heeft: Die gewassen is, heeft niet van node dan de voeten te wassen,

maar is geheel rein. En gijlieden zijt rein, doch niet allen. De rechtvaardigmaking moet voorafgaan, zal de heiligmaking kunnen volgen, even als de vruchtboom er zijn moet, zal de vrucht kunnen volgen. De verzoening der zonde is buiten ons geschied, de heiligmaking moet binnen in ons geschieden. De rechtvaardigmaking is de enige, volstrekte grondslag van de dagelijkse vergeving onzer zonden. En hoe Gode waardig dit is, blijkt juist uit het gruwelijk misbruik, dat er door onbegenadigde mensen van de rechtvaardigmaking gemaakt wordt. "Is de rechtvaardigmaking de vergeving van alle bedreven en nog te bedrijvene zonden (zo redeneren zij), waartoe dan nog het dagelijks gebed om vergeving? dat is aldan een overbodigheid; hoe kan men om vergeving bidden van hetgeen reeds te voren vergeven is." Zij verwarren de bron met het water, dat er uit opwelt. Als gij de bron hebt, dan hebt gij zeker al haar water, genoegzaam voor al de dorst van geheel uw leven; maar kunt gij nu op eenmaal zoveel drinken, dat gij voor geheel uw leven geen dorst meer hebt? Immers neen, dus moet gij bij het bezitten van de bron en haar algenoegzame watervoorraad voor al uw dorst, nogthans dagelijks tot haar gaan, om uw dagelijks terugkerenden dorst te lessen. De dagelijkse dorstlessing onderstelt echter het bezit van de bron. Het gebrekkige der zaak ligt niet aan de zijde der bron, aan de zijde Gods, maar aan onze zijde. Zolang wij kunnen zondigen, zondigen wij ook, al zijn wij begenadigde zondaren. Alsdan zondigen wij wel niet als de goddelozen, roekeloos en moedwillig, maar toch als mensen, uit zwakheid, overijling en nog onbedwongen vleeselijke begeerlijkheden. Ook onze kinderen zondigen, maar niet zo als de volwassenen, en nog minder zo als boeven zondigen; en daarom is het zo treurig aan te zien, dat sommige ouders zo vreselijk streng zijn in het straffen van hun kinderen, alsof zij met dieven en rasphuisboeven te doen hebben. De vergrijpen der kinderen zijn kinderlijke vergrijpen, die als zodanig met vastheid en soms gevoelig moeten gestraft worden; maar men moet er geen geweld over maken, alsof er brand gesticht, of een moord begaan ware. Men noemt zulk een misbaar met een woord van onze tijd: "een storm in een glas water," en dat is het ook. Overdreven strengheid, de ondervinding leert het, verhardt en maakt hardvochtige kinderen, die ouders geworden, even hard kastijden, als zij gekastijd zijn. Wij zondigen dus ook nog al zijn wij kinderen Gods. Daarom behoort bij de rechtvaardigmaking de dagelijkse toepassing der rechtvaardigmaking, en de dagelijkse toepassing in het voortbrengen van de vruchten der rechtvaardigmaking: de oefening in de godzaligheid, in de heiligmaking. Doch wat zwerven wij langer af met redeneringen: heeft de Heer ons niet zelf handelingen voorgeschreven, die zijn woord, onze tegenwoordige tekst, aanschouwelijk verwezenlijken? De Doop is voor het geloof (niet in zichzelf en van zelf zo als de Roomsen menen) het bad der wedergeboorte, omdat wij daarin gedoopt worden in de dood van Christus, en daaruit weder opstaan in de opstanding van Christus tot een nieuw, eeuwig leven. Wij ontvangen de doop eenmaal voor geheel het leven. De doop vertegenwoordigt hiermee de rechtvaardigmaking; het is ook hier: eens gewassen, altijd gewassen. Doch wij hebben niet alleen de doop, maar ook het avondmaal, en daaraan moeten wij gedurig (de eerste Christenen deden het dagelijks, Handelingen 2:46) terugkeren, om altijd opnieuw ons geloof te versterken door het altijd opnieuw ontvangen van de waartekens van de vergeving onzer zonden. Gij ziet dus, dat doop en avondmaal met elkander in een nauw en onverbrekelijk verband staan. Niet de doop in zichzelf is de rechtvaardigmaking, evenmin als het avondmaal in zichzelf de gedurig vernieuwde vergeving der zonde is; Maar zij zijn beide voor de gelovige, voor de discipel of de discipelin van Christus. Wie gelovig ten avondmaal gaat, bekrachtigt hiermee van zelf zijn eenmaal ontvangen doop; daarom liet men in al de eeuwen der kerk nooit de ongedoopte toe tot het avondmaal; dit was even onnatuurlijk geweest, als dat een onbesnedene tot het pascha was toegelaten. Gij ziet dan ook nu, dat het opstaan van de Heer van de tafel, om de voeten der discipelen te wassen, alvorens het avondmaal in te stellen, zijn klaar verband en duidelijke reden heeft. Alleen de gedoopte, de eenmaal in het bad geweest zijnde kan de gedurige verzekering van de vergeving der zonde ontvangen, en gelooft hij, zo ontvangt hij die ook. Alleen de oprechte discipelen, niet

Judas, werden in de voetwassing door de Heer geheel, volstrekt rein verklaard. En zulk een gedurige verklaring van 's Heeren zijde hebben wij telkens nodig tot onze troost, zullen wij staande blijven in onze strijd. Het niet mogen zondigen, en het niet willen zondigen, en niet kunnen zondigen van de nieuwe mens, staat bij ons in strijd met ons werkelijk zondigen, en die strijd is voor ons zó zwaar, dat wij met de apostel meermalen moeten uitroepen: wie zal ons verlossen van het lichaam dezes doods? Deze verlossing zal eerst door de genade Gods in ons sterven plaats hebben; doch zolang wij leven ligt de hoop op deze volkomen verlossing in de volharding der heiligen, en de volharding der heiligen ligt, gelijk alles wat Gods kinderen betreft, in de Heer Jezus Christus en Hem alleen. Hij zegt ook nog heden tot ons: "Wie gewassen is, die is voor altoos gewassen, die worden de voeten, zo dikwijls zij bezoedeld worden, ook gewassen." Wie eenmaal met het harte geloofd heeft in de Heer Jezus, die zondigt voor God niet meer als een vijand, als een vreemde, als een bastaard, maar als een kind des Heeren, dat dagelijks vergeving moet vragen en vergeving ontvangt, zij het ook met een kastijding er bij. Als hij valt, wordt hij echter niet weggeworpen, want de Heer ondersteunt zijn hand, Psalm 37:24. Doch daarom zondigt dan ook de gelovige, als hij zondigt, niet uit lust tot de zonde, niet van harte, en niet met het harte; neen, de diepste grond zijner ziel is er tegen, protesteert er tegen, worstelt er tegen, en neemt er geen deel aan, en roept het bloed der verzoening over de misdaad in, zodra zij hem als zonde bewust wordt. En die diepste grond zijner ziel is dat deel, dat uit God geboren is en niet zondigen kan, 1 Johannes 3:9. Gij voelt, dat ik u dit alles alleen herinner, om u de vrijmachtige genade Gods, in verband met onze Christelijke wandel in een zoveel mogelijk helder licht te stellen. Door de vrijmachtige genade Gods zijn wij, zo velen wij geloven, volmaakt in Christus; want met één offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden, Hebreeën 10:14. Alles wat wij in de heiligmaking voortbrengen, is van Christus de wijnstok in ons als de ranken gevloeid. Doch dit alles geschiedt niet op werktuiglijke wijze; en dat dit niet op werktuiglijke wijze geschiedt, wordt juist door onze blijvende zondigheid en onze voortdurende overtreding bewezen. Hiermee werken wij altijd storende in tegen de rechte lijn der goddelijke genade, en moeten wij altijd wederom bij de belijdenis van eigen schuld, de vernieuwing der genade Gods inroepen. Het is hier wederom als met een kind van een rijke vader. Heeft dat kind niet alles wat de vader heeft, is het niet rijk? Zeker, maar toch moet het weten dat het rijk is niet door zichzelf, en niet in zichzelf, maar door en in zijn vader, en het bewijs hiervan is, dat het bij elke nieuwe behoefte tot zijn vader moet en kan komen, om haar vervuld te zien. EN GIJLIEDEN ZIJT REIN, DOCH NIET ALLEN. Want Hij wist wie Hem verraden zou; daarom zei Hij: GIJ ZIJT NIET ALLEN REIN. Niet allen. Het woordje allen is thans in aller mond; het drukt de pantheïstische (alles vergodende) strekking van onze tijd volkomen uit. Men zegt: alle mensen zijn goden, of, zo er een oppermachtig God is, kinderen Gods, die allen goed zijn en allen zalig zullen worden. Maar Christus zegt: Niet allen. Hij voegt er altijd de uitzondering bij. Christus is de ruimste Evangeliepredikant, die er denkbaar is; doch daarom zegt Hij niet tot de mensen: Komt allen in uw hemel, om er uw rust te vinden;" maar Hij zegt: Komt allen tot Mij en Ik zal u rust geven. Ook zegt Hij niet tot degenen, die buiten zijn: "Gij zijt binnen; " neen, Hij zegt tot hen: Gij zijt niet binnen, maar de deur staat open; strijdt nu om binnen te gaan, want eenmaal wordt de deur gesloten en dan is het voor u en voor allen, die niet binnen zijn, te laat om behouden te worden. Christus is de getrouwe Getuige, die allen wil behouden door de waarheid en niemand wil misleiden door de leugen. Als Hij dan hun voeten gewassen, en zijn kleren genomen had, zat Hij wederom aan, en zei tot hen: VERSTAAT GIJ, WAT IK ULIEDEN GEDAAN HEB? GIJ HEET MIJ MEESTER EN HEER, EN GIJ ZEGT WEL, WANT IK BEN HET. INDIEN DAN IK, DE HEER EN DE MEESTER, UW VOETEN GEWASSEN HEB, ZO ZIJT GIJ OOK SCHULDIG ELKANDER DE VOETEN TE WASSEN. De Heer had zijn discipelen de hogere, innerlijke, geestelijke betekenis der voetwassing te kennen gegeven in het woord: Indien Ik niet was, gij hebt geen deel aan Mij. De weigering van Petrus was de

aanleiding geweest tot dit woord des Heeren; doch hoe onschatbaar dat woord was, gelijk trouwens al de woorden des Heeren zijn, het behoorde tot die vele woorden des Heeren, die de discipelen niet verstonden, toen zij ze hoorden, maar die zij eerst daarna, door de verlichting des Heiligen Geestes, zouden verstaan. Thans echter maakt de Heer de toepassing der zaak, en toont er de praktische zijde van aan, want dit is een der heerlijkheden van Christus, dat Hij de voorhanden dagelijkse dingen neemt, om er zijn hemelse lessen aan te verbinden, en ze alzo te vergoddelijken. De geestelijk goddelijke zijde van de dingen des koningrijks van God, hoe heerlijk en onontbeerlijk, is echter niet genoeg, de praktische zijde moet er bijkomen. De Heer omvat altijd beide zijden. Bij Hem is niets vertoning, niets blote bespiegeling, maar alles leven, waarheid, werkelijkheid. Hij stelt dan ook nu de voetwassing voor als het beeld van de dienende broederlijke liefde, voor welke niets te groot en niets te gering is. Des Heeren komst in de wereld is enkel zelfvernedering uit liefde voor de zijnen; en ziet, nu geeft de Heer aan deze zelfvernedering de uiterste diepte en tevens de hoogste hoogte; de kroon der volmaaktheid, door zich als een dienstknecht met het wasbekken in de hand op de knieën neer te laten en zijn discipelen de voeten te wassen. Zeker, de paus wast ook alle jaren eens aan twaalf arme mannen de voeten; doch daarbij is gezorgd, dat de voeten niet al te bezoedeld zijn; hij wast ze, maar zonder afstand te doen van zijn hoogmoed. waardoor hij zich eens door een keizer de stijgbeugel liet vasthouden, en die nog door zulk een zou laten vasthouden, als er nog maar een voor te vinden was. Neen, zulk voeten-wassen doet het niet; dat is een ceremonie, en wie wil geen ceremonie maken, vooral als men daarmee bij de eer der hoogheid, ook nog die der nederigheid verkrijgt, zoals de paus die ontvangt. Het dienen van elkander, dat de Heer van ons eist, bestaat niet bepaald in de voetwassing zelf, maar in de voetwassing, als een beeld van alle liefdedienst, want het aller geringste sluit hier al het andere, al het meerdere in. Wij moeten bereidwillig zijn, om de naaste en vooral de broeder, den mededискipel, te dienen in iedere voorkomende gelegenheid. Geen dienst moet ons te gering zijn. En dit moeten wij persoonlijk doen; wij moeten die dienst niet aan een ander opdragen, maar ze zelf doen. Wie dient, die is de meeste. Dit is een der stelregels van het koningrijk Gods. De Heer diende vrijwillig, door niemand daartoe aangezocht of bepaald. Hij diende uit vrije keuze, uit vrije liefde, en ofschoon de meeste, handelde Hij als de minste. En nu wil de paus deze nederigheid van de Heer nadoen met een hart vol satanische zelfverheffing en zelfvergoding. Het is een ergerlijke nabootsing, een gruwelijke schijnheiligheid. Daarom heeft iemand zeer juist gezegd: "de paus zou vrij wat meer nederigheid betonen, door slechts eenmaal de stijgbeugels vast te houden van een keizer, of door slechts éénmaal één koning de voeten te wassen, dan door alle jaren twaalf arme mannen de voeten te wassen; want de paus voert geen oorlog tegen de armen, maar tegen de koningen en keizers." Och de mens kan alles doen, als zijn hart er maar niet bij behoeft te zijn, alsdan wil zijn mond alles zeggen, en zijn hand alles verrichten, ja hij zou, als hij zijn zaligheid er door verdienen kon, levenslange slavendienst willen verrichten. Doch het hart wordt gevraagd, en zonder het hart is iedere daad van de mens, hoe schijnbaar godsdienstig, het werk van een automaat (zielloos werktuig). Als paus Gregorius VII, keizer Hendrik IV de blote voeten gewassen had, in plaats van hem drie dagen lang met blote voeten in de sneeuw te laten wachten, eer hij hem te woord stond, wij zouden iets van de nederigheid des Heeren in hem gezien hebben. Doch wat betekent na deze alles te boven gaande hoogmoed, zijn voetwassing op iedere Witte Donderdag. Is het geen onheilige menselijke nabootsing van een heilige handeling des Heeren? Doet ook niet de aap de mens vele dingen na; nOG THANS doet hij er niets menselijks mee; de menselijke ziel ontbreekt; daarom zijn het enkel uitwendige menselijke bewegingen. Ook de Roomse, de pauselijke kerk maakt bloot uitwendig de bewegingen van Christus na; doch niet alleen de Roomse, maar ook de Protestantse, voor zover zij meent, dat zij door bloot uitwendigheden Christus kan nadoen of navolgen. God is een Geest, en wil in geest en in waarheid, dat is: met het harte en van harte gediend zijn, door de Heilige Geest, uit geloof, in hoop en met liefde. Want Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat gelijkerwijs Ik u

gedaan heb, gijlieden ook doet. Al des Heeren handelingen hebben een onnavolgbare en een navolgbare zijde. Wij kunnen geen zonden afwassen, maar wij kunnen toch andere lasten van de naaste wegnemen; wij kunnen niet sterven om zielen te behouden, maar wij kunnen toch de broeder het leven onderhouden. Wij kunnen elkander al de diensten bewijzen, die binnen de kring van een mens vallen. De Heer zegt tot ons hier en overal, waar Hij ons tot het navolgen zijner voetstappen roept: " Gij in uw kring, gelijk Ik in de mijne; gij met uw vermogen, gelijk Ik met het mijne; gij als mens, Ik als de Godmens." Daarom moeten wij ons met diepe verontwaardiging afkeren van dezulken, die ons willen beduiden dat Christus niet meer voor ons gedaan heeft dan wij voor elkander doen moeten, en alleen daarom ons tot een voorbeeld van navolging dient, omdat Hij het op de uitnemendste wijze gedaan heeft. Christus was, volgens hen, de uitnemendste mens en daarom een voorbeeld voor anderen, even als in ieder vak van kunst en wetenschap, de meester in het vak het voorbeeld is voor de leerlingen in datzelfde vak. Het is een snode leugen en een gruwelijke lastering. Gij noemt Mij Meester en Heer, zegt de Heer tot zijn discipelen, en gij zegt wel, want Ik ben het. En Hij blijft het in eeuwigheid. Christus is God uit God, en wij zijn mensen uit mensen; wij kunnen dus nooit zijn en nooit worden wat de eeuwige Zoon Gods is, wij kunnen Hem niet gelijk zijn; maar wij kunnen Hem gelijkvormig worden. Ook de duivel zei door de slang tot de mens: Gij zult als God wezen; maar het was een valse, zielverdervende belofte. De mens kan niet God worden, maar God kan mens worden, en dat is Hij geworden in de Zoon Gods. En nu doet ieder met zijn daad, wat zijn persoon, rang, stand en kring meebrengt. Daarom is dezelfde daad, wanneer zij door een ander persoon geschiedt, niet dezelfde daad, want de bijkomende omstandigheden verschillen. Zo onderstelt de nederigheid bij de persoon, die haar betoont, altijd iets hoogs, hetzij in stand of verstand, waarvan hij afstand doet. Als dus een schatrijk man zegt: "Ik ben arm voor God, want al het mijne is het zijne; en ik ben arm ook tegenover de algemene ellende, welke ik ook niet in zijn allerkleinste deel kan opheffen," dan zegt dat iets voor ons hart; maar als een doodarm man hetzelfde zegt, zo betekent dit niets. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, een dienstknecht is niet meer dan zijn heer, noch een gezant meer, dan die hem gezonden heeft. De Heer zei hiermee, dat zijn discipelen zich in eigen schatting niet hoger moesten stellen, dan zij stonden. Zij waren discipelen en gezanten van Hem, de Heer, en wat nu hun Heer deed, moesten zij niet beneden zich achten. De Heer plaatste de uitwendige bedoeling der voetwassing dßßrom op de voorgrond, omdat de Apostelen waren als de kinderen, twistende onder elkander om de voorrang in het Messiasrijk. Voor de Heer, die alles wist en in alles voorzag, kon dit niet verborgen blijven. Ja, de discipelen wilden het Hem ook niet verbergen; dat zien wij in het openbaar verzoek van Johannes en Jacobus. Het een en ander getuigt wel voor de eenvoudige oprechtheid der discipelen en voor de historische waarheid dezer bijzonderheden; doch het waren verkeerdheden bij de discipelen, die als zodanig door de Heer werden aangewezen en terecht gewezen. Indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij, zo gij dezelve doet.. Dit woord is bepaald tot ons, orthodoxen, gezegd, want ofschoon wij ons deze benaming, die ons door velen als een scheldnaam wordt toegeroepen, niet schamen, zo schamen wij ons echter over alles, wat er niet toe behoort. Wij blijven er bij, dat men de dingen Gods goed moet weten, de Schrift goed moet bestuderen en verstaan, en dat onze kennis van de eeuwige waarheden niet te duidelijk en niet te nauwkeurig kan zijn; maar wij zeggen er ook bij, dat men bij die wetenschap niet moet blijven staan, anders wordt ons weten, zo als iemand zeer juist gezegd heeft, een weetheiligheid, en alle heiligheid, waar nog iets voor staat, is verwerpelijk. Neen, weten is niet genoeg, wij moeten zorgen dat wij, hetgeen wij weten, ook hebben, en wij hebben niet wat wij weten, tenzij wij het doen. Gij weet wat het zeggen wil lief te hebben; goed, maar oefent gij geen liefde, onze taal zegt het zo schoon, bewijst gij geen liefde, zo hebt gij geen liefde. De daad is het bewijs, dat men de zaak kent zo als zij gekend moet zijn; want de kennis van elke deugd eist, dat men haar beoefent. Het is wel een treurige toestand, door de zonde veroorzaakt, dat hoofd en hart in dezelfde mens, hoe innig ook door banden van vlees en bloed en gebeente

verbonden, toch zedelijk soms zo verre van elkander liggen als de noord- van de zuidpool. Zeker kan God alleen de onmiddellijke gemeenschap van verstand en hart herstellen, maar Hij wil dit dan ook doen, en gebiedt ons niet tegen dat herstel in te werken, maar gelijk in alles ook daarin met Hem mee te werken. Ik zeg niet van u allen; Ik weet welke Ik uitverkoren heb; maar dit geschiedt, opdat de Schrift vervuld worde: DIE MET MIJ HET BROOD EET, HEEFT DE VERZENEN TEGEN MIJ OPGEHEVEN. De Schrift, wij merkten het meermalen op, is Gods beschreven raad. God heeft gezorgd, dat de toets van die dingen, die uit Hem zijn, maar die nog in de toekomst verborgen lagen, niet ontbrak. Van daar de profetieën. Voor de tijdgenoten waren zij steunsels voor hun geloof, vertroostingen voor hun hoop op de toekomst, versterkingen hunner liefde jegens God en de naaste, maar voor de nakomelingen waren het tekenen der tijden, vervullingen der goddelijke beloften, oplossingen van verborgenheden. Het enig groot doel van al de profetieën was de komst van de Messias en diens koningrijk. Hoe natuurlijk, dat toen de Messias en diens koningrijk gekomen was, de stemmen der profeten door de Heilige Geest op nieuw werden gehoord uit de mond van allen, die geloofden en het koninkrijk Gods verwachtten. En de Heer, de Meester zelf, zou Hij zich behalve op zijn zichtbare geloofsbrieven van de Vader (zijn wonderen), niet ook op de geschrevene geloofsbrieven zijns Vaders, op de Heilige Schriften beroepen hebben? Indien Hij het niet gedaan had, hoe zou Hij ALLE gerechtigheid vervuld hebben? Hij zou alsdan de eer, die Gods Woord toekwam, niet aan dat Woord bewezen hebben; doch neen, even als Christus geheel de Heilige Schrift tot Gods Woord, en daarmee tot volstrekte waarheid maakte, door te bidden: Vader! heilig ze in uw waarheid, UW WOORD is de waarheid, zo beroept Hij zich gedurig op de Schrift. Immers de schrijvers der Schrift waren wel mindere personen dan Hij, waren mensen als wij; maar de Schrift zelve was, persoonlijk genomen, de gelijke met Hem, was de zich openbarende Heilige Geest, de hoogheerlijke persoon in de goddelijke Driëeenheid, sprekende van de Vader en van de Zoon, tot de mens in het algemeen, en tot een iegelijk, die gelooft, in het bijzonder. Van nu zeg Ik het ulieden, eer het geschied is, opdat wanneer het geschiedt, gij geloven moogt dat Ik het ben. Bij de aanhaling der profetische Schrift voegt de Heer zijn eigen profetische uitspraak en stelt ze beiden op een lijn; beiden voorzeggen evenzeer het toekomstige en beiden moeten evenzeer geloofd worden. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Zo Ik iemand zende, wie die ontvangt, die ontvangt Mij, en wie Mij ontvangt, die ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft. De Heer trekt de zo even begonnen lijn door, en stelt, gelijk Hij zich naast de Vader stelt, zijn discipelen naast zich. Hij, die één was met de Vader, deelde zijn Apostelen, zijn gezanten, zijn goddelijk gezag mee; trouwens zij zouden niet spreken uit zich zelf, maar uit de Heilige Geest, en hiermee werden ook hun woorden in gelijke rang met de reeds bestaande Schrift gesteld. Jezus, deze dingen gezegd hebbende, werd ontroerd in de geest, en betuigde en zei: VOORWAAR, VOORWAAR IK ZEG U, DAT EEN VAN U MIJ ZAL VERRADEN. ZIET DE HAND DEGENE, DIE MIJ VERRAADT, IS BIJ MIJ AAN DE TAFEL. Ook des Heeren alwetenheid is Hem nu een lijden. Hij weet alles wat Hem overkomen zal, Hij weet dit alles tot in de kleinste bijzonderheden. Hij lijdt dus reeds in zijn gedachten, in zijn geest, alvorens te lijden in de werkelijkheid en naar het lichaam. Hoe dikwijls zeggen wij tot elkander: "Hoe goed is het dat men niet alles te voren weet, hoe zou ons anders dat onvoorziene leed gedurig met angst hebben vervuld, zonder dat wij het hadden kunnen afwenden". Zeker dit zou een dubbel lijden zijn, en zulk een lijden was des Heeren lijden. Reeds hierdoor was zijn lijden een lijden, zo als niemand leed of lijden kon. Gij ziet het, bij het aankondigen van het ophanden verraad van Judas werd Hij ontroerd in de geest. Het denkbeeld aan deze misdaad van zijn discipel, van zijn disgenoot, ging Hem als een pijl door het hart, en bracht zijn ziel uit haar effenheid in een aandoenlijkheid, welke Hij niet uitdrukken kon, maar tonen moest. Neen, niet met de koelheid van een wijsgeer, zo als Socrates vóór zijn sterven sprak, maar met de tederheid van een gevoelig liefhebbend hart sprak de Heer tot zijn discipelen vóór zijn sterven, en sprak Hij nu bepaald van het verraad van Judas. De

ongeloofelijkheid der zaak deed de discipelen zwijgen; het was iets, waar zij zich volstrekt geen denkbeeld van konden maken. Zij waren als verbijsterd door het bericht, en wisten niet wat te antwoorden. Vandaar de plechtige herhaling van des Heeren voorspelling. Men zou ook denken, dat als men een discipel van Jezus zelf is, men voor alles gevrijwaard is; doch neen, onder de discipelen van Jezus was. de verrader van Jezus. En zij begonnen onder elkander te vragen, wie van hen het toch mocht zijn, die dat doen zou? En zeer bedroefd geworden zijnde, begon een iegelijk van hen, de een na de ander te zeggen; HEERE, BEN IK HET? Elf van de twaalf discipelen hadden geen deel aan het verraad, en toch vroegen zij allen: Ben ik het, Heere? Waarom? Omdat hun hart zei, dat zij er even vatbaar voor waren als een ander. Daarbij is er ook bij de onschuldige een zeker gevoel van de mogelijkheid der schuldigheid. Alsdan vraagt men zichzelf: "Heb ik het soms onwetend gedaan?" Men doet dus wel, zich in zulk een geval de zaak aan te trekken, en bij algemene rampen te vragen: "Heere, ben ik er ook soms schuldig aan?" Zo zien wij bij voorbeeld een moordenaar gerechtelijk straffen. Ofschoon onschuldig aan zijn misdaad, voelt men toch, dat men van dezelfde natuur is als hij, en dat men zijn misdaad ook kon gedaan hebben, als God ons niet had behoed; en zo siddert men te midden van de bewustheid van eigen onschuld, nOG THANS voor de mogelijkheid der misdaad ook bij ons. Daarom is het bleek of rood worden bij de kinderen niet altijd een bewijs van schuld, maar dikwijls van onschuld. Het kind verschrikt of bloost bij het denkbeeld van de mogelijkheid der zaak. Op deze wijze maakten ook de discipelen gemene zaak met elkander, en eigenden zij zich ieder voor zichzelf de mogelijkheid der schuld toe. Ook is het goed, dat wij ons gedurig beproeven en de Heere meermalen vragen: "Ben ik het, Heer, die tegen U misdaan heb?" Aan de andere kant echter moet het ons tot een troost zijn, dat ons geweten niet onfeilbaar, en nog minder onze rechter is. Och hoeveel zwakke gewetens zijn er, die zichzelf misdaden toeschrijven, die zij nooit begaan hebben; die zich niet durven rangschikken onder de discipelen of discipelinnen des Heeren, omdat zij zichzelf voor onwaardigen houden, als die dingen tegen de Heer gedaan hebben en nog doen, waardoor zij niet in zijn gunst kunnen delen. Mochten deze bekommerden het liefdehart des Heeren beter kennen, hoe zouden zij getroost worden. Weten zij dan nog niet, dat de ziel, die treurt over haar zonden tegen Jezus begaan, niet de Judasziel is, die Jezus haat, maar de Petrusziel, die Jezus liefheeft, al verloochende hij ook Jezus? Vraagt uzelven, O gij, die gaarne zult toestemmen, dat gij de Heer meermalen verloochend hebt en nog verloochent, door zijn Heilandsliefde tot u te miskennen, of gij ook de Heer hebt gehaat, zodat gij Hem zoudt hebben overgeleverd in de handen zijner vijanden, indien het u mogelijk ware geweest? Uw geweten zal antwoorden: "Neen, tot zover liet God mij niet komen." Welnu, dat gij zover niet gekomen zijt, bewijst dat goddelijke genade u ten deel is gevallen, en dat gij een recht hebt, waarvan gij tot heden geen gebruik hebt gemaakt, maar waarvan gij nu gebruik maken moet, om u te plaatsen onder de discipelen of discipelinnen des Heeren, die door Hem onderwezen, van alle krankheden genezen en van alle zonden ontheven worden. En Hij antwoordde, zei tot hen: HET IS EEN UIT DE TWAALVE. Vreselijk, niet waar, dat de verrader des Heeren een apostel des Heeren is. Hieruit ziet men, dat waar de oprechte liefde ontbreekt, de naaste mens de kwaadste mens is. Zo is er geen grotere verbittering, dan die ontstaat, waar man en vrouw, broeder en zuster, kinderen en ouders elkander niet meer liefhebben. O, zie toch toe, dat de liefde niet uw hart, uw huis, uw leven ontvluchte. Met de liefde vlucht de vrede en vlucht de vreugde, en komt de haat, de wroeging en het verdriet tot u in, om u zolang te martelen totdat ge sterft. Doch neen, de liefde neemt weer haar plaats bij u in, en met haar de vrede van uw hart, de vreugde van uw leven. Er is verzoening bij God, er is verzoening bij mensen, en wat is verzoening anders dan de hereniging in liefde van wat door de haat gescheiden was? Die de hand met Mij in de schotel indoopt, die zal Mij verraden. Hoe aandoenlijk, dat de Heer zegt: hij, met wie Ik de innigste gemeenschap oefen, die aan mijn tafel zit, die gelijktijdig met Mij zijn bete in dezelfde sausschotel indoopt, dus ook de innigste gemeenschap met Mij oefent, hij zal mijn verrader zijn, de man, die Mij

overleveren zal in de handen mijner vijanden. De Zoon des mensen gaat wel heen, gelijk besloten en van Hem geschreven is, doch wee de mens, door welke Hij verraden wordt. Ook hier zien wij, gelijk zo dikwijls elders, twee grote waarheden ons voorgesteld, die wij beiden evenzeer moeten vasthouden: Gods raad wordt altijd vervuld, en de mens blijft altijd aansprakelijk voor zijn daad. God leidt het tegen zijn wil ontstane kwaad naar zijn wil; het kwade kan zijn raad niet verijdelen, derhalve moet het die vervullen. Wij moeten ons met deze schemering van licht over deze diepe verborgenheid Gods vergenoegen, totdat het volle licht der eeuwigheid daarover voor ons is opgegaan. Wij moeten Gods vrijmacht erkennen, Want zonder vrijmacht is geen almacht mogelijk, maar wij moeten ons ten hoogste wachten om die vrijmacht te beschouwen als willekeur. Dit ware Gode lasteren, want God heeft oneindige redenen voor alles wat Hij doet, en al wat Hij doet is zijner waardig, is de slotsom van al zijn heerlijke volmaaktheden, of liever van zijn volmaakte heerlijkheid. De Heer zegt, dat de Zoon des mensen heengaat, gelijk over Hem besloten is. Dit Woord moet ons tot een heerlijke vertroosting zijn van 's Heeren wege. Immers het zegt ons: "Van uit de hemel worden de dingen der aarde bestuurd." Geheel de Openbaring van Johannes is ons daarvan een aanschouwelijke voorstelling. Neen, de aarde en de mensheid zijn niet aan haar eigen wetten overgelaten, even als de waterval aan zijn eigen loop. Het ongeloof, de onwetendheid, de troosteloosheid, de wanhoop mogen het beweren, maar de Christen weet beter, want de Christus heeft gezegd, dat alles wat Hem trof, over Hem besloten, door Gods eeuwigen raad vastgesteld, en nu in de tijd aan Hem volbracht werd. Hier rijst echter wederom een gewichtige vraag. Deze: Kunnen wij datzelfde ook van onze lotgevallen zeggen? Wij antwoorden: "Ja, met één bepaling: Alles is over ons besloten wat ons buiten onze schuld overkomt." De Heere Jezus kon, als de volstrekte heiligheid, geen lijden treffen, of het was buiten zijn toedoen. Hij had recht op alle mogelijke vreugde, en dus was alle leed, dat Hem overkwam, over Hem besloten. En dit zou volmaakt hetzelfde geval zijn met ons, als wij zonder zonden waren; doch nu veroorzaken wij onszelf veel leed, dat wij hadden kunnen en moeten voorkomen, en dat is niet over ons besloten. Wij treffen nog velen onder ons aan, die, als zij een misstap gedaan hebben, of van een zelfmoord horen, heel eenvoudig zeggen: "Het was over mij, het was over hem besloten". Doch dat is het geloof der Turken, het geloof aan het noodlot, niet het geloof van de Christen, niet het geloof in God, in Christus, in de Heilige Geest. God wil geen misstap, en wil geen zelfmoord. Te zeggen: dat God dit over de mens besloten heeft, is Gods heiligheid bevlekken, is Hem lasteren. Neen, de misdaad, welke ook, is uit de mens, en blijft voor rekening van de mens, met al de gevolgen er van. Maar wat doet God? Hij bestuurt de gevolgen der misdaad tot zijn eer, tot heil der godvruchtigen en tot verderf der goddelozen. Dit is zijn voorzienigheid in de mensenwereld. David was een kind van God; hij verviel tot overspel en moord. Was dat over hem besloten? Het zij eeuwig verre. Maar God verhinderde het niet door een wonder. God liet de natuur der zaken haren loop, zo als Hij gewoonlijk doet, ofschoon Hij ook meermalen tussen beiden treedt, om de misdaad te voorkomen, gelijk bij Abimelech ten tijde van Abraham, Genesis 20:6. David is schuldig en heeft de dood verdiend, maar God bestuurt de gevolgen der zaak tot zijn eer; want de straf, op David en zijn huis gelegd, verheerlijkte Hem bij de Heidenen zo geheel, als David des Heeren naam bij hen onteerd had. Voorts bestuurde God de gevolgen van David’s misdaden tot heil der godvruchtigen; want Uria nam Hij op in heerlijkheid en David vergaf Hij zijn zonden, en alle godvruchtigen verblijdden zich in het sparen van David, die tot verderf der goddelozen de oorlogen des Heeren bleef voeren. Vertroosten wij ons dus met het heerlijk onderwijs der Schrift, met de waarheid, dat God ook over ons besloten heeft alles wat tot onze zaligheid dienstig is, en dat Hij alles voorkomen, verhinderen en wegnemen zal, wat daartoe niet dienstig is, naar het onfeilbaar woord des almachtigen Gods: Alle dingen moeten medewerken ten goede degenen, die God liefhebben en die naar zijn voornemen geroepen zijn, Romeinen 8:8. De Zoon des mensen gaat wel heen, gelijk besloten en van Hem geschreven is; doch wee de mens, door welke Hij verraden wordt. Wij vragen billijk: Is er dan geen reden te

ontdekken, waarom juist deze afschuwelijke misdaad in Gods raad opgenomen en in de Heilige Schrift geopenbaard is? Waarschijnlijk zijn hier veelvuldige redenen voor; wij kunnen alleen zeggen: het verraad van zijn eigen discipel behoorde tot het lijden van de Christus, want diens lijden moest een volmaakt lijden zijn, waaraan het meest grievende evenmin als het meest smartelijke en smadelijke mocht ontbreken. Vandaar dat het geprofeteerd werd, Psalm 41:10: Die mijn brood at, heeft de verzenen tegen Mij grotelijks verheven. Het was ook een der belangrijkste bijzonderheden van het lijden des Heeren. Wij denken gewoonlijk over zulke bijzonderheden te weinig na; maar wie zou het zich vooraf hebben kunnen voorstellen, dat een eigen discipel van de Heer de middeloorzaak zou zijn van des Heeren overgave in de handen zijner vijanden? Het verraad door Judas zegt ons, als het eerste begin van deze ontzettende zaak, dat zich in dat lijden al de macht der duisternis zal verenigen, om ware het mogelijk staande te blijven; maar dit zal blijken niet mogelijk te zijn. Tegenover al de macht des satans, der zonde, des doods, der hel, staat een enig man, een enig mens, maar die zo waarachtig God is als Hij mens is, en daarom zal de satan Hem wel de verzenen kunnen vermorzelen, maar terwijl hij dat doet, zal de Christus hem met deze zelfde verzenen de kop vermorzelen. De gedode Christus zal weder opstaan uit de dood, als de machthebbende over de dood én het graf én de hel én de zonde én de satan. Ik ben dood geweest, zegt de verheerlijkte Zaligmaker, en ziet, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen. En Ik heb de sleutelen der hel en des doods, Openbaring 1:18. Het was hem goed, zo die mens niet geboren was geweest. Een merkwaardige uitspraak. Zouden wij zo iets durven zeggen? Maar de Heer durft het wel zeggen, en zegt het. De Heer verzwijgt ons de raadsels des tijds niet, al lost Hij ze niet altijd op. Er zijn raadsels, die eerst in de eeuwigheid op te lossen zijn, en zulke raadsels laat de Heer, de hoogste wijsheid, natuurlijk onaangeroerd. Wat de Heer ons in zijn Woord niet oplost, dat is in deze bedeling niet op te lossen. Geduld is ook een deugd, zegt men wel eens, en het komt in geestelijke dingen meermalen te pas, Jacobus 1:4. Let echter op, dat de Heer niet onbepaald zegt: "Het ware goed geweest", maar bepaald: Het ware HEM (Judas) goed, zo die mens niet geboren was geweest. Het zedelijk kwade is altijd kwaad voor de persoon, die het doet, maar onder het bestuur Gods kan het goed zijn in de gevolgen voor anderen. En Judas, die Hem verried, antwoordde en zei: BEN IK HET, RABBI? Hij zei tot hem: GIJ HEBT HET GEZEGD. De verstokte boze is tegelijk de volkomen huichelaar, die met de vromen alles meedoet, behalve God lief te hebben. Hij laat zich ook niet ontmaskeren; wordt het masker hem soms door een sterke hand afgerukt, hij houdt het met zijn beide handen vast, of doet het weer terstond voor zijn gelaat. Gij hebt het gezegd. Wij zullen dit woord meermalen ontmoeten, en zeggen dus nu reeds, dat het een de Heer eigene uitnemende wijze van bevestiging is. Deze spreekwijze komt het naaste bij ons: "Het is zo als gij zegt." Stel voor het: Gij hebt het gezegd, de woorden "Ja, gij zijt het," en gij voelt terstond het verschil en het minder waardige in des Heeren woord. Daarbij was het een verbloemde wijze van spreken, die de vrager van de uiterste beschaming verschoonde; dit blijkt, daar de andere discipelen op deze wijze de zaak nog niet begrepen. De discipelen dan zagen op elkander, twijfelende van wie Hij dit zei. En een van zijn discipelen was aanzittende in de schoot van Jezus, welken Jezus lief had. Simon Petrus dan wenkte dezen, dat hij vragen zou, wie hij toch ware, van welken Hij dit zei. Welk een karaktertekening! Wij kennen Petrus. Overal het eerst bij te wezen en alles te willen weten is zijn aard. Hij zelf durft echter thans niet vragen: hij kent zichzelf als voorbarig, als ruw en onbescheiden in zijn vragen. Toch wil hij het weten. Hij weet raad; hij is niet hooggevoelig, hij stelt zich wel meermalen op de voorgrond, maar hij weet ook, dat hij bij de Heer zó niet mag blijven, en zodra heeft hij zich dan ook niet overijld, of hij treedt weer op de achtergrond. Hij weet dat Johannes in vele opzichten boven hem staat, en de lieveling des Heeren is, en hij benijdt hem dat niet, want hij weet dat de Heer hem, Petrus, ook liefheeft, en dat is hem genoeg. Naar het meerdere of mindere vraagt hij niet. De liefde is niet afgunstig. Het is hiermee als met de kinderlijke liefde. Als er vele kinderen in een huisgezin zijn, dan is er altijd min of meer

voorkeur bij de ouders, en wel meestal omtrent de kleinste kinderen, en dat zien de andere kinderen wel, maar het hindert hen niet als zij maar zelf niet achtergesteld worden. En daar moeten zich de ouders zorgvuldig voor wachten. Een kind, dat zich achtergesteld ziet, wordt bedroefd en gegriefd, en terecht, want zulk een kind wordt onrecht aangedaan, het heeft aanspraak op de liefde zijner ouders, al is het ook niet op dezelfde betoning van liefde, en achterstelling is geen liefde, maar betoning van liefdeloosheid. Hebt al uw kinderen lief, gij, ouders, hoe verschillend zij zijn in aanleg en ontwikkeling, in karakter en humeur, in lichaamsschoonheid of fraaiheid van vorm, en laat het u meermalen ontvallen, dat uw meerdere liefde tot enkelen, bijzonder tot de kleinste kinderen, zijn reden heeft in hun meerdere behoefte, welke meerdere betoning van liefde vereist. Zo vereist immers het kranke kind dubbele betoning van zorg en liefde. Petrus weet raad; hij weet dat Johannes alles in de behoorlijke vorm doet. Door de fijne zeef van Johannes zal zijn vraag van haar kaf gezuiverd zijn. Hij wenkt daarom Johannes, dat deze de Heer vragen zal: wie de werkelijk bedoelde is? Wij zeggen nogmaals: hoe naar het leven getekend! Het is alsof wij er bij zijn en het Petrus zien doen. En zo als Petrus, zo moet nog heden ieder discipel van Christus weten, wat hij zelf doen kan of mag, of wat hij aan een ander discipel moet verzoeken of overlaten. Er zijn onder ons nog altijd broeders, die wenken geven, en broeders, die daaraan gevolg geven. En deze vallende op de borst van Jezus, zei tot Hem: Heere, wie is het? Johannes mogt alles vragen, want hij deed het met eenvoudigheid. Men zat niet aan de tafel gelijk wij, maar men lag enigszins op zijde, aan, met de voeten achter zich, zodat Johannes met een kleine beweging op de borst van Jezus vallen kon. Jezus antwoordde: DEZE IS HET, DIEN IK DE BETE, ALS IK ZE INGEDOOPT HEB, GEVEN ZAL. De vraag van Johannes en het antwoord des Heeren geschiedden ongetwijfeld op zulk een zachte toon, dat niemand behalve Petrus en Johannes er iets van verstond, of althans begreep. En als Hij de bete ingedoopt had, gaf Hij ze aan Judas Simonszoon Iscarioth. Kan er letterlijker vervulling zijn dan die der aangehaalde profetie: Die mijn brood at, heeft de verzenen tegen Mij grotelijks opgeheven? Staat zij niet gelijk met de vervulling der voorzegging van een eclips, waarvan men de voortgang en de afneming op de seconde ziet plaats hebben? En men zou nog langer het oor kunnen lenen aan het beweren der onwetendheid, dat de Schrift niet van God is? Als de Schrift niet van God is, van wie dan? Die de Schrift kent, weet dat zij van God is; die haar niet erkent uit God te zijn, kent haar niet. Maar de oudvaders hebben het reeds gezegd: De onwetendheid is de moeder van alle ketterij; en wij voegen er bij: Hoe onwetender men is in de waarheid, hoe geslepener men is in de leugen. Wij zien in de vervulling van de zo even genoemde bijzonderheid het daguerreotypisch karakter der profetie. Geen mugje, dat opvliegt, of het laat in de daguerreotype zijn schaduwbeeld achter. Zo ook geen bijzonderheid in de profetie vermeld, hoe gering, blijft onvervuld in de historie. Vele uitleggers willen hier niets van weten, en zeggen: wat doet het er toe? Het is het woord der achteloosheid, der slordigheid. Zeg aan de vrouw des huizes: wat doet het er toe, hoe uw schotels en schalen op de tafel geplaatst zijn? Zij zal u antwoorden: Het doet er wel toe, en het doet er veel toe; de goede orde brengt mee, dat zij zo en niet anders geplaatst worden. Welnu, God is een God van orde en het kleine behoort bij het grote. Ja, bepaal eens wat klein is. Is het de vonk, die het kruitmagazijn in de lucht doet vliegen? Is het de tocht, die de tering, en in haar de dood aanbrengt? Of bepaal eens wat groot is. Is het de lange wandelstok, die de rover in zijn hand heeft, of het kleine pistooltje, dat aan zijn gordel hangt; de luchtbol, die gij ziet oprijzen, of de kleine kogel, die gij langs uw oren hoort fluiten? Is niet het kleinste meestal het meest beslissende? Wat maakt het portret gelijkend? Zijn het niet de kleinste, fijnste gelaatstrekken? Kan men iemand afbeelden in het algemeen, ligt niet alles in het bijzondere, en ligt het bijzondere niet in het kleine? Wij kennen het schone gezegde: "Een algemene voorzienigheid is in het geheel geen voorzienigheid." Niet in het grote alleen, maar allermeest in het kleine liggen de bewijzen ener bijzondere zorg van God voor alles, wat Hij gemaakt heeft. Daarom wijst de Heer ons niet op het rund of het hert, maar op het musje; en niet op de sterren aan de hemel,

maar op de leliën des velds als de bewijzen van Gods voorzienigheid over alles en over ons; en zo maakt de Heer het kleinste tot bewijs van het grootste. En na de bete voer de satan in Judas. Reeds vroeger, toen Judas naar de overpriesters ging, werd gezegd: dat de satan in Judas voer. Dit betekent dus: dat Judas door de satan zelf bij vernieuwing, en nu voor de laatste maal werd gebracht in dien toestand, waarin de zondaar niet meer meester is van zichzelf, maar onweerstaanbaar tot de misdaad wordt heen gedreven. De Heer waarschuwt Judas dan ook nu niet meer. De tijd daartoe is voorbij. Stellen wij ons echter niet op zulk een grote afstand van Judas, dat wij ons boven zodanige verzoekingen verheven achten. Alles kan van het menselijk hart uitgaan. Wie tot de satan uitgaat met zijn begeerte om enige kwade zaak, zo als Judas met zijn begeerte naar geld, tot die gaat de satan binnen. De satan geeft de goddeloze diens begeerte, maar in de gave, die hij geeft, ligt zijn geest, zijn kracht, die in het hart werkt en het toebereidt, hem zelven tot een woning. Wees dan voorzichtig, o gij geldzuchtige, gij eerzuchtige, gij vermaaklievende! Niets is gevaarlijker dan te verkrijgen wat gij bejaagt, want alles wat gij buiten God om ontvangt, daar kleeft het vergif des bozen aan. En de satan buiten u staat in gemeenschap met de zonde in u, zodat men ligt tot dingen komt, waartoe onze menselijke kracht van tegenstandbieding niet meer toereikend is, en van welke wij dachten, er nooit toe in staat te zullen zijn. Jezus zei dan tot hem: WAT GIJ DOET, DOE HET HAASTELIJK. De zaak ten volle besloten zijnde, behoefde geen uitstel. De Heer haastte Judas te doen, wat deze voornemens was te doen. De Heer, die in al onze rein menselijke aandoeningen deelde, wenste nu geen oponthoud meer. Wie toch zou niet begeren, dat als het lijden onvermijdelijk is, het een snelle loop mag hebben? En niemand dergenen, die aanzaten, verstond waartoe Hij hem dit zei; want sommigen meenden, dewijl Judas de beurs had, dat Jezus tot hem zei: KOOP HETGEEN WIJ VAN NODE HEBBEN TOT HET FEEST, of, dat hij de armen wat geven zou. Niemand, dus ook Petrus en Johannes niet. Deze wisten nu wel wie de verrader was, maar zij konden zich van het verraad zelf nog geen klare voorstelling maken. Zij en de andere getrouwe discipelen waren dan ook spoedig over hun eigen ongerustheid heen, want hun hart gaf hun getuigenis, dat zij geen verraders des Heeren waren; doch zij konden het evenmin van een ander geloven. Dat is een liefelijke trek in hun karakter. Ook nu nog kunnen de oprechten bezwaarlijk geloven, dat er huichelaars kunnen zijn, en toch zijn er zo velen! Dat Judas met de beurs belast was, wij zeiden het reeds, was een bewijs van bijzonder vertrouwen jegens hem. En nu, alles is gevaarlijk, maar het beheer over geld is het allergevaarlijkst voor het hart, dat aan de aarde en het aardse gehecht is; immers, dat is de toverstaf, die de duivel de mens in de hand geeft, en waarmee hij voor hem alles doet te voorschijn komen. Of is het geld niet de sleutel tot alles wat de wereld heeft? De Schrift noemt de gierigheid dan ook rechtstreeks afgodendienst, Colossenzem 3:5. Wij kunnen er dus niet genoeg tegen waarschuwen. Hij dan, de bete genomen hebbende, ging terstond uit. Des Heeren woord was een bevel. Judas kon nu niet langer blijven, hij moest heengaan; een onweerstaanbare macht dreef hem voort. Uit dit plotseling heengaan mogen wij opmaken, dat Judas wel bij de broodbreking, waarmee de paasmaaltijd aanving, tegenwoordig was, maar niet bij het drinken van de beker der dankzegging, die eerst na de maaltijd tot besluit rondging, en waarbij de Heer de laatste woorden der instelling uitsprak. En het was nacht. Treffend woord, in verband met het andere woord des Heeren tot zijn vijanden: Dit is uw uur en de macht der duisternis. Het was nacht, ook in de ziel van Judas. Als hij dan uitgegaan was, zei Jezus: NU IS DE ZOON DES MENSEN VERHEERLIJKT, EN GOD IS IN HEM VERHEERLIJKT. INDIEN GOD IN HEM VERHEERLIJKT IS, ZO ZAL OOK GOD HEM VERHEERLIJKEN IN ZICH ZELF, EN HIJ ZAL HEM TERSTOND VERHEERLIJKEN. Het lijden des Heeren nam zijn aanvang. De Heer zelf wijst het juiste ogenblik aan van het begin van dat hogepriesterlijk en borgtochtelijk lijden, dat God op het hoogst verheerlijken zou, en Hem, de Zoon des mensen, insgelijks ten hoogste zou verheerlijken als het Hoofd zijner gemeente, als de Zaligmaker van zijn volk. Merkt op, de Heer zegt niet: De "Vader is verheerlijkt, en de Vader zal Mij verheerlijken;" maar God

zal het doen. Dat zijn wij uit zijn mond niet gewoon, en daarmee is het van de hoogste beduiding. Hij noemt zichzelf ook niet de Zone Gods, maar de Zoon des mensen. In het lijden van Christus als zodanig staat niet de Zoon tegenover de Vader, maar staat de mens Jezus Christus tegenover God, de Rechter over allen. Niet, dat de betrekking van de Zoon en de Vader ophield, dat is onmogelijk, en de Heer toonde dit meermalen in het gebruik van de Vadernaam gedurende zijn lijden. Maar als de Borg, die onze zonden in zijn lichaam droeg op het hout, als het Lam, dat de zonden der wereld wegnam, stond Christus enkel als mens, als de Zoon des mensen, tegenover God, en God als zodanig tegenover Hem. Het onderscheid is groot, het verklaart het lijden des Heeren alleen. Wij zullen er daarom meermalen op moeten terugkomen. Voorts, de Heer noemt het begin van zijn lijden het begin niet alleen van Gods verheerlijking door Hem, de Zoon des mensen, maar ook de verheerlijking van Hemzelf door God, en wel terstond. Op welke wijze? Vooreerst door Hem tot dat lijden en dien dood in staat te stellen, door zijn mensheid, in welke Hij alleen lijden kon, bij voortduring door zijn Godheid te laten dragen, en ten andere, door Hem uit dat lijden en dien dood te verlossen, door Hem uit de dood weer te doen opstaan. De Zoon wilde niets uit zichzelf hebben, en had daarom ook niets uit zichzelf, maar ontledigde zichzelf gedurig van hetgeen Hij was en had, om het gedurig opnieuw van de Vader te ontvangen, door tot Hem te bidden. Zo was het bij de Zoon van God gedurende zijn omwandeling; zou het in zijn lijden anders zijn? Neen, veeleer zou dit in nog veel hogere mate gezien worden. Bij dit alles was en bleef echter de Zoon des mensen de Zoon van God. Beide betrekkingen waren en bleven even waarachtig en wezenlijk in Christus. Vergeten wij toch nooit, want geheel het gebouw onzer zaligheid rust er op, dat Christus zo waarachtig God is als Hij mens is, en zo waarachtig mens is als Hij God is. Hij staat ons even na als de eeuwige God, en de eeuwige God even na als ons. Als de Godmens is Hij de in eeuwigheid uit God èn de in de tijd uit de mens geborene. In die tweederlei natuur, verbonden in de eenheid des persoons van Jezus Christus, ligt de enige mogelijkheid van de behoudenis der zondaren. In Christus verzoent God de menselijke natuur met zich, door haar voor de zonde te laten lijden en sterven aan het kruis, en zó is Christus de altijd verse en levende weg geworden, waardoor God tot ons komt, en wij tot God gaan, Hebreeen 10:19, 20. In Christus ontmoet de zondaar God als Vader, als enkel Vader, als de Vader van alle barmhartigheid en van alle vertroosting, en ontmoet God de zondaar als kind, als zijn eigen kind in wie Hij al zijn welbehagen heeft. En is dat nu zo onbegrijpelijk? Is het niet veeleer de hoogste duidelijkheid, dat, daar God als Vader van eeuwigheid af zijn welbehagen heeft in zijn eniggeboren Zoon, Hij buiten die Zoon om, zonder die Zoon, geen liefde betoont? Heeft de enige, eeuwige Zoon des Vaders enige, eeuwige en daarmee oneindige liefde, zo wil de Vader alleen in de Zoon, en door de Zoon zijn liefde tot het schepsel uitstrekken. En zo is het werkelijk. God heeft door de Zoon de wereld geschapen, en in de Zoon de mensen, die zalig word u uitverkoren, om het beeld des Zoons gelijkvormig te worden; en dit alles geschiedt door de Heilige Geest. Wat wil dit zeggen? Dit: de Zoon ontvangt, als de geestelijke zon, al de stralen van des Vaders ongeschapene heerlijkheid, en geeft ze terug aan het schepsel, zo ver het ongeschapene zich kan meedelen aan het geschapene; en deze mededeling geschiedt door de Heilige Geest, die, gelijk Hij in de Christus het oneindige en het eindige, God en mens, tot één persoonlijkheid verenigd heeft, ook bij het redelijke schepsel het oneindige met het eindige verbinden kon en verbonden heeft, en nog altijd verbindt bij een iegelijk zondaar, die uit God geboren wordt. Het verwondere ons dan ook niet, dat gelijk op Thabor in het midden der heerlijkheid, het lijden des Heeren tot een tegenwicht strekte, of liever tot een eenheid samensmolt, ook nu, bij de uitroep des Heeren dat zijn lijden begon, de heerlijkheid tot een tegenwicht verstrekte, of liever tot een eenheid samensmolt. Een uitroep noemden wij deze woorden des Heeren, zij zijn meer, zij zijn een triumflied des Heeren, en blijkbaar met de hoogste en heiligste geestdrift uitgesproken. En als zij aten, nam Jezus het brood, en gezegend hebbende, brak Hij het, en gaf het de discipelen, en zei: NEEM, EET; DAT IS MIJN LICHAAM, 'T WELK VOOR U

GEGEVEN WORDT, DOET DAT TOT MIJN GEDACHTENIS. Desgelijks nam Hij ook de drinkbeker na het eten des avondmaals, en gedankt hebbende, gaf hun die, zeggende: DRINK ALLEN DAARUIT, WANT DAT IS MIJN BLOED, HET BLOED DES NIEUWE TESTAMENT, HETWELK VOOR U EN VOOR VELEN VERGOTEN WORDT TOT VERGEVING DER ZONDEN. DOE DAT, ZO DIKWIJLS ALS GIJ DIEN DRINKT TOT MIJN GEDACHTENIS. En zij dronken allen daaruit. Wij hebben opgemerkt, dat de instelling van het avondmaal voor en na de Paasmaaltijd geschiedde, omdat èn de broodbreking bij het begin, èn het rondgaan van de beker der dankzegging bij het einde, daartoe de natuurlijke aanleidingen waren. De Evangelisten verhalen echter de instelling des avondmaals in haar geheel achter elkander, omdat voor de Christelijke kerk de paasmaaltijd als zodanig wegviel, en vervangen werd door liefdemaaltijden, of ook wel door de gewone maaltijd. Alleen het woord van Christus veranderde dus de maaltijd des Ouden Verbonds in de maaltijd des Nieuwen Verbonds. Gij ziet het ook hier, het woord van Christus is een woord van God, een eeuwig woord. Even als er gezegd werd: Er zij licht! en er was licht, zo hier; met een enkel woord zet Christus in een ogenblik een gehele bedeling Gods om, en nu mogen wij voortaan geen pascha meer eten. De Heer legt eenvoudig zijn woord op het brood en de wijn, en deze ontvangen de hoogste betekenis en maken het avondmaal uit voor zijn gemeente in alle opvolgende geslachten. Wanneer een mens aldus de bedeling des Ouden Testaments veranderd had, zou het geen gruwel aller gruwelen zijn? Zeker, maar wij vragen: Zou het voor een mens mogelijk zijn geweest? Wij antwoorden: neen. Zulk een verandering is een zaak, die in niemands gedachten kon opkomen, en ook door niemand kon aangenomen worden. Hoe! geheel het eeuwenoude Mozaïsme in een ogenblik des tijds te niet te doen, en voor het pascha en alle andere offeranden een aan het kruis stervend mens, en voor de prediking der wet de prediking des Evangelies in de plaats te stellen, het zou door een mens uit Israël in Israël mogelijk zijn geweest? Neen, zij, die het beweren, hebben geen begrip van de zaak. Zo iets kon onmogelijk gedaan worden dan door God alleen, of door een mens, die God is. En zulk een mens was Christus. Hij is God geopenbaard in het vlees. Hij veranderde, door het avondmaal in de plaats van het pascha te stellen, dus door een enkel woord, geheel de wereld in een ogenblik, gelijk God in de wereldhistorie met een enkele daad meermalen deed en nog doet. Het bewijs ligt voor ons. Immers, de instelling van het avondmaal in de plaats van het pascha is de verwoesting van stad en tempel, die spoedig gevolgd is. Beiden zijn in de grond één zaak; het eerste is slechts de binnenzijde, het tweede de buitenzijde; het eerste is voor het geloof, het andere voor het aanschouwen. Het avondmaal heft de oud-testamentische bedeling innerlijk op, de verwoesting van stad en tempel heft haar uitwendig op. De Joden zelf, die de heerlijke Christus met zijn heerlijk avondmaal verwerpen, moeten toch, God heeft er hen toe gedwongen, erkennen, dat de verwoesting van hun stad en tempel en hun verstrooijing onder alle volken het eindpunt is van hun kerkstaat en het keerpunt van de geschiedenis der wereld. Dit is mijn bloed, het bloed des Nieuwen Verbonds. Het zijn woorden van Mozes, maar in een andere betrekking gesteld. Ziet, dit is het bloed des verbonds, hetwelk de Heer met ulieden gemaakt heeft, zei hij aan de voet van Sinaï tot het volk Israëls, en besprengde het met dat bloed, als teken van gemeenschap met dat verbond. Het avondmaal lag dus reeds in het Oude Testament. Trouwens, al wat Christus en zijn apostelen zeggen, is uit het Oude Testament en toch nieuw. Wij moeten ons oefenen, om deze overeenstemmingen, als zovele muziekaccoorden, terstond te horen. Het Oude en Nieuwe Testament zijn een enig eeuwig Testament in Christus, want de zedelijke wet wordt door het geloof niet te niet gedaan, maar bevestigd en opgericht, dat is: op de haar toekomende hoogte gesteld. NEEMT EN EET; NEEMT EN DRINKT. Nemen is geloven; eten is zich toeëigenen, is de gemeenschap met Christus door het geloof. Brood en wijn. Het gebroken brood vertegenwoordigt het lichaam van Christus, gekruisigd, gedood; de wijn vertegenwoordigt zijn bloed, zijn ziel, zijn leven, gegeven, uitgestort, tot verzoening der zonden. Gij weet, het bloed was het gedeelte der offerande, dat uitgestort of in het allerheiligste

werd gebracht voor God, en waarmee de verzoening der zonde geschiedde. Daarom mocht ook het bloed niet gedronken, en ook niet gekookt of gestremd gegeten worden, Leviticus 7:26, 27. Het bloed was iets heiligs, iets afgezonderds voor de Heer alleen. Alleen Gode komt het leven, dat door het bloed vertegenwoordigd wordt, toe. Wat echter niet in letterlijke zin mocht geschieden met de mond, dat mocht niet alleen, maar dat moest in geestelijke zin geschieden door het geloof. Christus beval zijn discipelen zijn vlees te eten en zijn bloed te drinken, niet in eigenlijke zin, dit was immers onmogelijk maar in zinnebeeld eigen zin, door het eten van het gebroken brood, dat Hij tot beeld en vertegenwoordiger van zijn gekruisigd lichaam, en het drinken van de wijn, die Hij tot beeld en vertegenwoordiger van zijn vergoten bloed gesteld had. Brood en wijn. Wij moeten deze tweeërlei delen der Offerande van Christus zó nauwkeurig onderscheiden, als vast te samen houden. De Heer zelf verenigde ze en onderscheidde ze. Men zou kunnen zeggen: Is het gebroken brood het beeld van 's Heeren dood, waartoe dan nog de uitgegoten wijn, als het ook niet meer is dan het beeld van de dood des Heeren? Alsdan is het immers een dubbel teken van dezelfde zaak. Gij weet, de Roomsen geven in die zin alleen het brood aan de gemeente, en alleen de priester neemt de beker. Zij oordelen alleen het brood genoegzaam om de dood des Heeren te verkondigen; doch het is de miskenning van de onderscheidene betekenis van het brood en de wijn. De dood des Heeren had een zonden-verzoenende kracht. Het gebroken brood verkondigt de wijze zijns doods, zijn kruisiging, en zegt ons, dat Hij de vloekdood stierf; de uitgegoten wijn verkondigt ons, dat die vloekdood plaats had tot verzoening der zonde, dat des Heeren kruisiging een offerande was; dat het uitgestorte leven (vertegenwoordigd door het uitgestorte bloed) voor God heilig, door God afgezonderd was, als Hem alleen toebehorende, en alleen door Hem gesteld tot verzoening der zonde, Leviticus 17:11. Gij ziet hieruit de noodzakelijkheid van de wijze van 's Heeren dood. Zijn dood moest zijn een uitstorting zijn bloeds, èn tegelijk een dood voor de zonde, een doorstaan van de vloek. Alleen de kruisiging verenigde deze beide volstrekte vereisten. Doch betekent de wijn het bloed, het zondeverzoenende bloed, het overgeven der ziel tot een schuldoffer: de wegneming der zonde, de wegneming van de vloek door Christus, dan verkondigt de wijn daarmee tegelijk de vrucht van die vloekdood, de eeuwige zegen, en wordt de beker tot de beker der dankzegging. De Heer zegt ons dus in het brood en de wijn des Avondmaals: "Uit mijn bittere kruisdood bied Ik u de zoete wijn der eeuwige vreugde aan. Eet mijn brood, en bedenkt dat Ik voor uw zonden heb moeten sterven als een vloek voor God en mensen, en drinkt mijn wijn, en bedenkt dat Ik door voor u gekruisigd te worden, de reinigmaking uwer zonden heb teweeg gebracht, de vergeving uwer zonden heb aangebracht en met haar uwen eeuwige vrede en uw eeuwige vreugde." Ja, onze eeuwige vrede en onze eeuwige vreugde, want door de gemeenschap met Jezus en die gekruist, door de gemeenschap met de Man van smarte, gewordt ons ook de gemeenschap des Heilige Geestes, de Geest der blijdschap en der vertroosting. De belofte des Heiligen Geestes, die de vrucht van Jezus dood zijn zou, lag dus reeds in de beker der dankzegging. Het brood, als het vaste bestanddeel, vertegenwoordigt eigenaardig het lichaam en de gehele persoonlijkheid des Heeren; de wijn als het vloeibaar bestanddeel, vertegenwoordigt even eigenaardig de Heilige Geest, die als vrucht der volbrachte offerande van Christus, van Hem, het verheerlijkte Hoofd der gemeente, op al zijn leden in allerlei gaven en krachten zou afvloeien. De wijn is in het natuurlijke het beeld van de vreugde, hij is het ook in het geestelijke. Wij moeten onze vreugde uit Christus hebben, want zij is bij geen ander te verkrijgen. Hieruit zien wij ook, hoe treurig zij hun onwetendheid tonen, die de leer der verzoening smadelijk een bloedtheologie noemen. Het bloed vertegenwoordigt in de Schrift de ziel, het leven; zo is die leer dan eigenlijk een ziels-, een levenstheologie, een theologie voor de ziel en het leven, en zeker, dat is zij. Voor velen. De Heer, wij merkten het meermalen op, spreekt bij zijn beloften nooit in het algemeen, zonder bepaling, maar altijd in het bijzonder, tot de zijnen. De Avondmaalganger wordt door de Heer persoonlijk toegesproken, en hij moet weten, of het door de Heer gesprokene hem geldt. De Heer wil een

persoonlijke toe-eigening van zijn genade en een persoonlijke gemeenschap met zijn persoon. Hij wil, dat wij op zijn voor U, antwoorden: voor MIJ. Hij zegt: voor U gegeven. Wij moeten antwoorden: ieder voor zich: IK neem het aan. Doet dat tot mijn gedachtenis. In het oorspronkelijke gebruikt de Heer een ander woord dan bij de zalving door Maria, Mattheus 26:13. Paulus legt het uit en zegt: Verkondigt de dood des Heere, totdat Hij komt. Niet altijd zal de maaltijd der gemeente de gedachtenismaaltijd van des Heeren lijden en sterven zijn. Deze kan en moet alleen met zijn zichtbare afwezigheid in zijn gemeente samengaan. Maar eenmaal komt Christus, die voor de zonde geleden heeft, weder zonder zonde, in heerlijkheid, en al de zijnen zullen in zijn heerlijkheid, in zijn zichtbare, persoonlijke gemeenschap delen. Hiervan is het aanzitten aan de bruiloft des Lams in de Schrift het beeld en de vertegenwoordiging. Verstaan wij nu echter de instelling des Avondmaals, zo als zij verstaan moet worden? Neen, daartoe dienen wij dat Nieuwe Verbond zelf van meer nabij in het oog te vatten. De leer der verbonden is bij de gemeente, treurig genoeg, altijd meer op de achtergrond geraakt, zodat zij nagenoeg, onder de onbekende dingen behoort, waarover niet gesproken en gedacht wordt; en toch is zij de enige ankergrond voor het anker onzes geloofs. God heeft van eeuwigheid af gedachten des vredes over de zondaar gehad. Gode zijn al zijn werken van eeuwigheid bekend. De val van de mens werd voorzien, en in zijn redding werd voorzien. God voorzag er in. Hij richtte een enig, eeuwig, onveranderlijk genadeverbond op voor de zondaar. De eeuwige God is de drie-enige God. Het genadeverbond is dus gelijk alle goddelijke dingen, oorspronkelijk uit de Vader, geopenbaard door de Zoon en meegedeeld door de Heilige Geest. Dit verbond werd in de kiem, als een goddelijke belofte aan de gevallen mensheid terstond na de val in het paradijs gegeven in de woorden tot de slang: Ik zal vijandschap zetten tussen u en deze vrouw, tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen. Het werd aan Abraham bevestigd, verzegeld, in de woorden: In u en uwen zade zullen alle volken der aarde gezegend worden; het werd ten volle aangekondigd door de profeten, onder anderen in de woorden van Jeremia 31:31-34: Ziet de dagen komen, SPREEKT DE HEER, dat Ik met het huis van Israël en met het huis van Juda een nieuw verbond zal maken; niet naar het verbond, dat Ik met hun vaderen gemaakt heb, ten dage als Ik hun hand aangreep, om hen uit Egypteland uit te voeren, welk verbond zij vernietigd hebben, hoewel Ik hen getrouwd had, SPREEKT DE HEER. Maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis Israëls maken zal, SPREEKT DE HEERE: Ik zal mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven, en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn en zij zullen niet meer een iegelijk zijnen naaste en een iegelijk zijnen broeder leren, zeggende: KENT DE HEERE! want zij zullen Mij allen kennen, van hun kleinste af tot hun grootste toe, SPREEKT DE HEERE! Want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven, en hun zonden niet meer gedenken. De vergeving der zonde is dus de grondslag van dit verbond, de oorzaak, waaruit de belofte des Heiligen Geestes voortvloeit. Vandaar dat God zegt: Na deze zal Ik een nieuw verbond oprichten, ofschoon het een van eeuwigheid genomen besluit Gods was. Immers, wat in de eeuwigheid Gods bestaat, moet in de tijd geopenbaard worden, zal het voor het schepsel van kracht zijn; want de eeuwigheid is voor God alleen. God moet noodzakelijk op het gebied des tijds treden, om tot ons te kunnen spreken en met ons te handelen. Zolang de Middelaar van dat eeuwig genadeverbond niet gekomen was, kon ook dat eeuwig genadeverbond niet verwezenlijkt worden. Juist de Middelaar is de tussenpersoon, door wie de Vader voor de zondaar het eeuwig genadeverbond tot stand brengt. Nog eens, de Vader is de ontwerper, de Zoon de stichter, de Heilige Geest de uitvoerder van dit verbond, niet in afgescheidenheid, maar in de innigste en hoogste gemeenschap met elkander. Gods Zoon heeft dat verbond moeten grondvesten in zijn bloed, zou het voor de zondaar van kracht zijn. Daarom wordt Hij ook de Testamentmaker genoemd, Hebreeen 9:16,17 lezen wij: Waar een testament is, daar is het noodzakelijk, dat de dood des testamentmakers tussenkome; want een testament is vast in de dode, dewijl het nog geen kracht heeft wanneer de testamentmaker leeft. Het

avondmaal is de testamentmaking van de Zoon van God, de vaststelling van zijn uiterste wil; en wat vermaakt Hij daarin en daarmee? De vergeving der zonden. Waardoor? Door zijn zoenofferande, door zijn ziel te stellen tot een schuldoffer, door zijn dood aan het kruis. Ziet gij nu, dat dit testament eerst vast werd door de dood van Christus, en dat het zonder dien dood generlei kracht heeft. Nadat Christus de reinigmaking onzer zonden door zichzelf teweeg gebracht heeft, is Hij gezeten aan de rechterhand der majesteit in de hoogste hemelen, Hebreeen 1:3. En wat volgde er toen? De vervulling van de belofte des Vaders, de uitstorting des Heiligen Geestes. Ziet, zegt Hij bij zijn hemelvaart (Lukas 24:29): Ik zende de belofte mijns Vaders op u. En Petrus zei op de eerste Christenpinksterdag: Deze Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen getuigen zijn. Hij dan, door de rechterhand God verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort, Handelingen 2:32,33. Zo is dan de vergeving der zonden de grondslag, de oorzaak van de vervulling der belofte: dat de Heilige Geest aan de zondaar zou gegeven worden, en daarmee die inwonende heiligheid Gods, welke hier de zondaar aanvankelijk heiligt en in eeuwigheid heilig doet zijn en blijven. Om de inwoning van de Heilige Geest in ons is het dus ten laatste te doen. De Heilige Geest moeten wij hebben, zullen wij zalig zijn. Doch deze kan ons niet geworden, tenzij dat eerst onze zonden verzoend en aan ons vergeven zijn. Zij zijn verzoend en, ons vergeven in Christus; en hoe kunnen wij in Christus zijn? Door het geloof, en door het geloof alleen. Door het geloof in Christus zijn wij in Christus en is Christus in ons, en is al het zijne het onze. Daarom staat er geschreven, Galaten 3:13,14: Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons, want er is geschreven: VERVLOEKT IS EEN IEGELIJK, DIE AAN HET HOUT HANGT. Opdat de zegening van Abraham tot ons komen zou in Christus Jezus, en opdat wij de belofte des Geestes verkrijgen zouden door het geloof. Het geloof nu is niet uit ons, maar het is een gave der genade, Efeziers 2:8; het is een uitvloeisel van het genadeverbond, dat als zodanig geen voorwaarde stelt, zo als de wet doet. De wet belooft het eeuwige leven, als men alles doet wat zij gebiedt; maar de rechtvaardigheid, die uit het geloof is, zegt: Wil het onmogelijke niet: wil niet pogen te doen wat Christus dood en opstanding voor u gedaan hebben. Zeg niet in uw hart: WIE ZAL IN DE HEMEL OPKLIMMEN? Hetzelve is Christus van boven afbrengen. Of: WIE ZAL IN DE AFGROND NEDERDALEN? Hetzelve is Christus uit de doden opbrengen. Dit is het woord des geloofs, hetwelk wij prediken: Indien gij met uw mond zult belijden de Heere Jezus, en met uw hart geloven, dat God Hem uit de doden opgewekt heeft, zo zult gij zalig worden, Romeinen 10:6-9. Gods genadeverbond belooft een almachtige daad Gods: de inschrijving van Gods wet door de Heilige Geest in het hart van de zondaar, op grond van een andere almachtige daad Gods: het middelaarschap van de Zone Gods. Aan wie? Aan alle zondaren? Zeker; want het verbond is alleen voor zondaren. Maar wie heeft deel in dat verbond, en wie heeft het bewijs in zichzelf, dat hij er in deelt? Alleen de aannemer van dat verbond, alleen de in Jezus gelovende zondaar. Zalig, die gelooft, want de dingen, die hem van de Heere gezegd zijn, zullen volbracht worden. Ja zalig, die gelooft. Hij behoort tot de rechtvaardigen, die uit het geloof leven en geleefd hebben, van Abel af tot op de laatste gelovige, die geboren zal worden; hij behoort tot de uitverkorenen Gods, tot de heiligen en beminden, tot dat volk, dat door God Israël, en tot de stam, die door de Heer Juda genoemd wordt, en die het daarom werkelijk zijn (het Israël Gods en het Juda des Heeren); tot de worstelaars met God en de lofzeggers van God. Verheug u dan, o gij zondaar en zondares, die gelooft, want zo gij gelooft, zijt gij een kind van Abraham, de Vader der gelovigen, niet naar het vlees, naar de natuur, als Ismael, maar naar de belofte, door de kracht van God, als Isaac en Israël, en wordt u uw geloof, gelijk Abraham het zijne, tot rechtvaardigheid gerekend, Galaten 3:7; alsdan komt u en uw kinderen en allen, die verre zijn, zo velen als de Heer onze God er toe roepen zal, de belofte toe van de Heilige Geest, om bij u in te wonen in eeuwigheid. Alsdan heeft God het genadeverbond met u opgericht, dat u zalig, heilig en heerlijk maakt, nu aanvankelijk en volmaakt in eeuwigheid, een verbond, dat enig is,

omdat het eeuwig is, omdat het enkel genade is. Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen (hemel en aarde zullen voorbijgaan), maar mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wankelen, ZEGT DE HEER UW ONTFERMER. O, wie kan al de heerlijkheden opnoemen, die voortvloeien uit de belofte: Ik zal hun God zijn, en zij zullen mijn volk zijn. Zij omvatten tijd en eeuwigheid. Mochten wij er meer aan denken, er ons meer in verdiepen, er ons meer in verliezen met onze gedachten, met onze harten, met onze wandel. Hier is het voornemen Gods, en hier is de roeping Gods, want die Hij te voren gekend heeft, die heeft Hij ook te voren verordineerd, het beeld zijns Zoons gelijkvormig te worden, opdat Hij de eerstgeborene zij onder vele broederen. En die Hij te voren verordineerd heeft dezen heeft Hij ook geroepen, en die Hij geroepen heeft dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd, en die Hij gerechtvaardigd heeft dezen heeft Hij ook verheerlijkt. Hier is God voor ons, en wie zal tegen ons zijn? Hier is de liefde Gods, wat zou ons van die liefde kunnen scheiden? Die ook zijn eigen Zoon niet heeft gespaard, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zou Hij ons met Hem niet alle dingen schenken? Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? GOD is het, die rechtvaardig maakt. Wie is het, die verdoemt? CHRISTUS is het, die gestorven is, ja, wat meer is, die ook opgewekt is, die ook ter rechterhand Gods is, die ook voor ons bidt. Ja, wie zal ons scheiden van de liefde van Christus! verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar of zwaard? Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars door Hem, die ons liefgehad heeft; want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onzen Heer, Romeinen 8:29-39. O welk een wijd veld voor de heerlijkste beschouwingen van Gods liefde en onze zaligheid opent zich hier! Doch wij moeten ons begrenzen. Één zaak moet thans al onze opmerkzaamheid tot zich trekken, namelijk de oprichting, de vestiging van dat verbond in het bloed des Zoons van God. Christus is als de enige, eeuwige Zone Gods, de enige erfgenaam van al Gods goederen, niet in de zin van bezit na de Vader (want in de Godheid is erven door sterven ondenkbaar), maar naast de Vader, in de zin dus van mededeelgenoot van en vrije beschikker over al des Vaders goederen, Hebreeën 1:2. En waarin bestond deze erfenis, en wat zijn al des Vaders goederen? Zij worden vertegenwoordigd door de Heilige Geest, deze eeuwige oneindige persoonlijkheid of zelf bewustheid in het goddelijk Wezen, die ze allen omvat, al de zaligheden, al de heerlijkheden van het goddelijk Wezen. Want Hij onderzoekt en openbaart tot zelfs de diepten der Godheid, 1 Corinthiërs 2:10. Over deze erfenis kon de Zoon echter niet beschikken ten behoeve van zondaren, alvorens de zonde te niet gedaan, verzoend, vergeven was. De zondaar, op wie de vloek van God lag, kon de volle, eeuwige zegen van God (de Heilige Geest) niet ontvangen, alvorens deze vloek was weggenomen. En dit kon niet geschieden, dan in de mensheid door God zelf. In de mensheid, want deze was zondig en schuldig; door God zelf, want alleen een oneindige kracht kan de zonde van de mens te niet doen, alleen de Schepper kan het bedorven schepsel herscheppen. En nu trad de eeuwige Zoon des eeuwigen Vaders door de eeuwige Geest in de mensheid, en werd zo waarachtig mens, als Hij waarachtig God is. Door dit op zich nemen der menselijke natuur nam Christus ook de schuld, die op de menselijke natuur ligt, op zich, voor zijn rekening. Zo moest Hij ze dan ook betalen, en Hij betaalde ze als onze getrouwe Borg. Al wat de wet van de mens eist, volbracht Hij volkomen; Hij vervulde alle gerechtigheid, en was en bleef de volmaakt heilige mens. Als de volstrekt heilige mens, die voor zichzelf niets had te lijden, kon Hij intreden in het lijden zijner broederen, in het lijden van de straf hunner zonden, van de dood en van de vloek der wet, en Hij leed die volkomen op het kruis. Hiermee heeft Hij zichzelf door de eeuwige Geest onstraffelijk opgeofferd, en in zijn bloed de reinigmaking aller zonden gewrocht (Hebreeen 9:10 1 Johannes 1:7). Zo is dan zijn dood de oorzaak van onze rechtvaardigmaking bij God, Hebreeen 1:3. De wet is door Hem in eis en straf vervuld. Dus is Christus het einde der wet. In

Hem eindigt zij. Zij heeft van de mens Jezus Christus niets meer te vorderen; in Hem heeft zij hare verdoemende kracht verloren. Christus heeft de wet in zich opgenomen en opgelost. Hij staat in haar plaats. Waartoe? Om haar door de Heilige Geest te laten schrijven in de harten der zijnen, opdat zij haar even volmaakt vervullen in de eeuwigheid, als Hij haar in de tijd vervuld heeft; maar thans staat Hij allereerst in haar plaats. En Hij is de genade. Hij eist niet meer wat de wet eist als voorwaarde tot het eeuwige leven: volstrekte heiligheid, volkomene vervulling van al hare voorschriften; neen, Hij vraagt alleen geloof in Hem, gelijk in de Vader, geloof in zijn genade, gelijk in de liefde des Vaders; met andere woorden: aanneming, gelijk van de Vader, als de enige waarachtige God, zo ook van zijn persoon, als de onmiddellijk gezondene des Vaders, als de enige en volkomene Zaligmaker van zondaren, en aanneming van zijn genade als het volstrekt enige middel van redding, van behoudenis, van zaligheid, Johannes 17:3. Geloof in de Heer Jezus Christus, en gij zult zalig worden, gij en uw huis. Ziedaar het Evangelie, dat Christus thans laat verkondigen door alle eeuwen heen. Zalig wie de blijde boodschap hoort en aanneemt; hij is deelgenoot van dat verbond, dat uit de Vader, door de Zoon en in de Heilige Geest is; met andere woorden, zijn erfenis is de drie-enige Verbondsgod zelf nu en eeuwiglijk. En opdat nu de toegang tot dat verbond aan de zijde des mensen vrij zij van alle beletsel, en het geloof het onzichtbare en eeuwige zou kunnen aannemen, heeft God twee uitwendige waartekens, twee zichtbare, tijdelijke zegels aan dat verbond gehecht: de doop en het avondmaal. Door de doop brengt het geloof ons en de onzen in dat verbond, en door het avondmaal vernieuwt en bevestigt ieder voor zich dat verbond. Heeft God dus niet zijn verbond volkomen geopenbaard, en is dat verbond zelf niet volkomen? Bestaat het niet in de innigste gemeenschap van God met ons, in de vergeving onzer zonden en in het eeuwig genot van al de gaven en krachten, van al de liefde en blijdschap des Heiligen Geestes? Is er dus nog iets te bedenken, dat er aan ontbreken zou? Neen, het is volmaakt, en daarom is het een verbond, dat nieuw is en nieuw blijft, terwijl het ceremonieel wetverbond onvolmaakt was, en daarom veranderen en te niet gaan kon en moest, Hebreeën 8:7,13. Zo zijn dan, en hiermee keren wij tot de tekst terug, de woorden der instelling van het avondmaal des Heeren eigene aanwijzing van de betekenis van zijn lijden en sterven. Zijn lijden en sterven was een lijden tot vergeving der zonden; zonder dat lijden en sterven zou er geen vergeving der zonden en daarmee de zondaar eeuwig verloren zijn. Wie dat lijden en sterven des Heeren anders beschouwt, bestrijdt de Heer, weerspreekt geheel de Schrift, vernietigt het genadeverbond, verwerpt het enig middel tot behoudenis, doet de Geest der genade smaadheid aan, en voor zulk een blijft niets over dan de verschrikkelijkste verwachting van Gods oordeel, Hebreeën 10:26-31.

22:39 De Heer en zijn discipelen: zijn gesprekken aan de maaltijd.
Kinderkens! nog een kleine tijd ben Ik bij u. Wij hebben reeds vroeger herinnerd, dat het de gewoonte der Joodse leraars was, bij de paasmaaltijd langdurige gesprekken met hun discipelen te houden, tot soms aan de dageraad en het morgengebed toe. Welnu, op dezelfde wijze heeft de goddelijke Meester, de hemelse Rabbi, in deze paasnacht zijn gesprekken met zijn discipelen langdurig gehouden. Er zijn ons geen andere tafelgesprekken met zijn discipelen opgetekend, maar, als bij wijze van vergoeding, heeft de Heilige Geest de gemeente door de pen van Johannes juist deze heerlijke, alles van dien aard eindeloos overtreffende gesprekken des Heeren medegedeeld. Het waren zijn afscheidsgesprekken. Nog maar weinige uren zou Hij bij hen zijn, en dit gaf een bijzondere toon aan zijn stem en een bijzondere nadruk aan zijn woorden. Reeds dadelijk zien wij dit in de benaming, die Hij zijn discipelen geeft, welke anders bij de Heer ongewoon was. Kinderkens! De Heer is in een weemoedige gemoedsgesteldheid, en zo wordt de toon altijd tederder en aandoenlijker. Hij wil thans niets anders voor zijn discipelen zijn, dan wat een vader, die sterven gaat, is voor zijn kinderen, voor wie hij het hart, dat altijd vol liefde voor hen was, in liefde opent en geheel uitstort. Gij zult Mij zoeken, en gelijk Ik de Joden gezegd heb: WAAR IK HEENGA KUNT GIJ NIET KOMEN, alzo zeg Ik ulieden. Het is een aandoenlijke beschrijving van zijn dood. Ja, de dood onzer geliefden is een heengaan daarheen, waar wij hen niet kunnen volgen. Wij volgen hen overal met onze gedachten, maar wij zelf kunnen niet tot hen komen, en zij niet tot ons. De dood is een scheiding, niet alleen tussen lichaam, en ziel bij de gestorvene, maar ook een scheiding van al de nog op aarde levenden. De leegte, die het heengaan van de geliefde veroorzaakt in huis en hart, is dan ook groot, is soms onbeschrijfelijk groot, en door niets aan te vullen dan door God alleen. Zo zou het ook bij de discipelen zijn, wanneer hun Heer van hen zou zijn heengegaan. Een nieuw gebod geef Ik u, dat gij elkander liefhebt. Hiermee ontbindt de Heer niet de zedelijke wet, de wet der tien geboden, maar vervult Hij haar; Want de liefde is de vervulling der wet, Romeinen 13:10. Het einde des gebods is liefde uit een rein hart, en uit een goed geweten en uit een ongeveinsd geloof, 1 Timotheus 1:5. En daar nu de liefde en de vrijheid eenzelvig zijn, zo wordt die wet door Jacobus (Jacobus 1:25 2:12) de wet der vrijheid genoemd, door welke wij zullen geoordeeld worden. Gij bemerkt ook, dat de Heer niet de zedelijke wet in haar geheel aanhaalt, maar enkel ziet op de tweede tafel, op de plichten tot de naaste, en de eerste tafel, de plichten jegens God, onaangeroerd laat. Immers, de eerste tafel was reeds samengevat in het gebod der liefde, en luidde: Gij zult liefhebben de Heer uwen God met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand. Hiervan zei de Heer: Dit is het eerste en het grote gebod, en het tweede aan dit gelijk, is: GIJ ZULT UW NAASTE LIEFHEBBEN ALS U ZELF. Aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten, Mattheus 22:37-40. Het gebod der liefde was dus onder het Oude Testament even goed bekend als onder het Nieuwe, even als het verbond der genade er onder bekend was. Al Gods kinderen van het begin der wereld af treden (zo als wij reeds herinnerden) in het verbond, en daarmee in de liefde door het geloof. NOG THANS is het gebod der liefde bij uitnemendheid het gebod des Nieuwen Testaments, en daarmee een nieuw gebod, omdat het de enige en gehele uitdrukking is van het Nieuwe Testament. Gelijk Ik u liefgehad heb, dat ook gij elkander liefhebt. Hier zien wij de nadere reden, waarom de Heer het oude gebod, dat van den beginne was, (1 Johannes 2:7) nochtans een nieuw gebod noemt. De Heer gaf het oude gebod een nieuw beginsel. Gelijk het Oude Testament dóór Christus is gegaan, en daardoor tot een Nieuw Testament is geworden, zo is ook het oude gebod der liefde dóór Christus gegaan en tot een nieuw gebod geworden. Christus heeft door zijn offerande aan het kruis al het goddelijk oude goddelijk nieuw gemaakt. In Hem is niets meer oud, is alles nieuw, eeuwig nieuw. En zo is dan nu zijn liefde het beginsel geworden van de liefde der zijnen onderling. Zijn discipelen moesten elkander voortaan liefhebben in zijn liefde en elkander even zo liefhebben, als Hijzelf hen had liefgehad. Hierop rust het zeggen van het woord van Johannes: (1 Johannes 3:16). Hieraan

hebben wij, de liefde gekend, dat Hij zijn leven voor ons gesteld heeft, en wij zijn schuldig voor de broederen het leven te stellen. Gij ziet, dit is een hoger beginsel dan tot hiertoe aan de liefde verbonden was. Het is een liefhebben des naasten niet gelijk zichzelf, maar meer dan zichzelf, ten koste van zichzelf, ja ten koste van zijn eigen leven. Gij voelt, dat alleen de genade zulk een liefde kan teweeg brengen. De Heer zegt met dit gebod tot zijn discipelen: "Betaalt aan elkander, wat gij Mij schuldig zijt, Ik neem geen terugbetaling aan voor Mijzelf; wat aan de broeders wordt gedaan, dßt wordt aan Mij gedaan." Hieraan zullen zij allen bekennen, dat gij mijn discipelen zijt, zo gij liefde hebt onder elkander. Is de onderlinge liefde ten allen tijde het teken geweest, waardoor zich de discipelen des Heeren onderscheiden hebben? Uitwendig neen, maar innerlijk ja. Trouwens het is volstrekt onmogelijk, dat ware Christenen elkander innerlijk niet innig zouden liefhebben; doch men make geen bepalingen van de vorm, waarin, of de wijze, hoe de liefde der broederen zich uitwendig moet openbaren; want alsdan loopt men gevaar, om de eigenliefde in de plaats te stellen van de broederliefde, en dezulken van gebrek aan liefde te beschuldigen, die ons niet huldigen, die ons niet nalopen, die ons niet dadelijk in alles helpen. Neen, de ware liefde is vrij, en laat vrij, en ziet niet op hetgeen het onze is, maar op hetgeen des anderen is. Nogthans, het moet ook der wereld, ja allen, die ons omgeven, kenbaar worden, dat de discipelen van Christus elkander in Christus bij uitnemendheid liefhebben, en zijzelf moeten gedurig indachtig blijven, dat de Heer de liefde, en de liefde alleen, tot een herkenningsteken der zijnen gesteld heeft, waaraan wij dus ook werkelijk moeten te kennen zijn. Simon Petrus zei tot Hem: HEERE, WAAR GAAT GIJ HEEN? Petrus had het woord des Heeren: Nog een kleine tijd ben Ik bij ulieden, en waar Ik heenga, kunt gij niet komen, als het voor hem belangrijkste vastgehouden, en daar er geen verklaring van 's Heeren zijde op volgde, vraagt hijzelf er opheldering over. Trouwens hij is de vrager. Zeker Was er bij Petrus te veel vuur, maar is er bij ons gewoonlijk niet te weinig? De Heer berispt hem er ook niet over. De goddelijke Meester nam de gebreken bij de discipelen weg, Maar onderdrukte hun karakter niet, en ook wij moeten in de opvoeding met onze kinderen niet anders handelen, wij moeten het boze in hen wegnemen, zonder hun karakter te willen veranderen of onderdrukken. Jezus antwoordde hem: WAAR IK HEENGA KUNT GIJ MIJ NU NIET VOLGEN, MAAR GIJ ZULT MIJ NAMAALS VOLGEN. ZO is dan ons sterven een volgen achter Jezus. Nu, waar Jezus vóórging, kunnen wij gemoedigd volgen, en volgen wij Jezus, dan komen wij ook in zijn heerlijkheid. Voor Petrus was dit in een dubbele zin, in een innerlijke en uiterlijke zin waar. Hij zou de Heer volgen in de dood op het kruis. Petrus zei tot hem: HEERE, WAAROM KAN IK U NU NIET VOLGEN? IK ZAL MIJN LEVEN VOOR U ZETTEN. Het was Petrus thans klaar geworden, dat de Heer in levensgevaar verkeerde, en dat Hij daarop het oog had met te spreken van zijn ophanden zijnde scheiding. En Petrus, die niet kon lijden, toen hem het lijden tegentrad, wil nu lijden zonder er toe geroepen te worden. Doch de Schrift verwerpt alle eigenwillig lijden, en de Heer doet het ook. Jezus antwoordde: ZOUDT GIJ UW LEVEN VOOR MIJ ZETTEN? Toen de Heer aan Johannes en Jacobus, die met Hem wilden heersen, vroeg of zij ook met Hem konden lijden? antwoordden zij: Wij kunnen, en de Heer weêrsprak het niet, want zij zouden het kunnen als het gevraagd werd, en Johannes bewees het door met des Heeren moeder nabij het kruis te komen; maar de Heer weersprak Petrus, want hij zou niet kunnen doen wat hij zei, als het hem gevraagd werd, en hij bewees het in de zaal van het paleis des hogepriesters. Zo is het dan goed gezegd door de een, en kwaad gezegd door de ander. Doch hieruit blijkt dan ook, hoe gevaarlijk het is, om het woord of de daad van de ene broeder te stellen tot een regel voor de andere broeder. Simon, Simon, ziet, de Satan heeft ulieden zeer begeerd te ziften als de tarwe. De Heer noemt Petrus bij diens eigen naam, en wel bij verdubbeling. Het is een vorm, die de liefde bezigt, om het harde woord, dat volgen moet, te verzachten. Zo deed de Heer ook later met Saulus, deze toeroepende: Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij? Het Saul alleen zou hem gedood hebben, het Saul, Saul! maakte hem levend voor eeuwig. Ziet, DE SATAN heeft begeerd. Gij weet, er zijn mensen, die zich zo hoog verlicht

achten, dat zij van geen duisternis en vooral van geen vorst der duisternis meer willen weten, doch die hem het minst willen erkennen, zijn het meest in zijn macht. De dief ziet in de dief geen booswicht, maar een broeder. Zo ziet de boze ook niet de boze, maar in hem zijn gelijke. Wat ons betreft, wij willen liever dwaas zijn met de Schrift, dan wijs zijn tegen de Schrift; want wijs te zijn met de Schrift is de wijsheid Gods, en wijs te zijn tegen de Schrift is de wijsheid der wereld en daarmee de wijsheid des Bozen. Ziet, de satan heeft ulieden begeerd te ZIFTEN. Het is de wens en het streven van de duivel, om ook de kinderen Gods te verlokken tot het kwade, ten einde hij ze altijd in zijn zeef kan schudden. Want hij weet wel, nu hij de proef met Job heeft genomen, en nu de Zone Gods hem de kop met de voet vertreedt, om die weldra te vermorzelen, dat hij Gods kinderen niet vermag te verderven; maar juist daarom begeert hij ze te meer te mogen schudden in zijn zeef, dat is: om hen allerlei angsten en beroeringen in hun ziel te doen ondervinden. O, wachten wij ons dan toch zorgvuldig voor de zonde, en weerstaan wij elke verlokking daartoe met beslistheid. Want aan Gods koren mag geen kaf blijven, en blijft het er door onze schuld aan, dan lopen wij het grootste gevaar om in des satans zeef te komen. Heeft ULIEDEN begeerd. Het woord des Heeren is tot al de discipelen, en tot Petrus in het bijzonder. Er was aan hen allen nog veel te zuiveren, en de satan begeerde dat te doen in zijn zeef. Te ziften als de TARWE. De Heer stelt met dat woord zijn discipelen voor als te behoren tot het uitverkoren zaad, dat leeft uit het geloof, volhardt tot aan het einde en zalig wordt; want niet de tarwe, maar het kaf gaat verloren. Doch dit neemt niet weg, dat ook aan de tarwe te ziften is, ja, zij moet gezift worden, alvorens zij in de schuur kan geborgen worden. Nu is er aan ons allen, wie zal het ontkennen, gedurig veel te ziften. Bij Petrus moest de eigen roem, de zelfverheffing weggezift worden. Toen hij in het eerst bekeerd was, begon hij goed; toen was hij nederig, ootmoedig, verslagen van geest, en zijn geboortekreet was: Heer, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens. Maar, zo als het meer gaat, ook in de bekering, men verlaat zijn beginsel, de eerste liefde wordt verlaten, en de eerste nederigheid ook, en dat moet niet, en mag niet; de bekering moet eindigen zo als zij begonnen is, in schuldgevoel, in kleingevoeligheid van zichzelf, in een gebroken en verslagen hart, welke de offeranden Gods zijn, die Hem altijd behagen. Na zijn val heeft Petrus dan ook nooit meer geroemd. In zijn brieven vindt men geen spoor van zelfverheffing meer, maar zien wij in hem enkel liefde en zachtmoedigheid; wel spreekt hij nog van lijden, maar als het de wil des Heeren is, 1 Petrus 3:17. Maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoudt. Velen willen thans het gebed maken tot een blote opwekking van godsdienstige aandoening en een ontboezeming van die aandoening, of uitgang des harten tot het hogere. Volgens dit stelsel is het gebed niet langer een bepaalde vraag om een bepaalde zaak, welke (zeggen de ongelovigen) toch niet gegeven wordt, naardien er geen wonderen meer geschieden. Doch Jezus heeft hier bepaald gebeden om een bepaalde zaak voor Petrus en voor al zijn getrouwe discipelen. En zouden nu de ongelovigen menen, dat wij hun mening zouden stellen boven de leer van Jezus? Het zou al te dwaas van hen gedacht zijn. Zeker zijn al de uitgangen des harten tot God goed, maar het wezen van het gebed is, dat de mens aan God vraagt, wat God geven kan en wil. De Heer zei Petrus en de overige discipelen, dat Hij voor hen gebeden had, opdat zij troost mochten hebben, wanneer het schuldgevoel en de droefheid van wege de zonde bij hen zou gevolgd zijn. Welk een Zaligmaker! Kan er nog iets in Hem gewenst worden, dat niet in Hem is? Neen. Hij is een volstrekt volkomen Zaligmaker. Nog vóórdat de val van zijn discipel plaats gevonden heeft, heeft Hij gebeden, opdat die val niet dodelijk zou zijn. Ja, ook reeds vóór onze val is onze val verzoend, onze schuld buiten ons door Christus vereffend; zijn gebed is het beginsel van ons geloof, van onze bekering, van onze dagelijkse vernieuwing, van onze volharding tot de einde toe. Christus bidden was een almachtig bidden, een onbepaald ontvangen uit de oneindigheid des Vaders. Uit het Evangelie weten wij, dat Jezus niets deed in de dingen van het koningrijk Gods, zonder vooraf te bidden. Alvorens Hij zijn discipelen verkoos, bad Hij. Hier horen wij, dat Hij ook voor zijn discipelen had gebeden, dat hun geloof niet mocht ophouden. En de Heilige Geest getuigt, dat Christus ook

op de troon der majesteit voor ons bidt. Zijn bidden is een eeuwig bidden, een bidden van eeuwige geldigheid en kracht. Onze gebeden worden in de zijne opgenomen, en wederkerig is zijn gebed de kracht onzer gebeden. Opdat uw geloof niet ophoude. Zo had Petrus dan geloof, en dat geloof kon niet ophouden, omdat de Heer er voor gebeden heeft. Hiermee is het geloof gesteld tot het beginsel van dat nieuwe leven, dat niet ophouden kan, omdat het in Christus voorbidding zijn voortdurende kracht heeft. Neen, het oprechte geloof in Christus kan niet ophouden, nOG THANS kan het gestremd worden, ja, het kan, gelijk het natuurlijke leven, in flauwte, tot zelfs in schijndood vervallen, maar sterven kan het niet. Het geloof zelf is dus het nieuwe leven, dat uit God is: het is er het begin en beginsel van. Immers het geloof is de kindsheid van de Christen; het is voor de aarde; als hij een man geworden is, dan zal het geloof ophouden, en de hoop tevens, en de liefde zal alleen overblijven, omdat in de liefde alleen de blijdschap, de volmaakte, de eeuwige blijdschap is. Op aarde is echter ook de liefde en zijn al hare goede werken de zichtbare, de uitwendige bewegingen van het onzichtbaar, innerlijk geloof en van het nieuwe leven, en daarom is het even alsof Jezus tot Petrus zei: "Gij zult krank worden, nabij de dood, ja gij zult schijnbaar dood zijn, toch zal het leven niet bij u ophouden; spoedig zal dat leven zich weer te kennen geven, en gij zult weer gezond worden." Voorzeker een troostrijke verzekering van 's Heeren wege! Daarom moeten wij, die gedurig blootstaan aan nieuwe struikelingen, niet wanhopen, maar zien op Christus, die voor ons gebeden heeft. Wij moeten niet zondigen, maar zo wij nOG THANS gezondigd hebben, moeten wij in gedachtenis houden, dat wij een voorspreker en voorbidder bij de Vader hebben. Het is zeer nodig, dat wij dit weten. Dat onze vorige zonden ons vergeven zijn kunnen wij geloven, en dat wij voor de tegenwoordige zonden niet te vrezen hebben kunnen wij vertrouwen; maar wie staat ons borg voor de toekomst? Christus, en wederom Christus. Hij is gisteren en heden en in alle eeuwigheid dezelfde. En noch tegenwoordige, noch toekomende dingen kunnen ons scheiden van de liefde Gods, welke is in Jezus Christus, onze Heer, Romeinen 8:38,39. En gij, als gij eens zult bekeerd zijn, zo versterk uw broederen. We zeggen hier wederom: O, hoe heerlijk, welk een volkomen Zaligmaker hebben wij! Nog eer de val van Petrus geschied was, spreekt Hij reeds van Petrus bekering, en geeft deze daarmee iets goddelijks, waaraan hij zich in zijn val kan vasthouden en bovenhouden. Als gij zult bekeerd zijn. Maar was Petrus dan niet bekeerd? Zeker was Petrus bekeerd. Dat zijn geloof niet zou ophouden, onderstelt dat hij geloof had, en wie geloof heeft die is bekeerd; doch niemand mag rusten op een bekering van gisteren of eergisteren. Na iedere val moeten wij op nieuw beginnen genade te vragen, alsof wij nog geen genade ontvangen hadden. Dat telkens op nieuw beginnen valt velen moeilijk, en toch moet het geschieden, zullen wij niet verachteren in de genade. Ook is het geen Sisyphus-arbeid, geen altijd wentelen van de terugwentelenden steen; neen, het is een afglijden op de bergweg, die wij nOG THANS altijd hoger bestijgen. De noodzakelijkheid en moeilijkheid van deze altijd nieuwe inspanning moet ons enkel afschrikken van de ons zo licht overkomende onwaakzaamheid, zorgeloosheid, ja lichtzinnigheid. Wie bij ondervinding weet, wat het kost, om verlorene vrijmoedigheid tot de Heer terug te bekomen, die zal voor de minste zonde terugschrikken als voor de venijnigste slang, en voor haar vlieden. Zo versterk uw broederen. Dat deed de Heer zelf allereerst bij Petrus; want na zijn opstanding verscheen Hij aan Petrus in het bijzonder, en versterkte hem ook later, na de tweede wondere visvangst. Met deze vermaning zei de Heer bij herhaling tot Petrus, en zegt Hij tot ons allen, dat wel de val, maar dat ook de oprichting uit die val voor de discipel van Christus mogelijk is. De Heer ontneemt ons dus wel onze eigen kracht, maar geeft ons de zijne in de plaats, en eerst zó gaat het goed. En Jezus zei tot hen: GIJ ZULT IN DEZE NACHT ALLEN AAN MIJ GEERGERD WORDEN. Dat is: "Gij zult u over Mij teleurgesteld gevoelen en u over Mij schamen." Een hard woord, en toch was het waar. De Heer, die altijd zo geheel liefde was voor zijn discipelen, verschoonde hen in hun zonden niet. Een wonderdoende Christus en een op Thabor verheerlijkt wordende Christus kon hen niet ergeren, maar een machteloze, gevangen genomen wordende Christus wèl.

En gaat het niet menig discipel van Christus in deze wereld evenzo? Zolang wij op een voetstuk staan, ziet ieder met eerbied naar ons op, maar als wij ter aarde liggen geworpen wil niemand meer van ons weten; doch neen, er zijn uitzonderingen; soms wordt ons juist in de benauwdheid een broeder geboren. Doch de Heer zou in zijn lijden allereerst door allen verlaten worden. Eerst aan het kruis zou Johannes met Maria, als de liefde door het geloof geleid, bij het kruis terugkomen. Want er is geschreven: IK ZAL DE HERDER SLAAN, EN DE SCHAPEN DER KUDDE ZULLEN VERSTROOID WORDEN. De Schrift, wij kunnen het niet genoeg herhalen, was voor de Heer, wat zij voor ons zijn moet, de beschreven raad, van God. De Heer kende al de bijzonderheden van zijn lijden door de Heilige Geest, die Hem zonder mate gegeven was door de Vader; doch telkens legt Hij de vinger op de Schriftuurplaats, die de gebeurtenis voorspeld heeft, om ons gedurig te herinneren, dat de Schrift niet is uit de mens, maar uit de Heilige Geest, door de mens. De profetiën moesten de Heer tot geloofsbrieven strekken bij Israël, en de Heer toonde ze als zodanig aan zijn vijanden en aan zijn vrienden, zo dikwijls Hij zich op de Schrift beriep. Gij leest die tekst Zacheria 13:7. Zwaard! ontwaak tegen mijn herder, en tegen de man, die mijn Metgezel is, SPREEKT DE HEER DER HEIRSCHAREN. Sla de herder, en de schapen zullen verstrooid worden. Hoe aandoenlijk schoon beschrijft de Heer met de aanhaling dezer woorden èn zijn eigen lijden, èn de daaruit voortvloeienden droevige toestand zijner volgelingen! "De herder zou gesIagen worden." Welk een herder? De herder Gods, de man en tegelijk de metgezel, de medegenoot Gods, de Godmens. En waarom zou Hij geslagen worden? Jesaja had het gezegd (Jesaja 53:4,5). Wij achtten Hem, dat Hij geplaagd, van God geslagen en verdrukt was (vanwege zijn zonden), maar Hij is om ONZE overtredingen verwond, om ONZE ongerechtigheden is Hij verbrijzeld. De straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door zijn striemen is ons genezing geworden. En de schapen der kudde zullen verstrooid worden. In de herder zou de kudde geslagen worden, De veiligheid der kudde ligt enkel in de herder; de schapen zijn de enige weerloze dieren, zonder enig wapen van aanval of verdediging, en daarom zijn zij zulke juiste beelden van de gelovigen, wier behoud en veiligheid voor tijd en eeuwigheid alleen en geheel ligt in Christus. Het geloof is dan ook niets anders dan het behoren tot zijn kudde, dan het geleid en geweid worden door Hem. Maar nadat Ik zal opgestaan zijn, zal Ik u voorgaan naar Galiléa. Voorgaan als de herder, die zijn kudde achter zich verzamelt, door de schapen te roepen bij hun namen, en zo zij afgedwaald zijn, door hen op te zoeken ter plaatse waar zij dwalen, zoals Hij Petrus en Thomas deed. Des Heeren lijden en dood zou de kudde verstrooien, maar des Heeren opstanding zou haar weer verenigen. Hieruit ziet gij het volslagen gebrek aan mensenkennis bij dezulken, die beweren, dat Christus niet opgestaan is, en dat zich toch de discipelen weer verzameld en de kerk van Christus gesticht hebben. Hoe! een kudde zonder een voorganger? Verenigen zich dan de schapen zelf uit hun verstrooiing? Wat zullen wij er van zeggen? Als men niet rechtzinnig zijn wil, dan wordt men onzinnig. Doch Petrus antwoordde, zei tot Hem: Al werden zij ook allen aan U geërgerd, zo zal ik toch nimmermeer geërgerd worden. Heere, ik ben bereid met U in de gevangenis en in de dood te gaan. Welk een stout, ik zou haast zeggen vermetel antwoord op des Heeren plechtige en stellige verzekering! Maar de mens gelooft niet, voordat hij ondervindt, wat hij niet gelooft. Petrus, die alles zei, wat in zijn hart opkwam, was oprecht; maar men kan oprecht zijn, en toch zijn bederf openbaren, en men kan zijn hart ten volle uitspreken, en toch aan zichzelf onbekend zijn. O dat hart in ons is een wereld op zichzelf, en een wondere wereld ook. Een wereld, waarin nog altijd nieuwe landen en zeeën ontdekt worden, en waarin niet het minst grote werelddeel, zo als Amerika, eerst op het laatst ontdekt wordt. Ziet eens, wat grote zonde Petrus hier, zonder het te bedoelen, doet. Hij zei met zijn tegenspraak tot de Heer: "Gij zegt voor mij gebeden te hebben, maar dit behoeft niet, ik ben tot alles gereed en bereid." Petrus was te voorbarig. Zeker, hij droeg veel in zijn hart, en toch wist hij niet genoeg wat hij bezat. Er was in Petrus werkelijk een heldenmoed, die bereid was voor de Heer in de gevangenis en in de dood te gaan; doch dat zou eerst later te pas komen, en het kwam ook later werkelijk te

pas. Herinner u slechts, hoe Petrus in de nacht vóór zijn vastgestelde onthoofding, zo gerust in de gevangenis lag te slapen, dat de engel des Heeren hem enkel door hem aan te stoten kon doen ontwaken. Thans echter, tegenover de uitdrukkelijke verklaring des Heeren steunde Petrus op zijn eigen kracht, en de mens heeft geen waarborg voor de duur zijner eigen kracht, omdat deze van duizend omstandigheden buiten hem afhankelijk is. Had Petrus als krijgsman moeten strijden, hij zou heldendaden hebben verricht; want hij was een man, die moed had, en voor geen klein gerucht vervaard was, zo als bleek in de hof. Doch in de zaal van de hogepriester was hij buiten zijn kring, en daarmee buiten zijn kracht. Daar had een eenvoudige dienstmaagd slechts met de vinger op hem te wijzen als een discipel van Jezus, om te maken dat hij Jezus verloochende. Jezus zei tot hem: VOORWAAR IK ZEG U, PETRUS, DAT HEDEN IN DEZE NACHT EER DE HAAN TWEEMAAL ZAL GEKRAAID HEBBEN, GIJ DRIEMAAL ZULT GELOOCHEND HEBBEN, DAT GIJ MIJ KENT. Nu Petrus volhardt in zijn tegenspraak, legt de Heer de toekomst geheel voor hem bloot, en toont Hij hem de misdaad, waaraan hij zich schuldig maken zal, bij name en in al haar omvang; een vooruitzicht, waarvoor Hij hem anders zou hebben gespaard. Hij noemt zijn discipel thans met de Petrusnaam. De Heer zei er mee: "Even als Ik u Petrus genoemd heb en nog noem, zeg Ik u, dat gij tegen die naam zult handelen." Treffend, niet waar, dat een kind van God alleen door zulke diepe wegen tot eer komt. Alvorens Petrus door zijn prediking drie duizend zielen zou bekeren, zou hij eerst de Heer driemaal verloochenen. God wil de hoogmoed uit zijn kinderen hebben, en Hij roeit die bij hen uit met wortel en tak, en dat doet pijn, hevige pijn. De val van Petrus was zijn geestelijke besnijdenis. Hoe treurig moest het de eerste onder de discipelen zijn, dat men van hem zeggen moest: "Het laatste wat hij aan de Heer, vóór diens dood en als tot afscheid deed, was Hem driemaal verloochenen." En toch zijn deze drie verlocheningen door de Heer gesteld tot de drie kruisen van Petrus hemels adellijk wapenschild. Doorgaans moet de gelovige zijn overwinningen beginnen met nederlaag op nederlaag, opdat hij te sterker tot de Heer roepe, te dichter zich aan de Heer houde, en een te volvaardiger uitvoerder zij van 's Heeren wil in 's Heeren kracht. Maar hij zei nog des te meer: AL MOEST IK OOK MET U STERVEN, ZO ZAL IK U GEENSZINS VERLOOCHENEN. Desgelijks zeiden ook al de discipelen. Zolang ons al de omstandigheden van een misdaad onbekend zijn, kunnen wij er ons uit de blote naam geen klare voorstelling van maken. Wat het was, de Heer te verraden en de Heer te verloochenen, was de Heer volkomen klaar, niet de discipelen. Zij begrepen niet, hoe dit kon geschieden, en zo bleef het hun een geheim, tot op het ogenblik dat beide voorspellingen verwezenlijkt werden. Uit deze verwarde voorstelling der zaak ontsproot ook bepaald de tegenspraak van Petrus en der overige discipelen. Och wij geloven de Heer zo zelden op zijn woord, en menen het beter te weten dan Hij, en daarom geven wij geen acht op zijn waarschuwingen en vallen in zonden, waarin wij zouden vergaan, wanneer niet zijn almachtige hand ons aangreep en uithielp. En Hij zei tot hen: ALS IK U UITZOND ZONDER BUIDEL OF MALE EN SCHOENEN, HEEFT U OOK IETS ONTBROKEN? Zij zeiden: NIETS. De Heer breekt het gesprek over de verloochening af, en leidt zijn discipelen op een ander punt, op hun wapening tegen het toekomstig gevaar. De Heer had tot nu toe voor hen gezorgd, nu moesten zij voor zichzelf zorgen. En hoe moesten zij dat doen? De Heer zou het hun terstond zeggen, doch eerst wil Hij, dat zij zich de algenoegzaamheid zijner tegenwoordigheid zullen herinneren. Hij had bij hen in alles voorzien door zijn woord, daarom wil Hij, dat zijn discipelen achterwaarts zien, alvorens vooruit te zien. Want o het geheugen is bij de Christen zulk een belangrijke zaak; het behoort ook in het geestelijke tot de heerlijkste gaven, die God gegeven heeft. In het geestelijk leven zijn de indachtigmakingen des Heiligen Geestes van grote kracht. Ja, het is nodig, dat wij ons de ondervondene weldadigheden Gods gedurig herinneren, want door ons zijn grote liefde en veelvuldige weldadigheden te betonen, bereidt ons de Heer gewoonlijk vóór tot grote opofferingen. Na de aanschouwing en ondervinding van Gods liefde roept Hij ons meermalen tot het geloof aan zijn vrijmacht. Niet wanneer de Heer ons zegent, waar wanneer Hij schijnt

ons te verlaten, ja zich tegen ons te stellen, komt het aan op ons geloof. Zolang de Heer bij zijn discipelen was, ging het hun goed, en waren zij buiten alle gevaar; maar nu zou de Heer van hen heengaan, en zouden zij aan een gedurig gevaar worden blootgesteld; nu zou het woord des Heeren in vervulling komen: Ziet Ik zend u als schapen in het midden der wolven; daarop moesten zij gewapend zijn. Hij zei dan tot hen: MAAR NU, WIE EEN BUIDEL HEEFT, DIE NEEMT HEM, DESGELIJKS OOK EEN MAAL, EN DIE GEEN HEEFT, DIE VERKOOPT ZIJN KLEED EN KOOPT EEN ZWAARD. Als de oorlog is uitgebroken en de vijand aanrukt, is niets van meer belang, dan tot tegenweer gewapend te zijn. Alsdan koopt de rijke zich een zwaard voor zijn geld en de arme voor zijn reisgereedschap, ja, voor zijn beste kleed. In deze schone zinnebeeldige taal zegt de Heer tot zijn discipelen, dat er een toestand voor hen op handen was, waarin de vrijheid en veiligheid voorbij waren, en waarin zich ieder als in de uiterste nood redden moest, zo als hij best kon. Gij voelt toch, dat de Heer geen eigenlijk zwaard bedoelde. Hijzelf zei immers later, dat wie het zwaard opneemt, door het zwaard zal vergaan. In geestelijke dingen voegt geen wereldlijk zwaard. De discipelen moesten geestelijk gewapend zijn. Het zou nu met de discipelen gaan, als het ging met Israël toen het uit Egypte de woestijn introk en dóórtrok. Toen begon hun strijd tegen hun vijanden. De discipelen hadden thans enkel zich te bekommeren om geloof te oefenen en te strijden met het zwaard des Heiligen Geestes, met het Woord van God. De discipelen verstonden den Heer letterlijk, werktuiglijk; doch zij hadden als kinderen des Geestes, des Heeren woorden geestelijk moeten verstaan. Het vlees was ook hier niet nut; ook hier waren de woorden des Heeren geest en leven, Johannes 6:63. Hieruit zien wij, dat de Heilige Geest en de Heilige Schrift moeten samengaan, zullen wij de waarheid Gods kennen, en vooral zullen wij de strijd Gods strijden. Immers de Heer zelf stond in de wapenrusting der Schrift; en daarbij daalde nOG THANS een engel uit de hemel, om Hem te versterken. En nu, zijn er geen tijden geweest, en zijn zij er niet nog, waarin de algemene afval van het geloof op nieuw het bevel des Heeren tot ons brengt: "Verkoop alles was gij hebt, en koop een zwaard; werp alles weg en houd u alleen aan het Woord van God; en de Heilige Geest zal met u zijn, en u ter overwinning geleiden." Want Ik zeg u, dat ook dit, hetwelk geschreven is, in Mij moet volbracht worden, namelijk: EN HIJ IS MET DE MISDADIGERS GEREKEND. De Heer wijst met deze bijzonderheid de uiterste graad van oneer aan, waarmee zijn lijden zou verzeld gaan. Als zelfs een koning op het schavot sterft, zo is er een eer bij een oneer, wanneer men er hem alléén op laat sterven; maar als men hem tussen boeven plaatst, en op gelijke voet behandelt, zo is de uiterste ontering daar. En dit zou met de Heer geschieden, en wel bij opklimming: eerst in de hof, door met wapenen en stokken Hem tegemoet te trekken; vervolgens door Hem gelijk te stellen met Barrabas, en eindelijk door Hem te kruisigen tussen twee moordenaars. Waar de koning zulk een uiterste versmading wachtte, moesten zich ook, zijn dienaren er op voorbereiden. Het was een nieuwe aandrang voor zijn discipelen, om de volle wapenrusting Gods aan te doen. Want ook de dingen, die van Mij geschreven staan, hebben een einde. De Heer toont het uiterste en daarmee de grens aan van zijn lijden. Wat van Hem voorspeld was zou aan Hem vervuld worden. Gij ziet het, en zo niet, dan maken wij er u weder oplettend op: De Heer deed alles met de Schrift. Het Was ook zijn schild en wapen. Men spreekt tegenwoordig met zulk een minachting van de belijdenisschriften, alsof zij niet de leer der Schrift uitspraken, maar tegenspraken. Ik houd de Schrift voor de enige standaard der waarheid voor alle gelovigen van alle eeuwen; doch dit neemt niet weg, dat er behalve het hoofdvaandel, ook nog andere daarmee overeenkomstige vaandels in een leger kunnen wapperen, waaronder zich de kleinere afdelingen van het grote leger verzamelen, en voorwaarts rukken. Zeker is de Schrift volmaakt, en bevat zij de gehele raad Gods tot onze zaligheid, en kan zij alleen de kerk herstellen, en zijn de bestaande belijdenisschriften als zodanig onvolledig en machteloos om een machteloos geworden kerkhervorming op nieuw teweeg te brengen. Doch hoe verkrijgt men andere en betere? Velen begeren ze, wachten ze, beloven ze, maar zij komen niet. Trouwens zulke belijdenisschriften, als wij hebben, worden

alleen geschreven bij het licht van de vlam der brandstapels, en deze doen zich nog niet voor. Wat dan te doen? Zich aan de Schrift vast te houden en de belijdenisschriften onzer kerk niet los te laten. Met de ene hand houd ik die dan ook vast, en met de andere grijp ik alles aan, wat mij de Schrift mee helpt, verklaren. Doch er is ook een formulering der Schrift door ons zelven en voor ons zelf, en op deze maakt het Woord des Heeren ons oplettend in de woorden: De dingen, die van Mij geschreven staan, hebben een einde. De discipel van Christus heeft ook dit met zijn Heer gemeen, dat er in de Schrift van hem geschreven is, en dat hetgeen van hem geschreven is, zijn einde heeft. Dat geschrevene van ons en van ieder onzer in het bijzonder bestaat soms in een enkel woord, dat ons bijzonder leven en onze bijzondere toestand uitdrukt. Naar dat woord, of zulke woorden moet ieder in de Schrift zoeken. En heeft men zulk een woord of zulke woorden gevonden, dan legt men ze voor God neer in het gebed, en wat men voor God in het gebed legt, dat blijft onmogelijk zó liggen, maar dat werkt door, ons ten goede. Immers al heeft een advocaat de bewijsstukken van een proces een tijdlang vóór zich op zijn schrijftafel liggen, op zijn tijd neemt hij ze ter hand, en voert er het proces mee, en eindigt het ten goede van de verongelijkte. Zo is het ook in het geestelijke met onze zaken bij God. En zij zeiden: HEERE! HIER ZIJN TWEE ZWAARDEN. Er waren dus zwaarden bij de hand. Het was een tijd van onderdrukking door de vreemdeling; de gehate Romeinen waren meester in Israël, en dit gaf aanleiding, bijzonder bij de grensbewoners, tot menigvuldige opruiingen en oproeren. In Galilea kwamen zij gedurig voor, en de Galileeërs wisten met zwaarden om te gaan. Wij zien ook in de hof, dat Petrus zich met een dezer zwaarden gewapend had. De bewustheid van het grote levensgevaar, dat de Heer liep met weer naar Jeruzalem te gaan, had waarschijnlijk een of twee discipelen genoopt een paar zwaarden in het geheim mee te nemen, die nu van pas schenen te komen. De Heer wist het, Hij zag de zwaarden. En Hij zei tot hen HET IS GENOEG. Met dit woord breekt de Heer het gesprek over deze zaak af. Hij zei niet tot hen, dat zij Hem niet begrepen, en ook niet dat zij de zwaarden moesten thuis laten. Hij wist, dat zij er geen kwaad mee zouden doen, dan hetgeen Hij zou herstellen. Er waren thans gewichtiger dingen te bespreken, en de tijd kortte reeds in. Uw hart wordt niet ontroerd. De Heer wil, dat zijn discipelen innerlijk niet bewogen worden, hoe het buiten hen ook stormen moge. Hij wil hun een punt geven, waarop zij vast kunnen staan; hun hart moet vast zijn. Reeds begint Hij zijn discipelen te troosten tegen de aanstaande droefheid, en hoe troost Hij? O, zijn woord: Uw hart worde NIET ontroerd, rust op het woord, dat Hij kortelings zei en ook zo even betoonde waarheid te zijn: Nu is mijn ziel ontroerd, Johannes 12:27. En zo moet het ook bij ons zijn. Als wij troosten willen, moeten wij eerst zelf ingaan in het lijden van een ander, en daarna hem troosten; anders is onze troost als een geldstuk, dat wij uit onze beurs aan een arme geven, en dat geheel buiten ons hart omgaat. Neen, zo troostte de Heer niet; al de troost, die Hij ons toespreekt, heeft Hij ons verdiend en gekocht door zijn eigen droefheid en smart. Gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij. Het vaste standpunt, dat de Heer zijn discipelen biedt, is Hij zelf: zij moeten in Hem geloven gelijk zij in God geloven. Hiermee stelt zich de Zoon naast de Vader, en verklaart Hij, dat het geloof in God als zodanig niet genoegzaam is tot zaligheid. Later zei de Heer hetzelfde in de woorden: Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige, waarachtige God en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt. Straks zullen wij de Heer ook horen spreken van de Heilige Geest, als even onmisbaar tot behoudenis van de zondaar. De Heer behandelt dus ook hier de leer der Driëeenheid, maar op een wijze, zoals de Heer alleen dit kan doen. Deze waarheid was bij Hem, gelijk alle waarheid Gods, levend water, dat juist omdat het levend water is, ook een stromend water is. De Heer laat het in deze afscheidsgesprekken voorbijstromen, om er nu en dan een dronk van aan te bieden aan zijn discipelen. Vóór zijn hemelvaart zal Hij de heerlijke waarheid der Driëeenheid samenvatten in het formulier aller formulieren: Doopt ze in de naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes. Wij spraken straks van de belijdenisschriften, en velen zijn er tegen, omdat zij menen, dat deze het stromend water afdammen, en daarmee tot een stilstaand water of poel maken. Ten onrechte.

Deze stroom laat zich niet afdammen, maar wij zelf trekken een kring rondom ons zelf, en zeggen dan tot onze gedachten: "Binnen die kring mag gij u vrij bewegen, maar daar buiten mag gij niet gaan." Zo dachten de hervormers bij hun belijdenisschriften. Zij waren mannen van het meest vrije onderzoek, maar gelovige mannen, geen vrijdenkers, zo als dezulken, die zelf vrijdenkers zijn, ons in lijvige geschriften trachten te bewijzen, dat zij waren waarom ? Om zich op gelijken voet met de hervormers, of de hervormers op gelijke voet met hen te plaatsen? Neen, onze rechtzinnige vaderen streden vóór de waarheid en niet tegen de waarheid. Zij groeven in de goudmijn van Gods Woord, en niet in de loze mijn van het ongeloof. Het belijdenisschrift legt dan ook het geloof niet aan banden, maar bewaart het voor stranden. Voor het geloof is het meest vrije onderzoek niet alleen geoorloofd, maar ook onmisbaar. Het geloof is dan ook niet tegen het vrij onderzoek, maar enkel tegen het oneerlijk vrij onderzoek. Men begrijpt niet, dat elke waarheid zeer juist uitgedrukt (geformuleerd) kan en moet zijn, en toch altijd een oneindige, innerlijke diepte blijft behouden. Bepaaldheid van vorm en oneindigheid van wezen kunnen zeer wel samengaan, en gaan gedurig samen. Is niet de mens een bepaalde persoonlijkheid, en begrenst zijn lichaam hem niet in plaats en tijd; en toch, welk een onpeilbare diepte heeft hij niet in zijn wezen, in zijn geest? Als men daarom geen bepaalde uitdrukking wil toelaten voor een waarheid, omdat zij in haar zelf onpeilbaar is, dan heeft men in het geheel geen waarheid. En dat hebben de ongelovigen dan ook niet. Zij willen geen Drieëenheid, en daarom hebben zij niet de waarachtige God der Schrift. Zij willen geen verzoening der zonden door het bloed des kruises, en daarom is hun de zonde een natuurlijk element, waarin zij blijven leven. Zij willen geen opstanding der doden, en daarom verwachten zij hun vernietiging, of hun rondwaren als geesten, naar de voorstelling der Heidenen. Gij gelooft in God, gelooft ook in Mij. Waarom zei de Heer niet hier, en waarom zei Hij nooit: "Volg mijn geloof na," of: "geloof als Ik," zo als zo velen menen, dat Jezus had moeten zeggen? Doch hoe kan iemand die geloof vraagt in zijn eigen persoon, even als men geloof heeft in God, zo iets zeggen of bedoelen? Het is een tegenstrijdigheid. De Heer sprak gedurig van het geloof, maar doorgaans in betrekking tot de redding, de behoudenis. Uw geloof heeft u behouden, was een gewoon gezegde in de mond des Heeren. Men gelooft tot zaligheid. Hoe kan dit in Jezus, in de Zaligmaker zelven, vallen? Wanneer Jezus zijn discipelen tot het blijven in Hem vermaant, dan zegt Hij niet: "Indien gij gelooft, gelijk Ik geloofd heb, dan zult gij in Mij blijven;" maar Hij zegt: Indien gij mijn geboden bewaart, zo zult gij in mijn liefde blijven, gelijk Ik de geboden mijns Vaders bewaard heb, en blijf in zijn liefde. De Zoon heeft gehoorzaamheid betoond aan de Vader in dienstknechtelijke gestaltenis, in de menselijke natuur, en heeft hiermee de hoogst mogelijke zelfverloochening betoond; en die volmaakte gehoorzaamheid, die volkomene zelfverloochening des Zoons diende niet om Hemzelf alleen te verhogen, maar om Hem de Zaligmaker van zijn volk te doen zijn, die met zichzelf zijn volk verhogen zou uit de afgrond des doods tot op de troon des hemels. Daarom is het geloof in God, zonder het geloof in Christus, niet voldoende tot behoudenis van de zondaar, en ook het geloof in de Heilige Geest moet er bijkomen, zo als wij straks zullen zien, zal de zondaar een heilig God en tevens een zonde vergevend en van de zonde bevrijdend God hebben, en daarmee volkomen en voor eeuwig gered zijn. Houden wij dan de Drieëenheid Gods, en houden wij al de waarheden Gods gelijkelijk vast, want wij hebben alles wat God ons geopenbaard heeft, voor ons geestelijk leven zo nodig als het brood en het water voor ons natuurlijk leven, en hoe meer men ze gebruikt, hoe gezonder men is en hoe sterker men wordt. Maar wachten wij ons, wij herhalen het nog eens, Om de ene waarheid Gods af te zonderen van de andere, en daarmee de eenheid der goddelijke waarheden te verbreken. Neen, al de waarheden, geheel de waarheid Gods make het bloed uit van ons geestelijk lichaam. Het bloed komt in het hart, doch zo het er bleef, het zou onze dood zijn; het stroomt van het hart naar de uiterste delen, en van de uiterste delen weer naar het hart. Het moet overal komen en nergens blijven. Dßt is het leven. In het huis mijns Vaders zijn vele woningen. De Heer vraagt geloof van zijn discipelen. Waarom? Omdat Hij

thans overgaat tot hen te spreken van de vruchten van zijn lijden en sterven, van de erfenis, die Hij voor hen zal verwerven, de erfenis van de onzichtbare goederen der toekomst in heerlijkheid. De Heer spreekt van de hemel. De tempel was er een beeld van; deze was een gebouw met vele afdelingen en vele nevengebouwen voor de behuizing der priesters en levieten en voor de onderscheidene diensten met de tempeldienst verwant. Het huis des Vaders is de plaats van des Vaders onmiddellijke tegenwoordigheid, waarin Hij zelf in het midden van zijn kinderen is. Tot hiertoe was de toekomst der rechtvaardigen voorgesteld als een verzameld worden tot hun volken, of tot hun vaderen; maar de Zoon opent voor de zijnen zijns Vaders huis, en zegt er van: In dat huis, groot als geen geschapen verstand kan afmeten, is woning voor velen en zijn vele woningen, even als er in een prachtig huis vele vertrekken zijn, het ene nog prachtiger dan het andere. Stel u daarentegen een groot huis voor zonder vertrekken, en het houdt op een huis te zijn, het wordt een kerk, waar niet het huisgezin is met de vader, maar de gemeente met de leraar. Anderzins zo zou Ik het u gezegd hebben. De Heer zegt dus, dat Hij weet, wat hun te wachten staat, en dat Hij, indien het anders was, het hun zou gezegd hebben. Indien het anders was. Zou het dan anders hebben kunnen zijn? Ja, indien er geen genade bij God voor de zondaar was, dan zou de wederhorige niet bij God kunnen Wonen, Psalm 68:19. Doch er is genade voor de zondaar. Op welke grond? Op grond van de verlossing der zonde, welke Christus gereed stond teweeg te brengen, Hebreeen 1:3. Met deze woorden zegt dus de Heer zoveel als: "Er is een toegang tot de Vader. Ik ben de weg tot de Vader, de deur tot des Vaders huis, waarin al Gods kinderen samenkomen." Ik ga heen om u plaats te bereiden. Zo is er dan niet zonder Christus, niet buiten Hem om, plaats bij God, in de hemel, voor de mens. Hij moest die plaats voor zijn discipelen bereiden, zou zij er zijn. Een plaats voor iemand bereiden is haar voor iemand beschikbaar stellen, zodat hem het eigendomsrecht, het recht van toekomstig bezit er van gegeven wordt. Met andere woorden, het is het vóórgaan van Jezus, opdat zijn discipelen volgen. De Heer zou er voor zorgen, dat zij in de hemel komen. En zo wanneer ik heengegaan zal zijn, en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weer, en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben. Heerlijke belofte! Kan er een liefderijker voorstelling zijn van de allervreselijkste dood, die door de Heer straks zou worden ondergaan? Hij stelt hem zijn discipelen voor als een heengaan naar de hemel, om er hun de plaats te bereiden, en dan terug te keren om hen op te nemen in zijn heerlijkheid, ten einde eeuwig te samen te zijn. O, hoe zien wij het ook hier, dat de Heer alles voor de zijnen doet, en dat zij niets anders hebben te doen dan de kinderen, die, als zij aan vaders of moeders hand wandelen, en moe worden en hun slaaptijd nabij is, zich door hun ouders gaarne opnemen en gewillig naar huis dragen laten. En waar Ik heenga weet gij en de weg weet gij. Zij moesten beiden weten, en konden het weten, uit de gesprekken, die de Heer menigvuldige malen met hen en het volk gehouden had. De wijze echter hoe de heerlijke belofte des Heeren bij de discipelen ontvangen werd, gaf te kennen, dat zij de, Heer niet begrepen. Van daar de vraag des Heeren, in de vorm eener onderstelling: "Immers weet gij waar Ik heenga, en insgelijks de weg om te komen, waar Ik wezen zal." Thomas zei tot Hem: HEERE! WIJ WETEN NIET WAAR GIJ HEENGAAT, EN HOE KUNNEN WIJ DE WEG WETEN? Ditmaal zweeg zelfs een Petrus. Als men bij ons kennis van de zaak onderstelt, dan antwoorden wij gewoonlijk niet; maar wij laten de spreker in deze voor ons aangename onderstelling; maar de eenvoudige, oprechte, zwaar tillende Thomas zei: "Neen Heere, die weg weten wij niet; wij weten niet waar Gij heengaat, en hoe zouden wij de weg kunnen weten om er ook te komen." O; die eenvoudige vrijmoedigheid der discipelen, bij hun eerbiedig ontzag voor de Heer! Mochten wij er meer van hebben, en mochten wij ook meer hebben van hun oprechtheid. Doorgaans horen wij te veel naar elkander, zonder elkander goed te verstaan, en spreken wij te weinig met elkander om elkander goed te begrijpen. Zo wij echter te hooggevoelig zijn, om voor mensen te erkennen, dat wij niet alles verstaan, wat men tot ons zegt, dat wij dan ten minste die hooggevoeligheid afleggen voor de Heer, en van Hem vragen om te weten alles, wat wij niet begrijpen, ten einde zulke heerlijke

antwoorden te ontvangen als die, welke de Heer thans aan zijn discipelen geeft. Jezus zei tot hen: IK BEN DE WEG, DE WAARHEID EN HET LEVEN. NIEMAND KOMT TOT DE VADER DAN DOOR MIJ. Gij ziet het, hier spreekt de Heer ten volle uit, wat Hij zo even op verbloemde wijze te kennen gaf. Dat is de gulden zijde van de vragende onwetendheid, dat zij de antwoordende wijsheid dwingt haar schatten te openen; vragende kinderen maken spraakzame ouders, en vragende leerlingen en studenten maken oplettende onderwijzers en bedachtzame hoogleraren. Het antwoord, dat de Heer aan Thomas gaf, maakte hem de zaak zeker niet volkomen duidelijk, maar moest hem nader brengen tot het goed verstand der zaak. Wat de Heer zei is, gelijk alles wat de Heer sprak en deed, ook nu weer de verkondiging zijner waarachtige Godheid en mensheid. Zijner waarachtige Godheid, want niemand kan zeggen dan God: Ik ben de weg, de waarheid en het leven, en niemand kan tot mensen zeggen, dan die zelf mens en God is: Niemand komt tot de Vader dan door Mij. Ik ben de weg, niet de wegwijzer. De ongelovigen stellen altijd andere woorden in de plaats van die der Schrift. Zij noemen Jezus een goede wegwijzer naar het goede. Maar Jezus verklaart zich de weg zelf te zijn. De weg nu verbindt de ene plaats aan de andere, en behoort tot beiden. De weg is niet iets afzonderlijks, maar onafscheidelijk met de beide plaatsen zelf verenigd. Christus is niet, zo als sommigen de naam Middelaar verklaren, een middenwezen tussen God en de mens; neen, Hij is zo waarachtig God als Hij mens is. Hij is de weg, die met het ene einde uit God oorspronkelijk is en in God ligt, en met het andere einde uit de mens oorspronkelijk is en in de mens ligt, en beide God en mens verenigt en voor elkander toegankelijk maakt. Een middenwezen zou God noch mens zijn, dus een afzonderlijk wezen, dat tussen God en mens geplaatst is, maar tot geen van beiden behoort. De Schrift noemt (Hebreeen 10:20) die weg een verse en levende weg, een altijd nieuwe en onvergankelijke weg; want een levend persoon, Christus, die gisteren en heden en in alle eeuwigheid dezelfde is, is die weg. Wie in Christus is, die is op de enige waren weg naar de hemel, en komt er in. Het beeld van zulk een weg is de zee; ook deze is een levende weg in vergelijking van onze wegen van aarde en steen. Op onze straten moeten wij ons zelf voortbewegen, maar op de zee wordt het schip en worden wij er mee voortbewogen, ja, wij worden er door de golven en de wind als op vleugelen op voort gedragen van het vreemde strand naar het vaderland. Nu zeggen wel de ongelovige geleerden, die niets anders kunnen begrijpen dan hun eigen denkbeelden: wat de Schrift ons van de Christus en van de Heilige Geest leert is ons onbegrijpelijk; doch aan wie ligt de schuld? Christus zelf heeft de allerhoogste waarheden in de eenvoudigste en kleinste zaken der wereld opengelegd, zodat het eigenlijk de grootste schande is, ze nogthans niet te weten. Doch men wil de waarheden Gods niet weten, omdat ze niet stroken met onze wensen. Zolang wij ons zelf menen te kunnen helpen, willen wij niet door anderen geholpen zijn. Aangeboden diensten zijn zelden aangenaam; zij moeten, om aangenaam te zijn, gevraagd worden, en hoe dringender zij gevraagd worden, hoe aangenamer zij zijn. Het is de oude hoogmoed der slang, welken zij aan Eva heeft overgedaan, en die wij met de moedermelk inzuigen: Gij zult als God zijn, kennende het goed en het kwaad. Vandaar komt het dat het ongeloof zegt: "De mens is zichzelf genoeg; hij weet wat, goed en wat kwaad is, en is zijn eigen heer om te kiezen wat hem goed dunkt." En dat is hij ook, maar hoe lang? Is niet de dood zijn grens, en is het niet ieder mens gezet te sterven, en daarna het oordeel? Het oordeel is het oordeel van God. Kan enig mens zich aan de dood onttrekken? En zo niet, dan ook niet aan het oordeel. En hoe kan dat oordeel uitvallen over een zondaar, die in zijn zonden heeft geleefd en in zijn zonden is gestorven? Het geweten richt hem reeds hier. God is heilig, rein en goed en de zonde is de onheiligheid, de onreinigheid, de boosheid. Hoe kunnen zij te samen wonen? Het is immers onmogelijk. En wie niet samenwonen kan met God, die derft het hoogst, het enig goed en moet noodzakelijk ongelukkig en onzalig zijn. De zonde moet weggenomen worden van de mens en uit de mens, en met de zonde zijn verdoemelijkheid. En nu, Christus neemt de zonde weg van de mens en uit de mens, en nu is er geen verdoemenis meer voor degenen, die in Christus Jezus zijn, dat is voor dezulken, die door te geloven

Christus aannemen als de enige waarachtige Zaligmaker hunner zonden. Ik ben de waarheid. De Heer zegt niet: Ik leer de waarheid, maar Ik BEN de waarheid. Het laatste willen de ongelovigen ook niet toestaan. Doch hun ontkenning is zoveel als te ontkennen, dat de zon het licht dezer aarde is. En moge men ook al van haar beweren, dat zij in zichzelf een donkere bol is, niet een licht, maar een lichtdraagster, Christus heeft niet enkel de waarheid, en Hij geeft haar niet enkel, maar Hij is de waarheid; dus de persoonlijke waarheid, de waarheid in persoon, de Waarachtige. En wie is de Waarachtige? Kan Hij een mindere zijn dan God? Zei de Heer niet zelf enige ogenblikken later: Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt? Hier ziet gij de reden, waarom de Heer de kennis van zijn persoon even noodzakelijk acht tot zaligheid, om het eeuwige leven te verkrijgen, als de kennis des Vaders, in wie de grond van de eenheid der Driëeenheid ligt. Hij zelf was de Waarachtige met de Vader en de Heilige Geest. Ik ben het leven, het oorspronkelijk, eeuwig, zelfstandig, zalig leven, dat de grond is van alle leven, waardoor alles leeft in de tijd, en leven zal wat in eeuwigheid zal leven. Wij vragen ieder, die nog denken en gevolgtrekkingen maken kan: Zijn deze beweringen niet zo vele bewijzen, dat de Heer zichzelf openbaarde als God, geopenbaard in het vlees? Niemand komt tot de Vader dan door Mij. Hiermee verklaart Jezus God als Vader volstrekt ontoegankelijk zonder Hem, de Zoon. Alleen door Hem is God als Vader toegankelijk. Zo hebben dan de ongelovigen geen recht om God Vader te noemen. Hoe! zij verwerpen Christus als de weg, en de waarheid, en het leven, als de enige deur tot het huis Gods, als de enige toegang tot de Vader, en zij zouden God hun Vader mogen noemen? Het is een volstrekt wederrechtelijke aanmatiging. Alleen de gelovigen, alleen Gods kinderen hebben het recht en daarmee de macht ontvangen, om God Vader te noemen; alleen zij, in wie de Geest, de Heilige Geest, het leven van de Zone Gods is, mogen tot God zeggen: Abba Vader! Romeinen 8:14-16, Galaten 4:5-7. Buiten Christus is God ja een eeuwig Vader in zichzelf, maar niet in betrekking tot de zondaar. Voor de zondaar zonder Christus is God een rechter, een heilig rechter, die naar het recht oordeelt en vonnist. En nu, zo God in het recht met ons treedt, Wie zal bestaan? Daarom, zondaar en zondares, zo gij in God een vergevend, een liefhebbend, een enkel zegenend en zaligend Vader vind en wilt, kom dan tot Hem aan de hand des Zoons; zo niet, gij zult op de weg vergaan, Psalm 2:12. Indien gijlieden Mij gekend had, zo zondt gij ook mijne Vader gekend hebben. De Heer maakt ook hier de kennis des Vaders afhankelijk van de kennis zijns eigen persoons. Hij zegt er mee, dat God niet gekend kan worden zo als Hij is, dan in en door Hem, de Zoon. En zo is het ook. Wij kunnen veel van God kennen uit zijn werken, want het werk prijst zijn meester. De schepping verkondigt ons een almachtige, alwijze, algoede Schepper. Doch er zijn in de schepping twee zaken, die deze heerlijk schitterende eigenschappen Gods voor ons in het duister stellen; zij zijn het lijden en de dood. Er zijn althans in de aardse van de hogere orde van bestaan spreken wij thans niet, als ons nog niet omvattende niet alleen behoudende, maar ook verwoestende krachten. Niet alleen de korenhalm, maar ook de gifplant groeit op de akker der wereld, en ik heb eens gelezen, dat iemand daarom niet wilde weten van een volmaakt bestuurder der wereld, omdat hij een onkruid kende, dat zó goed gewapend was, dat geen invloed van buiten het kon beschadigen, terwijl het koren geheel onbeschermd was. Ware het koren (zei hij) even goed tegen al de invloeden van buiten beschermd als dat nutteloos onkruid, er zou geen misgewas en gevolgelijk geen hongersnood bij enig volk kunnen ontstaan, terwijl thans, juist door het zo ligt mogelijk mislukken van de oogst der meest nodige levensbehoefte, onophoudelijk nameloze jammeren over gehele volkeren tot doodhongering toe gekomen zijn en nog komen. De man begreep niet, dat wanneer God het koren even onvatbaar had gemaakt voor het bederf, als Hij het onkruid deed, ja, als God het koren even zo van zelf had laten groeien als het onkruid groeit, de mensenwereld gelijk zou zijn geworden met de dierenwereld. Voor de os groeit het gras en voor de ezel de distel van zelf. Zij hebben het enkel te zoeken om het te vinden. Doch ontneem de mens in deze zijne aardsen zondige staat, de arbeid, de moeite, de zorg, de tegenstand en de

tegenspoed, die hij buiten zich ontmoet, en gij ontneemt hem de prikkels, die zijn verstand, zijn werkkracht en zijn werklust in beweging zetten en houden. Zie het aan de volken in de meest begunstigde landen, wat de voortbrengselen der aarde betreft, zijn zij niet de minst voortbrengende volken, wat de geest betreft? Vergelijk de noordelijke met de zuidelijke volken, en vraag waar de mens het meest mens is? Hoe! God geeft u het water overal van zelf, en het stroomt u voorbij in beken en rivieren, zodat gij het maar voor het nemen hebt, en wilt gij ook nog het brood van zelf hebben, zodat gij het ook maar voor het nemen hebt? Het ware de adelbrief uwer mensheid verscheuren, om u te plaatsen naast de dieren des velds. NOG THANS, er is veel in de natuur, dat ons belet Gods heerlijke deugden in hare volheid te zien schitteren. De orkanen en de vulkanen, de oorlogen en de besmettelijke ziekten, om niet van mindere ellenden te gewagen, rukken gedurig zo vele levende, groene, bloeiende takken van de boom der mensheid, dat wij hierin met geen mogelijkheid de wijsheid en goedheid Gods kunnen zien. En daarbij komt de dood, de dood van ieder mens, van ieder bezintuigd, bewerktuigd, levend schepsel. Al wat ontstaat, vergaat ook weer, en maakt plaats voor nieuwe levens. Dat de bloem, al is zij ook nog zo schoon, verwelkt, en dat het dier, al is het ook nog zo fraai en nuttig, sterft, het is nog voorbij te zien; want de plant is onbezield en het dier heeft geen zelfbewustheid, maar dat ieder mens het leven, dat hij ondanks zich zelf ontving, ook ondanks zich zelf terug moet geven, het is een raadsel Gods, dat niemand uit zichzelf weet op te lossen. God zelf kan het alleen oplossen, en Hij zelf heeft het dan ook alleen opgelost in zijn Schrift en in zijn Zoon. In zijn Schrift, want daarin toont Hij ons de zonde als de bron van alle aardse onvolmaaktheid. In zij Zoon, want in Hem geeft Hij een nieuwe schepping zonder zonde, en daarmee zonder dood en verderf, een eeuwig onveranderlijke, heilige, heerlijke, volmaakte schepping, een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, op welke alleen gerechtigheid wonen zal, een paradijs zonder mogelijkheid van toegang voor de slang, alwaar de eeuwig nieuwe mens, naar het beeld des Zoons van God geschapen, eeuwig zalig leeft, en deelt in al de volheid Gods, een schepping, waarin God alles zijn zal in allen. Wij vragen dus: kunnen wij God kennen, zo als Hij is, buiten Christus? En van nu aan kent gij Hem, en hebt Hem gezien. De Heer gaat een schrede verder, en zegt, dat zijn discipelen in Hem niet alleen de Vader konden kennen, maar zien. Gij weet: God als zodanig is onzienlijk, wonende in een ontoegankelijk licht, in de ongeschapene heerlijkheid, die door al wat geschapen is, niet zou kunnen ingetreden worden zonder op te houden te bestaan. Verblinden wij reeds onze ogen door onophoudelijk in de zon te zien, hoe zouden wij het ongeschapen licht kunnen verdragen; maar als Vader is God ook te aanschouwen in de Zoon. De Zoon is het afschijnsel van Gods heerlijkheid en het uitgedrukte beeld zijner zelfstandigheid, Hebreeen 1:3, het beeld, het volstrekt volmaakte beeld des onzienlijken Gods. Immers er is nog een hoger zien, dan het zien met onze ogen; er is een zien in de Geest, door de Heilige Geest, waarvan de heilige zieners onder Israël reeds de voorsmaak ontvingen, toen zij, zo als Mozes en Elia, Jesaja en Jeremia, Ezechiël en Daniël, en nog zo vele anderen, de heerlijkheid Gods zagen in een mate, als voor de lichamelijke ogen onmogelijk en dodend zou geweest zijn. Opmerkelijk zijn in dit opzicht de woorden des Heeren: Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien. Ook deze: Niemand kent de Zoon dan de Vader, en niemand kent de Vader dan de Zoon, en wie het de Zoon zal willen openbaren. Zo kan en zal dan de Zoon, die de Vader ziet, in en door zichzelf de Vader laten zien aan de zijnen. Fillipus zei tot Jezus: HEERE! TOON ONS DE VADER, EN HET IS ONS GENOEG. Fillipus, horende dat de Vader gezien kan worden, sprak nu de wens uit, om Hem werkelijk te mogen zien; alsdan zou niet hij alleen, maar zouden allen tevreden zijn. Fillipus meende, gelijk wij allen menen, dat God niet gezien kan worden zonder uitwendige heerlijkheid, en zo had hij geen vermoeden, dat God gezien werd in Christus. Wij spraken zo even van een zien in en door de Heilige Geest, maar er is ook reeds bij ons een geestelijk zien, dat veel hoger gaat dan het lichamelijk zien. Hoe velen zagen de Heere Jezus als de Zoon van Maria; hoe weinigen zagen Hem als de Zoon van God. Wat was nu een hoger zien: de zinnelijke

aanschouwing of de geloofsaanschouwing? Jezus zei tot hem: BEN IK ZO LANGE TIJD MET ULIEDEN, EN HEBT GIJ MIJ NIET GEKEND? Hier zegt de Heer ons, dat het zien tegelijk een kennen moet zijn, zal het een volmaakt zien zijn. De geestelijke kennis moet dan ook de geestelijke aanschouwing voorafgaan. De kruidkenner, die een hof doorwandelt, ziet hier het narcisje en daar de anemoon, ginds de amarinth, en gij, die geen kruidkenner zijt, ziet niets dan bloemen; gij overziet ze, maar onderscheidt ze niet, en ziet ze dus onvolmaakt. Het is dus duidelijk, dat de kennis der zaak tot hare rechte aanschouwing behoort. De Heer verwondert zich over de vraag van Fillipus, en maakt het hem en de andere discipelen tot een verwijt, dat zij zo weinig vrucht van zijn nu driejarigen omgang getrokken hebben. Men zou ook zeggen, als men zo lang de aller nauwste gemeenschap gehad heeft met de Heer der heerlijkheid, die zich in al zijn woorden en in al zijn werken als zodanig betoonde, dan moest zich de volkomene overtuiging bij ons gevestigd hebben, dat er geen hogere heerlijkheid te aanschouwen is. Doch de menselijke gestaltenis des Heeren stond hen in de weg; de mens kan zich niet voorstellen, dat God zich openbaren kan als mens, en de oneindige Geest in het vlees. Fillipus, die Mij heeft gezien, die heeft de Vader gezien, en hoe zegt gij: TOON ONS DE VADER? De Zoon is de persoonlijke openbaring des Vaders. De Vader is tot ons gekomen in de Zoon. Ware er geen volmaakte eenswezenheid des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, het zou volstrekt onmogelijk geweest zijn, dat Christus, die in menselijke gestaltenis was, zeggen kon: dat Hij de onzichtbare zichtbaar vertegenwoordigde. Gelooft gij niet, dat Ik in de Vader ben en de Vader in Mij is? Hiermee spreekt de Heer zijn volstrekte eenswezenheid met de Vader uit. Een mens, in wie de volheid der Godheid lichamelijk woont, en die naar de geest, naar zijn persoonlijkheid in de volheid der Godheid leeft, die moet het wezen der Godheid deelachtig zijn. De Heer vraagt aan Fillipus: of hij dat niet gelooft? Juist omdat de menselijke natuur vóór de Godheid staat, moest de Godheid des Zoons door de discipelen geloofd worden. Het geloof nu is het geestelijk zien, waarvan wij zo even spraken. Het is het heilig geestelijk zien, het zien bij het licht van God, het zien in de geest, door de verlichting des Heiligen Geestes. Het geloof is het goddelijk gezichtsvermogen om de dingen Gods te zien. De ongelovige tijdgenoten des Heeren zagen de Heer de meest goddelijke wonderen doen, maar onderkenden ze niet als zodanig, en schreven ze in plaats van Gode, de Satan toe. De woorden, die Ik tot u spreek, spreek Ik van Mijzelf niet, maar de Vader, die in Mij blijft, dezelve doet de werken. De Heer zegt, gelijk gedurig, zo hier, dat Hij zichzelf niet wil beschouwd hebben, dan in de volstrekte afhankelijkheid van de Vader. Alleen de Vader in Hem, is zijn Godheid. Hij wil echter ook tegelijkertijd, dat men de Vader niet beschouwe buiten Hem, zonder Hem. Zij zijn met de Heilige Geest één, volstrekt één, onafscheidelijk één. Gelooft Mij, dat Ik in de Vader ben, en de Vader in mij is, en indien niet, zo gelooft Mij om de werken zelf. De Heer had zich op tweeërlei bewijs beroepen: op hetgeen Hij sprak en hetgeen Hij deed. Beiden, zijn woord en daad waren onmiskenbaar goddelijk; doch de woorden des Heeren, hoe goddelijk in zichzelf, konden als menselijk beschouwd worden, omdat zij ten dele door de discipelen nog niet begrepen werden, en ten dele nog niet vervuld waren. Maar de wonderen waren op en in zichzelf de goddelijke zegels van zijn woorden, van geheel zijn persoonlijkheid en van geheel zijn zending. Daarom zei de Heer zoveel als: "Indien gij mijn mondelinge verzekering, dat de Vader één is met Mij en Ik één ben met de Vader, niet gelooft, zo gelooft Mij om der wille mijner werken." Gij weet, dat de daden, die wij wonderen noemen, door de Heer zijn werken genoemd worden. Weer een bewijs zijne Godheid. Als een koning als koning handelt, dan zegt hij niet: "ik doe koninklijke daden", dat laat hij anderen zeggen; hijzelf zegt: Ik heb mijn werk gedaan. Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden. Dat amen, amen des Heeren is de inleiding tot en de voortzetting van de allergewichtigste mededelingen en beloften, die de Heer voor zijn discipelen ten afscheid bestemd heeft. Die in Mij gelooft, de werken, die Ik doe, zal hij ook doen. Welk een volkomen gelijkstelling van de discipelen met Hem, de Heer! Gelijkstelling in persoonlijkheid is onmogelijk Hij is de enige, eeuwige Zoon des eeuwigen Vaders; doch

gelijkstelling in werken is mogelijk, en zou Hij geven. Ook hier blijkt de waarheid van het woord des Heeren, dat hoe groot Johannes de Doper ook ware, de minste in het koningrijk Gods groter was dan hij Johannes deed geen wonderen, de discipelen deden ze, en zouden ze voortaan doen in de plaats van Jezus. En zal meer doen dan deze. Hoe! De discipelen zouden meer doen dan de Meester! Ja, gij hoort het. De nederigheid van de Heer is zijn heerlijkheid in zijn menselijke, knechtelijke gestalte. Hij geeft zijn discipelen, in de werken, de meerderheid. Hij nam voor zich de eerstelingen, de kiemen, de voorproef; Hij zaaide, zijn apostelen zouden maaien. Filippus, Petrus en Johannes bekeerden Samaria, de Heer slechts één Samaritaansche vrouw uit Sichar en enkele harer stadgenoten. De Heer sprak niet in vreemde talen, zo als de Apostelen op de Pinksterdag, en reisde niet door geheel de wereld, zoals Paulus. Hij kon zijn oprechte gelovigen tellen, en het hoogste getal er van wordt ons vermeld als te zijn meer dan vijfhonderd, en op de prediking van Petrus werden op eenmaal toegedaan drieduizend zielen. Doch deden de Apostelen dat meerdere uit zichzelf? Neen, uit zijn hoedanigheid trokken zij hun hoeveelheid. De wonderen, die de Apostelen wrochten, geschiedden in de naam des Heere Jezus Christus, en er wordt eens voor altijd van de Apostelen gezegd: Zij uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heer wrocht mee, en bevestigde het woord door tekenen en wonderen, die daarop volgden. De bedeling bracht die meerdere werken der Apostelen mee. De Heer kwam om de verzoening der zonden teweeg te brengen door zijn dood aan het kruis; de verzoening volbracht zijnde, en de Heer opgestaan zijnde, opende nu het verstand zijner discipelen, opdat zij de Schriften verstonden, en zei tot hen: Alzo is er geschreven, en alzo moest de Christus lijden en van de doden opstaan ten derden dage, en in zijn naam gepredikt worden bekering en vergeving van zonde ONDER ALLE VOLKEN, beginnende van Jeruzalem, Lukas 24:45-47. Dewijl dus de grote, volmaakte, eeuwige zoenofferande volbracht was, kon de bedeling des Heiligen Geestes met al zijn gaven en krachten volgen, en zij volgde, en de Apostelen waren de bedienaren dezer bedeling. Zij moesten door goddelljke tekenen bewijzen, dat hun getuigenis aangaande de Heer, van hetgeen zij van Hem gezien en gehoord hadden, de waarheid, de volstrekte waarheid, de waarheid uit God was. Met hun dood verviel dat mondeling getuigenis, en vervielen die zichtbare geloofsbrieven vanzelf; de tekenen en wonderen hielden op, Want de grondslagen der gemeente van Christus waren door de enige daartoe geroepene bevoegde bouwmeesters gelegd, en nu nam de Heilige Geest het werk van de opbouw der gemeente alleen op zich, en dat geschiedde middelijk en onzichtbaar. Niet dat er geen wonderen na de leeftijd der Apostelen geschied zijn, of nog geschieden, wie zou het, durven beweren? Maar om een woord van onze tijd te gebruiken, zulke wonderen zijn voor de kerk van Christus officieuse (vriendschappelijk meegedeelde), geen officiële (wettelijk, van hoger hand meegedeelde) berichten. Alleen het gepaard gaan van de Heilige Schrift met de wonderen, alleen het opnemen van het verhaal der plaats gehad hebbende wonderen door de Heilige Schrift maakte ze tot officiële wonderen. Daarom kan ieder gelovige de bijzondere tussenkomsten des Heeren ondervinden, die hem even zo volstrekte en ware wonderen zijn, als in de Schrift vermeld worden; doch zij zijn zijn bijzonder eigendom, en het verhaal er van kan velen tot grote zegen zijn; maar het is geen eigendom der gemeente, der gehele gemeente, der kerk van Christus. De Heer zou na van hen te zijn heengegaan door zijn discipelen meer werken doen dan Hij persoonlijk deed. En hebben de Apostelen en Evangelisten niet ook door hun geschriften veel meer gedaan dan zij persoonlijk deden? Zijn hun geschriften, door de Heilige Geest tot Heilige Schrift gesteld, niet door al de eeuwen der Christelijke kerk in die kerk de kandelaren geweest, waarop het licht van God onophoudelijk en onvernietigbaar brandde? De Heer zelf schreef niet; gij gevoelt, dat zou niet gevoegd hebben: dit behoorde tot het bestuur des Heiligen Geestes. Deze is de Auteur van alle auteurs; Hij kiest zijn schrijvers en geeft hun zijn voorschriften. Ook thans nog blijft er een kleine afspiegeling van deze grote zaak. Hoe menig gelovige werkt door zijn voorschriften, die ofschoon niet onfeilbaar, nOG THANS kennelijk de vruchten zijn van de verlichting des Heiligen Geestes, veel meer na zijn dood dan bij zijn

leven. Hoe velen er van, ofschoon eeuwen oud, strekken ons nog heden tot verlichting, tot vertroosting, tot versterking in het geloof en in de godzaligheid! Wie zou de schriften van, Augustinus, van Luther, van Calvijn en van zo vele andere eerste meesters in de kunst van uitlegging en toepassing des Woords van God willen missen? Doch daarom moeten wij het ook niet voor zulk een groot verlies houden, als God grote lichten uit zijn kerk wegneemt. Het geschiedt enkel om er andere voor in de plaats te stellen. Eén mens gaat één weg. Wij trekken een klein kringetje rondom ons, groot genoeg voor onze persoon, maar niet groot genoeg voor het koningrijk van God; daarvoor moeten altijd andere, wijdere kringen getrokken worden. Wij hebben spoedig uitgesproken en alles gezegd wat wij weten, en dan moeten wij herhalen wat wij reeds meermalen zeiden, en worden vervelend voor anderen en ten laatste ook voor ons zelf. En dan roept God ons, en wij moeten heengaan, opdat er anderen voor ons in de plaats komen, die voortzetten wat onze voorgangers en wij op onze wijze en naar ons vermogen hebben voortgezet; anderen, die hogere verlichting des Heiligen Geestes ontvingen, dan wij ontvangen hebben; want gij gelooft immers met mij, dat de Heilige Geest naar het gestelde doel voortgaat en vóórgaat, en de gelovigen Hem doet volgen? Niet dat er nieuwe waarheden in plaats van de oude verkondigd kunnen worden; neen, de Schrift is goddelijk volledig, maar deze onuitputtelijke goudmijn der goddelijke waarheid moet altijd dieper worden uitgegraven. Op deze wijze moet de gemeente komen tot de enigheid des geloofs en der kennis van de Zone Gods, tot een volkomen man, tot de mate van de grootte der volheid van Christus, Efeziers 4:13. Want Ik ga heen tot mijne Vader. Hier geeft de Heer de reden op, waarom zij meer zouden doen dan Hij zelf gedaan had. Eerst na zijn verhoging uit zijn vrijwillige vernedering, eerst van de troon zijner heerlijkheid aan de rechterhand zijns Vaders kon en zou Hij hun de Heilige Geest toezenden, en door deze zouden zij meerdere werken doen dan Hij. Dat zou voor hen zijn, wat het neervallen van Elia's mantel bij diens opvaart voor Elisa was. Twee delen van zijn Geest zouden ook op hen rusten. Toen dan ook de Heer ten hemel gevaren was, waren de discipelen blij. Waarom? Omdat zij in hun harten reeds aanvankelijk door de Heilige Geest gevoelden, dat de Heer thans voor hen was en eeuwig zijn zou, wat Hij tot nu toe niet ten volle geweest was en niet kon zijn: hun Heer en hun God, hun wijsheid en hun moed, hun volkomene verlossing en volmaakte zaligheid. En zo wat gij begeren zult in mijn naam, dat zal Ik doen. Mochten de discipelen bij al het meerdere, dat zij in zijn kracht doen zouden, nog iets meer behoeven of begeren, zij hadden het maar te vragen in zijn naam en het zou hun geworden. De Heer zelf zou het hun geven. Opdat de Vader in de Zoon verheerlijkt wordt. Terstond geeft de Zoon de eer aan de Vader. Des Zoons eer is des Vaders eer. Zij zijn met de Heilige Geest één in wezen, één in liefde, één in heerlijkheid. Zo gij iets begeren zult in mijn naam, Ik zal het doen. De Heer herhaalt dit woord, en Hij zal het straks nog eenmaal doen, omdat het de discipelen voorschrijft te bidden, als zijn gemachtigden. Als men in iemands naam een verzoek doet, of een zaak meedeelt, dan is men door hem daartoe gemachtigd. Zó waren de discipelen door de Heer gemachtigd om alles, wat zij nodig hadden, te vragen. Hieruit vloeit vanzelf, dat alleen de zaken, die de Heer en zijn koningrijk aangaan, door de discipelen konden begeerd worden, met de volstrekte zekerheid van door de Heer verhoord te zullen worden. De discipelen hebben dan ook zeldzaam een voorbeeld gegeven, dat zij in hun bijzondere belangen tot de Heer baden, ofschoon zij dit zekerlijk meermalen gedaan hebben, en wij dit ook moeten doen, maar met onderwerping aan des Heeren welbehagen wat de verhoring betreft. Indien gij Mij liefhebt, zo bewaart mijn geboden. De Heer had tot zijn discipelen gesproken van hun liefde tot elkander, als het oogmerk van hun discipelschap; thans spreekt Hij van hun gehoorzaamheid als het kenmerk hun liefde tot Hemzelf. En hoe gezegend is deze uitspraak des Heeren! Hoe velen zoeken de liefde tot Jezus in een gevoel van het hart, dat niet altijd in de gelovige gevonden wordt. Wij kennen de zinnelijke liefde der Roomsen, die zich openbaart in uitdrukkingen en handelingen, aan de aardse, hartstochtelijke liefde ontleend. Maar de Heer wil niet zinnelijk, maar geestelijk, niet aards, maar hemels, niet bloot menselijk, maar goddelijk-menselijk

bemind worden. Zeker, Hij wil met het hart en van harte bemind worden, en men kan Hem niet genoeg aldus beminnen; maar gehoorzaamheid is de proef der liefde tot Hem, waardoor zij hare echtheid bewijst. Zijn geboden te houden, uit liefde tot zijn persoon, ziedaar wat de Heer van de zijnen vraagt. Hij wil niet, dat wij in de binnenkamer blijven in gebed en overdenking; ook niet, dat wij in de kerk blijven ter godsdienstoefening; neen, Hij stoot ons van daar gedurig uit in de wereld, om daarin al zijn geboden te volbrengen. Het is een eenzijdige en daarmee verkeerde richting, de godsdienstigheid te zoeken in het afsluiten van de wereld. Zekerlijk is het liefelijk in de binnenkamer; daar is geen aanleiding tot zonde, veelmeer een aflegging van zonde; daar treedt men met pantoffels op het vloertapijt, en weet men niets van de bezoedeling des wandelaars op de beslijkte straat; maar is dit leven, of niet veel meer een verpozing van het leven? Zeker, als wij ons afzonderen, dan kunnen wij naar iets begeerlijks trachten en ons mengen in alle bestendige wijsheid (Spreuken 18:1), en dan weerspreekt de Heer ons niet en verwijt Hij ons niet, maar geeft Hij ons integendeel volop te genieten. Dit liefelijk rusten in God is ons óók vergund, ja geboden; doch in deze bedeling mogen wij niet op de Thabor blijven; wij moeten weer neerwaarts, naar de gewone vlakke weg. Wij moeten tot de wereld terugkeren, om te tonen dat onze verborgen omgang met God waarheid was, of liever om te ondervinden, hoe nodig het is, dat wij vóór en na het in het openbaar handelen met de mensen, in het verborgene spreken met God. En Ik zal de Vader bidden. De Heer vraagt geen gehoorzaamheid aan zijn geboden uit onze eigen kracht; Hij weet en straks zal Hij het zeggen, dat wij buiten, zonder Hem, niets kunnen doen. Daarom zal Hij de Vader bidden om de Heilige Geest voor de zijnen. Bidden. Zo even had de Heer gezegd: "Ik zal doen, wat gij vraagt." En nu zegt Hij dat Hij voor hen bidden zal. Gij ziet, dat het hun Heer zijn, en zijn afhankelijk zijn van de Vader: die hoogheid en die nederigheid gedurig zo innig in des Heeren woorden verbonden worden, dat zij onmogelijk te scheiden zijn. En Hij zal u een andere Trooster geven. Welk een liefelijke benaming voor de Heilige Geest. Troost onderstelt droefheid. Er zou weldra een grote scheiding plaats hebben. De Heer zou hen verlaten, maar daarom zou Hij hen niet alleen laten. Was Hijzelf tot nu toe de troost en vreugde zijner discipelen geweest, de Vader had nog een andere Trooster te zenden in de plaats zijns Zoons, de Heilige Geest: deze zou hen troosten over het gemis, over de afwezigheid van de Heer tot zolang Hij weerkomt; alsdan zou de bediening des Heiligen Geestes als Trooster ophouden, en Hij enkel de blijdschapgever in de gelovigen zijn. Thans is alles nog gemengd. De kerk is een weduwe, die onophoudelijk verdrukt wordt, en daarom ook onophoudelijk dag en nacht tot de rechtvaardigen rechter roept om recht, en de gelovige verblijdt zich in de Heer, maar heeft daarbij zo velerlei droefheden, dat Hij tot de rechte vreugde niet komen kan. Trouwens, waar geen behoefte is, is ook geen vervulling van behoefte. Alleen hij, wie de afwezigheid van Christus een gemis is, en alleen hij, die droefheid heeft naar God, ontvangt van Godswege de Heilige Geest als de Trooster. Opdat Hij bij u blijft in eeuwigheid. De belofte des Heiligen Geestes, wij hebben het gezien, is de inwoning Gods in het hart van de mens. Daarom is de Heilige Geest niet zichtbaar, niet hoorbaar, en ook niet zinnelijk gevoelbaar, maar kennelijk uit zijn werkingen, uit zijn vruchten. De Heilige Geest is geestelijk in ons, wat het bloed natuurlijk in ons is. Voelen wij de omloop des bloeds? Neen, maar de minste wond openbaart de aanwezigheid van het bloed in ons en zijn tegenwoordigheid in ieder deel van ons lichaam. En wat is de vrucht er van? De onderhouding des levens. Wij leven; iedere klopping van ons hart zegt ons: dat het bloed zijn loop volbrengt. Zo ook voelen wij de Heilige Geest niet in ons hart, maar elke wonde, die door de zonde van onszelf of van anderen aan dat hart wordt toegebracht, doet de aanwezigheid des Heiligen Geestes kennen, door droefheid over onszelf, voor God, en door toorn tegen de zonde. Zo gij dus zeggen kunt, dat er geestelijk leven in u is, hoe zwak het dan ook zij, dan is er genade in u, dan is God in u, dan is de Heilige Geest in u, want geestelijk leven zonder de Heilige Geest is ondenkbaar. En nu weet gij wat het geestelijk leven is. Het is het leven, dat uit God is en zich uitstrekt naar alles wat goddelijk is, dat uit Jezus is, en zich uitstrekt naar alles wat van Jezus is, dat uit de

Heilige Geest is, en zich uitstrekt naar alles wat des Heiligen Geestes is. Opdat Hij bij u blijft in eeuwigheid. Wel zullen zijn bedelingen veranderen bij de gelovigen, maar Hijzelf zal onveranderlijk bij hen blijven in eeuwigheid. Immers Hij is de goddelijke natuur, die de gelovige deelachtig gemaakt wordt, 2 Petrus 1:4, de nieuwe inwendige mens, die bij het dagelijks afnemen van de oude uitwendige mens, van dag tot dag vernieuwd wordt. De Heilige Geest, eenmaal door ons deelachtig geworden, verlaat ons niet meer, maar gaat met ons door de dood heen in het volle leven Gods. Daarom maakt geen gelovige zich ongerust, alsof hij de Heilige Geest zou kunnen verliezen. Zolang het geloof niet ophoudt, is de Heilige Geest in hem tegenwoordig, en in de dood verandert Hij het geloof in aanschouwen. Namelijk de Geest der waarheid. De Heer had gezegd: Ik ben de waarheid. Tot de Vader zal Hij zeggen: Uw woord is de waarheid, en nu zegt Hij: "De Geest, dien Ik voor u van de Vader bidden zal, is de Geest der waarheid. De waarheid staat tegenover de leugen. Er is een Geest der waarheid en er is een geest der leugen. De Geest van God is de Waarheid, en niets dan waarheid, en haat de leugen met een eeuwige, onverzoenlijke haat. Wat zeggen dan sommigen nog, dat er geen volstrekte waarheid in de wereld is, dat niemand de gehele waarheid kent, en ieder blij mag zijn, zo hij er een klein stukje van machtig worden kan. Zulke woorden bevatten een schromelijke verwarring van denkbeelden. Al heb ik de zon niet in mijn hand, heb ik daarom de zon niet met al het licht en al de gloed, die zij mij geven kan, en die ik behoef om er bij te leven, te zien en te werken? Evenzo heeft de mens de waarheid Gods, in de Christus Gods, in de Geest Gods, in het Woord Gods. "Zo iemand wil Gods wil doen, die zal van deze leer bekennen of zij uit God is, dan of Ik van Mijzelf spreek," zei de Heer. Die zou erkennen dat de leer van Jezus waarheid is. En wat is nu de leer van Jezus? Is het niet zijn onderwijs in de waarheid, in waarheden, die met elkander samenhangen, en dus een stelsel van waarheden uitmaken? En is dat zo, waarom wil men dan de mensen diets maken, dat men zonder de waarheid Gods te kennen, haar in het leven kan uitdrukken? Welke de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet. De wereld ligt in het boze, hoe zou zij het heilige kunnen ontvangen, zolang zij wereld is, zolang zij in het boze liggen blijft? Tot zo lang heeft de wereld geen oog dan voor het zichtbare, geen gevoel dan voor het zinnelijke, geen kennis dan van het aardse, geen ijver dan voor het menselijke. Eerst wanneer de mens het boze, dat van de wereld zijn deel is, van hem weggenomen ziet, in Christus door het geloof, kan Hij de Heilige Geest ontvangen, en ontvangt Hij die, als het zegel zijns geloofs, en als het onderpand zijner toekomstige erfenis, of hetgeen hetzelfde is, van de vervulling van al Gods beloften aan hem. Maar GIJ kent Hem, want Hij blijft bij ulieden, en zal in u zijn. Het is zoveel alsof de Heer zegt: Gij zult Hem bij ondervinding kennen. Aan zijn blijvende invloed zult gij zijn wezenlijke inwoning bij u onderkennen. Och er ontbreekt nog zoveel bij ons. Het kennen van de Heilige Geest in ons staat bij ons nog op zulk een lage trap; wij maken er zo weinig werk van, en toch van deze kennis hangt zoveel levensvreugde en zoveel levensdroefheid af. Als wij ons meer oefenden in deze kennis, wij zouden de Heilige Geest niet zo dikwijls bedroeven, tegenwerken, wederstaan, als wij nu doen. De Heilige Geest is onophoudelijk werkzaam om ons te heiligen, om al het onreine in ons te dempen, te doden, en verhinderen wij Hem in deze arbeid, door het onreine tot ons toe te laten, dan bedroeven wij Hem, en dan bedroeft Hij ons. Het is bijzonder de Heilige Geest, die tot ons zegt: Wees heilig, want Ik ben heilig. Ga uit mijn volk, van het grote Babylon, opdat gij aan hare zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij van haar plagen niet ontvangt. Want gij zijt de tempel van Mij, de levende God. Ik zal onder ulieden wandelen, en Ik zal uw God zijn, en gij zult mij een volk zijn. Daarom gaat uit het midden van hen en scheidt u af, en raakt niet aan wat onrein is, en Ik zal ulieden aannemen, en Ik zal u tot een Vader en gij zult Mij tot zonen en dochters zijn, 1 Petrus 1:16, Openbaring 18:4, 2 Corinthiërs 6:16-18. Wij kunnen met de Schrift de Vruchten des Heiligen Geestes, de werkingen, waaruit Hij te onderkennen is, samenvatten in de woorden geloof, hoop en liefde. Wie in het vlees geworden en in het beschreven Woord van God gelooft, die hoopt op God voor tijd en eeuwigheid, en die heeft lief

uit een oprecht hart en uit een rein geweten, lief, die die hem het eerst heeft liefgehad, èn de broederen, die één geloof, één hope en één liefde met hem deelachtig zijn, én alle mensen, die hij op enigerlei wijze kan dienen. Ik zal u geen wezen laten; Ik kom weder tot u. De discipelen zouden wezen worden en van zichtbaar toezicht ontbloot aan zichzelf worden overgelaten; doch het zou voor een korte tijd zijn. De Heer zou tot hen wederkomen, eerst zichtbaar, en daarna in de Heilige Geest. Hij zou dus van hen scheiden en hen toch niet verlaten. Hij zou hen ook niet aan vreemd toezicht overlaten. Hij zelf zou in de Heilige Geest bij hen zijn. Zij zouden voor de Christus in het vlees de Christus in de Geest ontvangen; ja, hoe meer Hij zich lichamelijk van hen verwijderde, hoe nader Hij geestelijk tot hen komen zou. Nog een kleine tijd, en de wereld zal Mij niet meer zien. Met des Heeren dood zou zijn zichtbare persoonlijke betrekking tot de wereld, tot de mensen ophouden. Hierin heeft de dood des Heeren hetzelfde gevolg als de dood van ieder mens. De levenden zien de gestorvenen niet meer. Doch de Heer zou ook zichtbaar in het eeuwige leven treden en uit dat leven zich openbaren aan dezulken, die, ofschoon nog niet door de dood in het verheerlijkte eeuwige leven overgegaan, nOG THANS met Hem het eeuwige leven als zodanig deelachtig waren. Daarom laat Hij er terstond op volgen: Maar gij zult Mij zien, want Ik leef en gij zult leven. De Heer ziet op zijn opstanding; nOG THANS zegt Hij niet: "Ik zal leven", maar Ik leef. De Heer is het persoonlijk zelfstandige, eeuwige leven. Zijn dood is zijn sterven als mens, zijn opstanding is zijn herleven als mens in zijn Godheid, zodat zijn mensheid en Godheid beiden in eeuwigheid even onsterfelijk, onverderfelijk en volheerlijk zijn. En omdat nu Christus leeft, zouden zijn discipelen leven; leven niet enkel naar de ziel, maar ook eenmaal naar het lichaam. Naar de ziel waren zij reeds nu zijn leven deelachtig, zij zouden ook eenmaal zijn opstandingsleven uit de dood deelachtig worden; Want de Heer wil niets voor zichzelf alleen hebben; Hij heeft alles wat Hij heeft, voor de zijnen; zij hebben alles met Hem gemeen, uitgenomen de eeuwigheid van zijn Zoonschap, zijn eeuwige Godheid, welke niet mededeelbaar is. Overigens is Hij als de liefde, de genade, de ontferming, de barmhartigheid zelve, onophoudelijk bezig, om het zijne de zijnen mee te delen door de Heilige Geest. In die dag zult gij bekennen. Als de Heer zou opgestaan zijn, dan zouden vele dingen hun klaar worden, die nu duister waren. De Heer vordert geen dadelijk begrip van de zaken, die Hij mededeelt, maar legt ze zelf weg voor de toekomst, in welke zij eerst begrijpelijk worden. Er zijn vele dingen, die wij niet verstaan en niet verstaan kunnen, alvorens de toekomst haar licht daarop heeft laten vallen. Hoe dikwijls Willen wij reeds nu begrijpen, wat ons eerst in de eeuwigheid opgehelderd kan worden. Wij doen hiermee wat de kinderen doen, die als zij in de zomer in tuinen komen, waar de bomen vol appelen en peren staan, die dadelijk willen plukken. Zij weten niet, dat zij eerst in de herfst eetbaar zijn. Dat Ik in mijnen Vader ben, en gij in Mij, en Ik in u. Gelijk in het hogepriesterlijk gebed des Heeren bepaald om deze eenheid gebeden wordt, zo wordt hier de discipelen gezegd: dat zij na des Heeren opstanding en daarop volgende uitstorting des Heiligen Geestes, deze eenheid zouden leren. kennen. Voorzeker, niets is ook heerlijker en meer vertroostend dan de verzekering, die de Heer doet, dat Hij zo volmaakt één is met de zijnen als de Vader met Hem, en dat de zijnen zo volmaakt één zijn met Hem als Hij één is met de Vader; met andere woorden, dat Hij, de Heer, zo waarachtig mens en één met de zijnen uit de mensen is, als Hij God is en één met de Vader en de Heilige Geest. De Heer wil deze hoogheerlijke waarheid diep in het hart en het verstand zijner discipelen drukken; vandaar dat Hij er telkens op terugkomt. Trouwens op deze waarheid komt alles aan. Is de Heere Jezus Christus zo volkomen één met de zijnen als Hij één is met de Vader, zo is Hij onze volkomene vereniging en altijd blijvende eenheid met de Vader door de Heilige Geest. Die mijn geboden heeft en ze bewaart, die is het, die Mij liefheeft. Gedurig komt de Heer van de theorie tot de praktijk, van de bespiegeling tot de beoefening. De gemeenschap, die de Heer met de zijnen heeft, en die Hij met de Vader heeft, is met een andere naam genoemd, de liefde. De liefde is de band der volmaaktheid, is de enige volmaakte band tussen geesten en geesten, tussen zielen en zielen, tussen harten en harten. Wij kunnen met elkander

verbonden zijn door eerbied, en dit is de band tussen minderen en meerderen; door achting, en dit is de band tussen gelijken; door hoogachting, en dit is de band tussen de goeden; door bewondering, en dit is de band tussen de verstandigen; doch hoe schoon en aangenaam en vast al deze banden zijn, de band der liefde overtreft hen allen; deze is de innigste, zachtste en tegelijk sterkste band, die zielen bindt. De liefde is de gemeenschap met elkander in alles wat men is en heeft; zij is de gedurige uitwisseling van elkanders gedachten, gevoelens en genietingen. In de liefde leeft men met elkander, voor elkander, in elkander; zoekt men zich zelven niet meer, maar zoekt men hetgeen des anderen is. De liefde is de oorspronkelijk volle zelfbewustheid en het volle zelfbesef ook van onze geest. De geest is kracht; hij heeft en geeft dus alleen. God is Geest. Hij heeft alles en geeft dus alleen alles. God is liefde, en die liefheeft is uit God geboren, diens geest is ook een kracht, die alles van God ontvangen heeft, en dus enkel te geven heeft: Gode wat Godes is en den mensen wat des mensen is. Of is de liefde niet in zichzelf rijk en anderen rijkmakend, niet zelf gelukkig en anderen gelukkig makend? Ja, is zij niet algenoegzaam? Of ontbreekt ons nog iets, als wij in de liefde zijn en onze liefde beantwoord wordt? Beantwoord wordt. Gij ziet dus, dat de zelfgenoegzaamheid der liefde niet bestaat in het bezit van onszelf, want dat is geen liefde, maar eigenliefde; maar in het geluk en in het bezit van het geliefde. En wie kent op aarde dan ook niet het lijden der liefde, door het leed of het gemis of het verlies van de geliefde! Gods liefde is volstrekt algenoegzaam. Zij is zijn zaligheid, omdat zij alles in zichzelf heeft, en niet behoeft door enig schepsel gediend te worden; en toch is deze algenoegzame goddelijke liefde een onophoudelijke uitstroming van zegeningen en weldadigheden, eerst in de schepping, toen in de voorzienigheid, daarna in de herschepping in Christus, welke geen einde heeft, maar volstrekt eeuwig is. En waarom is deze goddelijke liefde zulk een uitstroming? Omdat zij een uitstroming en terugstroming is in God zelf, als de eeuwige en Drieëenige, want uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Uit de Vader, door de Zoon en tot de Heilige Geest is alles wat heilig en heerlijk is. Hem, de Drieëenige en Enige zij de heerlijkheid. de dank, de aanbidding in eeuwigheid! In de liefde ligt dus de gemeenschap van de Heer met ons, en van ons met de Heer. Doch in welk een vorm moet zij zich openbaren? Kunnen wij de Heer iets geven? Ja, maar alleen ons hart, en dat vraagt de Heer ons dan ook alleen in de aandoenlijke woorden: Mijn zoon, mijn dochter, geef MIJ uw hart, Spreuken 23:26. Ons hart is onszelf, is meer bepaald onze wil, onze wens, onze begeerte, onze lust. De Heer begeert onze wil in zijn dienst. Hij zegt tot ons: Behoed uw hart boven al wat te bewaren is, want daaruit zijn de uitgangen des levens, Spreuken 4:23, en Hij voegt er bij: "Bewaar mijn gebod, want dat is geen vergeefs woord voor ulieden, maar het is uw leven, Deuteronomium 32:47. Uw leven. Des Heeren geboden zijn om zo te spreken de gezondheidsregelen onzer ziel; door ze in acht te nemen bewaren wij de ons door God geschonken gezondheid. Zonder beeld gesproken: na onze rechtvaardigmaking moet onze heiligmaking volgen, zullen beiden zich oplossen in onze zaligmaking en heerlijkmaking. Des Heeren geboden roepen ons tot alles wat heilig, liefelijk en heerlijk is, en waarschuwen ons tegen alles wat onrein, bedroevend en onterend is. Zullen wij ze niet in ons hart bewaren als een onuitputtelijke schat, om er uit te leven al onze dagen? De Heer heeft ons lief, en toont het door ons te verlossen van de schuld der zonde, door zijn eigen dierbaar leven te geven in de dood, en Hij vraagt onze wederliefde tot Hem daarin, dat wij ons ook door Hem laten bevrijden van de macht der zonde, door zijn geboden te doen. Zouden wij Hem die wederliefde weigeren? En die Mij liefheeft, zal van mijn Vader geliefd worden. Kan hieruit iets anders afgeleid worden dan dat de Vader ons liefheeft om der wille dat wij de Zoon liefhebben? Dat de Heer dit niet rechtstreeks zegt, bracht de kiesheid mee, maar het ligt in zijn woorden. Hoe zou het ook anders kunnen zijn? Hebben ook wij niet dezulken lief, die liefhebben wat wij liefhebben? Laat iemand in een huisgezin komen, en de kindertjes geschenken geven en liefkozen, en de harten der ouders zullen hem van zelf liefhebben. En Ik zal hem liefhebben. Gij ziet de liefde is een gedurig wederkerende gemeenschapsoefening. De Heer had het eerst lief,

daarom zei Hij: "Hebt elkander lief, gelijk Ik u heb liefgehad." Thans zegt Hij: "Indien gij Mij liefhebt door mijn geboden te bewaren, zo zal mijn Vader u liefhebben, en Ik zal u liefhebben." En Ik zal Mijzelf aan hem openbaren. De liefde heeft altijd meer te geven, kan zich op altijd krachtiger wijze te kennen geven, . Hoe inniger men iemand lief heeft, en hoe inniger die liefde beantwoord wordt, te inniger wordt de gemeenschap, te groter wordt de blijdschap, en met te meer gaven der liefde kroont men elkander. Zo is het ook tussen de Heer en de zijnen. Hoe nauwgezetter de gehoorzaamheid is uit liefde, hoe meer de Heer deze gehoorzamende liefde zal beantwoorden. Daarom moet het ons niet bevreemden, dat wij zulk een groot verschil zien onder de gelovigen, wat hun staat betreft. Er zijn onder hen zulke blijmoedige Christenen, dat wij billijk moeten denken aan de bijzondere gaven des Heiligen Geestes door hen verkregen, uit genade ja, maar in de weg hunner getrouwe beoefening van de hun toevertrouwde genade. De Heer zou zich aan die, die Hem liefhad, openbaren. Door zichtbaar aan hem te verschijnen, zo als Hij zich aan Paulus en Johannes openbaarde? Ook dit, en wie zou niet als het hoogste liefdeblijk des Heeren wensen, ook met een persoonlijke openbaring des Heeren verwaardigd te worden? O, als de Heer slechts eenmaal ons persoonlijk bij name aansprak, wat zouden wij verzekerd zijn van onze genadestaat. Het is niet te ontkennen, doch niet te verwachten. De bedeling laat het niet toe. Wij moeten geloven, en kunnen niet aanschouwen. Dat wij dan nu te sterker geloven, naardien wij minder aanschouwen; want daarmede verheerlijken wij de Heer op het hoogst, dat wij zijn woord voor even voldoende houden als zijn persoon, totdat zijn persoon zijn woord vervangt. De openbaring, die door de Heer in de tekst bedoeld wordt, is dan ook meer bepaald zijn openbaring in het hart der gelovigen, door de Heiligen Geest zo als wij aanstonds zullen zien. Judas, niet de Iscarioth, zei tot Hem: Johannes maakt deze onderscheiding, om verwarring van personen te voorkomen. Er ligt echter ook een tegenstelling in deze opmerking. Judas, de Iscarioth, zou zulk een vraag niet hebben kunnen doen, als deze Judas, de broeder van Jacobus, Lukas 6:16. Heere! wat is het, dat Gij uzelf aan ons zult openbaren, en niet aan de wereld? De discipel verstaat niet altijd de dingen, die hem door de Meester gezegd worden; het is daarom goed, dat de discipel uitlegging vraagt, waar hij ze nodig heeft. Judas wilde weten op welke wijze dit zou toegaan, hoe de Heer zich aan de zijnen in onderscheiding van de wereld zou openbaren. Jezus, antwoordde en zei tot hen: ZO IEMAND MIJ LIEFHEEFT, DIE ZAL MIJN WOORD BEWAREN; EN MIJN VADER ZAL HEM LIEFHEBBEN, EN WIJ ZULLEN TOT HEM KOMEN EN WONING BIJ HEM MAKEN. Let op de uitdrukking wij. Kan er groter gelijkstelling zijn, en daarmee groter bewijs voor de eenswezenheid van Vader en Zoon? Zult gij van de koning en u zelf sprekende zeggen: wij zullen tot u komen? Zult gij niet zeggen, of althans behoren te zeggen: de koning en ik zullen tot u komen? Ziet, aan zulke fijne trekken herkent men de innerlijke waarheid. Mochten wij er meer op letten. Het woordje wij is de uitdrukking der meest mogelijke gemeenschap en gemeenzaamheid. Wij zullen tot hem komen en woning bij hem maken. Op welke wijze? Door de Heilige Geest. Dit wordt nu en altijd als aangenomen waarheid ondersteld. Door en in de Heilige Geest vertegenwoordigt zich de Vader en de Zoon; want de Heilige Geest is de grote Mededeler van al wat de Godheid is, dus ook van zichzelf. En zo is het de drieëenige God, die uit liefde en in liefde woning maakt bij de gelovige, die als zodanig Jezus liefheeft en diens geboden bewaart. De apostel Paulus drukt dezelfde waarheid uit in de woorden: Weet gij niet, dat gij tempelen des Heiligen Geestes zijt? Bij iemand komen inwonen is het bewijs van de grootst mogelijke gemeenzaamheid en sluit de gemeenschappelijken maaltijd in; daarom zegt de Heer, Openbaring 1:20: Zie, Ik sta aan de deur, en Ik klop. Indien iemand mijn stem zal horen en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden en hij met Mij. Die Mij niet liefheeft, die bewaart mijn geboden niet. Gij weet, er is ten alle tijde veel geschreven over de kentekenen van de ware kinderen Gods, en als men die zo ten uiterste fijn uitgesponnen ziet, dan wordt het de oprechtste gelovige soms wel eens bang om het hart, door de vraag: "Ben ik wel een kind van God? Immers er ontbreken bij mij vele van de kenmerken,

die ik hier zie bijeengebracht." Het is ons dan alsof er een berg voor ons gesteld wordt, met de eis die over te springen. Doch dat is de eis van God niet. Wij moeten alle bergen en ook deze stapsgewijze beklimmen, en zo komen wij met de tijd er overheen. Hoeveel heerlijker is dan ook hierin de Schrift boven alle menselijke boeken. Zij is de eenvoudigheid zelf. De Heer geeft maar één kenmerk op van de liefde tot Hem: de gehoorzaamheid; en door de gedurige herinnering aan dit ene alles omvattende kenteken zegt de Heer: dat men geen verstandelijke betuigingen van eerbied voor Hem, en geen gemoedelijke aandoeningen van medegevoel voor zijn persoon en lijden moet aanzien als liefde tot Hem, wanneer dit alles niet gepaard gaat met het eerbiedigen zijner geboden, met het doen van zijn wil, welke de wil des Vaders is. Bedenkt ook, dat Hij veel, ja, alles, dat Hij het volkomene kan eisen, die ons zijn almachtige kracht (de Heilige Geest) geeft om het te volbrengen. Daarom moeten wij Paulus nazeggen: Ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft. Gij ziet dus, dat het voor ons allen, die in de Heer geloven, alleen aankomt om te vragen: Wat heeft de Heer ons geboden te doen, en hoe vervullen wij deze geboden? Niet alsof wij door de meest mogelijke getrouwe vervulling dezer geboden iets tot onze zaligheid konden bijdragen, neen, Christus, Hij alleen is onze Zaligmaker en onze zaligheid; maar als bewijs, dat wij Hem, die ons zó liefgehad heeft, dat Hij zijn leven gaf voor ons leven, wederkerig zo liefhebben, dat wij ons eigen zondig leven geven, inwisselen voor zijn heilig leven. Zonder gelijkgezindheid geen liefde. Waar de heilige Jezus komt, daar moet de onheilige oude mens heengaan, zal de heilige Jezus blijven. En nu is de arbeid des Heiligen Geestes in het hart der gelovigen niet anders dan het uitzuiveren van de oude zuurdesem des harten, dan het kruisigen van de oude mens. Doch dit houdt niet op tot in onze dood. Goed, als het maar niet ophoudt. Geheel van zonde rein kunnen wij op aarde niet worden, maar wij moeten toch altijd meer sterven in de oude mens, om te meer te kunnen leven in de nieuwe mens. Het gaat hiermee als met een schip. Geen schip, hoe hecht en dicht, dat geen water maakt. Men pompt van tijd tot tijd, en telkens maakt het schip op nieuw water. Goed, als men maar gedurig de hand aan de pomp houdt. Zo niet, het water zal de overhand nemen, en verderfelijk zijn. En het woord, dat gijlieden hoort, is het mijne niet, maar des Vaders, die Mij gezonden heeft. De Heer vergeet nooit bij zijn Godheid zijn mensheid te voegen. Hij is mens, en Hij wil het zijn, en wil het erkend hebben, en verkondigt het zelf gedurig. Als mens is Hij de gezondene des Vaders, en is niets het zijne, maar alles des Vaders. Als de eenswezende met de Vader daarentegen, is alles wat des Vaders is, ook het zijne, Johannes 16:15. Deze dingen heb Ik tot u gesproken, bij u blijvende. De Heer richtte zijn onderwijs in naar de behoefte van het ogenblik. Er waren nog vele zaken, die eerst later aan de discipelen konden worden meegedeeld. Het is dus een nietige tegenwerping van sommigen, dat men zich alleen aan de woorden van Jezus moet houden en niet aan die der Apostelen. Zij willen hiermee bijzonder de brief aan de Romeinen en die aan de Hebreën ter zijde gesteld zien, omdat deze een verzoeningsleer ontwikkelen, die de eigengerechtige wijsheid van velen niet wil aannemen. Maar de Trooster, de Heilige Geest, welke de Vader zenden zal in mijn naam. In mijn NAAM wil hier niet alleen zeggen voor Mij, in mijn plaats, maar ook door Mij. Immers wanneer men iemand een geschenk zendt uit naam van een ander, zo is dat geschenk ook van die andere afkomstig. De Vader geeft de Heilige Geest niet buiten de Zoon om, maar door de Zoon heen; van Hem, het Hoofd, vloeit deze volheerlijke zalve neder tot op de zomen van het kleed dezes eeuwige Hogepriesters. De Heer zal het straks zelf zeggen: De Heilige Geest zal van zichzelf niet spreken; Hij zal Mij verheerlijken. Hij zal het uit het mijne nemen. Die zal u alles leren, en zal u indachtig maken alles wat Ik u gezegd heb. Hij zou nieuwe dingen zeggen en de oude reeds gezegde herinneren. De Heer gaf van alles de kiemen, het zaad; en deze zijn klein, maar de gehele oogst ligt er in. De Heilige Geest zou die kiemen en zaden bij de Apostelen ontwikkelen tot volle vrucht. Tot de indachtigmakingen des Heiligen Geestes behoren ook de toepassingen van de woorden der Schrift op onze gemoedsbewegingen en toestanden. Wie kent ze niet, die zalige ogenblikken, waarin de Heilige Geest ons woorden uit de Schrift herinnert, die volkomen gepast zijn voor

onze tegenwoordigen toestand, tot onze versterking, vertroosting, bemoediging? Wie weet het niet, dat waar ons tegenwoordigheid van geest ontbreekt, veel verzuimd en daarbij gewoonlijk het punt, waar alles op aankomt voorbijgezien wordt. Hoe dikwijls gebeurt het dat iemand, die over een bepaalde zaak denkt, zich iets wil herinneren, dat hij nodig heeft te weten, en dat voor hem in dat ogenblik van het uiterste belang is, maar dat hij niet vindt en ook niet weet te zoeken. Doch ziet, daar komt het in eens voor zijn gedachten, en nu staat alles duidelijk en klaar voor hem. Voorzeker, zulk een herinnering is verrassend en liefelijk. Doch op geestelijk goddelijk gebied is zo iets een zaak van grote heerlijkheid. Vrede laat Ik u. De Heer zegent zijn discipelen alvorens van de paasmaaltijd op te staan. Het is opmerkelijk, dat de Heer nooit het woord genade gebruikt, dan in het gebed, dat Hij de verslagen tollenaar in de mond legt, en in het antwoord aan Paulus: Mijn genade is u genoeg, want mijn kracht wordt in zwakheid volbracht, 2 Corinthiërs 12:9. Hij zelf was de persoonlijke genade, de genade in persoon; het woord zou dus, althans vóór zijn opstanding, niet in zijn mond voegzaam zijn geweest. Genade was uitgestort in zijn lippen, en alles wat Hij tot de zijnen sprak was enkel genade, schuldverzoening en schuldvergeving; doch Hij zelf sprak het liefst van de vrucht dezer genade, van de vrede der ziel. Zijn Apostelen zouden van zijn genade spreken en de gemeente zegenen met de GENADE van de Heere Jezus Christus, de liefde Gods des Vaders en de gemeenschap des Heiligen Geestes. MIJNEN vrede geef Ik u. Wat de Heer ons geeft, neemt Hij uit zichzelf. Hij is de springader des levenden waters. Wij moeten er de beken van zijn. En hoe liefelijk is het ons te weten, dat de Zone Gods alles met een iegelijk, die gelooft, delen wil, en werkelijk deelt. Is er geen vrede in ons, welnu in Hem, de Heer, is een volheid van vrede. Neemt uit zijn volheid de ene genade na de andere, of liever ontvangt ze van Hem, want Hij geeft ze u. Niet gelijkerwijs de wereld hem geeft, geef Ik hem u. De Heer ziet hier kennelijk op de gewone groet der Joden onderling, die nog heden bij hen in zwang is, en waardoor zij elkander vrede toewensen, maar niet kunnen geven. Bij de Heer is het geen blote wens als bij de mens, maar een zegen. Ook wij zeggen tot elkander goeden dag, maar daarom hebben wij nog geen goede dag. Waar echter de Heer tot ons goeden dag zeggen zou, daar zouden wij werkelijk een goede dag hebben. Voorts, de vrede, die de wereld geven kan en geeft, is stoffelijk, uitwendig en onbestendig. De vrede, die Christus geeft, is geestelijk, innerlijk, eeuwig. Zie daarom nooit bij de Christen op de deining der golven en op de stormen, die langs de oppervlakte van zijn levenszee gieren en die deze oppervlakte in beroering brengen, maar zie op de kalmte, die op de bodem van die zee heerst. Dàt is de vrede van Christus. Uw hart worde niet ontroerd, en zij niet versaagd. De Heer kende de veelvuldige moeilijkheden, waarin de discipelen niet alleen zouden komen, maar ook de gruwelijke vervolgingen, waaraan zij ten doel zouden staan. De Heer vermaant hen, dat zij dit alles buiten hun hart moeten houden, dat zij daarin zijn vrede moeten bewaren. En als hun het hart ontroerd en zij verschrikt en bevreesd mochten worden, dan moesten zij zich zijn woorden van geruststelling gelovig herinneren, en weer nieuw moed scheppen en onversaagd zijn, wetende, dat wie achter de Heer gaat, triumferend met Hem door alles heengaat, ook door de dood. Gij hebt gehoord, dat Ik tot u gezegd heb: IK GA HEEN EN KOM WEDER TOT U. De Heer spreekt niet van zijn heengaan, of Hij spreekt ook van zijn terugkomen. De Heer, wetende dat er geen troost is bij de scheiding van dezulken, die door ons bij uitnemendheid bemind worden, dan de zekerheid des weerziens, verbindt deze troost ogenblikkelijk aan deze droefheid. Indien gij Mij liefhad, zo zoudt gij u verblijden, omdat Ik gezegd heb: IK GA HEEN TOT DE VADER. Blijkbaar waren de discipelen, bij deze gesprekken des Heeren, die allen een ophanden zijnde scheiding te kennen gaven, in een neerslachtige stemming gekomen. Het ging hun, gelijk het meestal ons gaat bij de scheiding onzer gelieven. De discipelen zagen meer op zichzelf en op hun eigen verlies, dan op de heengaande Heer en de heerlijkheid, tot welke Hij inging. Het is ook zo natuurlijk. Dat onze gelieven door hun dood in de heerlijkheid zijn ingegaan, is hun winst, maar juist hun winst is ons verlies, en het gevoel van dat verlies en de gedurige herinnering er aan doet ons wenen en

treuren, en gedurig weer op nieuw treuren en wenen. Met betrekking tot de Heer echter was het anders, en daarom moest het ook anders bij de discipelen zijn. De Heer had gezegd, dat de ordeningen van het koningrijk Gods, dat de bedeling van het verbond der genade medebracht, dat Hij door de dood des kruises en door de opstanding en hemelvaart van hen heenging, maar dat Hij tot de Vader ging, om vandaar de belofte des Vaders, de zending des Heiligen Geestes aan hen te vervullen. Dus niet om zijn heengaan, maar om de vrucht er van moesten zij zich verblijden. Doch zij moesten ook blij zijn uit liefde tot zijn persoon. Indien gij Mij liefhad, zegt Hij, zo zoudt gij u verblijden, omdat Ik u gezegd heb: IK GA HEEN TOT DE VADER. Of is dat niet de rechte liefde, die zich verblijdt over de vreugde van een ander, al is het ook ten koste van ons eigen geluk? Zeker, en mochten wij bij het ontslapen onzer dierbaren dit verwijt des Heeren ter harte nemen, en ons in deze ware liefde meer oefenen. Weten wij dat onze doden in de Heer gestorven zijn, omdat zij in de Heer geloofd hebben, zo moeten wij hen, met de Schrift, met de Heilige Geest, zalig prijzen, en ons verblijden, dat zij boven ons zijn bevoorrecht, om reeds nu gekroond te zijn, terwijl wij nog in het strijdperk zijn; om reeds nu te huis te zijn, terwijl wij nog in de vreemde zijn; om reeds nu zalig te zijn, terwijl wij nog in de droefheid zijn. Vergeten wij echter niet, dat in de gelovige tweeërlei mens is: de mens der natuur en de mens Gods, die samengaan tot in de dood. De eerste kan niet anders dan blijven wenen over verliezen, de andere kan niet anders dan zich verheugen in Gods daden, zodat de Christen tegelijk bedroefd kan zijn in zichzelf en getroost in God. Konden de discipelen ophouden bedroefd te zijn, omdat hun Heer van hen weggenomen werd? Neen, maar nu de Heer hun gezegd had, dat Hij tot de Vader ging, nu moesten zij zich ook verblijden uit liefde tot de Heer, van wie zij immers niet begeerden, dat Hij op aarde in het lijden en buiten de heerlijkheid blijven zou. Het was voor de Heer zelf de hoogste vreugde te zeggen: Ik ga tot de Vader. En Hij voegt er de reden bij waarom. Want mijn Vader is meerder dan Ik. Hoe nu? Wordt hier de Godheid des Heeren niet door Hemzelf ontkend? Integendeel, zij wordt hier bevestigd. Vooreerst wordt hier de eenswezenheid met de Vader ondersteld. Zonder de onderstelling van gelijkheid, ware de vergelijking ondenkelijk; of kan een gewoon burger zeggen: De Koning is meerder dan ik? Ieder zou hem antwoorden: "Dat behoeft ge ons niet te zeggen, dat spreekt wel van zelf." Maar des konings zoon kan wel zeggen, en dien voegt het te zeggen: Mijn vader is meerder dan ik. Hier wordt gesproken van een meerderheid van betrekking, niet van wezen. Immers de Heer had vroeger zelf gezegd: Ik en de Vader zijn één. Vader en Zoon hebben enerlei natuur, maar de Zoon is uit de Vader, en dus in orde is de Vader de meerdere. Ten andere spreekt hier de Zoon als mens. Zijn menswording was een ontlediging van zichzelf, wat de uitoefening zijner Godheid betreft. Door mens te worden stelde Hij zich in dezelfde betrekking tot God zijnen Vader als ieder mens staat tot God, in de knechtelijke gestalte, en stelde Hij zijn menselijke natuur gedurig op den voorgrond, sprekende en handelende als ieder mens, die niets in en uit zichzelf heeft, maar alles uit God moet ontvangen was in deze de Vader niet meer dan de Zoon? Was dan de Vader niet volstrekt onafhankelijk, en de Zoon thans niet volstrekt afhankelijk van de Vader? Was de Vader niet enkel God, boven de geschapene natuur, en was de Zoon thans niet God geopenbaard in het vlees, in de begrensde en begrenzende menselijke natuur? Was de Vader niet in volstrekte, in onveranderlijke heerlijkheid en zaligheid, en was de Zoon thans niet in lijden, om in altijd groter lijden te komen, en ten laatste te sterven aan het kruis? Kon, moest dus niet de Zoon zeggen, zonder dat daarmee zijn eeuwige geboorte uit de Vader, zijn eeuwig Zoonschap, zijn eeuwige eenswezenheid met de Vader en de Heilige Geest in het minst werd te kort gedaan: Indien gij Mij liefhad, zo zoudt gij u verblijden, omdat Ik u gezegd heb: IK GA HEEN TOT DE VADER, want mijn Vader is meerder dan Ik. En nu heb Ik het u gezegd, eer het geschied is, opdat, wanneer het geschied zal zijn, gij geloven moocht. Hoe zachtmoedig en toegevend! Hij, die als de Heer op zijn woord moest geloofd worden, laat toe, dat eerst de uitkomst de waarheid van zijn woord bevestige. Aan de andere kant bewijst het de volstrekte voorwetenschap des Heeren. Die zich op de toekomst kan

beroepen, als de getuige van de waarheid zijns woords, is de meester der toekomst. Ik zal niet veel meer met u spreken. Zo zou dan die liefelijke stem, die nu drie jaren gehoord was geworden, weldra ophouden gehoord te worden, niet alleen in het openbaar, maar ook in de apostelkring. Welk een stilte, welk een ledigheid zou dat teweeg brengen! O wie weet het niet, die dierbare ontslapenen te betreuren heeft, wat het zegt, dat de stem van de geliefde, die anders onophoudelijk door ons gehoord werd, nu nooit meer door ons gehoord wordt! Hoe is het huis er mee als uitgestorven, het woonvertrek tot een eenzame kamer geworden! Zo zou het ook de discipelen zijn. De mond, waaruit zoveel paarlen als woorden vloeien, zou niet meer tot hen spreken. Weldra zouden Gods engelen en de zaligen in de hemel zich verlustigen in het horen van zijn stem en van zijn woorden vol oneindige wijsheid, liefde, zaligheid en heerlijkheid; maar voor de aarde zou die stem ophouden te spreken. Indien nu echter de Heilige Geest ons niet de woorden, die de Heer gesproken heeft, in de Heilige Schrift had teruggegeven, hoe volkomen en onherstelbaar zou dan het verlies der gemeente door 's Heeren afwezigheid geweest zijn. Doch neen, zulk een verlies kon God niet laten plaats hebben; het voortbestaan der gemeente was er afhankelijk van; zonder de Heilige Schrift zou er geen Christelijke kerk hebben kunnen blijven bestaan. Want de overste dezer wereld komt. De overste dezer wereld, welke als wereld in het boze ligt, is de Satan, die als de oorzaak der zonde ook de macht des doods heeft, Hebreeen 2:14. Deze zou nu tot Jezus komen. Gij herinnert u, dat er na de verzoeking in de woestijn gezegd wordt: De Satan week van Jezus voor een tijd, Lukas 4:13. In de woestijn werden de Heer door de satan de eer en vreugde der wereld voorgesteld, maar Hij wees die af; thans zouden de smaad en het lijden komen, maar ook die zou Hij verachten. Gelijk het lijden bij ons doorgaans de laatste en hoogste proef is van ons geloof, zo zou het ook voor des Heeren gehoorzaamheid zijn. Hij zou gehoorzaam zijn jegens de Vader tot in de dood, ja de dood des kruises, en hoewel Hij de Zoon was, heeft Hij gehoorzaamheid geleerd uit hetgeen Hij heeft geleden, Hebreeen 5:8. Heerlijke gedachte! De Zoon, die in de eeuwigheid, in de Godheid en in de heerlijkheid eenswezens en eenswillens was met de Vader, zou des Vaders wil nu ook volbrengen in de tijd, in de menselijke natuur, in het lijden. En daar het een lijden was tot verzoening der zonde en tot wegneming van de dood, zo was het hiermee een strijden tegen de onzalige schepper der zonde en des doods: de satan. Van daar het woord des Heeren tot de Joodse overheden, die Hem gevangen namen: Dit is uwe ure en de macht der duisternis. En heeft aan Mij niets. Welk een heerlijk woord. Het is de aankondiging van des Heeren overwinning en van des satans nederlaag. Ja, de satan zou het heilig zaad der vrouw de hiel, het op de aarde rustende geringste en laagste deel des lichaams vermorzelen, maar Christus zou hem de kop, het opperste deel, het levensdeel, en daarmee geheel en al vermorzelen. Innerlijk had de satan geen vat op Christus, want Christus was de Heilige. Hij kon Christus niet meer verzoeken ten kwade, want in dit opzicht had hij reeds de veldslag verloren, zodat al zijn vasallen Christus moesten uitroepen als de Heilige Israëls; maar hij kon, als God het hem toeliet, en God liet het hem om heerlijke redenen toe, des Heeren menselijke natuur doen lijden, even als hij dat bij Job deed. Hij kon de Heer omringen niet alleen, maar doordringen met al de angsten en verschrikkingen der hel. Ja, hij kon de Heer, de Vorst des levens, doden. Dit alles werd hem door God toegelaten, even als het hem bij Job werd toegelaten, wiens leven echter gespaard bleef. Nogthans zou de satan niets aan Hem, de Heere, hebben. Hij zou de Christus niet in de dood kunnen houden; neen, deze zou stervende de sleutels der hel en des doods nemen en het paradijs openen, en ten derden dage lichamelijk, zo als Hij gestorven was, opstaan uit het graf, zeggende: Ik ben dood geweest, en zie, Ik ben levend in alle eenwigheid. Amen. En Ik heb de sleutels der hel en des doods. Maar opdat de wereld weet, dat Ik de Vader liefheb, en alzo doe, gelijk de Vader mij geboden heeft. Hiermee zei de Heer, dat, ofschoon zijn lijden gewrocht werd door de macht der duisternis, deze macht geheel en alleen afhankelijk was van zijn Vader en alleen door diens toelating over Hem kon komen; dat het van 's Heeren zijde enkel liefde tot de Vader was, waardoor Hij het lijden vrijwillig op zich had genomen, en dat

Hij hiermee enkel gehoorzaamheid betoonde aan de Vader, die Hem geboden had de verzoening der zonde en daarmee de behoudenis van de zondaar teweeg te brengen. Dit moest de wereld weten, want het was uit liefde tot haar geschied, Johannes 3:16, en het zou aan haar verkondigd worden. De Heilige Geest zou de wereld overtuigen, dat hare zonde is: niet in Jezus te geloven, dat zij voortaan met Gods gerechtigheid te doen heeft, en dat de overste der wereld geoordeeld is, en met hem de wereld, voor zo ver zij in het boze blijft liggen; met één woord dat des satans macht verbroken is, en geheel zijn rijk met de wereld zal ineenstorten, ten zelfden dage wanneer God zijn eeuwig koningrijk voltooien en zijn nieuwe hemel en aarde scheppen zal. Staat op, laat ons van hier gaan. Hier breekt de Heer zijn gesprekken aan de tafel af; Hij kent zijn tijd. De afstand tussen het huis van de paasmaaltijd te Jeruzalem en de hof Gethsemane zou Hem nog gelegenheid geven het gesprek te hervatten. Thans echter moest van de dis worden opgestaan. En toen zij de lofzang gezongen hadden. Deze lofzang bestond uit Psalm 113 tot en met 118, welke wij ons niet zo breedvoerig moeten voorstellen als onze rijmpsalmen. Het was zo als nu nog bij de Joden geschiedt, een zingend lezen dezer psalmen, ofschoon waarschijnlijk op een geheel andere wijze dan die nu gevolgd wordt. Liefelijk niet waar, dat ook de Heer zijn stem verenigde met het halleluja der zijnen, en dat in een ogenblik, waarin de Heer zou opstaan om het ontzettendst lijden te ondergaan. Gedurende het lijden zelf heeft de Heer geen enkele vreugdetoon gehoord, noch doen horen; daarvoor was zijn lijdenstoestand niet vatbaar. Eerst aan het einde daarvan klonk het halleluja weer in de woorden: Het is volbracht; Vader, in uw handen beveel Ik mijnen geest. Neen, het lijden van wege de zonde, het lijden des vloeks laat geen vreugdekreet toe. Men weet, dat de martelaren zongen in de vlammen. De Heilige Geest stortte zulk een overvloeiende mate van genade uit in hun zielen, dat zij de vreselijkste lichaamspijnen niet alleen niet voelden, maar dat ook hun harten vervuld waren van de hoogste blijdschap. Wij kunnen dan ook met toespeling op de naam Chrysostomus zeggen: "Geen gulder mond, dan die God prijst in 't midden der ellende." Doch het verschil tussen des Heeren lijden en dat der martelaren werd juist door één hunner (ik herinner het u slechts) volkomen klaar aangegeven, door op de vraag hoe het kwam, dat hij juichte in zijn lijden, terwijl Jezus bedroefd was ter dood toe? te antwoorden: "Hij leed voor ons en ik lijd voor Hem." Doch van alles wat bij de zijnen wordt aangetroffen zien wij de eerstelingen bij de Heer. Wat de Heer niet deed in zijn lijden, dat deed Hij in de aanschouwing van zijn lijden, een lijden Hem in al de bijzonderheden volkomen bekend. Hij hief met zijn discipelen den lofzang aan. En als zij de lofzang gezongen hadden, Gingen zij uit, en uitgaande vertrok Hij, gelijk Hij gewoon was, naar de Olijfberg. Wij zien ook hier weer, dat de Heer gewoon was, om bij het verlaten der stad allereerst naar de Olijfberg te gaan. De Olijfberg beslaat een belangrijke plaats in de Evangelische geschiedenis. Aan zijn voet opende zich het lijden, en op zijn hoogte opende zich de heerlijkheid des Heeren, door zijn majestueuze opvaart naar de hemel. En Hem volgden ook zijn discipelen. In de binnenkamer met Jezus te zijn, is zo veel als aan land, in de veilige haven te zijn, doch wij moeten naar zee, en daar is de storm, maar daarachter ook de nieuwe wereld. Des Christens leven heeft veel van eens zeemans leven; altijd is er afwisseling; nu windstilte, dan een frisse koelte, dan storm, dan mooi weer, dan regen bij stromen. Zo zou het ook nu en voortaan met de discipelen gaan. En de Heer? O, Hij zou thans met een andere vurige wagen dan die van Elia, ten hemel worden gedragen. Na uit de zaal en het huis van de paasmaaltijd te zijn gegaan, hervatte de Heer onmiddellijk het woord tot zijn discipelen.

22:40 De Heer en zijn discipelen in Gethsemane.
Jezus, dit gezegd hebbende, ging uit met zijn discipelen over de beek Kedron. Hier zien wij de uitgang en de overgang van de Heer tot zijn lijden. En gelijk wij een ogenblik stilstonden, alvorens de Heer de beek Kédron (die geestelijke Rubicon) overschreed, zo laat ons nog een ogenblik stilstaan, nu de Heer deze grens overschreden heeft. Ofschoon bij de Heer het werkdadige en lijdelijke onafscheidelijke zaken zijn, zo trad toch het werkdadige tot hiertoe op de voorgrond, en nu zal het lijdelijke meer op de voorgrond treden. Zo wij het niet te voren wisten, wij zouden billijk vragen: op welk een wijze zal dat enige leven van Jezus op de aarde voor de aarde eindigen? Doch wij weten het, en Hijzelf heeft het ons van de aanvang gezegd: Hij moest lijdend en stervend tot zijn heerlijkheid ingaan. Tot welke heerlijkheid? Tot alle heerlijkheid Gods, maar allereerst tot zijn Middelaars-heerlijkheid. Hij was gekomen om zijn volk zalig te maken van hun zonden, en daartoe was zijn leven op aarde niet genoeg, daartoe moest Hij ook lijden en sterven, en weder opstaan en ten hemel varen. Onze zonden konden niet van ons weggenomen worden, dan in de Weg van Gods gerechtigheid. Christus moest ze voor zijn rekening nemen, en Hij nam ze uit gehoorzaamheid aan de Vader en uit liefde tot ons voor zijn rekening, en betaalde ze tot de laatste kwadrantpenning toe. Aan wie? Aan zijn Vader als Rechter. Hij zou Gods recht tegen de zondaar voldoening geven en daarmede verzoening geven voor de zondaar. Christus is de Borg geworden van het eeuwig verbond der genade, Hebreeën 7:22. Een borg nu is een persoon, die zich aansprakelijk stelt bij de schuldeiser voor de schuldenaar, en die, wanneer de schuldenaar in gebreke blijft, werkelijk door de schuldeiser aangesproken en tot de betaling geroepen wordt. Een borg moet dus iemand zijn, die desgevorderd, de schuld betalen kan, dus een rijk man. Al deze vereisten waren en zijn in de Zone Gods. Hij stelde zich vrijwillig aansprakelijk voor de schuld van de zondaar, en toen deze geëist werd, heeft Hij die ten volle betaald. Gij kunt dat alles (wij herhalen ook hier wat wij vroeger zeiden) in het 53e hoofdstuk van Jesaja lezen (Jesaja 53), op een wijze zoals dit door geen sterfelijke pen of mond kan beschreven of gezegd worden. Bij het behandelen van dat hoofdstuk, en nog onlangs spraken wij reeds breedvoerig van dat lijden voor de zonde; doch wie kan ophouden er van te spreken? Het is de schat der liefde Gods, wie kan hem beschouwen zonder God er voor te verheerlijken; het is de schat onzer zaligheid, wie kan er aan denken zonder zich er in te verlustigen? Al kunnen wij de diepten van Gods liefde niet peilen, toch kunnen wij met de engelen niet nalaten te begeren er telkens in neder te zien. Doch ook hier wordt het licht der zon van Gods heerlijkheid beneveld door de wolk der menselijke waanwijsheid. Men zegt: "Men kan wel geldschulden, maar geen zedelijke schulden voor een ander betalen?" Doch, waarom niet ook zedelijke schulden? Immers, omdat wij geen zedelijke rijkdom hebben, maar zelf arm en vol schulden zijn, terwijl Christus, die een eigen gerechtigheid van eeuwigheid had, zich door zijn volmaakt volbrengen van de wet Gods, als mens, nog een tweede gerechtigheid verwierf voor ons. Zeker, een arm man kan geen borg zijn voor een ander; het borgschap, wij zeiden het zo even, onderstelt rijkdom, genoegzame rijkdom om al de schuld, waarover de borgstelling gaat, te kunnen voldoen. En wat geeft iemand bij ons het recht borg te zijn voor een ander? Omdat hij vrijheid heeft, zijn geld te besteden op welke wijze hij wil. Welnu, Christus had de vrije beschikking over zijn leven, en omdat Hij dit had, kon Hij het geven voor het leven der wereld, Johannes 6:51. Zeker, God heeft gezegd: de ziel, die zondigt, die zal sterven, Ezechiël 18:4,20. Maar sterven dan de zondaren niet? Heeft Christus de lichamelijke dood vernietigd in die zin, dat het vonnis Gods: Stof zijt gij, en tot stof zult gij wederkeren, is opgeheven? Immers niet; wij allen zijn opgeschrevenen ten dode, en wij allen sterven. Doch er is een verlossing uit de dood en van de dood, en het recht daartoe kon Christus verwerven en heeft Hij verworven, door zichzelf in de plaats te stellen van allen, die door Hem tot God gaan, van al de zijnen. Zeker brengt dit verworven recht mede, dat de zondaar ook verlost kan worden van de dood, in die zin, dat hij, zonder te sterven, in een ogenblik des tijds veranderd kan worden in een kind der eeuwigheid, zoals Henoch en Elia;

doch dit zijn uitzonderingen op de regel: dat alle mensen moeten sterven, en de uitzonderingen heffen de regel niet op, maar bevestigen die. Als Christus nu niet zo waarachtig God was, als Hij mens is, Hij zou de mens diens zonden niet hebben kunnen afnemen; want hoe zou een schepsel het lijden, dat Hij met die zonde, als haar gevolg, op zich nam, hebben kunnen doorstaan? Hoe zou hij de vloek over, de toorn Gods tegen de zonde hebben kunnen lijden zonder daarin te bezwijken? En als Christus niet zo waarachtig mens was, als Hij God is, hoe zou Hij de zonde op zich hebben kunnen nemen en hebben kunnen lijden en sterven? De Godheid als zodanig is eeuwig gescheiden van zonde, van lijden, van dood. Alleen als Godmens kon de Zone Gods zich zo waarachtig en zo volmaakt verenigen met de menselijke natuur, als Hij verenigd is met de goddelijke natuur; en zo ontmoeten in Hem de Godheid en de mensheid elkander in ene eeuwige betrekking, in een eeuwig verband of verbond van liefde. Waarom? Omdat de menselijke natuur in Christus heilig, volstrekt heilig was. Doch hoe kan nu de zondige, de onheilige menselijke natuur in diezelfde eeuwige liefdebetrekking tot de goddelijke natuur komen? Daardoor, dat de menselijke natuur van Christus ingaat tot de onze. En hoe kan dit geschieden, zonder in te gaan tot onze schuld, tot onze vloek, tot ons lijden, tot onze dood? Door mens te worden, en door heilig mens te zijn en te blijven, heeft Christus vanzelf het recht over geheel de mensheid verkregen: Hij is haar wettig Hoofd, want Hij is de ware, de heilige mens. Hij staat boven alles, en is daarmede boven allen, de ware Koning der mensheid. Doch die mensheid is onheilig, ligt in de zonde, ligt onder de vloek, is in de macht van een vreemde. De wereld heeft een overste, en deze sterk gewapende bewaart en bewaakt zijn roof. Zo moet dan die geweldhebber des doods bestreden, overwonnen en diens roof hem ontnomen worden. Hoe kan dat geschieden? Door hem zijn recht te ontnemen. De satan heeft recht op ons, omdat wij zondaren zijn, en zo hij geen recht op ons had, hoe zou God hem als overste der wereld dulden? Dat recht en daarmede zijn rijk en heerschappij moeten hem ontnomen worden, en dat recht heeft Jezus hem ontnomen en het uitgesproken in de woorden: Ik ben dood geweest en zie, Ik ben levend, Amen! en Ik heb de sleutels der hel en des doods, Openbaring 1:18. Dat de satan diens recht op de zondaar niet kon ontnomen worden dan door het lijden en sterven van de Zone Gods, heeft zijn reden in de aard van dat recht. In de zonde, door de mens begaan, en daarmede in de vrijwillige gehoorzaamheid van de mens aan de satan, lag de kracht van dat recht, en er kan geen recht te niet gedaan of opgeheven worden dan door een hoger recht. Het recht van gratie is boven het strafrecht en heft dat op. Dat de satan de overste der wereld is, behoort tot het strafrecht van God over de mens. De satan is slechts de uitvoerder van het strafrecht van God over de mens, en hijzelf is aan hetzelfde strafrecht onderworpen; want God alleen is Rechter, en in Hem alleen is het strafrecht en het recht van gratie; want Gode zijn alle dingen mogelijk en Hij is zowel heiligheid als liefde, en zowel liefde als heiligheid. Doch wij herinneren ook hier, wat wij vroeger opmerkten, dat alles wat in God is, geopenbaard moet worden, zal het voor het schepsel bestaan. Gods genade is een overtreffen Gods van zichzelf in zijn liefde. God heeft het heilige vanzelf lief, doch waar Hij genade bewijst, wordt schuld ondersteld. In plaats dus van de onheilige mens te straffen, bewijst Hij hem zijn gunst. Waardoor? Door het recht van gratie, dat Hij heeft, door de liefde en het recht te paren, te verenigen. Dit alles is in God van eeuwigheid tot eeuwigheid, want niets wordt in God, maar alles is, en in Hem is geen schaduw van omkering. Doch hoe openbaart zich nu uit God die vereniging van recht en liefde, dat recht van gratie voor ons, aan ons? Door Christus. Hij is de openbaring van alles wat in God is voor het schepsel. Hij maakte Gods genade mogelijk voor ons. Hij deed haar voor ons bestaan, bracht haar voor ons tot stand. Hij bracht de genade uit God tot ons in zijn eigen persoon, en zonder Hem zou er voor ons geen genade zijn. Hij is de persoonlijke genade voor de zondaar, de Zaligmaker, die zijn volk zalig maakt van hun zonden. Zijn naam is de enige naam, onder de hemel gegeven, waardoor wij kunnen zalig worden, en buiten Hem is er geen verzoening en vergeving van zonde, en komt niemand tot de Vader. Zo is dan Christus (wij herhalen wat wij reeds vroeger zeiden, omdat

wij het niet te duidelijk kunnen maken) de persoonlijke openbaring van Gods recht èn van Gods liefde jegens de zondaar; van Gods recht door als mens alles aan zich te laten geschieden, wat het strafrecht Gods de zondaar oplegt; van Gods liefde, door de schuldige in Christus zijn schuld niet toe te rekenen, maar te vergeven; door de goddeloze in Christus niet te verdoemen, maar te rechtvaardigen. Christus stelde zich dus in de plaats van de zondaar, en door alles door te staan wat Gods strafrecht van de zondaar eist, hief Hij dat recht op in zijn eigen persoon. Voor wie? Voor een iegelijk, die één persoon met Hem uitmaakt, voor de zijnen, voor allen, die Hem als hun Zaligmaker aannemen, voor allen die geloven. En wie zijn zij, die geloven, die met Christus één persoon uitmaken? Die genade hebben, die delen in het leven van de Zoon van God, die de Heilige Geest hebben ontvangen. Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn: die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest, Romeinen 8:1. Gij ziet, wij komen telkens weder terug tot de waarheid, dat de Zone Gods door de Vader gesteld is tot het Hoofd ener nieuwe, heilige, heerlijke, zalige, eeuwige mensheid uit de oude, zondige, ongelukkige, stervende mensheid. Ieder zondaar en elke zondares, die door Jezus schuldverzoenend zich laat reinigen, is rein, en behoort tot de geheiligde mensheid, behoort tot Christus, het Hoofd der geheiligde mensheid, en heeft van nu af deel in de eeuwige, onveranderlijke liefde des Vaders, de genade des Zoons en de gemeenschap des Heiligen Geestes. Zij, die buiten Christus blijven, die Hem als hun Zaligmaker blijven verwerpen, blijven in hun zonden en onder het oordeel Gods. Die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem, Johannes 3:36. Hier valt dan ook een dubbel helder licht op het woord des Heeren: Ik heilig mij zelven voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid, Johannes 17:19. De Heer zeide er niets minder mede, dan: "Ik, de Heilige Israels, zal, door voor de zonde te lijden en te sterven, Mij tot het Hoofd der heilige mensheid stellen, opdat zij allen, die in Mij geloven, waarlijk geheiligd mogen zijn." Wij komen dus ten laatste tot de waarheid der Schrift: dat de Zone Gods, door de menselijke natuur aan te nemen, alles aannam wat aan de menselijke natuur verbonden is, uitgenomen de zonde als daad; want Christus was de Heilige en moest de Heilige zijn en blijven, zou Hij de menselijke natuur kunnen ontzondigen; maar Hij nam op zich de zonde als schuld, de gevolgen der zonde, het lijden, de dood, en Hij nam ze weg door te lijden en te sterven, en uit de dood weder op te staan als de mens zonder zonde, zonder lijden, zonder dood, als de eeuwig levende, zalige, heilige mens, die als de eerstgeborene uit de doden, het Hoofd is van allen, die wedergeboren worden uit de dood der zonde tot een nieuw leven: van allen, die gemeenschap hebben aan zijn lijden, sterven en opstanding. Zo is dan Gods recht jegens de zondaar in Christus geopenbaard, en ook Gods liefde, Gods vergevende liefde, Gods genade. Want niet alleen dat de zondaar door het lijden en sterven van Christus van zijn schuld ontheven wordt, hij wordt bovendien verheven tot de hoogste rang van eer en heerlijkheid, die er door God te geven is, tot dezelfde rang als welke de Zoon Gods bekleedt, uitgenomen diens eeuwige, onbegonnen eenswezenheid met de Vader en de Heilige Geest: tot de rang van kinderen Gods, erfgenamen Gods, medeërfgenamen van Christus. Hoe! aan zondaren, die alle straf hebben verdiend, wordt niet alleen al de straf kwijtgescholden, maar zij worden daarenboven met eer en heerlijkheid gekroond, alsof zij alleen al het goede hadden verdiend! Met schuld worden zij onschuldig, en zonder verdienste worden zij waardig geacht beloond te worden, Openbaring 3:4. Voorzeker, dit is genade, enkel genade, vrije genade, goddelijke genade. En vanwaar komt de zondaar dit alles? Uit God de Vader, in Christus de Zoon, door de Heilige Geest. In Christus hebben wij voor de zonde geleden, en zijn wij om der zonde wille en voor de zonde gestorven, maar in Hem zijn wij ook uit de dood, uit de zonde opgewekt, om voortaan in het nieuwe, eeuwige, onveranderlijke leven, zonder zonde in de liefde Gods te wandelen. Christus is God geopenbaard in het vlees. Hij brengt ons zondaren in zijn Vader, onze Vader, als een Vader vol genade; maar Hij kon Hem niet aan ons mededelen, vóórdat Hij dat vlees, waarin Hij gekomen is, gegeven had voor het leven der wereld, vóórdat zijn lichaam

verbroken, vóórdat dit voorhangsel van het heilige der heiligen gescheurd was. Toen dat geschied, toen zijn zoenofferande op het kruis volbracht was, kwam de Vader, en komt de Vader in Hem, uit Hem tot alle gelovige zondaren, de Vader met al de volheid en oneindigheid zijner liefde en met al de gaven en krachten van de Heilige Geest. Wat zullen wij nog meer zeggen, om deze heerlijkste aller waarheden enigszins in het licht te stellen? Wij zeggen ook hier met Young: "Onze in arbeid gaande ziel hijgt om een denkbeeld te baren, dat te groot is voor de geboorte." Doch waartoe nog uitdrukkingen gezocht, waar de Heer zelf de volmaakte uitdrukking geeft? Hij heeft bij de verbreking zijns lichaams, in zijn lijden en sterven de bittere beker van Gods oordelen over de zonde voor ons gedronken, opdat Hij ons in zijn avondmaal met de gemeenschap aan zijn gebroken lichaam, de zoete beker der vertroosting zou kunnen aanbieden, met de woorden: Drinkt allen daaruit, dat is mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, dat voor u en voor velen vergoten wordt, tot vergeving der zonde. Waar een hof was, in welke Hij ging en zijn discipelen. En Judas, die Hem verried, wist ook die plaats, dewijl Jezus aldaar dikwijls vergaderd was geweest met zijn discipelen. Wij zien hier, dat de Heer als Hij gewild had, niets lichter zou geweest zijn, dan de aanslag van Judas te verijdelen; doch Hij wilde niet. De ure, waartoe Jezus kwam, Was nu gekomen, de ure des lijdens, tot het volbrengen van die grote offerande, die alle andere offeranden zou doen ophouden. Daarom week de Heer ook ditmaal niet af van zijn gewoonte, om zich des avonds uit de stad Jeruzalem met zijn discipelen terug te trekken in de stille olijvenhof aan de voet van de Olijfberg. Liefelijke overeenstemming van de plaatsen met de zaken. Trouwens, waar vindt men goddelijke harmonie dan in de natuur, de Schrift en de regering Gods? In het dal zou de Heer afdalen in de diepte van alle lijden; op de berg zou Hij opvaren boven alle hemelen. En als Hij aan die plaats gekomen was, welker naam was Gethsemane, zeide Hij tot zijn discipelen: zit hier neder totdat ik heenga en aldaar zal gebeden hebben. Waarschijnlijk zeide de Heer dit telkens, wanneer Hij zich in Gethsemane tot het gebed afzonderde; eerst nu was het nodig dit te vermelden. Doch, wat belangrijker is, de Heer toont een grote behoefte te hebben tot het gebed. Zo even had Hij pas gebeden in het midden zijner discipelen, nu ging Hij weder bidden in de eenzaamheid. Trouwens de Heer had alles biddend gedaan, en zou Hij nu afdalen in het diepste lijden zonder te bidden? Voorts verklaart zich de behoefte des Heeren aan het gebed uit zijn veelbewogen gemoed. Die altijd in de strijd Gods is, heeft altijd een drang tot het gebed. Daarvan kan iemand, wiens leven kalm als het water ener beek daarheen vloeit, zich geen denkbeeld maken. Luther kon ook uren lang bidden, maar hij was ook gedurig in strijd en moeilijkheid gewikkeld. Er is bij de persing der ziel geen andere uitgang dan naar God. In Hem rust de matte ziel, en uit Hem keert zij met nieuwe en hogere krachten terug. En met zich nemende Petrus en de twee zonen van Zebedeus, Jacobus en Johannes. De Heer moest in volle kracht tot zijn discipelen kunnen zeggen: Gij zult mijn getuigen zijn, want gij zijt van de beginne met Mij geweest. Dus ook wat met de Heer in de afzondering geschiedde, moest niet zonder getuigen zijn. De verheerlijking op Thabor had de drie genoemde discipelen tot getuigen gehad; zij moesten het thans ook zijn van des Heeren allerdiepste vernedering. Gij ziet, met welk een alles ordenende en beheersende wijsheid de Heer zijn gangen, ook in dit verbijsterend tijdsgewricht, regelt. Begon Hij verbaasd en droevig en zeer beangst te worden. De Heer werd blijkbaar plotseling door een hooggaande zielsangst overvallen, die Hem het bestuur over de bewegingen zijns gemoeds onmogelijk maakte. Het was de overgang van des Heeren dadelijke gehoorzaamheid tot diens lijdelijke gehoorzaamheid. Evenals wij door een snel opkomende geweldige hoofdpijn, benauwdheid of koorts tot een hevige krankheid worden ingeleid, welke reeds terstond alle zelfbeheer over ons lichaam doet ophouden, zo was het naar de geest bij de Heer. Hij is onder de macht van een lijden, dat Hij niet van zich af kan werpen, dat Hij ook niet beheersen kan; en dat Hij dit niet beheersen kan, vermeerdert zijn angst. Het lijden als zodanig was Hem niet vreemd, maar eigen van het ogenblik zijner zelfbewustheid af; want hoe kan een heilige liefde in een onheilige omgeving anders dan lijden. Maar zulk een hooggaand, al zijn

menselijke krachten te bovengaand lijden had Hij nog niet ondervonden; ik zeg al zijn menselijke krachten te bovengaand lijden, want gij gevoelt, dat zijn Godheid in Hem alleen de grond mocht en moest zijn, waarop zijn mensheid rusten, en waardoor zijn mensheid door het lijden niet te niet of verloren gaan kon. Alleen de menselijke natuur kan lijden, en zij alleen leed in de Heer Jezus Christus. Wij herinneren u dan ook bij deze gelegenheid, misschien bij herhaling, dat het een bloot Roomse voorstelling is, om het kruis het altaar van Christus offerande te noemen. Niet het kruis, maar de Godheid van Christus is het altaar van Christus zelfofferande, van de offerande zijn lichaam; dßt altaar alleen heiligde die offerande. Toen zeide Hij tot hen: Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe. De Heer sluit zijn hart niet voor zijn beminde discipelen; trouwens geheel het leven van Christus is de openbaring van de Vader en van zichzelf aan de zijnen, door de Heilige Geest. Zij moesten dus niet alleen het uitwendig verschijnsel van hetgeen nu plaats had, aanschouwen; zij moesten ook weten, wat er in zijn binnenste omging. En nu vragen wij: wie herkent hier dezelfde persoon, die in het hogepriesterlijk gebed als boven de wereld en boven het lijden stond? En toch het is dezelfde persoon, maar in andere omstandigheden, in een andere betrekking. Toen sprak Hij uit zijn Godheid, en nu spreekt Hij uit zijn mensheid, en in beide sprak en spreekt Hij even waar. Daarom moeten wij de waarachtige Godheid en mensheid des Heeren in alles en ten allen tijde onwrikbaar vasthouden, en alles is en wordt ons klaar. Laten wij echter ooit een van beiden los, dan storten wij neder in afgronden, die geen uitgang, in tegenstrijdigheden, die geen oplossing meer toelaten. Voor ons is het duidelijk, dat de mensheid in Christus door zijn Godheid moest gedragen worden, gelijk het altaar het offer draagt en heiligt, zou Christus het lijden voor de zonde hebben kunnen doorstaan; want dat lijden was een volkomen lijden, was de dood in al zijn verschrikkingen, was de vloek van God in al zijn zwaarte. Ook maakt de persoon de waarde van zijn daad en van zijn lijden. Die de hoogste persoon is, diens lijden heeft ook de hoogste betekenis en waarde, en Christus was de hoogst denkbare persoon nevens de Vader en de Heilige Geest. Daarom, omdat Christus de eeuwiglevende is, is zijn hogepriesterschap ook eeuwig, heeft zijn offerande een eeuwiggeldende kracht tot verzoening van alle zonden. Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe. Vanwaar deze uiterste bedroefdheid der ziel bij de Heer, die zich geen zonde bewust was? Zij kwam niet uit Hem, maar zij werd in Hem uitgestort. Bij ons hebben zich slechts onze zonden als in slagorde tegen ons over te stellen, met al de rampzalige gevolgen, die zij voor onszelf en anderen hebben te weeg gebracht, om onze ziel met angst en schrik te slaan, en ons hart met een onuitsprekelijke droefheid te vervullen; doch Jezus was de Heilige. Zeker, deze droefheid kon bij de Heer, gelijk bij ieder kind van God, geen andere zijn dan een droefheid naar God; maar toch, ook zij is een droefheid, die dodelijk is, en ook ons werkelijk zou doden, als God het niet verhinderde; doch de ziel wordt juist alsdan op het sterkst uitgedreven naar God en vlugt naar Hem en redt daarmede haar leven. Dit is duidelijk: Is de Heer bedroefd, en heeft Hij in zichzelf niets, waarover Hij zich te bedroeven heeft, zo moet zijn droefheid uit een bron buiten Hem voortvloeien; buiten Hem en toch in Hem; want zijn hart gevoelt die droefheid en dreigt er onder te bezwijken. De zaak verklaart zich echter. Het lijden van de Zone Gods is, zoals wij reeds zeiden, enkel een lijden voor de zonde. Al de droefheid, die de zonde in onze ziel kan uitstorten, viel in zijn ziel. Herinneren wij ons steeds wat wij elkander meermalen zeiden: al wat in God verborgen is, moet zich uit God openbaren, zal het voor het schepsel bestaan. En nu is Christus de persoonlijke openbaring Gods. Dat Christus de zonde op zich genomen had, was een innerlijke zaak en moest zich naar buiten openbaren in zijn lijden en sterven. Toen de Heilige Israels aan het kruis hing, toen zeide het geloof: "Ziedaar de drager der zonde zichtbaar geopenbaard." En zo spreekt het geloof nog, en zo zal het spreken tot aan het einde der wereld. De persoon, die lijdt, en de aard van het lijden bewijzen, dat het een lijden was voor de zonde. En nu, Gethsemané is de voorhof van Golgotha. In Gethsemané heeft de Heer reeds een voorgevoel van geheel zijn lijden, zoals zich dat ontwikkelen zal tot de voleinding toe. Het

lijden begon innerlijk in de ziel, om te eindigen in het lichaam en in de dood des lichaams. Blijft hier en waakt met Mij. De Heer had ditmaal sterke behoefte niet alleen om tot de Vader te bidden, maar ook om zijn discipelen wakende te hebben, ten einde Hij tot hen spreken en hun de gewaarwordingen zijns harten kenbaar maken kon. Hoe geheel natuurlijk, niet waar? hoe waarachtig menselijk ook. Wij hebben in uren van benauwdheid onze liefste betrekkingen zo gaarne bij ons. Al weten wij, dat zij ons niet kunnen helpen, toch helpt ons hun tegenwoordigheid, zij hebben althans geopende oren om ons te horen, en geopende harten om ons te verstaan, en met ons mede te gevoelen. En een weinig voortgegaan zijnde, scheidde Hij zich van hen af, omtrent een steenworp ver, en neerknielende, viel Hij met zijn aangezicht op de aarde, en bad Hij, zo het mogelijk ware, dat die ure van Hem voorbijging, zeggende: Abba, mijn Vader! Alle dingen zijn U mogelijk. Indien het mogelijk is, neem deze drinkbeker van mij; doch niet mijn wil, maar de Uwe geschiede. Welke woorden horen wij hier uit de mond van Jezus, de gekomene uit de schoot des Vaders, om zijn volk zalig te maken van hun zonden! Hoe! wil dan de Grote Borg, de enige en eeuwige troost der verlorenen in hun zonden, zijn borgbelofte te niet doen, waarmede Hij, komende in de wereld, tot de Vader gezegd heeft: Slachtoffer en offerande hebt Gij niet gewild, maar Gij hebt Mij het lichaam toebereid. Brandoffer en offer voor de zonde hebben U niet behaagd. Toen sprak Ik: Zie, Ik kom (in het begin des boeks is van Mij geschreven) om Uwen wil te doen, o God! Hebreeen 10:5-7. Stelt u gerust, o gij verlorenen in uzelf en behoudenen alleen in Hem. Gij hoort immers uit des Heeren mond in zijn bede, welke bij het eerste gehoor u bevreemdt en verschrikt, dat Hij zijn borgbelofte vervullen en de wil des Vaders doen wil. Doch dit kan in de menselijke natuur, door Gods Zoon, God zelf, niet geschieden zonder strijd. Meent gij, dat dit de eerste maal is, dat de Zone Gods zulk een strijd te voeren heeft? Neen, geheel zijn leven in zijn mensheid op aarde bestond in zijn gehoorzaamheid aan de Vader, in de onderwerping van des Zoons menselijke wil aan des Vaders goddelijke wil; doch, hier, in Gethsemane, werd deze vroeger altijd terugkerende en altijd overwonnen strijd voor het eerst openbaar, omdat die strijd hier zijn hoogste hoogte bereikte en zo hooggaande werd, dat hij niet meer verborgen blijven kon, maar naar buiten treden moest. Trouwens, alles wat in Christus was, moest, zoals wij reeds opmerkten, naar buiten treden, moest geopenbaard worden voor en aan de zijnen. Vraagt uzelf: Kon des Heeren heilige wil behagen hebben in het lijden of begeren te lijden? Immers neen. Het lijden is voor een heilig mens een volstrekt tegennatuurlijke zaak. Des Heeren heilige menselijke natuur moest zich tegen het lijden als zodanig verzetten en daarmede onttrekken, indien het mogelijk ware. En nu vraagt de Zoon aan zijn almachtige Vader, of het mogelijk ware? En zo niet, dan is Hij bereid zich te onderwerpen. En o, hoe boven alles heerlijk is dat beroep van de Zoon op de almacht des Vaders! De Zoon wil in zijn menselijke natuur niet weten van een volstrekte zekerheid, dat er geen andere weg van behoudenis voor de zondaar is, dan door dat vreselijk lijden en sterven, waarvan Hij thans het begin ondervindt. In zijn menselijke natuur wil de Zoon niets weten, dan hetgeen de Vader Hem te weten geeft, en wil Hij niets zeggen en doen, dan hetgeen de Vader Hem te zeggen en te doen geeft; dit bracht de staat zijner zelfvernedering, zijner zelfontlediging, zijner volmaakte gehoorzaamheid aan de Vader mede. Daarom beroept zich de Zoon op de almacht des Vaders, en houdt aan deze vast als aan het laatste plechtanker, dat Hij uitwerpen kan in deze vreselijke storm zijner ziel. En handelen wij als des Heeren discipelen in gelijke omstandigheden niet op dezelfde wijze? Als wijzelf of onze dierbare betrekkingen in hooggaand lijden of stervensnood verkeren, en de geneesheren geen raad meer weten en geen hoop meer geven, dan pleiten wij nog op Gods almacht, wetende dat bij God geen ding onmogelijk mag genoemd worden; en wij kunnen die almacht niet loslaten, en wij mogen haar ook niet loslaten, totdat God beslist heeft, en Hij daarmede zijnen wil ons geopenbaard heeft. Zo was het ook bij de Heer in de eerste en hoogste plaats. Het moest Hem, en het moest de zijnen, zijn gemeente, heel de kerk volkomen openbaar worden, dat er geen ander middel van behoudenis des zondaars mogelijk was, dan het lijden en

sterven van Gods Zoon, en wel zoals dat lijden en sterven zijn zou en geweest is. God heeft beslist zijn wil geopenbaard. De drinkbeker is niet van de Zoon voorbijgegaan. In dit opzicht heeft de Vader de Zoon niet verhoord. God heeft zijn Zoon niet gespaard, waar Deze om sparing vroeg, maar heeft Hem overgegeven in de dood, in de dood des kruises, Romeinen 8:32. En gaat het de kinderen Gods niet dikwijls ook zo? Och, hoe vurig, hoe dringend smeekte menig kind van God om sparing van de dood voor zich op eigen ziekbed, of voor dezulken, die hij zo innig lief had en die op hun stervensuur lagen. En toch, zij moesten sterven. Doch er zijn nog hogere verhoringen, dan die van gespaard te worden van de dood. En zo was het ook hier. De Vader heeft de Zoon verhoord in een ander, heerlijker opzicht. Hij heeft de Zoon niet verhoord naar zijn mensheid, maar naar diens Godheid. Hij heeft Hem het lijden des doods laten smaken, om Hem te maken tot de oorzaak der zaligheid van allen, die zalig worden, om Hem, gelijk Hij in zijn Godheid had, ook in zijn mensheid een naam te geven, die boven alle naam is, opdat in de naam van Jezus zich buigen zou alle knie dergenen, die in de hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods des Vaders; om dus Hem, de eeuwige Zoon, te doen terugkeren op de eeuwige troon, zó dat Hij dßßr door alle verloste zondaren zich de lofzang zou horen toezingen: Gij zijt geslacht en hebt ons Gode gekocht met uw bloed, uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie. En Gij hebt ons onze God gemaakt tot koningen en priesters, en wij zullen als koningen heersen op de aarde. Doch ook nog in een ander opzicht heeft de Vader de Zoon verhoord. Hij heeft Hem in zijn mensheid versterkt, zoals wij straks zien zullen. En nu, beschouwen wij het gebeurde van meer nabij, en werken wij thans uit wat wij nog slechts aanstippen konden. Immers in deze zaak kunnen wij niet diep genoeg treden, mits wij de grenzen der Schrift niet te buiten gaan. De vraag is hier: wat was de aanleiding tot deze, ons tot nu toe ongewone, dus buitengewone bede des Heeren? Wij antwoorden: De ondervinding van het lijden. Vergeten wij het nooit: het Christendom is een ondervinding, want bij de Heer was alles ondervinding en uit zijn ondervinding vloeit de onze als gelovigen voort. Wij ondervinden in Hem de vloek der zonde en de zegen der genade. Nog eens dan, uit de bede des Heeren: Indien het mogelijk is, neem deze drinkbeker van Mij, doch niet mijn wil, maar de uwe geschiede, blijkt het hooggaande, alle voorstelling tebovengaande zielslijden des Heeren. Daarom neemt de Heer de toevlucht tot de almacht zijns Vaders, en vraagt Hij, of op geen andere wijze door Hem, de Zoon, de verlossing kan worden gewrocht, dan juist door zulk lijden te ondergaan, als waarvan reeds nu zijn ziel bij aanvang vervuld is? De Heer kende ja zijn lijden vooraf tot in de kleinste bijzonderheden toe; doch het verschil tussen het kennen van het lijden en het ondervinden, het gevoelen van het lijden is oneindig groot. Zou Christus het recht van God tegen de zonde openbaren, dan moest Hij het ervaren; doch nooit had de heilige ziel van Jezus zich kunnen voorstelien, dat zij zulk een lijden zou kunnen gevoelen als zij thans gevoelde. Hoe zou het ook mogelijk zijn, dat zich de volkomenste onschuld een volkomen denkbeeld kon maken van het hoogste straflijden voor de hoogste schuld? Kon Hij, die het leven, het eeuwige leven is, zich het lijden van de dood voorstellen, zonder het te ondergaan? Zeker kan God dit in zijn volstrektheid, want God weet alle dingen volstrekt volmaakt, zonder het te ondervinden, maar niet God geopenbaard in het vlees, niet de God-mens. Deze kon dat lijden, zonder op te houden waarachtig mens te zijn, niet volkomen kennen zonder het te ondervinden, en toen Hij het ondervond, toen was het al zijn voorstellingen te boven gaande, en Hij erkende zijn Vader in diens almacht, waardoor Deze alles kan wat Hij wil, en vraagt van Hem om, indien het met des Vaders wil overeenkwam, de verlossing door Hem te volbrengen zonder zulk een lijden. Indien dan ook nu de Heer niet meer had gezegd, dan: Vader! indien het mogelijk is, en alle dingen zijn U mogelijk, neem deze drinkbeker van Mij, het zou ons onverklaarbaar zijn, hoe de Heer zo iets bidden kon, na alles wat Hijzelf van zijn lijden en sterven voorzegd had; maar Hij voegt er terstond bij: doch niet mijn wil, maar de uwe geschiede. Hij weet, dat zijn Vader alles vermag, maar Hij weet ook, dat de Vader diens almacht alleen bericht om zijn wil te volbrengen, en

tegen de wil des Vaders begeert de Zoon niet te doen. Als Hem de wil des Vaders blijkt te zijn, dat Hij dat alles te boven gaande lijden moet doorstaan, dan verklaart Hij zich bereid zich volkomen te onderwerpen. "Dat des Vaders wil blijke," is dus het gebed des Zoons. Wij zien hier, gelijk wij reeds opmerkten, dat de heilige menselijke wil, welke in Jezus was, niets anders kan willen, dan de heilige goddelijke wil, welke in de Vader was. De heilige goddelijke wil begeerde de vernietiging der zonde door het lijden en sterven zijns Zoons, en de heilige menselijke wil begeerde niet te lijden, maar verzette er zich op heilige wijze tegen. Ik zeg: op heilige wijze, dat is met dadelijke onderschikking van de heilige menselijke wil aan de heilige goddelijke wil als de meerdere. Wij hebben hiervan een flauw voorbeeld in David. David wilde de Heer een prachtige tempel bouwen. Dat was een heilige wil in David, maar God wilde het niet en liet het hem weten, en terstond onderschikte David zijn wil aan de wil Gods. Saul deed het tegendeel, door het sparen van de Amalekietische koning. De heilige wil van Jezus verzette zich tegen het lijden, zoals het zich in Hem openbaarde, als een lijden voor de zonde, als het hoogst mogelijke en allervreselijkste lijden, en Hij zocht toevlucht bij zijn almachtige Vader om er van verlost te worden, wanneer het met diens wil overeenkomstig was. Wat wordt hiermede voor ons ontegenzeggelijk bewezen? Dit: dat het lijden des Heeren geen eigenwillig, en toch een gewillig lijden was. De Heer zocht het lijden niet, maar toen het Hem van de Vader naar diens heilige wil werd opgelegd, toen aanvaardde Hij het gewillig, overeenkomstig het woord der Schrift, Hebreeen 5:5: Ook Christus heeft zichzelf niet verheerlijkt om Hogepriester te worden, maar die tot Hem gesproken heeft: Gij zijt Priester in de eeuwigheid, naar ordening van Melchizedek. NOG meer: des Heeren aanvankelijke bede tegen het lijden voor de zonde bewijst dat Hij het niet verdiend had voor zichzelf, dat Hij voor zichzelf niet behoefde te lijden, dat Hij zich aan dat lijden had kunnen onttrekken, indien het niet de wil des Vaders geweest ware, dat Hij op deze wijze voor anderen, voor zondaren lijden zou. Dit alles werd door deze bede des Zoons openbaar, en nog zoveel meer, dat ons thans niet voor de geest staat, maar dat weder aan andere gelovige onderzoekers der Schrift duidelijk blijkt. En Hij kwam tot de discipelen en vond ze slapende van droefheid. Hoe vertroostend is de Schrift. Wij zouden allicht de slaperigheid der discipelen aan onverschilligheid of traagheid toegeschreven hebben, waren wij niet beter onderricht geworden. Neen, het was geen ongevoeligheid bij de discipelen, maar veeleer overgevoeligheid. De voorafgaande gesprekken, de nachtelijke ure, de betuiging des Heeren van zijn hooggaande droefheid hadden ook hun zielen tot droefheid gestemd, en de droefheid maakt dof, zij verdooft de zinnen en doet lichtelijk tot slaap overgaan. Zo sliep Jona in het midden van de storm in het ruim van het schip. Evenals men in een zware dampkring iets van de indruk ontvangt van het onweer, dat op het punt staat van los te breken, zo gevoelden de apostelen ook de indruk van de machtige strijd, die hier gestreden werd, en zij werden bedroefd, omdat zij Hem zo bedroefd zagen, en het was hun moeilijk wakende te blijven. Nochtans zij wederstonden deze bedwelming niet, en waren dus te berispen. En Hij zeide tot Petrus: Simon, slaapt gij? Kunt gij niet een uur met mij waken? Bijzonder tot Petrus richt de Heer het woord, want deze had, tegen des Heeren waarschuwing aan, beloofd de Heer niet te verlaten. En nu het er op aankwam, kon hij ook niet een enkel uur waken met zijn Heer. Staat op, waakt en bidt opdat gij niet in verzoeking komt. Bij Petrus was deze slaperigheid de voorbode van zijn val. Immers uit die slaap door de komst der bende onzacht wakker geworden, werd hij in een ongewone toestand overgebracht, waardoor hij eerst het zwaard in het wilde trok, en daarna zich waagde in het huis van de hogepriester. De verzoekingen, de bestrijdingen van ons geloof en van onze hoop en van onze liefde beginnen meermalen met verdoving en bedwelming van de geest; vandaar de gedurige vermaningen des Heeren van vroeger en nu: waakt en bidt, houdt den geest wakker, en neemt de toevlucht tot de Alvermogende. De geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak. De Heer verontschuldigt hiermede zijn discipelen wel enigzins, maar troost hen er niet mede, neen! Hij doet hen de noodzakelijkheid inzien van het waken. Omdat het vlees zwak is, is de gewilligheid des geestes

niet genoeg; neen, men moet zich daarop niet verlaten, maar door de geest in gebed en waakzaamheid het vlees opwekken en versterken. Wederom ten tweede male heengaande bad Hij, zeggende: Mijn Vader! Indien deze drinkbeker niet van Mij kan voorbijgaan tenzij dat Ik hem drinke, Uw wil geschiede. De Heer is blijkbaar in een onrustigheid en gejaagdheid der ziel, welke Hem niet toelaat, lang buiten de gemeenschap zijns Vaders te vertoeven. Gelijk het gejaagde hert schreeuwt naar de waterstromen, alzo schreeuwt zijn ziel naar Hem, in wie Hij tot nu toe niets dan een oneindige Vaderliefde had ontmoet. Hij herhaalt zijn gebed, maar met een kleine verandering, waarin Hij te kennen geeft, dat Hem de wil des Vaders nog niet geheel duidelijk is, maar dat Hij het uit zijn lijden gevoelen kan, dat het des Vaders wil niet is om Hem er van te bevrijden. Want zijn lijden steeg al hoger en hoger. Dit deed Hem nogmaals afbreken en tot zijn discipelen terugkeren. En wedergekeerd zijnde vond Hij hen wederom slapende, want hun ogen waren bezwaard, en zij wisten niet wat zij Hem antwoorden zouden. Het is, wie weet het niet die veel geleden heeft een lijden in het lijden, dat men door zijne liefste betrekkingen alleen gelaten wordt. Och, heb maar een kind of een gade, die aan een besmettelijke krankheid ligt, hoe ziet ge u verlaten van allen, en hoe eenzaam is uw huis, dat anders van mensen vervuld is. Troost er u mede, o gij dubbel bedroefde, de Heer heeft ook uw leed ondervonden. Gij drinkt hiermede uit dezelfde beker, waaruit Hij gedronken heeft, en is er groter gemeenzaamheid met Hem dan te drinken uit dezelfde beker, waaraan Hij de lippen heeft gezet? Ook Hij werd alleen gelaten in zijn lijden, zelfs door zijn liefste discipelen. Ja, Hij dronk in alles onze beker, opdat wij ook in het lijden gemeenschap met Hem, de Gezegende boven alle gezegenden, hebben zouden. Wij zien welk eene behoefte Hij aan zijn discipelen had in deze allergewichtigste ure van zielsbenauwdheid en strijd; doch ook deze behoefte werd niet vervuld. Zij sliepen. De Heer had niets aan hen, zij waren niet bij Hem, zij hadden Hem reeds verlaten, ofschoon zij nog lichamelijk tegenwoordig waren. Zij gevoelden niet meer met Hem, en sprak Hij tot hen, zij wisten Hem geen antwoord te geven. Trouwens, wat de Heer hier aan het einde overkomt, dat overkwam Hem reeds in het begin en bij de voortzetting zijner wandeling op aarde. Hij was grotendeels alleen bij zijn moeder en pleegvader, die Hem niet begrepen; alleen onder zijn broeders en zusters, die Hem niet geloofden; alleen onder zijn volk, dat Hem niet kende; alleen bij zijn discipelen, die Hem niet verstonden; maar nog meer alleen was Hij in zijn lijden en allermeest op het kruis. En de Heer had een behoefte om niet alleen te zijn, zoals niemand had. Hij had een hart vol liefde, zoals niemand hebben kan, en de liefde zoekt naar gemeenschap, naar aansluiting, en deze niet te vinden, is haar lijden. Troost er u mede, o gij, die door God levend gemaakt, u geheel uw leven moet bewegen in kringen, die geestelijk dood zijn, en waarin gij nauwelijks een enkele vindt, aan wie gij uw leven uit God kunt mededelen. Ook dit lijden heeft uw Heer geleden. En zegt nu niet, wat zovelen in vrome ijver zeggen: dat wij aan God moeten genoeg hebben. Wij moeten aan God genoeg hebben, maar God zelf wil zich niet scheiden van zijn goede gaven. Hij heeft onze natuur zo ingericht, dat wij zonder liefde niet gelukkig kunnen zijn, en dat de liefde niet kan leven zonder gemeenschap te hebben met de gelijke, de verwante ziel. Had de Zoon niet aan de Vader genoeg? Zeker had Hij dat, maar in de Vader waren voor Hem de zijnen begrepen. Als waarachtig mens zocht Hij troost bij mensen, als de Meester troost bij zijne discipelen, als het Hoofd der heiligen troost in de gemeenschap der heiligen, en die niet vindende, verzwaarde het zijn lijden. En hen latende, ging Hij wederom heen en bad ten derden male, zeggende dezelfde woorden. Tot drie malen toe bad de Heer, en bad Paulus. Het drietal is een volkomenheid in de Schrift, ook van het gebed. Een drievoudige herhaling van een innige smeekbede is voor God genoeg, om zijn wil aan de bidder te openbaren. Bij Paulus geschiedde dit met een hoorbare stem, bij de Heer niet. En waarom niet? Waarom horen wij in Gethsemané niet meer de stem des Vaders tot de Zoon, als bij de doop, als op Thabor, als bij des Heeren afscheid van het volk? Omdat het lijden voor de zonde dit niet toeliet. In dat lijden kon de onmiddellijke gemeenschap des Zoons en des Vaders niet meer plaats hebben. Nochtans werd de Zoon de

bepaalde wil des Vaders te kennen gegeven. En van Hem werd gezien een engel uit de hemel, die Hem versterkte. Niet de Vader zelf antwoordt thans de Zoon, maar een der dienstdoende engelen wordt tot Hem gezonden, even als de engelen uitgezonden worden tot dienst van allen, die de zaligheid beërven zullen. Een engel werd tot Jezus gezonden, niet om Hem van het lijden te bevrijden, maar om Hem tot het lijden te versterken. Immers, tot lijden behoort kracht; de zwakke kan niet lijden, zonder te bezwijken, en Christus mocht niet bezwijken. Ook mocht Hij van zijn eigen goddelijke krachten geen gebruik maken in zijn eigen lijden; daarom kwam een engel tot Hem. Het is hiermede als met iemand, die een zware kunstbewerking moet ondergaan. Men ondersteunt hem niet om hem van de kunstbewerking te ontslaan, maar om hem die te doen doorstaan. Immers, die niet meer lijden kan, houdt op te lijden. Ziet hier de Heer der heerlijkheid in zijn lijden minder gemaakt dan de engelen, Psalm 8:6. En in zware strijd zijnde, bad Hij te ernstiger. De angst en benauwdheid zijner ziel bereikte nu de hoogste hoogte, zodat de Heer voor de laatste maal bad met al de aandrang en ernst, die zijn ziel vermocht te betonen. En zijn zweet werd gelijk grote druppels bloed, die op de aarde afliepen. Naar het uitwerksel moet men de oorzaak beoordelen. Is het bloed zweten niet uit natuurlijke oorzaken te verklaren, dan moet ook het lijden, waardoor het werd voortgebracht, niet uit natuurlijke oorzaken te verklaren zijn. Indien wij konden weten, wat de Heer inwendig heeft geleden, wij zouden ook kunnen weten, dat het bloed zweten hiervan het noodzakelijk gevolg moest zijn. Doch op aarde heeft nooit enig mens kunnen lijden wat Jezus heeft geleden, en daarom is het ten hoogste overmoedig, om een bloed zweten, als bij Jezus plaats had, voor onmogelijk te verklaren. Het lijden voor de zonde is een volstrekt enig lijden, en daarom zijn ook al de verschijnselen er van volstrekt enig. Nochtans is het bloed zweten niet zonder alle voorbeeld in de geschiedenis; doch het komt bij het bloed zweten des Heeren in geen vergelijking. Dat zijn zweet werd gelijk grote druppels bloed, die op de aarde afliepen, doet denken, dat dit bloed zweten plaats had in het gelaat en bijzonder aan het voorhoofd des Heeren. En als Hij van het gebed opgestaan was, kwam Hij tot zijn discipelen, en vond ze slapende, en Hij zeide: Slaapt nu voort en rust. Ziet de ure is gekomen, en de Zoon des mensen wordt overgeleverd in de handen der zondaars. Staat op, laat ons gaan. Ziet, die Mij verraadt is nabij. De benauwdheid der ziel is geleden, de heilige strijd des Heeren is gestreden. Hij heeft met de daad het woord bevestigd: Zie hier ben Ik, o God! om uw wil te doen. Hij heeft in zijn mensheid het borgschap aangenomen, gelijk Hij het aannam in zijn Godheid vóór de grondlegging der wereld, en nu zal zijn borggerechtigheid de enige en eeuwige gerechtigheid zijn van alle zondaars, die zalig worden. En nu de Vader de eer gegeven is door de Zoon, nu wordt ook de Zoon door de Vader verhoord, niet daarin dat de beker des lijdens voor de zonde Hem van de lippen wordt genomen, maar daarin, dat Hem de schrik voor dat lijden wordt ontnomen. En dßt is een verhoring, die God nog gedurig aan zijn kinderen geeft. Zij moeten sterven, maar zij bidden om een dood zonder verschrikking, of hun lieve betrekkingen bidden het voor hen, en de Heer verhoort hen meermalen, en zij ontslapen zacht en kalm als het kind op de moederlijke schoot, aan de moederlijke borst. Nooit is het gebed te vergeefs. Het doet altijd iets goddelijks nederdalen, is het niet de stem des Vaders, dan toch een engel van de Vader; en wordt het kruis niet weggenomen, dan wordt er kracht gegeven om het te dragen. Hier voegt dan ook de aanhaling van de plaats uit de brief aan de Hebreën (Hebreeen 5:7,8); het is Jezus, die in de dagen zijns vleses gebeden en smekingen tot Degene, die Hem uit de dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen geofferd hebbende, en verhoord zijnde uit de vreze, hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden. En hier ontvangen wij dan ook de rechte sleutel van des Heeren handeling in Gethsemané. In de woestijn, na des Heeren doop, bewees de Heer zijn gehoorzaamheid door de verzoeker af te wijzen. Doch nu moest de Zoon zijn gehoorzaamheid aan de Vader tot in de dood, ja tot in de dood des kruises bewijzen, openbaren. Hoe kon dat geschieden? Waar gehoorzaamheid mogelijk zal zijn, daar moet onderschikking plaats vinden, en waar onderschikking zal plaats vinden, daar moet een hogere wil zich openbaren dan de

onze. En dit alles ziet gij in Gethsemané. De heilige wil des Zoons vindt in Gethsemané eensklaps een reden om zich niet lijdelijk, niet stilzwijgend te onderwerpen aan het lijden, dat Hem overstelpt. Hij vraagt bepaald de Vader om er van bevrijd te zijn, tenzij het de onveranderlijke wil des Vaders zij. En het is de onveranderlijke wil des Vaders. De Zoon onderwerpt zich terstond daaraan. Ziedaar de gehoorzaamheid des Zoons aan de Vader tot in de dood, tot in de dood des kruises. Neem het gebed des Zoons om bevrijding, en zijn onderwerping aan de wil des Vaders weg, en het openbaar bewijs ontbreekt, dat er een hogere wil was bij de Vader dan bij de Zoon, en dat er een onderschikking was van de Wil des Zoons aan die des Vaders, zonder welke van geen gehoorzaamheid sprake kan zijn. Is de Zoon in alles volmaakt eenswillens met de Vader, zo is er gelijkheid, maar geen ondergeschiktheid, geen gehoorzaamheid. Wij zien dus de volstrekte noodzakelijkheid van het gebeurde in Gethsemané, zou de gehoorzaamheid des Zoons blijken. Zij moest blijken, en is heeriijk gebleken. De Zoon onderwerpt zich vrijwillig en gewillig aan des Vaders bepaalde en als zodanig aan Hem thans geopenbaarde wil. De vrees was nu geweken, maar de dood moest geleden en de gehoorzaamheid tot in de dood betoond worden, en zij werd betoond. Van dit ogenblik af beheerst de Zone Gods weder zichzelf in geheel zijn lijden. Gij gevoelt dan ook, dat die toestand des lijdens, waarin het onmogelijk is zichzelf en nog veel minder de omstandigheden te beheersen, een op den duur volstrekt ondragelijke toestand is. Ook zou in zulk een toestand het lijden geen volmaakt lijden kunnen zijn; immers de vrijwilligheid zou er aan ontbreken; in zulk een toestand is onze persoonlijkheid onderdrukt, overvleugeld, en verkeert men in een volstrekt lijdelijke toestand, waarin wij onszelf niet meester zijn, maar door een macht boven ons ten eenenmale overheerst worden. Dat mag in geen lijden plaats vinden, hoeveel te minder in een volmaakt lijden. Blote lijdelijkheid is het lijden van het dier; waar de mens lijdt daar moet ook de mens zelf werkzaam zijn. De strijd in Gethsemané is dan ook, wij zouden bijna zeggen, het allerverhevenst ogenblik in het leven van de Zaligmaker van zondaren. Het bewijst ons ook nu weder, dat er geen ander middel tot redding van de zondaar mogelijk was; want zo er nog een ander middel mogelijk geweest ware, het zou aangewend zijn geworden; want Christus had het gevraagd, Hij, de Zoon van God, die altijd door de Vader werd verhoord, uitgenomen in deze enige zaak. Doch de liefde des Vaders tot behoudenis van schuldigen en veroordeelden deed Hem zijn eigen enige Zoon niet sparen, maar overgeven in de dood, in de vreselijke dood voor de zonde; ook dit moest blijken. Het moest blijken, dat het lijden en sterven van de Zone Gods onvermijdelijk, volstrekt noodzakelijk was, zouden zondaren behouden worden. En hoe zou dat gebleken zijn zonder de bede des Zoons: Indien het mogelijk ware dat deze ure voorbijging? Zo is Christus in alles de openbaring, de belichaming van de eeuwige vrederaad van God. Wat van eeuwigheid in de diepte van het goddelijk Wezen ten onzen opzichte verborgen lag, dat is in Christus voor aller ogen openbaar geworden. Ook is deze bede van Christus ons tot een grote troost in onze aanvechtingen, in onze zielsangsten en benauwdheden, en dit moge onze toepassing zijn van deze herhaalde beschouwingen. Immers kon de Heer, na alles wat Hij vooraf gezegd en gedaan had, nog in zulk een strijd komen, wat kan er dan nog met ons, na alles wat wij ondervonden en gesproken hebben, gebeuren! O, de proef is nog niet ten volle met ons genomen. Blijven wij dan biddende, om al de nog toekomstige voorspelde noden te kunnen ontvlieden en te staan voor de Zoon des mensen. Hebben wij niet vroeger dikwijls van harte en gelovig kunnen zeggen: Ik heb begeerte om ontbonden en bij Christus te zijn? Doch wij leven nog, en wij leven thans in de dagen, waarin de cholera in ons werelddeel, ja in ons land en in onze stad heerst. En zie, nu gevoelen wij soms onverwacht een kramptrekking in onze ingewanden. En wat doen wij? Wij verschrikken, en vragen aan onszelf: Zou het ook de cholera kunnen zijn? Och, wat wij heden theoretisch weten, dat weten wij morgen als het tot de praktijk komt, soms zo weinig, alsof wij er nooit over hoorden spreken. En terstond als Hij nog sprak, kwam Judas aan, die een van de twaalf was. Dit wordt gedurig herhaald, om ons niet te doen vergeten, dat geen naam hoe goed, geen titel hoe vererend, geen geestelijke voorrechten en

gaven hoe uitnemend, ons kunnen behouden, maar alleen het geloof in de liefde Gods, gelijk die in Christus is. En met hem een grote schare met lantaarns en fakkels, met zwaarden en stokken, de bende krijgslieden en dienaars, die hij genomen had van de overpriesters en schriftgeleerden en ouderlingen des volks. De grootte van de toestel topic-?? bewijst de zorg van des Heeren vijanden, om ditmaal door het overvloedige der middelen zich van des Heeren persoon te verzekeren. En nog was dit niet genoeg. En die Jezus verried, ging hen voor en had hun een gemeen teken gegeven, zeggende: Dien ik kussen zal, Die is het, grijpt Hem en leidt Hem zekerlijk heen. Er zijn zekere dingen, waardoor de mens zichzelf geheel kenmerkt, geheel uitspreekt. En dat deed Judas, door juist het teken der liefde te stellen tot een teken van de haat, van de onverzoenlijke haat, van het verraad, van de overgave des Meesters tot de dood. Wat moet er in een mensenhart zijn omgegaan, om tot zulk een daad te komen, en hoe afschuwelijk moet het daar binnen gesteld zijn, waar zulk een uitwendig teken tot sein wordt gesteld, om in de rechte persoon niet mis te tasten! Wat zegt de Psalmist: (Psalm 2:12) Kust de Zoon, opdat Hij niet toorne, en gij op de weg vergaat, wanneer zijn toorn maar een weinig zou ontbranden. De kus is in de Psalm het teken van aanbidding, en Judas maakt hem tot een teken van de diepste ontering des Zoons Gods. O dat wij zoveel te meer de Heere mochten kussen met de kussen van geloof en liefde; want Hij is het, die onze ziel boven alles heeft liefgehad, en wie onze ziele als zij gelooft, ook liefheeft boven alles. En als hij gekomen was, ging hij terstond tot Jezus en zeide: Rabbi, Rabbi, wees gegroet: en hij kuste Hem. Maar Jezus zeide tot hem: vriend! Waartoe zijt gij hier? Verraad gij de Zoon des mensen met een kus? De Heer is blijkbaar onthutst. Zeker kende Hij zijn lijden vooraf in al de bijzonderheden, en toch openden zich in dat lijden diepten en afgronden, waarvan Hij een ogenblik ontstelde. Laat het ons niet bevreemden, Christus was ook hierin de nieuwe, heilige mens. Wij zagen het zo even. Het lijden, waarvan Hij in de beginloze eeuwigheid met de Vader had gesproken, is Hem, toen het werkelijk kwam, zo nieuw, als droeg Hij er voor de eerste maal kennis van; vandaar ook zijn bezwaar tegen het lijden, eerst bij de Vader en daarna tegen de mensen. Hier grijpt Hij Judas nog eens in het hart door de aandoenlijke vraag: Verraadt gij den Zoon des mensen met een kus? Als wilde Hij Judas nog het hart vertederen en doen terugtreden. De Heer zegt niet: "waarom verraadt gij Mij," maar "de Zoon des mensen," alsof Hij hem door deze naam nog eenmaal alles op eens wilde herinneren, wat er al die tijd, dat zij samen wandelden, gebeurd was. En toch had de Heer reeds gezegd: "Hij is verloren, hij is een zoon der verderfenis." Wat zullen wij hier, en wat zullen wij over zeer veel andere dingen zeggen? Dit zeggen wij: bij God eindigt alles in de diepte, gelijk alles bij Hem ontstaat uit de diepte, de diepte van alwijsheid en algoedheid, van volmaakte heiligheid en volmaakte heerlijkheid. Wij willen alles doorgronden, want wij hebben behoefte aan licht, en God geeft ook zoveel licht, als wij nodig hebben, een zon voor onze ogen, en een zon voor onze geest, wat willen wij meer? Maar doorgronden kunnen wij niets wat goddelijk is; tenminste niet op aarde. Eenmaal hopen wij door de Heiligen Geest zelf ingeleid te worden in de diepten der Godheid, niet tot op de bodem, want hier is geen bodem, maar toch altijd meer in het oneindige. Jezus dan, wetende alles wat over Hem komen zou, ging uit. De Heer ging zelf zijn vijanden tegemoet. Hij wilde niet alleen niet gevangen genomen zijn, maar Hij kon niet gevangen genomen worden zonder zijn wil. De Heer zou doen, wat een anders onoverwinnelijke held doet, om zijn volk voor een gewisse slachting te sparen. Hij geeft zijn degen over en zegt erbij: "Ontweldigen kunt gij hem Mij niet, maar daar hebt gij hem uit mijn hand." Nadat des Vaders bepaalde Wil de Zoon bekend was geworden, is alles bij Hem gewilligheid en vrijwilligheid. En zo moet het ook bij ons zijn. Zijn wij eenmaal gehoorzaam geworden aan de wil van God, dan moeten Wij vrijwillig lijden en sterven; dan moet zelfs de dood ons geen ontweldiging des levens zijn, maar een overgave van onze geest in des Heeren handen, als bij Stefanus. Doch daartoe moet, als bij de Heer, eerst de strijd van binnen gestreden worden. Het Ik wil niet, dat in Christus heilig was, maar bij ons boos is, moet in ons overwonnen zijn, eer wij zeggen en het uitwendig betonen kunnen: Ik wil. De Heer had ons van

deze in Hem heilige strijd geheel onkundig kunnen laten, doch Hij wilde niet, dat ons iets van zijn strijd voor ons onbekend zou blijven. Ook Jacob streed vooraf met God in het verborgene, en de uitkomst ervan was zijn openbare overwinning van Ezau. Wij moeten onmachtig zijn tegenover God, zullen wij overmachtig zijn tegenover de mens. De oude wereld heeft veel kracht gehad en betoond, doch zij deed haar eigen zaken. Tot goddelijke dingen moet men goddelijke krachten hebben. Daarom moet ook de Christen altijd anders handelen en lijden dan andere mensen. Het Christendom is een bovenmenselijke kracht, en dit moet bij de Christen uit alles blijken. En zeide tot hen: Wie zoekt gij? Judas had het teken gegeven, en nu zou men menen, dat de gewapende bende terstond Jezus gegrepen en gebonden had. Doch nee, door des Heeren wetenschap van alles wat Hem overkomen zou, was Hij meester van de toestand, en kon Hij niet gevangen genomen worden, zonder zichzelf gevangen te geven. Hij maakte de aanslag en het teken van Judas teniet. Beiden hadden geen uitwerksel. De bende stond werkeloos, alsof zij geen Judas tot aanvoerder had. Zo werd Judas reeds nu beschaamd. De Heer treedt vooruit, hem voorbij, en vraagt: Wie zoekt gij? Zij antwoordden Hem: Jezus, de Nazarener? Jezus zeide tot hen: Ik ben het. Ziedaar, de vrijwillige overgave des Zoons van zichzelf aan zijn vijanden. En Judas, die Hem verried, stond ook bij hen. In dat woord ligt geheel de daad en het lot van Judas. Bij ons is een veelheid der woorden voor weinige zaken, bij de Schrift een veel heid der zaken in weinige woorden. Dat Judas niet bij Jezus stond, maar tegenover Hem, bij zijn vijanden, was de oorzaak dat hij verloren ging. Had Judas bij Jezus en de elf gestaan, hij zou in de capitulatie, die volgt, begrepen zijn, nu had hij er zichzelf van uitgesloten. Als Hij dan tot hen zeide: Ik ben het! gingen zij achterwaarts, en vielen ter aarde. Des Heeren woord was een macht, een macht voor de zijnen en tegen zijn vijanden. Alle pogingen om dit wonder tot een natuurlijke zaak te maken is kunstenarij, en een eerlijke uitlegger onwaardig. De Heer had gezegd: Niemand neemt het leven van Mij, maar Ik leg het van mijzelf af. Ik heb macht het af te leggen en heb macht het wederom te nemen. Dit gebod heb Ik van mijn Vader ontvangen, Johannes 10:18. Dit moest nu met de daad bewezen worden. Kon, na dit woord, Jezus gevangen genomen worden gelijk ieder ander mens? Nee, het zou zijn woord te niet gedaan hebben, en dit is onmogelijk. Veeleer zal Hij het handhaven, en Hij doet het. Hij vroeg hun dan wederom: Wie zoekt gij? En zij zeiden: Jezus, de Nazarener. Jezus antwoordde: Ik heb u gezegd, dat Ik het ben. Indien gij dan mij zoekt, zo laat deze heengaan. Opdat het woord vervuld zou worden, dat Hij gezegd had: Uit degenen, die Gij mij gegeven hebt, heb Ik niemand verloren. Ziet hier de tweede reden van het wonder. Na zijn vijanden overtuigd te hebben van zijn macht en van hun onmacht, kon Hij dit vrijgeleide bedingen, en werd het Hem toegestaan. "Laat de bezetting vrij uitgaan!" zeide de opperbevelvoerder bij de vrijwiliige overgave van de anders onneembare vesting, en gaarne nam de vijand deze sterkte voor dit garnizoen. Toen kwamen zij toe en sloegen hun handen aan Jezus en grepen Hem. Zij lieten de discipelen vrij. Gij ziet in deze enkele trek reeds het gehele doel van Christus lijden en sterven: de onschuldige wilde lijden, om de schuldigen te bevrijden. Deze lijn gaat door geheel de lijdensgeschiedenis heen. De Heer heeft een geestelijke vennootschap met de zijnen aangegaan, waarbij al de schade ten zijne laste, en al de baten ten hunne gunste zouden komen. Heerlijke associatie! Zonder haar zouden wij schuldenaren gebleven zijn in eeuwigheid, doch nu is onze schuld door Gods Zoon aan Gods gerechtigheid voldaan, en wij zijn vrij van schuld en erfgenamen van al de goederen Gods met en in Christus, door de Heilige Geest. En die bij Hem waren, ziende wat er geschieden zou, zeiden tot Hem: Heere! Zullen wij met het zwaard slaan? En ziet, een van degenen, die daarbij stonden, Simon Petrus, een zwaard hebbende, strekte de hand uit en trok hetzelve, en sloeg des hogepriesters dienstknecht, en hieuw hem zijn rechteroor af. En de naam van de dienstknecht was Malchus. Wij zien hier wederom Petrus als de eerste, die tot de daad overgaat. Trouwens, hij was een man van de daad, maar niet van geestelijke aard. Wij moeten vóór de uitstorting des Heilige Geestes de Apostelen minder beschouwen als Apostelen, dan wel als mensen, die nog door hun eigen geest en niet door de

Heiiige Geest bestuurd werden. Voorts ziet gij, dat God het kwade tot zijn ontwikkeling laat komen. Of kon God de zwaardslag van Petrus niet zo hebben doen vallen, dat niemand gewond was geworden? Doch God verhinderde het niet. Petrus sloeg en hij raakte, en wel des hogepriesters knecht, iets dat hem, zonder de tussenkomst des Heeren, in grote ongelegenheid zou hebben kunnen brengen. Dat het juist het rechteroor was, en dat die knecht Malchus heette, weten wij weder van Johannes, de ooggetuige. Toen hem in zijn hoge ouderdom deze voorvallen zijner jeugd weder voor de geest kwamen, en hij ze optekende in dat heerlijk Evangelie, dat te hoger rijst in de schatting der gelovigen, naarmate het dieper wordt afgeworpen door het alles bezoedelend of vernielend ongeloof, toen was Petrus reeds lang ter ruste gegaan. En hoe levendig is bij Johannes nog alles in de voorstelling! Het is alsof hij het nog zag gebeuren, en op het ogenblik, dat hij het te boek stelde, tot zichzelf zeide: "Het heugt mij nog alsof het heden plaats had: het was een zekere Malchus, die getroffen werd, en wel aan het rechteroor." Zo nauwkeurig zijn deze dingen der Schrift opgetekend, omdat zij waar zijn. En Jezus, antwoordende, zeide: Laat ze tot hiertoe geworden. Er zijn tijden, waarin de boosheid macht over ons hebben moet, en waarin wij geen geweld met geweld mogen keren. Zeker is deze macht nooit zonder bepaling; altijd is het woord: Tot hiertoe en niet verder! door de Heer er bijgevoegd; doch er zijn tijden en omstandigheden voor een volk en voor een mens, waarin zij worden overgegeven onder een boze macht, die zij niet door geweld mogen en ook niet kunnen breken, maar in welk opzicht zij Gods tijd moeten afwachten om weer van haar ontslagen te worden. Meestal wordt dit echter eerst duidelijk door de vruchteloosheid van het verzet. Petrus wilde althans beproeven zich te verzetten; doch de Heer, die zelf de loop der zaken bestuurde, verbood hem dit verzet, en keerde zich terstond tot de gewonde. En Hij raakte zijn oor aan, en heelde hem. Wat wij kwaad doen, maakt de Heer weer goed. Dat is de liefelijke, vertroostende les, die wij uit deze bijzonderheid kunnen en moeten trekken. En zo de Heer dit ook niet deed, wij waren verloren; want wat is er al door ons gedaan, dat wij ongedaan zouden willen maken, maar niet kunnen. Nee, gedane dingen hebben geen keer. Zij staan daar met al hun gevolgen tegenover ons als onze aanklagers bij God; en hadden wij nu geen Verlosser, die ons kwaad weder goed maakte, wat zou er van ons worden? Doch wij hebben zulk een Verlosser, en daarom zijn onze zonden ons wel zielenwonden, die bloeden tot aan onze dood; maar die in onze dood voor de eeuwigheid volkomen genezen, en reeds hier grotelijks verzacht worden. O, hoe liefelijk is het reeds te zien, als een onzer kinderen iets kostbaars gebroken heeft, en het daardoor in de grootste verlegenheid gekomen is, en het niet durft zeggen, en wij komen als ouders het tegemoet en zeggen: het is niets, mijn kind; beter dit gebroken dan dat gij zelf een ongeluk had gekregen. O, hoe klaart dan terstond het gelaat van het in angst verkerend kind op en komen de tranen der dankende liefde in de plaats van die van vrees en smarte! En wat nu het wonder zelf betreft, het was het laatste, dat Jezus deed; het was slechts een ogenblik voordat zij zijn handen bonden. Men kan zeggen: Zolang zij vrij waren, tot in het uiterste ogenblik toe, strekten zij zich uit om te zegenen. Ja, het was des Heeren laatste wonder, en wel aan een zijner vijanden. Tot hiertoe had de Heer nog geen wonder aan zijn vijanden kunnen doen, want zij wilden niet van Hem gezegend zijn; maar nu bewijst de Heer een hun een weldaad, welke hij graag aannam, en die, dit was ook het doel des Heeren bij dit wonder, alle weerwraak bij Malchus wegnam. Stel u toch voor, wat het geweest zou zijn, als Malchus met een bloedend hoofd in het rechthuis teruggekomen was? En hoe Petrus in dat geval (wanneer hij er zich nog heen begeven had) aldaar zou behandeld zijn. Doch, zoals gezegd is, God laat wel de verkeerde daden zijner kinderen hare verschrikkende gevolgen hebben, doch Hij maakt ze te gelijk onschadelijk. Christus is in alles en ten allen tijde een verlosser, een uitredder der zijnen uit al hun nooden. Opmerkelijk, niet waar, de Heer vond tot alles tijd. In het midden van deze blijkbare verwarring aan de zijde der vijanden en van overrompeling aan de zijde der discipelen, bewaarde de Heer de grootste kalmte en handhaafde Hij de orde. Nauwelijks heeft de gewonde iets van de pijn der wonde gevoeld, of de wond is weer genezen.

Welk een persoon, uit wie de heelkracht uitstroomt als het water uit de bron, wiens aanraking alle krankheid geneest eu alle wonden heelt. Kan Hij een mindere persoonlijkheid zijn dan God, geopenbaard in het vlees, of kan men zich iets hoger denken voor God om te doen? Immers nee. Welnu, waar de hoogst denkbare daden verricht worden, daar moet de hoogst denkbare persoon de werker zijn. Toen zeide Jezus tot Petrus: Keer uw zwaard weder in zijn plaats, want allen, die het zwaard nemen, zullen door het zwaard vergaan. Keurt de Heer daarmede alle oorlog af? Nee, maar wel alle oorlog, die zou moeten strekken om het koninkrijk Gods voort te planten, en daarenboven iedere oorlog, die niet tot verdediging, maar tot verovering ondernomen wordt. Die het zwaard nemen zijn dezulken, die de eigenlijke oorzaken der oorlogen zijn, in wier hand ze zijn, die ze hadden kunnen voorkomen, indien zij het gewild hadden, maar die het niet wilden. Meestal zijn deze veroorzakers van de oorlog bij de mens onbekend; maar God kent ze, en zal ze oordeelen, ook door het zwaard van henzelf of van hun nakomelingen. Of meent gij, dat Ik mijn Vader niet kan bidden en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten? Indien het de Heer te doen ware geweest, om van het lijden bevrijd en van zijn vijanden verlost te worden, Hij zou geheel Gods legermacht tot zijn beschikking hebben gehad. De Heer spreekt van meer dan twaalf legioenen, met toespeling op het getal zijner discipelen, voor ieder discipel een legioen, en nog zoveel meer. Doch het was de Heer daarom niet te doen geweest; wel had Hij gebeden om het voorbijgaan van de lijdensure, maar met onderschikking van zijn wil aan die des Vaders, en nu die wil Hem als onveranderlijk was gebleken, nu wil Hij geen hulp ter verlossing noch van de aarde, noch uit de hemel. De drinkbeker, die Mij de Vader gegeven heeft, zal Ik die niet drinken? Ziet gij, deze woorden zien terug op het straks voorgevallene. De Heer wilde weten of dit alles te bovengaand lijden de drinkbeker was, die de Vader Hem gaf om te drinken, en toen de Vader Hem gezegd had: "Ja , dit is de beker, die Ik u te drinken geef tot verheeriijking mijns naams en de behoudenis van zondaren," toen was zijn wil volkomen één met de wil des Vaders. Hij had in zijn bede niet zodra de last des lijdens afgeworpen op grond van zijn recht als de heilige Zoon van God, of Hij nam die last weder op uit liefde tot des Vaders eer en onze zaligheid. Trouwens bij de afschuw der heilige menselijke natuur des Zoons tegen het lijden, moest de gewilligheid tot het lijden komen, omdat het de wil des Vaders was, en deze gewilligheid was er. Immers, Christus moest niet lijden uit liefde tot het lijden, maar omdat het de wil des Vaders was, en juist hierdoor was het een daad van gehoorzaamheid jegens de Vader, een lijden tot behoudenis van mensenzielen. Voorts, dat een heilig mens lijdt is tegen Gods natuur en wil; indien nu toch de Vader de drinkbeker des lijdens de Zoon aan de lippen zet, zo is dit een alles afdoend bewijs, dat het een lijden was voor anderen, voor de zonde, tot verzoening der zonde, tot wegneming van de dood en de vloek, die op de zondaar liggen. De drinkbeker, die Mij de Vader gegeven heeft, zal Ik die niet drinken? Deze betuiging des Heeren heeft alleen Johannes ons bewaard. Zij onderstelt het voorgevallene in Gethsemané, dat door Johannes niet bericht wordt. Gij ziet hieruit, dat de Evangelisten, wel verre van elkander tegen te spreken, elkander overal stilzwijgend bevestigen. Daarom is het een der onbeschaamdste leugens van het ongeloof, dat het Evangelie van Johannes in het wezen der zaak een geheel ander Evangelie is dan dat der drie eerste Evangelisten. Alleen de vorm verschilt, gelijk de Evangeliën der drie eerste Evangelisten onderling in de vorm verschillen; maar in het wezen der zaak is er geen enkele waarheid, die niet door al de Evangelisten wordt gepredikt of ondersteld. De nauwkeurige gelovige opmerker vindt dan ook altijd meer kenmerken van waarheid in de Schrift, terwijl het ongeloof, dat in zaken van geestelijke aard de meest onnadenkende oppervlakkigheid is, overal in nevelen wandelt. Hoe zouden dan de Schriften vervuld worden, die zeggen, dat het alzo geschieden moet? Is Christus dan gestorven, omdat de Schriften het voorspeld hebben? Ja, Paulus zegt het met zovele woorden: (1 Corinthiers 15:3,4) dat Christus is gestorven voor onze zonden naar de Schriften, en dat Hij is begraven, en dat Hij is opgewekt naar de Schriften. Doch wat zijn de Schriften? Het zijn de getuigenissen des Heilige Geestes; ze

zijn, gelijk wij meermalen zeiden, de beschreven raadsbesluiten Gods. Deze (zo zegt Petrus van de Christus, Handelingen 2:23) door de bepaalde raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen, en door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood. En dat de Heilige Schrift de getuigenis des Heiligen Geestes is, ziet gij onder anderen allerduidelijkst Hebreeen 3:7 Hebreeen 9:8 10:15, alwaar dit rechtstreeks en onweersprekelijk gezegd wordt. Zo was dan de Heer bereidwillig om te lijden, en hiermede heeft Hij ook voor ons de bereidwilligheid om te lijden verworven. Wij moeten lijden. Wij kunnen niet lijden voor de zonde, zoals Jezus; dat lijden is geleden, is door Jezus geleden; maar wij lijden op aarde door de zonde. Omdat wij door de zonde krank zijn geworden naar onze ziel, kunnen wij het voorrecht der zielsgezondheid niet genieten. Het gaat met ons als dezulken, die de tering hebben. Omdat hun longen krank zijn, kunnen zij de heerlijke frisse levenslucht niet meer inademen, evenmin als die krank is aan zijn ogen de heerlijke zonneglans verduren kan. En nu, wij moeten genezen worden. En Christus geneest ons doordat Hij ons de vergeving der zonden verworven heeft door zijn lijden en sterven. Nu is de zonde wel niet meer dodelijk in ons; maar zij is nog in ons, en zij moet buiten geworpen worden. Dit geschiedt in de weg der heiligmaking. Ik weet niet, of ik het reeds gezegd heb; maar de rechtvaardigmaking schept de kei ogenblikkelijk om tot een diamant; maar, zoals God ook in de natuur de diamant geeft, tot een ruwe diamant. Doch de ruwe diamant moet uit zijn bolster, om als een diamant van het zuiverst water in al zijn luister te kunnen gezien worden. En hoe komt hij uit die bolster? Op de diamantmolen, daar wordt hem de bolster met geweld afgetrokken. Verwonderen wij ons dus niet, dat een waar Christen in zo velerlei lijden wordt geleid, en zo hevig wordt gekastijd; het is om de goddelijke natuur, welke Hij in Christus deelachtig is geworden, in hem en uit hem in al hare volkomenheid en heerlijkheid te openbaren. Terzelfder ure zeide Jezus tot de overpriesters en de hoofdmannen des tempels, en de ouderlingen en de schare, die tegen Hem gekomen waren. Eerst had de Heer zijn discipelen terecht gewezen en buiten gevaar gesteld; thans spreekt Hij zijn vijanden aan. Welk een machtsoefening! Hij, het Lam, dat gewillig het lijden van anderen, voor anderen op zich neemt, is tegelijk de Leeuw uit Judas stam. Trouwens, de ware moed is altijd gepaard met een zacht gemoed. Zijt gij uitgegaan met zwaarden en stokken als tegen een moordenaar, om Mij te vangen? Had de Heer bij de Vader heilig geprotesteerd tegen het lijden als geen lijden voor Hem, de Heilige, de Zone Gods, en had Hij het alleen op zich genomen, omdat het de wil des Vaders was, zo protesteert Hij ook tegen allen, die Hem doen lijden, en zegt hun, dat zij het wederrechtelijk doen; en daarmede dat Hij niet leed als een zondaar voor zichzelf, maar als de Zoon van God, voor anderen in gehoorzaamheid aan de wil des Vaders. De Heer brengt tegenover zijn heiligheid al de ongerechtigheden zijner vijanden te zijnen opzichte aan de dag, en zegt het hun onverholen in het aangezicht. De Heer beklaagt zich hier minder over zijn gevangenneming, dan wel over de wijze hoe zij Hem gevangen nemen. Hij noemt hun daad onwettig, onrechtvaardig, goddeloos. Hij getuigt vóór de waarheid tegen zijn vijanden, opdat zij weten mochten, wat zij deden. Dagelijks zat Ik bij u, lerende in de tempel, en gij hebt de handen niet tegen Mij uitgestoken, en Mij niet gegrepen. Dat wil zeggen, niet openlijk en niet rechterlijk. Op bedekte wijze hadden zij dit meermalen gepoogd te doen, doch al hun geheime aanslagen waren mislukt; immers zij konden de handen tot zolang niet aan Jezus slaan, totdat de ure aanwezig was, dat Hij in hun handen werd overgegeven. Zo kan ook ons geen haar van het hoofd vallen, zonder de goddelijke wil. O leren wij hieruit, met welk een gerustheid het geloof kan leven te midden van de grootste levensgevaren. Zolang God wil dat wij leven, zijn wij onsterfelijk, reeds hier. Maar dit is uwe ure. Des Heeren ure van lijden en sterven viel samen met hun ure van zegepraal. O menen wij toch niet, dat God alle kwaad in zijn beginselen stuit. Wij zouden het doen als wij konden, en wij moesten het doen, want wij kunnen de gevolgen van het kwaad niet besturen, veel minder beheersen. Dat kan God alleen, en daarom laat Hij het kwade zich ontwikkelen tot op het punt, dat het dienstbaar wordt aan zijn raad, aan zijn ontwerpen, aan zijn bedoelingen. Het is ook

hier: Laat ze tot hiertoe geworden. God stelt de grens, welke de boosheid niet kan overschrijden, tot aan die grens hebben de bozen macht. En de macht der duisternis. De boze mensen werken niet alleen uit zichzelf, maar de geest der duisternis en der zonde, de satan, de duivel, heeft zijn werking in de kinderen der ongehoorzaamheid, Efeziers 2:2. Evenals ons lichaam in betrekking staat met de natuur, zo staat onze geest in betrekking tot de geestelijke wereld; en wat met ons in betrekking staat, dat heeft invloed op ons. De Schrift onderscheidt de godvruchtigen en goddelozen als kinderen Gods en kinderen des duivels, 1 Johannes 3:10, omdat de godvruchtigen als zodanig in gemeenschap staan met de Heilige Geest, en de goddelozen als zodanig met de boze geest. Dat verklaart menig verschijnsel, dat anders onverklaarbaar is. Hoe menig mens bedrijft gruwelen, die meer dan onmenselijk zijn, en spreekt zodanige godslasterlijke dingen, dat zijn tong kennelijk ontstoken is door de hel. Voorts weten wij wat de Heer gezegd had: de overste dezer wereld komt en heeft aan Mij niets, en dat de satan in Judas gevaren was, om hem tot zijn werktuig te stellen in de gevangenneming van Jezus. In het lijden verenigde zich nog eenmaal de zichtbare en onzichtbare macht der boosheid tegen de Zoon van God, om, ware het mogelijk, Hem in de hel te werpen en te houden; doch dit was niet mogelijk, omdat Christus niet enkel waarachtig mens, maar ook waarachtig God was, en het onmogelijk is, dat de Heilige Gods naar het lichaam of naar de ziel de verderving zou zien. Houden wij echter gedurende het lijden en sterven des Heeren in gedachtenis, dat én de boze mens én de boze geesten daarin hun werk doen, en veel zal ons duidelijk worden, dat ons anders duister blijft. Doch dit alles is geschied, opdat de schriften der profeten zouden vervuld worden. De profetie is de voorverkondiging van Gods voornemen. De ure des Heeren en de ure van des Heeren vijanden, de wil des Vaders en de macht der duisternis lopen hier samen in één punt: in de profetie van Jezus' lijden en sterven, en der zondaren behoudenis. De bende dan en de oversten over duizend, en de dienaren der Joden grepen Jezus, en namen Hem gezamenlijk en bonden Hem. Met dit binden begint het overgegeven worden van de Heer in de handen der mensen. Jezus is niet meer vrij. De offerande begon met het offer af te zonderen en te binden, eerst aan een afzonderlijke plaats, en vervolgens aan de hoornen van het altaar. Toen vluchtten al de discipelen, Hem verlatende. Gij gevoelt het aan uzelf: zonder de goddelijke tussenkomst was het onmogelijk voor de discipelen om stand te houden, en God trad niet tussenbeiden om hen te handhaven. Het behoorde tot het volkomen lijden des Heeren. Daarenboven de Heer had het vrijgeleide voor hen bedongen, en hun vrijheid bestond thans in hun vlucht. En een zeker jongeling volgde Hem, hebbende een linnen doek omgedaan over het naakte lijf; en de jongelingen grepen hem, en hij het linnen verlatende, is naakt van hen gevloden. Hier zien wij, dat het hoog tijd was, dat de discipelen vluchtten; want reeds strekte zich de hand der dienaren uit om hen, niettegenstaande het bedongen vrijgeleide, te grijpen. Trouwens, de Heer had het wel tot voorwaarde zijner zelfovergave gesteld, doch daarom namen zij het nog niet eerlijk aan, en zij zouden dus de discipelen zeker gevangen genomen hebben, indien de Heer zelf zijn vrijgeleide geen kracht had gegeven, door de discipelen aan zichzelf over te laten en alzo te laten vluchten. Dat deze vlucht met de grootste overhaasting geschiedde en geen tijd van bedenking overliet, zien wij in het voorbeeld van de jongeling, die niet ontvlieden kon, dan door het enig bedeksel zijns lichaams achter te laten. En zij leidden Jezus heen, eerst tot Annas, want hij was de vrouws vader van Kajafas, welke deszelven jaars hogepriester was. Het verwondert u misschien, te horen zeggen, dat Kajafas dat jaar hogepriester was. Was dan niet het hogepriesterschap een bediening voor het leven? Dat was het oorspronkelijk, doch wat verbastert niet in de handen der mensen? Ja, als het goddelijke niet door goddelijke macht wordt gehandhaafd, wordt het juist het tegenovergestelde van hetgeen het was en moet zijn. Zolang God zijn profeten zond als zijn ambassadeurs, om zijn wetten tegenover het volk en tegenover de koningen en priesters te handhaven, bleef er nog veel van de goddelijke instellingen uitwendig in stand, hoe innerlijk bedorven of ledig zij ook waren. Doch toen Gods onmiddellijke tussenkomst ophield met Maleachi, waren de volgende eeuwen getuigen eerst

van de edelen strijd der Makkabeën, en daarna van het diepst zedelijk verval van Israël. De hogepriesterlijke bediening was een macht, die nu door geld, dan door geweld werd verkregen of genomen. En zo geschiedde het, dat juist Kajafas in het jaar van het lijden en sterven des Heeren hogepriester was. Dat juist zulk een man hogepriester moest zijn, om de Heer der heerlijkheid aan het kruis te brengen, ziet gij klaar in; en hiermede is het u dan ook duidelijk, dat Gods voorzienigheid dikwijls daarin bestaat, dat Hij de tijden laat rijp worden tot uitvoering van zijn ontwerpen. Is de juiste tijd daar, dan plaatst God zijn ontwerp daarin, en de ontwikkeling van dat ontwerp geschiedt geleidelijk en als vanzelf, zodat men zou zeggen, alles gaat natuurlijk, en toch gaat alles tegelijk bovennatuurlijk. Wat Annas betreft, hij zelf was thans wel geen hogepriester meer, maar toch de schoonvader van de regerende hogepriester. Daardoor, en door zijn sluwheid, was hij een man van grote invloed gebleven, en had nog altijd de leiding der grote zaken in handen. Het ging toen als nog heden. Er zijn altijd mensen, die nooit voor de dag komen en ook niet, althans niet meer in de regering zijn, en die toch grote invloed op de regeringszaken uitoefenen, doordien zij bij alle gewichtige aangelegenheden worden geraadpleegd. Het gebeurt dus ook nu nog altijd, dat juist zij, die achter de schermen zitten, de zaken doen. Annas was zulk een man, die de zaken deed. De bende, die Jezus gevangen genomen had, wilde de oude priester dan ook het genoegen verschaffen, om Jezus eindelijk gevangen genomen en in banden te zien. Daarom maakte men deze omweg. In de overmoed der vreugde wilde men de voornaamste raddraaier het eerst de goede uitslag van het werk doen zien. Het was dan ook maar alleen om Jezus te zien. De oude priester verwaardigde zich waarschijnlijk niet een woord met de gehate gevangene te wisselen; maar zich innerlijk verheugende, dat de lang bejaagde prooi in het net was, liet hij Jezus onmiddellijk naar Kajafas brengen, alwaar de gehele raad vergaderen zou. Het was Annas genoeg, dat Jezus hem als gevangene getoond was; het overige zou vanzelf volgen. Vergelijk deze Annas met Simeon, om u te overtuigen, welk een eindeloos verschil er is tussen een oud zondaar en een oud rechtvaardige. Kajafas nu was degene, die de Joden geraden had, dat het nut ware, dat één mens voor het volk stierf. Johannes herinnert ons deze woorden van Kajafas, om ons reeds vooruit te doen vermoeden, welk een afloop dit rechtsgeding hebben zal. Waar de rechter reeds vóór het onderzoek het vonnis heeft vastgesteld, is geen recht te verwachten en is alle rechtspleging niets dan vorm en schijn, om hen die buiten staan te blinddoeken. En zij brachten Jezus in het huis des hogepriesters, alwaar al de overpriesters en ouderlingen en de schriftgeleerden vergaderd waren. Markus zegt, dat zij vergaderden. Beide kan samengaan. De aanvankelijk niet voltallige raad kwam, nu de aanslag gelukt was, in allerijl bijeen. Intussen werd de Heer door Kajafas in tegenwoordigheid der reeds aanwezige raadsleden ondervraagd.

22:54 De Heer en de verloochenende Petrus.
En Simon Petrus volgde Jezus. Dit was een eigenwillig volgen, en het liep uit op de val van Petrus. In het koningrijk Gods is gehoorzaamheid de regel, en eigenwilligheid is ongehoorzaamheid. Nochtans ook de afwijkingen van Gods kinderen worden door God dienstbaar gemaakt tot het bereiken van grote oogmerken. Het moest in een treffend voorbeeld openbaar worden, wat er door een kind van God en een discipel van Christus kan gedaan worden tegen God en tegen Christus, zonder dat hij ophoudt een kind van God en een discipel van Christus te zijn. Zonder zulke voorbeelden zouden wij de troost missen, die wij behoeven om als Christenen te kunnen leven. Wie onzer toch valt niet in zonden, die in onze schatting onbestaanbaar zijn met ons geloof in de gezegende Heiland onzer zielen. Wie moet niet op zijn beurt zeggen: "Een stroom van ongerechtigheden had de overhand op mij." Hoe zalig echter, dat hij er met een vol vertrouwen kan bijvoegen: "Maar ons weerspannig overtreden verzoent en zuivert Gij." Ziet eens hoe diep David viel, en toch, hij werd niet van zijn goddelijk kindschap vervallen verklaard, maar werd slechts gekastijd met tijdelijke straffen. En de kerk? Beklaagt deze zich over zijn val? Immers nee, veeleer aanbidt zij de wijsheid Gods, dat deze hem niet door haar wondere tussenkomst verhinderd heeft; want nu heeft zij bij eigen val een grote troost, en bevat haar heilige schriftrol ook de een en vijftigste Psalm (Psalm 51), die door geen goud is op te wegen. En zo is het ook met de val van Petrus. Zonder die val hadden wij zijn heerlijke twee brieven, vol van de diepste zelfvernedering, niet. En de Schrift? Zij beklaagt zich wel over de zonde voor zover zij in Adam geschied is, maar niet voor zover zij in Christus verzoend is. En zo zullen wij ons ook eenmaal in de hemel niet meer beklagen, dat wij in zonden gevallen zijn, maar ons eeuwig verheugen, dat wij uit onze val door de genade van God gered zijn. Daarom moeten wij over onze verzoende zonden niet treuren, alsof wij ze liever niet gedaan hadden; want dat zou zoveel zijn, alsof wij liever uit onszelf dan door Christus rechtvaardig waren voor God; nee, nu wij eenmaal zondaars zijn, moeten wij geen heilige willen zijn uit onszelf, maar alleen in Christus; want hierdoor alleen verheerlijken wij God en waarderen wij het bloed van Christus. Dat wij hiermede echter het gruwelijke woord: "laat ons zondigen, opdat de genade meerder worde," verre van ons wijzen, behoeft geen betoog. Wij spreken alleen van de in Christus bloed verzoende zonden, en geen verloste kan zondigen op genade. Wie op genade kan zondigen, is een onheilige; maar wie, na gezondigd te hebben, enkel van de genade kan leven, die is een heilige naar de Schrift en voor God. Van verre tot aan de zaal des hogepriesters. Het was een schuchter, beschroomd volgen. Het goede geweten ontbrak. En een ander discipel. Omdat Johannes dit vermeldt, en hij gewoon is in geheel zijn evangelie zijn naam niet dan verbloemd te noemen, kunnen wij niet anders dan hemzelf voor die andere discipel houden. Deze discipel nu was de hogepriester bekend. Het is moeilijk te gissen, hoe Johannes bij de hogepriester bekend was. Wat had Johannes met Kajafas uitstaande? Doch het gebeurt meermalen, dat een discipel van Christus toevallig in kennis is gekomen met een der groten dezer wereld, die de vijand is van zijn Heer. En als er dan iets tegen zijn Heer wordt ondernomen, maakt de discipel hiervan gebruik, om te weten wat men in het schild voert, en of er iets tegen te doen zij. En ging met Jezus in des hogepriesters zaal. Hij volgde de Heer op de voet, en ging met de Heer en de bende binnen. En Petrus stond buiten aan de deur. Hij was van verre gevolgd, en kon dus niet tegelijk met de bende naar binnen gaan; en om aan te kloppen, ten einde alleen binnen te gaan, daartoe ontbrak hem de moed. Nu zou men zeggen: Petrus is daar buiten veilig, en er komt nu niets van 's Heeren voorspelling; doch nee, dit is onmogelijk. De andere discipel dan, die de hogepriester bekend was, ging uit en sprak met de deurwaarster, en bracht Petrus binnen. Waarschijnlijk had Johannes Petrus van verre zien volgen. Bij het volle maanlicht van Pasen en bij de brandende fakkels der bende was dit ligt op te merken. Johannes binnengekomen zijnde en Petrus niet ziende, onderstelt natuurlijk, dat hij buiten staat en niet binnen kan of durft komen. Johannes gaat dus uit, en geeft een goed woord aan de dienstmaagd, die op de deur moest passen, en brengt Petrus met zich binnen. Zo zien wij dan ook hier,

merkwaardig genoeg, Petrus en Johannes bijeen. Zij doen hetzelfde. Zij beiden volgen Jezus. Doch gij herinnert u het gezegde: Waar twee mensen hetzelfde doen, doen zij toch niet hetzelfde. Daarbij is het niet waar, als men zegt: wat de ene discipel doet, dat kan ook de andere doen. Nee, naar dat de persoon is, zal ook zijn werk zijn. Hierin stemden Petrus en Johannes met elkander overeen dat zij de Heer met liefde en getrouwheid volgden. Doch Petrus had een bijoogmerk. Hij was een ondernemend man. Hij moest, zoals wij straks zien zullen, weten, wat er gebeuren en waar alles op uit lopen zou. En zo maakte hij onwillekeurig het lijden des Heeren tot een schouwspel, dat een grote zonde is. Wij moeten in de zich offerende Zoon van God onszelf zien en voelen offeren. Dit alleen is de rechte aanschouwing en het rechte medegevoel van Christus lijden en sterven. Doch Petrus was verre van hieraan te denken. Johannes, ofschoon ook daarvan nog niets bevroedende, gevoelde echter de dingen des Heeren dieper en tederder. Hij volgde de Heer met geen bijoogmerk; maar alleen uit liefde, en hield zich voorts stil en afgezonderd. Hij begreep, dat hij hier niets kon of mocht doen. Zo volgde hij ook later de Heer tot aan het kruis, tot bij zijn dood; maar zwijgend. O, het is zulk een grote wijsheid te weten waar men spreken en waar men zwijgen moet. Petrus was een driftig, bewegelijk man, die onmogelijk onopgemerkt blijven kon. Hij gevoelde dan ook zelf spoedig, dat hij hier niet op zijn plaats was. Johannes was ook wel in het rechthuis gegaan, doch hij was daar bekend. Petrus was er een vreemde. En binnengegaan zijnde, zat hij bij de dienaren. Hij, Petrus, vreest het gezelschap en wordt er heen getrokken, als om zich te verbergen, en toch, het is juist de plaats om het eerst ontdekt te worden. Die op een verkeerde plaats is, kan niet anders dan verkeerde dingen doen. Ook wanneer Petrus zich thans afgezonderd had gehouden, zou hij in het oog gelopen hebben. Hij meende echter, dat men bij de verwarring hem niet onder de menigte mensen zou opmerken. Om het einde te zien. Hier hoort gij de reden van Petrus tegenwoordigheid te dezer plaatse. Hij meende persoonlijk onbekend te zijn bij de bende en bloot als een nieuwsgierige toeschouwer aangemerkt te zuilen worden. Nu weet men dat bij gelegenheden als deze, wanneer een gevangene naar het verhoor wordt geleid, deze of gene vriend van een dienaar der politie, die er bij behoort, oogluikend wordt toegelaten mede te gaan, en het verhoor bij te wonen. Voor zulk een medeganger dacht Petrus ook te zullen gehouden worden. En de dienstknechten en de dienaars stonden, hebbende een kolenvuur gemaakt, omdat het kond was, en Petrus stond bij hen; en als zij te zamen neerzaten in het midden der zaal, en zich warmden, zat Petrus in het midden van hen, en warmde zich. Gij ziet, Petrus gaat al verder en verder. Hij is een treffend beeid van vele Christenen, die er niets in vinden, om in wereldse gezelschappen, op wereldse plaatsen te verkeren. Wij vragen billijk: was dit een plaats voor een discipel van Christus, en dat in het ogenblik, waarin zijn Heer in banden stond voor de kerkelijke vierschaar? O, er is niets gevaarlijker, dan dat de gelovige zich aansluit aan de wereld. Deze gemeenschap leidt altijd tot erger. Men begint met iets mede te doen, en eindigt met alles mede te doen. Zie het hier. De dienaren zitten neder en Petrus zit ook neder. De dienaars warmen zich, Petrus warmt zich ook. Zij waren tegen Jezus, hij zal het ook zijn. Ook hier is het: Wacht u voor de eerste stap, en bewaar uzelven onbesmet van de wereld. En Simon Petrus zat buiten in de zaal. Mattheus vermeldt ons deze bijzonderheid, en maakt ons daarmede de zaak aanschouwelijk. De buitenzaal was lager en in de open lucht, en daar stonden de krijgsknechten en de andere dienaren bij het vuur, en boven in de binnenzaal stond de Heer terecht, voorlopig voor Kajafas. En als Petrus beneden in de zaal was, kwam een van de dienstmaagden des hogepriesters, die de deurwaarster was; en ziende Petrus bij het vuur zitten en zich warmende, zag hem aan, en hare ogen op hem houdende, zeide tot hem: Zijt gij ook niet uit de discipelen van deze mens? Ook gij waart met Jezus, de Galileeër. Maar hij loochende het voor allen, zeggende: Vrouw! Ik ben die niet, ik ken Hem niet, ik weet niet wat gij zegt. Petrus dacht onbekend te zijn en meende zich onbekend te kunnen houden, en zie, daar wordt hij op eens ontdekt. Hiermede kwam het gevaar om gevangen genomen en insgelijks terechtgesteld te worden. En nu wat doet een mens, die aan zichzelf overgelaten is in zulke

omstandigheden? Hij zoekt zich te redden ten koste van de waarheid. Petrus ontkent de man te zijn, voor wie de dienstmaagd hem houdt; hij is geen discipel van Jezus, hij kent Hem niet. Laat ons Petrus niet te hard vallen, wij zouden in gelijke omstandigheden hetzelfde gedaan hebben, tenzij God ons de genade had geschonken om te zeggen: "Ik ben het, en hier ben ik, doe met mij wat gij wilt." Doch anders, zonder en buiten de genade van God, is er in de mens geen deugd, die niet te koop is, zodra de volle prijs er voor betaald wordt, geen deugd, die niet bezwijkt als de rechte, volle proef er op genomen wordt. Dat wij een deugd nog ongekrenkt bezitten, ligt alleen daarin, dat de rechte prijs er voor nog niet geboden, de rechte proef er nog niet op genomen is. De verzoeking heeft meestal iets onverwachts en ongedachts, iets overrompelends. Even als de vogel zich soms plotseling in zijn vlucht in de opgehangen strik gevangen ziet, zo overvalt ons ook de verzoeking. Wij zijn er niet op bedacht geweest, wij zijn er niet op voorbereid; wij hebben geen tijd om na te denken; wij moeten terstond een beslist antwoord geven; wij staan onder een machtige indruk, onder die van het gevaar om in grote ongelegenheid, ja, zoals Petrus, in banden en in doodslijden te geraken, en wij volgen niet de inspraak van ons geweten, maar onze natuurlijke aandrift tot zelfbehoud, en vallen om staande te blijven! Voorts vergete men niet: voor de dienstmaagd des hogepriesters is Petrus gevallen, voor de hogepriester zelf zal hij later staande blijven als een held. Ja, Petrus zondigde onder verzachtende omstandigheden, zoals wij, die allerlei verzachtende omstandigheden voor onze zonden zoeken, allicht zouden zeggen. Nochtans was het een grote achteruitgang bij Petrus van het zeer beslist belijden tot het zeer beslist verloochenen. Doch hoe komt het nu, dat dezelfde man, die voor een dienstmaagd verschrikt en bezwijkt, onvervaard is voor millioenen Joden op de Pinksterdag? Ja, hoe komt het? Het komt juist door de Pinksterdag, het komt door de Heilige Geest, die de zwakke mens maakt tot een kracht van God. En hij ging buiten in de voorzaal naar de voorpoort, en de haan kraaide. Petrus was ontkomen aan de hand, die zich naar hem uitstrekte om hem te grijpen, maar toch gevoelde hij zich niet langer veilig aan deze plaats; hij zocht in het geheim te ontkomen, en naderde de deur naar de straat; doch daar laat de wachter van de nacht der natuur zich horen. De haan kraait. Het middernachtelijk uur is daar. Het teken door de Heer gesteld wordt gegeven, de eerste maal. Petrus hoort het gekraai van de haan, maar heeft geen tijd er acht op te geven, want de verzoeker is nabij en herhaalt de verzoeking nu voor de tweede maal, en hij zal het bij Petrus, evenals bij de Heer zelf, ook nog voor de derde maal doen. En als hij naar de voorpoort uitging, kort daarna, zag hem een andere dienstmaagd, en begon te zeggen tot degenen, die daarbij stonden: Deze was ook met Jezus de Nazarener. En hij loochende het wederom met een eed, zeggende: Ik ken de mens niet. Wie eens liegt, moet altijd liegen, om niet als een leugenaar ontdekt te worden; en voor deze ontdekking vreesde nu Petrus meer, dan voor iets ter wereld. Nu was ook zijn eigen eer in de zaak gemengd. Hij had nu eenmaal met eed gezworen, dat hij geen discipel van Jezus was, ja Hem niet eens kende; hoe zou hij het kunnen herroepen, zonder in nog erger ongelegenheid te komen, dan in het eerst het geval was. Immers nu zou bij de schuld de schande, de beschaming komen van een meinedig leugenaar geweest te zijn. Dus "volgehouden!" roept de zonde tot de zondaren. "Dek de ene zonde met de andere toe." Helaas! wie weet het niet: zolang de zonde niet haar volle uitwerking heeft gehad, laat zij ons geen rust. Wij staan met haar op een hellend vlak, men kan zich niet staande houden, men moet naar beneden, totdat men op de bodem is en neerligt. Wilde David overspel én moord begaan? Voorzeker niet. Doch toen hij de ene zonde had gepleegd, kwam hij vanzelf tot de andere. Zulk een vreselijke zaak is de zonde. Haar gevolgen zijn buiten alle menselijke berekening en macht, en kunnen alleen door God grenzen worden gezet. En als het omtrent een uur geleden was, bevestigde dat een ander. In die tussentijd stond de Heer terecht voor zijn rechters; doch wij willen duidelijkheidshalve ons eerst bij het gebeurde met Petrus houden. Na de tweede verloochening kon Petrus niet meer denken om de voorpoort uit te gaan. Hij zou hiermede het opgewekt vermoeden, dat hij werkelijk een discipel van Jezus was, bevestigd hebben, en men zou hem daarom toch niet hebben laten ontkomen. Hij bleef dus; doch

het duurde nu zeer lang, ja een uur tijds, alvorens de verzoeking zich vernieuwde. Petrus dacht er nu geheel vrij van te zijn; een herhaalde ontkenning moest immers genoeg zijn. Doch nee, zij was niet genoeg voor de verzoeker. Deze rust niet voordat de zonde bij de mens de allerhoogste trap bereikt heeft. Een van de dienstknechten des hogepriesters, die maagschap was van degene, wie Petrus het oor afgehouwen had, zeide tot Petrus: Waarlijk gij zijt een van die, want gij zijt ook een Galileeër. Uw spraak gelijkt en maakt u openbaar. Heb ik u niet gezien in de Hof met Hem? Met welk een spanning en in welk een onrustigheid het lange uur, dat Petrus ongemoeid bleef, door hem werd doorgebracht, kan men zich ligt voorstellen. Petrus was gekomen om het einde van de zaak des Heeren te zien, maar nu was hij zelf onverwacht en op de onaangenaamste wijze in de zaak betrokken geworden; en hoe zou nu deze zijn zaak eindigen? Zij eindigde door een derde aller hevigste aanval, die de val van Petrus ten volle besliste, en zoals de verzoeker meende, onherstelbaar maakte (want satans doel is altijd dat men zondige tot de dood); doch dit werd door de genade, door Jezus voorkomen. Treffend, niet waar? dat een dienstknecht van de hogepriester, en wel een bloedverwant van Malchus, Petrus herkent en hem het masker afrukken wil. De eigenwillige daad van Petrus en hare gevolgen komen dus hier weder ter sprake en te voorschijn, en treden op als getuigen tegen Petrus, ja brengen hem in dreigend gevaar om ontdekt en gevangen genomen te worden. Wij zien er uit, dat de Heer wel ons kwaad voor ons goed maakt en het vergeeft, maar er ons toch niet alleen voor, maar er ons ook door kastijdt. Onze droefheid brengt ons daarom meermalen onze zonden te binnen. Toen de broeders van Jozef in grote benauwdheid waren, gedachten zij aan de grote benauwdheid, waarin zij hun broeder Jozef zagen, toen zij hem wilden doden en daarna aan vreemdelingen verkochten, om hem in slavernij weg te voeren. De Heer breekt gewoonlijk de takken van de boom der zonde, die wij geplant hebben, om er ons mede te kastijden. Doch al kastijdt de Heer ons hard, Hij geeft ons niet over tot de dood, maar doet ons veeleer door de kastijding leven uit onze dood en opstaan uit onze zonden, zoals dit bij de broeders van Jozef en ook bij Petrus het geval was. Voorts verraadde Petrus zichzelf door zijn uitspraak, door zijn Galilese tongval. Immers wij onderkennen ook lichtelijk de buitenman aan zijn spraak, en iedere provincie in ons vaderland heeft met dezelfde taal een onderscheiden tongval. De Jeruzalemmers, of in het algemeen de Judeërs, die de Galileeërs minachtten, smaalden dan ook op de minder juiste uitspraak dezer lieden, en daar de Heer gewoonlijk door de Joden de Galileeër genoemd werd, zo was natuurlijk een Galileeër als Petrus, in de nabijheid van Jezus, grotelijks verdacht van tot Jezus te behoren. Petrus gevoelde het gewicht en de kracht der beschuldiging, en het deed hem zijn laatste krachten inspannen om, ware het mogelijk, nog te ontkomen. O die zonde! Om zich tijdelijk te redden, geeft de mens zich eeuwig verloren. Petrus dan loochende het wederom, en begon zichzelf te vervloeken en te zweren, zeggende: Ik ken deze mens niet, die gij zegt. Zo was dan bij Petrus de zonde voleindigd. Kon zij hoger gaan? Kon de ontkenning met hoger kracht dan die der zelfvervloeking gepaard gaan? Nee, deze drievoudige verloochening was een volmaakte verloochening. En zo deed dan Petrus op onheilige wijze, wat de Heer op heilige wijze gedaan had. Ook Petrus weerde driemalen het lijden van zich af. Doch welk een tegenstelling! Hij, die de macht had, roemde niet, maar viel de Vader te voet en bad en bleef staande; en hij, die de macht niet had, roemde en bad niet, verdedigde zich en viel. En in dezelfde ogenblikken dat Petrus verloochende, legde de Heer voor Kajafas de goede belijdenis af. Doch wij zien het ook hier: waar Christus is daar zijn en daar kunnen niet anders dan zondaren zijn. In de heerlijkheid zullen wij koningen en priesters met Jezus zijn, maar op aarde kunnen wij niet anders zijn dan zondaren. Alle valse godsdiensten onderscheiden zich juist hierin van het Christendom, dat al haar gezanten heiligen zijn, Socrates, Confucius, Mohammed, de Paus, ze zijn allen zoveel heilige mannen in godmenselijke gedaante, en zij werden en worden nog als zodanig geëerd en gehoorzaamd; maar Mozes was een zondig man, en de Apostelen waren zondige lieden, en de eerste der Apostelen, de Rotsman, de eerste pilaar van Gods kerk, was een verloochenaar van zijn Heer; en de laatste der Apostelen, de tweede pilaar

van Gods kerk, Paulus, was een vervolger. En ook als dienaren van Christus bleven zij zondaren; want de zonde blijft bij de Christen innerlijk aanwezig, al treedt zij niet uiterlijk te voorschijn in de daad. Nochtans moeten wij, bij het gevoel dat wij zondaren zijn en blijven, daarom alleen het beeld van Christus zijn, en dat naar buiten vertonen. En treedt de zonde ook dan nog weder bij ons naar buiten, dan verloochenen wij wederom de Heer, en al is het ook niet in die hoge graad als bij Petrus, toch zijn wij als in zijn toestand, en hebben wij op nieuw weder de genade onzes Heeren Jezus Christus nodig Wij zien dus in Petrus, waartoe een waar discipel van Christus kan vervallen. En nu, wij kunnen ons ligt voorstellen welk een toestand het, voor hem was zó te vallen, na zó in zijn standvastige getrouwheid geroemd te hebben. Zeker, de woorden zijner eerste verloochening waren uitgesproken eer hij er aan dacht: doch een tweede en derde verloochening volgde, en toen had hij kunnen en moeten nadenken over hetgeen hij gezegd had. Dit waren bezwarende omstandigheden voor hem. Aan de andere kant moeten wij tot zijn verlicgting zeggen, dat hij de Heer niet verloochende met zijn hart, maar enkel met de mond. Och er kan zoveel goeds buiten het hart omgaan, maar gelukkig ook veel kwaad. Judas haatte de Heer, hij had een wrok tegen Hem, de allerbeminnelijkste en allergezegendste opgevat; maar Petrus had de Heer lief en bleef Hem liefhebben, al verloochende hij Hem ook met eed tot driemaal toe met de lippen, en daarom kon hij zich in dit opzicht later op de alwetendheid des Heeren beroepen. Het was bij Petrus een zelfverdediging, een afwending van levensgevaar; en wat doet een mens niet om zijn leven te redden. Bij Judas was geen gevaar, zelfs geen bedreiging te vrezen; hij smeedt het verraad zonder door iets anders daartoe gedrongen te worden, dan door zijn haat, zijn wrok, die, omdat hij door de Heer tegenover Maria in het ongelijk gesteld werd zijn hoogste trap bereikte en alzo tot de daad overging. Het was bij Petrus een woest en in het wilde uitgesproken woord, dat zo veel zeggen wilde, als: "laat mij met rust!" Bij Judas was het een wel overlegd woord, waarbij de prijs des verraads werd bedongen. Doch al zondigde Petrus ook alleen met de mond, de mond mag ook niet zondigen. Een gesproken woord is een daad. Petrus was door zijn verloochening verloren, en naar het scheen, reddeloos verloren, want Christus had gezegd: wie Mij verloochent voor de mensen, die zal Ik ook verloochenen voor mijn Vader, die in de hemelen is. En toch, er was nog redding. Jezus wil, zo genadig is Hij, dat wij ons van zijn woord beroepen op zijn persoon, zoals dan ook Petrus na 's Heeren opstanding deed. Wanneer wij berouw hebben over een overtreding, dan hebben wij geen haat meer in ons hart tegen hem, tegen wie wij overtraden, al hadden wij dit ook vroeger; en als wij dan deze zonden voor de Heer brengen en er Hem vergeving voor vragen, worden ze ons ook vergeven. Doch Judas had ook berouw, en zijn liefde tot de Heer keerde daarmede ook wel enigszins terug; doch deze liefde was onvruchtbaar, want zij was niet met het geloof gepaard, dat alleen het berouw en de liefde tot Jezus geleidt en door Jezus aangenomen wordt. Judas ging niet tot Jezus, maar zijn eigen weg, naar zijn eigen plaats. En terstond, als hij nog sprak, kraaide de haan, de tweede maal. Het tweede gekraai van de haan is de eerste ure van de dag. Treffend, niet waar? dat de dag, op welke de Zon der gerechtigheid, het licht der wereld voor de wereld verduisterd worden, ja, voor een tijd ondergaan zou, werd aangekondigd door de verloochening van de discipel, die de eerste was, ook in deze droevige zaak. Voorzeker, er mocht niets aan het lijden des Heeren ontbreken, en er ontbrak ook niets aan. Van Markus alleen weten wij, dat de haan de tweede maal kraaide, en dat dus het woord des Heeren zijn volle vervulling ontving. De eerste maal kraaide de haan, toen Petrus naar de voorpoort ging om te ontkomen, en het zou hem tot een waarschuwing geweest zijn, als hij in een gewone toestand verkeerd had; doch zijn verloochening had hem in een buitengewone, ongeregelde toestand gebracht. De zonde treedt niet, gelijk een eerlijke strijder doet, ridderlijk en ruiterlijk tegen de mens op, hem uitdagende voordat hij aanvalt; nee, de zonde is als de struikrover, die in het kreupelhout ligt te loeren, en als wij hem voorbijgegaan zijn, oprijst, ons van achter aangrijpt, op de grond werpt, en ons tot een overwonnene maakt, eer wij het vermoeden. Zo ging het Petrus. De ene verzoeking overviel

hem na de andere. Nu was de verzoeking, maar ook de misdaad voleindigd, en de haan kraaide ten tweeden male, om de nieuwe dag aan te kondigen. Ja, ook voor Petrus was de vreselijke nacht der verzoeking, der verloochening, der zelfvervloeking voorbijgegaan, en begon de dag der verlossing, der genade aan te breken. Daarom is hier het horen van het gekraai van de haan door Petrus een liefelijk beeld van het ontwakend geweten. Zolang het geweten, dat in ons slaapt, nog wakker worden kan, is er behoudenis. Alsdan horen wij de waarschuwende stem van God, die ons tot het terugkeren van de verkeerde weg, tot bekering roept, misschien niet de eerste, maar dan toch de tweede maal; en terwijl wij voor Jezus de ogen nederslaan, ziet Hij ons vriendelijk aan, en kunnen wij Hem niet langer wederstaan. Doch zonder die genadeblik van Jezus is de stem ook van het ontwaakt geweten ten eenenmale machteloos. Dat zullen wij in Judas zien. En ook Petrus gaf eerst geen acht op die stem, en hoe weinig geven wij er acht op! Hoe dikwijls hebben wij vóór onze bekering ons geweten horen waarschuwen, ons hart voelen kloppen tegen de zonde en voor Jezus, en toch hebben wij ons niet bekeerd. En als er dus niets meer bij kwam, dan zou niemand zich op de aanmaning zijns gewetens bekeren; want onder bekering verstaan wij niet wat de valse godsdienstleraar er onder verstaat: zedelijke zelfverbetering; nee, want in dat geval zouden er vele bekerden zijn uit kracht van hun geweten: bekeerden van de dronkenschap tot de onthouding, van de wellust tot de kuisheid, van het wereldleven tot het kloosterleven; doch wij verstaan onder bekering wat alleen bekering is: het komen tot Jezus als een zondaar om genade te ontvangen, als een onheilige om geheiligd te worden; en daartoe is de vermaning van het ontwaakt geweten, hoe nodig op zichzelf, niet genoeg. Daar moet iets bijkomen, dat de zaak ten volle en ten goede beslist, en de mens volkomen redt, de genade zelf moet er bijkomen, zoals deze er bij Petrus bij kwam. En de Heer, zich omkerende, zag Petrus aan. In toorn? Nee, in liefde. De Heer kan de zijnen aanzien in toorn, en eenmaal zag Hij Petrus aan in toorn, toen deze Hem van het lijden wilde doen terugtreden, doch het was slechts voor een ogenblik. Jegens de zijnen kan de Heer onmogelijk de toorn behouden. En toen stond Petrus, de Belijder, in zijn hoogmoed, zich verheffende op de lof, die niet hem, maar de Vader en de Heiligen Geest gegeven werd, toen Jezus zeide: Zalig zijt gij, Simon, Bar Jona! want vlees en bloed hebben u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. Nu lag Petrus, de verloochenaar, neder in de diepte. Nee, nu kon de Heer niet toornen, en toornde Hij ook niet, en ook geen bestraffend woord kwam er van zijn lippen, maar met een enkele blik van liefde openbaarde Hij zich nu aan Petrus in de volheid zijner genade, gelijk Hij zich later na zijn opstanding in de volheid zijner persoonlijke heerlijkheid zou openbaren, eerst aan Maria door een enkel woord van liefde, het noemen van haar naam, en later ook aan Petrus, door het drievoudig noemen ook van zijn naam. Doch nu was het slechts een enkele blik, die echter Petrus door het hart ging, en als tot hem zeide: "Kunt gij de haan voor de tweede maal horen kraaien, en Mij voor de derde maal verloochenen?" Want de Heer ontdekt en ontrust eerst, voordat Hij vertroost. Trouwens, waar oefent de genade haar kracht, waar de wet niet hare kracht geoefend heeft? Doch wij zeggen het nogmaals: De haan moge kraaien, het geweten opgewekt worden, maar zonder dat Jezus ons in liefde aanziet, wordt men niet gered. Wat kan het geweten den zondaar anders dan waarschuwen, en zo hij deze waarschuwing veronachtzaamt, hem in lijden brengen? Kan het de zondaar ook geruststellen of vrede geven? Nee, dat kan de genade, dat kan Jezus alleen. De wet en ons geweten (die één zijn, want ons geweten is de wet onzer zedelijke natuur) verschrikken, de genade daarentegen vertroost, bekeert, behoudt de zondaar. Jezus richtte de ogen zijner liefde op Petrus en op ons die geloven, en richtte hem en ons op uit onze val. O, wat hebben die ogen der genade van Jezus al gewrocht! Zij zien nog in al de harten der mensen, die bekeerd worden. Trouwens in die aanblik des Heeren straalt het licht des Heiligen Geestes in onze zielen. O, dat wij allen dien aanblik in ons mochten ondervinden! Terstond bleek het ook bij Petrus, dat die blik van Jezus een uitstroming des Heiligen Geestes was, doordien Petrus indachtig werd het waarschuwend woord des Heeren. Immers had de Heer van de Heiligen Geest gezegd: Hij zal u indachtig

maken alles wat Ik u gezegd heb. En gaat het ons ook niet nog meermalen zo? Wij kennen de Bijbel door en door, en zo schijnt het ons toe, dat wij er weinig meer in zullen aantreffen, dat ons nieuw is; en toch als wij door de Heilige Geest indachtig worden gemaakt aan een bepaald woord in een bepaalde omstandigheid, dan is het voor ons als ware deze schriftuurplaats ons geheel nieuw; want wij kenden haar wel, maar verstonden haar niet. Ook is het de gelovige tot een grote blijdschap, wanneer hij zijn stervende gelieven hun gemoedstoestand hoort openbaren, niet in woorden van eigen vinding, maar met een woord, dat uit de Heilige Geest is genomen, met een woord der Heilige Schrift. Woorden der Heilige Schrift zijn woorden Gods, en als deze in oprechtheid over menselijke lippen vloeien, dan getuigen zij van de inwoning des Heiligen Geestes, zonder wie niemand in waarheid Jezus kan zeggen de Heere te zijn, 1 Corinthiers 12:3. Het grote denkbeeld, dat wij dus hier bij het aangezien worden van Petrus door de Heer moeten vasthouden, is dat Jezus voor de zijnen altijd, ook in het midden hunner zonden, een Verlosser is. Dat zagen wij in de hof, dat zien wij hier, dat zullen wij zien bij de moordenaar aan het kruis. Jezus in de benedenzaal geleid wordende, ziet Petrus aan, en daar de wacht der krijgslieden zich nu bepaald bezighoudt met de Heer, wordt Petrus ontzet van zijn hem belegerende vijanden, en Petrus kan ontkomen en ontkwam. De Heer bevrijdde dus, terwijl Hij zelf leed, zijn discipel ook van tijdelijk lijden. En dat moeten wij ook doen voor zoveel dit in ons vermogen is. Het moet bij ons als een genadegave beschouwd worden, geroepen te zijn, om zelfs in eigen lijden anderen van geestelijk en tijdelijk lijden te bevrijden; wij moeten nooit zeggen: ik heb aan mijn eigen leed genoeg, en kan mij niet meer met het lijden van anderen bemoeien. Nee, wij moeten met de Heer en met zijn dienaar Paulus, zelf arm zijnde, velen rijk maken, en zelf gevangen zijnde, velen vrij maken. En Petrus werd indachtig het woord, dat Jezus tot hem gezegd had: Eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, zult gij mij driemaal verloochenen. En hij, zich van daar makende, en naar buiten gaande, weende bitterlijk. Deze tranen hebben, door de genade van God, de laatste hardigheid des harten van Petrus doen smelten. Bij Petrus had tot hiertoe die uitwendige strijd nog niet plaats gehad, welke ons overbrengt van de duisternis tot het licht. Doch gelukkig de mens, die zich voor God verootmoedigt over zijn gebrek aan verootmoediging. Veel zal nu Petrus door hoofd en hart zijn gegaan, dat hem aan zichzelf ontdekt heeft, zoals nooit te voren. Het Christendom is ook een zuurdesem bij ieder mens, die bekeerd wordt; het doordringt ons niet op eenmaal, maar van lieverlede; doch niet als in het meel van binnen naar buiten, maar van buiten naar binnen. Hoe dikwijls ontvangen wij Christus in ons gevoel, of in ons verstand, en duurt het jaar en dag eer Hij ook in ons hart en geweten, en daarmede in de kern onzer persoonlijkheid ontvangen wordt. Gezegend, dat de Heilige Geest zolang aan ons arbeidt, totdat onze persoonlijkheid, onze ikheid een ander middelpunt heeft dan onszelf, en wij zeggen kunnen: Ik leef, doch niet meer ik; maar Christus leeft in mij. Petrus weende bitterlijk, niet wanhopig. Trouwens, ook hier werd de genade geopenbaard, opdat niemand zondige; maar zo iemand gezondigd heeft, die wete, dat Christus hem gekend en zijn val voorspeld heeft, gelijk Hij Petrus kende en diens val voorspeld heeft, en toch hem weder aannam. Gelijk Petrus zich de woorden van Jezus ten opzichte van zijn val herinnerde, zo ook diens woord: Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude. Daarom moeten ook wij de Schrift nooit ten halve, maar altijd in haar geheel nemen. Hoevele dingen worden er in gezegd van en tot de kinderen Gods, die ons doen sidderen en doen zeggen: zij spreken het vonnis des doods uit ook over ons. Doch dan moeten wij Gods vertroostingen voor zijn kinderen ook lezen, en dan zullen wij zien, dat God ook wel een ogenblik over ons kan toornen, maar dat Hij jegens ons de toorn niet in eeuwigheid kan behouden; dat Hij ons onze zonden vergeeft, en nochtans wraak doet over onze daden, Psalm 99:8. De voorspelling van Petrus val was nu tot een ontzettende, verootmoedigende waarheid geworden, en nu zou ook de verzekering des Heeren: Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude, en als gij bekeerd zult zijn, zo versterk uwe broederen, tot een alles overtreffende troostende waarheid worden. Hij ontving dan ook de eerste boodschap van 's Heeren opstanding, de blijdste

boodschap, die door een zondaar kan ontvangen worden. Wij vragen hier, gelijk overal: Is het Evangelie van Jezus Christus niet een Evangelie voor zondaren? O, hoe menigeen zegt van de zonden, die hij gedaan heeft: wat zou ik geven, indien die bezoedelde bladzijden van het boek mijns levens konden uitgescheurd worden. Doch wij zeggen: nee, mijn Broeder, mijn Zuster! spreek niet alzo. Wat ons betreft, wij wensen geen enkele bladzijde van het boek onzes levens vernietigd te zien, en vooral die bladzijden niet, waarop onze zonden geschreven staan, want deze zijn het juist, die ons in betrekking tot Christus gebracht hebben. Ja, zo groot en genadig is God, dat Hij, terwijl Hij de zonde vloekt, ons toch door de zonde heenleidt naar Hem, die de zonde verzoent. O aanbidden wij toch de genade Gods daarin, dat Hij, die de zonde haat met een oneindige haat, toch de zonde op zich neemt, en dat Hij, die de zonde vervloekt, zichzelf tot zonde en vloek laat maken, om ze voor ons weg te nemen. Geen zonden te willen hebben, is dus voor ons: geen Jezus te willen hebben; en dit zij verre van ons, eeuwig ver! Doch een kind van God weent over zijn zonden, juist omdat zij hem vergeven zijn. Hij stelt ze voor zijn aangezicht, en vergeet ze niet, en kan ze niet vergeten, juist omdat zij uitgedelgd zijn. Weent de gelovige, de onbekeerde mens over zijne zonden? Nee, hij spot er mede, of hij speelt er mede. Eerst in het gelovig zien op Christus aan het kruis als het offer voor onze zonden, zien wij onze zonden in haar vreselijke, God onterende aard en in haar voor ons volstrekt verderfelijke gevolgen. Ja, op die hoogte zien wij alleen onze zonden in al hare diepten, als begaan tegen de God van alle genade, tegen die God, wiens wezen liefde is, en die wij met enkel haat hebben vergolden. Houden wij dus onwrikbaar vast aan de leer, dat God buiten Christus de zonde niet vergeeft, maar in Christus ze niet toerekent. Zonder verzoening geen vergeving, en na de verzoening geen oordeel. Deze twee waarheden zijn één. Al heeft de bol twee polen, hij is daarom een geheel. Snij hem ten halve door, en gij hebt hem vernietigd. Zo is het met de waarheid. Geen waarheid of zij heeft haar wederhelft. Zij is een zwaard; breek het zwaard, en het is geen zwaard meer. O, die noodlottige verbrokkeling der waarheid, waarop zo velen zich met alle macht en kracht toeleggen. Zij is de vernietiging der waarheid. De gehele kerkelijke geschiedenis is die der poging tot een werktuiglijke en eenzijdige opvatting der waarheid; doch daartegen worstelt de Schrift altijd en zal zij blijven worstelen tot het einde toe. Ook de heerlijke belijdenisschriften onzer kerk hebben die eenzijdigheid zo verwonderlijk wijs en nauwkeurig bestreden, dat wij er Gods hogere leiding onmogelijk in kunnen miskennen. De Schrift op de volkomenst mogelijke wijze terug te geven zij dan ook het ideaal van de prediker. Dat hij zich toch niet verbeelde, dat hij een hogere waarheid dan die der Schrift zou kunnen uitvinden. Men kan wel valse diamanten maken, die de echte in uitwendige schoonheid overtreffen; maar de inwendige luister van de echten diamant is niet terug te geven. Maak dat die inwendige luister op de volmaaktst mogelijke wijze naar buiten komt, en alzo door ieder gezien wordt, gij leraar en hoogleraar, en gij hebt het ideaal uws levens bereikt, zo ver als het hier te bereiken is. Uw woord is de waarheid, zegt de Zoon tot de Vader, en de Schrift is het woord des Vaders èn des Zoons èn des Heiligen Geestes. Hoe ouder de Schrift wordt, hoe belangrijker en hoe toepasselijker hare waarheden worden, zodat zij ook hiermede het getuigenis medebrengt, dat zij dezelfden oorsprong uit God heeft als de natuur, die hoe ouder zij wordt ook te belangrijker en toepasselijker van inhoud wordt; immers haar oude krachten worden tot nieuwe, vroeger nooit gekende doeleinden aangewend. Daarom storen wij ons niet aan het voorgeven dezulke, die beweren, dat de oude bijbel zijn tijd heeft gehad en een nieuwe bijbel uit hun brein staat geboren te worden als een Minerva uit het hoofd van Jupiter; maar wij handhaven de soevereiniteit van het Woord van die God, die een God is boven alle goden. Voorts, en hiermede besluiten wij de beschouwing van Petrus verloocheningen: wij moeten het heil, het leven onzer ziel niet zoeken in, maar buiten onszelf. Omdat Christus voor ons bidt, worden wij behouden. Ja, Christus is onze zaligheid, en Hij werkt in en door ons. Zijn genade is onze troost en onze kracht, onze rechtvaardigmaking en onze heiligmaking; omdat Hij ons in liefde aanziet, wenen wij over onze zonden, en opdat wij zouden wenen over onze zonden, ziet Hij ons aan, en

geeft ons zijn vrede. Eerst als de zon zich afspiegelt in de regen, ontstaat in de wolken de heerlijk schitterende regenboog, als teken des vredes.

22:63 De Heer en de Joodse raad.

De hogepriester dan vraagde Jezus. Wij gaan nu over tot de beschouwing van het tegendeel van het zo even besprokene. Terwijl de discipel verloochent, belijdt de Heer. Trouwens ook dat onderscheid moest blijken. Het moest blijken, dat wij van nature niet kunnen doen, wat van ons geëist wordt, maar dat wij het tegendeel doen. Doch juist daarom moest Jezus het voor ons doen, en als Jezus het voor ons gedaan heeft, ja dan kunnen wij het ook doen door genade, door de kracht, die Hij ons daartoe geeft, door de Heilige Geest, die Hij ons daartoe door zijn lijden en sterven verworven heeft. In deze waarheid ligt geheel het Evangelie der behoudenis in Christus, en Petrus is hiervan het levende toonbeeld. Wat hij driemaal. verloochende voor misschien een vijftigtal mensen, dat beleed hij daarna honderden malen voor duizenden. Wij hebben het reeds gezegd: door de Heilige Geest, die zoete vrucht van het bitter lijden en sterven des Heeren. Ja, dat is het geheim der verlossing, dat men eerst zijn eigen volstrekte onmacht gevoelt, en dan Christus almacht in ons, waardoor wij met Paulus kunnen zeggen: Ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft. Van zijn discipelen en van zijn leer. Reeds terstond zien wij hier voor welke rechters de Heer staat. Hij staat voor mensen, die het ambtskleed dragen van de rechter, maar inderdaad niet meer dan aanklagers en beschuldigers zijn. Welk een vreemde vraag! Iemand, die drie jaren lang in het openbaar, ten aanhore van al het volk en zijn oversten, omringd door zijn discipelen, zijn leer verkondigd heeft, wordt nu rechterlijk ondervraagd naar de inhoud van die leer en naar zijn discipelen! Doch Kajafas spreekt van Jezus' leer, en bedoelt diens persoon. Het is hem eigenlijk en alleen te doen om een verklaring uit Jezus eigen mond aangaande zijn persoon en zending te hebben; deze tracht hij Hem te ontlokken, en daar dit mislukt, doet hij een staatsgreep om Hem die te ontrukken. Jezus antwoordde hem: Ik heb vrijuit gesproken tot de wereld; Ik heb alle tijd geleerd in de synagoge en in de tempel, waar de joden van alle plaatsen tezamen komen, en in het verborgene heb Ik niets gesproken. Wat ondervraagd gij Mij? Ondervraag degenen, die gehoord hebben wat Ik tot hen gesproken heb, ziet deze weten wat Ik gezegd heb. Gij ziet, het is ook hier de Heer, die spreekt. Hij oordeelt in het midden der goden, Psalm 82:1. Hij, de gevangene, gebondene, beschuldigde, wijst zijn rechters te recht, en wel op zulk een onwedersprekelijke grond, dat zijn ondervrager ten uiterste beschaamd zou zijn geworden, indien deze nog voor beschaming vatbaar geweest ware. De Heer beantwoordt de vraag van Kajafas niet; Hij wil in deze niet van zichzelf getuigen, maar beroept zich op geheel het volk als getuige in dit opzicht; en hiermede zegt de Heer ingewikkeld, dat alleen valse getuigen tegen Hem kunnen getuigen. De Heer beroept zich op de volkomene openbaarheid zijner handelingen en gesprekken. Hij heeft altijd in het openbaar gesproken, en in het verborgene heeft Hij niets gesproken, dat verborgen moest blijven en niet in het licht kon treden. Hiermede stelt de Heer het veelbesproken en veelbetekenend beginsel der openbaarheid in zijn zuiver licht. Het goede mag en moet aan het licht komen. Maar ook het kwade? Wie brengt dat aan het licht? De kwaaddoeners? Neen, deze zoeken verborgen te blijven. Maar de sprekers en schrijvers van het kwade, die óók de openbaarheid gebruiken, nee, misbruiken, tot op het spreekgestoelte, ja tot op de predikstoelen. O, er is een bijzondere soort van goddelozen; er zijn advocaten van kwade zaken, in de clubs en in dagbladen en tijdschriften, die niet met de hand, maar met het verstand, niet met daden, maar met het woord en de pen allerlei goddeloosheden plegen; die de vaste grondregelen Gods, waardoor Hij de vrije mensenwereld, even als de vrije zee binnen haar oevers houdt, omzetten in valse menselijke grondregels; die de rede vergoden en het geweten verkrachten, het stoffelijk belang stellen boven het geestelijk belang, het tegenwoordige boven de toekomst, zingenot boven zielsgenot, de werelddienst boven de godsdienst, en zichzelf boven den Schepper. Deze treden onbeschaamd op in het openbaar, om hun slechte grondregels kenbaar te maken en alle gelijkgezinden uit te nodigen zich bij hen aan te sluiten, en op aarde het rijk van gelijkheid, vrijheid en broederschap te stichten. En zij zijn voorspoedig op aarde. Zij zijn boven de burgerlijke strafwet, onder wier bereik alleen de kwade daad valt. Zij zijn alleen onder de

strafwet van God, en deze wordt eerst ten volle toegepast in de eeuwigheid. Doch dit bekommert hen niet, want zij geloven niet aan de eeuwigheid. Maar wat moet nu de Christen doen tegenover deze openbaarheid der wereldse mensen? Ook in alles openbaar zijn. Wij moeten ons licht laten schijnen voor de mensen, opdat zij onze goede werken zien en onze goede woorden horen, en de Vader in de hemelen daarvoor verheerlijken. Het is in deze wereld niet anders, de nacht treedt op tegen de dag, en de dag tegen de nacht, en niemand kan die tegenstelling vernietigen dan God alleen, die beloofd heeft dat het licht ten laatste overwinnaar blijven zal. En reeds op aarde zien wij proeven van de macht der openbaarheid in de dingen Gods. Immers, dat de kruisiging van Christus niet in een hoek is geschied, was juist de oorzaak dat de gehele wereld door de mare er van vervuld werd. Strijden wij dan zonder ophouden de goede strijd, en tonen wij door woord en daad, door daad en woord, als ware discipelen en discipelinnen van de Heer, dat wij, als Hij, van de wereld getuigen dat haar werken boos zijn, en verdragen wij daarom met lijdzaamheid haren haat. En als Hij dit zeide, gaf een van de dienaren, die daarbij stond, Jezus een kinnebakslag, zeggende: Antwoordt Gij alzo de hogepriester? Gij ziet, de dienaar is als zijn heer: zij zijn beiden onrechtvaardigen. Op het gebied van het onrecht treedt de dienaar in het recht van zijn heer, en past hij de straf toe, alvorens nog zijn meester een vonnis heeft geveld. De zaak is dan ook uit het leven der goddelozen genomen. Het is de ijver van de slechte knecht voor zijn slechte meester. De knecht weet wat zijn heer zelf niet zal doen, maar toch Graag ziet, dat een ander het doet. Doch wij zien hier ook hoe de wereld handelt met hare slachtoffers, met dezulken, die in de minderheid, en daarmede in haar macht zijn. Wat is de wereld niet ingenomen met het woord verdraagzaamheid; zij zou het wel met gouden letters boven alle kerkdeuren willen laten plaatsen. Doch zodra komt het niet bij haar lieden aan de beurt, om iets te moeten verdragen, of zij betonen zich de alleronverdragelijkste mensen van de wereld te zijn, en stoten en dringen allen uit de weg, die hen in de weg staan. Komt gij in zulk een ondervinding, gij Christen of Christin, getroost er u in. Uw Heer ontving op zijn woord, dat zijn rechter overtuigde van slinkse bedoelingen, een slag in het aangezicht van de knecht diens rechters. Het was de eerste slag, dien Hij van zijn vijanden ontving, en de voorbode van de vele slagen, die volgen zouden. En herinnert gij u, dat hier de Zoon van God, de Heer der heerlijkheid in het gerichte staat, zo herinner u ook, dat Hij daar staat voor u, voor mij, voor allen, die Hem aannemen als het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt, en onschuldig lijdt door de mensen, wat wij door onze schuld verdiend hebben voor God. Jezus antwoordde hem: Indien Ik kwalijk gesproken heb, betuig van het kwade, en indien wel, waarom slaat gij Mij? Zo onwaardig die behandeling is van den knecht, zo waardig is des Heeren antwoord. Trouwens waar is een enkel woord in al de Evangeliën aan te wijzen, dat niet des Heeren Godmenselijke persoonlijkheid volstrekt waardig is? De ongelovigen wijzen ons wel zulke woorden aan, doch zij roepen als hun voorgangers in de Joodse raad, enkel valse getuigen op; het minste onderzoek doet ze als zodanig kennen. De Heer had tot de hogepriester gesproken met die vrijmoedigheid, die de onschuld eigen is tegenover de huichelarij. Doch de vrijmoedigheid van de gevangene tegenover zijn rechter is in de ogen van de boze dienstknecht een onbescheidenheid, die terstond met ruw geweld moet worden onderdrukt. De knecht slaat de Heer in het aangezicht, als wilde hij er diens mond mede snoeren. Doch de Heer verdedigt zich tegen de knecht met die edelheid, die Hem altijd eigen is, zonder drift en zonder de knecht aan te klagen bij zijn heer, of deze er in te betrekken. Wij zien dan ook bij deze gelegenheid, (tot een voorbeeld van alle soortgelijke woorden) dat het woord des Heeren: zo wie u op de rechterwang slaat, keer hem ook de andere toe, niet in letterlijke zin bedoeld is, zoals de Kwakers het opvatten, maar dat men in zulk een geval, bij het lijdzaam verdragen, en niet doldriftig terugslaan, op zachtmoedige wijze kan protesteren tegen het onrecht, met aanbieding van zichzelf tot het lijden van straf, als men kwaad gedaan heeft. Zo zeide ook Paulus: Indien ik onrecht doe, en iets des doods waardig gedaan heb, ik weiger niet te sterven; maar indien er niets is van hetgeen waarvan dezen mij

beschuldigen, zo kan niemand mij hun uit gunst overgeven, Handelingen 25:11. Een Christen mag zich niet wegwerpen, en toch moet hij de bescheidenheid in acht nemen, en zo deed de Heer in volkomenheid. (Annas dan had Hem gebonden gezonden tot Kajafas, de hogepriester). Johannes vermeldt ons hier in een tussenrede deze bijzonderheid, om ons de onwaardige handelwijze van de knecht en van diens heer, die deze daad niet tegensprak, aan te wijzen. De Heer was geboeid, Hij was weerloos. Nu is een weerloze te slaan meer dan laag. Dit voorval stelt ook de rechters in een beschamend licht. Het strijdt tegen alle oude en nieuwe wetten, om een gevangene en geboeide smadelijk te behandelen. Ook mag een gevangene, wanneer hij voor zijn rechter treedt, wel bewaakt worden, maar niet geboeid zijn. Wanneer een geboeide voor hem mocht gebracht worden, dan moet het zijn eerste bevel zijn hem de boeien af te nemen. Doch nu laten de rechters van Jezus deze hun gevangene, niettegenstaande het sterk geleide, dat Hem omgaf, niet alleen geboeid, maar laten ook ongestraft toe, dat Hem in zijn banden nog daarenboven smadelijk in het aangezicht wordt geslagen. Dat kwade moest vanzelf tot erger komen. Later zien wij al de knechten het voorbeeld van die ene knecht volgen. Want waar het recht in het minste wordt losgelaten, daar valt weldra het gehele recht uit elkaar. En de overpriesters en de ouderlingen en de gehele grote raad zochten valse getuigen tegen Jezus, opdat zij Hem doden mochten. Wij hebben hier een meer dan overvloedig bewijs, dat deze vergadering niet een wettige Joodse vierschaar, maar veeleer een samenrotting van overheidspersonen was. En nu is er geen groter bewijs voor de onherstelbare bedorvenheid van een volk, dan dat de rechtspraak heeft opgehouden. Ook hier is het woord waar: "als het oog verdorven is, dan is noodzakelijk het gehele lichaam enkel duisternis." Maar zij vonden niet. En hoewel er vele valse getuigen toegekomen waren, en vals tegen Hem getuigden, zo vonden zij toch niet, en hun getuigenissen waren niet eenparig. Waar de getuigen, die als beschuldigers opgeroepen zijn, elkaar tegenspreken, wordt de zaak in verschil in plaats van klaar, nog meer verward. Maar ten laatste kwamen twee valse getuigen, en opstaande, getuigden zij vals tegen Hem, zeggende: Wij hebben Hem horen zeggen: Ik kan de tempel Gods, die met handen gemaakt is, afreken en in drie dagen een andere, zonder handen gemaakt, bouwen. Twee getuigen; waarom niet drie? Het is een karakteristieke trek, dat de wereld, gelijk hier Christus, ook de Christen veroordeelt op het minst aantal getuigen, ja dat zij ten laatste zegt: wij hebben in het geheel geen getuigen nodig; terwijl de wereld voor zichzelf in alles de meerderheid begeert en eist. De evangelist noemt ook deze getuigen valse getuigen. Waarom? Omdat zij iets overbrachten, wat de Heer niet zó en met een geheel andere bedoeling uitgesproken had. De Heer had gezegd: Breekt deze tempel, en in drie dagen zal Ik dezelve weder oprichten, en had met de tempel zijn eigen lichaam bedoeld. Doch al konden de Joden uit misverstand deze woorden op de tempel bedoeld achten, welk een misdaad kon er dan nog in deze woorden liggen? Het zou een ijdele grootspraak kunnen geacht worden, maar ook niets anders en niets meer. En ook alzo was hun getuigenis niet eenparig. Zelfs deze getuigen hielpen de onrechtvaardige rechter niet om Jezus in staat van beschuldiging te stellen; want zij gaven de woorden des Heeren blijkbaar in verschillende en met elkander strijdende bewoordingen op. Nochtans neemt de rechter, bij gebrek van betere bewijzen, de schijn aan alsof deze nietige getuigenissen van het allerhoogste gewicht waren. En de hogepriester in het midden opstaande, vroeg Jezus, zeggende: Antwoordt Gij niets, wat getuigen deze tegen U? De hogepriester wil de leugen met geweld tot waarheid maken. Trouwens, dat is van het begin der wereld, met satan aan het hoofd, de vruchteloze arbeid geweest van alle ongelovigen. Nog heden werken zij daaraan met alle vlijt, nacht en dag zonder ophouden, en zij zullen er wel zolang aan arbeiden, totdat hun handen eeuwig zullen geboeid zijn. Doch de regel gaat door: wie de waarheid Gods tot leugen wil maken (en dat doen al de schriftbestrijders), die wil eigen leugen tot waarheid maken; doch het een is zowel als het ander volstrekt onmogelijk, en een ware arbeid van verblinden en verdwaasden. Doch Jezus zweeg stil. Waartoe een antwoord op zulke getuigenissen? Zij getuigden niet tegen Jezus, maar tegen zijn rechters, zijn beschuldigers, die

tot zulke middelen hun toevlucht namen. En antwoordde niets. Wat zichzelf wederspreekt, behoeft niet door een ander wedersproken te worden. Het is hier voor de eerste maal dat wij de Heer zien zwijgen. Hoe beantwoordde Hij vroeger altijd zelfs de herhaalde en reeds vroeger beantwoorde vragen! Hoe bereidvaardig was Hij, om ieder misverstand weg te nemen. Doch hier kon geen antwoord van Hem een voegzame plaats vinden. Zijn zwijgen echter deed de hogepriester een geheel andere weg inslaan. Deze liet de getuigenissen geheel varen, en richtte nu het woord andermaal tot Jezus zelf. Wederom vroeg Hem de hogepriester, en zeide tot Hem: Zijt Gij de Christus, zeg het ons. De hogepriester herhaalt hier uit aller naam dezelfde vraag, die zij Jezus deden, toen Hij wandelde in de voorhof van Salomo (Johannes 10:24,25): Hoelang houdt Gij onze zielen op? Indien Gij de Christus zijt, zeg het ons. En wat antwoordde de Heere Jezus toen? Wat Hij thans enigszins gewijzigd antwoordde: Ik heb het u gezegd, en gij gelooft het niet. De werken, die Ik doe in de naam mijns Vaders, getuigen van Mij; doch gijlieden gelooft niet, want gij zijt niet van mijn schapen. En Hij zeide tot hen: Indien Ik het u zeg, gij zult het niet geloven, en indien Ik ook vraag, gij zult Mij niet antwoorden of loslaten. Hiermede verklaarde de Heer zijn rechters voor goddeloze rechters, die geen oor hadden voor het getuigenis der waarheid, en wier verhoor alleen plaats had voor de vorm, terwijl het vonnis reeds door hen was vastgesteld. En de hogepriester antwoordende, zeide tot Hem: Ik bezweer U bij de levende God, dat Gij ons zegt, of Gij zijt de Christus, de Zoon des gezegenden Gods? Ofschoon de Heer met zijn antwoord de vraag des hogepriesters bevestigd had, vergenoegt zich deze hier niet mede. Hij wil een rechtstreekse verklaring van de Heer, en gebruikt daartoe een van die middelen, die de goddelozen zo geredelijk tot hun beschikking hebben, namelijk het binden van het geweten van een ander. Zij, die God niet vrezen en geen mens ontzien, willen dat anderen God vrezen en de mensen zullen ontzien, en dat wel om hun (der goddelozen) oogmerken te bevorderen. Wij noemden het een staatsgreep op geestelijk gebied, en dit gewelddadig ingrijpen van de hogepriester in het hart des Heeren is niet anders te noemen. Het was van de zijde des hogepriesters een uiterste, zo goed gekozen maatregel, dat zij de zaak beslissen en tot een einde brengen moest. Iemand bij God te bezweren is tevens hem bij ede te doen getuigen. In dit geval moet de beëdigde de gedane vraag beantwoorden met ja of neen; er is alsdan geen midden meer. En hoe boos verstandig was deze beëdiging van Kajafas ingericht. Hij wil dat Jezus zich verklaren of ontkennen zal de Christus te zijn, in de zin van de Zoon des gezegenden Gods. Gij weet, het woord Christus, Messias, Gezalfde, gaf recht op de titel Zone David's, onder welke benaming de Heer meermalen aangeroepen werd door de kranken en uitgeroepen door het volk. Doch de diepe onkunde van Israël in hun heilige schriften scheidde bij velen de benaming Zone Gods van die van Zone David's, welke naar de Schrift volstrekt één waren. Zich de Zoon Gods en als zodanig de Zone David's, de Christus, de Messias te noemen, was zich Gode even gelijk te maken, en juist dit was deze ongelovigen of onwetenden in de Schrift, (want deze benamingen zijn hier gelijk betekenend) een godslastering. Om nu deze godslastering naar hun mening herhaald te horen uit des Heeren eigen mond, werd de Heer door de hogepriester beëdigd. Gij ziet welk een satanische list er op de bodem ligt van de goddeloze wijsheid. En Jezus zeide tot hem: Gij hebt het gezegd, Ik ben het. Terstond legt de Heer de goede belijdenis af, ofschoon bij Hem belijden en lijden hetzelfde was. Hij beleed te zijn, die Hij was, de Christus, de Zoon des gezegenden Gods, de Zaligmaker van zijn volk, en Amen zeggen allen, die geloven, op deze belijdenis, en belijden het mede, al voert ook deze belijdenis evenals bij de Heer tot het hoogst gaand lijden. Dat hebben onze martelaren getoond, en dat geve Gods genade ook ons te tonen in het leven en in de dood, van welk een aard die ook zijn mogen. Doch Ik zeg ulieden. Welk een majesteit en heerlijkheid ligt er in deze wending des woords van de Heer. Ja, Hij buigt zich onder de geweldoefening van de goddeloze hogepriester, omdat in zijn goede belijdenis de zaligheid ligt van zijn volk; maar Hij openbaart zich tegelijk terstond als degene, dien Hij thans getuigde te zijn, en die Hij werkelijk was als de Christus, de Zoon des gezegenden Gods, die de hogepriester en geheel de Joodse raad, de raad

van God te verkondigen had, en verkondigde met de woorden Gods, uit de schriften Gods. Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels. De Heer haalt Daniëls profetie aan, zonder diens naam te noemen. Dat was op dat ogenblik de Heere waardig. Plaats er de naam Daniël bij, en gij zult dat zelf gevoelen. In des Heeren woorden ademt de Heilige Geest ons tegen met onuitsprekelijke liefelijkheid en heerlijkheid, en men moet geestelijk dood zijn, zoals Kajafas was en al de ongelovigen zijn, om er niet alleen niets goddelijks uit te horen, maar het tegendeel. Doch de Heer heeft het zelf gezegd, en de dagelijkse ondervinding bevestigt zijn woorden onophoudelijk: "Alleen die uit de waarheid zijn, alleen mijn schapen horen mijn stem." Johannes 10:26,27, 18:37. De Heer spreekt hier uit eigen gezag. Hij is de persoonlijke verwezenlijking van het Oude en van het Nieuwe Testament. Hij zelf is het einde der wet en de geest der profetie. Wij hebben het elkaar meermalen gezegd, doch wij moeten soms wel eens het gezegde herhalen, om hetgeen wij verder te zeggen hebben, niet onvolledig en daarmede onduidelijk te zeggen. Wat in het Oude Testament zaad en bloesem is, dat wordt in Christus tot een rijpe vrucht, welke geplukt en gegeten worden kan en moet, zal onze ziel leven. Het Oude Testament is zwanger van Christus, en in de volheid des tijds is Christus daaruit geboren en volwassen geworden. Christus is derhalve als het persoonlijk Nieuw Testament, de persoonlijke vervulling van het Oude Testament. Als zodanig openbaart Hij zich thans aan de oversten zijns volks, aan de geroepen rechters Gods, maar die hier niet anders zijn dan hun eigen rechters in hun eigen zaak. Van nu aan zult gijlieden zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels. Welke woorden! werelden vol gedachten liggen er in. Laat ons enkelen aanstippen. Van nu aan. Van dit zelfde ogenblik af, dat des Heeren dood door hen beslist is, is ook het zitten ter rechterhand Gods van de Zoon des mensen beslist. De Heer noemde zijn dood een verhoging, Johannes 3:14, en toen Judas uitging om zijn verraad te volbrengen, zeide de Heer: Nu is de Zoon des mensen verheerlijkt, en God is in Hem verheerlijkt. Indien God in Hem verheerlijkt is, zo zal God Hem ook verheerlijken in zichzelf, en Hij zal Hem terstond verheerlijken, Johannes 13:31,32. Het is één lijn, die ook hier door de Heer wordt doorgetrokken. Juist des Heeren lijden moest Hem op des Vaders troon terugbrengen, niet maar alleen als de eeuwige Zoon des eeuwige Vaders, maar ook als de Zoon des mensen, als de Zaligmaker van zondaren, als de Koning van een eigen volk, van de aarde gekocht door zijn eigen bloed, tot koningen en priesters, God zijn Vader tot heerlijkheid door de Heiligen Geest. Zag de Heer vóór zijn lijden enkel schrik, in zijn lijden zag Hij enkel heerlijkheid. O mochten wij ook hierin onzen Heer tot voorbeeld nemen. Geve Hij ons die genade, die kracht des Heiligen Geestes, om als Hij, van hetzelfde ogenblik af, dat wij beslist aan het lijden onderworpen zijn, te zeggen: "Nu begint ook mijn heerlijkheid, want het lijden brengt er mij heen." En mochten wij dit vooral op ons krankbed zeggen, wanneer wij gevoelen dat het ons doodsbed worden zal: "van het ogenblik af dat ik begin te sterven begin ik eeuwig te leven!" Zo deed Luther, die man des geloofs en der kracht, die afgezonderde door de Heilige Geest. Toen zijn vijanden hem met de dood dreigden, zei hij: "Wat dreigt men ons toch met de dood, alsof dit een groot kwaad voor ons ware. Dit leven is onze dood, maar onze dood zal ons leven zijn." Dat wij dan meer geloof oefenen, en wij zullen meer kracht hebben om te lijden. Laat ons gedurig denken: de Zone Gods moest van de aarde door lijden weder op zijn eeuwige troon komen, en wij moeten dit ook voor de eerste maal en voor altijd. Zult gij Mij zien. Als Koning, als Messias ondervraagd antwoordt de Heer als profeet en tegelijk als hogepriester. De Heer had zo even gezegd: Indien Ik het u zeg, gij zult het niet geloven. Thans zegt de Heer: Gij zult zien. Doch wat zouden zij zien? Dat Hem, de Zoon des mensen alle macht gegeven was in hemel en op aarde; dat Hij met zijn gemeente zou zijn al de dagen, zodat de poorten (de machten) der hel die niet zullen kunnen overweldigen, dat Hij stad en tempel zou verwoesten en de Joodse staat doen ophouden. Zittende ter rechterhand Gods. Zij zouden hiermede vervuld zien de woorden des Vaders tot de Zoon in Psalm 110:1: Zit aan mijn rechterhand, totdat Ik uw

vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten. En in welke hoedanigheid zou de Zoon plaats nemen aan de zijde zijns almachtigen Vaders? Hoort het uit diezelfde mond in dezelfde Psalm (Psalm 110:4): De Heer heeft gezworen, en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt priester in eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek. De Heer verklaarde zich dus tegenover de hogepriester naar de wet, als de hogepriester van een hogere, van de hoogste ordening, de onmiddellijkste ordening Gods. Straks zou het scheuren van het voorhangsel in de tempel het heilige der heiligen openen voor iedere priester en voor al het volk, en daarmede het hogepriesterschap en met hetzelve geheel de levitische dienst innerlijk en wettiglijk te niet gedaan worden; en veertig jaren daarna zou dat uiterlijk en zichtbaar geschieden, en er zou geen andere hogepriester Gods in de hemel en op aarde zijn dan Jezus Christus, de Zone Gods en de Zoon des mensen. En komende op de wolken des hemels. Het zitten op de troon is het regeren, het komen op de wolken des hemels is het opstaan van de troon der goddelijke almacht, en het zichtbaar terugkeren tot de aarde, met al zijn zegeningen voor zijn volk en met al zijn oordelen voor zijn vijanden. En zij zeiden allen: Zijt Gij dan de Zoon van god? Nog eens herhalen zij de vraag, met een geveinsd vertoon van nauwgezetheid in de vorm, alsof zij Hem nog gelegenheid geven te herroepen, wel verzekerd, dat zij hiermee een dubbele bevestiging der vraag uit zijn mond zouden verkrijgen. En Hij zeide tot hen: Gij zegt, dat Ik het ben. Het antwoord des Heeren is nu kort en beslissend. In onze taal zeide de Heer eenvoudig: "Ik ben, wat gij zegt." Gij gevoelt, bij dit woord kon geen ander woord meer komen. Toen verscheurde de hogepriester zijn kleren. Terwijl de hogepriester in zijn ongeloof ijvert voor Mozes en de wet, handelt hij door het verscheuren zijner kleren tegen Mozes en de wet, die zulke tekenen van rouw aan de hogepriester verboden, omdat deze God gewijd, heilig en daarom boven de gewone menselijke betrekkingen verheven moet zijn: hij mocht zijn kleren niet scheuren, Exodus 28:32, Leviticus 21:10. Men ziet, waartoe de drift, de hartstocht en de valse, uiterlijke, voorgewende ijver voor God, de mens brengen kan. Was er voorzichtiger en beradener mens dan Kajafas, en hoe onvoorzichtig en onberaden handelt hij hier. Doch te midden van de menselijke verkeerdheden volgt God de rechte lijn van zijn ontwerpen, en zo handelt ook hier Kajafas tegen zijn wil en weten profetisch. Gij herinnert u het afscheuren van een slip des mantels van Samuel, toen Saul die aangreep, en het woord van Samuel: De Heer heeft heden het koninkrijk van u afgescheurd en aan uw naaste gegeven. 1 Samuel 15:27,28. Dit werd ook hier in de hoogste zin vervuld. Het was voor Saul een profetisch teken, en evenzo was het scheuren van de kleren des hogepriesters door diens eigen hand zulk een teken voor hemzelf. Wat Kajafas wil voorkomen (het komen van de Romeinen, om beide land en volk weg te nemen), dat gaat hij zelf nu voorbereiden en inleiden. Hij scheurt zijn kleren en daarmee zijn hogepriesterschap van zich af, en nu scheurt alles, het voorhangsel, de rotsen, de graven, de harten; alles opent zich al de eeuwen door, totdat ten laatste de hemel scheurt en zich opent en Hij neerkomt op de wolken des hemels, die alles brengt tot zijn beslissing, voltooiing, volkomenheid. Zeggende: Hij heeft God gelasterd. Treffend, niet waar, dat dezelfde belijdenis, waarmee het geloof God op het hoogst verheerlijkt ziet, door het ongeloof beschouwd wordt als een godslastering. Doch meent nu niet, dat het Kajafas en zijn goddeloze bondgenoten om de eer Gods te doen was; nee, het was hun enkel te doen om hun eigen eer. Het was een grote vertoning, een vroom voorgeven, een sluwe vondst, om Jezus te doen vallen en zichzelf staande te houden. Hij heeft God gelasterd! Dit zegt de leugenmond, die altijd Gods woorden tegen God zelf keert, evenals de slang in het paradijs Gods eigen woord tot een beschuldiging maakte tegen God. O er is een ware ijver voor God, en zalig wie er door verteerd wordt; maar er is ook een valse ijver voor God, die alleen zichzelf, alleen eigen verheerlijking bedoelt. Wachten wij er ons voor. Uit een ongelovig hart kunnen onmogelijk geloofsdaden voortkomen; alle voorgeven daarvan is zinsbedrog, zelfbedrog, zielsbedrog. Wat hebben wij nog getuigen van node. Ziet, wij hebben zijn godslastering gehoord. Dat Kajafas op de getuigen terugkomt, en ze thans onnodig verklaart, bewijst dat de onderlinge tegenspraak der getuigen hem een onvoorziene

moeilijkheid had in de weg gelegd, en dat hij deze alleen te boven gekomen was, door Jezus zelf te doen spreken. Hij roept deze zijn zegepraal uit, en spoedt en dringt nu tot het uitspreken van het vonnis. Gij weet, dat het eigen getuigenis van een beschuldigde in zake van misdaad, van een behoorlijk ingerichte rechtbank niet gelden mag. Er moeten ook getuigen bij zijn. Het is meermalen gebeurd, dat iemand uit zelfopofferende liefde voor anderen, of ook wel uit waanzin of krankzinnigheid op een bepaald punt, zichzelf als pleger van een misdaad bij het gerecht heeft aangegeven, die bij nader onderzoek de misdaad niet had begaan. Doch hier, waar het een getuigen ten opzichte van eigen persoonlijkheid of zending betrof, kon eigen getuigenis volstaan, en waren alleen dan getuigen nodig, wanneer de beschuldigde het volstrekt stilzwijgen bewaarde. In deze wijze van doen lag dus niet de misdaad van Kajafas, maar daarin, dat hij voor zich en voor geheel de raad uit des Heeren woorden de gevolgtrekking maakte, dat deze God gelasterd had. Hij stelde het vast, zonder het te bewijzen. Trouwens hij kon het niet bewijzen, want de leugen is niet te bewijzen. Het ongeloof, dat enkel leugen is, bewijst nooit, maar stelt zichzelf altijd tot een vaste, algenoegzame grond: "dat kan niet, en dat bestaat dus niet," zegt het ongeloof. "Het wonder is onmogelijk, en daarom zijn er geen wonderen." Vraagt gij naar de bewijzen dezer onmogelijkheid bij God, de Almachtige, bij wie alle dingen mogelijk zijn, uitgenomen het zedelijk kwade, dan blijven zij u het antwoord schuldig en bewegen zich altijd weer op nieuw in de oude cirkel. Wat dunkt ulieden? De voorzitter brengt hiermee bij de raad in omvraag, wat deze van de misdaad denkt en welk een vonnis hierop volgen moet. En zij allen oordeelden Hem des doods schuldig te zijn, zeggende: Hij is des doods schuldig, wijzelf hebben het uit Zijn mond gehoord. Zo was er dan geen enkele onder hen allen, die van het gevoelen van Kajafas verschilde. Was Jozef van Arimathea er dan niet bij? Nee, als de goddelozen een goddeloosheid willen plegen, dan zorgen zij wel dat de godvruchtigen er niet bij zijn. Als de zaak geschied is, mogen zij het weten, en haar ongedaan maken zo zij kunnen. Dit is de staatkunde der goddelozen, der geweldhebbers dezer wereid altijd geweest, en zij is het nog en zal het wel blijven zolang de wereld bestaat. Hij is des doods schuldig. De misdaad eenmaal vastgesteld zijnde, valt het licht de straf te bepalen. De strafwet geeft hun zelf die bepaling aan. Op het lasteren van God stond de dood zonder verschoning. Leviticus 24:16. En zo werd Hij, die de wet volkomen vervulde, door haar zwaarste straf getroffen, alsof Hij haar op het zwaarst had overtreden. Wij zouden de mogelijkheid van zoiets onmogelijk van voren kunnen aannemen; alleen het feit, de werkelijkheid overtuigt ons van de mogelijkheid. Kon de goddeloosheid der mensen en der boze geesten hoger gaan, dan om de Heer der heerlijkheid, die zich als zodanig had bewezen door duizenden heilige woorden en duizenden heilige daden, als een godslasteraar ter dood te veroordelen? Is er dieper onwetendheid van de waarheid Gods en feller tegenstand tegen de heiligheid Gods denkbaar? Immers niet. Hier heeft de zonde haar hoogste punt bereikt, geen misdaad kan hoger gaan. Doch welk een wonder van zichzelf overtreffende liefde Gods! Juist op dat toppunt der zonde wrocht God de verzoening der zonde, openbaarde Hij naast de hoogste misdaad van de mens, zijn hoogste liefde, zijn genade in zijn Zoon jegens de mens, die Hij toeroept: Aanzie in mijn Zoon en uw Jezus het Lam, dat voor u ter slachting wordt geleid. Ja, (herhalen wij) zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Toen begonnen de mannen, die Jezus hielden, Hem in het aangezicht te spuwen en Hem te bespotten, en als zij Hem overdekt hadden, sloegen zij Hem in het aangezicht, en vroegen Hem, zeggende: Profeteer ons, Christus! Wie is het, die U geslagen heeft. En vele andere dingen zeiden zij tegen Hem lasterende. Jawel lasterende. Niet de Heer, maar de hogepriester en de raad hadden gelasterd, en nu volgden ook de knechten. Zij lasterden de Heilige Israël's. Zij deden het boosaardig en kwaadwillig, ofschoon in onwetendheid. Zij geloofden niet, en daarom wisten zij niets van God, maar kenden alleen het kwade. Zij handelden niet tegen beter weten in. Daarom heeft de Heer ook voor hen om vergeving gebeden. Mochten zij die ontvangen en zich bekeerd hebben, want wij als kinderen Gods, hebben evenals onze God geen lust in de dood des goddelozen,

maar daarin hebben wij lust, dat hij zich bekere en leve. En hebben de Roomsen één allerzielendag in het jaar voor de gestorvenen, het is bij ons altijd allerzielendag voor de levenden: wij bidden altijd om de bekering der onbekeerden. Wij zien echter uit alles, dat het lijden des Heeren een alle leed in zich verenigend lijden was. Allen staken de handen tegen Hem uit. Niet enkel de overheden, maar ook hun dienstknechten stelden zich vijandig tegen de Heer, en later zullen zich naast de hogepriester, de stadhouder, de koning Herodes, de soldaten en geheel de menigte des volks stellen, om de Heer te bespotten, te smaden, te mishandelen, te folteren en te doden. Geheel de wereld zondigde aan Jezus, en onder dat alles leed Jezus voor de zonden der wereld. Als zodanig zagen de heilige engelen Hem aan, terwijl de mensen Hem aanzagen als de grootste der zondaren. En terwijl de moedwillige knechten Hem tot een spotprofeet maken, heeft Hij zijn profetisch ambt betoond aan Petrus, door hem aan te zien en daarmede te herinneren, wat Hij van hem geprofeteerd had. Trouwens de Heer openbaart zich aan de zijnen, ook als zij Hem verloochenen; maar aan die Hem bespotten openbaart Hij zich niet. Toen heeft Judas, die Hem verraden had, ziende dat Hij veroordeeld was, berouw gehad, en heeft de dertig zilveren penningen aan de overpriesters en de ouderlingen wedergebracht, zeggende: Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed. De Joodse raad zorgde voor valse getuigen, God zorgt voor ware getuigen. Even volkomen als het lijden van de Zoon moest blijken een zondaarslijden te zijn, moest het ook blijken dat het een onschuldig, een borglijden was, en God zond tegenover de verloochenende discipel, de berouwhebbende verrader. Als de zonde voleindigd is baart zij de dood ook in het hart van de zondaar. Het geweten ontwaakt uit zijn doodsslaap met de angstkreet: Wat heb ik gedaan! Naarmate de ondankbaarheid, de kwaadwilligheid groot is geweest jegens een weldoener, die enkel liefde was en enkel zegen had voor ieder, die tot hem kwam, en die alleen de boze wederstond, is ook de pijn, de smart, de droefheid, dat men hem zonder oorzaak, onschuldig, moedwillig in het verderf heeft gestort. Had Judas dan de Heer niet verraden om Hem in het verderf te storten? Voorzeker. Doch de zonde is een verblinding en de haat en de wraak zijn razernijen, die de mens voortzwepen naar de afgrond heen. Eerst in de afgrond bemerkt de zondaar dat hij zichzelf in het verderf gestort heeft. Dat dan de hartstocht over wat het zij, door ons bedwongen worde met alle kracht. Wat heeft hij niet verschrikkelijke dingen doen gebeuren. Hier zien wij de vrucht van de hartstocht naar het geld. Och, de rijken moeten medelijden hebben met de armen, maar ook de armen moesten medelijden hebben met de rijken, want deze lopen er grotelijks gevaar door om tot diepe, geestelijke armoede te vervallen. Doch het komt niet aan op rijkdommen, op grote sommen, nee, wij zien bij Judas welk een grote beroering door een kleine som wordt teweeggebracht. Eerst verkocht hij er zijn Heer voor, en daarna gaf hij er zijn eigen ziel voor prijs. Dat Judas het geld terugbracht aan zijn goddeloze meesters, was ongetwijfeld een poging om het gedane ongedaan te maken. Nog was het gevelde vonnis niet uitgevoerd; nog kon het herroepen worden. Zoals hij, Judas, thans volkomen overtuigd was, dat hij onschuldig bloed verraden had, en er zwaar berouw over had, zo konden immers ook de hogepriester en de leden van de raad door zijn getuigenis van Jezus' onschuld overtuigd worden en over hun vonnis berouw hebben. Zo dacht Judas. Dan ach, door het terugbrengen van het geld wordt het verledene niet teruggebracht. Het verraad was geschied, Jezus was overgeleverd in de handen zijner vijanden, en zij hebben aan Hem gedaan wat zij wilden. Hij is ter dood veroordeeld. Zij hebben hiermee hun doel aanvankelijk bereikt, en zij zullen niet ophouden totdat zij hun doel ten volle bereikt hebben. Voorzeker, het waren hartroerende, ja hartverscheurende woorden uit een mond als die van Judas: Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed! en men zou menen, dat zij de hardste harten hadden moeten vermurwen. Maar zij zeiden: Wat gaat ons dat aan, Gij moogt toezien. Judas was niet door hen aangezocht of omgekocht, maar hij had zich vrijwillig tot verrader bij hen aangeboden. Hier zien zij op, en zeggen zoveel als: "Wij hebben u niet geroepen, maar gij zijt tot ons gekomen, het is uw eigen vrije daad geweest, gij had moeten weten wat gij deed, en nu moet gij ook de gevolgen dragen." Wat de onschuld van Jezus betreft,

daarvan zijn zij niet te overtuigen. Lang voordat Judas zich aanbood om zijn Heer in het geheim, des nachts, zonder opzien in handen te leveren, hadden zij de Heer des doods schuldig gerekend. Zij waren hiervan niet eerst door Judas' verraad overtuigd geworden, zij waren er dus ook niet door Judas' berouw van terug te brengen. En als hij de zilveren penningen in de tempel geworpen had, vertrok hij, en heengaande verworgde hij zichzelf. Toen Judas zag dat er geen hoop meer was, verviel hij tot wanhoop. Nu brandde hem het geld in de handen, en hij kon het niet langer houden, maar wierp het in de tempel op de grond als het banoffer zijner tot een ban gestelde ziel. Och, de mens hoopt na de misdaad altijd, dat er nog iets gebeuren zal, dat zijn misdaad teniet zal doen; maar dat gebeurt niet. God laat de misdaad en het recht zijn loop. En dan volgt de wanhoop, waarin alleen de vlucht overblijft naar God, maar helaas! zo zelden genomen wordt. Judas zocht zich van zijn schuld te ontdoen bij de priesters, de offeraars, die anders de schuld wegnemen; doch geen priester kan de schuld wegnemen voor God, die niet eerst voor God is gebracht met droefheid naar God, met begeerte naar vergeving, naar genade. En hier denken wij met weemoed en zielensmart aan zo velen bij de Roomsen, die hun absolutie (vrijspraak van schuld) gaan zoeken bij de priester, en niet bij God de Vader, in de Zoon, door de Heilige Geest. Hoe vreselijk bedrogen zullen zij uitkomen, en hoe veel meer nog zij, die de absolutie over aldus beleden zonden geven! Zo was dan nog vóór Christus stierf reeds zijn verrader heengegaan. Zo was dan dit het einde van een leven, dat het grootste aller voorrechten was te beurt gevallen, het voorrecht, om in de onmiddellijke tegenwoordigheid van de Zone Gods op aarde te verkeren en zijn heerlijkheid te aanschouwen, als die van de Eeniggeborene des Vaders. Is het niet een les boven alle lessen voor ons? Wij zijn Christenen, wij zijn Protestanten, wij zijn gelovigen. Hoe lang? Totdat ons de dertig zilverlingen worden aangeboden voor het verraad van onze Heer? God verhoede het! Doch niets waarborgt er ons tegen dan Gods genade alleen. Roepen wij dan die genade in, alle onze dagen, tot in onze laatste ure, en zij zal ons behouden voor tijd en eeuwigheid. En de overpriesters de zilveren penningen nemende. Wat Judas wegwierp, namen zij op. Treffend beeld van de zaak. Wat Judas niet houden kon, omdat zijn geweten ontwaakt was, dat konden zij houden, omdat hun geweten niet ontwaakt was; waar Judas een doodschuld in zag (in het verraad) daar zagen zij een zegen in voor kerk en staat, en allermeest voor zichzelf. En hoort nu hun overleg. Zij Zeiden: Het is niet geoorloofd dezelve in de offerkist te leggen, terwijl het een prijs des bloeds is. Ziedaar de mannen van de vorm, de huichelaars, die de uitwendige schijn tot een heiligheid maken, om het inwendig bederf te bedekken. Zij willen we bloedgeld geven en weder aannemen, maar niet voor de tempeldienst gebruiken. Waarom niet? Omdat er het bloed, het leven van een mens aan kleeft. Zo erkennen zij dan zelf, dat dit geld onrein is, en dat er dus geen terechtstelling van een schuldige, maar een moord mede gepleegd is. De boze mens verraadt altijd zijn boosheid door zijn eigen maatregelen. Daarom zegt de Heer in de gelijkenis der ponden en der talenten zo treffend tot de luie dienstknecht: Uit uw eigen mond zal ik u oordelen. Wij zeggen dan ook bij herhaling: Wachten wij ons van heiligheid toe te kennen aan de vorm, met voorbijzien van het wezen der zaak. Het is een der algemeenste en gevaarlijkste richtingen van het menselijk hart. Gij ziet het aan deze priesters, die de levende toonbeelden zijn van de latere Jezuïeten. De Heilige Israël's te ontheiligen is niets, maar de offerkist te ontheiligen zou voor hen de grootste zonde van de wereld zijn. Zo bedrijvig is de mens, om, ware het mogelijk, Gode iets anders in de hand te geven dan Hij vraagt. Wees zelf heilig, en alles wat gij hebt is heilig, ook uw geld. En tezamen raad genomen hebbende, kochten zij daarmede de akker des pottenbakkers, tot een begrafenis voor de vreemdelingen. Zij raadplegen om het geld goed te besteden. O, het zijn goede huishoudkundigen. Het ontbreekt de boze nooit aan wijsheid. Ik kan soms een schrik krijgen tegen de menselijke wijsheid; want de bozen voeren er het meeste kwaad mee uit; dat zien wij aan de overpriesters in hun raad en toeleg om Jezus te doden, al schijnen zij ons nu, in de beraadslaging over het geld des verraads, de gemoedelijkste van alle mensen te zijn. Neen, in de wijsheid ligt geen heil; maar in de vreze Gods, die het beginsel is der wijsheid, en haar

stempelt tot een wijsheid uit God en voor God; neem dat beginsel uit de wijsheid, ontneem haar de vreze Gods en zij wordt, zo niet een satanische, dan toch een bloot menselijke wijsheid, en met zulk een wijsheid wil men thans onze kinderen vergiftigen door het onderwijs des Bijbels van het schoolonderwijs uit te sluiten. Doch wij zien het hier bij de overpriesters, in het tijdelijke en menselijke nemen de boze altijd hun maatregelen volkomen. Welk een vlugheid des verstands! Ogenblikkelijk weten zij waar het geld voor gebruikt moet worden. Voor niets anders dan voor een weldadig doel. O er zijn zoveel liefdadige gestichten in de wereld, gebouwd van onrechtvaardig gewonnen of verkregen geld, om het gepleegde onrecht zo niet te vergoeden, dan toch te vergoelijken en het geweten te paaien. Wij oordelen niet; God oordeelt. Wij moeten zeggen: beter het slechte geld tot goede dan tot kwade dingen besteed; en dit zeggen wij nu ook van dit doel der overpriesters; maar dat zij door de Judaspenningen tot een liefdadig doel aan te wenden hun misdaad niet konden vergoelijken, zal ons zo aanstonds het volk zeggen, en dat zij er Gods raad niet mee konden verijdelen, maar moesten vervullen, had reeds eeuwen te voren de Messias zelf bij Zacharia (Zacheria 11:12-14) gezegd, en wordt nu door den Evangelist Mattheus herinnerd. Ja, dat is de heerlijkheid der Opperste Wijsheid, dat door haar beleid alle wijsheid, ook die van den meest boze der bozen, niet des mensen raad, maar Gods raad moet dienen. De profeet Zacharia treedt voor Israël op, en vraagt uit naam en als vertegenwoordiger van God, de Messias Israël's: Indien het goed is in uw ogen, brengt mijn loon, en zo niet laat het na. En zij hebben mijn loon gewogen: Dertig zilverlingen. Doch de Heer zeide tot mij: Werp ze henen voor de pottebakker; een heerlijke prijs, die Ik waard geacht ben geweest van hen! En ik nam die dertig zilverlingen, en wierp ze in het huis des Heeren voor de pottebakker. Toen verbrak ik mijn tweede stok, samenbinders, te niet doende de broederschap tussen Juda en tussen Israel. Daarom is die akker genaamd de akker des bloeds tot op de huidige dag. De Schrift is geschreven met de zekerheid van voortbestaan. Zij is een plant door God geplant, en kan daarom niet alleen niet uitgeroeid worden, maar zij blijft groeien in altijd meerdere kracht, en bloeien in altijd meerdere schoonheid. Het woordje tot op de huidige dag is thans nog veel meer waard dan toen. Het was toen pas dertig jaren geleden, maar nu reeds achttien eeuwen. Komt te Jeruzalem, en u wordt nog heden deze bloedakker aangewezen. Ja, dat is de heerlijkheid der Schrift, wij herhalen het, dat zij met de eeuwen toeneemt in kracht, terwijl al de geschriften van hen, die haar bestrijden, altijd dieper wegzinken in de stroom des tijds. Van wie ontving die akker deze blijvende naam? Van het volk, dat als bij intuïtie aan nieuwe zaken nieuwe namen geeft, die de aard en het wezen van die zaken niet zelden met grote juistheid uitdrukken; want het volk laat zich niet zo ligt door de schijn misleiden, maar ziet met scherpe adelaarsblik door de fijnste vermomming heen. De akker van een pottebakker is geen akker voor beplanting geschikt, een groot, maar dor stuk grond; en dat het tot een begraafplaats van vreemdelingen werd gesteld, was wel een weldadig doel, maar tegelijk om eigen begraafplaatsen niet langer door heidenen en Samaritanen te laten ontheiligen. Met die akker uitsluitend tot een begraafplaats voor de vreemdeling te bestemmen, werd hij tot een ban gesteld. Toen is vervuld geworden hetgeen gesproken is door de profeet Jeremia, zeggende: Zij hebben de dertig zilveren penningen genomen, de waarde des gewaardeerden van de kinderen israels, dewelke zij gewaardeerd hebben; en zij hebben ze gegeven voor de akker des pottebakkers, volgens hetgeen mij de Heeren bevolen heeft. Men heeft van de zijde der ongelovigen (en ware het maar alleen van die der ongelovigen; doch er zijn ook gelovigen in naam, met ongelolovige woorden en daden), een groot misbaar gemaakt, dat èn de naam van de profeet door de Evangelist verkeerd aangehaald, èn de gehele tekst aanmerkelijk gewijzigd is geworden. Dit moet volgens hen het auteurschap der Schrift aan de Heilige Geest ontnemen, en de ingeving der Heilige Schrift tot een inbeelding maken. Sommigen zijn nog zo toegevend, dat zij wel de ingeving der Schrift in sommige zaken, maar niet in al haar delen willen erkennen, dat zoveel zeggen wil als dat zij in dat ligchaam wel het hart, maar niet al de leden, tot de allerkleinste toe, als van dezelfde levenskracht vervuld willen

erkennen. Het is een Voorstelling zo vreemd als ongerijmd, en daarbij volstrekt onbestaanbaar. Wij kennen geen Heilige Schrift dan in haar geheel, en wij erkennen geen keurmeester boven haar. Alleen de Heilige Geest is, gelijk de auteur, zo ook de ware uitlegger der Schrift. De meeste bestrijdingen komen dan ook voort uit afkeer, die men heeft van de bijbelse uitleggers van vroegere en latere tijd. Ik zou bijna zeggen, dat er geen zwarigheid tegen de waarlijk goddelijke ingeving der Heilige Schriften kan geopperd worden, die niet reeds door de een of andere Schriftuitlegger volkomen is opgelost. Doch wie kan alles te weten komen, wat er in al de eeuwen der Schriftbeschouwing proefhoudend geschreven is? Dit gaat onze menselijke kracht te boven. Door verzamelingen van zodanige oplossingen zou der gemeente Gods een grote dienst bewezen worden. Doch bij voortgezette lectuur op dit gebied gedurende een reeks van jaren, gelukt het onszelf reeds zeer vele zwarigheden opgehelderd te zien, waarmee wij vroeger geen weg wisten, en die ons door anderen als niet weg te schuiven struikelblokken voor de voeten geworpen waren. En zo zal het wel velen van gelijken leeftijd met mij zijn gegaan. Soms valt er onverwacht door het lezen van een boek, of door onze eigen gedachten een verrassend licht op een duistere schriftuurplaats, die ons vrolijk doet uitroepen: "dßt is de oplossing!" Wij raden dus vooral jongelieden aan, om niet het allerminst gewicht te hechten aan de tegenwerpingen van het ongeloof, en ook niet aan bij henzelf opkomende bezwaren, alsof zij onoverkomelijk waren; maar om die bergen door een gezet onderzoek te beklimmen, en zij zullen ze bevinden overkomelijk te zijn voor het geioof; aleen het ongeloof kan geen berggrond betreden; maar moet altijd dieper wegzinken in zijn moeras. Wat nu de zwarigheid in onze tekst betreft, de oplossing ligt eenvoudig in de aloude gewoonte der Joden, om de kleine profeten bij de grote in een rol te voegen, en die rol naar de hoofdprofeet te noemen; en wat de gewijzigde aanhaling van het Oude Testament in het Nieuwe Testament betreft, (wij menen het reeds gezegd te hebben, doch om de zekerheid herhalen wij het hier) dit was eenvoudig een onvermijdelijkheid. De Nieuw-testamentische schrijvers schreven in het Grieks, en konden dus het Oude Testament niet in het Hebreeuws aanhalen. Moesten zij nu een eigen vertaling van de Hebreeuwse tekst bij hun aanhalingen maken, en dus de bestaande Griekse vertaling der Zeventigen, die in aller handen was, ter zijde stellen? Zulks te eisen getuigt van een bekrompenheid, die in de waanwijze mens kan vallen, maar niet in de auteur der Schrift, niet in de Heilige Geest. Deze doet geen onnodige wonderen, en geeft geen vertaling, waar er reeds een bestaat, die voldoende is voor zijn oogmerken. Doen wij niet hetzelfde als wij verstandig zijn? Zijn er niet in onze Staten(- )vertaling, hoe bij uitnemendheid voortreffelijk ook, plaatsen, die een betere, juistere vertaling toelaten? Zeer zeker, want alle menselijk werk is onvolmaakt, en de kennis ook der oude talen neemt altijd toe; nochtans gebruiken wij ze als teksten en bespreken ze voor u, omdat ze daartoe ten volle voldoende zijn, en maar hoogst zeldzaam en bij volstrekte noodzakelijkheid noemen wij de betere vertalingen voor onze hoorders. Waarom? Omdat taalkundige bewijzen niet bij openbare toespraken kunnen gegeven worden, en het de hoorders hoogst aanmatigend moet voorkomen, dat men zonder bewijs eigene taalkennis ten opzichte van het oorspronkelijke stelt boven die van al de geleerden, welke ons de Statenvertaling geleverd hebben. Niets toch is duidelijker, dan dat zij, die een betere vertaling willen leveren, ook het Hebreeuws en Grieks beter moeten kennen dan onze overzetters die talen kenden. Vandaar het zeggen van zeker geleerde tot iemand, die verontrust was door het leugenachtig voorgeven van het ongeloof: dat er in de oorspronkelijke bijbel geheel iets anders staat dan in de vertaalde: "Leer zelf Grieks en Hebreeuws, maar volmaakter dan onze overzetters die talen kenden. Zo niet, gij zijt onbevoegd hun arbeid te beoordelen, want wie een ander met juistheid zal kunnen beoordelen, moet hoger staan dan hij." Het ware te wensen, dat de velen, die de onverantwoordelijke lichtzinnigheid begaan om met een beperkte kennis der oorspronkelijke talen, de staf te breken over onze Staten overzetting, van deze hun ijdele zelfverheffing terug kwamen en met meer bescheidenheid dat meesterstuk van de geleerdheid onzer vaderen behandelden. Houden wij dan deze vertaling als zonder gebrek? Wij hebben het

tegendeel reeds gezegd, maar zij heeft hetzelfde recht, dat iedere eerlijke zaak en ieder eerlijk persoon heeft, om eer zij wordt geslagen haar onrecht ten volle bewezen te zien. Als het nu morgenstond geworden was , hebben al de overpriesters en de ouderlingen des volks tezamen raad genomen, dat zij Jezus doden zouden. Jezus ter dood veroordeeld zijnde, zo was het de vraag: op welke wijze het vonnis ten uitvoer te leggen. Hierover werd nu ten slotte raad gehouden. Men werd ook nu weder mondeling eens in hetgeen, waarover men het reeds lang eens geworden was in het hart, namelijk om Jezus aan de wereldlijke macht over te leveren, ten einde Hem de afgrijselijkste en schandelijkste dood, die er bestond, de kruisdood, te doen ondergaan. En hier moeten wij wederom wijzen op een treffende overeenkomst tussen de bedorvene Roomse en Joodse kerk; want beginselen, goddeloze zowel als godvruchtige, blijven zich altijd gelijk. Toen de Roomse kerk in navolging der Joodse juist dezulken als ketters en scheurmakers vervolgde, die Gods zuiver Woord en heilige ordeningen vasthielden en die der menselijke willekeur en eigenbaat verwierpen toen nam zij ook de openbare rechterlijke arm te baat, om haar kerkelijke vonnissen ten uitvoer te brengen, onder de leus: dat de kerk een afkeer heeft van bloed, en alleen de staat het zwaard der gerechtigheid draagt. Alsof de kerk alleen genade bewees, en niet veel meer het bloedig zwaard aan de staat opdrong, waar deze het uit zichzelf nooit zou hebben getrokken! Ja de staat als zodanig bekommert zich wat over kerkelijke twisten! Hij was ten allen tijde en is nog een Gallio, die tot de kerkelijke twisters zegt: Zo er enig ongelijk of kwaad stuk begaan waren, o joden! Zo zou ik met reden ulieden verdragen; maar indien er geschil is over een woord en namen en over de wet, die onder u is, zo zult gijlieden toezien; want ik wil over deze dingen geen rechter zijn. En hij dreef hen weg van de rechterstoel. Maar al de Grieken namen Sosthenes, de overste der synagoge, en sloegen hem voor de rechterstoel; en Gallio trok zich geen van deze dingen aan. Handelingen 18:14-17. Doch waar de priesters meer macht hadden dan te Corinthe, bijvoorbeeld te Jeruzalem, daar werden de Gallio, s tot Herodessen, en werden de Stefanussen gestenigd en de Jakobussen door het zwaard gedood; of tot Felixen en Festussen, en werden de Paulussen door hen gevangen gehouden en naar Rome opgezonden. Waar de kerk zich op de rechterstoel kan plaatsen, daar doet zij de staat haar scherprechter zijn. Men zij daarom indachtig, om wel de kerkelijke tucht als zodanig te handhaven, maar wachte zich zorgvuldig haar ooit in een justitie te veranderen, en tuchthuisstraffen toe te passen. De ware kerk heeft geen andere wapenen tot haar beschikking dan geestelijke, en helpen deze niet, dan weet zij te lijden en te wachten op de Heer haar Verlosser, gelijk de wachters op de morgen. De gemeente des Heeren moet getuigenis geven tegen de ongehoorzame aan het Woord van God, en hem onderscheiden van hare gehoorzame kinderen tot zijn beschaming; doch zij mag hem niet houden voor een vijand, maar moet hem vermanen als een broeder, 2 Thessalonicenzen 3:14,15. En de gehele menigte van hen stond op. En Jezus gebonden hebbende, leidden zij Hem weg van Kajafas tot het rechthuis, en gaven Hem over aan Pontius Pilatus, de stadhouder. En het was des morgens vroeg. En zij gingen niet in het rechthuis, opdat zij niet verontreinigd zouden worden, maar opdat zij het Pascha eten mochten. Wij zien hier dezelfde, in het uitwendige nauwgezette lieden, die wij in de raad van het bloedgeld aantreffen. Evenals de Moren juist de fijnste witte klederen kiezen tot hun dracht, zo dekt de zwarte misdaad zich ook met de witste sluier. Weten de huichelaars dan niet dat God alwetend en niet te bedriegen is? Zeker, weten zij dit, doch de zonde heeft hoofd, hart en geweten, die lichamelijk elkander zo nabij zijn, geestelijk zo geheel van elkander afgezonderd, als de cellen in een klooster, of juister nog als die in een gevangenis. Alleen het geloof in Jezus Christus herstelt ook deze verbroken gemeenschap, en maakt weder het verstand, het hart en het geweten van de mens tot een eenheid. Buiten het geloof is een van drieën: het hart, het verstand of het geweten de meester van huis, en beheerst het onbepaald. Hier, bij deze goddeloze raadsleden, was het bedorven hart de meester, en waren het verstand en geweten geketend. De goddeloze zegt in zijn hart (niet in zijn verstand, noch in zijn geweten): er is geen God; en daarbij moet het blijven; want zijn verstand en geweten hebben hierin niets te zeggen, en wagen

deze het hun stem uit te brengen, terstond worden zij op de mond geklopt en tot zwijgen gedoemd. Bij andere mensen is het verstand de meester, en dit kan zowel boos en bedorven zijn als het hart, en dan worden de betere aandoeningen van het hart onderdrukt en het zich openend geweten toegeschroeid, en voor dezulken is de dwaling de rechte weg, en de leugen de waarheid. Bij Judas was alleen het kwaad geweten de meester, en legde verstand en gemoed het zwijgen op. De mannen nu van onze tekst waren bedorven van hart, en daarmede gebonden in verstand en geweten, vandaar de zedelijk monsterachtige gestalte hunner handelingen en daden. Zij, die niet schromen hun handen te wassen in het bloed eens onschuldige, wachten zich op het allerzorgvuldigst, om zich door in het huis van een heiden te gaan, wettisch te verontreinigen en zich daarmede uitgesloten te zien van het deelnemen aan het paasoffer (de offerande van het paasfeest); want dit wordt hier onder het pascha verstaan, daar het paaslam reeds de vorige dag gegeten was door de Heer en al de Joden.

23:2 De Heer en Pilatus.

Pilatus dan ging tot hen uit. De landvoogd kende de wettische bekrompenheid der Joodse overheden, en beschouwde haar als een kleingeestige, kinderachtige bijgelovigheid, waartegen niet viel te redeneren, en waaraan hij dus moest toegeven. Hooggeplaatste personen, zoals Pilatus er een was, kunnen de minderen in de vorm licht iets toegeven, als deze zich maar overigens de minderen betonen. Voorts was het hier bij Pilatus en de overpriesters, zoals het later was bij Pilatus en Herodes: uiterlijke beleefdheid bij innerlijke haat. En zeide: welke beschuldiging brengt gij tegen deze mens? Wist Pilatus niets van het nachtelijk rechtsgeding van de Joodse raad tegen Jezus? Het is niet denkelijk. Wij lezen later, dat Pilatus wist, dat zij Jezus uit nijd hadden overgeleverd, uit wraak, omdat Hij hun aanzien bij het volk in groot gevaar bracht en wel verre van zich bij hen aan te sluiten, zich volstrekt tegenover hen plaatste. Doch de Romeinen stelden er een eer in, niet alleen het volk der wapenen, maar ook des rechts genoemd te worden, en gij weet, het Romeinse recht heeft het Romeinse volk overleefd, gelijk een erezuil meestal hem overleeft, die haar heeft opgericht. Pilatus was een onrechtvaardig rechter, die het recht boog naar zijn eigen belangen; nochtans hechtte hij veel aan de vorm van het recht. Blijkbaar was het van het begin af zijn toeleg, om met de Joodse kerkheren te spelen, doch er is geen gevaarlijker spel dan met priesters, achter welke een geheel volk staat, om hun eisen met oproerkreten te ondersteunen. Zij antwoordden en zeiden tot hem: indien deze geen kwaaddoener ware, zo zouden wij Hem u niet overgeleverd hebben. Het antwoord was onbeleefd en overmoedig. Zij zeiden er mee tot Pilatus: dat hij blindelings hun werktuig behoorde te zijn. Zij hadden immers Jezus geboeid tot hem gebracht, en dat doet men geen anderen dan een kwaaddoener. Daarenboven waren zij geen mannen des volks, maar oversten des volks, priesters en overpriesters, en het mocht bij Pilatus niet opkomen hen te verdenken, alsof zij een onschuldige aan hem ter straffe zouden overleveren. Zij waren dus in hun eer gekrenkt, alsof zij als getuigen nog bewijzen van schuld voor Pilatus moesten leveren, terwijl zij rechters waren, die het vonnis hadden uitgesproken. De overpriesters, we zeiden het reeds, meenden even als later de Roomsen en hun inquisiteurs, dat de wereldlijke macht alleen bestond om het vonnis der kerk zonder verder onderzoek ten uitvoer te brengen. Doch zo ver was het nog niet bij het oude Rome gekomen, en scheen het nooit te zullen komen. Nochtans, wie zou het te voren hebben kunnen denken, kwam het er toe in dit zelfde rechtsgeding, zó dat de Romeinse staat de scherprechter werd van de Joodse synagoge. Deze priesters waren Pilatus te sterk. Op dit ogenblik worstelt de hooghartige Romein nog tegen de priesterlijke aanmatiging. Hij is verontwaardigd over het denkbeeld, dat hij zich door deze kerkmannen als een bloot werktuig zou laten gebruiken. Nee, hij is alleen rechter, en hij wil tonen het te zijn. Pilatus dan zeide tot hen: neemt gij Hem dan, en oordeelt Hem naar uw wet. Wij noemden het antwoord der overpriesters tot Pilatus onbeleefd en overmoedig. Wij kunnen er thans bijvoegen: het was onbillijk. Pilatus vroeg naar de aard der beschuldiging: "waarvan beschuldigt gij Hem?" En is het nu genoeg, daarop te zeggen: "gij ziet immers aan zijn boeien en aan onze overbrenging van deze geboeide tot u, dat hij een kwaaddoener is?" Goed, maar tussen een kwaaddoener en een kwaaddoener is onderscheid. Welk kwaad heeft Hij gedaan, want naar de mate van zijn kwaad moet ook zijn straf zijn? Doch gij gevoelt dan nu ook uit het eerste antwoord, dat de priesters Pilatus geven, dat zij Jezus niet tot Pilatus gebracht hadden als een gewone kwaaddoener, maar als de grootste, die er was en zijn kon, en dat zij om geen mindere straf voor Hem tot Pilatus kwamen, dan de hoogste, ijselijkste, smadelijkste straf, de kruisiging. Dßt, meenden zij, moest Pilatus terstond begrijpen, en zeker begreep hij het ook wel, doch hij wilde het niet begrijpen, om de Joodse overheden te plagen, en hij maakte hiertoe gebruik van zijn recht, om zonder de voor een Romeinse rechtbank gebleken schuld, geen Romeins vonnis te vellen. Hij verwijst hen daarom naar hun eigen rechtbank, en zegt er mede: "wij Romeinen vellen geen vonnis vóórdat de schuld bij ons bewezen is; wilt gij dus hier niet als beschuldigers en getuigen optreden, terwijl ik die beschuldigingen en getuigenissen onderzoek, zo is de zaak bij mij niet

ontvankelijk; zijt dan rechters in uw eigen zaken. Heeft de beschuldigde zich jegens u, of aan uw wet vergrepen, oordeelt Hem dan naar uw wet." De Joden dan zeiden tot hem: het is ons niet geoorloofd iemand te doden. Hier komt nu te voorschijn, wat in hun hart was en wat zij meenden, dat Pilatus stilzwijgend begrijpen en ten uitvoer brengen zou. Zij hadden wel macht om kerkelijke straffen uit te oefenen, om uit de synagoge te werpen, in de kerkelijke ban te doen, ja, om in de synagoge de hun ongehoorzamen te laten geselen (zoals zij later de Apostelen deden), maar het halsrecht hadden zij niet. Zij konden wel een doodvonnis uitspreken, maar het niet ten uitvoer leggen. Het zwaardrecht was hun dit ogenblik ontnomen. Uit de latere nauwkeurige onderzoekingen van bevoegde mannen weten wij, dat zij dit recht nog tien jaren vroeger, en ook wederom twee jaren later (zodat Herodes Jacobus met het zwaard kon laten doden) bezaten, maar in die tussentijd werd het hun ontnomen, en dus bezaten zij het op dat ogenblik niet. Gij ziet hieruit Gods voorzienigheid, welke altijd voor haar raadslagen de juiste tijden en gelegenheden kiest. Als de bedding gereed is, dan laat God de stromen van de bergen vloeien. Hadden de Joodse overheden op dat ogenblik het halsrecht gehad, zij zouden wellicht niet aan de kruisstraf gedacht hebben, en de ter dood brenging van Jezus niet hebben laten afhangen van de luimen van Pilatus, of van die van het volk, maar zij zouden het zekere voor het onzekere hebben genomen en Jezus hebben laten stenigen of doden met het zwaard. Doch nu moest de Heer staan, gelijk Hij stond, niet alleen voor het kerkelijk maar ook voor het wereldlijk gerecht, niet alleen voor de oversten zijns volks, maar ook voor de heidense rechter, en werd Hij op heidense wijze gedood. Opdat het woord van Jezus vervuld werd, dat Hij gezegd had, betekenende hoedanige dood Hij sterven zou. Gij ziet, hoe alles Gods raad moet dienen, ook hetgeen onze ergste vijand en in hun volle vrijheid en met de snoodste oogmerken aan ons ten uitvoer brengen. De Heer der heerlijkheid moest sterven aan het kruis; zijn dood moest de vloekdood zijn, om de vloek weg te nemen van al die zondaren, die in Hem willen gezegend zijn. En dit had de Heer zelf voorspeld. Al de profeten profeteerden van Hem, maar Hij profeteerde alleen van zichzelf: zijn lijden en zijn heerlijkheid, waarin het lijden en de heerlijkheid der zijnen begrepen zijn. En zij begonnen Hem te beschuldigen. Wilden de overpriesters niet onverrichter zake terugkeren, zo moesten zij zich onderwerpen aan de eis van Pilatus, en hun eigen rechterlijk vonnis ter zijde stellende, voor de heidense rechter optreden als beschuldigers van hun gevangene, opdat Pilatus daaruit zijn doodschuldigheid mocht blijken. En daar er nu geen valse getuigen konden opgeroepen worden, lenen zij zichzelf tot deze laaghartigste aller bedrijven, en treden deze overheden van Israël op als valse getuigen tegen Jezus. Zeggende: wij hebben bevonden, dat deze het volk verkeert en verbiedt de keizer schatting te geven, zeggende dat Hij zelf Christus, de koning is. Gij ziet hoe boos het verstand en hart der goddelozen is. Welk een geheel andere beschuldiging komt thans uit hun mond dan straks, toen Jezus voor hun eigen vierschaar stond. Doch zij weten dat hier, voor deze wereldlijke rechtbank geen kerkelijke rechtsvragen gelden; zij zijn met deze ook reeds tot hun eigen wet en rechtsoefening verwezen. Zal de beschuldiging iets afdoen, dan moet zij een staatsmisdaad te berde brengen; een misdaad, die zowel tegen de Romeinse als tegen de Joodse staat is, en die altijd door de Romeinen met de dood, met de kruisdood werd gestraft de misdaad van oproer maken. Zij beschuldigden dus Jezus, dat Hij het volk tot oproer zou hebben aangezet, door hen te verbieden de keizer schatting te geven, op grond dat Hij zelf de wettige Koning van Israël, de Messias is. Wel is de leugen zonder schaamte. Men zou zeggen; hoe komt men er aan, en hoe komt men er zo spoedig aan, om Jezus te beschuldigen van iets, dat Hij, juist bij gelegenheid van de vraag over den cijnspenning, rechtstreeks heeft tegengesproken? Ja hoe komt de duivel aan het kwade? Door zichzelf. Door God te verlaten heeft hij zichzelf tot een afgrond gemaakt, waaruit hij al wat boos is put. Hoe dikwijls gebeurt het ook, dat ons, als gelovigen, als orthodoxe gelovigen, dingen worden ten laste gelegd, waarvan wij zeggen moeten: "alles kan ik mij begrijpen; maar dat men mij beschuldigt van dingen, die ik rechtstreeks heb tegengesproken, is mij onverklaarbaar." Doch laat het ons niet onverklaarbaar

zijn, de leugenaar schept de leugen uit niets, of hij boetseert ze uit de stof der waarheid. Meestal is de leugen een verkeerde of omgekeerde waarheid. Was niet Jezus als de Christus, de Koning Israël's? Zeker; maar aan deze waarheid als locomotief werd nu een gehele trein van leugens vastgehecht, om zodoende voort te stomen, totdat men zou gekomen zijn, waar men wezen wilde. En zoals men handelde met de Heer en de gelovigen, zo handelt men ook met de Heilige Schrift. De vijanden der Schrift beschuldigen ook haar van zaken, die zij juist onophoudelijk bestrijdt. Ja, het Boek Gods, het heilige boek, dat van het begin tot het einde de zonde als misdaad tegen God uitroept, dat onophoudelijk tegen haar getuigt, dat haar en alle leugen zonder verschoning veroordeelt, bestraft, verdoemt, wordt door de ongelovigen juist van onreinheden en onwaarheden beschuldigd. Voorts worden gehele boeken der Schrift door hen voor onecht en verdicht verklaard, of aan andere schrijvers toegeschreven, of op latere dagtekening gesteld en als ondergeschoven beschouwd. Zij breken aldus met barbaarse hand de zo schone gouden historische lijnen, die in de Schrift van de wording der wereld af tot op de Christus, en van de komst van Christus tot zijn wederkomst voortlopen, en snijden de zo keurig gewrochte telegraafdraden der profetie door, gelijk de wilden in Amerika de andere telegraafdraden doen. En bij dit alles vragen wij: van waar weten die mannen, wat zij in tegenspraak met de Schrift beweren? Immers, van die oude tijden zijn geen nadere bescheiden. En zo hier geen bodem aanwezig is, waar de wetenschap haar voet kan zetten, van waar halen dan die mannen al die onzinnigheden en willekeurigheden? Vanwaar? Vandaar, waar alle leugenaars hun leugens halen: uit hun eigen brein en hart. Wat te doen met deze valse getuigen, die enkel lasteringen tegen God, zijn Christus, zijn Schrift voortbrengen? Niet anders dan dat wij hun voor onszelf het woord ontnemen, en de bevoegdheid ontzeggen om mede te spreken, en dat wij voorts het onkruid vanzelf laten verdorren ter plaatse waar het gegroeid is. Pilatus dan ging wederom in het rechthuis. Hij was tot hen uitgegaan om hun te woord te staan, terwijl Jezus in het rechthuis was. Thans oordeelde hij het nodig, de beschuldiging bij de beschuldigde zelf te onderzoeken. En Jezus stond voor de stadhouder, en de stadhouder riep Jezus en vroeg Hem, zeggende: Zijt gij de koning der Joden? Met andere woorden: "zijt Gij de Messias?" De Messias zou de Zone David's zijn, en daarmede de wettige erfgenaam van David's troon. De overpriesters hadden gezegd, dat Jezus zich die rang en titel aanmatigde, en als een valse Messias zich een aanhang had zoeken te verkrijgen, door tot oproer aan te zetten. Dat de stadhouder van de machtige Romeinse keizer de vraag: Zijt Gij de Koning der Joden? enigszins schertsend, althans met een glimlach, aan den Heer zal gedaan hebben, is meer dan waarschijnlijk, ook door de minachting, waarmede het grote volk (het Romeinse) op de kleine volken en vooral op de Joden neerzag. De toestand van gevangen man, waarin de Heer verkeerde, en vooral zijn eenvoudige kleding en voorkomen, waren daarbij in zo grote tegenspraak met de denkbeelden, die Pilatus zich van het koningschap vormde, dat hij een zodanige aanmatiging, als zij bij Jezus bestond, niet genoeg met kortswijl meende te kunnen behandelen. Gij weet, het contrast wekt gewoonlijk de scherts op. Jezus antwoordde hem: zegt gij dit van uzelf of hebben het u anderen van Mij gezegd? De vraag was spottend geweest, maar het antwoord was vol waardigheid. Immers, indien de beschuldiging, dat Hij, de Heer, naar het koningschap dong en daartoe oproer zocht te verwekken, waar was, dan moest Pilatus daar zelf, zo niet allereerst, dan toch allermeest van weten. Hoe! Pilatus was stadhouder van Judéa, en zijn zetel was te Jeruzalem, en in diezelfde stad wordt een man gevangen genomen, omdat hij oproer heeft willen maken, en Pilatus zelf zou er niets van geweten hebben? Hoe ware Pilatus in dat geval van plichtverzuim, van gebrek aan waakzaamheid te verontschuldigen geweest? Doch nee, Pilatus was wakker genoeg op zijn post, en hij hield het oog bepaald gericht op dezulken, die oproer wilden stichten; dat bewees zijn slachting der Galileeërs bij hun offeranden, dat de gevangenneming van Bar-abbas en der ter kruisiging veroordeelde moordenaars. Wanneer Pilatus dus zelf niets van de zaak wist, kon hij ook zelf weten, dat er niets waar was van de gehele zaak. Pilatus antwoordde: ben ik een Jood? Uw volk en de

overpriesters hebben U aan mij overgeleverd. Pilatus gevoelt terstond de kracht van het verwijt, dat in het antwoord des Heeren ingewikkeld lag, het verwijt, dat Pilatus een beschuldiging had kunnen aannemen, welke hij zelf als voorgewend kon beoordeelen. Hij werpt dit verwijt van zich af door vrij ruw te vragen, of de Heer hem voor een Jood aanzag, die zich met Joodse zaken en vooral met het Messiasschap kon inlaten? Immers, Jezus eigen oversten hadden Hem overgeleverd. En nu voegde hij er een andere vraag bij: Wat hebt gij gedaan? Pilatus beleed hiermee, dat hij geen kwaad van Jezus wist, dat hij dus ook van geen ophitsing tot oproer in de gewone zin des woords iets had vernomen, dat dus de beschuldiging iets anders moest betreffen, en wat deze was, wilde Pilatus van Jezus zelf weten. Jezus antwoordde: mijn koninkrijk is niet van deze wereld. De Heer ontkende enig vergrijp te hebben gedaan tegen de wereldse overheid, en Hij deed dat Pilatus verstaan op een wijze, zoals de Heer dat alleen doen kan, door hem zijn koningschap te leren kennen als niet van deze wereld. Over deze woorden des Heeren is nog een even groot onverstand bij de Christenen, als er was en nog is bij de Joden, ofschoon om een tegengestelde reden. De Joden wilden en willen nog van geen ander Messiaans koningschap weten, dan dat van deze wereld is, en vele Christenen willen van geen ander koningschap van Christus weten, dan hetgeen boven de wereld is. Doch de Heer zeide, dat zijn koninkrijk niet van de wereld was, geen wereldse oorsprong had; maar daarom zou het wel deugdelijk in de wereld worden opgericht. Het is het koninkrijk der hemelen, maar dat in de persoon van Christus op aarde nederdaalde, even als het nieuw Jeruzalem van God uit de hemel eenmaal nederdalen zal op de aarde. En eigenlijk zijn deze beide zaken eenzelvig in betekenis. De aarde is des Heeren, zowel als de hemel; maar op de aarde wordt nog de Heer zijn opperheerschappij betwist. De zichtbare machten, de koninkrijken der wereld hebben de aarde in hun macht, en doen hun wil met haar en met de mensenwereld. Doch eenmaal worden al de koninkrijken der wereld het eigendom van Christus. Wanneer? Wanneer het nu nog onzichtbare koninkrijk van Christus zichtbaar optreedt, wanneer de stad Gods, het Jeruzalem van God uit de hemel neerdaalt op de aarde. En wie er nu een ongerijmdheid in vindt, dat de Heer der heerlijkheid zichtbaar op aarde regeert, wij niet. De tegenwoordigheid van Christus op aarde in zijn heerlijkheid is de verheerlijking der aarde, en wie nu de profetiën der profeten van deze verheerlijking der aarde als het einde van al Gods bedelingen kent en gelooft, die verwacht haar ook. Wie zou het van voren mogelijk hebben gehouden, dat de eeuwige Zoon des eeuwigen Vaders, die in de gestaltenis Gods was, in de dienstknechtelijke, in de menselijke gestalte op aarde zou geboren worden, leven, lijden en sterven? En toch is het geschied. En waarom zou het dan niet mogelijk zijn, dat dezelfde Zone Gods op dezelfde wijze als Hij van de aarde in de hemel is opgenomen, tot de aarde terugkeert, tot voltooing van al de heerlijkheden, die door de profeten van het begin der wereld voorzegd zijn? Neem slechts de oorlog weg van de aarde, en plaats op elke troon der aarde een Christen, die recht doet aan de verdrukten en genade bewijst aan de ellendigen, die de bozen straft en de goeden beschermt, en de mensenwereld zal reeds nu van gedaante veranderen, gelijk de aarde na de herfststormen en de winterkoude verandert bij lente en zomer. De vraag is enkel: heeft God ons deze verwachting in zijn Woord gegeven? En zo ja, dan mag er van mogelijkheid aan de zijde Gods geen sprake meer zijn. De herinnering hieraan is nodig in deze goude tijd van beschaving en ijzere tijd van ongeloof, waarin men de mond vol heeft van de wonderen der kunst van mensen, en de wonderen van God niet kan dulden. Hoe! God is het inbegrip van alle wonderen, en Hij zou geen wonderen kunnen doen! Juist het tegendeel is waar: God kan niets doen, dan hetgeen een wonder is. Het kleinste diertje, het eenvoudigste bloemblaadje, de minste sneeuwvlok leren het ons. Of heeft God na de schepping opgehouden te werken? Maar wat is dan de schepping anders dan een voortdurende werking zijnr macht, zijns wils en van al zijn volmaaktheden? Immers kan de schepping niet in en op en door zichzelf bestaan; dat kan God alleen, en daarom moet de schepping even volstrekt alleen door God blijven bestaan, als zij door Hem ontstaan is. "Zo werkt dan God tot nu toe." En nu wat is de lust, het vermaak van de Meester, in welk vak

dan ook? Meesterwerken zijn zijn lust. En zou dan God in iets minder behagen scheppen? Luther zei eens zo schoon als waar: "God kiest altijd het hardste hout en de hardste steen om er zijn beeldtenissen uit te houwen en te beitelen; het gewone werk is Hem niet waardig." En wie zal nu grenzen stellen aan Gods almacht, die spreekt en het is er, die gebiedt en het staat er. Ziet gij die inktkoker. Wat bevat hij? Een lelijke zwarte vloeistof. Vraag aan het kind, dat nog niet kan nadenken, of uit dat zwarte water iets schoons, iets heerlijks voort kan komen? Het zal u aanzien en met zijn hoofdje schuddend nee zeggen. En ziet, daar zet de meester dichter of toondichter zich vóór de schrijflessenaar, legt papier voor zich, neemt een pen, doopt die in de inkt, en schrijft op het papier een gedachte- of toonschepping, waarover tijdgenoot en nakomeling in bewondering staan opgetogen. Wie heeft deze scheppingen gewrocht? De geest dezer dichters. Door welke middelen? Door het witte papier, de zwarte inkt en de blanke veer. Nog meer. Gij hoort een groot redenaar voor de vuist een redevoering uitspreken, die al uw opmerkzaamheid opwekt en vasthoudt en gaande houdt, en u en velen met u opvoert tot boven uzelf, tot verrukkens toe. Wie wrocht deze bezieling? De geest des redenaars. Door welke middelen? Eenvoudig door de beweging der lucht met de lippen zijns monds. Nog meer. De grote denker ligt in de nacht slapeloos op zijn leger. Zijn gedachten kunnen in deze wakende toestand niet rusten. Hij komt van het ene denkbeeld tot het andere en staat nu eensklaps voor een probleem, een vraagstuk, een geheim, waarvan tot heden de oplossing nog door niemand is gevonden. De oplossing is misschien, is waarschijnlijk onmogelijk. Toch peinst hij door en peilt hij de zee der denkbeelden in haar diepten en ondiepten, en hij vindt met onuitsprekelijke vreugde de oplossing, en de tijdgenoot bewondert het stoomwerktuig of de telegraaf, om van geen andere uitvinding te spreken. Wie heeft deze kunstwonderen gewrocht? De geest des denkers. Door welke middelen? Ditmaal door niets stoffelijks, alleen door de gedachte. In de gedachten der uitvinders bestond het stoomwerktuig en de telegraaf, alvorens die door de stof belichaamd in de zichtbaarheid intraden; immers, zij moesten weten en zeggen hoe deze werktuigen moesten ingericht worden. En is nu de oneindige God, de ongeworden Geest niet nog een eindeloos hogere macht dan onze menselijke geest, zodat Hij de stoffelijke en geestelijke wereld, zonder enig middel, alleen door zichzelf kon voortbrengen? En als nu ons eigen verstand ons zegt, dat het doel aan het middel, dat de geest aan de stof noodzakelijk moet voorafgaan, dat het oog niet kon geformeerd worden, alvorens vooraf bepaald was waartoe het moest dienen, en zo met alle dingen, dan is het onweersprekelijk, dat God, de onbegrensde Geest, vooraf geheel het ontwerp der schepping voor zijn gedachten moet hebben gesteld, en dat de werkelijke, zichtbare schepping enkel de uitdrukking, de openbaring, de bepaling dezer goddelijke gedachten in tijd en ruimte is. En als dat wonder Gods mogelijk is geweest, hoe zou het dan onmogelijk gerekend mogen worden, dat God in de schepping door haar krachten wonderen heeft gedaan en nog doet? En nu gaan wij nog een stap verder en zeggen: de samentrekking van de krachten onzes geestes, onzer gedachten op een bepaald bedoeld punt, is de voortbrenging, de schepping van dat bepaald bedoelde punt. Wat vreemds is er dus in, om in de bepaling van de krachten, van de gedachten des oneindigen Geestes, de voortbrenging, de schepping van het heelal te zien? De dichter denkt aan een bepaald dichtstuk en het ontstaat onder zijn pen, de beeldhouwer denkt aan een bepaald beeld en het ontstaat onder zijn beitel. God dacht zich een wereld vol werelden en zij ontstaat door zijn woord: Het zij! Wat wij willen geschiedt, als wij er de macht toe hebben, en wat God wil geschiedt ook, omdat Hij alles kan wat Hij wil. Indien mijn koninkrijk van deze wereld ware, zo zouden mijn dienaren gestreden hebben, opdat Ik de Joden niet ware overgeleverd. Dat de Heer als enkel persoon beschuldigd werd van te staan naar de koninklijke heerschappij, was voor Pilatus, die zoveel ondervinding had van Joodse en andere oproeren, een afdoend bewijs, dat de beschuldiging geheel en al uit de lucht gegrepen was. Nochtans wilde de Heer niet geacht worden hiermee zijn hoger koningschap te verloochenen; daarom liet Hij er nog eens op volgen: Maar nu is mijn koninkrijk niet van hier. Des Heeren koningschap was een goddelijk koningschap, waarin van

geen aardse middelen gebruik kon worden gemaakt; daartoe waren geen gewapende lieden nodig, maar eenvoudig een twaalftal discipelen. Niet door kracht en geweld moest het koninkrijk des Heeren tot stand komen, maar enkel door de Heilige Geest. Daarom had de Heer zichzelf ook nooit voor het volk zo open verklaard een Koning te zijn, als Hij het thans voor Pilatus doet. Hij wilde geen voet geven aan het misverstand des volks, dat Hem reeds zonder dat tot een aards koning wilde maken. Bij de Zoon van God moest alles alleen en uitsluitend langs goddelijke wegen gaan, en zo moet het ook bij ons gaan, als wij kinderen van God zijn; alleen langs de wegen Gods komt men tot het doel van God. Wel zeide de Heer meermalen wie Hij was; maar dan was het aan de zijnn, en dan was het nog een geheim, hun door de Vader in de ziel gefluisterd, waarvan de Zoon zei: Vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. En zo is het nog. Het geloof is een ondervinding, is een bijzondere openbaring Gods aan ons. Daarom is het geloof zulk een heerlijk geschenk Gods; in hetzelve heeft de Vader ons door de Heilige Geest de kennis zijns Zoons als een bijzonder geheim medegedeeld. En die kennis is zaligmakend; daarom zeide ook Christus: Die gelooft zal zalig worden. Ware het geloof een werk uit de mens, het kon niet zaligmakend zijn; doch het is een openbaring Gods, en wie deze ontvangt, tot dien wordt als tot Petrus gezegd: Zalig zijt gij, want vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. En die zegt met David: De snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen, ja een schone erfenis is mij geworden, Psalm 16:6. Wie de Vader echter niet geopenbaard heeft door de Heilige Geest wie de Zoon is, die weet het niet en kan het niet weten; want vlees en bloed kan het niet openbaren en alle menselijke wijsheid kan u niet overtuigen, dat gij in Jezus geen zonde meer hebt, maar enkel genade bij God. Daarom kunnen ons ook alle bewijzen voor het Christendom ontstreden worden door het ongeloof, dat van alles wat wij staande houden zegt: "Bewijs het mij, en zo gij het niet kunt, dan kan alles wat gij zegt waarheid zijn, maar ook inbeelding." En hoe zullen wij het bewijzen, onweersprekelijk bewijzen, zoals het ongeloof het begeert, dat de Schrift de Schrift Gods, en de Christus de Christus Gods, en de wonderen wonderen Gods zijn? Het is immers onmogelijk. Kon Galilei de kettermeesters bewijzen, dat de aarde niet stilstond, maar zich bewoog op hare baan? Immers nee, en toch was hij er zo volkomen van overtuigd, dat hij zijn afgeperste herroeping andermaal herriep, door zijn beroemd: "En toch beweegt zij zich." En dit was nu bij Galilei een ingeving van het genie, van de menselijke geest in hoge spanning, een ingeving van vlees en bloed; maar hetzelfde verschijnsel bestaat in de hoogste, in de goddelijke zin des woords ook bij de ware Christen, de ware gelovige. Deze weet dat het Christendom de waarheid is, doordien het Gode behaagd heeft zijn Zoon in hem, de gelovige, te openbaren; hij weet dus door eigen, persoonlijke, geestelijke ondervinding, dat Jezus zijn verzoening en verlossing, en daarmede zijn Heer en Koning is. En dat geloof, deze overtuiging, deze openbaring Gods in het hart, in de consciëntie en in het verstand, is de gelovige niet te ontnemen door al de redeneringen der wereldse wijzen, en evenmin door al de folteringen van pijnbank of brandstapel. Wat de Heer tot de Joden in het algemeen zeide, dat heeft bij de zijnen zijn volle kracht: Het koninkrijk Gods is binnen ulieden. Pilatus dan zeide tot Hem: zijt Gij dan een koning? Voor Pilatus was een koningschap zonder stoffelijke macht en wereldse luister een onbegrijpelijkheid; nochtans de wijze, waarop de Heer hem antwoordde, gaf hem blijkbaar de indruk, dat het de Heer ernst was met hetgeen deze van een ander, boven werelds koninkrijk zeide, en zo wilde hij daarvan iets nader weten, door te vragen: "Zijt Gij, ofschoon geen aards koning, dan toch een koning; hoe moet ik dat verstaan?" Jezus antwoordde: gij zegt het, dat ik een koning ben. Wij zouden in onze taal zeggen: "Zoals gij zegt, is het. Ik ben een Koning." En hier hebben wij dan het begin van de goede belijdenis, die de Heer heeft betuigd onder Pontius Pilatus, 1 Timotheus 6:13. O zich koning te noemen en groot te zijn op een troon, in het midden van zijn hofstoet, van enkel macht, aanzien en luister omgeven, is veel; maar groot te zijn, zich koning te noemen en het te zijn en te blijven in de diepste vernedering, versmading, verguizing, als een weerloze gevangene, van misdaden beschuldigde is nog eindeloos meer, en deze was de

grootheid des Heeren in deze ogenblikken. Hiertoe ben Ik geboren. Des Heeren koningschap was niet dat van een veroveraar, die een troon en een scepter, welke hem niet oorspronkelijk toekwamen, overweldigen moest; nee, Hij had niet gestaan naar de heerschappij van Cesar, zoals de Joden zeiden, maar Hij was in zijn koninkrijk geboren, Hij was de Zoon Davids, de wettige erfgenaam van diens troon, de ware Messias. De woorden des Heeren herinneren ons hier de woorden van de Wijzen uit het Oosten in hun vraag: Waar is de geboren Koning der Joden, want wij hebben zijn ster gezien in het Oosten, en zijn gekomen om Hem te aanbidden. En hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik der waarheid getuigenis geven zou. Wat bedoelt de Heer met deze woorden? "Ik ben de Koning der waarheid," zoals velen de Heer noemen? Voorzeker niet; want de waarheid heeft geen koning boven zich. Wij kunnen wel in oneigenlijke zin spreken van een rijk der waarheid en der schoonheid en van een koning en koningin in deze rijken; doch de Schrift moet op deze wijze niet uitgelegd worden. God is de waarheid en Christus is ook de waarheid, omdat Hij God is. De Heer zegt ermee: Ik ben de ware Koning, een goddelijk Koning. Hij spreekt van de aard zijns koningschaps in deze wereld. Hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik der waarheid getuigenis geven zou. Welke waarheid? Gods raad, Gods wil, God zelf in zijn heiligheid en in zijn liefde; God, zoals Hij waarlijk, eeuwig en onveranderlijk is; God als Vader in de Zoon door de Heilige Geest. Op welke wijze geschiedde deze getuigenis door Jezus? Door de waarheid te prediken, door alles te spreken wat de Vader Hem op de lippen had gelegd, alles te doen wat de Vader Hem in het hart had gegeven en alles te lijden wat de Vader Hem had opgelegd. Een iegelijk, die uit de waarheid is, hoort mijn stem. Dat wil zeggen: "Gehoorzaamt mij, behoort tot mijn koninkrijk." Gij ziet, hoe de Heer met een enkel woord geheel zijn koninkrijk omschrijft. Uit de waarheid zijn is uit God te zijn. Wie uit God is hoort de woorden Gods, zeide de Heer tot de Joden. En mijn schapen horen mijn stem. Het koninkrijk Gods bestaat dus enkel uit mensen, die uit God geboren zijn, dat is uit dezulken, die de Heilige Geest in zich dragen als het goddelijk levensbeginsel, dat de nieuwe mens doet leven en de oude mens doet sterven. Pilatus zeide tot Hem: wat is waarheid? Deze vraag van Pilatus is beroemd geworden, en terecht. God laat somtijds iemand iets zeggen, dat een gehele wereld van denkbeelden en zaken vertegenwoordigt. Wat wij hier door een heiden horen vragen, dat heeft de gehele heidense wereld van Babels torenbouw af door alle tijden heen gevraagd, en er zijn een menigte Christenen in naam, die nog heden hetzelfde vragen. O, die Schrift, welk een meesterwerk des Heiligen Geestes is zij in haar geheel en in al haar delen! En welke koningen in het schrijven waren de mannen, die in dit opzicht des Heiligen Geestes dienaren waren! Hoe kort, hoe zaakrijk schreven zij; hun enkele volzinnen zijn zoveel gouden draden, die wij kunnen uitspinnen tot in het oneindige. Wij uitleggers moeten breedvoerig zijn om het onszelf en anderen zo duidelijk mogelijk te maken; maar de heilige schrijvers schreven hun boeken in een zo kort bestek, dat wij ze in enige uren en soms in een enkel uur kunnen doorlezen. En wat al folianten zijn er geschreven over de Schrift! Gelukkig dat wij ze kunnen inzien en daarna ter zijde leggen. Doch dit mogen wij met de Heilige Schriften niet doen. Deze zijn geschreven en ons gegeven voor geheel ons leven. Gezegend wie van zijn vroege jeugd af in de Heilige Schriften onderwezen wordt, en er zijn lust in vindt al zijn dagen, zulk een wordt wijs tot zaligheid. De Heilige Schrift is een geestelijke lusthof Gods, om er in te wandeien en er ons in te vermaken zo dikwijls wij willen uitrusten van de arbeid, de vermoeienissen en verdrietelijkheden dezes levens. Het is de hof, welke Salomo in zijn Hooglied zo sierlijk beschrijft, welker gaarden zijn een paradijs van granaatappelen, van edele vruchten en van alle voorname specerijen, doorstroomd van levende wateren, en voor welke gezegd wordt: Ontwaak, noordenwind! en kom, gij zuidewind! doorwaai mijn hof, dat zijn specerijen uitvloeien. Daarom kan men het zo spoedig aan de jongeling en aan de jonge dochter zien, uit welke school zij komen, of zij in de Bijbelse of niet-Bijbelse school zijn onderwezen; en dat wordt altijd meer aan hen gezien, tot in hoge ouderdom toe. Ons hart is van aarde, en als daarin

geen goede zaden worden gelegd, dan brengt zij niets anders dan onkruid voort, want dat groeit vanzelf, en niet zelden komen daaronder gifplanten voor, die het eigen leven en dat van anderen soms levenslang vergiftigen. Alleen zij worden de edelste mensen, die hun wijsheid voor dit en het volgend leven allereerst hebben geput uit de Spreuken van Salomo en uit geheel de overige Schrift. Gezegend dan nog eens, die de Bijbel liefheeft als het beste en edelste huis-, school- en levensboek van God; maar ongelukkig hij, die de Bijbel minacht of veracht, zulk een is op de weg der slechtheid, en ijlt zijn verderf altijd meer tegemoet. Waarderen wij dus de Heilige Schriften; zij hebben haar weerga op de wereld niet. De uitnemendste schriften, die uit de ongewijde oudheid tot ons gekomen zijn, zijn sterren bij de zon der Schrift. Doch menen wij ook aan de anderen kant niet, dat wij geen uitlegging van deze Schriften behoeven. Wij behoeven haar evenals wij de microskoop en de telescoop behoeven voor de kleine en grote verschijnselen der natuur, opdat ons duidelijk worde, wat anders voor ons onduidelijk is en blijft; want de diepe inhoud der Schrift moet ons altijd meer voor ogen treden. Daarom is de gewoonte ook zo uitnemend, om over een enkele Schriftuurplaats een afzonderlijke studie te maken en die der gemeente mede te delen. Alsdan beziet men de waarheid in zulk een woord vervat van alle zijden, en doet haar van al die zijden in de ogen blinken, evenals de facetten het kostbaar edelgesteente doen. Wanneer ons verstand zich voorneemt een bepaald punt te bepeinzen, dan neemt het uit zich zelf een microscoop of vergrootglas, waardoor het ali zijn krachten op het onderwerp verenigt en het zodoende ontkleedt en ontleedt en in al zijn geledingen doet kenbaar worden. Zulk een kostelijk vermogen heeft God aan ons verstand gegeven. Zouden wij er Hem niet voor danken en zouden wij er geen aanhoudend gebruik van maken? En nu komen wij terug tot de vraag van Pilatus: Wat is waarheid? Welk een vraag! roepen wij Christenen met verbazing uit. Uw Woord is de waarheid, zegt de Zoon tot de Vader, en dit is voor ons het antwoord op de vraag van Pilatus. Alleen wat God zegt is waarheid, en als dus God niet gesproken had, er zou geen geestelijke, bovennatuurlijke waarheid, maar enkel menselijke mening zijn. Nochtans mag deze vraag ook nu nog wel gedaan worden; maar niet spottend, zoals wellicht Pilatus haar deed, en ook niet heengaande van Jezus, zonder diens antwoord af te wachten. Immers, de hoogste waarheid, waarvan hier alleen sprake is, is de hoogste schoonheid, welke zomaar niet op de eerste vraag haar ja-woord geeft; maar om welke gevrijd, ja op de wijze der ridders gestreden en geworsteld worden moet, soms jaren lang, alvorens zij haar hand en hart de vrager geeft. Doch haar bezit is die moeite overwaard. En waarom eist zij al die inspanning vooraf? Opdat het blijke of het ernstig gemeend zij of niet, dat men haar begeert. Doch wie haar dan ook ernstig begeert, en er de bewijzen van geeft, die zal haar zeker verwerven. Doch er zijn mensen, ja dezulken, die zichzelf wijsgeren noemen, die betuigen de waarheid niet te willen hebben, omdat hun daardoor het genoegen van haar te zoeken, zou ontvallen, achtende het genot van het streven hoger dan dat van het bereiken. Zij zijn als die mensen, die altijd reizen en nergens een thuis hebben. Zij hebben enkel genoegen in het reizen, maar niet in het rusten. Zulke vragers naar de waarheid wachten evenmin als Pilatus het antwoord af, dat Jezus bereid is hun te geven en zij blijven, die zij zijn: de slaven van hun eigen verstand en van hun eigen wil; want alleen de waarheid maakt ons tot vrije meesters over die beiden, in de diepste afhankelijkheid van God. Nog zijn er andere mensen, die zeggen: de waarheid is reeds zó oud, dat zij ons verveelt; wij begeren iets anders, iets nieuws, iets, dat ons door het vreemde aantrekt en door het ongewone aangenaam bezig houdt. Zulke mensen zijn als de toneelspelers, die hun leven doorbrengen met altijd in andere rollen op te treden; zij leven in de schijn en worden altijd meer vervreemd van de werkelijkheid; zij zijn als die wijzen, waarvan de Schrift (Prediker 10:2) zegt, dat zij sterven door gebrek aan verstand. Wat ons betreft, wij hebben het allerkrachtigst, het allervolkomenst antwoord op de vraag van Pilatus: wat is waarheid? Wij hebben Jezus. Deze is de weg, de waarheid en het leven. Niemand komt tot de Vader dan door Hem. En het is de Heilige Geest, die Hem als zodanig aan ons openbaart door de Heilige Schrift. En als hij dat gezegd had, ging hij wederom uit tot de Joden, en zeide

tot de overpriesters en de scharen: ik vind geen schuld in deze mens. Men zou uit deze woorden kunnen menen, dat Pilatus de waarheid had leren kennen en nu van Jezus onschuld overtuigd was. Doch deze betuiging van Pilatus betekende in zijn mond niets anders en niets meer, dan dat hij niets kon vinden, waardoor Jezus aan de Hem ten laste gelegde misdaden schuldig zou zijn. En dit getuigen ook heden nog velen van Jezus, die overigens als Pilatus van Jezus niet willen horen wat waarheid is. Zij zijn met betrekking tot de waarheid wanhopig geworden; zij hebben er zo veel voor en zo veel tegen horen zeggen, dat zij ten laatste zeggen: wij weten niet wat de waarheid is, en niemand weet het, en niemand kan het weten; God alleen kent haar. Zeer juist, God alleen kent haar; maar als God haar aan u wil openbaren, wat reden hebt gij dan om haar niet aan te nemen? Of wilt gij geen geopenbaarde waarheid hebben; wilt gij, gelijk de heidenen, geen anderen God aanbidden dan die ge zelf gemaakt hebt, en daarom ook geen andere waarheid als zodanig erkennen, dan die gijzelf uitgevonden hebt, en dus de vrucht is van uw eigen verstand? Maar God en de waarheid zijn niet te maken en niet uit te vinden. Zij bestaan buiten u, boven u, rondom u, en gij kunt er niet mee in betrekking komen, tenzij beiden zich aan u openbaren. Dat de mens niet alle waarheid, niet de waarheid in al haar omvang weten kan, zoals God die weet, kan een kind wel begrijpen; maar zulk een kennis is ons ook niet nodig. De vraag is: kennen wij die waarheid, welke ons vrij maakt van zonde en dood, en deel geeft aan de gerechtigheid en het eeuwige leven? Deze waarheid kunnen wij kennen, zij is ons in Jezus gegeven; en wij moeten haar kennen, zullen wij niet in onze zonden sterven en verderven. Ik vind geen schuld in deze mens. Het is alsof wij Pilatus hier met de vinger op Jezus zien wijzen. Het vervolg leert ons, dat Pilatus Jezus nu naar buiten op de rechtsplaats gebracht en voor het volk ter aanschouwing gesteld had. En de overpriesters beschuldigden Jezus van vele zaken, en toen Hij van de overpriesters en ouderlingen beschuldigd werd, antwoordde Hij niets. Gij gevoelt, dat hier geen antwoord van de Heer gevoegd zou hebben. Hij was door de overpriesters voor hun raad ter verantwoording geroepen, en Hij had zich verantwoord; maar zijn verantwoording was niet aangenomen, en zij hadden Hem ter dood veroordeeld, waartoe dan nog verder tot hen gesproken? De Heer stond thans niet meer voor hen, maar voor Pilatus terecht. Toen zeide Pilatus tot Hem: antwoordt Gij niet? Ziet, hoe vele zaken zij tegen U getuigen? Pilatus had gaarne gewenst, dat Jezus zichzelf gerechtvaardigd had van de aanklachten, die zich hier tegen Hem vermenigvuldigden; doch ook hier gold het woord des Heeren, dat Hij tot de overpriesters gezegd had: Indien Ik u zeg de Christus te zijn, gij zult het niet geloven, en indien Ik ook vraag, gij zult Mij niet antwoorden of loslaten. Zou dus de Heer Pilatus in deze ter wille zijn? Nee. Maar Jezus heeft niet meer geantwoord op een enig woord, zodat de stadhouder zich zeer verwonderde. Pilatus verwonderde zich, dat de Heer als de beschuldigde niet gretig de gelegenheid aangreep, Hem door Pilatus gegeven, om de aantijgingen zijner vijanden te niet te maken. Pilatus wilde hierin de beslissende rechter zijn, en het voor en tegen in de zaak beoordelen, om het vonnis uit te spreken, dat naar zijn mening ongetwijfeld ten gunste van Jezus uitvallen moest. Doch het bepaald weigeren van de Heer om op een enige beschuldiging te antwoorden, stelde Pilatus teleur en deed hem geen stap verder komen. En zij hielden te sterker aan, zeggende: Hij beroert het volk, lerende door geheel Judea, begonnen hebbende van Galilea tot hiertoe. Let op de aanmerkelijke wijziging, die hun beschuldiging aanneemt. Pilatus wil Jezus niet veroordelen, omdat Hij geen schuld in Hem vindt. En waarom vindt Hij geen schuld in Jezus? Omdat Jezus een gewoon, eenvoudig man was, zonder dienaren, die voor Hem streden. Alleen een gewapend oproermaker is klaarblijkelijk van oproer te beschuldigen. "Goed," zeggen de overpriesters, "is Hij al geen gewapend tegenstander der koninklijke en keizerlijke macht, Hij maakt daartoe van een ander, niet minder geweldig wapen gebruik: Hij predikt het oproer openlijk door geheel het Joodse land en verenigt overal menigten des volks rondom zich, welke volksverzamelingen zoveel samenscholingen zijn" Pilatus zag terstond de drogreden in deze redenering. Immers er was bij al die genoemde gelegenheden en gedurende al die tijd nooit door de omgeving van Jezus een

zwaard opgeheven, of een oproerkreet aangeheven, anders zou dit hem, Pilatus onmogelijk verborgen hebben kunnen blijven. Ook was de prediking op de openbare wegen van oudsher een gewoonte onder Israël. De profeten spraken zelden in de tempel, want daarin waren zij niet zo zeker van hun leven als daar buiten; denkt slechts aan Zacharia, die gedood werd tussen de tempel en het altaar, in de voorhof. Ook de rabbijnen spraken gaarne in het openbaar tot het volk, als men maar luisteren wilde. Doch de scherpzinnige Pilatus liet ook deze beschuldiging der overpriesters voor hetgeen zij was, en hield hen vast aan het woord Galiléa, waarmede hij op de naar zijn mening gelukkige inval kwam, om zich van dat netelig rechtsgeding te ontslaan en het aan een andere rechter op te dragen. Toen nu Pilatus van Galiléa hoorde, vroeg hij: of die Mens van Galilea was? en verstaande, dat Hij uit het gebied van Herodes was, zond hij Hem henen tot Herodes, die ook zelf in die dagen binnen Jeruzalem was. Gij ziet, hoe alles moest samenkomen, en vele dingen als zo velerlei wateren moesten samenlopen, om verenigd naar één doel te gaan. Bij gelegenheid van het paasfeest was ook Herodes Antipas, die Johannes de Doper had laten onthoofden, en de tweede zoon was van Herodes de Grote, met zijn hofhouding naar Jeruzalem gekomen, en zo was het mogelijk, om Jezus naar hem, als de bevoegde rechter over zijn onderdanen, te zenden. Wat Pilatus betreft, wij zien bij hem in volle kracht en werking die gevaarlijke richting van het menselijk hart, welke meent, dat er bij onze plannen gelukkige omstandigheden tussen beiden zullen komen, die goed zullen maken wat wij verkeerd doen of gedaan hebben. Niet de omstandigheden moeten ons naar het doel brengen, maar wijzelf moeten naar het doel gaan, en het moet alleen een goed doel zijn. Onze plicht te doen, ziedaar het eenvoudigste en het moeilijkste. Als men wettig in een zaak betrokken is, dan moet men er zich niet van afmaken, en denken: de zaak zal zich zonder mij wel redden; neen! wat in onze hand is, dat moet niet uit onze hand worden gelegd, dat moet afgewerkt worden. Wat wij zedelijk gedwongen zijn te doen, moeten wijzelf doen, niemand anders mag daarvoor in onze plaats treden.

23:8 De Heer en Herodes.

En toen Herodes Jezus zag, werd hij zeer verblijd, want hij was over lang begerig geweest Hem te zien, omdat hij veel van Hem hoorde, en hoopte enig teken te zien, dat van Hem gedaan zou worden. Ziedaar de vreugde van de kinderen der wereld, in zake van godsdienst, met weinig woorden meesterlijk naar het leven geschetst. Wij weten uit het vroeger verhaalde, hoe Herodes, de moordenaar van Johannes de Doper, verontrust werd door het gerucht, dat van Jezus tot hem kwam, en hoe hij begeerde Hem te zien, om zich te vergewissen of Jezus ook de uit de doden opgestane Doper was, hetgeen hij vreesde. Doch van dat zien van Jezus was niets gekomen. De grote Alexander was wel tot de zonderlingste der wijsgeren gekomen, en had met hem gesproken, maar Herodes, de kleine koning van een klein gewest, had het ongetwijfeld beneden zijn waardigheid geacht tot de beroemdste man van zijn koninkrijk uit te gaan. Doch een lange tijd was sedert verlopen, en de vrees van Herodes was niet bevestigd geworden, en zo waren de verontrustende indrukken bij hem weer uitgewist. Toch kon hij Jezus niet vergeten, en wie vermag het, die eens van Hem gehoord heeft? En daar ziet Herodes nu op eens een zending overpriesters tot zich komen met een kort bericht van het gebeurde, en Jezus in hun midden. Zo onverwacht en ongedacht en ongezocht de lang begeerde te zien, en dat in zijn eigen paleis, en dat door Pilatus toedoen en diens afstand doen van het recht tot rechtsoefening, het was hem een verrassing, waarover hij zich verblijdde en waarvan hij zich veel genoegen voorstelde, daar hij nu naar hartelust veel van de beroemde profeet zou kunnen zien en horen. Ach, wie weet het niet, aan ieder bedorven hof verenigt zich de ijdelheid der wereld als in een schitterend middenpunt; daar moet alles een vertoning, een schouwspel, een tentoonspreiden van iets schoons, iets nieuws, iets vreemds, iets buitengewoons zijn, anders haalt men er de schouders voor op. En zo was het nu ook aan het hof van Herodes. En hij vroeg Hem met vele woorden, doch Jezus antwoordde hem niets. Welk een tegenstelling, en welk een teleurstelling voor Herodes. Hoe! een beschuldigde zwijgt voor een koning. Is het niet iets ongehoords? Ja zeker is het iets ongehoords, maar niet te dezer plaats. Wij hebben hier niet te doen met een mens tegenover een mens, maar met de Zoon van God tegenover een goddelozen koning. De Schrift geeft de Zoon van God te aanschouwen zoals Hij is en de mensen zoals zij zijn. Als men nog besef heeft van deze waarheid, dan is zij alleen genoegzaam om de Schrift als van goddelijke oorsprong te stempelen. Hoe getrouw naar de natuur wordt het karakter van Herodes geschilderd; het is alles tintelend leven, alles tastbare waarheid. Hij stelde zich alles van Jezus voor, en Jezus stelt hem in alles teleur. En nu, zo onwaardig de houding was van Herodes, zo waardig was die van den Heer. Als men de Heer uit nieuwsgierigheid vragen doet, dan zwijgt Hij altijd; de beantwoording van zulke vragen behoort niet tot zijn ambt; maar vraagt men Hem dingen, die de zaligheid betreffen, zo is Hij altijd gereed om een goed woord te spreken, dat de ziel, zo zij het gelooft, terstond de zaligheid deelachtig maakt. En tekenen? Deze doet Jezus wel aan de kranken, de blinden, de lammen, de melaatsen, de doden, maar niet tot vermaak van hen, die gezond zijn. Moet dus de Heer en zijn macht tot een vertoning dienen, dan toont Hij zich niet in zijn macht. Hij zwijgt. Koninklijk zwijgen! O, er is een zwijgen, dat nog welsprekender is dan het spreken, en zulk een zwijgen was hier het zwijgen des Heeren. Toch zeide Hij er veel mee, veel aan Herodes, veel aan diens hovelingen, veel aan de overpriesters. Hij zeide er hun allen mede: dat zij van wege hun ongeloof onwaardig waren Gods Woord te horen en Gods heerlijkheid te zien. Ontzettend zwijgen, dat tot de consciëntie spreekt, ook nog van een iegelijk onzer. Weet gij wel, gij, die de woorden en de wonderen Gods niet gebruikt tot uw zaligheid, dat uw oordeel zijn zal geen enkel woord Gods meer te horen, geen enkel wonder Gods meer te zien? Aan Herodes, aan zijn hof en aan de overpriesters, die Jezus geleidden, ziet gij dat oordeel voltrokken, en gij ziet het nog heden ieder ogenblik voltrekken, zo dikwijls gij mensen ontmoet, die geen woord en geen wonder Gods meer kunnen erkennen. Voorzeker, het ongeloof draagt Gods oordeel reeds in zich; ja, het is zelf het oordeel Gods. Immers, die in de Zoon gelooft wordt niet veroordeeld, maar die niet gelooft is alrede veroordeeld, dewijl hij niet

heeft geloofd in den naam des eniggeboren Zoons van God, Johannes 3:18. Tot dezulken, die verloren gaan, omdat zij de liefde der waarheid niet aangenomen hebben om zalig te worden, zendt God een kracht der dwaling, waardoor zij de leugen geloven (2 Thessalonicenzen 2:11), en alsdan bestaat er geen woord Gods meer voor hen. Voorts is Herodes het sprekend bewijs van de waarheid: wie Johannes de Doper niet hoort in zijn prediking tot bekering, maar hem het volstrekte zwijgen oplegt, tot dien spreekt Jezus ook niet meer. Doch wij moeten het zwijgen des Heeren nog van een andere zijde beschouwen. Salomo zegt: Er is een tijd om te zwijgen en een tijd om te spreken. En de profeet zegt: "Dat de verstandige in de boze tijd zwijgen zal," Amos 5:13. Bij de Heer, als de hoogste wijsheid, was niets tot een vast onbeweeglijk stelsel geworden. Hij handelde altijd naar de eis van het ogenblik, en zo moet het ook bij ons zijn, naar onze mate. Wij moeten niets steenachtigs, of dat versteent in ons hebben. Wij moeten ons, als de gewassen, aan al de invloeden van weer en wind, aan al de invloeden onzer omgevingen blootstellen, en ze, even als de gewassen ook doen, verwerken tot ons bijzonder bestaan. Ja, van alle zijden omringd door geestelijke krachten, gelijk de vis door het water, moeten wij ons eigen leven, onze eigen beweging, onzen eigen weg hebben. "Aan alles wat menselijk is onderworpen en van niets, dat menselijk is, afhankelijk," moet een onzer levensleuzen zijn. Wij moeten weten te staan voor Kajafas en voor Pilatus, voor Herodes en voor het volk, en ook waar wij te spreken of waar wij te zwijgen hebben. Er zijn belangen, die wij moeten loslaten, er zijn beginselen, die wij moeten vasthouden; er zijn zaken, die ons persoonlijk aangaan, die wij moeten laten varen, er zijn zaken des Heeren, die wij tot geen prijs moeten prijsgeven. Daarom stelle men zichzelf nooit een volstrekten regel, een onwrikbare wijze van handelen, want daarin licht niet onze kracht, maar onze zwakheid. Ons hart zij vast in de Heer en in zijn Woord, en dan handele men naar de eis van het ogenblik. Men zij zich volkomen bewust wat men wil, en dan bereike men het doel langs rechte, maar niet rechtlijnige wegen. Er is een ijzerharde, onbarmhartig rechte lijn, die zich altijd gelijk wil blijven en door alles wil heengaan, wat ook breke, wat ook valle. Het is de lijn der menselijke wijsheid, de spoorweglijn, die op de minuut wil komen, waar men wezen wil; maar de lijn der goddelijke wijsheid is de sierlijke, altijd golvende en afwijkende lijn, wier kunstige bewegingen zich verliezen in het oneindige, en door niemand kunnen overzien worden dan door God alleen: het is de lijn van de zeeman, die weet waar hij heen wil en de koers naar de haven kent en houdt, maar de wijze hoe hij die koers houdt regelt naar wind en stroom. En de overpriesters en schriftgeleerden stonden en beschuldigden Hem heftiglijk. Ook dit gedrag der overpriesters is sprekend natuurlijk. Zij maken de grootste ernst van de zaak, en tonen dit door met de grootste hartstochtelijkheid hun beschuldigingen tegen Jezus te herhalen en opeen te stapelen. En dat aan een hof, waar de grootste lichtzinnigheid heerste, waar men de spot dreef met God en godsdienst, waar men zulk een woedend en ijver over een woord en namen en over de wet, zoals Gallio het noemde, ten hoogste belachelijk vond! Nochtans was Herodes te staatkundig om dit te zeggen, zoals Gallio deed; hij was een Joods koning, en kon de priesterschap nodig hebben; hij liet dus de priesters hun beschuldigingen inbrengen en stoorde hun drift niet, maar maakte nu toch ook spoedig een einde aan deze mislukte rechterlijke zitting. En Herodes met zijn krijgslieden, Jezus veracht en bespot hebbende, deed Hem een blinkend kleed aan, en zond Hem weder tot Pilatus. Herodes en zijn groten en de krijgslieden, die hem vergezelden, koelden thans hun moedwil aan Jezus. Zulk een teleurstelling voor allen moest de Heer, die haar veroorzaakt had, alleen ten volle misgelden. Hij moest er voor gestraft worden, want ongestraft laat de wereld zich niet honen, niet bespotten, zoals zij het noemt; nee, die haar bespot, moet wederom bespot worden. Zij bespotten dus Jezus. En dat niet alleen, maar zij verachtten Hem ook; zij lieten Hem zien en gevoelen, dat Hij niet waardig was voor het aangezicht eens konings te komen, dat Hij niets meer was dan een gewoon mens, een gemeen man zonder aanzien en zonder eer. En gaat het ons Christenen niet meermalen evenzo, ofschoon in verkleinde mate, naar de evenredigheid van de geringheid onzer persoonlijkheid, vergeleken bij die des Heeren?

Wij weten immers ook bij ondervinding, dat de wereld geen oog heeft dan voor hetgeen in het oog valt, vertoning maakt of schittert, en dat zedelijke grootheid buiten de kring harer waarneming licht. En als daarom de kinderen dezer wereld horen spreken van een begaafd, bemind, beroemd prediker, van een man des geestes en der kracht, dan gaan zij er ook heen om te horen. Vooral zijn lieden van de hoogste stand in zulke gevallen uiterst nieuwsgierig, en willen bij zulke gelegenheden veel te weten komen. Zij komen dan ook in volle pracht, als Agrippa en Bernice, in de vergadering, en hun rijtuigen blijven aan de kerkdeuren wachten tot grote verveling hun dienaren, en zijzelf vervelen zich in de kerk ook spoedig en zeggen bij zichzelf: "Is het anders niet? wij dachten wonder wat van hem te zien en te horen, maar is dat alles? Wat zijn de mensen toch dwaas, dat zij van die man zulk een ophef maken." Gebeurt één onzer zo iets, laat het u niet vreemd dunken. Christus heeft hetzelfde oordeel ondergaan, Hij stond voor Herodes en zijn hof als een dwaas, als een weetniet. Men haalde de schouders voor Hem op, en achtte Hem niet waardig, langer in des konings tegenwoordigheid te verkeren. Men zou Hem dus naar Pilatus terugzenden. Doch niet zonder Hem te tekenen met het vonnis, dat Herodes over Hem uitsprak. Men deed Hem een blinkend kleed aan, en zond Hem op deze wijze naar Pilatus terug. Het blinkend witte kleed was bij de Romeinen de dracht van de kandidaat. Herodes zeide er spottend mede tot Pilatus: "Hier hebt gij een pretendent (dinger) naar mijn kroon, een kandidaat-koning; ik zend Hem u terug, gij zult hem als zodanig wel weten terecht te stellen." Ontzettend, niet waar? voor ons, die weten dat Jezus de Zone Gods, de ware Koning Israël's was, en dat Hij aldus behandeld werd door de goddeloze moordenaar van diens heraut. Doch wij zien hoger, en dan was dit witte spotkleed voor het geloof het beeld van de vlekkeloze onschuld, waarin de Heer was gekleed, en waarin zij allen gekleed zijn, die Hem toebehoren. Straks tot Pilatus teruggekeerd, zal men Hem dat witte kleed uittrekken en Hem ook spottend en minachtend de rode koningsmantel aandoen, en een rieten scepter in zijn hand geven, en Hem honend als koning huidigen; maar ook dat zal ons dan het beeld zijn van die heerlijke waarheid, die geschreven staat in het aanschouwelijk schrift van de Openbaring van Johannes Openbaring 19:11-16: En ik zag de hemel geopend, en ziet, een wit paard, en die daarop zat was genaamd getrouw en waarachtig, en Hij oordeelt en voert krijg in gerechtigheid. En zijn ogen waren als een vlamme vuurs, en op zijn hoofd waren vele koninklijke hoeden, en Hij had een naam geschreven, die niemand wist dan Hijzelf, en Hij was bekleed met een kleed, dat met bloed geverfd was, en zijn naam wordt genoemd: Het woord Gods. En de heiligen in de hemel volgden Hem op witte paarden, gekleed met wit en rein, fijn linnen. En uit zijn mond ging een scherp zwaard, opdat Hij daarmee de Heidenen slaan zou. En Hij zal hen hoeden met een ijzeren roede, en Hij treedt de wijnpersbak van de wijn des toorns en der gramschap Gods. En Hij heeft op zijn kleed en op zijn dijen deze naam geschreven: Koning der koningen en Heer der Heeren. Hoort gij: allen op witte paarden; maar Hij gekleed in het rood en zij in het wit. Kan er treffender uitdrukking zijn van hun heiliging door zijn offerande? En op dezelfde dag werden Pilatus en Herodes vrienden, want zij waren te voren in vijandschap tegen elkaar. De wereldse machten zijn verdeeld tegen elkaar, omdat haar belangen met elkaar strijden, of omdat men elkaars eer te na komt. Herodes haatte niet alleen Pilatus als Romeins landvoogd, waardoor zijn koningschap zich hoofdzakelijk tot Galilea moest bepalen; maar ook omdat Pilatus op eigen gezag bij een vroegere gelegenheid Galileeërs, onderdanen van hem, Herodes, als oproermakers had laten doden. En Pilatus haatte Herodes, omdat deze zich te veel voorstond op het vroegere bestaan en het vroegere recht van zijn vorstenhuis, zodat Herodes zich niet lijdelijk genoeg jegens hem, Pilatus, gedroeg. Doch wat door eerverkorting wordt gescheiden, wordt door eergeving weer verenigd. Nu Pilatus in het toezenden van Jezus tot Herodes diens gezag erkende en het gebeurde scheen te willen goed maken, liet Herodes zijn wrok varen, en toonde hij zich wederkerig welwillend jegens Pilatus. Waardoor? Door zelf tot Pilatus te gaan? Nee, hier was geen denken aan. Maar door een gezant tot hem te zenden. En wie was die gezant? Jezus. Deze zond hij aan hem terug in het spotkleed, waarop geschreven stond:

"Hiermee heb ik Hem genoeg gestraft, het overige laat ik over aan u." En nu, wij weten het nog heden uit de verschijnselen van de dag, dat de verdeelde wereldlijke machten zich licht verenigen als het tegen Jezus is. En waarom? Omdat de zaak des Heeren tegen al de wereldse machten overstaat. Christus veroordeelt alle tirannie, alle onderdrukking, alle onrecht, door welke macht ook gepleegd; en wij behoeven niet tot de dwepers te behoren, die beweren dat de Staat uit de duivel is, om te zeggen, dat de wereldse machten uitsluitend wereldse bedoelingen hebben en wereldse middelen gebruiken, met gedurige tegenstand, en, waar het nodig is, met onderdrukking van de geestelijke, bovenaardse en eeuwige belangen der mensen, of van het koningrijk Gods. Nee, de staat, de macht is uit God; maar als de vreze Gods niet het beginsel is van het Staatsbestuur, dan is de Staat wel een levend lichaam, maar zonder de Heilige Geest. Ook ons lichaam als zodanig behoeft tot zijn onderhoud niets geestelijks; het bloot stoffelijke wordt enkel door het bloot stoffelijke gevoed, gevormd en onderhouden. Onze geest, ons verstand daarentegen wordt enkel door het geestelijke gevoed, gevormd en onderhouden; ons geweten, ons zedelijk gevoel wordt enkel door zedelijkheid gevoed, gevormd en onderhouden. In dat alles voorziet de natuur en het maatschappelijke leven. Doch de mens heeft niet alleen lichaam, verstand en geweten; maar hij heeft ook zonden, ellenden, krankheid en dood. Deze vereisen geen voeding, vorming en onderhouding, maar integendeel: onthouding, bestrijding, wegneming. En dat is de bediening, het werk van het koninkrijk Gods op aarde, waarvan Christus de Koning, de enige Koning, de soevereine Koning is. Hoe komen nu deze twee koninkrijken, het koninkrijk Gods en het koninkrijk der wereld met elkander in botsing, ja in blakende vijandschap? Men zou zeggen, als ieder op zijn gebied blijft, dan kan er niet anders dan vrede zijn. Doch dit verkiest de wereldse macht niet te doen, maar beschikt over de gehele mens, zonder zijn hogere plichten jegens God en zichzelf, en daarmee zijn wederkerige rechten tegenover de Staat te erkennen, te eerbiedigen en te beschermen. De zaak is duidelijk, immers wij ondervinden haar dagelijks. Als burgers zijn wij allen gelijk voor de wet; goed, maar wij zijn ook Christenen, en als Christenen mogen, willen, kunnen wij onze kinderen geen ander dan Christelijk onderwijs laten geven, dat is: wij eisen dat de Staat ons niet verhindere onze kinderen van hun vroegste jeugd af bekend te maken met de enige naam, die onder de hemel gegeven is, waardoor wij en zij en alle zondaren zalig kunnen worden. En wat doet nu de Staat, welke, ofschoon uit God, zijn goddelijk beginsel verlaten heeft? Zulk een Staat bouwt juist scholen, waar deze kennis van de Christus voor de kinderen onmogelijk is geworden, waar de Bijbel, de enige oorkonde van het Godsrijk, verboden is. Is de wereldse macht hiermede in vriendschap met het koninkrijk Gods? Voorzeker niet, maar in openbare vijandschap. Hier geldt het woord des Heeren: Wie niet met Mij is, die is tegen Mij. Wie het koninkrijk Gods niet helpt bevorderen, die verhindert het koninkrijk Gods. Doch welk belang heeft de Staat om zo te handelen? Wat heeft de wereldse macht er tegen, dat haar onderdanen Christenen worden? Dit heeft zij er tegen, dat zij niet kan dulden, daar zijzelf haar Christelijk, goddelijk beginsel (de vreze Gods) verlaten heeft, dat haar burgers dat beginsel volgen; want als dat beginsel de overhand bekomt, zo zijn haar dagen geteld. Zelfbehoud is dus haar doel, en daartoe spaart zij geen middelen, maar spant zij al haar krachten in. Het is de gedurige vernieuwing van de val. Toen de satan gevallen was, wilde hij niet alleen gevallen zijn, maar deed hij allen vallen, die hij kon laten vallen; en dat is nu de strijd, de eeuwige strijd van de kinderen des lichts tegen de boze, dat zij, eenmaal uit zijn macht verlost door Christus, hem, de boze, tegenstaan tot den einde en tot den bloede toe. Alleen de dood stelt hen buiten die strijd, vóór de troon des overwinnaars, die zijn helden kroont met meer dan aardse kronen. Deze overwinnaar zien wij thans in zijn laatste strijd tegenover de overste der wereld. De Heer wordt op spottende wijze door Herodes en Pilatus tot een zoenoffer tussen hen beiden gemaakt; Hij, het waarachtig zoenoffer der wereld, op hetwelk wij van ganser harte gelovende, al onze zonden en al onze goede werken, al onze vreugde en al ons leed, al onze gebeden en al onze verwachtingen neerleggen, als op het enig altaar, dat alles, wat er op gelegd wordt, heiligt voor God.

23:13 De Heer en Barabbas.

En als Pilatus de overpriesters en de oversten en het volk bijeengeroepen had, zeide hij tot hen. Hier begaat Pilatus een rechterlijke misslag: hij haalt het volk in deze zaak. Hoe onvoorzichtig! nooit moet een rechter de minste invloed toelaten van iemand, die niet in het rechtsgeding betrokken is, hoe veel te minder enige invloed van de toeschouwers, van het volk, dat bij zodanige gelegenheden een gevulde mijn is, waarin slechts één vonk behoeft te vallen, om de hevigste ontploffing te weeg te brengen. Pilatus dacht: "het volk is op de hand van Jezus, want zij dragen Hem immers op de handen;" doch hij bedacht niet, dat men nu niet was in Galilea, maar in Jeruzalem, en dat hier de priesterschap het volk in handen had. Gij hebt deze mens tot mij gebracht, als een, die het volk afkerig maakt. Pilatus stelt de misdaad van oproer op de voorgrond, als de enige, waarop hij de doodstraf, welke van hem voor Jezus begeerd werd, kon toepassen. En ziet, ik heb Hem in uw tegenwoordigheid ondervraagd, en heb in deze mens geen schuld gevonden van hetgeen, waar gij Hem mee beschuldigt. Pilatus ontkent alleen, dat Jezus schuldig zou zijn aan de misdaad, waarvan Hij beticht werd; verder kon Pilatus als rechter niet gaan. Hij zag niet in de beschuldigde wat zijn vrouw, zoals wij straks zullen zien, in Hem zag: de rechtvaardige. Ja, ook Herodes niet; want ik heb ulieden tot hem gezonden, en ziet, er is van Hem niets gedaan, dat des doods waardig is. Pilatus zag aan het spotkleed, waarmede Herodes de Heer tot hem teruggezonden had, terstond, dat Herodes Jezus niet beschouwde als een oproermaker, maar als een dwaas, een geestdrijver, een waanzinnige, die geen ander gevolg heeft van zijn pogingen, dan zich belachelijk te maken. Wij moeten deze benamingen u laten horen, opdat gij de diepte, de peilloze afgrondsdiepte ziet, waarin de Heer der heerlijkheid moest afdalen, om ons zondaren te bereiken en te grijpen en met zich op te voeren tot boven de hemelen op de troon zijner heerlijkheid. En nog zijn wij maar op de eerste treden naar deze diepte. Zo zal ik Hem dan kastijden en loslaten. Deze kastijding is de geseling, hier geheel buiten verband met de kruisiging. Pilatus wilde Jezus kastijden, niet om Hem te kruisigen, maar om Hem los te laten. De Romeinse wet gaf de rechter de macht tot zulk een kastijding, als hij meende dat de beschuldigde zich wel niet aan een bepaalde misdaad, maar toch aan andere onbetamelijke zaken had schuldig gemaakt. Dat Pilatus van dat recht in de zaak van Jezus gebruik wil maken, doet hem ons kennen als geen edel Romein, zoals wij er anders zo vele in de Romeinse geschiedenis aantreffen. De rechter begaat een laagheid, wanneer hij de schijn des kwaads straft, zonder overtuigd te zijn, dat het meer dan schijn is. Doch het is een van die pogingen, die zwakke karakters altijd in het werk stellen, om zich bij hun wankelen staande te houden. Het recht heeft als zodanig niets toe te geven. Men spreekt van gestreng recht en van genadig recht, en deze mogen bestaan, want de oorzaak en omstandigheden kunnen dezelfde misdaad bij de een zwaarder en bij de ander lichter maken; maar een zwak of kreupel recht mag, kan er niet bestaan; het houdt hiermee op recht te zijn, en wordt onrecht. En de schare riep uit en begon te begeren, dat hij hun deed, gelijk hij altijd gedaan had; hij moest hun op het feest één loslaten. Hier ziet gij reeds de vrucht van Pilatus onvoorzichtig beroep op het volk; dat volk beroept zich nu op het hun gegeven recht, om er gebruik van te maken tot beslissing dezer rechtszaak. O het volk weet zo goed, welke overheden het heeft, en waar die overheid zichzelf blootstelt voor hun invloed; en in tijden van opwinding en oproer stormen zij terstond op de bres aan, en eisen de overgave van geheel de vesting. Zo er iemand is tegen tirannie en onderdrukking, ik wens met hem gerekend te worden; ik ben voor het verlenen van alle mogelijke vrijheden aan het volk, maar het moeten zedelijke, geen onzedelijke vrijheden zijn. En juist hierin tasten de overheden meestal zo jammerlijk mis, dat men denken moet dat zij met blindheid zijn geslagen. De overheden geven de burgers van onze dagen altijd meer vrijheid om naar hun zinnelijke lusten en begeerten te leven, door hun ook op de dag des Heeren de huizen en paleizen des vermaaks te openen, door hun met de kermissen de gelegenheid aan te bieden tot het uitgieten hunr overdadigheid, en door hen te dwingen hun kinderen naar scholen te

zenden, waar van de enige onmisbare Jezus, de volheerlijke Christus, de enige Zaligmaker der zielen geen sprake mag zijn; zij dwingt ze daartoe, zeg ik, want het volk kan niet anders, er zijn geen bijzondere scholen genoeg voor de grote menigte, en zulke scholen kunnen er niet in grote getale komen, omdat deze geen gemeentekassen tot hare beschikking hebben, zodat het volk kiezen moet of hun kinderen zonder alle onderwijs te laten, of ze naar de onchristelijke scholen te zenden. Doch het werk zal ook hier zijn meester lonen. Een godsdienstloze school brengt een godsdienstloos volk voort, en tussen godsdienstloosheid en goddeloosheid is maar één schrede. De blijken er van zijn reeds nu veelvuldig voorhanden. Op het feest was de stadhouder gewoon het volk een gevangene los te laten, wie zij ook begeerden. Dat was een verbasterde wijze om het paasfeest, het feest der bevrijding te vieren, evenals onze kermissen dit zijn van de kerkwijdingen in vroegere eeuwen. Bij het volk wordt het heilige zeer spoedig op onheilige wijze gevierd en in gedachtenis gehouden. Herinner u slechts het karnaval, of de Vastenavond-vermaken, vooral in de Roomse landen, het verzenden van de een naar de ander op de eerste April, en het vroeg opstaan op de dag vóór Pinkster, om niet van andere dingen te gewagen, die nog bij velen in zwang zijn. Zo was het dan ook bij het Joodse volk tot een gewoonte geworden, om het feest der bevrijding van Israël uit de Egyptische gevangenschap te vieren door een misdadiger, die op de dood zat, de volle vrijheid terug te geven. Een recht goddeloze gewoonte, die alleen de heffe van het volk behagen kon. Het is onzeker of die gewoonte onder het Joodse volk reeds bestond vóórdat zij onder het Romeinse stadhouderschap kwam, of dat zij het van de Romeinen verkregen als een tegemoetkoming voor het verlies van het zwaardrecht en al hun andere oppermachtige rechten. In alle geval, het was een schandelijk kiesrecht, waardoor het strafrecht in zijn loop gestuit werd, en de maatschappij aan een afgewend gevaar op nieuw werd prijs gegeven. Immers gij gevoelt dat de misdadiger, die op deze wijze losgelaten werd, altijd een vriend van de volksheffe was, en zulk een volksvriend was in die tijden van spanning en wrijving tussen de Joden en de Romeinen, bij voorkeur zulk een, die de wapenen tegen Rome had opgevat en gegrepen was. Zulk een valse bevrijder werd dan op zijn beurt door het volk bevrijd. En zij hadden toen een welbekende gevangene, genaamd Barabbas, dewelke een moordenaar was, die in zeker oproer, dat in de stad geschied was, een doodslag gedaan had, en met medeoproermakers in de gevangenis geworpen was. Gij ziet, het was een bij het volk algemeen bekende en beruchte voorvechter der Joden tegen de Romeinen, om ware het mogelijk langs dezen weg een algemene opstand voor te bereiden of op te wekken, en het Romeinse juk af te werpen. En Pilatus antwoordde hun: gij hebt de gewoonte, dat ik u op het paasfeest een loslate; welke wilt gij dat ik u zal loslaten, Barabbas of Jezus, die genaamd wordt de Christus? Wie één trede afgaat van de rechterlijke troon, die moet telkens weer lager dalen. Thans stelt Pilatus een van moord overtuigde, met de wapenen in de hand gegrepen, en daarmede reeds ter kruisdood veroordeelde man naast Jezus, in wie hij betuigde geen schuld te vinden, opdat het volk tussen deze twee zou kiezen. Hij rekende misschien op het ontzettend groot verschil tussen de doodslager en die Jezus, van wie het volk niets anders wist en niets anders kon weten dan wat goed was; doch de hartstocht is het tegenovergestelde van de rede. De hartstocht vraagt naar niets dan bevrediging van zijn eis, en offert daaraan alles op. Wilt gij dat ik u de Koning der Joden loslate? (want hij wist dat de overpriesters Hem door nijd overgeleverd hadden). Dit was een geheel onmenskundige terging van Pilatus, die enkel olie in dat vuur kon werpen. Pilatus had voornamelijk het oog op de overpriesters, en wilde hun tonen, dat hij hun gehele toeleg doorzag, dat zij Jezus niet uit overtuiging van schuld, maar om hun wrok aan Hem te koelen, hadden overgeleverd. Doch overpriesters als deze laten zich niet ontmaskeren, maar elke poging daartoe strekt te meer om hun wrok te doen ontvlammen, en het uiterste te doen om die te koelen. Pilatus had door deze misgreep de los lating van Jezus van nu af onmogelijk gemaakt. Maar de overpriesters en de ouderlingen hadden de schare aangeraden, dat zij Barabbas begeren en Jezus doden zouden, en zij bewogen de schare, dat hij hun liever Barabbas zou loslaten. En de schare riep uit en begon te begeren, dat hij deed, gelijk hij hun

altijd gedaan had. En de ganse menigte riep gelijkelijk: weg met deze en laat ons Barabbas los! De inblazing der overheden doet het volk handelen. Wij zien het ook hier, het volk heeft geen zelfstandig karakter, het laat zich leiden door dezulken, die het leiden kunnen; zodra het zijn meester vindt onderwerpt het zich. Daarom is dan ook niets wufter dan de volksgeest, en wie er op bouwt is de dwaaste der dwazen. Toch hebben de overpriesters door het volk hun oogmerk bereikt; het volk was in hun hand de machtige hefboom, om de zwaren steen, die op deze rechtszaak lag, af te wentelen. En hoe velen zijn er in de geschiedenis aan te wijzen, die door het volk op het schild verheven en naar de troon gedragen werden! Dit verlokt altijd de eerzuchtigen op nieuw, om zich tot vrienden van het volk te maken; de Christen zoekt echter het volk op een andere wijze aan zich te verbinden, door zoals Christus deed, het wel te doen en te zegenen. Zeker worden de weldaden bij het volk licht vergeten, doch dit moet men zich getroosten. Men zou zeggen: hoe is het mogelijk, dat het volk des Heeren weldaden zo spoedig kon vergeten? Doch men vergete niet, dat er een hemelsbreed onderscheid is tussen ingenomenheid ten opzichte van Jezus, of geloof in Jezus. Er moet bij de eerste maar weinig bijkomen, om de genegenheid in haat te veranderen. Er zijn ook in onze dagen vele ongelovigen, die in hun schriften betuigen ten hoogste ingenomen te zijn met Jezus en Hem prijzen en aanprijzen als de beste onder de besten, maar die Hem te gelijker tijd de ene heerlijkheid na de andere ontnemen, totdat er ten laatste in het geheel geen heerlijkheid in Hem overblijft, en Hij niets meer is dan een mens, zoals zijzelf zijn. Het geloof echter kent Jezus en erkent Hem in al zijn heerlijkheden altijd meer; want die heerlijkheden zijn eeuwig en oneindig. Wie zou ze ooit genoeg kunnen kennen, zich er ooit genoeg in kunnen verlustigen? En Pilatus antwoordende, riep hen wederom toe, willende Jezus loslaten: wat zal ik dan doen met Jezus, die genaamd wordt Christus, die gij een Koning der Joden noemt? Pilatus moest Barabbas nu loslaten; toch wilde hij Jezus ook loslaten, en deed daartoe een poging. Doch vruchteloos. Wie rechter zijnde, begint met toe te geven, moet toegeven tot het einde toe. Te vergeefs poogt Pilatus, na de rechte weg verlaten te hebben, door andere wegen weder op de rechte weg te komen. "Nee, (zegt God) eenmaal de rechte weg verlaten hebbende, zult gij uw kromme wegen ten einde toe lopen en al de gevolgen zullen voor uw rekening zijn." Zij riepen en zeiden allen tot hem: laat Hem gekruisigd worden! Ziedaar de volle gelijkstelling van Jezus met Barabbas, nee, het in de plaats stellen van Jezus voor Barabbas door het volk. Barabbas was een moordenaar en ter kruisdood gedoemd, Jezus was onschuldig en had vrij moeten uitgaan; doch het volk eiste een ruiling, die het toppunt der ongerechtigheid was bij het volk en het geheim der verlossing. Niet altijd kennen wij de algenoegzame reden van Gods bestuur en toelating; maar van 's Heeren lijden en sterven kennen wij die volkomen. God heeft ze ons geopenbaard in zijn Woord. In Christus moest de onschuldige lijden en sterven, en wel de dood des kruises, des vloeks, des zondaars, om de schuldige van die vloekdood te ontheffen en hem vrij te laten uitgaan. De afspiegeling van deze boven alles heerlijke, maar daarom ook zaligmakende waarheid wordt gezien in het in de plaats stellen van Jezus voor Barabbas, en dus ook wederkerig van Barabbas voor Jezus; want God laat al zijn eeuwige gedachten zich belichamen in de tijd, en bovenal zijn gedachten des vredes in het lijden en sterven zijns Zoons. En juist dit is de heerlijkheid dezer zaak, dat hetgeen de hoogste willekeur en de ergste gruwel is bij de mens, door Gods oneindige raad gesteld werd tot het hoogste blijk zijner liefde, zijner genade jegens zondaren. Er was geen redding voor de mens mogelijk door de mens zelf. Geen zondaar kan zichzelf weder heilig maken; geen gestorvene door zijn zonde kan zichzelf weder uit de dood opwekken om Gode te leven. Zal de zondaar dus gered worden, dan moet hij door God gered worden. Hoe? Ja, wie zou het hebben kunnen zeggen, als God zelf het ons niet gezegd had. Wie kon weten, wat God doen kon? Daarom is het een goddeloze vermetelheid te beweren, dat wonderen onmogelijk zijn. Maar nu heeft God het ons gezegd. Hij heeft zijn eigen Zoon, het hoogste, dat de Allerhoogste te geven had, niet gespaard, maar Hem, de Geliefde, overgegeven voor ons, schuldigen en veroordeelden, opdat Hij sterven zou met en voor ons en wij leven zouden met en

voor Hem. Hij stierf met ons in onze zonden, opdat wij met Hem zouden leven in zijn gerechtigheid. Hij, de Heilige, werd tot zonde gemaakt, Hij, de Gezegende, werd tot een vloek gesteld. Toen de schuld van ons werd geëist, kwam de straf op Hem. En Hij liet dat alles gewillig en vrijwillig aan zich geschieden in zijn volmaakte gehoorzaamheid aan de Vader, in zijn volmaakte gemeenschap met de Heilige Geest en in zijn volmaakte liefde jegens de gevallen mens, en alzo heeft Hij zichzelf Gode onstraffelijk geofferd door de eeuwige Geest, zodat "het bloed van Christus ons geweten volkomen reinigt van dode werken, om de levende God te dienen," Hebreeen 9:14. Heerlijk in de plaats stellen! Zo wij geloven, zo wij het getuigenis Gods, dat Hij van zijn Zoon getuigt aannemen, zo hangt Christus aan het kruis in onze plaats, en wij gaan vrij uit. Heerlijke, goddelijke ruiling! Enig denkbare weg van behoudenis voor verloren zondaren; want als wijzelf onze schuld moeten betalen blijven wij eeuwig schuldenaars, eeuwig den dood onderworpen. Maar als de allerhoogste Rechter zelf onze schuld tot de allerlaatste kwadrantpenning toe betaalt aan zichzelf, in zijn Zoon, door diens menswording, leven, lijden en sterven als mens dan is de mens ontslagen van de vloek der wet, bevrijd van de verdoemende kracht der zonde, verlost van de dodende kracht des doods, en zijn sterven is enkel het sterven der zonde, in welke hij is, en welke in hem is, om in God, uit God en voor God te leven in eeuwigheid. En hij zeide ten derden male: wat heeft Hij dan kwaads gedaan? Ik heb geen schuld des doods in Hem gevonden. Zo zal ik Hem dan kastijden en loslaten. Maar zij hielden aan met groot geroep, zeggende: kruist Hem! Kruist Hem! En hun en der overpriesteren geroep werd geweldiger. Wij zeggen ook hier wederom, als ten derden male tot Pilatus: "Wat hebt gij dan toch in Jezus gevonden, dat wel niet de dood, maar toch der kastijding waardig is?" Dat komt van dat zoeken naar een middenweg, dat zovelen doen, om jammerlijk te verdwalen. Er is wel een middenweg op de paden des rechts, een vermijden van uiterste en eenzijdigheden, maar niet tussen recht en onrecht, tussen waarheid en onwaarheid. Pilatus had eenvoudig recht te doen, en werd Jezus door hem onschuldig bevonden aan de Hem ten laste gelegde misdaad, Hem los te laten, maar Hem niet om een onbekende, vermeende overtreding, waarvan Hij ook niet beschuldigd was of kon worden, de kastijding (de geseling) te laten ondergaan. Doch nu zocht Pilatus langs een bijweg te verkrijgen, wat hij langs de koninklijke weg had moeten bekomen. De koninklijke weg is de eerlijke weg. Ieder mens moet onbevreesd zijn om zijn plicht te doen, maar bovenal moet een rechter onbevreesd zijn niet alleen tegenover zijns gelijke, maar ook tegenover zijn meerderen en hogeren; zo iemand dat niet zijn kan, doet hij beter niet naar het rechterambt te staan; want de moed wordt niet geboren uit studie en bestaat niet uit een ogenblikkelijke en ras verdwijnende opgewondenheid, maar is óf een bijzondere gave der natuur óf wordt geboren uit een vaste zedelijke overtuiging van Gods wil en onze plicht. En hebben wij moed tot onze plicht, dan zijn wij zeker dat God met ons is, en bezwijken wij, dan zullen wij met eer bezwijken. IK herinner mij een geval uit een der Franse omwentelingen. Alstoen waarschuwde, bij gelegenheid van een oproer te Parijs, zeker jongman de burgemeester, die van het stadhuis naar huis door het volk heen moest, en raadde hem een andere deur uit te gaan. "Ik dank u voor uw raad (antwoordde de burgemeester), maar een burgemeester gaat door geen andere deur uit, dan waardoor hij is binnengekomen. Die een ambt heeft, moet de moed hebben het uit te oefenen." En zo is het. Met zijn plicht te doen houdt men een goed geweten, en met een goed geweten heeft en houdt men moed. Toen Pilatus eenmaal zijn geweten had op de mond geslagen, werd hij door zichzelf vervolgd, en deed hij niets anders meer dan dwaze stappen. Wat zegt hij? Ik zal Hem kastijden en loslaten. Is het niet te veel gezegd, te veel beloofd? Wat weet hij van loslaten? Wie Jezus onschuldig kan laten geselen, die kan Hem ook onschuldig laten kruisigen. En waartoe aan het volk gevraagd wat men zelf in handen heeft? Waarom als een genade te begeren, wat men reeds als recht bezit? Waar men het recht heeft, is de genade niet nodig en ook niet te verkrijgen. Te vergeefs wil Pilatus het volk tot andere gedachten brengen. Het is te laat. Zij willen nu ten volle hun zin hebben, en zo moet Pilatus eerst Barabbas loslaten en ten laatste Jezus ondanks zichzelf

overgeven ter kruisiging. En schoon hij zich al de handen wast, zijn geweten is en blijft bevlekt, zó bevlekt, dat hij ten laatste in zijn ballingschap als Judas de handen slaat aan zichzelf. Want niemand verwachte een zegen buiten de rechte weg, op de kromme wegen van het onrecht en der halve maatregelen. Nee, van God alleen komt de zegen, en God zal al degenen, die zich neigen tot hun kromme wegen, weg doen gaan met de werkers der ongerechtigheid, Psalm 125:5. Daarom als wij de rechte weg verlaten hebben, laat ons dan niet trachten daarop weder terug te geraken langs kromme wegen, maar laat ons dan schuld belijden en vergeving zoeken bij God, en Hij zal onze schuld ons vergeven en ons weder in eens op het rechte pad stellen. Alleen de verzoening met God herstelt ons in onze eer. Bijzonder in het stuk onzer zaligwording hebben wij allen echter iets van de Pilatus-natuur en van het Pilatus-karakter. Wat is de koninklijke weg om zalig te worden? De weg des geloofs. Heerlijker, koninklijker, goddelijker woord kan er niet tot de zondaar gesproken worden, dan: Geloof in de Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden. En wat doen wij? In plaats van die koninklijke weg, die heirbaan van al Gods kinderen te betreden en te bewandelen, kiezen wij allerlei ellendige ongebaande bijwegen en bijpaden. Zonder beeld gesproken: in plaats van Christus aan te nemen als onze volkomen Zaligmaker, zoeken wij onze zaligheid buiten Hem om, in onze eigen denkbeelden en in onze eigen daden. Beware ons God voor die dwaasheid en slinksheid. Wandel voor mijn aangezicht en wees oprecht! zegt God tot Abraham, en niets is heerlijker dan dit te doen. Het rechte pad alleen leidt tot God. Wij gevoelen en ondervinden dat. Zijn wij oprecht, zo druppelt er balsem in ons geweten, en wij zullen vrede hebben. Zijn wij het niet, zo druppelt er venijn in ons hart, en wij gevoelen pijn. Pilatus nu, willende de schare genoegen geven, heeft Barabbas losgelaten, degene, die om oproer en doodslag in de gevangenis geworpen was, welke zij geëist hadden. Zo was dan Jezus ook hier, niet alleen in hogere zin, maar ook in de gewone zin des woords, een Verlosser. En geschiedde dit nu met Barabbas, hoeveel te meer dan met hem of met haar, die zijn eigendom is door het geloof, in wiens plaats Hij waarlijk staat. Nog enige uren en wederom zal Jezus op het kruis de Verlosser zijn van een andere moordenaar, niet voor de tijd, maar voor de eeuwigheid. Heerlijke waarheid: waar Christus lijdt, daar mag geen ander lijden; daar moet ieder vrij uitgaan, die wil. Die wil. De onbekeerde moordenaar wilde niet behouden zijn. Hij wilde zich niet stellen onder de genade van God, door zich te bekeren tot Jezus, en plaatste zich hiermede onder de gerechtigheid van God, die hem verteerde. Toen namen de krijgsknechten des stadhouders Jezus, en als zij Hem ontkleed hadden geselden zij Hem. Wij huiveren bij het denkbeeld van deze wrede strafoefening zelfs op de ergste misdadiger, hoeveel te meer, nu het Jezus geldt. Hier zien wij het lam in het midden der wolven. Zoals wij reeds zeiden: de doodstraf is van God; maar de marteling is van de mens, de wrede mens, die het koel kan aanzien, dat een ander wegkrimpt van pijn. Wij kunnen begrijpen, dat wijsgeren, dat kamergeleerden, die hun leven doorbrengen met denken, de mens van nature zo goedig, teerhartig en zachtaardig vinden, dat hij maar aan zichzelf behoeft overgelaten te worden, om tot de beste mens, die er is, te ontwikkelen. Doch wij weten uit de geschiedenis der oude en hedendaagse volken, dat er geen wreder dier is dan de mens in zijn wrok en in zijn wraak en ook in koele bloede, wanneer hij zijn vijand in zijn macht heeft. Vanwaar dit verschijnsel? Hoe is het mogelijk, dat de voor pijn zo gevoelige mens zijn evenmens zo onmededogend kan folteren? Dit verschijnsel ontstaat niet uit de hardheid, maar uit de verharding der menselijke natuur. De mens kan zijn natuur zodanig verharden, dat hij ten laatste ongevoelig wordt voor pijn. De barbaarse volken waren altijd en zijn nog wrede volken, en onder hen worden ook de wreedste straffen ondergaan, zonder dat de misdadiger zelf er zich buitengewoon gevoelig onder betoont. En weet gij wie de wreedste inkwisiteurs waren? Het waren dezulken, die zichzelf alle dagen geselden, om de Roomse heiligheid deelachtig te worden. Daardoor gewenden zijzelf niet alleen aan pijn, maar hadden er ten laatste zelfs een welbehagen in. Zo kan de gewoonte tot een tweede natuur, tot een onnatuurlijke natuur worden. Wij hebben echter zo ver niet te gaan om dit bevestigd te zien. Wij zien het dagelijks voor onze

ogen, dat kinderen, die gestreng zijn opgevoed, ook gestrenge opvoeders worden. Nu was het Romeinse volk een volk van ijzer en al hun maatregelen, bijzonder hun strafrechterlijke, waren hard als het ijzer. Bij hen vinden wij het eerst de geseling en de kruisiging. Hoe meer dan ook de volken in menselijke beschaving toenemen, hoe zachter hun zeden worden en hoe menselijker hun strafverordeningen. Daarom danken wij God, wij zeiden het reeds, dat de folteringen in onze tijden altijd meer ophouden; want, nog eens, de doodstraf en de gematigde lijfstraf zijn van God; maar de pijnbank is uit de Boze. En een kroon van doornen gevlochten hebbende, zetten zij die op zijn hoofd en wierpen Hem een purperen mantel om, en gaven een rietstok in zijn rechterhand. En vallende op hun knieën voor Hem, aanbaden zij Hem, bespotten zij Hem en begonnen Hem te begroeten, zeggende: wees gegroet, Gij Koning der Joden! en gaven Hem kinnebakslagen; en op Hem gespogen hebbende, namen zij de rietstok en sloegen op zijn hoofd. Wij zien hier de Heer voor de tweede maal in handen van de krijgsknechten, nu Romeinse, die al hun boze moedwil aan Hem uitoefenen. Wenden wij onze ogen niet af. Het is wel eens goed te zien, wat de mens van nature is, en waartoe wij allen in staat zouden zijn geweest, als wij tot die knechten hadden behoord. Ook is het goed, dat wij zien, tot welk een diepte van vernedering het met de Heer moest gaan van zijn nederdaling uit de schoot des Vaders af tot die in het hart der aarde. Wij moeten weten tot welk een dure prijs wij zijn gekocht; daarom is het ons beschreven, opdat wij het lezen en er bij stilstaan zouden in onze loop van zonde tot zonde, en die zonde zouden leren haten als de enige oorzaak van al dat lijden des Zoons van God. Uw en mijn zonden hebben Hem in zijn lijden en aan zijn kruis gebracht, en zo wij voortgaan in de zonde te leven, zal zijn lijden en sterven tegen ons getuigen en ons aanklagen bij God; maar zo wij geloven in Christus als de Gekruiste en Gestorvene voor onze zonden, alsdan heeft Hij onze zonden gedragen en bij zijn opstanding in zijn graf achtergelaten voor eeuwig; in Hem zijn wij dan opgestaan voor God zonder zonde, om na een korte tussenpoos Hem na te varen naar de hemel. Het is opgemerkt geworden, dat de dienstknechten van de Hoogepriester de Heer bespotten in zijn profetisch en die van den stadhouder in zijn koninklijk ambt, terwijl Hij op het kruis in zijn hogepriesterlijk ambt, als Verlosser, bespot werd door de onbekeerde moordenaar en de oversten des voliks. En deze opmerking is juist, evenals die, dat de Heer eerst voor de kerkelijke, vervolgens voor de koninklijke en ten laatste voor de keizerlijke vierschaar, dus voor al de lagere en hogere bestaande rechtbanken gesteld en gevonnisd is. Gij ziet in dit alles de bevestiging der waarheid, dat, gelijk de persoon des Heeren de volstrekte volmaaktheid was, zo ook zijn leven, zijn lijden, zijn sterven en ook zijn opstanding en hemelvaart het kenmerk der volstrekt goddelijke volmaaktheid dragen. Het is een volmaakt geheel, waarvan geen enkel deel kan gemist worden, zonder de volmaaktheid te verbreken. En nu voegen wij er nog een andere opmerking bij. Deze: al wat de overheden en haar knechten aan de Heer spottenderwijze gedaan hebben, dat heeft God in de allerhoogste zin des woords tot waarheid gemaakt. Al de zinnebeelden van de uiterste vernedering, verachting en versmading heeft God in de waartekenen der allerhoogste heerlijkheid veranderd. Christus is in zijn profetisch ambt door zijn opstanding, in zijn hogepriesterlijk ambt door zijn hemelvaart, en in zijn koninklijk ambt door zijn zitten ter rechterhand der majesteit door de Vader hersteld op een wijze, zoals God alleen dit kan doen. Daarom is het zo kleinmoedig van ons, zijn discipelen en discipelinnen, dat wij zozeer opzien tegen de smaad voor de zaak des Heeren. Eenmaal keert immers God de weg der goddelozen om, en ontvangen wij eer voor de hoon ons aangedaan, goud voor het slijk, dat men op ons geworpen heeft, en paarlen en diamanten voor de scheldnamen, die men aan onze personen verbonden heeft. Bij het wereldkind gaat het van uiterlijke hoogheid tot innerlijke vernedering, en eindigt alles in de diepten van het graf; maar bij het kind van God gaat het van uiterlijke vernedering tot innerlijke verhoging, en eindigt alles in de hoogte der hemelen. Pilatus dan kwam wederom uit, en zeide tot hen: ziet, ik breng Hem tot ulieden uit, opdat gij weet, dat ik in Hem geen schuld vinde. Het doel der geseling was bij Pilatus, om Jezus door deze mindere straf van een meerdere, van de dood te bevrijden. Hij

meende: het volk zou zich wel met een gestrenge geseling tevreden stellen; doch het was niet mogelijk het volk tot medelijden op te wekken. Een eenmaal opgewekte en razende hartstocht laat zich niet bedwingen dan door een overmachtige weigering of een algehele voldoening. Jezus dan kwam uit, dragende de doornenkroon en het purperkleed. Behoorde dit ook tot de kastijding? Hier wenden wij het hoofd af van Pilatus, om zijn onwaardige handeling voor een Romein, hoe veel meer nog voor een Romeins rechter! Wij kennen edeler mannen uit de Romeinse geschiedenis dan deze keizerlijke landvoogd toonde te zijn. Zij zijn als zodanig zijn rechters. In plaats van zijn gerechtsdienaren te beletten Jezus iets boven en beneden het vonnis der geseling te laten lijden, laat hij niet alleen de kwaadwilligste moedwil dezer bandeloze bende toe, maar heeft hij ook nog de onbeschaamdheid, om Jezus in die spotkleding aan het volk te vertoonen. En Pilatus zeide tot hen: ziet, de mens! Ja wel, zie hier de mens in al zijn ellende. Zie de mens, zoals hij voor God staat in zijn zonde. Maar ook, zie de mens, die zich voor de mens heeft borg gesteld en thans voor hem betaalt. Hier verstaan wij het woord van de profeet Jesaja (Jesaja 53:2,3): Hij had geen gedaante noch heerlijkheid; als wij Hem aanzogen, zo was er geen gestalte, dat wij Hem zouden begeerd hebben. Hij was veracht en de onwaardigste onder de mensen, een man van smarten, en een iegelijk was als verbergende het aangezicht voor Hem; Hij was veracht en wij hebben Hem niet geacht. En toch is de maat der vernedering nog niet vol voor de Heer, nog wacht Hem op het kruis de allerdiepste vernedering, en door Gods eeuwige raad de allerhoogste verhoging; want het is juist zijn kruislijden, dat Hem, die als de Zone Gods van eeuwigheid boven alle schepsel te prijzen was, ook als mens tot diezelfde hoogte ophief, zodat Hij ook als mens een naam heeft ontvangen, die boven allen naam is, en zich in de naam van Jezus buigen zullen alle knie dergenen, die in de hemel, op de aarde en onder de aarde zijn, en alle tong zal belijden, dat Jezus Christus de Heer is, tot heerlijkheid Gods des Vaders. Als Hem dan de overpriesters en de dienaars zagen, riepen zij, zeggende: kruist Hem, kruist Hem! Wel verre, dat de aanschouwing van Jezus in de deerniswaardige gestalte van een spotkoning de overpriesters en de dienaars, die zij eerst tot geleide van Jezus medegegeven hadden en die nu bij hen stonden, zachter stemmen zou, ontstak dit hun woede te meer, daar zij er de hoogste belediging in vonden, dat zulk een gegeselde, met doornen gekroonde en met een versleten koningsmantel omhangen man de naam van hun Messias werd gegeven. En laat ons de overpriesters en hun dienaren daarom niet zo hard vallen, alsof deze afkeer van zulk een Messias iets enigs bij hen ware en geen wedergade had. Of heeft de dwaasheid van het kruis opgehouden? Zijn er niet nog heden mensen, die zulk een afkeer hebben van het bloed van Christus, dat zij het met voeten vertreden en de verkondiging van de verzoenende kracht van dat bloed met afgrijzen bloedtheologie noemen, om niet nog lasterlijker uitdrukkingen aan te halen? En toch, dit is de wijsheid Gods, om door hetgeen een dwaasheid is voor de wereld, zalig te maken, die het niet voor een dwaasheid houden, maar de getuigenis Gods aangaande dat bloed geloven. Naar de zonde is moet ook het zoenoffer zijn, naar de misdaad de straf, die de misdaad vereffent. De zonde is een afgrond van lijden en haat; hoe zou zij anders kunnen gedempt worden dan met afdaling in haar met een oneindige volheid van lijden en liefde? De zonde is de dood; hoe zou zij kunnen ophouden de dood te zijn dan door de dood te ondergaan, en tevens uit de dood op te staan tot het eeuwige leven? En wie heeft dat gedaan? Christus alleen. Hij heeft uit de dood het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht. In Hem is er geen dood meer in eeuwigheid, en allen, die in Hem geloven, zullen uit hun dood als Hij leven in eeuwigheid. Pilatus zeide tot hen: neemt gijlieden Hem en kruist Hem, want ik vind in Hem geen schuld. Dit was een uiterste poging van Pilatus, om zich van dit rechtsgeding te ontslaan; maar gelijk alle uiterste pogingen meestal wanhopige pogingen zijn, zo zijn zij ook onberaden pogingen. Hoe dwaas om nu tot de Joodse overheden te zeggen: "Zo gij dien man met geweld gekruisigd wilt hebben, kruisigt Hem dan zelf. Ik kan het niet doen, want ik vind Hem de dood niet schuldig." Hij wist immers, dat de Joden niemand kruisigen konden, en dat de Joden, al hadden zij het zwaardrecht, niet kruisigden, maar

stenigden. De Joden antwoordden hem: wij hebben een wet, en naar onze wet moet Hij sterven. De overpriesters zagen de aarzeling van Pilatus om Jezus ter dood te veroordelen, uit gebrek aan bewijzen van schuld. Als zij nu daarvan een afdoend bewijs konden leveren, zou de zaak gewonnen zijn, en zij vonden dat afdoend bewijs in hun ongeloof, dat zij uitspraken met de woorden: Want Hij heeft zichzelf Gods Zoon gemaakt. Ziedaar nu eindelijk en ten laatste de ware reden van aanklacht en beschuldiging tegen Jezus; al het overige en voorafgaande waren slechts voorwendsels geweest. Zoals wij zeiden, durfden de overpriesters met deze beschuldiging in het eerst niet voor de dag komen, omdat zij vreesden het antwoord, dat later Gallio aan de Joden gaf, uit de mond van Pilatus te horen, dat hij namelijk over zulke dingen geen rechter was en ook niet wilde zijn. Doch nu Pilatus het uiterste middel bezigt om Jezus los te laten, nu gebruiken zij ook het uiterste middel om Jezus gevonnisd te krijgen. "Volgens onze wet (zeggen zij) moet Jezus de doodstraf ondergaan; want Hij heeft zichzelf Gods Zoon gemaakt, en dus een godslastering begaan, op welke de wet de dood heeft gesteld. Leviticus 24:16, Deuteronomium 18:20, alwaar wij lezen: Wie de naam des Heeren gelasterd zal hebben, zal zekerlijk gedood worden. En: De profeet, die hoogmoediglijk zal handelen, sprekende een woord in mijn naam, hetwelk Ik hem niet geboden heb te spreken, of die spreken zal in de naam van andere goden, dezelfde profeet zal sterven." Wat volgt hieruit? Dit: Zo de Heere Jezus Christus niet werkelijk is, die Hij gezegd heeft te zijn, de Zone Gods, de enige Zoon Gods, die heerlijkheid had bij de Vader eer de wereld was, dus de eeuwige Zone Gods, dan hebben de Joden gelijk en is Christus rechtvaardig gedood; want zij hadden de goddelijke wet voor zich. En dan volgt er ten tweede uit, dat zij, die Christenen willen heten, en daarbij aan Jezus zijn waarachtige Godheid, zijn eenswezensheid met de Vader ontzeggen, niet alleen onverantwoordelijk handelen door de Joden in hun dwaling te stijven, maar ook zelf het doodvonnis der Joden over Jezus bekrachtigen, en zich daarmee aan hetzelfde oordeel der verwerping door God blootstellen, als die de Joden getroffen heeft en nog treft. Nee, het ongeloof is geen spel; het is geen onverschillige zaak, hoe gij over de waarheid van God denkt, het is integendeel de hoogst ernstige zaak, die over het lot uwer ziel beslist. Gij ongelovige, noemt uwe denkwijze, hetzij deze goed of kwaad is, een in elk geval onschuldige verstandelijke dwaling, die evenmin in uw macht staat, als dat de ene mens rechtop en de andere krom gegroeid is. Het is een vals voorgeven van u, en een vals beeld, dat gij gebruikt; want het verstand is niet iets werktuiglijks, gelijk het lichaam is. Het is een verstandelijke dwaling, maar geen bloot verstandelijke, zoals alleen een onwillekeurige vergissing kan genoemd worden, nee, het is tegelijk een zedelijke dwaling, die uit de verkeerde gesteldheid van uw hart voortkomt, en uzelf in deze verkeerdheid doet voortgaan van dwaling tot dwaling, totdat gij ten laatste in een afgrond van dwaling afstort. Zie het aan de overpriesters van onze tekst. Was de verkeerde opvatting van de woorden des Heeren Jezus bij hen een verstandelijke, een onschuldige, een te verontschuldigen dwaling? Nee, het was een zedelijke dwaling en niet te verontschuldigen, maar ten hoogste strafbaar. Zij konden het beter weten als zij gewild hadden; maar zij wilden het niet beter weten, omdat dit met hun aardse, vleselijke, zondige begeerten niet overeenkwam. Zij maakten een leugen uit de waarheid van Christus. Christus had zichzelf niet tot Gods Zoon gemaakt. Hij is de Zoon van God door zijn eeuwige geboorte uit de Vader. De Vader zelf had Hem tot zijn Zoon verklaard, getuige Johannes de Doper, en bovendien had de almachtige Vader de Zoon de bewijzen van zijn Zoonschap meegegeven in de wereld, door Hem zijn almacht, de almacht zijner wonderen en zijner genade en liefde en wijsheid, mede te delen. En waartoe heeft die zogenaamde verstandsdwaling de overpriesters van onze tekst geleid? Om het minste te zeggen: tot het vermoorden, het op de gruwelijkste wijze vermoorden van de heiligste en liefderijkste mens, die ooit de aarde betreden heeft. O, dat wij er door gewaarschuwd mogen zijn. Uit de dwaling komt juist de misdaad voort. In een tijd als de onze, waarin ieder met de grootste lichtzinnigheid en luchthartigheid denkt wat hij wil over God, zijn Christus, de Heilige Geest, de Schrift en de menselijke bestemming, is het nodig met alle ernst

te waarschuwen voor de vreselijke gevolgen van het spelen met de waarheid; men zet er zijn eigen ziel mee op het spel, en zo men zich niet in tijds terugtrekt, verliest men haar zeker en voor altijd. Toen Pilatus dan dit woord hoorde, werd hij meer bevreesd. Vanwaar die meerdere vrees bij Pilatus? Wat vreesde hij? Het vervolg leert ons, dat Pilatus een vermoeden kreeg van iets hogers, dan hij zich tot hiertoe in deze zaak had voorgesteld. De woorden, die Jezus tot hem gesproken had, "van zijn koninkrijk, dat niet van deze wereld was," en van zijn zending, "om der waarheid getuigenis te geven," die eerst lichtzinnig in de wind geslagen en daarna geheel bij hem vergeten waren, komen hem thans weer in de gedachten bij het horen, dat Jezus zich de Zone Gods genoemd heeft. Natuurlijk had Pilatus geen denkbeeld van een zoonschap als dat van Jezus, maar hij had zeer goed een denkbeeld van een zoonschap der goden; want dit behoorde zowel tot de godsdienstleer der Romeinen als der Grieken. En ging weer in het rechthuis en zeide tot Jezus: van waar zijt Gij? Ziet gij, Pilatus wil Jezus afkomst weten, iets dat geheel en al buiten zijn rechterschap en ook buiten zijn bevoegdheid om het te beoordelen lag. Pilatus had niets met Jezus afkomst te doen, hij had enkel te vragen naar zijn schuld of onschuld. Doch nu hij zich door de overpriesters had laten lokken op Joods godgeleerd gebied, wilde hij ook een godgeleerde vraag doen. Maar Jezus gaf hem geen antwoord. De Heer beantwoordt geen heidense, filosofische, platonische vragen. Hij heeft het nooit gedaan, en zal het nimmer doen. Dit moge eens voor altijd gezegd zijn tot dezulken, die nooit ophouden vragen te doen aan God, aan Christus, aan de Heilige Geest en zijn Woord, niet om te geloven maar om hun ongeloof te kunnen tonen. God, Gods Zoon, de Heilige Geest, de Schrift staan alleen het geloof te woord; de Herodessen en de Pilatussen mogen elders hun vragen doen. Pilatus dan zeide tot Hem: spreekt Gij tot mij niet. Weet Gij niet dat ik macht heb U te kruisigen, en macht heb U los te laten? Wij vinden ook hier weder het woord bewaarheid: "Spreek, en ik zal u zeggen wie gij zijt." Wij zien hier het karakter van Pilatus door hemzelf blootgelegd. Hij spreekt niet van recht, maar van macht, en zodra men van macht spreekt, terwijl er alleen sprake is van recht, staat de willekeur aan de deur, om u die recht vraagt, er uit te werpen. Macht en recht, maar ook recht en macht moeten gepaard, onafscheidelijk gepaard gaan. Zonder macht kan het recht zijn loop niet hebben, en zonder recht is de macht geweld, verdrukking, dwingelandij. Pilatus was dubbelhartig, en een dubbelhartig mens is altijd oneerlijk in doel en middelen. Hij wil tweeërlei doel, gebruikt tweeërlei middelen en valt ter halve wege zonder weer te kunnen opstaan. Wees eerlijk in alles, en gij behandelt een effen en rechte weg, met een goed geweten en met een goede moed, ook bij tegenspoed; want niet altijd wint de eerlijkheid haar zaak bij de mens, wel bij God. Pilatus had een gebrek, dat doorgaans bij mensen bestaat, die in eer, aanzien of waardigheid zijn of enig ambt bekleden. Zij vereenzelvigen hun personen met hun bediening, en begrijpen niet dat deze slechts het voetstuk is, waarop zij tijdelijk staan en waarvan zij eenmaal zekerlijk moeten aftreden. Vandaar dat een minzaam vorst zulk een liefde, en een trotse rijke zoveel afkeer inboezemt. Hoe edel en onvergetelijk is dan ook het gezegde van een Duits keizer, die in het midden van zijn grootheid en van zijn groten, tot één hunner, bij zekere gelegenheid, in zijn oud Duits zeide: "Ich bin ein Mann wie ein andrer Mann; nur das mir Gott die ehre gann." (Ik ben een mens, een man als gij; Gods gunst slechts onderscheidde mij.) En zie nu Pilatus. Eerst is hij geraakt door het woord des Heeren, en nu vindt hij zich beledigd door het stilzwijgen des Heeren. Hij meent een te hoog persoon te zijn, om zonder eerbied behandeld te worden; hij geraakt daarbij in drift en meent sterk te zijn, omdat hij des keizers stadhouder is en krijgsvolk ter zijner beschikking heeft; en hij is ook uitwendig sterk, maar hoe zwak is hij inwendig! Hij stoft op zijn macht, als stond het aan hem, Jezus los te laten of te kruisigen, en toch stond het niet aan hem, hij had deze zijn macht reeds door zijn afwijken van het recht in de handen der door hem gehate overpriesters en van het door hem verachte Joodse volk gegeven. Met de Romeinse keizer en diens legioenen achter zich, moest hij toch doen wat de Joden wilden. Jezus antwoordde: gij zoudt geen macht hebben tegen Mij, indien het u niet van boven gegeven ware. Ziet hier weer

een van die woorden des Heeren, die het voorhangsel scheuren vóór het heilige der heiligen, en ons God doen zien in zijn wezen en in zijn werk. Wij zien hier de voorzienigheid Gods in haar eigen licht gesteld. Alle macht van het schepsel is een van God gegeven macht, niet om het kwade, maar om het goede te doen. Van deze gegevene machten worden sommigen goede machten, en strekken tot zegen van hem, die de macht heeft, en van hen, tot welke die macht zich uitstrekt; maar er zijn ook sommigen, wier macht een kwade macht wordt, die henzelf en anderen tot verderf verstrekt. Wanneer nu God u wil zegenen en weldoen, dan gebiedt Hij deze goede machten en brengt u in betrekking tot een getrouw vriend, een getrouwe gade, een edelen weldoener; maar als u de tegenspoed beter is dan de voorspoed, als Gods ontwerpen met u niet langs de weg van rozen maar van doornen moeten tot stand komen, dan brengt Hij u in betrekking tot die boze machten, en geeft haar macht over u, zover als Hij, de alwijze en algoede, de volmaakte en volheerlijke dit goedvindt. Gij ziet dit volkomen klaar in de geschiedenis van de grootste lijder der oudheid, van Job. God gaf de satan macht over de godvruchtigste man van zijn tijd, ja van alle tijden; want geen ideaal, hoe hoog van de mens gesteld, kan de werkelijkheid die wij in Job zien, overtreffen. Ik zeg van de mens, want Christus was de Godmens, de volstrekt volmaakte mens, die daarmede de grootste der aan God gehoorzamen en tevens de grootste der onschuldig lijdende mensen oneindig moest overtreffen. Doch gij ziet, de lijn, die de goddelijke Voorzienigheid volgt, is dezelfde met betrekking tot de Heer der heerlijkheid als tot Job en tot ons. Wij allen kunnen in het geloof, dat is: door de Heilige Geest en op grond van Gods Woord zeggen in alles wat ons overkomt: "Gij zondt geen macht over mij hebben, gij tegenspoed, gij verdrukking, gij krankheid, gij dood, die mij of mijn dierbare treft, als zij u niet van boven gegeven ware." In dat geloof, in die verzekerdheid der goddelijke Voorzienigheid stonden al de heiligen. Toen David door Simeï gevloekt werd als een man des bloeds jegens het huis Sauls, was dit een gruwelijke leugen, een lastering, want David had het huis van Saul niets dan goed gedaan. Nochtans zeide David tot zijn dienaren, die de lasteraar wilden straffen: Laat hem vloeken, want de Heer toch heeft tot hem gezegd: Vloek David. Dat was genoeg gezegd, om het rechterlijk zwaard van de zoon van Zeruja te doen opsteken; maar in zijn hart voegde David er bij: "God heeft tot hem gezegd: vloek David als de man des bloeds, niet tegen het huis van Saul, maar tegen het huis van Uria." O, wijzelf zijn meestal de beste uitleggers van Gods oordelen over ons, want wijzelf alleen kennen onze eigen levensgeschiedenis volkomen. Ook de Heere Jezus kende alleen het geheim zijns levens volkomen. Hij wist waartoe Hij moest lijden en sterven en op welk een wijze dit moest geschieden. Hij wist dat Hij moest betalen wat Hij niet schuldig was, maar wat Hij voor ons had aangenomen te voldoen, opdat wij zouden worden vrij van schuld, en heilig, en zalig, en heerlijk als Hij. Tot dat doel had de Vader macht gegeven aan de aardse machten over zijn Zoon, en in diens mensheid onderwierp Jezus er zich aan. Ja, Jezus onderwierp zich aan de machten, ook als zij vijandig waren, omdat de Vader het wilde. En zo moeten ook wij ons aan de vijandige machten onderwerpen, omdat Christus het wil; nochtans niet zonder protest tegen de zonde, die zij doen, en die zij ook tegen ons doen. De stelling daarentegen: de macht is het volk, is een stelling der goddeloosheid en een omkering van de Staat. De macht is niet uit het volk, maar voor het volk. God geeft de macht aan enkelen tot heil van allen, en wordt deze van God gegeven macht aan enkelen niet tot heil van allen aangewend, dan eist God zijn machthebbers tot rekenschap, en zij zullen zich daarover moeten verantwoorden bij Hem. En de geschiedenis is vol van zulke roepingen Gods ter verantwoording der vorsten. Daarom is het toekennen van de soevereiniteit aan het volk het miskennen van de soevereiniteit van God, de aanranding van zijn eer, het kwetsen zijner majesteit, dat, als de hoogste misdaad, ook op de vreselijkste wijze door God wordt gestraft in de verschrikkelijkste, bloedigste en verderfelijkste omwentelingen en oorlogen. Christus, zelf de hoogste macht, onderwierp zich aan de kerkelijke en wereldlijke machten, niet omdat zij machten waren, en ook niet omdat zij rechtvaardige machten waren, maar omdat zij van boven gegeven machten waren, omdat God ze

tot machten gesteld had. En dubbel dierbaar moet ons deze onderwerping des Heeren aan de bestaande machten zijn, omdat zij daardoor gestempeld werd met het kruisteken van Christus en gedoopt in zijn bloed; met één woord, omdat ook door deze gehoorzaamheid van Christus onze zaligheid is uitgewerkt. Ja, juist door de gehoorzaamheid van Christus aan de machten heeft Christus de machten te niet gedaan, want de laatste macht, die overblijven zal, is die van Christus, en zolang de aardse machten nog bestaan is Christus de hoogste macht boven deze machten. Christus moet daarom ook gehoorzaamd worden boven alle menselijke machten; en waar de menselijke wetten in strijd komen met de geboden van Christus, daar moeten de menselijke wetten niet gehoorzaamd worden, maar de straffen worden geleden, die door de wetgevers dezer wetten op het overtreden gesteld zijn. Uit dit beginsel zijn de martelaren, de bloedgetuigen der kerk geboren. Daarom, die Mij aan u heeft overgeleverd heeft groter zonde. Gij ziet wat wij opmerkten: Christus onderwerpt zich aan de machthebbers, maar niet zonder protest tegen het misbruik, dat zij van hun macht maken. Pilatus zondigde door zijn onrechterlijke onstandvastigheid; doch de Joodse raad met Pilatus aan het hoofd, die Jezus in des stadhouders handen had overgeleverd, had nog groter zonde; want Pilatus zondigde uit onmannelijke zwakheid van karakter, maar de Joodse raad zondigde uit diepe bedorvenheid van karakter, daar zij Hem, Jezus, uit nijd aan Pilatus hadden overgeleverd, opdat Jezus als een slachtoffer hunner wraakzucht op de wreedste wijze zou vallen. Nee, wij moeten niet menen, dat de machten blindelings gehoorzaamd moeten worden, en ook niet dat zij gehoorzaamd moeten worden zonder dat zijzelf gehoorzamen. Integendeel, hoe nauwkeuriger zij gehoorzaamd worden, hoe meer zij verantwoordelijk gesteld worden bij God, en wee de machten als God tot haar zeggen moet: "Ik heb het hart van dit volk gewillig gemaakt voor u; maar wat hebt gij toegebracht tot heil van dit volk?" Wee, nog eens wee, wanneer God in de vergadering der goden staat en het vonnis uitspreekt: Ik heb wel gezegd: Gij zijt goden en gij zijt allen kinderen des Allerhoogsten, nochtans zult gij sterven als een mens en als een der vorsten zult gij vallen, Psalm 82:6,7. Laat ons dan de machten onderdanig zijn in Christus. In Christus zijn wij kinderen Gods, en daarmee vrij van schatting, en boven alle menselijke macht, en buigen wij ons vrijwillig onder dit alles, gevende schatting die de schatting, en eer die de eer toekomt. Van toen af zocht Pilatus Hem los te laten. Pilatus was thans in het geweten gegrepen. Ofschoon de Heer hem niet de meest schuldige genoemd had, toch had Hij hem schuldig genoemd. Pilatus zondigde in het rechtsgeding. Treffend, niet waar, dat een beschuldigde zijn rechter van ontrouw in diens bediening beschuldigt! Doch de wijze hoe men iets doet, maakt de wijze. Wie kon zoiets de Heer nadoen? Nog eenmaal voelt Pilatus zich opgewekt, om een poging tot Jezus los lating te doen, en misschien was het nu de eerste maal, dat het ernstig door hem gemeend werd. Doch verscheurende dieren laten hun prooi niet los, en deze priesters niet hun offer. Zij treffen nu met hun offermes Pilatus op de gevoeligste plaats van geheel zijn lichaam, en hij valt machteloos aan hun voeten. Maar de Joden riepen, zeggende: indien gij deze loslaat, zo zijt gij des keizers vriend niet; een iegelijk, die zichzelf koning maakt weerspreekt de keizer. Wij hebben het begin en de voortgang van de kampstrijd tussen de overpriesters en Pilatus gezien; die strijd werd altijd feller en wanhopiger: thans was het een strijd op leven en dood geworden. Altijd sneller en dichter vielen de slagen; daar valt een slag op het hoofd van Pilatus, en deze is beslissend. Pilatus wilde alles opofferen voor de gunst van de keizer, zijn meester, in wiens hand zijn ambt en leven lagen. Ook was hij tegenover die machtige heer niet vrij in zijn geweten. Hij had zich aan onderscheiden onrechtvaardigheden schuldig gemaakt, en indien nu de Joodse overheden hem bij de keizer konden aanklagen, omdat hij iemand had vrijgesproken, die zich als koning der Joden had opgeworpen, zo wist hij wat hij van de wrede Tiberius te wachten had: het was met zijn stadhouderschap, wellicht met zijn leven gedaan. O die mensenvrees, en vooral die vrees voor de meerdere, die ons lot en leven in zijn hand heeft, en die er schandelijk misbruik van kan maken tot zijn voordeel en tot ons nadeel, wat heeft zij al vrije mensen tot slaven gemaakt! Beijveren wij ons toch om onszelf te vormen en onze

kinderen op te voeden tot die vrijheid van zin en geest en gemoed zoals zij in Christus is, waardoor wij, vrijgekocht door Christus, geen dienstknechten der mensen zijn in de dingen Gods, en wel de mensen dienen in liefde, maar niet in vreze. Dat wij God vrezen, niet knechtelijk, maar kinderlijk; want wie zó Hem vreest, die heeft voor niets anders te vrezen. Als Pilatus dan dit woord hoorde, bracht Hij Jezus uit, en zat neder op de rechterstoel, in de plaats genaamd Lithostrotos, en in het Hebreeuws Gabbatha. Beide namen betekenen het plaveisel, het vooruitstekende gedeelte van het rechthuis, dat wij balkon zouden noemen. Pilatus wilde thans niet langer onderhandelen, hij zag nu de nutteloosheid hiervan volkomen in. Hij moest een beslissende stap doen, en zich nu alleen tot zijn rechterambt bepalen. Er moest een vonnis worden uitgesproken. Welk vonnis? Hij vreesde dat het een vonnis des doods voor Jezus moest zijn, ofschoon hij nog niet alle hoop verloren had voor het tegendeel. En als hij op den rechterstoel zat, zo heeft zijn huisvrouw tot hem gezonden, zeggende: heb toch niet te doen met deze rechtvaardige; want ik heb heden veel geleden in de droom om zijnentwil. Het is verwonderlijk, maar waar, dat er bij hoogstgewichtige voorvallen meermalen waarschuwingen en wenken gegeven worden aan zulke personen, die daarin de hoofdpersonen zijn. Hoe menig verraad tegen het leven van een vorst, hoe menige samenzwering tegen onschuldigen is voorafgegaan door waarschuwingen, die men niet geloven wilde, en die daarom vruchteloos waren. Zij behoren ongetwijfeld tot de leidingen der goddelijke Voorzienigheid, waardoor de bozen alle verontschuldiging ontnomen, en de goeden alle reden gegeven wordt om te erkennen, dat deze zaak niet buiten de Heer is omgegaan. Het is in soortgelijke gevallen zoals Elihu bij Job (Job 33.14-18) zegt: God spreekt eens of tweemaal, doch men let niet daarop. In de droom, door het gezicht des nachts, als een diepe slaap op de lieden valt, in de sluimering op het leger; dan openbaart Hij het voor het oor der lieden, en Hij verzegelt hun kastijding, opdat Hij de mens afwende van zijn werk, en van de man de hovaardij verberge, dat Hij zijn ziel van het verderf afhoude, en zijn leven, dat het door het zwaard niet doorga. Vergeten wij niet, dat God bij alle gebeurtenissen, die er plaats hebben, tegenwoordig is, en dat Hij doorgaans ook de bewijzen geeft zijner tegenwoordigheid, maar dat deze meestal door ons ongeloof worden voorbijgezien, of althans niet als bewijzen van 's Heeren tegenwoordigheid erkend worden. Het ongeloof lost al het goddelijke op in het natuurlijke, gelijk het water alles in water en het vuur alles in vuur oplost. Het machtigste element overheert altijd het zwakkere en lost het in zich op. In het ongeloof nu is de natuur het machtige element, en daarom lost zij de genade op in de natuur. Het geloof daarentegen neemt de natuur in zich op en verandert haar in genade. Daarom zien de heiligen der Schrift God in al de verschijnselen der natuur. Zij zeggen niet: "het onweert," maar "de God der ere dondert, zijn bliksems verlichten de wereld." En zo spreken zij van al het natuurlijke; het natuurlijke is bij hen nooit het bloot natuurlijke, zoals het bij de ongelovigen is, die geen goud erts, maar enkel erts zien, maar het goddelijk natuurlijke. Zij scheiden nooit de Schepper af van het schepsel, zoals het ongeloof altijd doet. Doch wij keren tot de tekst terug. Merkt op! overal en gedurig horen wij in het rechtsgeding des Heeren stemmen, die ten opzichte van Jezus roepen: onschuldig! onschuldig! Voorzeker is het een treffende en aandoenlijke bijzonderheid, dat Pilatus nog even voordat hij het vonnis zal uitspreken, door zijn vrouw wordt gewaarschuwd. Zij liet hem weten, dat zij om der wille van die rechtvaardige veel geleden had in de droom; en nu zij ontwaakt was, verving de ene angst de andere: bij de angst aangaande het lot van Jezus paarde zich de angst over de mogelijke medeplichtigheid van haar man aan Jezus dood. En nu deed zij meer en beter dan haar man: zij was getrouwer in haar plicht dan hij in de zijne. Zij verzuimde niet, om niettegenstaande de tijd, de plaats, de omstandigheden haar ten ene male moesten afschrikken, terstond een bode tot haar man te zenden, die in het midden van de uitoefening van zijn ambt tot hem moest doordringen, en ook werkelijk tot hem doordrong, tot zelfs aan de rechterstoel, waarop Pilatus reeds gezeten was, met de dringende waarschuwing: Heb toch niet te doen met die rechtvaardige. Hoe wist de vrouw van Pilatus, dat Jezus een rechtvaardige was? Wij weten het niet, maar kunnen het zeer

wel gissen. De vrouw leeft in haar afzondering van openbare zaken meer in de overdenking van de aard en strekking dier zaken. De man ziet meer en somtijds alléén op de zaak als uitwendig verschijnsel, en hij behandelt haar als zodanig. De vrouw behandelt de zaak niet, maar overdenkt haar, en ziet haar daardoor in haar innerlijkheid, in haar wezen. Ook heeft de vrouw ten opzichte van openbare zaken, juist omdat zij er buiten staat, minder vooroordelen in de opvatting der dingen, en in het geheel geen belemmerende invloeden. Het gerucht van het optreden eerst van Johannes de Doper, en daarna van dat des Heeren en diens heerlijke wonderen, verspreidde zich altijd meer. Het gehele Joodse land was er van vervuld; zou het huis van Pilatus, dat in het midden van Jeruzalem stond, daarvoor al die tijd volstrekt gesloten zijn gebleven? Het is onwaarschijnlijk. Pilatus hoorde van Johannes en Jezus spreken met het oor van een krijgsman en staatsman, die zelden acht geven op hetgeen niet tot hun vak behoort; daarbij verachtte Pilatus als een ruwe Romein alles wat Joods was. Maar zijn vrouw hoorde deze geruchten met het oor ener vrouw, die gevoelig is voor al wat goedheid, medelijden, barmhartigheid is. En al de wonderen des Heeren waren weldadigheden en hulpbetoningen. Kon het anders, of zij moest met hoge belangstelling altijd meer willen horen van die geruchten, die haar aandoeningen en gedachten aangenaam troffen en bezighielden? Immers zij kon zich geen begrip vormen, dat zulk een goddelijk weldoener ooit in lijden zou komen. En toen nu deze goddelijke weldoener in lijden kwam, toen werden al haar gedachten van Hem vervuld in de droom, en zijn levensgevaar vervulde haar ziel met zoveel angst, dat zij betuigen kon zelf veel geleden te hebben vanwege het lijden, waarin Jezus gebracht was, en waarvan zij de verdere voortgang wilde voorkomen. Op deze wijze kunnen wij de zaak zonder wonder verklaren. En toch kunnen wij ook hier het wonder niet uitsluiten, al ware het alleen om de treffende tegenstelling van Herodias ten opzichte van Johannes de Doper, en Abrokla (zo was de naam van Pilatus huisvrouw) ten opzichte van de Heer. Er zijn wonderen der Schrift en wonderen der Voorzienigheid. De wonderen der Schrift geschieden niet meer, omdat de Schrift is afgesloten, die de onmiddellijke wonderen als zodanig alleen kon aanwijzen. Immers, zonder getuige is er geen rechtszaak. De wonderen der Voorzienigheid geschieden nog dagelijks, en ik kan mij niet voorstellen dat er iemand kan zijn, die nadenken kan, zonder zich bewust te worden van bijzondere leidingen Gods, die uit de aaneenschakeling van oorzaak en gevolg niet zijn te verklaren, maar tussenkomsten aanwijzen, die aan die strakke rechte lijn een wending, kromming, ja gehele omkering gegeven hebben. Het is toch opmerkelijk, dat de vrouw van Pilatus juist diezelfde nacht in de droom vanwege de Heer zóveel geleden had, dat de angst haar uitdreef tot zulk een stoute stap als zij deed. In die nacht stond de Heer voor de Joodse raad; eerst in de morgenstond werd des Heeren zaak bij Pilatus aanhangig gemaakt. En terwijl nu de Heer voor de Joodse raad stond en de vrouw van Pilatus sliep, werd zij door die angstige droom overvallen. Wij kunnen hier niet anders dan herhalen, wat wij straks bij de aanhaling uit het boek Job zeiden. God, die uit de mond der kindertjes zijn lof bereidt, bereidde ook eenmaal uit de mond ener Kananesche vrouw, een heidin, de lof van de Zone David's, de Koning van Israël, en bereidde ook nu, waar geheel Israël van Jezus zweeg of tegen Hem getuigde, zijn lof en zijn verdediging uit de mond dezer aanzienlijke edele Romeinse vrouw. Wij voegen hier nog bij, dat wij uit de ongewijde geschiedenis weten, dat eerst veertig jaar na die tijd aan de stadhouders verboden werd, hun vrouwen mede te nemen in de vreemde gewesten. Toen Pilatus stadhouder was, werd dit de stadhouders algemeen toegestaan. Wij zien uit dit voorbeeld, dat met talloze voorbeelden kan vermenigvuldigd worden, dat de ongewijde historie altijd gereed is, de heilige historie te bevestigen bij allen, die niet moedwillig ongelovig willen zijn. En het was de voorbereiding van het Pascha, en omtrent de zesde ure. Dat is bij ons negen uur 's morgens. Deze ure was de ure van het morgenoffer bij de Joden, en daar het tegelijk Vrijdag en dus de voorbereidingsdag van de paassabbath, de feestdag bij uitnemendheid was, moest de rechtszaak van Jezus met de meest mogelijke spoed ten einde worden gebracht, dat dan ook geschiedde; want was het nu omtrent negen ure in de negende ure werd Jezus gekruist. En

Pilatus zeide tot de Joden: ziet uw Koning! Pilatus zeide hiermede rechtstreeks tot het volk, dat hij Jezus op geen andere grond ter dood veroordelen kon, dan met de titel van hun Koning. Dat was hun enige beschuldiging, die het vonnis des doods over Jezus kon rechtvaardigen. Het was om diezelfde reden, dat hij Jezus liet kruisigen met het opschrift: Jezus, de koning der Joden. Het was de enige grond, waarmee hij zijn doodvonnis bij de keizer kon verdedigen, wanneer hij daartoe mocht geroepen worden. Gij gevoelt, dat hierin een dier fijne trekken lag, die men zo dikwijls in een geslepen staatkunde aantreft. Pilatus zelf vond in Jezus koningschap geen gevaar voor zijns meesters keizerschap; maar de Joden zeiden, dat daarin een groot gevaar lag: dat hij, die zichzelf tot koning maakt, de keizer weerspreekt, en dat wie de keizer op deze wijze weerspreken laat, des keizers vriend niet kan zijn. "Welnu," zeide Pilatus, "dan moet ook dat gevaarlijke koningschap de uitdrukking zijn der reden, waarom Jezus ter dood veroordeeld en gekruisigd wordt." Doch wat zeide Pilatus hiermee tot de Joden? Dit zeide hij: "Gij houdt Jezus voor een valse Messias; maar als nu uw ware Messias komt, en deze zich ook de koning der Joden noemt, dan moet hij ook gekruisigd worden; want zijn koningschap zou insgelijks mijns meesters keizerschap in gevaar brengen." Dit gevoelden de Joden maar al te goed, en daarom drongen zij er bij Pilatus zozeer op aan, om het opschrift op het kruis te veranderen. Doch daar wilde Pilatus niets van horen. De beschuldiging was niet van hem, Pilatus, maar van hen, de overpriesters uitgegaan, en dus was er geen herroepen aan. Zij hadden te voren moeten weten wat zij deden en zeiden. Maar zij riepen; neem weg, neem weg kruis Hem! De oproerkreten worden al korter en korter; ten laatste trekken zij zich samen in één woord, dat alles zegt, wat bedoeld wordt. Zo schreeuwde later het Efezische volk uren lang: Groot is de Diana der Efeziër! Hier is het herhaald geroep: "aan het kruis met Hem!" Pilatus zeide tot hen: zal ik uw Koning kruisigen? Dit woord was een terging van de Joden, een spotten met hun eigen woorden, waarmee zij Jezus hadden beschuldigd van zich het koningschap te hebben aangematigd. Pilatus was als iemand die, ziende dat hij voor zijn vijand moet onderdoen, zijn degen wegwerpt, maar hem toch nog met zijn handschoen een beledigende slag in het aangezicht geeft. De overpriesters antwoordden: wij hebben geen koning dan de keizer. Wij huiveren bij dit woord. Het is de formele afzwering van de verwachting der vaderen. Het ongeloof van Israël heeft in dit woord zijn hoogste hoogte bereikt en uitgesproken in zijn volle kracht. Israël leverde zich hiermee als een heidens geworden volk over in de macht der Heidenen; het erkende zichzelf als niet meer een zelfstandig volk te zijn met zijn eigen, enig wettig koningschap, maar als aan Rome vrijwillig onderworpen en onderdanig. En dat verklaarden zij, die de gezworene vijanden waren van Rome's heerschappij, en die juist onder voorgeven, dat zij door Jezus toedoen geheel onder Rome's macht zouden geraken, Jezus wilden doden! Doch wat doet de mens niet al om zijn hartstochten te bevredigen, en vooral om zijn wrok te koelen! Toen nu Pilatus zag, dat hij niet vorderde, maar veelmeer dat er oproer werd, nam hij water en wies de handen voor de schare, zeggende: ik ben onschuldig aan het bloed dezes rechtvaardige; gijlieden mag toezien. Gij herinnert u, dat het algemeen een spreekwoord is: "Ik was mijn handen in onschuld," en dat het wassen der handen als een zinnebeeldige handeling van onschuldig te zijn aan de dood eens verslagene, een Israëlitische instelling was, Deuteronomium 21:6-9. Van Israël is deze gewoonte, zoals een menigte andere goddelijke instellingen, tot de Heidenen overgegaan, die ze naar hun smaak hebben gewijzigd. Bij Pilatus echter had deze handeling een verkeerde toepassing, en was het, zoals wij zouden zeggen, een blote uitvlucht. Och, wat kan de mens al niet in de plaats stellen voor het doen van zijn plicht, en waarmee kan hij zichzelf al onschuldig houden! Nee, de verkrachting van het geweten is door geen ceremonie goed te maken, het inwendig bloeden der wond is door geen uitwendig doekje te stelpen. Het geweten wordt niet als de handen gereinigd door water, maar alleen door het bloed van Jezus Christus. Niets uitwendigs kan de mens bevrijden van zijn zonden, alleen het geloof des harten, dat Christus aanneemt als de volstrekt enige en volstrekt algenoegzame gerechtigheid des zondaars, verzoent, bedekt, begraaft de zonden voor eeuwig. Pilatus wilde

twee dingen: zijn persoon en zijn geweten vrijhouden; doch dat is soms onmogelijk. Soms moet men zijn persoonlijkheid prijs geven voor zijn geweten. Zo deden onze martelaren. Zij gaven hun leven prijs, maar niet hun geloofsovertuiging. En zo had Pilatus ook moeten doen, als het nodig geweest ware; maar het was niet nodig. Zijn leven stond bij de uitoefening van het recht in geen gevaar; hij had slechts van den beginne af zich aan het recht moeten houden. Voor ons strekt nu het handenwassen van Pilatus alleen tot een bewijs, dat de Heer, onder gedurig en uitdrukkelijk protest, zelfs van zijn eigen rechter, ter kruisdood is overgeleverd. Het is toch zeer opmerkelijk, dat Jezus voor de boosaardigste hogepriester, voor de goddelooste koning en voor de onwaardigste rechter terechtgesteld, én niet van schuld overtuigd werd, zodat zijn laatste rechter, alvorens Hem ter dood over te geven, deze schuld als een bloedschuld van zich afwierp op het Joodse volk en hun overheden. En is dit nu alles waar, hoe kon dan God toelaten, dat Jezus, de heilige mens, nochtans gekruisigd werd? Zou de Rechter der ganse aarde geen recht doen? Het is onmogelijk; God doet altijd recht, maar zijn recht is, gelijk alles wat het zijn is, oneindig hoog, oneindig diep. Naar het menselijk recht was Jezus onschuldig, en zijn menselijke rechters hebben de vreselijkste gerechtelijke moord aan Hem begaan, die er te begaan is; maar naar het goddelijk recht moest Hij onschuldig sterven, als ware Hij schuldig, want Hij had het borgschap voor ons, zondaren, waartoe God Hem riep, vrijwillig aanvaard. En al het volk antwoordende, zeide: Zijn bloed kom over ons en onze kinderen. Met deze woorden namen zij de misdaad aan Jezus gepleegd, voor hun rekening. Ziet gij, dat wij eens anders zedelijke schuld wel degelijk voor onze rekening kunnen nemen? Aan al de zonden, die wij beamen, waartegen wij niet protesteren, zijn wij medeplichtig, mede schuldig. Op deze onomstotelijke waarheid rust het woord des Heeren tot zijn ongelovige tijdgenoten: Op u zal komen al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is op de aarde, van het bloed des rechtvaardigen Abels af tot op het bloed van Zacharia, de zoon van Barachia, welke gij gedood hebt tussen den tempel en het altaar, Mattheus 23:35. Op dezelfde wijze maken de Joden van onze tijd, zolang zij geen Christenen worden, zich schuldig en medeplichtig aan de dood van Christus, en maken de Roomsen, zolang zij geen Protestanten worden, zich schuldig en medeplichtig aan de gruwelen der inkwisitie. Zonder protest tegen het kwade, heeft men er deel aan. Vreselijke waarheid, waaraan door weinig mensen gedacht wordt, welke echter door niets te ontzenuwen is. Mochten wij er door afgeschrikt worden van het ongeloof, als van het monster, dat zijn eigen kinderen allen meedogenloos verslindt. Wie niet gelooft is schuldig, is medeplichtig aan de kruisiging van de Zoon van God, en zal het oordeel er voor dragen. Gij beseft dan ook nu altijd duidelijker, dat door de uitroep des Joodsen volks: zijn bloed kome over ons en onze kinderen! het toppunt hunner zonde bereikt, en daarmee hun ondergang als volk tot aan het einde dezer bedeling onherroepelijk vastgesteld was. Ja, van datzelfde ogenblik af werd dit vonnis, door henzelf over zichzelf uitgesproken, ten uitvoer gebracht. Ach, reeds achttien honderd jaren licht het bloed van Christus als een bloedschuld op Israel, en vinden wij de waarheid der legende van de wandelende Jood in het Joodse volk zelf terug. Trouwens het was reeds aan het ongeloof geprofeteerd door Mozes in de naam van God, Deuteronomium 28:64,65: De Heer zal u verstrooien onder alle volken, van het een einde der aarde tot aan het andere einde. Daartoe zult gij onder dezelfde volken niet stil zijn en uwe voetzool zal geen rust hebben. Doch de Messias heeft voor zijn volk gebeden: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen, en daarom zal datzelfde bloed, dat zij tot een oordeel over zichzelf hebben ingeroepen, ten laatste, uit onuitsprekelijke goddelijke genade en liefde over hen komen tot ontzondiging. Immers, wat zegt Paulus, Romeinen 11:25-29: Ik wil niet, broeders, dat u deze verborgenheid onbekend zij, (opdat gij niet wijs zijt bij uzelf) dat de verharding voor een deel over Israël gekomen is, totdat de volheid der Heidenen zal ingegaan zijn. En alzo zal geheel Israël zalig worden, gelijk geschreven is: de Verlosser zal uit Zion komen, en zal de goddeloosheden afwenden van Jacob. En dit is hun een verbond van Mij als Ik hun zonden zal wegnemen. Alsdan zullen zij in de diepste ootmoedigheid en boetvaardigheid der ziel hun schuld bewenen,

en hun Schulduitdelger aanbidden. En Pilatus oordeelde dat hun eis geschieden zou. Zo buigt dan Pilatus en in hem de wereld beheersende Romeinse keizer voor de eis van een oproerig volk, en aanschouwen wij hier de zegepraal van de soevereiniteit des volks over de soevereiniteit der door God gestelde machten, de soevereiniteit door Gods genade; want God is zowel de oppermachtige en vrijmachtige uitdeler van de keizerskroon als van de koningskroon en van alle vorstelijke kronen, Daniel 4:17. Waarschijnlijk zullen wij wel genoeg hebben aan deze aanschouwing van de triomf der volkssoevereiniteit, om met afgrijzen jegens haar vervuld te worden; doch zo wij er nog niet genoeg aan mochten hebben, kunnen wij bij deze ontzettende proeve uit de heilige geschiedenis nog voegen die der eerste grote Franse revolutie, die de zedelijke en maatschappelijke wereld in Europa een schok heeft gegeven, waarvan zij zich nog altoos vruchteloos poogt te herstellen, en die wellicht niet te herstellen is dan door de onmiddellijke tussenkomst Gods: de komst des Heeren. Wij kennen uit haar geschiedenis de vele ontzettende gerechtelijke moorden, door de volksmenners gepleegd, waarmede ook geoordeeld werd, dat de eis van het volk geschieden moest. Zo sterk wij daarom voor de vrijheid en des volks ijveren, zo sterk protesteren wij tegen de volstrekte oppermacht, de soevereiniteit van het volk. Men beschouwt het volk als een levend menselijk lichaam, dat alles in zich verenigt, wat tot zelfbestuur vereist wordt: verstand, wil, vermogen. En zulk een lichaam is het volk ook, met dien verstande, dat het volk als zodanig niet een afzonderlijk geheel uitmaakt. Een koning behoort ook tot het volk, al de bewindslieden behoren tot het volk; zij die besturen en zij die bestuurd worden, maken het volk uit. Doch nu zegt het anti-christelijk beginsel: De wil des volks is de wet des volks, en de koning en alle andere bewindslieden onder de koning zijn enkel gemachtigden des volks, om de wil des volks ten uitvoer te brengen, en om, bij gebreke van dien, door het volk verjaagd of vermoord te worden. Het Christelijk beginsel daarentegen zegt: De wil van God is de wet, gelijk van ieder enkel mens, zo ook van een volk, van alle volken, en de wil van God is: dat men recht en gerechtigheid doe zowel aan een iegelijk als aan allen tezamen, en zowel aan de vreemdeling als aan de inboorling, Exodus 12:49; want het beginsel is één en eenvoudig, maar de toepassing er van is veelvuldig, ja oneindig. En de koning of keizer en alle andere machthebbenden zijn dienaren Gods, en zij moeten zijn wil volbrengen door 's lands wetten te handhaven; en doen zij dat niet, dan zal God de rechten van het volk handhaven. Gij ziet ook hier, dat alle verschil licht tussen het beginsel des geloofs en des ongeloofs, en het is in dat opzicht met een volk als met de enkele mens. Als ik geloof dat God in bijzondere gevallen mijn rechtszaak zal richten, en dat in openbare gevallen de bestaande rechters mij recht zullen verschaffen, dan denk ik er niet aan, om mijn eigen rechter te zijn. Evenzo, als een volk gelooft dat God als de Koning der koningen en de Heer der Heeren, dus als de enige macht boven alle macht, de koningen en heren der aarde aanstelt en afzet, zegent en tuchtigt, dan zal het niet in zijn gedachten nemen om zijn eigen rechter te zijn. Maar als het volk zich stelt in de plaats van God en zegt: "Door mij regeren de koningen," dan zegt ook het volk: "Door mij worden de koningen ter verantwoording geroepen en gevonnist." Zeker, het volk heeft ook een stem in het staatsbestuur, maar het mag geen andere stem zijn dan die van het geweten en van het verstand, niet de stem van willekeur en hartstocht. De eerste stem moet gehoord, de andere gesmoord worden. Wee de vorsten, die de eerste stem niet horen, maar smoren. Wee het volk en de vorsten, waar de tweede stem niet wordt gesmoord, maar gehoord! De vreselijke gevolgen er van worden in onze tekst als in bliksemlicht gezien. En gaf Jezus over tot hun wil om gekruisigd te worden. Zo gaf dan Pilatus Jezus over aan de wil des volks. Ontzettend, niet waar? Maar hoe velen, die zich de Christennaam toe-eigenen, doen nog heden hetzelfde en geven Christus over aan dat volk, dat altijd tegenover het volk des Heeren staat, om Christus van zijn eer en waardigheden te beroven, en Hem met de spotmantel om de schouders en met de spotkroon op het hoofd eerst te geselen en daarna te kruisigen? Men kan het in onze tijd stilzwijgend aanhoren, dat de Heer der heerlijkheid tot zelfs op de hoge plaatsen der steden en dorpen, op de aan Hem gewijde

leergestoelten onteerd, gesmaad, gelasterd wordt. Heeft men dan geen vrees meer voor het woord van Hem, die eenmaal het oordeel houden zal over alle vlees: dewijl gij noch koud noch heet zijt, zal Ik u uit mijn mond spuwen? O, dat wij met Jacob zeggen: Mijn ziel kome niet in hun verborgen raad, en mijn eer worde niet verenigd met hun vergadering! Dat wij én de ongelovige lasteraars zelf, én hen, die ze zo zoetsappig kunnen dulden, wederstaan met al de macht des woords, die ons gegeven is, zonder op te houden en zonder moe te worden. Mij dunkt, wij hebben thans de meest afschrikkende voorbeelden van dat ongeloof voor onze ogen in Judas, die Jezus overgaf aan zijn vijanden, in de overpriesters, die Hem overgaven aan Pilatus, en in Pilatus, die Hem overgaf aan de wil des volks; opdat Jezus gekruist werd. Doch ook nu verheffen wij de blik van dat toneel der menselijke schande tot de aanschouwing van de heerlijkheid Gods, en zeggen: "Ziet hier de heilige ruiling, waarop onze zaligheid rust, geschied." Barabbas, die als een oproerling en moordenaar de zondaar in zijn volle gedaante vertegenwoordigt, gaat vrij uit, omdat Jezus in zijn plaats gekruisigd wordt. De toepassing van deze waarheid op onszelf is de bron onzer enige en eeuwige vertroosting. Wie zichzelf beschouwt gelijk hij is, die zal er niet tegen hebben om zichzelf, niet voor mensen, maar voor God, (en met God hebben wij hier alleen te doen) gelijk te stellen met Barabbas. Dat hij een woesteling was en wij beschaafde lieden, dat hij een oproermaker en moordenaar was en wij vredige en zedige burgers zijn, dat maakt een groot uitwendig verschil tussen hem en ons; maar daarom nog geen inwendig verschil. Dragen wij niet dezelfde menselijke natuur in ons, zijn wij niet van hetzelfde leem afgesneden? Was hij niet een even lief kind op de moederlijke schoot, als wij allen waren? Maar hij had geen Loïs tot grootmoeder en geen Eunice tot moeder, zoals Timotheus had en wij hadden, en hij werd niet van kindsbeen af onderwezen in de Heilige Schriften, zoals wij onderwezen werden. Hij had slechte leermeesters en wij goede; zijn omgeving was bedorven en de onze bederfwerend. Hij was zonder tucht en wij waren nooit zonder tucht. Hij had weinig vrienden en vele verleiders, en wij weinige verleiders en vele vrienden; en zo geschiedde het, dat dezelfde menselijke natuur bij hem in al hare kwade en bij ons in al hare goede eigenschappen ontwikkelde. Zeker is het zijn schuld, dat hij een moordenaar is, maar is het onze verdienste, dat wij geen moordenaars zijn? Mag, kunt gij er op roemen? Kunt gij uw goede werken in rekening brengen bij de mensen? Ja, ofschoon het u bij hen als een praler zou kenmerken. Maar kunt gij ze ook in rekening brengen bij God? Nee, het zou u stempelen tot een eigengerechtige dwaas. Gij zegt veeleer: wat ik ben en niet ben, dat ben ik door Gods genade; God bewaarde mij van het kwade en leidde mij tot het goede, geen andere reden daarvoor is er dan zijn ongehoudene liefde; laat deze mij aan mijzelf over, dan word ik nog wat Barabbas geworden is, want zijn natuur is en blijft mijn natuur. Was David niet een der edelst ontwikkelde mensen? Was hij niet reeds als knaap godvrezend, had hij niet vrome ouders, was hij niet edelmoedig, grootmoedig? En toch bij al die voortreffelijkheden der natuur en der genade viel hij zo diep als Barabbas viel; hij werd een opstandeling tegen zijn Opperheer en een moordenaar van zijn naaste. Het is een treffend woord, dat wij hier wel mogen herhalen: "Elke deugd heeft haar prijs; hebt gij haar nog, zo is u de rechte prijs er nog niet voor geboden." Daarom leert de Heiland ons onophoudelijk bidden: Leid ons niet in verzoeking: stel ons niet op de proef, laat de prijs, waarvoor wij onszelf overgeven, ja wegwerpen, ons niet worden geboden. Zo hebben wij er dan niet tegen om in Barabbas de ware, volle vertegenwoordiger der gevallen menselijke natuur voor God te zien? Nee, en te meer niet, omdat wanneer een minder diepgevallen mens tot toonbeeld van de zondaar ware gesteld, dezulke, die zo diep als Barabbas vielen, niet door hem zouden vertegenwoordigd zijn. Zo dan: in Barabbas gaat de mens, gaan gij en ik, vrij uit, waar Jezus in onze plaats gekruisigd wordt. Gij gevoelt dat deze betrekking, de betrekking van Jezus tot de zondaar en van de zondaar tot Jezus zijn moet, zal deze gevolgtrekking waarheid wezen. Alleen Barabbas werd naast Jezus gesteld, en ontving zijn vrijheid door Jezus kruisiging. Er waren nog andere oproermakers en moordenaars in de gevangenis, doch deze werden niet in vrijheid gesteld,

maar enkelen er van met Jezus gekruist. Wij moeten dus als zovele Barabbassen met Jezus in betrekking komen, om door Hem vrijgemaakt te worden, door zijn treden in onze plaats. En dat geschiedt, gelijk het toen vleselijk op onheilige wijze geschiedde, door de stem des volks, thans geestelijk, op heilige wijze door het geloof. Ben ik waarlijk een Barabbas voor Jezus, dan is Jezus waarlijk een Jezus voor mij, die mij van de vloekdood bevrijdt, door zelf die dood voor mij te ondergaan. En de krijgsknechten leidden Hem binnen in de zaal, welke in het rechthuis is, en riepen de ganse bende samen; en als zij Hem bespot hadden, deden zij Hem de purpere mantel af en deden Hem zijn eigen klederen aan. Het was een vernieuwde moedwil van de losbandige krijgsknechten, die er hun genoegen in vonden, om hun deel in de uitoefening van het vonnis aan het slachtoffer te verkrijgen. Zulk een door allen gehaat en doodschuldig verkaard mens kon, volgens hun mening, niet genoeg gestraft, geteisterd, gepijnigd, bespot, gehoond, te schande gemaakt worden. Men trapt en vertreedt, de veroordeelde op allerlei wijze, en roept er de meest mogelijke getuigen bij, om er een gemeenschappelijk vermaak van te hebben. Wat zullen wij zeggen? Alles heeft zijn reden, zijn grond van bestaan in geestelijke diepten. Waar het sterkste licht is, is ook de sterkste schaduw. Tegenover de Godmens staat de mens der zonde, en moet hij staan; het kan niet anders: er is een volstrekte noodzakelijkheid voor de meeste dingen, die ons toevallig schijnen. Pilatus liet dit alles toe, ofschoon het niet tot de kruisstraf behoorde. Hij had geen eergevoel, en dus ook geen teer gevoel voor deze dingen. Hij had immers Jezus buiten noodzakelijkheid, alleen om een zachter vonnis dan een doodvonnis voor Hem te verkrijgen, laten geselen. En nu was de zaak beslist, en trok hij zich niets meer aan. Toen de krijgsknechten en de bijeengeroepen bende verzadigd waren van hun moedwil, deden zij Jezus de purperen mantel af, en deden Hem zijn eigen klederen aan. Er staat wel niet, dat zij Hem de doornenkroon afnamen, doch deze behoorde bij de purperen mantel. Beiden maakten een geheel uit. Het is buitendien onwaarschijnlijk, dat Jezus de doornenkroon op het hoofd droeg, terwijl Hij gekruisigd werd. De gedurige bloeding door het indrukken der doornen zou zijn gelaat geheel onkenbaar hebben gemaakt. De schoonheid van het denkbeeld heeft de schilders verleid, om Jezus op het kruis af te beelden als met doornen gekroond, in overeenstemming met het opschrift: Deze is de koning der Joden; doch de kunst mag de waarheid niet aan de schoonheid opofferen, tenminste daar niet, waar de waarheid en schoonheid kunnen samengaan, hetgeen niet altijd het geval is. Christus is gekruist geheel naakt, zoals Adam werd geschapen; dit bracht de kruisstraf mede, en ook daarom was zij zulk een schandelijke straf, dat alleen slaven en moordenaars uit de Joden en barbaren mochten gekruisigd worden, en de Romeinse burger er ook bij de grootste misdaad vrij van was. Tot deze volslagen naaktheid behoorde de doornenkroon niet, en deze mocht er daarom ook niet bijgevoegd worden. De naaktheid nu mag door de kunst wel niet afgebeeld worden, maar de kunst mag ook niet overnemen, wat niet tot de zaak behoort. Is het ook niet genoeg, dat Jezus vóór zijn kruisiging met doornen is gekroond? Gij weet de doornen der aarde vertegenwoordigen in de Heilige Schrift de vloek der aarde; want al het zichtbare en stoffelijke is uitdrukking van het onzichtbare en geestelijke. Het aardrijk zij om uwentwil vervloekt, zeide God tot de eerste zondaar, en met smart zult gij daarvan eten al de dagen uws levens. Ook zal het u doornen en distels voortbrengen, en gij zult het kruid des velds eten, Genesis 3:17,18. Christus hief ook dezen vloek op door de doornenkroon op zijn gezegend hoofd te laten plaatsen, en veranderde hiermee ook deze vloek in een zegen. Het lijden en sterven van Christus is dat hout en dat zout, dat alle bittere en brakke wateren in de woestijn en in Kanaän zoet en gezond maakt. Ja, Hij droeg een kroon van doornen, Hij leed alles wat er te lijden is, en welk een klein deel van dat geheel is ons lijden! Och, slechts een enkele doorn in het vlees, in de zijde, in de voet! Het is smartelijk op zichzelf, maar niet smartelijk bij zijn smart. En zouden wij dan, waar in Jezus alle wonden bloeden, onze kleine wond zo groot achten? Of zouden wij, waar onze Heer alles leed, in het geheel niet willen lijden? Zou het ons voegen op rozen te gaan onder een Hoofd, dat met doornen gekroond is? Er moet gemeenschap met Christus zijn in alles,

ook in het lijden. Hij leed verzoenend en voldoenend voor de zonde, wij moeten lijden door in de kracht des Heiligen Geestes de zonde te bestrijden en haar af te sterven; bij dit afsterven treedt de zonde uit onze ziel naar buiten in onze droefheid over haar, en sterft zij in onze lichamelijke dood. Trouwens het is met de zonde in onze ziel als met een verzwering in ons lichaam. Zij moet naar buiten komen en rijp worden met pijn, tot zolang zij zich opent en met het kwaad de pijn geheel weggenomen wordt. Treffend is het echter te zien, hoe de spotmantel en kroon al de eeuwen door van de Heer op de discipel zijn overgegaan. Herinner u slechts de auto-dafés, waarbij de ter verbranding veroordeelde lezer der Heilige Schrift, onder de scheldnaam van ketter, met een met duivels en hellevlammen beschilderde papieren mantel en kroon naar de brandstapel werd geleid. En hoe worden nog heden Gods kinderen in sommige schandbladen met dezelfde papieren spotmantel en kroon, niet naar de brandstapel geleid, want daartoe ontbreekt de boze thans de macht (ze zouden het anders gaarne doen), maar toch aan de kaak, ten toon gesteld voor het publiek, dat gaarne naroept, wat het door zijn lievelingen wordt voorgezegd. En zij namen Jezus en leidden Hem henen om gekruist te worden. Aan het rechtsgeding is een einde gekomen, nu moet aan de persoon, die het gold, een einde gemaakt worden. Men leidt Jezus het rechthuis uit, op de straat, op de openbare weg, waar duizenden van het volk elkaar verdringen om de veroordeelde van nabij te zien; en Jezus laat zich leiden als een lam, dat ter slachting wordt geleid, en dat stemmeloos is voor het aangezicht zijner scheerders; alzo deed Hij zijn mond niet open. En Hij dragende zijn kruis, ging uit. Iedere kruiseling moest zijn eigen kruis dragen. De kruisdracht en de kruisiging behoren dan ook noodzakelijk bij elkaar. De Heer zelf plaatste zijn schouders onder het kruis, dat Hem werd opgelegd, wel door de handen der mensen, maar overeenkomstig de raad van God, en Hij gebiedt ook ons dagelijks ons kruis op te nemen en het Hem na te dragen. Waarom? Omdat zijn verzoenende kruisiging onze heiligmakende kruisdracht vordert. Wij moeten ons Hoofd volgen, en komen niet tot de heerlijkheid dan door het lijden, en niet in het eeuwige leven dan door de dood. Wij hebben het meermalen opgemerkt, dat dit nu eenmaal de weg van de begenadigde zondaar is. De zonde brengt de lijdensweg mee, de genade doet er de zaligheid op volgen. Dat wij ons dan gemeenzaam maken met het denkbeeld, dat wij niet buiten het lijden en de dood om, maar door het lijden en de dood heen, overwinnen zullen. Als wij niet gezondigd hadden, zou de Heer niet hebben behoeven te lijden en te sterven, om ons te behouden, en wijzelf zouden het ook niet nodig gehad hebben; maar wij zouden alsdan wellicht door een wegneming als die van Henoch, of door een opvaart als die van Elia, deze aarde voor hoger gebied hebben verwisseld, of, wat nog meer waarschijnlijk is, de schone, heilige aarde zou ons tot een eeuwige woonplaats hebben verstrekt. Nu echter door de zonde het lijden en de dood in de wereld gekomen zijn, nu moest de Verzoener der zonde door beide heengaan, en nu moet ieder zondaar er door heengaan, terwijl de begenadigde zondaar daar, evenals Christus, weder uittreedt in het eeuwig zalig leven. Daarom is wel ieder mens een kruisdrager, maar niet als een discipel van Jezus. Ieder mens sterft wel in zijn dood op een kruis, maar niet ieder op het kruis van Jezus. Of bestaat er een mens of een Christen zonder te lijden, zonder te sterven? Zeker, bij de een is het kruis van hout en bij de ander van goud; bij de een wordt het innerlijk, bij de ander uiterlijk gedragen; maar toch heeft elk huis zijn kruis, en elk hart zijn smart. Bij de Christen echter treedt het meer op de voorgrond, is het meer zichtbaar. Ja, hoe dikwijls gebeurt het, als het de Heere behaagt jeugdige gelovigen tot zich te nemen, dat zij, na een leven van weinig lijden en veel vreugde in het ouderlijk huis, ten laatste toch aan het kruis worden gehecht en er op sterven door een langdurige en uitputtende, of door een snelle maar vreselijk verwoestende, besmettelijke krankheid, waardoor zij ook in die smaad van Christus delen, dat de liefste vrienden van verre staan en niemand met hen te doen wil hebben in hun dood, dan zij, die hen liefhebben met een liefde, die sterker is dan dood en graf. Zo vreselijk als die toestand is, zo liefelijk is de troost, dat onze doden hiermee nog in hun sterven door de Heer in de innigste gemeenschap met Hem en zijn kruis zijn gebracht geworden. Naar de plaats, genaamd

Hoofdschedelplaats, welke in het Hebreeuws genaamd wordt Golgotha. Deze gerechtsplaats lag buiten de stad; het was een onreine plaats, die als zodanig buiten de heilige stad zijn moest. Hij gaf te kennen, dat er geen gemeenschap is tussen de zondedienst en de tempeldienst. Er is dan ook bij ieder beschaafd volk geen gemeenschap tussen de misdadiger en de eerlijke burger. Men zondert ze van elkaar af door onterende straffen of gevangenissen. Ook hier werd de Heer, de Heilige, met de misdadiger gelijk gesteld. Hij, die alleen rein is, en die alleen de onreine reinigt, wordt als onrein, als een zedelijk melaatse man naar een onreine plaats geleid, om er te sterven. Hoe velen zijner liefste discipelen en discipelinnen hebben ook hierin met Hem gemeenschap gehad! Hoe velen zijn in diepe kerkerholen, in afschuwelijke gevangenissen, in de meest onreine plaatsen gestorven, of met gruwelijke folterpijnen vermoord! En als wij dan nu in onze krankheden op zacht gespreide sponden mogen neerliggen, om er wellicht op te sterven, verheerlijken wij er dan God voor, en spreken wij ook hier de dichter na: "'t Is ook een vrucht, die 't kruis ons gaf."

23:26 De Heer en Simon van Cyrene.

En als zij Hem wegleidden, uitgaande, vonden zij zekeren Simon van Cyrene, de vader van Alexander en Rufus, die daar voorbijging, komende van de akker; deze dwongen zij en legden hem het kruis op, dat hij het achter Jezus droeg. Vooreerst moet ik u zeggen, dat den Heere het kruis niet afgenomen werd, omdat Hij er onder bezweek, en ook, dat Simon niet geprest werd het Hem na te dragen uit mededogen voor Jezus. De Protestantse kunst heeft, in navolging van de Roomse, nog altijd de gewoonte den Heer voor te stellen als bezwijkende onder het gewicht van zijn kruis. Niets is echter meer onwaar, dan den Heer in deze onwaardige houding voor te stellen. De Heer bezwijkt niet onder zijn kruis, Hij, die door den engel versterkt werd om niet te bezwijken in zijn bovenmenselijk lijden, hoe veel te minder in zijn menselijk lijden. Ook werd den Heere zijn kruis niet geheel afgenomen, maar alleen het achtereinde, dat over de weg sleepte, werd op Simon gelegd. Het voorste gedeelte van het kruis werd gewoonlijk op de kruiseling gelegd en aan hem vastgebonden, opdat het niet zou afglijden, of met moedwil afgeworpen kon worden. Het zou dus eerst losgemaakt moeten zijn van Jezus, eer het op Simon kon gelegd worden, waarvan wij niets lezen, en dat ook bij de haast, die er met de terechtstelling gemaakt werd, te veel moest ophouden. Daarentegen vinden wij in het oorspronkelijke het woord oplichten, dat enkel van het achterdeel van het kruis kan gezegd worden. Het was dan ook niet uit mededogen voor Jezus, dat men dezen maatregel nam, maar het was enkel de moedwil van de soldaten, die juist om den optocht te bespoedigen, de eenvoudige landman, de boer, die van zijn veldarbeid naar huis keerde en hen tegenkwam, grepen en presten, om in plaats van naar huis te gaan, het kruis van Jezus mede te helpen dragen. Gij gevoelt ook, dat, hoger gezien, de Heer zich het kruis niet laat afnemen, om het door een ander te laten dragen, maar wel wil Hij dat men gemeenschap heeft met zijn kruis. Even als men uit de zichtbare verschijnselen, de onzichtbare, geestelijke bedoeling opmaakt, zo moet men ook somtijds wederkerig, uit het onzichtbare en geestelijke de uitwendige verschijnselen verklaren. En gelijk zich nu alle woord des Heeren belichaamt in een feit, zo ook hier zijn woord: Wie zijn kruis niet dagelijks opneemt en Mij navolgt, kan mijn discipel niet zijn. Simon van Cyrene was de type, het toonbeeld van de gemeenschap van het lijden van de discipel met de Heer. Door deze kruisdracht kwam Simon in onmiddellijke betrekking tot de Heer; het kruis was tussen hem en de Heer de rechte lijn van de gemeenschap. Simon moest nu volgen, waar Jezus voorging. En ook bij ons komt het in ons lijden enkel daarop aan, dat wij in een rechte lijn achter Christus wandelen, opdat zijn kruis het onze zij en ons kruis het zijne. Ja, zullen wij ons kruis goed dragen, zo moeten wij het achter Jezus dragen. Welk een liefelijk symbool of zinnebeeld is dus Simon van Cyrene voor de kerk des Heeren van alle tijden. Ziet men niet uit alles, dat de Heilige Geest in de heilige geschiedenis overal eeuwige gedenktekenen van zijn tegenwoordigheid gesteld heeft? Evenals de aloude Egyptenaren door de hun omringende rotsen tot sfinxen te beitelen en door rotsen op rotsen te stapelen in hun piramiden, altijddurende gedenktekenen van hun tegenwoordigheid en werkzaamheden aan die plaats hebben achtergelaten, en evenals de aloude Israëlieten in de woestijn aan de muren der rotsen in schrift gedenktekenen van hun veertigjarig verblijf aldaar hebben gesteld, zo heeft ook de Heilige Geest op elke bladzijde der Schrift zijn naam geschreven ten bewijze van zijn auteurschap. En nu komen de ongelovigen, als echte Vandalen, met hunne mokers en breekijzers, om te pogen deze prachtige monumenten, deze sfinxen, piramiden en rotsen der Schrift, die de eeuwen weerstonden, te verminken, te verbrijzelen en te vernietigen, om met de stenen er van hunne wachthuizen te bouwen! Doch het zal dezen barbaren niet gelukken de barbaarsheid terug te brengen voor iemand anders dan voor henzelf. Voorzeker, het is een van de diepste en meest onverklaarbare verblindheden van het menselijk verstand, de Heilige Schrift niet voor een werk van God, de Heiligen Geest te houden; het is zoveel als te beweren: deze prachtige roos, deze fijngetinte dahlia is door mensen gemaakt. Nog eens, welk een aandoenlijk schone verbinding tussen de zondaar en de Verlosser van zondaren! en waardoor? Door het kruis. O, gevoelt gij

welk een diepte van heerlijkheid in deze voorstelling ligt? Zonder het kruis is er geen band tussen ons en de Zaligmaker; of hetgeen hetzelfde is, tussen ons en de zaligheid. Als Christus het kruis niet had gedragen, wij zouden geen verlossing hebben uit de eeuwige nood, de eeuwige dood; maar nu Hij het gedragen heeft voor ons en ons voorgaande, nu kunnen wij deel verkrijgen aan zijn kruis door de hand aan het uiterste deel er van te slaan en het een eind weegs de Heer na te dragen. Want niet Simon van Cyrene, maar Jezus moest op dat kruis sterven. Toen zij aan Golgotha gekomen waren, werd Jezus gekruisigd, en was Simon vrij. En was deze zaak nu enkel figuurlijk? Nee, ofschoon Simon op dat ogenblik nog geen discipel van Jezus was, hij is het nochtans geworden. Trouwens, wie de Heere der heerlijkheid een dienst doet, al is het ook tegen zijn wil, en wie slechts een weinig in zijn smaad deelt, wordt meer dan heerlijk beloond, wordt begenadigd voor eeuwig. Simon wordt genoemd de vader van Alexander en Rufus, die niet alleen later uitnemende leden van de gemeente, maar ook zelfs Paulus' bijzondere vrienden waren, Romeinen 16:13. En zo ontving Simon reeds nu in deze kruisdracht de profetische belofte, dat hij met Jezus geleden hebbende, ook met Hem zou heersen. Want inderdaad, Simon leed met Jezus. Hij was als een bejaard, eenvoudig landman, door zijne gebukte houding onder den kruisbalk, een spot van de soldaten en van het volk. Doch wordt niet nog heden meermalen de Christen als onder het kruis gedwongen en in een belachelijke houding gebracht? Getuigen de spotprenten in de tijdschriften voor de lachers, waar de gelovigen als karikaturen dienst moeten doen. En niemand is daarvoor gevrijwaard; men kan zo ligt als onverwacht in zulke en nog moeilelijker omstandigheden gewikkeld worden. Toevallig kwam Simon van zijn akkerwerk, en hij werd gedwongen medegenoot te zijn in den optocht naar Golgotha. Gedurende het Franse schrikbewind was het genoeg medelijden te hebben met iemand, die geguillotineerd werd, om mede geguillotineerd te worden. Simon werd gedwongen, want men mag zich tot het lijden niet aanbieden; maar als het ons opgedrongen wordt, dan moeten wij het vrijwillig en gewillig dragen. Voorzeker, God heeft moedwillige krijgsknechten genoeg ter zijner beschikking, om ons te grijpen en onder het kruis te plaatsen. Doch aan de anderen kant, welk een onschatbaar heil viel hiermede Simon te beurt. Het is een van des Christens grootste voorrechten, Christus het kruis na te dragen. Zal men het erekruis, dat de koning ons toezendt, weigeren, afwijzen, terugzenden? En zo niet, zal men dan het erekruis, dat de allerhoogste Koning ons toezendt, weigeren, afwijzen, terugzenden? Nee, de vrucht er van is te liefelijk. Wat geeft een aardse koning met zijn erekruis? Een onderscheiding, die alleen dan eervol is, als de mensen oordelen, dat wij het verdiend hebben, en er zijn altijd velen, die zeggen, dat wij het minder verdiend hebben dan anderen, of dan zijzelf. En in elk geval, het is persoonlijk en alleen voor dit leven. Als men gestorven is, dan moet het erekruis teruggezonden worden; de familie mag er niet als een reliek mee pronken. Maar zie nu eens wat de Schrift reeds terstond aan Simon met Christus' erekruis geeft. Zij noemt hem de vader van Alexander en Rufus. Twee zonen derhalve worden na hem erfgenamen van Christus en zijn erekruis, en wie weet tot in hoe vele geslachten dit zo is voortgegaan! Wij zien dus, welk een zegen het kruis van Christus achterlaat. Wie er slechts het uiterste deel van draagt, heeft er terstond een dubbelen zegen door, een voor zichzelf en een voor zijn kinderen, of de zijnen. Waarom zijn wij dan zo tegen het kruis? Omdat wij vlees zijn. Het vlees, onze gevoelige menselijke natuur wil niet lijden, wil enkel vreugde hebben, en daarom zijn er zo vele mensen, die naar het vlees leven en jagen van genot tot genot, vliedende van Christus en het kruis. Doch zou ons de genade niet meer zijn dan de natuur, de geest niet meer dan het vlees, de eeuwige vreugde des hemels niet meer dan het kortstondig genot van de aarde? Mag het ons onverschillig zijn, als God ons tot waardigheden in zijn koningrijk wil verheffen, door ons belangrijke posten toe te vertrouwen in den strijd tegen de machten der duisternis, of wanneer Hij ons de zwaarste beproevingen laat ondergaan, om ons als beproefd te stellen voor zijn aangezicht in eeuwigheid, dat is: als proeven van hetgeen zijne genade vermag in onze zwakheid? Was dat niet zijn welbehagen met Job, met Jacob, met Jozef, met Mozes, met David,

met Jesaja en Jeremia, met Ezechiël en Daniël, met Johannes den Doper en Johannes de Evangelist, met Petrus en Paulus? Ziet, wij houden hen gelukzalig, die verdragen, en het einde des Heeren, de uitkomst, die de Heer hun gaf, hebben wij gezien. En wie staat boven die allen? Hij, die alles geleden heeft als mens, en daarmede het toonbeeld is van de oneindig goddelijke kracht in de arme zwakke menselijke natuur. Hij stond de allerhoogste proef door, niet om groter te worden dan Hij was; want Hij was God van eeuwigheid tot eeuwigheid, maar om ons groter te maken dan wij waren, om ons uit den diepsten val op te voeren tot de hoogste glorie. En nu wil Hij, dat zijn verlosten ook iets hebben van zijn liefde om zielen te behouden, en van zijn lijden, om zich eenmaal te hoger te kunnen verblijden; want zo wij niet met Hem verdragen, hoe zullen wij met Hem heersen? 2 Timotheus 2:12. In de wereld klimt men van waardigheid tot waardigheid langs altijd hoger trappen van eer, van roem, van blijdschap; maar alzo is het niet in het koninkrijk Gods, in de gemeenschap met Christus. Wie daarin tot grootheid wil opklimmen, moet altijd kleiner worden, altijd meer zichzelf vernederen en laten vernederen, altijd meer zich spenen en gespeend worden van de ijdele vreugde van de wereld, totdat hij ten laatste met geheel zijn hart kan zeggen: Wien heb ik nevens U in den hemel. Nevens U lust mij ook niets op aarde. Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de rotssteen mijns harten en mijn deel in eeuwigheid. Gelijk een hert schreeuw naar de waterstromen, alzo schreeuwt mijne ziel tot U, o God. Mijn ziel dorst naar God, naar de levenden God! Wanneer zal ik ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen!

23:27 De Heer en de vrouwen van Jeruzalem.
En een grote menigte van volk en van vrouwen volgden Hem, welke ook weenden en Hem beklaagden. Het was een luid, snikkend wenen, met uitroepingen van beklag, zoals dit bijzonder bij de Joden, een der levendigste en bewegelijkste, hartstochtelijkste en geestdriftigste volken, altijd plaats vond en nog plaats vindt. Het was natuurlijk, dat onder de grote menigte des volks, welke bij rechtsoefeningen van alle kanten toestroomt, ook vrouwen waren, die als de vrouw van Pilatus, niet deelden in de haat van de priesters en in de opgewonden vooringenomenheid des volks tegen Jezus. Zij wisten geen kwaad van Hem en daarentegen zo veel goeds! En nu zagen zij Hem, op de gruwelijkste wijze mishandeld, naar Golgotha uitdrijven door meedogenloze krijgsknechten, om Hem aan het kruis te slaan, dat Hij droeg, en Simon achter Hem. Zij konden bij dit gezicht onmogelijk haar aandoeningen bedwingen, maar barstten los in luid geween en uitroepingen van mededogen. En wij moeten zeggen, hiermede waren deze vrouwen de vertegenwoordigsters van het betere deel der natie, dat niet mede instemde in de goddelozen raad van hun overheden en van hun verleide en misleide medeburgers. En Jezus zich tot haar kerende, zeide. Gij ziet, het is dezelfde Heer, hetzij gij Hem aantreft vrij of gebonden. Hij doet altijd de eerste stap. In het midden van dat woelen en drijven des volks, dat schreeuwen en vloeken der soldaten, en dat wenen en jammeren der vrouwen, staat Hij stil, keert zich tot de vrouwen en spreekt tot haar, en er is niemand, die het Hem belet. En wat zegt Hij nu? Gij dochters van Jeruzalem! De Heer spreekt de vrouwen aan met de profetische naam: dochters van Jeruzalem. Gij weet, de dochters van Jeruzalem, of van Zion, waren sedert Davids koningschap gedurende al de eeuwen de vertegenwoordigsters van geheel Israël. Zij werden tot vreugde opgeroepen door den profeet Zacharia (Zacheria 9:9): Verheug u zeer, gij dochter Zion! Juich, gij dochter Jeruzalems! Ziet, uw Koning zal u komen, rechtvaardig en Hij is een Heiland, arm en rijdende op een ezel, en op een veulen, een jong der ezelin. En wij hebben deze dochters vrolijk gezien, en verheugd haar horen juichen bij des Heilands intrede te Jeruzalem; doch hoe is nu alles veranderd, nu de Heiland naar Golgotha wordt uitgestoten! Mag bij deze uitgang wel de dochter Zion ontbreken, moet zij niet de dood van haar ware Koning bewenen? Doch nee, zijzelf zou het niet kunnen; wel zou zij over zichzelf kunnen wenen, nu zij om haar zonden haar Koning en Heer naar het kruis ziet gaan, maar Hem bewenen? neen. Zij, de dochter Zion, de profetische, zinnebeeldige vertegenwoordigster van het gelovig Israël, is dan ook hier niet tegenwoordig. De werkelijkheid neemt hier de plaats in der heilige beeldspraak. Het zijn de burgeressen, de werkelijke dochters van Jeruzalem, die door de Heer worden aangesproken; doch niet zonder verband met de ware geestelijke dochters van Jeruzalem en van Zion. De Heer geeft deze vrouwen deze profetische naam, opdat zij zouden worden wat zij nog niet waren geestelijke dochters van Jeruzalem. Weent niet over Mij, maar weent over uzelf en over uwe kinderen. Is de Heer ongevoelig voor de gevoeligheid dezer vrouwen? Nee, het was Hem veeleer een verkwikking te midden van zoveel ongevoeligheid, hardheid, wreedheid, als waaraan Hij al de tijd had blootgestaan en nog bloot stond, te horen wenen en klagen over het onrecht, dat geschiedde. Hij, die de persoonlijke liefde was, kon geen bewijs van liefde onopgemerkt en onvergolden laten; daarom gaat Hij niet stilzwijgend zijn weg, maar staat stil, en doet zó de gehele optocht stilstaan, en zich tot de vrouwen kerende, spreekt Hij ze vriendelijk aan met de naam, die bij Israël uit de profeten en het Hooglied liefelijk was als de uitstorting der liefelijkst geurige olie, met de naam van dochters van Jeruzalem. Doch wijst Jezus haar niet af, Hij wijst haar terecht. De Heer wil wel beweend zijn, maar niet met tranen van bloot medegevoel. Er is een medelijden met anderen in het uitwendige, dat zichzelf in het innerlijke vergeet. Jezus wil, dat men eerst zijne zonde bewene en dan Hem. Vleselijke gevoeligheden zijn goed, maar als het daarbij blijft, zijn zij onnut. Alle gevoel over Jezus' lijden, zonder gevoel van onze zonde als de oorzaak van dat lijden, is onvruchtbaar, en Christus, wij hebben het u meermalen gezegd, bemint niets, dat onvruchtbaar is, ja Hij haat het, Hij kan het niet dulden; daarom vervloekte Hij tot een toonbeeld voor altijd, de onvruchtbare

vijgeboom. Deze was niet dood, maar droeg enkel bladeren, terwijl hij vrucht dragen moest. Hij was innerlijk dood, de Heer liet die dood ook naar buiten uittreden, en de onvruchtbare vijgeboom verdorde terstond. In geheel de Schrift is alles aangelegd en berekend op vruchtgeven; al wat Gode welbehagelijk is moet goed zijn en iets goeds voortbrengen. Daarom moesten Jeruzalems dochters wenen over haarzelf en over haar kinderen; zij moesten wenen over Jeruzalem, over haar land en volk, gelijk Jezus er zelf over geweend had. Hij ziet zichzelf in dit opzicht voorbij, en Hij wil dat men Hem ook in dit opzicht voorbij zie. Hij wil geen medelijden in de zin van erbarming, want Hij kon het lijden vermeden hebben, maar Hij nam het vrijwillig op zich. Het is het koninklijk privilegie, het kroonrecht van Christus, medelijden te hebben. Christus heeft medelijden met ons, en dat voegt Hem, maar het voegt ons niet medelijden te hebben met Hem. Hij is de medelijdende Hogepriester, en gelijk Hij medelijden heeft met ons, zo wil Hij dat wij medelijden hebben met onszelf. Geen medelijden dus met de Heer; Hij wijst het af; wilt gij medelijden hebben, heb dat met zijn armen. Daarom, geen bloot zinnelijke gevoeligheid bij de beschouwing van het lijden van Christus! Alvorens zijn kruislijden begon, heeft Hij zelf tegen zulk medelijden gewaarschuwd, Hij heeft het tegengesproken, ja het bij de wortel afgesneden. Nog eens, wilt gij medelijden met Hem hebben, Hij wijst u af, maar wilt gij met Hem lijden, Hij neemt u aan; want dat is geheel iets anders. Deelneming alleen met ons gevoel, en deelneming ook met de daad zijn tweeërlei. Van de laatste was Simon het voor en toonbeeld. De Heer wilde wel dat Simon het kruis meedroeg achter Hem, maar niet dat de vrouwen Hem beweenden in den zin van beklagen. Want ziet, er komen dagen, in welke men zeggen zal: zalig zijn de onvruchtbaren en de buiken, die niet gebaard, en de borsten, die niet gezoogd hebben. De Heer geeft de reden aan, waarom Hij de vrouwen gebiedt te wenen, niet over Hem maar over haarzelf, en niet over haarzelf alleen, maar ook over haar kinderen; want het eindoordeel over Jeruzalem was aanstaande, en zou uitgevoerd worden op zulk een alle gedachten te boven gaande wijze, in zulk een diepte van nood en ellende, dat de onvruchtbaarheid, die anders voor de Israëlitische vrouw als een onheil werd beschouwd, als een groot geluk zou geprezen worden, omdat de moeders altijd veel meer lijden in het leed van haar kinderen, dan in haar eigen leed. Alsdan zullen zij beginnen te zeggen tot de bergen: valt op ons, en tot de heuvelen: bedekt ons! De Heer gaat voort in dezelfde hoog profetische toon, waarin Hij begonnen is, en de majesteit van zijn woorden wordt nog verhoogd door de diepte van vernedering, waarin Hij ze uitspreekt. O, een koning op zijn troon kan licht verheven spreken; maar hier spreekt een Koning onder het kruis woorden, die in hoogheid geen wedergade kennen. De nood zou zo groot zijn, dat men een groot kwaad zou wensen, om een nog groter te ontgaan. Zou men niet zeggen: wat is vreselijker dan dat de bergen op ons vallen en de heuvelen ons bedekken? En toch zou zulk een dood boven het leven verkozen worden. De ellende, zoals die gedurende de laatste belegering van Jeruzalem plaats vond, overtrof dan ook niet alleen de ellende van de vorige belegeringen, maar is, zoals wij reeds vroeger zeiden, voorbeeldeloos in de wereldgeschiedenis. Geen volk heeft ooit zo gestreden en geleden als het Joodse volk van die dagen; het was alsof het voor het laatst al zijn krachten had verenigd, om eens voor altijd te overwinnen of overwonnen te worden, en het werd overwonnen. En vergeten wij nu niet daarbij, dat toen de Heer Jezus deze woorden uitsprak, Jeruzalem, ofschoon onder voogdijschap van Rome, nochtans in het toppunt was van bloei, van uitwendige welvaart en ook van uitwendige zedelijkheid; want er was in geheel Israël geen afgoderij. En toch veertig jaar later waren stad en tempel niet meer. Voorzeker een opmerkelijk verschijnsel, waarvan wij niet zelden gebruik maken tegen de Joden, die Joden blijven. Wij vragen hun, waarom juist zo kort na de dood van Jezus stad en tempel werden verwoest en het Joodse volk in een nu achttienhonderdjarige ballingschap gevoerd werd? En zij antwoorden: "Het was om onze zonden." Goed! zeggen wij, maar heeft uw volk dan vroeger ook niet gezondigd, en leefde het niet juist ten tijde van de laatste verwoesting van Jeruzalem zo nauwkeurig naar de wet als het vroeger zelden gedaan had, alle afgoderij verworpen hebbende en hatende? Hoe komt het dan

nu, dat uw volk juist in zijn schoonste gedaante de zwaarste, de uiterste vloek op zich zag neervallen?" Deuteronomium 28:64. Op deze vraag hebben zij geen antwoord; maar hebben wij, die geloven, hetzij wij uit de Joden of uit de Heidenen zijn, het antwoord. Dit: Israël heeft zijn Messias verworpen, en dat is Israël's uiterste misdaad, waarop niet anders vallen kan dan Gods uiterst oordeel. En op deze verklaring van deze anders onverklaarbare zaak zal eenmaal geheel Israël, als het tot het geloof zal gebracht zijn, zeggen: "Amen, zo is het!" Want indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden? Hier wijst de Heer zelf de reden aan, waarom het dorre hout zou verbrand worden het was omdat men zo met het groene hout handelde. De Heer verbergt ook weder hier zijn persoon achter de zaak. Hij zelf is het groene, sappige, vruchtdragende hout, de boom des levens, des eeuwigen levens; het dorre hout is het ongelovige Israël, dat Hem verwerpt. Ontzettend woord! Israël, eens die volsappige boom, die zo vele liefelijke vruchten voortbracht, was nu zó dor geworden, dat het leven nog slechts in enkele twijgen was overgebleven, zodat ook reeds door Johannes de Doper de bijl aan den wortel van den boom gelegd werd, ten teken dat, indien de boom nadat het allerlaatste aan hem gedaan zou zijn, geen vruchten droeg, hij zonder verdere verschoning zou omgehouwen worden. Rekenen wij slechts het getal van dezulken, die uit Israël gelovig werden, tegen het gehele getal van het Joodse volk, dat ongelovig bleef, en wij hebben de maatstaf voor de hoegrootheid van de dorheid van die boom. Indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden? Wie bedoelt de Heer met dezulken, die dat aan het groene hout doen? Zeker Israël, maar tegelijk ook de Romeinen, als de volvoerders van het vonnis van de Joodse raad. Indien de Romeinen zulk een vreselijk oordeel voltrokken aan het hout, dat zijzelf als groen hout erkenden, wat zullen zij dan aan het dorre doen? Gij weet, dat bij een belegering de vijand de bomen, die de toegang tot de stad beletten of belemmeren, wegkapt, al zijn zij vruchtbomen; doch hoe veel minder zal hij de dorre bomen verschonen. Ook werpt hij niet het groene sappige hout op het vuur, maar het dorre, als daartoe het meest geschikt. Met deze woorden des Heeren wordt dus zoveel gezegd als: "Wanneer het zo ver gekomen is bij een volk, dat men het groene hout, de vruchtbare bomen omhouwt, wat zal het dan zijn als het dorre, het onvruchtbare aan de beurt komt? Er zal geen verschoning wezen, maar men zal het reddeloos in het vuur werpen, als ter verbranding geschikt en gesteld." En dit zij ook een les voor ons. Zien wij toe, dat wij niet behoren tot het dorre hout, tot de ongelovigen, die vervreemd zijn van het leven Gods en geen vruchten voortbrengen voor de eeuwigheid; maar bidden wij aanhoudend om altijd hogere gaven en levenskrachten van de Heilige Geest, opdat wij vrucht, veel vrucht dragen als levende ranken aan de levende wijnstok Jezus Christus, die geprezen zij in eeuwigheid! En daar werden ook twee anderen, zijnde kwaaddoeners, uitgeleid om met Hem gedood te worden. Deze bijzonderheid verrast ons. Wij hadden tot nu toe gemeend, dat Jezus alleen naar Golgotha werd uitgeleid; doch neen; twee andere mensen, die als moordenaars mede ter kruisiging veroordeeld waren, worden tegelijk met Hem naar de gerechtsplaats gevoerd. Niet alleen wordt hiermede de profetie van de uiterste vernedering vervuld, als wordende Hij, die de persoonlijke heiligheid was, met de misdadigers, met de ergste misdadigers, met de moordenaars gelijk gesteld en gelijk behandeld, maar lijdt de Heer ook feitelijk in gemeenschap met zondaren. Hij lijdt wat zij lijden, Hij onschuldig, zij schuldig; toch was het een zelfde lijden, en wij zullen straks zien, welk een hoge betekenis deze bijzonderheid onder Gods bestuur verkregen heeft. En toen zij kwamen op de plaats genaamd Golgotha, gaven zij Hem gemirden wijn te drinken, en als Hij die gesmaakt had, wilde Hij niet drinken. Het komt de koningen niet toe, o Lemuel, het komt de koningen niet toe wijn te drinken, en de prinsen sterke drank te begeren, opdat hij niet drinke, en het gezette vergete, en de rechtszaak van alle verdrukten verandere. Geeft sterke drank aan degene, die verloren gaat, en wijn aan degene, die bitterlijk bedroefd van ziel zijn, dat hij drinke en zijn armoede vergete, en zijn moeite niet meer gedenke, Spreuken 31:4-6. Deze schone woorden, die in plaats van tot verontschuldiging te strekken van de bedwelming door wijn en sterke drank, haar op het

krachtigst bestrijden, omdat zij niet geoorloofd worden geacht dan bij dezulken, die verloren gaan, en die geen anderen troost kennen voor hun grote droefheid, deze woorden vinden hier in onze tekst hunne toepassing. Te midden van de wreedheid van de kruisstraf schijnt het een barmhartigheid te zijn, om de kruiselingen door sterk bedwelmenden wijn ongevoelig te maken voor de pijnen; doch de barmhartigheden van de goddelozen zijn wreed. Hoe! moet het lichaamslijden voor de zonde niet een opening van de ogen worden voor de ziel, om haar schuld te zien, en uit haar straf door mensen te roepen om genade bij God, nu het nog de tijd van de genade is? Moet de ziel daartoe buiten staat worden gesteld, door haar bewustheid te benevelen en haar gevoelsbetrekking tot het lichaam te verdoven? Moet de ziel in een roes de ontzaggelijke eeuwigheid intreden? Christus weigert de drank, zodra Hij hem geproefd heeft. Hoe zou een dronk koud water Hem verkwikt hebben in zijn grote dorst! Doch Hij mocht er thans nog niet om vragen.

23:33 De Heer gekruisigd.

En het was de derde ure. Negen uren in de morgenstond. Welk een verbazende voortvarendheid hebben de bozen bij hunne boze werken. Ten zesde ure in de morgen aan Pilatus overgeleverd, wordt Jezus reeds in de tijd van drie uren ondervraagd, naar Herodes gezonden, gegeseld, gevonnist en gekruist. Doch verwonderen wij er ons niet over, maar bedenken wij dat het des Heeren eigen bevel was aan Judas en in hem aan al de uitvoerders van zijn verraad: Wat gij doet, doet het haastiglijk. En verwonderlijk snel ging nu alles achter elkander voort. De ene avond nog aan de paasmaaltijd met zijn discipelen, en de volgende avond in het graf. En hoe hebben onze doden meermalen ook in dit opzicht gemeenschap met den Heer! Hoe spoedig verandert ook in ons leven de stilte tot een vliegende storm, die in weinige uren verwoest, wat ons op aarde het liefste was! Een hevige krankheid rukt niet zelden in zeer korte tijd van ons weg, wat in volle bloei ons ter zijde stond, en waarvan wij niet dachten dat het gedurende ons leven zou verwelken! De negende ure is, gelijk wij zeiden, de ure van het morgenoffer; alsdan wordt het offer, alvorens het op het brandoffer-altaar neergelegd wordt, om door de vlam verteerd te worden, op de handen der priesters naar de hemel opgeheven, en alzo Gode aangeboden, geheiligd en gewijd. En nu, er is geen schaduw of er is ook een lichaam, dat haar veroorzaakt, en waar zij naar heen wijst. De schaduw in den tempel wees thans naar het lichaam naar Christus aan het kruis. En zij kruisigden Hem. In deze woorden ligt nu het middenpunt van al den raad Gods en van geheel onze zaligheid omvat en geopenbaard. Hier kan men zeggen dat God zich het meest verborg, door zich het meest te openbaren. Hier werd de sterke God zwak om onzentwil. In zwakheid is Christus gekruist. Hij, van wie kracht uitging, zodat allen, die Hem aanroerden, genezen werden, van welke kwaal ook bevangen, wiens stem de storm gebood én de dood, laat toe dat men Hem aan het kruis nagele. Waarom? Uit liefde. O dat opschrift staat onzichtbaar boven zijn kruis geschreven, en is van Hem zelf. Uit liefde tot u en mij werd deze Machtige, deze Almachtige zwak, en liet Hij aan zich geschieden alles wat de mensen wilden in hunnen haat. Welk een tegenstelling: de mensen hebben Hem zonder oorzaak gehaat, en Hij heeft de mensen zonder enige oorzaak, die uit hen was, lief gehad. Alleen de eeuwige en oneindige vrije liefde des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes wrocht het wonder der verlossing van verloren mensen. En zij kruisigden Hem. In deze weinige woorden ligt een wereld van gedachten. Wat is er reeds over gezegd, wat zal er nog over gezegd worden op aarde en in de hemel! Gods woorden en werken zijn onuitputtelijk, zijn gedachten kunnen nooit ten volle uitgesproken worden, maar zijn de stof der overdenking en van het gesprek zijner kinderen in alle eeuwigheid. Wij zijn op aarde en kunnen er slechts over stamelen, eerst in de hemel zullen wij er over kunnen spreken, want daar zal het onvolmaakte zijn te niet gedaan. Doch onvolmaaktheid is daarom nog geen onwaarheid, zoals sommigen menen, die zeggen: "Niemand kent de waarheid." Hoe! heb ik de zon niet, omdat ik haar niet in mijn hand kan dragen even als mijn kamerlamp? Als ik wel geschapen ben, dan heb ik ook ogen, die zien, en heb ik deze, dan heb ik ook de zon en is zij voor mij alles wat zij voor mij wezen kan, al kan ik de bron niet peilen, waaruit haar glans en gloed voortvloeien, en al staat zij ver van mij aan de hoge hemel. Zo is het ook in het geestelijke. Heb ik geloof, dan heb ik ook geestelijke ogen, die zien, en heb ik deze, dan zie ik de Schrift als Gods Woord, en Gods Woord is de waarheid, welke een is met de persoonlijke waarheid (Christus), en deze waarheid is alles voor mij, wat zij voor mij wezen kan, al kan ik de bron van haar zaligmakenden glans en gloed (Gods oneindigheid) niet peilen, en al staat zijzelf boven alle hemelen. Wij komen dus ook hier, gelijk te allen tijde terug tot de Schrift, zonder welke wij in de dingen Gods niets zien dan nevelen, die ons als een dikke mist rondom insluiten, en die wij te vergeefs met een lantaarntje in onze hand pogen te doen optrekken. Wij kunnen door dat lantaarntje zien, waar wij staan en gaan, maar ook meer niet. In de Schrift nu is de eerste belofte voor de gevallen mens, en dus de moederbelofte Gods: Ik zal vijandschap zetten tussen u (satan! die in slangengedaante de mens ten kwade hebt verleid) en deze vrouw, en tussen uw zaad en haar zaad; datzelfde zal u de kop

vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen. In des Heilands kruisiging ziet gij deze vermorzeling van de verzenen van het zaad van de vrouw , en die van de kop van de slang. Merkt op dat de verzenen, de hielen, de allerlaagste delen zijn van het lichaam, die alleen met de voetzool in onmiddellijke aanraking met de aarde komen; zij vertegenwoordigen dus op sprekende wijze des Heeren menselijke natuur. In de verzenen is wel leven, maar niet de zetel van het leven, deze is in het hoofd. Gij ziet dus de grootste tegenstelling. Het vermorzelen van de hielen is in zekeren zin als de vermorzeling van het gehele lichaam; want met vermorzelde verzenen kan het lichaam zich niet staande houden, maar moet het noodzakelijk vallen en ophouden als volmaakt lichaam te bestaan; nochtans kan deze breuk weder genezen worden, het leven is er niet mede gemoeid. Maar de vermorzeling van het hoofd is de dood, en is onherstelbaar. Welnu, alzo zou het ook zijn in de strijd tussen Christus en de satan. Terwijl Christus met zijn voeten de slang de kop vertrad, vermorzelde, zou deze Hem een beet in de verzenen toebrengen, die Hem zou doen vallen. Zonder beeld gesproken: De overwinnaar zou er niet zonder wonden afkomen. Gij weet, er is tweeërlei overwinning. Er is een overwinning, waarin de vijand overwonnen wordt zonder dat men zelf er enig letsel bij ontvangt; alsdan kan men zeggen: de overwinning is licht verkregen. Doch er is ook een overwinning, waarin men zelf gewond, ja dodelijk gewond wordt. Ik behoef u uit de geschiedenis geen voorbeelden van deze laatste soort van overwinningen te herinneren; ze zijn te talrijk dan dat niet enkelen u zouden bekend zijn. Als nu de veldheer de veldslag wint, maar ten gevolge van bekomen wonden sterft of sneuvelt, dan zegt men: "Deze overwinning is niet licht verkregen, zij heeft het edelste bloed gekost." Zeker, maar toch nooit van de veldheer alleen, want hoe velen zijn met hem gewond en gevallen. Christus echter behaalde de grootste overwinning, die er te behalen is, en dat wel ten koste van zijn eigen bloed, van zijn eigen leven in de volstrekte zin van het woord; want Hij stond alléén tegen de overste van de wereld en al zijn heiren. Hij overwon ze allen alléén, volkomen, voor eeuwig. Hij vermorzelde den kop van de slang en van het slangenzaad; maar dit kon niet geschieden zonder dat Hemzelf de verzenen vermorzeld werden; met andere woorden: Hij kon de satan niet afstorten in de geestelijke dood zonder zelf af te storten in de geestelijke dood, in de verlating, naar de ziel, en in de tijdelijke dood naar het lichaam. En waarom kon dit niet anders? Omdat Christus niet overwon voor zichzelf, maar voor ons, niet stond in zijn eigen plaats, maar in onze plaats. Hij was Borg geworden voor onze schuld, en moest haar betalen en Hij betaalde haar; Hij stierf voor ons, opdat wij in Hem zouden sterven, en stond op uit de dood in het eeuwige leven, opdat wij in Hem zouden opstaan uit de dood in het eeuwige leven. Hij maakte zichzelf volkomen een met ons, opdat wij in alles volkomen een zouden zijn met Hem, en door Hem met de Vader en de Heilige Geest. En zij kruisigden Hem. De kruisstraf was, zoals wij reeds opmerkten, een van de meest barbaarse en onterendste straffen; waarschijnlijk is zij van de inwoners van Carthago afkomstig en door de Romeinen overgenomen. Levend en geheel naakt, ten aanschouwen van ieder, met de handen en voeten op gekruiste palen te worden gespijkerd, en alzo langzaam dood te bloeden, was een meer dan wrede strafoefening; daarbij komt, dat de kruiseling tussen hemel en aarde werd geplaatst als beide onwaardig. De kruiseling werd dus gesteld tot een ban en tot een vloek. De Joodse wet gebood de misdadiger, na hem gedood en daarna tot een waarschuwend teken aan een opgericht hout te hebben opgehangen, af te nemen vóór de avond, opdat de vloek, die op hem was, met hem zou weggedaan worden van boven het land van Israël. Wij weten de betekenis van al deze verordeningen, omdat wij geloven; maar voor hen, die niet geloven, zijn deze dingen zo geheel verborgen, alsof zij niet bestonden. Er had hier, gelijk in geheel het lijden onzes Heeren, een voor Hem vreselijke en voor ons heerlijke ruiling plaats. Hij nam de vloek der zonde van ons weg en nam ze over op zichzelf. Hij werd tot vloek en zonde, en vernietigde beide in zich voor ons. Op welke wijze? Door die vloek van de zonde zijn volle werking op Hem te laten uitoefenen. En heeft die vloek niet zijn volle uitwerking op Hem uitgeoefend? Is Christus niet in de verlating Gods geweest, en is niet het verlaten worden van

God de vloek in zijn volstrektheid? Kan er nog hoger vloek gedacht worden? Neen; dit was bij Christus de innerlijke, de geestelijke dood, waarop de uitwendige dood, de dood des lichaams noodzakelijk volgen moest. Maar Christus kon niet in die verlating Gods, in die innerlijke, geestelijke dood blijven; want Hij was en bleef de Heilige Israëls, wiens aangenomen menselijke natuur alleen de vloek kan ondergaan; maar wiens eeuwige, goddelijke natuur onaantastbaar blijft. Deze was het beendergestel van zijn persoonlijkheid, daarvan kon geen been gebroken worden; maar het vlees kon van die beenderen gebroken en het bloed er van uitgestort worden tot op de laatste druppel, en het werd er van gebroken en uitgestort. Hij stierf en werd begraven, en was nedergedaald in de nederste delen van de aarde. Hoe lang? Na drie dagen was dat beendergestel weer bekleed met die nieuwe menselijke natuur, welke niet meer lijden en niet meer sterven kan, maar enkel verheerlijkt kan worden met altijd hoger heerlijkheid tot aan het zitten ter rechterhand Gods des almachtigen Vaders, en het wederkomen op de wolken des hemels toe. Zonder beeld gesproken: Christus kon sterven in zijn menselijke natuur, en Hij stierf daarin; doch in zijn goddelijke natuur was Hij de eeuwig levende met de Vader en de Heilige Geest; en zo eindigde zijn uiterst smadelijke en onterende dood aan het kruis in de heerlijkste opstanding uit zijn dood, en daarmede in de hoogste vreugde en de hoogste eer voor zich en de zijnen. En is dat nu alles zo geheel onbevattelijk? Is het niet ook in de natuur een wet, dat de krankheid niet wordt weggenomen, dan na ten volle te hebben uitgewerkt? Hierdoor komt de krankheid tot haar crisis of beslissing, hetzij ten leven, hetzij ten dood. Bij de Heer kwam de krankheid tot de dood, maar uit zijn dood rees de gezondheid en het eeuwige leven. En zij kruisigden met Hem twee moordenaars, een aan zijn rechter- en een aan zijn linkerzijde, en Jezus in het midden. Die de voornaamste is wordt in het midden gesteld. Als Barabbas en niet Jezus ter kruisdood verwezen was, zou Barabbas in het midden van de kruiselingen zijn geplaatst, want hij was de voornaamste misdadiger; doch nu wordt de Vorst des levens gesteld in de plaats van den mensenmoordenaar, ja, als de overste van de medegekruisten. Jezus is de voornaamste in oneer, zeiden de Joden en de Romeinen. Wij zeggen: Hij is de voornaamste in eer. Hem kwam de plaats der ere toe, en zij viel Hem toe; want zo boos kan de wereld het niet maken, of zij moet van achteren zien, dat zij Gods raad niet heeft kunnen verijdelen. Op de berg der verheerlijking gaven Mozes en Elia Hem als de Heer de plaats der ere. Welk een tegenstelling aan het kruis! En toch vereffende de Heer zelf die tegenstelling grotelijks door een van de moordenaars tot zijn medegenoot te stellen en hem het koningrijk te geven. En de Schrift is vervuld geworden. Gij ziet, welk een hoog aanzienlijke plaats de Schrift in de Evangelische geschiedenis beslaat. Telkens wordt er op gewezen als op Gods geopenbaard voornemen, dat op de vervulling wachtte en nu vervuld werd. En hoe komt hier nu mede overeen die lichtvaardigheid, waarmede velen, zelfs onder de anders welgezinden, de Schrift behandelen, als ware het een menselijk boek, waarin men als in een lijk met het ontleedmes naar hartelust kan woelen? Zolang de behoorlijke eerbied voor de Schrift niet terugkeert, is er onmogelijk een vernieuwde bloei voor de kerk te wachten. Wie de hof Gods, waarin God zijn levensboom geplant heeft, niet heilig acht, die kan ook niet het eeuwig leven deelachtig worden door de vruchten, die er in groeien. Die daar zegt: Hij is met de misdadigers gerekend. Driemaal worden deze woorden toegepast. Eerst door de Heer zelf bij het woord: Wie een buidel heeft, die neme hem en kope een zwaard! Daarna bij 's Heeren gelijkstelling met Barabbas, en nu bij de kruisiging tussen twee moordenaars. Het is een drievoudige, altijd in kracht opklimmende vervulling van een profetie, die in korte woorden geheel het verlossingswerk omvat. Immers, dat Jezus met de misdadigers is gelijk gerekend, wil aan de zijde Gods zeggen, dat de misdaad Hem is toegerekend, en dat Hij dienovereenkomstig behandeld wordt.

23:34 De Heer en zijn kruisigers.

En Jezus zeide. De Heer spreekt aan het kruis. Welk een heerlijke verrassing! Nee, het kruislijden zal niet geheel zwijgend, en daarmede niet geheel lijdelijk geleden worden. Dat het Woord Gods niet gebonden is, zien wij hier op de treffendste wijze in de Heer zelf. Ook op het kruis is Hij het levend persoonlijk Woord van God. Toch was het een ontzettend zwijgen gedurende zes uren, alleen afgebroken door enkele woorden, die gesproken moesten worden, omdat zij de hoogste belangen van zijn koningrijk en van onze zielen betroffen. De Heer heeft slechts zeven kruiswoorden op het kruis gesproken. Hij zweeg veel en lang en zijn spreken was weinig en kort. Het zwijgen des Heeren verkreeg zijn hoge betekenis door zijn spreken, en wederkerig zijn spreken door zijn zwijgen. De zeven kruiswoorden zijn als zoveel klokslagen, die de stilte van een ontzettenden lijdensnacht afbreken, en die ons zeggen hoe ver de nacht voorbij en de morgenstond nabij is. Ieder woord op het kruis gesproken is dan ook een uitlegging van het lijden, dat op het kruis geleden wordt, of een aanwijzing van de vrucht van dat lijden. De Heer sprak deze woorden gedeeltelijk om zijn innerlijke toestand te kennen te geven, en gedeeltelijk naar aanleiding van buiten af. Geheel des Heeren komst op aarde en optreden onder zijn volk was een openbaring van zichzelf aan de zijnen, aan zijn gemeente, aan zijn kerk door woorden en daden. De zondaren moesten Hem leren kennen als hun Zaligmaker, en daarmede zalig zijn, hier innerlijk in geloof, hoop en liefde, en eenmaal in de volle aanschouwing, het volle licht en het volle gevoel. De grote levensvraag is dus: Zondaar, zondares! hebt gij uw Zaligmaker leren kennen? Zo ja, heil u! want gij hebt het doel van uw leven gevonden en de weg ook om er heen te gaan. Zo nee, dwaal dan niet verder rond in de woestijn van het leven, zonder waterbron en schaduw der palmen. Een zondaar zonder Jezus is een verlorene, een zondaar met Jezus is een nieuwgeborene, een uitverkorene. Kunt gij in nieuwigheid des levens wandelen, zonder dat uw zonden u vergeven zijn? Het is onmogelijk. Hebt gij Jezus, zo hebt gij de vergeving der zonde; want Hij is de persoonlijke vergeving der zonde. Met Hem te hebben kunt gij geen zonde meer hebben, die u verdoemt, en met Hem hebt gij ook de Heilige Geest, want Jezus is de uitdeler van de Heilige Geest. Hij doopt met de Heilige Geest, en de Heilige Geest is het nieuwe levensbeginsel, dat in u geplant wordt en dat zich altijd meer ontwikkelt tot een leven uit God, in God en tot God. Ja, Jezus en de zondaar behoren te zamen, gelijk de zondaar en Jezus. Daarom is Hij tot ons op de aarde gekomen, om zich persoonlijk aan ons bekend te maken in al zijn gehoorzaamheid jegens de Vader en in al zijn liefde jegens ons. Want zonder Jezus kunnen wij niet leven en kunnen wij niet sterven zonder te verderven. Daarom is de kreet van de ziel: Geef mij Jezus of ik sterf! En hebben wij Jezus, zo hebben wij de Geliefde des Vaders, en daarmede de liefde des Vaders door de Heilige Geest, die de liefde des Zoons uitstort in onze harten en ons tot God leert zeggen: Abba Vader! Wij zeggen dan met Augustinus: "Heb Jezus lief en doe wat gij wilt;" want het kwade zult gij niet meer kunnen doen, en zo gij het nog mocht doen, het zal niet met moedwil zijn, en diep berouw zal het volgen. Zo dan, met Jezus wandelen wij met God, zoals Henoch, Noach en al de zondaren, die geloofd hebben; maar zonder Jezus wandelen wij met de boze mensen en met de boze geesten. O, mochten alle zondaars het verstaan, dat alleen met Jezus niet alleen het hemelse eeuwige leven verkrijgbaar, maar ook het aardse leven alleen recht te genieten is. Wat baat het toch de gevangen misdadiger, dat hij langs lachende velden en door bloeiende beemden, prachtige lusthoven en langs paleizen wordt geleid van de gevangenis naar de gerichtsplaats? Moet hij niet een vrij man zijn, om die wandeling te doen met opgetogen zin, met het volle gevoel van al de bekoorlijkheden, die zich van alle zijden hem aanbieden? Dan ach, wij weten het, de verblindheid der zonde bij de onbekeerde mens is juist de waan, dat hij geen gevangen misdadiger, maar een vrij man is. Hij is aan zichzelf onbekend, en daarom kent hij ook Jezus niet. Jezus daarentegen wil als de Zaligmaker gekend zijn door ieder zondaar, en daartoe openbaarde Hij zich onophoudelijk, gedurende geheel zijn aardse leven, en zou Hij dat dan niet ook in zijn laatste ogenblikken doen? Hij heeft het gedaan. Hij heeft ook aan het kruis

gesproken, en wat Hij aan het kruis gesproken heeft, dat zijn gelijk al zijn woorden en daden, de schatten van de kerk, waarbij die van de wereld zijn als zand en slijk. En is nu de Heer spaarzaam in zijn laatste woorden, bedenk dat het vele hier onnatuurlijk zou zijn. De toestand, waarin de Heer verkeerde, liet het niet toe. Wij klagen dikwijls dat onze doden op hun sterfbed niet meer tot ons gesproken hebben, maar meestal worden zij verontschuldigd door de gespannenheid van hun toestand, vooral in hevige snel verwoestende krankheden. Zij kunnen alsdan slechts enkele woorden zeggen, maar waarin niet zelden zoveel ligt, dat wij ze later niet genoeg kunnen herdenken en indenken. Alleen wat wij niet konden weten, zonder dat de Heer het ons mededeelde, zegt Hij ons. Vóór zijn lijden had de Heer zeer breedvoerig met zijn discipelen gesproken; thans kon Hij niet anders dan kort zijn. Nochtans liggen in des Heeren kruiswoorden zijn innigste gedachten, Hij stort er geheel zijn ziel in uit, en doet er ons al de kracht des lijdens en geheel het doel van het lijden in zien. Zij zijn dan ook testamentele woorden, woorden vol diepe verborgenheden, vol hoge Godsgeheimen. Hoe veel is er over gesproken door de edelste verstanden, nochtans worden ze altijd weder besproken met nieuwe oogsten van heerlijke gedachten, want zij zijn gelijk al wat goddelijk is, oneindig van inhoud. Het zevental der woorden is een liefelijke harmonie, die wij vinden, maar zoals de harmonieën in Gods werken, niet naast elkaar, niet opzettelijk gemaakte, maar door de denkende en onderzoekende geest te ontdekken. In dit zevental van woorden verenigen zich trouwens al de heerlijkheden van des Heeren persoon en werk, gelijk in de zevenvoudige breking van de lichtstraal al de heerlijkheden van het licht van de wereld. Wij hebben dit zevental dan ook uit de bijeenvoeging van de onderscheidene woorden, door de vier evangelisten geboekt. Gelijk zijn klederen onder de vier krijgsknechten, zo werd zijn geestelijke nalatenschap verdeeld onder de vier evangelisten. Het was te veel voor een; velen moeten delen in hetgeen des Heeren is. Nochtans zijn de kruiswoorden niet geheel op zichzelf staand; er is een geheime orde van opvolging. Het volgende kruiswoord onderstelt het voorafgaande, en al de kruiswoorden tezamen vormen een geheel, dat inderdaad treffend en alles omvattend is. De Heer zelf hing aan het kruis tussen hemel en aarde, en in zijn bede om vergeving trad Hij als Hogepriester met zijn eigen bloed ter verzoening in het Heilige der heiligen voor Gods aangezicht. Door de moordenaar het paradijs te ontsluiten, openbaarde Hij aan hemel en aarde de kracht van zijn zoenlijden, de vrucht van zijn offerande. Door zijn moeder aan Johannes te geven, heiligde Hij de aardse liefde in zijn liefde. Door zijn verlating uit te roepen, daalde Hij ter helle af, en dorstte Hem, en klom Hij op uit haar met de roep der overwinning: Het is volbracht, en voer Hij op in de geest tot boven de wereld, zijn geest stellende in de handen des Vaders. Vader! vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen. Bij de opheffing van het offer werd het Gode aangeboden, bij de oprichting van het kruis verklaart de Heer zijn lijden voor een offerlijden. Gelijk het Woord Gods het water des doops tot een bondzegel maakt, zo maakt dit woord van Christus zijn lijden tot een offerlijden. Het behoort dan ook onafscheidelijk bij zijn kruisiging. Het is de uitdrukking van hetgeen Hij doet door te lijden. Hij gaat de schuld betalen, opdat de zondaar de schuld vergeve worde. Zijn bede is dus geen bloot uitroepen tot de Vader, maar tevens een openbaring aan allen van hetgeen door Hem op het kruis gewrocht werd. Daarom leed Hij niet alleen voor, maar ook tussen en met de overtreders, en de eerste begenadigde van dit eerste woord des Heeren was een medegekruisigde, een overtreder. Het kruis van Christus is dan ook het monument, het gedenk- en ereteken van de verzoening der zonde, en Christus zelf is in zijn kruisiging de persoonlijke vergeving der zonde geworden. Hij mocht dan ook geen ogenblik aan het kruis gehecht zijn, zonder het grote oogmerk van deze kruisiging open te leggen; zijn kruisiging was zijn tussenkomst tot vergeving der zonde. Stefanus bad eerst aan het einde van zijn lijden om vergeving voor zijn moordenaars, en tot wie richtte hij de bede: Reken hun deze zonde niet toe? Tot de Heere Jezus, als de vergever der zonde, niet uitsluitend, maar in gemeenschap met de Vader en den Heilige Geest. Christus spreekt God aan met de naam van Vader, vooreerst om getuigenis te geven dat Hij, ofschoon in lijden, de Zoon van God is, zodat

Hij ook hier zijn Zoonschap, zijn Godheid openbaart, en ten andere: dat de verzoening der zonde niet uitgaat van de toorn, maar van de liefde Gods. Van de toorn Gods gaan de vloek der zonde en de dood des zondaars uit; maar de verzoening en vergeving der zonde aan de zondaars gaan van de liefde Gods uit. Ten laatste getuigt de Heer met dit woord, dat zijn lijden niet door enige vreemde macht, maar door zijn Vader Hem is opgelegd. En zo moeten wij ons lijden ook beschouwen. Niemand had macht over Jezus dan de Vader; niemand heeft macht over ons dan God. Het is dan ook opmerkelijk, dat de eerste en laatste bede des Heeren op het kruis met de Vadernaam Gods begint, en dat in het middelste kruiswoord die Vadernaam wordt weggelaten, en bij verdubbeling die van God alleen wordt in de plaats gesteld. Ja, is het niet opmerkelijk, dat Hij, die in de eerste bede vraagt om vergeving voor anderen, in de vierde bede zelf klaagt over verlating? Doch wij weten hiervan de reden uit de Schrift. Om onze Verlosser te kunnen zijn, moest Hij zelf een verloste worden, een verloste door de Vader, een verloste als het hoofd zijner gemeente, de eerste verloste, niet uit des zondaars schuld, want Hij was de Heilige, maar uit des zondaars straf, uit des zondaars dood, en dat werd Hij door in de verlating Gods eeuwig vredeverbond aan te grijpen en tot Hem te roepen: Mijn God, mijn God! Doch laat het ons dan ook niet vreemd dunken, dat de beproevingen ook bij ons zover kunnen gaan, dat wij de Vadernaam niet meer op de lippen kunnen nemen. Blijven wij biddend wachten; in het einde herstelt zich ook bij ons het verbroken evenwicht weder. God moge zijn vriendelijk aangezicht een ogenblik voor ons om heilige redenen verbergen, straks laat Hij het weder over ons lichten, en ten laatste kunnen wij weder zeggen: Vader! in uw handen bevelen wij onze geest. Vader! Vergeef het hun. De prediking van het Evangelie is geen andere dan de prediking van de vergeving der zonde. God vergeeft een iegelijk zondaar, die wil, zijn zonde. Kan er een blijdere boodschap van de hemel gebracht worden? Nee, het was de blijdste boodschap, die Gods engelen ooit op de aarde gebracht hadden en brengen konden. Getuige hun lied in de velden van Bethlehem. En toch is die boodschap voor zo weinigen een blijde boodschap. Van waar komt dit? Zijn dan niet alle mensen zondaren, die als zodanig de dood en het oordeel tegemoet gaan? Zeker zijn zij dat, doch er zijn vele mensen, die van gevoelen zijn en zich overtuigd houden, dat zij zalig zullen worden zonder Zaligmaker, vanzelf, uit de aard der zaak, omdat de zonde te klein en de liefde Gods te groot is om in de eeuwigheid gestraft te worden. Gij gevoelt, dat hiermede bij deze lieden het kruislijden geen offerlijden is, en dat het, wat hun aangaat, even goed ware, dat Jezus niet in de wereld gekomen ware, als dat Hij er wel ingekomen is. Gij ziet dus hoe het ongeloof (want dat is de leer van die mensen) het kruis verijdelt, en hoe alleen het geloof, dat zich uitsluitend aan de leer der Schrift houdt, de komst des Heeren als de Zaligmaker van zondaren, met de engelen als de hoogste blijdschap voor tijd en eeuwigheid beschouwt, begroet en bezingt. Och laat ons toch de zaken bezien zoals zij werkelijk bestaan. Wij moeten een open oog hebben voor onze zonden, zullen wij een open hart hebben voor Jezus. Het ongeloof is het zelfbedrog, de zelfmisleiding, is het sluiten van de ogen voor de zonde, en er is dus een opening van de ogen door de Heilige Geest nodig, waardoor wij de zonde zien, zoals zij werkelijk is, zoals zij in het licht van God gekend wordt; en wordt dat gezicht ons verleend, dan is het ons niet meer mogelijk over de zonde te spreken als te klein, en over Gods liefde als te groot, om nog in de eeuwigheid gestraft te worden; maar dan zouden wij met Kaïn moeten zeggen: Mijn zonde is groter dan dat zij mij vergeven worde, als wij niet dat Lam van God kenden, dat de zonde der wereld wegneemt, en de onze in het bijzonder, zó dat al waren onze zonden rood als scharlaken en karmozijn, zij in Jezus bloed gedoopt witter zullen worden dan gewassen wol, ja dan vers gevallen sneeuw. Laat ons daarom niet twisten met de tegenstanders van deze voor ons zo heerlijke, onmisbare waarheid, maar laat ons de Heilige Geest over hen aanroepen, opdat Hij hen overtuige: allereerst van zonde, en dan van Gods oordeel, en ten slotte van Christus gerechtigheid. De prediking van velen is dan ook daarom zo onvruchtbaar, omdat zij tot dezulken, die nog voor zichzelf geen zondaren zijn, spreken als waren zij Christenen. De Schrift maakt eerst den mens tot een zondaar en dan tot

een heilige. En zo moeten wij ook doen. Wij moeten eerst de mensen tot zondaren maken door de prediking der wet, en hen dan tot Christus leiden als tot hun Zaligmaker, en dan zullen zij Hem ook als zodanig met blijdschap aannemen; want die waarlijk een zondaar is, wij herhalen het gedurig, die kan niet buiten Jezus. Dit is zedelijk volstrekt onmogelijk. En hoe! God zou zoveel eeuwen de komst van Christus en in Hem de openbaring, de volle openbaring der genade hebben voorbereid door de bedeling der wet, en wij zouden zonder deze voorbereiding nodig te hebben onmiddellijk begenadiging ontvangen? Heeft dan de Christus geen Johannes den Doper tot wegbereider gehad, en vertegenwoordigde deze niet de wet in persoon? Zeker zijn er mensen, die als Jozef en Samuel van hun vroege jeugd af door de Heilige Geest zijn bearbeid, en dus niet nodig hebben door de prediking der wet te worden voorbereid; maar vooreerst zijn zij uitzonderingen op de regel, en ten andere bevestigen zij de regel; want juist deze Jozefs en Samuel hebben de kennis der zonde, en gruwen van haar als zijnde ongehoorzaamheid jegens God. Zo is dan de prediking van het Evangelie de prediking van de vergeving der zonde door God in Christus, waarvan de vrucht is de mededeling van de Heilige Geest. Heerlijk, ontzaggelijk, maar ook ontroerend denkbeeld: Christus verkondigt het Evangelie, de blijdste boodschap aan het kruis, in het midden der vreselijkste smarten: Vader, vergeef het hun! O met dit ene woord verandert Hij het hout des vloeks in een banier des vredes en des heils, waar alle zondaren, die behouden worden, zich om schamen. Het kruis op zichzelf mag het inbegrip genoemd worden van al wat smart en smaad heet. De hardvochtige Romein had er een genoegen in om zijn slaven, als zij misdaden begaan hadden, aan het kruis op de wreedste wijze te straffen, en de Joden hadden een afschuw van het kruis, omdat het hun land naar de wet verontreinigde, en God de gehangene aan het hout tot een vloek en ban gesteld had. Het kruis is dan ook het enig werktuig, waardoor de persoon, die gestraft wordt èn het werktuig der straf zo nauw worden verenigd, dat zij als eenzelvig beschouwd worden. Zelfs op het rad werd de misdadiger gebonden, aan het kruis werd hij genageld. Daarbij is het kruis gemaakt naar het menselijk lichaam. Plaats uwe voeten naast elkander, en breid uw armen naar beide zijden uit, en gij hebt het kruis. Doch nu maakt Christus door zijn bede om vergeving dat vloekhout, door zijn lichaam daaraan te laten hechten, tot het offerhout, op hetwelk dat lichaam geofferd werd. Ik zeg het offerhout, want het kruis het altaar te noemen, waarop Christus geofferd werd is, wij herhalen het hier, rooms en verkeerd, naardien het altaar meer is dan het offer; het altaar heiligt het offer. Nee, de Godheid van Christus was het altaar van Christus' offerande, en deze heiligde het offer tot een enig, algenoegzaam, eeuwig zoenoffer voor de zonde: door de eeuwige Geest heeft Christus zich geofferd, Hebreeen 9:14. Doch het kruis was ook het offerhout slechts zolang als Christus er aan gehecht was; toen de Heer er van afgenomen werd, had het zijn werkelijke betekenis verloren, en bleef er nog slechts een zinnebeeldige betekenis over. Daarom is het afgoderij, dat de roomsen aan het kruis als kruis zulk een hoge waarde hechten en hoge eer bewijzen. Niet van het kruis, maar van de gekruisigde Christus gaat kracht uit tot behoudenis. Zeker gevoelen zijzelf wel, dat Christus er aan gehecht moet zijn, zal het betekenis hebben, maar ook dit moet ons slechts een zinnebeeld zijn. Christus heeft zijn kruis in zijn eigen lichaam naar de hemel medegenomen, en draagt het eeuwig in dat lichaam, door de lidtekenen van de wonden der kruisiging. Gij gevoelt thans hoe deze bede van de gekruisigde Zoon van God de eerste bede zijn moest, en niet de tweede of derde zijn kon. Terstond moest de Heer de volstrekte tegenstrijdigheid wegnemen, die er bestond tussen zijn persoon en het foltertuig, waarmede Hij vereenzelvigd werd. Vergeef het hun. Voor wie geldt deze bede des Heeren? Allereerst zijn volk, dat Hem kruisigde, en ieder Jood, die zich bekeerd heeft en nog bekeert, is een vrucht van deze voorbede; want voor zover de Joden de misdaad hunner vaderen tegen hun Messias begaan, niet herroepen door te geloven, bevestigen zij deze misdaad, en zijn zij er schuldig aan; en voor zover de Christenen in hun ongeloof voortzondigen, kruisigen zij Christus dagelijks opnieuw, want onze zonde is Christus' kruisiging en blijft het; alleen wanneer Christus' kruisiging ons heiligt, is die kruisiging ons niet meer tot een beschuldiging en

aanklacht, maar tot een rechtvaardigheid, heiligheid en heerlijkheid. Des Heeren bede was dus eerst een nationale voorbede; Christus bad als de ware Messias van zijn volk, de zonde van Israel als natie af. Hij nam daarmede de anders onophefbare slagboom voor Israels toekomstige bekering weg. Wij weten immers wat er gebeurd was. Pilatus had het bloed van Christus niet op zijn geweten willen hebben, maar de Joden wel, en zij namen het werkelijk op hun geweten door te zeggen: Zijn bloed kome over ons en onze kinderen. En God laat bij de onbekeerde mens geen vloek zonder uitwerking. Wilt gij de proef? Welnu, zij hadden ook gezegd: Wij hebben geen koning dan de keizer. En hun geschiedde naar hun woord. Zij kwamen steeds meer in de macht van Rome, en de koningen, die zij hadden, waren niets anders dan vazallen, leenmannen van de keizer, en toen zij ten laatste geen andere koning hadden dan de keizer, werd hun zijn juk ondraaglijk, en zij stonden tegen hem op, maar vruchteloos. Na een voorbeeldeloos bloedige strijd werden zij door de keizer tot een slavenvolk verlaagd, gedeeltelijk gekruisigd, gedeeltelijk gevankelijk naar Rome gevoerd, gedeeltelijk verbannen. Hun volksbestaan, hun tempel en tempelstad waren te niet gegaan. Zo liet God hun eigen vloek zich bij hen verwezenlijken. Maar God kan ook de vloek in een zegen veranderen. Herinnert u dat Simeon en Levi, volgens het testament van hun vader Jacob, vanwege hun boosheid en trouweloosheid in hun nakomelingen onder al de stammen verstrooid werden. En toch veranderde God die vloek in een zegen, en stelde Hij Levi tot zijn bijzondere dienaar, en Simeon onder het snoer van Juda, Jozua 19:9. Uit Levi werd Mozes geboren en Aaron met die lange reeks van Hogepriester, die zich oplosten in het Hogepriesterschap van Christus. En zo zal ook eenmaal het bloed van Christus niet meer rusten op Israël als een bloedschuld, maar als een schuldverzoening. Hun Messias heeft dit voor hen gebeden, en hun Messias wordt altijd verhoord; maar eerst moet het recht zijn loop gehad hebben zal de genade kunnen volgen. Nochtans heeft de voorbede van Christus reeds een dadelijke uitwerking, die de belofte voor de toekomst in zich draagt. Nog aan het kruis werd des Heeren voorbede toegepast op een uit zijn volk, op de begenadigde moordenaar; want ook hier blijft de goddelijke orde van kracht: Eerst de Jood en dan de Griek of Heiden. Want ook voor de Heidenen was des Heilands voorbede. Ook zij waren zijn kruisigers. Rome en Jeruzalem, hoe vijandig ook in andere opzichten, waren hier medegenoten. Zij waren een in de zonde, al had ook Israël groter schuld dan de Romeinen, zij zouden ook een zijn voor de genade. De bede, door de Koning der Joden op het Romeinse kruis uitgesproken, gold ook voor de Romein, en in deze al de Heidenen. En ook in dit opzicht toonde het woord van Christus zijn dadelijke kracht en vrucht. De hoofdman van de wachthebbende manschappen bij het kruis werd innerlijk getroffen door hetgeen hij had gehoord en gezien, en toen Jezus gestorven was, zei hij het overluid: Waarlijk, deze mens is rechtvaardig, is de Zoon van God! Gelijk de bekeerde moordenaar de eersteling der kruisgenade uit de Joden was, zo was de hoofdman de eersteling der kruisgenade uit de Heidenen, en sedert liepen deze twee lijnen voort tot op de dag van heden, en zullen zij voortlopen tot aan het einde. En zo is dit woord voor ieder zondaar. Ja, wij allen moeten ons als zondaren schamen op een lijn met de kruisigers van Christus, zullen wij des Heilands voorbede op ons toepasselijk kunnen maken. Want zij weten niet wat zij doen. De Zoon verontschuldigt zijn kruisigers bij de Vader. Hij is de voorspraak voor zijne pijnigers en moordenaars. Hij beroept zich op hun staat van zonde en onbekeerdheid, welke een staat is van geestelijke verblindheid. Geen zondaar weet wat hij doet, want zo hij dat wist, hij zou het niet doen. Indien iemand weet dat de wijn, die hem wordt aangeboden, vergif is, zal hij hem drinken? Nee, maar hij drinkt hem, omdat hij het niet weet. Indien de zondaar wist dat de zonde hem in het eeuwige verderf stort, zou hij haar doen? Nee, maar hij zondigt, omdat hij het niet weet. Gij ziet, het komt altijd weer neer op hetzelfde punt: "Ken uwe zonde en gij zult Gods genade kennen." De Joden en Romeinen wisten wel dat zij een mens kruisigden, die de dood zeker niet verdiend had, zoals de andere kruiselingen, maar zij wisten niet, dat zij de Heer der heerlijkheid kruisigden. Konden zij het niet geweten hebben? Ja, indien zij als Joden de

uitspraken der Schrift, en als Heidenen de uitspraken van het geweten gehoor gegeven en de zaken behoorlijk onderzocht hadden. In ieder geval konden zij geweten hebben, of te weten gekomen zijn, dat Jezus onschuldig was. Doch daarom is hun onwetendheid ook een schuld, waarvoor de Zoon Gods om vergeving bidt. Nadat Paulus bekeerd was, zegt hij ook van zijn gruwzaam vervolgen van de Christenen, dat hij het uit onwetendheid heeft gedaan, 1 Timotheus 1:13. Hij had het niet tegen beter weten gedaan. Hij was dus naar de ijver der wet, die al wat tegen haar is, veroordeelt, onberispelijk. Doch hield Paulus zich daarom onschuldig? Nee, de gedachte van de gemeente Gods vervolgd te hebben, was hem een gedurige doorn in het vlees, en hij achtte zich daarmede te zijn de onwaardigste onder de apostelen. Zo is dan de onbekeerdheid de onwetendheid in de dingen Gods, en strekt zich de kracht van de voorbede des Heeren uit in de lengte tot alle eeuwen, in de breedte tot alle volken, in de diepte tot de diepst gevallenen, in de hoogte door uit de diepst gevallenen de schitterendste toonbeelden van geloof en godsvrucht voort te brengen, Efeziers 3:18,19. Wij eindigen de beschouwing van dit eerste kruiswoord des Heeren met op te merken, dat, indien de Heere Jezus Christus de enige openbaring van Gods genade is, zoals Hij op het kruis zich bewezen heeft te zijn ook in dit zijn eerste woord, de verwerping van Jezus de verwerping is van Gods genade, en er na zulk een verwerping door de zondaar niets voor deze overblijft dan het rechtvaardig oordeel Gods. Dat wij dan de Zoon Gods aannemen als onze Zaligmaker, met een oprecht geloof, opdat wij niet behoren tot dezulken, die niet zalig willen worden op de wijze, zoals God ons alleen zalig maken wil. De krijgsknechten dan, als zij Jezus gekruisigd hadden, namen en verdeelden zijn kleren, en maakten vier delen, voor elke krijgsknecht een deel. De Romeinen hadden geen scherprechters, maar de krijgslieden voerden het vonnis uit, gelijk men thans nog bij ons in militaire straffen doet. Trouwens, in de militaire wereld is nog veel goeds overgebleven, wat in de burgerlijke wereld is verloren gegaan. Zoals wij zeiden, de soldaten voeren nog heden zelf de doodstraf uit aan hun gevonniste kameraden, en niets onterends ligt daarin. Het is ook een geheel verkeerd, ja tegenstrijdig denkbeeld, dat de straf degene, die haar uitvoert, onteren zou; want wat onterends is er in de uitoefening van het recht? De Romeinse krijgslieden werden dus de erfgenamen van hetgeen de Heer uitwendig bezat. Het is een beeld van de erfenis, die de Heidens gebleven wereld door Christus is ten dele gevallen. Haar beschaving is uitwendig Christelijk geworden, zij draagt de kleren van Christus, maar innerlijk haat zij Hem en blijft Hem kruisigen met het grootste vermaak, of de grootste onverschilligheid en ongevoeligheid, zoals de krijgsknechten het deden. Dezen ontvingen een bijzondere beloning voor de uitoefening van het vonnis: het recht op de kleren van den veroordeelde. Daarvoor bestond bij de Romeinen zelfs een wet. Zij namen zijn kleren, zegt de Evangelist. Het is opgemerkt geworden dat deze wet nog onder keizer Tiberius daartoe de mach gaf; onder keizer Hadrianus werd zij echter in zoverre gewijzigd, dat de krijsknechten de kleren niet meer mochten nemen, maar dat zij hun door hun oversten moesten gegeven worden. Zo nauwkeurig historisch blijkt de Schrift te zijn voor de ware onderzoeker, terwijl zij door de onkundige ongelovige van een menigte historische feiten wordt beschuldigd, die bij het licht bezien, als nevelen verdwijnen. Op dit ogenblik waren de krijgslieden, die de Heer en de twee moordenaars kruisigden, nog volstrekte meesters over de kleren der kruiselingen; dit zien wij aan de wijze hoe zij met die van Jezus handelen. Alleen van deze spreken de Evangelisten, want wat de krijgsknechten met de kleren van de twee andere kruiselingen deden, lag buiten der Evangelisten gebied en bestek. Zo is dan alles in het rechtsgeding van Christus uitwendig gegaan naar het recht. Hoe onrechtvaardiger de mensen zijn in het wezen, hoe nauwgezetter zij meestal zijn in de vorm. Bij de Joden ging alles uiterlijk naar de wet van Mozes, bij de Romeinen alles naar het Romeinse recht. Op de vorm was niets te zeggen. Zelfs de onbandige krijgslieden handelden naar de wet. Zij namen elk hun deel van Jezus kleren. En de rok. De rok nu was zonder naad, van boven af geheel geweven. De rok betekent hier niet het bovenste, maar het onderste kleed, de tunica bij de Romeinen, het hemd bij ons. Zu1k een uit een stuk geweven onderkleed was op zichzelf niets bijzonders, want

het werd in die tijd veel, en door arme zowel als rijke lieden gedragen; doch het is ook als het naaste kleed aan des Heeren heilig lichaam een heilig zinnebeeld van hetgeen van Christus niet verdeeld kan worden, en dat is zijn Godmenselijke persoonlijkheid zelf. Deze kan zelfs in handen van de ruwste soldaten vallen, maar moet een geheel blijven. Christus is gisteren en heden en in alle eeuwigheid, in de stal te Bethlehem en op het kruis, in het graf en in de hemel dezelfde: de Heer der heerlijkheid. Zij dan zeiden tot elkander: Laat ons die niet scheuren, maar laat ons daarom loten, van wie die zijn zal, en zij wierpen het lot. Daar de Heer naar zijn staat eenvoudig gekleed was, had het geweven hemd op zichzelf niet veel waarde, doch aan stukken gescheurd, zou het niets waard zijn geweest, en dus niet meer waard om verdeeld te worden. Dat is de enige reden waarom de krijgsknechten besloten er het lot over te werpen. De Romeinse soldaten beminden als alle soldaten van ruwen aard, het spel. Dobbelaars als zij waren, hadden zij de dobbelstenen maar uit de zak te halen, om er gereed mede te zijn. Het vermaak om te dobbelen deed hiertoe zeker ook veel. Men kan zich duidelijk voorstellen hoe dit is toegegaan, het is een toneel uit het leven dezer mensen. Treffend, niet waar, ja hartroerend en zielschokkend, om nog bij het kruis van Christus een dobbelspel te zien; want het lot werpen in zulke gevallen is niet anders dan dobbelen. Waarlijk, wij merkten het ook elders op, in de tegenwoordigheid van Christus moest alles verschijnen, wat de wereld aan zondigs heeft. Of kent gij een grotere tegenstelling dan de hoge ernst der kruisiging van de Christus en de ongevoelige, onverschillige lichtzinnigheid dezer krijgslieden? Zo hing dan Christus geheel naakt aan het kruis. Veertig eeuwen waren er nodig geweest om Christus te zien sterven, zoals Adam geschapen was en zoals ieder mens geboren wordt; want het kruis was het enige foltertuig, waarop de mens moedernaakt werd ten toon gesteld. Sedert Adams val was, wij merkten het reeds vroeger op, de naaktheid een zaak, waarover men zich schamen moet, en daarmede een teken van des mensen val. Daarom is het de grootste schande, die men iemand kan aandoen, hem naakt voor mensen ten toon te stellen, en het is de grootste onbeschaamdheid en goddeloosheid zichzelf naakt in het openbaar te vertonen, zoals de beruchte naaktlopers deden, onder het gruwelijk voorgeven, dat hij, die in Christus is, ook lichamelijk rein is, en geen kleding meer behoeft, maar de in het paradijs verloren onschuld teruggekregen heeft. Wij vragen aan deze dwepers: "Maar Christus zelf dan? Was Hij, de volmaakt Heilige, niet gekleed, en wel met onder- en bovenkleren als wij allen, zodat er vier delen van gemaakt, en bovendien over een stuk nog het lot kon geworpen worden?" Zó is de Schrift tegen alle ketterijen gewapend, en wordt alle dwaling en alle ongeloof door haar gedood. Nu hing Jezus naakt aan het kruis, maar gedwongen, en toch vrijwillig. Gedwongen door mensen, vrijwillig als Middelaar Gods en der mensen, als Borg voor zijn volk. Doch in deze zijn naaktheid was Hij gekleed; of was Hij niet de tweede Adam? Adam schaamde zich vóór zijn val niet over zijn naaktheid; en waarom niet? Hij was in zijn onschuld gekleed. Gij gevoelt immers, dat God de mens niet wilde scheppen gekleed, gelijk de vogelen des hemels en enkele viervoetige dieren, zoals het schaap. Ook de vissen der zee en de meest ontwikkelde viervoetige dieren, zoals het paard en het rund, hebben alleen de huid huns lichaams tot hun kleding. Een volmaakt lichaam heeft geen kleding nodig. Gelijk er een zondige naaktheid is, zo is er ook een heilige naaktheid, en deze was de naaktheid van Adam voordat hij zondigde, en was die van Christus toen Hij verzoening deed voor de zonde op het hout des vloeks, om ons de zegen te verwerven in eeuwigheid. Immers Hij werd in onze zondige naaktheid gekruist, opdat wij door zijn naaktheid eeuwig zouden worden gekleed met de witte klederen zijner gerechtigheid, die wij dan ook de zijnen in de hemel zien dragen, Openbaring 7:9. Ja, is niet het uitkleden van Christus het grote zinnebeeld van het uitkleden van de helse machten, en zijn smadelijke tentoonstelling voor de mensen, hun smadelijk tentoonstellen voor al de engelen en heiligen Gods? Colossenzen 2:15. Zo is dan ook hier, gelijk overal en in alles, in Christus het allerhoogste en allerdiepste verenigd. De hoogste heerlijkheid, die God de mens gaf, was dat deze in zijn lichaam gekleed was, en zo vertegenwoordigde Christus op het kruis in zijn naaktheid de oorspronkelijke hoge

heerlijkheid van de mens Gods. Hij kon naakt zijn zonder zich te schamen; maar tegelijker tijd vertegenwoordigde Hij bij zijn diepe vernedering om der zonden wil, in diezelfde naaktheid de van die oorspronkelijke hoge heerlijkheid gevallen mens. Immers na de val behoort de mens en zijn kleding tezamen. Opdat de Schrift vervuld zou worden, die zegt door de Profeet: zij hebben mijn klederen onder zich verdeeld, en over mijn kleding hebben zij het lot geworpen. De Evangelist Johannes, die gewoonlijk tot de diepste diepte doordringt, merkt ook bij deze gelegenheid op, dat de krijgsknechten met deze klederverdeling en loting niet anders deden dan vervullen wat God te voren had laten voorzeggen. Hij breekt de historie opzettelijk af, om te wijzen op de vervulde profetie. Ja, duizend jaren te voren had in de 22ste Psalm (Psalm 22) David reeds deze twee bijzonderheden van Christus kruisiging aangewezen. En toen David ze onder de ingeving van de Heilige Geest neerschreef, bestond er nog geen Rome. Eerst driehonderd jaren daarna werd het gesticht. En toch onderstelt deze profetie reeds het bestaan van Rome, de romeinse wetten en het doodvonnis, waarbij de mens geheel naakt wordt ontkleed, en zijn klederen tussen verschillende personen verdeeld en ook door het lot toegewezen worden. Waarderen wij toch de profetie! Zij is een heerlijke, volstrekt goddelijke zaak. Zonder de ons medegedeeld wordende onderscheiding van des Heilands klederen in de bovenklederen en in het onderkleed, zou deze profetie ons niet geheel duidelijk zijn, ook niet uit het bericht van de andere Evangelisten; want daaruit zouden wij kunnen menen, dat de krijgsknechten over al de klederen van de Heiland het lot geworpen hadden. Johannes is dan ook de Evangelist, die het schijnbaar kleine bemint, opmerkt en vermeldt. Ik zeg het schijnbaar kleine; want in de Schrift is, gelijk in de natuur, niets klein, omdat op beider gebied het kleine in een noodzakelijk en daarmede onafscheidelijk verband staat met het grote. Vraag aan de ontleedkundige, of deze of die kleine zenuw of spier in het menselijk lichaam niet onverschillig is, of er toevallig in voorkomt, en dus zeer wel daaruit gemist kon worden? Hij zal u antwoorden: Nee! niets van hetgeen er in een welgeschapen lichaam is, kan er uit gemist worden, het een is de geleider tot het ander, en het doorsnijden van zulk een geleider der beweging in hand of voet kan geheel de hand of de voet buiten beweging stellen of verlammen. In de Schrift, dat meesterwerk van de Heilige Geest, is het niet anders. De vroegere leraren in de Protestantse kerk, bij wier wijsheid de onwetendheid van velen in onze tijd jammerlijk afsteekt, hadden de gewoonte te zeggen, dat er aan Gods tabernakel geen pin was, hetzij van hout of van goud, die er niet noodzakelijk toe behoorde; en zij hadden gelijk, want geen verstandig timmerman slaat een spijker te veel of te weinig. De Schrift is het werk van God, en zij bewijst het te zijn op iedere bladzijde. Voor wie? Voor hen, die wijs zijn in hun ogen, en alleen zien in de spiegel van hun eigen verstand? Nee, maar in de ogen van allen, die nog onderscheid kunnen zien tussen een rozenblad en een blad papier. In het kleine heeft God meestal juist het groote, het heerlijke samengevat. Spreken wij niet van kleinoden, als wij van juwelen spreken? En zijn de parels groot als appels? Immers in het kleinste is het reinste en edelste. Doch gelijk nu Johannes het kleinste opmerkt en optekent, zo moeten wij ook het kleinste opmerken en waarderen. Wij moeten als het ware Gods werken lezen met de telescoop in de ene, en de microscoop in de andere hand, en wij zullen oneindig meer heerlijkheid van God zien, dan wij met het blote oog zagen of konden zien. Doch is nu deze aanhaling uit de profetie van zulk een gewicht, om er zulk een nadruk op te leggen als Johannes doet? Zeker heeft zij zulk een groot gewicht. Het kleinste, het geringste, dat met de Heer der heerlijkheid in betrekking staat, heeft een gans zeer uitnemend gewicht van heerlijkheid. Vooreerst bewijst zij de goddelijke persoonlijkheid van de Christus. Of meent gij dat geheel de oud-testamentische Schrift kon geschreven worden voor een minder persoon dan de Zoon van God? Christus is het middelpunt van de gehele openbaring van God; al de stralen van licht en heerlijkheid, die God van het begin af over een zondige wereld heeft laten uitstromen, vloeien samen in Hem, het licht van de Heidenen en de heerlijkheid van Israel. Hij, de Christus, is zowel het einde der wet, als de Geest der profetie, en daarom kon Hij niet alleen zeggen: In het begin van het Boek is van

Mij geschreven: maar ook, dat al de Schriften van Hem getuigen, Lukas 24,27. Ten andere bewijst de aanhaling van de profetie, ook van de kleinste bijzonderheden, dat Christus alles geleden heeft overeenkomstig den raad en de voorkennis Gods; en dat is een grote troost voor ons, die door het geloof in Christus weten, dat de Vader van onze Here Jezus Christus ook onze Vader is en ons liefheeft gelijk Hij Hem liefheeft, Johannes 16:27. Immers, het is juist over de kleine dingen, dat wij de meeste bekommeringen hebben, de grootste twijfelingen koesteren en de ergste angsten uitstaan. O, dat God de Heer is van leven en dood, en dat niemand onze ziel kan doden, al doodt hij ook ons lichaam, dat geloven wij gaarne. Maar dat ook de haren van ons hoofd alle geteld zijn, dat geloven wij niet zo licht. Dat niemand, ook niet op het slagveld, door geweer of kanon ons lichaam doden kan, zonder zijn toelating; dat de besmetting ons of onze geliefden ook niet in het verborgene kan aantasten, zonder zijn toestemming; dat de dokter ons geen verkeerd drankje kan geven zonder zijn voorkennis; dat wij niet ongesteld worden, niet onze hand verwringen, niet ontijdig onze geliefden zien sterven, noch zelf sterven kunnen zonder Gods wil, dat zijn van die kleine en toch grote dingen, die onze gedachten het meest bezig houden, als wij er mede in betrekking gebracht worden. Zou alles onder Gods voorzienigheid staan, ook het kleinste, ook het nietigste, ook het toevalligste? Zo vragen wij dan, en de Schrift antwoordt met onze tekst: "Ja, alles, ook de verdeling van uw klederen na uw dood, en ook het werpen van het lot door uw erfgenamen over hetgeen men niet verdelen kan of wil." Ten laatste, want hoe zouden wij alles kunnen aanwijzen, zien wij hier, dat de vijanden van Jezus, zonder dat zij het weten en zonder dat zij het willen, de volbrengers zijn van de woorden Gods. En dit is ook wederom een grote troost voor ons, die ons gedurig getroffen voelen door de giftige schichten der ongelovigen, die op Gods Woord gericht zijn, maar die onze harten doorboren. Mochten de bestrijders der Schrift toch bedenken, dat zij Gods woorden onmogelijk krachteloos kunnen maken, maar dat zij ze zelf noodzakelijk moeten bevestigen. Ja, dat zullen zij zelf eenmaal onfeilbaar zien, gelovig of wanhopig; mocht het zijn gelovig; want alsdan zouden zij parels zijn aan Christus koninklijke kroon, terwijl zij anders de doornen zouden zijn geweest aan zijn lijdenskroon. Dit hebben dan de krijgsknechten gedaan. Ook een belangrijk woord. Zulke woorden komen in de lijdensgeschiedenis des Heeren gedurig voor, en tonen de zaken in het leven. Men ziet de handeling. Niet Jezus zelf heeft zich ontkleed, maar zij hebben Hem ontkleed, en met zijn klederen gedaan, gelijk met Hem zelf, al wat zij gewild hebben, en waartoe zij macht hadden. En zij neerzittende, bewaarden Hem aldaar. Zij waren een wacht van vier man bij het kruis, met een hoofdman over hen. Na de kruisiging, welke een bloedige, inspannende arbeid van hen gevorderd had, doch welke hen ongeroerd liet, maakten zij het zich licht, en bleven niet langer staan, maar zaten neer nabij het kruis van Jezus, aan den rand van de hoogte van Golgotha, eerst om het lot te werpen en daarna om te rusten en toe te zien dat de kruiselingen niet nog met stenen of andere voorwerpen door het gemene volk werden geworpen, en te wachten totdat zij dood waren, van het kruis afgenomen en begraven konden worden. Treffend, niet waar? Jezus had levend aan het kruis en levenloos in het graf een wacht bij zich. Geen erewacht, maar een wacht van zijn vijanden. De Vader veranderde echter al de smaad van zijn Zoon in de volle heerlijkheid. Thans zijn al Gods engelen de erewacht van zijn Zoon , en van allen, die die Zoon liefhebben in onverderfelijkheid. O, mochten vele krijgsknechten, die lezen of horen lezen in welk een betrekking de Heer met krijgslieden gesteld is geweest, zich schamen onder zijn kruisbanier, om Hem daar tot een lijf- en erewacht te zijn, voor Hem strijdende en lijdende en met Hem overwinnende, om eenmaal met Hem te zitten op zijn troon, gelijk Hij overwonnen heeft en gezeten is op zijns Vaders troon! En Pilatus schreef ook een opschrift van zijn beschuldiging, en zette dat op het kruis boven zijn hoofd; en er was geschreven in het Grieks, Latijn en Hebreeuws: Deze is Jezus, de Nazarener, de Koning der Joden. De hier gevolgde orde der talen (bij Lukas) is de juiste. Het Grieks, als de taal van de gehele wereld boven aan, de taal van Rome daaronder, en ten laatste de taal van het Joodse volk. Johannes geeft de orde op naar de aloudheid der talen: Hebreeuws, Grieks en Latijn. Zo

werd dan de Christus in de drie hoofdtalen der wereld, die al de andere talen der wereld vertegenwoordigen, uitgeroepen als de Koning der Joden. Is het niet opmerkelijk, dat Jezus in zijn kribbe door de Wijzen uit het Oosten, en op het kruis door de heidense landvoogd werd gepredikt als de Koning der Joden? En zouden wij Hem dan niet als zodanig prediken aan de gemeente, en door onze zendelingen aan al de volken? Of is Hij niet werkelijk de Koning der Joden, en is het opschrift boven zijn hoofd een leugen? Immers niet. De Koning der Joden is de Messias, en alleen de gekruisigde Messias is de ware Messias; want er is geen redding van zondaren dan door zijn lijden en sterven. Juist in de uiterste versmaadheid, die zijn kruisiging meebrengt, ligt des Messias allerhoogste heerlijkheid. Dit zijn van die wonderlijke dingen, die God alleen doet, en die door het geloof aanbiddend worden nagedacht en aangenomen. Zeker was deze titel een scheldnaam in de mond van Pilatus, gelijk van zijn knechten, maar wordt niet alle smaad bij de Christus veranderd in eer? En zouden wij er iets op tegen hebben, dat de Zaligmaker ook onder deze naam gepredikt werd? Is het niet een kroon te meer op het hoofd van die Gezegende, aan wie nooit te veel eer kan gegeven worden, en die waardig is van alle schepsel te ontvangen de kracht, de rijkdom, de wijsheid, de sterkte, de eer, de heerlijkheid en de dankzegging? Doch wij gaan nog een stap verder en beschouwen deze zaak van haar stellige zijde. Christus moet gepredikt worden ook als de Koning der Joden, tegenover de Joden. Er moet een blijvend getuigenis zijn in de Christelijke gemeente tegen de ongelovige Joden, dat zij hun enige, wettige, eeuwige Koning hebben gekruisigd. Er is geen moeilijker te beantwoorden vraag, dan hoe de Joden onder het bereik van het Evangelie te brengen? Als de Roomsen zijn zij met een driedubbele muur, de overlevering, het gezag hunner geestelijke leidslieden en hun eigen onwetendheid in zake van godsdienst, daarvan afgescheiden. Wat de Roomsen betreft, er is geen ander middel tegen hen dan om onophoudelijk op het middelpunt van hun bijgeloof, de paus, aan te houden, tot zolang deze voor goed valt; want zonder paus is de Roomse geen Roomse meer; en bij de Joden is er geen ander middel tegen hen dan ook onophoudelijk op het middelpunt van hun ongeloof (de verwerping van Christus als de Koning der Joden) aan te houden, tot zolang deze verwerping voor goed ophoudt; want zonder dat ongeloof is de Jood geen Jood meer. Wij moeten het hun duidelijk maken, dat zij als Joden nooit veel eer bij de volken genoten hebben, en dat zij er zelfs in onze dagen van algemene gelijkstelling nog niet veel eer bij genieten. Zij worden meer geduld dan bemind. Men maakt gebruik van hun verstandelijke en geldelijke vermogens, maar houdt zich van hen op een afstand. Nochtans is dat hun grootste ellende niet, maar slechts een klein gevolg van hun allergrootste ellende, van hun ongeloof in hetgeen hun hoogste volksglorie, en wat eindeloos meer is, hun eeuwige zaligheid uitmaakt, van hun niet aannemen van het opschrift aan het kruis: Deze is Jezus de Nazarener, de Koning der Joden. Laten zij nu eens uit hun heilige schriften bewijzen, dat hun Messias een andere is dan onze Christus? Zij kunnen het niet, maar wij kunnen uit hun wet, uit hun psalmen en uit hun profeten onweersprekelijk bewijzen, dat de ware Koning der Joden zijn volk niet allereerst tot uitwendige stoffelijke grootheid zou opheffen; want ach, wat zou Hij dan meer geweest zijn dan David en Salomo waren; maar dat Hij als David's Zoon en David's Heer en de meerdere dan Salomo, allereerst zijn volk zalig zou maken van hun zonden, en het dan tot alle mogelijke tijdelijke en eeuwige eer zou opheffen. Dit moeten wij de Joden prediken. Wij moeten hun zeggen: "Gij hebt uw enige, ware, wettige Koning gedood, en daarmee uzelf; want zonder Hem zijt gij geen volk, en kunt gij geen volk meer worden." Zeker is de verblindheid van dat volk groot, en wij kunnen daarom hun bekering alleen van buitengewone goddelijke leidingen en tussenkomsten verwachten; doch wij moeten intussen doen wat wij kunnen. Zien de Joden niet reeds zoveel geslachten achtereen de verstandigste, edelste en machtigste volken der aarde met hun koningen en keizers aan het hoofd, zich voor de gekruiste Christus aanbiddend buigen, en zichzelf zonder vorst en priester, zonder vaderland en tempeldienst, verstrooid onder alle volken? Welnu, zij zien daarbij juist het kruis, dat teken bij hen van alle smaad en vloek, door die keizers en koningen der machtigste en beschaafdste

volken, als het hoogste teken van eer op hun kronen en rijksappels plaatsen. En nochtans geloven zij niet. Hoe! alle volken zullen een zon van Israël als hun Heer en God huldigen, zonder dat die zon van Israël waarlijk de Christus is? Het is onmogelijk, zedelijk en historisch onmogelijk. Dit alles moeten wij de Joden voor ogen houden, want hoe meer bewijzen de Joden hebben tegen hun ongeloof, hoe onverantwoordelijker hun ongeloof is, en hoe mogelijker het wordt, dat menige Jood zich in zijn consciëntie overtuigd voelt, dat de waarheid aan de zijde der Christenen is. Dit opschrift dan lazen velen van de Joden, want de plaats waar Jezus gekruist werd, was nabij de stad. De overpriesters dan der Joden zeiden tot Pilatus: Schrijf niet de Koning der Joden, maar dat Hij gezegd heeft: Ik ben de Koning der Joden. Pilatus antwoordde: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven. Pilatus had, zoals wij reeds met een enkel woord te kennen gaven, spottend en tegelijk met de hem eigene gevatheid uit wederwraak op de Joden het opschrift zodanig ingericht, dat de titel van Koning der Joden op zichzelf moest beschouwd worden als een misdaad, welke met de kruisdood gestraft werd. Het kwam hem voor, in Jezus de gehele Messiasverwachting der Joden te moeten kruisigen. De overpriesters, even schrandere lieden als hij, vatten dit terstond, en daar zij de verwachting van een Messias niet wilden afgesneden hebben, waren zij over dit opschrift ten hoogste ontevreden, en zochten het te doen veranderen. Doch zijzelf hadden zich in deze verwarring gebracht, en Pilatus het recht gegeven om de titel van Koning der Joden tegenover de Romeinse keizer als een zaak van gekwetste majesteit, dus als een misdaad, der kruisiging waardig, te beschouwen. Zij hadden immers gezegd: Wie zich tot koning maakt, weerspreekt de keizer, en: Wij hebben geen koning dan den keizer. Hiermede zeiden zij: "Nu er een Romeins keizer is, is het een misdaad de Koning der Joden (de Messias, die als zodanig de Koning aller koningen is) te willen zijn." Pilatus houdt hen dus enkel aan hun woord, en door de titel van Koning der Joden boven aan het kruis van Jezus te plaatsen, zeide hij zoveel als: "Een iegelijk, die zich als de koning der Joden opwerpt, heeft de kruisdood verdiend." Dit was natuurlijk tot de Joden zoveel gezegd als: Het is een misdaad een koning der Joden, als Messias te verwachten. "Schrijf niet, (zeiden zij tot Pilatus) dat Hij de Koning der Joden is, maar dat Hij die titel wederrechtelijk op zich heeft toegepast; met andere woorden: schrijf niet dat de titel zelf, maar dat de aanmatiging van die titel de beschuldiging uitmaakt." Doch het baatte hun niet. Pilatus wilde van geen verandering horen. Te lang reeds had hij zich door hen laten overheersen. Nu het hem niet gelukt is Jezus vrij te laten, wil hij ook niet meer toegeven. Met echt Romeinse hooghartigheid weert hij hen af met een machtspreuk, die geen verdere tegenspraak toelaat: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven. Hij had even goed kunnen zeggen: Wat gij gezegd hebt, dat blijft gezegd. Hadden zij in de verblindheid hunner wraakgierigheid, het Messiasschap zelf tot een staatsmisdaad gemaakt, zo was het billijk, dat de Romeinen een ieder, die zich de Messias noemde, kruisigden, gelijk zij thans Jezus kruisigden, en hadden zijzelf onbedacht hun verwachting van dn Messias als de Koning der Joden opgezegd, dan hadden zij ook geen anderen te verwachten. En zie hier nu de wijsheid Gods in het midden der menselijke vrijheid en dwaasheid. Achttienhonderd jaren zijn voorbijgegaan, en de staat van zaken is nog geheel onveranderd. De Joden moeten de gekruisten Jezus van Nazereth als hun Messias aannemen, of zij ontvangen in eeuwigheid geen Messias. Ja, zo handelt God altijd in alles: uit het menselijk verkeerde laat Hij het goddelijk goede voortkomen. En als God dit niet deed, zou ik niet weten, wat zijn voorzienigheid zou zijn. Immers de gehele wereld ligt in het boze, en het gedichtsel van 's mensen hart is boos van zijn jeugd af; wat is er dus goed in deze wereld, goed naar de regel Gods? Wee ons, zo God de mensenwereld aan zichzelf overliet, zij zou zichzelf reeds lang en binnen korte tijd vernietigd hebben. Maar nu regeert God over de mensenwereld, en laat aan vele dingen hun natuurlijke loop, tot op zekere punten, die beslissend ten verderve voeren; dan keert Hij de stroom, of geeft hem een andere bedding, en zo maakt Hij alles dienstbaar aan zijn raad. Zo schept Hij, die het kwade haat, het kwade om tot goed, en Hij, die licht uit licht kan scheppen, en dat doet in zijn hemel, kan het ook uit de duisternis, en dat doet Hij op aarde; dßßr

geeft Hij ook alleen uit de dood het leven. Maar het is Gods voorzienigheid en Gods genade, die dat doen; het is dus Gods kroonrecht, en daarom is het zo goddeloos van de Jezuïten, dat zij niet alleen dat kroonrecht uit Gods hand nemen, door uit het kwade het goede te willen voortbrengen, maar dat zij ook kwade middelen gebruiken, om het goede er uit te doen voortkomen. God doet niet het kwade, gelijk zij doen, en wat is het goede, dat zij beogen? De handhaving van een leugen van het pausdom. Daarom zijn zij kwaaddoeners in de volste betekenis van het woord, en is hun verdoemenis rechtvaardig. En het volk stond en zag het aan. En ook de oversten met hen beschimpten Hem. En die voorbijgingen lasterden Hem, en schudden hun hoofden, zeggende: Ha! Gij, die de tempel afbreekt, en in drie dagen opbouwt, behoud uzelf! Indien Gij de Zoon van God zijt zo kom af van het druis! En desgelijks ook de overpriesters met de schriftgeleerden, en ouderlingen, en farizeën Hem bespottende, zeiden tot elkaar: Anderen heeft Hij verlost, zichzelf kan Hij niet verlossen. De Christus, de Koning van Israël, de Uitverkorene van God, kome nu af van zijn kruis, opdat wij het zien en geloven. Hij heeft op God betrouwd, dat Hij Hem nu verlosse, indien Hij Hem wel wil; want Hij heeft gezegd: Ik ben Gods Zoon . En ook de krijgsknechten tot Hem komende, zeiden tot Hem: Zo Gij de Koning der Joden zijt, zo verlos uzelf. Wij vatten al deze smaad-, schimp- en spotredenen tezamen, omdat het te pijnlijk voor ons gevoel en te onvruchtbaar voor onze harten zijn zou, bij elk van deze lasteringen afzonderlijk stil te staan. Wij zien hier de Heer door allerlei mensen met allerlei scherpe pijlen van smadelijke woorden wonden en doorboren, zodat ook op dit punt het lijden van Christus een samenvatting is van alle mogelijke bijzonderheden van lijden. Hier verenigen zich andermaal de aanzienlijkste en de geringste, de burgers en de soldaten, de toeschouwers en de voorbijgangers, om hun gal op Jezus uit te storten, ja zelfs een der medegekruisten, zoals wij straks zien zullen, kwam er ook nog bij. Het volk sprak Jezus aan. Op het volk had het woord, door Jezus van het afbreken en opbouwen van de tempel van zijn lichaam gesproken, bij hun misverstand de diepste indruk gemaakt; voor het volk is niets heiliger dan de vaderlijke en voorvaderlijke godsdienst, die bij Israël door de tempel werd vertegenwoordigd. Te zeggen dat men die tempel wil afbreken, was dan ook voor het Joodse volk zulk een vermetel woord, dat zij dit als de grootste onzinnigheid gedurig, met voorbijzien van al het andere op de voorgrond stelden. Ja, het werd de leuze van hun onuitblusselijke haat. Denk aan het drie uren lang geschreeuw van het volks: Groot is de Diana der Efeziers! en gij hebt een tweede bewijs van hetgeen wij zeggen. Het volk verwijt de Heer deze majesteitsschennis in hun ogen, Hem aansprekende. Het volk heeft geen gevoel van eer en welgevoegelijkheid, maar bemint in zijn hartstochtelijkheid juist het ongepaste. Ieder gevoelt, dat men, om een de doodstraf ondergaand persoon nog schamper aan te spreken en op het grievendst te beledigen, tot de laagste volksklasse moet behoren. Fatsoenlijke lieden doen zoiets niet. De overheden des volks spreken dan ook Jezus niet aan; maar zij zeggen tot elkander, ofschoon luid genoeg, dat ieder en ook Jezus het kan horen: Anderen heeft Hij verlost, zichzelf kan Hij niet verlossen. Dat Hij nu zichzelf verlosse! Is Hij de Christus, zo kome Hij af van het kruis, opdat wij het zien en geloven. Gij ziet, het is de oude aard van het ongeloof, die ook hier bij hen weder te voorschijn komt. Het ongeloof wil niet geloven, dan hetgeen het ziet. Maar gelooft het dan wat het ziet? Immers nee, de overpriesters zagen Lazarus opgewekt uit de dood, en wilden nu Jezus te eerder doden, en Lazarus óók. Het ongeloof is een keisteen gelijk. Regen en zonneschijn kunnen zijn wezen niet veranderen, maar Gods almacht kan ook de kei in een diamant herscheppen, en dat doet Hij zo dikwijls Hij een ongelovige bekeert. De overpriesters gaan nog verder dan het volk en tasten niet alleen des Heeren woorden aan, maar ook zijn hart, zijn innerlijke gezindheden; zij maken zijn liefde tot de Vader verdacht, ja tot huichelarij, en lasteren daarbij God de Vader, zeggende: Hij heeft op God betrouwd, dat Hij Hem nu verlosse, indien Hij Hem wel wil; want Hij heeft gezegd: Ik ben Gods Zoon . Zij wilden zeggen: waar is nu het bewijs van zijn zoonschap en van Gods vaderschap? En deze vraag wordt door het volk en de krijgslieden nu tot Jezus gekeerd, in de woorden: Zijt Gij de

Zoon van God, zo kom af van het kruis. Indien Gij de Koning der Joden zijt, zo verlos uzelf. En hier hebt gij dan nu dat beruchte woord der wereld: Help uzelf. De Heer zelf legde dat spreekwoord in de mond van zijn tegenstanders: Geneesmeester, genees uzelf. En wat zullen wij er van zeggen? De wereld heeft altijd de schijn vóór zich. Zij helpt zichzelf, en daarmede acht zij zich geholpen. Doch waarin helpt zij zichzelf? In tijdelijke dingen. Maar daarmede alleen zijn wij, Christenen niet geholpen. Wij moeten dan ook dubbel voorzichtig zijn, om niet de mens Gods en de mens dezer wereld op gelijke lijn te plaatsen. Men wordt er licht toe verleid, wanneer men de ongelovigen hoort beweren, dat het Christendom de mens niet als mens ten volle laat ontwikkelen. Alsdan tracht men de eer van het Evangelie te redden, door te beweren dat juist het Christendom de mens tot een waar mens, tot de edelste en meest ontwikkelde van zijn geslacht maakt. En dat is ook zo, maar in die zin wil de wereld de mens niet ontwikkeld hebben. Haar ideaal is, dat de mens zichzelf, uit eigen krachten, met beheersing van alle invloeden buiten hem, opheffe tot het helderste verstand, tot de krachtigste wil en tot de omvangrijkste arbeid, En wij moeten haar toegeven, dat het Christendom zulke ideale, geniale, kolossale mensen niet vormt, en ook niet wil vormen. De Heilige Schrift, het opvoedingsboek van Gods kinderen, leert het rechtstreekse tegendeel van hetgeen de wereld leert. De Schrift leert afzien van alle zondig zelfvertrouwen, en richt al het vertrouwen van de mensen op God. Mijn zon, zegt zij, vertrouw op de Heer met uw ganse hart, en steun op uw verstand niet, Spreuken 3:5; en vervloekt zelfs een iegelijk mens, die op de mens vertrouwt, en vlees stelt tot zijn arm, terwijl zijn hart afwijkt van de Heer, Jeremia 17:5. Waarom zouden wij dan dat menselijke, dat de wereld humaniteit noemt, ons als Christenen eigen willen maken, alsof de roeping der Schrift, om mensen Gods te worden, minder zou zijn? Zulke mensen te zijn is eindeloos meer dan de humaanste mensen van de wereld te zijn, maar natuurlijk alleen voor hem, die gelooft. De Schrift noemt Gods volk een arm volk: ellendigen, verdrukten, door onweder voortgedrevenen. En zijn Gods kinderen dat niet, uitwendig door hun minderheid en geringheid, inwendig door hun schuldgevoel en veelvuldige beproevingen? Zullen wij dan de handen uitsteken naar de vergankelijke kroon, die de mens der wereld draagt, en de onvergankelijke kroon, die Christus ons op het hoofd zet, daarvan afnemen? Zo dacht Mozes niet; hij wilde liever kwalijk gehandeld worden met Gods volk, dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben, achtende de versmaadheid van Christus meerdere rijkdom dan de schatten van Egypte, want hij zag op de vergelding van het loon, Hebreeën 11:25,26. Of zijn de omstandigheden zo geheel veranderd, dat dit op ons van geen toepassing meer is? Is de wereld geen wereld meer, en kunnen wij ons daarom met gerustheid aan haar gelijkvormig maken, zonder ongelijkvormig te worden aan Christus? Waarlijk niet. Nog altijd is het woord van Jacobus ten volle waar: zo wie een vriend der wereld wil zijn, die wordt een vijand van God gesteld, Jacobus 4:4. Dat wij dan aan de wereld haar volmaakte mens laten, en houden wij ons aan de volmaakte mens Gods in Christus, want beide wegen lopen eindeloos uit elkander, en wie beiden tegelijk zijn wil, is geen van beiden. En nu zeiden wij zoeven, dat de wereld altijd de schijn voor zich heeft, want het wezen der wereld is in zijn verschijnselen geene waarheid, maar schijn. "Help, verlos uzelf! (is haar uitroep) kunt gij dat, dan zijt gij onze man, en wij zullen u geloven, en aanhangen, en bewonderen, en volgen." Doch men kan zichzelf niet altijd genezen, al geneest men anderen. Vraag maar aan de geneesheer, die zo velen uit krankheden redde, waarom hijzelf sterven moet? Men moet gaan, zoals God ons leidt. Er zijn mensen in de wereld, die hun leven doorbrengen met anderen te helpen, en die zelf in hun noden van alle menselijke hulp verstoken blijven. Bovenal echter was dit wereldse woord een lastering tegen Jezus, die juist op aarde gekomen was om anderen te helpen, door zichzelf niet te helpen. Laat Jezus van het kruis komen, dan zijn wij zondaren er aan. Kon Hij het niet? Zeker, maar Hij wilde het niet, omdat het onze zaligheid betrof. Doch van de zaligheid weet de wereld niets, en zij wil er niets van weten; de aardse vreugde, grootheid en eer zijn haar genoeg. Maar ons is dat niet genoeg, ons is de eeuwige zaligheid alleen genoeg, en wij achten het gelijktijdig streven

naar het een en het ander onbestaanbaar bij een persoon. Zo stond dan de Heer der heerlijkheid ten doel aan de laagste spot, de gemeenste hoon, de vuigste smaad. Hoe moeilijk valt het ons bedaard te blijven, wanneer men elkander in een gezelschap schimpschoten op ons gemunt, toefluistert, of als een hunner door vreemde vragen ons belachelijk tracht te maken, of werkelijk maakt. Getroosten wij ons ook deze smaad: het is een bewijs, dat wij niet behoren tot de wereld, die het haar liefheeft. Bedenken wij er bij, dat Christus dit alles ook geleden heeft, en dat de discipel niet meer is dan de Meester.

23:34 De Heer verlaten.
En als de zesde ure gekomen was, werd er duisternis over de gehele aarde tot de negende ure toe. En de zon werd verduisterd. En ter negende ure riep Jezus met een grote stem: Eloi, Eloi, lama sabachtani! dat is: Mijn God, mijn God! Waarom hebt gij mij verlaten? De tijdsbepaling is opmerkelijk. Ten negende uren des morgens werd de Heer gekruist, ten twaalfde ure viel de duisternis in en duurde drie uren lang. Het lijden des Heeren verdeelt zich hierdoor in twee delen. Het eerste gedeelte is dat, waarin de Heer alleen met mensen te doen had; het tweede, waarin Hij alleen met God te doen had. Reeds het sterven op het kruis zelf gaf deze verdeling aan. Voor de Heidenen was de kruisdood een uiterst schandelijke dood, voor de Israëliet was hij nog veel meer, was hij een vloekdood, naar het woord der wet: Vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt. Van de schande en de smaad van deze dood zagen wij bij het kruis van Christus veel, ja overgenoeg. Nu echter openbaart zich ook de vloek van deze dood. En nu vragen wij: wie zou het van dezelfde Jezus, die het paradijs aan de bekeerde moordenaar opende, hebben durven zeggen, dat Hij van God verlaten was? Zo iets kan alleen door de Heilige Geest gezegd en geschreven worden. Immers, de zaligheid aan een ander toe te zeggen en zelf over onzaligheid te klagen, is de grootste tegenstrijdigheid; doch in Christus verenigen zich, gelijk de Godheid en de mensheid, zo alle andere tegenstrijdigheden in een hogere eenheid, welke alleen door het geloof begrepen wordt. Deze verdeling in het kruislijden is dus niet willekeurig; maar wordt hier door de Schrift zelf aangegeven. Het eerste gedeelte van het lijden des Heeren op het kruis was meer uitwendig en openbaar, het tweede meer inwendig en verborgen. Het gericht der mensen had opgehouden, en nu begon het gericht van God. Zes uren lijdens van een eeuwige Zoon van God is gelijk staande met een eeuwig lijden. Immers kon in Christus de Godheid (het oneindige) zich samentrekken in de mensheid (het begrensde), zo kan ook in Christus het eeuwig lijden zich samentrekken in het bestek van weinige uren. Zijn tijdelijk, voorbijgaand lijden heeft dan ook om diezelfde reden een eeuwige, nooit ophoudende kracht. Als de zesde ure gekomen was, werd er duisternis over de gehele aarde, en de zon werd verduisterd. Een zonsverduistering heeft iets plechtigs en indrukwekkends, dat tot stilte en ernst stemt. Vandaar het algemeen zwijgen rondom den zwijgenden Christus. Van toen af hield het spreken der mensen op. Men kan ook niet altijd spotten. Men had zich van des morgens negen tot des middags twaalf ure uitgeput in allerlei smaad- en schimpredenen. Toen kwam de onverwachte ontzettende duisternis, en de overheden des volks hielden op te lasteren, het volk hield op te schimpen, te dringen, te woelen, en zelfs de krijgsknechten aan de voet van het kruis zwegen; en in het midden van al die zwijgenden zweeg ook de Heer. Gij gevoelt dan ook, dat in des Heeren verlating geen verwijt van des mensen zijde meer kan plaats vinden. Juist dit algemeen zwijgen, die volstrekte stilte maakte deze duistere ure te ontzettender. Intussen, wij zien het, in Christus eindigt het woeden van de storm, en zal eenmaal het woeden der volken eindigen. Deze duisternis duurde van twaalf tot drie uur des middags. Deze juiste tijdsbepaling, die anders zo zeldzaam in de Evangelische geschiedenis voorkomt, bewijst mede het alles te boven gaand gewicht van dat lijden. De uren van het lijdens van Christus worden nauwkeurig geteld, en zó zijn ook onze lijdensuren geteld. Of zou God de haren van ons hoofd tellen en niet de uren van ons lijdens? Gij hebt mijn omzwervingen geteld, zegt ook David, en zijn mijne tranen niet in uw register? Psalm 56:9. Er werd duisternis over de gehele aarde; en de zon werd verduisterd. Deze duisternis kon niet veroorzaakt worden door een zon-eclips, want het was op Pasen altijd volle maan. Ook werd het niet donker; maar er werd duisternis; het werd dus volslagen nacht, en dat gedurende drie uren op het midden van de dag! De Heilige Geest geeft er ons de oplossing van. De verduistering had plaats in de zon zelf, en zo moest deze verduistering algemeen zijn, en kon zij zich niet tot het Joodse land bepalen. En wat is nu deze volslagen zonsverduistering anders, dan de zichtbare openbaring van hetgeen in die uren innerlijk in de ziel van Jezus plaats had? Wat hebben wij nog andere uitleggingen van node? Is

deze niet overvoldoende? Ja, zij is overvoldoende. Het was een verduistering der zon in haarzelf, en het was een verduistering van Jezus' ziel. Voorzeker, deze twee zonnen hebben grote betrekking tot elkander, en wij vragen: Kan er grootser uitlegging gegeven worden van hetgeen aan de Zoon der gerechtigheid geschiedde dan het onttrekken der stralen aan de zon der natuur? Deze uitlegging is een proef van de wijze hoe God zelf de zaken uitlegt. Zo als het buiten in de natuur was, zo was het binnen in de ziel van Jezus. En alvorens Christus zelf zijn verlating uitroept, geeft geheel de natuur getuigenis van deze verborgenheid des heiligen zielelijdens van Jezus. Geheel de natuur komt bij dit lijden in een krampachtige spanning, en hier zien wij het begin er van. Straks als Christus gestorven is, zal de natuur zich weder ontspannen en alles zal scheuren: het voorhangsel in de tempel, de rotsen in de omtrek, de graven der heiligen, de harten van hoofdman en volksmenigte; want alsdan is als de vrucht van Jezus' dood alles opening, vrijlating, verlossing. Heerlijke goddelijke uitdrukking dus van de verlating van Christus, het middenpunt des lijdens, waarin al het offerlijden van Christus zich samentrekt. Immers, ware Christus niet ver1aten geweest, Hij ware niet tot een vloek voor de zonde geworden; want de vloek bestaat in niets anders dan in het ontzeggen der gemeenschap met God. Boven de verlating van God is niets ergers denkbaar, en ware Jezus dus niet verlaten geweest, er zou iets aan zijn lijden, aan zijn offer ontbroken hebben. Doch nu ontbreekt er niets aan. Hij was in de verlating Gods, opdat de zijnen er eeuwig van bevrijd zouden zijn. Wij hebben in Christus een volkomen Zaligmaker, die alles leed wat er voor ons zondaren te lijden was. Wat de ziel van Jezus in de verlatenheid leed is onmededeelbaar. De kwalen der hel zijn onbeschrijfelijk, en de verlating van God is de kwaal der hel. In drie uren tijds werd dus de volheid van de vloeks door Jezus geleden. Het was het toppunt van alle lijden des Heeren, het was volslagen nacht, gelijk in de natuur, zo in zijn ziel. Hij zag het aangezicht des Vaders niet meer, maar stond in het gericht Gods voor ons, beladen met onze zonden, om er een eeuwig geldende voldoening voor te geven, door de vloek der wet ten volle te ondergaan, én door tegelijkertijd den eis der wet volkomen te vervullen. Immers Hij was als Borg om der zonden wil door God verlaten. Hijzelf verliet God niet, maar hield Hem vast als de God des Verbonds; en toen de tijd der verlating geëindigd was, openbaarde Hij zelf deze verborgenheid als een enig, afzonderlijk lijden, door uit te roepen: Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten! Dit mijn God, mijn God in de verlating, was zijn overwinning. Het openbaarde in plaats van de uiterste wanhoop de allerhoogste gehoorzaamheid aan de wil van God. Neem dit mijn weg, en gij hebt de kreet van de goddeloze in de hel. Nu is het de klacht van de Borg onzer zielen. Het was een wanhopige toestand, maar zonder wanhoop. Hij moest het openbaren, dat Hij geen verlatene was in ongerechtigheid, maar in gerechtigheid. Immers, zo spreekt niet de zondaar, maar de rechtvaardige; niet de schuldenaar, maar de Borg, die voor hem betaalt. Met de heilige vraag waarom? treedt de heilige Jezus uit de verlating. Voor Hemzelf was er geen reden van verlating, en Hij vraagt dus van God voor zijn persoon en in Hem voor al de zijnen verlossing uit de verlatenheid. En Hij is uit de angst en het gericht weggenomen, Jesaja 53:8: Wij mogen zeggen, dat niet het lichaamslijden, maar deze verlating voor de Heer zelf zijn eigenlijk lijden was; want wat kan er vreselijker zijn voor de heilige Jezus, dan zijns Vaders aangezicht niet te aanschouwen, zodat Hij zelfs de Vadernaam niet op de lippen kon nemen, maar Hem als God moest aanroepen. Het waren de enige uren van zijn leven, waarin Hij, de Zoon van God, zijn Vader geen Vader kon noemen. Het is dan ook alleen vanwege zijn grote smart, dat Hij dit lijden moest te kennen geven en uitroepen met een grote stem, en dat Hij, die nimmer klaagde, nu klagend riep tot zijn Vader als tot zijn God in de woorden door de Heilige Geest daartoe gesteld (Psalm 22:2), woorden, die door niemand konden worden overgenomen dan door de lijdende Christus. Wachten wij ons dus om het lijden, dat voor Christus het eigenlijke lijden was, uit het lijden van Christus weg te nemen. Wat toch blijft er zonder de verlating anders over van het lijden van Christus dan een martelaarslijden? Houden wij ons dan aan deze schriftuurlijke uitlegging van het zielelijdens des Heeren in de verlating op het kruis;

zij is de enig voldoende. Alle andere verklaringen maken deze gebeurtenis letterlijk onverklaarbaar. Dat Christus in zijn Godheid niet kon verlaten zijn, behoeft geen betoog; doch Christus leed niet in zijn Godheid en kon er niet in lijden, maar in zijn mensheid; doch had zijn mensheid zijn Godheid niet tot grondslag gehad, zij had onmogelijk de verlating van God, de vloek, kunnen doorstaan zonder te bezwijken. Maar nu trad des Heeren heilige mensheid uit alle lijden, ook uit de verlating als overwinnaar voor Hemzelf en voor al de zijnen. Als Jacob met de ruwe vacht, was Jezus bekleed met onze zonden en verkreeg Hij de zegen voor al de zijne; en even als Jacob de naam Israël, zo verkreeg Jezus de naam, die boven allen naam is, de naam van Zaligmaker van zondaren, omdat Hij zich vorstelijk gedragen had met God en mensen. En hoe kan een mens zich vorstelijk gedragen met God? Door Hem niet los te laten. God wil niet losgelaten zijn, maar vastgehouden worden, omdat Hij geen lust heeft in de dood van de zondaar, maar in diens bekering en leven. Wie God vasthoudt, wat er ook gebeurt, die is bekeerd en die zal leven in eeuwigheid. De ware Vorst van God, de ware Israël, was Christus op het kruis. Hij worstelde met God voor ons, en overwon voor ons in de grootste strijd, die ooit gestreden werd. Vergeten wij het nooit: Het kruislijden was een lijden, dat mensen konden aandoen; maar de verlating was een lijden, dat enkel van God kon komen. Vandaar ook het oneindig verschil tussen het zoenlijden van Jezus en het martelaarslijden zijner getuigen. De martelaars waren verlaten van mensen, maar niet van God, en daarom konden zij soms psalmzingen in de vlam; maar de Heer kon dat niet. Hij moest integendeel zich uiten in de hartverscheurendste klacht. Christus heeft de prikkel des doods gevoeld in zijn ziel, om ze voor de zijnen uit de dood weg te nemen. De zijnen sterven, ja, maar wat de dood eigenlijk tot dood maakt, smaken zij niet. Zij worden er niet in door God verlaten, maar aangenomen. Al zijn ook bij hen de benauwdheden en smarten des doods nog zo groot, toch is het een wegneming als die van Henoch, een opvaart als die van Elia, een intreden in de geopende hemel als dat van Stefanus. De troost, die de gelovige zondaar en zondares dan ook uit dat borglijden van Christus, het lijden tot in de verlating Gods toe, smaakt, is onuitsprekelijk. Door het geloof zijn wij een met Christus, en hebben wij in Hem volkomen aan Gods recht voldaan, zodat ons in Christus enkel genade kan te beurt vallen. Immers, er is niemand meer, die beschuldiging tegen ons inbrengen, of ons verdoemen kan. Zou God het doen? Maar het is immers juist God, die ons in Christus rechtvaardig maakt. Of zou Christus het doen? Maar het is immers juist Christus, die voor ons gestorven is; ja wat meer is, die voor ons opgewekt is, die ook ter rechterhand Gods zit en voor ons bidt. Of zou de Heilige Geest het doen? Maar Hij getuigt immers met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn, door in ons te wonen en te werken, niet als de Geest der dienstbaarheid tot vreze, maar als de Geest der aanneming tot kinderen, door welke wij roepen: Abba, Vader! Romeinen 8:15,16. Zo is dan God niet tegen ons, maar vóór ons. En als nu God vóór ons is, wie zal tegen ons zijn? Zo kan ons dan niets scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onze Heer. Romeinen 8:31,39.

23:45 De Heer stervende.

En Jezus wederom roepende met een grote stem, zeide: vader! In Uwe handen beveel ik mijn geest. En het hoofd buigende, als Hij dat gezegd had, gaf Hij de geest. Hier horen wij het laatste woord door de Heer vóór zijn dood gesproken. Welk een heerlijke kroon is dat woord op al zijn woorden en al zijn werken! Ook bij ons moet het bij ons sterven tot een kroon zijn. Geve ons God om die kroon te strijden, lijdend en biddend. Sterven moeten wij allen; doch het komt er alleen op aan, dat wij, stervende, onze geest kunnen aanbevelen in de handen des Vaders en des Zoons door de Heilige Geest. Kunnen wij dit, dan hebben wij de goede strijd gestreden, de loop geëindigd, het geloof behouden en dan heeft het geloof ons behouden en is ons weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke de rechtvaardige Rechter ons geven zal in die dag. Het sterven van de Heer is even als zijn lijden buitengewoon. Vooreerst is de tijd, waarin dit woord des Heeren gesproken werd, opmerkelijk. De zesde ure van het kruislijden was vervuld, en de sabbatsure volgt niet zodra of de Heer gaat in tot zijne rust. Ten andere bewijst dat laatste kruiswoord des Heeren, dat zijn sterven geen lijdelijk sterven, maar een zich overgeven in de dood en tegelijk aan de Vader is. Na des Heeren woord: Het is volbracht! kon er ook niet anders volgen dan zijn sterven; want de dood behoorde tot zijn lijden, tot zijn offerande. De dood is de bezolding der zonde en het einde. Daarom zegt de Apostel Paulus (Romeinen 6:7): Die gestorven is, die is gerechtvaardigd van de zonde, die heeft aan de volle eis, aan het recht der zonde voldaan. De dood is het oordeel over de zonde. En bestond er nu niets anders dan dit oordeel voor ons, zo waren wij als zondaren aan een eeuwige dood, aan een eeuwig oordeel onderworpen. Doch er is een verlossing uit de dood, omdat er een Verlosser is uit de dood, Jezus Christus. Het sterven van Christus is het sterven der zijnen. Zoals Hij stierf, zo sterven allen die door het geloof met Hem verbonden zijn. Zijn sterven is een lichamelijk sterven, dat door een lichamelijke opstanding in heerlijkheid gevolgd wordt; een sterven dus, dat niet alleen volkomen, maar meer dan volkomen hersteld wordt. De heidense wijsheid beschouwt het lichaam als een kleed der ziel, dat door de ziel afgelegd of haar ontnomen kan worden, niet alleen zonder haar te schaden, maar tot haar voordeel. De wijsheid Gods, de wijsheid der Schrift leert ons daarentegen, dat de vereniging van ziel en lichaam het menselijk wezen uitmaakt, en dat de Geest, het leven, God, deze vereniging tot stand brengt en in stand houdt. Alle leven is uit God, want God is het volstrekte, eeuwige, oneindige leven, het persoonlijk leven, en zonder Hem is er geen leven denkbaar. Ook ons levensbeginsel is dus uit God, en wel onmiddellijk. Het planten- en dierenrijk ontving het leven uit de levenskrachten, die God aan de aarde mededeelde; doch God blies zijn adem en daarmede zijn eigen leven in de uit de aarde door Hem gevormde menselijke gestalte. Dat die menselijke gestalte op zich zelf levenloos zou zijn geweest is niet te denken. Hoe zou de levende God een volstrekt dode gestalte kunnen formeren. Nee, ook de gestalte, die God uit de aarde formeerde, had leven, maar enkel het leven der natuur, der aarde, ofschoon in de hoogste mate. Die menselijke gestalte was verwant met het dier, ofschoon tegelijk verheven boven het dier; doch wat de mens tot beelddrager Gods zou maken, dat moest uit God onmiddellijk in hem worden uitgestort, en dat stortte God onmiddellijk in hem uit, door hem zijn eigen leven deelachtig te maken. Ons levensbeginsel is dus uit God. Gods adem, Gods leven is in ons, en openbaart zich in ons door onze rede, die ons tot meester stelt over het dier, en door ons geweten, dat ons tot dienaar stelt van God. Neem de rede en het geweten uit de mens, en er blijft niets van hem over dan het schoonste en verstandigste dier. Het levensbeginsel, dat uit God is, is een eeuwig levensbeginsel, Gods leven is een eeuwig leven. Indien de mens dus niet gezondigd had, hij zou onsterfelijk zijn geweest naar lichaam en ziel, en deze onsterfelijkheid zou een volmaakt zalige onsterfelijkheid zijn geweest; want een volmaakt lichaam en een volmaakte ziel in een volmaakte vereniging kunnen niet anders dan volmaakt zalig zijn. Doch nu heeft de mens gezondigd, en het volstrekt natuurlijk gevolg der zonde is de dood; want de zonde kan niet oneindig voortduren, zij moet

ophouden; de dood is haar einde. De dood van de mens bestaat in de scheiding van ziel en lichaam; dit plaats gehad hebbende, is het einde der zonde daar; de dode kan niet meer zondigen; doch de ziel kan in afgescheidenheid van het lichaam bestaan, en blijft, naar de Schrift, in de dood werkelijk bestaan. Na de dood, na het einde der zonde, komt het oordeel over de zonde. De mens in Christus komt niet in het oordeel, Johannes 5:24. De mens buiten Christus wel, Johannes 12:48. Het oordeel over de satan en zijn engelen is het geworpen worden in de vurige poel, is het voor eeuwig machteloos gemaakt worden, en dit wordt daarom door de Schrift de tweede dood genoemd. Zal er dus een verlossing uit de dood voor de mens zijn, dan moet het Goddelijk levensbeginsel van de mens bij het sterven in Gods Vaderhanden overgaan, en van daar weder uitgaan tot volkomen herstel van de mens, zoals hij door God geschapen werd, door de vereniging van ziel en lichaam in een heerlijke opstanding uit de dood. Christus, de Verzoener der zonde, was als de tweede Adam, als het Hoofd der nieuwe, heilige, eeuwige, zalige mensheid, de Eerstgeborene uit de dood. Wat in de zijnen aan het einde des tijds zou geschieden, dat moest in Hem terstond geschieden, want in Hem moest alles volstrekt volmaakt zijn. Slechts drie dagen mochten er tussen zijn dood en opstanding zijn, terwijl er bij de zijnen duizenden jaren kunnen en moeten verlopen; want voordat de allerlaatste gelovige is geboren, kan het einde niet komen. En waarom drie dagen of liever drie gedeelten van drie dagen? Omdat geen kortere tijd genoegzaam was om 's Heeren werkelijke dood en de onverderfelijkheid van zijn lichaam te staven. Dat laatste punt vooral is van het hoogste gewicht; want indien het lichaam van Christus verderving had gezien, hoe zou Hij de volstrekt Heilige kunnen zijn? De dood had macht over Hem, omdat Hij voor de zonde stierf; maar het verderf zou geen macht over Hem hebben; want Hijzelf had niet gezondigd. Daarom wordt ook in de Schrift het dode lichaam des Heeren nooit een lijk genoemd, zoals dit door zo vele onnadenkende schrijvers gedaan wordt, Integendeel, het lichaam des Heeren wordt de Heer zelf genoemd in de woorden: Ziet de plaats, waar de Heere gelegen heeft, Mattheus 28:6. Ons dode lichaam is een lijk (een zich ontbindend lichaam), omdat het aan de verderving ten prooi is of wordt; maar des Heeren dode lichaam is en blijft de tempel Gods, die levend openstond, en in de dood voor een korte tijd gesloten was. Vader, in uw handen beveel Ik mijn geest. Hoe liefelijk, niet waar, dat wij wederom aan het einde van het kruislijden dezelfde naam horen aanroepen, die wij bij het begin uit des Heeren mond hoorden! Tussen die beide uitroepingen werd van zijn lippen het: mijn God! mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten? gehoord. Welk een verschil tussen die ontzettende angstkreet en dat rustige 1iefelijke: Het is volbracht. Vader! in uw handen beveel Ik mijn geest! Trouwens, toen de Heer verlaten was, onderging Hij de dood als de bezolding der zonde in volle kracht en omvang; want de verlating door God is, zoals wij opmerkten, de eigenlijke dood; doch nu Hij sterft, heeft Hij de dood overwonnen, ja in hetzelfde ogenblik dat Hij uitwendig door de dood overwonnen wordt, roept Hij het uit, opdat al de zijnen het zouden weten, dat Hij innerlijk de dood overwonnen heeft, en dat Hij nu enkel sterft in zwakheid, om weder op te staan in kracht. De vadernaam in God vertegenwoordigt voor ons de genade, het verbond. De Zoon beveelt de Vader zijn geest; want voor de Zoon is in God geen genade, maar liefde, enkel liefde; voor ons zondaren is God in Christus genade, barmhartigheid, en als de kroon van beiden, liefde. Wanneer dus zij, die in de Heere Jezus geloven, ontslapen, zo gaan hun zielen tot God als hun Vader. Met zijn geest heeft Jezus de onze in 's Vaders handen gesteld, en wij hebben dus niet bekommerd te zijn, wanneer onze gelovige geliefden van ons scheiden, zonder dat zij zelf hun geest de Vader of de Heere Jezus hebben aanbevolen, of wanneer ook wij, ofschoon bij hun sterfbed staande, vergeten hebben dat te doen. Wie de Heere toebehoort, die behoort alles toe, wat des Heeren is, al zijn woorden, al zijn werken, al zijn lijden en al de vruchten er van, die behoort zijn dood, zijn opstanding en eeuwig leven. Heerlijke waarheid, wie wil haar nog ontkennen? is zij niet volstrekt Goddelijk gedacht en uitgevoerd? Wie, die ter dood veroordeeld is, zou niet van de dood willen verlost zijn? En nu, zijn wij niet allen ter dood veroordeeld, en zouden wij nu uit

de dood niet willen verlost zijn? Is God niet machtig om uit de dood te verlossen? Heeft Hij het u, o mens! niet getoond in Zijn Zoon, en heeft Hij datzelfde wonder niet beloofd aan allen die geloven in de Zoon, en door de Zoon in Hem de Vader, door de Heilige Geest? Geloof dan, en gij zult ook deze heerlijkheid Gods zien en ondervinden. Of is het voor u hetzelfde, dat uw geest bij het sterven tot God gaat als Rechter of als Vader? Immers nee. Hij die een Verzoener gaf voor onze zonde, kan geen onverzoenden zondaar toelaten tot zijn zalige gemeenschap. Hoe zou Hij u zijn Christus als de onmisbare tot zaligheid hebben laten verkondigen en u nochtans zonder die Christus toegang vergunnen tot zijn huis en dis? Zal Hij niet veeleer tot u zeggen: Hoe zijt gij hier ingekomen, geen bruiloftskleed aanhebbende? en u naar buiten doen uitwerpen in de duisternis, waar wening is en knarsing der tanden? Bedenk toch, dat gij een zondaar zijt, en dat een zondaar genade nodig heeft, om niet als een zondaar maar als een rechtvaardige te sterven, en dat de genade uit God alleen geopenbaard is in Jezus, in de gekruiste Jezus, bij wie zij te verkrijgen is, wanneer gij tot Hem in de gelove komen wilt om haar te ontvangen. De Heer beval zijn geest de Vader aan, roepende met een grote stem, en daarna boog Hij het hoofd en gaf de geest. Gij ziet hoe de Heer in alles, ook tot in zijn allerlaatste woord bevestigde, wat Hij vroeger zeide: Niemand neemt het leven van Mij, maar Ik leg het van mijzelf af, opdat Ik het wederom neme. Hoe heerlijk, dat de Heer zich stervende, met een luide, krachtige stem overgaf aan de Vader. Zelfs in de beweging van het hoofd en het sterven des Heeren is, gelijk in alles, het natuurlijke en het bovennatuurlijke verenigd. Bij ons sterven valt het hoofd op de borst als gevolg van het sterven, maar Christus buigt het hoofd en sterft. Hij werd niet gedood, maar Hij legt zijn leven af. De geest ontging Hem niet, maar Hij gaf de geest. Zijn sterven is een daad, een vrijwillige daad en tegelijk een noodzakelijk gevolg van zijn lijden. Trouwens, het borgschap van Christus bracht in alles de vrijwilligheid mede. Onze gemeenschap met de Heer brengt dan ook diezelfde vrijwilligheid mede bij ons. Bij ons moet ook de dood niet de overmacht hebben over ons, maar wij over de dood. Eer de dood tot ons komt, moeten wij tot hem komen. Eer het leven ons wordt ontnomen, moeten wij het vrijwillig overgeven aan God. God geve ons ook dit bewijs onzer eenheid met Christus bij ons sterven! En hoe heerlijk is dat alles. Gesteld eens dat de Heer zwijgend geleden en zwijgend gestorven ware, welke schatten van genade zouden wij missen? Doch nu hebben wij in de woorden ook van de lijdende en stervende Zaligmaker de uitstorting zijner ziel in onze zielen. Nu heeft Hij zich aan ons uitgesproken, zoals Hij innerlijk voor ons het werk der zaligheid volbracht heeft, en zoals Hij door ons gekend wil zijn; nu weten wij wat ons van oneindig gewicht is te weten, dat wij en allen die geloven, zullen sterven gelijk Hij stierf, in vrede, in de liefde des Vaders, die ons te midden van de dood in zijn almachtige hoede en in zijn onmiddellijke tegenwoordigheid opneemt en doet wachten op onze opstanding in heerlijkheid. Met nog één opmerking zullen wij eindigen. Het sterfwoord des Heeren is een psalmwoord. Psalm 31:6 lezen wij: In uw hand beveel ik mijn geest. Gij hebt mij verlost, Heer! Gij God der waarheid! Gij ziet ook hier, dat de Heer de hand legt op de woorden, die van Hem geschreven staan. In het Oude Testament heeft de Heilige Geest de komst des Heeren voorbereid, en toen dit op volmaakte wijze geschied was, werd tot de Zoon gezegd: "Kom, want alle dingen zijn gereed." Daarom beroept de Heer zich zo gedurig op hetgeen van Hem geschreven staat, en dat in Hem zijn einde heeft. Gelijk de Heilige Geest de Zoon verheerlijkte, door alles te nemen dat uit Christus is, zo verheerlijkte wederkerig de Zoon de Heilige Geest door alles te nemen uit hetgeen des Heiligen Geestes is. Sterker bewijs kan het geloof niet ontvangen voor de heiligen oorsprong der Heilige Schrift. Wij herhalen ook hier, wat wij meermalen zeiden: Indien de woorden der Schrift woorden van mensen waren geweest, Christus zou ze niet in den mond hebben genomen, want zij zouden dan niet op zijn lippen gevoegd hebben; doch nu zijn zij woorden des Heiligen Geestes, en daarom neemt de Heer ze over als volkomen gelijk staande met zijn eigen woorden. Wij hebben ook slechts de Brief aan de Hebreën te lezen, om te zien dat de Heilige Geest de enige Auteur is van geheel de Schrift. Het te ontkennen en te bestrijden is zich te plaatsen onder de ongelovigen, die

alles wat onmiddellijk Goddelijk is ontkennen en bestrijden. En ziet, het voorhangsel des tempels scheurde in tweeën, midden door, van boven tot beneden. Bij een dode uit de onzen is met de dood alles gedaan, maar niet met deze dode. Uit de dood van Christus gaan krachten, Goddelijke, eeuwige krachten uit. Het ene wonder volgt nu op het andere, en het ene is heerlijker dan het andere, eerst in het openbaar en daarna in het verborgene, en dat zal niet ophouden totdat de nieuwe hemel en aarde, die in Christus dood hun beginsel hebben, zichtbaar aanwezig zijn. Hoe heerlijk is de ondergang van de Zoon der gerechtigheid! De zon is ondergegaan; maar haar heerlijkheid wordt nog gezien in menigvoudige pracht van kleuren. Nog menige belangrijke bijzonderheid viel er voor, alvorens de begrafenis des Heeren plaats had. De eerste bijzonderheid is het scheuren van het voorhangsel in de tempel. Om de heerlijkheid van dat wonder in zijn volle betekenis te verstaan, herinner ik u, dat de tempel in drie afdelingen was verdeeld; eerst in de voorhof, waar het slachtofferaltaar stond en iedereen werd toegelaten; vervolgens in het heilige, waar het reukofferaltaar stond, en alleen de priesters mochten komen; en ten laatste in het heilige der heiligen, waar de verbondsark met de cherubijnen stond, en waarin niemand mocht komen, dan alleen de hogepriester, eenmaal des jaars, op de grote Verzoendag, met het verzoenbloed in zijn hand, om door een zevenvoudig besprengen van het verzoendeksel verzoening te doen voor geheel Israël voor het aangezicht van God, die tussen de cherubijnen zetelde en zich openbaarde door de Schechina, de wolk der heerlijkheid, het teken van Gods onmiddellijke tegenwoordigheid. Ten einde de toegang tot het heilige der heiligen volkomen af te sluiten, ook voor het nieuwsgierig oog, hing er een voorhangsel tussen het heilige en het heilige der heiligen, veel dikker nog dan onze zwaarste tapijten, aan een doorlopende roede met gouden haken langs vier pilaren. Door deze verordening Gods werd aan Israël onophoudelijk herinnerd, dat er een scheiding bestaat tussen de mens en God door de zonde, welke alleen door verzoening kan worden weggenomen. Trouwens, dit is de enige betekenis van geheel de offerdienst. Het is ook het enige hoofdpunt van geheel de openbaring Gods in Christus, en de grote zonde van het ongeloof, dat zij dit punt wegneemt door te leren, dat de zonde geen scheiding maakt tussen God en de mens, zodat er geen verzoening nodig is, maar alle mensen met hun zonden te beschouwen zijn als Gods kinderen, voor wie God een Vader is. Deze verfoeilijke leer heft de gehele openbaring Gods in Christus op, en is zeker de grootste misdaad voor God, die er begaan kan worden. Doch wij zijn door Gods genade beter onderricht. Wij gevoelen ons in ons geweten schuldig voor Gods hoog gericht en zouden tot volstrekte wanhoop vervallen, indien er geen wegneming ware van het voorhangsel, dat ons van Gods onmiddellijke tegenwoordigheid en gemeenschap scheidt. Doch, Gode zij er eeuwig voor geprezen, dat voorhangsel is volkomen weggenomen in Jezus' dood, en daarvan is het scheuren van het voorhangsel in de tempel het teken en zinnebeeld. Het scheurde niet van beneden naar boven, maar opdat het blijken zou, dat het een Goddelijke daad en niet een menselijk bedrijf was, van boven naar beneden, zodat het naar beide zijden wegviel, en het heilige der heiligen openstond voor aller oog en aller voet. God zelf had de scheiding tussen Hem en de mens weggenomen en daarmede in Christus de vrije toegang tot zich opengesteld. De dood van Christus en het scheuren van het voorhangsel in de tempel behoren dan ook bij elkaar als lichaam en schaduw. Even als de verduistering der zon op de middag de verlating van de Borg der zondaren moest te kennen geven, alzo moest het scheuren van het voorhangsel in de tempel getuigenis geven van de dood des Heeren en aanduiden, dat in de dood de verzoening der zonde voor altijd geschied was. In hetzelfde ogenblik dat ziel en lichaam in Christus van een scheuren, scheurt ook het voorhangsel des tempels tot een verkondiging aan Israël van Gods wege, dat het grote offer is gevallen en dat in zijn bloed de ware verzoening is aangebracht, zodat geen hogepriester meer behoeft in te gaan in het heilige der heiligen om die verzoening te verkrijgen. De grote Verzoendag, die bij Israël slechts eenmaal in het jaar plaats had, is nu voor de gemeente van Christus tot een eeuwige Verzoendag geworden. Ik zeg voor de gemeente van Christus, voor degenen, die in Christus geloven, niet

voor alle mensen. Of had God bij alle volken een grote verzoendag gegeven, waarop Hij zich met hen liet verzoenen? Immers nee, Hij gaf dat aan zijn volk, aan Israël alleen, en zo is ook de eeuwige Verzoendag, die in Christus' dood door God gegeven werd, niet voor dezulken, die niet geloven, maar alleen voor dezulken, die geloven. Het verband tussen des Heeren dood en het scheuren van het voorhangsel in de tempel zal ons echter nog duidelijker worden, wanneer wij u aantonen, dat dit voorhangsel in zijn hoogste betekenis het lichaam van Christus, of Christus in zijn mensheid vertegenwoordigde. Wij lezen dit Hebreeën 10:19,20: Dewijl wij dan, broeders! vrijmoedigheid hebben om in te gaan in het heiligdom, door het bloed van Jezus, op een verse en levende weg, welke Hij ons ingewijd heeft door het voorhangsel, dat is door zijn vlees; en dewijl wij hebben een grote Priester over het huis Gods, zo laat ons toegaan met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs, onze harten gereinigd zijnde van het kwade geweten, en het lichaam gewassen zijnde met rein water. In Christus woonde de volheid der Godheid lichamelijk, en zo was het lichaam van Christus het voorhangsel vóór de volheid der Godheid. De dood des Heeren brak zijn lichaam, scheurde dat voorhangsel en opende in Christus de volheid der Godheid voor de zondaar. Ik zeg in Christus en niet buiten Hem om. En hier ziet gij wederom de volstrekte noodzakelijkheid van de opstanding des Heeren uit de dood. Zijn betrekking tot de mensheid moest blijven; of zou Hij sterven voor de zondaren en niet leven voor de gelovigen? Zou Hij eeuwig vruchten voor de zijnen voortgebracht hebben, en die niet aan de zijnen mededelen? Het is ondenkbaar. De Christus moest opstaan, om in zijn leven te openbaren wat Hij in zijn dood had teweeggebracht. En wat had Hij in zijn dood teweeggebracht? De gemeenschap met de volheid der Godheid. Hoort bij zijn opvaren ten hemel, wat tot nu toe geen sterfelijk wezen, ook niet van zijn lippen had gehoord: Gaat heen, onderwijst al de volken, hen dopende in de naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes! Ziedaar de volheid der Godheid, de volheid van de driemaal heilige Verbondsgod. De Vader heeft ons lief, de Zoon heeft ons lief en de Heilige Geest heeft ons lief, en in deze drievoudige liefde leven wij, bewegen wij ons en zijn wij door het geloof. Zij omvat ons en behoudt ons voor eeuwig. De Vader heeft ons uitverkoren tot zaligheid, de Zoon heeft ons verlost van de schuld der zonde, de Heilige Geest verlost ons van de zonde zelf. En wat heeft nu Christus, dat de zijnen niet in verkleinde mate hebben? Ook het lichaam van de gelovige is een tempel des Heiligen Geestes, 1 Corinthiërs 6:19; en zo is ons sterfelijk vlees een voorhangsel, waardoor wij thans uitwonen van de Heer, maar dat scheurende en wegvallende in de dood, ons in de onmiddellijke gemeenschap brengt met de volheid der Godheid, dat door de Schrift een inwonen bij de Heer genoemd wordt, 2 Corinthiërs 5:6-8. En de aarde beefde. De almachtige Vader gaf getuigenis aan zijn Zoon. De aarde was de plaats van zijn lijden en sterven, en zij werd mede betrokken in die grote gebeurtenis. Ook bij des Heeren opstanding geschiedde een grote aardbeving. Aardbevingen zijn in de Schrift vertegenwoordigingen van Gods grote daden en van grote keerpunten in het koningrijk van God. Vandaar dat de aardbeving meermalen in de Schrift aangekondigd wordt, (Amos 1:1, Mattheus 24:7) en dat de Apocalyps gedurig van dit ontzettendste aller natuurverschijnselen spreekt. En de steenrotsen scheurden. Niet alleen scheurde het voorhangsel in de tempel, maar ook de steenrotsen in de omtrek. Het waren de met meer dan donderstemmen sprekende getuigen van de opening, die God gegeven had in alle goddelijke en eeuwige dingen door de dood van zijn Zoon. Door diens dood was inzonderheid de hemel geopend voor de mens, de gevallen mens; doch dit werd niet zichtbaar getoond, alleen voor het geloof werd in Stefanus de aanschouwing er van gegeven. De opening der steenrotsen was het beeld van alle opening. God doet geen andere wonderen dan die zijner waardig zijn. En de graven werden geopend. Ook dit mocht niet ontbreken. Zonder Jezus zouden de graven eeuwige graven zijn geweest, maar nu Hij voor de zonde gestorven is, is er een opening der graven, zoals Hij zelf zegt in zijn heerlijkheid: Ik ben dood geweest, en zie, Ik leef, en Ik heb de sleutels der hel en des doods. En vele lichamen der heiligen, die ontslapen waren, werden opgewekt; en uit de graven uitgegaan zijnde, na zijn opstanding,

kwamen zij in de heilige stad en zijn velen verschenen. De evangelist Mattheus vat hier naar zijn gewoonte met één greep het gebeurde bij 's Heeren dood en opstanding tezamen. De opening der graven geschiedde bij des Heeren dood gelijktijdig met het scheuren der steenrotsen, waarin ook vele begraafplaatsen waren; doch het opgewekt, het levend worden der doden en het uitgaan uit de graven geschiedde bij 's Heeren opstanding, als heerlijk teken der gemeenschap van de zijnen met Hem in zijn opstanding. De uitdrukking: en vele lichamen der heiligen, die ontslapen waren, doet ons niet denken aan de oude heiligen, maar aan dezulken, die van de gelovigen in de Heer gestorven waren, en die daarom ook in de heilige stad verschenen, om hun vrienden te bezoeken; iets, dat men van de oude heiligen niet onderstellen kan. Vraagt gij: waartoe diende deze gebeurtenis? Wij antwoorden: Door deze opgestane heiligen werd ongetwijfeld de heerlijke tijding van 's Heeren opstanding verkondigd aan zulke gelovigen, die door dezelfde vrees voor de Joden als de discipelen hadden, zich niet dadelijk aan de elve konden aansluiten, maar zich afzonderlijk in Jeruzalem, bij gelegenheid van het Paasfeest, verborgen hielden bij hun familie of gastvrienden. Op de dag van 's Heeren opstanding openbaarde de Heer zelf zich aan de weinige vrouwen, aan de Emmaüsgangers en de elve, maar eerst veel later aan de gemeente van meer dan vijfhonderd broeders. Moesten deze laatsten nu allen tot zólang van de blijdste mare verstoken blijven? Nee, nadat de Heer was opgestaan, zond Hij zijn heiligen, die na Hem en in gemeenschap met Hem opstonden, naar zijn broeders uit de onderscheidene plaatsen des lands, nu te Jeruzalem verenigd, om hun te laten zeggen: "De Heer is opgestaan. Hij is waarlijk opgestaan en wij met Hem; doch Hij is nog niet opgevaren, en eer dat geschiedt, zult gij Hem persoonlijk zien." En de hoofdman over honderd, die daarbij tegenover Hem stond, en die met hen Jezus bewaarde, ziende de aardbeving en de dingen, die geschied waren, dat Hij alzo roepende de geest gegeven had, werd zeer bevreesd en verheerlijkte God, zeggende: Waarlijk deze Mens was rechtvaardig, deze was Gods Zoon! Niet enkel aan levenloze dingen moest de kracht van Jezus dood tot heerlijkheid blijken, maar bovenal aan de harten van mensen, voor wie eigenlijk deze dood plaats had. De bekering is een innerlijke opstanding bij de mens, is een levend worden door de Heilige Geest van de inwendige mens, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid. Alle mensen dragen die mens wel in zich, maar als een dode, die in de bekering door God wordt opgewekt tot een nieuw, eeuwig, heerlijk leven. De mens is en blijft geschapen naar het beeld van God, maar de zonde heeft het wezen van dat beeld van God (Gods rechtvaardigheid en heiligheid) in hem gedood. Zolang de mens dus niet bekeerd is, is hij zelf het graf van zijn hogere natuur. Bij de onbekeerd blijvende blijft die innerlijke, geestelijke mens dood, en leeft alleen de natuurlijke mens, die slechts uit de aarde en voor de aarde leeft. Dit is de leer der Schrift, die hevig bestreden wordt door het ongeloof, dat van geen onderscheid tussen natuur en genade weten wil; doch wat het ongeloof ook doe, het werkelijk bestaande is niet te loochenen. Gij gevoelt nu, dat er iets ontbroken zou hebben, wanneer er onder de heerlijke tekenen, die onmiddellijk op de dood des Heeren volgden, de opening van het menselijk hart gemist ware. Zeker was de bekering van de moordenaar aan het kruis het heerlijkst teken van de kracht, die van de Heer te midden van zijn lijden voor de zonde tot de zondaar uitging; doch dit had nog plaats bij 's Heeren leven, en geschiedde aan een zoon uit Israël. Is echter Christus niet de Zaligmaker der wereld, der volken? Zeker, en ook hier werd dus de regel gevolgd: "Eerst de Jood, dan de Heiden." Dat de dode Christus, of juister gezegd: Christus in zijn dood de zondaren levend maakt, zien wij in de hoofdman van de wacht der krijgslieden bij het kruis. Wat deze getuigt, getuigt van het wonder der opening zijns harten, welke op dat ogenblik bij hem plaats had. Tot alles zijn natuurlijke aanleidingen. De natuur is van God, en de natuurlijke oorzaken en gevolgen zijn de wetten Gods, en zo bewandelt God meermalen natuurlijke wegen om bovennatuurlijke zaken tot stand te brengen. De hoofdman had vele kruisigingen gezien, en zij waren hem tot een gewone zaak geworden; want de hardvochtige Romeinen gingen tot deze straf ligt over, maar zulk een kruisiging had hij nog

nimmer bijgewoond. Hij kon zich dan ook niet weerhouden, om de indruk van alles wat hij gezien en gehoord had, in luide bewoordingen terug te geven. Deze mens was rechtvaardig! zegt hij. Zulk een gezegde uit zulk een mond was ook iets, dat tot heden niet gehoord was geworden. Deze woorden hebben niet alleen de betekenis, die zij bij Pilatus hadden, van: "deze mens is onschuldig, en heeft de doodstraf niet verdiend," maar de betekenis, die zij bij de huisvrouw van Pilatus hadden: die van de volstrekte onschuld des Heeren. Jezus was bij beiden de rechtvaardige bij uitnemendheid, die als zodanig geen gewoon mens, maar met God buitengewoon verwant moest zijn. Daarom vermeldt Mattheus het woord van de hoofdman naar de kracht van de betekenis, die het had: deze was Gods Zoon. Merkt wel op, dat de hoofdman dit zeide niet vóór, maar na de dood des Heeren. Hij had al de kruiswoorden des Heeren gehoord, en ook dat der verlating. Wat gaf hem dan nu de overtuiging, dat Jezus rechtvaardig was? Wel is menigeen onschuldig ter dood gebracht, maar dit bleek eerst later, soms lang na de strafoefening. Toch betoont de hoofdman zich terstond na Jezus dood overtuigd van de bovenmenselijke grootheid des Heeren. De Evangelisten geven ook hier een beschrijving, welke geheel de toestand schetst en tegelijk de oplossing geeft. En de hoofdman over honderd (zo lezen wij), die daarbij tegenover Jezus stond, ziende de aardbeving en de dingen, die geschied waren, dat Hij alzo roepende de geest gegeven had, werd zeer bevreesd en verheerlijkte God, zeggende: Waarlijk, deze Mens was Gods Zoon. Hij verheerlijkte God. Dit woord bewijst genoegzaam, dat wij met een oprecht bekeerde te doen hebben; want de onbekeerde verheerlijkt God niet en kan Hem niet verheerlijken. De hoofdman stond tegenover Jezus, en had dus het oog op Hem gevestigd en Hem nauwlettend gadegeslagen, en hij had niet alleen de schrikwekkende tekenen bij 's Heeren dood gezien, maar ook en allermeest had hem het oppermachtige van Jezus in diens dood getroffen. Hij zag, dat Jezus macht had over de dood, en deze beval zijn werk te doen op het ogenblik, dat Hij zelf daartoe bepaald had. Het was immers zonder voorbeeld, dat een kruiseling in zes uren tijds gestorven was; daar gingen soms dagen mede heen als zij aan zichzelf overgelaten werden, en dan nog moest niet zelden de moker worden ter hand genomen, om het lijden te eindigen. Daarom kon ook Pilatus op het bloot bericht van Jozef van Arimathea niet geloven, dat Jezus reeds gestorven zou zijn, en liet er onderzoek naar doen bij de hoofdman van de wacht. En nu zorgt God, dat er altijd lieden van onbesproken gedrag en onbevangen zinnen, met andere woorden, dat er altijd bevoegde getuigen bij 's Heeren daden zijn, om ze ter kennis van anderen te brengen. Daarom is het ongeloof ten opzichte van de Schrift volstrekt onacceptabel. De Schrift is de getuigenis Gods in woorden van Gods werken. En wat hebt gij nu, ongelovige Schriftbestrijders, op de geloofwaardigheid der heilige historieschrijvers, der profeten, evangelisten en apostelen te zeggen? Gij kunt er niets tegen inbrengen dan valse beschuldigingen, dan moedwillige lasteringen, die niets anders dan de bedorvenheid van uw hart en verstand openbaren. Ook bij het kruis was voor geloofwaardige getuigen van Jezus dood gezorgd, en bij het graf zou er voor geloofwaardige getuigen van 's Heeren opstanding gezorgd worden. En dit was nodig; want de Heilige Geest voorzag welke onreine geesten uit de afgrond zouden opkomen, om de hun verwante zielen te verleiden tot het ongeloof, tot de bestrijding en verwerping van de Heilige Schrift en de Christus, die zij ons verkondigt, en voorzag er in. Was niet de hoofdman der romeinse wacht de bevoegde, de wettige getuige, dat Jezus werkelijk gestorven was? En zie nu Gods wonderbare vereniging van het tegenstrijdige: De getuige van Jezus' dood werd ook de persoonlijke getuige van het leven, dat van de dood van Jezus uitging. Hij voelde dat leven door zijn eigen hart gaan, en sprak het uit. Wij zien het: Christus moest eerst sterven, alvorens Hij verheerlijkt werd. Eerst moest zijn woord: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen! in zijn bloed, in zijn dood gedoopt worden, alvorens het vrucht kon voortbrengen. En zo verenigde de Heere Jezus door zijn dood in zijn koningrijk voor altijd, wat tot nu toe gescheiden was ook op geestelijk, goddelijk gebied: de Jood en de Heiden; ja, wat het meest tegenover elkaar staat: de gekruisigde en hem, die de kruisiging volbrengt. Trouwens in

Christus geldt niets dan een nieuw schepsel uit God in Jood en Heiden. En al de scharen, die tezamen gekomen waren om dit te aanschouwen, ziende de dingen, die geschied waren, keerden weder slaande op hun borsten. Nu kwam ook leven, goddelijk leven in de harten des volks. Gij weet, dat de grote Verzoendag bij Israël een dag is van de grootste verootmoediging. Gij kunt nog heden op die dag in de synagoge zien, hoe gedurig zij zich op de borst slaan, en hoe aandoenlijk zij hun schuld belijden. Mocht dit teken van het schuldgevoel op de ware, de eeuwige grote Verzoendag ontbreken? Nee, de Heilige Geest leerde velen uit het volk bij aanvang en in beginsel, wat eenmaal in het einde en in de hoogste mate zou plaats hebben, als die profetie zal vervuld worden: Zij zullen zien in wie zij gestoken hebben, en zij zullen over Hem rouwklagen gelijk men rouwklaagt over een enige zoon. Treffend, niet waar, wat Jezus met zijn leven vóór zijn sterven niet had kunnen teweegbrengen, dat bracht zijn dood bij hen te weeg, en dat zou in zijn opstanding worden voortgezet, totdat de volheid der Heidenen ingegaan en gans Israël zalig zal geworden zijn. Thans begon Israël zich te bekeren. Hier werden de kiemen gezien van de vruchten op Pinksteren. Wij weten het, de ontvangenis geschiedt in een ogenblik; het overige is voorbereiding en toebereiding tot de geboorte. En is het kind geboren, dan groeit het op, nochtans niet altijd zichtbaar en regelmatig, maar er komen tijden van krankheid en zwakheid, van schijnbare stilstand en achteruitgang, en dan krijgt het soms op eens, in korte tijd een scheut en wordt volwassen. Trouwens, bij God is alles voorbereiding tot iets anders, dat er onmiddellijk uit moet voortvloeien. Het Paasfeest moest de voorbereiding van het Pinksterfeest zijn. Op het Paasfeest werden de groene aren, als de eerstelingen van de oogst, in de tempel de Heere als een dankoffer aangeboden; op het Pinksterfeest werden de rijpe aren als de eerstelingen van de volle tarweoogst de Heere voorgesteld. Gij ziet de ontwikkeling, de opklimming, ook bij het volk. Datzelfde volk, dat zich nu zwijgend op de borst sloeg, roept op de Pinksterdag uit: Mannen Broeders! wat moeten wij doen? Daarom moeten wij ons verblijden, ook wanneer er door treffende gebeurtenissen slechts een stilstand is van goddeloosheid, en een beweging, hoe gering ook, van beroering der gewetens en van verootmoediging der harten. Lange tijd moge men dan daarvan niet meer horen, en het moge ons toeschijnen alsof de ernstige indruk geheel voorbijgegaan is, het is zo niet, tenminste niet bij allen. Het gezaaide groeit op vele plaatsen in de aarde, in het verborgene voort, en komt men dan na verloop van tijd op dezelfde plaatsen terug, dan ziet men meermalen met verwondering en vreugde een groen gewas, maar vroeger niets bestond. Zij sloegen op hun borsten. Het is een natuurlijke beweging om de hand te plaatsen, waar men pijn gevoelt. Bij hoofdpijn brengt men de hand aan het voorhoofd, en zo brengt men die aan het hart als het gemoed pijnlijk wordt aangedaan; men klopt dan op het hart, om ware het mogelijk het te stillen; maar te vergeefs, het klopt tegen ons kloppen aan. De pijn van het hart, van de consciëntie wordt door geen natuurlijke middelen gestild. Het ongeloof heeft er alles op uitgevonden, en vindt er nog altijd iets nieuws op uit; maar te vergeefs. Het ideaal van het ongeloof is om zonder Jezus zalig te worden; maar dat ideaal zal in eeuwigheid niet bereikt worden, want het is een eeuwige onmogelijkheid. God spreekt het tegen, en tegen God is niet te strijden. God heeft het eeuwige leven aan de zondaar, die gelooft, gegeven; maar dat eeuwige leven is in de Zoon. Niemand komt tot de Vader dan door Hem. Het ongeloof neemt de gestalte aan van den Farizeeër in de gelijkenis, en roemt bij God op zijn natuurlijke gaven en eigen goede werken; doch het geloof neemt de tollenaarsgestalte aan, zo dikwijls het zich in Gods bijzondere tegenwoordigheid stelt, en klopt op de borst en beroept zich niet op eigen werken, die allen bevlekt zijn, maar op de Christus, als de enige uitdelger der zonden, in de woorden: O God, wees mij zondaar genadig!

23:39 De Heer en de bekeerde moordenaar.

En een van de kwaaddoeners, die gehangen waren, lasterde Hem ook. Mattheus bericht: En hetzelfde verweten Hem ook de moordenaars, die met Hem gekruisigd waren. En Markus zegt: Ook die met Hem gekruisigd waren, smaadden Hem. Lukas zondert er een van uit, en verrast ons met een verhaal, dat een van de kostbaarste van het Evangelie is. Zo ziet men, waar de een haastig over heenstapt, daar ziet een ander paarlen liggen en raapt ze op. Mattheus en Markus hadden vele andere dingen van de Heer, ook bij zijn kruisiging verhaald, die Lukas niet verhaalt; maar zij hadden met de vermelding der smaadredenen, waaraan de Heer ten doel stond, blijkbaar geen andere bedoeling dan op te merken, dat meest allen daarin deelden, zelfs zijn medekruiselingen. Dat de ene moordenaar hierop een uitzondering maakte, was hun waarschijnlijk onbekend. Het is niet te denken, dat al de discipelen alles te weten kwamen, wat met de Heer is voorgevallen, en wat zij niet wisten konden zij niet vermelden. Van een onwaarheid is hier geen sprake. Ook is niet altijd de volle bewustheid van een gebeurde zaak bij ons aanwezig, en gaan wij bijzonderheden voorbij, die met ons tegenwoordig oogmerk niet stroken. Daarom zijn er ook vier Evangelieschrijvers door de Heiligen Geest aangesteld, om bijzonderheden, die door de een waren voorbijgezien, door de andere te laten boeken. Zonder dit, ware een Evangelist genoegzaam geweest. De ingeving der Heilige Schrift is, zoals wij meermalen opmerkten, geen werktuiglijke, (machinale) zodat de Evangelist voorgezegd werd wat hij schrijven moest, maar een bewerktuigde, (organische) waardoor de schrijver uit eigene herinnering, of (zoals bij Markus en Lukas) uit de herinnering van anderen neerschreef, wat er werkelijk, onverdicht gebeurd of gezegd was. De ongelovigen, die ter kwade trouw handelen, laten dan ook onophoudelijk de ene evangelist tegen de anderen getuigen, opdat al de Evangeliën hun historische waarheid, en daarmede hun waarde zouden verliezen; doch de gelovigen vullen het ene Evangelie aan met het andere, en maken daarmede uit al de Evangeliën tezamen genomen, een volkomen werk, een, zoals men in de muziekwereld zou zeggen, vierstemmig akkoord. Zeggende: Indien gij de Christus zijt, verlos uzelf en ons. Christus hing tussen twee moordenaars. De ene moordenaar, die wij het eerst leren kennen, was een verharde boosdoener. Evenals een vis, zodra hij maar aan de rand van het water gelegd wordt, zichzelf terstond in het water als in zijn element dompelt, zo werpt zich ook deze boze mens in zijn element, in het boze, zodra hem daartoe slechts de gelegenheid geboden wordt. Nauwelijks hoort hij spotten en smaden, of hij sluit zich aan de vergadering der boosdoeners, en spot en smaadt mede. Evenals een vroom mens een kerk voorbijgaande, waar hij de gemeente hoort zingen, in zijn hart meezingt, en er soms ook wel eens, als hij tijd en gelegenheid heeft, ingaat, zo wil ook een boos mens, waar hij kwaad ziet doen, gaarne meedoen. Is hij een dronkaard en gaat hij een herberg voorbij, en ziet hij er drinkebroers in, dan moet hij er ook in; is hij een twister, hij voegt zich terstond in een ontstane twist; is hij een vechter, hij is de voorman bij een vechtpartij. Zo was het ook bij de ene moordenaar aan het kruis. Allen spotten, en zo moet hij ook spotten. Ach, er zijn mensen, die niet ophouden te spotten tot aan hun einde. Grijzen in jaren, met de ene voet reeds in het graf, kunnen nog spotten met dood en eeuwigheid. De moordenaar deed het in het gezicht des doods en bij de vreselijkste lichaamspijnen. Konden deze dat harde hart nog niet buigen, om toevlucht te nemen tot God de Almachtige, die uit alle nood, ook in de dood nog redden kan en redt, wie tot Hem vliedt? Nee! er zijn mensen, die hoe dieper zij in nood, en hoe nader zij aan de dood zijn, te onbedekter hun boosheid tonen. Wij hebben dan ook in deze moordenaar het toonbeeld, de vertegenwoordiger van de mens in het diepste van zijn val. Indien Gij de Christus zijt verlos uzelf, dat hadden ook de soldaten tot Jezus gezegd, en de moordenaar vat dat woord op uit hunnen mond, en voegt er bij: en ons. Verlos Uzelf en ons. Het was vooreerst een verkeerd woord. Had hij gevraagd verlos ons, het ware een goed woord, maar het voorafgaande verlos uzelf bederft alles; want de Christus moest niet zichzelf verlossen, maar ons. Wel moest Hij verlost worden door de Vader, en dat werd

Hij. Ten andere bevat dit woord de goddeloze uittarting: "Geef de proef van uw Christusschap, door uzelf en ook ons te verlossen;" namelijk van dit lijden, van deze kruisdood; want verder gingen de gedachten van hem en de andere spotters niet. Zij kenden geen eeuwige verlossing, geen verlossing der ziel, welke de tijdelijke en lichamelijke verlossing eindeloos overtreft, en omdat zij die niet kenden, begeerden zij die ook niet. En hoe velen zijn er onder ons geboren en opgevoed, die van een eeuwige verlossing, van een verlossing der ziel niets weten en niets willen weten, maar al hun gedachten gevestigd houden op hetgeen hun tijdelijk en lichamelijk welzijn kan bevorderen. Indien Gij de Christus zijt. Aan het kruis werd de Heer bijzonder in zijn koninklijke waardigheid bespot. Pilatus maakte de aanvang door het opschrift; de overpriesters volgden en bespotten Hem als de Koning der Joden, en nu zetten al de overigen hetzelfde werk voort tot zelfs de ene moordenaar aan het kruis. Wij zien het, niemand wilde een gekruiste Messias hebben. De vraag doet zich hier voor: Willen wij Hem wél hebben? Zo wij geloven, dan antwoorden wij terstond: wij willen Hem hebben; want een niet(- )gekruisigde Christus is geen verzoening voor onze zonden, en zonder de verzoening van onze zonden is ons al het overige zonder waarde. Dit is dan ook het verschil tussen de kinderen der wereld en de kinderen van God. De wereld wil wel een Christus hebben, maar geen gekruiste. Zij verheerlijkt Hem als wijze, als edele, als een koning zelfs der waarheid, maar zonder kruis. Hebben zij daarmede Christus? Nee, zij hebben Hem niet. Alleen hij heeft Christus, die Hem als de gekruisigde heeft, en deze heeft alle mogelijke heerlijkheden en zaligheden erbij. Maar de andere antwoordende, bestrafte hem, zeggende: Vreest gij ook God niet. Hoe treffend, hoe aandoenlijk, ja hoe heilig verrassend is het, om juist in deze ogenblikken uit zulk een mond zulke liefelijke woorden te horen. Zo wordt dan het evenwicht ook op het kruis hersteld. Eén Israëliet lastert zijn Messias, een zal Hem aanbidden. Trouwens, wij kunnen zeggen: Nooit gaat er een lastering uit tegen de Heer of een verheerlijking van Hem stelt zich daartegenover. Zeker zijn er onverschilligen, die in niets, dat geestelijk en goddelijk is, belangstellen, of die alles gelijke waarde toekennen, en deze maken de meerderheid uit. De wijsheid der wereld is het juiste midden te treffen; maar Christus haat dat juiste midden. Hij bemint de uitersten, Hij wil dat men koud of heet is. En zo gaat het dan ook in het koningrijk Gods. Waar er een opstaat om zich tegen de Heer te verzetten, daar neemt een ander het voor Hem op. En hiertoe was aan deze plaats de andere moordenaar uitverkoren. Hij vreest God. Hij zegt het, en bewijst het door zijn medegenoot in de misdaad te bestraffen over diens mede bespotten van Jezus. Nu weten wij, dat niemand waarlijk zorg kan dragen voor het zielenheil van anderen dan die zelf geborgen is. Deze bestraffende moordenaar aan het kruis was dus voor zichzelf geborgen zonder dat hijzelf het wist. De vreze Gods was in hem, zo was hij innerlijk bekeerd. En wat gebeurde er met hem op het kruis? Hij kwam tot ruimte, tot de volle verzekerdheid des geloofs. Hij brak door. Alle beletselen, die de stroom tegenhielden, weken, en het water des levens stroomde in hem en uit hem met kracht. Wij weten niet, wat er al in het hart van deze moordenaar is omgegaan, alvorens hij deze woorden sprak; maar dit weten wij, dat het kind, als het geboren wordt, reeds te voren bestond. Deze godvrezende moordenaar was onder indrukken Gods geweest, en hij was er door bearbeid geworden. Hij had de wedergeboorte in haar beginselen ontvangen. Hij had bij de uitleiding uit Jeruzalem naast Jezus zijn kruis gedragen. Hij had des Heilands zwijgen en spreken, zijn lijden en bidden gezien en gehoord. Hij had het opschrift gelezen, en hij had het gelezen op dezelfde wijze als wij de bijbel lezen, nadat wij bekeerd zijn; met een door God verbrijzeld hart en met door God verlichte ogen, en het was hem klaar geworden wie Jezus was, zo klaar als de zon op de middag. En zo werd hij het feitelijk bewijs, dat niemand kan zeggen Jezus de Heere te zijn dan door de Heiligen Geest, 1 Corinthiërs 12:3. Het geloof, dat heilig geestelijk instinct der ziele, die intuïtie uit de Heilige Geest zei in Hem: "Deze is het, die aan de vaderen is beloofd, de grote redder van de zonde, de grote overwinnaar van het rijk der duisternis, het grote zoenoffer, dat een eeuwige gerechtigheid aanbrengt, en dat ook mij, hangende aan het kruis, voor wie alle tijdelijke redding onmogelijk is, voor geheel de

eeuwigheid kan redden." Zo dacht dit kind van God in zijn hart; maar dit kind was nog ongeboren, en hoe zou op het kruis de nieuwe mens uit de oude mens geboren worden? De barensweeën van ziel en lichaam waren er, want weeën moeten altijd komen over de moeder, alvorens het kind geboren wordt. En wie hielp nu hier bij de geboorte, wie heeft dat kind gehaald? God, maar door welke hand? Door de hand van een vroom man? Nee, door de hand van een verharde moordenaar. De spot van deze was de aanleiding geweest, dat de andere zijn vreze Gods kon tonen. De opening des monds van de ene moordenaar in ongeloof was de opening des monds van de andere in geloof. En zo strekt ook nog heden de vuigste tegenstand van het ongeloof niet zelden tot een aanleiding van de krachtigste lofverheffing Gods aan de zijde der gelovigen, en moet de ene zondaar de anderen soms een harde stoot geven om tot Jezus te gaan. Had de verharde moordenaar niet gesproken, de godvrezende moordenaar zou ook niet gesproken hebben; doch waar de zaak naar 's Heeren raad geschieden moet, daar beschikt God ook de middelen. Daar gij in hetzelfde oordeel zijt. Hij zeide er mede: "dat anderen spotten, die niet in de pijn zijn, is treurig genoeg; maar hoe is het mogelijk, dat gij zelfs uw mede-kruiseling, wiens pijnen gij mede gevoelt, nog daarenboven kunt grieven?" De godvrezende gekruisigde was blijkbaar door het oordeel, dat hem getroffen had, gebroken geworden in zijn boze kracht, en tot inzicht gekomen van zijn diepe val. O, de voorbeelden zijn niet zeldzaam, dat mensen, die gruwelijke misdaden bedreven, ziende dat zij daarvoor de dood moesten lijden, daardoor verbrijzeld werden tot in het binnenste van hun zielen. Daarom was in vroeger tijd, toen de vreze Gods nog wandelde op 's Heeren straten, de uitoefening van een doodstraf zulk een gewichtige zaak voor de rechters en voor het volk, dat de veroordeelde in aller voorbede aanbevolen, en in alle kerken in het openbaar biddend gedacht werd. En wij toch rechtvaardiglijk, want wij ontvangen straf, waardig hetgeen wij gedaan hebben. Gij ziet, deze man is geheel in de orde Gods, waarin het recht de genade voorafgaat, en eerst hier zijn volle eis moet hebben, alvorens de genade in de eeuwigheid kan volgen. Hij erkent zich des doods schuldig te zijn? Waarom? Omdat de wet des lands de doodstraf op de doodslag eiste? Nee, er is nog een hogere wet dan de wet des lands: de wet van God, waarmede het geweten samengaat. Immers, zodra de straf niet in evenredigheid is met de misdaad, komt het geweten van de misdadiger er tegenop; maar hier stemt het geweten van de misdadiger in met de rechtvaardigheid van de straf. Ik zeg het geweten van de misdadiger, want dat is toch wel de bevoegde getuige. Wij spraken reeds vroeger hiervan, doch herhalen het hier. Er zijn gewetens, buiten de misdadiger, die de doodstraf geen rechtvaardige straf oordelen te zijn voor de moedwillige doodslag, en haar afschaffen waar zij kunnen. Doch zij hebben dit te verantwoorden voor de hoogste Rechter, die zij niet kunnen ontgaan, en die hen niet zal ontzien. Vraagt een ieder, die tot de bekentenis gekomen is, dat hij een moedwillige moord begaan heeft, of hij niet des doods schuldig is, en als hij nog enig zedelijk gevoel in zich heeft, zal zijn geweten antwoorden: ja. Ook bij de moordenaar aan het kruis zei het geweten dit ja. Wij zien bij hem een diep gevoel van schuld; en kan men zijn schuld te diep gevoelen, als men daarbij denkt aan de goddelijke genade? Hij rekende zijn misdaad niet te klein en de gruwzaam wrede kruisstraf niet te groot voor zich, maar gaf God de eer en prees Hem als rechtvaardig in hetgeen Hij over hem en zijn metgezel liet komen. Zo sprak zijn geweten. En wie is nu de vermetele mens, die zich boven de uitspraak van het geweten, boven het goddelijk recht durft stellen, en de doodstraf afkeurt? Eerst waar het recht van God plaats heeft, is ook plaats voor de genade van God; maar de genade mag nooit door een mens in de plaats van het recht treden, gelijk door hen gedaan wordt, die de doodstraf afschaffen. God zegt uitdrukkelijk tot Israël, Numeri 35:33,34: Het (onschuldig vergoten) bloed ontheiligt het land, en voor het land zal geen verzoening gedaan worden over het bloed, dat daarin vergoten is, dan door het bloed degene, die het vergoten heeft. Hieruit zien wij, dat de moedwillige doodslag een bloedschuld legt op het gehele land, waarin de doodslag begaan is, en dat deze schuld door niets is op te heffen dan door de dood des doodslagers. En de reden hiervan is duidelijk. De moedwillige doodslag is

de hoogste, door niets te herstellen of te vergoeden misdaad, en er is hier geen ander evenwicht denkbaar dan door de moordenaar in gelijke toestand te brengen, als waarin hij de vermoorde gebracht heeft. Wij ontvangen straf, waardig hetgeen wij verdiend hebben. De godvrezende moordenaar bestraft de andere niet met uitsluiting, maar met insluiting van zichzelf, en dat moeten wij ook doen. Hij spreekt zijn medegenoot aan met die vrijmoedigheid, die de volkomen gelijkheid in misdaad en straf medebrengt. Hij had daardoor een zeker recht op zijn metgezel, toen deze zich bij de spotters voegde, in plaats van te zwijgen en zich met de gedachte aan eigen toestand bezig te houden. Hij nam dus het woord, hij nam het op tegen zijn metgezel voor de Heer, en huldigde deze eerst in zijn heilige mensheid en daarna in zijn Godheid. Maar deze heeft niets onbehoorlijks gedaan. Met deze woorden stelt de bekeerde moordenaar de Heer tegenover zichzelf en zijn metgezel. Groter tegenstelling kan er trouwens niet zijn. Doch treffend was het deze tegenstelling juist in deze ogenblikken aan te wijzen. De bekeerde moordenaar zei niet: "Deze heeft niets kwaads gedaan," want dat wist een ieder wel, die zijn geweten wilde laten spreken; maar met een fijne uitdrukking in het Grieks, zei hij: Deze heeft niets onbehoorlijks, niets, dat in het minst onbetamelijk zou zijn, gedaan." Het is een uitdrukking, welke alleen de Heilige Geest ingeven kan, om het gedrag van een persoon als de Heere Jezus was, juist te kenschetsen. Het is een andere uitdrukking van het woord bij Jesaja (Jesaja 53:9): Hij heeft geen onrecht gedaan, noch is er bedrog in zijn mond gevonden. En laat ons wel bedenken, dat in die ogenblikken, waarin Christus door de gehele wereld als een vloek en smaad was uitgestoten, Hem tegenover de gehele wereld onschuldig te verklaren, zoveel was als in later tijd de brandstapel voor Hem te beklimmen. In onze mond daarentegen betekent zulk een belijdenis van de Christus niets meer. Wie weet thans niet dat Christus niets onbehoorlijks heeft gedaan, en wie het ontkent is niet waard weerlegd te worden. Nee, ieder tijdvak brengt zijn eigen geloofsbelijdenis van de Christus mede, en de onze bestaat in het vasthouden aan het waarachtig en eeuwig hogepriesterschap van de Christus, waarin Hij jammerlijk wordt miskend, omdat de zichzelf genoegzame geest van onze tijd geen Zaligmaker behoeft, noch begeert. Doch laat ons nochtans dit van deze moordenaar leren, dat wij getrouw kunnen en moeten zijn ook in het kleine, dat ons is toevertrouwd. De Heer is de getrouwheid in het kleine zo aangenaam als die in het grote. Hij ziet niet op de zaak, maar op de getrouwheid in de zaak. En wel bezien, was deze bekeerde moordenaar een eersteling, in den zin van voornaamste, onder de belijders des Heeren. Hij was als de bloeiende staf van Aaron, tegelijk blad, bloem en vrucht dragende, en hij genoot boven al de Apostelen de grote eer, dat hij het Evangelie verkondigde in tegenwoordigheid van de Heer. Hij had, door een verkeerde vaderlandsliefde geleid, zijn volk door oproer van het gehate juk der Romeinen willen helpen verlossen; doch nu zag hij in, dat al de zegen en al de heerlijkheid van zijn volk komen moest van het kruis, waaraan de Koning der ere genageld was. En hij zeide tot Jezus. De bestrafte moordenaar antwoordde niet. Hij voelde de hand Gods op zijnen mond gelegd, en zweeg. In de gelijkenis van de luie dienstknecht stelt zijn heer hem een vraag, die geheel zijn vonnis bevat, en de man verstomt. Zo was het ook hier. De terechtwijzing was te overtuigend, om verdere tegenspraak te verwekken; van dat stille ogenblik maakt de moordenaar, die God vreesde, gebruik, om het woord tot Jezus te richten, en te zeggen: Heere! gedenk mij, als Gij in uw koningrijk zult gekomen zijn. Hier belijdt deze man Christus in zijn Godheid. Het woord Heere heeft bij de Israëliet geen andere betekenis dan die van Jahweh, en hetgeen de man aan Jezus vraagt, is uit de aard der zaak iets, dat alleen Jahweh hem kon geven. Wij moeten toch nooit vergeten, dat niet wijzelf als gelovigen onze geloofsbelijdenis maken, en ze ook niet leren kunnen van mensen; nee, vlees en bloed, menselijke wijsheid en wetenschap openbaren ons de Christus niet, maar alleen de Vader, die in de hemelen is, door de Heilige Geest, die ons de rechte denkbeelden leert vatten en de rechte woorden leert uitspreken. Het van God geleerd zijn behoudt nog altijd zijn kracht, en zal die behouden tot aan het einde der wereld. Wie zijn geloof en geloofsbelijdenis van elders heeft dan van God, die heeft ze niet als een altijd vloeiende

stroom uit de eeuwige springader des levenden waters, maar in zelf uitgehouwen bakken, die het ontvangen water niet kunnen behouden, maar het ten laatste door verdamping moeten verliezen. Billijk vragen wij toch: hoe wist de bekeerde moordenaar zo geheel het tegendeel van Jezus, als zijn ogen zagen? Hij zag Hem aan het kruis genageld als een verworpene, en noemde Hem Jahweh. Hij zag Hem in de uiterste pijn en machteloosheid, en bad Hem in genade gedachtig te wezen, wanneer Hij tot zijn heerlijkheid zou zijn ingegaan. Evenals de koningen der aarde bij de aanvaarding van hun heerschappij genade bewijzen aan misdadigers, zo vraagt hij, de misdadiger bij uitnemendheid, om een gunstbewijs aan de Koning der koningen, nu nog aan het kruis, maar gereed om dat koningrijk te beërven, dat de hemel en de aarde omvat. Hoe ware dit alles verklaarbaar zonder de Heilige Geest? Alles wat men hiervan buiten de Heilige Geest om, gezegd heeft, is dwaas tot kinderachtigheid toe. Wij zien hier integendeel, hoe de Heilige Geest Gods kinderen in korte tijd Gods verborgenheden leert kennen, wanneer het nodig is. En het was nodig, want er bleven nog slechts weinige ogenblikken te leven over, en de ziel, de ziel van de godvrezende kruiseling moest behouden worden, terwijl zijn lichaam verdorven werd. En nu zouden wij zeggen: welk een sprong is het, om van de belijdenis, dat Jezus niets onbehoorlijks heeft gedaan, op eens te komen tot het smeken aan Hem om genade voor de eeuwigheid. Doch wie waarlijk door de Heilige Geest overtuigd is van 's Heeren waarachtige heilige mensheid, voor die gaat vanzelf de deur zijner waarachtige, eeuwige Godheid open; want een tweede Adam zonder zonde kan onmogelijk een ander persoon zijn, dan de Heer uit de hemel. En Jezus zeide tot hem. De Heer zweeg niet op des kruiselings bede, maar antwoordde hem terstond. En waar werd Jezus ooit door het geloof gevraagd, zonder te antwoorden? Het zou Hem onmogelijk zijn, niet te antwoorden. Daarom moeten wij ons volkomen verzekerd houden, dat wij nooit iets aan onze Heer vragen, zonder daarop antwoord te ontvangen, niet door een hoorbare stem, nee, dat gebeurt op aarde niet meer, maar door de Heiligen Geest, die niet alleen spreekt met woorden, maar ook met daden, met leidingen, met herinneringen, met wenken, met waarschuwingen en met nog vele andere dingen, die wij uit onze eigen dagelijkse ervaring en die van andere gelovigen leren kennen. En wat zei nu Jezus tot de biddende medekruiseling: Voorwaar zeg Ik u: Heden zult gij met mij in het paradijs zijn. De bekeerde moordenaar wist wel dat Jezus de Messias was en hem kon zalig maken, maar niet dat Jezus hem wilde zalig maken. De Heer geeft hem daarvan nu de volle zekerheid, en niet alleen aan hem, maar in hem aan allen, die dezelfde bede tot Hem richten; want de antwoorden van Christus zijn eeuwige antwoorden, en wat Hij tot de ene gelovige zegt, dat zegt Hij tot de andere gelovige. De Heer verzegelt zijn woord, met zijn plechtig Amen, Ik zeg het u. Als om in deze majestueuze toon aan zijn getrouwe belijder te zeggen, dat Hij hem met blijdschap zijn bede ten volle inwilligt. Ja, de Heer bepaalt zelfs de tijd wanneer dit ingaan in heerlijkheid zal plaats hebben, (het zou nog heden geschieden), wie met hem zou gaan (Hijzelf) en de plaats waar, (in het paradijs). En de Heer belooft niet het paradijs op zich zelf, maar in gemeenschap met Hemzelf; want er is geen zaligheid mogelijk dan in de tegenwoordigheid van den Zaligmaker. De Heer spreekt ten hoogste klaar en ondubbelzinnig, en de vertrooste bidder kan nu rustig in het geloof wachten tot aan de avond, als wanneer hij in de volle aanschouwing zal intreden. Rustig? Neen. De zaligheid hem toegezegd is wel goddelijk zeker, maar hiermede is het niet afgedaan. Na het geloof komt de beproeving des geloofs. Ook de begenadigde moordenaar werd ingeleid in de beproeving, en in welke beproeving! Van het paradijs trad hij weder in de nacht van het kruislijden en de kruisdood. En is dat niet het leven van ieder Christen? Wij hebben hier het sterkst sprekend bewijs, dat de rechtvaardige niet moet leven uit zijne bevinding, maar uit zijn geloof. De bevinding maakt het geloof afhankelijk van de gemoedsstemming van het ogenblik, en daarvan mag niemand zijn geloof afhankelijk maken; want het geloof is, naar zijn aard: het vasthouden aan God en zijn Woord in wanhopige toestanden, aan het licht in de nacht, aan het leven in de dood. "Gelooft gij, Abraham! dat in Isaak alle volken zullen gezegend worden? Zo ja, dood hem dan op Gods bevel, en gij zult

bewezen hebben, dat gij het gelooft." Men moet in God geloven, al ziet men niets van Hem, en al gevoelt men niets van Hem. Geeft de zon geen warmte? Ja, maar ik gevoel er niets van, want ik heb de koorts. Geeft daarom de zon geen warmte? De bekeerde moordenaar leefde niet uit hetgeen hij zag en ondervond, maar hij geloofde altijd weer het woord van Jezus tot zolang hij de overwinning behaald had. Vooreerst had hij nog veel te lijden op het kruis. Hij werd evenmin als de Heer zelf van het lijden ontheven. Nochtans hij zwijgt; geen klacht ontvloeit zijn lippen. Hem wordt de belofte gegeven nog diezelfde dag in het paradijs te zijn. Ook hierin moest hij zich enkel vasthouden aan het geloof; ware hij aan het redeneren gegaan, het geloof zou hem ontvallen zijn. Het was toch bijna zonder voorbeeld, dat een gekruisigde nog dezelfde dag stierf; en ware dit ook denkbaar bij een zwak uitgeput mens, niet bij hem en zijn gelijken, die als muiters geoefend in de strijd en doorgaans lichamelijk gehard waren. De kruisdood kon enige dagen duren, en daar het waarschijnlijk zonder voorbeeld was, dat er op het paasfeest zulk een doodrecht gedaan werd, kon de kruiseling geen vermoeden hebben van het verzoek van de Joodse overheden, om de kruiselingen nog vóór de sabbat op een geweldadige wijze af te maken. O het leven is zo krachtig in de mens, zolang het hart niet getroffen wordt. Dat zien wij soms aan de kindertjes. Hoe lang kunnen zij liggen sterven! Doch de begenadigde moordenaar had nog een andere proef te doorstaan. Vooreerst ontving hij geen openbaring meer. De Heer sprak niet meer met hem, hoe dicht zij bij elkander waren. De Heer houdt geen redewisseling met zijn gelovigen. Hij is de Heer. Wat Hij eenmaal gezegd heeft, is voor altijd gezegd, is algenoegzaam; daaruit moeten zijn gelovigen leven, daarop moeten zij teren totdat de vervulling komt. Ten anderen kwamen er bestrijdingen. Hij ziet de zon en de ziel van Jezus verduisterd, en hij zelf wordt er door verduisterd. Hij hoort Hem, die hem de zaligheid verzekerd heeft, klagen over verlating van God. En is nu Jezus verlaten, dan is hij immers ook verlaten? Doch nee, zijn geloof ziet niet op de verlating, maar hoort het woord: Mijn God! Mijn God! en ook hij houdt zich hiermede vast aan God; want Zo hij God had losgelaten, hij ware verloren geweest; doch nu stond zijn geloof alle proeven door en brak het door alle beletselen heen. Het was een crisis geweest, en crisissen duren niet lang. Weldra roept de Heer: Mij dorst, terwijl de duisternis opklaart, en daarna het triomferend: het is volbracht. Vader! in uw handen beveel Ik mijn Geest. Doch nu is Jezus dood, en hij, de begenadigde leeft nog. Zo moet hij dan in een dode Zaligmaker geloven. En hij zal nog heden met Hem in het paradijs zijn? Doch daar komt de man met de moker en verbrijzelt hem de beenderen; ten laatste valt de slag op zijn hart, en hij is ingegaan in de rust van Gods volk, in het paradijs Gods, en vindt daar zijn Heer. Zo komt het geloof alle moeilijkheden, alle zwarigheden, alle onmogelijkheden te boven, en is het de overwinning van alles, wat niet uit God is. En wat zegt ons nu dit tweede kruiswoord: Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn? Wij drukken thans op enkele woorden. Op het woord met Mij. De Heer stelt de zijnen geheel met zich gelijk. Ziedaar in korte woorden geheel het Evangelie, geheel de vrucht van het verlossingswerk van Christus. Zijn eeuwige geboorte uit de Vader, zijn eenswezendheid met de Vader en de Heilige Geest zijn als boven tijd en schepping liggende, volstrekt onmededeelbaar; maar in al het overige stelt de Zoon van God a1 de zijnen met zichzelf volkomen gelijk. Hij noemt hen broeders, en wat Hij heeft deelt Hij broederlijk met hen. Wij stellen ons niet gelijk met Hem, want dat zou ons zedelijk onmogelijk zijn, maar Hij stelt zich gelijk met ons, en dat is onze zaligheid. Bij Christus is het altijd en in alles heden, en nooit morgen. Zijn genade geeft Hij altijd terstond en voor eeuwig. Maar daartegenover staat dan ook het woord: heden, zo gij zijn stem hoort, verhardt uw hart niet. De vraag, over welke zoveel gedacht en geschreven is: waar de van het lichaam ontbonden geest van de gelovige heengaat? wordt hier volkomen beslist, en is zo volkomen duidelijk in de Schrift geopenbaard, dat wij het geheel overbodig achten hiertegen nog bedenkingen te opperen. De ziel, de geest, de persoonlijkheid van de gelovige gaat in de dood terstond tot de Heer. Het uitwonen uit het lichaam is bij de Apostel Paulus een inwonen bij de Heer, 2 Corinthiërs 5:8. Liefelijke, troostvolle gedachte: Geen lange tijd, maar slechts weinige jaren, ja misschien weinige uren

scheiden ons van Hem, in wie alleen onze zaligheid is, en in wie wij de Vader door de Heilige Geest alleen ten volle kunnen en zullen verheerlijken. Dat de Heer de plaats der zaligheid het Paradijs noemt, ontleent zijn reden uit het kruis, waaraan Jezus deze woorden uitsprak. Aan dat kruis werd thans de slang de kop, en het zaad der vrouw de verzenen vermorzeld, waarmede de reden werd opgeheven voor het sluiten van het paradijs door de Cherub van Gods heiligheid. Op aarde was dit paradijs vergaan, maar niet bij God; daar bleef het in heerlijkheid bewaard voor de grote Overwinnaar der zonde en des doods, die het weder openen zou eerst voor zichzelf, daarna voor al de zijnen. Heerlijke harmonie der Schrift! Al de gouden lijnen Gods lopen van het paradijs af naar het kruis, en van daar wederom naar het paradijs! O waarderen wij toch de Heilige Schrift, die ons zulke onuitputtelijke schatten aanbiedt! Zulk een samenspraak als wij hier vinden, heeft haar weergave niet in al de geschiedboeken der wereld. En welk een gebeurtenis! Was Simon van Cyrene een toonbeeld van de kruisdrager achter Jezus, de bekeerde moordenaar is het toonbeeld van dezulken, die met Christus gekruist zijn. Hij vertegenwoordigt op het kruis alle gelovigen in Jezus. En hoe volstrekt goddelijk is het gedacht, dat de eerste vrucht van het kruislijden van Christus een bekeerde moordenaar is, die met Christus zelf ingaat in heerlijkheid. Is er hoger openbaring van Gods genade denkbaar? En nu komen wij tot de grote betekenis, welke de bekering van de ene moordenaar aan het kruis voor ieder gelovige en voor al de eeuwen der kerk heeft. Gelijk het eerste kruiswoord het lijden en sterven des Heeren stelt tot een verzoening der zonde van de gehele wereld, zo wijst het tweede kruiswoord aan, wie de vrucht van deze verzoening alleen deelachtig wordt. Het kruis van Christus stond in het midden van de twee kruiselingen, en scheidde hen van elkander lichamelijk , maar ook geestelijk. Het kruis van Christus scheidt de gehele mensenwereld in twee delen: in onboetvaardigen en in boetvaardigen. Zoeken wij toch niet langer, wat ik u bidden mag, naar de onderscheidende kentekenen van Gods kinderen en van die het niet zijn. Hier heeft Christus op zijn kruis ons een onderscheidingsteken gegeven, dat alle andere onderscheidingen in zich bevat, en dat zo eenvoudig als duidelijk is. Alle mensen staan met elkaar gelijk in hun zondigheid en strafwaardigheid voor God, en zo God naar zijn heilig recht wilde handelen, wij moesten allen aan het kruis. Maar er is verschil tussen zondaren en zondaren. Er zijn onboetvaardige en boetvaardige zondaren. De onboetvaardige zondaren hebben geen gevoel van hun bederf en geen berouw over hun zonden. Zij leven er in als in hun natuurlijk element, en wenden zich zelfs in hun uitersten nood tot de spottende of lichtzinnige wereld. Maar de boetvaardige zondaren hebben gevoel van hun zonden. Zij kennen hun ongerechtigheid, zij gaan er onder gebukt als onder een last, en dragen haar in het hart als een vuur, dat dreigt hen te verteren; en in deze hun nood wenden zij zich tot Jezus, tot de gekruisigde Jezus, en bidden Hem ootmoedig en vrijmoedig om genade, om vergeving, om verlossing uit de dood. Deze zijn de vermoeiden en belasten, die Jezus tot zich roept om hun rust te geven voor hun zielen; deze de armen van geest, die Gods kinderen genaamd worden; deze de treurenden, die vertroost, de hongerigen en dorstigen, die verzadigd zullen worden. Want alzo zegt de Hoge en Verhevene, die in de eeuwigheid woont, en wiens naam heilig is: Ik woon in de hoogte en in het heilige, en bij die, die van een verbrijzelde en nederige geest is, opdat ik levend make de geest der nederigen, en opdat ik levend make het hart der verbrijzelden, Jesaja 57:15. Voor mijzelf heb ik dan ook geen andere zekerheid voor mijn zaligheid, dan dat ik mij bewust ben, dat ik mij door genade met zulk een verbrijzeld hart wende tot Christus als mijn zoenofferande; want (dit zegt ieder gelovige David na) de offeranden Gods (de offeranden, die Gode van ons behagen) zijn een gebroken geest. Een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God, niet verachten, Psalm 51:19. Is er dan een broeder, of is er een zuster, die zich een boetvaardig zondaar of zondares gevoelt, dat zij God verheerlijken, die hen door de Heilige Geest tot zulke boetvaardigen, dat is tot zulke gelovigen gemaakt heeft; want de boetvaardigheid is het tot Jezus toevlucht nemend geloof, en alleen dat geloof behoudt. Een geloof, dat tot Jezus de toevlucht niet neemt, is geen geloof uit God, maar uit de mensen, en dat zal eenmaal voor Gods gericht

verdwijnen als de sneeuw voor de zon. En mochten allen, die nu nog spelen met de zonde, als ware zij geen eeuwig kwaad, of die voortgaan van zonde tot zonde, totdat zij ten laatste het geweten als met een brandijzer hebben toegeschroeid, mochten zij allen ontwaken tot de bewustheid: Mijn ongerechtigheden staan tegenover mij als een leger van gewapenden met pijl en boog, en zij leggen die allen aan op mij, om mij te doden, om al die schutters in eens hun bogen te zien terugtrekken, door toevlucht te nemen tot de genade van die Christus, die in zijn bloed op het kruis genade en heerlijkheid schonk aan de man, wiens handen met bloed waren bevlekt, maar wiens hart en lippen Hem baden om genade.

23:49 De Heer en zijn moeder en Johannes.
En er waren ook vele vrouwen, van verre aanschouwende, welke ook, toen Hij in Galiléa was, Hem gevolgd waren naar Jeruzalem, om Hem te dienen. En zij stonden van verre en zagen dit aan. Zij durfden het kruis niet nader treden, en toch konden zij niet heengaan van die plaats der verschrikking. Haar harten gingen uit naar de Geliefde, en haar ogen vestigden zich onafgewend op zijn persoon. Veel onbeschrijfelijks zal door haar hoofd en hart zijn gegaan, terwijl zij als aan haar plaats vastgenageld stonden. En bij het kruis van Jezus stonden zijn moeder en zijn moeders zuster Salome, de moeder van de kinderen van Zebedeus, Maria, de vrouw van Clopas en Maria Magdalena. Dus twee paren vrouwen. Maria Magdalena behoorde niet tot de familie, maar was er een innige vriendin van, en een der edelste discipelinnen des Heeren. Dat wij ook de moeder des Heeren bij het kruis aantreffen, treft ons, maar kan ons niet bevreemden. Hoe kon zij op deze plaats afwezig blijven? Het was onmogelijk. Had het bijwijf van Saul zulk een grote moederliefde, dat zij de lijken van haar gehangene zonen dag en nacht beveiligde voor het roofgevogelte, en zou Maria haar Zoon aan het kruis alleen hebben gelaten? Nog eens, het was onmogelijk. Doch met welk een hart vol smart stond zij daar! De Heilige Geest drukte haar lijden op de volmaaktste wijze uit, door de oude Simeon tot haar, toen de gelukkigste moeder op aarde, te laten zeggen: een zwaard zal door uwe ziel gaan. Thans ging het door haar ziel. En wij vragen hier: wat is toch dat diep geheim van het lijden, dat het meest bevoorrechte en begenadigde ook het allermeeste treffen moet? Ware Maria vóór Jezus gestorven zij ware al die smart ontgaan, doch nee, zij moest getuige zijn, gelijk van de heerlijkheid der geboorte van haar Zoon , zo ook van zijn offerlijden. Dat zwaard moest door haar ziel gaan. Deze hoogbegenadigde vrouw moest ook de diepst bedroefde, de zwaarst beproefde vrouw zijn. Van de Heer weten wij de reden, waarom Hij alleen door lijden tot zijn heerlijkheid kon ingaan. Het was omdat Hij het lijden en de dood niet kon wegnemen, dan door beide in al hun kracht te ondergaan. Maar waarom moest de lieve Maria, wier leven enkel een geloofsleven was, en waarom moeten allen, die godzalig leven, zoveel lijden? Wij vragen: Toen God tot Job sprak, verklaarde Hij hem toen de raadselen zijner voorzienigheid? Neen. En zou het gevoegd hebben? Voegde het niet veeleer de Allerhoogste, de oneindige Schepper en Bestuurder van het heelal, om de klagende en vragende mens op diens plaats te stellen, in de diepte der verootmoediging en der aanbidding, door hem eenvoudig en alleen te wijzen op de geheimen en raadselen van de hem omgevende zichtbare schepping? Kan de mens niet eens ontraadselen, wat zijn ogen zien in deze vergankelijke wereld, hoe zal hij dan de gedachten Gods ontraadselen en de dingen der onzichtbare, eeuwige wereld? Het geloof aan Gods volstrekte volmaaktheid in alles moet hier bij Gods kind de plaats vervullen van het weten van Gods raad, van het kennen van Gods weg. Nochtans geeft de Heer ons nu en dan ophelderingen, die als zoveel stralen van het eeuwige licht in de duisternis, als zoveel hemelse sterren in de aardsen nacht ons tegen blinken. Maria leed haar grote smart, omdat Jezus zijn grote smart leed; zij leed in gemeenschap met haar Zoon en Heer. En hier opent zich een der geheimen van het lijden. Al Gods kinderen lijden in gemeenschap met de lijdende Christus. Wij, die Christus willen toebehoren, moeten bij ondervinding iets kennen van het lijden, dat Christus in al zijn omvang leed voor de zonde. Hij stierf voor de zonde, in ons moet de zonde sterven; met andere woorden: wij moeten der zonde afsterven. Het sterven voor de zonde is het lijden van Christus, het afsterven van de zonde is het lijden van de Christen. Het afsterven van de zonde is tegelijk het altijd meer deelachtig worden der goddelijke natuur, zodat het lijden in de hand van de Heilige Geest het grote opvoedingsmiddel is van het kind van God. Daarenboven is het lijden van Gods kinderen doorgaans de herstelling van het evenwicht tussen Gods recht en genade. Het is enkel goddelijke genade, die Maria en andere zondaressen en zondaren uitverkiest tot toonbeelden van heerlijkheid. Zijn zij daardoor echter bevrijd van lijden? Integendeel, zij zijn meestal de grootste lijders en lijderessen. God heeft genade en lijden gepaard. De weg der uitverkorenen

gaat over vele doornen. En wat zegt God hiermede anders, dan: "Opdat gij mijn genade, door er u op te verheffen, niet zoudt vernietigen; want het lijden dient om ootmoedig te blijven Het is altijd weer de ontwrichting der heup van Jacob, (waardoor hij altijd hinkend bleef) juist in hetzelfde ogenblik, dat hij Israël genoemd, en geprezen werd als zich vorstelijk te hebben gedragen met God en mensen. De Heilige Geest zorgt, dat bij Gods kinderen het evenwicht tussen nederigheid en eer, tussen onwaardigheid en genade niet verloren gaat, en wel door het lijden bij Gods kinderen te vermenigvuldigen. Daarom, hoe meer genade, hoe meer lijden. Hoe geestelijk rijker God ons maakt, des te meer diensten en lasten legt Hij ons op, opdat wij niet roemen in de rijkdom, maar enkel en alleen in de genade Gods, die ze gaf. Die zijn eigen Zoon niet heeft gespaard tot verzoening, spaart ons ook niet tot heiligmaking. Dat wij ons deze zaak goed inprenten, want het is een harde les om te leren; maar als wij haar goed kennen, dan neemt zij veel bitters uit onze lijdensbeker weg, en legt er veel zoets in. Aan het lijden is niet de zaligheid verbonden; nee, Christus en Hij alleen is de oorzaak onzer zaligheid; maar in Christus heeft God uit genade aan het tijdelijk lijden zijner verlosten, zijner kinderen, eeuwige heerlijkheden verbonden. Daarom zegt de Apostel Paulus: Onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid, 2 Corinthiërs 4:17; en Romeinen 8:17,18: Indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen van God en mede-erfgenamen van Christus; zo wij anders met Hem lijden, opdat wij ook met Hem verheerlijkt worden; want ik houd het daarvoor, dat het lijden van deze tegenwoordige tijd niet is te waarderen tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden. Zo heeft dus God aan het bijzonder lijden zijner kinderen bijzondere heerlijkheden verbonden. Zou ons dit het lijden niet grotelijks verzoeten? En zouden Wij hiermede het woord van Jacobus niet een weinig leren begrijpen: Acht het voor grote vreugde, mijn broeders, wanneer gij in velerlei verzoekingen valt? Jacobus 1:2. Wederkerig heeft God bij zijn kinderen reeds op aarde aan bijzondere heerlijkheden een bijzonder lijden gepaard. Toen Saulus in het midden van zijn woeden tegen de gemeente van Christus door de Heer met almachtige hand gegrepen en tot staan gebracht werd, had de Heer hem tot een hoge bediening boven de andere apostelen geroepen. Immers, de Heer zeide tot Ananias: Deze is Mij een uitverkoren vat, om mijn naam te dragen voor de Heidenen en de koningen en de kinderen Israël's. Doch wat laat de Heer er onmiddellijk op volgen? Dit: Want Ik zal hem tonen hoeveel hij lijden moet om mijn naam, Handelingen 9:15,16. Wij zien het, aan de hoge eer is het hoge lijden vastgemaakt. En zo was het bij Job, Abraham, Jacob, Mozes, David. Slechts enkele uitzonderingen zijn er op deze regel. Salomo is het toonbeeld van de mens met hoge genadegaven zonder lijden. Doch wij vragen: heeft de weelde hem niet bedorven? Is hij, de wijste van alle wijzen, niet de slaaf zijner slavinnen geworden? Heeft hij niet de afgoden gediend? Nochtans, God heeft hem voor de eeuwigheid gered vanwege de uitverkiezing, door welke hij de naam Jedidja, geliefde des Heeren, ontving; doch ook toen geschiedde deze redding niet zonder tegenspoed: God verwekte hem tegelijk verscheidene tegenstanders. Wensen wij daarom geen leven zonder lijden als het zijne. Niets is gevaarlijker. Laten wij het aan God wat zwaarte wij moeten dragen, om ons niet ijdel te verheffen. Doch vergeten wij niet, wanneer wij in het lijden zijn, de ons van God gegeven troost, welken wij elkander zo even toonden, dat het lijden van Gods kinderen in betrekking en in verband staat met de voorafgaande genade, die zij ontvingen, en met de toekomstige heerlijkheid, die zij te wachten hebben. Jezus nu ziende zijn moeder en de discipel, dien Hij liefhad daarbij staande, zeide tot zijn moeder: Vrouw! Zie uw zon! Daarna zeide Hij tot de discipel: Zie, uw moeder! En van die ure af nam haar de discipel in zijn huis. De Heer volgt ook hier de regel van zijn eigen woorden: Eerst het koningrijk Gods en dan de dingen van het tijdelijke leven. Nadat de Zaligmaker de erfenis, in de eerste bede verworven, aan de Hem het meest nabestaande aan het kruis, de bekeerde moordenaar, heeft uitgedeeld, heeft Hij nog een legaat over voor de zijnen, die onder zijn kruis staan. Het is een legaat van liefde voor het tijdelijk leven. Aan de vergeving der zonden en de belofte der hemelse zaligheid paart de Heer

de gemeenschap der heiligen op aarde. En zo zijn het geloof, de hoop en de liefde ook hier weder bijeen, De Heer geeft zijn moeder aan Johannes, en Johannes aan zijn moeder, en zo geeft Hij ons allen aan elkander, opdat wij elkander liefhebben, voor elkander zorgen, voor elkander leven en voor elkander sterven. Ja, Hij geeft de ene gelovige aan de anderen, opdat er gelegenheid zou zijn tot beoefening van de schoonste aller genadegaven: de liefde. Zouden wij dan niet in elke christelijke weduwe een Maria zien, en zou niet ieder discipel van Christus voor haar een Johannes willen zijn? Wie, zo vroeg de Heer eenmaal, wie is mijn moeder en wie zijn mijn broeders? Die de wil mijns Vaders in de hemel doet, die is mijn broeder, mijn zuster, mijne moeder. Ja, zo is het: wat men de zijnen doet, doet men Hemzelf. Wat gij, zegt Hij, de minste mijner broeds gedaan hebt, dat hebt gij Mij gedaan. Aanbidden wij ook daarin de goddelijke volmaaktheid des Heeren, dat Hij nog op het kruis, in het midden der hoogstgaande smarten, enkel liefde is en blijft, niet alleen in het grote: in het zalige van de moordenaar, maar ook in het kleine: in het verzorgen van zijn moeder. En hoe heilig natuurlijk is hier wederom alles! Men zou denken: is hier nog een woord van de Heer nodig? Kon Hij niet Maria verzorgen in de weg zijner voorzienigheid, en in het verborgene het hart van Johannes bewegen, zijn moeder tot zich te nemen? Zeker, want Hij, die de sleutels heeft van graf en hel, heeft ook de sleutels tot alle schatkameren en van alle harten, en Hij heeft slechts een wissel af te geven op een der zijnen, om die zeker voldaan te zien; maar wat de Heer middellijk kan doen, dat doet Hij ook door middelen. Het is een onderwijzing voor ons, dat ook wij testamentele beschikkingen moeten maken voor onze overblijvenden, voor zoverre het in onze macht is, opdat zij weten wat nog na onze dood onze begeerte zij. Ja, de Heer leert ons nog op zijn kruis, dat geen geestelijke oefeningen de wettige aardshe zorgvuldigheden mogen uitsluiten. Hij zag zijn moeder en Johannes staan. Zou Hij geen enkel woord voor hen hebben, voor hen, de naasten en liefsten aan zijn hart? O Hij weet, dat de woorden, die Hij thans tot zijn moeder spreken zou, de scherpte zouden verminderen van het zwaard, dat door haar ziel ging, en een verzachtende balsem zijn zouden in de overstelpende droefheid van Johannes. Daarbij was er nog een reden voor des Heeren spreken tot zijn moeder en Johannes. De Heer wilde dat Johannes zich met zijn moeder van het kruis zou verwijderen. Zijn moeder had onder zijn kruis gestaan en zijn smarten aanschouwd, en dit was genoeg; zij moest geen hoger gaand lijden aanschouwen; zij moest Hem niet in de verlating zien. Hij nam dus afscheid van haar vóór zijn sterven; want er komt een tijd dat wij ook van onze meest beminde betrekkingen afscheid moeten nemen, om geheel alleen te zijn met God, en dat kunnen wij niet tot het allerlaatste ogenblik uitstellen. Zeker zijn die ogenblikken aandoenlijk, als wij onze geliefden met ons laatst vaarwel ook het laatste bewijs onzer zorgende liefde in onze laatste bede voor hun heil doen horen; doch zij moeten daarom ook kort zijn. Johannes ging dan ook terstond na dit woord des Heeren met Maria naar zijn huis, en keerde alléén terug. Het is schoon gezegd: "De Heer gaf aan Petrus zijn kerk en aan Johannes zijn moeder." Doch op vele schone gezegden moet men niet al te veel drukken. De Heer gaf in Petrus aan al de apostelen zijn kerk, om haar te bouwen; maar zijn moeder gaf Hij alleen aan Johannes, omdat Johannes de liefste Apostel des Heeren en het meest aan Hem gelijkvormig was; en nu, wat ons het liefste is, dat vertrouwen wij alleen aan het liefste toe. De zonen van Maria, de broeders des Heeren, geloofden toen nog niet in Hem. Kon het goed zijn, dat Maria bij hen bleef? Werd zij niet door aan Johannes ter verzorging gegeven te worden, aan die kring onttrokken, en in vriendelijke gemeenschap gesteld met de apostelen des Heeren? Ook waren de broeders des Heeren waarschijnlijk gehuwd (1 Corinthiers 9:5) en onbemiddeld, en Johannes was ongehuwd, en althans door zijn ouders niet onbemiddeld. En bovendien kon de familie hierover niet morren, want Johannes behoorde tot de familie des Heeren; Salome, de moeder van Johannes, was de zuster van Maria. Het was echter voor Johannes een hoge eer, geroepen te zijn de plaats van de Heer bij diens moeder te vervullen. Voor Maria was het alleen een tegemoetkoming. Hoeveel Johannes voor haar was, hij kon de plaats van haar Zoon onmogelijk ten volle vervullen. Doch de hoogbegenadigde

Maria moest ook nu voor de laatste maal bij het kruis herinnerd worden wat de Heer haar voor de eerste maal op de bruiloft te Kana gezegd had, dat Hij in de dingen zijns Vaders geen moeder kende. Is het niet opmerkelijk, dat Jezus zijn moeder in hetzelfde ogenblik, dat Hij haar op het teederst verzorgt, tegelijk afwijst als moeder. Het: Vrouw! zie uw zon, met heenwijzing naar Johannes, zegt haar duidelijk genoeg: "Zie in Mij voortaan niet meer uw Zoon ." Wij hebben het gezien, waar de Heer wonderen doet, waar Hij het Evangelie verkondigt, en ook nu, waar Hij in zijn hogepriesterlijke bediening verzoening doet voor de zonde, staat Hij afgescheiden van alle vleselijke betrekkingen en is Hij alleen geestelijk, in de Heilige Geest verenigd met zijn gemeente, tot welke Maria, de bij uitnemendheid begenadigde, ook bij uitnemendheid behoort. Hiermede wordt dan ook alle Mariadienst bij den wortel afgesneden, en de Roomse kerk ook in dit opzicht door het Woord van God volstrekt veroordeeld. De aanroeping van haar naam is volslagen afgoderij. Maria heeft met haar moederschap niets te doen met Christus als de Zaligmaker van zijn volk; in dat opzicht heeft zij alleen met Hem te doen door haar geloof, en zij is zalig, niet omdat zij de moeder is van de Christus, maar omdat zij geloofd heeft, Lukas 1:45. De Heilige Geest, die gelijk al de afdwalingen van de waarheid der Schrift, ook de Mariadienst vooruit zag, voorzag dan ook het geloof, (dat zich alleen aan de Schrift houdt) als het herstellingsmiddel (correctief) dezer dwaling. Slechts drie woorden heeft de Schrift bewaard van al de woorden, die Jezus tot zijn moeder gesproken heeft, en alle drie hebben dezelfde bedoeling, om namelijk Maria te herinneren, dat haar moederschap niet gold in het koningrijk der hemelen. Het eerste woord sprak Hij in de tempel, als dertienjarig jongeling, het tweede op de bruiloft te Kana, het laatste op het kruis. Dat wij dan Maria liefhebben als de begenadigde Gods, als de gezegende onder de vrouwen, als de bevoorrechte boven alle vrouwen, om de moeder des Heeren te zijn naar het vlees; doch laat ons daarmede niet haar verheerlijken, maar God, de gever van al deze genadegaven en voorrechten. Zijzelf is ons daarin voorgegaan. Zij verheerlijkte God voor haar begenadiging. Zij prees Hem daarvoor, "dat Hij de nederheid (de geringheid, de onwaardigheid) zijner dienstmaagd had aangezien en haar zodanig had verhoogd, dat alle geslachten haar zalig zouden prijzen." O er is niets heerlijker, dan de waarheid der Schrift. Maria is een toonbeeld van de genade Gods, een toonbeeld van geloof, van gehoorzaamheid, van lijdzaamheid. Als zodanig staat zij aan het hoofd van al de discipelinnen des Heeren, even als Petrus aan het hoofd staat van al de discipelen en apostelen door zijn heerlijke belijdenis van de Christus. Nog eens, niets heerlijker dan dit alles, omdat het waar is, en God op het allerhoogst verheerlijkt; maar keert men die verheerlijking naar Maria en Petrus zelf toe, gelijk de Roomsen doen, dan is niets meer onwaar en betreurenswaardig; want niets verlaagt den mens meer dan mensen te vergoden. En nu ten slotte nog een opmerking. Welk een treffende tegenstelling aanschouwden wij tot hiertoe tussen de felle storm, die uitwendig rondom het kruis woedde, en de innerlijke goddelijke stilte, die te midden van dat alles heerste bij de Heer in zijn woorden en beschikkingen en openbaringen zijner liefde en genade! Te midden der woeling van de duizenden toeschouwers met de krijgslieden en overpriesters, die allen luidruchtig hun hartstochten bot vieren, bedwingt de Heer ook dezen woedende storm door zijn woord. Uit Hem spreekt de vrede en Hij geeft vrede. Ditzelfde geeft Hij meermalen aan de zijnen als een bijzondere genade te doen en te aanschouwen. Op hoe menig sterfbed geeft Hij bij de uitwendig vreselijk woedenden storm, die over de kranke en de geliefden des kranken heen vaart en alle vreemden verre verwijderd houdt, innerlijk kalmte der ziel aan de kranke en rondom deze de liefelijke stilte van het geestelijk gesprek, van het verenigd gebed! Totdat ook deze stilte wordt afgebroken, en alle gemeenschap ophoudt, door het naderen van de laatste kamp, die in de dood eindigt. Zo was het ook met de Heer, die in alle lijden en heerlijkheid de eerste was om de baan te openen, opdat de zijnen Hem konden volgen. Van nu aan zien wij de Heer tot zich ingekeerd, zijn innerlijke toestand openbarende door uitroepingen, die ons zo vele kreten der ziel zijn gedurende haar vreselijke strijd en haar heerlijke zegepraal.

23:50 De Heer begraven.
Daarna, als het nu avond geworden was, omdat het de voorbereiding was, welke is de vóórsabbat. De Heer stierf vóór de sabbat begon, juist op die tijd, welke men de vóórsabbat of voorbereiding van de sabbatdag noemde, namelijk des middags even na drie uur. De sabbat zelf begon bij het ondergaan van de zon, 's avonds om zes uur. Deze tussentijd werd door de Joden gebruikt om zich van de benodigdheden voor het feest te voorzien. De tempeldienst zelf begon met de vóórsabbat, op hetzelfde ogenblik dus dat Jezus stierf, en op hetzelfde ogenblik scheurde het voorhangsel in de tempel, dat het heilige der heiligen voor ieder opende, en daarmede de tempeldienst vervallen verklaarde. Kwam een rijk man van Arimathea, een stad der Joden, met name Jozef. Nu begint ook des Heeren volk te leven. Jozef, Nicodemus, de vrouwen, de discipelen, allen treden nu toe en doen iets. Het moest ook openbaar worden, dat de dood van Jezus het leven der zijnen was. Zij die van verre stonden kwamen nu nabij, en die verborgen waren traden nu in het licht. Jozef was een rijk man. Gij ziet, de Schrift stelt den rijkdom ook onder de voorrechten, wanneer hij slechts het deel mag zijn van het kind van God; maar hoe zou zij de rijkdom prijzen in de hand van de vijanden Gods, voor wie de rijkdom tot een verderf is, omdat zij die aanwenden om hun eigen huis te bouwen en het huis Gods te verwoesten of woest te laten liggen. Er moest nu voor de begrafenis des Heeren gezorgd worden; deze moest eervol zijn. Acht honderd jaren te voren had de mond des Heeren door Jesaja gezegd (Jesaja 53:9): Men heeft zijn graf bij de goddelozen gesteld, en Hij is bij de rijken in zijn dood geweest. Was er niemand voor Jezus opgekomen, men zou zijn lichaam met die der twee andere kruiselingen onder het kruis, het galgenveld van die dagen, begraven hebben; doch ook dit voornemen werd verijdeld door God. Een eervolle begrafenis is bij alle beschaafde volken een laatste lofspraak over de afgestorvene. Zo was het ook bij Israël, zo is het ook nog bij ons. Daarbij was de begraving van de Heer de overgang tot zijn verheerlijking, tot zijn opstanding uit het graf, en moest die inleiden en voorbereiden. Zo komt dan een rijk man, van wie wij tot nu toe zelfs niet eens bij name hoorden gewagen, te voorschijn, om zich met de begraving van het lichaam des Heeren te belasten. Welke verrassingen bereidt ons toch de Schrift? Mij dunkt, alleen zulke dingen moesten reeds de ongelovigen overtuigen, dat de Schrift onmogelijk een anderen oorsprong kan hebben dan uit God. Een arme Jozef stond bij des Heeren kribbe, een rijke Jozef bij zijn kruis. Bij zijn leven was de Heer de metgezel der armen, in zijn dood kiezen de rijken de Heer tot hun metgezel; en lag Hij in de kribbe in schamele doeken gewikkeld, in zijn graf rustte Hij omwikkeld met het fijnste lijnwaad en de kostbaarste specerijen. En zoiets konden alleen rijke lieden doen. Nog eens dan, veroordelen wij niet blindelings de rijkdom en de rijke, maar zien wij op de wijze, hoe de rijke met zijn rijkdom handelt. God wilde rijke lieden bij de begrafenis van zijn Zoon, en Hij gaf hiermee aan de rijkdom een ereplaats in zijn koningrijk, die hem niet zal ontnomen worden. O mochten wij ook nog eens de rijken zien wedijveren, zoals wij straks Jozef en Nicodemus zullen zien doen, om de Heer op het meest en het hoogst te eren. Beter dan aan Hem en aan zijn zaak kan de rijkdom niet besteed worden; dan ach! de meesten bouwen altijd, zoals wij straks opmerkten, aan hun eigen huis, dat altijd hoger rijzen moet, ware het mogelijk als Babels toren tot aan de hemel toe; maar het bouwen aan het huis des Heeren laten zij stillekens over aan de mindere man, indien zij het toelaten, maar sommigen verhinderen ook nog dit met geweld door hun geld. Een eerlijk raadsheer, een goed en rechtvaardig man. Deze had niet mede bewilligd in hun raad en handel. Jozef was dus lid van de Joodse raad, maar een protesterend lid; één van die mensen, die men zo hoogst zeldzaam aantreft in hoge vergaderingen van gelijken, van mensen van hetzelfde aanzien, die dezelfde macht bezitten. Trouwens, men moet een rotsennatuur hebben, om al de golven der zee met kalmte op zich te zien aanlopen en aandruisen zonder te wijken. De minderheid in macht moet de meerderheid zijn in kracht; anders kan zij niet blijven bestaan. Nu is er geen grotere kracht dan de waarheid van God in zijn Woord; die deze heeft tot zijn muur, die tarte vrij het hevigst

vuur uit vijandelijk geschut, hij is onoverwinnelijk; want zijn muur is een muur van rotsen. Die ook zelf het koningrijk Gods was verwachtende, en een discipel van Jezus was, doch bedekt, uit vreze der Joden. Ziet gij, hij was een kind van God, ofschoon nog een klein kindeke, dat niet te voorschijn durfde komen uit vrees voor de mensen. Nochtans gaf hem dit zijn van een klein kindeke van God reeds genoegzame kracht, om die grote heeren van de Raad niet ter wille te zijn, maar te wederstaan in hun boze aanslagen. Wij vernemen hier tevens, dat het verwachten van het koningrijk Gods tot het discipelschap van Jezus behoorde. Hetzelfde werd in andere woorden bij 's Heilands geboorte gezegd van Anna de profetes, die van Jezus sprak tot allen, die de verlossing te Jeruzalem verwachtten. Dat koningrijk, deze verlossing nu is een algehele verlossing, een verlossing eerst van de zonde en dan van al haar tijdelijke en eeuwige gevolgen, zodat eenmaal voor de troon zich het lied van Mozes (het lied der tijdelijke verlossing) paren zal met het lied des Lams, (het lied der eeuwige verlossing). Daarom verwachten wij naar de Schrift de tijd, waarin de koningrijken der wereld zijn zullen van onze God en van zijn Christus, Openbaring 11:15. En zich verstoutende, ging hij tot Pilatus en bad hem, dat hij het lichaam van Jezus mocht wegnemen. Hij verstoutte zich, want zulk een daad kan men niet doen zonder geloof; doch bij het geloof is niet altijd de moed, maar zeer dikwijls de vrees, zoals wij overvloedig bij de discipelen gezien hebben. Niet dat het alzo behoort, maar het geloof is een kracht uit God, die door onze menselijke zwakheid heen moet werken en door deze niet bevorderd, maar belemmerd wordt. Er was moed voor nodig om Pilatus, die reeds van de vroege morgen af met deze zaak bezig gehouden was, er nu nog wederom mede lastig te vallen, en ook omdat Jozef hiermee openlijk met zijn ambtgenoten brak, en zich aan hun toorn, smaad en beschimping blootstelde. Doch hij gevoelde zich vrij van allen. De dood van Christus had ook deze banden losgemaakt. Bij het leven des Heeren had hij niet voor Hem durven uitkomen zo als het behoord had. Hij had wel niet meegedaan met zijn boze ambtgenoten, maar hij had ze ook niet met kracht tegengestaan; hij was ook niet in de beslissende raadsvergadering van de vorige nacht tegenwoordig geweest, want zij hadden hem niet geroepen (in zulke ogenblikken laten de goddeloze doordrijvers de tegenstanders graag onkundig van hetgeen er omgaat), maar hij was er ook niet ongeroepen heengegaan, om naar zijn plicht zijn stem tegen het onrechtvaardig vonnis te verheffen. Hij had waarschijnlijk wel goede voornemens ten opzichte van Jezus gehad, maar als God door zijn genade de goede voornemens geen kracht van werking geeft, dan worden zij niet ten uitvoer gebracht. Nochtans zal hij er geen vrede bij gehad hebben, maar er onder gebukt zijn gegaan, tot zichzelf zeggende: "Hoe zal ik er toch toe komen om Jezus voor de Messias te belijden?" En zie, de gelegenheid daartoe werd gegeven. God gaf haar, gelijk Hij de zon geeft, om de duisternis voor ons te verdrijven en onze nacht in dag te veranderen. De beminde Jezus is gestorven; Hij moest begraven worden. Door wie? "Door mij!" zegt Jozef. Hij gevoelt zich geroepen en gaat om de vergunning tot deze zaak bij de stadhouder. Hij was een lid van de raad; zijn aanzien was een middel om Pilatus te naderen en zulk een verzoek te doen; nochtans moest hij zich verstouten om het te doen, en hij verstoutte zich en deed het. En hierin ligt nu een les voor rijken en armen. Er komen ogenblikken, waarin men voor de Heer moet optreden, of men verzaakt Hem. Binden ons dan banden, welnu, dat wij God bidden om de losmaking van die banden, en Hij zal ze losmaken want tot alles wat wij tot Gods eer doen geeft Hij genade en kracht. En Pilatus verwonderde zich, dat Hij alreeds gestorven was. Hoe verwonderd moet Pilatus geweest zijn, dat een lid van de Joodsen raad hem de dood van Jezus kwam melden met het verzoek zijn lichaam te mogen afnemen; maar nog meer verwonderde hem het bericht van Jezus' dood zelf. O, zulke tijdingen zijn hamerslagen op het slapend geweten, waardoor het ontwaakt met verschrikking. "Is hij dood?" vraagt men dan onwillekeurig en met ontroering. En heeft men dan niet goed gehandeld met die dode, dan komt de bewustheid daarvan tot haar volle kracht, en wij zeggen tot onszelf: "Dat leven is beslist en alles is beslist wat er tussen mij en deze dode is. Er is niets meer aan te veranderen. Wee mij! Wat zullen hiervan de gevolgen voor mij zijn!" Zo kan Pilatus hebben gedacht, en zo kunnen

velen moeten denken, die onverwacht de dood horen van iemand, die zij onderdrukt, vertreden, mishandeld, belasterd hebben. Denkt hieraan, o gij echtgenoten, die in twist leeft met elkaar. Gij zijt verenigd om elkaar het leven zoet te maken, en gij maakt het elkaar zuur. Om de kleinste dingen, die door een vreemde als de nietswaardigste worden beschouwd, geraakt gij in drift en zegt elkaar woorden, die als messen steken door hart en gebeente. Bedenkt het, eens komt de tijd, dat gij horen zult: Zij is dood! Hij is gestorven! en hoe dan uw hart moet gesteld zijn bij de herinnering hoe gij dat geëindigd leven, in plaats van het verlicht te hebben met de zonneglans der liefde, verduisterd hebt door de nevelen en wolken van de haat! Verzoent u met elkaar alvorens de ure der volstrekte beslissing komt. Hebt lief en gij zijt en maakt gelukkig; haat en gij zijt en maakt ongelukkig. Ook tot u mag dit gezegd zijn, jongelingen en jonge dochters, die uwe ouders niet tot vreugde zijt. O, er komt een tijd, dat gij ze nog zoudt willen liefhebben en vreugde aandoen; maar dan is het niet meer mogelijk. Zij zijn dood. Zij zijn met hun verdriet in het graf gegaan. Bedenk het eer die beslissende ure komt, en wordt nog de vreugde uwer ouders, want het is nog mogelijk. God geve u daartoe zijn genade. Er zijn velen, die een te laat berouw in zich omdragen; doch dat zij niet wanhopen, het berouw dat voor mensen te laat is, is niet te laat bij God. Zij het maar oprecht, en tone het zich in diepe verootmoediging en in verdubbelde liefde jegens de Heer en de naaste. God kan ook het ergste weder volkomen goed maken. En de hoofdman over honderd tot zich geroepen hebbende, vroeg hij hem, of hij lang gestorven was. De Heer was buitengewoon spoedig gestorven. Slechts zes uur had de kruisiging geduurd. Wij weten waarom. De Heer had zelf het ogenblik van zijn sterven bepaald, en wij hebben u gewezen op de overeenstemming tussen het getal scheppingsdagen en het getal lijdensuren van de Heer, waarin de nieuwe, eeuwige schepping gewrocht werd. Wij weten wel, dat thans de meesten van geen eigenlijke scheppingsdagen als etmalen willen weten, maar die uitdijen tot tijdperken van millioenen jaren; doch wij achten dit onbestaanbaar met Gods almacht, die spreekt en het is er, die gebiedt en het slaat er, en onbestaanbaar met Gods wijsheid, die geen millioenen jaren nemen kan voor hetgeen door zijn macht in een ogenblik tot stand kan komen. Ook kennen wij geen andere dood dan die de bezolding der zonde is, en nu zouden er gehele reeksen van levende schepselen der aardse schepping reeds gestorven zijn vóórdat de mens, in wie de aardse schepping begrepen is en door wie de zonde in die schepping ontstond, geschapen was? Het is tegen de Schrift, wij kunnen het niet geloven. De formatie van de onderscheidene beddingen der aarde moet dus uit andere oorzaken dan die millioenen jaren te verklaren zijn. Het ongeloof maakt tegenwoordig de tijd tot God, en laat deze de wereld scheppen in plaats van de God der Schrift; doch deze nieuwe Saturnus moet even als de oude Dagon en alle afgoden vallen voor onze Jahweh. Wij weten, dat soms enkele uren genoeg zijn voor een geweldige vulkanische werking, of voor overmatige orkanen en watervloeden, om gehele landen van aard te doen veranderen, hoe veel te meer kan dit gedurende enige duizenden jaren gebeuren met onze aardbol, die duizend jaar lang in het geheel geen geschiedschrijver had, en nu nog slechts zeer gedeeltelijk door deskundigen waargenomen en historisch beschreven wordt. Doch waarom voltooide God dan de schepping niet in een ogenblik, zoals Hij naar zijn almacht vermocht, maar in zes dagen? Om een algenoegzame reden zijner wijsheid. Omdat met de schepping der wereld de tijd moest ontstaan. Indien de schepping in één ogenblik voltooid was, zou er geen begin des tijds hebben kunnen zijn; want in het ogenblik is geen opvolging van toestanden, en de tijd bestaat enkel uit een opvolging van toestanden of ogenblikken. Wij spreken thans bepaald van onze aarde, op welke de tijd bestaat, als het kenmerk van haar veranderlijkheid en vergankelijkheid. De werelden, die wel een begin, maar geen einde hebben, gelijk onze aarde, en waar dus geen tijd als bij ons, maar enkel eeuwigheid bestaat, staan, als ons geheel onbekend, buiten onze redenering. Doch wat onze aarde betreft, God kon de bakert (de bouwstof der aarde) in een enkel ogenblik scheppen; want het was hare eerste wording, de grondslag van hare voltooiing. Zij was toen een aarde woest en ledig, liggende in een afgrond van water, met enkel duisternis bedekt. Doch het ordenen van die

bouwstof kon niet in een enkel ogenblik geschieden zonder de tijd onbestaanlijk te doen zijn. En nu behaagde het God om het ordenen van die bouwstof der aardse schepping te doen plaats hebben in zes dagen, die met bijvoeging van de rustdag des Heeren, de grondslag uitmaken van de tijd. Immers, de tijd bestaat uit een aanhoudende opvolging van dagen, van etmalen. De uitdrukking van de eerste dag: Het was avond geweest en het was morgen geweest, is de door God gestelde orde des tijds tot op de dag van heden, en zal die blijven tot op de laatste dag en het einde des tijds, terwijl het zevental dagen, de week, in verband staat met de ordeningen der maan, en deze wederom met de ordeningen der zon. De natuur kent geen andere dag dan die van avond en morgen, en hoe zouden wij dan een andere willen kennen? Dat de Zoon Gods in zes uren lijden de eeuwige verlossing heeft teweeg gebracht van allen die zalig worden, heeft dezelfde grond, en die grond is de oneindige God. Ware Christus niet waarachtig God geweest, Hij had de verlossing van zonde in het geheel niet kunnen volbrengen, maar nu waren daartoe zes uren genoeg. En ook hierin volgt God zijn eigen ordeningen. Gij gevoelt het, was het lijden nog korter geweest, het zou onnatuurlijk geweest zijn; was het langer geweest, het zou overbodig zijn geweest. Gelijk alles wat Jezus betrof enig was, zo moest ook de duur van zijn lijden en het uur van zijn sterven enig zijn. En als hij het van de hoofdman over honderd verstaan had, schonk hij Jozef het lichaam. Hij gaf het Jozef ten geschenke, om niet. Anders ontving Pilatus gewoonlijk geld voor zo'n gunst. Bij de Romeinen was het de gewoonte om het lijk van een gekruisigde aan de naaste bloedverwant op diens verzoek af te staan. Daar het geen eer was de naaste bloedverwant van een gehangene te zijn, daarom werd van deze vergunning zelden gebruik gemaakt. Jozef schaamde zich deze oneer niet; zij was hem integendeel de hoogste eer, en zeker had hij er de gevraagde som, hoe groot ook, graag voor betaald; doch de ene grote schaamt zich tegenover een andere gewoonlijk over zijn gierigheid, geldzucht en eigenbelangzucht, en betoont zich dan voor een enkele keer als het tegenovergestelde, als bijzonder grootmoedig. En zo werd dan Jozef het gevraagde lichaam des Heeren ten geschenke gegeven. Liefelijke vertegenwoordiging, niet waar, van de heerlijke waarheid: dat Jezus met zijn zaligheid niet anders te ontvangen is dan als een geschenk, als een vrije gave, om niet. De Vader gaf zijn Zoon uit vrije liefde, en wil er niets voor hebben van het uwe, maar Hij wil er u zelf voor hebben, uw liefde, uw hart, om u eeuwig bij zich te hebben en te houden. Ook Pilatus moest dit denkbeeld uitdrukken. Die lijn mocht nergens gestoord worden, maar moet doorlopen tot het einde. Jezus wordt nooit aan anderen gegeven dan om niet. Men kan Hem wel voor slechts een handvol geld verkopen, maar Hem kopen kan men niet, ook niet met al het goud en zilver der wereld. Nee, zelfs in zijn dood was Jezus niet te koop. Doch hoe is Hij dan te verkrijgen? Die Hem vraagt, ontvangt Hem. En wie vraagt Hem? Die gelooft, deze heeft behoefte aan Hem, begeerte tot Hem, en wel zoals Hij is in zijn dood, als de gekruisigde, want een niet gekruisigde Christus is hem niets voor zijn ziel. Hij vraagt Hem als Zaligmaker, en dat is de gekruisigde Jezus alleen. Toen beval Pilatus, dat hem het lichaam zou gegeven worden. Jozef had Pilatus geen geld geboden, en gaf hen nu ook geen geld tot een beloning van zijn gunst. Zo iets kwam niet in zijn hart op. Wie kan denken aan geld, wiens hart vervuld is met Jezus. Zo moet ook ieder discipel van Christus gesteld zijn. Hij moet er niet aan denken, om Christus met iets ter wereld te willen kopen. En hier slaan wij een treurige blik op de Roomse kerk, waar alles voor geld kan gekocht worden, ook de vergeving der zonden. En wat is de vergeving der zonden? Is dat niet Christus zelf? O, dat de Roomse kerk mocht bedenken, dat Christus alleen verkocht werd door een verrader en ook voortaan niet dan door verraders verkocht kan worden! En wat is het einde van die handel? Dat beiden, koper en verkoper, het geld uit de handen valt, en beiden ondervinden, dat zij bij hun handel hun eigen zaligheid verloren hebben. Jozef dan ging en kocht zuiver fijn linnen, en nam het lichaam van Jezus weg, en Hem afgenomen hebbende, wond het lichaam van Jezus in fijn linnen. Hier kwam nu de koop en het geld te pas, en wel het overvloedige geld, en zulk een koop waarbij men op geen prijs ziet, maar enkel op de kostbaarheid van hetgeen men koopt. Het beste was hier nog te min, om

aan de begeerte van de koper te voldoen; doch hij moest er zich mede tevreden stellen en het heilige lichaam, dat voor het oog der engelen in eigen onschuld was gekleed, maar voor het menselijk oog tot hiertoe geheel naakt had ten toon gehangen, werd nu tot blijdschap van allen die des Heeren waren en het aanschouwden, omwikkeld door het fijnste linnen. En Nicodemus kwam ook. Ziet hier weder een verrassing. Jozef dacht alleen te zijn, en zie, daar komt nog een ander. Bij het kruis van Christus ontmoet Jozef een helper. Wie? Een ambtgenoot. Beide waren leden van de raad, doch zij kenden elkaar niet als discipelen van Christus. Had de een maar tot de ander gesproken; doch nee, eerst Christus dood moest hun beider gelijktijdig leven zijn. Zo denken wij dikwijls alleen te staan in een zaak des Heeren, en zie, daar komt een ander ons ter hulp. God laat de zijnen zeer zeldzaam alleen. Aan Luther geeft Hij een Melanchton en aan Calvijn een Farel. Liefelijke gemeenschap der heiligen! Wereldse vrienden bouwen samen aan het grote Babel, dat onuitroeibaar ideaal van hun hart en geest; maar discipelen van Christus werken samen in de dingen Gods, en delen in dezelfde belijdenis en smaadheid van de gekruisigde Christus. Schamen wij ons dan niet voor deze gesmade Christus en voor deze gesmade discipelen van Christus. Doch niets geschiede naar het vlees, want Luther is niets en Calvijn is niets, maar Christus is alles in hen, bouwende zijn Kerk door hen. Wat de Heer betreft, de smaad was nu geweken. De ene eerbewijzing volgt nu op de andere. Hebben de soldaten Hem bespot, hun overste heeft Hem verheerlijkt; heeft het volk Hem aan 't kruis gebracht, twee hunner oversten, twee prinsen des volks, hebben Hem er afgenomen en helpen begraven. Die des nachts tot Jezus eerst gekomen was. De Evangelist wil hem ons nader bekend maken, of liever wil ons herinneren, dat hij dezelfde man is, die vroeger eens tot Jezus des nachts gekomen was, en met wie het belangrijk gesprek over de wedergeboorte en over de verhoging van de Zoon des mensen, gelijk die der slang in de woestijn, gehouden werd. Onwillekeurig wijst Johannes hiermee echter op de plaag van Nicodemus hart. Deze man ging onder een last gebogen, die hem hoe langer hoe zwaarder was geworden: het geheime discipelschap. Hij had de Meester zelf gehoord, en nochtans zich niet bij Hem aangesloten; hij had Hem in het verborgene erkend als een van God gezondene, en had Hem toch niet als zodanig in het openbaar beleden. Hij werd geperst, altijd meer geperst, en vond geen ontsluiting. Doch Jezus weet te redden uit alle nood, en ook uit deze. Hij weet. wel zijn discipelen uit hun verborgenheid te voorschijn te doen komen, zodra daartoe de juiste tijd gekomen is. En deze was nu gekomen. De Heer was gestorven, en Nicodemus voelt nu zijn ziel leven. Hij zag dat Jozef de eerste was, hij wilde nu de tweede zijn. Hij kwam ook tot het kruis als dezelfde Nicodemus van vroeger, en toch als een ander gewordene. Daarom moeten wij van een vreesachtig discipel niet zo spoedig zeggen: "Hij durft niet". Wacht een weinig. Die in het eerst moedig is, is het dikwijls in het beslissend ogenblik niet meer en die aanvankelijk vreesachtig is, krijgt juist de vereiste moed als het er op aankomt. De moedige Petrus verloochende, de vreesachtige Nicodemus beleed. Zo beschikt God de zaken opdat niemand roeme in zichzelf, maar in Hem, uit wie alleen de ware moed is. Doch van het geloof moet het ten laatste komen tot de belijdenis. Wat in het hart is ingegaan, moet de mond weer uitgaan. Een vrouw kan wel lang zwanger gaan, doch ten laatste moet zij baren, of zij is nooit bevrucht geweest. Jezus in het Verborgene te belijden, zelfs in de tegenwoordigheid van Jezus, is niet genoegzaam; Hij moet openlijk op de straat als koning uitgeroepen worden, zelfs door kinderen, als bij de intocht te Jeruzalem, en hoeveel te meer dan door de volwassenen! Wij herinneren ons het gesprek, dat Nicodemus in die merkwaardige nacht met de Heer had. Hij kon toen niet begrijpen, dat de wedergeboorte niet bestond in het herstel van de oude Adam, maar in de vernieuwing van het gemoed naar het beeld van de tweede Adam, Christus. Doch later zou hij door de genade (door de Heilige Geest) duidelijk leren inzien, wat hij uit de natuur niet begrijpen kon, en daaruit ook niet begrijpelijk is. Hij was in de school van Jezus en durfde spoedig reeds mensen tegenspreken, die hij vroeger ontzag. Doch nu, bij de dood des Heeren, voelde hij de kracht, die van deze Dode uitging, en wist hij wat het geloof was, namelijk een

opheffing der ziel tot de aan het kruis verhoogde Heiland, even als bij de gebetenen in de woestijn, de opheffing der ogen naar de opgeheven slang, en hij had reeds een vermoeden van verre, dat door de opstanding des Heeren ten volle zou verwezenlijkt worden: dat de wedergeboorte niet anders is dan de opstanding der ziel uit haar dood, door de inplanting van een nieuw Goddelijk levensbeginsel in onze geestelijk dode menselijke natuur. Doch thans, hoe treffend! zou hijzelf die aan het kruis verhoogde Zoon des mensen van dat kruis helpen afnemen. Brengende een mengsel van mirre en aloë, omtrent honderd pond gewicht. Hij kwam tot het kruis, maar niet met ledige handen. Terwijl Jozef het linnen kocht, kocht hij zich de specerijen, in een ontzaglijke hoeveelheid, en zij kwamen met die kostbare vracht tot het kruis, om het lichaam des Heeren er in te wikkelen. Voorzeker, dit was een koninklijke voorbereiding tot de begrafenis. Honderd pond mirre en aloë! Des Heeren lichaam werd er als in begraven. Nu, wat men aan de Heer doet, dat moet men goed doen, dat moet men opperbest doen, daar moet niet alleen niets aan ontbreken, maar dat moet allerovervloedigst zijn en alle maat te buiten gaan. Immers, bij de dood van hen die wij liefhebben, willen ook wij nog eenmaal al onze liefde aan hen betonen, door hen met al die eer te begraven, die in ons vermogen is. De zondares en daarna Maria hadden bij haar zalvingen van die overvloed het voorbeeld gegeven, en het eerste beginsel van het verraad van Judas was zijn afkeer van deze mildheid jegens de Heer. Wachten wij ons dus voor karigheid in alles wat de Heer zelf betreft, en laat ons daarin mild, overmild zijn; want te mild in het geven aan of voor Jezus en de zijnen kunnen wij nooit zijn. Zij namen dan het lichaam van Jezus, en bonden dat in linnen doeken met de specerijen, gelijk de Joden de gewoonte hebben van begraven. Let op de opvolging van de ene heerlijkheid na de andere. De Joodse overheden moesten naar de wet behoorlijk zorgen, dat de opgehangenen vóór zonsondergang van het hout afgenomen en begraven werden. Welnu, deze overheden zijn bij de begraving van Jezus tegenwoordig, maar en dit is de heerlijkheid deze twee overheden zijn tegelijk discipelen van Jezus, en laten Hem niet voor hun kosten door anderen eerbaar, maar onkostbaar begraven, (zoals wij nog wel eens doen aan arme verwanten of bekenden), nee, zij begraven Hem zelf op de meest kostbare wijze. Ook daarom is des Heeren begraving zo heerlijk, omdat zij de vrucht was van de innige liefde der zijnen. En er was in de plaats waar Hij gekruisigd was een hof, en in die hof een nieuw graf, hetwelk Jozef in een steenrots uitgehouwen had, in hetwelk nog nooit iemand gelegd was geweest. Aldaar dan legden zij Jezus om de voorbereiding der Joden, overmits het graf nabij was. En de sabbat kwam aan. Dat de Heer juist in dit graf begraven werd, was schijnbaar een toevalligheid aan de zijde der mensen. Niemand had opzettelijk aan de wijze en de plaats van 's Heeren begraving gedacht. De kruisigers van Jezus hadden er niet aan gedacht; want zij konden niet anders denken, dan dat Jezus, bij gelijke straf met de misdadigers, ook gelijke begrafenis met hen hebben zou. Ook zijn discipelen dachten er niet aan, want het lichaam des Heeren was buiten hun bezit en buiten hun bereik. Toch moest er in voorzien, en het woord Gods vervuld worden, "dat de Heer in zijn dood bij de rijken zijn zou." En daar komt nu Jozef: hij weet waar Jezus zal begraven worden. In de nabijheid van Golgotha had hij een hof in eigendom, en daar er een rots in die hof was, zo had hij zich in deze rots een graf laten uithouwen voor zich en zijn familie, daar hij, ofschoon van Arimathea afkomstig, als lid van de raad te Jeruzalem zijn blijvende woonplaats had. De toestemming tot de afneming en begraving van het lichaam des Heeren verkregen hebbende, was zijn tweede gedachte de Heer in dat graf voorlopig te begraven. Ik zeg voorlopig, want het was een begrafenis in grote haast. De tijd drong, de zon was aan het ondergaan, en de sabbat begon aan te breken, en vóórdat de sabbat aanbrak moest het dode lichaam geborgen zijn. Na de sabbat en het feest zou men de Heer op een andere plaats, men wist nog niet waar, begraven, of misschien wel in hetzelfde graf laten, maar Hem met meer behoorlijke orde, met zalven en specerijen, de hoogste eer bewijzen die men kon, zoals dit uit de latere toebereidselen der vrouwen blijkt. Doch de toevalligheid aan de zijde der mensen is de voorzienigheid aan de zijde Gods. Het graf van den Christus mocht geen blijvende plaats zijn, slechts een

nachtverblijf; geen woning, slecht een herberg. Een voorlopige begraving was voldoende; want er was geen andere begraving nodig. De Heer zou opstaan uit zijn graf, en al de dingen voor de dode zouden voor Hem overbodig zijn. Des Heeren graf was een nieuw graf. Ook dit scheen toevallig, maar was het niet. De waardigheid zijns persoons bracht dit volstrekt mede. Hoe zou hetgeen reeds door een ander gebruikt was voegen voor de Heer, de Zone Gods! Wij merkten dit reeds op bij gelegenheid van 's Heeren intrede te Jeruzalem, daar ook het veulen, waarop de Heer reed, door geen ander ooit bereden was. Wat voor de Heer is, is voor Hem alleen. En dat was niet iets bloot uitwendig, eigenaardig bij de Heer; maar al het uiterlijke had bij Hem een innerlijke, diepe, Goddelijke grond en reden. De grote waarheid in Christus is, dat alles in Hem nieuw is en eeuwig nieuw blijft. Christus is de nieuwe mens, het Hoofd der nieuwe mensheid. In Hem ontvangen wij het Nieuwe Testament, de nieuwe wijn, het nieuwe hart, de nieuwe geboorte, de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. In Christus moet al het oude sterven en moet alles onvergankelijk nieuw worden. Hoe zou Hij gemeenschap kunnen hebben met het oude, Hij, die alle dingen nieuw maakt? Onze oude mens, onze zondige natuur uit Adam moet dan ook sterven in Hem, zal onze nieuwe mens in Hem opstaan ten eeuwige leven. Dit geschiedt door het geloof in een dagelijkse afsterving, en zal voltooid worden door God in de dood van ons lichaam, dat juist hiermee een heerlijke opstanding wacht. Immers werd Jezus niet in een nieuw graf gelegd voor zichzelf alleen, nee, zijn nieuwe graf maakt al de graven der zijnen tot nieuwe graven, tot graven der opstanding in heerlijkheid, gelijk zijn eigen nieuwe graf geweest is. Des Heeren graf was in een hof. Welk een treffende overeenkomst, waardoor het ontstaan en de wegneming der zonde als op één plaats, althans op elkaar gelijkende plaatsen geschiedde. Vreemd, nietwaar, dat Jozef in een hof, in een lusthof zich een graf liet vervaardigen; doch ook Abraham kocht zich een graf, welke een spelonk was op de akker van een der zonen Heths, en onze kerkhoven zijn nog overblijfselen van de treffende waarheid, dat de zonde het paradijs in een begraafplaats, in onze begraafplaats, veranderd heeft. Zal dit eeuwig zo blijven? Nee, de dode, die in de hof van Jozef wordt begraven, zal in die hof weder opstaan, en daarmede de graven van al de zijnen heiligen tot de tijdelijke verblijven hunner lichamen, waaruit zij eenmaal in heerlijkheid zullen opstaan, om die nieuwe aarde te betreden, die een eeuwige lusthof Gods zal zijn. Ja, Jezus heiligde ons graf tot een plaats der wederopstanding in heerlijkheid. En vrees nu niet, o Christen, dat uw graf den Heer onbekend zou zijn. Al laagt gij aan het uiterste der zee, ook daar rust zijn oog op uw graf. Is niet geheel de aarde, de aardbol, als een lijkbus in zijn hand, en kan Hij die wereld der doden niet doen leven? Zeker kan Hij dit en zal Hij dit, want Hij heeft belooft het te doen aan het einde der dagen. En Jozef, een grote steen tegen de deur des grafs gewenteld hebbende, ging weg. Het graf had zijn eigen deur, welke door Jozef gesloten werd. De vrouwen zeiden ook later tot elkaar: Wie zal ons de steen van de deur van het graf afwentelen? Doch Jozef wentelde bovendien nog een zware steen voor het graf, om het tegen alle aanranding te beveiligen. Voorts rekende hij op de hovenier, die de hof moest bewaren, en op de invallenden feestsabbat, zodat nu met gerustheid de morgen van de eerste dag der week kon worden ingewacht, om het verdere met des Heeren lichaam te doen. Hij ging nu heen; hij had zijn werk verricht. Wij zien hem dan ook niet weder in de Evangelische geschiedenis, evenmin als Nicodemus. Zij gingen uit de Schrift naar de hemel; daar zullen wij ze wederzien, wanneer ook wij door de Schrift daarheen zijn gegaan: wanneer ook wij geloofd hebben in Hem, die de grote, enige inhoud der Schrift is Jezus, de Christus. En ook de vrouwen, die met Hem gekomen waren uit Galiléa, volgden na; en aldaar waren Maria Magdalena en de andere Maria (de moeder van Jozef), zittende tegenover het graf, en aanschouwden het graf en hoe zijn lichaam gelegd werd. Van de elf discipelen horen wij niets; nochtans zullen zij zeker bedoeld worden onder zijn bekenden, die met de discipelinnen op een afstand van het kruis stonden. Lukas 23:40. Thans bij de begraving schijnen zij zich echter uit vrees voor de Joden verborgen te hebben gehouden. Wij zien althans, behalve Jozef en Nicodemus, alleen sommige der vrouwen daarbij tegenwoordig, die met de oplettendheid,

welke haar kunne in plaatselijke dingen bijzonder eigen is, nauwkeurig opnamen, hoe Jezus gelegd werd, opdat zij vóór de dageraad van de eerste dag der week terugkeerende, in het donker zouden weten hoe tot het graf in te gaan, om het lichaam des Heeren te zalven. En zo werden dan zij, die straks nog verre stonden, door de dood des Heeren Hem zo nabij gebracht, dat zij zich de plaats waar het lichaam lag in het geheugen konden prenten. Trouwens, de Heer heeft het zelf gezegd: Ik zal ze allen tot Mij trekken. Zijn liefde trekt al de zijnen aan. Straks zal hetzelfde plaats hebben bij de opstanding, daarna bij de hemelvaart, daarna in de hemel, en ten laatste op de vernieuwde aarde. Gedurig is er nog bij hen verandering van plaats, maar het middenpunt blijft de enige Jezus. Doch al het veranderlijke houdt eenmaal op, en dan zouden zij en zullen wij altijd met de Heer zijn. En wedergekeerd zijnde, bereidden zij specerijen en zalven. Zij meenden niet, dat de honderd pond mirre en aloë van Nicodemus genoeg waren om het lichaam des Heeren zo lang mogelijk voor het bederf te bewaren . Nee, zij bereidden nog afzonderlijke specerijen, om het lichaam des Heeren op een volkomene wijze te zalven. Zij wisten niet, dat het heilige lichaam de verderfelijkheid niet kon ondergaan, en zij behoefden het ook niet te weten, opdat er plaats mocht blijven voor de betoning van haar liefde. Merkt echter op, dat onder de Maria's niet Maria de moeder des Heeren genoemd wordt. Zij bereidde geen specerijen en zalven. Nee, zij wist dat ze overbodig waren. Het zwaard, eenmaal door haar ziel gegaan zijnde, had de genade al haar balsem in haar harte uitgegoten, en haar herinnerd aan de eerste angst, die zij over Jezus had uitgestaan, toen zij Hem verloren dacht, maar op de derde dag terug vond. Dit was een profetie voor haar alleen geweest, en werd nu alleen bij haar een vervulling. Zij geloofde aan het woord, door Jezus meermalen ook in hare tegenwoordigheid uitgesproken: De Zoon des mensen zal in de handen der mensen overgeleverd en gedood worden en ten derde dage weder opstaan. En op de sabbat rustten zij naar het gebod. Treffend, niet waar, dat er na des Heeren dood nog zoveel tijd overbleef om alles te verrichten wat er tot de begraving des Heeren nodig was, zodat toen de sabbat werkelijk aanbrak, alles volbracht was. Gods bestuur regelt alles, ook de tijd, en Hij geeft tijd voor alles wat nodig is, en zóveel tijd dat alles met orde en welvoegelijkheid geschieden kan. Er moest haast gemaakt worden, doch er was geen overhaasting nodig geweest, want ook hier waren alle dingen gereed. Zij behoefden slechts aanvaard te worden. Ja, zelfs de vrouwen hadden nog de tijd om voor de toekomst te zorgen, want na het eindigen van de sabbat, zaterdagavond om zes uur, zou daartoe ook nog tijd over zijn. Nog eens, welk een liefde was er in deze vrouwen voor de Heer! Hoe schamen zij zo vele onverschilligen, die zelfs lieve betrekkingen kunnen laten begraven op schamele wijze, en zich beroepen op het woord: "Het is voor de doden hetzelfde." Het is voor de doden hetzelfde, maar niet voor u. De beminde doden moet men nog in de dood beminnen, en het kan een liefhebbende ziel niet onverschillig zijn, hoe er met het dierbaar overschot gehandeld wordt. Ook als dode moet de beminde nog alles hebben wat men hem geven kan. Zij rustten op de sabbat naar het gebod. Ook Christus rustte op de sabbat, de grote sabbat, de paassabbat der Joden. Ook Hij rustte naar het gebod, naar het vierde gebod. En gelijk Christus alle andere geboden op volstrekt volmaakte wijze vervulde, zo ook dit gebod, door een volstrekte rust, door de rust des doods. En wat nu eenmaal volstrekt volmaakt vervuld is, dat heeft zijn einde bereikt. Door 's Heeren rust in het graf heeft de oude sabbat, de zevende dag als rustdag, opgehouden te bestaan, en uit de opstanding des Heeren is de eerste dag der week als een nieuwe dag geboren, als een eeuwige nieuwe dag, als de dag van het nieuwe leven en der Goddelijke werken. De eerste dag der week was het begin der oude schepping, der natuur, en nu ook het begin der nieuwe schepping, der genade. Nog eens, in Christus is al het oude nieuw geworden, ook de sabbat. Daarom verklaart Paulus zich te zijn onder de wet van Christns, Johannes onder de wet der liefde, en Jacobus onder de wet der vrijheid. Het is dezelfde Goddelijke wet, maar zij wordt op een andere, hogere, ja op de hoogst mogelijke wijze vervuld. De sabbat bestond uit twee delen: in het nalaten van alle aardse beroepsbezigheden èn in het zich verzamelen voor het aangezicht des Heeren in tempel en synagoge, om het woord

Gods te horen. Beide delen hebben in Christus niet hun wezen, maar enkel hun uitwendige wezen verloren. Door zijn volstrekt volmaakte vervulling van al de geboden der wet heeft Hij de wet voor ons, die geloven, veranderd van een eisende en strafdreigende wet in een wet van liefde en genade. Al wat Israël moest doen, dat moeten wij willen doen uit liefde, uit wederliefde voor de ontvangene verlossing van de vloek der wet. Daarom moet de Christen, in plaats van de wet minder te vervullen dan de Jood, haar eindeloos meer vervullen; want Jezus heeft zelf tot zijn discipelen gezegd: Tenzij uw gerechtigheid overvloediger zij dan die der Schriftgeleerden en der Farizeën, gij zult in het koningrijk der hemelen geenszins ingaan. Wat wij uit liefde doen valt ons niet zwaar; daarom zijn Gods geboden niet zwaar voor de Christen. De Jood deed genoeg als hij de tiende gaf van zijn inkomsten voor de zaak des Heeren, maar een waar Christen geeft uit vrije liefde veel meer, en rekent niet met tienden, maar met vijfden, derden, ja geeft, waar hij twee mantels heeft, de ene mantel aan hem die er geen heeft. En zo is het ook met het houden van de eersten dag der week. Zal een Christen de dag des Heeren doorbrengen met de bezigheden van zijn tijdelijk beroep? Hebben de discipelen des Heeren, hebben de eerste Christenen dat gedaan? Immers nee. Zij kwamen samen tot het gebed, tot lezen, spreken of aanhoren van het woord Gods, tot de breking des broods, tot het verzamelen en uitdelen van liefdegaven aan de armen. Welnu, zo is dan ook onze eerste dag der week een rustdag, waarop wij uit liefde en dankbaarheid jegens de Heer niet alleen rusten van onze aardse beroepsbezigheden, maar ook als zijn mede-opstandelingen tot een nieuw leven, van onze werken om ons te verlustigen in zijn werken, de werken zijner schepping en verlossing, welke beide door de eerste dag der week vertegenwoordigd worden. Wij kunnen van deze tekst niet afstappen zonder nog eens uit te roepen: O, die heerlijkheid des Zoons van God! Zij is onze heerlijkheid. Dat Hij juist op de avond van de zesde of laatste scheppingsdag, toen al de werken der natuur door God volbracht waren, en ook de mens, man en vrouw, geschapen waren tot zijn ruste inging, is iets onnitsprekelijk heerlijks en Goddelijks, omdat deze twee grote gebeurtenissen in elkaar grijpen. Toen de sabbat Gods als Schepper inging, ging ook de grote rust in van de Zoon van God, na de verlossing der wereld volbracht te hebben. En nu wij weten, dat de Vader door de Zoon ook de wereld geschapen heeft, wordt deze harmonie nog verhoogd, en deze heerlijkheid nog te schitterender. Door zijn sabbatsrust in de schoot der aarde heeft de Heere Jezus ook de aarde geheiligd tot de sabbatsrust, die haar wacht, nadat de strijd op haar zal volstreden zijn, een sabbatsrust, waarvan zeer heerlijke dingen worden gesproken door de mond der profeten van het Oude Testament en door Johannes, de profeet van het Nieuwe Verbond. En door de sabbatsrust, in het graf door te brengen heiligde de Zoon van God de graven van al de zijnen. Zijn graf maakt het graf van iedere gelovige tot een heilige plaats, waar het lichaam zijn sabbat houdt, tot een plaats van tijdelijke rust en van verwachting der wederopstanding in heerlijkheid. Nee, niet het nederleggen van een immortellenkrans boven de kist van de ontslapene heiligt deze, en niet het bestrooien met bloemen wijdt het graf. Alleen de dood van Christus heiligt de dode en alleen de in het graf ligging van Christus heiligt het graf. Niet dat wij het afkeuren, dat de liefde zich openbare jegens de dode met het beste wat zij heeft; nee, maar wij herinneren alleen, dat er boven de menselijke machteloze wijding een hogere almachtige wijding onzer doden en onzer graven nodig is en bestaat: in Christus en in Christus alleen. De beschaafdsten der Heidenen bedekten ook de afzichtelijkheid des doods met bloemen, en stelden de dood voor als een genius met omgekeerde fakkel; maar zij kenden de dood niet als de bezolding der zonde, en zij kenden de Christus niet als de Verzoener der zonde en de Verlosser uit dood en graf. Laat ons, nu wij Christenen geworden zijn, niet weder Heidenen worden! Wij kennen de zonde en de dood, en de Verzoener en Verlosser van beide, en eeuwig zij Gods genade er voor geprezen; want zonder deze kennis zouden wij, als de Heidenen, zonder God en zonder hoop in deze wereld zijn; doch nu weten wij, dat in Christus al de beloften Gods ja en amen, waarheid en zekerheid zijn, en dat wij niet gesteld zijn tot toorn (tot ondergang in onze zonden door het rechtvaardig oordeel Gods), maar tot verkrijging der

zaligheid door onze Heere Jezus Christus. 1 Thessalonicenzen 5:9. Des anderen daags nu, welke is na de voorbereiding. Dit wordt gezegd naar Joodse tijdrekening en niet naar de onze. Des anderen daags is bij de Joden wat bij ons vrijdagavond na zonsondergang is; dan begint hun zaterdag of sabbatdag. Nee, niet de volgende morgen, maar nog diezelfde avond waren de Joodse overheden er op uit, om het graf te verzegelen. Gij voelt ook dat bij deze lieden geen uitstel tot de volgende dag mogelijk was. Geen enkelen nacht mocht Jezus in het graf door hen alleen gelaten worden. Dat de Joden hiermee de sabbat schonden, kwam niet in hun gedachte, want in zulke gevallen komt bij zulke mensen de Jezuïet, (dien wij trouwens allen met de paus en met zoveel andere boze machten door onze oude natuur in ons dragen) te voorschijn, en zegt: "Het doel heiligt de middelen; gij doet het immers ter ere Gods, en daarvoor moogt gij gerust de sabbat breken." Doch als diezelfde mensen door Jezus op de sabbat een acht en dertigjarigen kranke, of een waterzuchtige genezen, of een blindgeborene ziende gemaakt zagen, dan scholden zij Hem als een sabbatschender en haatten en vervolgden zij Hem tot de dood toe. Vergaderden de Overpriesters en de Farizeën tot Pilatus, zeggende: Heer! Wij zijn indachtig, dat deze verleider, nog levende, gezegd heeft: Na drie dagen zal Ik opstaan. Beveel dan dat het graf verzekerd wordt tot de derde dag toe, opdat zijn discipelen niet bij nacht komen en hem stelen, en zeggen tot het volk: Hij is opgestaan van de dood. En alzo zal de laatste dwaling erger zijn dan de eerste. Pilatus zeide tot hen: Gij hebt een wacht, verzekert het gelijk gij het verstaat. De vijanden horen scherper en onthouden beter dan de vrienden. De Joodse overheden wisten zeer goed, dat Jezus gezegd had ten derde dage te zullen opstaan. En het is ons aangenaam te horen, dat zij het wisten, want dan wisten zij ook, dat Jezus zijn eigen dood en wijze van sterven in al de bijzonderheden had voorzegd, en hiermee hadden zij in zichzelf de bevestiging van het woord, dat Jezus tot Kajafas zeide, toen deze Hem vroeg naar zijn discipelen en naar zijn leer: Ik heb vrij uit gesproken tot de wereld; Ik heb altijd geleerd in de synagoge en in de tempel, waar de Joden van alle plaatsen tezamen komen en in het verborgene heb Ik niets gesproken. Wat ondervraagt gij Mij? Ondervraag degenen, die het gehoord hebben, ziet, deze weten wat Ik gezegd heb. Ja, de overheden wisten zelf wel wat Jezus gezegd had, en daarvan is hun getuigenis in de tekst het beste bewijs, en het is ons zo belangrijk, omdat het hun schuld verhoogt en hun ongeloof te onverschoonlijker maakt. Immers, als wij iemand zijn eigen dood en de wijze van zijn dood horen voorspellen, en wij zien, dat deze voorspelling in al de bijzonderheden vervuld wordt, dan moeten wij immers wel zeggen, als wij ten minste nog enig gevoel voor waarheid hebben: "Die man was een profeet." Doch deze mensen hadden geen gevoel voor waarheid meer, en zij noemden de gezegende Heer der heerlijkheid in hun ongeloof: die verleider. Doch ziet nu eens, hoe God de wijzen der wereld vangt in hun arglistigheid, en de boosheid der bozen dienstbaar maakt aan de verheerlijking zijner waarheid. Juist nu de vijanden van Jezus alle mogelijke voorzorgen genomen hebben, om ten opzichte van de opstanding van Jezus bedrog te voorkomen, hebben zij bij de werkelijke opstanding van Jezus alle verontschuldiging ontnomen niet alleen aan hun eigen ongeloof, maar ook aan het ongeloof van alle volgende geslachten. Doch al is het ongeloof niet te verontschuldigen, al moet het ook zijn eigen doodvonnis onophoudelijk uitspreken, toch is en blijft het wat het is: ongeloof, dat enkel en alleen leeft van de leugen, gelijk het geloof enkel en alleen leeft van de waarheid. Toen de waarheid der opstanding van Jezus aan deze lieden verkondigd werd door hun eigen dienaren, veranderden die geestelijke goochelaars deze heerlijke waarheid terstond in een plompe leugen, die zij onder het volk lieten verspreiden. En zo doen nog heden allen, die de waarheid van 's Heeren opstanding ontkennen. Al wat zij tegen deze op duizendvoudige wijze gestaafde gebeurtenis inbrengen, zijn zulke ellendige drogredenen, dat zij zich ten diepste moesten schamen, ze nog in deze naar het verstand veelzijdig ontwikkelde tijd te berde te brengen. Doch die de waarheid niet wil geloven, moet de leugen aannemen, en de leugen is niets anders, en brengt niets anders voort dan onzin. En zij, heengaande, verzekerden het graf met de wacht, de steen verzegeld hebbende. Nu was, zoals zij meenden, de zaak, Jezus

betreffende, ten volle afgedaan. De man, die zich de Christus noemde, was nu afgesneden uit het land der levende, en uitgeroeid uit zijn volk. Hij was dood en begraven, de deur van zijn graf gesloten, een grote steen vóór de deur van het graf gelegd, de steen met een zegel aan het graf verbonden en een wacht soldaten er vóór. Wat wilde men meer? De man dood, de zaak dood. "Wij triomferen na zo veel strijd, na zo veel worstelen, na zo veel inspanning van al onze krachten, na zo ontzaglijk veel moeite. Nu kunnen wij rusten op de sabbat; nu is deze ons zoet, want wij hebben een volkomen overwinning behaald, en wat ons nu zo lang gekweld heeft, zal ons niet langer kwellen. De dood heeft er voorgoed een einde aan gemaakt." Zo dachten en spraken de vijanden van Jezus. Hoe hadden zij zich misrekend! Hoe spraken zij buiten God om! Hoe redeneerden zij alsof zijzelf God waren, die de dood in zijn macht heeft! Is God niet ook de God die de doden levend maakt, en gaat de zon die in het westen ondergaat, niet weder op in het oosten? Welnu, ook hier was een zon ondergegaan, een Zoon , oneindig hoger nog dan die der natuur, de Zoon der gerechtigheid, en ook zij zal weder opgaan opdat zij allen, die in de schaduw des doods zijn neergezeten en dorsten naar het licht des levens, eeuwig bestrale. En als de sabbat voorbijgegaan was, hadden Maria Magdalena en Maria, de moeder van Jacobus, en Salome specerijen gekocht, opdat zij kwamen en Hem zalfden. De Evangelist Markus vat hier al de dienstdoende vrouwen te zamen, zowel zij die vóór als die na de sabbat de specerijen kochten en bereidden. Haar doel was om gezamenlijk bij het krieken van de eersten dag der week de Heer te zalven. Deze dienst werd altijd door de moeders in Israël, door gehuwde vrouwen uit de naaste bloedverwanten en bevrienden des huizes bij de Joden verricht, en bestond voornamelijk in de wassing van het gelaat, de zalving van het hoofd en de voeten, en de sluiting van het linnen, dat het gehele lichaam omgaf. Wat de sabbat zelf betreft, deze was een dag van gezegende rust ook voor deze discipelinnen. Ik herinner u, dat de sabbat bij de Jood alles eindigt, ook de droefheid en de rouw, die anders bij een zo hartstochtelijk volk als de Joden, niet te dragen zou zijn. Gij weet, in de rouwdagen zitten de Joden op de grond, of op lage stoeltjes met gescheurde kleren, en rouwklagen en wenen. Doch zodra is de sabbat des Heeren niet aangebroken, of zij staan op, kleden zich en bedrijven gedurende de sabbat geen rouw: Zij rusten dan ook van hun droefheid. En nu, de in het graf rustende Christus deelde van zijn rust mede aan de zijnen, evenals Hij hun bij zijn opstanding van zijn opstandingsleven mededeelde. En wat de Heer zelf in zijn rust betreft, bij hetgeen wij zo even reeds gezegd hebben, voegen wij nog dit: gelijk God na zijn zesdaagse schepping één dag rustte van die schepping, om daarna weder tot tijdelijke werkzaamheid in die schepping over te gaan, zo rustte ook Christus tot aanduiding van de hogere, van de volstrekte volkomenheid van zijn werk, tot op de derde dag van zijn herschepping der wereld, en ging toen over tot een eeuwige werkzaamheid in die nieuwe schepping; immers de oude schepping lost zich eenmaal op, gaat eenmaal over in de nieuwe schepping, en de eerste dag der week vertegenwoordigt daarom in Christus dat leven, waarin geen rust, geen ophouden van werkzaamheid meer bestaat. Het eeuwige leven is een volkomen leven, een eeuwig voortgaande betoning van kracht, die verpozing noch rust behoeft. Daarom wordt er van hen, die zalig worden, gezegd: Zij zijn voor de troon van God, en dienen Hem dag en nacht in zijn tempel, en van geheel de nieuwe schepping: Aldaar zal geen nacht meer zijn. Openbaring 7:15, 22:5.

24:1 De Heer opgestaan.
En op de eerste dag van de week. Wij vinden hier voor de eerste maal in de Evangeliën gesproken van de eerste dag der week. Deze dag, door de Heer geheiligd zijnde door zijn opstanding uit de dood, stond nu en voortaan in het Koninkrijk Gods, bij de Christelijke gemeente aan het hoofd der dagen. Op die dag kwamen de discipelen bijzonder bijeen tot het gebed en de prediking, tot de broodbreking en zorg voor de armen (Handelingen 20:7 1Co 16:2), en komen wij thans nog bijeen tot hetzelfde doel. Treffend is het op te merken, dat dezelfde eerste dag der week, waarop de eerste schepping begon, de eerste dag werd der nieuwe schepping, die onveranderlijk volmaakt is. Trouwens, in de opstanding van Christus, of juister gezegd: in de uit de dood opstaande Christus begon die nieuwe schepping, en duurt zij eeuwig voort. Daarom zijn wel alle dagen even heilig voor de Christen, voorzover hij op geen enkele dag opzettelijk iets onheiligs verricht, maar deze heiliging is meer verborgen en bedekt door het dagelijks en huiselijk leven. Op de eerste dag der week toont hij dat naar buiten voor de gemeente en voor de wereld, door zich voor aller oog te onthouden van alles wat met de gedachtenis van 's Heeren opstanding uit de dood der zonde en te onzer rechtvaardigmaking niet overeenstemt. Immers, de dag die de Heere bijzonder geheiligd heeft, dient wederkerig door ons bijzonder geheiligd te worden. Daarbij vervangt, zoals wij reeds opmerkten, de eerste dag der week onder het Nieuwe Testament de laatste dag der week van het Oude Testament. De sabbatdag is door Christus heengegaan, en daarmee tot de dag der opstanding, des nieuwen, eeuwigen levens geworden, evenals de besnijdenis en het Pascha des Ouden Verbonds door Christus zijn heengegaan, en daarmee tot Doop en Avondmaal zijn geworden. Met andere woorden: al de Goddelijke instellingen onder het Oude Testament waren als zodanig voorafschaduwingen, en voorbereidingen, en profetieën van een hogere vervulling onder het Nieuwe Testament, dat in de dood van de Zoon Gods zijn kracht zou hebben. De uit de dood opgestane Christus is de nieuwe mens, en als de Eerstgeborene uit de doden het Hoofd der nieuwe mensheid, en zo maakt Hij alle dingen ook in het Koninkrijk Gods nieuw; en niet alleen nieuw, maar ook heerlijk. Slaan wij het oog op de Heere sedert zijn geboorte te Bethlehem tot op zijn dood op Golgotha, dan zien wij, dat de Heere uit de aarde genomen heeft al wat onaanzienlijk was, en dat Hij al de heerlijkheid die in Hem was en van Hem uitstraalde, uit de hemel had meegebracht. Hij werd geboren uit een maagd, die het offer der armoede (een paar jonge duiven) moest brengen. Zijn eerste rustplaats was een kribbe, en zijn laatste sponde een kruis, en tussen die beide kon Hij betuigen, dat de vossen hun holen en de vogels des hemels hun nesten hebben, maar Hijzelf geen eigen plaats, waar Hij het hoofd op kon neerleggen. Daarbij was zijn omgeving even onaanzienlijk. Zijn discipelen waren vissers en tollenaars, en Hij at en dronk en verkeerde doorgaans met de geringsten des volks. Er was dus aan Jezus niets heerlijks van de heerlijkheid der wereld. En toen deze Hem door de Satan en later door het volk, dat Hem tot koning maken wilde, aangeboden werd, wees Hij die af. Daartegenover was er in Jezus en openbaarde zich uit Jezus heerlijkheid op heerlijkheid: de heerlijkheid zijn onbesmette en onbesmettelijke heiligheid in zijn wandel, zijn alles overtreffende wijsheid in zijn woorden, zijn alle leed opheffende liefde in zijn wonderen, doch al deze heerlijkheden waren uit de hemel. En nu het lijden des doods geleden was, nu zou Hij tot die hemel zelf ingaan, en daarmee wederkeren tot die heerlijkheid, die Hij bij de Vader had voordat de grond van de wereld gelegd was, om ze mede te delen aan de zijnen. En zo worden in Christus voor de zijnen niet alleen alle dingen nieuw, maar ook verheerlijkt, reeds hier. Natuurlijk niet in volle werkelijkheid, maar in beginsel. Want dezelfde weg, die de Heere is gegaan, moet ook zijn gemeente gaan: doorlijden tot heerlijkheid. Doch het lijden is een tijdelijke, voorbijgaande, en de heerlijkheid een eeuwigblijvende zaak. En zo is dan ook de afzondering van de eerste dag der week tot de dag des Heeren een aanvankelijke verheerlijking van de sabbat, Welke in de eeuwigheid haar voltooiing ontvangt. Daar zal tegelijk de eeuwige sabbat of rustdag zijn van

alles wat aards is en de eeuwige werkdag van alles wat hemels is. Laat na de sabbat, zeer vroeg in de morgenstond. Hoe nauwkeurig deze tijdsbepalingen zijn, het juiste tijdstip van 's Heeren opstanding uit het graf is niet vermeld, en is niet te bepalen. Zulke juistheden behoudt God zich voor alleen te weten. Zijn werk is altijd in het verborgen en voor ons onzichtbaar, en als het voor ons zichtbaar wordt, dan heeft het reeds lang bestaan. Als de moeder het leven der vrucht onder haar hart voelt, dan heeft het vruchtje reeds lang geleefd. En zo is het met alles. God alleen weet het juiste begin en het juiste einde van alle dingen. Wij zien slechts enkele van de middenschakels. Daarom is het zo dwaas, niet aan wonderen Gods te willen geloven, omdat zij de zichtbare, de voor ons kenbare wetten der natuur te boven of te buiten gaan. Wat van Gods werken te zien en te kennen is, is zeker wel het minste van Gods werken. Het meeste daarvan ligt op onzichtbaar gebied, en wat weet de mens daarvan? Niets. Staat niet ook onze eigen geest met zijn gedachtewereld voor het grootste gedeelte op onzichtbaar gebied, en wie kan van zijn eigen geest verklaren vanwaar hij zijn gedachten neemt, alvorens hij die uitspreekt in woorden, en hoe zijn geheugen ontelbare gedachten in zich opneemt en als levenloos maakt, opdat ons denkvermogen ruimte hebben om geregeld te werken? Deze zijn allemaal geheimen, die niemand kan weten dan God alleen, en hoe zouden wij dan de Geest van God grenzen zetten, die Hij niet kan te buiten gaan, en veeleer zeggen: Een God die geen wonderen kan doen, is niet de waarachtige God, maar een afgod, of liever is geen God. Ziet, er geschiedde een grote aardbeving. Reeds terstond hebben wij hier een wonder Gods. En wat is eigenlijk een wonder Gods? Een bijzondere tussenkomst Gods, die uit haar aard verborgen is, maar die zich als zodanig tegelijk openbaart. Gods onzichtbare daden hebben zichtbare uitwerkselen, en die uitwerkselen zijn overeenkomstig zijn onzichtbare daden. En nu is de aardbeving het ontzettendst natuurverschijnsel dat wij kennen. Trouwens, het allerhoogste voegde alleen voor de allerhoogste persoon op aarde, voor de Heer der heerlijkheid, en voor de allerhoogste zaak die er plaats had: de opstanding van Gods Zoon uit dood en graf. Wat is bij zulk een teken het bulderen van het geschut bij de komst van een vorst tot zijn volk? Ach, de geringheid van de mens blijkt uit de geringheid der middelen die hem ten dienste staan. Hier beefde, ja schudde de aarde, (want het was een grote aardbeving) toen de Zoon van God uit haar schoot opstond als de Overwinnaar van de dood. Voorts is het opmerkelijk, dat ook bij de dood des Heeren een grote aardbeving plaats had (Mattheus 27:51,52). Ook dit was de Heere waardig. Die aardbeving was een teken van de opening der aarde voor de Heere, om Hem te ontvangen, en voor zijn ontslapen heiligen, om hen uit te laten. En is niet nog de dood voor ieder Christen een aardbeving, die zijn huis schudt tot in de grondvesten, en tegelijk, als te Fillippi, de deuren zijner gevangenis doet openspringen, om er vrij door uit te gaan? Want een engel des Heeren, nederdalende uit de hemel, kwam toe, en wentelde de steen af van de deur des grafs. Was de grote aardbeving het Gode waardig teken der grote zaak die er met de hoogsten persoon geschiedde, niet minder Gode waardig was het afwentelen van de steen door de hand eens engels. In hetzelfde ogenblik, dat de Heere in het graf leefde, en opstond van de plaats waar Hij gelegen had, waren er twee engelen in het graf gereed, van welke Lukas en Johannes spreken, om de Heere te ontdoen van het lijnwaad met specerijen, dat zijn lichaam omving, Hem de zweetdoek van het hoofd te doen, en Hem het thans voegend kleed toe te reiken, en opende de engel, waarvan Mattheüs hier spreekt, het graf, opdat de Heere zou uitgaan. Gij ziet, de Heere trad in dat nieuwe, Goddelijke leven, waarin de engelen de alleen dienstdoende geesten zijn, eerst voor Hem en dan voor de zijnen. Bij het graf van Lazarus deed de Heere door de omstanders de steen van het graf wentelen en de opgestane Lazarus ontbinden van zijn lijkgewaad. En zat op dezelve. Namelijk nadat de Heere het graf was uitgegaan. Toen plaatste zich de engel op de steen als op zijn zetel. Trouwens, het moest blijken, dat het verbreken van het zegel des Joodse raads door een hemelse macht geschied was. Aan wie? Aan de wachthebbende soldaten, van wie de engel de wacht nu overnam. Daartoe diende ook het schrikwekkende van de gedaante des engels. En zijn gedaante was gelijk een bliksem, en zijn

kleding wit gelijk sneeuw. De engelen zijn bekleed met die heerlijkheid, of gekleed in die eenvoudigheid, als met hun zending overeenkomt. De wachters, door des Heeren vijanden bij het graf gesteld, moesten de engel in zulk een hemelse heerlijkheid zien, om de indruk te ontvangen die zij aan hun meesters mededeelden. Voor de discipelinnen en discipelen des Heeren legde deze engel en vervolgens de later verschijnende engelen hun majestueuze gedaante af, en openbaarden zij zich aan hen als waren zij jongelingen of mannen uit de mensen. Dit zegt Markus ons reeds terstond van deze engelen, die hij alleen Ons aantoont als sprekende met de vrouwen, terwijl hij van de wacht geen melding maakt, zoals alleen Mattheüs doet (Markus 16:5). Ziet ook in een ander opzicht de waarheid der Schrift. Aan de engel, die de deur van het graf opent, aan de dienaar des Heeren, wordt Goddelijke majesteit toegeschreven, en van de Heere zelf wordt geen enkel woord gesproken hoedanig zijne gestalte was, toen Hij Opstond in het nieuwe leven. Trouwens, het was dezelfde Jezus van vroeger, bij wie de hoogste heerlijkheid innerlijk woonde in zijn Godheid, en die geen uitwendige heerlijkheid nodig had om zich als zodanig te doen kennen. Gij gevoelt dan ook nu, dat aan des Heeren verheerlijkte mensheid, zoals deze uit het graf was opgestaan, geen uitwendig zichtbare heerlijkheid voegde zolang Hij op aarde was, en geen der zijnen zag ook aan Hem zodanige heerlijkheid. Eerst op zijn troon, in het midden van zijn verheerlijkten in de hemel, zullen wij Hem, als bij Mozes en Elia op de berg der verheerlijking, zien in al zijne heerlijkheid, in die ongeschapen heerlijkheid, die Hij bij de Vader had, voordat de grond der wereld gelegd werd. Zo zag Hem reeds Johannes op Patmos. En uit vrees voor hem zijn de wachters zeer verschrikt geworden, en werden als doden. Wij zien hier hoe geheel die schilders van de geschiedkundige waarheid afdwalen, die de Heere in zijn opstanding voorstellen als de wachters verschrikkende, zodat deze vloden. Neen, zo iets deed de Heere niet; dat was beneden Hem. Na zijn opstanding openbaarde Hij zich niet meer aan de wereld, zoals Hijzelf tevoren gezegd had (Johannes 14:19,22), maar aan de zijnen alleen. De wereld, het ongeloof had de Heere gezien in zijn leven en Hem overgeleverd in zijn lijden, zij zou Hem niet zien in zijn heerlijkheid dan als Rechter ten oordeel. Ook dat had de Heere tevoren gezegd (Johannes 12:35,36,48). Doch ook aan de zijnen openbaart zich de Heere niet als opstaande, maar als opgestaan, en het is dus een tweede fout der schilders, die de Heere voorstellen als opstaande. Dat ogenblik is niet zichtbaar geweest, en moet daarom ook niet afgebeeld worden. En zie hierin nu weder één van die talloze bewijzen, die de Goddelijken oorsprong der Schrift onbetwistbaar maken. Een bloot menselijk schrijver zou ons de wijze hoe de Heere opstond, met de meeste uitvoerigheid hebben verhaald, omdat alleen wat des mensen nieuwsgierigheid prikkelt ook zijn meeste belangstelling trekt. Een menskundig schrijver voldoet dan ook graag, zoveel hij vermag, aan deze menselijke begeerte, en laat daarom niets in het verborgene, wat hij daaruit kan te voorschijn brengen. Hij weet, dat de mens een natuurlijke vijand is van al wat verborgen is, en alles open en bloot wil gelegd hebben. God echter handelt in zijn Schrift, gelijk in alles zo ook hier, tegen de natuur in. Hij laat overal de menselijke nieuwsgierigheid als zodanig onvoldaan, en zegt de mensen niet wat zij graag zouden willen weten, maar omgekeerd: wat zij niet graag willen weten, en omringt daarbij al wat Hij hun openbaart met tal van verborgenheden, die als zoveel wolken hun gezichtseinder begrenzen. Waarom? Omdat er plaats moet zijn voor het geloof, voor het vertrouwen op Gods Woord, getuigenis en belofte. God is Vader, en Hij wil dat zijn kinderen gaan aan zijn hand, en niet dat zij meesters zijn, die geen andere leidsman kennen dan hun eigen verstand. Daarbij is de ordening Gods: eerst geloven en dan aanschouwen, naar het woord des Heeren tot Martha: "Heb Ik u niet gezegd, dat, zo gij gelooft, gij de heerlijkheid Gods zien zult?" (Johannes 11:40). De wachters verschrikten van het alles overschitterend en verblindend licht van de gedaante en kleding des engels, zodat zij in het eerste ogenblik alle besef verloren en als doden waren, en nauwelijks van de schrik bekomen, vloden zij in allerijl. En terwijl zij vloden, trad de Heere uit het graf. Treffende tegenstelling, de Heere te zien in de volheid des nieuwen, Goddelijken levens, en de vijanden de doden

gelijk. Het is een beeld van de grote waarheid, dat Christus voor de één ten val en voor de ander ter opstanding, en zijn Evangelie voor de één een reuk des doods ten dode en voor de ander een reuk des levens ten leven is. Het ongeloof en het geloof maken hier het onderscheid en de scheiding. Het is ook opmerkelijk, dat de engel alleen door zijn verschijning de wachters verschrikte en vlieden deed, zonder een woord te spreken. Gij gevoelt: dit zou niet gevoegd hebben. De engel had geen boodschap aan hen, die niet tot het graf des Heeren gekomen waren dan met vijandige oogmerken; alleen voor de vrouwen, die Jezus zochten, had hij Woorden van troost en van leven. De engel, die van de opstanding des Heeren getuige was, kon geen andere woorden uitspreken, dan die der opstanding en des nieuwe levens, en deze gingen de wachters niet aan. Gij ziet, hoe Gode waardig hier alles geschied en beschreven is. En als het begon te lichten, toen de zon opging, kwamen Maria Magdalena en de andere Maria, de moeder van Jacobus en Jozef, en Salome, en gingen naar het graf om het te bezien, dragende de specerijen, die zij bereid hadden, en sommigen met haar. Merkt op, Maria de moeder des Heeren was niet bij deze vrouwen. Gij gevoelt ook, zij zou na zoveel openbaringen Gods en na de bevestiging der profetie van Simeon aan haar, aan deze plaats niet gevoegd hebben. Zij kon niet medegaan om de dode te zalven. Zij had ook dat woord in haar harte bewaard, waarmede de Heere gezegd had, dat Hij ten derden dage weder zou opstaan, en dat woord werd ongetwijfeld door de Heilige Geest in haar levend gemaakt met de herinnering, dat zij Jezus, nog kind zijnde, verloor, en na twee dagen Hem verloren te hebben, op de derde dag terug ontving. Deze zaak werd haar in deze dagen tot ene profetie, en zij wachtte nu tehuis in stilheid af wat God doen zou. Hare zuster Salome was echter onder de vrouwen die naar het graf gingen, en deze vertegenwoordigde de familie genoegzaam, om, zo nodig, de laatste eer aan het lichaam des Heeren te bewijzen. En zij zeiden tot elkander: WIE ZAL ONS DE STEEN VAN DE DEUR DES GRAFS AFWENTELEN? Zij spraken niet van de wacht aan het graf, maar enkel van de steen vóór het graf. Hieruit blijkt, dat zij onbekend waren gebleven met de verzegeling van het graf. Trouwens, God verbergt meermalen de grootste zwarigheden voor de zijnen, opdat het voornemen huns harten niet verijdeld worden. Indien toch de vrouwen geweten hadden, dat het graf des Heeren door zijn vijanden bewaakt en de steen des grafs door de Joodse overheden verzegeld werd, juist om de toegang tot het graf volstrekt af te sluiten, zij zouden niet naar het graf hebben kunnen of mogen gaan. Zelfs de gelovigste onder haar zou dit hebben moeten afraden, en zo hadden zij het offer hare liefde niet kunnen brengen. Ja, zij denken zelfs niet aan de zwarigheid van de afwenteling van de steen voor de deur des grafs, alvorens zij op weg zijn. Reeds dit was een zwarigheid, welke, als zij er vroeger aan gedacht hadden, haar tot het besluit zou gebracht hebben naar de discipelen te gaan, met het verzoek met haar mee te gaan. Maar God verbergt juist daarom veelal de zwarigheden voor ons, omdat Hij voornemens is ze op te heffen, alvorens wij er mee bekend worden; immers, vóór de vrouwen tot het graf kwamen, geschiedde de aardbeving, en werd de steen niet door een mensenhand, maar door die van een engel afgewenteld. Dit wisten echter de vrouwen niet, en zo bleef voor haar de zwarigheid bestaan en de vraag: Wie zal ons de steen van de deur des grafs afwentelen? Want aan de anderen kant laat God soms de zwarigheden voor ons bestaan, zodat wij er onder gebukt gaan, en wij er ons niet weten uit te redden, opdat Hij door dit te doen verheerlijkt worde. Nu zijn er wel altijd mensen, die zeggen, dat wij zelven de zwarigheden, die ons overkomen, uit de weg moeten ruimen, ook de steen, van welk graf dan ook; doch zulke mensen kennen noch de wil van God, noch de aard van het geloof. Zij weten niet, dat God zijn engelen uitzendt tot dienst van hen die de zaligheid beërven zullen, en dat het de aard des geloofs is, om op de eenmaal ingeslagen weg niet voor de zich opdoende zwarigheden terug te deinzen, of daarom terug te keren, maar om voort te gaan, ondanks de zwarigheden, ja, de onmogelijkheden om het doel te bereiken. De vrouwen waren zeker zonder bepaalde zwarigheid uitgegaan, doch eerst op weg rijst er ene zwarigheid voor haar op. Nochtans keren zij niet terug, maar gaan voort. Zo zal ook voorzeker menig zendeling zijn verre reis ondernemen, en zwarigheden ontmoeten die hij

aanvankelijk niet zag, doch daarom zal hij niet terugkeren. Wanneer de uitgang goed, dat is: in de gelove geschied is, dan zijn wij uitgegaan in de Naam van Christus, en Hij zal alle zwarigheden voor ons wegnemen in de weg des geloofs. Immers, het geloof heeft in de grond der zaak alleen met onmogelijkheden aan 's mensen zijde te doen. Toen het Israëlitische leger voor de Rode zee stond en achter zich het leger der Egyptenaren zag oprukken, was dit het woord van God tot Mozes: Zeg de kinderen Israëls, dat zij voorttrekken. En het geloof gehoorzaamt God. Immers het geloof is het uitvloeisel uit een volbracht werk: de zoenofferande van Christus, en volbrengt nu verder de Werken Gods met Goddelijken moed en Goddelijke kracht. Toen Luther zich voor de keizer en al zijne groten zou verantwoorden, klopte een hooggeplaatst persoon hem op de schouder, zeggende: "Monnikje, monnikje, wat doet gij?" Doch Luther liet zich daardoor niet afschrikken, want God was met hem. En had hij zich door dit woord laten afschrikken, dezelfde persoon, die het sprak, zou hem een lafaard genoemd hebben. En opziende, zagen zij, dat de steen afgewenteld was; want hij was zeer groot. Dit was voor de vrouwen in het midden harer droefheden en zwarigheden één van die zielverheugende verrassingen Gods, die ook wij meermalen in soortgelijke omstandigheden ondervinden. Trouwens, wij kunnen ons verzekerd houden, dat als wij discipelen en discipelinnen van Jezus zijn, en als zodanig uitgaan om Jezus te zoeken, alles ons zal meevallen, en alle zwarigheden vanzelf zullen opgeheven worden. Als gij met mij kondet getuigen, hoevelen onzer, die mij horen, zouden moeten zeggen: "Wij zagen meermalen de steen van voor de deur des grafs voor ons afgewenteld, ja, bergen van zwarigheden opgeheven als voor onze voeten, en wij moesten er bij uitroepen: "Dat deed de Heere voor ons." En ingegaan zijnde in het graf, vonden zij het lichaam van de Heere Jezus niet. Zij zagen de steen afgewenteld, doch niet de engel daarop gezeten. De wachters waren gevloden en de discipelinnen des Heeren mochten niet meer verschrikt worden dan uit de aard der zaak vanzelf voortvloeide, en zo had zich de engel aan de ogen van elke vreemde, die tot het graf mocht komen of het voorbijging, onttrokken, en was hij binnen het graf teruggetreden. En het geschiedde, als zij daarover twijfelmoedig waren. Wij kunnen ons voorstellen, hoe teleurgesteld en ontroerd de vrouwen waren. Zij kwamen tot het graf om het lichaam des Heeren te zalven, en de specerijen daartoe werden door haar gedragen, en zo was haar eerste blik in het graf gericht naar de plaats, welke zij bij de begraving van 's Heeren lichaam zo nauwkeurig gadegeslagen en in het geheugen geprent hadden. Doch wat zij zeker meenden te vinden, vonden zij niet. Het lichaam des Heeren was er niet meer. Wat mag er mee gebeurd zijn? is de eerste gedachte, die bij haar opkomt, en de tweede, die hare gehele ziel in beweging brengt, is deze: Zou het ook door de overpriesters en hun trawanten ontvoerd zijn? Wie zou het haar zeggen? Ook deze zwarigheid, die zoveel groter was dan de eerste, zou haar van het hart genomen worden, en wel terstond. God had daarvoor gezorgd. Haar ogen opheffende van de plaats, waar het lichaam des Heeren gelegen had, zagen zij een jongeling, zittende ter rechterzijde, bekleed met een wit lang kleed, en werden verbaasd. Waren de vrouwen twijfelmoedig, toen zij het lichaam des Heeren niet in het graf vonden, zij ontstelden daarbij hevig, toen zij onverwacht iemand in het graf zagen zitten, die wel de gedaante had van een jongeling, maar op engelenwijze was gekleed. Waartoe is deze hier? zo vroegen zij zich zelven, en hare gedachten verwarden zich altijd meer. En als zij zeer bevreesd werden, en het aangezicht naar de aarde neigden, antwoordde de engel en zeide tot de vrouwen: VREEST GIJLIEDEN NIET, EN ZIJT NIET VERBAASD, WANT IK WEET, DAT GIJ ZOEKT JEZUS, DE NAZARENER, DIE GEKRUISIGD WAS; WAT ZOEKT GIJ DE LEVENDE BIJ DE DODEN? HIJ IS HIER NIET, HIJ IS OPGESTAAN, GELIJK HIJ GEZEGD HEEFT; KOMT HERWAARTS, ZIET DE PLAATS, WAAR DE HEERE GELEGEN HEEFT. Gods engelen kennen degenen, die des Heeren zijn, en weten wat hun oogmerken zijn, en hebben voor hen enkel woorden des vredes en der vertroosting, ja, der vreugde. Het eerste woord van de engel is dan ook: "Vreest gijlieden niet. Gij hebt geen reden om te vrezen, maar om u te verheugen." Daarbij nodigt de engel de vrouwen uit, blijkbaar om haar uit hare afgetrokkenheid van

gedachten tot bezinning te brengen, om de plaats waar de Heere gelegen heeft, nauwkeuriger te bezien, als wanneer zij daar in plaats van 's Heeren lichaam, het lijnwaad met de specerijen en de andere grafdoeken zouden zien liggen, tot een bewijs dat deze overbodig waren geworden. Allereerst en terstond openbaart hij haar echter het groot geheim van het ledige graf en hare teleurstelling. De Heere was niet meer in de dood, omdat Hij leefde, en Hij was niet meer in het graf, omdat Hij in zijn lichaam was opgestaan en het graf verlaten had. Kon er blijder boodschap voor haar zijn? Op haar kleine teleurstelling volgde de grootst mogelijke verrassing. Alleen Omdat haar gevoel nog sterker sprak dan haar geloof, veranderde haar diepe droefheid niet terstond in de hoogste blijdschap, en daarom moesten zij het zacht verwijt horen: "Wat zoekt gij de levende bij de doden? Weet gij dan niet, dat de Vorst des levens onmogelijk door de banden des doods kon gehouden worden, maar zo noodzakelijk uit zijn dood en graf moest opstaan, als het licht moest opgaan uit de duisternis, en de dag uit de nacht? Het is juist Gode het allerwaardigst, dat Hij uit de dood het leven geeft. Hij, die de dingen die niet zijn, roept alsof zij waren, en die dood en verderf herschept in leven en heerlijkheid, is juist daarmee de enig waarachtige God, de Onbegonnene en Oneindige, de Almachtige en Alwijze, wiens wezen liefde, zaligheid is. Daarom is alles wat op aarde waarlijk Goddelijk is, door de dood heengegaan tot het leven. Christus sterft, en Hij leeft weder; de zondaar is dood door zijn zonden en misdaden, en in zijn bekering leeft hij weder. Israël is dood in zijn ongeloof, en als het zich bekeert, zal het weder leven. Zo dan, wat zoeken wij de levende bij de doden? Mocht dit woord van de engel ook nog een woord des levens worden voor velen die, door het ongeloof verblind, de lichamelijke opstanding des Heeren ontkennen. Mochten zij beseffen, dat zij zichzelf hiermee onder de eeuwige dood stellen. Alleen het opstandingsleven van Christus is voor zondaren. Bestaat dit leven niet voor u, zo hebt gij in het geheel geen opstandingsleven, en gij blijft, als gij natuurlijk gestorven zijt, ook geestelijk dood in uwe zonden en misdaden (Efeziër 2:1 Joh 6:53). Voorts, wie Christus oprechtelijk zoekt, ook waar Hij niet is, die zal Hem vinden, aan die zal Hij zich openbaren; alleen op het oprecht zoeken komt het aan. Hoevelen zoeken Jezus nog op dit ogenblik bij de doden, die Hem straks zien als de Opgestane uit de doden, en Hem aanbiddend te voet vallen. Het verwondert ons niet, dat de vrouwen bij deze toespraak des engels sprakeloos stonden, niet wetende wat te antwoorden, daar bij ieder woord dat zij hoorden, nieuwe aandoeningen van vreugde, van hoop, van de zaligste verwachting hare harten overstelpten, zodat de engel voortging haar toe te spreken en te zeggen: Gedenkt, hoe Hij tot u gesproken heeft, toen Hij nog in Galilea was, zeggende: DE ZOON DES MENSEN MOET OVERGELEVERD WORDEN IN DE HANDEN DER ZONDIGE MENSEN, EN GEKRUISIGD WORDEN, EN TEN DERDEN DAGE WEDER OPSTAAN. De engelen beriepen zich niet op de Schrift, als bewijs dat Jezus moest opstaan, maar op hetgeen de Heere zelf gezegd had. Dàt was voor de engelen de Heilige Schrift, gelijk al de woorden des Heeren voor ons tot Heilige Schrift geworden zijn. Niets kon ook voor dit ogenblik doeltreffender zijn dan de vrouwen te herinneren, wat zij zo duidelijk en nadrukkelijk uit des Heeren eigen mond gehoord hadden. Al de profeten hadden van de Heere geprofeteerd, maar de Heere had geprofeteerd van zich zelven. Hij had zijn eigen toekomst aan de zijnen opengelegd, en hun zijn lijden voorzegd, maar ook de heerlijkheid daarna volgende, waarvan zijn opstanding uit dood en graf het bewijs en het begin zou zijn. En zij werden indachtig zijner woorden. De meeste zwarigheden en daaruit voortvloeiende bekommeringen en twijfelmoedigheden bij de gelovigen ontstaan uit het niet indachtig blijven aan 's Heeren woorden. Hadden de vrouwen dit gedaan, zij hadden in het vertrouwen op des Heeren trouw haar geloof daaraan opgericht en zich zelven veel kommer en angst bespaard. Daarom is het van zulk een uiterst hoog gewicht, dat wij de Heilige Schriften gedurig lezen, om de bewustheid bij ons te verlevendigen van de beloften Gods, en ook dat wij in alle voorkomende toestanden onze levens met de daarvoor gepaste en gegeven Goddelijke beloften werkzaam zijn. Ieder woord, dat uit de mond van God is uitgegaan, is ons een meer dan gouden appel op de zilveren schaal der Schrift, het is ene vrucht

van de boom des levens, die de ziel voedt en leven doet in eeuwigheid. Gij ziet ook hier weder de grootheid der zonde van hen, die de Heilige Schriften verlagen tot menselijke geschriften. Zij veranderen voor de hongerigen, die naar hen horen, de broden in stenen, en doen hun volgelingen versmachten, in plaats van ze te voeden. Hoe liefelijk is het daarentegen voor het kind van God, dat hij maar zijn Bijbel behoeft te openen, om er als in Gods schatkamer, alles te vinden wat hij voor zijn honger en dorst, voor zijn zwakheid en matheid, voor zijn lijden en strijden, voor zijn zonde en ellende, voor zijn krankheid en dood nodig heeft. En hoe viert het kind van God zijn hoogtijd, wanneer hij in de kerk de leraar een woord van God zodanig hoort openen, dat er hemels licht uit afdaalt in zijn verstand, en hemelse troost in zijn hart! Mochten wij ons er dan in oefenen, om te vergeten wat bloot menselijk is, en indachtig te blijven wat Goddelijk is. Vergeten wij nooit, dat wij als gelovigen niet meer in Egypte, en nog niet in Kanaän zijn, maar in de woestijn, en dat wij als het volk van God aldaar niet leven van hetgeen de natuur geeft en uit de aarde voortkomt, (want de woestijn bevat noch akker, noch wijngaard) maar van hetgeen van boven nederdaalt en van God komt (het brood uit de hemel en het water uit de steenrots). Met andere woorden: De gelovige als zodanig leeft niet uit de natuur, maar uit de genade; niet uit de mensen, maar uit God; en dus ook niet uit menselijke geschriften en woorden, maar uit de Schriften en de woorden Gods. Doch gaat haastelijk heen, en zegt zijn discipelen en Petrus, dat Hij opgestaan is van de doden. Nauwelijks heeft de engel de vrouwen teruggeroepen tot het geloof, door haar de woorden des Heeren te herinneren, of hij geeft haar een werk te doen. Hij begeert, dat zij nu het graf des Heeren zullen verlaten, ja, hij haast haar om heen te gaan. Welk een tegenstelling vinden wij hier van de Roomse geest, die de lieden drijft om steeds naar het graf van Jezus te gaan, en er gebeden bij te doen (waarvan de naam bedevaarten oorspronkelijk is), ja die zelfs een kerk over dit graf deed bouwen, om er telken jare opnieuw de pelgrims in te ontvangen; wat zeg ik, die kruistochten opriep, om dat heilige graf op de ongelovigen te heroveren, en daarvoor honderdduizenden mensen slachten liet. Later strekten zich die bedevaarten uit ook naar de graven der gestorven heiligen, of naar hun kerken en kapellen, bijzonder naar die van Maria, de moeder des Heeren. De vrouwen hadden nu bij het graf des Heeren niets meer te doen; zij moesten nu de boodschapsters worden van de heerlijke gebeurtenis, die er had plaats gehad. Aan wie? Aan al de discipelen, maar vooral Petrus niet te vergeten. En waarom niet? Omdat hij de eerste, de voornaamste der apostelen was? Neen, maar omdat hij de eerste en voornaamste is geweest in ontrouw jegens de Heere. Wordt niet het meest kranke kind het zorgvuldigst door de moeder verpleegd? Zo was het ook hier. Des Heeren liefde tot de zijnen is een barmhartige liefde, vol van mededogen. De diepst gezonkene is Hij het meest nabij, en redt Hij met de grootste haast. Gij gevoelt dan ook, dat een bijzondere boodschap aan Petrus deze tot uitnemenden troost moest zijn; en toch was dat niet genoeg voor de Heere. Neen, Hijzelf verscheen nog dezelfde dag, alvorens Hij aan de gezamenlijke discipelen verscheen, aan Petrus afzonderlijk (Lukas 24:34, 1 Corinthiërs 15:5). Stellen wij ons dan de Heere Jezus nimmer voor als een tweede Mozes, maar als de goede Herder, die zijn leven stelt voor zijn schapen, en tot hen zegt: Vrees niet, gij klein kuddeke, want het is des Vaders welbehagen ulieden het koninkrijk te geven. Gij gevoelt dan ook nu, dat deze bepaalde boodschap aan Petrus door niemand aan de engel ter mededeling aan de vrouwen kon gezegd zijn, dan door Jezus zelf. Want niemand kon zó aan Petrus in genade denken als Jezus alleen. En hebben ook wij het niet wel eens ondervonden, dat juist in tijden, waarin wij 's Heeren gunst het allermeest hadden verbeurd, wij een boodschap des Heeren ontvingen, waaruit bleek, dat Hij aan ons dacht met al zijn liefde en met al zijn genade? En ziet, Hij gaat u voor naar Galilea, daar zult gij Hem zien, gelijk Hij ulieden gezegd heeft. Ook deze woorden had de Heere tot de discipelen gezegd, en wel bij gelegenheid van zijn herinnering aan de voorspelling: Ik zal de Herder slaan, en de schapen der kudde zullen verstrooid worden. De Heere liet op deze woorden onmiddellijk volgen: Maar nadat Ik zal opgestaan zijn, zal Ik u voorgaan naar Galilea (Mattheus 26:31,32). Duidelijk is het, dat de Heere hier bepaald Galilea

aanwijst als de plaats, waar de verstrooide kudde, (en deze bestond niet uit de twaalven alleen, maar uit meer dan vijfhonderd broederen) weder zou verenigd worden. Die was het vaste punt voor al de broederen, zodat dan ook die algemene samenkomst eerst en alleen in Galilea heeft plaats gehad. Dit kon ook niet wel anders; immers in Galilea had de Heere zijn meeste discipelen, en waren dezen met het Paasfeest ook naar Jeruzalem gegaan, zij zouden na het Paasfeest weder naar Galilea terugkeren, een iegelijk op zijn wijze. En nu mocht geen enkel discipel of discipelin in Galilea het voorrecht missen, dat de vrouwen en de elven te Jeruzalem te beurt gevallen was. Daarbij had de Heere zich dan ook voorbehouden, om voor deze algemene samenkomst zich aan zijn naaste omgeving (de vrouwen die Hem uit Galilea gevolgd waren en de elven) terstond na zijn opstanding te openbaren. Dit sprak wel vanzelf voor de Heere; maar het moest een verrassing zijn voor deze zijn discipelen en discipelinnen. En nu, wat de Heere verzwegen had, zegt en wist ook misschien de engel niet; daarom herinnert hij de vrouwen alleen de belofte des Heeren, dat zij Hem in Galilea als de Opgestane uit dood en graf zouden zien. Ziet, ik heb het ulieden gezegd. De engel dringt hiermede bij de vrouwen aan, om terstond hare roeping te vervullen en de opstanding des Heeren aan de discipelen te verkondigen. Trouwens hij zag in welk een overspannen toestand de vrouwen verkeerden, en dat zij daaruit ten spoedigste moesten worden opgewekt. En zij, haastelijk uitgaande uit het graf met vreze en grote blijdschap, liepen heen, om het zijn discipelen te boodschappen, en vloden van het graf, en beving en ontzetting had haar bevangen. Snelle afwisselingen en plotselinge overgangen van diepgaande aandoeningen verwarren gewoonlijk onze gedachten, en verbijsteren ons, en brengen ons hart in onstuimige beweging; meermalen waren zij zelfs van dodelijke uitwerking. Dat de vrouwen van de diepste droefheid ineens tot de hoogste blijdschap konden komen, zonder die zielsbeweging waaraan wij haar ter prooi zien, was niet te denken en zou ook onnatuurlijk zijn geweest. Waar tegenstrijdige aandoeningen ontstaan, strijden zij met elkander, totdat de sterkere de bovenhand behoudt. De vrees dat alles wat zij zagen en hoorden niets dan een droom, een gezicht, een droevige zinsbegoocheling was, én de blijdschap dat het werkelijk de waarheid kon zijn, brachten haar in het eerst buiten zich zelve, zodat zij de haar opgedragen last gingen volbrengen, niet in kalmte des gemoeds, maar in grote gejaagdheid des harten. En zij zeiden niemand iets, want zij waren bevreesd. Niet alleen dat zij sprakeloos waren jegens elkander, geen woorden vindende om hare gedachten en aandoeningen aan elkander te doen kennen, maar zij waren ook als verstomd ten opzichte van ieder, die zij op de terugweg naar de stad ontmoetten, vrezende in ieder een vijand van de Heere aan te treffen, die zich aan haar kon wreken. Trouwens zij werden alleen tot de discipelen gezonden, en bewaarden daarom het haar toevertrouwd geheim in hare harten, door de diepste stilzwijgendheid. En als zij heengingen om het zijn discipelen te boodschappen, ziet, Jezus is haar ontmoet. Welk een verrassing! Zo even hadden de vrouwen gehoord, dat zij Jezus in Galilea zouden zien, en ziet, zij zien Hem nog op datzelfde ogenblik. Doch kon het anders zijn? Kon Jezus waarlijk opgestaan zijn, zonder zich als zodanig onmiddellijk te tonen aan de zijnen die Hem zoeken? Was het vroeger onmogelijk tot Jezus te komen, met welke kwaal ook bevangen, zonder genezen te worden, en zou het nu mogelijk zijn Jezus te zoeken, zonder Hem te vinden? Neen, die Hem zoeken, moeten Hem vinden, en de vrouwen, die Hem zoeken, vinden Hem. De verschijning en de boodschap van de engel dienden enkel om haar voor te bereiden tot de aanschouwing van Jezus zelve, evenals de verschijning en de boodschap van de engel in de velden van Bethlehem bij Jezus' geboorte enkel dienden om de herders tot het kindeke Jezus zelf te brengen. Wel moest het bij de vrouwen een verrassing zijn, die Jezus zelf in zijn liefde haar had toegedacht; maar nog eens, hoe zou de Heere zich hebben kunnen terughouden van deze Hem met zoveel liefde en trouw zoekende discipelinnen, die nu, in plaats van enkel vreugde te zijn, van het graf vloden als buiten zich zelven van de hevigste en strijdigste aandoeningen? Wat kon bij haar die gespannen toestand doen eindigen, en waarlijk de schemering in de volle dag, de storm in de liefelijkste stilte doen overgaan, dan de verschijning van Jezus zelf aan haar? En

juist daarom heeft die verschijning dan ook plaats, en wel terstond, opdat zij nu vrolijk haar weg konden gaan naar de discipelen, en deze dag haar waarlijk de opstandingsdag van haar Heere zou zijn; want, let wel, toen de Heere des avonds aan de elven verscheen, waren de vrouwen er niet bij tegenwoordig, en zij zouden dus de Heere zelf, die dag althans, in het geheel niet hebben gezien, als zij met deze bijzondere verschijning van Hem niet begenadigd waren geworden. Zeggende: WEEST GEGROET! De Heere spreekt zijn discipelinnen aan met de gewone groet, als ware er niets gebeurd tussen de laatste dagen der verleden week en den eersten dag der nieuwe week; en toch, welke ontzaglijke overgangen lagen er tussen die oude en deze nieuwe week. De Heere was overgegaan van het Paasmaal tot het kruislijden, van het leven tot de dood, en wederom van de dood tot het leven, tot het leven der opstanding, der onsterfelijkheid ook des lichaams. Ook des Heeren lichaam was in de treffendste betekenis van het woord gezaaid in oneer en opgewekt in heerlijkheid, gezaaid in zwakheid en opgewekt in kracht. Een natuurlijk lichaam was er gezaaid, een geestelijk lichaam werd er opgewekt. Hij was naar het vlees, uit Adam, een levende ziel, en stelde deze tot een schuldoffer, en stortte haar uit in de dood, en Hij stond op als de tweede en laatste Adam, als de levendmakende Geest. Want Hij was de Heere uit de hemel, God uit God, geopenbaard in het vlees en gerechtvaardigd in de Geest, krachtiglijk bewezen zijnde als de Zoon van God, naar de Geest der heiligmaking, door zijn opstanding uit de doden (Romeinen 1:4). En voor wie was dat alles geschied? Voor de zondaren die zalig worden. Christus was het tarwegraan dat niet alleen wilde blijven, en daarom stierf, en nu veel vrucht voortbracht. Immers, nooit beschouwde zich de Heere als alleen, als op zich zelven staande, maar altijd in onafscheidelijke gemeenschap met de zijnen; en nu was deze gemeenschap voor eeuwig verwezenlijkt. Christus was gestorven voor de zijnen, en Hij stond op voor de zijnen, om eeuwig voor en met hen te leven, en zij voor en met Hem in de Heilige Geest, tot heerlijkheid des Vaders. Daarom is dan ook de eerste daad van de verrezen Heiland, zich opnieuw in betrekking te stellen tot de zijnen met het woord des weerziens: WEEST GEGROET. En zij, tot Hem komende, grepen zijn VOETEN en aanbaden Hem. Ziedaar het eerbiedig antwoord der discipelinnen op het zo gemeenzame: WEEST GEGROET. De Heere behandelt haar op de voet der gelijkheid, maar zij vallen terstond voor Hem neder, en houden zijn voeten vast om die te kussen, en heffen het hoofd naar Hem op, Hem aanbiddende als hun Heere en hun God. Zij geloven, en het geloof aanbidt Jezus en kan niet anders dan Hem aanbidden, want het kent de Zoon als met de Vader en de Heilige Geest één enig God, die leeft en regeert in eeuwigheid; en daarom is de aanbidding des Zoons de aanbidding des Vaders en de aanbidding van de Heilige Geest. Hier is geen onderscheid en geen dwaling mogelijk. De Vader wil de Zoon geëerd hebben, gelijk Hijzelf geëerd wordt, en de Heilige Geest leert dit de gelovigen. Wie dus voor Jezus nog niet zijn knieën kan buigen, die staat nog buiten het geloof tot zaligheid; want wie de Zoon niet heeft, die heeft ook de Vader niet, en heeft ook de Heilige Geest niet, maar leeft en denkt en spreekt uit zijn eigen menselijke, feilbaren en altijd dwalenden geest. Toen zeide Jezus tot haar: VREEST NIET. Ook weder een gewoon woord in 's Heeren mond, waaraan zij de Heere van vroeger konden herkennen. Hij had haar dit woord vroeger telkens toegeroepen, wanneer de indruk zijn persoonlijkheid haar gemoed ontroerde. De Heere wil geen vrees, maar vreugde verwekken; doch deze vreugde kan bij ons niet anders zijn dan een heilige en eerbiedig gemeenzame vreugde. Neen, de Heere wil niet dat de zijnen vrezen, maar alle vrees laten varen, omdat zij niet zijn gesteld tot toorn, maar tot verkrijging der zaligheid door Hem (1 Thessalonicenzen 5:9). Hij weet dat er bij zijn gelovigen altijd een diep gevoel van zonde, en daarmede een diep gevoel van Gods heiligheid bestaat, zodat zij gewoonlijk tot zich zelven zeggen: "Och, had ik zulk een sterk gevoel van Gods liefde als van Gods heiligheid (door mijn eigen strafschuldigheid en onwaardigheid), hoe gelukkig zou ik zijn!" Daarom roept de Heere de zijnen gedurig, ja onophoudelijk toe: "Vreest niet, maar ziet op Mij. Ik ben immers de uwe, en gij zijt de mijnen, wat zou u kunnen scheiden van mijn liefde en van de liefde mijns Vaders en des Heilige Geestes? Geeft plaats aan de

liefde van ons tot u, en van u tot ons, want alleen de liefde drijft de vrees buiten, en wie vreest is niet volmaakt in de liefde. Gelooft toch volkomen, dat ge in Mij geen andere zonden hebt dan die vergeven zijn, en doen ze u nog pijn, dan strekken ze u tot medicijn, om u te genezen van het hoog gevoel van uzelven en u te maken tot zulke kinderen als alleen het Koninkrijk der hemelen binnengaan, tot kinderen niet in het verstand, maar in de boosheid." Gaat heen, boodschapt mijnen broederen, dat zij heengaan naar Galilea, aldaar zullen zij Mij zien. De Heere herhaalt aan de vrouwen de opdracht, haar door de engel gegeven. Ook de Heere zelf houdt zich aan de eens gegeven belofte voor al de zijnen; doch Hij behoudt zich ook hier voor een uitzondering te maken voor zijn bijzondere discipelen. Op deze wijze wil de Heere, dat de zijnen leven door het geloof aan zijn Woord, en intussen in dat geloof versterkt worden door zijn bijzondere tussenkomst en openbaringen. Gij gevoelt immers, dat indien de Heere aan zijn discipelen had laten boodschappen: "Ik zal u nog heden komen zien," de lieflijke verrassing van des Heeren zijde niet alleen zou weggevallen zijn, maar ook bij de discipelen de gelegenheid om aan zich zelven ontdekt te worden. Immers het bericht der vrouwen wekte niet hun geloof, maar hun ongeloof, zoals wij later zien zullen. Wij spraken zo even van de verrassingen des Heeren, en moeten u bij deze gelegenheid opmerkzaam maken, dat het wel meer des Heeren gewoonte in de Schrift is, om ons het eerst te wijzen op hetgeen ons het laatst wacht. Zijn de dingen des tijds ons niet veel nader dan die der eeuwigheid? En toch zegt de Heere: Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid, en al deze (aardse) dingen zullen u toegeworpen worden. Dienvolgens zegt de apostel Paulus: Onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid; dewijl wij niet aanmerken de dingen die men ziet, maar de dingen die men niet ziet; want de dingen die men ziet zijn tijdelijk, maar de dingen die men niet ziet zijn eeuwig (2 Corinthiers 4:17,18). Op dezelfde wijze wordt ons door de Schrift geboden, allereerst en allermeest te zien op de wederkomst des Heeren in heerlijkheid, als op de grote en beslissende uitkomst van alle maatschappelijke en kerkelijke verwarring en strijd. Doch ook dit neemt niet weg, dat de Heere ons in dien tussentijd gedurig en ophoudelijk zowel in het maatschappelijke als in het kerkelijke met zijn tussenkomsten verrast. Het is Gode waardig, niet alleen te doen alles wat Hij belooft, maar ook meer te doen dan Hij beloofd heeft. En ook de wijze hoe Hij het beloofde geeft, brengt hare Goddelijkheid mede, zodat zij onze gedachten te boven gaat en ons ten hoogste verrast en verblijdt. Wie denkt hier niet (om slechts een dier vele tussenkomsten des Heeren te gedenken) aan de heerlijke Hervorming. Wie had zich ooit kunnen voorstellen, dat God uit de nacht van het pausdom zulk een schone dag voor zijn Kerk zou laten opgaan. Zo dikwijls wij deze grote Goddelijke gebeurtenis in de bijzonderheden nagaan, worden wij in verrukking gebracht door de bijzondere leidingen Gods in deze zaak, waardoor het Vatikaan als door een donderslag beefde tot in zijn diepste grondvesten, en nog beeft; want zulke Goddelijke zaken hebben meer dan ogenblikkelijke gevolgen. Zij werken door, totdat zij het einde waartoe zij gegeven zijn, bereikt hebben. Doch wij keren tot de tekst terug, en wij herhalen het, de Heere wilde ook, nu Hij opgestaan was, meer doen dan Hij beloofd had vóór Hij opgestaan was. Wij zouden gemeend hebben, dat, nu de Heere Galilea als de plaats des wederziens had aangewezen, zijn voornemen was om na zijn opstanding de moordenaarsstad niet door zijn tegenwoordigheid te verheerlijken. Doch de Heere verkoos juist die stad daartoe het eerst, om er mede te verkondigen, dat zijn genade alle schuld teboven gaat. En dan zouden wij menen, nu Jezus zich te Jeruzalem aan de zijnen openbaart, nu zal Hij dat niet meer te Galilea doen. Doch de Heere zegt: "Oók in Galilea, want mijne genade sluit mijne getrouwheid niet uit, maar in, en er mag geen enkel discipel zijn, die Mij niet aanschouwt als uit de doden opgestaan." En als zij heengingen, ziet, enigen van de wacht kwamen in de stad en boodschapten de overpriesters al de dingen, die geschied waren. Hier zien wij een tweede rij van boodschappers. Immers ook de vijanden des Heeren, en allereerst en allermeest de leden van de Hoge raad, die de Heere ten dood hadden overgegeven, moesten weten, dat een engel uit de hemel het zegel verbroken en de

steen van het graf weggewenteld en de deur geopend had. En hoe zouden deze mannen dit hebben kunnen weten dan door hun eigen lieden? Immers, deze waren voor hen de enige onbevooroordeelde, onpartijdige en daarmee de bevoegdste en onwraakbaarste getuigen. Gij ziet nu, waartoe hun eigen voorzorgen moesten dienen, en hoe God de wijzen vangt in hun eigen arglistigheid. Zij boodschapten de overpriesters al de dingen die geschied waren. Als de vijanden van Christus bij elkander zijn, dan verhalen zij de zaken zoals zij werkelijk gebeurd zijn; maar zodra staan zij niet tegenover de discipelen van de Heere, of zij vervalsen alles. En zij vergaderd zijnde met de ouderlingen en tezamen raad genomen hebbende, gaven zij de krijgsknechten veel geld en zeiden: ZEGT: Zijne discipelen zijn des nachts gekomen en hebben Hem gestolen, toen wij sliepen; EN INDIEN ZULKS KOMT GEHOORD TE WORDEN VAN DE STADHOUDER, WIJ ZULLEN HEM TEVREDEN STELLEN, EN MAKEN DAT GIJ ZONDER ZORG ZIJT. En zij het geld genomen hebbende, deden gelijk zij geleerd waren. De overpriesters en ouderlingen beleggen terstond een vergadering. Ik moet oprecht zeggen, dat ik met raadsvergaderingen niet bijzonder ingenomen ben. Hoeveel kwaads is er zelfs door goedgezinden uit ontstaan, en hoe weinig goeds door teweeggebracht? De meeste leden ervan schijnen hun goede hoedanigheden tehuis gelaten, en hun kwade hoedanigheden, hun prikkelbaarheid en hun driften, medegebracht te hebben. En als dan tenslotte niet de waarheid en het recht, maar de meerderheid der stemmen, der meningen en inzichten over de zaak beslist, dan is voor de oprechte ook hiervan het uitnemendste doorgaans enkel moeite en verdriet. Daarom mogen de gelovigen wel toezien, eer zij zulke vergaderingen beleggen, en wie zij er toe roepen; want als niet de Heilige Geest zulke vergaderingen leidt, mislukken zij en leiden zij van kwaad tot erger. Hoeveel te meer is dit het geval, wanneer de boze geest de voorzitter is van een vergadering, wanneer de bozen, de ongelovigen, de vijanden Gods samenkomen, om samen te spannen tegen God en zijn Gezalfde! Dan is het ergste te vrezen, en zulk een vergadering was die der overpriesters en ouderlingen in onze tekst. Onze ziele komen niet in hun verborgen raad, en onze ere worden niet verenigd met hun vergadering! Want wat zien wij daar, als vrucht der beraadslaging? Dat de overheden van Israël de mannen van de wacht in de arm nemen en overreden om hen te helpen in het bevorderen hunner boze oogmerken. Was het niet beneden de waardigheid van de overpriesters en ouderlingen, om zich met deze geringe lieden op zo gemeenzame wijze in te laten? Zeker was het dit; doch men ziet het meer, vooral in gewichtige tijdsgewrichten, dat de aanzienlijke mensen dezulken die zij anders vanwege hun geringheid verachten, naar de ogen zien omdat deze hun geheimen kennen. Hebt geen geheimen, wandelt oprecht voor God en mensen, en gij zijt onafhankelijk en hebt niemand te ontzien dan God, en met God niets dan het recht en de waarheid. En waaraan denken nu deze tempeldienaars het eerst, om de afgrond die zich voor hen geopend heeft te dempen? Aan geld, aan hun afgod, hun Mammon; die moet en zal hen uit de nood helpen. Daarmee hadden zij een Judas verkregen, die de gehate Jezus in hun moordenaarshanden had geleverd; daarmee hadden zij valse getuigen verkregen, die tegen Jezus voor hun raad getuigden; daarmee kochten zij zich ook nu weder valse getuigen, om de opgestane Christus naar zijn graf terug te brengen. Zo denken de goddelozen nog altijd met geld alles goed te kunnen maken, en daarom zijn zij zo begerig om zich ruim er van te voorzien. Doch welk een diepe blik vergunt ons deze handelwijze van de Joodse raad in de harten dezer lieden! Moesten zij nu niet veeleer beginnen hebben na te denken, en tot zich zelven te zeggen: "De krijgsknechten hebben geen reden om ons te bedriegen, en alleen voor een openbaring van Goddelijke macht kunnen zij gevloden zijn; laat ons nu terstond naar het graf gaan, en zien of het lichaam van Jezus er nog is, en zo neen, laat ons dan erkennen, dat God Hem verlost heeft uit graf en dood. Wij kunnen immers niet tegen God blijven strijden, zonder zelven ten leste tenietgedaan te worden." Zo hadden zij moeten denken, en wij vinden het onbegrijpelijk, dat zij niet zó gedacht hebben, maar daarentegen een poging deden om de aan de hemel opgegane zon weder daarvan af te rukken, door de ogen der mensen te verblinden. Gij gevoelt echter, dat men niet opeens zo goddeloos

wordt. Eerst begint men met nog enigszins te goeder trouw te zeggen: "Hij verleidt het volk; want Hij is niet één van ons, die toch door Goddelijke aanstelling zijn wat wij zijn: priesters en overheden des volks. Hij houdt de sabbat niet, en verwerpt de leringen der ouden, de overlevering der heiligen vaderen; wij kunnen niet in Hem geloven." Doch nu ziet men diezelfde Jezus onophoudelijk tekenen en wonderen doen, die onmiskenbaar bewijzen, dat Hij de Zoon van God is, en nu wil men toch niet geloven; thans begint men te kwader trouw te handelen, geeft men aan zijn gekwetste eigenliefde en aan al zijn kwade hartstochten en driften de vrije teugel, en heeft men geen rust, totdat de gehate Jezus dood is. Doch nu staat Hij op uit de dood, en hun eigen dienaren verhalen hun met de hoogste schrik en ontroering deze almachtige tussenkomst van God. Maar ook nu willen zij er niet naar horen; ook nu verharden zij zich tegen beter weten aan. En nu, wat is deze verharding? Zij is die toestand, waarin ook zelfs de allerhoogste bewijzen, de onmiddellijke bewijzen Gods hun kracht verliezen. Zij is dat oordeel Gods over het niet willen aflaten van het slaan der verzenen tegen de prikkels, wanneer men niet meer geloven kan. En wat hadden deze mannen in hun wijsheid uitgedacht, om deze hen zo verontrustende zaak te smoren? De krijgsknechten moesten zeggen, "dat des nachts, terwijl zij sliepen, de discipelen gekomen waren en het lichaam van Jezus gestolen hadden." Het was een voorstel, dat de krijgslieden noodzakelijk krenken moest, dat hun eer te na kwam, ja, dat hen ten hoogste strafbaar maakte in de ogen van hun opperbevelhebber: de stadhouder. Doch het vele geld smoorde ook bij hen het geweten en de vrees, te meer daar hun de belofte gegeven werd, dat mocht de stadhouder er achter komen, deze door de overpriesters zo zou worden tevreden gesteld, dat zij er straffeloos afkwamen. Toch was het voor hen een hachelijke onderneming, hun eigen schande te moeten uitbazuinen. Want ieder mens van gezonde zinnen kon op het vertelseltje van de krijgslieden hebben geantwoord: "Zijt gij, goedgewapende krijgslieden, op de wacht gesteld, en liet gij u toch door ongewapenden het door u bewaakte lichaam ontstelen? Weet gij niet, dat een soldaat, die op zijn post slapende wordt bevonden, des doods schuldig is? Doch gesteld, gij hebt geslapen, hoe weet gij dan, wat er gebeurd is?" Gij ziet, hoe onnozel de noodleugen is, die de geleerde mannen van het Sanhedrin de krijgslieden in de mond leggen. Doch maken onze ongelovige geleerden het beter, die met de kinderachtigste redeneringen over een schijndood bij de Heere en over schijngezichten bij de discipelen de lichamelijke opstanding des Heeren pogen weg te redeneren? Zij, die anderen willen verblinden, zijn kennelijk zelven met de grootste verblindheid geslagen, en het is niet te veel gezegd, dat de grootste onzinnigheden niet komen uit het brein van krankzinnigen, maar uit dat van ongelovige geleerden. Trouwens, het is Gods welbehagen, om de wijsheid, die Hem en zijn Woord verwerpt, te veranderen in de uiterste zotheid. Wat toch zijn de ongelovigen onder ons anders dan de opvolgers en getrouwe navolgers der overpriesters en schriftgeleerden, die, na Jezus gedood te hebben, Hem ook in het graf willen houden, en zo Hij daaruit opstaat, Hem ten tweede male zouden doden, indien het in hun macht ware; doch het is niet in hun macht, zij kunnen het niet anders doen dan met de mond en de pen voor hun medeongelovigen. En dit woord is verbreid geworden bij de Joden tot op de huidige dag. Dit werd vóór achttien eeuwen gezegd, en het is nog heden waar. De Joden, die als zodanig de Christus verwerpen, wordt dit sprookje van hun vroege jeugd af ingeprent, en zij geloven het als waarheid. Men zou zeggen: zo iets is onmogelijk. Wel ziet men meermalen, dat de goddelozen in tijd van nood hun toevlucht nemen tot de ongerijmdste leugens; doch meestal wordt de leugen spoedig achterhaald door de waarheid. Evenwel, gebeurt dit laatste dikwijls ook niet, zoals wij er hier één der sterkst sprekende bewijzen van zien. Gamaliël stelde tot proef der macht, die wèl of die niet uit God was, dat de eerste zou blijven en de andere zou vergaan. Zeer juist, maar binnen welk tijdsbestek? Geen mens kan dit bepalen. De leugen des duivels: "Gij zult niet sterven door Gods gebod te overtreden, maar veeleer daardoor Gode evengelijk worden," duurt voort van het Paradijs af tot op deze dag in ieder ongelovige, die de zonde als een noodwendig vereiste tot 's mensen ontwikkeling, en de verzoening der zonde door de voldoening van Christus als

onnodig beschouwt. De Anti-christelijke leugen, dat de paus de stedehouder van Christus, en de Roomse Kerk de enig zaligmakende Kerk is, betoont ook tot heden sedert eeuwen hare kracht, en ook de leugen van de valse profeet Mohammed duurt sedert honderden jaren tot op heden voort. Doch het einde weten wij. Het einde des tijds zal het eeuwig einde zijn van de leugen, van het ongeloof, van het bijgeloof en van alle ongerechtigheid. Alleen wat uit God is, zal blijven, evenals God zelf. En wedergekeerd zijnde van het graf, boodschapten de vrouwen al deze dingen aan de elven en aan al de anderen, die met Hem geweest waren, welke treurden en weenden. Zij treurden en weenden, terwijl hun de hoogste blijdschap was toebereid. Gaat het niet nog meermalen zo? Zitten wij ook niet neder, wenende over onze geliefde ontslapenen, terwijl zij zelven in heerlijkheid voor God staan, zodat een oud dichter met recht zeide: "Wel broeder, zuster, wat is dit? Gij gaat in 't zwart en zij in 't wit." Doch wat de stoffe onze hoogste vreugde zou uitmaken, is ons verborgen, wordt niet door ons aanschouwd, en ons geloof is nog niet sterk genoeg, om de plaats der aanschouwing bij ons te vervullen. Doch er is hier nog een andere overeenkomst met het treuren en wenen der discipelen. Zoals zij treurden en weenden, treuren en wenen ook nog de Joden over een iegelijk, die van hun familie Christen wordt. Zulkeen is hun alsdan een dode, dien zij, zittende op de grond, zeven dagen lang bewenen. Kan er groter overeenkomst en gemeenschap zijn tussen de Heere en zijn discipelen, dan in zulk een geval? Immers, wanneer de Jood waarlijk Christen geworden is, dan is hij niet meer een dode, maar een levende in alle eeuwigheid. Troost er u mede met mij, mijne broeders en zusters, die uit het Israël des ongeloofs overging tot het Israël Gods. Want waarom wenen onze bloedverwanten anders, dan omdat zij niet in Jezus' opstanding geloven? Zij achten Hem en dus ook ons dood, en weten niet, dat zijzelven nederliggen in de dood der zonde. Hij echter, die gelooft, weet, dat Jezus leeft en dat een iegelijk, die in Hem gelooft, overgegaan is van de dood in het leven. En deze waren Maria Magdalena en Johanna, en Maria, de moeder van Jakobus, en de anderen met haar, die dit tot de apostelen zeiden. En als deze hoorden, dat Hij leefde en van haar gezien was, geloofden zij het niet. En hare woorden schenen voor hen als ijdel geklap. Doch Petrus opstaande, liep tot het graf, en nederbukkende zag hij de linnen doeken, liggende alleen, en ging weg, zich verwonderende bij zich zelven over hetgeen geschied was. Wij zien ook hier, dat de eerste indruk van de verkondiging der waarheid des Evangelies ongunstig is, ja afgestoten en wedersproken wordt. Men houdt haar gewoonlijk voor dweperij. Christus is opgestaan, en niemand kan het geloven. "Maar ik heb Hem gezien!" zegt Maria. "En wij ook," herhalen de andere vrouwen. "Het is onmogelijk," zeggen de apostelen. Zullen wij nu zeggen: Dat komt van het Joods volkskarakter, dat hard van hart is om te geloven? Ook daarvan komt het, maar niet alleen. Het komt van onze natuurlijke zondige toestand. Wij zijn van nature in de zonde, en de zonde is de leugen; daarom kan de waarheid geen herberg bij ons vinden, maar wij wijzen haar af, omdat ons huis reeds bezet is met de leugen. Dat willen de meeste mensen wel niet toestemmen, daartegen bewerende, dat zij een waarheidszin in zich dragen, die de waarheid terstond onderkent en aanneemt; doch de natuurlijke mens leeft van zelfbegoocheling en zelfmisleiding. Zeker heeft de mens het vermogen op stoffelijk gebied de waarheid te onderkennen van de leugen; zonder dat zou hij ophouden mens te zijn en dier worden; maar wij spreken hier van Goddelijke, geestelijke zaken. De natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die DES GEESTES GODS ZIJN, zegt de Schrift, dat is: hij weet niets van de dingen, die boven de natuur gaan. Om die dingen, die boven de natuur gaan, tegelijk te kennen met het verstand en te geloven met het hart, wordt een bovennatuurlijke verlichting des verstands en opening des harten vereist, die van de Heilige Geest uitgaan. En waarom wordt dit vereist? Omdat al wat Goddelijke, geestelijke werkingen zijn, onmogelijkheden zijn voor de natuur. Noem mij één Goddelijke waarheid, die in een natuurlijke weg mogelijk is; gij zult het niet kunnen. Daar hebt gij allereerst de bekering. Is zij mogelijk in de natuurlijke weg? Neen; welnu, daarom is zij ook in de natuurlijke weg niet te geloven. Meent gij, dat de onbekeerde mens aan een bekering gelooft? Neen, hij houdt haar voor leugen, voor zelf bedrog, huichelarij of dweperij. En zo is

het met alles. En dat gaat zo ver, dat, hoe hemelsbreed het verschil is tussen het ongeloof van de onbekeerde en dat des bekeerden, toch het ongeloof als zodanig zich zelven in dit opzicht gelijk blijft. Toen Paulus van een vervolger in een apostel veranderd werd, was dit velen der broederen lange tijd een ongelofelijke zaak. En als wij van iemand, die lange tijd de zaak des Heeren vijandig was, of naar de wereld leefde, horen dat hij bekeerd is, dan geloven wij het ook maar zelden terstond van ganse harte, al wordt het ons ook nog zo krachtig door bevoegde getuigen verzekerd. Nog eens, de mogelijkheden Gods zijn onmogelijkheden bij ons mensen. Daarbij komt dan ook, dat de wijze hoe God handelt, bezwaarlijk met onze wijsheid overeenstemt. Waarom (zo dachten de discipelen) is de Heere, zo Hij werkelijk opgestaan is, niet ook aan ons verschenen, daar wij toch zijn discipelen zijn en altijd zijn naaste omgeving waren? Waarom moeten wij horen spreken van hetgeen anderen gezien hebben? Enkelen van ons zijn toch ook aan het graf geweest, en zij hebben niets gezien dan een ledig graf. Het natuurlijk ongeloof heeft dus wel zijn natuurlijke redenen, nochtans is het berispelijk, en de Heere bestraft dan ook later het ongeloof zijn discipelen gestreng, omdat zij beter hadden kunnen doen dan zij deden. De Heere zelf had hen lang tevoren en bij herhaling gezegd en verzekerd, dat Hij ten derde dage zou opstaan van de doden; en dit is zo waar, dat de Joodse overheden deze voorspelling (gelijk wij zagen) tot een reden maken van het verzoek aan Pilatus, om Jezus' graf door krijgslieden te bewaken. En nu is de derde dag daar, en nu wordt de Heere levend gezien door enkelen hunner zusters in de Heere, door gelovige vrouwen, wier getuigenis volstrekt onwraakbaar is, en nu geloven zij toch niet. Voorzeker, dat was een verharding hunner harten tegen de kracht der waarheid en tegen de inspraak van het geloof. Doch hoe treurig het ongeloof was van de discipelen, zo goed is het voor ons als een wapen te meer tegen het ongeloof; want het is een bewijs te meer voor de waarheid der zaak. Ik verwonder mij altijd meer over het leger van bewijzen, waarmede de Heilige Geest de waarheid der opstanding des Heeren omringd heeft. Trouwens, de Heilige Geest voorzag in zijn Schrift in de behoeften der gemeente des Heeren voor alle eeuwen; en hoe hoog daarom de bestrijding ook van deze waarheid moge gaan, de rotsmuur der bewijzen ervan staat nog altijd eindeloos hoger, en bespot de ellendige pogingen van het ongeloof, gelijk de hemelhoge rots het golfgeklots der in de afgrond liggende zee. Als toch de discipelen, die eerst niet geloofden en toen zagen, verkondigen niet wat zij geloofd, maar wat zij gezien hebben, en als een Paulus, die de gemeente Gods te vuur en te zwaard verwoest, op eenmaal daarvan aflaat, en zegt: "Ik heb Christus gezien als de Opgestane uit de dood," dan zijn zulke getuigenissen allergrootst; want groter getuigenis is in de gegeven omstandigheden niet denkbaar, en daarom is het ongeloof ten opzichte van de opstanding des Heeren allersnoodst.

24:13 De Heer en de Emmaüsgangers.
En na dezen is Hij geopenbaard in ene andere gedaante aan twee van hen, daar zij wandelden en in het veld gingen. Dezen, ook heengaande, boodschapten het aan de anderen, maar zij geloofden ook die niet. Met deze woorden tekent Markus (Markus 16:12,13), (evenals de allereerste verschijning van Jezus aan Maria Magdalena) met een enkel woord aan, wat wij ditmaal niet bij Johannes, maar alleen bij Lukas in brede trekken zien uitgewerkt op de volgende wijze. En ziet, twee van hen gingen op dezelfde dag naar een vlek, dat zestig stadiën van Jeruzalem was, welks naam was EMMAUS. De Emmaüsgangers zoeken de Heere Jezus niet; integendeel, zij verwijderen zich van het graf van Jezus. Waarschijnlijk hadden zij te Emmaus, dat niet zo heel ver van Jeruzalem verwijderd was, hun tehuis. Zij hadden een groot gedeelte van de dag bij de discipelen doorgebracht in een altijd wisselende stroom van gedachten en gewaarwordingen, veroorzaakt door onderscheidene tijdingen, verhalen en gesprekken, en nu wilden zij vóór de avond thuis zijn. Wij hebben hier dus een tegenhanger van het gedrag der vrouwen. Deze zochten de Heere en vonden Hem; zij zochten de dode Christus en vonden de levenden; want na de derde dag van de kruisiging is er geen dode Christus meer; Christus is dood geweest, en ziet, Hij leeft in alle eeuwigheid. De vrouwen waren de mannen voorgegaan naar het graf; wederkerig verscheen de Heere allereerst aan de vrouwen. Trouwens, als het sterke zwak wordt, dan wordt onder 's Heeren bestuur het zwakke sterk. Daarbij kiest de Heere altijd het zwakke boven het sterke, opdat niemand roeme in het vlees, maar in de Heere alleen. De Emmaüsgangers zochten de Heere niet, zouden zij Hem daarom niet vinden? Zeker, want zij waren gelovigen, zij behoorden tot de kudde van Jezus, en wij weten uit de gelijkenis, dat als wij tot de schapen behoren, wij wel onze eigen wegen kunnen inslaan, van de Herder af, maar niet lang. Spoedig worden wij door de Herder achtervolgd en gevonden. Zij waren met hun tweeën. Hiermee waren zij in de ordening des Heeren, die zijn discipelen, twee aan twee uitzond. Wij hebben vroeger de reden er van gezegd. Wij hebben allen alleen aan Christus genoeg; maar niemand heeft aan zich zelven genoeg. Wij zijn te bewegelijk van gedachten en gewaarwordingen, om niet, wanneer wij alleen zijn, van het ene uiterste tot het andere over te gaan, en te eigenlievend, om in dat geval niet eenzijdig te zijn. Het alleen zijn geeft ook geen gesprek; maar twee gelovigen spreken graag met elkander over hetgeen hun beiden het hoogste en liefste is, en zij houden ook elkander in het rechte spoor. En zij spraken onder elkander van al deze dingen, die er gebeurd waren. Ziet gij, zij gingen niet stilzwijgend hun weg, maar hielden niet op, elkander het gebeurde te herinneren en er over te spreken. Trouwens, hoe zou dit ook mogelijk geweest zijn? Hun gedachten en harten waren geheel vervuld van de grootste en belangrijkste zaken, die er niet alleen voor mensen, maar ook voor de engelen Gods kunnen bestaan. En waarom spreken wij dan zo zeldzaam met elkander over de Heere? Ach, de versheid ontbreekt aan de liefde tot Hem, die wij altijd meer, altijd vuriger moesten liefhebben; die ons altijd meer onmisbaar worden moest; over wie wij altijd meer moesten spreken; over wie wij nooit te veel spreken kunnen. Bidden wij gedurig om de verversing van ons geloof, van onze liefde, van onze hoop in en tot de Heere; want alles verdort, verdroogt, versteent bij ons, als het niet van boven dauw, regen en warmte ontvangt. En vrezen wij niet, dat wij hierdoor met de Heere al te gemeenzaam zouden worden. Er is ook een heilige gemeenzaamheid, zonder welke er in het geheel geen gemeenschap met de Heere bestaat. En het geschiedde, terwijl zij samen spraken en elkander. ondervraagden, dat Jezus zelf bij hen kwam en met hen ging. Hier hebt gij nu, en wel eens voor altijd, de aanschouwelijke vervulling van het Woord des Heeren: Waar twee of drie in mijn naam vergaderd zijn, daar ben Ik in het midden van hen. Op onzichtbare wijze, zeker; want de Heere heeft thans zijn zichtbare tegenwoordigheid aan de zijnen onttrokken; maar bij de Emmausgangers was Hij ook onzichtbaar tegenwoordig, ofschoon zij Hem in lichamelijke gedaante aanschouwden, want zij herkenden Hem niet. Genoeg, spreek, als zijn discipel van Jezus, tot uw mededisciplen, en

Hijzelf is bij ulieden. En hun ogen werden gehouden, dat zij Hem niet kenden. Zij moesten Hem in dit ogenblik niet herkennen; eer dit mocht, moest er nog veel nodigs voorafgaan. Herinner u, dat de Heere aan de Emmausgangers, volgens Markus, verscheen in een andere gedaante. De Heere was door zijn opstanding ook naar het lichaam zodanig op verheerlijkende wijze veranderd, dat Hijzelf zich moest kenbaar maken, zou men Hem herkennen. Hiermee werd ook thans de grote waarheid uitgedrukt en belichaamd, dat Jezus zelf zich aan ons moet openbaren, zullen wij Hem kennen. En Hij zeide tot hen: WAT REDENEN ZIJN DIT, DIE GIJ WANDELENDE ONDER ELKANDER VERHANDELT, EN WAAROM ZIET GIJ ZO DROEVIG? De laatste vraag bewijst, dat de Heere de Emmausgangers aansprak op de zachte toon des medegevoels, der belangstelling, om, ware het mogelijk, hen te troosten. Zo was dan de Paaszon nog niet over hen opgegaan. Reeds van de vroege morgen had zij geschenen, en nu was het bij de avond, en nog wandelden hier Christus' jongeren in de schaduwen des doods. Zo weinig invloed hadden de tijdingen der vrouwen op hen uitgeoefend. Jezus zelf ontbrak, en daarmee alles. En nu worden zij door een vriendelijke, deelnemende medewandelaar uitgenodigd, om hun hart uit te storten en de reden hunner droefheid, de inhoud van hun gesprek mede te delen. En de één, wiens naam was KLEOPAS, antwoordende zei tot Hem. Liefelijk, niet waar, dat zij aanstonds gereed zijn om de vreemdeling te woord te staan. Hoe geheel anders handelen wij dikwijls en houden wij een vreemde, die inkomt, buiten ons ernstig gesprek, door er een andere wending aan te geven. Laat ons open zijn, ook in deze dingen. Misschien heeft juist zulk een onverwacht binnentredende een woord van God tot ons, of hebben wij een woord van God tot hem. Beide discipelen behoorden niet tot de elven, maar hoogstwaarschijnlijk tot de zeventig, die door de Heere uitgezonden waren, en zo zien wij ook weder hier, dat bij de Here geen aanzien des persoons is, maar dat Hij soms aan de uiterlijk minst bevoorrechten het voorrecht schenkt, om mede de eerstelingen te zijn in de aanschouwing van zijn gezegende persoon. Zijt gij alleen een vreemdeling in Jeruzalem en weet gij niet de dingen, die dezer dagen daarin geschied zijn! Gij ziet, waar zij de Heere voor aanzagen: voor een uitlandse Jood of Jodengenoot, die bij gelegenheid van het Paasfeest te Jeruzalem was gekomen, en nu van daar wederkeerde. Immers Hij ging met hen dezelfde weg, en kwam dus, als zij, van Jeruzalem. Gij ziet uit deze hun mening het klaar bewijs van de waarheid der zaak. Hoe zou het iemand in de gedachten zijn opgekomen, de Heere tot zijn discipelen te doen komen in de houding van een vreemdeling? Zulke dingen kan men wel berichten, niet verdichten. Zij spraken in de toon van bevreemding. Zij waren zo geheel vervuld van de hoge belangrijkheid der zaak en van hun liefde tot de Heere, dat zelfs des vreemdelings deelnemende vraag hen hinderde, omdat zij die niet mogelijk achtten. Zij konden het niet begrijpen en ook niet dulden, dat er iemand was, onkundig van hetgeen, waarvan geheel Jeruzalem was vervuld. Daarom vroeg Kleopas: Zijt gij ALLEEN een vreemdeling in Jeruzalem? Zijt gij de enige, die niet weet wat daar gebeurd is? En Hij zeide tot hen: WELKE? Gij ziet de zelfbeheersing des Heeren. Hij laat zich niet afwijzen, en Hij laat zich ook niet uit. Zij zelven moesten belijdenis doen van hun geloof, in 's Heeren eigen tegenwoordigheid, en dat geheel vrij en ongedwongen, zonder te vermoeden, dat zij in zijn tegenwoordigheid waren. En nu doen zij dan ook belijdenis van hun geloof, van hun liefde, van hun hoop, en hoe openhartig en heerlijk is deze belijdenis! En ze zeiden tot Hem: DE DINGEN AANGAANDE JEZUS DE NAZARENER, WELKE EEN PROFEET WAS, KRACHTIG IN WERKEN EN WOORDEN, VOOR GOD EN AL HET VOLK. Het was een getuigenis aangaande Jezus, die bij een discipel des Heeren niet minder kon zijn; doch die zich laat verklaren uit het voorgevallene met de Heere. Immers de mensen, de bozen, de machthebbers der wereld hadden ook macht over Hem gehad, en zo konden zij immers die Jezus niet als de Heere aan deze vreemdeling verkondigen. En hoe onze overpriesters en oversten Hem overgeleverd hebben tot het oordeel des doods, en Hem gekruisigd hebben. O, die raadsels des levens, hoe verdonkeren zij het geloof! Wij kunnen zo zeldzaam het ene verschijnsel met het andere overeenbrengen, en raken daarmee het spoor

bijster. Hoe is het mogelijk, dat Jezus zulk een man van God was, en toch door de mensen behandeld kon worden naar dat zij wilden? Hoe kon het samengaan, dat Hij, die macht had over de krachten der natuur en over de dood, zelf op het kruis gedood werd? Neen, dit was voor geen menselijk verstand te bevatten, en veroorzaakte, dat men zich ten opzichte van de verwachting, die men van Jezus had, zo teleurgesteld gevoeld had. En wij hoopten, dat Hij was degene, die Israël verlossen zou. Zij hadden aanvankelijk gedacht, ja verwacht, dat zij in Hem de beloofde Messias, de Hope Israëls, en Verlosser uit alle nood ontvangen zouden, en nu had deze heuglijke verwachting zulk een treurig einde genomen. Merkt op, dat zij deze volzin niet voortzetten, maar daarbij als plotseling afbreken. Zij zijn tot hiertoe geheel openhartig geweest, niet bevreesd, maar zo stoutmoedig als vrijmoedig; zij hebben ook vrij wat ten nadele hunner overpriesters gezegd. Doch in het allertederste punt menen zij zich niet geheel te moeten uitlaten. Zij wisten toch niet, wie de vreemdeling was, of hij hun verwachting deelde of niet. Zij laten dit punt dus verder onaangeroerd, en gaan weder over tot het verhalen van het gebeurde. Doch ook, benevens dit alles, is het heden de derde dag, van dat deze dingen geschied zijn. Zij hechtten blijkbaar veel aan deze bijzonderheid; zij herinnerden zich, dat Jezus zelf die derde dag als de dag zijner wederopstanding had aangewezen. Doch zij lieten na dit er bij te voegen. De vreemdeling, indien hij het werkelijk geweest was, zou dan ook aan deze vermelding niets gehad, en niet begrepen hebben, wat hierbij de derde dag moest betekenen; doch ook deze trek is geheel uit het leven gegrepen. In de ijver van het gesprek onderstellen wij meermalen, dat een ieder bekend is met hetgeen alleen ons zelven bekend is. Doch er is nog een waarschijnlijker reden voor het niet verklaren van de betekenis van de derde dag. Door er bij te voegen, dat Jezus zelf die dag als zijn opstandingsdag had aangewezen, zouden zij immers hun eigen ongeloof hebben uitgesproken, en dat doet men niet. Maar ook sommige vrouwen uit ons hebben ons ontsteld, die vroeg in de morgenstond aan het graf geweest zijn, en zijn lichaam niet vindende, kwamen zij, en zeiden, dat zij ook een gezicht van engelen gezien hadden, die zeggen, dat Hij leeft. De vrouwen hadden hen ontsteld. Waarom ontsteld, waarom niet verblijd? Omdat zij niet geloofden. Zonder geloof is alles zwarigheid, en zijn er niets dan zwarigheden; zelfs de oplossing der zaak, de uitkomst is alsdan ene zwarigheid, ene onbegrijpelijkheid. Het was voor de vrouwen een bezwaar geweest, toen zij aan de steen voor het graf dachten als niet weggenomen, en toen zij hem weggenomen vonden, was er weder een ander bezwaar: dat het lichaam des Heeren, niet aanwezig zijnde, kon geroofd zijn; en zo is er eindelijk niets goeds, niets bevredigends voor ons, alvorens wij geloven. Zo was het ook bij de discipelen geweest. Zij treurden en weenden, omdat Jezus in het graf lag, en nu zij horen, dat het graf geopend en ledig is, en engelen de tijding aan de vrouwen medegeven, dat Jezus is opgestaan uit de doden, nu ontstellen zij er van en blijven er droevig bij de ganse dag. Maar hadden zij dan niet ook van de vrouwen gehoord, dat deze Jezus zelf gezien hadden, en dat Hij met haar gesproken had? Zeker hadden zij dit gehoord; maar zij geloofden het niet, en daarom verzwegen zij dit gedeelte van het gebeurde ten enenmale. En sommigen dergenen, die met ons zijn, gingen heen tot het graf, en bevonden het alzo, gelijk ook de vrouwen gezegd hadden; maar Hem zagen zij niet. Gij hoort in deze laatste woorden het zwaartepunt van geheel de zaak. Hem zagen zij niet, en zij meenden, dat zij, die des Heeren naaste discipelen waren, Hem hadden moeten zien, zo Hij waarlijk was opgestaan. Zij waren naar het graf gegaan op het bericht van Maria Magdalena, en wat vonden zij? Wat Maria ook gevonden had: dat het graf ledig was; maar Hem vonden zij niet. O, welk ene liefde tot Jezus straalt bij al hun ongeloof door deze woorden heen! En hoe treffend, dat Jezus hun dat alles van Hem zelven zeggen laat! Hij zag hun liefde met welgevallen, en zou haar verrassend belonen; maar Hij zag ook hun ongelovigheid, welke bij hen de enige bron was hun droefheid, en zou haar bestraffen. Immers, deze hun ongelovigheid was niet te verontschuldigen; want waarom waren zij in hun hoop teleurgesteld, dat Jezus degene zou zijn, die Israël verlossen zou? Omdat Hij door de handen der mensen gekruist en gedood was? Maar had dan Jezus zelf dit niet voorzegd, en gezegd, dat Hij zijn leven moest

geven, omdat zijner schapen te behouden, doch dat Hij ten derden dage weder zou opstaan uit de dood en het graf, om de zijnen te zijn een Leidsman tot de eeuwige fonteinen der levende wateren? En Hij zeide tot hen: O ONVERSTANDIGEN EN TRAGEN VAN HART OM TE GELOVEN AL HETGEEN DE PROFETEN GESPROKEN HEBBEN! De Heere beroept zich niet op hetgeen Hijzelf van zijn opstanding gezegd had; dit voegde niet aan zijn houding als vreemdeling; maar Hij beriep zich, als ware Hij een gelovig Israëliet, op de Schrift, en berispte hen bijzonder daarin, dat zij die Schrift slechts gedeeltelijk geloofden, en niet in al hare uitspraken. Immers met de profetieën der heerlijkheid van de Christus stonden de profetieën van zijn lijden in verband. De Heere gebruikte schijnbaar harde woorden jegens hen; doch zij waren ook maar schijnbaar hard. Het waren woorden, die hen tegelijk neerwierpen en ophieven; woorden, die zij graag hoorden, omdat deze hun weggezonken geloof weer met machtige hand omhoog hieven. o, Het is zo liefelijk, als wij, neergezeten bij de puinhopen onze schoonste verwachtingen, ons zien aangegrepen door een krachtige hand, die ons toont, dat wij bij al ons verlies niets verloren, maar alles gewonnen hebben, omdat God ons duizendvoudige vergoeding geeft in zijn Woord en belofte. Moest de Christus niet deze dingen lijden, en alzo tot zijn heerlijkheid ingaan? Geheel de Schrift getuigde van het lijden, dat op Christus, als de Verlosser van zonde en dood, komen zou. Dat lijden was reeds neergelegd in de allereerste belofte van zijn gezegende persoon door God: Ik zal vijandschap zetten tussen u (de verleider) en deze vrouw, en tussen uw zaad en haar zand. Datzelve zal u de kop VERMORZELEN, en gij zult het de verzenen VERMORZELEN. Het vermorzelen der verzenen onderstelt lijden. De zonde kan op geen andere wijze worden tenietgedaan voor de mens, dan door in zijn plaats te treden en de dood te ondergaan en weder op te staan uit de dood. En dat zou de Zone Gods doen, en heeft de Zone Gods gedaan, en op deze wijze moest Hij ingaan tot zijn Middelaarsheerlijkheid, in gemeenschap met de Hem van de Vader gegevenen, met de uitverkorenen uit alle geslachten, talen en volken, met zijn gemeente. Dàt is de heerlijkheid van de Christus, en daartoe moest Hij ingaan, door te lijden en te sterven, zoals Hij geleden heeft en gestorven is. En begonnen hebbende van Mozes en van al de profeten, legde Hij hun uit, in al de Schriften, hetgeen van Hem geschreven was. Des avonds, bij de elven kwamen hier nog de Psalmen bij. O, dat kostbare boek der Psalmen, leest het toch veel. Als gij uw hand op dat boek legt, dan voelt gij er veler harten onder kloppen, en ook het hart van Christus. Maar gij zegt wellicht: "Hoe jammer, dat Lukas ons deze uitlegging des Heeren niet woordelijk heeft teruggegeven!" Zeker zou dit ons van onschatbare waarde zijn geweest; maar kon zulk een breedvoerige rede in de Evangeliën worden opgenomen, en was het nodig? Geven de Schriften des Nieuwen Testaments niet ook overvloedige aanduidingen van de wijze hoe de Oud-Testamentische Schriften door het geloof worden uitgelegd en toegepast? En is het ook niet beter, dat wij zelven gedurig tot de Schriften des Ouden Testaments terugkeren, om ze in het licht van het Nieuwe Testament te leren verstaan? De Heere wijst de Emmaüsgangers naar de Schrift, en wij moeten elkander tot niets anders verwijzen. De Schrift is het onmiddellijk onderwijs van God. Zij is het enige leerboek, waaruit wij in de school van Christus, door de grote Leermeester aller wijsheid (de Heilige Geest) onderwezen worden aangaande Gods genade en onze zaligheid, aangaande de zonde en de Verzoener der zonden, aangaande de dood en het eeuwige leven. En zouden wij dan dat leerboek niet onophoudelijk weder ter hand nemen, om, als goede scholieren, opnieuw onze lessen over te lezen, opdat wij ze zó diep in ons geheugen prenten, dat wij ze niet meer vergeten kunnen en ze altijd duidelijker door ons begrepen worden? Gesteld ook, des Heeren uitlegging ware ons geboekt geworden, zouden wij dan niet in het gevaar zijn gekomen, om ons daarbij bepaald te vinden, en de niet aangehaalde plaatsen voor niet profetisch te keuren? Doch nu moeten wij alles wat de profeten van Christus gesproken hebben, bij hen zelven gaan horen. En zij kwamen nabij het vlek, daar zij naar toe gingen; en Hij hield zich, alsof Hij verder gaan zou. En zij dwongen Hem, zeggende: BLIJF MET ONS; WANT HET IS BIJ DE AVOND EN DE DAG IS GEDAALD. En Hij ging in om

met hen te blijven. Zij hadden tot hiertoe, als met ingehouden adem, geluisterd naar de inlichtingen van de blijkbaar gelovigen en wel onderrichten vreemdeling; doch nu zijn zij bij huis, en het is hun niet mogelijk, om de onbekende Vriend, die hun zoveel belangrijks en troostrijks heeft gezegd, te laten gaan, zoals Hij zich aanstelt te doen. En om Hem bij zich te houden, vinden zij, zoals dat gewoonlijk gaat, een goede reden. "Het is reeds laat, hoe zoudt gij verder gaan? Blijf bij ons de nacht over." En de Heere laat zich overreden, Hij treedt met hen binnen. Hoe natuurlijk gaat dat alles toe! Wie zou zulke fijnheden en kiesheden van het gezellig verkeer, zulke onzienlijke bewegingen van het menselijk hart ter aanschouwing kunnen gegeven hebben, als niet de Heilige Geest door Lukas deze dingen uit het werkelijke leven in de Schrift had opgenomen? En het geschiedde, als Hij met hen aanzat, nam Hij het brood en zegende het, en als Hij het gebroken had, gaf Hij het hun. De avondmaaltijd wachtte hun, of werd gereed gemaakt, en zij zitten aan, Wie zal de meerdere zijn? De huisvader? Neen, er is geen gedachte aan. De vreemdeling is het. Hij moet het gebed doen, en Hij doet het en deelt het brood. Hij doet het ongevraagd. Hij is de Heere en toont zich nu als zodanig. Na de aanzitting ter maaltijd, neemt Hij het brood, en zegent het, en verdeelt het. Treffend, niet waar, dat wij hier, aan de eerste maaltijd des Heeren na zijn opstanding, Hem hetzelfde zien doen, wat Hij bij de laatste maaltijd vóór zijn lijden en sterven deed: Hij nam het brood, zegende het en gaf het de zijnen. O, vergeten wij niet, zo dikwijls wij brood in onze hand nemen om het te eten, dat de Heere in de breking des broods zijn offerande heeft voorgesteld als het geestelijk, Goddelijk brood, zonder hetwelk wij niet geestelijk, Gode tot ere kunnen leven. En hun ogen werden geopend, en zij kenden Hem. De tijd der verborgenheid was voorbij, zij moesten nu Jezus herkennen, en zij Herkenden Hem. Waaraan? Blijkbaar aan de littekens van het doorboren zijner handen. Toen Jezus het brood brak, zagen zij natuurlijk op zijn handen, en zagen die als doorboord geweest. Nu vielen hun als schellen van de ogen. Ook hiermee werd de grote waarheid belichaamd en uitgesproken, dat de Heere niet onderkend wordt dan aan zijn kruiswonden. Alleen de gekruist geweest zijnde en opgestane Christus is de ware Christus, de ware Zaligmaker. O, er worden door de menselijke wijsheid zeer vele Christussen gemaakt, die alles hebben wat uitnemend is, uitgezonderd de doorboorde handen en voeten en de doorstoken zijde, en die niet de levenden zijn uit dood en graf. Zij zijn valse Christussen. Gij kunt u met hen strelen, stichten, maar zij kunnen u niet behouden. Alleen de schuldverzoenende, schuld betalende, schuld uitdelgende, alleen de gekruisigde en weder opgestane Christus is de Christus Gods: de andere Christussen zijn maaksels van der mensen verstand. Daarom wilde Paulus van niets anders weten dan van Christus en dien gekruist, en riep hij nog in het gezicht des doods zijn Timotheus toe: Houdt in gedachtenis, dat Jezus Christus uit de doden is opgewekt (2 Timotheus 2:8). De valse godgeleerden mogen weten, waar zij met hun valse Christussen zullen komen; maar wat ons betreft, wij kennen door genade de ware Christus der Schrift, en Hem los te laten, ware ons eeuwig leven los te laten. Wij moeten Christus aannemen in zijn smaad, in zijn kruisiging, in zijn verlating, zullen wij Hem kunnen ontvangen in zijn heerlijkheid. En daarom is het mijn overtuiging, dat het teken van de Zoon des mensen, dat bij des Heeren wederkomst in heerlijkheid zal gezien worden door aller oog, de Heere zelf is, dragende het kruis in zijn lichaam, in de littekens zijner wonden. Het zal het alles afdoend bewijs zijn, dat het Christus zelf is, die zich openbaart. Hun ogen werden geopend. Eerst werden hun de Schriften geopend, en nu de ogen. Er moet dus in alles een opening gegeven worden; want alles is bedekt, omwonden, gesloten. Wij moeten licht hebben buiten ons, zal het licht in onze ogen zijn, zullen wij kunnen zien. Dat ondervinden wij onophoudelijk in de meest natuurlijke zaken, en waarom wil men dit dan in de geestelijke dingen niet erkennen? Hoeveel is voor ons een verborgenheid, dat ons bij nader onderzoek of inlichting geen verborgenheid meer is. Doch nu menen velen, dat, als zij op de geestelijke dingen slechts hun gedachten vestigen, deze alsdan voor hen opengaan moeten, evenals de natuurlijke dingen. Zij vergeten, dat men, om hogere dingen dan de aardse te zien, ook hoger licht dan het aardse moet hebben. Vereist de sterrenkunde niet de

telescoop, en de aan het oog ontsnappende kleinere wereld het microscoop? Zo vereist ook de aanschouwing van het Goddelijke het geloof. Het geloof geeft Goddelijk licht. Wat in Goddelijk licht staat, moet ook door Goddelijk licht gezien worden. En Hij kwam weg uit hun gezicht. Het is de voortzetting van dezelfde lijn, die de Heere na zijn opstanding volgt. Hij openbaart zich, maar niet blijvend. De zijnen moesten voorbereid worden op de grote scheiding, en na gezien te hebben, geloven zonder te zien. Bij de discipelen moest het zien noodzakelijk voorafgaan aan het geloof; maar daarna zouden ook zij niet meer zien, opdat het geloof ook bij hen zou kunnen plaats hebben, en alle beproevingen kon doorstaan. De Heere zeide dan ook niet, zoals wij straks opmerkten, tot Maria Magdalena: Ik ZAL opvaren, maar: Ik vaar op. Zijn veertigdaags verblijf op aarde was een gedurige opvaart, waarvan de laatste dag de zichtbare voltooiing was. Reeds nu, op de eerste dag zijner opstanding, onttrok Hij zich aan het gezicht der zijnen, zonder wolk; op de laatste dag van zijn zichtbare tegenwoordigheid op aarde zou een wolk Hem wegnemen voor hun ogen. Het lichaam des Heeren was blijkbaar niet meer gebonden aan de wetten der natuur, zoals ons lichaam is. Reeds vóór des Heeren dood en opstanding wandelde Hij op de wateren als op vaste grond; doch dit was niet toe te schrijven aan de toenmalige natuur zijns lichaams, dat aan het onze volkomen gelijk en aan dezelfde wetten onderworpen was, maar aan de Hem inwonende Goddelijke kracht, waardoor Hij dit wonder gelijk al de andere wonderen deed. Thans echter was zijn lichaam zelf een verheerlijkt lichaam, een geestelijk lichaam, dat de wil van de geest in alles kan doen en doet. Daarom laat de Heere zich zien en aanraken en betuigt Hij geen geest te zijn, die geen vlees en benen heeft, zoals Hij heeft, en eet Hij van de aardse spijze als vroeger; en toch onttrekt Hij zich aan het oog, als ware Hij een lucht- of licht vormig wezen. De Heere bleef mens, maar Hij werd de verheerlijkte mens én het Hoofd der verheerlijkte mensheid, en op deze wijze de Eerstgeborene uit de doden en de Eersteling onder vele broederen. Zoals Hij was opgestaan uit de dood, was nog niemand opgestaan en kon ook niemand opstaan. Zijn opstanding was een volmaakte, een eeuwige opstanding; en wat thans voltooid was in het Hoofd, zou volgen in de leden. De Heere was ook na zijn opstanding dezelfde, die Hij altijd was, en toch handelde Hij anders; en dit gaat zo ver, dat de Heere bij zijn opvaart ten hemel niet meer de handen op het hoofd zijn discipelen legt, gelijk Hij vroeger bij de kranken gewoon was te doen, maar ze zegenend uitbreidt boven hun hoofden, en aldus opvaart. En zij zeiden tot elkander: WAS ONS HART NIET BRANDENDE IN ONS, TOEN HIJ TOT ONS SPRAK OP DE WEG EN TOEN HIJ ONS DE SCHRIFTEN OPENDE? Is het niet zonderling? Als Christus tot ons komt, dan kent men Hem niet, en als men Hem kent, dan gaat Hij heen. Ja, Hij gaat heen, maar wat laat Hij achter? Brandende harten. Voorzeker, dat is een kostbaar genadegeschenk. Hebben ook wij dit geschenk van de Heere ontvangen? Men hoort wel eens spreken van het vuur des Heilige Geestes; doch weet gij wel wat het is? Het is de liefde van Christus. Wij vragen ons zelven en u: Is deze in onze harten uitgestort, zodat onze harten er van branden in wederliefde tot Christus? Zekerlijk zal dit wel bij enkelen zo zijn; maar wat de gemeente des Heeren in haar geheel betreft, is het alsof wij achttien eeuwen van de Emmaüsgangers verwijderd zijn, zoveel koeler is onze liefde bij hun liefde. Dit moet anders worden. Wij moeten vuriger bidden om het vuur des Heilige Geestes, en wij moeten zo lang op de liefde van Jezus tot ons zien, totdat wij zelven in liefde ontvlammen jegens Hem. Immers, twee dingen maken de discipel van Jezus: de kennis van Hem en de liefde tot Hem. Laat het ons dan niet genoeg zijn Jezus te kennen, maar laat ons begeren Hem lief te hebben met al onze liefde, en wij zullen zijn liefde in ons voelen uitgestort. Aan de andere kant moet ik echter ook zeggen: Verwar de liefde tot Jezus niet met zelf gemaakte geestdrift. De emmaüsgangers waren, zoals wij zouden zeggen, bekommerde zielen, die geloofden en ook weer niet geloofden, maar oprecht waren in hun liefde tot Jezus. De Heilige Geest had de naam van Jezus in hun harten geschreven, en toch waren zij droevig, omdat zij die beminde hunner ziel meenden verloren te hebben; doch nu zij Hem weervinden, ontwaakt hun liefde tot Jezus in al hare kracht, en hun harten branden binnen in hen. Zij hadden

dus de Heere Jezus reeds lief in hun harten, zonder het zelven te weten; doch nu kwamen zij tot de bewustheid ervan. En zij opstaande ter zelfde ure, keerden weder naar Jeruzalem. Deze blijde tijding konden zij niet voor zich zelven houden, noch er mee slapen gaan; zij moest medegedeeld worden aan de bedroefde en ontstelde discipelen, zoals zij zelven tot zo-even geweest waren. Moge het reeds ten volle donker, en mogen zij zo-even pas van Jeruzalem gekomen zijn, zij moeten er weder heen, en wel terstond. Zulke tijdingen mogen de broederen niet onthouden worden. Voorzeker, de gemeenschap der heiligen draagt altijd liefelijke vruchten voor anderen, en altijd draagt men er zelf iets liefelijks uit weg. En vonden de elven samen vergaderd, en die met hen waren. De elven, niet meer de twaalven. Aandoenlijke herinnering! Eén was er uitgevallen, en werd niet meer meegerekend. De Schrift verbergt nooit de schuld, de zonde, de ellende, ook niet bij de heerlijkheid der opstanding. Het gezelschap der apostelen was geschonden. Er was één afvallige, één verrader onder hen geweest, vandaar dit onvolmaakte getal, nu, bij de opstanding des Heeren! Wij zien in dit elftal de gehele geschiedenis der Kerk op aarde tot aan 's Heeren wederkomst geschetst. Zij is onvolmaakt, gebroken. Doch het volmaakte wacht haar. De namen van het twaalftal der apostelen staan op de fundamenten van het nieuwe Jeruzalem. Welke zeiden: DE HEERE IS WAARLIJK OPGESTAAN. Doordien Markus (Markus 16:13) ons van de Emmaüsgangers gezegd heeft: Dezen ook heengaande, boodschapten het aan de anderen, maar zij geloofden ook die niet, kunnen wij onder de uitroependen: De Heere is waarlijk opgestaan! niet alle elf en die met hen waren, verstaan, maar bepaald die enkelen uit het gezelschap, die door het getuigenis van Petrus, thans met hem overtuigd geworden waren, dat de Heere werkelijk was opgestaan. Trouwens indien allen dit geloofd hadden, alvorens de Heere zelf te zien, hoe zouden zij zich dan zo ongelovig hebben kunnen betonen, toen de Heere zelf hun verscheen, en hoe zou dan de Heere hen over hun ongeloof hebben kunnen bestraffen? Doch het ging hier, gelijk het in zulke gevallen gewoonlijk gaat: enkele van het gezelschap haastten zich om de binnentredende vrienden te voorkomen en te verrassen met een blijde tijding, waarvan zij zich verzekerd hielden, terwijl de anderen, die er zich niet van verzekerd hielden, het hoofd schudden en zwegen. Het is dus zeer wel mogelijk, dat Petrus alleen de binnenkomende toeriep: De Heere is waarlijk opgestaan, en dat anderen daaraan toevoegden: Hij is van Simon gezien. Hoe dit zij, in elk geval effenen zich ook hier de oneffenheden op natuurlijke wijze. Immers Lukas, die deze uitroep des geloofs ons mededeelt, toont zelf ons, enige verzen later, het gehele gezelschap bij 's Heeren verschijning als verschrikt en bevreesd, en na des Heeren toespraak, als nog niet kunnende geloven van blijdschap. Zo werden dan de Emmaüsgangers bij hun komst tot de elven en die met hen waren, temidden van het ongeloof der meesten, voorkomen met de uitroep des geloofs: De Heere is waarlijk opgestaan! Trouwens nooit mag een heilige blinken, altijd moet hij eenvoudig blijven, en daarom ontmoet hij ook altijd tegenwichten, die hem in evenwicht houden. De Emmaüsgangers dachten de eersten te zijn, die het grote, blijde nieuws aan de apostelen brachten, en nog eer zij de mond konden openen, om hun blijdschap uit te spreken, werd hun met de gewone Joodse levendigheid en luidruchtigheid toegeroepen, dat de Heere waarlijk was opgestaan. Zo gebeurt het ons ook wel eens, als wij een voor ons geheel nieuw inzicht in deze of die Schriftuurplaats verkregen hebben, dat wij menen de eerste daarin te zijn; doch niet zelden zien wij later, dat een ander datzelfde inzicht reeds lang vóór ons gehad heeft. Dit dient om ons altijd laag bij de grond te houden; doch overigens is het ons een zoetheid, zo iets te ontdekken, het is een bevestiging voor ons, dat wij goed gezien hebben, en wie de waarheid lief heeft, die wenst haar immers ieder toe, en waarheid blijft waarheid voor allen, door wie ook ontdekt of gevonden. Waren de Emmaüsgangers aan de ene zijde teleurgesteld, aan de andere zijde hoorden zij, dat zij niet verkeerd gezien hadden, of door een zinsbegoocheling misleid waren. Ja, het werd hun ten hoogste aangenaam, te horen, dat ook anderen de Heere als opgestaan hadden aanschouwd. Immers, ons geloof heeft het geloof van andere gelovigen nodig, en zo heeft ook ons getuigenis het getuigenis van anderen nodig. Een

mens, geheel onder enkel ongelovigen, zou moeilijk kunnen blijven geloven. Zijn geloof zou uitdoven; hij zou ten laatste aan zich zelven vragen: "Zou het ook verbeelding bij mij zijn?" Maar horen wij hetzelfde getuigenis, hetzelfde geloof uit de mond van anderen, zo worden wij er door versterkt, verkwikt en vertroost. Daarom moeten wij altijd trachten ons in de atmosfeer des geloofs te blijven bewegen. Zij is als de frisse lucht, die goed is voor onze longen, en de krachten herstelt, die wij in ons dagelijks werk en verkeer verloren hebben; als de levenslust, die goed is voor geheel ons leven, terwijl de omgeving, de atmosfeer des ongeloofs de stiklucht is, die ons ziek maakt en doodt. De Heere is waarlijk opgestaan. Het was tot nu toe gedurende de ganse dag avond geweest bij de discipelen; doch nu het daarbuiten ten volle avond was geworden, begon het te lichten binnen de kring der discipelen. Reeds kwam de ene tijding van blijdschap na de andere. Na de twee dagen van grote droefheid, begon nu de dag van overgrote vreugde aan te breken. Het was hiermee evenals in de natuur. Dagen achtereen kan de lucht betrokken zijn, zo betrokken, alsof het ieder ogenblik zal beginnen te regenen; doch er komt niets van en de lucht klaart ook niet op. Doch daar begint het opeens en onverwacht te regenen, en nu heeft men soms dagen achtereen enkel regen. Ook in het leven is het niet anders. Hoe dikwijls is ons leven jarenlang een onderdrukt leven; de ene tegenspoed, hetzij in onze bestaansmiddelen of in ons lichaamsgestel, volgt de anderen. Gedurig wandelen wij onder betrokken lucht, en ten laatste schijnt het ons toe, dat niet alleen de wereld ons niet liefheeft, maar ook de Heere niet, en dat Hij ons aan ons zelven en onze ellende overlaat; doch nauwelijks zijn wij, om zo te spreken, in onze ellende gestorven en begraven, of daar opent zich ons graf, en wij leven opnieuw, en de ene zonnige dag volgt de andere. Alsdan zeggen wij: "De Heere heeft de ellende van zijn arme dienstknecht of dienstmaagd aangezien." Voorzeker, het is één van de geheimen der godzaligheid, dat een Christen geen ware blijdschap hebben kan, dan nadat hij vooraf wenend heeft gestaan onder zijns Heeren kruis. Eerst dan kan hij de blijmare vernemen: "De Heere is opgestaan, Hij leeft, en gij zult ook leven." De eerste opstandingsdag was een dag der prediking, en de inhoud dezer prediking was: De Heere is opgestaan. Met deze woorden begroetten de eerste Christenen op de eerste dag der week elkander. En als ook nu nog de keizer van Rusland op Zondag een schildwacht voorbijgaat, zegt hij tot hem: "De Heere is opgestaan, gelijk Hij gezegd heeft." Ofschoon het een vormelijke zaak is, doet het ons toch goed, omdat het liefelijk afsteekt bij het afschuwelijk ongeloof, dat des Heeren opstanding ontkent, en daarmee het graf van Christus en de fontein van zaligheid, die God daarin ontsloten heeft, weder poogt te sluiten. En nu, hoe dikwijls wij ook de Paasgeschiedenis hebben gelezen en met elkander overwogen, zo komt zij ons altijd weder even nieuw en vers voor. Doch is het niet een eigenschap van al Gods werken, dat zij niet verouden, maar altijd nieuw zijn, ook al veranderen zij niet van gedaante? De zon, de maan, de sterren, het zwerk, de zee, de weide, de wouden, de bergen, de heuvelen, de beemden, de bloemen hoe dikwijls gezien, zijn altijd weder nieuw, zijn altijd weder schoon! Wij verouden, maar niet Gods werken en ook niet Gods woorden, want hoe ouder zij worden, hoe meer wij ze verstaan en begrijpen en hoe belangrijker en nuttiger zij ons worden. En wat is nu de grote waarheid Gods, welke ons door de opstanding van Christus geopenbaard wordt? Deze: dat God geen waarachtig leven geeft dan uit de dood. Ware de zonde niet in de wereld gekomen, God zou het leven gegeven hebben uit het leven, dat is: Hij zou een eeuwige vermenigvuldiging gegeven hebben van het eens gegeven heilig, zalig leven, gelijk Hij nu de tijdelijke vermenigvuldiging van het sterfelijk leven geeft in de opvolging der geslachten. Doch door de zonde is de dood in de wereld gekomen, en nu is de dood het uitgangspunt geworden tot het eeuwig, heilig, zalig leven bij God in Christus. In Christus is het menselijk, heilig, zalig, eeuwig opstandingsleven begonnen, en wordt het voortgezet in allen, die de zijnen zijn, in al de leden zijns lichaams uit Hem, het Hoofd des lichaams. De Heere is opgestaan. Het is groot, dat iemand uit de dood wordt opgewekt; maar dat een dode zich zelven het leven geeft, is iets, dat zijn Godheid onderstelt. Des Heeren eeuwige, almachtige Geest nam het lichaamsleven weder aan, niet buiten, maar in de

gemeenschap des Vaders en des Heilige Geestes; want er geschiedt niets Goddelijks dan in deze onderlinge gemeenschap, en daarom lezen wij evenzeer in de Schrift, dat Jezus opgewekt is door de Vader èn door de kracht des Heilige Geestes, (Romeinen 8:11). En heeft nu de Heere dit grootste aller wonderen aan zich zelven gedaan, wat zou Hem dan onmogelijk zijn aan ons te doen? Ja, wat zou ons in Hem kunnen ontbreken? In Hem is alle volheid. Zijn opstanding is de bron van alle opstanding; uit Hem vloeien enkel opstandingskrachten, die ons eerst innerlijk naar de geest, en ten laatste ook uitwendig naar het lichaam tot nieuwe mensen maken. De Heere is WAARLIJK opgestaan. Dit waarlijk is niet overbodig, maar nodig; het sluit alle denkbeeld van schijnbare, onzichtbare en onlichamelijke opstanding uit. De Heere is werkelijk opgestaan uit zijn dood en uit zijn graf, gelijk ieder mens opstaat van zijn slaap uit zijn bed. De Schrift en het geloof hebben met enkel werkelijk gebeurde zaken te doen, terwijl het ongeloof en de menselijke wijsheid ontzaglijk veel ophebben met denkbeeldige zaken, met de ideeën van het verstand en de inbeeldingen des harten. Doch de zonde, de dood, het oordeel zijn geen ideeën en geen inbeeldingen, maar werkelijkheden, en daarom door geen mens weg te redeneren, maar wel door God weg te nemen met even werkelijke zaken als de zonde, de dood en het oordeel zijn: met de komst in het vlees, de dood en de opstanding van Christus. Daarom is het ongeloof even verderfelijk als afschuwelijk; want het maakt de levende Christus tot een dode, die in het graf ligt, waar geen levend mens mede te doen wil hebben, en die nu reeds lang tot stof vergaan is. Ja, het maakt Christus' persoon tot een bloot denkbeeld, zodat men in onderscheiding daarvan reeds van een historische Christus heeft moeten spreken, en het maakt zijn opstanding tot een figuurlijke opstanding, in niets anders bestaande, dan in de voortleving van Jezus, naar zijn ziel, na de dood. Doch de werkelijkheid breekt de staf over het ongeloof, gelijk het licht van de dag over het spook van de nacht. Christus is opgestaan uit dood en graf, dat getuigen duizend getuigen, ja, dat getuigen zo velen, als er zelf opgestaan zijn uit de dood der zonde, zo velen als er geloven en geloofd hebben, en geloven zullen in al de eeuwen der Kerk. En wat betekenen nu daartegenover de ongelovigen, die als zodanig buiten het licht van God staan, in hun eigen nacht, waarin zij niet weten, waar zij staan of heengaan? Deze mensen willen juist door hun ongeloof behouden zijn, en zo moeten zij onder de tirannie van dat ongeloof pogen het werkelijk gebeurde met Jezus te vernietigen en denkbeeldig te maken. Doch geen geschapen macht kan de eerste schepping ongedaan maken, en ook de tweede schepping niet, welke in de opstanding van Christus haar begin heeft genomen, en eeuwig blijft, terwijl in haar de eerste schepping op de laatste dag des tijds verheerlijkt zal worden opgenomen. De Heere is waarlijk opgestaan, en wie het niet gelooft, behoort niet tot zijn discipelen, maar tot zijn vijanden, tot de leden van de Joodse bloedraad, tot Herodes en de Herodianen, tot Pilatus en zijn knechten. Wees voorzichtig, gij aanhangers en voortplanters van het ongeloof! Gij speelt niet met aards vuur, maar met het vuur van God, dat de tegenstanders ten laatste verteert. God is lankmoedig, maar met zich spotten laat Hij niet. De Heere is waarlijk opgestaan, bij gevolg moeten ook wij waarlijk opstaan uit onze dood en uit ons graf, zullen wij waarlijk de leden zijns lichaams zijn. Gij voelt echter, dat er in de wijze van opstanding verschil moet zijn tussen Hem, het Hoofd, en ons, de leden. Bij de Heere kon de opstanding niet beginnen met de ziel, met de inwendige mens, met de eigenlijke, innerlijke persoonlijkheid; want de Heere is de volstrekt Heilige. Hij kende geen zedelijken of geestelijken dood, en daarom kon Hij ook niet zedelijk of geestelijk opstaan. De enige wijze, waarop de Heere kon opstaan, was uit zijn lichamelijke dood, en daaruit stond Hij dan ook op ten derden dage na zijn begrafenis. Bij ons echter moet de zedelijke of geestelijke opstanding, de opstanding uit de zonde, de opstanding der ziel, van de inwendige mens, van de beelddrager Gods, die des lichaams noodzakelijk voorafgaan. Wij moeten allereerst wedergeboren, bekeerd, gelovig worden, en dat niet denkbeeldig, alleen met ons verstand, maar ook met ons hart en geweten, met geheel ons wezen, dus waarlijk en werkelijk. Wij liggen allen, als mensen, door de zonde in de zedelijke, geestelijke en ten laatste ook in de lichamelijke dood; want zonde en dood zijn in het wezen der

zaak eenzelvig, daar de dood het noodzakelijk gevolg der zonde is. Kunnen wij nu ons zelven uit de dood der zonde opwekken? Neen, dat kan God alleen, en dat doet God alleen. Op welke wijze? Door Christus aan ons te geven, om in Hem te geloven als de verzoening onzer zonden, en als onze opstanding uit de dood tot het eeuwige leven. Want dit is het Woord des Heeren tot Paulus: Hiertoe ben Ik u verschenen, om u te stellen tot een dienaar en getuige der dingen, beide die gij gezien hebt, en in welke Ik u nog zal verschijnen, verlossende u van dit volk en van de heidenen, tot dewelke Ik u nu zende, om hun ogen te openen, en hen te bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht des Satans tot God, opdat zij vergeving der zonden ontvangen, en een erfdeel onder de geheiligden, DOOR HET GELOOF IN MIJ. (Handelingen 26:16-18). Het komt dus aan op het waarlijk geloven in de Heere Jezus Christus, als de gestorvene voor onze zonden en de opgestane tot onze rechtvaardigmaking. Voorzeker, de zaligheid kan ons niet nader gebracht worden, dan zij ons gebracht is. Dat een persoon, die door zijn wonderen bewees, dat wie Hem gezien had, de Vader had gezien, stierf als een vloek, en uit die dood opstond als een zegen voor de zondaar, is naar het schijnt, zulk een gelofelijke zaak, dat ieder mens haar geloven moest, zodra zij hem werd voorgesteld. De ondervinding toont het anders. De meeste mensen geloven niet in het enig en algenoegzaam middel hunner behoudenis. En wat is hiervan de reden? De gehechtheid aan het zondige, natuurlijke, tijdelijke leven. Het oorspronkelijk hogere, heilige, Goddelijke in de mens toont zich van nature nog wel in een vlucht boven de aarde: in kunsten, wetenschappen en letteren, in staatkundige, maatschappelijke, kerkelijke en huiselijke ordeningen en deugden; maar die vlucht moge als die van de adelaar de zon willen bereiken, zij blijft verre beneden haar, en de hemel zelf bereikt zij in eeuwigheid niet. Wat vloeit hieruit noodzakelijk voort? Dat de mens moet inzien, dat hij andere vleugelen hebben moet om de hemel te bereiken, dan die hij van nature heeft. En nu wordt hem gezegd: die vleugelen zijn verkrijgbaar. Vraagt ze Jezus. Hij heeft ze te geven. Zonder beeld gesproken, de mens, die zijn verstand nog niet verloren heeft, moet inzien, dat hij hoger licht dan dat der natuur behoeft, om de dingen Gods te verstaan; en nu wordt hem gezegd: Vraag dat licht aan Jezus. Hij doopt met de Heilige Geest, en wie tot Hem komt, stoot Hij niet uit, laat Hij niet onverhoord. Is dus uw zaligheid u lief, ga tot Jezus; Hij heeft al wat u ontbreekt. Hij is nog meer een volkomen Zaligmaker voor u, dan gij een volkomen zondaar zijt voor Hem. Gaat gij echter niet tot Jezus, zo vraag ik u: Kunt gij u verontschuldigen voor God? O, er is iets in de mens, dat hem verantwoordelijk stelt; het is het niet willen, het verharden van het hart tegen beter weten in, en hiervan zal het geweten van dezulken, die verloren gaan, eenmaal getuigenis geven ten dage des oordeels. Zij zullen moeten erkennen, dat God hen zo nabij is gekomen als mogelijk was; dat Hij hen reeds bij de hand had gegrepen; maar dat zij die hand van zich gestoten en er zich uit losgewrongen hebben, evenals een weerspannig kind zich loswringt uit zijns vaders hand; met één woord: dat de Zone Gods waarheid gesproken heeft tot Jeruzalem en van ieder, die Hem verworpen heeft: Hoe menigmaal heb Ik u en uwe kinderen willen bijeen vergaderen, gelijk ene hen hare kiekens bijeen vergadert onder hare vleugelen, maar GIJ hebt NIET gewild. En is van Simon gezien. Zo was dan niet alleen, op het bevel des engels, aan Petrus in het bijzonder de tijding van 's Heeren opstanding door de vrouwen gebracht, maar was de Heere zelf afzonderlijk, eerder dan aan de elven tezamen, hem verschenen. In deze daad opent de Heere ons geheel zijn Middelaarshart. Neen, zijn betrekking tot zondige mensen is niet afgebroken. Hij is, nu Hij als de Heilige in het leven der heerlijkheid is ingetreden, voortaan niet het Hoofd der engelen en zaligen alleen; neen, Hij is en blijft het Hoofd van zondige mensen, die zijn discipelen zijn. Tot de wereld als wereld staat Hij in geen andere betrekking dan die van Rechter, zoals Hij tot Kajafas zei: Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand Gods en komende met de wolken des hemels. Zolang wij dus tot de wereld, de zondige, de uit eigen kracht en naar eigen lust levende wereld behoren, staan wij nog buiten Christus, al zijn wij ook met zijn naam gedoopt. Want alleen de inwendige doop (de doop met de Heilige Geest) maakt de uitwendige doop van kracht. Die de zonde doet, is uit de

duivel, zegt Johannes, en hij voegt er bij: Wij weten, dat WIJ uit God zijn, en de gehele wereld in het boze ligt (1 Johannes 3:8 5:19). En de Heere zelf zei van de zijnen: Zij zijn niet van de wereld, gelijk Ik van de wereld niet ben. Wil dit nu zeggen, dat degenen, die des Heeren zijn, niet meer zondaren zijn? Neen, zij zijn en blijven zondaren, en struikelen dagelijks in vele; doch zij dienen niet meer de zonde, maar de Heere Jezus Christus. Zij zondigen niet met boos opzet, maar uit laakbare zwakheid, nalatigheid en onwaakzaamheid of zelfvergetenheid Zij zondigen als kinderen, niet als vijanden; als Petrus en niet als Judas. Zij zondigen onder de genade en niet onder de wet, tegen een verzoend God en niet tegen een onverzoend God; zij zijn die rechtvaardigen, die vallen, maar niet worden weggeworpen (Psalm 37:24); want altijd komt de genade Gods, die hun eenmaal bewezen is in hun bekering, opnieuw tot hen, om bij hen de bekering te vernieuwen. Trouwens in het Koninkrijk van Christus is alles genade: onze bekering en onze volharding, onze rechtvaardigmaking en onze heiligmaking, ons gekastijd worden en ons zalig worden. We zeiden zo even, dat er iets in de mens is, dat hem verantwoordelijk stelt voor God, hem elke verontschuldiging voor God ontneemt. Hoe zou het anders kunnen zijn? God is immers niet die harde heer in de gelijkenis, die maaien wil waar hij niet heeft gezaaid, en vergaderen waar hij niet heeft gestrooid. Integendeel, Gods leven is geven, en al wat er goeds bestaat, of ontstaat, komt uit zijn hand. Wat hebben wij dus, dat wij niet van Hem ontvangen hebben? Dat wij leven, is omdat Hij ons het leven gaf; dat wij kunnen werken, is omdat Hij ons de kracht tot werken gaf; en zo is het met alles, wat wij hebben. God geeft het leven; maar hoe leven wij? God geeft de kracht; maar hoe werken wij met die kracht? Ziedaar de grote vraag des levens. De mens is verantwoordelijk voor de wijze, hoe hij met datgene, wat in zijn macht gesteld is, handelt. Meent gij, dat God de mens over iets anders ter verantwoording roepen zal? Neen. In de zo even aangehaalde gelijkenis werd de man met het éne talent daarom veroordeeld, omdat hij niet deed, wat hij had kunnen en daarom had moeten doen: het geld in de bank leggen, om niet te spreken van hetgeen hij met zijn éne talent even goed had kunnen doen als de anderen met hun vijf en tien talenten: er handel mede drijven; want er is zowel een kleinhandel als een groothandel. Het is dus altijd de genade Gods, die met de zondaar begint, die hem opzoekt, zodat hij met Hagar zeggen moet: Heb ik ook hier gezien naar Dien, die mij aanziet? (Genesis 16:13). En dat nu voor de ene mens die genade onweerstaanbaar is, omdat hij zich niet door God gegrepen voelt, of hij grijpt God wederkerig aan door het geloof, terwijl de genade door andere mensen wordt wederstaan en afgewezen, behoort tot de geheimen Gods en bijzonder tot zijn eeuwige uitverkiezing, die wij moeten erkennen, maar onmogelijk kunnen doorgronde. Zij is inderdaad de enige sleutel van al de geheimen, die er bestaan; hoe zouden wij, schepselen, die sleutel kunnen bezitten? God alleen kent zich zelven, en wij kennen God alleen in zoverre Hij zich aan ons openbaart, en nu openbaart Hij zich op aarde niet aan ons in al zijn geheimen, maar alleen in het geheim van zijn liefde en van onze zaligheid, als de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegeningen in de hemel in Christus, gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem vóór de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde (Efeziër 1:3,4). Wel verre echter, dat de eeuwige uitverkiezing een belemmering zijn zou voor het geloof, is zij er de uitnemendste bevestiging van. De ongelovige gelooft niet in haar, en dus heeft deze waarheid, gelijk al de andere waarheden Gods, niet de minste kracht of invloed op hem; en de gelovige kan niet anders dan God verheerlijken, dat zijn geloof rust, niet in een toevallige, van hemzelf afhankelijke oorzaak, maar in de eeuwige, onveranderlijke, genadige wil van God in zijnen Zoon. Hij weet zich dus door de kracht Gods (door de Heilige Geest) bewaard tot de zaligheid, in de hand des Vaders en des Zoons, waaruit geen macht ter wereld hem kan rukken. Dit alles nu wordt ons herinnerd in de verschijning des Heeren aan Petrus, de gevallen Petrus; want gelijk de Heere met één discipel handelt, zo handelt Hij met al zijn discipelen. Gij ziet hier de Heere zijn gelijkenis van de herder en het schaap verwezenlijken. Petrus was afgedwaald van de kudde. Zeker was, toen

de Herder geslagen werd, de gehele kudde verstrooid; maar Petrus ging alleen zijn eigen weg. En welke weg ging hij? Die hem altijd verder van de Herder deed afzwerven. Hij ging de weg der verloochening van zijn Heere. Wel had de Heere hem niet uit het oog verloren; wel sloeg Hij de blik zijner liefde op de gevallen discipel, en kon deze blik hem herinneren aan des Heeren voorspelling van zijn val, maar ook aan des Heeren belofte van zijn oprichting, omdat de Heere voor hem gebeden had; doch dit alles kon Petrus onmogelijk geruststellen, als niet de Heere zelf hem deze zijn zonde volkomen vergaf. En dat deed de Heere. Opgestaan uit de dood, was het verschijnen aan Petrus nog vóór Hij aan de elven verscheen, een behoefte voor zijn Middelaarshart; of juister gezegd, het was een lust zijner liefde, om Petrus op de liefelijkste wijze te verrassen, waarop een mens, die over zijn zonden treurt, te verrassen is. De Heilige Schrift meldt ons niets van de wijze dezer samenkomst en van hetgeen de Heere tot Petrus en Petrus tot de Heere gesproken heeft; maar zo iets is ook niet te beschrijven. Wat moet Petrus, neergezeten in zijn droefheid en in de gedachte aan de dood des Heeren, niet hebben gevoeld, toen Hij de Heere levend tot zich zag binnentreden met van liefde stralende ogen, met van zegen en genade druppende woorden! En zij vertelden hetgeen op de weg geschied was, en hoe Hij hun bekend was geworden in het breken des broods. Toen de vrolijke, luidruchtige, wederkerige begroetingen tot een einde gekomen waren, kwam de beurt aan de Emmaüsgangers, om te verhalen wat hun wedervaren was. Dat zij dit met de hoogste opgewektheid deden, en dat allen met de meest gespannen aandacht luisterden, kunt ge u voorstellen. En inderdaad, de verschijning des Heeren aan de Emmaüsgangers is één van de uitnemendste onder de verschijningen des Heeren. Het is als doorwandelen wij een beemd van bloemen en edele planten in een heerlijk landschap, waarover de zon in al hare pracht is opgegaan. En daar komt nu het ongeloof, om met zijn ijzeren schoenzolen al die bloemen en planten in de grond te trappen. Doch wenden wij het oog van dat gedrocht uit de afgrond af; wat heeft het met de hemelse heerlijkheden te doen! Daarna is Hij geopenbaard aan de elven, daar zij aanzaten, en verweet hun hun ongelovigheid en hardigheid des harten, omdat zij niet geloofd hadden degenen, die Hem gezien hadden, nadat Hij opgestaan was. Met deze woorden leidt de Evangelist Markus de verschijning des Heeren aan de elven in. Hij trekt de woorden des Heeren aan de Emmaüsgangers en die aan de elven, ten opzichte van hun ongelovigheid jegens het getuigenis der vrouwen tezamen, en doet ons tevens de bijzonderheid kennen, dat de Heere ook de elven verscheen, terwijl zij aan de maaltijd zaten. De Evangelist Lukas vermeldt ons nu verder des Heeren verschijning aan de elven, onmiddellijk nadat de Emmaüsgangers bij hen gekomen waren en hun wedervaren hadden medegedeeld, en Johannes voegt er het zijne toe op de volgende wijze.

24:36 De Heer en de Elven.

En als zij van deze dingen spraken, toen het avond was, op dezelve eerste dag der week, en als de deuren gesloten waren, waar de discipelen vergaderd waren, om de vreze der Joden, kwam Jezus zelf en stond in het midden van hen. Ziet, hoe overvloedig des Heeren liefde is. Men zou zeggen: Het is nu genoeg voor de eerste dag van 's Heeren opstanding, dat Hij verschenen was aan Maria Magdalena, aan de andere vrouwen en Petrus, en aan de Emmaüsgangers; de elven hadden nu grond genoeg om te geloven en te wachten, en morgen was er weder een dag. Doch neen, de Heere kon zijn elven niet langer in onzekerheid laten. Hij is ook hier weder als de zon, die als zij eenmaal is opgegaan, altijd hoger klimt en altijd ruimer gebied verlicht. Thans echter schijnt de Heere de loop der zon in de natuur niet te willen volgen, want eerst nu het avond is, wordt het dag bij de discipelen. Trouwens de nieuwe dag komt bij de Joden altijd met de avond. Daarbij is Christus in zijn opstanding de zon, die nu eenmaal opgegaan, nimmer weder nederdaalt, maar boven alle hemelen opgerezen, tot in eeuwigheid blijft schijnen, en de dag, de heerlijke dag der eeuwigheid te weeg brengt. Het is waar, de Heere had al zijn discipelen tezamen te Galiléa bescheiden, en de elven konden zich er ook onder gerekend hebben; doch (wij zeiden het reeds) de Heere had nog iets bijzonders voor hen. Zij waren zijn bijzondere discipelen, en Hij wilde hen als zodanig bijzonder verrassen. Daarbij de Heere komt altijd eerder dan Hij beloofd heeft te zullen komen. Treffend, niet waar? de Heere bezoekt zijn discipelen op een avond gelijk deze, waarin wij tezamen zijn om Gods Woord te horen, op een Paaszondagavond. Bijzonder de avond is de tijd der gezellige samenkomst en van het bezoek van vrienden. Wie zal in de vroege morgen gezelschappen gaan bezoeken? De Heere volgde deze natuurlijke orde; des morgens bezocht Hij enkelen, hield maaltijd met twee zijner discipelen op de late namiddag, en des avonds bezocht Hij het gehele gezelschap zijner getrouwen. Nog eens, de morgen is de tijd der eenzaamheid, de avond die van het neerzitten in gezellige kring. Mochten wij dan de eerstelingen van de dag heiligen in onze binnenkamer door het gebed, en de avonduren in het onderling gesprek over de dingen van Gods koninkrijk. Lezen wij niet in de 65sten Psalm (Psalm 65), dat de UITGANGEN van de morgen en van de avond juichen. Waarom? Omdat beide die uitgangen en wat daar tussen ligt van de Heere zijn, die geheel de wereld en bijzonder zijn kinderen altijd weder opnieuw overstort met zegeningen en barmhartigheden, opdat wij niet vergaan in onze zonde en ellende. De persoonlijke openbaringen des Heeren op de dag zijn opstanding splitsen zich dus vanzelf in twee grote delen, in die van de morgen en van de avond, waarvan, zoals wij zo-even zeiden, beide de uitgangen juichten. In de vroegen morgen van de dag der opstanding verschijnt de Heere aan enkelen der zijnen, in de avond aan de elven, de vertegenwoordigers van zijn gemeente, van al zijne discipelen. Het is ons een liefelijk profetisch beeld van 's Heeren wederkomst in heerlijkheid. In den beginne dezer bedeling verscheen Hij aan enkelen, aan het einde dezer bedeling zal Hij verschijnen aan allen. Het is ook hier met de opgang van de Zon der gerechtigheid gelijk met die der natuur. Alles geschiedt bij overgangen. Eerst ziet men in de natuur de nacht afnemen en het begint te schemeren; dan ziet men een bleek licht, dan de dageraad, vervolgens velerlei kleuren, en dan gaat de zon zelve op en wordt van ieder gezien; en waar zij komt brengt zij de dag mede. De discipelen hadden, uit vrees voor de Joden, de deuren van het vertrek, waarin zij vergaderd waren, gesloten. Die vrees was zeker niet goed bij hen. Jozef en Nicodemus waren bij den dood des Heeren moediger geworden, maar de discipelen waren dezelfde gebleven, vol vrees en daarbij beducht van door de Joodse overheden overvallen te worden. Ja, nooit waren de discipelen vreesachtiger geweest, dan nu zij er de minste reden toe hadden, daar de Heere was opgestaan. Doch zij wisten het niet, en daarom moeten wij hen niet veroordelen, en ook niet menen, dat wij het beter zouden gemaakt hebben dan zij. Een Christen mag niet bang zijn, maar toch kan hij bang zijn. Zeker is een Christen zonder moed niets, wij moeten moed hebben, maar in God. De mensen weten ons, als

wij in angst en droefheid zijn, spoedig genoeg te troosten. Kom, gij moet moed houden, zegt men ons dan. Goed! maar dit is geen kleine zaak, het is integendeel het grootste, dat er is. Kunt gij mij die moed geven? Omdat gij u de zaak niet aantrekt, moet ik ze mij daarom ook niet aantrekken? zegt gij echter: Heb moed in God, dan wijst gij mij op de moed en de moedgever. Dan zegt gij tot de dorstige: Drink! en wijst hem meteen de bron aan, waaruit hij drinken kan. Zo kunnen wij dan wel kleinmoedig zijn, maar moeten het niet blijven. Staan wij in betrekking tot de Heere dan zal de moed ook wel komen, want uit Hem vloeit enkel moed en kracht. De discipelen vergaderden niet meer met gesloten deuren, toen zij aangedaan waren met kracht uit de hoogte; neen, toen stonden zij met de grootste vrijmoedigheid en onbevangenheid vóór de honderd duizenden Pinksterfeest vierenden, met de Joodse overheden er bij. En waarom is er nu zo weinig moed bij ons, als wij optreden moeten tegen een gehele wereld, die in het boze ligt, om te getuigen van de waarheid, die in Christus is? Omdat ons die geestdrift ontbreekt, die uit de Heilige Geest is. Trouwens, wie in dezen Laodicese tijd de waarheid Gods niet met ijver verdedigt, is zeker haar rechte dienaar niet. Maar het moet geen ijver zijn met onverstand, want alsdan ontwapenen ons de vijanden, zoals de bezetene de zeven Joodse duivelbanners, die in de naam van Jezus, die Paulus predikte, wonderen wilden doen. Neen, wij moeten onze geestdrift vragen van de Heilige Geest, die ons alles geeft wat we van Hem bidden; en voor deze geestdrift deinst de vijand af, of hij werpt zich als een tijger op ons, gelijk hij zich op Stefanus wierp, en verscheurt ons lichaam om onze ziel in de hemel te brengen. De discipelen vreesden, en waren hierdoor zwakke mensen, maar de Heere komt de zwakken tegemoet. Hij verschijnt zijn elven ook bij hun gesloten deuren, en nu deze deuren door de Heere voor hen geopend zijn, nu zijn door Hem alle deuren voor hen geopend; want gij gevoelt, dat de Heere niet als het licht door een glas is binnengetreden, maar dat de deuren voor Hem zijn opengegaan, door welke Hij binnentrad en zich in het midden der discipelen plaatste. Dat de deuren gesloten bleven, zodat de Heere onzichtbaar binnenkwam en zich eerst in de kamer zichtbaar openbaarde, is een geheel Roomse opvatting, die zij voor hun avondmaalbeschouwing nodig hebben, maar Psalm 24 (Psalm 24) geeft een waardiger voorstelling van des Heeren komst tot de zijnen in de woorden: Heft uwe hoofden op, gij poorten, en verheft u, gij eeuwige deuren, opdat de Koning der ere inga. Wie is de Koning der ere? De Heere, sterk en geweldig; de Heere geweldig in de strijd. Heft uwe hoofden op, gij poorten, ja heft op, gij eeuwige deuren, opdat de Koning der ere inga. Wie is Hij, deze Koning der ere? De Heere der heirscharen, die is de Koning der ere. Zeker is de naaste bedoeling des Heilige Geestes in deze Psalm, om 's Heeren plechtige opvaart naar, een ingang in de hemel te beschrijven; want toen gingen de eigenlijke eeuwige deuren voor Hem open; doch dit neemt niet weg, dat wat op groter schaal den Heere geldt, Hem ook op kleiner schaal moet gelden. Gij gevoelt immers, dat het beneden de waardigheid des Heeren is, dat de gesloten deuren voor Hem gesloten blijven. Reeds voor de engel, die Petrus uit de gevangenis leidde, gingen de deuren open, hoe veel te meer voor de Heere; en dat dit nu hier niet vermeld is, en wèl van de engel, is dunkt mij, heel eigenaardig. Van de engel had dit nodig vermeld te worden, maar niet van de Heere, bij wie het niet anders kan zijn. De Heere laat aan de gemeente te Filadelphia schrijven: Zie, Ik heb een geopende deur voor u gegeven, en niemand kan die sluiten. Het is ons een liefelijk beeld van hetgeen de Heere zelf hier werkelijk doet. De Heere komt juist waar gesloten deuren zijn, om ze door zijn tegenwoordigheid te openen. Zeggen wij dan nooit: De deur is gesloten en wie kan ze openen? Jezus kan ze openen, de opgestane Jezus. Hij heeft eenmaal de gesloten deuren, waarachter zijn discipelen vergaderd waren, geopend, en zo opent Hij altijd alle deuren voor hen. Heeft niet een zendeling vroeger van China uitgeroepen: "o, Rots, wanneer zult gij u openen?" En is die rots niet geopend? en hoeveel andere rotsen bovendien! Toont de opgestane en ten hemel gevaren Christus niet nog altijd, dat Hem alle macht gegeven is in hemel en op aarde? Zorgen wij maar dat onze zendelingen discipelen van Jezus zijn, en dan zal de Heere zeker tot hen komen, waar hun deuren gesloten zijn, en zich zelven aan hen openbaren, zó dat zij Hem als in hun midden zullen

zien. Merkt op het verrassende. De Evangelist zegt: Terwijl zij van deze dingen spraken kwam Jezus zelf en stond in het midden van hen. Welk een onverwachte en allerbelangrijkste overgang! Terwijl zij over de Heere spraken, was Hijzelf tegenwoordig en stond Hij als gewoonlijk, zichtbaar in hun midden. Zo is er maar een enkel ogenblik tussen het onzichtbare en de openbaring van het onzichtbare in de zichtbaarheid. Trouwens zodanig zijn al de tussenkomsten Gods. Dit is weder één van die trekken en lijnen Gods, die wij overal in de natuur en de Schrift ontmoeten als zoveel bewijzen van hun oorsprong. En bevatten niet juist de overgangen de grootste geheimen? Zij zijn als de overgangen van het niet bestaan tot het bestaan, welke alleen Gode bekend zijn. Wij zien op aarde geen zaak ontstaan, wat wij zien, bestaat reeds. Het worden, ja, zelfs de ontwikkeling, de vorming van plant, dier, mens en van alle dingen is onzichtbaar, en toch werkelijk; maar wij zien het geschiedende als het geschied is. Zo ook in het geestelijke. Hoe wordt men wedergeboren? Hoe komt men van het ongeloof tot het geloof, van de natuur tot de genade? Wie kan deze vragen beantwoorden? Niemand, want niemand weet het, ziet het, bemerkt het. Eerst als de zaak geschied is, is zij te kennen. Het onzichtbare is voor God en het zichtbare voor ons en zo verstaan wij nu eerst recht het woord des Heeren: De wind blaast waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet vanwaar hij komt, en waar hij heengaat; alzo is een iegelijk, die uit de Geest geboren is. En zeide tot hen: VREDE ZIJ ULIEDEN! Dit is de gewone groet, waarmede de Joden elkander nog heden begroeten; trouwens, de Joden hebben al de vormen, waarin alleen de Christus moet gelegd worden, zullen zij tot wezenlijkheden worden. Nu behoort deze begroeting bij hen, gelijk bij ons het goedendag, goedenavond, goedenacht enkel tot de beleefdheden. En dat nu de Heere geen andere groet gebruikt dan de gewone bestaande, is wederom één van die lijnen, die Hij in alles volgt, namelijk om het bestaande niet te verwerpen, maar te heiligen. Hetzelfde woord door een ander gesproken, is niet meer hetzelfde woord. Het woord, dat gesproken wordt, hangt af van de persoon, die het uitspreekt. De Heere maakt de meest dagelijkse woorden, door ze uit te spreken, tot de meest heerlijke. Als Christus zegt: Vrede zij ulieden! dan is het vrede; dan wenst Hij hun niet de vrede toe, maar gebiedt Hij de vrede over hen, en dan hebben zij vrede. En inderdaad, het was vrede bij de discipelen, toen de Heere dit woord uitsprak. Immers Hij kwam tot hen als de Vorst des vredes, die de eeuwigen vrede tussen God en de zondaar heeft gesloten in zijn dood en wederopstanding. En nu is in die allerhoogste vrede alle andere ware vrede besloten en begrepen. Gij weet, de discipelen waren die gehele dag in onrust des harten, in beroering des geestes geweest. Den een geloofde de tijding van 's Heeren opstanding, de andere niet; onophoudelijk spraken zij er over met elkander, en hoe vermoeiend dit ten laatste voor hun zielen werd, kan men zich licht voorstellen, want wat is meer vermoeiend en afmattend dan de onzekerheid over hetgeen ons het allerbelangrijkste is. Doch nu kwam de Heere hen ten volle geruststellen, en alle onrust hield weldra op. Hij bracht vrede, vrede in alles, in het grootste en in het kleinste, in het volstrekt eeuwige en in het meest dagelijkse. Immers, het woord vrede in de mond des Heeren is niets minder dan de vrucht der volbrachte verzoening, dan onze volkomen zaligheid. En wie nu zulk een vrede medebrengt, die moet daarvan de Heer en eigenaar, die moet de van ouds van God beloofde Vredevorst zijn, en dat was Hij ook, Hij die als zodanig reeds op de velden van Bethlehem door de engelen was uitgeroepen. Mochten wij dan de vredegroet des Heeren: Vrede zij ulieden, als ook tot ons gericht beschouwen, en vrede hebben in Jezus bij al de onvrede, die de wereld geeft. Al wat de Heere op aarde geeft, geeft Hij innerlijk in het hart en voor het hart. Uitwendig geeft Hij niet zelden het zwaard, de onvrede, de oorlog; omdat de innerlijke vrede, die Hij zijn discipelen geeft, de haat en de vervolging zijner tegenstanders tegen hen opwekt. Doch eenmaal zal het ook uitwendig vrede zijn, en het Vrede op aarde! ten volle verwezenlijkt worden. En zij verschrikt, en zeer bevreesd zijnde, meenden dat zij een geest zagen. Niet terstond echter is het vrede daar binnen, al is het ook vrede daar buiten. O, er is zulk een ontzettende afstand tussen het Evangelie buiten ons en de toe-eigening er van door het geloof, tussen het staan van Jezus voor

de deur onzer harten met zijn aankloppen daaraan, en ons binnenlaten van de Heere en zijn maaltijd houden met ons. Tussen die twee zaken ligt een strijd, een worsteling, die zeer bang kan zijn, en zeer lang kan duren, maar die toch ten goede moet beslist worden. Het geloof is uit zijn aard een worstelaar, die altijd met het ongeloof worstelt, en ten laatste overwinnen moet, of het is geen geloof geweest. Het plotselinge der verschijning van de Heere verbijsterde de discipelen, en het onverwachte, waarvan wij nog niet weten wat het is, verschrikt ons. Doch de Heere was niet gekomen om hen te verschrikken, maar om hen te verblijden. Terstond brengt Hij hen daarom tot bezinning, en neemt Hij hiermede hun ontsteltenis weg. En Hij zeide tot hen: WAT ZIJT GIJ ONTROERD? EN WAAROM KLIMMEN ZULKE OVERLEGGINGEN IN UWE HARTEN? ZIET MIJN HANDEN EN MIJN VOETEN, WANT IK BEN HET ZELF; TAST MIJ AAN, EN ZIET; WANT EEN GEEST HEEFT GEEN VLEES EN BENEN, GELIJK GIJ ZIET, DAT IK HEB. Gij ziet aan de discipelen hoe na het bijgeloof aan het ongeloof grenst. Zij, die Jezus niet als lichamelijk opgestaan beschouwen, beschouwen Hem als een geest, volkomen zoals nog heden ten dage de ongelovigen doen, met dit onderscheid dat deze laatsten zich niet laten overtuigen. Die beslist ongelovigen menen van alle geloof vrij te zijn, en toch hebben zij enkel het hemelse geloof tegen het naargeestige bijgeloof uitgeruild. Doch de Heere ontnam zijn discipelen tegelijk hun ongeloof en hun bijgeloof. Hij toonde en bewees hun proefondervindelijk, dat Hij door zijn opstanding geen ander wezen was geworden dan Hij vroeger was, geen lichaamloze geest, geen schim, geen schaduw van het lichaam, maar dat Hij mens was gebleven zo als alle mensen zijn, doch in een verhoogde, verheerlijkte toestand. Even toch als de kinderlijke gestalte wordt vervangen door de volwassen gestalte, en de mens daardoor verhoogd wordt, zonder dat zijn persoonlijke natuur daarmede verandert, zo is het in de dood en in de opstanding. De mens is alsdan geen ander wezen of persoon geworden, maar hij is in hoger toestand ingetreden; hij is alsdan zonder zonden, en daarmede in de hoogsten zin des woords tot de volle kracht en eeuwige bloei zijns levens gekomen. Waarom klimmen zulke overleggingen in uwe harten? Gij ziet, hier is de Hartenkenner, die weet wat zij denken; want gij gevoelt dat de discipelen niet gezegd hebben en niet konden zeggen, dat zij Hem voor een geest aanzagen. Ziet mijn handen en mijn voeten, want Ik ben het zelf; tast Mij aan en ziet, want een geest heeft geen vlees en benen, gelijk gij ziet, dat Ik heb. De Heere wil geen geest zijn, en zouden wij Hem dan tot een geest willen maken? Hij wil niet tegenover ons, en ook niet op een afstand van ons geplaatst worden, maar Hij plaatst zich zelven in ons midden als één onzer; en tegelijk als ons Hoofd, als onze Heere, als onze Zaligmaker, om ons te leiden, totdat Hij ons gebracht heeft aan de eeuwige fonteinen der wateren. Zo heeft dan Christus zelf bewezen dat zijn opstanding een lichamelijke opstanding was, en daartoe de discipelen bevolen te doen, wat Hij Maria Magdalena verbood te doen: Hem aan te raken. Voorzeker, bij al die bewijzen voor de lichamelijke opstanding des Heeren, worden de pogingen, die het ongeloof nog altijd doet om het tegendeel te bewijzen, inderdaad altijd meer uiterst wanhopige en ten hoogste bespottelijke pogingen. Wat ons betreft, wij leren uit des Heeren woorden: dat de mensen der opstanding naar het lichaam evenzeer uit vlees en been zal bestaan als nu, en dat er herkenningstekenen aan ons zullen overblijven, waardoor ieder zich van de eenzelvigheid der gestorvenen en der opgestanen zal kunnen verzekeren. Datgene, waardoor wij onze lieve ontslapenen, toen zij leefden, uit duizenden en tienduizenden terstond onderkenden, zal ook dan in hen zijn, maar verheerlijkt. Want alle gebrek, alle onvolmaaktheid, alle onschoonheid des lichaams en der ziel zal met de zonde en de sterfelijkheid voor eeuwig zijn weggevallen. En als Hij hun dit zeide, toonde Hij hun de handen en de voeten en zijne zijde. Opmerkelijk niet waar, de Heere toont hun zijne wonden als herkenningsteken. Hij zegt niet: ziet Mij in het gelaat, ziet Mij in het oog, ben Ik niet dezelfde als altijd? maar Hij zegt: Ziet mijne doorboorde handen en voeten en doorstoken zijde, ziet het kruis afgedrukt in mijn lichaam, om het eeuwig te dragen, ook in mijne heerlijkheid. En wat deed de Heere hiermede anders dan zich aan de zijnen openbaren als de Hogepriester in eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek, die leeft en

zich plaatsen zal op de troon der majesteit om voor de zijnen de eeuwige voorspraak en voorbidder te zijn? "Zie uwen eeuwig levenden Zaligmaker in Mij," zeide Jezus tot zijne discipelen door hun zijne wonden te tonen. En begrijpt gij het nu, waarom Paulus van niets wilde weten dan van Christus en dien gekruist, en waarom de ongelovigen van zulk een Christus niet willen weten? Het ongeloof is de eigengerechtigheid, en deze heeft geen verzoener der zonde nodig, maar de gelovige kent zijne ongerechtigheid en kan met geen minderen Zaligmaker toe, dan Jezus is. De Christus der zondaren is alleen de gekruisigde Christus, en zijn kruisdood moet niet beschouwd worden als eens geschied om voor altijd ter zijde gesteld te worden, maar, als in alle eeuwigheid voortdurende in kracht. De offerande van Christus is ene eeuwig voortdurende offerande. Zijne wonden zijn eeuwige wonden, door de littekens, die zij achterlieten. Daarom staat in de Openbaring van Johannes, ook in de hemel der heerlijkheid, Christus als het Lam, niet dat geslacht was of is, maar als geslacht, als op dat ogenblik geslacht. Daarom moeten wij ook niet menen, dat wij nog iets anders nodig hebben om zalig te worden, dan deze offerande. Neen, in ene eeuwige offerande zijn allen eeuwig volmaakt, die er de hand op leggen. Waar deze eeuwige slachtofferande voorafgaat, daar volgt de eeuwige reukofferande vanzelf, daar stijgt het gebed der zondaren in dat des Middelaars eeuwig op tot God, en daalt het eeuwig weder neder, met altijd nieuwe en heerlijker gebedsverhoringen. En toen zij het van blijdschap nog niet geloofden en zich verwonderden, zeide Hij tot hen: HEBT GIJ HIER NIETS OM TE ETEN? En zij gaven Hem een stuk van een gebraden vis en van honigraten. En Hij nam het en at het voor hun ogen. Welke treffende oplossingen vinden wij in al deze bijzonderheden van de ons zo gewichtige vragen: Hoe zullen de doden opgewekt worden en met hoedanig een lichaam zullen zij komen? Zullen wij wel kunnen eten, daar toch Paulus zegt dat God de buik en de spijs zal te niet doen, 1 Corinthiërs 6:13? Er is een groot onderscheid tussen het vermogen om iets te kunnen doen, en het werkelijk te doen. Had de Heere behoefte aan spijs? Zeker niet, het was enkel uit toegevendheid jegens zijne discipelen, en om hen op de meest duidelijke wijze van de werkelijkheid zijner opstanding te overtuigen, dat Hij at. Zullen wij in onze opstandingslichamen de alsdan bestaande aardse spijs kunnen eten? Zeer zeker; maar zullen wij er behoefte aan hebben? Dat is een tweede vraag, die wij met neen moeten beantwoorden. Wij zullen spijs kunnen genieten, niet uit nood, maar uit genoegen. Al het hogere sluit het lagere in. Wij zien de twee engelen en den Heere in hun midden in menselijke gedaante maaltijd houden aan Abrahams tafel, en de engel zeide tot Manoach: Ik zal van uw brood niet eten. Al deze aanduidingen zijn genoegzaam, om ons in te lichten hoe wij eenmaal zijn zullen: doch uit de aard der zaak kan ons van deze dingen wel het minste aangezegd geworden zijn. En zij gaven Hem een stuk van een gebraden vis en van honigraten. De honigraat was een lekkernij, een bij de maaltijd toegediende versnapering. De Heere deelde met zijne discipelen ook nu, als vroeger, hun hoogst eenvoudigen maaltijd. Als vissers aten zij meestal gebraden of geroosterden vis. Opmerkelijk is het ook dat wij nergens lezen dat de Heere vlees at; dit is zeker, dat vele Joden nog heden veel meer van vis dan van vlees houden. Het wonen aan zeer visrijke wateren bracht dit eertijds vanzelf mede, en oude natuurlijke karaktertrekken blijven gewoonlijk heersende in een mens en in een volk. Ook in onze vissersdorpen eten de meeste vissersgezinnen vis bij de maaltijd, en is het eten van vlees een uitzondering en een bijzonderheid. Doch laat ons deze dingen als kleinigheden beschouwen bij de grote zaken, waartoe zij ons verhaald worden. Immers, wij zien de Heere al het mogelijke doen, om de zijnen van zijne werkelijk lichamelijke opstanding te overtuigen, terwijl de ongelovigen al het mogelijke doen om hun navolgers te overtuigen, dat de Heere niet lichamelijk is opgestaan, maar zijne discipelen Hem als zodanig hebben gedroomd (in visioenen of droomgezichten hebben gezien). Zij tonen er mede, van welk een geest zij kinderen zijn, en dat het nu de tijd bij uitnemendheid is, om gehoor te geven aan de waarschuwing en vermaning der Schrift: Geliefden, gelooft niet een iegelijken geest, maar beproeft de geesten of zij uit God zijn, want vele valse profeten zijn uitgegaan in de wereld. 1 Johannes 4:1. En Hij zeide tot hen: DIT ZIJN

DE WOORDEN, DIE IK TOT U SPRAK, TOEN IK NOG MET U WAS. Alles is tevoren gezegd. Ruim vier honderd jaren lang was aan Israël door Maleachi gezegd, dat de Heere komen zou in het vlees, tot zijnen tempel, en Hij kwam; en toen Hij kwam, werd door Hem zelven alles gezegd, wat Hem overkomen zou, en het overkwam Hem. En zo is het ook nu met zijne wederkomst in heerlijkheid en alle andere beloften Gods: het beloofde wordt zo lang gezegd, totdat het vervuld is. Toen Ik nog met u was. Opmerkelijk, toen de Heere zijne discipelen van zijne lichamelijke tegenwoordigheid volkomen overtuigd had, sprak Hij van zich zelven, als van hen verwijderd daarin, dat Hij niet meer met hen op de gewone wijze onafgebroken verkeren, reizen en vernachten zou. De Heere had thans geen woning op aarde en geen plaats, waar Hij het moede hoofd tot een kracht vernieuwende slaap ter ruste neerlegde, meer nodig. Zijn leven was een hemels leven geworden, dat echter in een onafgebroken betrekking tot de aarde zou blijven, maar niet op zichtbare, tastbare, lichamelijke wijze. Namelijk, dat het alles moest vervuld worden, wat van Mij geschreven is in de wet van Mozes en de profeten en psalmen. Het was des Heeren gewoonte, zoals wij meermalen opmerkten, om de Schrift, waar dit kon, te laten spreken in de plaats van zich zelven, stellende haar getuigenis voor het zijne. En waarom deed Hij dit? Omdat de Schrift het getuigenis is des Vaders en des Heilige Geestes, welk getuigenis door Hem, de Zoon, de ere wordt gegeven, die het toekomt. En wat zeggen nu sommige ongelovigen, die nog de naam van Christenen willen dragen? Dit zeggen zij: Nu wij Christus hebben, hebben wij de Schrift niet meer nodig. Gij ziet het bedrog dezer lieden. Zij willen een Christus hebben zonder Heilige Schrift, dus een Christus, van wie zij kunnen zeggen wat zij willen. Wat de Schrift van Hem zegt, is hun ergerlijk, overdreven, onwaar, verdicht of verdacht. Doch de ware Christus en de Schrift gaan altijd samen; immers uit de Schrift, en uit de Schrift alleen onderkennen wij de enigen ware Christus Gods van de vele valse Christussen der mensen. Toen opende Hij hun verstand, opdat zij de Schriften verstonden. De ongelovige geleerden stellen deze zaak zo voor, dat de discipelen diep onwetende mensen waren, voor wie een opening des verstands nodig was, maar bij geleerde, wetenschappelijk ontwikkelde lieden, zoals zij zich zelven voorstellen te zijn, komt dit niet te pas. Zij zien alles helder en klaar, en hebben dus geen opening des verstands nodig. Doch zij zijn die mensen, welke de Heere kenschetst in deze woorden: Gij zegt: ik BEN RIJK EN VERRIJKT GEWORDEN EN HEB GEEN DING GEBREK. En gij weet niet, dat gij zijt ellendig en jammerlijk en arm en blind en naakt. Neen, zo min ons oog, hoe goed het ook zij, iets zou kunnen zien, zonder dat het licht van buiten het bestraalt, evenmin kan het geestelijk oog de geestelijke dingen zien, zonder dat het geestelijk licht het bestraalt. Men vergeet, dat de mens door de zonde de heiligen blik verloren heeft, welke vereist wordt om de dingen Gods, des heiligen Gods, te kunnen aanschouwen. Trouwens het is de eigenaardige, altijd doorgaande dwaling van het ongeloof, dat het de mens beschouwt buiten betrekking tot de zonde, die in hem is, en alles bij hem bedorven heeft, en nog voortdurend bederft. Ja, ware de mens zonder zonde gebleven, zoals God hem geschapen heeft, alles zou zich in en uit de mens regelmatig (naar de regel Gods) ontwikkeld hebben en nog ontwikkelen. Doch nu heeft de zonde deze regelmatigheid, dezen regel Gods gebroken, en nu is des mensen ontwikkeling van nature onregelmatig, ongoddelijk, en alleen door de bijzondere tussenkomst Gods (zijne genade) te herstellen. De zonde heeft de natuur van de mens in een juist omgekeerde betrekking (in vergelijking van de oorspronkelijke) tot God geplaatst. Oorspronkelijk stond de mens aan de zijde Gods, door de zonde plaatste zich de mens tegenover God, want de zonde is niets anders dan het plaatsen van des mensen eigen wil tegenover de wil van God. Het gevolg hiervan is vanzelf, dat de dingen Gods altijd juist het omgekeerde zijn van de dingen der natuur en der mensen. God volgt daarom ook in zijne Schrift, in het koninkrijk der hemelen, in zijne genade niet de lijn der natuur en der menselijke wijsheid, maar een vlak daar tegenover gestelde lijn. Trouwens, hoe zouden anders het natuurlijke en bovennatuurlijke, het menselijke en goddelijke te onderscheiden zijn? Was niet Kaïn de eerstgeborene van Adam, en daarmede de voornaamste

naar de natuur, en God nam het offer van Abel aan boven het zijne. Was niet Ezau de eerstgeborene van Izaak, en toch droeg Jacob de zegen weg, Waren niet alle volken in afgoderij verzonken, en toch stelde God een enig volk tot zijn gunstvolk. En zo lopen de lijnen Gods altijd tegen onze lijnen in, en het baat niet dat de ongelovigen blijven beweren, dat de menselijke natuur en de goddelijke natuur nog heden als altijd in de grond der zaak dezelfde naturen zijn, God zegt het tegendeel met woord op woord, met feit op feit, en wat kunnen nu de menselijke meningen tegen deze goddelijke waarheid anders dan de golven tegen de rots, breken en verstuiven? Laat ons het bekennen: wij zouden in onze menselijke wijsheid menen, dat de wereld geheel anders had moeten bestuurd worden dan zij bestuurd is, dat bijvoorbeeld al de heidense volken der oudheid in dezelfde genade als Israël had moeten delen, en dat na des Heilands hemelvaart alle volken der aarde, het een na het ander, de zegeningen des Christendoms hadden moeten genieten, gelijk wij die genieten; dat er geen Mohammed en geen Paus, ja geen Satan ooit hadden moeten ontstaan zonder terstond te vergaan. En toch, wat is onze wijsheid bij die van God? Dwaasheid, niets anders. Doch in plaats van dit te erkennen, verwerpen de ongelovigen de Schrift, zeggende: zo kan God niet gehandeld hebben, als wij hier lezen dat Hij gehandeld heeft. Die dwazen! kunnen zij door de Schrift te vernietigen, ook de feiten, die voor onze ogen staan, vernietigen? Is de wereld dan niet werkelijk zoals ze in de Schrift beschreven wordt? Zijn dan niet nog de meeste volken beroofd van het voorrecht, waarin wij als Christenvolken ons mogen verheugen? Voorzeker, indien de Schrift overal geheel tot zwijgen kon gebracht worden, dan zou de ongewijde geschiedenis in hare plaats treden, en haar voornaamste gebeurtenissen ons opnieuw verhalen. Mochten wij dan toch afzien van die hoogmoedige wijsheid, die zich vermeet het beter te weten en beter te kunnen dan God het weet en doet. Hoe! zal de spin in het web, dat zij in een hoekje van de tempel weeft, de bouw van dien tempel beoordelen? En wat zijn wij meer met onze wijsheid tegenover de oneindige wijsheid, dan dit kleine diertje is tegenover de grootheid van het gebouw, dat zij tot verblijf heeft? o, Hoe beschaamt ons in dit opzicht de heiden Socrates, wiens uitnemendheid van wijsheid juist daarin bestond, dat hij zijne onwetendheid kende. Toen hem gezegd werd dat het orakel te Delphi hem voor den wijste der mensen had verklaard, antwoordde hij: "De godin weet wel, dat ik het meest van allen weet, dat ik niets weet." Voorzeker, dit antwoord rechtvaardigt de uitspraak van het orakel. Een andere lezing vermeldt, dat Socrates, juist om dit zijn gewoon gezegde, van niets te weten, door het orakel tot de wijste der mensen werd verklaard. De zaak blijft echter dezelfde, en stelt Socrates ook voor ons als een der wijste mensen, die de heidenwereld, ja, de meest ontwikkelde heidenwereld, de Griekse, heeft voortgebracht. En is dit nu in het algemeen waar, hoeveel te meer in de bijzondere betrekking van de mens ten opzichte van de dingen, die buiten zijn natuurlijken gezichtseinder liggen. Tegenover God en de dingen Gods weet de mens niets, en alles wat de mens in de eigenlijken zin des woords daarvan zal weten, moet God hem te weten geven, moet God hem openbaren. En nu verstaat gij het zeker volkomen, waarom de discipelen en waarom ons de ogen voor de dingen Gods moeten geopend worden, als zij nog niet geopend zijn. Wie kon het bevatten, dat de Zone Gods, de Zaligmaker der zondaren, langs zulk een ontzettende lijdensweg tot zijne heerlijkheid moest ingaan? Dat een gekruiste de Heere der heerlijkheid is en de enige redder van de eeuwigen dood, is nog heden voor miljoenen heidenen een dwaasheid en voor miljoenen Joden een ergernis, ja, het is beiden nog voor duizenden zogenaamde Christenen. Het strijdt ook rechtstreeks met ons natuurlijk verstand. De Schrift zegt: Het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonden, en het natuurlijk verstand zegt: het bloed bevlekt, en daarom is ieder, die ons besprengd ziet met het bloed van Jezus, terstond er op uit om dat bloed van ons af te wissen. Men heeft afkeer van bloed, ook van het bloed van Jezus Christus, niet beseffende dat dit bloed het hoogste goddelijke reinigingsmiddel tegen alle onreinheid des geestes en des harten, de zoenofferande voor de zonde vertegenwoordigt. Toen opende Hij hun het verstand, opdat zij de Schriften verstonden. Door de opening van ons verstand verstaan wij de Schriften. Het geloof is

dus niet het tegendeel der wetenschap, maar het is bepaald de wetenschap van de dingen, die ons door God geschonken zijn. 1 Corinthiërs 2:12. Daarom moeten wij nooit tegen de wetenschap als zodanig strijden, maar tegen de valselijk genaamde wetenschap (1 Timotheus 6:20), dat is tegen het ongeloof, dat zich als wetenschap vermomt; want er zijn vele maskers in de wereld, en ook vele mensen, die ze dragen. Vooral is het niet te zeggen, hoeveel verkeerdheid er gedekt wordt door de mantel der geleerdheid. En wat de ongelovige geleerden aan de Schrift weigeren, dat eisen zij voor zich zelven: blindelingse onderwerping, omdat zij juist de mannen zijn, die het weten. Doch die het beter weet, moet hen daarom te feller bestrijden. Nu voerde men in vroeger tijd op geheel andere wijze oorlog dan in de latere tijden. Toen werd de ene vesting na de andere belegerd, en zo kwam men tot de hoofdstad; maar nu laat men de vestingen liggen en trekt men dadelijk op de hoofdstad aan, en daarmede op het centrum van de macht eens volk. Zo moet het ook in onzen tijd zijn bij Onzen strijd; wij moeten thans niet meer de eeuwenoude en daarmede geheel verouderde tegenwerpingen der ongelovigen in de brede wederleggen, maar het ongeloof zelf in al zijn jammerlijke armoede, blindheid en naaktheid tentoonstellen. De ongelovigen zeggen dat zij niet geloven, maar weten. Doch wat weten zij dan nu? Wat wij er van gehoord of gelezen hebben is meer dan erbarmelijk. Doch wat vraagt (ook hier herhalen wij het beeld) de spin naar de afmetingen des hemels en der aarde, het bestek van haar eigen web is haar genoeg. En Hij zeide tot hen: ALZO IS ER GESCHREVEN, EN ALZO MOEST DE CHRISTUS LIJDEN EN VAN DE DODEN OPSTAAN TEN DERDEN DAGE, EN IN ZIJNEN NAAM GEPREDIKT WORDEN BEKERING EN VERGEVING DER ZONDEN ONDER ALLE VOLKEN. Hier ziet gij nu het doel, waartoe de komst van de Zone Gods in het vlees, zijn leven en leer, zijn dood en opstanding moest dienen: om alle volken der wereld de heilmare te brengen: In Jezus is vergeving der zonde; bekeert u dus en gelooft in de opgestanen Christus, en gij zijt behouden voor de eeuwigheid. Ik zeg in de opgestanen Christus, want wat zou de prediking der apostelen hebben uitgewerkt als zij alleen van de gedode en doodgebleven Christus hadden kunnen spreken? Zou de wereld er acht op gegeven hebben? Zouden er onder hunne prediking geestelijk doden levend zijn geworden? Immers neen, wat kan van een dode uitgaan dan dood? Daarom heeft alleen die prediking levensvatbaarheid en levenswerkzaamheid, die de opgestanen Christus verkondigt, en alleen die gemeente is blijvend, die de opstanding van Christus belijdt; de prediking van een niet-opgestanen Christus is daarentegen een doodgeboren vrucht, en een gemeente, die de opstanding des Heeren ontkent, helt zolang naar de dood totdat zij dood is. Alle volken. Gij ziet hier de gezichtseinder opklaren, dien wij zo-even met zwarte wolken bedekt zagen. Een nieuwe bedeling heeft een aanvang genomen, waar Israël niet meer het gunstvolk is, maar volkomen gelijk gesteld wordt met al de andere volken, terwijl het blijken zou, dat Israël met betrekking tot het koninkrijk der hemelen, in vergelijking van al de andere volken, het minste, achterlijkste en verhardste is. Immers dat Israël gedurende zo vele eeuwen in het midden der Christelijke wereld zich in zijn ongeloof verschanst heeft, en nog verschanst houdt, getuigt van een hardigheid des harten, die al onze denkbeelden te boven gaat; doch Gods bijzonder oordeel over dit volk is in deze zaak gemengd: De verharding is voor een deel over Israël gekomen; maar daarom is er ook voor dit volk een bijzondere belofte van genade weggelegd: als de volheid der heidenen zal ingegaan zijn, zal geheel Israël zalig worden. Romeinen 11:25,26. Beginnende van Jeruzalem. Zolang Israël als volk het getuigenis des Heiligen Geestes aangaande de dood, de opstanding en de hemelvaart van Christus niet had verworpen, bleven hun stad en tempel nog bestaan, en werd Israël door God behandeld als zijn eerstgeboren zoon, die in alles de voorrang had. Exodus 4:22. De apostelen moesten dus hunne Evangelieprediking beginnen te Jeruzalem: aldaar moest de eerste gemeente van Christus, de moedergemeente ontstaan, en vandaar moest de Evangelieprediking zich uitbreiden tot aan het einde der aarde. Hoe dit heeft plaats gehad, zien wij uit de Handelingen der apostelen. Ook hier zou men menen, dat Jeruzalem als de bloedstad, die vroeger de profeten en nu ook de Heere

zelf had uitgeworpen en gedood, geheel onwaardig zou gekeurd worden, om het heerlijk Pinksterfeest, dat thans gevierd zou worden, binnen zijne muren te aanschouwen; maar God is getrouw aan zijne beloften, en 's mensen ontrouw kan die niet tenietdoen. Alleen God kan zijne beloften, als zij niet door het geloof worden aangenomen, door zijne oordelen doen opvolgen. De Heere begon dus ook zijn nieuwe bedeling met Jeruzalem; en laat mij u een geheim in het oor fluisteren: waar God mede begint, daar eindigt Hij ook mede. Hij zal nog eenmaal wederkeren tot Jeruzalem met al de volheid zijner genade, en dan zal Jeruzalem heten Jahweh Shamma: DE HEERE IS ALDAAR: Ezechiël 48:35. En gij zijt getuigen van deze dingen. Hoe eenvoudig! De Heere gaf zijne apostelen geen omslachtig werk te doen. Kan er iets eenvoudiger zijn, dan te getuigen van wat men gezien en gehoord heeft; en niets anders hadden de apostelen te doen. Doch hieruit blijkt dan ook, dat de feitelijke waarheid van geheel het Christendom op het getuigenis der apostelen rust, en dat de ongelovigen gelijk hebben, als zij zeggen: wanneer wij de Evangeliën als verdicht verklaren, dan valt het Christendom vanzelf. Het valt dan ook op die wijze, niet in de werkelijkheid, maar in de verbeelding. De discipelen dan werden verblijd als zij de Heere zagen. Voorzeker, thans ging hunne blijdschap alle andere blijdschap te boven. De hoogst geliefde, geheel verloren geachte, aan een kruis gestorvene weder te zien als dezelfde, die Hij tevoren was en als nog zoveel meer, als de Heere der heerlijkheid, nu zelf in heerlijkheid, was een overstelping van vreugde, die hun al het doorgestane leed deed vergeten, en geheel hun hart vervulde. Jezus dan zeide wederom tot hen: VREDE ZIJ ULIEDEN! De Heere herhaalt zijn vredegroet. Hij gaf hun dien voor zij geloofden, en nu nadat zij geloofden, om hen tot zendelingen te stellen, die de zelf ontvangen vrede aan anderen konden mededelen. Immers, ook hun eerste groet in een huis moest zijn: Vrede zij dezen huize. Thans konden zij er bijvoegen: Vrede IN HET BLOED DES KRUIZES! Gelijk Mij de Vader gezonden heeft, alzo zend Ik ulieden. Gij ziet de Heere laat zijnen discipelen niet toe, zich in de blijdschap te vermeien, maar roept hen terstond tot een gewichtig werk. Ook nu de ogenblikkelijke verheerlijking des Heeren op Thabor tot een eeuwige verheerlijking is geworden, mogen de discipelen geen tabernakelen bouwen, om zich in deze aanschouwing blijvend te verlustigen; neen, voor zij bij de Heere tehuis zijn, moeten zij Hem uitwonen, en voor Hem werkzaam zijn. Zij moeten uit de blijdschap tot de strijd, uit het genot tot het lijden, van de goeden Herder naar de wolven gaan, om hun de schapen te ontscheuren. Zij moeten het nu in 's Heeren bloed gevestigd koninkrijk der hemelen op aarde uitbreiden tot zolang het geheel de aarde omvat, en eerst hun dood, misschien hun marteldood, zou de kroon zijn op hun leven, en de kroon der overwinning hen doen ontvangen uit de hand huns Heeren. Gelijk de Vader Mij gezonden heeft, alzo zend Ik ulieden. Hiermede zeide de Heere: "Ik ga heen en Ik stel u tot mijn zichtbare vertegenwoordigers." De Zoon was alleen de Gezondene des Vaders, de apostelen waren de gezondenen des Zoons, daarom noemden zij zich ook niet de apostelen des Vaders, maar van de Heere Jezus Christus. En als Hij dit gezegd had, blies Hij op hen, en zeide tot hen: ONTVANGT DE HEILIGE GEEST. Hoe heerlijk en met welk een uitnemendheid is toch alles geordend in het koninkrijk van God! Daarin wordt niemand tot enige taak geroepen, of hij ontvangt er tegelijk en terstond de kracht voor. Hoe geheel anders, ja, tegenovergesteld is ook dit in de natuurlijke, maatschappelijke orde der dingen. Hoe dikwijls worden wij in onze aardse beroepsbezigheden of betrekkingen geroepen tot nieuwe zaken, waartoe ons eigenlijk de vereiste bekwaamheid ontbreekt, maar die wij nochtans niet durven, mogen of kunnen afwijzen. Wat is hiervan het natuurlijk gevolg? Dat het werk niet naar vereiste wordt verricht. Hoe velen zijn er, die op een tweede plaats schitterden, en op een eerste plaats overschaduwd werden. Hoe menigeen, die als ondergeschikte een uitnemend werkman was, en als meester slecht werk leverde, omdat hij zijne knechten niet kon regeren; ja, hoe menig held op het slagveld in ondergeschikten rang, heeft als veldheer de slag of in het kabinet des konings zijne veerkracht verloren. Doch alzo is het niet met de kinderen Gods in het koninkrijk der hemelen. Wat dezen bevolen wordt, daartoe Ontvangen zij ook tegelijkertijd de bekwaamheid, en zij hebben niet

anders te doen dan van die bekwaamheid met getrouwheid en volhardenden ijver gebruik te maken. Ook onze tekst bevestigt op de hoogste wijze deze heerlijke waarheid: de Heere stelt ons altijd instaat, om te kunnen doen wat Hij ons beveelt te doen. Nauwelijks had de Heere zijnen discipelen een bevel gegeven, dat wel eenvoudig, maar door de tegenstand der wereld, der bozen en der ongelovigen uiterst moeilijk te volbrengen was, of de Heere gaf de kracht om dat bevel te volbrengen. En welke was die kracht? Die des Heilige Geestes. Gij ziet, de Heere treedt hier weder in een nieuwe betrekking tot de zijnen. Hij ademt hen toe, en zij worden andere mensen, gelijk wij zien, dat zij werden. En is nu de beademing van Christus machtig, om ons tot andere mensen te maken, kan Hij dan wel minder zijn dan God geopenbaard in het vlees? Neen, een mens, wiens adem de Heilige Geest is, is zo waarachtig God als Hij mens is, want de Heilige Geest is met de Vader en de Zoon God van eeuwigheid tot eeuwigheid. De Zoon is het uitgedrukte beeld der goddelijke zelfstandigheid, en de Heilige Geest is de mededeler der goddelijke krachten. De Heilige Geest stroomt uit van de Vader door de Zoon in de oude mensheid, om er een nieuwe mensheid in voort te brengen, en deze te vervullen met goddelijke gedachten, woorden, gezindheden, gewaarwordingen, werken en daden; in één woord, door de Heilige Geest wordt de goddelijke natuur met, de menselijke natuur verenigd, zo ver dit de geschapen menselijke natuur toelaat; en wie zal hier de grenzen stellen? God kent ze alleen. Hierdoor worden mensen tot mensen Gods. Christus in zijn goddelijke natuur zich met de menselijke natuur verenigd hebbende, is de Godmens, dat is: tegelijk waarachtig God en waarachtig mens, en daarom kon in Hem reeds in zijn onverheerlijkte mensheid voor zijnen dood en opstanding en hemelvaart, de Heilige Geest zijn zonder mate, zonder grenzen. Thans echter kon Hij die eerst mededelen aan de zijnen. Johannes 7:39. De scheuring van het voorhangsel zijns lichaams moest plaats gehad hebben, alvorens Hij in dit opzicht gemeenschap kon hebben met de zondaren, die geloven, alvorens Hij de Heilige Geest uit zich aan de zijnen kon mededelen. En deze scheuring had nu plaats gehad. Ofschoon het nu dezelfde Heilige Geest is, die Christus en de zijnen verbindt, en beiden in betrekking stelt tot de Vader, zo ziet gij echter het onderscheid tussen Christus en de zijnen. Christus is het Hoofd, zij zijn de leden zijns lichaams; Christus ademt hen de Heilige Geest toe, zij ontvangen de Heiligen Geest van Hem. Doch de liefde maakt bij de overeenstemming des Geestes al wat overigens ongelijk is, gelijk, en de liefde van Christus doet Hem zijn begenadigde discipelen broeders noemen, en zo verstaan wij het woord Hebreeën 2:11. Want en Hij, die heiligt, en zij, die geheiligd worden, zijn allen uit één, om welke oorzaak Hij zich niet schaamt, hen broeders te noemen. Christus ademt de zijnen de Heilige Geest toe. De adem is het leven. Christus deelt dus de zijnen mede van zijn leven, zijn opstandingsleven, zijn eeuwig Godsleven. Hij had zijn menselijk leven voor hen in de dood gegeven, thans deelt Hij hun zijn goddelijk leven mede. Gij ziet, het is een nieuwe schepping van de mens. Toen God Adam schiep, blies Hij in zijne neusgaten de adem des levens, en alzo werd de mens tot een levende ziel. Genesis 2:7. Hier gebeurt iets dergelijks, en tegelijk iets oneindig hogers. De mededeling van de Heiligen Geest aan de mens door Christus is niets minder dan de mededeling van Christus eigen leven aan de zijnen, zodat de Christen als zodanig alleen leeft uit het leven van Christus, hetwelk de Heilige Geest is. Door zijn lijden en sterven heeft Christus deze mededeling van zijn eigen leven, des Heilige Geestes aan de zijnen, zoals wij reeds zeiden verworven, en het eerste wat Hij dan ook na zijne opstanding doet, is de werkelijke mededeling van zijn eigen opstandingsleven, van de Heiligen Geest aan de zijnen, vervullende hiermede de woorden tot de Samaritaanse vrouw: Een ieder, die van dit water drinkt, zal wederom dorsten; maar zo wie gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, dien zal in eeuwigheid niet dorsten; maar het water, dat Ik hem geven zal, zal in hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven, Johannes 4:13,14; en van het zo-even aangehaalde woord tot het volk: Die in Mij gelooft, gelijkerwijs de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijn binnenste vloeien, Johannes 7:38. Christus deelt de Heilige Geest mede, doch hoe deelt Hij Hem mede? De Heer

blies op zijne discipelen, en zeide daarbij: Ontvangt de Heiligen Geest. Zijn woord verklaarde zijne handeling. Hij zeide er mede wat deze toeademing betekende. Doch is de Heilige Geest niet een goddelijk persoon, hoe kan dan deze aan iemand medegedeeld worden? De verkeerde voorstelling van de goddelijke persoonlijkheden heeft velen tot het dwaalbegrip gebracht, dat de Heilige Geest geen goddelijk persoon, maar een goddelijke kracht is. Doch kan er een kracht van God zijn, zonder dat God er persoonlijk bij tegenwoordig is? Kan de zonnestraal tot u komen, zonder de tegenwoordigheid der zon, het licht zonder de tegenwoordigheid van de lichtbron? Welnu, evenmin kunnen de krachten des Heiligen Geestes worden medegedeeld zonder de tegenwoordigheid des Heiligen Geestes. De goddelijke persoonlijkheden zijn geen lichamelijke in zichzelf afgesloten eenheden, gelijk de menselijke persoonlijkheden (zo iets is in de Godheid niet denkbaar), maar onlichamelijke, onbegrensde zelfbewustheden, die juist door hunne onbegrensdheid in volstrekte gemeenschap met elkander staan, en daarmede volstrekt één zijn in wezen en in de openbaring van hun wezen. Alleen de Zoon heeft het lichaam, het menselijk lichaam aangenomen voor eeuwig, doch daarmede is Hij zo weinig buiten het goddelijk wezen getreden, dat Hij veeleer daardoor het middelpunt is geworden van de openbaring des goddelijken wezens, zodat Hij zeggen kon: Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien; en hier bij zijne toeademing: Ontvangt de Heilige Geest. De Zone Gods, en de Zone Gods alleen openbaart ons de Vader, en stelt ons in gemeenschap met de Heilige Geest door deze ons te geven, ons toe te ademen, of, wat nog hoger volheid aanduidt, door ons te dopen met de Heiligen Geest. De Heilige Geest te ontvangen, vervuld te worden met de Heilige Geest, wil dus zeggen, dat de alomtegenwoordige Heilige Geest zijne tegenwoordigheid op bijzondere wijze openbaart in de mens, door zijn bijzondere werkingen in de mens. De uitwerkselen tonen ook hier de oorzaak. Nog eens, waar de zonnestraal is, daar is ook de zon, want de zon is in de zonnestraal, en wie de zonnestraal beschijnt, die kan en moet zeggen: mij bestraalt de zon. De Heere geeft zijnen discipelen deel aan zijn leven, aan de Heiligen Geest, door een toeademing, dus blijkbaar als een nieuw levensbeginsel, waaruit zich al de krachten des nieuwen levens allengs zouden ontwikkelen. Voor wij geloofden was de Heilige Geest in ons werkzaam, om ons tot het geloof te brengen, maar die werkzaamheid was voor ons een verborgene, onkenbare werking. Doch toen wij geloofden, brak de Heilige Geest door in Ons verstand en ons gevoel, in ons hart en in ons geweten, en alzo in het middelpunt van ons leven, in onze eigenlijke persoonlijkheid, en openbaarde Hij zich door krachtige werkingen naar buiten, werkingen, die wel soms door onze zondigheid kunnen belemmerd en verminderd worden, maar die nooit mogen en ook niet zullen ophouden, wanneer ons geloof oprecht, wanneer onze wedergeboorte, onze bekering uit God is. Op dezelfde wijze is het zichtbaar en openbaar, uit de aard hunner bijzondere roeping, met de apostelen als zodanig gegaan. Wat wij hier van de Heilige Geest zien, is een zachte stem des monds; op de Pinksterdag zien wij dien zachten adem reeds geworden tot een geweldigen, gedrevenen wind, die geheel het huis met discipelen vervulde, en die vandaar over geheel de aarde zou gaan, om haar dampkring te zuiveren. De Heere ademt zijne discipelen de Heilige Geest toe. Wij weten uit de Evangeliën, en bijzonder uit het teken door Judas gesteld, dat de discipelen gewoon waren de Heere bij een nieuwe ontmoeting te kussen. Natuurlijk beantwoordde de Heere dien kus. Doch nu moest deze gemeenzaamheid plaats maken voor de gemeenschap in de Geest. Daartoe was ook deze toeademing des Heeren de overgang. Nu de discipelen de Heere als de opgestane uit de dood herkend hadden, was Hij voor hen weder zo volkomen mens geworden, dat zij niet begrijpen konden, hoe er nu ooit weder een scheiding tussen de Heere en hen kon plaatshebben. Toch moesten zij dit leren begrijpen, en daartoe dienden al des Heeren handelingen en al zijne woorden. Wij zullen later zien, dat de Heere ook niet meer met hen ter visvangst ging in het schip, maar aan de oever bleef en vandaar zijne bevelen gaf. De afstand valt in het oog. En ook nu staat Hij in hun midden, maar Hij wacht hun kus niet meer af, en Hijzelf kust hen niet meer. Toch nadert Hij hen tot op een korten afstand en ademt hen toe met de woorden: Ontvangt de

Heilige Geest. Welk een woord! Wat geschapen wezen zou het ooit in de mond hebben kunnen of durven nemen? Zo iets had de Heere nog nooit tot zijne discipelen gezegd; trouwens de Heilige Geest was, zoals gezegd is, nog niet mededeelbaar, want Christus was toen nog niet verheerlijkt; maar nu is de Heilige Geest mededeelbaar geworden, want Christus is nu verheerlijkt. Zo gij iemands zonden vergeeft, dien worden zij vergeven, zo gij iemands zonden houdt, dien zijn zij gehouden. De Heere heeft de zijnen een bediening gegeven, Hij heeft hun de kracht daartoe gegeven in de Heilige Geest; nu toont Hij hun de macht van hunne bediening. Evenals een rechter door zijn ambt het recht heeft van vrijspraak en van veroordeling, van leven of dood, al naarmate hij de beschuldigde naar de wet onschuldig of schuldig zal bevinden, zo hadden ook de apostelen in hun ambt en als dragers des Heiligen Geestes, het recht om de zaligheid te verzekeren of te ontzeggen, al naarmate men het Evangelie geloofde of niet geloofde. De Heere geeft deze ontzaglijke macht niet over aan de menselijke willekeur, ook niet der apostelen, maar aan de Heiligen Geest in hen en door hen. Immers de Heere stelde Petrus, noch enig ander discipel tot zijn plaatsbekleder op aarde, maar de Heiligen Geest, in de woorden (Johannes 14:16): Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een anderen Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid. De apostelen waren als de dienaren des Heeren, de dienaren des Heilige Geestes, zodat zij een besluit ter algemene vergadering genomen, afkondigden met de woorden: Het heeft de Heilige Geest en ons goed gedacht; terwijl het te Antiochië de Heilige Geest was, die uitdrukkelijk zeide: Zonder MIJ af beiden Barnabas en Saulus tot het werk, waartoe IK hen geroepen heb. Handelingen 13:2 15:28. En Hij zeide tot hen: GAAT HEEN IN DE GEHELE WERELD, PREDIKT HET EVANGELIE AAN ALLE CREATUREN. In de gehele wereld. Zo opende dan de Heere een onbegrensd veld voor de arbeid zijner discipelen. Doch wie kan zulk een last geven dan Hij, die er bijvoegen kan, en voor zijne opvaart bijvoegen zal: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde, en Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der wereld? Wel sprak de Heere tot zijne apostelen in het bijzonder, maar zijne apostelen vertegenwoordigden als discipelen de gehele gemeente, en zo is ieder Christen geroepen om in zijnen kring en in zijne mate het Evangelie te prediken en de blijmaar des heils over te brengen aan dezulken, die haar nog niet kennen. Zegt het voort! is hier het woord. En wie deze boodschap niet overbrengt, is de luien dienstknecht gelijk, die zijn ontvangen talent in een zweetdoek verborg en bewaarde, en het zonder winst of rente terug wilde geven aan zijnen heer, doch afgewezen en gestraft werd. Toen daarom de Kerk deze boodschap van haren Heere vergeten had, bluste zij zelve met haren zendingsgeest ook haar vreugdegeest uit. Ook de Hervorming. Zodra zij vrede maakte met Rome en zeide: "Dit is voor mij en dat is voor u; wij hebben elkander bestreden en elkander moeite aangedaan, doch die tijd is voorbij, laat ons nu met elkander in vrede leven," was de Hervorming hare kracht kwijt, en verliep deze krachtige stroom altijd meer in het zand der woestijn. Neen, met de leugen, hetzij die als ongeloof of bijgeloof, als ongerechtigheid of eigengerechtigheid zich openbare, zij er geen vrede in eeuwigheid. Christus moet heersen tot aan de einden der aarde, gelijk Hij met de Vader en de Heilige Geest heerst in de hemel; en zolang dit niet geschied is, mogen wij de wapenen, waarmede de Heere ons toerustte tot de strijd, niet neerleggen; en is ons einde daar, dan moeten anderen onzen strijd voortzetten. Aan alle creaturen. Er zijn dwepers geweest, die van wege dit woord ook aan de vogelen des hemels en het gedierte des velds het Evangelie gepredikt hebben. Doch de Heere gebiedt geen ongerijmde dingen. Het dier heeft geen behoefte aan God en kan geen besef er van ontvangen. Het heeft bewustheid, maar geen zelfbewustheid, het kan niet over zich zelven nadenken. Maar de mens kan dit alles, en als hij het niet doet, als hij zich gelijkstelt met het dier, dat geen hoger gebied kent dan het aardse, dan verlaagt hij zich moedwillig. De mens heeft God volstrekt nodig, zo volstrekt, dat hij zonder God niet anders dan ongelukkig worden kan. Immers de eigenlijke mens is een redelijk en zedelijk wezen, dat zeggen hem zijne rede en zijn geweten; ja, zijn eigenlijk wezen is godsdienstig, dat wil zeggen: uit God, en geroepen om tot God terug te keren. Vandaar dat de mens niet zonder allen

godsdienst kan zijn: of hij dient de waren God, of hij dient de afgoden, mogen die nu zichtbaar of onzichtbaar, van hout of van goud zijn. En nu, het Evangelie van de voor onze zonden gestorvenen en tot onze rechtvaardigmaking opgewekten Christus vervult alleen al onze zielsbehoeften voor tijd en eeuwigheid, en daarom wordt dan ook een iegelijk, die het Evangelie gelooft, zalig. Overigens staat de prediking van het Evangelie, in hogeren zin, in betrekking tot geheel de schepping; immers het SCHEPSEL als met opgestoken hoofde, verwacht de openbaring der kinderen Gods; want het SCHEPSEL is der ijdelheid onderworpen, niet gewillig, maar om diens wil, die het der ijdelheid onderworpen heeft, op hoop dat ook het SCHEPSEL zelf zal vrijgemaakt worden van de dienstbaarheid der verderfenis tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods. Want wij weten dat het GANSE SCHEPSEL tezamen zucht en tezamen als in barensnood is tot nu toe, Romeinen 8:19-22. O, wie weet het niet, hoe al de heerlijke gaven en krachten der natuur en des mensen door de zonde in deze wereld der ijdelheid onderworpen en dienstbaar gesteld worden aan het verderf des mensen, en dat tegen de wil, de aard en het doel dezer gaven en krachten. Daar hebt gij de heerlijke muziek, de poëzie, de schilderkunst en alle kunsten, die uit haren aard en strekking de mens willen veredelen, volmaken, van de aarde opheffen, tot het hemelse voorbereiden; en waartoe worden zij meestal gebruikt? Om als Simson voor de Filistijnen, voor de kinderen der wereld te spelen, om dezen te vermaken en hen daarbij als aan de maaltijd van Belsasar hunne afgoden te doen prijzen! Voor de kinderen Gods blijft er betrekkelijk weinig over te genieten van de hoge heerlijkheden der kunst, waarin de wereld zich baadt. En juist daarom gevoelen Gods kinderen ook op de volkomenste wijze, dat al de kunsten met al haar schone scheppingen op aarde, tegen haren aard en tegen haar wezen, der ijdelheid onderworpen en der verderf is dienstbaar gemaakt zijn. Ja geheel de aarde met al wat zij bevat, deelt in hetzelfde lot; doch er komt een eeuwigheid, die al het zondige ontzondigen, volkomen heilig en heerlijk maken zal, en deze toekomstig heilige en heerlijke wereld zal alleen voor Gods kinderen zijn, zoals wij terstond zullen horen. Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden. Ontzaglijke woorden! Geheel de Wet en het Evangelie zijn er in neergelegd. Zij zijn zo duidelijk, dat niemand er enige dubbelzinnigheid in kan vinden, en zo beslist, dat niemand er een uitzondering op maken kan. En toch, hoe moeilijk valt het ons deze woorden te zeggen tot dezulken, die niet geloven, maar overigens zoveel goeds hebben, veel meer soms dan wij zelven hebben! Nochtans moeten wij Christus nazeggen: Alleen het geloof behoudt, het ongeloof verdoemt. Met andere woorden (want de Schrift kent maar één geloof en één ongeloof): wie Jezus als Zaligmaker aanneemt, die wordt zalig; wie Hem verwerpt, gaat verloren. Immers, waartoe is Christus in de wereld gekomen, heeft Hij geleerd, geleden, is Hij gestorven, opgestaan, ten hemel gevaren, en zit Hij ter rechterhand der hoogste majesteit, indien zonder het geloof in dezen Christus de behoudenis van de zondaar mogelijk ware? Dan ware immers de komst des Heeren in het vlees onnodig en overbodig geweest, en dat ware God lasteren, die het volstrekt nodig heeft gekeurd en daarom heeft laten geschieden. Doch nu ziet gij ook hieruit, welk een persoon Christus moet zijn, om zo iets te kunnen zeggen. Alleen Hij, die zo waarachtig God is als Hij mens is, kan zeggen: "Door het geloof in Mij wordt de mens behouden, door niet in Mij te geloven gaat hij verloren." En dit zeide Christus nu aan zijne discipelen, en herhaalde Hij aan Paulus, op de weg naar Damascus, in de woorden: Hiertoe ben Ik u verschenen, om u te stellen tot een dienaar en getuige der dingen, beide die gij gezien hebt en in welke Ik u nog zal verschijnen: Verlossende u van dit volk, en van de heidenen, tot dewelke Ik u nu zende; om hunne ogen te openen, en hen te bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht des Satans tot God; opdat zij vergeving der zonden ontvangen, en een erfdeel onder de geheiligden DOOR HET GELOOF IN MIJ. Handelingen 26:16-18. Is het wonder, dat al de apostelen in de kracht des Heilige Geestes onophoudelijk aandringen op deze enige zaak, dat zij geheel hunne Evangelieprediking samentrekken in dit ene woord: Geloof in de Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden, gij

en uw huis. En dat Paulus betuigde: Wij, wetende de schrik des Heeren, bewegen de mensen tot het geloof. Die geloofd zal hebben en GEDOOPT zal zijn. Deze bijvoeging is van het uiterste gewicht en getuigt van de alles voorziende en in alles voorziende wijsheid des Heeren. Het geloof in de Heere Jezus is een innerlijke zaak, het moet daarom noodzakelijk ook een uitwendiger zijde hebben, zal geheel het Christendom geen onzichtbare zaak, maar een zichtbare Christelijke kerk zijn, die in het midden van staat en maatschappij bestaat, en haar bestaan voortzet door al de opvolgende geslachten. Daarom moet de uitwendige belijdenis van des Heeren naam verenigd worden met het geloof des harten in Hem, en moet niemand menen dat het genoeg is met het hart te geloven, zonder met de mond te belijden. Het is niet genoeg, het ware de voortgang van het Evangelie te stuiten, dat juist voortgeplant worden moet van mens tot mens, van geslacht tot geslacht. De doop nu vertegenwoordigt de belijdenis. Wie zich laat dopen, belijdt door deze uitwendige daad, dat hij in het openbaar getuigenis geeft van zijn innerlijk geloof in Jezus. Dit kan natuurlijk geen plaats vinden dan bij dezulken, die als volwassenen worden gedoopt, en bij de gronding der Christelijke gemeente waren het uit de aard der zaak meestal volwassenen, die gedoopt werden. Doch dat hiermede de kinderdoop zou verworpen worden, is te veel, en daarmede niets gezegd. Was de doop van Johannes niet ook een voorafgaande, voorbereidende handeling tot het geloof in Jezus? Vroeg Johannes aan degenen, die tot hem kwamen, om van hem gedoopt te worden, gelooft gij in de Christus? Immers neen. Hij vroeg alleen schuldbelijdenis, verootmoediging als voorbereiding om de vergeving der zonden te ontvangen door het geloof in Hem, die komen zou, en nu gekomen was, om te dopen niet met water alleen, maar ook met de Heilige Geest. Met onmiskenbare duidelijkheid wordt dit gezegd door de apostel Paulus aan de discipelen, die enkel met de doop van Johannes gedoopt waren en de gaven des Heiligen Geestes dus nog niet ontvangen hadden: Johannes heeft wel gedoopt de doop der bekering, zeggende tot het volk, dat zij geloven zouden in degene die na hem kwam, dat is, in Christus Jezus. Handelingen 19:4. De doop van Johannes was dus een doop tot geloof. En waartoe werden nu deze zelfde discipelen gedoopt, dus herdoopt in de naam van de Heere Jezus? Immers alleen tot het ontvangen van de Heilige Geest in zijne wondergaven. De doop als zodanig, de doop van Johannes, de waterdoop is dus niet een handeling, die volstrekt noodzakelijk moet voorafgegaan worden door het geloof; het geloof kan er even goed op volgen, evenals de Heilige Geest, tegen de gewone orde, op Cornelius en zijne huisgenoten viel, alvorens zij gedoopt waren. Waar de toestanden veranderen, verandert ook de toepassing der goddelijke verordeningen. Bij de kinderdoop wordt het geloof niet der kinderen, maar der ouders vereist, treden de gelovige ouders op voor hunne kinderen, en deze worden als geheiligden des Heeren, als afgezonderden van de wereld (1 Corinthiërs 7:14) gedoopt in de naam des Vaders, des Zoons en des Heilige Geestes, om later, als zij daartoe in staat zijn, hun doop door hun geloof en de openbare belijdenis van hun geloof te bevestigen. Wij moeten dus overeenkomstig de Schrift vaststellen, dat de doop voor allen, die Christenen genoemd worden, wel niet volstrekt noodzakelijk is tot de zaligheid (want de bekeerde moordenaar aan het kruis is zalig geworden zonder gedoopt te zijn en duizenden met hem), maar toch volstrekt noodzakelijk voor de kerk van Christus. Neem de doop uit de gemeente van Christus, en de gemeente zelve houdt op te bestaan, want zij heeft haar onderscheidingsteken verloren. Immers het avondmaal is een handeling binnen de Christelijke kerk, een meer innerlijk getuigenis van de innerlijke geloofsgemeenschap der broederen, maar de doop is een handeling, zoals wij zeiden, voor de ingang der Christelijke kerk en haar uiterlijk getuigenis tegenover de niet Christelijke wereld. Wat toch onderscheidt de Jood als zodanig? Immers dat hij besneden is als Izaak ten achtsten dage. Wat de Mohammedaan? Dat hij besneden is op zijn dertiende jaar als Ismaël. Wat de Heiden? Dat hij onbesneden en ongedoopt is. De doopvont staat dus even eigenaardig en noodzakelijk op de drempel der Christelijke kerk, en wie er binnen zal komen, ontvangt de doop als het teken van toegang. Toen deze kerk werd gebouwd, werd zij opgetrokken uit levende stenen, dat is uit mensen, die geloofden en op hun geloof

gedoopt werden. Toen echter die kerk gebouwd was, moesten de kinderen der gelovigen zijn waar hunne ouders waren en zij ontvingen de doop, om binnen de kerk te worden, wat hunne ouders werden toen zij nog buiten de kerk stonden: gelovigen in de Heere Jezus. Vergeten wij niet dat in de gemeente van Christus kerk en school niet gescheiden, maar één zijn. De gemeente des Heeren is tegelijk een kerk (een plaats van geloofsoefening) voor de volwassen gelovigen, en een leerschool des geloofs voor hunne kinderen. Dit te willen scheiden ware de kinderen te scheiden van hunne ouders, die toch beiden in Christus, zoals wij zagen, heilig (geheiligd, van de wereld afgezonderd) zijn. Die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden. Hier wordt van de doop geen gewag gemaakt. En waarom niet? Opdat niemand zou kunnen zeggen: Ik ben in de Christelijke kerk gedoopt, en daarom kan ik niet verloren gaan." Neen, de Jood moge zeggen: "Abraham is mijn vader, en daarom word ik zalig;" en de Roomse: "Ik ben in de alleen zaligmakende kerk geboren, en daarom ben ik behouden," zij dwalen allen ten ergste. En nu mogen wij niet dwalen, hebbende het onderwijs van de Heilige Geest. Van hoe veel gewicht de doop is in de kerk van Christus, de zaligheid hangt er niet van af; zij hangt alleen af van het geloof. Men kan gedoopt zijn en verloren gaan, maar men kan als men gelooft, niet verloren gaan, omdat men niet gedoopt is. Waar het ongeloof is, heeft de doop geen waarde, en daarom spreekt de Heere, van het ongeloof sprekende, niet van de doop. Het ongeloof nu is duidelijk het vrijwillig en moedwillig verwerpen van de prediking des Evangelies. Want men kan zijn ongeloof niet betonen ten opzichte van hetgeen ons niet verkondigd, of door een willekeurige macht ons onthouden is. Wie weet hoe vele gelovige zielen de Heere nog heeft binnen de Roomse kerk, die er niet uit kunnen gaan, omdat zij daar tussen hemelhoge muren zijn ingemetseld. Het geloof en het ongeloof zijn daarom enkel zaken des harten en des gewetens, waarover God als de alwetende Hartekenner alleen rechter kan zijn. Doch dit neemt niet weg, dat wij bepaald het geloof moeten voorstellen als alleen leidende tot de zaligheid, en het ongeloof als alleen leidende tot de verdoemenis. Het eerste moet dienen om de mensen tot het geloof te lokken, en het andere om ze van het ongeloof te doen vlieden. Doch vooral mene nu het zwak geloof niet dat het onder het ongeloof gerekend wordt. Neen, ook het zwakst geloof, als het oprecht is, behoort tot het geloof, dat zalig maakt. De ongelovigen door de Heere en geheel de Schrift bedoeld, staan op ene lijn met de goddelozen, wier verstand en geweten beiden bevlekt zijn, Titus 1:15,16. En degenen, die geloofd hebben, zullen deze tekenen volgen. In mijnen naam zullen zij duivelen uitwerpen, met nieuwe tongen zullen zij spreken, slangen zullen zij opnemen, ja, al is het, dat zij iets dodelijks zullen drinken, het zal hen niet schaden; op kranken zullen zij de handen leggen, en zij zullen gezond worden. Al deze tekenen en nog veel meer zijn gevolgd. De gave der wonderen was één der schoonste kronen, waarmede de Heere der gemeente het geloof reeds op aarde bekroonde. De apostelen moesten die kroon dragen, anders ware het hun onmogelijk geweest het Evangelie van de gekruisigden Christus niet alleen tot de volken te brengen, maar ook onder de volken te planten. Immers zij traden op als oog- en oorgetuigen van des Heeren omwandeling op aarde, leer, lijden, sterven, opstanding en hemelvaart, en hoe zouden zij in deze bovennatuurlijke en tegelijk aller gewichtigste zaken op hun eigen woord te geloven zijn geweest, zonder dat zij van goddelijke geloofsbrieven, van wonderkrachten voorzien waren? Onze zendelingen komen tot de vreemde volken uit naam en als leden van de bestaande gemeente van Christus, en daarmede als gezanten van Christus, en hunne geloofsbrieven zijn de Heilige Schriften bij de verborgen werkingen des Heilige Geestes in hun eigen harten, en door hunne prediking, in die van anderen. Er zijn wel mensen, die menen, dat wie gelooft ook wonderen moet kunnen doen; doch wat wordt er niet al gemeend! De vraag is: wat brengt de aard der zaak mede? Wij vragen: waartoe wonderen, waar de oor- en ooggetuigen des Heeren ontbreken, en waar de Heilige Schrift gesloten is, zodat deze ze niet meer boeken en daarmede als echt stempelen kan? Willen wij hiermede zeggen: dat sedert de apostelen ontsliepen, wonderen onmogelijk zijn, en ook niet meer geschied zijn, of nog geschieden? Wij zullen er ons wel voor wachten. Des Heeren hand is nooit verkort, en de

getuigenissen van de geloofwaardigste mensen zijn voorhanden, die ons zeggen dat de Heere gedurig wonderen doet. Daarenboven zullen er velen onder ons zijn, aan wie en met wie ontegensprekelijk wonderen Gods geschied zijn. Doch niemand zal ontkennen, dat deze wonderen bijzonder voor de enkele gelovigen zijn en niet meer onbepaald voor de gemeente van Christus. Deze heeft aan het geloof in de Heilige Schriften en aan het innerlijke getuigenis van de haar inwonenden Heilige Geest genoeg, terwijl al het overige voor haar bijkomstig en ondergeschikt is. Het geloof toch is het teken, het wonder bij uitnemendheid, waaruit uitwendige tekenen en wonderen kunnen volgen, als het nodig is, maar niet noodzakelijk volgen moeten. En wat nu uit de aard der zaak niet volstrekt noodzakelijk is, moeten wij niet volstrekt noodzakelijk maken. Immers er is een groot onderscheid tussen wondergaven en genadegaven. De wondergaven zijn voor anderen, de genadegaven voor ons zelven, en de Heere en zijne apostelen verklaren het geloof zonder de wonderen voor een hoger geloof, dan dat door wonderen moet gewekt worden. Johannes 20:29, 1 Corinthiërs 1:22, 14:22. Mochten wij maar de schatten opgraven, die nog in de mijnen des geloofs onaangeroerd liggen, wij zouden er wonderen van geloof hoop en liefde uit zien te voorschijn komen, die de mensen God zouden doen verheerlijken. Deze is die meer uitnemende weg, dien de apostel Paulus boven dien der wondergaven aanwijst, 1 Corinthiërs 12:31, en dien wij dan ook moeten betreden, zonder het daarom aan enigen broeder te misgunnen, wanneer de Heere hem met meer eigenlijke wondergaven mocht hebben begenadigd, waarvan wij verre zijn de mogelijkheid, ja de werkelijkheid te ontkennen.

24:49 De Heere en zijn discipelen, bij zijn opvaart ten hemel.
En Jezus, bij hen komende. Namelijk te Jeruzalem. De Evangelisten Mattheüs en Markus achten het blijkbaar onnodig om de bijzonderheden te boeken, die de discipelen aan het einde van de veertig dagen na 's Heeren opstanding weder uit Galiléa naar Jeruzalem deden gaan. De reden er van ligt voor de hand. Het Pinksterfeest was nu nabij, en de Heere zal hen natuurlijk niet onkundig gelaten hebben van de grote dingen, die ophanden waren. Hij had reeds dadelijk na zijne opstanding zijnen discipelen laten boodschappen: Ik ben nog niet opgevaren tot mijnen Vader, maar Ik vaar op tot mijnen Vader en tot uwen Vader, tot mijnen God en tot uwen God, zo spreekt het vanzelf dat Hij hun, toen de tijd der vervulling naderde, bevolen zal hebben naar Jeruzalem op te gaan, en gelijk wij uit Handelingen 1:4 en uit 1 Corinthiërs 15:7 mogen opmaken, samen te komen ten huize van Jacobus, de broeder des Heeren, alwaar de Heere met zijne discipelen voor het laatst maaltijd hield; want het woord: samen vergaderd waren brengt die betekenis mede. Sprak Hij tot hen, zeggende: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Die ons zulke woorden toespreekt, kan niet anders dan bezit gaan nemen van de troon des hemels, om aldaar te regeren in de naam des almachtigen Vaders. Immers alle macht zowel in de hemel als op de aarde uit te oefenen en op de aarde te blijven is een tegenstrijdigheid. Mij is alle macht GEGEVEN. Gij ziet ook hier weder de ogenblikkelijke onderschikking des Zoons aan de Vader. De Heere zegt niet: "Ik heb alle macht in hemel en op aarde," neen, in de goddelijke Drieënigheid is alles volstrekte insluiting, gemeenschap. De Zoon was nu alle macht gegeven door de Vader, én de Heilige Geest. In welke hoedanigheid? Als het Hoofd der gemeente. In zijne opstanding had de Heere de menselijke natuur niet afgelegd, maar met zijn goddelijke natuur onafscheidelijk verenigd. Wat Hij voortaan leefde dat leefde Hij Gode en de mensen; want zo onafscheidelijk Hij één was met de Vader, zo onafscheidelijk was Hij ook nu één geworden met de zijnen, met zijne gemeente, en dat beide door de Heilige Geest. Zijn bestuur over alle dingen in hemel en op aarde strekte dan ook nu tot de hoogste heerlijkheid des Vaders en tot de hoogste heerlijkheid zijner gemeente. Wij zien uit dit ontvangen van de hoogste macht, de diepte van de liefde des Zoons tot ons zondaren. Hij, die van eeuwigheid uit de Vader was, en van wie evenals uit de Vader de Heilige Geest eeuwig uitging, Hij wilde in zijne mensheid diezelfde macht als een machteloze van de Vader ontvangen, om er ons, die verloren waren, door te behouden. Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de naam des Vaders, des Zoons, en des Heilige Geestes, lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. Om het Evangelie te brengen aan de gehele wereld, moesten de apostelen kunnen zeggen, uit wiens naam en op wiens gezag zij dit deden, en die naam en dat gezag moesten niet minder dan de allerhoogste naam en dan het allerhoogste gezag zijn. Immers alleen voor God mag, kan en moet een mens zich buigen in zaken van godsdienst. Alle mindere gezag kan en moet hij afwijzen. Toen Mozes en Aäron de kinderen Israëls kwamen opeisen uit de hand van Farao, kwamen zij niet in hun eigen naam en op hun eigen gezag, maar zij zeiden tot hem: Alzo zegt de Heere, de God van Israël: LAAT MIJN VOLK TREKKEN, DAT HET MIJ EEN FEEST HOUDE IN DE WOESTIJN. En toen Farao daarop antwoordde: Wie is de Heere, wiens stem ik gehoorzamen zou, om Israël te laten trekken? Ik ken de Heere niet, en ik zal ook Israël niet laten trekken; beval de Heere Mozes de bewijzen zijner goddelijke zending aan Farao te tonen in tal van wonderen. Zou Farao zonder die wonderen Israël hebben laten trekken ? Zou Israël uit Egypte zijn gekomen, als het er niet was uitgevoerd door een hoge en almachtige hand? Immers neen; en zoudt gij nu menen, dat de kinderen Gods uit al de volken verzameld konden worden, dat de gemeente van Christus op de overste dezer wereld veroverd en uit de wereld uitgaan kon, zonder dat de apostelen uit naam van een almachtigen Heer gekomen waren, en als bewijzen daarvan, met wonderen zonder tal hun goddelijke zending gestaafd hadden? Gij ziet hier de volstrekte verblindheid van het ongeloof. Het neemt, om het goddelijke niet aan te nemen, het ongerijmde aan. o, Terecht heeft de Heilige Geest in de

Heilige Schrift gezegd van degenen, die verloren gaan 2 Thessalonicenzen 2:10,11: Het is daarvoor, dat zij de liefde der waarheid niet aangenomen hebben, om zalig te worden. En daarom zal God hun zenden een kracht der dwaling, dat zij de leugen zouden geloven. Wie het bij ondervinding weet, dat er niets minder dan de allerhoogste genade en de allerhoogste macht vereist wordt om ene ziel de ogen te openen en te bekeren van de duisternis tot het licht en van de macht des Satans tot God, opdat zij vergeving van zonden ontvangen en een erfdeel onder de geheiligden door het geloof in Jezus, die beseft ten volle dat het tot de onzinnigheden behoort, te menen, dat Israël zijne eigengerechtigheid, en de heiden zijne afgoden, en beiden hunne zonden zouden hebben kunnen verlaten op de prediking van enige Joodse mannen, die leerlingen waren van een Joodse wijze, die zijn onbesproken leven op het kruis heeft moeten eindigen. Zo iets zou men nog eerder van Socrates, de beroemden Griek, kunnen verwachten, die onder zijne aanhangers en bewonderaars een Plato telde. Doch de school van Socrates is reeds lang van de aarde verdwenen, en Plato staat nog slechts in de binnenkamers van enkele geleerde ongelovigen, die hem bewieroken en voor hem knielen als voor hun goddelijken Plato, zoals zij hem lasterlijk noemen. Neen, de toebrenging van zondaren tot de Zaligmaker der zondaren uit alle volken en geslachten der aarde was nog oneindig meer dan het verlossen van Israël uit de hand van de Egyptische dwingeland. En zo moesten de apostelen kunnen uitgaan op last en prediken uit naam van de Christus, als de Zone Gods, als de machthebber over hemel en aarde, als de Koning der koningen en Heer aller heren, om te roepen tot bekering en het ontvangen van de vergeving der zonde door het geloof in Hem, de Zoon, tot heerlijkheid des Vaders, door de Heilige Geest. Hierin ligt dan ook bij voortduring de enige kracht der prediking van het Evangelie. Wie als een dienaar van Christus, uit naam en met het woord van Christus de mensen opeist tot het geloof, die maakt discipelen van Christus; maar wie op zijn eigen gezag en met zijn eigen woord de mensen opeist tot geloof, die maakt discipelen van zich zelven, en brengt geen vrucht ten eeuwigen leven voort. Wij kunnen het dan ook niet anders dan in de uitnemenden Rutherfort prijzen, dat hij meermalen tot zijne gemeente sprak en aan zijne geloofsgenoten schreef als ambassadeur van de Koning der Kerk, in de woorden: "Alzo zegt mijn koninklijke Meester." Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende. Eigenlijk:"Maakt alle volken discipelen en doopt ze." Het onderwijs, als zodanig, gaat niet noodzakelijk de doop vooraf, maar de prediking des geloofs. Wanneer iemand door de prediking des Evangelies in het hart gegrepen, tot het geloof en de belijdenis: dat Jezus de Christus is, gekomen was, dan moest hij gedoopt en voorts in alle Christelijke kennis onderwezen worden. Immers de eerste prediking van Petrus op de eersten Christen-Pinksterdag was niet zozeer een onderwijs in de leer van Christus, als wel een prediking van de persoon van Christus, en op hun geloof, hunne belijdenis des geloofs in Jezus werden de drie duizend hoorders op eenmaal gedoopt. Ook geeft het onderwijs op zichzelf geen recht tot de doop, maar het geloof. Het geloof maakt tot verbondelingen, tot deelgenoten aan het verbond der genade, dat God heeft opgericht niet alleen met ons, maar ook met onze kinderen. Evenmin als nu de volwassenen die geloofden, vóór de doop alles wisten wat er in de school van Christus geleerd wordt, maar juist door de doop leerlingen, discipelen van Christus werden, worden ook onze kinderen door de doop gesteld tot discipelen en discipelinnen van Christus, tot leerlingen des geloofs, om op later leeftijd dat geloof openlijk te belijden en daarmede hunnen doop te bevestigen. Het geloof, dat bij onze kinderen niet vooraf kan gaan, moet bij hen volgen. Was het niet ook een afwijking van de anders vaste orde, dat Cornelius en de zijnen de Heilige Geest ontvingen, alvorens gedoopt te zijn? Wij zeiden het reeds, ook bij hen moest volgen wat bij anderen voorafging. Het kon niet anders. Onderwijst al de volken. De roeping is algemeen. Geen uitzondering kan hier gelden. Het grote visnet moet in al de stromingen der grote wereldzee worden uitgeworpen. De verkiezing is geen zaak des mensen, maar van God. De Heere zal dan ook niet door mensen, maar door zijne engelen aan het einde des tijds de ongelovigen en bozen scheiden van de gelovigen en rechtvaardigen. Alle volken. Welk een

uitgebreid gebied voor de werkzaamheid der Kerk. De Heer wil dat zijne Kerk een Kerk van zendelingen zij, en hoe meer zij dat is, hoe eerder zij tot hare heerlijkheid komen zal. Aan een colporteur onder de Joden, die hun tegelijk het Evangelie predikte, werd eens gevraagd: waartoe hij zulk een ijver voor Israël aan de dag legde? Hij antwoordde: "Omdat Israël de uitlandige oudste zoon is, en de erfenis niet kan gedeeld worden vóór hij is teruggekomen." Dat was schoon en goed gezegd, doch de gehele Kerk kan zeggen: Alvorens mijn lastbrief om het Evangelie aan alle volken te verkondigen, vervuld is, deelt de Heer met mij zijne heerlijkheid niet. Hen dopende in de naam des Vaders, des Zoons en des Heilige Geestes. Let wel, er staat niet in de namen, maar in de naam; want het goddelijk wezen (en de naam is de uitdrukking van het wezen) is één, ofschoon er drie zelfbewustheden of persoonlijkheden in het eeuwig goddelijk wezen zijn. Wij konden dit onmogelijk uit ons eigen verstand weten, maar God heeft het ons geopenbaard, en kon het ons alleen openbaren. En nu wij het weten, nu is het ons wel onbegrijpelijk, maar niet ongelofelijk of ongerijmd, zoals de ongelovigen ons willen diets maken. God kan uit de aard der zaak onmogelijk begrepen worden; een begrijpelijk God is geen God meer. Evenmin als onze hand de oceaan, kan ons verstand Gods oneindig wezen omvatten. Doch niets bij ons toe te laten dan hetgeen door ons begrepen kan worden, is ons menselijk verstand buiten alle werking stellen. Gelijk wij de natuur moeten aannemen, zoals God ze ons gegeven heeft, zo moeten wij ook God zelf aannemen, zoals Hij zich geopenbaard heeft. En dat zich nu God in zijne Heilige Schrift werkelijk als een drievuldigheid van zelfbewustheid of persoonlijkheid (want beide zijn één) geopenbaard heeft, is zo klaar als de dag. Mocht in het oude Testament nog niet het volle licht op deze waarheid vallen, omdat de bedeling der schaduwen dit volle licht nog niet toeliet, er zijn echter genoeg aanduidingen in het oude Testament, die ons zo vele voorbereidingen zijn tot de volle openbaring dezer hoogheerlijke waarheid onder het Nieuwe Testament. Hier, bij de instelling des doops, wordt door de Heer de volheid der Godheid geopenbaard op een zo volmaakte wijze, als vroeger nooit geschied was. Wel had de Heer in zijne laatste gesprekken bij en na de paasmaaltijd, gesproken van de Heilige Geest als enen anderen dan Hij, die zijne plaats op aarde vervangen, en door de Vader als de Trooster aan zijne gemeente gezonden worden zou, om blijvend bij haar in te wonen; doch ook dat was nog maar des Heeren voorbereiding geweest tot de volkomen gelijkstelling van de Vader èn zich zelven èn de Heilige Geest in de eenheid des wezens en des werken tot zaligheid van zondaren. En dat nu ook de Heilige Geest geen blote kracht of werking Gods, maar evenals de Vader en de Zoon, persoon, zelfbewustheid is, blijkt onmiskenbaar uit de reeds aangehaalden naam van Trooster en uit vele andere Schriftuurplaatsen, maar ook uit de woorden van onzen tekst. Of zou het geen ongerijmdheid zijn de doop te bevelen als te moeten geschieden in de naam van twee persoonlijkheden en van een onpersoonlijkheid? Men noemt de Heilige Geest een kracht van God, maar hoe is een kracht van God denkbaar zonder God zelf? Kunt gij u een zonnestraal denken, zonder een zon? Ware de Heilige Geest bloot een kracht van God, zo ware die naam in het doopformulier overbodig, want de Vader en de Zoon kunnen niet gedacht worden zonder de van beide uitgaande kracht. Stelt u voor, dat de Heere gezegd had: doopt ze in de naam des Vaders, des Zoons en der goddelijke kracht? Zou het geen ongerijmdheid zijn geweest? En nu wil men de heerlijke woorden van de Heer tot zulk een ongerijmde uitspraak maken; ja sommige dwaalgeesten gaan nog verder, en houden de Heilige Geest niet anders dan voor de goede gezindheid van de mens zelf. Keren wij ons van deze onzinnigheden af, en waarschuwen wij er onze kinderen voor. Het ongeloof is een verstandsbegoocheling, waarmede men alles verkeerd ziet; alleen wie de Heilige Schrift als waarheid Gods erkent, heeft een gezond verstand en geoefende zinnen tot onderscheiding van goed en kwaad, van waarheid en van leugen. Door de Heilige Geest niet te erkennen als met de Vader en de Zoon een enig God, die leeft en regeert in eeuwigheid, ontnemen wij met schendige hand aan het goddelijk wezen zijne volkomenheid en heerlijkheid. Neen, wij begrijpen dat drievoudig leven in het enig, eeuwig, goddelijk wezen niet, maar wij zien er toch de grondslag

in van ons leven, van onze rechtvaardigmaking en van onze heiligmaking. Wij zien er de grondslag in van Gods openbaring zijner macht, zijner liefde en van al zijne volmaaktheden. Zonder deze driepersoonlijkheid van het goddelijk wezen zou het ons nog duizendmaal duisterder zijn dan het nu is, hoe God uit zijne oneindigheid de schepping, uit zijne eeuwigheid de tijd, uit zijne heiligheid de vergeving der zonde deed uitgaan. God is liefde, zegt ons de Schrift, zijn wezen is liefde. Hoe zou ons dit denkbaar kunnen zijn, als er in zijn eigen wezen geen gelijken waren, die God met al zijne liefde liefheeft, en als er eerst schepselen moesten geschapen worden, eer God lief kon hebben? Doch nu is er door de drievuldigheid in het goddelijk wezen een eeuwige gemeenschap der oneindige liefde des Vaders èn des Zoons èn des Heilige Geestes, en deze oneindige, eeuwige liefde daalt af, openbaart zich in werken van oneindige en eeuwige liefde in de schepping, in de onderhouding der schepping, in de voorzienigheid, in de redding van zondaren uit hunne zonden, van verlorenen uit hun verderf, van doden uit hunnen dood. o, Hoe zalig en heerlijk is het te weten, op grond van Gods getuigenis zelf, dat onze verkiezing ligt in de liefde des Vaders, onze verlossing in de liefde des Zoons, en onze heiligmaking in de liefde des Heilige Geestes, en dat het toch een enige, eeuwige, oneindige liefde is, die ons gelijkelijk omvat en met zich eeuwig doet voortbestaan. Voorzeker vinden de engelen hunne hoogste verlustiging in het neerzien in deze oneindigheid van liefde, en zullen ook wij eenmaal daarin onze hoogste verlustiging vinden, als wij in de hemel zijn en ons omgeven en gedragen zien door de oneindige liefde Gods, gelijk de vogel zich omgeven en gedragen ziet door grenzeloze lucht, en de vis door de volle zee. Lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. De doop is een genade en een verplichting; een genade, omdat zij de gehele volheid der Godheid aan de zondaar geeft om niet, en een verplichting, omdat de doop verplicht te onderhouden alles wat Jezus geboden heeft. En wat heeft nu Jezus geboden? Wij lezen het in de Heilige Schrift, en bijzonder in de Evangeliën. Neem die Heilige Schrift weg, en wij weten niet meer wat Jezus ons geboden heeft. Doch zij is niet weg te nemen, evenmin als de zon van de hemel weg te nemen is. (Want het ongeloof is wel een verblinding der ogen, maar geen verduistering der zon). En zo weten wij wat Jezus door ons wil onderhouden hebben. Hij wil dat wij in Hem geloven, en dat dit geloof zich openbare in geloofswerken, dat is in werken, die God verheerlijken en de mensen tot heil verstrekken. God lief te hebben boven alles en de naaste als zich zelven is voor de Heer de wet en de profeten. Nu zijn er sommigen, die in dit laatste woord geheel het Christendom samentrekken, en beweren dat Jezus niets anders heeft geboden, en ook niets anders wil onderhouden hebben dan in het algemeen, zonder daarbij in bijzonderheden te treden, de liefde tot God en de naaste, terwijl zij daarbij 's Heeren Godheid en zijne wonderen als onwaar en verdicht voorstellen. Doch deze lieden verkeren in de noodlottige dwaling van te menen, dat de mens uit zijn eigen natuur Gods geboden naar eis kan vervullen; zij hebben hiermede geen kennis noch van hun eigen hart, noch van de eis Gods. Wat God eist is volmaakt, is een liefhebben van Hem de Heere met geheel het verstand, met geheel het gemoed, met al onze kracht, en wie heeft op deze wijze God lief, en kan God op deze wijze liefhebben? Konden wij dat, ja dan hadden wij geen zonden, en wij zouden geen Verlosser behoeven. Maar de heilige wet van God wordt krachteloos gemaakt door de zwakheid onzes vlezes, door de zondigheid onzer harten. En die zondigheid, wie neemt er de verdoemelijkheid van weg? De ongelovigen houden de zonden voor niet verdoemelijk, en menen dat God ze ook voor niet verdoemelijk houdt. Doch op wat grond? Op grond hunner eigen begrippen, en daarop gaan zij de eeuwigheid in zonder van een zonden verzoenenden en zonden vergevenden Christus te willen weten. Niet alzo wij die geloven; wij kennen de schrik des Heeren en dringen daarom ons zelven en anderen allereerst tot het geloof in de gezegenden naam des Heeren, als de enige naam, onder de hemel gegeven, waardoor zondaars zalig worden, en dan tot de liefde, de wederliefde, de dankbaarheid jegens God, en de zich mededelende liefde jegens de naaste. Uit liefde zijn wij uitverkoren, geboren, herboren, in liefde moeten wij leven, geven en streven al onze dagen, totdat wij daar zullen

gekomen zijn, waar God met zijne liefde alles zijn zal in allen. En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen, tot de voleinding der wereld. Amen. Dit is het slotwoord van de Evangelist Mattheüs, en hiermede geeft hij ons in een enkel woord de gehele geschiedenis der Kerk sedert des Heeren zichtbaar heengaan tot aan zijn zichtbare wederkomst aan het einde dezer tijdsbedeling. De discipelen moesten de wereld evangeliseren, en zij zouden daarin hunne opvolgers hebben al de eeuwen door. Bij het gebod voegt de Heere onmiddellijk de belofte van het vermogen om het ten uitvoer te kunnen brengen, in de woorden: "Ik zal altijd bij u en met u zijn." Immers, als de Heere bij ons en met ons is, dan kan niets tegen ons zijn, en dan kan ons ook niets ontbreken. Treffend, niet waar, dat nu de Heere voor goed van zijne discipelen heengaat, Hij hun de verzekering geeft, dat Hij voor goed bij hen blijft, maar onzichtbaar, dus niet meer voor het oog, maar voor het geloof. En wat is nu het geloof? Het is het oog voor de onzichtbare goddelijke wereld. Geloven is het onzichtbare, dat God ons als bestaande heeft verkondigd, te zien. Mozes geloofde in God, alsof hij Hem zag; en zo doen wij ook als wij waarlijk geloven. Wij stellen ons gewoonlijk de Heere voor als levende in de hemel, en dat doet Hij ook; maar niet alleen, Hij leeft ook onder ons. Geloven wij dan, dat Hij in ons midden is, dat Hij met ons vergadert, en met ons wandelt, zo dikwijls wij samen vergaderen, samen spreken, samen bidden, samen wandelen en samen handelen als zijne discipelen, en Hij zal zich ook nog aan ons op velerlei wijze openbaren. Tot aan de voleinding der wereld. Eigenlijk tot aan de voleinding der eeuw, dat is van deze bedeling, gedurende welke Christus alleen zichtbaar in de hemel, en alleen onzichtbaar op de aarde is; want de hemel moet Hem ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen, die God gesproken heeft door de mond al zijner heilige profeten van alle eeuwen, Handelingen 3:21. De Heere zegt dus tot zijne discipelen: "Ik ben onzichtbaar bij u totdat gij Mij weder zichtbaar ziet terugkomen." Amen. Het is het goddelijk zegel op dit en op al de voorafgaande woorden des Heeren; een zegel, dat niemand kan verbreken. En ziet, Ik zend de belofte mijns Vaders op u. Dit vervolg lezen wij bij Lukas. De Heer voegt bij de belofte van zijn onzichtbare tegenwoordigheid bij de discipelen, nog de belofte van de zending ener andere persoonlijkheid, door wie zij zijn eigen onzichtbare tegenwoordigheid zouden kennen en genieten. De Heilige Geest maakt het hart van de gelovige geschikt om in de onzichtbare tegenwoordigheid des Heeren te verkeren en van Hem alles te ontvangen wat Hij geeft. Daarbij zou de Heilige Geest wel in zijne persoonlijkheid onzichtbaar zijn, maar Hij zou zich in zichtbare werkingen, in allerlei wondergaven en krachten openbaren. Hoe heerlijk, niet waar? De Vader had de Zoon gezonden, de Zoon was gekomen en had zijn werk volbracht, en nu zou de Heilige Geest komen om het volbrachte door de Zoon en de Vader toe te passen en uit te breiden tot in het oneindige. Trouwens, de heerlijkheid Gods is een drievoudige heerlijkheid. Wij zien hier ook de volstrekte noodzakelijkheid van de komst des Heilige Geestes. Zonder de komst, de bediening, het werk des Heilige Geestes zou de verlossing geen vrucht hebben bij de mensen. De Heilige Geest treedt in de mens en buigt zijnen wil over, en overreedt zijn verstand door zijn geweten te overtuigen van zonde. Daarom drukte de Heere zo zwaar op het woord: in u, toen Hij sprak van de Geest der waarheid, welken, zeide Hij, de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet, maar gij kent Hem, want Hij blijft bij ulieden en zal IN U zijn, Johannes 14:17. Het is dan ook alleen door de Heilige Geest, dat Christus in ons zijn kan met zijn leven, met zijne liefde, met zijne genade. Nog eens, hoe heerlijk! De eeuwige, ongeschapen Geest gaat in tot de eindigen geschapen geest, gelijk het licht ingaat in het oog, waardoor het ziet. Daarom kan niemand Jezus de Heere noemen dan door de Heilige Geest, en wordt alleen door de Heilige Geest de liefde Gods uitgestort in onze harten, waardoor wij zeggen: Abba Vader. 1 Corinthiërs 12:3, Galaten 4:6. Maar blijft gij in de stad Jeruzalem, totdat gij zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte. Zij moesten blijven in diezelfde stad, die Jezus uitgeworpen had, de moordstad, de bloedstad, ja, maar daarom niet minder ook de stad, waar God zijne haardstede en altaar had. Zolang de tempeldienst niet door God was teniet gedaan, bleef Jeruzalem het middelpunt, vanwaar zich de

stralen van het goddelijk licht zouden verbreiden tot aan des aardrijks einden; want de wet zou van Zion uitgaan en des Heeren woord uit Jeruzalem, Jesaja 2:3. Ook zou God voor zijnen Messias de scepter zijner sterkte zenden uit Zion, zeggende: HEERS IN HET MIDDEN UWER VIJANDEN, Psalm 110:2. Ja, in datzelfde Jeruzalem, dat het smadelijk lijden van de Christus had aanschouwd, moest de heerlijke vrucht van dat lijden worden ontvangen: de Heilige Geest; de Heilige Geest met al zijne gaven. Reeds door dat bevel aan zijne discipelen toonde Christus te heersen in het midden zijner vijanden. Zouden de discipelen uit zich zelven Jeruzalem gekozen hebben tot het uitgangspunt hunner prediking? Onmogelijk, want daar waren de meeste en machtigste van Jezus vijanden; zij zouden veeleer Galiléa gekozen hebben, want daar had de Heere zijn meeste discipelen, en waren velen Hem toegenegen vanwege de menigvuldige wonderen van liefde, die Hij in hun midden gedaan had. Doch de Heere handelt altijd tegen des mensen gedachten in, en Hij begint juist met de zwarigheden. De Heere dan, nadat Hij tot hen gesproken had, leidde hen buiten tot aan Bethanie. Zo was dan het geliefde Bethanie, waaraan zo vele liefelijke en aandoenlijke herinneringen verbonden waren, de laatste plaats, die door des Heeren zichtbare tegenwoordigheid verheerlijkt werd. Het laatste afscheid, behalve van de elven, was van Maria, Martha en Lazarus. Het was een vaarwel tot weerziens. Hij, die naar de hemel heengaat, gaat er heen, om de zijnen plaats te bereiden, opdat zij kunnen volgen waar Hij hen is voorgegaan. Hoe kort is de heilige geschiedenis in het vermelden van al deze bijzonderheden, die toch een levenslangen indruk moesten achterlaten in de harten van allen, die er getuigen van waren! En zijne handen opheffende, zegende Hij hen. De Heere volgde eenvoudig de Joodse gewoonte van zegenen, met deze uitzondering, dat Hij thans niet de handen op hunne hoofden legde, maar die handen over hen uitbreidde. En kunt gij u nu wel een waardiger houding van de Heere bij zijne hemelvaart voorstellen ? Neen, er is geen. Zegenend gaat Hij heen, die de persoonlijke zegen der aarde was, der aarde, neerliggende onder de vloek der zonde, doch nu door zijnen zegen gewijd tot dat gezegende aardrijk, waarop alleen gerechtigheid zal wonen. Zegenen is de laatste daad van de Gezegenden Gods, en zijn laatste daad is een eeuwige daad, gelijk trouwens al zijne daden en woorden eeuwige daden en woorden zijn. Nog altijd zijn die handen, die op het kruis werden doorboord, zegenend uitgebreid boven de aarde, en hij, die zich onder die zegenende handen van de Christus stelt, is gezegend in eeuwigheid. In dezen zegen lag dan ook de zending des Heilige Geestes opgesloten, want Christus zegent alleen met de Heilige Geest. Immers, Hij doopt alleen met de Heilige Geest. o, Dat wij dan de onmisbaarheid van de inwoning des Heilige Geestes in ons erkennen, als het enig goddelijk kenmerk van onze wezenlijke gemeenschap en eenheid met Christus. Immers, alleen zo velen Gods kinderen zijn worden geleid door de Geest van God. Er is ook een geest der wereld. (1 Corinthiers 2:12) Doch wat zegt de apostel Paulus uit naam der gemeente: Wij hebben niet ontvangen de geest der wereld. Wat onderscheidt deze geesten? De Geest van God trekt ons naar Jezus heen en leert Hem ons kennen in al zijn aanbiddelijke beminnelijkheid zoals de Schrift ons Hem voorstelt. De geest der wereld trekt ons van Jezus af en naar zich zelven: des werelds ijdelheid en zelfgenoegzaamheid, toe. En het geschiedde, als Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde, en werd opgenomen in de hemel, en is gezeten aan de rechterhand Gods. En zij aanbaden Hem. In de aanbidding van Jezus eindigt het Evangelie. De aanbidding is de erkenning zijner waarachtige Godheid in zijne mensheid, en is de vrucht van zijnen zegen. Wie door de Heere gezegend is, die aanbidt Hem ook; want die weet uit de zegen, dien hij ontving, dat het de zegen is van de eengeboren Zoon des Vaders, door de Heilige Geest. Neen, de Godheid des Heeren is niet door de redenering te bewijzen, zij is alleen kenbaar door het geloof, dat Christus ziet opvaren ten hemel, en neerzitten aan de rechterhand Gods. En keerden weder naar Jeruzalem met grote blijdschap. Gij ziet, naarmate de Heere zichtbaar van hen heenging, kwam de Heilige Geest tot hen in zijn zichtbare werkingen. Zouden wij niet gezegd hebben, dat toen Jezus voor goed van zijne discipelen heenging, deze aan de uiterste droefheid ten prooi, wenen en weeklagen zouden? Neen, dit was onmogelijk. De wijze,

waarop zij de Heere weg zagen gaan, nam niet alleen alle droefheid weg, maar vervulde hen daarentegen met de grootste blijdschap. Immers, wat maakt onzen rouw uit, bij het scheiden onzer geliefden? De wijze van hun scheiden: de dood maakt de droefheid, maar indien wij ze naar de hemel zagen varen gelijk de discipelen de Heere, wij zouden niet kunnen wenen, wij zouden integendeel moeten juichen. o, Het geloof is heerlijk, maar wat is het bij de aanschouwing! Wij geloven, ja wij weten, door de treffendste bewijzen overtuigd, dat onze lieve ontslapenen in de hemel zijn, en toch wenen wij nog zo menigmaal bij de herinnering aan hun lief verkeer met ons, aan het geluk onzer onderlinge gemeenschap, ons nu voor altijd op aarde ontnomen. Doch konden wij ze slechts een ogenblik zien in de heerlijkheid, waarin ze thans zijn, wij zouden tevreden zijn en niet meer kunnen wenen. Doch kan en mag het anders? Is het volmaakte niet in de hemel, in de aanschouwing, en is het onvolmaakte niet op aarde? En wat is het geloof? Het is de overgang tussen het onvolmaakte en het volmaakte, tussen het vertrouwen en het aanschouwen, tussen de aarde en de hemel. Het geloof verzacht wat het niet kan wegnemen, ondersteunt wat anders zou bezwijken, doet hopen, waar anders de wanhoop zou heersen. Mochten wij maar meer dat goddelijk geschenk des geloofs waarderen en aanwenden tot het einde, waartoe het ons gegeven is, om ons van Godswege te vertroosten in al onze droefenissen en te sterken in al onze zwakheden. Zien wij dan onze geliefden bij hun scheiden, niet als levenden ten hemel opvaren, maar als doden door vrienden en broeders ten grave dalen, zo is het geloof daar, om ons van Godswege te zeggen: "Zie op het onzienlijke." Zijn niet de engelen uitgezonden ten dienste dergenen, die de zaligheid beërven zullen? Welnu, zij droegen uwe lieven naar de hemel, zoals zij Lazarus deden, en uitwonende van het lichaam, wonen uwe ontslapenen nu in bij de Heere. Hun tabernakel, hun veldtent is verwisseld met een vast gebouw, een tempel niet met handen gemaakt; maar eeuwig in de hemel; en zo zijn zij nu in de volle kracht des woords, tempelen des Heilige Geestes. En toch zal dit in de opstanding des lichaams nog veel heerlijker zijn. "Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, want zij rusten van hunnen arbeid en hunne werken volgen met hen. Zijt dan niet bedroefd als de anderen, die geen hope hebben, want indien wij geloven, dat Jezus gestorven is en opgestaan, alzo zal ook God degenen, die ontslapen zijn in Jezus, weder brengen met Hem." En zij waren allen tijd in de tempel, lovende en dankende God. Amen. Dit is het slotwoord van de Evangelist Lukas, die hiermede de overgang geeft tot zijn heerlijke Handelingen der Apostelen. Een viertijd gaat de werkzaamheid vooraf. Zij werden altijd meer vervuld van de Heilige Geest, die de Geest ook der hoogste blijdschap is. En de blijdschap, die in 't hart is, moet zich weder uitstorten; men kan haar niet in zich opgesloten houden: uit het geloven komt het loven, het danken en prijzen van de Heer, in het huis des Heeren. Zij waren in de tempel dus niet meer op een eenzame plaats, en niet meer met gesloten deuren maar in het openbaar, in de tempel, waar al de Joden tezamen gekomen. Toen de Herder geslagen werd, verstrooide zich de kudde; nu Hij door de God des vredes als de groten Herder der schapen door het bloed des eeuwigen Testaments uit de doden is weder gebracht, verzamelt zich de kudde weder. Het is de voorbereiding en inleiding tot de Pinksterdag, op welken de discipelen geheel in het openbaar en voor al het volk zullen optreden om te verkondigen: dat God dien Jezus, dien de oversten des volks en met hen ook het volk, gekruist en gedood hebben, uit de dood opgewekt en tot een Heer en Christus gemaakt heeft, door aan Hem in zijn heerlijke hemelvaart het woord te vervullen: Zit aan mijne rechterhand totdat Ik uwe vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten. Psalm 110:1. En zij, uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heere wrocht mede, en bevestigde het woord door tekenen, die daarop volgden. Amen. Dit is het slotwoord van het Evangelie van Markus. De Evangelist omvat hiermede met een enkel woord alles wat in de Handelingen der Apostelen in de bijzonderheden wordt vermeld. Wij zien er uit, dat de prediking van het Evangelie de voorname zaak is, waarin de Heer altijd medewerkt. Door uitwendige wonderen? Zeker, maar niet altijd. De Evangelist zelf geeft de grote betekenis van het uitwendig wonder of zichtbaar teken aan. Het moest dienen tot bevestiging van het

gepredikte woord, tot het stempelen van het menselijk woord tot Woord van God, tot volstrekte waarheid. Dat was, zoals wij meermalen opmerkten, volstrekt onmisbaar, zolang die prediking van het Evangelie mondeling, en door oor- en ooggetuigen plaatshad; doch zodra die prediking in Schrift, de Heilige Schrift, was overgegaan, moesten deze tekenen en wonderen even noodzakelijk ophouden, als zij vóór dien tijd vereist werden. De brieven, die de apostelen aan de gemeenten schreven, waren in en op zich zelven genoegzame tekenen en wonderen; immers de gemeenten, aan wie ze gericht waren, bestonden allen uit gelovigen, en deze hadden geen bewijzen van bevestiging der apostolische woorden meer nodig; de personen, die ze schreven, waren voor hen genoegzame bewijzen van het gezag, van de goddelijkheid, van de onfeilbaarheid hunner Schriften. Nu wij de Bijbel hebben, als de Heilige Schrift. die alle mogelijke bewijzen van haar goddelijken oorsprong zo duidelijk in haar zelve draagt als iedere appel aan de boom en iedere bloem op het veld die bewijzen in zich dragen, zou dus het eisen van tekenen en wonderen tot bevestiging der woorden Gods, ons op het gebied plaatsen van hen, tot wie de Heere zeide: Tenzij dat gijlieden tekenen en wonderen ziet, zo zult gij niet geloven, Johannes 4:48, en daarvoor behoede de Heere ons genadiglijk. Doch geschieden er dan bij de prediking des Evangelies in het geheel geen wonderen meer, en werkt dus de Heere niet meer in die prediking mede? Wij antwoorden: er zijn ook onzichtbare wonderen, die even wezenlijk zijn als de zichtbare wonderen, of liever: er zijn geestelijke wonderen, die niet aan een stoffelijken vorm, maar toch aan zichtbare uitwerkselen als wonderen te kennen zijn. Er geschieden in en bij de prediking van 's Heeren woord nog vele van deze wonderen, die bewijzen dat de Heere zijne hand heeft in deze zijne zaak bij uitnemendheid. Zij zijn niet alle op te noemen, doch zij zijn allen te omvatten door het wonder bij uitnemendheid: de bekering. Deze is een onzichtbaar en inwendig wonder, maar toch een wonder, een groot wonder. Doch juist omdat het een inwendig wonder is kan het niet gekend worden dan door eigen ondervinding. Wie zelf niet bekeerd is, kan er zich geen denkbeeld van vormen, en houdt het ook veelal voor een ingebeelde zaak. Doch die genade van God ontvangen heeft, wiens ogen geopend werden als die van Saulus, en het hart als dat van Lydia, die weet dat het grootste wonder dat zijn kan, aan hemzelven is geschied, en voor hem zijn dan ook geen andere wonderen meer tot overtuiging nodig. Aan wie daarentegen dat wonder niet geschied is, voor dien zijn al de wonderen der Schrift niet genoegzaam, om te geloven dat God tot Hem gesproken heeft en onophoudelijk spreekt door zijn heilig Woord in de Heilige Schrift, en door de Heilige Geest in zijn hart. En er zijn nog vele andere dingen, die Jezus gedaan heeft, welke, zo zij elk bijzonder geschreven werden, ik acht, dat ook de wereld zelve de geschreven boeken niet zou bevatten. Amen. Deze zijn de slotwoorden van het Evangelie van Johannes, en daarmede van al de Evangelische verhalen tot aan de Handelingen der Apostelen. Johannes wil zeggen, dat het onmogelijk is, om al de bijzonderheden van 's Heeren leven, leer, lijden, sterven, opstanding en hemelvaart afzonderlijk en in de brede te boek te stellen, en de wijze, waarop Johannes dat doet, is niet die ener spraakkunstige juistheid, maar die ener gewone manier van spreken, waardoor wij de zaken in haar allerjuistste kracht voorstellen. Zeggen wij niet: "Niemand kan met zijne hand aan de hemel reiken," om aan te duiden dat de zaak volstrekt onmogelijk is? Ook de mannen der Schrift treden meermalen in deze wijze van spreken. Herinner u slechts het gezegde van Husaï, toen hij Absalom de raad gaf om met geheel Israël tegen David op te trekken. Dan zullen wij (zo sprak hij 2 Samuel 17:12,13) tot hem komen in een der plaatsen, waar hij gevonden wordt, en hem gemakkelijk overvallen, gelijk als de dauw op de aardbodem valt, en er zal van hem en van al de mannen, die met hem zijn, ook niet één worden overgelaten. En indien hij zich in een stad zal legeren, zo zal gans Israël koorden tot dezelve stad aandragen, en wij zullen ze tot aan de beek neertrekken, totdat ook niet een steentje aldaar gevonden worde. Ook de geschiedschrijvers der Schrift treden in deze wijze van spreken. Herinner u slechts 1 Samuel 13:5, alwaar gezegd wordt: En de Filistijnen werden verzameld om te strijden tegen Israël, dertig duizend wagens, en zes duizend ruiters en volk in

menigte ALS HET ZAND, DAT AAN DE OEVER DER ZEE IS. Laat ons dan niet kleingeestig genoeg zijn, om op dezen vorm der Schrift te smalen, zoals zo vele grote geesten met kleine zielen doen, maar dat wij letten op de bedoeling, die er door de Heilige Geest althans in onzen tekst (tot welken wij ons thans bepalen) is neergelegd. Deze bedoeling is groot. Zij is niet minder dan het stempelen van des Heeren woorden en werken, lijden en daden met het merk der oneindigheid. De Heere zelf is de Oneindige, alles wat Hij doet en wat Hem betreft kan niet anders zijn. Wat boek zou, welke boeken zouden alles, wat van de Heere zou kunnen gezegd worden, kunnen omvatten? Wat moet er geschied zijn in dat leven, waarvan ieder ogenblik van het allerhoogste gewicht was, en dat zich onophoudelijk uitstortte in goddelijke woorden en goddelijke daden? Kunt gij de stralen, die de zon slechts een enkelen dag van zich laat uitgaan, tezaam vergaderen? Zij vervullen immers niet ene wereld, maar vele werelden tegelijk. Evenmin kunt gij de uitgesproken gedachten en de uitgestorte krachten van de Heere samenvatten in blad en schrift. Dit kon niet en dit mocht ook niet. De oneindige wijsheid, die weet dat het te veel niet past voor de maat onzer kennis, heeft gezorgd dat de Schrift een klein boek zij, evenredig aan ons kleine leven, en niet, zoals de Talmud der Joden is, een reeks van folianten, welke men gedurende zijn leven nauwelijks kan doorlezen, hoeveel te minder leren verstaan. De Heilige Geest geeft ons uit de oneindigheid van Christus, uit de volheid van de Oceaan der oceanen slechts enkele teugen te drinken, opdat wij niet overstelpt en overstroomd zouden worden. Daarom is alles in de Schrift zo stuksgewijze (fragmentarisch), worden ons slechts enkele trekken en wenken gegeven, waar wij uitgewerkte verhalen of bewijsvoeringen zouden verwachten of wensen, en is de Schrift ons grotendeels gegeven als een zaaiveld vol goddelijke zaden en kiemen, die ontloken en nog zullen ontluiken. Vergeten wij dan niet, dat er oneindig meer geschied is, dan er beschreven is, maar dat hetgeen niet beschreven is in volstrekt verband staat met hetgeen wel beschreven is, en tezamen een volmaakte eenheid is van waarheid. Al wat de Schrift zegt is waar, volstrekt waar, oneindig waar, al kan die waarheid ons in hare oneindigheid niet worden getoond. In één woord, in de Heilige Schrift worden ons de waarheden Gods gegeven in weinige broden en in weinige visjes, en de lezing, de mondelinge en schriftelijke prediking, de toepassing dezer Schriftwaarheden zijn, onder de leiding des Heilige Geestes en door zijne kracht: de vermenigvuldiging van deze weinige broden en visjes tot in het oneindige.

1:1. Inleiding van Johannes.

In de beginne was het Woord. Het zou geheel vreemd zijn, dat Johannes zijn Evangelie begint met het Woord, en niet met God, indien niet het Woord God ware. Doch nu begint Johannes zijn Evangelie, evenals Mozes zijn eerste boek met God, en zijn begin is als een echo van dat van Mozes. Doch er is nog een andere reden, waarom Johannes niet begint met te zeggen: In de beginne was God. Een bloot menselijk geschiedschrijver zou ongetwijfeld in soortgelijk geval met zulk een stelling beginnen, maar Mozes noch Johannes onderwijzen ons evenmin als geheel de Schrift dat God bestaat; want dit onderwijs is volstrekt overbodig. Het bestaan Gods ligt vanzelf in het denkbeeld Gods; men kan God niet denken dan als bestaande. Johannes zegt: in de beginne was het Woord, waarmede bepaald de Zone Gods wordt onderscheiden. Omdat het Woord vlees geworden is, dus persoonlijk op het gebied van tijd en ruimte, in de schepping ingetreden is, moest het voorbestaan van het Woord, als God bij God, aangewezen worden. In de beginne. Een bloot menselijk schrijver zou gezegd hebben: In de eeuwigheid; doch de Schrift kent het afgetrokken denkbeeld van eeuwigheid van onze filosofen niet; zij beschouwt Gods eeuwigheid als een volstrekt goddelijk domein, waarvan geen geschapen verstand enig besef hebben kan. De Schrift begint de openbaring Gods aan zijn redelijke schepselen altijd alleen met de schepping. In de beginne wil dus zeggen: Toen God in zijn eeuwigheid het begin gaf aan het begrensde, gewordene, geschapene. Toen was het Woord, niet werd het Woord; maar toen het geschapene werd, was de Ongeschapene, de Eeuwige, de Oneindige, ook als het Woord. Zeker een vreemde uitdrukking voor de Zone Gods. Men heeft gemeend dat Johannes dit woord aan de Gnostieken ontleend heeft, doch ten onrechte. Deze benaming van de Zone Gods is in de hemel genoemd (Openbaring 19:13) en uit het Oude Testament genomen. Gedurig wordt daarin het Woord Gods voorgesteld als met de Heilige Geest de openbaring, de op het gebied van de schepping uittredende en uitvoerende macht en heerlijkheid van God te zijn. Zo lezen wij Psalm Ps 33.6: Door het Woord des Heren zijn de hemelen gemaakt, en door de Geest zijns monds al hun heir. Door het Woord spreekt God zich uit, maakt Hij zich kenbaar in zijn Wezen, in zijn wil, in zijn macht. Ook wij drukken ons uit in ons woord, maar het heeft geen zelfstandigheid. Wat van God uitgaat is Geest uit Geest, en Geest is enkel zelfbestaan, zelf bewustheid, wat dus onmiddellijk van God uitgaat is God uit God; daarom is zijn Woord een persoonlijk woord, dat is: een zichzelf bewust wezen, een eeuwig goddelijk persoon, die het Woord van God is. Op dezelfde wijze is het van God uitgaande leven, Geest uit Geest, God uit God, de Heilige Geest. De Schrift is ook in deze hoge verborgenheid hoogst eenvoudig. Bij haar wil God, gebiedt God en werkt God. God de Vader is de bron en oorzaak van alles; de Zoon spreekt, gebiedt wat de Vader wil; de Heilige Geest doet het worden. Kan iets eenvoudiger en verstaanbaarder zijn? Neen, als wij het maar aannemen. God is één in wezen en drievoudig in zelf bewustheid of persoonlijkheid. Deze zelfbewustheden zijn te onderscheiden maar niet te scheiden, want is de Vader in de Zoon, de Zoon is tegelijk in de Vader, en zo is het ook met de Heilige Geest. Onze menselijke natuur wordt ook door vele zelf bewustheden of personen gedeeld (alle mensen hebben dezelfde natuur), en konden wij nu met onze geest telkens ingaan in de geest van onze natuurgenoten, en deze in de onze, zo zou er een gemeenschap van alle mensen zijn met elkander, niet alleen in wezen, maar ook in leven en levenswerkzaamheid; en toch zouden wij allen zelfbewustheden of personen blijven. Zeker kunnen wij Gods drie-eenheid niet doorgronden, evenmin als wij de eenheid van onze personen in de drieheid van ons lichaam, ziel en geest kunnen doorgronden. (God kan alleen zich zelve begrijpen. Hoe zou het eindige het oneindige kunnen omvatten?) Maar wat God van zichzelf zegt, moeten wij geloven, en kunnen wij geloven, wanneer wij zelf maar geen vonden zoeken om Gode en zijn Schrift ongerijmdheden toe te schrijven, die enkel in ons eigen verkeerd verstand of ongeloof bestaan. De zon zelf kunnen wij klaar genoeg zien, en bij haar licht kunnen wij alles beschouwen, al kunnen wij niet in haar en door haar heen zien. Zo is het ook met de drieëenheid van de Schrift. Zij zelf is volkomen klaar in de Schrift te zien, en bij haar licht wordt ons alles wat overigens

in de Schrift voorkomt, klaar; maar haar te doorzien is niet mogelijk, hij die het zou willen pogen, zou zich gelijk hij, die in de zon wil zien, de lichamelijke ogen, de ogen des verstands moedwillig verblinden. En het Woord was bij God. Het Woord, waarvan Johannes spreekt, is geen denkbeeldige uitdrukking zo als het woord bij ons is, maar een persoon, een zelfbewustheid, die bij, in, met God bestond. En hier ontsluit ons de Heilige Geest door de mond van Johannes de diepte van de voorwereldlijke eeuwigheid en vergunt Hij ons een heldere blik in de verborgenheid van de volstrekte algenoegzaamheid van Gods wezen. God is liefde, is eeuwige liefde; doch liefde is niet denkbaar zonder een gelijke, die bemind wordt. God bemint zich zelve, zeker, want hoe zou de enige en eeuwige volmaaktheid zich zelve niet beminnen; maar de liefde is ook niet denkbaar, zonder overgave van zichzelf aan de geliefde. Zou dan de eeuwige liefde, God, niet een eeuwig zijns gelijke hebben, in wie Hij al zijn welbehagen heeft? Is God niet een Vader, en is Hij niet Vader van alle eeuwigheid? Of zou Hij eerst met en door de schepping van de wereld Vader geworden zijn, doordien Hij in de schepping ook redelijke schepselen, engelen en mensen schiep? Maar is Vader te zijn niet geheel iets anders dan Schepper te zijn? Zou God engelen of mensen nodig gehad hebben om Vader te kunnen worden, en zijn engelen en mensen Gods gelijken, of gelijken zij niet veeleer naar Hem? Immers het laatste. Zij zijn gemaakt naar de gelijkenis Gods; dus had God reeds een zijns gelijke, een gelijkenis voordat engelen en mensen geschapen werden, en deze gelijke, deze gelijkenis van God is de Zoon. God, de oneindige Geest, is onzichtbaar en onkenbaar in zichzelf; en zo is de Zone Gods het beeld Gods, het beeld van de onzienlijken Gods, het uitgedrukte beeld van Gods zelfstandigheid, 2 Corinthiërs 4:4 Colossenzen 1:15 Hebreeën 1:3. De Zoon, het Woord was bij God. De ongelovigen vatten de eenheid Gods op in de zin van alleenheid; bij hen is God eenzaam, heeft Hij zijn gelijke niet. Zij erkennen geen andere eenheid in God dan een cijfereenheid, terwijl de God van de Schrift, Wij herhalen het, in zichzelf een drievuldigheid is van leven, van licht, van betrekking niet alleen tot de werken van zijn handen, maar ook tot zijn eigen wezen. Zelfs onze persoonlijkheid is geen cijfereenheid. Wij ontdekken, zo als wij reeds zeiden, een verborgen, geheimzinnige, niet te ontsluieren meerderheid in ons. Of spreken wij niet meermalen tot ons zelve, en raadplegen wij niet met ons zelve, alsof wijzelf tweeërlei persoon zijn? Bestaan wij ook niet uit lichaam, ziel en geest, terwijl wij nochtans slechts een eenheid zijn? Wij willen hiermee niets pogen te verklaren, want de schepping heeft geen juiste vergelijkingen voor het ongeschapene, maar wij willen er alleen mee zeggen, dat, bestaat reeds zo iets in onze natuur, wat kan er dan niet bestaan in de oneindige Godsnatuur? Was niet in de eerste mens de vrouw in de man, ofschoon alleen God beide zag in één? Eerst toen God Eva buiten Adam stelde, was het wezen van de man op tweevoudige wijze zichtbaar en kenbaar, en het drievoudige ligt in het kind. En waren nu de man en manninne, ofschoon twee zelfbewustheden, nochtans één vlees, hoe zouden dan niet de Vader en de Zoon, ofschoon twee zelfbewustheden, nochtans één Geest, en met de Heilige Geest één enig God zijn, die leeft en regeert in alle eeuwigheid? De Schrift zelf maakt deze vergelijking met betrekking tot de gelovigen. Paulus zegt in 1 Corinthiërs 6:16,17: Weet gij niet, dat die de hoer aanhangt, één lichaam met haar is, want die twee zegt Hij, zullen tot een vlees wezen; maar die de Heer aanhangt, is één Geest met Hem. God is in zich zelve de Algenoegzame, de alles bezittende; in Hem is de volstrektheid van Geest, van onzichtbaarheid, van bovenwerelds bestaan als Vader, en de zichtbaarheid, de wereldscheppende almacht is in de Zoon, en de op oneindig en eindig gebied alles uitvoerende macht is in de Heilige Geest, en dat van eeuwigheid tot eeuwigheid; want er is geen ogenblik denkbaar, waarin God niet in zichzelf de Algenoegzame, de alles bezittende, de alles vermogende zou zijn. Indien wij dus het oneindige met het eindige mochten vergelijken, dan zouden wij zeggen: De Vader wil, de Zoon spreekt, de Heilige Geest voert de wil en het woord des Vaders en des Zoons uit; en de Schrift zou niet tegen ons zijn, want deze noemt de Vader God, de Zoon het Woord van God, en de Heilige Geest de hand Gods; doch in God is niets afgezonderd. Ook de Vader spreekt en werkt; ook de Zoon wil en werkt; ook de

Heilige Geest wil en spreekt; het goddelijk wezen is enkel bestaan, zelfbewustheid, leven; het is één eeuwig eindeloos in elkaar leven. De Zoon is uit de Vader, en de Heilige Geest gaat uit van de Vader en van de Zoon, en toch is de Vader niet enkel in de Zoon, maar de Zoon ook in de Vader, en is de Heilige Geest niet alleen uitgezonden van de Vader en van de Zoon, maar Hij is ook in de Vader en doorzoekt de diepten van de Godheid, en in de Zoon, want deze geeft bevelen door de Heilige Geest. Wij hebben dus naar de Schrift een drieheid in de eenheid, en een eenheid in de drieheid in God, en de oneindigheid is eindeloos verheven boven de mogelijkheid van onze bevatting; daarom nog eens: wij willen en kunnen niets verklaren, want het stoffelijke heeft geen verklaring van het onstoffelijke; maar wij willen enkel het geloof aan Gods openbaring ondersteunen. Gaan het licht en de warmte niet uit van de zon, en verlicht en koestert haar glans en gloed niet geheel de wereld? Welnu evenzo gaat de Zoon en de Heilige Geest uit van God, en verlicht en bevrucht de gehele geestelijke wereld. Daarom is het een grote dwaling, de Heilige Geest te houden voor de vrome gemoedsstemming van de gemeente. Het is zoveel als te zeggen, dat de warmte een eigenschap is van de aarde, en er geen zelfstandige zon buiten haar bestaat. Alleen als wij bekeerd zijn, kan de Geest van God gezegd worden ook onze geest te zijn, voor zo ver Hij ons wedergeboren deel uitmaakt, dat niet meer zondigt en niet meer zondigen kan. En het Woord was God. Uit de verklaring dat het Woord bij God was, zou men licht kunnen menen, dat het Woord een neven-god of onder-god ware, welk heidens, afgodisch denkbeeld door de Schrift verfoeid wordt; daarom haast zich Johannes er bij te voegen, dat het Woord, dat bij God was, tegelijker tijd zelf God was, dat is tot het enig absoluut goddelijk Wezen behoorde. De Zone Gods heeft dus bij Johannes tweeërlei benaming: die van het Woord en die van God. De eerste benaming het Woord diende enkel om de tweede en eerste persoon in de Godheid, ofschoon beide één in wezen zijn, nochtans van elkaar te onderscheiden; omdat niet de Vader en niet de Heilige Geest, maar de Zoon, het Woord, vlees geworden is. Dit was in de beginne bij God. Waartoe deze herhaling? Om terug te keren tot het punt, waarvan Johannes was uitgegaan. Hij wilde bepaald spreken van de Zone Gods, als van het Woord, dat geen begin had, maar aan alles het begin gaf. De uitdrukking: in de beginne bij God zijn, en God zijn, zijn dus bij Johannes woorden van één betekenis. Alle dingen zijn door hetzelve gemaakt. Reeds hier komt het treffende uit van de benaming het Woord voor die van Schepper. Ook bij Mozes spreekt God, alvorens Hij schept; en gedurig gaat in de Schrift Gods woord vóór Gods daad, even als bij ons het overleg gaat vóór de handeling. En zonder hetzelve is geen ding gemaakt, dat gemaakt is. Deze herhaling is niet overbodig. Men zou kunnen menen dat onder alle dingen: alle zichtbare, stoffelijke dingen bedoeld zijn; doch nu sluit Johannes alles in en niets uit. In het oorspronkelijke staat eigenlijk: Alle dingen zijn door hetzelve geworden, en zonder hetzelve heeft geen ding wording, dat wording heeft. Johannes maakt gedurig een nauwkeurig onderscheid tussen zijn en worden. Het woord zijn bezigt hij van God; het woord worden van het schepsel. En heeft nu het Woord alles doen worden, dan is Hij zelf van de wording uitgesloten, en dus ongeworden, ongeschapen, God. Trouwens de Schepper moet als zodanig onderscheiden zijn van het geschapene, Ook is hier geen midden denkbaar. Wat bestaat is geschapen, of is niet geschapen. Heeft het Woord, de Zone Gods, Christus alles geschapen, dan is Hij zelf ongeschapen, dan is Hij de Schepper, dan is Hij God. Mij dunkt de zaak is zo klaar als de zon, en alleen de stekeblindheid kan hier mistasten. Doch waarom willen dan zo velen de Godheid van Christus nochtans niet erkennen? Men zegt de zaak is onbegrijpelijk. Zij is onbegrijpelijk, maar wordt de Schrift begrijpelijk door de Godheid van Christus niet te erkennen? Waarlijk niet, maar veeleer onverstaanbaar. Want alsdan vragen wij: hoe kan Gods Zoon de Schepper zijn, zonder God te zijn? Onderstelt het scheppen van de dingen niet noodzakelijk almacht en alwetendheid, en hoe kunnen deze volstrekt goddelijke volkomenheden medegedeeld worden aan een wezen, dat niet God is? Is het misschien begrijpelijker dat men Christus beschouwt, zo als zo vele verdwaalde verstanden doen, als een hemels geschapen wezen, dat zijn opvoeding in de hemel ontvangen heeft en nu op aarde komt

om woorden te spreken, die niemand toekomt te spreken dan God alleen, en daden te doen op een wijze, zo als God alleen ze kan doen? Hoe is het mogelijk, vragen wij: Christus te willen horen spreken en te willen zien handelen als God, en Hem niet te willen erkennen als God? Is dit een bewijs van een onbevangen verstand? Zo zijn er ook anderen, die de Godheid van Christus niet zouden willen bestrijden, maar ook niet verdedigen. Zij laten de zaak in het midden, en willen haar niet beslissen, omdat zij maar hun mening niet te beslissen is, en daarom voegen zij gewoonlijk bij hun hinken op deze twee gedachten de recht gemoedelijke vermaning, dat men in zulke duisterheden niet diep moet indringen, om niet in verwarring te komen; doch ik heb altijd gemeend, dat men juist in zulke duisterheden zeer diep moet intreden, om uit de verwarring te komen. Het is niet eerlijk om datgene wat God geopenbaard heeft, opdat men het zou weten, te bestempelen met een naam, waardoor men het aan onze wetenschap onttrekt. Is niet God zelf de grootste aller verborgenheden, en toch heeft God alleen daarom de gehele Bijbel laten schrijven, opdat wij Hem zouden leren kennen zo ver wij Hem kunnen leren kennen. God wil dat wij een ware kennis van Hem hebben, een kennis, die Hij zelf ons van zichzelf geeft. En waarom wil Hij dat? Omdat er zonder een ware kennis Gods geen ware godsdienst mogelijk is. Daarom begint ook Johannes zijn Evangelie niet met de Gemeente toe te roepen: "Wie Christus is, is niet te weten en hebt gij ook niet nodig te weten;" integendeel hij zegt: "In de beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God;" dat is met andere woorden: door Christus te aanbidden en op Hem te vertrouwen als uw Heer en uw God, bedrijft gij geen afgoderij, want Christus is de Zone Gods, en de Zone Gods is God, gelijk de Heilige Geest met de Vader van eeuwigheid. Dat wij ons dan niet door het ongeloof laten afschrikken om te geloven, en om te weten wat wij geloven. Zeker was het in de heidense wijsgeer Socrates een hoge wijsheid, te weten dat hij niets wist; maar voor een Christen is de onwetendheid in de dingen Gods geen sieraad, maar een smaad. Hier, waar God zichzelf openbaart, zouden wij er geen kennis van nemen, niet al de kennis, die er van te nemen is? Doch er is een moedwillige onwetendheid, en deze is een masker van het ongeloof. Velen willen de dingen van de Schrift niet weten, omdat deze niet met hun verstand, met hun begrip en ook niet met hun hart overeenkomen, en zij willen zich niet aan de Schrift onderwerpen, omdat zij haar niet willen erkennen als een goddelijk gezag. Is echter eenmaal die kwade wil weggenomen, dan twijfelen zij niet meer, dan geloven zij, en dan willen zij ook graag weten wat zij geloven. Niet dat hun dan het ontstaan van het bestaande duidelijk wordt, nee, maar het bestaande, het geopenbaarde wordt hun alsdan duidelijk. Alsdan leren zij een klaar onderscheid maken tussen de verborgenheden, die voor de Heer, en de geopenbaarde dingen, die voor ons en onze kinderen zijn. Nochtans willen wij ook graag aan de andere zijde erkennen, dat ook de geopenbaarde dingen lichtvelden zijn, die van alle zijden door duisternis zijn omgeven; ja hoe meer licht wij hebben, hoe meer wij de duisterheden zien. Voor hem, die niets weet, bestaan geen zwarigheden; alleen de man van wetenschap ziet ze. Hij, die geen rechtsgeleerde is, kan zich geen denkbeeld maken van de kwesties, die zich kunnen voordoen; en die geen sterrenkundige is, houdt voor bewezen, waar de grootste sterrenkundigen nog over peinzen. En zo is het ook op het gebied van de godgeleerdheid; doch de wijsheid des gelovigen met betrekking tot de Schrift bestaat eenvoudig daarin, dat hij in de Schrift de enige en volle goddelijke waarheid ziet, erkent, gelooft, en daarmee vrijgemaakt is van alle menselijke mening, twijfeling en onzekerheid of ongeloof. In hetzelve was het leven. God is het Leven; een schepsel ontvangt leven; die het leven eigen is, is God. En het leven was het licht van de mensen. Een tweede terugblik op de schepping. God is niet alleen Leven, maar ook Licht, het Ongeschapen licht; van Hem gaat het licht over zijn schepping uit. Waardoor? door zijn Woord. Hij spreekt, en het eerste, wat zijn Woord voortbrengt, is het licht. Nu is Christus het Woord, en van dat Woord gaat het Licht uit over de wereld, nu bepaald de mensen-wereld. Johannes beschouwt de Zone Gods terstond in betrekking tot de mensheid, de gevallen mensheid. En het licht schijnt in de duisternis. De gevallen toestand der mensheid is een toestand van geestelijke

duisternis, gelijk de toestand van de chaotische wereld was in het natuurlijke. Toen was de aarde woest en ledig, en duisternis was op de afgrond. En de Geest Gods zweefde op de wateren, en God zeide: daar zij licht! en daar werd licht. Gelijk het licht als het eerst geschapen element, daarmee tot levensbeginsel van het geschapene gesteld werd, zo is ook in de geestelijke wereld, het geestelijk licht (de waarheid, die uit God is) het eerste, dat Christus na het leven geeft, en dus tot levensbeginsel stelt. Daartoe was Hij geboren en in de wereld gekomen, opdat Hij van de waarheid getuigenis geven zou, en daarom zeide Hij: Ik ben het licht van de wereld, die Mij volgt, zal in de duisternis niet wandelen, maar zal het licht des levens hebben. Johannes 8.12. Bijzonder Johannes verzamelt de woorden van de Here, waarin deze zich als het licht voorstelt. Het licht nu schijnt (verschijnt) daar, waar het licht niet de natuurlijke toestand is, maar ontbreekt: in de duisternis. De zondige mensenwereld is even als de natuurlijke wereld in zich zelve duister; en gelijk nu de zon het licht is van de natuurlijke wereld, zo is Christus het licht van de mensen-wereld. En de duisternis heeft hetzelve niet begrepen. Even als in de natuurlijke wereld de duisternis het licht niet omvat en vasthoudt, maar telkens weer loslaat, zo is het ook in de mensenwereld. Christus is gekomen als het licht des levens, om de gehele mensenwereld te overstralen, maar verreweg het merendeel van de verduisterde verstanden weigert de toegang aan dat licht, en blijft in de duisternis van het ongeloof. Gij ziet de Schrift verliest zich nooit in bespiegelingen; bij haar is alles praktische waarheid. Zij geeft u een paar blikken in de voorwereldlijke eeuwigheid te werpen, maar leidt u dan terstond terug in de tegenwoordige toestand van zaken, om er zich met u gedurig in te bewegen. De zaak is eenvoudig deze: Christus kwam tot de mensen en werd door hen gekruisigd; het Evangelie wordt in de wereld gepredikt en wordt door de wereld verworpen. Er was een mens van God gezonden, wiens naam was Johannes. Merkt op: de Schrift noemt de Doper een mens, in tegenstelling van de Heer, die geen mens was gelijk wij allen zijn, en gelijk de Doper was, maar God én mens: de Godmens. Daarom zei ook de Heer zelf met betrekking tot Johannes de Doper: Ik neem geen getuigenis van een mens, Johannes 5:34, en betuigde Paulus een Apostel te zijn, niet van mensen, noch door een mens, maar door Jezus Christus en God de Vader, Galaten 1:1. Deze kwam tot een getuigenis, om van het licht te getuigen, opdat zij allen door hem geloven zouden. In deze weinige woorden is geheel de zending des Dopers uitgesproken. De Heer zelf behoefde deze getuigenis niet; de wonderen, die Hij deed, waren een hogere en alles afdoende getuigenis, (de zon behoeft geen kaars om haar aan te wijzen); maar God doet meer dan overvloedig in zijn genade, tot behoud van zondaren. Hij geeft niet alleen het heil, maar ook de voorbereiding des heils, niet alleen de koning, maar ook de heraut, die de koning aankondigt. Daarbij wat niet nodig is in de natuur, is nodig in de mensenwereld. De uitwendig nederige staat, waarin de Koning verscheen, maakte het nodig aan de zijde van Israël, onder welke Hij optrad, dat het op Hem gewezen werd door een man, die zo kennelijk door God tot een profeet werd gesteld, dat al het volk hem daarvoor hield, ofschoon hij geen enkel wonder deed, om niet te zeggen dat het alleszins voegde, dat de Heer van de heerlijkheid, wie alle profeten hadden voorgesteld, ook ten laatste door een, die nog meer was dan een profeet, door de engel onder de profeten, tot Israël werd ingeleid. Hij was het licht niet, maar was gezonden, opdat hij van het licht getuigen zou. Hiermee werden zij veroordeeld, die enkel discipelen van Johannes de Doper wilden zijn. Deze was niet de zon, ook niet een zon bij de zon, maar de morgenster, die de opgang van de zon voorafgaat en aankondigt. Gij ziet, ook in de Schrift gelijk in de natuur gaat alles in de weg van voorbereiding en inleiding. Dit was het waarachtige licht, hetwelk verlicht een iegelijk mens komende in de wereld. Er is velerlei licht, en alle licht heeft zijn bepaald gebied, maar de zon is het licht van de wereld, het daglicht, het licht voor allen, en allen kunnen zich in haar licht baden. Zo was ook Christus. Hij is het enige licht voor allen. De zaligheid is in geen ander; want er is ook onder de hemel geen andere naam, onder de mensen gegeven, door welke wij moeten zalig worden. Johannes was een brandende en lichtende kaars, in welk licht men zich een kleine tijd kon verheugen, maar dat

daarna werd uitgeblust. Christus is de kaars, die nog brandt in het hemelse Jeruzalem, de kaars, die het licht van de zon en van de maan overbodig maakt. Openbaring 21:23. Hij was in de wereld, en de wereld is door Hem gemaakt. In Christus daalde de Schepper persoonlijk neer in zijn schepping. En de wereld heeft Hem niet gekend. Wat Johannes hier van de Zoon zegt, dat zegt de Zoon van de Vader: (Johannes 17:25) Rechtvaardige Vader! de wereld heeft U niet gekend. Het is één zaak 1 Johannes 2.23. Treffend, niet waar, dat het schepsel zijn eigen Schepper niet kent en niet wil erkennen; welk een diepe val, welk een grote verduistering des verstands onderstelt dit feit! Hij is gekomen tot het zijne. Tot zijn volk, tot Israël, dat zijn bijzonder eigendom was, boven al de volken daartoe uitverkoren. En de zijnen hebben Hem niet aangenomen. Niet alleen heeft de wereld haar Schepper, maar ook het eigen volk van de Messias, Hem niet aangenomen, maar als een onbekende uitgestoten. Maar zo velen Hem aangenomen hebben. De wereld en Israël als zodanig, in hun geheel, de grote menigte van beide hebben Christus verworpen; doch enkelen hebben Hem aangenomen. Die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden; heeft Hij het recht en de kracht gegeven, door hun zonden te verzoenen en de Heilige Geest voor hen te verwerven om van zondaren en verlorenen, kinderen Gods te worden. Namelijk die in zijn naam geloven. Hun aanneming van Christus was geen toevalligheid, ook was het geen deugd of andere goede hoedanigheid in hen zelve, maar het was door het geloof in zijn naam, door die overgave van zich zelve aan de Heer, die een vrucht is van de genade en van de bekering. Welke niet uit het bloed, noch uit de wil des vlezes, noch uit de wil des mans, maar uit God geboren zijn. Hier ontmoeten zich de Christus en de zijnen. Hij is uit God geboren, en de zijnen zijn ook uit God geboren, met dit gewichtig onderscheid echter, dat zijn geboorte is van eeuwigheid als God uit God, en de hun in de tijd als schepselen. Nochtans Hij, die heiligt, en zij, die geheiligd worden, zijn allen uit Een (uit God geboren), om welke oorzaak Hij zich niet schaamt hen broederen te noemen. Hebreeën 2.11. De grote vraag: hoe worden mensen tot kinderen van God? wordt hier tevens op de meest duidelijke wijze aangewezen. Niet door afkomstig te zijn uit een edel geslacht, uit het bloed Abrahams of David's; niet uit de wil des vlezes, door natuurlijke voortplanting; en ook niet uit de wil des mans, door aanneming uit kracht van menselijke verkiezing (adoptie), waardoor iemand, die ons kind niet is, tot ons kind wordt; nee, het is niet genoeg mens te zijn om een kind van God genoemd te worden. De leer dat God vanzelf, zonder de tussenkomst of het middelaarschap van Christus, dus van nature de Vader aller mensen is, vernietigt het Evangelie, en moet dus als dwaalleer met kracht bestreden worden. Een kind heeft van zijn vader wezen. Een kind onder ons heeft van zijn vader dit eigenaardige, dat hij mens is. Zo heeft de Zone Gods van de Vader dat eigenaardige, dat Hij God is; Hij heeft van zijn Vader wezen. Adam werd geschapen naar de gelijkenis Gods, maar Hij was niet Gods gelijke. God heeft, wij herhalen het, van eeuwigheid zijn gelijke van zich doen uitgaan, en deze is de Zoon, en als een afspiegeling hiervan brengt de mens, en elk levend lager schepsel zijns gelijke voort. Ofschoon dus Adam vóór de val, uit kracht van de adem Gods in hem als levend beginsel, door de Schrift de zoon van God kon genoemd worden (Lukas 3.38), zo is nochtans het verschil tussen zijn zoonschap en dat van Christus oneindig. En bovendien na de val bracht Adam enkel kinderen voort naar zijn gelijkenis, naar zijn evenbeeld (Genesis 5:3). En het Woord is vlees geworden. Dat is: het Woord, dat waarachtig God was, is waarachtig mens geworden. De benaming vlees is de vernederendste uitdrukking voor de menselijke natuur. Zij werd niet van Adam gebruikt vóór de val, maar van de mens na de val. De Zone Gods is niet mens geworden, zo als Adam was vóór de val, alleen met de voorrechten zonder de lasten van de menselijke natuur; ook is Hij niet mens geworden als Adam na de val, want Hij was zonder zonde, maar Hij heeft de menselijke natuur aangenomen met al de lasten, die op haar liggen, met al de schuld, met al de gevolgen van de zonde. Niet dat Christus uit iets heiligs in Maria geboren werd, zo als de Roomsen met de onbevlekte ontvangenis van Maria leren, nee, Maria de moeder des Heren, was een zondares gelijk alle vrouwen, maar door de overschaduwing van de Heilige Geest is niet zij zelve heilig

geworden, maar was hetgeen uit haar geboren werd, het kind Jezus heilig, ja de heiligheid van de heiligheden. Een blote samenvoeging van het goddelijke en menselijke was niet mogelijk, want het heilige is onverenigbaar met het onheilige, maar de vereniging moest noodzakelijk zodanig zijn, dat het menselijke door het goddelijke zijn onheiligheid verloor, zonder op te houden menselijk te zijn. Christus verenigde derhalve in een enige zelfbewustheid of persoonlijkheid tweeërlei natuur: de goddelijke en rein menselijke, die zich wederkerig voor elkander sloten en ontsloten op een wijze, die Voor ons een ondoorgrondelijk geheim is, maar die voor ieder, die aan wonderen gelooft, niets ongerijmds heeft. Dat echter in de enige persoonlijkheid van Christus de twee naturen (de goddelijke en menselijke) gelijktijdig aanwezig waren, blijkt zonneklaar uit ieder woord en iedere daad des Heren. Er wordt niets van Jezus vermeld, of het heeft tegelijk een waarachtig goddelijke en een waarachtig menselijke zijde, zodat de kerk dan ook Christus het liefst onderscheidt door de naam van Godmens, terwijl de Christen reeds in de Schrift de mens Gods genoemd wordt. 1 Timotheus 6:11. Christus was uitwendig een mens gelijk alle andere mensen, maar innerlijk was Hij de Heer van de heerlijkheid. Het volstrekt goddelijke in Hem deelde Hij mede door zijn heilige mensheid heen, dus in de rein menselijke vorm. Hij was in zijn geest, in zijn bewustheid de Zone Gods, en in zijn gevoel was Hij mens. Wij hebben het reeds gezegd, voor Hem zelf was zijn Godheid niet zelfstandig, niet onafhankelijk van de Vader, neen, alleen de Vader in Hem was zijn Godheid, de Vader sprak door Hem de woorden des levens, deed door Hem de wonderen. Tegelijk echter was Hij zich bewust, dat Hij in de Vader was, dat Hij tot het wezen des Vaders behoorde. De mensheid van Christus werd dus gedragen door zijn Godheid, en daarvan was de Heer zich altijd volkomen bewust, want Hij was nooit alleen, de Vader was altijd met Hem; doch schoon Hij dit altijd wist, gevoelde Hij dit niet altijd, want in zijn gevoel was Hij enkel mens, ofschoon heilig mens, anders zou de verzoeking geen verzoeking, het lijden geen lijden, de verlating geen verlating voor Hem geweest zijn. Hij gevoelde al de zwakheid, al de behoefte van de menselijke natuur, zonder zondig te zijn; en had daarom gedurig zulk een behoefte tot het gebed, als wij zien dat Hij had. Ook zijn menselijke natuur was als de onze een toestand van zwakheid, ofschoon van heilige zwakheid, want door zwakheid is Hij gekruist, 2 Corinthiërs 13.4; met één woord: Christus is ons in alles gelijk geworden en in alle dingen verzocht geweest, gelijk als wij, doch zonder zonde. Hebreeën 2.17 4.15. Zeker stamelen wij ook hier; wij willen en kunnen niets verklaren; ons kennen is ten dele; wij wensen enkel ook hier het geloof te steunen en het ongeloof de wapenen uit de hand te nemen. Het behoorde tot Melanchtons testamentele verwachtingen en liefste hoop, dat hij na de dood ook de vereniging van de beide naturen in Christus zou begrijpen. De Zone Gods is in het vlees gekomen. Tot wat einde? Om, in het lichaam de verzoening te volbrengen, Hebreeën 10:5-10. Zulk een persoon hadden wij nodig, om de afgrond te vullen, die er is tussen God en de zondaar. In Hem en door Hem wordt de menselijke natuur van schuld ontheven en de heiligheid weer deelachtig. En welk een troost is dit voor ons, die de zondigheid van onze natuur kennen. Ach, wij moesten wanhopen, wanneer ons niet in Christus en door Hem de vergiffenis van de zonden, en die almachtige Heiligmaker verworven was, (de Heilige Geest) die door zijn inwerking in onze natuur haar zondigheid haar ontneemt, iets, dat reeds nu aanvankelijk, maar in de dood ten volle zal plaats hebben. En heeft onder ons gewoond; eigenlijk: getabernakeld. Het was geen ogenblikkelijke verschijning, en ook geen blijvend maar een tijdelijk, voorbijgaand wonen onder de mensen. Gij hoort het, van het vlees geworden Woord wordt gesproken als van God geopenbaard (verschenen) in het vlees 1 Timotheus 3.16. Het Woord heeft zich dus niet verenigd met de mensheid van de mens Jezus, zo als sommigen dwalend leren, maar God heeft zich geopenbaard als waarachtig mens, en is daarmee de mensen zo nabij gekomen, dat zij Hem niet alleen konden naderen, maar ook met Hem konden spreken en omgaan, gelijk de ene mens met de andere. En wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd. De heerlijkheid is de zichtbaarheid van de Godheid. Deze ongeschapen heerlijkheid hadden zij op de berg van de

Heer zien uitstralen, getemperd door zijn mensheid, en daardoor voor hen zichtbaar. Nog is Johannes verrukt bij de herinnering van deze alles overtreffende aanschouwing. En wat al andere heerlijkheden had hij in de Heer gezien! In Christus verenigen zich al de goddelijke en menselijke heerlijkheden; al die schitterende kleuren worden in Hem verenigd tot het hoogst, helderst, zuiverst licht. Een heerlijkheid als de Eniggeborene van de Vader. Uit die heerlijkheid hadden zij gezien wie Hij was. Zij hadden zijn Godsgestalte, zijn Gode evengelijkheid (Filippenzen 2.6) gezien en gehoord hoe Hij van God de Vader eer en heerlijkheid had ontvangen, als diens eengeboren Zoon, toen zodanig een stem van de hoogwaardige heerlijkheid tot hen gebracht werd: Deze is mijn geliefde Zoon, in welke Ik mijn welbehagen heb 2 Petrus 1:17. Is Christus de eniggeborene van de Vader, zo dwalen zij, die de Christenen tot Christussen willen maken, door te zeggen, dat ieder mens in alles als Christus kan en moet zijn; zij zien voorbij dat de Christenen de heerlijkheid van Christus moeten ontvangen, en dat Christus haar van eeuwigheid heeft. Vol van genade en waarheid. Deze woorden betrekken zich tot Christus. Hij heeft onder ons gewoond, zegt de Apostel, vol genade en waarheid. Het Woord waarheid komt bij Johannes en in de uitspraken des Heren dikwijls voor. De Heer zelf zegt ons wat Hij er mee bedoelt in de woorden: Vader! heilig ze in uw waarheid, uw woord is de waarheid. God zelf is de waarheid, Hij is de levende God Jeremia 10:10. Vol genade en waarheid, wil dus zeggen: vol ontferming, goddelijk leven en goddelijke woorden. Johannes getuigt van Hem. Het was reeds gezegd, en wordt nu tot overgang van een nieuwe rede herhaald, dat Johannes de Doper enkel een getuige was van Christus, en dat was ook Johannes de Evangelist en alle discipelen, en ook wij zijn niet anders dan zulke getuigen. Doch in deze getuigenis, hoe machteloos in zich zelve, kan God een grote kracht leggen: de kracht van de overtuiging tot bekering en zaligheid; deze is echter niet uit ons, maar uit God alleen. Dat wij dan niet ophouden te getuigen van de waarheid, met kracht van God afgebeden, en er zal een zegen op zijn. Zie, tot welk een monument in de historie heeft God een eenvoudige monnik gesteld! Door Luthers volstandige getuigenis van de waarheid van Christus, van de Schrift, heeft God de schoonste gebeurtenis der latere tijden de hervorming voortgebracht. En heeft geroepen, zeggende: Deze was het, van welke ik zeide: Die na mij komt is vóór mij geweest, want hij was eer dan ik. Het eerste, dat de Doper van Jezus getuigde, was: dat Jezus geen mens was gelijk hij, Johannes, maar dat Jezus de Heer uit de hemel was. En hoe zeggen dan nog sommigen, dat men de Godheid van Christus niet op de voorgrond moet stellen, maar met de mens Jezus moet beginnen? Is Johannes ook niet begonnen met Christus Godheid en Lukas met Jezus geboorte uit de Heilige Geest? Welnu, Mattheus en Markus doen niet anders. Men moet Christus terstond tegelijker tijd erkennen als het Woord, dat God was, en dat vlees geworden is; zo niet, men zal Hem in het geheel niet kennen. En uit zijn volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade voor genade. In Christus woonde de volheid van de Godheid lichamelijk, Colossenzen 2.9; dat wil zeggen: Alles wat in God is, was in Hem op zichtbare, tastbare, heilig menselijke wijze, en uit die volheid van de Godheid hebben wij allen, (dit zegt de Apostel van zich en al zijn medegelovigen) ontvangen de ene genade na de andere: dus enkel genade en niets dan genade. Want de wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden. Met deze weinige woorden onderscheidt Johannes Christus van Mozes volkomen. Mozes heeft de wet gegeven; de genade en de Waarheid is ons door Christus geworden, verworven; Hij heeft ze ons in eigen persoon en door zijn eigen persoon gebracht, want tot die genade en waarheid behoort de Heilige Geest, en deze kon Hij niet geven dan door zijn lijden, sterven, opstanding en hemelvaart. Johannes 7:38,39. Zeker was Mozes ook een goed man, ja de zachtmoedigste mens ter wereld; nochtans gaf hij geen wet tot zaligheid, maar een wet tot veroordeling van elke overtreder, en overtreders zijn wij allen. In dit opzicht, als de dienaar en mond van de wet, staat Mozes eindeloos beneden Christus; Want deze is gekomen om voor ons, overtreders, van de wet, (geheel de wil van God) te doen; dus niet om daarna te zeggen: "doe het Mij na, dan zult gij worden wat Ik ben," (zo als sommigen leren) nee, maar Hij

volbracht de wet, omdat zij door niemand anders te volbrengen was, en om daarna een ieder mens zalig te spreken en zalig te maken, die nu niet meer door de wet, maar door Hem zalig wil worden. Daarom ging de rijke jongeling met al zijn beminnelijke deugden bedroefd, en ging de zondares met al hare zonden in vrede heen; want de eerste zag op de volmaaktheid van de wet door de werken, en de laatste zag alleen gelovig op Jezus. Christus is het einde van de wet; wie in Hem gelooft is rechtvaardig. Niemand heeft ooit God gezien. God als zodanig, in de volstrektheid van zijn wezen, onder welke, geheel de Schrift, maar bijzonder en aller duidelijkst het Nieuwe Testament alleen de Vader bedoelt, is enkel Geest en als zodanig volstrekt onzichtbaar voor alle schepsel, alleen de Zoon aanschouwt Hem, en doet het schepsel Hem aanschouwen door zich zelve heen. Alleen de Zoon kan de ongeschapen heerlijkheid van de Vader in al haar volheid ontvangen, en teruggeven, zichtbaar voor het geschapene. Na de Zoon gezien te hebben, is dus de vraag: Toon ons de Vader, een vraag van onkennis en ongeloof. Wie de Zoon heeft gezien, heeft de Vader gezien. Alles wat in de Vader verborgen is, is openbaar in de Zoon. Wie dus de Zoon niet heeft, die heeft ook de Vader niet, 1 Johannes 2.22,23; buiten de Zoon is de Vader een volstrekt verborgen God. Alleen in Christus is Hij openbaar, is Hij te kennen en te beminnen. De eniggeboren Zoon, die in de schoot des Vaders is. Het is dezelfde uitdrukking als de betuiging des Heren, dat Hij in de Vader was, Johannes 14.10. Het in God zijn, is: tot zijn Wezen te behoren. Zeker, de Schrift stemt ook van ons, mensen, in het algemeen toe, dat wij zijn van Gods geslacht; Want in God worden wij bewogen, leven en zijn wij, Handelingen 17:27-29; doch duidelijk wordt hiermee alleen gezegd, dat wij, mensen, van goddelijke afkomst of verwantschap zijn, en door de almachtige Geest, die het heelal omvat en draagt, omvat en gedragen worden; doch van een persoonlijk bewust bestaan in God weten wij niets; en zulk een bestaan was het bestaan des Zoons in de Vader van eeuwigheid. De eniggeboren Zoon als zodanig heeft zijn plaats in de schoot, dat is, zo als wij westerlingen zouden zeggen, aan de boezem, of liever aan het harte des Vaders, als de geliefde, de enig geliefde, in wie de Vader al zijn welbehagen heeft, en in wie Hij welbehagen heeft in allen, die met deze zijn Zoon in betrekking staan; en dat alles door de gemeenschap van de Heilige Geest. Deze heeft Hem ons verklaard; voor ons open gelegd, ontvouwd. De Zone Gods openbaarde de onbegrijpelijkheid, onzichtbaarheid, ontoegankelijkheid van het goddelijk wezen, begrijpelijk, zichtbaar, tastbaar: persoonlijk.

1:19 Johannes de Doper en de afgezondenen uit Jeruzalem.
En dit is de getuigenis van Johannes. Wij hebben het verhaal van deze en de volgende bijzonderheden vóór de gevangenneming van Johannes de Doper allen van Johannes de Evangelist, die een discipel was van de Doper en een van de eerste discipelen van Jezus, zodat hij oog- en oorgetuige was van hetgeen ten opzichte van de Heer in het allereerste begin plaats had. De drie andere Evangelisten geven alleen de berichten van 's Heeren daden en woorden na de gevangenneming van de Doper, en wel allereerst en meer bepaald in Galiléa, terwijl de Evangelist Johannes ook het oog onafgewend op Judéa gericht houdt. De Heer keerde na de verzoeking terug naar de Jordaan, en verkeerde reeds in het openbaar onder het volk, maar zonder discipelen, evenals ieder ander Israëliet, toen het volgend getuigenis door de Doper aangaande Hem, de Heer, als Messias gegeven werd. Toen de Joden enige priesters en Levieten afzonden van Jeruzalem, opdat zij Hem zouden vragen: wie zijt gij? Wij zouden zeggen: een kerkelijke commissie werd tot hem gezonden, om uit naam van het kerkelijk college onderzoek te doen bij Johannes de Doper naar diens bevoegdheid, om te prediken en te dopen; want de geleerde kerkelijke personen onder Israël waren het geheel niet eens met het volk in hun gevoelen over de Doper. En hij beleed en loochende het niet, en beleed, zeggende; ik ben de Christus niet. De verschijning van de Doper had de ingesluimerde verwachting van de beloofde Messias bij Israël met kracht opgewekt, zodat wij het zelfs de Samaritaanse vrouw horen zeggen: Ik weet dat de Messias komt. Vergeten wij niet, dat wanneer God zijn volk bezoekt, de Heilige Geest de inwendige wegbereider is, gelijk Johannes de Doper de uitwendige wegbereider was. Het is echter niet te verwonderen, dat in tijden van geestelijk verval als die waarin Johannes de Doper optrad, bij de algemeen opgewekte verwachting van de Messias, slechts weinigen klare denkbeelden aangaande de Messias hadden. Wij weten dat niemand Christus als zodanig kan leren kennen dan door de Heilige Geest, door wie eertijds de Simeons en Anna's Hem herkenden; daarbij ontbraken nu nog ook de uiterlijke kentekenen, waardoor de koning zich vanzelf van zijn heraut onderscheiden zou: de wonderen. Men had Jezus nog niet gezien; Hij had zich nog niet geopenbaard als de lang beloofde aan de vaderen; geen wonder derhalve, dat velen op het denkbeeld kwamen of Johannes de Doper niet misschien de Messias was? Vandaar de rechtstreekse vraag: Wie zijt gij? en het rechtstreekse antwoord: Ik ben de Christus niet. En zij vroegen hem: wat dan? Zijt gij Elia? en hij zei: Ik ben die niet. Zijt gij de profeet? en hij antwoordde: nee! Maleachi had gesproken van de komst van Elia (Maleachi 4.5) en Mozes had gesproken van een profeet als hijzelf (Deuteronomium 18:15,18). Men wist niet, of daar één of meer personen mede bedoeld werden. Wij weten nauwkeurig wie er mee bedoeld werden, doch de ongelovige schriftgeleerden van Jezus' tijd waren gelijk die van onze tijd, in niets meer onwetend dan juist in de Schrift. Dit blijkt hier en elders bij Johannes overvloedig, gelijk het overvloedig blijkt bij ons. Zij zeiden dan tot hem: wie zijt gij? Opdat wij antwoord geven mogen aan diegenen, die ons gezonden hebben? Wat zegt gij van uzelf? Het was kennelijk de bedoeling van de Heilige Geest, dat zowel Johannes de Doper als later de Heer niet in eigen persoon en rechtstreeks verklaren zouden wie zij waren. Noch Johannes verkondigde rechtstreeks aan Israël: "De Messias is gekomen", noch de Heer openbaarde zichzelf rechtstreeks aan zijn volk als de Christus. Israël zelf moest uit de personen, die onder hen optraden, zien wie zij waren. Ook hier was het woord van toepassing: "Niet door kracht of geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden". God wil zijn waarheid nooit gedwongen opgelegd hebben; niets is ook onvruchtbaarder. De Heilige Geest wraakt alle uitwendig geweld, omdat daarmee inbreuk wordt gemaakt op zijn innerlijke werkingen. Daarom kon de Heer het zo rustig aanzien, dat er over Hem zoveel verdeelde gevoelens waren. Hij wist dat niet de uitwendige indrukken van zijn persoonlijkheid en van zijn Woord, maar de inwendige werking des Heilige Geestes Hem kinderen zou baren, talrijk als de dauwdruppels in de dageraad. Daarom zei Hij tot de twistende menigte: Murmureert niet tegen elkaar. Niemand kan tot Mij komen, tenzij de Vader, die Mij gezonden heeft, hem trekke. Er is in uw

wet geschreven: zij zullen allen van God geleerd zijn. Wie het nu van de Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij, en wie tot Mij komt zal Ik geenszins uitwerpen, Johannes 6:37,44,45. Johannes de Doper gaf ook nu geen rechtstreeks antwoord, maar hij verwees hen naar het door hen erkend gezag van God: de Schrift. Hij zeide: ik ben de stem van de roepende in de woestijn: Maakt de weg des Heeren recht! Gelijk Jesaja de Profeet gesproken heeft. Johannes wilde zeggen: "Ik ben de wegbereider van de Messias, en gijlieden zijt de weg; maakt die recht, opdat de Messias zijn intocht bij u houde". O, mocht dit woord ook door ons in zijn diepe betekenis erkend worde! Zonder verootmoediging, zonder schuldgevoel, zonder behoefte aan vergeving kan de Verlosser van de zondaren tot ons komen, zonder dat Hij tot ons inkomt. Hoe zal Hij tot u ingaan, zo gij Hem laat voorbijgaan? Immers Hij dwingt zich niet aan u op. Hij wil geen onwelkome gast zijn. Zie, zo roept Hij: Ik sta aan de deur en Ik klop. Indien iemand Mijn stem zal horen, en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden en hij met Mij. En de afgezondenen waren uit de Farizeeën. De Farizeeën waren de nauwgezetste handhavers van de uitwendigen vorm van de Mozaïsche eredienst, en daarmee de onverzoenlijke tegenstanders van alle, al was het dan ook maar vermeende inbreuk op die vorm. En zij vroegen hem en spraken tot hem: waarom doopt gij dan, zo gij de Christus niet zijt, noch Elia, noch de Profeet? Wij hebben reeds gezegd, dat de toepassing van de doop op de Israëliet als zodanig een vreemd verschijnsel was. De proselietendoop was de Joden alleen bekend en bestaat soms nog heden onder Israël; maar de besneden Jood ook nog de doop tot voorwaarde te stellen, om in het koninkrijk Gods in te gaan, was ongehoord en kon, meenden zij, alleen geëist worden door de Messias zelf, door de aangekondigde Elia, of door de beloofde Profeet. Gij herinnert u dat Jezus later de Farizeeën de vraag voorlegde: De doop van Johannes vanwaar was die? uit de hemel, of uit de mensen? Mattheus 21:25. Zij erkenden de doop van Johannes niet als uit het bevel van God oorspronkelijk, en daarom lieten velen der Farizeeën zich ook niet dopen. Als besnedenen achtten zij zich kinderen Abrahams te zijn, die als zodanig rein waren en dus geen reiniging, geen wassing, geen doop behoefden. Het onwetende volk mocht zich laten dopen, zij, de geleerden, achtten het onnodig en lieten zich niet dopen. Johannes antwoordde hun, zeggende: ik doop met water, maar Hij staat midden onder ulieden, die gij niet kent. In plaats dat Johannes zei: "Herkent gij mij niet, ben ik niet onder u opgetreden in de geest en de kracht van Elia?" leidde hij de gedachte van zichzelf af, om die bij uitnemendheid en uitsluitend te vestigen op de Christus zelf. Ik kom slechts met water (wil hij zeggen), hoe kunt gij dan in mij de Messias zoeken? Ziet, reeds wandelt Hij onder ulieden, doch zonder dat gij Hem kent, die gij terstond moest onderscheiden. Dezelve is het, die na mij komt, welke vóór mij geworden is. Johannes verklaart hiermee dat de Messias hem, de Doper, niet vóórgaan, maar volgen zou. Ook lag hierin opgesloten, wat wij werkelijk verwezenlijkt zien, dat de Heer niet eerder onder Israël in zijn volle kracht zou optreden, dan nadat hij, Johannes, zou zijn heengegaan. De Messias zou na hem komen. Deze zou de latere zijn, ofschoon Hij de eerste was. In dit laatste spreekt de heraut de Godheid uit van de Koning, die hij aankondigt. Die later geboren is en eerder aanwezig was, is geen schepsel, maar de Godheid. Wien ik niet waardig ben, dat ik zijn schoenriem zou ontbinden. Kon Johannes hiermee wel iets anders hebben willen zeggen, dan wat Thomas later zei: Hij is mijn Heer en mijn God? De persoon, die gij u niet waardig keurt de allerlaagste dienst te bewijzen, kan die een schepsel zijn, al was hij ook de hoogste van de engelen? waarom is men toch zo vijandig tegen de Godheid van Christus? Zij wordt openbaar op elke bladzijde van de Schrift; haar te ontkennen, is geheel de Schrift te ontkennen. Deze dingen zijn geschied in Beth-abara, over de Jordaan, waar Johannes was dopende. Gij weet, dat de rivier de Jordaan, gevormd uit de wateren van de Antilibanon, bijna geheel Palestina van het noorden tot het zuiden doorloopt, en in een oostelijk en westelijk gedeelte verdeelt. Het oostelijk gedeelte wordt het Over-Jordaanse genoemd, alwaar het gebied van de halven stam van Manasse en van de stam Gad en Ruben was, grenzende aan de woestijn, die door de kinderen 1sraels van Egypte af werd doorwandeld. Het westelijk gedeelte bevat

Judea in het zuiden, Galilea in het noorden, en tussen die beiden in, in het midden les lands, Samaria. Beth-Abara betekent plaats van overtocht, en men meent het die plaats te zijn, vanwaar men uit het oostelijk gedeelte des lands de Jordaan overging om te komen te Jericho, in het westelijk gedeelte van de lands. Hoe dit zij, de plaats, waar Johannes doopte, was, van Jeruzalem gezien, aan de overzijde van de Jordaan, waardoor het ons ook duidelijk wordt, dat vanwege de afstand niet de overpriesters zelf tot Johannes kwamen, maar dat zij slechts hun ondergeschikten tot hem zonden.

1:29 Johannes de Doper en de Heer.

Des anderen daags. Wij hebben hier klaarblijkelijk een ooggetuige tot Evangelist. Johannes tekent nu en later zo nauwkeurig dag en uur op, dat wij hem reeds daaruit erkennen als een vroeger discipel van de Doper. Zag Johannes Jezus tot zich komende. Zo ootmoedig was Christus na zijn overwinning op de Satan, dat Hij, zolang Johannes er was, niet op zichzelf wilde staan, maar tot zijn dienaar kwam om met deze in betrekking te treden en van hem getuigenis te ontvangen. Voor zichzelf had Hij dit getuigenis niet nodig, maar het was nodig voor de kinderen Israël's, tot hun behoudenis, Johannes 5:34. Daarom is alle getuigenisgeving, alle prediking van de Christus nodig tot voorbereiding en opleiding van het geloof. De getuigenisgeving is als de stoving van de vruchten door de zonnestralen, tot zolang dat zij geheel rijp zijn. En zei: zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt! Merkwaardig woord, en dat uit de mond van een priester en priesterzoon! Priesters hebben enkel met offeranden te doen; in plaats nu dat deze priester de Levitische offerande offert, wijst hij het enig ware offerlam aan, dat God Zich zelven ten brandoffer voorzien had, en dat alle andere offeranden deed wegvallen, gelijk de schaduwen wegvallen voor het volle licht. In die uitgestrekten vinger naar Jezus liepen al de profeten des Ouden Testaments uit, en in die stem in de woestijn waren al de stemmen van de profeten vervat. Wie oren had om te horen, hoorde tegelijk al de profeten van het Oude Testament in dat ene woord van de heraut: Ziet het Lam Gods, dat de zonde van de wereld wegneemt! Het lam. In de Openbaring van Johannes, in de hoogste heerlijkheid, wordt met een nog tederder uitdrukking de Zone Gods het lammetje, het kleine eenjarige lam, genoemd. Nergens in het Evangelie wordt de Heer als zodanig voorgesteld; het is een enig onschatbaar woord uit de mond van de Doper; daarentegen vervult deze voorstelling geheel de Openbaring van Johannes. Dit moet allen die geloven leren, dat al de heerlijkheid, die wij door Christus deelachtig worden, haar enigen grond heeft in het 1ijden en sterven, in de offerande van Christus. Het Evangelie kent van het begin tot het einde geen Christus zonder het kruis. Daarom moeten ook wij ons nooit alleen bepalen bij de heerlijkheid van Christus, maar haar altijd in gemeenschap brengen met zijn lijden en dood. Ach, hoevelen hebben, bij de verwachting van Christus in zijn heerlijkheid, de gekruisigde Christus verloren. Geheel het Joodse volk ligt door deze dwaling nog heden in het hardnekkigst ongeloof. Wachten wij ons voor dit groot gevaar, en verwachten wij Christus niet in heerlijkheid, dan met de littekenen van zijn wonden in zijn handen, in zijne voeten en in zijn zijde. Het Lam Gods, het Lam, door God afgezonderd en gegeven. Waartoe? om de zonde der wereld weg te nemen. Dat hier alle zondaren knielen, aanbidden, God verheerlijken! De zonde wegnemen, het is de hoogst denkbare Goddelijke daad. Die zwarte vlek op het sneeuwwitte kleed van de schepping uit te wissen; die afgrond van de eeuwigen nacht tegenover het eeuwig licht des hemels te dempen; die afzichtelijke bron van al de misdaden en gruwelen, van al de noden en ellenden, van al de pijnen en smarten, van al de krankheden, die over de mensheid zijn uitgestroomd, nog uitstromen en uitstromen zullen, en uitlopen in aller dood, te doen opdrogen, kan alleen het werk zijn van de enigen waarachtigen, almachtigen God. Onmiddellijk? nee, want alsdan zou God de satan, en met hem de zondige mensenwereld, want deze waren één geworden, hebben vernietigd. Gods gerechtigheid onderscheidde de verleider van de verleiden. Den satan zou alle macht ontnomen, en uit de eerste, oude, zondige mensheid een tweede, nieuwe, heilige mensheid worden voortgebracht, naar de wil van God, in zijn Zoon, door de Heilige Geest. En daar staat Hij nu, deze enige, eeuwige Zoon van God, om dat grote werk te volbrengen, 't geen Hij reeds aangevangen heeft, ja dat Hij reeds voor zijnen Vader, zichzelf en de Heilige Geest volbracht heeft, want Hij heeft reeds de Satan overwonnen, en in deze overwinning liggen al zijn overwinningen als volstrekte gevolgen opgesloten. Daarom kon de Heer over zijn toekomst spreken als ware het een verledenheid, en staande vóór Géthsemané en Golgotha tot zijn Vader zeggen: Ik heb U verheerlijkt op de aarde; ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen. En nu verheerlijk Mij, Gij Vader! bij Uzelf met de heerlijkheid, die Ik bij U had,

eer de wereld was. Van deze volbrachte overwinning geeft nu de Heilige Geest getuigenis door de mond van zijn heraut, die al de heerlijkheden van de Konings, de ene na de andere, moest uitroepen. Tot nu toe had de Doper de Heer aangekondigd als de Godmens, als de eerste en meerdere dan hij, als de Doper met de Heilige Geest; thans kan hij die Gezegende nog met een andere naam (de naam boven alle namen) aankondigen als: het Lam, dat de zonde van de wereld wegneemt. Met dien naam wordt Hij, de Zone Gods, verheerlijkt door alle gelovigen en gezaligden in tijd en in eeuwigheid. En ik hoorde (zegt Johannes de evangelist in de Openbaring 5:11-13) een stem veler engelen rondom de troon, en de dieren en de ouderlingen, en hun getal was tienduizend maal tienduizenden, en duizendmaat duizenden, zeggende met ene grote stem: het Lam, dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht en rijkdom en wijsheid en sterkte en eer en heerlijkheid en dankzegging. En alle schepsel, dat in de hemel is en op de aarde en onder de aarde, en die in de zee zijn, en alles wat in dezelve is, hoorde ik zeggen: Hem, die op de troon zit en het Lam zij de dankzegging en de eer en de heerlijkheid. Hebt gij het gehoord? Er wordt gesproken van het Lam, dat geslacht is. Johannes de Doper wijst dus op Christus en die gekruist. Ziet, het Lam Gods, wil zeggen: ziet het ware Paaslam, dat geslacht moet worden om een eeuwige verlossing mogelijk te maken, evenals het slachten van het paaslam in Egypte Israël's tijdelijke verlossing en sparing van de dood door een heilig God moest mogelijk maken. En waarom was de verlossing van zondaren door God niet mogelijk zonder de tussenkomst van het offer? Omdat de zonde tussen God en de mens staat, en deze moet weggenomen worden, zal God niet zijn volk straffen, maar zegenen. Deze wegneming van de zonde geschiedde door het offer; zinnebeeldig door het dierenoffer, werkelijk door de offerande van Christus. Hoe eenvoudig is deze zaak, en hoe weinig wordt zij geloofd! Gods wezen, Gods liefde is eeuwig dezelfde, maar zijn de mensen dezelfden voor God, of zij heilig zijn, dan of zij zondig zijn? Welk een ongerijmdheid, dit aan te nemen! En toch in de aanneming van deze ongerijmdheid ligt al het ongeloof ten opzichte van de noodzakelijkheid van de wegneming, van de verzoening van de zonde. God is liefde en wil niets dan zegenen en behouden, doch niet door het wegdenken, maar door het wegnemen van de zonden. Doch hoe zal de schuldige van schuld ontheven, de ter dood veroordeelde uit de dood verlost, de zondige mens ontzondigd worden? Hoe anders dan door de schuld te voldoen en de vergeving van de zonde te verkrijgen; dan door de dood te niet te doen, en de opstanding uit de dood te verwerven; dan door het zondig levensbeginsel in de mens te doen ophouden en hem een nieuw, heilig levensbeginsel, de Heilige Geest mede te delen? Door wie zal dat geschieden? Door de mens? Het is volstrekt onmogelijk; geen schepsel kan zich ontslaan van het doodvonnis door de Schepper over hem geveld. Door God? Ja, want alle dingen zijn mogelijk bij God. Maar op welke wijze? Door het laten varen van zijn gerechtigheid, door het niet schuldig houden van de schuldige, door het niet acht geven op de zonde, welke Hij haat met een eeuwigen haat, door het niet uitvoeren van het doodvonnis door Hem over de zondaar uitgesproken? Het is onmogelijk, ongerijmd, ondenkbaar. Nee, God deed een wonder in de mensheid zelf. Hij liet uit haar een heilig mens geboren worden, die zich aansprakelijk stellen kon en stelde voor de schuld van de zonde zijner broeders, die er voldoening voor geven kon en gaf aan de eis van de Goddelijke gerechtigheid, door alles te lijden wat de zondaar verdiend heeft te lijden, en door alles te doen wat nodig was om hem daarenboven een nieuw eeuwig leven uit de dood (het leven van de opstanding) te verwerven. En die heilige mens was zijn eigen, zijn enige, zijn eeuwige Zoon, die met Hem en de Heilige Geest een enig God is van eeuwigheid tot eeuwigheid. Hij, die geen zonde kende, werd tot zonde gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem; Hij, die de zegen van alle geslachten van de aarde was; werd een vloek voor ons, opdat wij de zegen zouden beërven; Hij, die het geen roof behoefde te achten Gode even gelijk te zijn, daar Hij het van nature was, heeft zichzelf vernietigd, ontledigde zichzelf, de gestaltenis van een dienstknecht aangenomen hebbende, en is de mensen gelijk geworden, en in de gedaante gevonden als een mens, heeft Hij zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot de dood,

ja tot de dood des kruises. God heeft de mens verlost, maar in de weg van de gerechtigheid. Christus heeft een volmaakte, een eeuwige verzoening aangebracht door een volmaakte voldoening aan Gods eeuwige en onkreukbare gerechtigheid. En waar nu de voldoening der Goddelijke gerechtigheid is, daar is God Vader, alleen Vader, want daar openen zich al de fonteinen van Gods genade vanzelf; immers God is liefde, en heeft Hij geen eis meer tegen de zondaar, dan heeft Hij enkel zegen voor hem. In Christus heeft God geen eis meer tegen de zondaar, maar rechtvaardigt Hij hem, en heeft Hij een welbehagen in hem. Nee, die in Christus is, voor die is geen verdoemenis meer, die komt niet in het oordeel, en is niet meer in de dood, maar is van de dood doorgedrongen tot het eeuwige leven. Zo is dan Christus het Lam, dat de zonde van de wereld wegneemt, de zonde van allen, uit alle geslacht en taal en volk en natie, voor wie Hij het Lam is, dat geslacht is, en die Hij Gode gekocht heeft met zijn bloed; want indien ons alleen in Christus de zonden niet toegerekend worden, zo blijven zij ons buiten Christus wel toegerekend. En wie nu gelooft, die is in Christus, maar wie niet gelooft, staat buiten Hem, heeft geen deel aan Hem, en is als de loze rank, die, omdat zij het leven, de sappen en krachten van de wijnstok niet deelachtig is, wel aan de wijnstok is, maar niet in hem blijven kan, onvruchtbaar is, verdort, en ten laatste in het vuur geworpen wordt. Deze is het, van welke ik gezegd heb: na mij komt een man, die vóór mij geworden is, want Hij was eer dan ik. Een man, een mens. Aandoenlijke uitdrukking, niet waar? voor de Heer van de heerlijkheid. Hij was een man, een mens, als een der broederen. Hij heeft zich naast ons, aan onze zijde geplaatst, opdat wij ons geheel aan Hem zouden kunnen aansluiten, Hem geheel zouden kunnen liefhebben, ja opdat wij als Johannes de discipel ons hoofd op zijnen boezem zouden kunnen leggen, om Hem alles te vragen wat wij graag weten. O, wie nog niet geheel van alle gevoel voor het Goddelijke is ontledigd, die moet wegsmelten van aanbiddende aandoening bij het besef dat God, de eeuwige God, zich in zijnen Zoon zo nauw aan de mens heeft aangesloten, zich zo dicht onder zijn bereik heeft gesteld, als de ene mens dit doen kan aan de ander. En ik kende Hem niet. Niet als de Christus. De Heer en Johannes de Doper waren neven. Dat zij van hun jeugd af elkaar als zodanig kenden is niet onwaarschijnlijk, maar de Doper spreekt hier van het innerlijk kennen van de Christus. In moeders lichaam had Johannes de Heer reeds als zodanig erkend, doch dit was buiten zijn bewustheid omgegaan en een wonderlijke werking des Heilige Geestes geweest. Diezelfde Heilige Geest hield hem tot hiertoe onkundig van de ware persoonlijkheid van Jezus. Doch nu zette de Heilige Geest zijn allereerst getuigenis door Johannes voort, en wel allereerst bij Johannes zelf. Maar opdat Hij aan Israël zou geopenbaard worden, daarom ben ik gekomen, dopende met water. God, die het einde wil, wil ook de middelen. Hij laat vóór grote gebeurtenissen grote toebereidselen gaan, opdat niemand voorgeven kan, niet gewaarschuwd te zijn. God geeft tekenen van de tijden, op welke men moet acht geven, en bij welke men zich moet afvragen: waartoe dienen deze voorbereidingen, wat is er voor ons van 's Heeren wege in aantocht? Er gaat altijd een waterdoop de vuurdoop, een heraut de koning vooraf. En Johannes getuigde, zeggende: ik heb de Geest zien nederdalen uit de hemel, gelijk een duif, en Hij bleef op Hem. Johannes de Doper hecht daarom aan deze zichtbare nederdaling des Heilige Geestes op de Heer zulk een gewicht, omdat het een bewijs was boven alle bewijzen van Jezus' Messiasschap. De Geest van de heerlijkheid rust op u, zegt Petrus tot de lijdende gelovigen. Dit is niet aan de gelovigen te zien, maar welk een alle gedachten te boven gaande aanschouwing zal het geweest zijn voor de Doper, de hemel geopend te zien en uit de hemel de Heilige Geest in zichtbare gestalte als een sneeuwwitte duif nederdalende en rustende op het hoofd des Heeren, en niet weer van Hem opstijgende, maar op Hem blijvend, ja in Hem ingaande en onzichtbaar wordend! En Ik kende Hem niet; maar die mij gezonden heeft om te dopen met water, die had mij gezegd: op welke gij de Geest zult zien nederdalen en op hem blijven, deze is het, die met de Heilige Geest doopt. Hier verhaalt Johannes iets van hetgeen God tot hem gezegd had, toen hij nog in de woestijn was, en door God werd uitgezonden om zijn bediening als heraut des Heeren te aanvaarden. Vraagt gij, waaraan Johannes de nederdalenden Heilige

Geest als zodanig kon onderscheiden, dan behoef ik slechts te herinneren, dat God al de dingen, die wij moeten weten, ze1f aan ons openbaart. Toen Petrus twee verheerlijkte mensen bij Jezus op de Thabor zag, noemde hij ze bij hun namen. Hoe wist hij dat zij Mozes en Elia waren? De Heilige Geest zei het hem, zonder woorden. Wie onder de overschaduwing is van de Heilige Geest, die weet alles vanzelf. Die met de Heilige Geest gedoopt werd, zou met de Heilige Geest dopen. Treffende waarheid, ook voor ons. Zullen wij kunnen geven, zo moeten wij eerst zelf ontvangen. Gij ziet, Christus is waarachtig mens; Hij aanvaardde zijn bedieningen niet uit kracht van zijn Godheid; Hij nam zijn wonderkrachten niet uit zichzelf dit bracht de staat van zijn vrijwillige vernedering en zijn gehoorzaamheid niet mee , maar uit de Vader, door de Heilige Geest. Hij zelf, die alles is in zichzelf (Johannes 5:26), wil niets zijn uit zichzelf, maar alles alleen uit de Vader; trouwens Hij is in de Vader, en de Vader is in Hem; het is een wederkerige gemeenschap van liefde, welke niet zichzelf zoekt, maar de geliefde. Voorts, Christus werd eerst zelf gedoopt met de Heilige Geest, om later na zijn dood, opstanding en hemelvaart, te beginnen met het Pinksterfeest, de zijnen te dopen met de Heilige Geest, dat is, hun in zekere mate mee te delen van de Heilige Geest, die zonder mate op Hem en in Hem is. En zo rijst de vraag hier vanzelf. Zijn ook wij met de Heilige Geest door Christus gedoopt? Indien wij waarlijk in Hem hebben geloofd, dan hebben wij ook van Hem de Heilige Geest ontvangen. En wat is nu de kern van alle kenmerken van de tegenwoordigheid des Heilige Geestes in ons? Immers niet anders dan een nieuw hart. Leest het breedvoerig in Ezechiël 36:25-27. Wondergaven zijn ambtsgaven, men kan ze bezitten en er mee verloren gaan (1 Corinthiërs 13.2), maar bekering en geloof, of hetgeen hetzelfde is, een nieuw hart en een nieuwe zin zijn genadegaven, die hen, die ze bezitten, tot kinderen Gods, en erfgenamen Gods, tot medeërfgenamen van Christus maken. Dat wij dan onszelf gedurig onderzoeken en aan onszelf vragen: "Heb ik het nieuwe hart, dat de Heilige Geest alleen kan geven, of heb ik nog mijn oud hart met zijn bozen zin en wil en lust? Is de aarde mij het liefst, of is mij de hemel het liefst? Bedenk ik de dingen die beneden zijn, of de dingen die boven zijn, waar Christus is? Wat is mijn eigenlijk levenselement: God en het Goddelijke, of de wereld en het wereldse?" Het nieuwe hart moet er zijn; het is niet te ontberen, zullen wij verzekerd van ons geloof en zeker van onze zaligheid zijn. De verzegeling van het geloof is het gedoopt worden met de Heilige Geest, en de tempel van de Heilige Geest binnen in ons is dat nieuwe deel, hetwelk uit God geboren is, dat niet zondigt en niet zondigen kan: het nieuwe hart, de diepste diepte van ons wezen, de inwendige mens, die lust heeft in Gods wet, en die vernieuwd wordt van dag tot dag naar het evenbeeld van Hem, die hem geschapen heeft, en tegen welke de zonde wel strijden, maar over welke de zonde niet meer heersen kan. Over de genade kan de zonde niet meer triomferen, want de genade heeft haar grond in Christus, in wie alles volbracht is, alle overwinningen behaald zijn. En Ik heb gezien en heb getuigd, dat deze de Zoon van God is Zijn er ook wel meer bewijzen voor Christus' Goddelijk Zoonschap nodig? Johannes de Doper wist proefondervindelijk dat Jezus Gods Zoon was, en eigenlijk weten alle ware Christenen dit proefondervindelijk. Zij weten uit hun eigen kindschap, dat Jezus de enige waarachtige en eeuwige Zoon van God is, want hun kindschap is een uitvloeisel van zijn Zoonschap. Het eerste is niet mogelijk zonder het laatste. Daarom moeten wij de ongelovigen beklagen, want zij ontkennen alleen het heil in Christus, omdat zij het niet bezitten. De blindgeborene, die wist dat hij blind was en nu zag, wist ook dat Jezus wonderen kon doen en deed, en zo weet ook een zondaar, die uit de dood van de zonde is opgestaan, dat Jezus niet de dood voor de zonde is opgestaan. Het ene is het bewijs voor het andere; ook wij klimmen op van het gevolg tot de oorzaak.

1:35 De Heer en zijn eerste discipelen.
Des anderen daags wederom stond Johannes en twee uit zijn discipelen. Hier zien wij voor het eerst, dat Johannes de Doper discipelen had; niet bloot volgelingen, die kwamen en gingen, maar leerlingen die met hem in betrekking bleven. Ook de Doop van Johannes, hoe algemeen toegediend, was in de grond van de zaak een discipelendoop. Wie, door Johannes gedoopt, waarlijk in zijn doop geloofde, die verwachtte met Johannes de Messias, en hield zich bij de eerste totdat de laatste zou gekomen zijn. Het juist getal van zijn discipelen wordt niet opgegeven, zoals dat van de Heer. De voorbijgaande zaken in de Schrift worden ook in het voorbijgaan behandeld. Thans stond de Doper met slechts twee van zijn discipelen aan de oever der Jordaan. En ziende op Jezus, daar wandelende. Nog is Jezus alleen. Hij wandelt wel in het midden van zijn volk, maar als de grote onbekende, als de koning, die in gewone kleding en te voet een afgelegen gedeelte van zijn koninkrijk doorwandelt, waar niemand hem kent, dan een hoog staatsdienaar, die hem daar ontmoet. Zeide hij: zie, het Lam Gods! O hoe heerlijk was het, om met de ogen te kunnen zien, en met de vinger te kunnen wijzen op Hem, die zo vele eeuwen was beloofd en verwacht, en die de zaligheid en heerlijkheid Gods in persoon was. God te zien in het vlees! Al Gods kinderen hadden het begeerd te zien met al Gods engelen, doch tot nu toe hadden zij het slechts in de geest en in de verte gezien. Doch nu was Hij gekomen, en tot een volwassen man geworden, wandelde hij als Israëliet in het midden van Israël. Door bepaald en bij herhaling op Hem te wijzen als het Lam Gods, verklaart Johannes de Doper in de naam van God, zoals wij reeds opmerkten, al de schaduwofferanden als verval1en en vervangen door het alleen wezenlijke offer, dat in Christus thans Israël werd voor ogen gesteld. De offeranden van het Oude verbond waren enkel afbeeldsels van het ware offer, dat komen zou. Afbeeldingen nu kunnen ons wel een denkbeeld geven van de persoon, die ze moeten voorstellen, maar ze voor die persoon zelf te houden, zou meer dan dwaas zijn. En die twee discipelen hoorden hem dat spreken, en zij volgde Jezus. De predikatie was kort, de indruk was groot. Zij hoorden de Doper en volgden Jezus. Zo moeten wij nog de predikanten horen, maar Jezus volgen. De Sabeërs bleven aan de Doper hangen, verkeerd! Bij Jezus moeten wij zijn. De prediking van wie ook moet enkel voorbereiding, opleiding en inleiding zijn tot Christus zelf. Het afzonderlijk persoonlijk gesprek met de Heer kan en moet alleen de zaak beslissen. En Jezus zich omkerende. Merkt hier eens voor altijd van de Heeren voorkomende liefde op. De discipelen van Johannes verlaten hun meester en volgen de Heer, als door Johannes zelf naar Hem verwezen. Hun voetstappen zijn achter Jezus. Durven zij Hem aanspreken? Neen. Doch Hij voorkomt hen, en komt hen tegemoet. Hij keert zich tot hen om, en spreekt hen het eerst aan. En ziende hen volgen, zei tot hen: wat zoekt gij? "Wat begeert gij?" zoals wij zouden zeggen. Let op: De Heer vraagt niet: wie zoekt gij? Dat ware zoveel geweest als: Zoekt gij Mij? Hoe Goddelijk kies drukt de Heer zich dus hier gelijk overal en in alles uit! En zij zeiden tot Hem: Rabbi (hetwelk is te zeggen, overgezet zijnde: Meester). Zij spraken de Heer aan met de gewone leraarstitel, welke nog heden, zoals overvloedig bekend is, bij de Joden in gebruik is. En de Heer liet het zich welgevallen. Want Hij was de beloofde leraar van de gerechtigheid, Joel 2.23, de ware Rabbijn. Zijn profetisch ambt was nu begonnen. Hij werd óók tot leraar gezalfd, en werd er voor erkend door de discipelen van zijn voorganger, en ook nu zijn discipelen. Waar woont Gij? Ook zij antwoorden niet: Wij zoeken U; dit was niet eerbiedig genoeg voor deze fijngestemde zielen. Zij vragen of zij tot Hem in zijn woning mogen komen? Dit was een ingewikkelde vraag, of het hun vergund was, een gemeenzaam gesprek met Hem te houden. Hij zei tot hen: komt en ziet. Hoe vriendelijk niet waar, hoe innemend en uitlokkend! Hij wil hun terstond geven wat zij begeren. Zij mogen onmiddellijk met Hem medegaan. Zo vriendelijk is de Heer nog altijd jegens allen, die Hem begeren te leren kennen. Zij hebben maar te komen om zich met eigen ogen te overtuigen: Wie Hij is in zichzelf, en wat Hij is voor hen. Zij kwamen en zagen, waar Hij woonde. De Heer had op aarde niets in eigendom, tot zelfs gene plaats waar Hij het hoofd kon neerleggen. Volgens zijn eigen

getuigenis hadden de vossen hun eigen holen, en de vogels hun eigen nesten, maar Hijzelf, de Heer, had geen eigen en vaste plaats. En toch had Hij ten allen tijde alles wat Hij behoefde. Wilde Hij een predikplaats, dan was er een berg van God, of anders een vissersvaartuig aan de oever van de zee voor Hem in gereedheid, en zo had Hij ook overal en altijd een woning om iemand te ontvangen, die Hem zocht te spreken. Zo is er ook nog heden overal een huis, waar men Jezus kan vinden, indien men Hem zoekt. En bleven die dag bij Hem. Welk een dag was het voor deze discipelen van Johannes, de eerste die zij in het gemeenschappelijk gesprek met de Heer doorbrachten! Zij hebben naderhand veel onbeschrijfelijk heerlijke, hemelse dagen met de Heer doorgebracht; nochtans bleef deze dag hun onder al de dagen een enige dag. Het was voor hen de dag van een nieuwe geboorte voor henzelf, en van een nieuwe schepping rondom hen. Zij waren volwassen, maar jeugdige mannen, dat bracht de naam van jongeren, voor discipelen, vanzelf mede. De Heer zelf had de volle mannelijke leeftijd bereikt. En een man van dertig jaren verzamelt graag volwassen mensen van twintig jaren en daarboven rondom zich als zijn leerlingen. De Heer was ook hierin de nieuwe mens, dat Hij een nieuw geslacht tot een nieuw leven deed opbloeien; want dat de Roomsen ons Petrus afbeelden als een oud man onder de discipelen, is geheel uit de lucht gegrepen. En het was omtrent de tiende ure. In deze optekening ligt het bewijs dat de dag, ja de ure van hun eerste samenkomst met de Heer hun onvergetelijk was. Het was vier uur in de namiddag toen zij het eerst in betrekking kwamen met de Heer, een betrekking, die na dit begin geen einde meer had, want het was een eeuwige betrekking, waarin de Heer met hen en zij met de Heer gekomen waren. Het was het uur van hun bekering, hoe zouden zij het kunnen vergeten! Het was in hun hart geprent en in hun geheugen onuitwisbaar gegrift, en één van hen beiden schreef het in de Schrift; want slechts hij, die er zelf bij betrokken was, kon waarde hechten aan zulk een tijdsbepaling. Johannes de Evangelist was de discipel van Johannes de Doper, en een van de beide eerste discipelen des Heeren. Dat de Doper deze Johannes tot discipel had, en ook zelf Johannes heette, zal ons niet bevreemden, wanneer wij bedenken dat zij met elkaar verwant waren. Salomé was de zuster van Maria, de moeder des Heeren, en Maria en Elizabeth, de moeder van Johannes de Doper, waren nichten. De naam Johannes, eenmaal in de familie aanwezig, wordt licht overgenomen. Dat ook de bloedverwantschap een aantrekkingspunt aanbiedt bij buitengewone mannen, is bekend, is natuurlijk en eigenaardig. Wie de naaste is in het een, wil ook graag de naaste zijn in het andere. Tot alles moet een aanleiding zijn, en bij Johannes was het zeker ook de bloedverwantschap, dat hij zich eerst bij de Doper en later het eerst bij de Heer aansloot. Hoe dit echter zij, Johannes was bij de Heer in diens woning. Hij kende natuurlijk de Heer van vroeger; zij waren volle neven. Doch evenals Johannes de Doper kende ook Hij de Heer, als bloedverwant, maar niet in die hoge zin, waarin Jezus als de Christus moest gekend worden. De woorden des Dopers aangaande de Heer maakten zijn gelovig hart en dat van zijn mededisciplen brandende van verlangen om de Heer afzonderlijk te spreken. Trouwens wij weten het, eer wij met Jezus gesproken hebben in het verborgene, kunnen wij niet van Jezus spreken in het openbaar. Daarom bemerkten Wij dan ook zo spoedig bij velen, die van Jezus spreken in het openbaar, dat zij nog nooit met Hem in het verborgene gesproken hebben. Andréas, de broeder van Simon Petrus, was één van de twee, die het van Johannes gehoord hadden, en Hem gevolgd waren. Johannes noemt zichzelf niet; dit is zijn doorgaande gewoonte en niet een gemaaktheid, maar een vanzelfsheid. Zich op de achtergrond te stellen, zonder de bewustheid te hebben van het te doen, is het goud van de nederigheid en de diamant der zelfverloochening. Zulke mensen vindt men zelden. Er zijn zielen, die vol zijn van zichzelf, van de bedrijvigheid der wereld, van de kunst, van de wetenschap, van de rijkdom, van de eer van de mensen; maar er zijn ook zielen die vol zijn van de Heer, en zulk ene ziel was Johannes. Zijn hoofd lag aan de boezem des Heeren; hij was des Heeren vertrouweling, zijn levende echo. Voorts was Andréas, en niet zijn broeder Petrus, één van de beide eerste discipelen van de Heer. Niet alle voorrechten vallen dezelfde discipel te beurt. Andréas was een eerder discipel

naar de tijdsorde, Petrus werd de eerste discipel naar des Heeren keuze. Deze vond eerst zijn broeder Simon. De mindere moet hier, gelijk meest overal, de meerdere de blijde boodschap brengen. Ananias bracht haar ook aan Paulus, Aquila en Priscilla brachten haar aan Apollos. Dit geschiedt, opdat hij, die de boodschap brengt, zich niet hoger achte, maar als een die dient; en opdat hij, wie de boodschap gebracht wordt, niet roeme, want hetgeen hij heeft, dat heeft hij ontvangen van iemand, die hij, als de boodschapper Gods, boven zich moet stellen. En zei tot hem: wij hebben gevonden de Messias. Dit is nog heden de ware verkondiging van het Evangelie. Wat door de een gehoord is, dat zegt deze de ander, en die zegt het weer verder. Wij hebben de Messias gevonden, zegt Andréas; dus hadden zij Hem gezocht; want wie zoekt, die vindt; maar ook wie vindt, die zoekt. Het is altijd aan een begeerte naar Hem in het hart, waaraan Jezus zich openbaart. Dat zijn de voorbereidingen des Heilige Geestes. Wij hebben gevonden, zegt de ene broeder tot de anderen. Gij ziet, hier is geen schijn van onzekerheid of twijfeling. Andréas is er zo zeker van als van zijn leven. Het geloof weet met vol1e klaarheid en zekerheid, dat het een onwankelbaar vasten grond heeft. Hoe treurig staat daartegenover die wetenschap, bij welke het zelfs een misdaad is met beslistheid te beweren, dat men in het bezit van de waarheid is! En toch is het geen aanmatiging van de gelovige. Andréas deelde eenvoudig mede wat hij zelf ondervonden had, en zo doet ieder waar gelovige op zijn beurt. En niet alleen Andréas, maar ook Johannes had hetzelfde ondervonden, had de Messias gevonden: wij hebben gevonden, zegt hij. Het is reeds hier de gemeenschap van de heiligen, welke spreekt. Niets is dan ook liefelijker dan dat twee tezamen gevonden hebben, wat voor allen boven alles dierbaar is en dat ze dan ook allen, die ze ontmoeten, als de hoogste schat weer mededelen. Later zullen wij ze door de Heer ook twee aan twee zien uitgezonden. Andréas zei eenvoudig tot zijn broeder: Wij hebben de Messias gevonden, ga nu tot Hem en vind gij Hem ook. (Hetwelk is, overgezet zijnde, de Christus.) De opgave dezer vertolking is niet overbodig, gelijk sommigen menen; integendeel zeer nodig. Messias betekent gezalfde, en is een Joodse naam; Christus betekent hetzelfde, maar is een Griekse naam. In die tijd moest de Joods-gezinden herinnerd worden: Messias wil zeggen Christus; thans moet de Grieks-gezinde gezegd worden: Christus wil zeggen Messias. Immers, velen willen thans van geen Joodse Messias meer weten, en hebben nog alleen behagen in een Griekse Christus; doch het is tegen de Schrift. Met Christus staan wij op Joods gebied en blijven er op staan; en wel verre dat de Christus anti-Joods zou zijn, is Hij de ware Jood, de ware Jehuda, de ware verheerlijker Gods, Johannes 17:4. Christenen zijn derhalve ook niets anders dan het volk van de Messias. En hij leidde hem tot Jezus. Hij liet het niet bij woorden; ook liet hij het niet aan het goedvinden van zijn broeder over, of deze tot Jezus gaan wi1de of niet, maar hij nam hem als bij de hand, om hem tot Jezus te leiden en bij Jezus in te leiden. Zo moeten wij ook doen met onze broeders en zusters, vrienden en vriendinnen, kinderen en dienstboden. Wij moeten het niet aan hun vrije keuze overlaten, om tot Jezus te gaan of niet te gaan; ook moeten wij hen niet dwingen, want niemand wil gedwongen zijn, en doet de dwang ook uitwendig volgen, hij wekt innerlijk niets anders dan verzet. Maar men moet ze, als Andréas zijn broeder deed, eerst verhalen van de groten schat, die men zelf gevonden heeft, en ze dan vriendelijk bij de hand vatten en zeggen: Komt mee en leert de Heer zelf kennen en daarmee den schat, die ons onmetelijk rijk en onuitsprekelijk gelukkig maakt. O, dat wij allen, die ons dierbaar zijn, tot Jezus mochten leiden, opdat Hij hun een nieuwe naam geve, een naam die blijft tot in eeuwigheid. En Jezus, hem aanziende, zeide: gij zijt Simon, de zoon van Jona. Ook hier spreekt de Heer het eerst de tot Hem komende aan. Het zou ook niet gevoegd hebben, dat Petrus het eerst gesproken had. De mindere moet wachten totdat de meerdere hem aanspreekt. Als gij tot de koning komt, dan moogt gij het woord niet het eerst nemen, maar gij moet de koning hierin, gelijk in ieder ander opzicht, de voorrang laten. De Heer spreekt Simon aan, gemeenzaam en als ware hij een oude bekende, bij zijn naam. Zo kende hem dan de Heer. Dat éne was reeds voor Petrus genoeg om te weten, met wie hij te doen had; ook nu kon hij reeds zeggen: Heer! Gij weet alle dingen, Gij

weet dat ik U liefheb. Doch de Heer gaf nog een tweede bewijs van zijn Godheid. Gij zult genaamd worden Cefas. De Heer geeft hem een nieuwe naam, evenals een koning iemand een nieuwe rang verleent. Wie de macht heeft om namen te geven, die is de Heer van hetgeen hij namen geeft. Adam ontving met de spraak de macht, om alles wat onder hem gesteld was, een afzonderlijken naam te geven, en hij kon dit met volkomen juistheid; want wat hij zag, doorzag hij ook. Zou deze bijzonderheid van de eerste Adam bij de tweede Adam kunnen ontbreken? Nee, de nieuwe mens, de volmaakte mens, de Heer uit de hemel, geeft ook nieuwe namen aan het zijne en aan de zijnen. Hetwelk overgezet wordt Petrus. Cefas is Syrisch; Petrus is Grieks. Johannes wil voor Joden en Grieken alles in het volle heldere licht stellen; het moet ook ons streven zijn om alles duidelijk te maken voor die ons horen of lezen. Klare begrippen maken krachtige gelovigen. De nieuwe naam, die de Heer Petrus gaf, betekent zoveel als rotsachtig man. Gij ziet terstond welk verschil er is tussen natuur en genade. Van nature was Petrus het tegenovergestelde van een rotsachtig man. Hij was veeleer van een zeer beweeglijk gestel en karakter. Hij was moedig, maar ook licht verschrokken; stoutmoedig, maar spoedig zwak. Nauwelijks wandelt hij op het water, of hij verschrikt en zinkt, en nauwelijks is hij in de zaal van Kajafas, of hij vreest en verloochent. Hij had niets van dat steenachtig vaste, dat sommige mensen kenmerkt. Het moest dan ook blijken, en het bleek overvloedig, dat hem zijn nieuwe naam uit genade gegeven was. En nu weten wij, dat wat de genade geeft, door de Heilige Geest wordt tot stand gebracht. De Heer zei er mede tot Petrus: Gij zijt het niet, maar Ik zal het u doen worden. Reeds in de natuur ligt het eigenlijk karakter in het contrast. Ieder mens heeft voor anderen twee karakters: een karakter, wat hij schijnt te zijn, en een, wat hij werkelijk is. Daarom moeten wij iemand van al zijn zijden bij herhaling gezien hebben, om hem goed te kennen. God nu regeert door contrasten, door tegenstellingen, ja door tegenstrijdigheden en altijd verheerlijkt Hij zijn kracht in zwakheid. De Heer gaf Petrus een nieuw karakter, zonder zijn oud karakter weg te nemen. Hij gaf hem bij zijn bewegelijkheid de vastheid. Hij gaf deze duivenzoon (Jona betekent duif) een vaste grond voor zijn voet, om op te rusten. En wat antwoordde nu Petrus op het ontvangen van de nieuwe naam? Vraagt hij: "Waarom noemt Gij mij aldus?" Nee, dit was hem onmogelijk te vragen, want dat zou een onbescheiden vraag zijn geweest; de allerdiepste eerbied voor de Heer, die hem kent, zonder hem ooit gezien te hebben, vervulde zijn ziel. Hij is sprakeloos onder de eerste en machtige indrukken van 's Heeren woord en persoonlijkheid. En nu, deze zelfde Petrus zal eens aan het hoofd van de apostelen staan, en welk een man is hij? Een visser uit Galilea, uit de stad Betsaïda, uit de stam Zebulon en Naftali, uit het land dat in duisternis lag en een groot licht aanschouwen zou. Wij zien het, Christus stichtte zijn kerk niet allereerst uit geleerde, maar uit gewone en geringe mensen. Mochten de geleerdheid en de aristocratie er niet bijkomen? Ja, maar daarna, en dat wel bij nacht; eerst na des Heeren dood mochten zij er bij dag bijkomen in de Nicodemussen en zijns gelijken. God begint gewoonlijk zijn werk door kleine beginselen; ook de voorlopers van de Hervorming waren meest eenvoudige, praktische mensen. De Heer koos zich bij voorkeur zulke lieden uit het volk, die niet veel gestudeerd, maar te meerder gearbeid, geworsteld en gebeden hadden, en die gewoon waren aan inspanning en waken bij dag en bij nacht; zulke mannen waren de vissers onder zijn apostelen. Men moet toch Petrus, zoals wij reeds opmerkten, zich niet voorstellen als een oud man, zoals de schilders gewoonlijk doen; och, de kunst moet bij ons nog in zo vele opzichten van Rooms Protestants worden! Petrus was een jeugdig man in de vollen bloei en kracht van zijn leven. Ook Johannes schildert men veel te vrouwelijk, en de Heer zelf veel te etherisch of bovenmenselijk. De Heer was naar zijn uiterlijke gestalte volkomen en waarachtig mens; alleen in het innerlijke lag zijn Godheid. Daarom was zijn schoonheid, ook naar het lichaam, niet de schoonheid van de zwakheid, maar de kracht, welke in haar hoogste mate de hoogste natuurlijkheid en eenvoudigheid is. Des anderen daags wilde Jezus heengaan naar Galiléa. De Heer wilde, zolang Johannes de Doper werkzaam was, niet in volle kracht optreden. Hoe zou de Heer tot de arbeid van zijn dienaar in diens

tegenwoordigheid ingaan? Gij gevoelt, dat zou niet gevoegd hebben. Doch de Heer begint enkel langzaam, van de kleinste beginselen af, zijn groot werk voor te bereiden. Reeds nu is Hij niet meer alleen, maar heeft Hij drie discipelen: Johannes, Andréas en Petrus; spoedig zullen er meer bijkomen. En vond Fillipus en zei tot hem: volg Mij! Dit was het eerst bepaald bevel des Heeren, om Hem te volgen. Gij ziet welk ene verscheidenheid van roeping er is. De een komt tot Jezus, door een ander naar hem verwezen; de ander wordt door des Heeren Woord onmiddellijk geroepen. Des Heeren bevel nu wordt onweerstaanbaar opgevolgd. Daarom staat er ook niet, dat Fillipus de Heer werkelijk volgde. Dit blijkt uit het vervolg, en was ook voor Johannes een vanzelf sprekende zaak. Al deze jeugdige mannen waren ongetwijfeld ernstige, godvruchtige lieden, bij wie vooral door het gelovig aanhoren van de prediking des Dopers zoveel stof tot het geloof in de Christus voorhanden was, dat slechts een enkel woord van Jezus genoeg was, om hen tot een besliste keuze te brengen. Hun harten waren geopend om acht te geven op het Woord des Heeren, en zij gevoelden aan de toon en de kracht van Jezus' vriendelijke en toch majestueuze woorden, dat Hij de Heer was. En dit is ook nog heden het geval bij al de gelovigen. Wij horen uit de woorden, die de Heer gesproken heeft, dat Hij onmogelijk iemand anders kan zijn dan de Heer van de heerlijkheid, en wij verwonderen ons niet meer, dan over de ongelovigen, die dit niet kunnen horen. Doch wij weten, dat mensen ook door een doven geest kunnen bezeten zijn. Fillipus nu was van Betsaïda, uit de stad van Andréas en Petrus. Betsaïda, welk woord vissershuizen betekent, lag aan het meer Gennézareth, ten Zuiden van Kapernaum. Deze drie mannen waren dus vrienden en metgezellen. De Heer wist het, en wilde ze niet scheiden, maar verenigde ze wederom in zijn koninkrijk. Liefelijk, niet waar, als wij onze liefste vrienden, waarmee wij vroeger ons gelukkig gevoelden, soms na langen tijd weer mogen vinden, als met ons gelijke1ijk geroepen tot dezelfde dienst des Heeren! Fillipus vond Natanael. Gij ziet, allen die komen, zijn vrienden; de een zoekt of ontmoet de anderen. Zullen er dan ook geen anderen bijkomen? Ja maar de eerste discipelen moeten, als een goeden grondslag, bevriende, gelijkgezinde en gelijk gestemde jeugdige mannen zijn. En zei tot hem: wij hebben die gevonden, van welke Mozes in de wet geschreven heeft en de Profeten. Op dezelfde wijze moet de Messias nog heden door Israël gevonden worden. Nee, Christus kwam niet als een onbekende tot zijn volk, maar Hij kwam tot hen uit Mozes en de profeten. Op deze twee armen, als die van de oude Simeon, werd Hij gedragen en Israël aangeboden. En later, op de berg der verheerlijking, verdwenen wél Mozes en Elia voor Christus, maar niet dan nadat zij getuigenis van Hem gegeven hadden. Wij vinden naderhand met Fillipus Bartholomeus gepaard; waarschijnlijk droeg Natanael de bijnaam van zoon (Bar) van Tholomeüs, een bekenden Griekse naam in die tijd. Hoe dit zij, wij zien dat de snelle uitbreiding van het Evangelie geschiedt door het zegt het voort aan gelijkgezinden. Het is hiermee als met het licht in een grote, donkere kamer; als er maar eerst één licht in gebracht wordt, dan kunnen achtereenvolgens al de kaarsen, die op de kandelabers aan de muren en op de lichtkronen in het midden staan, er mede ontstoken worden. Namelijk Jezus, de zoon van Jozef, van Nazareth. Dit was weinig, te weinig voor Natanael, genoeg echter voor Fillipus; doch deze had de Heer reeds gezien en het eigen woord uit zijn mond gehoord, en Natanael nog niet. Er kunnen voor het geloof soms grote verstandelijke zwarigheden overblijven, terwijl het nochtans genoeg licht heeft, om Christus te kunnen zien in zijn heerlijkheid, en om in zijn dienst te kunnen arbeiden. En hebben niet zelfs de grijs gewordenen in het geloof nog altijd te wachten op opheldering van menige duisterheid? Daarom moeten wij nooit enige waarheid der Schrift verwerpen om haar zwarigheden. Het geloof is wel verstandig, maar het is niet vereenzelvigd met het verstand, dat in de regel niet aanneemt wat het niet begrijpt. Als wij maar willen arbeiden, dan kunnen wij, bij gebrek aan groter licht, ons ook met een kleiner licht vergenoegen. God had opzettelijk de innerlijke heerlijkheid zijns Zoons met zoveel uiterlijke tegenstrijdigheden omhuld. Alles zou geopenbaard worden, maar niet vóór de bekwamen tijd. Doch datgene, waarin God zich het meest verheer1ijkt, strekt de mens gewoonlijk het meest tot aanstoot. En Natanael zei tot hem:

kan uit Nazareth iets goeds zijn? Zeker, er kan geen grotere tegenstelling zijn dan de grote Christus en het kleine stadje Nazareth. Fillipus kwam Natanael de Heerlijke boven alle heerlijken, de Messias, aankondigen en dat wel als voortgekomen uit het geringe bergstadje, dat door zijn eenzame ligging van de overige grotere steden en van de beschaving als afgesloten en uitgesloten was. Moest niet de Christus de Zoon van David zijn, en uit Bethlehem voortkomen? Hoe kan dan de Messias een zoon van Jozef en uit Nazareth zijn? Dat zich uit dat stadje weinig liet verwachten, drukt Natanael in de enigszins spotachtige vraag uit: Kan uit Nazareth iets goeds zijn? Fillipus zei tot hem: kom en zie. Dit was een woord van de Heer, dat natuurlijk door de discipel werd overgenomen. Johannes en Andréas hadden hem verhaald wat de Heer tot hen gezegd had, toen zij hem vroegen: Rabbi, waar woont Gij? Hij had tot hen gezegd: Komt en ziet. En nu, beter woord was er dan ook niet voor een ongelovige en twijfelmoedige. Och, redeneringen over Jezus helpen over het geheel weinig; men moet tot Hem komen en Hem persoonlijk leren kennen, dan heeft men geen bedenkingen meer, maar dan gelooft men en aanbidt men Hem. Jezus zag Natanael tot Zich komen, en zei van hem: zie, waarlijk een Israëliet, in welke geen bedrog is. De Heer zeide het niet tot hem, maar van hem tot de andere discipelen, terwijl Hij Natanael tot Zich komen zag; doch deze hoorde het. En nu, Natanael was blijkbaar van een oprecht karakter; hij zei wat hij meende. De Heer prees hem daarin en deed hem tegelijk hiermee verstaan, dat Hij wist wat hij, Natanael, aan Fillipus geantwoord had; doch Hij nam zijn zwarigheid niet weg. De Heer zei niet: "Ik ben in Nazareth opgevoed, maar te Bethlehem geboren." Neen, de Heer werpt het kleed van de ootmoed niet af, maar wil in dat kleed gekend worden uit zijn woorden en werken. Zelfs uit de hemel noemt Hij zich nog Jezus van Nazareth. Ook wil de Heer het geloof van zijn discipelen oefenen, om door de uiterlijken smaad en geringheid te zien op de innerlijke heerlijkheid van zijn persoonlijkheid. Doch het Woord des Heeren heeft als zodanig altijd een hogere, ja de hoogste betekenis. De Schrift zegt: Wel gelukzalig is de mens, wie de Heer de ongerechtigheid niet toerekent, en in wiens geest geen bedrog is, Psalm 32.2. Door van Natanael te zeggen dat in hem geen bedrog is, rekent de Heer hem dus zijn ongerechtigheid niet toe; want wat de Heer iemand noemt, dat is hij uit kracht van 's Heeren Woord, zoals de Heere later zei tot zijn discipelen: Gijlieden zijt rein, om het woord dat Ik tot u gesproken heb. Gij ziet hoe vriendelijk en innemend de Heer van het begin af met de mensen verkeerde, en hoe Hij voor ieder een goed, ja opheffend woord had, zoals een groot en edel koning doet, die, onder zijn volk tredende, ook de minste van zijn onderdanen minzaam groet. Ja de Heer, de Koning der koningen, deed nog oneindig meer. Hij reikte een ieder, die Hem kwam begroeten, minzaam de hand, en richtte allen, die in het stof voor Hem nederlagen, vriendelijk op, hen verzekerende van zijn allerhoogste gunst, van zijn onveranderlijke genade. Door echter Natanael een Israëliet, in welke geen bedrog is, te noemen, zegt de Heer tegelijk, dat Israëliet te zijn en zonder bedrog te zijn hetzelfde is. Jacob was onoprecht tot zolang hij Israël genoemd werd, en waaraan herinnert deze naamsverandering? Aan een gedenkwaardigen nacht van gebed en worsteling. Zou er bij Natanael onder de vijgenboom wellicht iets dergelijks hebben plaats gehad? Dit is zeker, in het gebed moet alles wat ons ontbreekt verkregen worden. Bij wie de nood van de ziel nog niet zo hoog gaat, dat hij om verlossing bidt, smeekt, worstelt hoe zou hij de verlossing ontvangen? Hij begeert ze immers niet, immers niet ernstig, niet als een volstrekt noodzakelijke behoefte, van welke men zegt: "Geef het mij, anders sterf ik!" Nee, wie de redding van zijn ziel van de eeuwigen dood niet van de moeite waardig keurt om er God om aan te lopen, gelijk de zee op een rots, die mene niet dat hij haar van God verkrijgen zal. Zo deed Jacob, en hij werd Israël. En ligt er thans niet een ban van bedrieglijkheid op de Joden? Ook weten wij de rede waarom: omdat zij Jacob zijn en niet Israël. Voor dat volk is geen midden; het moet één van beide zijn, en daarom zal deze ban blijven, totdat zij zullen geloven. Doch velen noemen de Jood een bedrieger, omdat hij een Jood is, en nemen dus de namen van Jood en bedrieger als gelijkbetekenend. Dit is verkeerd en boos, ja goddeloos. De Heer noemt alleen dien mens een

Jood, een Israëliet, in wie geen bedrog is. Zo deed ook Paulus, Romeinen 2:28-29. Natanael zei tot Hem: vanwaar kent Gij mij? Natanael heeft gehoord wat de Heer van hem zeide, en de verzekerende toon, waarop de Heer dit zeide, door het woord: zie waarlijk! gaf hem de duidelijke indruk, dat de Heer hem kende. Dat bevreemdt hem; daarom vraagt hij hoe de Heer hem kende. Het antwoord is dat van de Zone Gods, die alle dingen wist, uitgenomen de enige zaak, die de Heer zelf betuigde niet te weten, maar die de Vader Zich had voorbehouden, om redenen, die we later zullen zien, Markus 13.32. Jezus antwoordde en zei tot hem: eer u Fillipus riep, daar gij onder de vijgenboom waart, zag Ik u. Natanael was een gelovige en zoekende ziel, en zulk een ziel zit niet ledig neer onder de vijgenboom, of zonder een bepaald doe1, maar denkende aan de dingen Gods of innerlijk biddende en met God gemeenschap oefenende. Op deze wijze is men soms, terwijl men stilzit, veel werkzamer dan een ander, die in uitwendige dingen bedrijvig is. Had Natanael iets anders gedaan, de Heer zou het hem niet herinnerd hebben; doch hier kon de Heer met welgevallen op neerzien, en een goed getuigenis van Natanael geven. De Heer zei hem, dat Hij hem niet alleen toen, maar van vroeger niet alleen kende, maar zag. Hiermee gevoelde Natanael terstond met wie hij te doen had, met niemand anders dan de Heer, de Kenner van de harten. Het was hem a1s later de Samaritaanse vrouw: de Heer had hem alles gezegd wat hij gedaan had. Het geheim zijns levens was geopenbaard; datgene waar hij gedurig aan dacht, de hoogste, de enige vraag van zijn ziel was hem nu beantwoord en opgelost door Hem, die alleen aan al de behoeften van het zondaarshart voldoet. Natanael antwoordde en zei tot Hem: Rabbi! Gij zijt de Zone Gods, Gij zijt de Koning Israël's! Gij ziet, het geloof aanbidt terstond. Zodra het God behaagt zijn Zoon aan ons te openbaren, aanbidden wij de Zoon; daarom is het niet aanbidden van Jezus het volstrekte kenmerk van het ongeloof en van de onbekeerdheid. Het is zedelijk onmogelijk, dat iemand, die bekeerd is, de Heere Jezus niet zou aanbidden. Treffend niet waar, dat de Heilige Geest de gelovigen leert, zich zo juist uit te drukken, als wij zien dat Natanael doet. Hij erkent tegelijk Christus' waarachtige mensheid, door Hem Rabbi te noemen, en zijn waarachtige Godheid, door Hem de Zone Gods, de Koning Israël's, dat is de ware Messias, te noemen; want de gelovige Israëliet kende geen anderen Zoon van David dan de Messias, die tegelijk de Zone Gods was. De Messias nu was Israël's Koning, niet alleen in een geestelijken, maar ook in een historische zin. Gelijk de Zone Gods de mensheid verheerlijkt heeft door mens te worden, zo verheerlijkte Hij ook Israël door Israëliet te worden, en het Davidische koningschap door een Zoon van David te worden, en dàt alles in de hoogste werkelijkheid, Jezus antwoordde en zei tot hem: omdat Ik u gezegd heb: Ik zag u onder de vijgenboom, zo gelooft gij. Merkt op de Goddelijke kiesheid des Heeren. De Heer zegt niet: zo gelooft gij in Mij! nee, Hij spreekt enkel hier en elders van geloven, zonder meer; een enkele maal voegt Hij die woorden: In Mij er bij (Johannes 14:1, Handelingen 26:18). Dit behoeft ook niet gedurig herhaald te worden: wie gelooft, gelooft in de Heere Jezus Christus; wie niet in de Heere Jezus Christus gelooft, heeft in het geheel geen geloof. Gij zult grotere dingen zien dan deze. De Heer prijst Natanael, dat hij reeds nu, bij dat éne kleine bewijs van zijn Goddelijke wetenschap, gelooft; doch hij zou meer zien, ja de volle openbaring van zijn heerlijkheid. O, dat ook wij ons haasten, om op de allereerste openbaringen, die Jezus ons van Zichzelf geeft, Hem als onze Heer te erkennen, want alsdan ontvangen wij meer: het ene bewijs na het andere, en wij gaan voort van kracht tot kracht en van heerlijkheid tot heerlijkheid. En Hij zei tot hem. De Heer spreekt tot Natanael, maar keert zich tegelijk tot de andere discipelen, want hetgeen Hij zeggen zal, gaat hen allen evenzeer aan. Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden. In het oorspronkelijke staat: Amen, Amen. Hij die dit zegt, zweert bij Zichzelf, en bewijst daarmede, dat Hij God is, want God heeft bij geen hogere te zweren, dan bij Zichzelf. De Apostelen, ja de engelen spreken nooit op deze wijze. Wat de Heer gewoon was te zeggen, werd niet door de dienaar gezegd. Ook de Heer sprak alleen in gelijkenissen; geen van de Apostelen doet het. Bij de dienaar is alles op lagere toon gestemd, bij de Heer is alles koninklijk, Goddelijk. Er is ook een hemelse welvoeglijkheid; niet allen

kunnen hetzelfde zeggen. Het tweemaal voorwaar, Ik zeg u! van de Heer vindt men alleen bij Johannes. Het is de God Amen, de getrouwe en waarachtige getuige bij uitnemendheid, die bij hem spreekt. Immers, als God betuigt alleen bij Zichzelf te zweren (Jesaja 45:23), hoe zou Christus bij Zichzelf kunnen zweren, zonder de eeuwige Zoon van de eeuwige Vader, zonder God te zijn? De Heer gebruikt deze woorden bij hoogst gewichtige gezegden, die enkel op zijn eigen getuigenis berusten; voor deze geeft Hij een dubbelen waarborg in zijn woord en eed, zoals wij in onze ondertekening en in ons zegel. Van nu aan zult gij de hemel zien geopend. Wat Johannes de Doper van de Heer bij diens doop gezien had, dat zouden zij van dit ogenblik af allen zien; zij zouden de hemel boven de Heer geopend zien en daaruit zien nederdalen, niet de Heilige Geest, want die was in Hem, en die zouden zij op het eerste Christen-Pinksterfeest zien nederdalen op zichzelf, maar zij zouden in Hem zien de Heer des hemels zowel als van de aarde, de Heer, voor wie de hemel en de aarde één zijn. En de engelen Gods opklimmende en nederdalende op de Zoon van de mensen. Dat de Heer meermalen de dienst van de engelen, die Hem overal vergezelden en op zijn bevelen wachtten, bezigde, is niet onwaarschijnlijk, omdat de Heer zelf tot Petrus in de hof zei: Meent gij, dat Ik mijn Vader nu niet kan bidden, en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten? Kon de Heer dan Zichzelf zonder deze engelen niet verlost hebben, als Hij gewild had? Zeker. Doch als God de door Hem geschapen middelen gebruikt, handelt Hij dan ongoddelijk? God kan alles alleen doen, doch waartoe schiep Hij dan zijne engelen en zijn mensen, zo het niet is, opdat zij Hem dienen, en alzo zijn medearbeiders zijn? Voorts openbaarde de Heer zich in deze woorden als de waren Jakob, op wie, in de droom, langs de ladder die hemel en aarde verenigde, de engelen Gods ook afdaalden en van wie zij opklommen. De engelen onderhouden de gemeenschap tussen de in Christus geopenden hemel en de aarde. Zij zijn de gedienstige geesten, uitgezonden tot dienst diegenen, die de zaligheid beërven zullen, van welke Christus het Hoofd, de eersteling, de voorganger was. Zij verblijden zich over de bekering van de zondaar, worden tot de Corneliussen gezonden om hun goede tijdingen van Gods wege te brengen, en tot de gevangen Petrussen om hen te verlossen. In één woord, zij zijn des Heeren bijzondere dienaren in de dingen van het koninkrijk van God. Zeker, de ongelovigen geloven evenmin aan het bestaan van goede als van kwade engelen, doch het moest ons niet ergeren. Zulke dingen liggen buiten hun gedachtekring. De lieden van deze wereld zijn gewoonlijk bij uitnemendheid ervaren in dingen, waar godvruchtige mensen zo niet in ervaren zijn, maar het omgekeerde is óók waar. Dit is zeker, de ongelovigen houden niet van hetgeen, waar God van houdt, en nemen gewoonlijk in bescherming, wat God niet in bescherming neemt. Wat houden de ongelovigen niet veel van Ezau! En is het vreemd? Ezau gelijkt immers op henzelf als de ene druppel water op de anderen. Maar van Jacob, die dromer, evenals Jozef, houden zij niet. En zeker er is ook iets werelds schoons, iets krachtigs, ja heldhaftigs en edelmoedigs in Ezau, en in Jacob iets zwaks, vreesachtigs en hinkends. Doch wij zeggen: Beter een hinkende Jacob, dan een niet-hinkende Ezau. Niet dat wij Jacobs onoprechtheid prijzen; nee, daarmee heeft hij een verkeerde draad in zijn leven gesponnen, die er tot aan het einde toe in kronkelt; doch wij zien op de genade, waarmede God Jacob opnam in zijn verbond, hem de schuld vergaf en het heilige vrijgeleide gaf, waarmee hij, de wereld en het graf door, de hemel kon ingaan. Doch het geld, waarmee God alles betaalt, is niet gangbaar in deze wereld: het bestaat in beloften, die geloofd moeten worden, zullen zij waarde hebben, en waar dus het ongeloof niets aan heeft. Het ongeloof wil met klinkende munt en wel terstond betaald zijn, en beschouwt daarom al de beloften Gods, in de Bijbel beschreven, als papieren geld, dat nooit betaald wordt, en geen waarde heeft. Dit is dan ook de ware reden, waarom het Evangelie door zo velen verworpen wordt. De meeste mensen verkopen hun toekomst voor het tegenwoordige, zoals Ezau ook deed, die liever een linzenkooksel had in het ogenblik toen hij honger had, dan het gehele land Kanaän over misschien vijftig jaren. Maar Jacob dacht er op volstrekt tegenovergestelde wijze over: hij gaf zijn heden graag weg voor Gods toekomst. En nu, zie hem, terwijl Ezau de meester speelt,

verwijderd van het ouderlijk huis, vluchtende voor zijn broeder, op zijn weg naar de maagschap van zijn moeder, op het open veld de nacht doorbrengende, slapende op de grond, een steen tot hoofdpeluw! Nee, zo hard had Jacob wel nooit gelegen; daar had Rebekka wel voor gezorgd; doch God deelt Zich nu ook aan Jacob mee, zoals Hij zich nog nooit aan hem meegedeeld had. O, er is een slaap des geloofs, die aan grote dingen voorafgaat. Petrus sliep in de gevangenis, voordat een engel hem verloste. Prins Maurits kon zelfs de nacht vóór een veldslag gerust slapen, en ook wij kunnen gerust slapen te midden van de rondwarende cholera en pest, wanneer wij als Jacob slapen aan de voet van de ladder, langs welke de engelen op en af klimmen, maar aan welker boveneinde de Heer zelf staat, want zonder de Heer zijn de engelen niets. Alsdan ontvangen wij Gods zegen en Gods beloften, die voor God en voor het geloof zo zeker zijn als de vervulling. En wat zei nu God tot Jacob? "Het land waarop gij arbeide, grote werken doen, grote rijken stichten, grote veldslagen leveren zult" nee: Het land, waarop gij ligt te slapen, zal Ik u geven. Het was een vrije genadegave van God, en toen hij ontwaakt was, noemde hij die plaats huis van God, want waar de engelen op- en neergaan, daar is immers Gods huis, en de steen waarop hij geslapen had, stelde hij tot de grondslag van het huis Gods op aarde, in zijn geslacht, in Israël. Zeker, ook de wereld bouwt een huis van de koninkrijks, het grote Babel, welks toren ook tot de hemel reiken moet, maar die onvoltooid blijft. Alleen zij die geloven hebben de ware ladder Jacobs, die de hemel en de aarde tot één gebied maakt, en waarlangs de engelen tot ons komen en gaan: het is de Heere Jezus zelf, die in zijn gezegende persoonlijkheid God en de mens, en daarmede de hemel en de aarde, verbindt en verenigt. O, dat wij ons bij Hem houden, waar de wereld zoveel belooft, zonder het te geven of te kunnen geven. Nog heden staan Babel en Jeruzalem tegenover elkaar, doch met Jeruzalem in het hart kunnen wij veilig door Babel wandelen, maar wie Babel in het hart heeft, is zelfs in Jeruzalem niet veilig. O dat wij blijven geloven, totdat wij aanschouwen; want ook tot ons zegt de Heer wat Hij tot Natanael zei: Nu gij gelooft, zult gij zien, terwijl Hij tot Thomas zei: omdat gij Mij gezien hebt, zo hebt gij geloofd, maar zalig zijn zij, die niet zullen gezien en nochtans zullen geloofd hebben. Eenmaal daalt het nieuw Jeruzalem uit de hemel, en als het uit de hemel zal zijn nedergedaald, dan zal de gemeenschap met de hemel zichtbaar geopend zijn, gelijk zij nu onzichtbaar geopend is. Dan zal het koninkrijk van God, dat nu inwendig in het hart van de gelovigen verborgen is, ook uitwendig gezien worden, en ook de Koning van het koninkrijk, die nu onzichtbaar onder ons wandelt, zal gezien worden op aarde in al zijn heerlijkheid, en al de engelen met Hem. Zeg mij, is de Schrift niet een eenige, heerlijke familiegeschiedenis van het begin tot het einde; telkens vinden wij dezelfde familiezaken opnieuw behandeld, en Christus is er het middelpunt, het leven, de beweging, de waarheid van. Neemt de Heer uit dat middelpunt weg, en alles is onbeweeglijkheid, versterving, dood, verdichting!

2:1 De Heer en zijn moeder.
En op de derde dag. De derde dag brengt ons ook nu weer iets liefelijks, verrassends en heerlijks aan. Op de derde dag na de eerste samenkomst van Johannes en Andréas bij de Heer. Was er ene bruiloft te Kana in Galiléa. Een feest, een bruiloftsfeest. Welk een tegenstelling met de vreselijke woestijn, waarin de, Heer zo weinige dagen geleden van de duivel verzocht werd, en in het midden van de wilde dieren vertoefde! En de moeder van Jezus was aldaar. Was het omdat zij een bloedverwante was? Zo ja, dan zou het een liefelijke toespeling op Israël zijn, dat Christus zich het eerst aan zijn familie verheerlijkte, en wel op een bruiloft, een feest bij uitnemendheid in Israël. Buitendien weten wij echter, dat de eerstelingen én de spadelingen voor Israël zijn; wat daar tussenin ligt, is de bedeling van de Heidenen. En Jezus werd ook genodigd. De Heer was dus hier niet de eerste, maar de tweede persoon. Hij werd als de Zoon van Maria genodigd; Hij werd nog niet als zelfstandig beschouwd. Wij willen altijd graag als de eerste en voornaamste komen, maar de Heer kwam hier als de mindere, en Hij liet het Zich welgevallen. Zo kwam Hij ook tot Johannes niet om Johannes te dopen, maar om door hem gedoopt te worden. Mochten wij toch onszelf niet willen onderscheiden dan door ons tot de minderen te stellen, want dezulken worden door God onderscheiden. En zijn discipelen tot de bruiloft. De discipelen werden beschouwd als tot de Meester behorende, en dus mede genodigd. En de Heer voldeed aan de uitnodiging en kwam tot de bruiloft. Trouwens zijn hart was gelijk gestemd met ons hart, uitgenomen de zonde. Dat waarachtig menselijke in Christus behoudens zijn Godheid, en dat waarachtig Goddelijke behoudens zijn mensheid kon (wij merkten het meermalen op) door niemand in alles en ten allen tijde betoond worden, dan die werkelijk God en mens was. Gij gevoelt het, zo iets kan niemand nadoen. Die de persoon zelf is, bij die is het volhouden van zijn karakter de natuurlijkste en ongedwongenste zaak van de wereld. Ongezocht spreidt hij onophoudelijk de eigenschappen van zijn karakter ten toon. Voorts, waar Christus en de zijnen genodigd worden, wordt alleen de ware bruiloft gevierd. Doch welk een naam moeten wij dan geven aan die bruiloftsfeesten, zoals zij onder ons meestal gevierd en waarop alleen de wereld en het vlees gediend worden? Kan er zegen op ons afdalen dan van God? En zo nee, kan men van God zegen verwachten, als men Hem niet dient? Het is immers een tegenstrijdigheid. Ach, hoe menig huwelijk, met de dienst van de wereld begonnen, eindigt dan ook met het loon van de wereld, dat de eeuwige dood is. Het valt daarom ook dezulken, die God vrezen, niet zelden zeer moeilijk, aan de uitnodiging om mede ter bruiloft te komen, te voldoen. Zijn zij bloedverwanten, hoe vaak kunnen zij zich alsdan niet onttrekken, en moeten zij voor de overmacht van een uitgelaten meerderheid zwichten en neerzitten met een gekwetst geweten. En toch mag dit niet zijn. Vraagt men u daarom op zulke bruiloften, vraagt dan, niet uit de hoogte en meesterachtig, maar vriendelijk, bescheiden en openhartig, of gij er komen kunt als een discipel van Jezus. Zo ja, ga er heen, want gij hebt het woord van de gastheer, en betoon u een discipel des Heeren te zijn; zo nee, gij zijt ontslagen. En als er wijn ontbrak. Wij hebben dus hier geen bruiloft van rijke lieden, welke gevierd wordt in de prachtige zaal van een paleis, zoals de schilders ons gewoonlijk de bruiloft te Kana voorstellen. Bij rijke lieden is geen gebrek aan wijn denkbaar, maar wel bij onbemiddelde lieden, bij welke de wijn wel voorhanden is, maar in beperkte mate, zodat als er een enigszins groot aantal gasten aanwezig is (misschien was er op de discipelen des Heeren niet genoegzaam gerekend), de voorraad spoediger ten einde is dan men vermoedt. Gij weet dat de wijn op alle feesten van de Joden, die niet volstrekt arm zijn, tegenwoordig is; de beker en de zegen daarover mogen niet ontbreken. Zeide de moeder van Jezus tot Hem: zij hebben geen wijn. Het ontbreken van wijn op een bruiloft als deze was gewichtig genoeg om de oplettendheid van de zorgvuldige Maria te trekken, en ook haar Zoon hierop oplettend te maken. Ook was het geen blote kennisgeving; dit blijkt uit het antwoord van de Heeren. Jezus zei tot haar: vrouw! Wat heb Ik met u te doen? Eigenlijk staat erin het Grieks: Vrouw! wat is er tussen Mij en u? Niet onopzettelijk zegt Johannes, dat de moeder van Jezus tot Hem zei: Zij hebben

geen wijn. Als moeder wilde zij, zoals zij dit altijd gewoon was, ook nu invloed op de Heer uitoefenen. Zij dacht wellicht in haar geloof, wat haar zonen in hun ongeloof zeiden (Johannes 7:3-6): dat Jezus, eenmaal in het openbaar opgetreden zijnde, Zich ook nu als de Heer in zijn heerlijkheid moest openbaren. Niets gaf daartoe een betere en geschiktere aanleiding en gelegenheid dan het ontbreken van wijn in dit ogenblik. Hoe dit zij, zij meende dat hier een behoefte was, waarin door Hem moest voorzien worden, op welke wijze dan ook. De gelovigen ontvangen niet zelden ingevingen uit de Heilige Geest, die zij echter niet op behoorlijke wijze, of ook wel te voorbarig uitspreken of uitvoeren. Waarom bleef de anders zo zwijgende Maria niet ook hier zwijgen, en in stilheid letten op hetgeen haar Zoon, de Heere, doen zou? Of zag Jezus zelf niet, dat er wijn ontbrak? Wat was nu het gevolg van hare tussenkomst? Dat de Heer de tussenkomst van zijn moeder in de dingen des koninkrijks afwees. Tussen het geloofsgevoel van Maria, en het doen gelden van haar moederlijke invloed op de Heer, was een grote kloof, welke Hij haar moest aanwijzen. Nu en voortaan kende Hij geen andere gehoorzaamheid, dan die aan zijn Vader, en geen anderen invloed en leiding dan die des Heilige Geestes. De Heere Jezus was nu en voortaan geheel vrij van mensen, ook van zijn moeder. Hiermee betoonde Hij de ware Leviet te zijn, die om van de wil van Gods Woord en Verbond tot alle zijn vleselijke betrekkingen zei: Ik ken u niet (Deuteronomium 33.9). Ook was Hij hiermee het toonbeeld ten opzichte van God zijn Vader, in hetgeen Hij van anderen ten opzichte van Zich zelven eiste in de woorden: Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig. Men zij echter voorzichtig om deze uitspraak des Heeren wel te wegen, alvorens haar voor Zichzelf toe te passen, en men wete daarbij wel, dat men nooit anders dan op Gods bevel, dus om waarlijk bovennatuurlijke redenen, en geenszins uit eigen wil en goeddunken, de natuurlijke banden verbreken mag. De Heer noemde zijn moeder: vrouwe; hoe edel en eerbiedig deze benaming ook zijn moge, zij is bij die van moeder wel deftiger, maar niet tederder. Daarom hebben de ongelovigen ook dit woord gretig aangegrepen, om er een smet op 's Heeren heilig leven van te maken. Doch zij dwalen hier, gelijk overal en altoos. De Heer had als Zoon zijn moeder lief met al de liefde, waarmee een zoon als Hij zijn eigen moeder kan liefhebben, doch tegelijk was Hij, gelijk David’s Zoon en Heer, Maria's Zoon en Heer, en in deze laatste hoedanigheid moest zij Hem nu leren kennen, eren en aanbidden, opdat zij zalig werd, gelijk alle zondaren en zondaressen zalig worden door het geloof in Hem. Merkt daarom op, dat de Heer in de Schrift Maria nimmer zijn moeder noemt. Later zei Hij tot dezulken, die de komst van zijn moeder en broeders aanmeldden: Wie is mijn moeder en wie zijn mijn broeders? Wie de wil mijns Vaders in de hemelen doet, die is mijn broeder, mijn zuster, mijn moeder! Ook aan het kruis, waar Hij zijn hoogste liefde aan zijn moeder als zodanig betoonde, door haar Johannes te geven tot een zoon in zijn plaats, herinnerde Hij haar, door haar niet moeder, maar vrouw te noemen, dat Hij niet naar het vlees, maar naar de Geest wilde gekend zijn, namelijk als de Middelaar Gods en van de mensen, van beide verlaten om beide te verzoenen. De woorden: Vrouw, wat heb Ik met u te doen? werden dus door de Heer gesproken uit de zelfbewustheid van zijn goddelijk Zoonschap, waarin Hij geen moeder kent, en alleen spreken kan van God, zijn Vader. Doch ziet hierin dan ook nu wederom een van de talloze bewijzen van de goddelijke oorsprong der Schrift, door haar voorzienende zorg tegen al de afdwalingen en ketterijen, die er ook ten opzichte van Maria als de moeder des Heeren zouden ontstaan. Gij weet, de Roomse kerk maakte van lieverlee alle in haar boezem ontstane onderwerpelijke dwalingen tot voorwerpelijke waarheden, tot onbewegelijke dogma's. Zij leert dan ook onder anderen, dat men tot de moeder moet komen, om gunstbewijzen van de Zoon te ontvangen. Doch hier staat duidelijk te lezen, dat dit niet waar is. Integendeel, Jezus scheidt zijn moeder van Zich af, niet van zijn persoon, maar van zijn ambt. Nog eens, Christus als zodanig kende of erkende niemand boven Zich en ontvingen van niemand bevelen dan van de Vader, en liet Zich door niemand leiden dan door de Heilige Geest, en daarom moest Hij Zich zelfs in zijn natuurlijke liefde jegens Maria verloochenen; want meent toch niet, dat alle deze dingen bij de

Heer zonder diepe gemoedsbewegingen geschiedden. Hoort gij het niet aan de toon, waarop Hij tot zijn moeder zegt: Vrouw! wat is er tussen u en Mij? dat Hij door haar woord heftig in de ziel is gegrepen, daar zij van Hem een gehoorzaamheid eist, welke Hij haar niet meer betonen mag? Ja, als wij de Schrift hadden moeten schrijven, wij zouden de Heer op de tederste en vriendelijkste wijze tot zijn moeder hebben laten spreken, doch Christus zelf houdt, gelijk ieder, zo ook zijn moeder op een eerbiedigen afstand, en juist daardoor is Hij (wij herhalen het) te tederder. De Heer is ook hierin als de zon, die des zomers op verdere afstand van ons is dan in de winter, doch haar stralen zijn van de winters schuins, maar in de zomer rechtlijnig naar ons gericht, en zo voelen wij haar invloed in volle kracht. De afstand doet het dus niet, maar de rechte plaatsing. Laat God verder van ons af zijn, als er maar een rechte lijn tussen Hem en ons is, dan is Hij ons toch meer nabij. God duldt niet die gemeenzaamheid, welke zich de aanmatiging veroorlooft, als ware men zijns gelijken. Hij wil, dat wij eerbiedig op een afstand van Hem staan, opdat Hij ons de rechtstreekse invloeden van zijn liefde kan doen genieten. Mij dunkt, dat mogen zij wel eens overwegen, die gedurig van God spreken als van aller mensen Vader, en van de Heer als aller mensen en kinderen Vriend, alsof dit niets ware, en maar zo vanzelf spreekt! Mijn ure is nog niet gekomen. De Heer drukt op het woord mijn ure. Gij ziet, Maria had moeten wachten op des Heeren tijd. En is het ook niet ons gebrek, om de Heer vooruit te lopen? Als gij aan boord van een schip zijt, en daar steekt plotseling een felle wind op, en gij ziet de kapitein op zijn post staan, zult gij dan tot hem het woord richten, of zult gij niet veel meer u stilhouden en toezien, wat hij in dat geval doen zal? Zo is het ook in het geestelijke. Wij letten niet op de tegenwoordigheid des Heeren, of willen Hem in onze voortvarendheid bewegen tot tussenkomsten, die Hij Zichzelf heeft voorbehouden. Later, toen de broeders des Heeren Hem drongen naar Jeruzalem te gaan, antwoordde Hij ook: mijn tijd is nog niet hier. De Heer heeft zijn eigen tijd, en wil daarin niet voorkomen worden. Zijn moeder zei tot de dienaren: zo wat Hij ulieden zal zeggen, doet dat. Terstond gevoelt Maria de bedoeling van het woord des Heeren, en treedt eerbiedig terug, terwijl zij de dienaren van zich afwijst, en heen wijst op Hem, die alleen te bevelen had en alleen gehoorzaamd worden moest. En nu, wat Maria hier tot de dienaren zegt, dat zegt zij tot geheel de Kerk: zo wat Hij ulieden zeggen zal, doet dat. Zeker, Maria was de gezegende onder de vrouwen, maar is deze onderscheiding Gods dan ook niet genoeg? De Roomse kerk, hiermee niet tevreden, maakte haar spoedig tot een koningin-moeder, en ten laatste heette het: "Onze moeder die in de hemelen is." Bijzonder de vrouwen in de Roomse kerk meenden reeds vroeg een vrouw als middelares voor zich te moeten hebben; doch Christus is de enige Middelaar voor allen: in Hem verenigt zich alles tot zaligheid van de man en van de vrouw. Ook hierin is Hij gelijk aan de zon, welker licht geen kleur heeft, maar wit is, omdat dit wit alle kleuren bevat; breekt deze enen witten straal en hij zal zeven kleuren tonen. Anderen in de Roomse kerk hebben Maria tot een koningin willen maken, opdat zij gezegd kon worden te regeren; doch, wij zien het hier, haar grootheid bestaat niet in zelf de zaken te doen, maar in het overlaten aan Christus om ze te doen. Ach, zo worden zij het meeste vergood, die er het minste mede gediend zijn; want Maria was waarlijk nederig, en haar eer lag niet daarin, dat zij invloed had op Jezus, maar dat Jezus invloed had op haar. Zij had daarbij een gelovig en verstandig hart. Uit een woord, dat niemand begreep, verstond zij wat de Heer wilde: zo kwam zij ook niet tot het graf van de Heer met de andere vrouwen, want zij had hef woord van de opstanding uit de mond van haar Zoon en Heer verstaan, en zij geloofde erin stilte aan. Het is opmerkelijk, dat wij haar hier voor de laatste maal in de Schrift horen spreken. Zij keerde van dat ogenblik af terug in de kring van die stillen in de lande, welke de innigste en tederste gelovigen zijn. Zij gevoelde, dat er tussen haar en haar Heer niet dezelfde gemeenzame omgang kon zijn, als met haar kind gedurende zijn kindsheid en jongelingschap. En zo openbaarde zich de Heer op de bruiloft te Kana in het woord tot zijn moeder: Vrouw! wat is er tussen Mij en u? als zelf de ware Bruidegom te zijn, die nu het ouderlijk huis had verlaten, om voortaan alleen zijn vrouw, de gemeente, aan te

hangen. En aldaar waren zes stenen watervaten gesteld, naar de reiniging van de Joden; om gebruikt te worden tot de veelvuldige wassingen, die bij de Joden in gebruik zijn. Zij waren van steen, om de koelheid en zuiverheid van het water te bevorderen. Elk houdende twee of drie metrieten. Een nu onbekende maat, maar een grote hoeveelheid, daar de wassingen bij zulk een feestelijke gelegenheid, die zich zeven dagen achtereen herhaalden, veel water vereisten. Deze watervaten waren thans zeker wel niet leeg, maar er was reeds veel uit gebruikt. Jezus zei tot hen: vult de watervaten met water. Alvorens Jezus wijn geeft, Vraagt Hij water. Vreemd, niet waar? Er was gebrek aan wijn, en Hij gebood water te brengen. Doch de Heer volgt altijd de lijn, die later de hofmeester aanwijst, om het beste het leste te geven. Eerst worden de zijnen water van een volle beker uitgedrukt, dan geeft Hij hun de wijn van de vreugde. Eerst moet de woestijn doorwandeld worden, dan geeft Hij het heerlijke Kanaän. Eerst moet het kruis, dan de kroon gedragen worden. De wereld doet het tegenovergestelde. Zij geeft het beste het eerst, zoals dit dan ook door de hofmeester naïef (zonder erg) aangegeven wordt: eerst de goede wijn, dan de mindere. En als de gehele voorraad op is? Ja, dan staan er nog watervaten half of geheel gevuld, waaruit ieder zijn dorst lessen kan. De wereld wordt spoedig moe met de uitdeling van haar gunsten. Haar lente en zomer en herfst duren kort en haar winter duurt lang, want na het leven heeft zij niets te geven dan de dood. Vergelijk maar eens de intrede van een vorst bij zijn uitvaart, en gij hebt de twee belangrijkste bladzijden uit de geschiedenis van de wereld. Haar begin is groot, haar einde is de dood. Maar de weg van God is eerst mislukking en verdrukking, en daarna overwinning en verlossing. Het begin is de dood van Christus, en het einde is het eeuwige leven van Christus en van allen, die Hem toebehoren, door te geloven in zijn gezegende naam. En zij vulden ze tot boven toe. Welk een overvloed! Jezus wilde niet, dat de vaten slechts gedeeltelijk gevuld waren; dat zou beneden zijn waardigheid geweest zijn. Waar de Heer geeft, geeft Hij meer dan koninklijk mild. Herkent toch de Heer hier en overal aan zijn wijze van spreken en handelen. Zoals Hij spreekt en handelt, kan geen mens, kan niet de hoogste van de engelen spreken of handelen. Christus doet wat Hij anderen beveelt te doen: Hij geeft een volle, geschudde, opgehoopte, overlopende maat. Dat kunnen zelfs vele Christelijk welgezinde mensen niet begrijpen, want onder deze zijn niet weinig gierige mensen, die naar het beginsel van zuinigheid, dat zij volgen, in een geval als het onderhavige, misschien wel genoeg zouden gegeven hebben, maar overvloed, en dat van wijn, en dat nog wel van de beste wijn, nadat men reeds veel gedronken had, zodat een mindere soort overvoldoende zou geweest zijn nee, dàt zou bij hen niet opgekomen zijn. Doch het hart van de Heer is dan ook nog iets anders dan het hart van velen, die zeggen Hem te belijden. Och, er zijn zo weinige mensen, die anderen overvloed gunnen, en nog minder, die anderen overvloed geven. Het genoeg is voor de meesten het hoogste punt, waartoe zij met hun liefde kunnen opklimmen. Zij geven, ja, doch het is hun geen vermaak, maar een dwang of drang of persing, waarvan zij zich niet altijd mogen of kunnen ontslaan. En toch moge ieder het wél weten, dat, zolang het geven hem nog geen genot, geen vreugde, geen vermaak is geworden, hij nog in het geheel niet gegeven heeft naar de wil van God, die alleen de blijmoedigen gever liefheeft, 2 Corinthiërs 9:7. Bij de Heer is het een lust te geven; Hij doet niets liever dan geven. Hij klaagt enkel over het gebrek aan vragers, nooit over de te groten toevloed van bidders en ontvangers. Hij wil dat allen tot Hem komen en rust vinden voor hun zielen, Hij wil ze allen vergaderen onder zijn vleugelen, om ze te beschermen voor alle kwaad. Trouwens Hij is de Heer; zijn rijkdommen zijn als zijn barmhartigheid en liefde onuitputtelijk, en wij zijn arme schepselen; nochtans wil Hij, dat er tenminste iets van zijn lust tot geven in ons zij; want zonder zo iets in ons eigen hart te hebben, kan men ook des Heeren goedheid niet recht vatten. Daarom menen ook sommige van de gierige mensen, waarvan wij zo even spraken, dat alleen het geschepte water wijn werd, en het niet geschepte water bleef zoals het was; doch gij gevoelt dat men hiermee de Heer zuinig wil maken ten koste van zijn waardigheid. Geeft ook God in de natuur niet alles in de meeste overvloed? Geeft Hij ons enkel water en brood om te leven, of niet ook de wijn, en de grootste

verscheidenheid van de heerlijkste groenten en vruchten, met een menigte van toespijzen bovendien? Welnu, de Heer van de natuur is de Heer op de bruiloft te Kana. Hij geeft overvloed van wijn tot gebruik over tafel, en als voorraad in de vaten; het is zijn geschenk aan de bruidegom en de bruid voor hun gasten. De Heer vreesde niet wat zo velen vrezen, dat men bij het geven van overvloed er misbruik van maken zal. Zulk een vrees is gewoonlijk het bedeksel van een nauw hart of een bekrompen denkwijze; nee, de Heer geeft overvloed, om in het midden van de overvloed matig te zijn. Het is dan ook een verkeerd begrip van sommigen, die door verplichtingen op te leggen de mensen buiten de mogelijkheid willen stellen onmatig te zijn. God daarentegen begrenst des mensen vrijheid niet door iets uitwendigs, maar door iets innerlijks, door zijn Woord en gebod. Hij zegt tot de mens: "Gij moet kunnen, maar niet willen zondigen". Leefde de Heere Jezus ook wellicht als Johannes de Doper, opdat men van Hem niet zou kunnen zeggen: Deze mens is een vraat en een wijnzuiper? Nee, de Heer liet dit van Hem zeggen, en toch was het tegendeel waar. En Hij zei tot hen: schept nu, en draagt het tot de hofmeester. Welk een kiese, koninklijk eenvoudige wijze van wonderen te doen. De Heer zegt niet tot het water: "Word wijn!" ook niet tot de dienaren: "Brengt de wijn tot de hofmeester!" Neen, dit zou een valse wonderdoener, of een wonderdoener in een verdicht verhaal gedaan hebben; doch zoals het nu geschied is, was het alleen de Heere waardig. Vooreerst doet de Heer zijn wonderen nooit met enige ophef; Hij noemt ze zelf niet eens wonderen, maar goede werken, die Hij naar de wil des Vaders de mensen toont. En waarom noemt Hij ze eenvoudig zijn werken? Omdat het doen van wonderen zijn natuurlijke bezigheid is, zodat het veeleer een wonder is, als Hij geen wonder doet; want dit is een inhouden van zijn kracht. Gelijk de zon omringd is van haar stralen, zo is de Heer van de heerlijkheid omringd van zijn wonderen; want Hijzelf is het wonder aller wonderen, en zijn naam is de Wonderlijke. Kan een koning tot zijn volk komen zonder gevolg? Evenmin kon de Messias komen tot Israël zonder wonderen. Hij is de Heer. Stond de Heer ooit verbaasd over een wonder? Nee, de mensen waren soms buiten zichzelf van verrukking bij het zien van zijn grote daden en riepen het uit in de woorden: Wij hebben heden ongelofelijke dingen gezien! Maar de Heere zijn de wonderen zo gemeenzaam als ons de meest dagelijkse verrichtingen, en de doden wekt Hij op, gelijk wij onze slapenden wakker maken. Trouwens een wonder is een betrekkelijke zaak. God heeft een menigte levenskringen aan elkaar ondergeschikt gemaakt, en wat nu in de ene levenskring een wonder is, dat is voor een andere, hogere, hemelse levenskring een gewone zaak. Wij kunnen dus gerust zeggen, dat er voor God, en dus ook voor Christus, geen wonderen bestaan, maar enkel werken, die echter voor ons, in onze lagere, aardse levenskring, waarachtig wonderen zijn. In plaats dus van het wonder voor onmogelijk te houden, zoals de ongelovigen doen, moeten alle verstandigen inzien, dat wonderen de volstrekt noodzakelijke gevolgen van een waarlijk Goddelijke verschijning, openbaring of komst op menselijk gebied zijn. Waar God komt, daar moeten de wonderen onmiddellijk volgen, want de komst van God is zelf een wonder. Nu is Christus God geopenbaard in het vlees, en uit dit wonder vloeien alle zijn andere wonderen zo vanzelf voort als de beken uit de bron en de stralen uit de zon. Daarom bevat het Evangelie niet enkele op zichzelf staande wonderen, maar veeleer een organisme, een levend samenstel van wonderen. Het is dus meer dan vermetel, God de macht te ontzeggen van dingen te doen, die buiten de kring van onze begrijpelijkheid liggen en meer dan dwaas óók. Want wat is ons niet onbegrijpelijk? Begrijpt iemand hoe hij bestaat uit lichaam en ziel? Nochtans bestaat hij. Zo is ook de vraag niet: is het wonder begrijpelijk? maar: is het onbestaanbaar? dat is: is het onmogelijk voor Hem, voor wie niets onmogelijk is? Zijn de wonderen van de Schrift onnatuurlijke en daarmede ongerijmde wonderen? Immers niet, zij zijn integendeel de meest natuurlijke uitdrukkingen van Gods macht en heerlijkheid. Zij zijn niet tegen de natuur, maar overeenkomstig de natuur. Zij zijn de vruchten van de gewone wetten en krachten van de natuur, maar die wetten en krachten door Goddelijke almacht geconcentreerd, als in één brandpunt gebracht. De verandering van water in wijn en de later plaatshebbende vermenigvuldiging van

de broden zijn hiervan de voorbeelden en toonbeelden. Brengt niet de wijnstok uit de sappen, die hij in zich heeft en ontvangt, de druiven en de druiven de wijn voort, en brengen niet weinige graankorrels in de aarde gezaaid, vele graankorrels, en die vele graankorrels meel tot vele broden voort? Welnu, wat de natuur in de loop van maanden doet, dat doet Christus hier en bij de vermenigvuldiging van de broden in één ogenblik. En kan dat bevreemden? Heeft God de middelen nodig? Heeft Hij de wijnstok nodig om wijn, en het zaaien van de graankorrels nodig om meel, en de kunst, om brood voort te brengen? Immers nee, die de wijnstok voortbrengt, kan ook de wijn voortbrengen, en die de graankorrel voortbrengt, kan ook het brood voortbrengen. Ik zou niet weten hoe voor het een meer macht vereist wordt dan voor het ander. Ja de wonderen van de Schrift zijn zo weinig onnatuurlijk, dat zij zelfs overeenkomstig zijn met de tijd waarin, en de plaats waar zij plaats vinden. Of is de verandering van water in wijn niet op zijn plaats en tijdig bij een bruiloft, waar wijn ontbreekt, en de vermenigvuldiging van brood, waar een grote menigte volks van honger dreigt te bezwijken? Zo zijn de Egyptische plagen ook zelfs grotendeels Egyptische natuurverschijnselen. God wilde er juist de Egyptenaren mee verkondigen, dat Hij de Heer van de natuur en aller volken was. Men zegt: ook al de valse godsdiensten hebben haar wonderen. Het is zo, doch welke wonderen? Wonderen die Gode geheel onwaardig zijn, en die bovendien alleen voorvallen in de grijze voortijd, in de nacht van het begin der volken, in hun vóórhistorische tijd. Maar bij de ware godsdienst, de godsdienst van de Schrift, geschiedt juist het tegendeel. Daar geschieden geen wonderen dan Gode ten hoogste waardig, en daar geschieden zij niet vóór de historie, maar gedurende de historie van de Schrift, buiten welke wij geen wonderen kennen, en niet in het allereerst begin en nu en dan, nee, de geschiedenis van de wonderen doorloopt honderden, ja duizenden jaren. Vóór de zondvloed geschiedde er geen enkel wonder. Eerst na de ontwikkeling van het menselijk geslacht, toen ieder kon zien en oordelen en onderscheiden, kwamen de wonderen Gods, van de Schrift, de ware wonderen. Verdichte wonderen moeten voor het licht van de beschaving verdwijnen, gelijk het bijgeloof aan spoken en heksen voor dàt licht verdwijnen moest en verdwenen is; maar de wonderen van de Schrift zijn in het volle licht van de beschaving, in het midden van de meest verstandelijke ontwikkeling van Israël en van de volken geschied, en alleen het voor alle overtuiging onvatbare ongeloof van vroegeren en van onze tijd kan hun Godewaardigheid en historische waarheid niet aannemen. En zij droegen het. Gij ziet, hoe de Heer in alles bij allen aan het geloof gelegenheid geeft, om zich werkzaam te tonen. Hij roept door alle zijn woorden en alle zijn daden het geloof tot werkzaamheid op. De dienaren moesten het op zichzelf meest ongerijmde doen: Zij moesten het water uit de stenen watervaten tot de hofmeester brengen. Het ongeloof zou zulk een ongerijmd bevel niet hebben opgevolgd, maar, aan geen wonderen gelovende, geweigerd hebben te gehoorzamen, of althans eerst onderzocht, proefondervindelijk zich verzekerd hebben, of het water wel in wijn veranderd was, eer het de hofmeester gebracht werd, om bij hem geen dwaas figuur te maken; en daar nu het water eerst onder het gedragen worden door de knechten naar de hofmeester tot wijn werd, zo zou het ongeloof ook hier weder, zoals het overal doet, Gods zaak bedorven hebben. Doch de dienaren stonden nu niet meer onder het bevel van Maria, maar onder de machtigen indruk van de almachtige Meester. Zij konden en wilden niet anders dan gehoorzamen. Zij droegen het geschepte naar de hofmeester. En ziet nu de verborgen God, die zich tegelijk openbaart. Tussen het water in de watervaten en de proevende lippen van de hofmeester ligt het almachtig woord van God, en het wonder is geschied. Men zou het een wonder zonder woorden kunnen noemen. Het geschiedde alleen door 's Heeren wil en zonder dat iemand wist wat er eigenlijk gebeurde. Ook moest niemand er van weten dan de hofmeester; deze moest het uitbrengen. Toen nu de hofmeester het water, dat wijn geworden was, geproefd had. Hier horen wij nu eerst dat het water wijn geworden is. De Heer had er geen woord van gezegd, en de dienaren hadden er bij het scheppen niets van gezien. Kan men schoner verhalen en kan men het met minder woorden doen? En hij wist niet vanwaar de wijn kwam, maar de dienaren, die het water geschept

hadden, wisten het. Zij hadden dus nog water geschept, maar eer het tot de hofmeester kwam, was het wijn. Zo riep de hofmeester de bruidegom, en zei tot hem: iedereen zet eerst de goede wijn op, en wanneer men wel gedronken heeft, alsdan de mindere; maar gij hebt de goede wijn tot nu toe bewaard. De hofmeester proeft de wijn en vindt hem uitnemend, maar vindt het tegelijk vreemd, dat hij zo uitnemend is. Hij verwondert er zich echter niet anders over dan met een hofmeestersverwondering, en nu krijgt de bruidegom de lof, die Jezus toekwam. De hofmeester spreekt tot de bruidegom naar zijn ambt en karakter; want de Schrift laat ieder mens zeggen wat hij waarlijk gezegd heeft. Zij heeft een afkeer van alle gemaaktheid, ook in de taal en spraak, waardoor men zich van en boven anderen wil onderscheiden. In verdachte verhalen spreken meestal de meest onderscheidene mensen even verstandig, welgemanierd en beschaafd. Niet alzo in het Boek van de Waarheid, de Schrift. Voorts spreekt de hofmeester naar de Oosterse wijze van handelen bij de maaltijden. Wij, Westerlingen, doen het tegenovergeste1de, en naar mijn gevoelen, met minder verstand; want als men wél gedronken heeft, is de fijne wijn aan ons verspild. De fijne wijn is geen sterker, maar een zachter prikkel, en voor het proeven van deze is men verstompt, als men gewone wijn wél gedronken heeft. Hoe dit echter zij, de Heer geeft niet enkel wat Hij geeft in de grootste hoeveelheid, maar ook van de beste hoedanigheid. En zo moeten wij ook doen. Er kunnen redenen zijn dat wij niet geven; dit zij dan zo; maar als wij geven, laat ons dan niet geven het afval, of hetgeen wij zelf niet gebruiken kunnen, maar het beste dat wij geven kunnen. Dit beginsel der tekenen. Gij ziet de wonderen van Christus zijn geen toevallige op zichzelf verstrooid staande gebeurtenissen, maar reeksen van wonderen, die reeds bij Zacheria in de tempel begonnen, en daarna in het kind Jezus bij diens terugkeer uit Egypte eindigden, doch nu weer van Christus uitgaan en zullen voortgaan tot aan het einde der Schrift. Der tekenen. Johannes noemt de werken des Heeren meestal met dit woord. Tekenen zijn bewijzen, kenmerken, die de Heer van de heerlijkheid als zodanig onderscheiden moeten en onderscheidden. De Heer begint dan ook terstond zijn openbaar verkeer onder zijn discipelen en hier in het familieleven, en straks onder het volk, met het doen van wonderen. Hij onderscheidde zich hiermee volstrekt van Johannes de Doper. Trouwens zou het wonder bij Johannes gevoegd hebben? Moest de Heer niet noodzakelijk een hoger getuigenis hebben dan de dienaar? Heeft Jezus gedaan te Kana in Galiléa. De vraag: Als de Heer wonderen zal doen, met welk een wonder zal Hij dan beginnen? was een raadsel, dat niemand vooraf kon oplossen; doch hoe heerlijk en boven alle menselijke berekening heeft de Heer zelf dit opgelost! Doch hoe! de Man van smart op een bruiloft, en Hij, die weigerde de steen in brood te veranderen, verandert nu het water in wijn! Zeker zou dit wel de laatste plaats en ook de 1aatste daad geweest zijn, waar mensen, indien het van hen afgehangen had, de Heere Jezus toe zouden hebben laten komen. Doch het geloof weet, dat Jezus' deelneming aan de bruiloftsvreugde, en het mededelen van zijn vreugde in de kostbare wijn, de vrucht is van zijn vasten en bidden, van zijn hongeren en verzocht worden en triomferen in de woestijn. En nu, Hij die alles weigert aan de duivel, weigert niets aan de zijnen. "Jezus is de vreugdegever, en de vreugde die Hij geeft, is de vrucht van zijn lijden". Deze waarheid, die hier begint, wordt voortgezet tot aan het einde van de Evangelische geschiedenis. Johannes de Doper kon van de Jordaan niets anders dan telkens terugkeren tot de woestijn, en zich voeden met sprinkhanen en wilde honing, maar de Heer, eenmaal in de woestijn vertoefd hebbende, treedt niet weer in haar terug dan later met zijn discipelen om Zich een weinig te verpozen; maar uit de woestijn treedt Hij nu in de vreugde van de bruiloft, om er de ontbrekenden wijn overvloedig te geven. En toch, is het niet vreemd? zijn de genoemde tweeërlei richtingen in de kerk gebleven: die van Johannes de Doper, welke zich van de wereld afzondert, en die van de Heer, welke, na innerlijk van de wereld afgezonderd te zijn, uiterlijk tot haar wederkeert, om er alles in te heiligen en in alles het Christelijk beginsel te planten. Dit laatste is ongelijk moeilijker dan het eerste. Wij willen echter de lieden van de eerste richting niet veroordelen. Die sterk is, eet alle spijs; die zwak is, eet enkel moeskruiden. Doch de Heer achtte de wettige, de door God

vergunde vreugde niet beneden Zich; Hij heiligde al de zegeningen Gods van dit leven. Hij ging met zijn komst tot een bruiloft, en met zijn voorziening in het gebrek aan wijn, althans die richting te keer, welke vermeent dat de zegeningen des levens enkel voor de goddelozen zijn, en die de godvruchtigen toeroept: "Neemt weg de wijn, en drinkt water!" De uitersten zijn altijd gevaarlijk, omdat zij niet zelden geweldige terugwerkingen hebben. Nog eens: de Heer wil hebben dat het koninkrijk van God in ons zij, en niet besta in hetgeen eten en drinken betreft, en waarvan men zeggen kan: raak dit niet aan, en smaak dat niet; maar in het betonen van de kracht Gods, die in ons is. Niet dat wij niet alle pogingen tot beteugeling van de onmatigheid zouden prijzen wie zou er niet over juichen? Maar het beginsel van het geloof moet ongeschonden blijven: dat niets het geweten kan binden dan Gods Woord. Natuurlijk kan ieder zich tot alles wat hij wil vrijwillig verplichten, doch dit is een persoonlijke, burgerlijke, maatschappelijke zaak, niet een zaak des geloofs. Het Evangelie gebiedt alles wat wèl luidt, maar laat de wijze hoe aan ieder over, en schrijft in dit opzicht niets verbindends voor. Niets is dan ook gevaarlijker, dan van dit beginsel af te wijken. De Roomse kerk die, zoals wij opmerkten, in alles de dwaling tot een vast stelsel heeft uitgewerkt, heeft, door af te wijken van het eenvoudig Woord van God, al haar innerlijke kracht aan blote uitwendigheden ten koste gelegd, en staat nu voor het geloof als een prachtige kerk, waarin niet de doden leven, maar waarin de levenden sterven. Daarom, nog eens, wachten wij ons voor uitersten in alles, maar vooral in het geestelijke. Wij, mensen, zijn geplaatst tussen lucht en water op het droge; alleen op dat midden kunnen wij leven. Daarom moeten wij ook dàt uiterste vermijden, dat wij de verandering van water in wijn door de Heer zo voorstellen, alsof het een zaak van weelde zou geweest zijn, zoals de ongelovigen doen, die ook het nietigste aangrijpen, om de zaak in een kwaad daglicht te stellen. Nee, de wonderen des Heeren geschiedden meestal, en ook dit wonder geschiedde tot vervulling van een bestaande behoefte. Ware dit wonder geschied te Jeruzalem in een aanzienlijk huis, dan ja, zou het misplaatst zijn geweest, want het zou alsdan een tentoonspreiding van en aanmoediging tot weelde zijn geweest, die beneden de waardigheid van de Heer was; doch in dat kleine dorpje van Galilea, in dat eenvoudig huisgezin, op dat schamel feestmaal, waar zelfs bij het bruiloft houden de wijn ontbreken kon, daar was de behoefte de roepstem, die Christus riep om in de nood te voorzien. En dat Hij dit nu mild en overv1oedig doet, dàt, wij hebben het gezien, kon niet anders. De Heer van de heerlijkheid kan op geen andere dan op een alle menselijke gedachten overtreffende heerlijke wijze helpen. Gesteld echter dat de Heer er niet in voorzien had, welk een treurige afloop zou het zo vreugdevol begonnen feest gehad hebben! Als men zijn gasten niets meer kan voorzetten, dan is wel de vreugd van de gastheer en van de gastvrouw ten einde en hun verlegenheid moet wel, zolang toenemen, totdat de gasten uit verveling heengaan. En dat zou in de tegenwoordigheid des Heeren kunnen geschieden? Onmogelijk. En heeft zijn heerlijkheid geopenbaard. Hier valt een nieuwe lichtstraal op dit wonder. Wat van dat eerste wonder gezegd wordt, is van al de volgende wonderen waar. De Heer openbaart er zijn heerlijkheid mee. Doch anders is het vreemd, dat Johannes dit juist opmerkt van dit wonder. Hoe! is het niet veel groter een melaatse te reinigen, een bezetene te verlossen, of een dode op te wekken, dan het water in wijn te veranderen tot verhoging van de feestvreugde van enige bruiloftsgasten? Wij antwoorden: nee; voor de Heer is alles even groot en even licht. Al de wonderen, die wij daar opnoemden, zullen ook volgen, en nog vele andere bovendien, maar bij des Heeren eerste wonder moest juist alles wat op droefheid, ziekte of dood geleek, verwijderd, en alles wat leven en vreugde heet, aanwezig zijn. De Heer begint het koninkrijk van God, waarmee het zal eindigen: met een bruiloft. Hij viert zijn triomf over de satan, en die triomf is het tezamen zijn met de zijnen aan de bruiloftsdis, nu nog van een ander, eenmaal van Hemzelf, een bruiloftsdis waarop geen wijn ontbreken kan. Gij weet, het huwelijk is een Goddelijke instelling. God zelf zegende het huwelijk en de Heer bevestigde die zegen door zijn tegenwoordigheid op de bruiloft. En gij weet ook, dat het huwelijk door geheel de Schrift heen het beeld is van Gods betrekking tot het

volk zijns verbonds. In het Oude Verbond is God de man, de gemeente van Israël de vrouw, en in haar zonde de overspelige en verlatene vrouw, zonder haar echter de scheidbrief voor altijd gegeven te hebben, Jesaja 50:1, Jeremia 3:8-12. Maar onder het Nieuwe Testament, waarin alles in Christus nieuw geboren wordt, alles van nieuws op begint, alles tot eeuwige jeugd en bloei komt, is de betrekking des Heeren tot de gemeente niet meer die van Man en Vrouw, maar van Bruidegom en Bruid, en wordt de zaligheid voorgesteld onder het beeld van de Bruiloft van het Lam. De bruiloft heeft dan ook in de Schrift een doorgaande betekenis van heerlijkheid. Het koninkrijk van God wordt er mee aangekondigd in de woorden: Komt, want alle dingen zijn gereed. Komt tot de bruiloft! dat wil zeggen: gelooft alleen, want het werk is door Christus volbracht. En nu weet gij ook ten laatste, dat de feesten oorspronke1ijk bij Israël tehuis behoren. De Christenen hebben ze ook wel, maar zij vieren ze niet als feesten; daarin mogen zij van de Joden nog wel iets leren. God gebood Israël feest te vieren, en Hij gaf niet een enkelen dag van vreugde, maar ook voor de bruiloft een gehele week, als het beeld van een volle blijdschap van het gehele leven. Nog altijd wordt dan ook de bruiloft bij de Joden acht dagen lang gevierd; en nu moet gij in Polen komen, waar nog de aloude gewoonten van de Joden in stand bleven, om te zien, hoe oudtijds algemeen in Israël het bruiloftsfeest gevierd werd! Het is geen tempelfeest, en geen volksfeest, maar een familiefeest, en daarmee de grondslag van alle andere vreugde; trouwens het gezin is de grondslag van de staat, en al naarmate het huwelijk geëerbiedigd wordt, is ook de zedelijke gesteldheid van de staat; vraag hoe een volk, hoe een mens over het huwelijk denkt, en gij kent beider karakter. Het huwelijk wordt dan ook altijd meer het grote vraagstuk der Europese maatschappij. Onder de inzettingen Gods, die door de Heer het meest gehandhaafd zijn, beslaat het huwelijk een eerste plaats. Hoe dikwijls heeft de Heer gesproken tegen het willekeurig verlaten van de vrouw! En hier handhaaft Hij het huwelijk niet met redeneringen, maar door een daad van heerlijkheid. Hij gaf hier vreugde, enkel vreugde, een oase in de woestijn, waarvan alle dorheid ver moest zijn. Zo denkt nog heden de Jood, die niet geheel van godsdienst vervreemd is, over zijn feestviering. Al zit hij neer in diepe rouw en de sabbat licht aan, dan legt hij zijn rouwkleed af, en hij kleedt zich, want de sabbat gaat bij hem boven de droefheid. Ook wil God, dat wij altijd en van ganser harte zijn, wat onze toestand medebrengt. Daarom moet men op een bruiloft aan niets denken dat aan de vreugde, die ons daar in 's Heeren tegenwoordigheid voegt. Of zou gij menen, dat het gepast geweest ware, dat, terwijl de Heer op de bruiloft te Kana was, een melaatse of bezetene tot Hem gekomen en door Hem genezen ware? Nee, hier kwam Hij enkel vreugde brengen. Hier moest wel het gebrek gezien worden, maar voor een ogenblik en als noodzakelijke voorwaarde van het wonder. De Heer was gekomen om genade te brengen, en de wijn is het beeld van de genade. Immers, Hij geeft de zijnen wijn te drinken, zelfs in het avondmaal, in het midden van zijn lijden, als de liefelijke vrucht van dàt lijden. En nu nog één opmerking. De Heer begint zijn wonderen niet met zijn macht te tonen aan de mens, maar aan de natuur. Begon niet ook de eerste schepping en het eerste werk des Heilige Geestes in die schepping met het water? Is hier niet weer een ongezochte, maar door God neergelegde en door ons mensen gevondene overeenstemming tussen de eerste en tweede schepping? Doch zie nu ook tegelijk de tegenstelling van de oude en de nieuwe bedeling. Veranderde Mozes het water in bloed, Christus veranderde het water in wijn. Nog eens, kunnen zulke overeenkomsten en tegenstellingen door mensen gemaakt worden, of brengen zij niet de bewijzen van hun goddelijken oorsprong mee? En zijn discipelen geloofden in Hem. Zijn discipelen. De Heer openbaarde door dit wonder zijn heerlijkheid niet in het openbaar, maar in de huiselijke kring, onder enkel vrienden, en bijzonder aan zijn discipelen. Dit kon uit de aard van het wonder niet anders zijn; zo iets doet de Heer niet anders dan voor de zijnen. De Heer verkoos zich discipelen, niet tot het geven van een troon en kroon op aarde, maar om Hem te volgen, waar Hij zou heengaan; en ten einde hen nu in te leiden in de diepte van zijn lijden, begint Hij met hen heen te leiden naar een bruiloft, welke het beeld van de eeuwige vreugde is. De staat van

de gelovige is nog heden geen andere. Tussen de bruiloft te Kana en de bruiloft van het Lam lag voor de Heer zelf bij uitnemendheid, en bij de discipelen als noodzakelijk gevolg, de strijd, de smart, het lijden. De discipelen geloofden in Hem. Het einde van de werken des Heeren moet zijn, dat men van de zaak komt tot de Persoon. Zeker, het wonder was voortreffelijk en de wijn was het ook; maar des Heeren persoon was nog eindeloos voortreffelijker. Is het aannemen van de Heere Jezus zelf niet de vrucht van al de wonderen, die Hij gedaan, en al de Woorden, die Hij gesproken heeft, zo zijn zij aan ons verspild. Ik spreek nu reeds zo vele jaren, maar ik begin hoe langer hoe meer te begrijpen, dat al het ontdekken en opmerken van de waarheden en schoonheden van Gods Woord niets betekent, als het ons niet in de Heer zelf doet geloven. Al dat spreken en schrijven over de waarheid is blad en bloesem; alleen het geloof in de Heere Jezus is de liefelijke en blijvende vrucht. De wijn, die Christus geeft, is voor een tijd, maar Hijzelf blijft in eeuwigheid. Daarna ging Hij af naar Kapernaum. Nauwelijks had de Heer zijn heerlijkheid, dat is zijn Godheid (want een andere heerlijkheid des Heeren is er niet) geopenbaard, of terstond verbergt Hij zich weer in de eenvoudigheid en nederigheid van zijn mensheid, en verwijdert Hij zich van de plaats van zijn wonderen; ja spoedig zullen wij Hem horen spreken van zijn lijden aan het kruis en zijn dood; want de Schrift en het leven van de Heer is vol van de allergrootste en allerontzettendste contrasten. Nee, met Jezus blijft het niet bij een bruiloft. Hij en zijn moeder en zijn broeders en zijn discipelen. De Heer stond niet geheel alleen, zijn huisgenoten vergezelden Hem nog overal; later, na de gevangenneming van Johannes, zal de Heer meer met zijn discipelen alleen zijn, ofschoon zijn moeder en zijn broeders gedurig tot Hem kwamen; trouwens, zij waren naar het vlees ook de naasten, en waren bovendien natuurlijk graag aanschouwers van zijn machtige daden en hoorders van zijn indruk makende woorden. En zij bleven aldaar niet vele dagen. Wij zullen later zien, dat de Heer Kapernaum (een kleine, bloeiende stad aan het meer Gennézareth, op de weg van Damascus naar de Middellandse Zee) tot vast verblijf kiest, en van daar zijn reizen door geheel het land doet. Thans bracht de Heer een kort bezoek aan deze plaats, waar wellicht sommigen van zijn discipelen woonden.

2:13 Het eerste Paasfeest.
En het Pascha van de Joden was nabij. Deze tijdsbepaling is gewichtig. Want wij hebben hierin een vast punt voor de Evangelische geschiedenis. Gelijk bij de geboorte, zo was Johannes de Doper ook in zijn bediening de Heer zes maanden vooruit. Er was nu een jaar verlopen, waarvan in het eerste half jaar Johannes alléén doopte en predikte; toen werd Jezus gedoopt en bereidde Deze zijn bediening in Israël voor. En Jezus ging op naar Jeruzalem. De reis uit Galilea naar Jeruzalem kon op drieërlei wijze in drie dagen plaats hebben: 1. van Nazareth over Naïn en Endor, naar Scylopolis aan de Jordaan, door Samaria over Sichem en Bethel naar Jeruzalem in een rechte lijn; een weg van acht en twintig uren gaans; 2. van Scytopolis, met vermijding van Samaria, over de Jordaan naar Peréa, langs de oostzijde van de rivier tot tegenover Jericho; wederom over de Jordaan langs de grote weg van Jericho naar Jeruzalem, een weg van ongeveer zes en dertig uur gaans, die gewoonlijk door de karavanen van Galilese opgangers naar de feesten werd genomen; 3. De enigszins langere en minder gewone weg uit Galiléa naar Dor aan de zeekust en verder over Cesaréa, Antipatris, Diospolis of Lydda, door het zuidelijk gedeelte van het gebergte Efraïm naar de hoofdstad. De Heer gebruikte voornamelijk de twee eerste wegen bij afwisseling Tot hiertoe was Jezus nog niet in het openbaar in zijn hoedanigheid als de door Johannes aangekondigden Zoon van God onder zijn volk opgetreden. Dat zou Hij nu voor de eerste maal doen te Jeruzalem, en wel in de tempel, in het huis van zijn Vader. Ja, aldaar zou Hij zijn werk onder Israël beginnen, en de vierhonderd jaren lang afgebroken Schrift weer voortzetten door haar te vervullen in de reeds vroeger aangehaalde woorden: Snel zal tot zijn tempel komen de Heer, die gijlieden zoekt, en Hij zal de kinderen van Levi reinigen.

2:14 De Heer en de kooplieden in de tempel.

En Hij vond in de tempel, die ossen en schapen en duiven verkochten, en de wisselaars daar zittende. Onder het voorgeven om het de lieden, die van verre kwamen of Jodengenoten uit de vreemde waren, en die offeren moesten en met vreemde muntspeciën bij de ingang niet konden betalen, licht te maken, had zich allengs een markt in de tempel gevormd, de godvruchtigen tot ergernis, maar de wereldse mensen tot groot gerief en de kooplieden tot groot voordeel. De Heer behoorde in alle zijn betrekkingen, namelijk als Israëliet, profeet, priester en koning, in de tempel. Vroeger was Hij er geweest als kind, nu kwam Hij er als de Zoon en Heer des huizes, en betoonde dit terstond door er uit te drijven, die er niet in behoorden. En een gesel van touwtjes gemaakt hebbende, dreef Hij ze allen uit de tempel. Gij begrijpt toch wel, hoop ik, dat de Heer dit kleine beeld van een grote zaak niet ter hand nam om er mede te slaan, maar enkel om er een uitdrijvende beweging mede te maken. De nietigheid van het werktuig immers geeft te kennen, dat hier geen lichamelijke kracht, maar een goddelijk gezag uitgeoefend werd. De heerlijkheid van de Zoon van God ligt daarin, dat Hij zonder middelen, of door in zichzelf machteloze middelen, en dus alleen door geestelijke, goddelijke krachten grote dingen doet. Zijn opheffing van dit nietig wapen was genoegzaam, om allen, met alles wat niet tot het huis Gods behoorde, te doen uitgaan. Daarom is dan ook deze gesel in de hand des Heeren het zinnebeeld van de hervorming van zijn kerk. Johannes de Doper had de Messias aangekondigd als komende met de wan in de hand, om zijn dorsvloer te doorzuiveren; welnu, daar staat Hij met die wan, en Hij zuivert zijn dorsvloer, en zo staat Hij op de dorsvloer van zijn kerk al de eeuwen door. Ach wie weet het niet, al is iets nog zo rein en heilig in zichzelf, zodra het tot en in de mensen komt, hecht zich de onreinheid er aan vast en de reiniging is gedurig weer nodig. Daarom is er geen zuivere kerk op aarde, en daarom geeft de Heer tijden van zuivering. Ik zeg tijden, want gelijk de Heer zijn profetische bediening onder Israël aanving, zo besloot Hij die ook met de reiniging des tempels, en wel met verhoogden ernst; want toen was de tempel van een huis van koophandel reeds tot een moordenaarskuil geworden, Mattheus 21:12,13. Ook in onze tijd behoeft de kerk een grote zuivering, want zij is, zonder overdrijving gesproken, een wezenlijk Babel, een plaats van verwarring geworden, waarin de een predikant juist het tegendeel zegt van de anderen, en de kansel, opgericht tot handhaving van het Christendom, gebruikt wordt om het te bestrijden, te verminken en, ware het mogelijk, uit te roeien. Het is dan ook een tijd van uitwendige oplossing. De uitwendige heerlijkheid verdwijnt overal, maar daarom nog niet de innerlijke heerlijkheid. Op deze moeten wij zien, om getroost te zijn voor het verlies van de andere. Er is een tijd dat de rups zich moet inspinnen, opdat de vlinder uitkome. Het lichaam van de kerk neemt af, wij erkennen het, maar ook het tegenwoordige lichaam van de kerk moet in de dood, ten einde het onverderfelijk opstandingsleven deelachtig te worden. Alvorens het koninkrijk van God zich uitwendig met zichtbare heerlijkheid in de wederkomst van Christus openbaart, moet het Woord des Heeren altijd meer waar worden: Het koninkrijk Gods is binnen ulieden- Wij zien dan ook, dat bij de altijd groter wordenden afval de opwekking bij de oprecht gelovigen altijd groter wordt. Wij klagen over egoïstische, onkerkelijke, onsamenhangende, ja ontbindende richting van velen; en terecht, want het is een onregelmatige toestand; maar uit de oude ontbindingen komen nieuwe samenstellingen. Reeds zien wij een innerlijke vereniging van gelovigen uit allerlei kerkgenootschappen, zoals er vroeger nooit bestond. Wat vroeger door menselijke namen van elkaar gescheiden was, ja vijandig tegenover elkaar stond, dat reikt nu elkaar in liefde de hand, omdat men gelooft in één God en Zaligmaker. Zo zal ten slotte juist datgene wat tegen ons was, vóór ons en ons verlies ons tot winst zijn. Toen de oude Joodse kerk stierf, en dat was toch ook een goddelijke instelling geweest, stond het Christendom daar in zijn schoonste jeugd. Meent gij dat de vijanden het zullen winnen; dat het koren van de dorsvloer wegstuiven, en het kaf er op blijven zal? Gij weet het immers beter; de Heer heeft het ons althans beter geleerd. Dat wij dan treuren over de breuk van de dochter onzes volks, en bekommerd zijn over de verbreking Jozefs, en dat

wij in de bressen staan om ze, moet het zijn met onze eigen lichamen toe te muren; maar dat wij bij het uitwendig verval van de kerk niet vergeten te zien en te vragen, of de Heer nog innerlijk krachtig werkt in de zijnen. En zo ja, dan mogen wij in het stoffelijke verloren hebben, in het geestelijke zullen wij gewonnen hebben, en altijd meer winnen. Ook de schapen en ossen; en het geld van de wisselaren stortte Hij uit, en keerde de tafelen om. De Heer dreigde de liede zonder ze te slaan; toch stiet Hij de tafels met geld van de wisselaren omver. Het was bij de Heer geen lijdelijk verzet en ook geen bloot dreigen, maar het verrichten van een daad, waarvan het oogmerk bereikt moest worden, en voor dit ogenblik bereikt werd. En Hij zei tot degenen, die de duiven verkochten: neemt deze dingen van hier weg; maakt niet het huis mijns Vaders tot een huis van koophandel. Gij ziet hoe dit tweede woord des Heeren, in de tempel gesproken, zich volkomen aansluit aan zijn eerste woord tot zijn moeder: Weet gij niet, dat Ik moet zijn in de dingen mijns Vaders? Dit woord wordt door Lukas, het tweede door Johannes vermeld. De Heer spreekt er zijn goddelijk Zoonschap volkomen mede uit. Welk geschapen wezen zou de tempel het huis van zijn vader durven noemen? Niemand kon, mocht zo iets zeggen, dan de eigen, enige, eeuwige Zoon van God. En zijn discipelen werden indachtig dat er geschreven is: De ijver van uw huis heeft Mij verslonden. Ja, die ijver heeft de Heer letterlijk de dood aangedaan. Wie in een lauwe en flauwe tijd met ijver en kracht optreedt voor Gods waarheid en recht, die wordt terstond met een zwarte kool getekend, en met scheldnamen betiteld, en zijn ingrijpen op de bestaande orde vergeet men nooit. Reeds David ondervond dat in zijn mate, en vandaar zijn getuigenis, waaraan de discipelen gedachtig werden (Psalm 69:10); maar bij Christus was dit ingrijpen een doorgaande daad van geheel zijn leven, welke dan ook over zijn gehele leven beslist heeft. Wat wij Hem hier in de tempel zien doen, dat zullen wij Hem overal buiten de tempel, op alle mogelijke wijze zien doen. Hij zal te allen tijde getuigen tegen de ontheiliging van het heilige en ijveren voor de eer van zijn Vader, om diens naam te verheerlijken. En wanneer men nu een nationaal belang, dat bij het gehele volk heilig gehouden wordt, zoals bij Israël de uitwendige priesterlijke eredienst, op enigerlei wijze, al is het ook enkel in de misbruiken aantast, dan kunt gij zeker zijn, dat gij de hartader van de aanzienlijken van het volk, en ook van het volk zelf aangetast hebt. De Heer getuigde enkel van zijn Vader, en overigens wilde de Heer de gunst van het volk, noch die van de aanzienlijken. Volksleiders zoeken de gunst van het volk, en priesters zoeken de gunst van de groten, maar voor de Heer was het een en het ander even onwaardig. Hij kende geen partij. Hij had op niets te leunen en te steunen, Hij stond alleen, en nodigde allen uit om zich rondom Hem als hun enig en eeuwig middelpunt te scharen en op Hem als hun enig en eeuwig steunpunt te vertrouwen en te bouwen. Deze zelfstandigheid is moeilijk bij ons mensen; nochtans moet zij in zekere mate ook bij ons zijn. Wij moeten uit Gods Woord onze eigen vastigheid, onze eigen beginselen, onze eigen kracht hebben, en daarmee werken op de maatschappij, op de kerk, op de wereld. Nochtans was de Heer zomin onzijdig als eenzijdig; want Hij hield het volk zowel in eerbied voor de machten over hen gesteld, als Hij het verdedigde en beschermde tegen de gewetensdwang hunner kerkelijke overheden. Welk een koninklijke persoonlijkheid, die al wat heerlijk is in Zich verenigt. Welk een schitterende historische figuur zouden wij haast zeggen: doch nee, zulke uitdrukkingen voegen ons niet; in het stof gevallen en aangebeden: hier is de Zoon van God, hier is de Heer der heerlijkheid! De Joden antwoordden dan. Johannes verstaat onder Joden doorgaans in het algemeen de Judeërs, en in het bijzonder de Joodse groten. Dezen, wel verre van Jezus te danken, dat Hij het heiligdom van al die indringers gezuiverd had, nemen het veeleer kwalijk, omdat Hij het buiten hen om, en op eigen gezag gedaan had; ja zij beschouwen de daad van Jezus als een ingrijpen in hun ambt; zo iets stond aan hen te doen, niet aan Hem. En zo is het nog altijd. De mannen van het vak of van het ambt doen de zaken niet, die gedaan behoren te worden, en als dan nu een ander, die niet tot het vak of het ambt behoort, het werk ter hand neemt, dan nemen zij het zeer kwalijk. Waarom? Eenvoudig daarom, omdat niet de zaak des Heeren, maar hun eigen zaak hun het meest ter harte gaat. Als ik de kerk in brand

zie, dan ben ik blij dat ervan alle kanten spuiten komen om die brand te blussen, omdat ik overtuigd ben dat ik en mijn vrienden alleen die brand niet blussen kunnen. Waarom zouden wij bij de nood van de kerk niet hetzelfde doen? Waarom zouden wij ons niet verblijden, dat ervan alle zijden, ook uit het volk, zich stemmen verhieven voor de waarheid en tegen de leugen? Gaat niet alles op de wijze, zoals wij het zouden doen, wat doet het ertoe? Het ondoelmatige treft vanzelf geen doel, en wat het doel treft is doelmatig geweest. Een kind van God moet een ruim hart hebben, niet voor allerlei beginsel en allerlei richting, maar voor allerlei getuigenis en belijdenis der waarheid. Johannes zei tot de Heer: Meester, wij hebben één gezien, die de duivelen uitwierp in uw naam, welke ons (let wel ons) niet volgt, en wij hebben het hem verboden omdat hij ons (Lukas heeft u met ons) niet volgt. Doch Jezus zei: Verbied het niet, want er is niemand, die een kracht doen zal in mijn naam en haastelijk van Mij zal kunnen kwalijk spreken; want wie tegen ons niet is, die is voor ons. En zeiden tot Hem: wat teken toont gij ons, dat Gij deze dingen doet? Zij vroegen een bewijs van Jezus' bevoegdheid, om zo iets te mogen doen. Gij hoort aan hun woord, dat zij de mannen zijn van het ambt, die alleen het ambt voor de bevoegdheid houden. Maar het ambt is een uitwendige zaak, waaraan, zoals gedurig blijkt, de innerlijke roeping en bekwaamheid niet zelden ontbreken. Er is dus nog een andere, hogere bevoegdheid: de innerlijke roeping en de werkelijk aanwezige bekwaamheid of kracht tot de zaak. Hadden de oversten van de Joden daarvoor ogen gehad, dan hadden zij bij de Heer het teken van zijn bevoegdheid met de hoogste klaarheid gezien in de wijze hoe Hij de tempel reinigde, door namelijk als een eenvoudig man, zonder uitwendig gezag en ook zonder iemand geweld aan te doen, alleen door dreiging met een nietig werktuig, allen te doen vluchten. Het was juist de heerlijkheid van Christus, dat Hij geen uitwendig gezag of macht, geen van buitenaf Hem gegevene bediening had, maar alles in Zichzelf bezat. En wanneer wij dus zien dat God aan mensen, die buiten het ambt staan, nochtans de gaven van het ambt geschonken heeft, dan moeten wij ze niet benijden en bestrijden, maar dan moeten wij ons verheugen dat God aan zijn staand leger in diens harde kamp gedenkt, en het daarom onophoudelijk hulptroepen toezendt. Jezus antwoordde en zei tot hen: breekt deze tempel en in drie dagen zal ik dezelve oprichten. Ziedaar het eerste woord, waarin de Heer zijn lijden, sterven en opstanding aankondigt. De Heer wist van de beginne af volkomen alles wat door Hem verricht worden moest, en Hem overkomen zou, En Hij zegt het hier van de beginne af. Ja zijn opstanding uit de dood zou het eigenlijke, het grote, het alles beslissende teken zijn van zijn waarachtig Messiasschap, van zijn waarachtig gezonden zijn door de Vader. Gedurig beroept Hij er Zich op, met terugwijzing op Jona's driedaags verblijf in de vis. Dat het ongeloof dus te allen tijde juist tegen dit bolwerk van de vesting al zijn kanonnen heeft laten spelen, is geen wonder; maar wel zou het een wonder zijn, indien zij het konden overmeesteren; doch wie vermag iets tegen de waarheid van God? Ten laatste springen al de kanonnen en doden hen, die ze bedienen. Wat de discipelen dachten, dat zei de Heer: "De ijver van Gods huis zal Mij doden, maar slechts voor een korte tijd; na drie dagen Zal Ik weer opstaan." Naar 's Heeren gewoonte zegt Hij dit in een verbloemde rede, ontleend aan het feit van het ogenblik. De Heer reinigde de tempel en bouwde hem hiermede op; zijn tegenstanders braken die door hun ontrouw in de dienst van God af, en zouden die blijven afbreken tot zolang hij in puin zou liggen; en wat zij nu aan de tempel deden, dat zouden zij ook aan de Heer van de tempels doen. Maar in drie dagen (zegt de Heer) zal ik dezelve oprichten. Zo heeft dan Christus Zichzelf opgewekt, en er wordt gezegd dat de Vader Hem heeft opgewekt? Wij antwoorden: De Heilige Geest heeft het gedaan, en in Hem zijn de Vader en de Zoon één in alles, Johannes 5:26, 10:17,18, Handelingen 2.24. De Joden zeiden dan: zes en veertig jaar is er over deze tempel gebouwd, en Gij zult die in drie dagen oprichten? Maar Hij zei dat van de tempel zijns lichaams. De Heer had bij het uitspreken van zijn woorden op Zichzelf gewezen, doch zijn tegenstanders letten daar niet op; alleen het woord van het verbreken van de tempel hoorden zij, en dat drong hun zo diep in het hart en het geheugen, dat zij het nooit vergaten, maar er de hoofdbeschuldiging tegen Hem van maakten in

de Joodse raad; en zelfs riepen zij Hem nog aan het kruis toe: Ha! Gij die de tempel afbreekt en in drie dagen opbouwt, behoud uzelf en kom af van het kruis! En toch was het niet waar, dat de Heer dit gezegd had. Hij had gezegd: Breekt gij deze tempel af en Ik zal hem in drie dagen weer oprichten. Zo kan men alles vervalsen, door andere woorden te gebruiken, en dan durft men er nog bijvoegen, zoals in de raad geschiedde: Wij hebben het Hem horen zeggen! Intussen de zaak lag in het beeld. Van het ogenblik, dat de Heer zijn lichaam onder de naam van de tempel had aangewezen, was de Jeruzalemse tempel als verouderd ter afbreking gesteld. Des Heeren lichaam was de ware tempel, want in dat lichaam woonde de volheid van de Godheid. Daarom was ook het scheuren van het voorhangsel in de tempel, bij de dood des Heeren, het teken dat in de ware tempel Gods, in het lichaam van Christus, de scheiding tussen God en de mens was weggenomen, Hebreeën 10:20. Aandoenlijke eerste voorspelling van het uiteinde van 's Heeren loop op aarde! Zo ging het dan met Jezus van de bruiloftsmaaltijd te Kana ten laatste naar Jeruzalem aan de paasmaaltijd en het Avondmaal, om onmiddellijk daarna als uit Gods hand in de handen van de mensen overgegeven te worden en voor hen te lijden en te sterven. Ja, zo is het! Er is geen Christus, dan die gekruisigd is; en daarom heeft de Heer na de bruiloftsmaaltijd in de staat van zijn nederigheid, en vóór de bruiloftsmaaltijd des Lams in heerlijkheid, ons juist een anderen maaltijd toebereid: het heerlijke avondmaal van brood en wijn, als de waartekenen van zijn verbroken lichaam en zijn vergoten bloed. En is nu de wijn, die Christus gaf, kosteloos en heerlijk, nog oneindig heerlijker en kostelijker is zijn bloed dat Hij gaf; want het is de verzoening van onze zonden. Zonder dat bloed geen vergeving van zonden in eeuwigheid. Daarom, toen Hij opgestaan was van de doden, werden zijn discipelen gedachtig, dat Hij dit tot hen gezegd had. De Heer wedersprak de verkeerde opvatting van zijn tegenstanders niet. Zelfs zijn discipelen begrepen Hem niet, hoe zouden zijn vijanden Hem verstaan hebben? Ook wilde de Heer de grote dingen, zijn persoon en zijn werk betreffende, in het openbaar niet anders verkondigen dan in verbloemde redenen, die de vervulling, de feiten behoefden, om ten volle verstaan te worden. De Heer noemt bij de Evangelist Johannes deze verbloemde redenen evengoed gelijkenissen als zijn verhalen bij de andere Evangelisten, die wij bepaald met die naam bestempelen, Johannes 16:25,29. Ook tot zijn discipelen sprak Hij wel doorgaans, maar niet altijd vrij uit, zonder verbloemde rede of gelijkenis. De staat van zelfverloochening, van vrijwillige vernedering en 's Heeren nederigheid liet niet toe, dat de Heer Zich altijd vrij uitsprak. Hij zou daarmee allicht de schijn gegeven hebben, alsof Hij zijn eigen eer zocht, en dit was verre van Hem: Hij liet het aan de Vader over Hem te eren en te verheerlijken. Bij de weinige keren dat de Heer door het volk of de oversten gedwongen werd, zijn eer te handhaven en zijn Godheid te openbaren, werd Hem reeds toegeroepen: Gij getuigt van uzelf, uw getuigenis is niet waarachtig; of namen zij stenen op om Hem te stenigen, zodat wij ook daaruit de noodzakelijkheid zien van 's Heeren wijze van handelen: om zijn heerlijkheid niet rechtstreeks te openbaren, alvorens Hij feitelijk door zijn lijden tot zijn heerlijkheid was ingegaan; zodat dan ook Petrus zijn Pinksterprediking terstond begon met te zeggen: zo weten dan zeker het gehele huis Israëls, dat God Hem tot een Heer en Christus gemaakt heeft, namelijk deze Jezus, die gij gekruist hebt. De woorden door de Heer gesproken bleven echter, zoals wij opmerkten, levend in het geheugen van zijn vijanden, en zij dachten eraan tot in zijn dood. De discipelen dachten er eerst weer aan, toen Hij uit de dood was opgestaan. Want toen was het hun een grote blijdschap, om, zoals de Heer hun beloofd had, door de Heilige Geest indachtig gemaakt te worden aan alles wat de Heer tot hen gezegd had. O het behoort tot de poëzie, tot de schoonste ogenblikken van het leven, dat ons in een bepaalde omstandigheid een lichtgevend woord van God gegeven of herinnerd wordt, waardoor het vroeger onbegrijpelijke ons niet meer onbegrijpelijk is. Het zal tot de zaligheid van de eeuwigheid behoren, ons te herinneren wat wij vroeger van Gods wege hoorden, maar niet verstonden, en dan zullen verstaan. De discipelen hoorden en zagen alles van de Heer met geopende oren en ogen, en toch was het hun als ontvingen zij die openbaringen Gods in de droom; zij konden het rechte geheim

van de zaak niet vatten; eerst veel later konden zij dit, toen hun geheugen door de Heilige Geest levend gemaakt werd. Men heeft wel eens gezegd, dat men de kinderen geen bijbelteksten of bijbelwaarheden moet leren, die boven hun bevatting gaan; doch ofschoon ik toestem, dat men in alles onberaden kan, en met wijsheid moet te werk gaan, moet ik toch opmerken, dat men, die regel volgende, de kinderen al zeer weinig zal kunnen leren, want wat gaat niet boven hun bevatting? Zelfs het abc gaat er boven. Alle onderwijs begint met het kind werktuiglijk in te prenten, wat het niet dadelijk bevat, maar wat het, door gedurig hetzelfde en tevens iets meerder te horen, langzamerhand leert bevatten. Ziet eens, de discipelen des Heeren waren volwassen mensen, en nu zien wij, dat de Heer vele dingen tot hen zeide, van welke Hij zeker wist, dat zij ze niet begrepen; doch zijn regel was: "Wat Ik nu spreek en doe, verstaat gij nu niet, maar gij zult het na deze verstaan". En later verstonden zij het ook. En gaat het ons niet nog evenzo? Hoeveel dingen der Schrift kwamen ons in het eerst onduidelijk voor, die ons later helder werden, en wellicht nog altijd helderder zullen worden! En zij geloofden de Schrift. Aan tekenen en wonderen heeft de gelovige niet genoeg, de Schrift moet hij er bij hebben, want van de Schrift hangt alles af. "Welke wonderen heeft de hervorming gedaan?" vraagt Rome, en wij antwoorden: De hervorming behoeft geen wonderen; haar waarheid en waarde ligt in haar overeenstemming met de Schrift. De Schrift en zij alleen is de lucht, waarin onze geest geestelijk ademt en eeuwig leeft, en die ons de Schrift ontneemt, brengt onze zielen in een luchtledige plaats, waar zij sterven moeten. Christus zelf voedde Zich onophoudelijk met het Woord van God, hoeveel temeer moeten wij er ons mede voeden, zullen wij leven. Immers er is geen ander voedsel voor geest en gemoed. Ik weet wel, dat het eeuwige leven niet ligt in het bloot bezit of het bloot kennen van de Schrift, zoals sommigen menen, nee, dat wordt door de Heer ten stelligste ontkend (Johannes 5:39), maar het eeuwige leven ligt in het aannemen van het getuigenis van de Schrift. Wie het getuigenis van de Schrift aanneemt, die neemt Christus aan als de Zone Gods en als de Zaligmaker van de zondaren, en heeft in Christus het eeuwige leven. En het woord dat Jezus gesproken had. Beide, de Schrift en het woord van Jezus, worden gelijkgesteld, omdat zij gelijk zijn. Och, wat heeft men al onderscheidingen gemaakt tussen de woorden van de Schrift en die van God, tussen de meerdere of mindere waarheid in de Schrift. Al deze pogingen zijn beginsels van ongeloof. Nog heden hoort men niet zelden van het Oude Testament spreken, alsof daarin een geheel andere God gesproken heeft dan in het Nieuwe Testament. Welk een diepe onkunde! Men verwart, wat onderscheiden moet worden. Is niet de aarde zowel als de hemel door dezelfde God geschapen? maar hoe geheel anders zijn de ordeningen van beide! zo ook: geheel de Schrift is één welgeordend geheel; zij bevat overal en in alles het getuigenis van de Heilige Geest; altijd spreekt dezelfde God en altijd spreken dezelfde gelovigen erin, maar de bedelingen zijn anders. En als Hij te Jeruzalem was, op het Pascha, in het feest, geloofde velen in zijn naam, ziende zijn tekenen, die Hij deed. Welke tekenen dat waren, wordt niet gezegd. Dat het wonderen waren is buiten twijfel, én vanwege het geloof van velen op grond van deze tekenen en ook vanwege het woord van Nicodemus: Wij weten dat Gij zijt een leraar van God gekomen, want niemand kan de tekenen doen, die Gij doet, zo God met hem niet is. Doch hier moet gij nu beginnen op te merken, en het voorts in het oog houden, dat de Evangelisten alleen die wonderen uitvoerig verhalen, waarmee behalve het wonder, ook nog andere bijzonderheden gepaard gingen. Gij gevoelt ook, dat de eenvoudige handoplegginge n en gewone genezingen, die de Heer, overal waar Hij kwam, onophoudelijk verrichtte, letterlijk ontelbaar waren. Gehele scharen van kranken en ellendigen stroomden naar Hem toe, en Hij genas ze allen, door ze een voor een de handen op te leggen en ze aldus te zegenen. Deze wonderen werden niet beschreven, maar enkel samengevat onder de benaming van tekenen of genezingen die Hij deed. Ook te Jeruzalem, bij 's Heeren eerste bezoek in het openbaar, op het Paasfeest, openbaarde Hij zijn heerlijkheid aan al het volk, door al de kranken, die tot Hem kwamen, door zijn woord of blote aanraking te genezen. Maar Jezus zelf betrouwde hun Zichzelf niet, omdat Hij hen allen kende. Gij ziet, de Heer hield niet aller geloof

voor het oprechte geloof. Hijzelf leerde in een van zijn gelijkenissen, dat er een geloof is voor een tijd. Het is hiermee als met alle vrucht. Gij ziet daar een menigte appelen aan de boom, de ene klein, de andere groot. Zijn het niet allemaal appelen? Nochtans wordt de een rijp en de ander rot, of valt onrijp af. Daarom zei de Heer ook: wie volhardt tot aan het einde, die zal zalig worden, en zei Paulus: niet dat ik het alrede gegrepen heb, maar ik jaag ernaar of ik het grijpen mocht, waartoe ik gegrepen ben. Alles moet zijn proef hebben doorgestaan, zal het als beproefd kunnen gekeurd worden. Daarom moeten wij altijd wakende en biddende blijven, opdat wij behouden wat wij hebben en niemand ons onze kroon ontrove. Is dit in strijd met de verzekerdheid van onze zaligheid en met de volharding van de heiligen? Nee, want de Heer heeft tegelijk gezegd, dat niemand zijn schapen uit zijn hand zal rukken, en Paulus, dat niets ons kan scheiden van de liefde Gods in Christus Jezus. Wie het waar, recht, oprecht geloof heeft, die heeft met deze genade alle andere genade, ook die van de volharding tot aan het einde. En nu, wat dunkt u, als gij een scheepsbevelhebber waart en God tot u zei: Gij zult zeker de haven bereiken, zou uw geloof aan het woord u dan ontslaan van alles te doen wat de zeevaartkunde en eigen ondervinding u voorschrijven? Zou niet veelmeer, wanneer gij uw plicht naliet, deze uw nalatigheid bewijzen dat uw geloof niet oprecht is, daar gij zodoende God zoudt verzoeken, terwijl het oprecht geloof God niet verzoekt, maar gehoorzaamt, ook in het gebruik van de door God gegevene natuurlijke middelen? Nee, het ware geloof verzoekt God niet, maar doet wat hem bevolen is. En omdat Hij niet van node had, dat iemand getuigen zou van de mens, want Hijzelf wist, wat in de mens was. Hier wordt van de Heer getuigd, niet dat Hij veel mensenkennis bezat, zoals de ongelovigen op onwaardige wijze van de Heer zeggen, maar dat Hij de hartenkenner was, voor wie de diepste diepte van het menselijk gemoed naakt en geopend lag. Heeft het geloof niet een heerlijke Zaligmaker, die mens is en alles weet wat in de mens is, en die God is en alles weet wat in God is? Daarom liet de Heer dan ook allen die wilden Hem volgen, doch Hij was er niet mede ingenomen, alsof het allen getrouwe discipelen waren; nee, Hij kende ze allen en wist dat er maar zeer weinig getrouwen onder waren. Later zou er vanzelf een aanleiding tot schifting en scheiding tussen de schijngelovigen en oprecht gelovigen komen; de eersten zouden zich aan Hem ergeren, en Hem verlaten, ja één van hun Hem zelfs verraden, maar de laatsten zouden zich aan Hem gebonden gevoelen met eeuwige banden van liefde.

3:1 De Heer en Nicodemus.
En er was een mens uit de Farizeeën. Onder Farizeeën moet gij u evenals onder Sadduceeën en Herodianen altijd de oversten, althans de aanzienlijksten van het volk voorstellen. Zij behoorden tot de onderscheidene kerkelijke en staatkundige partijen, waaraan het volk als zodanig geen deel neemt. Het volk noemt hen dan ook altijd onze oversten, Johannes 7:26. Wiens naam was Nicodemus, een overste van de Joden. Bijzonder Johannes laat ons zien, hoe de Heer met de enkele mens omgaat. Er is een liefde, die de mensen bij massa's wil bekeren; of zij het doet, is een andere vraag. Maar de Heer bewerkt graag de enkele ziel tot de zaligheid, en hoe Hij dit doet, verhaalt ons Johannes in dit gesprek van de Heer met Nicodemus, een van de aanzienlijksten onder de Joden, en onmiddellijk daarop met een van de voor een Jood geringste en verachtste vrouwen de Samaritaanse vrouw. Deze kwam des nachts tot Jezus. Een komst tot Jezus bij nacht, is slechts een toenadering; er moet nog veel bijkomen, zal het ten volle goed zijn; doch niemand verachte de dag van de kleine dingen. Als de discipel, die de Heer op het heerlijkst beleed, de Heer verloochend zal hebben, dan zal Nicodemus de Heer op het heerlijkst belijden. En zei tot Hem: Rabbi! Wij weten. Nicodemus spreekt uit naam van zijn medegenoten. Misschien was dat te veel gezegd, en rekende hij te veel op de welwillendheid en goede gezindheid van zijn medeleraren; immers dat hij alleen tot Jezus kwam, en wel bij nacht (in de late avond), bewees genoeg, dat hij aan de eigen drang van zijn hart, om met Jezus afzonderlijk te spreken, gehoor gaf, doch niet wilde dat het bij zijn medeleraren of bij het volk bekend werd. Dat Gij zijt een leraar van God gekomen. Het is zeker een goede belijdenis. maar vergelijk haar eens bij die van de blinde Bartimeüs aan de weg, in zijn roepen voor de oren van geheel het volk: Jezus, Gij Zoon van David, ontferm U van mij! O hoever stond deze arme blinde man in geestelijke wetenschap boven deze aanzienlijke en geleerde man. Gij ziet, dat het soms de blinde gegeven wordt om inwendig datgene te zien, waarvoor de beste zienden blind zijn. Nicodemus zag alleen op het uiterlijk des Heeren, Bartimeüs zag zijne innerlijke heerlijkheid en beleed Hem als de Heer, de Messias, de Almachtige, die blinden kan doen zien, lammen kan doen wandelen, doden kan doen leven. Ja, hoe armelijk was het van Nicodemus gezegd: "Gij zijt als een onzer, een leraar, maar daarin toch van ons onderscheiden, dat God u buitengewoon geroepen en gezonden heeft." Doch verwonderen wij er ons niet over. Wij gaan het koninkrijk van God niet in door ons weten. Nee, de armen van geest gaan de mannen van wetenschap vóór. Ook gaan wij niet in als edelen en rijken, want hoeren en tollenaren gaan vóór. Ten laatste echter komen ook de prinsen prinselijk binnen. Want niemand kan deze tekenen doen, die gij doet, zo God met hem niet is. Nicodemus erkent dat God met Christus is; het is veel, maar niet genoeg; men moet erkennen dat God in Christus met ons en daarmee dat Christus de Immanuel is. Nicodemus was getuige geweest van 's Heeren wonderen; zij waren hem onmiskenbare blijken van 's Heeren Goddelijke zending, maar Johannes de Doper deed geen wonderen, en zo was Nicodemus evenmin als zijn ambtgenoten van de Goddelijke zending van Johannes overtuigd. De belijdenis van zijn geloof in Jezus was dus een verontschuldiging voor zijn ongeloof jegens, of zijn twijfel over Johannes. Jezus antwoordde en zei tot hem: voorwaar, voorwaar zeg Ik u: tenzij dat iemand wederom geboren worde, hij kan het koninkrijk Gods niet zien. De Heer neemt het eerste gedeelte van deze toespraak, de belijdenis van Nicodemus, stilzwijgend aan, doch laat zich naar zijn gewoonte niet in met bijkomstige dingen. De Heer treedt altijd terstond in het midden van de zaak. De vraag was hier: waartoe was Johannes gezonden? Was de ingang tot het koninkrijk van de Messias mogelijk zonder bekering, zonder vernieuwing van hart en leven, waartoe de doop van Johannes riep, dan was die doop niet nodig; maar was de bekering een volstrekt vereiste bij de discipelen van de Christus, dan was hiermee de Goddelijke zending van de Doper volkomen bewezen. En nu zegt de Heer rechtstreeks aan Nicodemus, dat de bekering bij niemand onnodig, maar een volstrekt vereiste is bij ieder. De Heer gebruikt daartoe het sterkst mogelijke woord; een nieuwe geboorte. Wie eigen zin en wil niet wil opofferen voor de wil en de eer van God, die kan onmogelijk een kind

van God genoemd worden. Deze opoffering is echter geen zedelijke verbetering, zoals de ongelovigen beweren. Och, wat kan de mens niet al doen! Het aller sterkste woord van de Heer verandert hij in het aller flauwste van de heidense zedenleer. Nee, het kind worden van de volwassenen is geen zedelijke verbetering, het is een nieuwe geboorte uit God door God; of kan een mens zichzelf opnieuw doen geboren worden? Nicodemus zei tot Hem: hoe kan een mens geboren worden, nu oud zijnde, kan hij ook andermaal in zijn moeders buik ingaan en geboren worden? Ofschoon het oorspronkelijke woord, door wederom geboren vertaald, evengoed betekent van boven af geboren, zo verstaat Nicodemus het echter als opnieuw of andermaal geboren worden. Hij vat naar het schijnt deze geboorte in de letterlijke zin of lichamelijk op, en zo schijnt hem de zaak een tegenstrijdigheid te zijn; doch de oorzaak van zijn vraag ligt dieper. De geestelijke of Goddelijke waarheid heeft voor de ongeestelijke mens altijd een belachelijke zijde, want men moet de taal des Geestes verstaan, om haar niet belachelijk te vinden. Het is hiermede als met alle talen. Gesteld, gij hoorde de welsprekendste redevoering in het Chinees. Wat zou gij doen? Gij zoudt haar belachelijk vinden en er werkelijk om lachen, want het is onze aard eer de gehele wereld voor onzinnig te verklaren, dan aan onszelf te vragen, of het ook bij ons hapert. En toch hapert het bij ons, want als wij Chinees verstonden, dan zouden wij deze redevoering niet belachelijk, maar zeer schoon vinden. Welnu, met Nicodemus was het niet anders. Nauwelijks hoort de deftige man de eis van de wedergeboorte, of hij zegt met dat fijne glimlachje, dat wij doorgaans bij soortgelijke gesprekken langs de mond van wetenschappelijke lieden zien spelen: "Opnieuw geboren worden!" dat wil dus zoveel zeggen als: dat iemand, oud geworden zijnde, andermaal in zijn moeder ingaan en opnieuw geboren worden zou!" Immers, gij gevoelt dat Nicodemus niet de grove, domme vraag doet, hoe het mogelijk is, dat de natuurlijke geboorte voor de tweede maal kan plaats hebben? Nee, het was een fijne scherts, waardoor een geestig mens, juist door eens anders gezegde letterlijk op te vatten en uit te leggen, al het vreemde, dwaze en ergerlijke, dat er voor hem in ligt, op de sterkste wijze doet uitkomen. Nicodemus was een wetenschappelijk man; zijn eerste woord zelfs, waarmede hij tot Jezus kwam, was: wij weten. En nu vond hij de eis, die Jezus hem en allen stelde, om als een pasgeboren kindje een geheel ander en nieuw leven te beginnen, zo vreemd en onbegrijpelijk, dat hij geen zelfbedwang, of liever geen eerbied voor Jezus genoeg had, om het de Heer niet te laten blijken. Treffend, niet waar, dat de Heer, de persoonlijke wijsheid, in een belachelijk daglicht gesteld wordt door iemand, die ten opzichte van de dingen Gods het toonbeeld van onwetendheid was. Doch hetzelfde gebeurt nog altijd. Er zijn nog altijd mensen, die, wanneer gij met hen over de hoogste en heiligste belangen van de ziel spreekt, u de grofste dingen weten te zeggen, waarmee zij de waarheid Gods en u op het hoogste beledigen, en die dat tegelijk weten te doen in zulk een fijne vorm, dat men zou menen, dat zij de zaak in geschil tot op de bodem hebben gepeild en dus met volkomen kennis van zaken spreken, terwijl het nochtans ten spoedigste en ten duidelijkste blijkt, dat zij er niet het allerminste begrip van hebben. Doch is de belachelijkmaking door zulke mensen wel de zwaarste verzoeking voor een verstandig man, om ze nu in eens de volle laag te geven, die al hun wijsheid vergruist, als christenen mogen wij dat niet doen, maar moeten wij voor de waarheid alles kunnen laten varen, tot zelfs onze eer en ons decorum in de ogen van de mensen. En dan moet men dezelfde waarheid nog eens zeggen, want de waarheid kan niet veranderen, maar zij, die haar horen, kunnen en moeten veranderen. Jezus antwoordde: voorwaar, voorwaar, zeg ik u, zo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het koninkrijk Gods niet ingaan. Wat doet de Heer? Bestraft Hij Nicodemus, of verdedigt Hij het gesproken woord? Nee, Hij herhaalt hetzelfde woord, maar met een kleine wijziging tot toelichting; dit was in zulk een geval meermalen des Heeren gewoonte. Hij herhaalde, zeggen wij, dezelfde waarheid, nochtans met enige verklaring, en dit is ook het beste. Men moet geen spitsvondigheden met ernstige redeneringen beantwoorden, maar ze met dezelfde waarheid, als met een tweede kogel, maar sterker aangedreven, neerschieten. De Heer blijft de volstrekte

noodzakelijkheid van de bekering volhouden, en blijft het woord geboorte gebruiken, maar voegt er bij uit water en Geest. Tot de wedergeboorte is tweeërlei doop nodig, de doop van Johannes met water, en de doop van Jezus met de Heilige Geest. Alles heeft een uitwendige en een inwendige zijde, ook de wedergeboorte, en die het uitwendige heeft gemaakt, heeft ook het inwendige gemaakt. Beide behoren volstrekt tot elkaar. De doop met water is de uitwendige, de menselijke zijde. De ene mens bedient hem aan de anderen, en het middel, het water, is genomen uit de natuur; deze doop is een afwassing van de lichaams en een belijdenis, dat men van alle openbare werken van de ongerechtigheid afstand doen, en zich er voortaan van onthouden zal, en de doop van de Heilige Geest is onmiddellijk uit God, en wordt alleen door Christus, als de Heer van de heerlijkheid, toegediend. Deze doop is de innerlijke, de goddelijke zijde van de wedergeboorte, want hij reinigt het hart van dode werken en plant een nieuw levensbeginsel in het oude hart. Op dezelfde wijze moest ook in Israël, bij de uitwendige besnijdenis, de innerlijke besnijdenis van hart komen, zou Israël in waarheid Gods volk niet alleen genoemd worden, maar ook zijn. Gij ziet hieruit hoe zij dwalen, die menen, dat de waterdoop op zichzelf de reiniging van zonde is, en ook hoe zij de zaak verkeerd begrijpen, die menen, dat de waterdoop niet meer behoeft te worden toegediend. Goddelijke instellingen, ook van uitwendigen aard, kunnen noch mogen weggeredeneerd of weggenomen worden. God alleen kan ze opheffen, zoals Hij de besnijdenis en de Paschaviering ophief in de doop en het avondmaal. Daarom werden de gelovigen in Cornelius' huis, ofschoon reeds met de Heilige Geest gedoopt, nochtans ook met water gedoopt. De Heer zeide dus tot Nicodemus: "De zending van Johannes is even noodzakelijk als de mijne. Gij moet door hem en door Mij gedoopt worden; zo niet, gij kunt, ofschoon een geboren Israëliet, geen deelgenoot van mijn eeuwig Koninkrijk zijn." Gij ziet, de orde des heils is door God zo heerlijk ingericht, dat wij er ons met aanbidding over moeten verwonderen. God begint bij de mens, Hij roept de zondaar tot boetvaardigheid, tot verootmoediging, als de enige betamelijke houding om de vergeving van de zonden te ontvangen. Daarom is des mensen bekering geen voorwaarde, geen rechtgeving tot de vergeving van de zonden door God, zoals sommigen leren, en daarmede de vrije genade te niet doen, maar de voorbereiding tot de vergeving van de zonden, evenals Johannes de Doper zelf de voorbereider was van Jezus, de Heer. God geeft zijn hoogste gunst aan de mens om niet, maar in de geordende weg; Hij heft de zondaar tot Zich op, maar in de weg van de verootmoediging; Hij vergeeft zijn schuld, maar in de weg van schuldbelijdenis; Hij doet hem zijn heil aanschouwen, maar in de weg van geloof. Boetvaardigheid voegt hem die om genade pleit. Nochtans, ook de doop van Johannes is niet uit de mensen, maar niet God. Niet de mens komt uit zichzelf tot verootmoediging, schuldbelijdenis en boetvaardigheid, maar God roept hem er toe, God spreekt door de Heilige Geest tot het geweten van de mens, en wee de mens, die zijn geweten toeschroeit en daarmee de Heilige Geest wederstaat: hij kan onmogelijk de doop van de Heilige Geest ontvangen. Waar het berouw niet voorafgaat, kan de vergeving niet volgen. Gij ziet, wij komen altijd weer tot de bevestiging van de waarheid van des Heeren Woord: "Johannes de Doper behoort tot Mij; wie hem verwerpt, verwerpt Mij; wie hem aanneemt, die moet ook Mij aannemen; want voorwaar, voorwaar zeg Ik u, zo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het Koninkrijk Gods niet ingaan." Hetgeen uit het vlees geboren is, dat is vlees; en hetgeen uit de Geest geboren is, dat is geest. Hier wordt door de Heer een zo scherpe onderscheiding tussen het menselijke en Goddelijke gemaakt, als door geen bloot menselijk verstand ooit gemaakt is. De Heer maakt hier dezelfde tegenstelling als bij Joel 2.28 gelezen wordt, waar God zegt: dat Hij zijn Geest zal uitgieten over alle vlees. Tegenover God is de mens enkel vlees, geen geest. Het eeuwige Woord zelf is vlees geworden; maar als ontvangen uit de Heilige Geest, was Hij niet alleen een levende ziel, levend stof, zoals de eerste Adam, maar een levendmakende Geest: God en mens, de Godmens, de tweede, betere Adam; want God is Geest, en dus is alles wat werkelijk Geest is, uit God, 1 Corinthiërs 15:45. De Heer zegt dus eenvoudig tot Nicodemus: "Wat uit de mens voortkomt is en kan niet anders

zijn dan menselijk, en al heeft het nu ook de humaanste, de aangenaamste en schoonste vormen, het gaat niet boven het menselijke, onvolkomene, vergankelijke; het is en blijft uit zijn aard volstrekt van het Goddelijke gescheiden. Zal er uit de mens iets Goddelijks voortkomen, dan moet erin hem een Goddelijke kracht worden gelegd, een Goddelijke kiem geplant, een Goddelijk levensbeginsel geboren worden." Gij ziet dat de leer van de zedelijke verbetering een geheel andere leer is dan die van de wedergeboorte volgens de Schrift. Is zedelijke verbetering dan niet goed? Wel zeker is zij goed, maar niet goed om zalig te worden. Zij wordt uit de mens geboren, en is niet meer dan een menselijk goede vrucht, die, zoals alle goede vrucht uit de natuur, de mens voedt en verkwikt, maar niet eeuwig doet leven. Alles heeft zijn kring, binnen welke het zijn waarde heeft, en buiten welke het zijn waarde verliest. De zedelijkheid van de mens is goed voor de mens, maar voor God deugt zij niet, want God kan niets als geldig aannemen, dan hetgeen zijn volle gehalte heeft. Bij de volstrekt Heilige geldt niets en kan niets anders gelden dan het volstrekt heilige, en wat dus onheilig is en in gemeenschap met Hem treden zal, dat moet vooraf volstrekt heilig gemaakt worden; en deze bewerking geschiedt in de wedergeboorte uit de Geest, uit God. Immers is datgene wat uit het vlees geboren wordt, niet anders dan vlees, dan volstrekt menselijk, zo is ook alles wat uit de Geest geboren wordt niet anders dan Geest, dan volstrekt Goddelijk: 't is dat nieuwe deel in de oude mens overgebracht, dat niet meer zondigt en niet meer zondigen kan. Mogen wij dus een zeer dagelijks beeld gebruiken, dan zouden wij zeggen: het goede dat uit de mens alleen voortkomt, is enkel gangbare munt op aarde, maar al wat uit God door de mens voortkomt, is gangbare munt in de hemel. Hieruit kunnen wij verklaren dat de Schrift het geven van al zijn goederen aan de armen, zonder dat dit geschiedt uit de liefde, de ware liefde, de liefde Gods, de liefde tot Jezus, nietswaardig verklaart, terwijl het geven van een beker koud water aan een dorstige uit liefde tot Jezus een eeuwige vergelding wordt waardig gekeurd, 1 Corinthiërs 13.3 Mattheus 10:42. Dat de Heer met deze woorden tot Nicodemus alle eigengerechtigheid bij de wortel afsnijdt, is duidelijk. De Joden roemden op hun afkomst uit Abraham; doch zij vergaten dat Abraham uit Adam was, en dus vlees uit vlees. De kinderen Israël’s waren, vergeleken bij andere volken, door God ten hoogste bevoorrecht, doch met al deze voortreffelijkheden waren zij niet anders dan hoog bevoorrechte mensen. Al wordt het lichaam nog zo prachtig en kostbaar gekleed, het blijft vlees, en niemand kan het tot Geest maken. Wat Geest zijn zal, dat moet ook uit de Geest geboren worden. Alle pogingen dus van de filosofen en zedenmeesters, om de mens door de waarheid van zijn eigen verstand en de deugden van zijn eigen hart op te voeden voor een zalige onsterfelijkheid, zijn ijdele pogingen, en dus eigenlijk gezegd dwaasheden. Het is zoveel alsof wij een ladder wilden maken, langs welke wij de hemel kunnen inklimmen, of een toren wilden bouwen, welks spits de hemel raken moet. En toch, hoeveel duizenden mensenlevens offeren zich aan deze ellendigen arbeid op! Zeker, het bijgeloof heeft zijn duizenden slachtoffers, maar het ongeloof zijn tienduizenden. Doch is dit Woord des Heeren een verschrikking voor dezulken, die in het vlees roemen; voor ons, die alleen ons vertrouwen stellen op de levende God, is het een vertroosting, want is dat Geest, wat uit de Geest geboren wordt, dan is, hoe klein, hoe nietig, hoe mosterdzaad achtig ook bij ons de wedergeboorte zij, God de Heilige Geest zelf in ons werkzaam. Ook kan het niet anders, of onze wedergeboorte, als zij echt is, zal zich betonen een werk uit God te zijn. Doch men onderscheide nu wel in onze bekering of wedergeboorte het menselijke van het Goddelijke, ook in de wijze van werken. De mens werkt het liefst met kracht en geweld, en zou, ware het in zijn macht, alles terstond en in eens, als op de slag van een toverstaf tot stand brengen. Doch de almachtige God, die alles opeens kan voortbrengen, doet het niet. De nieuwe geboorte openbaart zich dan ook evenals in ons werelddeel de nieuwe dag: langzamerhand. En dan zijn er ook nog tussenbeide donkere en stormachtige dagen, terwijl een teleurgestelde verwachting mede op dit gebied niet vreemd is. Hoe dikwijls denkt men na vele jaren van geloof een man te zijn, terwijl men soms plotseling gewaar wordt, dat men nog een kind is, dat men de nietigste verzoekingen nog niet te boven is,

dat het bederf van hart zich nog weer krachtig kan openbaren. Doch is daarom de wedergeboorte niet uit God? Zeker is zij uit God, maar daarom zijn wij niet heilig, maar worden wij heilig gemaakt; eerst als wij zalig zijn, zullen wij zien, dat wij heilig zijn; thans hebben wij in onze wedergeboorte niet alleen de mogelijkheid, maar ook de zekerheid en het beginsel van onze toekomstige volkomenheid. Verwonder u niet, dat Ik u gezegd heb: gij lieden moet wederom geboren worden. De Heer ziet de bevreemding van Nicodemus toenemen, en neemt haar weg, niet door de zaak te verklaren, maar door een soortgelijk wonder in de natuur hem voor ogen te stellen. Intussen moeten wij opmerken hoe beknopt de Heer zich uitdrukken, en alles in een enkel woord samenvatten kan. Alleen over de woorden: Gijlieden moet wederom geboren worden, kan men een allerbelangrijkste predikatie houden, enkel door de woorden te nemen, zoals zij volgen. Op deze wijze: Gijlieden. De Heer sluit Zich hiermee uit, Hij was de Heilige, Hij had geen wedergeboorte nodig; Hij was Gods Zoon van eeuwigheid en is ook als mens tegelijk als Gods Zoon geboren. Wat voor Hem de geboorte is, is voor ons de wedergeboorte. Christus daalt door zijn geboorte tot ons af, wij klimmen door onze wedergeboorte op tot Hem. Omdat wij door onze geboorte uit Adam zondig zijn, is een tweede geboorte uit God, uit Christus, uit de tweede Adam nodig, om uit die zondige toestand te geraken; daarom wordt er gezegd: Doet aan de Heere Jezus, Romeinen 13.14. Evenals wij door onze geboorte Adam aantrekken, of 1iever met Adam geheel overtrokken worden, zo moeten wij ook met Christus bekleed worden, en dit geschiedt in de wedergeboorte. De Heer zei dus: Niet Ik, maar gij, Sadduceeën, gij, Farizeeën, gij, tollenaren, gij, edelen en onedelen, moet ten tweedemaal, maar nu geestelijk geboren worden. Gijlieden zijt van beneden, Ik ben van boven. Moet; het is een volstrekte noodzakelijkheid; de wedergeboorte is door niets anders te vervangen; het is een volstrekte verplichting; God wil het, en daarom moet de mens het ook willen. Wedergeboren, dat is: van nieuws op leven, van man of vrouw tot een kind, van wijze naar de wereld tot een dwaas naar de wereld, van een heer en meester tot een dienaar Gods en van de naasten worden. Ja, worden. Gij kunt uzelf niet wederbaren; gij moet het aan u laten geschieden; het is ook geen werk van een ogenblik dan in de ontvangenis, maar overigens is het een ontwikkeling, eindigende met de volkomenen volwassenheid, als wanneer het worden overgaat in het zijn. Gij ziet, de Heer blijft bij Nicodemus het woord wedergeboorte gebruiken. Hij vervolgt hem er mee en spaart hem niet, maar grijpt hem door de herhaling van het woord er altijd krachtiger mee aan. Nicodemus moest weten, dat niemand zonder wedergeboorte zalig kon worden. Nee, bij de Joden was de wedergeboorte geen onbekende zaak, maar zij schoven deze af op de Heidenen, evenals de Christenen haar ook afschuiven op de heidenen en de Joden, zeggende, zo niet met woorden dan toch met de daad: heidenen en Joden moeten bekeerd worden, maar wij, die van onze jeugd af Christenen zijn, hebben dit niet nodig; en op deze valse grond gaan duizenden en tienduizenden naam-Christenen, onbekeerd de ontzaglijke eeuwigheid in. Daarom herhaalt Jezus zijn woord ook tot ons, gelijk tot Nicodemus, en waar de Heer twee maal hetzelfde zegt, kan niets Hem wederstaan. Nicodemus zwijgt dan ook en hoort des Heeren bredere ontwikkeling eerbiedig aan. De wind blaast waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet vanwaar hij komt, en waar hij heen gaat. Misschien werd in dat ogenb1ik door de beide samensprekenden de ruisende nachtwind gehoord, en ontleende de Heer daaraan zijn beeld. Hoe dit echter zij, schoner en juister beeld kon er niet gegeven worden. Wie, die het niet wist, zou het kunnen denken, dat de lucht, die zo zacht en stil is, dat wij haar in- en uitademen, in haar beweging de wind is? Het ontstaan en de werkingen des winds behoren dan ook tot de geheimzinnigste verschijnselen van de natuur. Dat opkomen van de wind uit de diepste stilte; dat zich opeens bewegen en altijd meer bewegen van de lucht; dat altijd sterker rukken, gieren, opklimmen van de wind tot storm, tot een orkaan, welke zich uitstrekt tot over de zee en uitgestrekte gewesten voorzeker, het is een verborgen werking; vooral de eerste beweging is verborgen. Vanwaar ontstaat de eerste stoot tot zulk een geweldigen loop, en wat doet hem stilstaan? Niemand weet het. Nochtans is de oorzaak

verborgen, de werking is openbaar, Zijt gij in de open lucht, gij gevoelt de kracht des winds; zijt gij in uw huis, zoals de Heer en Nicodemus waren, dan hoort gij hem blazen en herkent gij hem aan zijn geluid. Gij weet, reeds in het Oude Testament is de wind het eigenaardige beeld van de werkingen van de Heilige Geest. Geest en adem worden er veelal door hetzelfde woord uitgedrukt. De Geest is ook een adem, maar de adem van God: de persoonlijke van God uitgaande Bezieler; de levend- en vruchtbaarmakende, alles met orde rangschikkende, met schoonheid versierende Heilige Geest. In het begin van de schepping zweefde de Geest over de wateren des afgronds, en de wereld, ja werelden vol van 's Heeren goederen ontstonden. De Heilige Geest heeft drieërlei geschiedenis: die van zijn werking in de natuur, in de gemeente des Heeren en in het hart van de gelovige. Gij ziet, de kring wordt altijd nauwer, maar daarom niet minder belangrijk. De Heer bepaalt ons thans alleen bij de laatste kring, als voor ons de nodigste. Alzo is een ieder, die uit de Geest geboren is. Let wel, de Heer zegt niet: "Gelijk de werking van de wind alzo is de werking van de wedergeboorte;" nee Hij zegt dat de wedergeboren mens zelf gelijk is aan de wind, die er is, die men hoort, zonder dat men weet hoe hij gekomen is en waar hij heen wil. En inderdaad zo is het. Wij ontmoeten gelovigen en gelovigen ontmoeten ons, zonder dat de een van des anderen wedergeboorte iets weet. De gelovigen zijn er, maar zij weten niet van elkaar hoe zij er zijn. Gods vrije genade heeft hun en ons, in het verborgene, de eerste stoot gegeven, en nu gaan zij en wij daarheen in hun en onze kracht, doende de wille Gods en volbrengende de loop tot het einde toe. Och laat het ons maar erkennen, een bekeerd mens is een geheimzinnig verschijnsel. Wie aan geen wonderen gelooft, die moet noodzakelijk een bekering, bij wie het ook zij, als voorgewend, of als inbeelding en dweperij beschouwen; want de bekering is een wonder; het is het ingrijpen Gods in de oude natuurlijke orde van zaken, om er iets nieuws, iets bovennatuurlijks in te plaatsen. Wie daarentegen dit wonder aan zichzelf ondervonden heeft, gelooft al de andere wonderen. Ik weet wel, dat de menselijke natuur vele gaven en krachten bezit, die zich onder gunstige omstandigheden schitterend kunnen ontwikkelen, maar door de zonde kan de mens ze alle tegen God gebruiken, en gebruikt hij ze ook tegen God, door alleen zijn eigen glorie te zoeken in de eer bij mensen. Daarom moet de mens, zal hij waarlijk opnieuw geboren kunnen heten, een nieuwe gave ontvangen, welke hij niet tegen God gebruiken kan, en deze gave is de gave van de Heilige Geest, die in ons de Gever wordt van alle gaven, allereerst van het geloof in de Zone Gods. Wie gelooft, kan onmogelijk tegen God strijden; wie tegen God strijdt, heeft geen geloof. Hieraan onderkennen wij de gelovigen van de ongelovigen. Maar is dan de mens door de wedergeboorte een ander mens geworden? Hij is dezelfde mens, die hij was, maar hij is als een planeet, die in een ander zonnestelsel is verplaatst, en dus een ander middelpunt heeft, rondom hetwelk hij zich beweegt; hij is als iemand, die blind geboren is, maar nu ziet; er ontstaat voor hem een nieuwe, een zichtbare wereld, een wereld van vormen en kleuren. Toen hoorde, voelde, tastte, smaakte en riekte hij, nu ziet hij daarbij. Zo ontstaat ook voor de wedergeboren mens een nieuw, bij de natuurlijke mens onbekende wereld; namelijk de toekomende wereld, welke zich nu reeds aan hem vertegenwoordigt, daar hij reeds nu het eeuwige leven heeft en zijn wandel in de hemel is. De wedergeboorte is het ontvangen van een nieuw zintuig, van een nieuwe richting, van een nieuw leven door God. Vraagt gij of de bekering en de wedergeboorte verschillende zaken zijn? Ik zeg nee, zij zijn de twee zijden van een en dezelfde penning, op de ene zijde staat bekering, en op de andere zijde wedergeboorte, maar het is één penning. De wedergeboorte van de zijde van de mensen gezien is de bekering, en de bekering van de zijde Gods gezien is de wedergeboorte. Of wilt gij het op een andere wijze uitgedrukt: de wedergeboorte is het werk Gods aan zijn zijde, en de bekering is het werk Gods aan des mensen zijde. Wie wedergeboren wordt ziet zich bekeerd, en wie zich bekeert ziet zich wedergeboren. De Heer zelf, die nu het woord wedergeboorte gebruikt, gebruikt ook het woord bekering, zoals wij dit bij de andere evangelisten zien. Ja, hoewel de wedergeboorte, evenals de wind, van een verborgen oorsprong is, zij is echter uitwendig duidelijk kenbaar. Ik moet u

hier herinneren, dat er, behalve het geloof of de bekering, ook een verzegeling door de Heilige Geest is. Deze verzegeling is openbaar en kenbaar. Het is ook hier met de gelovige als met de Heere Jezus zelf. De Heere Jezus is ontvangen uit de Heilige Geest; dat was een verborgen werking van de Heilige Geest, die voor niemand kenbaar was; doch bij de doop ontving Hij de verzegeling van de Heilige Geest, en deze was zichtbaar en kenbaar uit zijn heerlijke werken. Welnu ook de onzichtbare wedergeboorte heeft haar zichtbare verzegeling. Een ieder, die de naam van Christus noemt, en afstaat van ongerechtigheid, heeft het zegel van de Heilige Geest, 2 Timotheus 2.19. Nicodemus antwoordde en zei tot Hem: hoe kunnen deze dingen geschieden? De Heer had Nicodemus de wezenlijkheid Van de zaak getoond, en Nicodemus vraagt naar de mogelijkheid. Trouwens wetenschappelijke mensen worden doorgaans zeer langzaam gewonnen. Men zou zeggen, zij, die zulke beschaafde, schrandere mensen zijn, moesten het eerst de zaak begrijpen, doch zij zijn alleen schrander in het begrijpen van de zaken die in hun richting liggen, maar uiterst onvatbaar voor het tegenovergestelde. Zij willen altijd weten, niet geloven; zij kunnen de zaken van het geloof niet begrijpen, en dat, zo dunkt hun, moet er toch bijkomen, zullen zij toegeven. Doch de Heer weet alle natuur van de mensen te temmen, die van de ruwe visser en van de fijnbeschaafde Farizeeër, die van de moordenaar aan het kruis en van de woedenden Saulus, die als een heilige van de synagoge vereerd werd. Voor allen heeft Hij een afzonderlijk woord, een bijzondere toon, waarop Hij het uitspreekt, en een bijzondere greep in de consciëntie, waardoor Hij binnenkomt. De Samaritaanse vrouw kwam terzelfder ure binnen, maar de man van de wetenschap in drie tempo's, met lange rusten tussenbeide: zijn komst tot de Heer bij nacht; zijn getuigenis aangaande Jezus tegenover zijn ambtgenoten; zijn optreden bij Jezus' dood. Jezus antwoordde en zei tot hem: zijt gij een leraar van Israël, en weet gij deze dingen niet? Het was een hard en beschamend woord. Nicodemus schijnt onderwijs van Jezus te vragen, en dat wil wat zeggen bij een geleerde, en in plaats dat Jezus hem nu hierover prijst, zegt Hij tot hem zoveel als: "Weet gij het niet? gij behoort te weten." Vergeten wij niet, dat Jezus hem aanspreekt als een leraar van Israël; en nu is er zeker geen jammerlijk verschijnsel dan dat iemand, die anderen moet onderwijzen, zelf de zaken niet weet. Zulke droevige tonelen zijn in tijden van ongeloof aan de orde van de dag; alsdan hoort men van kansel en katheder mensen spreken over zaken, waarvan zij letterlijk niets weten, en die zij toch behoorden te weten, omdat hun ambt dat medebrengt. Ik kan mij daarom geen troostelozer toestand voorstellen dan die van zulke leraars, die eerst bij of na hun dood ontdekken, dat zij hun gehele leven hebben doorgebracht in de waarheid te bestrijden, in plaats van haar naar hun plicht en roeping te hebben gepredikt. Doch wist Nicodemus deze dingen niet? Wist hij niet dat God aan Israël een nieuw hart, een nieuwe geest beloofd had, zó, dat de wet Gods in hun harten ingeschreven zou zijn, en zij de Heere zouden kennen en dienen van de grootste tot de kleinste? Ja, dit had hij wel gelezen, maar niet begrepen, het was hem letter gebleven, en bij hem niet tot geest geworden. Och, men kan zoveel met het verstand weten, waarvan men niets weet met het hart, en geheel de mens moet weten, wat hij geheel zal weten. De Roomse kerk weet ook wel de waarheid; zij heeft haar niet weggeworpen, maar vergeten, verleerd; haar in een heiligenkastje gelegd en met relieken overdekt en begraven. Het Farizeïsme deed niet anders bij Israël. De overleveringen van de ouden hadden de Schrift overdekt, zodat de eenvoudigste dingen niet meer te kennen waren. Of had niet Mozes gesproken van een besnijdenis van hart, en David van het scheppen van een rein hart; en had niet Joël Israël toegeroepen: Scheurt uw hart en niet uw kleren? En nu, wat Jezus verkondigde, was niet anders dan wat geheel het Oude Testament verkondigd had. Het woord Was nieuw, maar de zaak was oud; en moest Nicodemus, als een leraar in Israël, dit niet geweten hebben? Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u. Nicodemus wilde weten hoe de wedergeboorte mogelijk was, door te vragen hoe zij geschiede kon. Hiermee trad Nicodemus op het gebied van God, waarop het niemand betaamt te treden. Wie een wonder niet wil geloven, alvorens hij ziet hoe het wonder mogelijk is, komt Gode te na, en wie God te na komt, wordt door Hem verteerd. Het ongeloof komt Hem te na; het wil om zo te spreken in

Gods kabinet treden, om te zien, wat en hoe God werkt; doch het nooit bescheiden maar altijd onbescheiden ongeloof wordt met blindheid geslagen om rond te tasten in eeuwige nacht, tenzij God zich ontferme en de ongelovige gelovig make, zoals Hij Nicodemus deed. Tegenover Nicodemus' begeerte om te weten alvorens te geloven, stelde de Heer zijn Goddelijk gezag, zijn amen, amen, Ik zeg u! en liet hem daarmee de keus over om te geloven en behouden te worden, of niet te geloven en verloren te gaan. Wij spreken wat wij weten. De Heer sluit Johannes de Doper bij Zich in, omdat beider zending volstrekt Goddelijk was. Nu getuigt het gelijke personen omvattende woordje wij van Jezus' waarachtige mensheid én Godheid; want hij, die, van mensen sprekende, zeggen kan wij, bewijst dat hij waarachtig mens is; doch daaruit volgt dan ook dat hij, die, van God sprekende, zeggen kan wij, ook bewijst waarachtig God te zijn; en dat deed Jezus, Johannes 14.23. En getuigen wat wij gezien hebben. Geheel het Evangelie is een getuigenis van gebeurde, gehoorde en geziene dingen. Jezus was de eerste en getrouwe getuige. Hij getuigde van hetgeen Hij bij de Vader gezien had en nog gedurig zag, Johannes 5:19 8:38, Ook Johannes getuigde van hetgeen hij gezien had, Johannes 1:34. En gijlieden neemt ons getuigenis niet aan. Nicodemus was met zijn medegenoten nog een ongelovige, en het geloof neemt geen getuigenis aan van een ander, al bewijst deze ook datgene gezien en gehoord te hebben, waarvan hij getuigenis geeft. Zeg eens aan een ongelovige: Ik weet dat Jezus de Zoon van God is, en God is, want het geloof in zijn naam heeft mij van een goddeloze tot een kind van God gemaakt; hij zal uw getuigenis niet aannemen, maar u voor een dweper houden. Het ongeloof bestaat juist in het niet aannemen van het getuigenis van God, of van gelovige mensen. Het wil weten, en daartoe zelf zien. Het erkent geen gezag boven zichzelf. Doch het ongeloof tracht naar het onmogelijke en vervalt daarmee in het ongerijmde. Het schepsel kan onmogelijk treden op Goddelijk gebied, om de waarheid met vleselijke ogen te aanschouwen. God moet haar op ons menselijk gebied overbrengen, openbaren, zal zij kenbaar voor ons zijn. En nu, deze openbaring van de waarheid is het getuigenis Gods van Zichzelf, door zijn gezanten en door zijn Zoon en diens gezanten; doch het ongeloof neemt het getuigenis van die allen niet aan; en wat anders kan hiervan het gevolg zijn, dan dat het, ook bij de hoogste wetenschap van alle andere dingen, van de waarheid Gods niets weet? Indien Ik ulieden de aardse dingen gezegd heb, en gij niet gelooft, hoe zult gij geloven, indien ik ulieden de hemelse zou zeggen? De aardse dingen zijn de dingen die openbaar zijn, die op de aarde geschieden, en de hemelse dingen zijn de verborgenheden van het heden en van de toekomst, dis alleen in de hemel gekend en gezien worden. Voor ons zijn de bekering, de wedergeboorte, het geloof en wat daaruit voortvloeit en daarmee in verband staat, enkel voorbereidingen tot nog oneindig hogere ondervindingen en aanschouwingen; daarom noemt ook de Apostel (Hebreeën 6:1) de bekering van dode werken en het geloof in God het beginsel van de leer van Christus, en het leggen van de grondslag voor de volmaaktheid. De openbaring van Christus' koninkrijk in heerlijkheid behoort tot deze hemelse dingen, de wederoprichting van al de dingen, waarvan de profeten gesproken hebben van alle eeuwen, Handelingen 3.21; het nederdalen uit de hemel van het nieuwe Jeruzalem, dat nu boven en ons aller moeder is, met één woord de vervulling van al de nog onvervulde profetieën van Gods heerlijkheid op aarde. Doch ook wij mogen wel met de Heer zeggen: Indien de mensen niet geloven als ervan geloof en bekering wordt gesproken, die toch reeds op aarde hun volle klaarblijkelijkheid hebben, hoe zullen zij geloven in de profetieën van de heerlijkheid van de verre toekomst? Daartoe, wij weten het uit ondervinding bij onszelf en anderen, is dan ook, om zo te spreken, een tweede bekering nodig. En niemand is opgevaren in de hemel, dan die uit de hemel neergekomen is. De Heer kondigt hier zijn hemelvaart aan, omdat dit het heerlijk begin zou zijn van het heerlijk einde, dat uit enkel hemelse dingen zou bestaan. De hemel moest Hem ontvangen, niet om er te blijven; want de Zoon van God is aan de mensen gegeven en aan de mensen is de aarde gegeven (Psalm 8); maar tot de tijden van de openbaring van Gods heerlijkheid op aarde. Thans wordt dat hemels Jeruzalem gebouwd evenals weleer Salomo's tempel uit afzonderlijke stenen, ieder in zijn eigen

plaats, totdat ze allen tot een gebouw verenigd worden. Ja thans hopen zich in de hemel de schatten op, die eenmaal zich over de aarde uitstorten en haar zo overvloedig bedekken zullen, als nu de bodem der zee bedekt is van de wateren. Namelijk de Zoon des mensen. Dit is nu de tweede maal dat Jezus Zichzelf noemt met een naam, waarmee de Heer Zich voortaan noemen zal. Men heeft getwist of het is een naam zoals al de namen, die Jezus heeft, beide van zijn Godheid èn van zijn mensheid. Zoon des mensen, Zoon van Adam, wat nederiger naam kan er door de Heer van de heerlijkheid gekozen worden? Hij stelt er Zich mede voor als mens; kan er groter nederigheid, zachtmoediger zelfverloochening zijn? Doch daarom is het ook (wij merkten het reeds op) geheel verkeerd, dat wij de Heer bij die naam zouden noemen. Niemand deed het ook in de Schrift dan Stefanus, en wel in bepaalde betrekking, niet tot zijn nederigen staat en zijn mensheid, maar tot zijn Godheid en heerlijkheid, namelijk bij het getuigenis: dat hij de Heer aanschouwde, staande ter rechterhand Gods, Handelingen 7:55. Want dezelfde nederige naam heeft ook de heerlijkste betekenis bij Daniël (Daniël 7:13,14), alwaar hij zegt: Verder zag ik in de nachtgezichten, en ziet, er kwam Een met de wolken des hemels, als eens mensen zoon, en Hij kwam tot de Oude van dagen, en zij deden Hem voor Dezelve naderen; en Hem werd gegeven heerschappij en eer en het Koninkrijk, dat Hem alle volken, natiën en tongen eren zouden; zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet vergaan zal, en zijn Koninkrijk zal niet verdorven worden. Gij ziet dus met welk een Goddelijke wijsheid de Heer die naam gekozen heeft, want niemand kon er door geërgerd worden. Ook de naam EMMANUEL was een schriftuurlijke naam voor de Messias; doch gij gevoelt, dat de Heer te nederig was om deze als gewone onderscheidingsnaam aan te nemen; zijn geboortenaam Jezus en zijn ambtsnaam Christus sloten alle mogelijke heerlijke namen in zich; daarom nam Hij, sprekende van Zichzelf, de uitwendig eenvoudigen en alleen innerlijk heerlijke naam van Zoon des mensen aan. Die in de hemel is. Men kan lezen: die in de hemel was; doch het is eigenlijk niet nodig. Voor ons hangt er een ondoordringbaar voorhangsel tussen de aarde en de hemel; maar voor de Heer waren de hemelen geopend en tot Hem klommen de engelen op en af. Op een anderen tijd zei de Heer: de Zoon kan niets van Zichzelf doen, tenzij Hij de Vader dat ziet doen; zijn aanschouwing was dus een onmiddellijke aanschouwing. De Heer richt de gedachten van Nicodemus van de aarde naar de hemel, en van daar weder naar de aarde, gelijk wij zien zullen. Ook wij moeten in onze gesprekken hetzelfde doen, want daarin bestaat de ware, gezonde, vruchtbare en tevens liefelijke cirkelloop der geestelijke gedachten. En gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzo moet de Zoon des mensen verhoogd worden; opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Schijnbaar staan deze woorden niet in verband met de vorige. De Heer spreekt van zijn hemelvaart, en hoe komt Hij nu van daar terug tot de prediking van zijn kruisiging? Op een wijze, die ieder, welke nog vatbaarheid voor het Goddelijke heeft, met aanbiddende bewondering moet vervullen. De Heer was bij Nicodemus begonnen met de eis van de volstrekt noodzakelijke wedergeboorte; doch de grote zwarigheid bleef: hoe word ik wedergeboren? Kan een mens zichzelf wederbaren? Neen, dàt is even onmogelijk in het geestelijke als in het natuurlijke, zoals wij gezien hebben. Wat dan? Moet de mens lijdelijk afwachten, of hij wedergeboren wordt of niet, en tot zolang stilzitten en niets doen? Nee, zegt de opperste Wijsheid, "gij moet niet afwachten, en niet stilzitten, gij moet opzien naar Mij, hangende aan het kruis voor u." Gij ziet, de Heer lost de schijnbaar onoplosbare zwarigheid op in een hoogst eenvoudige zaak: in het gelovig opzien tot Hem, als de gekruisigde Christus. Dat is het ene nodige om het eeuwige leven te ontvangen, om het verderf te ontvlieden, om zalig te worden. Wie gelooft, is wedergeboren, en wie wedergeboren is, gelooft. Het uitwendig zichtbaar geloof is het bewijs van de innerlijk verborgene wedergeboorte, evenals de lopende wijzer van het uurwerk het bewijs is dat het raderwerk vanbinnen loopt. Het is één beweging, welke echter veroorzaakt wordt door hetgeen buiten het uurwerk ligt de hand met de opwindenden sleutel. Eerst predikte de Heer aan Nicodemus wat in de mens moet zijn, en daarna wat buiten de mens staat en de oorzaak van zijn wedergeboorte is:

des Heeren dood. De Heer maakt het geloof aan Hem als de gekruiste voor de zonde én de wedergeboorte tot een volmaakte eenheid, en wij mogen ze daarom ook nimmer scheiden. De voortreffelijke Bengel zei dan ook terecht: "Acht de wedergeboorte niet te zwaar, want zij is niets meer dan geloof; acht het geloof niet te licht, want het is niets minder dan wedergeboorte." Alles heeft zijn nauwe en zijn ruime zijde. Niet zelden stelt zich het Evangelie aan ons voor van zijn ruime zijde als eenvoudig geloof in Christus; doch als men daardoor in het koninkrijk van God is gekomen, dan ziet men dat de weg hoe langer hoe nauwer toeloopt, en gevoelt men dat er nog veel toe nodig is om te volharden tot aan het einde. Ook het omgekeerde heeft niet zelden plaats, en dit geschiedde bij Nicodemus. Hij stond voor de nauwe zijde; de wedergeboorte; doch wat de Heer er op liet volgen, was voor Hem en is voor ons verrassend en vertroostend, want wat zei de Heer tot Nicodemus, dan dat de innerlijke wedergeboorte bestond in het zien op Hem, de Heer, als de verhoogde op dezelfde wijze als de slang in de woestijn verhoogd was. Thans verstond Nicodemus dat woord nog wel niet, maar hij zou het naderhand verstaan, en hij verstond het, toen hij werkelijk Christus zag opgeheven aan het kruis, gelijk de slang in de woestijn aan de stang, en hij geloofde en gevoelde zich wedergeboren. Ja, één blik op de gekruisigde Christus is genoeg om ons zalig te maken, maar het moet een gelovige blik zijn, want alleen zulk een blik heeft zulk een krachtigen indruk, dat het hart ervan wedergeboren wordt. Ach, hoevelen zien op de gekruisigde Christus, maar zonder geloof in de zondenverzoenende kracht van zijn lijden en sterven; daarom oefent deze aanschouwing ook geen wederbarende kracht op hen uit, en zij blijven die zij zijn. De Heer vergelijkt zijn verhoging met die van de koperen slang. Wie zou deze vergelijking hebben durven maken, zo de Heer zelf het niet gedaan had? Doch nu omvat dan ook Christus met dat éne Woord geheel de typiek van het Oude Testament; want zegt de Heer dit van de oprichting van de slang, hoeveel temeer zegt Hij dit van geheel het levend samenstel van de Mozaïsche eredienst. Doch gij gevoelt dat alles ook hier aankomt op een fijn geestelijk gehoor. Zo openbaarde zich ook de Heer op het kruis als verlaten, en nu kon ieder Hem op grond van deze zijn eigen verklaring voor een van God verlaten zondaar houden, uitgenomen de gelovige zondaar, die uit zijn mijn God mijn God! met zekerheid weet, dat dit door geen verdoemeling kan gezegd worden. Doch hier zien wij dan ook, dat tussen de voorafbeeldingen van het Oude Testament én de vervullingen van het Nieuwe Testament de persoon des Heeren staat, in wie het Oude Testament ingaat en van wie het Nieuwe Testament uitgaat. De Heer wilde en wil aanschouwd zijn als de slang in de woestijn, die geen wezenlijke slang was, maar een slang in gedaante. Hij wil aanschouwd worden op het kruis als hangende in de gedaante van de slang, als een tot zonde gemaakte en toch zonder zonde, als een vloek en toch als de gezegende wegnemer van de vloek. O, vergeten wij niet dat van alle echte muntstukken ook valse in omloop zijn. Hoevelen noemen geloof in Christus, wat een vals geloof is, omdat het geen wedergeboorte is; en hoevelen noemen wedergeboorte wat geen wedergeboorte is, omdat het geen geloof is, maar ongeloof, niet aannemende de verzoening van de zonden, door de voldoening van Christus, maar allerlei soort van tevredenstellingen van Gods ongenoegen. De oorzaak van de onvruchtbaarheid van zo veler prediking ligt hiermee voor de hand. Stelt u eens voor hoe, met welke gemoedsbewegingen, de gebetenen door de vergiftige slangen in de woestijn, die het dodelijk vergift door al hun leden met de wreedste pijn voelden opstijgen, naar de opgerichte slang zullen gezien hebben, om de genezing en het leven als met hun ogen in te drinken, en gij hebt een besef, hoe een zondaar moet gesteld zijn, die zijn ogen opheft naar Jezus op het kruis als het enig algenoegzaam offer ook voor zijn zonden. O, wie de zonde nog niet tot een dodelijke slangenbeet is geworden, en die haar vergif nog niet in zijn leden gevoelt, altijd hoger opstijgende om hem altijd meer in naamloze folteringen te doen sterven, die heeft nog geen gelovige blik op het kruis van Jezus geslagen. De Christus is niet voor dezulken, die hun zonden kunnen dragen, maar voor dezulken, die ze niet langer kunnen dragen zonder wanhopig te worden en te sterven. Gij ziet dan ook het oneindig verschil tussen de leer van de Schrift en die

van het ongeloof. Het ongeloof predikt de vergeving der zonden zonder middelaar, en de Schrift zegt: Er is geen vergeving van de zonden dan in de gekruisigde Christus. Het ongeloof zegt op zijn hoogst: Christus heeft u, als een arts, een geneesmiddel voorgeschreven, dat gij nu zelf maar hebt klaar te maken en in te nemen, om van uw zonden genezen te worden; maar de Schrift zegt: Christus heeft persoonlijk uw zonden op Zich genomen en ze voor de Goddelijke vierschaar verantwoord, en de Goddelijke rechtvaardigheid heeft zijn voldoening erkend, door Hem uit de kruisdood en uit het graf uwer zonden op te wekken tot het eeuwig nieuwe leven, en Hem te stellen tot de Gever van zijn eigen eeuwig leven (de Heilige Geest) aan al degenen die in Hem geloven; want gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzo moet de Zoon van de mensen verhoogd worden, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Gij ziet, het verderf is aller mensen lot, tenzij het geloof in de Heere Jezus tussenbeide kome, en ons in plaats van het verderf het eeuwige leven geve. Welk een toestand is onze menselijke toestand! Met zonden die ons verdoemen, en met deugden die ons niet kunnen behouden: kan er vreselijker toestand zijn? Hoe weinig wordt die toestand echter als zodanig erkend! De dood is de bezolding van de zonde; wij allen zijn zondaren, ons allen wacht dus de dood; en wat is de dood? Het verderf, het eeuwig verderf, 2 Thessalonicenzen 1:9. En wat is het eeuwig verderf? Wij kennen het niet in de bijzonderheden, maar enkel in algemene beschrijvingen, die niets dan jammer, ellende en verschrikking te kennen geven, zoals: een worm die niet sterft, een vuur dat niet uitgeblust wordt, een buitenste duisternis, waarin wening van de ogen en knarsing der tanden zijn. En zulk een toestand gaan wij allen tegemoet, wanneer wij niet het oog gelovig opheffen tot de gekruisigde Zoon van God, gekruisigd met onze zonden in zijn lichaam, om ze te doden in zijn dood en ze te begraven in zijn graf, en om in zijn opstanding uit de dood de onze te verwerven. Och, leren wij toch uit de grootte van onze ellende afmeten de grootte van de offerande, die er nodig was om deze ellende niet alleen weg te nemen, maar in heerlijkheid te veranderen; en leren wij wederkerig uit de grootte van het offer de grootte onzer zonden afmeten! Doch hoeveel mensen geloven niets van dat alles; zij houden het eeuwig verderf voor een schrikbeeld zonder waarheid en Christus aan het kruis voor een troostbeeld zonder kracht, en bewandelen de brede Weg, die ten verderve leidt. Daarom zeiden de apostelen zo ernstig: wij, wetende de schrik des Heeren, bewegen de mensen tot het geloof. Wij, gezanten van Christus' wege, wij bidden u, alsof God door ons bad: laat u met God verzoenen. Toen de gebetenen door de slangen in de woestijn, naar het bevel des Heeren, hun ogen ophieven naar de opgeheven slang, hield hun stervende toestand op, en waren zij genezen. De genezing nu is de wedergeboorte van het lichaam. Wie dodelijk ziek was en weer herstelt, is naar het lichaam wedergeboren in dit leven, en de zalige opstanding uit de dood is de wedergeboorte van het lichaam in de eeuwigheid. Zoo ook, wie zich naar de ziel dodelijk ziek gevoelt door de zonde, en de ogen smekend opheft tot de gekruisigde Jezus, en hiermee het woord van God tot zijn ziel hoort spreken: Leef in eeuwigheid! die wordt wedergeboren naar de ziel en sterft niet meer, maar leeft ook door de tijdelijke dood heen in alle eeuwigheid. Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft. De liefde des Vaders is de oorzaak, de liefde des Zoons het middel, de liefde van de Heilige Geest het einde van de verlossing; het is één liefde. De Zoon is de gave des Vaders en de Heilige Geest is de gave van de Vader en van de Zoon; het is één gave. Indien God de wereld niet kon liefhebben, hoe zou Hij haar hebben kunnen behouden? God bevestigt zijn liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is, toen wij nog zondaren waren, Romeinen 5:8. God rechtvaardigt de goddelozen, Romeinen 4.5. Hierin is de liefde, niet, dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij ons lief heeft gehad, en zijn Zoon gezonden heeft tot een verzoening voor onze zonden, 1 Johannes 4.10. De wereld, waarvan hier door de Heer gesproken wordt, is de mensheid in haar toestand van zonde en verlorenheid. Zou de Schepper zijn gevallen schepsel, dat nog redbaar was, niet redden? Het is onmogelijk. God is liefde; deze deed hem de wereld scheppen, en toen zij door de zonde bedorven werd, een nieuwe schepping

tot stand brengen: door zijn eniggeboren Zoon te geven in de mensheid tot een nieuw beginsel van deze nieuwe schepping. De Zoon zelfs stelt deze zijn overgave door de Vader voor als een groot, ja als het grootste bewijs van Gods liefde, zeggende: Alzo lief heeft God de wereld gehad, en wie peilt dat alzo? Geen menselijk dieplood: het is een oneindige liefde. Wij zouden zeggen: in God zijn geen graden van liefde, alles is oneindig in Hem; doch wij kennen het Goddelijk wezen enkel in het afgetrokkene, niet in het bijzondere. Wij kunnen ons in God vele dingen niet denken en toch ook niet met onze gevolgtrekkingen uit de volstrekte volmaaktheid van zijn Wezen bewijzen, dat ze werkelijk niet in God bestaan, ja wij zien integendeel dat zij werkelijk in God bestaan. Wie kan, bijvoorbeeld, de toelating van het kwade uit Gods heiligheid verklaren en onze zedelijke vrijheid uit zijn oppermacht? Evenzo kunnen wij, omgekeerd, ook niet denken dat God met dezelfde blijdschap van de liefde zijn Zoon, zijn eniggeborene, aan de dood des vloeks heeft overgegeven, als waarmee Hij Hem van eeuwigheid gegenereerd heeft, of waarmee Hij door Hem alle bestaande dingen heilig en heerlijk geschapen heeft; en toch kunnen wij dit met onze gevolgtrekkingen uit Gods oneindig, volmaakt, onveranderlijk Wezen niet bewijzen. Nu zeggen wel de ongelovigen: De Schrift is daarom niet waar, omdat zij dingen van God zegt, die door de gevolgtrekkingen van onze rede uit zijn wezen niet te verk1aren zijn; doch wij zeggen: Een eindig verstand kan onmogelijk weten, wat een oneindig wezen is en omvat; dat kan God zelf alleen ons zeggen, en Hij zegt het ons in de Schrift. Opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. De Heer herhaalt deze woorden, opdat niemand mene, wat thans zo velen leren, dat Hij met de liefde van de Vader tot de wereld verkondigt: dat alle mensen, ja ten laatste ook de duivelen zalig worden; nee, alleen zo velen uit de wereld in de Zoon zouden geloven, zouden de vrucht van deze gave des Vaders, van de menswording, het leven, lijden en sterven en de wederopstanding van de Zoon ontvangen en genieten, welke vrucht het eeuwige leven is. Hier hebt gij dan ook de reden, waarom de Heer in zijn hogepriesterlijk gebed zegt: Ik bid voor hen; Ik bid niet voor de wereld, maar voor degenen, die Gij Mij gegeven hebt, want zij zijn van U. Niet de gehele wereld zou geloven, zou de aangeboden verlossing aannemen, maar slechts enkelen uit de wereld zouden zich laten behouden. Dat wij hier voor een verborgenheid staan, welke uit de aard van de zaak alleen door de eeuwigheid opgelost worden kan, behoef ik wel niet te zeggen. Doch de zaak zelf is onweersprekelijk waar. Alle mensen zijn van gelijke natuur en beweging, en toch de een hoort naar de roepstem des Heeren, en de ander hoort er niet naar. De Heer zegt dan ook in het Oude Testament: Ik heb mijn handen uitgebreid de gehele dag tot een weerstrevend volk, die wandelen op een weg, die niet goed is, naar hun eigen gedachten, Jesaja 65:2; en in het Nieuwe Testament: Jeruzalem! Jeruzalem! hoe dikwijls heb Ik uw kinderen willen bijeen vergaderen, gelijk een hen haar kiekens bijeen vergadert onder haar vleugelen, maar gij hebt niet gewild! Want God heeft zijn Zoon niet gezonden in de wereld, opdat Hij de wereld veroordelen zou, maar opdat de wereld door Hem zou behouden worden. De Heer kwam thans niet in de wereld om het oordeel over haar te houden, zoals Hij aan het einde van de tijd komen zal, maar om haar voordat oordeel te behoede. Misschien zijn deze en de volgende woorden tot aan het slot van dit hoofdstuk niet van de Heer maar van de apostel, van Johannes, die meermalen in de stroom des Heeren woorden de zijne laat vloeien. Immers het is de sluiting van het gesprek met Nicodemus als met een lofzang. Beider woorden zijn echter één, want beider bron is dezelfde Heilige Geest. Hoe dit echter zij, Nicodemus zelf antwoordt niet meer, en het is een goed teken, wanneer men zich, al is het ook door een diep stilzwijgen, voor de Heer buigt. Die in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld. Want hij heeft in Christus de vergeving van zijn zonden. Er is voor degenen, die in Christus zijn, geen verdoemenis, Romeinen 8:1. Maar die niet gelooft is alrede veroordeeld, omdat hij niet heeft geloofd in de naam van de eniggeboren Zoons van God. Het ongeloof brengt zijn eigen vonnis mee; het wijst de redding Gods door Christus af, en daar er geen andere redding mogelijk is, zo is het ongeloof de moedwillige volharding in de toestand van zonde en dood. En dit is het

oordeel, dat het licht in de wereld gekomen is. God heeft zijn redelijke schepselen niet aan zichzelf overgelaten, evenmin als Hij de baaierd aan zichzelf overgelaten heeft. Hij heeft in de duisternis van de wereld en van de zonde zijn licht niet enkel laten schijnen, maar Hij heeft zijn zelfstandig, ongeschapen licht in de wereld laten komen, zodat een ieder, die nu nog blijft dwalen in de duisternis en verloren gaat, dit aan zichzelf te wijten heeft; zulk een spreekt over zichzelf het oordeel uit: vonnist zichzelf. En de mensen hebben de duisternis liever gehad don het licht, want hun werken waren boos. Zijn deze woorden van de apostel Johannes, dan zegt hij hier bij voorbaat wat later werkelijk. geschied is, namelijk dat de Heer door zijn eigen volk verworpen is. En waarom zijn er nu zo weinige mensen, die geloven aan Gods Woord en waarheid? Omdat zij de zondigen toestand, waarin zij geboren zijn, voor een natuurlijke toestand houden, en het leven, waar Gods Woord toe roept, een onnatuurlijke en onnodige toestand achten. Het vlees staat tegenover de geest; het vlees wil geen geest zijn en kan het ook niet. "Wat!" zeggen de ongelovigen, "wij zouden het zekere tegenwoordige moeten opofferen voor het onzekere toekomstige? Wij zouden ophouden onze eigen meesters te zijn, ophouden te doen wat wij goedvinden, om een hoger gezag dan het onze te volgen in ons denken, spreken en handelen? Wij zouden de vermaken van de zinnen, waarin onze harten en onze voeten opspringen van vreugde, moeten beschouwen als zonden, en ze vlieden, om ons onledig te houden met tranen af te drogen, bloedende wonden te stelpen, stervenden te vertroosten? Nee, al wat boven de mens gaat, stremt de menselijke ontwikkeling. Wij willen geen Christenen, wij willen mensen, enkel mensen zijn." Wat zeggen zij hiermee anders dan: wij willen niet heilig en niet zalig zijn? Want een iegelijk, die kwaad doet, haat het licht, en komt tot het licht niet, opdat zijn werken niet bestraft worden. Wij zien hier, wat waarheid er is in het voorgeven van de ongelovigen, dat zij even goede zedelijke mensen zijn als de gelovige Christenen. Zij liegen. Al waren zij overigens de voortreffelijkste mensen van de wereld, zo is hun ongeloof alleen genoegzaam om hen tot goddelozen te stempelen; want juist door hun ongeloof zijn zij in een staat van ongehoorzaamheid jegens God. Hun ongeloof is derhalve het onfeilbaar bewijs, dat er bij hen evenals bij ons allen van nature een onpeilbare afgrond van ongerechtigheid geopend ligt, welke wij, die geloven, door God laten dempen, maar die zij vrij en open willen houden. En waarom willen zij dit? Omdat zij niet als zondaren voor God en mensen willen openbaar worden. De hoogmoed berooft de mens van zijn beste goed. Maar die de waarheid doet. Merkt op, er wordt niet gezegd: die het goede doet; nee, alle mensen zijn van natuur even boos, en zo is er voor God niemand die goed is of goed doet, maar de een doet naar de eis van de waarheid, welke God in zijn Woord geeft, en neemt Gods reddende, tot hem uitgestrekte hand aan, en de andere wederstaat de waarheid en stoot die hand van zich af. Komt tot het licht, opdat zijn werken openbaar worden, dat zij in God gedaan zijn. Wie Gods waarheid, Gods Woord gehoorzaamt, die kan, al ware hij ook de grootste van de zondaren, zoals de moordenaar aan het kruis en zoals Paulus op de weg van Damascus waren, zich vrij en vrijmoedig stellen in het licht van God, want daarin worden zijn zonden bedekt door het bloed van Christus en zijn geloof en bekering en al zijn geloofswerken openbaar, bekend en erkend als werken, die door hem in de kracht van God, dus uit God, in God en tot God gedaan zijn.

3:22 De Heer en de gemeente.

Na deze kwam Jezus en zijn discipelen in het land van Judea. De Heer vertrok van Jeruzalem naar het landelijk gedeelte van Judea. En onthield zich aldaar met hen. De Heer ging ditmaal niet naar Galiléa, maar vertoefde in de nabijheid van de Jordaan. En doopte. Later horen wij dat de Heer zelf niet doopte, maar zijn discipelen; doch dat des Heeren discipelen doopten, drukte het volmaakte zegel op de doop van Johannes, en onderscheidde tevens de Heer van de Doper; want door deze doop maakte de Heer discipelen rechtstreeks en onmiddellijk voor Zich, terwijl de door Johannes gedoopten nog eerst door Johannes naar Hem moesten verwezen worden. Van dat ogenblik af naderde de dienst van Johannes zijn einde, doch hij werd nog in stand gehouden, omdat de Heer thans gelijktijdig met Johannes alléén in Judea wilde vertoeven en arbeiden, uit hoofde de Heer later Galiléa tot de voorname schouwplaats van zijn prediking en wonderen maken en alsdan Judéa en Jeruzalem slechts bij gelegenheid van de hoge feesten kortelijk bezoeken zou. Ook was de Heer met Johannes minder blootgesteld aan de lagen van zijn vijanden, dan zonder hem, zoals later blijkt. Al het volk Johannes de Doper voor een profeet houdende, vreesden de oversten het volk te veel om hun boos opzet tegen beiden gelijktijdig uit te voeren. En Johannes doopte ook in Enon bij Solim, omdat aldaar vele wateren waren. Enon lag ook aan de Jordaan, zodat de Heer in de nabijheid van Johannes vertoefde. En zij kwamen daar en werden gedoopt. De grote menigte was aanvankelijk voor de dienaar, de enkelen voor de Heer; doch dit zou spoedig veranderen. Want Johannes was nog niet in de gevangenis geworpen. Johannes de Evangelist meldt ons de werkelijke gevangenneming van Johannes de Doper niet, zoals de andere Evangelisten, maar geeft deze gebeurtenis slechts als een tussenrede aan, om ons opmerkzaam te maken, dat de Heer vóór de gevangenneming van Johannes niet aanving door het gehele land te reizen, maar dat Hij en zijn weinige discipelen in de eerste tijd met Johannes in Judéa bleven. Er rees dan een vraag van enigen uit de discipelen van Johannes met de Joden over de reiniging, dat is over de doop, want wassing, reiniging en doop zijn bij de Joden woorden van enerlei betekenis; niet de reiniging op zichzelf was de Joden dan ook een vreemde zaak, maar wel dat deze reiniging moest geschieden aan Israël, aan allen uit Israël, op Gods afzonderlijk bevel, buiten en boven de wet, en tot bekering. De vraag ontstond blijkbaar daardoor, dat de Heer tegelijk met Johannes doopte. Men kon niet begrijpen, hoe Jezus kon dopen, terwijl Johannes doopte. Ook werd daardoor bij de discipelen des Dopers, die natuurlijk met hun meester ingenomen waren, de jaloersheid opgewekt. En zij kwamen tot Johannes. Waarschijnlijk de discipelen van Johannes; daarvoor is grond in de titel waarmee zij hem aanspreken, en die door de Joden (de oversten der Joden) niet zo gereed aan hem gegeven werd. En zeiden tot Hem: rabbi! Die met u was over de Jordaan. Namelijk te Beth-Abara. Welken gij getuigenis gaaft, ziet die doopt en zij komen allen tot Hem. Ziehier reeds de grote verandering: nu Jezus ook doopt, verlaat de grote menigte Johannes, om Jezus te volgen. Dit was, zoals wij zeiden, de discipelen van Johannes, die nog niet in de Heer geloofden, niet aangenaam, doch hun liefde tot Johannes was een natuurlijke liefde. De liefde van Johannes zelf was een geestelijke liefde. Dit blijkt uit zijn antwoord. Johannes antwoordde en zei: een mens kan geen ding aannemen, zo het hem niet uit de hemel gegeven zij. Namelijk in het waarlijk geestelijke of Goddelijke. In het wereldse en tijdelijke, in het boze is er aanmatiging genoeg, maar niemand kan van Goddelijke zaken iets nemen, tenzij het hem van God gegeven zij. Johannes wilde zeggen: "Ik kan niet verder gaan, dan God mij toelaat; en ik mag geen hogere eer aannemen, dan die God mij geeft." Gijzelf zijt mijn getuigen, dat ik gezegd heb: ik ben de Christus niet, maar dat ik voor Hem heen uitgezonden ben. Wij zien uit deze woorden, hoe groot het aanzien van de Doper in Israël was, zodat hij gedurig moest zeggen, dat hij de Christus niet was, maar enkel zijn voorloper. Voorts weten wij uit zijn vroegere betuigingen, dat zijn hart zo nederig als zijn bediening groot was, en dat hij er een groot vermaak in had, om in allerlei beelden des Heeren grootheid en zijn eigen kleinheid te kennen te geven. Die de Bruid heeft, is de Bruidegom. Opmerkelijk, dat Johannes de Heer juist na de

bruiloft te Kana de Bruidegom noemt. Johannes heeft de Heer bijzonder in drieërlei betrekking voorgesteld: als de Doper met de Heilige Geest en met vuur, als het Lam dat de zonden van de wereld wegneemt, en als de Bruidegom van de gemeente. In deze laatste betrekking is de Heer de inhoud van Salomo's Hooglied, dat nog niet in zijn volle diepte van waarheid en schoonheid is opgevat en uiteengezet, maar nog, evenals de openbaring van Johannes, op een door God daartoe volkomen toegerusten en bijzonder verlichte uitlegger wacht. Maar de vriend van de Bruidegom, die staat en Hem hoort, verblijdt zich met blijdschap om de stem van de Bruidegom. Wederom opmerkelijk, niet waar, dat de zo gestrenge Johannes de Doper, hij, de man van de woestijn, met de harige mantel om de schouders en de lederen gordel om de lendenen, niet alleen de Heer als de Bruidegom, maar ook zichzelf voorstelt als de vriend des Bruidegoms, die de Bruid tot Hem geleidt, en zich verblijdt in des Bruidegoms stem. Hij was echter zulk een vriend in waarheid en in volheid. Deze zijn getuigenis, het laatste dat hij geven zou, getuigt het. Hij is enkel blijdschap in zijn Heer, hij, de ernstige man, bij wie men geen blijdschap vermoeden zou. Doch zo wonderlijk is het leven van de gelovigen, dat zij uiterlijk een Johannes de Doper, en tegelijk innerlijk een Johannes de discipel, die aan des Heeren boezem rustte, kunnen zijn. Och, mochten ook wij toch eindelijk eens verzadigd worden van alles wat ons niet met de Heer in betrekking en gemeenschap stelt. De vriend van de Bruidegom te zijn, die als zodanig de Bruid tot Hem geleidt, moet onze hoogste begeerte zijn; wat baat ons al het Overige! Och, dat wij voor Jezus neder bukken en alleen aan zijn voeten leren, wat tot onze zaligheid en die des naasten dient! Zo is dan deze mijn blijdschap vervuld geworden. Er is altijd iets in het hart van de mens, waarin hij al zijn blijdschap stelt, naar hetwelk hij onophoudelijk begeert, en komt het ten laatste, o dan is zijn blijdschap vervuld, zijn begeerte ten volle voldaan. Bij Johannes de Doper bestond die hoogste begeerte in de Messias persoonlijk te zien en te horen; en ook hierin vertegenwoordigde hij al de vóór hem geweest zijnde koningen en profeten van Israël. Bij ons, gelovigen in de Heer, is het niet anders. Wij begeren ook de Heer zelf te zien en te horen, en eerst wanneer wij Hem werkelijk zullen zien en horen, zal ook onze blijdschap vervuld zijn. Hij moet wassen, maar ik minder worden. Nadat Johannes het aanminnige beeld van de liefde en van de vreugde gebruikt heeft, keert hij tot zijn gewone ernst terug, en kondigt zijn ophanden zijnde heen gang aan. Zijn blijdschap had nu op aarde haar hoogste toppunt bereikt, nu bleef hem niets meer over dan de vreugde des hemels; doch deze kon niet verkregen worden dan langs de weg van afneming op aarde. Des Heeren werk moest toenemen, zijn Koninkrijk zich uitbreiden; maar hij, Johannes, moest voor Hem wijken, gelijk de morgenster wijkt voor de zon. Die van boven komt, is boven allen. Schoon gezegd, niet waar? Die uit God is nedergedaald, is boven alle mensen en engelen. Vergelijk met dat heerlijk getuigenis de pogingen der ongelovigen om de Heer tot de laagte van hun eigen persoonlijkheid neer te trekken, en leer die pogingen, als de Heer en henzelf onterend, verfoeien. Die uit de aarde is voortgekomen, die is uit de aarde en spreekt uit de aarde. Gij ziet, ook Johannes stelt gelijk geheel de Schrift de mens voor, als aards van oorsprong en aards van zin en verstand. Zeker zijn wij van Gods geslacht, maar niet in die zin dat wij het zijn, ook al handelen wij tegen God; nee, wij zijn van Gods geslacht als redelijke, zedelijke, voor de waarheid van God ontvankelijke schepselen; God heeft ons, ook in de val, de vatbaarheid gelaten om zijn onderwijs te kunnen ontvangen, en daardoor Hem te kennen, te dienen, zijn gemeenschap te smaken en daarmee zijn zaligheid deelachtig te worden. Doch wat baat ons de vatbaarheid zonder inhoud? Wat baat het ons, of God het geweten in ons heeft overgelaten, om uit zijn naam ons te roepen tot gehoorzaamheid aan zijn Wet, en ons te waarschuwen tegen ongehoorzaamheid jegens zijn Evangelie, als wij die roepstem geen gehoor geven, maar het zwijgen opleggen? Alsdan blijven wij die wij zijn. Uit de aarde voortgekomen, leven wij alsdan enkel voor de aarde en de hemel heeft geen plaats in ons, en wij geen plaats in de hemel. Die uit de hemel komt, is boven allen. Uit de hemel komen is onmiddellijk van God uitgaan. Zeker, ook de engelen worden van God onmiddellijk uitgezonden, en komen in de wereld, maar

als dienaren Gods. De Heer uit de hemel komt als de Zoon, als de gezondene des Vaders, en in Hem daalt de hemel, daalt de Godheid in al haar volheid neer op de aarde. En hetgeen Hij gezien en gehoord heeft, dat getuigt Hij. Hieruit zien wij, hoe verkeerd en onschriftuurlijk het is om te spreken van het geloof van Jezus. Het is een ongoddelijke opvatting van des Heeren mensheid. Waar gehoord en gezien wordt, is het geloof niet denkbaar. Alleen de gehoorzaamheid is denkbaar in de Heer, en deze wordt Hem door de Schrift alleen toegeschreven, niet het geloof. De Heer is de overste Leidsman des geloofs, Hij leidt tot het geloof, en Hij geleidt het geloof tot de zaligheid, want Hijzelf is het voorwerp des geloofs. Wie Hem volgt waar Hij heengaat, gelooft en wordt behouden. Zijn gehoorzaamheid is onze gerechtigheid bij God en ons geloof is Gods genade in ons. En zijn getuigenis neemt niemand aan. Niemand, niet in de volstreksten zin, maar in vergelijking van de massa's, die haar niet aannemen, zoals uit het onmiddellijk volgende blijkt. Het is een wijze van tegenstelling in de Schrift, die meermalen voorkomt. zo vraagt ook Jesaja: Wie heeft onze prediking geloofd, en aan wie is de arm des Heeren geopenbaard? Die zijn getuigenis aangenomen heeft, die heeft verzegeld dat God waarachtig is. Wie gelooft, die vindt al zijn redelijke en verstandelijke behoeften bevredigd, die weet dat hij de waarheid heeft, en dat Gods Woord de waarheid is; zijn geweten is voldaan. Wie vroeger, zoals ik, uit het ongeloof tot het geloof gekomen is, die weet bij ondervinding, dat wie het getuigenis van Christus aanneemt, God kent in zijn waarheid, getrouwheid en genade. Mochten alle ongelovigen hun ongeloof laten varen, zij zouden proefondervindelijk het verschil kennen tussen de toestand van zonde en die van genade. Is het niet een heerlijke zegepraal voor des Heeren zaak en de onze, voor de zaak des geloofs, dat alle ontwaakte gewetens voor ons zijn! Alle ontwaakte gewetens zijn rechtzinnig, terwijl alle niet ontwaakte gewetens een godsdienst hebben op hun eigen hand. Want die God gezonden heeft, die spreekt de woorden van God. Allen, die door God gezonden zijn, hebben de woorden van God gesproken, en wij hebben de verzameling van deze woorden van God in de Schrift, en zij zijn ons meer waard dan al de paarlen, diamanten en goudstaven die erin de wereld zijn. Och, leren wij toch de Schrift waarderen! God heeft er ons een schat mede ten geschenke gegeven, die alle aardse schatten overtreft, en waarmee wij alle aardse schatten kunnen ontberen. De Zoon echter spreekt de woorden van God op een bijzondere wijze, uit Zichzelf, op zijn eigen gezag, en niet, zoals de profeten, met bijvoeging van de nooit te vergeten herinnering: zo spreekt de Heer! Want God geeft Hem de Geest niet met mate. De Zoon heeft de onbepaalde volmacht des Vaders, Hij is aan geen voorwaarde of uitzondering gebonden. In Hem is de volheid van de Godheid lichamelijk; want Hij is de Heer van de heerlijkheid, God, geopenbaard in het vlees, de eeuwige Zoon des eeuwigen Vaders. De oneindige Heilige Geest is in al diens volheid met Hem en in Hem. Wie Hem heeft gezien, heeft de Vader gezien. De Vader heeft de Zoon lief en heeft alle dingen in zijn hand Gegeven. De Heer zelf zegt, dat het de liefde Gods tot de wereld is, waardoor de Vader zijn Zoon heeft gegeven, en de Heilige Geest door Johannes de Doper zegt hier: dat het de liefde van de Vaders jegens de Zoon is, waardoor Hij de Zoon alles in handen heeft gegeven. Strijdt dit niet met elkaar? Nee, het komt veeleer met elkaar volkomen overeen; want het is de doorgaande leer van de Schrift: dat God niet buiten, maar in de Zoon de wereld liefheeft; want God heeft de wereld enkel lief tot haar behoudenis, en deze is enkel mogelijk in de Zoon; daarom wordt ook buiten de Zoon niemand behouden; alleen wie in de Zoon gelooft, zal niet verderven. Die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven. Wat is het eeuwige leven? Eenvoudig: het goddelijk leven; wie gelooft, ontvangt het terstond in de Heilige Geest, die hem gegeven wordt, en dat leven gaat door de natuurlijke dood ongeschonden heen van heerlijkheid tot heerlijkheid, in heiligheid en zaligheid. Doch het wordt door de Heilige Geest aan de zondaar, die gelooft, gegeven als een nieuw levensbeginsel, dat zich niet terstond ineens in al zijn volmaaktheid doet aanschouwen en gevoelen, maar zich altijd meer ontwikkelt zonder te kunnen sterven. Dat Goddelijk leven is het onsterfelijk en onverderfelijk deel in de mens, dat niet zondigt, en niet zondigen kan, want het is uit God geboren. Maar die de Zoon

ongehoorzaam is. Hier wordt het woord geloof verwisseld met dat van gehoorzaamheid, omdat beide een eenheid zijn, gelijk de wortel en de vrucht van de boom een eenheid zijn. Het geloof is gehoorzaamheid in bepaalde betrekking tot God. Het geloof gehoorzaamt God en Hem alleen; het heeft ook met niets anders ooit te doen dan met God en zijn Woord. En wordt nu hier de zaligheid afhankelijk gemaakt van het gehoorzaam zijn aan de Zoon, zo vragen wij andermaal, gelijk zo menigmaal: hoe zou dit kunnen geschiede, indien niet de Zoon met de Vader en de Heilige Geest een enig waarachtig God ware, zodat wie één persoon der Godheid in waarheid heeft, hiermee ook noodzakelijk de andere personen van de Godheid, dat is: de drie-enige, de enige waarachtige God heeft? Die zal het leven niet zien. Het is een volstrekt noodzakelijk gevolg van het voorafgaande. Indien er alleen in Christus behoudenis voor de zondaar is, zo is er voor hem buiten Christus geen behoudenis. De ongelovigen verwerpen daarom ook gelijk het een en het ander, want beide waarheden zijn onafscheidelijk verbonden. Maar de toorn van God blijft op hem. Alsdan wordt de toorn van God, die van nature op ons allen, als zondaren en door God ter dood veroordeelden, rust, niet weggenomen. Gods toorn, gelijk alles wat Goddelijk is, door de onwetendheid van de ongelovigen zo jammerlijk miskend, is niets anders dan Gods heiligheid in betrekking tot de zonde, en, daar de zonde niet op zichzelf denkbaar is, tot de zondaar. Wie Gods toorn ontkent, ontkent Gods heiligheid. God kan de overtreding van zijn oppermachtige en alleen goede bevelen niet straffeloos laten, zonder op te houden de Oppermachtige en Algoede te zijn. Straf staat tegenover zegen; zo staat ook toorn tegenover liefde. Niet de liefde Gods, de zegen, maar de toorn van God, de straf, rust op de zondaar als zodanig. Wie zal die straf opheffen, die toorn van God wegnemen? Moeten zij niet eeuwig duren, zolang de oorzaak, de zonde, niet wordt weggenomen? En wie neemt die oorzaak weg? Wie verzoent de heiligheid Gods, dat zij niet meer toorne jegens de zondaar? Wie dan dezelfde God, die jegens de zondaar toornt; want er is geen hogere dan Hij, en wat zou voor Hem, de Almachtige, onmogelijk zijn? Gods wezen is liefde, en zijn toorn wordt alleen veroorzaakt door de zonde van het schepsel. De zonde bestaat op het eindige gebied van het geschapene, niet op het oneindig gebied van God. Met de wereld te vernietigen, kon God de zonde vernietigd hebben, en Hij, de oneindige, algenoegzame, drie-enige God zou dezelfde zijn van eeuwigheid tot eeuwigheid. Doch zijn liefde had iets beters voor zijn almacht. Hij wilde de wereld herscheppen, een nieuwe wereld uit de oude wereld voortbrengen, en wel door dezelfde enige, eeuwige, geliefde Zoon, door wie Hij in de aanvang de eerste wereld schiep. Hij stelde dus zijn Zoon tot een nieuwe Adam, tot een nieuw Hoofd van de mensen; niet als een levende ziel, een door Gods adem levend gemaakt stoffelijk lichaam, maar als een levendmakende Geest, als God in de menselijke natuur, om in de Zoon de menselijke natuur te ontheffen van haar schuld, en haar te heiligen met een onverliesbare Goddelijke gerechtigheid en heiligheid. Dit alles is door de Heer tot stand gebracht. Door zijn lijden en sterven heeft Hij de Heilige Geest verkregen voor allen, die in Hem geloven. In Christus is de zonde weggenomen, en is de Heilige Geest gegeven. Ziedaar geheel het Evangelie buiten ons; alleen door het geloof in de Heere Jezus wordt het een Evangelie voor ons en in ons; want door het geloof in Hem zijn wij in Hem, en worden wij in Hem gerekend; maar zonder het geloof in Hem staan wij buiten Hem, en hebben wij geen deel aan Hem. Hieruit ziet gij het zondige van het ongeloof, en hoe onmogelijk het is Gode te behagen zonder geloof. Al zijn wij de edelste van de edele mensen en wij geloven niet in het getuigenis, dat God in zijn Schrift getuigd heeft van zijn Zoon, zo verkeren wij in een staat van ongehoorzaamheid jegens God, en wat zou ons dan al het overige kunnen baten? Gesteld, dat gij een dienstknecht hebt die vriendelijk, voorkomend, dienstvaardig is jegens alle mensen, maar hij bekommert zich niet om u, en hij doet niet wat gij wilt dat hij doe, zou gij met de lof van al die mensen over uw knecht instemmen? Of gesteld, gij hebt een zoon, en hij gaat naar verre landen, en hij is oppassend, vlijtig en verstandig, en hij komt tot rijkdom en eer, en doet een aanzienlijk huwelijk, en doet daarbij alles wat mogelijk is om zijn vrouw en kinderen gelukkig te maken, zodat zij hem op de handen dragen; maar hij bekommert

zich niet om u en laat uw brieven onbeantwoord zult gij dan deel nemen in de algemene lof, die over hem uitgaat? Nee, dat alles gaat u niet aan. Gij zult over hem wenen als over een dode, want wat hij ook voor anderen zij, voor u, ouders! voor u is hij een ontaard kind en een te ontaarder kind, omdat hij voor anderen zo vriendelijk is, en dus vreemde stelt boven zijn eigen vader en moeder. Welnu, evenzo is het bij God met de zondaar, die niet gelooft. Al is hij de humaanste mens van de wereld, door zijn ongeloof is hij ongehoorzaam jegens God, en daarmee stelt hij zichzelf tot een vijand van God; en wee de mens, die een vijand is van de Almachtige! Als dan de Heer verstond, dat de Farizeeën gehoord hadden, dat Jezus meer discipelen maakte en doopte dan Johannes. De Heer wilde de nijd en de vervolgzucht van de oversten van zijn volk niet opwekken; de gisting en beroering van de gemoederen waren buitendien reeds groot genoeg, en zouden spoedig genoeg tot een vreselijke uitbarsting komen. Hoewel Jezus zelf niet doopte, maar zijn discipelen. Het dopen met water is niet het werk van de Heer, maar van de dienaar. Die met de Heilige Geest doopt, doopt niet met water. Welk een harmonie, niet waar? Gelijk in de natuur, zo ontdekken wij in de Schrift bij iedere nieuwe voetstap nieuwe harmonieën Gods. De Heer doopt met de Heilige Geest, de discipelen met water. In die zin zegt ook Paulus: Christus heeft mij niet gezonden om te dopen, maar om het Evangelie te verkondigen. De bediening van het Woord is het grote werk, waartoe een apostel gezonden wordt, de bediening van de doop is daaraan ondergeschikt en kan door een minderen dienaar dan die des Woords worden uitgeoefend. Fillipus was geen apostel, maar een diaken en doopte de bekeerde Moorman, ofschoon ook Fillipus een dienaar van het Woord was. Zo verliet Hij Judéa, nadat Johannes overgeleverd was. De Heer koos het juiste tijdstip, Hem alleen bekend, om nu in volle kracht en wel in Galiléa op te treden, want er was te dezelfde tijd iets beslissends met Johannes de Doper gebeurd, dat alleen door de drie eerste Evangelisten omstandig verhaald wordt.

4:3 De Heer en de Samaritaanse vrouw.

Als nu Jezus gehoord had, dat Johannes overgeleverd was, ging Hij wederom heen naar Galiléa. De tijd gekomen zijnde, waarin de Heer alleen en in de volle kracht zijner zending zou optreden onder Israël, zou niet Judéa, maar Galiléa de voorname schouwplaats zijner werkzaamheid zijn. Judéa was de zetel der aristocratie, der aanzienlijken in de lande, en de overheden van Israël waren nu reeds, gelijk wij gezien hebben, de verklaarde vijanden van de Heer. In Galiléa vond men meer de geringen des volks, die als zodanig door de Judeërs veracht waren, en gij weet, dat de Heer zich als een waar Koning, het liefst bevond temidden van de kern van zijn volk, dat is van die middenstand, welke het eigenlijke volk uitmaakt, en daarom ook door de aristocratie zo gaarne buiten invloed op de staatszaken gehouden wordt. Ja wij kunnen nog verder gaan, en zeggen dat de Koning van het Godsrijk, de Here Jezus Christus, als de ware Messias, de Koning zijn moest en was van de 72ste Psalm, die de zielen der ellendigen en nooddruftigen verlossen, en die die geen helper heeft redden zou. Het Evangelie wordt de arme verkondigd; dit woord zegt ons wat de Here het liefst deed, en wat Hij zelf boven alle wonderen stelde. Zeker was het in Galiléa meer onrustig, omdat er een meer gemengde bevolking woonde, die niet onder zo gestreng Romeins opzicht stond als die van Judéa, maar nog een Herodes tot koning had; doch daarentegen was er bij de Galileeërs ook meer opgewekt godsdienstig leven; de priesterdwingelandij had de verstanden en harten der Judeërs in schier onverbrekelijke ketenen geklonken, en wat van Rome nog heden gezegd kan worden: "hoe dichter bij Rome, hoe slechter Christenen," dat kon reeds toen heten: "hoe dichter bij Jeruzalem, hoe slechter Joden." Daarbij was wij merkten het reeds op de Heer in Judéa reeds nu blootgesteld aan aanslagen op zijn leven, welke Hij vooralsnog moest ontwijken. Hij moest heden en morgen en op de derden dag reizen, want het gebeurde niet dat een profeet buiten Jeruzalem gedood werd; als Hij dan ook na de derde dag naar Jeruzalem zou reizen, zou Hij gedood worden En Hij moest door Samaria gaan. Wij hebben gezien dat er drieërlei weg van Jeruzalem naar Galiléa was: die door Samaria was de kortste. Dat de Heer juist deze moest inslaan, had waarschijnlijk zijn reden in de ligging der plaats, waar Hij thans in Judéa vertoefde. Immers, men neemt van de plaats waar men is, zonder buitengewone reden, altijd de naasten weg tot de plaats waar men heen gaat. De Heer ging dus, in elk geval, niet opzettelijk naar Samaria om het Evangelie te verkondigen. Dit behoorde niet bepaald tot de roeping des Heren. De Samaritanen, die oorspronkelijk volksplantelingen (kolonisten) van Salmaneser waren (2 Koningen 2Ki 17:24-33), gaven ten onrechte voor afstammelingen van de Joodse vaderen te zijn; zij behoorden grotendeels tot de Heidenen, ofschoon zich onder hen in den beginne ook Israëlieten bevonden en gevestigd hebben. Naar het land hunner inwoning (Samaria), werden zij Samaritanen genoemd, en daar zij in de tempel te Jeruzalem niet mochten komen, hadden zij zichzelf op de berg Gerizim een tempel gebouwd. De Here zelf verklaarde niet gezonden te zijn dan tot de verloren schapen van het huis Israëls, en Hij gebood zijn discipelen, die Hij voor zijn dood en opstanding uitzond, om voorlopig niet tot de Heidenen en Samaritanen te gaan. Eerst na zijn hemelvaart moesten zij gaan tot alle volken. Thans leidde des Heren weg door Samaria heen; doch wat wij toevallig noemen, is in hogeren zin bij God, voorbeschikt of te voren bepaald. De Here moest als zodanig van alles de eerstelingen worden toegebracht; daar zorgde de Vader voor, die de Zoon in alles verheerlijkte door datgene, waardoor de Zoon de Vader in alles verheerlijkte, De volle oogst werd door de Heer aan zijn discipelen, of liever aan de Heilige Geest door hen overgelaten. Alvorens het Evangelie tot de Heidenen kwam, moest het tot de Samaritanen komen, die als zodanig een soort van overgang van de Joden tot de Heidenen waren. Hier werd dus als in het voorbijgaan door de goede Herder een verloren schaap tot de ware schaapskooi teruggebracht; vele andere schapen volgden. Johannes, die ons dit verhaal meedeelt, omdat hij er ooggetuige van geweest is, was een van de twee discipelen, die later vuur van de hemel begeerden op de Samaritanen van een ander deel des lands, omdat zij Jezus afwezen. Nog later had Johannes gezien, dat de Heer in

plaats van bliksemvuur, het vuur des Heiligen Geestes op de Samaritanen had doen nederdalen, toen hij, Johannes, met Petrus, na de prediking van Fillipus, te Samaria kwam, en de gelovigen aldaar de handen oplegde. Hoe heerlijk had toen de Here de vijandige gedachten der mensen, ja van diezelfde apostel in gedachten des vredes veranderd! Daarom was het Johannes in zijn hoge ouderdom een behoefte om de ontmoeting van de Heer met de Samaritaanse vrouw mede te delen, als een tegenhanger van het gedrag der Samaritanen jegens de Here, dat zijn gevoeligheid zo krachtig had opgewekt. Voorts geeft Johannes ons in dat verhaal de eerste beginselen van de gemeente te Samaria aanschouwen. Hoogst zeldzaam leert de kerkelijke geschiedenis ons de ware persoon kennen, die het Evangelie het allereerst tot een volk gebracht heeft, of van wie het bij een volk het allereerst aangenomen is. De ongewijde geschiedenis houdt zich gewoonlijk met het grote bezig. Ook zijn de oorsprongen der dingen minder onder het bereik van de bloot menselijke geschiedschrijvers. Alleen de Schrift toont ons alles in zijn eerste en allerkleinste beginselen; doch juist dan als deze tot een zekere hoogte ontwikkeld zijn, en zij, ten aanschouwe van ieder, hun eigen weg kunnen gaan, houdt de Schrift met haar mededelingen op. Hij kwam dan in een stad van Samaria, genaamd Sichar. Het oude Sichem, ten zuiden van de stad Samaria, tussen de bergen Ebal en Gerizim. Aldaar legerde zich Jakob op zijn terugtocht naar huis en werden Jozefs broeders begraven. Daarna werd het ene der Levitische steden. Nabij het stuk land, hetwelk Jakob zijn zoon Jozef gaf, met de woorden (Genesis 48:22): En ik heb u een stuk land gegeven boven uw broederen; hetwelk ik, met mijn zwaard en mijn boog uit, de hand der Amorieten genomen heb. En aldaar was de fontein Jakob's. Een put, die Jakob gedurende zijn verblijf aldaar gegraven had. Welk een liefelijke bijzonderheid zal het later voor de Samaritaanse vrouw geweest zijn, dat zij de Here zag op dezelfde plaats, door Jakob nog stervend herdacht. Jezus dan vermoeid zijnde van de reis, zat alzo neder nevens de fontein. Het was omtrent de zesde ure. Jezus was waarlijk moede. Hij was te voet van Judéa gekomen; daarbij was het volgens onze uurtelling, des middags twaalf ure, dus in het heetste van de dag. De vermoeidheid en de hitte brachten vanzelf de behoefte mede aan enige verkwikking door spijs en een frisse teug water. Ook op de Heer lieten zich deze invloeden gelden, en dit was de eenvoudige aanleiding dat de Here op deze plaats vertoefde. Gij ziet: in het Evangelie ligt nooit iets gemaakts, gezochts, gewrongens; alles is een vanzelfheid, volkomen waarheid en wezenlijkheid. Christus is in al wat Hij menselijks doet en lijdt, waarachtig mens, en in al wat Hij Goddelijks doet, waarachtig God. Er kwam een vrouw uit Samaria om water te putten, een gewone zaak, doch die door de Here buitengewone gevolgen had. Jezus zeide tot haar. Niet zij, maar de Heer begint het gesprek. Ook dit is voor ons een wenk. Wij moeten het Evangelie aan de mensen brengen, en niet menen, dat zij tot ons moeten komen. Gaat heen in de gehele wereld! zo luidt het begin van des Heren bevel tot de verkondiging van het Evangelie. Ook moeten wij niet menen, dat de mensen zelf het eerst over het Evangelie moeten beginnen te spreken, om dan hun te antwoorden; want dan zouden wij lang moeten wachten. Bijna nooit beginnen de lieden zelf over hogere belangen dan die des tijds, des lichaams, der wereld, te spreken. De leerwijze des Heren was doorgaans de occasionele, dat is: het uit de gelegenheid zelve ontstaande of ontleende Goddelijk onderwijs. Hiertoe is echter een hoge wijsheid nodig, zoals wij zien bij de Here. Hij zeide tot de vrouw: Geef mij te drinken. De Heer begint zijn gesprek met een vraag, zoals ieder onzer in gelijke omstandigheid doen zou. De vraag om te drinken was geen blote aanleiding om het gesprek te beginnen; nee, de Heer had werkelijk dorst en kon zichzelf geen drinken verschaffen, want Hij had niets om mede te putten. De Heer begon dus met een natuurlijke zaak om met een hooggeestelijke zaak te eindigen. Trouwens de Heer is gewoon om eerst van ons te vragen wat wij in het natuurlijke geven kunnen, doch dat Hij zelf voornemens is ons in veel hogeren zin en op veel hogere wijze te geven. Zeide Hij ook later niet tot zijn discipelen met betrekking tot de hongerende schare: Geeft gij hun te eten, terwijl Hij zelf ze later spijzigde? Zo ook vraagt Jezus hier water om te drinken, en later vraagt zij Hem: "Geef mij van dat water, dat niet meer dorsten doet." Wij

moeten ons dus nooit met geweld aan ieder die ons voorkomt, opdringen, en te pas of te onpas beginnen met hen op geestelijke wijze aan te spreken; nee, maar wij moeten altijd op onze wacht staan en op de gelegenheid letten om, waar wij met mensen in een noodzakelijke, ongezochte, ongedwongen aanraking komen, hen op een even ongezochte en ongedwongen wijze hoger op te leiden, en hun alzó het Evangelie te verkondigen. Niet altijd zal het gelukken, maar wij moeten het toch beproeven; de wijze hoe de Here de Samaritaanse vrouw opleidde, blijve ons slechts het enig volmaakte voorbeeld. (Want zijn discipelen waren heengegaan in de stad, opdat zij spijze zouden kopen.) De reisvoorraad was dus uitgeput. Ook hadden zij wellicht gerekend tegen deze tijd te Sichar te kunnen zijn, om zich van een verse voorraad te voorzien, en zich daarom op de reis niet met een te grote last bezwaard. Johannes boekt echter deze bijzonderheid, om ons opmerkzaam te maken, dat door het alleenzijn van Jezus aan de fontein, dat gesprek met de vrouw alleen mogelijk was geworden. In het bijzijn der discipelen zou dit niet mogelijk zijn geweest, dan had de vraag noodzakelijk van de discipelen moeten uitgaan in het woord: "geef ons te drinken," of "geef ons uw vat om er mede te putten." In het alleengesprek van Jezus met ons, zonder menselijke getuigen, ligt dan ook de eigenlijke bekering. Zo zeide dan de Samaritaanse vrouw tot Hem: Hoe begeert Gij, die een Jood zijt, van mij te drinken, die ene Samaritaanse vrouw ben, (want de Joden houden geen gemeenschap met de Samaritanen.) De vrouw stond verbaasd dat een Jood, die anders zo trots was tegen haar volk, en met grote minachting op hen nederzag, zich verwaardigde om zich op gelijke voet met haar te stellen, en van haar een teug water te vragen. Gij ziet, hoe de Heer reeds terstond de vrouw inneemt, en hoe minzaam Hij was, door zich jegens haar niet naar de gewoonte van zijn volk, als de meerdere, maar als haar gelijke te gedragen. Ook dat mogen wij wel van de Here leren. Wachten wij ons, om op anderen uit de hoogte neder te zien. Geen meesterachtigheid! De grote Meester kende haar niet. Willen wij zielen vangen, dan moeten wij wijs zijn, en eerst door onze liefde harten en oren gewennen om naar ons te luisteren als wij zullen spreken. Zijn die oren en harten door onze onminzaamheid van ons afgekeerd, dan baat al het overige niets. Jezus antwoordde en zeide tot haar: Indien gij de gave Gods kende, en wie Hij is, die tot u zegt: Geef Mij te drinken; zo zoudt gij van Hem hebben begeerd, en Hij zou u levend water gegeven hebben. Welke woorden! Wie kan ze voortbrengen, dan de Heer der heerlijkheid; en wie kan het levend water, het water des levens, geven dan God, dan de Zoon Gods? Want evenals het water in de natuur ons niet gegeven wordt op zich zelve, als hangende in de lucht, maar in een bron of stroom als in een grote kom of beker, zo wordt ook de volheid der genade Gods ons niet aangeboden op zich zelve en onmiddellijk, maar enkel in Christus, in wie, en in wie alleen de volheid der Godheid lichamelijk was. Gij verwondert u zeker over de enige wijze, waarop de Here uit het allereenvoudigste en meest dagelijkse, het hoogste en het Goddelijke weet te ontwikkelen. Al het lagere in de natuur is voor Hem beeld van het hogere in God. Is er iets nodiger dan brood? Neen! Welnu, Hij zelf is het Brood des levens, het Brood, dat het eeuwige leven geeft. Is er na het brood iets nodiger dan water? Neen! Welnu, Hij geeft het water des levens. En zo gaat het door het gehele Evangelie heen; zijn gelijkenissen vloeien er van over. Al de Evangeliën zijn vol van dusdanige ontwikkelingen van zaken, die in zijn persoon haar beginsel en haar einde hebben. De vrouw zeide tot Hem: Here! Gij hebt niet om mede te putten, en de put is diep; vanwaar hebt Gij dan het levend water? Des Heren woord was altijd enkel geest en leven; doch de vrouw was in het geheel niet geestelijk; zij begrijpt niets van 's Heren bedoeling, en meende wellicht dat de Heer sprak van het water, zoals het opwelt uit de bron, in tegenstelling van het reeds lang opgewelde en in de put staande water. Doch hoe zou de Heer aan dat levend of stromend water komen? Uit de diepte van de put kon het niet komen, want Jezus had niet om te putten, en vanwaar dan elders? Zij vatte het niet, en daarom kwam het haar voor, dat dit gezegde bij Jezus een aanmatiging, een zelfverheffing was, die zij niet dulden kon noch wilde. Zijt Gij meerder dan onze vader Jakob, die ons de put gegeven heeft? en hij zelf heeft daaruit gedronken, en zijn kinderen en zijn vee. Wij hebben hier een proef van de zo

dikwijls gehoord wordende onnodige en omslachtige wijze van gesprek voeren; zij is echter natuurlijk en eigenaardig in deze vrouw, die terstond komt op haar vermeend recht, dat zij en haar volk ook afstammelingen zijn van Jakob, en die dus door de Joden eigenlijk miskend werden. Doch breekt de Heer nu daarom met haar af, zoals wij meestal doen, wanneer wij ons geestelijk woord vleselijk horen opvatten? Alsdan zeggen wij allicht: "Met deze mens is niets te beginnen." Doch de Heer laat haar niet los, en zij, die tevoren in het geheel niet geestelijk was, wordt daarna volkomen geestelijk. Jezus antwoordde en zeide tot haar: Een ieder, die van dit water drinkt, zal wederom dorsten; maar zo wie gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, die zal in eeuwigheid niet dorsten; maar het water, dat Ik hem zal geven, zal in hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven. Kunnen er woorden zijn van groter majesteit en heerlijkheid? Zo iets kan God alleen zeggen, en wie dat niet gevoelt, heeft geen gevoel voor het geestelijk schone, voor het Goddelijk heerlijke, en kent geen onderscheid tussen hetgeen een mens en hetgeen God zeggen kan. En toch spreekt hier een mens, maar die tegelijkertijd God is, de Godmens. Ja, dezelfde, die de overvloed van het water des levens te geven heeft, die heeft behoefte aan een dronk water uit deze Jakob's-fontein voor zijn dorst en vraagt het aan deze vrouw. Nog eens, welke woorden! De Heer geeft hier geheel zijn Evangelie in één dronk water aan de dorstende ziel. Welk een eenvoudigheid van onderwijs! O! de wetenschap, die afgod van het verstand van zo velen in onze dagen, wat is zij bij deze wijsheid des Heren; ja, wat is zij gevaarlijk, wanneer zij niet ingrijpt in de enige behoefte der ziel! Alsdan kristalliseert zij de waarheid, en men verlustigt zich in de beschouwing van dat blinkende ijs: maar men denkt er niet aan om er zich de dorst mede te lessen. Mensen die veel weten, lopen het grootste gevaar de waarheid óf te miskennen óf te bewonderen, ja, te handhaven en te verdedigen, doch haar niet op het eigen hart en in het eigen leven te laten werken. En toch komt het er bij alles alleen op aan, om de waarheden Gods te brengen in het leven, in de praktijk, en ze de mens om zo te spreken, als in een glas water te geven, en te zeggen: "Ziedaar het levende water, drink het en les er uw dorst mede." Doch Christus geeft dit water niet alleen als een dronk tot lafenis, of als een teug tot verkwikking, maar tegelijk als een altijd opwellende bron, en als een springende fontein, zodat men nooit gebrek, maar altijd nieuwe verse toevoer van water heeft. Wel is de oorsprong van dat water onzichtbaar, nochtans openbaart het zich naar buiten: het is een springende fontein van water. Daarom moet het aan ons kunnen gezien worden, dat wij van dat water gedronken hebben. En nu weet gij, dat het water des levens, dat door Christus gegeven wordt, niets minder is dan de Heilige Geest, die Hij als het Hoofd in volheid bezit, en in overvloed geeft aan de zijnen. Doch is nu zulk een bron en fontein in de gelovigen, waarom dorsten zij dan nog altijd? Ach, hier komen wij tot het gebrek aan geloof in de gelovigen, aan gebed in de biddenden, aan opmerkzaamheid in de zienden en aan waakzaamheid in de ontwaakten van geweten. Gebrek aan zelfkennis is zowel in bekeerden als in onbekeerden toestand mogelijk. Soms is de bron in ons eigen huis een verborgenheid, en kunnen wij haar beter vinden in een ander huis. Hoe weinigen houden hun geloof voor een kracht Gods tot zaligheid, waarmede zij alle tijdelijke zwarigheden te boven komen en alle eeuwige genietingen deelachtig worden, terwijl zij andere gelovigen om diezelfde voorrechten gelukkig prijzen. Hoe dikwijls bezitten wij iets, dat zeer kostbaar en fraai is in zichzelf, doch waar wij niets aan hebben, omdat wij het niet gebruiken, maar het in onze kast staat, waar wij zelden naar zien. Ik heb een tuin achter mijn huis, maar maak ik er gebruik van? De zon speelt liefelijk door de bladeren der bomen, en de lucht is er fris en koel, maar ga ik nu in de tuin of blijf ik op mijn studeerkamer? Ach, al zijn wij bekeerd, wij blijven toch nog in zo vele dingen verkeerd! In onze onbekeerdheid wisten wij niet hoe arm wij waren, en in onze bekeerdheid weten wij niet, hoe rijk wij zijn. Het gaat ons als dezulken, die sterk naar iets verlangen, zolang zij het nog niet hebben, maar zij hebben het niet, of het is alsof zij het niet meer nodig hebben, zij laten het liggen en denken er niet meer aan. Wij moeten de bron, die in ons is, leren kennen. Dit is weder een bijzonder werk des geloofs. Zo wij bekeerd zijn,

dan is de bron des levenden waters met een onfeilbare zekerheid in ons. Het niet te willen aannemen, is miskenning van de liefde, van de genade van Christus. Is het niet ondankbaar, rijk door God te zijn gemaakt, en die rijkdom niet te willen gebruiken? God en de Schrift stellen de zaligheid dicht bij ons en onder ons bereik, maar wij stellen haar ver van ons, als ware zij aan de overzijde der zee, Deuteronomium 30:13. Zeg aan de roomse bedevaartganger: "Ga naar Jeruzalem, bezoek het heilige graf en dompel u in de Jordaan, om uw zaligheid te zoeken," en hij gaat er heen, en heeft er gaarne moeite en kosten voor over; maar zeg hem: "Val hier uw God te voet, en geloof in zijn genade, gelijk die in Christus en die gekruist is, en gij zult zalig zijn." Hij zal er geen lust in hebben. En waarom niet? Eenvoudig, omdat het laatste een geestelijk werk is, en dat is voor een vleselijk mens een oneindig zwaarder werk dan het aller zwaarste vleselijk werk. Welnu, is er in ons ook nog iets van die roomse bedevaartganger? Heeft niet de bekeerde mens in deze wereld een geestelijk werk te doen, en valt het hem niet zwaar om het te doen? Zeker, hij wandelt in het gezicht van het paradijs, terwijl de onbekeerde zich vergaapt aan de ijdelheden dezer wereld; maar hij wandelt tegelijk altijd in het gezicht der hel, want elke zonde die hij in zichzelf weder ziet opkomen, is hem een hel. En het is juist vanwege het gezicht zijner zonden, dat de gelovige zo dikwijls de bron des levenden waters in zich niet ziet. Zeker is het: wie niet uit de genade leeft, die weet niet dat hij genade heeft. Dat wij dan uit de genade leven, en wij zullen uit haar kracht in ons, haar bestaan in ons altijd meer leren kennen. Door het ontvangen der rente moeten wij herinnerd worden aan het kapitaal, dat wij hebben. Zo lang wij enkel dorsten, kunnen wij de vrede Gods niet in onze harten hebben. Dorst onderstelt dorheid, en deze eist het dorstlessend en dorheid wegnemend water. Doch gelijk het in de natuur is, zo is het ook in het geestelijke. Na lange droogte komt de verkwikkende regen en alles bloeit weder op. Zeker, wij zijn altijd zondiger, maar (zo wij geloven) zijn wij ook altijd meer begenadigd, dan wij ons dat voorstellen. Doch God handelt met ons als wij met onze kinderen, die wij soms, om hen te verrassen, enige suikerboontjes of amandelen in hun mandje of tasje leggen. Zij hebben iets, en ze weten het niet. Laat ze de tasjes opendoen en ze zullen het vinden. Ook gaat het ons als de kranken, wier kracht onderdrukt is; zij menen dat zij nu in het geheel geen kracht hebben, doch er is kracht genoeg aanwezig; zodra de ziekte, het beletsel weggenomen is, zullen zij hun kracht weder gevoelen. Onbekeerden zijn geestelijk dode, en bekeerden geestelijk levende mensen; die leven kunnen nochtans krank zijn of slapen, en een slapende weet niet dat hij leeft, en toch leeft hij; hij moet eerst wakker gemaakt worden om het leven te kennen, door het te gebruiken. En daarenboven zijn er ook nog mensen, die fris en gezond zijn, en wie niets mankeert, dan dat zij niet willen werken. O! die traagheid, die zucht om in alles lijdelijk te zijn en te blijven, is wel het treurigste verschijnsel van al de andere treurige verschijnselen. Deze dingen zijn allemaal ongestalten, die weggenomen moeten worden. Het komt op het gebruik der kracht aan; als gij uw kracht niet gebruikt, zo is het voor u alsof gij ze niet hebt. Een kind moet geleerd worden te lopen, te spreken, te spellen, te lezen, dat is: het moet gebruik maken van de krachten, die God in het kind gelegd heeft. Wat leven heeft, moet ontwikkeld, gekweekt, vermeerderd worden. Ik heb een wijngaard in mijn tuin en laat hem zorgvuldig kweken, en hij draagt veel vrucht. Nu heeft mijn buurman ook een wijngaard in zijn tuin, maar laat hem aan zichzelf over: hij draagt weinig vrucht, en nu is de man knorrig op mij, dat mijn wijngaard zoveel en de zijne zo weinig vruchten draagt. Ten onrechte. De man heeft niet veel vrucht omdat hij geen zorg heeft voor de boom; laat hem voor de boom zorgen, en hij zal veel vrucht ontvangen. De vrouw zeide tot Hem: Here! geef mij dat water, opdat mij niet dorste, en ik hier niet moet komen om te putten. Nog is de vrouw ongeestelijk; zij verstaat alles in een vleselijke zin; zij wil gaarne als het kan, van dat water, dat de dorst eens voor altijd lest, hebben, om van de moeite en de last van het gestadig waterhalen ontslagen te zijn. Nochtans is zij een schrede nader gekomen; zij gelooft reeds in zover in de Here, dat Hij de waarheid spreekt, en dat Hij dat water te geven heeft; Hij moge het dan hebben van waar Hij wil. Gij ziet reeds het liefelijk ontkiemen en opkomen van het geloof, van het

vertrouwen in Jezus, en dat is toch de hoofdzaak. Het komen tot Jezus is reeds veel. Hoe velen gaan tot Jezus om tijdelijke dingen. Laat ze gaan. Tot Jezus komende, zullen zij wel betere dingen leren kennen en verkrijgen. Hoeveel Joden worden tegenwoordig alleen daarom Christenen, omdat het, volgens hun zeggen, bij de Christenen meer ordelijk toegaat dan bij hen. Wij, die de geestelijke voorrechten des Christendoms kennen, zien gewoonlijk op zulke overgangen laag neder. Ten onrechte, mits wijzelf de Joden niet op zodanige gronden trachten over te halen. Doch komen zij vanzelf, welnu, laat hen dan maar om dat nietige tot Jezus komen; tot Jezus gekomen zijnde, zullen zij wel wat anders en beters ontvangen dan dit. Het komt in de eerste plaats aan, niet op wat men vraagt, maar wie men vraagt. Al vraagt men de duivel om zalig te worden, zo wordt men toch verdoemd, en al vraagt men Jezus om niets dan natuurlijk water, zo geeft Hij toch het water des levens. Dan ach, hoe weinigen vragen Jezus zelfs om maar een dronk natuurlijk water, en hoe velen vragen de duivel om zalig te worden! Hoe velen echter kwamen tot Jezus alleen om genezen te worden naar het lichaam, en werden tevens daarbij genezen naar de ziel! En nu, hoe teder handelde Christus met de Samaritaanse vrouw! Veel tederder nog dan met Nicodemus. Tot deze sprak Hij terstond het beslissend woord; tot de vrouw deed Hij dit eerst later, en toen Hij haar de wonde had toegebracht, die haar hart moest openen voor zijn woord en genade, sprak Hij nog verder met haar over theologische geschilpunten, en genas ten slotte ook weder de wond van haar hart. De Heer was altijd bij uitnemendheid beslissend van woord in zijn omgang met de mensen, maar met de eenvoudigen en onwetenden ging Hij tegelijk zeer zacht en teder om; alleen tot de verharde Farizeeën en Schriftgeleerden sprak Hij harde woorden. Ook wij moeten altijd teder en zacht met de mensen omgaan, want zij zijn uiterst gevoelig, en wij willen immers ook niet gaarne hard behandeld zijn. Alleen bij uitzondering mag er tegen verharden een hard woord gezegd worden. Jezus zeide tot haar: Ga heen, roep uw man en kom hier. De Heer, alle verder misverstand willende vermijden, benam haar de gelegenheid om langer over deze zaak uit te weiden, en bepaalde haar bij zichzelf, om haar aan zichzelf te ontdekken. Zij had nog geen behoefte aan het levend water, dat Jezus geeft; zij wist nog niet dat zij een zondares was, en dat moest zij toch weten, zou zij door hare kennismaking met Hem, de Behouder der zondaren, deel aan Hem verkrijgen. Doch wat heeft de mens niet al omwegen en uitvluchten tot zijn dienst, om niet tot de kennis en erkentenis van zijn eigen zondige toestand en verlorenheid te komen! Hij wil liever goede gedachten over zichzelf hebben en houden dan kwade, en toch kan men geen goede gedachten hebben over Jezus, of men moet kwade gedachten hebben over zichzelf. Roep uw man. Volgens de Joodse zeden was het niet geoorloofd met een vreemde, gehuwde vrouw alleen te spreken; het wekte dan ook de bevreemding der discipelen op, dat Jezus met een vrouw in gesprek was. De Heer zeide dus enkel tot de vrouw wat de gewoonte medebracht: "Roep uw man; de dingen die Ik u te zeggen heb, mag Ik u niet buiten zijn weten zeggen." Deze eis baart dan ook bij de vrouw geen bevreemding. De vrouw antwoordde en zeide: Ik heb geen man. Gij ziet, de indruk van 's Heren ernstige woorden is reeds zo groot bij haar, dat zij voor Hem de waarheid niet durft verzwijgen. Jezus zeide tot haar: Gij hebt wel gezegd: Ik heb geen man; want gij hebt vijf mannen gehad, en die gij nu hebt is uw man niet: dat hebt gij met waarheid gezegd. Er behoort grote wijsheid toe om goed te bestraffen; ziet hier hoe de hoogste Wijsheid bestraft. De Heer zegt haar het voornaamste van haar leven, en ontbloot de afzichtelijke wonde harer zonde, doch slechts voor een ogenblik. Terstond laat Hij de zaak weder onaangeroerd, en komt er niet weer op terug. Zo moeten ook wij doen bij het bestraffen: wij moeten het bestraffenswaardige niet herhalen, maar het eenmaal zeggen en daarmede genoeg. Of verwijt de Heer haar nu, dat zij zo slecht is? Neen, ook dat laat Hij aan haarzelf over te bepeinzen, maar Hij prijst hare waarheidsliefde in haar dadelijke bekentenis, ofschoon het nog maar een halve bekentenis was; want het kon even goed betekenen, dat zij nog ongehuwd was. Nochtans prijst de Here haar; want het gekrookte riet breekt Hij niet, en de rokende vlaswiek blust Hij niet uit. Het is dan ook het enige goede, dat er ook bij de grootste misdadiger overblijft, dat hij de misdaad rondborstig

belijdt, en zegt: "Ik heb het gedaan." Daarbij, de Heer zocht altijd naar een grond om er zijne genade op neer te leggen. Ons schuldgevoel, ons ontwaakt geweten, ja het kleinste bewijs onzer waarheidsliefde en oprechtheid, wordt door de Heer tot zulk een in zichzelf onwaardigen, maar door zijn verkiezing waardig geachte grond. De vrouw is blijkbaar door het ontdekkend woord des Heren getroffen; haar geweten is op het tedere punt geraakt. En nu weten wij, dat het geweten als het opgewekt wordt veel verder gaat dan het verstand, en ook veel meer weet; het vat vuur van de kleinste vonk. Men hoort wel eens zeggen: "De predikant heeft het in zijn preek op mij gemunt." Nee, het geweten heeft de toepassing gemaakt, zonder dat de prediker er iets van weet. De bekende predikant Oberlin, uit het Steendal had een bijzondere indrukwekkende stem en een doordringend oog. Eens terwijl hij krank te bed lag, opende een vrouw met appelen, bij afwezigheid der zijnen, de deur van zijn kamer, trad binnen, en vroeg hem of hij de appelen wilde kopen? "Neen!" antwoordde Oberlin. "Niet," zeide de vrouw, "gij hebt mij zo bars niet te antwoorden." "Ik antwoord u niet bars," zeide Oberlin. "Wat ziet gij mij dan zo doordringend aan?" vroeg de vrouw weder. "Ik zie u niet doordringend aan," antwoordde de predikant, "doch waarom spreekt gij zo vreemd?" En nu gevoelde de vrouw zich onweerstaanbaar gedrongen tot de bekentenis van een grote misdaad door haar begaan. De vrouw zeide tot Hem: Here! ik zie dat Gij een profeet zijt. onze vaders hebben op deze berg aangebeden; En gijlieden zegt, dat te Jeruzalem de plaats is, waar men moet aanbidden. Zij maakt zich van de gewetenszaak weder af, en komt liever op het terrein des verstands en der godgeleerde twistvragen. Terstond stelt zij het grote punt van verschil tussen de Joden en de Samaritanen op de voorgrond. Hoe natuurlijk waar! Ook wij doen gewoonlijk hetzelfde. Ieder mens heeft enkele dingen, waarin hij het meeste belang stelt, en waarmede hij het meeste werkzaam is. Hij wil er dan ook eerst mede in het klare zijn, alvorens hij zich overgeeft. Doch het geweten, eenmaal gewond zijnde, houdt niet op te bloeden, en of wij er al de hand op, of een doekje tegen houden, het baat niet; het moet behoorlijk verbonden worden, zal het weder genezen. Jezus zeide tot haar: Vrouw! geloof Mij, de ure komt, wanneer gijlieden, noch op deze berg, noch te Jeruzalem, de Vader zult aanbidden. Met welk een volkomen wijsheid maakt de Heer deze beide bergen tot vlakten. Hij zegt er mede: dat de muur der afscheiding tussen Israël en de volken op het punt staat van afgebroken te worden, en dat er voortaan geen van plaats of tempel afhankelijke godsdienst meer zijn zal. De Heer brengt met dit antwoord de vrouw niet weer terug tot zijn vraag: dat zij haren man zou roepen; maar Hij vergezelt haar op de door haar ingeslagen weg. Ook wij moeten dit navolgen. Wij moeten toch niet menen, dat iemand, die nog buiten staat, het onderwijs terstond in alles begrijpt; nee, de vrouw begreep Jezus niet, en toch zeide Hij haar wat zij wilde weten. De Here beminde juist zulke mensen, die als kinderen Hem vragen deden, om van Hem onderwezen te worden, ver boven dezulken, die op alles wat zij horen, antwoorden: "o dat weten wij al!" Zeker kan het ons bij de eerste gedachte bevreemden, dat Jezus de verhevenste waarheden zeide aan een vrouw, die er geen vatbaarheid voor had; doch vooreerst, laat ons niet zoveel spreken van onvatbaarheid, want wie kan haar grens bepalen? Men begint niets te leren dan met onwetendheid, verwondering, bevreemding en het zien van tegenstrijdigheden aan onze zijde. Men leert ook niet wat men weet, maar wat men niet weet. Daarbij, de Heer onderwees op tijd. Hij, de grote Zaaier, zaaide, wetende dat de Heilige Geest zijn thans gesproken woord in de bekwamen tijd indachtig maken en toepassen zou. En dat moet ook ieder leraar en onderwijzer onder ons doen, zal zijn onderwijs niet een wanhopig werk zijn. Gijlieden aanbidt, wat gij niet weet; wij aanbidden, wat wij weten. Bij de gelijkstelling van Samaritanen en Joden onder de nu aangevangen nieuwe bedeling, moest echter het onderscheid tussen deze beide volken onder de oude bedeling, door de verkiezing Gods, niet uit het oog verloren worden. De Samaritaanse vrouw vroeg de Here: wie gelijk had? De Heer antwoordde: "de Joden; zij zijn het volk Gods, niet gijlieden." Wanneer echter de Here tot de Joden spreekt, dan spreekt Hij nooit van hun voorrechten boven de volken, maar verwijt hun veeleer hun ongeloof, en prijst het geloof der Heidenen. Zo weinig heeft de Here

zich geschikt naar de vooroordelen van het volk, waarvan de ongelovigen zoveel spreken en waarmede zij zo ingenomen zijn; trouwens het ongeloof voedt zich enkel met logen. Want de zaligheid is uit de Joden. De Joden. Thans zegt men liever Israëlieten, omdat ons daarmede de vroegere heerlijkheid van dat volk voor ogen zweeft; maar wie bij ons van Joden spreekt, die denkt zich zulke personen, als wij dagelijks op de straten onzer stad aanschouwen; doch de Here schaamde zich die naam niet, maar gaf zichzelf hier die naam, ofschoon Hij even goed de naam van Israëlieten had kunnen bezigen; immers het Nieuwe Verbond is met Juda en Israël opgericht; doch Christus onderscheidde zich in niets; het volk Israëls was Hem het volk der Joden. En is nu de zaligheid, of hetgeen hetzelfde is, is Christus uit de Joden, dan behoort het Christendom aan de Joden, en de Christenen moeten het aan de Joden brengen als een kapitaal, dat van de Joden op hen is overgeschreven, maar dat groot genoeg is om de Joden en al de volken er bij, schatrijk te maken. En als de Joden dan zeggen: "Zo hebt gij dan de zaligheid van ons?" Dan moeten wij zeggen: "Ja, wij hebben de zaligheid van u, Joden, maar door middel van slechts één persoon, één Jood, de gezegende Jood, uw en aller volken zegen, de Here Jezus Christus; deze is uit u naar zijn mensheid, gelijk Hij uit God is naar zijn Godheid, en Hij is de hand, door welke ons al het mogelijke heil geworden is." En dan moeten wij er bijvoegen: "Gij Joden, hebt ook iets van ons Christenen ontvangen; want weet gij wel, dat gij onder de adem van het Christendom leeft, en dat gij alle voorrechten der beschaving, die gij geniet, aan het Christendom te danken hebt? En zo gij dit niet ontkennen kunt, dan dient gij ons ook op het minst toe te laten, dat wij tot u spreken van Hem, van wie het Christendom afkomstig is, van Christus, als uw Messias en onze Messias, als onze Zaligmaker en uw Zaligmaker." Maar de ure komt, en is nu, wanneer de ware aanbidders de Vader zullen aanbidden in Geest en waarheid. Welk een woord! Geheel het Evangelie is er in uitgesproken. Immers, God als Vader te aanbidden, is een kind van God te zijn; en, wie is een kind van God, dan die gelooft in de naam van de eniggeboren Zoon van God. Dezulken ontvangen de macht, Gods kinderen te worden, en voor dezen, ja, is God enkel Vader, en dezen aanbidden Hem enkel als kinderen, zonder knechtelijke vrees, in kinderlijke eenvoudigheid en oprechtheid met de Heilige Geest in hun hart, die hen in alle waarheid leidt. Van die Heilige Geest was er tot nu toe sprake geweest onder het beeld van het levende water; thans wijst de Heer aan, waartoe de Heilige Geest volstrekt noodzakelijk is: zonder Hem geen ware aanbidding Gods. Want de Vader zoekt ook dezulken, die Hem alzo aanbidden. Het is Gods welbehagen, dat men Hem als Vader kent en bemint; niet buiten de Zoon zijner liefde om, zoals de ongelovigen willen; nee, zulk een aanbidding is Hem een gruwel, maar in de Zoon kunnen wij God niet eenvoudig kinderlijk, niet onmiddellijk genoeg dienen. Juist door zijn Zoon zoekt Hij zulke aanbidders, zoals hier bij de Samaritaanse vrouw blijkt. God is een Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in Geest en waarheid. De Heer herhaalt hetzelfde woord, maar met een gewichtige verklaring. God wil naar zijn wezen gediend zijn, niet door uitwendige, lichamelijke dingen, door schaduwen en ceremoniën, door tijdelijke en plaatselijke gebruiken, maar innerlijk, met het hart en de ziel. Niet alsof de dienst van God zich in niets uiterlijks zou moeten openbaren; nee, maar het uiterlijke moet de waarachtige uitdrukking zijn van het innerlijk geheiligd gemoed. De zaak zal ons duidelijker worden, wanneer wij indachtig blijven dat Gods Geest, Heilige Geest zijnde, ook niet in waarheid kan gediend worden, dan, zoals wij zo even zeiden, in en door de Heilige Geest. Alle vleselijke, bloot natuurlijke, menselijke Godsverering wordt hiermede verworpen. Niemand kan Christus in waarheid erkennen voor de Here, dan door de Heilige Geest; en evenzeer kan niemand de Vader wezenlijk kennen en dienen, dan door de Heilige Geest. Daarom is het grote doel van Christus komst op aarde, om de zijnen na de vergeving der zonden, de gave des Heiligen Geestes deelachtig te maken. De vrouw zeide tot Hem: Ik weet, dat de Messias komt, (die genaamd wordt Christus); wanneer die zal gekomen zijn, zo zal Hij ons alle dingen verkondigen. Deze vrouw had een groot, een juist denkbeeld van de Messias. Al wat er voor de zondaar te weten zou nodig zijn, om getroost te leven en zalig te sterven, dat zou Hij

verkondigen. Trouwens, God zou ten laatste spreken door zijn Zoon, en wie Hem niet hoort, voor die blijft niets over dan het verderf, Handelingen 3:23. Ongetwijfeld had reeds de vrouw een vermoeden van de mogelijkheid dat Jezus de Christus kon zijn; doch zij waagt het niet, dit rechtstreeks uit te spreken; daarom stelt zij alleen deze verwachting op de voorgrond, met groot verlangen wat de vreemdeling daarop antwoorden zal. Immers, lieden uit het volk hebben meer natuurlijk gevoel voor tussenkomsten en openbaringen Gods dan de geleerden, die in hun stelsels verward zijn. Jezus zeide tot haar: Ik ben het, die met u spreekt. Welk een verrassing! zo rechtstreeks had Jezus zich nog aan niemand, zelfs niet aan zijn discipelen bekend gemaakt. Het was ook een uitzondering op de regel, volgens welken de Here zijn Messiasschap niet openlijk uitgeroepen wilde hebben. Doch aan een vrouw als de Samaritaanse, en aan een blindgeborene en door Hem ziende gemaakte, wilde de Here zich niet verborgen houden, maar openbaarde Hij zich terstond vrij uit en ten volle. Let hier echter op de trapswijze opklimming in 's Heren openbaring van zichzelf. Eerst gaf Hij zich aan de vrouw te kennen als een vermoeid, dorstig reiziger, die als zodanig geen hogere gedachte van zich kon inboezemen; en daarna liet Hij zich verdacht houden, als matigde Hij zich boven Jakob een eer aan, die Hem niet toekwam, en ten laatste openbaarde Hij zich in zijn volle Godmenselijke heerlijkheid. Hiermede, of liever hierin eindigde dan ook het gesprek. Alles eindigt in Jezus als de Heer, tot heerlijkheid Gods des Vaders. Wie Hem als de Messias, de beloofde Zaligmaker van zondaren, met één woord: als de Here heeft leren kennen, die heeft niets anders meer nodig. Men zou zeggen dat het gesprek toevallig door de komst der discipelen ophield; doch het eindigde naar de orde Gods tot zaligheid, welke in deze woorden kan worden uitgesproken: Jezus openbaart zich; de ziel gelooft, het woord heeft zijn einde bereikt. En daarop kwamen zijn discipelen, en verwonderden zich, dat Hij met een vrouw sprak. Nochtans zeide niemand: Wat vraagt gij? of: wat spreekt Gij met haar? Zij waren van te hogen eerbied voor de Here vervuld, om de gedachten huns harten in woorden te kunnen brengen. Zo verliet dan de vrouw haar watervat, en ging heen in de stad. Zij vergat haar watervat, maar Johannes vergat het niet; hij dacht ook aan deze kleine bijzonderheid, om haar op te tekenen, ons tot een groot bewijs van de waarheid der zaak; want welk een verdichter kan, na de vermelding van zulk een verheven gesprek, nog oplettendheid hebben voor zulk een geringe zaak; ja, welk een getrouw geschiedschrijver kan het, zo hij niet door de Heilige Geest geleid wordt? Immers voor een heilig schrijver alleen heeft deze bijzonderheid betekenis, daar het een beeld was van de grote waarheid: dat niemand van Jezus heengaat zoals hij tot Hem gekomen is, maar enkel met achterlating van het eigene, om nu des Heren eer te verkondigen en des Heren zaak te bevorderen. Wie waarlijk tot Jezus gekomen is, verlaat gaarne om zijnentwil alles wat hij heeft. Bij deze vrouw was niets natuurlijker dan niet meer aan haar watervat te denken. Hare gedachten waren vervuld van het hoogste en heerlijkste, dat er voor mensen te denken is; zij had God haren Zaligmaker, de Messias gevonden, gezien, horen spreken, en zij zou nog aan haar watervat denken kunnen? Nee, dat is onmogelijk. De vrouw putte geen water, en des Heilands dorst werd niet gelest; het natuurlijk doel der ontmoeting werd niet bereikt, maar een ander, eindeloos hoger doel. En zeide tot de lieden: Komt, ziet een mens, die mij gezegd heeft alles, wat ik gedaan heb; is deze niet de Christus? Dadelijk ontvangt een bekeerde ziel geestelijke wijsheid; zij zegt niet: ziet een mens, die mij gezegd heeft, dat Hij de Christus is; maar die gezegd heeft alles wat ik gedaan heb. Het had wat in, voor een vrouw als zij was, om zo iets in het openbaar voor ieder in het stadje te zeggen. Welke herinneringen moest dit bij haar stadgenoten opwekken! Doch het was een bewijs van de oprechtheid haars geloofs, dat zij dezelfde indruk teruggaf, die zij ontvangen had. Zo stelt het Woord Gods nog altijd de mens voor de spiegel van Gods wet en alwetendheid, waarin de zondaar alles ziet wat hij gedaan heeft; en ook dit is wederom een bewijs dat de Schrift Gods Woord is; want wie kan ons zeggen alles wat wij gedaan hebben, dan God alleen? De vrouw erkende ten volle door haar getuigenis Jezus voor de Messias, voor de beloofde Heer der heerlijkheid. Zij was een vrouwelijke evangelist, een zendelinge

geworden, en haar prediking was eenvoudig een getuigenis van hetgeen aan haarzelf geschied was. Zij deed dit niet op een hoge of deftige toon, die haar niet gevoegd zou hebben; maar met hoge bescheidenheid, zeggende: Komt, ziet een mens is deze niet de Christus? De eerstelinge der gemeente van Samaria was dus een vrouw, en wel een zondares, niet in de gewone, maar buitengewone zin des woords; en zo worden wij ook hier onwillekeurig teruggevoerd naar de eerste vrouw, door welke de zonde in de wereld kwam. Thans ging door een vrouw de deur der behoudenis voor geheel Samaria open. Zij dan gingen uit de stad, en kwamen tot Hem. Niet bloot uit nieuwsgierigheid; maar velen geloofden reeds op het getuigenis der vrouw. Wie geen geloofwaardige getuigen gelooft, zal ook bij eigen aanschouwing bezwaarlijk geloven. Wij moeten altijd beginnen met het getuigenis aangaande Jezus aan te nemen; eerst daarna spreekt Hij zelf tot ons; zeker kan zulk een geloof op het getuigenis van anderen zwak zijn, doch het moet bestaan, zal het aanschouwen volgen. Natanael geloofde het getuigenis van Fillipus waarlijk niet ten volle; maar toch in zoverre, dat hij zich door hem tot Jezus liet leiden. En ondertussen baden Hem de discipelen, zeggende: Rabbi, eet! Hoe geheel waar, en uit het leven! Zij hadden spijs gekocht; zij wensten nu ook dat de Here de zegen spreken en het middagmaal beginnen zou. Doch dit zou straks geschieden, en wel onder het gastvrije dak der Samaritanen zelven. Maar Hij zeide tot hen: Ik heb een spijze om te eten, die gij niet weet. Zo zeiden dan de discipelen tegen elkander: Heeft Hem iemand te eten gebracht? Uit de natuurlijke opvatting dezer woorden blijkt, dat de Here gewoon was ook zijn verhevenste woorden niet uit te spreken op een nadrukkelijke toon, die bij ons de zware, hooggeestelijke inhoud te kennen geven, en de opmerkzaamheid van de hoorder opwekken moet. Neen, de Here sprak alles blijkbaar op de gewone toon des dagelijkse levens, zodat de discipelen aan bloot natuurlijke spijzen en de vrouw aan bloot natuurlijk water denken konden. Overigens stonden zij daarin met alle mensen gelijk, dat zij de geestelijke dingen ongeestelijk opvatten. Voorts zien wij hier spijs en drank, de twee grote middelen van de onderhouding des levens bij elkander. Christus is het levende Brood, en de Heilige Geest, die Hij geeft, is het levende water; laat ons daarvan eten en drinken, en wij zullen nimmermeer sterven. Jezus zeide tot hen: Mijne spijs is, dat Ik doe de wil degene, die mij gezonden heeft, en zijn werk volbrenge. Een treffende uitlegging van het raadselachtig woord des Heren. De vrouw wilde op dat ogenblik geen water putten en wij weten, waarom niet; en de Here wilde op dat ogenblik geen brood eten, en wij weten nu ook, waarom niet. Zijn geestelijke spijs was het doen van de wil, het volbrengen van het werk zijns Vaders, en die hogere spijziging stelt de lagere natuurlijke spijziging voor het ogenblik buiten werking. Dit gaat immers ook bij ons zo. Gesteld gij zit aan tafel, en gij ontvangt een brief van een allergewichtigsten inhoud, die al uwe gedachten inneemt; zult gij uw trek tot spijs niet voor het ogenblik verloren hebben? De Here kende niets hogers dan het behouden van zondaren; dat was het werk Hem door de Vader gegeven om te volbrengen, en voor dat hoogste moest al het lagere wijken. En moet ook onze geestelijke spijs niet enkel bestaan in het doen van de wil van God? Heeft de Here het niet gedurig herhaald, dat alles alleen aankomt op het doen van de wil des Vaders? En is nu het doen van de wil des Vaders voor de Zoon: het behouden van zondaren, dan is het doen van de wil des Vaders voor de zondaar, het zich laten behouden door de Zaligmaker der zondaren. Toen het volk Jezus vroeg: Wat moeten wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken? antwoordde de Here: Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, die Hij gezonden heeft. Dit grote denkbeeld wordt hier en gedurig in de Schrift verbonden aan het denkbeeld van een maaltijd, van eten en drinken. Het eten gaat voorop, het drinken volgt. Zullen wij de Heilige Geest deelachtig worden, zo moeten wij eerst in de Here Jezus geloven. Wij moeten eerst eten van het brood des levens, om daarna te drinken van het water des levens. Eten is iets werkdadigs, drinken is iets lijdelijks. Christus te eten en te drinken, is immers ons avondmaal houden. Wij moeten dus eten, dat is, (wij nemen dit woord thans in ruimere zin) Gods wil doen, Gods werk volbrengen. En wat moeten wij eten? Al wat ons voorgezet wordt, zoals Christus tot zijn discipelen zegt. Wij moeten niet denken aan hetgeen in

de verte ligt, maar aan hetgeen voor de hand ligt. Wij moeten niet wachten op het grote en buitengewone, maar ons gewennen en bereidvaardig of gereed houden, om in ieder gegeven ogenblik en bij elke voorkomende zaak, Gods wil te doen. Dit is het geheim der godzaligheid. Ons leven bestaat uit ogenblikken, en ogenblikken zijn kleinigheden; maar in de menigte der kleine dingen bestaan de grote zaken. Wie iedere dag, van de morgen tot de avond er op uit is om, in eenvoudigheid, met kalmte, in de vreze Gods, zonder gezochtheid, Gods wil te doen en hem doet in hetgeen waartoe hij achtereenvolgens geroepen wordt, hoeveel gebrek er ook aan moge kleven, die is het doen van de wil van God tot een geestelijke spijs voor zijn ziel, en die zal ook overvloedig te drinken worden gegeven van het water des levens. Zeker, in de leer gaat het geloof de goede werken vooraf, evenals in de regel het eten vooraf gaat aan het drinken, (en deze leer moet, gelijk alle leer der Schrift, zuiver gehouden worden, opdat wij niet in allerlei dwaling verdwalen en het spoor bijster worden); maar in de praktijk, in het leven, vloeit het een gedurig uit het ander. Ook in het dagelijks leven houdt men in het eten en drinken geen nauwkeurige orde, en dat behoeft ook niet, het een moet het ander afwisselen en ondersteunen. In de Schrift is dan ook overvloed van spijs en drank, en naar uwe behoefte is, moogt en moet gij eten en drinken. Daar hebt gij bijvoorbeeld de Brief van Paulus aan de Romeinen, met zijn geloof zonder de werken: is het geen vaste krachtige spijs? Hij moet gegeten worden. Daar hebt gij de Brief van Jacobus met zijn geloof niet zonder de werken; is het geen voortreffelijk water? Het moet gedronken worden. Op deze wijze staat in de Schrift en in het leven alles met elkander in verband. Die de wereld schiep en het leven gaf, onderhoudt ook de schepping en het leven, ook het geestelijk leven. God geeft ook voor onze ziel, gelijk voor ons lichaam, spijs en drank; doch als men het brood, dat God geeft, veracht en niets anders eet dan wat de kok en pasteibakker gereed maken, en als wij in plaats van het water dat God geeft, niet anders dan sterke drank drinken, is het dan wonder, dat men wegkwijnt totdat men sterft? Zegt gijlieden niet: het zijn nog vier maanden en dan komt de oogst? De Heer stelt zijn discipelen en de natuur tegenover Hem en het koninkrijk Gods. De natuur heeft haar vastgezette tijden van zaaiing en oogst, doch op het gebied Gods, in het koninkrijk der hemelen wordt er alle dagen gezaaid en alle dagen geoogst. Ziet, Ik zeg u: Heft uwe ogen op en aanschouwt de landen, want zij zijn alreeds wit om te oogsten. De Here richt de ogen zijner discipelen naar de ginds van Samaria tot Hem komende lieden met de vrouw aan het hoofd: dat zijn voor Jezus de velden, wit tot de oogst. Ja, in de natuur heeft de oogst zijn vaste tijd, maar in het koninkrijk Gods kan de oogst terstond na de zaaiing plaats hebben. De oogst der natuur was eerst over vier maanden, de geestelijke oogst van het Samaritaanse stadje Sichar was nu rijp. Ook geeft God soms na grote dorheid en onvruchtbaarheid een rijke oogst; zo ook hier: na de jaren, ja eeuwen van grote dorheid en onvruchtbaarheid in Samaria kwam over dat Samaritaanse stadje een rijkdom van zegen en geestelijk leven. En die maait, ontvangt loon en vergadert vrucht ten eeuwigen leven; opdat zich tezamen verblijde, beide die zaait en die maait. Welk een liefelijke gemeenschap stelt de Here hier, gelijk overal, tussen Hem zelven en zijne discipelen. Hij beschouwt zich als de zaaier en zijn discipelen als de maaiers van deze oogst. Het zaaien nu geschiedt dikwijls, ja doorgaans met tranen, maar het maaien heeft altijd zijn vreugde en zijn loon, hoeveel te meer wanneer het een inzamelen is van vrucht tot het eeuwige leven! In de oogst vergeet dan ook de zaaier zijn tranen, zijn moeite, zijn verdriet, en verblijdt zich met de maaiers; want het einde van de arbeid, de oogst is daar. Want hierin is die spreuk waarachtig: Een ander is het, die zaait, en een ander, die maait. In de natuur is dit zelden het geval, de zaaier is daar meestal ook de maaier, hoewel er altijd meer maaiers dan zaaiers nodig zijn, doch in het geestelijke is meestal een ander de zaaier en een ander de maaier. De Here kwamen de eerstelingen van alle zaaiing en oogst toe. Hij wierp dan ook de zaden in de akker der wereld, waaruit zich door tussenkomst van de Heilige Geest een rijke oogst van vruchten zou ontwikkelen. De woorden des Heren waren zelfs de zaadkorrels, waaruit zich later de Brieven der Apostelen ontwikkelden. En is het nu een ander die zaait, en een ander die maait, dan moeten wij ons

troosten, wanneer wij niet altijd vrucht op onze arbeid zien. God wil ons teleurstellen in onze tegenwoordige verwachtingen, om ons te verrassen in zijn toekomstige vergeldingen. Ons werk voor de Here moet geen koopmanschap zijn, geen uitzetten van geld voor meerdere winst, en ook geen ruilen van werk tegen loon; maar veeleer aan onze zijde een wegwerpen van ons brood op het water naar de wil van God. En zo het dit werkelijk bij ons is, dan zal God het ons ook na vele dagen onverwacht terug doen vinden. Tenslotte leren wij uit deze spreuk, dat wij als gelovigen wel aan niets, wat het koninkrijk Gods aangaat, ons medegevoel, onze liefde mogen onttrekken, maar dat wij daarom niet alle werk op ons behoeven te nemen, zoals men dikwijls onbescheiden genoeg van ons vergt. Wij kunnen het niet, en daarom mogen wij het niet. Men kan niet meer dan de beide handen vol hebben. Die zaait kan niet tegelijk ploegen. Zeker de arbeid is nodig, maar de verdeling van de arbeid ook. De verdeling is de orde. Als wij de tijd hadden zonder verdeling in uren en minuten, wij zouden met de tijd geen weg weten. Ik heb u uitgezonden, om te maaien hetgeen gij niet bearbeid hebt; anderen hebben het bearbeid, en gij zijt tot hunnen arbeid ingegaan. Jezus noemt zich zelven niet, maar schijnt enkel van de profeten te spreken, en toch Hij zelf was het die zaaide, wat zijn discipelen zouden oogsten. Hij sluit zich zelven echter niet uit, maar stilzwijgend in, en men moet zich verwonderen over de fijnheid en kiesheid, waarvan de woorden des Heren de uitdrukking zijn. En velen der Samaritanen uit die stad geloofden in Hem, om het woord der vrouw, die getuigde: Hij heeft mij gezegd alles wat ik gedaan heb. Velen beschouwen thans het geloof op het gezag van een ander als lichtgelovigheid, in de zin van lichtvaardig geloof. Doch in zaken, die ons eeuwig zielenheil aangaan, is het geloof op gezag, op getuigenis van een ander onvermijdelijk. De vrouw op zich zelve was niet geloofwaardig; want zij was bekend als een oneerbare vrouw; maar haar getuigenis, dat een Joodse Rabbi al haar verborgen zonden haar gezegd had, maakte haar bij uitnemendheid geloofwaardig. Daarom is de beste wijze om anderen tot bekering te leiden, zelven vruchten voort te brengen, die der bekering waardig zijn. Wat men wil leren, moet men ook kunnen bewijzen. Als dan de Samaritanen tot Hem gekomen waren, baden zij Hem, dat Hij bij hen bleef; en Hij bleef aldaar twee dagen. Welk een onvergetelijk bezoek voor de Samaritanen! De Christus zelf en zijn discipelen vertoeven vriendelijk, gezellig, vol van hemelse Goddelijke liefde in het hart, en de mond overvloeiende van Goddelijke wijsheid, onder het dak, aan de tafel, op de legerstede der anders bij de Jood zo verachte Samaritanen! Wat zal er gedurende al die tijd door de Here gesproken, door de Samaritanen gehoord zijn! Hoe gaarne zouden wij het weten; doch het is onmogelijk alles wat de Here gezegd heeft op schrift te hebben; wij beseffen het oneindige der zaak. En er geloofden er veel meer om zijns woords wil. En zeiden tot de vrouw: Wij geloven niet meer om uws zeggens wil, want wij zelven hebben Hem gehoord en weten dat deze waarlijk is de Christus, de Zaligmaker der wereld. Hiermede deden de Samaritanen afstand van hun voorgeven, alsof zij tot de bevoorrechte volken behoorden, en stelden zij zich gelijk met de gehele wereld. Op dezelfde wijze moet ook ieder mens, zal hij gerechtvaardigd worden, zich met de gehele wereld gelijkstellen, Romeinen 3:19. Wij leren hier echter ook nog dit, dat wij de dag der kleine dingen niet moeten verachten. Een enkele geringe vrouw is het middel tot bekering ener stad. En later zou het gezaaide door Christus nog heerlijker opgaan, ja tot een heerlijke oogst worden, en zullen wij lezen (Handelingen 8:14): "Samaria heeft het Woord Gods aangenomen." En na de twee dagen ging Hij vandaar, en ging heen naar Galilea: want Jezus heeft zelf getuigd, dat een profeet in zijn eigen vaderland gene eer heeft. De Here ontweek de eer, die Hem van Samaria gegeven werd, en ging weder naar Galiléa, alwaar Hem door het ongeloof die eer werd onthouden. De Heer wilde nooit en in geen geval gebruik maken van enig vleselijk middel tot bevordering van de dingen zijns koninkrijks, en de eerbewijzing der mens en was zulk een middel. Hij deed al zijn werk alleen door geestelijke middelen, ja alleen door de Werker van alle geestelijke krachten: De Heilige Geest. En Jezus keerde wederom door de kracht des Geestes naar Galiléa. Gij hoort het, en wij moeten dit dus eens voor al opmerken, dat alles bij

de Here geschiedt door de kracht des Heiligen Geestes. Als Hij dan in Galiléa kwam, ontvingen Hem de Galileeërs, gezien hebbende al de dingen, die Hij te Jeruzalem op het feest gedaan had: want ook zij waren tot het feest gegaan. Ook hier zien wij dat er vele wonderen door de Here op het eerste Paasfeest moeten verricht zijn, die Johannes niet opgeeft, naar zijn gewoonte om niet de gewone genezingen van kranken en bezetenen door 's Heren oplegging der handen of aanraking te vermelden, maar alleen zulke wonderen, die door de bijkomstige bijzonderheden van de gewone onderscheiden werden.

4:46 De Heer en de koninklijke hoveling.

Zo kwam dan Jezus wederom te Kana in Galiléa, waar Hij het water wijn gemaakt had; waar de door Hem gezegende bruiloftslieden wellicht woonden; waar wellicht zijn moeder al die tijd, als bij haar nabestaanden, vertoefd had. En er was een zeker koninklijk hoveling. Een dienaar van de koning Herodes, die over Galiléa het gebied voerde. Wiens zoon krank was te Kapernaum. Deze gehoord hebbende, dat Jezus uit Judéa in Galiléa kwam, ging tot Hem. Gij ziet, die hoveling geloofde in Jezus; hij had gehoord dat Jezus vele wonderlijke genezingen verrichtte, en terstond besloot hij: bij Jezus hulp in te roepen voor zijn dodelijk krank kind. En bad Hem, dat Hij afkwame en zijn zoon gezond maakte: want hij lag op zijn sterven. Hoe! was dit niet te veel gevergd: zulk een weg terstond met hem te gaan? Hoe durfde de hoveling dit de Heer voorstellen? Och, mijn vrienden, mensen, die aan de koninklijke hoven zijn en een sierlijke kleding dragen, ja al de aanzienlijken dezer wereld menen in de regel (de uitzonderingen zijn weinig), dat ieder hen ten dienst moet staan. Zij zijn dat van hun jeugd af zó gewoon, dat zij dit over ieder uitstrekken, ook waar zij om een liefdedienst moeten vragen; zij doen dit echter bijzonder in zulke gevallen niet zozeer uit trotsheid als wel uit gewoonte. Doch gelijk tegen zijn eigen moeder, zo verzette zich de Heer terstond tegen een ieder, die enige macht of gezag over Hem wilde uitoefenen. Hij was de Heer, en diende Hij, het was vrijwillig; doch niemand moest Hem enigen dienst opleggen. Ook was Hij de bezitter van al de gaven Gods; doch de gaven Gods zijn niet te verkrijgen door te bevelen, maar alleen door ze in de diepste ootmoedigheid, in de erkentenis van 's Heren almacht en vrijmacht, biddende van Hem te vragen, zoals de hoofdman, die niet wilde, dat Jezus tot Hem kwam. Jezus dan zeide tot hem: Tenzij dat gijlieden tekenen en wonderen ziet, zo zult gij niet geloven. De klemtoon valt op het woordje ziet. De Here vraagt hiermede den koninklijken hoveling ingewikkeld, of hij geloven kon, zonder het wonder te zien doen? Het was een schijnbaar harde behandeling voor de diep bekommerden vader; maar de gestrengheid des Heren is heilzaam. De hoveling werd er door voorbereid om te geloven, zonder nog het wonder gezien te hebben. De koninklijke hoveling zeide tot Hem: Here! kom af, eer mijn kind sterft. Er was bij deze man geen plaats voor enig ander denkbeeld dan de redding van zijn kind. Hij begreep niet wat de Here met zijn woorden bedoelde; hij achtte ieder ogenblik te kostbaar, om het met spreken te laten verloren gaan; hij wilde de daad, de reddende daad, en herhaalde daarom zijne bede met nog sterker aandrang; Here! kom af, eer mijn kind sterft. Jezus zeide tot hem: Ga heen, uw zoon leeft! Welk een heerlijk machtwoord tot de koninklijken dienaar! De Here weigert om met hem te gaan, maar zegt meteen: "Ik behoef ook niet met u te gaan," en geeft hem een woord mede: waarmede hij, zo hij geloof had, dat geloof kon oefenen al de tijd van zijn terugreis naar huis. En de mens geloofde het woord, dat Jezus tot hem zeide, en ging heen. Nu begreep hij het eerst onbegrepen woord des Heren. Hij mocht niet eerst het wonder zien en dan geloven; maar omgekeerd, hij moest geloven alvorens het wonder te zien. Hoe liefelijk, niet waar? De Heer zeide: geloof! en hij geloofde. Zo moet er ook bij ons altijd een weerklank op het woord des Heren zijn. Als Hij iets tot ons zegt, dan moet er bij ons een overeenstemmend antwoord, een ja en amen zijn, waarmede wij de weg inslaan, die de Here ons gebiedt te gaan. De woorden Gods worden ook enkel uit de Schrift tot ons gesproken, om bij ons het geloof te verwekken, en door het geloof verenigt zich het woord Gods met ons hart, evenals een zaad zich verenigt met de grond, waarin men het vallen laat, en waaruit het ontkiemt. En als hij nu afging, kwamen hem zijne dienstknechten tegemoet, en boodschapten, zeggende: Uw kind leeft! "Is gezond, is hersteld." Welk ene verrassing! Nog eer hij tot zijn huis kwam, ontving de bekommerde vader de blijdste boodschap, die hij nog ooit ontvangen had, en deze was hem door de Heer geworden. Zo vraagde hij dan van hen de ure, in welke het beter met hem geworden was. En zij zeiden tot hem: Gisteren ten zeven ure verliet hem de koorts. De vader bekende dan, dat het in dewelke ure was, in dewelke Jezus tot hem gezegd had: uw zoon leeft. En hij geloofde zelf, en zijn gehele huis. Hij had eerst het woord van Jezus geloofd, en nu geloofde hij ook in zijn persoon,

Hem erkennende als de Christus, de Heer, die macht heeft over alle macht, die maar te spreken heeft en het bestaat. Dit tweede teken heeft Jezus wederom gedaan, als Hij uit Judéa in Galiléa gekomen was. Johannes heeft er een behagen in, om de twee wonderen des Heren te Kana in Galiléa op de voorgrond te stellen. Van dit ogenblik houdt hij ook op te tellen; want nu treedt de Heer op in de volheid zijner kracht, en was de rijkdom zijner wonderen zo groot, dat er slechts te denken viel om er enkelen, die bij uitnemendheid belangrijk waren, van te boeken. Wanneer wij echter deze twee wonderen als de grondslagen van al des Heren wonderen beschouwen, dan hebben wij juist de twee soorten, waarin zich al de wonderen des Heren onderscheiden. Door het eerste wonder openbaarde de Heer zijn heerlijkheid, en door het tweede zijn barmhartigheid. Wonderen van heerlijkheid en wonderen van barmhartigheid zullen wij voortaan gedurig aantreffen. Wonderen namelijk, waar nu de tentoonspreiding van barmhartigheid en dan weder die van 's Heren heerlijkheid op de voorgrond staat, want beiden zijn doorgaans in hetzelfde wonder verenigd: eigenlijk is er geen wonder van barmhartigheid denkbaar, dat de Heer niet tegelijk verheerlijkte, en ook van het wonder van heerlijkheid bij uitnemendheid (het wandelen van de Heer op de zee) is de barmhartigheid niet volstrekt gescheiden, omdat Hij hiermede zijne discipelen uit grote nood redde, gelijk Hij door de verandering van water in wijn, bij de feestvierenden, grote verlegenheid voorkwam. Wij hebben hier ook de eerste bij Johannes in de bijzonderheden vermelde genezing uit krankheid, en duidelijk wordt ons hier eens voor altijd gezegd, dat Jezus enkel genas door zijn WOORD. Zijn bevel was almachtig. Er was geen kwaal zo hopeloos, welke niet terstond week voor zijn woord; wat zeg ik: de dode hoorde de stem van de Zoon van God en werd andermaal een op aarde levende. In het Oude Testament zegt Jahweh : Ik ben de Heer, uw Heelmeester, Exodus Ex 15:26, en wat in het Oude Testament door Jahweh geschiedt, geschiedt in het Nieuwe Testament door Jezus. Hoe zou de Zoon Gods zich hebben kunnen openbaren zonder wonderen te doen, en welke andere wonderen kon Hij doen, dan wonderen van heerlijkheid en barmhartigheid? Ontneem de Heer zijn wonderen en gij maakt Hem tot een man zonder daden, die u niets kan geven dan woorden. Daarom is het zo goddeloos, het wonder te ontkennen; het is de waren Christus te willen vernietigen, om er een valsen Christus voor in de plaats te stellen; en wat is dat anders dan in de plaats van de waarachtige God, die helpen kan, de afgod te stellen, die niet helpen kan. Doch hoe ijdel is het om God zijne godheid te willen ontnemen! Troosten wij ons dus met de belachelijkheid van deze vermetelheid. Ook de profeten en later de discipelen deden wonderen; maar alle deze wonderen onderscheiden zich van die des Heren, door de wijze waarop zij geschiedden. De Heer deed zijn wonderen als Heer, als gebieder; de anderen als dienaren, in diepe afhankelijkheid van God, of van Christus. Christus betoonde zich in alles als de volstrekt onafhankelijke Heer der schepping. Hij kende hoegenaamd geen andere afhankelijkheid dan de kinderlijke afhankelijkheid des Zoons van de Vader, en toonde deze in de liefde, waarmede Hij de Vader liefhad, die Hem wederkerig liefhad, met al de liefde, waarmede God kan lief hebben. Treffend niet waar, dat Christus op aarde tegelijk de zich openbarende en de verborgen God was. Zijne mensheid was het voorhangsel, waarachter zijne Godheid verborgen was. Doch zo dikwijls Hij sprak of handelde, openbaarde zich zijn Godheid noodzakelijk vanzelf; nochtans alleen voor het geloof, dat door het vlees in de geest, door het voorhangsel in het heilige der heiligen, ziet. Het ongeloof blijft aan het vlees hangen en kan er niet doordringen; want het is zelf vlees, het kent God noch zijn woorden en werken, en kan ze niet kennen. Al de wonderen, die Christus deed, waren dus slechts uitwendige bewijzen van hetgeen Hij zelf inwendig was, maar ook wat Hij voor een ieder mens was, die zich met vertrouwen tot Hem wendde. Gij weet er is in de Schrift een innig verband tussen ziekte en zonde. De zonde is iets geestelijks, maar al het geestelijke heeft bij ons zijn lichamelijke uitdrukking. Was er geen zonde, er zouden geen ziekten zijn. Wederkerig is dan ook het wegnemen van ziekte het beeld van de wegneming der zonde. Spreken wij niet zelfs in ons dagelijks verkeer van ene blindheid, doofheid, lamheid, ja van de

dood der ziel? Is nu Christus werkelijk de wegnemer van de zonde der ziel, zo moet Hij ook noodzakelijk de wegnemer zijn van de ziekte des lichaams. Hoe zoudt gij geloven kunnen, dat iemand de ziel kan genezen, die niet eens het lichaam genezen kan? Die het meerdere zal kunnen, moet het mindere kunnen, of anders ontbreekt het bewijs dat hij het meerdere kan. En dan moet Hij alle kwaal kunnen genezen, want hoe zou het mogen gebeuren, dat iemand tot de Here Jezus, de wegnemer der zonde, kwam met enige kwaal, om troosteloos terug te keren met het woord: "Mij heeft Hij niet kunnen of niet willen genezen?" Nog meer: ook uit de dood moest Hij noodzakelijk kunnen weder brengen, want de dood is het loon der zonde, en hoe zou Hij de zonde weg kunnen nemen, die het uitwerksel der zonde: de dood niet weg kan nemen? En nu weten wij, dat niemand ooit tot Jezus is gekomen, met welke ziekte ook bevangen, die niet genezen werd, en dat de Heer tot driemalen tot de dood zijn prooi ontnam. De Heer was God geopenbaard in het vlees wij herhalen het onophoudelijk want dàt bewees Hij onophoudelijk te zijn; Hij bewees het in alle zijn woorden en in alle zijn daden, en alleen het verstokte ongeloof kan het ontkennen. Hij was dan ook de volstrekt volmaakte Geneesmeester, en ook in dit opzicht de Bruidegom in wiens tegenwoordigheid er geen sprake kan zijn van het vasten der bruiloftskinderen; integendeel, zij moesten het in zijn tegenwoordigheid volop hebben. Eerst als de Bruidegom van hen weggenomen zou zijn, dan zou het vasten komen en lang aanhouden. Hiermede wil ik niet zeggen, dat er geen genezingen van krankheden door de Heer op het gebed geschieden; ik geloof het tegendeel; maar toch het is een vasten, bij de overvloed in 's Heren tegenwoordigheid genoten. Zo is dan Christus de Heer, de Jahweh van het Oude Testament, die al onze ongerechtigheid vergeeft, die al onze krankheden geneest, Psalm 103:3. Dat wij dan met onze ongerechtigheden tot Hem komen, en zij zullen vergeven worden; maar ook met onze krankheden, en zij zullen genezen worden. En zijn er dierbare panden of betrekkingen van ons krank, dat wij dan de Heer aanroepen en biddende zeggen: "Heer! één woord van U brengt de genezing aan; spreek dat woord en geef ons lijdzaamheid totdat Gij het gesproken zult hebben." En hetzij wij dan lichamelijke genezing ontvangen of niet, eerbiedigen wij zijn vrijmacht in zijn bedelingen, en zijn wij verzekerd dat Hij zich eenmaal zeker aan ons betonen zal als de volmaakte Geneesmeester van lichaam én ziel, wanneer Hij ook ons lichaam vrijgemaakt zal hebben van het verderf, en wij zijn opstanding in heerlijkheid deelachtig zullen zijn. En nu nog een enkele opmerking omtrent de reden, waarom er in de Evangeliën zo vele onderscheidene genezingen geboekt zijn. Het is opdat in de Schrift, gelijk in al Gods werken, bij de grootste eenheid, nochtans geen eentonigheid, maar de schoonste en rijkste verscheidenheid heersen zou. Ook moest niemand kunnen zeggen: "Mijn toestand is een bijzondere toestand; dat anderen geholpen worden, laat ik gelden, maar mijn kwaal is hopeloos en zo ben ik hulpeloos. "Neen, juist om dit te voorkomen, zijn er allerlei toestanden van ellende en uitreddingen uit de onmetelijke schat van 's Heren wonderen opgetekend. En zo er soms nog een geval bij ons mocht voorkomen, dat niet met de in de Schrift vermelde gevallen overeenkomt, dan is de Heer machtig genoeg om de menigvuldig gegeven voorbeelden van redding nog met dit ene te vermeerderen. Van toen af heeft Jezus begonnen te prediken het Evangelie van het koninkrijk Gods. Thans nam de Heer het werk van zijn dienaar Johannes de Doper op, om het te volbrengen tot den einde toe. Hiermee bekrachtigde Hij het getuigenis van de Doper. De Heer verloochent zijn dienaren nooit, maar ontvalt het werk aan hun hand, dan neemt Hij zelf het voor hen op en voert hen uit. Zeggende: De tijd is vervuld. God regeert zijn kerk door tijdsbedelingen, op welker vervulling de gelovigen met de uiterste opmerkzaamheid moeten letten. Thans was de tijd der belofte van de komst des Messias, de profetie der zeventig jaarweken bij Daniël, vervuld. En het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. Merkt op, de Heer gebruikt hetzelfde woord als zijn dienaar. Hij zegt niet: "De Koning der hemelen is tot u gekomen," neen, zo iets is bij Hem niet mogelijk; Hij stelt zijn koninkrijk in de plaats van zijn persoon. Bekeert u! Waarom wordt de bekering geëist? Omdat het koninkrijk der hemelen gekomen is. Hiertoe behoorde hemelsgezindheid, en dus verzaking van alle aardsgezindheid.

Bekering is omkering van de eigen weg op de weg naar God. En gelooft het Evangelie. De Heer had kunnen zeggen: gelooft in Mij. Doch het is een doorgaande regel bij de Heer, en het hangt onafscheidelijk samen met zijn vrijwillige zelfvernedering, om zoals wij zo even reeds opmerkten, altijd zijn persoon onder een zaak te verbergen. Hij zelf is het belichaamde Evangelie, het Evangelie in persoon, en zo verbergt Hij zijn persoon achter zijn woord. Zo zeide de Heer ook niet bij zijn hemelvaart: Ik zal u dopen met de Heilige Geest; maar: gij zult met de Heilige Geest gedoopt worden. Hij stelt hiermede niet zich, maar de Heilige Geest op de voorgrond. Nochtans is Christus de persoon, in wie men geloven moet, zal men zalig worden. Daarom is het een ongelovige richting, welke Jezus' leer de voorrang geeft boven zijn persoon; wij die geloven, nemen het getuigenis des Vaders aan: Deze is mijn geliefde Zoon, in dewelke Ik mijn welbehagen heb, hoort Hem. En het gerucht van Hem ging uit door het gehele omliggende land. Hij was een hemelse zon, opgaande over de nacht der wereld, en zou Hij kunnen verborgen blijven? En Hij leerde in hunne synagogen. De synagogen waren zoveel als bij ons de bedehuizen; er werden alle kerkelijke diensten in verricht, uitgenomen de offeranden; deze waren uitsluitend aan de tempel verbonden. Bijna iedere stad of stadje had een eigen synagoge. En werd van allen geprezen. Het nieuwe wordt, als het tegelijk in schone vorm wordt voorgesteld, in de beginne altijd uitbundig geprezen. De optreding des Heren als een man, buitengewoon in woorden en in werken, gaf een zo krachtige als verheugende indruk bij het volk, dat als het volk Gods nog altijd zijn Messias verwachtte. Doch de toejuiching der wereld duurt slechts zo lang, als zij niet opmerkt dat dit nieuwe en schone niet vóor, maar tegen haar is. Ontvangt zij daarvan de beslissende bewijzen, zo keert haar hoogste liefde om in de felste haat, en haar hosanna! wordt een kruist Hem!

5:1 De Heer en de achtendertigjarige zieke.

Na deze was er een feest der Joden. Wij houden dit feest met velen voor het Estherfeest, dat met maart invalt. Johannes, van wie alleen wij het verhaal der volgende gebeurtenis hebben, onderscheidt de Paasfeesten als zodanig nauwkeurig, zodat een feest der Joden bij hem onmogelijk het Paasfeest kan betekenen. En Jezus ging op naar Jeruzalem. Hij had thans geheel Galiléa doorreisd, en kon Hij Jeruzalem vergeten? Neen, ofschoon deze stad niets anders voor Hem had dan smaad en vervolging, nochtans was het voor Hem de plaats waar de gedachtenis zijns naams gesticht was, en de rustplaats zijner voeten, welke Hij heerlijk zou maken. En er is te Jeruzalem aan de Schaapspoort een badwater, hetwelk in het Hebreeuws toegenaamd wordt: Bethesda, hebbende vijf zalen. In dezelve dag een grote menigte van kranken, blinden, kreupelen, verdorden. Dat de Heer alle deze in het gasthuis liggende kranken, zoals wij zouden zeggen, niet genas, bewijst dat de Heer zijn gaven niet in het wilde onder het volk uitwierp, gelijk de herauten de strooipenningen doen; maar dat Hij alleen dezulken genas, die tot Hem om genezing kwamen. Zeker had de Heer het diepste medelijden met alle zondaars en lijders, doch niet tot allen sprak Hij woorden van vergeving en genezing. Alleen waar geloof, waar behoefte tot redding zich toonde, redde Hij. Dat was de regel; doch geen regel zonder uitzondering. De Heer blijft altijd vrij in al zijn doen, Hij zou ook ditmaal, om bijzondere redenen, van zijn gewoonte afwijken, en ongevraagd een kranke genezen. Wachtende op de roering des waters. Want zonder de roering des waters van boven af, kon de zich indompelende kranke niet genezen worden. Dit is een liefelijk zinnebeeld van onze onmacht zonder Gods almacht. Alleen wanneer Gods almacht vóór ons uitgaat, hebben onze daden kracht van bekering en heiligmaking. Want een engel daalde neder op zekeren tijd in dat badwater, en beroerde het water; die dan eerst daarin kwam na de beroering van het water, die werd gezond, van wat ziekte hij ook bevangen was. Dat alle deze bijzonderheden door het ongeloof ten enenmale verworpen worden, is natuurlijk; het ongeloof is de haat tegen God, het wil Hem in niets zien en uit alles verbannen. Doch ook voor de gelovige heeft deze plaats zwarigheden, die weggenomen moeten worden. Men blijve indachtig, dat alleen de Schrift (welke als oorspronkelijk uit de Heilige Geest, de eerste oorzaken der verschijnselen kan openbaren en openbaart) de roering des waters en de daardoor ontstaande geneeskracht van het water, toeschrijft aan enen engel, voor de mensen was het niet anders dan een geneeskundig badwater, en het kon niet anders zijn; want de mens ziet wat voor ogen is; alleen door de Schrift ziet hij achter de voorhang de dingen. En wat weten wij nu door ons verstand van het werk der engelen in de verschijnselen der natuur om te kunnen zeggen, dat het geen engel was, die de roering des waters veroorzaakte? Wat wij, naar onze wijze van zien, ene wet, ene macht, een uitwerksel der natuur noemen, dat kan zeer wel het gevolg zijn van het verstandig overleg en bestuur eens engels. Daniël en de Openbaring van Johannes tonen ons engelen, die over de winden, over de wateren, over de volken gesteld zijn, en waarom zou God niet de engelen tot de persoonlijke krachten ook zijner schepping, zijner natuur verordend hebben? Er is in deze gedachte niets ongerijmds, maar veel lichtgevends en Godverheerlijkends. En dat nu ieder, van wat kwaal ook bevangen, die er de eerste na de roering des waters inkwam, genezen werd, is zeker iets zeer buitengewoons; doch juist dat buitengewone uitwerksel onderstelt een buitengewone oorzaak, een wonder Gods. Had Johannes alleen het wonderdadig uitwerksel, en niet ook de wonderbare oorzaak vermeld, de zaak zou onverklaarbaar zijn, doch nu wordt zij verklaard. En heeft nu God zijn volk bezocht, en zien wij nu in deze tijd de satan op buitengewone wijze optreden in bezetenen en waarzeggende mensen, zoals wij dit vroeger niet in de Heilige Schrift aantreffen, is het dan niet redelijk aan te nemen, dat God ook in die buitengewone tijd op velerlei wijze buitengewoon tussen getreden is, en onder andere een badwater gegeven heeft, dat lichamelijk was wat Christus zelf persoonlijk was: Een geopende fontein voor het huis David's en voor de inwoners van Jeruzalem tegen de zonde en tegen onreinheid, Zacheria 13:1. En zegt gij nu, dat geen ongewijde schrijver, ook niet Josefus, gewag maakt van zulk een badwater te Jeruzalem, dan is

dat ten hoogste begrijpelijk, om de eenvoudige reden, dat deze schrijvers, als buiten het geloof staande, niets bovennatuurlijks in dat badwater vonden. Alles alleen aan natuurlijke oorzaken toeschrijvende, hielden zij het badwater Bethesda voor niets anders dan een minerale bron, wier opborreling veroorzaakt werd door een vulkanische werking, die een ogenblikkelijke snel verdampende geneeskracht aan het water mededeelde. En dat het water van elke kwaal, welke ook, genas dat hielden zij of voor een volkssprookje of voor inbeelding. De ongelovigen van onze tijd handelen nog heden volkomen dezelfde wijze met alle Goddelijke verschijnselen. Verhaal hun de treffendste zelf geziene tussenkomsten Gods, de onmiskenbaarste zelf ondervonden gebedsverhoringen, zij zullen ze houden voor het spel uwer verbeelding. Zij zijn nog altijd de Egyptische tovenaars en goochelaars, die door hunne kunstenarijen bij goddeloze mensen, zoals Farao er een van was, Gods wonderen weten te ontwonderen, of althans in hunne uitwerking op het gemoed krachteloos te maken. En aldaar was een zeker mens, die acht en dertig jaren ziek gelegen had. Zo vele jaren was hij krank geweest; dit sluit echter niet in, dat hij zo vele jaren aan dit badwater gelegen had. Hij had er echter een lange tijd gelegen. Jezus ziende deze liggen, en wetende dat hij nu langen tijd gelegen had. Hier zien wij de reden, waarom de Heer juist hem boven al de andere kranken ongevraagd genas. Hoe meer lijden bij de mens, hoe meer ontferming bij de Heer. Hebben wij niet ook meer medelijden met iemand, die lang ziek heeft gelegen, dan met iemand, die eerst kortelings ziek werd? Zeide tot hem: Wilt gij gezond worden? Zo vraagt de Heer niet alleen aan die man, maar ook, in geestelijke zin, aan u en mij, en aan alle mensen die in de wereld, en onder het gehoor van zijn woord komen. De vraag schijnt vreemd. Wie zou niet gezond willen worden? Doch men vergist zich; de vraag was nodig, zeer nodig. Men kan aan een gegeven toestand zo gewoon zijn geworden, dat men er niet meer uit geholpen zijn wil, en er een grote kracht en moed toe vereist wordt om het tegendeel te willen; zelfs een kwaal, een ziekte kan ons door langdurigheid van tijd tot een tweede natuur worden. Daarom moet de achtendertigjarige kranke het uitspreken: of er na al die jaren van krankheid, nog een begeerte tot genezing was overgebleven; want gene onverschilligheid voegt, waar God bereid is zijn gave uit te delen. God drenkt alleen de dorstigen en spijzigt alleen de hongerigen, niet de verzadigden, of die geen dorst of honger hebben naar zijn water, naar zijn brood. Zeker is het een raadsel, waarom God eerst na achtendertig jaren krankheid, en niet eerder dezen kranke genas; doch er is niet alleen ene redding door uitkomst te geven, maar God kan ons ook het leed zo dragelijk maken, dat ook bij ons de bede van Jabes (1 Kronieken 4:10) vervuld wordt, dat het kwaad ons gene smart doet. Ja, God kan helpen, zonder nog te verlossen, door ons het leed niet te doen gevoelen. Och, hoe dikwijls gebeurt het niet, dat God ons jarenlang ene keten aan de voet laat voortslepen, die ons in het eerst en nog langen tijd daarna pijnlijk was en moeilijk viel, totdat wij haar ten laatste uit gewoonte niet meer voelen, en dan op eens, als wij er geheel aan gewoon zijn geworden, zien wij naar de enkel van onze voet, en wij weten zelf niet hoe zij er afgenomen is, maar de keten is er af, en wij kunnen weer wandelen waarheen wij willen. Zo kan God ook een zinkend schip lang, zeer lang drijvende houden, en het ten laatste toch in een behouden haven binnenbrengen. Dat zien wij ook aan deze kranke. De kranke antwoordde Hem: Here! ik heb geen mens om mij te werpen in het badwater, wanneer het water beroerd wordt, en terwijl ik kom, zo daalt een ander voor mij neder de kranke vatte de vraag des Heren niet op in een gelovigen zin, zodat hij er des Heren voornemen uit zag om hem te helpen; neen, hij kende de Heer niet, en vatte de vraag dus op in zulk een zin, alsof de Heer de voortduring zijner krankheid weet aan zijn onwil, om gebruik te maken van het middel, dat hem in het badwater gegeven was. Doch hij zeide er tegelijk duidelijk genoeg mede, dat hij gaarne gezond wilde worden, als er maar mogelijkheid toe was. Dit was voor de Heer genoeg, en terstond volgde een koninklijk woord, zoals de Heer alleen kan spreken. Jezus zeide: Sta op, neem uw bed op en wandel! Welk een persoon, niet waar, die zulk een woord tot zulk een mens kan spreken! Wie zou Hij anders kunnen zijn dan God, geopenbaard in het vlees? Hij droeg in zich de vreugde voor al wat ellende was. Hij

veranderde in één punt destijds een achtendertigjarig lijden in het liefelijk gevoel van gezondheid en kracht. Ach, wat is de machtigste mens machteloos voor zulke daden. Als Napoleon na een veldslag de hospitalen bezocht, waar zijn dapperen aan duizenderlei smartelijke wonden leden, dan kon zijn minzaam keizerlijk woord hun wellicht één ogenblik hun smarte doen vergeten, maar terstond keerden de pijnen verdubbeld terug, en hij, de machtige, de gevreesde overweldiger, de schier aangebedene door zijne soldaten, kon geen enkelen doen opstaan van zijn leger, geen enkelen der zijnen van een enkelen smart ontheffen. En Christus? Hij had slechts te bevelen, en de kranke werd gezond, de melaatse rein, de dode levend. Welk een bewustheid moet er in die geest, en welk een gevoel moet er in dat hart zijn geweest, dat in zich de bron der vreugde voor alle lijdenden voelde vloeien en stromen! En terstond werd de mens gezond en nam zijn bed op en wandelde. Er is geen ogenblik verwijl tussen het woord des Heren en het in stand brengen van hetgeen dat woord beveelt; het is een nieuwe schepping, waarin alles in eens volmaakt tot stand wordt gebracht. Hoe treurig is het dan ook te zien, dat bij zo velen het begrip van schepping ganselijk is verloren gegaan, door het werk der schepping Gods van deze wereld niet te beschouwen als een werk van de Almachtige, die spreekt en het is er: maar van de tijd, die miljoenen jaren nodig heeft om van de kiem te komen tot de vrucht. Voor de Almachtige is geen andere tijd nodig, dan die Hijzelf bepaalt. De regeling en onderhouding van het geschapene is een zaak van tijd; maar de schepping als zodanig is een zaak boven de tijd. Daarom schiep God de bouwstof voor zijn werelden in eens, doch voor de bouw dezer werelden, met de rustdag, stelde Hij zeven dagen tot een grondslag van de tijd, om binnen die kring de loop des tijds tot het einde toe te doen plaats hebben. God schiep de mens met al wat in de mens is, volwassen, volmaakt naar lichaam en ziel in eens; en zo schiep Hij ook de aarde, het water, het licht en achtervolgens alle schepselen op de aarde, in de zee, in de lucht, in eens door zijn woord, evenals Hij hier de achtendertigjarigen kranke, door zijn woord, in eens tot een volmaakt gezond mens maakte. En het was sabbat op dezelve dag. De Heer deed op aarde zichtbaar en tastbaar, wat Hij door de mond van Mozes had laten verkondigen: God heeft de zevende dag gezegend en dien geheiligd. (Genesis 2:3) Het was niet voornamelijk, maar óók op de sabbatdagen, dat de Heer zijne wonderen deed. Hij deed alle dagen de heerlijkste wonderen; maar daar Hij gewoonlijk alleen op de sabbatdagen in de steden vertoefde, om in de synagogen te gaan en te prediken, zo gebeurde het bijna altijd, dat de Heer aldaar ook op de sabbat wonderen deed, omdat er altijd kranken of met kwalen behepte mensen waren, die tot Hem op weg of in de synagogen kwamen, en wie tot Hem kwam, of in zijn tegenwoordigheid vertoefde, werd niet door Hem afgewezen of voorbijgezien. Ja, zelfs waar de kranken niet tot Hem kwamen, zoals hier en later met de blindgeborene het geval was, liet de Heer de gelegenheid niet voorbijgaan, om opzettelijk de dag des sabbats door ene daad van Goddelijke barmhartigheid te zegenen en te heiligen. De Joden zeiden dan tot degene die genezen was. Wij herinneren hier opnieuw, dat Johannes door de Joden gewoonlijk de oversten des volks, de overpriesters en schriftgeleerden verstaat, in onderscheiding van het volk, dat hij gewoonlijk de schare noemt. Het is sabbat, het is u niet geoorloofd het bed te dragen. Het was niet geoorloofd, niet volgens de uitgedrukten wil van God, die alleen verplichtend is voor de mens; maar volgens de instellingen der oudvaders of oude rabbijnen, die het bevel van God om op de sabbat geen werk te doen, op de bekrompenste wijze uitlegden, en uitstrekten tot de beuzelachtigste dingen, zonder te vragen naar de regelen van uitzondering. God geeft in zijn heilige maar onbegrensde liefde, de mens altijd en in alles overvloedige ruimte, opdat hij zich vrij en verheugd daarin kan bewegen; maar de bekrompen mens maakt alles bekrompen, en stelt de uitwendige in de plaats van de innerlijke nauwgezetheid; of liever; hij maakt een geweten van het minste verzuim in de uitwendigen vorm, en geen geweten in het grofste verzuim van innerlijken eerbied en gehoorzaamheid jegens God. Wij zien hetzelfde verschijnsel op een andere wijze in de grote wereld. Volg de manieren en gebruiken der groten met alle nauwgezetheid, en gij behoort tot hunnen kring, gij moogt overigens innerlijk zijn, wie gij wilt.

Ook de Roomse kerk heeft hetzelfde beginsel: schik u in alle haar uitwendige vormen, en gij moogt innerlijk zijn wie gij wilt. Trouwens het is een vaste regel, waar het uitwendige alles wordt, daar wordt het inwendige tot niets. Daarom woont in zo menig schoon lichaam een dode ziel, en is zo menig mens, geestelijk gezien, enkel lichaam, enkel vlees. Hij antwoordde hun: die mij gezond gemaakt heeft, die heeft mij gezegd: Neem uw bed op en wandel. Gij hoort bij deze man reeds de vreugdetoon door zijn woorden klinken. Hij is gezond gemaakt, daarom draagt hij zijn bed, en gaarne voldeed hij aan dit bevel van zijn Goddelijke redder. Zij vraagden hem dan: wie is de mens, die u gezegd heeft: Neem uw bed op en wandel? Gij hoort bij deze lieden den bitteren toon van de haat door hun woorden klinken. Dat deze achtendertig jaren lang krank geweest zijnde man gezond is geworden, is hun onverschillig, en het is hun niet de moeite waard om er bij stil te staan; maar dat hem bevolen is: op den sabbat zijn bed te dragen, dat is de grote, de aller gewichtigste zaak, die al hun opmerkzaamheid trekt, die hun hoofd met gedachten, hun hart met hartstochten vervult, en de spil uitmaakt van al hun bewegingen op die dag en de volgende dagen. En die gezond gemaakt was, wist niet wie Hij was. Zo was dan de Heer, bij hoeveel duizenden ook bekend, nochtans onbekend bij deze man. Trouwens een kranke in een gasthuis, en wel zulk een kranke, die er voor geheel zijn leven in is, is een afgeslotene van de gewone wereld. Want Jezus was ontweken, alzo er een grote schare in die plaats was. Hij kon hun de Heer niet aanwijzen, want deze had zich dadelijk onttrokken aan de samenvloeiing des volks, dat bij zulke gelegenheden gaarne iets meer van de zaak wil weten, en daartoe niet zelden elkander en anderen verdringt en vertreedt. Daarna vond Jezus hem in de tempel. De man had dus een goed gebruik gemaakt van zijn gezondheid, zijn eerste gang was naar het huis des gebeds, alwaar hij al die jaren niet in mocht opgaan. En zeide tot hem: Zie, gij zijt gezond geworden, zondig niet meer, opdat u niet wat ergers geschiede. De achtendertigjarige kranke was gezond geworden, doch hij moest ook bekeerd worden, en dat moest de vrucht zijn van de lichamelijke verlossing aan hem geschied. Gods uiterlijke weldadigheden moeten de mens tot die dankbaarheid dringen, welke ook naar Gods geestelijke en eeuwige weldadigheid begerig en biddende maakt. De Heer herinnert hem: dat er zonder bekering nog iets veel ergers dan lichamelijke krankheid voor hem te wachten was. Menig mens heeft dan ook de gezondheid zijner ziel te danken gehad aan de krankheid zijns lichaams. De mens ging heen, en boodschapte de Joden dat het Jezus was, die hem gezond gemaakt had. De man spreekt nu niet meer van de eigenlijke reden, waarom de oversten der Joden wilden weten wie tot hem gekomen was het dragen van zijn bed maar van zijne gezondmaking. Hoe natuurlijk! wie denkt in het gevoel zijner gezondheid nog aan het krankbed, waarop hij gelegen heeft? En dat hij zijn overheden bekend maakt wat zij weten wilden en hem gevraagd hadden: wie het was, die hem beval te doen Wat hij deed, geschiedde zonder erg, want hoe kan een geredde vermoeden, dat zijn redder vanwege deze weldaad in ongelegenheid zou kunnen komen? En daarom vervolgden de Joden Jezus en zochten Hem te doden, omdat Hij deze dingen op de sabbat deed. Wat de gezondgemaakte niet vermoeden kon, gebeurde nochtans, en gebeurt nog altijd. Wie door Jezus verlost is, kan van Hem niet anders denken dan dat alle mensen Hem beminnelijk moeten vinden. Doch wie zich door Jezus niet wil laten verlossen, vindt Jezus als Verlosser hatelijk, en maakt dat alle mensen Hem als zodanig moeten verwerpen. Wij zien dan ook hier opnieuw een der voorname aanleidingen tot het voornemen der overpriesters, schriftgeleerden en Farizeeën, om Jezus te doden: het waren zijn genezingen op de sabbat. Dat was voor hen bij de Heer een doodzonde en een doodschuld, welke met niets minder dan met zijn dood moest gestraft worden. Zeiden wij niet met recht, dat waar het uitwendige alles wordt, al het overige innerlijke, hoe heerlijk en groot, er aan opgeofferd wordt? Dit zien wij hier bij de Joden; dit zien wij bij de Roomsen, die de verwerping hunner ceremoniën met de vuurdood straften; dit zien wij bij de Protestanten, die het handelen tegen de kerkelijke reglementen straffen met de uitzetting uit het ambt, en aan de doden vorm gewetenloos de belijdenis en het leven des geloofs ten offer brengen. De boze mens blijft zich altijd gelijk: zelf

bedorven zijnde, zoekt hij niet anders dan anderen te verderven. En Jezus antwoordde hun: Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk ook. God rustte op de zevenden dag. Waarvan? Van het werk der eerste schepping, maar niet van dat de nieuwe schepping, welke na de val van de mens begon. Van dat werken Gods spreekt hier de Heer, en in dat zelfde werk was Hij ook werkzaam. Zijne wonderen behoren niet tot de eerste, maar tot de tweede, nieuwe, eeuwige schepping, of juister, want de eerste schepping blijft de grondslag der tweede tot de herschepping. Daarom zegt Hij: Mijn Vader, en niet: God werkt tot nu toe, want in de nieuwe schepping is God werkzaam als Vader in de Zoon door de Heilige Geest. Nu was reeds de sabbat volgens de Goddelijke instelling een vrolijk feest, een verlustiging voor des Heren volk, (Jesaja 58:13-14) maar de bekrompen rabbijnse richting maakte, zoals wij reeds zeiden, onder Israël, gelijk later ook onder de Christenen, de rustdag tot een somberen dag, waarin de mens zich enkel werktuiglijk naar vastgestelde regelen mocht bewegen. Doch juist daarom deed de Heer, gelijk op alle dagen, zo ook op de rustdag, zijne heerlijke werken, om daardoor een grote geestelijke levensbeweging, een grote vreugde bij de geredden, hun naastbestaanden en het volk te veroorzaken. Of zoudt gij niet menen, dat de sabbat voor dezulken, die op die dag van hun krankheden en kwalen genezen werden, een dag werd van verlustiging in God? Mijn Vader werkt tot nu toe. God wordt in de Schrift nooit voorgesteld als een wezen, dat zich niet inlaat met zijn schepping, maar integendeel als altijd werkzaam in zijn wereld. Daarom gaf Hij zich zelven de naam Jahweh , welke naam het denkbeeld Ik ben onafscheidelijk verbindt met dat van Ik zal zijn. Het laatste wijst dan ook heen naar een toekomst, alsof God er mede wilde zeggen: "Eerst aan het einde van al mijn voorbereidingen zult gij Mij volkomen kennen, zoals Ik ben." Daarom zochten dan de Joden te meer Hem te doden, omdat Hij niet alleen de sabbat brak, maar ook zeide, dat God zijn eigen Vader was, zich zelven Gode evengelijk makende. De Joden verstonden Jezus volkomen. Wie de allerhoogsten God uit zich zelven Vader noemt, die maakt zich Gode evengelijk. De ongelovige geleerden van onze tijd begrijpen het anders; zij zeggen: Men kan God uit zich zelven Vader noemen, zonder Gode evengelijk te zijn. En wij stemmen het toe, mits men de mens, die dat zegt zonder het te bewijzen, voor een leugenaar houdt. Men moet recht hebben tot hetgeen men zegt, anders matigt men zich aan wat ons niet toekomt. Nu, Jezus zeide niet alleen dat God zijn Vader was, maar bewees het ook door zijne wonderen. Daarom houden de ongelovigen de wonderen voor onwaar, opdat zij ook de Godheid van Christus voor onwaar kunnen houden. Wij hebben dus hier een derde reden waarom de Joden Jezus wilden doden: De gelijkstelling van zich zelven met God. De twee eerste waren zijne reiniging van de tempel, en zijn wonderen op de sabbat. Jezus dan antwoordde, en zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: De Zoon kan niets van zich zelven doen, tenzij Hij de Vader dat ziet doen. Het leven des Vaders was in de Zoon, dat was voor Hem zijn Godheid. Had de Vader Hem niet gegeven het leven te hebben in zich zelven, gelijk de Vader dat in zich zelven heeft? Zeker, maar de staat zijner menswording, zijner vrijwillige gehoorzaamheid aan de Vader, in de dingen die voor de zonde te doen waren, bracht mede, dat Hij, de Zoon, zich van de volheid zijner Godheid ontledigde, om van de volheid der Godheid zijns Vaders door de Heilige Geest opnieuw vervuld te worden. Want zo wat die doet, datzelve doet ook de Zoon desgelijks. Merk wederom hier gelijk overal op, hoe de godheid en de mensheid uit Christus gelijktijdig spreken. Wie niets uit zich zelven kan doen, is mens; wie hetzelfde doen kan en doet wat God doet, is God. Want de Vader heeft de Zoon lief, en toont Hem alles wat Hij doet. De liefde van de Vader tot de Zoon is dus de bron, waaruit alle heil voor de zondaar voortvloeit; want al wat de Zoon in navolging van de Vader doet is tot heil der mensen. En Hij zal Hem groter werken tonen dan deze. Let op het woord tonen. Reeds tot Mozes werd gezegd, dat hij de tabernakel in alles zou maken naar het voorbeeld, dat hem op de berg getoond was, Exodus 25:40. Hier zegt de Zoon, dat hetgeen Hij op aarde zichtbaar doet, door Hem onmiddellijk gezien is van de Vader. De Zoon stond derhalve ook in zijn mensheid in een onmiddellijke gemeenschap met de Vader. En nu, bij God is geen einde maar een altijd hogere ontwikkeling

naar buiten; ook de wonderen des Heren zouden altijd heerlijker zijn, gelijk zij dan ook geweest zijn. Opdat gij u verwondert. De Heer wil dat wij ons verwonderen over zijn heerlijke werken, dat wij opgetogen zijn over de werken Gods en er ons in verlustigen. Maar het ongeloof verwondert zich over niets; het is tegenover Christus bezeten van een stommen geest. Want gelijk de Vader de doden opwekt en levend maakt, alzo maakt ook de Zoon levend, die Hij wil. Tot nu toe had de Heer wel alles, zelfs de wanhopigste kwalen genezen, doch wat is dit alles vergeleken bij het opwekken van een dode? En tot nu toe had Jezus nog geen dode opgewekt, doch Hij belooft het hier óók te zullen doen. Het levend maken der doden is in de volstrektste zin des woords alleen Gods werk. Deuteronomium 32:39. Welnu, de Zoon doet datzelfde werk, is Hij dan niet God, of geeft God zijn eer aan een ander? Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft al het oordeel de Zoon gegeven. De Zoon deelt ons hier allerlei geheimen mede uit Gods eeuwige raad, naar welke wij niet genoeg kunnen luisteren, en welke wij niet te herhaald en diep genoeg kunnen indenken. Geheimen, waarover wij zouden wensen te mogen spreken zonder einde, want ze zijn oneindig van inhoud, maar dat kan immers niet op aarde, dat kunnen en dat zullen wij alleen in de eeuwigheid doen. Wij zien hier, dat God het bestuur over de mensenwereld geheel en al in handen heeft gegeven van zijn Zoon als Verlosser en Rechter. En is nu God alleen de Verlosser en Rechter der wereld, hoe kan dan Christus beiden zijn zonder God te zijn, of kan God zijn alwetendheid en almacht geven aan een schepsel? Kan het eindige het oneindige omvatten en bevatten? Opdat zij allen de Zoon eren, gelijk zij de Vader eren. Waar gelijkheid van eer is, daar is gelijkheid van waardigheid. En nu, wij hebben het zo even gezien: God geeft zijn eer aan geen ander, aan geen wezen buiten Hem, beneden Hem, aan geen schepsel, maar wel aan zijnen Hem evengelijken Zoon. En God heeft juist daarom alle macht over de mensen aan zijn Zoon gegeven, opdat deze als zodanig openbaar en geëerd worden zou. Wie derhalve de Zoon niet eert gelijk de Vader, die weerspreekt Gods wil, en maakt zich schuldig aan het eeuwig oordeel. Die de Zoon niet eert, eert de Vader niet, die Hem gezonden heeft. Al het voorgeven der ongelovigen dat zij God eren, terwijl zij Christus als de Zoon van God terzijde stellen, is leugen en zelfmisleiding. Ieder vader zegt: Wie mijn kind verwerpt, verwerpt mij; en dat zegt God de Vader ook. Kan een gezant des konings dezelfde eer eisen, die de koning eist? Immers neen; maar als de gezant des konings tevens de zoon des konings is, dan bewijst men hem koninklijke eer als ware hij de koning zelf. Voorwaar, voorwaar, zeg ik u: Die mijn woord hoort en gelooft Hem, die Mij gezonden heeft. Mij dunkt, dat er geen groter bewijs kan zijn van de eenswezensheid van Vader en Zoon, dan de onafscheidelijke betrekking, waarin zich de Zoon onophoudelijk tot de Vader stelt. Wat Jezus hier verbindt aan het geloof in zijnen Vader, dat verbindt Hij elders aan het geloof in Hem zelven, want het is hetzelfde geloof. Die heeft het eeuwige leven, en komt niet in de verdoemenis, maar is uit de dood overgegaan in het eeuwige leven. Door de Zoon als de onafscheidelijk verenigde met de Vader, gaan wij dus over van de toestand des doods en der verdoemenis, waarin wij zijn, in die des eeuwigen levens en der zaligheid. Hoe zou zulk een allerhoogst goed kunnen veroorzaakt worden door een persoon, die niet zelf het allerhoogste goed is? Indien Christus niet zelf het eeuwige leven en de zaligheid was, Hij kon ze ons niet mededelen. Doch nu erkent het geloof de Vader als de Bron en de Zoon als de fontein des eeuwigen levens. Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: De ure komt en is nu, wanneer de doden zullen horen de stem des Zoons Gods, en die ze gehoord hebben zullen leven. Zo even had de Heer gezegd, dat de gelovigen niet in de dood en in het oordeel zouden komen, thans spreekt Hij van de gestorvenen. Ook deze zouden zijn levendmakende stem horen, en uit de dood opstaan in het eeuwige leven. Want gelijk de Vader het leven heeft in zich zelven, alzo heeft Hij ook de Zoon gegeven het leven te hebben in zich zelven, duidelijker bewijs van de eenswezensheid van de Zoon met de Vader is niet denkbaar. De Vader is de bron des levens des Zoons, en des Heiligen Geestes, gelijk van zich zelven. Het is één wezen in drieërlei zelfbewustheid. De Zoon en de Heilige Geest hebben het leven in zich zelven, gelijk de Vader het leven in zich zelven heeft;

kan er volmaakter eenheid in de drieheid en volmaakter drieheid in de eenheid Gods zijn? En wat het begrip dezer waarheid betreft, de eenheid Gods is even onbegrijpelijk als de drie-eenheid Gods; doch de eenheid Gods is voldoende voor het natuurlijk verstand, niet voor het geloof; dat leeft niet en kan niet leven zonder een drie-enig God. En heeft Hem macht gegeven ook gericht te houden, omdat Hij des mensen Zoon is. Hier zegt de Heer ons de reden, waarom Hem al het oordeel van de Vader in handen is gegeven. Het is omdat Hij, de Zoon, mens geworden is. Als zodanig zou Hij de zondaren verlossen, en die zijne verlossing niet aannemen, oordelen. Verwondert u daar niet over. Wij kunnen ons voorstellen, hoe verbaasd allen stonden te horen naar de altijd groter Goddelijke dingen, die Jezus hun openbaarde. De Heer openbaarde zich hier in al zijn innerlijke heerlijkheid. Zo zij geloofd hadden, zij hadden allen de knieën gebogen en de Heer der heerlijkheid aangebeden; doch nu geloofden zij niet en verwonderden zich alleenlijk, gelijk men zich verwondert over iemand, die ons ongelofelijke dingen zegt. Want de ure komt, in welke allen, die in de graven zijn, zijne stem zullen horen, en zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben tot de opstanding des levens, en die het kwade gedaan hebben tot de opstanding der verdoemenis. Hier gaat de Heer nog een stap verder en verkondigt de opstanding van allen, goeden en kwaden, geredden en verlorenen. De Heer spreekt dus eigenlijk van drieërlei opstanding: Van een geestelijke opstanding, een opstanding uit de dood der zonde tot het eeuwige leven, (en deze geschiedt in het geloof, in de bekering, in de wedergeboorte door de Heilige Geest); van een lichamelijke opstanding, een opstanding der gestorvenen ten eeuwigen leven, èn van ene opstanding ter verdoemenis. Ik kan van Mij zelven niets doen. De Heer staat als mens voor mensen, als zodanig spreekt Hij nu en altijd; maar met zijn mensheid, welke niets doen kan, verbindt Hij nu en altijd zijn Godheid, zijn eenswezensheid, zijn onafscheidelijke vereniging en gemeenschap met de Vader, waardoor Hij alles doen kan en werkelijk doet. Gelijk Ik hoor oordeel Ik, en mijn oordeel is rechtvaardig, want Ik zoek niet mijnen wil, maar de wil des Vaders die Mij gezonden heeft. De ongelovige uitleggers gebruiken deze woorden des Heren om Hem zelven te doen getuigen, dat Hij niet wil zeggen eenswezens, maar enkel eens willens met de Vader te zijn; doch dit is een bedrieglijke wijze van uitlegging. Heeft de Heer niet in de vorige verzen gesproken van machtsoefeningen, die zonder de eenswezensheid des Zoons met de Vader ondenkbaar zijn? Welnu, in deze woorden spreekt Hij nu ook van zijn eenswillendheid met de Vader, en wel in de zin van gehoorzaamheid aan de Vader, welke alleen in de staat zijner vernedering, zijner mensheid plaats kan vinden. Immers de Goddelijke eenswezensheid onderstelt een eeuwige volmaakte liefde, waarin geen meerder of minder denkbaar is. Of stelt gij, vader, uw zoon beneden u, omdat hij uit u geboren is en niet gij geboren zijt uit hem? Is hij niet uws gelijken, en verenigt zich niet in uw beider liefde het vaderschap en het zoonschap in een volmaakte eenheid? Indien ik van Mij zelven getuig, mijn getuigenis is niet waarachtig. Dat is hier, zoals het onmiddellijk volgende aanwijst: Indien Ik alleen uit Mij zelven, zonder daartoe het recht en de macht van de Vader ontvangen te hebben getuigde, Ik zou niet geloofwaardig zijn in de Goddelijke dingen, die Ik u verkondig. Er is een ander, die van Mij getuigt, en Ik weet, dat het getuigenis, dat hij van Mij getuigt, waarachtig is. De Heer bedoelt hier het getuigenis van de Heilige Geest door Johannes de Doper. Gijlieden hebt tot Johannes gezonden, en hij heeft de waarheid getuigenis gegeven. De Heer herinnert hen aan de zending van die afgevaardigden uit hun midden, die tot de Doper kwamen, om te vragen of hij de Christus was? En Johannes getuigde toen dat niet hij, maar Jezus de Christus was. Doch Ik neem geen getuigenis van een mens. Zo is dan Christus God, want wie anders kan alleen het getuigenis Gods als zijner waardig erkennen? De Heer onderscheidt zich hier rechtstreeks van de mens, en stelt zich tegenover, ja eindeloos boven de mens, en toch Hij was een mens; dus niet een bloot mens, maar de God-mens: God geopenbaard in het vlees. Daarom zegt de Apostel Paulus, Galaten 1:11-12: Het Evangelie, hetwelk van mij verkondigd is, is niet naar de mens; want ik heb ook hetzelve niet van een mens ontvangen, maar door de openbaring van Jezus Christus. Zo is dan Jezus Christus niet een mens in gewone zin,

maar de God-mens: de Heer der heerlijkheid in menselijke gestalte. En wat moeten wij dus zeggen van de uitleggers, die terwijl Christus het water tot wijn maakt, de wijn tot water maken, door Christus te maken tot een mens als ieder ander mens, en te spreken van zijn mensenkennis, van zijn karakter, van zijn vriendschap en waarheidsliefde, uitdrukkingen, die allemaal verre beneden de waardigheid des Heren zijn en Hem enkel onteren. Maar dit zeg ik, opdat gijlieden zoudt behouden worden. De Heer had het getuigenis van een Doper niet nodig: maar zij hadden het nodig vanwege de staat van zondigheid, van verblinding des verstands en verharding des harten, waarin zij waren. Daarom hadden zij een voorbereider, een voorloper van de Christus nodig zoals de Doper was, en had God Johannes gezonden, opdat zij, als de Christus zelf tot hen kwam, geloven mochten en behouden worden. Hij was een brandende en lichtende kaars. Een helder brandend licht in Gods huis, lichtende over allen die in huis kwamen. En gij hebt ulieden voor een korten tijd in zijn licht willen verheugen. De eerste optreding van Johannes was vreugde-wekkend: Vooreerst door het buitengewone van de optreding van een profeet des Heren als van ouds, waarvan men gedurende vier eeuwen niet meer gehoord had, en ten andere door het blij vooruitzicht van de optreding van de Messias zelf. Doch deze vreugde duurde niet lang. De ernst van Johannes was spoedig een aanstoot voor dat overspelige geslacht, en waarschijnlijk hielpen de Joden zelf voldoen aan de wens van Herodes en Herodias; althans de Heer zelf zeide later in het algemeen, dat zij aan hem gedaan hadden wat zij wilden. Maar Ik heb een getuigenis meerder dan dat van Johannes; want de werken, die Mij de Vader gegeven heeft, om die te volbrengen, dezelfde werken die Ik doe, getuigen van Mij, dat Mij de Vader gezonden heeft. Het getuigenis van Johannes was voor mensen die niet geloofden, niet meer dan een menselijk getuigenis; doch wonderen, Goddelijke werken, werken die niemand kan doen dan de almachtige God, of door Gods oneindige kracht, waren een onmiskenbaar getuigenis voor alle mensen, dat die ze deed door God gezonden was. Hier zien wij dan ook de reden waarom Johannes gene wonderen deed of kon doen: De wonderen waren voorbehouden aan de Zoon; zij waren de met het Goddelijk zegel voorziene geloofsbrieven van Christus. En nu willen de ongelovigen van onze tijd en van alle tijden Hem, de Heer, juist deze zijne geloofsbrieven ontroven door te ontkennen dat de Heer wonderen gedaan heeft. Zijn het gene gewetenloze mensen, die zulke kwade praktijken voorstaan? En de Vader, die Mij gezonden heeft, die heeft zelf van Mij getuigd. Bij mijnen doop, waarvan Johannes getuige was, en waarvan hij getuigenis heeft gegeven. Gij hebt noch zijne stem ooit gehoord, noch zijne gedaante gezien, en zijn, woord hebt gij niet in u blijvende; want gij gelooft dien niet, die Hij gezonden heeft. Indien zij in de Heer geloofd hadden, zij zouden in Hem de stemme Gods gehoord, de gestaltenisse Gods gezien en Gods woord zou in hen een blijvende plaats gevonden hebben. Onderzoekt de Schriften; want gij meent in dezelve het eeuwige leven te hebben, en die zijn het, die van Mij getuigen. Indien men in de Heilige Schriften niet Christus zoekt en vindt, zo zijn zij ons niet alleen niet nut, maar zullen zij ons oordelen, Indien zij ons gene getuigen zijn voor Christus, dan zullen zij eens getuigen zijn tegen ons zelven. En gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben. De mens wil wel zalig worden; maar hij wil niet den door God verordenden weg tot zaligheid inslaan. Zij wilden niet tot Jezus komen als tot de Zaligmaker. En waarom niet? Omdat Jezus niet voldeed aan de verwachting, die zij zich van enen Messias gevormd hadden. De begeerte tot geluk is ieder ingeschapen. Vraagt dus ieder: Zoudt gij stervende, niet gaarne in de hemel komen? Het antwoord zal zijn: "Ja zeker?" doch men zal dit antwoord geven onder de stilzwijgende voorwaarde, dat men blijven kan, wat men is. Zegt tot de Jood: Gij moet eerst Christen worden; tot de Roomse: Gij moet eerst Protestant worden; tot de Protestant: Gij moet eerst uw reine leer met uw reinen wandel bekrachtigen; met één woord zegt tot allen: Gij moet tot Jezus komen, om van Hem het leven te ontvangen, en zij zullen niet komen. Het doel behaagt hun wel, maar niet de weg er heen. De mens blijft altijd gaarne op zijn ouden droesem liggen, en tenzij Gods almachtige genade tussentrede, sterft hij in dezelfde staat, waarin hij leeft. Ik neem geen eer van mensen. Dat Jezus de oversten zijns volks

niet ontzag, maar in plaats van hun gunst te zoeken, hun gunst verwierp, en hun het ene bedeksel na het andere zonder enige verschoning afrukte, was de voorname grief, die zij tegen de Heer hadden, en de reden, waarom zij Hem als hunnen vijand beschouwden en behandelden. Doch Hij was de Heer; Hij nam geen eer aan van boze mensen, evenmin als van boze geesten. Maar Ik ken ulieden, dat gij de liefde God in uzelven niet hebt. Zij hadden de liefde, die uit God en tot God is niet; maar enkel die liefde, welke uit de wereld, tot de wereld is. O beproeven wij ons hieraan. Johannes werkt dat thema verder uit in zijn eerste brief (1 Johannes 2:15-16): Zo iemand de wereld lief heeft, de liefde des Vaders is niet in hem. Ik ben gekomen in de naam mijns Vaders, en gij neemt Mij niet aan; zo een ander komt in zijn eigen naam, die zult gij aannemen. Het was hun een profetie voor de toekomst. Onder keizer Hadrianus kwam tot hen een valse Messias Bar Cochba in zijn eigen naam, en zij namen hem aan, en werden door de Romeinen ten enenmale verpletterd. De mensen willen geen Goddelijken eeuwigen Verlosser, maar wel een menselijken tijdelijken verlosser; trouwens, men moet geestelijk zijn, zal men geestelijke dingen begeren. Wie vleselijk is begeert geen andere dan vleselijke dingen. Hoe kunt gij geloven, gij die eer van elkander neemt, en de eer die van God alleen is, niet zoekt? Nederigheid is de weg tot genade, maar hoogmoed en eerzucht zijn wegen tot altijd dieper val. Wie de eer bij mensen zoekt, zoekt niet de eer van God, en God wil geëerd zijn van hen, die Hij zal zegenen. Waar de eigenliefde heerst, is voor het geloof geen plaats. Meent niet, dat Ik u verklagen zal bij de Vader; die u verklaagt, is Mozes, op welken gij gehoopt heb. Een vreselijk snijdende waarheid, zoals de Heer alleen ze zeggen kan. Juist datgene, waarop de ongelovige mens al zijn hope stelt, en waarvoor hij al het andere afwijst, zal hem aanklagen bij God. De hoogste roem der Joodse schriftgeleerden was, dat zij discipelen van Mozes waren, en hun grootste rijkdom, dat zij door hem de Wet hadden ontvangen; doch juist deze roem bevatte hun vonnis. Want indien gij Mozes geloofde, zo zou gij Mij geloven; want hij heeft van Mij geschreven. Dat men op iemand hoopt, zegt nog niet, dat men in hem gelooft. Onze hoop kan op een bedrieglijke grond rusten, op eigen mening, op willekeurige vooringenomenheid, op onze zucht tot bijgeloof en afgoderij met de gevierde persoon. Dit was bij de Joden ten opzichte van Mozes het geval. Zij hoopten op Mozes als de grote vertegenwoordiger van hun godsdienst, maar zij geloofden niet in hem als de middelaar van een verbond, dat de Messias als het Hoofd van een beter verbond dan dat de Wet, in de toekomst aanwees. Maar zo gij zijn schriften niet gelooft, hoe zult gij mijn woorden geloven? De Schriften van Mozes waren de Joden volstrekt heilige Schriften; erkenden zij dit zelven, en geloofden zij nochtans niet het door Mozes geschrevene, hoe zouden zij de blote woorden geloven van iemand, die zij niet als van God gezonden erkenden, maar haatten als een mens, die de sabbat brak, en die zich aan godslastering schuldig maakte, door zich Goddelijke macht en eer toe te kennen?

6:1 De Heer en vijfduizend van het volk

En de scharen, van alle steden gekomen, dat horende, zagen Hem heen varen, en liepen gezamenlijk te voet derwaarts, en kwamen Hem voor en gingen gezamenlijk tot Hem, omdat zij de tekenen zagen, die Hij deed aan de kranken. De kranken maken des Heren gevolg uit; met dezen stond Hij in gedurige betrekking, en waarlijk, wij merkten het reeds op, men moet krank wezen om tot de Heer als arts te gaan; doch hoevelen menen niet krank te zijn, en houden zich daarom verre van Hem. En al gevoelen wij ons ook ongesteld, zo willen wij toch soms niet krank zijn; dan zijn wij meermalen als de kinderen; wij willen niet naar bed, wij willen opblijven. Doch de dokter neemt er geen genoegen mede, dat wij de ziekte niet willen laten doorwerken, dat wij de koorts ophouden, en liever op willen blijven zitten dan naar bed gaan. Daardoor komt het dat wij niet gezond en niet ziek zijn; want eerst als de koorts ons krachtig aangrijpt en wij echt ziek zijn, is er weder volkomen herstel mogelijk. Achter de kranken kwamen de armen, de geringen des volk, de onwetenden, de bedroefden en lijdenden, omdat Jezus dezen troostte, bemoedigde, onderrichtte, ja zelfs naar het lichaam versterkte en verkwikte. Hij was de Heer, uit wiens alvermogen er genezing was voor alle kranken, spijs voor alle hongerigen en uitredding voor allen, die in nood verkeerden. En Jezus uitgaande, zag een grote schare, en werd innerlijk met ontferming over hen bewogen. Hoe aandoenlijk gezegd. Het was geen bloot medelijden bij de Heer, maar een sterke innerlijke ontroering des harten. Bij de Heer is alles ten hoogste werkdadig (praktisch). En nog heden treedt de Heer ons uit Gods Woord tegemoet, gelijk Hij vóor achttien eeuwen het volk tegemoet trad, als de almachtige Ontfermer over al onze noden. Daarom is er ook geen ware Christus dan die, welke ons uit Gods Woord tegemoet treedt; de anderen zijn eigengemaakte, valse Christussen, waarmee men zichzelf en anderen misleidt en bedriegt; Christussen, zoals de ongelovigen ze bij menigte maken, die geen wonderen doen en geen mensen zalig maken. De ware Christus is de wonderdoende Christus en tegelijk de Zaligmaker, de Heer. En wie nu Christus als zodanig wil kennen, die moet zichzelf als ellendig kennen; want de Heer ontfermt zich over de nooddruftigen, maar de niet-nooddruftigen gaat Hij voorbij. Wie derhalve iets heeft of meent te hebben, die legt het voor de Heer af, of bezit het als bezittende, en toont Hem niet de schoonste maar de lelijke zijde van zijn hart, de door de zonde gewonde en bloedende zijde, opdat het hart niet doodbloed, maar Hij het bloed stelpt en de wond geneest. Want zij waren als schapen, die geen herder hebben. Onder die lieden zullen ook wel boze mensen geweest zijn, doch de Heer rekent ze niet mee. Ook wij moeten geen kwade gedachten toelaten, maar terstond de ontferming in ons hart laten spreken. Wij moesten onze ellende meer beschouwen als zonde, en de zonde van anderen meer als ellende. De Heer kende enkel ontferming over deze schare. Zeker was er in de vereniging van deze ontzettende menigte mensen iets vreemdsoortigs en schijnbaar iets onordelijks. Dat mannen, vrouwen en kinderen hun verre woonplaatsen en werkzaamheden verlaten, om een leraar of profeet te volgen, niet altijd uit zuivere oogmerken, maar dikwijls enkel uit nieuwsgierigheid, en meest om zijn wonderen te zien, was buiten de orde, en toch lag er in de andere zijde iets in, dat geheel in de orde was, namelijk dat zij Jezus volgden. Het buitengewone van zijn persoon maakte veel buitengewone dingen natuurlijk, en hadden wij in die tijd geleefd, wij zouden zeker ook meegelopen hebben, om die Gezegende boven alle gezegenden te horen spreken en te zien handelen. Nochtans waren deze lieden als schapen, die geen herder hebben, en daarom stelde zich Christus aan hun hoofd, als de grote en goede Herder der schapen. En Hij ontving ze. De Heer wees hen niet af, als hier gekomen zijnde om een weinig rust voor zich en de discipelen te zoeken; neen, zij waren Hem welkom. En begon hen vele dingen te leren. Altijd gaat het leren, het onderwijs bij Christus vooraf. Altijd treedt de Heer het eerst tot ons met zijn woord, want zijn woord is niet iets afzonderlijks, maar iets van Hem onafscheidelijks. Het moet zijn persoon bij ons inleiden. Daarom heeft Hij in de Openbaring van Johannes een zwaard, dat uit zijn mond uitgaat, en dat ons eerst moet treffen, alvorens diezelfde mond ons kan zegenen. En sprak tot hen van het Koninkrijk Gods. De

Heer sprak over niets anders dan over de hoogste, de eeuwige belangen zijner hoorders. En waar spreken wij gewoonlijk over? Over de kleine belangen van de dag! Zeker, ook deze hebben hun plaats, doch zij mogen niet al de plaats bij ons beslaan, gelijk zij bij zo velen doen, die van niets anders weten te spreken dan van de dingen dezes levens. Er moet een hoger, geestelijk leven bij ons zijn, en dat moeten wij zoeken over te storten in de harten van allen, met wie wij in betrekking komen. Wij moeten spreken van de dingen van het Koninkrijk Gods, als kinderen en toekomstige erfgenamen van dat eeuwig heerlijk Koninkrijk, dat ons door Christus verworven is. Ik moet bekennen, dat ik soms moe ben van de wereld, en moe van het leven, doch verlangen wij soms naar het uitrukken van de pinnen dezer tent, het mag nooit zijn om van dit leven af te wezen; nee, zolang de Heer wil dat wij Hem hier dienen, moeten wij Hem gaarne hier willen dienen. Wij moeten altijd en in alles onszelf vergeten, om te denken aan anderen. Bij de Heer was alles Goddelijke, koninklijke grootmoedigheid, en hoe weinig grootmoedigheid is er bij ons! Het is te hopen dat als er tijden van vervolging moeten komen, er dan ook wat meer koninklijke zin bij ons gevonden wordt. Een Christen moet een grootmoedig mens zijn. En die genezing nodig hadden, maakte Hij gezond. Des Heeren hoogste welbehagen is het lijden, waar het zich aan Hem vertoont, op te heffen. Het is dezelfde God, die wij in de natuur en het menselijk leven zich zien openbaren in zegeningen zonder getal. Toornt Hij, het is ondanks zichzelf, omdat zijn heiligheid het eist; maar Hij doet het niet van harte, zoals Hij zegent. Dit zijn zeker diepten, waarin wij niet indringen kunnen, doch Gods Woord zegt het ons duidelijk genoeg. En Jezus ging op de berg en zat aldaar neder met zijn discipelen. De Heer leerde de schare niet staande, maar zittende, naar Joodse wijze. Welk een treffende aanschouwing moet het geweest zijn op de vlakke kruin van een berg duizenden mensen bijeen te zien, om te luisteren naar het woord van de Zone Gods! En het Pascha, het feest der Joden, was nabij. Johannes (van wie wij dat verhaal in de meeste bijzonderheden hebben) verdeelt gewoonlijk de tijd van 's Heeren omwandeling door het vermelden der paasfeesten. Hij brengt dit feest in bijzondere betrekking tot de Heer als het ware Pascha, en vermeldt het ophanden zijn van dit feest, thans bepaald met het oog op het gesprek van de Heer met het volk, waarin Hij zich als het ware Paaslam en als het ware Paasbrood openbaarde. Deze herinnering is dus een inleiding tot hetgeen volgen zal. Voorts vermeldt de evangelist niet dat de Heer naar Jeruzalem is opgegaan om dit paasfeest te vieren. Volgens de wet (Exodus 23:14-16, 34:22-23) moesten alle mannen drie maal per jaar, te weten op Pasen, Pinksteren en het Loofhuttenfeest, voor het aangezicht des Heeren verschijnen. Om deze reden zou men kunnen aannemen dat de Heer wel naar Jeruzalem, maar in het verborgen is opgegaan. Te meer daar het Paaslam niet overal, maar alleen te Jeruzalem mocht gegeten worden, Deuteronomium De 16:5-7. Het is niet waarschijnlijk dat de Heer en zijn discipelen zich van het eten van het Pascha zullen onthouden hebben. Gewoonlijk geschiedde de reis van Galilea naar Jeruzalem in drie dagreizen. Johannes echter zegt er niets van, ofschoon men uit Johannes Joh 7:1-10 zou kunnen opmaken, dat Jezus in deze tijd niet meer in het openbaar in Judea, maar enkel in Galilea wandelen wilde, omdat men Hem in Judea naar het leven stond. En als de dag begon te dalen en het nu avond werd, kwamen zijn discipelen tot Hem en zeiden: Wij zijn hier in een woeste plaats, en het is nu laat op de dag; laat de scharen van u, opdat zij heengaan in de omliggende plekken en in de dorpen herberg nemen mogen en zichzelf spijs kopen, want zij hebben niets wat zij eten zullen. De discipelen zijn de voorspraak van het volk. Zij zijn begaan met hun nood, en wensen daarom, dat de Heer ze wegzendt. Hoe dikwijls gebeurt het nu, dat als er gebrek is aan brood bij het volk, de volksleiders het tot oproer aanhitsen. Mochten hierop de godvruchtige lieden acht geven, en mochten zij de nooddruftigen voordragen aan de Heer, om van Hem brood te vragen, want Hij kan het geven en geeft het, ofschoon zijn discipelen het niet vroegen, niet vermoedende dat de Heer ook in deze nood kon voorzien; doch voor de Heer zal niets onmogelijk genoemd worden. Jezus dan de ogen opheffende, en ziende de grote schare, zeide tot Fillipus: vanwaar zullen wij brood kopen, opdat dezen eten mogen? Doch dit zeide Hij hem, beproevende, want

Hij zelf wist wat Hij doen zou. De Heer betrekt Fillipus in deze zaak, om hem persoonlijk te leren en te oefenen in het geloof. Hij is bijzonder de evangelist Johannes eigen, om ons de persoon, tot wie de Heer spreekt, te leren kennen. Ook wilde de Heer de discipelen in de zegen, die Hij gereed stond aan het volk te geven, doen delen. Want de Heer vergenoegt zich niet met enkel het volk te prediken, en te vergeten dat het ook moet eten; nee, Hij weet dat de mensen het lichamelijk voedsel even nodig hebben als het geestelijke, en zorgt dat zij het hebben. En dat moeten wij ook doen, en niet zo overgeestelijk zijn om te menen, dat men bij geestelijke dingen en bij geen eten en drinken leven moet. Dat kan soms het geval zijn, maar het is geen regel. Alles heeft zijn tijd, en de Heer denkt aan alles. En zo doet Hij aan Fillipus de vraag: vanwaar het brood voor die menigte volk te kopen? Voorzeker een verrassende vraag: doch waar doet de Heer een vraag, die niet in de hoogste mate verrassend is? Hoe! wil dan de Heer deze onoverzienbare menigte hier bij zich houden en spijs voor hen laten kopen? Doch de Heer wekt altijd de opmerkzaamheid, alvorens iets te doen. Hij wil oplettende discipelen hebben. Fillipus antwoordde Hem: zullen wij heengaan en spijs kopen voor al dat volk? voor tweehonderd penningen brood is deze niet genoeg, opdat een ieder van hen een weinig neemt. Twee honderd penningen, of ongeveer zeventig gulden van ons geld, welk een som voor Fillipus! Zo rijk was de beurs van het gezelschap niet, en al was die som voorhanden, wat zou zij baten? Ieder zou slechts een weinig brood hebben, en niemand zou er door verzadigd worden. Omdat de Heer spreekt van kopen, denkt Fillipus terstond aan geld, en gaat hij aan het uitrekenen hoeveel deze zaak wel zou kosten. Hij dacht er niet aan, dat men in het Koninkrijk Gods koopt zonder geld en zonder prijs. Hij was een goed rekenmeester, maar nog geen goed discipel des Heeren. Hij zag niet op de Heer, maar op de middelen buiten de Heer, op het geld. En zo doen wij ook. Is er het een of ander nodig, terstond tasten wij, om zo te spreken in de zak, om te zien of wij het geld er voor hebben; wij denken niet allereerst aan God, maar aan het geld. O dat geld, ik herhaal het ook hier, speelt een grote rol, ja, ik zou haast zeggen de grootste rol in deze wereld, maar ik voeg er bij, niet in de Bijbel. De Schrift stelt ons onophoudelijk in de onmiddellijke tegenwoordigheid Gods, en spreekt van hetgeen ons God tot ons deel doet verkrijgen, en dat is niet het geld, maar het geloof. En wie God heeft, die heeft al de middelen, ook het goud en zilver, zover ze van nut zijn; want God geeft zijn kinderen niet wat hun schaden zou. Geloven wij dit? Ach, wij zien als Fillipus niet op de rijke Heer, maar op de armoedige beurs, dus niet op des Heeren almacht, maar op eigen onmacht. Had hij niet tot de Heer moeten zeggen: "Het is immers niet nodig dat wij heengaan om spijs te kopen voor al dat volk; zo Gij wilt, Gij kunt ze spijzigen." Doch nu zou hij zien, wat hij niet kon geloven, dat de Heer genoeg was voor deze zaak, en niet de tweehonderd penningen. De Heer is de Gever ook des broods, en in Hem zijn al de schatten van hemel en aarde. Mochten wij ons dan in de dienst van zulk een rijk Heer nooit arm voelen. In de wereld kan men schatrijke heren dienen en zelf arm zijn, maar niet alzo in het Koninkrijk van God. Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Het is hun niet van node heen te gaan, geef gij hun te eten. De Heer handelt altijd vreemder met Fillipus, doch Hij doet dat met liefde en met hoge wijsheid. De Heer wil dat de behoefte gevoeld wordt, eer Hij haar vervult. Ook vraagt Hij de vervulling der aanwezige behoefte allereerst van ons. Te zeggen: "Wij kunnen niet", strekt ons tot zonde. Waarom kunt gij niet? Omdat gij geen geld hebt? Goed, maar hebt gij dan geen God? Zegt dus niet zo licht: zij die kunnen, willen niet, en zij die willen, kunnen niet; maar ga met uw wil tot de Heer en Hij zal hem veranderen in macht. Ook doet de Heer ons vragen, alsof Hij van ons wil hebben wat Hij voornemens is zelf te doen, opdat wij niet alleen mede zullen weten wat Hij doet, maar ook werktuigen in zijn hand zullen worden, door welke Hij zijn voornemen ten uitvoer brengt, gelijk dan ook de discipelen de uitdelers werden van het brood, dat de Heer gaf. Eindelijk, er is iets koninklijks in dat woord: Geef gij hun te eten. Zie, daar geeft Hij vijfduizend mensen aan zijn arme discipel om ze te verzorgen, en was het in diens vermogen geweest, hij zou het gedaan hebben. Doch wat Jezus vraagt, verkrijgt Hij niet. In het wereldse gaat het geheel anders. Wat Napoleon I eiste, dat

verkreeg hij. "Zó vele miljoenen moet ik hebben," zeide hij, en het antwoord was: "Daar zijn zij." Doch Christus vraagt tevergeefs, want wat Hij vraagt kan de mens niet geven. Nochtans vraagt Hij het, opdat wij tot Hem zullen zeggen: "Heer! Gij weet het, wij kunnen niet, maar wij weten dat Gij het kunt, o doe Gij het dan." Als wij tot de bewustheid zijn gekomen, dat wijzelf het door de Heer geëiste niet doen kunnen, dan doet de Heer het voor ons, en doet het ons dan tegelijk zó voor, dat wij het Hem na kunnen doen. Dat is dan ook weer anders dan in de wereld. Ja, zeg eens tot een Nebukadnezar: "Wij kunnen niet doen wat gij beveelt, och doe gij zelf het voor ons." Hij zou u het hoofd voor de voeten leggen. Maar onze God kent onze onmacht, en wil dat wijzelf haar ook kennen, om ons dan te helpen met zijn almacht, zodra wij haar inroepen. Zo geeft Hij ons de Wet, welke zo heilig en goed is, dat niemand er iets tegen te zeggen weet, maar ieders geweten uitroepen moet: Des Heeren geboden zijn recht, en zij moeten gehoorzaamd worden. En toch kunnen wij ze niet gehoorzamen zoals ze gehoorzaamd moeten zijn. Wat nu te doen? Ons van de verplichting tot het volbrengen der Wet ontslaan, en zeggen: Wij kunnen niet, daarom behoeven wij ook niet? Dat zij verre. Nee, ons niet kunnen moet ons juist doen begeren te kunnen, en met kracht dringen tot het gebed: "Heer, maak mij door uw Heilige Geest bekwaam om al uw geboden naar uw wil en uw bedoeling te volbrengen." En Hij zeide tot hen: Hoeveel broden hebt gij? Gaat heen en beziet het. Het woord des Heren is nu niet meer tot Fillipus alleen, maar tot al de discipelen. Wij zien ook hier hoe gemeenzaam de Heer met zijn discipelen omgaat. Hij speelt als het ware op heilig opgewekte wijze met hun verslagenheid, want zij vermoedden zijn voornemen nog niet, en begrepen dus niet dat de Heer brood willende geven, dit doet, niet door een schepping van brood, maar door de vermeerdering van het voorhanden brood. De schepping, dat is: de wording van het niet bestaande, eenmaal geschied zijnde, geschiedt niet andermaal; maar in de eerste schepping ligt de grond tot alle mogelijke ontwikkeling, en ook de grond van de tweede, hogere, nieuwe, eeuwige schepping, zoals die in Christus bestaat, en door Hem, ook buiten zich, wordt tot stand gebracht. God overtreft altijd zichzelf in zijn werken, en daarom deed en doet Hij na het wonder der schepping, in die schepping nog weer andere, hogere werken, die van de gewone verschijnselen der natuur afwijken en die wij wonderen noemen. God de macht te ontzeggen van wonderen te doen, is zoveel als te zeggen, dat God met de schepping het toppunt zijner macht heeft bereikt, en hoe kan dat van de oneindig Machtige gezegd worden? Nee, God doet wonderen, en heeft Hij de eerste mens uit de aarde geformeerd, Hij doet de nieuwe mens opstaan uit de dood. Doch het bestaande is de grondslag van het toekomstige. God ziet dan ook altijd op het voorhandene om het te zegenen. Heeft Hij u een gave, een talent gegeven, Hij wil er u in zegenen, als gij het maar besteedt in zijn dienst. Doch hoe dikwijls zoeken wij aan het einde der aarde wat voor de hand ligt. Mozes zeide reeds: Het woord is nabij u, het is niet ver te zoeken, en zo is ook de zegen in hetgeen nabij is. Zo leert dan de Heer ook door de wijze hoe Hij geeft, en zo moeten wij ook leren doen. Als wij onze kinderen iets geven, dan moeten wij het geven op een wijze, waardoor zij iets leren, en als wij de arme een stuk brood of een stuk geld geven, dan moeten wij het doen op een wijze, die tegelijk zijn geest opwekt en verlevendigt. Doorgaans ontbreekt ons de wijsheid in de wijze van handelen, en daarop komt zoveel aan. Laat ons dit, gelijk zo vele andere dingen, van de Heer leren, niet bij wijze van nabootsing, want dan wordt het een namaaksel, en in het geestelijke is niets meer verwerpelijk, maar daardoor dat wij altijd meer één Geest met Hem worden, zodat hetgeen waarachtig is in Hem, ook waarachtig worde in ons. Eén van zijn discipelen, namelijk Andreas, de broeder van Simon Petrus, zeide tot Hem: Hier is een jongen, dat vijf gerstebroden heeft en twee visjes; maar wat zijn deze onder zo velen? Nu komt er een tweede spreker bij. Deze komt al nader tot de zaak: Hier is een jongen, zeide hij. Dat jongentje moet er ook bij komen. Zo moet alles zijn geleidelijke voortgang en ontwikkeling hebben. Het grote wonder wordt voorbereid, en de discipelen worden allengs opgeleid. Evenwel ook Andreas dacht er niet aan, dat de Heer dat kleine vermeerderen kon, en het geloof sprak niet uit hem, toen hij zeide: Maar wat zijn deze onder zo velen! Het is dan ook geen

vreemde uitroep. Hij werd en wordt nog zo dikwijls gedaan. Toen de gehele Kerk onder de pausen bedorven was, en niemand dacht dat zij ooit weer hersteld kon worden, kwam een Augustijner monnik en predikte de leer der rechtvaardiging door het geloof, tegen de leer der verdiensten uit de werken van Rome. Doch ieder, die de misbruiken zag, maar ook de machtigen kende, van wie zij uitgingen, riep ongetwijfeld uit: "Wat zal deze onder zovelen?" Genoeg dat hij er was. God zou door die ene die velen schudden als in een zeef en zuiveren van hun kaf. Daarom moet niemand vertwijfelen, als er nog maar iets is, dat God zegenen kan. Wordt een land als door een sprinkhaanzwerm van ongelovigen bedekt, zie of er nog getrouwen in de lande zijn, en zijn zij er, zo heeft het geen nood, al zijn zij weinigen. God kan door die weinige getrouwen de vele ontrouwen en afvalligen machteloos maken. God brengt altijd het grote voort uit het kleine; de boom uit het zaadje, en uit een weinig zaad een akker vol koren. Wij houden veel van nullen. "Als het cijfertje 1 er maar vóor staat, dan hoe meer nullen hoe beter." zo zeggen wij, maar God schrapt de nullen weg en heeft genoeg aan de 1. Dit hebben wij in het leger van Gideon tegen de Midianieten gezien. Het vele doet het niet. Kom tot de landman met een zolderschuit vol graan en zeg hem: "Bezaai er uw land mee." Hij zal u afwijzen; alleen een klein deel er van is hem nuttig tot zaaiing. Dat de Heer het geringe kan groot maken, blijkt ook uit hetgeen de kleine jongen als de ganse voorraad der discipelen voor hen droeg en aanbracht. Het waren vijf broden, maar gerstebroden, geen fijn tarwebrood. Zij waren uitmuntend geschikt voor het doel. Het was een spijziging der armen, een zaak van nooddruft. Het soort van brood werd dan ook niet veranderd, zij allen aten gerstebrood. En welk een diepe blik vergunt ons deze bijzonderheid in het eenvoudig leven des Heeren met zijn discipelen. Voor de gasten op de bruiloft gaf de Heer de fijne wijn, deze was daar op zijn plaats, maar voor zich en zijn discipelen was het grove brood. Ook had het jongetje twee gebakken visjes, dus ook toespijs; maar hoe eenvoudig was de maaltijd met beide deze spijzen: een stuk brood en een gebakken visje er op. O wat zijn wij door de weelde verwend, en wat is de gehele wereld door de weelde ellendig geworden! Ja wij mogen wel zeggen, dat de grote zonde der wereld ligt in haar uitwendige weelde en in haar innerlijke armoede. En wij leren het enigszins verstaan, dat Christus niet de zonde hoofd voor hoofd wegneemt, maar de zonde der wereld, waarin aller zonden zich verenigen, en waarin wij dus allen aandeel hebben. En Hij zeide: breng ze mij hier. Verbeeldt u de verbazing van de discipelen bij dat woord. Verbeeldt u dat een groot veldheer, die onze vriend is, ons in een wanhopig geval, waar wij volstrekt geen verstand van, en ook geen doorzicht in hebben, om raad vraagt. Wat zullen wij doen? Geheel en al zwijgen, gaat niet; wij moeten iets zeggen, en om iets te zeggen, slaan wij een middel voor, waarvan wijzelf volkomen overtuigd zijn, dat het onmogelijk het voorgestelde doel kan bereiken. Doch ziet, tot onze verwondering en tegen alle onze verwachting, zegt de veldheer: "Doet wat gij zegt, en brengt mij het aangewezen middel." En dit gedaan zijnde, doet hij er mee wat niemand anders er mee kan doen, en wat niemand ooit dacht dat er mee gedaan kon worden. Zo was het ook hier met de Heer. Bij de discipelen was het als bij ons; de een maakt gewoonlijk de andere ongelovig, want de wereld is vol berekening en ledig van geloof. De mammon is een macht, welke de ganse wereld beheerst; doch daarom moeten wij haar niet vrezen, maar zonder haar te dienen, haar voorzichtig ontzien, opdat zij niet in woede tegen ons ontsteekt en ons martelt. Zonder beeld gesproken: wij moeten het geld niet als verachtelijk wegwerpen, maar er een verstandig gebruik van maken. De wereld zoekt echter alles in het geld, en dat mag de Christen niet; hij moet alles in God zoeken door het geloof. Christus nu was de overwinnaar der wereld, en het bezwaar bij de discipelen had bij Hem geen gewicht. Zij moesten enkel opgeven wat zij hadden, en het geven, en niets in hun handen houden; want niet in hun handen, maar in die des Heren geschiedde de vermenigvuldiging. Zij moesten eerst afstand doen van het hunne voor anderen, om het daarna vermenigvuldigd terug te ontvangen ook voor henzelf. Mochten wij dan, ik herhaal het, tot de Heer brengen het geringe dat wij hebben, in het geloof, zeggende: "Heer! vermeerder het, uw zegen is de vermenigvuldiging!" Dit deden de

discipelen niet, zij brachten evenwel het voorhandene op des Heren bevel, en de Here nam het aan; want gehoorzaamheid aan 's Heren bevel is reeds een beginsel van geloof. Daar staat nu dat jongentje met zijn korf met vijf broden en twee vissen voor de Heer, en die spijs is Hem een voorraad, waaruit Hij al de aanwezigen zal verzadigen. Wij herhalen het: nadat God de stoffelijke wereld geschapen heeft, zonder vooraf bestaande stof, alleen door zijn alvermogende wil, doet Hij voortaan enkel wonderen met het geschapene. Hij eerbiedigt hiermede zijn eigen werk, en onderwerpt zichzelf aan de wet der vermenigvuldiging, door Hem zelf gesteld, maar zo, dat zijn almacht de eindige kracht oneindig verhoogt. Ja, iets moest er zijn in des Heren hand, hoe weinig dan ook. Gesteld dat de Heer zonder enig brood gehad te hebben, brood aan de discipelen gegeven had, om het aan het volk te geven, zou het niet iets toverachtigs en daarmede de Heer onwaardig geweest zijn? Doch nu is de zaak, hoe groot een wonder, nochtans natuurlijk. Ik ben verzekerd, dat als wij in de hemel alle dingen in hun wezen en ontwikkeling zullen kennen, wij verwonderd zullen staan over de eenvoudige wijze, waardoor de wonderen door God geschieden. Zij bestaan wellicht in een kleine wijziging of verhoging van dezelfde wetten der natuur, als waarmede God de gewone verschijnselen in de schepping doet ontstaan. En Hij gebood zijn discipelen, dat zij allen zouden doen neerzitten in groepen, elk van vijftig, op het groene gras. Het eerste waar de Heer voor zorgt is, dat alles in de weg van orde geschiedt. De Heer laat het volk maar zo niet staan of zitten, gelijk zij willen, noch laat Hij hun ook het brood toewerpen, zoals met het geld of met de gedenkpenningen bij de inhuldiging van een vorst gedaan wordt, zodat de sterke het heeft met vertrapping van de zwakkere: nee, Christus verlaagt niemand; maar allen heft Hij in zijn tegenwoordigheid op. Hij maakte al die mensen tot zijn gasten, om ze te spijzigen aan zijn tafel, en daarbij werd geen verwarring geduld. De Heer, de Schepper der orde is hier; zij hadden honger, goed, maar zij konden en moesten wachten totdat allen gezeten waren. De discipelen moesten hen doen neerzitten; want ofschoon zij de hongerige schare niet te eten konden geven, zo bleven zij echter niet buiten de zaak, ook zij moesten er deel in hebben, zij moesten de dienaren zijn, waardoor de Heer zijn wonderbrood aan de lieden toereikte. Zo moeten ook wij meermalen de helpers zijn in een werk, dat wijzelf niet kunnen doen. Wij kunnen niemand bekeren, en toch kan God door ons de bekering geven. Daarom moeten wij in dit opzicht niet zien op onze onmacht, maar op Gods almacht, die ook in onze zwakheid volbracht wordt. Een dienstknecht dekt de tafel voor het huisgezin, en zet alles in gereedheid ofschoon hij het eten niet geeft en niet geven kan; doch daar breekt hij ook zijn hoofd niet over, maar laat hij de heer of de vrouw des huizes voor zorgen. Hij weet dat als hij de tafel gedekt heeft, hij ook het eten zal opdragen. Het ene moet echter voorafgaan, zal het andere volgen. Altijd komt de zegen Gods in een ordelijke weg. Houden dan ook wij het denkbeeld vast, dat, kunnen wij de broden niet vermenigvuldigen, maar Christus alleen, wij toch het vermenigvuldigde brood uit zijn handen kunnen ontvangen en ronddelen. Daar was nu veel gras aan deze plaats. Zij waren nabij Betsaïda, op een uitgestrekte vlakte aan de voet van den berg, hier en daar met grasvelden, als zo vele oasen in de woestijn bezet. Waar de Heer brood geeft, daar is ook de natuur met haar fris groen grastapijt gereed. Gij voelt hoe veel liefelijker dit was, dan neder te zitten op de kale woeste grond. Hoe genoeglijk is het ons nu nog, te zien hoe de Heer alles zo schikte, dat ieder ordelijk zijn maaltijd kon doen, en hun de tafel toebereid werd, even alsof zij dit zelf in het vrije deden, en de Heer, de Koning zelf, zou het brood breken, en des Konings dienaren zouden het ronddelen, terwijl de vrouwen die tegenwoordig waren, voor de kinderen moesten zorgen. Ook hier waren dus de minderen de aanzittende gasten, en de meerderen dienden; want het is een vaste wet in het Koninkrijk Gods, dat die dient, de meerdere is. En verbeeldt u dan nu in de woestijn, een grasveld van nog grotere omvang dan onze Dam, bedekt met ordelijke in rijen van vijftig neerzittende mensen onder de heldere hemel, in de lente, bij ondergaande zon! De rijke lieden maken er soms een feest van, om met hun familie en vrienden een landelijke maaltijd te houden; want dat weten de rijken ook wel, dat hetgeen God in zijn natuur om niet geeft, oneindig

schoner is, dan hetgeen men door veel geld in huis kan kopen. Ja, er zijn kostbare dingen, die God voor geen handen vol geld wil geven, maar wel om niet, namelijk de frisse gezondheid, de grage maag, den scherpe tand, die bij de gezonde arbeider de kentekens zijn van de honger. Deze zijn voor de rijke met geen geld te kopen, en God geeft ze de arme arbeider alleen om niet. En zij deden alzo, en deden ze allen neerzitten. En zij zaten neder in gedeelten, bij honderd tezamen en bij vijftig tezamen. Op deze wijze konden de discipelen ieder het brood toereiken, zonder dat iemand voorbijgegaan werd, en kon het getal der gasten worden berekend. En Hij nam de vijf broden en de twee vissen. De Heer nam het voorhandene bij zich, opdat het bleek, dat de vermenigvuldiging van Hem uitging. En opwaarts ziende naar de hemel. De Heer zag gedurig opwaarts naar de hemel, en ten laatste voer Hij opwaarts naar de hemel. En dit geldt ook voor ons: wie biddend veel naar de hemel ziet, komt ook ten laatste er in. Doch hoe weinig geven wij aan de nooddruftige, met het oog naar de hemel gekeerd, en hoeveel brood ontvangen wij, als kwam het niet uit de hand des Heeren! Ach, bij ons wordt alles sleur. Het gebed, de huiselijke godsdienst, in het begin, bij onze bekering, zo vurig, zo levendig, wordt ten laatste een dode zaak, een gedachteloze gewoonte. Dit moeten wij elkander nu eens vrijmoedig zeggen; want als wij gedurig de Schrift bespreken, en het blijft bij ons zoals het is, dan zal dat bespreken der Schrift ons veroordelen. Gods Woord moet altijd dieper bij ons gaan dóor het gevoel, dóor het verstand, dóor het geweten, dóor geheel de bewustheid van ons wezen heen. Het moet ons een zó scherp tweesnijdend zwaard zijn, dat wij het niet aanraken kunnen zonder dat onze vingers bloeden. En gedankt hebbende, zegende Hij ze. Treffend, niet waar? De Heer vermeerdert het brood dankend en zegenend. Juist omdat Hij één is met de Vader, stelde Hij zich nooit onafhankelijk van de Vader. Wanneer Hij dit gedaan had, zo zou Hij een ander koninkrijk als dat des Vaders hebben opgericht, een koninkrijk onafhankelijk van de Vader. Nee, Hij ontving alles van de Vader, juist omdat alles wat de Vader had, ook het zijne was. Ook dankt Hij, alvorens Hij zegent. Hiermede wees de Heer de eer ook van dit wonder van zich af, en gaf die eer de Vader, terwijl Hij tegelijkertijd in gemeenschap handelde met de Vader als diens Zoon ook in de menselijke natuur; want wat de Heer is, toont Hij gedurig door zijn woord en zijn daad. De Goddelijke natuur in Hem ontvangt de aanbidding van engelen en mensen; de menselijke natuur in Hem aanbidt de Vader. En brak de broden en gaf ze de discipelen, om de scharen voor te leggen. Welk een eenvoudige en toch grote handeling. Er is hier niet de minste vertoning. De Heer deed niets dan het brood breken, en Hij ging altijd voort met breken, en Hij legde het niet neer bij stapels, maar gaf het brood in de handen van zijn twaalf discipelen, en het brood uit zijn hand hield niet op, en zij die gevoed werden, zagen niet hoe het toeging, ook de discipelen niet. Zo dikwijls zij kwamen, ontvingen zij, en zij konden niet nagaan vanwaar het kwam. Trouwens God is verborgen en openbaar: verborgen in de oorzaken en openbaar in de uitwerkselen. God werkt altijd in het openhaar uit verborgen krachten, en ook dat openbare is nog verborgen. Ja, ware er brood als regen uit de hemel gevallen, het zou veel meer opzien gebaard hebben, maar het zou niet Goddelijk, niet de Heere waardig geweest zijn; ook het manna zag men niet uit de hemel vallen; men vond het liggen. Zo blijft God zich in alles gelijk. En de discipelen gaven ze degenen, die neergezeten waren. De Heer, spijs uitdelende door zijn discipelen aan de schare, ziedaar reeds de gehele evangeliebediening zinnebeeldig uitgedrukt. De discipelen de tafel bedienende, ziedaar de eerste kiem en oorsprong van het gezegend diakenschap, dat door de apostelen werd waargenomen, tot zolang er afzonderlijke diakenen voorgesteld werden. Zo was ook Jozef de brooduitdeler aan al de Egyptenaren geweest, en ook hij beschikte alles met hoge wijsheid en orde, nochtans was ook hij niet met de Heer, de broodgever, maar met de discipelen te vergelijken, die de zegen des Heren uitdeelden. En wij moeten hetzelfde doen. Hoe dikwijls maken wij onszelf tot middelpunten, tot welke alles betrokken wordt, terwijl toch Christus het middelpunt is, rondom hetwelk wij onszelf en allen moeten verenigen. Alleen wanneer wij alles wat wij van de Heer ontvangen, beschouwen als voor anderen, en dat alleen in onze

mededeling ons voorrecht ligt, gaan de zaken goed. De apostelen, die nu het volk als zo vele tafelknechten bedienden, zouden eenmaal zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israël's; doch dit zou een andere bedeling zijn. In het koninkrijk Gods gaat het dienen altijd het heersen vooraf. Desgelijks ook van de visjes. Dus ook toespijs, dus ook lekkernij. Wij die doorgaans bekrompen zijn in het geven, zouden licht zeggen: "Brood is genoeg, waartoe nog vis daarbij? In zulk een geval moet alleen aan het nodige gedacht worden." Doch de Heer dacht er anders over; Hij is mild en overvloedig, ook in het niet noodzakelijke. Hij geeft in de natuur niet enkel de gerst, maar ook de tarwe met de kostbaarste boomvruchten, de edelste fruiten. Zoveel zij wilden. Niet mondjesmaat, zoals wij zouden doen, zeggende: "Zij hebben het om niet, zij behoeven het niet in overvloed te hebben, zij zouden er maar misbruik van maken." Neen, de Heer denkt aan geen misbruik, waar Hij geeft, moet de overvloed zijn. God geeft ook in de natuur alles met overvloeiende maat, God kan niet anders geven. De matigheid moeten wij van elders leren; zij bestaat daarin, dat wij van Gods overvloed alleen dat deel nemen, dat goed voor ons is. De jongen, die in de vruchtboom klimt, kan hem niet leeg eten; de jongen moet ophouden, niet de boom. En zo is het in alles. De vaten moesten bij de weduwe ontbreken, niet het vloeien der olie uit de kruik aan de zijde Gods. Het komt er nu maar op aan, om door het geloof het lege vat onder de vloeiende oliekruik te houden. Daar staat een volle karaf met water, en een leeg glas er naast. Giet gij nu het water onverstandig over het glas, zo hebt gij er niets aan, gij moet het er in gieten, en gij kunt het genieten. Zo geeft God ook in alles de volle karaf en het lege glas, en laat ons geen andere zorg over dan het behoorlijke inschenken. Terwijl de Heer onophoudelijk voortging het brood te breken en aan de discipelen te geven, kon men vragen: Bij wie zal dit nu het eerst ophouden, bij de broodgever of bij de broodeter? Immers bij de laatste. Bij de eerste kan het niet ophouden; want Hij is de Heer, de Oneindige. Bij het schepsel zijn de grenzen, en kan het alleen ophouden. God is de bron gelijk, die altijd water geeft. Al put gij er nog zoveel uit, de bron wordt er niet leeg door; altijd is er van onderen en in het verborgene een nieuwe toevoer. En zo hield ook hier de Heer niet op te geven, totdat de behoefte bij de mens ophield. En voorzeker hadden deze mensen grote behoefte, grote honger gehad, want zij waren van ver gekomen; het was tegen de avond, zodat zij waarschijnlijk die ganse dag geen verkwikking genoten hadden. In het geestelijke echter ontbreekt het den mens, ja zelfs de gelovige aan grote behoefte, aan grote honger, en daarom zijn wij, gelijk aan de ene kant bekrompen gevers, zo ook aan de andere kant bekrompen ontvangers. En daarom maken wij ons ook geen grote gedachten van God, als wij in nood zijn. In plaats van alsdan daarin Gods heerlijke voorbereidingen tot een nog heerlijker verlossing te zien, wanhopen wij. Wij kunnen niet geloven dat God ons zo liefheeft als Hij ons liefheeft in de Geliefde; en dat Hij ons zoveel zegen heeft toegedacht, als Hij ons heeft toegedacht. Ach, konden wij maar veel geloven, wij zouden op de wolken wandelen, terwijl wij nu wandelen door damp en mist. Zie nog eens op de rijke liefde des Zoons jegens het volk, dat Hem toch niet zo nabij stond als de discipelen. Er waren vijfduizend mannen tegenwoordig, behalve de vrouwen en kinderen, en de Heer liet allen eten zoveel zij wilden. Waar Christus spijzigt daar worden de mensen ten volle verzadigd. Waren er meer mensen geweest, Hij zou meer gegeven hebben, ja de aarde zou met brood overdekt geworden zijn, indien er maar eters geweest waren; doch toen deze ontbraken, hield de vermeerdering op. Liefelijke aanschouwing, niet waar? onze harten springen er van op, en wij roepen uit: dàt is een maaltijd geweest zoals God alleen kan aanrichten. Doch nu komt het afgrijselijk spook, het ongeloof, al onze vreugde bederven, en al deze Goddelijke heerlijkheid der liefde vernietigen, door te zeggen dat wonderen onmogelijk en de verhalen er van fabelen zijn. Doch wij laten ons niet bang maken door spoken, in welke helse gedaanten zij ook optreden. Wij geloven het wonder en hebben er grond voor in God, en wij herhalen wat wij reeds gezegd hebben: Laat niet alle leven zich terugbrengen tot vermeerderende kracht? Is niet zelfvermenigvuldiging de wet der schepping in alles? Worden niet weinige zaadkorrels in de akker geworpen tot een oogst van koren!

Geschiedt dit ieder jaar aan het zaad door de aarde heen, hoe zou dit niet ieder ogenblik kunnen geschieden door Christus, door de Heilige Geest heen? In Christus zijn al de krachten Gods als in een middelpunt verenigd. Zijn menswording is de samentrekking van de oneindige eigenschappen Gods in de enige persoonlijkheid van de Godmens, als in een enig punt. En waarom zou dat onmogelijk moeten zijn? Worden niet onder het brandglas al de zonnestralen, die boven het brandglas zijn, verenigd in een bepaald punt, zodat zij daarmede een ontvlambare kracht verkrijgen, die zij zonder deze concentratie niet hebben? Welnu, het is een klein beeld van de zaak, die wij bespreken; want, nog eens, de menswording van Christus is de vereniging van al wat in God is en van al wat in de mens is, uitgenomen de zonde, in de enige persoonlijkheid van Christus, de Zoon van God en de Zoon des mensen. En als zij allen verzadigd waren, zeide Jezus tot zijn discipelen: vergadert de overgeschoten brokken, opdat er niets verloren ga. Een Salomo-les, en een les voor onze tijd; want wij leven in een zeer economische tijd; niet in het maatschappelijke leven, want daarin gaat het weelderig genoeg toe, maar op wetenschappelijk gebied. Men weet thans door de scheikunde bij het gewicht op te geven, hoeveel er van een vruchtdragend land uitgaat, en er weer ingebracht wordt. En deze grote regel: niets te laten verloren gaan, die geheel onze tijd beheerst, werd door Christus uitgesproken nu achttien honderd jaren geleden, in de eenvoudigheid zijner koninklijke grootheid. Wat wist daar in die tijd de gehele joodse en romeinse wereld van? Niets. Daarom zullen de wetenschappen ten laatste zijn als de wijzen uit het Oosten, die bij hun aanbidding, ook hun goud, wierook en mirre aan de voeten van Christus brengen; doch in het eerst woeden die wetenschappen tegen Christus, gelijk Herodes tegen Hem woedde. Doch thans moet ieder reeds erkennen, of hij wil of niet: "De Meester wist het en heeft het gezegd." En welke onmetelijke resultaten hebben deze woorden gehad! Leren wij het niet onze kinderen zeggen: "De kruimpjes over te laten, is zonde?" Nu weet de wetenschap van geen zonde, maar enkel van schade en voordeel; alleen de ouders spreken nog tot hun kinderen van zonde. Doch wie heeft er op gelet, dat de Heer met dat kleine woordje zulk een grote waarheid uitsprak? De woorden, die men gedurig leest, ook die der Schrift, worden ten laatste mat bij ons, evenals een muntspecie door het veelvuldig gebruik afslijt en glad wordt, zodat men den muntslag niet meer ziet. Nochtans ligt in dat woord: opdat er niets verloren ga, het beginsel van de gehele huishoudkunde in al haar vertakkingen: het is een wet van staat, van staat- en landhuishoudkunde. En is het niet opmerkelijk, dat Hij gebiedt de overgebleven brokken op te zamelen, die de macht heeft om brood tot in het oneindige te vermenigvuldigen? Men zou menen, dat het bij zulk een persoon niet op een weinig brood aan moest komen; doch bij de Heer gaat met de grootste mildheid de hoogste spaarzaamheid gepaard. De mildheid gaat vooraf, de spaarzaamheid volgt, opdat er niets verloren ga. Ook in de natuur gaat niets verloren; maar is alles weer goed tot iets anders. Doch bij ons is het te ruim of te bekrompen, te weinig of te veel, te verspillend of te inhalig. Daar hebt gij bijvoorbeeld ons volk, de Hollanders, is het niet beroemd om zijn aloude zuinigheid; en toch hebben zij sedert eeuwen, datgene wat goud wordt op de velden, weggeworpen, en er het water hunner grachten mede bedorven; die Hollanders, die als zij een zak guldens present deden, het zakje terug verzochten, goed! maar waarom dan het andere vergeten? Wij moeten ruim zijn in het nodige en nuttige en zuinig in het onnodige en onnutte. Bij de Heer echter lag in deze spaarzaamheid het beginsel van orde en betamelijkheid; of zou het gevoegd hebben, dat men de andere dag op de plaats van de maaltijd gekomen, die gevonden zou hebben, zoals men de gastmalen van velen na de afloop vindt: met overblijfselen bezaaid? of moesten de overgebleven stukken brood voor de vogels des hemels blijven liggen? Maar Christus deed geen wonderen voor de vogels, maar voor de mensen. Met te bevelen het overgeblevene te verzamelen, zeide de Heer vooreerst tot het volk, dat Hij morgen en overmorgen niet weer hetzelfde wonder doen zou; want het was de bedoeling des Heren niet, om zijn navolgers het dagelijks brood te geven. In dit geval zou men Hem niet gevolgd hebben uit drang des harten, maar om het brood, en welk een koninkrijk Gods zou dat

geworden zijn! Nee, een hogere behoefte dan het aardse brood moet tot Christus brengen, en daarom deed Hij slechts ditmaal en later nog eenmaal zulk een wonder; en wij zullen straks horen, welk een scherpe predikatie de Heer tot het volk hield, om hun te kennen te geven: dat zij Hem niet moesten zoeken om het aardse brood, tot verzadiging des lichaams, maar als het hemelse Brood tot verzadiging hunner zielen. Ten andere zeide de Heer met dit bevel tot zijn discipelen, dat in de overblijfselen van de maaltijd van heden nog een zegen lag voor morgen. De Heer geeft brood voor heden en morgen. Hijzelf zorgde dus op een betamelijke wijze voor de dag van morgen. Morgen zouden zij wel weer honger krijgen, maar zouden de broden niet weer vermenigvuldigd worden: alsdan zouden de overgebleven brokken van de vorige dag te pas komen. Zeker zullen er vele lekkere monden ook onder ons zijn, die er voor zouden bedankt hebben, om de stukken brood, die door vele handen waren gegaan, te bewaren tot een spijs voor de andere dag; maar de discipelen hadden daar niets tegen, ja zelfs de Heer niet; maar aten er van tot beschaming van die overdreven kieskeurigheid, welke ook een zonde is. En zij vergaderden ze, en vulden twaalf korven met brokken van de vijf gerstebroden en van de vissen, die overgebleven waren. Overblijven moest er; doch hoeveel? Ook hier moet het gebrek weder zijn aan de zijde van de mens. Er waren slechts twaalf korven aanwezig, naar het getal der discipelen; want wanneer zij zich ver van huis begaven, droeg ieder discipel zijn broodkorf, of liet hem dragen door jongens, die dit gaarne deden, zoals wij nog zien kunnen, wanneer er militairen binnenkomen, dan dragen de jongens, die met hen meelopen, gaarne iets van hen. Waren er echter meer korven geweest, zij zouden evenzeer gevuld zijn; doch nu waren er geen stukken meer, omdat er geen korven meer waren. Gij ziet hoe het werk des Heren in alles volkomen is; doch het ongeloof heeft hier geen ogen voor. Het ziet niets dan zijn eigen inbeeldingen. Die nu gegeten hadden, waren omtrent vijf duizend mannen, zonder de vrouwen en kinderen. Er waren vijf broden, en er waren vijf duizend mannen; de overeenkomst is lieflijk en niet toevallig, maar ook niet gezocht. Het was een rond getal, en wel van de mannen alleen, en recht Israëlitisch ook, bij wie de vrouw en de kinderen in de man gerekend worden. De mensen dan, gezien hebbende het teken dat Jezus gedaan had, zeide: Deze is waarlijk de profeet, die in de wereld komen zou. Deze gevolgtrekking was juist, want door dit wonder, gelijk door al zijn wonderen openbaarde Jezus zich als de Heer der heerlijkheid, die in zijn aanbiddelijke persoonlijkheid de belofte beide de tegenwoordige en de toekomende levens verwezenlijkt; doch men kan een juiste gevolgtrekking maken met een onjuiste toepassing. Het teken thans door de Heer gegeven, was bepaald bij het volk van een alles overtreffende kracht; zij dachten bij zichzelf en spraken tot elkander: "Zulk een moeten wij hebben, die ons brood geeft, zonder dat wij behoeven te werken; die is onze Messias." Trouwens dat is de steen der wijzen van de armen; daarmede zou de gouden eeuw voor hen aanbreken; zulk een persoon zou hun koning zijn; daar wilden zij wel iets voor wagen. En als het nu avond geworden was, dwong Jezus terstond zijn discipelen in het schip te gaan, en vóor Hem af te varen naar de andere zijde, tegenover Betsaïda, terwijl Hij de scharen van zich laten zou, wetende dat zij komen en Hem met geweld nemen zouden, opdat zij Hem koning maakten. De Heer wilde het volk geen tijd geven om lang over deze dingen te spreken; dat konden zij thuis doen. En wat zijn discipelen betreft, Hij beval hen met grote en krachtige drang, terstond over te varen; want het was een grote teleurstelling voor de discipelen dat zij, nu het nacht geworden was, zonder de Heer moesten overvaren. Nu wisten zij niet wat het volk met Jezus doen zou. De scharen wilden Hem geweld aandoen, als zij het nu maar niet deden! Zo dachten de discipelen. Zij hadden met Hem gegeten, zij dachten nu ook gedurende de nacht met Hem te zijn, doch het baatte niets, zij moesten heen, alleen. Zie, zo kwam na het lieflijke het onlieflijke. E gaat het ons niet evenzo? Hoe dikwijls gebeurt het ons, dat wij een verrassend gelukkige dag hebben doorgebracht en dat wij nog aan het einde van die dag weer de ene teleurstelling zien volgen op de andere? En hoe dikwijls gebeurt het dat zij, die zo gaarne bij hun geliefden bleven, gedwongen worden om van hen te scheiden en over zee te gaan, en hen achter laten moeten, die

zij zo gaarne meenamen! Ja, hoe dikwijls gebeurt het, dat de zee des doods scheiding maakt tussen hen, die nog zo gaarne bij elkander bleven! O dat het in beide gevallen, ja dat het in ieder geval dan toch maar een scheiding zij, als die tussen de Heer en zijn discipelen, om na een bange nacht de geliefden weder te zien in heerlijkheid en met grote blijdschap! En als Hij de scharen haar afscheid gegeven had, ontweek Hij wederom, en klom op de berg, Hij zelf alleen. De Galileeërs waren bijzonder geneigd om zich een koning tot hoofd te verkiezen; want zij waren van een strijdlustige aard en het juk der Romeinen moe; doch de Heer wilde niet door het volk tot koning gemaakt worden, maar alleen door Hem, die gezegd heeft: Ik heb mijn Koning gezalfd over Zion, de berg mijner heiligheid. Eis van Mij en Ik zal de heidenen geven tot uw erfdeel en de einden der aarde tot uw bezitting. Er is tweeërlei koningschap, gelijk er tweeërlei priesterschap is; een in de middellijke weg en naar een natuurlijke ordening, en een naar de onmiddellijke ordening Gods. Naar deze laatste ordening was Christus zowel koning als hogepriester. Als koning dezer ordening was Hij geboren, en zou Hij ook te zijner tijd geopenbaard worden, niet in een menselijke, maar in een Goddelijke weg, op Gods tijd en wijze. Daarop wachtte de Heer, en zo moeten wij ook in alles wat de zaak des Heren allen betreft, handelen bij al ons doen en laten, bij al ons strijden en ijveren. Wij moeten ons haasten en toch niet te haastig zijn. De soldaten, die brandende zijn van verlangen om in het vuur te gaan, ontvangen dikwijls bevel om stil te zijn en zich te laten beschieten, in plaats van zelf te schieten. Aldan behoort er geduld bij gehoorzaamheid. Ja, de Heer wilde wel als koning uitgeroepen worden, maar aan het kruis; het volk daarentegen wilde Hem als koning uitroepen, voordat Hij gekruisigd was, en ook wij willen gaarne koningen zijn voordat wij gekruisigd zijn; doch weet het, gij discipelen van Christus! Christus verwerpt zodanig een koningschap, en zoudt gij het dan aannemen? Hieruit verklaart zich dan ook waarom Christus zijne discipelen verbood Hem vóor zijn opstanding uit de dood des kruises, als de Christus, de Messias, openlijk de volken te verkondigen; het was omdat het gros des volks in die tijd onder die naam niet anders wilde verstaan hebben, en ook niet anders verwachtte dan een wereldse koning, die hen bepaald van het romeinse juk zou bevrijden. En zulk een Messias was de Heer niet, Hij was de Messias der Schrift, der psalmen, der profeten. De oude Napoleon zeide: die de volksmenigte op zijn hand heeft, is meester van het gehele volk, en de eerste die het volk in Frankrijk brood geeft, is koning. Doch zo spreken de machten uit de aarde, of uit de afgrond, maar wat hun tot een middel hunner grootheid is, dat is Christus tot een verzoeking; want dàt had de Heer van zijn heerlijkste wonderen, dat Hij er in nieuwe verzoekingen door geraakte. Zij wilden Hem met geweld, dus met een oproer tot koning maken, omdat Hij hun brood gegeven had. Doch de Heer ontweek op de berg alleen, en zo moeten ook wij de wereld, wanneer zij ons op hare wijze groot wil maken, ontwijken, en ons in de eenzaamheid terugtrekken, op de hoogte Gods, om daar neer te vallen voor Hem, die zijn kinderen alleen onvergankelijke kronen op het hoofd zet. Ook daarin is de Heer ons voorgegaan: Hij ontweek op de berg, Hij zelf alleen. Om te bidden. Zoals bij ons de zee door duinen, zo is het Galilese meer door bergen begrensd. Op één dier bergen zonderde zich de Heer af tot het gebed. Wie zou niet gaarne willen weten wat de Heer in zulke eenzame uren met de Vader sprak; doch laat ons tevreden zijn, als wij bij Hem zijn, zullen wij alles weten. De afzondering tot het gebed was voor de Heer een volstrekte behoefte, en zijn hoogste verkwikking tevens. Had Hij de gehele dag omgegaan met mensen van allerlei aard en met hen gesproken, en liet de gelegenheid het toe, dan bracht Hij meermalen de nacht, of althans een gedeelte van de nacht door in gemeenschap alleen met zijn Vader en in het gesprek met Hem, en ontving Hij weer nieuwe aanwijzingen tot nieuwe openbaringen van zijn en des Vaders heerlijkheid, door de kracht des Heiligen Geestes. O mochten wij ook zulke eenzame hoogten tot het gebed en de gemeenschapsoefening met God hebben. Mochten wij ons allen beschouwen als te zijn in een belegerde stad, waaruit wij soms een uitval doen op de vijand, die ons belegert, maar om ons daarna ijlings weer in onze vesting terug te trekken. De Heer bad. Hij die het brood

vermenigvuldigd had door het gebed, bad om nieuwe zegen. Door te bidden ontledigde zich de Zoon altijd weer opnieuw van hetgeen Hij in zichzelf van eeuwigheid was en bezat. Hierin bestond zijn onophoudelijke vrijwillige zelfvernedering en zelfverloochening bij de Vader om onzentwil. Hoewel de volheid der Godheid ook in zijn menselijke natuur of lichamelijk in Hem woonde, toonde Hij biddende de Vader altijd weer de lege zijde, zijn blote mensheid, om van Hem al het bovennatuurlijke te ontvangen , dat Hij behoefde, om zijn werk te volbrengen. En bad nu Jezus, hoeveel te meer hebben dan wij te bidden. ls niet de adem de onderhouding des natuurlijken, en het gebed die des geestelijke levens? De Heer bad, om al de moeiten en verdrietelijkheden van de dag, om al het stof van de weg, dat zich om zo te spreken op Hem geworpen had, weer af te wassen als in een bad van gebed. En zouden wij ons van dit stof niet reinigen? Doch er is meer; wanneer deed de Heer iets voor zichzelf alleen, en omvatte Hij niet tegelijkertijd de zijnen als één in Hem, door Hem, met Hem? De Heer bad ook voor zijn discipelen. En zijn discipelen gingen in het schip over de zee naar Kapernaum, en het schip was in het midden der zee, en het was reeds duister geworden, en Jezus was tot hen niet gekomen, maar was alleen op het land. Ja, wij herhalen het, terwijl de discipelen alleen wegvoeren, bad Jezus voor hen; want van het ogenblik af dat Jezus van hen scheidde, begon het ook in hun harten avond te worden, gelijk het bij het scheiden der zon avond wordt in de natuur. Christus is de voorbidder der zijnen, en gelijk Hij dit was op de berg, zo is Hij dit nu nog boven alle bergen, aan de rechterhand des Vaders. En spreken wij nu reeds zo ernstig en breedvoerig onder elkander, over onze beminden, vrienden en betrekkingen, en beraadslagen wij wat er voor hun belangen en in hun noden te doen kan zijn, wat zal er dan toen door de Heer voor zijn discipelen besproken zijn, en nu voor ons door Hem met de Vader besproken worden! Jezus bidt voor ons, en wij moeten Hem nabidden; of zouden wij menen dat het gebed van Jezus voor ons onszelf van het gebed ontsloeg? Hoe! als gij onbemerkt aan de deur van het vertrek van uw vriend kwam en gij hoorde hem voor u bidden, zoudt gij dan zeggen: "Nu behoef ik zelf niet te bidden!" of zoudt gij niet zelf ook neerknielen, en met hem bidden? En de zee verhief zich, overmits er een grote wind waaide. En Hij zag dat zij zich zeer pijnigden om het schip voort te krijgen, zijnde in nood van de baren; want de wind was hun tegen. Tegen de storm is nog te strijden, en op zichzelf is hij zo erg niet, als hij onze koers bevordert; maar met tegenwind er bij, is alles tevergeefs. Niets is vermoeiender en afmattender dan dat men niet voort kan. De discipelen liep nu ook alles tegen. Eerst waren zij verdrietig, dat zij alleen, zonder de Heer moesten overvaren, en nu overvalt hen daarbij een onvoorziene storm. Wat zullen wij zeggen? De kinderen dezer wereld leven enkel van voorspoed, verliezen zij die, dan sterven zij; de discipelen des Heeren daarentegen leven van enkel tegenspoed, en komt er een zonneschijntje op hun pad, dan zijn zij verrast en verblijd als de kinderen, die niet veel gewoon zijn, en die men opeens de handen met noten en appelen vult. Er is bij de discipelen gedurende de afwezigheid des Heren, een zalig moeten, een gelukkig niet anders kunnen, totdat de Heer weer bij hen is. Ja, de zee van ons leven is niet anders dan de Galilese zee voor de discipelen was. Ook ons scheepje heeft meermalen tegenwind, zodat wij ons pijnigen om het voort te krijgen en toch niet kunnen. Maar in onze nabijheid, op een der gindse hoogten staat de biddende Jezus en overziet de zee, en ziet op ons in onze moeite en arbeid en tegenspoed. Zagen wij Hem nu ook maar, wij zouden niet vrezen van te zullen vergaan. Intussen gaan wij voort met al onze krachten in te spannen en tegen de storm te strijden, en tegen de stroom en wind in te roeien. Nu zijn er wel gelovigen, die een afkeer hebben van zulk een strijd, die hem nodeloos, nutteloos, althans vruchteloos achten en u van die strijd aftrekken, en er u althans geen hand in ter hulpe aanbieden. Doch zo zij wijzen heten, dan zijn zij slapende wijzen, de Heer laat hun slaap toe, maar gebiedt hen niet te slapen; ook behagen zij de Heer niet, en zij zullen er naderhand geen genoegen, maar veel verdriet van inoogsten. Ieder moet meehelpen aan boord, wanneer de nood aan de man komt, maar niet ieder behoeft daarom hetzelfde werk te doen; ieder moet zijn eigen werk weten, maar meewerken moet hij, tot pijnigens toe, totdat de Heer verlichting schenkt. En

dat moeten wij niet enkel doen voor de kerk, maar ook voor onszelf. Ons wordt geboden: Werkt uw eigen zaligheid met vrezen en beven. Waarom? De niet-gereformeerden zeggen: "omdat gij uw zaligheid kunt verliezen." Doch wij zeggen: "neen, maar omdat het gewicht der zaak dit volstrekt meebrengt." Wanneer gij een dienaar zijt in des konings paleis, en de koning zegt tot u: breng dat blad met kostbare kristallen glazen naar mijn kamer, zult gij het niet doen met de hoogste zorgvuldigheid en oplettendheid, met vrezen en beven? Immers niet alleen de waarde van het goed, maar ook de goedkeuring des koning hangt af van de goede overbrengst van het u toevertrouwde. Wij kunnen ook in het geestelijke niet anders handelen, want de macht door welke wij bewaard worden, zodat wij het blad niet kunnen laten vallen, is onzichtbaar, en kan niet anders dan door het geloof gekend worden. Wie gelooft zoals God wil dat iedere zondaar en zondares gelooft, in de Zoon, als het eeuwige leven voor mensen, die is zeker van zijn zaligheid; want Gods beloften kunnen niet feilen. Doch geloven is geen aanschouwen, maar vertrouwen op God als de Getrouwe, en deze getrouwheid brengt volstrekt mede, dat Hij het begonnen werk voleindigen zal tot de volmaaktheid toe. De heiligen volharden tot de einde toe, en worden dan zalig. Zalig volharden niet in eigen kracht, maar in de kracht van God; doch deze goddelijke kracht is niet gevoelbaar, ofschoon werkelijk aanwezig. Zij schijnen aan zichzelf overgelaten te zijn en zijn het toch niet. Zij gevoelen alleen zichzelf, vandaar hun vrezen en beven, hun bidden en worstelen, bij zo vele verzoekingen en bij zo vele blijvende en terugkerende zwakheden, verkeerdheden, ja zonden. Het geloof is het begin en het midden en het einde van des Christens leven. Dit te behouden tot de einde toe is zijn zorg. Hij is als de zeeman, die zijn schip door de stormen heen naar de stille haven voert. Hij doet het, maar met vrezen en beven, wetende dat niet zijn kracht, maar die van God hem in de veilige haven brengen kan; en al heeft hij nu op grond van goddelijke beloften, de zekerheid, dat hij de haven bereiken zal, toch houdt hij niet op te vrezen en te beven, zolang hij op de stormachtige zee en niet in de stille haven is. De Heer zag de nood zijner discipelen. Zo is dan het gebed geen blote contemplatie, geen wegzinken als bij de roomsen in geestelijke aandacht, waarbij de aardse dingen worden uitgesloten; nee, de Heer bad en wist tegelijk al wat er gebeurde, en lette op alles en dacht aan alles; ook onze taak is dan ook gedurig uit de wereld tot God te gaan, en van God de ogen neer te slaan op de hulpbehoevenden, en dan weer van hen opwaarts te zien tot God voor hen. De Heer zag de nood zijner discipelen: doch daarom hielp Hij hen niet terstond. Die de uitkomst kent, beangstigt zich niet over het lijden, maar maakt het dienstbaar tot hoger doel. De Heer gaf hun gelegenheid te geloven; de Heer oefende zijn discipelen, om gedurende zijn afwezigheid Hem te verwachten. Wij zelf zijn thans in die toestand. Het schip der kerk, waarin wij op de wereldzee varen, wordt in onze dagen niet weinig door stormen belopen en door tegenwind teruggedreven, en wij zien uit of de Heer nog niet komt. Doch die men liefheeft, die kan wel een weinig op zich laten wachten; dat maakt de verrassing te groter. En als zij omtrent vijf en twintig of dertig stadiën gevaren waren, omtrent de vierde wake des nachts, kwam Jezus tot hen. De Heer komt haastig en toch Hij haast zich niet. Beide kan waar zijn. Gaat de klok niet zijn geregelde gang, van seconde tot seconde, en toch als men er niet aan denkt en dan weer op de wijzer ziet, hoe spoedig is een uur voorbij! De tijd in de slaap of in genoegen doorgebracht, gaat spoedig voorbij; maar één uur in angst en nood doorgebracht, of wakende bij een geliefde, in gevaar verkerende zieke, duurt als een dag. De eerste nachtwake is dan nog wel uit te houden en wij hebben er geduld voor, hoewel wij gaarne terstond wensen geholpen te worden. Doch dan komt de tweede nachtwaak, en het wordt altijd erger. De derde is er, en nog is er geen uitkomst. Van 's avonds zes tot des morgens drie uur duurde de vermoeienis en nood bij de discipelen. Kon Jezus hen niet eerder helpen? Zeker, doch Hij wilde niet, en zijn wil is geen willekeur, maar heeft algenoegzame redenen. Zie op 's Heeren goddelijk geduld. Wij spreken van geduld te hebben in het wachten op de uitkomst, maar er is mede een goddelijk geduld in het geven van, de uitkomst. Welk een zelfbeheersing in de Heer, om zolang te kunnen wachten, alvorens zijn geliefde discipelen te helpen. En waarom wachtte Hij zolang? Omdat het

een goddelijke verlossing was, welke de eer van God, het heil der discipelen en een vrucht tot behoudenis van anderen in zich bevat. God eenmaal de tijdordening gegeven hebbende, gebruikt haar zelf. God gaf in zes dagen een schepping, welke Hij in een ogenblik had kunnen geven. Waarom? Wij zeiden 't reeds elders: omdat Hij met de schepping ook de tijdrekening wilde geven. Zonder opvolging geen tijdsorde, en zonder tijdsorde, in het geheel geen orde, maar enkel verwarring. Een wereld als deze is zonder tijdrekening onbestaanbaar. Daarom zei God dan ook niet: daar hebt gij in één ogenblik een volkomen wereld; nee, zo zouden wij doen, wij die alles opeens willen doen. Wij zouden ook gaarne ieder terstond willen helpen, en tot hen zeggen: daar hebt gij brood, daar hebt gij gezondheid, daar hebt gij geld. Dat de Heer dat in een ogenblik kan geven, bewees Hij nog zo-even. Hij vermenigvuldigde het brood ogenblikkelijk, zonder verloop van tijd, en de kranken genas Hij ook allen ogenblikkelijk. Maar ditmaal gaf Hij de uitredding aan zijn discipelen na lang wachten, omdat Hij ditmaal meer dan één oogmerk bereiken wilde. Eerst in de laatste nachtwake moest naar de tijdrekening zijner goddelijke wijsheid en liefde, de uitkomst gegeven worden, en werd zij gegeven. En hoe werd zij gegeven? Door de Heer in eigen persoon. Hij zelf kwam tot hen. Niet in een schip, neen. Wandelende op de zee. Als de Heer met de discipelen gaat, dan gebruikt Hij een schip, omdat Hij zich alsdan als mens gelijkstelt met alle mensen, en zich naar hen schikt en schikken moet; doch alleen zijnde, behoeft Hij, de Heer, geen hulpmiddelen, geen voertuig, geen vaartuig. Alsdan wandelt Hij op de zee. Welk een majesteit en heerlijkheid! Wie herkent niet terstond in Hem de God van Israël, de waarachtige, de levende God, die als zodanig de wolken tot zijn wagen maakt, op de vleugelen der winden wandelt en die nu als mens wandelt, op de onstuimige baren der zee. Het oorspronkelijke betekent dat de Heer op en over de zee wandelde. Nu was de zee in heftige beweging. Doch Hij, die de wateren bewegelijk heeft gemaakt, maakte ze ditmaal vast onder zijne voeten, of maakte zichzelf vrij van de wet der zwaarte, zodat de golven onveranderd bleven , waar Hij ze betrad als ware het vaste grond. Straks zal Hij de storm gebieden stil te zijn, thans gebiedt Hij dat de golven Hem dragen. Terwijl de ongelovigen er over in woede blaken, verblijden wij ons in deze openbaring van 's Heren heerlijkheid, want zij vergunt ons een diepe blik in de verborgenheid der verlossing, welke Hij ons aanbrengt. In Hem geeft de Godheid aan de mensheid de verloren heerschappij over de natuur terug. Ook de wetenschap streeft naar het meesterschap over de natuur, maar buiten Christus om, en zij heeft reeds grote vorderingen gemaakt zo zij meent, zodat haar ongelovige beoefenaren schamper uitroepen: "Wij hebben wij er aan, dat er honderden van jaren geleden, in Palestina zieken genezen en doden opgewekt zijn: wij vinden in deze tijd en voor alle volgende tijden de bliksemafleiders en duizend andere nuttige dingen uit." Goed, maar meent ge daarmee het meesterschap over de natuur verkregen te hebben? Gij hebt haar niet verkregen, en zult haar in eeuwigheid niet verkrijgen, want zij is alleen in Christus, en deze verwerpt gij. Nooit zult gij Hem op de zee kunnen na wandelen. Dit is een wonder, en wonderen zijn niet na te doen dan op de wijze der Egyptische tovenaars, door kunstenarij. Gods wonderen, wij herhalen het ook hier, zijn niet tegennatuurlijk, maar zij zijn verhoogde natuur. God kan met zijn natuur doen wat Hij wil, maar de mens blijft afhankelijk van haar wetten. De menselijke wonderen hebben iets aardigs, iets kinderachtigs, iets dat naar een spel gelijkt, zoals de locomotief en de telegraaf; maar de wonderen Gods zijn groot, verheven, ernstig, indruk makend, heilig. De Here Jezus beheerste voor een ogenblik de wet der zwaartekracht, waardoor Hij zich anders liet beheersen, en ook wij in onze verheerlijkte lichamen zullen eenmaal niet meer door deze wet worden beheerst, maar als de meerderen haar beheersen. Reeds het natuurleven heft die wet op, zolang het leven is, hoeveel te meer dan het hoger leven! De boom schiet altijd hoger op, eerst wanneer hij sterft vermolmt hij, valt hij neer en wordt hij weer met de aarde gelijk. Zoo zien wij ook den Heer op Thabor zijn anders verborgen, onzichtbare heerlijkheid voor een ogenblik naar buiten doen treden en zichtbaar worden, en zijn lichaam verheerlijken, dat anders zonder heerlijkheid was. Dat er tevens verband bestaat tussen

het wonder dat de Heer zijn discipelen thans te aanschouwen gaf, en hetgeen vooraf ging, is duidelijk. De Heer handelde in alles wat Hij deed, Goddelijk profetisch. Het volk had Hem Koning willen maken van het bewegelijk koninkrijk dezer wereld, waarvan de zee zulk een treffend beeld is; door op de zee te wandelen als op vaste grond betoonde de Heer de Koning te zijn van dat onbeweeglijk koninkrijk, waarvan de zee van kristal het zo treffend beeld is. Zo gaf de Heer in zijn persoon, in zijn woorden en daden reeds in de tijd aan het geloof de eeuwige toekomst te aanschouwen. En wilde hen voorbijgaan. Vergeten wij ook dit woord niet, als wij in nood zijn. De Heer komt om ons te redden, maar wil voorbijgaan, opdat wij Hem niet laten voorbijgaan, maar aanroepen. En de discipelen ziende Jezus wandelen op de zee, en komende bij het schip, werden ontroerd, zeggende: Het is een spook! En zij schreeuwden van vrees. Wanneer Christus komt als de Verlosser, dan wordt Hij voor een spook gehouden. En vrezen wij niet ook voor de dood als voor de koning der verschrikking? En wat doet hij ons, discipelen des Heeren, anders dan ons overbrengen in de zaligheid? O, het is maar al te waar: als God met zijn uitkomsten komt, verschrikken wij ; ja al Gods reddingen zijn verschrikkend en de laatste redding, de dood, is de meest verschrikkende. Dit is de natuurlijke loop der dingen, waartegen het geloof moet strijden. Want zij zagen Hem allen. Dat getuigt voor de waarheid der zaak. Zij allen dachten dat het een spook was; dit was een zinsbedrog. Zij allen zagen Jezus op de zee wandelen; dit was een waarheid. En dat zij de op de zee wandelende Jezus voor een spook hielden, is geen bewijs van het bijgelovig karakter der discipelen, maar dat zij, gelijk alle mensen bij het plotseling ontwaren van vreemde dingen eerder denken aan toverij en spokerij, dan aan Goddelijke wonderen. Maar terstond sprak Jezus hen aan, zeggende tot hen: Hebt goede moed, Ik ben het, vreest niet. Dat wisselen van woorden in de nacht, in het midden van een storm, op een onstuimige zee, is enig en boven alles treffend. De Heer stelt zijn discipelen terstond gerust. Hij zelf is het. Hij wil niet dat zijn discipelen aan spoken denken, maar aan Hem, en dat moeten ook wij niet willen. Toen ik pas bekeerd was, las ik veel in Swedenborgs werken en andere soortgelijke boeken, doch ik voelde er mij door afgetrokken van de Heer. Ik zeg niet, dat alles niet waar is, wat zij zeggen; er kan veel waars in zijn; ik heb ook de zaken niet genoegzaam onderzocht om er een juist oordeel over te kunnen vellen, maar ik houd de waarheid van zulke zaken voor even gevaarlijk als de onwaarheid. Wij moeten de Heilige Geest en Hem alleen in de getuigenis zijns Woords geloven, en met geen andere geesten willen te doen hebben, hetzij ze hier bestaan of niet. Het is zeker, dat zeer vrome mensen, zoals Oberlin en Jung Stilling, zichzelf veel kwaad hebben gedaan, door zich in zulke dingen te verdiepen. En Petrus antwoordde Hem en zeide: Here! indien gij het zijt, zo gebied mij tot U te komen, op het water. Dat was geen roekeloze daad van Petrus, maar een uitnemende geloofsdaad. Zij die hem van lichtvaardigheid beschuldigen, miskennen zijn geloof. De Christen heeft ene gelijkvormigheid met Christus, ook in zijn daden. De Christen moet naar zijne mate kunnen doen wat Christus hem volstrekt volmaakt vóordoet. Dat voelde Petrus. Hij begreep terstond dat Christus in niets vóorgaat, dan waar Hij wil dat zijn discipelen Hem volgen. Ook de discipel moet kunnen treden als op een vastigheid, waar geen vastigheid is. Of moeten wij niet, wanneer wij sterven, de golven der doods-Jordaan betreden als een vaste bodem? lmmers bij een Christen mag het sterven geen blote lijdelijkheid zijn, maar tevens, gelijk het bij Christus was, een daad van overgave. Het woord van Petrus was dus de verheffing en uitboezeming ener koninklijke gelovige ziel. Dat hij op de zee wankelde was verkeerd, niet dat hij op de zee wandelde. Hij doet immers niets in eigen kracht? Hij vraagt immers of hij mag? Ja, hoe bescheiden is Petrus bij zijn moed! Hij treedt niet eigenwillig buiten het schip; hij vraagt ook niet om een wonder te doen, maar met de diepste eerbied zegt hij: Here! indien Gij het zijt, zo gebied mij tot U te komen op het water. Indien gij het zijt. Merkt de gevatheid en onbevangenheid van Petrus op. Hij nam hiermee de onfeilbare proef, of de verschijnende gestalte werkelijk Jezus was. Petrus kende Jezus als die Heer, die de macht, welke Hij zelf had, kon meedelen aan de zijnen. Wij zien het, nooit dwepen de Apostelen, zelfs waar zij verkeerd

schijnen te handelen, of ook werkelijk verkeerd handelen. Overal houdt het gezond verstand bij hen de overhand; hieruit blijkt hoe geschikt deze mensen waren tot getuigen der waarheid. En Hij zeide: Kom! Welk een woord van majesteit! Zo kan alleen de Heer der heerlijkheid spreken. Kom! zegt Hij, zonder enige voorwaarde. Hoe koninklijk is deze vergunning! Terstond stelt Christus met zijn wonderen zich in gemeenschap met de zijnen. De valse wonderdoener zegt: "Dat kan ik wel doen, maar niet gij." De Heer, de waarachtige Wonderdoener, zegt: Gij zult grotere dingen doen dan deze. En Petrus klom neder van het schip, en wandelde op het water om tot Jezus te komen. De Heer had hem de macht gegeven, en hij deed wat hij begeerde. Hij wandelde op de zee, gelijk zijn Heer. Ook wij zullen eenmaal op de zee wandelen, wanneer de Heer tot ons wederkomt en zijn koninkrijk voleindigt. Dan zullen Hem en ons alle dingen onderworpen zijn. Maar ziende de sterke wind, werd hij bevreesd, en als hij begon te zinken, riep hij. De discipel mag doen wat de Heer doet, maar niet op dezelfde wijze. Wij moeten niet zeggen, zoals sommigen doen: Christus heeft het ons voorgedaan en daarom kunnen wij het ook doen als wij maar willen, zodat de Christenen zo vele Christussen zijn of kunnen worden. Neen, er is maar één Christus, maar één Heer en al wat de zijnen doen, doen zij allen als zijn dienaren, door zijn kracht. Dit moest in Petrus blijken. Zijn daad was een geloofsdaad, doch zij duurde slechts een ogenblik, opdat er geen gelijkstelling, maar een gelijkvormigheid zij tussen de Heer en zijn discipel. Om te weten, wat Petrus door Christus kon doen, moest hij weten wat hij was zonder Christus. Alleen aan de hand van Jezus of met het oog op Hem, worden de wateren ons tot een vaste grond, en kunnen wij treden op de onstuimige baren van duizenden bezwaren; maar zodra wenden wij de ogen niet af, en richten wij die op iets anders, of wij zinken; natuurlijk, want alleen in Christus ligt de grond, waardoor wij op het water wandelen. Op onszelf staande, moeten wij zinken, en zinken wij ook. Wie ondervindt het niet op zijn beurt? Nauwelijks staan wij of wij vallen en moeten zeggen: zo-even had ik het geloof en nu heb ik het niet. Hoe dikwijls gaan wij de Heer met moed tegemoet, doch onder het gaan is het ons, als deden wij het in eigen kracht, en de moed ontvalt ons met het geloof. Onze fout is, dat wij bij ons geloof aan het redeneren gaan, gelijk het de fout van Petrus was, niet op Jezus alleen, maar ook op de sterke wind te zien. Als iemand een muziek goed wil horen, dan doet hij zijn ogen dicht. Zo is het ook met het geloof; het wordt het best geoefend, wanneer men de ogen sluit voor alles wat niet Jezus is. Was Petrus niet vol geloofsmoed? Zeker; maar zo God de beproeving slechts een enkele graad stijgen, en de wind en de golven zich iets meer verheffen laat, dan is de beproeving ons te groot en het geloof bezwijkt. Petrus zonk, doch zinkende riep hij: Zeggende: Here, behoud mij! Men heeft gevraagd: Was Petrus geen visser, die zwemmen kon, zoals hij later bewees te kunnen, waarom maakte hij dan van deze kunst geen gebruik? De reden is duidelijk. Omdat men datgene, wat men in de kracht der natuur kan doen, niet kan doen in de genade. In het water waar Jezus op wandelde, kon Petrus niet zwemmen, wel als hij alleen geweest was. Waar wij door ongeloof zinken, staan geen natuurlijke krachten ons ten dienste, maar zijn wij onmachtig. Wij kunnen onszelf niet redden. Alleen de genade kan ons alsdan behouden, en behoudt ons. Laat ieder gelovige dit getuigen. Laat hem in een zonde vervallen zijn en laat hem allerlei verstrooiing zoeken, om weer een gerust geweten te bekomen. Het is alles vruchteloos. Hij moet voor Gods genadetroon schuld belijden, verzoening zoeken, en eerst dan wordt hij wederom vertroost, vertroost door de Heilige Geest zelf. Petrus de sterke wind ziende, gevoelde zich onmachtig en verloren. Hij zonk, en zinkende wist hij tot wie zich te wenden, en zolang wij dat weten, is nog niets verloren. En Jezus terstond de hand uitstekende, greep hem aan, en zei tot hem: Gij kleingelovige, waarom hebt gij gewankeld? Nooit vertroost Christus de kleinmoedigheid of kleingelovigheid, maar altijd berispt Hij haar. Doch, merkt nu op, niet het wandelen, maar het wankelen van Petrus wordt bestraft. Wij ontnemen gewoonlijk de apostelen hun geloofsdaden, en zeggen tot Petrus: Vermetele! waarom u op het water te begeven? Niet alzo de Heer, Hij ziet het geloof het liefst in zijn volle werking. De wereld, en niet alleen de wereld, maar wijzelf houden meestal de

grote daden des geloofs voor overdrijvingen, en zeggen allicht: Waarom heeft die man in 's lands vergadering zo stout van christelijke eisen en christelijke beginselen gesproken? hij had het minder heftig kunnen doen; en waarom heeft die martelaar de letter van zijn geloof zo streng vastgehouden? hij had het minder beslist kunnen doen. Zo wordt het geloof verstikt, en niets is lichter dan te verstikken en uit te doven, doch alle leven, en bovenal het leven in God, moet niet onderdrukt, maar opgewekt, opgeheven en aangeblazen worden, opdat het altijd krachtiger wordt, en altijd heerlijker uitwerking heeft. Voorzeker er behoort grote wijsheid toe, om het juiste midden tussen twee uitersten te treffen. De appel op het hoofd moet alleen getroffen, en geen haar van het hoofd gekrenkt worden; maar de genade leert het doen. Nochtans waar is een mens, die wat hij deed, volkomen deed? Er is maar één mens, die nooit gewankeld heeft, die volmaakt in alles was, en deze mens is de Godmens. Wie Hem vasthoudt, die kan ook als Hij op de zee wandelen, maar die Hem loslaat, moet zinken, en zinkt. Och, zelfs in de tegenwoordigheid van Christus verbeeldt men zich zoo spoedig dat de kracht in ons is, en men heeft daar genoegen in. Doch het gaat hiermede als wanneer men te paard rijdt. Dan heeft men er een genoegen in, dat men het paard regeren kan zoals men wil, en dat kan men ook; maar hoe dikwijls is het gebeurd, dat het paard onverwacht een zijsprong maakte of steigerde en zijn rijder temidden van diens genoegen uit de zadel wierp? Ik vraag andermaal: Wie heeft ooit met Jezus gewandeld en niet gewankeld? Wie niet wankelt, zou een tweede Christus zijn, en deze kan er niet zijn. Intussen Petrus wankelt niet altijd. In de dag van het welbehagen des Heren, zal hij zich onverwacht aan de spits der apostelen plaatsen, en de woedende volkszee beheersen door zijn woord. Voorzeker, zo wij slechts als Petrus de genade van Christus ontvangen, zullen er ook met ons, in het midden van onze noden en ellenden, wonderen van genade geschieden. Daarom is Petrus ons juist in deze zaak een treffend leerbeeld. Hij was de eerste der Apostelen, een man van de daad, plassende als in een stroom van leven, fris als de zeewind, zoutig als de baren, vlug, besluitvaardig, altijd gereed, en daarbij open en rond als een zeeman, nooit anders sprekende dan hij dacht. Kon hij nog in het schip zijnde, en Jezus horende spreken, zwijgen? Nee, hij moet ook op de zee wandelen, evenals een kind, dat ook na wil doen, wat hij een volwassene ziet doen. Hij is vol moed en kracht en geloof, en wandelt werkelijk op het water, doch één hevige windvlaag, en alles ontzinkt hem en hij zelf zinkt ook. In dit alles ligt geheel zijn karakter. Straks zal hij de Heer op de krachtigste wijze belijden, en een ogenblik daarna kan hij zijn geloof niet meer dragen, maar ergert hij zich aan een lijdende Christus. Daarna wil hij weer met Jezus sterven, en hij belooft het met een vast voornemen des harten te zullen doen. En voorzeker, hij is een rechte Galileeër, een onversaagd man; ziet, hij houdt zich alleen staande tegen de gehele bende in de hof; hij alleen durft haar aan; hij durft ook zelfs gaan in het vijandelijk kamp, in het paleis, onder de wachthebbende soldaten van de hogepriester, onder de mannen die zijn Heer gevangen genomen hebben; doch enige ogenblikken daarna doet hem het woord van een dienstmaagd zijn Heer verloochenen, en wederom enige ogenblikken en hij smelt weg in tranen. O wèl moest hij gezift worden als de tarwe, wèl moest hij gelouterd worden in de smeltkroes der ellende totdat alles zuiver goud aan hem was. Hij mocht zich geen Petra, (geen rotssteen) wanen te zijn, deze was Christus alleen; maar een levende steen, levend door Christus alleen. Alle roem werd uitgesloten. Zijn overmoed heeft hem niet behouden, en om van overmoed tot moed te komen is een belangrijke stap nodig. Een stad te belegeren is veel, maar haar in te nemen is de zaak. Een goddeloze koning zei eens: "Ik ken die twee mensen in mij, waarvan de godgeleerden spreken." Doch hij kende ze niet; nee, niet ieder kent ze, al meent hij ze kennen; maar Petrus leerde ze kennen: de mens der natuur en de mens der genade. Wie deze twee mensen in zich verenigt, bij deze treedt na het overwicht, het tegenwicht terstond te voorschijn, ten einde het evenwicht terstond hersteld wordt. Gaat dus een gelovige zich te buiten, terstond heeft de tegenwerking plaats, door welke de rust der ziel weer verkregen wordt. Van geloof en overmoed komt Petrus in het gevaar, en van het gevaar komt hij wederom tot het geloof, doch nu met de ootmoed gepaard. En nu is het: Heere! behoud mij. Want zoveel

tegenwoordigheid van geest behoudt het geloof altijd in het grootste gevaar en in de uiterste nood, dat het weet vanwaar de hulp moet komen. En welk een zaligheid is het nu voor ons, een Zaligmaker te hebben, die niet toelaat, dat wij in het verderf verzinken, maar die altijd gereed staat om er ons uit te rukken! Want het is in de dienst des Heren niet als in de dienst der wereld, alwaar de kracht in een veldslag bekroond word met eer, en de zwakheid met oneer; maar Christus zegt tot zijn discipelen: "Zijt gij in de benauwdheid, zo roept Mij aan, en Ik zal er u uithelpen, en gij zult Mij eren." O dat behoudende in Jezus, dat reddende van het verlorene, hoe liefelijk komt het in alles en altijd opnieuw tevoorschijn! De discipelen waren in nood, en Jezus was niet bij hen; toch bad Hij voor hen. Waarom hieven zij niet hun ogen naar de bergen, vanwaar hun hulp komen zal? Wisten zij dan niet, dat Jezus nooit zijn discipelen aan henzelf overlaat, dat zij altijd voor zijn biddende gedachten staan? En zie, nu betreedt Hij dezelfde zee, waarop zij zijn, zij in het schip, Hij te voet, en de zee werd niet veranderd, maar wierp haar geweldige baren rondom Hem heen, doch onder zijn voeten effenden zij zich tot een gebaande weg. Hij kon niet zinken, Hij werd door zijn eigen Goddelijke kracht gedragen, en wat Hij heeft, dat geeft Hij aan de zijnen. Ook Petrus mag doen wat Hij zelf doet, maar als zijn discipel. Jezus wandelde op de zee uit kracht zijner gemeenschap met de Vader, en Petrus deed het uit kracht zijner gemeenschap met Hem, de Zoon. Deze gemeenschap loslatende zonk Petrus, maar hij verzonk daarom nog niet. En zie hier nu wederom in dit feit de leer van de volharding der heiligen belichaamd. God laat de mens geen genade ontvangen, om, als de mens het geloof laat vallen en dus zelf valt, hem te laten liggen. Nee, God doet geen onvolkomen werk. Of er is nooit genade in de zondaar gewerkt, óf zij behoudt hem voor eeuwig. Toen Petrus zonk was de almachtige hand des Heren gereed hem te grijpen, en aan deze hand wandelde hij nu op het water naar het schip, en beiden traden er in. In Christus is de vastheid, de onwankelbaarheid. Tussen de Heer en Petrus, zoals beiden op de zee wandelden, was een nauwe band van gemeenschap, waar echter de stormvlaag nog tussen door kon gaan, om deze band te breken; maar aan de hand van Jezus, in de volkomen eenheid met Hem, was geen zinken van Petrus meer mogelijk. Zo is het dan ook voor de oprechte discipel van Christus op aarde mogelijk te vallen, maar niet af te vallen, want Christus is bij hem om hem weer op te richten; maar eenmaal zullen wij volkomen met Jezus verenigd zijn en ook niet meer kunnen vallen, maar wij zullen als Hijzelf gedragen worden door zijn Godheid. Nochtans met al de liefde, waarmede de Heer Petrus ophief, was de heilzaamste tucht gepaard. Gij kleingelovige! waarom hebt gij gewankeld? was het woord der bestraffing. De lof van een groot gelovige te zijn, was weg. Petrus zag zich weder op de schoolbank der laagste klas, die der kleingelovigen geplaatst. De Heer was de rechte pedagoog (opvoeder) der zijnen. Hij behandelde ieder naar zijn bijzondere gesteldheid en behoefte. Hij schreef wel een algemeen geneesmiddel voor de genezing der ziel voor, het geloof; maar daarbij behandelde Hij elke zieke op andere wijze. Daarom moet een predikatie ook nooit iets algemeens zijn, maar een altijd vernieuwde voldoening aan een zich altijd vernieuwende behoefte des harten; de behoefte naar vergeving der zonde, naar troost voor het lijden der aarde, naar de zekerheid der zaligheid bij de dood. De Heer oefende een onophoudelijke invloed uit op zijn discipelen. Hij beademde hen als het ware gedurig door zijn Woord en Geest, om hen voor te bereiden voor de toekomst. Immers hetgeen hier met Petrus gebeurde, was reeds een voorbeduiding van zijn val. Kon hij op de onstuimige wateren van Christus lijden wandelen? Neen, doch wat de Heer nu aan hem deed, kon hem dan tot vertroosting strekken, want het zou door de Heer andermaal aan hem gedaan worden. Zij hebben Hem dan gewillig in het schip genomen. Ofschoon nog niet van de felle schrik bekomen, en nog altijd onzeker of zij met Hemzelf of met een geestverschijning te doen hadden, hebben zij Hem nochtans, toen Hij met Petrus in het schip wilde treden, zonder verdere bedenking in het schip genomen. En als Hij in het schip geklommen was, stilde de wind. Wie de Heer aan en opneemt, ondervindt de zegen zijner tegenwoordigheid. Niet vóor, maar toen Jezus in het schip was, stilde de wind, en effende zich de zee. Welk een nieuwe heerlijkheid des Heeren! Wij

kennen de zee, die onze stranden bespoelt. Welk een beeld is zij van ontzaglijkheid en oneindigheid! O wie het kan, die moet eens achter de duinen de zee horen bruisen, en haar 's nachts haar psalmen horen zingen tot eer van God, terwijl onder de golven een nieuwe schepping ligt van allerlei dieren, van allerlei wonderen. En als dan die golven zich in versnelde beweging zetten, en geweldige winden ze zwepen, zodat ze als verwoed over elkander heen vliegen, terwijl de stormwind zijn geloei met hun geklots vermengt, welk een ontzaglijk woest toneel, tot zolang de Heer de zee gebiedt: Wees stil! Eerst dan wordt zij weer stil. En terstond kwam het schip aan het land, waar zij naar toe voeren. Een derde wonder. Trouwens, zodra Jezus tot ons komt, komen wij waar wij wezen moeten. Nu Jezus bij hen is, zijn alle moeilijkheden vereffend, alle zwarigheden weggenomen. Zonder Hem in het schip zijnde, hadden zij uren lang zwaar gearbeid en waren zij slechts weinig gevorderd, want de wind was hun tegen; doch nu Hij in het schip trad, snelden zij als een pijl uit de boog naar de haven hunner bestemming, zodat zij er als in een ogenblik waren. Dit was nog wat anders dan de vaart met onze stoomschepen en wat meer veilig. Zo moet de mens altijd eerst tevergeefs arbeiden eer God de uitkomst geeft, opdat de uitkomst Godes en niet des mensen zij. O wat wenste ik dat zo menig denker, die nu nog nacht en dag zich afslooft om uit de boeken de wijsheid te zoeken, welke de mens reeds hier tot hoogste kroon en sieraad strekt, moede mocht worden haar te zoeken in het menselijk verstand, en haar mocht ontvangen in Jezus. In Jezus alleen liggen al de schatten der Goddelijke wijsheid, want in Hem leren wij God kennen gelijk Hij is, en buiten Hem kent niemand God, en kan niemand God kennen. En zij ontzetten zich boven mate zeer in zichzelf en waren verwonderd, want zij hadden niet gelet op het wonder der broden; want hun hart was verhard. De discipelen sparen elkander niet en sparen zichzelf niet; zij zeggen onbewimpeld hoe berispelijk hun gemoedsgesteldheid was. Zij waren als wij en als alle andere mensen. Zodra wij in andere omstandigheden komen, denken wij niet aan de hulp Gods, die wij vroeger ondervonden. Hadden de discipelen weer honger gehad, zij zouden misschien gedacht hebben: God kan ons weer spijzigen, doch nu hadden zij geen honger, maar leden nood van de baren. Waarom dachten zij nu niet: Hij, die ons door een wonder spijzigde, zal ons door een wonder uit deze nood verlossen? Doch nee, in zulke gevallen zijn wij als de heidenen, die menen, dat zij voor ieder afzonderlijke zaak een afzonderlijke god moeten hebben. Die nu in het schip waren kwamen en aanbaden Hem, zeggende: Waarlijk Gij zijt Gods Zoon. Dit deden de discipelen van Jezus, derhalve is hij, die Jezus niet erkent als de Zone Gods en Hem niet als zodanig aanbidt, geen discipel van Christus, maar een kind dezer wereld, een ongelovige, een verlorene. Mocht de Heer aan zulk een het wonder aller wonderen doen, het wonder dat niet heeft opgehouden, maar dat onafgebroken is voortgegaan van het ogenblik van 's Heren opstanding tot op ditzelfde ogenblik, en voortgaan zal totdat de laatste gelovige leven zal, mocht de Heer het wonder der bekering aan hem doen, hij zou niet langer enig wonder der Schrift kunnen ontkennen, maar de Here Jezus proefondervindelijk kennende, Hem als de Zone Gods en zijn Verlosser belijden en aanbidden. En als zij overgevaren waren, kwamen zij in het land Gennesareth, en havenden aldaar. En als zij uit het schip gegaan waren, terstond werden al de mannen van die plaats Hem kennende. En geheel het omliggende land doorlopende, begonnen zij degenen, die kwalijk gesteld waren, op dekens te dragen ter plaatse waar zij hoorden dat Hij was. Hoezeer muntten deze lieden uit bij de stadgenoten van Jezus! Te Nazareth kon Jezus slechts weinig wonderen doen, omdat slechts weinigen tot Hem om genezing kwamen, hier is een geheel volk in beweging om zijn zieken tot Jezus te brengen. En nu, een goede bron is niet karig in het geven van water; hoe meer er uitgaat, hoe meer er toevloeit. Hier was de Springader van het levende water; nooit kwamen er te veel tot Hem, en nooit komt iemand tot Hem te veel. En zoo, waar Hij kwam, in vlakten of steden of dorpen, daar legden zij de zieken op de markten en baden Hem, dat zij maar de zoom zijns kleeds aanraken mochten, en zo velen als Hem aanraakten, werden gezond. Waar Jezus is, daar is altijd de menigte des volks, daar wordt de mare zijner aanwezigheid heinde en ver in het rond verspreid,

want er zijn overal vele ellendigen die troost, en vele zieken die genezing behoeven en als deze weten, dat zij waarlijk getroost en genezen kunnen worden, dan komen zij ook, en wel in zulk een menigte, dat zij ook de ruimste plaatsen der stad, de markten vullen. Ter plaatse waar men anders de koopwaren uitstalt, daar lagen nu de zieken naast elkander op hun dekens; het was onmogelijk en ook onvoegzaam om Jezus tot de huizen der zieken te doen ingaan, doch het was ook niet nodig. Men schroomde niet om de gevaarlijkste zieken uit de binnenkamers op de openbare straat te dragen naar Jezus heen. De open lucht kon hun geen kwaad doen, zo meende men. Welk een aanschouwing! Begerig strekten al deze zieken de handen uit, om slechts de zoom van 's Heren kleed aan te raken, en terstond volgde daarop de genezing. De een zag het van de ander, en het voorbeeld van de een was bemoedigend voor de ander. Wij hebben het reeds bij de aanraking door de vrouw, die de vloed des bloeds had, opgemerkt, hoe de Joden zich gelukkig achten als zij slechts de franje van het kleed der wetsrol kunnen aanraken en kussen. Ach, dat zij, de Joden van onze dagen, ook alleen de zoom of de franje van het kleed des Heren geestelijk mochten aanraken en kussen, hoe eeuwig gelukkig, hoe zalig zouden zij zijn! Want gelijk in het magnetisme op onheilige wijze kracht uitstroomt, zoo stroomt van Christus op heilige wijze, de kracht des Heiligen Geestes uit in allen die geloven, ook tot genezing waar het nodig is, van lichamelijke kwalen. Christus moet ons aanraken of wij moeten Christus aanraken, zullen wij behouden zijn. Wij moeten op de een of andere wijze met Hem in gemeenschap komen. Ja, er is niet alleen een aanraking, maar ook een aangrijping van weerszijden. Wie, die het ondervonden heeft, weet niet dat de aangreep Gods ons door merg en been gaat. Al wat van God uitgaat is kracht, en hoe pijnlijk moet het ons dan zijn, als God zijn vingers drukt op onze zweren, de zweren onzer zonden, die geheel ons lichaam bedekken, ja, als Hij er in snijdt! Neen, de genezing der zondige ziel geschiedt niet zonder hevige smart; het is een zeer pijnlijke operatie bij onze volle bewustheid, in wakende toestand; maar de gezondheid, die er op volgt, is liefelijk, hoogst liefelijk, alle andere liefelijkheid overtreffende. Doch nu vragen wij: waarom genas Jezus al deze zieken, en bidden wij zo dikwijls vruchteloos om het behoud onzer dierbare panden? Wat zullen wij antwoorden? Kunnen wij voor God antwoorden? Kennen wij zijn redenen? Nee, maar daarom heeft Hij ze wel, en zo Hij ze ons wilde openbaren, wij zouden Hem niet meer vragen, en ons ook niet meer beklagen, maar Hem loven en danken. Doch merkt op, dat deze lieden en zo vele anderen, die door Jezus genezen werden, geen discipelen van Jezus waren en dat zij door deze tijdelijke uitreddingen uit dankbare wederliefde tot discipelen van Jezus moesten worden. Doch wij zijn reeds des Heren discipelen, en zo handelt God met ons op een geheel andere wijze dan met hen, ook wel in de weg der uitkomsten, maar meer nog in die der beproevingen. Waardoor zou Gods Zoon zich als zodanig bij deze halve heidenen, en bij allen die buiten staan geopenbaard hebben dan door tekenen en wonderen van lichamelijke uitredding? Doch aan ons, die binnen zijn, openbaart Hij zich als onze Heer door gaven van genade, van geloof, van kennis, van hope voor de toekomst, van altijd hogere liefde. De andere dag, de schare die aan de oever der zee stond, ziende dat aldaar geen ander scheepje was dan dat ene, daar zijn discipelen ingegaan waren. (Doch er kwamen andere scheepjes van Tiberias nabij de plaats, waar zij het brood gegeten hadden, als de Heer gedankt had). Toen dan de schare zag, dat Jezus aldaar niet was, noch zijn discipelen er waren: zo gingen zij ook in de schepen en kwamen te Kapernaum, zoekende Jezus. Het verblijf des Heeren met zijn discipelen in de vlakten van het landschap Gennesareth was slechts kort geweest, daarna keerden zij terug naar huis, naar Kapernaum. En toen zij Hem gevonden hadden, over de zee, zeiden zij tot Hem: Rabbi, wanneer zijt Gij hier gekomen? De Evangelist Johannes meldt ons daarom zo breedvoerig de overtocht der scharen, om reden te geven van deze hun vraag. Zij konden zich niet begrijpen, hoe Jezus te Kapernaum kon zijn, daar zij Hem niet hadden zien heengaan. Zij wisten niet dat Hij wandelende op de zee tot zijn discipelen gekomen was. Jezus antwoordde hun en zei: Voorwaar, voorwaar zeg ik u: Gij zoekt Mij, niet omdat gij tekenen gezien, maar omdat gij van de broden gegeten hebt en verzadigt zijt

geworden. De Heer leidde terstond de gedachte des volks af van de wijze hoe Hij te Kapernaum gekomen is; Hij beantwoordt geen vragen van blote nieuwsgierigheid, maar bepaalt hen terstond bij de hogere dingen, bij het boven alles nodige. Tot dezulken, die tekenen begeerden, zei Jezus: Tenzij dat gijlieden tekenen en wonderen ziet, zo zult gij niet geloven. En tot degenen die Hem zochten, omdat Hij brood uitdeelde, zeide Hij: Gij zoekt mij, niet omdat gij tekenen gezien hebt. Bij de eersten bestrafte Hij het ongeloof, en bij de anderen de aardsgezindheid. Tekenen zijn bewijzen van Goddelijke tussenkomst. De Heer zegt dus: Gij zoekt mij, niet omdat gij mij Gods werken hebt zien werken, en Hem daarvoor verheerlijken wilt, maar omdat ik u gespijzigd heb, en gij andermaal wilt gespijzigd worden. Werkt niet om de spijs die vergaat, maar om de spijs, die blijft tot in het eeuwige leven. Het menselijk streven verdeelt zich in tweeën: men heeft óf een aards, óf een hemels doel voor ogen. De mens leeft voor de aarde óf voor de hemel. De Heer wil wel, dat wij voor ons dagelijks brood zullen arbeiden, maar niet dat het aards brood onze enige of voornaamste spijze zij. Er is een stoffelijke spijs voor het lichaam, er is een geestelijke spijs voor de ziel; het ene is het brood, het andere is het Woord van God. Dat laatste brood moeten wij boven alles begeren, en daarnaar moeten wij trachten, want het is een eeuwigdurende, een eeuwig voedende spijs. Welke de Zoon des mensen u geven zal. Christus is de gever, en wel de enige gever van die geestelijke spijs, welke is het Woord Gods, ja welke Hij zelf is, zoals later blijken zal; Hij zelfs is het zelfstandige Woord Gods, en daarmede het enig waarachtige Brood des eeuwigen levens. Want deze heeft God de Vader verzegeld. De verzegeling des Vaders is de gemeenschap des Heiligen Geestes. De Vader heeft in de Heilige Geest de Zoon het zegel van zijn waarachtig Zoonschap gegeven , zodat op alles wat Christus zegt en doet, Gods stempel, Gods keur als bewijs van echtheid staat. Zij zeiden dan tot Hem: Wat zullen wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken? Altijd willen de mensen iets doen, om zalig te worden. Dit is onzer aller neiging. Doch Christus wil, dat wij alvorens iets te doen, niets doen, maar geloven. Wij geloven niet genoeg, dat geloven genoeg is. Wij willen het geloof altijd tot een werk maken; Christus wil daarentegen altijd het werk tot geloof maken. Het verschil is hemelsbreed, en toch wringen de meeste mensen de Schrift zo lang totdat zij het geloof tot een werk gemaakt hebben. Zo zei, bij de afscheiding der Remonstranten, één hunner hoofden, dat alle daden Gode niet aangenaam waren, alleen het geloof was een daad, die Gode behaagde. Nee, het geloof is geen daad. Het is leven, het leven van Christus in ons en van ons in Christus. Wat moeten wij doen om Gods werken te werken? is dus zoveel gevraagd als: wat moeten wij doen om te leven? Niets dan ademen, en dan volgen de overige levensbewegingen als vanzelf; want evenmin als ons lichamelijk leven denkbaar is zonder beweging, is het geloof denkbaar zonder werking. Doch er moet eerst leven zijn zal er levensbeweging zijn. Er zijn ook bewegingen, die geen levensbewegingen zijn. Men kan ook door werktuigen bewegingen voortbrengen, doch al overtreft de beweging der locomotief die van onze voeten onvergelijkbaar veel, zij verschillen daarin oneindig van elkander, dat de beweging der locomotief een kunstmatig gedwongen en die onzer voeten een natuurlijke, ongedwongen vanzelfsprekendheid is. Evenzo is het op geestelijk gebied. De Heilige Schrift noemt de zonden dode werken, omdat zij niet uit een geestelijk, maar natuurlijk beginsel voortvloeien. Evenzo noemt de Schrift de bloot natuurlijk levende mensen, dood in zonden en misdaden; want voor de Schrift, voor God is geen waar leven dan wat eeuwig en zalig is; al het overige leven is een schijnleven en een werkelijke dood. Hieruit volgt, dat het doen van de werken der wet, dat de uitwendige plichtsbetrachting, ook de nauwgezetste, zonder uit het rechte beginsel (der dankbare wederliefde jegens God) voort te vloeien, Gode niet kan behagen. Alleen het geloof, dat Christus als het eeuwige leven uit Gods hand aanneemt, behaagt Gode, omdat het geloof niet anders handelen kan dan uit dankbare wederliefde. Geloven is dus eigenlijk leven door Christus, in Christus, uit Christus. Als echtgenoten en kinderen kunnen wij daarvan iets beseffen. Liefhebbende echtgenoten leven in elkander, liefhebbende ouders leven in hun

kinderen, en liefhebbende kinderen leven in hun ouders. Het is één gevoel, dat hun leven uit ons is, en dat wij in hen leven. Zo ook wij. Wij moeten het leven van Jezus hebben en Hij moet ons leven hebben, en dit geschiedt niet natuurlijk en lichamelijk, maar in het geloof, door de Heilige Geest. Jezus antwoordde, en zeide tot hen: Dit is het werk Gods dat gij gelooft in Hem, die HIJ gezonden heeft. Er is maar tweeërlei antwoord op de vraag: wat moeten wij doen om zalig te worden? Dit: gij moet alles doen, of gij moet niets doen, maar geloven. De Heer gaat het eerste voorbij, en zegt alleen het laatste. Waarom? Om zondaren te vertroosten. Hij vraagt aan de zondaar niet anders dan: Geloof in Mij, stel uw vertrouwen in Mij, zoek in Mij wat u in uzelf ontbreekt: vergeving van zonde, eeuwig leven, eeuwige zaligheid. Indien Hij iets anders van de zondaar eiste, het zou deze wanhopig maken, want het is onmogelijk dat de zondaar de Heer iets kan geven, dat Hem welbehaaglijk is; maar heeft hij, de zondaar, geloof, dan volgen de goede werken vanzelf. Zeker is het geloof ook een werk, maar een werk van God in ons; door te geloven doen wij Gods werk in ons, niet ons eigen werk, evenals wij in de wedergeboorte niet leven uit ons eigen leven, maar uit het leven Gods, uit de Heilige Geest. Zij zeiden dan tot Hem: Wat teken doet Gij dan, opdat wij het mogen zien en U geloven? Wat werkt Gij? Welk een vraag? Hebben zij dan de vorige dag geen teken gezien? Ja, maar als God een andere weg met de mens wil gaan, dan deze wil volgen, dan trekt de onwillige zijn vroeger gunstig oordeel in, en weet hij allerlei aanmerkingen te maken op hetgeen hij vroeger ten volle goedkeurde. Had de Heer gezegd: Gij moet het een of ander doen, en gij zult zalig worden, zij zouden tevreden zijn geweest; doch nu de Heer enkel spreekt van geloven, en wel geloven in Hem, als de gezondene des Vaders, nu beginnen zij uitvluchten te maken. Onze vaders hebben het manna gegeten in de woestijn, gelijk geschreven is: Hij gaf hun het brood uit de hemel te eten. Hier treedt hun bedoeling beter voor de dag. Het teken, dat zij gezien hadden, was wel goed, (zo redeneerden zij) maar toch niet het rechte. Mozes had brood uit de hemel te eten gegeven, en zou nu Jezus groter willen zijn dan Mozes, zo moest Hij ten minste ook een teken uit de hemel geven; want het gisteren ontvangen brood was toch maar gewoon brood. Ook de Farizeeën vroegen gedurig een teken uit de hemel, doch de Heer zelf was het teken uit de hemel, waarbij geen ander teken uit de hemel zou gevoegd hebben. Zij wilden een teken tot een getuigenis van 's Heren persoon, maar zijn persoon zelf was de vereniging van alle mogelijke wonderen en tekenen, en zo droeg Hij zijn getuigenis in zichzelf. Eerst wanneer de Heer weer ten hemel zou gevaren zijn, waaruit Hij was nedergedaald, zou er wederom een teken uit de hemel gegeven worden: de nederdaling des Heiligen Geestes met al zijn gaven en krachten, om te blijven wonen in de harten der gelovigen als in zijn geestelijk huis. Jezus dan zeide tot hen: voorwaar, voorwaar zeg Ik u, Mozes heeft u niet gegeven het brood uit de hemel. Ofschoon het manna van boven uit de luchthemel nederdaalde, was het echter geen hemels brood, dat zielen voedt en waardoor de mens eeuwig leeft, maar een bloot lichamelijke spijs. Maar mijn Vader geeft u dat ware brood uit de hemel; want het brood Gods is Hij, die uit de hemel nederdaalt en die der wereld het leven geeft. Ik zelf (dit wil de Heer zeggen) ben het ware manna; het manna van Mozes was slechts een afschaduwing van Mij, ja, een profetie: dat Ik zelf eenmaal uit de hemel zou nederdalen, om der wereld het leven te geven. Zo is dan Christus voor de Christen het geestelijk brood, dat hij eet en waardoor hij leeft. Zij zeiden dan tot Hem: Here! geef ons altijd dit brood! De geestelijke woorden des Heeren werden gewoonlijk vleselijk opgevat. De Samaritaanse vrouw zeide ook: Here! geef mij dat levende water, opdat mij niet dorste en ik hier niet moet komen om te putten. Jezus zeide tot hen: Ik ben het brood des levens. Wat de Heer hun zo even zijdelings zei, zegt Hij hun thans rechtstreeks. Doch welk een getuigenis! Kan dit een persoon, die minder is dan God, van zichzelf zeggen? Zo horen wij dan, evenals een thema in een groot muziekstuk, onder allerlei afwisselingen, het onophoudelijk terugkeren van de grondtoon van 's Heren Godheid in zijn woorden en in zijn daden. Die tot Mij komt, zal geenszins hongeren, en die in Mij gelooft zal nimmermeer dorsten. Het volk dacht enkel aan het brood, dat zij gegeten hadden; de Heer sprak van het brood, dat zij nog eten moesten. Merk op

dat de Heer de woorden tot Mij komen en in Mij geloven verwisselt. Wie tot Jezus komt, gelooft; wie in Jezus gelooft, komt tot Hem. De honger en de dorst zijn de twee voornaamste behoeften van het leven, waarin alle andere behoeften begrepen zijn. Wie Christus heeft, die heeft de volle en voortdurende vervulling van al zijn geestelijke en lichamelijke behoeften; want de Heer sluit ook het lichamelijke niet uit; dit bewees Hij nog de vorige dag door de spijziging der vijfduizend. Die de schare, welke niet in Hem gelooft, verzorgt, zou die het zijn discipelen aan brood laten ontbreken? Maar Ik heb u gezegd, dat gij Mij ook gezien hebt, en gij gelooft niet. De vaderen hadden in Hem geloofd, zonder Hem te zien; zijn tijdgenoten zagen Hem in de heerlijkheid van de Eniggeborene des Vaders, vol van genade en waarheid, omgeven van wonderen zonder tal, en nochtans geloofden zij niet. Doch het bevreemdde de Heer niet; want terstond liet Hij er op volgen: Al wat de Vader Mij geeft, zal tot Mij komen. De Heer spreekt nu en gedurig van zijn ware discipelen, als van gegevenen des Vaders. Dat hiermede de leer der verkiezing in al haar kracht wordt voorgesteld, is onweersprekelijk. Die God tevoren gekend heeft, gekend heeft in genade, die heeft Hij ook geroepen. Romeinen 8:29-30 En die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen; want Ik ben uit de hemel nedergedaald, niet opdat Ik mijn wil zou doen, maar de wil degene, die Mij gezonden heeft. De Heer stelt zich onophoudelijk voor als gezant des Vaders, wiens wil Hij in alles alleen volbrengt. De woorden des Zoons zijn een gedurige verheerlijking des Vaders. En dit is de wil des Vaders, die Mij gezonden heeft, dat al wat Hij Mij gegeven heeft, Ik daaruit niets verlies, maar het zelf opwek ten uitersten dag. Zo heeft dan ook de Zoon een werk te doen: de Hem gegevenen door de Vader te bewaren voor het verloren gaan. De verkiezing des Vaders staat dus niet op zichzelf. Het verlossingswerk des Zoons moet er bijkomen; daarop volgt de inwoning des Heiligen Geestes, en zó wordt een zondaar behouden door het drie-enig werk van een drie-enig God. Al de gegevenen des Vaders zijn zondaren, die als zodanig kunnen verloren gaan. De Zoon moet ze voor het verloren gaan behoeden en ze uit de dood verlossen. Doch de verlossing van Christus staat vast, zo staat ook de verkiezing vast. En dit is de wil degene, die Mij gezonden heeft, dat een ieder, die de Zoon aanschouwt, en in Hem gelooft, het eeuwige leven heeft. Welk een genadige wil des Vaders jegens de zondaar, en welk een heerlijke wil des Vaders jegens de Zoon, die de zaligheid van de zondaar stelt in Hem, en in Hem alleen, zodat de heilige Jezus zeggen kon en moest: Niemand komt tot de Vader dan door Mij. Wederkerig zegt de Heer straks zoveel als: Niemand komt tot Mij dan door de Vader. De volkomen eenheid van de Vader en de Zoon is, het blijkt hier duidelijk, de grond hunner volkomen eenswillendheid. En Ik zal hem opwekken ten uiterste dag. De Heer, gelijk geheel de Schrift, stelt de opstanding in heerlijkheid der gelovigen voor: als de laatste daad der verlossing van Christus, en daarmede als de eeuwige heerlijke kroon op al zijn werk. Daarna is er niet meer te doen ter verlossing; de dood, de laatste vijand, is alsdan teniet gedaan; zelfs het graf heeft zijn prooi moeten teruggeven; de dood is dus verslonden tot overwinning, en deze overwinning is eeuwig. De Joden dan murmureerden over Hem, omdat Hij gezegd had: Ik ben het brood dat uit de hemel neergedaald is. Op dit ene gezegde waren hun gedachten bepaald gevestigd; het had de sterkste indruk op hen gemaakt. En zij zeiden: is deze niet Jezus, de zoon van Jozef, wiens vader en moeder wij kennen? Hoe zegt deze dan: Ik ben uit de hemel neergedaald? Gij ziet, Jezus te aanschouwen met de ogen des lichaams, is niet voldoende om in Hem te geloven. Men moet Hem met geestelijke ogen aanschouwen, zal men Hem zien gelijk Hij is. En wie geeft deze geestelijke ogen? God, en God alleen. Jezus antwoordde dan en zei tot hen: murmureert niet onder elkaar. Niemand kan tot Mij komen tenzij dat de Vader, die Mij gezonden heeft, hem trekke. Er zijn mensen, die zeggen: Niemand kan tot Christus komen, dan door de Vader getrokken, maar de Vader trekt alle mensen tot Christus. Treurige kunstenarij, om een tekst juist het tegendeel te laten zeggen van hetgeen hij zegt. Niet allen kwamen tot Jezus, velen murmureerden over en tegen Hem, velen haatten Hem; anderen, die Hem tot hiertoe gevolgd waren, verlieten Hem. Ik vraag u: waar blijft, of waarin blijkt de trekking van alle mensen tot Jezus? Het is zoveel als te zeggen: Alleen de gegevenen des

Vaders aan de Zoon zullen niet verloren gaan; maar alle mensen zijn door de Vader aan de Zoon gegeven. O, er is niets schoner en heerlijker dan de volle waarheid, maar de vermenging van de waarheid met de leugen is afschuwelijk. De verkiezing is voor ons een volstrekte verborgenheid in God, omdat wij in de allerhoogste wijsheid en liefde onmogelijk willekeur kunnen aannemen, en de in God bestaande algenoegzame redenen der verkiezing niet kennen; maar dat er een verkiezing Gods is en in de Schrift onophoudelijk geleerd wordt, is zo klaar als de volle dag. De verkiezing is het beginsel, waar alle Goddelijke werkingen van uitgaan, en het is dus niet enkel een waarheid, maar een hoofdwaarheid, door andere waarheden veelzijdig ondersteund, om te voorkomen, dat zij niet eenzijdig wordt opgevat. De Vader verkiest, de Zoon verlost, de Heilige Geest verheerlijkt. En Ik zal hem opwekken ten uiterste dag. De Heer trekt geheel het werk zijner verlossing samen in dit eindpunt. En waarlijk, indien de mens niet weder naar lichaam en ziel, dus niet in zijn geheel uit de dood wordt verlost, zo is er geen volkomen verlossing. De Schrift kent geen ander mens dan die van ziel en geest en tevens van vlees en been. De mens der opstanding kan geen ander mens zijn; zijn wezen zal hetzelfde zijn; maar de hoedanigheden, die hem dan zullen eigen zijn, en de toestand, waarin hij dan zal verkeren, zullen oneindig van de tegenwoordige verschillen. Het is ook opmerkelijk, dat de Heer terstond op het komen tot Hem, de belofte laat volgen: En Ik zal hem opwekken ten uiterste dag. Zó rijk en vrij is de genade; zij spreekt niet van doen, waar zij van geloof spreekt. Overigens is het een volstrekte onmogelijkheid tot Jezus te komen, en dezelfde te blijven die men is. En zo is de leer der voorverordinering hier noch ergens in de Schrift voorgesteld tot een verschrikking of tot een afschrik, maar tot een troost, tot een bemoediging en aanlokking. Is iemand tot Jezus gekomen, zo heeft hij de zekerheid van niet uit zichzelf gekomen, maar door de Vader getrokken te zijn; doch nooit kan het hem een beletsel zijn om tot Jezus te komen. Er is geschreven in de profeten: en zij zullen allen van God geleerd zijn. Een ieder dan, die het van de Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij. Dat de Heer hier niet bedoelt het onderwijs Gods door de Schrift alleen, maar bepaald een onmiddellijk onderwijs van God, is duidelijk. De Schrift, ofschoon een werk des Heiligen Geestes, kan gelezen en niet verstaan worden. Eerst wanneer de Heilige Geest het verstand van de lezer der Schrift opent voor het begrip der Goddelijke waarheid, verstaat hij wat hij leest. Gij ziet ook hier de drie-eenheid Gods werkzaam in de verlossing der mensen. De Vader leidt de zondaar tot de Zoon om verlost te worden, en de Zoon leidt de verloste zondaar tot de Heilige Geest om geheiligd te worden en de Heilige Geest leidt de zondaar terug tot de Vader om gezaligd te worden. Trouwens het behoort tot de eigenaardigheden der Schrift, dat zij niets stelselmatig leert, ten einde niet enige afgetrokkenheid of afgepastheid in de dingen Gods: en vooral niet in de drie personen van het enig Goddelijk Wezen te stellen. Immers er is bij alle onderscheiding, geen scheiding of ongelijkheid bij hen denkbaar; zij leven in de volkomen gemeenschap en eenheid met en in elkander. Niet dat iemand de Vader gezien heeft, dan die van God is; deze heeft de Vader gezien. De Heer wil niet verstaan zijn, alsof Hij een volstrekt onmiddellijk onderwijs van God bedoelde: nee, dit ontving Hij, de Zoon alleen, maar wie tot Hem, de Zoon komt, wordt in het verborgene van zijn hart en verstand door de Heilige Geest, Hem, de Here Jezus, gegeven en naar Hem getrokken. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: die in Mij geloofd, heeft het eeuwige leven. Het eeuwige leven is het leven van God, is de Heilige Geest. In Christus te geloven, is in gemeenschap met Hem te komen, is te delen in alles wat Hij is en heeft en geeft. Christus is het eeuwige leven; zo dan, wie zich met Hem verenigt, die deelt in het leven van Christus: in de Heilige Geest, die van Hem afdaalt in de zijnen. Ik ben het Brood des levens. Let wel, Christus en Hij alleen is het Brood, dat gegeten, het eeuwige leven geeft. Zelfs de Schrift op zichzelf is het eeuwige leven niet; al eet gij haar op; al wordt gij zo gemeenzaam met haar, dat gij haar van buiten kent; indien gij niet Christus uit haar in uw hart hebt opgenomen, heeft de Schrift geen zielevoedende kracht voor u. Alleen Christus maakt de Schrift voor u tot het Woord van God, waardoor uw ziel leeft. Uw vaders hebben het manna gegeten in de woestijn en zij zijn

gestorven; dit is het Brood, dat uit de hemel neerdaalt, opdat de mens daarvan eet en niet sterft. Het manna was een lichamelijk voedsel, dat niet van de lichamelijke dood bevrijdde; maar Christus is het brood der ziel, dat der ziel het eeuwige leven geeft, en niet der ziel alleen, maar de gehele mens, want ook zijn gestorven lichaam zal door Christus opgewekt worden ten uiterste dag. Daarom zegt de Heer ook niet dat de ziel, maar dat de mens daarvan eet en niet sterft. De dood der zijnen is voor Christus geen dood, maar leven, eeuwig leven. Ik ben dat levende Brood, dat uit de hemel neergedaald is. Kon de Heer zich duidelijker openbaren; zegt Hij met deze woorden niet rechtstreeks en onbewimpeld, dat Hij de Messias is, en dat zijn naam de enige naam is, onder de hemel gegeven, waardoor wij kunnen zalig worden? Wel kon de Heer later zeggen, toen het volk Hem vroeg: Waarom houdt Gij onze zielen langer op, zo Gij de Christus zijt, zeg het ons: Ik heb het u gezegd, maar gij gelooft het niet. Zo iemand van dit brood eet, die zal in der eeuwigheid leven. Dit wil zoveel zeggen als: wie deel heeft aan mijn persoon, die heeft deel aan mijn leven, aan het eeuwige leven. En het brood, dat Ik geven zal, is mijn vlees, hetwelk Ik geven zal voor het leven der wereld. Hiermede verklaart de Heer de mogelijkheid om deel aan zijn leven te verkrijgen. Hoe kon de Zoon van God zijn heilig, Goddelijk, eeuwig leven mededelen aan de zondaar, op wie als zodanig het vonnis des doods rust? Door in zijn eigen persoon de zonden te verzoenen, door als mens zijn menselijk leven ten offer te geven. Alleen hierdoor zou de wereld, zouden de zondaren het eeuwige leven kunnen deelachtig worden. Zonder een verzoening door voldoening aan te nemen, zijn deze woorden des Heren niet te verklaren. De Joden dan streden onder elkander, zeggende: Hoe kan deze ons zijn vlees te eten geven? Zij vatten het gezegde des Heren letterlijk op, en de Heer sprak kennelijk met een geestelijke bedoeling. Immers eerst had de Heer zichzelf het levende Brood genoemd, vervolgens had Hij zichzelf voorgesteld als de Gever van het brood, en toen dat Brood nader aangeduid als te bestaan in zijn vlees, in zijn lichaam, zoals Hij ook in het avondmaal het brood zijn lichaam noemde. De Heer maakte uit het een het beeld van het ander. Jezus dan zeide tot hen: voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: tenzij dat gij het vlees van de Zoon des mensen eet, en zijn bloed drinkt, zo hebt gij geen leven in u zelf. De Heer, wel verre van zijn woorden te verzachten of te verklaren, versterkt ze met volle kracht, en voegt bij het eten van zijn vlees, ook nog het drinken van zijn bloed, als volstrekt noodzakelijk vereiste om het eeuwige leven in zich te hebben. Zo duister deze rede was voor de toehoorders van de Heer, zo duidelijk is zij voor ons. Het gehele Evangelie wordt samengetrokken in de waarheid, dat Christus ons eten en drinken moet zijn, zullen wij geestelijk, dat is Goddelijk, eeuwig leven. Christus heeft zich mededeelbaar gemaakt aan zondaren. Waardoor? Door zijn lichaam te laten breken en door zijn bloed te laten vergieten. Zolang het brood in zijn geheel en de wijn onuitgegoten blijft, heeft niemand er iets aan; zal het brood gegeten, zal de wijn gedronken worden, zo moet het gebroken en uitgegoten worden. Zolang de Here Jezus niet gekruisigd was, en dus niet zijn ziel had uitgestort in de dood tot een zoenoffer voor de zonde, was Hij in zichzelf de volheerlijke eeuwige Zoon des Vaders, en de volheerlijke Zoon des mensen, maar onmededeelbaar aan zondaren. Hij was een in zichzelf gesloten geheel, dat als zodanig alle gemeenschap uitsluit. Doch door zijn lijden en sterven voor de zonde, werd Hij de Verzoener der zonde, die wat Hij in zichzelf had, kon meedelen aan anderen. En zo konden nu de zondaren, door het geloof, gemeenschap aan zijn lijden en sterven, en daarmede aan zijn verzoening der zonde en aan zijn overwinning der zonde, aan zijn overwinningsleven verkrijgen. Van deze waarheid is dan ook het avondmaal het blijvend teken. In het avondmaal geeft Christus ons zijn lichaam te eten en zijn bloed te drinken, dat is: geeft Hij zich aan ons als de Gekruisigde voor onze zonden. Wie avondmaal houdt, die neemt als zondaar de gekruisigde Christus aan als zijn Zaligmaker, door een handeling, welke een belijdenis zonder woorden is. Heerlijke instelling voor geheel de Kerk van Christus! Hemel, aarde en hel vragen aan u en aan mij en aan allen, die naar de naam van Christus zijn genoemd: Wie is de Christus voor u? En wij antwoorden niet in woorden, maar nemen het brood uit Jezus hand, met Jezus woorden: Dit is mijn lichaam,

dat voor u verbroken wordt, en wij eten het, en wij drinken uit de beker der dankzegging, die Jezus ons toereikt met de woorden: Drinkt allen daaruit; dat is mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, dat voor u en voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden. De leden der gemeente kunnen met elkander bidden en zingen, en horen naar de uitlegging des Woords, maar niets drukt hun gemeenschap aan een gekruisigde Zaligmaker meer uit, dan hun avondmaalsviering. Daarmee belijdt ieder afzonderlijk en belijden allen tezamen: De spijs en drank voor het geestelijk, Goddelijk, eeuwig leven is alleen Christus, de gekruisigde Christus. Alleen uit zijn dood ontspringt voor mensen, voor zondaren, voor verlorenen, het eeuwige leven. Zoeken wij dan in het avondmaal geen geheimzinnigheid. De zaak is klaar, klaar als de dag. Gelijk wij door het eten van het brood en het drinken van de wijn deelhebben aan beide, zo hebben wij door het gelovig avondmaal houden deel aan het verzoenend lijden en sterven van Jezus, zó dat wij in Hem geleden hebben en gestorven zijn voor onze zonden, om voortaan in Hem Gode te leven. Er is buiten het geloof niet nog een afzonderlijke gemeenschap met Christus. Nee, dat aan te nemen, was tegen de Schrift, en vóór de dwaling. Het geloof alleen maakt het avondmaal tot een gemeenschap met Christus, en zo ook de doop tot een zegel des Verbonds. De tekenen op zichzelf hebben geen kracht; daarom kan men ook onwaardig avondmaal houden en tevergeefs gedoopt zijn. Het behaagde echter de Heer, om voor het geloof bijzondere heerlijke gelegenheden van oefening te geven, en deze zijn de prediking des Woords, het gebed en de bediening der bondzegelen. Het geloof openbaart zich in al zijn heerlijkheid door deze heilige handelingen, en het geloof moet zich in alles, al is het dan ook niet op altijd even verheven wijze, openbaren. Immers het geloof is gelijk de hoop en de liefde, bij de Christen een doorlopende zaak. Als iemand u in het diepste van de slaap wakker roept en vraagt: Hebt gij Jezus lief? dan moet gij kunnen antwoorden: ik heb Jezus lief, maar niet genoeg! En zo moet ook het geloof ten allen tijde gereed staan zich te betonen. Die mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, die heeft het eeuwige leven. Het leven dat de mens van nature heeft, is geen leven voor Jezus, die aan alles de rechte naam geeft. Leven en zaligheid is eenzelvig. Leven zonder zaligheid is een bestaan, geen leven. Daarom zei de Heer zo-even: Tenzij gij het vlees van de Zoon des mensen eet en zijn bloed drinkt (tenzij gij deel neemt aan Mij als de gekruisigde Messias) hebt gij geen leven in uzelf. En Ik zal hem opwekken ten uiterste dag. Niet alleen zal hij naar de ziel terstond, maar ook aan het einde des tijds naar het lichaam, eeuwig leven. Want mijn vlees is waarlijk spijs en mijn bloed is waarlijk drank. Is het woord oneigenlijk, de zaak is wezenlijk. Zonder toe-eigening van Christus en die gekruist, moet de ziel eeuwig hongeren en eeuwig dorsten, want er is niets buiten Hem, dat haar verzadigen kan. Die mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, die blijft in Mij en Ik in hem. Hier ziet gij, dat dit eten en drinken enkel zinnebeeldige uitdrukkingen zijn van de innigste gemeenschapsoefening des zondaars met zijn gestorven en opgewekte Zaligmaker. De Heer belooft daarbij wederkerige gemeenschap. Hij zegt er mede: wie met Mij in gemeenschap staat, met die sta Ik wederkerig in gemeenschap, zodat hij in Mij is door het geloof, en Ik in hem door de Heilige Geest. Daarom herhaalde de Heer in zijn laatste gesprekken met zijn discipelen deze woorden: Blijft in Mij, en Ik in u. Gelijk de rank geen vrucht kan dragen van zichzelf, zo zij niet in de wijnstok blijft, alzo ook gij niet, zo gij in Mij niet blijft. Gelijkerwijs Mij de levende Vader gezonden heeft, en Ik leef door de Vader, alzo die Mij eet, zal leven door Mij. Gelijk de Zoon ook als mens leefde uit het eeuwige leven des Vaders, alzo zou ook een ieder, die Hem, de Zoon, in zijn hart opnam, leven uit zijn leven. De Christen leeft door Christus. Paulus zeide: Ik leef, doch niet meer ik (ik leef mijn eigen leven niet meer) maar Christus leeft in mij. Dit is het brood, dat uit de hemel neergedaald is; niet gelijk uw vaders het manna gegeten hebben en zijn gestorven; die dit brood eet, zal in der eeuwigheid leven. De Heer keert terug tot het begin, tot de tegenstelling van zichzelf met het manna. Op het eten van het manna volgde de tijdelijke dood, op het aannemen van Hem zou het eeuwige leven volgen. Deze dingen zei Hij in de synagoge, lerende te Kapernaum. De indruk dezer rede was ook bij Johannes de Evangelist (die ze ons alleen

meedeelt) zo groot, dat hij er de tijd en de plaats, waar zij gehouden werd, bij moest optekenen. Johannes oordeelde het dan ook, vanwege de mededeling van dat gesprek en van hetgeen de andere evangelisten van de instelling des Avondmaals bericht hadden, overbodig, om deze instelling zelf te vermelden. Velen dan van zijn discipelen, dit horende, zeiden: Deze rede is hard, wie kan ze horen. De rede des Heren was hun niet alleen onverstaanbaar, maar ook onverdraaglijk. Dat een mens spreekt van zijn vlees te eten en zijn bloed te drinken, was nooit gehoord, en zou ook ongerijmd zijn, wanneer het niet geestelijk bedoeld was. Doch bij een geestelijke bedeling behoort een geestelijke opvatting, en voor deze was bij het volk geen plaats. Het vatte des Heren redevoering vleselijk op. En nu waren de Joden ten hoogste afkerig van het hun verboden eten van het vlees in zijn bloed, des te meer van het bloed drinken. Inzonderheid echter ergerde zich de schare over des Heren bewering, dat Hij uit de hemel gedaald was, daar zij zijn ouders kenden. Jezus nu wetende bij zichzelf, dat zijn discipelen daarover murmureerden, zeide tot hen: Ergert ulieden dit? Wat zou het dan zijn, zo gij de Zoon des mensen zag opvaren, daar Hij tevoren was ? De Heer stelt zijn zichtbare hemelvaart, welke Hij hier voorzegt, tegenover zijn onzichtbare nederdaling uit de hemel. Indien zij niet konden geloven, dat Hij door middel van zijn geboorte uit Maria van God gekomen was, hoe zouden zij kunnen geloven, dat Hij onmiddellijk lichamelijk, zichtbaar tot God teruggekeerd was. Dat juist deze zaak bij de discipelen de grote onbegrijpelijkheid was, blijkt uit het slot van het laatste gesprek des Heren, Johannes 16:28-31, waar de Heer, als de slotsom van al zijn redeneringen zegt: Ik ben van de Vader uitgegaan, en ben in de wereld gekomen; wederom verlaat Ik de wereld en ga heen tot de Vader. Zijn discipelen zeiden tot Hem: zie, nu spreekt Gij vrij uit en zegt geen gelijkenis; nu weten wij dat Gij alle dingen weet en gij hebt niet van node, dat U iemand vraagt, hieraan geloven wij dat Gij van God uitgegaan zijt. Waarop de Heer hen antwoordde: Gelooft gij nu? De Geest is het, die levend maakt, het vlees is niet nut. De Heilige Geest maakt de woorden Gods tot levende en levendmakende woorden; de vleselijk werktuiglijke, letterlijke opvatting heeft er niets aan. De woorden, die Ik tot u spreek, zijn geest en zijn leven. Des Heren woorden zijn woorden des Heiligen Geestes, en daarmede woorden des eeuwigen levens, die als zodanig heilig geestelijk, en bij het licht der eeuwigheid moeten beschouwd worden. Maar er zijn sommigen van ulieden, die niet geloven. "Het ongeloof doet u mijn woorden niet verstaan. Indien gij geloofde, gij zoudt Mij kennen als de Beloofde aan de vaderen, als de Zone Gods, en gij zoudt weten dat het eeuwig leven niet in uzelf, maar in Mij is, en gij zoudt begeren deel aan Mij te verkrijgen." Want Jezus wist van de beginne wie zij waren, die niet geloofden, en wie hij was, die Hem verraden zou. De Heer valt niets tegen; dit doet Johannes ons gedurig opmerken. De meesten zijner discipelen vinden zijn redenen hard, onverstaanbaar, aanstotelijk; doch het bevreemdt de Heer niet, integendeel, Hij verwacht niets anders. Ja, ofschoon de Heer tot het laatste ogenblik Judas behandelt, alsof hij nog te redden was, zo wist Hij evenwel, zoals wij ogenblikkelijk uit zijn eigen mond zullen horen, dat Judas niet te redden was. Wie hier niet de volmaakte vereniging van de Goddelijke met de menselijke natuur in de eenheid des persoons van Christus ziet, ziet niets wat geestelijk waarachtig is. Als God weet Christus het verderfelijk einde, en als mens gebruikt Hij tegelijk al de middelen tot een zalig einde; Hij, die gekomen was niet om de zielen der mensen te verderven, maar te behouden. De Heer weet alles tevoren, en heeft op alles gerekend, nochtans handelt Hij als de arts, die ook in een dodelijke ziekte nog al de middelen aanwendt, die zijn wetenschap hem aangeeft, en als de schipper, die ook bij de onvermijdelijkste schipbreuk nog de laatste poging tot redding in het werk stelt. En Hij zeide: Daarom heb Ik u gezegd, dat niemand tot Mij komen kan, tenzij het hem gegeven zij van mijn Vader. Wij zien het, de Heer rust volkomen in de verkiezing zijns Vaders. Zij is voor Hem de algenoegzame reden van hetgeen te zijnen opzichte geschiedt. En waarom is er dan zulk een grote vijandschap bij zo velen tegen deze verkiezing Gods? Is het dan zo moeilijk om te berusten in een oneindige wijsheid, heiligheid en liefde? Kan God iets doen, dat zijns onwaardig is? En zo dit onmogelijk is, waarom willen wij dan

God niet erkennen als de alleen Vrijmachtige, die met het zijne, ja doet wat Hij wil, maar wiens wil volmaakt goed is? En niet alleen dat de Heer er voor zichzelf in rust, dat de niet-gegevenen des Vaders niet tot Hem komen, maar Hij zegt het ook aan de ongelovigen zelf, opdat zij niet murmureren. Vreest Hij nu, dat zij zullen antwoorden: Dan is het onze schuld niet, als wij niet zalig worden? Volstrekt niet. De Heer weet, dat alleen het ongelovig, het verhard, het toegeschroeid geweten God kan beschuldigen van het verderf des mensen. Elk ander geweten getuigt het tegendeel, en moet amen zeggen op het woord des Eeuwiglevenden: Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Here Here, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen, maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekeert van zijn weg en leeft. Het geloof houdt dus vast aan de onomstotelijke waarheid, dat Gods volstrekte vrijmacht en zijn volstrekte heiligheid één zijn in Gods volstrekte en oneindige goedheid: want het wezen Gods is liefde. De Heer wist dit volmaakt, Hij, God uit God; en wij zullen het eenmaal klaar doorzien; doch nu mogen wij niet wandelen in de aanschouwing, maar moet het geloof ons genoeg zijn. Van toen af gingen velen zijner discipelen terug, en wandelden niet meer met Hem. Deze rede des Heren maakte een scheiding en schifting tussen dezulken, die de Heer volgden met bijbedoelingen, en die Hem volgden uit overtuiging en liefde. Het is een beeld van de scheiding en schifting van de naam- en daad-Christenen aan het einde des levens. Jezus dan zeide tot de twaalven: wilt gijlieden ook niet weggaan? De Heer doet geen poging om de misnoegden en heengaanden te bevredigen of terug te roepen. Integendeel, Hij vraagt ook zelfs aan zijn twaalf Apostelen, of zij bij deze gelegenheid niet ook nog liever wilden heengaan dan blijven? De Heer oefent geen dwang dan die der liefde, welke vrij is en vrij laat. Simon Petrus dan antwoordde Hem: Heer! Tot wie zullen wij heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens, en wij hebben geloofd en bekend, dat Gij zijt de Christus, de Zoon van de levende God. Er is in de gemeente van Christus een vaste kern, welke niet wijkt voor wat het zij; de overigen vloeien af en toe. Die vaste kern bestaat uit de uitverkorenen, bij wie geloof en belijdenis samen gaan, en voor wie het onmogelijk is, om na tot Jezus gekomen te zijn, Hem weder te verlaten. Jezus antwoordde hem: Heb Ik u niet twaalf uitverkoren, en een van u is een duivel? En Hij zeide dit van Judas Iskarioth, want deze zou Hem verraden, zijnde één van de twaalven. De Heer maakt hier onderscheid tussen de uitverkiezing tot de zaligheid en die tot de bediening van het apostelschap, tussen de eeuwige verkiezing des Vaders en zijn tijdelijke verkiezing ten behoeve van het Koninkrijk der hemelen. Petrus betuigde voor zichzelf bij de Heer te willen blijven, en hij meende dit ook voor het gehele gezelschap der Aposte1en te kunnen doen; doch de Heer onderrichtte hem beter. Ook zelfs van de twaalven zou er nog één niet blijven, maar heengaan naar zijn eigen plaats.

7:1 De Heer en zijn broeders over het openbaar optreden te Jeruzalem op het feest.
En na deze wandelde Jezus in Galiléa, want Hij wilde in Judea niet wandelen, omdat de Joden Hem zochten te doden. Met deze opmerking keren wij tot het Evangelie van Johannes terug. De woorden: En na deze laat Johannes (Johannes 7:1) onmiddellijk volgen op het verhaal van de spijziging der vijfduizend mannen in de woestijn, en zij geven de reden op, waarom de Heer niet in het openbaar in Judéa wilde optreden. Immers het woord wandelen betekent in het openbaar verkeren met het volk. Daarom maakt Johannes ook geen melding van 's Heren opgang naar Jeruzalem tot viering van het Paasfeest en van het daarop volgend Pinksterfeest. Deze hadden waarschijnlijk in het verborgene plaats, en er geschiedde niets bijzonders bij deze gelegenheden. Doch toen was het derde feest, het Loofhuttenfeest, nabij, en nu verzetten zich de broeders van Jezus tegen 's Heren uitsluitend openbaar verkeer in Galiléa. En het feest der Joden, namelijk de loofhuttenzetting, was nabij. Zo zeiden dan zijn broeders tot Hem: vertrek van hier, en ga heen naar Judea. Wilden dan zijn broeders Hem, de Heer, aan een gewisse dood overleveren? Nee, daar dachten zij niet aan, maar zij hadden denkbeelden van aardse grootheid in het hoofd en in het hart. Galiléa was voor hen verachtelijk; zo er iets groots van Jezus, hun broeder, komen zou, dan moest het noodzakelijk in Judéa zijn. Opdat ook uw discipelen uw werken mogen aanschouwen, die Gij doet. Wie bedoelen zij met de discipelen? De twaalven? Nee, want deze aanschouwden immers de wonderen, die Jezus dagelijks deed. Zij bedoelden er waarschijnlijk zichzelf en hun vrienden in Judéa mee. Zij gingen op naar het feest met al de Joden; bleef nu Jezus achter, dan zag althans niemand van Jezus' discipelen, die door geheel het land verspreid waren, iets van Jezus' wonderen. Want niemand doet iets in het verborgene, en zoekt zelf, dat men openlijk van hem spreekt. Dit was een onvriendelijk en onbillijk verwijt, alsof de Heer in tegenspraak met zichzelf handelde. Wanneer deed de Heer iets in het verborgene, en wanneer wilde Hij dat men er openlijk van sprak? Indien gij deze dingen doet, zo openbaar u zelf aan de wereld. Zij wilden zeggen: "Doet gij wonderen, laat dan de gehele wereld ze zien." Zij wilden, dat de Heer zich aan de wereld opdrong, door haar te overschitteren met de stralen van zijn licht en haar te overvleugelen met de bewijzen zijner macht, namelijk indien Hij daartoe in staat was. Want ook zijn broeders geloofden niet in Hem. Hier hebben wij de sleutel van de bittere aanmerkingen van 's Heren broeders. De wonderen, die Jezus deed, waren genoegzaam voor het geloof. Wie geloofde, zag terstond in de Heer met zijn wonderen de Messias, en aanbad Hem als zodanig; maar voor het ongeloof waren al des Heren wonderen niet genoegzaam; het ongeloof eist wereldse, of laat mij liever zeggen natuurlijke wonderen, wonderen van menselijke grootheid en macht, waarbij geen geloof nodig is, om ze als zodanig te erkennen, zoals ieder groot overwinnaar of veroveraar ze doet. Om dezelfde reden vroegen de schriftgeleerden gedurig om tekenen uit de hemel, bijvoorbeeld: een vuur- en wolkkolom als bij de uitleiding uit Egypte; een mannaregen als in de woestijn, of een nederdaling Gods uit de hemel als op Sinaï. Doch zulke wonderen kwamen niet overeen met de staat der zelfvernedering des Heren. De persoonlijke genade was ditmaal gekomen, om zich alleen als zodanig te openbaren door werken van liefde en verlossing, en door zich zelf over te geven tot verlossing in de weg des lijdens en des doods. Doch de onbekeerde mens wil geen lijdende Verlosser hebben, daarom verwierpen Hem de ongelovigen onder de Joden, en verwerpen Hem de ongelovigen onder de Christenen nog heden. Jezus dan zeide tot hen: Mijn tijd is nog niet bereid, maar uw tijd is altijd bereid. De Heer had een ander werk te doen dan zij, en kende daartoe alleen de geschikte wijze van uitvoering. Het was een zachte terechtwijzing van de Heer, te kennen gevende, dat zij zich niet in zijn bijzondere handelingen hadden te mengen. De wereld kan ulieden niet haten, maar Mij haat zij. De Heer zegt hun hiermee de reden, waarom Hij zich niet aan de wereld openbaart, op de wijze zoals zij begeerden. Tegelijk scheidde de Heer met deze woorden zijn broeders en hun ongeloof van zich af. Hij zei er mee: "Gij zijt enkel mijn broeders naar het vlees, niet naar de geest; mijn volgers, maar niet mijn discipelen." Omdat Ik van dezelfde getuig, dat haar werken boos zijn.

De Heer geeft de reden op, waarom de wereld Hem haat; Hij zegt er mee, dat de wereld in het boze ligt, dat al haar beginselen en daden in rechtstreekse tegenstelling staan met de beginselen en daden van God, en dat zij verloren gaat, tenzij zij gelooft in Hem, die als het Lam van God haar zonden wegneemt. Gaat gijlieden op tot dit feest. De Heer laat hun volle vrijheid om hun eigen weg te gaan, en behoudt dezelfde vrijheid voor zich. Ik ga nog niet op tot dit feest, want mijn tijd is nog niet vervuld. Het zou slechts een uitstel zijn. Ook de Heer zou op het feest komen, maar onbepaald wanneer. En als Hij deze dingen gesproken had, bleef Hij in Galilea; maar toen zijn broeders opgegaan waren, ging Hij ook zelf op tot het feest, niet openlijk, maar als in het verborgene. Zo verborgen als dit kon geschieden, zich niet aansluitende aan de tot het feest opgaande gezelschappen, maar alleen met zijn discipelen. De Heer hield niet van dat woelige, luidruchtige, pralende en schitterende, waar de wereldse mensen zo bijzonder op gesteld zijn. De Heer beminde de stilte, het verborgene en het eenvoudige. Zelfs de loop der martelaren had meermalen iets heldhaftigs, hetgeen de loop des Heren niet had. Trouwens, men kan door een vuur draven, doch er stapvoets door heen te gaan, is nog iets anders. Bij de Here Jezus is alles enig. Zijn loop is als de loop der zon aan de hemel: statig en heerlijk.

7:11 De Heer en de feestelingen op het laatste Loofhuttenfeest.

De Joden dan zochten Hem in het feest, en zeiden: waar is Hij? En er was veel gemurmel van Hem onder de scharen. Sommigen zeiden: Hij is goed! en anderen zeiden: nee, maar Hij verleidt de schare. Nochtans sprak niemand vrijmoedig van Hem, om de vrees der Joden. Johannes, die ons alleen de opgang des Heren naar dit feest, en hetgeen bij die gelegenheid gebeurde, bericht, leert ons hier in enkele trekken de stemming der Joodse overheden en van het volk te Jeruzalem kennen. Het was een voorteken van die storm, die weldra met vreselijke woede zou losbreken. De Joodse overheden (die bij Johannes onder de benaming Joden doorgaans bedoeld worden) verkeerden in een staat van felle haat en verbittering tegen de Heer, en het volk was over Hem verdeeld in gevoelens, en durfde in elk geval niet vrij uit over Hem spreken, uit vrees van in de ban gedaan te worden. Jeruzalem was, gij weet het, de zetelstad der priesters en schriftgeleerden; al hun macht was daar verenigd, en deze macht was groot, en daarbij willekeurig en wreed, zodat zij, gelijk alle tirannen, door het volk zeer veel gevreesd en in het geheel niet bemind werden. De Heer trad dus te Jeruzalem op en in het midden van het leger zijner vijanden. In Galiléa ontbrak hun de macht om iets beslissends tegen de Heer te doen, daar al het volk Hem aanhing en zij over geen voldoende hulpmiddelen konden beschikken; maar te Jeruzalem was de Heer, uitwendig gezien, in hun macht, mits slechts de aanslag heimelijk geschiedde, zoals die dan ook later, door het verraad van Judas, plaats had. Zij wachtten dus letterlijk op Jezus' komst te Jeruzalem, en zullen niet weinig teleurgesteld zijn geweest, dat Jezus op het vorig Paasfeest niet openlijk opgetreden was, of zich in het openbaar te Jeruzalem vertoond had. Thans echter is hun ongeduld ten top gestegen, zodat zij Hem onder de scharen zochten, zeggende: Waar is Hij? Doch als het nu in het midden van het feest was, zo ging Jezus op in de tempel, en leerde. Tot dat ogenblik had Jezus zich verborgen gehouden, en Hij had ook nu alle openbaarheid kunnen vermijden, indien Hij gewild had; doch de Heer kende zijn tijd; Hij wilde zich ditmaal niet langer onttrekken. Hij wist, dat thans zijn ure nog niet gekomen was, zodat Hij vrij kon wandelen in het midden zijner op Hem loerende moordenaars, en ook wanneer zijn ure zou gekomen zijn, zou Hij zich niet onttrekken. Gij ziet, het is de Heer, die heerst in het midden zijner vijanden. Gesteld dat Luther in Rome, de zetelstad van de paus en de kardinalen, openlijk in de St. Pieterskerk en op de straten der stad had gepredikt, zou hij niet een held der helden en tevens een roekeloos man, en daarmede een man des doods geweest zijn? Doch de Heer deed eindeloos meer dan Luther, door te prediken in de tempel en op de straten van dat Jeruzalem, dat de profeten doodt en stenigt die tot hem gezonden zijn, en waarvan de hogepriester en bijna al de overpriesters Hem de dood hadden gezworen. Doch de Heer stond in de tempel in het midden dezer priesters en op de straten der stad, in het midden der woelige volksmenigte, kalm en rustig als altijd. Trouwens, Hij was altijd en in alles de Heer: Hij heerste over zijn vijanden met Goddelijke macht en heerlijkheid. En de Joden verwonderden zich, zeggende: Hoe weet deze de schriften, daar Hij ze niet geleerd heeft? Het was toen gelijk nog heden: Het kennen der Schrift werd beschouwd als niet mogelijk dan bij dezulken, die gedurende een gedeelte van hun leven al de krachten van hun verstand hadden ten koste gelegd, om de Schrift te onderzoeken, en die zich daarom de naam van schriftgeleerden gaven of lieten geven. Vreemde stelling, niet waar, dat geschreven woorden, dat de Schrift niet door ieder, die lezen kan en verstand heeft, zou kunnen verstaan worden? Wat zal ik zeggen? God heeft alles recht gemaakt, maar de mens heeft vele vindingen gezocht. Wat God duidelijk, ja zonneklaar heeft gemaakt, zodat ieder die ogen heeft, slechts zijn ogen behoeft te openen om het te zien, dat heeft de mens duister gemaakt door het van het licht af te sluiten. Men beschuldigt hiermee God, dat Hij een boek, dat allen aangaat, zo onduidelijk heeft geschreven, dat niet allen het kunnen verstaan, maar slechts weinigen, wie het gegeven is daarover jaar en dag te kunnen peinzen. Doch is de Schrift wel zulk een onduidelijk boek, dat men, om haar te begrijpen, althans wat de hoofdzaak: de weg der zaligheid, betreft, een schriftgeleerde zijn moet? Laat het u niet wijsmaken. Wij weten het beter. Het zijn allemaal

vindingen van mensen, die er belang bij hebben om het klare onklaar te maken. Het enige vereiste, dat de Schrift zelf stelt om verstaan te worden, is dat men gelooft en daarmede dezelfde Heilige Geest deelachtig is, die de Schrift heeft ingegeven, en die uit de Schrift tot ons spreekt. Alleen de Heilige Geest verstaat de Heilige Geest, gelijk alleen het leven het leven verstaat. De natuurlijke mens verstaat alleen de dingen des natuurlijken levens, niet de dingen des Heiligen Geestes, deze zijn hem dwaasheden. Geleerdheid zonder hogere verlichting is derhalve onbevoegd en ook onbekwaam om de waarheid der Schrift te beoordelen. De ondervinding leert dan ook, dat eenvoudige mensen vol geloof en des Heiligen Geestes de uitnemendste schriftkennis kunnen bezitten, en de grootste onverlichte geleerden met al hun natuurlijke gaven er hoegenaamd niets van begrijpen. Deze laatsten mogen zich nochtans schriftgeleerden of godgeleerden noemen, wat zegt het? De naam doet niets tot de zaak. Nochtans is niets voortreffelijker dan als de naam rust op de zaak. De kerk behoeft de geleerdheid, niet enkel als sieraad, maar als de noodwendige voorwaarde van de bloei van het gemeenteleven en het edelste wapen tegen de onwetendheid. (Titus Tit 1:9) De Heer zendt ook wijzen tot zijn volk, Mattheus 23:34, en alleen de wijze maagden worden tot voorbeelden gesteld van zijn gemeente. Ook luidt het bevel der Schrift: Het woord van Christus wone rijkelijk in u, in alle wijsheid. Wij komen derhalve tot dit besluit: de wijsheid, die de vreze Gods tot beginsel heeft, bouwt de kerk, maar de wijsheid, die dat beginsel verwerpt, verwoest de kerk. Door alle tijden heen verhieven zich de gemeenten door haar gelovige godgeleerden en predikanten, en vervielen zij door haar ongelovige godgeleerden en predikanten. Handelingen 20:29-32, 2 Timotheus 4:3,4. Jezus antwoordde hun en zeide: Mijn leer is mijne niet, maar degene die Mij gezonden heeft. De Heer had, wij herhalen het ook hier, niets eigens, niets dat afgezonderd of afgescheiden was van de Vader; alles wat Hij had en bezat, was in de onafscheidelijkste gemeenschap met zijn Vader door de Heiligen Geest. Zo iemand wil deszelfs wil doen, die zal van deze leer bekennen, of zij uit God is, dan of Ik van Mijzelf spreek. De Heer wil de twist vermeden, de proef genomen hebben. Wie nu de proef durft eisen voor zijn zaak, is zeker van de uitkomst. Die van zich zelf spreekt, zoekt zijn eigen eer. Op geestelijk, goddelijk gebied mag niemand uit zich zelf spreken; wie het doet, stelt zich in de plaats van God en zoekt door eigen leer ook eigen eer. En dat doen allen, die in plaats van dienaren des Woords te zijn, zich als meesters des Woords voordoen, door het naar eigen zin en mening dit te leggen. God zal hen oordelen, en wij moeten hun eigendunkelijke leer verwerpen, want buiten de Schrift weet niemand iets van de dingen Gods en kan niemand er iets van weten. Maar die de eer zoekt Degene, die hem gezonden heeft, die is waarachtig en geen ongerechtigheid is in hem. Die zich enkel beschouwt als een bode Gods, om van zijnentwege de naaste de goede boodschap over te brengen, handelt oprecht en eerlijk, en is te vertrouwen, maar die zich zelf stelt als de verkondiger van hetgeen de mens, de zondaar al of niet behouden kan en moet, handelt bedrieglijk, is oneerlijk en mag niet geloofd worden. En is de oneerlijkheid in het burgerlijke nu reeds het ergste, wat de mens verlagen kan, hoeveel te meer in het godsdienstige. Heeft Mozes u niet de wet gegeven? "Het gezag van Mozes staat bij u vast, en gij erkent de wet door hem verkondigd als van goddelijke oorsprong te zijn, doch wat vrucht heeft dat bij u? Gij allen houdt de wet voor heilig." En niemand van u doet de wet. "Gij doet met Mozes als met Mij; gij wilt u niet laten leiden, maar verhardt u in het kwaad, tot de begeerte naar moord en doodslag toe." Wat zoekt gij Mij te doden? Wij moeten ons hier herinneren, wat er de laatste keer, toen de Heer te Jeruzalem in het openbaar optrad, met de achtendertigjarige zieke gebeurde. Toen (zo vermeldt ons Johannes 5:16-18) vervolgden de Joden Jezus, en zochten Hem te doden, omdat Hij deze dingen (zijn genezingen) op de sabbat deed. En zo aanstonds zullen wij zien, dat dit voornemen niet opgegeven, maar in volle kracht gebleven was, en nog meer versterkt werd. De schare antwoordde en zeide: Gij hebt de duivel. Dit woord betekende bij de Joden zo veel als bij ons de woorden: "Gij zijt uitzinnig" betekenen. Een demonisch krankzinnige was nu bepaald een razend krankzinnige, daarom is de uitdrukking jegens de Heer

uiterst verachtelijk, en wij zien reeds hier, wat dit volk en bepaald het volk van Jeruzalem doen zal, wanneer het voor de rechterstoel van Pilatus geplaatst, door zijn overheden opgehitst, zelfs tot razernij zal opgewonden zijn. Wie zoekt u te doden? Het voornemen om Jezus te doden was, hoe lichtzinnig en ruw het volk ook was, toch niet zozeer in het hart des volks, als wel in het hart van de oversten des volks. Nochtans spreekt de Heer in het algemeen. Het volk was als zodanig te onderworpen aan hun oversten, om niet, als het vereist werd, met hen in te stemmen en hun gewillige handlangers te zijn. Jezus antwoordde en zeide tot hen: een werk heb Ik gedaan en gij verwondert u allen. Het was de genezing van de zieke te Bethesda op een sabbat. Daarom heeft Mozes ulieden de besnijdenis gegeven. Wij zien hier, waarom de Heer zo even Mozes als getuige tegen zijn beschuldigers opriep. Ook hier stelt de Heer Mozes tegenover hen. De instelling der besnijdenis moest de Heer rechtvaardigen. (Niet dat zij uit Mozes is, maar uit de vaderen.) Ook Mozes was geen zelfstandig persoon, die iets op eigen gezag deed: de besnijdenis was reeds aan Abraham door God gegeven. En gij besnijdt een mens op de sabbat. Als de achtste dag na de geboorte van een mannelijk kind op een sabbat viel, dan werd de besnijdenis daarom niet uitgesteld. Indien een mens de besnijdenis ontvangt op de sabbat, opdat de wet van Mozes niet gebroken wordt. Als men naar de Schrift handelt, bevestigt men de Schrift, maar als men iets anders leert of doet dan de Schrift zegt of voorschrijft, dan breekt men haar gezag en maakt haar krachteloos. Zijt gij toornig op Mij, dat Ik een geheel mens gezond gemaakt heb op de sabbat? De besnijdenis was een betrekkelijke weldaad, een gezondmaking van het kind in Wettisch opzicht; de genezing van de achtendertigjarige zieke, was daarentegen de gehele redding van de mens in geestelijk en lichamelijk opzicht. Johannes 5:14. Oordeelt niet naar het aanzien, maar oordeelt een rechtvaardig oordeel. Er zijn een menigte zaken in het Koninkrijk Gods, die naar het menselijk recht kunnen, en daarom ook moeten beoordeeld worden. De Heer zelf beroept zich hier op het onbevangen verstand van allen die Hem horen. Sommigen dan, uit die van Jeruzalem, zeiden. Die in Jeruzalem woonden, waren natuurlijk beter bekend én met het vroeger voorgevallene met Jezus te Jeruzalem én met de moorddadige plannen van hun overheden, dan de andere Joden, die uit andere plaatsen van Judéa of uit Galiléa op het feest aanwezig waren, en die meenden, dat Jezus iets uitzinnigs zei, toen Hij betuigde, dat men Hem wilde doden. Is deze niet, die zij zoeken te doden? En zie, Hij spreekt vrijmoedig, en zij zeggen Hem niets. Het volk zelf verwonderde zich, dat hun oversten de Heer zo geheel ongemoeid lieten. Zij wisten niet dat de Heer onaantastbaar was, zo lang zijn ure nog niet gekomen was. Zouden nu wel de oversten waarlijk weten, dat deze waarlijk is de Christus? Gij voelt het bijtende van deze scherts. Het volk spot met zijn overheid, die hoog opgeeft van dwangmaatregelen te zullen nemen, en die, als de tijd er voor gekomen is, geen moed heeft om ze toe te passen. Zij willen zeggen: "zou hun werkloosheid ten opzichte van Jezus ook daaruit kunnen voortvloeien, dat zij intussen overtuigd zijn geworden van de waarheid van Jezus' Messiasschap?" Zij wisten te goed, dat het tegendeel waar was. Doch van Deze weten wij, van waar Hij is, maar de Christus, wanneer Hij komen zal, zo zal niemand weten, van waar Hij is. Om hun eigen ongeloof te rechtvaardigen, werpen zij een zwarigheid op. Zij verwarren, zo als gewoonlijk de ongelovigen doen, het goddelijke met het menselijke. Naar zijn Goddelijke afkomst, zou de Messias, even als Melchizedek, geen geslachtsrekening hebben, doch naar zijn mensheid zou Hij de Zoon van David zijn. Jezus dan riep in de tempel, lerende en zeggende: en gij kent Mij, en gij weet van waar Ik ben? De Heer neemt het laatste woord des volks op, en neemt er aanleiding uit, om het woord tot hen te richten. Ik ben van Mijzelf niet gekomen, maar Hij is waarachtig, die Mij gezonden heeft. De Heer was de gezondene des Vaders, en wilde zich alleen in deze waardigheid door het volk erkend hebben. Was deze eis te groot? Nee, hij was klein, de kleinste, welke Hij kon doen, en die Hij, juist omdat hij de kleinste was, deed, opdat er geen verontschuldiging voor het ongeloof zijn zou; immers zijn wonderen waren de sprekende getuigen van zijn goddelijke zending. Van zijn discipelen vroeg Hij meer. Deze moesten Hem ook erkennen als de Christus, als de Geliefde

des Vaders, als de enige Behouder en Zaligmaker, als de Heer der heerlijkheid. Welke gijlieden niet kent. Dit is een hard woord, maar de waarheid, die de mens aan zichzelf ontdekken moet, kan niet zacht zijn. Het instrument, waarmee een heelmeester de insnijding doet, moet scherp zijn. Maar Ik ken Hem. Een scherpe tegenstelling, het is de volle middagluister tegenover het middernachtelijk duister. Want Ik ben van Hem. Een woord van oneindige inhoud, dat de eeuwige geboorte des Zoons uit de Vader verkondigt. De Heer laat meermalen woorden vallen, waarin het geloof zich verlustigt, als in onmetelijke schatten, die de Heer echter voor het volk terstond weer met eenvoudige woorden bedekt. En Hij heeft Mij gezonden. Dit was zeker, zo als wij opmerkten, de eenvoudigste vorm, waarin de Heer der heerlijkheid zijn persoonlijkheid kon verbergen; nochtans moeten wij er bij opmerken dat de Heer zich nooit opzettelijk de gezondene van God, maar de gezondene des Vaders noemde. Het is een treurige en aanstotelijke misgreep bij dezulken, die gedurig spreken van des Heren betrekking tot, en van zijn gehoorzaamheid jegens God; de Heer daarentegen sprak altijd van zijn betrekking tot en van zijn gehoorzaamheid jegens de Vader; en ook de Apostelen spraken niet van de God van de Here Jezus Christus, maar van de God en Vader van onze Here Jezus Christus. Wij moeten voor fijne onderscheidingen een fijn gehoor hebben. Juist in de fijnste onderscheidingen liggen de wezenlijkste verschillen. Zij zochten Hem dan te grijpen, maar niemand sloeg de hand aan Hem, want zijn ure was nog niet gekomen. Het voornemen om de Heer bij deze gelegenheid gevangen te nemen, bestond wel, maar kon niet tot uitvoering komen. De mens kan niet doen wat hij wil, hij is door onzichtbare banden gebonden aan handen en voeten. En velen uit de scharen geloofden in Hem. Namelijk als de gezondene des Vaders, als een groot profeet ten minste gelijk staande met de Christus, zoals dadelijk blijkt. Ook het geloof heeft zijn bijzonderheden en zijn graden, zowel van diepte als duurzaamheid; de Heer zelf erkent een tijdelijk geloof. Lukas 8:13. En zeiden: wanneer de Christus zal gekomen zijn, zal Hij ook meer tekenen doen, dan die, welke deze gedaan heeft? Zij erkenden de Heer dus niet bepaald voor de enig mogelijke Christus, maar voor iemand, die in elk geval zo goed was als de Christus. De Farizeeën hoorden, dat de schare dit van Hem murmelde. Zij sloegen al de bewegingen des volks met oplettendheid gade, en nauwelijks hoorden zij deze goede dunk van het volk over Jezus, of zij meenden een poging te moeten doen om hieraan een einde te maken, door zich van de persoon des Heren te verzekeren. En de Farizeeën en de overpriesters zonden dienaren, opdat zij Hem grijpen zouden. Zo zien wij dan hier de eerste poging van de vijanden des Heren, om openlijk en gewelddadig de Heer tot hun gevangene te maken. Wij zien de samenzwering der goddelozen tot altijd meer rijpheid komen. Reeds vermoeden wij, dat haar volle rijpheid ontzettend zal zijn. Jezus dan zeide tot hen: Tot het volk in het algemeen, en tot de oversten van Israël, die hun dienaren hadden uitgezonden, in het bijzonder. Nog een kleine tijd ben Ik bij u. "Het is niet nodig u te haasten om Mij te verwijderen; de tijd zal kort genoeg zijn." En Ik ga heen tot Degene, die Mij gezonden heeft. De Heer verkondigde zijn terugkeer tot de Vader vooraf. De wijze hoe liet Hij nog buiten sprake; toch duidde Hij ook deze aan. Gij zult Mij zoeken en gij zult Mij niet vinden. Zij zouden na het heengaan des Heren nog voortgaan om hun Messias te zoeken, maar zij zouden Hem niet vinden. Die de ware Messias verwerpt, kan geen andere dan valse messiassen vinden. En waar Ik ben, kunt gij niet komen. De Heer voorspelt hier zijn opstanding, hemelvaart en zitten ter rechterhand der hoogste Majesteit, een heerlijkheid, tot welke niemand komen kan, dan die de zijn is door het geloof. De Joden dan zeiden tot elkander: waar zal Deze heengaan, dat wij Hem niet zullen vinden? zal Hij tot de verstrooide Grieken gaan en de Grieken leren? Zij wilden zeggen: Zal Hij het land uitgaan naar de Griekse Joden, die in de onderscheidene landschappen van Klein-Azië verspreid waren, en daar de Grieken leren. De Grieken als de edelsten, vertegenwoordigden bij de Joden in die tijd de Heidenen in het algemeen. Reeds had het volk een instinctmatig voorgevoel, dat de leer van Jezus zich niet tot Israël bepaalde, maar zich uitstrekte tot de volken. Hun voorgevoel bedroog hen niet, doch niet de Heer zou tot de verstrooide Grieken gaan, maar zijn discipelen. Wat is

dat voor een rede, die Hij gezegd heeft: Gij zult Mij zoeken, en zult Mij niet vinden; en waar Ik ben, kunt gij niet komen? Johannes geeft ons slechts enkele proeven van het misverstand des volks ten opzichte van Jezus' woorden. Wij zien hieruit de diepte der onwetendheid van het volk, in welks midden de kaars van Gods woord op de kandelaar stond. Hierdoor is het ook alleen mogelijk, dat ongelovige volksleiders hun goddeloze plannen kunnen doorzetten. In onze tijd is het niet anders; doordat het volk in het godsdienstige uiterst onwetend is, zijn de ongelovige kerkelijke machten uiterst onbeschaamd in hun aanmatigingen; zij rekenen op de onwetendheid der massa's, en handelen daarom alsof zij straffeloos waren; maar God ziet hun drijven, en zal hen oordelen. En op de laatste dag, zijnde de grote dag van het feest. Johannes vermeldt slechts het optreden des Heren in het midden, en zijn laatste woorden op de laatste dag van het Loofhuttenfeest. Wellicht dat de Heer niet iedere dag van het feest openlijk optrad of leerde, om het blaken der hartstochten te temperen. Thans echter op de grootste dag van het feest mocht Jezus niet ontbreken. Stond Jezus en riep, zeggende: zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke. Om deze en de onmiddellijk volgende woorden goed te verstaan, moet ik u herinneren, dat de Joden gewoon waren op de laatste dag van het Loofhuttenfeest, water te scheppen uit de naast aan de tempel gelegen bron, het uit te storten als voor het aangezicht des Heren, en er zichzelf mee te besprengen, waarmee zij te kennen gaven, dat zij alzo hun zonden wilden weggespoeld hebben. Ook sloegen zij dan met de takken in hun handen tegen de aarde, als om hun zonden weg te slaan; dan ach! de zonden blijven. Zonden kan men bij niemand kwijt worden dan bij Christus, en wie tot Christus niet komt, die behoudt zijn zonden. Zo iemand dorst, die kome. Dorst moet er zijn, dorst naar genade. Wie kent niet het zoete der dorstlessing? Men zou wensen eens recht dorstig te zijn, om al het verkwikkende van het drinken te ondervinden. Is er geen dorst in het geestelijke bij ons, dat er dan tenminste een dorst zij naar dorst. God wil de begeerte naar dorst ook voor dorst houden. Het Woord Gods heeft tweeërlei eigenschap: om de bestaande begeerte te vervullen en om de niet bestaande te verwekken. Wie dorst heeft, die weet dat hij tot Christus komen moet; wie geen dorst heeft, weet dat hij dorst hebben moet, om tot Christus te komen. Wie dorst heeft, die kome tot Mij. De Heer wijst niet naar God, maar roept tot zichzelf. Hiermede onderscheidt zich de Heer van al de mensen Gods; deze wijzen van zich af naar God heen. En hoe zou dan de Heer zo iets hebben kunnen zeggen, indien Hij niet waarachtig God, en dus eenwezens met de Vader was? Ook wijst Christus hier niet naar de Heilige Geest op zodanige wijze, alsof wij, de Heilige Geest hebbende, Christus niet meer nodig hadden; integendeel, men moet tot Christus komen, om de Heilige Geest te ontvangen. Christus werd eerst zelf gezalfd met de Heilige Geest in zijn volheid, en van Hem vloeit deze zalving af op de zijnen. Daarom is het dweperij de Heilige Geest te willen hebben buiten Christus om en zonder Christus. Wij behoeven dan ook nooit verlegen te zijn, wie van de drie personen in de Goddelijke Drie-eenheid wij het eerst zullen aanroepen, want zij zijn ons allen even na. Maar hebben wij dan niet aan één hunner genoeg? Nee, wij moeten alle drie hebben, of wij hebben geen enkele van Hen. Christus is geen geneesheer, die ons een geneesmiddel voorschrijft, dat wij innemen en waardoor wij genezen, zonder dat wij iets verder met de geneesheer te doen hebben. Nee, Hij is een arts, buiten wiens tegenwoordigheid het geneesmiddel geen werking doet. Even verkeerd is het om Christus buiten het Woord Gods, buiten de Schrift te willen hebben. De Heilige Geest heeft Christus in de Schrift neergelegd, en daaruit moet Hij door ons gekend en genomen worden; wie Hem uit iets anders wil kennen en aannemen, heeft niet de Christus Gods, maar het schepsel zijner eigen verbeelding, en zal jammerlijk bedrogen uitkomen. Wij bewegen ons in de Schrift altijd weer in de volheid der heerlijkheid van Gods driepersoonlijkheid. De Vader geeft ons de Zoon in het vlees, de Heilige Geest geeft Hem ons in de Schrift, en de Zoon geeft ons de Heilige Geest in het hart. Zo iemand dorst heeft, die kome tot Mij en drinke! Dit woord van Christus klinkt met al zijn andere woorden, al de eeuwen door. Het wordt gehoord over de ganse aarde, met echo's die nimmer rusten. Iedere Bijbel zegt het voort, en het wordt gehoord door zo velen, als er dorsten naar de

gerechtigheid van God. Dit is dan ook de ware apostolische opvolging der kerk: de onophoudelijke prediking des Woords, en de onophoudelijke bekering tot dat Woord. Alle andere opvolging is een gemaakte zaak, is mensenwerk, is dwaasheid. De Heilige Geest is de levende persoonlijke echo van Christus. Wat Christus gezegd heeft op aarde en in de hemel, dat fluistert de Heilige Geest ons hier in het oor en in het hart, en verstaan wij door Hem. Hoort deze waarheid ook uit de Openbaring van Johannes: Christus spreekt tot de zeven gemeenten, en wat is de nagalm? Die oren heeft, die hore wat de Geest tot de gemeenten zegt. En wanneer er in de hemel gezegd wordt: Zalig zijn de doden, die in de Here sterven, van nu aan, dan herhaalt de Geest: Ja, opdat zij rusten van hun arbeid en hun werken volgen met hen. En als Christus zegt: Ik kom! antwoorden de Geest en de Bruid (de kerk en ieder gelovige): Ja, kom Here Jezus! Waar nu een levende echo is, daar is niet enkel een gemeenschap tussen de spreker en de niet-spreker, maar daar is ook de afstand tussen deze beiden niet ver. De afstand tussen Christus in de hemel en ons op de aarde, is als die van de zonnestraal tot onze ogen. Gelijk door het licht de zon leeft in onze ogen, en er door werkt, zodat wij zien, zo leeft en werkt ook Christus door de Heilige Geest in ons hart. En drinke. Zonder meer? Ja "tot Jezus te komen," wil zo veel zeggen: als uit zijn hand te komen ontvangen vergeving van zonden en het eeuwige leven. Reeds Jesaja had dit woord van de Messias uitgeroepen (Jesaja 55:1): O alle gij dorstigen! komt tot de wateren, en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs, wijn en melk! Alles was bij God in zijn raad en in zijn woord reeds gereed: geheel de Christus en ook de woorden, die Hij spreken zou. En nu, wie is tot Jezus gekomen, die niet om niet geholpen werd? Niemand behoefde het te vragen, ieder die Jezus zag, zag ook, dat er bij Hem hulp was om niet. Doch hier vertoont zich een treurig verschijnsel. Wie, die niet arm is, wil iets om niet hebben? "Niet te duur!" zegt men, want dit schikt ook niet, maar ook niet om niet; goedkoop is de leer der mensen. Maar God geeft of om niet of zeer duur. In de wet biedt God de zaligheid ons aan, maar tot zo hoge prijs, dat niemand hem betalen kan; en in het Evangelie biedt Hij de zaligheid aan ganselijk om niet, zodat alleen de doodarme, de mens die niets heeft, ze nemen wil. Willen wij dus zalig worden, dan moeten wij eerst arm worden, want de zaligen in het Koninkrijk van God zijn de armen van geest, de armen die zich ganselijk arm aan geestelijke krachten en gaven voelen. Het moet bij ons zo ver komen, dat wij ons niet bij machte voelen om God ook maar een enkele kwadrantpenning van onze onmetelijke schuld te kunnen afdoen, zodat wij met de volle blijdschap der meest verrassende uitkomst zeggen: "Here! ik wil van harte gaarne om niet gerechtvaardigd worden, want indien ik niet om niet gerechtvaardigd word, zo ben ik verloren daar ik volstrekt niets heb, om te betalen." Die in Mij gelooft, gelijk de Schrift zegt, stromen des levende waters zullen uit zijn buik vloeien. "Uit zijn buik," betekent hier: "uit zijn binnenste." Het is hetzelfde woord, maar in een andere vorm, dat de Heer tot de Samaritaanse vrouw zei: Een ieder, die van dat water drinkt, zal wederom dorsten; maar zo wie gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, die zal in eeuwigheid niet dorsten; maar het water, dat Ik hem zal geven, zal in hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven. Dat iemand dorst heeft en drinkt, en daarmede zijn dorst gelest vindt, is de gewone weg; maar dat het water dat ik drink, ook nog de dorst van anderen lest, dat is boven de gewone gang der zaken, dat is een wonder, dat is het werk des Heiligen Geestes. En zie nu eens op die honderd en twintig discipelen, die op de Pinksterdag bijeen waren en de Heilige Geest ontvingen, waren zij niet zo vele fonteinen geworden, die zo vele beken vormden, die zolang vloeiden, totdat zij samenvloeiden tot een stroom van drieduizend, daarna van vijfduizend beken, die zich uitbreidden van Jeruzalem, dóór geheel Judéa, Samaria, Galiléa tot aan Antiochië, ja, tot de andere werelddelen: Afrika, Europa en later nog tot Amerika en Australië, om eenmaal met deze stroom geheel de aarde te bedekken, gelijk nu de bodem der zee bedekt is van de wateren? Dat er in dien stroom een sterke beweging was en moest zijn, laat zich begrijpen. Juist de goede gang maakt een stroom, (zoals bijvoorbeeld de Rijn, die zo vele steden bespoelt), tot een stroom, die overal zegen brengt en

altijd meer zegen achterlaat. En wat maakt nu die gang in die stroom? De mededeling. Deel de waarheid mede, een ieder aan zijn naaste, en het woord zal zijn loop hebben. Wees een fontein van levend water, en de beken zullen van zelf uitvloeien en hun beddingen maken. Mochten althans alle predikanten zulke fonteinen wezen, hoe rijkelijk zou de hof des Heren besproeid worden en hoe welig zou hij bloeien! Doch wellen zij brak water op, dat niemand drinken kan, en dat geheel de omtrek onvruchtbaar maakt, bidden wij dan, dat God ons in hun plaats Elizas zendt, om deze bittere wateren van Jericho weer drinkbaar en vruchtbaar te maken, door het zout der Goddelijke waarheid uit de altijd nieuwe schaal des Goddelijken Woords daarin te werpen. En dit zeide Hij van de Geest. De Evangelist Johannes voegt deze opmerking hierbij, opdat men zou weten, dat Jezus met dat levende water niet alleen de vrucht zijner leer, maar tevens die des Heiligen Geestes bedoelde. Eerst wanneer de Heilige Geest door de leer van Jezus het geloof gewerkt heeft in het hart van de zondaar, is deze leer een kracht der waarheid tot zaligheid. Dewelke ontvangen zouden, die in Hem geloven. Dat ontvangen van de Heilige Geest wordt nog in de toekomst gesteld, omdat de eigenlijke bedeling des Heiligen Geestes nog niet begonnen was. De Heilige Geest was tot hiertoe innerlijk verborgen in de gelovigen, en Hij openbaarde zich wel in hun woorden en daden, doch de gemeente van Christus als zodanig bestond nog niet, als het lichaam van Christus, dat door de Heilige Geest bezield wordt. De Heilige Geest sprak door Elizabeth, Maria, Zacheria en Simeon. Christus zelf was uit de Heilige Geest ontvangen, en toen de Heer gedoopt werd, werd Hij gedoopt, niet alleen met water, maar ook met de Heilige Geest. De Heilige Geest openbaarde zich wel aan de Zone Gods op zichtbare wijze, doch Hij bleef op Hem alleen, en in Hem als tezamen getrokken, terwijl de Heer uit zijn macht zijn discipelen de macht gaf over alle kracht des vijands. Bij de optrede van Christus maakte derhalve de Heilige Geest plaats voor Christus, en toen Christus ten hemel voer, maakte Christus plaats voor de Heilige Geest. In de bekering wordt ook geen andere lijn gevolgd. Eerst bereidt de Heilige Geest ons voor tot de aanschouwing van de geopenbaarde Christus, en heeft Christus zichzelf aan ons geopenbaard, dan vervolgt de Heilige Geest weer zijn werk in ons, totdat wij bij Christus zijn. Want de Heilige Geest was nog niet, omdat Jezus nog niet verheerlijkt was. Johannes wil zeggen: De Heilige Geest was nog niet gekomen, zoals Hij op Pinksteren kwam als de Parakleet, de Trooster, de Voorspreker, de Voorbidder, de Leermeester van alle goede werken in de gemeente. Voorzeker, deze persoonlijke komst des Heiligen Geestes is een grote heerlijkheid bij al de andere grote heerlijkheden, die ons in het Evangelie geopenbaard worden. God gaf ons zijn Zoon als zijn onuitsprekelijke gave, want in de Zoon hebben wij alles. Nu zou men menen dat God niets meer te geven had. Maar God is zo rijk, dat Hij in en door de Zoon ook nog de Heilige Geest geeft, en de Heilige Geest is zelf wederom een oneindigheid van Goddelijke gaven, zodat er voor Gods kinderen in alle eeuwigheid geen einde zijn zal aan het ontvangen van Goddelijke geschenken, het een nog heerlijker dan het andere. God is in zijn drie-eenheid een oneindigheid van onuitsprekelijke rijkdommen, en is daarmee voor ons, met ons, in ons. Wij worden, zo wij Christus toebehoren, door deze Volheid Gods aangegrepen, omvangen, doordrongen, bezield, onderwezen, geleid en bestuurd. De Vader geeft ons aan de Zoon, om ons te verlossen van zonde en dood, en de Zoon geeft ons aan de Heilige Geest, om ons heilig te maken en heilig te doen blijven in alle eeuwigheid. De Vader kastijdt ons, zo dikwijls wij opnieuw in zonde vervallen, de Zoon bidt voor ons, en de Heilige Geest vertroost ons, zalft de wonden, wast onze onreinheden van ons. De Heilige Geest doet in het geestelijke, wat de moeder in het natuurlijke doet. Wat doet de moeder? Zij voedt haar kind, en voedt het op; zij leert het lopen, zij leert het spreken, zij leert het lezen, zij leert het de Bijbel lezen. En dat vele kinderen thans zo weinig van de Bijbel weten, komt alleen daarvan, dat zij hem niet meer met hun moeder lezen, maar alléén, uit hoogmoed, omdat zij menen wijs genoeg te zijn, om de Bijbel uit zichzelf te kunnen verstaan. Wat noemen wij, Protestanten, toch de kerk een moeder? Zij is een Bruid. De Protestanten hebben verkeerd gedaan, met nog zo vele woorden van de Roomsen over te nemen.

Wie de kerk op aarde heeft tot zijn moeder, die moet daar noodzakelijk ook een vader hebben: de paus met zijn driedubbele kroon. Doch wie hebben hem die driedubbele kroon opgezet? Alleen zij, die de Heilige Geest hebben verworpen; zij hebben de liefde Gods, de liefde des Heiligen Geestes uitgestoten, en daarvoor de liefde van de moeder de kerk en van de vader de paus in de plaats gesteld. Is het wonder, dat Rome de heilige mannen en vrouwen, in wie de Heilige Geest was, heeft gemarteld en verbrand, omdat zij de moeder de kerk en de vader de paus niet konden liefhebben, maar als gruwelijke afgoderijen haatten met al de haat hunner ziel? De Heilige Geest is de liefde, de heilige liefde zelf, en de liefde is de band der volkomenheid. Zonder de liefde, die het heelal samenhoudt, valt alles uiteen. De Heilige Geest is de persoonlijke eenheid des Vaders en des Zoons. Waar toont in de Godheid de een persoon iets te willen of te doen, zonder de andere persoon? Wij zien in alles bij de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, één wezen, één wil, één werk. De Heilige Geest is de liefde, en wie Goddelijk lief heeft, heeft de Heilige Geest. Nu wordt de liefde bij ons in haar hoogste kracht vertegenwoordigd door de liefde der moeder. Wat zou een moeder zijn zonder liefde! De moederliefde is bij ons de innigste en tederste liefde, en daarom spreken wij van de liefde des Heiligen Geestes als van de liefde ener moeder. Omdat de Heilige Geest liefheeft als een moeder, kan Hij bedroefd worden, en kan Hij vertroosten. Efeziërs 4:30 Ac 9:31. Ook is het de Heilige Geest, die alles wat goed is, voortbrengt en vruchtbaar maakt. Wat al heerlijkheden hebben wij aan de Heilige Geest te danken! Vooreerst is de gehele schone zichtbare schepping de vrucht van zijn zweven over de wateren des afgronds. Ten andere is de geboorte van de eeuwige Zoon Gods als de Godmens op aarde de vrucht zijner overschaduwing van Maria, de uitverkoren zondares, haar stellende door zijn almachtige kracht tot de moeder des Heren. Ten derde hebben wij van de Heilige Geest de Schrift, het eeuwig blijvend woord van God, het enige licht in des mensen geestelijke doodsnacht, waarin de ongelovigen altijd blijven rondtasten, totdat zich de eeuwige doodsschaduwen over hen uitbreiden, doch waaruit de gelovigen uittreden, om in het licht van God te wandelen van de ene klaarheid tot de andere, totdat zij in de eeuwige heerlijkheid zijn. Ter oorzake van alle deze heerlijkheden wordt de Heilige Geest in de Schrift onder zeer veel liefelijke benamingen voorgesteld; doch zoals wij reeds opmerkten, niet de minst liefelijke zijner benamingen is die van Trooster. Waarover troost Hij ons? Over de afwezigheid van Christus. En waarmede troost Hij ons? Wederom met Christus, met zijn onzichtbare tegenwoordigheid in het midden zijner gemeente en met zijn toekomstige zichtbare wedervereniging met haar op aarde in heerlijkheid. De Heilige Geest troost de gelovigen door gedurig van Jezus te spreken, van Jezus in al zijn heerlijkheden, in alles wat Hij voor ons deed en leed. Hij herinnert ons onophoudelijk wat de Heere tot ons gezegd heeft; immers men kan een treurende en liefhebbende ziel niet anders troosten, dan door haar over niets anders te spreken dan over de geliefde. Velen dan uit de schare, deze rede horende, zeiden: Deze is waarlijk de profeet. Anderen zeiden: Deze is de Christus. Gij ziet aan deze onderscheiding de grove onwetendheid, waarin Israël gezonken was. Men kon de profetische, hogepriesterlijke en koninklijke waardigheid niet in de enige Messias samenvatten; men hield de profeet, door Mozes, en de Messias, door David voorspeld, voor tweeërlei personen. En anderen zeiden: zal dan de Christus uit Galilea komen? zegt de schrift niet, dat de Christus komen zal uit het zaad van David, en van de plaats Bethlehem, waar David was. Ook hier was wederom diepe onkunde de oorzaak van de twist. Zij beschouwden Jezus, die uit Galiléa kwam, ook als uit Galiléa afkomstig. Het geringste onderzoek had hen beter kunnen inlichten. Er werd dan tweedracht onder de schare om zijnentwil. Deze tweedracht over Jezus duurt voort tot op dit ogenblik, en zal wel niet eindigen, totdat Christus komt in zijn heerlijkheid, om aan alle verschil van mening over zijn persoon voor eeuwig een einde te maken. En sommigen van hen wilden Hem grijpen, maar niemand sloeg de handen aan Hem. Zoals het bij zulke pogingen meer gaat, velen drongen door het volk heen en naar Jezus toe, met het blijkbaar voornemen om zich van Hem meester te maken; doch als zij tot Jezus gekomen

waren, had niemand de moed de hand naar Hem uit te strekken. De dienaren dan kwamen tot de overpriesters en Farizeeën, en die zeiden tot hen: waarom hebt gij Hem niet gebracht? De overpriesters zelf hadden zeker wel gewanhoopt, om Jezus uit het midden des volks gevangen te kunnen wegleiden, nochtans wilden zij hiervan de schuld op hun dienaren leggen. Zij vroegen hun althans de reden hunner nalatigheid. De dienaars antwoordden: nooit heeft een mens alzo gesproken, gelijk deze mens. Zij schreven hun besluiteloosheid en het mislukken van hun zending toe aan Jezus onweerstaanbare zeggingskracht. En nu, de Heer, die de ziekten deed ophouden, kon ook wel kracht oefenen om de handen af te houden van zijn persoon. De dienaren beleden gulhartig voor hun meesters, ofschoon zij van deze hiervoor geen lof maar grote berisping te wachten hadden, dat zij door de welsprekendheid van Jezus ontwapend waren. Deze gerechtsdienaren, deze mannen uit het volk zeiden hiermee een woord, dat de geleerdsten onder ons hun niet kunnen verbeteren. Zij zagen tegelijk op hetgeen de Heer sprak, en op de wijze hoe Hij sprak. De waarheden, die de Heer verkondigde, troffen hun conscientiën, en zijn wijze van spreken hun verstand en gevoel. De Heer sprak meestal aforistisch, spreukmatig, zonder zich echter aan een bepaalde vorm of stijl te houden. Zijn wijze van spreken is nog iets anders, dan hetgeen men stijl noemt. De stijl is een kleur, en het licht heeft kleuren, maar het licht zelf is geen kleur, en Christus is het licht. De majesteit en heerlijkheid van des Heren woorden zijn voor de gelovigen nog heden zo onmiskenbaar Goddelijk en zo onweerstaanbaar overtuigend en schoon, dat zij zich over niets meer verwonderen, dan over de stompzinnigheid en ongevoeligheid der ongelovigen, die van dat alles niet alleen niets gewaar worden, maar die ook zelfs des Heren woorden met onverschilligheid, lichtzinnigheid, minachting, ja soms met spotternij kunnen en durven behandelen. Trouwens het ongeloof verdierlijkt de mens naar hart en geest, en laat hem ook van zijn verstand niets over dan de listigheid van de slang. Voorts was de welsprekendheid des Heren een geheel andere, dan die welke men meermalen met die naam bestempelt. Gewoonlijk noemt men die redenaar welsprekend, die aan een mooie stem een mooie voordracht paart, zonder het gehalte der denkbeelden in aanmerking te nemen. Doch er is een welsprekendheid voor het zinnelijk gehoor en een welsprekendheid voor het gelovige hart. Beiden kunnen gepaard zijn, en dan is er niets mooier te bedenken; doch de welsprekendheid, die enkel in fraaie vormen bestaat, is een kundige hoorder weinig waard, en de kansel geheel onwaardig. Onze Protestantse godsdienstoefening, die al het Roomse, al het zinnenstrelende op weinige uitzonderingen na, als der gemeente van Christus onwaardig, naar buiten heeft geworpen, heeft geen andere heerlijkheid dan de zuivere en krachtige verkondiging van het woord Gods, en het Godverheerlijkend gebed en gezang. Niets overtreft dan ook het geestelijk genot van de gelovige dan het horen ener predikatie, die uitstromende uit de fonteinen der levende wateren, instroomt in zijn hart, en zijn geestelijk leven verfrist en verkwikt, zodat hij zeggen moet: Bij deze dingen leeft men, en in dat alles is het leven van mijn geest, Jesaja 38:16. Doch er is daarentegen ook geen treuriger godsdienstoefening, dan waar de prediker of niet gelooft en dus dingen verkondigt waarvan men zeggen moet: "de dood is in de pot, de kinderen der profeten eten er niet van". 2 Koningen 4:40; of waar de prediker gelooft, maar spreekt met woorden zonder geest en leven. Een ieder Schriftgeleerde in het Koninkrijk der hemelen onderwezen, moet naar het woord des Heeren (Mattheus 13:52) zijn als een heer des huizes, die uit zijn schat nieuwe en oude dingen voortbrengt. Wie veel moet spreken moet veel voorraad hebben, en moet op tijd daarvoor zorgen. De hoorders komen, om naar hart en verstand gevoed en verkwikt te worden; men moet dus zorgen genoegzame spijzen en toespijzen te hebben voor allen. Hoe kan men die verkrijgen? Er zijn drie middelen voor: het gebed, de studie en de worsteling tegen de innerlijke en uitwendige verzoekingen. Voorts hebben wij om voorbeelden niet ver te gaan. Ook hierin moet de Heer ons het voorbeeld aller voorbeelden zijn. Zijn woorden waren enkel geest en leven. Werelden van geestelijke gedachten en krachten lagen er in. Hij sprak altijd in de hoogste innerlijke kracht en tegelijk met de hoogste uiterlijke eenvoudigheid. Het was alles bij Hem de heerlijkheid der Godheid én de eenvoudigheid der

natuur. Daarbij sprak Hij altijd met de hoogste kalmte en rust. De waarheid is uit haar aard kalm en rustig. Zij is zeker van haar zaak. En zijn wij nog niet kalm genoeg in haar verdediging, zo mogen wij wel toezien, of wij haar niet benadelen, in plaats van bevoordelen. Geweldoefening is het teken van onmacht op geestelijk gebied. De waarheid is als een rivier, die rustig en zacht voort stroomt en alles voor zich uitstoot, totdat zij haar einde bereikt heeft. Willen wij hiermee zeggen, dat er geen heftige gemoedsbewegingen in ons mogen zijn? Dat zij verre. Wij beweren integendeel, dat waar geen heftige gemoedsbewegingen zijn, geen krachtige verdediging der waarheid mogelijk is; doch wij bedoelen dat deze heftige gemoedsbewegingen moeten overwonnen zijn, en alleen in de kracht, niet in de hartstochtelijkheid onzer woorden moeten kenbaar worden. De stroom, die een rusteloze krachtige gang zal kunnen hebben tot de einde toe, moet uit de hoogte afstorten, en deze afstorting geschiedt niet zelden met de heftigste bewegingen; doch zolang deze heftige bewegingen plaats vinden, is hij misschien een donderende waterval, maar nog geen statige rivier, die schepen op haar rug en ontelbare levens in haar schoot draagt. De Farizeeën dan antwoordden hun: zijt ook gijlieden verleid? Nog altijd meent het ongeloof recht te hebben om te heersen, en scheldt allen, die geloven, als misleiden en verleiden. Trouwens het ongeloof is de hoogmoed van het verstand, en niet zelden ook van het hart. Heeft iemand uit de oversten in Hem geloofd, of uit de Farizeeën? Hier ziet gij weer de trots der valse geleerden. Zij menen het verstand in pacht te hebben, en dat de wijsheid met hen zal uitsterven. Zij weten niet dat zij voor God en zijn engelen en voor alle de gelovigen niet anders zijn dan diep onwetenden in de dingen Gods. Maar deze schare, die de wet niet weet, is vervloekt. Hier ziet gij de boosheid van hun hart. Er staat geschreven, dat het niet doen van de wet, vervloekt maakt, maar zij veranderen dit in het niet weten der wet. Hun heiligheid is dus, zo als iemand zeer juist heeft gezegd, een weet- heiligheid. Doch waarom heeft nu, over het geheel genomen, wel het volk, en hebben niet de groten en geleerden behagen in de prediking van de waarachtige Christus? Omdat het volk niet door de glans der wereld of der wetenschap verblind is, en de anderen dat wel zijn. De grote wereld heeft alleen achting en eerbied voor wereldse grootheid en hoogheid, maar de gemene man staat er wel over verbaasd, en heeft er misschien ontzag, maar geen achting en nog veel minder eerbied voor; deze geeft hij alleen aan zaken, die zijn verstand treffen en zijn hart goed doen. De beste proef hiervan is deze: Laat een begaafd volksredenaar, zo als een Wesley of een Whitefield, op de openbare straat een predikatie houden, gij zult de rijken en geleerden hem zien vermijden, want deze horen alleen in de kerk naar de preek, maar het volk zal zich rondom hem verzamelen, want dat wil ook wel naar een preek horen op de straat. Nochtans hadden de genoemde mannen en hebben nog heden de zogenaamde predikers op de openbare weg, ook wel een enkele rijke en geleerde tot toehoorder, doch deze zijn dan klein geworden voor zichzelf en voor God. Nicodemus zei tot hen (welke des nachts tot Hem gekomen was, zijnde één uit hen). Een liefelijke verrassing, dat wij juist hier wederom Nicodemus ontmoeten. De Heer zag hem dus ook op dit feest in het midden zijner ambtsbroederen staan. Oordeelt ook onze wet de mens, tenzij dat zij eerst van hem gehoord heeft en verstaat, wat hij doet? Zij hadden van het niet weten der wet gesproken. Nicodemus beroept zich nu op de wet, en vraagt of zij niet ook eist dat men vooraf weet, wat er gezegd wordt, alvorens een oordeel te vellen? Zij antwoordden en zeiden tot hem: zijt gij ook uit Galilea? Als de ambtgenoten in opvattingen verschillen, dan is het op zijn allerergst. Dan zegt de meerderheid tot de minderheid: "Hoe, gij ook? Behoort gij tot ons, en zijt gij óók nog zo dom? Zo ja, dan zijt gij ook uit Galiléa, dan behoort.. gij ook tot het domme volk. " Onderzoek en zie, dat uit Galiléa geen profeet opgestaan is. "En Jona was uit Galiléa," kon Nicodemus hun geantwoord hebben. Doch het boek der Koningen staat niet ieder zo dadelijk klaar voor de gedachten. Wie weet het niet, dat men op een aan ons gedane vraag meestal eerst een kwart uur daarna het juiste antwoord gereed heeft; maar dan is het te laat. Doch het eigenaardige der onbeschaamdheid van het ongeloof is, dat het iemand niet zelden de grofste leugens naar het hoofd werpt met een stoutmoedigheid, alsof zij de onlochenbaarste waarheden waren. De

bescheidenheid des geloofs daarentegen durft niet zo terstond en stoutweg tegenspreken, omdat het altijd vreest iets te zullen beweren, dat het niet volkomen kan bewijzen; doch daarna gaat het in stilte de beweringen van het ongeloof onderzoeken en beproeven, en stelt het ze als onwaarheden in het licht. En een ieder ging heen naar zijn huis. Ieder ging naar zijn eigen huis, met zijn eigen hart en eigen mening. Zo gaat het ook nog heden, en zo zal ook eenmaal ieder in de eeuwigheid naar zijn eigen plaats gaan. Maar Jezus ging naar de Olijfberg. Het was nu avond geworden, en terwijl ieder naar zijn huis ging, ging Jezus buiten Jeruzalem naar de Olijfberg, en misschien ook wel naar het huis van Lazarus, Martha en Maria, dat niet ver van daar gelegen was. De Heer wilde door zijn nachtelijk verblijf in Jeruzalem geen aanleiding geven tot vernieuwde aanslagen op zijn leven.

8:2 De Heer en de overspelige vrouw.

En des morgens vroeg kwam Hij wederom in de tempel. Wij zien bij de Heer een doorgaande bevestiging van zijn eerste woord: "dat Hij zijn moest in de dingen zijns Vaders." En al het volk kwam tot Hem, en neergezeten zijnde, leerde Hij hen. De Heer bleef niet staan. Het was en is nog de gewoonte der rabbijnen, om zittende te onderwijzen. En de schriftgeleerden en de Farizeeën brachten tot Hem een vrouw in overspel gegrepen. Men ziet uit dit voorbeeld, tot welk een diepte van zedeloosheid en onbeschaamdheid deze mensen gezonken waren, dat zij zich niet ontzagen, om in de vroegte van de morgen aan deze heilige plaats, al was het ook de voorhof des tempels, voor het oog van Jezus en van al het volk zulk een beschuldigde te stellen. Trouwens voor het ongeloof en de haat zijn geen middelen te laag. En haar gesteld hebbende in het midden, zeiden zij tot Hem: Meester! Deze vrouw is op de daad zelf gegrepen, overspel begaande. Zij zelf brachten deze vrouw, zo moeten dan ook zij zelf gerekend worden de bespieders en gevangennemers van deze vrouw te zijn. Welk een werk voor Israël's aanzienlijken en edelen! En Mozes heeft ons in de wet geboden, dat dezulken gestenigd zullen worden. Gij dan, wat zegt gij? Gij ziet de list dezer mannen. Zij geven Jezus schijnbaar de eer om Hem naast Mozes te stellen, doch met het oogmerk om het volk te overtuigen, dat Jezus tegenover Mozes stond, en dus zijn tegendeel, zijn bestrijder, zijn vijand was. Nu, de Here Jezus was ook het tegendeel van Mozes, maar op een geheel andere wijze, dan zij het wilden doen blijken. Jezus was de vergever der zonde, voor welke Mozes de dood eiste. En dit zeiden zij, Hem verzoekende, opdat zij iets hadden om Hem te beschuldigen. Zij wisten wel, dat Jezus zich in dat geval tegenover Mozes stellen zou, want zij hadden genoeg van de Heer gezien, om te weten dat Hij geen tweede Mozes was, maar integendeel de man, die voor niemand een hard woord had dan voor hen, de ijverigste der ijveraren voor de wet van Mozes. En nu meenden zij een strik rondom Jezus gelegd te hebben, waaraan Hij onmogelijk kon ontkomen. Maar Jezus neerbukkende, schreef met de vinger in de aarde. Wij moeten ons gedurig weer opnieuw verwonderen over de wijsheid, waarmee de Heer telkens de Hem op nieuw gespannen strikken ontgaat. De Heer had deze beschuldigers eenvoudig kunnen zeggen, wat Hij op een andere tijd tot een ander zei: "Wie heeft mij tot rechter over deze vrouw gesteld?" Doch gij voelt, dat Hij zich tegenover de oversten zijns volks, door zulk een gezegde van zijn Messias- waardigheid zou ontdaan hebben. Doch de Heer heeft duizenden wegen ter zijner beschikking, om de listen zijner vijanden te verijdelen. Hij nam ditmaal de houding aan van iemand, die zich met een gevoerd wordende twist niet wil inlaten, en inmiddels een ander werk ter hand neemt. Doch gij voelt dat het werk, hetwelk door Jezus ter hand genomen werd, tegelijk de hoogste betekenis hebben moet; want zo onmogelijk het is, dat God een enkel sneeuwvlokje kan laten vallen, zonder dat het een bepaald figuurtje heeft, dat het werk zijner handen waardig is, zo kon ook Christus geen enkel woord spreken, of een enkele daad doen, zonder een bepaald zijner waardig doel. Tweemaal schreef de Heer in de aarde, of in het stof van de vloer des tempels, en twee redenen voor dat schrijven bieden zich uit het verband van hetgeen volgt, vanzelf aan. Vooreerst wees het schrijven des Heren rechtstreeks heen naar God, de eigenlijke Wetgever, die oorspronkelijk met eigen vinger de tafelen der wet beschreven en ze aan Mozes gegeven had. Welnu, dezelfde die de wet toen schreef, schreef ook nu voor hun ogen. Hij, de Heer der heerlijkheid, was God geopenbaard in het vlees, de Wetgever, die boven de wet verheven, van de wet ontslaan en de zonden vergeven, èn die haar eisen in al haar gestrengheid toepassen kon. Ten anderen wees het schrijven des Heren heen naar Jeremia 17:13,14, alwaar wij lezen: O Here, Israëls verwachting! Allen die U verlaten zullen beschaamd worden, en die van Mij afwijken zullen in de aarde geschreven worden, want zij verlaten de Heer, de springader des levenden waters. Genees mij, Heer! zo zal ik genezen worden. Behoud mij, zo zal ik behouden worden, want Gij zijt mijn lof. Wij zien dit alles onmiddellijk en tastbaar vervuld. En als zij Hem bleven vragen, richtte Hij zich op en zeide tot hen: Die van ulieden zonder zonde is, werpe eerst de steen op haar. Gij ziet hier de handhaving der wet door de Wetgever zelf.

Immers alleen deze kan ook de beschuldigers voor de wet stellen. Jezus begon niet met de beschuldigde, maar met de beschuldigers, en wel op een wijze, zoals alleen de alwetende Hartenkenner doen kan. Gij weet dat op de beschuldiger de verplichting lag, om als getuige van de begane misdaad, de veroordeelde met de eerste steen te treffen. Dit was een uitnemend wijze instelling, want op deze wijze werd een valse beschuldiging een feitelijke medeplichtigheid aan de dood eens onschuldige. Van dat vereiste maakte nu de Heer gebruik, en zei er mee: "Wie zich niet des doods schuldig bevindt, gelijk deze vrouw, die werpt de eerste steen op haar en dode haar." Zulk een eis kan alleen de hemelse Rechter doen. Wat zoudt gij zeggen van een aards rechter, die tot een beschuldiger zei: "Indien gij zelf niet zonder enige overtreding, hoe ook genaamd zijt, hebt gij geen recht dezen mens over enige misdaad aan te klagen?" Alsdan zou immers geen enkele misdaad door enig mens onder de strafwet vallen. Doch hier was de zaak geheel anders. De Heer zag in het hart van alle deze beschuldigers, en zag hun consciëntie bezwaard met een menigte zonden, die hen even doodschuldig voor God en de wet stelden, als het overspel deze vrouw deed. En daarom zei Jezus tot hen zo veel als "Wie uwer geen zonde gedaan heeft, der doodstraf waardig, begint met het doodvonnis aan haar te voltrekken." En wederom neerbukkende, schreef Hij in de aarde. De Heer wist welke uitwerking zijn Woord zou teweeg brengen, en tot die uitwerking gaf Hij de gelegenheid; door zich op nieuw van hen af te keren, en andermaal in de aarde, of zo de voorhof bevloerd was, in het stof of het zand van de vloer te schrijven. Maar zij, dit horende, en van hun geweten overtuigd zijnde, gingen uit, de een na de ander, beginnende van de eerste tot de laatste. Deze laatste trek kenmerkt deze lieden geheel en al; zelfs de zedelijk geheel bedorven mensen nemen jegens elkander de gewone beleefdheden, de wetten der uiterlijke wellevendheid en welvoeglijkheid in acht. Is dit niet in de grote wereld nog heden het geval? Gaan daar niet nog heden meestal de manieren vóór de zeden? En Jezus werd alleen gelaten. Zien wij hier niet de vervulling van Jesaja 11:3-4: Zijn rieken zal zijn in de vreze des Heren, en Hij zal naar het gezicht zijner ogen niet richten: Hij zal ook naar het gehoor zijner oren niet bestraffen; maar Hij zal de armen met gerechtigheid richten en de zachtmoedigen des lands met zachtmoedigheid bestraffen; doch Hij zal de aarde slaan met de roede zijns monds, en met de adem zijner lippen zal Hij de goddelozen doden. En de vrouw in het midden staande. In het midden van de kring, waar haar beschuldigers voor Jezus stonden. En Jezus zich oprichtende, en niemand ziende dan de vrouw, zei tot haar: vrouw! Waar zijn deze uw beschuldigers? Heeft niemand u veroordeeld? Met welk een volstrekte Goddelijke wijsheid behandelde de Heer geheel deze zaak. Het was een dergelijke rechtspleging, als de bekende van Salomo, en boven deze laatste verheven. Want Salomo kende de inspraak der natuur, de Heer nog daarenboven de inspraak van het geweten, de geheime zonden van het hart. En zij zeide: niemand Here! Door heen te gaan, hadden de beschuldigers van hun eis afgezien, natuurlijk stilzwijgend. Hiermee was de beschikking over haar aan de Heer overgelaten. En hoe zal het haar nu gaan bij die opperste Rechter, die harten en nieren beproeft, en die Wetgever, die zelf de heiligheid der heiligheden, de heiligheid der wet in dit zelfde ogenblik getoond heeft in al haar kracht te handhaven? Zal Hij haar het eeuwig oordeel aankondigen? Nee, Christus de Heer is geen Mozes, maar Hij is de Aanbrenger der genade, de Vergever der zonden van allen, die van schuld overtuigd, voor Hem blijven staan, om zich aan de uitspraak van zijn mond te onderwerpen. En Jezus zeide tot haar: zo veroordeel Ik u ook niet. Welk een gelijkstelling! "Omdat uw beschuldigers u niet veroordeeld hebben, door overtuiging van eigen doodschuldigheid, veroordeel Ik, die geen zonde heb, u ook niet." Doch welke een uitkomst voor deze vrouw! zij had zo-even gehoord, dat zij volgens de wet moest gestenigd worden, doch nu voor Jezus gesteld werd, om door Hem gevonnist te worden. Haar beschuldigers zijn heengegaan en met hen het vonnis der steniging. Nu is het van Jezus alleen, dat haar lot afhangt, en Hij zegt: Ik veroordeel u ook niet. Ga heen, en zondig niet meer. Genade zou uitgestort zijn op zijn lippen, maar gerechtigheid zou de gordel zijner lendenen zijn; en, wij hoorden het zo-even, Hij zou de armen met gerechtigheid richten.

De zonde wordt vergeven, maar opdat de gerechtigheid in haar plaats komt. Op de rechtvaardigmaking volgt de heiligmaking, gelijk de vrucht uit het zaad. Daarom is het geloof, dat ons niet heiligt, dat ons hart niet reinigt van dode, onvruchtbare, zondige gedachten, woorden en werken, onmogelijk het ware, door de Heilige Geest in ons gewerkt geloof. Men onderscheidt echter aan de andere kant heiligmaking en heiligheid; alleen Christus was de Heilige ook op aarde; wij kunnen hier niet anders kennen dan een voortgezette heiligmaking, doch deze moeten wij dan ook kennen. Het tegendeel zou enkel bewijzen, dat de Heilige Geest nog niet in ons woont en werkt, en wij dus de Heer nog niet toebehoren.

8:12 De Heer en het volk met de Farizeeën, in gesprek over zijn persoon en zending, als het Licht der wereld Jezus dan sprak wederom tot hen.
Waarschijnlijk niet onmiddellijk na het gebeurde met de overspelige vrouw, maar later op de dag. Wij lezen bij Johannes, in het midden van het volgende gesprek (Johannes 8:20), dat Jezus het gehouden heeft bij de schatkist, lerende in de tempel, dat kennelijk naar een andere gelegenheid dan de zo-even vermelde heen wijst. Uit Markus 12:41 worden wij onderricht, dat er tegenover de schatkist een zitplaats was, waarschijnlijk was dit dus des Heren gewone leerplaats. Ook stond de schatkist denkelijk niet in het midden des tempels, maar aan één der in- en uitgangen, waardoor de Heer zich, bij te grote aandrang des volks, spoedig uit de tempel kon verwijderen. Zeggende: Ik ben het Licht der wereld. Reeds hier maakt de Heer een overgang tot hetgeen Hij straks, door de genezing van de blindgeborene, feitelijk zou bewijzen, waarheid te zijn. De Heer verklaart zich in zedelijke en geestelijke zin te zijn, wat de zon is in natuurlijke zin: het enig licht voor allen. Dit is nu zo klaar voor het geloof, als het bestaan der zon klaar is voor het oog. Wie zien kan, heeft geen verder bewijs nodig. De zon heeft geen tweede zon nodig om haar te doen zien, want zij zelf laat zich door haar eigen licht genoegzaam zien aan het oog van de ziende. Zo ook Christus. Wie gelooft, ziet in Hem het licht der wereld, heerlijk en schitterend; wie in Hem het licht der wereld niet ziet, is blind voor ziel en geest; dit zullen wij straks de Heer zelf horen zeggen, Johannes 9:39. Die Mij volgt, zal in de duisternis niet wandelen, maar zal het licht des levens hebben. De woorden des Heren te horen is niet genoeg, zij moeten gehoorzaamd worden. De gehoorzaamheid des geloofs is het volgen van Jezus, waar Hij ons wil leiden. Alleen achter Hem wandelen wij niet langer in de duisternis, maar in het eeuwige licht of het licht der eeuwigheid. De Farizeeën dan zeiden tot Hem: Gij getuigt van uzelf, Uw getuigenis is niet waarachtig. Zij maken gebruik van het woord, dat de Heer zelf bij een vroegere gelegenheid (Johannes 5:31) gezegd had: Indien Ik van mij zelf getuig, mijn getuigenis is niet waarachtig. Er is een ander die van Mij getuigt. Het gebeurt meermalen, dat men onze eigen woorden tegen ons zelf keert, niet bedenkende dat men vrijwillig afstand kan doen van aanspraken, die men rechtens kan doen gelden. Zo was het ook nu met de Heer. Jezus antwoordde en zeide tot hen: Hoewel Ik van Mij zelf getuig, zo is nochtans mijn getuigenis waarachtig, want ik weet, vanwaar Ik gekomen ben en waar Ik heenga. Hier beroept zich de Heer op zijn Goddelijk Zoonschap, en uit kracht hiervan kon Hij ook van zich zelf een waarachtig getuigenis geven. Toen Hij tot hen gezegd had: Indien ik van Mij zelf getuig, mijn getuigenis is niet waarachtig, had Hij tot hen gesproken als iemand, die bij hen niet meer gold dan een bloot mens, zoals de Heer dan ook zelf nu tot hen zegt in de onmiddellijk volgende woorden. Maar gijlieden weet niet, van waar ik kom en waar ik heenga. De Heer spreekt van weten, niet van geloven. Er is geen onschriftuurlijker opvatting, dan van dezulken, die altijd zeggen: "dat de Heer geloofde," terwijl Hij zelf nooit spreekt van zijn geloven, maar van zijn weten. Een geloof als het onze, aan hetwelk geen kennen voorafging, en dat enkel bestaat in het aannemen van Gods getuigenis in zijn woord, kan onmogelijk vallen in een persoon, die zeggen kon "dat Hij heerlijkheid had bij de Vader, eer de wereld was, en dat Hij getuigde hetgeen Hij gezien en gehoord had." Alleen het blijven in de gemeenschap met de Vader, ook in de zwakheid zijner menselijke natuur, gelijk Hij in zijn Godsgestalte in gemeenschap met de Vader was, is zijn biddend werkend leven op aarde. Des Vaders wil te doen in de menselijke natuur als de ware mens, als de mens zonder zonde, op de Vader volkomen te vertrouwen en Hem te gehoorzamen tot in de dood, ja tot de dood des kruises, en daarmede tot zonde en vloek gemaakt te worden, ziedaar de arbeid zijner ziel, waarop Hij de behoudenis onzer zielen tot loon ontvangen heeft welke de Heer der heerlijkheid alleen waardig is, Jesaja 53:11. De Heer kende zijn uitgaan van de Vaderen zijn heengaan tot de Vader zo volkomen klaar, als wij weten (niet geloven) dat wij geboren zijn en sterven zullen, en daarvan kenden zij, tot wie Jezus sprak, niets, en zij geloofden het ook niet; en daarom had Jezus ook vroeger zijn eigen getuigenis niet willen laten gelden, maar thans doet Hij het, omdat men,

hetgeen Hij van zich zelf zegt, voor onwaar verklaart. Nochtans laat Hij zijn eigen getuigenis niet gelden, zonder dit ook nu, gelijk altijd, met dat des Vaders en des Heiligen Geestes te verenigen. Gij oordeelt naar het vlees. "Naar hetgeen voor ogen is, naar hetgeen binnen uw zinnelijke voorstellingen valt." Ik oordeel niemand. De Heer gebruikt doorgaans het woord oordelen in de zin van een beslissende uitspraak doen, van vonnis te vellen. Wij nemen bij de Heer een volstrektheid van uitdrukking waar, die evenredig is aan de volstrektheid zijner God-menselijke persoonlijkheid. De Heer spreekt hoogst zeldzaam in een minder gestrenge, meestal in de uiterst gestrenge zin des woords. En nu heeft de Heer meermalen getoond, dat Hij geen vonnis uitspreken wilde, zelfs niet daar, waar het van Hem gevraagd werd, zoals nog kort geleden bij de overspelige vrouw. En indien Ik ook oordeel, mijn oordeel is waarachtig, want Ik ben niet alleen, maar Ik en de Vader, die Mij gezonden heeft. Indien de Heer een oordeel wilde uitspreken, zo zou Hij daartoe het volle recht hebben, en zijn oordeel zou volkomen juist zijn; want stond Hij als één zichtbare persoon voor hun ogen, eigenlijk was Hij een tweeheid. Wij zien hier, dat wij gewoonlijk de betuiging van de Heer, dat Hij door de Vader gezonden was, veel flauwer opvatten, dan de bedoeling van de Heer meebrengt. De zending des Zoons door de Vader is bij de Heer zelf niets minder dan zijn uitgang uit de Vader, uit Hem dus, die in eeuwige oneindigheid boven al het geschapene is, én de nederdaling in de wereld, in het geschapene. Wij beschouwen deze zending gewoonlijk als die van een gezant door een koning; doch zulk een zending is alleen van toepassing op de knechten Gods, Mozes en de profeten, niet op de Zoon. Zijn zending is zo veel hoger als zijn persoon hoger is. "Het Woord was bij God, en God was het Woord, en het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond," zie daar de wijze, hoe de Vader de Zoon gezonden heeft. Er is ook in uw wet geschreven, dat het getuigenis van twee mensen waarachtig is. Ik ben het, die van Mij zelf getuig, en de Vader die Mij gezonden heeft, getuigt van Mij. De Heer zegt hier: indien reeds het getuigenis van twee mensen voldoende is voor de wet, om een zaak tot waarheid te maken, hoe veel te meer zal dan het getuigenis van God de Vader en van de Zoon van God tot dat einde voldoende moeten gerekend worden? De Vader getuigde mede met de Zoon, door de wonderen die Christus deed, en wij vatten ook hier wederom de wonderwerken des Heren in een te flauwe en daarmede ongepaste en onware zin op, door de Heer een wondergave toe te kennen. Bij de Heer zelf was het doen van wonderen: de inwoning des Vaders in Hem. Gelooft gij niet, zei Hij tot Fillipus, dat Ik in de Vader ben, en de Vader in Mij is? De woorden die Ik tot ulieden spreek, spreek Ik van Mijzelf niet (de Vader spreekt ze in Mij); maar ook de Vader, die in Mij blijft, zelf doet de werken. Hier en ten allen tijde beroept zich de Heer op de gemeenschap des Vaders met Hem en zijn gemeenschap met de Vader, als de enig mogelijke en wezenlijke oplossing van alles, wat Hij zegt en doet; en inderdaad, zonder de eenswezenheid van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest is er aan niets in de Schrift, ten opzichte onzer behoudenis, een redelijke zin te geven, maar blijven ons alle haar waarheden onoplosbare geheimen, waarover wij kunnen denken en redeneren, doch waaraan wij, juist omdat wij ze niet verstaan, eigenlijk voor ons hart en leven voor hier en hiernamaals niets hebben. Immers, waar de oplossing ener zaak ontbreekt, ontbreekt alles, en toch zo ver gaat de verblinding van duizenden. dat zij liever in het donker rondtasten, dan het licht gebruiken, dat God hun gegeven heeft. Zij dan zeiden tot Hem: Waar is uw Vader? Indien de Heer gezegd had: God heeft Mij gezonden, God is met Mij, zij zouden Hem verstaan, en althans niet gespot hebben; doch de Heer noemde slechts tweemaal in zijn leven, in zeer buitengewone omstandigheden en om zeer buitengewone redenen, (op het kruis en na zijn opstanding aan Maria) God zijn God. Overigens noemde Hij God altijd bij de naam, die Hem als Zoon alleen voegde, bij die van Vader. Daarom moeten wij, (wij herhalen het ook hier) niet doen, zoals velen doen, die gedurig spreken van de gehoorzaamheid aan, de liefde tot, ja zelfs van het geloof van Jezus in God. Men stelt de Zoon altijd, gelijk Hij zelf deed, gedurig in betrekking tot de Vader. Jezus antwoordde: Gij kent nog Mij, noch mijn Vader, indien gij Mij gekend had, zo zou gij ook mijn Vader gekend hebben. Zo wordt dan de Vader

gekend uit de Zoon, en heeft hij, die Jezus niet heeft als de Zoon, ook God niet als de Vader, 1 Johannes 2:23. Deze woorden sprak Jezus bij de schatkist, lerende in de tempel, en niemand greep Hem, want zijn ure was nog niet gekomen. Johannes wijst nauwkeurig de plaats aan, waar Jezus gedurende dit gesprek gezeten was. Johannes was er zelf bij geweest, en vertegenwoordigde zich bij het neerschrijven van deze woorden geheel het gebeurde, alsof het pas geschied was. Wij zien aan de ene zijde, hoe de Heer gedurende zijn verblijf te Jeruzalem in gedurig levensgevaar was, en aan de andere zijde, hoe kalm Hij in het midden dezer vijandelijke aanslagen neerzat op zijn gewone plaats, om het volk te leren. Trouwens, Hij heerste nu, gelijk altijd, in het midden zijner vijanden. Jezus dan zeide wederom tot hen: Ik ga heen, en gij zult Mij zoeken, en in uw zonden zult gij sterven. Kan er sterker uitspraak voor des Heren Godheid zijn? Door Hem, de Messias te verwerpen, terwijl Hij bij hen tegenwoordig was, zouden zij Hem zoeken, als Hij zou heengegaan zijn, en niet vinden, maar in hun zonden sterven. Kan zo iets gezegd worden dan alleen door God, door God geopenbaard in het vlees? Waar Ik heenga, kunt gij niet komen. Hij zou tot de Vader gaan, en niemand komt tot de Vader, dan door Hem; gevolgelijk zouden zij, door Hem, de Christus te verwerpen, onmogelijk tot God kunnen komen. Is er alleen door Christus behoudenis, dan is er buiten Christus geen behoudenis. Op deze waarheid rust geheel het Evangelie; laten wij deze waarheid los, zo vallen alle andere evangelische waarheden. Hierin ligt dan ook de enige kracht der Evangelie-prediking. Is Christus de enige Zaligmaker van zondaren, dan moet Hij ook als zodanig onophoudelijk de zondaren worden gepredikt. Dit niet te doen, is verraad plegen jegens God en de naaste. Deze waarheid is ook de enige kracht onzer zending; want als er buiten Christus nog behoudenis is, waartoe dan onze zendelingen aan duizend doden bloot te stellen, door hen de Christus te doen brengen tot de heidenen? Doch nu er geen andere naam onder den hemel gegeven is, door welke wij kunnen zalig worden, dan de naam van Hem, die gezegd heeft: Gaat heen in de gehele wereld, predikt het Evangelie aan alle creaturen. Wie geloofd (wie in Mij geloofd) zal hebben (Handelingen 26:18) en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden, nu roepen wij het elkander en de gehele wereld toe: "Wordt behouden van dit verkeerd geslacht, dat in zijn zonden wil voortleven en sterven." De Joden dan zeiden: zal Hij ook zichzelf doden, omdat Hij zegt: waar Ik heenga, kunt gij niet komen. De zelfmoordenaar gaat naar zijn eigen plaats, Handelingen 1:25. Hij wordt niet vergaderd tot zijn volk, als dezulken, die tot het volk Gods behoren; en nu meenden de Joden voor zich, dat zij als Abrahams kinderen, tot het volk Gods behoorden, en bij hun sterven zalig werden; een noodlottige waan, waarin nog zo vele mensen delen, die menen dat zij onmogelijk kunnen verloren gaan, omdat zij mensen zijn. Zij vergeten dat God wel aan alle mensen zonder onderscheid deze wereld met al haar goederen geeft, maar de hemel en de nieuwe aarde alleen aan zijn kinderen. En Hij zei tot hen: Gij zijt van beneden, IK ben van boven; Gij zijt uit deze wereld, Ik ben niet van deze wereld. Een gewichtige onderscheiding, geheel inlopende tegen de gewone gedachte der mensen, dat zij als mensen kinderen Gods zijn. Nee, (zegt de Heer) gij zijt voortgebracht uit de aardse natuur, en Ik ben uit God, en in deze aardse natuur afgedaald. Dat woord werpt tevens een licht op de betuiging des Heren aan Pilatus: Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld. Dat wil zeggen: Het is niet uit de mens, maar uit God; doch daarom betrekt het zich wel deugdelijk tot de aarde. Ik heb u dan gezegd, dat gij in uw zonden zult sterven. In uw zonden. Nadat de Here Jezus in de wereld is gekomen, kunnen wij niet meer zeggen, dat wij aan onze zonden sterven; want nu is de zonde niet meer te beschouwen als een dodelijke ziekte, maar als een ziekte, in welke wij alleen sterven, omdat wij geen gebruik maken van het onfeilbaar middel tot redding: het geloof in Christus. Want indien gij niet gelooft, dat Ik die ben, gij zult in uw zonden sterven. De Heer verklaart dus uitdrukkelijk, dat het al of niet sterven in de zonden, af hangt van het al of niet erkennen van zijn Goddelijke persoonlijkheid en zending. Mochten de verwerpers der Schrift, de ongelovigen, dat bedenken. Niet in het geloof te zijn, is in zijn zonden te zijn, en buiten het eeuwige leven. Het geloof is het leven uit God, uit

zijn woord, uit zijn liefde, uit zijn genade, uit zijn Christus door de Heilige Geest; hoe zou er buiten het geloof nog zaligheid mogelijk zijn? Zij zeiden dan tot Hem: Wie zijt Gij? Een vraag voor de honderdste maal beantwoord, wordt niet meer beantwoord, dan met terugwijzing naar vroegere antwoorden. En Jezus zei tot hen: Wat is van de beginne u ook zeg. "Wat Ik niet opgehouden heb u van het begin af te zeggen." Ik heb vele dingen van u te zeggen en te oordelen. De Heer keert nu het woord tegen Hem om, en plaatst het tegen henzelf. Hij kon hen, zo Hij wilde, aanklagen over veel, waaraan zij zich tegen Hem schuldig maakten, doch Hij wilde dat niet. Maar die Mij gezonden heeft, is waarachtig. "Wilt gij mijn Goddelijke persoonlijkheid niet erkennen, erkent dan ten minste de goddelijkheid mijner zending." En de dingen, die Ik van Hem gehoord heb, dezelfde spreek Ik tot de wereld. "Ik ben de getrouwe overbrenger van de woorden Gods. Waarom Mij dan niet als zodanig althans erkend ?" Zij verstonden niet, dat Hij hun van de Vader sprak. Zij begrepen niet dat Hij van God sprak als van zijn Vader, in wie Hij was en die in Hem was, en zo begrijpen Hem nog heden velen niet. Jezus dan zei tot hen: Wanneer gij de Zoon des mensen zult verhoogd hebben, dan zult gij verstaan, dat ik die ben. "Wanneer gij door Mij te kruisigen, Mij in mijn heerlijkheid doet ingaan, zult gij door de verwoesting van uw stad en tempel ondervinden, dat Ik werkelijk die persoon ben, die Ik u gezegd heb te zijn." En dat Ik van Mij zelf niets doe; maar deze dingen spreek Ik, gelijk mijn Vader mij geleerd heeft. "Gij beschouwt Mij alleen als mens, maar als zodanig wil Ik niet door u beschouwd zijn; als gewoon mens ben Ik niets voor u; alleen als Godmens ben Ik uw Messias, en kom Ik tot u. God is in Mij als zijn Zoon; Hij is mijn Vader." En die Mij gezonden heeft, is met Mij. "Zoals God met zijn eengeboren, eeuwige Zoon zijn kan: geheel en volkomen." De Vader heeft Mij niet alleen gelaten, want Ik doe altijd wat Hem behagelijk is. "De eenswezensheid van de Vader en Mij heeft niet opgehouden, omdat ook in mijn mensheid de eenswillendheid niet ophoudt." Als Hij deze dingen sprak, geloofden velen in Hem. Zij gaven dit waarschijnlijk te kennen, door zich van de menigte des volks af te zonderen, en zich aan de zijde van Jezus te plaatsen, of misschien mondeling te betuigen dat zij geloofden. Jezus dan zeide tot de Joden, die in Hem geloofden: Indien gij in mijn woord blijft, zo zijt gij waarlijk mijn discipelen, en zult de waarheid verstaan. De Heer wil niet, dat men alvorens men tot Hem komt, de waarheid ten volle verstaat, maar dat men zijn discipel wordt. En wat doet nu een discipel? Hij spreekt met zijn meester, en zijn meester spreekt met hem, en zo leert de discipel van de meester de waarheid verstaan, en bij het woord van de meester blijvende, ziet hij zich onderricht en verlicht en vrijgemaakt naar verstand en gemoed van alle onwaarheid en ongerechtigheid, waarin de ongelovigen gevangen en gebonden zijn. Dat Christus dan tot ons spreekt als tot zijn discipelen, door zijn woord, en wij tot Christus door het gebed, en de Heilige Geest zal ons onfeilbaar in alle waarheid leiden. En de waarheid zal u vrij maken. Ook van het romeinse juk, want waar een volk innerlijk vrij wordt, kan het uitwendige juk onmogelijk blijven. Zij antwoordden Hem: Wij zijn Abrahams zaad en hebben nooit iemand gediend; Hoe zegt Gij dan: gij zult vrij worden? Hier spreekt alleen de volkstrots der Joden; want hoe ontelbare malen hadden zij niet het juk van vreemde overheersing gedragen, en waren zij ook thans niet onder het ijzeren romeinse juk? Nochtans spraken zij in een ander opzicht de waarheid. Zij bedoelden: wij hebben nooit iemand dan gedwongen gediend; wij zijn geen geboren volk van slaven, zoals de meeste heidense volken waren, die door de overheersing der wereldveroveraars met de wereld-monarchieën waren vereenzelvigd. Israël was ook in dit opzicht een geboren vrij volk uit de vrije vrouw, de andere volken waren, als Ismaël, uit de dienstmaagd. De Here Jezus laat dan ook thans de staatkundige vrijheid, ofschoon nog slechts denkbeeldig bestaande, aan haar plaats en onbetwist, en bepaalt zich tot de zedelijke vrijheid. Jezus antwoordde hun: Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u, een ieder, die de zonde doet, is een dienstknecht der zonde. Er is een innerlijke geestelijke slavernij, die met uitwendige vleselijke vrijheid kan samengaan, het is het gehoorzamen aan de ons inwonende zonde, aan de lust onzer harten, de lust onzer ogen, aan onze eigenliefde, on eigen goeddunken, onze eigen wil. En de

dienstknecht blijft niet eeuwig in het huis, de zoon blijft er eeuwig. Een dienstknecht als zodanig heeft geen recht, geen aanspraak, geen verwachting om altijd in het huis te blijven; hij kan slechts beschouwd worden als er tijdelijk in te zijn. Treffend woord! Ook de ongelovigen en de onbekeerden zijn in het huis van God, in de gemeente, in de kerk, en niemand kan er hen buiten houden of buiten drijven. Doch in welke hoedanigheid zijn zij er in? Als dienstknechten, als slaven, als houthakkers en waterdragers. Doch eenmaal, door de dood zullen zij er moeten uitgaan; dan worden zij verwijderd van het aangezicht des Heren en van de heerlijkheid zijner sterkte, 2 Thessalonicenzen 1:9. Alleen het kind blijft eeuwig in het vaderlijk huis en in de vaderlijke erfenis. Indien dan de Zoon u zal vrijgemaakt hebben, zo zult gij waarlijk vrij zijn. "Zo zult gij niet alleen een vrij geboren, maar ook een in vrijheid levend volk zijn." De zoon des huizes heeft niet alleen de macht om een dienstknecht vrij te maken, maar ook om hem als een vrijgemaakte altijd in zijn huis te laten wonen, en een blijvend lid van het huisgezin te doen zijn. Ik weet, dat gij Abrahams zaad zijt, maar gij zoekt Mij te doden. Hieruit blijkt, dat niet de gelovig gewordenen, maar de schare, met de Farizeeën aan het hoofd, de tegenwerping hadden gemaakt, dat zij vrij waren, en dus niet nodig hadden vrij gemaakt te worden; immers tot de gelovig gewordenen kon Jezus niet zeggen: Gij zoekt Mij te doden; dit gold alleen de rondom Hem verzamelde menigte. Want mijn woord heeft in u geen plaats. De ongelovigen, bij wie het woord van Christus geen plaats, geen toegang of toestemming vindt, zoeken vanzelf Jezus te doden, want Hij staat hun in de weg; en daar zij dit thans, in onze dagen, niet meer lichamelijk kunnen, trachten zij het zedelijk te doen, door Hem, de Heer, tot een gewoon mens te maken; doch zij kunnen wel zich zelf doden, maar niet meer Hem, die dood was en nu leeft in alle eeuwigheid, en de sleutels heeft van dood en hel. Zij doden dus eigenlijk de Christus Gods alleen voor zichzelf. Ik spreek, wat ik bij mijn Vader gezien heb; gij doet dus ook wat gij bij uw vader gezien hebt. De Heer ontdekt hen in deze en de volgende woorden aan henzelf, als moordenaars van hun eigen Messias; Hij heeft hun dit in het aangezicht gezegd op een wijze, die zij eeuwig niet konden vergeten. De klemtoon valt natuurlijk op mijn vader en uw vader, bij wijze van tegenstelling. Zij antwoordden en zeiden tot Hem: Abraham is onze vader. Dit hadden zij reeds zo-even gezegd, toen zij zich Abrahams zaad verklaarden. Zij begrepen den Heer niet zo terstond, en daarom herhaalden zij, wat reeds gezegd was, omdat het scheen alsof Jezus dit in twijfel begon te trekken, en zo was het ook. Jezus zeide tot hen: indien gij Abrahams kinderen waart, zo zoudt gij de werken van Abraham doen. De Heer zegt hier, dat er tweeërlei vaderschap is, het ene naar het vlees, het andere naar de geest; zij waren wel kinderen van de mens Abraham (dat was Ismaël uit de dienstmaagd ook) maar niet kinderen van Abraham als de vader der gelovigen. Indien zij in die zin Abrahams kinderen waren, dan zouden zij ook Abrahams werken doen. Maar nu zoekt gij Mij te doden, een mens, die u de waarheid gesproken heeft, welke Ik van God gehoord heb. Hun eigen conscientiën moesten hun het getuigenis geven, dat Jezus hun de waarheid en wel de waarheid Gods had verkondigd; want alle woord dat de mens tot een zondaar maakt en God tot een verzoener der zonden in de beloofde Messias, is onmogelijk uit de mens, en is noodzakelijk uit God. Van God gehoord. De Heer maakt hier een uitzondering op zijn doorgaande gewoonte, om God zijn Vader te noemen, omdat de Here Jezus wilde te kennen geven, dat zijn Vader God is. Dat deed Abraham niet. Nee, deze geloofde de woorden Gods, die tot Hem gesproken werden, en nam de verzoening aan in de beloofde Messias, waarvan de offerande van zijn eigen zoon het voorbeeld was. Gij doet de werken uws vaders. "Gij hebt nog een andere vader, en diens werken doet gij als zijn ware kinderen." Zij zeiden dan tot Hem: Wij zijn niet geboren uit hoererij; wij hebben een Vader, namelijk God. Zij wilden zeggen dat zij niet als de heidenen in afgoderij, als in geestelijke hoererij geboren waren, en dus ook nog wel een geestelijke vader hadden, en dat deze geen andere was dan God. Jezus dan zei tot hen: indien God uw Vader was, zo zoudt gij Mij liefhebben, want ik ben van God uitgegaan en kom van Hem. De Heer onderscheidt hier, gelijk overal, zijn uitgaan van de Vader, en zijn komen in de wereld, omdat zijn zending geen

gewone lastgeving is, maar zijn vleeswording. Want ik ben ook van Mij zelf niet gekomen, maar Hij heeft mij gezonden. "Ik ben niet tot u gekomen uit eigen goedvinden, maar in volkomen eenswillendheid met de Vader, die Mij mijn zending heeft opgedragen." Gij ziet, hoe wezenlijk en waarachtig de onafscheidelijke betrekking is tussen de Vader en de Zoon, en dat alles door de Heilige Geest, die deze volmaakte gemeenschap in 's Heren menselijke natuur onderhield. Waarom kent gij mijn spraak niet? De Heer zegt tot Pilatus: wie uit de waarheid is, hoort mijn stem. Tot het ontvangen van indrukken heeft men een daarmee overeenkomstig orgaan nodig. Zonder een natuurlijk gehoor is geen natuurlijk geluid door ons hoorbaar. Zo ook in het geestelijke. Dat de Joden Jezus stem niet herkenden als de stem van God, bewees het gemis aan geestelijk gehoor, en zo is het nog heden bij de ongelovigen. Dat zij Jezus' woorden niet als volstrekt goddelijk erkennen, ligt niet aan de schrift, maar ligt aan hun geestelijke doofheid. De dove kan niet horen, de blinde kan niet zien; doch zijn de lichamelijke doofheid en blindheid gebreken, welke doorgaans buiten de schuld en de wil van de dove en blinde liggen, de geestelijke doofheid en blindheid zijn daarentegen zonden, en zijn de schuld van de mens door zijn onwil. Ieder zondaar, die in zijn zonden sterft, zal eenmaal voor zijne consciëntie moeten betuigen: God heeft mij willen behouden, maar ik heb niet gewild. En waarom wil men niet behouden worden, waarom wil men niet horen naar God? De Heer zegt het. Het is, omdat gij mijn woord niet kunt horen. Men kan het woord des Heren niet horen, omdat het woord des duivels in ons des Heren woord overschreeuwt; en men wil het niet horen, omdat het ons opschrikt uit de aangename bedwelming, waarin het woord des Bozen ons heeft gedompeld. Gij zijt uit de vader, de duivel. Er is een heilige geestelijke geboorte uit God, en er is een onheilige geestelijke geboorte uit de duivel. Het zaad des duivels is zijn woord; wie het hoort en gelooft, heeft en houdt het in zich, volgt en gehoorzaamt het, en is een kind des duivels. Het onkruid zijn de kinderen des Bozen. Mattheus 13:38. En wilt de begeerte uws vaders doen. De natuur van het kind en van de vader is één natuur, hoe zouden zij niet noodzakelijk één begeerte hebben, en één werk doen. Die was een moordenaar van de beginne. Hier laat de Heer een vreselijk licht vallen op de natuur van deze gevallen engel. De Heer zegt er mee, dat des duivels natuur volstrekt boos is. Immers het is zijn lust anderen zo ongelukkig te maken als hij zelf is. Zijn beginsel is geworden: het doden van het leven, zoals hij bij onze eerste ouders gedaan heeft. Zijn val is een misdaad, een eigenwillig vergrijp tegen de hoogste macht, een zonde tegen de Heilige Geest, die niet vergeven wordt. Zijn toestand wekt dan ook geen medelijden maar afschuw; zelfs de eeuwige ontfermer heeft ze tot het oordeel van de grote dag met eeuwige banden onder de duisternis bewaard. Judas 1:6. En is in de waarheid niet staande gebleven. Zijn val was geen ongeluk, maar moedwil. Hij stond, en niemand verhinderde hem te blij ven staan, en niemand verlokte hem om te vallen. Het argeloos verstand van de mens werd door het arglistig verstand van de duivel overheerst en bedrogen. De mens viel, maar ondanks zichzelf en tegen zijn wens, als een verleide. Niet alzo de duivel. Hij was geen verleide, maar de verleider. Hij zelf, zijn eigen vrije wil was de grond, was de oorzaak van zijn val. De zedelijke vrijheid, zonder welke geen redelijk schepsel denkbaar is, brengt van zelf mee, dat de afwijking van Gods voorgeschreven weg mogelijk is. De duivel maakte die mogelijkheid tot werkelijkheid, door de macht zijner vrijheid te misbruiken en niet God te dienen, maar zelf te heersen. Welnu, hij heerst, maar over een ongoddelijke en daarmede vergankelijke wereld; hij heerst, maar over goddelozen, niet over Gods engelen en heiligen; hij heerst, maar over de tijd, niet over de eeuwigheid; hij heerst over het werk Gods dat hij bedorven heeft, maar niet over God zelf. Nee, dat kan ook zijn bedoeling niet geweest zijn. Als God te zijn, was zijn hoogste gedachte; boven God te zijn, dit te denken, kan geen verstand, maar alleen de verstandeloosheid; doch wat hij niet gewillig heeft willen doen, dat moet hij thans gedwongen doen: hij moet God dienen. Gods raad kan niet verijdeld worden, deze bestaat in eeuwigheid, en moet door het redelijk schepsel vervuld worden, hetzij in gehoorzaamheid, en dan is deze met de zaligheid gepaard, hetzij in ongehoorzaamheid, en dan is deze met de onzaligheid

gepaard. O, mochten wij het toch in volheid beseffen, dat het bij ons allen alleen aankomt op het doen van de wille Gods, gelijk zelfs bij de Zoon Gods alles alleen aankwam op het doen van de wil des Vaders, zouden wij behouden worden. Gods wil is onze zaligheid; treden wij in die wil, wij worden zeker zalig; maar treden wij tegen die wil op, wij worden zeker onzalig. Hij is in de waarheid niet staande gebleven. Ja, hij was in de waarheid; hij was een schepsel, en er is geen schepsel denkbaar dan als oorspronkelijk heilig, omdat de Schepper niet anders denkbaar is dan als volstrekt heilig. En nu nog eens: God is de waarheid, de wezenlijkheid, de volstrekt noodzakelijk bestaande grond van alle toevallig bestaan. Niet staande gebleven in de waarheid wil dus zeggen: niet staande gebleven in God. Wij herhalen in het kort wat wij zo-even breedvoeriger bespraken: hij wilde zelf bestaan, de grond van zijn bestaan hebben in zichzelf, en hij heeft die grond zichzelf gegeven. Doch welke? Een ongoddelijke grond. Want geen waarheid is in hem. De waarheid was in hem, doch nu is zij niet meer in hem; zij is geheel uit hem geweken. De waarheid is, zoals wij zeiden, het wezen, is het onveranderlijk bestaan, is God. Al het Goddelijke is de satan ontvallen; hij is nu niets meer dan het volstrekte tegendeel van God: de onheiligheid, de onwaarheid, de onzaligheid in persoon. Wanneer hij de leugen spreekt, zo spreekt hij uit zijn eigen. Hij is enkel leugen, schijn, valsheid en bedrog, en dit heeft hij niet van buiten af ontleend, maar in zich zelf gewrocht en voortgebracht; hij is een tweede schepper geworden, maar van het kwade, van de zonde, van alle lijden, van de dood, van de eeuwige dood. Let hierbij op een tegenstelling. Zo-even had Jezus gezegd: dat Hij hun de waarheid sprak, die Hij van God gehoord had. De Zoon spreekt dus uit God, de duivel spreekt uit zichzelf. En dit is nog heden het verschil tussen de kinderen Gods en de kinderen des duivels; de gelovigen spreken uit God, uit Gods woord, uit Gods wijsheid, uit Gods hart, uit Gods raad, uit Gods liefde; de ongelovigen daarentegen spreken uit zichzelf, uit hun eigen verstand, eigen hart, eigen mening, eigen gevoel, eigen goeddunken. Want hij is een leugenaar, en een vader dezelve. Alleen God is de waarheid en spreekt de waarheid; de satan, niet uit God maar uit zichzelf sprekende, plant de leugen, die in hem is, voort. De zonde is alleen in het schepsel, en heeft haar oorsprong alleen uit het schepsel. God is oneindig boven de zonde verheven, en zal eenmaal zijn schepping zuiveren van dat onkruid, door de satan en zijn engelen voor eeuwig af te sluiten in hun eigen plaats, en dan zal God zijn alles in allen. Ten slotte moeten wij opmerken, dat wij uit de mond des Heren zelf zulk een rechtstreeks, klaar en volledige getuigenis van het persoonlijk bestaan des satans, en van zijn persoonlijk optreden in de geschiedenis der mensheid hebben, dat de ontkenning van beiden als de gewelddadigste verbreking der Schrift en het volslagenste ongeloof moet beschouwd worden. Maar Mij, omdat Ik u de waarheid zeg, gelooft gij niet. De waarheid zegt tot de zondaar: "gij zijt verloren," dat wil hij niet horen, en: "gij moet u bekeren," en dat wil hij niet doen. Hij wil naar zijn eigen begeerte blijven leven, en eeuwig blijven leven. Wie van u overtuigt Mij van zonde? Men beschuldigde de Heer van veel, doch wie kon ook maar een enkele beschuldiging bewijzen waarheid te zijn? Niemand. Zo is het ook nog heden met de Schrift. Men beschuldigt haar van vele fouten, maar als men ze bewijzen wil, legt de beschuldiger alleen zijn eigen armoede aan geestelijke kennis bloot. En indien Ik u de waarheid zeg, waarom gelooft gij mij niet? "De reden ligt in u." De oorzaak is verborgen, maar het verschijnsel openbaar: dat er mensen zijn, geheel onontvankelijk voor de waarheid tot in hoge ouderdom toe. Van waar dit? De Heer zegt het. Die uit God is, hoort de woorden Gods. Zo is er dan een zijn uit God, gelijk er een zijn uit de vader de duivel is. Hoe kan dit zijn? Door een geestelijke geboorte. Wij bepalen ons thans alleen bij het zijn uit God. Men moet uit God zijn geboren, om Gods woord te kunnen horen, verstaan, onderscheiden en gehoorzamen. Hoe ver dwalen dus zij af van de waarheid der Schrift, die beweren dat de mens van nature een orgaan in zich heeft (de een zegt de rede, de andere het geweten) om Gods woord te kunnen horen. Zij houden de mens als van nature gelovig en godsdienstig, niet willende erkennen wat zo klaar is als de dag, dat de zonde de mens van nature vervreemd heeft van het ware geloof en van de ware godsdienst, zodat er niets

anders heeft kunnen overblijven dan een vals geloof en een valse godsdienstigheid, die wij dan ook bij alle volken buiten de openbaring Gods aantreffen. Daarom hoort gijlieden niet, omdat gij uit God niet zijt. Dit zeide de Heer tot de Joden, die onder het licht der openbaring Gods leefden, en daarom maakt Hij het hun tot een verwijt en tot een schuld, dat zij niet uit God zijn. Immers, die de Heilige Schrift als zodanig erkent, weet dat hij al wat hem ontbreekt, uit kracht van Gods verbond, van God kan begeren en verkrijgen. Zij waren dan ook door deze woorden ten diepste vernederd en ten hoogste geërgerd. De Joden dan antwoordden en zeiden: zeggen wij niet wel, dat Gij een Samaritaan zijt, en de duivel hebt? "Een Samaritaan, omdat gij ons niet zoals wij zijn, als Gods volk beschouwt, en de duivel hebbende, omdat gij onzin voortbrengt." Jezus antwoordde: Ik heb de duivel niet, maar Ik eer, mijn Vader. "Ik verdedig de waarheid van zijn woord tegenover uw leugens; ik handhaaf zijn rechten tegenover uw overtredingen." En gij onteert Mij. "Gij neemt Mij de kroon van het hoofd, die Ik als de Zone Gods, die Gods werken doet en zijn woorden spreekt, met volkomen recht draag, en onteert Mij met allerlei onterende namen." Doch Ik zoek mijn eer niet; er is Een, die ze zoekt en oordeelt. "Ik zelf zal u niet straffen over uw smaadredenen jegens Mij; Weet nochtans, dat gij niet straffeloos zult zijn, want mijn Vader zal ze bij u thuis zoeken en het oordeel over u brengen." Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: zo iemand mijn woord zal bewaard hebben, die zal de dood niet zien in der eeuwigheid. Hier stelt zich de Heer voor, als het tegendeel van de mensenmoordenaar van de beginne. De duivel gaf in zijn woord de dood aan de mens, Christus geeft in zijn woord de opheffing des doods, het eeuwig leven aan den mens. Het bewaren van zijn woord is het opnemen van geheel zijn zelfopenbaring in een gelovig, boetvaardig en gehoorzaam hart. De Joden dan zeiden tot Hem: nu bekennen wij dat Gij de duivel hebt, Abraham is gestorven, en de profeten zijn gestorven, en zegt gij: Zo iemand mijn woord bewaard zal hebben, die zal de dood niet smaken in der eeuwigheid. De Joden beschouwden deze woorden als onzinnig, omdat zij ze met hun natuurlijk verstand beschouwden, terwijl zij geestelijk moeten onderscheiden worden. Het spreekt toch wel van zelf, dat God de dingen op een geheel andere wijze aanziet dan de mens. God ziet op het wezen der zaak, en wij zien enkel op de uitwendige vormen en verschijnselen der zaak. In plaats nu, dat de mens zich naar God voegt, wanneer deze spreekt, en zich aan 's Heren zijde plaatst, houdt hij, onzinnige die hij is, zijn eigen beschouwing voor de rechte, en verklaart die van God voor onzin. De Heer bewees juist de Heer te zijn, door ook hier de dood niet te beschouwen, zoals wij doen, en ook niet anders kunnen doen, uitsluitend van zijn tijdelijke, uitwendige, zichtbare zijde, maar in zijn geheel. Voor de Heer bestaat de dood alleen in zijn eigenlijke betekenis, als de bezolding der zonde, als des zondaars dood, als de eeuwige dood, en wie deze dood niet gestorven is, die is voor Hem niet dood, maar slaapt, en een opwekking ook naar het lichaam in heerlijkheid, zal volgen. Daarom kon de Heer van het dochtertje van Jaïrus en van Lazarus zeggen: zij slapen, en kon Hij tot de Joden zeggen: Zo iemand mijn woord bewaart, die zal de dood niet zien in der eeuwigheid; dat is, die zal de eigenlijke, de eeuwige dood niet smaken. De Joden meenden dat Jezus zeggen wilde: "Wie mijn woorden bewaart, zal nooit lichamelijk sterven, maar altijd blijven voortleven." Zijt gij meer dan onze vader Abraham, welke gestorven is? En de profeten zijn gestorven; wie maakt gij u zelf? Het is nog altijd dezelfde beschuldiging: Wie anderen Gods woord voorhoudt, wordt gehaat, als verhief hij zich daarmede boven anderen. Doch als de koning u tot zijn gezant maakt, en gij brengt zijn woorden over, verheft gij dan u zelf of gehoorzaamt gij de koning? De Heer kon zich op zijn eigen gezag beroepen hebben, want Hij was de Heer der heerlijkheid, eenswezens met de Vader en de Heilige Geest; doch in zijn mensheid wilde Hij zich zelf alleen voorstellen, wij merkten het meermalen op, als de gezondene des Vaders; trouwens dit bracht de staat zijner vrijwillige zelfvernedering mede, en nooit ging Hij deze lijn te buiten; Hij was hierin en in alles de Volmaakte. Jezus antwoordde: Indien ik mijzelf eer, zo is Mijn eer niets. Niemand moet zichzelf eer toekennen; dit moet hij aan anderen overlaten. De Heer had als zodanig het recht de eer van het schepsel te eisen, en Hij eiste haar meermalen. Doch Hij stelt

zich hier eenvoudig voor als mens, en als zodanig zocht Hij nu noch ooit enige eer. Mijn Vader is het, die mij eert. Uit de zelfvernedering des Zoons volgde van zelf, dat alles wat de Zoon zou verheerlijken, van de Vader komen moest. Welke gij zegt, dat uw God is; en gij kent Hem niet. Dat gaat meermalen zamen: op God te bogen, zich te beroemen in gemeenschap met Hem te staan, zonder Hem te kennen, en dit te bewijzen door zijn woorden te verwerpen. Het eerste kenmerk van de gelovige is, dat Hij de Schrift als Gods getuigenis aanneemt, en het eerste kenmerk van de ongelovige, dat hij dit niet doet. Maar Ik ken Hem, en indien Ik zeg, dat Ik Hem niet ken, zal Ik u gelijk zijn, dat is een leugenaar; maar Ik ken Hem, en bewaar zijn Woord. Heerlijk getuigenis, niet waar, dat ons een hart opent, hetwelk de heiligheid der heiligheden is, en dat in een menselijke boezem! Hoe hoog heeft de Heer der heerlijkheid de menselijke natuur verheven, hoe koninklijk heeft Hij haar geadeld! En welk een heerlijke verwachting is het, dat ook eenmaal door de genade van die gezegende Heiland, tot eer des Vaders, zulk een hart in onze menselijke boezem kloppen zal, zodat ook onze mond zal kunnen zeggen: "Ik ken de Vader en bewaar zijn Woord!" Abraham, uw vader, heeft met verheuging verlangd, opdat hij mijn dag zien zou en hij heeft hem gezien en is verblijd geweest. Op een andere tijd prijst de Heer zijn discipelen zalig, omdat zij zagen en hoorden, wat koningen en profeten te vergeefs begeerd hadden te zien en te horen, en zou dan nu Abraham in dit opzicht een uitzondering gemaakt hebben? Onder 's Heren dag kon dus moeilijk des Heren komst in het vlees verstaan worden. Wij worden veeleer teruggewezen naar een voorval, gedurende het leven van Abraham, en daar vinden wij de persoonlijke komst des Heren, met de twee engelen tot Abraham, met de belofte zijner wederkomst tot hem, Genesis 18:14: Ter gezetter tijd zal Ik tot u wederkomen, omtrent deze tijd des levens, en Sara zal een zoon hebben. Abraham heeft met verheuging verlangd die dag des Heren te zien, en hij heeft hem gezien en is verblijd geweest. De Joden dan zeiden tot Hem: Gij hebt nog geen vijftig jaren, en hebt Gij Abraham gezien? De toehoorders des Heren vatten zijn woorden dus op in die zin, alsof de Heer en Abraham elkander persoonlijk gezien hadden. Opmerkelijk is het echter dat zij Jezus, die slechts ruim dertig jaren oud was, voor een man van beneden de vijftig jaren schatten. Wij mogen hieruit billijk het gevolg trekken, dat bij de Heer de indrukken van zijn vasten en waken, van zijn hongeren en dorsten, van zijn onophoudelijk leren, prediken en van zijn rusteloze liefde-arbeid van de vroege morgen tot de late avond, kennelijk op zijn gelaat zichtbaar waren. Dit pogen de schilders terug te geven, door het gelaat des Heren één van die martelaarstrekken te geven, die echter niet in Jezus konden vallen. Jezus was geen martelaar, maar de Heer der heerlijkheid, het lijden dragende in vrijwilligheid. Doch wie heeft ooit een afbeelding van het gelaat des Heren gezien of kunnen geven, die ons in alles voldeed? Trouwens, dit is onmogelijk. Het ideaal is altijd boven de kunst, en in Christus staat ons altijd het ideaal voor ogen. Het is hier als in de natuur: de zon is niet af te malen, en Christus is ook een zon, de zon der gerechtigheid, ook in het lichaam. De ogen, die Hem als zodanig aanschouwden, zoals die van Natanael, Petrus, Thomas, gaven door hun belijdenissen te kennen, welk een indruk zijn persoonlijkheid op hen maakte. Nochtans hecht de schrift geen waarde aan hetgeen, waaraan wij zo veel waarde hechten, namelijk het kennen van Christus naar het vlees, naar het lichaam; en daarom bericht zij ook niets opzettelijks van 's Heren statuur en gelaatstrekken; echter zijn uit enkele plaatsen bijzonderheden af te leiden, die ons niet anders dan aangenaam kunnen zijn. Door gevolgtrekkingen komt men in vele dingen van het bekende tot het onbekende. Jezus zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg ik u: eer Abraham was, ben Ik. In het oorspronkelijke staat: Eer Abraham werd, ben Ik. Der Godheid behoort het zijn, aan het schepsel het worden. God is; zijn bestaan is een volstrekt bestaan, al het overig bestaan is toevallig, uit Hem en van Hem afhankelijk. De Joden dachten dat de Heer zich in natuurlijke zin, de voorrang en de eer boven Abraham toekende, en hielden dit gevolgelijk voor een ongerijmdheid; immers op het gebied des tijds was Abraham eerder geworden dan Jezus, maar door het woord worden van Abraham en het Woord zijn van zich zelf te gebruiken, spreekt de Heer van tweeërlei gebied, dat der

mensheid en dat der Godheid. Christus was Gods Zoon, en alzo was Hij vóór Abraham werd. Gewoonlijk getuigde de Heer niet rechtstreeks van zijn Godheid, dit liet Hij bepaald over aan de Vader en de Heilige Geest; doch wanneer Hij het deed, dan geschiedde dat met een enkel, maar alles afdoend woord, zo als thans het geval is. Met de twee woorden (Abraham werd en Ik ben) uit de diepte der taal en van ons wezen genomen, geeft Christus van zijn Godheid een bewijs, dat meer kracht heeft dan al de bepalingen van al de kerkvergaderingen, die er over de leer der drie-eenheid gehouden zijn. En is dit zo, waarom stelt men dan zo weinig prijs op de taal, en wel op de taal der Schrift? De taal is de uitdrukking der ziel. Hoe fijn onderscheiden wij, als iemand ons beledigt; hoe scherp letten wij op de woorden van iemand, die ons iets belooft, dat grote waarde bij ons heeft? Hoe nauwkeurig onthouden wij een aan ons meegedeeld gewichtig geheim! En waarom luisteren wij niet even scherp naar de uitdrukkingen der Schrift? God heeft in zijn woord zich zelf uitgesproken. Er zijn dan ook woorden in de Schrift, die alleen in Gods mond voegen, en door niemand overgenomen mogen worden. Dit te onderscheiden, kan niet onderwezen worden; dat moet worden gevoeld. Ja beduid eens iemand, die geen muzikaal gehoor heeft, dat die toon vals is; dat moet zo iemand zelf kunnen horen, en als men dit kan, dan moet men zich daarin oefenen om het altijd beter te kunnen. Hoe meer de muziekkenner zich oefent om de fijnste overgangen der geluiden te volgen en te leren kennen, hoe meer genot hij van een muziekuitvoering heeft. En zo is het nu ook met de Schrift: hoe meer men haar taal bestudeert, hoe meer men de goddelijkheid van haar oorsprong ziet en voelt. Voor het ongeloof is dit echter een even groot geheim, als de muziek een geheim is voor den doofgeborene. Zij namen dan stenen op, dat zij ze op Hem wierpen. Dit zijn gewoonlijk de laatste bewijsredenen van het ongeloof. Als de ongelovigen ons niet langer kunnen weerleggen, dan zouden zij ons gaarne doden als zij konden; doch gelukkig kunnen zij dit niet altijd. Maar Jezus verborg zich, en ging uit de tempel, gaande door het midden van hen, en ging alzo voorbij. De Heer beheerste altijd de loop der omstandigheden voor zich zelf, en Hij beheerst die ook altijd voor ons. Zolang de bestemde tijd van zijn lijden en sterven nog niet gekomen was, ontweek Hij, en kon niemand Hem dit beletten.

9:1 De Heer en de blindgeborene En voorbijgaande.
Wij hebben het reeds opgemerkt, Johannes vermeldt ons gewoonlijk bijzonderheden, die door de vroegere evangelisten niet vermeld zijn, en zijn nalezingen hebben daarbij dit eigenaardige, dat zij vooral te Judéa met de feesttijden of de sabbats in verband staan. Hiermee geeft Johannes de sleutel aan van de altijd stijgende haat der Farizeeën en Schriftgeleerden jegens de Heer, waardoor ten laatste, in de middellijke weg, de dood des Heren veroorzaakt wordt. En voorbijgaande. De Evangelist zegt ons hiermee, dat Jezus zich niet voor zijn gevaarlijk dreigende vijanden verborg, op een wijze, zoals wij ons gewoonlijk zoeken te verbergen, door in een of andere schuilhoek te vluchten, maar door zich eenvoudig naar zijn Goddelijke macht buiten het bereik van zijn vervolgers te stellen, door ongezien hen voorbij te gaan. Wij zien in Christus altijd dezelfde Heer, die wij in de schepping en in de voorzienigheid opmerken, zich nu openbarende en dan weer verbergende. En wel gelukzalig zijn zij, die Hem erkennen in die onschatbare ogenblikken, waarin Hij zich openbaart; voor deze verbergt Hij zich niet meer; voor zijn discipelen verborg Jezus zich niet, maar voor zijn vijanden. Zag Hij een mens, blind van de geboorte aan. Blijkbaar was dit op korte afstand van de tempel, misschien wel in de onmiddellijke nabijheid. De Heer bewees door stil te staan bij die man en hem met opmerkzaamheid te beschouwen, dat Hij niet gehaast was, en nog veel minder dat Hij vluchtte. Waar is een tweede voorbeeld van zo een alles beheersende kalmte? In de tempel was de verwarring ten top, men wist niet wat er van Jezus en zijn discipelen geworden was, men drong door elkander om Hem te vinden, en daar buiten staat Hij alsof er niets gebeurd was bij een blindgeborene, om hem de vreugde van de aanschouwing des lichts en van de Zone Gods te schenken. En zijn discipelen vroegen Hem. Des Heren stilstaan en opmerkzaam gadeslaan van de blinden man, en misschien ook op een vraag des Heren, van hem verstaande dat hij blind geboren was, deed de discipelen, zoals vaak, ook nu een vraag aan de Heer richten, waarmee zij een voor hen onverklaarbaar raadsel hoopten opgelost te zien. Zeggende: RABBI! Wie heeft gezondigd: deze of zijn ouders, dat hij blind geboren zou worden? Dat men veronderstellen kan, dat de blindheid van het geboren kind aan de schuld der ouders te wijten is, komt uit de dwalende mening, dat er geen ongeluk kan zijn dan als straf voor zonde, een mening die bij de vrienden van Job al hun wijsheid tot dwaasheid maakte; want al hun spreken was enkel een verwarring van Gods heiligheid met Gods voorzienigheid. Dat echter de blinde zelf de schuld van zijn blindgeborenheid zijn zou, is een ons, westerlingen, geheel vreemd denkbeeld; doch bij de oosterlingen behoort het onder de gewone volksgevoelens, dat een ziel, tot straf van gepleegde zonde, opnieuw in een ander lichaam kan geboren worden. Deze soort van zielsverhuizing heeft men uitgedacht, om de gelukkige of ongelukkige toestanden, waarin men door de geboorte het leven intreedt, te verklaren. Dat is echter hier, gelijk zo dikwijls geschiedt, de knoop doorhakken, in plaats van, zoals het behoort, hem te ontwarren. Jezus antwoordde: Noch deze heeft gezondigd, noch zijn ouders. De Heer weerspreekt beide deze volksvooroordelen rechtstreeks en ten volle. Wat zeggen dan nog de ongelovigen, dat de Heer zich geschikt heeft naar de dwalingen des volks? Wie zich naar de dwalingen des volks schikt, kan onmogelijk van zichzelf zeggen: Hiertoe (om Koning te zijn) ben Ik geboren! En hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik der waarheid getuigenis geven zou. Een ieder, die uit de waarheid is, hoort mijn stem. Zó waar het is, dat alle ziekte, kwaal en dood uit de zonde voortkomt, zo waar is het ook, dat niet elke bijzondere kwaal uit een bijzondere zonde voortkomt. Maar dit is geschied, opdat de werken Gods in hem zouden geopenbaard worden. In deze redenering des Heren valt een lichtstraal uit de Godheid in de mensheid. Het is een oplossing van de raadselen des levens, zoals alleen de Godmens kon geven, die uit de schoot des Vaders gekomen, alle dingen weet. Waarom laat God de gevolgen der zonden: de ziekten, de kwalen, al de jammeren des levens en de kroon van die allen, de dood, voortbestaan? Opdat de werken Gods in door de zonde ellendig geworden mensen zouden openbaar worden. En welke zijn nu de werken Gods? De zegeningen, de begenadigingen, de reddingen Gods. God

laat de ellende der zonde voortduren, opdat een ieder uit de diepte zijner ellende roept tot de Heer om kwijtschelding van schuld, om verzoening en vergeving, om genade, met één woord: om tijdelijke uitkomsten en eeuwige verlossingen. God liet u, blinde! uit natuurlijke oorzaken, buiten uw en buiten iemands wil blind geboren worden, of op later leeftijd blind worden, en verhinderde het niet, opdat gij uit uw nacht tot God zoudt roepen om licht, om het licht dat alle ander licht te boven gaat, om het eeuwige licht; en een ieder mens, in welke ellende ook verkerende, moet juist in die ellende het punt van uitgang tot God vinden; met andere woorden: God liet u, o mens! zonder dat Hij het verhinderde, door de zonde in de ellende komen, opdat ge u door Hem zoudt laten verlossen èn van de zonde èn van haar gevolgen: uw ellende. Immers de grote zaak voor ons is, dat de werken Gods in ons openbaar worden. Gods werken zijn groot buiten en zonder ons, maar God wil dat wij er deel aan hebben. Dit nu geschiedt ook zonder opheffing van het lichamelijk lijden. Hoe menig blinde wordt bekeerd zonder ziende te worden. De blindgeborene van onze tekst werd ziende èn bekeerd. Doch het ene is een beeld van het andere. Waar de bekering voorafgaat, volgt het zien in heerlijkheid onfeilbaar zeker. Niet het ziende worden voor een tijd, maar het zalig worden voor de eeuwigheid is de grote zaak. Reeds in het natuurlijke kan de blinde even opgeruimd zijn als de ziende; ja zo groot en goed is God, dat Hij maken kan, dat men bij het gemis van het allervoortreffelijkst zintuig en van het allermeest verheugend genot (de aanschouwing van het licht) zich nochtans gelukkig kan voelen. Niet de blindheid maakt in de regel de blinde ongelukkig, maar de afhankelijke toestand, waarin zijn blindheid hem brengt, en waarin niet zelden de onvriendelijkheid der mensen hem houdt. Plaats de blinde in een kring van liefhebbende mensen, die hem al die oplettendheden bewijzen, welke zijn toestand vanzelf eisen, en hij zal zijn blindheid vergeten. En zo is het met alle misdeelden, gebrekkigen en ongelukkigen in deze wereld. Doch zie nu, daar houdt de persoonlijke liefde, de persoonlijke genade, de Heer der heerlijkheid zelf zijn schreden in bij een van die blinden, waarvan wij zo-even spraken, en wel bij een blindgeborene; en nu kunnen wij het ons reeds voorstellen, hoe gelukkig hij worden zal. De tijd van 's Heren omwandeling op aarde was een heerlijke tijd voor de ongelukkigen; de lijdende mensheid had sedert de val in het Paradijs nog zo een tijd van redding, van hulp, van verlossing niet gezien. De grote uitzonderingen op de regel: de wonderdadige verlossingen Gods uit ziekte en dood , waren thans aan de orde van de dag. Trouwens, de Zoon Gods moest zich als zodanig bewijzen, en Hij bewees zich als zodanig. Ik moet werken de werken Degene, die Mij gezonden heeft, zolang het dag is, de nacht komt, wanneer niemand werken kan. Terstond verbergt zich de Zone Gods weer in zijn mensheid. Hoewel naar zijn Godheid oneindig van natuur, stelt Hij zich voor in zijn mensheid onder de voorwaarde en binnen de grenzen van tijd en plaats, en Hij, die gezegd heeft: Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik werk ook, spreekt ook nu zelf van een "nacht, waarin niemand werken kan." Hij ziet er mede op zijn persoonlijke tegenwoordigheid; deze zou niet altijd duren en met zijn tegenwoordigheid zouden zijn persoonlijke wonderen ophouden, en zou enkel zijn kracht (door de Heilige Geest) nog voortduren door zijn apostelen. Reeds op het kruis zou die nacht voor Hem aanbreken, en zou Hij na de zaligspreking van de boetvaardige moordenaar geen wonderwerken meer doen. Hij komt af van het kruis! riepen velen. Geen antwoord. Anderen heeft Hij verlost, Hij kan zich zelf niet verlossen! riepen anderen. Hetzelfde stilzwijgen. Hij antwoordde nu niet meer op de tegenwerpingen des ongeloofs, en ook voor ons komt die tijd; dàn zullen ook wij zwijgen en de ongelovigen zullen rust hebben van ons, maar ook wij van hen. Doch tot zo lang heeft de gelovige in Christus hier zijn eigen werk, eigen werkkring en eigen tijd van werken. Deze moeten waargenomen worden, en worden waargenomen door de oprechten. Ook zij weten, dat hun tijd niet vervuld is, zo lang hun werk niet verricht is. Of werd niet de oude Simeon tot zo lang gespaard, dat hij de beloofde Messias had aanschouwd en beleden; en trad Johannes de Doper wel af, alvorens te kunnen zeggen: Mijn blijdschap is vervuld? Zo lang Ik in de wereld ben, ben Ik het licht der wereld. De Heer zegt hier niet, in geestelijke zin: "Ik getuig van het licht," of "Ik breng u het licht," maar: Ik ben

het licht der wereld. Wie het licht der wereld is, is de zelfstandige bron en oorsprong van al het licht, dat in de wereld is, en wie kan dit van zich zelf zeggen, dan God? Tegelijkertijd echter horen wij de waarachtige mens in de woorden: Zo lang Ik in de wereld ben, dat niet door God als zodanig kan gezegd worden, maar alleen door God in het vlees geopenbaard. Hier spreekt dus, gelijk overal, voor ieder horend Oor: de Godmens. En is nu Christus het licht der wereld, zo moet er voor de Christen geen ander geestelijk licht in de Wereld zijn dan het zijne, zodat zij veroordeeld worden, die buiten Christus zich een ander licht stellen en hun eigen verstand, of dat van een ander, voor dat andere licht doen doorgaan. Dit gezegd hebbende, spoog Hij op de aarde, en maakte slijk uit dat speeksel, en streek dat slijk op de ogen des blinden. Het behaagde de Here ook ditmaal, gelijk bij de doofstomme, niet bloot door een machtwoord te genezen, maar door tussenkomst van een eenvoudig, in zich zelf machteloos middel. Hij maakte, door speeksel met aarde te mengen, een ogenzalf, en legde die op de ogen des blinden. De handeling des Heren is hier, gelijk in soortgelijke gevallen altijd, zinnebeeldig. Vergeten wij nooit, dat in Hem de volheid der Godheid lichamelijk woonde, en dat daardoor ook zijn lichaam volstrekt heilig en het speeksel zijner lippen, zowel als de aanraking zijner handen genezend was; nochtans deed de Heer nooit wonderen buiten de lijder om, maar wekte Hij het geloof bij hem op, door een woord van instemming of een daad van gehoorzaamheid van hem te eisen. Voorts wil de Heer, dat wij ook het middel niet verachten; nee, Hij wil er ons aan verbinden. Wij moeten, als wij ziek zijn, niet zonder geneesheer en geneesmiddel, maar ook niet door de arts en het drankje of poedertje de genezing zoeken, maar door God in de middelen, want de genezing ligt niet in de middelen, maar in God. Daarom zeggen wij niet wat de wereld zegt: "Help eerst u zelf en dan zal God u helpen, " maar wij keren de zaak om en zeggen: "God helpt ons, en daarom helpen wij ons zelf." Het eerste gezegde is een uitspraak der eigengerechtigheid, het andere een uitspraak des geloofs, dat de beloften Gods aangrijpt en vasthoudt. God moet voor ons het begin en het einde zijn. Door het gebruiken der middelen moet enkel de gehoorzaamheid des geloofs blijken. Wij zien dan ook in de Schrift, dat de middelen meestal niet geëvenredigd zijn aan het doel. Hierdoor moet de uitkomst te verrassender worden, en de kracht Gods ter behoudenis te duidelijker blijken. In welk een evenredigheid staat de ogenzalf, die de Heer op de ogen des blindgeborene streek, bij de opening dezer ogen? En hoe menigeen onder ons is niet zelden de apotheek rond geweest zonder baat, die ten laatste geholpen wordt door een eenvoudig huismiddeltje? Waardoor volbrengt dat geringe middel datgene, wat al die andere uitnemende en kostbare middelen niet vermochten te volbrengen? Is het niet alleen, omdat God juist op dat geringe middeltje zijn zegen laat rusten? Daarom moeten wij het zwakke niet gering achten, maar op God zien, die ons door het sterke meestal beschaamt, en door het zwakke meestal beweldadigt. Zie op Christus: heeft de sterke God zich niet in menselijke zwakheid laten kruisigen, om zijn almacht te openbaren in de verzoening van zonde en dood, door zijn zelfofferande voor allen, die door Hem behouden willen worden? En zei tot hem: Ga heen, was u in het badwater Siloam. Terstond zet de Heer de mens aan het werk, namelijk aan het werk des geloofs, door hem te gebieden, wat de mens van nature niet doen kan, maar wel door het geloof, in hetwelk God de kracht meedeelt, die de mens in staat stelt om te kunnen doen, wat God van hem eist. Dit is wederom een van die verborgenheden, die voor de natuurlijke mens onbegrijpelijkheden en daarmede dwaasheden zijn. Velen zeggen: "Wat God van de mens eist, dat kan hij ook doen, anders zou God het niet van hem eisen." Zeer waar, maar niet in de natuurlijke menselijke, wel in de goddelijke weg. Kon Lazarus uit zich zelf, of in de natuurlijke weg, het bevel des Heren (kom uit!) gehoorzamen? Immers nee, maar wel in de Goddelijke weg; en daarom diende het bevel des Heren alleen, om Lazarus het leven en daarmee de kracht in te storten, om te doen wat de Heer gebood. Deze samenvloeiing van almacht aan de zijde Gods en van onmacht aan de zijde der mensen, is inderdaad boven alles heerlijk. Abraham kon in het geloof zijn zoon offeren naar het bevel des Heren, dat hem naar de natuur onmogelijk zou geweest zijn. Ook de

blindgeborene kon door het bevel des Heren doen, wat hij zonder het bevel des Heren niet zou hebben kunnen doen, en anders ook niet zou gedaan hebben. Stel u voor dat een ander, hem onbekend persoon hem dit bevel om zich te wassen had gegeven, zou hij het hebben kunnen doen, met de hoop op enige vrucht? Doch nu had deze blinde de woorden des Heren tot zijn discipelen gehoord, en daarmee had de Heer zich aan zijn ziel geopenbaard als de Messias, en de blinde geloofde in de Heer, zonder dat hij het nog wist, en in dat bewusteloos geloof gehoorzaamde hij het woord des Heren terstond. Hetwelk overgezet wordt: uitgezonden. Waartoe deze vertolking door de evangelist, van den naam Siloam, die het badwater droeg? Was het enkel een woordspeling, dat de man door de Heer werd uitgezonden naar een plaats, welke ook uitgezonden betekent? Nee, zulk een woordspeling bevat de Heilige Schrift niet. Wij zeiden het reeds: de Heer handelde hier zinnebeeldig. Gij weet dat ook onder de naam van Silo de Messias beloofd is, Genesis 49:10. Door dit badwater naar die naam te noemen, werd het met die persoon vanzelf in betrekking gesteld. En dat nu de Silo, de Christus, juist dit badwater verheerlijkt door een zijner uitnemendste wonderen, is één van die profetische harmonieën, welke men alleen in onze Heilige Schriften vinden kan en vindt. Of is het niet een liefelijke zinnebeeldige handeling, waardoor ons gezegd wordt, dat niet alle badwater geneest, maar alleen dat van de Silo. Immers Christus liet de acht-en-dertig-jarige zieke niet in het badwater Bethesda zich wassen, maar genas hem alleen door een woord zijner macht. Hij dan ging heen en waste zich, en kwam ziende. In welke eenvoudige bewoordingen wordt dat grote wonder verhaald. Alleen God kan van zijn eigen grote werken op zulk een eenvoudige wijze spreken. Zulke uitdrukkingen zijn ons onomstotelijke bewijzen van de Goddelijke ingeving der Heilige Schrift. Normaal menselijke schrijvers kunnen zulke zaken niet in zulke bewoordingen teruggeven. De blindgeborene gehoorzaamde de Heer en werd genezen. De Heer stelde zulke genezingen des lichaams altijd tot beelden van de behoudenis der ziel. Mochten wij dan ook zo gelovig en zo gehoorzaam als de blindgeborene heengaan tot die fontein, welke geopend is tegen alle onreinheid, en ons daarin reinigen naar het woord des Heren, om daarna tot onze maatschappelijke betrekkingen terug te keren, met harten, gereinigd van het kwaad geweten, en het lichaam gewassen met rein water, Hebreeen 10:22. De buren nu, en die hem te voren gezien hadden, dat hij blind was, zeiden: is deze niet die zat en bedelde? De blinde zelf verkondigde niemand het wonder aan hem geschied; hij dacht er niet aan, dat te doen; zijn hart was te vol van vreugde om niet enige tijd nodig te hebben om tot zich zelf te komen. Trouwens, het wonder zou, zonder het bekend te maken, bekend genoeg worden. Zo moeten ook wij, als wij door Gods genade bekeerd worden, dit niet zelf aan de mensen zeggen; dit voegt niet en behoeft niet. Het wordt door anderen spoedig genoeg opgemerkt, en deze mogen en moeten de getuigen zijn van hetgeen wij waren en thans niet meer zijn, alleen daartoe gedwongen, mogen wij in onze eigen zaken getuigen. Anderen zeiden: Hij is het! en anderen zeiden: Hij is hem gelijk. Opmerkelijk. Eerst wordt de toch zo klare en openbare zaak als zodanig erkend; daarna echter komt de twijfelzucht boven, en wordt de zaak weer in onzekerheid gesteld, en meent men, dat de schijn allen heeft bedrogen. Nee, men gelooft niet zo licht aan een wonder. Velen zelfs geloven er in het geheel niet aan, ja zelfs niet aan het wonder, dat onophoudelijk herhaald wordt aan bloedverwanten, vrienden en bekenden: aan het wonder der bekering, dat toch wel het grootste wonder genoemd mag worden; want dat een lichaamskwaal, en bijzonder dat een blindheid van de geboorte af, wordt genezen, is veel, maar dat een ziel overgaat van de duisternis tot het licht, en van de macht des satans tot God, opdat zij vergeving der zonden ontvangen en een erfdeel onder de geheiligden, door het geloof in Jezus is zoveel meer, als de ziel, die eenmaal tot God gaat, meer is dan het lichaam, dat eenmaal in de aarde wordt neergelegd. Hij zeide: Ik ben het. De genezen blinde maakt aan deze dobbering van meningen een einde. Dit is de kracht van het feit tegenover alle afgetrokken redeneringen. De Schrift stelt in alles haar feiten tegenover de redeneringen der wijsgeren. Zij laat ze redeneren, zoveel zij willen, over de mogelijkheid of niet mogelijkheid en wezenlijkheid van de vergeving der zonden en van de opstanding des

Vlezes, en zegt: Christus is gestorven voor onze zonden en opgewekt tot onze rechtvaardigmaking. Wie nu gelooft, die houdt zich aan het Goddelijk feit; wie niet gelooft, die houdt zich aan de menselijke redenering. Zij dan zeiden tot hem: Hoe zijn u de ogen geopend? Nu willen zij, zoals men zegt, het fijne van de zaak weten; zij willen weten hoe een wonder tot stand komt; maar als men dat weten kon, dan was het geen wonder meer. Het wonder bestaat juist daarin, dat het boven ons verstand, en daarmede boven onze macht gaat. Intussen is de ongelovige mens zo verstandeloos, dat hij nochtans vraagt: Hoe is het er mede in zijn werk gegaan? En zeker, wij kunnen er wel eens in verlegenheid door gebracht worden, als men ons vraagt: Hoe zijn u de ogen geopend? of: hoe zijt gij bekeerd geworden? want van de eigenlijke toedracht der zaak weten wij zelf niets; wij kennen alleen, gelijk van al Gods werkingen, de uitwerking, de slotsom, de vrucht. Daarom moeten wij eenvoudig doen wat de gewezen blinde deed: getuigenis geven van het ondervondene. Deze eenvoudigheid redt hem. Hij komt in geen redeneringen en vervalt tot geen bespiegelingen, maar verhaalt een gebeurtenis, en wie kan tegen een gebeurtenis? Men kan er als de zee met al haar golven tegen de rots, tegen opbruisen en opstuiten, doch men moet eindigen met haar te laten staan. Hij antwoordde en zeide: De Mens, genaamd Jezus. Het is zeer weinig van de Heer gezegd, maar hij wist nog niet meer van Hem, en niemand moet verder gaan, dan waarvan hij overtuigd is, of meer zeggen dan hetgeen hij weet, bereid zijnde om bij hoger inzicht, die overeenkomstig te getuigen. Maakte slijk en bestreek mijn ogen, en zei tot mij: Ga heen aan het badwater Siloam en was u. En ik ging heen en waste mij, en ik werd ziende. De man geeft een historisch getuigenis. Hij spreekt niet van zijn bevindingen, hoe hij onder dat alles in zijn hart gesteld was en wat hij voelde, maar enkel wat Jezus hem beval te doen, en hoe hij Jezus gehoorzaamde, en wat er de vrucht van was. Uit alles blijkt dat deze gewezen blinde bedelaar, ofschoon eenvoudig en arm, nochtans een verstandig en moedig man was. Hoe weet hij gedurig het gepaste ogenblik af te wachten, waarop hij zijn belijdenis moet afleggen, en hoe doet hij dit telkens in afhankelijkheid van God, maar vrij van de mensen. Leren wij toch af om, zoals wij gewoonlijk doen, bij arme mensen ook een arm verstand en een ongevoelig gemoed te onderstellen. Konden wij in veler armen hart en hoofd zien, hoe dikwijls zouden wij moeten blozen over onze misvatting? Zij dan zeiden tot hem: Waar is die? Nu wordt de aandacht afgeleid van de genezene, op de geneesheer. Hij zeide: Ik weet het niet. Hoe zou hij het kunnen weten? De Heer behoefde niet te wachten, om te zien of de blinde ziende terugkwam. Hij was zeker van alles , en Hij wilde hem niet afwachten, om zijn hartstochtelijke dankbetuiging te ontgaan, en om de opspraak te vermijden. Terwijl dus de blinde naar het badwater ging, vervolgde de Heer met zijn discipelen zijn weg. Zij brachten hem tot de Farizeeën, hem namelijk, die te voren blind geweest was. Het was op zich zelf natuurlijk, dat een zo wonderdadige genezing door de Heer, ter kennis van de kerkelijke overheid werd gebracht, was het slechts niet geweest met een vijandige bedoeling. En het was sabbat, toen Jezus het slijk maakte en zijn ogen opende. Hier ligt de sleutel van de vijandschap degenen, die de gewezen blinde naar de Farizeeën brachten en de Farizeeën zelf. Ieder redelijk denkend mens zou zeggen: dat goed te doen, dat zegen aan te brengen het rechte sabbat houden is; doch de Farizeeën dachten er anders over, en deze lieden behoorden niet tot één tijdvak, maar behoren tot al de tijdvakken der Christelijke kerk. Het zijn die mensen, welke op de stoel van Mozes zitten als bedienaren van het woord Gods, en evenwel niet willen dat Gods woord, maar dat hun woord gehoord en gehoorzaamd worde. Welke afschuwelijke mensen deze lieden in de ogen Gods zijn, behoef ik u niet te zeggen, die het veelvoudig weegeroep des Heren over hen kent; doch dit bekommert henzelf volstrekt niet, maar wel dat zij dit zouden zijn in de ogen der mensen; daartegen nemen zij alle mogelijke voorzorgen. Kunnen zij nooit tegenover Jezus staan, zonder Hem tegen te spreken, nooit zijn zij tevens heiliger voor de mensen dan wanneer zij Hem tegenspreken. Zij verzetten zich gedurig tegen Jezus, omdat Hij de sabbat niet heilig houdt, die zij wel heilig houden, en die het volk ook heilig houdt; of omdat Hij de instellingen van de heilige vaderen der kerk niet eerbiedigt, die zij wel eerbiedigen, en die het volk ook

eerbiedigt. Zij doen zich dus voor als enkel heiligen, die enkel heiligen willen maken; doch het is enkel vernis, dat geen kenner kan bedriegen. Intussen gaan deze mensen nog heden voort met dezelfde praktijken. Zij haten de waarheid, gelijk die in Christns is, met al hun kracht en zijn daarbij zo gemoedelijk jegens het volk , en zo bereidvaardig in huisbezoek en ziekenbezoek, dat men zou menen, dat zij de vroomste mensen van de wereld waren; doch gelijk de liefde met het geloof en de hoop de meeste is, zo is zij zonder geloof en hoop de minste. Geef dan vrij al wat gij hebt aan de armen, ja geef u zelf over ter verbranding, gij zijt niets meer dan een klinkend metaal, dan een luidende bel. De Farizeeën dan vroegen hem ook wederom: Hoe hij ziende geworden was? Ook nu wordt hem meer gevraagd dan hij te beantwoorden weet. Zo gaat het ook ons als wij bekeerd zijn; dan willen de ongelovigen alles van ons weten, en zij vorderen van ons, dat wij al hun tegenwerpingen oplossen en al Gods raadsbesluiten uitleggen zullen, als bewijzen dat wij waarlijk zijn bekeerd en dus andere, verstandiger en betere mensen geworden zijn dan zij; maar dàt is niet door ons te doen, en daarom ook niet van ons te eisen, en daarom moeten wij ons ook met hun twistvragen niet inlaten, maar, met de belijdenis onzer onkunde in volstrekt Goddelijke dingen, de waarheid van het zelf ondervondene niet loslaten. En hij zeide tot hen: Hij legde slijk op mijn ogen, en ik waste mij, en ik zie. De genezene geeft de eer aan Jezus, en hij geeft ook de bijzonderheden op van de wijze hoe Jezus hem genezen heeft, maar in korte woorden. Wat zou hij er ook meer van zeggen? Er was iets dergelijks gebeurd als in het begin der schepping. Er was gezegd: Er zij licht! en er was licht. Nochtans merken wij een opklimming op in het getuigenis van het wonder. Eerst wordt er gezegd: Hij kwam ziende. Daarna zei hijzelf: Ik werd ziende, en nu zegt hij: Ik zie. Sommigen dan uit de Farizeeën zeiden: Deze mens is niet van God, want Hij houdt de sabbat niet. Zij spreken van Jezus met minachting, Hem niet noemende bij zijn naam, maar onder de algemene uitdrukking van deze mens. De ongelovigen slaan bij voorkeur op dat aanbeeld, en spreken gedurig niet anders van Jezus dan als van deze mens; doch deze mens heeft een blindgeborene de ogen opengedaan, en is God boven alles te prijzen in der eeuwigheid, zoals Hij dat bewijst aan al zijn gelovigen in hun levendmaking uit de dood der zonden, en zoals Hij dat bewijzen zal aan al zijn bestrijders door hen te oordelen met tijdelijke en eeuwige gerichten. Doch waarom spreken de Farizeeën van Jezus met minachting, als van een mens zonder naam en zonder faam? Omdat Hij volgens hun mening niet uit God is; en waarom is Hij niet uit God? Omdat Hij de sabbat niet houdt. Omdat Hij de sabbat niet houdt op hun wijze, houdt Hij daarom de sabbat in het geheel niet? Nee, zeggen de ongelovigen, zoals wij de zaak begrijpen is zij; wij hebben de opgeklaarde begrippen der zaken, en wie er anders over zou oordelen behoort tot het gemene volk, dat de wet niet kent en vervloekt is. Doch ook hier moet ik opmerken, hoe onwaar het voorgeven van de ongelovigen is, dat Jezus zich naar de vooroordelen van zijn volk geschikt heeft. Had de Heer dit maar enigzins willen doen, door op de sabbat geen genezingen te doen, welke heftige aanvallen der vijanden had Hij kunnen voorkomen; aanvallen, die ten laatste Hem aan het kruis brachten. Doch de Heer schikte zich naar niemand en naar niets dan naar zijn Vader en diens heilige wil, en zo openbaarde Hij juist op de heerlijkste dag der week het liefst en het meest zijn heerlijkheid. De sabbat was de dag van God, de dag des Heren, wat voegde dus meer dan dat de Zone Gods, de Heer, bij zijn omwandeling op aarde, die dag ook bij uitnemendheid tot zijn dag maakte? Anderen zeiden: Hoe kan een mens, die een zondaar is, zulke tekenen doen? Wij zien het, bij al de tegenstand is er toch altijd ten minste één stem in de wereld voor de waarheid. Er zijn naast de kwalijkgezinden ook welgezinden, bij wie het geweten nog spreekt en die de stellige uitspraken der ongelovigen nog niet zo gaaf als onweerlegbaar bewezen kunnen aannemen. Laat ons dus moed houden; als wij om Jezus wil door een kwaad gerucht de wereld door moeten gaan, dan gaan wij tegelijk door een goed gerucht. En er was tweedracht onder hen. Wonderlijk niet waar, nu ontstaat er onder die grote heren twist over die geringe man; doch het is niet om die geringe man, maar om Jezus. Zodra wij in betrekking tot Jezus komen, komen wij in opspraak bij de wereld. Vóór die tijd slaat niemand acht op ons, maar

rekent ons onder het gewone gros der mensen; doch nu wordt zelfs de wereld tweedrachtig om ons, en er volgen scheidingen en ontbindingen, die nieuwe samenvoegingen en verbindingen ten gevolge hebben. Zij zeiden wederom tot de blinde: Gij, wat zegt gij van Hem dewijl Hij uw ogen geopend heeft? De toon hunner woorden is bitter. Zij weten dat zij de genezene niet tot hun bondgenoot kunnen verkrijgen, toch willen zij het beproeven. En hij zei: Hij is een profeet. Het was reeds meer van de Heer gezegd, dan hij zo-even zei. Er is reeds enige vooruitgang te zien bij de beweldadigde in zijn kennis en erkentenis der waarheid. Trouwens als wij de Heer belijden willen, zal er ons gelegenheid genoeg toe gegeven worden. Voorts, wij herhalen het, ga niemand boven het ontvangen licht. God bemint het bekeerde, niet het aangeleerde. De Joden dan geloofden van hem niet, dat hij blind geweest was en ziende was geworden. Zij dachten aan bedrog; zij hadden gehoopt, dat de genezene zelf iets gezegd had, dat hun ongeloof tegemoet kwam; doch nu dat mislukt was, spraken zij hun ongeloof rondweg uit. Totdat zij geroepen hadden de ouders degene, die ziende was geworden. Welk een moeite geven zich deze mensen, om Jezus niet ontvankelijk te verklaren als de Christus. Deden wij slechts evenveel moeite om Hem, de eeuwig geprezene, aan te prijzen aan alle conscientiën! Wij zien intussen ook hier, welk een treurig verschijnsel het ongeloof is, daar het de geleerdste en achtbaarste mannen letterlijk tot dwazen maakt, die onnozel genoeg zijn, om zelfs de ouders tot getuigen te roepen in een zaak, die van algemene bekendheid, en door de genezene zelf volkomen bevestigd was. Och, alles heeft zijn gevaar, ook de geleerdheid. Tussen geleerdheid en verkeerdheid ligt maar één stap, tenzij de bekeerdheid daar tussen komt. God versiert zijn tempel met al de sieraden der aarde, maar buiten zijn tempel hebben zij voor Hem geen waarde. Zien wij dan toe. Als God ons schone gaven heeft gegeven, en ze worden Hem niet geheiligd, dan laat Hij ze bij ons worden tot middelen van ons eigen verderf. Ziet toch eens, wat de ongelovige geleerden in onze tekst een moeite doen, om niet te geloven. Zij zijn gedwongen om allerlei vondsten en uitwegen te zoeken, en geen van die allen geeft hun enig licht; want Christus en zijn wonderen zijn niet weg te redeneren. Hoe arbeiden ook nog de ongelovigen van onze tijd dag en nacht, met allerlei door hen nieuw uitgevonden kunstige instrumenten, om in de Bijbel te doen lezen, wat er niet in staat, en dat er nooit in gebracht kan worden, en om hetgeen er onuitwisbaar in staat, toch maar niet te geloven. Het is een arbeid als die van Sysiphus, want na duizend moeilijkheden om een door hen gewenste zin aan de schrift te geven, te boven te zijn gekomen, staat een nieuw duizendtal moeilijkheden voor hen gereed. Voorzeker, niets is moeilijker dan om ongelovig te zijn en te blijven, omdat het een gedurig slaan is der verzen tegen de prikkels van de consciëntie. Daarom zullen ook de ongelovigen, als hun, met hun lichaam, geheel deze zinnenwereld ontvallen is, het wee uitroepen over zichzelf, omdat zij de kostbare tijd, door God in de dag der zaligheid hun gegeven, hebben besteed aan de onzinnige poging, om Gods zon en maan en sterren van de hemel te rukken, opdat er geen ander licht in de wereld zij, dan dat van hun eigen lamp. En zij vroegen hun, zeggende: Is deze uw zoon, welke gij zegt, dat blind geboren is? Hoe ziet hij dan nu? Zo onnozel deze vraag was aan de zijde der Farizeeën, zo gevaarlijk was zij voor de ouders. De Farizeeën drukten kennelijk op het woord: welken gij zegt, dat blind geboren is. Hiermee willen zij de ouders doen zeggen, dat de genezene althans niet blind geboren was; doch ook deze strik werd te vergeefs gespannen. De waarheid verbrak die als rag. Met echt Joodse slimheid geven de ouders een antwoord, dat de waarheid bevestigde, en hen tevens vrijwaarde voor het gevaar, waaraan hun rechtstreeks getuigenis hen blootstelde. Zijn ouders antwoordden hun, en zeiden: Wij weten, dat deze onze zoon is, en dat hij blind geboren is; maar hoe hij nu ziet, of wie zijn ogen geopend heeft, weten wij niet; hij heeft zijn ouderdom, vraag hemzelf; hij zal van zichzelf spreken. Zo zien wij ook hier, dat al wat de vijanden der waarheid doen om haar te vernietigen, ten laatste strekken moet om haar onvernietigbaar te maken. Het is bij zoveel droefheid, als de vijanden Gods de kinderen Gods aandoen, een vertroostende bemoediging, te zien, hoe God de wijzen, die Hem bestrijden, in hun eigen wijsheid verwart, en als dwazen ten toon stelt. Dit zeiden zijn ouders, omdat zij de

Joden vreesden; want de Joden hadden alreeds tezamen een besluit gemaakt: zo iemand Hem beleed de Christus te zijn, dat die uit de synagoge zou geworpen worden. Daarom zeiden zijn ouders: Hij heeft zijn ouderdom, vraag hemzelf. Hier ziet gij de onpartijdigheid en verdraagzaamheid, waarvan de ongelovigen gedurig de mond vol hebben, in haar ware gedaante. Er zijn inderdaad geen grotere verdrukkers dan zij, want zij onderdrukken het geweten, en groter tirannie is er niet. Als zij de macht in handen hebben, dan is ook hun besluit reeds voor en boven alles genomen: niemand in Gods huis te dulden, dan die met hen instemt. Zij dan riepen voor de tweede maal de mens, die blind geweest was, en zeiden tot hem: Geef God de eer; Wij weten dat deze mens een zondaar is. Hier ziet gij de godsdienstigheid der ongelovigen; o ze zijn zo vroom, zo gemoedelijk verstandig, godsdienstig. Zij zeggen tot de mensen: "Wat hebt gij met Jezus nodig als de Christus; gij loopt het grootste gevaar afgoderij te bedrijven. Geef God onmiddellijk de eer, wij weten dat Jezus een mens is als ieder ander mens, en met mensen mogen wij immers niet te doen hebben; wij hebben met God alleen te doen. Deze geven wij alleen de eer, en zijn geen afgodendienaars." Die geveinsden! zij hebben de Zoon niet, zij hebben de Vader niet, zij hebben de Heilige Geest niet; als echte kinderen des Bozen zoeken zij Jezus te doden, en daarmee de verlossing van zonde te doen mislukken, maar het zal hun niet gelukken. Willen zij verderven, God wil behouden. Dat deze mensen dezulken, die verloren gaan willen, de weg naar het verderf bekorten, is zeker, maar het is ook zeker, dat zij geen verloste ziel van haar Verlosser kunnen afrukken. Hij dan antwoordde en zeide: of Hij een zondaar is, weet is niet; een ding weet ik, dat ik blind was en nu zie. Dit woord van de gewezen blinde is een oord voor alle eeuwen geworden. Het drukt ook de bedoelde zaak volkomen uit. De gewezen blinde zegt eenvoudig met twee woorden, Wat hij zonder Jezus was, en nu door Jezus is. Paulus kon ook zeggen en zei: "Te voren was ik zonder Jezus een vervolger, nu ben ik door Jezus een Apostel." En wij allen, zo velen als wij bekeerd zijn, kunnen zeggen, en zeggen het werkelijk: "Wij waren te voren zonder Jezus gewone mensen, en dachten, begeerden en deden wat alle mensen denken, begeren en doen; maar door Jezus zijn wij andere mensen geworden, die denken, begeren en doen zoals God het ons in zijn woord beveelt. Met andere woorden: Te voren deden wij onze eigen wil, thans vragen wij met Paulus: Heer! wat wilt Gij, dat ik doen zal? En het is onze grootste smart, als wij dit verzuimd hebben te doen, en weer, al is het ook maar voor een ogenblik, van de nauwe op de brede weg zijn overgegaan; Want beide wegen liggen naast elkander, maar de brede weg ligt lager dan de smalle weg, zódat de overgang naar de oude weg zo licht is, als die van de oude op de nieuwe weg zwaar is. Het is in dit opzicht met ons gesteld als met de piloot. Welk een toestel, moeite, kosten en arbeid zijn hem nodig, om zijn vliegtuig van de aarde los te maken en te doen stijgen. En als hij stijgt, hoe ligt daalt hij weer, drijft hij af, ontmoet hij beletsels, die hij niet verwachtte, en die hij moet te boven komen. En indien hij niet met grote wakkerheid en moed op alles blijft letten en voor alles blijft zorgen, met inspanning van al zijn verstand en al zijn kracht, zo valt hij zeker. Doch spreken wij thans niet, tegen onze eigen waarschuwing aan, over de bekering, Welke toch de nieuwe naam is, die niemand kent, dan die hem ontvangt? Zeg eens, waarom zouden wij niet, wanneer het pas geeft? Waarom zouden wij onze bekering op de achtergrond stellen, wanneer zij op de voorgrond moet gesteld worden? Zeker, de bekering is geen sieraad om mee te pronken, maar toch een innerlijke schat van God, waarin wij ons rijk moeten voelen. Ja, is het niet iets, dat alle rang en schat der wereld te boven gaat, zich door God begenadigd te weten? Te weten, dat men van een kind der wereld, een kind van God is geworden, dat men vroeger blind was, maar nu ziet? Voorzeker, daarin ligt een grote kracht, en daartegen is niets te zeggen. Laat de ongelovigen zo vele boeken vullen als zij willen met redeneringen, dat Jezus niet opgestaan is, zo wij bekeerd zijn, kunnen wij zeggen en zeggen wij: wij weten door ondervinding, dat Hij uit de doden is opgestaan, want ik was dood in mijn zonden en misdaden, en zie, ik leef door het geloof in Hem, als de opgestane uit de doden, en als de Verhoogde aan des Vaders rechterhand. Dat dan niemand, die zijn hart voelde beven

voor Gods Woord, en biddend op zijn knieën viel, om genade te ontvangen voor recht; dat niemand, die weet dat hij blind was en nu ziet, zich door zijn ontevredenheid over zijn onvolmaaktheid in de heiligmaking, de volmaakte rechtvaardigmaking Gods in Christus laat verdonkeren. Waarlijk, het is geen middel voor de stroom om tot een rivier te worden, dat men de bron verstopt. Juist de erkenning van de volmaakte genade, van de volmaakt vrije liefde des Vaders en des Zoons door de Heilige Geest, maakt ons vrijwillig tot alle dienst des Heeren. Vergeten wij ook niet, dat de erkenning onzer bekering behoort tot onze belijdenis van Jezus. Of zeggen wij soms, dat wij onszelf de ogen opengedaan hebben? Immers niet, maar dat Jezus het gedaan heeft. En zij zeiden wederom tot hem: wat heeft hij u gedaan? hoe heeft hij uw ogen geopend? Het is altijd aan het ongeloof eigen geweest, om de vragen, die reeds ontelbare malen voldoende beantwoord zijn, telkens te herhalen, alsof zij nog nooit gedaan en nog nooit beantwoord waren. Natuurlijk: die niet geloven wil is ook niet te overtuigen, ook niet door de klaarste bewijzen, zoals zij hier bij de genezing van den blindgeborene toch wel aanwezig waren. Daarom moeten wij ook niet menen, dat onze bestrijding van het ongeloof de ongelovigen zal overtuigen. Nee, dat is alleen het werk van den Heilige Geest; maar wij kunnen ze daarmee enkel voor ons en onze broeders onschadelijk maken. Al kan de commandant ener vesting niet beletten, dat de vijand zijn vesting belegert en beschiet, hij kan hem toch beletten, dat hij er in komt, en hem en zijn manschappen tot krijgsgevangenen maakt. Hij antwoordde hun: Ik heb het u reeds gezegd, en gij hebt het niet gehoord, wat wilt gij het wederom horen? Het is verdrietig te zien en te horen, dat men ons niet verstaan wil, en ons toch opnieuw vergeefse moeite vergt. Alsdan ontwaakt de begeerte om zulke lieden onzacht op hun plaats te zetten, en hun de scherpte van het zwaard der waarheid te laten voelen; dat niet goed is, want driftig te worden is nooit goed; maar de verzoeking er toe is groot, en die haar overwint is sterker dan die een stad inneemt, Spreuken 16:32. Wilt gijlieden ook zijn discipelen worden? Deze vraag was scherp als de scherpte van een tweesnijdend zwaard; "zij ging door tot de verdeling der ziel, en des geestes, en der samenvoegselen, en des mergs, en was een oordeler hunner gedachten en der overleggingen hunner harten." Was het een woord van belediging in drift gesproken? Wij geloven het niet. Misschien sprak de man in het geheel niet in drift, maar met ernst en kalmte, en meende hij wat hij vroeg. Niet zelden legt God in zulke ogenblikken zijn krachtigste woorden op de lippen der eenvoudigste gelovigen. Zij gaven hem dan scheldwoorden en zeiden: Gij zijt zijn discipel. Altijd heeft het ongeloof een of ander scheldwoord in gereedheid voor de discipelen van Christus, waaronder die van letterknechten, bijbelvergoders, dompers en achterblijvers nog de minst gemene zijn. Laat het ons niet verdrieten, maar laat ons gaarne erkennen, dat Jezus onze Meester, onze enige Meester is, dat wij ons geheel en onvoorwaardelijk aan zijn gezag onderwerpen, en dat wij niets uitstaande willen hebben met die wetenschap der ongelovigen, waardoor zij weten, dat Jezus een zondaar is. Niet de wereld zal Christus oordelen, maar Christus zal de wereld oordelen, en wij met Hem. Maar wij zijn discipelen van Mozes. Ook de ongelovige mensen hebben een gezag, waaraan zij zich schijnbaar onderwerpen. Ik zeg schijnbaar, want onderwierpen de Farizeeën zich aan het gezag van Mozes? Wij weten het beter. Zij maakten zijn wetten, op Gods bevel gegeven, krachteloos door de inzettingen der ouden, en geloofden niet wat hij van de Christus had geschreven. Wij weten dat God met Mozes gesproken heeft, maar Deze weten wij niet van waar Hij is. Hoe arglistig! Zij beroepen zich op het Goddelijk gezag van Mozes, dat zij niet gehoorzamen, om zich te ontslaan van het gezag van Jezus, om ook dit niet te moeten gehoorzamen. Het is duidelijk: Zij willen vrij zijn van alle gezag; zij willen hun eigen meesters zijn. Daarom is ieder ongelovige ook van zelf een geveinsde. Ook thans beroepen zich nog de ongelovigen gedurig op de ene schriftuurplaats, om de andere te vernietigen, even als de Farizeeën zich op Mozes beriepen, om Jezus te doden. "Zij wisten dat God met Mozes gesproken had"; dat wil zeggen: hun wetenschap had er niets tegen, dat God met Mozes gesproken had, omdat juist deze waarheid hun een genoegzame reden gaf, om Jezus te

verwerpen, van wie zij niet wisten, van waar Hij was. Vreemd, niet waar? Zij wisten wat eeuwen geleden gebeurd was, en niet meer door hen kon onderzocht worden, alleen op het getuigenis der schrift, en zij wisten niet van waar Jezus was, die voor hun ogen wandelde, en wiens afkomst zij dus persoonlijk konden onderzoeken in het licht van dezelfde Heilige Schrift, waarop Christus zich gedurig beriep, en waarop zij zich nu ook beroepen. Men ziet in welke bochten het ongeloof zich wringt, naar de aard der oude slang, uit wie het geboren is. De mens antwoordde en zeide tot hen: Hier is immers wat wonderlijks dat gij niet weet, van waar Hij is, en nochtans heeft Hij mijn ogen geopend! De eenvoudige man verwondert zich over de stompzinnigheid van deze geleerde mannen, en kan zich niet verklaren, dat zij niet uit de werking de oorzaak kennen. Zonder het te weten of te bedoelen heeft deze man met dit woord de gehele ongelovige wetenschap in al haar naaktheid en nietigheid ten toon gesteld. Uit de vrucht wordt de boom, uit het verschijnsel de oorzaak gekend; niets is eenvoudiger, zegt het gewoon mensenverstand. En wat zegt de wetenschap der ongelovigen? Verkeerd! ieder natuurlijk verschijnsel heeft een natuurlijke oorzaak, en iedere natuurlijke oorzaak heeft weer een andere natuurlijke, dus haar gelijke oorzaak, en zo kunt gij miljoenen en duizend miljoenen jaren opklimmen, en gij blijft nog even ver van een eerste bovennatuurlijke oorzaak. De vroomheid mag God in alles zien, doch de wetenschap heeft niet met God nodig, maar enkel met de natuur en de natuurlijke oorzaken." En wij weten. Nu begint deze eenvoudige man ook te spreken van zijn weten. Hij stelt zijn wetenschap tegenover de hun, en hij doet recht; hij handelt als een man. Zo moeten wij ook doen tegen de ongelovige weters. Immers hebben zij verstand, wij ook, een weinig althans, zo wij menen; of behoren zij tot die lieden, van welke Job zeide: Voorwaar, omdat gijlieden het volk zijt, zo zal de wijsheid met ulieden sterven, Job 12:2,3? Dat God de zondaars niet hoort, maar zo iemand godvruchtig is en zijn wil doet, die hoort Hij. De genezen blinde legt hier een schone proef van zijn godvruchtige wetenschap af. Niets is immers klaarder dan dat Hij, die Goddelijke werken doet, de macht daartoe ook van God ontvangen moet. De Farizeeën hadden gezegd, dat Jezus een zondaar was; de genezen blinde beweert nu het tegendeel, namelijk dat Jezus geen zondaar kan zijn, omdat Hij een daad gedaan had, die niemand kan doen, dan daartoe door God in staat gesteld. Van alle eeuw is het niet gehoord, dat iemand een blindgeborene de ogen geopend heeft. Of deze man de Schrift kent! zij bericht vele wonderen, maar de teruggave van het vermogen des gezichts aan een blindgeborene was nog zonder voorbeeld. Indien deze van God niet was, Hij zou niets kunnen doen. Wij zien het ook hier, dat God de ongelovigen dienstbaar stelt aan de gelovigen, zij moeten Gods kinderen te krachtiger maken. Tegenstand geeft kracht, en er is een vijand nodig, om de boog te doen spannen. Hier verwijt de ongeleerde de geleerden, dat zij niet eens de allereerste beginselen der zaken kennen, en niet eens de bekwaamheid hebben, om uit een klare zaak een juist gevolg te trekken. Dit was echter te veel gezegd voor deze veel roemende en niets wetende mensen, en nu openbaren zij de diepste grond van hun hart. Zij antwoordden en zeiden tot hem: Gij zijt geheel in zonde geboren, en leert gij ons? Overschreeuwing en geweld zijn, zoals wij ook vroeger opmerkten, de laatste betoogredenen der ongelovigen. Nu schrijven ook zij zijn blindgeborenheid toe aan de zonde; hij was dus in hun ogen, als blindgeborene, in zonde geboren, en zulk een vermeet zich om de aanzienlijkste en vroomste mannen des volks te willen meesteren? Hij zou de zwaarte hunner hand voelen. En zij wierpen hem uit. Hiermee deden zij hem in de ban; hij was uit hun tegenwoordigheid verbannen, en mocht niet meer in tempel of synagoge komen. Dit was bij de Joden de hoogste kerkelijke straf. Men verklaarde hem hiermee als een geestelijk melaatse, met wie niemand in enige gemeenschap mocht treden. Jezus hoorde, dat zij hem uitgeworpen hadden. De zaak had een grote opschudding teweeg gebracht en spoedig een algemene bekendheid verkregen. De Heer, die het reeds wist, hoorde het ook spoedig, en spoedde zich , om de nu door vijandige mensen uitgeworpene tot zich binnen te nodigen. De goede Herder gaat het verloren schaap opzoeken. En hem vindende, zeide Hij tot hem: Gelooft gij in de Zoon van God? Daar hoort de blinde de liefelijke stem, die hem bevolen

had naar het badwater te gaan, en nu ziet hij ook zijn aanbiddelijke persoonlijkheid, in wie hij echter tot op dit ogenblik nog niet meer vermocht te zien dan een gezant Gods, een heilig man, een profeet. Doch nu wil de Heer zich in al zijn volheid aan hem openbaren, en vraagt hem tot dat einde: Gelooft gij in de Zoon van God? als wilde Hij zeggen: Gij gelooft in Mij als een van God gezonden profeet; maar er is nog iets hogers om in te geloven: Gelooft gij in de Zoon van God ?" Opmerkelijk niet waar, dat het bij de Heer altijd aankomt op geloof, en wel op geloof in Hem zelf, als de Zone Gods. Wat zeggen dan sommigen, dat het er niet op aankomt hoe men over Jezus denkt, als men maar zijn lessen volgt? Christus' persoon is niet van zijn woord te scheiden; wie het doet, bewijst dat hij niet gelooft. Waarom vroeg Jezus niet: Gelooft gij in God? Omdat het geloof in God op zich zelf, zonder de gelijktijdige aanneming van zijn eniggeboren Zoon, de zondaar niet redt, niet behoedt, niet zalig maakt. Daarom zei de Heer tot de zijnen: Gij gelooft in God, gelooft ook in Mij! en betuigde Hij zelf in zijn hogepriesterlijk gebed: Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt. En het geloof in God, zonder het geloof in de Zone Gods, is daarom niet reddend, omdat het God niet erkent in zijn algeheelheid, volheid of volkomenheid; want zijn volle wezenlijke Godheid is niet denkbaar, zonder de Zoon en de Heilige Geest. Wie de Zoon niet aanneemt als zijn Verlosser, die maakt God tot een leugenaar, want deze heeft getuigd, dat het leven is in zijn Zoon, 1 Johannes 5:10,11, en hoe zou dan zulk een geloof reddend kunnen zijn? De vraag is daarom, ook nog heden, niet: "Gelooft gij in God?" want ieder zal dat, gegrond of ongegrond, toestemmend beantwoorden, maar: gelooft gij in de Zoon van God? En hier openbaart zich dan ook de vijandschap der ongelovigen. "In God (zeggen zij) willen wij nog wel geloven als het vereist wordt, maar in de Zone Gods als onze Verlosser en Zaligmaker, zonder wie niemand tot de Vader komt, dat kunnen wij niet, en dat willen wij niet." De gewezene blindgeborene dacht er anders over, en ieder, die vroeger blind was en nu ziet, evenzo. Hij antwoordde en zeide: Wie is Hij, Here! opdat ik in Hem moge geloven? De genezen blinde handelt niet in de blinde: hij kan nu zien, en wenst nu ook te zien. Het geloof weet altijd in wie het gelooft, want God eist geen geloof dan waar Hij zich openbaart; maar het ongeloof weet niets van het Goddelijke, het is de kennis van het ongoddelijke alleen. En Jezus zeide tot hem: en gij hebt Hem gezien, en Die met u spreekt, dezelfde is het. Hoogst zeldzaam legde de Heer zulk een rechtstreekse verklaring van zichzelf af. Alleen aan de Samaritaanse vrouw en aan deze uit de Synagoge geworpen man openbaarde Hij zichzelf met zoveel liefde als majesteit, met zoveel majesteit als liefde. En hij zeide: Ik geloof, Here! en hij aanbad Hem. In Jezus te geloven en Hem te aanbidden, is dezelfde zaak; wie Jezus niet aanbidt, gelooft ook niet in Hem; en al het voorgeven van geloven in Jezus zonder Hem te aanbidden is zelfbedrog. De gewezen blindgeborene gelooft thans zo volmaakt, als hij ziet; daarom blijft hij niet halverwege staan, maar neemt hij het getuigenis des Heren terstond en ten volle aan; hij ziet in Jezus de Zone Gods en aanbidt Hem als zodanig, en dat doet ieder, die in Jezus de Zoon Gods erkent; het is onmogelijk dat hij het zou laten. In de zichtbare tegenwoordigheid Gods kan men niet blijven staan, maar moet men neerknielen. En hier wordt het ons duidelijk, waarom de Heer zich zo hoogst zeldzaam in al zijn volheid openbaarde, en doorgaans zijn Godheid bedekte, of althans temperde door zijn mensheid. Behalve dat de staat zijner nederigheid dit meebracht, zou het verkeer zijner discipelen met Hem op de duur niet doenlijk zijn geweest. Vandaar ook het groot verschil in dat verkeer na des Heren opstanding. Gesteld de Heer had zich altijd aan zijn discipelen geopenbaard, zoals Hij zich aan Petrus bij de eerste wonderbare visvangst openbaarde, zou dan het woord van Petrus, bij die gelegenheid gesproken, niet het woord van al de discipelen hebben moeten worden: Heer, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens? Doch waar de Heer zich als zodanig openbaart, daar moet Hij ook aangebeden worden. Ook ons geloof moet volkomen zijn; wij moeten ons met geen half geloof vergenoegen, maar voortgaan tot het volle geloof en de volle zaligheid toe. De gewezen blindgeborene zag nu niet enkel lichamelijk, maar ook geestelijk, en wie geestelijk ziet, ziet in Christus de zaligheid,

zoals ook Simeon deed. O, mochten toch allen, die het gezicht der ogen ontvingen, bedenken dat dit voorrecht een grote gave Gods is, maar dat het geloof in Christus als onze zaligheid niet alleen een genadegave, maar de genade zelf is. Wij hebben vele weldaden en uitreddingen in dit leven nodig, doch zij zijn onvoldoende, zonder de Verlosser zelf; hebben wij deze, dan hebben wij eerst de verlossing uit alle nood, ook uit dood en graf en oordeel. Daarom moet er, gelijk bij de geredde in onze tekst, ook bij ons allen in ons leven een ogenblik zijn, waarin wij de Zoon van God zien, aanbidden, en nu voortaan voor eeuwig liefhebben en gehoorzamen. En Jezus zeide: Ik ben tot een oordeel in deze wereld gekomen. Dit zegt de Heer bij gelegenheid van de betoning zijner grote reddende liefde; want God scheidt zijn oordelen nooit van zijn barmhartigheden. Dat de ongelovigen dit bedenken, opdat zij het niet ondervinden. Waar het geloof de kroon ontvangt uit 's Heren hand, daar worden het ongeloof de eeuwige kluisters aangelegd. Opdat degenen, die niet zien, zien mogen, en die zien, blind worden. Ook hier gebruikt de Heer, naar zijn gewoonte, hetzelfde woord in tweeërlei zin. Het natuurlijke zien is hier het beeld van het geestelijke zien. De Heer zegt er mee: "Mijn tegenwoordigheid op aarde heeft tweeërlei uitwerking, namelijk dat zij, die als blinden tot Mij komen, ziende worden, en dat zij, die als zienden tot Mij komen, blinden worden." Met andere woorden: de boetvaardigen ontvangen de vergeving, maar de onboetvaardigen het oordeel. En dit hoorden enigen uit de Farizeeën, die bij Hem waren, en zeiden tot Hem: zijn wij dan ook blind? Zij voelden dat Jezus op hen doelde; dat Hij hun ongeloof in tegenstelling van het geloof van de gewezen blinde als blindheid kenmerkte. Zij wilden er echter de zekerheid van hebben, en meenden wellicht door hun stoutmoedige vraag, de Heer zijn woord te doen intrekken, of althans te doen verzachten; doch de Heer verzwakte in zulke gevallen zijn woorden niet, maar versterkte ze veeleer. Jezus zeide tot hen: indien gij blind waart, zo zoudt gij geen zonde hebben, maar nu gij zegt: wij zien, zo blijft dan uw zonde. Een diepzinnig en duister woord, en toch is het bij enig nadenken duidelijk. De Heer wil niet zeggen, dat als iemand werkelijk onwetend is in geestelijke dingen, dit geen zonde in hem is; nee, deze onwetendheid is zonde, maar een vergeeflijke, niet blijvende zonde, een zonde, welke door de Goddelijke genade met medelijden, ontferming en verschoning wordt aangezien; maar wanneer iemand zichzelf uitgeeft als een kenner van geestelijke zaken, en nochtans de dingen Gods verwerpt, zo heeft hij geen ontferming of verontschuldiging te wachten, maar hij spreekt zijn eigen vonnis uit; hij verkeert in een staat van verblinding of verharding, en zijn zonde blijft: zij is onvergeeflijk, want zij wordt niet als zonde erkend of beleden. Wij mogen niet oordelen en oordelen niet; ja, wij kunnen niet oordelen, want ons woord is een menselijk woord, dat geen de minste waarde of gezag heeft, dan voor zover het overeenkomt met het Woord van God, en verwerpelijk is en verworpen moet worden, voor zover het van Gods woord mocht afwijken of verschillen; doch daarom wij zeggen het eens voor altijd mogen wij niet verzwijgen, wat ons op het hart ligt, en wat wij vermenen met Gods woord overeen te stemmen, opdat misschien deze of die zorgeloze ziel ontwaakt uit de doodsslaap, waarin zij neerligt; want zolang het de tijd der genade is, is er genade te verkrijgen bij God in Christus, voor alle zonde, die als zodanig beleden wordt. Wij vrezen namelijk, dat in het geval der Farizeeën van onze tekst bijzonder de ongelovigen verkeren, die als leraren of hoogleraren over de cchrift spreken als kenners, ja als kenners bij uitnemendheid, als mannen van studie en wetenschap, wier kritiek of oordeel zich de bevoegdheid toekent, om over het al of niet ware en echte van bijbelboeken of bijbelplaatsen te beslissen. Deze mensen zeggen: wij zien, en toch zien zij niet; daarom hebben zij geen verontschuldiging en blijft hun zonde. Daarbij zien wij zulke mensen bijna nooit tot bekering komen, maar meestal voortgaan van kwaad tot erger, totdat zij rijp zijn ten verderve, en eer iemand het vermoedt, als in een ogenblik uit hun leven of uit hun werk worden weggenomen. Nog eens: Wij oordelen niet, maar wij waarschuwen voor Gods oordeel. Wat ons betreft, die als de genezene blindgeborene in de Zone Gods geloven en Hem aanbidden, ons wordt alle roem ontnomen; want alles wat wij hebben, is door genade, en de genade maakt de begenadigde

hoe langer hoe nederiger. De Heer zegt dan ook hier, dat in het geestelijke onze rijkdom bestaat in onze armoede. Zijn wij rijk in ons zelf, zo hebben wij onze troost weg; maar zo wij arm zijn in ons zelf, zo is het Koningrijk der hemelen ons deel. Dat leert ons nederig leven, en is ons tot een grote troost. God verwerpt ons nooit om onze armoede, en als wij oprecht voor Hem belijden, dat wij arm, blind en naakt zijn, dan worden wij door Hem begenadigd en beweldadigd. Maar zegt ons hart in ons: Ik ben rijk en verrijkt, en heb geen ding gebrek, zo wijst Hij ons af. God is liefde, en de liefde geeft gaarne waar gebrek is; doch bij de overvloed woont de overmoed, en met deze oefent de liefde geen gemeenschap.

10:1 De Heer en de geestelijke leidslieden van Israël, over de geestelijke herderlijke bediening.
Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: Die niet ingaat door de deur in de stal der schapen, maar van elders inklimt, die is een dief en moordenaar. Met deze woorden verklaart zich de Heer niet alleen te zijn de enige wettige weg der behoudenis, maar ook de enige wettige ingang (deur) tot de gemeente (de stal der schapen). Ieder, die niet als des Heren discipel, en daarmee als zijn vertegenwoordiger in de gemeente (van welke wij thans alleen spreken) tot de herderlijke bediening komt, is een dief, omdat hij zich een bediening toe-eigent, welke hem niet toekomt, en een moordenaar, omdat hij de gemeente niet kan weiden, maar noodzakelijk verwoest. Immers, waar ongelovige voorgangers in Christelijke gemeenten zijn, daar worden de banden der zedelijkheid losgemaakt, en de vrees voor Gods oordeel over de zonde vernietigd. Zij verwoesten de gemeente, gelijk de verzengende oostenwind de welig bloeiende korenvelden ; zij maken de plaatsen des vermaaks vol en de kerken ledig, en verstrooien de kinderen Gods naar de oefenzalen en kleine kerken. Hiermee is dan ook het oordeel uitgesproken over allen, die in de gemeente een ander Evangelie verkondigen, dan hetgeen Christus en zijn apostelen verkondigd hebben, Galaten 1:6-9. Maar die door de deur ingaat, is een herder der schapen. Gelijk er maar één deur is tot de schaapskooi, zo is er ook maar één geoorloofde toegang tot de gemeente: Christus. Wie Hem in waarheid der gemeente verkondigt, is een herder onder Hem, de grote en goede Herder der schapen, door het bloed des eeuwigen Testaments; de weder gebrachte uit de doden, door de God des vredes, Hebreeën 13:20. Deze doet de deurwachter open. Is Christus de deur, de Heilige Geest is de deurwachter. Deze opent de toegang voor de herder, niet voor de dief, de moordenaar. Dit zij ons tot een troost. Wel kunnen de valse leraren de gemeente binnendringen, gelijk de wolven in de schaapskooi, en haar verwoesten, doch zij vinden geen opening der harten bij Gods kinderen. Integendeel, deze sluiten ogenblikkelijk hun harten voor hen en werpen hen uit met hun gedachten, zich onthoudende van onwettig geweld, en Gode het oordeel en de voltrekking van het oordeel overlatende. Waar echter een dienaar van Jezus komt tot de gemeente, daar ontsluit de Heilige Geest de harten der gelovigen voor hem, en er ontstaat verootmoediging en bekering bij velen, terwijl hij zelf de gezant des Heren, vaststaat en voortgaat in de kracht van God. En de schapen horen zijn stem. De schapen, de gelovigen of gelovig wordende leden der gemeente kennen de stem van de herder en onderscheiden haar terstond van de stem des vreemden. En bij hen is het horen en het gehoorzamen van die stem dezelfde zaak. Merkt op, dat er in de schrift altijd een groot gewicht wordt gelegd op het horen des Woords. In het natuurlijke is het gezicht meer dan het gehoor. Wat zijn ook de ogen uitwendig fraaier lichaamsdelen dan de oren! In het geestelijke echter kunnen ons de ogen weinig dienst doen. Alleen door het gehoor wordt ons de openbaring des Heren mogelijk. Het geloof is uit het gehoor. Wie de Heer niet leert kennen uit zijn Woord, zal Hem nooit leren kennen. Reeds toen de Heer der heerlijkheid zichtbaar op aarde wandelde, had het gehoor een zekere voorrang boven het gezicht. Het bloot aanschouwen van de Heer maakte blijkbaar niet de indruk van iets Goddelijks, want de Heer was in gestaltenis een mens, een eenvoudig mens, die zich in kleding en levenswijze met alle andere mensen gelijk stelde, en die zich door hoegenaamd niets uitwendigs van hen wilde onderscheiden. Alleen door zijn woorden en daden onderscheidde Hij zich van alle mensen, en uit zijn woorden en daden werd Hij dan ook door het geloof onderkend als de Zoon van God. Het ging toen de gelovige als Maria Magdalena na de opstanding des Heren. Zij zag Hem, en hield Hem voor de hovenier; zij hoorde Hem, en aanbad Hem als haar Heer. En hij roept zijn schapen bij name, en leidt ze uit. Zie daar de wederkerige betrekking van de herder en zijn schapen. Kennen de schapen de herder, het is omdat zij door hem gekend zijn. Hij kwam het eerst tot hen, en stelde zich aan hun hoofd, en gaf hun ieder een bijzondere naam, om ze bij die naam te roepen, en dus ordelijk uit te leiden en te zamen te houden bij het weiden. Dit alles deed hij aan hen, en daaruit kennen zij hem als hun herder. En wanneer hij zijn schapen

uitgedreven heeft, zo gaat hij voor hen heen. Het werk van de herder is vóór te gaan, van daar de naam voorganger, die meermalen de leraar wordt gegeven. De herder gaat vóór zijn schapen heen, niet alleen om ze te weiden, en daartoe de rechte weg te wijzen, maar ook om ze te beveiligen. Als de wolf komt is hij zelf de eerste, die voor zijn aanval blootstaat, en eerst over zijn lijk heen kan hij tot de schapen komen, want zodra ziet de herder de wolf niet, of hij laat zich door deze niet aanvallen, maar valt hem aan, om hem te doden. En de schapen volgen hem. Zij zijn hem gehoorzaam; zij verstouten zich niet voor hem uit te lopen; zij houden zich achter hem, en weten zich daar alleen veilig te zijn. Mits zij zijn stem kennen. Men betoont geen gehoorzaamheid, dan aan dezulken, die er recht op hebben. De hond gehoorzaamt alleen zijn meester, het schaap zijn herder, de mens zijn meerdere. Maar een vreemde zullen zij geenszins volgen, maar zullen van hem vlieden, mits zij de stem des vreemden niet kennen. Ook dit zij ons weder tot een gewisse troost, bij het zien der vele vreemden, die de schaapskooi van Christus zijn ingedrongen, en zich de naam van herders hebben aangematigd. Wie horen, wie volgen, wie gehoorzamen hen? Niet de schapen van Christus, deze vlieden van hen; maar alleen zij, die verloren gaan, voor wie het Evangelie bedekt is, in welke de god dezer eeuw de zinnen verblind heeft, namelijk der ongelovigen, opdat hen niet bestrale de verlichting van het Evangelie der heerlijkheid van Christus, 2 Corinthiërs 1:4. Willen wij hiermee zeggen, dat er onder het gehoor van zulke leraars geen bekeringen mogelijk zijn? Wij zullen er ons wel voor wachten. De Heer zoekt de zijnen ook in het midden zijner vijanden, maar alsdan rukt Hij ze uit hun midden, en plaatst Hij ze bij zijn schapen, die de stem des vreemden niet meer kennen. Doch aan de zijde des mensen is het hoogst gevaarlijk en onverantwoordelijk, om zich te laten leiden door gidsen, die zelf de weg niet weten; hoe velen zijn er door misleid geworden, en jammerlijk omgekomen. Men wacht toch geen zegen op verkeerde wegen. Deze gelijkenis zei Jezus tot hen. Bij Johannes, die geen der eigenlijke gelijkenissen des Heren heeft overgenomen, omdat hij de Heer niet bepaald wilde leren kennen als het volk lerende of onderwijzende, ook omdat dit door de drie voorafgaande Evangelisten genoegzaam geschied was, maar als tot het volk sprekende, (dus in zijn gesprekken, waarvan de andere evangelisten slechts weinig proeven geven) wordt het woord gelijkenis in de zin van verbloemde rede genomen. Maar zij verstonden niet wat het was, dat Hij tot hen sprak. Noch het volk, noch de oversten des volks begrepen wat de Heer bedoelde, en zo was Hij gedwongen zich meer rechtstreeks te verklaren. Jezus dan zeide wederom tot hen: Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: Ik ben de deur der schapen. Nu de Heer zich eenmaal rechtstreeks verklaren moet, verklaart Hij zich in zijn volle kracht. Met een plechtig Amen! Amen! met de eed Gods verklaart hij te zijn: de enige toegang en uitgang voor ieder herder en voor al de schapen. Merkt op de grote eenvoudigheid van het beeld en de onmetelijke rijkdom van zijn inhoud. Nimmer achtte de Heer het beneden zijn waardigheid, om geringe beelden te gebruiken, want het was Hem enkel te doen om zijn betrekking tot ons duidelijk te maken, en zo zei Hij , die zo-even van zichzelf zei: Ik ben het licht der wereld, nu: Ik ben de deur van de schaapsstal; met andere woorden: door Mij alleen gaan de schapen in en uit, door Mij zijn zij eeuwig veilig en leven zij in eeuwige vreugde. Wat de Heer hier onder een beeld zegt, dat zei Hij op een andere tijd zonder beeld: Niemand komt tot de Vader dan door Mij. Om deze waarheid te verzinnelijken en daarmee ten hoogste duidelijk te maken, is zeker geen beeld aanschouwelijker en geschikter, dan dat van de deur. De deur is tegelijk de toegang tot het huis en behoort tot het huis; zó is Christus tegelijk de toegang tot God en behoort Hij tot de Godheid. Doch er is meer. De deur behoort tegelijk tot het huis en tot de gewone weg; van de gewone weg komt men door de deur in het huis; zo behoort Christus, ofschoon zonder zonde, tegelijk tot de gewone mensheid én de oneindige Godheid. Naar de buitenzijde behoort de deur tot de gewone weg, in zijn geheel tot het huis; zó behoort ook Christus naar zijn mensheid tot de mensheid, en tegelijk naar geheel zijn persoonlijkheid tot de Godheid. Eindelijk, de deur is de enige toegang tot het huis; zo is ook Christus de enige toegang tot de zaligheid; wie buiten Hem wil zalig worden, is een dief van de eer van Christus, en een

moordenaar zijner eigen ziele. Om nu zulk een deur, zulk een ingang tot de schaapskooi voor de sehapen, tot Gods huis voor de zondaars, tot de zaligheid voor de gelovigen te zijn, legde de Heere Jezus op het kruis zijn leven in het sterfelijk lichaam af. Het lichaam des Heren werd in de tempeldienst afgebeeld door het voorhangsel, dat het allerheiligste of de onmiddellijke tegenwoordigheid Gods afsloot. Viel dit voorhangsel weg, dan was de toegang tot God geopend. De Aäronitische hogepriester opende eenmaal des jaars deze zinnebeeldige toegang met het bloed der verzoening in zijn handen; Christus opende de waarachtige toegang tot Gods onmiddellijke tegenwoordigheid eenmaal voor eeuwig, door zijn dood voor de zonde. Toen de band tussen zijn ziel en zijn lichaam scheurde, scheurde dan ook tot een teken hiervan tegelijkertijd het voorhangsel in de tempel van boven tot beneden. Allen, zo velen als er vóór mij zijn gekomen, zijn dieven en moordenaars. De Heer bedoelt degenen, die vóór Hem zich als valse Messiassen hadden opgeworpen, en die door Gamaliël (Handelingen 5:34-37) worden genoemd, als te zijn Theudas en Judas de Galiléër. Het is trouwens een vaststaande regel, dat waar God buitengewone dingen doet komen, de duivel terstond buitengewone dingen doet, om ze te voorkomen of ze te vernietigen. Maar de schapen hebben hen niet gehoord. Hadden deze lieden dan geen aanhang? Ja, ongeveer vier honderd mannen hingen Theudas aan, en ook Judas maakte veel volk afvallig achter zich; doch uit welke mensen bestond dat vele volk? uit kinderen Belials, goddeloze mannen, dieven en moordenaars, gelijk hun aanvoerders. Zij zijn dan ook tezamen te niet gegaan: doch de schapen de kinderen Gods hielden zich verre van hen, vluchtten voor hen en gruwden van hen. Zij kennen maar één goeden Herder: Jahweh zelf, in het vlees geopenbaard. Ik ben de deur; indien iemand door Mij ingaat, die zal behouden worden. Christus is de enige, door wie de behoudenis mogelijk is. Is het dan niet onverantwoordelijk, dat enig mens door een andere deur dan de gegevene, de hemel poogt in te gaan, en kan er iets tot zijn verontschuldiging worden aangevoerd, wanneer zijn eigenwillige poging mislukt? En zij kan niet anders dan mislukken. En hij zal ingaan en uitgaan, en weide vinden. Wie door Christus tot God komt, is niet alleen voor eeuwig veilig en geborgen, maar wordt ook daarbij in het volle genot gesteld van alles, wat het hart kan vervuilen met de hoogste en reinste vreugde. De dief komt niet, dan opdat hij stele en slachte en verderve. Al is de valse leraar nog zo een gemoedelijk man, die zich door allerlei liefdediensten zoekt aan te bevelen bij de mensen, zijn werken zijn dode werken. Ach, wat baat een liefde, die alleen het tijdelijke en lichamelijke op het oog heeft, doch geen mededogen heeft met de zielen, maar ze wreed vermoordt, door ze het enige brood dat zielen voedt en eeuwig leven doet Gods woord, Gods Zoon te onthouden. Voorzeker, zelfs de barmhartigheden der goddelozen zijn wreed, Spreuken 12:10. Ik ben gekomen, opdat zij het leven hebben. Tegenover deze doodslagers staat de levengever Christus. Hij geeft het leven aan de ziel. De valse leraar zoekt de zielen te laten sterven in hun zonden, door hen én hun ware kwaal én hun ware Geneesmeester niet te doen zien, of te doen voorbijzien; maar Christus laat de adem zijns levens gaan over den dode in de zonde, over de in zijn bloed liggende zondaar, en zegt tot hem: leef! en hij leeft in eeuwigheid. En overvloed hebben. Niet alleen het leven, maar ook de overvloed van alle goed ontvangen zij, die des Heren zijn. En dit alles ontvangen zij door zijn komen, door zijn komst op aarde. Want was Hij niet gekomen om voor hen te leven, te lijden, te sterven, op te staan en ten hemel te varen, zij zouden eeuwig dwalende schapen gebleven zijn; doch nu is Hij tot hen, en in Hem de goede Herder gekomen. Ik ben de goede Herder. Het woord goede heeft de betekenis van de enig ware herder. En nu is niemand goed dan Eén, namelijk God, volgens het getuigenis van Jezus zelf, hoe zou Jezus zich dan de goede Herder hebben kunnen noemen, zonder zelf God te zijn? David had gezegd: Jahweh is mijn Herder, waarom zegt Jezus dit ook niet? Omdat Hij dit niet kan zeggen, zonder zijn Godheid te verloochenen. Hij zelf was de Jahweh die bij Ezechiël (34) de herders zijns volks hun ontrouw verwijt, en hun aankondigt, dat Hij zelf deze bediening op zich zou nemen, niet als God, maar als God geopenbaard in het vlees, als de enige herder, die als een tweede David uit diens stam zou verwekt worden. En zo zei Jezus met dat woord niets

anders dan: "Ik ben die goede Herder, die u in de Schrift beloofd is." De goede Herder stelt zijn leven voor de schapen. Dit is het kenmerkend onderscheid van de goede herder. Hij moet zijn leven over hebben voor de schapen, anders kan hij onmogelijk een goed herder zijn. Gij moet u, om dit goed te verstaan, verplaatsen uit ons westen naar het oosten. Bij ons is voor herder en kudde niet het allerminste levensgevaar meer, maar in Azië, waar de woestijnen de landen zo veelvuldig omringen, ja doorsnijden, als bij ons de zeeën en de rivieren doen, waren herder en kudde nooit buiten gevaar, om door wilde dieren overvallen te worden. Maar de huurling, en die geen herder is, wie de schapen niet eigen zijn, ziet de wolf komen, en verlaat de schapen, en vlucht, en de wolf grijpt ze, en verstrooit de schapen. Men moet het hart van een herder hebben, om de schapen te beschouwen als zichzelf; immers zo een liefde heeft een goed herder voor deze redeloze schepselen, dat hij zijn eigen leven niet te dierbaar acht, om het hunne te behouden! De huurling echter heeft die liefde niet; hij werkt alleen om loon, de schapen komen hem niet toe, en zou hij voor eens anders goed zijn eigen leven in de waagschaal stellen? Nee, hij vlucht, en stelt daarmee zijn eigen leven buiten gevaar, hoe noodlottig het gevolg daarvan ook voor de kudde is. En de huurling vlucht, mits hij een huurling is, en heeft geen zorg voor de schapen. De huurling wordt van zelf een ontrouw herder, zodra er levensgevaar komt. Vóór die tijd kan men geen onderscheid zien tussen hem en de ware herder. In dit woord des Heren ligt dan ook een hogere zin. Geen ondergeschikte, geen schepsel al was het ook de hoogste engel, zou zijn leven kunnen stellen voor de mensen, de zondaars, wanneer dit van hem geëist werd; alleen voor de Heer, de eigenaar der zielen, voor God zelf, is dit mogelijk. Ik ben de goede herder. Deze herhaling is aandoenlijk en majestueus. Aandoenlijk, omdat de Heer hiermee niet anders wil aanschouwd zijn, dan in zijn zich in de dood opofferende liefde; en majestueus, omdat Hij zich hiermee voorstelt als de Heiland, buiten welke er geen Heiland meer is. En Ik ken de mijnen, en word van de mijnen gekend. Ziet gij, nu worden de schapen onderscheiden van de wereld; niet alle mensen zijn zijn schapen, maar sommigen uit de mensen, Hem door de Vader gegeven. Christus kent de zijnen in genade, en de zijnen kennen Hem in geloof en liefde. Gelijkerwijs de Vader Mij kent, alzo ken Ik ook de Vader. Wie God even volkomen kent, als hij door God gekend wordt, die moet God zijn. De Heer zegt dit om zijn woord te bewijzen, dat Hij de zijnen weet te onderscheiden. Hij kent het voornemen des Vaders volkomen, Hij weet wie de Vader Hem gegeven heeft en wie niet; wie uit de waarheid (uit God) is, en in Hem gelooft, en Hem gehoorzaamt, en wie uit de leugen (uit de duivel) is, en niet in Hem gelooft, en Hem niet gehoorzaamt. En Ik stel mijn leven voor de schapen. De Heer herhaalt nooit dezelfde woorden, dan met hoge nadruk en nadere bedoeling. Hij spreekt hier niet meer van de mogelijkheid, om het leven voor de schapen te moeten stellen, maar van de onvermijdelijke zekerheid, dus in de bepaalde zin van: Ik geef mijn leven voor de schapen. Tot zijn kudde zou de wolf zeker komen, en Hij zou bij het doden van de wolf zeker zijn leven laten, en dus het leven zijner kudde met zijn eigen leven kopen. De herder zou geslagen en de kudde wel buiten doodsgevaar gesteld, maar toch door des herders dood verstrooid worden. Doch de Herder zou niet in de dood blijven. Ten derden dage zou Hij weder opstaan uit de dood en zijn kudde voorgaan naar Galiléa, én naar de Olijfberg, én naar de hemel, om ze te weiden en te leiden op de velden des hemels naar de fonteinen der levende wateren. Ik heb nog andere schapen, die van deze stal niet zijn. Met dat éne woord werpt de Heer zijn meetsnoer over al de volken. Is Hij de enige Herder, dan is Hij ook de Herder van al de schapen. In Hem vallen alle scheidingen weg en wordt alles tot een eenheid, hier in de drieheid des geloofs, der hoop en der liefde, en eenmaal in de eenheid der liefde. Alle ware Christenen van alle landen hadden dan ook in alle eeuwen, wat de zaligmakende waarheden betreft, dezelfde geloofsbelijdenis; alleen het ongeloof staat buiten Christus, en blijft eeuwig met zichzelf verdeeld. Die van deze stal niet zijn. Hier blijkt het dat de Heer met de schaapsstal de plaatselijke gemeente bedoelt. Deze moet Ik ook toebrengen. De Heer omvat met deze woorden al de tijden tot aan de voleinding der wereld. Immers Hijzelf zou niet tot de volken

gaan, maar tot zijn discipelen zou Hij zeggen, en zij zouden het weer aan hun opvolgers zeggen: Gaat heen in de gehele wereld, predikt het Evangelie aan alle creaturen; onderwijst al de volken, zelf dopende in de naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes, lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. En zij zullen mijn stem horen. De Heer was van alles volkomen zeker. Hij kende de vrucht van zijn lijden en sterven. De toekomst was Hem tegenwoordigheid. En het zal worden één kudde en één herder. De eenheid der gelovigen is beloofd, en zij zal onfeilbaar komen. De Heer heeft haar in zijn hogepriesterlijk gebed van de Vader gebeden, en zij zal tot stand komen, als het einde van onnoemelijk vele voorafgaande bewegingen. Kunnen wij die eenheid voorbereiden? Ja, doch niet door het streven naar een uitwendige eenheid der kerk. Deze is een roomse kerk-eenheid, welke reeds bestaat, maar ons niets baat; want zij is het eenvormig dekkleed van een eindeloze innerlijke verdeeldheid. Immers de Roomse kerk geeft haar hart, haar liefde niet aan Jezus alleen, maar aan duizend heiligen met Hem. Zijn de gelovigen één kudde, zij heeft dan ook slechts één Herder. Wij moeten daarom als ware Protestanten trachten bevorderlijk te zijn aan de innerlijke eenheid der kerk, welke daarin bestaat, dat wij allen bij alle uiterlijk verschil, het hart alleen de Heiland geven en Hem liefhebben in onverderfelijkheid door de Heilige Geest, tot heerlijkheid Gods des Vaders. Uit deze liefde vloeit van zelf de liefde tot al de broeders voort; want het is onmogelijk de Heer waarlijk lief te hebben zonder de broeders; die het Hoofd des lichaams liefheeft, heeft noodzakelijk al de leden des lichaams lief. Daarom heeft de Vader Mij lief, mits Ik mijn leven afleg. De Heer vergunt ons hier een diepe blik in de verborgenheden Gods. Wij zouden zeggen: "De Vader heeft de Zoon lief, omdat deze zijn evenbeeld, en uit Hem geboren is." De Zoon zelf wijst echter op nog een andere reden van 's Vaders welbehagen jegens Hem. En welke is die reden? Dat Hij des Vaders wil volbrengt, ten koste van zijn leven. Deze liefde des Zoons tot verloren zondaren, welke alleen in Hem, de Ongeschapene kan bestaan, omdat geen geschapen wezen de macht heeft over zijn eigen leven, is de bijzondere reden, waarom de Vader de Zoon bijzonder liefheeft, zodat Hij Hem ook als mens een naam geeft, die boven allen naam is, Hem een eigen volk geeft, dat van Hem als het Hoofd, zijn eigen lichaam zou zijn, en alle knie voor Hem buigen, en alle tong Hem belijden zal als de Heer, tot heerlijkheid des Vaders. Opdat Ik het zelf wederom neem. Nooit spreekt de Heer van zijn dood, zonder in een adem te spreken van zijn opstanding. Hieruit ziet men de kwade trouw van hen, die de opstanding van Christus uit de schrift willen wegredeneren. Het afleggen des levens van de Zoon van God had een allerhoogst doel: de verzoening der zonde, de betaling der schuld, de voldoening der straf eisende gerechtigheid van God, de vervulling der wet, het ondergaan van de straf, het dragen en wegnemen van de vloek. Doch zodra was dit allerhoogst doel niet bereikt, of het moest blijken, dàt het bereikt was, en het kon uit niets anders blijken, dan uit het weder opnemen door de Heer van het afgelegde leven, dan in zijn opstanding uit het graf in het nu verheerlijkt menselijk lichaam. Niemand neemt het zelf van Mij, maar Ik leg het van Mijzelf af. Hiermede verklaart zich de Heer boven alle menselijke macht. Zijn daad is geheel onafhankelijk en vrijwillig, het is een daad zijner vrije keuze. Ik heb macht het zelf af te leggen, en heb macht het zelf wederom te nemen. Dit gebod heb Ik van mijn Vader ontvangen. De Heer verklaart hiermede, dat Hij, ofschoon Hij alles vrijwillig doet, nochtans niets eigenwillig doet. Hij heeft alles van de Vader ontvangen, tot zelfs het gebod om vrijwillig en eigenmachtig zijn leven af te leggen en terug te nemen. Wij staan altijd opnieuw verbaasd over de vereniging door de Heer in zijn uitdrukkingen en daden, van zijn Zoonschap en van zijn eenswezenheid met de Vader. Geen geschapen wezen kan over zijn leven beschikken, en na eens het leven te hebben afgelegd, het zelf terugnemen; dit gaat aller schepselen kracht en bevoegdheid te boven. Christus is dus God, en toch is Hij de Zoon, die voor zichzelf niets anders kent dan des Vaders wil. Zo was en dacht en sprak Hij van alle eeuwigheid, en nu ook in zijn mensheid. De Godheid en mensheid zijn in Christus geen twee afzonderlijke naturen, die elkander in Hem ontmoeten, en naast elkander staan, en afgezonderd blijven; nee, zij zijn twee afzonderlijke naturen, die

door de Heilige Geest niet vermengd, maar verenigd zijn tot een enige persoonlijkheid: de enige persoonlijkheid van Christus. Christus is de Godmens. Hij had niet kunnen lijden zonder mens te zijn; Hij had niet voor de zonde kunnen lijden zonder God te zijn. Hij liet zijn mensheid verbrijzelen op de rots zijner Godheid, en met zijn Godheid herstelde Hij zijn mensheid. Daarom wil ook Christus zijn lijden en sterven niet beschouwd hebben dan in zijn gemeenschap met de Vader. Beiden hebben elkander lief; beiden haten de zonde, en de Vader geeft de Zoon over in liefde, niet ten koste van zijn recht, maar met de verheerlijking van al zijn volmaaktheden, en de Zoon geeft zichzelf over uit liefde tot de Vader, met erkenning en voldoening van zijn recht. Er zijn zelfs vrome mensen, die gezegd hebben, dat de Godheid van Christus zijn mensheid niet ondersteund heeft, omdat anders zijn lijden en sterven niets verdienstelijks zou gehad hebben. Nestorius heeft velen ook tot deze dwaling gebracht. Doch niets is duidelijker dan dat zonder de Godheid van Christus het lijden voor de zonde onmogelijk geweest was; alleen door de eeuwige Geest kon Christus zichzelf Gode onstraffelijk opofferen, Hebreeën 9:14; het is zijn Godheid, welke aan zijn offerande een allerhoogste, oneindige, eeuwige waarde gaf. Er werd dan wederom tweedracht onder de Joden, om dezer woorden wil. Gij ziet, waar Christus zich openbaart, ontstaat het tegendeel van uitwendige eenheid, daar ontstaat verdeeldheid, en is men voor en tegen Christus. Alleen de eenheid is bij hen, die in Jezus het middelpunt huns levens gevonden hebben. En velen van hen zeiden: Hij heeft de duivel en is uitzinnig, wat hoort Gij hem. Dit zijn woorden van uiterste verbittering. Het ongeloof verklaart alles voor onzin, wat er geestelijks en goddelijks gezegd wordt; het haat al het geestelijke en goddelijke met een onverzoenlijke haat; van daar de toorn en blakende woede, welke het hart der ongelovigen bezielt, als zij de waarheid Gods horen, welke hun redeneringen tot leugen maakt. Anderen zeiden: Dit zijn geen woorden van een bezetene. Kan ook de duivel der blinden ogen openen? Niet allen zijn tegen Christus; de feiten zijn voor velen de beste bewijzen; zij achten daar tegenover blote redeneringen als van geen betekenis. Daarom is het de ongelovigen van onze tijd zo bijzonder te doen om de evangelische gebeurtenissen te doen vallen; doch zij doen vergeefse moeite; deze feiten kunnen niet vallen. God heeft ze buiten alle menselijke vernielingsmacht gesteld, door ze te graveren in de harten der gelovigen. Ieder waar Christen is een levende bijbel, die men ook wel verbranden kan, maar men kan toch niet alle Christenen verbranden. Intussen, welke tegenstellingen en welke tegenstanders! Welk een strijd en beweging zien wij hier en overal en ten allen tijd! Nochtans wij moeten belijden, dat wij de tijd van strijd verre verkiezen boven de dodelijke rust en stilte der onverschilligheid en oververzadigdheid.

10:22 De Heer en de joden in het voorhof van Salomo.
En het was het feest van de vernieuwing des tempels te Jeruzalem, en het was winter. In het laatste jaar van 's Heren profetische bediening heeft de Heer blijkbaar geen feest der Joden willen overslaan, en vooral niet het feest, waarop zijn laatste paasfeest zo spoedig zou volgen. De Heer bereidde zijn laatst beslissend bezoek ook door deze komst voor. Het feest van de vernieuwing des tempels wordt nog heden bij de Joden gevierd en heet het feest van de lichten. Het valt in de winter (december) en is ingesteld door Judas de Makkabeër, ter gedachtenis van de reiniging des tempels na de ontheiliging door Antiochus Epifanes. Wij kunnen ook hierin nog aanknopingspunten bij de Joden vinden en zeggen: "op dit uw feest is het volgende te Jeruzalem in de tempel geschied." En Jezus wandelde in de tempel in het voorhof van Salomo. Ofschoon er ook te Jeruzalem synagogen waren, zo vinden wij de Heer daarin nimmer door de Evangelisten voorgesteld. De Heer was de tempel het naast; was Hij te Jeruzalem, zo was Hij ook in de tempel. Het voorhof werd ter gedachtenis aan de eerste koninklijke bouwmeester des tempels, het voorhof van Salomo genoemd. De Joden dan omringden Hem, en zeiden tot Hem: Hoe lang houdt Gij onze ziel op? Indien Gij de Christus zijn, zeg het ons vrijuit. Hetzelfde zeggen de ongelovigen nog heden: "Waarom zei Jezus niet ronduit dat Hij God was, de tweede persoon in het wezen van de drieënige God, dan wisten wij tenminste waar Hij zichzelf eigenlijk voor hield?" Doch de ongelovigen verraden hiermee enkel hun gemis aan gevoel van betamelijkheid. Het is toch duidelijk dat de Heer niet op de straten en ook niet in de tempel kon uitroepen: "Ik ben God in menselijke gestaltenis." Immers dat Hij God was, kon niet gezien worden, dat kon alleen getoond worden, en dat toonde Hij werkelijk door de werken die Hij deed, en waarop Hij zich beriep. Immers Hij deed niet de werken van een mens, en ook niet van een dienstknecht Gods, zoals Mozes en Elias waren, maar de werken Gods als de Zone Gods, die spreekt en het is er, die gebiedt en het staat er; werken zoals nooit tevoren in Israël gezien waren, sedert het als volk bestond. Och, ik vraag u, moet een koning die zijn staten doorreist, overal waar hij komt, uitroepen: "Ik ben de koning!" Neen, dat doet de heraut, als de koning voor de eerste maal komt, en dat had Johannes de Doper voor de Heer gedaan, toen deze voor de eerste maal optrad onder zijn volk. Maar voorts moeten zijn onderdanen zelf dit van hem zeggen; en de vaders en moeders moeten het hun kinderen als de koning voorbij komt zeggen: "Ziet, dat is de koning!" En hoe toont een koning nu, dat hij koning is? Door koninklijke daden te doen, die niemand anders doen kan dan de koning. En hoe! als hij u nu eens tot ridder van de Nederlandse Leeuw, en u tot baron en u tot graaf verheft, zou het u dan geen voldingend bewijs zijn, dat hij werkelijk de koning is? Welnu die lammen die Christus deed gaan, die blinden die Christus deed zien, die kromgaande vrouw, welke door Christus weder werd opgericht, zodat zij kon lopen als ieder ander mens, waren dezulken, die door de Heer tot hoger eer en staat werden opgeheven dan die van ridder, baron of graaf. Doch daarom is dan ook het bewijs boven alle bewijzen, het voor alle tijden geldend bewijs van Christus Goddelijk Zoonschap daarin gelegen, dat wij verlost, dat wij Gods kinderen zijn. Zijn wij Gods kinderen, dan weten wij ook dat Christus Gods Zoon is, want het is een zedelijke onmogelijkheid, dat zich ooit een zondaar waarlijk Gods kind kan weten, dan in Christus. En Jezus antwoordde hun: Ik heb het u gezegd, en gij gelooft het niet; de werken die ik doe in de naam van mijn vader, die getuigen van mij. De Heer had het hun duidelijk genoeg gezegd, ofschoon niet rechtstreeks met de woorden: "Ik ben de Messias!" Dit had Hij slechts enkele malen tot enkele personen afzonderlijk, en in het verborgene tot de Samaritaanse vrouw en tot de genezen blindgeborenen gezegd. Dezen hadden het heerlijke hartverheugende: Ik ben het! uit zijn eigen mond gehoord; maar tot al het volk en de oversten van het volk had Hij dit niet rechtstreeks gezegd. Hij wilde zich niet verheerlijken dan aan het geloof en van het geloof waren de oversten van het volk en het volk waarlijk geen vertegenwoordigers. Hij liet het dan ook aan de Heilige Geest over om Hem te verheerlijken, of hetgeen hetzelfde is, Hij liet het aan het geloof van de Nathanaëls over, om Hem te belijden en te aanbidden als de Zoon van God en de Koning van Israël. Wat aan de

volheid van het getuigenis van zijn Godheid in de Evangelische verhalen moest blijven ontbreken, zou overvloedig aangevuld worden in de Handelingen van de Apostelen en in de Openbaring van Johannes. Thans in de staat van zijn nederigheid, bewees de Heer voornamelijk zijn Godheid door zijn daden. Immers Hij deed ze in de naam des Vaders. Let wel: van zijn Vader, niet zijns Gods, zoals vele onkundigen deze woorden als gelijkbetekenend van Jezus gebruiken. Neen, die in de naam Gods wonderen doet is daarmee een dienstknecht; maar die wonderen doet in de naam van God als zijn Vader, die is de Zoon Gods; het onderscheid is wezenlijk, en van het grootste gewicht. Maar gijlieden gelooft niet, want gij zijt niet van mijn schapen. De Heer scheidt hiermede de ongelovigen af van zijn kudde. Hij is hun herder niet, en zij zijn zijn schapen niet. Hieruit kunnen de ongelovigen zien, dat zij niet het allerminste deel aan Jezus hebben, en het zullen moeten verantwoorden bij God, waarom zij niet geloofd hebben in de enige naam door God tot behoudenis van zondaren gegeven. Doch hieruit kunnen dan ook zij, die Jezus aanbidden, liefhebben en dienen, met één woord, die in Jezus geloven, zien, dat zij tot zijn kudde behoren, en in eeuwigheid niet kunnen verloren gaan. Gelijk Ik u gezegd heb. De Heer beroept zich op zijn vroeger getuigenis, aan deze zelfde plaats, toen Hij zich de goede Herder noemde. Mijn schapen horen mijn stem. Zij onderscheiden zijn woord van elk ander woord, en geloven het van ganser harte. O zalig wij, dat wij geloven in het woord van Jezus! God heeft ons in dat geloof zijn zaligheid ten geschenke gegeven. En Ik ken dezelve. Wij kunnen Jezus niet kennen, zonder dat Hij ons kent. Het is hiermee als wanneer een soldaat van het een leger naar het andere overloopt. Terstond en allereerst wordt hij gesteld voor de opperbevelhebber van het leger, tot hetwelk hij komt, die hem onderzoekt of hij uit oprechte mening komt, dan of hij een spion is. Zo ook verlaat niemand de vaan van de engel des afgronds, om zich te scharen onder de banier des gezegenden Zoons van God, of deze laat hem in zijn tegenwoordigheid komen, en ondervraagt en kent hem persoonlijk. En zij volgen mij. Volgen is de voetstappen drukken van die ons voorgaat, is dienen, is gehoorzamen, is blijven in onmiddellijke betrekking met de Heer, is delen in alles wat Hij geeft om te lijden en te genieten, is heengaan waar Hij heengaat, is komen waar Hij komt. En Ik geef hun het eeuwige leven. Het onvergankelijk leven. Dat heeft de mens niet, en dat kan niemand hem geven dan God alleen. Leven is geluk; het eeuwige leven is de eeuwige zaligheid. Wie verloren gaat, heeft, al bestaat hij, niet het eeuwige leven, maar de eeuwige dood. En zij zullen niet verloren gaan in de eeuwigheid. Heerlijke belofte, wie zou ze niet voor zich begeren? Verzekerd te zijn van niet te zullen verloren gaan in de eeuwigheid; voorzeker, deze verzekering gaat boven alle verzekering. Wie in Adam is, kan uitvallen, is uitgevallen. Wie in Christus is, is weer opgericht, en kan niet meer uitvallen. Zouden wij niet in Christus willen zijn, zouden wij niet willen geloven: zou wij niet eindeloos allergelukkigst willen zijn? En niemand zal ze uit mijn hand rukken. De zekerheid der zaligheid is niet zonder strijd; nee, de vijand met welke wij te doen hebben, slaapt nooit, altijd ligt hij in hinderlaag, om onze zielen weer uit te rukken uit haar vastigheid, om ons geloof te doen ophouden; doch het zal hem niet gelukken, want wij zijn in Jezus hand. Mijn Vader, die ze Mij gegeven heeft, is meerder dan allen. De gelovigen zijn de gegevenen des Vaders. De Vader heeft ze de Zoon tot een geschenk, tot een eigen volk gegeven, dat Hem zou liefhebben en dienen met geheel hun hart, volijverig tot alle goed werk, tot verheerlijking des Vaders door de Heilige Geest. En niemand kan ze rukken uit de hand mijns Vaders. Gij ziet, de Zoon neemt de eer nooit voor zich in onafhankelijkheid van de Vader, maar altijd in gemeenschap met de Vader. Hoe zou het ook anders kunnen zijn? Waar volkomen gelijken zijn, daar zegt men niet meer ik, maar wij. Ik en de Vader zijn één. Nooit heeft men de Schrift groter geweld aangedaan, dan toen men uit dit woord des Heren wilde bewijzen, dat de Zoon Gods zich hier voorstelt als niet een wezen, maar als een willen met de Vader. Hier is geen sprake van wil, maar van macht. De hand des Zoons en de hand des Vaders zijn één; beiden zijn even sterk, zodat het onmogelijk is dat enige macht zijn schapen uit zijn hand zou rukken. En nu, wij vragen het aan ieder die nog zijn verstand heeft, kan iemand Gods macht

hebben, zonder God te zijn? Kunnen er twee afzonderlijke almachtige wezens zijn? Het is immers onmogelijk. Waarom wil men dan niet geloven, wat zo klaar gezegd is, dat de Vader en de Zoon en de Heilige Geest drie zelfbewustheden zijn in een een wezenheid, welke een enig God is, die leeft en regeert van eeuwigheid tot eeuwigheid? De volmaakte gemeenschap van deze drie zelfbewustheden of personen met elkaar in één zelfde wezen is, volgens de Schrift, de eenheid Gods. Door geheel de Schrift heen, van de eerste bladzijde af tot de laatste bladzijde toe, ziet men Elohiem (God) en Jahweh (de Heer) bij elkander, opdat hierdoor aan ons kenbaar wordt, dat Hij, die als de Vader in de diepte van de eeuwigheid woont, en wie de hemel van de hemelen niet kan omvatten, dezelfde is, die in de Zoon de hemel heeft tot zijn troon en de aarde tot een voetbank van zijn voeten. Reeds uit deze tweeheid in de eenheid laat zich het berouw verklaren, dat in de Schrift God wordt toegeschreven, God kan berouw tonen, niet als de Elohiem, maar als de Jahweh . De Vader heeft zichzelf in de Zoon vatbaar gemaakt voor al datgene, wat de schepping meebrengt, en dat alles door de derde zelfbewustheid in het oneindig Goddelijk wezen: de Heilige Geest. Is de schepping zelf een neerlating van onbegrensde krachten tot bepaalde oogmerken, door God, waarom zou God, in de schepping sprekende en handelende, zichzelf niet kunnen vatbaar maken voor aandoeningen, die in overeenstemming staan met de aandoeningen, die aan de redelijke wezens van de schepping eigen zijn? In God is geen ijzeren noodlot, geen onbeweeglijkheid; nee, in God is alles leven, en juist van Hem gaat alle leven, alle beweging uit. God is onveranderlijk, en toch kan Hij de dingen, die Hij eens gemaakt heeft en toen goedkeurde, veranderen, nadat ze bedorven werden. God is onveranderlijk, en toch kan Hij verbeden worden, en de door Hem uitgesproken vloek veranderen in een zegen, nadat de verzoening tussenbeide getreden is. Het is door deze verzoenende tussentreding, dat God de meest tegengestelde volmaaktheden tegelijk kan openbaren, dat God al het mogelijk goede tegelijk kan zijn en werkelijk is: de alleen heilige liefde en de vergevende liefde. Het wezen Gods blijft hetzelfde, maar de openbaringen van dat Wezen jegens ons verschillen, al naar gelang de verzoening tussen God en ons tussen treedt of niet. Geloven wij in Christus en die gekruist, dan is de verzoening tussen Gods heilige liefde en onze zonde tussen getreden en God is voor ons enkel vergevende liefde; maar geloven wij niet, zo hebben wij alleen te doen met Gods volstrekt heilige liefde, en deze is een verterend vuur voor alles wat niet heilig is als zijzelf, Hebreeën 12.29. De Joden dan namen wederom stenen op om Hem te stenigen. Wederom, want het was niet voor de eerste maal, dat zij het deden. Vóór de genezing van de blindgeborenen hadden zij dezelfde poging gedaan, en ook toen had de Heer hun opzet verijdeld. Had de Heer, zoals de ongelovigen voorgeven, zich als een wijs leermeester naar de vooroordelen van het volk geschikt, zij zouden geen stenen tegen Jezus hebben opgenomen. Doch de Heer zei integendeel tot zijn broeders: De wereld kan ulieden niet haten, maar Mij haat zij, omdat Ik van dezelve getuig, dat haar werken boos zijn. De Heer gaf in alles getuigenis aan de waarheid en aan de waarheid alleen, en daarom verhieven zich al de helse machten van het ongeloof en van de onwetendheid en van de Wereld tegen Hem, die tot de ongelovigen durfde zeggen: "Gij zijt niet van mijn schapen, en derhalve zult gij niet zalig worden." Jezus antwoordde hun. Welk een kalmte in het midden van die storm! Doch zij konden niet met Jezus doen, wat zij met Stefanus deden Hem werkelijk stenigen. Ook de wijze onzes doods is onder Gods hoog bestuur en volgens zijn toelating. Ik heb u veel treffelijke werken getoond van mijn Vader, om welk werk van die stenigt gij Mij? Gij ziet, hoe de Heer hun woede afleidt, door het volk te bepalen bij zijn wonderen, welke alle goede werken, werken van weldadigheid en blijkbaar van God afkomstig waren. Zo moeten ook wij door drift met drift te bestrijden, geen olie werpen in het vuur, opdat het feller brandt, maar als de zeeman van de oude dag in de felle branding, om deze te stillen. Een grimmig man zal gekijf verwekken, maar de langmoedige zal de twist stillen, Spreuken 15:18. De Joden antwoordden Hem, zeggende. Zij lieten zich niet afleiden van zijn woorden op zijn werken, die toch één waren, maar tussen welke zij alle verband voorbij zagen. Intussen was toch hun woede enigszins

gebroken, daar zij in plaats van te handelen, nog konden spreken. Wij stenigen u niet over enig goed werk, maar over godslastering, en omdat Gij, een mens zijnde, uzelf God maakt. Ziet hier een uitlegging van de woorden van Christus uit de mond van de vijanden, die altijd het scherpst toeluisteren, betreffende de eigen getuigenis van de Heer van zijn eenswezenheid met de Vader. De Joden geven hier, bij de getuigenis van zijn waarachtige mensheid, welke zij zagen, de getuigenis dat Hij, hoewel een mens zijnde, zichzelf God maakte; een bewering, welke zij niet geloofden, en om welke zij Hem als godslasteraar scholden en verwierpen. Is nu Christus werkelijk wel mens, maar niet God geweest, dan hebben de Joden recht, dat zij Hem verworpen en gekruisigd hebben; want zij hebben Hem dit voornamelijk gedaan, omdat Hij zich God even gelijk had gemaakt, hetgeen zij voor een godslastering hielden, omdat zij het niet geloofden. En hebben nu de Joden recht in dit hun ongeloof, met andere woorden: Is Christus niet zo waarachtig God, als Hij mens is (ik zeg een dwaasheid, een onmogelijkheid, een gruwel) dan keer ik terug naar de Joden, want dan is Christus de beloofde waarachtige Messias niet. Doch zulk een terugkeer is niet nodig, en daarmee niet meer mogelijk. Neen, waar God genade en bekering gegeven heeft, daar weten wij wat wij geloven met een zekerheid, die alle redeneerkundige zekerheid eindeloos te boven gaat. Doch dit moeten de Christenen wel weten, dat zij, die de waarachtige Godheid van Christus ontkennen, de Joden rechtvaardigen en met hen de Christus gekruisigd hebben, en altijd opnieuw kruisigen. Jezus antwoordde hun. De Heer zette het gesprek onmiddellijk voort; doch met die bezadigdheid, welke bij zulk een opgewondenheid van het volk een volstrekte vereiste is om gehoor te verkrijgen. Is er niet geschreven in uw wet. Het woord Wet wordt hier door de Heer als gelijkbetekenend met dat van de Schrift gebruikt. De Wet aan het hoofd van de oud-Testamentische Schrift staande, vertegenwoordigt niet enkel, maar omvat geheel het Oude Testament; want al wat op de Wet volgt is handhaving, uitlegging of doel van de Wet. Dit laatste is het Evangelie, de genade, ook in het Oude Testament geopenbaard. De Wet was de tuchtmeester tot Christus, Galaten 3.24,25. Ik heb gezegd: Gij zijt goden! De plaats wordt gelezen Psalm 82.6, en is bijzonder en rechtstreeks gericht tot de oversten van Israël. Hoe treffend is deze aanhaling, vooral nu juist de oversten van Israël tegenover Jezus stonden. Indien de Wet die goden genaamd heeft, tot welke het woord van God geschied is en de Schrift niet kan gebroken worden, zegt gijlieden tot Mij, die de Vader geheiligd en in de wereld gezonden heeft: Gij lastert God! omdat Ik gezegd heb: Ik ben Gods Zoon? Hier vinden nu de bestrijders van de Godheid van Christus, naar zij menen, steun voor hun ongeloof. Zij zeggen: "Ziet gij wel, Jezus zelf noemt zich de Zone Gods in een natuurlijke en menselijke zin." Wij ontkennen dit volstrekt, en bewijzen het uit de eigen woorden des Heren zelf. Zeker schijnt het bij de eerste oogopslag, dat de Heer zijn Godheid verbergt. Hij haalt een woord der Schrift aan, waaruit blijkt dat mensen door God goden worden genoemd, en wij kunnen, bij dit voorbeeld, nog dat van Mozes voegen, tot wie God zei: Aaron zal u tot een mond zijn, en gij zult hem tot een God zijn, Exodus 4.16. Ook deed de Heer opzettelijk deze aanhaling om zijn vijanden te bezadigen. De Heer schroomde niet te doen, waarvoor wij zo bang zijn, namelijk om een ogenblik voor de vijand te wijken en hem ruimte te geven. Doch de Heer deed dit niet, om hem het veld te laten, maar om hem daarna des te krachtiger aan te vallen, en volkomen te slaan. De Heer verschilde geheel van die hartstochtelijke lieden, die juist zulk een gelegenheid gretig zouden aangegrepen hebben, om de woede van het volk ten top te voeren, en zichzelf tot martelaars te maken. Neen, de Heer zei eenvoudig: "Welnu, is het om een woord te doen, en ergert het u, dat Ik, in wie gij alleen een mens ziet, Mij Gods Zoon noem, zo toon Ik u uit uw eigen Heilige Schrift, dat Ik Mij met deze naam geen te hoge titel aanmatig. Immers als reeds zij, die door het woord van God tot rechters in Israël werden aangesteld, als vertegenwoordigers van God een goddelijke titel hadden en goden (niet in de zin van afgoden, maar in de zin van ondergoden) genoemd worden, hoe zou dan Ik, die onmiddellijk van de Vader ben uitgezonden, en met des Vaders wondermacht ben bekleed, Mij niet Gods Zoon mogen noemen? Uw ergernis is dus onbillijk. Al ware het dat Ik

niets meer dan mens was, dan nog zou de wijze en de omstandigheden van mijn zending Mij recht geven, naar de Schrift, om de titel van Gods Zoon te voeren, want de naam goden betekent niets anders dan zonen des Allerhoogsten. Immers er staat geschreven: Gij zijt goden en gij zijt allen kinderen van de Allerhoogste." Deed de Heer nu echter hiermee enige afstand van zijn wezenlijke Godheid? Neen, reeds zijn woord, dat de Vader Hem geheiligd en in de wereld gezonden had, stelt de Zoon als van de eeuwigheid, bij eedzwering geroepen tot hogepriester, naar de ordening van Melchizedek, Hebreeën 7:28. Daarenboven, een persoon, die in de wereld gezonden wordt, is buiten en boven de wereld, en wie buiten en boven de wereld is, is geen schepsel, maar God. Het door de Vader geheiligd worden, is het toegerust en bereid worden door de Vader zelf, tot de profetische, hogepriesterlijke en koninklijke bedieningen. Indien Ik niet doe de werken mijns Vaders, zo geloof Mij niet. Gij ziet, na de teruggang wordt de aanval met volle kracht hervat. De Heer bewijst nu Gods Zoon te zijn, door Gods werken te doen, en Hij zegt niet Gods werken, maar de werken MIJNS VADERS. Gij gevoelt immers, dat geen geschapen wezen zoiets zeggen kan. Wie van de hoogste engelen kan zeggen: "Ik doe dezelfde werken, die God doet, en die grote Werker, die almachtige, eeuwige God is mijn Vader?" Voorzeker, geen van de engelen zou zoiets durven zeggen, en zo er een geweest is, die dat gezegd heeft, dan is het de Satan geweest, die hiermee boven zijn bevoegdheid als schepsel is gegaan, en door zijn hoogmoed zich God even gelijk willende maken, gevallen is uit de hoogte van de hemelen in de diepte van de hel. Maar de Zoon kon en mocht zo spreken, want Hij was geen schepsel, maar met de Vader en de Heilige Geest, een enig God, hoog geloofd in eeuwigheid. Maar indien Ik ze doe. De Heer laat hun zelf de beantwoording van deze vraag over. Indien Christus de werken niet gedaan had, die Hij deed, zij hadden geen schuld, maar nu Hij ze deed, nu hadden zij geen verontschuldiging. En zo gij Mij niet gelooft, zo gelooft de werken. De Heer wil zeggen: Zo gij mijn woorden, mijn verzekeringen, mijn getuigenissen, mijn aanhalingen uit de Schrift niet als Goddelijk erkent, omdat Ik mens ben, laat dan alleen mijn werken, mijn wonderen u genoeg zijn, want ze zijn reeds op zichzelf genoegzaam: ze zijn immers onmiskenbaar bovenmenselijk, ja volstrekt Goddelijk. Opdat gij moogt bekennen en geloven, dat de Vader in Mij is en Ik in Hem. Hier hoort gij nu de volmaaktst mogelijke getuigenis van 's Heren eeuwige Godheid uit zijn eigen mond. Iemand, die in persoonlijke zin zeggen kan: God is in Mij en Ik ben in God, is onmogelijk een schepsel. Dit veronderstelt een wederkerige betrekking en gemeenschap, die in geen geschapen wezen vallen kunnen. Hoe! de oneindige God zou door een schepsel kunnen vertegenwoordigd worden, en een schepsel zou in God, in het Goddelijk wezen kunnen zijn, bestaan, leven? Het is de grootste onzinnigheid die denkbaar is Maar wie de Zoon gezien heeft, die heeft ook de Vader gezien, en wie de Zoon heeft, die heeft ook de Vader! En ook de Heilige Geest ontbreekt hier niet, want zonder deze kan niemand de Vader zien in de Zoon, en niemand in de Zoon de Vader hebben. Merkt ook wel op, dat de Heer niet spreekt van God als God, maar als Vader, en wel als zijn Vader, opdat zijn Zoonschap in volle kracht zou blijven. Dit was dan ook zo duidelijk voor zijn vijanden, dat hun woede opnieuw ontbrandde. Zij zochten dan wederom Hem te grijpen, en Hij ontging uit hun hand. Nog ditmaal onttrok de Heer zich aan hun hand. Het zou de laatste maal zijn.

10:40 De Heer en het volk te Bethabara. En Hij ging wederom over de Jordaan, tot de plaats, waar Johannes eerst doopte, en Hij bleef aldaar.
De Heer verliet Jeruzalem en trok zich terug naar het Overjordaanse, om daar, waar het begin van de werkkring zijns herauts, en ook van Hem zelf was geweest, het einde van zijn openbare bediening in Israël te verbeiden en voor te bereiden. En velen kwamen tot Hem en zeiden: Johannes deed wel geen teken, maar alles wat Johannes van deze zei, was waar. Johannes deed geen teken. Dit kan bij de eerste oogopslag vreemd schijnen. Van hem was gezegd geworden, dat hij op zou treden in de geest en de kracht van Elia. Elia deed vele wonderen; Johannes deed geen enkel wonder. Waarom niet? Omdat, behalve andere redenen, het wijzen op Jezus, de Heer van de wonderen, gelijk stond met het doen van alle wonderen. Alles wat Johannes van Jezus zei, was waar. "Van Jezus te getuigen," zie daar zijn bediening. Vragen wij: hoe het mogelijk is, dat er tussen iemand, die vele wonderen, en iemand, die geen wonderen deed, overeenkomst kan bestaan? dan antwoorden wij: Dat men in het hoogste en voornaamste kan overeenstemmen, en toch in het mindere en bijkomstige kan verschillen. Het is in dit opzicht met de mens als met de natuur; beiden hebben twee levenssferen: een hogere en een lagere, die niet tegen maar op elkaar inwerken. Boven de dampkring ziet gij de zon, de maan, de sterren; zij gaan altijd geregeld op en onder; in de dampkring wisselt daarentegen alles onophoudelijk af. Geen week, geen dag is aan de andere gelijk. In het ene jaar is de maand september zeer schoon, zo als dit jaar het geval geweest is, en in het andere jaar stortregent het bijna alle dagen in die maand; en toch alle jaren staat de zon in september op dezelfde hoogte. Johannes de Doper deed geen teken. Hiermede was hij, die vóór Jezus optrad, het toonbeeld en de profeet van de kerk na het ontslapen van 's Heren laatste oog- en ooggetuige: Johannes de Apostel. Toen begon de Evangelieprediking zonder wonderen opnieuw. Er is dan ook geen gepaster tekst om op de gedenkdag van de hervorming gepredikt te worden, dan juist dit woord van de mannen van Bethabara. Ook de hervorming deed geen wonderen, maar alles wat zij van Jezus zei was waar. Neen, de hervorming heeft geen wonderen aan te wijzen, zoals de Roomse kerk zegt dat zij heeft; doch wij laten ze haar gaarne. Wij hebben niet nodig enig wonder te zien doen of zelf te doen, als wij maar van Jezus zeggen wat waar is; en dat doen wij alleen als wij ons houden aan hetgeen de Schrift (de enig mogelijke kenbron in dit opzicht) van Hem getuigt, en niet als wij ons uit ons eigen verstand en onze eigen verbeelding een Christus vormen naar onze smaak en wens. Ieder, wie hij zij, die dit laatste doet, is een valse profeet, en ieder, wie hij zij, die van Jezus zegt, wat schriftuurlijk waar is, die is een profeet als Johannes de Doper; en zulk een man was Luther bij uitstek. Gij kent de toestand van de kerk in zijn tijd. De kerk is een bij uitnemendheid levende zaak, en al wat levend is, groeit en ontwikkelt zich. Er is dan ook ondenkbaar veel goeds en schoons gedurende de eeuwen na de Apostolische kerk uit de kerk voortgekomen; maar ook de boze zweren, die het lichaam van de kerk bedekten, werden rijp. Dat was nu bijzonder ten tijde van Tetzel het geval. Toen werden de aflaten bij schepels, ja bij schepen vol verkocht; want de paus wilde een mooie kerk bouwen, en daartoe had hij geld nodig, en opdat nu ieder daartoe zou bijdragen, kon ieder voor weinig geld aflaat verkrijgen voor vele zonden. Doch nu trad Luther op, en zei: "Ik heb een aflaat, die nog goedkoper is; een aflaat om niet, geheel om niet, en voor nog meerdere zonden, dan gij opnoemt; ik heb een aflaat voor alle zonden, en deze aflaat is Jezus Christus, de Zoon Gods en de Zoon des mensen, wiens naam de enige naam is, onder de hemel gegeven, waardoor zondaren zalig worden. Hij is de enige Middelaar tussen God en mensen, wiens bloed alleen van alle zonden reinigt. Gelooft in Hem! De genade van God geeft alles om niet aan het geloof, en het ware geloof ontvangt alleen datgene, wat door Gods genade om niet wordt gegeven." Op deze wijze zei Luther alles van Jezus wat waar was, en dat spreken van de waarheid gaf hem kracht, om alleen te staan tegenover een gehele wereld, en te zeggen: "Hier sta ik, ik kan niets anders; God helpt mij!" En daarover hebben de engelen des hemels zich meer verblijd, dan wanneer Luther een gehele menigte van wonderen gedaan had. Want het Woord van God is er, en het is als zodanig

gestaafd door duizend wonderen; het behoeft dus geen wonderen meer, om geloofd te worden. Wilt gij dus tegen de leugen strijden, zeg van Jezus wat waar is, en gij zult haar overwinnen. Tegen de Schrift is geen macht bestand, al is die macht ook van de satan zelf. Alle golven der menselijke meningen moeten zich op deze rots van God verbrijzelen. Laat ze maar tegen de Schrift strijden, die ongelovigen ook van onze dagen, zij zullen het genoeg ondervinden, dat zij tegen God strijden, en niets vermogen tegen de waarheid, maar enkel voor de waarheid. En welke vrucht hebben zij voor zichzelf? Ach, wij zouden de ongelovigen zo graag ongelukkigen noemen, maar het ongeloof is geen ongeluk, het is ongerechtigheid; zij zijn ongelukzaligen; zij leven in de leugen; en de leugen is de vijandschap met God, die de Waarheid is. Zij zeggen niet van Jezus wat waar is en eeuwig waar zal blijven. Daarom moeten wij geen wonderen wensen, ten einde de Schrift te kunnen bewijzen, van God oorspronkelijk te zijn. Hoe! is de zon aan de hemel in zichzelf niet genoeg een Wonder des Almachtigen Gods; wilt gij bovendien nog een wonder, om te bewijzen dat zij een licht, een groot licht, een wereldlicht, een door God gemaakt licht is? Doch wij kunnen en moeten iets anders doen. Wij moeten de glazen van onze vensters, die gedurig beademd, bewasemd, berookt, bestuift en beslagen worden, schoon houden, opdat de zon er helder door schijnen kan. Of, gij woont in een heerlijk landschap, maar voor uw huis staan dikke bomen, die u van dat landschap niets doen zien. Kap die bomen weg, opdat uw uitzicht onbelemmerd zij. Men beschuldigt ons als orthodoxen, dat wij vijanden zijn van de vooruitgang; doch van welke leugens beschuldigt men ons niet! Er zijn geen grotere vrienden van de vooruitgang dan wij, maar van welke vooruitgang? Naar de dwaling? Neen, maar naar de waarheid. Naar de mensvergoding? Neen, maar naar de verheerlijking van God. Naar de satan en zijn hel? Neen, maar naar Jezus en zijn hemel. Wij zeggen van Jezus wat waar is, en dat is onze vooruitgang; want de waarheid en zij alleen maakt vrij van alle slavernij, en de leugen maakt ons tot slaven van de mensen, ja tot slaven van slaven. Zolang wij dus van Jezus zeggen wat waar is, behoeven wij geen wonderen te doen; maar als men nu van Jezus zegt wat niet waar is, en daarbij ook geen wonderen kan doen, om die leugens te bewijzen, wat moet men dan doen? Ja, dan blijft er niets anders over dan valse wonderen te doen, dan moet men toveren. Dit ziet men nu in de Roomse kerk. En dat ziet men ook bij de ongelovigen, die ook op hun wijze toveren met de Schrift, en allerlei guichelspel bedrijven met haar leerstellingen; want het is een vaste regel, dat wie de klare waarheid niet gelooft, de ongerijmdste onwaarheden aanneemt. De Schrift getuigt van Jezus wat waar is, en dat moeten wij ook doen, en geen toverij zal tegen ons bestand zijn. "Wij hebben geen Luther meer!" zeggen sommigen; en het is zo, wij hebben geen Luther meer, maar wij hebben meer dan een Luther. Wij hebben de van God ingegeven en aan ons gegeven Schrift, en wij hebben de in de gelovigen blijvende Heilige Geest, en wij hebben de gekomen en wederkomende Christus. Zij behoren noodzakelijk bij elkander, want van de Schrift alleen en op zichzelf wordt door de ongelovigen een schandelijk misbruik gemaakt, maar de Heilige Geest kan niemand van de ongelovigen ons ontnemen, en de komende Christus kan niemand verhinderen te komen. Ik zei zo even, dat de ongelovigen een schandelijk misbruik van de Schrift maken. Ik geef er u een paar voorbeelden van. Eerste voorbeeld: Luther heeft ons onder de leiding des Heiligen Geestes oplettend gemaakt op het woordje om niet; dat stond nu wel altijd in de Schrift, want het was de uitdrukking van de genade van God; maar het werd niet gelezen. Doch wat zeggen nu de ongelovigen? "Is het om niet, dan hebben wij ook met de voldoening door het bloed van Christus niet nodig, want hoe kan iets om niet zijn, waar een prijs voor gegeven wordt?" Het is geen wijze vraag voor zulke wijze mannen. Als mijn borg voor mij betaalt, dan kost het mij niets, maar kost het hem ook niets? Onze behoudenis om niet heeft Christus alles gekost. Hij heeft zijn leven gegeven tot een rantsoen voor velen, en wat kan men meer geven dan zijn leven? Tweede voorbeeld: Luther heeft met Paulus gezegd: dat het rechtvaardig makend geloof geen werk is en geen werk doet, maar enkel berust en rust in hetgeen God in Christus tot onze behoudenis gedaan heeft, en dat de goede werken er de vrucht van zijn. En nu zeggen de ongelovigen: "Het komt er niet op aan wat

men gelooft, als men maar de werken heeft." Toegestemd: "Als men maar de werken heeft." Doch hoe komt men aan de werken zonder geloof? Kunt gij de vrucht laten voortkomen zonder zaad, zonder wortel, zonder bomen? Ja, als men de druiven van de muren van onze huiskamers kon plukken, dan zou dat al heel mooi zijn, en geriefelijk ook, en dan zou gij, ongelovigen, gelijk hebben, doch nu groeien zij tot heden niet anders dan aan de wijnstok. En onze geestelijke wijnstok is Christus; buiten Hem kunt gij ongelovigen en kunnen wij gelovigen, niets tot onze zaligheid; maar als ongelovigen wilt gij alles zijn en alles doen zonder Christus, en als gelovigen willen wij zonder Christus niets zijn en niets doen, omdat het toch tevergeefs zou zijn. De Vader laat niemand tot zich komen, dan aan de hand des Zoons. En velen geloofden aldaar in Hem. Door deze en andere gelovige lieden vormde zich in stilte een kern van die gemeente, welke op de eerste Pinksterdag en vervolgens zo machtig werd uitgebreid. Doordien de Evangeliën ons enkel doorlopende berichten geven van de Heer en zijn naaste omgeving, de twaalf met de weinige vrouwen, die Hem diende van haar goederen, zo zouden wij kunnen menen, dat de Heer bij zijn dood niet veel meer dan deze tot zijn besliste gelovigen kon tellen; doch van waar kwamen dan de meer dan vijfhonderd broederen, aan welke de Heer na zijn opstanding op eenmaal verscheen? Deze kwamen van die lieden, die nu te Bethabara en elders, vroeger en later in de Heer geloofden, maar die bij des Heren laatste uitgang naar Jeruzalem, Hem niet konden of mochten volgen, maar van welke de Heer nog niet lang vóór zijn dood, zeventig discipelen uitzond. Na des Heren opstanding kwamen zij echter meest allen tezamen, om de Heer vóór zijn hemelvaart nog een maal te zien. in Galiléa zou deze algemene samenkomst plaatshebben; Dit werd door de Heer zelf vóór zijn dood bepaald.

11:1 De Heer en Lazarus van Bethanie. En er was een zeker man krank, genaamd Lazarus van Bethanie.

Alvorens wij overgaan tot de beschouwing van het verhaal van de opwekking van Lazarus, moet ik u op het gewicht van dit verhaal opmerkzaam maken. Wij lezen bij de voorafgaande Evangelisten van een grote opgewektheid, ja luidruchtige opgetogenheid van het volk bij gelegenheid van de Heilands intrede in Jeruzalem. Al de bijzonderheden door de drie eerste Evangelisten vermeld, doen vermoeden, ja onderstellen, dat het volk onder de indruk van een ontzaglijk grote, buitengewone gebeurtenis moet gestaan hebben, teneinde in zulk een feestelijke jubel los te breken. Nochtans zeggen deze drie eerste Evangelisten er niets van. Eerst Johannes geeft ons de sleutel van deze feestvreugde, van deze geestelijke opgewondenheid. De reden ervan was de kortelings plaats gehad hebbende opwekking van Lazarus. Vraagt ge nu: waarom hebben niet reeds de drie eerste Evangelisten dat verhaal ons medegedeeld? dan antwoorden wij eenvoudig: Niet allen kunnen alles mededelen. De weinige jaren van 's Heren omwandeling met zijn discipelen waren zo overrijk aan Goddelijke woorden en daden dat zij onmogelijk door een verstand omvat en door een hand beschreven konden worden. Zeker heeft Mattheus als oor en ooggetuige, evenals Johannes, alles wat in het openbaar door en met de Heer geschied is, bijgewoond; doch de overstelpende veelheid van het geziene en gehoorde drong hem tot een keuze, en hij gaf wat hem volkomen duidelijk voor de geest stond. Kan ook een rijk man onder ons al zijn rijkdom ineens voor u op de tafel leggen? Het is onmogelijk. Hij kan u het een en ander tonen, dat u een denkbeeld van zijn rijkdom geven kan, maar al wat hij heeft kan hij u niet laten zien; wilde hij het nochtans beproeven, hij zou veel vergeten. Trouwens, wie alles kan tonen wat hij heeft, is zeker niet rijk. Doch bij deze waarheid komt nog een andere. Een rijk man kan onmogelijk al zijn middelen tot één doel gebruiken. Hij kan al zijn geld niet uitzetten, hij moet ook iets in voorraad houden, en in ieder geval heeft hij een hoofddoel, waaraan hij al het andere ondergeschikt maakt. Daarbij heeft ieder mens in zijn arbeid voor anderen, juist in die anderen een lijn, die hij volgt en volgen moet, zal zijn arbeid doelmatig zijn. Een onderwijzer bijvoorbeeld kent tegelijk al de lessen, die hij achtereenvolgens geeft; doch wat zou gij nu zeggen van de leerling, die zijn onderwijzer durft vragen: "Waarom hebt gij mij niet in de eerste les gezegd, wat gij mij in de laatste zei?" Past dit toe op het te boek stellen van ons verhaal. Juist omdat de ene Evangelist verzwijgt, wat de andere vermeldt, is het bewezen dat de Evangelisten niet hebben geschreven op eigen gezag, maar naar een voor henzelf verborgen, doch voor ons openbaar bevel en ontwerp van de Heilige Geest. Ieder Evangelist heeft blijkbaar zijn bepaald terrein, zijn eigen taak gehad, geheel zijn eigen lijn gevolgd. Wij hebben dit reeds vroeger gezegd; doch zeggen is niet genoeg, het moet ook met de stukken aangetoond worden. Het verhaal van de opwekking van Lazarus viel niet in het plan en behoorde niet tot de lijn van de drie eerste Evangelisten. Zij vonden het wellicht ook niet nuttig, om Lazarus in herinnering te brengen daar hij nog leefde en vervolgd kon worden, een voorzorg, die bij Johannes verviel. Daarom wordt ook het gemis van dit verhaal bij hun uiteenzetting der zaken en gebeurtenissen niet gevoeld. Zij hadden blijkbaar andere dingen van de Heer te vermelden, die in algemene trekken een voldoende denkbeeld van de heerlijkheid van de Heer gaven; het meer bijzondere zou later volgen en volgde later bij Johannes. Ook in de natuur is de orde van God eerst het algemeen en dan het bijzondere. Gij ziet de gehele boom, eer gij zijn stam, takken, bladeren en vruchten ieder afzonderlijk ziet. Ook ziet men eerst de uitwendige zijde van de verschijnselen, en dan de verborgen oorzaken. Johannes geeft de verborgen oorzaken. Hij is de man met de sleutel van de Evangeliegeschiedenis. Hij schrijft pragmatisch (redengevend en gevolgen aantonend.) Bij hem ziet men de ontkieming en groei van vele zaken, en bijzonder van de toeleg van de vijanden tegen de Heer. Men hoort hun onderlinge beraadslagingen van het begin af; men ziet hun haat gedurig toenemen; eindelijk komt het tot daden. Johannes vermeldt dan ook doorgaans alleen de wonderen, welke een beslissende invloed op de toeleg zijner vijanden hadden. De opwekking van Lazarus was bij uitnemendheid het wonder, dat de laatste

stoot gaf aan de haat van 's Heren vijanden, en des Heren dood ook ten gevolge had. Daarbij herinneren wij u, dat Johannes de Apostel van de intimiteit (der innigste gemeenzaamheid) was. Hij zelf behoorde tot de allernaaste, allervertrouwelijkste kring van 's Heren discipelen, en blijkbaar schetst hij ook het liefst, wat in het verborgene, in de innigste gemeenzaamste betrekking met de Heer plaats had. Hij opent ons als het ware het heilige van de heiligen van de Evangelische geschiedenis. Is niet ons huis een heiligdom, het heiligdom althans onzer eigen geschiedenis? Welnu, de opwekking van Lazarus was ook een wonder in huiselijke kring. Toen de Heer het dochtertje van Jaïrus opwekte, had dit kind geen andere bijzondere betrekking tot Hem, dan dat het dezelfde leeftijd bereikt had, als waarin Hij voor het eerst op het Paasfeest in de tempel als zoon van de wet tot de leraren zijns volks was gekomen, om hun vragen te doen aangaande de wet en de profeten; en toen Hij de jongeling te Naïn opwekte, had deze geen andere betrekking tot Hem, dan dat Hij, de Heer, ook de zoon van een weduwe was. Maar de betrekking des Heren tot Lazarus was, volgens des Heren eigen woorden, die van een vriend. Zo heeft dan ieder evangelist zijn bijzonder, hem door de Heer toevertrouwd talent. De Evangelische geschiedenis is het groot muziekstuk, waarin ieder Evangelist zijn bijzonder instrument ten deel valt. Men kan dus wel de Evangelisten verenigen, doch er gaat veel van de innerlijke en uiterlijke schoonheid bij verloren. Leest slechts dit hoofdstuk (het elfde) bij Johannes afzonderlijk; welk een stijl! hoe fijn, hoe lucht vormig, hoe hemels! Hoort deze muziek, ziet deze tinten, let op deze schakeringen, aanschouwt deze fijnheid van de overgangen, let op de hoogte, de diepte, de breedte van de beschrijving, op de klare aanschouwelijkheid van hetgeen er gebeurde, en erkent dat ook hier niet de geest van Johannes, maar de Geest van God door Johannes geschreven heeft. Uit het vlek van Maria en haar zuster Martha. Martha was de oudste, doch bij Johannes verkrijgt Maria in dit verhaal de eerste plaats. Martha en Maria kennen wij reeds door Lukas; Lazarus kennen wij alleen door Johannes. Trouwens, bij Johannes hebben wij aanhoudend nieuwe kennismakingen; telkens treden bij hem nieuwe personen op. Het gaat ons bij Johannes als de sterrenkundige. Gedurig ziet deze naar de sterrenhemel, en hoe meer hij ernaar ziet, hoe meer nieuwe sterren hij er ziet. Het wekt onze belangstelling en houdt onze aandacht fris, als wij zo tussen de personen, die wij kennen, weer een ander zien komen, die wij niet kennen. Daarom moeten wij de Schrift zoveel mogelijk altijd weer lezen alsof wij haar inhoud nog niet kenden, en de ene verrassing na de andere zal ons voor deze vrijwillige onwetendheid schadeloos stellen. Johannes noemt Lazarus een zeker man van Bethanie. Voor een bloot menselijk schrijver zou het volstrekt onmogelijk geweest zijn, de opwekking uit de dood van iemand te verhalen, zonder enige voorbereiding en inleiding, zonder de lezer enigszins kennis met hem te doen maken. Hier vindt gij niets van dit alles. Wij weten zelfs niet eens, wat Lazarus tot zulk een persoon maakte, dat de Heer hem zijn vriend noemt. Toch is hij in de schatting van de kerk een uitnemend persoon, als tot haar ingeleid door de Heer en ook door zijn twee zusters want van Lazarus zelf hebben wij geen enkel woord. Later bij de zalving des Heren door Maria wordt ook niets anders van hem vermeld, dan dat hij er bij tegenwoordig was. Doch soms behoeft men ook op een plaats of een vergadering niet anders dan tegenwoordig te zijn. Zijn tegenwoordigheid althans zei toen alles; hij behoefde daarboven niet nog een redevoering uit te spreken. En wat ons betreft, Lazarus is ons lief, niet alleen als de geliefde broeder van het geliefde zusterpaar, maar bovenal omdat de Heer hem liefhad. Gelijk de Heer in de kring van zijn bijzondere vertrouwelingen één had, die Hij bijzonder lief had, zo ook één het blijkt hier buiten de Apostelkring. Wij moeten ons dus in Lazarus een tweede Johannes voorstellen. Voorts weet gij, dat er bij Lukas nog van een andere Lazarus sprake is, die arm was en vol zweren, en bij zijn sterven door de engelen in Abrahams schoot gedragen werd, terwijl de broeder van Martha en Maria niet arm en slechts eenmaal ziek was en uit de dood weer opgewekt werd. En toch is er enige verwantschap tussen deze gelijkenis en deze gebeurtenis; deze: De rijke man verzocht als een gunst aan Abraham dat Lazarus uit de dood mocht opstaan, om des rijken mans broeders te waarschuwen tegen het onzichtbaar, maar

daarom niet minder zeker verderf van de hel; doch Abraham weigerde het door te zeggen: "Zij hebben Mozes en de profeten, en horen zij deze niet, zo zullen zij zich, ook al was het dat er iemand uit de doden opstond, niet laten gezeggen. "En zie nu, wat God doet boven en tegelijk overeenkomstig het woord van Abraham: Hij laat een andere Lazarus uit de doden opstaan, en laat proefondervindelijk zien, dat zij die de Schrift niet geloven, ook geen opgestane uit de doden geloven. Of geloofden de Farizeeën en Sadduceeën, die Lazarus uit de dood zagen opgewekt, in de Heer? Neen, zij geloofden niet en waren hiermede nog ongeloviger dan Spinosa, die gezegd heeft: "Zo gij mij de opstanding van Lazarus kunt bewijzen als waarlijk geschied, zo geloof ik in Jezus." Dat echter ook dit een ijdel voorgeven is, gevoelt gij, want aan het ongeloof is nooit iets te bewijzen, ook niet door de aanschouwing van de zaken zelf; het zoekt altijd weer andere uitvluchten om niet van natuur te veranderen, maar te blijven wat het is. (Maria nu was degene, die de Heer gezalfd heeft met zalf, en zijn voeten afgedroogd heeft met haar haren, welker broeder Lazarus ziek was.) Johannes zegt dat, bij wijze van voorverhaal, om Maria, de zuster van Lazarus, te onderscheiden van de andere Maria's. Hierbij past het woord van Bengel, dat er mensen zijn, die zich soms door een enkele daad voor eeuwig onderscheiden; zulk een daad was, door de goedkeuring die de Heer eraan gaf, voor Maria, haar zalving. Zijn zusters dan zonden tot Hem, zeggende: Heer! zie die Gij liefhebt. Gij weet, dit was ook de hoogste eer voor Johannes, dat hij door de Heer bemind werd, en onder deze omschrijving deed hij gewoonlijk zichzelf kennen. Hier zien wij, dat hij die titel niet uitsluitend droeg, maar hem met Lazarus deelde. Zo wordt dan van de meest onbekende discipel én van de meest beroemde Apostel hetzelfde gezegd; en wat zegt dit ons? Dit: Een ieder die gelooft, wordt door Jezus bemind. Ja, zo is het. Indien wij geloven heeft Jezus ons lief, en hebben wij Hem ook lief. Is krank. Dat schijnt van de zusters genoeg gezegd. Zij laten niet zeggen: "Kom af, Heer!" of: "Zo Gij kunt help ons! "neen, het woord: die, die Gij lief hebt is krank, achten zij onweerstaanbaar. En Jezus dit horende, zei: Deze ziekte is niet tot de dood, maar ter heerlijking Gods, opdat de Zoon Gods door dezelve verheerlijkt wordt. Deze woorden kreeg de bode als een boodschap terug aan de zusters. De Heer zelf ging niet mede, ook zei Hij tot de bode niet, dat Hij komen zou. Hij ging niet mede, omdat het woord van de zusters voor hem niet onweerstaanbaar was, en omdat Jezus' woord even goed was als zijn persoon. Hierop moet het geloof teren, totdat Hij zelf komt. Jezus nu had Martha en haar zuster en Lazarus lief. Ziet gij, de liefde van Jezus strekt zich uit over allen, die zijn discipelen en discipelinnen zijn. Het is ook geen blote herhaling bij Johannes, maar een herinnering, dat de Heer door niet terstond aan de wens van de zusters te voldoen, niet handelde tegen de liefde, maar uit een hogere dan de gewone liefde, uit een liefde, waarmee de Heer lief heeft. Op Goddelijk gebied moeten de meest bevoorrechten het langst op de Heer wachten. Het dochtertje van Jaïrus en de jongeling te Naïn werden terstond opgewekt. De geliefde Martha en Maria moesten vier dagen haar dode bewenen, alvorens de Heer hem weer deed leven. Als Hij dan gehoord had, dat hij ziek was, bleef Hij. Vreemd, niet waar? doch wij zien hier het onderscheid tussen onze plicht en 's Heren vrijmacht, tussen onze daad en die van de Heer. Wij zouden in gelijk geval hebben moeten gaan, doch de Heer bewijst in zijn mensheid onophoudelijk dat Hij een wezen met de Vader is, door op Goddelijke wijze te handelen. God nu helpt niet altijd dadelijk, maar altijd door de beproeving des geloofs heen. Het uitstel van de verhoring van onze gebeden is enkel wij merkten het reeds meermalen op een kapitaliseren van Gods verhoring. God stelt de verhoring uit, alleen om haar met rente te vermeerderen, ja te verdubbelen. Zonder beeld gesproken: God verhoort niet, zolang Hij niet Goddelijk, dat is in volheid van genade en heerlijkheid verhoren kan. Nog twee dagen in de plaats waar Hij was. Waarschijnlijk stierf Lazarus dezelfde dag; want bij de twee dagen die Jezus bleef, komen twee dagen voor de reis; deze maken de vier dagen uit, gedurende welke Lazarus in het graf gelegen had, toen de Heer hem opwekte. Daarna zei Hij verder tot de discipelen: Laat ons wederom naar Judea gaan. De discipelen zeiden tot Hem: Rabbi! de joden hebben u nu onlangs gezocht te stenigen, en gaat Gij wederom daarheen?

De discipelen waren door het woord, dat de Heer aan de bode van Martha en Maria medegegeven had, geheel gerust gesteld; zij maakten er uit op dat de ziekte van Lazarus een voorbijgaande zaak was, en dachten er dus niet meer aan; vandaar hun bevreemding bij het horen, dat de Heer nu, tussentijds, weer naar Judéa wilde gaan, waar zijn leven de laatste maal zulk een groot gevaar gelopen had. Jezus antwoordde: Zijn er niet twaalf uren in de dag? Indien iemand in de dag wandelt, zo stoot hij zich niet, mits hij het licht dezer wereld ziet; maar indien iemand in de nacht wandelt, zo stoot hij zich, mits het licht in hem niet is. De Heer vergeleek zich hier bij een reiziger, die wel bij dag, maar niet bij nacht zijn reis veilig en onverhinderd kan voortzetten. Ook de Heer was, zolang de avond zijns levens op aarde niet gedaald was, overal veilig. Ja, ook voor ons is de dag onzes levens een dag van veiligheid en zonder aanstoot, want het is de dag van de genade. Nog staan wij buiten het eeuwig oordeel, maar komt de nacht des levens, de dood, dan is ons lot beslist. O! dat wij dan nog in deze onze tijd bedenken, wat tot onze vrede dient; dat wij bij het licht van de genade van deze onze levensdag wandelen op de weg, waarop God ons roept, en dat wij toch niet menen, dat als wij er gedurende ons leven niet op gewandeld hebben, wij erin de nacht des doods op kunnen wandelen; neen! alsdan vinden wij overal aanstoot. Daarom heet het in de Schrift: Geeft ere de Heer, uw God, eer dat Hij het duister maakt, en eer uw voeten zich stoten aan de schemerende bergen; dat gij naar het licht wacht, en Hij datzelve tot een schaduw des doods stelt, en tot een donkerheid zette. Jeremia 13.16. Dit sprak Hij, en daarna zei Hij tot hen: Lazarus onze vriend slaapt. Onze vriend! Welk een gemeenzaamheid en minzaamheid, welk een gelijkstelling van al de zijnen met zichzelf! Hoe geheel handelt de Heer reeds hier naar zijn gebed: Heilige Vader! bewaar ze in uw naam, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij één zijn, gelijk als wij. Onze vriend slaapt. De Heer vergroot zijn daden nooit, maar Hij verkleint ze altijd. Ook bestaat voor de Heer geen dood voor de zijnen. Is God een God van de doden? en zo neen, dan is ook de Heer geen Heer van doden. Zij leven Hem allen, en omdat zij voor Hem leven naar de geest, zullen zij ook door Hem worden opgewekt naar het lichaam; het laatste is een noodzakelijk gevolg van het eerste, want zonder de opstanding van het lichaam zou de verlossing van de mens door Christus niet volkomen zijn, want de mens bestaat oorspronkelijk uit lichaam en ziel, en zou hij dan nu, verlost worden van zonde en dood naar de ziel, niet ook verlost worden van zonde en dood naar het lichaam! Zeker zal hij dit. God heeft het beloofd in zijn woord, en dàt woord geloven wij, niet het woord van de mens, die van deze dingen niets weet en ook niets kan weten, want zij liggen buiten de kring van zijn ervaring, en wat van de mensen verbeelding voortbrengt, dat mag ieder voor zichzelf houden, maar voor anderen heeft het niet de allerminste waarde. Maar Ik ga heen om hem uit de slaap op te wekken. Ja, wij zien het hier, het leven ook van hen, die Jezus toebehoren, eindigt in de dood, maar hun dood eindigt weer in het leven; want de dood is door Christus in een slaap veranderd. Zij die geloven, ontslapen voor het tijdelijk leven, om voor het eeuwig leven te ontwaken. Wat echter van alle andere gelovigen alleen in de hemel door de engelen wordt gezien, dat laat de Heer nu, tot een enig en eeuwig voorbeeld en toonbeeld, geschieden op aarde, voor het oog van de mensen. Lazarus slaapt, Hij, de Heer, zal heengaan om hem op te wekken. Zijn discipelen dan zeiden: Heer! Indien hij slaapt, zo zal hij gezond worden. Zij twijfelden geen ogenblik aan de alwetendheid des Heren. Doch wist nu de Heer dat Lazarus sliep, waartoe Hem dan op te wekken? De slaap is immers in ziekte een gunstig teken, zo niet van volkomen herstel, dan toch van beterschap. Ook hadden de discipelen een zwak, dat wij allen hebben. Ieder wil, waar van ziekheid sprake is, dokter zijn, en de verschijnselen der krankheid ten kwade of ten goede duiden: dit ligt zo in onze natuurlijke wijsheid, welke van alles iets wil weten. Doch Jezus had gesproken van zijn dood, maar zij meende, dat Hij sprak van de rust des slaaps. Ook hier wordt bevestigd wat wij meermalen zeiden: De Heer heeft in zijn discipelen meermalen gesproken tot mensen, die Hem niet verstonden. Wij zijn daar gewoonlijk bang voor. Wij willen begrepen zijn, en anders spreken wij ongaarne. Doch het is te veel van anderen gevergd. De Heer zei en deed vele

dingen op tijd. Hij liet menig woord waaien en vliegen, waarheen het wilde, wel verzekerd, dat het ergens neervallen en als een zaadje wortelen zou. De aard van het woord van God is profetisch: het heeft altijd een toekomst. Zaait, en ziet wat ervan komt! Doch als zaad moet het in de aarde zijn en blijven, totdat de oogsttijd komt. Daarom moeten wij een voorraad opleggen ook van woorden, die wij niet verstaan; ja evenals Maria moeten wij een hart hebben om ze daarin te bewaren, totdat zij hun volle ontwikkeling verkregen hebben, en wij ze verstaan. Nog eens dan: verstaat gij een woord van God niet, leg het weg in uw hart, en zie wat er van komt. O, er komt zeker mettertijd iets heerlijks uit voort. Toen zei de Heer tot hen vrij uit: Lazarus is gestorven. De Heer heeft als de Logos zijn eigen logica, die zoveel hoger is dan de onze, als de hemel hoger dan de aarde; en toch het geloof verstaat haar als zijn eigen taal; alleen het ongeloof verstaat haar niet en kan haar ook niet leren verstaan. In die taal sprak de Heer zo even gelijk doorgaans tot zijn discipelen, doch daar zij die ook ditmaal nog niet verstonden, gebruikte Hij hun taal, en zei nu vrij uit, zonder beeld, zonder gelijkenis: Lazarus is gestorven. En Ik ben blij om uwentwil, dat Ik daar niet geweest ben, opdat gij geloven mag. Zeker, wij lezen in de Schrift niet dikwijls dat de Heer blij was; doch wij moeten ons daarom de Heer niet voorstellen als zonder blijdschap. Neen, uit alles blijkt, dat de Heer doorgaans in een uiterlijk kalme, rustige, heldere stemming verkeerde. Zo dikwijls als Hij, gelijk hier, het geloof van zijn discipelen in Hem, de Heer kon versterken, en zo dikwijls Hij het geloof in Hem zich zag openbaren, verblijdde Hij zich, omdat alleen in het geloof in Hem de behoudenis, de redding, de zaligheid van de mensen gelegen is. De blijdschap des Heren was alsdan een hemelse, goddelijke blijdschap, een blijdschap als die van de vader in de gelijkenis, bij het zien terugkeren van zijn verloren kind. Thomas dan, genaamd Didymus, zei tot zijn mededisciepelen: Laat ons ook gaan, opdat wij met hem sterven. Didymus betekent: tweelingbroeder; en deze bijnaam is hier niet zonder doel opgetekend. Een tweelingbroeder onderscheidt zich gewoonlijk door een grote mate van medegevoel. Hij kan niet alleen zijn, maar moet altijd een ander hebben, met wie hij een paar uitmaakt. Zulke mensen zijn gewoonlijk lieve mensen; meer goedhartig dan nadenkend. Met een zekere zwaarmoedigheid, die hem het ergste deed vrezen, doch tevens met een getrouwheid, die de Heer niet alleen wilde laten, keerde Thomas zich tot zijn mededisciepelen en zei met zoveel woorden: "Laat ons met Hem gaan, om met Hem te sterven; wat toch zou zonder Hem ons het leven zijn." En toen de Heer dan ook gestorven was, toen was het leven niets meer voor Thomas, toen was hij doof en ongevoelig voor alles, tot zolang hij Jezus weer levend had gezien; toen werd ook hij weer levend en toonde dit door de heerlijkste belijdenis, die ooit van mensenlippen is gevloeid. Jezus dan gekomen zijnde, vond dat hij nu vier dagen in het graf geweest was. Bethanie nu was nabij Jeruzalem, omtrent vijftien stadiën van daar, en velen uit de Joden waren gekomen tot Martha en Maria, opdat zij haar vertroosten zouden over haar broeder. Martha dan, als zij hoorde, dat Jezus kwam, ging Hem tegemoet, doch Maria bleef in huis zitten. Welk onderscheiden karakter bij de eenheid des geloofs, merken wij hier bij Martha en Maria op. Evenals bij Lukas is Martha ook hier de bedrijvige, Maria de stil neerzittende. Martha weet alles wat er omgaat, hoort alles wat er gaande is; zij heeft ook nu nog een open oor en een geopend oog voor alles wat buiten haar geschiedt. Er ontstaat gerucht, zij luistert. Wat is het? En zij weet het. Maria niet, zij is geheel in gedachten verdiept, evenals vroeger, toen zij aan de voeten van de Heer in nadenken verzonken was. Toen moest zij het van haar zuster horen, dat zij niets deed, en toch zij deed zoveel, want naar de Heer te horen is alles te doen. Zij zit neder, ja, maar als zij opstaat, dan doet zij meer dan veel Martha's doen; dan stort zij de nardus uit op het hoofd en de voeten van de Gezegende. Martha is een uitnemend karakter, maar Maria een nog uitnemender. Beide zijn echter nodig. Martha alleen zou ligt ijdel bedrijvig; Maria alleen ligt geestelijk afgetrokken kunnen worden; daarom stelt de Schrift ze niet tegenover elkander, maar naast elkaar als zusters. Toen Martha hoorde dat Jezus gekomen was, zei zij dat niet terstond aan haar zuster, want dat lag niet in haar aard, maar ging zij onmiddellijk zelf alleen de Heer tegemoet, om te

zien of de Heer in huis wilde komen, of daar buiten wilde vertoeven. Zo zei Martha dan tot Jezus: Heer! Was Gij hier geweest, zo was mijn broeder niet gestorven. Is Martha tevreden over het lang uitblijven van de Heer? Neen; doch merkt op, met welke fijnheid van uitdrukking en tederheid van gevoel zij dat te kennen geeft. Er zijn mensen, wie het geen strijd is zich met alles tevreden te stellen, maar van de Christenen onderwerping aan de wil van God is nooit de vrucht van lijdelijkheid, maar van zielstrijd; zo was het ook in de hoogste mate bij de Heer, toen Hij bad dat de beker Hem mocht voorbijgaan. Maar ook nu weet ik, dat alles wat Gij van God begeren zult, God het U geven zal. Wat bedoelde Martha met deze woorden? Dat wist zij zelf zeker niet bepaald; in zulke toestanden drukt men zijn verwachting gewoonlijk uit in onbepaalde bewoordingen. Wat verwachtte zij? De opstanding van haar broeder? Niet bepaald. Ofschoon zij kennis droeg van de opwekkingen uit de dood door de Heer, is echter de verwachting van een opwekking uit de dood altijd weer iets boven de mens, en de Heer verrast er altijd weer mee. Er was bij Martha een onbepaald vertrouwen op de Heer, en nu zij Hem voor zich zag staan, nu kan zij niet zonder hoop zijn op iets, wat het dan ook is, waardoor zij getroost en haar droefheid weggenomen zou worden. En zo was het ook. In de tegenwoordigheid des Heren kan men niet meer treuren. De troost kwam dan ook terstond. Jezus zei tot haar: Uw broeder zal weder opstaan. Hier spreekt de Heer nu weer zijn eigen taal, welke enkel Geest en leven (Heilige Geest en eeuwig leven) is. De Heer zei er mede tot Martha: "uw broeder is niet dood, want hij heeft in Mij geloofd, en wie in Mij gelooft, die begint reeds hier het eeuwig leven, waartoe, als het volkomen leven, de opstanding des lichaams behoort, welke thans volgen zal." Martha zei tot Hem: Ik weet, dat hij opstaan zal in de opstanding ten laatste dage. De Heer bedoelde een dadelijke opstanding. Martha vat des Heren woorden op in een toekomstige zin. Nochtans ging zij niet verder in haar belijdenis, dan zij begrip van de zaak had, en dat is goed en geeft aanleiding om meer onderwijs te ontvangen. Zij meende dat de Heer een algemene troost gaf, en de Heer wilde haar een bijzondere troost geven. Zij dacht dat de Heer haar verzekerde van haars broeders zaligheid, en dat zij elkander eenmaal ook lichamelijk zouden wederzien, en de Heer wilde alles reeds nu, in deze zelf het uur geven. Waar de Heer tegenwoordig is, daar openbaart zich de eeuwigheid in de tijd, de toekomst in het heden. Jezus zei tot haar: Ik ben de opstanding en het leven. Gelijk de Heer na de spijziging met de broden, zei: IK ben het Brood van het leven; "Ik zelf ben in hogere en diepere zin het brood dat zielen spijst," zo zegt de Heer ook hier: "Ik wek niet alleen de doden op, door een kracht mij gegeven, maar Ik zelf ben de bron en oorzaak van de opstanding en van het leven. Waar ik ben moet de dood wijken." Wie herkent niet aan deze woorden de zich openbarende Jahweh van het Oude Testament in een Nieuw-Testamentische bedeling? Doch merkt op, hoe Christus hier gelijk overal tegelijk spreekt als God en mens. De Heer zegt niet enkel: Ik ben de opstanding, en ook niet enkel: Ik ben het leven, maar Hij zegt: Ik ben de opstanding en het leven. Ik ben het leven kan alleen God zeggen, en Ik ben de opstanding kan alleen God zeggen als mens, want de Godheid als zodanig kan de persoonlijke opstanding niet zijn, kan de dood niet lijden en zich van de dood bevrijden. Daarom moet men noodzakelijk mens én God zijn. Daarom is ook Christus als Godmens niet de God tegen ons als zondaren, maar de God met ons als de Zaligmaker van de zondaren. Want onder het Oude Testament vreesde men te zullen sterven, door God te zien, maar God te zien onder het Nieuwe Testament is te leven, is eeuwig te leven. Onder het Oude Testament stond het tegenwoordige leven meer op de voorgrond. Men kende het eeuwige leven wel, maar voornamelijk als vervolg van het tegenwoordige leven. Bij Hiskia zien wij niet zozeer een schrik voor de dood, als wel een liefde voor het leven op zeer krachtige wijze uitgedrukt. Het is ook zeer natuurlijk dat wij, zolang wij in het lichaam leven, ook het lichamelijk leven wensen voort te zetten, vooral wanneer wij in de kracht van ons leven zijn, en het ons wel gaat. Dit neemt echter niet weg, dat daarbij het eeuwige leven zijn vol gewicht bij ons hebben kan en moet. Het is dan ook de eigenaardigheid van het Nieuwe Testament, dat alles wat bij de Oud-Testamentische heiligen

niet tot volle bewustheid kwam, ofschoon het in hun hart was, aan ons ten volle geopenbaard wordt. De redding van de dood, als bij Hiskia, is heerlijk, maar minder heerlijk dan de redding uit de dood, als bij Lazarus. Bij de laatste zien wij, dat de dood de goddelijke belofte niet teniet maakt, maar dat deze belofte door de dood heen vervuld wordt. Die in Mij gelooft zal leven, al was hij ook gestorven. De dood heeft geen dodende kracht voor hen, die in Christus de opstanding en het leven deelachtig zijn. Het is een nederdaling des lichaams ten grave, maar een opvaart der ziel ten hemel. En een ieder, die in Mij gelooft, zal niet sterven in de eeuwigheid. Merkt op dat de Heer thans, zoals zo dikwijls, de woorden niet in een betrekkelijke, maar in een volstrekte zin gebruikt. Zo even sprak de Heer van het tijdelijk sterven, thans neemt Hij dat woord in zijn volle betekenis, in die van eeuwig sterven. De dood is voor Christus wat hij werkelijk is: De bezolding van de zonde, het eeuwig verderf. De Heer zegt dus: "Wie in Mij gelooft zal leven, al is hij ook tijdelijk gestorven, en een ieder die in Mij gelooft zal nooit het eigenlijk, het eeuwig sterven ondervinden." Gelooft gij dat? Alleen de waarheid kan, maar moet dan ook geloofd, als waarheid aangenomen, en toegepast worden op ons denken, willen en doen. De blote kennis, ook van de waarheid, is een dood kapitaal, dat geen rente, geen vruchten afwerpt. Dat mogen wij, rechtzinnigen, wel ter harte nemen. Het kapitaal is wel bij ons, maar maken wij er gebruik van, zetten wij het uit in ons leven, handelen wij er mede met anderen, winnen wij er wat mee, of ligt het bij ons als het geld in de geldkist van de gierigaard, die zich van tijd tot tijd verblijdt in het te zien, en in de zekerheid dat hij het nog heeft; maar die het niet aanroert, althans niet om er iets uit te nemen, maar veelmeer tracht er altijd nog meer bij te doen? Zeker, wij stellen ten hoogste prijs op de reinheid der leer, in de volstrekte overtuiging, dat zonder deze de reinheid van wandel onmogelijk kan stand houden, en verloren zijnde niet weer kan hersteld worden; doch wij zeggen er bij, wat de Heer er bij gezegd heeft: Zo gij het weet, zalig zijt gij zo gij het doet. Hoe hoger licht, hoe hoger plicht, en die de wil zijns Heren geweten en niet gedaan heeft, zal slagen lijden boven die, welke gegeven zullen worden aan dezulken, die de wil des Heren niet hebben geweten en niet hebben gedaan. Zien wij dan toe dat wij als rechtzinnigen, rechtvaardigen zijn, die als vrijgekochten van het eeuwige verderf door het bloed van Jezus Christus, geen andere weg tot de zaligheid kennen dan die van de godzaligheid. Gelooft gij dat? vraagt de Heer: "Gelooft gij, wat Ik u zeg? Houdt gij mijn woorden voor de waarheid? Zo ja, zij zullen waarheid voor u worden, en zij zullen enkel vreugde uitstorten in uw hart; zo nee, zij zijn niet tot u gezegd." Zij zei tot Hem: Ja, Heer! ik heb geloofd, dat gij zijt de Christus, de Zoon Gods, die in de wereld komen zou. Martha legt hier haar belijdenis af voor vele getuigen, en boven deze allen voor de Heer zelf. Voorzeker het was een goede belijdenis; zij heeft veel overeenkomst met die van Petrus. Trouwens beider karakter komt veel overeen, evenals dat van Maria met dat van Johannes. Was Johannes niet meer zwijgende evenals Maria, en waren niet Petrus en Martha zeer spraakzame, bedrijvige mensen? Ook in het geestelijke heeft ieder mannelijk karakter zijn weerga. En dit gezegd hebbende, ging zij heen en riep Maria, haar zuster heimelijk, zeggende: De meester is daar en roept u. Had de Heer haar gezegd: Roep uw zuster? Neen, Hij deed dit zonder woorden, en Martha verstond de Heer; en voelde terstond dat haar zuster thans niet langer mocht afwezig blijven. De Heer toonde blijkbaar buiten het vlek te willen vertoeven, en niet tot Maria te gaan; zo moest zij tot de Heer gaan. En Martha deed nu, wat wij ook zouden doen, als wij een boodschap moesten overbrengen, die niet allen die tegenwoordig zijn, geldt. Zij fluisterde haar zuster de woorden in de oren, die zo dikwijls tot tekst hebben gediend van een heerlijke avondmaalspredikatie: De Meester is daar, en roept u. Deze, als zij dat hoorde, stond haastelijk op, en ging tot Hem. Welk een verrassende tijding was het voor Maria, te horen, dat de lang verwachte werkelijk gekomen was! Het woord van haar zuster brengt weer het leven in de dood, waarin Maria neerlag, bij haar overstelpende droefheid over haar broeder. Zij vergeet nu alles, en geeft geen acht meer op allen die haar omringen; maar terstond opstaande, haast zij zich om haar zuster te volgen en ijlt met haar naar buiten, om tot Jezus te komen. Het karakter ook van Maria is bij Johannes

volmaakt hetzelfde als bij Lukas. Zij leeft blijkbaar enkel voor de Heer. (Jezus nu was nog niet in het vlek gekomen, maar was in de plaats, waar Martha Hem tegemoet gekomen was.) De Joden dan, die met haar in het huis waren en haar vertroostten, ziende Maria, dat zij haastelijk opstond en uitging, volgden haar, zeggende: Zij gaat naar het graf, opdat zij aldaar weent. Zij deden wèl haar te volgen, zij waren daardoor getuigen van het heerlijkste wonder, dat door de Heer geschied is. Het was ook niet toevallig, dat er zo vele troosters waren in het huis van Martha en Maria. Bij een gebeurtenis als deze konden er geen getuigen genoeg zijn. Maria dan als zij kwam, waar Jezus was en Hem zag, viel aan zijn voeten, zeggende tot Hem: Heer! indien Gij hier geweest was, zo was mijn broeder niet gestorven. Wij lezen niet van Martha, maar enkel van Maria, dat zij, tot Jezus komende, neerviel aan zijn voeten. Het geloof van Maria is het geloof in zijn volle kracht. Maria ziet de Aanbiddelijke niet, of zij aanbidt. Aan de voeten des Heren is altijd haar ware en haar liefste plaats, evenals de schilders altijd Maria Magdalena schilderen met haar handen tegen het kruis. Maria spreekt de Heer aan met dezelfde bewoordingen als haar zuster. Mensen, die met en in elkander leven, spreken meermalen in dezelfde bewoordingen zonder daarom elkaar opzettelijk na te spreken. Het woord tot de Heer was blijkbaar de weerklank harer gesprekken. Hoe dikwijls zullen zij tot elkaar gezegd hebben: "Was de Heer maar hier geweest, onze broeder zou zeker niet gestorven zijn." Ze zijn samen stemmende harten, nochtans verscheiden als Sopraan en Alt (hoge stem en lage stem.) Er is dan ook in de oorspronkelijke woorden van Maria een zeer kleine wijziging of versterking, zodat het bij Martha nagenoeg in onze taal zeggen wil: "In uw tegenwoordigheid zou mijn broeder zeker niet gestorven zijn;" en bij Maria: "In uw tegenwoordigheid zou mijn broeder niet hebben kunnen sterven." Doch wij willen hier niet op drukken, omdat de ene uitlegger alleen luistert naar het woord dat uit de mond komt, en een ander tegelijk naar het hart dat in het woord klopt. Bengel merkt bij deze gelegenheid op, dat er niemand ooit in de tegenwoordigheid van de Vorst des levens gestorven is, ook niet aan het kruis; want toen de beide moordenaars stierven, was de Heer reeds lang gestorven. Daarom kwam de Heer ook niet te Bethanie gedurende de ziekte van Lazarus, want het is volkomen zeker, dat was Hij daar geweest, Lazarus was niet gestorven. Jezus dan, als Hij haar zag wenen, en de Joden, die met haar kwamen, ook wenen. Deze herhaling van het woord wenen is hier zeer aandoenlijk, en heeft iets welluidends. Sommige letterkundige beoordelaars smalen op zodanige herhaling als een gebrek van de stijl; doch ten onrechte, zij doen dat uit gebrek aan smaak. De herhaling van de woorden oefent dikwijls grote kracht uit op het gehoor en op het gemoed; in alle gevallen moet een lezer of hoorder zich daardoor oefenen, om de kracht van het woord en de taal te vatten. Zeker, men moet uit de Schrift allereerst leren om zalig te worden, maar dan zijn er ook nog vele andere dingen uit te leren, en daaronder behoren voornamelijk de kennis van het menselijke hart en van de menselijke taal in de kleinste en fijnste bijzonderheden. Martha en Maria weenden; en al de omstanders weenden; o! dit getuigde welk een geliefd man Lazarus was, en welk een schat men in hem had verloren. De tranen bij ons verscheiden van die ons liefhebben zijn de paarlen van de liefde aan de kroon van ons leven op aarde. En hoe troostrijk is het ons, wanneer wij over onze geliefde doden velen met ons zien wenen, omdat zij de ontslapenen ook hebben gekend en ook hebben liefgehad. O! die tranen zijn zo vele pijnstillende balsemdruppels in de diepe wond, die doorgegaan is tot in ons hart, en daar ongenezen en bloeden blijft, ook wanneer zij uitwendig niet meer als een open wond wordt gezien. Werd zeer bewogen in de geest en ontroerde zichzelf. Van welk een aard was deze ontroering? De woorden wijzen het aan. Het was een ontroering van toorn, en als zodanig heeft zij een uiterst grote betekenis. De Heer kampt in zijn ziel tegen hem, die het geweld des doods had, de satan, Hij toornt tegen hem. Al des Heren wonderen zijn met zulk een inwendige kamp van zijn ziel gepaard, al werd deze niet altijd openbaar. Bij de schepping heette het enkel: Er is licht! en er was licht; maar op aarde zuchtte dezelfde Schepper als Godmens: Hephatha, opent u! Zijn Goddelijke almacht moest in de mensheid strijden om te kunnen overwinnen; buiten zijn mensheid bestond er voor Hem geen

strijd. Voor God zijn alle dingen even mogelijk. Zeker zijn dit fijne, doch daarom niet minder wezenlijke onderscheidingen. Er zijn echter diepten, waar ook de rechtzinnigste de hand eerbiedig moet afhouden, en zulk een zaak is hier aanwezig. Hier smelt het Goddelijke en menselijke tezamen tot een eenheid van beiden in de hoogste ontwikkeling, zó, dat niemand zeggen kan: hier is het menselijke, en daar is het Goddelijke. Er zijn ook in ons hart aandoeningen, die men moet toelaten en onbedwongen naar buiten laten uitgaan, en anderen die men bedwingen en inwendig bewerken moet, om op andere tijden met volle kracht en zekerheid aangewend te worden. De Heer werd niet ontroerd, maar Hij ontroerde zichzelf. Hij, die als God boven alle beroering is, stelt zijn heilige menselijke natuur open voor alle heilige menselijke aandoeningen, en geeft ze macht over zich. En hoe meer in Hem, om zo te spreken, de kracht om het wonder te doen stijgt, hoe meer Hij zelf onder het lijden komt. Nu wordt Hij fel bewogen, ontroert Hij zelf zijn heilige ziel en straks weent Hij en bidt Hij, en wekt Hij Lazarus op uit de dood, om zelf ter dood te gaan. En zei: Waar hebt Gij hem gelegd? De Heer beheerst terstond weer zijn aandoeningen, en wil nu niet langer uitstellen, wat in zijn hart was om te doen. Hij vraagt waar het graf van Lazarus is; Hij, die alle dingen weet? Ja, Hij weet alle dingen, maar als waarachtig mens nam Hij nooit uit zijn Godheid, wat Hij uit zijn mensheid nemen kon. En zo Hij dat niet gedaan had, hoe zou Hij waarachtig mens geweest zijn? Wat zou men moeten zeggen als er geschreven stond: "En Jezus ging zonder aanwijzing naar het graf van Lazarus." Zouden wij dan niet zeggen: "dat is iets toverachtigs, iets tegenmenselijks." Doch Jezus deed nooit iets tegenmenselijks, wel het bovenmenselijke, het Goddelijke, dat niet tegen het menselijke strijdt, maar het tot hoger sfeer opheft. Zij zeiden tot Hem: Heer, kom en zie het. Dit woord van de Heer afkomstig, was bij de discipelen en discipelinnen des Heren tot een vaste formule van antwoord geworden, evenals wij van onze huisgenoten, met wie wij dagelijks omgaan, onwillekeurig enkele spreekwijzen overnemen, en waar het te pas komt, gebruiken. Jezus weende. De Heer gevoelde en openbaarde als waarachtig mens alle rein menselijke aandoeningen. Rouw dragen is wettig. De dood is een droefheid. De tol, die de natuur van de levende voor de dode eist, is de droefheid, zijn de tranen, en ook de Heer moest die tol betalen, anders was Hij geen waarachtig mens geweest, en Hij heeft hem betaald. Christus wil de opstanding uit de dood geven, maar in de wettige weg. Eerst moet de wet van de droefheid en van de rouw vervuld worden, alvorens Hij de dood oplost in het leven; want het is een vast en doorgaand beginsel Gods, om door de dood tot het leven, door de droefheid tot de blijdschap te leiden. En zo weende ook Jezus met de wenenden, alvorens zich te verblijden met de blijden. Merkt op, Hij die zelf weende, wilde niet dat wij zouden wenen; die tot de weduwe bij de baar van haar kind zei: ween niet, weende zelf bij het graf van Lazarus. O zeker, zijn wenen was een ander wenen dan dat van Maria, Martha, de omstanders en van ons allen. Hij weende, opdat wij niet zouden wenen. Op deze wijze moest bij Hem de dood in leven veranderd worden. Zonder smart, zonder droefheid, zonder de dood te gevoelen, wilde Hij niet uit de dood verlossen. Hij bracht het leven, maar in de vorm van tranen. De dweper zou gezegd hebben: "geen tranen!" maar Jezus weende. Jezus? Hoe kon Hij wenen? En gij gelovige, gij weet dat uw ontslapene zalig is, en gij vertroost er u mede, ja, gij verblijdt er u in, en toch gij zijt bedroefd en weent, en kunt dikwijls niet ophouden met wenen, en worden de tranen ook al voor een tijdlang bij u opgedroogd, hoe dikwijls is de minste aanleiding genoeg, om u aan de geliefde ontslapenen te doen denken en u opnieuw te doen wenen, alsof gij nog in het geheel niet geweend had. En toch gij gelooft en verwacht bij de Heer en van de Heer uw dode terug. Treffende tegenstrijdigheid! De Heer heeft ze zelf ondervonden en getoond. Te wenen in het gezicht van de eeuwigheid en van de zaligheid is een van die eigenaardigheden van het Christendom, die niet weggenomen kunnen worden, zonder het Goddelijke en menselijke, dat in Christus tezamen is gebracht, weder van elkaar te scheiden. Ieder waar Christen is een mens Gods, een afdruk op aarde van de Godmens, de Heer uit de hemel, en heeft tegelijkertijd iets Goddelijks en iets menselijks in zijn hart en leven. Iets Goddelijks, dat uit, voor en tot God

leeft, en iets menselijks, dat uit, voor en tot de natuur leeft; ze zijn bij hem de tegenstellingen, die elkaar in evenwicht houden, opdat hij mens blijft, en tegelijk meer dan mens, een Christen is. En wat van de enkele Christen waar is, dat is van de gehele gemeente van Christus waar. Stefanus ontsliep in de Heer en werd bijna op zichtbare wijze opgenomen in de heerlijkheid, en toch de gehele gemeente maakte een grote rouw over hem. In de Schrift, waarin alles, het Goddelijke en het menselijke op volkomen wijze wordt voorgesteld, wordt de aardse droefheid niet voorgesteld als door de hemelse blijdschap verzwolgen, maar tegenover de aardse droefheid stelt zij de hemelsen troost. Het is hiermee als met ons gevoel van zonde wil de Schrift dat wij, na de vergeving van de zonde ontvangen te hebben, door het geloof in de verzoenende kracht van Christus' bloed, nu voortaan niet meer aan onze zonden denken, en ons niet meer er over bekommeren? Neen, zij wil dat wij altijd in ons gevoel zondaren, en wel berouw hebbende zondaren blijven, maar tegelijk dat wij daarbij de genade in Christus door het geloof onwrikbaar vasthouden, opdat wij zo dikwijls wij denken aan onze zonden en ons daarover ontrusten, onze ogen vestigen op de Gezegende, die zich aan het kruis tot een vloek liet maken, opdat onze vloek door Hem weggenomen en zijn zegen op ons nederdalen zou. Ofschoon wij het daarom niet wraken, dat onze Hernhutterse broeders hun doden meer met blijdschap dan met droefheid begraven, omdat er een mate des geloofs kan zijn, die wij niet bezitten, zo kan dit echter niet anders zijn dan een uitzondering op de gewonen regel. Daarom schaamt zich niemand over zijn tranen over een geliefde dode, want over deze te wenen behoort ook tot onze roeping en plicht. Weende de Heer over Lazarus, ofschoon Hij kwam om hem op te wekken, zo mogen wij gerust zeggen: "Geen dode, hoe zalig gestorven, mag zonder tranen ten grave dalen; de tranen van Christus hebben de onze gewettigd en geheiligd." Doch deze tranen moeten oprecht zijn, ook in hun vrucht, want van onvruchtbare dingen heeft Christus (wij hebben het meer gezegd) de diepste afkeer. Is het medegevoel oprecht, dan moet het iets teweegbrengen. Bij de Heer heeft het medegevoel een wonder teweeg gebracht, bij ons moet het ook iets voortbrengen, dat op een wonder gelijkt, hetzij van liefde, van geloof of van hoop. Doch er is nog een hogere reden voor het wenen des Heren bij het graf van Lazarus, en bij het zien dat allen weenden. Hij weende over de zonde, die zulk een aller bitterste vrucht, als de dood is, heeft voortgebracht. Dat de mens sterven moet, dat de zo hechte band tussen het zo uitnemend geformeerd lichaam en de ziel van de mensen verbroken moet worden; dat hij al zijn lieve betrekkingen op aarde verlaten moet, en al zijn lieve betrekkingen hem voor geheel hun leven missen moeten, deze noodzakelijkheid deed Jezus wenen. Hij weende over de ontzettende verwoesting, die de zonde op aarde heeft aangericht en nog altijd aanricht; Hij weende omdat er zo veel geweend werd, en geweend moest worden. En is niet des Christens droefheid in de grond dezelfde als die van Christus? Wat is eigenlijk de bitterste druppel in de alsembeker van de smart, die ons aan de lippen wordt gezet, wanneer een geliefde, die de blijdschap was van ons aardse leven, ons ontnomen wordt? Is het niet dat de dood bestaat, dat deze macht heeft over de geliefde van ons hart, diens lichaam verwoest en diens ziel van ons scheidt voor heel de tijd van ons leven, O, dat de mens, dat ieder mens door de doodsvallei moet gaan, en eerst het tijdelijke, zichtbaar leven moet derven, zal hij het onzichtbaar eeuwig leven beërven, voorzeker dat is waardig om beweend te worden door de mens en door de Heer. En de Heer was mens, waarachtig mens en waarachtig God tevens. Hij vertegenwoordigt beiden even volkomen en weende in die hoedanigheid over de zonde en over haar vruchten, welke in de dood worden samengevat. Hij weende er over, omdat zij Gods schone schepping zo jammerlijk verwoest had, en zijn komst in de wereld, zijn lijden en sterven aan het kruis noodzakelijk had gemaakt. Was de zonde niet in de wereld gekomen, al het lijden van de wereld was niet gekomen, en de dood zou niet hebben bestaan. Gods wil zou alleen zijn geschied, en de vreugde en de heerlijkheid het deel van alle schepsel geweest zijn. Doch nu is de zonde in de wereld gekomen, en met de zonde al het onbeschrijfelijke lijden, en met het lijden de verwoesting van alle leven op aarde, de dood; en zou Hij, die gekomen was om door zijn eigen heilig leven,

lijden en sterven, de zonde, het lijden en het sterven teniet te doen voor de eeuwigheid, en alzo met zijn eigen dierbaar bloed de zwarte vlek in Gods schone schepping uit te wissen zou Hij niet mede gevoelen in het lijden van de mensen? Ja, Hij gevoelde mede zoals geen ander mens op aarde mede gevoelen kan. En daarom weende Hij. Hij weende over de oorzaak van ons wenen; over de onvermijdelijkheid des doods, die zo veel menselijke vreugde in droefheid, soms in levenslange droefheid verandert. En wie die zwaar beproefd en diep bedroefd zijn, die onvergetelijke doden hebben te betreuren, die zeggen moeten: wij waren zo rijk en zijn nu zo arm, gevoelen zich niet getroost door het wenen van Jezus bij het graf van Lazarus, meer dan met enige andere troost? Jezus weent met ons mee over onze doden, voorzeker dat billijkt onze tranen, en dat heiligt ze tevens, en dat doet ze ook bij ons opdrogen; want omdat Jezus wenen moest over onze dood, heeft Hij onze droefheid tot de zijne gemaakt, ons lijden tot zijn lijden, onze dood tot zijn dood, teneinde onze dood te doen overgaan in zijn opstanding, hemelvaart en heerschappij in heerlijkheid en in eeuwigheid. De Joden dan zeiden: Ziet, hoe lief Hij hem had. Vragen wij elkander, waarom Jezus weende? dan hebben wij hier het eenvoudigste en naaste antwoord: Het was omdat Jezus Lazarus lief had. De liefde kan niets verliezen zonder smart te gevoelen en zonder het te kennen te geven. Welnu, de hoogste liefde, welke in Christus was, gevoelde ook de hoogste smart in het zien neerliggen in de dood van de geliefde Lazarus. En sommigen uit hen zeiden: Kon hij, die de ogen van de blinde geopend heeft, niet maken, dat deze niet gestorven was? Zo erkennen dan de omstanders, die blijkbaar niet tot zijn discipelen behoren, dat Jezus de blinde de ogen heeft opengedaan. Wij nemen er acte, houden er aantekening van. Zij erkennen de daad, maar welk gebruik maken zij ervan? De goddeloze mensen misbruiken de weldaden Gods tegen God, en bestrijden Christus met Christus. Als Jezus de ogen des blinden in hun tegenwoordigheid opent, dan wederspreken zij het wonder, of schrijven het aan satanische krachten toe, maar als het wonder tot de verledenheid behoort, dan gebruiken zij het om er Christus mede in een ongunstig daglicht te stellen; zodanig zijn de kunstgrepen van de ongelovigen. Als de profeten leven, dan doden zij ze, en als zij dood zijn, dan laten zij ze tegen Christus opstaan. Zo zijn er ook in onze tijd, die, als Calvijn leefde, hem gaarne zouden doodslaan, of althans dood wensen, maar nu hij dood is, hem gebruiken tegen de levende Calvinisten. Kon Hij niet maken, dat deze niet gestorven was? Zeker kon Hij dit, maar Hij deed het niet, omdat Hij nog meer kon doen dan dit: hem uit de dood opwekken. Ook bij ons is het grote raadsel bij het verlies van onze geliefden: waarom heeft de Heer ze niet gespaard, daar Hij ze toch sparen kon? Het antwoord is: Omdat de Heer hun iets beters wilde geven, dan ze hadden, en om voor ons het liefste dat wij hebben in veiligheid te brengen en voor het bederf en het verderf te bewaren. Jezus dan wederom in zichzelf zeer bewogen zijnde, kwam tot het graf. Indien Christus enkel God was, zo zou zijn hulp altijd volstrekt onmiddellijk moeten zijn, doch nu Hij tevens waarachtig mens is, zo moet de Goddelijke almacht eerst door des Heren mensheid heengaan; daarna volgt de hulp. Van daar de heilige aandoeningen des Heren. Zijne mensheid wordt door die doorgangen van de kracht Gods aangedaan, geschokt. Niets ging buiten des Heren hart, de zetel van het gevoel om, maar alles ging er door heen. Daarbij, wij zeiden het reeds, waren de aandoeningen van de Heer een strijd, die in zijn binnenste moest worden overwonnen, want deze mocht niet naar buiten komen. Niet, omdat het een strijd was tussen goed en kwaad: in de heilige ziel van Jezus was zulk een strijd onmogelijk, maar omdat het een strijd was van toorn tegen de zonde met liefde tegen de zondaar, waarvan de laatste altijd de bovenhand behouden moest. Daarom moest ook alles wat Hij sprak en deed, zelfs zijn weegeroep over de verharden, en zijn vervloeken van de onvruchtbare vijgenboom geschieden, gelijk ze geschied zijn, in de heiligste kalmte. Wij herhalen wat wij meermalen zeiden: de Heer gevoelde zich zo volkomen mens, als Hij zich volkomen kende als de Zoon van God, en zo kwamen de menselijke aandoeningen over Hem als over ons, doch Hij moest ze besturen met die heiligheid en wijsheid, waardoor zij in volkomen overeenstemming waren met de eis van het ogenblik. Daarom is dan ook het wenen van Jezus hier bij het graf van Lazarus een geheel

ander wenen, dan zijn wenen over Jeruzalem. Hier wordt in de grondtekst een woord gebruikt, dat geen luid wenen betekent, maar het storten van enige tranen, terwijl het wenen over Jeruzalem wordt te kennen gegeven met een woord dat luid wenen, wenen met sterke aandoening betekent. En het was een spelonk, en een steen was daarop gelegd. De Heer kon er zijn eigen graf in zien, en dat Hij er zijn eigen graf in zag, vermeerderde ongetwijfeld zijn aandoeningen. Immers ook later bij het spreken over zijn aanstaande dood, zei Hij: Nu word Ik ontroerd. Doch zag de Heer in het graf van Lazarus zijn eigen graf, dat ook een spelonk zou zijn, met een steen gesloten, Hij zag er ook zijn opstanding in, en door de nacht van zijn droefheid scheen het licht van zijn blijdschap. Jezus zei: Neemt de steen weg. Kon de Heer de steen er niet vanzelf, of door een engel onzichtbaar hebben doen afwentelen? Ja, maar zulke wonderen doet God niet, maar de tovenaar. Zoiets zou in een verdicht verhaal gezegd zijn. God wil niet dat men aan zijn almacht toeschrijft, wat Hij zelf er niet aan toeschrijft. Wat de mens middellijk doen kan, dat doet God niet onmiddellijk; en de Heer zou geen waarachtig mens geweest zijn, indien Hij onmiddellijk had gedaan, wat middellijk mogelijk was; doch dàt deed Hij nooit. Zijn wonderen voorzagen altijd in behoeften, die op dat ogenblik op geen andere wijze konden weggenomen worden. Dat wij dan alles van God wachten, met gebruikmaking van al die middelen, die God ter beschikking van ons gesteld heeft; want alleen waar de middelen ontbreken, treedt God onmiddellijk tussenbeide. Martha, de zuster des gestorvenen, zei tot Hem: Heer! hij riekt nu al, want hij heeft vier dagen aldaar gelegen. Maria spreekt geen woord, maar naturen als Martha moeten gedurig spreken. Daar de Heer ook bij zijn grootste daden en gewichtigste woorden niet de allerminste verandering maakte in zijn houding of toon van spreken, zo dacht Martha op dit ogenblik zeker niet anders dan dat Jezus haar broeder nog eens wilde zien, en hoe lief zij haar broeder had, zij wilde niet dat hij meer gezien werd. Zó afschrikkend is de dood, zulk een afstotende kracht oefent hij op de levenden uit! De zuster wil de broeder niet meer zien. Het lichaam, dat ons zo lief was, toen het nog leefde, en dat wij met zoveel liefde kusten, wordt, dood zijnde, met haast uit onze tegenwoordigheid verwijderd, en wie schrikt niet voor het denkbeeld, dat het nu weder te voorschijn zou gebracht worden. Hij riekt nu al. Het bederf was reeds aanwezig; de lijklucht kwam uit het graf; dit deed Martha de Heer waarschuwen; de werkelijkheid ontperste haar deze woorden. Het bederf is de macht van de dood op het hoogst en het ergst. Daarom staat het woord: Lazarus, kom uit! en hij kwam uit, volkomen gelijk met het woord: Er is licht! en er was licht. Noemt dit geen te stoute uitlegging; zij is volkomen waar; of wordt er mindere macht toe vereist, om een rottend lijk weer tot een levend gezond mens te maken, dan om het licht uit de duisternis te voorschijn te brengen? Wat de stoutheid der uitlegging betreft, zij was de kracht van de hervormers; zij deden diepe grepen in de Schrift, zo dat de verstanden en gewetens ervan opschrokken, en het licht van de kennissen Gods en de lust tot de godzaligheid zich vermenigvuldigde binnen korte tijd in vele landen en bij vele volken. Doch allengs is men weer flauw geworden in de uitlegging der Schrift tot aan de nietsbeduidendheid toe. Wij moeten tot de stoutheid en kracht van de hervormers terugkeren, en de Schrift altijd dieper opvatten en haar te krachtiger als de schoonste goddelijke gave op godsdienstig verstandelijk gebied handhaven, met hoe meer minachting de ongelovigen haar behandelen, of beter gezegd, mishandelen. Christus, zeiden wij, bedwong de dood op het bed, op de baar, in het graf. Er moest ook een voorbeeld zijn, dat Christus niet alleen de dood, maar ook zijn vreselijk gevolg, het bederf, de verrotting wegneemt. De opwekking uit de ontbinding is dus wel de heerschappij over de dood in zijn uiterste kracht, en dus misschien wel Jezus' grootste wonder? Neen, Hij deed nog groter wonder, dit: dat Hijzelf, ofschoon gestorven, het bederf niet zag, én zichzelf, in gemeenschap met de Vader en de Heilige Geest, uit de dood opwekte, Johannes 2.19. Want hij heeft vier dagen aldaar gelegen. Dat Lazarus daar zo vele dagen gelegen had, was een les aan al de discipelen en discipelinnen des Heren voor de toekomst. Hun Heer, Hijzelf zou tot op de derde dag in het graf liggen; dat zij dan niet wanhopen, maar zich herinneren mochten, dat Lazarus eerst op de vierde dag opstond uit de

dood. De Heer geeft toch aan het geloof altijd meer steun, opdat het altijd meer kan dragen. Nog merken wij op, dat een verdichter aan de vele overeenkomsten van de opwekking van Lazarus met die des Heren nog deze zou hebben toegevoegd, dat Lazarus ook drie dagen in het graf gelegen had; doch Gods woord brengt overal Gods waarheidsstempel mee. Er mocht in dit opzicht geen gelijkheid zijn van de discipel met de Heer. Jezus zei tot haar: Heb Ik u niet gezegd, dat, zo gij gelooft, gij de heerlijkheid Gods zien zult? Op het geloof volgt het aanschouwen, hetzij reeds hier of anders in de eeuwigheid. De Heer herinnert Martha aan de boodschap, die Hij haar bode meegegeven had: Deze ziekte is niet tot de dood, maar tot heerlijkheid Gods, opdat de Zoon Gods door dezelve verheerlijkt wordt. Is het woord van Christus niet de reuk des levens, die de reuk des doods verslindt? Ja voor het geloof, maar voor het ongeloof is het woord ook van Christus een reuk des doods ten dode. De ongelovige is dan ook een zedelijke zelfmoordenaar. Wat God hem gegeven heeft om er door te leven in eeuwigheid, gebruikt hij om er zich door te doden met de eeuwige dood. Doch ook voor wie gelooft, komt alles aan op het einde, op de dood. Het geloof, dat echt is, moet de proef des doods doorstaan. Wie niet gelooft in de opstanding van de doden, heeft het geloof niet, dat hij hebben moet. Ik word geoordeeld over de hoop en opstanding van de doden! In dit woord trekt Paulus geheel zijn Christendom tezamen, Handelingen 23.6. Ons geloof moet zijn als dat van Abraham, het moet door de dood heengaan zonder te sterven. God beloofde Abraham een zoon, en gaf hem een zoon, doch deze moest geofferd worden; hij deed het in het geloof en ontving hem terug. De zaak wordt eerst een afgesneden zaak, gelijk ook thans hier met Lazarus; doch wacht op het einde, het komt terecht. Alleen wie volhardt tot aan het einde, die wordt zalig. De belofte van de Heer aan het zusterpaar zou vervuld worden, maar door de dood van Lazarus heen. En zo ook bij ons; wij ontvangen onze in Christus ontslapenen weer in heerlijkheid, en om dat te kunnen, moeten wij eerst zelf door de dood tot de heerlijkheid ingaan. Wat met Jacob geschiedde in de bedeling des tijds, zal met ons geschieden in de bedeling der eeuwigheid. Zijn Jozef was voor hem dood, en wel op een vreselijke wijze gedood, verscheurd. Jarenlang zag hij hem niet weer. Toen gaf God hem zijn Jozef weer. Hoe? In heerlijkheid, als onderkoning in Egypte. En waar was Jacob toen hij zijn zoon Jozef in heerlijkheid terug ontving? Insgelijks in de heerlijkheid. Jacob was en bleef in Egypte, en was aldaar als een van de groten, van de vorsten des lands, getuige zijn begrafenis. Zo zal het ook in de eeuwigheid zijn. Alleen zelf verheerlijkt kunnen wij onze verheerlijkten wederzien. Als aan Job op aarde, zal in de hemel al het ons ontnomene ons worden teruggegeven en nog oneindig veel bovendien. Wacht dus, o gij treurenden over de lust van uw ogen en de blijdschap van uw harten, wacht op de Heer. Hij weet dat er voor zulke scheidingen geen andere volkomen troost is dan het wederzien. Hij zelf heeft het bij zijn afscheid aan zijn discipelen gezegd: Gij dan hebt nu wel droefheid, maar Ik zal u wederom zien, en uw hart zal zich verblijden, en niemand zal uw blijdschap van u wegnemen, Johannes 16:22. Zij namen dan de steen weg, waar de gestorvene lag. Welk een aandoenlijk ogenblik voor allen, die bij het graf stonden, en voor Martha en Maria in 't bijzonder! Wat zou er gebeuren? Men hoopte, en durfde tegelijk niet hopen. De harten en de gedachten waren in een spanning, die geen geregelde denkbeelden toeliet. En Jezus hief de ogen opwaarts, en zei: Vader, Ik dank U, dat Gij Mij gehoord hebt, doch Ik weet dat Gij Mij altijd hoort. Is er inniger, tederder, treffender uitdrukking denkbaar voor de eenswezensheid van de Zoon met de Vader, en tegelijk van zijn vrijwillige onderschikking en afhankelijkstelling ten opzichte van de Vader? Zo had dan de Zoon de Vader gebeden, om ook op deze wijze zijn Vadernaam te verheerlijken, en tevens is de Zoon zich bewust, dat de Vader Hem niets weigert. Kan zoiets door een schepsel, ook het hoogst geschapene gezegd worden? Neen, dat kan de eeuwige Zoon van de eeuwige Vader alleen. Maar om de wil van de schare, die rondom staat, heb Ik het gezegd, opdat zij zouden geloven, dat Gij Mij gezonden hebt. De Heer openbaart zichzelf door woorden en wonderen, om als de onmiddellijk gezondene des Vaders te worden erkend. Door vooraf tot de Vader te bidden en daarna Lazarus op te wekken, gaf Hij voor aller oor en oog het hoogst,

het onweersprekelijk bewijs, dat Hij dit wonder, gelijk alle andere wonderen niet anders deed, dan in eenheid met de Vader. En als Hij dit gezegd had, riep Hij met een grote stem: Lazarus, kom uit! Van de Vader, wendt de Heer zich onmiddellijk tot de dode, en beveelt deze te leven. Treffende overgang! Lazarus, kom uit! Gelijk de Heer aan het kruis zou roepen met verheffing van stem, zo deed Hij het hier. Iedereen moest het kunnen horen. Maar hoe kon de dode Lazarus het horen? Gelijk de Schepper sprak tot de dingen, die niet waren, alsof zij waren, en ze daardoor deed worden, zo spreekt de Heer hier tot de dode alsof hij leefde, en deed hem daardoor leven. Het is een verborgenheid, maar de prediking van het Evangelie is geen andere. De ongelovigen verwerpen de Schrift, omdat zij voor hen onbegrijpelijke dingen bevat. Zij willen alles begrijpen en begrijpelijk maken, en wij stemmen toe, dat dit in de dingen van de gewone levens mogelijk, nuttig, noodzakelijk is, maar hoe kan het Goddelijke zich begrijpelijk maken aan mensen? Wij kunnen het Goddelijke met ons verstand wel aannemen, maar niet doorgronden, evenals wij met onze hand een goudstuk wel aannemen, maar niet breken kunnen. Zo schijnt het ook een tegenstrijdigheid in het Christendom te zijn, om aan de mensen te prediken dat zij zich bekeren moeten, terwijl zij zichzelf niet bekeren kunnen. Het is en blijft een verborgenheid voor ons, maar niet voor God. Tussen dat moeten en niet kunnen ligt de kracht van God. Daarom is de prediking geen aanbieden van de bekering, maar een opeisen, ja een bevel tot bekering. Tussen dat moeten en niet kunnen aan onze zijde komt de kracht des Heiligen Geestes van Gods zijde, en het moeten wordt willen, en het niet kunnen wordt wél kunnen. En zie nu de proef op de som. De mensen kunnen uit zichzelf niet geloven en zich bekeren, en toch zijn er die geloven en zich bekeerd hebben. Wij zien het, maar begrijpen het niet. Dat is het wonder van al Gods werken. God werkt in het verborgene. Wij zien de uitwerkselen, maar niet de eerste oorzaken. God laat de blinden prediken opening van de ogen! en zij zien, de doven opening van de oren! en zij horen, opstanding aan de doden, en zij staan op. Ja, Hij spreekt tot de stenen en zij worden Abrahams kinderen. De wind blaast waar hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet, van waar hij komt en waar hij heengaat: alzo is een ieder die uit de Geest geboren is. Daarom moet ons ieder bekeerd mens, die wij ontmoeten, een levend wonder Gods zijn, en moeten wij, bekeerd zijnde, dat voor onszelf zijn. Vraagt niet hoe zij en gij bekeerd zijn? Gij weet het niet van hen, en niet van u zelf. Genoeg, dat zij en gij bekeerd zijn, en dat niemand dit kan gedaan hebben, dan God, de Almachtige en Albarmhartige. Een enkele heldere blik is ons echter ook hier in de verborgenheden Gods vergund. Toen de Heer zei: Lazarus kom uit! sprak Hij niet het dode lichaam aan. Want dat was Lazarus niet meer, maar de geest, de levende persoonlijkheid van Lazarus, en deed deze zich weer verenigen met het afgelegde lichaam, zodat Lazarus weer als dezelfde mens, die hij vroeger was, levend en gezond uit het graf kwam. Zo is het ook in de prediking van het woord van God. Wij roepen met deze prediking niet de dode zondaar op, om op te staan uit de dood, want dat kan hij niet; maar wij roepen daarmee de Heilige Geest over hem aan, opdat deze als de Geest des levens, des eeuwigen levens, zich verenigt met het dode hart van de zondaar, en hem bekeert en doet leven, door het tot de zondaar gericht woord van God in diens hart te planten. Hieruit volgt, dat alleen Gods woord de bekering werkt, want alleen dat woord wordt, door de Heilige Geest in het hart van de zondaar geplant. Alle valse leer wordt daarentegen als gruwelijke leugen door de Heilige Geest, de Geest van de waarheid, met volstrekte onvruchtbaarheid geslagen. En de gestorvene kwam uit, gebonden aan handen en voeten met grafdoeken, en zijn aangezicht was omwonden met een zweetdoek. Gij ziet, het is het verhaal van een ooggetuige. Johannes verhaalt niet alleen dat Lazarus uitkwam, maar in welk een omhulsel. En nu, de gestorvene doet de daad van een levende; hij komt op de roepstem des Heren uit de dood, uit het graf, uit de ontbinding, in het leven, in het lichaam op de aarde. Lazarus, de gestorven en begraven Lazarus, leeft; want het woord, dat hem tot het leven riep, is het woord van Hem, die de persoonlijke opstanding, het persoonlijke leven is, de Zoon van God, God geopenbaard in het vlees, de Almachtige in zichzelf, en in zijn mensheid de

Almachtige door de Vader; het is één almacht: alles is één in de Vader, de Zoon en de Heilige Geest; want zij zijn in dezelfde gemeenschap dezelfde eeuwig onbegrensde Goddelijke natuur deelachtig. In Lazarus is het lichamelijk leven hersteld. De ongelovigen achten dit onmogelijk, en nemen het niet aan. Wij achten het niet onmogelijk bij God, en nemen het wel aan. Wij zouden niet weten, waarom het voor God minder mogelijk was een dode te doen herleven, dan een mens, die niet bestond, te doen bestaan, en zulk een mens is toch ieder onzer. Het lichamelijk leven is het menselijk leven. Het wordt door de dood verbroken, het zal door de opstanding hersteld worden. Ook wij zullen in het lichaam weer opstaan, in het lichaam niet dat nu is, want dat vergaat tot stof, maar in het lichaam dat worden zal, dat God zal doen worden, en dat ons eigen lichaam wezen zal, zo waarachtig als het lichaam, dat wij nu hebben, ons lichaam is. Kunnen wij weten hoe dit geschieden zal? Immers niet. Wij weten niet wat het lichaam tot lichaam maakt, en ook niet wat ons lichaam tot ons lichaam maakt. Als onze ouders ons jong hebben laten afbeelden en wij worden oud, dan herkent ons niemand meer uit dat afbeeldsel, en wij zelf herkennen ons het allerminst daaruit; ja uit een pas gemaakt portret herkennen wij ons zelf niet, en wij moeten anderen vragen: Gelijkt het? Och, wij weten zo weinig en kunnen zo weinig weten van het thans bestaande en handtastelijke, hoe zouden wij veel weten van het toekomstige verborgene. Genoeg, we weten, dat wij, die geloven, in ons lichaam zullen opstaan, dat gelijkvormig zal gemaakt zijn aan het verheerlijkt lichaam van Christus. Wij weten dit niet uit enige wetenschap, want deze moet van zulke dingen zeggen: "ik weet het niet;" maar wij weten het van God, uit zijn eigen mond, uit zijn woord. En nu zouden wij niet weten waarom het bij de almachtige God niet even mogelijk was om uit de aarde, welke de grote lijkbus aller mensen is, een ieder zijn eigen lichaam verheerlijkt terug te geven, als het Hem mogelijk was ieders oorspronkelijk lichaam daaruit door de geboorte te doen voortkomen, en door spijs en drank te doen ontwikkelen en voortduren. Jezus zei tot hen: Ontbindt hem en laat hem heengaan. Ziedaar de echtheid van de zaak: uit de wolken terstond weer op de aarde. Voor de Vader staat Christus als de Zoon, biddende; voor de mensen als de Heer, gebiedende. Men kan zich voorstellen met welk een verbazing, ja schrik, allen Lazarus uit het graf zagen komen; het plotselinge van de zaak maakte allen sprakeloos en roerloos. Alleen de Heer beheerst nu, gelijk altijd, de toestand, en geeft terstond een afleiding, door te bevelen, dat men bij Lazarus de hem belemmerende bindselen losmaakt en hem naar huis zal doen gaan. Zo beval de Heer terstond na de opwekking van het dochtertje van Jaïrus, dat men haar te eten zou geven. Eerst laat de Heer een overwinning op de natuur aanschouwen, doch onmiddellijk daarna laat Hij de natuur haar rechten hernemen. Te eten geven, de banden losmaken, zijn dan ook diensten, die mensen kunnen bewijzen. Die de banden des doods heeft losgemaakt, kan niet anders dan het losmaken van doeken aan anderen overlaten. Doch gij ziet, hoe waar alles is, en hoe in de Heer het waarachtig Goddelijke en menselijke bij alles in de zuiverste eenheid te voorschijn treedt. Ontbindt hem en laat hem heengaan. Het is een bevel, een bevel van de Heer. Het zegt ons, dat er altijd op het werk van God een werk van mensen volgen moet. Ja, ook wij behoren tot de lieden, wie dit bevel des Heren aangaat. Wij kunnen geen doden opwekken, ook kunnen wij geen onbekeerden bekeren, maar als zij opgewekt of als zij bekeerd zijn, dan kunnen wij ze wel van de vele banden, die hen nog knellen en belemmeren, vrij maken. Of weten wij niet, hoe bij het juichend hart dat wij in ons hebben, als wij pas bekeerd zijn, er uitwendig nog zo vele banden knellen, die ons beletten voort te gaan op de nieuwe levensweg, banden van bloedverwantschap, die ons willen vasthouden in de oude doodstaat; banden van vijandschap en haat, ja van tegenspoed en armoede. O, deze banden moeten wij losmaken, deze beletselen wegnemen, voor ieder die wij zien opstaan uit het graf van zijn zonden; wij moeten hem altijd vrijer en blijder maken in de Heer, en hem vergezellen totdat hij thuis is bij God, want ook daarin bestaat de gemeenschap van de heiligen. Doch hoe is het met Lazarus zelf gesteld? Wij horen niets van hem. Laat hem heengaan, zegt de Heer. Thuis kon hij spreken, en wat hij daar gesproken heeft, is niet opgetekend, omdat het niet nodig was. De Schrift bewaart een heilig

stilzwijgen over de dingen die niet onze zaligheid, maar onze nieuwsgierigheid aangaan. De Roomse kerk wil dat ledige met haar legenden aanvullen, maar de Heilige Geest zegt: "Neen! Ik wil dat er, gelijk in de natuur, zo ook in mijn woord, een ledige ruimte is, waarin mijn werken zich vrij kunnen bewegen." Ook is het een bewijs van de onverdichtbaarheid van dit verhaal, dat erin het geheel niet gesproken wordt over de vreugde, die het weer levend terug ontvangen van de geliefde Lazarus bij zijn zusters en vrienden heeft veroorzaakt. Een bloot menselijk schrijver zou zoiets niet kunnen vergeten, doch dit lag niet in de lijn van de Schrift. Wij vinden bij de opwekking van het dochtertje van Jaïrus en van de jongeling te Naïn ook geen bijzondere vermelding van de vreugde, die het bij de naastbestaanden veroorzaakte. Wat vanzelf groeit, behoeft men niet te zaaien, zo ook: wat vanzelf spreekt, behoeft men niet te zeggen. In de Schrift heerst evenals in de natuur, overvloed van het nodige, maar spaarzaamheid in het onnodige. We kunnen ons vanzelf voorstellen, hoe verheugd Martha en Maria waren toen zij haar broeder weer in haar midden hadden, en een van de zaligste zaligheden in de hemel voor de in Christus gestorvenen zal ook bestaan in het zien van de Heer en in het wederzien van onze geliefde onvergetelijke ontslapenen. Velen dan uit de Joden, die tot Maria gekomen waren, en aanschouwd hadden hetgeen Jezus gedaan had, geloofden in Hem; maar sommigen van hen gingen tot de Farizeeën, en zeiden tot hen hetgeen Jezus gedaan had. Zeker is er geen voorbeeld, dat meer duidelijk de lijnrecht tegen elkaar overstaande uitwerkselen van des Heren woorden en daden voor ogen stelt. Hier wordt het woord van de Apostel Paulus feitelijk getoond: "De reuk van de kennis van Jezus Christus is degenen die zalig worden een reuk des levens ten leven, en degenen die verloren gaan een reuk des doods ten dode." 2 Corinthiërs 2.14-16. En hetgeen hier in het openbaar geschiedt, dat geschiedt altijd innerlijk. Waar Christus verkondigd wordt in al zijn heerlijkheid, daar scheiden zich de mensen in gelovigen en ongelovigen, in het zaad van de vrouw en in dat van de slang. De overpriesters dan en de Farizeeën vergaderden de raad, en zeiden: Wat zullen wij doen? Want deze mens doet vele tekenen. Gij ziet, hoe ongeneeslijk het ongeloof is. Tevergeefs valt dauw en regen en zonneschijn op de steen, hij verweert, maar wordt niet week. Wat deze mensen ook zien en horen, al staat er ook een dode op door een woord van de Zoon van God, altijd is het bij hen: deze mens. Indien wij Hem alzo laten geworden, zij zullen allen in Hem geloven. Welk een nietig voorwendsel om hun moorddadig voornemen een schijn van reden te geven. Neen, niet allen zouden in Hem geloven; zij zelf geloofden immers niet in Hem. En de Romeinen zullen komen en wegnemen beiden onze plaats en ons volk. Nu komt er een reden van staat bij; want als men Christus wil doden, dan moet de staatkunde er altijd noodzakelijk bijkomen. Dan heet het: "Het volk is op zijn hand, het hangt Hem aan, het volgt Hem na; gaat dat zo voort dan zal het Hem nog tot Koning over zich uitroepen, zo als het reeds eenmaal gepoogd heeft te doen, en zo zal Hij de oorzaak zijn, dat er een oproer komt, en dan zullen de Romeinen naar hun gewoonte dit als een voorwendsel gebruiken, om met al hun macht tussenbeide te komen, en ons land geheel en al tot een romeins wingewest te maken." Gij ziet ook hier, dat het voeteuvel, waardoor de staatkunde doorgaans hinkende gaat, de eenzijdigheid is. Waarom niet, gelijk God gedaan heeft in onze persoonlijkheid, geest en stof in alles samengevat, en gelijkelijk in stand gehouden en gehandhaafd? Doch nee, de meeste mensen willen niet beiden, maar een van beiden, en de meesten willen alleen het stoffelijke als de zichtbare, tastbare, ogenblikkelijke, en daarmee voor hen eerste behoefte van het menselijk bestaan. Doch hier is de eerste zeker niet de voornaamste, de hoogste behoefte, tenminste laat ik mij, en laat gij ook zeker u niet beduiden, dat de geest minder is dan het vlees. Hoe! de oversten van de Joden waren bang voor de Romeinen, omdat Christus door zijn wonderen het volk deed juichen over de grote wonderdaden Gods? Dit was toch geheel iets anders dan oproer verwekken. Doch de ongelovigen vrezen altijd voor hun eigen schaduw. En gesteld eens, dat de Romeinen daarom het Joodse volk voor oproerig verklaarden en het poogden te overheren, was dan de man, die een dode het leven teruggaf, niet ook machtig om de Romeinen te stuiten in hun loop? Doch aan

zulke dingen denkt het ongeloof niet, en het kan er niet aan denken. Het stoffelijke is zijn enig levenselement, buiten dat gebied bestaat er geen plekje, waarop het de voet kan zetten. En één uit hen, namelijk Kajafas, die hetzelfde jaar hogepriester was, zei tot hen. De hogepriester was de voorzitter in de raad, die niet enkel de beraadslagingen leidde, maar van wie ook doorgaans de voorstellen uitgingen. Gij verstaat niet, en gij overlegt niet. Wij zouden zeggen: De aanhef van deze rede is onbeleefd, en uit de hoogte, het is zo veel gezegd als: gij allen zijt onnozel, maar ik doorzie de zaak. En zoiets tegen vrienden te zeggen, is toch wat heel erg. Doch deze woorden waren schriftuurlijke woorden, aan allen zo goed bekend als bij ons de bijbelteksten. Zij waren ontleend uit dezelfde Psalm, die de Heer aanhaalde, toen men Hem de titel van Zoon van God ontzeggen wilde, uit Psalm 82.1,4, waarvan het eerste vers luidt: God staat in de vergadering Godes, Hij oordeelt in het midden van de goden; en het vierde: Zij weten niet en zij verstaan niet; zij wandelen in duisternis; dies wankelen alle fondamenten van de aarde. Kajafas wilde dus tot zijn mederaadsleden zeggen: Indien gij deze mens langer zo laat voortgaan, dan zou het verwijt van God in de Psalm u gelden. Doch gij ziet ook hier, hoe God de schijnheilige juist verraadt door zijn vermomming. De gehele Psalm handelt enkel over de onrechtvaardige rechters van Gods volk, aan wie God zijn oordeel aankondigt; trouwens God doet de boze altijd zijn eigen vonnis uitspreken. Dat het ons nut is, dat één mens sterft voor het volk, en het gehele volk niet verloren gaat. Hoe gemoedelijk en hoe goddeloos! Het is ons nut. Verleidelijk woord! Ja, als de zaak op dàt terrein wordt gebracht, dan is zij ook verloren. Waar het zogenaamd nuttigheids- (utiliteits-) beginsel wordt gevolgd, daar wordt het recht in het onrecht gezocht, en noemt men iedere gerechtelijke moord een onvermijdelijkheid. Uit dat beginsel laat Farao de pasgeboren mannelijke kindertjes van het volk Israël even koelbloedig in het water werpen, als sommige mensen de jonge hondjes doen. "Het is beter dat één mens sterft, dan dat een geheel volk verloren gaat." Zeker is dat beter, als de zaak maar waar is, en in behoorlijke orde geschiedt. Hoe menig koning en veldheer heeft zijn eigen leven gesteld, om dat van zijn volk en leger te redden; doch dat was een vrijwillige zaak; maar geen rechter mag een onschuldige laten doden, om daardoor een mogelijk onheil voor stad of land te voorkomen, en Kajafas en de raad vreesden zeer zeker het ergste, maar hun vrees rustte op een valse grond, op het ongeloof. Niemand van degenen die in Jezus geloofden, hadden het minste gevoel van zulk een vrees. Doch ziet dan ook nu, dat God hier werkelijk staat in de vergadering, en oordeelt in het midden van deze goden. Juist door hun verwerping van de Christus zijn de Romeinen gekomen, en hebben hun land en lieden weggenomen. Zo weinig weten de goddelozen, weten de ongelovigen, dat juist het rechtstreeks tegenovergestelde van hetgeen zij bedoelden, de uitslag van hun daden wezen zal. Hadden de oversten van Israël in Christus geloofd en Hem als zodanig aangenomen, Israël was nog heden in Palestina en zeker een van de eerste volken van de wereld. Doch het is een verborgenheid, maar tegelijk een waarheid Gods, op deze wijze kon Israël geschiedenis niet worden geschreven. Christus kon zijn Hogepriesterschap naar de ordening van Melchizedek niet hebben verwezenlijkt, als de Aäronitische priester geen Kajafas was geweest; doch daarom was dan ook Kajafas, de onverbeterlijk ongelovige Kajafas, de hogepriester van dat jaar. Waar God een doel wil bereiken, daar kiest Hij ook het middel tot dat doel. En nu, God heeft alles gewrocht om zijn eigen wil, ja ook de goddeloze tot de dag van het kwaad, Spreuken 16:4. En dit zei hij niet uit zichzelf; maar zijnde hogepriester van dat jaar, profeteerde hij dat Jezus sterven zou voor het volk. Kajafas was de laatste Aäronitische priester voor God en voor de wet, want door het hogepriesterschap van Christus, was dat van Aaron van alle kracht beroofd, vervallen, vervuld; en bleef het nog uitwendig bestaan, het was als een dode boom, die ook blijft staan, totdat hij omgehouwen wordt. In de verwoesting van Jeruzalem werd het doodvonnis op Goddelijke wijze uitgevoerd over het Aäronitisch priesterschap, dat in de dood des Heren werd uitgesproken, door het scheuren van het voorhangsel des tempels. Nu verheerlijkt God in alles zijn naam, als de Eerste en de Laatste, daarmede, dat Hij al zijn instellingen met wonderen begint en met wonderen eindigt. Wat tussen

het begin en einde, in het midden ligt, laat Hij ook gewoonlijk de middellijken weg gaan. Zo begon het Israëlitische volksbestaan met Mozes de grote wonderdoener, en eindigde het met Christus en zijn apostelen, die nog meerdere en grote wonderen deden. En zo viel op de laatste hogepriester van Israël, de laatste hogepriesterlijke zoon van Aaron, en zijn volstrekt tegenbeeld, door zijn ongeloof, tegen zijn weten, en door zijn huichelarij, evenals op Bileam, tegen zijn wil, de geest van de profetie als de laatste getuigenis Gods, niet aan zijn persoon maar aan zijn bediening, aan zijn priesterschap. En wat hij profeteerde was de samenvatting van al de profetieën aangaande de Messias, door geheel de Schrift. Hij profeteerde: dat Jezus sterven zou voor het volk. Deze volstrekt laatste profetie van het Oude Testament door zijn volstrekt laatste wettige vertegenwoordiger, bewijst reeds alleen de Goddelijke oorsprong van de Schrift. Zulk een sluitsteen kan God alleen op het grote en grootste gebouw van de Oud-Testamentische kerk leggen. En niet alleen voor dat volk, maar opdat Hij ook de kinderen Gods, die verstrooid waren, tot één zou vergaderen. Hier sluit zich aan het nu oud geworden Testament terstond het Nieuwe aan. Het Oude Testament was voor Israël, het Nieuwe voor alle volken. Kajafas bleef ook onder de invloed van de geest van profetie binnen het Oude Testament; hij sprak alleen van één volk, van Israël, maar Johannes, die onder de invloed van de Pinkstergeest, van de Heilige Geest in de Nieuw-Testamentische bedeling en bediening stond, voegde er onmiddellijk bij, dat de Messias niet alleen voor Israël, maar voor allen, die uit de volken in Christus zouden geloven, sterven zou. En hoe sprak Johannes deze waarheid uit? Op een wijze zoals God ze alleen kan ingeven. Hij noemt dezulken die geloven zullen reeds terstond Gods kinderen, kinderen van hetzelfde huis, van het huis des Zoons van God, maar die nog verstrooid zijn onder al de volken van de wereld, en die door het uitroepen van de naam des Heren, door de prediking van de Christus, zich om diens kruis als hun herkenningsteken en heilbanier scharen zouden, als een enig volk. Het is volmaakt dezelfde uitdrukking van de zaak, als die de Heer zelf eigen was, die altijd sprak van de gelovigen als van de gegevenen des Vaders, en óók zei: Ik heb nog andere schapen, die van deze stal niet zijn; deze moet Ik ook toebrengen: en zij zullen mijn stem horen, en zij zullen worden één kudde en één herder. Van die dag af beraadslaagden zij tezamen, dat zij Hem doden zouden. Het ging hier andermaal gelijk het bij Bileam ging. Nadat Bileam zijns ondanks de heerlijkste zegen over Israël uitgesproken had, gaf hij zelf, zodra de Geest der Goddelijke profetie van hem geweken was, het middel aan Moabs koning aan, om Israël Gods vloek op zich te doen nederdalen. Numeri 31:16. Op dezelfde wijze handelde Kajafas. Nauwelijks heeft hij door de Geest van de Goddelijke profetie Christus tot zoenofferande gesteld en is de Geest van hem geweken, of hij beraadslaagt met zijn mederaadsleden, om eigenhandig dat offer te slachten. Hoger gezien, moet het ook een hogepriesterlijke hand zijn, die het slacht. Het Paaslam was het enige offer, aan welks slachting geheel het volk, van de Hogepriester af tot de geringste huisvader toe, deelnam. En nu was Christus het ware Paaslam, en geheel het volk, van de hogepriester af tot op de geringste huisvader toe, heeft deelgenomen aan zijn slachting. Wat het besluit tot en de vaststelling van des Heren dood betreft, reeds lang hadden zij met elkaar besloten Hem te doden; doch de uitvoering was nog niet rijp. Er zijn zaken, waarop de boosheid moet buigen of breken, waarin geen middenweg meer bestaat. En zulk een zaak was de opwekking van Lazarus. Deze gebeurtenis in de nabijheid van Jeruzalem had zulk een machtige invloed op de inwoners van Jeruzalem gemaakt, dat er onophoudelijk velen uit die stad naar Bethanie kwamen, om niet alleen de Heer maar ook Lazarus te zien. Dit deed Kajafas en zijn geestverwant en bij zichzelf zeggen: nu of nooit! De grootste openbaring van 's Heren heerlijkheid en liefde brengt de haat van het ongeloof tot de hoogste woede. Wat Lazarus deed leven, deed Christus sterven. De opwekking van Lazarus was des Opwekkers eigen dood. Trouwens Christus kon het leven niet aan de zijnen geven, dan ten koste van zijn eigen leven. Alles staat ook hier gelijk overal in volmaakte overeenstemming met Gods raad, en het ene wonder van Christus is de profetie van het andere wonder. Doch in deze zelfde lijn werd dan ook de opstanding van Lazarus de

profetie van des Heren eigen opstanding en van de onze. Jezus dan wandelde niet meer vrijelijk onder de Joden, maar ging van daar naar het land bij de woestijn, naar de stad genaamd Efraïm, en verkeerde aldaar met zijn discipelen. De Joden zijn hier de Judeërs; de Heer was onder hen niet meer veilig, en trok zich derhalve terug naar Efraïm. En gelijk nu dit stadje zelf een oase was in de woestijn van Judea, zo was het verblijf van de Heer aldaar een korte tijd van stilte en rust vóór zijn opgang naar Jeruzalem, welke de overgang zou zijn tot een rusteloze opvolging van de treffendste, beslissendste, laatste gebeurtenissen van des Heren omwandeling op aarde. Er wordt dan ook niets verder van 's Heren verblijf te Efraïm gemeld. Alleen werpt Johannes nog een vluchtige blik op de toenmalige spanning der gemoederen met betrekking tot de Heer, veroorzaakt door het bevel van de overpriesters, om het hun onbekend verblijf van Jezus hun bekend te maken, ten einde Hem gevangen te nemen. En het pascha van de Joden was nabij, en velen uit dat land gingen op naar Jeruzalem, vóór het pascha, opdat zij zichzelf heiligden. Er zijn bij zulke hoge feesten altijd mensen, die tijd, gelegenheid en genegenheid hebben om de eersten te zijn, teneinde zich van goede logeerplaatsen te voorzien, en geheel ongestoord te zijn in de voorbereidingen tot het feest, door het betalen van hun geloften en het nakomen van die menigvuldige reinigingen, die door de rabbijnen voorgeschreven, en door de nauwgezetste Joden in alles volbracht werden. Zij zochten dan Jezus, en zeiden onder elkander, staande in de tempel: Wat dunkt u, dunkt u dat Hij niet zal komen tot het feest? In een gewone tijd zou deze vraag niet te pas zijn gekomen. Hoe zou de Heer, de ware Israëliet, nalaten het Paasfeest te Jeruzalem te vieren? Doch nu was zijn leven in gevaar. De overpriesters nu en de Farizeeën hadden een gebod gegeven, dat zo iemand wist waar Hij was, hij het hun te kennen zou geven, opdat zij Hem mochten vangen. Zo ver was het dan nu gekomen, dat de Heer Jeruzalem niet kon binnenkomen zonder gevaar te lopen van verraden en gevangen genomen te worden. Doch de Heer wist alles wat Hem overkomen zou, en beheerste nu al de omstandigheden van de uitgang, die Hij te Jeruzalem zou volbrengen. De Heer en het volk, zijn afscheid En er waren sommige Grieken uit degenen, die opgekomen waren, opdat zij op het feest zouden aanbidden. Kennelijk had het hier vermelde plaats, nadat de Heer reeds enige tijd uit de tempel was uitgegaan; doch om de vraag der discipelen naar de verwoesting des tempels en 's Heeren wederkomst met 's Heeren antwoord achtervolgens te horen, zo als die ook bij de drie eerste Evangelisten worden samengevat, laten wij eerst dit afscheid des Heeren van het volk, alvorens Hij naar de Olijfberg ging, hier voorafgaan. Sommige Grieken. Deze waren Jodengenoten uit de vreemdelingen, die bij hun thuiskomst gaarne zo nauwkeurig mogelijk wensten mee te delen, wat zij te Jeruzalem hadden gezien en bijgewoond. Zij wensten daarom ook met Jezus nader bekend te worden. Misschien waren zij wel, zonder het te vermoeden, de voorlopers van de predikers des Evangelies, die Hem spoedig zouden volgen. Deze dan gingen tot Fillipus, die van Betsaïda in Galilea was, en baden hem, zeggende: HEER! WIJ WILDEN JEZUS WEL ZIEN. Zij wensten Jezus niet van verre en als met een opslag hun ogen te zien, want daartoe was voor deze vreemdelingen even goed gelegenheid als voor al het volk; maar zij wensten Hem van nabij te zien, zó, dat er gelegenheid was om met Hem te spreken; met één woord, zij wensten dat hun in enig huis toegang tot Hem verleend werd. Immers, dit was in de gewone weg uiterst moeilijk, daar de Heer, behalve door zijn discipelen, gedurig door een menigte volks omringd was. Zij riepen tot dat einde de hulp en voorspraak in van Fillipus, die als Galiléër de vreemdelingen nader stond dan de Joden uit Judéa. Fillipus kwam en zeide het Andreas, en Andreas en Fillipus wederom zeiden het Jezus. In buitengewone gevallen als deze, neemt men gaarne een medebroeder tot hulp, omdat men alleen de moed niet heeft het voorstel te doen, of dat men schroomt zich op de voorgrond te stellen, of dat men vermeent, dat de aandrang van een enkele niet zal slagen. Maar Jezus antwoordde hun, zeggende: DE URE IS GEKOMEN, DAT DE ZOON DES MENSEN ZAL VERHEERLIJKT WORDEN. De Heer wil hiermee niet enkel zeggen, dat de tijd tot zodanige samenkomsten en samensprekingen voorbij was, maar ook dat het zien van Hem vóór zijn verheerlijking, in zijn nederige staat, hun niets zou baten. Al at en

dronk men ook met Hem, en men beschouwde Hem niet als de Heer der heerlijkheid, het zou geen heil aanbrengen; alleen de geestelijke aanschouwing, alleen het geloof, dat in Jezus de Christus ziet, helpt, redt, behoudt voor eeuwig. Doch de Heer spreekt van verheerlijkt te zullen worden, en Hij stond gereed om te gaan lijden en sterven? Zeker, maar de zelfvernedering des Heeren, de gehoorzaamheid des Zoons aan de Vader, is voor de Heer en ook voor ons een innerlijke heerlijkheid, waaruit alle andere en ook alle zichtbare heerlijkheid van Hem zelven en van al de zijnen van zelven zou volgen. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: INDIEN HET TARWEGRAAN IN DE AARDE NIET VALT EN STERFT, ZO BLIJFT HET ALLEEN, MAAR INDIEN HET STERFT, ZO BRENGT HET VEEL VRUCHT VOORT. Door te lijden en te sterven tot verzoening der zonde heeft Christus zich een eigen gemeente verkregen. Zonder dat lijden en die dood was er wel voor Hem, de Heer, een eeuwig leven, maar niet voor zondaren. Al de zijnen zijn door Hem vrijgekocht van het eeuwig verderf, door zijn bloed, zijn dood. Daarom wijst de Heer de mannen, die Hem wilden zien, op het onzichtbaar worden van de graankorrel in de aarde, om daaruit weder vermenigvuldigd, als een tarwe-aar op te staan. Wij hebben dus in dat woord des Heeren het zaadje, waaruit geheel de lijdens-, stervens-, opstandings- en hemelvaartsgeschiedenis des Heeren gegroeid is. Zo onzichtbaar als de gezaaide tarwe-korrel zou Hij weldra zelf worden. Daarom moest het zien en het kennen van Hem, de Christus, naar het vlees ophouden, en plaats maken voor het geloof in Hem, als het zoenoffer voor de zonde van allen, die in Hem hun zaligheid zoeken. Wachten wij ons dan voor dezulken, die ons een andere Christus aanprijzen, dan die gestorven is tot wegneming onzer zonden. Een Christus, die zijn volk niet zalig maakt van hun zonde, is niet de Christus der Schrift, maar een Christus van het bedorven menselijk verstand. Wij hebben een Christus nodig, die ons niet enkel spreekt van het paradijs, dat God voor de zondaar heeft gesloten, maar het ook voor ons opent, en er ons inleidt, en inbrengt, al waren onze handen ook bevlekt met het bloed onzes naasten, indien wij maar door een ongeveinsd geloof Hem onze ziel aanbevelen. Het lijden en sterven van Christus was volstrekt noodzakelijk, zou niet Christus de enige mens zijn, die eeuwig zalig leeft. Kunnen wij het nader weten dan uit des Heeren eigen mond? Hij zegt het zelf dat, gelijk de graankorrel onvruchtbaar is, als deze niet sterft, Hij zelf ook onvruchtbaar zou zijn, zo Hij niet stierf. En dit is ten volle overeenkomstig de profetie Jesaja 53:10: Als zijn ziel zich tot een schuldoffer zal gesteld hebben, zo zal Hij zaad zien. Die zijn leven liefheeft, zal het verliezen, en die zijn leven haat in deze wereld, zal hetzelve bewaren tot het eeuwige leven. Dit zegt de Heer allereerst in toepassing tot zich zelven, want ofschoon de Heer als de Heilige Israël's niet noodzakelijk aan de dood onderworpen was, gelijk wij als zondaren zijn, zo ware zijn menswording nutteloos geweest, indien Hij zijn tijdelijk leven in deze wereld niet had gehaat om onzentwille, en niet had prijs gegeven, om in de plaats daarvan het opstandingsleven (het eeuwige leven der menselijke natuur) zelf deelachtig te worden en aan de zijnen mede te delen. Doch wat in de Heer schuldverzoenend waar is, dat is bij ons praktikaal waar. Ook bij ons is het afsterven van ons zelven, van ons tijdelijk leven, hèt beginsel van ons nieuw, onvergankelijk leven. Wie dit tijdelijke leven voor het hoogste houdt, heeft ook geen hoger leven; wie het hoger leven heeft, die sterft het tegenwoordige leven af. Waarin? Ja, dat moet God zelf ons door zijn Woord en Geest leren, en dat leert Hij ons ook werkelijk. Dat verschilt bij ieder. Wij kunnen slechts in het algemeen zeggen: Al wat zondig in ons is, behoort tot de oude mens, en moeten wij afsterven, zal de nieuwe mens kunnen leven en groeien, of zich ontwikkelen. Eén ding moet ik u echter zeggen: zoekt het niet in bloot uitwendige dingen, want daarin ligt het niet. Het uitwendige, dat buiten het inwendige, dat buiten ons hart omgaat, heeft geen waarde. En toch is het een doorgaand, streven bij ieder mens, om voor iets innerlijks, iets uiterlijks in de plaats te stellen; de een doet dit natuurlijk grover dan de andere. Hoevelen hebben het afsterven van dit tijdelijk leven en van deze wereld gezocht, en zoeken het nog in de onthouding van het huwelijk, in het zich onthouden van zekere spijzen, in het ontvlieden van het menselijk verkeer in de eenzaamheid der woeste, of in die der

schone natuur. Ach, hoe velen lieten en laten zich nog levend begraven, door in hoog gebouwde en fraai gelegen kloosters te gaan! De wereld heeft zich achter hen toegesloten en zij zijn doden voor de levenden, en nog thans sterven zij zich zelven niet af. Het afsterven van de oude mens is, gelijk alle waarlijk Goddelijke dingen, iets geestelijks, iets innerlijks, iets, dat een werk is van geheel ons hart en voor geheel ons leven. Het is ook hier in een heilige zin waar: die verliest, wint. Geen nieuw leven dan uit de dood van het oude leven. Voor de Christen begint dat afsterven van het ogenblik zijn bekering, zijn nieuwe geboorte, zijn geboorte van boven uit de Heilige Geest, en het voltooit zich in zijn lichamelijke dood. Naarmate de nieuwe mens groeit, toeneemt, neemt de oude mens af. En dit is niet enkel waar voor de enkele mens, maar ook voor een geheel volk, zo als Israël was, voor een volk Gods. Israël stierf als het oude volk Gods en ligt als zodanig nog altijd in de dood, totdat het eenmaal door de genade Gods uit zijne dood zal worden opgewekt, als het nieuwe Israël, het Israël Gods. Zo iemand Mij dient, die volge Mij. Het is zeer juist opgemerkt: Het Christendom is niet anders dan een navolgen van Christus. Doch waarin bestaat dit navolgen? In het doen van de werken, die Jezus gedaan heeft? Zeker: Christus heeft ons een exempel nagelaten, opdat wij zijne voetstappen volgen zonden, 1 Petrus 2:21; doch gij gevoelt dat dit bij ons alleen naar het beginsel, en in kleine evenredigheid kan. plaats hebben. Wij kunnen liefde oefenen en hulp verlenen, maar niet op de wijze, zo als Jezus dat deed; wij kunnen geduld oefenen, maar kunnen het lijden des Heeren niet op ons nemen. De Heer zei éénmaal zelf: Leer van Mij dat Ik zachtmoedig ben en nederig van harte, Mattheus 11:22. Het navolgen des Heeren bestaat in nog iets anders, bestaat voornamelijk in Hem te dienen, in Hem te gehoorzamen in alles, waarin Hij gehoorzaamd zijn wil. Wij moeten als Christenen de gelovigen in Israël kunnen nazeggen: Gelijk de ogen der knechten zijn op de hand hun heren, gelijk de ogen der dienstmaagd zijn op de hand harer vrouwen, alzo zijn onze ogen op de Heer onzen God, totdat Hij ons genadig zij, Psalm 123:2. En eindelijk bestaat het navolgen des Heeren in nog een derde zaak: in ons dicht achter Hem te houden, opdat, waar Hij is vóórgegaan, wij na Hem kunnen ingaan. Toen de Heer bij het naderen van zijn lijden zei: Waar Ik heenga, kunt gij Mij nu niet volgen, vroeg Petrus: Waarom kan ik U thans niet volgen, ik zal mijn leven voor U zetten. En de Heer antwoordde: Zult gij uw leven voor Mij zetten? Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: De haan zal niet kraaien, voordat gij Mij driemaal verloochend zult hebben. Johannes 13:36-38 Hij volgde dan ook niet, maar verloochende de Heer. Doch toen de Heer hem in zijn eer herstelde door Petrus niet meer te vragen naar zijn geloof, maar naar zijn liefde, toen werd ook de belofte van Petrus, om de Heer te zullen volgen niet vergeten, en de Heer zei tot hem: Volg Mij! En Petrus volgde. Want nu vermocht hij de Heer te volgen, en hij volgde de Heer tot in de dood aan het kruis, en in de heerlijkheid. En waar Ik ben, aldaar zal ook mijn dienaar zijn. Gij ziet, de Heer zelf verstaat door het volgen van Hem, het komen in zijn heerlijkheid. En komen nu allen, die Christus dienen en daarmee volgen, bij Christus, zo is hiermee de bijeen vergadering van al Gods kinderen aangewezen. Ook het weerzien van onze geliefde betrekkingen moet niet buiten Christus beschouwd worden. Buiten Christus is er voor niets zekerheid. Alles moet door Christus heen, zal het goed zijn. Geen volkomen lijn kan er door deze cirkel getrokken worden, dan door het middenpunt heen. En zo iemand Mij dient, de Vader zal hem eren. Wij zeggen hier wederom: welk een woord! De oneindige God zal die mens eer aandoen, die Jezus zal gediend hebben. Soms tijdelijk eer hier, maar eenmaal zeker, eeuwige eer in de hemel! Ware Jezus niet Gods Zoon, en als zodanig niet waarachtig. God, zo iets zou ondenkbaar zijn geweest. De profeten dienden God, maar Christus zegt: Wie MIJ dient, de Vader zal hem eren. Nu is mijn ziel ontroerd. Hier horen wij de Heer voor de eerste maal spreken van de meer dan gewone storing van de kalmte van zijn gemoed, van de ontroering zijner ziel. Te voren zagen wij Hem wel enigszins ontroerd, en sprak Hij zelf wel eens van de persing, die Hij gevoelde, totdat volbracht zou zijn wat er te volbrengen was; doch nooit had Hij nog gesproken, zo als Hij nu sprak. Van de hoogte der heerlijkheid, waarin Hij zelf eeuwig zijn zou, omringd van allen, die Hem zouden gediend en gevolgd hebben, dalen zijn gedachten

eensklaps in de diepten van het lijden, dat daartoe moet voorafgaan, en oefenen deze gedachten een overmatige invloed op zijn ziel uit. De Heer toont zich waarachtig mens te zijn; Hij wordt overstelpt door de voorstelling van al het verschrikkelijke, dat Hem wacht. Het voorgevoel van zijn lijden beangstigt Hem; en Hij, die straks nog in de heerlijkheid was, was nu in het lijden, en als in tegenstelling van deze verheerlijking, zei Hij; NU is mijn ziel ontroerd. Wij merken hier eens voor altijd op, dat de Heer nooit nalaat, zijn innerlijk gevoel te kennen te geven aan zijn discipelen. Zij moesten alles weten wat er in zijn hart omging, en hoe zouden zij dat hebben kunnen weten, indien de Heer zich niet in alles had uitgesproken? Alles toch, wat de Heer, de Zoon van God, de Zaligmaker deed en leed, was niet voor Hem zelven, maar voor de zijnen, en had dus voor de zijnen een oneindig gewicht en een eeuwige waarde. Elk der woorden des Heeren is dan ook voor die des Heeren zijn van meer waarde dan al de rijkdommen der aarde. En wat zal Ik zeggen: VADER! VERLOS MIJ UIT DEZE URE Wij kunnen het begrijpen, dat Johannes, die deze ontroering en deze woorden des Heeren vermeldt, niet nog eens des Heeren ontroering en bede in Géthsemané herhaalt. Dit ogenblik was een eerste schaduw of schemering van die nacht. Ook nu komt bij de Heer, gelijk bij ieder mens, die een groot lijden ziet naderen, de gedachte, de wens, de begeerte op, om het te ontgaan. En zo treedt de Heer als in luide samenspraak met zich zelven, zeggende: "Zal Ik nu mijnen Vader bidden, dat Hij mij van dat lijden ontheft?" Maar hierom ben ik in deze ure gekomen. De Heer antwoordt zelf: "Neen, door het lijden af te bidden, zou Ik zelf het doel van mijn komst verijdelen." Gij ziet, ook hier noemt de Heer geheel zijn lijden deze ure, en zo bidt Hij in Géthsemané niet om de wegneming van de ogenblikkelijke angst (ofschoon de Vader Hem in dat opzicht verhoorde), maar van geheel zijn lijden. Doch waarom bad nu de Heer nog thans in Géthsemané, wat Hij hier zegt niet te willen doen? O het is geheel iets anders in de schemering te verkeren, dan in de volle nacht. Er zijn graden in het lijden, en wat ons in het begin dragelijk is, dat kan ons aan het einde ondraaglijk worden. Zie het in Job. Was hij in het begin, bij het verlies van al wat hij dierbaars had, niet kalm, geduldig en onderworpen? Maar toen de vreselijkste kwaal zijn lichaam folterde, en zijn zielsangsten stegen met zijn lichaamsfolteringen, toen sprak hij woorden, die zo oneindig verschilden van die hij eerst gesproken had, als de nacht van de dag. Ook bij de Heer, de Heilige, over wiens lippen geen enkel woord vloeide, dan hetgeen volstrekt heilig was, werd de schemering tot nacht, en wat Hij eerst, toen Hij zei: Mijne ziel is ontroerd niet wilde en ook niet kon doen, dat kon Hij ten laatste, toen Hij zeggen moest: mijn ziel is BEDROEFD TOT DE DOOD TOE! niet nalaten te zeggen: Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van Mij voorbijgaan. Mattheus 26:39. De Heer zou geen waarachtig mens zijn geweest, indien Hij, bij het stijgen van de angst zijns harten en de verschrikkingen zijner ziel nog thans dezelfde woorden gesproken en dezelfde handelingen verricht had, die Hij in kalmer toestand sprak en deed. Vader! verheerlijk uw naam! Dat is: verheerlijk uw Vadernaam. Gods naam is Gods wezen, dat zich openbaart. Terstond verheft de Heer zich uit het overstelpend voorgevoel zijn lijden in het gebed tot de Vader, en wat vraagt Hij van de Vader? Dat deze Hem als Zoon verheerlijke, door het lijden, door de dood heen. Immers, wij merkten het vroeger reeds op, de Heer kon na zijn verheerlijking op de berg, in zijn mensheid op geen andere wijze verheerlijkt worden, dan door zijn opstanding uit de dood en zijn hemelvaart, of terugkeer tot de Vader. De dood voor de zonde staat nu vast bij de Heer; doch nu vraagt Hij van de Vader, van wie Hij altijd alle dingen vroeg: om de verlossing uit de dood. Het wordt opzettelijk door de Schrift aangewezen, dat de Zoon in zijn onafgebrokene gehoorzaamheid jegens de Vader, en het daarmee onafscheidelijk verbonden gevoel van afhankelijkheid van de Vader, gebeden en smekingen met sterke roeping en tranen geofferd heeft tot Degene, die Hem uit de dood kon verlossen, Hebreeën 5:7. Hier begint dit bidden in nog betrekkelijk kalme gemoedsbeweging, later zullen wij Hem dit bidden zien voortzetten met altijd hogere gemoedsbeweging. Hier vraagt Jezus alleen: Vader, verheerlijk uw naam! Gevoelt gij de zwaarte van de inhoud van dit woord? Welk een bede! Hoe zou een mens, een engel, de hoogste engel, zo iets van God hebben

durven vragen? Neen, zo iets kan alleen de Zoon vragen van zijn Vader. Het wordt ons dan ook altijd duidelijker, dat wie de Godheid van Christus ontkent, ook ontkennen moet dat Jezus de woorden heeft gesproken, die de Evangelisten van Hem vermelden. Doch dan vragen wij: Hoe komen de Evangelisten in dat geval aan denkbeelden en uitdrukkingen, die bij geen mens kunnen opkomen, omdat zij bij geen mens te pas komen? Er kwam dan een stem uit de hemel, zeggende: EN IK HEB HEM VERHEERLIJKT. Merkt op, dit is de derde maal, dat de Vader de Zoon verheerlijkt door getuigenis van zijn Zoonschap te geven met een hoorbare stem uit de hemel. De eerste getuigenis des Vaders geschiedde bij des Heilands doop, de tweede op de berg, de derde thans vóór de ingang tot zijn lijden. Hiermee drukte de Vader op zijn getuigenis de stempel der volstrekte volmaaktheid, en van dit ogenblik af horen wij dan ook niet meer de Vader spreken tot de Zoon. De onmiddellijke gemeenschap des Vaders met de Zoon heeft van dit ogenblik af opgehouden. De staat des lijdens, waarin thans de Zoon intrad, laat geen andere tussenkomsten Gods toe, dan middellijke tussenkomsten. Zou het lijden des Zoons een waarachtig lijden zijn, dan moest de Zoon de pers alleen treden. De versterking door een engel in Géthsemané bestond dan ook niet in een vermindering van het lijden des Heeren, maar in een versterking zijner menselijke natuur, om het lijden, dat boven de menselijke natuur ging, te kunnen doorstaan tot de einde toe. Want de Goddelijke natuur des Zoons was wel het altaar, waarop de menselijke natuur des Zoons geofferd werd, en gaf aan dat offer die eeuwige waarde, die het heeft; maar zij mocht de menselijke natuur des Zoons niet versterken tot het lijden, zou dat lijden in de volkomene gehoorzaamheid aan en afhankelijkheid van de Vader plaats hebben. De versterking moest dus de Heer van buiten af gegeven worden, en zij werd Hem gegeven, niet onmiddellijk door de Vader of door de Heilige Geest, maar door een engel. Eerst toen Christus gestorven was, trad zijn Goddelijke natuur weer in werking, niet afgezonderd, maar in gemeenschap met de Vader en de Heilige Geest. Hij zelf stond op uit de dood, Mattheus 28:16 en God heeft Hem uit de dood opgewekt, Handelingen 2:24. En ik zal Hem wederom verheerlijken. Dat is: "Ik zal niet ophouden U, als mijn Zoon, te verheerlijken." De naaste verheerlijking zou zijn de verheerlijking door het zonde verzoenend lijden, en in een de dood overwinnende opstanding. Daarom beschouwde ook de Heer dit zijn lijden en deze zijn verheerlijking als een zelfde zaak, en zei Hij, toen Judas uitging om het verraad te volbrengen: Nu is de Zoon des mensen verheerlijkt, en God is in Hem verheerlijkt. Indien God in Hem verheerlijkt is, zo zal God Hem ook verheerlijken in zich zelven, en Hij zal Hem terstond verheerlijken. De zending van een engel in Géthsemané en de wonderen bij des Heeren dood waren, reeds vóór des Heeren opstanding, zo vele verheerlijkingen des Zoons door de Vader. De schare dan, die daar stond, en dit hoorde, zei, dat er een donderslag geschied was. Anderen zeiden: EEN ENGEL HEEFT TOT HEM GESPROKEN. Even als later de stem des Heeren tot Paulus op de weg naar Damascus, zo werd nu de stem des Vaders alleen verstaan door Hem, tot wie zij gericht was. De omstanders behoefden de woorden niet te verstaan, alleen moesten zij ten volle overtuigd kunnen zijn, dat er een teken van de hemel gegeven werd, als een getuigenis Gods voor Jezus, als de Christus. Jezus antwoordde en zei: NIET OM MIJNENTWIL IS DEZE STEM GESCHIED, MAAR OM UWENTWIL. De Heer zegt hiermee, dat de wijze, op welke de Vader zijn gebed verhoorde, dat het verhoren van zijne bede: Vader, verheerlijk uwen naam! door een hoorbaar antwoord, niet geschiedde om Hem, de Zoon te steunen en te sterken, want Hij wist, dat de Vader Hem altijd hoorde, maar, even als bij het graf van Lazarus om der wille van de schare, die rondom Hem stond, opdat zij zouden geloven, dat de Vader Hem gezonden had. Nu is het oordeel dezer wereld; nu zal de overste dezer wereld buiten geworpen worden. De Heer verkondigt met deze woorden, dat thans de tijd gekomen was van de beslissende strijd, waardoor deze wereld haar vonnis, hare veroordeling ontvangen, en de overste der wereld, de Satan, de oorzaak der zonde en des doods, van troon en rijk vervallen verklaard, en uit de wereld, uit zijn koningrijk, uit Gods schone en heilige schepping uitgeworpen worden zou. Gij ziet hier bevestigd, wat wij vroeger opmerkten, dat het

oordeel Gods over de Satan en de zondige wereld, van de beginne af uitgesproken, niet zijn vol beslag en werkelijke uitvoering kon verkrijgen, tenzij de Zoon Gods in de menselijke natuur leed en stierf voor de zonde, Hij de Heilige voor de onheiligen. Doordien de Evangelist Johannes ons de voorstelling deze grote, alles omvattende uitwerping des Satans zelf mededeelt, en ons de uitwerping daarenboven aanschouwelijk voorstelt in de Openbaring (Openbaring 12:9-11), zo mag het ons niet langer bevreemden, dat hij ons geen verhaal geeft van de uitwerping der boze geesten uit de bezetenen, die door de andere Evangelisten reeds veelvuldig vermeld waren, en die bij deze uitwerping des Satans zelf, niet uit enig afzonderlijk mens, maar uit de wereld, kleine wonderen mogen heten. Doch gij vraagt: was dan niet de Satan reeds door de Heer in de woestijn onmiddellijk na des Heeren doop overwonnen? Zeker was de Satan door de Heer overwonnen als de verzoeker; doch zo lang de Heer nog niet door zijn dood en opstanding de dood had te niet gedaan, had Hij ook de duivel niet als de geweldhebber des doods te niet gedaan, Hebreeën 2:14. De Heer had in de woestijn de Satan overwonnen, voor zover deze overwinning gaan kon. De Heer had hem bevolen, zich uit zijn tegenwoordigheid te verwijderen, en de Satan week van Hem, doch voor een tijd, Lukas 4:13. De Satan kon nog eenmaal tot de Heer komen met het tegendeel van hetgeen, waarmee hij tot de Heer in de woestijn gekomen was, (de vreugde, de heerschappij, de heerlijkheid der wereld) met de foltering des lijdens, de angsten der hel, de verschrikking des doods. Dit zou de laatste proef zijn, of Christus de Zone Gods was, en ook deze proef zou de Zone Gods doorstaan, en door zijn opstanding uit de dood krachtiglijk bewezen worden de Zone Gods te zijn, Romeinen 1:4. Dit zou de vermorzeling der verzenen zijn van het heilig zaad der vrouw, maar dan ook tegelijk de vermorzeling van de kop der slang. Merkt echter op, dat de overwinningen door Christus op de Satan behaald, alleen gelden voor die in Christus zijn, voor die geloven. Tot de anderen zegt de Satan, wat de Satan in de bezetene tot de zeven zonen van Sceva zei: Jezus ken ik, en Paulus weet ik, maar gijlieden, wie zijt gij? en hij wierp zich op hen, zodat zij niet dan naakt en gewond konden ontvluchten, Handelingen 19:16. In Christus alleen zijn wij veilig voor de Satan, voor de dood, voor het oordeel; maar buiten Christus gaat de duivel nog heden rond als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden, 1 Petrus 5:8. Indien Christus niet gekomen ware, om de dood met de geweldhebber des doods te niet te doen, wij zouden allen des Satans roof zijn; doch nu is er ontkoming bij Hem, die als de sterkere de sterke heeft gebonden en zijnen roof uitdeelt, Lukas 11:22. Eenmaal echter, wanneer deze bedeling des tijds is afgelopen, wordt de Satan met de zijnen voor eeuwig machteloos gemaakt. Dit is de tweede, de eeuwige dood. Openbaring 20:10 21:8. En Ik, zo wanneer Ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal hen allen tot Mij trekken. Deze grote, alles beslissende overwinning zou door Christus op het kruis worden behaald, en de vrucht daarvan zou zijn, dat al de zijnen zijne heerlijkheid zouden intreden. Onder allen verstaat de Heer de gelovigen uit de Joden en uit de Grieken, als behorende tot de éne kudde, waarvan Hij de enige Herder is. Eerst na zijn verhoging zou Hij ze tot zich kunnen trekken, en werkelijk trekken. En dit zei Hij, betekenende hoedanige dood Hij sterven zou. De Evangelist Johannes licht het woord verhogen toe, omdat het door de Heer gebruikt wordt in die heilige dubbelzinnigheid, welke de Heer, de Meester der wijsheid, eigen was. De Heer beminde de spelingen des verstands en der woorden, en legde er de uitnemendste waarheden in, op dezelfde wijze als een kunstig werkmeester niet zelden de kostbaarste paarlen en diamanten in medaillons verbergt, waarvan de opening ze ons toont, als de omgeving van een geliefd afbeeldsel. Het woord verhogen is eenvoudig een offerwoord, het is ontleend aan de wet der offeranden, Exodus 29:24,27. Het is het woord der opheffing van het offer door de priester, om het Gode aan te bieden. Met dit ene woord omvat de Heer dan ook het gehele offerstelsel, en geheel de Schrift ondersteunt dit ene woord des Heeren. Des Heeren dood is een offerdood, een kruisdood, maar ineensmeltend met zijn opstanding en hemelvaart. Door deze verhoging aan het kruis zou Hij verhoogd worden boven alle hemelen, en al de zijnen met Hem. Hij zou hen allen trekken, en zij zouden Hem allen volgen. De schare antwoordde Hem:

WIJ HEBBEN UIT DE WET GEHOORD, DAT DE CHRISTUS BLIJFT IN DER EEUWIGHEID, EN HOE ZEGT GIJ, DAT DE ZOON DES MENSEN MOET VERHOOGD WORDEN? De wet wordt door de Joden het eerst genoemd, doch zij verstaan er door de gehele Oud-Testamentische Schrift. Nu was er door Jesaja geprofeteerd (om gene andere profetieën aan te halen), dat aan de heerschappij van de Messias geen einde zijn zou (Jesaja 9:6). Daarin hadden zij dus recht, doch zij dachten aan een menselijke onsterfelijkheid op aarde, en niet aan een goddelijke onsterfelijkheid in hemel en op aarde. De vleselijke mens verstaat alles in een vleselijke zin. Zoveel verstonden zij echter uit het woord verhogen, dat zij begrepen, dat de Heer zei: niet hier te zullen blijven, maar naar hogere gewesten terug te keren. Wie is deze Zoon des mensen? De Heer had zo even, gelijk meermalen, deze benaming voor zich zelven gebruikt; van daar dat het volk de Heer, dien zij niet Christus willen noemen, bij diens zelf gekozen naam, tegen de beloofden, eeuwig blijvende Messias der Schrift overstellen. Tevens nemen zij deze gelegenheid waar, om de Heer te vragen, voor welk een persoon Hij zich onder deze naam wil gehouden hebben? Jezus dan zei tot hen: NOG EEN KLEINE TIJD IS HET LICHT BIJ ULIEDEN; WANDELT TERWIJL GIJ HET LICHT HEBT, OPDAT DE DUISTERNIS U NIET BEVANGEN. Gij bemerkt, dat de Heer naar zijn gewoonte hun nieuwsgierige vraag onbeantwoord laat, en zich bepaalt tot de praktijk der waarheid. En nu welk een treffende waarschuwing, om de tijd der genade niet te verzuimen, ook voor ons! Gelooft, terwijl gij nog geloven kunt, want even als eenmaal de duisternis van de avond en van de nacht des doods ons overvallen zal, evenzo zal er ook eenmaal geen plaats voor het geloof, of, wat hetzelfde is, voor de behoudenis der ziel meer zijn. En die in de duisternis wandelt, weet niet waar hij heengaat. Die niet gelooft, die Gods getuigenis als zodanig niet aanneemt, verkeert in het onzekere ten opzichte van alle geestelijke dingen, maar bijzonder ten opzichte van de toekomst, der eeuwigheid. Al wat zulk een mens van zijn toekomst zegt, is mening, gissing, hoop, maar geen wetenschap. Alleen de gelovige, alleen de Christen weet waar hij heengaat, tot zijn Heer. Terwijl gij het licht hebt, gelooft in het licht. Gelijk de zon haren op en ondergang heeft in deze wereld, zo ook het leven des Heeren. Des Heeren persoonlijke tegenwoordigheid in deze wereld was haar hemelheldere dag vol zonneschijn en heerlijkheid, en in vergelijking hiermee is zijn afwezigheid een nacht voor de wereld, wel met heldere sterren- en maneschijn, maar al deze glansen kunnen de afwezigheid der zon niet vergoeden. Opdat gij kinderen des lichts mag zijn. Dit is een andere naam voor kinderen Gods. God is een Licht, zegt Johannes, 1 Johannes 1:5,6 en gans geen duisternis is in Hem. Indien wij zeggen, dat wij gemeenschap met Hem hebben, en wij in de duisternis wandelen, zo liegen wij en doen de waarheid niet. Licht is het beeld van vreugde en schoonheid, duisternis het beeld van alle droefheid. Hebben wij niet in dit tijdelijk lichamelijk leven een treffend beeld van deze eeuwige en geestelijke dingen? De ziende mens wandelt in het licht, de blinde wandelt in de duisternis. Die niet gelooft in het licht (in Christus) is een blinde naar de geest. Deze dingen sprak Jezus, en weggaande, verborg Hij zich van hen. De Heer nam hiermee afscheid van het volk en onttrok zich aan de volksmenigte. Hij zonderde zich van hen af met zijn discipelen en liet zich door geen anderen volgen. Het volk zou Hem niet meer in hun midden zien, dan als gevangene en veroordeelde, en overgeleverd in de handen van Pilatus. En hoewel Hij zo vele tekenen voor hen gedaan had, geloofden zij in Hem niet. Gij ziet het, tekenen en wonderen bekeren de mens niet, zij leggen alleen de innerlijke gesteldheid des harten van die ze aanschouwen, bloot. Zij versterken het geloof der gelovigen, en verharden het ongeloof der ongelovigen altijd meer. Opdat het woord van Jesaja, de profeet, vervuld werd, dat hij gesproken heeft. Ik behoef u niet te zeggen, dat de zaken niet geschieden, omdat zij voorspeld zijn, maar dat zij voorspeld worden, omdat zij naar Gods raad geschieden zullen. De profetie maakt de toekomst tot tegenwoordigheid, om twee redenen: opdat de Schrift moge blijken van God oorspronkelijk te zijn, van God, die alleen alle dingen weet en vooraf kan bekend maken, èn opdat, bij het plaats hebben van daarmee strijdige gebeurtenissen, niemand zich er over

verwonderen of menen zou, dat zij Gods raad verijdelen. Neen, er gebeurt niets, of God heeft het voorzien, en heeft er in voorzien van eeuwigheid tot eeuwigheid. Heere, wie heeft onze prediking geloofd? en wie is de arm des Heeren geopenbaard? De profeet roept dit uit met verwondering; en wat is ook meer te verwonderen, dan dat de goddelijke dingen zo weinig welkom zijn bij de mensen. Het bewijst de kracht der zonde bij de mens. Door de macht der zonde verwerpt de mens het plaats nemen op des Heeren troon in het huis van God, en hurkt hij neer aan de zwijnstrog, om zich te verzadigen met de draf der wereld. Daarom konden zij niet geloven, dewijl Jesaja wederom gezegd heeft: Hij heeft hun ogen verblind, en hun harten verhard, opdat zij met de ogen niet zien, en met het hart niet verstaan, en zij bekeerd worden en Ik hen geneze. Hier wordt het grote raadsel verklaard, waarom zo velen de klaarblijkelijke goddelijke openbaring niet aannemen, niet geloven. Zij kunnen niet meer geloven; zij zijn tot die mate van ongeloof vervallen, waarin het ongeloof niet meer kan teruggaan tot de bekering, maar noodzakelijk moet voortgaan tot de verharding. Het is hiermee als met de lichamelijke krankheden: er is een punt, vanwaar zij nog tot beterschap kunnen terugkeren; doch is dat punt overschreden, dan gaan zij noodzakelijk voort van kwaad tot erger; zij zijn alsdan ongeneeselijk, en eindigen niet dan in de verwoesting van geheel het lichaam, dan in de dood. Dàt is Gods wet in de natuur en op geestelijk gebied, en tegelijk zijn oordeel over het verzuim om behoudenis te zoeken, terwijl zij nog te vinden is. Dit zei Jesaja, toen hij zijn heerlijkheid zag, en van Hem sprak. Wij vinden de eerstgenoemde woorden van Jesaja vóór de beschrijving van des Heeren lijden, Jesaja 53:1, terwijl Jesaja reeds in het 6de kapittel des Heeren heerlijkheid zag, en de laatstgenoemde woorden hoorde. De Evangelist, of wat hetzelfde is, de Heilige Geest door hem, voegt het zien van 's Heeren heerlijkheid en het spreken van Hem (over zijn lijden) evenzo te samen, als dit op de berg der verheerlijking te samen gevoegd werd; trouwens het is dezelfde zaak, en betreft dezelfde Heer, en ook hieruit zien wij de dwaasheid van het beweren van sommigen, alsof de eerste 39 hoofdstukken van Jesaja van een andere veel vroegere hand waren dan de 27 laatste. Het is weer een nieuwe manier bij de talloze andere manieren om de Schrift te breken, en haar van haar gezag te beroven. Geleerden, die niet geloven, doen altijd nieuwe uitvindingen, om hun ongeloof te staven, doch wie kan de waarheid tot leugen maken? Nog thans geloofden ook zelfs velen uit de oversten in Hem. Altijd is er in Gods Woord een liefelijke uitzondering op de algemene regel. Zo heette het ook Johannes 1:11,12. Hij is gekomen tot het zijne, en de zijnen hebben Hem niet aangenomen; MAAR zo velen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in zijnen naam geloven. Trouwens de gehele genadebedeling Gods is een uitzondering des geloofs op de algemene regel des ongeloofs. Hoe weinigen hebben ten allen tijde geloofd; hoe velen zijn er ten allen tijde in hun ongeloof gestorven! Is het niet onverantwoordelijk? Niet allen kunnen de schat der gezondheid, des rijkdoms, der eer, des hoge staat verkrijgen, maar aan allen biedt God de schat des geloofs, zijn woord, zijn waarheid, zijn Christus aan, en toch weigeren de meesten deze schat aller schatten. Maar om der Farizeeën wil beleden zij het niet, opdat zij niet uit de synagoge zouden geworpen worden. De Heer had dus ook verborgen discipelen, en hoewel zij niet gelijk te stellen zijn met zijn openbare discipelen, zo moeten wij echter niet met minachting op hen neerzien. De twaalve zelf werden alleen staande gehouden door de volheerlijke tegenwoordigheid des Heeren; zodra de nacht des lijdens over Jezus kwam, vielen zij allen, en verlieten zij Hem allen. In tijden van grote vervolging om des geloofs wille kan er oprecht geloof zijn, met zwakheid omvangen, en door mensenvrees gebonden, dat zich echter later als met kracht omgordt, en met moed te voorschijn treedt. Twee van die oversten leren wij later kennen in Nicodemus en Jozef van Arimathea. Want zij hadden de eer der mensen lief, meer dan de eer van God. Hier wordt de bron aangewezen, waaruit die mensenvrees voortvloeide. Wie God vreest, behoeft voor niemand te vrezen; maar wie God niet vreest, die is een slaaf der mensen. En nu is er geen slavernij, die meer verlaagt, dan de vrijwillige. En Jezus riep, en zei: Waarschijnlijk sprak de

Heer als tot afscheid deze en de volgende woorden, en moeten wij deze plaatsen bij Jezus rede, alvorens Hij zich voor het volk verborg. Immers wat nu volgt is juist gericht tot de verborgen discipelen, waarvan hier gesproken wordt, en moest dienen om hen te sterken in hun geloof te belijden met de daad, en moest het zijn, met de dood. Die in Mij gelooft, gelooft in Mij niet, maar in Degene, die Mij gezonden heeft. De Heer heeft later tot de discipelen gezegd: Gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij; dit geeft den zin aan, in welke de Heer deze woorden sprak. De discipelen hadden Hem erkend als de Christus; op grond van deze belijdenis vraagt Hij hun: gelooft ook in Mij. Doch tot degenen, die nog buiten stonden, zegt Hij: "Zo gij in Mij gelooft, gelooft gij niet in een mens, zo als gij Mij alleen erkent te zijn, maar in God, wiens gezondene Ik ben." En die Mij ziet, die ziet Degene, die Mij gezonden heeft. Het is hetzelfde denkbeeld als van zo even, maar in sterker bewoordingen vervat. De Heer wil bij herhaling zeggen: Ziet toch niet de mens, maar God in Mij. Ik ben een licht, in de wereld gekomen, opdat een iegelijk, die in Mij gelooft, in de duisternis niet blijve. Hier spreekt de Heer weer van het geloof in Hem, de Heer, in hoedanigheid van een licht, dat allen, die er intreden, voor eeuwig buiten alle duisternis stelt. En indien iemand mijn woorden gehoord en niet geloofd zal hebben, Ik oordeel hem niet. Uit deze woorden blijkt duidelijk, wat de Heer bedoelt, wanneer Hij gedurig zijn persoonlijkheid onderscheidt van zijn zending. De Heer zegt er mee, dat Hij niets doet en niets wil doen uit eigen macht en op eigen gezag, maar door de macht en op het gezag des Vaders. Heeft de Vader Hem dan niet ook al het oordeel in handen gegeven? Johannes 5:22. Zeker, nochtans zegt Hij: niet te zullen oordelen. Hij stelt zijn eigen persoonlijkheid geheel buiten de zaak. Kan er groter zelfverloochening zijn? Want Ik ben niet gekomen, opdat Ik de wereld oordele, maar opdat Ik de wereld zalig make. Ten opzichte van de behoudenis der zondaren stelt de Heer zijn persoon niet buiten de zaak; want daardoor zou Hij buiten de waarheid getreden zijn. Hij-zelf zou door zijn lijden en sterven voor de zonde de oorzaak tot zaligheid worden van een iegelijk, die gelooft, Hebreeën 5:9. Doch om de wereld te oordelen, moest Hij zitten op de troon des Vaders, en tot dat oordeel was Hij thans niet gekomen, maar alleen, om het werk des heils, dat de Vader Hem gegeven had, in eigen persoon te volbrengen, en Hij zou dat werk volbrengen op het kruis. Die Mij verwerpt en mijn woorden niet ontvangt, heeft die hem oordeelt: het woord, dat Ik gesproken heb, dat zal hem oordelen ten laatsten dage. Hiermee verheft de Heer zijn gesproken woorden tot eeuwig geldende Heilige Schrift, welke met de wet, de profeten en psalmen niet zullen voorbijgaan, ook wanneer aarde en hemel voorbijgaan. Want Ik heb uit Mij zelven niet gesproken. Zo waarachtig was de Heer mens, dat Hij hier spreekt als ware Hij alleen mens. En zo waarachtig is Hij God, dat Hij onmiddellijk laat volgen, wat niemand zeggen kon dan die Gods wezen deelt. Maar de Vader, die Mij gezonden heeft, die heeft Mij een gebod gegeven, wat Ik zeggen en wat Ik spreken (verkondigen) zal. Het woord gezonden betekent hier: onmiddellijk gezonden. Zo iets heeft dan ook nooit enig mens gezegd, en kan nooit enig mens zeggen; alleen Hij, die in de innigste gemeenschap met de Vader stond, kon onmiddellijk van de Vader komen met het onmiddellijk woord, bevel, gebod des Vaders. En Ik weet, dat zijn gebod het eeuwige leven is. Bij de Heer alleen is de wetenschap bij uitnemendheid, de wetenschap van al wat goddelijk is. Hij weet alle dingen. Waarom zouden wij dan dwaas genoeg zijn, om in de dingen Gods wetenschap te zoeken bij mensen, die als zodanig er niets van weten? Neen, één is onze Meester, Christus. Voorts, God geeft zijn bevelen alleen om het eeuwige leven te geven, en wie ze volbrengt heeft het eeuwige leven. Dat weet de Heer en betoont Hij te weten op de allerhoogste wijze. Hetgeen Ik dan spreek, dat spreek Ik alzo, gelijk de Vader Mij gezegd heeft. Hiermee stelt de Heer zijn woorden tot woorden Gods. Hoe roekeloos dus de ongelovigen te werk gaan met des Heeren woorden te verwerpen, te verminken, te veranderen, van verbindend gezag te beroven, is duidelijk. Zij keren al des Heeren woorden als zo vele zwaarden om tegen hun eigen hart, en, zo God hun geen genade verleent, zullen al deze zwaarden hun eenmaal het hart doorboren.

12:1 De Heer en het volk bij zijn intocht te Jeruzalem.

Jezus dan kwam zes dagen vóór het Pascha te Bethanie. Het was nu Zondag. Des Maandags deed de Heer zijn intocht te Jeruzalem, Dinsdag reinigde Hij de tempel; Woensdag hield Hij de maaltijd te Bethanie; Donderdag de Paasmaaltijd; Vrijdag werd Hij gekruist. Het was de gewoonte van godvruchtige Israelieten om niet te Jeruzalem te komen als het feest begon, maar als de naaste voorbereidingen tot het feest begonnen. Zo deed ook de Heer, Hijzelf bereidde zich voor tot zijn kruisdood. Er was nog veel voor Hem te doen en te zeggen, alvorens die belangrijke ure kwam. En niet te Jeruzalem, maar hier, in het nabijgelegen Bethanie, zou zijn vast verblijf zijn. In Jeruzalem was het niet veilig voor de Heer te overnachten, en waar natuurlijke voorbehoedmiddelen bestaan, doet de Heer geen wonderen. Daar Lazarus was, die gestorven was geweest, welken Hij opgewekt had uit de doden. Het Was nog maar kort geleden, zo als wij gezien hebben, dat de Heer Lazarus had opgewekt, en dit wonder had zulk een beroering onder de Farizeeën en Schriftgeleerden veroorzaakt, dat zij de dood van Jezus onherroepelijk vaststelden. De Heer was wel de dadelijke moordaanslag ontweken, door enige tijd andere streken in het land te bezoeken; doch nu het Paasfeest Hem weder naar de stad riep, ging Hij weder derwaarts, zich regelende naar de ordeningen Gods, door welke alleen de Heer zich liet bepalen. Zo moeten ook wij gedurig zorgen, in de weg van God te zijn, opdat wij niets doen, dan hetgeen naar de orde Gods is. Niets is zo gezegend als Gods geboden in ieder voorkomend geval te kennen, want naar Gods gebod handelend, zijn wij altijd veilig voor de gevolgen. De grote zwarigheden bij de Christen ontstaan juist daardoor, dat hij in vele voorkomende gevallen niet weet, wat de wille Gods is, omdat hij, als Paulus, door tegengestelde redenen tot een keuze wordt gedrongen. Doch daarom werd de godvruchtige Israëliet, en wordt ons door de Schrift ten sterkste aanbevolen, Gods geboden tot onderwerpen van onze gedurige overpeinzing te maken, opdat wij geoefende zinnen verkrijgen tot onderscheiding van goed en kwaad, en met een geestelijke schranderheid uit Gods gebod in bepaalde gevallen mogen afleiden wat Gods wil in niet bepaalde gevallen zij. Een grote schare dan der Joden verstond, dat Hij aldaar was, en zij kwamen niet alleen om Jezus wil, maar opdat zij ook Lazarus zouden zien, die Hij uit de doden had opgewekt. Het was een soortgelijke nieuwsgierigheid als die van Zacheus, en wij kunnen haar niet anders dan natuurlijk vinden. Een uit de dood opgewekte te zien, en dat wel in de tegenwoordigheid van Hem, die hem uit de dood heeft opgewekt, was een te zeldzame en te grootse aanschouwing, dan dat zij niet een menigte inwoners van Jeruzalem (want deze worden onder een grote schare van de Joden verstaan) zou hebben aangetrokken, om nu Jezus in het nabijgelegen Bethanie teruggekeerd was, Hem en tevens Lazarus, de opgewekte te gaan zien. Zij hadden er zoveel van horen spreken, dat zij nu ook zelf wilden komen en zien. En de Heer liet ze komen en zien, zonder de ijdele en onvruchtbare nieuwsgierigheid terstond te bestraffen. De Heer zijn eigen woord was: kom en zie! en nooit beval Hij de schare zijne discipelen en navolgers heen te gaan. Die uit blote nieuwsgierigheid tot Hem kwamen, zouden van zelf weer van Hem heengaan; want er zou een proeftijd voor hen komen, die zij niet zouden kunnen doorstaan: het lijden van Gethsemane, van Golgotha. En de overpriesters beraadslaagden, dat zij ook Lazarus doden zouden, want velen van de Joden gingen heen om zijnentwil, en geloofden in Jezus. Waren de Joden tot de overpriesters teruggekeerd als vijanden van Jezus, als ongelovigen, deze overheden van het volk zouden er zich over verblijd hebben; doch nu zo velen van de waarheid der opwekking van Lazarus overtuigd, Jezus erkenden als de Christus, ontstak hun toorn op nieuw en eisten zij een tweede offer. Trouwens, zó ver gaat de kwaadwilligheid van de ongelovigen altijd, dat zij met de waarheid, ook het bewijs der waarheid willen vernietigen; zij doen wat de bedrieger doet, die het handschrift, dat tegen hem getuigt, zoekt in handen te krijgen, om het te verscheuren of te verbranden. Hoe gaarne zouden de ongelovigen de bijbel, die hun op elke bladzijde het eeuwig oordeel aankondigt, willen vernietigen, als zij het maar konden; doch zij kunnen het niet. Gods werk is niet te vernietigen, maar men kan er zich wel het hoofd op verbrijzelen. En

het geschiedde de andere dag, toen zij Jeruzalem genaakten en gekomen waren nabij Bethfage en Bethanie, aan de Olijfberg. Tussen Bethanie en Bethfage aan de Olijfberg lag de wegscheiding naar Jeruzalem. Aan deze plaats gekomen zijn, stond de Heer met degenen, die Hem vergezelden, een wijle stil om de toebereidselen tot zijn intocht te maken. Zond Jezus twee van zijn discipelen uit. De Heer beschikt, overeenkomstig zijn waardigheid, over hetgeen Hij van mensen vraagt, door zijn dienaren. Zo doet Hij ook nog. Zijn dienaren zijn zijn ambassadeurs, en door deze vraagt Hij ook nog heden uw geld, uw hart, uw liefde, uw leven. Hij zond twee van zijne discipelen uit. De Heer doet alles met orde, en tot de orde behoort ook het getal. De orde is de uitdrukking der wijsheid. Het was de Heer doorgaande gewoonte, zijn discipelen twee aan twee uit te zenden, opdat de gemeenschap van de heilige nooit mocht ontbreken. Waarschijnlijk waren deze twee discipelen dezelfden, die later het pascha bereiden moesten, en die wij meermalen te zamen zien, namelijk Petrus en Johannes. En Hij zei tot hen: GAAT HEEN IN HET VLEK, DAT TEGEN U OVER IS, EN GIJ ZULT TERSTOND ALS GIJ DAARIN KOMT, EEN EZELIN GEBONDEN VINDEN, EN EEN VEULEN BIJ HAAR, WAAROP GEEN MENS OOIT GEZETEN HEEFT; ONTBINDT ZE, EN BRENGT ZE TOT MIJ. Dat met het veulen de ezelin moest gebracht worden, geschiedde voornamelijk, omdat het veulen naast de ezelin gewillig loopt, terwijl het alléén en nog onbereden, onmogelijk in een geregelde gang te houden is. Ofschoon de natuur de Heer van zelf altijd gehoorzaamde, zo gebruikte Hij nog thans, naar de eigenaardigheid van zijn staat en waarachtige mensheid (zo als wij meermalen opgemerkt hebben) tegelijk de natuurlijke middelen; en zo liet Hij de ezelin naast het veulen gaan. De ezelin, en vooral het veulen, dat nog geringer is, is het bekende beeld der dienstbaarheid. Straks zullen wij de tekst zelf horen, die spreekt van de jukdragende ezelin. Zo werd dan niet een fraai opgetuigde, getoomde en gedresseerde ezel of ezelin, maar een eenvoudig veulen, dat nog bij de moeder is, en door deze wordt verzeld, door den Heer genomen tot zijn intocht binnen Jeruzalem. Kan er uitwendig eenvoudiger, nederiger en tevens inwendig groter, verhevener keuze zijn? Hoe voegzaam was het voor de Heer, om op zulk een van die zijn intocht te houden, tot een stad, waar enkel vernedering en lijden Hem wachtten, Hem, die niet gekomen was om gediend te worden, maar om te dienen, en zijn leven te geven tot een rantsoen voor velen. Aan de andere kant, Hij was de Heer, en daarom was er nooit een vernedering in Hem, waarmee geen heerlijkheid verenigd was. Het moest dus ook daarom een veulen zijn, waarop Hij zijn intocht deed, omdat men alleen van een jong veulen zeker kon zijn, dat het nog door niemand bereden was. Johannes zegt dan ook: Hij vond een JONGE EZEL. De Heer, gij weet het, komen al de eerstelingen toe. En de Heer is de Heilige, de Heilige Israël's, en als zodanig behoorde tot Hem uit de zondige wereld wat het naaste aan het onbesmette grensde, en althans nog niet door anderen gebruikt was. Vandaar dat zijn graf ook een nieuw graf Was. Alles waarmede de Heer zich in betrekking stelde, moest het denkbeeld aan zich dragen van nieuwheid, versheid, reinheid, ongereptheid: wel verre dat dit een toevalligheid zijn zou, is het bij de Heer een vast beginsel. Het betaamde Hem, die alle dingen nieuw maakt, enkel nieuwe dingen tot zijn bijzondere dienst te stellen. Ook bij ons moet alles nieuw zijn, zullen wij Christenen zijn. Zonder nieuw geboren te zijn, en nieuw te zijn in alles, kunnen wij dat koningrijk niet ingaan, waarvan Christus, de nieuwe mens, de Koning is. En indien iemand u vraagt: WAAROM DOET GIJ DAT? zo zult gij alzo tot hem zeggen: OMDAT DE HEERE DEZE VAN NODE HEEFT. En hij zal ze terstond herwaarts zenden. Gij ziet, de Heer openbaart zich hier als de Heer, wiens alle dingen zijn, en die er in ieder ogenblik vrijmachtig over kan beschikken; vrijmachtig en almachtig, want wat Hij zegt, moet geschieden. Het zij ons een beeld van alles, wat de Heer van ons nodig heeft, en waarover Hij dan ook beschikt: hetzij onze tijd, ons geld of onszelf. Niemand, hoe rijk hij is, verbeelde zich dan ook een rijke te zijn, die tegelijk de enige eigenaar zijner goederen is. De Heer alleen is die rijke, Hij alleen is de eigenaar. Al wat wij hebben, moet tot zijn beschikking staan. De gehele vraag van de betoning onzer liefde komt dan ook alleen neer op de vraag: Heeft de Heer het van node? Zo ja, dat wij

het aan Hem geven; zo neen, dat wij het voor Hem bewaren en besturen. De noodzakelijkheid geeft de beslissing, want wat noodzakelijk is, moet geschieden. Doch let wel, de vraag is: Heeft de Heer het van node? immers niet ieder mocht het veulen aan de wegscheiding ontbinden; niet ieder heeft eigendomsrecht; alleen de Heer kan over alle eigendomsrecht beschikken. waren de discipelen uit eigen beweging heengegaan, om het veulen te ontbinden, zij zouden eens anders eigendom zich toegeëigend hebben, doch nu hadden zij hun orderbrief bij zich. "Toont ons uw lastbrief" zei de eigenaar, en de discipelen deden het, en de eigenaar liet hen begaan, want waar de Heer zelf werkelijk gebiedt, daar laten alle mensen ook alle dingen werkelijk los tot 's Heeren dienst. Daarom hebben wij enkel te zien op een bevel Gods; hebben wij dat, zo hebben wij maar te gaan, en het zal wel lukken. Doch wachten wij ons aan de andere kant te zeggen: "De Heer heeft ons nodig," want dan zouden wij moeten vrezen, dat de Heer aan ons doet, wat Hij meermalen deed aan de eerste lichten in de kerk, aan de veel gevende en nog meer belovende mensen, van wie wij zeiden: ze zijn onmisbaar. Hij zou ons kunnen wegnemen, gelijk Hij hen meermalen wegnam, en daarmee tonen, dat wij niet onmisbaar zijn; want als wij weg zijn, gaan de zaken even goed hun gang, en soms nog beter. Maar als de Heer ons nodig wil hebben, voorzeker, dan is het een eer, een voorrecht, een zegen, een zaligheid voor ons, Hem te dienen; en als wij dan als David, Gods raad hebben uitgediend, dan gaan wij als Simeon, God dankend en verheerlijkend, heen in vrede. Letten wij dan ook hier op de onafscheidelijke vereniging van de Goddelijke en menselijke natuur in Christus. Hij was een mens en Hij was de Heer. Hij had niets in eigendom, en Hij beschikte over alles, wat Hij nodig had; Hij beval, en niets en niemand weerstond Hem. Hem moet alles dienen, moeten allen gehoorzamen, hetzij gedwongen, hetzij vrij. Gedwongen moeten zijn vijanden Hem dienen, want zij moeten tegen hun wil en zonder er zich van bewust te zijn, werktuiglijk zijn bevelen volbrengen; vrij dienen Hem zijn discipelen. Alles komt ook hier wederom aan op het geloof. Geloof is vrijwillige gehoorzaamheid jegens de Heer. Dat wij dan geloven, dat wij ons aan de Heer gewillig en van ganser harte overgeven, om door Hem gediend te worden in de behoudenis onze zielen, en om Hem te dienen, door te doen, wat Hij ons gebiedt te doen. Nog eens, neen! de Heer heeft ons niet van node, want al de legioenen der engelen staan Hem ter dienst, maar als Hij ons nodig wil hebben, dan moeten wij ook alles voor Hem doen, of alles voor Hem loslaten, zo als de ezelin en het veulen voor Hem losgelaten werden. Trouwens, wij merkten het reeds op, het woord, dat de Heer zijn discipelen meegaf, was een machtwoord, want de Heer doet wonderen ook zonder wonderen, wonderen in het verborgene, die niemand voor wonderen houdt, en die toch wonderen zijn. Al wat de Heer wil geschiedt, omdat Hij het wil. En daarom is het bij de Heer dezelfde zaak, of Hij een blinde het gezicht, een melaatse de gezondheid, een dode het leven teruggeeft, dan of Hij zich het veulen laat brengen, dat Hem binnen Jeruzalem zal dragen. In alles straalt zijn Godheid door zijn mensheid heen, en wederkerig wordt in alles niet alleen zijn Godheid, maar ook zijn mensheid gezien. Immers de Heer heeft als zodanig niets nodig, Hij, die hemel en aarde bezit; maar als mens heeft de Heer alles nodig, wat een mens nodig heeft om menselijke handelingen te verrichten. De Heer had het ezelsjong nodig, om de profetieën te vervullen. Op de grote wereldkaart van de profetie stond ook dat kleine veulentje getekend, en zo het ontbroken had in de vervulling, de gehele kaart zou de stempel haar echtheid hebben gemist; doch dit was onmogelijk. Wat God voorzegt, dat geschiedt daarna onfeilbaar. Dit alles nu is geschied, opdat vervuld wordt hetgeen gesproken is door de Profeet (Zacheria), zeggende: ZEGT DER DOCHTER ZIONS: VREES NIET, ZIE, UW KONING KOMT TOT U, ZACHTMOEDIG, GEZETEN OP EEN EZELIN EN EEN VEULEN, ZIJNDE EEN JONG DER JUKDRAGENDE EZELIN. Welk een heerlijkheid, dat reeds vijf honderd jaren te voren dat geringe lastdier bij God in de profetie gedacht werd, omdat het de Heer ten dienste zou staan. Deze volmaakte vervulling versterke ons geloof bij de verwachting van al wat nog vervuld moet worden; ook daarin kan noch zal tittel of jota ontbreken. Als de Heer zijn tijd gekomen is, volgen ook de vervullingen zijner profetieën. Een enkele dag, ja enige uren vroeger, en de

vervulling van Zacheria's profetie zou nog een onmogelijkheid zijn geweest; het veulen zou niet aan de wegscheiding gestaan hebben; eerst in hetzelfde ogenblik, waarin de Heer het nodig heeft, wordt het aldaar gevonden. Ook daarom zegt Johannes: De Heer VOND een jongen ezel, en zat daarop. De voorzienigheid van de Vader was onophoudelijk in volstrekt volkomene overeenstemming met de handelingen van de Zoon; wat deze te doen had, dat vond Hij ook te doen, daartoe werd Hem de gelegenheid aangeboden. En nu, wat de Heer geschiedde, geschiedt ook de zijnen. Zijn wij Christus discipelen, dan zullen wij ook ten allen tijde geleid worden in de weg, die wij zullen hebben te gaan. Voorts moeten wij opmerken, dat zeker de meeste lezers van deze profetie bij Zacheria haar niet op de Messias, die door de meeste Israëlieten alleen in heerlijkheid verwacht werd, zullen hebben toegepast. Eerst de vervulling maakte ook deze profetie volkomen klaar. Daarom zijn de profetieën de toekomst, vooral wat de bijzonderheden, haar verband met andere gebeurtenissen en haar opvolging naar tijden en plaatsen betreft, voor ons nog doorgaans verre van duidelijk en klaar, en moeten wij ons meestal met de hoofdomtrekken vergenoegen. Trouwens, het is met de profetie als met het goud in de grond; het ligt er niet in baren, maar in ertsklompen, dus omvangen door allerlei andere bestanddelen, waarvan het boven de grond eerst door velerlei bewerkingen losgemaakt moet worden, zal het als goud door ons gezien en gebruikt kunnen worden. Op dezelfde wijze ligt ook de profetie van de Christus bij de profeten omwikkeld met allerlei tijdelijke, plaatselijke, historische zaken. Zegt de dochter van Zions. Gij weet, het is de schone beeldspraak van het Schrift, dat geheel het volk vertegenwoordigd wordt door zijn dochters; en waarom door zijn dochters? omdat zij de grondslagen zijn van het voortbestaan van het volk, de moeders van nieuwe geslachten. De dochter ZIONS is bepaald de vertegenwoordigster van de stad Jeruzalem, welke op haar beurt als de hoofd en tempelstad geheel het Joodse land en volk vertegenwoordigde. Zion is naar de naam van de berg, waarop de tempel gebouwd was, de geestelijke, Goddelijke, profetische benaming van Jeruzalem, als de stad des groten Konings, de stad Gods, alwaar Hij zijn rust genomen had (Psalm Ps 132:13,14). De Heer, de Messias, zou Jeruzalem eenmaal op buitengewone wijze bezoeken; het zou niet een bloot komen zijn, zo als vroeger meermalen plaats had, maar een werkelijke intocht; vandaar dat een profeet door God tot heraut wordt gesteld van de Messias, om het volk oplettend te maken en voor te bereiden op zijn komst, in de woorden: Zegt de dochter Zions: ZIE, UW KONING KOMT TOT U! Niet uw leraar, uw profeet, neen, uw Koning, uw Messias, David’s Zoon en David’s Heer. De Heer werd dus der dochter Zions aangekondigd met de titel zijne heerlijkheid. Hij ging naar zijn lijden en door zijn lijden tot zijn heerlijkheid. Doch wat in de volheid der eeuwen volgt, gaat bij Hem in de eerstelingen vooraf. De Heer laat zich als Koning huldigen, alvorens het kruist Hem! over Hem wordt uitgeroepen; opdat men het woord van Pilatus op het kruis: Deze is de Koning van de Joden! zou verstaan uit het woord van Zacheria: Zegt de dochter Zions: Zie, uw Koning komt tot u! En waardoor vervulde de Heer deze hooggewichtige profetie? Eenvoudig door ditmaal op te houden te voet te gaan, zo als Hij gewoon was. Hij kwam als Koning, in koninklijke waardigheid, maar niet in koninklijke heerlijkheid, neen in koninklijke nederigheid, overeenkomstig het doel, waartoe die intocht geschiedde, om als de Koning Israël’s, als de Messias te lijden en te sterven. Eenmaal zou het ezelsveulen worden vervangen door het witte paard, Openbaring 19:11. De Heer handelde in alles wat Hij deed en leed groot en koninklijk eenvoudig. In Galiléa vermeed Hij alles, wat het volk aanleiding kon geven Hem als Koning uit te roepen; maar nu Hij tot de stad komt, die Hem van zich uitwerpen en Hem doden zal, nu openbaart Hij zich zelf als Koning en heerst Hij als zodanig in het midden van zijn vijanden, tot een eerste profetie van hetgeen de laatste toekomst verwezenlijken zal. Doch dit verstonden zijn discipelen in het eerst niet; maar toen Jezus verheerlijkt was werden zij indachtig, dat dit van Hem geschreven was, en dat zij Hem dit gedaan hadden. De Apostelen stellen zich niet voor als geleerden in de dingen van het koningrijk Gods, die de Schrift kennen, maar als dezulken, die de Schrift niet kennen, althans niet verstaan. Hadden zij dan de profetieën van Zacheria niet

gelezen? Ja, zeer dikwijls, en zij zelf hadden die profetieën aan Jezus vervuld, en toch verstonden zij ze niet. Weten en verstaan zijn twee zaken, die, op geestelijk gebied, een derde zaak nodig hebben: het licht van de Heilige Geest. De Heilige Geest herinnert ons meermalen later, wat wij vroeger lazen en deden, en laat daarop een licht vallen, waardoor wij de betekenis van beiden volkomen duidelijk zien. Er zijn ook zaken, die men van nabij niet zo duidelijk ziet als op een afstand. Herinner u slechts, dat als in de winter de bomen met rijm zijn bedekt, gij die winterpracht niet in haar volheid kunt zien aan de bomen, die vóór uw deur, maar aan die, welke aan de overzijde van de gracht, of op een andere wijze van u verwijderd staan. En de discipelen, die uitgezonden waren, heengegaan zijn, vonden het veulen gebonden bij de deur, buiten aan de wegscheiding, en zij ontbonden hetzelfde. En als zij het veulen ontbonden, zeiden de heren des zelven en sommigen van degenen, die daar stonden tot hen: WAT DOET GIJ, DAT GIJ HET VEULEN ONTBINDT? En zij zeiden: DE HEER HEEFT HET VAN NODE. En zij lieten ze gaan. De discipelen deden wat de Heer hun gezegd had. Kwam het in hun gedachten op, dat de zaak iets ongeoorloofds was? Neen. Zij geloofden, en wisten hiermee, dat de Heer niets ongeoorloofds kon doen, en dat de toestemming van de eigenaren zou volgen, zo als zij dan ook ondervonden. Het zij ons tot een bemoediging. Hoe dikwijls zien wij op tegen een zaak, die wij van 's Heeren weg moeten doen, of tegen een woord, dat wij in zijn naam moeten zeggen, terwijl wij toch niets anders te doen hebben, dan eenvoudig onze boodschap te doen, om te ondervinden, dat geen enkele hinderpaal ons ontmoet. Indien wij geloven, zullen ook wij alles vinden, zo als de Heer het gezegd heeft; doch wij geloven niet, althans niet genoeg; want het is met ons geloof, zo als het bij velen is, die veel geld hebben, maar er weinig gebruik van maken. De eigenaren van de ezelin en het veulen lieten de discipelen gaan. Lukas zegt niet eens dat zij het toelieten; dat sprak bij hem van zelf. De discipelen vonden dus gelovige mensen, die hun woord geloofden, en hun eigendom gaarne de Heer ten gebruike gaven. Zo heeft de Heer overal betrekkingen, die niemand kent, dan Hijzelf, en die Hij ons van tijd tot tijd ontdekt en laat vinden. Daarom moeten wij nooit tot de treurige bekrompenheid vervallen van te menen, dat de kring van dezulken, die in de Heer geloven, binnen de onze gesloten is, en dat het goud van de kerk eerst door ons moet gestempeld zijn, zal het gangbaar zijn; neen, wij moeten altijd denken, dat de Heer nog oneindig meer gelovige en gehoorzame discipelen, zelfs onder de niet met ons meegaande mensen heeft, dan wij ons kunnen voorstellen. En zij brachten de ezelin en het veulen tot Jezus, en hun klederen op het veulen geworpen hebbende, zetten zij Jezus daarop. Kunt gij u iets eenvoudiger voorstellen? Het veulen was niet getuigd en niet getoomd, veel minder gezadeld, doch de eerbied en liefde van de discipelen voor de Heer duldden niet, dat Hij zonder enig zadel op het veulen zou zitten; zij maakten er een van enkele hun overklederen. En als Hij voortreisde, spreidden de meeste scharen haar klederen onder Hem op de weg. Men zegt wel eens als spreekwoord: de blote grond was te koud voor hem; zo was het ook hier. Waarom spreidt men bij de inhuldiging van een vorst een tapijt op de straat van zijn paleis naar de kerk? Om hem de openbare weg als tot een vloer in zijn paleis te maken. De discipelen spreidden enkele hun opperklederen op het veulen, en de meesten uit het volk spreidden die over de gehele weg, langs welke de Heer gaan zou. Men stelt zich hiermee niet onze opperklederen voor, die tot zulk een zaak volstrekt ongeschikt zijn, en waarin het lastdier zich spoedig zou verwarren, maar de wijde overklederen of mantels van de oosterlingen, die de lieden uit het volk over de weg zodanig spreidden, dat er geen verhindering voor de optocht kon bestaan. En anderen sloegen takken van de bomen, en spreidden ze op de weg. Ook het frisse groen moest tot sieraad strekken van de weg, waarover Jezus heenging. De gehele omgeving van de Heer beijverde zich, om met alle middelen, die hun ten dienst stonden, de Heer op het hoogst te vereren en te huldigen. Nu Hij zelf begonnen was, door rijdend naar Jeruzalem op te trekken, waren zij vrij, om alles te doen, wat de liefde van hun hart opgaf, en wilden zij van geen grenzen en beperkingen hun blijdschap weten. En als Hij nu genaakte aan de afgang van de Olijfbergs, begon al de menigte van de discipelen zich te

verblijden, en God te loven met grote stem, van wege al de krachtige daden, die zij gezien hadden. Zie hier bij de uiterste eenvoudigheid de hoogste heerlijkheid. De Heilige Geest vervulde het hart van de discipelen met hemelse vreugde, waardoor zij in de herinnering van al de vele heerlijke daden, welke zij Jezus hadden zien doen, God verheerlijkten met luide stem. En een grote schare, die tot het feest gekomen was, hoorden dat Jezus naar Jeruzalem kwam, namen de takken van de palmbomen en gingen uit Hem tegemoet. En de schare, die met Hem was, getuigde dat Hij Lazarus uit de doden opgewekt had; daarom ging de schare Hem tegemoet, omdat zij gehoord hadden, dat Hij dit teken gedaan had. De hoge ingenomenheid van het volk met de Heere Jezus, juist in dit ogenblik, verklaart zich, zo als wij hier zien, uit het heerlijke wonder van de opwekking van Lazarus uit de dood, welke daad, even als tot 's Heeren lijden, ook nu tot zijn grootste intocht in Jeruzalem, in nauwe betrekking kwam. Al het volk was nog onder de levendige indruk deze grote daad, en daar Jezus sedert deze opwekking niet te Jeruzalem was geweest, openbaarde zich deze indruk thans met volle kracht in deze juichende ontvangst. De Evangelist Johannes geeft ons gedurig, gelijk ook nu in onze tekst, de diepte van de zaken te aanschouwen. Nadat de Heer Lazarus had opgewekt en naar Efraïm vertrokken was (we merkten het reeds op), was geheel Jeruzalem in beweging geraakt, sprak ieder over deze heerlijkste aller gebeurtenissen, en was er een algemeen spreken en weer spreken onder het volk, zeggende de een tot de ander: "Waar is Hij? Zal Hij op het feest komen of niet?" En toen zij hoorden, dat Hij op nieuw in Bethanie gekomen was, kwamen velen Hem en de opgewekten Lazarus aldaar zien, en besloten zij, als Hij naar Jeruzalem optrok, Hem een feestelijke intocht te bereiden. Johannes spreekt van dezulken, die tot het feest gekomen waren. Hiermee worden duidelijk de Joden aangewezen, die uit de onderscheidene delen van het land naar Jeruzalem gekomen waren; deze kenden Jezus uit vele daden, en waren ten hoogste met de Heer ingenomen; ook hadden zij de moed dit luide en in het openbaar te kennen te geven, zo als de Jeruzalemse Joden niet hadden, die onder de onmiddellijke macht van de overpriesters stonden. Nochtans, onder aanvoering van moedige mensen gaan de minder moedigen mee, en zo waren er bij de menigte, die tot Jezus kwam, ook vele Joden uit Jeruzalem. En die voorbijgingen en die volgden, riepen: HOSANNA DE ZOON VAN DAVID! GEZEGEND IS HIJ, DIE DAAR KOMT IN DE NAAM VAN DE HEER! HIJ, DIE IS DE KONING ISRAËL'S! VREDE ZIJ IN DE HEMEL EN HEERLIJKHEID IN DE HOOGSTE PLAATSEN! EN GEZEGEND ZIJ HET KONINGRIJK ONZE VADER VAN DAVID, DAT KOMT IN DE NAAM VAN DE HEER! HOSANNA IN DE HOOGSTE HEMELEN! Welk een heerlijk afkomen van de Heer, met een juichende volksschare van de Olijfberg, terwijl een andere juichende volksschare uit Jeruzalem Hem tegemoet ging. Voorzeker reeds hier (want de bergen vertegenwoordigen in de Schrift de hoge plaatsen) zien wij een voorafbeelding: hoe de Heer eenmaal zal weerkomen in heerlijkheid uit de hemel, met de ontslapene gezaligde bij Hem, en een tweede schare gezaligden (die in een ogenblik veranderd en verheerlijkt worden), Hem van de aarde tegemoet gaande, terwijl aller heilig doel is: het verheerlijken van de Koning Israël's bij het binnentreden van Jeruzalem, niet het oude, dat nu is, en nog verwoest moet worden, maar het nieuwe, dat uit de hemel dalen zal. Zij namen de takken van de palmbomen in hun handen, om er mee te wuiven en te schudden, zo als men dat in het oosten bij de inkomst van koningen gewoon is te doen. Ook deze bijzonderheid hebben wij van de Evangelist Johannes, en hij wijst ons ook hiermee heen naar de toekomst, zo als die geschetst is in de Openbaring (Openbaring 7:9) naar het schudden van de palmen in de hemel. Nog heden doen de Joden hetzelfde op hun Loofhuttenfeest. En die voorbijgingen, en die volgden. Het was geen ordeloze volksmassa, maar allen regelden zich in de uiterste orde, zo als trouwens bij de Heer voegde. Een gedeelte ging voorop, een ander gedeelte volgde, en de Heer zelf kwam in beider midden langzaam van de hoogte van de Olijfberg, en terwijl Hij afwaarts reed, riepen zij allen juichend zijn lof uit met een vreugde, die de Heere aangenaam was, omdat het een feestvreugde was, die de Vader Hem door de Heilige Geest bereidde. Hosanna de Zoon van David! Dat wil zeggen: Verlos ons,

Gij Zoon van David! Dat riepen zij uit voor Jezus, tot Jezus. Wie moet Hij zijn, zal deze erenaam en die aanroeping Hem toekomen! Het Hosanna! wordt insgelijks nog heden door de Joden op hun loofhuttenfeest uitgeroepen. Hij, die is de Koning Israël's! Zijn discipelen en het volk huldigden Hem als de Koning van Israël, zo als Hij ook aan het kruis werd uitgeroepen. Bijzonder de Evangelist Johannes doet ons opmerken, dat God beide door zijn kinderen en door zijn vijanden de heerlijkheid van de Zoon laat verkondigen. Ja, ook van een schandbord werd Christus een driedubbele kroon op het hoofd gezet: werd Hij in drie talen als Koning van de Joden uitgeroepen. Vrede in de hemel en heerlijkheid in de hoogste plaatsen! De Engelen verkondigden in en door Christus vrede op aarde, en de mensen verkondigden vrede in de hemel. Liefelijke tegenstelling en overeenstemming! Ja, nu is het voor ons mensen slechts vrede in de hemel; maar wat toen alleen Engelenogen konden zien, dat zullen ook eenmaal de ogen aanschouwen van allen, die des Heeren de vrede op aarde. Hetzelfde geldt de heerlijkheid. Thans is alleen de heerlijkheid van de wereld zichtbaar, en bestaat voor de gelovigen alleen de heerlijkheid in de hemel, doch eenmaal zal ook de aarde bedekt worden met de heerlijkheid van de Heer, gelijk nu de bodem van de zee bedekt is van de wateren, Habakuk 2:14. En gezegend zij het koningrijk onze vader van David, dat komt in de naam van de Heer! Wordt het koningrijk van David gezegend, dan is er ook een koningrijk van David, en dan is er ook een Koning van dat koningrijk, een zoon van David. Deze woorden zijn wezenlijkheden, en wie ze voor vleselijke verwachtingen houdt, die behoort niet tot de discipelen van Jezus, maar tot zijn vijanden, die wij zo aanstonds tegen de Heer zullen horen opkomen, omdat Hij zulke uitroepingen niet wedersprak. Wij vergeten, dat alles wat uit God is, ook de vorm, eeuwig is. Wij hebben voor elke nieuwe zaak een nieuwe vorm, maar God geeft aan de oude vorm een nieuwe betekenis; Gods oud verbond werd een nieuw verbond, en de wet van Sinaï werd de wet van Christus. Zo ook het koningrijk van David werd een eeuwig koningrijk, door uit David een eeuwig Koning te laten voortkomen de Christus die alle Goddelijke en menselijke heerlijkheid in dit koningrijk verenigt en openbaar maken zal. Hosanna in de hoogste hemelen! Het slot is als het begin. Verlossing en wederom verlossing is het hoge en enige onderwerp van het lied, gezongen bij de intocht van de Verlossers van zonde, die thans heenging tot zijn lijden en sterven voor de zonde. En sommigen van de Farizeeën uit de schare zei tot Hem: MEESTER, BESTRAF UW DISCIPELEN. Wat de discipelen, gevolgd door velen uit het volk, spraken en zongen, dat was de Farizeeën een grote ergernis, want het betekende niets minder, dan dat het volk Jezus voor de Messias, de Zoon van God en de Zoon van David uitriep. Deze mensen zien wij overal bij Jezus. Zij Waren als zo vele spionnen, die Hem nimmer uit het oog verloren. En het is daarom dat dit Hosanna van het volk binnen zo weinige dagen in het kruist Hem! het volk veranderd is. Waar de overheid slecht is, daar is ook veel slecht volk in het land, dat bereid is de overheid te volgen in hetgeen, waarin zij voorgaat. Waren de Overpriesters en Schriftgeleerden niet tegen Jezus geweest, het volk zou uit zich zelf niet tot die gruwel van de uitwerping van Christus gekomen zijn. Doch waar de overheid het vuur van het oproer werpt, daar vindt het in het volk stro genoeg om de felste brand te doen ontstaan. En Hij antwoordde, zei tot hen: IK ZEG ULIEDEN, DAT, ZO DEZE ZWIJGEN, DE STENEN HAAST ZULLEN ROEPEN. Welk een majesteit spreekt er uit alle, en ook uit deze woorden van de Heer, en welk een kalmte! Men ziet het, de Heer bezat altijd volkomen zich zelf. Wij zien in Hem altijd de Heer, die niet bestuurd wordt, maar bestuurt. Voorts gaat het altijd zo; als de mensen zwijgen, waar het Gods waarheid en Gods eer geldt, daar spreken de zaken, de gebeurtenissen, de stenen op de weg, de stenen uit de muur. Bij de verwoesting van Jeruzalem, welke de Heer onmiddellijk daarna aankondigt, zwegen de mensen van God, maar spraken de stenen. Van de negentig stenen torens of sterkten bleven toen nog slechts drie staan, waarin de Joden zestig jaren later zich op nieuw verschansten, en het brandpunt vormden van een nieuwe opstand tegen de Romeinse macht; een opstand, die zich zodanig uitbreidde, dat hij de romeinse keizer Hadrianus met verplettering bedreigde; doch die opstand werd ook ditmaal gedempt, en wel zo

als de romeinse overmacht zelden deed, met een vernietiging voor eeuwen. En als Hij nabij kwam en de stad zag, weende Hij over haar. Deze bijzonderheid hebben wij van Lukas. Hij, de gelovige uit de Heidenen, had een bijzondere liefde voor de tempelstad en tempel, en daarom boekt hij alleen de Heer wenen over Jeruzalem, terwijl Mattheus alleen het vonnis over de tempel vermeldt. De Heer weende, eigenlijk: weeklaagde over de stad; het was een schreien met hevige aandoening, een snikken. Een recht Koning, niet waar, die weent over de ellende van zijn volk! Doch in de Heer zijn tranen liggen vertroostingen. In zijn wenen over Israël ligt de wederoprichting van de heilige stad en in haar van geheel Israël. Ook aan het graf van Lazarus weende de Heer, en daarna stond Lazarus op. De Heer weende in het midden van de blijdschap van de zijnen. Schildert deze ene trek niet geheel zijn persoon en werk? Waar Hij de oorzaak is van de vreugde van allen, daar is Hij alleen de man van de smart. Hij weende over Jeruzalem. De flauwe taal van onze tijd heeft dat Jezus vaderlandsliefde genoemd, doch het was zijn Messiasliefde. Hij weende over de zonde van zijn volk, dat Hem, hun eeuwige Koning verwierp, en zich daarmee stelde onder een oordeel zo vreselijk, dat het eeuwen zou voortduren, en nu reeds achttien eeuwen voortduurt. En hebben wij niet nog heden als Gods knechten medegevoel met Jeruzalem en medelijden met haar gruis? Psalm 102:14,15. Van waar komt het, dat geen reiziger, wie hij zij, Jeruzalem nadert, zonder ten diepste ontroerd te worden? Dat komt door de tranen van Christus, die alle mensen van alle eeuwen Hem moeten nawenen, totdat Hij wederkomt in heerlijkheid en zijn voeten staan op de Olijfberg, en Jeruzalem weer genoemd wordt: De Heer is aldaar. Ezechiël 48:35 Doch nu is er voor de vreugde van de dochter Sions nog geen plaats; nu kunnen wij nog enkel over Jeruzalem wenen, wenen met nog andere tranen, dan die de Joden elke Vrijdag uitstorten aan de overblijfselen van de oude tempelmuren. Trouwens geen land en geen stad is meer door alle volken geëerd en vertreden geworden, dan het heilige land en de heilige stad. De Mohammedanen vereren Jeruzalem als de stad van de graven van de profeten, de Joden als de stad van hun tempels, en de Christenen als de stad van het kruis, van het graf, van de opstanding en hemelvaart van hun Verlossers. En toch is het Jeruzalem, dat nu is, niet het Jeruzalem van ouds. De heilige stad bestaat, maar gelijk ons lichaam als wij gestorven zijn; het is van ons, en toch wij zelf zijn het niet meer; doch de gestorvenen zullen weer opstaan. Is het niet wonderlijk? Door menselijke macht kan Jeruzalem niet vernietigd, en kan het niet hersteld worden. Zo ook het Joodse volk niet. Het kan niet van de aarde uitgeroeid en ook niet weer tot zijn vroegere staat gebracht worden. Zijn toestand is een tussenstaat, die door God alleen kan, en, is de tijd vervuld, zal opgeheven worden. Zeggende: OCH OF GIJ OOK BEKENDE, OOK NOG IN DEZE UWEN DAG, HETGEEN TOT UW VREDE DIENT. De Heer beschrijft en betreurt met deze woorden de toestand van Israël en van iedere zondaar, die zich niet bekeert. De tijd van de genade is aanwezig, men wordt gewaarschuwd voor het naderend oordeel; men wordt vermaand om genade, om vergeving, om vrede bij God te zoeken; doch men komt niet tot de bewustheid van zich zelf, van zijn toestand, van zijn toekomst; men leeft voort, alsof er van dit alles niets bestond, en men zinkt, eer men het vermoedt, in het eeuwig verderf. Maar nu is het verborgen voor uw ogen. Niet in die zin dat God het voor hen verborgen heeft, neen, nog in datzelfde ogenblik stelde de Heer hun het dreigend en naderend gevaar voor ogen, maar in die zin: dat zij er geen ogen voor hadden. De ogen van de Heer zagen het komend oordeel en weenden, en waarom zagen de ogen van de kinderen van zijn volk dat oordeel niet? Ach, wij weten het, omdat zij de waarschuwingen van God niet geloofden. De meeste mensen geloven niet God, maar zich zelf; niet Gods Woord, maar hun eigen verstand, of dat van andere mensen, en gaan er mee te rade en gaan er mee verloren. Daarom komt, in zake onzer eeuwige behoudenis alles alleen aan op het geloof. Gelooft gij waarlijk Gods beloften en dreigingen, dan zult gij ook wandelen op Gods wegen, die u tot God geleiden; doch ontkent of miskent gij het bestaan van het Woord Gods, en volgt gij uw eigen mening, zo wandelt gij ook op eigen wegen, die u als Judas geleiden tot uw eigen plaats. Want er zullen dagen over u komen, dat uw vijanden een

begraving rondom u zullen opwerpen, en zullen u omsingelen, en u van alle zijden benauwen. En zullen u tot de grond neerwerpen en uw kinderen in u, en zij zullen u de ene steen op de andere niet laten. De Heer weende over de stad en sprak haar aan als de vertegenwoordigster van het volk. En nu staan wij verbaasd, dat de Heer in zo weinig woorden alles zeggen kon, wat met Jeruzalem geschieden zou en geschied is. Het is een schets, om welke uit te werken, de folianten van Josefus en andere schrijvers nodig waren. Juist de waarschuwing, waarvan de Heer spreekt, besliste het lot van de stad. Toen de Romeinen voor Jeruzalem kwamen, beraadslaagden zij, wat te doen? Zouden zij de stad laten uithongeren of stormenderhand innemen? Titus, de opperveldheer, wilde het een noch het ander, maar een middenweg tussen die beiden, en dus een regelmatige belegering. Dit was voor een Romein menslievend, en ware hij de keizer zijn zoon niet geweest, hij zou bezwaarlijk zijn wil hebben verkregen, want al zijn bevelhebbers waren er tegen. Nadat dus de twee eerste muren van Jeruzalem gevallen waren, richtte hij tegen de laatste muur een andere muur op, zo spoedig, dat hij dagen besteedde aan hetgeen, waartoe anders maanden nodig waren. Hiermee sloot Titus de stad in, en haar van alle kanten aangrijpende, veroverde hij haar met onweerstaanbaar geweld. Door deze en de andere vermelde profetie van de Heer wisten dan ook de Christenen te voren, wat er met Jeruzalem geschieden zou, en redden zij zich door de vlucht, alvorens de belegering aanving. Gij ziet, zij redden hun tijdelijk leven, omdat zij de woorden geloofden, die Christus gezegd had, en zullen wij ook het leven onze ziel redden voor de eeuwigheid, als wij de Heer geloven in de woorden, die Hij ten opzichte van ons eeuwige leven gezegd heeft. Trouwens zonder Christus is geen Christen denkbaar, evenmin als er een wijnrank denkbaar is zonder een wijnstok. Wie niet uit Hem leeft, leeft geestelijk in het geheel niet. Daarom dat gij de tijd uw bezoeking niet erkend hebt. Er is zowel voor een volk als voor ieder mens een tijd, waarin God tot hem komt met een bijzondere uitnodiging, om zich te laten behouden, alvorens het oordeel onherroepelijk los te breken. De komst van de Heer in het vlees was insgelijks tot Israëls behoudenis en vrede. Had Israël als volk zijn Messias aangenomen, het zou gespaard zijn gebleven, gelijk allen, die Christus aannamen, gespaard bleven; doch de vervulling van de tijd, waarin Christus kwam, was tevens de tijd van de vervulling van Israël's ongerechtigheid. Het ongeloof had dit volk zodanig verkankerd, dat het geen ogen meer had om God, ofschoon in het vlees geopenbaard, te zien, geen oren meer, om de stem Gods van Christus lippen te horen, en geen verstand meer, om te erkennen dat God hun persoonlijk, en daarmee voor de laatste maal in genade bezocht. De Heer rekent hun dit toe tot schuld, tot hun grootste schuld, want de verblinding en verharding van de zondaar is een gevolg van zijn herhaald achteruitslaan tegen de prikkel van zijn geweten. Als iemand zich onophoudelijk dronken drinkt, dan vervalt hij ten laatste in de zuipers waanzin, waarin hij, geen bestuur meer heeft over zijn zinnen of zijn verstand, niet meer weet wat hij doet. Is deze toestand niet de dronkaard zijn schuld? Zo ook in het geestelijke. Wanneer een mens of een volk zich onophoudelijk voedt met ongeloof, dan vervallen zij ten laatste tot die geestelijke verblinding van de ogen en verharding van de harten, waarin zij niet meer kunnen onderscheiden tussen waarheid en onwaarheid, tussen het Goddelijke en menselijke, tussen goed en kwaad. En zo is deze toestand de schuld van de mens. En als Hij Jeruzalem, in kwam werd de gehele stad in beroering, zeggende: WIE Is DEZE ? En de scharen zeiden: DEZE IS JEZUS, DE PROFEET, VAN NAZARETH IN GALILEA. De indruk van de Heer zijn komst te Jeruzalem, en wel op deze ongewone wijze, was groot! De gehele stad geraakte in opschudding. Allen, die maar enigszins in de gelegenheid waren, liepen toe, om deze buitengewone intocht te zien, en daar de voorhoede van het volk bij zulke gelegenheden niet weinig groot en de hoofdpersoon daarbij aanvankelijk niet duidelijk te onderscheiden is, zo vroegen de inwoners van Jeruzalem de een de ander: wie is deze? en het Jeruzalem binnentrekkend volk antwoordde met de juichende uitroep: Deze is Jezus, de profeet, van Nazareth in Galiléa. De Heer wilde wel tot Zion komen als Zions wettige Koning, doch Hij had noch zijn discipelen, noch het volk tot vreugde opgewekt. Beiden herinnerden zich echter zijn

heerlijke daden, en verheerlijkten er God voor, en de profeet, die Hij gezonden had. Zo bereidt de Heilige Geest de Heer nog altijd een gewillig volk ten dage zijner heirkracht. De Farizeeën dan zeiden onder elkander: ZIET GIJ WEL, DAT GIJ GANS NIET VORDERT? ZIET DE GEHELE WERELD GAAT HEM NA. Deze lieden houden met elkander een afzonderlijk gesprek, zij zijn niet onkundig wie daar binnen Jeruzalem komt; in plaats echter dat deze goddelozen zich nu verheugen, dat de Heer naar hun innigst verlangen te Jeruzalem, en dus binnen hun bereik en in hun verraderlijke macht gekomen is, zijn zij vol ergernis over de openbare, vrije wijze, waarop de Heer Jeruzalem binnentrekt, en over de feestvierende wijze, waarop Hij door de volksmenigte naar de stad begeleid en in de stad ontvangen wordt. En Jezus ging in de tempel van God. De eerste gang van Zions Koning is naar Zions hoogte. Trouwens, wanneer een koning zijn intrede doet in de hoofdstad van zijn rijk, dan gaat hij naar zijn huis, naar het paleis. Nu is de Heer zijn huis of paleis, de tempel. In de tempel is zijn troon, Jesaja 6:1-3, Maleachi 3:1,3. Welk een helder licht valt hier op de woorden van Psalm 2:6: Ik toch heb mijn Koning gezalfd over Zion, de berg mijne heiligheid. En er kwamen blinden en kreupelen tot Hem in de tempel. Wij lezen 2 Samuel 2Sa 5:6-8, dat de kreupelen en blinden spreekwoordelijk van het huis op Zion uitgesloten waren en inderdaad treffen wij in de Evangelische geschiedenis de blindgeborene, door de Heer, en de kreupele door Petrus genezen, niet in de tempel, maar vóór de ingang van de tempels. Doch waar de Heer komt, heft alle ban en vloek zich op. De eersten, die de Koning van Zion in zijn paleis komen begroeten, zijn de blinden en kreupelen. Laten de groten der aarde hun opwachting maken bij de koningen van deze wereld, de ellendigen behoren tot Jezus. En Hij genas dezelfde. Ziet, zulke strooipenningen werpt de Koning van Zion bij zijn intrede in zijn stad en in zijn huis onder het volk. Hoe onuitsprekelijk verblijd zullen deze zijn heengegaan van voor het aangezicht van de Koning boven alle koningen; want welk koning kan de blinden het gezicht teruggeven en de kreupelen doen wandelen? Toen nu de Overpriesters en de Schriftgeleerden zagen de wonderheden, die Hij deed, en de kinderen roepend in de tempel, en zeggende: HOSANNA, DE ZOON VAN DAVID! namen zij dat zeer kwalijk. Zo waren dan behalve de blinden en kreupelen, ook de kinderen de eersten, die de Koning van Zion huldigden in zijn paleis. Heerlijke harmonie van het Schrift! Gelijk bij de Heer zijn geboorte de geringsten van het volk het eerst de nieuw geboren Koning van Israël huldigden, en de kindertjes zijn eerste bloedgetuigen werden, zo laat ook nu de Heer, alvorens Hij gaat sterven, zich als Koning huldigen door de geringsten van het volk en door de kindertjes. De Overpriesters en Schriftgeleerden namen dat zeer kwalijk. Wij lezen van velerlei genezingen in de synagoge, doch thans lezen wij voor de eerste maal van genezingen in de tempel. De Overpriesters beschouwden de tempel als bepaald hun gebied. Dat Jezus er in kwam onderwijzen, was hun reeds erg genoeg, doch konden zij niet verhinderen; dat Hij echter in de tempel handelde als in zijn eigen huis, en aldaar de kreupelen en blinden liet binnenkomen, Om ze te genezen, en de kinderen om hem het Hosanna toe te brengen, dat was hun onverdraaglijk. En zij zeiden tot Hem: HOORT GIJ WEL, WAT DEZE ZEGGEN? Het: Hosanna de Zoon van David! door de kindertjes uit de mond der discipelen aangehoord en nagezongen, was het huldigings-lied van de Messias. Door deze hulde aan te nemen, verklaarde zich Jezus voor de Messias. En dit konden deze ongelovige mannen niet geloven, en daarom ook niet dulden, want het ongeloof kan de waarheid niet verdragen, evenmin als het geloof de leugen. Reeds hadden zij de Heer te vergeefs toegeroepen: Bestraf uw discipelen, en nu doen zij met andere bewoordingen dezelfde eis ten opzichte van deze kinderen. Zij namen het in hun kinderachtigheid kwalijk, dat de discipelen, het volk en zelfs kinderen Jezus als de Messias uitriepen. Zij dachten: wat hebben deze zich daarmee te bemoeien; dat is onze zaak, wij moeten dat beoordelen, en wij zeggen: "neen! Hij is de Messias niet." Dezelfde geest heerst nog onder de ongelovige geleerden. Zij zeggen tot de niet geleerden: "Bemoeit u met uw zaken, en laat onze zaken over voor ons." Hoe trots, en hoe dwaas tevens! De Schrift is, gelijk de natuur, van God voor allen; niemand heeft

recht om ze als zijn domein te beschouwen. Ieder mag in die lucht ademen, Op die bodem wandelen, op dat water varen. Ik raad dan ook ieder, die de waarheid wil leren kennen, haar niet te zoeken bij de ongelovige geleerden. Al schrijven zij ook nog zulke dikke boeken met aanhalingen uit alle mogelijke talen, de leugen is bij hen te huis, en deze zoeken zij, door alles wat zij elders vinden, te versterken. Gij hebt in onze tekst het sprekendst bewijs hiervan voor u. Hoort gij van de Overpriesters en Schriftgeleerden wie Jezus is naar de Schrift? Neen, dat weten de kinderen beter dan zij. En neem nu nog heden een kind van onze zondagsscholen, vraag het: Wat dunkt u van de Christus? en zijn antwoord beschaamt dat van menig hoogleraar uit menige academiestad, die op deze vraag niet anders weet te antwoorden dan wat de leugengeest reeds door de mond van Israël's Overpriesters heeft gezegd: Wij weten dat deze mens een zondaar is. De onwetendheid is altijd onbeschaamd, maar de onwetendheid der geleerden is het dubbel. De goddeloze lieden durven nog van Jezus eisen, dat Hij het voor hen, ongelovigen en onbekeerden, zal opnemen: "Bestraf ze!" is hun uitroep. "Neen, zegt de Heer, Ik handhaaf ze, en gij, leert gij uw plicht van deze kinderen, en van dit door u verachte volk." Hoort gij wel, wat deze zeggen? En Jezus zei tot hen: JA, HEBT GIJ NOOIT GELEZEN: uit de mond van de jonge kinderen en de zuigelingen hebt Gij lof toebereid? De Heer wijst hen als Schriftgeleerden naar de Schrift; zij moesten zich haar uitspraken herinneren, doch nu zij zelf dit niet doen, zal de Heer het voor hen doen. In hetgeen door deze kindertjes geschiedt, kunnen zij de vervulling zien van Psalm 8 vers 3 (Psalm 8:3). Even als God Abraham kinderen kan verwekken uit stenen, die spreken tot zijn lof, zo kan Hij ook de lofzang van zijn heerlijke naam leggen op de lippen van de onmondigen, en zelfs van de zuigelingen. Gij ziet, de Heer past op zichzelf toe, wat ten opzichte van God gezegd wordt; want Hij en de Vader en de Heilige Geest zijn één, en het is de Heilige Geest, die Psalm 8 (Psalm 8) stelde tot een Psalm van David, van de Zoon van David bij uitnemendheid, de énige aldus in de Schrift genoemd; de Messias. En hen verlatende, als Hij alles rondom bezien had, en het nu avondstond was, ging Hij uit naar Bethanie met de twaalve. Niet terstond reinigt Jezus den tempel, zo als men volgens Mattheus zou kunnen denken; doch Markus maakt ons oplettend op de bijzonderheid, dat de Heer eerst alles rondom bezag. Eerst overziet de Heer de zaak, eer Hij in haar ingrijpt. En hoe is ook deze handeling zijner waardig! Welk een blik van koninklijke majesteit en heerlijkheid en wijsheid slaat Hij op alles wat zich in de tempel, het huis van zijn Vader en daarmee zijn huis voordoet. Niet in drift kastijdt Hij, maar na voorafgaand onderzoek, met kalmte, van de andere dag. Zo kwam Hij ook weleer als de Engel des Verbond, alvorens zijn strafgerichten aan Sodom te laten voltrekken, neer uit de hemel om te zien, of Sodoms schuld zo groot was als het geroep er van tot de hemel was opgeklommen. Laten de ongelovigen hiermee spotten, wij weten dat God zich persoonlijk openbaart, en dat Hij, waar Hij zich persoonlijk openbaart, zich ook persoonlijk wil overtuigen. Waar God zich als mens openbaart, daar moet Hij ook Godmenselijk handelen. Handelde Hij volstrekt Goddelijk, Hij zou alsdan zijn openbaring als zodanig opheffen, of tot een bloten schijn maken. God is de waarheid in alles. Wij hebben het gedurig opgemerkt, dat ook de Heere Jezus Christus, eenmaal mens geworden, niet meer volstrekt Goddelijk, maar altijd God menselijk, dat is alleen in volmaakte afhankelijkheid van de Vader, spreekt en handelt. Wist de Heer niet wat in de tempel plaats greep? Zeker wist Hij het, en toch, Hij bewandelt de geordende weg. Hij wil alles nog eenmaal van nabij zien, alvorens Hij oordeelt. Trouwens, de Heer deed nooit iets bij overhaasting, maar alles in de hoogste rust en kalmte, en dat moeten de gelovigen ook doen. Het geloof moet al de omstandigheden, waarin wij komen, beheersen. Eerst wil de Heer weten welke ongerechtigheden er plaats grijpen; daarna gaat Hij naar Bethanie, en eerst de volgende morgen keert Hij terug en houdt Hij gericht. Het moet ons een bewijs zijn, dat de Heer langmoedig is, en alles doet, niet uit wraak, maar met rechtvaardigheid. Het is dan ook een lust voor allen, die de Heer kennen, om Hem gade te slaan in al zijn bewegingen en na te gaan in al zijn beweegredenen. En overnachtte aldaar. De Heer overnachtte niet te Jeruzalem; Hij was ook

nimmer in die stad, dan wanneer Hij er wezen moest. De heilige stad was een spelonk voor moordenaars geworden; de Heilige Israël's was er de gehate, Hij was er nimmer veilig voor aanslagen op zijn leven. Ook hierin gingen bij de Heer de hoogste hoogheid en nederigheid samen. De tempel was zijn paleis, en in een vlek buiten de stad, in een eenvoudig huis van hen, die Hem liefhadden, nam Hij zijn nachtverblijf.

12:2 De Heer en Maria aan de maaltijd.

Toen nu Jezus te Bethanie was, ten huize van Simon de melaatse, bereidden zij Hem aldaar een maaltijd. De Heer zich geheel teruggetrokken hebbende van zijn dienst in het openbaar, vertoefde nu gedurende de kleine tijd, die Hem nog overbleef, in de stille kring zijner vrienden te Bethanie. Aldaar werd Hem de laatste maaltijd bereid, die Hij vóór het paasmaal met de twaalven en met zijn overige discipelen houden zou. Een onvergetelijke maaltijd voorzeker voor allen, die er bij tegenwoordig waren! De naam van de gastheer Simon, door velen gedragen wordende, wordt onderscheiden door de bijnaam de melaatse, niet alsof hij nog melaats was, want dat is onmogelijk in een gastheer aan de maaltijd in de tegenwoordigheid des Heeren, maar als genezene melaatse, of omdat zijn vader of grootvader melaats was. Bijnamen, eens in een familie gekomen, blijven lang in zwang. Intussen was het geen vererende, maar onterende bijnaam; en zo zien wij ook hier wederom de waarheid bevestigd, dat er aan de Christen, op welke wijze dan ook, altijd iets van de smaad van Christus kleeft. Aan de andere kant heft de gemeenschap met Christus niet alleen de smaad op, maar verandert die in eeuwige heerlijkheid. Dit zij ons Christenen tot een troost. Laat de wereld ons melaatsen noemen, wij kunnen het verdragen, want Jezus is bij ons ter maaltijd. En Martha diende. Zonder enige afspraak wijst de evangelist Johannes ons gedurig naar Lukas, die ook Martha voorstelt als de dienende. Gedurig bevestigt de ene evangelist het bericht van de anderen; en dit kan ook niet anders; want de waarheid is als de cirkel, die wel vele lijnen naar de omtrek toelaat, maar slechts één middelpunt heeft, waarin alle lijnen samenlopen. Martha was de bedrijvige, voor al de benodigdheden van het huis en de tafel zorgende zuster, zonder nog thans voor anderen in het minst onder te doen in geloof en liefde jegens de Heer. Zij had een praktisch, hare zuster een meer denkend karakter. Beide karakters bestaan in de Kerk, en zonder beiden zou de Kerk niet kunnen bestaan. Ook zijn ze elkander minder tegenovergesteld dan men zou kunnen menen; want de huishoudelijke Martha had bij het graf van Lazarus een zeer geestelijk gesprek met de Heer, en de in gedachten verdiepte Maria deed een stoffelijk werk, zalvende des Heeren lichaam tot zijn begrafenis. En Lazarus was één van degenen, die met Hem aanzaten. Het was een vriendenmaaltijd, waar al de geliefden in de Heer te Bethanie op genodigd waren, en dus ook Lazarus met zijn zusters. Lazarus, de opgewekte uit de dood, die vier dagen in het graf gelegen had, en aan dezelfde tafel de Heer, die hem uit de dood en uit dat graf had opgewekt, voorzeker, zulk een maaltijd met zulke gasten was nog nooit gehouden. Het is een liefelijk beeld in het klein van die grote maaltijd, (de maaltijd des Lams) waarvan de Gastheer een opgestane is uit de dood en het graf, en al de gasten opgestanen uit de dood en uit de graven, of dóór de dood levend heen gegaan zullen zijn. Het zij ons een leerbeeld, dat ook al de gasten aan het avondmaal des Heeren geestelijk opgestanen uit de dood moeten zijn. Thans echter zat Jezus nog aan de maaltijd bij Simon ongestorven; doch na vier dagen (het was nu Woensdagavond) zou Hij zelf uit de dood en het graf zijn opgestaan, en zijn woord bewaarheid hebben, dat Hij, na aan de bruiloft te Kana aangezeten te hebben, te Jeruzalem zei: Breek deze tempel af en in drie dagen zal Ik dezelve opbouwen. Zeker, wij weten, dat de opstanding des Heeren thans bij velen niet meer een onbetwistbaar feit is; doch wie zijn die velen? Ze zijn dezulken, die de treurige slachtoffers zijn geworden van het heersend ongeloof; en wat gemeenschap heeft nu het ongeloof met het geloof? Geen gemeenschap, maar tussen beiden ligt een eeuwige afstand. Wie geestelijk is opgestaan, wie wedergeboren is uit God, wie bekeerd is en gelooft in de Zone Gods, die verwondert zich niet over de mogelijkheid een lichamelijke opstanding. Voor wie het aller zwaarste (de opstanding uit de dood der zonde) is voorafgegaan, kan al het overige geen zwarigheid meer hebben. Doch nu vraagt gij wellicht: waardoor kunnen wij met zekerheid weten, dat wij waarlijk uit de dood der zonde, dus geestelijk zijn opgestaan? Eenvoudig door geestelijk te doen, wat Lazarus hier aan de maaltijd in de tegenwoordigheid des Heeren lichamelijk deed. Lazarus bewees dat hij, die gestorven en begraven was, weer een levend mens geworden was, door deel aan de maaltijd te nemen, door te eten en te drinken. Zo wij nu

een geestelijk leven hebben, dan moeten wij het ook geestelijk onderhouden; dan moeten wij ook geestelijk aan de maaltijd van Christus aanzitten en geestelijk eten en drinken, ontvangen en genieten. En doen wij dit, dan weten wij ook zeker, dat wij geestelijk leven. Wie geestelijk leeft, leeft naar de geest; niet uit de aarde, maar uit God, uit Christus, uit de Heilige Geest, uit de Heilige Schrift; met een woord: die gelooft in Christus en leeft uit dat geloof. Zulk een zit niet aan, waar de spotters aanzitten, maar overal, waar de Heer mee aanzit. Immers, het moet blijken dat wij door Christus levend gemaakt zijn, en blijkt het, dan is het niet meer in twijfel te trekken. Daarom vermijdt de Christen zoveel, dat op zich zelven niet zondig of verwerpelijk is; maar hij kent het betere, en daarom laat hij het mindere varen. Het is hiermee als met de kennis der heidense zedenleer. Men vindt haar schoon en edel zo lang men de liefde van en tot Christus niet kent, maar kent men deze, dan verwerpt men de heidense zedenleer wel niet als zondig, maar men laat haar staan aan hare plaats en volgt haar niet meer. Voorts horen wij Lazarus geen enkel woord spreken, en zien wij door hem geen enkele daad verrichten. Men zou zeggen, nu Lazarus zulk een groot wonder aan zich zelven heeft ondervonden, moest zijn mond een overvloeiende beek zijn, en de ene daad van Christelijke dankbaarheid moest op de andere volgen. En toch gebeurt er niets van dit alles. Hij is enkel de getuige van door Jezus opgewekt te zijn, door voor aller ogen te eten en te drinken. God vraagt niet alles van iedereen. Er zijn ook stillen in de lande, die zwijgend verkondigen, welke grote dingen God aan hun ziel gedaan heeft, en wier zwijgen even goed verstaan wordt als het spreken van anderen. Voorts heeft de tegenwoordigheid van Lazarus met Jezus aan deze laatste vriendenmaaltijd nog deze bijzondere betekenis, dat zijn opwekking de voorbereiding en voorafbeelding van 's Heeren eigen opstanding was. De Heer bereidde de roeping van Petrus en der andere discipelen feitelijk voor door de wonderbare visvangst, zijn eigen toekomstige Messias heerlijkheid door de verheerlijking op de berg bij de verschijning van Mozes en Elia, en Hij bereidde zijn eigen opstanding feitelijk voor door de opwekking van Lazarus. Christus sterkt altijd het geloof. Door Lazarus na een vierdaagse grafrust op te wekken, gaf Hij de zijnen een vaste grond om te geloven, dat zijn eigen woord: na drie dagen zal Ik weder opstaan, volstrekte zekerheid was. En dat zij dit nog thans niet geloofden, was treurig voor hen, maar bleef een bewijs van 's Heeren trouw en liefde. Het was des Heeren doorgaande gewoonte, om de zijnen in alles de dingen der toekomst van het koningrijk der hemelen zoveel mogelijk nabij te brengen. Zo ook hier. De opgewekte Lazarus zat aan dezelfde tafel, waar de Heer, die hem opgewekt had, zou gewijd worden tot de dood en het graf, zonder de verderfelijkheid te zien. Wij nemen dan ook thans afscheid van Lazarus, en zo gij mocht vragen: wat is er van hem geworden? dan moet ik u ook hier weer antwoorden: in zaken onze nieuwsgierigheid betreffende, laat de Schrift ons ganselijk verlegen. Zij toont ons doorgaans de heilige mensen Gods in enkele ogenblikken, en hebt gij ze gezien, dan is het ook genoeg, en voorts, niets meer daarvan! De Roomse Kerk doet geheel anders dan de Schrift. Zij vertegenwoordigt onze natuurlijke begeerte, en bevredigt haar dan ook. Zij trekt al de afgebroken lijnen der heilige geschiedenis door tot de einde toe. Zij zal u zeggen hoe het met Maria en Johannes, met Petrus en al de Apostelen en al de heiligen der Schrift gegaan is; ja, het is haar grootste vermaak u dit tot in de kleinste bijzonderheden mee te delen. Doch de Schrift trekt maar één lijn door geheel het Oude en door geheel het Nieuwe Testament, ja, door alle tijden tot in eeuwigheid; de lijn van de Zoon van God, de Geliefde des Vaders en de Zaligmaker van allen, die behouden worden. Wilt gij weten, wat met deze geschied is, en nog geschieden zal? de Schrift zal er u volkomen van inlichten, zo als wij er terstond een voorbeeld van hebben. Van Lazarus wordt niet meer gesproken, maar van Jezus wordt altijd gesproken. Maria dan genomen hebbende een albasten fles met een pond zalf van onvervalste zeer kostelijke nardus van grote prijs, kwam terwijl Hij aanzat, en de albasten fles gebroken hebbende, goot die uit op zijn hoofd, en zalfde zijn voeten, en heeft zijn voeten afgedroogd met hare haren. Deze onverwachte handeling van Maria was inderdaad een verrassing voor al de gasten. Verwonderlijk drietal van gelovigen, allen verschillend van

karakter en van handeling, maar allen gelijkelijk in liefde blakende voor de Heer! Martha diende hier de Heer met spijs en drank; Lazarus zat aan met de Heer als de medegetuige zijner wonderdaden, en Maria kwam met de beste zalf, die er bestaat, om de Heer te zalven. Zij onthaalde de Heer op hare, dat is op hogere wijze. Martha deed zoveel, en zou nu Maria niets doen? Ja, zij deed ook iets, en dat iets was meer dan al het andere, waar Martha en waar niemand aan dacht of denken kon. Maria had haar voorbeeld in de boetvaardige zondares; wat deze in boetvaardigheid met tranen deed, dat zou zij ook doen; maar als een begenadigde zondares, die het vrede zij u! van des Heeren lippen had gehoord, toen zij neerzat aan zijn voeten, om te horen naar de woorden des levens, die van zijn lippen vloeiden. Zij had het immers gehoord, dat de Heer de zalving van de boetvaardige zondares met welgevallen aangenomen en gezegd had, dat hetgeen bij Simon aan eerbewijzing ontbrak, door hare dankbaarheid werd opgewogen. O er zijn van die woorden, die zonder bijbedoeling worden uitgesproken, maar die door de liefde worden opgenomen als gouden penningen, om er ter gelegener tijd gebruik van te maken. Het gebeurt niet zelden, dat wij iemand, die wij liefhebben, en die wij zo gaarne een blijk van onze liefde zouden willen geven, zonder te weten waarmee, een woord horen ontvallen, waaruit wij horen wat hem aangenaam is; en dat woord onthouden wij, en bij de eerste de beste gelegenheid vervullen wij die wens met de grootste blijdschap des harten. Zo was het ook bij Maria. Ook zij wilde de hoge eer, die de Heer toekwam, de Heer eigenhandig bewijzen, en daartoe was het kostelijkste niet te kostbaar; de voortreffelijkste zalfolie, die er in de wereld was, behalve de gewijde en op straffe des doods niet na te maken zalfolie, Exodus Ex 30:31-33 de alles overtreffende nardus moest uitgegoten worden over zijn hoofd en over zijn voeten; en zou zij dan die voeten afdrogen met een linnen doek, daar de zondares dit gedaan had met de haren haars hoofds? Neen, ook zij was een zondares, ook zij knielde eerbiedig achter de Heer, en wies zijn voeten met de zalve en droogde ze af met de vlechten haars hoofds. En het huis werd vervuld van de reuk der zalve. Zo uitnemend was deze zalf, dat de liefelijke geur er van zich allerwege verspreidde en het huis vervulde. Men kon er nog bij gezegd hebben: de Heer was aan deze plaats, en waar Hij is, daar is het huis Gods, dat altijd vervuld is van de Heilige Geest, en met een reuk des levens ten leven. Voor wie? Voor wie gelooft. Voor wie niet gelooft is ook de reuk des levens een reuk des doods ten dode, zo als wij dit ook hier zien in Judas. En zijn discipelen dat ziende, namen sommigen dat zeer kwalijk bij zich zelven, en zeiden: WAARTOE DIT VERLIES? WANT DEZE ZALF HAD DUUR VERKOCHT KUNNEN WORDEN. En zij vergrimden tegen haar. Zo zei dan één zijner discipelen, namelijk Judas, Simonszoon Iscarioth, die hem verraden zou: WAAROM IS DEZE ZALF NIET VERKOCHT BOVEN DE DRIE HONDERD PENNINGEN EN DE ARMEN GEGEVEN? Judas had een schijn van reden voor zijn gramstorigheid. De daad van Maria scheen de meest spilzieke en verkwistende zaak te zijn. Daar stond zij, de gelovigste onder de gelovigen, tegenover een ongelovige, een duivel en een dief, en de broederen gaven hem gelijk, en vergrimden zich met hem jegens haar. O, hoe dikwijls gebeurt ons hetzelfde. Hoe dikwijls trekken de broederen met de ongelovigen partij tegen ons, en vergrimmen zich tegen ons in de dienst, waarmee wij de Heer willen dienen, en beschuldigen zij ons van overmoed in onze ijver, van verspilling onzer krachten, die wij volgens hen, tot beter doel konden en moesten aanwenden. Zien wij geen ander middel tot herstel der Kerk en het behoud der zielen, dan daardoor, dat Gods Woord in zijn eer hersteld, in zijn Goddelijk gezag gehandhaafd, en in zijn Goddelijke kracht tot zaligheid betoond worde door een godzaligen wandel, dan heten wij bij menig broeder, als bij menig vijand, drijvers en overdrijvers. Ach, wie weet het niet: als men eenmaal bij zich zelven een maatstaf heeft vastgesteld, volgens welke men de goede werken, die men doen moet, meet, dan moet ook ieder werk van anderen, zodra het boven of buiten die maatstaf gaat, ophouden een goed werk te zijn, en het wordt een kwaad werk. Doch zo doende vraagt men eigenlijk aan Judas, wat een goed werk is? Wachten wij er ons voor; en zijn wij de beschuldigden, storen wij er ons niet aan.

Laat de liefde tot de Heer doen wat zij wil. Zijn er niet velerlei diensten te doen in het Koningrijk Gods? Laat de held strijden in het open veld, laat de minder moedige de vesting bewaren, laat de rekruut exerceren en de schildwacht op post staan. Wat de liefde tot de Heer ons gebiedt, dat moeten wij doen, of anderen het ons kwalijk nemen of niet. Men hebbe de moed der eigen overtuiging, en late er zich ook niet door al zijn medebroeders van aftrekken. En dit zei hij, niet omdat hij bezorgd was voor de armen, maar omdat hij een dief was, en de beurs had, en droeg hetgeen gegeven werd. Hier ziet men, onder welk een schone schijn men een afzichtelijk hart verbergen kan. En is dit verschijnsel zeldzaam geworden in onze dagen? Ik zeg neen; geheel het jezuïtisme is de blijvende belichaming van deze schijnheiligheid. Of weten wij niet, dat Rome onder de vroomsten schijn de goddelooste dingen doet? Door de Kerk in de plaats te stellen van de Heilige Geest, bij de leiding der gemeente in al de waarheid der Schrift, en door de paus te stellen in de plaats van Christus, maakt Rome zich schuldig aan de gruwelijkste aanmatiging van de koningsrechten van Christus. Heeft Christus gezegd: wie vader of moeder lief heeft boven MIJ, die is mij niet waardig, Rome zegt insgelijks: "Wie vader of moeder meer liefheeft dan de Kerk, is een onwaardig kind der Kerk." Heeft Christus gezegd: Verkoop alles wat gij hebt en geef het de armen, en kom en volg Mij Rome zegt hetzelfde en vraagt hetzelfde voor de Kerk, en hoe menig kind van rijke ouders heeft zij daardoor in hare kloosters deze graven der levenden gelokt, en met meer dan ijzeren ketens daarin vastgehouden. En geschieden al deze eisen om de zaligheid der zielen? Het wordt voorgegeven, maar wie weet het niet beter! Zij geschieden in verre de meeste gevallen alleen om de Judas-beurs te vullen tot eigen gebruik, om de moeder de Kerk rijk te maken in uitwendige pracht en haar te doen schitteren van juwelen en diamanten, en om de vader, de paus, zijn schatkist te vullen tot aan de rand met sint pieterspenningen. O, wachten wij ons voor de geveinsdheid; de Satan is nooit machtiger en daarmee gevaarlijker, dan wanneer hij zich toont als vroom. Maar Jezus zulks verstaande, zei tot hen: LAAT AF VAN, HAAR, WAT DOET GIJ HAAR MOEITE AAN? ZIJ HEEFT EEN GOED WERK AAN MIJ GEWROCHT. WANT DE ARMEN HEBT GIJ ALTIJD BIJ U, EN WANNEER GIJ WILT KUNT GIJ HUN WELDOEN, MAAR MIJ HEBT GIJ NIET ALTIJD; ZIJ HEEFT GEDAAN WAT ZIJ KON. WANT TOEN ZIJ DEZE ZALVE OP MIJN LICHAAM GEGOTEN HEEFT, HEEFT ZIJ DAT GEDAAN TEGEN DE DAG MIJNER BEGRAFENIS, EN IS VOORGEKOMEN MIJN LICHAAM TE ZALVEN TER BEGRAFENIS. Er zijn in het Christelijk geloofsleven ogenblikken, dat men niet denken moet aan de armen, om hun brood te geven, maar aan Jezus, om Hem goud, wierook en mirre te brengen; ja, waarin men de wereld met al hare armen kan laten hongeren, en driehonderd penningen moet besteden, om één fles nardus te kopen voor Jezus. Dit is de huishoudkunde Gods, welke oneindig verschilt van het nuttigheidsbeginsel van de mens. Wie de Bijbel kent, die weet, dat er een zekere heilige weelde in heerst, en zullen wij deze uit de Schrift bannen? Zullen wij, als de Puriteinen, alles even armelijk maken in de kerk, en er zelfs geen orgel in willen dulden, zodat men er nooit de laatste psalm in kan zingen? Moet dan de godsdienst wonen niet in het midden van Gods schone en heerlijke natuur, maar aan de polen? Heeft God behagen in het wegwerpen van zijn kostbare vruchten, het omkappen van zijn cederen en palmen en het vertreden zijn prachtige bloemen? Zoeken wij toch de godsdienst niet in de vorm, en vooral niet in de onbehagelijke vorm, zo als de Aziatische volken, die hun afgoden niet te gedrochtelijk menen te kunnen maken. Wij komen ons hier verenigen rondom Gods Woord, in deze huiskamer, en gij zit hier aangenaam en gezellig en zo huiselijk als waren wij één huisgezin, en gij zijt als onze lieve vrienden, hier ook, van harte welkom, en niets zal ons aangenamer zijn, dan dat gij met ons uit dat Woord van God licht, troost en gevoel van liefde rijkelijk in uw verstand en hart moogt ontvangen. Doch wat zou het zijn, als gij nu zeggen zoudt: Weg met dat kleed op de vloer, wij kunnen het wel met de blote grond doen; weg met die gordijnen voor de glazen, wij kunnen het wel met de blote ramen doen; weg met al die meubelen en stoelen, wij kunnen het wel met blote bank doen. Zoudt gij dan deze aangename

huiskamer niet tot een schoollokaal willen maken, en zou er u het onderwijs uit Gods Woord te beter om smaken? Doch dan zeggen wij nu ook: O die Schrift, wat is zij heerlijk ook in hare onbekrompenheid, in hare weelde, in haren rijkdom! Zij zelve is een schatkamer van allen mogelijke rijkdom, en zij toont ons Gods Kerk en Gods kinderen in hun rijkdom. En wat de Heer betreft als de Heer, de altijd en in alles vrije, trad Hij in al de voorkomende toestanden des levens. In Hem is generlei eenzijdigheid, maar, zo als wij reeds opmerkten, een heilige alzijdigheid. Van het uiterste vasten in de woestijn zien wij Hem komen op de bruiloft te Kana, om de vreugde te vermeerderen, en hier, aan de ingang van het vreselijkst lijden en van de ontzettendste dood laat Hij zich als een Koning zalven met de kostbaarste zalf, die de rijkdom Hem kon aanbieden; en Hij zei het in zijn verdediging van Maria's daad, dat Hem deze eer welbehaaglijk was, en dat de zalve, al kostte zij ook driehonderd penningen, niet te duur was. Christus verwerpt hiermee alle zuinigheid ten opzichte van zijn persoon en de zijnen. De liefde jegens de Heer en de zijnen kan niet te groot, te veel en te mild zijn. Trouwens, wat kan te kostbaar, te heerlijk zijn voor de Heer der heerlijkheid, en wat te dierbaar voor dezulken, die Hij liefheeft, en die Hem liefhebben! Voorts noemt de Heer het werk van Maria een goed werk, want het was een werk des geloofs en der liefde. Des geloofs. Maria deed iets, waarover Judas haar berispte, omdat Judas niet geloofde wat Maria geloofde, dat Jezus de Heer der heerlijkheid was; en de andere discipelen stonden op dit ogenblik niet in de bewustheid van dit geloof. Immers wat wilde Maria met deze kostbare zalving? De Heer verheerlijken. Hare ziel aanbad Hem, en daarom strekte hare hand zich uit, om Hem de hoogste eer aan te doen, die zij Hem aandoen kon. En de Heer beoordeelt altijd de daden der zijnen uit zijn Goddelijk koninklijk standpunt. Hij rekende Maria toe, wat wel in hare daad lag, maar alleen de Heer er in zag en kon zien, en waaraan zij zelve niet dacht; Hij rekende het haar toe naar die wijze van rekening, waarmee de Heer al het zijne toerekent aan de zijnen. Trouwens ware dit zo niet, wat zou er van de getrouwste dienaar des Heeren worden, bij de bewustheid, hoeveel hij verzuimd heeft, en hoe weinig hij gedaan heeft voor de heer? En al klimmen ook onze jaren, zijn wij er te waardiger dienstknechten des Heeren door geworden? Neen, wij blijven met dezelfde bewustheid van onze onwaardigheid altijd op dezelfde hoogte, en kunnen ons nooit anders erkennen dan als onnutte dienstknechten, omdat wij, zo wij al iets gedaan hebben, niet meer gedaan hebben dan wij schuldig waren te doen. Tevergeefs menen wij dan ook, dat wij morgen meer over ons zelven tevreden zullen zijn dan heden; het is morgen met ons als heden. Dit moet ons ook vertroosten bij het in Christus vroegtijdig ontslapen der onzen. Wij stellen ons voor, dat zij nog niet genoeg gegrond zijn in het geloof, niet genoeg ontwikkeld zijn in de hope en niet genoeg gearbeid hebben in de liefde. En dat is ook zo, maar zijn wij, ouderen, dan daarin genoeg gevorderd? Ach, kwam de Heer zelf ons niet tegemoet door ons werk uit liefde voor Hem aan te vullen door zijn liefde tot ons, wij zouden ten allen tijde verwerpelijk zijn; doch nu is het anders. Zelfs een dronk water uit geloof in en liefde tot Hem, zijnen discipel gegeven, wil, kan en zal Hij niet onbeloond laten. Nog eens, de Heer rekent ons het zijne toe, en zo zijn wij ten allen tijde volmaakt in Hem. De Heer handelt hier met Maria zo als wij met onze kinderen doen, als zij nog jong zijn en zij ons een geschenk op onze verjaardag brengen. Al is dat geschenk nog zo gering in zich zelven, dan maken wij het groot en prijzen er de kinderen over, alsof zij ons een grote schat gegeven hadden, en dat doen wij enkel uit liefde tot de kinderen, om hun kleine goede wil een grote daad toe te kennen, en daardoor hun blijdschap en vrolijkheid te vermeerderen. Ook zeggen wij hun dan wel, waartoe hun geschenk al kan dienen, en voor ons nuttig is, opdat zij overtuigd zijn mogen, dat zij geen nutteloos werk deden. En in dat alles is niet de minste onwaarheid of vleierij, maar enkel de liefde der ouders, die de liefde van het kind uitlegt, omschrijft, verstaanbaar maakt voor hen zelven. Zo was het ook hier. Moge er bij Maria ook al een vermoeden van 's Heeren nabij zijnde dood zijn geweest (iets, dat door de klare woorden des Heeren, bij haar, die altijd met de grootste oplettendheid luisterde, niet vreemd zou zijn), het denkbeeld hiervan was toch niet bij haar tot volle ontwikkeling gekomen

en zelfbewustheid geworden. Wij zelven kunnen ons niet altijd rekenschap geven van de strekking onzer bedoeling. Meermalen is er iets intuïtiefs (iets plotseling diep- en helderziends) in, waardoor wij goed zien, zonder dat wij voor ons zelven klaar zien. De heer zegt dan ook niet van Maria: "Zij heeft geweten dat Ik sterven en begraven worden zou," maar zij heeft dit GEDAAN tot mijn begrafenis, Mattheus 26:12. En hoe aandoenlijk is hier dit woord. De Heer kondigt er nu zelf zijn aanstaande begrafenis mee aan; ook zei de Heer: Zij is VOORGEKOMEN, om mijn lichaam te zalven ter begrafenis, Markus 14:8. Maria zalfde den Heer vooruit, als wist zij, wat zij nog thans niet wist, dat de Heer de zalving bij zijn begrafenis niet nodig had. Zij was dan ook niet bij de vrouwen, die des morgens vroeg tot het graf des Heeren kwamen met de toebereide specerijen, om het lichaam des Heeren te zalven. Alleen Maria Magdalena en de andere Maria (de moeder van Jacobus en Jozef) en Salome worden onder deze vrouwen genoemd. Zij heeft een goed werk aan Mij gewrocht. Is het een werk des geloofs, dan is het ook een werk der liefde. In Jezus te geloven en Jezus lief te hebben zijn eigenlijk dezelfde zaken, en daarom vraagt Jezus na zijn opstanding alleen aan Petrus: Hebt gij Mij lief? Petrus had de Heer verloochend, en daarmee zijn liefde; immers daarmee had Petrus het hart des Heeren doorwond en zijn eigen hart. Zijn geloof had niet opgehouden, maar zijn liefde was de Heere ontrouw geweest; van die vlek moest zijn liefde gezuiverd, en daarmee de bloedende wond zijns harten genezen worden. Geloof, hoop en liefde zijn een drieheid, en toch een eenheid, en op aarde onafscheidelijk van elkander. Het geloof heeft Gods beloften, de hoop verwacht de vervulling er van in de toekomst, en de liefde is de vrucht van dat geloof en van die hoop. Neem het geloof en de hoop der Schrift weg, en de liefde der Schrift valt tegelijk weg, en er blijft niets meer over dan een bloot natuurlijke menselijke liefde zonder geloof, zonder hoop. Eerst in de hemel, waar alles volmaakt is, zal ook de liefde volmaakt zijn, omdat het geloof en de hoop zich in haar hebben opgelost of verwezenlijkt. Zij zal dan niet meer een gelovende en hopende, maar een alles aanschouwende en alles bezittende liefde en daarmee de zaligheid zijn. Op aarde is echter des Christens liefde te beschouwen als de hand, de uitvoerende macht van het Christelijk geloof en van de Christelijke hoop. Wie in Christus gelooft en op Hem hoopt, heeft Hem lief; het is onmogelijk dat het anders zou kunnen zijn. Zo was het ook bij Maria. Ook bij haar had de liefde geen nevenbedoeling. De liefde ziet enkel op de eer en de vreugde van de geliefde. Ook doet de liefde niets met berekening, niets om loon; neen, zij is reeds beloond vóór zij iets doet, alleen doordat zij iets goed doen kan en mag voor hem, die zij liefheeft. Naar loon te vragen zou haar werk bederven, zou haar goed werk tot een kwaad werk maken. Zeker, wij hebben gewoonlijk te veel bijbedoeling en berekening in onze liefde, en daarom hebben wij zo weinig over voor de Heer. Hoe zeldzaam hebben wij driehonderd penningen over om een zalve te kopen, die wij uitstorten op het hoofd, en de voeten des Heeren! Ach dat wij het meer deden, en de berispers, die er ons over smalen, lieten zuur zien! Noemt men het verspild, wat zegt het, het is immers ons eigen geld, wij hebben het niet uit de armenkas genomen, maar uit onze eigen kas; doch neen, ik zeg liever: het is geld van de Heer, laat het nu ook voor de Heer zijn. Nog thans, de Heer neemt, door de eer zijns persoons boven de zorg voor de armen te stellen, de zorg voor de armen niet weg; neen, Hij zegt integendeel: "dat wij altijd armen bij ons hebben, en ze kunnen weldoen als wij willen," maar eerst moet Christus zelf door ons gezalfd worden, en dan moeten wij ook de armen onze zalving toedienen. Want eerst door onze zalving van Christus is onze zalving der armen heilig. Gij ziet ook hier weer, dat alleen het geloof de liefde heiligt, dat is, tot een Christelijke, Gode welbehaaglijke liefde maakt. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, alwaar dit Evangelie gepredikt zal worden in de gehele wereld, daar zal ook tot hare gedachtenis gesproken worden van hetgeen zij gedaan heeft. Zie hier de koning, die voor een kleine dienst, Hem gedaan, een wereld vol lof en een nooit ophoudenden roem schenkt. Wat zijn hierbij de eiken- en lauwerkransen, de ridderkruisen en eretekenen van geheel de wereld! De beloning van Christus overtreft alles; Hij handhaaft er de zijnen mee op de meest schitterende wijze. Wie door het ongeloof wordt

vernederd, wordt door Christus verhoogd. In het ogenblik harer vreugde bedroefd, wordt Maria in het ogenblik harer droefheid door de Heer vertroost met een algenoegzame troost. Trouwens de Heer kan met geen mindere troost troosten; al wat Hij geeft is oneindig, gelijk Hijzelf en gelijk zijn liefde is. De Heer heeft dus voor Maria een altijd voortdurende gedachtenis in zijn gemeente gesticht. En wat heeft nu de Roomse kerk gedaan? Heeft zij een gedenkdag van Maria's zalving vastgesteld? Neen, wat de Heer wil, doet zij het minst, maar zij heeft een andere Maria een gedenkdag, ja meer gedenkdagen gesteld, en haar vereerd op een wijze, zo als de Heer haar niet wil vereerd hebben. Nog thans, en dat is dan ook de enige bedoeling des Heeren, wordt er telkens jare gesproken van hetgeen Maria, de zuster van Lazarus, gedaan heeft aan de Heer. Dit is zo al de eeuwen der Christelijke tijdrekening doorgegaan tot op ditzelfde ogenblik, dat wij er van spreken. Wij vragen: Wordt niet des Heeren woord volkomen volbracht? Welnu, zo zal Hij al zijn woorden volbrengen. De vervulling van deze éne belofte zij ons tot waarteken en waarborg van de vervulling van al zijn beloften. En de satan voer in Judas, die toegenaamd was Iscarioth. Er is een ingeving van de Heilige Geest en er is een ingeving van de onheilige geest, van de satan. De Heilige Geest, die kennelijk deze naam draagt in tegenstelling met de onreine geest des duivels, heeft zijn werking in de kinderen der gehoorzaamheid, en de satan heeft zijn werking in de kinderen der ongehoorzaamheid, Efeziër 2:2. Dit is de doorgaande toestand en het kenmerkend onderscheid tussen de gelovige en de ongelovige, tussen de kinderen Gods en die des duivels, 1 Johannes 4:6. Doch er is nog een hoger graad, en wel de hoogste op aarde van beiderlei geesteswerkingen. Gelijk de discipelen des Heeren op de Pinksterdag vervuld werden van de Heilige Geest, Handelingen Ac 2:4, zo werden ook Ananias en Saffira vervuld van de satan, Handelingen 5:3. Datzelfde wordt nu door Lukas gezegd van Judas in de woorden: En de satan voer in Judas. Als de goddeloosheid van de goddeloze tot hare volle rijpheid en kracht gekomen is, dan is hij in een staat van zedelijke bezetenheid, dan is hij zijn eigen meester niet meer, maar in de macht des Bozen, om diens wil te doen, 2 Timotheus 2:26, zo als wij aan zo vele bezetenen in de Evangelische geschiedenis zien. Wachten wij ons dus voor het toegeven aan kleine zonden, want zodoende gaan wij altijd over van kwaad tot erger. Gij weet dat de sneeuwvallen, die tussen de Alpen gehele dalen met hun bevolkingen in de sneeuw begraven kunnen, beginnen met het loslaten van kleine sneeuwklompen op de hoogte, en het meeslepen van andere sneeuwklompen naar de diepte. Leren wij toch vroeg aan onze kinderen, en leren wij het ons zelven, dat de zonde het vergift der ziel is, en dat, hoe meer wij er van gebruiken, hoe meer vreselijke krankheden en kwalen er door veroorzaakt worden, totdat eindelijk de ziel, zo Gods genade en 's mensen bekering niet tussen treedt, reddeloos verloren gaat. De naaste oorzaak van het verraad van Judas, van de zwartste daad, van de haat van een apostaat of afvallig apostel, is dus de schone daad der liefde van een getrouwe discipelin. Welk een contrast! Ik vraag, waar vindt men zulke contrasten, dan in het werkelijke leven, en in de Schrift, die de spiegel is van het werkelijke leven, een spiegel, zo als God ze alleen maken kan en zo als er geen tweede bestaat, noch bestaan kan. Het is de boze mens eigen, juist hem te haten, die hij beledigd heeft. Judas had door aanmerking te maken op de zalving van Maria, den Heer beledigd, want wie men een eerbewijzing ontzegt, die onteert men. De Heer had hem en zijn medestanders hierover bestraft. De elf discipelen gevoelden zich beschaamd en zwegen, Judas gevoelde er zich door beledigd en dacht op wraak. Zijnde één uit het getal der twaalve. Hij behoorde wel tot het getal der Apostelen, maar niet tot hun bediening; tot hun gezelschap, maar niet tot hun gemeenschap. De Schrift doet gedurig uitkomen, dat er een eindeloos verschil is tussen de uitwendige menselijke zijde en de inwendige Goddelijke zijde zijner Kerk op aarde. Hier kan geen vrucht zonder bolster zijn, al is zij ook zo dun als van de appel, en zo donzig als die van de perzik. Er kan op aarde geen vlekkeloos heilige Kerk, geen Kerk van enkel uitverkoren, godvruchtige gelovigen zijn. Zulk een Kerk is er in de hemel, maar hier moet de rechtvaardige leven uit het geloof, en het geloof is, in onze zondige toestand, niets anders dan een strijd tegen het ongeloof, dat zich altijd in de

plaats van het geloof stellen wil. Het is dus natuurlijk, dat zulke gelovigen, die enkel vrede en rust zoeken, hemelse vrede en rust reeds hier op aarde, zich getrokken gevoelen tot die broederschappen, die zich zoveel mogelijk buiten de wereld gesteld hebben, om van buiten af op haar in te werken. Wij zijn er verre af, deze richting te wraken; want ieder weet zelf het best in welk een stand hij het meest zijn doel kan treffen; doch men stelle ook deze zaak niet tot een regel voor allen, en late ieder ook in dit opzicht zijn vrijheid; alleen hebbe het geloof geen gemeenschap met het ongeloof En hij ging heen en sprak met de overpriesters en hoofdmannen. Ook de hoofdmannen waren overpriesters, maar bepaald hoofdlieden des tempels; want de tempel was hun niet alleen een huis des Heeren, dat bewaakt, maar een vesting, die bewaard worden moest. Opdat hij Hem zou overleveren, en zei: WAT WILT GIJ MIJ GEVEN EN IK ZAL HEM U OVERLEVEREN? Zo kan dan het lijden en sterven des Heeren beschouwd worden als ingeleid te zijn op de plaats van 's Heeren zalving door Maria, en heeft de Heer hare zalving terecht genoemd "de voorbereiding van zijn begrafenis". Inderdaad, het was zijn wijding ter dood. Immers werd, zo als wij zeiden, om het werk des geloofs en der liefde van Maria, het ongeloof en de haat bij Judas zó groot, dat hij zich voornam, en zijn voornemen ook terstond uitvoerde, om de Heer in de handen van diens vijanden over te leveren. Niet om niet, neen, maar voor geld. Voor hoeveel? Voor het derde gedeelte der waarde van de zalve, welke Maria voor de Heer ten beste gaf. En zij dat horende, waren zeer verblijd. Ieder mens verblijdt zich in het treffen van zijn doel, in het komen tot zijn wens ook de boze in het welgelukken zijner verderfelijke aanslagen. Doch de vreugde van de goddeloze is kort, omdat de pijl, waarmee hij zijn slachtoffer treft, altijd op hem terugkeert en hem het eigen hart doorboort. En zij zijn het eens geworden, en beloofden dat zij hem geld zouden geven. Het geld is een macht ten goede en ten kwade. Wie geld heeft, bedenke het wel, tot welk einde hij deze hem van God gegevene macht gebruikt, en voelt zich geroepen een rentmeester Gods te zijn; want men kan er ook, zo als wij hier zien, een rentmeester des duivels mee worden. En hebben hem toegelegd dertig zilveren penningen. Welk een geringe som? Zoveel als bij ons veertig gulden. Het was de prijs van een slaaf, Exodus 21:32. Hoe kon Judas hiermee genoegen nemen? Herinner u, dat Judas niet alleen gierig was, maar dat ook de overpriesters gierig waren, en waar beide partijen gierig zijn, daar wordt gedongen; ook ging bij Judas op dat ogenblik de wraakzucht boven de hebzucht. Hij wilde van Jezus af zijn, hij wilde Jezus kwijt zijn, hij kon niet langer met Hem omgaan: aan de gespannen toestand tussen de Heer en hem, de discipel, moest een einde komen, het kostte wat het wilde. Judas vergenoegde zich dus met slechts dertig zilverlingen, die hem beloofd en waarschijnlijk dadelijk na des Heeren gevangenneming ter hand gesteld werden. Ook zegt het weinig of veel hier eigenlijk niets. Voor dit weinige geld heeft Judas oneindig veel kwaads gedaan. En hij beloofde het, en van toen af zocht hij gelegenheid, hoe hij Hem bekwamelijk overleveren zou, zonder oproer. Ook dit voornemen is werkelijk geslaagd. Ofschoon in volle openbaarheid, is echter de Heer niet in een eigenlijk oproer gedood; hoe onrechtvaardig het vonnis ook ware, de kruisiging des Heeren heeft nog thans met verwonderenswaardige orde plaats gehad. Trouwens de hand Gods was in deze zaak God laat schijnbaar de zaken haar natuurlijke loop, maar Hij bestuurt èn de zaken, èn de wijze, waarop zij geschieden, naar zijn doel, naar zijn raad, naar zijn voornemen. Dit ziet echter niemand, dan die gelooft; want deze kent God uit zijn woord, dat door de ongelovige verworpen wordt, omdat hij God niet wil kennen zo als God werkelijk is.

12:9 De Heer en het volk bij zijn intocht te Jeruzalem.

Jezus dan kwam zes dagen vóór het Pascha te Bethanie. Het was nu Zondag. Des Maandags deed de Heer zijn intocht te Jeruzalem, Dinsdag reinigde Hij de tempel; Woensdag hield Hij de maaltijd te Bethanie; Donderdag de Paasmaaltijd; Vrijdag werd Hij gekruist. Het was de gewoonte van godvruchtige Israëlieten om niet te Jeruzalem te komen als het feest begon, maar als de naaste voorbereidingen tot het feest begonnen. Zo deed ook de Heer, Hijzelf bereidde zich voor tot zijn kruisdood. Er was nog veel voor Hem te doen en te zeggen, alvorens die belangrijke ure kwam. En niet te Jeruzalem, maar hier, in het nabijgelegen Bethanie, zou zijn vast verblijf zijn. In Jeruzalem was het niet veilig voor de Heer te overnachten, en waar natuurlijke voorbehoedmiddelen bestaan, doet de Heer geen wonderen. Daar Lazarus was, die gestorven was geweest, welken Hij opgewekt had uit de doden. Het Was nog maar kort geleden, zo als wij gezien hebben, dat de Heer Lazarus had opgewekt, en dit wonder had zulk een beroering onder de Farizeeën en Schriftgeleerden veroorzaakt, dat zij de dood van Jezus onherroepelijk vaststelden. De Heer was wel de dadelijke moordaanslag ontweken, door enige tijd andere streken in het land te bezoeken; doch nu het Paasfeest Hem weder naar de stad riep, ging Hij weder derwaarts, zich regelende naar de ordeningen Gods, door welke alleen de Heer zich liet bepalen. Zo moeten ook wij gedurig zorgen, in de weg van God te zijn, opdat wij niets doen, dan hetgeen naar de orde Gods is. Niets is zo gezegend als Gods geboden in ieder voorkomend geval te kennen, want naar Gods gebod handelend, zijn wij altijd veilig voor de gevolgen. De grote zwarigheden bij de Christen ontstaan juist daardoor, dat hij in vele voorkomende gevallen niet weet, wat de wille Gods is, omdat hij, als Paulus, door tegengestelde redenen tot een keuze wordt gedrongen. Doch daarom werd de godvruchtige Israëliet, en wordt ons door de Schrift ten sterkste aanbevolen, Gods geboden tot onderwerpen van onze gedurige overpeinzing te maken, opdat wij geoefende zinnen verkrijgen tot onderscheiding van goed en kwaad, en met een geestelijke schranderheid uit Gods gebod in bepaalde gevallen mogen afleiden wat Gods wil in niet bepaalde gevallen zij. Een grote schare dan der Joden verstond, dat Hij aldaar was, en zij kwamen niet alleen om Jezus wil, maar opdat zij ook Lazarus zouden zien, die Hij uit de doden had opgewekt. Het was een soortgelijke nieuwsgierigheid als die van Zacheus, en wij kunnen haar niet anders dan natuurlijk vinden. Een uit de dood opgewekte te zien, en dat wel in de tegenwoordigheid van Hem, die hem uit de dood heeft opgewekt, was een te zeldzame en te grootse aanschouwing, dan dat zij niet een menigte inwoners van Jeruzalem (want deze worden onder een grote schare van de Joden verstaan) zou hebben aangetrokken, om nu Jezus in het nabijgelegen Bethanie teruggekeerd was, Hem en tevens Lazarus, de opgewekte te gaan zien. Zij hadden er zoveel van horen spreken, dat zij nu ook zelf wilden komen en zien. En de Heer liet ze komen en zien, zonder de ijdele en onvruchtbare nieuwsgierigheid terstond te bestraffen. De Heer zijn eigen woord was: kom en zie! en nooit beval Hij de schare zijne discipelen en navolgers heen te gaan. Die uit blote nieuwsgierigheid tot Hem kwamen, zouden van zelf weer van Hem heengaan; want er zou een proeftijd voor hen komen, die zij niet zouden kunnen doorstaan: het lijden van Gethsemane, van Golgotha. En de overpriesters beraadslaagden, dat zij ook Lazarus doden zouden, want velen van de Joden gingen heen om zijnentwil, en geloofden in Jezus. Waren de Joden tot de overpriesters teruggekeerd als vijanden van Jezus, als ongelovigen, deze overheden van het volk zouden er zich over verblijd hebben; doch nu zo velen van de waarheid der opwekking van Lazarus overtuigd, Jezus erkenden als de Christus, ontstak hun toorn op nieuw en eisten zij een tweede offer. Trouwens, zó ver gaat de kwaadwilligheid van de ongelovigen altijd, dat zij met de waarheid, ook het bewijs der waarheid willen vernietigen; zij doen wat de bedrieger doet, die het handschrift, dat tegen hem getuigt, zoekt in handen te krijgen, om het te verscheuren of te verbranden. Hoe gaarne zouden de ongelovigen de bijbel, die hun op elke bladzijde het eeuwig oordeel aankondigt, willen vernietigen, als zij het maar konden; doch zij kunnen het niet. Gods werk is niet te vernietigen, maar men kan er zich wel het hoofd op verbrijzelen. En

het geschiedde de andere dag, toen zij Jeruzalem genaakten en gekomen waren nabij Bethfage en Bethanie, aan de Olijfberg. Tussen Bethanie en Bethfage aan de Olijfberg lag de wegscheiding naar Jeruzalem. Aan deze plaats gekomen zijn, stond de Heer met degenen, die Hem vergezelden, een wijle stil om de toebereidselen tot zijn intocht te maken. Zond Jezus twee van zijn discipelen uit. De Heer beschikt, overeenkomstig zijn waardigheid, over hetgeen Hij van mensen vraagt, door zijn dienaren. Zo doet Hij ook nog. Zijn dienaren zijn zijn ambassadeurs, en door deze vraagt Hij ook nog heden uw geld, uw hart, uw liefde, uw leven. Hij zond twee van zijne discipelen uit. De Heer doet alles met orde, en tot de orde behoort ook het getal. De orde is de uitdrukking der wijsheid. Het was de Heer doorgaande gewoonte, zijn discipelen twee aan twee uit te zenden, opdat de gemeenschap van de heilige nooit mocht ontbreken. Waarschijnlijk waren deze twee discipelen dezelfden, die later het pascha bereiden moesten, en die wij meermalen te zamen zien, namelijk Petrus en Johannes. En Hij zei tot hen: GAAT HEEN IN HET VLEK, DAT TEGEN U OVER IS, EN GIJ ZULT TERSTOND ALS GIJ DAARIN KOMT, EEN EZELIN GEBONDEN VINDEN, EN EEN VEULEN BIJ HAAR, WAAROP GEEN MENS OOIT GEZETEN HEEFT; ONTBINDT ZE, EN BRENGT ZE TOT MIJ. Dat met het veulen de ezelin moest gebracht worden, geschiedde voornamelijk, omdat het veulen naast de ezelin gewillig loopt, terwijl het alléén en nog onbereden, onmogelijk in een geregelde gang te houden is. Ofschoon de natuur de Heer van zelf altijd gehoorzaamde, zo gebruikte Hij nog thans, naar de eigenaardigheid van zijn staat en waarachtige mensheid (zo als wij meermalen opgemerkt hebben) tegelijk de natuurlijke middelen; en zo liet Hij de ezelin naast het veulen gaan. De ezelin, en vooral het veulen, dat nog geringer is, is het bekende beeld der dienstbaarheid. Straks zullen wij de tekst zelf horen, die spreekt van de jukdragende ezelin. Zo werd dan niet een fraai opgetuigde, getoomde en gedresseerde ezel of ezelin, maar een eenvoudig veulen, dat nog bij de moeder is, en door deze wordt verzeld, door den Heer genomen tot zijn intocht binnen Jeruzalem. Kan er uitwendig eenvoudiger, nederiger en tevens inwendig groter, verhevener keuze zijn? Hoe voegzaam was het voor de Heer, om op zulk een van die zijn intocht te houden, tot een stad, waar enkel vernedering en lijden Hem wachtten, Hem, die niet gekomen was om gediend te worden, maar om te dienen, en zijn leven te geven tot een rantsoen voor velen. Aan de andere kant, Hij was de Heer, en daarom was er nooit een vernedering in Hem, waarmee geen heerlijkheid verenigd was. Het moest dus ook daarom een veulen zijn, waarop Hij zijn intocht deed, omdat men alleen van een jong veulen zeker kon zijn, dat het nog door niemand bereden was. Johannes zegt dan ook: Hij vond een JONGE EZEL. De Heer, gij weet het, komen al de eerstelingen toe. En de Heer is de Heilige, de Heilige Israël's, en als zodanig behoorde tot Hem uit de zondige wereld wat het naaste aan het onbesmette grensde, en althans nog niet door anderen gebruikt was. Vandaar dat zijn graf ook een nieuw graf Was. Alles waarmede de Heer zich in betrekking stelde, moest het denkbeeld aan zich dragen van nieuwheid, versheid, reinheid, ongereptheid: wel verre dat dit een toevalligheid zijn zou, is het bij de Heer een vast beginsel. Het betaamde Hem, die alle dingen nieuw maakt, enkel nieuwe dingen tot zijn bijzondere dienst te stellen. Ook bij ons moet alles nieuw zijn, zullen wij Christenen zijn. Zonder nieuw geboren te zijn, en nieuw te zijn in alles, kunnen wij dat koningrijk niet ingaan, waarvan Christus, de nieuwe mens, de Koning is. En indien iemand u vraagt: WAAROM DOET GIJ DAT? zo zult gij alzo tot hem zeggen: OMDAT DE HEERE DEZE VAN NODE HEEFT. En hij zal ze terstond herwaarts zenden. Gij ziet, de Heer openbaart zich hier als de Heer, wiens alle dingen zijn, en die er in ieder ogenblik vrijmachtig over kan beschikken; vrijmachtig en almachtig, want wat Hij zegt, moet geschieden. Het zij ons een beeld van alles, wat de Heer van ons nodig heeft, en waarover Hij dan ook beschikt: hetzij onze tijd, ons geld of onszelf. Niemand, hoe rijk hij is, verbeelde zich dan ook een rijke te zijn, die tegelijk de enige eigenaar zijner goederen is. De Heer alleen is die rijke, Hij alleen is de eigenaar. Al wat wij hebben, moet tot zijn beschikking staan. De gehele vraag van de betoning onzer liefde komt dan ook alleen neer op de vraag: Heeft de Heer het van node? Zo ja, dat wij

het aan Hem geven; zo neen, dat wij het voor Hem bewaren en besturen. De noodzakelijkheid geeft de beslissing, want wat noodzakelijk is, moet geschieden. Doch let wel, de vraag is: Heeft de Heer het van node? immers niet ieder mocht het veulen aan de wegscheiding ontbinden; niet ieder heeft eigendomsrecht; alleen de Heer kan over alle eigendomsrecht beschikken. waren de discipelen uit eigen beweging heengegaan, om het veulen te ontbinden, zij zouden eens anders eigendom zich toegeëigend hebben, doch nu hadden zij hun orderbrief bij zich. "Toont ons uw lastbrief" zei de eigenaar, en de discipelen deden het, en de eigenaar liet hen begaan, want waar de Heer zelf werkelijk gebiedt, daar laten alle mensen ook alle dingen werkelijk los tot 's Heeren dienst. Daarom hebben wij enkel te zien op een bevel Gods; hebben wij dat, zo hebben wij maar te gaan, en het zal wel lukken. Doch wachten wij ons aan de andere kant te zeggen: "De Heer heeft ons nodig," want dan zouden wij moeten vrezen, dat de Heer aan ons doet, wat Hij meermalen deed aan de eerste lichten in de kerk, aan de veel gevende en nog meer belovende mensen, van wie wij zeiden: ze zijn onmisbaar. Hij zou ons kunnen wegnemen, gelijk Hij hen meermalen wegnam, en daarmee tonen, dat wij niet onmisbaar zijn; want als wij weg zijn, gaan de zaken even goed hun gang, en soms nog beter. Maar als de Heer ons nodig wil hebben, voorzeker, dan is het een eer, een voorrecht, een zegen, een zaligheid voor ons, Hem te dienen; en als wij dan als David, Gods raad hebben uitgediend, dan gaan wij als Simeon, God dankend en verheerlijkend, heen in vrede. Letten wij dan ook hier op de onafscheidelijke vereniging van de Goddelijke en menselijke natuur in Christus. Hij was een mens en Hij was de Heer. Hij had niets in eigendom, en Hij beschikte over alles, wat Hij nodig had; Hij beval, en niets en niemand weerstond Hem. Hem moet alles dienen, moeten allen gehoorzamen, hetzij gedwongen, hetzij vrij. Gedwongen moeten zijn vijanden Hem dienen, want zij moeten tegen hun wil en zonder er zich van bewust te zijn, werktuiglijk zijn bevelen volbrengen; vrij dienen Hem zijn discipelen. Alles komt ook hier wederom aan op het geloof. Geloof is vrijwillige gehoorzaamheid jegens de Heer. Dat wij dan geloven, dat wij ons aan de Heer gewillig en van ganser harte overgeven, om door Hem gediend te worden in de behoudenis onze zielen, en om Hem te dienen, door te doen, wat Hij ons gebiedt te doen. Nog eens, neen! de Heer heeft ons niet van node, want al de legioenen der engelen staan Hem ter dienst, maar als Hij ons nodig wil hebben, dan moeten wij ook alles voor Hem doen, of alles voor Hem loslaten, zo als de ezelin en het veulen voor Hem losgelaten werden. Trouwens, wij merkten het reeds op, het woord, dat de Heer zijn discipelen meegaf, was een machtwoord, want de Heer doet wonderen ook zonder wonderen, wonderen in het verborgene, die niemand voor wonderen houdt, en die toch wonderen zijn. Al wat de Heer wil geschiedt, omdat Hij het wil. En daarom is het bij de Heer dezelfde zaak, of Hij een blinde het gezicht, een melaatse de gezondheid, een dode het leven teruggeeft, dan of Hij zich het veulen laat brengen, dat Hem binnen Jeruzalem zal dragen. In alles straalt zijn Godheid door zijn mensheid heen, en wederkerig wordt in alles niet alleen zijn Godheid, maar ook zijn mensheid gezien. Immers de Heer heeft als zodanig niets nodig, Hij, die hemel en aarde bezit; maar als mens heeft de Heer alles nodig, wat een mens nodig heeft om menselijke handelingen te verrichten. De Heer had het ezelsjong nodig, om de profetieën te vervullen. Op de grote wereldkaart van de profetie stond ook dat kleine veulentje getekend, en zo het ontbroken had in de vervulling, de gehele kaart zou de stempel haar echtheid hebben gemist; doch dit was onmogelijk. Wat God voorzegt, dat geschiedt daarna onfeilbaar. Dit alles nu is geschied, opdat vervuld wordt hetgeen gesproken is door de Profeet (Zacheria), zeggende: ZEGT DER DOCHTER ZIONS: VREES NIET, ZIE, UW KONING KOMT TOT U, ZACHTMOEDIG, GEZETEN OP EEN EZELIN EN EEN VEULEN, ZIJNDE EEN JONG DER JUKDRAGENDE EZELIN. Welk een heerlijkheid, dat reeds vijf honderd jaren te voren dat geringe lastdier bij God in de profetie gedacht werd, omdat het de Heer ten dienste zou staan. Deze volmaakte vervulling versterke ons geloof bij de verwachting van al wat nog vervuld moet worden; ook daarin kan noch zal tittel of jota ontbreken. Als de Heer zijn tijd gekomen is, volgen ook de vervullingen zijner profetieën. Een enkele dag, ja enige uren vroeger, en de

vervulling van Zacheria's profetie zou nog een onmogelijkheid zijn geweest; het veulen zou niet aan de wegscheiding gestaan hebben; eerst in hetzelfde ogenblik, waarin de Heer het nodig heeft, wordt het aldaar gevonden. Ook daarom zegt Johannes: De Heer VOND een jongen ezel, en zat daarop. De voorzienigheid van de Vader was onophoudelijk in volstrekt volkomene overeenstemming met de handelingen van de Zoon; wat deze te doen had, dat vond Hij ook te doen, daartoe werd Hem de gelegenheid aangeboden. En nu, wat de Heer geschiedde, geschiedt ook de zijnen. Zijn wij Christus discipelen, dan zullen wij ook ten allen tijde geleid worden in de weg, die wij zullen hebben te gaan. Voorts moeten wij opmerken, dat zeker de meeste lezers van deze profetie bij Zacheria haar niet op de Messias, die door de meeste Israëlieten alleen in heerlijkheid verwacht werd, zullen hebben toegepast. Eerst de vervulling maakte ook deze profetie volkomen klaar. Daarom zijn de profetieën de toekomst, vooral wat de bijzonderheden, haar verband met andere gebeurtenissen en haar opvolging naar tijden en plaatsen betreft, voor ons nog doorgaans verre van duidelijk en klaar, en moeten wij ons meestal met de hoofdomtrekken vergenoegen. Trouwens, het is met de profetie als met het goud in de grond; het ligt er niet in baren, maar in ertsklompen, dus omvangen door allerlei andere bestanddelen, waarvan het boven de grond eerst door velerlei bewerkingen losgemaakt moet worden, zal het als goud door ons gezien en gebruikt kunnen worden. Op dezelfde wijze ligt ook de profetie van de Christus bij de profeten omwikkeld met allerlei tijdelijke, plaatselijke, historische zaken. Zegt de dochter van Zions. Gij weet, het is de schone beeldspraak van het Schrift, dat geheel het volk vertegenwoordigd wordt door zijn dochters; en waarom door zijn dochters? omdat zij de grondslagen zijn van het voortbestaan van het volk, de moeders van nieuwe geslachten. De dochter ZIONS is bepaald de vertegenwoordigster van de stad Jeruzalem, welke op haar beurt als de hoofd en tempelstad geheel het Joodse land en volk vertegenwoordigde. Zion is naar de naam van de berg, waarop de tempel gebouwd was, de geestelijke, Goddelijke, profetische benaming van Jeruzalem, als de stad des groten Konings, de stad Gods, alwaar Hij zijn rust genomen had (Psalm 132:13,14). De Heer, de Messias, zou Jeruzalem eenmaal op buitengewone wijze bezoeken; het zou niet een bloot komen zijn, zo als vroeger meermalen plaats had, maar een werkelijke intocht; vandaar dat een profeet door God tot heraut wordt gesteld van de Messias, om het volk oplettend te maken en voor te bereiden op zijn komst, in de woorden: Zegt de dochter Zions: ZIE, UW KONING KOMT TOT U! Niet uw leraar, uw profeet, neen, uw Koning, uw Messias, David’s Zoon en David’s Heer. De Heer werd dus der dochter Zions aangekondigd met de titel zijne heerlijkheid. Hij ging naar zijn lijden en door zijn lijden tot zijn heerlijkheid. Doch wat in de volheid der eeuwen volgt, gaat bij Hem in de eerstelingen vooraf. De Heer laat zich als Koning huldigen, alvorens het kruist Hem! over Hem wordt uitgeroepen; opdat men het woord van Pilatus op het kruis: Deze is de Koning van de Joden! zou verstaan uit het woord van Zacheria: Zegt de dochter Zions: Zie, uw Koning komt tot u! En waardoor vervulde de Heer deze hooggewichtige profetie? Eenvoudig door ditmaal op te houden te voet te gaan, zo als Hij gewoon was. Hij kwam als Koning, in koninklijke waardigheid, maar niet in koninklijke heerlijkheid, neen in koninklijke nederigheid, overeenkomstig het doel, waartoe die intocht geschiedde, om als de Koning Israël’s, als de Messias te lijden en te sterven. Eenmaal zou het ezelsveulen worden vervangen door het witte paard, Openbaring 19:11. De Heer handelde in alles wat Hij deed en leed groot en koninklijk eenvoudig. In Galiléa vermeed Hij alles, wat het volk aanleiding kon geven Hem als Koning uit te roepen; maar nu Hij tot de stad komt, die Hem van zich uitwerpen en Hem doden zal, nu openbaart Hij zich zelf als Koning en heerst Hij als zodanig in het midden van zijn vijanden, tot een eerste profetie van hetgeen de laatste toekomst verwezenlijken zal. Doch dit verstonden zijn discipelen in het eerst niet; maar toen Jezus verheerlijkt was werden zij indachtig, dat dit van Hem geschreven was, en dat zij Hem dit gedaan hadden. De Apostelen stellen zich niet voor als geleerden in de dingen van het koningrijk Gods, die de Schrift kennen, maar als dezulken, die de Schrift niet kennen, althans niet verstaan. Hadden zij dan de profetieën van Zacheria niet

gelezen? Ja, zeer dikwijls, en zij zelf hadden die profetieën aan Jezus vervuld, en toch verstonden zij ze niet. Weten en verstaan zijn twee zaken, die, op geestelijk gebied, een derde zaak nodig hebben: het licht van de Heilige Geest. De Heilige Geest herinnert ons meermalen later, wat wij vroeger lazen en deden, en laat daarop een licht vallen, waardoor wij de betekenis van beiden volkomen duidelijk zien. Er zijn ook zaken, die men van nabij niet zo duidelijk ziet als op een afstand. Herinner u slechts, dat als in de winter de bomen met rijm zijn bedekt, gij die winterpracht niet in haar volheid kunt zien aan de bomen, die vóór uw deur, maar aan die, welke aan de overzijde van de gracht, of op een andere wijze van u verwijderd staan. En de discipelen, die uitgezonden waren, heengegaan zijn, vonden het veulen gebonden bij de deur, buiten aan de wegscheiding, en zij ontbonden hetzelfde. En als zij het veulen ontbonden, zeiden de heren des zelven en sommigen van degenen, die daar stonden tot hen: WAT DOET GIJ, DAT GIJ HET VEULEN ONTBINDT? En zij zeiden: DE HEER HEEFT HET VAN NODE. En zij lieten ze gaan. De discipelen deden wat de Heer hun gezegd had. Kwam het in hun gedachten op, dat de zaak iets ongeoorloofds was? Neen. Zij geloofden, en wisten hiermee, dat de Heer niets ongeoorloofds kon doen, en dat de toestemming van de eigenaren zou volgen, zo als zij dan ook ondervonden. Het zij ons tot een bemoediging. Hoe dikwijls zien wij op tegen een zaak, die wij van 's Heeren weg moeten doen, of tegen een woord, dat wij in zijn naam moeten zeggen, terwijl wij toch niets anders te doen hebben, dan eenvoudig onze boodschap te doen, om te ondervinden, dat geen enkele hinderpaal ons ontmoet. Indien wij geloven, zullen ook wij alles vinden, zo als de Heer het gezegd heeft; doch wij geloven niet, althans niet genoeg; want het is met ons geloof, zo als het bij velen is, die veel geld hebben, maar er weinig gebruik van maken. De eigenaren van de ezelin en het veulen lieten de discipelen gaan. Lukas zegt niet eens dat zij het toelieten; dat sprak bij hem van zelf. De discipelen vonden dus gelovige mensen, die hun woord geloofden, en hun eigendom gaarne de Heer ten gebruike gaven. Zo heeft de Heer overal betrekkingen, die niemand kent, dan Hijzelf, en die Hij ons van tijd tot tijd ontdekt en laat vinden. Daarom moeten wij nooit tot de treurige bekrompenheid vervallen van te menen, dat de kring van dezulken, die in de Heer geloven, binnen de onze gesloten is, en dat het goud van de kerk eerst door ons moet gestempeld zijn, zal het gangbaar zijn; neen, wij moeten altijd denken, dat de Heer nog oneindig meer gelovige en gehoorzame discipelen, zelfs onder de niet met ons meegaande mensen heeft, dan wij ons kunnen voorstellen. En zij brachten de ezelin en het veulen tot Jezus, en hun klederen op het veulen geworpen hebbende, zetten zij Jezus daarop. Kunt gij u iets eenvoudiger voorstellen? Het veulen was niet getuigd en niet getoomd, veel minder gezadeld, doch de eerbied en liefde van de discipelen voor de Heer duldden niet, dat Hij zonder enig zadel op het veulen zou zitten; zij maakten er een van enkele hun overklederen. En als Hij voortreisde, spreidden de meeste scharen haar klederen onder Hem op de weg. Men zegt wel eens als spreekwoord: de blote grond was te koud voor hem; zo was het ook hier. Waarom spreidt men bij de inhuldiging van een vorst een tapijt op de straat van zijn paleis naar de kerk? Om hem de openbare weg als tot een vloer in zijn paleis te maken. De discipelen spreidden enkele hun opperklederen op het veulen, en de meesten uit het volk spreidden die over de gehele weg, langs welke de Heer gaan zou. Men stelt zich hiermee niet onze opperklederen voor, die tot zulk een zaak volstrekt ongeschikt zijn, en waarin het lastdier zich spoedig zou verwarren, maar de wijde overklederen of mantels van de oosterlingen, die de lieden uit het volk over de weg zodanig spreidden, dat er geen verhindering voor de optocht kon bestaan. En anderen sloegen takken van de bomen, en spreidden ze op de weg. Ook het frisse groen moest tot sieraad strekken van de weg, waarover Jezus heenging. De gehele omgeving van de Heer beijverde zich, om met alle middelen, die hun ten dienst stonden, de Heer op het hoogst te vereren en te huldigen. Nu Hij zelf begonnen was, door rijdend naar Jeruzalem op te trekken, waren zij vrij, om alles te doen, wat de liefde van hun hart opgaf, en wilden zij van geen grenzen en beperkingen hun blijdschap weten. En als Hij nu genaakte aan de afgang van de Olijfbergs, begon al de menigte van de discipelen zich te

verblijden, en God te loven met grote stem, van wege al de krachtige daden, die zij gezien hadden. Zie hier bij de uiterste eenvoudigheid de hoogste heerlijkheid. De Heilige Geest vervulde het hart van de discipelen met hemelse vreugde, waardoor zij in de herinnering van al de vele heerlijke daden, welke zij Jezus hadden zien doen, God verheerlijkten met luide stem. En een grote schare, die tot het feest gekomen was, hoorden dat Jezus naar Jeruzalem kwam, namen de takken van de palmbomen en gingen uit Hem tegemoet. En de schare, die met Hem was, getuigde dat Hij Lazarus uit de doden opgewekt had; daarom ging de schare Hem tegemoet, omdat zij gehoord hadden, dat Hij dit teken gedaan had. De hoge ingenomenheid van het volk met de Heere Jezus, juist in dit ogenblik, verklaart zich, zo als wij hier zien, uit het heerlijke wonder van de opwekking van Lazarus uit de dood, welke daad, even als tot 's Heeren lijden, ook nu tot zijn grootste intocht in Jeruzalem, in nauwe betrekking kwam. Al het volk was nog onder de levendige indruk deze grote daad, en daar Jezus sedert deze opwekking niet te Jeruzalem was geweest, openbaarde zich deze indruk thans met volle kracht in deze juichende ontvangst. De Evangelist Johannes geeft ons gedurig, gelijk ook nu in onze tekst, de diepte van de zaken te aanschouwen. Nadat de Heer Lazarus had opgewekt en naar Efraïm vertrokken was (we merkten het reeds op), was geheel Jeruzalem in beweging geraakt, sprak ieder over deze heerlijkste aller gebeurtenissen, en was er een algemeen spreken en weer spreken onder het volk, zeggende de een tot de ander: "Waar is Hij? Zal Hij op het feest komen of niet?" En toen zij hoorden, dat Hij op nieuw in Bethanie gekomen was, kwamen velen Hem en de opgewekten Lazarus aldaar zien, en besloten zij, als Hij naar Jeruzalem optrok, Hem een feestelijke intocht te bereiden. Johannes spreekt van dezulken, die tot het feest gekomen waren. Hiermee worden duidelijk de Joden aangewezen, die uit de onderscheidene delen van het land naar Jeruzalem gekomen waren; deze kenden Jezus uit vele daden, en waren ten hoogste met de Heer ingenomen; ook hadden zij de moed dit luide en in het openbaar te kennen te geven, zo als de Jeruzalemse Joden niet hadden, die onder de onmiddellijke macht van de overpriesters stonden. Nochtans, onder aanvoering van moedige mensen gaan de minder moedigen mee, en zo waren er bij de menigte, die tot Jezus kwam, ook vele Joden uit Jeruzalem. En die voorbijgingen en die volgden, riepen: HOSANNA DE ZOON VAN DAVID! GEZEGEND IS HIJ, DIE DAAR KOMT IN DE NAAM VAN DE HEER! HIJ, DIE IS DE KONING ISRAËL'S! VREDE ZIJ IN DE HEMEL EN HEERLIJKHEID IN DE HOOGSTE PLAATSEN! EN GEZEGEND ZIJ HET KONINGRIJK ONZE VADER VAN DAVID, DAT KOMT IN DE NAAM VAN DE HEER! HOSANNA IN DE HOOGSTE HEMELEN! Welk een heerlijk afkomen van de Heer, met een juichende volksschare van de Olijfberg, terwijl een andere juichende volksschare uit Jeruzalem Hem tegemoet ging. Voorzeker reeds hier (want de bergen vertegenwoordigen in de Schrift de hoge plaatsen) zien wij een voorafbeelding: hoe de Heer eenmaal zal weerkomen in heerlijkheid uit de hemel, met de ontslapene gezaligde bij Hem, en een tweede schare gezaligden (die in een ogenblik veranderd en verheerlijkt worden), Hem van de aarde tegemoet gaande, terwijl aller heilig doel is: het verheerlijken van de Koning Israël's bij het binnentreden van Jeruzalem, niet het oude, dat nu is, en nog verwoest moet worden, maar het nieuwe, dat uit de hemel dalen zal. Zij namen de takken van de palmbomen in hun handen, om er mee te wuiven en te schudden, zo als men dat in het oosten bij de inkomst van koningen gewoon is te doen. Ook deze bijzonderheid hebben wij van de Evangelist Johannes, en hij wijst ons ook hiermee heen naar de toekomst, zo als die geschetst is in de Openbaring (Openbaring 7:9) naar het schudden van de palmen in de hemel. Nog heden doen de Joden hetzelfde op hun loofhuttenfeest. En die voorbijgingen, en die volgden. Het was geen ordeloze volksmassa, maar allen regelden zich in de uiterste orde, zo als trouwens bij de Heer voegde. Een gedeelte ging voorop, een ander gedeelte volgde, en de Heer zelf kwam in beider midden langzaam van de hoogte van de Olijfberg, en terwijl Hij afwaarts reed, riepen zij allen juichend zijn lof uit met een vreugde, die de Heere aangenaam was, omdat het een feestvreugde was, die de Vader Hem door de Heilige Geest bereidde. Hosanna de Zoon van David! Dat wil zeggen: Verlos ons, Gij

Zoon van David! Dat riepen zij uit voor Jezus, tot Jezus. Wie moet Hij zijn, zal deze erenaam en die aanroeping Hem toekomen! Het Hosanna! wordt insgelijks nog heden door de Joden op hun loofhuttenfeest uitgeroepen. Hij, die is de Koning Israël's! Zijn discipelen en het volk huldigden Hem als de Koning van Israël, zo als Hij ook aan het kruis werd uitgeroepen. Bijzonder de Evangelist Johannes doet ons opmerken, dat God beide door zijn kinderen en door zijn vijanden de heerlijkheid van de Zoon laat verkondigen. Ja, ook van een schandbord werd Christus een driedubbele kroon op het hoofd gezet: werd Hij in drie talen als Koning van de Joden uitgeroepen. Vrede in de hemel en heerlijkheid in de hoogste plaatsen! De Engelen verkondigden in en door Christus vrede op aarde, en de mensen verkondigden vrede in de hemel. Liefelijke tegenstelling en overeenstemming! Ja, nu is het voor ons mensen slechts vrede in de hemel; maar wat toen alleen Engelenogen konden zien, dat zullen ook eenmaal de ogen aanschouwen van allen, die des Heeren de vrede op aarde. Hetzelfde geldt de heerlijkheid. Thans is alleen de heerlijkheid van de wereld zichtbaar, en bestaat voor de gelovigen alleen de heerlijkheid in de hemel, doch eenmaal zal ook de aarde bedekt worden met de heerlijkheid van de Heer, gelijk nu de bodem van de zee bedekt is van de wateren, Habakuk 2:14. En gezegend zij het koningrijk onze vader van David, dat komt in de naam van de Heer! Wordt het koningrijk van David gezegend, dan is er ook een koningrijk van David, en dan is er ook een Koning van dat koningrijk, een zoon van David. Deze woorden zijn wezenlijkheden, en wie ze voor vleselijke verwachtingen houdt, die behoort niet tot de discipelen van Jezus, maar tot zijn vijanden, die wij zo aanstonds tegen de Heer zullen horen opkomen, omdat Hij zulke uitroepingen niet wedersprak. Wij vergeten, dat alles wat uit God is, ook de vorm, eeuwig is. Wij hebben voor elke nieuwe zaak een nieuwe vorm, maar God geeft aan de oude vorm een nieuwe betekenis; Gods oud verbond werd een nieuw verbond, en de wet van Sinaï werd de wet van Christus. Zo ook het koningrijk van David werd een eeuwig koningrijk, door uit David een eeuwig Koning te laten voortkomen de Christus die alle Goddelijke en menselijke heerlijkheid in dit koningrijk verenigt en openbaar maken zal. Hosanna in de hoogste hemelen! Het slot is als het begin. Verlossing en wederom verlossing is het hoge en enige onderwerp van het lied, gezongen bij de intocht van de Verlossers van zonde, die thans heenging tot zijn lijden en sterven voor de zonde. En sommigen van de Farizeeën uit de schare zei tot Hem: MEESTER, BESTRAF UW DISCIPELEN. Wat de discipelen, gevolgd door velen uit het volk, spraken en zongen, dat was de Farizeeën een grote ergernis, want het betekende niets minder, dan dat het volk Jezus voor de Messias, de Zoon van God en de Zoon van David uitriep. Deze mensen zien wij overal bij Jezus. Zij Waren als zo vele spionnen, die Hem nimmer uit het oog verloren. En het is daarom dat dit Hosanna van het volk binnen zo weinige dagen in het kruist Hem! het volk veranderd is. Waar de overheid slecht is, daar is ook veel slecht volk in het land, dat bereid is de overheid te volgen in hetgeen, waarin zij voorgaat. Waren de Overpriesters en Schriftgeleerden niet tegen Jezus geweest, het volk zou uit zich zelf niet tot die gruwel van de uitwerping van Christus gekomen zijn. Doch waar de overheid het vuur van het oproer werpt, daar vindt het in het volk stro genoeg om de felste brand te doen ontstaan. En Hij antwoordde, zei tot hen: IK ZEG ULIEDEN, DAT, ZO DEZE ZWIJGEN, DE STENEN HAAST ZULLEN ROEPEN. Welk een majesteit spreekt er uit alle, en ook uit deze woorden van de Heer, en welk een kalmte! Men ziet het, de Heer bezat altijd volkomen zich zelf. Wij zien in Hem altijd de Heer, die niet bestuurd wordt, maar bestuurt. Voorts gaat het altijd zo; als de mensen zwijgen, waar het Gods waarheid en Gods eer geldt, daar spreken de zaken, de gebeurtenissen, de stenen op de weg, de stenen uit de muur. Bij de verwoesting van Jeruzalem, welke de Heer onmiddellijk daarna aankondigt, zwegen de mensen van God, maar spraken de stenen. Van de negentig stenen torens of sterkten bleven toen nog slechts drie staan, waarin de Joden zestig jaren later zich op nieuw verschansten, en het brandpunt vormden van een nieuwe opstand tegen de Romeinse macht; een opstand, die zich zodanig uitbreidde, dat hij de romeinse keizer Hadrianus met verplettering bedreigde; doch die opstand werd ook ditmaal gedempt, en wel zo

als de romeinse overmacht zelden deed, met een vernietiging voor eeuwen. En als Hij nabij kwam en de stad zag, weende Hij over haar. Deze bijzonderheid hebben wij van Lukas. Hij, de gelovige uit de Heidenen, had een bijzondere liefde voor de tempelstad en tempel, en daarom boekt hij alleen de Heer wenen over Jeruzalem, terwijl Mattheus alleen het vonnis over de tempel vermeldt. De Heer weende, eigenlijk: weeklaagde over de stad; het was een schreien met hevige aandoening, een snikken. Een recht Koning, niet waar, die weent over de ellende van zijn volk! Doch in de Heer zijn tranen liggen vertroostingen. In zijn wenen over Israël ligt de wederoprichting van de heilige stad en in haar van geheel Israël. Ook aan het graf van Lazarus weende de Heer, en daarna stond Lazarus op. De Heer weende in het midden van de blijdschap van de zijnen. Schildert deze ene trek niet geheel zijn persoon en werk? Waar Hij de oorzaak is van de vreugde van allen, daar is Hij alleen de man van de smart. Hij weende over Jeruzalem. De flauwe taal van onze tijd heeft dat Jezus vaderlandsliefde genoemd, doch het was zijn Messiasliefde. Hij weende over de zonde van zijn volk, dat Hem, hun eeuwige Koning verwierp, en zich daarmee stelde onder een oordeel zo vreselijk, dat het eeuwen zou voortduren, en nu reeds achttien eeuwen voortduurt. En hebben wij niet nog heden als Gods knechten medegevoel met Jeruzalem en medelijden met haar gruis? Psalm 102:14,15. Van waar komt het, dat geen reiziger, wie hij zij, Jeruzalem nadert, zonder ten diepste ontroerd te worden? Dat komt door de tranen van Christus, die alle mensen van alle eeuwen Hem moeten nawenen, totdat Hij wederkomt in heerlijkheid en zijn voeten staan op de Olijfberg, en Jeruzalem weer genoemd wordt: De Heer is aldaar. Ezechiël 48:35 Doch nu is er voor de vreugde van de dochter Sions nog geen plaats; nu kunnen wij nog enkel over Jeruzalem wenen, wenen met nog andere tranen, dan die de Joden elke Vrijdag uitstorten aan de overblijfselen van de oude tempelmuren. Trouwens geen land en geen stad is meer door alle volken geëerd en vertreden geworden, dan het heilige land en de heilige stad. De Mohammedanen vereren Jeruzalem als de stad van de graven van de profeten, de Joden als de stad van hun tempels, en de Christenen als de stad van het kruis, van het graf, van de opstanding en hemelvaart van hun Verlossers. En toch is het Jeruzalem, dat nu is, niet het Jeruzalem van ouds. De heilige stad bestaat, maar gelijk ons lichaam als wij gestorven zijn; het is van ons, en toch wij zelf zijn het niet meer; doch de gestorvenen zullen weer opstaan. Is het niet wonderlijk? Door menselijke macht kan Jeruzalem niet vernietigd, en kan het niet hersteld worden. Zo ook het Joodse volk niet. Het kan niet van de aarde uitgeroeid en ook niet weer tot zijn vroegere staat gebracht worden. Zijn toestand is een tussenstaat, die door God alleen kan, en, is de tijd vervuld, zal opgeheven worden. Zeggende: OCH OF GIJ OOK BEKENDE, OOK NOG IN DEZE UWEN DAG, HETGEEN TOT UW VREDE DIENT. De Heer beschrijft en betreurt met deze woorden de toestand van Israël en van iedere zondaar, die zich niet bekeert. De tijd van de genade is aanwezig, men wordt gewaarschuwd voor het naderend oordeel; men wordt vermaand om genade, om vergeving, om vrede bij God te zoeken; doch men komt niet tot de bewustheid van zich zelf, van zijn toestand, van zijn toekomst; men leeft voort, alsof er van dit alles niets bestond, en men zinkt, eer men het vermoedt, in het eeuwig verderf. Maar nu is het verborgen voor uw ogen. Niet in die zin dat God het voor hen verborgen heeft, neen, nog in datzelfde ogenblik stelde de Heer hun het dreigend en naderend gevaar voor ogen, maar in die zin: dat zij er geen ogen voor hadden. De ogen van de Heer zagen het komend oordeel en weenden, en waarom zagen de ogen van de kinderen van zijn volk dat oordeel niet? Ach, wij weten het, omdat zij de waarschuwingen van God niet geloofden. De meeste mensen geloven niet God, maar zich zelf; niet Gods Woord, maar hun eigen verstand, of dat van andere mensen, en gaan er mee te rade en gaan er mee verloren. Daarom komt, in zake onzer eeuwige behoudenis alles alleen aan op het geloof. Gelooft gij waarlijk Gods beloften en dreigingen, dan zult gij ook wandelen op Gods wegen, die u tot God geleiden; doch ontkent of miskent gij het bestaan van het Woord Gods, en volgt gij uw eigen mening, zo wandelt gij ook op eigen wegen, die u als Judas geleiden tot uw eigen plaats. Want er zullen dagen over u komen, dat uw vijanden een

begraving rondom u zullen opwerpen, en zullen u omsingelen, en u van alle zijden benauwen. En zullen u tot de grond neerwerpen en uw kinderen in u, en zij zullen u de ene steen op de andere niet laten. De Heer weende over de stad en sprak haar aan als de vertegenwoordigster van het volk. En nu staan wij verbaasd, dat de Heer in zo weinig woorden alles zeggen kon, wat met Jeruzalem geschieden zou en geschied is. Het is een schets, om welke uit te werken, de folianten van Josefus en andere schrijvers nodig waren. Juist de waarschuwing, waarvan de Heer spreekt, besliste het lot van de stad. Toen de Romeinen voor Jeruzalem kwamen, beraadslaagden zij, wat te doen? Zouden zij de stad laten uithongeren of stormenderhand innemen? Titus, de opperveldheer, wilde het een noch het ander, maar een middenweg tussen die beiden, en dus een regelmatige belegering. Dit was voor een Romein menslievend, en ware hij de keizer zijn zoon niet geweest, hij zou bezwaarlijk zijn wil hebben verkregen, want al zijn bevelhebbers waren er tegen. Nadat dus de twee eerste muren van Jeruzalem gevallen waren, richtte hij tegen de laatste muur een andere muur op, zo spoedig, dat hij dagen besteedde aan hetgeen, waartoe anders maanden nodig waren. Hiermee sloot Titus de stad in, en haar van alle kanten aangrijpende, veroverde hij haar met onweerstaanbaar geweld. Door deze en de andere vermelde profetie van de Heer wisten dan ook de Christenen te voren, wat er met Jeruzalem geschieden zou, en redden zij zich door de vlucht, alvorens de belegering aanving. Gij ziet, zij redden hun tijdelijk leven, omdat zij de woorden geloofden, die Christus gezegd had, en zullen wij ook het leven onze ziel redden voor de eeuwigheid, als wij de Heer geloven in de woorden, die Hij ten opzichte van ons eeuwige leven gezegd heeft. Trouwens zonder Christus is geen Christen denkbaar, evenmin als er een wijnrank denkbaar is zonder een wijnstok. Wie niet uit Hem leeft, leeft geestelijk in het geheel niet. Daarom dat gij de tijd uw bezoeking niet erkend hebt. Er is zowel voor een volk als voor ieder mens een tijd, waarin God tot hem komt met een bijzondere uitnodiging, om zich te laten behouden, alvorens het oordeel onherroepelijk los te breken. De komst van de Heer in het vlees was insgelijks tot Israëls behoudenis en vrede. Had Israël als volk zijn Messias aangenomen, het zou gespaard zijn gebleven, gelijk allen, die Christus aannamen, gespaard bleven; doch de vervulling van de tijd, waarin Christus kwam, was tevens de tijd van de vervulling van Israël's ongerechtigheid. Het ongeloof had dit volk zodanig verkankerd, dat het geen ogen meer had om God, ofschoon in het vlees geopenbaard, te zien, geen oren meer, om de stem Gods van Christus lippen te horen, en geen verstand meer, om te erkennen dat God hun persoonlijk, en daarmee voor de laatste maal in genade bezocht. De Heer rekent hun dit toe tot schuld, tot hun grootste schuld, want de verblinding en verharding van de zondaar is een gevolg van zijn herhaald achteruitslaan tegen de prikkel van zijn geweten. Als iemand zich onophoudelijk dronken drinkt, dan vervalt hij ten laatste in de zuipers waanzin, waarin hij, geen bestuur meer heeft over zijn zinnen of zijn verstand, niet meer weet wat hij doet. Is deze toestand niet de dronkaard zijn schuld? Zo ook in het geestelijke. Wanneer een mens of een volk zich onophoudelijk voedt met ongeloof, dan vervallen zij ten laatste tot die geestelijke verblinding van de ogen en verharding van de harten, waarin zij niet meer kunnen onderscheiden tussen waarheid en onwaarheid, tussen het Goddelijke en menselijke, tussen goed en kwaad. En zo is deze toestand de schuld van de mens. En als Hij Jeruzalem, in kwam werd de gehele stad in beroering, zeggende: WIE Is DEZE ? En de scharen zeiden: DEZE IS JEZUS, DE PROFEET, VAN NAZARETH IN GALILEA. De indruk van de Heer zijn komst te Jeruzalem, en wel op deze ongewone wijze, was groot! De gehele stad geraakte in opschudding. Allen, die maar enigszins in de gelegenheid waren, liepen toe, om deze buitengewone intocht te zien, en daar de voorhoede van het volk bij zulke gelegenheden niet weinig groot en de hoofdpersoon daarbij aanvankelijk niet duidelijk te onderscheiden is, zo vroegen de inwoners van Jeruzalem de een de ander: wie is deze? en het Jeruzalem binnentrekkend volk antwoordde met de juichende uitroep: Deze is Jezus, de profeet, van Nazareth in Galiléa. De Heer wilde wel tot Zion komen als Zions wettige Koning, doch Hij had noch zijn discipelen, noch het volk tot vreugde opgewekt. Beiden herinnerden zich echter zijn

heerlijke daden, en verheerlijkten er God voor, en de profeet, die Hij gezonden had. Zo bereidt de Heilige Geest de Heer nog altijd een gewillig volk ten dage zijner heirkracht. De Farizeeën dan zeiden onder elkander: ZIET GIJ WEL, DAT GIJ GANS NIET VORDERT? ZIET DE GEHELE WERELD GAAT HEM NA. Deze lieden houden met elkander een afzonderlijk gesprek, zij zijn niet onkundig wie daar binnen Jeruzalem komt; in plaats echter dat deze goddelozen zich nu verheugen, dat de Heer naar hun innigst verlangen te Jeruzalem, en dus binnen hun bereik en in hun verraderlijke macht gekomen is, zijn zij vol ergernis over de openbare, vrije wijze, waarop de Heer Jeruzalem binnentrekt, en over de feestvierende wijze, waarop Hij door de volksmenigte naar de stad begeleid en in de stad ontvangen wordt. En Jezus ging in de tempel van God. De eerste gang van Zions Koning is naar Zions hoogte. Trouwens, wanneer een koning zijn intrede doet in de hoofdstad van zijn rijk, dan gaat hij naar zijn huis, naar het paleis. Nu is de Heer zijn huis of paleis, de tempel. In de tempel is zijn troon, Jesaja 6:1-3 Mal 3:1,3. Welk een helder licht valt hier op de woorden van Psalm 2:6: Ik toch heb mijn Koning gezalfd over Zion, de berg mijne heiligheid. En er kwamen blinden en kreupelen tot Hem in de tempel. Wij lezen 2 Samuel 5:6-8, dat de kreupelen en blinden spreekwoordelijk van het huis op Zion uitgesloten waren en inderdaad treffen wij in de Evangelische geschiedenis de blindgeborene, door de Heer, en de kreupele door Petrus genezen, niet in de tempel, maar vóór de ingang van de tempels. Doch waar de Heer komt, heft alle ban en vloek zich op. De eersten, die de Koning van Zion in zijn paleis komen begroeten, zijn de blinden en kreupelen. Laten de groten der aarde hun opwachting maken bij de koningen van deze wereld, de ellendigen behoren tot Jezus. En Hij genas dezelfde. Ziet, zulke strooipenningen werpt de Koning van Zion bij zijn intrede in zijn stad en in zijn huis onder het volk. Hoe onuitsprekelijk verblijd zullen deze zijn heengegaan van voor het aangezicht van de Koning boven alle koningen; want welk koning kan de blinden het gezicht teruggeven en de kreupelen doen wandelen? Toen nu de Overpriesters en de Schriftgeleerden zagen de wonderheden, die Hij deed, en de kinderen roepend in de tempel, en zeggende: HOSANNA, DE ZOON VAN DAVID! namen zij dat zeer kwalijk. Zo waren dan behalve de blinden en kreupelen, ook de kinderen de eersten, die de Koning van Zion huldigden in zijn paleis. Heerlijke harmonie van het Schrift! Gelijk bij de Heer zijn geboorte de geringsten van het volk het eerst de nieuw geboren Koning van Israël huldigden, en de kindertjes zijn eerste bloedgetuigen werden, zo laat ook nu de Heer, alvorens Hij gaat sterven, zich als Koning huldigen door de geringsten van het volk en door de kindertjes. De Overpriesters en Schriftgeleerden namen dat zeer kwalijk. Wij lezen van velerlei genezingen in de synagoge, doch thans lezen wij voor de eerste maal van genezingen in de tempel. De Overpriesters beschouwden de tempel als bepaald hun gebied. Dat Jezus er in kwam onderwijzen, was hun reeds erg genoeg, doch konden zij niet verhinderen; dat Hij echter in de tempel handelde als in zijn eigen huis, en aldaar de kreupelen en blinden liet binnenkomen, Om ze te genezen, en de kinderen om hem het Hosanna toe te brengen, dat was hun onverdraaglijk. En zij zeiden tot Hem: HOORT GIJ WEL, WAT DEZE ZEGGEN? Het: Hosanna de Zoon van David! door de kindertjes uit de mond der discipelen aangehoord en nagezongen, was het huldigings-lied van de Messias. Door deze hulde aan te nemen, verklaarde zich Jezus voor de Messias. En dit konden deze ongelovige mannen niet geloven, en daarom ook niet dulden, want het ongeloof kan de waarheid niet verdragen, evenmin als het geloof de leugen. Reeds hadden zij de Heer te vergeefs toegeroepen: Bestraf uw discipelen, en nu doen zij met andere bewoordingen dezelfde eis ten opzichte van deze kinderen. Zij namen het in hun kinderachtigheid kwalijk, dat de discipelen, het volk en zelfs kinderen Jezus als de Messias uitriepen. Zij dachten: wat hebben deze zich daarmee te bemoeien; dat is onze zaak, wij moeten dat beoordelen, en wij zeggen: "neen! Hij is de Messias niet." Dezelfde geest heerst nog onder de ongelovige geleerden. Zij zeggen tot de niet geleerden: "Bemoeit u met uw zaken, en laat onze zaken over voor ons." Hoe trots, en hoe dwaas tevens! De Schrift is, gelijk de natuur, van God voor allen; niemand heeft

recht om ze als zijn domein te beschouwen. Ieder mag in die lucht ademen, Op die bodem wandelen, op dat water varen. Ik raad dan ook ieder, die de waarheid wil leren kennen, haar niet te zoeken bij de ongelovige geleerden. Al schrijven zij ook nog zulke dikke boeken met aanhalingen uit alle mogelijke talen, de leugen is bij hen te huis, en deze zoeken zij, door alles wat zij elders vinden, te versterken. Gij hebt in onze tekst het sprekendst bewijs hiervan voor u. Hoort gij van de Overpriesters en Schriftgeleerden wie Jezus is naar de Schrift? Neen, dat weten de kinderen beter dan zij. En neem nu nog heden een kind van onze zondagsscholen, vraag het: Wat dunkt u van de Christus? en zijn antwoord beschaamt dat van menig hoogleraar uit menige academiestad, die op deze vraag niet anders weet te antwoorden dan wat de leugengeest reeds door de mond van Israël's Overpriesters heeft gezegd: Wij weten dat deze mens een zondaar is. De onwetendheid is altijd onbeschaamd, maar de onwetendheid der geleerden is het dubbel. De goddeloze lieden durven nog van Jezus eisen, dat Hij het voor hen, ongelovigen en onbekeerden, zal opnemen: "Bestraf ze!" is hun uitroep. "Neen, zegt de Heer, Ik handhaaf ze, en gij, leert gij uw plicht van deze kinderen, en van dit door u verachte volk." Hoort gij wel, wat deze zeggen? En Jezus zei tot hen: JA, HEBT GIJ NOOIT GELEZEN: uit de mond van de jonge kinderen en de zuigelingen hebt Gij lof toebereid? De Heer wijst hen als Schriftgeleerden naar de Schrift; zij moesten zich haar uitspraken herinneren, doch nu zij zelf dit niet doen, zal de Heer het voor hen doen. In hetgeen door deze kindertjes geschiedt, kunnen zij de vervulling zien van Psalm 8 vers 3 (Psalm 8:3). Even als God Abraham kinderen kan verwekken uit stenen, die spreken tot zijn lof, zo kan Hij ook de lofzang van zijn heerlijke naam leggen op de lippen van de onmondigen, en zelfs van de zuigelingen. Gij ziet, de Heer past op zichzelf toe, wat ten opzichte van God gezegd wordt; want Hij en de Vader en de Heilige Geest zijn één, en het is de Heilige Geest, die Psalm 8 (Psalm 8) stelde tot een Psalm van David, van de Zoon van David bij uitnemendheid, de énige aldus in de Schrift genoemd; de Messias. En hen verlatende, als Hij alles rondom bezien had, en het nu avondstond was, ging Hij uit naar Bethanie met de twaalve. Niet terstond reinigt Jezus den tempel, zo als men volgens Mattheus zou kunnen denken; doch Markus maakt ons oplettend op de bijzonderheid, dat de Heer eerst alles rondom bezag. Eerst overziet de Heer de zaak, eer Hij in haar ingrijpt. En hoe is ook deze handeling zijner waardig! Welk een blik van koninklijke majesteit en heerlijkheid en wijsheid slaat Hij op alles wat zich in de tempel, het huis van zijn Vader en daarmee zijn huis voordoet. Niet in drift kastijdt Hij, maar na voorafgaand onderzoek, met kalmte, van de andere dag. Zo kwam Hij ook weleer als de Engel des Verbond, alvorens zijn strafgerichten aan Sodom te laten voltrekken, neer uit de hemel om te zien, of Sodoms schuld zo groot was als het geroep er van tot de hemel was opgeklommen. Laten de ongelovigen hiermee spotten, wij weten dat God zich persoonlijk openbaart, en dat Hij, waar Hij zich persoonlijk openbaart, zich ook persoonlijk wil overtuigen. Waar God zich als mens openbaart, daar moet Hij ook Godmenselijk handelen. Handelde Hij volstrekt Goddelijk, Hij zou alsdan zijn openbaring als zodanig opheffen, of tot een bloten schijn maken. God is de waarheid in alles. Wij hebben het gedurig opgemerkt, dat ook de Heere Jezus Christus, eenmaal mens geworden, niet meer volstrekt Goddelijk, maar altijd God menselijk, dat is alleen in volmaakte afhankelijkheid van de Vader, spreekt en handelt. Wist de Heer niet wat in de tempel plaats greep? Zeker wist Hij het, en toch, Hij bewandelt de geordende weg. Hij wil alles nog eenmaal van nabij zien, alvorens Hij oordeelt. Trouwens, de Heer deed nooit iets bij overhaasting, maar alles in de hoogste rust en kalmte, en dat moeten de gelovigen ook doen. Het geloof moet al de omstandigheden, waarin wij komen, beheersen. Eerst wil de Heer weten welke ongerechtigheden er plaats grijpen; daarna gaat Hij naar Bethanie, en eerst de volgende morgen keert Hij terug en houdt Hij gericht. Het moet ons een bewijs zijn, dat de Heer langmoedig is, en alles doet, niet uit wraak, maar met rechtvaardigheid. Het is dan ook een lust voor allen, die de Heer kennen, om Hem gade te slaan in al zijn bewegingen en na te gaan in al zijn beweegredenen. En overnachtte aldaar. De Heer overnachtte niet te Jeruzalem; Hij was ook

nimmer in die stad, dan wanneer Hij er wezen moest. De heilige stad was een spelonk voor moordenaars geworden; de Heilige Israël's was er de gehate, Hij was er nimmer veilig voor aanslagen op zijn leven. Ook hierin gingen bij de Heer de hoogste hoogheid en nederigheid samen. De tempel was zijn paleis, en in een vlek buiten de stad, in een eenvoudig huis van hen, die Hem liefhadden, nam Hij zijn nachtverblijf.

13:1 De Heer en de discipelen aan de laatste paasmaaltijd.
En de eerste dag der ongehevelde broden kwam. Gij kent de oorsprong van die benaming. De kinderen Israël's zouden bij hun overhaaste uittocht uit Egypte geen tijd hebben, om hun brood te desemen, te laten doorzuren. In deze kleine bijzonderheid legde God een profetische zin en een betekenis van eeuwig belang. Hij maakte haar tot een beeld van het nieuwe leven, dat de vrucht der eeuwige verlossing is. Eerst moest het paaslam geslacht, en daarmee de grond gelegd worden tot het vieren van een feest, het feest der ongezuurde broden. Zo weet God de allergrootste waarheden met de allerkleinste dingen te verbinden, en wil Hij ons gedurig in gedachtenis doen houden, dat er geen zalige gemeenschap met Hem mogelijk is, alvorens de zonde tussen Hem en ons is weggenomen door de aanneming van het zoenoffer Jezus Christus, waarvan het paaslam de voorafbeelding is. Ons paaslam dan nu geslacht zijnde, moet ons gehele leven een feest der ongezuurde broden zijn, der ongezuurde broden der oprechtheid en der waarheid, 1 Corinthiërs 1Co 5:8; want wij hebben, als gelovigen in de offerande van Jezus Christus, niets te doen om behouden te worden, maar alles, omdat wij behouden zijn. Op welke het paaslam moest geslacht worden. Dit woord had nu een dubbele zin. Het zinnebeeldig én het werkelijk paasoffer zou geslacht worden. God liet eeuwen vroeger voorafbeelden wat eenmaal geschieden zou, en liet het jaarlijks herhalen, opdat zijn volk altijd in gedachtenis zou houden, dat de vergeving der zonde door God op geen andere grond rustte, dan op de verzoening der zonde door de zoenofferande zijns Zoons. Ook zien wij hier de reden, waarom de Evangelisten van de vorige keren, dat de Heer het pascha te Jeruzalem vierde, weinig of niets vermelden. Alleen de laatste paasfeestviering. had voor hen een beslissend gewicht, en al de Evangelisten treden dan ook nu in de breedste bijzonderheden. En zijn discipelen kwamen tot Jezus en zei tot Hem: WAAR WILT GIJ DAT WIJ HEENGAAN, DAT WIJ U HET PASCHA BEREIDEN, OPDAT GIJ HET EET? Wij zien hieruit, dat de doorgaande toon der discipelen, die van hoge eerbied voor de Heer was. Zij zeggen, dat wij U het pascha bereiden, ofschoon zij zelven mede zouden aanzitten. Nooit stellen zij zich met den Heer op een gelijke voet, dan in een ogenblik van zonde. Voorts blijkt uit de vraag van de discipelen, dat zij geen vaste plaats van bijeenkomst te Jeruzalem hadden. En Hij zond twee van zijn discipelen, Petrus en Johannes uit. Wij zien hier Petrus en Johannes door de Heer gepaard. Gelijk zij in de aanschouwing zijner heerlijkheid op de berg met elkander verenigd waren, zo moesten zij het ook hier bij de ingang tot des Heeren lijden zijn. Wij zullen hen voortaan gedurig gepaard aantreffen. Trouwens het waren twee discipelen, die elkander aanvulden; verschillende karakters vullen elkander altijd aan, mits zij in de hoofdzaak met elkander overeenkomen. Petrus en Johannes hadden de Heer innig lief, en beiden wilden voor Hem strijden, maar Johannes als een man van de hemel en een zone des donders, wilde daartoe vuur uit de hemel doen nederdalen, en Petrus als een man van de aarde en van de praktijk, trok daartoe rechtstreeks het zwaard. Ook hier is het weer duidelijk, dat waar twee hetzelfde doen, het toch niet hetzelfde is. En Hij zei tot hen: GAAT HEEN EN BEREIDT ONS HET PASCHA; EN ZIET, ALS GIJ IN DE STAD ZULT GEKOMEN ZIJN, ZO ZAL U EEN MENS ONTMOETEN, DRAGENDE EEN KRUIK WATERS; VOLGT HEM IN HET HUIS, DAAR HIJ INGAAT. Des Heeren verblijf moest niet algemeen bekend zijn, opdat Hij door zijn vijanden niet ontijdig kon overvallen worden. De Heer beschikte derhalve de zaken aldus, dat Hij, alvorens zich over te geven in de handen zijner vijanden, nog enige rustige uren met zijn discipelen kon doorbrengen tot hoogstgewichtige handelingen en samensprekingen. Een man met een waterkruik in de hand of op de schouder zou voor Petrus en Johannes een herkenningsteken zijn, en was het bij Israël bekende liefelijke beeld der gastvrijheid, weleer aan Eliëzer bewezen. De man zou een kruik water, niet een kruik met wijn dragen. Het paasfeest werd anders in Israël met de grootste pracht en weelde gevierd, en vooral de wijn was er in overvloed bij. Men zou dus zeggen, de kruik met wijn was hier aan hare plaats, doch de Heer nam zijn intrek niet bij een rijk man, maar bij een eenvoudig burger. Dat zegt ons de man, dragende een kruik water, de nodigste

levensbehoefte, naar het huis van zijn meester. En zegt tot de huisvader van dat huis: DE MEESTER ZEGT U: MIJN TIJD IS NABIJ; IK ZAL BIJ U HET PASCHA HOUDEN; WAAR IS DE EETZAAL, WAAR IK HET PASCHA MET MIJN DISCIPELEN ETEN ZAL? En hij zal u een grote opperzaal aanwijzen, toegerust en gereed; bereidt het ons aldaar. De huisvader, tot welke zij komen zouden, was dus een discipel des Heeren, die aan de discipelen onbekend was. De Heer kent al de zijnen, maar de discipelen kennen elkander niet allen onderling. Neen, deze ontmoeten elkander alleen op de aanwijzing des Heeren. Voorts, de Heer doet alles met een zekere heerlijkheid, die wij gratie (sierlijkheid) zouden noemen, als dit woord niet te gering was om gebruikt te worden voor de Heer. Had Hij zijn discipelen niet eenvoudig kunnen zeggen: "Ginds in die straat, en in dat huis moet gij gaan." Doch neen, de Heer geeft tekenen, zo als Hij ze alleen geven kan. Klare woorden zijn voor aanschouwen, tekenen zijn voor het geloof, en het geloof mag niet zonder oefening blijven. Daar zorgt de Heer voor. Ook nu nog moeten wij op de tekenen des Heeren letten, en bepaald op de tekenen der tijden, opdat wij weten, welke de weg des Heeren is in deze tijd voor Hem en voor ons, die zijn voetstappen willen volgen. Doch tekenen zijn op zich zelf niet genoeg; het woord des Meesters moet er bij zijn. De discipelen hadden, behalve het teken, ook nog het woord des Heeren: De Meester zegt u: MIJN TIJD IS NABIJ. IK ZAL BIJ U HET PASCHA HOUDEN. Welk een aandoenlijk woord: "Mijn tijd is nabij; mijn dag neigt ten avond, mijn lijdens- en stervensuur is gekomen!" En welk een liefde spreekt er in de woorden: "ik zal bij u het pascha houden!" Uit hoe velen was die huisvader de uitverkorene, die de Heer der heerlijkheid onder zijn dak mocht zien komen, om er de laatste maaltijd met zijn discipelen te houden! Kan er groter voorrecht voor een discipel zijn? Na deze aandoenlijke en hartinnemende inleiding laat de Heer uit zijn naam de discipelen vragen: Waar is de eetzaal, waar Ik het pascha met mijn discipelen eten zal? Want dat is de heerlijkheid van Christus op aarde, dat Hij niets heeft, en over alles beschikken kan. En dat moet ook onze heerlijkheid zijn. Alles is het onze, als wij des Heeren zijn, al hebben wij ook niets in handen. Doch wij vertrouwen meer een obligatie, een stuk papier, dat door een groot heer ondertekend is, dan het woord en het schrift des heerlijken Gods, die ons alles belooft en geeft wat wij voor tijd en eeuwigheid nodig hebben, mits wij maar zijn promessen (schriftelijke beloften van betaling) bij Hem komen ontvangen; doch dat doen zo weinigen; de meesten laten ze als non-valeurs (papier en zonder waarde) in hun portefeuilles liggen. Is het dan te verwonderen, dat er zo velen doodarm zijn in geestelijke dingen, die er schatrijk in konden zijn? De Heer beschikt over alles, omdat Hem alles toebehoort. Mochten dan ook wij alles voor de Heer gereed hebben, wanneer Hij er over beschikt, ook wanneer het geen liefelijke zaak is, zo als hier; want wie zou zijn huis niet gaarne over hebben voor de Heer, opdat Hij daarin de maaltijd houde; ja, wie zou niet gaarne zijn geld en goed voor de Heer over hebben? Maar als Hij over dezulken uit ons midden beschikt, met wier leven ons leven tot één leven is samengevloeid en gegroeid, en wier wegneming de wegneming is onzer schoonste aardse, ja meer dan aardse vreugde? O, dat wij dàn zeggen: "Hij is de Heer, Hij vraagt het zijne. Als een mens het ons vroeg, wij zouden het weigeren, maar de Heere is niets te weigeren." En Hijzelf beschikt er alleen over. De discipelen moesten niet in hun eigen naam komen, maar in de zijne. Hijzelf sprak door hun mond. Zo moeten ook wij nooit tot anderen komen in onze eigen naam, maar ons wachtwoord en machtwoord zij ten allen tijde: De Heer heeft het gezegd. Ja, wij moeten dat woord ook gedurig tot ons zelf richten, en zeggen: "De Heer heeft gezegd: gelooft in het Evangelie; weest in geen ding bezorgd; vreest niet; volhardt tot aan het einde en gij zult zalig worden." En hebben wij dit tot nu toe niet aan onszelf gezegd, dan moeten wij het van dit ogenblik af doen, even als de onwillige zoon in de gelijkenis, die eerst niet wilde, en daarna berouw had. Hij werd tot een levend beeld gesteld van de zondaar, die van onwillig gewillig wordt, zich bekeert en gerechtvaardigd heengaat. De Heer beschikt over de spijszaal als de Heer, op minzame, maar toch op zacht bevelende wijze. Hij verzoekt niet een kamer voor Hem open te houden, neen, Hij vraagt: Waar is de eetzaal? Hij wil die

aangewezen hebben. Trouwens de opperzaal was reeds gereed, wij zouden zeggen aan kant gemaakt, om er de paasmaaltijd te vieren. De zaal was groot en de tafel daarin, geschikt voor een gezelschap van dertien gasten. Wanneer nu deze plaats de discipelen aangewezen was, moesten zij aldaar het pascha bereiden. Dat was hun werk. Zij mochten geen gedekte tafel en geen reeds bereid paaslam vinden. Gij gevoelt, zo iets zou iets onnatuurlijks, iets toverachtigs geweest zijn, en daarvan bevat de Schrift en het leven des Heeren niets. In beiden tast en ziet men enkel de waarheid onvermengd. En de discipelen deden, gelijk Jezus hun bevolen had, en zij heengaande, kwamen in de stad, en vonden het, gelijk Hij hun gezegd had, en bereidden het pascha. Ook wij zullen als discipelen van Jezus alles zo vinden, als Jezus het gezegd heeft. Oefenen wij ons dan in het volkomen vertrouwen op des Heeren toezeggingen in het leven en in het sterven, en vreest gij voor de dood, en siddert gij bij de gedachte der scheiding van ziel en lichaam, dan herhalen wij, wat wij reeds gezegd hebben: vertrouw volkomen op het woord des Heeren: Wie in Mij gelooft zal de dood niet zien, niet smaken Johannes 8:51, 52; en gij zult de dood niet zien, niet smaken, maar de Heer zal uw dood in een slaap veranderen, uit welke gij uw ogen zult opslaan in de heerlijkheid. En zo is het met al de beloften des Heeren; wie ze gelooft, aan dien worden zij vervuld, volkomen, in al hare volheid. En als het avond geworden, en de ure gekomen was, kwam Hij en zat Hij aan, en de twaalf discipelen met Hem. De Heer zat hier aan als een vader in het midden zijner huisgenoten. En wij kunnen ons voorstellen met welke onderscheidene gemoedsbewegingen allen aanzaten. De discipelen konden het de Heer duidelijk aanzien, dat zijn gedachten zich met hoogst gewichtige zaken bezig hielden, en dat veroorzaakte bij hen een spanning des gemoeds, die hen stil en ingetogen maakte en de vreugde der paasfeestviering scheen te zullen wegnemen. Zij wisten nog niet, dat nu het ware paaslam gereed stond geslacht te worden, en dat eerst uit zijn dood de vreugde, de eeuwige vreugde kon en zou geboren worden. En Hij zei tot hen: IK HEB GROTELIJKS BEGEERD DIT PASCHA MET U TE ETEN, EER DAT IK LIJDE. Eer dat Ik lijde. Welk een uitdrukking! O, men spreekt zo licht van lijden, waar ons leed niet noemenswaardig is. Men moest zo lichtvaardig niet zijn in het gebruik van woorden, die door de Heer in een oneindige betekenis zijn uitgesproken. De Heer zegt niet: "eer dat Ik gekruisigd wordt," maar met een nog aandoenlijker woord: "eer dat Ik lijde," niet in de zin van een tijdelijk ondergaan van folteringen, maar in een vrijwillige overgave van zich zelf in zijn lijden, in een offerlijden, een volstrekt lijden, een lijden, zo als geen schepsel buiten Hem lijden kan. Alvorens tot dit lijden in te gaan, begeerde Hij met een sterk verlangen nog eenmaal met de zijnen de maaltijd te houden, die dat lijden afschaduwde. Het pascha van het Oude Testament was niet bloot het feest van een tijdelijke verlossing, van Israëls verlossing uit Egypte, neen, de feesten, die God verordent, zijn nooit bloot tijdelijk en menselijk: God legt overal in de tijd de zaden zijner eeuwigheid, en zo was het paasfeest van Israël de profetie van het Christelijk paasfeest, en het teken van Israëls tijdelijke verlossing tegelijk het teken van de eeuwige verlossing van al Gods volk. De Heer, wie al de menselijke aandoeningen op heilige wijze eigen waren, voelde een sterke behoefte om zich te versterken tegen het aanstaande lijden, door nog eens en voor de laatste maal met zijn discipelen aan de gemeenzame maaltijd aan te zitten, en wel aan de maaltijd der Goddelijke verlossing. Eerst gaf Hij ook nu aan de wet haar volle eis, door, ofschoon zelf het waarachtig paaslam, het zinnebeeldig paaslam met de zijnen te eten. Daarmee nam Hij het oudtestamentisch paasfeest in zich op, en daarna stelde Hij het avondmaal in diens plaats. Want Ik zeg u, dat Ik niet meer daarvan eten zal, totdat het vervuld zal zijn in het koningrijk Gods. Het zou de laatste paasmaaltijd zijn, die de Heer met zijn discipelen op aarde vieren zou; daarna zou Hij door zijn lijden en sterven, opstanding en hemelvaart, alle dingen vervullen, voltooien in dat koningrijk, waarin al de schaduwen des Ouden Verbonds tot hare eeuwige verwezenlijking zouden komen. Immers er is een eeuwig paasfeest, gelijk er een eeuwig pinksterfeest en een eeuwig loofhuttenfeest is. En als Hij de drinkbeker genomen had, zei Hij: NEEMT DEZE EN DEELT HEM ONDER ULIEDEN. WANT IK ZEG U, DAT IK VAN NU AF NIET MEER DRINKEN

ZAL VAN DE VRUCHT DES WIJNSTOKS TOT OP DIE DAG, WANNEER IK MET U DEZELVE NIEUW ZAL DRINKEN IN HET KONINGRIJK MIJNS VADERS. Dit laatste wil zeggen, totdat wij de volmaakte wijn met elkander drinken; want de Schrift stelt het thans zichtbare voor als uitdrukking van het thans onzichtbare. Al het thans zichtbare moet echter voorbijgaan, en ten laatste vergaan, en dan is het thans onzichtbare het alleen zichtbare, en dat gaat niet meer voorbij. Wat nu de drinkbeker betreft, die door de Heer in dit ogenblik werd opgenomen, en waaruit Jezus mee dronk, deze moet wel onderscheiden worden van de drinkbeker des Avondmaals. Om u de paasmaaltijd in verband met het avondmaal duidelijk te maken, zal ik u zeggen, hoedanig nog heden het paasfeest bij de Joden gevierd wordt, en hoe ik zelf het eertijds mee gevierd heb. Er is een bepaald getal drinkbekers; gewoonlijk zijn er vier. Het eerste wat een Joods huisvader op iedere Sabbat doet, dat doet hij ook het eerst op het paasfeest. Hij neemt vóór men gaat eten, de feestkelk op, zegent dien, drinkt er uit, en laat hem rondgaan. Hetzelfde deed Jezus nu. Vervolgens staat men (niet hier, maar in het oosten) van de tafel op, en wast men zich de voeten. Daarna zet men zich weer aan de tafel, en de huisvader breekt het brood en geeft het de zijnen. Daarna geeft hij de tweede beker en gaat nu over tot de paasmaaltijd, bij welke de derde beker gedronken wordt. De paasmaaltijd bestond oorspronkelijk, zo als wij weten, in het eten van een gebraden lam; na de verwoesting van stad en tempel heeft het eigenlijk offer, en dus ook het paasoffer opgehouden; immers de wet acht geen offer heilig buiten de heilige plaatsen. Nauwgezette Joden zetten echter nog altijd een stuk van een gebraden lam of een gebraden schapenbout ter gedachtenis op de tafel. Aan het einde van de maaltijd en vóór het aanheffen van het hallel (de lofzang) drinkt men ten slotte insgelijks een beker wijn, Welke de vierde beker is, en de beker der dankzegging genoemd wordt. De Heer stelde dus zijn avondmaal vóór en na de paasmaaltijd in. De broodbreking ging de paasmaaltijd vooraf, de beker der dankzegging ging rond na de maaltijd. Het avondmaal, zoals wij het thans vieren, is dus een gedeelte van de paasmaaltijd. Het liefdemaal is er daarom eigenlijk een noodzakelijk deel van. De eerste Christenen kwamen dan ook te samen, om met elkander te eten, omdat de nauwste gemeenschap met elkander bestaat in met elkander te eten en te drinken. Doch in de Christelijke kerk is allengs het denkbeeld van maaltijd verdwenen, door in het avondmaal het drinken van de wijn onmiddellijk op het eten van het brood te laten volgen; doch brood en wijn maken geen maaltijd uit, maar zijn tot de maaltijd behorende delen. Blijkbaar heeft de altijd toenemende menigte der evangelie-belijders op vereenvoudiging der zaken doen bedacht zijn, en de doop samengetrokken in de besprenging, en de avondmaaltijd in het nuttigen van het brood en de wijn. Men houdt allicht, waar de omstandigheden moeilijk worden, de zaken zo als ze eigenlijk zijn moesten, voor onuitvoerbaar. De bedoeling des Heeren was echter, dat men bij iedere maaltijd, zo dikwijls men het brood dankzeggende brak, en de beker der dankzegging na de maaltijd opnam, de dood des Heeren zou verkondigen tot zolang Hij tot zijn gemeente zal wedergekomen zijn, dus met het oog op zijn wederkomst gericht. Het woord: doet dat tot mijn gedachtenis, betekent dan ook zoveel als: "doet dat tot mijn verkondiging: om aan Mij te doen gedenken." De Kerk houdt nu avondmaal op gezette tijden, en ook dit is het uitvloeisel van de orde, die zich in de loop des tijds bij de zaken als van zelf aan ons opdringt. Waren er geen vastgestelde tijden voor de Avondmaalsvieringen, zij zouden allengs in onbruik geraken; want alle geestelijke zaken staan in deze wereld op een hellend vlak; als zij niet telkens naar boven worden opgetrokken, glijden zij altijd meer naar beneden, totdat er ten laatste niets meer zichtbaar van is. En er werd twisting onder hen, wie van hen scheen de meeste te zijn. Wij zien hier, wat er al in het hart van een mens gelijktijdig kan bestaan en samengaan. Was dit nu een tijd om onderling over de voorrang te twisten? Doch het leven der apostelen verdeelt zich in twee delen. In het eerste gedeelte zagen en hoorden zij de Heer, en deden niet naar hun aanschouwing en zijn woorden. In het tweede gedeelte zagen en hoorden zij de Heer niet, en deden naar hun geloof en zijn woorden. In het eerste gedeelte waren zij vergetelijke hoorders, in het andere daders des woords. Dit was voorzeker een zeer

grote verandering ten goede. Doch tussen dit eerste en tweede gedeelte van hun leven moesten ook vele grote dingen gebeuren: de dood, de opstanding, de hemelvaart des Heeren en de uitstorting des Heiligen Geestes; en deze moeten ook tussen het eerste en tweede gedeelte van ons leven gebeuren; zo zij niet bij ons plaats hebben, blijft ons leven één leven van zonde tot zonde. En Hij zei tot hen: DE KONINGEN DER VOLKEN HEERSEN OVER HEN, EN DIE DE MACHT OVER HEN HEBBEN, WORDEN WELDADIGE HEREN GENOEMD; DOCH GIJ NIET ALZO, MAAR DE MEESTE ONDER U ZIJ GELIJK DE MINSTE, EN DIE VOORGANGER IS, ALS EEN, DIE DIENT. Welk een verschil tussen de leer van Christus en die der revolutie, waardoor het volk zich soeverein verklaart, en zich dus zelf tot een volk van koningen stelt! Neen, zegt Christus tot de zijnen, hier moet gij niet heersen, maar dienen, dan zult gij eenmaal eeuwige koningen zijn en waarlijk heersen. Want wie is meer, die aanzit of die dient? Is het niet die aanzit? Maar Ik ben in het midden van u als een, die dient. De Heer stelt zich zelf tot voorbeeld, en bereidt met deze woorden voor, wat Hij voornemens is te doen, zijn discipelen de Voeten te wassen. En gij zijt degenen, die met Mij steeds gebleven zijt in mijn verzoekingen. Dit zei de Heer tot allen, dus ook tot Petrus, ofschoon hij de Heer verloochenen zou; want de Heer ziet de ontrouw der zijnen over het hoofd, en vergeeft hen reeds dadelijk hun toekomstige overtredingen. Doch Hij zei het ook tot Judas, want ook de goddeloze wordt tot het einde toe het Evangelie met zijn volheid van genade en heerlijkheid gepredikt, opdat hij zich niet zou kunnen verontschuldigen met te zeggen: De Heer heeft mij het eerst van zich uitgesloten; neen, de Heer sluit niemand uit; de zondaar sluit zich zelf uit, zo als Judas deed, die de Heer verliet, en tot diens vijanden ging. En Ik verordineer u het koningrijk, gelijk mijn Vader dat mij verordineerd heeft, opdat gij eet en drinkt aan mijn tafel in mijn koningrijk, en zit op tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls. Ziet gij, er is ook een eten en drinken met de Heer, een maaltijd houden in het koningrijk van Christus. Dit voor een bloot beeld te houden, is de Schrift geweld aandoen. En nu, welk een Zaligmaker is Hij, die terwijl zijn discipelen twisten, hen niet verwijt, maar vertroost, vertroost met het uitzicht op de openbaring van het koningrijk Gods, dat ook eigenlijk onze enige troost is. Zo even sprak de Heer van vernedering, van dienen, van de minste te zijn, en nu bestemt Hij de zijnen het koningrijk, en daarna de heerschappij over geheel Israël. Hoe eigenaardig, nietwaar? Juist de uit Israël afkomstige discipelen des Heeren zouden tot Israëls eeuwige richters gesteld worden. Wij zien hier ook, waarom de Heer wil, dat wij thans alleen, dienen: het is, opdat wij hier namaals mogen heersen. Wij moeten hier elkander dienen door de liefde, zullen wij hier namaals kunnen heersen. Over wie? Wie zegt het ons? Maar zeker geestelijk over dezelfden, die wij hier in liefde hebben gediend, want de liefde, die heersen zal, moet eerst een dienende liefde geweest zijn. Is het niet reeds zo op aarde? Wie overmeestert ons hart en regeert er over? Is het niet die ons in liefde dient? Nu laat de Heer het nooit bij woorden, maar voegt de daad bij het woord. Hij zal door van de tafel op te staan en zelf zijn discipelen de voeten te wassen, hen onderwijzen, hoe Hij de zijnen in liefde dient, en hoe zij elkander in liefde moeten dienen. En vóór het feest van het pascha, Jezus wetende dat zijn uur gekomen was, dat Hij uit deze wereld zou overgaan tot de Vader. Deze inleiding is van Johannes, die de instelling van het avondmaal als ten volle bekend, voorbijgaat, en alleen de nog onvermelde voetwassing optekent. Jezus wetende dat zijn uur gekomen was. Bij de Heer is alles wetenschap; Hij weet alles wat met Hem geschieden zal, en zegt het de zijnen; want ook zij moeten weten wat Hij weet; zij moeten in Hem geloven én Hem geloven in wat Hij zegt. Op deze wijze weet ook de leerling wat de leermeester weet; maar wie wijzer wil zijn dan zijn meester, en het beter wil weten dan hij, is een waanwijze leerling, en van een zot is meer verwachting dan van hem. En toch hoevelen willen wijzer zijn dan God in zijn Woord, en zeggen het onbeschaamd, dat zij het beter weten! Alzo Hij de zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zo heeft Hij hen liefgehad tot het einde. Johannes spreekt gaarne van de liefde des Heeren tot de zijnen, en tracht bij elke gelegenheid te herinneren, dat des Heeren liefde een onveranderlijke liefde is. De Heer heeft

het eerst lief, en die Hij eenmaal lief heeft, die heeft Hij altijd lief. Of bedong Hij niet nog in het laatste ogenblik zijn eigen vrijheid een vrijgeleide voor de zijnen? En gedacht Hij niet Maria en Johannes nog aan het kruis? Welnu, deze onuitsprekelijke liefde was ook het beginsel, waaruit de Heer handelde, toen Hij zijn discipelen de voeten ging wassen. En toen het avondmaal gedaan was. Deze vertaling is onjuist, het oorspronkelijke betekent: "bij het aangaan van de maaltijd;" "toen de maaltijd plaats had". Toen nu de duivel in het hart van Judas, Simons zoon, Iscarioth gegeven had, dat hij Hem verraden zou. Toen de zaak bij Judas ten volle rijp en het verraad beslissend vastgesteld was, toen deze discipel de hand van Jezus ten enenmale losgelaten en de zijne aan de duivel gegeven had, toen nog wilde Jezus hem niet van zich laten gaan, alvorens hem de laatste en nederigste dienst te hebben bewezen, alvorens hem de voeten te hebben gewassen. Jezus wetende, dat Hem de Vader alle dingen in handen had gegeven, en dat Hij van God uitgegaan was en tot God heenging. Johannes herinnert ook hier de klare wetenschap en de volkomene bewustheid des Heeren van zijn Godheid en mensheid, en van zijn terugkeren door het lijden en sterven heen tot de heerlijkheid, die Hij eeuwig bij de Vader had, én dat Hij, de Heer, in deze bewustheid zich boog tot voor de voeten der discipelen, om hun de voeten te wassen. Immers de ware nederigheid bestaat niet in het ontkennen of in het ontveinzen van hetgeen men is, maar daarin, dat men in de bewustheid blijft van hetgeen men is, en zich daarvan vrijwillig ontledigt. Stond Hij op van het avondmaal (van de maaltijd), en legde zijn kleren af, en nemende een linnen doek, omgordde zich zelf. Daarna goot Hij water in het bekken, en begon de voeten der discipelen te wassen en af te drogen met de linnen doek, waarmee Hij omgord was. Hoe aanschouwelijk wordt ons hier deze handeling des Heeren voorgesteld. Het is alsof wij zelf de Heer zien opstaan uit het midden der discipelen, een servet van de tafel nemen en er zich mee omgorden, even als een dienstknecht dat doet, die zijn heer de voeten wast, en het bekken neemt en met water vult, om dit nu zelf voor ieder discipel te herhalen. Het is alsof Johannes ons zegt: "onze ogen volgden de Heer in al deze bedrijvigheden, want wij hadden geen woorden om er iets tegen te zeggen, en durfden Hem ook niet terughouden." Doch neen, één der discipelen verzette zich, en sprak de Heer tegen, de discipel, die de moedigste en de vrijmoedigste der discipelen was. Hij dan kwam tot Simon Petrus, en die zei tot Hem: HEERE! ZULT GIJ MIJ DE VOETEN WASSEN? Dat iemand, niet minder dan de Zone Gods, aan de voeten zijner discipelen neerbukte, werd door Petrus levendiger gevoeld dan door enig ander discipel, dan zelfs door Johannes. Johannes gevoelde dieper, en het diepste gevoel is niet het minst levende, maar het minst levendige. De oppervlakte der zee is het spoedigst en het felst in beweging. Petrus was levendig van aard, en daardoor zeer bewegelijk voor indrukken, en waren het krachtige indrukken, dan werd zijn gevoel opgewekt tot hartstochtelijkheid toe. Hij kon hetgeen de Heer daar deed, begrijpen, noch dulden. Hoe! hij zou door de Heer, tot wie hij bij de wonderbare visvangst gezegd had: Heer, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens, en van wie hij zo vele almachtige Godsdaden had aanschouwd, zich de voeten laten wassen? Neen, wie dit ook reeds toegelaten had, hij zou het niet toelaten; hij zou er zich tegen verzetten. Jezus antwoordde en zei tot hem: WAT IK DOE WEET GIJ NU NIET, MAAR GIJ ZULT HET NA DEZE VERSTAAN. Dat is weer een van die woorden, die, hoogst belangrijk als al de woorden des Heeren, daarbij in zich zelf van oneindige toepassing zijn. In deze woorden toch geeft de Heer Petrus en geeft Hij ons de sleutel der toekomst voor een groot aantal der meest belangrijke voorvallen in ons tegenwoordig leven. Van de meesten weten wij niet, welke bedoeling zij hebben, maar hoe goddelijk vertroostend is het daarbij te weten, dat wij, hetgeen wij thans niet verstaan, later verstaan zullen. Er zijn tweeërlei onbegrijpelijkheden in de wegen Gods met ons. Tot de eerste behoren al die voorvallen, die alleen in de eeuwigheid kunnen, maar dan ook zullen opgelost worden, en tot de andere zulke, die ons reeds hier van tijd tot tijd opgelost worden. Ook de duisterheden van deze laatste soort zijn niet weinige. Vóór de opstanding des Heeren waren voor zijn discipelen en discipelinnen en ook voor zijn moeder vele dingen onverklaarbaar, die door de opstanding des Heeren in het volle

licht van de dag werden gesteld. En zo brengt ook nog ons iedere dag licht aan over hetgeen vroeger voor ons in het duister lag. Voor Petrus bracht reeds het volgend ogenblik een opheldering. Petrus zei tot Hem: GIJ ZULT MIJN VOETEN NIET WASSEN IN DER EEUWIGHEID. Petrus volhardde in zijn weigering, omdat hij de zaak niet kon goedkeuren, en hem geen genoegzame opheldering gegeven was, waardoor hij haar goedkeuren kon. Hij berustte niet in de verzekering, dat de Heer deed, wat hij niet begreep. Ook wij berusten doorgaans in des Heeren verzekeringen niet; ook wij willen weten eer wij geloven; doch wij moeten geloven, eer wij de dingen Gods kunnen weten. Jezus antwoordde hem: INDIEN IK U NIET WAS, GIJ HEBT GEEN DEEL AAN MIJ. Welk een majesteit van uitdrukking! De Heer drukt kennelijk op de woorden: Ik en Mij. "Indien Ikzelf u niet was, zo hebt gij aan Mij geen deel." Hiermee wijst de Heer de innerlijke, geestelijke betekenis zijner handeling aan. De Heer reinigt alleen hen, die deel aan Hem hebben. Hij wast niet iedereen de voeten, maar enkel zijn discipelen. Simon Petrus zei tot Hem: HEERE! NIET ALLEEN MIJN VOETEN, MAAR OOK DE HANDEN EN HET HOOFD. Nauwelijks hoort Petrus, dat het deelgenootschap aan Jezus afhangt van het zich laten wassen door Jezus, of hij wil zich niet alleen de voeten, maar ook de handen en het hoofd door Jezus gewassen hebben. Dat was lief van Petrus, want hij kon naar zijn gevoel niet te veel deelgenootschap aan Jezus hebben, zó lief had hij Hem; maar het was wederom onverstandig. Immers waar Jezus alleen de voeten wast, moeten wij van Hem niet vergen, dat Hij ons ook nog de handen en het hoofd wast. Doch zo zijn wij allen op weinige uitzonderingen na. Ons leven is bijna niet anders dan het overgaan van het ene uiterste tot het andere, van het te weinig tot het te veel, en van het te veel tot het te weinig. Wij willen in het geheel niet heilig zijn, of wij willen volmaakt heilig zijn; en dit gaat zo voort, totdat de Heer door zijn Woord het evenwicht bij ons herstelt. Jezus zei tot hem: DIE GEWASSEN IS, HEEFT NIET VAN NODE DAN DE VOETEN TE WASSEN, MAAR IS GEHEEL REIN. Welk een tegenstelling tussen de wijze van handelen van Petrus en die van de Heer! Petrus is de altijd bewegelijke golf, Christus de altijd vaste rots. Zullen de ontkenners van de goddelijke ingeving der Schrift dan nooit voelen, dat zulk een zich altijd gelijkblijvende karaktertekening boven het menselijke gaat? Met welk een bezadigdheid en majesteit antwoordt de Heer Petrus terstond met een woord, dat het gehele Evangelie in zich bevat, als de eikel de eikenboom: Die gewassen is, heeft niet van node dan de voeten te wassen, maar is geheel rein. Eigenlijk staan hier tweeërlei woorden, die men beide met wassen heeft vertaald, omdat men woorden, die in onze taal te gemeenzaam klinken, niet in de vertaling durfde overnemen. Het eerste woord, door wassen vertolkt, betekent eigenlijk baden, zodat er gezegd wordt: "Wie gebaad, wie een bad genomen heeft, die heeft niet van node dan de voeten te wassen, om geheel gewassen, gereinigd te zijn. In het Grieks klinkt deze uitdrukking tegelijk gemeenzaam en sierlijk, en ook in onze taal bevat zij niets aanstotelijks. Intussen moet ik erkennen, dat mij eerst heden dat onderscheid van uitdrukking is in het oog gevallen. Hoeveel ik ook in de Schrift gestudeerd heb, eerst heden is mij de volle betekenis en bedoeling van dit gezegde des Heeren geheel klaar geworden, als de juiste aanwijzing van de strijd, die wij als zondaren, en nog thans gerechtvaardigden, of omgekeerd, die wij als gerechtvaardigden, en nog thans zondaren, te voeren hebben. Wij zijn gerechtvaardigd door het geloof in Christus, en toch wij zondigen nog, wij struikelen nog allen in vele dingen. Nu is de vraag: zijn wij rein of onrein, behoren wij Christus toe of niet? En nu zegt de Heer ons in deze woorden tot Petrus: dat, wie in Hem gelooft, in het geestelijke is als iemand, die in het natuurlijke een bad genomen heeft, en daardoor geheel gereinigd is; hetgeen echter niet wegneemt, dat hij zijn voeten telkens weer bezoedelt, zodat deze altijd weer op nieuw gewassen moeten worden, tot welke dienst zich de Heer uit de hemel ook bereid verklaart. In het oosten draagt men geen kousen en schoenen zoals bij ons, maar rust de blote voet op de sandaal of de met banden aan de voeten gehechte schoenzool. Op deze wijze blijven de voeten blootstaan voor bezoedeling door het stof of slijk der straten. Bij het gaan aanzitten aan de maaltijd des middags of des avonds bestond dan ook het eerste werk van de gastheer,

zijn gasten de voeten te laten wassen. Des morgens vroeg neemt ieder in het oosten van zelf een bad, en vooral op hoge feesten of feestmalen werd dat bij Israëlieten, die op uitwendige reiniging zo bijzonder gesteld, en ook door de wet er toe bepaald waren, nooit verzuimd. De Heer vergelijkt dus hier bij zijn discipelen het geloof in Hem bij het nemen van een bad, waardoor geheel het lichaam rein wordt. Het is het beeld der rechtvaardigmaking. De bezoedeling der voeten bij het gaan op de weg is het beeld van onze overtreding in onze dagelijkse wandel, en de gedurig herhaalde wassing der voeten is het beeld onzer heiligmaking door Christus de Heer. Wij weten, dat er twee schijnbaar tegenstrijdige dingen in de gelovige bestaan: dat hij geen zondaar meer, en toch nog een zondaar is. Er is een bekering, of vernieuwing, eens voor altijd, en er is een dagelijkse bekering, of vernieuwing. De grote badkuip en het kleine wastobbetje behoren in des Christens huis bij elkander, de eerste tot de wassing van geheel het lichaam, de andere tot de voetwassing. Wie zegt geen zonden te hebben nadat hij geloofd heeft, die zegt na een bad genomen en gewandeld te hebben: "Ik heb geen bezoedelde voeten." Neen, wij hebben zonden, ook nadat wij geloofd hebben. Zeker, de een loopt vrij wat zindelijker dan de ander; ja sommigen hebben een verwonderlijke geschiktheid, om door de morsigste straten bijna zonder spatje te huis te komen, terwijl anderen er ruwer doorheen stappen en zich erg bespatten; doch allen behoeven opnieuw de reiniging der voeten. Dat wij dit dan gedurig voor ogen houden, want de heer wil, dat alles in het leven ingrijpe, en dat wij, gelijk bij al ons eten en drinken, aan de spijs en drank der ziel, (zijn lichaam en bloed) zo ook bij al ons wassen aan zijn wassing zullen denken. Wij moeten ons, gedurig herinneren, dat wie in de Heer Jezus van harte gelooft, niet één bad genomen heeft, op hetwelk nog een menigte baden moeten volgen, maar dat hij één bad genomen heeft voor heel zijn leven, zodat er nu geen andere wassing voor hem overblijft, dan zich dagelijks de voeten te laten wassen. Men gelooft tegenwoordig zelden meer aan de verzoekingen des duivels, maar een kind van God ondervindt ze gedurig, en wat is daartegen te zeggen? De duivel laat de zijnen met vrede, Lukas 11:21; maar waar Jezus de Satan de buit ontneemt, daar ontstaat de strijd, en gaat de duivel om als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden, 1 Petrus 5:8. Hoe dikwijls zegt de duivel tot een kind van God: "Zie eens wat vuile voeten gij hebt, en gij zoudt tot de reinen behoren? Verbeeld het u niet." in het eerste heeft hij gelijk, maar in het tweede liegt hij. Trouwens de satan zet altijd een waarheid voorop, om er een valse gevolgtrekking uit te maken. Dat onze voeten soms zo erg bezoedeld zijn, komt meermalen door het verzuimen der dagelijkse voetwassing; hierdoor zet het een onreine zich op het andere, en het komt ons ten laatste zelf ongelofelijk voor, dat wij, met zulke erg bezoedelde voeten, nog thans rein zouden zijn. Daarom moeten wij deze dagelijkse voetwassing nooit verzuimen, maar doen als onze zindelijke huismoeders, die haar meubelen niet zó lang ongewreven laten, tot het stof er vingerdik op ligt, maar telkens het stof doen afnemen, waardoor het huisraad altijd schoon, en de arbeid er aan ligt is. Houd echter de waarheid vast, dat de noodzakelijkheid der voetwassing, der dagelijkse reiniging, niet het bad, dat gij eenmaal ontvangen hebt, krachteloos maakt, want dit zou een grote dwaling zijn en deze zou u, gelijk alle dwaling de gelovige doet, troosteloos maken. Neen, Hij, die zijn discipelen als zodanig, God leert aanspreken als de met de zondaren verzoende en bevredigde God, als Vader, Hij leerde diezelfde discipelen bidden, even als om het dagelijks brood, zo ook om de dagelijkse vergeving der schulden. Want de voetwassing is alle dagen even volstrekt nodig als het bad voor éénmaal. Indien Ik u ook niet de voeten waste, gij hebt geen deel aan Mij, zegt de Heer. Alleen de dwepers zeggen: "Indien wij geloven, zo hebben wij geen zonden meer, en kunnen wij doen wat wij willen, want wij zijn rein, en de reine is alles rein." Het is niet te zeggen welke gruwelijke onreinheden en verfoeilijke ongerechtigheden deze dweperij heeft voortgebracht. Weer anderen zijn er, die zeggen: "Wij geloven, en toch is er niets rein in ons en aan ons, want wij zijn en blijven melaats van het hoofd tot de voeten." Dit moet hoog geestelijk heten, maar het weerspreekt de Heer, die tot zijn discipel gezegd heeft: Die gewassen is, heeft niet van node dan de voeten te wassen, maar is

geheel rein. En gijlieden zijt rein, doch niet allen. De rechtvaardigmaking moet voorafgaan, zal de heiligmaking kunnen volgen, even als de vruchtboom er zijn moet, zal de vrucht kunnen volgen. De verzoening der zonde is buiten ons geschied, de heiligmaking moet binnen in ons geschieden. De rechtvaardigmaking is de enige, volstrekte grondslag van de dagelijkse vergeving onzer zonden. En hoe Gode waardig dit is, blijkt juist uit het gruwelijk misbruik, dat er door onbegenadigde mensen van de rechtvaardigmaking gemaakt wordt. "Is de rechtvaardigmaking de vergeving van alle bedreven en nog te bedrijvene zonden (zo redeneren zij), waartoe dan nog het dagelijks gebed om vergeving? dat is alsdan een overbodigheid; hoe kan men om vergeving bidden van hetgeen reeds te voren vergeven is." Zij verwarren de bron met het water, dat er uit opwelt. Als gij de bron hebt, dan hebt gij zeker al haar water, genoegzaam voor al de dorst van geheel uw leven; maar kunt gij nu op eenmaal zoveel drinken, dat gij voor geheel uw leven geen dorst meer hebt? Immers neen, dus moet gij bij het bezitten van de bron en haar algenoegzame watervoorraad voor al uw dorst, nog thans dagelijks tot haar gaan, om uw dagelijks terugkerenden dorst te lessen. De dagelijkse dorstlessing onderstelt echter het bezit van de bron. Het gebrekkige der zaak ligt niet aan de zijde der bron, aan de zijde Gods, maar aan onze zijde. Zolang wij kunnen zondigen, zondigen wij ook, al zijn wij begenadigde zondaren. Alsdan zondigen wij wel niet als de goddelozen, roekeloos en moedwillig, maar toch als mensen, uit zwakheid, overijling en nog onbedwongen vleselijke begeerlijkheden. Ook onze kinderen zondigen, maar niet zo als de volwassenen, en nog minder zo als boeven zondigen; en daarom is het zo treurig aan te zien, dat sommige ouders zo vreselijk streng zijn in het straffen van hun kinderen, alsof zij met dieven en rasphuisboeven te doen hebben. De vergrijpen der kinderen zijn kinderlijke vergrijpen, die als zodanig met vastheid en soms gevoelig moeten gestraft worden; maar men moet er geen geweld over maken, alsof er brand gesticht, of een moord begaan ware. Men noemt zulk een misbaar met een woord van onze tijd: "een storm in een glas water," en dat is het ook. Overdreven strengheid, de ondervinding leert het, verhardt en maakt hardvochtige kinderen, die ouders geworden, even hard kastijden, als zij gekastijd zijn. Wij zondigen dus ook nog al zijn wij kinderen Gods. Daarom behoort bij de rechtvaardigmaking de dagelijkse toepassing der rechtvaardigmaking, en de dagelijkse toepassing in het voortbrengen van de vruchten der rechtvaardigmaking: de oefening in de godzaligheid, in de heiligmaking. Doch wat zwerven wij langer af met redeneringen: heeft de Heer ons niet zelf handelingen voorgeschreven, die zijn woord, onze tegenwoordige tekst, aanschouwelijk verwezenlijken? De Doop is voor het geloof (niet in zichzelf en van zelf zo als de Roomsen menen) het bad der wedergeboorte, omdat wij daarin gedoopt worden in de dood van Christus, en daaruit weder opstaan in de opstanding van Christus tot een nieuw, eeuwig leven. Wij ontvangen de doop eenmaal voor geheel het leven. De doop vertegenwoordigt hiermee de rechtvaardigmaking; het is ook hier: eens gewassen, altijd gewassen. Doch wij hebben niet alleen de doop, maar ook het avondmaal, en daaraan moeten wij gedurig (de eerste Christenen deden het dagelijks, Handelingen 2:46) terugkeren, om altijd opnieuw ons geloof te versterken door het altijd opnieuw ontvangen van de waartekens van de vergeving onzer zonden. Gij ziet dus, dat doop en avondmaal met elkander in een nauw en onverbrekelijk verband staan. Niet de doop in zichzelf is de rechtvaardigmaking, evenmin als het avondmaal in zichzelf de gedurig vernieuwde vergeving der zonde is; Maar zij zijn beide voor de gelovige, voor de discipel of de discipelin van Christus. Wie gelovig ten avondmaal gaat, bekrachtigt hiermee van zelf zijn eenmaal ontvangen doop; daarom liet men in al de eeuwen der kerk nooit de ongedoopte toe tot het avondmaal; dit was even onnatuurlijk geweest, als dat een onbesnedene tot het pascha was toegelaten. Gij ziet dan ook nu, dat het opstaan van de Heer van de tafel, om de voeten der discipelen te wassen, alvorens het avondmaal in te stellen, zijn klaar verband en duidelijke reden heeft. Alleen de gedoopte, de eenmaal in het bad geweest zijnde kan de gedurige verzekering van de vergeving der zonde ontvangen, en gelooft hij, zo ontvangt hij die ook. Alleen de oprechte discipelen, niet

Judas, werden in de voetwassing door de Heer geheel, volstrekt rein verklaard. En zulk een gedurige verklaring van 's Heeren zijde hebben wij telkens nodig tot onze troost, zullen wij staande blijven in onze strijd. Het niet mogen zondigen, en het niet willen zondigen, en niet kunnen zondigen van de nieuwe mens, staat bij ons in strijd met ons werkelijk zondigen, en die strijd is voor ons zó zwaar, dat wij met de apostel meermalen moeten uitroepen: wie zal ons verlossen van het lichaam dezes doods? Deze verlossing zal eerst door de genade Gods in ons sterven plaats hebben; doch zolang wij leven ligt de hoop op deze volkomen verlossing in de volharding der heiligen, en de volharding der heiligen ligt, gelijk alles wat Gods kinderen betreft, in de Heer Jezus Christus en Hem alleen. Hij zegt ook nog heden tot ons: "Wie gewassen is, die is voor altoos gewassen, die worden de voeten, zo dikwijls zij bezoedeld worden, ook gewassen." Wie eenmaal met het harte geloofd heeft in de Heer Jezus, die zondigt voor God niet meer als een vijand, als een vreemde, als een bastaard, maar als een kind des Heeren, dat dagelijks vergeving moet vragen en vergeving ontvangt, zij het ook met een kastijding er bij. Als hij valt, wordt hij echter niet weggeworpen, want de Heer ondersteunt zijn hand, Psalm 37:24. Doch daarom zondigt dan ook de gelovige, als hij zondigt, niet uit lust tot de zonde, niet van harte, en niet met het harte; neen, de diepste grond zijner ziel is er tegen, protesteert er tegen, worstelt er tegen, en neemt er geen deel aan, en roept het bloed der verzoening over de misdaad in, zodra zij hem als zonde bewust wordt. En die diepste grond zijner ziel is dat deel, dat uit God geboren is en niet zondigen kan, 1 Johannes 3:9. Gij voelt, dat ik u dit alles alleen herinner, om u de vrijmachtige genade Gods, in verband met onze Christelijke wandel in een zoveel mogelijk helder licht te stellen. Door de vrijmachtige genade Gods zijn wij, zo velen wij geloven, volmaakt in Christus; want met één offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden, Hebreeën 10:14. Alles wat wij in de heiligmaking voortbrengen, is van Christus de wijnstok in ons als de ranken gevloeid. Doch dit alles geschiedt niet op werktuiglijke wijze; en dat dit niet op werktuiglijke wijze geschiedt, wordt juist door onze blijvende zondigheid en onze voortdurende overtreding bewezen. Hiermee werken wij altijd storende in tegen de rechte lijn der goddelijke genade, en moeten wij altijd wederom bij de belijdenis van eigen schuld, de vernieuwing der genade Gods inroepen. Het is hier wederom als met een kind van een rijke vader. Heeft dat kind niet alles wat de vader heeft, is het niet rijk? Zeker, maar toch moet het weten dat het rijk is niet door zichzelf, en niet in zichzelf, maar door en in zijn vader, en het bewijs hiervan is, dat het bij elke nieuwe behoefte tot zijn vader moet en kan komen, om haar vervuld te zien. EN GIJLIEDEN ZIJT REIN, DOCH NIET ALLEN. Want Hij wist wie Hem verraden zou; daarom zei Hij: GIJ ZIJT NIET ALLEN REIN. Niet allen. Het woordje allen is thans in aller mond; het drukt de pantheïstische (alles vergodende) strekking van onze tijd volkomen uit. Men zegt: alle mensen zijn goden, of, zo er een oppermachtig God is, kinderen Gods, die allen goed zijn en allen zalig zullen worden. Maar Christus zegt: Niet allen. Hij voegt er altijd de uitzondering bij. Christus is de ruimste Evangeliepredikant, die er denkbaar is; doch daarom zegt Hij niet tot de mensen: Komt allen in uw hemel, om er uw rust te vinden;" maar Hij zegt: Komt allen tot Mij en Ik zal u rust geven. Ook zegt Hij niet tot degenen, die buiten zijn: "Gij zijt binnen; " neen, Hij zegt tot hen: Gij zijt niet binnen, maar de deur staat open; strijdt nu om binnen te gaan, want eenmaal wordt de deur gesloten en dan is het voor u en voor allen, die niet binnen zijn, te laat om behouden te worden. Christus is de getrouwe Getuige, die allen wil behouden door de waarheid en niemand wil misleiden door de leugen. Als Hij dan hun voeten gewassen, en zijn kleren genomen had, zat Hij wederom aan, en zei tot hen: VERSTAAT GIJ, WAT IK ULIEDEN GEDAAN HEB? GIJ HEET MIJ MEESTER EN HEER, EN GIJ ZEGT WEL, WANT IK BEN HET. INDIEN DAN IK, DE HEER EN DE MEESTER, UW VOETEN GEWASSEN HEB, ZO ZIJT GIJ OOK SCHULDIG ELKANDER DE VOETEN TE WASSEN. De Heer had zijn discipelen de hogere, innerlijke, geestelijke betekenis der voetwassing te kennen gegeven in het woord: Indien Ik niet was, gij hebt geen deel aan Mij. De weigering van Petrus was de

aanleiding geweest tot dit woord des Heeren; doch hoe onschatbaar dat woord was, gelijk trouwens al de woorden des Heeren zijn, het behoorde tot die vele woorden des Heeren, die de discipelen niet verstonden, toen zij ze hoorden, maar die zij eerst daarna, door de verlichting des Heiligen Geestes, zouden verstaan. Thans echter maakt de Heer de toepassing der zaak, en toont er de praktische zijde van aan, want dit is een der heerlijkheden van Christus, dat Hij de voorhanden dagelijkse dingen neemt, om er zijn hemelse lessen aan te verbinden, en ze alzo te vergoddelijken. De geestelijk goddelijke zijde van de dingen des koningrijks van God, hoe heerlijk en onontbeerlijk, is echter niet genoeg, de praktische zijde moet er bijkomen. De Heer omvat altijd beide zijden. Bij Hem is niets vertoning, niets blote bespiegeling, maar alles leven, waarheid, werkelijkheid. Hij stelt dan ook nu de voetwassing voor als het beeld van de dienende broederlijke liefde, voor welke niets te groot en niets te gering is. Des Heeren komst in de wereld is enkel zelfvernedering uit liefde voor de zijnen; en ziet, nu geeft de Heer aan deze zelfvernedering de uiterste diepte en tevens de hoogste hoogte; de kroon der volmaaktheid, door zich als een dienstknecht met het wasbekken in de hand op de knieën neer te laten en zijn discipelen de voeten te wassen. Zeker, de paus wast ook alle jaren eens aan twaalf arme mannen de voeten; doch daarbij is gezorgd, dat de voeten niet al te bezoedeld zijn; hij wast ze, maar zonder afstand te doen van zijn hoogmoed. waardoor hij zich eens door een keizer de stijgbeugel liet vasthouden, en die nog door zulk een zou laten vasthouden, als er nog maar een voor te vinden was. Neen, zulk voeten-wassen doet het niet; dat is een ceremonie, en wie wil geen ceremonie maken, vooral als men daarmee bij de eer der hoogheid, ook nog die der nederigheid verkrijgt, zoals de paus die ontvangt. Het dienen van elkander, dat de Heer van ons eist, bestaat niet bepaald in de voetwassing zelf, maar in de voetwassing, als een beeld van alle liefdedienst, want het aller geringste sluit hier al het andere, al het meerdere in. Wij moeten bereidwillig zijn, om de naaste en vooral de broeder, den mededискipel, te dienen in iedere voorkomende gelegenheid. Geen dienst moet ons te gering zijn. En dit moeten wij persoonlijk doen; wij moeten die dienst niet aan een ander opdragen, maar ze zelf doen. Wie dient, die is de meeste. Dit is een der stelregels van het koningrijk Gods. De Heer diende vrijwillig, door niemand daartoe aangezocht of bepaald. Hij diende uit vrije keuze, uit vrije liefde, en ofschoon de meeste, handelde Hij als de minste. En nu wil de paus deze nederigheid van de Heer nadoen met een hart vol satanische zelfverheffing en zelfvergoding. Het is een ergerlijke nabootsing, een gruwelijke schijnheiligheid. Daarom heeft iemand zeer juist gezegd: "de paus zou vrij wat meer nederigheid betonen, door slechts eenmaal de stijgbeugels vast te houden van een keizer, of door slechts éénmaal één koning de voeten te wassen, dan door alle jaren twaalf arme mannen de voeten te wassen; want de paus voert geen oorlog tegen de armen, maar tegen de koningen en keizers." Och de mens kan alles doen, als zijn hart er maar niet bij behoeft te zijn, alsdan wil zijn mond alles zeggen, en zijn hand alles verrichten, ja hij zou, als hij zijn zaligheid er door verdienen kon, levenslange slavendienst willen verrichten. Doch het hart wordt gevraagd, en zonder het hart is iedere daad van de mens, hoe schijnbaar godsdienstig, het werk van een automaat (zielloos werktuig). Als paus Gregorius VII, keizer Hendrik IV de blote voeten gewassen had, in plaats van hem drie dagen lang met blote voeten in de sneeuw te laten wachten, eer hij hem te woord stond, wij zouden iets van de nederigheid des Heeren in hem gezien hebben. Doch wat betekent na deze alles te boven gaande hoogmoed, zijn voetwassing op iedere Witte Donderdag. Is het geen onheilige menselijke nabootsing van een heilige handeling des Heeren? Doet ook niet de aap de mens vele dingen na; nog thans doet hij er niets menselijks mee; de menselijke ziel ontbreekt; daarom zijn het enkel uitwendige menselijke bewegingen. Ook de Roomse, de pauselijke kerk maakt bloot uitwendig de bewegingen van Christus na; doch niet alleen de Roomse, maar ook de Protestantse, voor zover zij meent, dat zij door bloot uitwendigheden Christus kan nadoen of navolgen. God is een Geest, en wil in geest en in waarheid, dat is: met het harte en van harte gediend zijn, door de Heilige Geest, uit geloof, in hoop en met liefde. Want Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat gelijkerwijs Ik u

gedaan heb, gijlieden ook doet. Al des Heeren handelingen hebben een onnavolgbare en een navolgbare zijde. Wij kunnen geen zonden afwassen, maar wij kunnen toch andere lasten van de naaste wegnemen; wij kunnen niet sterven om zielen te behouden, maar wij kunnen toch de broeder het leven onderhouden. Wij kunnen elkander al de diensten bewijzen, die binnen de kring van een mens vallen. De Heer zegt tot ons hier en overal, waar Hij ons tot het navolgen zijner voetstappen roept: " Gij in uw kring, gelijk Ik in de mijne; gij met uw vermogen, gelijk Ik met het mijne; gij als mens, Ik als de Godmens." Daarom moeten wij ons met diepe verontwaardiging afkeren van dezulken, die ons willen beduiden dat Christus niet meer voor ons gedaan heeft dan wij voor elkander doen moeten, en alleen daarom ons tot een voorbeeld van navolging dient, omdat Hij het op de uitnemendste wijze gedaan heeft. Christus was, volgens hen, de uitnemendste mens en daarom een voorbeeld voor anderen, even als in ieder vak van kunst en wetenschap, de meester in het vak het voorbeeld is voor de leerlingen in datzelfde vak. Het is een snode leugen en een gruwelijke lastering. Gij noemt Mij Meester en Heer, zegt de Heer tot zijn discipelen, en gij zegt wel, want Ik ben het. En Hij blijft het in eeuwigheid. Christus is God uit God, en wij zijn mensen uit mensen; wij kunnen dus nooit zijn en nooit worden wat de eeuwige Zoon Gods is, wij kunnen Hem niet gelijk zijn; maar wij kunnen Hem gelijkvormig worden. Ook de duivel zei door de slang tot de mens: Gij zult als God wezen; maar het was een valse, zielverdervende belofte. De mens kan niet God worden, maar God kan mens worden, en dat is Hij geworden in de Zoon Gods. En nu doet ieder met zijn daad, wat zijn persoon, rang, stand en kring meebrengt. Daarom is dezelfde daad, wanneer zij door een ander persoon geschiedt, niet dezelfde daad, want de bijkomende omstandigheden verschillen. Zo onderstelt de nederigheid bij de persoon, die haar betoont, altijd iets hoogs, hetzij in stand of verstand, waarvan hij afstand doet. Als dus een schatrijk man zegt: "Ik ben arm voor God, want al het mijne is het zijne; en ik ben arm ook tegenover de algemene ellende, welke ik ook niet in zijn allerkleinste deel kan opheffen," dan zegt dat iets voor ons hart; maar als een doodarm man hetzelfde zegt, zo betekent dit niets. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, een dienstknecht is niet meer dan zijn heer, noch een gezant meer, dan die hem gezonden heeft. De Heer zei hiermee, dat zijn discipelen zich in eigen schatting niet hoger moesten stellen, dan zij stonden. Zij waren discipelen en gezanten van Hem, de Heer, en wat nu hun Heer deed, moesten zij niet beneden zich achten. De Heer plaatste de uitwendige bedoeling der voetwassing daarom op de voorgrond, omdat de Apostelen waren als de kinderen, twistende onder elkander om de voorrang in het Messiasrijk. Voor de Heer, die alles wist en in alles voorzag, kon dit niet verborgen blijven. Ja, de discipelen wilden het Hem ook niet verbergen; dat zien wij in het openbaar verzoek van Johannes en Jacobus. Het een en ander getuigt wel voor de eenvoudige oprechtheid der discipelen en voor de historische waarheid dezer bijzonderheden; doch het waren verkeerdheden bij de discipelen, die als zodanig door de Heer werden aangewezen en terecht gewezen. Indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij, zo gij dezelve doet.. Dit woord is bepaald tot ons, orthodoxen, gezegd, want ofschoon wij ons deze benaming, die ons door velen als een scheldnaam wordt toegeroepen, niet schamen, zo schamen wij ons echter over alles, wat er niet toe behoort. Wij blijven er bij, dat men de dingen Gods goed moet weten, de Schrift goed moet bestuderen en verstaan, en dat onze kennis van de eeuwige waarheden niet te duidelijk en niet te nauwkeurig kan zijn; maar wij zeggen er ook bij, dat men bij die wetenschap niet moet blijven staan, anders wordt ons weten, zo als iemand zeer juist gezegd heeft, een weetheiligheid, en alle heiligheid, waar nog iets voor staat, is verwerpelijk. Neen, weten is niet genoeg, wij moeten zorgen dat wij, hetgeen wij weten, ook hebben, en wij hebben niet wat wij weten, tenzij wij het doen. Gij weet wat het zeggen wil lief te hebben; goed, maar oefent gij geen liefde, onze taal zegt het zo schoon, bewijst gij geen liefde, zo hebt gij geen liefde. De daad is het bewijs, dat men de zaak kent zo als zij gekend moet zijn; want de kennis van elke deugd eist, dat men haar beoefent. Het is wel een treurige toestand, door de zonde veroorzaakt, dat hoofd en hart in dezelfde mens, hoe innig ook door banden van vlees en bloed en gebeente

verbonden, toch zedelijk soms zo verre van elkander liggen als de noord- van de zuidpool. Zeker kan God alleen de onmiddellijke gemeenschap van verstand en hart herstellen, maar Hij wil dit dan ook doen, en gebiedt ons niet tegen dat herstel in te werken, maar gelijk in alles ook daarin met Hem mee te werken. Ik zeg niet van u allen; Ik weet welke Ik uitverkoren heb; maar dit geschiedt, opdat de Schrift vervuld worde: DIE MET MIJ HET BROOD EET, HEEFT DE VERZENEN TEGEN MIJ OPGEHEVEN. De Schrift, wij merkten het meermalen op, is Gods beschreven raad. God heeft gezorgd, dat de toets van die dingen, die uit Hem zijn, maar die nog in de toekomst verborgen lagen, niet ontbrak. Van daar de profetieën. Voor de tijdgenoten waren zij steunsels voor hun geloof, vertroostingen voor hun hoop op de toekomst, versterkingen hunner liefde jegens God en de naaste, maar voor de nakomelingen waren het tekenen der tijden, vervullingen der goddelijke beloften, oplossingen van verborgenheden. Het enig groot doel van al de profetieën was de komst van de Messias en diens koningrijk. Hoe natuurlijk, dat toen de Messias en diens koningrijk gekomen was, de stemmen der profeten door de Heilige Geest op nieuw werden gehoord uit de mond van allen, die geloofden en het koninkrijk Gods verwachtten. En de Heer, de Meester zelf, zou Hij zich behalve op zijn zichtbare geloofsbrieven van de Vader (zijn wonderen), niet ook op de geschrevene geloofsbrieven zijns Vaders, op de Heilige Schriften beroepen hebben? Indien Hij het niet gedaan had, hoe zou Hij ALLE gerechtigheid vervuld hebben? Hij zou alsdan de eer, die Gods Woord toekwam, niet aan dat Woord bewezen hebben; doch neen, even als Christus geheel de Heilige Schrift tot Gods Woord, en daarmee tot volstrekte waarheid maakte, door te bidden: Vader! heilig ze in uw waarheid, Uw WOORD is de waarheid, zo beroept Hij zich gedurig op de Schrift. Immers de schrijvers der Schrift waren wel mindere personen dan Hij, waren mensen als wij; maar de Schrift zelve was, persoonlijk genomen, de gelijke met Hem, was de zich openbarende Heilige Geest, de hoogheerlijke persoon in de goddelijke Driëeenheid, sprekende van de Vader en van de Zoon, tot de mens in het algemeen, en tot een iegelijk, die gelooft, in het bijzonder. Van nu zeg Ik het ulieden, eer het geschied is, opdat wanneer het geschiedt, gij geloven moogt dat Ik het ben. Bij de aanhaling der profetische Schrift voegt de Heer zijn eigen profetische uitspraak en stelt ze beiden op een lijn; beiden voorzeggen evenzeer het toekomstige en beiden moeten evenzeer geloofd worden. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Zo Ik iemand zende, wie die ontvangt, die ontvangt Mij, en wie Mij ontvangt, die ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft. De Heer trekt de zo even begonnen lijn door, en stelt, gelijk Hij zich naast de Vader stelt, zijn discipelen naast zich. Hij, die één was met de Vader, deelde zijn Apostelen, zijn gezanten, zijn goddelijk gezag mee; trouwens zij zouden niet spreken uit zich zelf, maar uit de Heilige Geest, en hiermee werden ook hun woorden in gelijke rang met de reeds bestaande Schrift gesteld. Jezus, deze dingen gezegd hebbende, werd ontroerd in de geest, en betuigde en zei: VOORWAAR, VOORWAAR IK ZEG U, DAT EEN VAN U MIJ ZAL VERRADEN. ZIET DE HAND DESGENEN, DIE MIJ VERRAADT, IS BIJ MIJ AAN DE TAFEL. Ook des Heeren alwetenheid is Hem nu een lijden. Hij weet alles wat Hem overkomen zal, Hij weet dit alles tot in de kleinste bijzonderheden. Hij lijdt dus reeds in zijn gedachten, in zijn geest, alvorens te lijden in de werkelijkheid en naar het lichaam. Hoe dikwijls zeggen wij tot elkander: "Hoe goed is het dat men niet alles te voren weet, hoe zou ons anders dat onvoorziene leed gedurig met angst hebben vervuld, zonder dat wij het hadden kunnen afwenden". Zeker dit zou een dubbel lijden zijn, en zulk een lijden was des Heeren lijden. Reeds hierdoor was zijn lijden een lijden, zo als niemand leed of lijden kon. Gij ziet het, bij het aankondigen van het ophanden verraad van Judas werd Hij ontroerd in de geest. Het denkbeeld aan deze misdaad van zijn discipel, van zijn disgenoot, ging Hem als een pijl door het hart, en bracht zijn ziel uit haar effenheid in een aandoenlijkheid, welke Hij niet uitdrukken kon, maar tonen moest. Neen, niet met de koelheid van een wijsgeer, zo als Socrates vóór zijn sterven sprak, maar met de tederheid van een gevoelig liefhebbend hart sprak de Heer tot zijn discipelen vóór zijn sterven, en sprak Hij nu bepaald van het verraad van Judas. De

ongeloofelijkheid der zaak deed de discipelen zwijgen; het was iets, waar zij zich volstrekt geen denkbeeld van konden maken. Zij waren als verbijsterd door het bericht, en wisten niet wat te antwoorden. Vandaar de plechtige herhaling van des Heeren voorspelling. Men zou ook denken, dat als men een discipel van Jezus zelf is, men voor alles gevrijwaard is; doch neen, onder de discipelen van Jezus was. de verrader van Jezus. En zij begonnen onder elkander te vragen, wie van hen het toch mocht zijn, die dat doen zou? En zeer bedroefd geworden zijnde, begon een iegelijk van hen, de een na de ander te zeggen; HEERE, BEN IK HET? Elf van de twaalf discipelen hadden geen deel aan het verraad, en toch vroegen zij allen: Ben ik het, Heere? Waarom? Omdat hun hart zei, dat zij er even vatbaar voor waren als een ander. Daarbij is er ook bij de onschuldige een zeker gevoel van de mogelijkheid der schuldigheid. Alsdan vraagt men zichzelf: "Heb ik het soms onwetend gedaan?" Men doet dus wel, zich in zulk een geval de zaak aan te trekken, en bij algemene rampen te vragen: "Heere, ben ik er ook soms schuldig aan?" Zo zien wij bij voorbeeld een moordenaar gerechtelijk straffen. Ofschoon onschuldig aan zijn misdaad, voelt men toch, dat men van dezelfde natuur is als hij, en dat men zijn misdaad ook kon gedaan hebben, als God ons niet had behoed; en zo siddert men te midden van de bewustheid van eigen onschuld, nog thans voor de mogelijkheid der misdaad ook bij ons. Daarom is het bleek of rood worden bij de kinderen niet altijd een bewijs van schuld, maar dikwijls van onschuld. Het kind verschrikt of bloost bij het denkbeeld van de mogelijkheid der zaak. Op deze wijze maakten ook de discipelen gemene zaak met elkander, en eigenden zij zich ieder voor zichzelf de mogelijkheid der schuld toe. Ook is het goed, dat wij ons gedurig beproeven en de Heere meermalen vragen: "Ben ik het, Heer, die tegen U misdaan heb?" Aan de andere kant echter moet het ons tot een troost zijn, dat ons geweten niet onfeilbaar, en nog minder onze rechter is. Och hoeveel zwakke gewetens zijn er, die zichzelf misdaden toeschrijven, die zij nooit begaan hebben; die zich niet durven rangschikken onder de discipelen of discipelinnen des Heeren, omdat zij zichzelf voor onwaardigen houden, als die dingen tegen de Heer gedaan hebben en nog doen, waardoor zij niet in zijn gunst kunnen delen. Mochten deze bekommerden het liefdehart des Heeren beter kennen, hoe zouden zij getroost worden. Weten zij dan nog niet, dat de ziel, die treurt over haar zonden tegen Jezus begaan, niet de Judasziel is, die Jezus haat, maar de Petrusziel, die Jezus liefheeft, al verloochende hij ook Jezus? Vraagt uzelven, O gij, die gaarne zult toestemmen, dat gij de Heer meermalen verloochend hebt en nog verloochent, door zijn Heilandsliefde tot u te miskennen, of gij ook de Heer hebt gehaat, zodat gij Hem zoudt hebben overgeleverd in de handen zijner vijanden, indien het u mogelijk ware geweest? Uw geweten zal antwoorden: "Neen, tot zover liet God mij niet komen." Welnu, dat gij zover niet gekomen zijt, bewijst dat goddelijke genade u ten deel is gevallen, en dat gij een recht hebt, waarvan gij tot heden geen gebruik hebt gemaakt, maar waarvan gij nu gebruik maken moet, om u te plaatsen onder de discipelen of discipelinnen des Heeren, die door Hem onderwezen, van alle krankheden genezen en van alle zonden ontheven worden. En Hij antwoordde, zei tot hen: HET IS EEN UIT DE TWAALVE. Vreselijk, niet waar, dat de verrader des Heeren een apostel des Heeren is. Hieruit ziet men, dat waar de oprechte liefde ontbreekt, de naaste mens de kwaadste mens is. Zo is er geen grotere verbittering, dan die ontstaat, waar man en vrouw, broeder en zuster, kinderen en ouders elkander niet meer liefhebben. O, zie toch toe, dat de liefde niet uw hart, uw huis, uw leven ontvluchte. Met de liefde vlucht de vrede en vlucht de vreugde, en komt de haat, de wroeging en het verdriet tot u in, om u zolang te martelen totdat ge sterft. Doch neen, de liefde neemt weer haar plaats bij u in, en met haar de vrede van uw hart, de vreugde van uw leven. Er is verzoening bij God, er is verzoening bij mensen, en wat is verzoening anders dan de hereniging in liefde van wat door de haat gescheiden was? Die de hand met Mij in de schotel indoopt, die zal Mij verraden. Hoe aandoenlijk, dat de Heer zegt: hij, met wie Ik de innigste gemeenschap oefen, die aan mijn tafel zit, die gelijktijdig met Mij zijn bete in dezelfde sausschotel indoopt, dus ook de innigste gemeenschap met Mij oefent, hij zal mijn verrader zijn, de man, die Mij

overleveren zal in de handen mijner vijanden. De Zoon des mensen gaat wel heen, gelijk besloten en van Hem geschreven is, doch wee de mens, door welke Hij verraden wordt. Ook hier zien wij, gelijk zo dikwijls elders, twee grote waarheden ons voorgesteld, die wij beiden evenzeer moeten vasthouden: Gods raad wordt altijd vervuld, en de mens blijft altijd aansprakelijk voor zijn daad. God leidt het tegen zijn wil ontstane kwaad naar zijn wil; het kwade kan zijn raad niet verijdelen, derhalve moet het die vervullen. Wij moeten ons met deze schemering van licht over deze diepe verborgenheid Gods vergenoegen, totdat het volle licht der eeuwigheid daarover voor ons is opgegaan. Wij moeten Gods vrijmacht erkennen, Want zonder vrijmacht is geen almacht mogelijk, maar wij moeten ons ten hoogste wachten om die vrijmacht te beschouwen als willekeur. Dit ware Gode lasteren, want God heeft oneindige redenen voor alles wat Hij doet, en al wat Hij doet is zijner waardig, is de slotsom van al zijn heerlijke volmaaktheden, of liever van zijn volmaakte heerlijkheid. De Heer zegt, dat de Zoon des mensen heengaat, gelijk over Hem besloten is. Dit Woord moet ons tot een heerlijke vertroosting zijn van 's Heeren wege. Immers het zegt ons: "Van uit de hemel worden de dingen der aarde bestuurd." Geheel de Openbaring van Johannes is ons daarvan een aanschouwelijke voorstelling. Neen, de aarde en de mensheid zijn niet aan haar eigen wetten overgelaten, even als de waterval aan zijn eigen loop. Het ongeloof, de onwetendheid, de troosteloosheid, de wanhoop mogen het beweren, maar de Christen weet beter, want de Christus heeft gezegd, dat alles wat Hem trof, over Hem besloten, door Gods eeuwigen raad vastgesteld, en nu in de tijd aan Hem volbracht werd. Hier rijst echter wederom een gewichtige vraag. Deze: Kunnen wij datzelfde ook van onze lotgevallen zeggen? Wij antwoorden: "Ja, met één bepaling: Alles is over ons besloten wat ons buiten onze schuld overkomt." De Heere Jezus kon, als de volstrekte heiligheid, geen lijden treffen, of het was buiten zijn toedoen. Hij had recht op alle mogelijke vreugde, en dus was alle leed, dat Hem overkwam, over Hem besloten. En dit zou volmaakt hetzelfde geval zijn met ons, als wij zonder zonden waren; doch nu veroorzaken wij onszelf veel leed, dat wij hadden kunnen en moeten voorkomen, en dat is niet over ons besloten. Wij treffen nog velen onder ons aan, die, als zij een misstap gedaan hebben, of van een zelfmoord horen, heel eenvoudig zeggen: "Het was over mij, het was over hem besloten". Doch dat is het geloof der Turken, het geloof aan het noodlot, niet het geloof van de Christen, niet het geloof in God, in Christus, in de Heilige Geest. God wil geen misstap, en wil geen zelfmoord. Te zeggen: dat God dit over de mens besloten heeft, is Gods heiligheid bevlekken, is Hem lasteren. Neen, de misdaad, welke ook, is uit de mens, en blijft voor rekening van de mens, met al de gevolgen er van. Maar wat doet God? Hij bestuurt de gevolgen der misdaad tot zijn eer, tot heil der godvruchtigen en tot verderf der goddelozen. Dit is zijn voorzienigheid in de mensenwereld. David was een kind van God; hij verviel tot overspel en moord. Was dat over hem besloten? Het zij eeuwig verre. Maar God verhinderde het niet door een wonder. God liet de natuur der zaken haren loop, zo als Hij gewoonlijk doet, ofschoon Hij ook meermalen tussen beiden treedt, om de misdaad te voorkomen, gelijk bij Abimelech ten tijde van Abraham, Genesis 20:6. David is schuldig en heeft de dood verdiend, maar God bestuurt de gevolgen der zaak tot zijn eer; want de straf, op David en zijn huis gelegd, verheerlijkte Hem bij de Heidenen zo geheel, als David des Heeren naam bij hen onteerd had. Voorts bestuurde God de gevolgen van David’s misdaden tot heil der godvruchtigen; want Uria nam Hij op in heerlijkheid en David vergaf Hij zijn zonden, en alle godvruchtigen verblijdden zich in het sparen van David, die tot verderf der goddelozen de oorlogen des Heeren bleef voeren. Vertroosten wij ons dus met het heerlijk onderwijs der Schrift, met de waarheid, dat God ook over ons besloten heeft alles wat tot onze zaligheid dienstig is, en dat Hij alles voorkomen, verhinderen en wegnemen zal, wat daartoe niet dienstig is, naar het onfeilbaar woord des almachtigen Gods: Alle dingen moeten medewerken ten goede degenen, die God liefhebben en die naar zijn voornemen geroepen zijn, Romeinen 8:8. De Zoon des mensen gaat wel heen, gelijk besloten en van Hem geschreven is; doch wee de mens, door welke Hij verraden wordt. Wij vragen billijk: Is er dan geen reden te

ontdekken, waarom juist deze afschuwelijke misdaad in Gods raad opgenomen en in de Heilige Schrift geopenbaard is? Waarschijnlijk zijn hier veelvuldige redenen voor; wij kunnen alleen zeggen: het verraad van zijn eigen discipel behoorde tot het lijden van de Christus, want diens lijden moest een volmaakt lijden zijn, waaraan het meest grievende evenmin als het meest smartelijke en smadelijke mocht ontbreken. Vandaar dat het geprofeteerd werd, Psalm 41:10: Die mijn brood at, heeft de verzenen tegen Mij grotelijks verheven. Het was ook een der belangrijkste bijzonderheden van het lijden des Heeren. Wij denken gewoonlijk over zulke bijzonderheden te weinig na; maar wie zou het zich vooraf hebben kunnen voorstellen, dat een eigen discipel van de Heer de middeloorzaak zou zijn van des Heeren overgave in de handen zijner vijanden? Het verraad door Judas zegt ons, als het eerste begin van deze ontzettende zaak, dat zich in dat lijden al de macht der duisternis zal verenigen, om ware het mogelijk staande te blijven; maar dit zal blijken niet mogelijk te zijn. Tegenover al de macht des satans, der zonde, des doods, der hel, staat een enig man, een enig mens, maar die zo waarachtig God is als Hij mens is, en daarom zal de satan Hem wel de verzenen kunnen vermorzelen, maar terwijl hij dat doet, zal de Christus hem met deze zelfde verzenen de kop vermorzelen. De gedode Christus zal weder opstaan uit de dood, als de machthebbende over de dood én het graf én de hel én de zonde én de satan. Ik ben dood geweest, zegt de verheerlijkte Zaligmaker, en ziet, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen. En Ik heb de sleutelen der hel en des doods, Openbaring 1:18. Het was hem goed, zo die mens niet geboren was geweest. Een merkwaardige uitspraak. Zouden wij zo iets durven zeggen? Maar de Heer durft het wel zeggen, en zegt het. De Heer verzwijgt ons de raadsels des tijds niet, al lost Hij ze niet altijd op. Er zijn raadsels, die eerst in de eeuwigheid op te lossen zijn, en zulke raadsels laat de Heer, de hoogste wijsheid, natuurlijk onaangeroerd. Wat de Heer ons in zijn Woord niet oplost, dat is in deze bedeling niet op te lossen. Geduld is ook een deugd, zegt men wel eens, en het komt in geestelijke dingen meermalen te pas, Jacobus 1:4. Let echter op, dat de Heer niet onbepaald zegt: "Het ware goed geweest", maar bepaald: Het ware HEM (Judas) goed, zo die mens niet geboren was geweest. Het zedelijk kwade is altijd kwaad voor de persoon, die het doet, maar onder het bestuur Gods kan het goed zijn in de gevolgen voor anderen. En Judas, die Hem verried, antwoordde en zei: BEN IK HET, RABBI? Hij zei tot hem: GIJ HEBT HET GEZEGD. De verstokte boze is tegelijk de volkomen huichelaar, die met de vromen alles meedoet, behalve God lief te hebben. Hij laat zich ook niet ontmaskeren; wordt het masker hem soms door een sterke hand afgerukt, hij houdt het met zijn beide handen vast, of doet het weer terstond voor zijn gelaat. Gij hebt het gezegd. Wij zullen dit woord meermalen ontmoeten, en zeggen dus nu reeds, dat het een de Heer eigene uitnemende wijze van bevestiging is. Deze spreekwijze komt het naaste bij ons: "Het is zo als gij zegt." Stel voor het: Gij hebt het gezegd, de woorden "Ja, gij zijt het," en gij voelt terstond het verschil en het minder waardige in des Heeren woord. Daarbij was het een verbloemde wijze van spreken, die de vrager van de uiterste beschaming verschoonde; dit blijkt, daar de andere discipelen op deze wijze de zaak nog niet begrepen. De discipelen dan zagen op elkander, twijfelende van wie Hij dit zei. En een van zijn discipelen was aanzittende in de schoot van Jezus, welken Jezus lief had. Simon Petrus dan wenkte dezen, dat hij vragen zou, wie hij toch ware, van welken Hij dit zei. Welk een karaktertekening! Wij kennen Petrus. Overal het eerst bij te wezen en alles te willen weten is zijn aard. Hij zelf durft echter thans niet vragen: hij kent zichzelf als voorbarig, als ruw en onbescheiden in zijn vragen. Toch wil hij het weten. Hij weet raad; hij is niet hooggevoelig, hij stelt zich wel meermalen op de voorgrond, maar hij weet ook, dat hij bij de Heer zó niet mag blijven, en zodra heeft hij zich dan ook niet overijld, of hij treedt weer op de achtergrond. Hij weet dat Johannes in vele opzichten boven hem staat, en de lieveling des Heeren is, en hij benijdt hem dat niet, want hij weet dat de Heer hem, Petrus, ook liefheeft, en dat is hem genoeg. Naar het meerdere of mindere vraagt hij niet. De liefde is niet afgunstig. Het is hiermee als met de kinderlijke liefde. Als er vele kinderen in een huisgezin zijn, dan is er altijd min of meer

voorkeur bij de ouders, en wel meestal omtrent de kleinste kinderen, en dat zien de andere kinderen wel, maar het hindert hen niet als zij maar zelf niet achtergesteld worden. En daar moeten zich de ouders zorgvuldig voor wachten. Een kind, dat zich achtergesteld ziet, wordt bedroefd en gegriefd, en terecht, want zulk een kind wordt onrecht aangedaan, het heeft aanspraak op de liefde zijner ouders, al is het ook niet op dezelfde betoning van liefde, en achterstelling is geen liefde, maar betoning van liefdeloosheid. Hebt al uw kinderen lief, gij, ouders, hoe verschillend zij zijn in aanleg en ontwikkeling, in karakter en humeur, in lichaamsschoonheid of fraaiheid van vorm, en laat het u meermalen ontvallen, dat uw meerdere liefde tot enkelen, bijzonder tot de kleinste kinderen, zijn reden heeft in hun meerdere behoefte, welke meerdere betoning van liefde vereist. Zo vereist immers het kranke kind dubbele betoning van zorg en liefde. Petrus weet raad; hij weet dat Johannes alles in de behoorlijke vorm doet. Door de fijne zeef van Johannes zal zijn vraag van haar kaf gezuiverd zijn. Hij wenkt daarom Johannes, dat deze de Heer vragen zal: wie de werkelijk bedoelde is? Wij zeggen nogmaals: hoe naar het leven getekend! Het is alsof wij er bij zijn en het Petrus zien doen. En zo als Petrus, zo moet nog heden ieder discipel van Christus weten, wat hij zelf doen kan of mag, of wat hij aan een ander discipel moet verzoeken of overlaten. Er zijn onder ons nog altijd broeders, die wenken geven, en broeders, die daaraan gevolg geven. En deze vallende op de borst van Jezus, zei tot Hem: Heere, wie is het? Johannes mocht alles vragen, want hij deed het met eenvoudigheid. Men zat niet aan de tafel gelijk wij, maar men lag enigszins op zijde, aan, met de voeten achter zich, zodat Johannes met een kleine beweging op de borst van Jezus vallen kon. Jezus antwoordde: DEZE IS HET, DIEN IK DE BETE, ALS IK ZE INGEDOOPT HEB, GEVEN ZAL. De vraag van Johannes en het antwoord des Heeren geschiedden ongetwijfeld op zulk een zachte toon, dat niemand behalve Petrus en Johannes er iets van verstond, of althans begreep. En als Hij de bete ingedoopt had, gaf Hij ze aan Judas Simonszoon Iscarioth. Kan er letterlijke vervulling zijn dan die der aangehaalde profetie: Die mijn brood at, heeft de verzenen tegen Mij grotelijks opgeheven? Staat zij niet gelijk met de vervulling der voorzegging van een eclips, waarvan men de voortgang en de afneming op de seconde ziet plaats hebben? En men zou nog langer het oor kunnen lenen aan het beweren der onwetendheid, dat de Schrift niet van God is? Als de Schrift niet van God is, van wie dan? Die de Schrift kent, weet dat zij van God is; die haar niet erkent uit God te zijn, kent haar niet. Maar de oudvaders hebben het reeds gezegd: De onwetendheid is de moeder van alle ketterij; en wij voegen er bij: Hoe onwetender men is in de waarheid, hoe geslepener men is in de leugen. Wij zien in de vervulling van de zo even genoemde bijzonderheid het daguerreotypisch karakter der profetie. Geen mugje, dat opvliegt, of het laat in de daguerreotype zijn schaduwbeeld achter. Zo ook geen bijzonderheid in de profetie vermeld, hoe gering, blijft onvervuld in de historie. Vele uitleggers willen hier niets van weten, en zeggen: wat doet het er toe? Het is het woord der achteloosheid, der slordigheid. Zeg aan de vrouw des huizes: wat doet het er toe, hoe uw schotels en schalen op de tafel geplaatst zijn? Zij zal u antwoorden: Het doet er wel toe, en het doet er veel toe; de goede orde brengt mee, dat zij zo en niet anders geplaatst worden. Welnu, God is een God van orde en het kleine behoort bij het grote. Ja, bepaal eens wat klein is. Is het de vonk, die het kruitmagazijn in de lucht doet vliegen? Is het de tocht, die de tering, en in haar de dood aanbrengt? Of bepaal eens wat groot is. Is het de lange wandelstok, die de rover in zijn hand heeft, of het kleine pistooltje, dat aan zijn gordel hangt; de luchtbol, die gij ziet oprijzen, of de kleine kogel, die gij langs uw oren hoort fluiten? Is niet het kleinste meestal het meest beslissende? Wat maakt het portret gelijkend? Zijn het niet de kleinste, fijnste gelaatstrekken? Kan men iemand afbeelden in het algemeen, ligt niet alles in het bijzondere, en ligt het bijzondere niet in het kleine? Wij kennen het schone gezegde: "Een algemene voorzienigheid is in het geheel geen voorzienigheid." Niet in het grote alleen, maar allermeest in het kleine liggen de bewijzen ener bijzondere zorg van God voor alles, wat Hij gemaakt heeft. Daarom wijst de Heer ons niet op het rund of het hert, maar op het musje; en niet op de sterren aan de hemel,

maar op de leliën des velds als de bewijzen van Gods voorzienigheid over alles en over ons; en zo maakt de Heer het kleinste tot bewijs van het grootste. En na de bete voer de satan in Judas. Reeds vroeger, toen Judas naar de overpriesters ging, werd gezegd: dat de satan in Judas voer. Dit betekent dus: dat Judas door de satan zelf bij vernieuwing, en nu voor de laatste maal werd gebracht in dien toestand, waarin de zondaar niet meer meester is van zichzelf, maar onweerstaanbaar tot de misdaad wordt heen gedreven. De Heer waarschuwt Judas dan ook nu niet meer. De tijd daartoe is voorbij. Stellen wij ons echter niet op zulk een grote afstand van Judas, dat wij ons boven zodanige verzoekingen verheven achten. Alles kan van het menselijk hart uitgaan. Wie tot de satan uitgaat met zijn begeerte om enige kwade zaak, zo als Judas met zijn begeerte naar geld, tot die gaat de satan binnen. De satan geeft de goddeloze diens begeerte, maar in de gave, die hij geeft, ligt zijn geest, zijn kracht, die in het hart werkt en het toebereidt, hem zelven tot een woning. Wees dan voorzichtig, o gij geldzuchtige, gij eerzuchtige, gij vermaaklievende! Niets is gevaarlijker dan te verkrijgen wat gij bejaagt, want alles wat gij buiten God om ontvangt, daar kleeft het vergif des bozen aan. En de satan buiten u staat in gemeenschap met de zonde in u, zodat men ligt tot dingen komt, waartoe onze menselijke kracht van tegenstandbieding niet meer toereikend is, en van welke wij dachten, er nooit toe in staat te zullen zijn. Jezus zei dan tot hem: WAT GIJ DOET, DOE HET HAASTELIJK. De zaak ten volle besloten zijnde, behoefde geen uitstel. De Heer haastte Judas te doen, wat deze voornemens was te doen. De Heer, die in al onze rein menselijke aandoeningen deelde, wenste nu geen oponthoud meer. Wie toch zou niet begeren, dat als het lijden onvermijdelijk is, het een snelle loop mag hebben? En niemand dergenen, die aanzaten, verstond waartoe Hij hem dit zei; want sommigen meenden, dewijl Judas de beurs had, dat Jezus tot hem zei: KOOP HETGEEN WIJ VAN NODE HEBBEN TOT HET FEEST, of, dat hij de armen wat geven zou. Niemand, dus ook Petrus en Johannes niet. Deze wisten nu wel wie de verrader was, maar zij konden zich van het verraad zelf nog geen klare voorstelling maken. Zij en de andere getrouwe discipelen waren dan ook spoedig over hun eigen ongerustheid heen, want hun hart gaf hun getuigenis, dat zij geen verraders des Heeren waren; doch zij konden het evenmin van een ander geloven. Dat is een liefelijke trek in hun karakter. Ook nu nog kunnen de oprechten bezwaarlijk geloven, dat er huichelaars kunnen zijn, en toch zijn er zo velen! Dat Judas met de beurs belast was, wij zeiden het reeds, was een bewijs van bijzonder vertrouwen jegens hem. En nu, alles is gevaarlijk, maar het beheer over geld is het allergevaarlijkst voor het hart, dat aan de aarde en het aardse gehecht is; immers, dat is de toverstaf, die de duivel de mens in de hand geeft, en waarmee hij voor hem alles doet te voorschijn komen. Of is het geld niet de sleutel tot alles wat de wereld heeft? De Schrift noemt de gierigheid dan ook rechtstreeks afgodendienst, Colossenzen 3:5. Wij kunnen er dus niet genoeg tegen waarschuwen. Hij dan, de bete genomen hebbende, ging terstond uit. Des Heeren woord was een bevel. Judas kon nu niet langer blijven, hij moest heengaan; een onweerstaanbare macht dreef hem voort. Uit dit plotseling heengaan mogen wij opmaken, dat Judas wel bij de broodbreking, waarmee de paasmaaltijd aanving, tegenwoordig was, maar niet bij het drinken van de beker der dankzegging, die eerst na de maaltijd tot besluit rondging, en waarbij de Heer de laatste woorden der instelling uitsprak. En het was nacht. Treffend woord, in verband met het andere woord des Heeren tot zijn vijanden: Dit is uw uur en de macht der duisternis. Het was nacht, ook in de ziel van Judas. Als hij dan uitgegaan was, zei Jezus: NU IS DE ZOON DES MENSEN VERHEERLIJKT, EN GOD IS IN HEM VERHEERLIJKT. INDIEN GOD IN HEM VERHEERLIJKT IS, ZO ZAL OOK GOD HEM VERHEERLIJKEN IN ZICH ZELF, EN HIJ ZAL HEM TERSTOND VERHEERLIJKEN. Het lijden des Heeren nam zijn aanvang. De Heer zelf wijst het juiste ogenblik aan van het begin van dat hogepriesterlijk en borgtochtelijk lijden, dat God op het hoogst verheerlijken zou, en Hem, de Zoon des mensen, insgelijks ten hoogste zou verheerlijken als het Hoofd zijner gemeente, als de Zaligmaker van zijn volk. Merkt op, de Heer zegt niet: De "Vader is verheerlijkt, en de Vader zal Mij verheerlijken;" maar God

zal het doen. Dat zijn wij uit zijn mond niet gewoon, en daarmee is het van de hoogste beduiding. Hij noemt zichzelf ook niet de Zone Gods, maar de Zoon des mensen. In het lijden van Christus als zodanig staat niet de Zoon tegenover de Vader, maar staat de mens Jezus Christus tegenover God, de Rechter over allen. Niet, dat de betrekking van de Zoon en de Vader ophield, dat is onmogelijk, en de Heer toonde dit meermalen in het gebruik van de Vadernaam gedurende zijn lijden. Maar als de Borg, die onze zonden in zijn lichaam droeg op het hout, als het Lam, dat de zonden der wereld wegnam, stond Christus enkel als mens, als de Zoon des mensen, tegenover God, en God als zodanig tegenover Hem. Het onderscheid is groot, het verklaart het lijden des Heeren alleen. Wij zullen er daarom meermalen op moeten terugkomen. Voorts, de Heer noemt het begin van zijn lijden het begin niet alleen van Gods verheerlijking door Hem, de Zoon des mensen, maar ook de verheerlijking van Hemzelf door God, en wel terstond. Op welke wijze? Vooreerst door Hem tot dat lijden en dien dood in staat te stellen, door zijn mensheid, in welke Hij alleen lijden kon, bij voortduring door zijn Godheid te laten dragen, en ten andere, door Hem uit dat lijden en dien dood te verlossen, door Hem uit de dood weer te doen opstaan. De Zoon wilde niets uit zichzelf hebben, en had daarom ook niets uit zichzelf, maar ontledigde zichzelf gedurig van hetgeen Hij was en had, om het gedurig opnieuw van de Vader te ontvangen, door tot Hem te bidden. Zo was het bij de Zoon van God gedurende zijn omwandeling; zou het in zijn lijden anders zijn? Neen, veeleer zou dit in nog veel hogere mate gezien worden. Bij dit alles was en bleef echter de Zoon des mensen de Zoon van God. Beide betrekkingen waren en bleven even waarachtig en wezenlijk in Christus. Vergeten wij toch nooit, want geheel het gebouw onzer zaligheid rust er op, dat Christus zo waarachtig God is als Hij mens is, en zo waarachtig mens is als Hij God is. Hij staat ons even na als de eeuwige God, en de eeuwige God even na als ons. Als de Godmens is Hij de in eeuwigheid uit God èn de in de tijd uit de mens geborene. In die tweeërlei natuur, verbonden in de eenheid des persoons van Jezus Christus, ligt de enige mogelijkheid van de behoudenis der zondaren. In Christus verzoent God de menselijke natuur met zich, door haar voor de zonde te laten lijden en sterven aan het kruis, en zó is Christus de altijd verse en levende weg geworden, waardoor God tot ons komt, en wij tot God gaan, Hebreeën 10:19, 20. In Christus ontmoet de zondaar God als Vader, als enkel Vader, als de Vader van alle barmhartigheid en van alle vertroosting, en ontmoet God de zondaar als kind, als zijn eigen kind in wie Hij al zijn welbehagen heeft. En is dat nu zo onbegrijpelijk? Is het niet veeleer de hoogste duidelijkheid, dat, daar God als Vader van eeuwigheid af zijn welbehagen heeft in zijn eniggeboren Zoon, Hij buiten die Zoon om, zonder die Zoon, geen liefde betoont? Heeft de enige, eeuwige Zoon des Vaders enige, eeuwige en daarmee oneindige liefde, zo wil de Vader alleen in de Zoon, en door de Zoon zijn liefde tot het schepsel uitstrekken. En zo is het werkelijk. God heeft door de Zoon de wereld geschapen, en in de Zoon de mensen, die zalig word u uitverkoren, om het beeld des Zoons gelijkvormig te worden; en dit alles geschiedt door de Heilige Geest. Wat wil dit zeggen? Dit: de Zoon ontvangt, als de geestelijke zon, al de stralen van des Vaders ongeschapene heerlijkheid, en geeft ze terug aan het schepsel, zo ver het ongeschapene zich kan meedelen aan het geschapene; en deze mededeling geschiedt door de Heilige Geest, die, gelijk Hij in de Christus het oneindige en het eindige, God en mens, tot één persoonlijkheid verenigd heeft, ook bij het redelijke schepsel het oneindige met het eindige verbinden kon en verbonden heeft, en nog altijd verbindt bij een iegelijk zondaar, die uit God geboren wordt. Het verwondere ons dan ook niet, dat gelijk op Thabor in het midden der heerlijkheid, het lijden des Heeren tot een tegenwicht strekte, of liever tot een eenheid samensmolt, ook nu, bij de uitroep des Heeren dat zijn lijden begon, de heerlijkheid tot een tegenwicht verstrekte, of liever tot een eenheid samensmolt. Een uitroep noemden wij deze woorden des Heeren, zij zijn meer, zij zijn een triomflied des Heeren, en blijkbaar met de hoogste en heiligste geestdrift uitgesproken. En als zij aten, nam Jezus het brood, en gezegend hebbende, brak Hij het, en gaf het de discipelen, en zei: NEEM, EET; DAT IS MIJN LICHAAM, 'T WELK VOOR U

GEGEVEN WORDT, DOET DAT TOT MIJN GEDACHTENIS. Desgelijks nam Hij ook de drinkbeker na het eten des Avondmaals, en gedankt hebbende, gaf hun die, zeggende: DRINK ALLEN DAARUIT, WANT DAT IS MIJN BLOED, HET BLOED DES NIEUWE TESTAMENT, HETWELK VOOR U EN VOOR VELEN VERGOTEN WORDT TOT VERGEVING DER ZONDEN. DOE DAT, ZO DIKWIJLS ALS GIJ DIEN DRINKT TOT MIJN GEDACHTENIS. En zij dronken allen daaruit. Wij hebben opgemerkt, dat de instelling van het avondmaal voor en na de Paasmaaltijd geschiedde, omdat èn de broodbreking bij het begin, èn het rondgaan van de beker der dankzegging bij het einde, daartoe de natuurlijke aanleidingen waren. De Evangelisten verhalen echter de instelling des avondmaals in haar geheel achter elkander, omdat voor de Christelijke kerk de paasmaaltijd als zodanig wegviel, en vervangen werd door liefdemaaltijden, of ook wel door de gewone maaltijd. Alleen het woord van Christus veranderde dus de maaltijd des Ouden Verbonds in de maaltijd des Nieuwen Verbonds. Gij ziet het ook hier, het woord van Christus is een woord van God, een eeuwig woord. Even als er gezegd werd: Er zij licht! en er was licht, zo hier; met een enkel woord zet Christus in een ogenblik een gehele bedeling Gods om, en nu mogen wij voortaan geen Pascha meer eten. De Heer legt eenvoudig zijn woord op het brood en de wijn, en deze ontvangen de hoogste betekenis en maken het avondmaal uit voor zijn gemeente in alle opvolgende geslachten. Wanneer een mens aldus de bedeling des Ouden Testaments veranderd had, zou het geen gruwel aller gruwelen zijn? Zeker, maar wij vragen: Zou het voor een mens mogelijk zijn geweest? Wij antwoorden: neen. Zulk een verandering is een zaak, die in niemands gedachten kon opkomen, en ook door niemand kon aangenomen worden. Hoe! geheel het eeuwenoude Mozaïsme in een ogenblik des tijds te niet te doen, en voor het pascha en alle andere offeranden een aan het kruis stervend mens, en voor de prediking der wet de prediking des Evangelies in de plaats te stellen, het zou door een mens uit Israël in Israël mogelijk zijn geweest? Neen, zij, die het beweren, hebben geen begrip van de zaak. Zo iets kon onmogelijk gedaan worden dan door God alleen, of door een mens, die God is. En zulk een mens was Christus. Hij is God geopenbaard in het vlees. Hij veranderde, door het avondmaal in de plaats van het pascha te stellen, dus door een enkel woord, geheel de wereld in een ogenblik, gelijk God in de wereldhistorie met een enkele daad meermalen deed en nog doet. Het bewijs ligt voor ons. Immers, de instelling van het avondmaal in de plaats van het pascha is de verwoesting van stad en tempel, die spoedig gevolgd is. Beiden zijn in de grond één zaak; het eerste is slechts de binnenzijde, het tweede de buitenzijde; het eerste is voor het geloof, het andere voor het aanschouwen. Het avondmaal heft de oud-Testamentische bedeling innerlijk op, de verwoesting van stad en tempel heft haar uitwendig op. De Joden zelf, die de heerlijke Christus met zijn heerlijk avondmaal verwerpen, moeten toch, God heeft er hen toe gedwongen, erkennen, dat de verwoesting van hun stad en tempel en hun verstrooiing onder alle volken het eindpunt is van hun kerkstaat en het keerpunt van de geschiedenis der wereld. Dit is mijn bloed, het bloed des Nieuwen Verbonds. Het zijn woorden van Mozes, maar in een andere betrekking gesteld. Ziet, dit is het bloed des verbonds, hetwelk de Heer met ulieden gemaakt heeft, zei hij aan de voet van Sinaï tot het volk Israëls, en besprengde het met dat bloed, als teken van gemeenschap met dat verbond. Het avondmaal lag dus reeds in het Oude Testament. Trouwens, al wat Christus en zijn apostelen zeggen, is uit het Oude Testament en toch nieuw. Wij moeten ons oefenen, om deze overeenstemmingen, als zo vele muziekaccoorden, terstond te horen. Het Oude en Nieuwe Testament zijn een enig eeuwig Testament in Christus, want de zedelijke wet wordt door het geloof niet te niet gedaan, maar bevestigd en opgericht, dat is: op de haar toekomende hoogte gesteld. NEEMT EN EET; NEEMT EN DRINKT. Nemen is geloven; eten is zich toe-eigenen, is de gemeenschap met Christus door het geloof. Brood en wijn. Het gebroken brood vertegenwoordigt het lichaam van Christus, gekruisigd, gedood; de wijn vertegenwoordigt zijn bloed, zijn ziel, zijn leven, gegeven, uitgestort, tot verzoening der zonden. Gij weet, het bloed was het gedeelte der offerande, dat uitgestort of in het allerheiligste

werd gebracht voor God, en waarmee de verzoening der zonde geschiedde. Daarom mocht ook het bloed niet gedronken, en ook niet gekookt of gestremd gegeten worden, Leviticus Le 7:26, 27. Het bloed was iets heiligs, iets afgezonderds voor de Heer alleen. Alleen Gode komt het leven, dat door het bloed vertegenwoordigd wordt, toe. Wat echter niet in letterlijke zin mocht geschieden met de mond, dat mocht niet alleen, maar dat moest in geestelijke zin geschieden door het geloof. Christus beval zijn discipelen zijn vlees te eten en zijn bloed te drinken, niet in eigenlijke zin, dit was immers onmogelijk maar in zinnebeeld eigen zin, door het eten van het gebroken brood, dat Hij tot beeld en vertegenwoordiger van zijn gekruisigd lichaam, en het drinken van de wijn, die Hij tot beeld en vertegenwoordiger van zijn vergoten bloed gesteld had. Brood en wijn. Wij moeten deze tweeërlei delen der Offerande van Christus zó nauwkeurig onderscheiden, als vast te samen houden. De Heer zelf verenigde ze en onderscheidde ze. Men zou kunnen zeggen: Is het gebroken brood het beeld van 's Heeren dood, waartoe dan nog de uitgegoten wijn, als het ook niet meer is dan het beeld van de dood des Heeren? Alsdan is het immers een dubbel teken van dezelfde zaak. Gij weet, de Roomsen geven in die zin alleen het brood aan de gemeente, en alleen de priester neemt de beker. Zij oordelen alleen het brood genoegzaam om de dood des Heeren te verkondigen; doch het is de miskenning van de onderscheidene betekenis van het brood en de wijn. De dood des Heeren had een zonden-verzoenende kracht. Het gebroken brood verkondigt de wijze zijns doods, zijn kruisiging, en zegt ons, dat Hij de vloekdood stierf; de uitgegoten wijn verkondigt ons, dat die vloekdood plaats had tot verzoening der zonde, dat des Heeren kruisiging een offerande was; dat het uitgestorte leven (vertegenwoordigd door het uitgestorte bloed) voor God heilig, door God afgezonderd was, als Hem alleen toebehorende, en alleen door Hem gesteld tot verzoening der zonde, Leviticus 17:11. Gij ziet hieruit de noodzakelijkheid van de wijze van 's Heeren dood. Zijn dood moest zijn een uitstorting zijn bloeds, èn tegelijk een dood voor de zonde, een doorstaan van de vloek. Alleen de kruisiging verenigde deze beide volstrekte vereisten. Doch betekent de wijn het bloed, het zondeverzoenende bloed, het overgeven der ziel tot een schuldoffer: de wegneming der zonde, de wegneming van de vloek door Christus, dan verkondigt de wijn daarmee tegelijk de vrucht van die vloekdood, de eeuwige zegen, en wordt de beker tot de beker der dankzegging. De Heer zegt ons dus in het brood en de wijn des Avondmaals: "Uit mijn bittere kruisdood bied Ik u de zoete wijn der eeuwige vreugde aan. Eet mijn brood, en bedenkt dat Ik voor uw zonden heb moeten sterven als een vloek voor God en mensen, en drinkt mijn wijn, en bedenkt dat Ik door voor u gekruisigd te worden, de reinigmaking uwer zonden heb teweeg gebracht, de vergeving uwer zonden heb aangebracht en met haar uwen eeuwige vrede en uw eeuwige vreugde." Ja, onze eeuwige vrede en onze eeuwige vreugde, want door de gemeenschap met Jezus en die gekruist, door de gemeenschap met de Man van smarte, gewordt ons ook de gemeenschap des Heilige Geestes, de Geest der blijdschap en der vertroosting. De belofte des Heiligen Geestes, die de vrucht van Jezus dood zijn zou, lag dus reeds in de beker der dankzegging. Het brood, als het vaste bestanddeel, vertegenwoordigt eigenaardig het lichaam en de gehele persoonlijkheid des Heeren; de wijn als het vloeibaar bestanddeel, vertegenwoordigt even eigenaardig de Heilige Geest, die als vrucht der volbrachte offerande van Christus, van Hem, het verheerlijkte Hoofd der gemeente, op al zijn leden in allerlei gaven en krachten zou afvloeien. De wijn is in het natuurlijke het beeld van de vreugde, hij is het ook in het geestelijke. Wij moeten onze vreugde uit Christus hebben, want zij is bij geen ander te verkrijgen. Hieruit zien wij ook, hoe treurig zij hun onwetendheid tonen, die de leer der verzoening smadelijk een bloedtheologie noemen. Het bloed vertegenwoordigt in de Schrift de ziel, het leven; zo is die leer dan eigenlijk een ziels-, een levenstheologie, een theologie voor de ziel en het leven, en zeker, dat is zij. Voor velen. De Heer, wij merkten het meermalen op, spreekt bij zijn beloften nooit in het algemeen, zonder bepaling, maar altijd in het bijzonder, tot de zijnen. De Avondmaalganger wordt door de Heer persoonlijk toegesproken, en hij moet weten, of het door de Heer gesprokene hem geldt. De Heer wil een

persoonlijke toe-eigening van zijn genade en een persoonlijke gemeenschap met zijn persoon. Hij wil, dat wij op zijn voor U, antwoorden: voor MIJ. Hij zegt: voor U gegeven. Wij moeten antwoorden: ieder voor zich: IK neem het aan. Doet dat tot mijn gedachtenis. In het oorspronkelijke gebruikt de Heer een ander woord dan bij de zalving door Maria, Mattheus 26:13. Paulus legt het uit en zegt: Verkondigt de dood des Heere, totdat Hij komt. Niet altijd zal de maaltijd der gemeente de gedachtenismaaltijd van des Heeren lijden en sterven zijn. Deze kan en moet alleen met zijn zichtbare afwezigheid in zijn gemeente samengaan. Maar eenmaal komt Christus, die voor de zonde geleden heeft, weder zonder zonde, in heerlijkheid, en al de zijnen zullen in zijn heerlijkheid, in zijn zichtbare, persoonlijke gemeenschap delen. Hiervan is het aanzitten aan de bruiloft des Lams in de Schrift het beeld en de vertegenwoordiging. Verstaan wij nu echter de instelling des Avondmaals, zo als zij verstaan moet worden? Neen, daartoe dienen wij dat Nieuwe Verbond zelf van meer nabij in het oog te vatten. De leer der verbonden is bij de gemeente, treurig genoeg, altijd meer op de achtergrond geraakt, zodat zij nagenoeg, onder de onbekende dingen behoort, waarover niet gesproken en gedacht wordt; en toch is zij de enige ankergrond voor het anker onzes geloofs. God heeft van eeuwigheid af gedachten des vredes over de zondaar gehad. Gode zijn al zijn werken van eeuwigheid bekend. De val van de mens werd voorzien, en in zijn redding werd voorzien. God voorzag er in. Hij richtte een enig, eeuwig, onveranderlijk genadeverbond op voor de zondaar. De eeuwige God is de drie-enige God. Het genadeverbond is dus gelijk alle goddelijke dingen, oorspronkelijk uit de Vader, geopenbaard door de Zoon en meegedeeld door de Heilige Geest. Dit verbond werd in de kiem, als een goddelijke belofte aan de gevallen mensheid terstond na de val in het paradijs gegeven in de woorden tot de slang: Ik zal vijandschap zetten tussen u en deze vrouw, tussen uw zaad en tussen haar zaad; dat zelve zal u de kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen. Het werd aan Abraham bevestigd, verzegeld, in de woorden: In u en uwen zade zullen alle volken der aarde gezegend worden; het werd ten volle aangekondigd door de profeten, onder anderen in de woorden van Jeremia 31:31-34: Ziet de dagen komen, SPREEKT DE HEER, dat Ik met het huis van Israël en met het huis van Juda een nieuw verbond zal maken; niet naar het verbond, dat Ik met hun vaderen gemaakt heb, ten dage als Ik hun hand aangreep, om hen uit Egypteland uit te voeren, welk verbond zij vernietigd hebben, hoewel Ik hen getrouwd had, SPREEKT DE HEER. Maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis Israëls maken zal, SPREEKT DE HEERE: Ik zal mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven, en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn en zij zullen niet meer een iegelijk zijnen naaste en een iegelijk zijnen broeder leren, zeggende: KENT DE HEERE! want zij zullen Mij allen kennen, van hun kleinste af tot hun grootste toe, SPREEKT DE HEERE! Want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven, en hun zonden niet meer gedenken. De vergeving der zonde is dus de grondslag van dit verbond, de oorzaak, waaruit de belofte des Heiligen Geestes voortvloeit. Vandaar dat God zegt: Na deze zal Ik een nieuw verbond oprichten, ofschoon het een van eeuwigheid genomen besluit Gods was. Immers, wat in de eeuwigheid Gods bestaat, moet in de tijd geopenbaard worden, zal het voor het schepsel van kracht zijn; want de eeuwigheid is voor God alleen. God moet noodzakelijk op het gebied des tijds treden, om tot ons te kunnen spreken en met ons te handelen. Zolang de Middelaar van dat eeuwig genadeverbond niet gekomen was, kon ook dat eeuwig genadeverbond niet verwezenlijkt worden. Juist de Middelaar is de tussenpersoon, door wie de Vader voor de zondaar het eeuwig genadeverbond tot stand brengt. Nog eens, de Vader is de ontwerper, de Zoon de stichter, de Heilige Geest de uitvoerder van dit verbond, niet in afgescheidenheid, maar in de innigste en hoogste gemeenschap met elkander. Gods Zoon heeft dat verbond moeten grondvesten in zijn bloed, zou het voor de zondaar van kracht zijn. Daarom wordt Hij ook de Testamentmaker genoemd, Hebreeën 9:16,17 lezen wij: Waar een testament is, daar is het noodzakelijk, dat de dood des testamentmakers tussenkome; want een testament is vast in de dode, dewijl het nog geen kracht heeft wanneer de testamentmaker leeft. Het

avondmaal is de testamentmaking van de Zoon van God, de vaststelling van zijn uiterste wil; en wat vermaakt Hij daarin en daarmee? De vergeving der zonden. Waardoor? Door zijn zoenofferande, door zijn ziel te stellen tot een schuldoffer, door zijn dood aan het kruis. Ziet gij nu, dat dit testament eerst vast werd door de dood van Christus, en dat het zonder dien dood generlei kracht heeft. Nadat Christus de reinigmaking onzer zonden door zichzelf teweeg gebracht heeft, is Hij gezeten aan de rechterhand der majesteit in de hoogste hemelen, Hebreeën 1:3. En wat volgde er toen? De vervulling van de belofte des Vaders, de uitstorting des Heiligen Geestes. Ziet, zegt Hij bij zijn hemelvaart (Lukas 24:29): Ik zende de belofte mijns Vaders op u. En Petrus zei op de eerste Christenpinksterdag: Deze Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen getuigen zijn. Hij dan, door de rechterhand God verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort, Handelingen 2:32,33. Zo is dan de vergeving der zonden de grondslag, de oorzaak van de vervulling der belofte: dat de Heilige Geest aan de zondaar zou gegeven worden, en daarmee die inwonende heiligheid Gods, welke hier de zondaar aanvankelijk heiligt en in eeuwigheid heilig doet zijn en blijven. Om de inwoning van de Heilige Geest in ons is het dus ten laatste te doen. De Heilige Geest moeten wij hebben, zullen wij zalig zijn. Doch deze kan ons niet geworden, tenzij dat eerst onze zonden verzoend en aan ons vergeven zijn. Zij zijn verzoend en, ons vergeven in Christus; en hoe kunnen wij in Christus zijn? Door het geloof, en door het geloof alleen. Door het geloof in Christus zijn wij in Christus en is Christus in ons, en is al het zijne het onze. Daarom staat er geschreven, Galaten 3:13,14: Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons, want er is geschreven: VERVLOEKT IS EEN IEGELIJK, DIE AAN HET HOUT HANGT. Opdat de zegening van Abraham tot ons komen zou in Christus Jezus, en opdat wij de belofte des Geestes verkrijgen zouden door het geloof. Het geloof nu is niet uit ons, maar het is een gave der genade, Efeziër 2:8; het is een uitvloeisel van het genadeverbond, dat als zodanig geen voorwaarde stelt, zo als de wet doet. De wet belooft het eeuwige leven, als men alles doet wat zij gebiedt; maar de rechtvaardigheid, die uit het geloof is, zegt: Wil het onmogelijke niet: wil niet pogen te doen wat Christus dood en opstanding voor u gedaan hebben. Zeg niet in uw hart: WIE ZAL IN DE HEMEL OPKLIMMEN? Hetzelve is Christus van boven afbrengen. Of: WIE ZAL IN DE AFGROND NEDERDALEN? Hetzelve is Christus uit de doden opbrengen. Dit is het woord des geloofs, hetwelk wij prediken: Indien gij met uw mond zult belijden de Heere Jezus, en met uw hart geloven, dat God Hem uit de doden opgewekt heeft, zo zult gij zalig worden, Romeinen 10:6-9. Gods genadeverbond belooft een almachtige daad Gods: de inschrijving van Gods wet door de Heilige Geest in het hart van de zondaar, op grond van een andere almachtige daad Gods: het middelaarschap van de Zone Gods. Aan wie? Aan alle zondaren? Zeker; want het verbond is alleen voor zondaren. Maar wie heeft deel in dat verbond, en wie heeft het bewijs in zichzelf, dat hij er in deelt? Alleen de aannemer van dat verbond, alleen de in Jezus gelovende zondaar. Zalig, die gelooft, want de dingen, die hem van de Heere gezegd zijn, zullen volbracht worden. Ja zalig, die gelooft. Hij behoort tot de rechtvaardigen, die uit het geloof leven en geleefd hebben, van Abel af tot op de laatste gelovige, die geboren zal worden; hij behoort tot de uitverkorenen Gods, tot de heiligen en beminden, tot dat volk, dat door God Israël, en tot de stam, die door de Heer Juda genoemd wordt, en die het daarom werkelijk zijn (het Israël Gods en het Juda des Heeren); tot de worstelaars met God en de lofzeggers van God. Verheug u dan, o gij zondaar en zondares, die gelooft, want zo gij gelooft, zijt gij een kind van Abraham, de Vader der gelovigen, niet naar het vlees, naar de natuur, als Ismaël, maar naar de belofte, door de kracht van God, als Isaac en Israël, en wordt u uw geloof, gelijk Abraham het zijne, tot rechtvaardigheid gerekend, Galaten 3:7; alsdan komt u en uw kinderen en allen, die verre zijn, zo velen als de Heer onze God er toe roepen zal, de belofte toe van de Heilige Geest, om bij u in te wonen in eeuwigheid. Alsdan heeft God het genadeverbond met u opgericht, dat u zalig, heilig en heerlijk maakt, nu aanvankelijk en volmaakt in eeuwigheid, een verbond, dat enig is,

omdat het eeuwig is, omdat het enkel genade is. Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen (hemel en aarde zullen voorbijgaan), maar mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wankelen, ZEGT DE HEER UW ONTFERMER. O, wie kan al de heerlijkheden opnoemen, die voortvloeien uit de belofte: Ik zal hun God zijn, en zij zullen mijn volk zijn. Zij omvatten tijd en eeuwigheid. Mochten wij er meer aan denken, er ons meer in verdiepen, er ons meer in verliezen met onze gedachten, met onze harten, met onze wandel. Hier is het voornemen Gods, en hier is de roeping Gods, want die Hij te voren gekend heeft, die heeft Hij ook te voren verordineerd, het beeld zijns Zoons gelijkvormig te worden, opdat Hij de eerstgeborene zij onder vele broederen. En die Hij te voren verordineerd heeft dezen heeft Hij ook geroepen, en die Hij geroepen heeft dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd, en die Hij gerechtvaardigd heeft dezen heeft Hij ook verheerlijkt. Hier is God voor ons, en wie zal tegen ons zijn? Hier is de liefde Gods, wat zou ons van die liefde kunnen scheiden? Die ook zijn eigen Zoon niet heeft gespaard, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zou Hij ons met Hem niet alle dingen schenken? Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? GOD is het, die rechtvaardig maakt. Wie is het, die verdoemt? CHRISTUS is het, die gestorven is, ja, wat meer is, die ook opgewekt is, die ook ter rechterhand Gods is, die ook voor ons bidt. Ja, wie zal ons scheiden van de liefde van Christus! verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar of zwaard? Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars door Hem, die ons liefgehad heeft; want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onzen Heer, Romeinen 8:29-39. O welk een wijd veld voor de heerlijkste beschouwingen van Gods liefde en onze zaligheid opent zich hier! Doch wij moeten ons begrenzen. Één zaak moet thans al onze opmerkzaamheid tot zich trekken, namelijk de oprichting, de vestiging van dat verbond in het bloed des Zoons van God. Christus is als de enige, eeuwige Zone Gods, de enige erfgenaam van al Gods goederen, niet in de zin van bezit na de Vader (want in de Godheid is erven door sterven ondenkbaar), maar naast de Vader, in de zin dus van mededeelgenoot van en vrije beschikker over al des Vaders goederen, Hebreeën 1:2. En waarin bestond deze erfenis, en wat zijn al des Vaders goederen? Zij worden vertegenwoordigd door de Heilige Geest, deze eeuwige oneindige persoonlijkheid of zelf bewustheid in het goddelijk Wezen, die ze allen omvat, al de zaligheden, al de heerlijkheden van het goddelijk Wezen. Want Hij onderzoekt en openbaart tot zelfs de diepten der Godheid, 1 Corinthiërs 2:10. Over deze erfenis kon de Zoon echter niet beschikken ten behoeve van zondaren, alvorens de zonde te niet gedaan, verzoend, vergeven was. De zondaar, op wie de vloek van God lag, kon de volle, eeuwige zegen van God (de Heilige Geest) niet ontvangen, alvorens deze vloek was weggenomen. En dit kon niet geschieden, dan in de mensheid door God zelf. In de mensheid, want deze was zondig en schuldig; door God zelf, want alleen een oneindige kracht kan de zonde van de mens te niet doen, alleen de Schepper kan het bedorven schepsel herscheppen. En nu trad de eeuwige Zoon des eeuwigen Vaders door de eeuwige Geest in de mensheid, en werd zo waarachtig mens, als Hij waarachtig God is. Door dit op zich nemen der menselijke natuur nam Christus ook de schuld, die op de menselijke natuur ligt, op zich, voor zijn rekening. Zo moest Hij ze dan ook betalen, en Hij betaalde ze als onze getrouwe Borg. Al wat de wet van de mens eist, volbracht Hij volkomen; Hij vervulde alle gerechtigheid, en was en bleef de volmaakt heilige mens. Als de volstrekt heilige mens, die voor zichzelf niets had te lijden, kon Hij intreden in het lijden zijner broederen, in het lijden van de straf hunner zonden, van de dood en van de vloek der wet, en Hij leed die volkomen op het kruis. Hiermee heeft Hij zichzelf door de eeuwige Geest onstraffelijk opgeofferd, en in zijn bloed de reinigmaking aller zonden gewrocht (Hebreeën 9:10 1 Johannes 1:7). Zo is dan zijn dood de oorzaak van onze rechtvaardigmaking bij God, Hebreeën 1:3. De wet is door Hem in eis en straf vervuld. Dus is Christus het einde der wet. In

Hem eindigt zij. Zij heeft van de mens Jezus Christus niets meer te vorderen; in Hem heeft zij hare verdoemende kracht verloren. Christus heeft de wet in zich opgenomen en opgelost. Hij staat in haar plaats. Waartoe? Om haar door de Heilige Geest te laten schrijven in de harten der zijnen, opdat zij haar even volmaakt vervullen in de eeuwigheid, als Hij haar in de tijd vervuld heeft; maar thans staat Hij allereerst in haar plaats. En Hij is de genade. Hij eist niet meer wat de wet eist als voorwaarde tot het eeuwige leven: volstrekte heiligheid, volkomene vervulling van al hare voorschriften; neen, Hij vraagt alleen geloof in Hem, gelijk in de Vader, geloof in zijn genade, gelijk in de liefde des Vaders; met andere woorden: aanneming, gelijk van de Vader, als de enige waarachtige God, zo ook van zijn persoon, als de onmiddellijk gezondene des Vaders, als de enige en volkomene Zaligmaker van zondaren, en aanneming van zijn genade als het volstrekt enige middel van redding, van behoudenis, van zaligheid, Johannes 17:3. Geloof in de Heer Jezus Christus, en gij zult zalig worden, gij en uw huis. Ziedaar het Evangelie, dat Christus thans laat verkondigen door alle eeuwen heen. Zalig wie de blijde boodschap hoort en aanneemt; hij is deelgenoot van dat verbond, dat uit de Vader, door de Zoon en in de Heilige Geest is; met andere woorden, zijn erfenis is de drie-enige Verbondsgod zelf nu en eeuwiglijk. En opdat nu de toegang tot dat verbond aan de zijde des mensen vrij zij van alle beletsel, en het geloof het onzichtbare en eeuwige zou kunnen aannemen, heeft God twee uitwendige waartekens, twee zichtbare, tijdelijke zegels aan dat verbond gehecht: de doop en het avondmaal. Door de doop brengt het geloof ons en de onzen in dat verbond, en door het avondmaal vernieuwt en bevestigt ieder voor zich dat verbond. Heeft God dus niet zijn verbond volkomen geopenbaard, en is dat verbond zelf niet volkomen? Bestaat het niet in de innigste gemeenschap van God met ons, in de vergeving onzer zonden en in het eeuwig genot van al de gaven en krachten, van al de liefde en blijdschap des Heiligen Geestes? Is er dus nog iets te bedenken, dat er aan ontbreken zou? Neen, het is volmaakt, en daarom is het een verbond, dat nieuw is en nieuw blijft, terwijl het ceremonieel wetverbond onvolmaakt was, en daarom veranderen en te niet gaan kon en moest, Hebreeën 8:7,13. Zo zijn dan, en hiermee keren wij tot de tekst terug, de woorden der instelling van het avondmaal des Heeren eigene aanwijzing van de betekenis van zijn lijden en sterven. Zijn lijden en sterven was een lijden tot vergeving der zonden; zonder dat lijden en sterven zou er geen vergeving der zonden en daarmee de zondaar eeuwig verloren zijn. Wie dat lijden en sterven des Heeren anders beschouwt, bestrijdt de Heer, weerspreekt geheel de Schrift, vernietigt het genadeverbond, verwerpt het enig middel tot behoudenis, doet de Geest der genade smaadheid aan, en voor zulk een blijft niets over dan de verschrikkelijkste verwachting van Gods oordeel, Hebreeën 10:26-31.

13:33 De Heer en zijn discipelen: zijn gesprekken aan de maaltijd Kinderkens! nog een kleine tijd ben Ik bij u.

Wij hebben reeds vroeger herinnerd, dat het de gewoonte der Joodse leraars was, bij de paasmaaltijd langdurige gesprekken met hun discipelen te houden, tot soms aan de dageraad en het morgengebed toe. Welnu, op dezelfde wijze heeft de goddelijke Meester, de hemelse Rabbi, in deze paasnacht zijn gesprekken met zijn discipelen langdurig gehouden. Er zijn ons geen andere tafelgesprekken met zijn discipelen opgetekend, maar, als bij wijze van vergoeding, heeft de Heilige Geest de gemeente door de pen van Johannes juist deze heerlijke, alles van dien aard eindeloos overtreffende gesprekken des Heeren medegedeeld. Het waren zijn afscheidsgesprekken. Nog maar weinige uren zou Hij bij hen zijn, en dit gaf een bijzondere toon aan zijn stem en een bijzondere nadruk aan zijn woorden. Reeds dadelijk zien wij dit in de benaming, die Hij zijn discipelen geeft, welke anders bij de Heer ongewoon was. Kinderkens! De Heer is in een weemoedige gemoedsgesteldheid, en zo wordt de toon altijd tederder en aandoenlijker. Hij wil thans niets anders voor zijn discipelen zijn, dan wat een vader, die sterven gaat, is voor zijn kinderen, voor wie hij het hart, dat altijd vol liefde voor hen was, in liefde opent en geheel uitstort. Gij zult Mij zoeken, en gelijk Ik de Joden gezegd heb: WAAR IK HEENGA KUNT GIJ NIET KOMEN, alzo zeg Ik ulieden. Het is een aandoenlijke beschrijving van zijn dood. Ja, de dood onzer geliefden is een heengaan daarheen, waar wij hen niet kunnen volgen. Wij volgen hen overal met onze gedachten, maar wij zelf kunnen niet tot hen komen, en zij niet tot ons. De dood is een scheiding, niet alleen tussen lichaam, en ziel bij de gestorvene, maar ook een scheiding van al de nog op aarde levenden. De leegte, die het heengaan van de geliefde veroorzaakt in huis en hart, is dan ook groot, is soms onbeschrijfelijk groot, en door niets aan te vullen dan door God alleen. Zo zou het ook bij de discipelen zijn, wanneer hun Heer van hen zou zijn heengegaan. Een nieuw gebod geef Ik u, dat gij elkander liefhebt. Hiermee ontbindt de Heer niet de zedelijke wet, de wet der tien geboden, maar vervult Hij haar; Want de liefde is de vervulling der wet, Romeinen 13:10. Het einde des gebods is liefde uit een rein hart, en uit een goed geweten en uit een ongeveinsd geloof, 1 Timotheus 1:5. En daar nu de liefde en de vrijheid eenzelvig zijn, zo wordt die wet door Jacobus (Jacobus 1:25 2:12) de wet der vrijheid genoemd, door welke wij zullen geoordeeld worden. Gij bemerkt ook, dat de Heer niet de zedelijke wet in haar geheel aanhaalt, maar enkel ziet op de tweede tafel, op de plichten tot de naaste, en de eerste tafel, de plichten jegens God, onaangeroerd laat. Immers, de eerste tafel was reeds samengevat in het gebod der liefde, en luidde: Gij zult liefhebben de Heer uwen God met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand. Hiervan zei de Heer: Dit is het eerste en het grote gebod, en het tweede aan dit gelijk, is: GIJ ZULT UW NAASTE LIEFHEBBEN ALS U ZELF. Aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten, Mattheus 22:37-40. Het gebod der liefde was dus onder het Oude Testament even goed bekend als onder het Nieuwe, even als het verbond der genade er onder bekend was. Al Gods kinderen van het begin der wereld af treden (zo als wij reeds herinnerden) in het verbond, en daarmee in de liefde door het geloof. Nog thans is het gebod der liefde bij uitnemendheid het gebod des Nieuwen Testaments, en daarmee een nieuw gebod, omdat het de enige en gehele uitdrukking is van het Nieuwe Testament. Gelijk Ik u liefgehad heb, dat ook gij elkander liefhebt. Hier zien wij de nadere reden, waarom de Heer het oude gebod, dat van den beginne was, (1 Johannes 2:7) nochtans een nieuw gebod noemt. De Heer gaf het oude gebod een nieuw beginsel. Gelijk het Oude Testament dóór Christus is gegaan, en daardoor tot een Nieuw Testament is geworden, zo is ook het oude gebod der liefde dóór Christus gegaan en tot een nieuw gebod geworden. Christus heeft door zijn offerande aan het kruis al het goddelijk oude goddelijk nieuw gemaakt. In Hem is niets meer oud, is alles nieuw, eeuwig nieuw. En zo is dan nu zijn liefde het beginsel geworden van de liefde der zijnen onderling. Zijn discipelen moesten elkander voortaan liefhebben in zijn liefde en elkander even zo liefhebben, als Hijzelf hen had liefgehad. Hierop rust het zeggen van het woord van

Johannes: (1 Johannes 3:16). Hieraan hebben wij, de liefde gekend, dat Hij zijn leven voor ons gesteld heeft, en wij zijn schuldig voor de broederen het leven te stellen. Gij ziet, dit is een hoger beginsel dan tot hiertoe aan de liefde verbonden was. Het is een liefhebben des naasten niet gelijk zichzelf, maar meer dan zichzelf, ten koste van zichzelf, ja ten koste van zijn eigen leven. Gij voelt, dat alleen de genade zulk een liefde kan teweeg brengen. De Heer zegt met dit gebod tot zijn discipelen: "Betaalt aan elkander, wat gij Mij schuldig zijt, Ik neem geen terugbetaling aan voor Mijzelf; wat aan de broeders wordt gedaan, dat wordt aan Mij gedaan." Hieraan zullen zij allen bekennen, dat gij mijn discipelen zijt, zo gij liefde hebt onder elkander. Is de onderlinge liefde ten allen tijde het teken geweest, waardoor zich de discipelen des Heeren onderscheiden hebben? Uitwendig neen, maar innerlijk ja. Trouwens het is volstrekt onmogelijk, dat ware Christenen elkander innerlijk niet innig zouden liefhebben; doch men make geen bepalingen van de vorm, waarin, of de wijze, hoe de liefde der broederen zich uitwendig moet openbaren; want alsdan loopt men gevaar, om de eigenliefde in de plaats te stellen van de broederliefde, en dezulken van gebrek aan liefde te beschuldigen, die ons niet huldigen, die ons niet nalopen, die ons niet dadelijk in alles helpen. Neen, de ware liefde is vrij, en laat vrij, en ziet niet op hetgeen het onze is, maar op hetgeen des anderen is. Nog thans, het moet ook der wereld, ja allen, die ons omgeven, kenbaar worden, dat de discipelen van Christus elkander in Christus bij uitnemendheid liefhebben, en zijzelf moeten gedurig indachtig blijven, dat de Heer de liefde, en de liefde alleen, tot een herkenningsteken der zijnen gesteld heeft, waaraan wij dus ook werkelijk moeten te kennen zijn. Simon Petrus zei tot Hem: HEERE, WAAR GAAT GIJ HEEN? Petrus had het woord des Heeren: Nog een kleine tijd ben Ik bij ulieden, en waar Ik heenga, kunt gij niet komen, als het voor hem belangrijkste vastgehouden, en daar er geen verklaring van 's Heeren zijde op volgde, vraagt hijzelf er opheldering over. Trouwens hij is de vrager. Zeker Was er bij Petrus te veel vuur, maar is er bij ons gewoonlijk niet te weinig? De Heer berispt hem er ook niet over. De goddelijke Meester nam de gebreken bij de discipelen weg, Maar onderdrukte hun karakter niet, en ook wij moeten in de opvoeding met onze kinderen niet anders handelen, wij moeten het boze in hen wegnemen, zonder hun karakter te willen veranderen of onderdrukken. Jezus antwoordde hem: WAAR IK HEENGA KUNT GIJ MIJ NU NIET VOLGEN, MAAR GIJ ZULT MIJ NAMAALS VOLGEN. ZO is dan ons sterven een volgen achter Jezus. Nu, waar Jezus vóórging, kunnen wij gemoedigd volgen, en volgen wij Jezus, dan komen wij ook in zijn heerlijkheid. Voor Petrus was dit in een dubbele zin, in een innerlijke en uiterlijke zin waar. Hij zou de Heer volgen in de dood op het kruis. Petrus zei tot hem: HEERE, WAAROM KAN IK U NU NIET VOLGEN? IK ZAL MIJN LEVEN VOOR U ZETTEN. Het was Petrus thans klaar geworden, dat de Heer in levensgevaar verkeerde, en dat Hij daarop het oog had met te spreken van zijn ophanden zijnde scheiding. En Petrus, die niet kon lijden, toen hem het lijden tegentrad, wil nu lijden zonder er toe geroepen te worden. Doch de Schrift verwerpt alle eigenwillig lijden, en de Heer doet het ook. Jezus antwoordde: ZOUDT GIJ UW LEVEN VOOR MIJ ZETTEN? Toen de Heer aan Johannes en Jacobus, die met Hem wilden heersen, vroeg of zij ook met Hem konden lijden? antwoordden zij: Wij kunnen, en de Heer weersprak het niet, want zij zouden het kunnen als het gevraagd werd, en Johannes bewees het door met des Heeren moeder nabij het kruis te komen; maar de Heer weersprak Petrus, want hij zou niet kunnen doen wat hij zei, als het hem gevraagd werd, en hij bewees het in de zaal van het paleis des hogepriesters. Zo is het dan goed gezegd door de een, en kwaad gezegd door de ander. Doch hieruit blijkt dan ook, hoe gevaarlijk het is, om het woord of de daad van de ene broeder te stellen tot een regel voor de andere broeder. Simon, Simon, ziet, de Satan heeft ulieden zeer begeerd te ziften als de tarwe. De Heer noemt Petrus bij diens eigen naam, en wel bij verdubbeling. Het is een vorm, die de liefde bezigt, om het harde woord, dat volgen moet, te verzachten. Zo deed de Heer ook later met Saulus, deze toeroepende: Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij? Het Saul alleen zou hem gedood hebben, het Saul, Saul! maakte hem levend voor eeuwig. Ziet, DE SATAN heeft begeerd. Gij weet, er zijn

mensen, die zich zo hoog verlicht achten, dat zij van geen duisternis en vooral van geen vorst der duisternis meer willen weten, doch die hem het minst willen erkennen, zijn het meest in zijn macht. De dief ziet in de dief geen booswicht, maar een broeder. Zo ziet de boze ook niet de boze, maar in hem zijn gelijke. Wat ons betreft, wij willen liever dwaas zijn met de Schrift, dan wijs zijn tegen de Schrift; want wijs te zijn met de Schrift is de wijsheid Gods, en wijs te zijn tegen de Schrift is de wijsheid der wereld en daarmee de wijsheid des Bozen. Ziet, de satan heeft ulieden begeerd te ZIFTEN. Het is de wens en het streven van de duivel, om ook de kinderen Gods te verlokken tot het kwade, ten einde hij ze altijd in zijn zeef kan schudden. Want hij weet wel, nu hij de proef met Job heeft genomen, en nu de Zone Gods hem de kop met de voet vertreedt, om die weldra te vermorzelen, dat hij Gods kinderen niet vermag te verderven; maar juist daarom begeert hij ze te meer te mogen schudden in zijn zeef, dat is: om hen allerlei angsten en beroeringen in hun ziel te doen ondervinden. O, wachten wij ons dan toch zorgvuldig voor de zonde, en weerstaan wij elke verlokking daartoe met beslistheid. Want aan Gods koren mag geen kaf blijven, en blijft het er door onze schuld aan, dan lopen wij het grootste gevaar om in des satans zeef te komen. Heeft ULIEDEN begeerd. Het woord des Heeren is tot al de discipelen, en tot Petrus in het bijzonder. Er was aan hen allen nog veel te zuiveren, en de satan begeerde dat te doen in zijn zeef. Te ziften als de TARWE. De Heer stelt met dat woord zijn discipelen voor als te behoren tot het uitverkoren zaad, dat leeft uit het geloof, volhardt tot aan het einde en zalig wordt; want niet de tarwe, maar het kaf gaat verloren. Doch dit neemt niet weg, dat ook aan de tarwe te ziften is, ja, zij moet gezift worden, alvorens zij in de schuur kan geborgen worden. Nu is er aan ons allen, wie zal het ontkennen, gedurig veel te ziften. Bij Petrus moest de eigen roem, de zelfverheffing weggezift worden. Toen hij in het eerst bekeerd was, begon hij goed; toen was hij nederig, ootmoedig, verslagen van geest, en zijn geboortekreet was: Heer, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens. Maar, zo als het meer gaat, ook in de bekering, men verlaat zijn beginsel, de eerste liefde wordt verlaten, en de eerste nederigheid ook, en dat moet niet, en mag niet; de bekering moet eindigen zo als zij begonnen is, in schuldgevoel, in kleingevoeligheid van zichzelf, in een gebroken en verslagen hart, welke de offeranden Gods zijn, die Hem altijd behagen. Na zijn val heeft Petrus dan ook nooit meer geroemd. In zijn brieven vindt men geen spoor van zelfverheffing meer, maar zien wij in hem enkel liefde en zachtmoedigheid; wel spreekt hij nog van lijden, maar als het de wil des Heeren is, 1 Petrus 3:17. Maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoudt. Velen willen thans het gebed maken tot een blote opwekking van godsdienstige aandoening en een ontboezeming van die aandoening, of uitgang des harten tot het hogere. Volgens dit stelsel is het gebed niet langer een bepaalde vraag om een bepaalde zaak, welke (zeggen de ongelovigen) toch niet gegeven wordt, naardien er geen wonderen meer geschieden. Doch Jezus heeft hier bepaald gebeden om een bepaalde zaak voor Petrus en voor al zijn getrouwe discipelen. En zouden nu de ongelovigen menen, dat wij hun mening zouden stellen boven de leer van Jezus? Het zou al te dwaas van hen gedacht zijn. Zeker zijn al de uitgangen des harten tot God goed, maar het wezen van het gebed is, dat de mens aan God vraagt, wat God geven kan en wil. De Heer zei Petrus en de overige discipelen, dat Hij voor hen gebeden had, opdat zij troost mochten hebben, wanneer het schuldgevoel en de droefheid van wege de zonde bij hen zou gevolgd zijn. Welk een Zaligmaker! Kan er nog iets in Hem gewenst worden, dat niet in Hem is? Neen. Hij is een volstrekt volkomen Zaligmaker. Nog vóórdat de val van zijn discipel plaats gevonden heeft, heeft Hij gebeden, opdat die val niet dodelijk zou zijn. Ja, ook reeds vóór onze val is onze val verzoend, onze schuld buiten ons door Christus vereffend; zijn gebed is het beginsel van ons geloof, van onze bekering, van onze dagelijkse vernieuwing, van onze volharding tot de einde toe. Christus bidden was een almachtig bidden, een onbepaald ontvangen uit de oneindigheid des Vaders. Uit het Evangelie weten wij, dat Jezus niets deed in de dingen van het koningrijk Gods, zonder vooraf te bidden. Alvorens Hij zijn discipelen verkoos, bad Hij. Hier horen wij, dat Hij ook voor zijn discipelen had gebeden, dat hun geloof niet mocht ophouden. En de

Heilige Geest getuigt, dat Christus ook op de troon der majesteit voor ons bidt. Zijn bidden is een eeuwig bidden, een bidden van eeuwige geldigheid en kracht. Onze gebeden worden in de zijne opgenomen, en wederkerig is zijn gebed de kracht onzer gebeden. Opdat uw geloof niet ophoude. Zo had Petrus dan geloof, en dat geloof kon niet ophouden, omdat de Heer er voor gebeden heeft. Hiermee is het geloof gesteld tot het beginsel van dat nieuwe leven, dat niet ophouden kan, omdat het in Christus voorbidding zijn voortdurende kracht heeft. Neen, het oprechte geloof in Christus kan niet ophouden, nog thans kan het gestremd worden, ja, het kan, gelijk het natuurlijke leven, in flauwte, tot zelfs in schijndood vervallen, maar sterven kan het niet. Het geloof zelf is dus het nieuwe leven, dat uit God is: het is er het begin en beginsel van. Immers het geloof is de kindsheid van de Christen; het is voor de aarde; als hij een man geworden is, dan zal het geloof ophouden, en de hoop tevens, en de liefde zal alleen overblijven, omdat in de liefde alleen de blijdschap, de volmaakte, de eeuwige blijdschap is. Op aarde is echter ook de liefde en zijn al hare goede werken de zichtbare, de uitwendige bewegingen van het onzichtbaar, innerlijk geloof en van het nieuwe leven, en daarom is het even alsof Jezus tot Petrus zei: "Gij zult krank worden, nabij de dood, ja gij zult schijnbaar dood zijn, toch zal het leven niet bij u ophouden; spoedig zal dat leven zich weer te kennen geven, en gij zult weer gezond worden." Voorzeker een troostrijke verzekering van 's Heeren wege! Daarom moeten wij, die gedurig blootstaan aan nieuwe struikelingen, niet wanhopen, maar zien op Christus, die voor ons gebeden heeft. Wij moeten niet zondigen, maar zo wij nog thans gezondigd hebben, moeten wij in gedachtenis houden, dat wij een voorspreker en voorbidder bij de Vader hebben. Het is zeer nodig, dat wij dit weten. Dat onze vorige zonden ons vergeven zijn kunnen wij geloven, en dat wij voor de tegenwoordige zonden niet te vrezen hebben kunnen wij vertrouwen; maar wie staat ons borg voor de toekomst? Christus, en wederom Christus. Hij is gisteren en heden en in alle eeuwigheid dezelfde. En noch tegenwoordige, noch toekomende dingen kunnen ons scheiden van de liefde Gods, welke is in Jezus Christus, onze Heer, Romeinen 8:38,39. En gij, als gij eens zult bekeerd zijn, zo versterk uw broederen. We zeggen hier wederom: O, hoe heerlijk, welk een volkomen Zaligmaker hebben wij! Nog eer de val van Petrus geschied was, spreekt Hij reeds van Petrus bekering, en geeft deze daarmee iets goddelijks, waaraan hij zich in zijn val kan vasthouden en bovenhouden. Als gij zult bekeerd zijn. Maar was Petrus dan niet bekeerd? Zeker was Petrus bekeerd. Dat zijn geloof niet zou ophouden, onderstelt dat hij geloof had, en wie geloof heeft die is bekeerd; doch niemand mag rusten op een bekering van gisteren of eergisteren. Na iedere val moeten wij op nieuw beginnen genade te vragen, alsof wij nog geen genade ontvangen hadden. Dat telkens op nieuw beginnen valt velen moeilijk, en toch moet het geschieden, zullen wij niet verachteren in de genade. Ook is het geen Sisyphus-arbeid, geen altijd wentelen van de terugwentelenden steen; neen, het is een afglijden op de bergweg, die wij nog thans altijd hoger bestijgen. De noodzakelijkheid en moeilijkheid van deze altijd nieuwe inspanning moet ons enkel afschrikken van de ons zo licht overkomende onwaakzaamheid, zorgeloosheid, ja lichtzinnigheid. Wie bij ondervinding weet, wat het kost, om verlorene vrijmoedigheid tot de Heer terug te bekomen, die zal voor de minste zonde terugschrikken als voor de venijnigste slang, en voor haar vlieden. Zo versterk uw broederen. Dat deed de Heer zelf allereerst bij Petrus; want na zijn opstanding verscheen Hij aan Petrus in het bijzonder, en versterkte hem ook later, na de tweede wondere visvangst. Met deze vermaning zei de Heer bij herhaling tot Petrus, en zegt Hij tot ons allen, dat wel de val, maar dat ook de oprichting uit die val voor de discipel van Christus mogelijk is. De Heer ontneemt ons dus wel onze eigen kracht, maar geeft ons de zijne in de plaats, en eerst zó gaat het goed. En Jezus zei tot hen: GIJ ZULT IN DEZE NACHT ALLEN AAN MIJ GEERGERD WORDEN. Dat is: "Gij zult u over Mij teleurgesteld gevoelen en u over Mij schamen." Een hard woord, en toch was het waar. De Heer, die altijd zo geheel liefde was voor zijn discipelen, verschoonde hen in hun zonden niet. Een wonderdoende Christus en een op Thabor verheerlijkt wordende Christus kon hen niet ergeren,

maar een machteloze, gevangen genomen wordende Christus wèl. En gaat het niet menig discipel van Christus in deze wereld evenzo? Zolang wij op een voetstuk staan, ziet ieder met eerbied naar ons op, maar als wij ter aarde liggen geworpen wil niemand meer van ons weten; doch neen, er zijn uitzonderingen; soms wordt ons juist in de benauwdheid een broeder geboren. Doch de Heer zou in zijn lijden allereerst door allen verlaten worden. Eerst aan het kruis zou Johannes met Maria, als de liefde door het geloof geleid, bij het kruis terugkomen. Want er is geschreven: IK ZAL DE HERDER SLAAN, EN DE SCHAPEN DER KUDDE ZULLEN VERSTROOID WORDEN. De Schrift, wij kunnen het niet genoeg herhalen, was voor de Heer, wat zij voor ons zijn moet, de beschreven raad, van God. De Heer kende al de bijzonderheden van zijn lijden door de Heilige Geest, die Hem zonder mate gegeven was door de Vader; doch telkens legt Hij de vinger op de Schriftuurplaats, die de gebeurtenis voorspeld heeft, om ons gedurig te herinneren, dat de Schrift niet is uit de mens, maar uit de Heilige Geest, door de mens. De profetieën moesten de Heer tot geloofsbrieven strekken bij Israël, en de Heer toonde ze als zodanig aan zijn vijanden en aan zijn vrienden, zo dikwijls Hij zich op de Schrift beriep. Gij leest die tekst Zacheria 13:7. Zwaard! ontwaak tegen mijn herder, en tegen de man, die mijn Metgezel is, SPREEKT DE HEER DER HEIRSCHAREN. Sla de herder, en de schapen zullen verstrooid worden. Hoe aandoenlijk schoon beschrijft de Heer met de aanhaling dezer woorden èn zijn eigen lijden, èn de daaruit voortvloeienden droevige toestand zijner volgelingen! "De herder zou geslagen worden." Welk een herder? De herder Gods, de man en tegelijk de metgezel, de medegenoot Gods, de Godmens. En waarom zou Hij geslagen worden? Jesaja had het gezegd (Jesaja 53:4,5). Wij achtten Hem, dat Hij geplaagd, van God geslagen en verdrukt was (vanwege zijn zonden), maar Hij is om ONZE overtredingen verwond, om ONZE ongerechtigheden is Hij verbrijzeld. De straf, die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door zijn striemen is ons genezing geworden. En de schapen der kudde zullen verstrooid worden. In de herder zou de kudde geslagen worden, De veiligheid der kudde ligt enkel in de herder; de schapen zijn de enige weerloze dieren, zonder enig wapen van aanval of verdediging, en daarom zijn zij zulke juiste beelden van de gelovigen, wier behoud en veiligheid voor tijd en eeuwigheid alleen en geheel ligt in Christus. Het geloof is dan ook niets anders dan het behoren tot zijn kudde, dan het geleid en geweid worden door Hem. Maar nadat Ik zal opgestaan zijn, zal Ik u voorgaan naar Galiléa. Voorgaan als de herder, die zijn kudde achter zich verzamelt, door de schapen te roepen bij hun namen, en zo zij afgedwaald zijn, door hen op te zoeken ter plaatse waar zij dwalen, zoals Hij Petrus en Thomas deed. Des Heeren lijden en dood zou de kudde verstrooien, maar des Heeren opstanding zou haar weer verenigen. Hieruit ziet gij het volslagen gebrek aan mensenkennis bij dezulken, die beweren, dat Christus niet opgestaan is, en dat zich toch de discipelen weer verzameld en de kerk van Christus gesticht hebben. Hoe! een kudde zonder een voorganger? Verenigen zich dan de schapen zelf uit hun verstrooiing? Wat zullen wij er van zeggen? Als men niet rechtzinnig zijn wil, dan wordt men onzinnig. Doch Petrus antwoordde, zei tot Hem: Al werden zij ook allen aan U geërgerd, zo zal ik toch nimmermeer geërgerd worden. Heere, ik ben bereid met U in de gevangenis en in de dood te gaan. Welk een stout, ik zou haast zeggen vermetel antwoord op des Heeren plechtige en stellige verzekering! Maar de mens gelooft niet, voordat hij ondervindt, wat hij niet gelooft. Petrus, die alles zei, wat in zijn hart opkwam, was oprecht; maar men kan oprecht zijn, en toch zijn bederf openbaren, en men kan zijn hart ten volle uitspreken, en toch aan zichzelf onbekend zijn. O dat hart in ons is een wereld op zichzelf, en een wondere wereld ook. Een wereld, waarin nog altijd nieuwe landen en zeeën ontdekt worden, en waarin niet het minst grote werelddeel, zo als Amerika, eerst op het laatst ontdekt wordt. Ziet eens, wat grote zonde Petrus hier, zonder het te bedoelen, doet. Hij zei met zijn tegenspraak tot de Heer: "Gij zegt voor mij gebeden te hebben, maar dit behoeft niet, ik ben tot alles gereed en bereid." Petrus was te voorbarig. Zeker, hij droeg veel in zijn hart, en toch wist hij niet genoeg wat hij bezat. Er was in Petrus werkelijk een heldenmoed, die bereid was voor de Heer in de gevangenis en in de

dood te gaan; doch dat zou eerst later te pas komen, en het kwam ook later werkelijk te pas. Herinner u slechts, hoe Petrus in de nacht vóór zijn vastgestelde onthoofding, zo gerust in de gevangenis lag te slapen, dat de engel des Heeren hem enkel door hem aan te stoten kon doen ontwaken. Thans echter, tegenover de uitdrukkelijke verklaring des Heeren steunde Petrus op zijn eigen kracht, en de mens heeft geen waarborg voor de duur zijner eigen kracht, omdat deze van duizend omstandigheden buiten hem afhankelijk is. Had Petrus als krijgsman moeten strijden, hij zou heldendaden hebben verricht; want hij was een man, die moed had, en voor geen klein gerucht vervaard was, zo als bleek in de hof. Doch in de zaal van de hogepriester was hij buiten zijn kring, en daarmee buiten zijn kracht. Daar had een eenvoudige dienstmaagd slechts met de vinger op hem te wijzen als een discipel van Jezus, om te maken dat hij Jezus verloochende. Jezus zei tot hem: VOORWAAR IK ZEG U, PETRUS, DAT HEDEN IN DEZE NACHT EER DE HAAN TWEEMAAL ZAL GEKRAAID HEBBEN, GIJ DRIEMAAL ZULT GELOOCHEND HEBBEN, DAT GIJ MIJ KENT. Nu Petrus volhardt in zijn tegenspraak, legt de Heer de toekomst geheel voor hem bloot, en toont Hij hem de misdaad, waaraan hij zich schuldig maken zal, bij name en in al haar omvang; een vooruitzicht, waarvoor Hij hem anders zou hebben gespaard. Hij noemt zijn discipel thans met de Petrusnaam. De Heer zei er mee: "Even als Ik u Petrus genoemd heb en nog noem, zeg Ik u, dat gij tegen die naam zult handelen." Treffend, niet waar, dat een kind van God alleen door zulke diepe wegen tot eer komt. Alvorens Petrus door zijn prediking drie duizend zielen zou bekeren, zou hij eerst de Heer driemaal verloochenen. God wil de hoogmoed uit zijn kinderen hebben, en Hij roeit die bij hen uit met wortel en tak, en dat doet pijn, hevige pijn. De val van Petrus was zijn geestelijke besnijdenis. Hoe treurig moest het de eerste onder de discipelen zijn, dat men van hem zeggen moest: "Het laatste wat hij aan de Heer, vóór diens dood en als tot afscheid deed, was Hem driemaal verloochenen." En toch zijn deze drie verloocheningen door de Heer gesteld tot de drie kruisen van Petrus hemels adellijk wapenschild. Doorgaans moet de gelovige zijn overwinningen beginnen met nederlaag op nederlaag, opdat hij te sterker tot de Heer roepe, te dichter zich aan de Heer houde, en een te volvaardiger uitvoerder zij van 's Heeren wil in 's Heeren kracht. Maar hij zei nog des te meer: AL MOEST IK OOK MET U STERVEN, ZO ZAL IK U GEENSZINS VERLOOCHENEN. Desgelijks zeiden ook al de discipelen. Zolang ons al de omstandigheden van een misdaad onbekend zijn, kunnen wij er ons uit de blote naam geen klare voorstelling van maken. Wat het was, de Heer te verraden en de Heer te verloochenen, was de Heer volkomen klaar, niet de discipelen. Zij begrepen niet, hoe dit kon geschieden, en zo bleef het hun een geheim, tot op het ogenblik dat beide voorspellingen verwezenlijkt werden. Uit deze verwarde voorstelling der zaak ontsproot ook bepaald de tegenspraak van Petrus en der overige discipelen. Och wij geloven de Heer zo zelden op zijn woord, en menen het beter te weten dan Hij, en daarom geven wij geen acht op zijn waarschuwingen en vallen in zonden, waarin wij zouden vergaan, wanneer niet zijn almachtige hand ons aangreep en uithielp. En Hij zei tot hen: ALS IK U UITZOND ZONDER BUIDEL OF MALE EN SCHOENEN, HEEFT U OOK IETS ONTBROKEN? Zij zeiden: NIETS. De Heer breekt het gesprek over de verloochening af, en leidt zijn discipelen op een ander punt, op hun wapening tegen het toekomstig gevaar. De Heer had tot nu toe voor hen gezorgd, nu moesten zij voor zichzelf zorgen. En hoe moesten zij dat doen? De Heer zou het hun terstond zeggen, doch eerst wil Hij, dat zij zich de algenoegzaamheid zijner tegenwoordigheid zullen herinneren. Hij had bij hen in alles voorzien door zijn woord, daarom wil Hij, dat zijn discipelen achterwaarts zien, alvorens vooruit te zien. Want o het geheugen is bij de Christen zulk een belangrijke zaak; het behoort ook in het geestelijke tot de heerlijkste gaven, die God gegeven heeft. In het geestelijk leven zijn de indachtigmakingen des Heiligen Geestes van grote kracht. Ja, het is nodig, dat wij ons de ondervondene weldadigheden Gods gedurig herinneren, want door ons zijn grote liefde en veelvuldige weldadigheden te betonen, bereidt ons de Heer gewoonlijk vóór tot grote opofferingen. Na de aanschouwing en ondervinding van Gods liefde roept Hij ons meermalen

tot het geloof aan zijn vrijmacht. Niet wanneer de Heer ons zegent, waar wanneer Hij schijnt ons te verlaten, ja zich tegen ons te stellen, komt het aan op ons geloof. Zolang de Heer bij zijn discipelen was, ging het hun goed, en waren zij buiten alle gevaar; maar nu zou de Heer van hen heengaan, en zouden zij aan een gedurig gevaar worden blootgesteld; nu zou het woord des Heeren in vervulling komen: Ziet Ik zend u als schapen in het midden der wolven; daarop moesten zij gewapend zijn. Hij zei dan tot hen: MAAR NU, WIE EEN BUIDEL HEEFT, DIE NEEMT HEM, DESGELIJKS OOK EEN MAAL, EN DIE GEEN HEEFT, DIE VERKOOPT ZIJN KLEED EN KOOPT EEN ZWAARD. Als de oorlog is uitgebroken en de vijand aanrukt, is niets van meer belang, dan tot tegenweer gewapend te zijn. Alsdan koopt de rijke zich een zwaard voor zijn geld en de arme voor zijn reisgereedschap, ja, voor zijn beste kleed. In deze schone zinnebeeldige taal zegt de Heer tot zijn discipelen, dat er een toestand voor hen op handen was, waarin de vrijheid en veiligheid voorbij waren, en waarin zich ieder als in de uiterste nood redden moest, zo als hij best kon. Gij voelt toch, dat de Heer geen eigenlijk zwaard bedoelde. Hijzelf zei immers later, dat wie het zwaard opneemt, door het zwaard zal vergaan. In geestelijke dingen voegt geen wereldlijk zwaard. De discipelen moesten geestelijk gewapend zijn. Het zou nu met de discipelen gaan, als het ging met Israël toen het uit Egypte de woestijn introk en dóórtrok. Toen begon hun strijd tegen hun vijanden. De discipelen hadden thans enkel zich te bekommeren om geloof te oefenen en te strijden met het zwaard des Heiligen Geestes, met het Woord van God. De discipelen verstonden den Heer letterlijk, werktuiglijk; doch zij hadden als kinderen des Geestes, des Heeren woorden geestelijk moeten verstaan. Het vlees was ook hier niet nut; ook hier waren de woorden des Heeren geest en leven, Johannes 6:63. Hieruit zien wij, dat de Heilige Geest en de Heilige Schrift moeten samengaan, zullen wij de waarheid Gods kennen, en vooral zullen wij de strijd Gods strijden. Immers de Heer zelf stond in de wapenrusting der Schrift; en daarbij daalde nog thans een engel uit de hemel, om Hem te versterken. En nu, zijn er geen tijden geweest, en zijn zij er niet nog, waarin de algemene afval van het geloof op nieuw het bevel des Heeren tot ons brengt: "Verkoop alles was gij hebt, en koop een zwaard; werp alles weg en houd u alleen aan het Woord van God; en de Heilige Geest zal met u zijn, en u ter overwinning geleiden." Want Ik zeg u, dat ook dit, hetwelk geschreven is, in Mij moet volbracht worden, namelijk: EN HIJ IS MET DE MISDADIGERS GEREKEND. De Heer wijst met deze bijzonderheid de uiterste graad van oneer aan, waarmee zijn lijden zou verzeld gaan. Als zelfs een koning op het schavot sterft, zo is er een eer bij een oneer, wanneer men er hem alléén op laat sterven; maar als men hem tussen boeven plaatst, en op gelijke voet behandelt, zo is de uiterste ontering daar. En dit zou met de Heer geschieden, en wel bij opklimming: eerst in de hof, door met wapenen en stokken Hem tegemoet te trekken; vervolgens door Hem gelijk te stellen met Barrabas, en eindelijk door Hem te kruisigen tussen twee moordenaars. Waar de koning zulk een uiterste versmading wachtte, moesten zich ook, zijn dienaren er op voorbereiden. Het was een nieuwe aandrang voor zijn discipelen, om de volle wapenrusting Gods aan te doen. Want ook de dingen, die van Mij geschreven staan, hebben een einde. De Heer toont het uiterste en daarmee de grens aan van zijn lijden. Wat van Hem voorspeld was zou aan Hem vervuld worden. Gij ziet het, en zo niet, dan maken wij er u weder oplettend op: De Heer deed alles met de Schrift. Het Was ook zijn schild en wapen. Men spreekt tegenwoordig met zulk een minachting van de belijdenisschriften, alsof zij niet de leer der Schrift uitspraken, maar tegenspraken. Ik houd de Schrift voor de enige standaard der waarheid voor alle gelovigen van alle eeuwen; doch dit neemt niet weg, dat er behalve het hoofdvaandel, ook nog andere daarmee overeenkomstige vaandels in een leger kunnen wapperen, waaronder zich de kleinere afdelingen van het grote leger verzamelen, en voorwaarts rukken. Zeker is de Schrift volmaakt, en bevat zij de gehele raad Gods tot onze zaligheid, en kan zij alleen de kerk herstellen, en zijn de bestaande belijdenisschriften als zodanig onvolledig en machteloos om een machteloos geworden kerkhervorming op nieuw teweeg te brengen. Doch hoe verkrijgt men andere en betere? Velen begeren ze, wachten ze,

beloven ze, maar zij komen niet. Trouwens zulke belijdenisschriften, als wij hebben, worden alleen geschreven bij het licht van de vlam der brandstapels, en deze doen zich nog niet voor. Wat dan te doen? Zich aan de Schrift vast te houden en de belijdenisschriften onzer kerk niet los te laten. Met de ene hand houd ik die dan ook vast, en met de andere grijp ik alles aan, wat mij de Schrift mee helpt, verklaren. Doch er is ook een formulering der Schrift door ons zelven en voor ons zelf, en op deze maakt het Woord des Heeren ons oplettend in de woorden: De dingen, die van Mij geschreven staan, hebben een einde. De discipel van Christus heeft ook dit met zijn Heer gemeen, dat er in de Schrift van hem geschreven is, en dat hetgeen van hem geschreven is, zijn einde heeft. Dat geschrevene van ons en van ieder onzer in het bijzonder bestaat soms in een enkel woord, dat ons bijzonder leven en onze bijzondere toestand uitdrukt. Naar dat woord, of zulke woorden moet ieder in de Schrift zoeken. En heeft men zulk een woord of zulke woorden gevonden, dan legt men ze voor God neer in het gebed, en wat men voor God in het gebed legt, dat blijft onmogelijk zó liggen, maar dat werkt door, ons ten goede. Immers al heeft een advocaat de bewijsstukken van een proces een tijdlang vóór zich op zijn schrijftafel liggen, op zijn tijd neemt hij ze ter hand, en voert er het proces mee, en eindigt het ten goede van de verongelijkte. Zo is het ook in het geestelijke met onze zaken bij God. En zij zeiden: HEERE! HIER ZIJN TWEE ZWAARDEN. Er waren dus zwaarden bij de hand. Het was een tijd van onderdrukking door de vreemdeling; de gehate Romeinen waren meester in Israël, en dit gaf aanleiding, bijzonder bij de grensbewoners, tot menigvuldige opruiingen en oproeren. In Galilea kwamen zij gedurig voor, en de Galileeërs wisten met zwaarden om te gaan. Wij zien ook in de hof, dat Petrus zich met een dezer zwaarden gewapend had. De bewustheid van het grote levensgevaar, dat de Heer liep met weer naar Jeruzalem te gaan, had waarschijnlijk een of twee discipelen genoopt een paar zwaarden in het geheim mee te nemen, die nu van pas schenen te komen. De Heer wist het, Hij zag de zwaarden. En Hij zei tot hen HET IS GENOEG. Met dit woord breekt de Heer het gesprek over deze zaak af. Hij zei niet tot hen, dat zij Hem niet begrepen, en ook niet dat zij de zwaarden moesten thuis laten. Hij wist, dat zij er geen kwaad mee zouden doen, dan hetgeen Hij zou herstellen. Er waren thans gewichtiger dingen te bespreken, en de tijd kortte reeds in. Uw hart wordt niet ontroerd. De Heer wil, dat zijn discipelen innerlijk niet bewogen worden, hoe het buiten hen ook stormen moge. Hij wil hun een punt geven, waarop zij vast kunnen staan; hun hart moet vast zijn. Reeds begint Hij zijn discipelen te troosten tegen de aanstaande droefheid, en hoe troost Hij? O, zijn woord: Uw hart worde NIET ontroerd, rust op het woord, dat Hij kortelings zei en ook zo even betoonde waarheid te zijn: Nu is mijn ziel ontroerd, Johannes 12:27. En zo moet het ook bij ons zijn. Als wij troosten willen, moeten wij eerst zelf ingaan in het lijden van een ander, en daarna hem troosten; anders is onze troost als een geldstuk, dat wij uit onze beurs aan een arme geven, en dat geheel buiten ons hart omgaat. Neen, zo troostte de Heer niet; al de troost, die Hij ons toespreekt, heeft Hij ons verdiend en gekocht door zijn eigen droefheid en smart. Gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij. Het vaste standpunt, dat de Heer zijn discipelen biedt, is Hij zelf: zij moeten in Hem geloven gelijk zij in God geloven. Hiermee stelt zich de Zoon naast de Vader, en verklaart Hij, dat het geloof in God als zodanig niet genoegzaam is tot zaligheid. Later zei de Heer hetzelfde in de woorden: Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige, waarachtige God en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt. Straks zullen wij de Heer ook horen spreken van de Heilige Geest, als even onmisbaar tot behoudenis van de zondaar. De Heer behandelt dus ook hier de leer der Drie-eenheid, maar op een wijze, zoals de Heer alleen dit kan doen. Deze waarheid was bij Hem, gelijk alle waarheid Gods, levend water, dat juist omdat het levend water is, ook een stromend water is. De Heer laat het in deze afscheidsgesprekken voorbijstromen, om er nu en dan een dronk van aan te bieden aan zijn discipelen. Vóór zijn hemelvaart zal Hij de heerlijke waarheid der Drie-eenheid samenvatten in het formulier aller formulieren: Doopt ze in de naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes. Wij spraken straks van de belijdenisschriften, en velen zijn er tegen, omdat zij menen,

dat deze het stromend water afdammen, en daarmee tot een stilstaand water of poel maken. Ten onrechte. Deze stroom laat zich niet afdammen, maar wij zelf trekken een kring rondom ons zelf, en zeggen dan tot onze gedachten: "Binnen die kring mag gij u vrij bewegen, maar daar buiten mag gij niet gaan." Zo dachten de hervormers bij hun belijdenisschriften. Zij waren mannen van het meest vrije onderzoek, maar gelovige mannen, geen vrijdenkers, zo als dezulken, die zelf vrijdenkers zijn, ons in lijvige geschriften trachten te bewijzen, dat zij waren waarom ? Om zich op gelijken voet met de hervormers, of de hervormers op gelijke voet met hen te plaatsen? Neen, onze rechtzinnige vaderen streden vóór de waarheid en niet tegen de waarheid. Zij groeven in de goudmijn van Gods Woord, en niet in de loze mijn van het ongeloof. Het belijdenisschrift legt dan ook het geloof niet aan banden, maar bewaart het voor stranden. Voor het geloof is het meest vrije onderzoek niet alleen geoorloofd, maar ook onmisbaar. Het geloof is dan ook niet tegen het vrij onderzoek, maar enkel tegen het oneerlijk vrij onderzoek. Men begrijpt niet, dat elke waarheid zeer juist uitgedrukt (geformuleerd) kan en moet zijn, en toch altijd een oneindige, innerlijke diepte blijft behouden. Bepaaldheid van vorm en oneindigheid van wezen kunnen zeer wel samengaan, en gaan gedurig samen. Is niet de mens een bepaalde persoonlijkheid, en begrenst zijn lichaam hem niet in plaats en tijd; en toch, welk een onpeilbare diepte heeft hij niet in zijn wezen, in zijn geest? Als men daarom geen bepaalde uitdrukking wil toelaten voor een waarheid, omdat zij in haar zelf onpeilbaar is, dan heeft men in het geheel geen waarheid. En dat hebben de ongelovigen dan ook niet. Zij willen geen Drie-eenheid, en daarom hebben zij niet de waarachtige God der Schrift. Zij willen geen verzoening der zonden door het bloed des kruises, en daarom is hun de zonde een natuurlijk element, waarin zij blijven leven. Zij willen geen opstanding der doden, en daarom verwachten zij hun vernietiging, of hun rondwaren als geesten, naar de voorstelling der Heidenen. Gij gelooft in God, gelooft ook in Mij. Waarom zei de Heer niet hier, en waarom zei Hij nooit: "Volg mijn geloof na," of: "geloof als Ik," zo als zo velen menen, dat Jezus had moeten zeggen? Doch hoe kan iemand die geloof vraagt in zijn eigen persoon, even als men geloof heeft in God, zo iets zeggen of bedoelen? Het is een tegenstrijdigheid. De Heer sprak gedurig van het geloof, maar doorgaans in betrekking tot de redding, de behoudenis. Uw geloof heeft u behouden, was een gewoon gezegde in de mond des Heeren. Men gelooft tot zaligheid. Hoe kan dit in Jezus, in de Zaligmaker zelven, vallen? Wanneer Jezus zijn discipelen tot het blijven in Hem vermaant, dan zegt Hij niet: "Indien gij gelooft, gelijk Ik geloofd heb, dan zult gij in Mij blijven;" maar Hij zegt: Indien gij mijn geboden bewaart, zo zult gij in mijn liefde blijven, gelijk Ik de geboden mijns Vaders bewaard heb, en blijf in zijn liefde. De Zoon heeft gehoorzaamheid betoond aan de Vader in dienstknechtelijke gestaltenis, in de menselijke natuur, en heeft hiermee de hoogst mogelijke zelfverloochening betoond; en die volmaakte gehoorzaamheid, die volkomene zelfverloochening des Zoons diende niet om Hemzelf alleen te verhogen, maar om Hem de Zaligmaker van zijn volk te doen zijn, die met zichzelf zijn volk verhogen zou uit de afgrond des doods tot op de troon des hemels. Daarom is het geloof in God, zonder het geloof in Christus, niet voldoende tot behoudenis van de zondaar, en ook het geloof in de Heilige Geest moet er bijkomen, zo als wij straks zullen zien, zal de zondaar een heilig God en tevens een zonde vergevend en van de zonde bevrijdend God hebben, en daarmee volkomen en voor eeuwig gered zijn. Houden wij dan de Drie-eenheid Gods, en houden wij al de waarheden Gods gelijkelijk vast, want wij hebben alles wat God ons geopenbaard heeft, voor ons geestelijk leven zo nodig als het brood en het water voor ons natuurlijk leven, en hoe meer men ze gebruikt, hoe gezonder men is en hoe sterker men wordt. Maar wachten wij ons, wij herhalen het nog eens, Om de ene waarheid Gods af te zonderen van de andere, en daarmee de eenheid der goddelijke waarheden te verbreken. Neen, al de waarheden, geheel de waarheid Gods make het bloed uit van ons geestelijk lichaam. Het bloed komt in het hart, doch zo het er bleef, het zou onze dood zijn; het stroomt van het hart naar de uiterste delen, en van de uiterste delen weer naar het hart. Het moet overal komen en nergens blijven. Dat is het leven. In het huis mijns

Vaders zijn vele woningen. De Heer vraagt geloof van zijn discipelen. Waarom? Omdat Hij thans overgaat tot hen te spreken van de vruchten van zijn lijden en sterven, van de erfenis, die Hij voor hen zal verwerven, de erfenis van de onzichtbare goederen der toekomst in heerlijkheid. De Heer spreekt van de hemel. De tempel was er een beeld van; deze was een gebouw met vele afdelingen en vele nevengebouwen voor de behuizing der priesters en levieten en voor de onderscheidene diensten met de tempeldienst verwant. Het huis des Vaders is de plaats van des Vaders onmiddellijke tegenwoordigheid, waarin Hij zelf in het midden van zijn kinderen is. Tot hiertoe was de toekomst der rechtvaardigen voorgesteld als een verzameld worden tot hun volken, of tot hun vaderen; maar de Zoon opent voor de zijnen zijns Vaders huis, en zegt er van: In dat huis, groot als geen geschapen verstand kan afmeten, is woning voor velen en zijn vele woningen, even als er in een prachtig huis vele vertrekken zijn, het ene nog prachtiger dan het andere. Stel u daarentegen een groot huis voor zonder vertrekken, en het houdt op een huis te zijn, het wordt een kerk, waar niet het huisgezin is met de vader, maar de gemeente met de leraar. Anderszins zo zou Ik het u gezegd hebben. De Heer zegt dus, dat Hij weet, wat hun te wachten staat, en dat Hij, indien het anders was, het hun zou gezegd hebben. Indien het anders was. Zou het dan anders hebben kunnen zijn? Ja, indien er geen genade bij God voor de zondaar was, dan zou de wederhorige niet bij God kunnen Wonen, Psalm 68:19. Doch er is genade voor de zondaar. Op welke grond? Op grond van de verlossing der zonde, welke Christus gereed stond teweeg te brengen, Hebreeën 1:3. Met deze woorden zegt dus de Heer zoveel als: "Er is een toegang tot de Vader. Ik ben de weg tot de Vader, de deur tot des Vaders huis, waarin al Gods kinderen samenkomen." Ik ga heen om u plaats te bereiden. Zo is er dan niet zonder Christus, niet buiten Hem om, plaats bij God, in de hemel, voor de mens. Hij moest die plaats voor zijn discipelen bereiden, zou zij er zijn. Een plaats voor iemand bereiden is haar voor iemand beschikbaar stellen, zodat hem het eigendomsrecht, het recht van toekomstig bezit er van gegeven wordt. Met andere woorden, het is het vóórgaan van Jezus, opdat zijn discipelen volgen. De Heer zou er voor zorgen, dat zij in de hemel komen. En zo wanneer ik heengegaan zal zijn, en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weer, en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt waar Ik ben. Heerlijke belofte! Kan er een liefderijker voorstelling zijn van de allervreselijkste dood, die door de Heer straks zou worden ondergaan? Hij stelt hem zijn discipelen voor als een heengaan naar de hemel, om er hun de plaats te bereiden, en dan terug te keren om hen op te nemen in zijn heerlijkheid, ten einde eeuwig te samen te zijn. O, hoe zien wij het ook hier, dat de Heer alles voor de zijnen doet, en dat zij niets anders hebben te doen dan de kinderen, die, als zij aan vaders of moeders hand wandelen, en moe worden en hun slaaptijd nabij is, zich door hun ouders gaarne opnemen en gewillig naar huis dragen laten. En waar Ik heenga weet gij en de weg weet gij. Zij moesten beiden weten, en konden het weten, uit de gesprekken, die de Heer menigvuldige malen met hen en het volk gehouden had. De wijze echter hoe de heerlijke belofte des Heeren bij de discipelen ontvangen werd, gaf te kennen, dat zij de, Heer niet begrepen. Van daar de vraag des Heeren, in de vorm ener onderstelling: "Immers weet gij waar Ik heenga, en insgelijks de weg om te komen, waar Ik wezen zal." Thomas zei tot Hem: HEERE! WIJ WETEN NIET WAAR GIJ HEENGAAT, EN HOE KUNNEN WIJ DE WEG WETEN? Ditmaal zweeg zelfs een Petrus. Als men bij ons kennis van de zaak onderstelt, dan antwoorden wij gewoonlijk niet; maar wij laten de spreker in deze voor ons aangename onderstelling; maar de eenvoudige, oprechte, zwaar tillende Thomas zei: "Neen Heere, die weg weten wij niet; wij weten niet waar Gij heengaat, en hoe zouden wij de weg kunnen weten om er ook te komen." O; die eenvoudige vrijmoedigheid der discipelen, bij hun eerbiedig ontzag voor de Heer! Mochten wij er meer van hebben, en mochten wij ook meer hebben van hun oprechtheid. Doorgaans horen wij te veel naar elkander, zonder elkander goed te verstaan, en spreken wij te weinig met elkander om elkander goed te begrijpen. Zo wij echter te hooggevoelig zijn, om voor mensen te erkennen, dat wij niet alles verstaan, wat men tot ons zegt, dat wij dan ten minste die hooggevoeligheid afleggen voor de

Heer, en van Hem vragen om te weten alles, wat wij niet begrijpen, ten einde zulke heerlijke antwoorden te ontvangen als die, welke de Heer thans aan zijn discipelen geeft. Jezus zei tot hen: IK BEN DE WEG, DE WAARHEID EN HET LEVEN. NIEMAND KOMT TOT DE VADER DAN DOOR MIJ. Gij ziet het, hier spreekt de Heer ten volle uit, wat Hij zo even op verbloemde wijze te kennen gaf. Dat is de gulden zijde van de vragende onwetendheid, dat zij de antwoordende wijsheid dwingt haar schatten te openen; vragende kinderen maken spraakzame ouders, en vragende leerlingen en studenten maken oplettende onderwijzers en bedachtzame hoogleraren. Het antwoord, dat de Heer aan Thomas gaf, maakte hem de zaak zeker niet volkomen duidelijk, maar moest hem nader brengen tot het goed verstand der zaak. Wat de Heer zei is, gelijk alles wat de Heer sprak en deed, ook nu weer de verkondiging zijner waarachtige Godheid en mensheid. Zijner waarachtige Godheid, want niemand kan zeggen dan God: Ik ben de weg, de waarheid en het leven, en niemand kan tot mensen zeggen, dan die zelf mens en God is: Niemand komt tot de Vader dan door Mij. Ik ben de weg, niet de wegwijzer. De ongelovigen stellen altijd andere woorden in de plaats van die der Schrift. Zij noemen Jezus een goede wegwijzer naar het goede. Maar Jezus verklaart zich de weg zelf te zijn. De weg nu verbindt de ene plaats aan de andere, en behoort tot beiden. De weg is niet iets afzonderlijks, maar onafscheidelijk met de beide plaatsen zelf verenigd. Christus is niet, zo als sommigen de naam Middelaar verklaren, een middenwezen tussen God en de mens; neen, Hij is zo waarachtig God als Hij mens is. Hij is de weg, die met het ene einde uit God oorspronkelijk is en in God ligt, en met het andere einde uit de mens oorspronkelijk is en in de mens ligt, en beide God en mens verenigt en voor elkander toegankelijk maakt. Een middenwezen zou God noch mens zijn, dus een afzonderlijk wezen, dat tussen God en mens geplaatst is, maar tot geen van beiden behoort. De Schrift noemt (Hebreeën 10:20) die weg een verse en levende weg, een altijd nieuwe en onvergankelijke weg; want een levend persoon, Christus, die gisteren en heden en in alle eeuwigheid dezelfde is, is die weg. Wie in Christus is, die is op de enige waren weg naar de hemel, en komt er in. Het beeld van zulk een weg is de zee; ook deze is een levende weg in vergelijking van onze wegen van aarde en steen. Op onze straten moeten wij ons zelf voortbewegen, maar op de zee wordt het schip en worden wij er mee voortbewogen, ja, wij worden er door de golven en de wind als op vleugelen op voort gedragen van het vreemde strand naar het vaderland. Nu zeggen wel de ongelovige geleerden, die niets anders kunnen begrijpen dan hun eigen denkbeelden: wat de Schrift ons van de Christus en van de Heilige Geest leert is ons onbegrijpelijk; doch aan wie ligt de schuld? Christus zelf heeft de allerhoogste waarheden in de eenvoudigste en kleinste zaken der wereld opengelegd, zodat het eigenlijk de grootste schande is, ze nog thans niet te weten. Doch men wil de waarheden Gods niet weten, omdat ze niet stroken met onze wensen. Zolang wij ons zelf menen te kunnen helpen, willen wij niet door anderen geholpen zijn. Aangeboden diensten zijn zelden aangenaam; zij moeten, om aangenaam te zijn, gevraagd worden, en hoe dringender zij gevraagd worden, hoe aangenamer zij zijn. Het is de oude hoogmoed der slang, welken zij aan Eva heeft overgedaan, en die wij met de moedermelk inzuigen: Gij zult als God zijn, kennende het goed en het kwaad. Vandaar komt het dat het ongeloof zegt: "De mens is zichzelf genoeg; hij weet wat, goed en wat kwaad is, en is zijn eigen heer om te kiezen wat hem goed dunkt." En dat is hij ook, maar hoe lang? Is niet de dood zijn grens, en is het niet ieder mens gezet te sterven, en daarna het oordeel? Het oordeel is het oordeel van God. Kan enig mens zich aan de dood onttrekken? En zo niet, dan ook niet aan het oordeel. En hoe kan dat oordeel uitvallen over een zondaar, die in zijn zonden heeft geleefd en in zijn zonden is gestorven? Het geweten richt hem reeds hier. God is heilig, rein en goed en de zonde is de onheiligheid, de onreinigheid, de boosheid. Hoe kunnen zij te samen wonen? Het is immers onmogelijk. En wie niet samenwonen kan met God, die derft het hoogst, het enig goed en moet noodzakelijk ongelukkig en onzalig zijn. De zonde moet weggenomen worden van de mens en uit de mens, en met de zonde zijn verdoemelijkheid. En nu, Christus neemt de zonde weg van de mens en uit de mens, en nu is er geen verdoemenis

meer voor degenen, die in Christus Jezus zijn, dat is voor dezulken, die door te geloven Christus aannemen als de enige waarachtige Zaligmaker hunner zonden. Ik ben de waarheid. De Heer zegt niet: Ik leer de waarheid, maar Ik BEN de waarheid. Het laatste willen de ongelovigen ook niet toestaan. Doch hun ontkenning is zoveel als te ontkennen, dat de zon het licht dezer aarde is. En moge men ook al van haar beweren, dat zij in zichzelf een donkere bol is, niet een licht, maar een lichtdraagster, Christus heeft niet enkel de waarheid, en Hij geeft haar niet enkel, maar Hij is de waarheid; dus de persoonlijke waarheid, de waarheid in persoon, de Waarachtige. En wie is de Waarachtige? Kan Hij een mindere zijn dan God? Zei de Heer niet zelf enige ogenblikken later: Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt? Hier ziet gij de reden, waarom de Heer de kennis van zijn persoon even noodzakelijk acht tot zaligheid, om het eeuwige leven te verkrijgen, als de kennis des Vaders, in wie de grond van de eenheid der Drie-eenheid ligt. Hij zelf was de Waarachtige met de Vader en de Heilige Geest. Ik ben het leven, het oorspronkelijk, eeuwig, zelfstandig, zalig leven, dat de grond is van alle leven, waardoor alles leeft in de tijd, en leven zal wat in eeuwigheid zal leven. Wij vragen ieder, die nog denken en gevolgtrekkingen maken kan: Zijn deze beweringen niet zo vele bewijzen, dat de Heer zichzelf openbaarde als God, geopenbaard in het vlees? Niemand komt tot de Vader dan door Mij. Hiermee verklaart Jezus God als Vader volstrekt ontoegankelijk zonder Hem, de Zoon. Alleen door Hem is God als Vader toegankelijk. Zo hebben dan de ongelovigen geen recht om God Vader te noemen. Hoe! zij verwerpen Christus als de weg, en de waarheid, en het leven, als de enige deur tot het huis Gods, als de enige toegang tot de Vader, en zij zouden God hun Vader mogen noemen? Het is een volstrekt wederrechtelijke aanmatiging. Alleen de gelovigen, alleen Gods kinderen hebben het recht en daarmee de macht ontvangen, om God Vader te noemen; alleen zij, in wie de Geest, de Heilige Geest, het leven van de Zone Gods is, mogen tot God zeggen: Abba Vader! Romeinen 8:14-16, Galaten 4:5-7. Buiten Christus is God ja een eeuwig Vader in zichzelf, maar niet in betrekking tot de zondaar. Voor de zondaar zonder Christus is God een rechter, een heilig rechter, die naar het recht oordeelt en vonnist. En nu, zo God in het recht met ons treedt, Wie zal bestaan? Daarom, zondaar en zondares, zo gij in God een vergevend, een liefhebbend, een enkel zegenend en zaligend Vader vind en wilt, kom dan tot Hem aan de hand des Zoons; zo niet, gij zult op de weg vergaan, Psalm 2:12. Indien gijlieden Mij gekend had, zo zond gij ook mijne Vader gekend hebben. De Heer maakt ook hier de kennis des Vaders afhankelijk van de kennis zijns eigen persoons. Hij zegt er mee, dat God niet gekend kan worden zo als Hij is, dan in en door Hem, de Zoon. En zo is het ook. Wij kunnen veel van God kennen uit zijn werken, want het werk prijst zijn meester. De schepping verkondigt ons een almachtige, alwijze, algoede Schepper. Doch er zijn in de schepping twee zaken, die deze heerlijk schitterende eigenschappen Gods voor ons in het duister stellen; zij zijn het lijden en de dood. Er zijn althans in de aardse van de hogere orde van bestaan spreken wij thans niet, als ons nog niet omvattende niet alleen behoudende, maar ook verwoestende krachten. Niet alleen de korenhalm, maar ook de gifplant groeit op de akker der wereld, en ik heb eens gelezen, dat iemand daarom niet wilde weten van een volmaakt bestuurder der wereld, omdat hij een onkruid kende, dat zó goed gewapend was, dat geen invloed van buiten het kon beschadigen, terwijl het koren geheel onbeschermd was. Ware het koren (zei hij) even goed tegen al de invloeden van buiten beschermd als dat nutteloos onkruid, er zou geen misgewas en gevolgelijk geen hongersnood bij enig volk kunnen ontstaan, terwijl thans, juist door het zo ligt mogelijk mislukken van de oogst der meest nodige levensbehoefte, onophoudelijk nameloze jammeren over gehele volkeren tot doodhongering toe gekomen zijn en nog komen. De man begreep niet, dat wanneer God het koren even onvatbaar had gemaakt voor het bederf, als Hij het onkruid deed, ja, als God het koren even zo van zelf had laten groeien als het onkruid groeit, de mensenwereld gelijk zou zijn geworden met de dierenwereld. Voor de os groeit het gras en voor de ezel de distel van zelf. Zij hebben het enkel te zoeken om het te vinden. Doch ontneem

de mens in deze zijne aardsen zondige staat, de arbeid, de moeite, de zorg, de tegenstand en de tegenspoed, die hij buiten zich ontmoet, en gij ontneemt hem de prikkels, die zijn verstand, zijn werkkracht en zijn werklust in beweging zetten en houden. Zie het aan de volken in de meest begunstigde landen, wat de voortbrengselen der aarde betreft, zijn zij niet de minst voortbrengende volken, wat de geest betreft? Vergelijk de noordelijke met de zuidelijke volken, en vraag waar de mens het meest mens is? Hoe! God geeft u het water overal van zelf, en het stroomt u voorbij in beken en rivieren, zodat gij het maar voor het nemen hebt, en wilt gij ook nog het brood van zelf hebben, zodat gij het ook maar voor het nemen hebt? Het ware de adelbrief uwer mensheid verscheuren, om u te plaatsen naast de dieren des velds. Nog thans, er is veel in de natuur, dat ons belet Gods heerlijke deugden in hare volheid te zien schitteren. De orkanen en de vulkanen, de oorlogen en de besmettelijke ziekten, om niet van mindere ellenden te gewagen, rukken gedurig zo vele levende, groene, bloeiende takken van de boom der mensheid, dat wij hierin met geen mogelijkheid de wijsheid en goedheid Gods kunnen zien. En daarbij komt de dood, de dood van ieder mens, van ieder bezintuigd, bewerktuigd, levend schepsel. Al wat ontstaat, vergaat ook weer, en maakt plaats voor nieuwe levens. Dat de bloem, al is zij ook nog zo schoon, verwelkt, en dat het dier, al is het ook nog zo fraai en nuttig, sterft, het is nog voorbij te zien; want de plant is onbezield en het dier heeft geen zelfbewustheid, maar dat ieder mens het leven, dat hij ondanks zich zelf ontving, ook ondanks zich zelf terug moet geven, het is een raadsel Gods, dat niemand uit zichzelf weet op te lossen. God zelf kan het alleen oplossen, en Hij zelf heeft het dan ook alleen opgelost in zijn Schrift en in zijn Zoon. In zijn Schrift, want daarin toont Hij ons de zonde als de bron van alle aardse onvolmaaktheid. In zij Zoon, want in Hem geeft Hij een nieuwe schepping zonder zonde, en daarmee zonder dood en verderf, een eeuwig onveranderlijke, heilige, heerlijke, volmaakte schepping, een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, op welke alleen gerechtigheid wonen zal, een paradijs zonder mogelijkheid van toegang voor de slang, alwaar de eeuwig nieuwe mens, naar het beeld des Zoons van God geschapen, eeuwig zalig leeft, en deelt in al de volheid Gods, een schepping, waarin God alles zijn zal in allen. Wij vragen dus: kunnen wij God kennen, zo als Hij is, buiten Christus? En van nu aan kent gij Hem, en hebt Hem gezien. De Heer gaat een schrede verder, en zegt, dat zijn discipelen in Hem niet alleen de Vader konden kennen, maar zien. Gij weet: God als zodanig is onzienlijk, wonende in een ontoegankelijk licht, in de ongeschapene heerlijkheid, die door al wat geschapen is, niet zou kunnen ingetreden worden zonder op te houden te bestaan. Verblinden wij reeds onze ogen door onophoudelijk in de zon te zien, hoe zouden wij het ongeschapen licht kunnen verdragen; maar als Vader is God ook te aanschouwen in de Zoon. De Zoon is het afschijnsel van Gods heerlijkheid en het uitgedrukte beeld zijner zelfstandigheid, Hebreeën 1:3, het beeld, het volstrekt volmaakte beeld des onzienlijken Gods. Immers er is nog een hoger zien, dan het zien met onze ogen; er is een zien in de Geest, door de Heilige Geest, waarvan de heilige zieners onder Israël reeds de voorsmaak ontvingen, toen zij, zo als Mozes en Elia, Jesaja en Jeremia, Ezechiël en Daniël, en nog zo vele anderen, de heerlijkheid Gods zagen in een mate, als voor de lichamelijke ogen onmogelijk en dodend zou geweest zijn. Opmerkelijk zijn in dit opzicht de woorden des Heeren: Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien. Ook deze: Niemand kent de Zoon dan de Vader, en niemand kent de Vader dan de Zoon, en wie het de Zoon zal willen openbaren. Zo kan en zal dan de Zoon, die de Vader ziet, in en door zichzelf de Vader laten zien aan de zijnen. Fillipus zei tot Jezus: HEERE! TOON ONS DE VADER, EN HET IS ONS GENOEG. Fillipus, horende dat de Vader gezien kan worden, sprak nu de wens uit, om Hem werkelijk te mogen zien; alsdan zou niet hij alleen, maar zouden allen tevreden zijn. Fillipus meende, gelijk wij allen menen, dat God niet gezien kan worden zonder uitwendige heerlijkheid, en zo had hij geen vermoeden, dat God gezien werd in Christus. Wij spraken zo even van een zien in en door de Heilige Geest, maar er is ook reeds bij ons een geestelijk zien, dat veel hoger gaat dan het lichamelijk zien. Hoe velen zagen de Heere Jezus als de Zoon van Maria; hoe weinigen zagen Hem als de Zoon

van God. Wat was nu een hoger zien: de zinnelijke aanschouwing of de geloofsaanschouwing? Jezus zei tot hem: BEN IK ZO LANGE TIJD MET ULIEDEN, EN HEBT GIJ MIJ NIET GEKEND? Hier zegt de Heer ons, dat het zien tegelijk een kennen moet zijn, zal het een volmaakt zien zijn. De geestelijke kennis moet dan ook de geestelijke aanschouwing voorafgaan. De kruidkenner, die een hof doorwandelt, ziet hier het narcisje en daar de anemoon, ginds de amarinth, en gij, die geen kruidkenner zijt, ziet niets dan bloemen; gij overziet ze, maar onderscheidt ze niet, en ziet ze dus onvolmaakt. Het is dus duidelijk, dat de kennis der zaak tot hare rechte aanschouwing behoort. De Heer verwondert zich over de vraag van Fillipus, en maakt het hem en de andere discipelen tot een verwijt, dat zij zo weinig vrucht van zijn nu driejarigen omgang getrokken hebben. Men zou ook zeggen, als men zo lang de aller nauwste gemeenschap gehad heeft met de Heer der heerlijkheid, die zich in al zijn woorden en in al zijn werken als zodanig betoonde, dan moest zich de volkomene overtuiging bij ons gevestigd hebben, dat er geen hogere heerlijkheid te aanschouwen is. Doch de menselijke gestaltenis des Heeren stond hen in de weg; de mens kan zich niet voorstellen, dat God zich openbaren kan als mens, en de oneindige Geest in het vlees. Fillipus, die Mij heeft gezien, die heeft de Vader gezien, en hoe zegt gij: TOON ONS DE VADER? De Zoon is de persoonlijke openbaring des Vaders. De Vader is tot ons gekomen in de Zoon. Ware er geen volmaakte eenswezenheid des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, het zou volstrekt onmogelijk geweest zijn, dat Christus, die in menselijke gestaltenis was, zeggen kon: dat Hij de onzichtbare zichtbaar vertegenwoordigde. Gelooft gij niet, dat Ik in de Vader ben en de Vader in Mij is? Hiermee spreekt de Heer zijn volstrekte eenswezenheid met de Vader uit. Een mens, in wie de volheid der Godheid lichamelijk woont, en die naar de geest, naar zijn persoonlijkheid in de volheid der Godheid leeft, die moet het wezen der Godheid deelachtig zijn. De Heer vraagt aan Fillipus: of hij dat niet gelooft? Juist omdat de menselijke natuur vóór de Godheid staat, moest de Godheid des Zoons door de discipelen geloofd worden. Het geloof nu is het geestelijk zien, waarvan wij zo even spraken. Het is het heilig geestelijk zien, het zien bij het licht van God, het zien in de geest, door de verlichting des Heiligen Geestes. Het geloof is het goddelijk gezichtsvermogen om de dingen Gods te zien. De ongelovige tijdgenoten des Heeren zagen de Heer de meest goddelijke wonderen doen, maar onderkenden ze niet als zodanig, en schreven ze in plaats van Gode, de Satan toe. De woorden, die Ik tot u spreek, spreek Ik van Mijzelf niet, maar de Vader, die in Mij blijft, dezelve doet de werken. De Heer zegt, gelijk gedurig, zo hier, dat Hij zichzelf niet wil beschouwd hebben, dan in de volstrekte afhankelijkheid van de Vader. Alleen de Vader in Hem, is zijn Godheid. Hij wil echter ook tegelijkertijd, dat men de Vader niet beschouwe buiten Hem, zonder Hem. Zij zijn met de Heilige Geest één, volstrekt één, onafscheidelijk één. Gelooft Mij, dat Ik in de Vader ben, en de Vader in mij is, en indien niet, zo gelooft Mij om de werken zelf. De Heer had zich op tweeërlei bewijs beroepen: op hetgeen Hij sprak en hetgeen Hij deed. Beiden, zijn woord en daad waren onmiskenbaar goddelijk; doch de woorden des Heeren, hoe goddelijk in zichzelf, konden als menselijk beschouwd worden, omdat zij ten dele door de discipelen nog niet begrepen werden, en ten dele nog niet vervuld waren. Maar de wonderen waren op en in zichzelf de goddelijke zegels van zijn woorden, van geheel zijn persoonlijkheid en van geheel zijn zending. Daarom zei de Heer zoveel als: "Indien gij mijn mondelinge verzekering, dat de Vader één is met Mij en Ik één ben met de Vader, niet gelooft, zo gelooft Mij om der wille mijner werken." Gij weet, dat de daden, die wij wonderen noemen, door de Heer zijn werken genoemd worden. Weer een bewijs zijne Godheid. Als een koning als koning handelt, dan zegt hij niet: "ik doe koninklijke daden", dat laat hij anderen zeggen; hijzelf zegt: Ik heb mijn werk gedaan. Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden. Dat amen, amen des Heeren is de inleiding tot en de voortzetting van de aller gewichtigste mededelingen en beloften, die de Heer voor zijn discipelen ten afscheid bestemd heeft. Die in Mij gelooft, de werken, die Ik doe, zal hij ook doen. Welk een volkomen gelijkstelling van de discipelen met Hem, de Heer! Gelijkstelling in persoonlijkheid is

onmogelijk Hij is de enige, eeuwige Zoon des eeuwigen Vaders; doch gelijkstelling in werken is mogelijk, en zou Hij geven. Ook hier blijkt de waarheid van het woord des Heeren, dat hoe groot Johannes de Doper ook ware, de minste in het koningrijk Gods groter was dan hij Johannes deed geen wonderen, de discipelen deden ze, en zouden ze voortaan doen in de plaats van Jezus. En zal meer doen dan deze. Hoe! De discipelen zouden meer doen dan de Meester! Ja, gij hoort het. De nederigheid van de Heer is zijn heerlijkheid in zijn menselijke, knechtelijke gestalte. Hij geeft zijn discipelen, in de werken, de meerderheid. Hij nam voor zich de eerstelingen, de kiemen, de voorproef; Hij zaaide, zijn apostelen zouden maaien. Fillipus, Petrus en Johannes bekeerden Samaria, de Heer slechts één Samaritaanse vrouw uit Sichar en enkele harer stadgenoten. De Heer sprak niet in vreemde talen, zo als de Apostelen op de Pinksterdag, en reisde niet door geheel de wereld, zoals Paulus. Hij kon zijn oprechte gelovigen tellen, en het hoogste getal er van wordt ons vermeld als te zijn meer dan vijfhonderd, en op de prediking van Petrus werden op eenmaal toegedaan drieduizend zielen. Doch deden de Apostelen dat meerdere uit zichzelf? Neen, uit zijn hoedanigheid trokken zij hun hoeveelheid. De wonderen, die de Apostelen wrochten, geschiedden in de naam des Heere Jezus Christus, en er wordt eens voor altijd van de Apostelen gezegd: Zij uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heer wrocht mee, en bevestigde het woord door tekenen en wonderen, die daarop volgden. De bedeling bracht die meerdere werken der Apostelen mee. De Heer kwam om de verzoening der zonden teweeg te brengen door zijn dood aan het kruis; de verzoening volbracht zijnde, en de Heer opgestaan zijnde, opende nu het verstand zijner discipelen, opdat zij de Schriften verstonden, en zei tot hen: Alzo is er geschreven, en alzo moest de Christus lijden en van de doden opstaan ten derden dage, en in zijn naam gepredikt worden bekering en vergeving van zonde ONDER ALLE VOLKEN, beginnende van Jeruzalem, Lukas 24:45-47. Dewijl dus de grote, volmaakte, eeuwige zoenofferande volbracht was, kon de bedeling des Heiligen Geestes met al zijn gaven en krachten volgen, en zij volgde, en de Apostelen waren de bedienaren dezer bedeling. Zij moesten door goddelljke tekenen bewijzen, dat hun getuigenis aangaande de Heer, van hetgeen zij van Hem gezien en gehoord hadden, de waarheid, de volstrekte waarheid, de waarheid uit God was. Met hun dood verviel dat mondeling getuigenis, en vervielen die zichtbare geloofsbrieven vanzelf; de tekenen en wonderen hielden op, Want de grondslagen der gemeente van Christus waren door de enige daartoe geroepene bevoegde bouwmeesters gelegd, en nu nam de Heilige Geest het werk van de opbouw der gemeente alleen op zich, en dat geschiedde middelijk en onzichtbaar. Niet dat er geen wonderen na de leeftijd der Apostelen geschied zijn, of nog geschieden, wie zou het, durven beweren? Maar om een woord van onze tijd te gebruiken, zulke wonderen zijn voor de kerk van Christus officieuze (vriendschappelijk meegedeelde), geen officiële (wettelijk, van hoger hand meegedeelde) berichten. Alleen het gepaard gaan van de Heilige Schrift met de wonderen, alleen het opnemen van het verhaal der plaats gehad hebbende wonderen door de Heilige Schrift maakte ze tot officiële wonderen. Daarom kan ieder gelovige de bijzondere tussenkomsten des Heeren ondervinden, die hem even zo volstrekte en ware wonderen zijn, als in de Schrift vermeld worden; doch zij zijn zijn bijzonder eigendom, en het verhaal er van kan velen tot grote zegen zijn; maar het is geen eigendom der gemeente, der gehele gemeente, der kerk van Christus. De Heer zou na van hen te zijn heengegaan door zijn discipelen meer werken doen dan Hij persoonlijk deed. En hebben de Apostelen en Evangelisten niet ook door hun geschriften veel meer gedaan dan zij persoonlijk deden? Zijn hun geschriften, door de Heilige Geest tot Heilige Schrift gesteld, niet door al de eeuwen der Christelijke kerk in die kerk de kandelaren geweest, waarop het licht van God onophoudelijk en onvernietigbaar brandde? De Heer zelf schreef niet; gij gevoelt, dat zou niet gevoegd hebben: dit behoorde tot het bestuur des Heiligen Geestes. Deze is de Auteur van alle auteurs; Hij kiest zijn schrijvers en geeft hun zijn voorschriften. Ook thans nog blijft er een kleine afspiegeling van deze grote zaak. Hoe menig gelovige werkt door zijn voorschriften, die ofschoon niet onfeilbaar, nog thans kennelijk de

vruchten zijn van de verlichting des Heiligen Geestes, veel meer na zijn dood dan bij zijn leven. Hoe velen er van, ofschoon eeuwen oud, strekken ons nog heden tot verlichting, tot vertroosting, tot versterking in het geloof en in de godzaligheid! Wie zou de schriften van, Augustinus, van Luther, van Calvijn en van zo vele andere eerste meesters in de kunst van uitlegging en toepassing des Woords van God willen missen? Doch daarom moeten wij het ook niet voor zulk een groot verlies houden, als God grote lichten uit zijn kerk wegneemt. Het geschiedt enkel om er andere voor in de plaats te stellen. Eén mens gaat één weg. Wij trekken een klein kringetje rondom ons, groot genoeg voor onze persoon, maar niet groot genoeg voor het koningrijk van God; daarvoor moeten altijd andere, wijdere kringen getrokken worden. Wij hebben spoedig uitgesproken en alles gezegd wat wij weten, en dan moeten wij herhalen wat wij reeds meermalen zeiden, en worden vervelend voor anderen en ten laatste ook voor ons zelf. En dan roept God ons, en wij moeten heengaan, opdat er anderen voor ons in de plaats komen, die voortzetten wat onze voorgangers en wij op onze wijze en naar ons vermogen hebben voortgezet; anderen, die hogere verlichting des Heiligen Geestes ontvingen, dan wij ontvangen hebben; want gij gelooft immers met mij, dat de Heilige Geest naar het gestelde doel voortgaat en vóórgaat, en de gelovigen Hem doet volgen? Niet dat er nieuwe waarheden in plaats van de oude verkondigd kunnen worden; neen, de Schrift is goddelijk volledig, maar deze onuitputtelijke goudmijn der goddelijke waarheid moet altijd dieper worden uitgegraven. Op deze wijze moet de gemeente komen tot de enigheid des geloofs en der kennis van de Zone Gods, tot een volkomen man, tot de mate van de grootte der volheid van Christus, Efeziër 4:13. Want Ik ga heen tot mijne Vader. Hier geeft de Heer de reden op, waarom zij meer zouden doen dan Hij zelf gedaan had. Eerst na zijn verhoging uit zijn vrijwillige vernedering, eerst van de troon zijner heerlijkheid aan de rechterhand zijns Vaders kon en zou Hij hun de Heilige Geest toezenden, en door deze zouden zij meerdere werken doen dan Hij. Dat zou voor hen zijn, wat het neervallen van Elia's mantel bij diens opvaart voor Elisa was. Twee delen van zijn Geest zouden ook op hen rusten. Toen dan ook de Heer ten hemel gevaren was, waren de discipelen blij. Waarom? Omdat zij in hun harten reeds aanvankelijk door de Heilige Geest gevoelden, dat de Heer thans voor hen was en eeuwig zijn zou, wat Hij tot nu toe niet ten volle geweest was en niet kon zijn: hun Heer en hun God, hun wijsheid en hun moed, hun volkomene verlossing en volmaakte zaligheid. En zo wat gij begeren zult in mijn naam, dat zal Ik doen. Mochten de discipelen bij al het meerdere, dat zij in zijn kracht doen zouden, nog iets meer behoeven of begeren, zij hadden het maar te vragen in zijn naam en het zou hun geworden. De Heer zelf zou het hun geven. Opdat de Vader in de Zoon verheerlijkt wordt. Terstond geeft de Zoon de eer aan de Vader. Des Zoons eer is des Vaders eer. Zij zijn met de Heilige Geest één in wezen, één in liefde, één in heerlijkheid. Zo gij iets begeren zult in mijn naam, Ik zal het doen. De Heer herhaalt dit woord, en Hij zal het straks nog eenmaal doen, omdat het de discipelen voorschrijft te bidden, als zijn gemachtigden. Als men in iemands naam een verzoek doet, of een zaak meedeelt, dan is men door hem daartoe gemachtigd. Zó waren de discipelen door de Heer gemachtigd om alles, wat zij nodig hadden, te vragen. Hieruit vloeit vanzelf, dat alleen de zaken, die de Heer en zijn koningrijk aangaan, door de discipelen konden begeerd worden, met de volstrekte zekerheid van door de Heer verhoord te zullen worden. De discipelen hebben dan ook zeldzaam een voorbeeld gegeven, dat zij in hun bijzondere belangen tot de Heer baden, ofschoon zij dit zekerlijk meermalen gedaan hebben, en wij dit ook moeten doen, maar met onderwerping aan des Heeren welbehagen wat de verhoring betreft. Indien gij Mij liefhebt, zo bewaart mijn geboden. De Heer had tot zijn discipelen gesproken van hun liefde tot elkander, als het oogmerk van hun discipelschap; thans spreekt Hij van hun gehoorzaamheid als het kenmerk hun liefde tot Hemzelf. En hoe gezegend is deze uitspraak des Heeren! Hoe velen zoeken de liefde tot Jezus in een gevoel van het hart, dat niet altijd in de gelovige gevonden wordt. Wij kennen de zinnelijke liefde der Roomsen, die zich openbaart in uitdrukkingen en handelingen, aan de aardse, hartstochtelijke liefde ontleend. Maar de Heer wil niet zinnelijk,

maar geestelijk, niet aards, maar hemels, niet bloot menselijk, maar goddelijk-menselijk bemind worden. Zeker, Hij wil met het hart en van harte bemind worden, en men kan Hem niet genoeg aldus beminnen; maar gehoorzaamheid is de proef der liefde tot Hem, waardoor zij hare echtheid bewijst. Zijn geboden te houden, uit liefde tot zijn persoon, ziedaar wat de Heer van de zijnen vraagt. Hij wil niet, dat wij in de binnenkamer blijven in gebed en overdenking; ook niet, dat wij in de kerk blijven ter godsdienstoefening; neen, Hij stoot ons van daar gedurig uit in de wereld, om daarin al zijn geboden te volbrengen. Het is een eenzijdige en daarmee verkeerde richting, de godsdienstigheid te zoeken in het afsluiten van de wereld. Zekerlijk is het liefelijk in de binnenkamer; daar is geen aanleiding tot zonde, veelmeer een aflegging van zonde; daar treedt men met pantoffels op het vloertapijt, en weet men niets van de bezoedeling des wandelaars op de beslijkte straat; maar is dit leven, of niet veel meer een verpozing van het leven? Zeker, als wij ons afzonderen, dan kunnen wij naar iets begeerlijks trachten en ons mengen in alle bestendige wijsheid (Spreuken Pr 18:1), en dan weerspreekt de Heer ons niet en verwijt Hij ons niet, maar geeft Hij ons integendeel volop te genieten. Dit liefelijk rusten in God is ons óók vergund, ja geboden; doch in deze bedeling mogen wij niet op de Thabor blijven; wij moeten weer neerwaarts, naar de gewone vlakke weg. Wij moeten tot de wereld terugkeren, om te tonen dat onze verborgen omgang met God waarheid was, of liever om te ondervinden, hoe nodig het is, dat wij vóór en na het in het openbaar handelen met de mensen, in het verborgene spreken met God. En Ik zal de Vader bidden. De Heer vraagt geen gehoorzaamheid aan zijn geboden uit onze eigen kracht; Hij weet en straks zal Hij het zeggen, dat wij buiten, zonder Hem, niets kunnen doen. Daarom zal Hij de Vader bidden om de Heilige Geest voor de zijnen. Bidden. Zo even had de Heer gezegd: "Ik zal doen, wat gij vraagt." En nu zegt Hij dat Hij voor hen bidden zal. Gij ziet, dat het hun Heer zijn, en zijn afhankelijk zijn van de Vader: die hoogheid en die nederigheid gedurig zo innig in des Heeren woorden verbonden worden, dat zij onmogelijk te scheiden zijn. En Hij zal u een andere Trooster geven. Welk een liefelijke benaming voor de Heilige Geest. Troost onderstelt droefheid. Er zou weldra een grote scheiding plaats hebben. De Heer zou hen verlaten, maar daarom zou Hij hen niet alleen laten. Was Hijzelf tot nu toe de troost en vreugde zijner discipelen geweest, de Vader had nog een andere Trooster te zenden in de plaats zijns Zoons, de Heilige Geest: deze zou hen troosten over het gemis, over de afwezigheid van de Heer tot zolang Hij weerkomt; alsdan zou de bediening des Heiligen Geestes als Trooster ophouden, en Hij enkel de blijdschapgever in de gelovigen zijn. Thans is alles nog gemengd. De kerk is een weduwe, die onophoudelijk verdrukt wordt, en daarom ook onophoudelijk dag en nacht tot de rechtvaardigen rechter roept om recht, en de gelovige verblijdt zich in de Heer, maar heeft daarbij zo velerlei droefheden, dat Hij tot de rechte vreugde niet komen kan. Trouwens, waar geen behoefte is, is ook geen vervulling van behoefte. Alleen hij, wie de afwezigheid van Christus een gemis is, en alleen hij, die droefheid heeft naar God, ontvangt van Godswege de Heilige Geest als de Trooster. Opdat Hij bij u blijft in eeuwigheid. De belofte des Heiligen Geestes, wij hebben het gezien, is de inwoning Gods in het hart van de mens. Daarom is de Heilige Geest niet zichtbaar, niet hoorbaar, en ook niet zinnelijk gevoelbaar, maar kennelijk uit zijn werkingen, uit zijn vruchten. De Heilige Geest is geestelijk in ons, wat het bloed natuurlijk in ons is. Voelen wij de omloop des bloeds? Neen, maar de minste wond openbaart de aanwezigheid van het bloed in ons en zijn tegenwoordigheid in ieder deel van ons lichaam. En wat is de vrucht er van? De onderhouding des levens. Wij leven; iedere klopping van ons hart zegt ons: dat het bloed zijn loop volbrengt. Zo ook voelen wij de Heilige Geest niet in ons hart, maar elke wonde, die door de zonde van onszelf of van anderen aan dat hart wordt toegebracht, doet de aanwezigheid des Heiligen Geestes kennen, door droefheid over onszelf, voor God, en door toorn tegen de zonde. Zo gij dus zeggen kunt, dat er geestelijk leven in u is, hoe zwak het dan ook zij, dan is er genade in u, dan is God in u, dan is de Heilige Geest in u, want geestelijk leven zonder de Heilige Geest is ondenkbaar. En nu weet gij wat het geestelijk leven is. Het is het leven, dat uit God is en zich uitstrekt naar

alles wat goddelijk is, dat uit Jezus is, en zich uitstrekt naar alles wat van Jezus is, dat uit de Heilige Geest is, en zich uitstrekt naar alles wat des Heiligen Geestes is. Opdat Hij bij u blijft in eeuwigheid. Wel zullen zijn bedelingen veranderen bij de gelovigen, maar Hijzelf zal onveranderlijk bij hen blijven in eeuwigheid. Immers Hij is de goddelijke natuur, die de gelovige deelachtig gemaakt wordt, 2 Petrus 1:4, de nieuwe inwendige mens, die bij het dagelijks afnemen van de oude uitwendige mens, van dag tot dag vernieuwd wordt. De Heilige Geest, eenmaal door ons deelachtig geworden, verlaat ons niet meer, maar gaat met ons door de dood heen in het volle leven Gods. Daarom maakt geen gelovige zich ongerust, alsof hij de Heilige Geest zou kunnen verliezen. Zolang het geloof niet ophoudt, is de Heilige Geest in hem tegenwoordig, en in de dood verandert Hij het geloof in aanschouwen. Namelijk de Geest der waarheid. De Heer had gezegd: Ik ben de waarheid. Tot de Vader zal Hij zeggen: Uw woord is de waarheid, en nu zegt Hij: "De Geest, dien Ik voor u van de Vader bidden zal, is de Geest der waarheid. De waarheid staat tegenover de leugen. Er is een Geest der waarheid en er is een geest der leugen. De Geest van God is de Waarheid, en niets dan waarheid, en haat de leugen met een eeuwige, onverzoenlijke haat. Wat zeggen dan sommigen nog, dat er geen volstrekte waarheid in de wereld is, dat niemand de gehele waarheid kent, en ieder blij mag zijn, zo hij er een klein stukje van machtig worden kan. Zulke woorden bevatten een schromelijke verwarring van denkbeelden. Al heb ik de zon niet in mijn hand, heb ik daarom de zon niet met al het licht en al de gloed, die zij mij geven kan, en die ik behoef om er bij te leven, te zien en te werken? Evenzo heeft de mens de waarheid Gods, in de Christus Gods, in de Geest Gods, in het Woord Gods. "Zo iemand wil Gods wil doen, die zal van deze leer bekennen of zij uit God is, dan of Ik van Mijzelf spreek," zei de Heer. Die zou erkennen dat de leer van Jezus waarheid is. En wat is nu de leer van Jezus? Is het niet zijn onderwijs in de waarheid, in waarheden, die met elkander samenhangen, en dus een stelsel van waarheden uitmaken? En is dat zo, waarom wil men dan de mensen diets maken, dat men zonder de waarheid Gods te kennen, haar in het leven kan uitdrukken? Welke de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet. De wereld ligt in het boze, hoe zou zij het heilige kunnen ontvangen, zolang zij wereld is, zolang zij in het boze liggen blijft? Tot zo lang heeft de wereld geen oog dan voor het zichtbare, geen gevoel dan voor het zinnelijke, geen kennis dan van het aardse, geen ijver dan voor het menselijke. Eerst wanneer de mens het boze, dat van de wereld zijn deel is, van hem weggenomen ziet, in Christus door het geloof, kan Hij de Heilige Geest ontvangen, en ontvangt Hij die, als het zegel zijns geloofs, en als het onderpand zijner toekomstige erfenis, of hetgeen hetzelfde is, van de vervulling van al Gods beloften aan hem. Maar GIJ kent Hem, want Hij blijft bij ulieden, en zal in u zijn. Het is zoveel alsof de Heer zegt: Gij zult Hem bij ondervinding kennen. Aan zijn blijvende invloed zult gij zijn wezenlijke inwoning bij u onderkennen. Och er ontbreekt nog zoveel bij ons. Het kennen van de Heilige Geest in ons staat bij ons nog op zulk een lage trap; wij maken er zo weinig werk van, en toch van deze kennis hangt zoveel levensvreugde en zoveel levensdroefheid af. Als wij ons meer oefenden in deze kennis, wij zouden de Heilige Geest niet zo dikwijls bedroeven, tegenwerken, wederstaan, als wij nu doen. De Heilige Geest is onophoudelijk werkzaam om ons te heiligen, om al het onreine in ons te dempen, te doden, en verhinderen wij Hem in deze arbeid, door het onreine tot ons toe te laten, dan bedroeven wij Hem, en dan bedroeft Hij ons. Het is bijzonder de Heilige Geest, die tot ons zegt: Wees heilig, want Ik ben heilig. Ga uit mijn volk, van het grote Babylon, opdat gij aan hare zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij van haar plagen niet ontvangt. Want gij zijt de tempel van Mij, de levende God. Ik zal onder ulieden wandelen, en Ik zal uw God zijn, en gij zult mij een volk zijn. Daarom gaat uit het midden van hen en scheidt u af, en raakt niet aan wat onrein is, en Ik zal ulieden aannemen, en Ik zal u tot een Vader en gij zult Mij tot zonen en dochters zijn, 1 Petrus 1:16, Openbaring 18:4, 2 Corinthiërs 6:16-18. Wij kunnen met de Schrift de Vruchten des Heiligen Geestes, de werkingen, waaruit Hij te onderkennen is, samenvatten in de woorden geloof, hoop en liefde. Wie in het vlees geworden en in het

beschreven Woord van God gelooft, die hoopt op God voor tijd en eeuwigheid, en die heeft lief uit een oprecht hart en uit een rein geweten, lief, die die hem het eerst heeft liefgehad, èn de broederen, die één geloof, één hope en één liefde met hem deelachtig zijn, én alle mensen, die hij op enigerlei wijze kan dienen. Ik zal u geen wezen laten; Ik kom weder tot u. De discipelen zouden wezen worden en van zichtbaar toezicht ontbloot aan zichzelf worden overgelaten; doch het zou voor een korte tijd zijn. De Heer zou tot hen wederkomen, eerst zichtbaar, en daarna in de Heilige Geest. Hij zou dus van hen scheiden en hen toch niet verlaten. Hij zou hen ook niet aan vreemd toezicht overlaten. Hij zelf zou in de Heilige Geest bij hen zijn. Zij zouden voor de Christus in het vlees de Christus in de Geest ontvangen; ja, hoe meer Hij zich lichamelijk van hen verwijderde, hoe nader Hij geestelijk tot hen komen zou. Nog een kleine tijd, en de wereld zal Mij niet meer zien. Met des Heeren dood zou zijn zichtbare persoonlijke betrekking tot de wereld, tot de mensen ophouden. Hierin heeft de dood des Heeren hetzelfde gevolg als de dood van ieder mens. De levenden zien de gestorvenen niet meer. Doch de Heer zou ook zichtbaar in het eeuwige leven treden en uit dat leven zich openbaren aan dezulken, die, ofschoon nog niet door de dood in het verheerlijkte eeuwige leven overgegaan, nog thans met Hem het eeuwige leven als zodanig deelachtig waren. Daarom laat Hij er terstond op volgen: Maar gij zult Mij zien, want Ik leef en gij zult leven. De Heer ziet op zijn opstanding; nog thans zegt Hij niet: "Ik zal leven", maar Ik leef. De Heer is het persoonlijk zelfstandige, eeuwige leven. Zijn dood is zijn sterven als mens, zijn opstanding is zijn herleven als mens in zijn Godheid, zodat zijn mensheid en Godheid beiden in eeuwigheid even onsterfelijk, onverderfelijk en volheerlijk zijn. En omdat nu Christus leeft, zouden zijn discipelen leven; leven niet enkel naar de ziel, maar ook eenmaal naar het lichaam. Naar de ziel waren zij reeds nu zijn leven deelachtig, zij zouden ook eenmaal zijn opstandingsleven uit de dood deelachtig worden; Want de Heer wil niets voor zichzelf alleen hebben; Hij heeft alles wat Hij heeft, voor de zijnen; zij hebben alles met Hem gemeen, uitgenomen de eeuwigheid van zijn Zoonschap, zijn eeuwige Godheid, welke niet mededeelbaar is. Overigens is Hij als de liefde, de genade, de ontferming, de barmhartigheid zelve, onophoudelijk bezig, om het zijne de zijnen mee te delen door de Heilige Geest. In die dag zult gij bekennen. Als de Heer zou opgestaan zijn, dan zouden vele dingen hun klaar worden, die nu duister waren. De Heer vordert geen dadelijk begrip van de zaken, die Hij mededeelt, maar legt ze zelf weg voor de toekomst, in welke zij eerst begrijpelijk worden. Er zijn vele dingen, die wij niet verstaan en niet verstaan kunnen, alvorens de toekomst haar licht daarop heeft laten vallen. Hoe dikwijls Willen wij reeds nu begrijpen, wat ons eerst in de eeuwigheid opgehelderd kan worden. Wij doen hiermee wat de kinderen doen, die als zij in de zomer in tuinen komen, waar de bomen vol appelen en peren staan, die dadelijk willen plukken. Zij weten niet, dat zij eerst in de herfst eetbaar zijn. Dat Ik in mijnen Vader ben, en gij in Mij, en Ik in u. Gelijk in het hogepriesterlijk gebed des Heeren bepaald om deze eenheid gebeden wordt, zo wordt hier de discipelen gezegd: dat zij na des Heeren opstanding en daarop volgende uitstorting des Heiligen Geestes, deze eenheid zouden leren. kennen. Voorzeker, niets is ook heerlijker en meer vertroostend dan de verzekering, die de Heer doet, dat Hij zo volmaakt één is met de zijnen als de Vader met Hem, en dat de zijnen zo volmaakt één zijn met Hem als Hij één is met de Vader; met andere woorden, dat Hij, de Heer, zo waarachtig mens en één met de zijnen uit de mensen is, als Hij God is en één met de Vader en de Heilige Geest. De Heer wil deze hoogheerlijke waarheid diep in het hart en het verstand zijner discipelen drukken; vandaar dat Hij er telkens op terugkomt. Trouwens op deze waarheid komt alles aan. Is de Heere Jezus Christus zo volkomen één met de zijnen als Hij één is met de Vader, zo is Hij onze volkomene vereniging en altijd blijvende eenheid met de Vader door de Heilige Geest. Die mijn geboden heeft en ze bewaart, die is het, die Mij liefheeft. Gedurig komt de Heer van de theorie tot de praktijk, van de bespiegeling tot de beoefening. De gemeenschap, die de Heer met de zijnen heeft, en die Hij met de Vader heeft, is met een andere naam genoemd, de liefde. De liefde is de band der volmaaktheid, is de enige volmaakte band tussen geesten en geesten,

tussen zielen en zielen, tussen harten en harten. Wij kunnen met elkander verbonden zijn door eerbied, en dit is de band tussen minderen en meerderen; door achting, en dit is de band tussen gelijken; door hoogachting, en dit is de band tussen de goeden; door bewondering, en dit is de band tussen de verstandigen; doch hoe schoon en aangenaam en vast al deze banden zijn, de band der liefde overtreft hen allen; deze is de innigste, zachtste en tegelijk sterkste band, die zielen bindt. De liefde is de gemeenschap met elkander in alles wat men is en heeft; zij is de gedurige uitwisseling van elkanders gedachten, gevoelens en genietingen. In de liefde leeft men met elkander, voor elkander, in elkander; zoekt men zich zelven niet meer, maar zoekt men hetgeen des anderen is. De liefde is de oorspronkelijk volle zelfbewustheid en het volle zelfbesef ook van onze geest. De geest is kracht; hij heeft en geeft dus alleen. God is Geest. Hij heeft alles en geeft dus alleen alles. God is liefde, en die liefheeft is uit God geboren, diens geest is ook een kracht, die alles van God ontvangen heeft, en dus enkel te geven heeft: Gode wat Godes is en den mensen wat des mensen is. Of is de liefde niet in zichzelf rijk en anderen rijkmakend, niet zelf gelukkig en anderen gelukkig makend? Ja, is zij niet algenoegzaam? Of ontbreekt ons nog iets, als wij in de liefde zijn en onze liefde beantwoord wordt? Beantwoord wordt. Gij ziet dus, dat de zelfgenoegzaamheid der liefde niet bestaat in het bezit van onszelf, want dat is geen liefde, maar eigenliefde; maar in het geluk en in het bezit van het geliefde. En wie kent op aarde dan ook niet het lijden der liefde, door het leed of het gemis of het verlies van de geliefde! Gods liefde is volstrekt algenoegzaam. Zij is zijn zaligheid, omdat zij alles in zichzelf heeft, en niet behoeft door enig schepsel gediend te worden; en toch is deze algenoegzame goddelijke liefde een onophoudelijke uitstroming van zegeningen en weldadigheden, eerst in de schepping, toen in de voorzienigheid, daarna in de herschepping in Christus, welke geen einde heeft, maar volstrekt eeuwig is. En waarom is deze goddelijke liefde zulk een uitstroming? Omdat zij een uitstroming en terugstroming is in God zelf, als de eeuwige en Drie-enige, want uit Hem, door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Uit de Vader, door de Zoon en tot de Heilige Geest is alles wat heilig en heerlijk is. Hem, de Drie-enige en Enige zij de heerlijkheid. de dank, de aanbidding in eeuwigheid! In de liefde ligt dus de gemeenschap van de Heer met ons, en van ons met de Heer. Doch in welk een vorm moet zij zich openbaren? Kunnen wij de Heer iets geven? Ja, maar alleen ons hart, en dat vraagt de Heer ons dan ook alleen in de aandoenlijke woorden: Mijn zoon, mijn dochter, geef MIJ uw hart, Spreuken 23:26. Ons hart is onszelf, is meer bepaald onze wil, onze wens, onze begeerte, onze lust. De Heer begeert onze wil in zijn dienst. Hij zegt tot ons: Behoed uw hart boven al wat te bewaren is, want daaruit zijn de uitgangen des levens, Spreuken 4:23, en Hij voegt er bij: "Bewaar mijn gebod, want dat is geen vergeefs woord voor ulieden, maar het is uw leven, Deuteronomium 32:47. Uw leven. Des Heeren geboden zijn om zo te spreken de gezondheidsregelen onzer ziel; door ze in acht te nemen bewaren wij de ons door God geschonken gezondheid. Zonder beeld gesproken: na onze rechtvaardigmaking moet onze heiligmaking volgen, zullen beiden zich oplossen in onze zaligmaking en heerlijkmaking. Des Heeren geboden roepen ons tot alles wat heilig, liefelijk en heerlijk is, en waarschuwen ons tegen alles wat onrein, bedroevend en onterend is. Zullen wij ze niet in ons hart bewaren als een onuitputtelijke schat, om er uit te leven al onze dagen? De Heer heeft ons lief, en toont het door ons te verlossen van de schuld der zonde, door zijn eigen dierbaar leven te geven in de dood, en Hij vraagt onze wederliefde tot Hem daarin, dat wij ons ook door Hem laten bevrijden van de macht der zonde, door zijn geboden te doen. Zouden wij Hem die wederliefde weigeren? En die Mij liefheeft, zal van mijn Vader geliefd worden. Kan hieruit iets anders afgeleid worden dan dat de Vader ons liefheeft om der wille dat wij de Zoon liefhebben? Dat de Heer dit niet rechtstreeks zegt, bracht de kiesheid mee, maar het ligt in zijn woorden. Hoe zou het ook anders kunnen zijn? Hebben ook wij niet dezulken lief, die liefhebben wat wij liefhebben? Laat iemand in een huisgezin komen, en de kindertjes geschenken geven en liefkozen, en de harten der ouders zullen hem van zelf liefhebben. En Ik zal hem liefhebben. Gij

ziet de liefde is een gedurig wederkerende gemeenschapsoefening. De Heer had het eerst lief, daarom zei Hij: "Hebt elkander lief, gelijk Ik u heb liefgehad." Thans zegt Hij: "Indien gij Mij liefhebt door mijn geboden te bewaren, zo zal mijn Vader u liefhebben, en Ik zal u liefhebben." En Ik zal Mijzelf aan hem openbaren. De liefde heeft altijd meer te geven, kan zich op altijd krachtiger wijze te kennen geven, . Hoe inniger men iemand lief heeft, en hoe inniger die liefde beantwoord wordt, te inniger wordt de gemeenschap, te groter wordt de blijdschap, en met te meer gaven der liefde kroont men elkander. Zo is het ook tussen de Heer en de zijnen. Hoe nauwgezetter de gehoorzaamheid is uit liefde, hoe meer de Heer deze gehoorzamende liefde zal beantwoorden. Daarom moet het ons niet bevreemden, dat wij zulk een groot verschil zien onder de gelovigen, wat hun staat betreft. Er zijn onder hen zulke blijmoedige Christenen, dat wij billijk moeten denken aan de bijzondere gaven des Heiligen Geestes door hen verkregen, uit genade ja, maar in de weg hunner getrouwe beoefening van de hun toevertrouwde genade. De Heer zou zich aan die, die Hem liefhad, openbaren. Door zichtbaar aan hem te verschijnen, zo als Hij zich aan Paulus en Johannes openbaarde? Ook dit, en wie zou niet als het hoogste liefdeblijk des Heeren wensen, ook met een persoonlijke openbaring des Heeren verwaardigd te worden? O, als de Heer slechts eenmaal ons persoonlijk bij name aansprak, wat zouden wij verzekerd zijn van onze genadestaat. Het is niet te ontkennen, doch niet te verwachten. De bedeling laat het niet toe. Wij moeten geloven, en kunnen niet aanschouwen. Dat wij dan nu te sterker geloven, naardien wij minder aanschouwen; want daarmede verheerlijken wij de Heer op het hoogst, dat wij zijn woord voor even voldoende houden als zijn persoon, totdat zijn persoon zijn woord vervangt. De openbaring, die door de Heer in de tekst bedoeld wordt, is dan ook meer bepaald zijn openbaring in het hart der gelovigen, door de Heiligen Geest zo als wij aanstonds zullen zien. Judas, niet de Iskarioth, zei tot Hem: Johannes maakt deze onderscheiding, om verwarring van personen te voorkomen. Er ligt echter ook een tegenstelling in deze opmerking. Judas, de Iskarioth, zou zulk een vraag niet hebben kunnen doen, als deze Judas, de broeder van Jacobus, Lukas 6:16. Heere! wat is het, dat Gij uzelf aan ons zult openbaren, en niet aan de wereld? De discipel verstaat niet altijd de dingen, die hem door de Meester gezegd worden; het is daarom goed, dat de discipel uitlegging vraagt, waar hij ze nodig heeft. Judas wilde weten op welke wijze dit zou toegaan, hoe de Heer zich aan de zijnen in onderscheiding van de wereld zou openbaren. Jezus, antwoordde en zei tot hen: ZO IEMAND MIJ LIEFHEEFT, DIE ZAL MIJN WOORD BEWAREN; EN MIJN VADER ZAL HEM LIEFHEBBEN, EN WIJ ZULLEN TOT HEM KOMEN EN WONING BIJ HEM MAKEN. Let op de uitdrukking wij. Kan er groter gelijkstelling zijn, en daarmee groter bewijs voor de eenswezenheid van Vader en Zoon? Zult gij van de koning en u zelf sprekende zeggen: wij zullen tot u komen? Zult gij niet zeggen, of althans behoren te zeggen: de koning en ik zullen tot u komen? Ziet, aan zulke fijne trekken herkent men de innerlijke waarheid. Mochten wij er meer op letten. Het woordje wij is de uitdrukking der meest mogelijke gemeenschap en gemeenzaamheid. Wij zullen tot hem komen en woning bij hem maken. Op welke wijze? Door de Heilige Geest. Dit wordt nu en altijd als aangenomen waarheid ondersteld. Door en in de Heilige Geest vertegenwoordigt zich de Vader en de Zoon; want de Heilige Geest is de grote Mededeler van al wat de Godheid is, dus ook van zichzelf. En zo is het de drie-enige God, die uit liefde en in liefde woning maakt bij de gelovige, die als zodanig Jezus liefheeft en diens geboden bewaart. De apostel Paulus drukt dezelfde waarheid uit in de woorden: Weet gij niet, dat gij tempelen des Heiligen Geestes zijt? Bij iemand komen inwonen is het bewijs van de grootst mogelijke gemeenzaamheid en sluit de gemeenschappelijken maaltijd in; daarom zegt de Heer, Openbaring 1:20: Zie, Ik sta aan de deur, en Ik klop. Indien iemand mijn stem zal horen en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden en hij met Mij. Die Mij niet liefheeft, die bewaart mijn geboden niet. Gij weet, er is ten alle tijde veel geschreven over de kentekenen van de ware kinderen Gods, en als men die zo ten uiterste fijn uitgesponnen ziet, dan wordt het de oprechtste gelovige soms wel eens bang om het hart, door

de vraag: "Ben ik wel een kind van God? Immers er ontbreken bij mij vele van de kenmerken, die ik hier zie bijeengebracht." Het is ons dan alsof er een berg voor ons gesteld wordt, met de eis die over te springen. Doch dat is de eis van God niet. Wij moeten alle bergen en ook deze stapsgewijze beklimmen, en zo komen wij met de tijd er overheen. Hoeveel heerlijker is dan ook hierin de Schrift boven alle menselijke boeken. Zij is de eenvoudigheid zelf. De Heer geeft maar één kenmerk op van de liefde tot Hem: de gehoorzaamheid; en door de gedurige herinnering aan dit ene alles omvattende kenteken zegt de Heer: dat men geen verstandelijke betuigingen van eerbied voor Hem, en geen gemoedelijke aandoeningen van medegevoel voor zijn persoon en lijden moet aanzien als liefde tot Hem, wanneer dit alles niet gepaard gaat met het eerbiedigen zijner geboden, met het doen van zijn wil, welke de wil des Vaders is. Bedenkt ook, dat Hij veel, ja, alles, dat Hij het volkomene kan eisen, die ons zijn almachtige kracht (de Heilige Geest) geeft om het te volbrengen. Daarom moeten wij Paulus nazeggen: Ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft. Gij ziet dus, dat het voor ons allen, die in de Heer geloven, alleen aankomt om te vragen: Wat heeft de Heer ons geboden te doen, en hoe vervullen wij deze geboden? Niet alsof wij door de meest mogelijke getrouwe vervulling dezer geboden iets tot onze zaligheid konden bijdragen, neen, Christus, Hij alleen is onze Zaligmaker en onze zaligheid; maar als bewijs, dat wij Hem, die ons zó liefgehad heeft, dat Hij zijn leven gaf voor ons leven, wederkerig zo liefhebben, dat wij ons eigen zondig leven geven, inwisselen voor zijn heilig leven. Zonder gelijkgezindheid geen liefde. Waar de heilige Jezus komt, daar moet de onheilige oude mens heengaan, zal de heilige Jezus blijven. En nu is de arbeid des Heiligen Geestes in het hart der gelovigen niet anders dan het uitzuiveren van de oude zuurdesem des harten, dan het kruisigen van de oude mens. Doch dit houdt niet op tot in onze dood. Goed, als het maar niet ophoudt. Geheel van zonde rein kunnen wij op aarde niet worden, maar wij moeten toch altijd meer sterven in de oude mens, om te meer te kunnen leven in de nieuwe mens. Het gaat hiermee als met een schip. Geen schip, hoe hecht en dicht, dat geen water maakt. Men pompt van tijd tot tijd, en telkens maakt het schip op nieuw water. Goed, als men maar gedurig de hand aan de pomp houdt. Zo niet, het water zal de overhand nemen, en verderfelijk zijn. En het woord, dat gijlieden hoort, is het mijne niet, maar des Vaders, die Mij gezonden heeft. De Heer vergeet nooit bij zijn Godheid zijn mensheid te voegen. Hij is mens, en Hij wil het zijn, en wil het erkend hebben, en verkondigt het zelf gedurig. Als mens is Hij de gezondene des Vaders, en is niets het zijne, maar alles des Vaders. Als de eenswezende met de Vader daarentegen, is alles wat des Vaders is, ook het zijne, Johannes 16:15. Deze dingen heb Ik tot u gesproken, bij u blijvende. De Heer richtte zijn onderwijs in naar de behoefte van het ogenblik. Er waren nog vele zaken, die eerst later aan de discipelen konden worden meegedeeld. Het is dus een nietige tegenwerping van sommigen, dat men zich alleen aan de woorden van Jezus moet houden en niet aan die der Apostelen. Zij willen hiermee bijzonder de brief aan de Romeinen en die aan de Hebreeën ter zijde gesteld zien, omdat deze een verzoeningsleer ontwikkelen, die de eigengerechtige wijsheid van velen niet wil aannemen. Maar de Trooster, de Heilige Geest, welke de Vader zenden zal in mijn naam. In mijn NAAM wil hier niet alleen zeggen voor Mij, in mijn plaats, maar ook door Mij. Immers wanneer men iemand een geschenk zendt uit naam van een ander, zo is dat geschenk ook van die andere afkomstig. De Vader geeft de Heilige Geest niet buiten de Zoon om, maar door de Zoon heen; van Hem, het Hoofd, vloeit deze volheerlijke zalve neder tot op de zomen van het kleed dezes eeuwige Hogepriesters. De Heer zal het straks zelf zeggen: De Heilige Geest zal van zichzelf niet spreken; Hij zal Mij verheerlijken. Hij zal het uit het mijne nemen. Die zal u alles leren, en zal u indachtig maken alles wat Ik u gezegd heb. Hij zou nieuwe dingen zeggen en de oude reeds gezegde herinneren. De Heer gaf van alles de kiemen, het zaad; en deze zijn klein, maar de gehele oogst ligt er in. De Heilige Geest zou die kiemen en zaden bij de Apostelen ontwikkelen tot volle vrucht. Tot de indachtigmakingen des Heiligen Geestes behoren ook de toepassingen van de woorden der Schrift op onze gemoedsbewegingen en toestanden. Wie kent ze niet, die zalige ogenblikken,

waarin de Heilige Geest ons woorden uit de Schrift herinnert, die volkomen gepast zijn voor onze tegenwoordigen toestand, tot onze versterking, vertroosting, bemoediging? Wie weet het niet, dat waar ons tegenwoordigheid van geest ontbreekt, veel verzuimd en daarbij gewoonlijk het punt, waar alles op aankomt voorbijgezien wordt. Hoe dikwijls gebeurt het dat iemand, die over een bepaalde zaak denkt, zich iets wil herinneren, dat hij nodig heeft te weten, en dat voor hem in dat ogenblik van het uiterste belang is, maar dat hij niet vindt en ook niet weet te zoeken. Doch ziet, daar komt het in eens voor zijn gedachten, en nu staat alles duidelijk en klaar voor hem. Voorzeker, zulk een herinnering is verrassend en liefelijk. Doch op geestelijk goddelijk gebied is zo iets een zaak van grote heerlijkheid. Vrede laat Ik u. De Heer zegent zijn discipelen alvorens van de paasmaaltijd op te staan. Het is opmerkelijk, dat de Heer nooit het woord genade gebruikt, dan in het gebed, dat Hij de verslagen tollenaar in de mond legt, en in het antwoord aan Paulus: Mijn genade is u genoeg, want mijn kracht wordt in zwakheid volbracht, 2 Corinthiërs 12:9. Hij zelf was de persoonlijke genade, de genade in persoon; het woord zou dus, althans vóór zijn opstanding, niet in zijn mond voegzaam zijn geweest. Genade was uitgestort in zijn lippen, en alles wat Hij tot de zijnen sprak was enkel genade, schuldverzoening en schuldvergeving; doch Hij zelf sprak het liefst van de vrucht dezer genade, van de vrede der ziel. Zijn Apostelen zouden van zijn genade spreken en de gemeente zegenen met de GENADE van de Heere Jezus Christus, de liefde Gods des Vaders en de gemeenschap des Heiligen Geestes. MIJNEN vrede geef Ik u. Wat de Heer ons geeft, neemt Hij uit zichzelf. Hij is de springader des levenden waters. Wij moeten er de beken van zijn. En hoe liefelijk is het ons te weten, dat de Zone Gods alles met een iegelijk, die gelooft, delen wil, en werkelijk deelt. Is er geen vrede in ons, welnu in Hem, de Heer, is een volheid van vrede. Neemt uit zijn volheid de ene genade na de andere, of liever ontvangt ze van Hem, want Hij geeft ze u. Niet gelijkerwijs de wereld hem geeft, geef Ik hem u. De Heer ziet hier kennelijk op de gewone groet der Joden onderling, die nog heden bij hen in zwang is, en waardoor zij elkander vrede toewensen, maar niet kunnen geven. Bij de Heer is het geen blote wens als bij de mens, maar een zegen. Ook wij zeggen tot elkander goeden dag, maar daarom hebben wij nog geen goede dag. Waar echter de Heer tot ons goeden dag zeggen zou, daar zouden wij werkelijk een goede dag hebben. Voorts, de vrede, die de wereld geven kan en geeft, is stoffelijk, uitwendig en onbestendig. De vrede, die Christus geeft, is geestelijk, innerlijk, eeuwig. Zie daarom nooit bij de Christen op de deining der golven en op de stormen, die langs de oppervlakte van zijn levenszee gieren en die deze oppervlakte in beroering brengen, maar zie op de kalmte, die op de bodem van die zee heerst. Dàt is de vrede van Christus. Uw hart worde niet ontroerd, en zij niet versaagd. De Heer kende de veelvuldige moeilijkheden, waarin de discipelen niet alleen zouden komen, maar ook de gruwelijke vervolgingen, waaraan zij ten doel zouden staan. De Heer vermaant hen, dat zij dit alles buiten hun hart moeten houden, dat zij daarin zijn vrede moeten bewaren. En als hun het hart ontroerd en zij verschrikt en bevreesd mochten worden, dan moesten zij zich zijn woorden van geruststelling gelovig herinneren, en weer nieuw moed scheppen en onversaagd zijn, wetende, dat wie achter de Heer gaat, triomferend met Hem door alles heengaat, ook door de dood. Gij hebt gehoord, dat Ik tot u gezegd heb: IK GA HEEN EN KOM WEDER TOT U. De Heer spreekt niet van zijn heengaan, of Hij spreekt ook van zijn terugkomen. De Heer, wetende dat er geen troost is bij de scheiding van dezulken, die door ons bij uitnemendheid bemind worden, dan de zekerheid des weerziens, verbindt deze troost ogenblikkelijk aan deze droefheid. Indien gij Mij liefhad, zo zoudt gij u verblijden, omdat Ik gezegd heb: IK GA HEEN TOT DE VADER. Blijkbaar waren de discipelen, bij deze gesprekken des Heeren, die allen een ophanden zijnde scheiding te kennen gaven, in een neerslachtige stemming gekomen. Het ging hun, gelijk het meestal ons gaat bij de scheiding onzer gelieven. De discipelen zagen meer op zichzelf en op hun eigen verlies, dan op de heengaande Heer en de heerlijkheid, tot welke Hij inging. Het is ook zo natuurlijk. Dat onze gelieven door hun dood in de heerlijkheid zijn ingegaan, is hun winst, maar juist hun winst is

ons verlies, en het gevoel van dat verlies en de gedurige herinnering er aan doet ons wenen en treuren, en gedurig weer op nieuw treuren en wenen. Met betrekking tot de Heer echter was het anders, en daarom moest het ook anders bij de discipelen zijn. De Heer had gezegd, dat de ordeningen van het koningrijk Gods, dat de bedeling van het verbond der genade medebracht, dat Hij door de dood des kruises en door de opstanding en hemelvaart van hen heenging, maar dat Hij tot de Vader ging, om vandaar de belofte des Vaders, de zending des Heiligen Geestes aan hen te vervullen. Dus niet om zijn heengaan, maar om de vrucht er van moesten zij zich verblijden. Doch zij moesten ook blij zijn uit liefde tot zijn persoon. Indien gij Mij liefhad, zegt Hij, zo zoudt gij u verblijden, omdat Ik u gezegd heb: IK GA HEEN TOT DE VADER. Of is dat niet de rechte liefde, die zich verblijdt over de vreugde van een ander, al is het ook ten koste van ons eigen geluk? Zeker, en mochten wij bij het ontslapen onzer dierbaren dit verwijt des Heeren ter harte nemen, en ons in deze ware liefde meer oefenen. Weten wij dat onze doden in de Heer gestorven zijn, omdat zij in de Heer geloofd hebben, zo moeten wij hen, met de Schrift, met de Heilige Geest, zalig prijzen, en ons verblijden, dat zij boven ons zijn bevoorrecht, om reeds nu gekroond te zijn, terwijl wij nog in het strijdperk zijn; om reeds nu te huis te zijn, terwijl wij nog in de vreemde zijn; om reeds nu zalig te zijn, terwijl wij nog in de droefheid zijn. Vergeten wij echter niet, dat in de gelovige tweeërlei mens is: de mens der natuur en de mens Gods, die samengaan tot in de dood. De eerste kan niet anders dan blijven wenen over verliezen, de andere kan niet anders dan zich verheugen in Gods daden, zodat de Christen tegelijk bedroefd kan zijn in zichzelf en getroost in God. Konden de discipelen ophouden bedroefd te zijn, omdat hun Heer van hen weggenomen werd? Neen, maar nu de Heer hun gezegd had, dat Hij tot de Vader ging, nu moesten zij zich ook verblijden uit liefde tot de Heer, van wie zij immers niet begeerden, dat Hij op aarde in het lijden en buiten de heerlijkheid blijven zou. Het was voor de Heer zelf de hoogste vreugde te zeggen: Ik ga tot de Vader. En Hij voegt er de reden bij waarom. Want mijn Vader is meerder dan Ik. Hoe nu? Wordt hier de Godheid des Heeren niet door Hemzelf ontkend? Integendeel, zij wordt hier bevestigd. Vooreerst wordt hier de eenswezenheid met de Vader ondersteld. Zonder de onderstelling van gelijkheid, ware de vergelijking ondenkelijk; of kan een gewoon burger zeggen: De Koning is meerder dan ik? Ieder zou hem antwoorden: "Dat behoeft ge ons niet te zeggen, dat spreekt wel van zelf." Maar des konings zoon kan wel zeggen, en dien voegt het te zeggen: Mijn vader is meerder dan ik. Hier wordt gesproken van een meerderheid van betrekking, niet van wezen. Immers de Heer had vroeger zelf gezegd: Ik en de Vader zijn één. Vader en Zoon hebben enerlei natuur, maar de Zoon is uit de Vader, en dus in orde is de Vader de meerdere. Ten andere spreekt hier de Zoon als mens. Zijn menswording was een ontlediging van zichzelf, wat de uitoefening zijner Godheid betreft. Door mens te worden stelde Hij zich in dezelfde betrekking tot God zijnen Vader als ieder mens staat tot God, in de knechtelijke gestalte, en stelde Hij zijn menselijke natuur gedurig op den voorgrond, sprekende en handelende als ieder mens, die niets in en uit zichzelf heeft, maar alles uit God moet ontvangen was in deze de Vader niet meer dan de Zoon? Was dan de Vader niet volstrekt onafhankelijk, en de Zoon thans niet volstrekt afhankelijk van de Vader? Was de Vader niet enkel God, boven de geschapene natuur, en was de Zoon thans niet God geopenbaard in het vlees, in de begrensde en begrenzende menselijke natuur? Was de Vader niet in volstrekte, in onveranderlijke heerlijkheid en zaligheid, en was de Zoon thans niet in lijden, om in altijd groter lijden te komen, en ten laatste te sterven aan het kruis? Kon, moest dus niet de Zoon zeggen, zonder dat daarmee zijn eeuwige geboorte uit de Vader, zijn eeuwig Zoonschap, zijn eeuwige eenswezenheid met de Vader en de Heilige Geest in het minst werd te kort gedaan: Indien gij Mij liefhad, zo zoudt gij u verblijden, omdat Ik u gezegd heb: IK GA HEEN TOT DE VADER, want mijn Vader is meerder dan Ik. En nu heb Ik het u gezegd, eer het geschied is, opdat, wanneer het geschied zal zijn, gij geloven mocht. Hoe zachtmoedig en toegevend! Hij, die als de Heer op zijn woord moest geloofd worden, laat toe, dat eerst de uitkomst de waarheid van zijn woord bevestige. Aan de andere

kant bewijst het de volstrekte voorwetenschap des Heeren. Die zich op de toekomst kan beroepen, als de getuige van de waarheid zijns woords, is de meester der toekomst. Ik zal niet veel meer met u spreken. Zo zou dan die liefelijke stem, die nu drie jaren gehoord was geworden, weldra ophouden gehoord te worden, niet alleen in het openbaar, maar ook in de apostelkring. Welk een stilte, welk een ledigheid zou dat teweeg brengen! O wie weet het niet, die dierbare ontslapenen te betreuren heeft, wat het zegt, dat de stem van de geliefde, die anders onophoudelijk door ons gehoord werd, nu nooit meer door ons gehoord wordt! Hoe is het huis er mee als uitgestorven, het woonvertrek tot een eenzame kamer geworden! Zo zou het ook de discipelen zijn. De mond, waaruit zo vele paarlen als woorden vloeien, zou niet meer tot hen spreken. Weldra zouden Gods engelen en de zaligen in de hemel zich verlustigen in het horen van zijn stem en van zijn woorden vol oneindige wijsheid, liefde, zaligheid en heerlijkheid; maar voor de aarde zou die stem ophouden te spreken. Indien nu echter de Heilige Geest ons niet de woorden, die de Heer gesproken heeft, in de Heilige Schrift had teruggegeven, hoe volkomen en onherstelbaar zou dan het verlies der gemeente door 's Heeren afwezigheid geweest zijn. Doch neen, zulk een verlies kon God niet laten plaats hebben; het voortbestaan der gemeente was er afhankelijk van; zonder de Heilige Schrift zou er geen Christelijke kerk hebben kunnen blijven bestaan. Want de overste dezer wereld komt. De overste dezer wereld, welke als wereld in het boze ligt, is de Satan, die als de oorzaak der zonde ook de macht des doods heeft, Hebreeën 2:14. Deze zou nu tot Jezus komen. Gij herinnert u, dat er na de verzoeking in de woestijn gezegd wordt: De Satan week van Jezus voor een tijd, Lukas 4:13. In de woestijn werden de Heer door de satan de eer en vreugde der wereld voorgesteld, maar Hij wees die af; thans zouden de smaad en het lijden komen, maar ook die zou Hij verachten. Gelijk het lijden bij ons doorgaans de laatste en hoogste proef is van ons geloof, zo zou het ook voor des Heeren gehoorzaamheid zijn. Hij zou gehoorzaam zijn jegens de Vader tot in de dood, ja de dood des kruises, en hoewel Hij de Zoon was, heeft Hij gehoorzaamheid geleerd uit hetgeen Hij heeft geleden, Hebreeën 5:8. Heerlijke gedachte! De Zoon, die in de eeuwigheid, in de Godheid en in de heerlijkheid eenswezens en eenswillens was met de Vader, zou des Vaders wil nu ook volbrengen in de tijd, in de menselijke natuur, in het lijden. En daar het een lijden was tot verzoening der zonde en tot wegneming van de dood, zo was het hiermee een strijden tegen de onzalige schepper der zonde en des doods: de satan. Van daar het woord des Heeren tot de Joodse overheden, die Hem gevangen namen: Dit is uwe ure en de macht der duisternis. En heeft aan Mij niets. Welk een heerlijk woord. Het is de aankondiging van des Heeren overwinning en van des satans nederlaag. Ja, de satan zou het heilig zaad der vrouw de hiel, het op de aarde rustende geringste en laagste deel des lichaams vermorzelen, maar Christus zou hem de kop, het opperste deel, het levensdeel, en daarmee geheel en al vermorzelen. Innerlijk had de satan geen vat op Christus, want Christus was de Heilige. Hij kon Christus niet meer verzoeken ten kwade, want in dit opzicht had hij reeds de veldslag verloren, zodat al zijn vazallen Christus moesten uitroepen als de Heilige Israëls; maar hij kon, als God het hem toeliet, en God liet het hem om heerlijke redenen toe, des Heeren menselijke natuur doen lijden, even als hij dat bij Job deed. Hij kon de Heer omringen niet alleen, maar doordringen met al de angsten en verschrikkingen der hel. Ja, hij kon de Heer, de Vorst des levens, doden. Dit alles werd hem door God toegelaten, even als het hem bij Job werd toegelaten, wiens leven echter gespaard bleef. Nog thans zou de satan niets aan Hem, de Heere, hebben. Hij zou de Christus niet in de dood kunnen houden; neen, deze zou stervende de sleutels der hel en des doods nemen en het paradijs openen, en ten derden dage lichamelijk, zo als Hij gestorven was, opstaan uit het graf, zeggende: Ik ben dood geweest, en zie, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen. En Ik heb de sleutels der hel en des doods. Maar opdat de wereld weet, dat Ik de Vader liefheb, en alzo doe, gelijk de Vader mij geboden heeft. Hiermee zei de Heer, dat, ofschoon zijn lijden gewrocht werd door de macht der duisternis, deze macht geheel en alleen afhankelijk was van zijn Vader en alleen door diens toelating over Hem kon komen; dat het van 's Heeren zijde

enkel liefde tot de Vader was, waardoor Hij het lijden vrijwillig op zich had genomen, en dat Hij hiermee enkel gehoorzaamheid betoonde aan de Vader, die Hem geboden had de verzoening der zonde en daarmee de behoudenis van de zondaar teweeg te brengen. Dit moest de wereld weten, want het was uit liefde tot haar geschied, Johannes 3:16, en het zou aan haar verkondigd worden. De Heilige Geest zou de wereld overtuigen, dat hare zonde is: niet in Jezus te geloven, dat zij voortaan met Gods gerechtigheid te doen heeft, en dat de overste der wereld geoordeeld is, en met hem de wereld, voor zo ver zij in het boze blijft liggen; met één woord dat des satans macht verbroken is, en geheel zijn rijk met de wereld zal ineenstorten, ten zelfde dage wanneer God zijn eeuwig koningrijk voltooien en zijn nieuwe hemel en aarde scheppen zal. Staat op, laat ons van hier gaan. Hier breekt de Heer zijn gesprekken aan de tafel af; Hij kent zijn tijd. De afstand tussen het huis van de paasmaaltijd te Jeruzalem en de hof Gethsemane zou Hem nog gelegenheid geven het gesprek te hervatten. Thans echter moest van de dis worden opgestaan. En toen zij de lofzang gezongen hadden. Deze lofzang bestond uit Psalm 113 tot en met 118, welke wij ons niet zo breedvoerig moeten voorstellen als onze rijmpsalmen. Het was zo als nu nog bij de Joden geschiedt, een zingend lezen dezer psalmen, ofschoon waarschijnlijk op een geheel andere wijze dan die nu gevolgd wordt. Liefelijk niet waar, dat ook de Heer zijn stem verenigde met het halleluja der zijnen, en dat in een ogenblik, waarin de Heer zou opstaan om het ontzettendst lijden te ondergaan. Gedurende het lijden zelf heeft de Heer geen enkele vreugdetoon gehoord, noch doen horen; daarvoor was zijn lijdenstoestand niet vatbaar. Eerst aan het einde daarvan klonk het halleluja weer in de woorden: Het is volbracht; Vader, in uw handen beveel Ik mijnen geest. Neen, het lijden van wege de zonde, het lijden des vloeks laat geen vreugdekreet toe. Men weet, dat de martelaren zongen in de vlammen. De Heilige Geest stortte zulk een overvloeiende mate van genade uit in hun zielen, dat zij de vreselijkste lichaamspijnen niet alleen niet voelden, maar dat ook hun harten vervuld waren van de hoogste blijdschap. Wij kunnen dan ook met toespeling op de naam Chrysostomus zeggen: "Geen gulder mond, dan die God prijst in 't midden der ellende." Doch het verschil tussen des Heeren lijden en dat der martelaren werd juist door één hunner (ik herinner het u slechts) volkomen klaar aangegeven, door op de vraag hoe het kwam, dat hij juichte in zijn lijden, terwijl Jezus bedroefd was ter dood toe? te antwoorden: "Hij leed voor ons en ik lijd voor Hem." Doch van alles wat bij de zijnen wordt aangetroffen zien wij de eerstelingen bij de Heer. Wat de Heer niet deed in zijn lijden, dat deed Hij in de aanschouwing van zijn lijden, een lijden Hem in al de bijzonderheden volkomen bekend. Hij hief met zijn discipelen den lofzang aan. En als zij de lofzang gezongen hadden, Gingen zij uit, en uitgaande vertrok Hij, gelijk Hij gewoon was, naar de Olijfberg. Wij zien ook hier weer, dat de Heer gewoon was, om bij het verlaten der stad allereerst naar de Olijfberg te gaan. De Olijfberg beslaat een belangrijke plaats in de Evangelische geschiedenis. Aan zijn voet opende zich het lijden, en op zijn hoogte opende zich de heerlijkheid des Heeren, door zijn majestueuze opvaart naar de hemel. En Hem volgden ook zijn discipelen. In de binnenkamer met Jezus te zijn, is zo veel als aan land, in de veilige haven te zijn, doch wij moeten naar zee, en daar is de storm, maar daarachter ook de nieuwe wereld. Des Christens leven heeft veel van eens zeemans leven; altijd is er afwisseling; nu windstilte, dan een frisse koelte, dan storm, dan mooi weer, dan regen bij stromen. Zo zou het ook nu en voortaan met de discipelen gaan. En de Heer? O, Hij zou thans met een andere vurige wagen dan die van Elia, ten hemel worden gedragen. Na uit de zaal en het huis van de paasmaaltijd te zijn gegaan, hervatte de Heer onmiddellijk het woord tot zijn discipelen.

15:1 De Heer en zijn discipelen op de weg naar Géthsemané.
Ik ben de ware wijnstok. Hetzij de Heer aanleiding vond tot deze woorden door het kortelings rondgaan van de beker der dankzegging, of door het voorbijgaan van de vele wijngaarden, waarvan Jeruzalem omgeven was, kennelijk is er een verband tussen deze zaken en het woord des Heeren: Ik ben de ware wijnstok, die wijnstok, waarvan de gewone wijnstok slechts het beeld, de afschaduwing is. Het behoort onder de meest treffende schoonheden en liefelijkheden in des Heeren woorden, dat Hij de verschijnselen der natuur neemt tot beelden van hetgeen boven de natuur is, en dat Hij die zodanig gebruikt, dat zij de juiste uitdrukking zijner gedachten zijn. De Heer wilde ook nu vóór en boven alles zijn volmaakte eenheid met de zijnen, en de volmaakte eenheid der zijnen met Hem op de voorgrond en in het volle licht stellen. De ware wijnstok is de volmaakte wijnstok. De Heer is goddelijk, geestelijk, eeuwig, wat de wijnstok natuurlijk, stoffelijk en tijdelijk is: de drager van de uitnemendste aller vruchten. En mijn Vader is de landman. De eigenaar, de planter, de gever van die wijnstok. Gij ziet, dat het een volstrekte onmogelijkheid is bij de Zoon, om niet terstond de eer van wat Hij zelf is en heeft en geeft, toe te brengen aan de Vader. Zou Hij ook waarlijk de Zoon van God kunnen zijn zonder dit te doen? Alle rank, die in Mij geen vrucht draagt, die neemt Hij weg. Merkt op, dat de Heer nu en altijd de Vader niet voorstelt als in onmiddellijke betrekking tot de zondaar, maar middellijk door Hem, de Zoon. De uitverkiezing is van de Vader, maar de uitvoerder van Gods verborgen raad in het openbaar is de Zoon, en de Heilige Geest deelt de vrucht van Gods raden der uitvoering van dien raad aan de zondaar mede. Ja, God heeft zondaren uitverkoren vóór de grondlegging der wereld. Doch in wie? Alleen in Christus. En waarom? Alleen om het beeld van zijn Zoon gelijkvormig te worden, Romeinen 8:29. God heeft, in beelden gesproken, een wijnstok in zijn hof geplant, welks edele vruchten Hem alleen aangenaam zijn, en daarom besteedt Hij aan die Wijnstok zijn hoogste zorgen, en wil er zelf, gelijk de planter, ook de kweker van zijn. Alle onvruchtbare rank aan die wijnstok mag er niet aan blijven. Gij weet, er schieten hier en daar uit de wijnstok loze ranken, die geen levensvatbaarheid hebben; men noemt ze waterranken, en de landman ze ziende breekt ze af, neemt ze weg met de hand, want het zijn zachte stengels. Zij ontstaan aan de wijnstok toevallig door sappen in de schors, die in geen verband staan met de wortel en de innerlijke levenskrachten en sappen van de wijnstok. Zulk een loze rank was Judas in de hoogste mate, en het hoogste sluit al het mindere in. Hij werd van de wijnstok weggenomen. En al die vrucht draagt, die reinigt Hij, opdat zij meer vrucht drage. Ziet hier wederom een van die eenvoudige, voor allen even kenbare onderscheidingen, die de Heer maakt tussen zondaren en zondaren. Er zijn, die tot Hem, en er zijn, die niet tot Hem in betrekking staan. En onder dezulken, die tot Hem in betrekking staan, zijn er, die in een werkelijke en die in een schijnbare betrekking tot Hem staan. De eersten dragen vruchten uit Hem, de anderen niet. Die geen vruchten dragen hebben geen deel aan Hem, en de schijnbare betrekking tussen beiden wordt weder verbroken; doch die vrucht dragen, worden met zorgvuldigheid gekweekt, opdat zij de meest mogelijke vrucht dragen. Daartoe dient de reiniging, waarbij het snoeimes een eerste plaats beslaat. Gij weet, dat alle vrucht, zal zij de hoogst mogelijke volkomenheid bereiken, de zorg van de kundige hovenier behoeft. De edelste plant, aan zichzelf overgelaten, ontaardt, verwildert, en gaat ten laatste te niet, terwijl de minder edele plant door zorgvuldige kweking altijd edeler wordt. De reden hiervan is, dat één zelfde zaak door de velerlei omstandigheden, waarin zij gebracht wordt, veelvuldig wordt gewijzigd. Het goede zaad op zich zelf is niet genoeg, het moet ook goede aarde hebben; die goede aarde moet, bij het uitspruiten van het onkruid naast het goede gewas, gewied, gezuiverd worden, en wat de boomvruchten betreft, ook bij deze moeten alle schadelijke invloeden geweerd en alle heilzame bevorderd worden. De natuur is zodanig ingericht, dat zij het verstand en de hand van den mens vereist, om voor de mens alles te zijn wat zij voor hem zijn kan. Haar schoonste gaven liggen innerlijk in haar, daarom roept zij de mens op, om altijd meer tot haar verborgen schatten door te dringen, door altijd meer op haar in te werken met zijn

denkend verstand en met zijn vlijtige hand. Welnu, wat de aardse landman, doet aan de aardse wijnstok, en doen moet, zal zijn wijnstok de schoonste vruchten dragen, die hij dragen kan, dat doet God ten aanzien van zijn wijnstok. De Vader begeert de meest mogelijke en de meest volkomene vruchten er van; dat is zijn eer en onze zaligheid; want deze beiden wil Hij, dat altijd samengaan. Dat wij dan niet traag zijn in het benaarstigen, en als wij in lijden en beproeving zijn, laat ons dan bedenken: Gods tucht bedoelt veel vrucht, en vraagt die van ons. God wil ons groot maken, waar wij klein willen blijven, en ons met kostbare klederen en kleinoden voorzien, waar wij met de schamelste klederen willen tevreden zijn. Het is een van de geheimen van Gods liefde in het lijden zijner meest beminde kinderen, dat Hij hen door het tijdelijk lijden te meer eeuwig wil verblijden. Indien de Heer de keus aan ons liet, wij zouden gaarne niet veel lijden, en ons in de hemel met een dorpelwachters deel vergenoegen. Het laatste is goed, want een dorpelwachters deel in de hemel is oneindig meer dan het machtigste keizersdeel op de aarde; maar de begeerte om weinig te willen lijden is niet goed, omdat zij Gods bestuur over ons te na komt. Een kind mag niet aan zijn ouders voorschrijven, op welke wijze het gaarne opgevoed zou zijn; ook niet waartoe het opgeleid wil zijn. Dat moet hij aan de wijsheid zijner ouders overlaten. Deze moeten zien op de aanleg hunner kinderen, en daarmede op de aanwijzing Gods van hun bestemming ook voor deze wereld. En nu weten wij uit het dagelijks leven, dat juist die kinderen, die tot de hoogste betrekkingen in de maatschappij komen, het meest en het langst in hun jeugd moeten leren en geoefend worden. Als het kind uit de mindere burgerstand reeds lang aan het werk is en geld verdient, is de toekomstige predikant, advocaat, officier nog in de leer en kosten zij hun ouders nog veel geld. Alleen de toekomst stelt het verledene in het volle licht. Wij mogen dus wel met Jabez bidden: Indien Gij mij rijkelijk zegenen en mijn landpale vermeerderen zult, en uw hand met mij zijn zal, en met het kwade alzo maakt, dat het mij niet smarte! 1 Kronieken 4.10. Maar als God dat gebed niet verhoort, zoals Hij het bij Jabez verhoorde, en als Hij ons in plaats van weinig lijden, veel lijden toezendt, dan moeten wij zeggen: Waar veel lijden komt, daar moeten ook vele vruchten zijn. God wil het. Ja God wil, dat wij veel vrucht voortbrengen, en daaronder behoort ook dat wij veel arbeiden in het koningrijk Gods. zoals Paulus bij uitnemendheid deed. Om nu veel te doen, moeten wij niet veel dingen te gelijk willen doen. Wie te veel wil omvatten, omvat niet vast genoeg. Het een moet op het ander kunnen volgen, zal alles zijn eigen plaats verkrijgen. Daarbij, er moeten wel ten allen tijde vele dingen in ons hart zijn, om ze ter ere van God te doen, maar God moet ze ons geven te doen, en daartoe de vereiste gelegenheid geven. Het moeten geen eigenwillige zaken zijn, want die zijn onvruchtbaar, doordien zij Gods eer niet bevorderen. Het komt in alles eerst aan op het ontvangen, en daarna op het geven. Zelfs de Heer der heerlijkheid betuigde niets te geven, dan hetgeen Hij van de Vader had ontvangen. Gijlieden zijt rein, om het woord, dat Ik tot u gesproken heb. De Heer stelde door dit zijn woord de elf discipelen tot gereinigde takken, die als zodanig bestemd waren veel vrucht voort te brengen. Waren zij dan reeds volmaakt in de heiligmaking? Nee, wij die geloven zijn onze zonden kwijt voor de Heer, en daarom moeten wij ze ook voor onszelf kwijt zijn op het woord des Heeren, omdat Hij het gezegd heeft, in het geloof dat 's Heeren woord rust op zijn daad, dat Hij waarlijk onze zonden heeft gedragen en weggedragen. Buiten het geloof, in de aanschouwing en het gevoel; buiten de genade in de natuur, blijven wij zondaren tot in de dood. Blijft in Mij, en Ik in u. De gemeenschap is wederkerig. Hier schijnt de Heer zijn blijven in de discipelen afhanke1ijk te stellen van hun blijven in Hem; doch het is slechts schijnbaar. Blijft in Mij en Ik in u, wil eenvoudig zeggen: "Uw blijven in Mij is mijn blijven in u." Het een kan zonder het ander niet zijn. En dat nu de Heer zijn discipelen vermaant om in Hem te blijven, geschiedt niet omdat de waarlijk gelovigen kunnen uitvallen, maar opdat niemand zich rekene in Christus te zijn, die niet ook in Hem blijft. Wie in Christus waarlijk is, die blijft ook waarlijk in Hem, en draagt vrucht. Het een is volstrekt onafscheidelijk van het andere. Deze waarheid moest bij de discipelen en moet bij ons tot volle bewustheid komen. Wij moeten weten, dat wij in Christus

zijn en Christus in ons is, door in Hem te blijven en vruchten voort te brengen. Gelijkerwijs de rank geen vrucht kan dragen van zichzelf, zo zij niet in de wijnstok blijft, alzo ook gij niet, zo gij in Mij niet blijft. De Heer spreekt van geestelijke vruchten, van vruchten voor de eeuwigheid, van vruchten Gods, die Gode tot eer en de mens tot zaligheid verstrekken. Tot het voortbrengen van deze vruchten heeft de mens zelf geen levenskrachten. De ongelovigen zeggen het wel, doch zij dwalen gelijk altijd, zo ook hier, door de aardse en hemelse dingen niet uit elkaar te houden, maar te vermengen. Niemand zal ontkennen, dat er van nature goedaardige en boosaardige mensen zijn, en dat de eersten zoveel goed doen aan de maatschappij als de laatsten er kwaad aan doen. Doch op het gebied der godsdienst, des Christendoms, der Schrift, is geen sprake van het natuurlijk en tijdelijk, maar van het geestelijk en eeuwig goede. En nu is de mens geen geestelijk goede boom, die uit zichzelf geestelijk goede, dat is Gode Welbehaaglijke, eeuwigdurende vruchten kan voortbrengen. De zonde heeft dit volstrekt onmogelijk gemaakt. Hoe kan het onheilige het heilige voortbrengen? Het is ongerijmd. Nog eens. De natuur van de mens is door de zonde verontreinigd, en kan dus geen heilige, hemelse, eeuwige, Gode welbehaaglijke vruchten voortbrengen. Al wat zij kan voortbrengen is hoe schoon, hoe edel, ontbloot van volstrekte heiligheid en daarmede niet voor de hemel en de eeuwigheid, maar voor de aarde en voor de tijd. Zal dus de mens goede vruchten voor de eeuwigheid kunnen voortbrengen, dan moet zijn natuur veranderd worden; en hoe kan dat geschieden? Door hem een nieuw goddelijk levensbeginsel mede te delen, waaruit hij leeft en handelt, en dat geschiedt door Christus. Christus stelt zich in gemeenschap met de zondaar door de Heilige Geest, en de zondaar stelt zich in gemeenschap met Christus door het geloof; en zo is Christus de wijnstok en de Christen de rank, die het leven van de wijnstok deelachtig is en daaruit vruchten voortbrengt. Ik ben de wijnstok en gij de ranken. Welk een liefde des Heeren spreekt uit deze woorden. Wat is een wijnstok zonder ranken? Immers geen wijnstok, maar een groene boom. De wijnstok is niet denkbaar zonder de ranken. Zo wil ook de Heer niet beschouwd worden als op zichzelf staande, maar als onafscheidelijk verbonden met de zijnen. Hij is de ware wijnstok. Hij is volkomen, want Hij staat geheel, ten volle bedekt met ranken. Hij en zijn ranken maken een geheel uit. Aan de andere zijde, welk een eer geeft de Heer hiermede aan de zijnen. De ranken moeten zich evenmin als Hij zelf dat doet, op zichzelf beschouwen. Zij bestaan niet en zijn niet bestaanlijk op zichzelf. Als ranken zijn zij één, onafscheidelijk één met de wijnstok; zij maken één geheel met hem uit. Die in Mij blijft en Ik in hem, die draagt veel vrucht. Welke vruchten? Immers vruchten der gerechtigheid, der liefde, der verheerlijking Gods. Wat de ranken voortbrengen, dat is uit de wijnstok; wat zij naar buiten tonen, dat is binnen in de wijnstok verborgen. Al de heerlijke, goddelijke krachten en werkingen, die in Christus zijn, openbaart Hij in de zijnen. Zijn ranken dragen de zoete druiven, die Hij voortbrengt, en door hen biedt Hij ze de mensen aan om ze te genieten, en de Vader om deze te verheerlijken. Want zonder Mij kunt gij niets doen. Hier ziet gij de leer der geestelijke onmacht. Niets te kunnen doen zonder, buiten Christus, is de uitsluiting van alle goed werk uit onszelf, uit eigen kracht. Christus verklaart ons volstrekt onmachtig om Gode door iets, wat het zij, te behagen, tenzij wij in gemeenschap staan met Hem de wijnstok, als des wijnstoks ranken. Daarentegen zijn wij als ranken aan Hem machtig om alles te doen wat Hij zelf ons geeft te doen, en daaraan is geen einde te denken, geen grens te zetten. Wel verre dus, dat de erkentenis van onze onmacht ons tot traagheid zou verleiden, is zij juist de grond van onze grotere werkzaamheid. Wat werkelijk waar is, kan nooit een schadelijke invloed op ons eeuwig leven uitoefenen. Als ik overtuigd ben, dat ik in mijzelf volstrekt onmachtig ben, om voor God iets welbehaaglijks voort te brengen, dan kan ik onmogelijk rooms zijn, of mijn zaligheid zoeken in goede werken of zelfkastijdingen; en ook niet eigengerechtig, en ook niet geveinsd godsdienstig, want dan baat mij dit alles niet. Ik moet Jezus hebben, of ik kan niets doen wat Gode behaagt, en wat God niet behaagt, baat mij niet voor de eeuwigheid. En zo ontstaat de wanhoopskreet der ziel, die behouden wil worden: "Geef mij Jezus of ik sterf." En die zó bidden worden

verhoord. Die zó tot Jezus roepen, die verenigt Hij met zich, en dan wordt er vrucht gezien, veel vrucht van wederliefde en dankbaarheid. De ondervinding leert het, dat juist die mensen, die hun geestelijke onmacht het meest gevoelen, de werkzaamste zijn op geestelijk gebied. Calvijn, die de leer der onmacht van harte beleed, regeerde kerkelijk geheel Europa. Mochten toch allen tot de overtuiging komen, dat de mens uit zichzelf veel, zeer veel kan doen tot zijn eigen welzijn en tot welzijn van anderen, maar dat hij tot zijn zaligheid en die van anderen niets kan doen uit zichzelf; dat hij daartoe een rank moet zijn aan de wijnstok Jezus Christus. Hoe veel minder vruchteloze arbeid zou er gedaan en hoe veel meer waar zielsgeluk zou er in dit geval gesmaakt worden! Zo iemand in Mij niet blijft, die is buiten geworpen gelijkerwijs de rank, en is verdord, en men vergadert dezelve, en men werpt ze in het vuur, en zij worden verbrand. Gij hoort, de Heer, in wiens lippen genade is uitgestort, kon ook gestreng zijn. Het is dan ook onwaar de Heer voor te stellen alsof Hij nooit waarschuwde, nooit dreigde, nooit vermaande. Hoe zou Hij de Heilige Israël's hebben kunnen zijn, en het kwade niet bestraft en veroordeeld hebben? Nee, Christus is de genadige en de heilige, de heilige en genadige Heer. Hij verbergt het niet, welk een onzalig lot hem wacht, die Hem, den Heer, niet als de ware wijnstok erkend heeft en geen rank aan Hem geworden en gebleven is. Doch gij vraagt: hoe kunnen wij een rank aan die wijnstok worden? Wij antwoorden met geheel de Schrift: Door het geloof en door het geloof alleen. Geloof met uw verstand en hart en al uwe krachten in de Heer Jezus, en gij zijt een rank aan Hem, de wijnstok. En vraagt gij nu andermaal: hoe kunnen wij als ranken in Hem blijven, dan antwoord ik u wederom met geheel de Schrift: Door het geloof en door het geloof alleen. Blijf geloven en gij zult in Jezus blijven, en Hij in u. Het is hiermede als met gehuwde lieden. Vraagt gij: hoe kwamen die lieden bij elkaar? men zal u antwoorden: zij beminden elkaar, en daarom verbonden zij zich met elkaar. Blijven zij nu elkaar liefhebben, zo blijft hun echtverbintenis in haar volle kracht, maar houdt hun liefde op, dan blijkt het allereerst, dat hun eerste liefde niet de ware liefde was, want deze houdt niet op, en ten andere is de innerlijke band van hun huwelijk verbroken, al blijft ook de verbintenis uitwendig bestaan. Indien gij in Mij blijft en mijn woorden in u blijven. De Heer had eerst gezegd: Gij in Mij en Ik in u. Thans zegt Hij: mijn woorden in u. Hij stelt dus zijn woorden in de plaats van zijn persoon. Hij blijft in die harten, waarin zijn woorden blijven. Met des Heeren woorden bewaren wij Hem zelf in onze harten. Hoe lief moeten wij dus zijn woorden hebben, daar zij zulk een schat voor ons in zich dragen. Gehoorzaamheid is de vorm, waarin de Heer de ware liefde tot zich wil gegoten hebben. En welke is de vorm, waarin de Heer zijn liefde tot ons giet? Is het niet die der overgave van zichzelf aan ons, die der mededeling van, alles, wat Hij is en heeft? Hoort het terstond uit zijn belofte: Indien gij in Mij blijft en mijne woorden in u blijven. Zo wat gij wilt, zult gij begeren, en het zal u geschieden. Hier stelt de Heer al de schatkamers Gods voor de zijnen open. Die de Heer liefheeft en in die liefde Hem gehoorzaamt, kan alles verkrijgen wat hij wil. Doch wat wil een kind van God? Rijkdom en eer, grootheid en macht, vermaak en genot? Immers neen, hij begeert alleen de dingen Gods, en wat verder voor de aarde nodig is stelt hij eerbiedig in des Heeren handen. Doch waarom herhaalt de Heer deze belofte van gebedsverhoring zo dikwijls aan zijn discipelen? Omdat zij in menigvuldige moeilijkheden zouden komen, waarin hun geen ander redmiddel zou overblijven dan het gebed. Indien zij geen zekerheid van verhoring hadden, zouden zij hulpeloos zijn en moedeloos moeten worden. Doch nu waren zij gerust. Zij wisten tot Wie zich in de nood te wenden, om uitkomst te vinden. Zo zien wij Petrus nog vóór de Pinksterdag bidden om des Heeren keuze tussen twee apostelen, in de plaats van Judas; later bidt de gemeente te Jeruzalem voor de redding van Petrus, en de Heer redt hem. Petrus wordt afgeroepen naar een ontslapen Christelijke weldoenster van velen, en hij bidt, en Dorkas wordt teruggegeven aan die haar liefhadden. Dat echter des Heeren belofte niet alle persoonlijke aangelegenheden betreft, zien wij in Paulus, die de Heer bij herhaling bad om van een hevige aanvechting des satans ontslagen te zijn; doch de Heer nam dat kruis niet van hem weg, alleenlijk gaf Hij hem de kracht, de genade om het te

dragen. Hierin is mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt. De eer Gods is het hoogste, dat er is, en het enige, dat voor God bestaat. Immers kan de Allerhoogste geen ander doel hebben dan het allerhoogste doel, en dat is zijn eer, zijn verheerlijking. En wat is deze anders dan de openbaring, de tentoonspreiding van al zijn volkomenheden aan zijn redelijke schepselen. Het redelijk schepsel verheerlijkt God door Hem in al zijn volmaaktheden te erkennen. Als de eer des Vaders wordt dan ook de eer Gods door de Zoon allereerst en allermeest gezocht. Doch gij ziet ook hier, dat Gods eer en onze zaligheid samengaan. God wil veel vrucht van ons zien. Waarom? Om ons in het hoogst mogelijk genot van zijn zegen te zien. Immers de vrucht is zijn zegen. God wil geopenbaard worden in ons, door ons. Wij moeten de stroom zijn, die zich formeert uit zijn bron en overal de zegen verspreidt, die van Hem oorspronkelijk is. En gij zult mijn discipelen zijn. De Heer drukt kennelijk op het woord mijn. Het is niet hetzelfde, wiens discipel men is. Zij zouden door veel vrucht voort te brengen, de Vader verheerlijken, en het hoogste discipelschap deelachtig zijn. Zij zouden de discipelen zijn van de hoogste Meester, van de Zone Gods. Gij hoort de nagalm van deze woorden des Heeren bij Titus Titus 2.14, aan wie Paulus schrijft van de Heer: als die zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken. Gij ziet ook hier, hoe dwaas het is de zuiverheid der leer niet onmisbaar te achten tot een rein leven. Er is een oneindig verschil tussen het zijn van een discipel van Plato, of van welk een groot man dan ook, en het zijn van een discipel van Christus. Naar uw leer is ook uw daad, zo gij althans geen huichelaar zijt; want een huichelaar is een altijd gemaskerd persoon. Gelijkerwijs de Vader Mij liefgehad heeft, heb Ik ook u liefgehad. Hoe heerlijk, niet waar? de Zoon wilde de liefde des Vaders niet voor zichzelf behouden, maar haar mededelen aan arme zondaren als wij. Hij betuigt: met gelijke liefde, als waarmede Hij door de Vader geliefd wordt, ons lief te hebben. De liefde des Vaders tot de Zoon is niet en kan niet een andere zijn dan een volkomene, oneindige, eeuwige liefde. En met gelijke liefde bemint de Zoon ons. Twijfelen wij dan nooit aan de volkomenheid zijner liefde. Zij heeft voor de zijnen geen grenzen. En wie zijn de zijnen? Mensen, zondaren, in zichzelf verloren, maar die in Hem geloven tot behoudenis hunner zielen. Blijft in deze mijn liefde. In deze liefde te blijven is onze zaligheid; daaruit te gaan is onze ellende, en daaruit te blijven onze rampzaligheid. Dat wij dan in Jezus liefde blijven, dat wij bij ons schuldgevoel gedurig opzien naar Christus aan het kruis en naar het woord, dat Hijzelf zonder woorden daarboven heeft geschreven: uit liefde. "Van dat kruis roept Hij ons toe: Al uw zonden zijn vergeven; ken mijn liefde, blijf er in. 't Zij voor u het eeuwig leven: dat Ik eeuwig u bemin." Ja, onze toestand moge nog zo verwikkeld zijn, de liefde van Jezus moet onze toevlucht zijn en blijven, de rots, waarin wij wonen, de schuilplaats, waarin wij ons gedurig verbergen. Doch hoe kunnen wij in Jezus liefde blijven? De Heer beantwoordt zelf deze vraag. Indien gij mijn geboden bewaart, zo zult gij in mijn liefde blijven, gelijkerwijs Ik de geboden mijns Vaders bewaard heb, en blijf in zijn liefde. Niet het bewaren van des Vaders geboden is de oorzaak van des Vaders liefde tot de Zoon. Nee, zijn eeuwige geboorte uit de Vader is die oorzaak, maar het blijven in de liefde des Vaders geschiedt in de weg der gehoorzaamheid van de Zoon. Zo is het ook bij ons. Christus heeft ons eerst liefgehad, zijn liefde is dus de enige oorzaak van onze liefde; doch het blijven in die liefde geschiedt in de weg der gehoorzaamheid, en kan niet anders geschieden. Of kan een weerspannig kind in de liefde zijner ouders blijven, een ongehoorzame dienstbode in de liefde van heer en vrouw, een muitend soldaat in de liefde zijns oversten? Liefde te ontvangen zonder gehoorzaamheid terug te geven is op de duur onmogelijk. Doch gij verschrikt wellicht voor de eis des Heeren, dat wij zijn geboden moeten bewaren, gelijk Hij de geboden zijns Vaders bewaard heeft. Christus was de volmaakte, en zijn gehoorzaamheid jegens de Vader is volmaakt; maar de onze jegens Hem is niet volmaakt, en kan niet volmaakt zijn. Doch juist om die reden staan wij niet in onmiddellijke betrekking tot de Vader, maar tot de Zoon. Hij is door zijn volmaakte gehoorzaamheid onze vertegenwoordiger bij de Vader, en onze

gehoorzaamheid jegens Hem, als de Zoon, is, hoe onvolmaakt in zichzelf, nochtans volmaakt, doordien Hij niet alleen onze Meester en Heer, maar ook onze Verlosser en Zaligmaker, de vergever onzer zonden is. Zijn volmaaktheid is de onze, zijn gerechtigheid wordt ons toegerekend op ons geloof. Gij vraagt echter misschien: waarom is dan hier enkel sprake van liefde en niet van geloof? Omdat bij de Heer het Wezen des geloofs geen ander is, dan het wezen der liefde, te weten: gehoorzaamheid; vandaar dat de woorden geloof en gehoorzaamheid, als gelijkbetekenend, verwisseld worden in de schriftuurplaats Johannes 3.36: Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven; maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem. In deze bedeling is het geloof in Jezus en de liefde tot Hem geen tweeheid, maar een eenheid. Het geloof is iets innerlijks en persoonlijks; het is een zaak van de nieuwe, innerlijke mens, welke bij hem naar buiten treedt in de liefde. Neem het geloof in de Heer Jezus weg, en gij snijdt de liefde tot Hem bij de wortel af; want hoe zal men Jezus liefhebben als de Zaligmaker, als men Hem niet als de Zaligmaker erkent. Daarom zeiden wij vroeger, dat, gelijk de liefde met geloof en hoop de meeste is, de liefde zonder geloof en hoop de minste is. Immers zelfs de barmhartigheden der goddelozen zijn wreed, Spreuken 12.10. Liefde zonder geloof en hoop is een van God en van Christus losgemaakte liefde, en daarmede een liefde uit en tot onszelf en tot het schepsel, door welke de liefde tot God en de Zaligmaker met voeten wordt getreden. Het is hiermede ook als met de vruchten des wijnstoks; wat zijn de druiven anders dan de innerlijke sappen en krachten van de wijnstok naar buiten gebracht en voor ieder eet- en genietbaar gemaakt? Evenzo is de liefde het naar buiten brengen van de sappen en krachten des innerlijke geloofs, in vruchten, die voor ieder eet- en genietbaar zijn. Wanneer dus de Heer hier enkel spreekt van zijn liefde tot de zijnen en van de liefde der zijnen tot Hem, dan wordt het geloof in Hem en de hoop op Hem ondersteld. Immers Hij spreekt tot zijn discipelen, die als zodanig in Hem geloofden. Zeker de proef des geloofs is de liefde tot Jezus, doch het geloof is wederkerig de proef van deze liefde. Deze dingen heb Ik tot u gesproken, opdat mijn blijdschap in u blijve en uw blijdschap vervuld worde. Zo had dan de Heer blijdschap. Wij merkten het reeds vroeger op, de Heer was wel altijd ernstig, maar nooit somber. Men zag bij al het lijden, dat Hij innerlijk droeg, in zijn gemoedsstemming altijd de schoonheid en helderheid en effenheid van de wolkenloze hemel bij dag, en het was maar zelden, dat er wolken zichtbaar werden; nochtans zij werden ook somwijlen zichtbaar aan die hemel. Nu echter spreekt de Heer van zijn blijdschap, en wil, dat deze ook in de discipelen zij, als de vrucht van het tot hen gesprokene. En waarin bestond nu de blijdschap des Heeren? Wij hebben er een voorbeeld van bij het terugkeren der zeventig uitgezondenen, Lukas 10:21. Het was bij Hem een verheuging in de geest over het welbehagen des Vaders. Op dezelfde wijze moeten wij ons in de geest verheugen over het welbehagen des Zoons en daarmede des Vaders en des Heiligen Geestes jegens ons en jegens onze medezondaren. God, de drie-enige God moet onze blijdschap zijn. In de beschouwing zijner heilige woorden, werken en daden moeten wij ons heilig, in zijn zaligheid ons zalig gevoelen. Wij moeten als de vis in het water, in God ons bewegen, leven en zijn, met bewustheid, met liefde, met lust. Hieruit wordt een blijdschap geboren, als die des Zoons over de Vader in de Heiligen Geest. Doch des Heeren blijdschap over het welbehagen des Vaders staat niet op zichzelf, maar in betrekking tot ons. De Heer verheugt zich dat de Vader het nederige verhoogt, het arme rijk maakt, het verachte met eer kroont, het verlorene zoekt en redt, en dat alleen door Hem, de Heer, de Zoon. Ja, de Heer verblijdt zich, dat Hij voor ons de Satan de kop vermorzelde en de wereld overwon, en daarmede ons eeuwig zalig en heerlijk heeft gemaakt. Deze zijn zaligmakende blijdschap moet ook in ons zijn en blijven. Het is de blijdschap zijner liefde, want die men liefheeft, over die verblijdt men zich ook, ja die is zelf persoonlijk onze vreugde. Dit is mijn gebod, dat gij elkaar liefhebt, gelijkerwijs Ik u heb liefgehad. De Heer herhaalt zijn gebod van liefde, omdat zonder die liefde de blijdschap onmogelijk zijn zou. Beiden behoren onafscheidelijk tot elkaar. De liefde en de zelfverloochening en zelfopoffering

zijn dezelfde zaken. Zulk een liefde was de liefde des Heeren tot ons. Hij gaf zichzelf over met alles wat Hij was en had voor ons, voor ons alleen. Dat is de ware liefde, de liefde in haar hoogste volkomenheid, de liefde van God, die onophoudelijk geeft, en zich ten dienste stelt van het schepsel, opdat het enkel ontvange, geniete en zalig zij. Zulk een zichzelf verloochenende, zelfopofferende, alle eigenliefde en eigenbaat dodende liefde moesten de discipelen nu ook jegens elkaar bezitten en rusteloos aankweken. Niemand heeft meer liefde dan deze, dat iemand zijn leven zet voor zijn vrienden. Zijn leven over te hebben om anderen in het leven te behouden, is het grootste bewijs van liefde, dat er te geven is. Dat bewijs heeft Jezus gegeven door in onze plaats te sterven. Hij stierf de zondaarsdood, opdat wij zondaars er van zouden gespaard worden. Doch zijn wij bereid ons leven voor de broeders te stellen? Gelukkig wie volmondig kan zeggen Ja. Zulk een is een vergevorderde in de liefde. Doch het zal wel voor de meeste gelovigen een vraag blijven, die zij niet met verzekerdheid, maar met vertrouwen toestemmend kunnen beantwoorden. Als de nood het vereist, dan worden de helden geboren. Vóór die tijd blijft veel onbeslist: bespiegeling en vermoeden. Wat weet de moeder, zolang het kind niet in gevaar is, wat zij doen zal als het kind wel in gevaar is? Genoeg, dat zij een goede moeder is, want daarmede zal zij al haar plichten vervullen, zodra zij vereist worden. Laat ons dus goede Christenen, goede predikanten, goede krijgslieden zijn, en wij zullen als het gevraagd wordt ook ons leven kunnen geven, en geven voor Christus, voor de gemeente, voor het vaderland. Gij zijt mijn vrienden, zo gij doet wat Ik u gebied. Uit de woorden: Niemand heeft meer liefde dan deze, dat iemand zijn leven zet voor zijn vrienden, neemt de Heer aanleiding om te zeggen: Gij zijt mijn vrienden, zo gij doet wat Ik u gebied. Vrienden, in de zin niet van volkomen gelijken, maar van beminden, geliefden, nauw met ons verbonden. Immers, wij kunnen niet zeggen tot onze vrienden: "Gij zijt mijn vriend, zo gij doet wat ik u gebied." Dat zou de vriendschap bij ons te na komen. Wij kunnen enkel achting, maar geen gehoorzaamheid van onze vrienden eisen. Daarom is het verkeerd de Heer wederkerig vriend te noemen. Wij zeiden het reeds, doch herhalen het hier. Dat de Heer zich tot ons in de innigste gemeenschap des harten stelt, geeft ons wel het recht om ons wederkerig in dezelfde innige gemeenschap des harten met Hem te stellen, maar niet om deze gemeenschap in dezelfde vorm uit te drukken, als waarin Hij haar uitdrukte. Wij zouden hierdoor misbruik maken van zijn tegemoetkoming jegens ons. Nooit hebben dan ook de apostelen mondeling of schriftelijk van de naam vriend jegens de Heer gebruik gemaakt. Ook Abraham wordt door de Schrift een vriend Gods genoemd, vanwege de innige gemeenschap, waarmede God met hem omging, en met hem sprak van mond tot mond als een man met zijn vriend, maar nimmer noemde hij God zijn vriend. De welvoeglijkheid moet ook op geestelijk gebied, en wel daar het allermeest worden in acht genomen. Ik heet u niet meer dienstknechten. Gij heet mij Meester en Heer, had Jezus na de voetwassing gezegd, en gij zegt wel, want Ik ben het. De discipelen waren dus wel leerlingen, maar toch tegelijk dienaren van de Meester, evenals Eliza de dienaar was van Elia, die het water op zijn handen goot, 2 Koningen 3.11. De Heer had dus over zijn discipelen te bevelen, en Hij beval over hen; maar het was altijd in liefde, want al hebben wij recht, wij moeten het recht niet dan in volstrekt nodige gevallen op de voorgrond stellen, maar overigens altijd de liefde vóór het recht plaatsen, en daaruit spreken en handelen; want de liefde maakt de gehoorzaamheid tot een vrijwilligheid, en het recht maakt haar tot een gedwongenheid, waardoor zij zoveel minder is, als zij in het eerste geval meer is. Want de dienstknecht weet niet wat zijn heer doet; maar Ik heb u vrienden genoemd, want al wat Ik van mijn Vader gehoord heb, dat heb Ik u bekend gemaakt. De Heer had zijn discipelen nooit dienstknechten genoemd, maar hen altijd als vrienden in de zin van vertrouwden beschouwd en behandeld. Immers Hij had hun van den beginne af medegedeeld alles, Wat Hij zelf van de Vader had ontvangen. Gij hebt Mij niet uitverkoren, maar Ik, heb u uitverkoren Het is een der troostvolste herinneringen, dat de Heer begonnen is met ons lief te hebben; immers, is zijn liefde de grondslag van onze liefde, dan hebben wij een goddelijke, onwankelbare grondslag voor onze

menselijke en daarmede altijd bewegelijke en wankelende liefde. En Ik heb u gesteld, dat gij zoudt heengaan en vrucht dragen. Er is altijd ten onzen aanzien een keuze Gods, waarvoor wij gesteld worden tot bereiking van een bepaald doel, en dat doel met de discipelen was om vrucht voort te brengen, om vruchtdragende ranken aan de ware wijnstok te zijn. Ook ons heeft God hetzelfde doel gesteld. Wel heeft ieder een bijzondere bediening in de dingen Gods, en niet alle discipelen kunnen apostelen of leraars zijn, maar ieder Christen moet, in welke mate dan ook, vruchten van geloof, van hoop, van liefde, vruchten des Heiligen Geestes, vruchten van Christus voortbrengen. En dat uw vrucht blijve. Wat de discipelen zouden voortbrengen zou geen vergankelijke, maar een blijvende, een voor de eeuwigheid bestaande vrucht voor henzelf en voor anderen zijn. En is dit nu niet werkelijk zo geschied? Zijn niet de gemeenten, door de Apostelen gesticht, voortgezet, en zijn niet de brieven, door de Apostelen geschreven, gebleven tot op deze dag, en zullen zij niet blijven tot aan het einde der eeuwen? Opdat zo wat gij van de Vader begeren zult in mijn naam, Hij u dat geve. De Heer gaf zijn discipelen hiermede een onbepaalde volmacht, om in zijn plaats van de Vader te begeren alles wat zij zouden behoeven, opdat zij in de Zoon met de volheid Gods mochten vervuld worden. Dit gebied Ik u, opdat gij elkaar liefhebt. De liefde is de band van de pijlenbundel, en maakt hem onverbrekelijk. De nauwe aaneensluiting der discipelen zou ook hun kracht zijn. Waar de liefde regeert, daar wordt elke eigenliefde opgelost in de liefde tot allen. Wij weten echter, dat de liefde zich in kleine kringen het best bewegen kan. Bij de uitbreiding der gemeenten aan onderscheidene plaatsen traden zo vele plaatselijke en persoonlijke belangen elkaar in de weg, dat het niet anders kon, of de liefde onder de broeders moest in innigheid, warmte en kracht verliezen wat zij in uitgestrektheid won. En thans? Hoe weinig liefde is er onder de broeders zelfs in kleine kringen! Het is een teken van verval, van krankheid. Ieder heeft thans zijn wijze van zien; daarom is er zo weinig samenwerking. Waar samenwerking zal kunnen zijn, daar moet een bepaald doel zijn, en dat bestaat zo zelden. De Heer geve ons elkaar te blijven liefhebben in de Heer en om des Heeren wil, en houde onze harten verenigd, al is het ook dat onze handen zich niet tot dezelfde arbeid verenigen kunnen. Indien u de wereld haat, zo weet dat zij Mij eer dan u gehaat heeft. Een der drangredenen tot onderlinge liefde bij de discipelen is de gesteldheid der wereld. Van deze hadden zij geen liefde, maar haat te verwachten. De Heer zelf was hiervan het bewijs. Hij sprak enkel goddelijke woorden en deed enkel goddelijke daden; was er dus een oorzaak om Hem te haten? Nee. Nochtans haatte de wereld Hem. Waarom? De Heer zelf heeft het gezegd: Omdat Ik getuig, dat haar werken boos zijn. En dat moesten en zouden de Apostelen ook doen. De wereld ligt in het boze, en zij wil er in blijven liggen, want het is haar levenselement, of liever, geestelijk genomen, haar doodselement; want met het boze ligt zij in de dood. Christus nu is de opstanding en het leven. Waar Hij komt worden de doden tot het leven geroepen, in de woorden: Staat op uit de doden en Christus zal over u lichten; en de Apostelen zouden hetzelfde doen. Waar nu twee strijdige machten met elkaar om de opperheerschappij kampen, daar is de oorlog met al zijn verschrikkingen en gruwelen, en deze zou over de discipelen losbreken, even als hij over de Heer losgebroken was. Indien gij van de wereld waart, zo zou de wereld het haar liefhebben; doch omdat gij van de wereld niet zijt, maar Ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de wereld. Wat ons gelijkt, wordt niet door ons gehaat, maar bemind; maar wat niet op ons gelijkt en ons oproept om anders te worden dan wij zijn, wekt onze haat. Waarom? Omdat zich hiermee een ander tot onze meerdere stelt, terwijl wijzelf onze eigen heren en meesters willen zijn en blijven. Vandaar het verwijt der ongelovigen aan de gelovigen, die hen tot het geloof dringen: "Gij stelt u boven ons, gij wilt het beter weten en wilt beter wezen dan wij, en dat is enkel aanmatiging en hoogmoed, domheid en dweperij." Wat zullen wij hierop antwoorden? Dit: "Niet wij, maar God, maar Christus roept u door ons uit uw zonde, uit uw dood, tot het geloof en het eeuwige leven." Doch dit beroep op hogere lastgeving baat niet; men erkent haar niet, maar behandelt ons gelijk de vijand de parlementairen (de overbrengers van vredesvoorstellen) behandelt, die hij voor spionnen

houdt: hij doodt hen. Gedenkt het woord, dat Ik tot u gezegd heb: Een dienstknecht is niet meer dan zijn heer. Indien zij Mij vervolgd hebben, zij zullen ook u vervolgen. Het was voor de discipelen vertroostend te weten, dat zij een gelijk lot met hun Meester ondergaan zouden. Het is daarenboven ook een grote eer, verwaardigd te worden om, ofschoon discipelen, met dezelfde kroon gekroond te worden, als waarmede de Heer gekroond werd, al was het ook een kroon van doornen. De staat der zonde, waarin wij zijn, maakt het onmogelijk, dat wijzelf uit die staat worden uitgerukt zonder smarten, en dat anderen worden uitgerukt zonder smart te lijden. Zij echter, die in die zondestaat blijven willen, doen de opgestane uit die staat smarten aan, om hen, zo niet te doden, dan toch machteloos te maken, en van zich af te houden. Indien zij mijn woord bewaard hebben, zij zullen ook het uwe bewaren. Niet enkel vijandschap, vervolging of verdrukking zouden zij van de wereld ondervinden. Nee, even als zijzelf weleer tot de wereld behoorden, maar door de Heer er van uitverkoren waren, zo zouden ook anderen door hun woord er uit afgezonderd worden. Het zou hun gaan als vroeger in hun beroep als vissers. Zij zouden het net uitwerpen in de visrijke zee, en toch somtijds de ganse nacht arbeiden, zonder iets te vangen, en dan weder zouden zij het net laten vallen op de in het verborgene door de Heer aangewezen plek, en overvloedig vangen, zoals reeds terstond door Petrus geschiedde op de eerste Christenpinksterdag. Maar al deze dingen zullen zij u doen, om mijns naams wil, omdat zij Hem niet kennen, die Mij gezonden heeft. De haat tegen de Heer ontstaat uit dezelfde oorzaak als die der wereld tegen de discipelen. De wereld erkent de goddelijke zending des Zoons en dus ook zijner discipelen niet. Het is een voorwendsel, om zich te ontslaan van de verplichting Christus te gehoorzamen. Ieder mens moet toestemmen, dat God over hem te bevelen heeft; maar dan moet ook (zo zegt men) God zelf hem die bevelen geven. De afkondiging der wet op Sinaï was zo kennelijk van God, dat al het volk onvoorwaardelijk gehoorzaamheid beloofde. Doch gij gevoelt, zulk een onmiddellijke afkondiging van Gods bevelen kan slechts eens voor altijd plaats hebben. Daarna sprak God door mensen tot mensen, en voorzag zijn boden van de volledigste bewijzen hunner zending: met goddelijke wonderkrachten. Nochtans zeide men weldra wat Farao tot Mozes zeide: Wie is de Heer, wiens stem ik gehoorzamen zou, om Israël te laten trekken. Ik ken de Heer niet, en ik zal ook Israël niet laten trekken. De bevelen des Heeren strijden met onze aardse tijdelijke begeerten en belangen en bevorderen alleen onze eeuwige belangen. Wie nu enkel voor de aarde leeft, die begeert de hemel niet, en houdt een ieder voor zijn vijand, die hem van de aarde in de hemel wil verplaatsen. Zulk een zegt tot Christus en zijn dienaren: "Gij kunt niet van God zijn, want God heeft mij geschapen zoals ik ben, en ik leef naar mijn natuur." En waarom zeggen zij dit? Omdat zij God niet kennen als de Heilige, en zichzelf niet als gevallen schepselen. Daarom konden zij de discipelen van Christus vervolgen en doden, en tegelijk menen Gode daarmede een dienst te doen. Indien Ik niet gekomen ware en tot hen gesproken had, zij hadden geen zonden. Welke liefelijke, verzachtende woorden voor de zondaren! Zolang hun het hoogste bewijs van Gods genade niet was betoond, werden hun zonden niet beschouwd als te bestaan. Eerst wanneer zij dat allerhoogste bewijs ontkennen, verwerpen, doen zij zonde en zijn zij strafbaar. De verwerping van Christus is hun eerste, maar dan ook hun laatste zonde. Vergeving kan er dan niet meer volgen, maar enkel straf. Maar nu hebben zij geen voorwendsel voor hun zonden. Na het hoogstmogelijk bewijs van Gods genade ontvangen te hebben, blijft hun geen voorwendsel meer over, om in de zonde te blijven. Blijven zij nochtans in de zonde, zo doen zij dit als onverbeterlijke zondaren, die als zodanig onder het oordeel der verharding liggen. Die Mij haat, die haat ook mijn Vader. Wederom een volkomen gelijkstelling van Vader en Zoon. Welke redenen men ook moge opgeven om de goddelijke zending van Christus te loochenen en te verwerpen, omdat de mens alles onmiddellijk van God wil weten de haat, dien men Hem, de Zoon, toedraagt, is in de grond der zaak niets anders dan haat tegen zijn Vader, dan haat tegen God; want beiden zijn één. Indien Ik de werken onder hen niet gedaan had, die niemand anders gedaan heeft, zij hadden geen zonde. Wanneer Christus gekomen was uit naam van de Vader,

zonder de geloofsbrieven van zijn goddelijke zending en Zoonschap te kunnen tonen, zij zouden hebben kunnen voorgeven, dat ieder mens zich in naam kan aanmatigen wat hem niet toekomt, maar dat hij met de daad moet tonen en bewijzen te zijn, die hij zegt te zijn. Doch nu deed de Heer niet enkel wonderen, maar ook bepaald zulke wonderen, als geen enkel gezant Gods vóór Hem gedaan had, en wel op een wijze zoals alleen de Zoon van God, zoals alleen God zelf die doen kon. Maar nu hebben zij ze gezien, en beiden Mij en mijn Vader gehaat. De eenvoudige reden hiervan is deze (en hiermede trekken wij in korte woorden te zamen wat wij reeds breedvoerig zeiden): De wereld wil haar eigen wil doen, en deze is boos. Ieder, die haar in het volbrengen van deze haar eigen wil tegenstaat of belemmert, is haar vijand. Wie nu in Jezus Christus de enige weg des geloofs, der zaligheid verkondigt, die verwerpt daarmede alle andere wegen, en noemt de wegen, die de wereld bewandelt, dwaalwegen, wegen naar het eeuwige verderf. Tegen deze verklaring verzet zich de wereld met al de krachten, die zij heeft, en om haar eigen bestaan te verzekeren, haat zij God en zijn Christus en alles wat uit naam van God komt, en zou zij alles willen vernietigen als het in haar vermogen was; doch dat is niet in haar vermogen. De wereld kan Gods dienaren vervolgen, pijnigen en doden, zoals zij de meeste Apostelen van Christus gedaan heeft; maar zij moet God en zijn Christus op hun troon laten, om haar te vernietigen. De wereld gaat als zodanig voorbij met haar begeerlijkheid en heerlijkheid en macht. Maar dit is geschied, opdat het woord vervuld worde, dat in hun wet geschreven is: Zij hebben Mij zonder oorzaak gehaat. Voorzeker zal dit de scherpste prikkel van het oordeel Gods over de ongelovigen of goddelozen zijn, dat zij in hun consciënties volkomen overtuigd zijn van Gods wil om hen te behouden, en van hun eigen onwil om die behoudenis aan te nemen. De woorden uit Psalm 35:19 69:5: Zij hebben Mij zonder oorzaak gehaat, profeteren de laagst mogelijken val van Israël. God te haten zonder oorzaak is de hoogste moedwil, de boosaardigste onwil, en daarmee de uiterste graad der weerspannigheid. Maar wanneer de Trooster zal gekomen zijn, die Ik u zenden zal van de Vader. De Vader had de Zoon gezonden; de Zoon was gekomen, en nu heengaande zou Hij de Heilige Geest zenden, want deze moest ook komen, anders zou de verlossing niet volkomen zijn. Immers, wat zou het de zondaar baten, indien zijn zonden verzoend en hem vergeven waren, zo hij niet van de zonde zelf verlost werd, en leven kon uit God en in God, door de Heilige Geest? Namelijk de Geest der waarheid. In tegenstelling van de geest der leugen, welke de satan is. Die van de Vader uitgaat. Eigenlijk uitstroomt, evenals het water uit een bron en het licht uit de zon. De Heilige Geest is de persoonlijke, de zichzelf bewuste van de Vader uitgaande Geest, gelijk de Zoon het van de Vader persoonlijk, zichzelf bewuste Woord is. Zeker is het een onpeilbare diepte in de Godheid, dat deze zelfbewustheden een enige, onbegonnen, nimmer eindigende, alles vermogende natuur deelachtig zijn; maar God zelf heeft het ons geopenbaard, en hoe zouden wij het dan mogen tegenspreken? Zijn onfeilbaar Woord zegt het ons onophoudelijk, en hoe zouden wij dan ons verstand plaatsen boven het goddelijk verstand, en zeggen: Zo iets is onmogelijk? Wat weten wij wat mogelijk of niet mogelijk is? Wij weten er niets van, en wie zegt het te weten, maakt zich bespottelijk voor wie beter weet. Wij hebben volstrekt geen begrip van een bestaan, dat geen begin heeft, en toch begrijpen wij zeer goed, dat er een bestaan, dat geen begin heeft, volstrekt zijn moet, zal er iets kunnen bestaan. Kon de oneindige Vader niet onmiddellijk de Zoon en de Heilige Geest van zich doen uitgaan, evenals Hij middellijk door de Zoon en de Heilige Geest de schepping heeft doen ontstaan? De Vader kon het, want Hij deed het. Die zal van Mij getuigen. Christus heeft een uitwendig menselijk èn een innerlijk goddelijk getuigenis. De Vader heeft van Hem getuigd bij de doop en op Thabor, en na zijn hemelvaart zou de Heilige Geest van Hem getuigen. En Hij, die gezegd had, ziende op het getuigenis van Johannes de Doper: Ik neem geen getuigenis van mensen aan, zeide tot zijn discipelen: Gij zult ook van Mij getuigen, want gij zijt van den beginne met Mij geweest. De discipelen moesten getuigen zijn van hetgeen zij gehoord en gezien hadden, en de Heilige Geest zou getuigen: wie Hij, de Heer, was, en welke de betekenis was van hetgeen door en aan Hem

geschied is. De Heilige Geest kon en zou alleen in het hart van de zondaar, die gelooft, getuigen, dat Jezus de Zone Gods en de Zaligmaker van zijn volk is. De Heer liet het dan ook aan de Heiligen Geest over, om van zijn Godheid en de kracht zijner offerande te getuigen. En heeft de Heilige Geest dit niet op zijner waardige wijze gedaan, eerst mondeling door de prediking der Apostelen, toen schriftelijk in hun Evangeliën en Brieven en in de Openbaring van Johannes (in welke de Geest tot de gemeente spreekt, en aan Christus al de namen en eigenschappen Gods toegekend worden), en tegelijker tijd en ten allen tijde in de harten der gelovigen, door hen uit de algenoegzame genade van Christus te doen nemen genade voor genade? En gij zult ook getuigen, want gij zijt van den beginne met Mij geweest. Wij zeiden zo even: De Heilige Geest zou getuigen van het innerlijke des Heeren, van hetgeen niet gezien kon worden, van zijn Godheid en zijn hogepriesterschap; en de discipelen zouden getuigen van de uiterlijke verschijning des Heeren, van zijn woorden, werken, lijden, sterven, opstanding en hemelvaart. Doch waarvan moeten wij nu getuigen? Van ons geloof en onze ondervinding. Van ons geloof, waardoor wij voor geheel de wereld onze instemming en toestemming te kennen geven met en aan de verkondiging van het Evangelie der behoudenis in Christus, en van onze ondervinding, waardoor wij voor geheel de wereld belijden, dat wij de kracht der waarheid van het Evangelie aan ons eigen hart hebben ondervonden, dat wij door het geloof in Christus bekeerd zijn van de duisternis tot het licht en van de macht des satans tot God, zodat wij vergeving der zonden en een erfdeel onder de geheiligden ontvangen; met andere woorden, dat de Heilige Geest de waarheid der Schrift aan ons hart geheiligd en daarmede in ons bevestigd en verzegeld heeft. Dat noemt de Apostel een rekenschap geven van ons geloof, zeggende: Zijt altijd bereid tot verantwoording aan een iegelijk, die rekenschap vraagt van de hoop, die in u is, met zachtmoedigheid en vreze, 1 Petrus 3.15. God geve, dat wij allen zulk een goede belijdenis voor vele getuigen kunnen afleggen en werkelijk afleggen; want een ander of een minder getuigenis baat onszelf niets en baat ook anderen niets. Deze dingen heb Ik tot u gesproken, opdat gij niet geërgerd wordt. De Heer geeft gedurig andere redenen van zijn toespraken tot zijn discipelen op. Eerst was het om hun te kennen te geven, dat zijn heengaan op handen was, en de Trooster komen zou; toen, opdat zijn blijdschap in zijn discipelen mocht zijn en blijven, en nu opdat zij niet geërgerd zouden worden. De Heer Wil de ergernis bij zijn discipelen voorkomen. Welke ergernis? Die van het lijden. Zij zullen u uit de synagogen werpen. Het lijden geeft ergernis, het is een aanstoot. Gij weet het van Asaf, uit de 73ste Psalm (Psalm 73), en zeker ook wel van uzelf. Dat de waarheid en de godzaligheid verdrukt kunnen worden, en veelal werkelijk worden in deze wereld, is een ergernis. Het natuurlijk verstand van ieder zegt er van: Het is onbegrijpelijk hoe God dat kan toelaten; waarom handhaaft Hij zijn waarheid en de belijders zijner waarheid niet? Het is een steen des aanstoots voor ons allen, als mensen; maar de Christen moet hoger staan en beter weten, want hij heeft het onderwijs van de Heer zelf en dat des Heiligen Geestes. Deze wereld is door de zonde geworden tot een stad in 's vijands macht. Wie zich niet goedschiks onderwerpt, wordt er toe gedwongen. Wie zich verzet, wordt gestraft, geslagen, gefolterd, ja gedood. En toch is er een kleine minderheid, die zich tegen die grote meerderheid verzet. Het zijn de kinderen Gods, die brieven ontvangen hebben van hun wettige vorst met de uitroep: "Verzet u tegen de vijand, en gedraagt u als mijn onderdanen, want Ik heb de vijand reeds in het open veld verslagen, en ben nu bezig zijn vaste plaatsen in te nemen." Er is dus voor deze kleine minderheid geen verlossing mogelijk, dan door voor een tijd door de meerderheid onderdrukt te worden. Ja de ure komt, dat een iegelijk, die u zal doden, zal menen Gode een dienst te doen. De Heer ziet thans bepaald op de vervolging door de ongelovige kerkelijke personen. Deze is de ergste. De wereldse lieden zijn over het geheel onverschillig in zake van godsdienst, en daarmede verdraagzaam, als men hen slechts niet te na komt en niet te veel dringt, om hun werelds leven te verlaten; maar de ongelovige kerkelijke personen, al laat men hen geheel ongemoeid, zijn de aanvallers van allen, die de ware godsdienst verkondigen. De vervolging der Christenen onder de Romeinse

keizers zou nooit die uitgebreidheid en felheid hebben verkregen, als de Romeinse keizers zich niet tevens als de opperpriesters van de godsdienst hadden beschouwd. Nu lieten zij zich door de onder-priesters opruien, om het opperpriesterschap te handhaven. En onder de Roomse pausen was het niet anders. De opperpriester van een valse godsdienst zou zijn zelfbestaan te niet doen, wanneer hij niet de bedienaren van de ware godsdienst vervolgde, verdrukte, en het liefst nog van alles, doodde, zoals dan ook de Romeinse en Roomse opperpriesters en onder-priesters ruimschoots gedaan hebben. En deze dingen zullen zij u doen, omdat zij de Vader niet gekend hebben, noch Mij. Onwetendheid is de moeder aller ketterij, maar ook van alle kettervervolging. Hoe zou men zo diep kunnen zinken, dat men door het doden van een mens, die naar ons gevoelen een valse godsdienst belijdt, meent Gode een dienst te doen, als men niet in diepe onkunde aangaande God en Christus verkeerde? Wij mogen geen gemeenschap hebben met de vals gelovige, maar wij mogen hem geen ander leed aandoen, dan dat uit de afbreking onzer gemeenschap met hem voortvloeit. Hij heeft zijn eigen geweten, en niemand is meester over eens anders geweten. De apostel Paulus vermaant daarom uitdrukkelijk: verwerp een ketters mens na de eerste en tweede vermaning, wetende dat de zodanige verkeerd is en zondigt, zijnde bij zichzelf veroordeeld, Titus 3.10,11; en de Heer zegt van de ongelovige leidslieden zijns volks: laat ze varen, zij zijn blinde leidslieden der blinden. Indien nu de blinde de blinde leidt, zo zullen zij beiden in de gracht vallen, Mattheus 15.14. Doch moeten wij zo handelen omtrent waarlijk ongelovigen, hoe groot wordt de misdaad van dezulken, die de ware gelovigen, de discipelen van Christus vervolgen? Is volgens des Heeren uitdrukkelijke verklaring in onze tekst, gemis aan kennis van God en diens Zoon de oorzaak, waardoor de mens niet alleen der waarheid vijandig is, maar ook haar dienaren tot de dood toe vervolgt, hoe kostelijk is dan de kennis der goddelijke waarheid, en hoe volstrekt noodzakelijk haar aanlering, aankweking en beoefening. En nu, er is maar één boek in de wereld, dat ons in de kennis des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes onderwijst, maar één boek, dat ons leert zalig worden, 2 Timotheus 3.15, welk een gruwel is het dan niet, om juist dat Boek van de school te weren, alsof de vreze des Heeren niet het beginsel was der wijsheid, maar het bijhangsel, het nutteloze, het overbodige. Hoe vele duizenden kinderen hebben ouders, die niet in de bijbel kunnen of willen lezen; vonden nu althans deze kinderen de bijbel op de school, zij zouden er zelf de weg der zaligheid uit kunnen leren, en het naar huis kunnen overbrengen. Doch nu groeien zij op in de onwetendheid van de dingen Gods, tot heidenen, ja tot haters, vervolgers en verdrukkers van dezulken, die de waarheid Gods kennen en belijden. Een vreselijk oordeel Gods zal gaan over dezulken, die de macht hadden, om de kinderen tot Jezus te doen komen, en die ze verhinderd hebben te komen. Doch niet alleen de eeuwigheid, maar ook reeds de tijd zal in dit opzicht vreselijke dingen doen zien. Waar Gods Woord op de lagere scholen stelselmatig wordt geweerd, daar wordt weldra het ongeloof op de hogescholen gedoceerd (onderwezen) en aangeleerd, en na weinige jaren is het land overdekt van ongeloof en onzedelijkheid, want deze gaan hand aan hand. En zal dan het land niet te gronde gaan, dan moet God het met zijn roede slaan. Zo was het ten allen tijde, en zo zal het ten allen tijde zijn. Waar Gods Woord niet op het allerhoogste wordt geëerd, daar is de maatschappij aan het zinken, en alleen de terugkeer tot Gods Woord kan haar weer redden. En wat ons betreft, die zien, dat de machten zich hoe langs zo meer verenigen om tegen God en zijn Gezalfde op te staan, en hun banden te verbreken, ze wegwerpende als zo vele touwen, laat ons te getrouwer zijn. De Christelijke liefde moet haar banier ontrollen tegenover de standaard van de heidense haat tegen Gods Woord, en die haat bestrijden met liefde. Zonder beeld gesproken: wat de wereld nalaat en belet, dat moeten de Christenen doen. Zij moeten in het bepaald geval, waarvan wij thans spreken, de kindertjes, die door de Staat in het godsdienstige aan zichzelf overgelaten worden, op hun armen nemen en ze tot Jezus dragen, opdat Hij ze zegene, zonder wiens zegen die kinderen met al hun kennis nuttig mogen zijn voor de aarde, maar verloren zijn voor de hemel. Maar deze dingen heb Ik tot u gesproken, opdat, wanneer de ure zal gekomen zijn, gij dezelve moogt gedenken, dat Ik ze u

gezegd heb. De Heer vermenigvuldigt gedurig de redenen van deze zijn laatste breedvoerige gesprekken. Het was om zijn discipelen op alles voor te bereiden, niet alleen op de aanschouwing van zijn lijden, maar ook op de ondervinding van hun lijden. Wat ons onverwacht overkomt, treft ons te dieper, naarmate wij het minder vermoeden, en is soms voor ons verbijsterend, zodat wij in de eerste tijd niet weten wat te doen. Dit mocht bij de discipelen niet plaats hebben. Zij moesten weten wat de toekomst voor hen in haar schoot verborg; zij moesten bij alles kunnen zeggen: "Laat het ons niet vreemd dunken, dat ons deze zaken overkomen, want de Heer heeft het ons voorspeld." Doch deze dingen heb Ik u van het begin niet gezegd, omdat Ik bij ulieden was. Wij zeiden het reeds vroeger: een onderwijzer zegt niet aan zijn leerling in de eerste les, wat hij hem in de laatste les zegt. Er is in alles een geleidelijke opklimming tot het meerdere, en alleen aan het verlaten van deze lijn van opvolging is het toe te schrijven, dat er over het geheel genomen zo weinig vaste en diepe kennis zelfs bij geleerden van beroep bestaat. Men begint niet met het begin en eindigt niet met het einde, maar treedt veelal door allerlei lectuur en studie in een doolhof van allerhande zaken, waar velen nooit weder uittreden. Men passe ook hier de schone drieledige regel toe: eerst het noodzakelijke, daarna het nuttige, daarna het fraaie. Alles wat de Heer aan zijn discipelen onderwees, was noodzakelijk, nochtans liet ook Hij het minder noodzakelijke voorafgaan aan het meer noodzakelijke. En nu ga Ik heen tot Degene, die Mij gezonden heeft. De Heer keert nu ten slotte tot het grote punt terug, waarmede Hij begonnen is: zijn heengaan uit hun midden en de onmiddellijke gevolgen daarvan. En niemand van u vraagt Mij: waar gaat Gij heen? De Heer bedoelde hier niet bepaald, althans niet uitsluitend zijn heengaan tot de Vader; immers daarvan was reeds vroeger gesproken, en in datzelfde ogenblik zeide Hij: dat Hij heenging tot Degene, die Hem gezonden had. De Heer bedoelde thans zijn heengaan in al zijn omvang, ook tot het lijden; daarom liet Hij er onmiddellijk op volgen: Maar omdat Ik deze dingen tot u gesproken, zo heeft de droefheid uw hart vervuld. Hoe goed, dat de Heer ons zegt, welke de gemoedsstemming der discipelen in dat ogenblik was. Wij hadden het anders wel kunnen vermoeden, maar niet geweten. En hoe natuurlijk en billijk was hun droefheid! Welk een gemis zouden zij lijden door zijn heengaan uit hun midden. Het is onder geen bewoordingen te brengen. Doch de Heer troost hen over zijn persoonlijke afwezigheid. Doch Ik zeg u de waarheid, het is u nut dat Ik wegga, want indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen; maar indien Ik heenga zo zal Ik Hem tot u zenden. Hier ontsluiert de Heer ganselijk het geheim der verlossing, van het verbond des vredes, van de weg der zaligheid en der godzaligheid. De komst des Heiligen Geestes zou de vrucht zijn der zoenofferande van Christus. Had deze offerande niet plaats, de komst des Heiligen Geestes zou onmogelijk zijn. God kan niet voor eeuwig wonen in het hart van de zondaar, zonder dat de zonde van hem weggenomen, verzoend, vergeven is. De Zone Gods moest voor ons, onheiligen, de Heilige Geest verwerven, om ons te heiligen tot dezelfde zaligheid, waartoe Christus, als het hoofd zijns lichaams (der gemeente) door zijn kruislijden en dood zou ingaan. Zeker was en werkte de Heilige Geest reeds op aarde in de harten der gelovigen onder het Oude Testament tot en bij de geboorte van Johannes de Doper en die des Heeren; doch dit waren slechts voorbereidende werkzaamheden van de Heilige Geest tot zijnpersoonlijke openbaring en komst, als de Gezondene des Vaders en des Zoons. Om in deze hoedanigheid te kunnen komen, moest de Heilige Geest door de menselijke natuur des Zoons en diens leven, lijden, sterven, opstanding en hemelvaart heengaan. Ook hier moeten wij het gewichtige woord herhalen: De Heilige Geest was nog niet, overmits Jezus nog niet verheerlijkt was, Johannes 7:39. De Heilige Geest was er nog niet voor de in Christus gelovigen, maar in Christus alleen, en wel in al zijn volheid zonder mate, zodat buiten Christus de Heilige Geest niet kon zijn, dan in zijn eeuwig zelfbestaan. Eerst nadat Christus tot de Vader in heerlijkheid zou zijn heengegaan, eerst na zijn hemelvaart ontving de Zoon de belofte des Vaders, en zond de Vader de Heilige Geest door de Zoon tot diens discipelen, ook in wondergaven, en tot diens discipelinnen alleen in genadegaven, want van de discipelinnen

lezen wij niet, dat zij in vreemde talen spraken, of wonderen deden; de dochters van Fillipus waren als profetessen enkel uitzonderingen op dezen regel. Zo vervangt de ene persoon in de Godheid de anderen in het werk onzer behoudenis, en toch doet de een niets zonder de andere. Zij zijn altijd een eenheid in de drieheid, gelijk zij een drieheid zijn in de eenheid. Bewonderen wij dan ook nu de hoge eenheid in de onderscheidene bedelingen Gods. In het Oude Testament kondigt de Heilige God de heilige wet af, en doet hiermede bij de zondaar de volstrekte behoefte en begeerte ontstaan naar genade, naar de komst des Zoons van God als de persoonlijke genade; de Zoon gekomen zijnde, eist van de zijnen niets minder dan de volmaaktheid des Vaders, de volmaaktheid der liefde, en doet hiermee bij hen de volstrekte behoefte en begeerte ontstaan naar de Heilige Geest, als inwonende in hun harten, en Gods geboden daarin schrijvende, met machtgeving om ze te volbrengen. Zo was dan de bedeling des Ouden Testaments de bedeling der voorbereidende genade door God, in Christus, met de Heilige Geest; die des Nieuwen Testaments eerst de bedeling des Heeren zonder de Heilige Geest, toen die van de Heilige Geest zonder zichtbare tegenwoordigheid van de Heer, en ten laatste zal het de bedeling zijn van de zich in zijn volheid openbarende eeuwige, drieënige God, de God van het eeuwig verbond der genade en des vredes, van God, die alles zijn zal in allen. En die gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen. Men onderscheide hier wel overtuigen van bekeren. Men denkt gewoonlijk, dat als iemand van de waarheid overtuigd is, hij ook voor de waarheid gewonnen is, zich bekeert en een kind van God is. Dit is echter niet altijd het geval. Als men bloot verstandelijk overtuigd is, en het hart voedt begeerten, driften, hartstochten, die er mede in strijd staan, dan heeft de verstandelijke overtuiging geen kracht tot bekering. Ons hart is, als de zetel der liefde, ons sterkste deel. Daarom is de eis des Heeren: Geef Mij uw hart! Want daaruit zijn de uitgangen des levens. Wij zien ook hier de noodzakelijkheid van een buitengewone inwerking des Heiligen Geestes op ons geweten; want zolang ons geweten niet de dodelijke wonde gevoelt, haar door de zonde toegebracht, vragen wij niet naar de Heelmeester Israël’s, de enige, die deze wonde kan genezen: onze Heere Jezus Christus. Van zonde en van gerechtigheid en van oordeel. In de drieheid der waarheid van 's mensen schuld, van Gods gerechtigheid en van het gevolg van beiden, het beslissend eindoordeel, bestaat het onderwijs en de bewijsgeving van de Heilige Geest aan de wereld. Van zonde, omdat zij in Mij niet geloven. Treffend woord, diepgaande waarheid! Na de komst van Christus is er bij dezulken, aan wie Hij verkondigd wordt, geen andere zonde dan het ongeloof, dan het niet geloven in Christus als de enige Zoon van God en de enigen Zaligmaker van zondaren. Heerlijke evangelieverkondiging! Wie zou zo iets kunnen uitdenken dan God alleen. Gelooft gij in de Heere Jezus Christus, zo hebt gij geen zonden: zij zijn u allen vergeven; maar gelooft gij niet in Hem als de Enige, in wie de Vader het eeuwige leven voor de zondaar heeft gegeven, zo is dat niet geloven uw zonde, uw enige u veroordelende zonde. Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem, Johannes 3.36. En van gerechtigheid, omdat Ik tot mijn Vader heenga, en gij zult Mij niet meer zien. Tegenover de zonde van de mens staat de goddelijke gerechtigheid, geopenbaard in de Zone Gods, door zijn komst in de wereld en terugkeer tot de Vader, in de weg des lijdens, des doods, der opstanding, hemelvaart, zitten aan Gods rechterhand en uitstorting des Heiligen Geestes. Daarom is de prediking van het Evangelie niet alleen de verkondiging van Gods liefde, maar van Gods heilige, vergevende liefde: van Gods genade, van Gods barmhartigheid. En van oordeel, omdat de overste dezer wereld geoordeeld is. Is de satan geoordeeld, is hij door Christus overwonnen, is zijn rijk ten eeuwigen dage onderworpen aan de dood, zo wacht de wereld, die in het boze liggen blijft, hetzelfde oordeel. Hier gelden dus wederom de woorden: Gaat uit van haar, mijn volk! opdat gij aan haar zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij van haar plagen niet ontvangt, Openbaring 18:4. De bediening des Heiligen Geestes in de wereld is dus drieërlei. Hij overtuigt den mens, dat hij een zondaar is, dat Christus alleen zijn gerechtigheid is, en dat op de verwerping van Christus het oordeel

der verwerping volgen moet. Geschiedt deze bediening des Heiligen Geestes middellijk of onmiddellijk? Op beiderlei wijze. Zij geschiedt middellijk door de mond van de dienaren des Woords, welke benaming zij ook overigens dragen, en onmiddellijk in het hart van de gelovige. Wie gelooft is door de Heilige Geest overtuigd, overreed, voor de waarheid, voor de zaligheid, voor God gewonnen zolang dan ook de prediking van deze waarheden in een gemeente stand houdt, is de Heilige Geest niet van haar geweken, doch met de waarheid ontwijkt ook de Heilige Geest, en de gemeente des Heeren houdt op te bestaan, al blijft zij ook nog voortbestaan in naam en in schijn. Waar de kandelaar is weggenomen, daar is de Heilige Geest met zijn licht geweken. Nog vele dingen heb Ik u te zeggen, doch gij kunt die nu niet dragen. De Heer heeft dus niet alles aan zijn discipelen gezegd, wat er te zeggen was en zij moesten weten. Ook daarom is het een grote dwaling, alleen de woorden van Jezus tot de leer van het Christendom te maken. De Heer bepaalde zich in zijn onderwijs tot de vatbaarheid zijn discipelen. Reeds had Hij hen veel moeten zeggen, dat zij niet goed konden begrijpen; doch dit was in de loop en vanwege het verband der toespraken onvermijdelijk geweest. De discipelen echter opzettelijk te zeggen, wat zij niet konden bevatten, kon niet in des Heeren bedoeling liggen, en dit zeide Hij hun thans. Doch hieruit vloeide dan ook vanzelf de noodzakelijkheid van de bedeling des Heiligen Geestes, om bij de Apostelen aan te vullen niet alleen het onderwijs der waarheid, maar ook de vatbaarheid om haar te kunnen verstaan. Maar wanneer die zal gekomen zijn, namelijk de Geest der waarheid, Hij zal u in al de waarheid leiden. Als de ongelovigen nog gevoelen konden, dan moesten zij gevoelen, dat alleen deze belofte in haar vervulling het meest afdoende bewijs is voor de volstrekte waarheid van het Evangelie. Hoe zou het ooit enig mens in de gedachte komen, om na te zijn heengegaan van de aarde, de Geest van God zelf aan te wijzen, als de voortzetter van zijn arbeid? De beschikking, die de Heer hier maakt, is een volstrekt goddelijke beschikking. God alleen beschikt over de eeuwen en over de eeuwigheid, en Hij verdeelt de openbaringen van zichzelf over de eeuwen, om ze te doen uitvloeien in der eeuwen eeuwigheid. Wat Hij in de schepping deed, dat doet Hij in de voorzienigheid en in de genade. Hij stelt de zaken ineens en volkomen op het gebied des tijds, maar in het verborgene, en laat ze van lieverlede zich ontwikkelen in het licht voor de aanschouwing. Hij schiep de bouwstoffen des heelals op eenmaal, doch liet in zes dagen, althans ons zonnestelsel, op zijn bevel ontwikkelen tot hetgeen het zijn moest. En nu in de voorzienigheid: hoe vroeg is de ploeg en het zwaard uitgevonden, en hoe laat de boekdrukkunst en het buskruit, om niet te spreken van de hoogst belangrijke vindingen van onze tijd, de stoomkracht en stroomkracht, die ons het stoomschip, de spoortrein en de telegraaf hebben bezorgd. Meent men dat dit buiten Gods voorzienigheid omgaat? Wij zeggen nee. God regeert, en bewijst het door alles te verdelen naar tijd en wijze, en alles te beheersen naar zijn oogmerken. Trouwens indien God zichzelf niet beheerst had, maar alles wat Hij te geven had, ook ineens ons mensen in handen had gegeven, wij zouden te veel om te dragen hebben ontvangen, en de liefelijkheid der overgangen van het mindere tot het meerdere gemist hebben. God maakte de tijd tot hetgeen hij moest zijn, tot de plaats des wasdoms, der ontwikkeling van een voor ons onbepaald getal van zaken. In het koninkrijk Gods is het niet anders. Gij kent de opvolging der bedelingen van het begin der wereld tot op Christus, en toen God ons in Christus alles op eens had gegeven wat de oneindigheid te geven had, begon zich door de Heilige Geest, uit de Christus het koningrijk Gods te ontwikkelen van heerlijkheid tot heerlijkheid; en dit zal zo voortduren tot aan het einde des tijds, tot aan de voltooiing van Gods koningrijk. Uit dat oogpunt moeten wij ook de overwinning op de satan behaald, beschouwen. Is de kop dezer slang vermorzeld? Ja, in een goddelijke zin, welke de toekomst en het heden omvat; nee, in een menselijke zin, voor welken al de punten des tijds moeten doorlopen worden. Onder de voeten van Christus was hij verpletterd, maar aan de gemeente schrijft Paulus: De God des vredes zal de satan haast (welhaast) onder uw voeten verpletteren, Romeinen 16:20; en in de Openbaring van Johannes zien wij eerst aan het einde des tijd de satan in de afgrond voor goed gesloten. Zo moet alles,

wat bij God reeds bestaat, bij ons tot bestaan komen. De tijd is de stuksgewijze openbaring van het alomvattend geheel der eeuwigheid Gods. Want Hij zal van zichzelf niet spreken, maar zo wat Hij zal gehoord hebben zal Hij spreken. Ditzelfde had de Heer gezegd van zichzelf met betrekking tot de Vader, en nu zegt Hij dit van de Heilige Geest met betrekking tot zichzelf. Een bewijs bij de vele reeds aangewezen bewijzen, dat de goddelijke persoonlijkheden gedurig de eer met elkaar delen, omdat het één eer is. Eerst had de Heer gezegd, dat Hij heen moest gaan om plaats te maken voor de Heilige Geest, en hiermee gaf Hij de Heilige Geest de eer; thans zegt Hij dat de Heilige Geest niet voor zichzelf komt, maar voor Hem, de Zoon, en deelt daarmee zelf in de eer des Heiligen Geestes. En de toekomende dingen zal Hij u verkondigen. Hier wordt de belofte van de Openbaring aan Johannes reeds in de kiem gegeven. Doordien de ingeving der Schrift door de Heilige Geest niet altijd kon voortduren, maar met de oog en oorgetuigen moest ophouden, zou de Heilige Geest de toekomstige dingen, voor zover die met de gemeente Gods in betrekking stonden, vooraf bekend maken. Die zal Mij verheerlijken, want Hij zal het uit het mijne nemen, en zal het u verkondigen. De Heilige Geest zou in de bepaalde betrekking komen van uitdeler der door Christus verworven genadegaven aan de zondaar, die gelooft. Hij zou dus niets eigens, niet iets, dat zijn eigene heerlijkheid bedoelde, openbaren, maar alles wat Hij bekend maken en doen zou, zou strekken tot verheer1ijking des Zoons; want de heerlijkheid des Zoons is de heerlijkheid der gelovigen. Terwijl de Heer zelf bij zijn discipelen was, zagen zij Hem in de staat zijner nederigheid, en slechts enkele lichtstralen van zijn heerlijkheid; maar de Heilige Geest zou de Zoon aan hen openbaren in diens volle heerlijkheid. Naarmate zich dus Christus lichamelijk van zijn discipelen verwijderde, kwam Hij hen nader in de Heilige Geest. Ook toen de Doper plaats maakte voor de Heer, ving een hogere bedeling aan. Men heeft het zelfs in de Wereldse bedelingen opgemerkt, dat grote persoonlijkheden altijd krachtiger invloed oefenen op de tijdgeest, wanneer zij zelf niet meer tegenwoordig zijn. Ik heb u slechts Luther en Calvijn op kerkelijk, en Shakespeare en Goethe op letterkundig gebied te noemen, om u daarmede te doen instemmen. Al wat de Vader heeft is het mijne, daarom heb Ik gezegd: dat Hij het uit het mijne zal nemen, en u verkondigen. De Zoon heeft niets eigens, maar alles door en in gemeenschap met de Vader. Dit brengt zijn zoonschap mede, en dat verloochent Hij nooit. Bij zijn eenswezenheid met de Vader, erkent Hij als Zoon altijd de Vader. Een kleine tijd, en gij zult Mij niet zien, en wederom een kleine tijd, en gij zult Mij zien. De Heer herneemt altijd weer de draad zijner gesprekken, al schijnt die ook door allerlei vragen en uitweidingen gevallen te zijn. Het voorname doel van 's Heeren toespraak is: Wij moeten scheiden. De Heer kleedt dit op allerlei wijzen in, om zijn discipelen niet al te zeer te bedroeven; doch Hij zegt het altijd duidelijker en klaarder. Ook nu zegt Hij het hun, maar niet zonder hen te troosten met de belofte, dat Hij hen binnen zeer kort zal terugzien, alvorens ten hemel te varen. Want Ik ga heen tot de Vader. Dat de Heer hier niet bepaald zijn dood, maar zijn hemelvaart bedoelt, is duidelijk uit het woord des Heeren zelf tot Maria, op de morgen der opstanding: Ik ben nog niet opgevaren tot mijn Vader maar zeg aan mijn broeders: Ik vaar op tot mijn Vader en tot uw Vader. De opstanding en hemelvaart des Heeren waren even volstrekt noodzakelijk als de dood des Heeren aan het kruis. Was Christus de Zoon van God, en Hij was het, zo moest Hij volstrekt noodzakelijk door een Wonder in de wereld komen en door een wonder weer uit de wereld heengaan. Daarom was ook zijn dood een wonder. Dat een heilig mens de bezolding der zonde ontvangt, is een wonder, en dat de Heilige Israël's sterft als een vloek op het hout, verhoogt dit wonder tot in het oneindige; en zo moest op deze beide wonderen even volstrekt de zichtbare uitgang uit zijn graf en de zichtbare opvaart tot de Vader volgen. De ongelovigen breken de Schrift niet alleen, maar met de Schrift de persoonlijkheid, het leven, het werk van de Christus. Zij zullen er geen dank voor hebben. Het ongeloof kan het geloof niet te niet doen, maar moet zelf te niet gaan, zoals alle onkruid te niet gaat. De Zaligmaker van zondaren kon niet in de wereld komen op gelijke wijze als wij, en kon er niet op gelijke wijze als wij weder uitgaan. Wij komen niet in de wereld, maar wij worden er in

gebracht; en zo ook wij gaan niet uit de wereld, maar wij worden er uit gebracht. Nochtans mogen wij het heerlijke woord des Heeren: Ik ga heen tot de Vader, zo wij geloven, ook betrekken tot onze dood. Immers ook de dood des Heeren was onder zijn heengaan begrepen, en de Heer heeft zo even gezegd, dat in zijns Vaders huis vele woningen zijn, en dat Hij heenging om er de zijnen plaats te bereiden. Wij kunnen dus van ons sterven zeggen: Ik ga heen tot de Vader, tot de Vader van onze Heer Jezus Christus, en in Hem ook de Vader van allen, die geloven. O, wat hebben wij te danken aan die Gezegende boven alle gezegenden, dat Hij ons het recht verworven heeft door zijn lijden en sterven, om het heengaan door het schrikdal van de dood een heengaan tot de Vader te noemen. Doch gewennen wij ons dan nu ook, om onze dood met deze liefelijke benaming in het hart en in de mond tegemoet te gaan. Sommigen dan uit zijn discipelen zeiden tot elkaar: Wat is dit, dat Hij tot ons zegt: Een kleine tijd, en gij zult Mij niet zien, en wederom een kleine tijd en gij zult Mij zien? en: Want Ik ga heen tot de Vader. Zij zeiden dan: Wat is dit, dat Hij zegt: een kleine tijd; wij weten niet wat Hij zegt. Zo duidelijk de woorden des Heeren voor ons zijn, die weten dat Jezus ten derde dage na zijnen dood lichamelijk is opgestaan, en nog veertig dagen met zijn discipelen heeft verkeerd, alvorens ten hemel te varen, zo onbevattelijk was deze belofte des Heeren voor de discipelen, die zich geen denkbeeld konden maken van de dood des Heeren, en hoe veel te minder van alles wat er op volgen zou. Jezus dan bekende, dat zij Hem wilden vragen. De discipelen durfden de Heer niet meer in de rede vallen, en toch konden zij niet nalaten, om bepaald over de laatste uitdrukking licht te begeren, daar zij er met recht uit opmaakten, dat de scheiding slechts voor korte tijd zou zijn. Doch hoe strookte dit met de verzekering des Heeren, dat Hij voorgoed van hen zou heengaan, en de Heilige Geest in zijn plaats zou zenden? En zeide tot hen: Vraagt gij daarvan onder elkaar, dat Ik gezegd heb: Een kleine tijd, en gij zult Mij niet zien, en wederom een kleine tijd, en gij zult Mij zien. De Heer berispt hen zachtelijk, dat zij deze vraag tot elkaar richten. Waarom niet Hem zelf gevraagd als zij iets te vragen hadden? Hij alleen kon het onduidelijke nader verklaren, zoals Hij dan ook onmiddellijk deed. Voorwaar, voorwaar Ik zeg u, dat gij zult schreien en klagelijk wenen, maar de wereld zal zich verblijden. De Heer treedt nu op de aandoenlijkste wijze in de droefheid zijner discipelen, en met volle klaarheid en zekerheid voorzegt Hij hun, hoe zij gedurende zijn gevangenneming, kruisiging en dood en vóór zijn opstanding zullen zijn. En gij zult bedroefd zijn; maar uw droefheid zal tot blijdschap worden. O, dat woord is, zoals al de woorden des Heeren, niet alleen voor zijn toenmalige discipelen in een betrekkelijke zin, maar ook in een volstrekte zin voor allen, die geloven. Welke ook de oorzaak hunner droefheid zij, zij zullen niet altijd bedroefd blijven, hun droefheid zal eenmaal met volkomene zekerheid tot blijdschap worden. Niet altijd kunnen Gods kinderen voor de droefheid gespaard worden. Gods oordelen gaan somtijds langs wegen, waarop zij in hun onschuld wandelen, en zij worden getroffen in het oordeel, zonder tot het oordeel te behoren; doch altijd wordt de droefheid van de gelovigen veranderd in des te grotere blijdschap. Een vrouw wanneer zij baart heeft droefheid, dewijl haar ure gekomen is; maar wanneer zij het kindeke gebaard heeft, zo gedenkt zij der benauwdheid niet meer, vanwege de blijdschap, dat er een mens ter wereld geboren is. Heerlijke woorden, niet waar? Gij moeders vooral zult er al de kracht en schoonheid en troost van gevoelen. Kon er treffender en sterksprekender beeld genomen worden voor de angsten en de benauwdheid, die de ziel treffen, wanneer ons rampen overkomen, waarvan wij de uitkomst niet kennen; maar de uitkomst wordt ons gegeven, en alle angst en benauwdheid is plotseling geweken. Wij zijn weer in de blijdschap, en wel in een blijdschap, die evenredig is aan de doorgestane smart; een blijdschap, zoals men niet gevoelen kan tenzij zulk een lijden is voorafgegaan. En gij dan hebt nu wel droefheid, maar Ik zal u wederom zien, en uw hart zal zich verblijden, en niemand zal uw blijdschap van u wegnemen. Nog eens, welke heerlijke vertroostende woorden voor de discipelen. Hoe zullen zij zich na des Heeren opstanding al deze woorden des Heeren met welgevallen herinnerd hebben, woorden, die hun zo letterlijk en nauwkeurig alles zeiden, doch die zij toen nog maar

gedeeltelijk verstonden, maar daarna te meer waardeerden. Nee, het verwondert ons niet, dat Johannes tegen zijn gewoonte zo breedvoerig is in de herhaling van de woorden door de discipelen en door de Heer gezegd. Zij waren van het hoogste gewicht voor de discipelen, en brachten bij de Heer het heerlijkste antwoord voort, dat er op gegeven kon worden. Doch wat ons verwondert, ten hoogste verwondert, is de bewering der ongelovigen, dat Christus niet is opgestaan, en dat nochtans de discipelen de kerk van Christus hebben gebouwd. Deze bewering getuigt (wij herhalen het ook hier) zodanig van volslagen gemis van mensenkennis en is zó tegennatuurlijk, dat zij eigenlijk niet waardig is weerlegd te worden; doch waar is een komeet zonder staart, en waar een drogredenaar zonder toehoorders? Daarom moeten wij ons ook met de onzinnigheden der ongelovigen inlaten en ze als zodanig in het licht stellen. De toestand der discipelen was droefheid bij de aankondiging van 's Heeren heengaan, en zou tot verslagenheid overgaan, zodra de Heer gevangen genomen en aan het kruis gehecht zijn zou. De Heer zeide hun dit vooraf, en verklaarde dat hun diepe droefheid in blijdschap zou veranderd worden. Waardoor? Door Hem weer te zien. En is er nu wel een andere volkomen troost bij het heengaan van geliefden, die met ons één ziel en één vreugde waren, dan de hoop des weerziens? Indien de Heer Jezus Christus niet werkelijk uit de dood was opgestaan, zo ware de toestand der discipelen die van droefheid en verslagenheid gebleven, en hun droefheid zou op aarde nooit in blijdschap zijn veranderd; maar zij zouden hun rouw met zich in het graf hebben genomen. Vergaderden de discipelen niet na des Heeren dood met gesloten deuren uit vrees voor de Joden? Welnu, indien Christus niet persoonlijk in hun midden ware gekomen, om hen met woord en daad en het aantonen zijner littekens te overtuigen, dat Hij lichamelijk dezelfde mens was als die op het kruis was gestorven, die deuren zouden altijd zijn gesloten gebleven, en er zouden misschien een tijd lang geheime discipelen van Jezus zijn geweest, maar zij zouden nooit openbare gemeenten hebben kunnen stichten. Dit ware zedelijk volstrekt onmogelijk geweest. En in die dag zult gij Mij niet vragen. Wanneer het licht der gebeurtenissen op des Heeren voorspellingen gevallen is, dan houden alle twijfelingen vanzelf op. Voor de discipelen zou er een tijd des aanschouwens komen. Zij zouden de Heer zien opgestaan uit de dood, zij zouden Hem horen spreken van de dingen, die het koninkrijk Gods aangaan. Zij zouden gemeenschap met Hem hebben op de weg, in de binnenkamer, aan de maaltijd, en zij zouden Hem zien opvaren naar de plaats der ongeschapen heerlijkheid, waar Hij te voren was. Dit zouden zij alsdan niet meer te geloven hebben; dit alles zouden zij aanschouwen. Hiermede vielen de veelvuldige vragen huns geloofs weg. Zo zal het ook eenmaal met ons zijn in de eeuwigheid. Alsdan zal het aanschouwen der zaken ons niet meer doen vragen aangaande de dingen des geloofs. Voorwaar, voorwaar Ik zeg u, al wat gij de Vader zult bidden in mijn naam, dat zal Hij u geven. Straks had de Heer gezegd (Johannes 14.13,14): zo wat gij begeren zult in mijn naam dat zal IK doen, opdat de Vader in de Zoon verheerlijkt worde. Zo gij iets begeren zult in mijn naam, Ik zal het doen. Thans geeft de Heer de eer der verhoring weer aan de Vader. Op dezelfde wijze spreken onder ons vader en zoon over zaken, die er te verrichten zijn; nu noemt de een zichzelf, dan de ander, omdat het één gemeenschap is. Tot nog toe hebt gij niet gebeden in mijn naam. Zo lang de Heer bij zijn discipelen was, konden zij niet in zijn naam tot de Vader bidden; immers Hij zelf was tegenwoordig, en bad voor hen tot de Vader. Doch weldra zou Hij niet meer zichtbaar bij hen tegenwoordig zijn, en dan konden en moesten zij bidden, in de naam, in de plaats en op het bevel van Christus. Doch neen, niet alleen in de plaats en op het bevel van Christus, maar ook op grond van het door Christus verworven recht voor zijn discipelen. In des Heeren lijden en sterven liggen al onze vastigheden, en daarom is het gebed van de Christen tot de Vader altijd met het oog op de Zoon, en leert de Heilige Geest, die alleen het Gode wel behagelijk bidden leert, de gelovige tot de Vader zeggen: "op zijn offerande leggen wij onze gebeden neer". Gij weet, zonder voorafgaand slachtoffer mocht er geen reukoffer zijn. Het eerste was de noodzakelijke grondslag van het tweede. Bidt, en gij zult ontvangen, omdat uw blijdschap vervuld zij. De Weg tot veel ontvangen is die van veel te

vragen. De Heer geeft gedurig een nieuwe zegen op het gebed. Hij wil, dat wij bidden om te ontvangen wat aan onze blijdschap ontbreekt, totdat onze blijdschap vervuld is. Hoe liefelijk niet waar, dat wij in de Vader van onze Heer Jezus Christus een God hebben, die luistert naar het gebed van de discipel en de discipelin zijns Zoons, om het te verhoren als het onze blijdschap kan vervullen. Trouwens een God, die het gebed niet verhoort, is niet de levende God, maar een dode God, een afgod, zoals de Baäl der priesters van Jezabel was en de god der ongelovigen is. Deze dingen heb Ik door gelijkenissen tot u gesproken, maar de ure komt, dat Ik niet meer door gelijkenissen tot u spreken zal, maar u vrij uit van de Vader zal verkondigen. Niet alleen de onvatbaarheid der discipelen, om rechtstreeks in de dingen Gods en der toekomst onderwezen te worden, maar de staat, waarin de Heer verkeerde, bracht mede, dat de Heer zich in zijn onderwijs moest bepalen bij het geven van wenken en toespelingen, soms zelfs in verbloemde redenen. Doch dit zou zijn einde hebben, en zou thans zijn einde hebben. Het volle licht stond gereed om over des Heeren persoonlijkheid en werk voor altijd op te gaan. In die dag zult gij in mijn naam bidden. Alsdan zouden zij van zelf, uit den aard der zaak, in 's Heeren naam bidden, omdat zij alsdan overtuigd zouden zijn, dat de Vader de Zoon altijd hoort, en daarom ook het gebed der zijnen verhoort. En Ik zeg u niet, dat Ik de Vader voor u bidden zal, want de Vader zelf heeft u lief. Hier laat de Heer ons een diepe blik slaan in het hart des Vaders en in zijn eigen hart. De Heer zegt hier tot zijn discipelen: "Zonder Mij kon gij niet tot de Vader komen, maar nadat gij door Mij tot de Vader gekomen zijt, is het niet meer nodig, dat Ik nog voor u bid; nee, gij hebt slechts mijn naam te noemen, hebt slechts te bidden als mijn discipelen, en de Vader zal u verhoren; want Hij zelf heeft u lief." Nochtans zegt de Apostel Paulus, dat Christus ter rechterhand Gods gezeten, voor ons bidt, Romeinen 8:34. Waarom? Omdat uit het eeuwig verzoenoffer het eeuwig reukoffer vanzelf opstijgt tot God. De Offerande van Christus is zijn aanhoudend gebed voor de gegevenen des Vaders, voor de gekochten des Zoons, opdat zij de geheiligden des Heiligen Geestes mogen zijn. Gelijk Mozes bij de aanval van Amalek bad tot zolang de strijd beslist en Amalek overwonnen was, zo bidt Christus voor zijn Kerk tot zolang haar strijd beslist is en zij overwonnen heeft voor eeuwig. Daarom gaat ook de onmiddellijke gebedsverhoring, waarvan hier gesproken wordt, niet buiten Christus om; nee, de Vader zelf had de discipelen lief. Waarom? De Heer zegt het. Dewijl gij Mij hebt liefgehad en hebt geloofd, dat Ik van God ben uitgegaan. De reden waarom de Vader hen liefheeft is dus niet om huns zelfs wil, om iets dat henzelf daartoe het recht zou geven, maar om Jezus wil, omdat zij Jezus liefhadden en in Hem geloofden als de Gezondene des Vaders. Gij ziet dus hoe vals de ongelovigen handelen, die uit deze plaats, en omdat de Heer zijn discipelen het onze Vader leerde bidden, zonder te laten zeggen: onze Vader In Christus, het middelaarschap van den Zoon wegnemen en zeggen: "God is aller mensen Vader van zelf, uit kracht van schepping, er is geen tussenkomende persoon nodig, om God Vader van alle mensen te doen zijn." Deze treurig verblinde mensen verscheuren geheel de Schrift, vernietigen geheel het werk der verlossing, verwoesten geheel de Kerk van Christus. Voor wie? Voor ons? Het zij verre. De rechtvaardige, wankelende voor het aangezicht van de goddeloze, is een in beroering gebrachte fontein en verdorven springader, Spreuken 25:26. Het ongeloof kan alleen zichzelf doden. Nee, Gods waarheid staat vast, vaster dan de bergen. Alleen in Christus is de mens geen zondaar meer, maar enkel een voorwerp van Gods welbehagen, en de discipelen van Christus zijn in Christus, door Hem lief te hebben en in Hem te geloven. En nu, wij herhalen het, Christus is de eeuwige bidder voor zijn volk. Hij is het persoonlijk gebed tot de Vader voor de zijn door zijn smartelijke zoenofferande, waaruit het liefelijk reukoffer opgaat van eeuwigheid tot eeuwigheid. Alles wat de Vader in zijn Zoon ziet, bidt, pleit voor ons en allen, die geloven, opdat ons geloof niet ophoude, opdat onze zonden ons altijd opnieuw vergeven worden, opdat wij altijd in de liefde des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes blijven. Ik ben van de Vader uitgegaan en in de wereld gekomen, wederom verlaat Ik de wereld en ga heen tot de Vader. Merkt bij vernieuwing op, onder welke liefelijke verzachtende woorden de Heer zijn

vreselijk lijden en sterven voorstelt. In deze zijn breedvoerige afscheidsgesprekken had Hij geen enkel woord gezegd van zijn vreselijke wijze van sterven dan bij de instelling van het avondmaal. Daarna liet Hij altijd meer het licht der eeuwige heerlijkheid vallen op zijn offerlijden, en zeide Hij reeds terstond nadat Judas was uitgegaan, om Hem over te leveren: Nu is de Zoon des mensen verheerlijkt en God is in Hem verheerlijkt; en sprak Hij van zijn scheiden niet anders dan als een heengaan tot de Vader. Nog eens, zo moet ook voor ons de dood, hoe vreselijk toegerust, niet anders zijn dan een heengaan tot de Heer, in wie de verschrikkingen des doods vernietigd zijn voor allen, die zich op zijn woord verlaten. Zijn discipelen zeiden tot Hem: Zie, nu spreekt Gij vrij uit, en zegt geen gelijkenis. Het was nu de discipelen duidelijk, dat hun Heer hen verlaten zou. Hij was van de Vader gekomen. Hij ging terug naar de Vader. Dit was ten hoogste duidelijk en verstaanbaar. Over de wijze van heengaan dachten zij op dat ogenblik niet. Nu weten wij, dat Gij alle dingen weet, en Gij niet van node hebt, dat U iemand vrage. Dat ziet op hun onderling overleg over Jezus gezegde van de kleine tijd van het niet zien en het wederzien. Zij hadden uit het antwoord des Heeren gezien, dat Jezus wist wat in hun harten en gedachten omging. en dat zij Hem niet eens behoefden te vragen, om reeds zijn antwoord te ontvangen. Vandaar hun aanbiddende belijdenis. Hierom geloven wij, dat Gij van God uitgegaan zijt. De discipelen zeggen niet van de Vader. Dat konden zij nog niet zeggen, niet in de tegenwoordigheid des Zoons, wie het alleen toekwam tot God Vader te zeggen. Dat zouden ook de discipelen doen mogen, en doen, als de Heer niet meer tegenwoordig zou zijn. Ook voegen zij er niet bij: "En dat Gij tot God heengaat." Neen, dat begrepen zij nog niet ten volle, en lieten zij rusten. Genoeg, zij waren nu ten volle overtuigd, dat hun Heer de Gezondene des Vaders, de Beloofde aan de vaderen, de Messias, de Christus was. En Jezus antwoordde hun: Gelooft gij nu? De Heer noemt de overtuiging der discipelen, dat Hij van God is uitgegaan, hun geloof. Waarom? Omdat juist op dat punt alles aankomt. De strijd tussen het geloof en het ongeloof is eenvoudig deze: Is Christus uit God, of is Hij uit ons; is Hij God en mens, of is Hij bloot mens? Het geloof zegt het eerste, het ongeloof het laatste. Het geloof zegt: wij zijn van God gescheiden door onze zonde, en Gods Zoon verenigt ons weer met God; het ongeloof zegt: "Wij zijn allen kinderen Gods en hebben geen andere Zoon van God nodig, om ons voor God te stellen." Het ongeloof is de hoogst mogelijke hovaardij, welke voorafgaat aan de diepst mogelijke val, en het geloof is de diepste zelfverootmoediging voor God, die de allerhoogste verhoging voorafgaat. Ziet de ure komt, en is nu gekomen, dat gij zult verstrooid worden een ieder naar het zijn, en Mij alleen zult laten. Op het geloof volgt de strijd. Het is de aandoenlijke herhaling van de reeds in het begin der gesprekken aangekondigde verstrooiing der kudde, bij het geslagen worden van den Herder. Alsdan zouden zij voor een tijd ophouden zijn discipelen te zijn; ieder zou naar het zijn vluchten; de band tussen de Heer en de zijnen zou uitwendig en voor een tijd verbroken zijn. En nochtans ben Ik niet alleen, want de Vader is met Mij. Dat de discipelen de Meester, de goddelijke Meester verlaten, en alleen laten, is mogelijk; maar dat de Vader de Zoon zou verlaten en alleen laten, is onmogelijk. Nochtans klaagt de Heer aan het kruis over verlating. Zeker, en Hij was ook werkelijk verlaten, maar niet als Zoon van de Vader, maar als de tot zonde en vloek gemaakte, als de Borg voor zondaren, van wie de betaling onzer schuld geëist werd. Wanneer men het lijden des Heeren beschouwt, zoals het werkelijk was, als een lijden voor de zonde, dan wordt alles duidelijk. Immers alles hangt af van de betrekking, waarin God tot ons staat. Gods wezen is liefde, maar niet tegenover de zonde en die haar doet, evenmin als de beste vader een welbehagen heeft in zijn ongehoorzaam kind als zodanig. Staat dus Christus werkelijk in des zondaars plaats, en oefent God zijn oordeel over de zonde en den zondaar aan Hem uit, dan moet God Hem ook verlaten, en Hem in het gevoel der hoogste ongenade, des hoogsten toorns alleen laten; want dit behoort tot het oordeel Gods over de zonde en over de zondaar. Maar daarom hield de betrekking van Vader en Zoon niet op: dit is volstrekt onmogelijk, de eenswezenheid van Vader en Zoon en Heilige Geest is eeuwig en volstrekt. Doch deze werd voor slechts korte tijd buiten

werking gesteld, evenals Christus Godheid van zijn menswording af buiten werking gesteld was, zodat Hij alles eerst van de Vader moest ontvangen, zou Hij het kunnen mededelen. Deze dingen heb Ik tot u gesproken, opdat gij vrede in Mij hebt. De Vrucht van deze laatste gesprekken moest, evenals de vrucht van geheel zijn lijden en sterven, vrede zijn, vrede in Hem. Ja, Christus is onze vrede. In Hem ligt de vrede Gods voor den zondaar. Hij is de Vorst des vredes geworden voor allen, die geen vrede hadden. Er is nu vrede door het bloed des kruises. Christus heeft op de troon der heiligheid de witte vlag, de vredevlag geplant, en er is geen verdoemenis meer voor degenen, die in Christus Jezus zijn. In de wereld zult gij verdrukking hebben. Het is onvermijdelijk. zo wij, als discipelen van Christus, in navolging van Hem, de oorlog aan het rijk der duisternis hebben verklaard, dan moeten wij wederkerig daarvan de vijandelijkheden verwachten. Als wij met de wereld niet medegaan, maar haar tegenstaan, dan moeten wij haar verdrukking ondergaan; want zij heeft uitwendig de meerderheid, en daarmede de macht aan haar zijde. Maar hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen. Zo spreekt Christus nog vóór het offerlijden is geleden. Hij is de overwinnaar reeds vóór de overwinning. Kan Hij alleen mens, moet Hij niet ook God zijn, voor wie alleen alle dingen volstrekt zeker zijn? Ja, Hij, die zo volkomen zeker is van de toekomst als de Heer, toont en bewijst, dat Hij God is. En waarvan was Hij volkomen zeker? Van de grootste overwinning, die er behaald kan worden, van de Overwinning der wereld, van den overste der wereld, van de zonde, van de dood, van het eeuwig verderf. Hij is dood geweest, en ziet Hij is opgestaan uit de dood, en leeft in eeuwigheid, en heeft de sleutels van (de macht over) hel en dood. Doch is die overwinning behaald door Christus buiten ons, zij moet ook nog behaald worden in ons, en daartoe heeft ons Christus de Heilige Geest verworven, om de overwinning van Christus op ons toe te passen, in ons te verwezenlijken. Het is hiermede als met de vestingen. Als de vijand op het open veld verslagen is, dan trekt de overwinnaar des vijands land in, en overwint de ene vesting na de andere. Wij zondaren, zijn als zodanig zo vele vestingen van de vijand, en wij worden door de grote overwinnaar Jezus opgeëist, om ons aan Hem over te geven, met Hem gemene zaak tegen de algemene vijand te maken, en alzo in de eeuwige heerlijke overwinning Gods te delen, vrij van zonde, vrij van plagen, als kinderen van Gods welbehagen. En zouden wij dan geen goede moed hebben bij die heftige kamp, waarin wij gewikkeld zijn; ja zouden wij dan te midden van die strijd geen vrede hebben in Christus? Het ongeloof wil van geen Christus weten als het Hoofd des lichaams; het stelt alle mensen tot zo vele Christussen, die de overwinning en de vrede in en door zichzelf hebben of verkrijgen. Doch het ongeloof, zelf een inbeelding, leeft enkel van inbeeldingen. Alleen in Christus is de grond van onze vrede. De verzekerdheid der zaligheid, de vrede der ziel is wel in ons; maar niet uit ons; zij rust ook niet op iets, dat uit of in ons is, maar buiten ons in Christus, en komt in ons door de aanbiddende beschouwing en aanneming van Christus, door het geloof. Door het geloof hebben wij de grond gevonden, waarin ons anker eeuwig houdt. Daarom moeten wij bij elke nieuwe strijd, waartoe wij geroepen worden, bij elke nieuwe onrust, waarin wij geraken, bij elke nieuwe verdrukking, of tegenspoed, of smart, die ons overkomt, ons met onze gedachten en met ons hart door het geloof in Christus verplaatsen, om op nieuw vrede te hebben.

17:1 De Heer biddende tot de Vader.

Dit heeft Jezus gesproken. Opmerkelijk, dat de breedvoerige Bergrede aan het begin en de breedvoerige paasrede aan het einde van 's Heeren profetische bediening staan. Hoeveel woorden en daden des Heeren liggen tussen deze beide toespraken, en toch het is één geheel, waarvan men niets kan missen, zonder dat geheel te verbreken. De Heer begint zijn optreden in Israël met heilige eisen, en eindigt die met de belofte van de Heiligen Geest. Beiden behoren te zamen. De belofte verklaart de eis. Wie heeft het niet bij het lezen der Bergrede, de man nagezegd, die er bij uitriep: "of dat is geen Christendom, of wij zijn geen Christenen." Wij staan verbaasd over de volstrekte volmaaktheid, die Christus van ons eist, een volmaaktheid als die des Vaders; en al is het ook in de liefde, in de barmhartigheid, toch is het een volmaaktheid; en wie kan deze bereiken? Voorzeker, wij staan met de Bergrede voor een tweede Sinaï, nog heiliger, zo het mogelijk ware, dan de eerste. Doch stel u gerust. God kan geen tittel of jota van zijn eisen laten vallen, maar Hij kan u zijn Geest geven om ze te kunnen volbrengen. Daarom herhaalt God zijn eisen van Sinaï door zijn Zoon, door de persoonlijke genade, door de Vergever der zonde en de Zaligmaker der zondaren; en hiermede staat gij niet op de heilige Sinaï, maar in het heilige Zion, alwaar al Gods kinderen gedoopt worden met de Heilige Geest, die Gods wet niet op stenen tafelen buiten de mens stelt, maar ze in des mensen hart zelf graveert, zodat zij, de goddelijke natuur deelachtig, vanzelf alles doen wat God wil. En Hij hief zijn ogen op naar de hemel en zeide: Des Heeren liefelijke gesprekken met zijn discipelen lossen zich ten laatste op in het alleengesprek tot zijn Vader. Hij stond nu voor de beek Kedron. Hij wist, wat aan de andere zijde van de beek Hem wachtte; daarom alvorens haar te overschrijden, stond Hij een ogenblik stil, en bad Hij ten aanhore van zijn discipelen, zoals Hij anders gewoon was in de diepste eenzaamheid te bidden. Wat de Heer toch goed is! Hoe dikwijls hebben wij gelezen, dat Hij heenging om te bidden. Hoe menigmaal dachten wij niet: wat en hoe de Heer toch wel gebeden heeft? Wij konden, wij mochten Hem ook niet beluisteren; doch zie, nu de Heer gereed staat om heen te gaan, en zijn profetisch ambt met het hogepriesterlijk te vervangen, nu geeft Hij zelf ons Hem te aanschouwen en te horen, als biddende. Nu weten wij eens voor altijd wat Hij bad en hoe Hij bad, als Hij alleen was met de Vader. Men noemt dit gebed het hogepriesterlijkgebed des Heeren, en terecht, want Hij spreekt daarin van zijn offerande als reeds volbracht, en deelt er de vruchten van uit aan zijn verlosten. De Hogepriester is de hoogste bedienaar in de dingen, die bij God ten opzichte van de zonde te doen zijn. Zijn dienst onderstelt, dat het Offer geslacht is, met welks bloed Hij de verzoening doet. Gij ziet, welk een goddelijk hogepriesterschap Christus heeft. Hij zelf is het offer, zijn eigen bloed is het zoenmiddel. Hij zelf verzoent er de zonde mede bij God. Hij zelf is dus de bedienaar van zijn eigen offerande. Gij gevoelt, dat deze dingen niet in Christus kunnen samengaan, zo niet de Godheid en mensheid bij Hem samengaan. Daarom wordt er ook gezegd, dat Hij zichzelf Gode onstraffelijk geofferd heeft door de eeuwigen Geest, welke het wezen Gods is, Hebreeën 9:14. Welk een heerlijk goddelijk gebed horen wij dan ook nu uit des Heeren mond, en dat zo eenvoudig, zo geheel als vanzelf opwellende uit een hart, door de diepste aandoeningen bewogen. Toch is de Heer ook hier dezelfde, die Hij altijd was, de Zoon des Vaders, de Heer der heerlijkheid, die de Vader liefheeft met een oneindige liefde en zich jegens Hem in alles onderschikt in de vrijwilligste gehoorzaamheid, en tevens in die liefde alles van de Vader vraagt voor de zijnen. Treffend is dit gebed ook vanwege de tegenstelling met hetgeen er onmiddellijk op volgt. Immers vóór de beek Kedron is Christus in de hemel der heerlijkheid bij zijn Vader, en over de beek is de nacht en het onweder, die angst en schrik der hel. Ja, over de beek scheen alles onwaar te zijn wat vóór de beek gezegd was, en het scheen de Heer te gaan gelijk het ons gaat, wanneer ons als in een ogenblik alles ontvalt, wat wij meenden met zekerheid te bezitten. Doch, nee, bij de Heer volgt alles op elkaar en geschiedt alles in zijn orde. Thans moest de Heer zichzelf gelijk altijd volkomen bezitten en al zijn aandoeningen beheersen, ja, over zijn lijden en dood triomferen. Eerst in de hof zou zijn lijden

een aanvang nemen. Vader! de ure is gekomen. Welk een aandoenlijk en tevens ontzettend woord! Zo, was dan de tijd des lijdens en stervens daar; de tijd, waarvan alle tijden profeteerden, en waarop zij allen uitlopen; de tijd in de eeuwigheid door de algenoegzamen, volzaligen, drieënige God tot behoudenis van zondig geworden en verloren gaande mensen bepaald; de tijd door de Heer van zijn optreden af voorspeld en aangewezen, waartegen Hij menigmaal opzag, en waarheen Hij nochtans als getogen werd. Die ure, die voor de eeuwigheid beslissende ure des tijds, was gekomen. Ja, voorzeker, werelden van denkbeelden liggen in dit ene woord des Zoons van God: Vader! de ure is gekomen. Verheerlijk uw Zoon. Toen Judas was uitgegaan, zeide de Heer: Nu is de Zoon des mensen verheerlijkt, en God is in Hem verheerlijkt. Indien God in Hem verheerlijkt is, zo zal ook God Hem verheerlijken in zichzelf, en Hij zal Hem terstond verheerlijken. De Heer sprak toen van een reeds tegenwoordige èn van een nog toekomstige verheerlijking. Het was één verheerlijking, doch een tweevoudige, of liever tweezijdige. Er is een innerlijke, zedelijke, geestelijke, goddelijke verheerlijking, en er is een uitwendige, stoffelijke, zichtbare en mensen openbaar wordende verheerlijking. Beide maken één volmaakte heerlijkheid uit, en deze was de heerlijkheid des Zoons. Toen het bij Judas beslist was, om het verraad te volbrengen, was ook geheel het lijden des Heeren beslist, en door dat lijden God verheerlijkt en de Zoon insgelijks verheerlijkt. En toch moest er toen nog een andere uitwendige heerlijkheid volgen: die der opstanding uit de dood. Ook deze was beslist, en toch moest het een en het ander nog door de Zoon van de Vader afgebeden worden, omdat de Zoon niet kon ophouden zich van de Vader afhankelijk te gevoelen en te betonen. Opdat ook uw Zoon U verheerlijke. De Vader verheerlijkt de Zoon. Waardoor? Door Hem in zijn menselijke natuur de heerlijkheid terug te geven, die Hij van eeuwigheid bij de Vader had. Wederkerig verheerlijkt de Zoon de Vader. Waardoor? Door Hem de eer terug te geven, die de Vader van eeuwigheid had, en die Hem door de zonde is ontnomen. En hier hebt gij reeds in de kiem de reden, de volstrekt noodzakelijke reden van 's Heeren lijden en sterven, van 's Heeren gehoorzaamheid jegens de Vader tot in de dood, de dood des kruises. Gods eer was geschonden, zij moest hersteld Worden. Door wie? Door een, die machtig was het te doen. En wie was die éne? De enige Zoon van God. Doch herhalen wij hier niet wat wij reeds gezegd hebben? Ja, maar het ongeloof dwingt ons tot zulke herhalingen door de herhaling van zijn ontkenningen. Wie weet het toch niet, dat deze voorstelling der zaak bij velen verouderd verklaard en verworpen wordt. Doch daarom is zij nog niet verouderd en verwerpelijk. De onwetendheid en de oppervlakkigheid dragen haar gebreken op de zaken, die zij beschouwen, over. Het ligt niet aan de zon, o gij blinde, dat het donker rondom u is, maar het ligt aan uzelf, aan uw ogen. Ieder zal moeten toestemmen, dat, zal God in waarheid de almachtige, oppermachtige, vrijmachtige God zijn en blijven, zijn wil alleen moet geschieden. Doch ziet, daar ontstaat de zonde. Wat is zij? Een tweede wil, niet van God, maar tegen God. De zonde is de overtreding van Gods gebod, van Gods wil. De zonde wil vrij zijn van Gods wil; zij wil haar eigen weg gaan. En Welke is die weg? De tegenovergestelde van die, welke God gelegd heeft en bewandeld wil hebben. Kunnen deze twee willen naast elkaar bestaan? Ja, wij zien het en ondervinden het. Wij worden geleerd tot de Vader te bidden: Uw wil geschiede gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde; want die wil geschiedt op de aarde niet, gelijk als in de hemel. De zonde is op de aarde, en dat is een wil tegen Gods wil. Kunnen deze twee tegenovergestelde willen eeuwig naast elkaar bestaan? Onmogelijk; alsdan zou God ophouden God te zijn. Gods wil moet ten laatste alléén geschieden voor die eeuwige toekomst, die alleen Godes is, evenals hij alleen geschiedde vóór het ontstaan der zonde in de eeuwige verledenheid, die ook alleen Godes is. Gods wil moet als de oppermachtige en almachtige, de wil des satans, de zonde verbreken, vernietigen, voor eeuwig machteloos maken. Waardoor? Door de drager, de werkers der zonde te laten sterven. En zo geschiedt het werkelijk. God laat alle mensen sterven, omdat zij allen zondaren zijn, en als de laatste zondaar zal gestorven zijn, dan is de zonde van de aarde vernietigd. En wat de duivels betreft, die niet sterven kunnen, God maakt hunnen

kwade wil op een andere wijze machteloos; Hij bindt hen met eeuwige banden der duisternis in de afgrond, en sluit boven hen voor eeuwig toe. Ziedaar Gods eer hersteld, zijn wil, zijn wet, zijn heiligheid, zijn oppermacht, almacht, vrijmacht gehandhaafd. Gods wil geschiedt alleen. Door wie? Door Gods heilige engelen, die nooit gevallen zijn. Doch waar zijn de mensen? Ach, zij zijn allen tot de laatste man toe gestorven in hun zonden en liggen in de dood, de eeuwige dood. Zij zijn verloren, voor eeuwig verloren. Doch nee, zó wilde God de zonde niet te niet doen. Hij wilde niet handelen alleen naar zijn oneindig recht, maar ook naar zijn oneindige liefde, en Hij handelde naar beiden tegelijk en in dezelfde oneindigheid en heerlijkheid in zijn Zoon. Gods volmaaktheden mogen in ons verstand zich noodzakelijk verdelen, gelijk de enkelvoudige lichtstraal zich noodzakelijk verdeelt in het prisma, ze zijn in God één. Doch de grote zaak is, hoe datgene, wat in God één is, ook uit God als één te openbaren? Gods wezen én de openbaring van zijn wezen is tweeërlei. Gij gevoelt, dat God niet geheel zijn almacht, geheel zijn wijsheid, geheel zijn liefde in eens kan openbaren. Hoe zou dit kunnen geschieden, zonder dat God ophield oneindig te zijn? De oneindige kan zich alleen aan het redelijk schepsel achtereenvolgens zonder ophouden, zonder grens openbaren. Op gelijke grond kan ook God zijn heiligheid en zijn liefde niet openbaren, dan aan de heiligheid en de liefde. Wij vragen eenvoudig: kan God zich openbaren als liefde jegens de zonde? Dit is immers volstrekt onmogelijk. Het is onmogelijk, dat God liegen zou, zou Hij dan de leugen kunnen liefhebben? En wat is de zonde anders dan de leugen? Zou Hij de opstand tegen zijn wet en de vernietiging van de door Hem gestelde orde kunnen liefhebben? En wat is de zonde anders dan de opstand tegen zijn wet en de vernietiging zijner orde? Ten opzichte van de zonde moeten zich dus God heiligheid en liefde scheiden. Deze volmaaktheden zijn wel één in Gods wezen, maar in haar openbaring kunnen zij niet samengaan, tenzij de mens, of de engel, aan wie de openbaring van deze goddelijke volmaaktheden geschiedt, ook heilige liefde is. Aan de zondaar, de zondendoener, kunnen Gods liefde en heiligheid niet tegelijk geopenbaard worden. Tegenover de zondaar wordt Gods heiligheid Gods recht, en wordt Gods liefde Gods genade. God heeft recht tegen de zondaar, en dat recht moet voltrokken worden, zal God de heilige God blijven; vandaar het ontzaggelijk woord der allerhoogste Majesteit: Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen, Galaten 3.10. Gods liefde is genade jegens de zondaar, en die genade moet aan de zondaar betoond worden, zal God de liefde blijven; vandaar het aandoenlijke woord der allerhoogste ontferming: zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heer, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen! Maar daarin heb Ik lust, dat hij zich bekere en leve. Wat wil dat zeggen: dat hij zich bekere? Immers niets anders, dan dat hij vrij worde van zijn zonde, dat hij niet meer zondige! God wil niet en kan niet willen, dat de goddeloze blijve leven zoals hij is, als een goddeloze en een zondendoener. Neen, de zondaar moet ontzondigd worden, en op deze wijze moet hij leven en niet sterven. God wil het, en wat God wil, dat is mogelijk, niet voor mensen en niet voor enig schepsel, maar voor God; want voor God zijn alle dingen mogelijk. En de mogelijkheid heeft God ons getoond, ons geopenbaard, ons bewezen in de zending zijns Zoons, als waarachtig mens. Even volkomen deelgenoot der geschapen menselijke natuur als der ongeschapen goddelijke natuur is Hij God geopenbaard in het vlees, de Godmens, en als zodanig kon Hij, en Hij alléén, het Hoofd zijn ener nieuwe mensheid, een tweede Adam, die niet vallen kon, en die niet viel. Omdat zijn mensheid rustte op zijn Godheid, kon zijn mensheid worden gedood in haarzelf, maar werd zij weer levend gemaakt uit zijn Godheid. De Vader was in Hem, en Hij in de Vader door de Heilige Geest, en zo kon de Zoon van God als mens, niet alleen de Vader een volstrekte gehoorzaamheid bewijzen, maar kon Hij ook de zondaars heiligen, door de zonde van hen weg te nemen, door hun schuld te betalen, en de Geest der heiligmaking, de Heilige Geest voor hen te verwerven, als hun eeuwig leven uit God, tot God, in God. De schuld betalen is de straf te ondergaan, die op de zonde gesteld is, is te sterven; want de dood is de bezolding, het loon der zonde. En Jezus is gestorven voor de zonde, voor zondaars, voor ons. Want in Hem

was geen zonde en Hij was dus de dood niet onderworpen. De schuld betalen is niet alleen te sterven, maar als een vloekdrager te sterven; want God heeft zijn vloek, de hoogste graad van zijn oordeel, over de zonde, over de zondaar uitgesproken. En Jezus heeft die vloek gedragen, door op de meest verworpen wijze te sterven, door te sterven op het kruis. En nu, wat dunkt u, heeft niet de Zoon de Vader in waarheid verheerlijkt, door naast de gevallen, zondige, verloren menselijke natuur, in zijn eigen persoonlijkheid een tweede, onverleidelijke, heilige, eeuwig levende menselijke natuur te planten, waarin de eerste menselijke natuur kan worden overgeplant en tot deze tweede natuur wordt? Ja, Hij heeft er de Vader mede verheerlijkt. Hijzelf is nu de boom des eeuwigen levens in de hof der mensheid geworden. Wij allen zijn van nature takken aan die boom der mensheid, die leeft, maar om te sterven. Welnu, iedere tak, die van de sterfelijke boom door de bekering, de wedergeboorte, het geloof, afgebroken en geënt wordt op den levensboom, wordt diens sappen en krachten deelachtig, en zal aan hem en in hem eeuwig leven en vrucht dragen. Gelijkerwijs Gij Hem macht gegeven hebt over alle vlees. De Vader heeft de Zoon de macht over geheel de mensheid gegeven, om uit haar een nieuwe mensheid te formeren. Vandaar dat de Heer reeds vroeger zei, dat de Vader Hem al het oordeel, het oordeel over alle mensen in handen had gegeven, omdat Hij, de Zoon Gods, des mensen Zoon geworden was. Opdat al wat Gij Hem gegeven hebt, Hij hun het eeuwige leven geve. Niet alle mensen zouden als zodanig het eeuwige leven van Christus deelachtig worden, maar enkel zo velen als de Vader de Zoon gegeven had. Dat er een uitverkiezing is, is zo klaar in de Schrift geopenbaard, dat zij alleen door het ongeloof kan worden tegengesproken. De uitverkiezing wortelt volgens de Schrift in de Vader, in de diepten der eeuwigheid en der oneindigheid; de verlossing van zonde openbaart zich in de Zoon; de heiligmaking en het eeuwige leven in de Heilige Geest, niet bij uitsluiting, want deze bestaat niet in het goddelijk wezen, dat één is, maar bij uitnemendheid. Gij vraagt, zijn niet alle mensen gelijk? Gelijke zondaars hebben gelijke aanspraak op de genade. De Schrift antwoordt: Nee, niet alle mensen zijn gelijk. Er is in de mensheid een zaad der vrouw en een zaad der slang, en Kain wordt gezegd uit de boze te zijn, en Abel wordt een rechtvaardige genoemd, 1 Johannes 3.12, en Christus zegt tot de vijanden, die Hem zo lang zoeken te doden, totdat zij Hem werkelijk gedood hebben: Gij zijt uit den vader den duivel. Deze was een leugenaar en mensenmoorder van den beginne. Voorts weten wij bij ondervinding, dat er mensen zijn, die al het menselijke hebben uitgeschud en tot gruwelen vervallen, waarvan de menselijke natuur met afkeer en afgrijzen de ogen afwendt. Dat ook deze zaak, gelijk het kaarslicht bij nacht, omringd is van een wereld vol duisternis, behoeft wel niet gezegd te worden. Er zijn nog zeer vele geheimen, die, omdat zij uit de onzichtbare geestelijke wereld hun oorsprong hebben, ook alleen in die wereld ons eenmaal zullen begrijpelijk worden. Doch niets is ons geopenbaard dan tot onze zaligheid. Ook de uitverkiezing is enkel tot onze zaligheid geopenbaard, en daarom heeft geen kind van God zich over de uitverkiezing te ontrusten. Wie in de Heer Jezus Christus waarlijk gelooft, is uitverkoren. Het geloof is het bewijs der uitverkiezing. Want het geloof is het werk des Heiligen Geestes in de mens, en de Heer heeft gezegd: Wie uit de waarheid is, hoort mijn stem. Keer deze volzin om, mijn broeder, mijn zuster, en zeg: Wie Jezus stem hoort, onderkent, gehoorzaamt, die is uit de waarheid, en uit de waarheid te zijn, is uit God te zijn wedergeboren en uitverkoren te zijn, is een zelfde zaak. En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt. De Heer schijnt hier een scheiding tussen zich en God te maken; doch heeft men dan geen begrip van die kinderlijke gehoorzaamheid, die zichzelf geheel in de schaduw en op de achtergrond stelt, om de geliefde, de Vader geheel alleen in het licht en op de voorgrond te plaatsen. Ware er een wezenlijke scheiding of verschil geweest tussen de Vader en de Zoon, hoe zou de Zoon de kennis van zijn persoonlijkheid als even noodzakelijk tot het eeuwige leven, als die des Vaders, hebben kunnen voorstellen? Was dan de kennis van de enige waarachtige God niet genoeg, om het eeuwige leven te beërven? Nee, zij was niet genoeg. Zonder de kennis des Zoons is de kennis des

Vaders onmogelijk, en wie voorgeeft God te kennen, zonder Christus te erkennen als de Zoon van God, is een leugenaar. Een iegelijk, die de Zoon loochent, heeft ook de Vader niet, 1 Johannes 2.23. De Vader wil zonder de Zoon niet als Vader gekend zijn. De Heere Jezus zegt dus eenvoudig: "Daarin bestaat de zaligheid van de zondaar, dat zij ons beiden kennen, U als de Vader, de eeuwige oorsprong, bronwel en fontein van alle leven, ook van mijn ongeschapen leven en dat des Heiligen Geestes, en Mij als de Zoon, als door U in de wereld gezonden, om uw wil te gehoorzamen en uw werk te doen, door de eeuwige Geest; opdat een iegelijk, die in de Zoon gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe." Ik heb U verheerlijkt op de aarde, Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen. De Heer onderscheidt zijn werk van zijn lijden. Trouwens Hij had een dadelijke en een lijdelijke gehoorzaamheid te betonen. Zijn dadelijke gehoorzaamheid bestond in zijn volmaakte bediening van het profetisch ambt, in het getuigenis geven van de waarheid Gods, en in het doen van wonderen. Deze taak was nu voltooid. De Zoon had de Vader verheerlijkt in duizend woorden en duizend daden; het Evangelie was door Hem verkondigd, thans zou het voor de eeuwigheid gegrond worden in zijn bloed. Nu stond het lijden vóór Hem. En nu verheerlijk Mij, Gij Vader! bij Uzelf, met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was. Die om verheerlijking bidt, staat buiten de heerlijkheid. En zo bidt dan de Heer, dat de Vader Hem weder opneme in de eeuwige ongeschapen heerlijkheid, in welke Hij bij de Vader van eeuwigheid was. De uitdrukking eer de wereld was is in de Schrift de uitdrukking der onbegonnen eeuwigheid Gods. De Schrift kent geen ander begin van tijd en ruimte dan de schepping; vóór de schepping bestond alleen de drieënige, in zichzelf volstrekt algenoegzame God. Ik heb uw naam geopenbaard de mensen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt. Maar had de Heer dan niet aan geheel Israël verkondigd, dat het koningrijk Gods nabij was? Zeker, maar die niet geloven worden niet gerekend. Ook wordt de naam des Vaders aan hen niet geopenbaard, want zij verwerpen alle openbaring, en hebben dus in het geheel geen openbaring; alles wat zij hebben is uit henzelf, of uit andere mensen. Trouwens zij moeten het ook uit zichzelf of van andere mensen weten, anders geloven zij het niet. Zij geloven alles behalve God, evenals de heidenen alles vereerden als God, behalve God. En daar nu de Vader niet anders kan en niet anders wil gekend worden, dan in en door de Zoon, zo blijven de ongelovigen in hun onwetendheid als in een onoverschrijdbaren cirkel gebannen. Zij kennen de Vader niet, en zullen Hem nooit kennen, omdat zij de Zoon van God als zodanig verwerpen. Zij waren uwe. Wij zeiden het meermalen: de Vader verkiest, de Zoon verlost, de Heilige Geest verzegelt, niet uitsluitend, maar bij uitnemendheid. Hoe heerlijk, niet waar! Welk een goddelijke eenheid in de drieheid! Hiermede is de driemaal Heilige, driemaal heerlijk. En wat zegt ons nu de uitverkiezing Gods? Dat het niet bij toeval is, dat men gelooft in de naam des Zoons van God, en zalig wordt voor de eeuwigheid; nee, het is een werk van Gods bepaalde wil, en niets is duidelijker dan dat, zo er geen uitverkiezing ware, niemand behouden werd. Of kan iemand zichzelf zalig maken? En zo nee, dan is het alleen God, die zalig maakt, en komt ook Hem alleen de eer er van toe. Daarom zal ook ieder kind van God Hagar biddend nazeggen: Gij God des aanziens! Want heb ik ook hier gezien naar Dien, die mij aanziet? Genesis 16:13. Trouwens de genade zou geen genade meer zijn, indien zij niet van God en van God alleen haar begin en beginsel had. En Gij hebt ze Mij gegeven. "Tot een bijzonder eigendom, opdat Ik er het Hoofd van zou zijn; tot een kudde, waarvan Ik de Herder zou wezen." Immers de uitverkiezing is niet genoeg, de verlossing moet er bijkomen, want de uitverkorenen zijn zondaren, verlorenen. Die echter uitverkoren zijn, worden ook volstrekt noodwendig verlost, geheiligd, verheerlijkt; de Vader geeft ze aan de Zoon Om ze te verlossen, en de Zoon geeft ze aan de Heilige Geest, om ze te heiligen, waarvan de eeuwige vrucht hun eeuwige zaligheid is. En zij hebben uw woord bewaard. Alle dingen hebben hun proef, en zolang die proef niet is genomen en doorgestaan, is de zekerheid niet aanwezig, dat zij echt zijn. De proef der uitverkiezing is het geloof, is de gehoorzaamheid aan Gods Woord, waarheid, geboden, beloften en bedreigingen. Wie Gode ongehoorzaam is en blijft, is niet uitverkoren. Nu

hebben zij bekend, dat alles wat Gij Mij gegeven hebt, van U is. Het geloof in Christus bestaat juist daarin, dat. men Hem als eenswezens met de Vader erkent. Hieruit alleen vloeit vanzelf voort, dat alles, wat Christus heeft, des Vaders is, dus een volstrekt onmiddellijke goddelijke oorsprong heeft. Want de woorden, die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik hun gegeven. Hiermede zegt de Heer, dat zijn woorden onmiddellijk goddelijke woorden zijn, iets dat geen schepsel zeggen kan. Christus was de onmiddellijke tolk van Gods liefde op een wijze, zoals geen schepsel dit zijn kon; want hoe zou het schepsel in waarheid de onmiddellijke overbrenger kunnen zijn van de woorden des Ongeschapenen? En zij hebben ze ontvangen. Ziet gij van welk een hoog, alles beslissend belang het is, dat wij de woorden, die Jezus ons geeft, ontvangen als zo vele schatten voor de tijd en voor de eeuwigheid? En dat doet het geloof. Het geloof ontvangt de woorden des Heeren, en bewaart ze in het binnenste van het hart, en doet ze van daar weder uitstromen in liefde tot God en de naaste. En zij hebben waarlijk bekend dat Ik van U uitgegaan ben. Wat van de Vader uitgaat, behoort tot de Vader. De Zoon en de Heilige Geest gaan van de Vader uit, en toch blijven zij in Hem, want zij zijn één. Zo gaan het licht en de warmte uit van de zon, en toch blijven zij in haar, want zij zijn een eenheid. De discipelen hadden des Heeren waarachtige Godheid erkend door te zeggen: Gij zijt de Christus Gods, Gij hebt de woorden des eeuwigen levens. Gij weet alle dingen en hebt niet van node, dat iemand U vraagt. En hebben geloofd, dat Gij Mij gezonden hebt. Zij waren ook overtuigd geworden van zijn waarachtige mensheid, van zijn komst in het vlees, om Gods eeuwig vredesraad te grondvesten in zijn bloed. Ik bid voor hen. Voor wie de Zone Gods bidt, die zijn behouden; want de Vader hoort de Zoon altijd. Ziet gij, de uitverkiezing maakt niet werkeloos, zoals de ongelovigen zeggen, maar integendeel ten hoogste werkzaam; want in de uitverkiezing van het doel zijn ook de middelen uitverkoren. Waarom oordeelde de Heer het nog nodig te bidden voor dezulken, die het eigendom des Vaders en aan Hem tot een bijzonder eigendom gegeven waren? Omdat de weg der uitverkiezing wel een weg is van inwendige en toekomstige heerlijkheid, maar van uitwendig en tegenwoordig lijden. Meent gij dat Gods uitverkorenen op rozen naar de hemel gaan? Nee, zeg ik u, maar veeleer op doornen. Wat zeide de Heer van Paulus tot Ananias: Deze is Mij een uitverkoren vat, om mijn naam te dragen voor de heidenen en de koningen en de kinderen Israël’s; want Ik zal hem tonen hoe veel hij lijden moet om mijn naam. Vergeten wij het nooit: de uitverkoren engelen zijn in de hemel en heilig, maar de uitverkorenen uit de mensen zijn op de aarde en zondaren; en om in de hemel te komen en de engelen gelijk te worden, moeten zij door de mensheid, door de zwakheid, door de moeite en het verdriet, door de smart en de droefheid, door de strijd en de aanvechting, door de krankheid en de dood heen. En zij zouden niet nodig hebben, dat Jezus voor hen bad, opdat zij alles van boven mochten ontvangen, wat zij hier beneden in al hun noden zouden behoeven? O, het is juist hun grootste troost, dat de Heer altijd voor hen gebeden heeft tot de Vader, en nog altijd voor hen bidt. Ik bid niet voor de wereld. De discipelen des Heeren, de gelovigen in Christus zijn Hem door de Vader uit de wereld gegeven; die niet geloven blijven dus tot de wereld behoren, zijn de wereld, en voor deze bidt Jezus niet. Waarom niet? Omdat zij onbekeerlijk zijn. Wij zeiden zo even, alle dingen hebben hun proef; welnu, de aardse proef voor de hemel is deze: "Gelooft gij in de Zone Gods, of gelooft gij niet in Hem?" Hier beslist het ja en het nee voor altijd, en hierop rust het zo ware als gestrenge woord des Heeren: Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn zal zalig worden; maar die niet geloofd zal hebben zal verdoemd worden, Markus 16:16. Zalig dan zij, die geloven; Want aan hen zal alles volbracht worden, wat tot hen gezegd is van God, Lukas 1:45. Maar voor degenen, die Gij Mij gegeven hebt. Des Heeren bijzondere zorg gaat over hetgeen Hem bijzonder is toevertrouwd. Treffend, niet waar? dat de Zoon, die met de Vader en de Heiligen Geest de algenoegzame God is, en hemel en aarde en al wat daarin is als zijn eigendom bezit, zulk een alles te boven gaande waarde stelt in het tot een bijzonder eigendom ontvangen van mensen zo als wij, zondaren en verworpelingen, die in zonde ontvangen en geboren zijn en van onze jeugd af dat vergif inzwelgen als water en

uitgieten bij stromen in woorden en daden. Het is een diepte van liefde, waarin de engelen met verrukking neerzien, een onpeilbare diepte van genade, waartoe een eeuwigheid behoort om ze te doorgronden. Doch trekt daar dan ook nu, o gij, die gelooft in de naam des Zoons van God, die gevolgen uit, welke u kunnen troosten tegen de moeilijkheden van de weg, die tot de zaligheid leidt. Welk een voorrecht is het te geloven, is het: te behoren tot de uitverkorenen des Vaders van vóór de grondlegging der wereld, tot het bijzonder eigendom des Zoons; is het: een schaapje te zijn van die kudde, waarover Christus de overste Leidsman en Herder is, en voor welke Hij zijn leven geeft om haar van de tweede dood, de eeuwige dood te bevrijden; is het: om tot een tempel gesteld te worden van de Heilige Geest, en alle diens krachten en gaven te ontvangen! Kunt gij hieruit niet verklaren al die heerlijke juichtonen, die wij bij de Apostelen in hun brieven, te midden van zo vele zuchten en tranen, ja kreten van smart vernemen? En zegt gij: ja, maar zij waren ook de Apostelen des Heeren, die de eerstelingen des Geestes hadden! Maar de martelaren dan, de eenvoudigsten in den lande somtijds, zongen zij niet in de pijn en juichten zij niet in de vlammen? Zeker, dat deed de Heilige Geest in hen, maar op welke grond? Op de grond des geloofs. Waar geen geloof is, doet de Heilige Geest geen wonderen, en waar het geloof is, daar kan Hij ten allen tijde zulke wonderen doen, die nodig zijn, om des Heeren naam te verheerlijken. Verblijd u dan, o gij gelovige, in de gelove, dat gij Jezus hebt, en in Hem alles wat des Vaders en des Heiligen Geestes is. Want zij zijn uwe, en al het mijne is uwe, en het uwe is mijne. Hoe volmaakt is de zelfvernedering, de zelfverloochening, de nederigheid, de gehoorzaamheid des Zoons! Nooit is er zelfs de minste zweem te zien van enige zelfverheffing, of gevoel van onafhankelijkheid. Het is altijd: de Vader is mijn alheid; Hij is het wezen van mijn wezen, de kracht van mijn kracht, de heerlijkheid van mijn heerlijkheid. Gij ziet hierin de volmaakte gehoorzaamheid des Zoons, en het is van het hoogste gewicht die op te merken; want zonder deze volstrekte volmaaktheid zou zijn gehoorzaamheid onvoldoende zijn geweest om ons te redden van de dood. God eist het volstrekt volmaakte, en Hij kan niets minder eisen van hen, die naast Hem in eeuwigheid zullen bestaan. En kan nu de mens, de zondaar, dat volstrekt volmaakte niet tot stand brengen uit zichzelf, dan zal de Zone Gods het doen voor de zondaar, en de Heilige Geest in de verloste. En Ik ben in hen verheerlijkt. De verheerlijking des Zoons bestaat niet alleen in de heerlijkheid, die de Vader Hem geeft, maar ook in de heerlijkheid, de dank, de aanbidding, die zijn verlosten Hem toebrengen als hun Zaligmaker en Heer. Het geloof geeft de Zaligmaker de eer, die Hem toekomt; het ongeloof ontneemt Hem zijner, en daarom is het ongeloof zo afschuwelijk en verdoemelijk, omdat het al de arbeid van des Heilands ziel poogt krachteloos en onvruchtbaar te maken. God wil, dat wij allen de Zoon eren gelijk wij Hem, de Vader, eren; want met de Heilige Geest zijn zij een enig God, die leeft en regeert in eeuwigheid, en uit wie de schepping, de verlossing en het eeuwige zalige leven oorspronkelijk zijn. Het is dan ook des Christens hoogste vreugde, om Christus groot te maken in zijn middelaarsliefde, in zijn Hogepriesterlijke liefde, en in zijn zelfopofferende liefde, als het Lam, dat de zonden der wereld wegneemt. Mochten wij het meer doen dan wij doen! Wij doen het niet genoeg. Wij moesten Hem verheerlijken door een groot geloof, door een machtige liefde, door een onwrikbare hoop. Zei de Heer niet: Hierin is mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt? Wij voegen er bij: ook daarin is de Zoon verheerlijkt. Hoe groter en schoner druiventrossen aan de ranken, hoe meer lof de wijnstok wordt geschonken; Hij is die wijnstok, laat ons deze ranken zijn. En Ik ben niet meer in de wereld. Welk een woord! Hoe zou het op de lippen van een bloot mens kunnen komen? Zijn uittreden uit de kring zijner gewone menselijke omgeving beschouwt de Heer als zijn uittrede uit de wereld. En het lijden? Het is Hem de overgang tot zijn heerlijkheid. Maar dezen zijn in de wereld. De discipelen bleven; zij zouden van nu af juist meer dan vroeger beginnen te ondervinden, dat zij in de wereld waren; want de haat der wereld zou, als hun Meester zou zijn heengegaan, in felle woede jegens hen als zijn discipelen ontbranden. En ik kom tot U. Hoe liefelijk, niet waar? dat Hij, die zeggen kon en zeide, "dat de Vader in Hem en Hij in de Vader was", nochtans zeide: "Ik kom tot U, om van U

mijn vorige, eeuwige heerlijkheid te ontvangen." Zo kan er dan nog iets meer zijn, ook voor de Zoon, dan dat de Vader in Hem en Hij in de Vader is? Ja, de uiterlijke toestand moet in volkomene overeenstemming zijn met de innerlijke toestand zal de zaligheid en de heerlijkheid volkomen zijn. De Zoon van God in de wereld is in het lijden, de Zoon van God boven de wereld, bij de Vader, is in de heerlijkheid. En zo is het ook met ons. Zo wij geloven is het koningrijk Gods in ons, doch naar onze uitwendige toestand zijn wij nog niet in dat koningrijk, maar in de wereld; daarom bidden wij ook nog altijd: Uw koningrijk kome. Dit maakt dan ook dat tweevoudige of tweezijdige van het Christelijk leven uit, hetwelk door de Apostel Paulus zo treffend wordt uitgedrukt in de woorden: Als droevig zijnde, doch altijd blijde, 2 Corinthiërs 6:10. Zo lang wij op aarde zijn, zijn wij in de strijd; eerst in de hemel delen wij in de overwinning van onze Heer. Heilige Vader! Met die naam spreekt de Zoon de Vader aan. Het is dus een volstrekt goddelijke titel, en zich die aan te matigen, zoals de paus doet, is zich in de plaats stellen van God, dus godslasterlijk. Dit zou dan ook een der Voornaamste kenmerken van den antichrist zijn, 2 Thessalonicenzen 2.4. Bewaar ze in uw naam, die Gij Mij gegeven hebt. Gods naam is Gods wezen, zich openbarende aan de mens. Ook de mens wordt gekend door zijn naam, en men onderscheidt elkaar door de naam. Noem iemands naam, gij bedoelt zijn persoon. De Heer bad dus, dat de Vader door de blijvende openbaring van zijn heilige Vadernaam aan zijn discipelen, hen wilde bewaren voor alle dwaling en voor alle kwaad, en ook voor alle verdeeldheid onderling. Opdat zij één zijn, gelijk als Wij. Hier bedoelt de Heer niet zozeer te zeggen: één van wezen, als wel: één in gemeenschap. De Heer bad, dat zij met elkaar één zouden zijn in liefde. Toen Ik met hen in de wereld was, bewaarde Ik ze in uw naam. Gij hoort hier wederom de almachtige Zoon des almachtigen Vaders. Wie kan zijn naaste bewaren in de gemeenschap met de Vader in de vreze Gods, dan God alleen? Die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik bewaard, en niemand uit hen is verloren gegaan, dan de zoon der verderfenis. De Heer bewijst zijn almachtige voorzienigheid over de zijnen, door zijn discipelen de Vader voor te stellen als getrouw gebleven te midden van vele zwakheden. Nochtans er was een uitzondering, doch deze stond niet aan de Zoon te voorkomen het was Judas de verrader. De Heer noemt Judas de zoon der verderfenis. De apostel Paulus noemt dezulken, die als Judas zijn: Vaten des toorns tot het verderf toebereid, die door Gods lankmoedigheid gedragen worden, maar die gesteld zijn, om aan hen Gods toorn te bewijzen en door hen zijn macht bekend te maken, Romeinen 9:22. Opdat de Schrift vervuld worde. De Schrift, wij herhalen het gedurig, omdat zo velen het bestrijden, is Gods beschreven raad, is de uitdrukking van zijn wil, is de voorzegging van zijn voornemen. Als zodanig werd de Schrift ten allen tijde en in alles door de Heer zelf beschouwd en geëerbiedigd. Hieruit zien wij dan ook bij vernieuwing, hoe diep zij gezonken zijn, die de Schrift beschouwen en behandelen als ieder ander geschrift. Trouwens het ongeloof kent geen onderscheid meer tussen het goddelijke en menselijke, tussen het buitengewone en gewone; alles is voor het ongeloof menselijk en gewoon. Het ongeloof is als de slak, die niets anders doen kan dan over de aarde kruipen en alles wat zij aanraakt bevlekken; het geloof daarentegen is als de adelaar, die de hoogten der aarde kiest voor zijn verblijf, en de hoogte der hemelen opzoekt voor zijn vlucht. Opdat de Schrift vervuld worde, is derhalve gelijkluidend met: "opdat Gods raad vervuld worde." Gods raad nu is voor ons onverklaarbaar. De zwarigheid ligt daarom niet in Judas alleen, maar in geheel de waarheid van Gods alles regelend bestuur bij die van 's mensen zedelijke vrijheid en verantwoordelijkheid. Het verband tussen deze beide waarheden is voor ons verstand verborgen, en zal eerst dan in al zijn klaarheid gekend worden, wanneer wij niet meer ten dele, (niet meer bij delen) maar het geheel zullen kennen. Intussen mogen wij het licht, dat de Schrift ons ook in dit opzicht geeft, niet onopgemerkt laten. God haat het zedelijk kwade, de zonde, én maakt haar dienstbaar aan zijn ontwerpen. Judas werd geen goddeloze door in de discipelkring van Jezus opgenomen te worden, maar hij was het, ja hij was een onbekeerlijke goddeloze, want indien de onmiddellijke gemeenschap met de Heer gedurende zo lange tijd geen invloed

ten goede op hem had, wat zou er dan nog meer aan die onvruchtbare vijgenboom kunnen gedaan worden? Het bewijs is er dus, dat het allermeeste, ja alles aan hem is te koste gelegd. Dat nu de goddeloosheid van Judas zich bepaald tegen Jezus en tegen geen ander in zijn volle kracht moest tonen, was het bestuur van God; daartoe werd deze duivel onder de kinderen Gods en in de onmiddellijke tegenwoordigheid des Heeren toegelaten. Aan des Heeren lijden mocht niets ontbreken, het moest volstrekt volmaakt zijn, en tot deze volledigheid behoorde het verraad van Judas. Neem dat verraad weg, en gij gevoelt terstond, dat de macht der duisternis niet al haar kracht heeft getoond tegen Jezus. Doch nu is het lijden des Heeren een geheel, waaraan niets ontbreekt. Opmerkelijk is het dan ook, dat de Heer Judas de zoon der verderfenis, en vroeger een duivel noemde; hiermede zeide Hij: "Judas is een kind uit den vader den duivel, die een mensenmoordenaar is van den beginne; daarom zoekt de duivel ook Mij te doden, en zijn werktuig daartoe is Judas." Voorts is geheel het lijden des Heeren geschied naar de raad Gods én de vrije daad des mensen, naar het woord der Schrift aan Israël door Petrus: Deze door de bepaalde raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen, en door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood, Handelingen 2.23. En Handelingen 4.27,28: Want in der waarheid zijn vergaderd tegen uw heilig Kind Jezus, welke Gij gezalfd hebt, beide Herodes en Pontius Pilatus met de Heidenen en de volken Israël's, om te doen al wat uw hand en uw raad te voren bepaald had, dat geschieden zou. De Heer zelf verklaart de zaak, door tot Pilatus te zeggen: Gij zoudt geen macht hebben tegen Mij, indien het u niet van boven gegeven ware, Johannes 19:11. De kwade mens kan niet al het kwade doen, dat hij wil; God zet hem die grenzen, welke met zijn raad overeenkomen, en leidt de stroom der ongerechtigheid in die beddingen, die Hij daartoe verordend heeft. Wij willen echter van deze zaak niet afstappen, zonder u nog opmerkzaam gemaakt te hebben op de grote troost, die er te midden van deze verschrikkingen des kwaads voor Gods kinderen gelegen is in het Woord des Heeren: Die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik bewaard, en niemand uit hen is verloren gegaan dan de zoon der verderfenis. Gij gevoelt de zedelijke noodzakelijkheid van het verschijnsel, dat zich ook in het gezelschap der Apostelen een valse apostel bevond. Dit gezelschap vertegenwoordigde de gemeente des Heeren van alle tijden. En zoals deze gemeente ten allen tijde bestaan zou, moest zij ook oorspronkelijk bestaan. En waaruit bestond zij nu oorspronkelijk? Uit mensen van onderscheiden aanleg, karakter, gaven, bekwaamheden en zwakheden. Er waren onder hen ijveraars, zoals Johannes en Jacobus, en stillen in den lande, zoals Taddeus en Simon Cananites, van wie wij in de Schrift niets horen en niets weten. Er was onder hen ook een verloochenaar zoals Petrus, en een twijfelaar zoals Thomas. Doch dit alles maakte geen scheiding tussen hen; zij waren niettegenstaande dit alles één in gemeenschap met de Heer. Er was slechts één onderscheid, waaruit een noodzakelijke scheiding volgen moest: dat der oprechtheid en der schijnheiligheid. En daarin bestaat nu onze troost, dat alle oprecht gelovigen in Christus, wie en wat zij ook overigens zijn, des Heeren discipelen en discipelinnen zijn; alleen de huichelaar is geen discipel, en kan het niet zijn. Deze staat met zijn ziel buiten, al is hij persoonlijk binnen de gemeente. Ik noem dit een grote troost voor ons, want wij weten bij ondervinding, en wij spraken er ook reeds vroeger van, hoe het hart gepijnigd wordt, wanneer wij ons voor de keurmeesters der kinderen Gods gesteld zien. Wat al vereisten worden door hen opgenoemd! wat al kentekenen door hen op een rij gezet. O die boeken! ze zijn goed, als ze ons de kortste weg, dat is rechtstreeks naar Jezus wijzen, maar ze zijn kwaad, als ze ons in een doolhof leiden, waar wij óf niet weer uitkomen, óf langs een grote omweg tot Jezus komen. Wees eenvoudig en oprecht, wees oprecht en eenvoudig, gij Christen, gij Christin. Wilt gij zalig worden, en is het oprecht gemeend, dan zult gij ook zalig worden, dan zult gij Jezus zoeken, en Hem zekerlijk vinden, want Hij heeft zich nog nooit vruchteloos laten zoeken door dezulken, die Hem werkelijk begeerden. En hebt gij Jezus, zo hebt gij met Hem de Vader en de Heilige Geest, en gij zu1t altijd meer vervuld worden met al de volheid Gods. Maar nu kom Ik tot u. Bij herhaling noemt de Heer zijn heengaan van de discipelen een komen tot de

Vader. Het is een liefelijke verwisseling: een verlies van aardse gemeenschap, een winst van goddelijke gemeenschap. Ook wij mogen door genade aldus over onze dood spreken, en tot de onzen zeggen: Ik ga van u, mijn lieven, maar nu kom ik bij die, die mij heeft liefgehad met een alle aardse liefde eindeloos te boven gaande liefde, en dien ik ook met gelijke liefde zou wensen te beminnen. Wij scheiden dus, maar om elkaar weer te zien in het huis des Vaders, waar al Gods kinderen samenkomen. En spreek dit in de wereld, opdat zij mijn blijdschap vervuld mogen hebben in zichzelf. Welke was die blijdschap? Dat Hij zijn werk op aarde volbracht hebbende, tot de Vader terugkeerde. Deze blijdschap moest ook de blijdschap zijner discipelen zijn. Zij moesten zich verheugen, dat de verlossing door hun Heer volkomen was gewrocht, en dat Hij om die reden, ja om die reden alleen, weder tot zijn heerlijkheid was ingegaan. Zonder deze door Christus gewrochte verlossing is er geen blijdschap mogelijk bij de mens, die zijn zonden kent; maar in die verlossing ontspringt ook voor de grootste en meest verwerpelijke zondaar de fontein ener algenoegzame vertroosting, ener eeuwige blijdschap. Ik heb hun uw woord gegeven. De Heer heeft zichzelf gegeven voor het leven der wereld; doch het wordt hier door de Heer niet gezegd, maar het woord des Vaders, het woord der liefde Gods, het Evangelie, waarin trouwens zijn offerande begrepen is, is voor de Zoon de grote schat, die de zondaar gegeven wordt, en die schat heeft Hij zijn discipelen gegeven. Wij zien dus, welk een hoge waarde de Zoon hecht aan het Woord van God, aan de Heilige Schrift; want er is geen ander Woord van God dan de Heilige Schrift. En hoe ondankbaar, ja hoe roekeloos vermetel is het daarom van dezulken, die de Schrift niet als het Woord van God erkennen. Is niet de mens in opstand tegen zichzelf? Is hij niet als het kind, dat het kristal acht boven de diamant, de glasparel boven de echte parel, en het klatergoud boven het echte goud? "De natuur (zegt hij) is mij genoeg, ik ken en erken geen andere openbaring; deze paden zijn breed genoeg, om er Gods voetstappen op te ontdekken." Zeer zeker zijn zij dat, maar zult gij er die God op vinden, dien gij zoekt? O dwaas, waar dwaalt gij heen? Is het u genoeg God te zien alleen in zijn schepping, in de kunstwerken zijner handen? Wilt gij niet ook zijn aangezicht zien in de Zoon zijner liefde; wilt gij niet ook zijn stem horen, Hem niet ook horen spreken in zijn Woord; wilt gij niet ook zijn hart voelen kloppen in uw hart, door de Heiligen Geest uit Hem in u te ontvangen? God wil zich geheel aan u openbaren, en gij wilt slechts dat kleine stukje zijner werken zien, dat Hij voor ons stervelingen heeft ten toon gesteld? Nee, de Zoon heeft ons met zichzelf en de Heilige Geest, ook het woord des Vaders gegeven, en het moet, gelijk het zijn hoogste schat was, ook onze hoogste Schat zijn. En de wereld heeft ze gehaat, omdat zij van de wereld niet zijn. Wie het Woord Gods aanneemt, behoort niet meer tot de wereld, want wie tot de wereld behoort, gehoorzaamt haar wetten en luistert naar haar woorden; maar wie het Woord Gods aanneemt, gehoorzaamt God. Het is verwonderlijk op te merken, dat zo weinige mensen besef hebben, dat er in de mensenwereld twee tegenovergestelde beginselen naar de oppermacht dingen: het werelds beginsel en het goddelijk beginsel. Het werelds beginsel wil alles tot stand brengen wat het wereldrijk kan volmaken; het goddelijk beginsel wil alles tot stand brengen wat het Godsrijk kan volmaken. De wereld bouwt voor de tijd alleen, God bouwt alleen voor de eeuwigheid, ook in de tijd. Dat in deze tweeërlei bouw niet alle arbeiders kunnen samenwerken is duidelijk. Zij moeten noodzakelijk naar dat hun beginsel is, uit elkaar gaan, en daar hun belangen gedurig tegen elkaar inlopen, zo is er gedurige botsing en tegenstand, niet van de zijde der godvruchtigen, want deze laten de wereld bouwen wat zij wil, maar van de kant der wereldse lieden, want deze voelen zich gekrenkt en veroordeeld door de gelovigen, die niet nalaten kunnen hun nadrukkelijk en onophoudelijk en waarschuwend met Young toe te roepen: "Hij bouwt te laag, die beneden de sterren bouwt." Gelijk Ik van de wereld niet ben. De Heer stelt ook hier zijn discipelen met zichzelf gelijk. Reeds hier horen wij uit 's Heeren mond de bevestiging van het woord des Apostels, Hebreeën 2.11: Want en Hij, die heiligt, en zij, die geheiligd worden, zijn allen uit één, om welke oorzaak Hij zich niet schaamt hen broeders te noemen, Wie in Jezus gelooft, is uit God geboren, is naar de geest uit de Heilige Geest

ontvangen, en heeft dus als de nieuwe mens in de tijd dezelfde oorsprong verkregen als de Zoon van God van eeuwigheid had. Herinner u ook hier het schone gezegde van Bengel: "Acht de wedergeboorte niet te zwaar, want zij is niet meer dan geloof; acht het geloof niet te licht, want het is niet minder dan wedergeboorte." Ik bid niet, dat gij hen uit de wereld wegneemt. De Heer zorgt niet alleen voor zijn discipelen, maar ook voor zijn kerk. De persoonlijke zaligheid der discipelen is Hem dierbaar, maar deze mag niet gegeven worden ten koste van geheel de gemeente der gelovigen, ten koste van de toekomst der kerk. De Heer bad ten aanhore van zijn discipelen, en dus was dit gebed, ofschoon tot de Vader gericht, echter ook voor zijn discipelen, om hen te dienen tot leiding en bestuur. Er is toch een richting in het hart der gelovigen, en daarmede een richting in de kerk, om de persoonlijke zaligheid te stellen boven de belangen der kerk en de eer van Jezus. Hoe velen zouden na bekeerd te zijn, nu maar wensen in de hemel te worden opgenomen. Doch, en dit moeten zij wel weten, hier bidt de Heer niet met hen mede en niet voor hen. Maar dat Gij hen bewaart van de boze. De bijzondere goddelijke bescherming in de wereld is voor al de discipelen des Heeren door de Heer van de Vader afgebeden en gewordt hen. De engel des Heeren legert zich (als engelenwacht) rondom degenen, die de Heer vrezen, en rukt hen uit, Psalm 34.8. Deze en zo vele andere heerlijke beloften van bewaring en bescherming zijn van volle kracht en toepassing op hen, die des Heeren zijn. Niet dat Gods voorzienigheid niet ook zou gaan over al Gods werken en over alle mensen, maar de bijzondere tussenkomsten tot redding en behoud zijn voor Gods kinderen. En ook bij deze zijn de tussenkomsten niet altijd het bevrijden van lijden, of het redden uit de nood; nee, veel lijden liet de Heer bij de discipelen onafgewend, en velen hunner stierven in de kerker, of op de gerechtsplaats; maar altijd werden zij bewaard van de Boze. Deze had in eeuwigheid geen macht meer over hun zielen; daarvoor werden zij door de Vader bewaard op de voorbede des Zoons. Zij zijn niet van de wereld, gelijkerwijs Ik van de wereld niet ben. Hoe liefelijk is deze herhaalde verzekering voor ons, die maar niet kunnen geloven, dat wij in ons geloof uitverkoren zijn bij God. Wij beschouwen het geloof doorgaans als een werk uit de mens, en niet, zoals het alleen is, als een werk van de Heilige Geest in ons. Als de Heilige Geest ons verstand verlicht en ons hart opent, dan geloven wij, en zolang dit niet geschiedt, geloven wij niet, althans niet zoals wij behoren te geloven, met ons hart en verstand. Gelijk het geloof goddelijk is van oorsprong, zo is het ook goddelijk van werking. Wat toch doet het geloof? Het erkent God, gelijk Hij is, het hoort zijn stem, zoals die spreekt uit zijn Woord, het neemt de Heilige Schrift aan als de geopenbaarde wil van God, en gehoorzaamt God in alles wat Hij als zijn wil heeft geopenbaard. En zo is dan ook het einde, het doel, het uitwerksel des geloofs: goddelijk: het einde des geloofs is de zaligheid der ziel, 1 Petrus 1:9. Geloven wij dus in waarheid en oprechtheid, dan hebben wij hiermee het goddelijk bewijs in ons, dat God ons van deze wereld heeft uitverkoren en heeft afgezonderd, zodat wij niet meer tot haar behoren, maar tot de Heer Jezus Christus, wiens bijzonder eigendom wij zijn, als een volk door zijn bloed gekocht en gereinigd, om in de kracht des Heiligen Geestes overvloedig te zijn in goede werken. Heilig ze in uwe waarheid. Ofschoon wij door God zijn uitverkoren, en niet meer tot de wereld behoren, zo zijn wij daarmede niet toebereid, om in de heerlijkheid in te treden; nee, wij moeten ook geheiligd worden. Wij zijn nog in de wereld, al zijn wij niet meer van de wereld, en zolang wij in de wereld zijn, kleeft ons de zonde aan. Deze moeten wij afsterven, opdat zich de nieuwe mens in ons kan ontwikkelen. Het is hiermede als met het licht in een kamer: de duisternis moet wijken, zal het licht haar plaats vervangen; opent gij dus de luiken voor uwe ramen slechts op een kier, zo zal het volle licht er niet kunnen indringen, maar uw vertrek grotendeels duister blijven. Welnu, wat het zonlicht is voor de ogen, dat is Gods waarheid voor de geest. Gods Waarheid is Gods openbaring, is het uitspreken Gods van zichzelf, zodat de Heer met de woorden: Heilig ze in uw waarheid, bidt: Heilig ze door de kennis van uzelf. Uw Woord is de waarheid. Hiermee wordt de bede nog eenvoudiger: Heilig ze door uw Woord, dat de waarheid is, de waarheid in tegenstelling van het woord des satans

en der wereld, dat de leugen is. De waarheid is de voorstelling der zaken zoals zij werkelijk zijn, zoals zij aan de zijde Gods zijn; maar de leugen is de voorstelling der zaken zoals zij schijnen te zijn, maar niet zijn. Daarom is de waarheid een onwankelbare grondslag in God, en de leugen een bedrieglijke grondslag in de Boze, die een tijdlang moge stand houden, maar in de eeuwigheid moet wegzinken. En is nu Gods Woord de waarheid, en moeten wij door de Waarheid geheiligd worden, zo is het onze duurste plicht, ons dat Woord niet te laten ontrukken, zullen wij niet in plaats van geheiligd, ontheiligd worden. Die Gods Woord verwerpen, stellen zichzelf buiten de geheiligden, en zijn onheiligen. Trouwens dit zeggen zijzelf u meestal door hun woorden en door hun werken, en zijn zij ingetogen genoeg om dit niet openlijk te laten blijken, wij weten dat goud vernis als goud niet gangbaar is. Gelijkerwijs Gij Mij gezonden hebt in de wereld, alzo heb Ik hen ook in de wereld gezonden. Als wij uit de wereld worden uitverkoren, dan worden wij tegenover de wereld gesteld, doch niet in een werkeloze houding; nee, alsdan moeten wij op haar invloed uitoefenen, op haar inwerken, en alsdan worden wij tot haar gezonden, om haar het goede Gods voor te houden en tot hetzelve uit te nodigen, èn om haar te vermanen: laat u met God verzoenen, èn om haar te waarschuwen tegen de brede weg, die ten verderve leidt. En dat moeten wij doen, ieder in zijn kring en naar de mate zijner kracht. De apostelen waren echter bepaald door de Heer gesteld, om uit te gaan in de gehele wereld en te verkondigen vergeving van zonden en bekering door het geloof in Christus. Thans nu de Heer de wereld verlaat, draagt Hij zijn eigen zending over aan zijn Apostelen, en stelt hen als zijn getuigen in zijn plaats. Zij moesten hun menselijk getuigenis afleggen, en de Heilige Geest zou daarbij zijn goddelijk getuigenis afleggen; maar beiden moesten samengaan, zou het doel, de bekering van zondaren bereikt worden. En Ik heilig mijzelf voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid. De Heer gebruikt meermalen, zoals wij dikwijls gelegenheid hadden op te merken, dezelfde bewoordingen in onderscheiden zin. In zijn aanbiddelijke liefde zich gelijkstellende met de zijnen, noemt Hij hun zending tot de wereld als gelijk aan zijn zending, en zo ook hun heiliging als gelijk met zijn heiliging. Intussen maakt het verschil van persoonlijkheid een oneindig verschil in de bediening. Wij zouden niet in een adem de zending en heiliging des Heeren en die der discipelen hebben mogen noemen; doch de Heer mocht het en deed het. De Heer heiligde zichzelf, zonderde zichzelf af. Waartoe? Ten offer. En de discipelen zouden ten gevolge van zijn zelfheiliging geheiligd worden. Waartoe? Om Gode te dienen. De Heer stelt zichzelf voor als de oorzaak van de afzondering der zijnen tot de dienst van God en hun zaligheid. Hij doet dit naar zijn gewoonte in gewone bewoordingen, die ook van de mensen en van de gereedschappen ten dienste van God en zijn huis gebezigd worden; maar de Heilige Geest legt des Heeren woorden aldus uit, Hebreeën 5:8,9: Hoewel Hij de Zoon was, heeft Hij nochtans gehoorzaamheid geleerd uit hetgeen Hij heeft geleden; en geheiligd zijnde, is Hij allen, die Hem gehoorzaam zijn, een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden. En Ik bid, niet alleen voor dezen, maar ook voor degenen, die door hun woord in Mij geloven zullen. Met deze woorden omvat de Heer geheel zijn kerk van de Apostolische tijd af tot aan het einde der wereld. Dat het ontstaan der nieuwtestamentische Heilige Schrift als een blijvend getuigenis der sterfelijke en eenmaal stervende Apostelen hier door de Heer stilzwijgend ondersteld wordt, behoeft geen betoog. Neemt de Heilige Schrift weg, zoals de ongelovigen willen, en wij hebben geen andere godsdienst dan die der rede, welke de heidenen ook hadden, en wij zijn dus weder heidenen, en keren op dezelfde voetstappen terug naar de stikdonkere nacht der godsdienstige onwetendheid, waaruit wij aan de hand Gods, aan de hand der Heilige Schrift tot onze vollen dag van Evangelisch licht zijn gekomen. Opdat zij allen één zijn. Reeds vroeger had de Heer gezegd: Het zal worden één kudde onder één herder: een van de wereld onderscheidene en in zich afgeslotene gemeente van gelovigen onder Christus, de overste leidsman en voleinder (beschermer en bekroner) des geloofs. Doch hier bedoelt de Heer nog een andere, hogere eenheid, zoals blijkt uit de woorden, die volgen. Gelijkerwijs Gij Vader in Mij en Ik in U, dat zij ook in ons één zijn. Deze eenheid is een bepaald goddelijke

eenheid. De grond er van is de Heilige Geest. Deze was in Christus de band der eenheid van de goddelijke en menselijke natuur, Hij zou ook de band der eenheid zijn tussen de gelovigen en Christus, en door Christus met de Vader. Petrus zegt dan ook met zo vele woorden, dat wij de goddelijke natuur deelachtig worden, 2 Petrus 1:4. Voegen wij hierbij de uitspraak van dezelfde Apostel, dat de gelovigen na afloop van de bedeling des tijds een nieuwe aarde en hemel te verwachten hebben, en dat alsdan, naar het woord van de Apostel Paulus, God alles zijn zal in allen, zo is het duidelijk, dat de Heilige Geest ons in de Heilige Schrift een overplaatsing van de geheiligde mensheid op volstrekt goddelijk gebied leert, waardoor zij deelt in al de mededeelbare eigenschappen Gods, en als volstrekt heilig in eeuwigheid niet meer kan terugvallen in zonden. Op deze grond is de eis Gods: Zijt heilig, want Ik ben heilig, en het voorschrift des Heeren: Weest volmaakt, gelijk uw Vader in de hemelen volmaakt is, volkomen evenredig aan de bestemming der gelovigen. Zij zijn tot een volstrekte volmaaktheid bestemd en geroepen. Zij zijn en blijven schepselen, evenals de mensheid van Christus een geworden mensheid is en blijft; maar zij zullen tegelijkertijd al dat goddelijke in hun geheiligde, ontzondigde mensheid ontvangen, waarvoor de heilige menselijke natuur vatbaar is. En waar de heilige menselijke natuur vatbaar voor is, dat zien wij in de Zoon van God. In Hem is de Godheid en mensheid verenigd tot één persoonlijkheid; hetzelfde zal in de eeuwigheid het geval zijn bij ieder kind van God uit de mensen, alleen met dit onderscheid, dat de eenheid van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest een oorspronkelijke, onbegonnen, oneindige, onmiddellijke eenheid is, terwijl de eenheid van de menselijke en goddelijke natuur in de begenadigde en zalige mens bepaald in Christus zijn grond heeft, en door Hem plaats heeft, zoals Hij zelf zegt in de woorden: Ik in hen en Gij in Mij. Ofschoon er veel duisters en onverklaarbaars in de val der rein geschapene engelen en mensen overblijft, zo is het toch duidelijk, dat het schepsel als zodanig geen volstrekte volmaaktheid hebben kon; deze behoort der Godheid alleen. De betrekkelijke volmaaktheid van het redelijk schepsel sluit vanzelf de vatbaarheid in zich om meer volmaakt te worden. Wat niet volstrekt volmaakt is als God kan opklimmen in volmaaktheid, maar kan ook afnemen in volmaaktheid, omdat dit opklimmen in volmaaktheid geen natuurdwang kan zijn, gelijk de groeikracht in zaad en plant, maar een vrije ontwikkeling door middel van het verstand en de wil van de tot vrije werkzaamheid en vrijwillige gehoorzaamheid en wederliefde geroepen engel of mens. Een gedeelte der engelen viel en een ander deel bewaarde zijn beginsel. Op welke wijze? Wij weten het niet. God heeft dat onderwijs bewaard voor onze hogere school. Doch wij weten, dat geheel de mensheid viel in haar eerste vader en moeder, en wij weten hoe: door verleiding, door misleiding, door de list, de overmachtige bedrieglijke schranderheid van de overste der boze geesten. De gevallen engelen verdierven dus niet alleen zichzelf, maar verdierven ook de mensen, niet uit wraak jegens de mens, want de mens wandelde in zijn onschuld, en was een kind des Vredes, maar uit wraak jegens God en uit enkel moedwil jegens de mens. God neemt de gevallen engelen niet aan, maar wel de gevallen mensen. Hoe? Wij weten het: in zijn Zoon. Heeft de satan God willen gelijk zijn, en heeft hij de mens dezelfde begeerte ingeboezemd, God wilde de mens gelijk zijn, en Hij werd het in de Zoon. Wij merkten het reeds op, God kan zich niet vergroten, verhogen, want Hij is de allerhoogste, maar Hij kan zich verkleinen, vernederen, Hij kan mens worden, en Hij werd het in de Zoon. Waarom? Om de mens op deze wijze weder met zich te verenigen, maar nu op de hoogst volmaakte wijze met de innigste en onverbreekbare eeuwige banden van liefde. En Hij deed het in de Zoon. In Gods genade overtreft God dus zichzelf in zijn liefde, en wordt de mens een veel hogere volmaaktheid geschonken in de Zoon, dan de ongevallen engelen vóór de troon. Opdat de wereld gelove, dat Gij Mij gezonden hebt. Vroeger had de Heer gezegd: De overste dezer wereld komt, en heeft aan Mij niets; maar opdat de wereld wete, dat Ik de Vader liefheb, en alzo doe, gelijkerwijs Mij de Vader geboden heeft, staat op, laat ons van hier gaan. En hier zegt de Heer: opdat de wereld gelove, dat Gij Mij gezonden hebt. Er is ook een weten en geloven van de dingen Gods bij de wereld. Wij zien het

voor onze ogen. Sedert er Christelijke volken ontstonden, ontstond er ook een Christelijke wetenschap en een Christelijk geloof bij de wereld. Immers alle mensen, die gedoopt zijn, noemen zich Christenen, en zij hebben daartoe het recht. Zij hebben door de doop recht op de naam van Christenen; doch wat betekent het de naam te hebben, dat men leeft, terwijl men dood is. Nochtans de Christelijke wereld bestaat, en zij gelooft en belijdt dat God zijn Zoon heeft in de wereld gezonden, en dat de Zoon de Vader heeft liefgehad en gehoorzaam is geweest tot in de dood, de dood des kruises. Zij gelooft het, maar het is een bloot historisch geloof, een geloof zonder de werken, en daarmede een dood geloof. Wel staat het kruis op de rijksappel, maar als een bloot zinnebeeld van Christus opperheerschappij over de wereld. Evenwel staat de Christelijke wereld hiermede als richter tegenover de bepaald ongelovigen, die Christus niet erkennen als van God gezonden, noch als een volmaakte liefde en gehoorzaamheid aan de Vader betoond hebbende, maar die Hem vernederen tot een mens, gelijk zijzelf zijn, met begaafdheden en gebreken. Doch daarom zal ook zelfs de wereld hen tot een richter zijn. En Ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij Mij gegeven hebt. Welke was die heerlijkheid? Immers de eeuwige, Ongeschapene, goddelijke heerlijkheid, welke de Zoon had bij de Vader eer de wereld was. Deze deelt de Zoon de zijnen mede. Gij ziet altijd meer de overplaatsing van Christus gemeente op eeuwig, onveranderlijk, goddelijk gebied. Opdat zij één zijn, gelijk als Wij één zijn. Indien de gemeenschap der heerlijkheid ontbrak, de gemeenschap der verlosten met de Vader door de Heilige Geest zou niet volkomen zijn. Een voornaam, nee, het hoogste deel: de heerlijkheid zou er aan ontbreken: Doch let nu op, dat deze gemeenschap, ook der heerlijkheid, alleen in de Zoon haar grond heeft. Hij bidt niet, dat de Vader diens heerlijkheid aan de zijnen geeft; want deze had de Zoon, en kon Hij alleen hebben onmiddellijk van de Vader; maar Hij zegt, dat Hij, Jezus, de zijnen in zijn heerlijkheid wil laten delen, dus het hoogste geven, dat Hij, behalve zijn bloed, zijn leven te geven had, opdat er niets aan hun hoogst mogelijke eenheid met Hem en de Vader en de Heilige Geest zou ontbreken. Ik in hen, en Gij in Mij, opdat zij volmaakt zijn in één. De Heer wil, dat de eenheid der zijnen volmaakt zij, de hoogst mogelijke trap bereike, en niet meer verminderen kan; en dit zou dan eerst kunnen geschieden, als Hij in de zijnen was, gelijk de Vader in Hem, door de Heilige Geest. En opdat de wereld bekenne, dat Gij Mij gezonden hebt. De Heer herhaalt deze woorden, omdat het van het hoogste belang is te weten, dat zelfs de Wereld zulke overvloedige bewijzen heeft ontvangen van des Heeren goddelijke zending in de zijnen, dat de wereld geen verontschuldiging heeft voor haar ongeloof. En hiermede wijst de Heer op het hoog gewicht van het bestaan zijner gemeente in de wereld, voor de wereld. De gemeente van Christus is niet alleen een blijvend getuigenis van Christus tegenover de Wereld, maar ook een alles afdoend getuigenis. Toen God Abraham uitverkoos uit de volken, en Israël tot een volk des Heeren stelde in het midden van de afgoden dienende volken, was Israël een getuige Gods voor alle volken, en al naarmate de heidense volken met Israël in betrekking stonden, was Israël een getuige voor hen, of tegen hen. En zo is het nu ook met de gemeente van Christus. Haar bestaan in de wereld, tegenover de wereld, zal de wereld oordelen. Wat de vrijsteden waren in Israël, voor Israël, dat is de gemeente van Christus voor de lieden der wereld. Wie met Loth Sodoms lot wil ontkomen, die vluchte tot dit Zoar. Daarom zeggen wij ook tot de Joden: "Als u geen Christenen omringden, die zeggen, en er bij leven en op sterven: dat de Messias gekomen is in Jezus Christus, gij zoudt verontschuldigd zijn met Joden te blijven; maar nu moest gij niet rusten, alvorens gij had onderzocht, wie de waarheid heeft: gijzelf of de Christenen? omdat van het erkennen dezer Waarheid uw eeuwig wel of wee afhangt. Doch nu onderzoekt gij niet, maar blijft op uw droesem liggen, en hebt als het oordeel u treft, geen verontschuldiging, dat gij het niet hebt kunnen ontgaan." Evenzo zeggen wij tot de gehele wereld: "Komt tot de gemeente van Christus, gelooft als zij en wordt behouden, zo niet, gij hebt geen verontschuldiging." En hem liefgehad hebt, gelijk Gij Mij liefgehad hebt. Nee, de Zoon wil niet de liefde des Vaders alleen hebben. Het leven, het wezen der liefde is, zoals wij reeds zeiden, mededeling van zichzelf, is

een rusteloos zegenende uitstroming van het middelpunt naar de omtrek, en terugstroming van de omtrek naar het middelpunt. De wereld moest het weten, dat God al zijn liefde aan de Zoon geeft, en door de Zoon aan allen, die de Zoon toebehoren; dat God wel barmhartig is over al zijn werken, en goed ook over de goddelozen, maar dat zijn goedheid tijdelijk is over degenen, die Christus verwerpen, maar eeuwig over degenen, die Hem aannemen, en dat Hij de aarde gezegend heeft en zegent voor alle mensen, maar de hemel alleen opent voor zijn kinderen. Vader! Ik wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt. Ziet gij, Christus gaat naar de hemel, en Hij wil daar niet alleen zijn; nee, zijn gemeente is met Hem van nu af onafscheidelijk in de tijd en in de eeuwigheid verbonden. Hij heeft van dit ogenblik af een strijdende kerk, die op aarde is, en een triomferende kerk, die in den hemel is, en Hij is in het midden van beiden; doch op onderscheidene wijze. Op aarde is Hij in het midden der zijnen onzichtbaar, maar daarom niet minder wezenlijk en hen regerende door de Heiligen Geest; in de hemel is Hij in het midden der zijnen zichtbaar, en Hij leidt hen persoonlijk tot de fonteinen der levende wateren; op aarde zitten zij met Hem aan het avondmaal en zien zij Hem verhoogd aan het kruis; in de hemel zien zij Hem in zijn heerlijkheid en zitten met Hem aan de bruiloft des Lams, brood etende en de nieuwe wijn drinkende in het koninkrijk van God. Opdat zij mijn heerlijkheid mogen aanschouwen, die Gij Mij gegeven hebt. De discipelen zouden Hem aanschouwd hebben in zijn nederige staat op aarde, in zijn lijden en sterven voor de zonde; zij moesten Hem ook in eeuwigheid zien in al de heerlijkheid, die de Vader Hem gegeven had, welke niets minder was dan de heerlijkheid des Vaders zelf, de ongeschapen heerlijkheid. Want Gij hebt Mij liefgehad vóór de grondlegging der wereld. De Schrift, wij merkten het reeds op, kent geen ander begin, geen ander aanvangspunt des tijds, dan de grondlegging der wereld. Wat vóór dat begin was is volstrekt goddelijk, zonder begin, zonder einde, zonder grens. De Heer verkondigt hier zijn eeuwige Godheid op onweersprekelijke wijze. Voorts, alles heeft zijn oorsprong uit de liefde des Vaders tot de Zoon, en alles heeft zijn einde in diezelfde liefde door de Heilige Geest. Vóór de grondlegging der wereld bestond de Vader, de Zoon en de Heilige Geest als een enige, algenoegzame liefde; na de tijd, in de nimmer eindigende eeuwigheid zal de Vader, de Zoon en de Heilige Geest zijn als een enige algenoegzame liefde, en door die liefde zullen, benevens de heilige engelen, allen uit de mensen, die door de Vader, de Zoon en de Heiligen Geest uitverkoren, verlost en geheiligd zijn, worden omvat. Dit is het wonen van God bij de mensen en van de mensen bij God, dit de samenvoeging van de engelenwereld met de mensenwereld, van de hemel met de aarde, van de eeuwigheid met de tijd. Rechtvaardige Vader! Straks zeide de Heer heilige Vader nu rechtvaardige Vader. De rechtvaardigheid is de heiligheid in toepassing gebracht op de zonde. Waar geen onrecht is, heeft de rechtvaardigheid geen bediening. De rechtvaardigheid beloont en straft. In de hemel voor de heilige engelen en gezaligde mensen is God geen Rechter, maar enkel Vader. De Zoon, thans zijn lijden voor de zonde tegemoet gaande, erkent nu ook de Vader in zijn recht tegen de zonde, en onderwerpt zich hiermede aan dat recht. De wereld heeft U niet gekend. Niet als zodanig, niet als de rechtvaardige Vader. De wereld erkent de zonde niet, en daarmede niet het recht van God. Hiermede is haar zonde uitgesproken; zijzelf zegt het ronduit in de woorden: "Wij geloven dat alle mensen van zelf zalig worden." Hiermee maken zij het lijden en sterven van Jezus voor de zonde overbodig. Voor wie? Voor ons, die geloven? Het zij verre. Wij kennen onze zonde en dorsten naar de gerechtigheid van God in de zondeverzoening van Jezus, door zijn voldoening aan het goddelijk recht. Alleen voor zichzelf kent de wereld geen zonde en geen zondeverzoening. Zij leeft in zonde en wil er in sterven. Ja, het levenselement der wereld is, ieder ziet het, de zonde; zij beweegt er zich zo natuurlijk in, als de vis in het water en de vogel in de lucht. Neem de zonde uit de wereld en zij houdt op te bestaan, en dat zal dan ook eenmaal geschieden. Het te niet doen van de laatste Vijand, de dood, is de vernietiging der zonde en het vergaan der wereld als zodanig. Maar Ik heb U gekend. De Heer stelt zich alleen tegenover geheel de wereld. Hij was de enige in de wereld, die God kende en Hem openbaarde zoals Hij

te kennen en te openbaren is. En deze hebben bekend, dat Gij Mij gezonden hebt. Stond de Heer alleen tegenover de gehele wereld in de ware kennis van de Vader, ook als de Rechtvaardige, het was maar voor een ogenblik; terstond heft Hij zijn discipelen tot zich op en plaatst hen naast Zich, en zegt: zij behoren tot Mij, want zij hebben mijn getuigenis aangenomen, en Mij als de door U gezondene erkend. En Ik heb hen uw naam bekend gemaakt, en zal die bekend maken, opdat de liefde, waarmede Gij Mij liefgehad hebt, in hen zij, en Ik in hen. In dit laatste woord legt de Heer het laatste einde bloot van geheel zijn zending; het is de gemeenschap der liefde, waarvan wij zo even spraken, de liefde des Vaders en des Zoons tot de mensen, die des Zoons eigendom zijn. Om hen in die eeuwige, allerhoogste, onveranderlijke liefde over te brengen, uit de haat, uit de zonde, is de Zoon mens geworden, heeft Hij hun de Vader geopenbaard door zijn onderwijs, en zou Hij hun die nog meer openbaren door zijn zelfofferande voor de zonde. De zonde is de haat, de ellende en het verderf, en allen blijven er in liggen, die Christus als hun Zaligmaker verwerpen; en de liefde is de heerlijkheid en de zaligheid, is Gods eeuwig wezen, en allen, die in Christus geloven, worden uit kracht van Christus offerande, door de Heilige Geest, overgezet in die liefde, in die heerlijkheid, in die zaligheid, in Gods eeuwig wezen.

18:1 De Heer en zijn discipelen in Géthsemané: Jezus, dit gezegd hebbende, ging uit met zijn discipelen over de beek Kedron.

Hier zien wij de uitgang en de overgang van de Heer tot zijn lijden. En gelijk wij een ogenblik stilstonden, alvorens de Heer de beek Kedron (die geestelijke Rubicon) overschreed, zo laat ons nog een ogenblik stilstaan, nu de Heer deze grens overschreden heeft. Ofschoon bij de Heer het werkdadige en lijdelijke onafscheidelijke zaken zijn, zo trad toch het werkdadige tot hiertoe op de voorgrond, en nu zal het lijdelijke meer op de voorgrond treden. Zo wij het niet te voren wisten, wij zouden billijk vragen: op welk een wijze zal dat enige leven van Jezus op de aarde voor de aarde eindigen? Doch wij weten het, en Hijzelf heeft het ons van de aanvang gezegd: Hij moest lijdend en stervend tot zijn heerlijkheid ingaan. Tot welke heerlijkheid? Tot alle heerlijkheid Gods, maar allereerst tot zijn Middelaars-heerlijkheid. Hij was gekomen om zijn volk zalig te maken van hun zonden, en daartoe was zijn leven op aarde niet genoeg, daartoe moest Hij ook lijden en sterven, en weder opstaan en ten hemel varen. Onze zonden konden niet van ons weggenomen worden, dan in de Weg van Gods gerechtigheid. Christus moest ze voor zijn rekening nemen, en Hij nam ze uit gehoorzaamheid aan de Vader en uit liefde tot ons voor zijn rekening, en betaalde ze tot de laatste kwadrantpenning toe. Aan wie? Aan zijn Vader als Rechter. Hij zou Gods recht tegen de zondaar voldoening geven en daarmede verzoening geven voor de zondaar. Christus is de Borg geworden van het eeuwig verbond der genade, Hebreeën 7:22. Een borg nu is een persoon, die zich aansprakelijk stelt bij de schuldeiser voor de schuldenaar, en die, wanneer de schuldenaar in gebreke blijft, werkelijk door de schuldeiser aangesproken en tot de betaling geroepen wordt. Een borg moet dus iemand zijn, die des gevorderd, de schuld betalen kan, dus een rijk man. Al deze vereisten waren en zijn in de Zone Gods. Hij stelde zich vrijwillig aansprakelijk voor de schuld van de zondaar, en toen deze geëist werd, heeft Hij die ten volle betaald. Gij kunt dat alles (wij herhalen ook hier wat wij vroeger zeiden) in het 53e hoofdstuk van Jesaja lezen (Jesaja 53), op een wijze zoals dit door geen sterfelijke pen of mond kan beschreven of gezegd worden. Bij het behandelen van dat hoofdstuk, en nog onlangs spraken wij reeds breedvoerig van dat lijden voor de zonde; doch wie kan ophouden er van te spreken? Het is de schat der liefde Gods, wie kan hem beschouwen zonder God er voor te verheerlijken; het is de schat onzer zaligheid, wie kan er aan denken zonder zich er in te verlustigen? Al kunnen wij de diepten van Gods liefde niet peilen, toch kunnen wij met de engelen niet nalaten te begeren er telkens in neder te zien. Doch ook hier wordt het licht der zon van Gods heerlijkheid beneveld door de wolk der menselijke waanwijsheid. Men zegt: "Men kan wel geldschulden, maar geen zedelijke schulden voor een ander betalen?" Doch, waarom niet ook zedelijke schulden? Immers, omdat wij geen zedelijke rijkdom hebben, maar zelf arm en vol schulden zijn, terwijl Christus, die een eigen gerechtigheid van eeuwigheid had, zich door zijn volmaakt volbrengen van de wet Gods, als mens, nog een tweede gerechtigheid verwierf voor ons. Zeker, een arm man kan geen borg zijn voor een ander; het borgschap, wij zeiden het zo even, onderstelt rijkdom, genoegzame rijkdom om al de schuld, waarover de borgstelling gaat, te kunnen voldoen. En wat geeft iemand bij ons het recht borg te zijn voor een ander? Omdat hij vrijheid heeft, zijn geld te besteden op welke wijze hij wil. Welnu, Christus had de vrije beschikking over zijn leven, en omdat Hij dit had, kon Hij het geven voor het leven der wereld, Johannes 6:51. Zeker, God heeft gezegd: de ziel, die zondigt, die zal sterven, Ezechiël 18:4,20. Maar sterven dan de zondaren niet? Heeft Christus de lichamelijke dood vernietigd in die zin, dat het vonnis Gods: Stof zijt gij, en tot stof zult gij wederkeren, is opgeheven? Immers niet; wij allen zijn opgeschrevenen ten dode, en wij allen sterven. Doch er is een verlossing uit de dood en van de dood, en het recht daartoe kon Christus verwerven en heeft Hij verworven, door zichzelf in de plaats te stellen van allen, die door Hem tot God gaan, van al de zijnen. Zeker brengt dit verworven recht mede, dat de zondaar ook verlost kan worden van de dood, in die zin, dat hij, zonder te sterven, in een ogenblik des tijds veranderd kan worden in een kind der eeuwigheid, zoals Henoch en Elia;

doch dit zijn uitzonderingen op de regel: dat alle mensen moeten sterven, en de uitzonderingen heffen de regel niet op, maar bevestigen die. Als Christus nu niet zo waarachtig God was, als Hij mens is, Hij zou de mens diens zonden niet hebben kunnen afnemen; want hoe zou een schepsel het lijden, dat Hij met die zonde, als haar gevolg, op zich nam, hebben kunnen doorstaan? Hoe zou hij de vloek over, de toorn Gods tegen de zonde hebben kunnen lijden zonder daarin te bezwijken? En als Christus niet zo waarachtig mens was, als Hij God is, hoe zou Hij de zonde op zich hebben kunnen nemen en hebben kunnen lijden en sterven? De Godheid als zodanig is eeuwig gescheiden van zonde, van lijden, van dood. Alleen als Godmens kon de Zone Gods zich zo waarachtig en zo volmaakt verenigen met de menselijke natuur, als Hij verenigd is met de goddelijke natuur; en zo ontmoeten in Hem de Godheid en de mensheid elkander in ene eeuwige betrekking, in een eeuwig verband of verbond van liefde. Waarom? Omdat de menselijke natuur in Christus heilig, volstrekt heilig was. Doch hoe kan nu de zondige, de onheilige menselijke natuur in diezelfde eeuwige liefdebetrekking tot de goddelijke natuur komen? Daardoor, dat de menselijke natuur van Christus ingaat tot de onze. En hoe kan dit geschieden, zonder in te gaan tot onze schuld, tot onze vloek, tot ons lijden, tot onze dood? Door mens te worden, en door heilig mens te zijn en te blijven, heeft Christus vanzelf het recht over geheel de mensheid verkregen: Hij is haar wettig Hoofd, want Hij is de ware, de heilige mens. Hij staat boven alles, en is daarmede boven allen, de ware Koning der mensheid. Doch die mensheid is onheilig, ligt in de zonde, ligt onder de vloek, is in de macht van een vreemde. De wereld heeft een overste, en deze sterk gewapende bewaart en bewaakt zijn roof. Zo moet dan die geweldhebber des doods bestreden, overwonnen en diens roof hem ontnomen worden. Hoe kan dat geschieden? Door hem zijn recht te ontnemen. De satan heeft recht op ons, omdat wij zondaren zijn, en zo hij geen recht op ons had, hoe zou God hem als overste der wereld dulden? Dat recht en daarmede zijn rijk en heerschappij moeten hem ontnomen worden, en dat recht heeft Jezus hem ontnomen en het uitgesproken in de woorden: Ik ben dood geweest en zie, Ik ben levend, Amen! en Ik heb de sleutels der hel en des doods, Openbaring 1:18: Dat de satan diens recht op de zondaar niet kon ontnomen worden dan door het lijden en sterven van de Zone Gods, heeft zijn reden in de aard van dat recht. In de zonde, door de mens begaan, en daarmede in de vrijwillige gehoorzaamheid van de mens aan de satan, lag de kracht van dat recht, en er kan geen recht te niet gedaan of opgeheven worden dan door een hoger recht. Het recht van gratie is boven het strafrecht en heft dat op. Dat de satan de overste der wereld is, behoort tot het strafrecht van God over de mens. De satan is slechts de uitvoerder van het strafrecht van God over de mens, en hijzelf is aan hetzelfde strafrecht onderworpen; want God alleen is Rechter, en in Hem alleen is het strafrecht en het recht van gratie; want Gode zijn alle dingen mogelijk en Hij is zowel heiligheid als liefde, en zowel liefde als heiligheid. Doch wij herinneren ook hier, wat wij vroeger opmerkten, dat alles wat in God is, geopenbaard moet worden, zal het voor het schepsel bestaan. Gods genade is een overtreffen Gods van zichzelf in zijn liefde. God heeft het heilige vanzelf lief, doch waar Hij genade bewijst, wordt schuld ondersteld. In plaats dus van de onheilige mens te straffen, bewijst Hij hem zijn gunst. Waardoor? Door het recht van gratie, dat Hij heeft, door de liefde en het recht te paren, te verenigen. Dit alles is in God van eeuwigheid tot eeuwigheid, want niets wordt in God, maar alles is, en in Hem is geen schaduw van omkering. Doch hoe openbaart zich nu uit God die vereniging van recht en liefde, dat recht van gratie voor ons, aan ons? Door Christus. Hij is de openbaring van alles wat in God is voor het schepsel. Hij maakte Gods genade mogelijk voor ons. Hij deed haar voor ons bestaan, bracht haar voor ons tot stand. Hij bracht de genade uit God tot ons in zijn eigen persoon, en zonder Hem zou er voor ons geen genade zijn. Hij is de persoonlijke genade voor de zondaar, de Zaligmaker, die zijn volk zalig maakt van hun zonden. Zijn naam is de enige naam, onder de hemel gegeven, waardoor wij kunnen zalig worden, en buiten Hem is er geen verzoening en vergeving van zonde, en komt niemand tot de Vader. Zo is dan Christus (wij herhalen wat wij reeds vroeger zeiden, omdat

wij het niet te duidelijk kunnen maken) de persoonlijke openbaring van Gods recht èn van Gods liefde jegens de zondaar; van Gods recht door als mens alles aan zich te laten geschieden, wat het strafrecht Gods de zondaar oplegt; van Gods liefde, door de schuldige in Christus zijn schuld niet toe te rekenen, maar te vergeven; door de goddeloze in Christus niet te verdoemen, maar te rechtvaardigen. Christus stelde zich dus in de plaats van de zondaar, en door alles door te staan wat Gods strafrecht van de zondaar eist, hief Hij dat recht op in zijn eigen persoon. Voor wie? Voor een iegelijk, die één persoon met Hem uitmaakt, voor de zijnen, voor allen, die Hem als hun Zaligmaker aannemen, voor allen die geloven. En wie zijn zij, die geloven, die met Christus één persoon uitmaken? Die genade hebben, die delen in het leven van de Zoon van God, die de Heilige Geest hebben ontvangen. Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn: die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest, Romeinen 8:1. Gij ziet, wij komen telkens weder terug tot de waarheid, dat de Zone Gods door de Vader gesteld is tot het Hoofd ener nieuwe, heilige, heerlijke, zalige, eeuwige mensheid uit de oude, zondige, ongelukkige, stervende mensheid. Ieder zondaar en elke zondares, die door Jezus schuldverzoenend zich laat reinigen, is rein, en behoort tot de geheiligde mensheid, behoort tot Christus, het Hoofd der geheiligde mensheid, en heeft van nu af deel in de eeuwige, onveranderlijke liefde des Vaders, de genade des Zoons en de gemeenschap des Heiligen Geestes. Zij, die buiten Christus blijven, die Hem als hun Zaligmaker blijven verwerpen, blijven in hun zonden en onder het oordeel Gods. Die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem, Johannes 3.36. Hier valt dan ook een dubbel helder licht op het woord des Heeren: Ik heilig mij zelven voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid, Johannes 17:19. De Heer zeide er niets minder mede, dan: "Ik, de Heilige Israël's, zal, door voor de zonde te lijden en te sterven, Mij tot het Hoofd der heilige mensheid stellen, opdat zij allen, die in Mij geloven, waarlijk geheiligd mogen zijn." Wij komen dus ten laatste tot de waarheid der Schrift: dat de Zone Gods, door de menselijke natuur aan te nemen, alles aannam wat aan de menselijke natuur verbonden is, uitgenomen de zonde als daad; want Christus was de Heilige en moest de Heilige zijn en blijven, zou Hij de menselijke natuur kunnen ontzondigen; maar Hij nam op zich de zonde als schuld, de gevolgen der zonde, het lijden, de dood, en Hij nam ze weg door te lijden en te sterven, en uit de dood weder op te staan als de mens zonder zonde, zonder lijden, zonder dood, als de eeuwig levende, zalige, heilige mens, die als de eerstgeborene uit de doden, het Hoofd is van allen, die wedergeboren worden uit de dood der zonde tot een nieuw leven: van allen, die gemeenschap hebben aan zijn lijden, sterven en opstanding. Zo is dan Gods recht jegens de zondaar in Christus geopenbaard, en ook Gods liefde, Gods vergevende liefde, Gods genade. Want niet alleen dat de zondaar door het lijden en sterven van Christus van zijn schuld ontheven wordt, hij wordt bovendien verheven tot de hoogste rang van eer en heerlijkheid, die er door God te geven is, tot dezelfde rang als welke de Zoon Gods bekleedt, uitgenomen diens eeuwige, onbegonnen eenswezenheid met de Vader en de Heilige Geest: tot de rang van kinderen Gods, erfgenamen Gods, medeërfgenamen van Christus. Hoe! aan zondaren, die alle straf hebben verdiend, wordt niet alleen al de straf kwijtgescholden, maar zij worden daarenboven met eer en heerlijkheid gekroond, alsof zij alleen al het goede hadden verdiend! Met schuld worden zij onschuldig, en zonder verdienste worden zij waardig geacht beloond te worden, Openbaring 3.4. Voorzeker, dit is genade, enkel genade, vrije genade, goddelijke genade. En vanwaar komt de zondaar dit alles? Uit God de Vader, in Christus de Zoon, door de Heilige Geest. In Christus hebben wij voor de zonde geleden, en zijn wij om der zonde wille en voor de zonde gestorven, maar in Hem zijn wij ook uit de dood, uit de zonde opgewekt, om voortaan in het nieuwe, eeuwige, onveranderlijke leven, zonder zonde in de liefde Gods te wandelen. Christus is God geopenbaard in het vlees. Hij brengt ons zondaren in zijn Vader, onze Vader, als een Vader vol genade; maar Hij kon Hem niet aan ons mededelen, vóórdat Hij dat vlees, waarin Hij gekomen is, gegeven had voor het leven der wereld, vóórdat zijn lichaam

verbroken, vóórdat dit voorhangsel van het heilige der heiligen gescheurd was. Toen dat geschied, toen zijn zoenofferande op het kruis volbracht was, kwam de Vader, en komt de Vader in Hem, uit Hem tot alle gelovige zondaren, de Vader met al de volheid en oneindigheid zijner liefde en met al de gaven en krachten van de Heilige Geest. Wat zullen wij nog meer zeggen, om deze heerlijkste aller waarheden enigszins in het licht te stellen? Wij zeggen ook hier met Young: "Onze in arbeid gaande ziel hijgt om een denkbeeld te baren, dat te groot is voor de geboorte." Doch waartoe nog uitdrukkingen gezocht, waar de Heer zelf de volmaakte uitdrukking geeft? Hij heeft bij de verbreking zijns lichaams, in zijn lijden en sterven de bittere beker van Gods oordelen over de zonde voor ons gedronken, opdat Hij ons in zijn avondmaal met de gemeenschap aan zijn gebroken lichaam, de zoete beker der vertroosting zou kunnen aanbieden, met de woorden: Drinkt allen daaruit, dat is mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, dat voor u en voor velen vergoten wordt, tot vergeving der zonde. Waar een hof was, in welke Hij ging en zijn discipelen. En Judas, die Hem verried, wist ook die plaats, dewijl Jezus aldaar dikwijls vergaderd was geweest met zijn discipelen. Wij zien hier, dat de Heer als Hij gewild had, niets lichter zou geweest zijn, dan de aanslag van Judas te verijdelen; doch Hij wilde niet. De ure, waartoe Jezus kwam, Was nu gekomen, de ure des lijdens, tot het volbrengen van die grote offerande, die alle andere offeranden zou doen ophouden. Daarom week de Heer ook ditmaal niet af van zijn gewoonte, om zich des avonds uit de stad Jeruzalem met zijn discipelen terug te trekken in de stille olijvenhof aan de voet van de Olijfberg. Liefelijke overeenstemming van de plaatsen met de zaken. Trouwens, waar vindt men goddelijke harmonie dan in de natuur, de Schrift en de regering Gods? In het dal zou de Heer afdalen in de diepte van alle lijden; op de berg zou Hij opvaren boven alle hemelen. En als Hij aan die plaats gekomen was, welker naam was Gethsemane, zeide Hij tot zijn discipelen: zit hier neder totdat ik heenga en aldaar zal gebeden hebben. Waarschijnlijk zeide de Heer dit telkens, wanneer Hij zich in Gethsemane tot het gebed afzonderde; eerst nu was het nodig dit te vermelden. Doch, wat belangrijker is, de Heer toont een grote behoefte te hebben tot het gebed. Zo even had Hij pas gebeden in het midden zijner discipelen, nu ging Hij weder bidden in de eenzaamheid. Trouwens de Heer had alles biddend gedaan, en zou Hij nu afdalen in het diepste lijden zonder te bidden? Voorts verklaart zich de behoefte des Heeren aan het gebed uit zijn veelbewogen gemoed. Die altijd in de strijd Gods is, heeft altijd een drang tot het gebed. Daarvan kan iemand, wiens leven kalm als het water ener beek daarheen vloeit, zich geen denkbeeld maken. Luther kon ook uren lang bidden, maar hij was ook gedurig in strijd en moeilijkheid gewikkeld. Er is bij de persing der ziel geen andere uitgang dan naar God. In Hem rust de matte ziel, en uit Hem keert zij met nieuwe en hogere krachten terug. En met zich nemende Petrus en de twee zonen van Zebedeus, Jacobus en Johannes. De Heer moest in volle kracht tot zijn discipelen kunnen zeggen: Gij zult mijn getuigen zijn, want gij zijt van de beginne met Mij geweest. Dus ook wat met de Heer in de afzondering geschiedde, moest niet zonder getuigen zijn. De verheerlijking op Thabor had de drie genoemde discipelen tot getuigen gehad; zij moesten het thans ook zijn van des Heeren allerdiepste vernedering. Gij ziet, met welk een alles ordenende en beheersende wijsheid de Heer zijn gangen, ook in dit verbijsterend tijdsgewricht, regelt. Begon Hij verbaasd en droevig en zeer beangst te worden. De Heer werd blijkbaar plotseling door een hooggaande zielsangst overvallen, die Hem het bestuur over de bewegingen zijns gemoeds onmogelijk maakte. Het was de overgang van des Heeren dadelijke gehoorzaamheid tot diens lijdelijke gehoorzaamheid. Evenals wij door een snel opkomende geweldige hoofdpijn, benauwdheid of koorts tot een hevige krankheid worden ingeleid, welke reeds terstond alle zelfbeheer over ons lichaam doet ophouden, zo was het naar de geest bij de Heer. Hij is onder de macht van een lijden, dat Hij niet van zich af kan werpen, dat Hij ook niet beheersen kan; en dat Hij dit niet beheersen kan, vermeerdert zijn angst. Het lijden als zodanig was Hem niet vreemd, maar eigen van het ogenblik zijner zelfbewustheid af; want hoe kan een heilige liefde in een onheilige omgeving anders dan lijden. Maar zulk een hooggaand, al zijn

menselijke krachten te bovengaand lijden had Hij nog niet ondervonden; ik zeg al zijn menselijke krachten te bovengaand lijden, want gij gevoelt, dat zijn Godheid in Hem alleen de grond mocht en moest zijn, waarop zijn mensheid rusten, en waardoor zijn mensheid door het lijden niet te niet of verloren gaan kon. Alleen de menselijke natuur kan lijden, en zij alleen leed in de Heer Jezus Christus. Wij herinneren u dan ook bij deze gelegenheid, misschien bij herhaling, dat het een bloot Roomse voorstelling is, om het kruis het altaar van Christus offerande te noemen. Niet het kruis, maar de Godheid van Christus is het altaar van Christus zelfofferande, van de offerande zijn lichaam; dat altaar alleen heiligde die offerande. Toen zeide Hij tot hen: Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe. De Heer sluit zijn hart niet voor zijn beminde discipelen; trouwens geheel het leven van Christus is de openbaring van de Vader en van zichzelf aan de zijnen, door de Heilige Geest. Zij moesten dus niet alleen het uitwendig verschijnsel van hetgeen nu plaats had, aanschouwen; zij moesten ook weten, wat er in zijn binnenste omging. En nu vragen wij: wie herkent hier dezelfde persoon, die in het hogepriesterlijk gebed als boven de wereld en boven het lijden stond? En toch het is dezelfde persoon, maar in andere omstandigheden, in een andere betrekking. Toen sprak Hij uit zijn Godheid, en nu spreekt Hij uit zijn mensheid, en in beide sprak en spreekt Hij even waar. Daarom moeten wij de waarachtige Godheid en mensheid des Heeren in alles en ten allen tijde onwrikbaar vasthouden, en alles is en wordt ons klaar. Laten wij echter ooit een van beiden los, dan storten wij neder in afgronden, die geen uitgang, in tegenstrijdigheden, die geen oplossing meer toelaten. Voor ons is het duidelijk, dat de mensheid in Christus door zijn Godheid moest gedragen worden, gelijk het altaar het offer draagt en heiligt, zou Christus het lijden voor de zonde hebben kunnen doorstaan; want dat lijden was een volkomen lijden, was de dood in al zijn verschrikkingen, was de vloek van God in al zijn zwaarte. Ook maakt de persoon de waarde van zijn daad en van zijn lijden. Die de hoogste persoon is, diens lijden heeft ook de hoogste betekenis en waarde, en Christus was de hoogst denkbare persoon nevens de Vader en de Heilige Geest. Daarom, omdat Christus de eeuwiglevende is, is zijn hogepriesterschap ook eeuwig, heeft zijn offerande een eeuwiggeldende kracht tot verzoening van alle zonden. Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe. Vanwaar deze uiterste bedroefdheid der ziel bij de Heer, die zich geen zonde bewust was? Zij kwam niet uit Hem, maar zij werd in Hem uitgestort. Bij ons hebben zich slechts onze zonden als in slagorde tegen ons over te stellen, met al de rampzalige gevolgen, die zij voor onszelf en anderen hebben te weeg gebracht, om onze ziel met angst en schrik te slaan, en ons hart met een onuitsprekelijke droefheid te vervullen; doch Jezus was de Heilige. Zeker, deze droefheid kon bij de Heer, gelijk bij ieder kind van God, geen andere zijn dan een droefheid naar God; maar toch, ook zij is een droefheid, die dodelijk is, en ook ons werkelijk zou doden, als God het niet verhinderde; doch de ziel wordt juist alsdan op het sterkst uitgedreven naar God en vlucht naar Hem en redt daarmede haar leven. Dit is duidelijk: Is de Heer bedroefd, en heeft Hij in zichzelf niets, waarover Hij zich te bedroeven heeft, zo moet zijn droefheid uit een bron buiten Hem voortvloeien; buiten Hem en toch in Hem; want zijn hart gevoelt die droefheid en dreigt er onder te bezwijken. De zaak verklaart zich echter. Het lijden van de Zone Gods is, zoals wij reeds zeiden, enkel een lijden voor de zonde. Al de droefheid, die de zonde in onze ziel kan uitstorten, viel in zijn ziel. Herinneren wij ons steeds wat wij elkander meermalen zeiden: al wat in God verborgen is, moet zich uit God openbaren, zal het voor het schepsel bestaan. En nu is Christus de persoonlijke openbaring Gods. Dat Christus de zonde op zich genomen had, was een innerlijke zaak en moest zich naar buiten openbaren in zijn lijden en sterven. Toen de Heilige Israël's aan het kruis hing, toen zeide het geloof: "Ziedaar de drager der zonde zichtbaar geopenbaard." En zo spreekt het geloof nog, en zo zal het spreken tot aan het einde der wereld. De persoon, die lijdt, en de aard van het lijden bewijzen, dat het een lijden was voor de zonde. En nu, Gethsemane is de voorhof van Golgotha. In Gethsemane heeft de Heer reeds een voorgevoel van geheel zijn lijden, zoals zich dat ontwikkelen zal tot de voleinding toe. Het

lijden begon innerlijk in de ziel, om te eindigen in het lichaam en in de dood des lichaams. Blijft hier en waakt met Mij. De Heer had ditmaal sterke behoefte niet alleen om tot de Vader te bidden, maar ook om zijn discipelen wakende te hebben, ten einde Hij tot hen spreken en hun de gewaarwordingen zijns harten kenbaar maken kon. Hoe geheel natuurlijk, niet waar? hoe waarachtig menselijk ook. Wij hebben in uren van benauwdheid onze liefste betrekkingen zo gaarne bij ons. Al weten wij, dat zij ons niet kunnen helpen, toch helpt ons hun tegenwoordigheid, zij hebben althans geopende oren om ons te horen, en geopende harten om ons te verstaan, en met ons mede te gevoelen. En een weinig voortgegaan zijnde, scheidde Hij zich van hen af, omtrent een steenworp ver, en neerknielende, viel Hij met zijn aangezicht op de aarde, en bad Hij, zo het mogelijk ware, dat die ure van Hem voorbijging, zeggende: Abba, mijn Vader! Alle dingen zijn U mogelijk. Indien het mogelijk is, neem deze drinkbeker van mij; doch niet mijn wil, maar de Uwe geschiede. Welke woorden horen wij hier uit de mond van Jezus, de gekomene uit de schoot des Vaders, om zijn volk zalig te maken van hun zonden! Hoe! wil dan de Grote Borg, de enige en eeuwige troost der verlorenen in hun zonden, zijn borgbelofte te niet doen, waarmede Hij, komende in de wereld, tot de Vader gezegd heeft: Slachtoffer en offerande hebt Gij niet gewild, maar Gij hebt Mij het lichaam toebereid. Brandoffer en offer voor de zonde hebben U niet behaagd. Toen sprak Ik: Zie, Ik kom (in het begin des boeks is van Mij geschreven) om Uwen wil te doen, o God! Hebreeën 10:5-7. Stelt u gerust, o gij verlorenen in uzelf en behoudenen alleen in Hem. Gij hoort immers uit des Heeren mond in zijn bede, welke bij het eerste gehoor u bevreemdt en verschrikt, dat Hij zijn borgbelofte vervullen en de wil des Vaders doen wil. Doch dit kan in de menselijke natuur, door Gods Zoon, God zelf, niet geschieden zonder strijd. Meent gij, dat dit de eerste maal is, dat de Zone Gods zulk een strijd te voeren heeft? Neen, geheel zijn leven in zijn mensheid op aarde bestond in zijn gehoorzaamheid aan de Vader, in de onderwerping van des Zoons menselijke wil aan des Vaders goddelijke wil; doch, hier, in Gethsemane, werd deze vroeger altijd terugkerende en altijd overwonnen strijd voor het eerst openbaar, omdat die strijd hier zijn hoogste hoogte bereikte en zo hooggaande werd, dat hij niet meer verborgen blijven kon, maar naar buiten treden moest. Trouwens, alles wat in Christus was, moest, zoals wij reeds opmerkten, naar buiten treden, moest geopenbaard worden voor en aan de zijnen. Vraagt uzelf: Kon des Heeren heilige wil behagen hebben in het lijden of begeren te lijden? Immers neen. Het lijden is voor een heilig mens een volstrekt tegennatuurlijke zaak. Des Heeren heilige menselijke natuur moest zich tegen het lijden als zodanig verzetten en daarmede onttrekken, indien het mogelijk ware. En nu vraagt de Zoon aan zijn almachtige Vader, of het mogelijk ware? En zo niet, dan is Hij bereid zich te onderwerpen. En o, hoe boven alles heerlijk is dat beroep van de Zoon op de almacht des Vaders! De Zoon wil in zijn menselijke natuur niet weten van een volstrekte zekerheid, dat er geen andere weg van behoudenis voor de zondaar is, dan door dat vreselijk lijden en sterven, waarvan Hij thans het begin ondervindt. In zijn menselijke natuur wil de Zoon niets weten, dan hetgeen de Vader Hem te weten geeft, en wil Hij niets zeggen en doen, dan hetgeen de Vader Hem te zeggen en te doen geeft; dit bracht de staat zijner zelfvernedering, zijner zelfontlediging, zijner volmaakte gehoorzaamheid aan de Vader mede. Daarom beroept zich de Zoon op de almacht des Vaders, en houdt aan deze vast als aan het laatste plechtanker, dat Hij uitwerpen kan in deze vreselijke storm zijner ziel. En handelen wij als des Heeren discipelen in gelijke omstandigheden niet op dezelfde wijze? Als wijzelf of onze dierbare betrekkingen in hooggaand lijden of stervensnood verkeren, en de geneesheren geen raad meer weten en geen hoop meer geven, dan pleiten wij nog op Gods almacht, wetende dat bij God geen ding onmogelijk mag genoemd worden; en wij kunnen die almacht niet loslaten, en wij mogen haar ook niet loslaten, totdat God beslist heeft, en Hij daarmede zijnen wil ons geopenbaard heeft. Zo was het ook bij de Heer in de eerste en hoogste plaats. Het moest Hem, en het moest de zijnen, zijn gemeente, heel de kerk volkomen openbaar worden, dat er geen ander middel van behoudenis des zondaars mogelijk was, dan het lijden en

sterven van Gods Zoon, en wel zoals dat lijden en sterven zijn zou en geweest is. God heeft beslist zijn wil geopenbaard. De drinkbeker is niet van de Zoon voorbijgegaan. In dit opzicht heeft de Vader de Zoon niet verhoord. God heeft zijn Zoon niet gespaard, waar Deze om sparing vroeg, maar heeft Hem overgegeven in de dood, in de dood des kruises, Romeinen 8:32. En gaat het de kinderen Gods niet dikwijls ook zo? Och, hoe vurig, hoe dringend smeekte menig kind van God om sparing van de dood voor zich op eigen ziekbed, of voor dezulken, die hij zo innig lief had en die op hun stervensuur lagen. En toch, zij moesten sterven. Doch er zijn nog hogere verhoringen, dan die van gespaard te worden van de dood. En zo was het ook hier. De Vader heeft de Zoon verhoord in een ander, heerlijker opzicht. Hij heeft de Zoon niet verhoord naar zijn mensheid, maar naar diens Godheid. Hij heeft Hem het lijden des doods laten smaken, om Hem te maken tot de oorzaak der zaligheid van allen, die zalig worden, om Hem, gelijk Hij in zijn Godheid had, ook in zijn mensheid een naam te geven, die boven alle naam is, opdat in de naam van Jezus zich buigen zou alle knie dergenen, die in de hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods des Vaders; om dus Hem, de eeuwige Zoon, te doen terugkeren op de eeuwige troon, zó dat Hij daar door alle verloste zondaren zich de lofzang zou horen toezingen: Gij zijt geslacht en hebt ons Gode gekocht met uw bloed, uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie. En Gij hebt ons onze God gemaakt tot koningen en priesters, en wij zullen als koningen heersen op de aarde. Doch ook nog in een ander opzicht heeft de Vader de Zoon verhoord. Hij heeft Hem in zijn mensheid versterkt, zoals wij straks zien zullen. En nu, beschouwen wij het gebeurde van meer nabij, en werken wij thans uit wat wij nog slechts aanstippen konden. Immers in deze zaak kunnen wij niet diep genoeg treden, mits wij de grenzen der Schrift niet te buiten gaan. De vraag is hier: wat was de aanleiding tot deze, ons tot nu toe ongewone, dus buitengewone bede des Heeren? Wij antwoorden: De ondervinding van het lijden. Vergeten wij het nooit: het Christendom is een ondervinding, want bij de Heer was alles ondervinding en uit zijn ondervinding vloeit de onze als gelovigen voort. Wij ondervinden in Hem de vloek der zonde en de zegen der genade. Nog eens dan, uit de bede des Heeren: Indien het mogelijk is, neem deze drinkbeker van Mij, doch niet mijn wil, maar de uwe geschiede, blijkt het hooggaande, alle voorstelling te boven gaande zielslijden des Heeren. Daarom neemt de Heer de toevlucht tot de almacht zijns Vaders, en vraagt Hij, of op geen andere wijze door Hem, de Zoon, de verlossing kan worden gewrocht, dan juist door zulk lijden te ondergaan, als waarvan reeds nu zijn ziel bij aanvang vervuld is? De Heer kende ja zijn lijden vooraf tot in de kleinste bijzonderheden toe; doch het verschil tussen het kennen van het lijden en het ondervinden, het gevoelen van het lijden is oneindig groot. Zou Christus het recht van God tegen de zonde openbaren, dan moest Hij het ervaren; doch nooit had de heilige ziel van Jezus zich kunnen voorstellen, dat zij zulk een lijden zou kunnen gevoelen als zij thans gevoelde. Hoe zou het ook mogelijk zijn, dat zich de volkomenste onschuld een volkomen denkbeeld kon maken van het hoogste straflijden voor de hoogste schuld? Kon Hij, die het leven, het eeuwige leven is, zich het lijden van de dood voorstellen, zonder het te ondergaan? Zeker kan God dit in zijn volstrektheid, want God weet alle dingen volstrekt volmaakt, zonder het te ondervinden, maar niet God geopenbaard in het vlees, niet de God-mens. Deze kon dat lijden, zonder op te houden waarachtig mens te zijn, niet volkomen kennen zonder het te ondervinden, en toen Hij het ondervond, toen was het al zijn voorstellingen te boven gaande, en Hij erkende zijn Vader in diens almacht, waardoor Deze alles kan wat Hij wil, en vraagt van Hem om, indien het met des Vaders wil overeenkwam, de verlossing door Hem te volbrengen zonder zulk een lijden. Indien dan ook nu de Heer niet meer had gezegd, dan: Vader! indien het mogelijk is, en alle dingen zijn U mogelijk, neem deze drinkbeker van Mij, het zou ons onverklaarbaar zijn, hoe de Heer zo iets bidden kon, na alles wat Hijzelf van zijn lijden en sterven voorzegd had; maar Hij voegt er terstond bij: doch niet mijn wil, maar de uwe geschiede. Hij weet, dat zijn Vader alles vermag, maar Hij weet ook, dat de Vader diens almacht alleen bericht om zijn wil te volbrengen, en

tegen de wil des Vaders begeert de Zoon niet te doen. Als Hem de wil des Vaders blijkt te zijn, dat Hij dat alles te boven gaande lijden moet doorstaan, dan verklaart Hij zich bereid zich volkomen te onderwerpen. "Dat des Vaders wil blijke," is dus het gebed des Zoons. Wij zien hier, gelijk wij reeds opmerkten, dat de heilige menselijke wil, welke in Jezus was, niets anders kan willen, dan de heilige goddelijke wil, welke in de Vader was. De heilige goddelijke wil begeerde de vernietiging der zonde door het lijden en sterven zijns Zoons, en de heilige menselijke wil begeerde niet te lijden, maar verzette er zich op heilige wijze tegen. Ik zeg: op heilige wijze, dat is met dadelijke onderschikking van de heilige menselijke wil aan de heilige goddelijke wil als de meerdere. Wij hebben hiervan een flauw voorbeeld in David. David wilde de Heer een prachtige tempel bouwen. Dat was een heilige wil in David, maar God wilde het niet en liet het hem weten, en terstond onderschikte David zijn wil aan de wil Gods. Saul deed het tegendeel, door het sparen van de Amalekietische koning. De heilige wil van Jezus verzette zich tegen het lijden, zoals het zich in Hem openbaarde, als een lijden voor de zonde, als het hoogst mogelijke en allervreselijkste lijden, en Hij zocht toevlucht bij zijn almachtige Vader om er van verlost te worden, wanneer het met diens wil overeenkomstig was. Wat wordt hiermede voor ons ontegenzeggelijk bewezen? Dit: dat het lijden des Heeren geen eigenwillig, en toch een gewillig lijden was. De Heer zocht het lijden niet, maar toen het Hem van de Vader naar diens heilige wil werd opgelegd, toen aanvaardde Hij het gewillig, overeenkomstig het woord der Schrift, Hebreeën 5:5: Ook Christus heeft zichzelf niet verheerlijkt om Hogepriester te worden, maar die tot Hem gesproken heeft: Gij zijt Priester in de eeuwigheid, naar ordening van Melchizedek. Nog meer: des Heeren aanvankelijke bede tegen het lijden voor de zonde bewijst dat Hij het niet verdiend had voor zichzelf, dat Hij voor zichzelf niet behoefde te lijden, dat Hij zich aan dat lijden had kunnen onttrekken, indien het niet de wil des Vaders geweest ware, dat Hij op deze wijze voor anderen, voor zondaren lijden zou. Dit alles werd door deze bede des Zoons openbaar, en nog zoveel meer, dat ons thans niet voor de geest staat, maar dat weder aan andere gelovige onderzoekers der Schrift duidelijk blijkt. En Hij kwam tot de discipelen en vond ze slapende van droefheid. Hoe vertroostend is de Schrift. Wij zouden allicht de slaperigheid der discipelen aan onverschilligheid of traagheid toegeschreven hebben, waren wij niet beter onderricht geworden. Neen, het was geen ongevoeligheid bij de discipelen, maar veeleer overgevoeligheid. De voorafgaande gesprekken, de nachtelijke ure, de betuiging des Heeren van zijn hooggaande droefheid hadden ook hun zielen tot droefheid gestemd, en de droefheid maakt dof, zij verdooft de zinnen en doet lichtelijk tot slaap overgaan. Zo sliep Jona in het midden van de storm in het ruim van het schip. Evenals men in een zware dampkring iets van de indruk ontvangt van het onweer, dat op het punt staat van los te breken, zo gevoelden de apostelen ook de indruk van de machtige strijd, die hier gestreden werd, en zij werden bedroefd, omdat zij Hem zo bedroefd zagen, en het was hun moeilijk wakende te blijven. Nochtans zij wederstonden deze bedwelming niet, en waren dus te berispen. En Hij zeide tot Petrus: Simon, slaapt gij? Kunt gij niet een uur met mij waken? Bijzonder tot Petrus richt de Heer het woord, want deze had, tegen des Heeren waarschuwing aan, beloofd de Heer niet te verlaten. En nu het er op aankwam, kon hij ook niet een enkel uur waken met zijn Heer. Staat op, waakt en bidt opdat gij niet in verzoeking komt. Bij Petrus was deze slaperigheid de voorbode van zijn val. Immers uit die slaap door de komst der bende onzacht wakker geworden, werd hij in een ongewone toestand overgebracht, waardoor hij eerst het zwaard in het wilde trok, en daarna zich waagde in het huis van de hogepriester. De verzoekingen, de bestrijdingen van ons geloof en van onze hoop en van onze liefde beginnen meermalen met verdoving en bedwelming van de geest; vandaar de gedurige vermaningen des Heeren van vroeger en nu: waakt en bidt, houdt den geest wakker, en neemt de toevlucht tot de Alvermogende. De geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak. De Heer verontschuldigt hiermede zijn discipelen wel enigszins, maar troost hen er niet mede, neen! Hij doet hen de noodzakelijkheid inzien van het waken. Omdat het vlees zwak is, is de gewilligheid des geestes

niet genoeg; neen, men moet zich daarop niet verlaten, maar door de geest in gebed en waakzaamheid het vlees opwekken en versterken. Wederom ten tweede male heengaande bad Hij, zeggende: Mijn Vader! Indien deze drinkbeker niet van Mij kan voorbijgaan tenzij dat Ik hem drinke, Uw wil geschiede. De Heer is blijkbaar in een onrustigheid en gejaagdheid der ziel, welke Hem niet toelaat, lang buiten de gemeenschap zijns Vaders te vertoeven. Gelijk het gejaagde hert schreeuwt naar de waterstromen, alzo schreeuwt zijn ziel naar Hem, in wie Hij tot nu toe niets dan een oneindige Vaderliefde had ontmoet. Hij herhaalt zijn gebed, maar met een kleine verandering, waarin Hij te kennen geeft, dat Hem de wil des Vaders nog niet geheel duidelijk is, maar dat Hij het uit zijn lijden gevoelen kan, dat het des Vaders wil niet is om Hem er van te bevrijden. Want zijn lijden steeg al hoger en hoger. Dit deed Hem nogmaals afbreken en tot zijn discipelen terugkeren. En wedergekeerd zijnde vond Hij hen wederom slapende, want hun ogen waren bezwaard, en zij wisten niet wat zij Hem antwoorden zouden. Het is, wie weet het niet die veel geleden heeft een lijden in het lijden, dat men door zijne liefste betrekkingen alleen gelaten wordt. Och, heb maar een kind of een gade, die aan een besmettelijke krankheid ligt, hoe ziet ge u verlaten van allen, en hoe eenzaam is uw huis, dat anders van mensen vervuld is. Troost er u mede, o gij dubbel bedroefde, de Heer heeft ook uw leed ondervonden. Gij drinkt hiermede uit dezelfde beker, waaruit Hij gedronken heeft, en is er groter gemeenzaamheid met Hem dan te drinken uit dezelfde beker, waaraan Hij de lippen heeft gezet? Ook Hij werd alleen gelaten in zijn lijden, zelfs door zijn liefste discipelen. Ja, Hij dronk in alles onze beker, opdat wij ook in het lijden gemeenschap met Hem, de Gezegende boven alle gezegenden, hebben zouden. Wij zien welk een behoefte Hij aan zijn discipelen had in deze aller gewichtigste ure van zielsbenauwdheid en strijd; doch ook deze behoefte werd niet vervuld. Zij sliepen. De Heer had niets aan hen, zij waren niet bij Hem, zij hadden Hem reeds verlaten, ofschoon zij nog lichamelijk tegenwoordig waren. Zij gevoelden niet meer met Hem, en sprak Hij tot hen, zij wisten Hem geen antwoord te geven. Trouwens, wat de Heer hier aan het einde overkomt, dat overkwam Hem reeds in het begin en bij de voortzetting zijner wandeling op aarde. Hij was grotendeels alleen bij zijn moeder en pleegvader, die Hem niet begrepen; alleen onder zijn broeders en zusters, die Hem niet geloofden; alleen onder zijn volk, dat Hem niet kende; alleen bij zijn discipelen, die Hem niet verstonden; maar nog meer alleen was Hij in zijn lijden en allermeest op het kruis. En de Heer had een behoefte om niet alleen te zijn, zoals niemand had. Hij had een hart vol liefde, zoals niemand hebben kan, en de liefde zoekt naar gemeenschap, naar aansluiting, en deze niet te vinden, is haar lijden. Troost er u mede, o gij, die door God levend gemaakt, u geheel uw leven moet bewegen in kringen, die geestelijk dood zijn, en waarin gij nauwelijks een enkele vindt, aan wie gij uw leven uit God kunt mededelen. Ook dit lijden heeft uw Heer geleden. En zegt nu niet, wat zo velen in vrome ijver zeggen: dat wij aan God moeten genoeg hebben. Wij moeten aan God genoeg hebben, maar God zelf wil zich niet scheiden van zijn goede gaven. Hij heeft onze natuur zo ingericht, dat wij zonder liefde niet gelukkig kunnen zijn, en dat de liefde niet kan leven zonder gemeenschap te hebben met de gelijke, de verwante ziel. Had de Zoon niet aan de Vader genoeg? Zeker had Hij dat, maar in de Vader waren voor Hem de zijnen begrepen. Als waarachtig mens zocht Hij troost bij mensen, als de Meester troost bij zijne discipelen, als het Hoofd der heiligen troost in de gemeenschap der heiligen, en die niet vindende, verzwaarde het zijn lijden. En hen latende, ging Hij wederom heen en bad ten derden male, zeggende dezelfde woorden. Tot drie malen toe bad de Heer, en bad Paulus. Het drietal is een volkomenheid in de Schrift, ook van het gebed. Een drievoudige herhaling van een innige smeekbede is voor God genoeg, om zijn wil aan de bidder te openbaren. Bij Paulus geschiedde dit met een hoorbare stem, bij de Heer niet. En waarom niet? Waarom horen wij in Gethsemane niet meer de stem des Vaders tot de Zoon, als bij de doop, als op Thabor, als bij des Heeren afscheid van het volk? Omdat het lijden voor de zonde dit niet toeliet. In dat lijden kon de onmiddellijke gemeenschap des Zoons en des Vaders niet meer plaats hebben. Nochtans werd de Zoon de

bepaalde wil des Vaders te kennen gegeven. En van Hem werd gezien een engel uit de hemel, die Hem versterkte. Niet de Vader zelf antwoordt thans de Zoon, maar een der dienstdoende engelen wordt tot Hem gezonden, even als de engelen uitgezonden worden tot dienst van allen, die de zaligheid beërven zullen. Een engel werd tot Jezus gezonden, niet om Hem van het lijden te bevrijden, maar om Hem tot het lijden te versterken. Immers, tot lijden behoort kracht; de zwakke kan niet lijden, zonder te bezwijken, en Christus mocht niet bezwijken. Ook mocht Hij van zijn eigen goddelijke krachten geen gebruik maken in zijn eigen lijden; daarom kwam een engel tot Hem. Het is hiermede als met iemand, die een zware kunstbewerking moet ondergaan. Men ondersteunt hem niet om hem van de kunstbewerking te ontslaan, maar om hem die te doen doorstaan. Immers, die niet meer lijden kan, houdt op te lijden. Ziet hier de Heer der heerlijkheid in zijn lijden minder gemaakt dan de engelen, Psalm 8:6. En in zware strijd zijnde, bad Hij te ernstiger. De angst en benauwdheid zijner ziel bereikte nu de hoogste hoogte, zodat de Heer voor de laatste maal bad met al de aandrang en ernst, die zijn ziel vermocht te betonen. En zijn zweet werd gelijk grote druppels bloed, die op de aarde afliepen. Naar het uitwerksel moet men de oorzaak beoordelen. Is het bloed zweten niet uit natuurlijke oorzaken te verklaren, dan moet ook het lijden, waardoor het werd voortgebracht, niet uit natuurlijke oorzaken te verklaren zijn. Indien wij konden weten, wat de Heer inwendig heeft geleden, wij zouden ook kunnen weten, dat het bloed zweten hiervan het noodzakelijk gevolg moest zijn. Doch op aarde heeft nooit enig mens kunnen lijden wat Jezus heeft geleden, en daarom is het ten hoogste overmoedig, om een bloed zweten, als bij Jezus plaats had, voor onmogelijk te verklaren. Het lijden voor de zonde is een volstrekt enig lijden, en daarom zijn ook al de verschijnselen er van volstrekt enig. Nochtans is het bloed zweten niet zonder alle voorbeeld in de geschiedenis; doch het komt bij het bloed zweten des Heeren in geen vergelijking. Dat zijn zweet werd gelijk grote druppels bloed, die op de aarde afliepen, doet denken, dat dit bloed zweten plaats had in het gelaat en bijzonder aan het voorhoofd des Heeren. En als Hij van het gebed opgestaan was, kwam Hij tot zijn discipelen, en vond ze slapende, en Hij zeide: Slaapt nu voort en rust. Ziet de ure is gekomen, en de Zoon des mensen wordt overgeleverd in de handen der zondaars. Staat op, laat ons gaan. Ziet, die Mij verraadt is nabij. De benauwdheid der ziel is geleden, de heilige strijd des Heeren is gestreden. Hij heeft met de daad het woord bevestigd: Zie hier ben Ik, o God! om uw wil te doen. Hij heeft in zijn mensheid het borgschap aangenomen, gelijk Hij het aannam in zijn Godheid vóór de grondlegging der wereld, en nu zal zijn borggerechtigheid de enige en eeuwige gerechtigheid zijn van alle zondaars, die zalig worden. En nu de Vader de eer gegeven is door de Zoon, nu wordt ook de Zoon door de Vader verhoord, niet daarin dat de beker des lijdens voor de zonde Hem van de lippen wordt genomen, maar daarin, dat Hem de schrik voor dat lijden wordt ontnomen. En dat is een verhoring, die God nog gedurig aan zijn kinderen geeft. Zij moeten sterven, maar zij bidden om een dood zonder verschrikking, of hun lieve betrekkingen bidden het voor hen, en de Heer verhoort hen meermalen, en zij ontslapen zacht en kalm als het kind op de moederlijke schoot, aan de moederlijke borst. Nooit is het gebed te vergeefs. Het doet altijd iets goddelijks nederdalen, is het niet de stem des Vaders, dan toch een engel van de Vader; en wordt het kruis niet weggenomen, dan wordt er kracht gegeven om het te dragen. Hier voegt dan ook de aanhaling van de plaats uit de brief aan de Hebreeën (Hebreeën 5:7,8); het is Jezus, die in de dagen zijns Vlezes gebeden en smekingen tot Degene, die Hem uit de dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen geofferd hebbende, en verhoord zijnde uit de vreze, hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden. En hier ontvangen wij dan ook de rechte sleutel van des Heeren handeling in Gethsemane. In de woestijn, na des Heeren doop, bewees de Heer zijn gehoorzaamheid door de verzoeker af te wijzen. Doch nu moest de Zoon zijn gehoorzaamheid aan de Vader tot in de dood, ja tot in de dood des kruises bewijzen, openbaren. Hoe kon dat geschieden? Waar gehoorzaamheid mogelijk zal zijn, daar moet onderschikking plaats vinden, en waar onderschikking zal plaats vinden, daar moet een hogere wil zich openbaren dan de

onze. En dit alles ziet gij in Gethsemane. De heilige wil des Zoons vindt in Gethsemane eensklaps een reden om zich niet lijdelijk, niet stilzwijgend te onderwerpen aan het lijden, dat Hem overstelpt. Hij vraagt bepaald de Vader om er van bevrijd te zijn, tenzij het de onveranderlijke wil des Vaders zij. En het is de onveranderlijke wil des Vaders. De Zoon onderwerpt zich terstond daaraan. Ziedaar de gehoorzaamheid des Zoons aan de Vader tot in de dood, tot in de dood des kruises. Neem het gebed des Zoons om bevrijding, en zijn onderwerping aan de wil des Vaders weg, en het openbaar bewijs ontbreekt, dat er een hogere wil was bij de Vader dan bij de Zoon, en dat er een onderschikking was van de Wil des Zoons aan die des Vaders, zonder welke van geen gehoorzaamheid sprake kan zijn. Is de Zoon in alles volmaakt eenswillens met de Vader, zo is er gelijkheid, maar geen ondergeschiktheid, geen gehoorzaamheid. Wij zien dus de volstrekte noodzakelijkheid van het gebeurde in Gethsemane, zou de gehoorzaamheid des Zoons blijken. Zij moest blijken, en is heerlijk gebleken. De Zoon onderwerpt zich vrijwillig en gewillig aan des Vaders bepaalde en als zodanig aan Hem thans geopenbaarde wil. De vrees was nu geweken, maar de dood moest geleden en de gehoorzaamheid tot in de dood betoond worden, en zij werd betoond. Van dit ogenblik af beheerst de Zone Gods weder zichzelf in geheel zijn lijden. Gij gevoelt dan ook, dat die toestand des lijdens, waarin het onmogelijk is zichzelf en nog veel minder de omstandigheden te beheersen, een op den duur volstrekt ondraaglijke toestand is. Ook zou in zulk een toestand het lijden geen volmaakt lijden kunnen zijn; immers de vrijwilligheid zou er aan ontbreken; in zulk een toestand is onze persoonlijkheid onderdrukt, overvleugeld, en verkeert men in een volstrekt lijdelijke toestand, waarin wij onszelf niet meester zijn, maar door een macht boven ons ten enenmale overheerst worden. Dat mag in geen lijden plaats vinden, hoeveel te minder in een volmaakt lijden. Blote lijdelijkheid is het lijden van het dier; waar de mens lijdt daar moet ook de mens zelf werkzaam zijn. De strijd in Gethsemane is dan ook, wij zouden bijna zeggen, het allerverhevenst ogenblik in het leven van de Zaligmaker van zondaren. Het bewijst ons ook nu weder, dat er geen ander middel tot redding van de zondaar mogelijk was; want zo er nog een ander middel mogelijk geweest ware, het zou aangewend zijn geworden; want Christus had het gevraagd, Hij, de Zoon van God, die altijd door de Vader werd verhoord, uitgenomen in deze enige zaak. Doch de liefde des Vaders tot behoudenis van schuldigen en veroordeelden deed Hem zijn eigen enige Zoon niet sparen, maar overgeven in de dood, in de vreselijke dood voor de zonde; ook dit moest blijken. Het moest blijken, dat het lijden en sterven van de Zone Gods onvermijdelijk, volstrekt noodzakelijk was, zouden zondaren behouden worden. En hoe zou dat gebleken zijn zonder de bede des Zoons: Indien het mogelijk ware dat deze ure voorbijging? Zo is Christus in alles de openbaring, de belichaming van de eeuwige vredesraad van God. Wat van eeuwigheid in de diepte van het goddelijk Wezen ten onzen opzichte verborgen lag, dat is in Christus voor aller ogen openbaar geworden. Ook is deze bede van Christus ons tot een grote troost in onze aanvechtingen, in onze zielsangsten en benauwdheden, en dit moge onze toepassing zijn van deze herhaalde beschouwingen. Immers kon de Heer, na alles wat Hij vooraf gezegd en gedaan had, nog in zulk een strijd komen, wat kan er dan nog met ons, na alles wat wij ondervonden en gesproken hebben, gebeuren! O, de proef is nog niet ten volle met ons genomen. Blijven wij dan biddende, om al de nog toekomstige voorspelde noden te kunnen ontvlieden en te staan voor de Zoon des mensen. Hebben wij niet vroeger dikwijls van harte en gelovig kunnen zeggen: Ik heb begeerte om ontbonden en bij Christus te zijn? Doch wij leven nog, en wij leven thans in de dagen, waarin de cholera in ons werelddeel, ja in ons land en in onze stad heerst. En zie, nu gevoelen wij soms onverwacht een kramptrekking in onze ingewanden. En wat doen wij? Wij verschrikken, en vragen aan onszelf: Zou het ook de cholera kunnen zijn? Och, wat wij heden theoretisch weten, dat weten wij morgen als het tot de praktijk komt, soms zo weinig, alsof wij er nooit over hoorden spreken. En terstond als Hij nog sprak, kwam Judas aan, die een van de twaalf was. Dit wordt gedurig herhaald, om ons niet te doen vergeten, dat geen naam hoe goed, geen titel hoe vererend, geen geestelijke voorrechten en

gaven hoe uitnemend, ons kunnen behouden, maar alleen het geloof in de liefde Gods, gelijk die in Christus is. En met hem een grote schare met lantaarns en fakkels, met zwaarden en stokken, de bende krijgslieden en dienaars, die hij genomen had van de overpriesters en schriftgeleerden en ouderlingen des volks. De grootte van de toestel topic-?? bewijst de zorg van des Heeren vijanden, om ditmaal door het overvloedige der middelen zich van des Heeren persoon te verzekeren. En nog was dit niet genoeg. En die Jezus verried, ging hen voor en had hun een gemeen teken gegeven, zeggende: Dien ik kussen zal, Die is het, grijpt Hem en leidt Hem zekerlijk heen. Er zijn zekere dingen, waardoor de mens zichzelf geheel kenmerkt, geheel uitspreekt. En dat deed Judas, door juist het teken der liefde te stellen tot een teken van de haat, van de onverzoenlijke haat, van het verraad, van de overgave des Meesters tot de dood. Wat moet er in een mensenhart zijn omgegaan, om tot zulk een daad te komen, en hoe afschuwelijk moet het daar binnen gesteld zijn, waar zulk een uitwendig teken tot sein wordt gesteld, om in de rechte persoon niet mis te tasten! Wat zegt de Psalmist: (Psalm 2.12) Kust de Zoon, opdat Hij niet toorne, en gij op de weg vergaat, wanneer zijn toorn maar een weinig zou ontbranden. De kus is in de Psalm het teken van aanbidding, en Judas maakt hem tot een teken van de diepste ontering des Zoons Gods. O dat wij zoveel te meer de Heere mochten kussen met de kussen van geloof en liefde; want Hij is het, die onze ziel boven alles heeft liefgehad, en wie onze ziele als zij gelooft, ook liefheeft boven alles. En als hij gekomen was, ging hij terstond tot Jezus en zeide: Rabbi, Rabbi, wees gegroet: en hij kuste Hem. Maar Jezus zeide tot hem: vriend! Waartoe zijt gij hier? Verraad gij de Zoon des mensen met een kus? De Heer is blijkbaar onthutst. Zeker kende Hij zijn lijden vooraf in al de bijzonderheden, en toch openden zich in dat lijden diepten en afgronden, waarvan Hij een ogenblik ontstelde. Laat het ons niet bevreemden, Christus was ook hierin de nieuwe, heilige mens. Wij zagen het zo even. Het lijden, waarvan Hij in de beginloze eeuwigheid met de Vader had gesproken, is Hem, toen het werkelijk kwam, zo nieuw, als droeg Hij er voor de eerste maal kennis van; vandaar ook zijn bezwaar tegen het lijden, eerst bij de Vader en daarna tegen de mensen. Hier grijpt Hij Judas nog eens in het hart door de aandoenlijke vraag: Verraadt gij den Zoon des mensen met een kus? Als wilde Hij Judas nog het hart vertederen en doen terugtreden. De Heer zegt niet: "waarom verraadt gij Mij," maar "de Zoon des mensen," alsof Hij hem door deze naam nog eenmaal alles op eens wilde herinneren, wat er al die tijd, dat zij samen wandelden, gebeurd was. En toch had de Heer reeds gezegd: "Hij is verloren, hij is een zoon der verderfenis." Wat zullen wij hier, en wat zullen wij over zeer veel andere dingen zeggen? Dit zeggen wij: bij God eindigt alles in de diepte, gelijk alles bij Hem ontstaat uit de diepte, de diepte van alwijsheid en algoedheid, van volmaakte heiligheid en volmaakte heerlijkheid. Wij willen alles doorgronden, want wij hebben behoefte aan licht, en God geeft ook zoveel licht, als wij nodig hebben, een zon voor onze ogen, en een zon voor onze geest, wat willen wij meer? Maar doorgronden kunnen wij niets wat goddelijk is; tenminste niet op aarde. Eenmaal hopen wij door de Heiligen Geest zelf ingeleid te worden in de diepten der Godheid, niet tot op de bodem, want hier is geen bodem, maar toch altijd meer in het oneindige. Jezus dan, wetende alles wat over Hem komen zou, ging uit. De Heer ging zelf zijn vijanden tegemoet. Hij wilde niet alleen niet gevangen genomen zijn, maar Hij kon niet gevangen genomen worden zonder zijn wil. De Heer zou doen, wat een anders onoverwinnelijke held doet, om zijn volk voor een gewisse slachting te sparen. Hij geeft zijn degen over en zegt erbij: "Ontweldigen kunt gij hem Mij niet, maar daar hebt gij hem uit mijn hand." Nadat des Vaders bepaalde Wil de Zoon bekend was geworden, is alles bij Hem gewilligheid en vrijwilligheid. En zo moet het ook bij ons zijn. Zijn wij eenmaal gehoorzaam geworden aan de wil van God, dan moeten Wij vrijwillig lijden en sterven; dan moet zelfs de dood ons geen ontweldiging des levens zijn, maar een overgave van onze geest in des Heeren handen, als bij Stefanus. Doch daartoe moet, als bij de Heer, eerst de strijd van binnen gestreden worden. Het Ik wil niet, dat in Christus heilig was, maar bij ons boos is, moet in ons overwonnen zijn, eer wij zeggen en het uitwendig betonen kunnen: Ik wil. De Heer had ons van

deze in Hem heilige strijd geheel onkundig kunnen laten, doch Hij wilde niet, dat ons iets van zijn strijd voor ons onbekend zou blijven. Ook Jacob streed vooraf met God in het verborgene, en de uitkomst ervan was zijn openbare overwinning van Ezau. Wij moeten onmachtig zijn tegenover God, zullen wij overmachtig zijn tegenover de mens. De oude wereld heeft veel kracht gehad en betoond, doch zij deed haar eigen zaken. Tot goddelijke dingen moet men goddelijke krachten hebben. Daarom moet ook de Christen altijd anders handelen en lijden dan andere mensen. Het Christendom is een bovenmenselijke kracht, en dit moet bij de Christen uit alles blijken. En zeide tot hen: Wie zoekt gij? Judas had het teken gegeven, en nu zou men menen, dat de gewapende bende terstond Jezus gegrepen en gebonden had. Doch nee, door des Heeren wetenschap van alles wat Hem overkomen zou, was Hij meester van de toestand, en kon Hij niet gevangen genomen worden, zonder zichzelf gevangen te geven. Hij maakte de aanslag en het teken van Judas teniet. Beiden hadden geen uitwerksel. De bende stond werkeloos, alsof zij geen Judas tot aanvoerder had. Zo werd Judas reeds nu beschaamd. De Heer treedt vooruit, hem voorbij, en vraagt: Wie zoekt gij? Zij antwoordden Hem: Jezus, de Nazarener? Jezus zeide tot hen: Ik ben het. Ziedaar, de vrijwillige overgave des Zoons van zichzelf aan zijn vijanden. En Judas, die Hem verried, stond ook bij hen. In dat woord ligt geheel de daad en het lot van Judas. Bij ons is een veelheid der woorden voor weinige zaken, bij de Schrift een veelheid der zaken in weinige woorden. Dat Judas niet bij Jezus stond, maar tegenover Hem, bij zijn vijanden, was de oorzaak dat hij verloren ging. Had Judas bij Jezus en de elf gestaan, hij zou in de capitulatie, die volgt, begrepen zijn, nu had hij er zichzelf van uitgesloten. Als Hij dan tot hen zeide: Ik ben het! gingen zij achterwaarts, en vielen ter aarde. Des Heeren woord was een macht, een macht voor de zijnen en tegen zijn vijanden. Alle pogingen om dit wonder tot een natuurlijke zaak te maken is kunstenarij, en een eerlijke uitlegger onwaardig. De Heer had gezegd: Niemand neemt het leven van Mij, maar Ik leg het van mijzelf af. Ik heb macht het af te leggen en heb macht het wederom te nemen. Dit gebod heb Ik van mijn Vader ontvangen, Johannes 10:18. Dit moest nu met de daad bewezen worden. Kon, na dit woord, Jezus gevangen genomen worden gelijk ieder ander mens? Nee, het zou zijn woord te niet gedaan hebben, en dit is onmogelijk. Veeleer zal Hij het handhaven, en Hij doet het. Hij vroeg hun dan wederom: Wie zoekt gij? En zij zeiden: Jezus, de Nazarener. Jezus antwoordde: Ik heb u gezegd, dat Ik het ben. Indien gij dan mij zoekt, zo laat deze heengaan. Opdat het woord vervuld zou worden, dat Hij gezegd had: Uit degenen, die Gij mij gegeven hebt, heb Ik niemand verloren. Ziet hier de tweede reden van het wonder. Na zijn vijanden overtuigd te hebben van zijn macht en van hun onmacht, kon Hij dit vrijgeleide bedingen, en werd het Hem toegestaan. "Laat de bezetting vrij uitgaan!" zeide de opperbevelvoerder bij de vrijwillige overgave van de anders onneembare vesting, en gaarne nam de vijand deze sterkte voor dit garnizoen. Toen kwamen zij toe en sloegen hun handen aan Jezus en grepen Hem. Zij lieten de discipelen vrij. Gij ziet in deze enkele trek reeds het gehele doel van Christus lijden en sterven: de onschuldige wilde lijden, om de schuldigen te bevrijden. Deze lijn gaat door geheel de lijdensgeschiedenis heen. De Heer heeft een geestelijke vennootschap met de zijnen aangegaan, waarbij al de schade ten zijne laste, en al de baten ten hunne gunste zouden komen. Heerlijke associatie! Zonder haar zouden wij schuldenaren gebleven zijn in eeuwigheid, doch nu is onze schuld door Gods Zoon aan Gods gerechtigheid voldaan, en wij zijn vrij van schuld en erfgenamen van al de goederen Gods met en in Christus, door de Heilige Geest. En die bij Hem waren, ziende wat er geschieden zou, zeiden tot Hem: Heere! Zullen wij met het zwaard slaan? En ziet, een van degenen, die daarbij stonden, Simon Petrus, een zwaard hebbende, strekte de hand uit en trok hetzelve, en sloeg des hogepriesters dienstknecht, en hieuw hem zijn rechteroor af. En de naam van de dienstknecht was Malchus. Wij zien hier wederom Petrus als de eerste, die tot de daad overgaat. Trouwens, hij was een man van de daad, maar niet van geestelijke aard. Wij moeten vóór de uitstorting des Heilige Geestes de Apostelen minder beschouwen als Apostelen, dan wel als mensen, die nog door hun eigen geest en niet door de

Heilige Geest bestuurd werden. Voorts ziet gij, dat God het kwade tot zijn ontwikkeling laat komen. Of kon God de zwaardslag van Petrus niet zo hebben doen vallen, dat niemand gewond was geworden? Doch God verhinderde het niet. Petrus sloeg en hij raakte, en wel des hogepriesters knecht, iets dat hem, zonder de tussenkomst des Heeren, in grote ongelegenheid zou hebben kunnen brengen. Dat het juist het rechteroor was, en dat die knecht Malchus heette, weten wij weder van Johannes, de ooggetuige. Toen hem in zijn hoge ouderdom deze voorvallen zijner jeugd weder voor de geest kwamen, en hij ze optekende in dat heerlijk Evangelie, dat te hoger rijst in de schatting der gelovigen, naarmate het dieper wordt afgeworpen door het alles bezoedelend of vernielend ongeloof, toen was Petrus reeds lang ter ruste gegaan. En hoe levendig is bij Johannes nog alles in de voorstelling! Het is alsof hij het nog zag gebeuren, en op het ogenblik, dat hij het te boek stelde, tot zichzelf zeide: "Het heugt mij nog alsof het heden plaats had: het was een zekere Malchus, die getroffen werd, en wel aan het rechteroor." Zo nauwkeurig zijn deze dingen der Schrift opgetekend, omdat zij waar zijn. En Jezus, antwoordende, zeide: Laat ze tot hiertoe geworden. Er zijn tijden, waarin de boosheid macht over ons hebben moet, en waarin wij geen geweld met geweld mogen keren. Zeker is deze macht nooit zonder bepaling; altijd is het woord: Tot hiertoe en niet verder! door de Heer er bijgevoegd; doch er zijn tijden en omstandigheden voor een volk en voor een mens, waarin zij worden overgegeven onder een boze macht, die zij niet door geweld mogen en ook niet kunnen breken, maar in welk opzicht zij Gods tijd moeten afwachten om weer van haar ontslagen te worden. Meestal wordt dit echter eerst duidelijk door de vruchteloosheid van het verzet. Petrus wilde althans beproeven zich te verzetten; doch de Heer, die zelf de loop der zaken bestuurde, verbood hem dit verzet, en keerde zich terstond tot de gewonde. En Hij raakte zijn oor aan, en heelde hem. Wat wij kwaad doen, maakt de Heer weer goed. Dat is de liefelijke, vertroostende les, die wij uit deze bijzonderheid kunnen en moeten trekken. En zo de Heer dit ook niet deed, wij waren verloren; want wat is er al door ons gedaan, dat wij ongedaan zouden willen maken, maar niet kunnen. Nee, gedane dingen hebben geen keer. Zij staan daar met al hun gevolgen tegenover ons als onze aanklagers bij God; en hadden wij nu geen Verlosser, die ons kwaad weder goed maakte, wat zou er van ons worden? Doch wij hebben zulk een Verlosser, en daarom zijn onze zonden ons wel zielenwonden, die bloeden tot aan onze dood; maar die in onze dood voor de eeuwigheid volkomen genezen, en reeds hier grotelijks verzacht worden. O, hoe liefelijk is het reeds te zien, als een onzer kinderen iets kostbaars gebroken heeft, en het daardoor in de grootste verlegenheid gekomen is, en het niet durft zeggen, en wij komen als ouders het tegemoet en zeggen: het is niets, mijn kind; beter dit gebroken dan dat gij zelf een ongeluk had gekregen. O, hoe klaart dan terstond het gelaat van het in angst verkerend kind op en komen de tranen der dankende liefde in de plaats van die van vrees en smarte! En wat nu het wonder zelf betreft, het was het laatste, dat Jezus deed; het was slechts een ogenblik voordat zij zijn handen bonden. Men kan zeggen: Zolang zij vrij waren, tot in het uiterste ogenblik toe, strekten zij zich uit om te zegenen. Ja, het was des Heeren laatste wonder, en wel aan een zijner vijanden. Tot hiertoe had de Heer nog geen wonder aan zijn vijanden kunnen doen, want zij wilden niet van Hem gezegend zijn; maar nu bewijst de Heer een hun een weldaad, welke hij graag aannam, en die, dit was ook het doel des Heeren bij dit wonder, alle weerwraak bij Malchus wegnam. Stel u toch voor, wat het geweest zou zijn, als Malchus met een bloedend hoofd in het rechthuis teruggekomen was? En hoe Petrus in dat geval (wanneer hij er zich nog heen begeven had) aldaar zou behandeld zijn. Doch, zoals gezegd is, God laat wel de verkeerde daden zijner kinderen hare verschrikkende gevolgen hebben, doch Hij maakt ze te gelijk onschadelijk. Christus is in alles en ten allen tijde een verlosser, een uitredder der zijnen uit al hun noden. Opmerkelijk, niet waar, de Heer vond tot alles tijd. In het midden van deze blijkbare verwarring aan de zijde der vijanden en van overrompeling aan de zijde der discipelen, bewaarde de Heer de grootste kalmte en handhaafde Hij de orde. Nauwelijks heeft de gewonde iets van de pijn der wonde gevoeld, of de wond is weer genezen.

Welk een persoon, uit wie de heelkracht uitstroomt als het water uit de bron, wiens aanraking alle krankheid geneest en alle wonden heelt. Kan Hij een mindere persoonlijkheid zijn dan God, geopenbaard in het vlees, of kan men zich iets hoger denken voor God om te doen? Immers nee. Welnu, waar de hoogst denkbare daden verricht worden, daar moet de hoogst denkbare persoon de werker zijn. Toen zeide Jezus tot Petrus: Keer uw zwaard weder in zijn plaats, want allen, die het zwaard nemen, zullen door het zwaard vergaan. Keurt de Heer daarmede alle oorlog af? Nee, maar wel alle oorlog, die zou moeten strekken om het koninkrijk Gods voort te planten, en daarenboven iedere oorlog, die niet tot verdediging, maar tot verovering ondernomen wordt. Die het zwaard nemen zijn dezulken, die de eigenlijke oorzaken der oorlogen zijn, in wier hand ze zijn, die ze hadden kunnen voorkomen, indien zij het gewild hadden, maar die het niet wilden. Meestal zijn deze veroorzakers van de oorlog bij de mens onbekend; maar God kent ze, en zal ze oordelen, ook door het zwaard van henzelf of van hun nakomelingen. Of meent gij, dat Ik mijn Vader niet kan bidden en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten? Indien het de Heer te doen ware geweest, om van het lijden bevrijd en van zijn vijanden verlost te worden, Hij zou geheel Gods legermacht tot zijn beschikking hebben gehad. De Heer spreekt van meer dan twaalf legioenen, met toespeling op het getal zijner discipelen, voor ieder discipel een legioen, en nog zoveel meer. Doch het was de Heer daarom niet te doen geweest; wel had Hij gebeden om het voorbijgaan van de lijdensure, maar met onderschikking van zijn wil aan die des Vaders, en nu die wil Hem als onveranderlijk was gebleken, nu wil Hij geen hulp ter verlossing noch van de aarde, noch uit de hemel. De drinkbeker, die Mij de Vader gegeven heeft, zal Ik die niet drinken? Ziet gij, deze woorden zien terug op het straks voorgevallene. De Heer wilde weten of dit alles te bovengaand lijden de drinkbeker was, die de Vader Hem gaf om te drinken, en toen de Vader Hem gezegd had: "Ja , dit is de beker, die Ik u te drinken geef tot verheerlijking mijns naams en de behoudenis van zondaren," toen was zijn wil volkomen één met de wil des Vaders. Hij had in zijn bede niet zodra de last des lijdens afgeworpen op grond van zijn recht als de heilige Zoon van God, of Hij nam die last weder op uit liefde tot des Vaders eer en onze zaligheid. Trouwens bij de afschuw der heilige menselijke natuur des Zoons tegen het lijden, moest de gewilligheid tot het lijden komen, omdat het de wil des Vaders was, en deze gewilligheid was er. Immers, Christus moest niet lijden uit liefde tot het lijden, maar omdat het de wil des Vaders was, en juist hierdoor was het een daad van gehoorzaamheid jegens de Vader, een lijden tot behoudenis van mensenzielen. Voorts, dat een heilig mens lijdt is tegen Gods natuur en wil; indien nu toch de Vader de drinkbeker des lijdens de Zoon aan de lippen zet, zo is dit een alles afdoend bewijs, dat het een lijden was voor anderen, voor de zonde, tot verzoening der zonde, tot wegneming van de dood en de vloek, die op de zondaar liggen. De drinkbeker, die Mij de Vader gegeven heeft, zal Ik die niet drinken? Deze betuiging des Heeren heeft alleen Johannes ons bewaard. Zij onderstelt het voorgevallene in Gethsemane, dat door Johannes niet bericht wordt. Gij ziet hieruit, dat de Evangelisten, wel verre van elkander tegen te spreken, elkander overal stilzwijgend bevestigen. Daarom is het een der onbeschaamdste leugens van het ongeloof, dat het Evangelie van Johannes in het wezen der zaak een geheel ander Evangelie is dan dat der drie eerste Evangelisten. Alleen de vorm verschilt, gelijk de Evangeliën der drie eerste Evangelisten onderling in de vorm verschillen; maar in het wezen der zaak is er geen enkele waarheid, die niet door al de Evangelisten wordt gepredikt of ondersteld. De nauwkeurige gelovige opmerker vindt dan ook altijd meer kenmerken van waarheid in de Schrift, terwijl het ongeloof, dat in zaken van geestelijke aard de meest onnadenkende oppervlakkigheid is, overal in nevelen wandelt. Hoe zouden dan de Schriften vervuld worden, die zeggen, dat het alzo geschieden moet? Is Christus dan gestorven, omdat de Schriften het voorspeld hebben? Ja, Paulus zegt het met zo vele woorden: (1 Corinthiërs 15:3,4) dat Christus is gestorven voor onze zonden naar de Schriften, en dat Hij is begraven, en dat Hij is opgewekt naar de Schriften. Doch wat zijn de Schriften? Het zijn de getuigenissen des Heilige Geestes; ze

zijn, gelijk wij meermalen zeiden, de beschreven raadsbesluiten Gods. Deze (zo zegt Petrus van de Christus, Handelingen 2.23) door de bepaalde raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen, en door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood. En dat de Heilige Schrift de getuigenis des Heiligen Geestes is, ziet gij onder anderen aller duidelijkst Hebreeën 3.7, 9:8, 10:15, alwaar dit rechtstreeks en onweersprekelijk gezegd wordt. Zo was dan de Heer bereidwillig om te lijden, en hiermede heeft Hij ook voor ons de bereidwilligheid om te lijden verworven. Wij moeten lijden. Wij kunnen niet lijden voor de zonde, zoals Jezus; dat lijden is geleden, is door Jezus geleden; maar wij lijden op aarde door de zonde. Omdat wij door de zonde krank zijn geworden naar onze ziel, kunnen wij het voorrecht der zielsgezondheid niet genieten. Het gaat met ons als dezulken, die de tering hebben. Omdat hun longen krank zijn, kunnen zij de heerlijke frisse levenslucht niet meer inademen, evenmin als die krank is aan zijn ogen de heerlijke zonneglans verduren kan. En nu, wij moeten genezen worden. En Christus geneest ons doordat Hij ons de vergeving der zonden verworven heeft door zijn lijden en sterven. Nu is de zonde wel niet meer dodelijk in ons; maar zij is nog in ons, en zij moet buiten geworpen worden. Dit geschiedt in de weg der heiligmaking. Ik weet niet, of ik het reeds gezegd heb; maar de rechtvaardigmaking schept de kei ogenblikkelijk om tot een diamant; maar, zoals God ook in de natuur de diamant geeft, tot een ruwe diamant. Doch de ruwe diamant moet uit zijn bolster, om als een diamant van het zuiverst water in al zijn luister te kunnen gezien worden. En hoe komt hij uit die bolster? Op de diamantmolen, daar wordt hem de bolster met geweld afgetrokken. Verwonderen wij ons dus niet, dat een waar Christen in zo velerlei lijden wordt geleid, en zo hevig wordt gekastijd; het is om de goddelijke natuur, welke Hij in Christus deelachtig is geworden, in hem en uit hem in al hare volkomenheid en heerlijkheid te openbaren. Terzelfder ure zeide Jezus tot de overpriesters en de hoofdmannen des tempels, en de ouderlingen en de schare, die tegen Hem gekomen waren. Eerst had de Heer zijn discipelen terecht gewezen en buiten gevaar gesteld; thans spreekt Hij zijn vijanden aan. Welk een machtsoefening! Hij, het Lam, dat gewillig het lijden van anderen, voor anderen op zich neemt, is tegelijk de Leeuw uit Judas stam. Trouwens, de ware moed is altijd gepaard met een zacht gemoed. Zijt gij uitgegaan met zwaarden en stokken als tegen een moordenaar, om Mij te vangen? Had de Heer bij de Vader heilig geprotesteerd tegen het lijden als geen lijden voor Hem, de Heilige, de Zone Gods, en had Hij het alleen op zich genomen, omdat het de wil des Vaders was, zo protesteert Hij ook tegen allen, die Hem doen lijden, en zegt hun, dat zij het wederrechtelijk doen; en daarmede dat Hij niet leed als een zondaar voor zichzelf, maar als de Zoon van God, voor anderen in gehoorzaamheid aan de wil des Vaders. De Heer brengt tegenover zijn heiligheid al de ongerechtigheden zijner vijanden te zijnen opzichte aan de dag, en zegt het hun onverholen in het aangezicht. De Heer beklaagt zich hier minder over zijn gevangenneming, dan wel over de wijze hoe zij Hem gevangen nemen. Hij noemt hun daad onwettig, onrechtvaardig, goddeloos. Hij getuigt vóór de waarheid tegen zijn vijanden, opdat zij weten mochten, wat zij deden. Dagelijks zat Ik bij u, lerende in de tempel, en gij hebt de handen niet tegen Mij uitgestoken, en Mij niet gegrepen. Dat wil zeggen, niet openlijk en niet rechterlijk. Op bedekte wijze hadden zij dit meermalen gepoogd te doen, doch al hun geheime aanslagen waren mislukt; immers zij konden de handen tot zolang niet aan Jezus slaan, totdat de ure aanwezig was, dat Hij in hun handen werd overgegeven. Zo kan ook ons geen haar van het hoofd vallen, zonder de goddelijke wil. O leren wij hieruit, met welk een gerustheid het geloof kan leven te midden van de grootste levensgevaren. Zolang God wil dat wij leven, zijn wij onsterfelijk, reeds hier. Maar dit is uwe ure. Des Heeren ure van lijden en sterven viel samen met hun ure van zegepraal. O menen wij toch niet, dat God alle kwaad in zijn beginselen stuit. Wij zouden het doen als wij konden, en wij moesten het doen, want wij kunnen de gevolgen van het kwaad niet besturen, veel minder beheersen. Dat kan God alleen, en daarom laat Hij het kwade zich ontwikkelen tot op het punt, dat het dienstbaar wordt aan zijn raad, aan zijn ontwerpen, aan zijn bedoelingen. Het is ook

hier: Laat ze tot hiertoe geworden. God stelt de grens, welke de boosheid niet kan overschrijden, tot aan die grens hebben de bozen macht. En de macht der duisternis. De boze mensen werken niet alleen uit zichzelf, maar de geest der duisternis en der zonde, de satan, de duivel, heeft zijn werking in de kinderen der ongehoorzaamheid, Efeziër 2.2. Evenals ons lichaam in betrekking staat met de natuur, zo staat onze geest in betrekking tot de geestelijke wereld; en wat met ons in betrekking staat, dat heeft invloed op ons. De Schrift onderscheidt de godvruchtigen en goddelozen als kinderen Gods en kinderen des duivels, 1 Johannes 3.10, omdat de godvruchtigen als zodanig in gemeenschap staan met de Heilige Geest, en de goddelozen als zodanig met de boze geest. Dat verklaart menig verschijnsel, dat anders onverklaarbaar is. Hoe menig mens bedrijft gruwelen, die meer dan onmenselijk zijn, en spreekt zodanige godslasterlijke dingen, dat zijn tong kennelijk ontstoken is door de hel. Voorts weten wij wat de Heer gezegd had: de overste dezer wereld komt en heeft aan Mij niets, en dat de satan in Judas gevaren was, om hem tot zijn werktuig te stellen in de gevangenneming van Jezus. In het lijden verenigde zich nog eenmaal de zichtbare en onzichtbare macht der boosheid tegen de Zoon van God, om, ware het mogelijk, Hem in de hel te werpen en te houden; doch dit was niet mogelijk, omdat Christus niet enkel waarachtig mens, maar ook waarachtig God was, en het onmogelijk is, dat de Heilige Gods naar het lichaam of naar de ziel de verderving zou zien. Houden wij echter gedurende het lijden en sterven des Heeren in gedachtenis, dat én de boze mens én de boze geesten daarin hun werk doen, en veel zal ons duidelijk worden, dat ons anders duister blijft. Doch dit alles is geschied, opdat de schriften der profeten zouden vervuld worden. De profetie is de voorverkondiging van Gods voornemen. De ure des Heeren en de ure van des Heeren vijanden, de wil des Vaders en de macht der duisternis lopen hier samen in één punt: in de profetie van Jezus' lijden en sterven, en der zondaren behoudenis. De bende dan en de oversten over duizend, en de dienaren der Joden grepen Jezus, en namen Hem gezamenlijk en bonden Hem. Met dit binden begint het overgegeven worden van de Heer in de handen der mensen. Jezus is niet meer vrij. De offerande begon met het offer af te zonderen en te binden, eerst aan een afzonderlijke plaats, en vervolgens aan de hoornen van het altaar. Toen vluchtten al de discipelen, Hem verlatende. Gij gevoelt het aan uzelf: zonder de goddelijke tussenkomst was het onmogelijk voor de discipelen om stand te houden, en God trad niet tussenbeide om hen te handhaven. Het behoorde tot het volkomen lijden des Heeren. Daarenboven de Heer had het vrijgeleide voor hen bedongen, en hun vrijheid bestond thans in hun vlucht. En een zeker jongeling volgde Hem, hebbende een linnen doek omgedaan over het naakte lijf; en de jongelingen grepen hem, en hij het linnen verlatende, is naakt van hen gevloden. Hier zien wij, dat het hoog tijd was, dat de discipelen vluchtten; want reeds strekte zich de hand der dienaren uit om hen, niettegenstaande het bedongen vrijgeleide, te grijpen. Trouwens, de Heer had het wel tot voorwaarde zijner zelfovergave gesteld, doch daarom namen zij het nog niet eerlijk aan, en zij zouden dus de discipelen zeker gevangen genomen hebben, indien de Heer zelf zijn vrijgeleide geen kracht had gegeven, door de discipelen aan zichzelf over te laten en alzo te laten vluchten. Dat deze vlucht met de grootste overhaasting geschiedde en geen tijd van bedenking overliet, zien wij in het voorbeeld van de jongeling, die niet ontvlieden kon, dan door het enig bedeksel zijns lichaams achter te laten. En zij leidden Jezus heen, eerst tot Annas, want hij was de vrouws vader van Kajafas, welke des zelven jaars hogepriester was. Het verwondert u misschien, te horen zeggen, dat Kajafas dat jaar hogepriester was. Was dan niet het hogepriesterschap een bediening voor het leven? Dat was het oorspronkelijk, doch wat verbastert niet in de handen der mensen? Ja, als het goddelijke niet door goddelijke macht wordt gehandhaafd, wordt het juist het tegenovergestelde van hetgeen het was en moet zijn. Zolang God zijn profeten zond als zijn ambassadeurs, om zijn wetten tegenover het volk en tegenover de koningen en priesters te handhaven, bleef er nog veel van de goddelijke instellingen uitwendig in stand, hoe innerlijk bedorven of ledig zij ook waren. Doch toen Gods onmiddellijke tussenkomst ophield met Maleachi, waren de volgende eeuwen getuigen eerst

van de edelen strijd der Makkabeën, en daarna van het diepst zedelijk verval van Israël. De hogepriesterlijke bediening was een macht, die nu door geld, dan door geweld werd verkregen of genomen. En zo geschiedde het, dat juist Kajafas in het jaar van het lijden en sterven des Heeren hogepriester was. Dat juist zulk een man hogepriester moest zijn, om de Heer der heerlijkheid aan het kruis te brengen, ziet gij klaar in; en hiermede is het u dan ook duidelijk, dat Gods voorzienigheid dikwijls daarin bestaat, dat Hij de tijden laat rijp worden tot uitvoering van zijn ontwerpen. Is de juiste tijd daar, dan plaatst God zijn ontwerp daarin, en de ontwikkeling van dat ontwerp geschiedt geleidelijk en als vanzelf, zodat men zou zeggen, alles gaat natuurlijk, en toch gaat alles tegelijk bovennatuurlijk. Wat Annas betreft, hij zelf was thans wel geen hogepriester meer, maar toch de schoonvader van de regerende hogepriester. Daardoor, en door zijn sluwheid, was hij een man van grote invloed gebleven, en had nog altijd de leiding der grote zaken in handen. Het ging toen als nog heden. Er zijn altijd mensen, die nooit voor de dag komen en ook niet, althans niet meer in de regering zijn, en die toch grote invloed op de regeringszaken uitoefenen, doordien zij bij alle gewichtige aangelegenheden worden geraadpleegd. Het gebeurt dus ook nu nog altijd, dat juist zij, die achter de schermen zitten, de zaken doen. Annas was zulk een man, die de zaken deed. De bende, die Jezus gevangen genomen had, wilde de oude priester dan ook het genoegen verschaffen, om Jezus eindelijk gevangen genomen en in banden te zien. Daarom maakte men deze omweg. In de overmoed der vreugde wilde men de voornaamste raddraaier het eerst de goede uitslag van het werk doen zien. Het was dan ook maar alleen om Jezus te zien. De oude priester verwaardigde zich waarschijnlijk niet een woord met de gehate gevangene te wisselen; maar zich innerlijk verheugende, dat de lang bejaagde prooi in het net was, liet hij Jezus onmiddellijk naar Kajafas brengen, alwaar de gehele raad vergaderen zou. Het was Annas genoeg, dat Jezus hem als gevangene getoond was; het overige zou vanzelf volgen. Vergelijk deze Annas met Simeon, om u te overtuigen, welk een eindeloos verschil er is tussen een oud zondaar en een oud rechtvaardige. Kajafas nu was degene, die de Joden geraden had, dat het nut ware, dat één mens voor het volk stierf. Johannes herinnert ons deze woorden van Kajafas, om ons reeds vooruit te doen vermoeden, welk een afloop dit rechtsgeding hebben zal. Waar de rechter reeds vóór het onderzoek het vonnis heeft vastgesteld, is geen recht te verwachten en is alle rechtspleging niets dan vorm en schijn, om hen die buiten staan te blinddoeken. En zij brachten Jezus in het huis des hogepriesters, alwaar al de overpriesters en ouderlingen en de schriftgeleerden vergaderd waren. Markus zegt, dat zij vergaderden. Beide kan samengaan. De aanvankelijk niet voltallige raad kwam, nu de aanslag gelukt was, in allerijl bijeen. Intussen werd de Heer door Kajafas in tegenwoordigheid der reeds aanwezige raadsleden ondervraagd.

18:15 De Heer en de verloochenende Petrus.
En Simon Petrus volgde Jezus. Dit was een eigenwillig volgen, en het liep uit op de val van Petrus. In het koningrijk Gods is gehoorzaamheid de regel, en eigenwilligheid is ongehoorzaamheid. Nochtans ook de afwijkingen van Gods kinderen worden door God dienstbaar gemaakt tot het bereiken van grote oogmerken. Het moest in een treffend voorbeeld openbaar worden, wat er door een kind van God en een discipel van Christus kan gedaan worden tegen God en tegen Christus, zonder dat hij ophoudt een kind van God en een discipel van Christus te zijn. Zonder zulke voorbeelden zouden wij de troost missen, die wij behoeven om als Christenen te kunnen leven. Wie onzer toch valt niet in zonden, die in onze schatting onbestaanbaar zijn met ons geloof in de gezegende Heiland onzer zielen. Wie moet niet op zijn beurt zeggen: "Een stroom van ongerechtigheden had de overhand op mij." Hoe zalig echter, dat hij er met een vol vertrouwen kan bijvoegen: "Maar ons weerspannig overtreden verzoent en zuivert Gij." Ziet eens hoe diep David viel, en toch, hij werd niet van zijn goddelijk kindschap vervallen verklaard, maar werd slechts gekastijd met tijdelijke straffen. En de kerk? Beklaagt deze zich over zijn val? Immers nee, veeleer aanbidt zij de wijsheid Gods, dat deze hem niet door haar wondere tussenkomst verhinderd heeft; want nu heeft zij bij eigen val een grote troost, en bevat haar heilige schriftrol ook de een en vijftigste Psalm (Psalm 51), die door geen goud is op te wegen. En zo is het ook met de val van Petrus. Zonder die val hadden wij zijn heerlijke twee brieven, vol van de diepste zelfvernedering, niet. En de Schrift? Zij beklaagt zich wel over de zonde voor zover zij in Adam geschied is, maar niet voor zover zij in Christus verzoend is. En zo zullen wij ons ook eenmaal in de hemel niet meer beklagen, dat wij in zonden gevallen zijn, maar ons eeuwig verheugen, dat wij uit onze val door de genade van God gered zijn. Daarom moeten wij over onze verzoende zonden niet treuren, alsof wij ze liever niet gedaan hadden; want dat zou zoveel zijn, alsof wij liever uit onszelf dan door Christus rechtvaardig waren voor God; nee, nu wij eenmaal zondaars zijn, moeten wij geen heilige willen zijn uit onszelf, maar alleen in Christus; want hierdoor alleen verheerlijken wij God en waarderen wij het bloed van Christus. Dat wij hiermede echter het gruwelijke woord: "laat ons zondigen, opdat de genade meerder worde," verre van ons wijzen, behoeft geen betoog. Wij spreken alleen van de in Christus bloed verzoende zonden, en geen verloste kan zondigen op genade. Wie op genade kan zondigen, is een onheilige; maar wie, na gezondigd te hebben, enkel van de genade kan leven, die is een heilige naar de Schrift en voor God. Van verre tot aan de zaal des hogepriesters. Het was een schuchter, beschroomd volgen. Het goede geweten ontbrak. En een ander discipel. Omdat Johannes dit vermeldt, en hij gewoon is in geheel zijn evangelie zijn naam niet dan verbloemd te noemen, kunnen wij niet anders dan hemzelf voor die andere discipel houden. Deze discipel nu was de hogepriester bekend. Het is moeilijk te gissen, hoe Johannes bij de hogepriester bekend was. Wat had Johannes met Kajafas uitstaande? Doch het gebeurt meermalen, dat een discipel van Christus toevallig in kennis is gekomen met een der groten dezer wereld, die de vijand is van zijn Heer. En als er dan iets tegen zijn Heer wordt ondernomen, maakt de discipel hiervan gebruik, om te weten wat men in het schild voert, en of er iets tegen te doen zij. En ging met Jezus in des hogepriesters zaal. Hij volgde de Heer op de voet, en ging met de Heer en de bende binnen. En Petrus stond buiten aan de deur. Hij was van verre gevolgd, en kon dus niet tegelijk met de bende naar binnen gaan; en om aan te kloppen, ten einde alleen binnen te gaan, daartoe ontbrak hem de moed. Nu zou men zeggen: Petrus is daar buiten veilig, en er komt nu niets van 's Heeren voorspelling; doch nee, dit is onmogelijk. De andere discipel dan, die de hogepriester bekend was, ging uit en sprak met de deurwaarster, en bracht Petrus binnen. Waarschijnlijk had Johannes Petrus van verre zien volgen. Bij het volle maanlicht van Pasen en bij de brandende fakkels der bende was dit ligt op te merken. Johannes binnengekomen zijnde en Petrus niet ziende, onderstelt natuurlijk, dat hij buiten staat en niet binnen kan of durft komen. Johannes gaat dus uit, en geeft een goed woord aan de dienstmaagd, die op de deur moest passen, en brengt Petrus met zich binnen. Zo zien wij dan ook hier,

merkwaardig genoeg, Petrus en Johannes bijeen. Zij doen hetzelfde. Zij beiden volgen Jezus. Doch gij herinnert u het gezegde: Waar twee mensen hetzelfde doen, doen zij toch niet hetzelfde. Daarbij is het niet waar, als men zegt: wat de ene discipel doet, dat kan ook de andere doen. Nee, naar dat de persoon is, zal ook zijn werk zijn. Hierin stemden Petrus en Johannes met elkander overeen dat zij de Heer met liefde en getrouwheid volgden. Doch Petrus had een bijoogmerk. Hij was een ondernemend man. Hij moest, zoals wij straks zien zullen, weten, wat er gebeuren en waar alles op uit lopen zou. En zo maakte hij onwillekeurig het lijden des Heeren tot een schouwspel, dat een grote zonde is. Wij moeten in de zich offerende Zoon van God onszelf zien en voelen offeren. Dit alleen is de rechte aanschouwing en het rechte medegevoel van Christus lijden en sterven. Doch Petrus was verre van hieraan te denken. Johannes, ofschoon ook daarvan nog niets bevroedende, gevoelde echter de dingen des Heeren dieper en tederder. Hij volgde de Heer met geen bijoogmerk; maar alleen uit liefde, en hield zich voorts stil en afgezonderd. Hij begreep, dat hij hier niets kon of mocht doen. Zo volgde hij ook later de Heer tot aan het kruis, tot bij zijn dood; maar zwijgend. O, het is zulk een grote wijsheid te weten waar men spreken en waar men zwijgen moet. Petrus was een driftig, bewegelijk man, die onmogelijk onopgemerkt blijven kon. Hij gevoelde dan ook zelf spoedig, dat hij hier niet op zijn plaats was. Johannes was ook wel in het rechthuis gegaan, doch hij was daar bekend. Petrus was er een vreemde. En binnengegaan zijnde, zat hij bij de dienaren. Hij, Petrus, vreest het gezelschap en wordt er heen getrokken, als om zich te verbergen, en toch, het is juist de plaats om het eerst ontdekt te worden. Die op een verkeerde plaats is, kan niet anders dan verkeerde dingen doen. Ook wanneer Petrus zich thans afgezonderd had gehouden, zou hij in het oog gelopen hebben. Hij meende echter, dat men bij de verwarring hem niet onder de menigte mensen zou opmerken. Om het einde te zien. Hier hoort gij de reden van Petrus tegenwoordigheid te dezer plaatse. Hij meende persoonlijk onbekend te zijn bij de bende en bloot als een nieuwsgierige toeschouwer aangemerkt te zuilen worden. Nu weet men dat bij gelegenheden als deze, wanneer een gevangene naar het verhoor wordt geleid, deze of gene vriend van een dienaar der politie, die er bij behoort, oogluikend wordt toegelaten mede te gaan, en het verhoor bij te wonen. Voor zulk een medeganger dacht Petrus ook te zullen gehouden worden. En de dienstknechten en de dienaars stonden, hebbende een kolenvuur gemaakt, omdat het kond was, en Petrus stond bij hen; en als zij te zamen neerzaten in het midden der zaal, en zich warmden, zat Petrus in het midden van hen, en warmde zich. Gij ziet, Petrus gaat al verder en verder. Hij is een treffend beeld van vele Christenen, die er niets in vinden, om in wereldse gezelschappen, op wereldse plaatsen te verkeren. Wij vragen billijk: was dit een plaats voor een discipel van Christus, en dat in het ogenblik, waarin zijn Heer in banden stond voor de kerkelijke vierschaar? O, er is niets gevaarlijker, dan dat de gelovige zich aansluit aan de wereld. Deze gemeenschap leidt altijd tot erger. Men begint met iets mede te doen, en eindigt met alles mede te doen. Zie het hier. De dienaren zitten neder en Petrus zit ook neder. De dienaars warmen zich, Petrus warmt zich ook. Zij waren tegen Jezus, hij zal het ook zijn. Ook hier is het: Wacht u voor de eerste stap, en bewaar uzelven onbesmet van de wereld. En Simon Petrus zat buiten in de zaal. Mattheus vermeldt ons deze bijzonderheid, en maakt ons daarmede de zaak aanschouwelijk. De buitenzaal was lager en in de open lucht, en daar stonden de krijgsknechten en de andere dienaren bij het vuur, en boven in de binnenzaal stond de Heer terecht, voorlopig voor Kajafas. En als Petrus beneden in de zaal was, kwam een van de dienstmaagden des hogepriesters, die de deurwaarster was; en ziende Petrus bij het vuur zitten en zich warmende, zag hem aan, en hare ogen op hem houdende, zeide tot hem: Zijt gij ook niet uit de discipelen van deze mens? Ook gij waart met Jezus, de Galileeër. Maar hij loochende het voor allen, zeggende: Vrouw! Ik ben die niet, ik ken Hem niet, ik weet niet wat gij zegt. Petrus dacht onbekend te zijn en meende zich onbekend te kunnen houden, en zie, daar wordt hij op eens ontdekt. Hiermede kwam het gevaar om gevangen genomen en insgelijks terechtgesteld te worden. En nu wat doet een mens, die aan zichzelf overgelaten is in zulke

omstandigheden? Hij zoekt zich te redden ten koste van de waarheid. Petrus ontkent de man te zijn, voor wie de dienstmaagd hem houdt; hij is geen discipel van Jezus, hij kent Hem niet. Laat ons Petrus niet te hard vallen, wij zouden in gelijke omstandigheden hetzelfde gedaan hebben, tenzij God ons de genade had geschonken om te zeggen: "Ik ben het, en hier ben ik, doe met mij wat gij wilt." Doch anders, zonder en buiten de genade van God, is er in de mens geen deugd, die niet te koop is, zodra de volle prijs er voor betaald wordt, geen deugd, die niet bezwijkt als de rechte, volle proef er op genomen wordt. Dat wij een deugd nog ongekrenkt bezitten, ligt alleen daarin, dat de rechte prijs er voor nog niet geboden, de rechte proef er nog niet op genomen is. De verzoeking heeft meestal iets onverwachts en ongedachts, iets overrompelends. Even als de vogel zich soms plotseling in zijn vlucht in de opgehangen strik gevangen ziet, zo overvalt ons ook de verzoeking. Wij zijn er niet op bedacht geweest, wij zijn er niet op voorbereid; wij hebben geen tijd om na te denken; wij moeten terstond een beslist antwoord geven; wij staan onder een machtige indruk, onder die van het gevaar om in grote ongelegenheid, ja, zoals Petrus, in banden en in doodslijden te geraken, en wij volgen niet de inspraak van ons geweten, maar onze natuurlijke aandrift tot zelfbehoud, en vallen om staande te blijven! Voorts vergeten men niet: voor de dienstmaagd des hogepriesters is Petrus gevallen, voor de hogepriester zelf zal hij later staande blijven als een held. Ja, Petrus zondigde onder verzachtende omstandigheden, zoals wij, die allerlei verzachtende omstandigheden voor onze zonden zoeken, allicht zouden zeggen. Nochtans was het een grote achteruitgang bij Petrus van het zeer beslist belijden tot het zeer beslist verloochenen. Doch hoe komt het nu, dat dezelfde man, die voor een dienstmaagd verschrikt en bezwijkt, onvervaard is voor millioenen Joden op de Pinksterdag? Ja, hoe komt het? Het komt juist door de Pinksterdag, het komt door de Heilige Geest, die de zwakke mens maakt tot een kracht van God. En hij ging buiten in de voorzaal naar de voorpoort, en de haan kraaide. Petrus was ontkomen aan de hand, die zich naar hem uitstrekte om hem te grijpen, maar toch gevoelde hij zich niet langer veilig aan deze plaats; hij zocht in het geheim te ontkomen, en naderde de deur naar de straat; doch daar laat de wachter van de nacht der natuur zich horen. De haan kraait. Het middernachtelijk uur is daar. Het teken door de Heer gesteld wordt gegeven, de eerste maal. Petrus hoort het gekraai van de haan, maar heeft geen tijd er acht op te geven, want de verzoeker is nabij en herhaalt de verzoeking nu voor de tweede maal, en hij zal het bij Petrus, evenals bij de Heer zelf, ook nog voor de derde maal doen. En als hij naar de voorpoort uitging, kort daarna, zag hem een andere dienstmaagd, en begon te zeggen tot degenen, die daarbij stonden: Deze was ook met Jezus de Nazarener. En hij loochende het wederom met een eed, zeggende: Ik ken de mens niet. Wie eens liegt, moet altijd liegen, om niet als een leugenaar ontdekt te worden; en voor deze ontdekking vreesde nu Petrus meer, dan voor iets ter wereld. Nu was ook zijn eigen eer in de zaak gemengd. Hij had nu eenmaal met eed gezworen, dat hij geen discipel van Jezus was, ja Hem niet eens kende; hoe zou hij het kunnen herroepen, zonder in nog erger ongelegenheid te komen, dan in het eerst het geval was. Immers nu zou bij de schuld de schande, de beschaming komen van een meinedig leugenaar geweest te zijn. Dus "volgehouden!" roept de zonde tot de zondaren. "Dek de ene zonde met de andere toe." Helaas! wie weet het niet: zolang de zonde niet haar volle uitwerking heeft gehad, laat zij ons geen rust. Wij staan met haar op een hellend vlak, men kan zich niet staande houden, men moet naar beneden, totdat men op de bodem is en neerligt. Wilde David overspel én moord begaan? Voorzeker niet. Doch toen hij de ene zonde had gepleegd, kwam hij vanzelf tot de andere. Zulk een vreselijke zaak is de zonde. Haar gevolgen zijn buiten alle menselijke berekening en macht, en kunnen alleen door God grenzen worden gezet. En als het omtrent een uur geleden was, bevestigde dat een ander. In die tussentijd stond de Heer terecht voor zijn rechters; doch wij willen duidelijkheidshalve ons eerst bij het gebeurde met Petrus houden. Na de tweede verloochening kon Petrus niet meer denken om de voorpoort uit te gaan. Hij zou hiermede het opgewekt vermoeden, dat hij werkelijk een discipel van Jezus was, bevestigd hebben, en men zou hem daarom toch niet hebben laten ontkomen. Hij bleef dus; doch

het duurde nu zeer lang, ja een uur tijds, alvorens de verzoeking zich vernieuwde. Petrus dacht er nu geheel vrij van te zijn; een herhaalde ontkenning moest immers genoeg zijn. Doch nee, zij was niet genoeg voor de verzoeker. Deze rust niet voordat de zonde bij de mens de allerhoogste trap bereikt heeft. Een van de dienstknechten des hogepriesters, die maagschap was van degene, wie Petrus het oor afgehouwen had, zeide tot Petrus: Waarlijk gij zijt een van die, want gij zijt ook een Galileeër. Uw spraak gelijkt en maakt u openbaar. Heb ik u niet gezien in de Hof met Hem? Met welk een spanning en in welk een onrustigheid het lange uur, dat Petrus ongemoeid bleef, door hem werd doorgebracht, kan men zich ligt voorstellen. Petrus was gekomen om het einde van de zaak des Heeren te zien, maar nu was hij zelf onverwacht en op de onaangenaamste wijze in de zaak betrokken geworden; en hoe zou nu deze zijn zaak eindigen? Zij eindigde door een derde aller hevigste aanval, die de val van Petrus ten volle besliste, en zoals de verzoeker meende, onherstelbaar maakte (want satans doel is altijd dat men zondige tot de dood); doch dit werd door de genade, door Jezus voorkomen. Treffend, niet waar? dat een dienstknecht van de hogepriester, en wel een bloedverwant van Malchus, Petrus herkent en hem het masker afrukken wil. De eigenwillige daad van Petrus en hare gevolgen komen dus hier weder ter sprake en te voorschijn, en treden op als getuigen tegen Petrus, ja brengen hem in dreigend gevaar om ontdekt en gevangen genomen te worden. Wij zien er uit, dat de Heer wel ons kwaad voor ons goed maakt en het vergeeft, maar er ons toch niet alleen voor, maar er ons ook door kastijdt. Onze droefheid brengt ons daarom meermalen onze zonden te binnen. Toen de broeders van Jozef in grote benauwdheid waren, gedachten zij aan de grote benauwdheid, waarin zij hun broeder Jozef zagen, toen zij hem wilden doden en daarna aan vreemdelingen verkochten, om hem in slavernij weg te voeren. De Heer breekt gewoonlijk de takken van de boom der zonde, die wij geplant hebben, om er ons mede te kastijden. Doch al kastijdt de Heer ons hard, Hij geeft ons niet over tot de dood, maar doet ons veeleer door de kastijding leven uit onze dood en opstaan uit onze zonden, zoals dit bij de broeders van Jozef en ook bij Petrus het geval was. Voorts verraadde Petrus zichzelf door zijn uitspraak, door zijn Galilese tongval. Immers wij onderkennen ook lichtelijk de buitenman aan zijn spraak, en iedere provincie in ons vaderland heeft met dezelfde taal een onderscheiden tongval. De Jeruzalemmers, of in het algemeen de Judeërs, die de Galileeërs minachtten, smaalden dan ook op de minder juiste uitspraak dezer lieden, en daar de Heer gewoonlijk door de Joden de Galileeër genoemd werd, zo was natuurlijk een Galileeër als Petrus, in de nabijheid van Jezus, grotelijks verdacht van tot Jezus te behoren. Petrus gevoelde het gewicht en de kracht der beschuldiging, en het deed hem zijn laatste krachten inspannen om, ware het mogelijk, nog te ontkomen. O die zonde! Om zich tijdelijk te redden, geeft de mens zich eeuwig verloren. Petrus dan loochende het wederom, en begon zichzelf te vervloeken en te zweren, zeggende: Ik ken deze mens niet, die gij zegt. Zo was dan bij Petrus de zonde voleindigd. Kon zij hoger gaan? Kon de ontkenning met hoger kracht dan die der zelfvervloeking gepaard gaan? Nee, deze drievoudige verloochening was een volmaakte verloochening. En zo deed dan Petrus op onheilige wijze, wat de Heer op heilige wijze gedaan had. Ook Petrus weerde driemalen het lijden van zich af. Doch welk een tegenstelling! Hij, die de macht had, roemde niet, maar viel de Vader te voet en bad en bleef staande; en hij, die de macht niet had, roemde en bad niet, verdedigde zich en viel. En in dezelfde ogenblikken dat Petrus verloochende, legde de Heer voor Kajafas de goede belijdenis af. Doch wij zien het ook hier: waar Christus is daar zijn en daar kunnen niet anders dan zondaren zijn. In de heerlijkheid zullen wij koningen en priesters met Jezus zijn, maar op aarde kunnen wij niet anders zijn dan zondaren. Alle valse godsdiensten onderscheiden zich juist hierin van het Christendom, dat al haar gezanten heiligen zijn, Socrates, Confucius, Mohammed, de Paus, ze zijn allen zo vele heilige mannen in godmenselijke gedaante, en zij werden en worden nog als zodanig geëerd en gehoorzaamd; maar Mozes was een zondig man, en de Apostelen waren zondige lieden, en de eerste der Apostelen, de Rotsman, de eerste pilaar van Gods kerk, was een verloochenaar van zijn Heer; en de laatste der Apostelen, de tweede pilaar

van Gods kerk, Paulus, was een vervolger. En ook als dienaren van Christus bleven zij zondaren; want de zonde blijft bij de Christen innerlijk aanwezig, al treedt zij niet uiterlijk te voorschijn in de daad. Nochtans moeten wij, bij het gevoel dat wij zondaren zijn en blijven, daarom alleen het beeld van Christus zijn, en dat naar buiten vertonen. En treedt de zonde ook dan nog weder bij ons naar buiten, dan verloochenen wij wederom de Heer, en al is het ook niet in die hoge graad als bij Petrus, toch zijn wij als in zijn toestand, en hebben wij op nieuw weder de genade onzes Heeren Jezus Christus nodig Wij zien dus in Petrus, waartoe een waar discipel van Christus kan vervallen. En nu, wij kunnen ons ligt voorstellen welk een toestand het, voor hem was zó te vallen, na zó in zijn standvastige getrouwheid geroemd te hebben. Zeker, de woorden zijner eerste verloochening waren uitgesproken eer hij er aan dacht: doch een tweede en derde verloochening volgde, en toen had hij kunnen en moeten nadenken over hetgeen hij gezegd had. Dit waren bezwarende omstandigheden voor hem. Aan de andere kant moeten wij tot zijn verlichting zeggen, dat hij de Heer niet verloochende met zijn hart, maar enkel met de mond. Och er kan zoveel goeds buiten het hart omgaan, maar gelukkig ook veel kwaad. Judas haatte de Heer, hij had een wrok tegen Hem, de allerbeminnelijkste en allergezegendste opgevat; maar Petrus had de Heer lief en bleef Hem liefhebben, al verloochende hij Hem ook met eed tot driemaal toe met de lippen, en daarom kon hij zich in dit opzicht later op de alwetendheid des Heeren beroepen. Het was bij Petrus een zelfverdediging, een afwending van levensgevaar; en wat doet een mens niet om zijn leven te redden. Bij Judas was geen gevaar, zelfs geen bedreiging te vrezen; hij smeedt het verraad zonder door iets anders daartoe gedrongen te worden, dan door zijn haat, zijn wrok, die, omdat hij door de Heer tegenover Maria in het ongelijk gesteld werd zijn hoogste trap bereikte en alzo tot de daad overging. Het was bij Petrus een woest en in het wilde uitgesproken woord, dat zo veel zeggen wilde, als: "laat mij met rust!" Bij Judas was het een wel overlegd woord, waarbij de prijs des verraads werd bedongen. Doch al zondigde Petrus ook alleen met de mond, de mond mag ook niet zondigen. Een gesproken woord is een daad. Petrus was door zijn verloochening verloren, en naar het scheen, reddeloos verloren, want Christus had gezegd: wie Mij verloochent voor de mensen, die zal Ik ook verloochenen voor mijn Vader, die in de hemelen is. En toch, er was nog redding. Jezus wil, zo genadig is Hij, dat wij ons van zijn woord beroepen op zijn persoon, zoals dan ook Petrus na 's Heeren opstanding deed. Wanneer wij berouw hebben over een overtreding, dan hebben wij geen haat meer in ons hart tegen hem, tegen wie wij overtraden, al hadden wij dit ook vroeger; en als wij dan deze zonden voor de Heer brengen en er Hem vergeving voor vragen, worden ze ons ook vergeven. Doch Judas had ook berouw, en zijn liefde tot de Heer keerde daarmede ook wel enigszins terug; doch deze liefde was onvruchtbaar, want zij was niet met het geloof gepaard, dat alleen het berouw en de liefde tot Jezus geleidt en door Jezus aangenomen wordt. Judas ging niet tot Jezus, maar zijn eigen weg, naar zijn eigen plaats. En terstond, als hij nog sprak, kraaide de haan, de tweede maal. Het tweede gekraai van de haan is de eerste ure van de dag. Treffend, niet waar? dat de dag, op welke de Zoon der gerechtigheid, het licht der wereld voor de wereld verduisterd worden, ja, voor een tijd ondergaan zou, werd aangekondigd door de verloochening van de discipel, die de eerste was, ook in deze droevige zaak. Voorzeker, er mocht niets aan het lijden des Heeren ontbreken, en er ontbrak ook niets aan. Van Markus alleen weten wij, dat de haan de tweede maal kraaide, en dat dus het woord des Heeren zijn volle vervulling ontving. De eerste maal kraaide de haan, toen Petrus naar de voorpoort ging om te ontkomen, en het zou hem tot een waarschuwing geweest zijn, als hij in een gewone toestand verkeerd had; doch zijn verloochening had hem in een buitengewone, ongeregelde toestand gebracht. De zonde treedt niet, gelijk een eerlijke strijder doet, ridderlijk en ruiterlijk tegen de mens op, hem uitdagende voordat hij aanvalt; nee, de zonde is als de struikrover, die in het kreupelhout ligt te loeren, en als wij hem voorbijgegaan zijn, oprijst, ons van achter aangrijpt, op de grond werpt, en ons tot een overwonnene maakt, eer wij het vermoeden. Zo ging het Petrus. De ene verzoeking overviel

hem na de andere. Nu was de verzoeking, maar ook de misdaad voleindigd, en de haan kraaide ten tweeden male, om de nieuwe dag aan te kondigen. Ja, ook voor Petrus was de vreselijke nacht der verzoeking, der verloochening, der zelfvervloeking voorbijgegaan, en begon de dag der verlossing, der genade aan te breken. Daarom is hier het horen van het gekraai van de haan door Petrus een liefelijk beeld van het ontwakend geweten. Zolang het geweten, dat in ons slaapt, nog wakker worden kan, is er behoudenis. Alsdan horen wij de waarschuwende stem van God, die ons tot het terugkeren van de verkeerde weg, tot bekering roept, misschien niet de eerste, maar dan toch de tweede maal; en terwijl wij voor Jezus de ogen nederslaan, ziet Hij ons vriendelijk aan, en kunnen wij Hem niet langer wederstaan. Doch zonder die genadeblik van Jezus is de stem ook van het ontwaakt geweten ten enenmale machteloos. Dat zullen wij in Judas zien. En ook Petrus gaf eerst geen acht op die stem, en hoe weinig geven wij er acht op! Hoe dikwijls hebben wij vóór onze bekering ons geweten horen waarschuwen, ons hart voelen kloppen tegen de zonde en voor Jezus, en toch hebben wij ons niet bekeerd. En als er dus niets meer bij kwam, dan zou niemand zich op de aanmaning zijns gewetens bekeren; want onder bekering verstaan wij niet wat de valse godsdienstleraar er onder verstaat: zedelijke zelfverbetering; nee, want in dat geval zouden er vele bekerden zijn uit kracht van hun geweten: bekeerden van de dronkenschap tot de onthouding, van de wellust tot de kuisheid, van het wereldleven tot het kloosterleven; doch wij verstaan onder bekering wat alleen bekering is: het komen tot Jezus als een zondaar om genade te ontvangen, als een onheilige om geheiligd te worden; en daartoe is de vermaning van het ontwaakt geweten, hoe nodig op zichzelf, niet genoeg. Daar moet iets bijkomen, dat de zaak ten volle en ten goede beslist, en de mens volkomen redt, de genade zelf moet er bijkomen, zoals deze er bij Petrus bij kwam. En de Heer, zich omkerende, zag Petrus aan. In toorn? Nee, in liefde. De Heer kan de zijnen aanzien in toorn, en eenmaal zag Hij Petrus aan in toorn, toen deze Hem van het lijden wilde doen terugtreden, doch het was slechts voor een ogenblik. Jegens de zijnen kan de Heer onmogelijk de toorn behouden. En toen stond Petrus, de Belijder, in zijn hoogmoed, zich verheffende op de lof, die niet hem, maar de Vader en de Heiligen Geest gegeven werd, toen Jezus zeide: Zalig zijt gij, Simon, Bar Jona! want vlees en bloed hebben u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. Nu lag Petrus, de verloochenaar, neder in de diepte. Nee, nu kon de Heer niet toornen, en toornde Hij ook niet, en ook geen bestraffend woord kwam er van zijn lippen, maar met een enkele blik van liefde openbaarde Hij zich nu aan Petrus in de volheid zijner genade, gelijk Hij zich later na zijn opstanding in de volheid zijner persoonlijke heerlijkheid zou openbaren, eerst aan Maria door een enkel woord van liefde, het noemen van haar naam, en later ook aan Petrus, door het drievoudig noemen ook van zijn naam. Doch nu was het slechts een enkele blik, die echter Petrus door het hart ging, en als tot hem zeide: "Kunt gij de haan voor de tweede maal horen kraaien, en Mij voor de derde maal verloochenen?" Want de Heer ontdekt en ontrust eerst, voordat Hij vertroost. Trouwens, waar oefent de genade haar kracht, waar de wet niet hare kracht geoefend heeft? Doch wij zeggen het nogmaals: De haan moge kraaien, het geweten opgewekt worden, maar zonder dat Jezus ons in liefde aanziet, wordt men niet gered. Wat kan het geweten den zondaar anders dan waarschuwen, en zo hij deze waarschuwing veronachtzaamt, hem in lijden brengen? Kan het de zondaar ook geruststellen of vrede geven? Nee, dat kan de genade, dat kan Jezus alleen. De wet en ons geweten (die één zijn, want ons geweten is de wet onzer zedelijke natuur) verschrikken, de genade daarentegen vertroost, bekeert, behoudt de zondaar. Jezus richtte de ogen zijner liefde op Petrus en op ons die geloven, en richtte hem en ons op uit onze val. O, wat hebben die ogen der genade van Jezus al gewrocht! Zij zien nog in al de harten der mensen, die bekeerd worden. Trouwens in die aanblik des Heeren straalt het licht des Heiligen Geestes in onze zielen. O, dat wij allen dien aanblik in ons mochten ondervinden! Terstond bleek het ook bij Petrus, dat die blik van Jezus een uitstroming des Heiligen Geestes was, doordien Petrus indachtig werd het waarschuwend woord des Heeren. Immers had de Heer van de Heiligen Geest gezegd: Hij zal u indachtig

maken alles wat Ik u gezegd heb. En gaat het ons ook niet nog meermalen zo? Wij kennen de Bijbel door en door, en zo schijnt het ons toe, dat wij er weinig meer in zullen aantreffen, dat ons nieuw is; en toch als wij door de Heilige Geest indachtig worden gemaakt aan een bepaald woord in een bepaalde omstandigheid, dan is het voor ons als ware deze schriftuurplaats ons geheel nieuw; want wij kenden haar wel, maar verstonden haar niet. Ook is het de gelovige tot een grote blijdschap, wanneer hij zijn stervende gelieven hun gemoedstoestand hoort openbaren, niet in woorden van eigen vinding, maar met een woord, dat uit de Heilige Geest is genomen, met een woord der Heilige Schrift. Woorden der Heilige Schrift zijn woorden Gods, en als deze in oprechtheid over menselijke lippen vloeien, dan getuigen zij van de inwoning des Heiligen Geestes, zonder wie niemand in waarheid Jezus kan zeggen de Heere te zijn, 1 Corinthiërs 12.3. Het grote denkbeeld, dat wij dus hier bij het aangezien worden van Petrus door de Heer moeten vasthouden, is dat Jezus voor de zijnen altijd, ook in het midden hunner zonden, een Verlosser is. Dat zagen wij in de hof, dat zien wij hier, dat zullen wij zien bij de moordenaar aan het kruis. Jezus in de benedenzaal geleid wordende, ziet Petrus aan, en daar de wacht der krijgslieden zich nu bepaald bezighoudt met de Heer, wordt Petrus ontzet van zijn hem belegerende vijanden, en Petrus kan ontkomen en ontkwam. De Heer bevrijdde dus, terwijl Hij zelf leed, zijn discipel ook van tijdelijk lijden. En dat moeten wij ook doen voor zoveel dit in ons vermogen is. Het moet bij ons als een genadegave beschouwd worden, geroepen te zijn, om zelfs in eigen lijden anderen van geestelijk en tijdelijk lijden te bevrijden; wij moeten nooit zeggen: ik heb aan mijn eigen leed genoeg, en kan mij niet meer met het lijden van anderen bemoeien. Nee, wij moeten met de Heer en met zijn dienaar Paulus, zelf arm zijnde, velen rijk maken, en zelf gevangen zijnde, velen vrij maken. En Petrus werd indachtig het woord, dat Jezus tot hem gezegd had: Eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, zult gij mij driemaal verloochenen. En hij, zich van daar makende, en naar buiten gaande, weende bitterlijk. Deze tranen hebben, door de genade van God, de laatste hardigheid des harten van Petrus doen smelten. Bij Petrus had tot hiertoe die uitwendige strijd nog niet plaats gehad, welke ons overbrengt van de duisternis tot het licht. Doch gelukkig de mens, die zich voor God verootmoedigt over zijn gebrek aan verootmoediging. Veel zal nu Petrus door hoofd en hart zijn gegaan, dat hem aan zichzelf ontdekt heeft, zoals nooit te voren. Het Christendom is ook een zuurdesem bij ieder mens, die bekeerd wordt; het doordringt ons niet op eenmaal, maar van lieverlede; doch niet als in het meel van binnen naar buiten, maar van buiten naar binnen. Hoe dikwijls ontvangen wij Christus in ons gevoel, of in ons verstand, en duurt het jaar en dag eer Hij ook in ons hart en geweten, en daarmede in de kern onzer persoonlijkheid ontvangen wordt. Gezegend, dat de Heilige Geest zolang aan ons arbeidt, totdat onze persoonlijkheid, onze ikheid een ander middelpunt heeft dan onszelf, en wij zeggen kunnen: Ik leef, doch niet meer ik; maar Christus leeft in mij. Petrus weende bitterlijk, niet wanhopig. Trouwens, ook hier werd de genade geopenbaard, opdat niemand zondige; maar zo iemand gezondigd heeft, die wete, dat Christus hem gekend en zijn val voorspeld heeft, gelijk Hij Petrus kende en diens val voorspeld heeft, en toch hem weder aannam. Gelijk Petrus zich de woorden van Jezus ten opzichte van zijn val herinnerde, zo ook diens woord: Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude. Daarom moeten ook wij de Schrift nooit ten halve, maar altijd in haar geheel nemen. Hoeveel dingen worden er in gezegd van en tot de kinderen Gods, die ons doen sidderen en doen zeggen: zij spreken het vonnis des doods uit ook over ons. Doch dan moeten wij Gods vertroostingen voor zijn kinderen ook lezen, en dan zullen wij zien, dat God ook wel een ogenblik over ons kan toornen, maar dat Hij jegens ons de toorn niet in eeuwigheid kan behouden; dat Hij ons onze zonden vergeeft, en nochtans wraak doet over onze daden, Psalm 99:8. De voorspelling van Petrus val was nu tot een ontzettende, verootmoedigende waarheid geworden, en nu zou ook de verzekering des Heeren: Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude, en als gij bekeerd zult zijn, zo versterk uwe broederen, tot een alles overtreffende troostende waarheid worden. Hij ontving dan ook de eerste boodschap van 's Heeren opstanding, de blijdste

boodschap, die door een zondaar kan ontvangen worden. Wij vragen hier, gelijk overal: Is het Evangelie van Jezus Christus niet een Evangelie voor zondaren? O, hoe menigeen zegt van de zonden, die hij gedaan heeft: wat zou ik geven, indien die bezoedelde bladzijden van het boek mijns levens konden uitgescheurd worden. Doch wij zeggen: nee, mijn Broeder, mijn Zuster! spreek niet alzo. Wat ons betreft, wij wensen geen enkele bladzijde van het boek onzes levens vernietigd te zien, en vooral die bladzijden niet, waarop onze zonden geschreven staan, want deze zijn het juist, die ons in betrekking tot Christus gebracht hebben. Ja, zo groot en genadig is God, dat Hij, terwijl Hij de zonde vloekt, ons toch door de zonde heenleidt naar Hem, die de zonde verzoent. O aanbidden wij toch de genade Gods daarin, dat Hij, die de zonde haat met een oneindige haat, toch de zonde op zich neemt, en dat Hij, die de zonde vervloekt, zichzelf tot zonde en vloek laat maken, om ze voor ons weg te nemen. Geen zonden te willen hebben, is dus voor ons: geen Jezus te willen hebben; en dit zij verre van ons, eeuwig ver! Doch een kind van God weent over zijn zonden, juist omdat zij hem vergeven zijn. Hij stelt ze voor zijn aangezicht, en vergeet ze niet, en kan ze niet vergeten, juist omdat zij uitgedelgd zijn. Weent de gelovige, de onbekeerde mens over zijne zonden? Nee, hij spot er mede, of hij speelt er mede. Eerst in het gelovig zien op Christus aan het kruis als het offer voor onze zonden, zien wij onze zonden in haar vreselijke, God onterende aard en in haar voor ons volstrekt verderfelijke gevolgen. Ja, op die hoogte zien wij alleen onze zonden in al hare diepten, als begaan tegen de God van alle genade, tegen die God, wiens wezen liefde is, en die wij met enkel haat hebben vergolden. Houden wij dus onwrikbaar vast aan de leer, dat God buiten Christus de zonde niet vergeeft, maar in Christus ze niet toerekent. Zonder verzoening geen vergeving, en na de verzoening geen oordeel. Deze twee waarheden zijn één. Al heeft de bol twee polen, hij is daarom een geheel. Snij hem ten halve door, en gij hebt hem vernietigd. Zo is het met de waarheid. Geen waarheid of zij heeft haar wederhelft. Zij is een zwaard; breek het zwaard, en het is geen zwaard meer. O, die noodlottige verbrokkeling der waarheid, waarop zo velen zich met alle macht en kracht toeleggen. Zij is de vernietiging der waarheid. De gehele kerkelijke geschiedenis is die der poging tot een werktuiglijke en eenzijdige opvatting der waarheid; doch daartegen worstelt de Schrift altijd en zal zij blijven worstelen tot het einde toe. Ook de heerlijke belijdenisschriften onzer kerk hebben die eenzijdigheid zo verwonderlijk wijs en nauwkeurig bestreden, dat wij er Gods hogere leiding onmogelijk in kunnen miskennen. De Schrift op de volkomenst mogelijke wijze terug te geven zij dan ook het ideaal van de prediker. Dat hij zich toch niet verbeelde, dat hij een hogere waarheid dan die der Schrift zou kunnen uitvinden. Men kan wel valse diamanten maken, die de echte in uitwendige schoonheid overtreffen; maar de inwendige luister van de echten diamant is niet terug te geven. Maak dat die inwendige luister op de volmaaktst mogelijke wijze naar buiten komt, en alzo door ieder gezien wordt, gij leraar en hoogleraar, en gij hebt het ideaal uws levens bereikt, zo ver als het hier te bereiken is. Uw woord is de waarheid, zegt de Zoon tot de Vader, en de Schrift is het woord des Vaders èn des Zoons èn des Heiligen Geestes. Hoe ouder de Schrift wordt, hoe belangrijker en hoe toepasselijker hare waarheden worden, zodat zij ook hiermede het getuigenis medebrengt, dat zij dezelfden oorsprong uit God heeft als de natuur, die hoe ouder zij wordt ook te belangrijker en toepasselijker van inhoud wordt; immers haar oude krachten worden tot nieuwe, vroeger nooit gekende doeleinden aangewend. Daarom storen wij ons niet aan het voorgeven dezulke, die beweren, dat de oude bijbel zijn tijd heeft gehad en een nieuwe bijbel uit hun brein staat geboren te worden als een Minerva uit het hoofd van Jupiter; maar wij handhaven de soevereiniteit van het Woord van die God, die een God is boven alle goden. Voorts, en hiermede besluiten wij de beschouwing van Petrus verloocheningen: wij moeten het heil, het leven onzer ziel niet zoeken in, maar buiten onszelf. Omdat Christus voor ons bidt, worden wij behouden. Ja, Christus is onze zaligheid, en Hij werkt in en door ons. Zijn genade is onze troost en onze kracht, onze rechtvaardigmaking en onze heiligmaking; omdat Hij ons in liefde aanziet, wenen wij over onze zonden, en opdat wij zouden wenen over onze zonden, ziet Hij ons aan, en

geeft ons zijn vrede. Eerst als de zon zich afspiegelt in de regen, ontstaat in de wolken de heerlijk schitterende regenboog, als teken des vredes.

18:19 De Heer en de Joodse raad.

De hogepriester dan vraagde Jezus. Wij gaan nu over tot de beschouwing van het tegendeel van het zo even besprokene. Terwijl de discipel verloochent, belijdt de Heer. Trouwens ook dat onderscheid moest blijken. Het moest blijken, dat wij van nature niet kunnen doen, wat van ons geëist wordt, maar dat wij het tegendeel doen. Doch juist daarom moest Jezus het voor ons doen, en als Jezus het voor ons gedaan heeft, ja dan kunnen wij het ook doen door genade, door de kracht, die Hij ons daartoe geeft, door de Heilige Geest, die Hij ons daartoe door zijn lijden en sterven verworven heeft. In deze waarheid ligt geheel het Evangelie der behoudenis in Christus, en Petrus is hiervan het levende toonbeeld. Wat hij driemaal. verloochende voor misschien een vijftigtal mensen, dat beleed hij daarna honderden malen voor duizenden. Wij hebben het reeds gezegd: door de Heilige Geest, die zoete vrucht van het bitter lijden en sterven des Heeren. Ja, dat is het geheim der verlossing, dat men eerst zijn eigen volstrekte onmacht gevoelt, en dan Christus almacht in ons, waardoor wij met Paulus kunnen zeggen: Ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft. Van zijn discipelen en van zijn leer. Reeds terstond zien wij hier voor welke rechters de Heer staat. Hij staat voor mensen, die het ambtskleed dragen van de rechter, maar inderdaad niet meer dan aanklagers en beschuldigers zijn. Welk een vreemde vraag! Iemand, die drie jaren lang in het openbaar, ten aanhore van al het volk en zijn oversten, omringd door zijn discipelen, zijn leer verkondigd heeft, wordt nu rechterlijk ondervraagd naar de inhoud van die leer en naar zijn discipelen! Doch Kajafas spreekt van Jezus' leer, en bedoelt diens persoon. Het is hem eigenlijk en alleen te doen om een verklaring uit Jezus eigen mond aangaande zijn persoon en zending te hebben; deze tracht hij Hem te ontlokken, en daar dit mislukt, doet hij een staatsgreep om Hem die te ontrukken. Jezus antwoordde hem: Ik heb vrijuit gesproken tot de wereld; Ik heb alle tijd geleerd in de synagoge en in de tempel, waar de joden van alle plaatsen tezamen komen, en in het verborgene heb Ik niets gesproken. Wat ondervraagd gij Mij? Ondervraag degenen, die gehoord hebben wat Ik tot hen gesproken heb, ziet deze weten wat Ik gezegd heb. Gij ziet, het is ook hier de Heer, die spreekt. Hij oordeelt in het midden der goden, Psalm 82.1. Hij, de gevangene, gebondene, beschuldigde, wijst zijn rechters te recht, en wel op zulk een onweersprekelijke grond, dat zijn ondervrager ten uiterste beschaamd zou zijn geworden, indien deze nog voor beschaming vatbaar geweest ware. De Heer beantwoordt de vraag van Kajafas niet; Hij wil in deze niet van zichzelf getuigen, maar beroept zich op geheel het volk als getuige in dit opzicht; en hiermede zegt de Heer ingewikkeld, dat alleen valse getuigen tegen Hem kunnen getuigen. De Heer beroept zich op de volkomene openbaarheid zijner handelingen en gesprekken. Hij heeft altijd in het openbaar gesproken, en in het verborgene heeft Hij niets gesproken, dat verborgen moest blijven en niet in het licht kon treden. Hiermede stelt de Heer het veelbesproken en veelbetekenend beginsel der openbaarheid in zijn zuiver licht. Het goede mag en moet aan het licht komen. Maar ook het kwade? Wie brengt dat aan het licht? De kwaaddoeners? Neen, deze zoeken verborgen te blijven. Maar de sprekers en schrijvers van het kwade, die óók de openbaarheid gebruiken, nee, misbruiken, tot op het spreekgestoelte, ja tot op de predikstoelen. O, er is een bijzondere soort van goddelozen; er zijn advocaten van kwade zaken, in de clubs en in dagbladen en tijdschriften, die niet met de hand, maar met het verstand, niet met daden, maar met het woord en de pen allerlei goddeloosheden plegen; die de vaste grondregelen Gods, waardoor Hij de vrije mensenwereld, even als de vrije zee binnen haar oevers houdt, omzetten in valse menselijke grondregels; die de rede vergoden en het geweten verkrachten, het stoffelijk belang stellen boven het geestelijk belang, het tegenwoordige boven de toekomst, zingenot boven zielsgenot, de werelddienst boven de godsdienst, en zichzelf boven den Schepper. Deze treden onbeschaamd op in het openbaar, om hun slechte grondregels kenbaar te maken en alle gelijkgezinden uit te nodigen zich bij hen aan te sluiten, en op aarde het rijk van gelijkheid, vrijheid en broederschap te stichten. En zij zijn voorspoedig op aarde. Zij zijn boven de burgerlijke strafwet, onder wier bereik alleen de kwade daad valt. Zij zijn alleen onder de

strafwet van God, en deze wordt eerst ten volle toegepast in de eeuwigheid. Doch dit bekommert hen niet, want zij geloven niet aan de eeuwigheid. Maar wat moet nu de Christen doen tegenover deze openbaarheid der wereldse mensen? Ook in alles openbaar zijn. Wij moeten ons licht laten schijnen voor de mensen, opdat zij onze goede werken zien en onze goede woorden horen, en de Vader in de hemelen daarvoor verheerlijken. Het is in deze wereld niet anders, de nacht treedt op tegen de dag, en de dag tegen de nacht, en niemand kan die tegenstelling vernietigen dan God alleen, die beloofd heeft dat het licht ten laatste overwinnaar blijven zal. En reeds op aarde zien wij proeven van de macht der openbaarheid in de dingen Gods. Immers, dat de kruisiging van Christus niet in een hoek is geschied, was juist de oorzaak dat de gehele wereld door de mare er van vervuld werd. Strijden wij dan zonder ophouden de goede strijd, en tonen wij door woord en daad, door daad en woord, als ware discipelen en discipelinnen van de Heer, dat wij, als Hij, van de wereld getuigen dat haar werken boos zijn, en verdragen wij daarom met lijdzaamheid haren haat. En als Hij dit zeide, gaf een van de dienaren, die daarbij stond, Jezus een kinnebakslag, zeggende: Antwoordt Gij alzo de hogepriester? Gij ziet, de dienaar is als zijn heer: zij zijn beiden onrechtvaardigen. Op het gebied van het onrecht treedt de dienaar in het recht van zijn heer, en past hij de straf toe, alvorens nog zijn meester een vonnis heeft geveld. De zaak is dan ook uit het leven der goddelozen genomen. Het is de ijver van de slechte knecht voor zijn slechte meester. De knecht weet wat zijn heer zelf niet zal doen, maar toch Graag ziet, dat een ander het doet. Doch wij zien hier ook hoe de wereld handelt met hare slachtoffers, met dezulken, die in de minderheid, en daarmede in haar macht zijn. Wat is de wereld niet ingenomen met het woord verdraagzaamheid; zij zou het wel met gouden letters boven alle kerkdeuren willen laten plaatsen. Doch zodra komt het niet bij haar lieden aan de beurt, om iets te moeten verdragen, of zij betonen zich de aller onverdraaglijkste mensen van de wereld te zijn, en stoten en dringen allen uit de weg, die hen in de weg staan. Komt gij in zulk een ondervinding, gij Christen of Christin, getroost er u in. Uw Heer ontving op zijn woord, dat zijn rechter overtuigde van slinkse bedoelingen, een slag in het aangezicht van de knecht diens rechters. Het was de eerste slag, dien Hij van zijn vijanden ontving, en de voorbode van de vele slagen, die volgen zouden. En herinnert gij u, dat hier de Zoon van God, de Heer der heerlijkheid in het gerichte staat, zo herinner u ook, dat Hij daar staat voor u, voor mij, voor allen, die Hem aannemen als het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt, en onschuldig lijdt door de mensen, wat wij door onze schuld verdiend hebben voor God. Jezus antwoordde hem: Indien Ik kwalijk gesproken heb, betuig van het kwade, en indien wel, waarom slaat gij Mij? Zo onwaardig die behandeling is van den knecht, zo waardig is des Heeren antwoord. Trouwens waar is een enkel woord in al de Evangeliën aan te wijzen, dat niet des Heeren Godmenselijke persoonlijkheid volstrekt waardig is? De ongelovigen wijzen ons wel zulke woorden aan, doch zij roepen als hun voorgangers in de Joodse raad, enkel valse getuigen op; het minste onderzoek doet ze als zodanig kennen. De Heer had tot de hogepriester gesproken met die vrijmoedigheid, die de onschuld eigen is tegenover de huichelarij. Doch de vrijmoedigheid van de gevangene tegenover zijn rechter is in de ogen van de boze dienstknecht een onbescheidenheid, die terstond met ruw geweld moet worden onderdrukt. De knecht slaat de Heer in het aangezicht, als wilde hij er diens mond mede snoeren. Doch de Heer verdedigt zich tegen de knecht met die edelheid, die Hem altijd eigen is, zonder drift en zonder de knecht aan te klagen bij zijn heer, of deze er in te betrekken. Wij zien dan ook bij deze gelegenheid, (tot een voorbeeld van alle soortgelijke woorden) dat het woord des Heeren: zo wie u op de rechterwang slaat, keer hem ook de andere toe, niet in letterlijke zin bedoeld is, zoals de Kwakers het opvatten, maar dat men in zulk een geval, bij het lijdzaam verdragen, en niet doldriftig terugslaan, op zachtmoedige wijze kan protesteren tegen het onrecht, met aanbieding van zichzelf tot het lijden van straf, als men kwaad gedaan heeft. Zo zeide ook Paulus: Indien ik onrecht doe, en iets des doods waardig gedaan heb, ik weiger niet te sterven; maar indien er niets is van hetgeen waarvan dezen mij

beschuldigen, zo kan niemand mij hun uit gunst overgeven, Handelingen 25:11. Een Christen mag zich niet wegwerpen, en toch moet hij de bescheidenheid in acht nemen, en zo deed de Heer in volkomenheid. (Annas dan had Hem gebonden gezonden tot Kajafas, de hogepriester). Johannes vermeldt ons hier in een tussenrede deze bijzonderheid, om ons de onwaardige handelwijze van de knecht en van diens heer, die deze daad niet tegensprak, aan te wijzen. De Heer was geboeid, Hij was weerloos. Nu is een weerloze te slaan meer dan laag. Dit voorval stelt ook de rechters in een beschamend licht. Het strijdt tegen alle oude en nieuwe wetten, om een gevangene en geboeide smadelijk te behandelen. Ook mag een gevangene, wanneer hij voor zijn rechter treedt, wel bewaakt worden, maar niet geboeid zijn. Wanneer een geboeide voor hem mocht gebracht worden, dan moet het zijn eerste bevel zijn hem de boeien af te nemen. Doch nu laten de rechters van Jezus deze hun gevangene, niettegenstaande het sterk geleide, dat Hem omgaf, niet alleen geboeid, maar laten ook ongestraft toe, dat Hem in zijn banden nog daarenboven smadelijk in het aangezicht wordt geslagen. Dat kwade moest vanzelf tot erger komen. Later zien wij al de knechten het voorbeeld van die ene knecht volgen. Want waar het recht in het minste wordt losgelaten, daar valt weldra het gehele recht uit elkaar. En de overpriesters en de ouderlingen en de gehele grote raad zochten valse getuigen tegen Jezus, opdat zij Hem doden mochten. Wij hebben hier een meer dan overvloedig bewijs, dat deze vergadering niet een wettige Joodse vierschaar, maar veeleer een samenrotting van overheidspersonen was. En nu is er geen groter bewijs voor de onherstelbare bedorvenheid van een volk, dan dat de rechtspraak heeft opgehouden. Ook hier is het woord waar: "als het oog verdorven is, dan is noodzakelijk het gehele lichaam enkel duisternis." Maar zij vonden niet. En hoewel er vele valse getuigen toegekomen waren, en vals tegen Hem getuigden, zo vonden zij toch niet, en hun getuigenissen waren niet eenparig. Waar de getuigen, die als beschuldigers opgeroepen zijn, elkaar tegenspreken, wordt de zaak in verschil in plaats van klaar, nog meer verward. Maar ten laatste kwamen twee valse getuigen, en opstaande, getuigden zij vals tegen Hem, zeggende: Wij hebben Hem horen zeggen: Ik kan de tempel Gods, die met handen gemaakt is, afreken en in drie dagen een andere, zonder handen gemaakt, bouwen. Twee getuigen; waarom niet drie? Het is een karakteristieke trek, dat de wereld, gelijk hier Christus, ook de Christen veroordeelt op het minst aantal getuigen, ja dat zij ten laatste zegt: wij hebben in het geheel geen getuigen nodig; terwijl de wereld voor zichzelf in alles de meerderheid begeert en eist. De evangelist noemt ook deze getuigen valse getuigen. Waarom? Omdat zij iets overbrachten, wat de Heer niet zó en met een geheel andere bedoeling uitgesproken had. De Heer had gezegd: Breekt deze tempel, en in drie dagen zal Ik dezelve weder oprichten, en had met de tempel zijn eigen lichaam bedoeld. Doch al konden de Joden uit misverstand deze woorden op de tempel bedoeld achten, welk een misdaad kon er dan nog in deze woorden liggen? Het zou een ijdele grootspraak kunnen geacht worden, maar ook niets anders en niets meer. En ook alzo was hun getuigenis niet eenparig. Zelfs deze getuigen hielpen de onrechtvaardige rechter niet om Jezus in staat van beschuldiging te stellen; want zij gaven de woorden des Heeren blijkbaar in verschillende en met elkander strijdende bewoordingen op. Nochtans neemt de rechter, bij gebrek van betere bewijzen, de schijn aan alsof deze nietige getuigenissen van het allerhoogste gewicht waren. En de hogepriester in het midden opstaande, vroeg Jezus, zeggende: Antwoordt Gij niets, wat getuigen deze tegen U? De hogepriester wil de leugen met geweld tot waarheid maken. Trouwens, dat is van het begin der wereld, met satan aan het hoofd, de vruchteloze arbeid geweest van alle ongelovigen. Nog heden werken zij daaraan met alle vlijt, nacht en dag zonder ophouden, en zij zullen er wel zolang aan arbeiden, totdat hun handen eeuwig zullen geboeid zijn. Doch de regel gaat door: wie de waarheid Gods tot leugen wil maken (en dat doen al de schriftbestrijders), die wil eigen leugen tot waarheid maken; doch het een is zowel als het ander volstrekt onmogelijk, en een ware arbeid van verblinden en verdwaasden. Doch Jezus zweeg stil. Waartoe een antwoord op zulke getuigenissen? Zij getuigden niet tegen Jezus, maar tegen zijn rechters, zijn beschuldigers, die

tot zulke middelen hun toevlucht namen. En antwoordde niets. Wat zichzelf weerspreekt, behoeft niet door een ander wedersproken te worden. Het is hier voor de eerste maal dat wij de Heer zien zwijgen. Hoe beantwoordde Hij vroeger altijd zelfs de herhaalde en reeds vroeger beantwoorde vragen! Hoe bereidvaardig was Hij, om ieder misverstand weg te nemen. Doch hier kon geen antwoord van Hem een voegzame plaats vinden. Zijn zwijgen echter deed de hogepriester een geheel andere weg inslaan. Deze liet de getuigenissen geheel varen, en richtte nu het woord andermaal tot Jezus zelf. Wederom vroeg Hem de hogepriester, en zeide tot Hem: Zijt Gij de Christus, zeg het ons. De hogepriester herhaalt hier uit aller naam dezelfde vraag, die zij Jezus deden, toen Hij wandelde in de voorhof van Salomo (Johannes 10:24,25): Hoelang houdt Gij onze zielen op? Indien Gij de Christus zijt, zeg het ons. En wat antwoordde de Heere Jezus toen? Wat Hij thans enigszins gewijzigd antwoordde: Ik heb het u gezegd, en gij gelooft het niet. De werken, die Ik doe in de naam mijns Vaders, getuigen van Mij; doch gijlieden gelooft niet, want gij zijt niet van mijn schapen. En Hij zeide tot hen: Indien Ik het u zeg, gij zult het niet geloven, en indien Ik ook vraag, gij zult Mij niet antwoorden of loslaten. Hiermede verklaarde de Heer zijn rechters voor goddeloze rechters, die geen oor hadden voor het getuigenis der waarheid, en wier verhoor alleen plaats had voor de vorm, terwijl het vonnis reeds door hen was vastgesteld. En de hogepriester antwoordende, zeide tot Hem: Ik bezweer U bij de levende God, dat Gij ons zegt, of Gij zijt de Christus, de Zoon des gezegenden Gods? Ofschoon de Heer met zijn antwoord de vraag des hogepriesters bevestigd had, vergenoegt zich deze hier niet mede. Hij wil een rechtstreekse verklaring van de Heer, en gebruikt daartoe een van die middelen, die de goddelozen zo geredelijk tot hun beschikking hebben, namelijk het binden van het geweten van een ander. Zij, die God niet vrezen en geen mens ontzien, willen dat anderen God vrezen en de mensen zullen ontzien, en dat wel om hun (der goddelozen) oogmerken te bevorderen. Wij noemden het een staatsgreep op geestelijk gebied, en dit gewelddadig ingrijpen van de hogepriester in het hart des Heeren is niet anders te noemen. Het was van de zijde des hogepriesters een uiterste, zo goed gekozen maatregel, dat zij de zaak beslissen en tot een einde brengen moest. Iemand bij God te bezweren is tevens hem bij ede te doen getuigen. In dit geval moet de beëdigde de gedane vraag beantwoorden met ja of neen; er is alsdan geen midden meer. En hoe boos verstandig was deze beëdiging van Kajafas ingericht. Hij wil dat Jezus zich verklaren of ontkennen zal de Christus te zijn, in de zin van de Zoon des gezegenden Gods. Gij weet, het woord Christus, Messias, Gezalfde, gaf recht op de titel Zone David's, onder welke benaming de Heer meermalen aangeroepen werd door de kranken en uitgeroepen door het volk. Doch de diepe onkunde van Israël in hun heilige schriften scheidde bij velen de benaming Zone Gods van die van Zone David's, welke naar de Schrift volstrekt één waren. Zich de Zoon Gods en als zodanig de Zone David's, de Christus, de Messias te noemen, was zich Gode even gelijk te maken, en juist dit was deze ongelovigen of onwetenden in de Schrift, (want deze benamingen zijn hier gelijk betekenend) een godslastering. Om nu deze godslastering naar hun mening herhaald te horen uit des Heeren eigen mond, werd de Heer door de hogepriester beëdigd. Gij ziet welk een satanische list er op de bodem ligt van de goddeloze wijsheid. En Jezus zeide tot hem: Gij hebt het gezegd, Ik ben het. Terstond legt de Heer de goede belijdenis af, ofschoon bij Hem belijden en lijden hetzelfde was. Hij beleed te zijn, die Hij was, de Christus, de Zoon des gezegenden Gods, de Zaligmaker van zijn volk, en Amen zeggen allen, die geloven, op deze belijdenis, en belijden het mede, al voert ook deze belijdenis evenals bij de Heer tot het hoogst gaand lijden. Dat hebben onze martelaren getoond, en dat geve Gods genade ook ons te tonen in het leven en in de dood, van welk een aard die ook zijn mogen. Doch Ik zeg ulieden. Welk een majesteit en heerlijkheid ligt er in deze wending des woords van de Heer. Ja, Hij buigt zich onder de geweldoefening van de goddeloze hogepriester, omdat in zijn goede belijdenis de zaligheid ligt van zijn volk; maar Hij openbaart zich tegelijk terstond als degene, dien Hij thans getuigde te zijn, en die Hij werkelijk was als de Christus, de Zoon des gezegenden Gods, die de hogepriester en geheel de Joodse raad, de raad

van God te verkondigen had, en verkondigde met de woorden Gods, uit de schriften Gods. Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels. De Heer haalt Daniëls profetie aan, zonder diens naam te noemen. Dat was op dat ogenblik de Heere waardig. Plaats er de naam Daniël bij, en gij zult dat zelf gevoelen. In des Heeren woorden ademt de Heilige Geest ons tegen met onuitsprekelijke liefelijkheid en heerlijkheid, en men moet geestelijk dood zijn, zoals Kajafas was en al de ongelovigen zijn, om er niet alleen niets goddelijks uit te horen, maar het tegendeel. Doch de Heer heeft het zelf gezegd, en de dagelijkse ondervinding bevestigt zijn woorden onophoudelijk: "Alleen die uit de waarheid zijn, alleen mijn schapen horen mijn stem." Johannes 10:26,27 18:37. De Heer spreekt hier uit eigen gezag. Hij is de persoonlijke verwezenlijking van het Oude en van het Nieuwe Testament. Hij zelf is het einde der wet en de geest der profetie. Wij hebben het elkaar meermalen gezegd, doch wij moeten soms wel eens het gezegde herhalen, om hetgeen wij verder te zeggen hebben, niet onvolledig en daarmede onduidelijk te zeggen. Wat in het Oude Testament zaad en bloesem is, dat wordt in Christus tot een rijpe vrucht, welke geplukt en gegeten worden kan en moet, zal onze ziel leven. Het Oude Testament is zwanger van Christus, en in de volheid des tijds is Christus daaruit geboren en volwassen geworden. Christus is derhalve als het persoonlijk Nieuw Testament, de persoonlijke vervulling van het Oude Testament. Als zodanig openbaart Hij zich thans aan de oversten zijns volks, aan de geroepen rechters Gods, maar die hier niet anders zijn dan hun eigen rechters in hun eigen zaak. Van nu aan zult gijlieden zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels. Welke woorden! werelden vol gedachten liggen er in. Laat ons enkelen aanstippen. Van nu aan. Van dit zelfde ogenblik af, dat des Heeren dood door hen beslist is, is ook het zitten ter rechterhand Gods van de Zoon des mensen beslist. De Heer noemde zijn dood een verhoging, Johannes 3.14, en toen Judas uitging om zijn verraad te volbrengen, zeide de Heer: Nu is de Zoon des mensen verheerlijkt, en God is in Hem verheerlijkt. Indien God in Hem verheerlijkt is, zo zal God Hem ook verheerlijken in zichzelf, en Hij zal Hem terstond verheerlijken, Johannes 13.31,32. Het is één lijn, die ook hier door de Heer wordt doorgetrokken. Juist des Heeren lijden moest Hem op des Vaders troon terugbrengen, niet maar alleen als de eeuwige Zoon des eeuwige Vaders, maar ook als de Zoon des mensen, als de Zaligmaker van zondaren, als de Koning van een eigen volk, van de aarde gekocht door zijn eigen bloed, tot koningen en priesters, God zijn Vader tot heerlijkheid door de Heiligen Geest. Zag de Heer vóór zijn lijden enkel schrik, in zijn lijden zag Hij enkel heerlijkheid. O mochten wij ook hierin onzen Heer tot voorbeeld nemen. Geve Hij ons die genade, die kracht des Heiligen Geestes, om als Hij, van hetzelfde ogenblik af, dat wij beslist aan het lijden onderworpen zijn, te zeggen: "Nu begint ook mijn heerlijkheid, want het lijden brengt er mij heen." En mochten wij dit vooral op ons krankbed zeggen, wanneer wij gevoelen dat het ons doodsbed worden zal: "van het ogenblik af dat ik begin te sterven begin ik eeuwig te leven!" Zo deed Luther, die man des geloofs en der kracht, die afgezonderde door de Heilige Geest. Toen zijn vijanden hem met de dood dreigden, zei hij: "Wat dreigt men ons toch met de dood, alsof dit een groot kwaad voor ons ware. Dit leven is onze dood, maar onze dood zal ons leven zijn." Dat wij dan meer geloof oefenen, en wij zullen meer kracht hebben om te lijden. Laat ons gedurig denken: de Zone Gods moest van de aarde door lijden weder op zijn eeuwige troon komen, en wij moeten dit ook voor de eerste maal en voor altijd. Zult gij Mij zien. Als Koning, als Messias ondervraagd antwoordt de Heer als profeet en tegelijk als hogepriester. De Heer had zo even gezegd: Indien Ik het u zeg, gij zult het niet geloven. Thans zegt de Heer: Gij zult zien. Doch wat zouden zij zien? Dat Hem, de Zoon des mensen alle macht gegeven was in hemel en op aarde; dat Hij met zijn gemeente zou zijn al de dagen, zodat de poorten (de machten) der hel die niet zullen kunnen overweldigen, dat Hij stad en tempel zou verwoesten en de Joodse staat doen ophouden. Zittende ter rechterhand Gods. Zij zouden hiermede vervuld zien de woorden des Vaders tot de Zoon in Psalm 110:1: Zit aan mijn rechterhand, totdat Ik uw

vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten. En in welke hoedanigheid zou de Zoon plaats nemen aan de zijde zijns almachtigen Vaders? Hoort het uit diezelfde mond in dezelfde Psalm (Psalm 110:4): De Heer heeft gezworen, en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt priester in eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek. De Heer verklaarde zich dus tegenover de hogepriester naar de wet, als de hogepriester van een hogere, van de hoogste ordening, de onmiddellijkste ordening Gods. Straks zou het scheuren van het voorhangsel in de tempel het heilige der heiligen openen voor iedere priester en voor al het volk, en daarmede het hogepriesterschap en met hetzelve geheel de levitische dienst innerlijk en wettiglijk te niet gedaan worden; en veertig jaren daarna zou dat uiterlijk en zichtbaar geschieden, en er zou geen andere hogepriester Gods in de hemel en op aarde zijn dan Jezus Christus, de Zone Gods en de Zoon des mensen. En komende op de wolken des hemels. Het zitten op de troon is het regeren, het komen op de wolken des hemels is het opstaan van de troon der goddelijke almacht, en het zichtbaar terugkeren tot de aarde, met al zijn zegeningen voor zijn volk en met al zijn oordelen voor zijn vijanden. En zij zeiden allen: Zijt Gij dan de Zoon van god? Nog eens herhalen zij de vraag, met een geveinsd vertoon van nauwgezetheid in de vorm, alsof zij Hem nog gelegenheid geven te herroepen, wel verzekerd, dat zij hiermee een dubbele bevestiging der vraag uit zijn mond zouden verkrijgen. En Hij zeide tot hen: Gij zegt, dat Ik het ben. Het antwoord des Heeren is nu kort en beslissend. In onze taal zeide de Heer eenvoudig: "Ik ben, wat gij zegt." Gij gevoelt, bij dit woord kon geen ander woord meer komen. Toen verscheurde de hogepriester zijn kleren. Terwijl de hogepriester in zijn ongeloof ijvert voor Mozes en de wet, handelt hij door het verscheuren zijner kleren tegen Mozes en de wet, die zulke tekenen van rouw aan de hogepriester verboden, omdat deze God gewijd, heilig en daarom boven de gewone menselijke betrekkingen verheven moet zijn: hij mocht zijn kleren niet scheuren, Exodus 28:32, Leviticus 21:10. Men ziet, waartoe de drift, de hartstocht en de valse, uiterlijke, voorgewende ijver voor God, de mens brengen kan. Was er voorzichtiger en beradener mens dan Kajafas, en hoe onvoorzichtig en onberaden handelt hij hier. Doch te midden van de menselijke verkeerdheden volgt God de rechte lijn van zijn ontwerpen, en zo handelt ook hier Kajafas tegen zijn wil en weten profetisch. Gij herinnert u het afscheuren van een slip des mantels van Samuel, toen Saul die aangreep, en het woord van Samuel: De Heer heeft heden het koninkrijk van u afgescheurd en aan uw naaste gegeven. 1 Samuel 15:27,28. Dit werd ook hier in de hoogste zin vervuld. Het was voor Saul een profetisch teken, en evenzo was het scheuren van de kleren des hogepriesters door diens eigen hand zulk een teken voor hemzelf. Wat Kajafas wil voorkomen (het komen van de Romeinen, om beide land en volk weg te nemen), dat gaat hij zelf nu voorbereiden en inleiden. Hij scheurt zijn kleren en daarmee zijn hogepriesterschap van zich af, en nu scheurt alles, het voorhangsel, de rotsen, de graven, de harten; alles opent zich al de eeuwen door, totdat ten laatste de hemel scheurt en zich opent en Hij neerkomt op de wolken des hemels, die alles brengt tot zijn beslissing, voltooiing, volkomenheid. Zeggende: Hij heeft God gelasterd. Treffend, niet waar, dat dezelfde belijdenis, waarmee het geloof God op het hoogst verheerlijkt ziet, door het ongeloof beschouwd wordt als een godslastering. Doch meent nu niet, dat het Kajafas en zijn goddeloze bondgenoten om de eer Gods te doen was; nee, het was hun enkel te doen om hun eigen eer. Het was een grote vertoning, een vroom voorgeven, een sluwe vondst, om Jezus te doen vallen en zichzelf staande te houden. Hij heeft God gelasterd! Dit zegt de leugenmond, die altijd Gods woorden tegen God zelf keert, evenals de slang in het paradijs Gods eigen woord tot een beschuldiging maakte tegen God. O er is een ware ijver voor God, en zalig wie er door verteerd wordt; maar er is ook een valse ijver voor God, die alleen zichzelf, alleen eigen verheerlijking bedoelt. Wachten wij er ons voor. Uit een ongelovig hart kunnen onmogelijk geloofsdaden voortkomen; alle voorgeven daarvan is zinsbedrog, zelfbedrog, zielsbedrog. Wat hebben wij nog getuigen van node. Ziet, wij hebben zijn godslastering gehoord. Dat Kajafas op de getuigen terugkomt, en ze thans onnodig verklaart, bewijst dat de onderlinge tegenspraak der getuigen hem een onvoorziene

moeilijkheid had in de weg gelegd, en dat hij deze alleen te boven gekomen was, door Jezus zelf te doen spreken. Hij roept deze zijn zegepraal uit, en spoedt en dringt nu tot het uitspreken van het vonnis. Gij weet, dat het eigen getuigenis van een beschuldigde in zake van misdaad, van een behoorlijk ingerichte rechtbank niet gelden mag. Er moeten ook getuigen bij zijn. Het is meermalen gebeurd, dat iemand uit zelfopofferende liefde voor anderen, of ook wel uit waanzin of krankzinnigheid op een bepaald punt, zichzelf als pleger van een misdaad bij het gerecht heeft aangegeven, die bij nader onderzoek de misdaad niet had begaan. Doch hier, waar het een getuigen ten opzichte van eigen persoonlijkheid of zending betrof, kon eigen getuigenis volstaan, en waren alleen dan getuigen nodig, wanneer de beschuldigde het volstrekt stilzwijgen bewaarde. In deze wijze van doen lag dus niet de misdaad van Kajafas, maar daarin, dat hij voor zich en voor geheel de raad uit des Heeren woorden de gevolgtrekking maakte, dat deze God gelasterd had. Hij stelde het vast, zonder het te bewijzen. Trouwens hij kon het niet bewijzen, want de leugen is niet te bewijzen. Het ongeloof, dat enkel leugen is, bewijst nooit, maar stelt zichzelf altijd tot een vaste, algenoegzame grond: "dat kan niet, en dat bestaat dus niet," zegt het ongeloof. "Het wonder is onmogelijk, en daarom zijn er geen wonderen." Vraagt gij naar de bewijzen dezer onmogelijkheid bij God, de Almachtige, bij wie alle dingen mogelijk zijn, uitgenomen het zedelijk kwade, dan blijven zij u het antwoord schuldig en bewegen zich altijd weer op nieuw in de oude cirkel. Wat dunkt ulieden? De voorzitter brengt hiermee bij de raad in omvraag, wat deze van de misdaad denkt en welk een vonnis hierop volgen moet. En zij allen oordeelden Hem des doods schuldig te zijn, zeggende: Hij is des doods schuldig, wijzelf hebben het uit Zijn mond gehoord. Zo was er dan geen enkele onder hen allen, die van het gevoelen van Kajafas verschilde. Was Jozef van Arimathea er dan niet bij? Nee, als de goddelozen een goddeloosheid willen plegen, dan zorgen zij wel dat de godvruchtigen er niet bij zijn. Als de zaak geschied is, mogen zij het weten, en haar ongedaan maken zo zij kunnen. Dit is de staatkunde der goddelozen, der geweldhebbers dezer wereld altijd geweest, en zij is het nog en zal het wel blijven zolang de wereld bestaat. Hij is des doods schuldig. De misdaad eenmaal vastgesteld zijnde, valt het licht de straf te bepalen. De strafwet geeft hun zelf die bepaling aan. Op het lasteren van God stond de dood zonder verschoning. Leviticus 24.16. En zo werd Hij, die de wet volkomen vervulde, door haar zwaarste straf getroffen, alsof Hij haar op het zwaarst had overtreden. Wij zouden de mogelijkheid van zoiets onmogelijk van voren kunnen aannemen; alleen het feit, de werkelijkheid overtuigt ons van de mogelijkheid. Kon de goddeloosheid der mensen en der boze geesten hoger gaan, dan om de Heer der heerlijkheid, die zich als zodanig had bewezen door duizenden heilige woorden en duizenden heilige daden, als een godslasteraar ter dood te veroordelen? Is er dieper onwetendheid van de waarheid Gods en feller tegenstand tegen de heiligheid Gods denkbaar? Immers niet. Hier heeft de zonde haar hoogste punt bereikt, geen misdaad kan hoger gaan. Doch welk een wonder van zichzelf overtreffende liefde Gods! Juist op dat toppunt der zonde wrocht God de verzoening der zonde, openbaarde Hij naast de hoogste misdaad van de mens, zijn hoogste liefde, zijn genade in zijn Zoon jegens de mens, die Hij toeroept: Aanzie in mijn Zoon en uw Jezus het Lam, dat voor u ter slachting wordt geleid. Ja, (herhalen wij) zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Toen begonnen de mannen, die Jezus hielden, Hem in het aangezicht te spuwen en Hem te bespotten, en als zij Hem overdekt hadden, sloegen zij Hem in het aangezicht, en vroegen Hem, zeggende: Profeteer ons, Christus! Wie is het, die U geslagen heeft. En vele andere dingen zeiden zij tegen Hem lasterende. Jawel lasterende. Niet de Heer, maar de hogepriester en de raad hadden gelasterd, en nu volgden ook de knechten. Zij lasterden de Heilige Israël's. Zij deden het boosaardig en kwaadwillig, ofschoon in onwetendheid. Zij geloofden niet, en daarom wisten zij niets van God, maar kenden alleen het kwade. Zij handelden niet tegen beter weten in. Daarom heeft de Heer ook voor hen om vergeving gebeden. Mochten zij die ontvangen en zich bekeerd hebben, want wij als kinderen Gods, hebben evenals onze God geen lust in de dood des goddelozen,

maar daarin hebben wij lust, dat hij zich bekere en leve. En hebben de Roomsen één allerzielendag in het jaar voor de gestorvenen, het is bij ons altijd allerzielendag voor de levenden: wij bidden altijd om de bekering der onbekeerden. Wij zien echter uit alles, dat het lijden des Heeren een alle leed in zich verenigend lijden was. Allen staken de handen tegen Hem uit. Niet enkel de overheden, maar ook hun dienstknechten stelden zich vijandig tegen de Heer, en later zullen zich naast de hogepriester, de stadhouder, de koning Herodes, de soldaten en geheel de menigte des volks stellen, om de Heer te bespotten, te smaden, te mishandelen, te folteren en te doden. Geheel de wereld zondigde aan Jezus, en onder dat alles leed Jezus voor de zonden der wereld. Als zodanig zagen de heilige engelen Hem aan, terwijl de mensen Hem aanzagen als de grootste der zondaren. En terwijl de moedwillige knechten Hem tot een spotprofeet maken, heeft Hij zijn profetisch ambt betoond aan Petrus, door hem aan te zien en daarmede te herinneren, wat Hij van hem geprofeteerd had. Trouwens de Heer openbaart zich aan de zijnen, ook als zij Hem verloochenen; maar aan die Hem bespotten openbaart Hij zich niet. Toen heeft Judas, die Hem verraden had, ziende dat Hij veroordeeld was, berouw gehad, en heeft de dertig zilveren penningen aan de overpriesters en de ouderlingen weder gebracht, zeggende: Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed. De Joodse raad zorgde voor valse getuigen, God zorgt voor ware getuigen. Even volkomen als het lijden van de Zoon moest blijken een zondaarslijden te zijn, moest het ook blijken dat het een onschuldig, een borglijden was, en God zond tegenover de verloochenende discipel, de berouwhebbende verrader. Als de zonde voleindigd is baart zij de dood ook in het hart van de zondaar. Het geweten ontwaakt uit zijn doodsslaap met de angstkreet: Wat heb ik gedaan! Naarmate de ondankbaarheid, de kwaadwilligheid groot is geweest jegens een weldoener, die enkel liefde was en enkel zegen had voor ieder, die tot hem kwam, en die alleen de boze wederstond, is ook de pijn, de smart, de droefheid, dat men hem zonder oorzaak, onschuldig, moedwillig in het verderf heeft gestort. Had Judas dan de Heer niet verraden om Hem in het verderf te storten? Voorzeker. Doch de zonde is een verblinding en de haat en de wraak zijn razernijen, die de mens voortzwepen naar de afgrond heen. Eerst in de afgrond bemerkt de zondaar dat hij zichzelf in het verderf gestort heeft. Dat dan de hartstocht over wat het zij, door ons bedwongen worde met alle kracht. Wat heeft hij niet verschrikkelijke dingen doen gebeuren. Hier zien wij de vrucht van de hartstocht naar het geld. Och, de rijken moeten medelijden hebben met de armen, maar ook de armen moesten medelijden hebben met de rijken, want deze lopen er grotelijks gevaar door om tot diepe, geestelijke armoede te vervallen. Doch het komt niet aan op rijkdommen, op grote sommen, nee, wij zien bij Judas welk een grote beroering door een kleine som wordt teweeggebracht. Eerst verkocht hij er zijn Heer voor, en daarna gaf hij er zijn eigen ziel voor prijs. Dat Judas het geld terugbracht aan zijn goddeloze meesters, was ongetwijfeld een poging om het gedane ongedaan te maken. Nog was het gevelde vonnis niet uitgevoerd; nog kon het herroepen worden. Zoals hij, Judas, thans volkomen overtuigd was, dat hij onschuldig bloed verraden had, en er zwaar berouw over had, zo konden immers ook de hogepriester en de leden van de raad door zijn getuigenis van Jezus' onschuld overtuigd worden en over hun vonnis berouw hebben. Zo dacht Judas. Dan ach, door het terugbrengen van het geld wordt het verledene niet teruggebracht. Het verraad was geschied, Jezus was overgeleverd in de handen zijner vijanden, en zij hebben aan Hem gedaan wat zij wilden. Hij is ter dood veroordeeld. Zij hebben hiermee hun doel aanvankelijk bereikt, en zij zullen niet ophouden totdat zij hun doel ten volle bereikt hebben. Voorzeker, het waren hartroerende, ja hartverscheurende woorden uit een mond als die van Judas: Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed! en men zou menen, dat zij de hardste harten hadden moeten vermurwen. Maar zij zeiden: Wat gaat ons dat aan, Gij moogt toezien. Judas was niet door hen aangezocht of omgekocht, maar hij had zich vrijwillig tot verrader bij hen aangeboden. Hier zien zij op, en zeggen zoveel als: "Wij hebben u niet geroepen, maar gij zijt tot ons gekomen, het is uw eigen vrije daad geweest, gij had moeten weten wat gij deed, en nu moet gij ook de gevolgen dragen." Wat de onschuld van Jezus betreft,

daarvan zijn zij niet te overtuigen. Lang voordat Judas zich aanbood om zijn Heer in het geheim, des nachts, zonder opzien in handen te leveren, hadden zij de Heer des doods schuldig gerekend. Zij waren hiervan niet eerst door Judas' verraad overtuigd geworden, zij waren er dus ook niet door Judas' berouw van terug te brengen. En als hij de zilveren penningen in de tempel geworpen had, vertrok hij, en heengaande verworgde hij zichzelf. Toen Judas zag dat er geen hoop meer was, verviel hij tot wanhoop. Nu brandde hem het geld in de handen, en hij kon het niet langer houden, maar wierp het in de tempel op de grond als het banoffer zijner tot een ban gestelde ziel. Och, de mens hoopt na de misdaad altijd, dat er nog iets gebeuren zal, dat zijn misdaad teniet zal doen; maar dat gebeurt niet. God laat de misdaad en het recht zijn loop. En dan volgt de wanhoop, waarin alleen de vlucht overblijft naar God, maar helaas! zo zelden genomen wordt. Judas zocht zich van zijn schuld te ontdoen bij de priesters, de offeraars, die anders de schuld wegnemen; doch geen priester kan de schuld wegnemen voor God, die niet eerst voor God is gebracht met droefheid naar God, met begeerte naar vergeving, naar genade. En hier denken wij met weemoed en zielensmart aan zo velen bij de Roomsen, die hun absolutie (vrijspraak van schuld) gaan zoeken bij de priester, en niet bij God de Vader, in de Zoon, door de Heilige Geest. Hoe vreselijk bedrogen zullen zij uitkomen, en hoe veel meer nog zij, die de absolutie over aldus beleden zonden geven! Zo was dan nog vóór Christus stierf reeds zijn verrader heengegaan. Zo was dan dit het einde van een leven, dat het grootste aller voorrechten was te beurt gevallen, het voorrecht, om in de onmiddellijke tegenwoordigheid van de Zone Gods op aarde te verkeren en zijn heerlijkheid te aanschouwen, als die van de Eniggeboren des Vaders. Is het niet een les boven alle lessen voor ons? Wij zijn Christenen, wij zijn Protestanten, wij zijn gelovigen. Hoe lang? Totdat ons de dertig zilverlingen worden aangeboden voor het verraad van onze Heer? God verhoede het! Doch niets waarborgt er ons tegen dan Gods genade alleen. Roepen wij dan die genade in, alle onze dagen, tot in onze laatste ure, en zij zal ons behouden voor tijd en eeuwigheid. En de overpriesters de zilveren penningen nemende. Wat Judas wegwierp, namen zij op. Treffend beeld van de zaak. Wat Judas niet houden kon, omdat zijn geweten ontwaakt was, dat konden zij houden, omdat hun geweten niet ontwaakt was; waar Judas een doodschuld in zag (in het verraad) daar zagen zij een zegen in voor kerk en staat, en allermeest voor zichzelf. En hoort nu hun overleg. Zij Zeiden: Het is niet geoorloofd dezelve in de offerkist te leggen, terwijl het een prijs des bloeds is. Ziedaar de mannen van de vorm, de huichelaars, die de uitwendige schijn tot een heiligheid maken, om het inwendig bederf te bedekken. Zij willen we bloedgeld geven en weder aannemen, maar niet voor de tempeldienst gebruiken. Waarom niet? Omdat er het bloed, het leven van een mens aan kleeft. Zo erkennen zij dan zelf, dat dit geld onrein is, en dat er dus geen terechtstelling van een schuldige, maar een moord mede gepleegd is. De boze mens verraadt altijd zijn boosheid door zijn eigen maatregelen. Daarom zegt de Heer in de gelijkenis der ponden en der talenten zo treffend tot de luie dienstknecht: Uit uw eigen mond zal ik u oordelen. Wij zeggen dan ook bij herhaling: Wachten wij ons van heiligheid toe te kennen aan de vorm, met voorbijzien van het wezen der zaak. Het is een der algemeenste en gevaarlijkste richtingen van het menselijk hart. Gij ziet het aan deze priesters, die de levende toonbeelden zijn van de latere Jezuïeten. De Heilige Israël's te ontheiligen is niets, maar de offerkist te ontheiligen zou voor hen de grootste zonde van de wereld zijn. Zo bedrijvig is de mens, om, ware het mogelijk, Gode iets anders in de hand te geven dan Hij vraagt. Wees zelf heilig, en alles wat gij hebt is heilig, ook uw geld. En tezamen raad genomen hebbende, kochten zij daarmede de akker des pottenbakkers, tot een begrafenis voor de vreemdelingen. Zij raadplegen om het geld goed te besteden. O, het zijn goede huishoudkundigen. Het ontbreekt de boze nooit aan wijsheid. Ik kan soms een schrik krijgen tegen de menselijke wijsheid; want de bozen voeren er het meeste kwaad mee uit; dat zien wij aan de overpriesters in hun raad en toeleg om Jezus te doden, al schijnen zij ons nu, in de beraadslaging over het geld des verraads, de gemoedelijkste van alle mensen te zijn. Neen, in de wijsheid ligt geen heil; maar in de vreze Gods, die het beginsel is der wijsheid, en haar

stempelt tot een wijsheid uit God en voor God; neem dat beginsel uit de wijsheid, ontneem haar de vreze Gods en zij wordt, zo niet een satanische, dan toch een bloot menselijke wijsheid, en met zulk een wijsheid wil men thans onze kinderen vergiftigen door het onderwijs des Bijbels van het schoolonderwijs uit te sluiten. Doch wij zien het hier bij de overpriesters, in het tijdelijke en menselijke nemen de boze altijd hun maatregelen volkomen. Welk een vlugheid des verstands! Ogenblikkelijk weten zij waar het geld voor gebruikt moet worden. Voor niets anders dan voor een weldadig doel. O er zijn zo vele liefdadige gestichten in de wereld, gebouwd van onrechtvaardig gewonnen of verkregen geld, om het gepleegde onrecht zo niet te vergoeden, dan toch te vergoelijken en het geweten te paaien. Wij oordelen niet; God oordeelt. Wij moeten zeggen: beter het slechte geld tot goede dan tot kwade dingen besteed; en dit zeggen wij nu ook van dit doel der overpriesters; maar dat zij door de Judaspenningen tot een liefdadig doel aan te wenden hun misdaad niet konden vergoelijken, zal ons zo aanstonds het volk zeggen, en dat zij er Gods raad niet mee konden verijdelen, maar moesten vervullen, had reeds eeuwen te voren de Messias zelf bij Zacheria (11:12-14) gezegd, en wordt nu door den Evangelist Mattheus herinnerd. Ja, dat is de heerlijkheid der Opperste Wijsheid, dat door haar beleid alle wijsheid, ook die van den meest boze der bozen, niet des mensen raad, maar Gods raad moet dienen. De profeet Zacheria treedt voor Israël op, en vraagt uit naam en als vertegenwoordiger van God, de Messias Israël's: Indien het goed is in uw ogen, brengt mijn loon, en zo niet laat het na. En zij hebben mijn loon gewogen: Dertig zilverlingen. Doch de Heer zeide tot mij: Werp ze henen voor de pottenbakker; een heerlijke prijs, die Ik waard geacht ben geweest van hen! En ik nam die dertig zilverlingen, en wierp ze in het huis des Heeren voor de pottenbakker. Toen verbrak ik mijn tweede stok, samenbinders, te niet doende de broederschap tussen Juda en tussen Israël. Daarom is die akker genaamd de akker des bloeds tot op de huidige dag. De Schrift is geschreven met de zekerheid van voortbestaan. Zij is een plant door God geplant, en kan daarom niet alleen niet uitgeroeid worden, maar zij blijft groeien in altijd meerdere kracht, en bloeien in altijd meerdere schoonheid. Het woordje tot op de huidige dag is thans nog veel meer waard dan toen. Het was toen pas dertig jaren geleden, maar nu reeds achttien eeuwen. Komt te Jeruzalem, en u wordt nog heden deze bloedakker aangewezen. Ja, dat is de heerlijkheid der Schrift, wij herhalen het, dat zij met de eeuwen toeneemt in kracht, terwijl al de geschriften van hen, die haar bestrijden, altijd dieper wegzinken in de stroom des tijds. Van wie ontving die akker deze blijvende naam? Van het volk, dat als bij intuïtie aan nieuwe zaken nieuwe namen geeft, die de aard en het wezen van die zaken niet zelden met grote juistheid uitdrukken; want het volk laat zich niet zo ligt door de schijn misleiden, maar ziet met scherpe adelaarsblik door de fijnste vermomming heen. De akker van een pottenbakker is geen akker voor beplanting geschikt, een groot, maar dor stuk grond; en dat het tot een begraafplaats van vreemdelingen werd gesteld, was wel een weldadig doel, maar tegelijk om eigen begraafplaatsen niet langer door heidenen en Samaritanen te laten ontheiligen. Met die akker uitsluitend tot een begraafplaats voor de vreemdeling te bestemmen, werd hij tot een ban gesteld. Toen is vervuld geworden hetgeen gesproken is door de profeet Jeremia, zeggende: Zij hebben de dertig zilveren penningen genomen, de waarde des gewaardeerden van de kinderen Israël's, dewelke zij gewaardeerd hebben; en zij hebben ze gegeven voor de akker des pottenbakkers, volgens hetgeen mij de Heeren bevolen heeft. Men heeft van de zijde der ongelovigen (en ware het maar alleen van die der ongelovigen; doch er zijn ook gelovigen in naam, met ongelovige woorden en daden), een groot misbaar gemaakt, dat èn de naam van de profeet door de Evangelist verkeerd aangehaald, èn de gehele tekst aanmerkelijk gewijzigd is geworden. Dit moet volgens hen het auteurschap der Schrift aan de Heilige Geest ontnemen, en de ingeving der Heilige Schrift tot een inbeelding maken. Sommigen zijn nog zo toegevend, dat zij wel de ingeving der Schrift in sommige zaken, maar niet in al haar delen willen erkennen, dat zoveel zeggen wil als dat zij in dat lichaams wel het hart, maar niet al de leden, tot de allerkleinste toe, als van dezelfde levenskracht vervuld willen erkennen. Het is een

Voorstelling zo vreemd als ongerijmd, en daarbij volstrekt onbestaanbaar. Wij kennen geen Heilige Schrift dan in haar geheel, en wij erkennen geen keurmeester boven haar. Alleen de Heilige Geest is, gelijk de auteur, zo ook de ware uitlegger der Schrift. De meeste bestrijdingen komen dan ook voort uit afkeer, die men heeft van de bijbelse uitleggers van vroegere en latere tijd. Ik zou bijna zeggen, dat er geen zwarigheid tegen de waarlijk goddelijke ingeving der Heilige Schriften kan geopperd worden, die niet reeds door de een of andere Schriftuitlegger volkomen is opgelost. Doch wie kan alles te weten komen, wat er in al de eeuwen der Schriftbeschouwing proefhoudend geschreven is? Dit gaat onze menselijke kracht te boven. Door verzamelingen van zodanige oplossingen zou der gemeente Gods een grote dienst bewezen worden. Doch bij voortgezette lectuur op dit gebied gedurende een reeks van jaren, gelukt het onszelf reeds zeer vele zwarigheden opgehelderd te zien, waarmee wij vroeger geen weg wisten, en die ons door anderen als niet weg te schuiven struikelblokken voor de voeten geworpen waren. En zo zal het wel velen van gelijken leeftijd met mij zijn gegaan. Soms valt er onverwacht door het lezen van een boek, of door onze eigen gedachten een verrassend licht op een duistere schriftuurplaats, die ons vrolijk doet uitroepen: "dat is de oplossing!" Wij raden dus vooral jongelieden aan, om niet het allerminst gewicht te hechten aan de tegenwerpingen van het ongeloof, en ook niet aan bij henzelf opkomende bezwaren, alsof zij onoverkomelijk waren; maar om die bergen door een gezet onderzoek te beklimmen, en zij zullen ze bevinden overkomelijk te zijn voor het geloof; alleen het ongeloof kan geen berggrond betreden; maar moet altijd dieper wegzinken in zijn moeras. Wat nu de zwarigheid in onze tekst betreft, de oplossing ligt eenvoudig in de aloude gewoonte der Joden, om de kleine profeten bij de grote in een rol te voegen, en die rol naar de hoofdprofeet te noemen; en wat de gewijzigde aanhaling van het Oude Testament in het Nieuwe Testament betreft, (wij menen het reeds gezegd te hebben, doch om de zekerheid herhalen wij het hier) dit was eenvoudig een onvermijdelijkheid. De Nieuw-Testamentische schrijvers schreven in het Grieks, en konden dus het Oude Testament niet in het Hebreeuws aanhalen. Moesten zij nu een eigen vertaling van de Hebreeuwse tekst bij hun aanhalingen maken, en dus de bestaande Griekse vertaling der Zeventigen, die in aller handen was, ter zijde stellen? Zulks te eisen getuigt van een bekrompenheid, die in de waanwijze mens kan vallen, maar niet in de auteur der Schrift, niet in de Heilige Geest. Deze doet geen onnodige wonderen, en geeft geen vertaling, waar er reeds een bestaat, die voldoende is voor zijn oogmerken. Doen wij niet hetzelfde als wij verstandig zijn? Zijn er niet in onze Staten(- )vertaling, hoe bij uitnemendheid voortreffelijk ook, plaatsen, die een betere, juistere vertaling toelaten? Zeer zeker, want alle menselijk werk is onvolmaakt, en de kennis ook der oude talen neemt altijd toe; nochtans gebruiken wij ze als teksten en bespreken ze voor u, omdat ze daartoe ten volle voldoende zijn, en maar hoogst zeldzaam en bij volstrekte noodzakelijkheid noemen wij de betere vertalingen voor onze hoorders. Waarom? Omdat taalkundige bewijzen niet bij openbare toespraken kunnen gegeven worden, en het de hoorders hoogst aanmatigend moet voorkomen, dat men zonder bewijs eigene taalkennis ten opzichte van het oorspronkelijke stelt boven die van al de geleerden, welke ons de Statenvertaling geleverd hebben. Niets toch is duidelijker, dan dat zij, die een betere vertaling willen leveren, ook het Hebreeuws en Grieks beter moeten kennen dan onze overzetters die talen kenden. Vandaar het zeggen van zeker geleerde tot iemand, die verontrust was door het leugenachtig voorgeven van het ongeloof: dat er in de oorspronkelijke bijbel geheel iets anders staat dan in de vertaalde: "Leer zelf Grieks en Hebreeuws, maar volmaakter dan onze overzetters die talen kenden. Zo niet, gij zijt onbevoegd hun arbeid te beoordelen, want wie een ander met juistheid zal kunnen beoordelen, moet hoger staan dan hij." Het ware te wensen, dat de velen, die de onverantwoordelijke lichtzinnigheid begaan om met een beperkte kennis der oorspronkelijke talen, de staf te breken over onze Staten overzetting, van deze hun ijdele zelfverheffing terug kwamen en met meer bescheidenheid dat meesterstuk van de geleerdheid onzer vaderen behandelden. Houden wij dan deze vertaling als zonder gebrek? Wij hebben het tegendeel reeds gezegd, maar zij heeft hetzelfde recht, dat

iedere eerlijke zaak en ieder eerlijk persoon heeft, om eer zij wordt geslagen haar onrecht ten volle bewezen te zien. Als het nu morgenstond geworden was , hebben al de overpriesters en de ouderlingen des volks tezamen raad genomen, dat zij Jezus doden zouden. Jezus ter dood veroordeeld zijnde, zo was het de vraag: op welke wijze het vonnis ten uitvoer te leggen. Hierover werd nu ten slotte raad gehouden. Men werd ook nu weder mondeling eens in hetgeen, waarover men het reeds lang eens geworden was in het hart, namelijk om Jezus aan de wereldlijke macht over te leveren, ten einde Hem de afgrijselijkste en schandelijkste dood, die er bestond, de kruisdood, te doen ondergaan. En hier moeten wij wederom wijzen op een treffende overeenkomst tussen de bedorvene Roomse en Joodse kerk; want beginselen, goddeloze zowel als godvruchtige, blijven zich altijd gelijk. Toen de Roomse kerk in navolging der Joodse juist dezulken als ketters en scheurmakers vervolgde, die Gods zuiver Woord en heilige ordeningen vasthielden en die der menselijke willekeur en eigenbaat verwierpen toen nam zij ook de openbare rechterlijke arm te baat, om haar kerkelijke vonnissen ten uitvoer te brengen, onder de leus: dat de kerk een afkeer heeft van bloed, en alleen de staat het zwaard der gerechtigheid draagt. Alsof de kerk alleen genade bewees, en niet veel meer het bloedig zwaard aan de staat opdrong, waar deze het uit zichzelf nooit zou hebben getrokken! Ja de staat als zodanig bekommert zich wat over kerkelijke twisten! Hij was ten allen tijde en is nog een Gallio, die tot de kerkelijke twisters zegt: Zo er enig ongelijk of kwaad stuk begaan waren, o joden! Zo zou ik met reden ulieden verdragen; maar indien er geschil is over een woord en namen en over de wet, die onder u is, zo zult gijlieden toezien; want ik wil over deze dingen geen rechter zijn. En hij dreef hen weg van de rechterstoel. Maar al de Grieken namen Sosthenes, de overste der synagoge, en sloegen hem voor de rechterstoel; en Gallio trok zich geen van deze dingen aan. Handelingen 18:14-17. Doch waar de priesters meer macht hadden dan te Corinthe, bijvoorbeeld te Jeruzalem, daar werden de Gallio, s tot Herodessen, en werden de Stefanussen gestenigd en de Jakobussen door het zwaard gedood; of tot Felixen en Festussen, en werden de Paulussen door hen gevangen gehouden en naar Rome opgezonden. Waar de kerk zich op de rechterstoel kan plaatsen, daar doet zij de staat haar scherprechter zijn. Men zij daarom indachtig, om wel de kerkelijke tucht als zodanig te handhaven, maar wachte zich zorgvuldig haar ooit in een justitie te veranderen, en tuchthuisstraffen toe te passen. De ware kerk heeft geen andere wapenen tot haar beschikking dan geestelijke, en helpen deze niet, dan weet zij te lijden en te wachten op de Heer haar Verlosser, gelijk de wachters op de morgen. De gemeente des Heeren moet getuigenis geven tegen de ongehoorzame aan het Woord van God, en hem onderscheiden van hare gehoorzame kinderen tot zijn beschaming; doch zij mag hem niet houden voor een vijand, maar moet hem vermanen als een broeder, 2 Thessalonicenzen 3.14,15. En de gehele menigte van hen stond op. En Jezus gebonden hebbende, leidden zij Hem weg van Kajafas tot het rechthuis, en gaven Hem over aan Pontius Pilatus, de stadhouder. En het was des morgens vroeg. En zij gingen niet in het rechthuis, opdat zij niet verontreinigd zouden worden, maar opdat zij het pascha eten mochten. Wij zien hier dezelfde, in het uitwendige nauwgezette lieden, die wij in de raad van het bloedgeld aantreffen. Evenals de Moren juist de fijnste witte klederen kiezen tot hun dracht, zo dekt de zwarte misdaad zich ook met de witste sluier. Weten de huichelaars dan niet dat God alwetend en niet te bedriegen is? Zeker, weten zij dit, doch de zonde heeft hoofd, hart en geweten, die lichamelijk elkander zo nabij zijn, geestelijk zo geheel van elkander afgezonderd, als de cellen in een klooster, of juister nog als die in een gevangenis. Alleen het geloof in Jezus Christus herstelt ook deze verbroken gemeenschap, en maakt weder het verstand, het hart en het geweten van de mens tot een eenheid. Buiten het geloof is een van drieën: het hart, het verstand of het geweten de meester van huis, en beheerst het onbepaald. Hier, bij deze goddeloze raadsleden, was het bedorven hart de meester, en waren het verstand en geweten geketend. De goddeloze zegt in zijn hart (niet in zijn verstand, noch in zijn geweten): er is geen God; en daarbij moet het blijven; want zijn verstand en geweten hebben hierin niets te zeggen, en wagen deze het hun

stem uit te brengen, terstond worden zij op de mond geklopt en tot zwijgen gedoemd. Bij andere mensen is het verstand de meester, en dit kan zowel boos en bedorven zijn als het hart, en dan worden de betere aandoeningen van het hart onderdrukt en het zich openend geweten toegeschroeid, en voor dezulken is de dwaling de rechte weg, en de leugen de waarheid. Bij Judas was alleen het kwaad geweten de meester, en legde verstand en gemoed het zwijgen op. De mannen nu van onze tekst waren bedorven van hart, en daarmede gebonden in verstand en geweten, vandaar de zedelijk monsterachtige gestalte hunner handelingen en daden. Zij, die niet schromen hun handen te wassen in het bloed eens onschuldige, wachten zich op het allerzorgvuldigst, om zich door in het huis van een heiden te gaan, wettisch te verontreinigen en zich daarmede uitgesloten te zien van het deelnemen aan het paasoffer (de offerande van het paasfeest); want dit wordt hier onder het pascha verstaan, daar het paaslam reeds de vorige dag gegeten was door de Heer en al de Joden.

18:29 De Heer en Pilatus.

Pilatus dan ging tot hen uit. De landvoogd kende de wettische bekrompenheid der Joodse overheden, en beschouwde haar als een kleingeestige, kinderachtige bijgelovigheid, waartegen niet viel te redeneren, en waaraan hij dus moest toegeven. Hooggeplaatste personen, zoals Pilatus er een was, kunnen de minderen in de vorm licht iets toegeven, als deze zich maar overigens de minderen betonen. Voorts was het hier bij Pilatus en de overpriesters, zoals het later was bij Pilatus en Herodes: uiterlijke beleefdheid bij innerlijke haat. En zeide: welke beschuldiging brengt gij tegen deze mens? Wist Pilatus niets van het nachtelijk rechtsgeding van de Joodse raad tegen Jezus? Het is niet denkelijk. Wij lezen later, dat Pilatus wist, dat zij Jezus uit nijd hadden overgeleverd, uit wraak, omdat Hij hun aanzien bij het volk in groot gevaar bracht en wel verre van zich bij hen aan te sluiten, zich volstrekt tegenover hen plaatste. Doch de Romeinen stelden er een eer in, niet alleen het volk der wapenen, maar ook des rechts genoemd te worden, en gij weet, het Romeinse recht heeft het Romeinse volk overleefd, gelijk een erezuil meestal hem overleeft, die haar heeft opgericht. Pilatus was een onrechtvaardig rechter, die het recht boog naar zijn eigen belangen; nochtans hechtte hij veel aan de vorm van het recht. Blijkbaar was het van het begin af zijn toeleg, om met de Joodse kerkheren te spelen, doch er is geen gevaarlijker spel dan met priesters, achter welke een geheel volk staat, om hun eisen met oproerkreten te ondersteunen. Zij antwoordden en zeiden tot hem: indien deze geen kwaaddoener ware, zo zouden wij Hem u niet overgeleverd hebben. Het antwoord was onbeleefd en overmoedig. Zij zeiden er mee tot Pilatus: dat hij blindelings hun werktuig behoorde te zijn. Zij hadden immers Jezus geboeid tot hem gebracht, en dat doet men geen anderen dan een kwaaddoener. Daarenboven waren zij geen mannen des volks, maar oversten des volks, priesters en overpriesters, en het mocht bij Pilatus niet opkomen hen te verdenken, alsof zij een onschuldige aan hem ter straffe zouden overleveren. Zij waren dus in hun eer gekrenkt, alsof zij als getuigen nog bewijzen van schuld voor Pilatus moesten leveren, terwijl zij rechters waren, die het vonnis hadden uitgesproken. De overpriesters, we zeiden het reeds, meenden even als later de Roomsen en hun inquisiteurs, dat de wereldlijke macht alleen bestond om het vonnis der kerk zonder verder onderzoek ten uitvoer te brengen. Doch zo ver was het nog niet bij het oude Rome gekomen, en scheen het nooit te zullen komen. Nochtans, wie zou het te voren hebben kunnen denken, kwam het er toe in dit zelfde rechtsgeding, zó dat de Romeinse staat de scherprechter werd van de Joodse synagoge. Deze priesters waren Pilatus te sterk. Op dit ogenblik worstelt de hooghartige Romein nog tegen de priesterlijke aanmatiging. Hij is verontwaardigd over het denkbeeld, dat hij zich door deze kerkmannen als een bloot werktuig zou laten gebruiken. Nee, hij is alleen rechter, en hij wil tonen het te zijn. Pilatus dan zeide tot hen: neemt gij Hem dan, en oordeelt Hem naar uw wet. Wij noemden het antwoord der overpriesters tot Pilatus onbeleefd en overmoedig. Wij kunnen er thans bijvoegen: het was onbillijk. Pilatus vroeg naar de aard der beschuldiging: "waarvan beschuldigt gij Hem?" En is het nu genoeg, daarop te zeggen: "gij ziet immers aan zijn boeien en aan onze overbrenging van deze geboeide tot u, dat hij een kwaaddoener is?" Goed, maar tussen een kwaaddoener en een kwaaddoener is onderscheid. Welk kwaad heeft Hij gedaan, want naar de mate van zijn kwaad moet ook zijn straf zijn? Doch gij gevoelt dan nu ook uit het eerste antwoord, dat de priesters Pilatus geven, dat zij Jezus niet tot Pilatus gebracht hadden als een gewone kwaaddoener, maar als de grootste, die er was en zijn kon, en dat zij om geen mindere straf voor Hem tot Pilatus kwamen, dan de hoogste, ijselijkste, smadelijkste straf, de kruisiging. Dat, meenden zij, moest Pilatus terstond begrijpen, en zeker begreep hij het ook wel, doch hij wilde het niet begrijpen, om de Joodse overheden te plagen, en hij maakte hiertoe gebruik van zijn recht, om zonder de voor een Romeinse rechtbank gebleken schuld, geen Romeins vonnis te vellen. Hij verwijst hen daarom naar hun eigen rechtbank, en zegt er mede: "wij Romeinen vellen geen vonnis vóórdat de schuld bij ons bewezen is; wilt gij dus hier niet als beschuldigers en getuigen optreden, terwijl ik die beschuldigingen en getuigenissen onderzoek, zo is de zaak bij mij niet

ontvankelijk; zijt dan rechters in uw eigen zaken. Heeft de beschuldigde zich jegens u, of aan uw wet vergrepen, oordeelt Hem dan naar uw wet." De Joden dan zeiden tot hem: het is ons niet geoorloofd iemand te doden. Hier komt nu te voorschijn, wat in hun hart was en wat zij meenden, dat Pilatus stilzwijgend begrijpen en ten uitvoer brengen zou. Zij hadden wel macht om kerkelijke straffen uit te oefenen, om uit de synagoge te werpen, in de kerkelijke ban te doen, ja, om in de synagoge de hun ongehoorzamen te laten geselen (zoals zij later de Apostelen deden), maar het halsrecht hadden zij niet. Zij konden wel een doodvonnis uitspreken, maar het niet ten uitvoer leggen. Het zwaardrecht was hun dit ogenblik ontnomen. Uit de latere nauwkeurige onderzoekingen van bevoegde mannen weten wij, dat zij dit recht nog tien jaren vroeger, en ook wederom twee jaren later (zodat Herodes Jacobus met het zwaard kon laten doden) bezaten, maar in die tussentijd werd het hun ontnomen, en dus bezaten zij het op dat ogenblik niet. Gij ziet hieruit Gods voorzienigheid, welke altijd voor haar raadslagen de juiste tijden en gelegenheden kiest. Als de bedding gereed is, dan laat God de stromen van de bergen vloeien. Hadden de Joodse overheden op dat ogenblik het halsrecht gehad, zij zouden wellicht niet aan de kruisstraf gedacht hebben, en de ter dood brengen van Jezus niet hebben laten afhangen van de luimen van Pilatus, of van die van het volk, maar zij zouden het zekere voor het onzekere hebben genomen en Jezus hebben laten stenigen of doden met het zwaard. Doch nu moest de Heer staan, gelijk Hij stond, niet alleen voor het kerkelijk maar ook voor het wereldlijk gerecht, niet alleen voor de oversten zijns volks, maar ook voor de heidense rechter, en werd Hij op heidense wijze gedood. Opdat het woord van Jezus vervuld werd, dat Hij gezegd had, betekenende hoedanige dood Hij sterven zou. Gij ziet, hoe alles Gods raad moet dienen, ook hetgeen onze ergste vijand en in hun volle vrijheid en met de snoodste oogmerken aan ons ten uitvoer brengen. De Heer der heerlijkheid moest sterven aan het kruis; zijn dood moest de vloekdood zijn, om de vloek weg te nemen van al die zondaren, die in Hem willen gezegend zijn. En dit had de Heer zelf voorspeld. Al de profeten profeteerden van Hem, maar Hij profeteerde alleen van zichzelf: zijn lijden en zijn heerlijkheid, waarin het lijden en de heerlijkheid der zijn begrepen zijn. En zij begonnen Hem te beschuldigen. Wilden de overpriesters niet onverrichter zake terugkeren, zo moesten zij zich onderwerpen aan de eis van Pilatus, en hun eigen rechterlijk vonnis ter zijde stellende, voor de heidense rechter optreden als beschuldigers van hun gevangene, opdat Pilatus daaruit zijn doodschuldigheid mocht blijken. En daar er nu geen valse getuigen konden opgeroepen worden, lenen zij zichzelf tot deze laaghartigste aller bedrijven, en treden deze overheden van Israël op als valse getuigen tegen Jezus. Zeggende: wij hebben bevonden, dat deze het volk verkeert en verbiedt de keizer schatting te geven, zeggende dat Hij zelf Christus, de koning is. Gij ziet hoe boos het verstand en hart der goddelozen is. Welk een geheel andere beschuldiging komt thans uit hun mond dan straks, toen Jezus voor hun eigen vierschaar stond. Doch zij weten dat hier, voor deze wereldlijke rechtbank geen kerkelijke rechtsvragen gelden; zij zijn met deze ook reeds tot hun eigen wet en rechtsoefening verwezen. Zal de beschuldiging iets afdoen, dan moet zij een staatsmisdaad te berde brengen; een misdaad, die zowel tegen de Romeinse als tegen de Joodse staat is, en die altijd door de Romeinen met de dood, met de kruisdood werd gestraft de misdaad van oproer maken. Zij beschuldigden dus Jezus, dat Hij het volk tot oproer zou hebben aangezet, door hen te verbieden de keizer schatting te geven, op grond dat Hij zelf de wettige Koning van Israël, de Messias is. Wel is de leugen zonder schaamte. Men zou zeggen; hoe komt men er aan, en hoe komt men er zo spoedig aan, om Jezus te beschuldigen van iets, dat Hij, juist bij gelegenheid van de vraag over den cijnspenning, rechtstreeks heeft tegengesproken? Ja hoe komt de duivel aan het kwade? Door zichzelf. Door God te verlaten heeft hij zichzelf tot een afgrond gemaakt, waaruit hij al wat boos is put. Hoe dikwijls gebeurt het ook, dat ons, als gelovigen, als orthodoxe gelovigen, dingen worden ten laste gelegd, waarvan wij zeggen moeten: "alles kan ik mij begrijpen; maar dat men mij beschuldigt van dingen, die ik rechtstreeks heb tegengesproken, is mij onverklaarbaar." Doch laat het ons niet onverklaarbaar

zijn, de leugenaar schept de leugen uit niets, of hij boetseert ze uit de stof der waarheid. Meestal is de leugen een verkeerde of omgekeerde waarheid. Was niet Jezus als de Christus, de Koning Israël's? Zeker; maar aan deze waarheid als locomotief werd nu een gehele trein van leugens vastgehecht, om zodoende voort te stomen, totdat men zou gekomen zijn, waar men wezen wilde. En zoals men handelde met de Heer en de gelovigen, zo handelt men ook met de Heilige Schrift. De vijanden der Schrift beschuldigen ook haar van zaken, die zij juist onophoudelijk bestrijdt. Ja, het Boek Gods, het heilige boek, dat van het begin tot het einde de zonde als misdaad tegen God uitroept, dat onophoudelijk tegen haar getuigt, dat haar en alle leugen zonder verschoning veroordeelt, bestraft, verdoemt, wordt door de ongelovigen juist van onreinheden en onwaarheden beschuldigd. Voorts worden gehele boeken der Schrift door hen voor onecht en verdicht verklaard, of aan andere schrijvers toegeschreven, of op latere dagtekening gesteld en als ondergeschoven beschouwd. Zij breken aldus met barbaarse hand de zo schone gouden historische lijnen, die in de Schrift van de wording der wereld af tot op de Christus, en van de komst van Christus tot zijn wederkomst voortlopen, en snijden de zo keurig gewrochte telegraafdraden der profetie door, gelijk de wilden in Amerika de andere telegraafdraden doen. En bij dit alles vragen wij: van waar weten die mannen, wat zij in tegenspraak met de Schrift beweren? Immers, van die oude tijden zijn geen nadere bescheiden. En zo hier geen bodem aanwezig is, waar de wetenschap haar voet kan zetten, van waar halen dan die mannen al die onzinnigheden en willekeurigheden? Vanwaar? Vandaar, waar alle leugenaars hun leugens halen: uit hun eigen brein en hart. Wat te doen met deze valse getuigen, die enkel lasteringen tegen God, zijn Christus, zijn Schrift voortbrengen? Niet anders dan dat wij hun voor onszelf het woord ontnemen, en de bevoegdheid ontzeggen om mede te spreken, en dat wij voorts het onkruid vanzelf laten verdorren ter plaatse waar het gegroeid is. Pilatus dan ging wederom in het rechthuis. Hij was tot hen uitgegaan om hun te woord te staan, terwijl Jezus in het rechthuis was. Thans oordeelde hij het nodig, de beschuldiging bij de beschuldigde zelf te onderzoeken. En Jezus stond voor de stadhouder, en de stadhouder riep Jezus en vroeg Hem, zeggende: Zijt gij de koning der Joden? Met andere woorden: "zijt Gij de Messias?" De Messias zou de Zone David's zijn, en daarmede de wettige erfgenaam van David's troon. De overpriesters hadden gezegd, dat Jezus zich die rang en titel aanmatigde, en als een valse Messias zich een aanhang had zoeken te verkrijgen, door tot oproer aan te zetten. Dat de stadhouder van de machtige Romeinse keizer de vraag: Zijt Gij de Koning der Joden? enigszins schertsend, althans met een glimlach, aan den Heer zal gedaan hebben, is meer dan waarschijnlijk, ook door de minachting, waarmede het grote volk (het Romeinse) op de kleine volken en vooral op de Joden neerzag. De toestand van gevangen man, waarin de Heer verkeerde, en vooral zijn eenvoudige kleding en voorkomen, waren daarbij in zo grote tegenspraak met de denkbeelden, die Pilatus zich van het koningschap vormde, dat hij een zodanige aanmatiging, als zij bij Jezus bestond, niet genoeg met kortswijl meende te kunnen behandelen. Gij weet, het contrast wekt gewoonlijk de scherts op. Jezus antwoordde hem: zegt gij dit van uzelf of hebben het u anderen van Mij gezegd? De vraag was spottend geweest, maar het antwoord was vol waardigheid. Immers, indien de beschuldiging, dat Hij, de Heer, naar het koningschap dong en daartoe oproer zocht te verwekken, waar was, dan moest Pilatus daar zelf, zo niet allereerst, dan toch allermeest van weten. Hoe! Pilatus was stadhouder van Judéa, en zijn zetel was te Jeruzalem, en in diezelfde stad wordt een man gevangen genomen, omdat hij oproer heeft willen maken, en Pilatus zelf zou er niets van geweten hebben? Hoe ware Pilatus in dat geval van plichtverzuim, van gebrek aan waakzaamheid te verontschuldigen geweest? Doch nee, Pilatus was wakker genoeg op zijn post, en hij hield het oog bepaald gericht op dezulken, die oproer wilden stichten; dat bewees zijn slachting der Galileeërs bij hun offeranden, dat de gevangenneming van Bar-Abba en der ter kruisiging veroordeelde moordenaars. Wanneer Pilatus dus zelf niets van de zaak wist, kon hij ook zelf weten, dat er niets waar was van de gehele zaak. Pilatus antwoordde: ben ik een Jood? Uw volk en de

overpriesters hebben U aan mij overgeleverd. Pilatus gevoelt terstond de kracht van het verwijt, dat in het antwoord des Heeren ingewikkeld lag, het verwijt, dat Pilatus een beschuldiging had kunnen aannemen, welke hij zelf als voorgewend kon beoordelen. Hij werpt dit verwijt van zich af door vrij ruw te vragen, of de Heer hem voor een Jood aanzag, die zich met Joodse zaken en vooral met het Messiasschap kon inlaten? Immers, Jezus eigen oversten hadden Hem overgeleverd. En nu voegde hij er een andere vraag bij: Wat hebt gij gedaan? Pilatus beleed hiermee, dat hij geen kwaad van Jezus wist, dat hij dus ook van geen ophitsing tot oproer in de gewone zin des woords iets had vernomen, dat dus de beschuldiging iets anders moest betreffen, en wat deze was, wilde Pilatus van Jezus zelf weten. Jezus antwoordde: mijn koninkrijk is niet van deze wereld. De Heer ontkende enig vergrijp te hebben gedaan tegen de wereldse overheid, en Hij deed dat Pilatus verstaan op een wijze, zoals de Heer dat alleen doen kan, door hem zijn koningschap te leren kennen als niet van deze wereld. Over deze woorden des Heeren is nog een even groot onverstand bij de Christenen, als er was en nog is bij de Joden, ofschoon om een tegengestelde reden. De Joden wilden en willen nog van geen ander Messiaans koningschap weten, dan dat van deze wereld is, en vele Christenen willen van geen ander koningschap van Christus weten, dan hetgeen boven de wereld is. Doch de Heer zeide, dat zijn koninkrijk niet van de wereld was, geen wereldse oorsprong had; maar daarom zou het wel deugdelijk in de wereld worden opgericht. Het is het koninkrijk der hemelen, maar dat in de persoon van Christus op aarde nederdaalde, even als het nieuw Jeruzalem van God uit de hemel eenmaal nederdalen zal op de aarde. En eigenlijk zijn deze beide zaken eenzelvig in betekenis. De aarde is des Heeren, zowel als de hemel; maar op de aarde wordt nog de Heer zijn opperheerschappij betwist. De zichtbare machten, de koninkrijken der wereld hebben de aarde in hun macht, en doen hun wil met haar en met de mensenwereld. Doch eenmaal worden al de koninkrijken der wereld het eigendom van Christus. Wanneer? Wanneer het nu nog onzichtbare koninkrijk van Christus zichtbaar optreedt, wanneer de stad Gods, het Jeruzalem van God uit de hemel neerdaalt op de aarde. En wie er nu een ongerijmdheid in vindt, dat de Heer der heerlijkheid zichtbaar op aarde regeert, wij niet. De tegenwoordigheid van Christus op aarde in zijn heerlijkheid is de verheerlijking der aarde, en wie nu de profetieën der profeten van deze verheerlijking der aarde als het einde van al Gods bedelingen kent en gelooft, die verwacht haar ook. Wie zou het van voren mogelijk hebben gehouden, dat de eeuwige Zoon des eeuwigen Vaders, die in de gestaltenis Gods was, in de dienstknechtelijke, in de menselijke gestalte op aarde zou geboren worden, leven, lijden en sterven? En toch is het geschied. En waarom zou het dan niet mogelijk zijn, dat dezelfde Zone Gods op dezelfde wijze als Hij van de aarde in de hemel is opgenomen, tot de aarde terugkeert, tot voltooiing van al de heerlijkheden, die door de profeten van het begin der wereld voorzegd zijn? Neem slechts de oorlog weg van de aarde, en plaats op elke troon der aarde een Christen, die recht doet aan de verdrukten en genade bewijst aan de ellendigen, die de bozen straft en de goeden beschermt, en de mensenwereld zal reeds nu van gedaante veranderen, gelijk de aarde na de herfststormen en de winterkoude verandert bij lente en zomer. De vraag is enkel: heeft God ons deze verwachting in zijn Woord gegeven? En zo ja, dan mag er van mogelijkheid aan de zijde Gods geen sprake meer zijn. De herinnering hieraan is nodig in deze gouden tijd van beschaving en ijzeren tijd van ongeloof, waarin men de mond vol heeft van de wonderen der kunst van mensen, en de wonderen van God niet kan dulden. Hoe! God is het inbegrip van alle wonderen, en Hij zou geen wonderen kunnen doen! Juist het tegendeel is waar: God kan niets doen, dan hetgeen een wonder is. Het kleinste diertje, het eenvoudigste bloemblaadje, de minste sneeuwvlok leren het ons. Of heeft God na de schepping opgehouden te werken? Maar wat is dan de schepping anders dan een voortdurende werking zijner macht, zijns wils en van al zijn volmaaktheden? Immers kan de schepping niet in en op en door zichzelf bestaan; dat kan God alleen, en daarom moet de schepping even volstrekt alleen door God blijven bestaan, als zij door Hem ontstaan is. "Zo werkt dan God tot nu toe." En nu wat is de lust, het vermaak van de

Meester, in welk vak dan ook? Meesterwerken zijn zijn lust. En zou dan God in iets minder behagen scheppen? Luther zei eens zo schoon als waar: "God kiest altijd het hardste hout en de hardste steen om er zijn beeltenissen uit te houwen en te beitelen; het gewone werk is Hem niet waardig." En wie zal nu grenzen stellen aan Gods almacht, die spreekt en het is er, die gebiedt en het staat er. Ziet gij die inktkoker. Wat bevat hij? Een lelijke zwarte vloeistof. Vraag aan het kind, dat nog niet kan nadenken, of uit dat zwarte water iets schoons, iets heerlijks voort kan komen? Het zal u aanzien en met zijn hoofdje schuddend nee zeggen. En ziet, daar zet de meester dichter of toondichter zich vóór de schrijflessenaar, legt papier voor zich, neemt een pen, doopt die in de inkt, en schrijft op het papier een gedachte- of toonschepping, waarover tijdgenoot en nakomeling in bewondering staan opgetogen. Wie heeft deze scheppingen gewrocht? De geest dezer dichters. Door welke middelen? Door het witte papier, de zwarte inkt en de blanke veer. Nog meer. Gij hoort een groot redenaar voor de vuist een redevoering uitspreken, die al uw opmerkzaamheid opwekt en vasthoudt en gaande houdt, en u en velen met u opvoert tot boven uzelf, tot verrukkens toe. Wie wrocht deze bezieling? De geest des redenaars. Door welke middelen? Eenvoudig door de beweging der lucht met de lippen zijns monds. Nog meer. De grote denker ligt in de nacht slapeloos op zijn leger. Zijn gedachten kunnen in deze wakende toestand niet rusten. Hij komt van het ene denkbeeld tot het andere en staat nu eensklaps voor een probleem, een vraagstuk, een geheim, waarvan tot heden de oplossing nog door niemand is gevonden. De oplossing is misschien, is waarschijnlijk onmogelijk. Toch peinst hij door en peilt hij de zee der denkbeelden in haar diepten en ondiepten, en hij vindt met onuitsprekelijke vreugde de oplossing, en de tijdgenoot bewondert het stoomwerktuig of de telegraaf, om van geen andere uitvinding te spreken. Wie heeft deze kunstwonderen gewrocht? De geest des denkers. Door welke middelen? Ditmaal door niets stoffelijks, alleen door de gedachte. In de gedachten der uitvinders bestond het stoomwerktuig en de telegraaf, alvorens die door de stof belichaamd in de zichtbaarheid intraden; immers, zij moesten weten en zeggen hoe deze werktuigen moesten ingericht worden. En is nu de oneindige God, de ongeworden Geest niet nog een eindeloos hogere macht dan onze menselijke geest, zodat Hij de stoffelijke en geestelijke wereld, zonder enig middel, alleen door zichzelf kon voortbrengen? En als nu ons eigen verstand ons zegt, dat het doel aan het middel, dat de geest aan de stof noodzakelijk moet voorafgaan, dat het oog niet kon geformeerd worden, alvorens vooraf bepaald was waartoe het moest dienen, en zo met alle dingen, dan is het onweersprekelijk, dat God, de onbegrensde Geest, vooraf geheel het ontwerp der schepping voor zijn gedachten moet hebben gesteld, en dat de werkelijke, zichtbare schepping enkel de uitdrukking, de openbaring, de bepaling dezer goddelijke gedachten in tijd en ruimte is. En als dat wonder Gods mogelijk is geweest, hoe zou het dan onmogelijk gerekend mogen worden, dat God in de schepping door haar krachten wonderen heeft gedaan en nog doet? En nu gaan wij nog een stap verder en zeggen: de samentrekking van de krachten onzes geestes, onzer gedachten op een bepaald bedoeld punt, is de voortbrenging, de schepping van dat bepaald bedoelde punt. Wat vreemds is er dus in, om in de bepaling van de krachten, van de gedachten des oneindigen Geestes, de voortbrenging, de schepping van het heelal te zien? De dichter denkt aan een bepaald dichtstuk en het ontstaat onder zijn pen, de beeldhouwer denkt aan een bepaald beeld en het ontstaat onder zijn beitel. God dacht zich een wereld vol werelden en zij ontstaat door zijn woord: Het zij! Wat wij willen geschiedt, als wij er de macht toe hebben, en wat God wil geschiedt ook, omdat Hij alles kan wat Hij wil. Indien mijn koninkrijk van deze wereld ware, zo zouden mijn dienaren gestreden hebben, opdat Ik de Joden niet ware overgeleverd. Dat de Heer als enkel persoon beschuldigd werd van te staan naar de koninklijke heerschappij, was voor Pilatus, die zoveel ondervinding had van Joodse en andere oproeren, een afdoend bewijs, dat de beschuldiging geheel en al uit de lucht gegrepen was. Nochtans wilde de Heer niet geacht worden hiermee zijn hoger koningschap te verloochenen; daarom liet Hij er nog eens op volgen: Maar nu is mijn koninkrijk niet van hier. Des Heeren koningschap was een

goddelijk koningschap, waarin van geen aardse middelen gebruik kon worden gemaakt; daartoe waren geen gewapende lieden nodig, maar eenvoudig een twaalftal discipelen. Niet door kracht en geweld moest het koninkrijk des Heeren tot stand komen, maar enkel door de Heilige Geest. Daarom had de Heer zichzelf ook nooit voor het volk zo open verklaard een Koning te zijn, als Hij het thans voor Pilatus doet. Hij wilde geen voet geven aan het misverstand des volks, dat Hem reeds zonder dat tot een aards koning wilde maken. Bij de Zoon van God moest alles alleen en uitsluitend langs goddelijke wegen gaan, en zo moet het ook bij ons gaan, als wij kinderen van God zijn; alleen langs de wegen Gods komt men tot het doel van God. Wel zeide de Heer meermalen wie Hij was; maar dan was het aan de zijn, en dan was het nog een geheim, hun door de Vader in de ziel gefluisterd, waarvan de Zoon zei: Vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. En zo is het nog. Het geloof is een ondervinding, is een bijzondere openbaring Gods aan ons. Daarom is het geloof zulk een heerlijk geschenk Gods; in hetzelve heeft de Vader ons door de Heilige Geest de kennis zijns Zoons als een bijzonder geheim medegedeeld. En die kennis is zaligmakend; daarom zeide ook Christus: Die gelooft zal zalig worden. Ware het geloof een werk uit de mens, het kon niet zaligmakend zijn; doch het is een openbaring Gods, en wie deze ontvangt, tot dien wordt als tot Petrus gezegd: Zalig zijt gij, want vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. En die zegt met David: De snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen, ja een schone erfenis is mij geworden, Psalm 16.6. Wie de Vader echter niet geopenbaard heeft door de Heilige Geest wie de Zoon is, die weet het niet en kan het niet weten; want vlees en bloed kan het niet openbaren en alle menselijke wijsheid kan u niet overtuigen, dat gij in Jezus geen zonde meer hebt, maar enkel genade bij God. Daarom kunnen ons ook alle bewijzen voor het Christendom ontstreden worden door het ongeloof, dat van alles wat wij staande houden zegt: "Bewijs het mij, en zo gij het niet kunt, dan kan alles wat gij zegt waarheid zijn, maar ook inbeelding." En hoe zullen wij het bewijzen, onweersprekelijk bewijzen, zoals het ongeloof het begeert, dat de Schrift de Schrift Gods, en de Christus de Christus Gods, en de wonderen wonderen Gods zijn? Het is immers onmogelijk. Kon Galilei de kettermeesters bewijzen, dat de aarde niet stilstond, maar zich bewoog op hare baan? Immers nee, en toch was hij er zo volkomen van overtuigd, dat hij zijn afgeperste herroeping andermaal herriep, door zijn beroemd: "En toch beweegt zij zich." En dit was nu bij Galilei een ingeving van het genie, van de menselijke geest in hoge spanning, een ingeving van vlees en bloed; maar hetzelfde verschijnsel bestaat in de hoogste, in de goddelijke zin des woords ook bij de ware Christen, de ware gelovige. Deze weet dat het Christendom de waarheid is, doordien het Gode behaagd heeft zijn Zoon in hem, de gelovige, te openbaren; hij weet dus door eigen, persoonlijke, geestelijke ondervinding, dat Jezus zijn verzoening en verlossing, en daarmede zijn Heer en Koning is. En dat geloof, deze overtuiging, deze openbaring Gods in het hart, in de consciëntie en in het verstand, is de gelovige niet te ontnemen door al de redeneringen der wereldse wijzen, en evenmin door al de folteringen van pijnbank of brandstapel. Wat de Heer tot de Joden in het algemeen zeide, dat heeft bij de zijn zijn volle kracht: Het koninkrijk Gods is binnen ulieden. Pilatus dan zeide tot Hem: zijt Gij dan een koning? Voor Pilatus was een koningschap zonder stoffelijke macht en wereldse luister een onbegrijpelijkheid; nochtans de wijze, waarop de Heer hem antwoordde, gaf hem blijkbaar de indruk, dat het de Heer ernst was met hetgeen deze van een ander, boven werelds koninkrijk zeide, en zo wilde hij daarvan iets nader weten, door te vragen: "Zijt Gij, ofschoon geen aards koning, dan toch een koning; hoe moet ik dat verstaan?" Jezus antwoordde: gij zegt het, dat ik een koning ben. Wij zouden in onze taal zeggen: "Zoals gij zegt, is het. Ik ben een Koning." En hier hebben wij dan het begin van de goede belijdenis, die de Heer heeft betuigd onder Pontius Pilatus, 1 Timotheus 6.13. O zich koning te noemen en groot te zijn op een troon, in het midden van zijn hofstoet, van enkel macht, aanzien en luister omgeven, is veel; maar groot te zijn, zich koning te noemen en het te zijn en te blijven in de diepste vernedering, versmading, verguizing, als een weerloze gevangene, van

misdaden beschuldigde is nog eindeloos meer, en deze was de grootheid des Heeren in deze ogenblikken. Hiertoe ben Ik geboren. Des Heeren koningschap was niet dat van een veroveraar, die een troon en een scepter, welke hem niet oorspronkelijk toekwamen, overweldigen moest; nee, Hij had niet gestaan naar de heerschappij van Caesar, zoals de Joden zeiden, maar Hij was in zijn koninkrijk geboren, Hij was de Zoon David's, de wettige erfgenaam van diens troon, de ware Messias. De woorden des Heeren herinneren ons hier de woorden van de Wijzen uit het Oosten in hun vraag: Waar is de geboren Koning der Joden, want wij hebben zijn ster gezien in het Oosten, en zijn gekomen om Hem te aanbidden. En hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik der waarheid getuigenis geven zou. Wat bedoelt de Heer met deze woorden? "Ik ben de Koning der waarheid," zoals velen de Heer noemen? Voorzeker niet; want de waarheid heeft geen koning boven zich. Wij kunnen wel in oneigenlijke zin spreken van een rijk der waarheid en der schoonheid en van een koning en koningin in deze rijken; doch de Schrift moet op deze wijze niet uitgelegd worden. God is de waarheid en Christus is ook de waarheid, omdat Hij God is. De Heer zegt ermee: Ik ben de ware Koning, een goddelijk Koning. Hij spreekt van de aard zijns koningschaps in deze wereld. Hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik der waarheid getuigenis geven zou. Welke waarheid? Gods raad, Gods wil, God zelf in zijn heiligheid en in zijn liefde; God, zoals Hij waarlijk, eeuwig en onveranderlijk is; God als Vader in de Zoon door de Heilige Geest. Op welke wijze geschiedde deze getuigenis door Jezus? Door de waarheid te prediken, door alles te spreken wat de Vader Hem op de lippen had gelegd, alles te doen wat de Vader Hem in het hart had gegeven en alles te lijden wat de Vader Hem had opgelegd. Een iegelijk, die uit de waarheid is, hoort mijn stem. Dat wil zeggen: "Gehoorzaamt mij, behoort tot mijn koninkrijk." Gij ziet, hoe de Heer met een enkel woord geheel zijn koninkrijk omschrijft. Uit de waarheid zijn is uit God te zijn. Wie uit God is hoort de woorden Gods, zeide de Heer tot de Joden. En mijn schapen horen mijn stem. Het koninkrijk Gods bestaat dus enkel uit mensen, die uit God geboren zijn, dat is uit dezulken, die de Heilige Geest in zich dragen als het goddelijk levensbeginsel, dat de nieuwe mens doet leven en de oude mens doet sterven. Pilatus zeide tot Hem: wat is waarheid? Deze vraag van Pilatus is beroemd geworden, en terecht. God laat somtijds iemand iets zeggen, dat een gehele wereld van denkbeelden en zaken vertegenwoordigt. Wat wij hier door een heiden horen vragen, dat heeft de gehele heidense wereld van Babels torenbouw af door alle tijden heen gevraagd, en er zijn een menigte Christenen in naam, die nog heden hetzelfde vragen. O, die Schrift, welk een meesterwerk des Heiligen Geestes is zij in haar geheel en in al haar delen! En welke koningen in het schrijven waren de mannen, die in dit opzicht des Heiligen Geestes dienaren waren! Hoe kort, hoe zaakrijk schreven zij; hun enkele volzinnen zijn zo vele gouden draden, die wij kunnen uitspinnen tot in het oneindige. Wij uitleggers moeten breedvoerig zijn om het onszelf en anderen zo duidelijk mogelijk te maken; maar de heilige schrijvers schreven hun boeken in een zo kort bestek, dat wij ze in enige uren en soms in een enkel uur kunnen doorlezen. En wat al folianten zijn er geschreven over de Schrift! Gelukkig dat wij ze kunnen inzien en daarna ter zijde leggen. Doch dit mogen wij met de Heilige Schriften niet doen. Deze zijn geschreven en ons gegeven voor geheel ons leven. Gezegend wie van zijn vroege jeugd af in de Heilige Schriften onderwezen wordt, en er zijn lust in vindt al zijn dagen, zulk een wordt wijs tot zaligheid. De Heilige Schrift is een geestelijke lusthof Gods, om er in te wandelen en er ons in te vermaken zo dikwijls wij willen uitrusten van de arbeid, de vermoeienissen en verdrietelijkheden dezes levens. Het is de hof, welke Salomo in zijn Hooglied zo sierlijk beschrijft, welker gaarden zijn een paradijs van granaatappelen, van edele vruchten en van alle voorname specerijen, doorstroomd van levende wateren, en voor welke gezegd wordt: Ontwaak, noordenwind! en kom, gij zuidenwind! doorwaai mijn hof, dat zijn specerijen uitvloeien. Daarom kan men het zo spoedig aan de jongeling en aan de jonge dochter zien, uit welke school zij komen, of zij in de Bijbelse of niet-Bijbelse school zijn onderwezen; en dat wordt altijd meer aan hen gezien, tot in hoge ouderdom toe. Ons hart is van aarde, en als daarin

geen goede zaden worden gelegd, dan brengt zij niets anders dan onkruid voort, want dat groeit vanzelf, en niet zelden komen daaronder gifplanten voor, die het eigen leven en dat van anderen soms levenslang vergiftigen. Alleen zij worden de edelste mensen, die hun wijsheid voor dit en het volgend leven allereerst hebben geput uit de Spreuken van Salomo en uit geheel de overige Schrift. Gezegend dan nog eens, die de Bijbel liefheeft als het beste en edelste huis-, school- en levensboek van God; maar ongelukkig hij, die de Bijbel minacht of veracht, zulk een is op de weg der slechtheid, en ijlt zijn verderf altijd meer tegemoet. Waarderen wij dus de Heilige Schriften; zij hebben haar weerga op de wereld niet. De uitnemendste schriften, die uit de ongewijde oudheid tot ons gekomen zijn, zijn sterren bij de zon der Schrift. Doch menen wij ook aan de anderen kant niet, dat wij geen uitlegging van deze Schriften behoeven. Wij behoeven haar evenals wij de microskoop en de telescoop behoeven voor de kleine en grote verschijnselen der natuur, opdat ons duidelijk worde, wat anders voor ons onduidelijk is en blijft; want de diepe inhoud der Schrift moet ons altijd meer voor ogen treden. Daarom is de gewoonte ook zo uitnemend, om over een enkele Schriftuurplaats een afzonderlijke studie te maken en die der gemeente mede te delen. Alsdan beziet men de waarheid in zulk een woord vervat van alle zijden, en doet haar van al die zijden in de ogen blinken, evenals de facetten het kostbaar edelgesteente doen. Wanneer ons verstand zich voorneemt een bepaald punt te bepeinzen, dan neemt het uit zich zelf een microscoop of vergrootglas, waardoor het al zijn krachten op het onderwerp verenigt en het zodoende ontkleedt en ontleedt en in al zijn geledingen doet kenbaar worden. Zulk een kostelijk vermogen heeft God aan ons verstand gegeven. Zouden wij er Hem niet voor danken en zouden wij er geen aanhoudend gebruik van maken? En nu komen wij terug tot de vraag van Pilatus: Wat is waarheid? Welk een vraag! roepen wij Christenen met verbazing uit. Uw Woord is de waarheid, zegt de Zoon tot de Vader, en dit is voor ons het antwoord op de vraag van Pilatus. Alleen wat God zegt is waarheid, en als dus God niet gesproken had, er zou geen geestelijke, bovennatuurlijke waarheid, maar enkel menselijke mening zijn. Nochtans mag deze vraag ook nu nog wel gedaan worden; maar niet spottend, zoals wellicht Pilatus haar deed, en ook niet heengaande van Jezus, zonder diens antwoord af te wachten. Immers, de hoogste waarheid, waarvan hier alleen sprake is, is de hoogste schoonheid, welke zomaar niet op de eerste vraag haar ja-woord geeft; maar om welke gevrijd, ja op de wijze der ridders gestreden en geworsteld worden moet, soms jaren lang, alvorens zij haar hand en hart de vrager geeft. Doch haar bezit is die moeite overwaard. En waarom eist zij al die inspanning vooraf? Opdat het blijke of het ernstig gemeend zij of niet, dat men haar begeert. Doch wie haar dan ook ernstig begeert, en er de bewijzen van geeft, die zal haar zeker verwerven. Doch er zijn mensen, ja dezulken, die zichzelf wijsgeren noemen, die betuigen de waarheid niet te willen hebben, omdat hun daardoor het genoegen van haar te zoeken, zou ontvallen, achtende het genot van het streven hoger dan dat van het bereiken. Zij zijn als die mensen, die altijd reizen en nergens een thuis hebben. Zij hebben enkel genoegen in het reizen, maar niet in het rusten. Zulke vragers naar de waarheid wachten evenmin als Pilatus het antwoord af, dat Jezus bereid is hun te geven en zij blijven, die zij zijn: de slaven van hun eigen verstand en van hun eigen wil; want alleen de waarheid maakt ons tot vrije meesters over die beiden, in de diepste afhankelijkheid van God. Nog zijn er andere mensen, die zeggen: de waarheid is reeds zó oud, dat zij ons verveelt; wij begeren iets anders, iets nieuws, iets, dat ons door het vreemde aantrekt en door het ongewone aangenaam bezig houdt. Zulke mensen zijn als de toneelspelers, die hun leven doorbrengen met altijd in andere rollen op te treden; zij leven in de schijn en worden altijd meer vervreemd van de werkelijkheid; zij zijn als die wijzen, waarvan de Schrift (Prediker 10:2) zegt, dat zij sterven door gebrek aan verstand. Wat ons betreft, wij hebben het aller krachtigst, het allervolkomenst antwoord op de vraag van Pilatus: wat is waarheid? Wij hebben Jezus. Deze is de weg, de waarheid en het leven. Niemand komt tot de Vader dan door Hem. En het is de Heilige Geest, die Hem als zodanig aan ons openbaart door de Heilige Schrift. En als hij dat gezegd had, ging hij wederom uit tot de Joden, en zeide

tot de overpriesters en de scharen: ik vind geen schuld in deze mens. Men zou uit deze woorden kunnen menen, dat Pilatus de waarheid had leren kennen en nu van Jezus onschuld overtuigd was. Doch deze betuiging van Pilatus betekende in zijn mond niets anders en niets meer, dan dat hij niets kon vinden, waardoor Jezus aan de Hem ten laste gelegde misdaden schuldig zou zijn. En dit getuigen ook heden nog velen van Jezus, die overigens als Pilatus van Jezus niet willen horen wat waarheid is. Zij zijn met betrekking tot de waarheid wanhopig geworden; zij hebben er zo veel voor en zo veel tegen horen zeggen, dat zij ten laatste zeggen: wij weten niet wat de waarheid is, en niemand weet het, en niemand kan het weten; God alleen kent haar. Zeer juist, God alleen kent haar; maar als God haar aan u wil openbaren, wat reden hebt gij dan om haar niet aan te nemen? Of wilt gij geen geopenbaarde waarheid hebben; wilt gij, gelijk de heidenen, geen anderen God aanbidden dan die ge zelf gemaakt hebt, en daarom ook geen andere waarheid als zodanig erkennen, dan die gijzelf uitgevonden hebt, en dus de vrucht is van uw eigen verstand? Maar God en de waarheid zijn niet te maken en niet uit te vinden. Zij bestaan buiten u, boven u, rondom u, en gij kunt er niet mee in betrekking komen, tenzij beiden zich aan u openbaren. Dat de mens niet alle waarheid, niet de waarheid in al haar omvang weten kan, zoals God die weet, kan een kind wel begrijpen; maar zulk een kennis is ons ook niet nodig. De vraag is: kennen wij die waarheid, welke ons vrij maakt van zonde en dood, en deel geeft aan de gerechtigheid en het eeuwige leven? Deze waarheid kunnen wij kennen, zij is ons in Jezus gegeven; en wij moeten haar kennen, zullen wij niet in onze zonden sterven en verderven. Ik vind geen schuld in deze mens. Het is alsof wij Pilatus hier met de vinger op Jezus zien wijzen. Het vervolg leert ons, dat Pilatus Jezus nu naar buiten op de rechtsplaats gebracht en voor het volk ter aanschouwing gesteld had. En de overpriesters beschuldigden Jezus van vele zaken, en toen Hij van de overpriesters en ouderlingen beschuldigd werd, antwoordde Hij niets. Gij gevoelt, dat hier geen antwoord van de Heer gevoegd zou hebben. Hij was door de overpriesters voor hun raad ter verantwoording geroepen, en Hij had zich verantwoord; maar zijn verantwoording was niet aangenomen, en zij hadden Hem ter dood veroordeeld, waartoe dan nog verder tot hen gesproken? De Heer stond thans niet meer voor hen, maar voor Pilatus terecht. Toen zeide Pilatus tot Hem: antwoordt Gij niet? Ziet, hoe vele zaken zij tegen U getuigen? Pilatus had gaarne gewenst, dat Jezus zichzelf gerechtvaardigd had van de aanklachten, die zich hier tegen Hem vermenigvuldigden; doch ook hier gold het woord des Heeren, dat Hij tot de overpriesters gezegd had: Indien Ik u zeg de Christus te zijn, gij zult het niet geloven, en indien Ik ook vraag, gij zult Mij niet antwoorden of loslaten. Zou dus de Heer Pilatus in deze ter wille zijn? Nee. Maar Jezus heeft niet meer geantwoord op een enig woord, zodat de stadhouder zich zeer verwonderde. Pilatus verwonderde zich, dat de Heer als de beschuldigde niet gretig de gelegenheid aangreep, Hem door Pilatus gegeven, om de aantijgingen zijner vijanden te niet te maken. Pilatus wilde hierin de beslissende rechter zijn, en het voor en tegen in de zaak beoordelen, om het vonnis uit te spreken, dat naar zijn mening ongetwijfeld ten gunste van Jezus uitvallen moest. Doch het bepaald weigeren van de Heer om op een enige beschuldiging te antwoorden, stelde Pilatus teleur en deed hem geen stap verder komen. En zij hielden te sterker aan, zeggende: Hij beroert het volk, lerende door geheel Judea, begonnen hebbende van Galilea tot hiertoe. Let op de aanmerkelijke wijziging, die hun beschuldiging aanneemt. Pilatus wil Jezus niet veroordelen, omdat Hij geen schuld in Hem vindt. En waarom vindt Hij geen schuld in Jezus? Omdat Jezus een gewoon, eenvoudig man was, zonder dienaren, die voor Hem streden. Alleen een gewapend oproermaker is klaarblijkelijk van oproer te beschuldigen. "Goed," zeggen de overpriesters, "is Hij al geen gewapend tegenstander der koninklijke en keizerlijke macht, Hij maakt daartoe van een ander, niet minder geweldig wapen gebruik: Hij predikt het oproer openlijk door geheel het Joodse land en verenigt overal menigten des volks rondom zich, welke volksverzamelingen zo vele samenscholingen zijn" Pilatus zag terstond de drogreden in deze redenering. Immers er was bij al die genoemde gelegenheden en gedurende al die tijd nooit door de omgeving van Jezus een

zwaard opgeheven, of een oproerkreet aangeheven, anders zou dit hem, Pilatus onmogelijk verborgen hebben kunnen blijven. Ook was de prediking op de openbare wegen van oudsher een gewoonte onder Israël. De profeten spraken zelden in de tempel, want daarin waren zij niet zo zeker van hun leven als daar buiten; denkt slechts aan Zacheria, die gedood werd tussen de tempel en het altaar, in de voorhof. Ook de rabbijnen spraken gaarne in het openbaar tot het volk, als men maar luisteren wilde. Doch de scherpzinnige Pilatus liet ook deze beschuldiging der overpriesters voor hetgeen zij was, en hield hen vast aan het woord Galiléa, waarmede hij op de naar zijn mening gelukkige inval kwam, om zich van dat netelig rechtsgeding te ontslaan en het aan een andere rechter op te dragen. Toen nu Pilatus van Galiléa hoorde, vroeg hij: of die Mens van Galilea was? en verstaande, dat Hij uit het gebied van Herodes was, zond hij Hem henen tot Herodes, die ook zelf in die dagen binnen Jeruzalem was. Gij ziet, hoe alles moest samenkomen, en vele dingen als zo velerlei wateren moesten samenlopen, om verenigd naar één doel te gaan. Bij gelegenheid van het paasfeest was ook Herodes Antipas, die Johannes de Doper had laten onthoofden, en de tweede zoon was van Herodes de Grote, met zijn hofhouding naar Jeruzalem gekomen, en zo was het mogelijk, om Jezus naar hem, als de bevoegde rechter over zijn onderdanen, te zenden. Wat Pilatus betreft, wij zien bij hem in volle kracht en werking die gevaarlijke richting van het menselijk hart, welke meent, dat er bij onze plannen gelukkige omstandigheden tussen beiden zullen komen, die goed zullen maken wat wij verkeerd doen of gedaan hebben. Niet de omstandigheden moeten ons naar het doel brengen, maar wijzelf moeten naar het doel gaan, en het moet alleen een goed doel zijn. Onze plicht te doen, ziedaar het eenvoudigste en het moeilijkste. Als men wettig in een zaak betrokken is, dan moet men er zich niet van afmaken, en denken: de zaak zal zich zonder mij wel redden; neen! wat in onze hand is, dat moet niet uit onze hand worden gelegd, dat moet afgewerkt worden. Wat wij zedelijk gedwongen zijn te doen, moeten wijzelf doen, niemand anders mag daarvoor in onze plaats treden.

18:39 De Heer en Barrabas.

En als Pilatus de overpriesters en de oversten en het volk bijeengeroepen had, zeide hij tot hen. Hier begaat Pilatus een rechterlijke misslag: hij haalt het volk in deze zaak. Hoe onvoorzichtig! nooit moet een rechter de minste invloed toelaten van iemand, die niet in het rechtsgeding betrokken is, hoe veel te minder enige invloed van de toeschouwers, van het volk, dat bij zodanige gelegenheden een gevulde mijn is, waarin slechts één vonk behoeft te vallen, om de hevigste ontploffing te weeg te brengen. Pilatus dacht: "het volk is op de hand van Jezus, want zij dragen Hem immers op de handen;" doch hij bedacht niet, dat men nu niet was in Galilea, maar in Jeruzalem, en dat hier de priesterschap het volk in handen had. Gij hebt deze mens tot mij gebracht, als een, die het volk afkerig maakt. Pilatus stelt de misdaad van oproer op de voorgrond, als de enige, waarop hij de doodstraf, welke van hem voor Jezus begeerd werd, kon toepassen. En ziet, ik heb Hem in uw tegenwoordigheid ondervraagd, en heb in deze mens geen schuld gevonden van hetgeen, waar gij Hem mee beschuldigt. Pilatus ontkent alleen, dat Jezus schuldig zou zijn aan de misdaad, waarvan Hij beticht werd; verder kon Pilatus als rechter niet gaan. Hij zag niet in de beschuldigde wat zijn vrouw, zoals wij straks zullen zien, in Hem zag: de rechtvaardige. Ja, ook Herodes niet; want ik heb ulieden tot hem gezonden, en ziet, er is van Hem niets gedaan, dat des doods waardig is. Pilatus zag aan het spotkleed, waarmede Herodes de Heer tot hem teruggezonden had, terstond, dat Herodes Jezus niet beschouwde als een oproermaker, maar als een dwaas, een geestdrijver, een waanzinnige, die geen ander gevolg heeft van zijn pogingen, dan zich belachelijk te maken. Wij moeten deze benamingen u laten horen, opdat gij de diepte, de peilloze afgrondsdiepte ziet, waarin de Heer der heerlijkheid moest afdalen, om ons zondaren te bereiken en te grijpen en met zich op te voeren tot boven de hemelen op de troon zijner heerlijkheid. En nog zijn wij maar op de eerste treden naar deze diepte. Zo zal ik Hem dan kastijden en loslaten. Deze kastijding is de geseling, hier geheel buiten verband met de kruisiging. Pilatus wilde Jezus kastijden, niet om Hem te kruisigen, maar om Hem los te laten. De Romeinse wet gaf de rechter de macht tot zulk een kastijding, als hij meende dat de beschuldigde zich wel niet aan een bepaalde misdaad, maar toch aan andere onbetamelijke zaken had schuldig gemaakt. Dat Pilatus van dat recht in de zaak van Jezus gebruik wil maken, doet hem ons kennen als geen edel Romein, zoals wij er anders zo vele in de Romeinse geschiedenis aantreffen. De rechter begaat een laagheid, wanneer hij de schijn des kwaads straft, zonder overtuigd te zijn, dat het meer dan schijn is. Doch het is een van die pogingen, die zwakke karakters altijd in het werk stellen, om zich bij hun wankelen staande te houden. Het recht heeft als zodanig niets toe te geven. Men spreekt van gestreng recht en van genadig recht, en deze mogen bestaan, want de oorzaak en omstandigheden kunnen dezelfde misdaad bij de een zwaarder en bij de ander lichter maken; maar een zwak of kreupel recht mag, kan er niet bestaan; het houdt hiermee op recht te zijn, en wordt onrecht. En de schare riep uit en begon te begeren, dat hij hun deed, gelijk hij altijd gedaan had; hij moest hun op het feest één loslaten. Hier ziet gij reeds de vrucht van Pilatus onvoorzichtig beroep op het volk; dat volk beroept zich nu op het hun gegeven recht, om er gebruik van te maken tot beslissing dezer rechtszaak. O het volk weet zo goed, welke overheden het heeft, en waar die overheid zichzelf blootstelt voor hun invloed; en in tijden van opwinding en oproer stormen zij terstond op de bres aan, en eisen de overgave van geheel de vesting. Zo er iemand is tegen tirannie en onderdrukking, ik wens met hem gerekend te worden; ik ben voor het verlenen van alle mogelijke vrijheden aan het volk, maar het moeten zedelijke, geen onzedelijke vrijheden zijn. En juist hierin tasten de overheden meestal zo jammerlijk mis, dat men denken moet dat zij met blindheid zijn geslagen. De overheden geven de burgers van onze dagen altijd meer vrijheid om naar hun zinnelijke lusten en begeerten te leven, door hun ook op de dag des Heeren de huizen en paleizen des vermaaks te openen, door hun met de kermissen de gelegenheid aan te bieden tot het uitgieten hun overdadigheid, en door hen te dwingen hun kinderen naar scholen te zenden, waar van de enige onmisbare Jezus, de volheerlijke Christus, de enige Zaligmaker der zielen

geen sprake mag zijn; zij dwingt ze daartoe, zeg ik, want het volk kan niet anders, er zijn geen bijzondere scholen genoeg voor de grote menigte, en zulke scholen kunnen er niet in grote getale komen, omdat deze geen gemeentekassen tot hare beschikking hebben, zodat het volk kiezen moet of hun kinderen zonder alle onderwijs te laten, of ze naar de onchristelijke scholen te zenden. Doch het werk zal ook hier zijn meester lonen. Een godsdienstloze school brengt een godsdienstloos volk voort, en tussen godsdienstloosheid en goddeloosheid is maar één schrede. De blijken er van zijn reeds nu veelvuldig voorhanden. Op het feest was de stadhouder gewoon het volk een gevangene los te laten, wie zij ook begeerden. Dat was een verbasterde wijze om het paasfeest, het feest der bevrijding te vieren, evenals onze kermissen dit zijn van de kerkwijdingen in vroegere eeuwen. Bij het volk wordt het heilige zeer spoedig op onheilige wijze gevierd en in gedachtenis gehouden. Herinner u slechts het karnaval, of de Vastenavond-vermaken, vooral in de Roomse landen, het verzenden van de een naar de ander op de eerste April, en het vroeg opstaan op de dag vóór Pinkster, om niet van andere dingen te gewagen, die nog bij velen in zwang zijn. Zo was het dan ook bij het Joodse volk tot een gewoonte geworden, om het feest der bevrijding van Israël uit de Egyptische gevangenschap te vieren door een misdadiger, die op de dood zat, de volle vrijheid terug te geven. Een recht goddeloze gewoonte, die alleen de heffe van het volk behagen kon. Het is onzeker of die gewoonte onder het Joodse volk reeds bestond vóórdat zij onder het Romeinse stadhouderschap kwam, of dat zij het van de Romeinen verkregen als een tegemoetkoming voor het verlies van het zwaardrecht en al hun andere oppermachtige rechten. In alle geval, het was een schandelijk kiesrecht, waardoor het strafrecht in zijn loop gestuit werd, en de maatschappij aan een afgewend gevaar op nieuw werd prijs gegeven. Immers gij gevoelt dat de misdadiger, die op deze wijze losgelaten werd, altijd een vriend van de volksheffe was, en zulk een volksvriend was in die tijden van spanning en wrijving tussen de Joden en de Romeinen, bij voorkeur zulk een, die de wapenen tegen Rome had opgevat en gegrepen was. Zulk een valse bevrijder werd dan op zijn beurt door het volk bevrijd. En zij hadden toen een welbekende gevangene, genaamd Barrabas, dewelke een moordenaar was, die in zeker oproer, dat in de stad geschied was, een doodslag gedaan had, en met medeoproermakers in de gevangenis geworpen was. Gij ziet, het was een bij het volk algemeen bekende en beruchte voorvechter der Joden tegen de Romeinen, om ware het mogelijk langs dezen weg een algemene opstand voor te bereiden of op te wekken, en het Romeinse juk af te werpen. En Pilatus antwoordde hun: gij hebt de gewoonte, dat ik u op het paasfeest een loslate; welke wilt gij dat ik u zal loslaten, Barrabas of Jezus, die genaamd wordt de Christus? Wie één trede afgaat van de rechterlijke troon, die moet telkens weer lager dalen. Thans stelt Pilatus een van moord overtuigde, met de wapenen in de hand gegrepen, en daarmede reeds ter kruisdood veroordeelde man naast Jezus, in wie hij betuigde geen schuld te vinden, opdat het volk tussen deze twee zou kiezen. Hij rekende misschien op het ontzettend groot verschil tussen de doodslager en die Jezus, van wie het volk niets anders wist en niets anders kon weten dan wat goed was; doch de hartstocht is het tegenovergestelde van de rede. De hartstocht vraagt naar niets dan bevrediging van zijn eis, en offert daaraan alles op. Wilt gij dat ik u de Koning der Joden loslate? (want hij wist dat de overpriesters Hem door nijd overgeleverd hadden). Dit was een geheel onmenskundige terging van Pilatus, die enkel olie in dat vuur kon werpen. Pilatus had voornamelijk het oog op de overpriesters, en wilde hun tonen, dat hij hun gehele toeleg doorzag, dat zij Jezus niet uit overtuiging van schuld, maar om hun wrok aan Hem te koelen, hadden overgeleverd. Doch overpriesters als deze laten zich niet ontmaskeren, maar elke poging daartoe strekt te meer om hun wrok te doen ontvlammen, en het uiterste te doen om die te koelen. Pilatus had door deze misgreep de loslating van Jezus van nu af onmogelijk gemaakt. Maar de overpriesters en de ouderlingen hadden de schare aangeraden, dat zij Barrabas begeren en Jezus doden zouden, en zij bewogen de schare, dat hij hun liever Barrabas zou loslaten. En de schare riep uit en begon te begeren, dat hij deed, gelijk hij hun altijd gedaan had. En de ganse menigte riep gelijkelijk: weg met deze en laat ons Barrabas los!

De inblazing der overheden doet het volk handelen. Wij zien het ook hier, het volk heeft geen zelfstandig karakter, het laat zich leiden door dezulken, die het leiden kunnen; zodra het zijn meester vindt onderwerpt het zich. Daarom is dan ook niets wufter dan de volksgeest, en wie er op bouwt is de dwaaste der dwazen. Toch hebben de overpriesters door het volk hun oogmerk bereikt; het volk was in hun hand de machtige hefboom, om de zwaren steen, die op deze rechtszaak lag, af te wentelen. En hoe velen zijn er in de geschiedenis aan te wijzen, die door het volk op het schild verheven en naar de troon gedragen werden! Dit verlokt altijd de eerzuchtigen op nieuw, om zich tot vrienden van het volk te maken; de Christen zoekt echter het volk op een andere wijze aan zich te verbinden, door zoals Christus deed, het wel te doen en te zegenen. Zeker worden de weldaden bij het volk licht vergeten, doch dit moet men zich getroosten. Men zou zeggen: hoe is het mogelijk, dat het volk des Heeren weldaden zo spoedig kon vergeten? Doch men vergete niet, dat er een hemelsbreed onderscheid is tussen ingenomenheid ten opzichte van Jezus, of geloof in Jezus. Er moet bij de eerste maar weinig bijkomen, om de genegenheid in haat te veranderen. Er zijn ook in onze dagen vele ongelovigen, die in hun schriften betuigen ten hoogste ingenomen te zijn met Jezus en Hem prijzen en aanprijzen als de beste onder de besten, maar die Hem te gelijker tijd de ene heerlijkheid na de andere ontnemen, totdat er ten laatste in het geheel geen heerlijkheid in Hem overblijft, en Hij niets meer is dan een mens, zoals zijzelf zijn. Het geloof echter kent Jezus en erkent Hem in al zijn heerlijkheden altijd meer; want die heerlijkheden zijn eeuwig en oneindig. Wie zou ze ooit genoeg kunnen kennen, zich er ooit genoeg in kunnen verlustigen? En Pilatus antwoordende, riep hen wederom toe, willende Jezus loslaten: wat zal ik dan doen met Jezus, die genaamd wordt Christus, die gij een Koning der Joden noemt? Pilatus moest Barrabas nu loslaten; toch wilde hij Jezus ook loslaten, en deed daartoe een poging. Doch vruchteloos. Wie rechter zijnde, begint met toe te geven, moet toegeven tot het einde toe. Te vergeefs poogt Pilatus, na de rechte weg verlaten te hebben, door andere wegen weder op de rechte weg te komen. "Nee, (zegt God) eenmaal de rechte weg verlaten hebbende, zult gij uw kromme wegen ten einde toe lopen en al de gevolgen zullen voor uw rekening zijn." Zij riepen en zeiden allen tot hem: laat Hem gekruisigd worden! Ziedaar de volle gelijkstelling van Jezus met Barrabas, nee, het in de plaats stellen van Jezus voor Barrabas door het volk. Barrabas was een moordenaar en ter kruisdood gedoemd, Jezus was onschuldig en had vrij moeten uitgaan; doch het volk eiste een ruiling, die het toppunt der ongerechtigheid was bij het volk en het geheim der verlossing. Niet altijd kennen wij de algenoegzame reden van Gods bestuur en toelating; maar van 's Heeren lijden en sterven kennen wij die volkomen. God heeft ze ons geopenbaard in zijn Woord. In Christus moest de onschuldige lijden en sterven, en wel de dood des kruises, des vloeks, des zondaars, om de schuldige van die vloekdood te ontheffen en hem vrij te laten uitgaan. De afspiegeling van deze boven alles heerlijke, maar daarom ook zaligmakende waarheid wordt gezien in het in de plaats stellen van Jezus voor Barrabas, en dus ook wederkerig van Barrabas voor Jezus; want God laat al zijn eeuwige gedachten zich belichamen in de tijd, en bovenal zijn gedachten des vredes in het lijden en sterven zijns Zoons. En juist dit is de heerlijkheid dezer zaak, dat hetgeen de hoogste willekeur en de ergste gruwel is bij de mens, door Gods oneindige raad gesteld werd tot het hoogste blijk zijner liefde, zijner genade jegens zondaren. Er was geen redding voor de mens mogelijk door de mens zelf. Geen zondaar kan zichzelf weder heilig maken; geen gestorvene door zijn zonde kan zichzelf weder uit de dood opwekken om Gode te leven. Zal de zondaar dus gered worden, dan moet hij door God gered worden. Hoe? Ja, wie zou het hebben kunnen zeggen, als God zelf het ons niet gezegd had. Wie kon weten, wat God doen kon? Daarom is het een goddeloze vermetelheid te beweren, dat wonderen onmogelijk zijn. Maar nu heeft God het ons gezegd. Hij heeft zijn eigen Zoon, het hoogste, dat de Allerhoogste te geven had, niet gespaard, maar Hem, de Geliefde, overgegeven voor ons, schuldigen en veroordeelden, opdat Hij sterven zou met en voor ons en wij leven zouden met en voor Hem. Hij stierf met ons in onze zonden, opdat wij met Hem zouden leven in zijn

gerechtigheid. Hij, de Heilige, werd tot zonde gemaakt, Hij, de Gezegende, werd tot een vloek gesteld. Toen de schuld van ons werd geëist, kwam de straf op Hem. En Hij liet dat alles gewillig en vrijwillig aan zich geschieden in zijn volmaakte gehoorzaamheid aan de Vader, in zijn volmaakte gemeenschap met de Heilige Geest en in zijn volmaakte liefde jegens de gevallen mens, en alzo heeft Hij zichzelf Gode onstraffelijk geofferd door de eeuwige Geest, zodat "het bloed van Christus ons geweten volkomen reinigt van dode werken, om de levende God te dienen," Hebreeën 9:14. Heerlijk in de plaats stellen! Zo wij geloven, zo wij het getuigenis Gods, dat Hij van zijn Zoon getuigt aannemen, zo hangt Christus aan het kruis in onze plaats, en wij gaan vrij uit. Heerlijke, goddelijke ruiling! Enig denkbare weg van behoudenis voor verloren zondaren; want als wijzelf onze schuld moeten betalen blijven wij eeuwig schuldenaars, eeuwig den dood onderworpen. Maar als de allerhoogste Rechter zelf onze schuld tot de allerlaatste kwadrantpenning toe betaalt aan zichzelf, in zijn Zoon, door diens menswording, leven, lijden en sterven als mens dan is de mens ontslagen van de vloek der wet, bevrijd van de verdoemende kracht der zonde, verlost van de dodende kracht des doods, en zijn sterven is enkel het sterven der zonde, in welke hij is, en welke in hem is, om in God, uit God en voor God te leven in eeuwigheid. En hij zeide ten derden male: wat heeft Hij dan kwaads gedaan? Ik heb geen schuld des doods in Hem gevonden. Zo zal ik Hem dan kastijden en loslaten. Maar zij hielden aan met groot geroep, zeggende: kruist Hem! Kruist Hem! En hun en der overpriesters geroep werd geweldiger. Wij zeggen ook hier wederom, als ten derden male tot Pilatus: "Wat hebt gij dan toch in Jezus gevonden, dat wel niet de dood, maar toch der kastijding waardig is?" Dat komt van dat zoeken naar een middenweg, dat zo velen doen, om jammerlijk te verdwalen. Er is wel een middenweg op de paden des rechts, een vermijden van uiterste en eenzijdigheden, maar niet tussen recht en onrecht, tussen waarheid en onwaarheid. Pilatus had eenvoudig recht te doen, en werd Jezus door hem onschuldig bevonden aan de Hem ten laste gelegde misdaad, Hem los te laten, maar Hem niet om een onbekende, vermeende overtreding, waarvan Hij ook niet beschuldigd was of kon worden, de kastijding (de geseling) te laten ondergaan. Doch nu zocht Pilatus langs een bijweg te verkrijgen, wat hij langs de koninklijke weg had moeten bekomen. De koninklijke weg is de eerlijke weg. Ieder mens moet onbevreesd zijn om zijn plicht te doen, maar bovenal moet een rechter onbevreesd zijn niet alleen tegenover zijns gelijke, maar ook tegenover zijn meerderen en hogeren; zo iemand dat niet zijn kan, doet hij beter niet naar het rechtersambt te staan; want de moed wordt niet geboren uit studie en bestaat niet uit een ogenblikkelijke en ras verdwijnende opgewondenheid, maar is óf een bijzondere gave der natuur óf wordt geboren uit een vaste zedelijke overtuiging van Gods wil en onze plicht. En hebben wij moed tot onze plicht, dan zijn wij zeker dat God met ons is, en bezwijken wij, dan zullen wij met eer bezwijken. IK herinner mij een geval uit een der Franse omwentelingen. Alstoen waarschuwde, bij gelegenheid van een oproer te Parijs, zeker jongeman de burgemeester, die van het stadhuis naar huis door het volk heen moest, en raadde hem een andere deur uit te gaan. "Ik dank u voor uw raad (antwoordde de burgemeester), maar een burgemeester gaat door geen andere deur uit, dan waardoor hij is binnengekomen. Die een ambt heeft, moet de moed hebben het uit te oefenen." En zo is het. Met zijn plicht te doen houdt men een goed geweten, en met een goed geweten heeft en houdt men moed. Toen Pilatus eenmaal zijn geweten had op de mond geslagen, werd hij door zichzelf vervolgd, en deed hij niets anders meer dan dwaze stappen. Wat zegt hij? Ik zal Hem kastijden en loslaten. Is het niet te veel gezegd, te veel beloofd? Wat weet hij van loslaten? Wie Jezus onschuldig kan laten geselen, die kan Hem ook onschuldig laten kruisigen. En waartoe aan het volk gevraagd wat men zelf in handen heeft? Waarom als een genade te begeren, wat men reeds als recht bezit? Waar men het recht heeft, is de genade niet nodig en ook niet te verkrijgen. Te vergeefs wil Pilatus het volk tot andere gedachten brengen. Het is te laat. Zij willen nu ten volle hun zin hebben, en zo moet Pilatus eerst Barrabas loslaten en ten laatste Jezus ondanks zichzelf overgeven ter kruisiging. En schoon hij zich al de handen wast, zijn geweten is en blijft bevlekt,

zó bevlekt, dat hij ten laatste in zijn ballingschap als Judas de handen slaat aan zichzelf. Want niemand verwachte een zegen buiten de rechte weg, op de kromme wegen van het onrecht en der halve maatregelen. Nee, van God alleen komt de zegen, en God zal al degenen, die zich neigen tot hun kromme wegen, weg doen gaan met de werkers der ongerechtigheid, Psalm 125:5. Daarom als wij de rechte weg verlaten hebben, laat ons dan niet trachten daarop weder terug te geraken langs kromme wegen, maar laat ons dan schuld belijden en vergeving zoeken bij God, en Hij zal onze schuld ons vergeven en ons weder in eens op het rechte pad stellen. Alleen de verzoening met God herstelt ons in onze eer. Bijzonder in het stuk onzer zaligwording hebben wij allen echter iets van de Pilatus-natuur en van het Pilatus-karakter. Wat is de koninklijke weg om zalig te worden? De weg des geloofs. Heerlijker, koninklijker, goddelijker woord kan er niet tot de zondaar gesproken worden, dan: Geloof in de Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden. En wat doen wij? In plaats van die koninklijke weg, die heirbaan van al Gods kinderen te betreden en te bewandelen, kiezen wij allerlei ellendige ongebaande bijwegen en bijpaden. Zonder beeld gesproken: in plaats van Christus aan te nemen als onze volkomen Zaligmaker, zoeken wij onze zaligheid buiten Hem om, in onze eigen denkbeelden en in onze eigen daden. Beware ons God voor die dwaasheid en slinksheid. Wandel voor mijn aangezicht en wees oprecht! zegt God tot Abraham, en niets is heerlijker dan dit te doen. Het rechte pad alleen leidt tot God. Wij gevoelen en ondervinden dat. Zijn wij oprecht, zo druppelt er balsem in ons geweten, en wij zullen vrede hebben. Zijn wij het niet, zo druppelt er venijn in ons hart, en wij gevoelen pijn. Pilatus nu, willende de schare genoegen geven, heeft Barrabas losgelaten, degene, die om oproer en doodslag in de gevangenis geworpen was, welke zij geëist hadden. Zo was dan Jezus ook hier, niet alleen in hogere zin, maar ook in de gewone zin des woords, een Verlosser. En geschiedde dit nu met Barrabas, hoeveel te meer dan met hem of met haar, die zijn eigendom is door het geloof, in wiens plaats Hij waarlijk staat. Nog enige uren en wederom zal Jezus op het kruis de Verlosser zijn van een andere moordenaar, niet voor de tijd, maar voor de eeuwigheid. Heerlijke waarheid: waar Christus lijdt, daar mag geen ander lijden; daar moet ieder vrij uitgaan, die wil. Die wil. De onbekeerde moordenaar wilde niet behouden zijn. Hij wilde zich niet stellen onder de genade van God, door zich te bekeren tot Jezus, en plaatste zich hiermede onder de gerechtigheid van God, die hem verteerde. Toen namen de krijgsknechten des stadhouders Jezus, en als zij Hem ontkleed hadden geselden zij Hem. Wij huiveren bij het denkbeeld van deze wrede strafoefening zelfs op de ergste misdadiger, hoeveel te meer, nu het Jezus geldt. Hier zien wij het lam in het midden der wolven. Zoals wij reeds zeiden: de doodstraf is van God; maar de marteling is van de mens, de wrede mens, die het koel kan aanzien, dat een ander weg krimpt van pijn. Wij kunnen begrijpen, dat wijsgeren, dat kamergeleerden, die hun leven doorbrengen met denken, de mens van nature zo goedig, teerhartig en zachtaardig vinden, dat hij maar aan zichzelf behoeft overgelaten te worden, om tot de beste mens, die er is, te ontwikkelen. Doch wij weten uit de geschiedenis der oude en hedendaagse volken, dat er geen wreder dier is dan de mens in zijn wrok en in zijn wraak en ook in koele bloede, wanneer hij zijn vijand in zijn macht heeft. Vanwaar dit verschijnsel? Hoe is het mogelijk, dat de voor pijn zo gevoelige mens zijn evenmens zo onmeedogend kan folteren? Dit verschijnsel ontstaat niet uit de hardheid, maar uit de verharding der menselijke natuur. De mens kan zijn natuur zodanig verharden, dat hij ten laatste ongevoelig wordt voor pijn. De barbaarse volken waren altijd en zijn nog wrede volken, en onder hen worden ook de wreedste straffen ondergaan, zonder dat de misdadiger zelf er zich buitengewoon gevoelig onder betoont. En weet gij wie de wreedste inquisiteurs waren? Het waren dezulken, die zichzelf alle dagen geselden, om de Roomse heiligheid deelachtig te worden. Daardoor gewenden zijzelf niet alleen aan pijn, maar hadden er ten laatste zelfs een welbehagen in. Zo kan de gewoonte tot een tweede natuur, tot een onnatuurlijke natuur worden. Wij hebben echter zo ver niet te gaan om dit bevestigd te zien. Wij zien het dagelijks voor onze ogen, dat kinderen, die gestreng zijn opgevoed, ook gestrenge opvoeders worden. Nu was het

Romeinse volk een volk van ijzer en al hun maatregelen, bijzonder hun strafrechterlijke, waren hard als het ijzer. Bij hen vinden wij het eerst de geseling en de kruisiging. Hoe meer dan ook de volken in menselijke beschaving toenemen, hoe zachter hun zeden worden en hoe menselijker hun strafverordeningen. Daarom danken wij God, wij zeiden het reeds, dat de folteringen in onze tijden altijd meer ophouden; want, nog eens, de doodstraf en de gematigde lijfstraf zijn van God; maar de pijnbank is uit de Boze. En een kroon van doornen gevlochten hebbende, zetten zij die op zijn hoofd en wierpen Hem een purperen mantel om, en gaven een rietstok in zijn rechterhand. En vallende op hun knieën voor Hem, aanbaden zij Hem, bespotten zij Hem en begonnen Hem te begroeten, zeggende: wees gegroet, Gij Koning der Joden! en gaven Hem kinnebakslagen; en op Hem gespogen hebbende, namen zij de rietstok en sloegen op zijn hoofd. Wij zien hier de Heer voor de tweede maal in handen van de krijgsknechten, nu Romeinse, die al hun boze moedwil aan Hem uitoefenen. Wenden wij onze ogen niet af. Het is wel eens goed te zien, wat de mens van nature is, en waartoe wij allen in staat zouden zijn geweest, als wij tot die knechten hadden behoord. Ook is het goed, dat wij zien, tot welk een diepte van vernedering het met de Heer moest gaan van zijn nederdaling uit de schoot des Vaders af tot die in het hart der aarde. Wij moeten weten tot welk een dure prijs wij zijn gekocht; daarom is het ons beschreven, opdat wij het lezen en er bij stilstaan zouden in onze loop van zonde tot zonde, en die zonde zouden leren haten als de enige oorzaak van al dat lijden des Zoons van God. Uw en mijn zonden hebben Hem in zijn lijden en aan zijn kruis gebracht, en zo wij voortgaan in de zonde te leven, zal zijn lijden en sterven tegen ons getuigen en ons aanklagen bij God; maar zo wij geloven in Christus als de Gekruiste en Gestorvene voor onze zonden, alsdan heeft Hij onze zonden gedragen en bij zijn opstanding in zijn graf achtergelaten voor eeuwig; in Hem zijn wij dan opgestaan voor God zonder zonde, om na een korte tussenpoos Hem na te varen naar de hemel. Het is opgemerkt geworden, dat de dienstknechten van de Hogepriester de Heer bespotten in zijn profetisch en die van den stadhouder in zijn koninklijk ambt, terwijl Hij op het kruis in zijn hogepriesterlijk ambt, als Verlosser, bespot werd door de onbekeerde moordenaar en de oversten des volks. En deze opmerking is juist, evenals die, dat de Heer eerst voor de kerkelijke, vervolgens voor de koninklijke en ten laatste voor de keizerlijke vierschaar, dus voor al de lagere en hogere bestaande rechtbanken gesteld en gevonnist is. Gij ziet in dit alles de bevestiging der waarheid, dat, gelijk de persoon des Heeren de volstrekte volmaaktheid was, zo ook zijn leven, zijn lijden, zijn sterven en ook zijn opstanding en hemelvaart het kenmerk der volstrekt goddelijke volmaaktheid dragen. Het is een volmaakt geheel, waarvan geen enkel deel kan gemist worden, zonder de volmaaktheid te verbreken. En nu voegen wij er nog een andere opmerking bij. Deze: al wat de overheden en haar knechten aan de Heer spottenderwijze gedaan hebben, dat heeft God in de allerhoogste zin des woords tot waarheid gemaakt. Al de zinnebeelden van de uiterste vernedering, verachting en versmading heeft God in de waartekenen der allerhoogste heerlijkheid veranderd. Christus is in zijn profetisch ambt door zijn opstanding, in zijn hogepriesterlijk ambt door zijn hemelvaart, en in zijn koninklijk ambt door zijn zitten ter rechterhand der majesteit door de Vader hersteld op een wijze, zoals God alleen dit kan doen. Daarom is het zo kleinmoedig van ons, zijn discipelen en discipelinnen, dat wij zozeer opzien tegen de smaad voor de zaak des Heeren. Eenmaal keert immers God de weg der goddelozen om, en ontvangen wij eer voor de hoon ons aangedaan, goud voor het slijk, dat men op ons geworpen heeft, en paarlen en diamanten voor de scheldnamen, die men aan onze personen verbonden heeft. Bij het wereldkind gaat het van uiterlijke hoogheid tot innerlijke vernedering, en eindigt alles in de diepten van het graf; maar bij het kind van God gaat het van uiterlijke vernedering tot innerlijke verhoging, en eindigt alles in de hoogte der hemelen. Pilatus dan kwam wederom uit, en zeide tot hen: ziet, ik breng Hem tot ulieden uit, opdat gij weet, dat ik in Hem geen schuld vinde. Het doel der geseling was bij Pilatus, om Jezus door deze mindere straf van een meerdere, van de dood te bevrijden. Hij meende: het volk zou zich wel met een gestrenge geseling tevreden stellen; doch het was niet

mogelijk het volk tot medelijden op te wekken. Een eenmaal opgewekte en razende hartstocht laat zich niet bedwingen dan door een overmachtige weigering of een algehele voldoening. Jezus dan kwam uit, dragende de doornenkroon en het purperkleed. Behoorde dit ook tot de kastijding? Hier wenden wij het hoofd af van Pilatus, om zijn onwaardige handeling voor een Romein, hoe veel meer nog voor een Romeins rechter! Wij kennen edeler mannen uit de Romeinse geschiedenis dan deze keizerlijke landvoogd toonde te zijn. Zij zijn als zodanig zijn rechters. In plaats van zijn gerechtsdienaren te beletten Jezus iets boven en beneden het vonnis der geseling te laten lijden, laat hij niet alleen de kwaadwilligste moedwil dezer bandeloze bende toe, maar heeft hij ook nog de onbeschaamdheid, om Jezus in die spotkleding aan het volk te vertonen. En Pilatus zeide tot hen: ziet, de mens! Ja wel, zie hier de mens in al zijn ellende. Zie de mens, zoals hij voor God staat in zijn zonde. Maar ook, zie de mens, die zich voor de mens heeft borg gesteld en thans voor hem betaalt. Hier verstaan wij het woord van de profeet Jesaja (Jesaja 53.2,3): Hij had geen gedaante noch heerlijkheid; als wij Hem aanzogen, zo was er geen gestalte, dat wij Hem zouden begeerd hebben. Hij was veracht en de onwaardigste onder de mensen, een man van smarten, en een iegelijk was als verbergende het aangezicht voor Hem; Hij was veracht en wij hebben Hem niet geacht. En toch is de maat der vernedering nog niet vol voor de Heer, nog wacht Hem op het kruis de allerdiepste vernedering, en door Gods eeuwige raad de allerhoogste verhoging; want het is juist zijn kruislijden, dat Hem, die als de Zone Gods van eeuwigheid boven alle schepsel te prijzen was, ook als mens tot diezelfde hoogte ophief, zodat Hij ook als mens een naam heeft ontvangen, die boven allen naam is, en zich in de naam van Jezus buigen zullen alle knie dergenen, die in de hemel, op de aarde en onder de aarde zijn, en alle tong zal belijden, dat Jezus Christus de Heer is, tot heerlijkheid Gods des Vaders. Als Hem dan de overpriesters en de dienaars zagen, riepen zij, zeggende: kruist Hem, kruist Hem! Wel verre, dat de aanschouwing van Jezus in de deerniswaardige gestalte van een spotkoning de overpriesters en de dienaars, die zij eerst tot geleide van Jezus medegegeven hadden en die nu bij hen stonden, zachter stemmen zou, ontstak dit hun woede te meer, daar zij er de hoogste belediging in vonden, dat zulk een gegeselde, met doornen gekroonde en met een versleten koningsmantel omhangen man de naam van hun Messias werd gegeven. En laat ons de overpriesters en hun dienaren daarom niet zo hard vallen, alsof deze afkeer van zulk een Messias iets enigs bij hen ware en geen wedergade had. Of heeft de dwaasheid van het kruis opgehouden? Zijn er niet nog heden mensen, die zulk een afkeer hebben van het bloed van Christus, dat zij het met voeten vertreden en de verkondiging van de verzoenende kracht van dat bloed met afgrijzen bloedtheologie noemen, om niet nog lasterlijker uitdrukkingen aan te halen? En toch, dit is de wijsheid Gods, om door hetgeen een dwaasheid is voor de wereld, zalig te maken, die het niet voor een dwaasheid houden, maar de getuigenis Gods aangaande dat bloed geloven. Naar de zonde is moet ook het zoenoffer zijn, naar de misdaad de straf, die de misdaad vereffent. De zonde is een afgrond van lijden en haat; hoe zou zij anders kunnen gedempt worden dan met afdaling in haar met een oneindige volheid van lijden en liefde? De zonde is de dood; hoe zou zij kunnen ophouden de dood te zijn dan door de dood te ondergaan, en tevens uit de dood op te staan tot het eeuwige leven? En wie heeft dat gedaan? Christus alleen. Hij heeft uit de dood het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht. In Hem is er geen dood meer in eeuwigheid, en allen, die in Hem geloven, zullen uit hun dood als Hij leven in eeuwigheid. Pilatus zeide tot hen: neemt gijlieden Hem en kruist Hem, want ik vind in Hem geen schuld. Dit was een uiterste poging van Pilatus, om zich van dit rechtsgeding te ontslaan; maar gelijk alle uiterste pogingen meestal wanhopige pogingen zijn, zo zijn zij ook onberaden pogingen. Hoe dwaas om nu tot de Joodse overheden te zeggen: "Zo gij dien man met geweld gekruisigd wilt hebben, kruisigt Hem dan zelf. Ik kan het niet doen, want ik vind Hem de dood niet schuldig." Hij wist immers, dat de Joden niemand kruisigen konden, en dat de Joden, al hadden zij het zwaardrecht, niet kruisigden, maar stenigden. De Joden antwoordden hem: wij hebben een wet, en naar onze wet moet Hij sterven.

De overpriesters zagen de aarzeling van Pilatus om Jezus ter dood te veroordelen, uit gebrek aan bewijzen van schuld. Als zij nu daarvan een afdoend bewijs konden leveren, zou de zaak gewonnen zijn, en zij vonden dat afdoend bewijs in hun ongeloof, dat zij uitspraken met de woorden: Want Hij heeft zichzelf Gods Zoon gemaakt. Ziedaar nu eindelijk en ten laatste de ware reden van aanklacht en beschuldiging tegen Jezus; al het overige en voorafgaande waren slechts voorwendsels geweest. Zoals wij zeiden, durfden de overpriesters met deze beschuldiging in het eerst niet voor de dag komen, omdat zij vreesden het antwoord, dat later Gallio aan de Joden gaf, uit de mond van Pilatus te horen, dat hij namelijk over zulke dingen geen rechter was en ook niet wilde zijn. Doch nu Pilatus het uiterste middel bezigt om Jezus los te laten, nu gebruiken zij ook het uiterste middel om Jezus gevonnist te krijgen. "Volgens onze wet (zeggen zij) moet Jezus de doodstraf ondergaan; want Hij heeft zichzelf Gods Zoon gemaakt, en dus een godslastering begaan, op welke de wet de dood heeft gesteld. Leviticus 24.16, Deuteronomium 18:20, alwaar wij lezen: Wie de naam des Heeren gelasterd zal hebben, zal zekerlijk gedood worden. En: De profeet, die hoogmoediglijk zal handelen, sprekende een woord in mijn naam, hetwelk Ik hem niet geboden heb te spreken, of die spreken zal in de naam van andere goden, dezelfde profeet zal sterven." Wat volgt hieruit? Dit: Zo de Heere Jezus Christus niet werkelijk is, die Hij gezegd heeft te zijn, de Zone Gods, de enige Zoon Gods, die heerlijkheid had bij de Vader eer de wereld was, dus de eeuwige Zone Gods, dan hebben de Joden gelijk en is Christus rechtvaardig gedood; want zij hadden de goddelijke wet voor zich. En dan volgt er ten tweede uit, dat zij, die Christenen willen heten, en daarbij aan Jezus zijn waarachtige Godheid, zijn eenswezensheid met de Vader ontzeggen, niet alleen onverantwoordelijk handelen door de Joden in hun dwaling te stijven, maar ook zelf het doodvonnis der Joden over Jezus bekrachtigen, en zich daarmee aan hetzelfde oordeel der verwerping door God blootstellen, als die de Joden getroffen heeft en nog treft. Nee, het ongeloof is geen spel; het is geen onverschillige zaak, hoe gij over de waarheid van God denkt, het is integendeel de hoogst ernstige zaak, die over het lot uwer ziel beslist. Gij ongelovige, noemt uwe denkwijze, hetzij deze goed of kwaad is, een in elk geval onschuldige verstandelijke dwaling, die evenmin in uw macht staat, als dat de ene mens rechtop en de andere krom gegroeid is. Het is een vals voorgeven van u, en een vals beeld, dat gij gebruikt; want het verstand is niet iets werktuiglijk, gelijk het lichaam is. Het is een verstandelijke dwaling, maar geen bloot verstandelijke, zoals alleen een onwillekeurige vergissing kan genoemd worden, nee, het is tegelijk een zedelijke dwaling, die uit de verkeerde gesteldheid van uw hart voortkomt, en uzelf in deze verkeerdheid doet voortgaan van dwaling tot dwaling, totdat gij ten laatste in een afgrond van dwaling afstort. Zie het aan de overpriesters van onze tekst. Was de verkeerde opvatting van de woordeu des Heeren Jezus bij hen een verstandelijke, een onschuldige, een te verontschuldigen dwaling? Nee, het was een zedelijke dwaling en niet te verontschuldigen, maar ten hoogste strafbaar. Zij konden het beter weten als zij gewild hadden; maar zij wilden het niet beter weten, omdat dit met hun aardse, vleselijke, zondige begeerten niet overeenkwam. Zij maakten een leugen uit de waarheid van Christus. Christus had zichzelf niet tot Gods Zoon gemaakt. Hij is de Zoon van God door zijn eeuwige geboorte uit de Vader. De Vader zelf had Hem tot zijn Zoon verklaard, getuige Johannes de Doper, en bovendien had de almachtige Vader de Zoon de bewijzen van zijn Zoonschap meegegeven in de wereld, door Hem zijn almacht, de almacht zijner wonderen en zijner genade en liefde en wijsheid, mede te delen. En waartoe heeft die zogenaamde verstandsdwaling de overpriesters van onze tekst geleid? Om het minste te zeggen: tot het vermoorden, het op de gruwelijkste wijze vermoorden van de heiligste en liefderijkste mens, die ooit de aarde betreden heeft. O, dat wij er door gewaarschuwd mogen zijn. Uit de dwaling komt juist de misdaad voort. In een tijd als de onze, waarin ieder met de grootste lichtzinnigheid en luchthartigheid denkt wat hij wil over God, zijn Christus, de Heilige Geest, de Schrift en de menselijke bestemming, is het nodig met alle ernst te waarschuwen voor de vreselijke gevolgen van het spelen met de waarheid; men zet er zijn

eigen ziel mee op het spel, en zo men zich niet in tijds terugtrekt, verliest men haar zeker en voor altijd. Toen Pilatus dan dit woord hoorde, werd hij meer bevreesd. Vanwaar die meerdere vrees bij Pilatus? Wat vreesde hij? Het vervolg leert ons, dat Pilatus een vermoeden kreeg van iets hogers, dan hij zich tot hiertoe in deze zaak had voorgesteld. De woorden, die Jezus tot hem gesproken had, "van zijn koninkrijk, dat niet van deze wereld was," en van zijn zending, "om der waarheid getuigenis te geven," die eerst lichtzinnig in de wind geslagen en daarna geheel bij hem vergeten waren, komen hem thans weer in de gedachten bij het horen, dat Jezus zich de Zone Gods genoemd heeft. Natuurlijk had Pilatus geen denkbeeld van een zoonschap als dat van Jezus, maar hij had zeer goed een denkbeeld van een zoonschap der goden; want dit behoorde zowel tot de godsdienstleer der Romeinen als der Grieken. En ging weer in het rechthuis en zeide tot Jezus: van waar zijt Gij? Ziet gij, Pilatus wil Jezus afkomst weten, iets dat geheel en al buiten zijn rechterschap en ook buiten zijn bevoegdheid om het te beoordelen lag. Pilatus had niets met Jezus afkomst te doen, hij had enkel te vragen naar zijn schuld of onschuld. Doch nu hij zich door de overpriesters had laten lokken op Joods godgeleerd gebied, wilde hij ook een godgeleerde vraag doen. Maar Jezus gaf hem geen antwoord. De Heer beantwoordt geen heidense, filosofische, platonische vragen. Hij heeft het nooit gedaan, en zal het nimmer doen. Dit moge eens voor altijd gezegd zijn tot dezulken, die nooit ophouden vragen te doen aan God, aan Christus, aan de Heilige Geest en zijn Woord, niet om te geloven maar om hun ongeloof te kunnen tonen. God, Gods Zoon, de Heilige Geest, de Schrift staan alleen het geloof te woord; de Herodessen en de Pilatussen mogen elders hun vragen doen. Pilatus dan zeide tot Hem: spreekt Gij tot mij niet. Weet Gij niet dat ik macht heb U te kruisigen, en macht heb U los te laten? Wij vinden ook hier weder het woord bewaarheid: "Spreek, en ik zal u zeggen wie gij zijt." Wij zien hier het karakter van Pilatus door hemzelf blootgelegd. Hij spreekt niet van recht, maar van macht, en zodra men van macht spreekt, terwijl er alleen sprake is van recht, staat de willekeur aan de deur, om u die recht vraagt, er uit te werpen. Macht en recht, maar ook recht en macht moeten gepaard, onafscheidelijk gepaard gaan. Zonder macht kan het recht zijn loop niet hebben, en zonder recht is de macht geweld, verdrukking, dwingelandij. Pilatus was dubbelhartig, en een dubbelhartig mens is altijd oneerlijk in doel en middelen. Hij wil tweeërlei doel, gebruikt tweeërlei middelen en valt ter halve wege zonder weer te kunnen opstaan. Wees eerlijk in alles, en gij bewandelt een effen en rechte weg, met een goed geweten en met een goede moed, ook bij tegenspoed; want niet altijd wint de eerlijkheid haar zaak bij de mens, wel bij God. Pilatus had een gebrek, dat doorgaans bij mensen bestaat, die in eer, aanzien of waardigheid zijn of enig ambt bekleden. Zij vereenzelvigen hun personen met hun bediening, en begrijpen niet dat deze slechts het voetstuk is, waarop zij tijdelijk staan en waarvan zij eenmaal zekerlijk moeten aftreden. Vandaar dat een minzaam vorst zulk een liefde, en een trotse rijke zoveel afkeer inboezemt. Hoe edel en onvergetelijk is dan ook het gezegde van een Duits keizer, die in het midden van zijn grootheid en van zijn groten, tot één hunner, bij zekere gelegenheid, in zijn oud Duits zeide: "Ich bin ein Mann wie ein andrer Mann; nur das mir Gott die ehre gann." (Ik ben een mens, een man als gij; Gods gunst slechts onderscheidde mij.) En zie nu Pilatus. Eerst is hij geraakt door het woord des Heeren, en nu vindt hij zich beledigd door het stilzwijgen des Heeren. Hij meent een te hoog persoon te zijn, om zonder eerbied behandeld te worden; hij geraakt daarbij in drift en meent sterk te zijn, omdat hij des keizers stadhouder is en krijgsvolk ter zijner beschikking heeft; en hij is ook uitwendig sterk, maar hoe zwak is hij inwendig! Hij stoft op zijn macht, als stond het aan hem, Jezus los te laten of te kruisigen, en toch stond het niet aan hem, hij had deze zijn macht reeds door zijn afwijken van het recht in de handen der door hem gehate overpriesters en van het door hem verachte Joodse volk gegeven. Met de Romeinse keizer en diens legioenen achter zich, moest hij toch doen wat de Joden wilden. Jezus antwoordde: gij zoudt geen macht hebben tegen Mij, indien het u niet van boven gegeven ware. Ziet hier weer een van die woorden des Heeren, die het voorhangsel scheuren vóór het heilige der heiligen, en

ons God doen zien in zijn wezen en in zijn werk. Wij zien hier de voorzienigheid Gods in haar eigen licht gesteld. Alle macht van het schepsel is een van God gegeven macht, niet om het kwade, maar om het goede te doen. Van deze gegevene machten worden sommigen goede machten, en strekken tot zegen van hem, die de macht heeft, en van hen, tot welke die macht zich uitstrekt; maar er zijn ook sommigen, wier macht een kwade macht wordt, die henzelf en anderen tot verderf verstrekt. Wanneer nu God u wil zegenen en weldoen, dan gebiedt Hij deze goede machten en brengt u in betrekking tot een getrouw vriend, een getrouwe gade, een edelen weldoener; maar als u de tegenspoed beter is dan de voorspoed, als Gods ontwerpen met u niet langs de weg van rozen maar van doornen moeten tot stand komen, dan brengt Hij u in betrekking tot die boze machten, en geeft haar macht over u, zover als Hij, de alwijze en algoede, de volmaakte en volheerlijke dit goedvindt. Gij ziet dit volkomen klaar in de geschiedenis van de grootste lijder der oudheid, van Job. God gaf de satan macht over de godvruchtigste man van zijn tijd, ja van alle tijden; want geen ideaal, hoe hoog van de mens gesteld, kan de werkelijkheid die wij in Job zien, overtreffen. Ik zeg van de mens, want Christus was de Godmens, de volstrekt volmaakte mens, die daarmede de grootste der aan God gehoorzamen en tevens de grootste der onschuldig lijdende mensen oneindig moest overtreffen. Doch gij ziet, de lijn, die de goddelijke Voorzienigheid volgt, is dezelfde met betrekking tot de Heer der heerlijkheid als tot Job en tot ons. Wij allen kunnen in het geloof, dat is: door de Heilige Geest en op grond van Gods Woord zeggen in alles wat ons overkomt: "Gij zond geen macht over mij hebben, gij tegenspoed, gij verdrukking, gij krankheid, gij dood, die mij of mijn dierbare treft, als zij u niet van boven gegeven ware." In dat geloof, in die verzekerdheid der goddelijke Voorzienigheid stonden al de heiligen. Toen David door Simeï gevloekt werd als een man des bloeds jegens het huis Sauls, was dit een gruwelijke leugen, een lastering, want David had het huis van Saul niets dan goed gedaan. Nochtans zeide David tot zijn dienaren, die de lasteraar wilden straffen: Laat hem vloeken, want de Heer toch heeft tot hem gezegd: Vloek David. Dat was genoeg gezegd, om het rechterlijk zwaard van de zoon van Zeruja te doen opsteken; maar in zijn hart voegde David er bij: "God heeft tot hem gezegd: vloek David als de man des bloeds, niet tegen het huis van Saul, maar tegen het huis van Uria." O, wijzelf zijn meestal de beste uitleggers van Gods oordelen over ons, want wijzelf alleen kennen onze eigen levensgeschiedenis volkomen. Ook de Heere Jezus kende alleen het geheim zijns levens volkomen. Hij wist waartoe Hij moest lijden en sterven en op welk een wijze dit moest geschieden. Hij wist dat Hij moest betalen wat Hij niet schuldig was, maar wat Hij voor ons had aangenomen te voldoen, opdat wij zouden worden vrij van schuld, en heilig, en zalig, en heerlijk als Hij. Tot dat doel had de Vader macht gegeven aan de aardse machten over zijn Zoon, en in diens mensheid onderwierp Jezus er zich aan. Ja, Jezus onderwierp zich aan de machten, ook als zij vijandig waren, omdat de Vader het wilde. En zo moeten ook wij ons aan de vijandige machten onderwerpen, omdat Christus het wil; nochtans niet zonder protest tegen de zonde, die zij doen, en die zij ook tegen ons doen. De stelling daarentegen: de macht is het volk, is een stelling der goddeloosheid en een omkering van de Staat. De macht is niet uit het volk, maar voor het volk. God geeft de macht aan enkelen tot heil van allen, en wordt deze van God gegeven macht aan enkelen niet tot heil van allen aangewend, dan eist God zijn machthebbers tot rekenschap, en zij zullen zich daarover moeten verantwoorden bij Hem. En de geschiedenis is vol van zulke roepingen Gods ter verantwoording der vorsten. Daarom is het toekennen van de soevereiniteit aan het volk het miskennen van de soevereiniteit van God, de aanranding van zijn eer, het kwetsen zijner majesteit, dat, als de hoogste misdaad, ook op de vreselijkste wijze door God wordt gestraft in de verschrikkelijkste, bloedigste en verderfelijkste omwentelingen en oorlogen. Christus, zelf de hoogste macht, onderwierp zich aan de kerkelijke en wereldlijke machten, niet omdat zij machten waren, en ook niet omdat zij rechtvaardige machten waren, maar omdat zij van boven gegeven machten waren, omdat God ze tot machten gesteld had. En dubbel dierbaar moet ons deze onderwerping des Heeren aan de

bestaande machten zijn, omdat zij daardoor gestempeld werd met het kruisteken van Christus en gedoopt in zijn bloed; met één woord, omdat ook door deze gehoorzaamheid van Christus onze zaligheid is uitgewerkt. Ja, juist door de gehoorzaamheid van Christus aan de machten heeft Christus de machten te niet gedaan, want de laatste macht, die overblijven zal, is die van Christus, en zolang de aardse machten nog bestaan is Christus de hoogste macht boven deze machten. Christus moet daarom ook gehoorzaamd worden boven alle menselijke machten; en waar de menselijke wetten in strijd komen met de geboden van Christus, daar moeten de menselijke wetten niet gehoorzaamd worden, maar de straffen worden geleden, die door de wetgevers dezer wetten op het overtreden gesteld zijn. Uit dit beginsel zijn de martelaren, de bloedgetuigen der kerk geboren. Daarom, die Mij aan u heeft overgeleverd heeft groter zonde. Gij ziet wat wij opmerkten: Christus onderwerpt zich aan de machthebbers, maar niet zonder protest tegen het misbruik, dat zij van hun macht maken. Pilatus zondigde door zijn onrechterlijke onstandvastigheid; doch de Joodse raad met Pilatus aan het hoofd, die Jezus in des stadhouders handen had overgeleverd, had nog groter zonde; want Pilatus zondigde uit onmannelijke zwakheid van karakter, maar de Joodse raad zondigde uit diepe bedorvenheid van karakter, daar zij Hem, Jezus, uit nijd aan Pilatus hadden overgeleverd, opdat Jezus als een slachtoffer hunner wraakzucht op de wreedste wijze zou vallen. Nee, wij moeten niet menen, dat de machten blindelings gehoorzaamd moeten worden, en ook niet dat zij gehoorzaamd moeten worden zonder dat zijzelf gehoorzamen. Integendeel, hoe nauwkeuriger zij gehoorzaamd worden, hoe meer zij verantwoordelijk gesteld worden bij God, en wee de machten als God tot haar zeggen moet: "Ik heb het hart van dit volk gewillig gemaakt voor u; maar wat hebt gij toegebracht tot heil van dit volk?" Wee, nog eens wee, wanneer God in de vergadering der goden staat en het vonnis uitspreekt: Ik heb wel gezegd: Gij zijt goden en gij zijt allen kinderen des Allerhoogsten, nochtans zult gij sterven als een mens en als een der vorsten zult gij vallen, Psalm 82.6,7. Laat ons dan de machten onderdanig zijn in Christus. In Christus zijn wij kinderen Gods, en daarmee vrij van schatting, en boven alle menselijke macht, en buigen wij ons vrijwillig onder dit alles, gevende schatting die de schatting, en eer die de eer toekomt. Van toen af zocht Pilatus Hem los te laten. Pilatus was thans in het geweten gegrepen. Ofschoon de Heer hem niet de meest schuldige genoemd had, toch had Hij hem schuldig genoemd. Pilatus zondigde in het rechtsgeding. Treffend, niet waar, dat een beschuldigde zijn rechter van ontrouw in diens bediening beschuldigt! Doch de wijze hoe men iets doet, maakt de wijze. Wie kon zoiets de Heer nadoen? Nog eenmaal voelt Pilatus zich opgewekt, om een poging tot Jezus loslating te doen, en misschien was het nu de eerste maal, dat het ernstig door hem gemeend werd. Doch verscheurende dieren laten hun prooi niet los, en deze priesters niet hun offer. Zij treffen nu met hun offermes Pilatus op de gevoeligste plaats van geheel zijn lichaam, en hij valt machteloos aan hun voeten. Maar de Joden riepen, zeggende: indien gij deze loslaat, zo zijt gij des keizers vriend niet; een iegelijk, die zichzelf koning maakt weerspreekt de keizer. Wij hebben het begin en de voortgang van de kampstrijd tussen de overpriesters en Pilatus gezien; die strijd werd altijd feller en wanhopiger: thans was het een strijd op leven en dood geworden. Altijd sneller en dichter vielen de slagen; daar valt een slag op het hoofd van Pilatus, en deze is beslissend. Pilatus wilde alles opofferen voor de gunst van de keizer, zijn meester, in wiens hand zijn ambt en leven lagen. Ook was hij tegenover die machtige heer niet vrij in zijn geweten. Hij had zich aan onderscheiden onrechtvaardigheden schuldig gemaakt, en indien nu de Joodse overheden hem bij de keizer konden aanklagen, omdat hij iemand had vrijgesproken, die zich als koning der Joden had opgeworpen, zo wist hij wat hij van de wrede Tiberius te wachten had: het was met zijn stadhouderschap, wellicht met zijn leven gedaan. O die mensenvrees, en vooral die vrees voor de meerdere, die ons lot en leven in zijn hand heeft, en die er schandelijk misbruik van kan maken tot zijn voordeel en tot ons nadeel, wat heeft zij al vrije mensen tot slaven gemaakt! Beijveren wij ons toch om onszelf te vormen en onze kinderen op te voeden tot die vrijheid van zin en geest en gemoed zoals zij in Christus is,

waardoor wij, vrijgekocht door Christus, geen dienstknechten der mensen zijn in de dingen Gods, en wel de mensen dienen in liefde, maar niet in vreze. Dat wij God vrezen, niet knechtelijk, maar kinderlijk; want wie zó Hem vreest, die heeft voor niets anders te vrezen. Als Pilatus dan dit woord hoorde, bracht Hij Jezus uit, en zat neder op de rechterstoel, in de plaats genaamd Lithostrotos, en in het Hebreeuws Gabbatha. Beide namen betekenen het plaveisel, het vooruitstekende gedeelte van het rechthuis, dat wij balkon zouden noemen. Pilatus wilde thans niet langer onderhandelen, hij zag nu de nutteloosheid hiervan volkomen in. Hij moest een beslissende stap doen, en zich nu alleen tot zijn rechtersambt bepalen. Er moest een vonnis worden uitgesproken. Welk vonnis? Hij vreesde dat het een vonnis des doods voor Jezus moest zijn, ofschoon hij nog niet alle hoop verloren had voor het tegendeel. En als hij op den rechterstoel zat, zo heeft zijn huisvrouw tot hem gezonden, zeggende: heb toch niet te doen met deze rechtvaardige; want ik heb heden veel geleden in de droom om zijnentwil. Het is verwonderlijk, maar waar, dat er bij hoogstgewichtige voorvallen meermalen waarschuwingen en wenken gegeven worden aan zulke personen, die daarin de hoofdpersonen zijn. Hoe menig verraad tegen het leven van een vorst, hoe menige samenzwering tegen onschuldigen is voorafgegaan door waarschuwingen, die men niet geloven wilde, en die daarom vruchteloos waren. Zij behoren ongetwijfeld tot de leidingen der goddelijke Voorzienigheid, waardoor de bozen alle verontschuldiging ontnomen, en de goeden alle reden gegeven wordt om te erkennen, dat deze zaak niet buiten de Heer is omgegaan. Het is in soortgelijke gevallen zoals Elihu bij Job (Job 33.14-18) zegt: God spreekt eens of tweemaal, doch men let niet daarop. In de droom, door het gezicht des nachts, als een diepe slaap op de lieden valt, in de sluimering op het leger; dan openbaart Hij het voor het oor der lieden, en Hij verzegelt hun kastijding, opdat Hij de mens afwende van zijn werk, en van de man de hovaardij verberge, dat Hij zijn ziel van het verderf afhoude, en zijn leven, dat het door het zwaard niet doorga. Vergeten wij niet, dat God bij alle gebeurtenissen, die er plaats hebben, tegenwoordig is, en dat Hij doorgaans ook de bewijzen geeft zijner tegenwoordigheid, maar dat deze meestal door ons ongeloof worden voorbijgezien, of althans niet als bewijzen van 's Heeren tegenwoordigheid erkend worden. Het ongeloof lost al het goddelijke op in het natuurlijke, gelijk het water alles in water en het vuur alles in vuur oplost. Het machtigste element overheert altijd het zwakkere en lost het in zich op. In het ongeloof nu is de natuur het machtige element, en daarom lost zij de genade op in de natuur. Het geloof daarentegen neemt de natuur in zich op en verandert haar in genade. Daarom zien de heiligen der Schrift God in al de verschijnselen der natuur. Zij zeggen niet: "het onweert," maar "de God der ere dondert, zijn bliksems verlichten de wereld." En zo spreken zij van al het natuurlijke; het natuurlijke is bij hen nooit het bloot natuurlijke, zoals het bij de ongelovigen is, die geen goud erts, maar enkel erts zien, maar het goddelijk natuurlijke. Zij scheiden nooit de Schepper af van het schepsel, zoals het ongeloof altijd doet. Doch wij keren tot de tekst terug. Merkt op! overal en gedurig horen wij in het rechtsgeding des Heeren stemmen, die ten opzichte van Jezus roepen: onschuldig! onschuldig! Voorzeker is het een treffende en aandoenlijke bijzonderheid, dat Pilatus nog even voordat hij het vonnis zal uitspreken, door zijn vrouw wordt gewaarschuwd. Zij liet hem weten, dat zij om der wille van die rechtvaardige veel geleden had in de droom; en nu zij ontwaakt was, verving de ene angst de andere: bij de angst aangaande het lot van Jezus paarde zich de angst over de mogelijke medeplichtigheid van haar man aan Jezus dood. En nu deed zij meer en beter dan haar man: zij was getrouwer in haar plicht dan hij in de zijne. Zij verzuimde niet, om niettegenstaande de tijd, de plaats, de omstandigheden haar ten ene male moesten afschrikken, terstond een bode tot haar man te zenden, die in het midden van de uitoefening van zijn ambt tot hem moest doordringen, en ook werkelijk tot hem doordrong, tot zelfs aan de rechterstoel, waarop Pilatus reeds gezeten was, met de dringende waarschuwing: Heb toch niet te doen met die rechtvaardige. Hoe wist de vrouw van Pilatus, dat Jezus een rechtvaardige was? Wij weten het niet, maar kunnen het zeer wel gissen. De vrouw leeft in haar afzondering van openbare zaken meer in de overdenking van

de aard en strekking dier zaken. De man ziet meer en somtijds alléén op de zaak als uitwendig verschijnsel, en hij behandelt haar als zodanig. De vrouw behandelt de zaak niet, maar overdenkt haar, en ziet haar daardoor in haar innerlijkheid, in haar wezen. Ook heeft de vrouw ten opzichte van openbare zaken, juist omdat zij er buiten staat, minder vooroordelen in de opvatting der dingen, en in het geheel geen belemmerende invloeden. Het gerucht van het optreden eerst van Johannes de Doper, en daarna van dat des Heeren en diens heerlijke wonderen, verspreidde zich altijd meer. Het gehele Joodse land was er van vervuld; zou het huis van Pilatus, dat in het midden van Jeruzalem stond, daarvoor al die tijd volstrekt gesloten zijn gebleven? Het is onwaarschijnlijk. Pilatus hoorde van Johannes en Jezus spreken met het oor van een krijgsman en staatsman, die zelden acht geven op hetgeen niet tot hun vak behoort; daarbij verachtte Pilatus als een ruwe Romein alles wat Joods was. Maar zijn vrouw hoorde deze geruchten met het oor ener vrouw, die gevoelig is voor al wat goedheid, medelijden, barmhartigheid is. En al de wonderen des Heeren waren weldadigheden en hulpbetoningen. Kon het anders, of zij moest met hoge belangstelling altijd meer willen horen van die geruchten, die haar aandoeningen en gedachten aangenaam troffen en bezighielden? Immers zij kon zich geen begrip vormen, dat zulk een goddelijk weldoener ooit in lijden zou komen. En toen nu deze goddelijke weldoener in lijden kwam, toen werden al haar gedachten van Hem vervuld in de droom, en zijn levensgevaar vervulde haar ziel met zoveel angst, dat zij betuigen kon zelf veel geleden te hebben vanwege het lijden, waarin Jezus gebracht was, en waarvan zij de verdere voortgang wilde voorkomen. Op deze wijze kunnen wij de zaak zonder wonder verklaren. En toch kunnen wij ook hier het wonder niet uitsluiten, al ware het alleen om de treffende tegenstelling van Herodias ten opzichte van Johannes de Doper, en Abrokla (zo was de naam van Pilatus huisvrouw) ten opzichte van de Heer. Er zijn wonderen der Schrift en wonderen der Voorzienigheid. De wonderen der Schrift geschieden niet meer, omdat de Schrift is afgesloten, die de onmiddellijke wonderen als zodanig alleen kon aanwijzen. Immers, zonder getuige is er geen rechtszaak. De wonderen der Voorzienigheid geschieden nog dagelijks, en ik kan mij niet voorstellen dat er iemand kan zijn, die nadenken kan, zonder zich bewust te worden van bijzondere leidingen Gods, die uit de aaneenschakeling van oorzaak en gevolg niet zijn te verklaren, maar tussenkomsten aanwijzen, die aan die strakke rechte lijn een wending, kromming, ja gehele omkering gegeven hebben. Het is toch opmerkelijk, dat de vrouw van Pilatus juist diezelfde nacht in de droom vanwege de Heer zóveel geleden had, dat de angst haar uitdreef tot zulk een stoute stap als zij deed. In die nacht stond de Heer voor de Joodse raad; eerst in de morgenstond werd des Heeren zaak bij Pilatus aanhangig gemaakt. En terwijl nu de Heer voor de Joodse raad stond en de vrouw van Pilatus sliep, werd zij door die angstige droom overvallen. Wij kunnen hier niet anders dan herhalen, wat wij straks bij de aanhaling uit het boek Job zeiden. God, die uit de mond der kindertjes zijn lof bereidt, bereidde ook eenmaal uit de mond ener Kananesche vrouw, een heidin, de lof van de Zone David’s, de Koning van Israël, en bereidde ook nu, waar geheel Israël van Jezus zweeg of tegen Hem getuigde, zijn lof en zijn verdediging uit de mond dezer aanzienlijke edele Romeinse vrouw. Wij voegen hier nog bij, dat wij uit de ongewijde geschiedenis weten, dat eerst veertig jaar na die tijd aan de stadhouders verboden werd, hun vrouwen mede te nemen in de vreemde gewesten. Toen Pilatus stadhouder was, werd dit de stadhouders algemeen toegestaan. Wij zien uit dit voorbeeld, dat met talloze voorbeelden kan vermenigvuldigd worden, dat de ongewijde historie altijd gereed is, de heilige historie te bevestigen bij allen, die niet moedwillig ongelovig willen zijn. En het was de voorbereiding van het Pascha, en omtrent de zesde ure. Dat is bij ons negen uur 's morgens. Deze ure was de ure van het morgenoffer bij de Joden, en daar het tegelijk Vrijdag en dus de voorbereidingsdag van de Paassabbath, de feestdag bij uitnemendheid was, moest de rechtszaak van Jezus met de meest mogelijke spoed ten einde worden gebracht, dat dan ook geschiedde; want was het nu omtrent negen ure in de negende ure werd Jezus gekruist. En Pilatus zeide tot de Joden: ziet uw Koning! Pilatus zeide hiermede rechtstreeks tot het volk, dat

hij Jezus op geen andere grond ter dood veroordelen kon, dan met de titel van hun Koning. Dat was hun enige beschuldiging, die het vonnis des doods over Jezus kon rechtvaardigen. Het was om diezelfde reden, dat hij Jezus liet kruisigen met het opschrift: Jezus, de koning der Joden. Het was de enige grond, waarmee hij zijn doodvonnis bij de keizer kon verdedigen, wanneer hij daartoe mocht geroepen worden. Gij gevoelt, dat hierin een dier fijne trekken lag, die men zo dikwijls in een geslepen staatkunde aantreft. Pilatus zelf vond in Jezus koningschap geen gevaar voor zijns meesters keizerschap; maar de Joden zeiden, dat daarin een groot gevaar lag: dat hij, die zichzelf tot koning maakt, de keizer weerspreekt, en dat wie de keizer op deze wijze weerspreken laat, des keizers vriend niet kan zijn. "Welnu," zeide Pilatus, "dan moet ook dat gevaarlijke koningschap de uitdrukking zijn der reden, waarom Jezus ter dood veroordeeld en gekruisigd wordt." Doch wat zeide Pilatus hiermee tot de Joden? Dit zeide hij: "Gij houdt Jezus voor een valse Messias; maar als nu uw ware Messias komt, en deze zich ook de koning der Joden noemt, dan moet hij ook gekruisigd worden; want zijn koningschap zou insgelijks mijns meesters keizerschap in gevaar brengen." Dit gevoelden de Joden maar al te goed, en daarom drongen zij er bij Pilatus zozeer op aan, om het opschrift op het kruis te veranderen. Doch daar wilde Pilatus niets van horen. De beschuldiging was niet van hem, Pilatus, maar van hen, de overpriesters uitgegaan, en dus was er geen herroepen aan. Zij hadden te voren moeten weten wat zij deden en zeiden. Maar zij riepen; neem weg, neem weg kruis Hem! De oproerkreten worden al korter en korter; ten laatste trekken zij zich samen in één woord, dat alles zegt, wat bedoeld wordt. Zo schreeuwde later het Efezische volk uren lang: Groot is de Diana der Efeziërs! Hier is het herhaald geroep: "aan het kruis met Hem!" Pilatus zeide tot hen: zal ik uw Koning kruisigen? Dit woord was een terging van de Joden, een spotten met hun eigen woorden, waarmee zij Jezus hadden beschuldigd van zich het koningschap te hebben aangematigd. Pilatus was als iemand die, ziende dat hij voor zijn vijand moet onderdoen, zijn degen wegwerpt, maar hem toch nog met zijn handschoen een beledigende slag in het aangezicht geeft. De overpriesters antwoordden: wij hebben geen koning dan de keizer. Wij huiveren bij dit woord. Het is de formele afzwering van de verwachting der vaderen. Het ongeloof van Israël heeft in dit woord zijn hoogste hoogte bereikt en uitgesproken in zijn volle kracht. Israël leverde zich hiermee als een heidens geworden volk over in de macht der Heidenen; het erkende zichzelf als niet meer een zelfstandig volk te zijn met zijn eigen, enig wettig koningschap, maar als aan Rome vrijwillig onderworpen en onderdanig. En dat verklaarden zij, die de gezworene vijanden waren van Rome's heerschappij, en die juist onder voorgeven, dat zij door Jezus toedoen geheel onder Rome's macht zouden geraken, Jezus wilden doden! Doch wat doet de mens niet al om zijn hartstochten te bevredigen, en vooral om zijn wrok te koelen! Toen nu Pilatus zag, dat hij niet vorderde, maar veelmeer dat er oproer werd, nam hij water en wies de handen voor de schare, zeggende: ik ben onschuldig aan het bloed dezes rechtvaardige; gijlieden moogt toezien. Gij herinnert u, dat het algemeen een spreekwoord is: "Ik was mijn handen in onschuld," en dat het wassen der handen als een zinnebeeldige handeling van onschuldig te zijn aan de dood eens verslagene, een Israëlitische instelling was, Deuteronomium 21:6-9. Van Israël is deze gewoonte, zoals een menigte andere goddelijke instellingen, tot de Heidenen overgegaan, die ze naar hun smaak hebben gewijzigd. Bij Pilatus echter had deze handeling een verkeerde toepassing, en was het, zoals wij zouden zeggen, een blote uitvlucht. Och, wat kan de mens al niet in de plaats stellen voor het doen van zijn plicht, en waarmee kan hij zichzelf al onschuldig houden! Nee, de verkrachting van het geweten is door geen ceremonie goed te maken, het inwendig bloeden der wond is door geen uitwendig doekje te stelpen. Het geweten wordt niet als de handen gereinigd door water, maar alleen door het bloed van Jezus Christus. Niets uitwendigs kan de mens bevrijden van zijn zonden, alleen het geloof des harten, dat Christus aanneemt als de volstrekt enige en volstrekt algenoegzame gerechtigheid des zondaars, verzoent, bedekt, begraaft de zonden voor eeuwig. Pilatus wilde twee dingen: zijn persoon en zijn geweten vrijhouden; doch dat is soms onmogelijk. Soms moet

men zijn persoonlijkheid prijs geven voor zijn geweten. Zo deden onze martelaren. Zij gaven hun leven prijs, maar niet hun geloofsovertuiging. En zo had Pilatus ook moeten doen, als het nodig geweest ware; maar het was niet nodig. Zijn leven stond bij de uitoefening van het recht in geen gevaar; hij had slechts van den beginne af zich aan het recht moeten houden. Voor ons strekt nu het handenwassen van Pilatus alleen tot een bewijs, dat de Heer, onder gedurig en uitdrukkelijk protest, zelfs van zijn eigen rechter, ter kruisdood is overgeleverd. Het is toch zeer opmerkelijk, dat Jezus voor de boosaardigste hogepriester, voor de goddelooste koning en voor de onwaardigste rechter terechtgesteld, én niet van schuld overtuigd werd, zodat zijn laatste rechter, alvorens Hem ter dood over te geven, deze schuld als een bloedschuld van zich afwierp op het Joodse volk en hun overheden. En is dit nu alles waar, hoe kon dan God toelaten, dat Jezus, de heilige mens, nochtans gekruisigd werd? Zou de Rechter der ganse aarde geen recht doen? Het is onmogelijk; God doet altijd recht, maar zijn recht is, gelijk alles wat het zijn is, oneindig hoog, oneindig diep. Naar het menselijk recht was Jezus onschuldig, en zijn menselijke rechters hebben de vreselijkste gerechtelijke moord aan Hem begaan, die er te begaan is; maar naar het goddelijk recht moest Hij onschuldig sterven, als ware Hij schuldig, want Hij had het borgschap voor ons, zondaren, waartoe God Hem riep, vrijwillig aanvaard. En al het volk antwoordende, zeide: Zijn bloed kom over ons en onze kinderen. Met deze woorden namen zij de misdaad aan Jezus gepleegd, voor hun rekening. Ziet gij, dat wij eens anders zedelijke schuld wel degelijk voor onze rekening kunnen nemen? Aan al de zonden, die wij beamen, waartegen wij niet protesteren, zijn wij medeplichtig, mede schuldig. Op deze onomstotelijke waarheid rust het woord des Heeren tot zijn ongelovige tijdgenoten: Op u zal komen al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is op de aarde, van het bloed des rechtvaardigen Abels af tot op het bloed van Zacheria, de zoon van Barachia, welke gij gedood hebt tussen den tempel en het altaar, Mattheus 23.35. Op dezelfde wijze maken de Joden van onze tijd, zolang zij geen Christenen worden, zich schuldig en medeplichtig aan de dood van Christus, en maken de Roomsen, zolang zij geen Protestanten worden, zich schuldig en medeplichtig aan de gruwelen der inquisitie. Zonder protest tegen het kwade, heeft men er deel aan. Vreselijke waarheid, waaraan door weinig mensen gedacht wordt, welke echter door niets te ontzenuwen is. Mochten wij er door afgeschrikt worden van het ongeloof, als van het monster, dat zijn eigen kinderen allen meedogenloos verslindt. Wie niet gelooft is schuldig, is medeplichtig aan de kruisiging van de Zoon van God, en zal het oordeel er voor dragen. Gij beseft dan ook nu altijd duidelijker, dat door de uitroep des Joodsen volks: zijn bloed kome over ons en onze kinderen! het toppunt hunner zonde bereikt, en daarmee hun ondergang als volk tot aan het einde dezer bedeling onherroepelijk vastgesteld was. Ja, van datzelfde ogenblik af werd dit vonnis, door henzelf over zichzelf uitgesproken, ten uitvoer gebracht. Ach, reeds achttien honderd jaren licht het bloed van Christus als een bloedschuld op Israël, en vinden wij de waarheid der legende van de wandelende Jood in het Joodse volk zelf terug. Trouwens het was reeds aan het ongeloof geprofeteerd door Mozes in de naam van God, Deuteronomium 28:64,65: De Heer zal u verstrooien onder alle volken, van het een einde der aarde tot aan het andere einde. Daartoe zult gij onder dezelfde volken niet stil zijn en uwe voetzool zal geen rust hebben. Doch de Messias heeft voor zijn volk gebeden: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen, en daarom zal datzelfde bloed, dat zij tot een oordeel over zichzelf hebben ingeroepen, ten laatste, uit onuitsprekelijke goddelijke genade en liefde over hen komen tot ontzondiging. Immers, wat zegt Paulus, Romeinen 11:25-29: Ik wil niet, broeders, dat u deze verborgenheid onbekend zij, (opdat gij niet wijs zijt bij uzelf) dat de verharding voor een deel over Israël gekomen is, totdat de volheid der Heidenen zal ingegaan zijn. En alzo zal geheel Israël zalig worden, gelijk geschreven is: de Verlosser zal uit Zion komen, en zal de goddeloosheden afwenden van Jacob. En dit is hun een verbond van Mij als Ik hun zonden zal wegnemen. Alsdan zullen zij in de diepste ootmoedigheid en boetvaardigheid der ziel hun schuld bewenen, en hun Schulduitdelger aanbidden. En Pilatus oordeelde dat hun eis geschieden zou. Zo buigt

dan Pilatus en in hem de wereld beheersende Romeinse keizer voor de eis van een oproerig volk, en aanschouwen wij hier de zegepraal van de soevereiniteit des volks over de soevereiniteit der door God gestelde machten, de soevereiniteit door Gods genade; want God is zowel de oppermachtige en vrijmachtige uitdeler van de keizerskroon als van de koningskroon en van alle vorstelijke kronen, Daniël 4.17. Waarschijnlijk zullen wij wel genoeg hebben aan deze aanschouwing van de triomf der volkssoevereiniteit, om met afgrijzen jegens haar vervuld te worden; doch zo wij er nog niet genoeg aan mochten hebben, kunnen wij bij deze ontzettende proeve uit de heilige geschiedenis nog voegen die der eerste grote Franse revolutie, die de zedelijke en maatschappelijke wereld in Europa een schok heeft gegeven, waarvan zij zich nog altoos vruchteloos poogt te herstellen, en die wellicht niet te herstellen is dan door de onmiddellijke tussenkomst Gods: de komst des Heeren. Wij kennen uit haar geschiedenis de vele ontzettende gerechtelijke moorden, door de volksmenners gepleegd, waarmede ook geoordeeld werd, dat de eis van het volk geschieden moest. Zo sterk wij daarom voor de vrijheid en des volks ijveren, zo sterk protesteren wij tegen de volstrekte oppermacht, de soevereiniteit van het volk. Men beschouwt het volk als een levend menselijk lichaam, dat alles in zich verenigt, wat tot zelfbestuur vereist wordt: verstand, wil, vermogen. En zulk een lichaam is het volk ook, met dien verstande, dat het volk als zodanig niet een afzonderlijk geheel uitmaakt. Een koning behoort ook tot het volk, al de bewindslieden behoren tot het volk; zij die besturen en zij die bestuurd worden, maken het volk uit. Doch nu zegt het anti-christelijk beginsel: De wil des volks is de wet des volks, en de koning en alle andere bewindslieden onder de koning zijn enkel gemachtigden des volks, om de wil des volks ten uitvoer te brengen, en om, bij gebreke van dien, door het volk verjaagd of vermoord te worden. Het Christelijk beginsel daarentegen zegt: De wil van God is de wet, gelijk van ieder enkel mens, zo ook van een volk, van alle volken, en de wil van God is: dat men recht en gerechtigheid doe zowel aan een iegelijk als aan allen tezamen, en zowel aan de vreemdeling als aan de inboorling, Exodus 12.49; want het beginsel is één en eenvoudig, maar de toepassing er van is veelvuldig, ja oneindig. En de koning of keizer en alle andere machthebbenden zijn dienaren Gods, en zij moeten zijn wil volbrengen door 's lands wetten te handhaven; en doen zij dat niet, dan zal God de rechten van het volk handhaven. Gij ziet ook hier, dat alle verschil licht tussen het beginsel des geloofs en des ongeloofs, en het is in dat opzicht met een volk als met de enkele mens. Als ik geloof dat God in bijzondere gevallen mijn rechtszaak zal richten, en dat in openbare gevallen de bestaande rechters mij recht zullen verschaffen, dan denk ik er niet aan, om mijn eigen rechter te zijn. Evenzo, als een volk gelooft dat God als de Koning der koningen en de Heer der Heeren, dus als de enige macht boven alle macht, de koningen en heren der aarde aanstelt en afzet, zegent en tuchtigt, dan zal het niet in zijn gedachten nemen om zijn eigen rechter te zijn. Maar als het volk zich stelt in de plaats van God en zegt: "Door mij regeren de koningen," dan zegt ook het volk: "Door mij worden de koningen ter verantwoording geroepen en gevonnist." Zeker, het volk heeft ook een stem in het staatsbestuur, maar het mag geen andere stem zijn dan die van het geweten en van het verstand, niet de stem van willekeur en hartstocht. De eerste stem moet gehoord, de andere gesmoord worden. Wee de vorsten, die de eerste stem niet horen, maar smoren. Wee het volk en de vorsten, waar de tweede stem niet wordt gesmoord, maar gehoord! De vreselijke gevolgen er van worden in onze tekst als in bliksemlicht gezien. En gaf Jezus over tot hun wil om gekruisigd te worden. Zo gaf dan Pilatus Jezus over aan de wil des volks. Ontzettend, niet waar? Maar hoe velen, die zich de Christennaam toe-eigenen, doen nog heden hetzelfde en geven Christus over aan dat volk, dat altijd tegenover het volk des Heeren staat, om Christus van zijn eer en waardigheden te beroven, en Hem met de spotmantel om de schouders en met de spotkroon op het hoofd eerst te geselen en daarna te kruisigen? Men kan het in onze tijd stilzwijgend aanhoren, dat de Heer der heerlijkheid tot zelfs op de hoge plaatsen der steden en dorpen, op de aan Hem gewijde leergestoelten onteerd, gesmaad, gelasterd wordt. Heeft men dan geen vrees meer voor het

woord van Hem, die eenmaal het oordeel houden zal over alle vlees: dewijl gij noch koud noch heet zijt, zal Ik u uit mijn mond spuwen? O, dat wij met Jacob zeggen: Mijn ziel kome niet in hun verborgen raad, en mijn eer worde niet verenigd met hun vergadering! Dat wij én de ongelovige lasteraars zelf, én hen, die ze zo zoetsappig kunnen dulden, wederstaan met al de macht des woords, die ons gegeven is, zonder op te houden en zonder moe te worden. Mij dunkt, wij hebben thans de meest afschrikkende voorbeelden van dat ongeloof voor onze ogen in Judas, die Jezus overgaf aan zijn vijanden, in de overpriesters, die Hem overgaven aan Pilatus, en in Pilatus, die Hem overgaf aan de wil des volks; opdat Jezus gekruist werd. Doch ook nu verheffen wij de blik van dat toneel der menselijke schande tot de aanschouwing van de heerlijkheid Gods, en zeggen: "Ziet hier de heilige ruiling, waarop onze zaligheid rust, geschied." Barrabas, die als een oproerling en moordenaar de zondaar in zijn volle gedaante vertegenwoordigt, gaat vrij uit, omdat Jezus in zijn plaats gekruisigd wordt. De toepassing van deze waarheid op onszelf is de bron onzer enige en eeuwige vertroosting. Wie zichzelf beschouwt gelijk hij is, die zal er niet tegen hebben om zichzelf, niet voor mensen, maar voor God, (en met God hebben wij hier alleen te doen) gelijk te stellen met Barrabas. Dat hij een woesteling was en wij beschaafde lieden, dat hij een oproermaker en moordenaar was en wij vredige en zedige burgers zijn, dat maakt een groot uitwendig verschil tussen hem en ons; maar daarom nog geen inwendig verschil. Dragen wij niet dezelfde menselijke natuur in ons, zijn wij niet van hetzelfde leem afgesneden? Was hij niet een even lief kind op de moederlijke schoot, als wij allen waren? Maar hij had geen Loïs tot grootmoeder en geen Eunice tot moeder, zoals Timotheus had en wij hadden, en hij werd niet van kindsbeen af onderwezen in de Heilige Schriften, zoals wij onderwezen werden. Hij had slechte leermeesters en wij goede; zijn omgeving was bedorven en de onze bederfwerend. Hij was zonder tucht en wij waren nooit zonder tucht. Hij had weinig vrienden en vele verleiders, en wij weinige verleiders en vele vrienden; en zo geschiedde het, dat dezelfde menselijke natuur bij hem in al hare kwade en bij ons in al hare goede eigenschappen ontwikkelde. Zeker is het zijn schuld, dat hij een moordenaar is, maar is het onze verdienste, dat wij geen moordenaars zijn? Moogt, kunt gij er op roemen? Kunt gij uw goede werken in rekening brengen bij de mensen? Ja, ofschoon het u bij hen als een praler zou kenmerken. Maar kunt gij ze ook in rekening brengen bij God? Nee, het zou u stempelen tot een eigengerechtige dwaas. Gij zegt veeleer: wat ik ben en niet ben, dat ben ik door Gods genade; God bewaarde mij van het kwade en leidde mij tot het goede, geen andere reden daarvoor is er dan zijn ongehoudene liefde; laat deze mij aan mijzelf over, dan word ik nog wat Barrabas geworden is, want zijn natuur is en blijft mijn natuur. Was David niet een der edelst ontwikkelde mensen? Was hij niet reeds als knaap godvrezend, had hij niet vrome ouders, was hij niet edelmoedig, grootmoedig? En toch bij al die voortreffelijkheden der natuur en der genade viel hij zo diep als Barrabas viel; hij werd een opstandeling tegen zijn Opperheer en een moordenaar van zijn naaste. Het is een treffend woord, dat wij hier wel mogen herhalen: "Elke deugd heeft haar prijs; hebt gij haar nog, zo is u de rechte prijs er nog niet voor geboden." Daarom leert de Heiland ons onophoudelijk bidden: Leid ons niet in verzoeking: stel ons niet op de proef, laat de prijs, waarvoor wij onszelf overgeven, ja wegwerpen, ons niet worden geboden. Zo hebben wij er dan niet tegen om in Barrabas de ware, volle vertegenwoordiger der gevallen menselijke natuur voor God te zien? Nee, en te meer niet, omdat wanneer een minder diepgevallen mens tot toonbeeld van de zondaar ware gesteld, dezulke, die zo diep als Barrabas vielen, niet door hem zouden vertegenwoordigd zijn. Zo dan: in Barrabas gaat de mens, gaan gij en ik, vrij uit, waar Jezus in onze plaats gekruisigd wordt. Gij gevoelt dat deze betrekking, de betrekking van Jezus tot de zondaar en van de zondaar tot Jezus zijn moet, zal deze gevolgtrekking waarheid wezen. Alleen Barrabas werd naast Jezus gesteld, en ontving zijn vrijheid door Jezus kruisiging. Er waren nog andere oproermakers en moordenaars in de gevangenis, doch deze werden niet in vrijheid gesteld, maar enkelen er van met Jezus gekruist. Wij moeten dus als zo vele Barabbassen met Jezus in

betrekking komen, om door Hem vrijgemaakt te worden, door zijn treden in onze plaats. En dat geschiedt, gelijk het toen vleselijk op onheilige wijze geschiedde, door de stem des volks, thans geestelijk, op heilige wijze door het geloof. Ben ik waarlijk een Barrabas voor Jezus, dan is Jezus waarlijk een Jezus voor mij, die mij van de vloekdood bevrijdt, door zelf die dood voor mij te ondergaan. En de krijgsknechten leidden Hem binnen in de zaal, welke in het rechthuis is, en riepen de ganse bende samen; en als zij Hem bespot hadden, deden zij Hem de purperen mantel af en deden Hem zijn eigen klederen aan. Het was een vernieuwde moedwil van de losbandige krijgsknechten, die er hun genoegen in vonden, om hun deel in de uitoefening van het vonnis aan het slachtoffer te verkrijgen. Zulk een door allen gehaat en doodschuldig verklaard mens kon, volgens hun mening, niet genoeg gestraft, geteisterd, gepijnigd, bespot, gehoond, te schande gemaakt worden. Men trapt en vertreedt, de veroordeelde op allerlei wijze, en roept er de meest mogelijke getuigen bij, om er een gemeenschappelijk vermaak van te hebben. Wat zullen wij zeggen? Alles heeft zijn reden, zijn grond van bestaan in geestelijke diepten. Waar het sterkste licht is, is ook de sterkste schaduw. Tegenover de Godmens staat de mens der zonde, en moet hij staan; het kan niet anders: er is een volstrekte noodzakelijkheid voor de meeste dingen, die ons toevallig schijnen. Pilatus liet dit alles toe, ofschoon het niet tot de kruisstraf behoorde. Hij had geen eergevoel, en dus ook geen teer gevoel voor deze dingen. Hij had immers Jezus buiten noodzakelijkheid, alleen om een zachter vonnis dan een doodvonnis voor Hem te verkrijgen, laten geselen. En nu was de zaak beslist, en trok hij zich niets meer aan. Toen de krijgsknechten en de bijeengeroepen bende verzadigd waren van hun moedwil, deden zij Jezus de purperen mantel af, en deden Hem zijn eigen klederen aan. Er staat wel niet, dat zij Hem de doornenkroon afnamen, doch deze behoorde bij de purperen mantel. Beiden maakten een geheel uit. Het is buitendien onwaarschijnlijk, dat Jezus de doornenkroon op het hoofd droeg, terwijl Hij gekruisigd werd. De gedurige bloeding door het indrukken der doornen zou zijn gelaat geheel onkenbaar hebben gemaakt. De schoonheid van het denkbeeld heeft de schilders verleid, om Jezus op het kruis af te beelden als met doornen gekroond, in overeenstemming met het opschrift: Deze is de koning der Joden; doch de kunst mag de waarheid niet aan de schoonheid opofferen, tenminste daar niet, waar de waarheid en schoonheid kunnen samengaan, hetgeen niet altijd het geval is. Christus is gekruist geheel naakt, zoals Adam werd geschapen; dit bracht de kruisstraf mede, en ook daarom was zij zulk een schandelijke straf, dat alleen slaven en moordenaars uit de Joden en barbaren mochten gekruisigd worden, en de Romeinse burger er ook bij de grootste misdaad vrij van was. Tot deze volslagen naaktheid behoorde de doornenkroon niet, en deze mocht er daarom ook niet bijgevoegd worden. De naaktheid nu mag door de kunst wel niet afgebeeld worden, maar de kunst mag ook niet overnemen, wat niet tot de zaak behoort. Is het ook niet genoeg, dat Jezus vóór zijn kruisiging met doornen is gekroond? Gij weet de doornen der aarde vertegenwoordigen in de Heilige Schrift de vloek der aarde; want al het zichtbare en stoffelijke is uitdrukking van het onzichtbare en geestelijke. Het aardrijk zij om uwentwil vervloekt, zeide God tot de eerste zondaar, en met smart zult gij daarvan eten al de dagen uws levens. Ook zal het u doornen en distels voortbrengen, en gij zult het kruid des velds eten, Genesis 3.17,18. Christus hief ook dezen vloek op door de doornenkroon op zijn gezegend hoofd te laten plaatsen, en veranderde hiermee ook deze vloek in een zegen. Het lijden en sterven van Christus is dat hout en dat zout, dat alle bittere en brakke wateren in de woestijn en in Kanaän zoet en gezond maakt. Ja, Hij droeg een kroon van doornen, Hij leed alles wat er te lijden is, en welk een klein deel van dat geheel is ons lijden! Och, slechts een enkele doorn in het vlees, in de zijde, in de voet! Het is smartelijk op zichzelf, maar niet smartelijk bij zijn smart. En zouden wij dan, waar in Jezus alle wonden bloeden, onze kleine wond zo groot achten? Of zouden wij, waar onze Heer alles leed, in het geheel niet willen lijden? Zou het ons voegen op rozen te gaan onder een Hoofd, dat met doornen gekroond is? Er moet gemeenschap met Christus zijn in alles, ook in het lijden. Hij leed verzoenend en voldoenend voor de zonde, wij moeten lijden door in

de kracht des Heiligen Geestes de zonde te bestrijden en haar af te sterven; bij dit afsterven treedt de zonde uit onze ziel naar buiten in onze droefheid over haar, en sterft zij in onze lichamelijke dood. Trouwens het is met de zonde in onze ziel als met een verzwering in ons lichaam. Zij moet naar buiten komen en rijp worden met pijn, tot zolang zij zich opent en met het kwaad de pijn geheel weggenomen wordt. Treffend is het echter te zien, hoe de spotmantel en kroon al de eeuwen door van de Heer op de discipel zijn overgegaan. Herinner u slechts de auto-dafés, waarbij de ter verbranding veroordeelde lezer der Heilige Schrift, onder de scheldnaam van ketter, met een met duivels en hellevlammen beschilderde papieren mantel en kroon naar de brandstapel werd geleid. En hoe worden nog heden Gods kinderen in sommige schandbladen met dezelfde papieren spotmantel en kroon, niet naar de brandstapel geleid, want daartoe ontbreekt de boze thans de macht (ze zouden het anders gaarne doen), maar toch aan de kaak, ten toon gesteld voor het publiek, dat gaarne naroept, wat het door zijn lievelingen wordt voorgezegd. En zij namen Jezus en leidden Hem henen om gekruist te worden. Aan het rechtsgeding is een einde gekomen, nu moet aan de persoon, die het gold, een einde gemaakt worden. Men leidt Jezus het rechthuis uit, op de straat, op de openbare weg, waar duizenden van het volk elkaar verdringen om de veroordeelde van nabij te zien; en Jezus laat zich leiden als een lam, dat ter slachting wordt geleid, en dat stemmeloos is voor het aangezicht zijner scheerders; alzo deed Hij zijn mond niet open. En Hij dragende zijn kruis, ging uit. Iedere kruiseling moest zijn eigen kruis dragen. De kruisdracht en de kruisiging behoren dan ook noodzakelijk bij elkaar. De Heer zelf plaatste zijn schouders onder het kruis, dat Hem werd opgelegd, wel door de handen der mensen, maar overeenkomstig de raad van God, en Hij gebiedt ook ons dagelijks ons kruis op te nemen en het Hem na te dragen. Waarom? Omdat zijn verzoenende kruisiging onze heiligmakende kruisdracht vordert. Wij moeten ons Hoofd volgen, en komen niet tot de heerlijkheid dan door het lijden, en niet in het eeuwige leven dan door de dood. Wij hebben het meermalen opgemerkt, dat dit nu eenmaal de weg van de begenadigde zondaar is. De zonde brengt de lijdensweg mee, de genade doet er de zaligheid op volgen. Dat wij ons dan gemeenzaam maken met het denkbeeld, dat wij niet buiten het lijden en de dood om, maar door het lijden en de dood heen, overwinnen zullen. Als wij niet gezondigd hadden, zou de Heer niet hebben behoeven te lijden en te sterven, om ons te behouden, en wijzelf zouden het ook niet nodig gehad hebben; maar wij zouden alsdan wellicht door een wegneming als die van Henoch, of door een opvaart als die van Elia, deze aarde voor hoger gebied hebben verwisseld, of, wat nog meer waarschijnlijk is, de schone, heilige aarde zou ons tot een eeuwige woonplaats hebben verstrekt. Nu echter door de zonde het lijden en de dood in de wereld gekomen zijn, nu moest de Verzoener der zonde door beide heengaan, en nu moet ieder zondaar er door heengaan, terwijl de begenadigde zondaar daar, evenals Christus, weder uittreedt in het eeuwig zalig leven. Daarom is wel ieder mens een kruisdrager, maar niet als een discipel van Jezus. Ieder mens sterft wel in zijn dood op een kruis, maar niet ieder op het kruis van Jezus. Of bestaat er een mens of een Christen zonder te lijden, zonder te sterven? Zeker, bij de een is het kruis van hout en bij de ander van goud; bij de een wordt het innerlijk, bij de ander uiterlijk gedragen; maar toch heeft elk huis zijn kruis, en elk hart zijn smart. Bij de Christen echter treedt het meer op de voorgrond, is het meer zichtbaar. Ja, hoe dikwijls gebeurt het, als het de Heere behaagt jeugdige gelovigen tot zich te nemen, dat zij, na een leven van weinig lijden en veel vreugde in het ouderlijk huis, ten laatste toch aan het kruis worden gehecht en er op sterven door een langdurige en uitputtende, of door een snelle maar vreselijk verwoestende, besmettelijke krankheid, waardoor zij ook in die smaad van Christus delen, dat de liefste vrienden van verre staan en niemand met hen te doen wil hebben in hun dood, dan zij, die hen liefhebben met een liefde, die sterker is dan dood en graf. Zo vreselijk als die toestand is, zo liefelijk is de troost, dat onze doden hiermee nog in hun sterven door de Heer in de innigste gemeenschap met Hem en zijn kruis zijn gebracht geworden. Naar de plaats, genaamd Hoofdschedelplaats, welke in het Hebreeuws genaamd wordt Golgotha. Deze gerechtsplaats

lag buiten de stad; het was een onreine plaats, die als zodanig buiten de heilige stad zijn moest. Hij gaf te kennen, dat er geen gemeenschap is tussen de zondedienst en de tempeldienst. Er is dan ook bij ieder beschaafd volk geen gemeenschap tussen de misdadiger en de eerlijke burger. Men zondert ze van elkaar af door onterende straffen of gevangenissen. Ook hier werd de Heer, de Heilige, met de misdadiger gelijk gesteld. Hij, die alleen rein is, en die alleen de onreine reinigt, wordt als onrein, als een zedelijk melaatse man naar een onreine plaats geleid, om er te sterven. Hoe velen zijner liefste discipelen en discipelinnen hebben ook hierin met Hem gemeenschap gehad! Hoe velen zijn in diepe kerkerholen, in afschuwelijke gevangenissen, in de meest onreine plaatsen gestorven, of met gruwelijke folterpijnen vermoord! En als wij dan nu in onze krankheden op zacht gespreide sponden mogen neerliggen, om er wellicht op te sterven, verheerlijken wij er dan God voor, en spreken wij ook hier de dichter na: "'t Is ook een vrucht, die 't kruis ons gaf."

19:11 De Heer en zijn kruisigers.

En Jezus zeide. De Heer spreekt aan het kruis. Welk een heerlijke verrassing! Nee, het kruislijden zal niet geheel zwijgend, en daarmede niet geheel lijdelijk geleden worden. Dat het Woord Gods niet gebonden is, zien wij hier op de treffendste wijze in de Heer zelf. Ook op het kruis is Hij het levend persoonlijk Woord van God. Toch was het een ontzettend zwijgen gedurende zes uren, alleen afgebroken door enkele woorden, die gesproken moesten worden, omdat zij de hoogste belangen van zijn koningrijk en van onze zielen betroffen. De Heer heeft slechts zeven kruiswoorden op het kruis gesproken. Hij zweeg veel en lang en zijn spreken was weinig en kort. Het zwijgen des Heeren verkreeg zijn hoge betekenis door zijn spreken, en wederkerig zijn spreken door zijn zwijgen. De zeven kruiswoorden zijn als zo vele klokslagen, die de stilte van een ontzettenden lijdensnacht afbreken, en die ons zeggen hoe ver de nacht voorbij en de morgenstond nabij is. Ieder woord op het kruis gesproken is dan ook een uitlegging van het lijden, dat op het kruis geleden wordt, of een aanwijzing van de vrucht van dat lijden. De Heer sprak deze woorden gedeeltelijk om zijn innerlijke toestand te kennen te geven, en gedeeltelijk naar aanleiding van buiten af. Geheel des Heeren komst op aarde en optreden onder zijn volk was een openbaring van zichzelf aan de zijnen, aan zijn gemeente, aan zijn kerk door woorden en daden. De zondaren moesten Hem leren kennen als hun Zaligmaker, en daarmede zalig zijn, hier innerlijk in geloof, hoop en liefde, en eenmaal in de volle aanschouwing, het volle licht en het volle gevoel. De grote levensvraag is dus: Zondaar, zondares! hebt gij uw Zaligmaker leren kennen? Zo ja, heil u! want gij hebt het doel van uw leven gevonden en de weg ook om er heen te gaan. Zo nee, dwaal dan niet verder rond in de woestijn van het leven, zonder waterbron en schaduw der palmen. Een zondaar zonder Jezus is een verlorene, een zondaar met Jezus is een nieuwgeborene, een uitverkorene. Kunt gij in nieuwigheid des levens wandelen, zonder dat uw zonden u vergeven zijn? Het is onmogelijk. Hebt gij Jezus, zo hebt gij de vergeving der zonde; want Hij is de persoonlijke vergeving der zonde. Met Hem te hebben kunt gij geen zonde meer hebben, die u verdoemt, en met Hem hebt gij ook de Heilige Geest, want Jezus is de uitdeler van de Heilige Geest. Hij doopt met de Heilige Geest, en de Heilige Geest is het nieuwe levensbeginsel, dat in u geplant wordt en dat zich altijd meer ontwikkelt tot een leven uit God, in God en tot God. Ja, Jezus en de zondaar behoren te zamen, gelijk de zondaar en Jezus. Daarom is Hij tot ons op de aarde gekomen, om zich persoonlijk aan ons bekend te maken in al zijn gehoorzaamheid jegens de Vader en in al zijn liefde jegens ons. Want zonder Jezus kunnen wij niet leven en kunnen wij niet sterven zonder te verderven. Daarom is de kreet van de ziel: Geef mij Jezus of ik sterf! En hebben wij Jezus, zo hebben wij de Geliefde des Vaders, en daarmede de liefde des Vaders door de Heilige Geest, die de liefde des Zoons uitstort in onze harten en ons tot God leert zeggen: Abba Vader! Wij zeggen dan met Augustinus: "Heb Jezus lief en doe wat gij wilt;" want het kwade zult gij niet meer kunnen doen, en zo gij het nog mocht doen, het zal niet met moedwil zijn, en diep berouw zal het volgen. Zo dan, met Jezus wandelen wij met God, zoals Henoch, Noach en al de zondaren, die geloofd hebben; maar zonder Jezus wandelen wij met de boze mensen en met de boze geesten. O, mochten alle zondaars het verstaan, dat alleen met Jezus niet alleen het hemelse eeuwige leven verkrijgbaar, maar ook het aardse leven alleen recht te genieten is. Wat baat het toch de gevangen misdadiger, dat hij langs lachende velden en door bloeiende beemden, prachtige lusthoven en langs paleizen wordt geleid van de gevangenis naar de gerichtsplaats? Moet hij niet een vrij man zijn, om die wandeling te doen met opgetogen zin, met het volle gevoel van al de bekoorlijkheden, die zich van alle zijden hem aanbieden? Dan ach, wij weten het, de verblindheid der zonde bij de onbekeerde mens is juist de waan, dat hij geen gevangen misdadiger, maar een vrij man is. Hij is aan zichzelf onbekend, en daarom kent hij ook Jezus niet. Jezus daarentegen wil als de Zaligmaker gekend zijn door ieder zondaar, en daartoe openbaarde Hij zich onophoudelijk, gedurende geheel zijn aardse leven, en zou Hij dat dan niet ook in zijn laatste ogenblikken doen? Hij heeft het gedaan. Hij heeft ook aan het kruis

gesproken, en wat Hij aan het kruis gesproken heeft, dat zijn gelijk al zijn woorden en daden, de schatten van de kerk, waarbij die van de wereld zijn als zand en slijk. En is nu de Heer spaarzaam in zijn laatste woorden, bedenk dat het vele hier onnatuurlijk zou zijn. De toestand, waarin de Heer verkeerde, liet het niet toe. Wij klagen dikwijls dat onze doden op hun sterfbed niet meer tot ons gesproken hebben, maar meestal worden zij verontschuldigd door de gespannenheid van hun toestand, vooral in hevige snel verwoestende krankheden. Zij kunnen alsdan slechts enkele woorden zeggen, maar waarin niet zelden zoveel ligt, dat wij ze later niet genoeg kunnen herdenken en indenken. Alleen wat wij niet konden weten, zonder dat de Heer het ons mededeelde, zegt Hij ons. Vóór zijn lijden had de Heer zeer breedvoerig met zijn discipelen gesproken; thans kon Hij niet anders dan kort zijn. Nochtans liggen in des Heeren kruiswoorden zijn innigste gedachten, Hij stort er geheel zijn ziel in uit, en doet er ons al de kracht des lijdens en geheel het doel van het lijden in zien. Zij zijn dan ook testamentele woorden, woorden vol diepe verborgenheden, vol hoge Godsgeheimen. Hoe veel is er over gesproken door de edelste verstanden, nochtans worden ze altijd weder besproken met nieuwe oogsten van heerlijke gedachten, want zij zijn gelijk al wat goddelijk is, oneindig van inhoud. Het zevental der woorden is een liefelijke harmonie, die wij vinden, maar zoals de harmonieën in Gods werken, niet naast elkaar, niet opzettelijk gemaakte, maar door de denkende en onderzoekende geest te ontdekken. In dit zevental van woorden verenigen zich trouwens al de heerlijkheden van des Heeren persoon en werk, gelijk in de zevenvoudige breking van de lichtstraal al de heerlijkheden van het licht van de wereld. Wij hebben dit zevental dan ook uit de bijeenvoeging van de onderscheidene woorden, door de vier evangelisten geboekt. Gelijk zijn klederen onder de vier krijgsknechten, zo werd zijn geestelijke nalatenschap verdeeld onder de vier evangelisten. Het was te veel voor een; velen moeten delen in hetgeen des Heeren is. Nochtans zijn de kruiswoorden niet geheel op zichzelf staand; er is een geheime orde van opvolging. Het volgende kruiswoord onderstelt het voorafgaande, en al de kruiswoorden tezamen vormen een geheel, dat inderdaad treffend en alles omvattend is. De Heer zelf hing aan het kruis tussen hemel en aarde, en in zijn bede om vergeving trad Hij als Hogepriester met zijn eigen bloed ter verzoening in het Heilige der heiligen voor Gods aangezicht. Door de moordenaar het paradijs te ontsluiten, openbaarde Hij aan hemel en aarde de kracht van zijn zoenlijden, de vrucht van zijn offerande. Door zijn moeder aan Johannes te geven, heiligde Hij de aardse liefde in zijn liefde. Door zijn verlating uit te roepen, daalde Hij ter helle af, en dorstte Hem, en klom Hij op uit haar met de roep der overwinning: Het is volbracht, en voer Hij op in de geest tot boven de wereld, zijn geest stellende in de handen des Vaders. Vader! vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen. Bij de opheffing van het offer werd het Gode aangeboden, bij de oprichting van het kruis verklaart de Heer zijn lijden voor een offerlijden. Gelijk het Woord Gods het water des doops tot een bondzegel maakt, zo maakt dit woord van Christus zijn lijden tot een offerlijden. Het behoort dan ook onafscheidelijk bij zijn kruisiging. Het is de uitdrukking van hetgeen Hij doet door te lijden. Hij gaat de schuld betalen, opdat de zondaar de schuld vergeve worde. Zijn bede is dus geen bloot uitroepen tot de Vader, maar tevens een openbaring aan allen van hetgeen door Hem op het kruis gewrocht werd. Daarom leed Hij niet alleen voor, maar ook tussen en met de overtreders, en de eerste begenadigde van dit eerste woord des Heeren was een medegekruisigde, een overtreder. Het kruis van Christus is dan ook het monument, het gedenk- en ereteken van de verzoening der zonde, en Christus zelf is in zijn kruisiging de persoonlijke vergeving der zonde geworden. Hij mocht dan ook geen ogenblik aan het kruis gehecht zijn, zonder het grote oogmerk van deze kruisiging open te leggen; zijn kruisiging was zijn tussenkomst tot vergeving der zonde. Stefanus bad eerst aan het einde van zijn lijden om vergeving voor zijn moordenaars, en tot wie richtte hij de bede: Reken hun deze zonde niet toe? Tot de Heere Jezus, als de vergever der zonde, niet uitsluitend, maar in gemeenschap met de Vader en den Heilige Geest. Christus spreekt God aan met de naam van Vader, vooreerst om getuigenis te geven dat Hij, ofschoon in lijden, de Zoon van God is, zodat

Hij ook hier zijn Zoonschap, zijn Godheid openbaart, en ten andere: dat de verzoening der zonde niet uitgaat van de toorn, maar van de liefde Gods. Van de toorn Gods gaan de vloek der zonde en de dood des zondaars uit; maar de verzoening en vergeving der zonde aan de zondaars gaan van de liefde Gods uit. Ten laatste getuigt de Heer met dit woord, dat zijn lijden niet door enige vreemde macht, maar door zijn Vader Hem is opgelegd. En zo moeten wij ons lijden ook beschouwen. Niemand had macht over Jezus dan de Vader; niemand heeft macht over ons dan God. Het is dan ook opmerkelijk, dat de eerste en laatste bede des Heeren op het kruis met de Vadernaam Gods begint, en dat in het middelste kruiswoord die Vadernaam wordt weggelaten, en bij verdubbeling die van God alleen wordt in de plaats gesteld. Ja, is het niet opmerkelijk, dat Hij, die in de eerste bede vraagt om vergeving voor anderen, in de vierde bede zelf klaagt over verlating? Doch wij weten hiervan de reden uit de Schrift. Om onze Verlosser te kunnen zijn, moest Hij zelf een verloste worden, een verloste door de Vader, een verloste als het hoofd zijner gemeente, de eerste verloste, niet uit des zondaars schuld, want Hij was de Heilige, maar uit des zondaars straf, uit des zondaars dood, en dat werd Hij door in de verlating Gods eeuwig vredesverbond aan te grijpen en tot Hem te roepen: Mijn God, mijn God! Doch laat het ons dan ook niet vreemd dunken, dat de beproevingen ook bij ons zover kunnen gaan, dat wij de Vadernaam niet meer op de lippen kunnen nemen. Blijven wij biddend wachten; in het einde herstelt zich ook bij ons het verbroken evenwicht weder. God moge zijn vriendelijk aangezicht een ogenblik voor ons om heilige redenen verbergen, straks laat Hij het weder over ons lichten, en ten laatste kunnen wij weder zeggen: Vader! in uw handen bevelen wij onze geest. Vader! Vergeef het hun. De prediking van het Evangelie is geen andere dan de prediking van de vergeving der zonde. God vergeeft een iegelijk zondaar, die wil, zijn zonde. Kan er een blijdere boodschap van de hemel gebracht worden? Nee, het was de blijdste boodschap, die Gods engelen ooit op de aarde gebracht hadden en brengen konden. Getuige hun lied in de velden van Bethlehem. En toch is die boodschap voor zo weinigen een blijde boodschap. Van waar komt dit? Zijn dan niet alle mensen zondaren, die als zodanig de dood en het oordeel tegemoet gaan? Zeker zijn zij dat, doch er zijn vele mensen, die van gevoelen zijn en zich overtuigd houden, dat zij zalig zullen worden zonder Zaligmaker, vanzelf, uit de aard der zaak, omdat de zonde te klein en de liefde Gods te groot is om in de eeuwigheid gestraft te worden. Gij gevoelt, dat hiermede bij deze lieden het kruislijden geen offerlijden is, en dat het, wat hun aangaat, even goed ware, dat Jezus niet in de wereld gekomen ware, als dat Hij er wel ingekomen is. Gij ziet dus hoe het ongeloof (want dat is de leer van die mensen) het kruis verijdelt, en hoe alleen het geloof, dat zich uitsluitend aan de leer der Schrift houdt, de komst des Heeren als de Zaligmaker van zondaren, met de engelen als de hoogste blijdschap voor tijd en eeuwigheid beschouwt, begroet en bezingt. Och laat ons toch de zaken bezien zoals zij werkelijk bestaan. Wij moeten een open oog hebben voor onze zonden, zullen wij een open hart hebben voor Jezus. Het ongeloof is het zelfbedrog, de zelfmisleiding, is het sluiten van de ogen voor de zonde, en er is dus een opening van de ogen door de Heilige Geest nodig, waardoor wij de zonde zien, zoals zij werkelijk is, zoals zij in het licht van God gekend wordt; en wordt dat gezicht ons verleend, dan is het ons niet meer mogelijk over de zonde te spreken als te klein, en over Gods liefde als te groot, om nog in de eeuwigheid gestraft te worden; maar dan zouden wij met Kaïn moeten zeggen: Mijn zonde is groter dan dat zij mij vergeven worde, als wij niet dat Lam van God kenden, dat de zonde der wereld wegneemt, en de onze in het bijzonder, zó dat al waren onze zonden rood als scharlaken en karmozijn, zij in Jezus bloed gedoopt witter zullen worden dan gewassen wol, ja dan vers gevallen sneeuw. Laat ons daarom niet twisten met de tegenstanders van deze voor ons zo heerlijke, onmisbare waarheid, maar laat ons de Heilige Geest over hen aanroepen, opdat Hij hen overtuige: allereerst van zonde, en dan van Gods oordeel, en ten slotte van Christus gerechtigheid. De prediking van velen is dan ook daarom zo onvruchtbaar, omdat zij tot dezulken, die nog voor zichzelf geen zondaren zijn, spreken als waren zij Christenen. De Schrift maakt eerst den mens tot een zondaar en dan tot

een heilige. En zo moeten wij ook doen. Wij moeten eerst de mensen tot zondaren maken door de prediking der wet, en hen dan tot Christus leiden als tot hun Zaligmaker, en dan zullen zij Hem ook als zodanig met blijdschap aannemen; want die waarlijk een zondaar is, wij herhalen het gedurig, die kan niet buiten Jezus. Dit is zedelijk volstrekt onmogelijk. En hoe! God zou zo vele eeuwen de komst van Christus en in Hem de openbaring, de volle openbaring der genade hebben voorbereid door de bedeling der wet, en wij zouden zonder deze voorbereiding nodig te hebben onmiddellijk begenadiging ontvangen? Heeft dan de Christus geen Johannes den Doper tot wegbereider gehad, en vertegenwoordigde deze niet de wet in persoon? Zeker zijn er mensen, die als Jozef en Samuel van hun vroege jeugd af door de Heilige Geest zijn bearbeid, en dus niet nodig hebben door de prediking der wet te worden voorbereid; maar vooreerst zijn zij uitzonderingen op de regel, en ten andere bevestigen zij de regel; want juist deze Jozefs en Samuels hebben de kennis der zonde, en gruwen van haar als zijnde ongehoorzaamheid jegens God. Zo is dan de prediking van het Evangelie de prediking van de vergeving der zonde door God in Christus, waarvan de vrucht is de mededeling van de Heilige Geest. Heerlijk, ontzaggelijk, maar ook ontroerend denkbeeld: Christus verkondigt het Evangelie, de blijdste boodschap aan het kruis, in het midden der vreselijkste smarten: Vader, vergeef het hun! O met dit ene woord verandert Hij het hout des vloeks in een banier des vredes en des heils, waar alle zondaren, die behouden worden, zich om schamen. Het kruis op zichzelf mag het inbegrip genoemd worden van al wat smart en smaad heet. De hardvochtige Romein had er een genoegen in om zijn slaven, als zij misdaden begaan hadden, aan het kruis op de wreedste wijze te straffen, en de Joden hadden een afschuw van het kruis, omdat het hun land naar de wet verontreinigde, en God de gehangene aan het hout tot een vloek en ban gesteld had. Het kruis is dan ook het enig werktuig, waardoor de persoon, die gestraft wordt èn het werktuig der straf zo nauw worden verenigd, dat zij als eenzelvig beschouwd worden. Zelfs op het rad werd de misdadiger gebonden, aan het kruis werd hij genageld. Daarbij is het kruis gemaakt naar het menselijk lichaam. Plaats uwe voeten naast elkander, en breid uw armen naar beide zijden uit, en gij hebt het kruis. Doch nu maakt Christus door zijn bede om vergeving dat vloekhout, door zijn lichaam daaraan te laten hechten, tot het offerhout, op hetwelk dat lichaam geofferd werd. Ik zeg het offerhout, want het kruis het altaar te noemen, waarop Christus geofferd werd is, wij herhalen het hier, rooms en verkeerd, naardien het altaar meer is dan het offer; het altaar heiligt het offer. Nee, de Godheid van Christus was het altaar van Christus' offerande, en deze heiligde het offer tot een enig, algenoegzaam, eeuwig zoenoffer voor de zonde: door de eeuwige Geest heeft Christus zich geofferd, Hebreeën 9:14. Doch het kruis was ook het offerhout slechts zolang als Christus er aan gehecht was; toen de Heer er van afgenomen werd, had het zijn werkelijke betekenis verloren, en bleef er nog slechts een zinnebeeldige betekenis over. Daarom is het afgoderij, dat de roomsen aan het kruis als kruis zulk een hoge waarde hechten en hoge eer bewijzen. Niet van het kruis, maar van de gekruisigde Christus gaat kracht uit tot behoudenis. Zeker gevoelen zijzelf wel, dat Christus er aan gehecht moet zijn, zal het betekenis hebben, maar ook dit moet ons slechts een zinnebeeld zijn. Christus heeft zijn kruis in zijn eigen lichaam naar de hemel medegenomen, en draagt het eeuwig in dat lichaam, door de littekenen van de wonden der kruisiging. Gij gevoelt thans hoe deze bede van de gekruisigde Zoon van God de eerste bede zijn moest, en niet de tweede of derde zijn kon. Terstond moest de Heer de volstrekte tegenstrijdigheid wegnemen, die er bestond tussen zijn persoon en het foltertuig, waarmede Hij vereenzelvigd werd. Vergeef het hun. Voor wie geldt deze bede des Heeren? Allereerst zijn volk, dat Hem kruisigde, en ieder Jood, die zich bekeerd heeft en nog bekeert, is een vrucht van deze voorbede; want voor zover de Joden de misdaad hunner vaderen tegen hun Messias begaan, niet herroepen door te geloven, bevestigen zij deze misdaad, en zijn zij er schuldig aan; en voor zover de Christenen in hun ongeloof voort zondigen, kruisigen zij Christus dagelijks opnieuw, want onze zonde is Christus' kruisiging en blijft het; alleen wanneer Christus' kruisiging ons heiligt, is die kruisiging ons niet meer tot een beschuldiging en

aanklacht, maar tot een rechtvaardigheid, heiligheid en heerlijkheid. Des Heeren bede was dus eerst een nationale voorbede; Christus bad als de ware Messias van zijn volk, de zonde van Israël als natie af. Hij nam daarmede de anders onophefbare slagboom voor Israël's toekomstige bekering weg. Wij weten immers wat er gebeurd was. Pilatus had het bloed van Christus niet op zijn geweten willen hebben, maar de Joden wel, en zij namen het werkelijk op hun geweten door te zeggen: Zijn bloed kome over ons en onze kinderen. En God laat bij de onbekeerde mens geen vloek zonder uitwerking. Wilt gij de proef? Welnu, zij hadden ook gezegd: Wij hebben geen koning dan de keizer. En hun geschiedde naar hun woord. Zij kwamen steeds meer in de macht van Rome, en de koningen, die zij hadden, waren niets anders dan vazallen, leenmannen van de keizer, en toen zij ten laatste geen andere koning hadden dan de keizer, werd hun zijn juk ondraaglijk, en zij stonden tegen hem op, maar vruchteloos. Na een voorbeeldeloos bloedige strijd werden zij door de keizer tot een slavenvolk verlaagd, gedeeltelijk gekruisigd, gedeeltelijk gevankelijk naar Rome gevoerd, gedeeltelijk verbannen. Hun volksbestaan, hun tempel en tempelstad waren te niet gegaan. Zo liet God hun eigen vloek zich bij hen verwezenlijken. Maar God kan ook de vloek in een zegen veranderen. Herinnert u dat Simeon en Levi, volgens het testament van hun vader Jacob, vanwege hun boosheid en trouweloosheid in hun nakomelingen onder al de stammen verstrooid werden. En toch veranderde God die vloek in een zegen, en stelde Hij Levi tot zijn bijzondere dienaar, en Simeon onder het snoer van Juda, Jozua 19:9. Uit Levi werd Mozes geboren en Aaron met die lange reeks van Hogepriesters, die zich oplosten in het Hogepriesterschap van Christus. En zo zal ook eenmaal het bloed van Christus niet meer rusten op Israël als een bloedschuld, maar als een schuldverzoening. Hun Messias heeft dit voor hen gebeden, en hun Messias wordt altijd verhoord; maar eerst moet het recht zijn loop gehad hebben zal de genade kunnen volgen. Nochtans heeft de voorbede van Christus reeds een dadelijke uitwerking, die de belofte voor de toekomst in zich draagt. Nog aan het kruis werd des Heeren voorbede toegepast op een uit zijn volk, op de begenadigde moordenaar; want ook hier blijft de goddelijke orde van kracht: Eerst de Jood en dan de Griek of Heiden. Want ook voor de Heidenen was des Heilands voorbede. Ook zij waren zijn kruisigers. Rome en Jeruzalem, hoe vijandig ook in andere opzichten, waren hier medegenoten. Zij waren een in de zonde, al had ook Israël groter schuld dan de Romeinen, zij zouden ook een zijn voor de genade. De bede, door de Koning der Joden op het Romeinse kruis uitgesproken, gold ook voor de Romein, en in deze al de Heidenen. En ook in dit opzicht toonde het woord van Christus zijn dadelijke kracht en vrucht. De hoofdman van de wachthebbende manschappen bij het kruis werd innerlijk getroffen door hetgeen hij had gehoord en gezien, en toen Jezus gestorven was, zei hij het overluid: Waarlijk, deze mens is rechtvaardig, is de Zoon van God! Gelijk de bekeerde moordenaar de eersteling der kruisgenade uit de Joden was, zo was de hoofdman de eersteling der kruisgenade uit de Heidenen, en sedert liepen deze twee lijnen voort tot op de dag van heden, en zullen zij voortlopen tot aan het einde. En zo is dit woord voor ieder zondaar. Ja, wij allen moeten ons als zondaren scharen op een lijn met de kruisigers van Christus, zullen wij des Heilands voorbede op ons toepasselijk kunnen maken. Want zij weten niet wat zij doen. De Zoon verontschuldigt zijn kruisigers bij de Vader. Hij is de voorspraak voor zijne pijnigers en moordenaars. Hij beroept zich op hun staat van zonde en onbekeerdheid, welke een staat is van geestelijke verblindheid. Geen zondaar weet wat hij doet, want zo hij dat wist, hij zou het niet doen. Indien iemand weet dat de wijn, die hem wordt aangeboden, vergif is, zal hij hem drinken? Nee, maar hij drinkt hem, omdat hij het niet weet. Indien de zondaar wist dat de zonde hem in het eeuwige verderf stort, zou hij haar doen? Nee, maar hij zondigt, omdat hij het niet weet. Gij ziet, het komt altijd weer neer op hetzelfde punt: "Ken uwe zonde en gij zult Gods genade kennen." De Joden en Romeinen wisten wel dat zij een mens kruisigden, die de dood zeker niet verdiend had, zoals de andere kruiselingen, maar zij wisten niet, dat zij de Heer der heerlijkheid kruisigden. Konden zij het niet geweten hebben? Ja, indien zij als Joden de

uitspraken der Schrift, en als Heidenen de uitspraken van het geweten gehoor gegeven en de zaken behoorlijk onderzocht hadden. In ieder geval konden zij geweten hebben, of te weten gekomen zijn, dat Jezus onschuldig was. Doch daarom is hun onwetendheid ook een schuld, waarvoor de Zoon Gods om vergeving bidt. Nadat Paulus bekeerd was, zegt hij ook van zijn gruwzaam vervolgen van de Christenen, dat hij het uit onwetendheid heeft gedaan, 1 Timotheus 1:13. Hij had het niet tegen beter weten gedaan. Hij was dus naar de ijver der wet, die al wat tegen haar is, veroordeelt, onberispelijk. Doch hield Paulus zich daarom onschuldig? Nee, de gedachte van de gemeente Gods vervolgd te hebben, was hem een gedurige doorn in het vlees, en hij achtte zich daarmede te zijn de onwaardigste onder de apostelen. Zo is dan de onbekeerdheid de onwetendheid in de dingen Gods, en strekt zich de kracht van de voorbede des Heeren uit in de lengte tot alle eeuwen, in de breedte tot alle volken, in de diepte tot de diepst gevallenen, in de hoogte door uit de diepst gevallenen de schitterendste toonbeelden van geloof en godsvrucht voort te brengen, Efeziër 3.18,19. Wij eindigen de beschouwing van dit eerste kruiswoord des Heeren met op te merken, dat, indien de Heere Jezus Christus de enige openbaring van Gods genade is, zoals Hij op het kruis zich bewezen heeft te zijn ook in dit zijn eerste woord, de verwerping van Jezus de verwerping is van Gods genade, en er na zulk een verwerping door de zondaar niets voor deze overblijft dan het rechtvaardig oordeel Gods. Dat wij dan de Zoon Gods aannemen als onze Zaligmaker, met een oprecht geloof, opdat wij niet behoren tot dezulken, die niet zalig willen worden op de wijze, zoals God ons alleen zalig maken wil. De krijgsknechten dan, als zij Jezus gekruisigd hadden, namen en verdeelden zijn kleren, en maakten vier delen, voor elke krijgsknecht een deel. De Romeinen hadden geen scherprechters, maar de krijgslieden voerden het vonnis uit, gelijk men thans nog bij ons in militaire straffen doet. Trouwens, in de militaire wereld is nog veel goeds overgebleven, wat in de burgerlijke wereld is verloren gegaan. Zoals wij zeiden, de soldaten voeren nog heden zelf de doodstraf uit aan hun gevonniste kameraden, en niets onterends ligt daarin. Het is ook een geheel verkeerd, ja tegenstrijdig denkbeeld, dat de straf degene, die haar uitvoert, onteren zou; want wat onterends is er in de uitoefening van het recht? De Romeinse krijgslieden werden dus de erfgenamen van hetgeen de Heer uitwendig bezat. Het is een beeld van de erfenis, die de Heidens gebleven wereld door Christus is ten dele gevallen. Haar beschaving is uitwendig Christelijk geworden, zij draagt de kleren van Christus, maar innerlijk haat zij Hem en blijft Hem kruisigen met het grootste vermaak, of de grootste onverschilligheid en ongevoeligheid, zoals de krijgsknechten het deden. Dezen ontvingen een bijzondere beloning voor de uitoefening van het vonnis: het recht op de kleren van den veroordeelde. Daarvoor bestond bij de Romeinen zelfs een wet. Zij namen zijn kleren, zegt de Evangelist. Het is opgemerkt geworden dat deze wet nog onder keizer Tiberius daartoe de mach gaf; onder keizer Hadrianus werd zij echter in zoverre gewijzigd, dat de krijsknechten de kleren niet meer mochten nemen, maar dat zij hun door hun oversten moesten gegeven worden. Zo nauwkeurig historisch blijkt de Schrift te zijn voor de ware onderzoeker, terwijl zij door de onkundige ongelovige van een menigte historische feiten wordt beschuldigd, die bij het licht bezien, als nevelen verdwijnen. Op dit ogenblik waren de krijgslieden, die de Heer en de twee moordenaars kruisigden, nog volstrekte meesters over de kleren der kruiselingen; dit zien wij aan de wijze hoe zij met die van Jezus handelen. Alleen van deze spreken de Evangelisten, want wat de krijgsknechten met de kleren van de twee andere kruiselingen deden, lag buiten der Evangelisten gebied en bestek. Zo is dan alles in het rechtsgeding van Christus uitwendig gegaan naar het recht. Hoe onrechtvaardiger de mensen zijn in het wezen, hoe nauwgezetter zij meestal zijn in de vorm. Bij de Joden ging alles uiterlijk naar de wet van Mozes, bij de Romeinen alles naar het Romeinse recht. Op de vorm was niets te zeggen. Zelfs de onbandige krijgslieden handelden naar de wet. Zij namen elk hun deel van Jezus kleren. En de rok. De rok nu was zonder naad, van boven af geheel geweven. De rok betekent hier niet het bovenste, maar het onderste kleed, de tunica bij de Romeinen, het hemd bij ons. Zu1k een uit een stuk geweven onderkleed was op zichzelf niets bijzonders, want

het werd in die tijd veel, en door arme zowel als rijke lieden gedragen; doch het is ook als het naaste kleed aan des Heeren heilig lichaam een heilig zinnebeeld van hetgeen van Christus niet verdeeld kan worden, en dat is zijn Godmenselijke persoonlijkheid zelf. Deze kan zelfs in handen van de ruwste soldaten vallen, maar moet een geheel blijven. Christus is gisteren en heden en in alle eeuwigheid, in de stal te Bethlehem en op het kruis, in het graf en in de hemel dezelfde: de Heer der heerlijkheid. Zij dan zeiden tot elkander: Laat ons die niet scheuren, maar laat ons daarom loten, van wie die zijn zal, en zij wierpen het lot. Daar de Heer naar zijn staat eenvoudig gekleed was, had het geweven hemd op zichzelf niet veel waarde, doch aan stukken gescheurd, zou het niets waard zijn geweest, en dus niet meer waard om verdeeld te worden. Dat is de enige reden waarom de krijgsknechten besloten er het lot over te werpen. De Romeinse soldaten beminden als alle soldaten van ruwen aard, het spel. Dobbelaars als zij waren, hadden zij de dobbelstenen maar uit de zak te halen, om er gereed mede te zijn. Het vermaak om te dobbelen deed hiertoe zeker ook veel. Men kan zich duidelijk voorstellen hoe dit is toegegaan, het is een toneel uit het leven dezer mensen. Treffend, niet waar, ja hartroerend en zielschokkend, om nog bij het kruis van Christus een dobbelspel te zien; want het lot werpen in zulke gevallen is niet anders dan dobbelen. Waarlijk, wij merkten het ook elders op, in de tegenwoordigheid van Christus moest alles verschijnen, wat de wereld aan zondigs heeft. Of kent gij een grotere tegenstelling dan de hoge ernst der kruisiging van de Christus en de ongevoelige, onverschillige lichtzinnigheid dezer krijgslieden? Zo hing dan Christus geheel naakt aan het kruis. Veertig eeuwen waren er nodig geweest om Christus te zien sterven, zoals Adam geschapen was en zoals ieder mens geboren wordt; want het kruis was het enige foltertuig, waarop de mens moedernaakt werd ten toon gesteld. Sedert Adams val was, wij merkten het reeds vroeger op, de naaktheid een zaak, waarover men zich schamen moet, en daarmede een teken van des mensen val. Daarom is het de grootste schande, die men iemand kan aandoen, hem naakt voor mensen ten toon te stellen, en het is de grootste onbeschaamdheid en goddeloosheid zichzelf naakt in het openbaar te vertonen, zoals de beruchte naaktlopers deden, onder het gruwelijk voorgeven, dat hij, die in Christus is, ook lichamelijk rein is, en geen kleding meer behoeft, maar de in het paradijs verloren onschuld teruggekregen heeft. Wij vragen aan deze dwepers: "Maar Christus zelf dan? Was Hij, de volmaakt Heilige, niet gekleed, en wel met onder- en bovenkleren als wij allen, zodat er vier delen van gemaakt, en bovendien over een stuk nog het lot kon geworpen worden?" Zó is de Schrift tegen alle ketterijen gewapend, en wordt alle dwaling en alle ongeloof door haar gedood. Nu hing Jezus naakt aan het kruis, maar gedwongen, en toch vrijwillig. Gedwongen door mensen, vrijwillig als Middelaar Gods en der mensen, als Borg voor zijn volk. Doch in deze zijn naaktheid was Hij gekleed; of was Hij niet de tweede Adam? Adam schaamde zich vóór zijn val niet over zijn naaktheid; en waarom niet? Hij was in zijn onschuld gekleed. Gij gevoelt immers, dat God de mens niet wilde scheppen gekleed, gelijk de vogelen des hemels en enkele viervoetige dieren, zoals het schaap. Ook de vissen der zee en de meest ontwikkelde viervoetige dieren, zoals het paard en het rund, hebben alleen de huid huns lichaams tot hun kleding. Een volmaakt lichaam heeft geen kleding nodig. Gelijk er een zondige naaktheid is, zo is er ook een heilige naaktheid, en deze was de naaktheid van Adam voordat hij zondigde, en was die van Christus toen Hij verzoening deed voor de zonde op het hout des vloeks, om ons de zegen te verwerven in eeuwigheid. Immers Hij werd in onze zondige naaktheid gekruist, opdat wij door zijn naaktheid eeuwig zouden worden gekleed met de witte klederen zijner gerechtigheid, die wij dan ook de zijnen in de hemel zien dragen, Openbaring 7:9. Ja, is niet het uitkleden van Christus het grote zinnebeeld van het uitkleden van de helse machten, en zijn smadelijke tentoonstelling voor de mensen, hun smadelijk tentoonstellen voor al de engelen en heiligen Gods? Colossenzen 2.15. Zo is dan ook hier, gelijk overal en in alles, in Christus het allerhoogste en allerdiepste verenigd. De hoogste heerlijkheid, die God de mens gaf, was dat deze in zijn lichaam gekleed was, en zo vertegenwoordigde Christus op het kruis in zijn naaktheid de oorspronkelijke hoge

heerlijkheid van de mens Gods. Hij kon naakt zijn zonder zich te schamen; maar tegelijker tijd vertegenwoordigde Hij bij zijn diepe vernedering om der zonden wil, in diezelfde naaktheid de van die oorspronkelijke hoge heerlijkheid gevallen mens. Immers na de val behoort de mens en zijn kleding tezamen. Opdat de Schrift vervuld zou worden, die zegt door de Profeet: zij hebben mijn klederen onder zich verdeeld, en over mijn kleding hebben zij het lot geworpen. De Evangelist Johannes, die gewoonlijk tot de diepste diepte doordringt, merkt ook bij deze gelegenheid op, dat de krijgsknechten met deze klederverdeling en loting niet anders deden dan vervullen wat God te voren had laten voorzeggen. Hij breekt de historie opzettelijk af, om te wijzen op de vervulde profetie. Ja, duizend jaren te voren had in de 22ste Psalm (Psalm 22) David reeds deze twee bijzonderheden van Christus kruisiging aangewezen. En toen David ze onder de ingeving van de Heilige Geest neerschreef, bestond er nog geen Rome. Eerst driehonderd jaren daarna werd het gesticht. En toch onderstelt deze profetie reeds het bestaan van Rome, de romeinse wetten en het doodvonnis, waarbij de mens geheel naakt wordt ontkleed, en zijn klederen tussen verschillende personen verdeeld en ook door het lot toegewezen worden. Waarderen wij toch de profetie! Zij is een heerlijke, volstrekt goddelijke zaak. Zonder de ons medegedeeld wordende onderscheiding van des Heilands klederen in de bovenklederen en in het onderkleed, zou deze profetie ons niet geheel duidelijk zijn, ook niet uit het bericht van de andere Evangelisten; want daaruit zouden wij kunnen menen, dat de krijgsknechten over al de klederen van de Heiland het lot geworpen hadden. Johannes is dan ook de Evangelist, die het schijnbaar kleine bemint, opmerkt en vermeldt. Ik zeg het schijnbaar kleine; want in de Schrift is, gelijk in de natuur, niets klein, omdat op beider gebied het kleine in een noodzakelijk en daarmede onafscheidelijk verband staat met het grote. Vraag aan de ontleedkundige, of deze of die kleine zenuw of spier in het menselijk lichaam niet onverschillig is, of er toevallig in voorkomt, en dus zeer wel daaruit gemist kon worden? Hij zal u antwoorden: Nee! niets van hetgeen er in een welgeschapen lichaam is, kan er uit gemist worden, het een is de geleider tot het ander, en het doorsnijden van zulk een geleider der beweging in hand of voet kan geheel de hand of de voet buiten beweging stellen of verlammen. In de Schrift, dat meesterwerk van de Heilige Geest, is het niet anders. De vroegere leraren in de Protestantse kerk, bij wier wijsheid de onwetendheid van velen in onze tijd jammerlijk afsteekt, hadden de gewoonte te zeggen, dat er aan Gods tabernakel geen pin was, hetzij van hout of van goud, die er niet noodzakelijk toe behoorde; en zij hadden gelijk, want geen verstandig timmerman slaat een spijker te veel of te weinig. De Schrift is het werk van God, en zij bewijst het te zijn op iedere bladzijde. Voor wie? Voor hen, die wijs zijn in hun ogen, en alleen zien in de spiegel van hun eigen verstand? Nee, maar in de ogen van allen, die nog onderscheid kunnen zien tussen een rozenblad en een blad papier. In het kleine heeft God meestal juist het grote, het heerlijke samengevat. Spreken wij niet van kleinoden, als wij van juwelen spreken? En zijn de parels groot als appels? Immers in het kleinste is het reinste en edelste. Doch gelijk nu Johannes het kleinste opmerkt en optekent, zo moeten wij ook het kleinste opmerken en waarderen. Wij moeten als het ware Gods werken lezen met de telescoop in de ene, en de microscoop in de andere hand, en wij zullen oneindig meer heerlijkheid van God zien, dan wij met het blote oog zagen of konden zien. Doch is nu deze aanhaling uit de profetie van zulk een gewicht, om er zulk een nadruk op te leggen als Johannes doet? Zeker heeft zij zulk een groot gewicht. Het kleinste, het geringste, dat met de Heer der heerlijkheid in betrekking staat, heeft een gans zeer uitnemend gewicht van heerlijkheid. Vooreerst bewijst zij de goddelijke persoonlijkheid van de Christus. Of meent gij dat geheel de oud-testamentische Schrift kon geschreven worden voor een minder persoon dan de Zoon van God? Christus is het middelpunt van de gehele openbaring van God; al de stralen van licht en heerlijkheid, die God van het begin af over een zondige wereld heeft laten uitstromen, vloeien samen in Hem, het licht van de Heidenen en de heerlijkheid van Israël. Hij, de Christus, is zowel het einde der wet, als de Geest der profetie, en daarom kon Hij niet alleen zeggen: In het begin van het Boek is van

Mij geschreven: maar ook, dat al de Schriften van Hem getuigen, Lukas 24,27. Ten andere bewijst de aanhaling van de profetie, ook van de kleinste bijzonderheden, dat Christus alles geleden heeft overeenkomstig den raad en de voorkennis Gods; en dat is een grote troost voor ons, die door het geloof in Christus weten, dat de Vader van onze Here Jezus Christus ook onze Vader is en ons liefheeft gelijk Hij Hem liefheeft, Johannes 16.27. Immers, het is juist over de kleine dingen, dat wij de meeste bekommeringen hebben, de grootste twijfelingen koesteren en de ergste angsten uitstaan. O, dat God de Heer is van leven en dood, en dat niemand onze ziel kan doden, al doodt hij ook ons lichaam, dat geloven wij gaarne. Maar dat ook de haren van ons hoofd alle geteld zijn, dat geloven wij niet zo licht. Dat niemand, ook niet op het slagveld, door geweer of kanon ons lichaam doden kan, zonder zijn toelating; dat de besmetting ons of onze geliefden ook niet in het verborgene kan aantasten, zonder zijn toestemming; dat de dokter ons geen verkeerd drankje kan geven zonder zijn voorkennis; dat wij niet ongesteld worden, niet onze hand verwringen, niet ontijdig onze geliefden zien sterven, noch zelf sterven kunnen zonder Gods wil, dat zijn van die kleine en toch grote dingen, die onze gedachten het meest bezig houden, als wij er mede in betrekking gebracht worden. Zou alles onder Gods voorzienigheid staan, ook het kleinste, ook het nietigste, ook het toevalligste? Zo vragen wij dan, en de Schrift antwoordt met onze tekst: "Ja, alles, ook de verdeling van uw klederen na uw dood, en ook het werpen van het lot door uw erfgenamen over hetgeen men niet verdelen kan of wil." Ten laatste, want hoe zouden wij alles kunnen aanwijzen, zien wij hier, dat de vijanden van Jezus, zonder dat zij het weten en zonder dat zij het willen, de volbrengers zijn van de woorden Gods. En dit is ook wederom een grote troost voor ons, die ons gedurig getroffen voelen door de giftige schichten der ongelovigen, die op Gods Woord gericht zijn, maar die onze harten doorboren. Mochten de bestrijders der Schrift toch bedenken, dat zij Gods woorden onmogelijk krachteloos kunnen maken, maar dat zij ze zelf noodzakelijk moeten bevestigen. Ja, dat zullen zij zelf eenmaal onfeilbaar zien, gelovig of wanhopig; mocht het zijn gelovig; want alsdan zouden zij parels zijn aan Christus koninklijke kroon, terwijl zij anders de doornen zouden zijn geweest aan zijn lijdenskroon. Dit hebben dan de krijgsknechten gedaan. Ook een belangrijk woord. Zulke woorden komen in de lijdensgeschiedenis des Heeren gedurig voor, en tonen de zaken in het leven. Men ziet de handeling. Niet Jezus zelf heeft zich ontkleed, maar zij hebben Hem ontkleed, en met zijn klederen gedaan, gelijk met Hem zelf, al wat zij gewild hebben, en waartoe zij macht hadden. En zij neerzittende, bewaarden Hem aldaar. Zij waren een wacht van vier man bij het kruis, met een hoofdman over hen. Na de kruisiging, welke een bloedige, inspannende arbeid van hen gevorderd had, doch welke hen ongeroerd liet, maakten zij het zich licht, en bleven niet langer staan, maar zaten neer nabij het kruis van Jezus, aan den rand van de hoogte van Golgotha, eerst om het lot te werpen en daarna om te rusten en toe te zien dat de kruiselingen niet nog met stenen of andere voorwerpen door het gemene volk werden geworpen, en te wachten totdat zij dood waren, van het kruis afgenomen en begraven konden worden. Treffend, niet waar? Jezus had levend aan het kruis en levenloos in het graf een wacht bij zich. Geen erewacht, maar een wacht van zijn vijanden. De Vader veranderde echter al de smaad van zijn Zoon in de volle heerlijkheid. Thans zijn al Gods engelen de erewacht van zijn Zoon, en van allen, die die Zoon liefhebben in onverderfelijkheid. O, mochten vele krijgsknechten, die lezen of horen lezen in welk een betrekking de Heer met krijgslieden gesteld is geweest, zich scharen onder zijn kruisbanier, om Hem daar tot een lijf- en erewacht te zijn, voor Hem strijdende en lijdende en met Hem overwinnende, om eenmaal met Hem te zitten op zijn troon, gelijk Hij overwonnen heeft en gezeten is op zijns Vaders troon! En Pilatus schreef ook een opschrift van zijn beschuldiging, en zette dat op het kruis boven zijn hoofd; en er was geschreven in het Grieks, Latijn en Hebreeuws: Deze is Jezus, de Nazarener, de Koning der Joden. De hier gevolgde orde der talen (bij Lukas) is de juiste. Het Grieks, als de taal van de gehele wereld boven aan, de taal van Rome daaronder, en ten laatste de taal van het Joodse volk. Johannes geeft de orde op naar de aloudheid der talen: Hebreeuws, Grieks en Latijn. Zo

werd dan de Christus in de drie hoofdtalen der wereld, die al de andere talen der wereld vertegenwoordigen, uitgeroepen als de Koning der Joden. Is het niet opmerkelijk, dat Jezus in zijn kribbe door de Wijzen uit het Oosten, en op het kruis door de heidense landvoogd werd gepredikt als de Koning der Joden? En zouden wij Hem dan niet als zodanig prediken aan de gemeente, en door onze zendelingen aan al de volken? Of is Hij niet werkelijk de Koning der Joden, en is het opschrift boven zijn hoofd een leugen? Immers niet. De Koning der Joden is de Messias, en alleen de gekruisigde Messias is de ware Messias; want er is geen redding van zondaren dan door zijn lijden en sterven. Juist in de uiterste versmaadheid, die zijn kruisiging meebrengt, ligt des Messias allerhoogste heerlijkheid. Dit zijn van die wonderlijke dingen, die God alleen doet, en die door het geloof aanbiddend worden nagedacht en aangenomen. Zeker was deze titel een scheldnaam in de mond van Pilatus, gelijk van zijn knechten, maar wordt niet alle smaad bij de Christus veranderd in eer? En zouden wij er iets op tegen hebben, dat de Zaligmaker ook onder deze naam gepredikt werd? Is het niet een kroon te meer op het hoofd van die Gezegende, aan wie nooit te veel eer kan gegeven worden, en die waardig is van alle schepsel te ontvangen de kracht, de rijkdom, de wijsheid, de sterkte, de eer, de heerlijkheid en de dankzegging? Doch wij gaan nog een stap verder en beschouwen deze zaak van haar stellige zijde. Christus moet gepredikt worden ook als de Koning der Joden, tegenover de Joden. Er moet een blijvend getuigenis zijn in de Christelijke gemeente tegen de ongelovige Joden, dat zij hun enige, wettige, eeuwige Koning hebben gekruisigd. Er is geen moeilijker te beantwoorden vraag, dan hoe de Joden onder het bereik van het Evangelie te brengen? Als de Roomsen zijn zij met een driedubbele muur, de overlevering, het gezag hunner geestelijke leidslieden en hun eigen onwetendheid in zake van godsdienst, daarvan afgescheiden. Wat de Roomsen betreft, er is geen ander middel tegen hen dan om onophoudelijk op het middelpunt van hun bijgeloof, de paus, aan te houden, tot zolang deze voor goed valt; want zonder paus is de Roomse geen Roomse meer; en bij de Joden is er geen ander middel tegen hen dan ook onophoudelijk op het middelpunt van hun ongeloof (de verwerping van Christus als de Koning der Joden) aan te houden, tot zolang deze verwerping voor goed ophoudt; want zonder dat ongeloof is de Jood geen Jood meer. Wij moeten het hun duidelijk maken, dat zij als Joden nooit veel eer bij de volken genoten hebben, en dat zij er zelfs in onze dagen van algemene gelijkstelling nog niet veel eer bij genieten. Zij worden meer geduld dan bemind. Men maakt gebruik van hun verstandelijke en geldelijke vermogens, maar houdt zich van hen op een afstand. Nochtans is dat hun grootste ellende niet, maar slechts een klein gevolg van hun allergrootste ellende, van hun ongeloof in hetgeen hun hoogste volksglorie, en wat eindeloos meer is, hun eeuwige zaligheid uitmaakt, van hun niet aannemen van het opschrift aan het kruis: Deze is Jezus de Nazarener, de Koning der Joden. Laten zij nu eens uit hun heilige schriften bewijzen, dat hun Messias een andere is dan onze Christus? Zij kunnen het niet, maar wij kunnen uit hun wet, uit hun psalmen en uit hun profeten onweersprekelijk bewijzen, dat de ware Koning der Joden zijn volk niet allereerst tot uitwendige stoffelijke grootheid zou opheffen; want ach, wat zou Hij dan meer geweest zijn dan David en Salomo waren; maar dat Hij als David's Zoon en David's Heer en de meerdere dan Salomo, allereerst zijn volk zalig zou maken van hun zonden, en het dan tot alle mogelijke tijdelijke en eeuwige eer zou opheffen. Dit moeten wij de Joden prediken. Wij moeten hun zeggen: "Gij hebt uw enige, ware, wettige Koning gedood, en daarmee uzelf; want zonder Hem zijt gij geen volk, en kunt gij geen volk meer worden." Zeker is de verblindheid van dat volk groot, en wij kunnen daarom hun bekering alleen van buitengewone goddelijke leidingen en tussenkomsten verwachten; doch wij moeten intussen doen wat wij kunnen. Zien de Joden niet reeds zo vele geslachten achtereen de verstandigste, edelste en machtigste volken der aarde met hun koningen en keizers aan het hoofd, zich voor de gekruiste Christus aanbiddend buigen, en zichzelf zonder vorst en priester, zonder vaderland en tempeldienst, verstrooid onder alle volken? Welnu, zij zien daarbij juist het kruis, dat teken bij hen van alle smaad en vloek, door die keizers en koningen der machtigste en beschaafdste

volken, als het hoogste teken van eer op hun kronen en rijksappels plaatsen. En nochtans geloven zij niet. Hoe! alle volken zullen een zon van Israël als hun Heer en God huldigen, zonder dat die zon van Israël waarlijk de Christus is? Het is onmogelijk, zedelijk en historisch onmogelijk. Dit alles moeten wij de Joden voor ogen houden, want hoe meer bewijzen de Joden hebben tegen hun ongeloof, hoe onverantwoordelijker hun ongeloof is, en hoe mogelijker het wordt, dat menige Jood zich in zijn conscientie overtuigd voelt, dat de waarheid aan de zijde der Christenen is. Dit opschrift dan lazen velen van de Joden, want de plaats waar Jezus gekruist werd, was nabij de stad. De overpriesters dan der Joden zeiden tot Pilatus: Schrijf niet de Koning der Joden, maar dat Hij gezegd heeft: Ik ben de Koning der Joden. Pilatus antwoordde: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven. Pilatus had, zoals wij reeds met een enkel woord te kennen gaven, spottend en tegelijk met de hem eigene gevatheid uit wederwraak op de Joden het opschrift zodanig ingericht, dat de titel van Koning der Joden op zichzelf moest beschouwd worden als een misdaad, welke met de kruisdood gestraft werd. Het kwam hem voor, in Jezus de gehele Messiasverwachting der Joden te moeten kruisigen. De overpriesters, even schrandere lieden als hij, vatten dit terstond, en daar zij de verwachting van een Messias niet wilden afgesneden hebben, waren zij over dit opschrift ten hoogste ontevreden, en zochten het te doen veranderen. Doch zijzelf hadden zich in deze verwarring gebracht, en Pilatus het recht gegeven om de titel van Koning der Joden tegenover de Romeinse keizer als een zaak van gekwetste majesteit, dus als een misdaad, der kruisiging waardig, te beschouwen. Zij hadden immers gezegd: Wie zich tot koning maakt, weerspreekt de keizer, en: Wij hebben geen koning dan den keizer. Hiermede zeiden zij: "Nu er een Romeins keizer is, is het een misdaad de Koning der Joden (de Messias, die als zodanig de Koning aller koningen is) te willen zijn." Pilatus houdt hen dus enkel aan hun woord, en door de titel van Koning der Joden boven aan het kruis van Jezus te plaatsen, zeide hij zoveel als: "Een iegelijk, die zich als de koning der Joden opwerpt, heeft de kruisdood verdiend." Dit was natuurlijk tot de Joden zoveel gezegd als: Het is een misdaad een koning der Joden, als Messias te verwachten. "Schrijf niet, (zeiden zij tot Pilatus) dat Hij de Koning der Joden is, maar dat Hij die titel wederrechtelijk op zich heeft toegepast; met andere woorden: schrijf niet dat de titel zelf, maar dat de aanmatiging van die titel de beschuldiging uitmaakt." Doch het baatte hun niet. Pilatus wilde van geen verandering horen. Te lang reeds had hij zich door hen laten overheersen. Nu het hem niet gelukt is Jezus vrij te laten, wil hij ook niet meer toegeven. Met echt Romeinse hooghartigheid weert hij hen af met een machtspreuk, die geen verdere tegenspraak toelaat: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven. Hij had even goed kunnen zeggen: Wat gij gezegd hebt, dat blijft gezegd. Hadden zij in de verblindheid hunner wraakgierigheid, het Messiasschap zelf tot een staatsmisdaad gemaakt, zo was het billijk, dat de Romeinen een ieder, die zich de Messias noemde, kruisigden, gelijk zij thans Jezus kruisigden, en hadden zijzelf onbedacht hun verwachting van dn Messias als de Koning der Joden opgezegd, dan hadden zij ook geen anderen te verwachten. En zie hier nu de wijsheid Gods in het midden der menselijke vrijheid en dwaasheid. Achttienhonderd jaren zijn voorbijgegaan, en de staat van zaken is nog geheel onveranderd. De Joden moeten de gekruisten Jezus van Nazareth als hun Messias aannemen, of zij ontvangen in eeuwigheid geen Messias. Ja, zo handelt God altijd in alles: uit het menselijk verkeerde laat Hij het goddelijk goede voortkomen. En als God dit niet deed, zou ik niet weten, wat zijn voorzienigheid zou zijn. Immers de gehele wereld ligt in het boze, en het gedichtsel van 's mensen hart is boos van zijn jeugd af; wat is er dus goed in deze wereld, goed naar de regel Gods? Wee ons, zo God de mensenwereld aan zichzelf overliet, zij zou zichzelf reeds lang en binnen korte tijd vernietigd hebben. Maar nu regeert God over de mensenwereld, en laat aan vele dingen hun natuurlijke loop, tot op zekere punten, die beslissend ten verderve voeren; dan keert Hij de stroom, of geeft hem een andere bedding, en zo maakt Hij alles dienstbaar aan zijn raad. Zo schept Hij, die het kwade haat, het kwade om tot goed, en Hij, die licht uit licht kan scheppen, en dat doet in zijn hemel, kan het ook uit de duisternis, en dat doet Hij op aarde; daar

geeft Hij ook alleen uit de dood het leven. Maar het is Gods voorzienigheid en Gods genade, die dat doen; het is dus Gods kroonrecht, en daarom is het zo goddeloos van de Jezuïeten, dat zij niet alleen dat kroonrecht uit Gods hand nemen, door uit het kwade het goede te willen voortbrengen, maar dat zij ook kwade middelen gebruiken, om het goede er uit te doen voortkomen. God doet niet het kwade, gelijk zij doen, en wat is het goede, dat zij beogen? De handhaving van een leugen van het pausdom. Daarom zijn zij kwaaddoeners in de volste betekenis van het woord, en is hun verdoemenis rechtvaardig. En het volk stond en zag het aan. En ook de oversten met hen beschimpten Hem. En die voorbijgingen lasterden Hem, en schudden hun hoofden, zeggende: Ha! Gij, die de tempel afbreekt, en in drie dagen opbouwt, behoud uzelf! Indien Gij de Zoon van God zijt zo kom af van het druis! En desgelijks ook de overpriesters met de schriftgeleerden, en ouderlingen, en Farizeeën Hem bespottende, zeiden tot elkaar: Anderen heeft Hij verlost, zichzelf kan Hij niet verlossen. De Christus, de Koning van Israël, de Uitverkorene van God, kome nu af van zijn kruis, opdat wij het zien en geloven. Hij heeft op God betrouwd, dat Hij Hem nu verlosse, indien Hij Hem wel wil; want Hij heeft gezegd: Ik ben Gods Zoon. En ook de krijgsknechten tot Hem komende, zeiden tot Hem: Zo Gij de Koning der Joden zijt, zo verlos uzelf. Wij vatten al deze smaad-, schimp- en spotredenen tezamen, omdat het te pijnlijk voor ons gevoel en te onvruchtbaar voor onze harten zijn zou, bij elk van deze lasteringen afzonderlijk stil te staan. Wij zien hier de Heer door allerlei mensen met allerlei scherpe pijlen van smadelijke woorden wonden en doorboren, zodat ook op dit punt het lijden van Christus een samenvatting is van alle mogelijke bijzonderheden van lijden. Hier verenigen zich andermaal de aanzienlijkste en de geringste, de burgers en de soldaten, de toeschouwers en de voorbijgangers, om hun gal op Jezus uit te storten, ja zelfs een der medegekruisten, zoals wij straks zien zullen, kwam er ook nog bij. Het volk sprak Jezus aan. Op het volk had het woord, door Jezus van het afbreken en opbouwen van de tempel van zijn lichaam gesproken, bij hun misverstand de diepste indruk gemaakt; voor het volk is niets heiliger dan de vaderlijke en voorvaderlijke godsdienst, die bij Israël door de tempel werd vertegenwoordigd. Te zeggen dat men die tempel wil afbreken, was dan ook voor het Joodse volk zulk een vermetel woord, dat zij dit als de grootste onzinnigheid gedurig, met voorbijzien van al het andere op de voorgrond stelden. Ja, het werd de leuze van hun onuitblusselijke haat. Denk aan het drie uren lang geschreeuw van het volks: Groot is de Diana der Efeziërs! en gij hebt een tweede bewijs van hetgeen wij zeggen. Het volk verwijt de Heer deze majesteitsschennis in hun ogen, Hem aansprekende. Het volk heeft geen gevoel van eer en welgevoegelijkheid, maar bemint in zijn hartstochtelijkheid juist het ongepaste. Ieder gevoelt, dat men, om een de doodstraf ondergaand persoon nog schamper aan te spreken en op het grievendst te beledigen, tot de laagste volksklasse moet behoren. Fatsoenlijke lieden doen zoiets niet. De overheden des volks spreken dan ook Jezus niet aan; maar zij zeggen tot elkander, ofschoon luid genoeg, dat ieder en ook Jezus het kan horen: Anderen heeft Hij verlost, zichzelf kan Hij niet verlossen. Dat Hij nu zichzelf verlosse! Is Hij de Christus, zo kome Hij af van het kruis, opdat wij het zien en geloven. Gij ziet, het is de oude aard van het ongeloof, die ook hier bij hen weder te voorschijn komt. Het ongeloof wil niet geloven, dan hetgeen het ziet. Maar gelooft het dan wat het ziet? Immers nee, de overpriesters zagen Lazarus opgewekt uit de dood, en wilden nu Jezus te eerder doden, en Lazarus óók. Het ongeloof is een keisteen gelijk. Regen en zonneschijn kunnen zijn wezen niet veranderen, maar Gods almacht kan ook de kei in een diamant herscheppen, en dat doet Hij zo dikwijls Hij een ongelovige bekeert. De overpriesters gaan nog verder dan het volk en tasten niet alleen des Heeren woorden aan, maar ook zijn hart, zijn innerlijke gezindheden; zij maken zijn liefde tot de Vader verdacht, ja tot huichelarij, en lasteren daarbij God de Vader, zeggende: Hij heeft op God betrouwd, dat Hij Hem nu verlosse, indien Hij Hem wel wil; want Hij heeft gezegd: Ik ben Gods Zoon. Zij wilden zeggen: waar is nu het bewijs van zijn zoonschap en van Gods vaderschap? En deze vraag wordt door het volk en de krijgslieden nu tot Jezus gekeerd, in de woorden: Zijt Gij de Zoon

van God, zo kom af van het kruis. Indien Gij de Koning der Joden zijt, zo verlos uzelf. En hier hebt gij dan nu dat beruchte woord der wereld: Help uzelf. De Heer zelf legde dat spreekwoord in de mond van zijn tegenstanders: Geneesmeester, genees uzelf. En wat zullen wij er van zeggen? De wereld heeft altijd de schijn vóór zich. Zij helpt zichzelf, en daarmede acht zij zich geholpen. Doch waarin helpt zij zichzelf? In tijdelijke dingen. Maar daarmede alleen zijn wij, Christenen niet geholpen. Wij moeten dan ook dubbel voorzichtig zijn, om niet de mens Gods en de mens dezer wereld op gelijke lijn te plaatsen. Men wordt er licht toe verleid, wanneer men de ongelovigen hoort beweren, dat het Christendom de mens niet als mens ten volle laat ontwikkelen. Alsdan tracht men de eer van het Evangelie te redden, door te beweren dat juist het Christendom de mens tot een waar mens, tot de edelste en meest ontwikkelde van zijn geslacht maakt. En dat is ook zo, maar in die zin wil de wereld de mens niet ontwikkeld hebben. Haar ideaal is, dat de mens zichzelf, uit eigen krachten, met beheersing van alle invloeden buiten hem, opheffen tot het helderste verstand, tot de krachtigste wil en tot de omvangrijkste arbeid, En wij moeten haar toegeven, dat het Christendom zulke ideale, geniale, kolossale mensen niet vormt, en ook niet wil vormen. De Heilige Schrift, het opvoedingsboek van Gods kinderen, leert het rechtstreekse tegendeel van hetgeen de wereld leert. De Schrift leert afzien van alle zondig zelfvertrouwen, en richt al het vertrouwen van de mensen op God. Mijn zon, zegt zij, vertrouw op de Heer met uw ganse hart, en steun op uw verstand niet, Spreuken 3.5; en vervloekt zelfs een iegelijk mens, die op de mens vertrouwt, en vlees stelt tot zijn arm, terwijl zijn hart afwijkt van de Heer, Jeremia 17:5. Waarom zouden wij dan dat menselijke, dat de wereld humaniteit noemt, ons als Christenen eigen willen maken, alsof de roeping der Schrift, om mensen Gods te worden, minder zou zijn? Zulke mensen te zijn is eindeloos meer dan de humaanste mensen van de wereld te zijn, maar natuurlijk alleen voor hem, die gelooft. De Schrift noemt Gods volk een arm volk: ellendigen, verdrukten, door onweder voortgedrevenen. En zijn Gods kinderen dat niet, uitwendig door hun minderheid en geringheid, inwendig door hun schuldgevoel en veelvuldige beproevingen? Zullen wij dan de handen uitsteken naar de vergankelijke kroon, die de mens der wereld draagt, en de onvergankelijke kroon, die Christus ons op het hoofd zet, daarvan afnemen? Zo dacht Mozes niet; hij wilde liever kwalijk gehandeld worden met Gods volk, dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben, achtende de versmaadheid van Christus meerdere rijkdom dan de schatten van Egypte, want hij zag op de vergelding van het loon, Hebreeën 11:25,26. Of zijn de omstandigheden zo geheel veranderd, dat dit op ons van geen toepassing meer is? Is de wereld geen wereld meer, en kunnen wij ons daarom met gerustheid aan haar gelijkvormig maken, zonder ongelijkvormig te worden aan Christus? Waarlijk niet. Nog altijd is het woord van Jacobus ten volle waar: zo wie een vriend der wereld wil zijn, die wordt een vijand van God gesteld, Jacobus 4.4. Dat wij dan aan de wereld haar volmaakte mens laten, en houden wij ons aan de volmaakte mens Gods in Christus, want beide wegen lopen eindeloos uit elkander, en wie beiden tegelijk zijn wil, is geen van beiden. En nu zeiden wij zoeven, dat de wereld altijd de schijn voor zich heeft, want het wezen der wereld is in zijn verschijnselen geen waarheid, maar schijn. "Help, verlos uzelf! (is haar uitroep) kunt gij dat, dan zijt gij onze man, en wij zullen u geloven, en aanhangen, en bewonderen, en volgen." Doch men kan zichzelf niet altijd genezen, al geneest men anderen. Vraag maar aan de geneesheer, die zo velen uit krankheden redde, waarom hijzelf sterven moet? Men moet gaan, zoals God ons leidt. Er zijn mensen in de wereld, die hun leven doorbrengen met anderen te helpen, en die zelf in hun noden van alle menselijke hulp verstoken blijven. Bovenal echter was dit wereldse woord een lastering tegen Jezus, die juist op aarde gekomen was om anderen te helpen, door zichzelf niet te helpen. Laat Jezus van het kruis komen, dan zijn wij zondaren er aan. Kon Hij het niet? Zeker, maar Hij wilde het niet, omdat het onze zaligheid betrof. Doch van de zaligheid weet de wereld niets, en zij wil er niets van weten; de aardse vreugde, grootheid en eer zijn haar genoeg. Maar ons is dat niet genoeg, ons is de eeuwige zaligheid alleen genoeg, en wij achten het gelijktijdig streven

naar het een en het ander onbestaanbaar bij een persoon. Zo stond dan de Heer der heerlijkheid ten doel aan de laagste spot, de gemeenste hoon, de vuigste smaad. Hoe moeilijk valt het ons bedaard te blijven, wanneer men elkander in een gezelschap schimpschoten op ons gemunt, toefluistert, of als een hunner door vreemde vragen ons belachelijk tracht te maken, of werkelijk maakt. Getroosten wij ons ook deze smaad: het is een bewijs, dat wij niet behoren tot de wereld, die het haar liefheeft. Bedenken wij er bij, dat Christus dit alles ook geleden heeft, en dat de discipel niet meer is dan de Meester.

19:18 De Heer gekruisigd.

En het was de derde ure. Negen uren in de morgenstond. Welk een verbazende voortvarendheid hebben de bozen bij hunne boze werken. Ten zesde ure in de morgen aan Pilatus overgeleverd, wordt Jezus reeds in de tijd van drie uren ondervraagd, naar Herodes gezonden, gegeseld, gevonnist en gekruist. Doch verwonderen wij er ons niet over, maar bedenken wij dat het des Heeren eigen bevel was aan Judas en in hem aan al de uitvoerders van zijn verraad: Wat gij doet, doet het haastiglijk. En verwonderlijk snel ging nu alles achter elkander voort. De ene avond nog aan de paasmaaltijd met zijn discipelen, en de volgende avond in het graf. En hoe hebben onze doden meermalen ook in dit opzicht gemeenschap met den Heer! Hoe spoedig verandert ook in ons leven de stilte tot een vliegende storm, die in weinige uren verwoest, wat ons op aarde het liefste was! Een hevige krankheid rukt niet zelden in zeer korte tijd van ons weg, wat in volle bloei ons ter zijde stond, en waarvan wij niet dachten dat het gedurende ons leven zou verwelken! De negende ure is, gelijk wij zeiden, de ure van het morgenoffer; alsdan wordt het offer, alvorens het op het brandoffer-altaar neergelegd wordt, om door de vlam verteerd te worden, op de handen der priesters naar de hemel opgeheven, en alzo Gode aangeboden, geheiligd en gewijd. En nu, er is geen schaduw of er is ook een lichaam, dat haar veroorzaakt, en waar zij naar heen wijst. De schaduw in den tempel wees thans naar het lichaam naar Christus aan het kruis. En zij kruisigden Hem. In deze woorden ligt nu het middenpunt van al den raad Gods en van geheel onze zaligheid omvat en geopenbaard. Hier kan men zeggen dat God zich het meest verborg, door zich het meest te openbaren. Hier werd de sterke God zwak om onzentwil. In zwakheid is Christus gekruist. Hij, van wie kracht uitging, zodat allen, die Hem aanroerden, genezen werden, van welke kwaal ook bevangen, wiens stem de storm gebood én de dood, laat toe dat men Hem aan het kruis nagele. Waarom? Uit liefde. O dat opschrift staat onzichtbaar boven zijn kruis geschreven, en is van Hem zelf. Uit liefde tot u en mij werd deze Machtige, deze Almachtige zwak, en liet Hij aan zich geschieden alles wat de mensen wilden in hunnen haat. Welk een tegenstelling: de mensen hebben Hem zonder oorzaak gehaat, en Hij heeft de mensen zonder enige oorzaak, die uit hen was, lief gehad. Alleen de eeuwige en oneindige vrije liefde des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes wrocht het wonder der verlossing van verloren mensen. En zij kruisigden Hem. In deze weinige woorden ligt een wereld van gedachten. Wat is er reeds over gezegd, wat zal er nog over gezegd worden op aarde en in de hemel! Gods woorden en werken zijn onuitputtelijk, zijn gedachten kunnen nooit ten volle uitgesproken worden, maar zijn de stof der overdenking en van het gesprek zijner kinderen in alle eeuwigheid. Wij zijn op aarde en kunnen er slechts over stamelen, eerst in de hemel zullen wij er over kunnen spreken, want daar zal het onvolmaakte zijn te niet gedaan. Doch onvolmaaktheid is daarom nog geen onwaarheid, zoals sommigen menen, die zeggen: "Niemand kent de waarheid." Hoe! heb ik de zon niet, omdat ik haar niet in mijn hand kan dragen even als mijn kamerlamp? Als ik wel geschapen ben, dan heb ik ook ogen, die zien, en heb ik deze, dan heb ik ook de zon en is zij voor mij alles wat zij voor mij wezen kan, al kan ik de bron niet peilen, waaruit haar glans en gloed voortvloeien, en al staat zij ver van mij aan de hoge hemel. Zo is het ook in het geestelijke. Heb ik geloof, dan heb ik ook geestelijke ogen, die zien, en heb ik deze, dan zie ik de Schrift als Gods Woord, en Gods Woord is de waarheid, welke een is met de persoonlijke waarheid (Christus), en deze waarheid is alles voor mij, wat zij voor mij wezen kan, al kan ik de bron van haar zaligmakenden glans en gloed (Gods oneindigheid) niet peilen, en al staat zijzelf boven alle hemelen. Wij komen dus ook hier, gelijk te allen tijde terug tot de Schrift, zonder welke wij in de dingen Gods niets zien dan nevelen, die ons als een dikke mist rondom insluiten, en die wij te vergeefs met een lantaarntje in onze hand pogen te doen optrekken. Wij kunnen door dat lantaarntje zien, waar wij staan en gaan, maar ook meer niet. In de Schrift nu is de eerste belofte voor de gevallen mens, en dus de moederbelofte Gods: Ik zal vijandschap zetten tussen u (satan! die in slangengedaante de mens ten kwade hebt verleid) en deze vrouw, en tussen uw zaad en haar zaad; datzelfde zal u de kop

vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen. In des Heilands kruisiging ziet gij deze vermorzeling van de verzenen van het zaad van de vrouw , en die van de kop van de slang. Merkt op dat de verzenen, de hielen, de allerlaagste delen zijn van het lichaam, die alleen met de voetzool in onmiddellijke aanraking met de aarde komen; zij vertegenwoordigen dus op sprekende wijze des Heeren menselijke natuur. In de verzenen is wel leven, maar niet de zetel van het leven, deze is in het hoofd. Gij ziet dus de grootste tegenstelling. Het vermorzelen van de hielen is in zekeren zin als de vermorzeling van het gehele lichaam; want met vermorzelde verzenen kan het lichaam zich niet staande houden, maar moet het noodzakelijk vallen en ophouden als volmaakt lichaam te bestaan; nochtans kan deze breuk weder genezen worden, het leven is er niet mede gemoeid. Maar de vermorzeling van het hoofd is de dood, en is onherstelbaar. Welnu, alzo zou het ook zijn in de strijd tussen Christus en de satan. Terwijl Christus met zijn voeten de slang de kop vertrad, vermorzelde, zou deze Hem een beet in de verzenen toebrengen, die Hem zou doen vallen. Zonder beeld gesproken: De overwinnaar zou er niet zonder wonden afkomen. Gij weet, er is tweeërlei overwinning. Er is een overwinning, waarin de vijand overwonnen wordt zonder dat men zelf er enig letsel bij ontvangt; alsdan kan men zeggen: de overwinning is licht verkregen. Doch er is ook een overwinning, waarin men zelf gewond, ja dodelijk gewond wordt. Ik behoef u uit de geschiedenis geen voorbeelden van deze laatste soort van overwinningen te herinneren; ze zijn te talrijk dan dat niet enkelen u zouden bekend zijn. Als nu de veldheer de veldslag wint, maar ten gevolge van bekomen wonden sterft of sneuvelt, dan zegt men: "Deze overwinning is niet licht verkregen, zij heeft het edelste bloed gekost." Zeker, maar toch nooit van de veldheer alleen, want hoe velen zijn met hem gewond en gevallen. Christus echter behaalde de grootste overwinning, die er te behalen is, en dat wel ten koste van zijn eigen bloed, van zijn eigen leven in de volstrekte zin van het woord; want Hij stond alléén tegen de overste van de wereld en al zijn heiren. Hij overwon ze allen alléén, volkomen, voor eeuwig. Hij vermorzelde den kop van de slang en van het slangenzaad; maar dit kon niet geschieden zonder dat Hemzelf de verzenen vermorzeld werden; met andere woorden: Hij kon de satan niet afstorten in de geestelijke dood zonder zelf af te storten in de geestelijke dood, in de verlating, naar de ziel, en in de tijdelijke dood naar het lichaam. En waarom kon dit niet anders? Omdat Christus niet overwon voor zichzelf, maar voor ons, niet stond in zijn eigen plaats, maar in onze plaats. Hij was Borg geworden voor onze schuld, en moest haar betalen en Hij betaalde haar; Hij stierf voor ons, opdat wij in Hem zouden sterven, en stond op uit de dood in het eeuwige leven, opdat wij in Hem zouden opstaan uit de dood in het eeuwige leven. Hij maakte zichzelf volkomen een met ons, opdat wij in alles volkomen een zouden zijn met Hem, en door Hem met de Vader en de Heilige Geest. En zij kruisigden Hem. De kruisstraf was, zoals wij reeds opmerkten, een van de meest barbaarse en onterendste straffen; waarschijnlijk is zij van de inwoners van Carthago afkomstig en door de Romeinen overgenomen. Levend en geheel naakt, ten aanschouwen van ieder, met de handen en voeten op gekruiste palen te worden gespijkerd, en alzo langzaam dood te bloeden, was een meer dan wrede strafoefening; daarbij komt, dat de kruiseling tussen hemel en aarde werd geplaatst als beide onwaardig. De kruiseling werd dus gesteld tot een ban en tot een vloek. De Joodse wet gebood de misdadiger, na hem gedood en daarna tot een waarschuwend teken aan een opgericht hout te hebben opgehangen, af te nemen vóór de avond, opdat de vloek, die op hem was, met hem zou weggedaan worden van boven het land van Israël. Wij weten de betekenis van al deze verordeningen, omdat wij geloven; maar voor hen, die niet geloven, zijn deze dingen zo geheel verborgen, alsof zij niet bestonden. Er had hier, gelijk in geheel het lijden onzes Heeren, een voor Hem vreselijke en voor ons heerlijke ruiling plaats. Hij nam de vloek der zonde van ons weg en nam ze over op zichzelf. Hij werd tot vloek en zonde, en vernietigde beide in zich voor ons. Op welke wijze? Door die vloek van de zonde zijn volle werking op Hem te laten uitoefenen. En heeft die vloek niet zijn volle uitwerking op Hem uitgeoefend? Is Christus niet in de verlating Gods geweest, en is niet het verlaten worden van

God de vloek in zijn volstrektheid? Kan er nog hoger vloek gedacht worden? Neen; dit was bij Christus de innerlijke, de geestelijke dood, waarop de uitwendige dood, de dood des lichaams noodzakelijk volgen moest. Maar Christus kon niet in die verlating Gods, in die innerlijke, geestelijke dood blijven; want Hij was en bleef de Heilige Israëls, wiens aangenomen menselijke natuur alleen de vloek kan ondergaan; maar wiens eeuwige, goddelijke natuur onaantastbaar blijft. Deze was het beendergestel van zijn persoonlijkheid, daarvan kon geen been gebroken worden; maar het vlees kon van die beenderen gebroken en het bloed er van uitgestort worden tot op de laatste druppel, en het werd er van gebroken en uitgestort. Hij stierf en werd begraven, en was nedergedaald in de nederste delen van de aarde. Hoe lang? Na drie dagen was dat beendergestel weer bekleed met die nieuwe menselijke natuur, welke niet meer lijden en niet meer sterven kan, maar enkel verheerlijkt kan worden met altijd hoger heerlijkheid tot aan het zitten ter rechterhand Gods des almachtigen Vaders, en het wederkomen op de wolken des hemels toe. Zonder beeld gesproken: Christus kon sterven in zijn menselijke natuur, en Hij stierf daarin; doch in zijn goddelijke natuur was Hij de eeuwig levende met de Vader en de Heilige Geest; en zo eindigde zijn uiterst smadelijke en onterende dood aan het kruis in de heerlijkste opstanding uit zijn dood, en daarmede in de hoogste vreugde en de hoogste eer voor zich en de zijnen. En is dat nu alles zo geheel onbevattelijk? Is het niet ook in de natuur een wet, dat de krankheid niet wordt weggenomen, dan na ten volle te hebben uitgewerkt? Hierdoor komt de krankheid tot haar crisis of beslissing, hetzij ten leven, hetzij ten dood. Bij de Heer kwam de krankheid tot de dood, maar uit zijn dood rees de gezondheid en het eeuwige leven. En zij kruisigden met Hem twee moordenaars, een aan zijn rechter- en een aan zijn linkerzijde, en Jezus in het midden. Die de voornaamste is wordt in het midden gesteld. Als Barrabas en niet Jezus ter kruisdood verwezen was, zou Barrabas in het midden van de kruiselingen zijn geplaatst, want hij was de voornaamste misdadiger; doch nu wordt de Vorst des levens gesteld in de plaats van den mensenmoordenaar, ja, als de overste van de medegekruisten. Jezus is de voornaamste in oneer, zeiden de Joden en de Romeinen. Wij zeggen: Hij is de voornaamste in eer. Hem kwam de plaats der ere toe, en zij viel Hem toe; want zo boos kan de wereld het niet maken, of zij moet van achteren zien, dat zij Gods raad niet heeft kunnen verijdelen. Op de berg der verheerlijking gaven Mozes en Elia Hem als de Heer de plaats der ere. Welk een tegenstelling aan het kruis! En toch vereffende de Heer zelf die tegenstelling grotelijks door een van de moordenaars tot zijn medegenoot te stellen en hem het koningrijk te geven. En de Schrift is vervuld geworden. Gij ziet, welk een hoog aanzienlijke plaats de Schrift in de Evangelische geschiedenis beslaat. Telkens wordt er op gewezen als op Gods geopenbaard voornemen, dat op de vervulling wachtte en nu vervuld werd. En hoe komt hier nu mede overeen die lichtvaardigheid, waarmede velen, zelfs onder de anders welgezinden, de Schrift behandelen, als ware het een menselijk boek, waarin men als in een lijk met het ontleedmes naar hartelust kan woelen? Zolang de behoorlijke eerbied voor de Schrift niet terugkeert, is er onmogelijk een vernieuwde bloei voor de kerk te wachten. Wie de hof Gods, waarin God zijn levensboom geplant heeft, niet heilig acht, die kan ook niet het eeuwig leven deelachtig worden door de vruchten, die er in groeien. Die daar zegt: Hij is met de misdadigers gerekend. Driemaal worden deze woorden toegepast. Eerst door de Heer zelf bij het woord: Wie een buidel heeft, die neme hem en kope een zwaard! Daarna bij 's Heeren gelijkstelling met Barrabas, en nu bij de kruisiging tussen twee moordenaars. Het is een drievoudige, altijd in kracht opklimmende vervulling van een profetie, die in korte woorden geheel het verlossingswerk omvat. Immers, dat Jezus met de misdadigers is gelijk gerekend, wil aan de zijde Gods zeggen, dat de misdaad Hem is toegerekend, en dat Hij dienovereenkomstig behandeld wordt.

19:25 De Heer en zijn moeder en Johannes.
En er waren ook vele vrouwen, van verre aanschouwende, welke ook, toen Hij in Galiléa was, Hem gevolgd waren naar Jeruzalem, om Hem te dienen. En zij stonden van verre en zagen dit aan. Zij durfden het kruis niet nader treden, en toch konden zij niet heengaan van die plaats der verschrikking. Haar harten gingen uit naar de Geliefde, en haar ogen vestigden zich onafgewend op zijn persoon. Veel onbeschrijfelijks zal door haar hoofd en hart zijn gegaan, terwijl zij als aan haar plaats vastgenageld stonden. En bij het kruis van Jezus stonden zijn moeder en zijn moeders zuster Salome, de moeder van de kinderen van Zebedeus, Maria, de vrouw van Clopas en Maria Magdalena. Dus twee paren vrouwen. Maria Magdalena behoorde niet tot de familie, maar was er een innige vriendin van, en een der edelste discipelinnen des Heeren. Dat wij ook de moeder des Heeren bij het kruis aantreffen, treft ons, maar kan ons niet bevreemden. Hoe kon zij op deze plaats afwezig blijven? Het was onmogelijk. Had het bijwijf van Saul zulk een grote moederliefde, dat zij de lijken van haar gehangene zonen dag en nacht beveiligde voor het roofgevogelte, en zou Maria haar Zoon aan het kruis alleen hebben gelaten? Nog eens, het was onmogelijk. Doch met welk een hart vol smart stond zij daar! De Heilige Geest drukte haar lijden op de volmaaktste wijze uit, door de oude Simeon tot haar, toen de gelukkigste moeder op aarde, te laten zeggen: een zwaard zal door uwe ziel gaan. Thans ging het door haar ziel. En wij vragen hier: wat is toch dat diep geheim van het lijden, dat het meest bevoorrechte en begenadigde ook het allermeeste treffen moet? Ware Maria vóór Jezus gestorven zij ware al die smart ontgaan, doch nee, zij moest getuige zijn, gelijk van de heerlijkheid der geboorte van haar Zoon, zo ook van zijn offerlijden. Dat zwaard moest door haar ziel gaan. Deze hoogbegenadigde vrouw moest ook de diepst bedroefde, de zwaarst beproefde vrouw zijn. Van de Heer weten wij de reden, waarom Hij alleen door lijden tot zijn heerlijkheid kon ingaan. Het was omdat Hij het lijden en de dood niet kon wegnemen, dan door beide in al hun kracht te ondergaan. Maar waarom moest de lieve Maria, wier leven enkel een geloofsleven was, en waarom moeten allen, die godzalig leven, zoveel lijden? Wij vragen: Toen God tot Job sprak, verklaarde Hij hem toen de raadselen zijner voorzienigheid? Neen. En zou het gevoegd hebben? Voegde het niet veeleer de Allerhoogste, de oneindige Schepper en Bestuurder van het heelal, om de klagende en vragende mens op diens plaats te stellen, in de diepte der verootmoediging en der aanbidding, door hem eenvoudig en alleen te wijzen op de geheimen en raadselen van de hem omgevende zichtbare schepping? Kan de mens niet eens ontraadselen, wat zijn ogen zien in deze vergankelijke wereld, hoe zal hij dan de gedachten Gods ontraadselen en de dingen der onzichtbare, eeuwige wereld? Het geloof aan Gods volstrekte volmaaktheid in alles moet hier bij Gods kind de plaats vervullen van het weten van Gods raad, van het kennen van Gods weg. Nochtans geeft de Heer ons nu en dan ophelderingen, die als zo vele stralen van het eeuwige licht in de duisternis, als zo vele hemelse sterren in de aardsen nacht ons tegenblinken. Maria leed haar grote smart, omdat Jezus zijn grote smart leed; zij leed in gemeenschap met haar Zoon en Heer. En hier opent zich een der geheimen van het lijden. Al Gods kinderen lijden in gemeenschap met de lijdende Christus. Wij, die Christus willen toebehoren, moeten bij ondervinding iets kennen van het lijden, dat Christus in al zijn omvang leed voor de zonde. Hij stierf voor de zonde, in ons moet de zonde sterven; met andere woorden: wij moeten der zonde afsterven. Het sterven voor de zonde is het lijden van Christus, het afsterven van de zonde is het lijden van de Christen. Het afsterven van de zonde is tegelijk het altijd meer deelachtig worden der goddelijke natuur, zodat het lijden in de hand van de Heilige Geest het grote opvoedingsmiddel is van het kind van God. Daarenboven is het lijden van Gods kinderen doorgaans de herstelling van het evenwicht tussen Gods recht en genade. Het is enkel goddelijke genade, die Maria en andere zondaressen en zondaren uitverkiest tot toonbeelden van heerlijkheid. Zijn zij daardoor echter bevrijd van lijden? Integendeel, zij zijn meestal de grootste lijders en lijderessen. God heeft genade en lijden gepaard. De weg der uitverkorenen gaat over vele doornen. En wat zegt God hiermede anders, dan: "Opdat gij mijn genade, door er

u op te verheffen, niet zoudt vernietigen; want het lijden dient om ootmoedig te blijven Het is altijd weer de ontwrichting der heup van Jacob, (waardoor hij altijd hinkend bleef) juist in hetzelfde ogenblik, dat hij Israël genoemd, en geprezen werd als zich vorstelijk te hebben gedragen met God en mensen. De Heilige Geest zorgt, dat bij Gods kinderen het evenwicht tussen nederigheid en eer, tussen onwaardigheid en genade niet verloren gaat, en wel door het lijden bij Gods kinderen te vermenigvuldigen. Daarom, hoe meer genade, hoe meer lijden. Hoe geestelijk rijker God ons maakt, des te meer diensten en lasten legt Hij ons op, opdat wij niet roemen in de rijkdom, maar enkel en alleen in de genade Gods, die ze gaf. Die zijn eigen Zoon niet heeft gespaard tot verzoening, spaart ons ook niet tot heiligmaking. Dat wij ons deze zaak goed inprenten, want het is een harde les om te leren; maar als wij haar goed kennen, dan neemt zij veel bitters uit onze lijdensbeker weg, en legt er veel zoets in. Aan het lijden is niet de zaligheid verbonden; nee, Christus en Hij alleen is de oorzaak onzer zaligheid; maar in Christus heeft God uit genade aan het tijdelijk lijden zijner verlosten, zijner kinderen, eeuwige heerlijkheden verbonden. Daarom zegt de Apostel Paulus: Onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid, 2 Corinthiërs 4.17; en Romeinen 8:17,18: Indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen van God en mede-erfgenamen van Christus; zo wij anders met Hem lijden, opdat wij ook met Hem verheerlijkt worden; want ik houd het daarvoor, dat het lijden van deze tegenwoordige tijd niet is te waarderen tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden. Zo heeft dus God aan het bijzonder lijden zijner kinderen bijzondere heerlijkheden verbonden. Zou ons dit het lijden niet grotelijks verzoeten? En zouden Wij hiermede het woord van Jacobus niet een weinig leren begrijpen: Acht het voor grote vreugde, mijn broeders, wanneer gij in velerlei verzoekingen valt? Jacobus 1:2. Wederkerig heeft God bij zijn kinderen reeds op aarde aan bijzondere heerlijkheden een bijzonder lijden gepaard. Toen Saulus in het midden van zijn woeden tegen de gemeente van Christus door de Heer met almachtige hand gegrepen en tot staan gebracht werd, had de Heer hem tot een hoge bediening boven de andere apostelen geroepen. Immers, de Heer zeide tot Ananias: Deze is Mij een uitverkoren vat, om mijn naam te dragen voor de Heidenen en de koningen en de kinderen Israël's. Doch wat laat de Heer er onmiddellijk op volgen? Dit: Want Ik zal hem tonen hoeveel hij lijden moet om mijn naam, Handelingen 9:15,16. Wij zien het, aan de hoge eer is het hoge lijden vastgemaakt. En zo was het bij Job, Abraham, Jacob, Mozes, David. Slechts enkele uitzonderingen zijn er op deze regel. Salomo is het toonbeeld van de mens met hoge genadegaven zonder lijden. Doch wij vragen: heeft de weelde hem niet bedorven? Is hij, de wijste van alle wijzen, niet de slaaf zijner slavinnen geworden? Heeft hij niet de afgoden gediend? Nochtans, God heeft hem voor de eeuwigheid gered vanwege de uitverkiezing, door welke hij de naam Jedidja, geliefde des Heeren, ontving; doch ook toen geschiedde deze redding niet zonder tegenspoed: God verwekte hem tegelijk verscheidene tegenstanders. Wensen wij daarom geen leven zonder lijden als het zijne. Niets is gevaarlijker. Laten wij het aan God wat zwaarte wij moeten dragen, om ons niet ijdel te verheffen. Doch vergeten wij niet, wanneer wij in het lijden zijn, de ons van God gegeven troost, welken wij elkander zo even toonden, dat het lijden van Gods kinderen in betrekking en in verband staat met de voorafgaande genade, die zij ontvingen, en met de toekomstige heerlijkheid, die zij te wachten hebben. Jezus nu ziende zijn moeder en de discipel, dien Hij liefhad daarbij staande, zeide tot zijn moeder: Vrouw! Zie uw zon! Daarna zeide Hij tot de discipel: Zie, uw moeder! En van die ure af nam haar de discipel in zijn huis. De Heer volgt ook hier de regel van zijn eigen woorden: Eerst het koningrijk Gods en dan de dingen van het tijdelijke leven. Nadat de Zaligmaker de erfenis, in de eerste bede verworven, aan de Hem het meest nabestaande aan het kruis, de bekeerde moordenaar, heeft uitgedeeld, heeft Hij nog een legaat over voor de zijnen, die onder zijn kruis staan. Het is een legaat van liefde voor het tijdelijk leven. Aan de vergeving der zonden en de belofte der hemelse zaligheid paart de Heer de gemeenschap der heiligen op aarde. En zo zijn het geloof, de hoop en de liefde ook hier

weder bijeen, De Heer geeft zijn moeder aan Johannes, en Johannes aan zijn moeder, en zo geeft Hij ons allen aan elkander, opdat wij elkander liefhebben, voor elkander zorgen, voor elkander leven en voor elkander sterven. Ja, Hij geeft de ene gelovige aan de anderen, opdat er gelegenheid zou zijn tot beoefening van de schoonste aller genadegaven: de liefde. Zouden wij dan niet in elke christelijke weduwe een Maria zien, en zou niet ieder discipel van Christus voor haar een Johannes willen zijn? Wie, zo vroeg de Heer eenmaal, wie is mijn moeder en wie zijn mijn broeders? Die de wil mijns Vaders in de hemel doet, die is mijn broeder, mijn zuster, mijne moeder. Ja, zo is het: wat men de zijnen doet, doet men Hemzelf. Wat gij, zegt Hij, de minste mijner broeds gedaan hebt, dat hebt gij Mij gedaan. Aanbidden wij ook daarin de goddelijke volmaaktheid des Heeren, dat Hij nog op het kruis, in het midden der hoogstgaande smarten, enkel liefde is en blijft, niet alleen in het grote: in het zalige van de moordenaar, maar ook in het kleine: in het verzorgen van zijn moeder. En hoe heilig natuurlijk is hier wederom alles! Men zou denken: is hier nog een woord van de Heer nodig? Kon Hij niet Maria verzorgen in de weg zijner voorzienigheid, en in het verborgene het hart van Johannes bewegen, zijn moeder tot zich te nemen? Zeker, want Hij, die de sleutels heeft van graf en hel, heeft ook de sleutels tot alle schatkamers en van alle harten, en Hij heeft slechts een wissel af te geven op een der zijnen, om die zeker voldaan te zien; maar wat de Heer middellijk kan doen, dat doet Hij ook door middelen. Het is een onderwijzing voor ons, dat ook wij testamentele beschikkingen moeten maken voor onze overblijvenden, voor zoverre het in onze macht is, opdat zij weten wat nog na onze dood onze begeerte zij. Ja, de Heer leert ons nog op zijn kruis, dat geen geestelijke oefeningen de wettige aardse zorgvuldigheden mogen uitsluiten. Hij zag zijn moeder en Johannes staan. Zou Hij geen enkel woord voor hen hebben, voor hen, de naasten en liefsten aan zijn hart? O Hij weet, dat de woorden, die Hij thans tot zijn moeder spreken zou, de scherpte zouden verminderen van het zwaard, dat door haar ziel ging, en een verzachtende balsem zijn zouden in de overstelpende droefheid van Johannes. Daarbij was er nog een reden voor des Heeren spreken tot zijn moeder en Johannes. De Heer wilde dat Johannes zich met zijn moeder van het kruis zou verwijderen. Zijn moeder had onder zijn kruis gestaan en zijn smarten aanschouwd, en dit was genoeg; zij moest geen hoger gaand lijden aanschouwen; zij moest Hem niet in de verlating zien. Hij nam dus afscheid van haar vóór zijn sterven; want er komt een tijd dat wij ook van onze meest beminde betrekkingen afscheid moeten nemen, om geheel alleen te zijn met God, en dat kunnen wij niet tot het allerlaatste ogenblik uitstellen. Zeker zijn die ogenblikken aandoenlijk, als wij onze geliefden met ons laatst vaarwel ook het laatste bewijs onzer zorgende liefde in onze laatste bede voor hun heil doen horen; doch zij moeten daarom ook kort zijn. Johannes ging dan ook terstond na dit woord des Heeren met Maria naar zijn huis, en keerde alléén terug. Het is schoon gezegd: "De Heer gaf aan Petrus zijn kerk en aan Johannes zijn moeder." Doch op vele schone gezegden moet men niet al te veel drukken. De Heer gaf in Petrus aan al de apostelen zijn kerk, om haar te bouwen; maar zijn moeder gaf Hij alleen aan Johannes, omdat Johannes de liefste Apostel des Heeren en het meest aan Hem gelijkvormig was; en nu, wat ons het liefste is, dat vertrouwen wij alleen aan het liefste toe. De zonen van Maria, de broeders des Heeren, geloofden toen nog niet in Hem. Kon het goed zijn, dat Maria bij hen bleef? Werd zij niet door aan Johannes ter verzorging gegeven te worden, aan die kring onttrokken, en in vriendelijke gemeenschap gesteld met de apostelen des Heeren? Ook waren de broeders des Heeren waarschijnlijk gehuwd (1 Corinthiërs 9:5) en onbemiddeld, en Johannes was ongehuwd, en althans door zijn ouders niet onbemiddeld. En bovendien kon de familie hierover niet morren, want Johannes behoorde tot de familie des Heeren; Salome, de moeder van Johannes, was de zuster van Maria. Het was echter voor Johannes een hoge eer, geroepen te zijn de plaats van de Heer bij diens moeder te vervullen. Voor Maria was het alleen een tegemoetkoming. Hoeveel Johannes voor haar was, hij kon de plaats van haar Zoon onmogelijk ten volle vervullen. Doch de hoogbegenadigde Maria moest ook nu voor de laatste maal bij het kruis herinnerd worden wat de Heer haar voor

de eerste maal op de bruiloft te Kana gezegd had, dat Hij in de dingen zijns Vaders geen moeder kende. Is het niet opmerkelijk, dat Jezus zijn moeder in hetzelfde ogenblik, dat Hij haar op het tederst verzorgt, tegelijk afwijst als moeder. Het: Vrouw! zie uw zon, met heen wijzing naar Johannes, zegt haar duidelijk genoeg: "Zie in Mij voortaan niet meer uw Zoon." Wij hebben het gezien, waar de Heer wonderen doet, waar Hij het Evangelie verkondigt, en ook nu, waar Hij in zijn hogepriesterlijke bediening verzoening doet voor de zonde, staat Hij afgescheiden van alle vleselijke betrekkingen en is Hij alleen geestelijk, in de Heilige Geest verenigd met zijn gemeente, tot welke Maria, de bij uitnemendheid begenadigde, ook bij uitnemendheid behoort. Hiermede wordt dan ook alle Mariadienst bij den wortel afgesneden, en de Roomse kerk ook in dit opzicht door het Woord van God volstrekt veroordeeld. De aanroeping van haar naam is volslagen afgoderij. Maria heeft met haar moederschap niets te doen met Christus als de Zaligmaker van zijn volk; in dat opzicht heeft zij alleen met Hem te doen door haar geloof, en zij is zalig, niet omdat zij de moeder is van de Christus, maar omdat zij geloofd heeft, Lukas 1:45. De Heilige Geest, die gelijk al de afdwalingen van de waarheid der Schrift, ook de Mariadienst vooruit zag, voorzag dan ook het geloof, (dat zich alleen aan de Schrift houdt) als het herstellingsmiddel (correctief) dezer dwaling. Slechts drie woorden heeft de Schrift bewaard van al de woorden, die Jezus tot zijn moeder gesproken heeft, en alle drie hebben dezelfde bedoeling, om namelijk Maria te herinneren, dat haar moederschap niet gold in het koningrijk der hemelen. Het eerste woord sprak Hij in de tempel, als dertienjarig jongeling, het tweede op de bruiloft te Kana, het laatste op het kruis. Dat wij dan Maria liefhebben als de begenadigde Gods, als de gezegende onder de vrouwen, als de bevoorrechte boven alle vrouwen, om de moeder des Heeren te zijn naar het vlees; doch laat ons daarmede niet haar verheerlijken, maar God, de gever van al deze genadegaven en voorrechten. Zijzelf is ons daarin voorgegaan. Zij verheerlijkte God voor haar begenadiging. Zij prees Hem daarvoor, "dat Hij de nederheid (de geringheid, de onwaardigheid) zijner dienstmaagd had aangezien en haar zodanig had verhoogd, dat alle geslachten haar zalig zouden prijzen." O er is niets heerlijker, dan de waarheid der Schrift. Maria is een toonbeeld van de genade Gods, een toonbeeld van geloof, van gehoorzaamheid, van lijdzaamheid. Als zodanig staat zij aan het hoofd van al de discipelinnen des Heeren, even als Petrus aan het hoofd staat van al de discipelen en apostelen door zijn heerlijke belijdenis van de Christus. Nog eens, niets heerlijker dan dit alles, omdat het waar is, en God op het allerhoogst verheerlijkt; maar keert men die verheerlijking naar Maria en Petrus zelf toe, gelijk de Roomsen doen, dan is niets meer onwaar en betreurenswaardig; want niets verlaagt den mens meer dan mensen te vergoden. En nu ten slotte nog een opmerking. Welk een treffende tegenstelling aanschouwden wij tot hiertoe tussen de felle storm, die uitwendig rondom het kruis woedde, en de innerlijke goddelijke stilte, die te midden van dat alles heerste bij de Heer in zijn woorden en beschikkingen en openbaringen zijner liefde en genade! Te midden der woeling van de duizenden toeschouwers met de krijgslieden en overpriesters, die allen luidruchtig hun hartstochten bot vieren, bedwingt de Heer ook dezen woedende storm door zijn woord. Uit Hem spreekt de vrede en Hij geeft vrede. Ditzelfde geeft Hij meermalen aan de zijnen als een bijzondere genade te doen en te aanschouwen. Op hoe menig sterfbed geeft Hij bij de uitwendig vreselijk woedenden storm, die over de kranke en de geliefden des kranken heen vaart en alle vreemden verre verwijderd houdt, innerlijk kalmte der ziel aan de kranke en rondom deze de liefelijke stilte van het geestelijk gesprek, van het verenigd gebed! Totdat ook deze stilte wordt afgebroken, en alle gemeenschap ophoudt, door het naderen van de laatste kamp, die in de dood eindigt. Zo was het ook met de Heer, die in alle lijden en heerlijkheid de eerste was om de baan te openen, opdat de zijnen Hem konden volgen. Van nu aan zien wij de Heer tot zich ingekeerd, zijn innerlijke toestand openbarende door uitroepingen, die ons zo vele kreten der ziel zijn gedurende haar vreselijke strijd en haar heerlijke zegepraal.

19:28 De Heer dorstende.

Hierna, Jezus wetende, dat nu alles volbracht was, opdat de Schrift vervuld worde, zeide: Mij dorst! Toen de Heer het lijden zijner verlatenheid had geopenbaard, was het ook geëindigd. De verlating en de duisternis hielden gelijktijdig op. De eigenlijke crisis was voorbij, en de Heer kwam weer tot het lichamelijk gevoel van zichzelf. In zijn allerhoogst zielslijden gevoelde Hij zijn lichaamslijden niet meer; want het hogere lijden heft het mindere op. Thans gevoelde Hij weder zijn lichaamslijden, en wel al zijn lichaamslijden, zijn lichaamslijden in de uiterste hevigheid, in zijn toppunt, en daarmede in zijn voltooiing en voleinding. Daarom sprak de Heer ook dit zijn lijden uit, en openbaarde Hij het alvorens zijn lijden voor volbracht te verklaren, in het woord Mij dorst! Men zou kunnen zeggen, dat gelijk in de natuur, zo hier het allergrootste in het allerkleinste wordt samengevat. Immers, wat is de lichamelijke dorst in vergelijking van de verlating der ziel door God? Doch men vergeten niet, dat de dorst, waarover Christus klaagt, de uitdrukking is van het hoogst denkbare lichaamslijden, en het teken van de nabij zijnde vreselijke dood. Hoort het uit de woorden van de 22ste Psalm (Psalm 22): Mijn hart is als was, het is gesmolten in het midden van mijn ingewand. Mijne kracht is verdroogd als een potscherf en mijn tong kleeft aan mijn gehemelte, en Gij legt mij in het stof des doods. Gij ziet, het Mij dorst! des Heeren geeft hier de uiterste graad van uitputting aller lichaamskrachten te kennen. Herinner u daarbij hoe in de gelijkenis van de rijke man zijn dorst wordt voorgesteld als vertegenwoordigende al de pijnen der hel, en het zal u duidelijk zijn, dat des Heeren dorst al zijn lichaamslijden vertegenwoordigt. Toen Simson de duizend Filistijnen had verslagen, was hij geheel uitgeput van kracht, en dorstte hem zeer, zodat hij uitriep tot de Heer en zeide: Gij hebt door de hand van uw knecht dat grote heil gegeven, zou ik dan nu van dorst sterven? Richteren 15:18. En nu, meer dan Simson is hier. Zong men van David en Saul: Saul heeft zijn duizenden verslagen, David zijn tienduizenden, hier is de overwinnaar van geheel de wereld, van al de machten der hel, van alle vijanden Gods; allen heeft Hij op het kruis voor eeuwig verslagen. Uit deze grote kampstrijd verklaart zich zijn grote uitputting van kracht en zijn grote dorst; want deze grootste aller overwinningen is niet behaald door de betoning der goddelijke almacht in heerlijkheid, maar door de betoning der goddelijke almacht in het diepst mogelijke lijden. Zulk een volstrekte vloek is de vloek der zonde, dat hij niet kan weggenomen worden dan door hem te ondergaan. En Jezus Christus, de waarachtige God en de waarachtige mens in eenheid des persoons, onderging die vloek en nam hem hiermee weg voor allen, die één zijn met Hem, die in Hem zijn uitverkoren, die in Hem geloven. Zo was dan des Heeren dorst hetzelfde lijden voor het lichaam, als de verlating was voor zijn ziel. Treffend, niet waar, dat Hij dorst, die zelf de fontein is der levende wateren, en zeggen kon tot allen: Wie dors, die kome tot Mij en drinke. En wie drinkt van het water, dat Ik hem geven zal, bij dien zal het worden tot een fontein van water, die springt tot in het eeuwige leven, en hij zal niet meer dorsten in eeuwigheid. Uit deze grote zaak kunt gij de grootheid der oorzaak en de grootheid der vrucht afmeten. De oorzaak is onze zonde, en de vrucht: dat wij in eeuwigheid niet zouden dorsten, maar verzadiging van vreugde vinden voor Gods aangezicht in eeuwigheid. Immers, waarom smacht Jezus dorstend naar het lichaam, dan omdat Hij met zijn ziel smachtend dorst naar onze zaligheid. Hij leed ons lijden om er ons van te bevrijden. Wat wij nu nog lijden in het vlees, is tot verheerlijking van God en onze heerlijkheid; en wat wij nu nog sterven, is het sterven van het lichaam der zonde, en het tot volle wasdom komen in het eeuwige leven van de nieuwe mens, welke in dit tijdelijk leven uit de Heilige Geest in ons wordt ontvangen en geboren. Heerlijke gedachte, niet waar? die alleen door God, de almachtigen God kon gedacht en geopenbaard worden, de gedachte: dat al wat Jezus heeft geleden voor ons de oorzaak geworden is van eeuwige vreugde; dat in zijn verlatenheid de oorzaak ligt van onze aanneming bij God, en dat in zijn dorst de bron ligt, waaruit wij eeuwig gedrenkt worden met het water des levens, met de uitstromende kracht des Heiligen Geestes! Jezus wetende dat nu alles volbracht was. De Heer wist volkomen al wat Hem overkomen moest. Hij kende dus ook het

einde van zijn lijden. De verlating van God was dat einde. Hij kon dus het woord: Het is volbracht uitroepen, wanneer ook zijn lichaamslijden zijn einde bereid had, en dat einde was zijn alles te boven gaande dorst, welke Hij te kennen gaf. Opdat de Schrift vervuld worde. Wij hebben het meermalen gezegd, en wij kunnen het niet genoeg herhalen: de Schrift is Gods beschreven raad. Als zodanig erkende de Heer de Schrift en eerde Hij haar. En nu besloeg, gelijk wij gezien hebben, de dorst des Verlossers een grote plaats in de profetie. Deze dorst onderstelde de kruisiging, want bij geen andere doodstraf is de dorstlessing mogelijk. De profetie is de fotografische afbeelding der historie, door goddelijke kunst vóór de historie vervaardigd. Alles wat in de fotografische afbeelding is, moet ook buiten haar zijn. Wederkerig, vliegt een vogel boven het landschap, dat gefotografeerd wordt, dan moet die vogel met zijn schaduw ook in de fotografische afbeelding zijn. En zo is het ook hier. Profetie en historie moeten elkaar dekken. Daarom is de letterlijke vervulling der profetie vast te houden tot het einde toe; want in de Schrift is de vervulling der profetie doorgaans een letterlijke vervulling. Ik weet wel, dat men tegenwoordig de letter der Schrift minacht; maar ik weet ook, dat men daarmede grotelijks tegen de Schrift zondigt. De letter is de beker, waarin de wijn wordt aangeboden, het vat of de fles, waarin hij wordt bewaard. Beiden behoren tot elkaar. Gij kunt de wijn niet hebben zonder het vat, en hem niet drinken zonder de beker. Mij dorst! Is het niet opmerkelijk, dat het eerste lijden, dat wij van de Heer in de Schrift geboekt vinden, zijn honger was in de woestijn, en dat zijn laatste lijden zijn dorst was. Spreekt niet uit die bijzonderheid, gelijk uit duizend andere bijzonderheden, de harmonie der Schrift zo duidelijk, dat wij haar slechts aan de hoogste Meester, de Heilige Geest moeten toeschrijven, die zijn heilige schrijvers tot het vervaardigen van zulke schriften in staat stelde? Brengt God zijn raad, de raad zijner voorzienigheid niet tot stand door de vrije werkingen der mensen, en zou Hij de Schrift, zijn beschreven raad voor zover die het Godsrijk aangaat, niet hebben tot stand gebracht door de aan de Heilige Geest gebondene en tegelijk in zichzelf vrije werkingen zijner heiligen? Daarom wijzen wij ook met afschuw de tegenwerping der ongelovigen af, alsof het Gode onwaardig zou zijn, zulke kleinigheden vooraf te laten aankondigen. Wij zeggen daarentegen: voor God is niets klein, en alles is groot, dat van Hem komt. En zo is ook alles groot, dat tot Christus in betrekking staat; want Hijzelf is groot. Niet de zaak maakt de grootheid, maar de persoon, wie de zaak betreft. Wie een dronk water geeft aan een discipel van Jezus uit liefde tot Jezus, die ontvangt er een schat in de hemel voor; en wie al zijn have en goed aan de armen geeft zonder liefde tot Jezus, deze is het niets nut. Daarom moeten wij getrouw zijn, bijzonder in de kleine dingen. De grote dag der eeuwigheid zal het doen zien wat grote dingen uit kleine oorzaken zijn voortgevloeid, en hoe soms een enkel goed woord, op zijn tijd gesproken, de vervulling is geworden van een groot en gewichtig raadsbesluit van God. Nee, ook het kleinste zij ons niet te klein om het te doen met geloof en met liefde. God deed aan de ark van Noach niets dan de deur achter hem toe te sluiten, en toch lag hierin alleen de behoudenis der ark. Zo deed dan God hiermee een hem waardig werk. En zo moeten wij al de dingen der Schrift als van God zelf afkomstig beschouwen. En sommigen van die daarbij stonden, dit horende, zeiden; Ziet, Hij roept Elia. Deze spotwoorden bewijzen, dat de Heer het woord Mij dorst! kort na zijn Eli, Eli, lama sabachthani heeft uitgesproken. De omstanders, die het Syrisch woord niet verstonden, bleven aan den klank Eli hechten, en meenden dat Christus Elia om hulp riep, of deden het althans zo voorkomen. Men weet dat nog heden de profeet Elia als de voorspelde voorganger van de Messias bij de Joden een grote heilige is, op wie zij hopen als op Mozes, en dat ook reeds ten tijde des Heeren de Romeinen iedere sabbat in de synagoge de Joden konden horen roepen: Kom Elia! kom Elia! De spotlust begon weer te ontwaken. Men kon het aan deze spotters zien, dat de duisternis opgetrokken was, en bij hen de vrees weder plaats had gemaakt voor de moedwillige en kwaadwillige scherts. En daar stond een vat vol edik. Het was de zure wijn, of de azijn, die de soldaten bij zich mochten hebben, wanneer zij lange wachten hadden te doen, en aan de hitte der zon waren blootgesteld. Dit was

bij de kruisiging het geval. De wacht die, zoals gezegd is, uit vier man en een hoofdman bestond, moest blijven totdat de executie was afgelopen. En terstond één van hen toelopende, nam een spons, en die met edik gevuld hebbende stak ze op een rietstok, en bracht ze Hem aan de mond, en gaf Hem te drinken. Zo ontving dan Jezus zijn bittere laafdronk niet uit de hand van een vriend, maar uit die van een vijand, van een spotter. Doch dat dezelfde soldaat, die, gelijk zijn makkers deden, met des Heeren uitroep spotte, de Heer te drinken gaf, is naar de natuur. Men schaamt zich voor anderen over het medelijden, dat men heeft met een algemeen veracht en gehaat mens, en bedekt daarom het medelijden, dat men gevoelt en tonen wil, met een spotternij. Doch wenden wij het oog naar God en zijn profetie. Ook deze dorstlessing was geprofeteerd, Psalm 69:22, alwaar de Messias zegt: Zij hebben Mij gal tot mijn spijze gegeven, en in mijn dorst hebben zij Mij edik te drinken gegeven. Gij ziet, hoe onwetend en onwillig de soldaat was, toch moest hij de azijn toereiken, en daarmede Gods profetie aangaande de Christus mede helpen vervullen. Zo moeten ook ons somtijds dezelfde mensen, die ons bespotten, geven wat God voor ons beschikt heeft. Treffend, niet waar? laat het ons nog eens zeggen: zou de Schrift vervuld worden, dan moest er in de nabijheid van de stervende Christus een vat azijn staan, en er stond een vat azijn. Wij zouden denken aan een dronk water; doch nee, deze verkwikking mocht in dit lijden geen plaats vinden, en het vond er ook geen plaats. Ook hier moest de vervulling letterlijk zijn, en zij was het. Jezus werd gedrenkt, liever gelaafd, de lippen en de tong bevochtigd door azijn uit een spons op een hysopstengel. Zo zorgt God ook bij de zijnen, dat er in hun uiterste nood zich nog altijd iets ter verkwikking in hun nabijheid bevindt, al is het ook een zure dronk; want ook deze is nog een verkwikking bij grote dorst in grote hitte. Gij herinnert u dat de maaiers van Boaz ook zulk een vat azijn of zure wijn bij zich hadden, en dat Boaz tot Ruth zei: Kom hierbij en eet van het brood, en doop uwe bete in de azijn. Doch aan Ruth werd de azijn uit liefde en met lof gegeven, en aan Jezus met ruwheid en spotternij. Doch de anderen zeiden: Houd op! Laat ons zien of Elisa komt om hem af te nemen en te verlossen. Er zijn altijd mensen, die het vonkje mensenliefde, dat in een anders hart begint te gloren, terstond weder willen uitdoven. Waarom? Omdat men niet kan dulden, dat een ander beter is dan wijzelf zijn! En dat is de grote reden, waarom het Evangelie en die het verkondigt, zo weinig liefde en zoveel haat te beurt valt. Het Evangelie en die het in waarheid verkondigt, wil van mensen Christenen, van zondaren begenadigden, van vijanden Gods, kinderen Gods maken. De hoorders moeten dus anders, moeten beter worden dan zij zijn. Doch de eigenliefde is zo algemeen heersende bij de mens, dat hij zichzelf, zoals hij is, voor te goed houdt om nog beter te worden. Hij staat eenmaal op het standpunt der mening, dat hij alles is wat hij kan zijn, en hij wil daarom niet van standpunt veranderen. Tot den Evangelieprediker en tot degene, die hem tot het geloof in Christus oproept, zegt hij in zijn hart: "Gij stelt u boven mij, in plaats van u naast mij te stellen. Wat vermeet gij u, ik ben zo goed als gij, en heb niet nodig u voor mijn meerdere te erkennen." En met deze gedachten en woorden wijst hij de prediker af, met onverschillighe1d of met haat, al naar dat zijn doorgaand karakter is. Nog moeten wij opmerken, dat hetzelfde woord van de Heer, dat voor ons het hoogste woord en onze verzoening is, door de soldaten tot een aanleiding van spotternij wordt genomen. Juist omdat de Heilige Geest het woord der verlating in het oorspronkelijke teruggeeft, opdat dit hoogstgewichtige woord in al zijn volheid zou gekend worden, werd het tot een spotternij. En is dat niet nog heden hetzelfde lot van sommige woorden der Heilige Schrift? Of is niet het bloed van Jezus Christus voor ons een uitdrukking van het hoogste heil, omdat alleen het bloed van Jezus Christus ons reinigt van alle zonden, en wordt niet juist door het ongeloof onze geloofsleer spottend bloedtheologie genoemd? Ook het woord duizendjarig rijk is niet weinigen der ongelovigen tot een spotwoord.

19:30 De Heer, voleindigende zijn offerande.

Toen Jezus de edik genomen had, zeide Hij: Het is volbracht. Volbracht was nu al het werk, dat de Vader de Zoon te doen gegeven had, om de zaligheid van de zondaar aan te brengen; volbracht al de raad van God. De goddelijke rechtvaardigheid en de goddelijke barmhartigheid omarmden nu de zondaar, die tussen haar beiden stond, met eeuwige armen van liefde, en op de troon van God, waarvan gerechtigheid en gericht de grondslagen zijn, waait nu voor eeuwig de witte vlag, de vredevlag, door de hand van Christus daarop geplant, en is er een eeuwige troost voor den zondaar, hoe groot zijn schuld ook zij, tot heerlijkheid Gods des Vaders, in de gemeenschap des Heiligen Geestes. Volbracht is nu het woord van de engel aan Maria: Hij zal zijn volk zalig maken van hun zonden. Thans is de reinigmaking onzer zonde door Hem teweeggebracht, Hebreeën 1:3, de offerande voor de zonde door Hem aangebracht. De gerechtigheid van God is volkomen geopenbaard, de vloek over de zonde volkomen ten uitvoer gebracht, de wet van God volkomen vervuld in haar straf en eis. Christus heeft in zijn offerande voor de zonde tegelijk de hoogste gehoorzaamheid aan de Vader, en de hoogste heiligheid als mens betoond. En wie de wet volbrengen zou, zou leven. Christus zal dus leven, leven in eeuwigheid, leven met al de zondaren voor wie Hij zijn leven verworven heeft; want Hij zal zijn leven aan hen mededelen in de Heilige Geest. De nieuwe schepping is volbracht. Op het kruis heeft Christus in zichzelf haar grondslagen gelegd en haar voltooid. Zijn volbracht! is het tweede na het eerste: Alzo zijn volbracht de hemel en de aarde en al hun heir, Genesis 2.1. Gelijk het werk der eerste schepping in zes dagen van heerlijkheid volbracht werd, zo volbracht Christus de tweede schepping in zes uren van lijden; want al wat van dat ogenblik af volgde volgen zal tot in eeuwigheid, is enkel de voortzetting van die tweede nieuwe schepping, gelijk de onderhouding de voortzetting is der eerste schepping. De drie woorden bij ons: Het is volbracht! zijn in het oorspronkelijke slechts één woord en daardoor te treffender, even als wij zeggen kunnen volbracht! én het is een enig woord der Schrift, een Goddelijk woord, dat ook weder behoort tot de alleen aan Christus toebehorende woorden. Het zal ten derde male gezegd worden aan het einde des tijds, wanneer Hij die op de troon zit, zeggen zal: Het is geschied. Ziet, Ik maak alle dingen nieuw. Aan het einde van des Heeren profetische bediening zei Jezus tot zijn Vader: Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen. En nu, aan het einde zijner hogepriesterlijke offerande zegt Hij tot zijn kerk, tot zijn volk: "Voor uwe zaligheid is nu alles volbracht." Alleen Christus kon over zijn werk spreken en spreekt er over. Geen gelovige spreekt over zijn werk, maar aan het eind der baan als Paulus: Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden. De Christen kent geen ander werk tot zaligheid dan het werk van Christus. Het door Christus op het kruis volbrachte werk is het werk onzer zaligheid; het is volkomen volbracht, en er is niet aan toe te doen en niet aan af te doen. En zo dit waar is, wat blijft er dan voor ons over te doen om zalig te worden? Immers niets dan te geloven in Jezus Christus, dan te geloven dat Jezus Christus onze zaligheid heeft gewrocht door zijn zelfsofferande op het kruis. De rechtvaardige leeft niet uit de werken, maar uit het geloof. De zaligheid is een buiten u verworven goed, neemt er bezit van, o gij zondaar en zondares, en het zal uw eigendom zijn en blijven in eeuwigheid; alleen zult gij er een eeuwig dankend hart bij bezitten jegens de gever van de verwerver uwer zaligheid (de Vader), en jegens de verwerver uwer zaligheid zelf (de Zoon), en jegens den mededeler uwer zaligheid (de Heilige Geest); en die dankbaarheid zal u niet ledig noch onvruchtbaar laten, maar u doen overvloeien in goede werken als bewijzen van de oprechtheid uws geloofs. In het woord: Het is volbracht opent Christus het testament in zijn bloed, dat Hij vóór zijn lijden heeft gemaakt. De erfenis, zijn erfenis is nu losgemaakt; zij is voor Hem beschikbaar en Hij beschikt erover ten behoeve van allen, die door Hem rijk willen worden voor eeuwig. Nog eens, gij zondaar en zondares, neemt bezit van die erfenis, gelooft en gij zult zalig worden. Gelooft in de volstrekt Goddelijke waarheid van al deze dingen, en gij zult al deze dingen deelachtig worden. Meent toch niet, dat gij Jezus niet nodig hebt om zalig te worden. Niemand wordt van zelf zalig, en

niemand maakt zichzelf zalig. Zal een zondaar zalig worden, dan moet God Hem zalig maken, en God maakt de zondaar zalig door voor hem zijn enige Zoon in de dood, in de dood des kruises, de dood der vervloeking te geven. Is dat niet genoeg? En nochtans zoudt gij weigeren de door Christus u verworvene zaligheid aan te nemen, door niet te geloven dat Christus uw Zaligmaker is? Zou uw veroordeling in dit geval niet volkomen rechtvaardig zijn? Heeft God niet ook de aarde voor u geschapen, of hebt gij daaraan iets gedaan? En wat hebt gij nu anders op die aarde te doen, dan te nemen wat God er u op geeft, en er Gode dankbaar voor te zijn, die u alles rijkelijk geeft om te genieten? Het werk van Christus is een scheppingswerk, daarom is er niets af te doen en niets bij te doen; maar daarom komen dan ook onze werken daarbij niet te pas, maar alleen het geloof, dat dit scheppingswerk van Christus als zodanig erkent, aanneemt, geniet en alles deelachtig wordt, wat die nieuwe schepping in zich draagt. Daarom zegt de Heer zo gedurig en nadrukkelijk: "Geloof, geloof alleen! als gij slechts een geloof hebt ter grootte van een mosterdzaadje, zal niets u onmogelijk zijn in het anders volstrekt onmogelijke: het zalig worden." Even als het geld in de maatschappelijke wereld alle waarde vertegenwoordigt, zodat men voor geld alles wat te koop is, kopen kan, zo is ook in het koningrijk Gods geloof de enig geldende gangbare munt, waarmede men alle geestelijke goederen verkrijgen kan. Ja, Paulus zegt in het gezicht des doods: Ik heb de strijd gestreden. Doch welk een strijd was het? De strijd des geloofs. En wat heeft hij behouden toen alles hem ontviel? Wederom het geloof. Ik heb het geloof behouden, zegt hij. Onze zelfzaligheid te werken met vreze en beven, is dan ook niets anders en niets minder, dan elke dag op nieuw Gods willen en werken in ons te laten geschieden, dan te geloven. En wat is geloven? Wij hebben het zo dikwijls gezegd, en toch kunnen wij het niet genoeg zeggen: Het is niets anders dan zich vast te houden aan God en zijn Woord, aan Jezus en zijne offerande, aan de Heilige Geest en zijn heiligmakende kracht. In den Zoon hebben wij de Vader en de Heilige Geest; want alzo is de wil des Vaders geweest, dat voor zondaren, voor ons in Hem al de volheid der Godheid lichamelijk wonen zou. Jezus is dan ook de enig onmisbare, zonder wie wij niet getroost kunnen leven en niet zalig kunnen sterven. Het geloof is de band, de enige band tussen Christus en ons, en is geen lijdelijkheid maar de hoogste krachtoefening. Het geloof is ene gedurige worsteling tegen al wat vijandig is tegen God; het wederstaat onophoudelijk de macht der wereld en van de overste der wereld. Wij hoorden het zo even: het geloof is een strijd tot aan het einde, een Godskamp als die van Jacob en een overwinning als die van Israël. Houden wij ons aan Jezus vast, door te geloven in zijn gezegende naam en algenoegzame zoenofferande, dan kunnen wij zeker nog struikelen en vallen en zinken, maar dan hebben wij als Petrus een almachtigen Helper, tot wie wij slechts hebben te roepen, om zijn hand uitgestrekt te zien, die ons grijpt en uithelpt. En sterven wij, wij sterven niet in onze zonden, maar in Christus, en in Christus te sterven is te sterven in de verzoening, waarin al onze zonden vernietigd worden, en wij zonder zonde door de dood heengaan in het eeuwige leven. Op aarde gaan wij echter voort van geloof tot geloof, en leven zolang uit het geloof totdat wij leven in de aanschouwing. En waar het geloof is, daar zijn ook de werken des geloofs, die de werken der wet eindeloos te boven gaan. Of waar heeft de wet geboden, dat een vader zijn kind Gode offeren, en een inwoonster van Jericho de belangen van Israël boven die van haar eigen vaderstad stellen zou? De werken des geloofs zijn zulke werken, die in God zijn gedaan; want het geloof is een Goddelijk beginsel, en dit beginsel heiligt alles wat daaruit voortvloeit; daarentegen is alles wat niet uit het geloof is, zonde. Het geloof is ons leven uit God, met ons verstand en met ons hart. En wat doen wij nu in het natuurlijke, als wij leven? Wij ademen de lucht in en wij ademen haar uit. Zo is het ook in het geestelijke leven. Wij ademen het geloof in uit de Heilige Geest door het woord van God, en wij ademen het geloof weder uit in werken des geloofs, in Goddelijk goede werken; en zo gaat het voort tot het einde toe, totdat wij niet meer kunnen geloven, omdat wij ten volle aanschouwen. Wat men ontvangt moet weder teruggegeven worden, natuurlijk in een anderen vorm. In ons geloof liggen al de geloofswerken evenals al de vruchten in de vruchtboom liggen. Zij hebben alleen nodig daaruit te voorschijn

gebracht te worden, en dat doet de levenskracht van de boom met behulp van tijden en gelegenheden, en met invloeden van buiten en van boven. In het woord onzes Heeren: Het is volbracht, ligt daarom én het werk onzer zaligheid door Christus, én al het werk van hen die Christus toebehoren. Ja, alles wat de gelovigen tot aan het einde der wereld goeds zullen doen, zullen zij doen uit de kracht, waarmede Christus zijn werk volbracht heeft. Nee, de gelovige staat niet op zichzelf, maar hij staat in Christus; ook leeft hij niet uit zich zelf, maar uit Christus, en hij neemt dus ook niets uit zichzelf, maar alles uit Christus. De ware Christenen spreken naar Gods Woord, handelen naar Christus' gebod, en lijden in de kracht des Heiligen Geestes, die in hen woont en werkt. Door Christus is dus alles ten volle volbracht, wat Hij zelf te doen en te lijden had, en in beginsel ook alles wat de zijnen, wat zijn kerk te doen en te lijden heeft. Wat volgt hieruit? Dit: dat het door Christus volbrachte werk der verzoening zich bij de gelovigen moet openbaren in werken des geloofs. Is Christus niet de wijnstok, en zijn zijn gelovigen niet de ranken? Welnu, de ranken kunnen niets anders voortbrengen dan wat in den wijnstok is, doch in een anderen vorm. Al de druiven, die aan de ranken komen, zijn in beginsel aanwezig in de sappen en de krachten van de wijnstok. Dit geschiedt met behulp van de tijd, van zonneschijn en dauw, en welke natuurlijke invloeden er meer zijn. Doch wat in de natuurlijke wijnstok niet mogelijk is, omdat hij op het gebied der natuur staat en aan ruimte en tijd gebonden en daarvan afhankelijk is, dat is volstrekte werkelijkheid in de hogere, geestelijke, Goddelijke Wijnstok, in Christus. Door Christus zijn al de werken der Goddelijke gerechtigheid volbracht; want Hij heeft niet alleen de gehele wet volbracht, maar al Gods welbehagen, door de Vader gehoorzaam te zijn tot in de dood, de dood des kruises. Alle mogelijke goede werken zijn door Hem volbracht, en daarmede allen in Hem aanwezig, om door de zijnen als zijn ranken naar buiten geopenbaard te worden, ook met de tijd en onder allerlei invloeden, want ook wij staan op het gebied der natuur en zijn aan tijd en ruimte gebonden en daarvan afhankelijk. En juist dit maakt onze strijd uit: het voortbrengen van het eeuwige in de tijdelijke vorm. Ook hier zeggen wij met Young: "Onze in arbeid gaande ziel hijgt om denkbeelden en daden te baren, die te groot zijn voor de geboorte, en die toch geboren moeten worden." Zijn wij echter Christenen, zo worden ook aan ons noodzakelijk op verkleinde schaal enkele vruchten gezien van de volle oogst der alleredelste vruchten, die Christus op het kruis heeft voortgebracht en in zich draagt eeuwig. Uit het geloof moeten noodzakelijk geloofswerken voortvloeien, en heeft ieder afzonderlijk gelovige, niettegenstaande Christus alles volbracht heeft wat tot de zaligheid vereist werd, nog datgene te volbrengen wat hem bijzonder aanbevolen is. Ziet het aan de bekeerde moordenaar op het kruis. Hij gelooft, en dat geloof behoudt hem. Waarom? Omdat het geloof Christus aanroept als de Heer, als de Zaligmaker der zondaren. Deed hij nu niet te gelijk goede werken? Zeker deed hij ze. Of waren de bestraffing van de lasteraars en de rechtvaardiging van zijn eigen straf geen goede woorden, en daarmede geen goede werken? Zeker deed hij ze niet, om er zalig door te worden, maar omdat hij niet nalaten kon ze te doen, even als een natuurlijk levend mens niet nalaten kan zich te bewegen. Die in Christus sterven gaan dus eerst persoonlijk in de hemel door Christus, en hun werken gaan hen niet vóór, maar volgen hen, even als de stoet de koning volgt en tot de koning behoort, maar hem niet tot koning maakt. En op aarde moeten onze goede werken tot niets anders dienen dan om er God door te verheerlijken. In de hemel zullen wij God ten hoogste verheerlijken vanwege zijn werken, en vanwege de werken zijner werken; want dat is juist de heerlijkheid Gods, dat Hij werken maakt, die zelf kunnen werken. Immers wij zijn Gods werk en brengen op onze beurt weder allerlei werken voort. En wat zeide nu de Heer tot zijn discipelen? Dat zij na zijn heengaan tot de Vader, door de Hei1ige Geest nog meer werken zouden doen, dan Hij zelf gedaan had, en werkelijk vervulden zij dan ook de gehele wereld met het Evangelie en zijn wonderen, terwijl de Heer zich tot de grenzen van Palestina bepaald had. Doch wat zeiden de apostelen? Dit, dat niet zij dit alles gedaan hadden, maar Christus door hen. Ja in Christus, en in Christus alleen is een oneindigheid van wijsheid en van wonderen, welke uitstroomt in al zijn gelovigen zonder

einde. Wij eindigen deze beschouwing van het vóórlaatste kruiswoord, met op te merken, dat de Heer door zijn uitroep op het kruis: Het is volbracht! alles volbracht heeft in zijn lijden, wat er in zijn lijden volbracht moest worden; doch nu bleef er voor de Heer nog veel over te volbrengen in zijn heerlijkheid. De grondslagen zijner kerk waren gelegd in zijn bloed en waren daarmede onwrikbaar vast in eeuwigheid; doch nu moest zijn kerk daarop gebouwd worden door de Heilige Geest, die Hij van de Vader zenden zou, en die alles uit het zijne zou nemen wat tot die bouw nodig was, en eerst dan zal alles door de Zoon ook in heerlijkheid volbracht zijn, wanneer Hij het koningrijk de Vader zal overgeven en Hij met de Vader en de Heilige Geest als een enig God, die leeft en regeert in eeuwigheid, één zal zijn in alle zaligen en heiligen. Alles is door Hem volbracht op het kruis, alles wordt door Hem voortgezet op zijn troon en voltooid in heerlijkheid ten dage zijner wederkomst. Daarom verwacht de kerk die wederkomst met zulk een brandende begeerte. Thans is de kerk op aarde nog in de heetste strijd, en zelfs in de hemel delen haar triomferende leden nog in die strijd met hun gebeden en smekingen. En zou de kerk dan niet naar het einde van die strijd, niet naar de eeuwige zegepraal van de Heer over al de machten der zonde, des satans, des bijgeloofs en des ongeloofs verlangen met al het verlangen van haar ziel, en gedurig biddend uitroepen: Kom, Heere Jezus, ja kom haastiglijk! En nu, wat op het kruis door Christus volbracht is, wordt altijd voortgezet en zal altijd voortgezet worden, totdat de laatste sluitsteen op het gebouw der kerk wordt geplaatst, en zij dat nieuw Jeruzalem geworden is, dat op de nieuwe aarde nederdaalt van God uit de hemel, toebereid en versierd gelijk een bruid voor haar man. Deze zaligheid is nu nader dan toen wij eerst geloofden. De wederkomst des Heeren nadert altijd meer, en naarmate zij nadert, begint de aardse schepping haar grote verandering vóór te gevoelen, begint de aarde te schudden, beginnen de tronen der wereld te wankelen, en beginnen de doodsbeenderen Israëls zich te bewegen, want na de voleinding van de dood komt de opstanding uit de doden.

19:31 De Heer gestorven.

De Joden dan, opdat de lichamen niet aan het kruis zonden blijven op de sabbat, dewijl het de voorbereiding was, (want die dag des sabbats was groot) baden Pilatus, dat hun beenderen gebroken en zij weggenomen werden. Deze bijzonderheid hebben wij alleen van Johannes. Terwijl de andere Evangelisten ons verhalen, wat in de tempel, aan de natuur en de mensen bij 's Heeren dood geschied is, verhaalt Johannes wat er aan het lichaam des Heeren zelf is geschied. Dit wijst kennelijk heen naar de waarheid, dat Johannes de nalezingen geeft, en veel dat gebeurd is, als reeds bekend onderstelt. De voorbereiding tot den Paassabbat had plaats des Vrijdags middags tussen drie uur en de ondergang der zon, of zes uur, en daar de Paassabbat door zijn ineen smelting met het Paasfeest een dubbele heerlijkheid bij Israël had, kunt gij begrijpen in welk een verlegenheid zich de Joodse overheden bevonden door het besef, dat Pilatus het mocht goedvinden om de kruiselingen gedurende het feest aan het kruis te laten, en ze niet af te nemen, alvorens zij daaraan gestorven waren. Volgens Deuteronomium 21:22,23 mocht een gehangene aan het hout niet de nacht over daaraan blijven, maar moest hij vóór zonsondergang begraven worden, opdat de vloek, die door de kruiseling vertegenwoordigd werd, niet langer dan één dag boven het land mocht zijn. Bij Israël werd echter niemand levend aan het hout gehangen, maar nadat hij op de één of andere wijze vooraf gedood was. Men kon zulk een gehangene dus afnemen wanneer men wilde. Doch de Romeinen hingen hun misdadigers levend aan het kruis, en deze moesten dus doodbloeden, dat bij de één langer duurde dan bij de ander. Doch de Joodse overheden wisten raad, want waar de wreedheid en in het algemeen de willekeur als middel wordt aangegrepen, daar is altijd raad. De vermorzeling van het gebeente der kruiselingen was niet alleen het afdoende middel om de dood van de gekruisigden te bespoedigen, maar om die onmiddellijk te veroorzaken. De afgrijselijke radbraak is uit deze wijze van doding nog eeuwen lang daarna onder de Christenvolken in zwang gebleven, en wij kunnen God niet genoeg danken, dat Hij deze en andere wreedheden uit de wetgeving der volken heeft doen verbannen. Door deze strafoefening werden de kruiselingen letterlijk op hun kruisen doodgeslagen. Het was het eindigen van alle pijn door een nog groter pijn; doch wat vragen lieden zoals de overpriesters naar het middel, als hun doel maar te bereiken is. Met hunnen gehuichelde ijver voor de wet kan hun wrede inborst wel samengaan. Zij gaan naar Pilatus en vragen de vergunning er toe, welke hun wordt toegestaan. Zij hadden diezelfde wreedheid bestemd voor de Heer; doch zij werden voorkomen. God liet alles toe aan zijn Zoon wat tot zijn raad behoorde, maar het overige verhinderde Hij met almachtige hand. En zo handelt Hij altijd met al zijn kinderen. Wij schijnen onbepaald in de macht der mensen en der omstandigheden overgegeven te zijn; doch het is slechts schijn. God bestuurt de vrije daad van de mens en de vrije loop der omstandigheden ook ten opzichte van ons, waar, wanneer, hoe en tot zover Hij wil. Want alles wat waarheid is ten opzichte van Jezus, is ook waarheid ten opzichte van hen, die in Hem geloven. De krijgsknechten dan kwamen en braken wel de beenderen van de ene en de andere, die met Hem gekruist waren; maar komende tot Jezus, toen zij zagen, dat Hij nu gestorven was, zo braken zij zijn beenderen niet. Erken ook hier, gelijk overal in het leven en lijden des Heeren, het oneindig gewicht van het ogenblik. Hier is het lichaam des Heeren in het grootste gevaar om gruwzaam verminkt en daarmede onherkenbaar gemaakt te worden; want niet zodra hebben de Joodse overheden de vergunning van Pilatus verkregen, om de kruiselingen af te maken, of de krijgsknechten beginnen hun bloedig werk. Naar Gods bestuur in deze beginnen zij niet met Jezus, maar met de aan weerszijden gekruisigde mannen; want zij zien terstond de sterke tegenstelling tussen deze en Jezus. Bij de twee mannen was nog aan geen sterven te denken, en gij gevoelt ook, dat zij niet konden sterven, alvorens Jezus gestorven was; doch na Jezus moesten zij spoedig sterven, omdat het woord des Heeren tot de begenadigden moordenaar: Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn vervuld moest worden. Zo zijn er voor alle dingen verborgen noodzakelijkheden, die zo wij ze altijd kenden, ons vele raadselen van Gods voorzienigheid zouden verklaren; doch het geloof is

juist het vasthouden aan hetgeen onfeilbaar bestaat, maar niet gezien wordt. Wat de Heere betreft, de krijgslieden zagen wel naar Hem op; doch zijn op de borst gezonken hoofd en doodsbleek gelaat waren genoegzame bewijzen dat Hij gestorven was. Zij gingen Hem dus voorbij. Waartoe zouden zij de moeite nemen om de moker naar Hem op te heffen? Wellicht kan ook een zekere eerbied voor Jezus hen verhinderd hebben; want de ruwste mensen hebben in ogenblikken van ontzaglijke natuurverschijnselen iets ernstigs en bedaards. Ook de uitroep van hun hoofdman kan hen tot bezinning gebracht hebben, om althans met Jezus niet te beginnen. De ijzeren bont valt dus enige malen op de lichamen der misdadigers, en zij zijn dood. Beiden, de begenadigde en de verstokte zondaar zijn dood, en het woord der Schrift wordt hier op de hoogste wijze vervuld: Enerlei wedervaart de rechtvaardige en de goddeloze, Prediker 9:2. Dat wil zeggen uitwendig, niet inwendig; nee, beiden worden door dezelfde bout vermorzeld, en beide zullen, zoals wij zouden zeggen, onder de galg worden begraven; doch dezelfde slagen brachten de bekeerde in het paradijs en de onbekeerde in de hel. Vergeten wij nooit: Niet de uiterlijke, maar de innerlijke toestand van de mens beslist. Zolang het koningrijk Gods zich niet in uitwendige heerlijkheid heeft geopenbaard, door de komst des Konings in zijn heerlijkheid, zolang is het een innerlijke zaak, welke zich wel naar buiten openbaren moet, maar waarvan het uitwendige geen onbedrieglijk kenteken is. Uitwendig gezien zijn de kinderen Gods de minst bevoorrechten in deze wereld. Zij beslaan gewoonlijk de nederigste plaatsen aan het gastmaal des levens; doch hun heerlijkheid is inwendig, en hun paden lopen uit in de eeuwige heerlijkheid. Voor Gods kinderen moet hier Gods genade genoeg zijn, zij mogen bij dit allerhoogst innerlijk voorrecht niet ook nog uiterlijke voorrechten begeren, maar zij moeten in die doorgaande stemming verkeren, waarin Paulus verkeerde, toen hij zeide: Ik heb geleerd vergenoegd te zijn in hetgeen ik ben, Filippenzen 4.11. De Heer had lichtelijk de begenadigde moordenaar een ogenblik na Hemzelf kunnen laten sterven, doch dat bracht ditmaal Gods raad niet mede, die de zijnen niet altijd van uitwendig lijden verschoont, maar altijd innerlijk de genade geeft om het gewillig en getroost te ondergaan. Alleen de Heer, de rechtvaardige boven alle rechtvaardigen, maakte een uitzondering, en moest een uitzondering maken, want met zijn dood had zijn vernedering een einde. Van dit ogenblik af begon zijn heerlijkheid, eerst aan zijn dood lichaam en daarna aan geheel zijn persoonlijkheid in zijn opstanding uit de dood. Maar één der krijgsknechten doorstak zijn zijde met een speer. Toch moest er ook aan het lichaam des Heeren na de dood nog iets gebeuren, dat echter niets vernederends in zich had, maar integendeel tot grote oogmerken diende. Eén der krijgsknechten, meer nauwgezet in het volbrengen der hem gegeven orders, hield zich niet tevreden met de uitwendige bewijzen van Jezus' dood. Hij wilde voor zichzelf niet beslissen, of de dood reeds was ingetreden of niet, hij wilde er volkomen zeker van zijn, en dus ook, dat de beenderbreking niet op Jezus behoefde toegepast te worden. En met die juistheid, waarmede een geoefend krijgsman de rechte plaats onfeilbaar weet te treffen, stoot hij de brede ijzeren schacht van zijn speer door de linkerzijde en zó door het hart des Heeren. En terstond kwam er bloed en water uit. De doorsteking was van dien aard, dat de dood onfeilbaar moest volgen, zo deze niet reeds aanwezig was. Doch de dood was aanwezig, en het bewijs er van was, dat er terstond water en bloed uit de wond vloeide. Het was een zekerheid boven alle zekerheden, dat Jezus gestorven was. Gij ziet, dat God hiermee gezorgd heeft, dat de werkelijkheid van de dood zijns Zoons boven alle bedenking zou zijn. En toch heeft het ongeloof bedenkingen gemaakt en maakt die nog, nu bewerende, dat des Heeren dood een schijndood was, terwijl het dan weder beweert, dat Jezus wel werkelijk gestorven, maar niet werkelijk opgestaan is. Trouwens deze hydra heeft vele hoofden, en slaat men haar het ene hoofd af, zo groeit weder een ander aan zijn plaats. Doch leest de geschriften van de mannen der wetenschap, die in deze dingen ervaren zijn, en die als gelovigen hun gezond mensenverstand en hun geweten niet overboord geworpen hebben, en zij zullen het u uitleggen, hoe het gelijktijdig uitvloeiende bloed en water de bewijzen waren van 's Heeren werkelijke dood. Doch nu weet gij ook de betekenis van deze uitstorting eerst van het bloed en dan van het

water uit Jezus zijde. Johannes vat deze woorden weder op in zijn eerste brief (1 Johannes 5:6): Deze is het, die gekomen is door water en bloed, namelijk Jezus, de Christus. Niet door het water alleen, maar door het water en het bloed. Het bloed en het water zijn de twee grote reinigingsmiddelen van het Oude Testament. Het bloed vertegenwoordigt de verzoening der zonde, en het water de reiniging van de wandel, dus zijn beide vertegenwoordigers van de rechtvaardigmaking en de heiligmaking, die in Christus onafscheidelijk één, en dus ook altijd onafscheidelijk gepaard zijn. Uit het dode lichaam van de Vorst des levens vloeiden gelijktijdig het bloed en het water, als de vertegenwoordigers van de twee krachten, die Hij zich voor ons in de dood verworven heeft, en die na zijn opstanding uit Hem zouden voort stromen van eeuwigheid tot eeuwigheid: de kracht der rechtvaardigmaking door zijn bloed, en de kracht der heiligmaking door zijn doop uit water en Geest. Het noodzakelijk gevolg van deze beide is de heerlijkmaking. Zo heeft dan de Heer onmiddellijk na zijn dood aan zijn gemeente de tekenen van de vruchten zijns doods gegeven. Heerlijke Zaligmaker, die zijn onrein volk wast van hun zonden in zijn eigen dierbaar bloed, en hen heiligt voor eeuwig door zijn leven, door de Heilige Geest! Evenals bij zijn dood terstond de graven der heiligen zich openen tot hun toekomstige opstanding, als een teken en waarborg van aller heiligen opstanding in heerlijkheid, zo werden ook onmiddellijk na des Heeren dood in zijn lichaam aan de zijnen het teken en de waarborg gegeven, dat in de dood van hun Heer de fontein is geopend tegen de zonde en tegen de onreinheid, die niet meer zal gesloten worden (Zacheria 12.10-13.1). Het bloed is voor de ziel, het water voor het lichaam. Iets meer zou overbodig, iets minder zou ongenoegzaam zijn. Beide verenigd, verkondigen een volkomen Zaligmaker, die ons reinigen kan en wil van alle besmetting des geestes en des vlezes. En die het gezien heeft, die heeft het getuigd. En zijn getuigenis is waarachtig, en hij weet, dat hij zegt hetgeen waar is, opdat ook gij geloven moogt. Gij ziet uit deze woorden van Johannes van welk een hoog belang hij deze bijzonderheden beschouwt. Zij zijn voor hem van een allerhoogst en eeuwig gewicht, want zij betreffen de Heer, zij betreffen allen, die geloven, en zij betreffen de Heilige Schrift, zoals wij dadelijk zien zullen. En wat doen nu de ongelovige Schriftgeleerden? Zij maken al deze hoogstbelangrijke bijzonderheden tot dingen van gener waarde. Ongelukkige mensen. Door de Schrift in het paradijs gezet, om uit Gods hand de vrucht te eten van de boom des levens, verkiezen zij liever de vrucht te eten van de boom der kennis des goeds en des kwaads, door de slang hun aangeprezen! Wee hunner! Zij eten zich de dood, de eeuwige dood. Want deze dingen zijn geschied, opdat de Schrift vervuld worde: Geen been van Hem zal verbroken worden; en wederom zegt een ander Schrift: Zij zullen zien, in welke zij gestoken hebben. Gij ziet ook hier wederom: de Schrift is Gods beschreven raad, die ten uitvoer moet worden gebracht; en de wijze, waarop die raad ten uitvoer wordt gebracht, is even goddelijk als de raad zelf. Alles schijnt op een toevallige, natuurlijke wijze te geschieden, als eigenaardig gevolg van een even eigenaardige oorzaak; maar het is ook niet meer dan schijn, waaraan de ongeestelijke mens zich vasthoudt en waarin hij leeft, en zo God hem niet bekeert, sterft. De geestelijke, de gelovige mens ziet achter die schijn het wezen: God in zijn wijsheid en in zijn liefde. Johannes, die ons als evangelist ook deze bijzonderheid vermeldt, drukt ook hier op het hoog gewicht der zaak. Hij stelt ons met de aanwijzing van de vervulling van het Schriftwoord: Geen been van Hem zal verbroken worden, de gekruisigde Christus voor als het tegenbeeldige, ware Paaslam. Aan het paaslam mocht geen been worden gebroken, het moest in zijn geheel aan het spit gestoken, gebraden en alzó gegeten worden. Waarom? Men wist het niet, het was een verordening Gods. God wilde het zo, en dat was voor Israël genoeg. Doch Gods wil is geen willekeur, maar de hoogste genade en wijsheid. De instelling van het Pascha was een geestelijke, goddelijke, zinnebeeldige handeling en daarmede een profetie. Van wie? Van de enige Zoon, om welke zich alle zonnen en planeten der Schrift bewegen als om haar middenpunt van de Christus, de Zoon Gods in zijn mensheid, de Zaligmaker der wereld. Thans nu het lichaam des Heeren van de beenderbreking wordt gespaard, gaat deze profetie in vervulling. Zo klein, zo nietsbeduidend

deze verordening ten opzichte van het Paaslam schijnt, zo groot, zo heerlijk wordt zij bij haar vervulling in Christus aan het kruis. Zo groeit Gods waarheid in de Schrift. Het kleine lammetje in de nacht van Israëls uittocht werd tot de oneindig grote Christus aan het kruis. Trouwens, de Schrift heeft geen anderen auteur dan de natuur heeft; want op beider gebied werken dezelfde beginselen. God legt in het kleine pitje een boom, met al zijn wortels en takken, met al zijn bladeren en vruchten voor vele jaren achtereen. Ieder zaadje is een profetie der natuur, die door het te planten en te kweken verwezenlijkt wordt. Gij weet, het niet breken der beenderen van het lichaam van Christus vertegenwoordigt een grote geestelijke waarheid: De onschendbaarheid van het goddelijke in Gods Zoon, in de gemeente, in de Schrift. In Psalm 34.20,21 lezen wij: Velen zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen, maar uit die allen redt hem de Heer. Hij bewaart al zijn beenderen; niet één van die wordt gebroken. Gij gevoelt dat de beenderen hier genomen worden in een geestelijken zin, en dat hiermee gezegd wordt: "Wat ook de rechtvaardige overkome, zijn innerlijke persoonlijkheid, zijn innerlijk deel, de genade, het eeuwige leven in hem is onschendbaar." Wij zien dan ook bij de begenadigde moordenaar de beenderen gebroken; het was een uitwendige zaak, die de innerlijke genade niet hinderde, maar veeleer tot de hoogste vervulling bracht. Doch zoiets mocht ook uiterlijk niet aan Christus geschieden. Zijn lichaam was heilig, volstrekt heilig gelijk geheel zijn persoonlijkheid, en de levende tempel van de levende God. Ook in de dood van dat lichaam mocht er geen verminking aan geschieden; Christus moest in zijn geheel, naar zijn geestelijke en lichamelijke zelfstandigheid onverminderd blijven. De Christus is als zodanig onschendbaar, ziedaar het grote denkbeeld, dat hier alles beheerst. Het beendergestel is de grondslag van het menselijk lichaam. Het is datgene wat het langst van ons overblijft, het maakt de geheelheid van de mens uit, en Christus moest een geheel blijven, ook naar zijn mensheid, want het was een voorbereiding zijner opstanding. Stel u voor, dat Paulus, nadat hem het hoofd was afgeslagen, weder was opgewekt, zou dan deze wedervereniging van hoofd en lichaam niet iets onnatuurlijks geweest zijn? Of dat een heilige, wiens lichaam verbrand was, weder uit zijn as was opgewekt, zou dat niet iets toverachtigs geweest zijn? Doch in de opstanding van Jezus is niets onnatuurlijk, maar is alles echt goddelijk; want de Heer was ook naar het lichaam één geheel gebleven, en zijn lichaam zag wel de dood, maar niet de ontbinding, en evenmin de verminking. De gemeente van Christus is wel ook het lichaam van Christus, maar het geestelijk lichaam. Ook de gemeente van Christus heeft haar uitwendige en innerlijke zijde. Aan de inwendige Kerk is ook geen been te breken; maar de uitwendige Kerk is aan velerlei beenbrekingen blootgesteld. Ja, wij kunnen veilig zeggen, dat ieder oprecht Christen als Jacob een gebroken been heeft, waaraan hij mank gaat gedurende geheel zijn leven, een zwakke zijde, een innerlijke of uiterlijke ellende voor hemzelf en anderen; maar in hetgeen waartoe God hem gesteld heeft gaat alles geregeld, staat alles vast en kan niemand er iets af- of iets toedoen. De zaak, die God wil, moet in haar geheel blijven. En zo heeft ieder Christen iets in zich, waarin hij op Christus gelijkt, waarin geen been ooit kan verbroken worden. En wat de enkele Christen geldt, dat geldt ook weder van de gemeente van Christus. Deze heeft als zodanig haar innerlijke, onwrikbare en onschendbare vastigheid. De ene gelovige kan met de anderen in veel verschillen; maar in het innerlijke der zaak, waarmede het Christendom staat of valt, zijn zij het volkomen eens; want van dat beendergestel (dat hier geen ander is dan het beendergestel van Christus) kan geen enkel been gebroken worden, of het zou verminkt, geschonden, verwerpelijk zijn. Het geloof in het bestaan van een algemene Christelijke Kerk en gemeenschap der heiligen, of van Christus gemeente, staat dus gelijk met het geloof der onschendbaarheid van Christus gebeente. Ditzelfde geldt nu ook van de Schrift. Ook deze kan niet gebroken worden zonder op te houden te zijn wat zij is: het Woord van God. De Heer betuigt het zelf, Johannes 10:35, en nochtans strekken zich thans duizenden handen uit in alle landen, allen van mokers voorzien, om de beenderen der Schrift te verbrijzelen. Zij schijnen de Schrift werkelijk te breken; doch het is slechts schijn. Zij breken de Schrift alleen voor zichzelf en voor hun mede-ongelovigen, maar

voor Gods kinderen blijft zij eeuwig ongebroken en onbreekbaar. Al roepen nog zo vele stemmen: "de oude bijbel is onhoudbaar!" het is het roepen van dwazen, die razen en geen antwoord waardig zijn. Men kan de Schrift niet breken, maar enkel doorsteken; doch wat volgt er op die doorsteking? Wij spreken zinnebeeldig: niets anders dan bloed en water. Juist door dat doorsteken wordt de heerlijke leer der rechtvaardigmaking en der heiligmaking altijd meer openbaar voor Gods kinderen, als de enige en wezenlijke inhoud van geheel de Schrift, en als het alles afdoende bewijs van haar innerlijke Goddelijkheid. De Schrift werkelijk te breken, daartoe heeft het stoutste geweld geen moker, het sterkste ongeloof geen macht: zij is het Woord Gods en als zodanig in zichzelf onvernietigbaar. Zij zullen zien in wie zij gestoken hebben. Dat is de tweede profetie, die vervuld werd. De Heer konden de beenderen niet gebroken, maar Hij kon wel doorstoken worden, en Hij werd het. Het was geprofeteerd bij de profeet Zacheria, alwaar de Heer zegt: (Zacheria 12.10) Zij zullen Mij aanschouwen, die zij doorstoken hebben. De Heer stelt zichzelf hier voor als doorstoken zijnde. Wie zal oudtijds bij het horen dezer woorden ze niet voor een figuurlijke uitdrukking gehouden hebben; doch de letterlijke opvatting behoort bij Christus thuis. Het schijnbaar zinnebeeldig woord vindt bij Christus zijn volle verwezenlijking. Ook hiermee werd wederom de kruisiging als de dood van de Messias aangewezen; want geen andere strafoefening laat de doorsteking toe. Ook de wijze der vervulling verdient onze opmerkzaamheid. Reeds was de Heer gestorven, en nog was deze profetie niet vervuld, ja zij werd zelfs door de beenderbreking bedreigd om niet vervuld te kunnen worden; maar God bereidt voor alles plaats. Niet het levend lichaam des Heeren mocht doorstoken worden, want dat zou de zelfovergave des Heeren aan de dood onmogelijk hebben gemaakt; maar het dode lichaam des Heeren. Deze profetie werd dus ter nauwernood vervuld. Doch worden niet alle dingen Gods ter nauwernood vervuld? Staan er niet altijd van rondom allerlei zichtbare en onzichtbare vijandige machten, die de vervulling van Gods Woord en beloften trachten te vernietigen? Wordt niet ook van de rechtvaardigen gezegd, dat zij nauwelijks zalig worden, 1 Petrus 4.18, dat is: langs een nauwe, enge weg? Men zou zeggen: een kleine wijziging, en de gehele zaak valt weg. Doch nee, alles is zeker en vast aan de zijde Gods. Er komt een andere kleine wijziging in de loop der zaken, en nu gaat alles geleidelijk en als vanzelf gelijk God het wil. Alles heeft zijn natuurlijke loop, maar door Gods hand bestuurd. Te midden der menselijke vrijheid regeert God, en wat ons een toevalligheid schijnt is altijd een beschikking of toelating Gods. God is overal tegenwoordig, en zo kan niets zijn oog ontgaan of tegen zijn raad geschieden. Scheen het dode lichaam des Heeren niet geheel in de macht zijner vijanden te zijn? en toch konden zij er niets aan doen dan wat Gods wil medebracht. Daarom moeten wij nooit, al schijnen ook de beloften Gods op het punt van te feilen, de zaak opgeven, maar denken: God heeft nog wel een plaats voor de mogelijkheid opengelaten. Terwijl de ene hand zich met de moker neerlaat, heft een andere hand zich op met de speer, en doorsteekt de zijde des Heeren. Zo hangen de gewichtigste zaken af van een enke1 ogenblik, en laat God het meermalen op het alleruiterste ogenblik aankomen, om eerst dàn een volslagen omkeer te weeg te brengen. Terwijl Abraham de hand uitstrekt naar het offermes beveelt de engel des Heeren hem zijn zoon geen leed te doen, en het was niet te laat en het kon niet te laat zijn; want aan de zijde Gods is alles onfeilbaar zeker. Houden wij dan alleen het oog op God en zijn Woord gericht, wanneer wij voor ingewikkelde zaken staan, en allerbijzonderst als wij voor de ingewikkeldste van alle zaken staan: voor onze dood, met de vraag: Hoe kom ik er door en hoe zal de losmaking des lichaams van de ziel plaats hebben? Vrees niet. God zal het voor u doen, en zó doen, dat gij er Hem voor verheerlijken zult als het geschiedt. Dit zij uwe rust; zoek haar in niets anders, want er is geen andere en zij is algenoegzaam; gij hebt geen andere nodig. Wij eindigen met de aanwijzing van het verband dezer profetische vervulling tot Israël, als volk. De belofte bij Zacheria luidt, dat Israël alleen de Christus, die zij doorstoken hadden, zullen zien. Zij zouden dus eerst hun Messias verwerpen, en daarna zouden zij Hem aanschouwen als de door hen doorstokene, maar nu levende in eeuwigheid. En wat zou het

gevolg van deze aanschouwing zijn? Dat zij over Hem zouden rouwklagen als over een eniggeboren zoon, dus in de diepste boetvaardigheid: want, zo wordt er vooraf gezegd: Ik zal over het huis David's en over de inwoners van Jeruzalem uitstorten de Geest der genade en der gebeden. Zo gaat dan ook hier, gelijk lijden en heerlijkheid, zonde en genade tezamen. Juist bij het komen tot de volle bewustheid van hun misdaad, vinden zij de genade. En is het niet velen onzer evenzo gegaan? Hoevelen onzer zijn juist in hun grootste zonden, in welke zij niets anders konden verwachten dan door de Goddelijke gerechtigheid verpletterd te worden, door de Goddelijke genade met overstromende liefde opgeheven uit het verderf, om voor eeuwig gered te zijn! En nu nog een opmerking. Met de aanhaling van deze dubbele profetie schakelt Johannes, als met een gouden haak, zijne Openbaring aan zijn Evangelie. In de Openbaring heeft Johannes de Heer bepaald voor ogen als het Lam dat geslacht is, en dat als zodanig het aangebeden middenpunt der gemeente in de hemel is, én als de komende met de wolken des hemels in heerlijkheid, wie aller oog zal zien, ook die Hem doorstoken hebben, en over welke alle geslachten der aarde rouw zullen bedrijven, Openbaring 1:7.

19:38 De Heer begraven.
Daarna, als het nu avond geworden was, omdat het de voorbereiding was, welke is de vóórsabbat. De Heer stierf vóór de sabbat begon, juist op die tijd, welke men de vóórsabbat of voorbereiding van de sabbatdag noemde, namelijk des middags even na drie uur. De sabbat zelf begon bij het ondergaan van de zon, 's avonds om zes uur. Deze tussentijd werd door de Joden gebruikt om zich van de benodigdheden voor het feest te voorzien. De tempeldienst zelf begon met de vóórsabbat, op hetzelfde ogenblik dus dat Jezus stierf, en op hetzelfde ogenblik scheurde het voorhangsel in de tempel, dat het heilige der heiligen voor ieder opende, en daarmede de tempeldienst vervallen verklaarde. Kwam een rijk man van Arimathea, een stad der Joden, met name Jozef. Nu begint ook des Heeren volk te leven. Jozef, Nicodemus, de vrouwen, de discipelen, allen treden nu toe en doen iets. Het moest ook openbaar worden, dat de dood van Jezus het leven der zijnen was. Zij die van verre stonden kwamen nu nabij, en die verborgen waren traden nu in het licht. Jozef was een rijk man. Gij ziet, de Schrift stelt den rijkdom ook onder de voorrechten, wanneer hij slechts het deel mag zijn van het kind van God; maar hoe zou zij de rijkdom prijzen in de hand van de vijanden Gods, voor wie de rijkdom tot een verderf is, omdat zij die aanwenden om hun eigen huis te bouwen en het huis Gods te verwoesten of woest te laten liggen. Er moest nu voor de begrafenis des Heeren gezorgd worden; deze moest eervol zijn. Acht honderd jaren te voren had de mond des Heeren door Jesaja gezegd (Jesaja 53.9): Men heeft zijn graf bij de goddelozen gesteld, en Hij is bij de rijken in zijn dood geweest. Was er niemand voor Jezus opgekomen, men zou zijn lichaam met die der twee andere kruiselingen onder het kruis, het galgenveld van die dagen, begraven hebben; doch ook dit voornemen werd verijdeld door God. Een eervolle begrafenis is bij alle beschaafde volken een laatste lofspraak over de afgestorvene. Zo was het ook bij Israël, zo is het ook nog bij ons. Daarbij was de begraving van de Heer de overgang tot zijn verheerlijking, tot zijn opstanding uit het graf, en moest die inleiden en voorbereiden. Zo komt dan een rijk man, van wie wij tot nu toe zelfs niet eens bij name hoorden gewagen, te voorschijn, om zich met de begraving van het lichaam des Heeren te belasten. Welke verrassingen bereidt ons toch de Schrift? Mij dunkt, alleen zulke dingen moesten reeds de ongelovigen overtuigen, dat de Schrift onmogelijk een anderen oorsprong kan hebben dan uit God. Een arme Jozef stond bij des Heeren kribbe, een rijke Jozef bij zijn kruis. Bij zijn leven was de Heer de metgezel der armen, in zijn dood kiezen de rijken de Heer tot hun metgezel; en lag Hij in de kribbe in schamele doeken gewikkeld, in zijn graf rustte Hij omwikkeld met het fijnste lijnwaad en de kostbaarste specerijen. En zoiets konden alleen rijke lieden doen. Nog eens dan, veroordelen wij niet blindelings de rijkdom en de rijke, maar zien wij op de wijze, hoe de rijke met zijn rijkdom handelt. God wilde rijke lieden bij de begrafenis van zijn Zoon, en Hij gaf hiermee aan de rijkdom een ereplaats in zijn koningrijk, die hem niet zal ontnomen worden. O mochten wij ook nog eens de rijken zien wedijveren, zoals wij straks Jozef en Nicodemus zullen zien doen, om de Heer op het meest en het hoogst te eren. Beter dan aan Hem en aan zijn zaak kan de rijkdom niet besteed worden; dan ach! de meesten bouwen altijd, zoals wij straks opmerkten, aan hun eigen huis, dat altijd hoger rijzen moet, ware het mogelijk als Babels toren tot aan de hemel toe; maar het bouwen aan het huis des Heeren laten zij stillekens over aan de mindere man, indien zij het toelaten, maar sommigen verhinderen ook nog dit met geweld door hun geld. Een eerlijk raadsheer, een goed en rechtvaardig man. Deze had niet mede bewilligd in hun raad en handel. Jozef was dus lid van de Joodse raad, maar een protesterend lid; één van die mensen, die men zo hoogst zeldzaam aantreft in hoge vergaderingen van gelijken, van mensen van hetzelfde aanzien, die dezelfde macht bezitten. Trouwens, men moet een rotsennatuur hebben, om al de golven der zee met kalmte op zich te zien aanlopen en aandruisen zonder te wijken. De minderheid in macht moet de meerderheid zijn in kracht; anders kan zij niet blijven bestaan. Nu is er geen grotere kracht dan de waarheid van God in zijn Woord; die deze heeft tot zijn muur, die tarte vrij het hevigst vuur uit vijandelijk geschut, hij is onoverwinnelijk; want zijn muur is een muur van rotsen. Die

ook zelf het koningrijk Gods was verwachtende, en een discipel van Jezus was, doch bedekt, uit vreze der Joden. Ziet gij, hij was een kind van God, ofschoon nog een klein kindeke, dat niet te voorschijn durfde komen uit vrees voor de mensen. Nochtans gaf hem dit zijn van een klein kindeke van God reeds genoegzame kracht, om die grote heeren van de Raad niet ter wille te zijn, maar te wederstaan in hun boze aanslagen. Wij vernemen hier tevens, dat het verwachten van het koningrijk Gods tot het discipelschap van Jezus behoorde. Hetzelfde werd in andere woorden bij 's Heilands geboorte gezegd van Anna de profetes, die van Jezus sprak tot allen, die de verlossing te Jeruzalem verwachtten. Dat koningrijk, deze verlossing nu is een algehele verlossing, een verlossing eerst van de zonde en dan van al haar tijdelijke en eeuwige gevolgen, zodat eenmaal voor de troon zich het lied van Mozes (het lied der tijdelijke verlossing) paren zal met het lied des Lams, (het lied der eeuwige verlossing). Daarom verwachten wij naar de Schrift de tijd, waarin de koningrijken der wereld zijn zullen van onze God en van zijn Christus, Openbaring 11:15. En zich verstoutende, ging hij tot Pilatus en bad hem, dat hij het lichaam van Jezus mocht wegnemen. Hij verstoutte zich, want zulk een daad kan men niet doen zonder geloof; doch bij het geloof is niet altijd de moed, maar zeer dikwijls de vrees, zoals wij overvloedig bij de discipelen gezien hebben. Niet dat het alzo behoort, maar het geloof is een kracht uit God, die door onze menselijke zwakheid heen moet werken en door deze niet bevorderd, maar belemmerd wordt. Er was moed voor nodig om Pilatus, die reeds van de vroege morgen af met deze zaak bezig gehouden was, er nu nog wederom mede lastig te vallen, en ook omdat Jozef hiermee openlijk met zijn ambtgenoten brak, en zich aan hun toorn, smaad en beschimping blootstelde. Doch hij gevoelde zich vrij van allen. De dood van Christus had ook deze banden losgemaakt. Bij het leven des Heeren had hij niet voor Hem durven uitkomen zo als het behoord had. Hij had wel niet meegedaan met zijn boze ambtgenoten, maar hij had ze ook niet met kracht tegengestaan; hij was ook niet in de beslissende raadsvergadering van de vorige nacht tegenwoordig geweest, want zij hadden hem niet geroepen (in zulke ogenblikken laten de goddeloze doordrijvers de tegenstanders graag onkundig van hetgeen er omgaat), maar hij was er ook niet ongeroepen heengegaan, om naar zijn plicht zijn stem tegen het onrechtvaardig vonnis te verheffen. Hij had waarschijnlijk wel goede voornemens ten opzichte van Jezus gehad, maar als God door zijn genade de goede voornemens geen kracht van werking geeft, dan worden zij niet ten uitvoer gebracht. Nochtans zal hij er geen vrede bij gehad hebben, maar er onder gebukt zijn gegaan, tot zichzelf zeggende: "Hoe zal ik er toch toe komen om Jezus voor de Messias te belijden?" En zie, de gelegenheid daartoe werd gegeven. God gaf haar, gelijk Hij de zon geeft, om de duisternis voor ons te verdrijven en onze nacht in dag te veranderen. De beminde Jezus is gestorven; Hij moest begraven worden. Door wie? "Door mij!" zegt Jozef. Hij gevoelt zich geroepen en gaat om de vergunning tot deze zaak bij de stadhouder. Hij was een lid van de raad; zijn aanzien was een middel om Pilatus te naderen en zulk een verzoek te doen; nochtans moest hij zich verstouten om het te doen, en hij verstoutte zich en deed het. En hierin ligt nu een les voor rijken en armen. Er komen ogenblikken, waarin men voor de Heer moet optreden, of men verzaakt Hem. Binden ons dan banden, welnu, dat wij God bidden om de losmaking van die banden, en Hij zal ze losmaken want tot alles wat wij tot Gods eer doen geeft Hij genade en kracht. En Pilatus verwonderde zich, dat Hij alreeds gestorven was. Hoe verwonderd moet Pilatus geweest zijn, dat een lid van de Joodsen raad hem de dood van Jezus kwam melden met het verzoek zijn lichaam te mogen afnemen; maar nog meer verwonderde hem het bericht van Jezus' dood zelf. O, zulke tijdingen zijn hamerslagen op het slapend geweten, waardoor het ontwaakt met verschrikking. "Is hij dood?" vraagt men dan onwillekeurig en met ontroering. En heeft men dan niet goed gehandeld met die dode, dan komt de bewustheid daarvan tot haar volle kracht, en wij zeggen tot onszelf: "Dat leven is beslist en alles is beslist wat er tussen mij en deze dode is. Er is niets meer aan te veranderen. Wee mij! Wat zullen hiervan de gevolgen voor mij zijn!" Zo kan Pilatus hebben gedacht, en zo kunnen velen moeten denken, die onverwacht de dood horen van iemand, die zij onderdrukt, vertreden,

mishandeld, belasterd hebben. Denkt hieraan, o gij echtgenoten, die in twist leeft met elkaar. Gij zijt verenigd om elkaar het leven zoet te maken, en gij maakt het elkaar zuur. Om de kleinste dingen, die door een vreemde als de nietswaardigste worden beschouwd, geraakt gij in drift en zegt elkaar woorden, die als messen steken door hart en gebeente. Bedenkt het, eens komt de tijd, dat gij horen zult: Zij is dood! Hij is gestorven! en hoe dan uw hart moet gesteld zijn bij de herinnering hoe gij dat geëindigd leven, in plaats van het verlicht te hebben met de zonneglans der liefde, verduisterd hebt door de nevelen en wolken van de haat! Verzoent u met elkaar alvorens de ure der volstrekte beslissing komt. Hebt lief en gij zijt en maakt gelukkig; haat en gij zijt en maakt ongelukkig. Ook tot u mag dit gezegd zijn, jongelingen en jonge dochters, die uwe ouders niet tot vreugde zijt. O, er komt een tijd, dat gij ze nog zoudt willen liefhebben en vreugde aandoen; maar dan is het niet meer mogelijk. Zij zijn dood. Zij zijn met hun verdriet in het graf gegaan. Bedenk het eer die beslissende ure komt, en wordt nog de vreugde uwer ouders, want het is nog mogelijk. God geve u daartoe zijn genade. Er zijn velen, die een te laat berouw in zich omdragen; doch dat zij niet wanhopen, het berouw dat voor mensen te laat is, is niet te laat bij God. Zij het maar oprecht, en tone het zich in diepe verootmoediging en in verdubbelde liefde jegens de Heer en de naaste. God kan ook het ergste weder volkomen goed maken. En de hoofdman over honderd tot zich geroepen hebbende, vroeg hij hem, of hij lang gestorven was. De Heer was buitengewoon spoedig gestorven. Slechts zes uur had de kruisiging geduurd. Wij weten waarom. De Heer had zelf het ogenblik van zijn sterven bepaald, en wij hebben u gewezen op de overeenstemming tussen het getal scheppingsdagen en het getal lijdensuren van de Heer, waarin de nieuwe, eeuwige schepping gewrocht werd. Wij weten wel, dat thans de meesten van geen eigenlijke scheppingsdagen als etmalen willen weten, maar die uitdijen tot tijdperken van millioenen jaren; doch wij achten dit onbestaanbaar met Gods almacht, die spreekt en het is er, die gebiedt en het slaat er, en onbestaanbaar met Gods wijsheid, die geen millioenen jaren nemen kan voor hetgeen door zijn macht in een ogenblik tot stand kan komen. Ook kennen wij geen andere dood dan die de bezolding der zonde is, en nu zouden er gehele reeksen van levende schepselen der aardse schepping reeds gestorven zijn vóórdat de mens, in wie de aardse schepping begrepen is en door wie de zonde in die schepping ontstond, geschapen was? Het is tegen de Schrift, wij kunnen het niet geloven. De formatie van de onderscheidene beddingen der aarde moet dus uit andere oorzaken dan die millioenen jaren te verklaren zijn. Het ongeloof maakt tegenwoordig de tijd tot God, en laat deze de wereld scheppen in plaats van de God der Schrift; doch deze nieuwe Saturnus moet even als de oude Dagon en alle afgoden vallen voor onze Jahweh . Wij weten, dat soms enkele uren genoeg zijn voor een geweldige vulkanische werking, of voor overmatige orkanen en watervloeden, om gehele landen van aard te doen veranderen, hoe veel te meer kan dit gedurende enige duizenden jaren gebeuren met onze aardbol, die duizend jaar lang in het geheel geen geschiedschrijver had, en nu nog slechts zeer gedeeltelijk door deskundigen waargenomen en historisch beschreven wordt. Doch waarom voltooide God dan de schepping niet in een ogenblik, zoals Hij naar zijn almacht vermocht, maar in zes dagen? Om een algenoegzame reden zijner wijsheid. Omdat met de schepping der wereld de tijd moest ontstaan. Indien de schepping in één ogenblik voltooid was, zou er geen begin des tijds hebben kunnen zijn; want in het ogenblik is geen opvolging van toestanden, en de tijd bestaat enkel uit een opvolging van toestanden of ogenblikken. Wij spreken thans bepaald van onze aarde, op welke de tijd bestaat, als het kenmerk van haar veranderlijkheid en vergankelijkheid. De werelden, die wel een begin, maar geen einde hebben, gelijk onze aarde, en waar dus geen tijd als bij ons, maar enkel eeuwigheid bestaat, staan, als ons geheel onbekend, buiten onze redenering. Doch wat onze aarde betreft, God kon de bayert (de bouwstof der aarde) in een enkel ogenblik scheppen; want het was hare eerste wording, de grondslag van hare voltooiing. Zij was toen een aarde woest en ledig, liggende in een afgrond van water, met enkel duisternis bedekt. Doch het ordenen van die bouwstof kon niet in een enkel ogenblik geschieden zonder de tijd onbestaanlijk te doen zijn. En

nu behaagde het God om het ordenen van die bouwstof der aardse schepping te doen plaats hebben in zes dagen, die met bijvoeging van de rustdag des Heeren, de grondslag uitmaken van de tijd. Immers, de tijd bestaat uit een aanhoudende opvolging van dagen, van etmalen. De uitdrukking van de eerste dag: Het was avond geweest en het was morgen geweest, is de door God gestelde orde des tijds tot op de dag van heden, en zal die blijven tot op de laatste dag en het einde des tijds, terwijl het zevental dagen, de week, in verband staat met de ordeningen der maan, en deze wederom met de ordeningen der zon. De natuur kent geen andere dag dan die van avond en morgen, en hoe zouden wij dan een andere willen kennen? Dat de Zoon Gods in zes uren lijden de eeuwige verlossing heeft teweeg gebracht van allen die zalig worden, heeft dezelfde grond, en die grond is de oneindige God. Ware Christus niet waarachtig God geweest, Hij had de verlossing van zonde in het geheel niet kunnen volbrengen, maar nu waren daartoe zes uren genoeg. En ook hierin volgt God zijn eigen ordeningen. Gij gevoelt het, was het lijden nog korter geweest, het zou onnatuurlijk geweest zijn; was het langer geweest, het zou overbodig zijn geweest. Gelijk alles wat Jezus betrof enig was, zo moest ook de duur van zijn lijden en het uur van zijn sterven enig zijn. En als hij het van de hoofdman over honderd verstaan had, schonk hij Jozef het lichaam. Hij gaf het Jozef ten geschenke, om niet. Anders ontving Pilatus gewoonlijk geld voor zo'n gunst. Bij de Romeinen was het de gewoonte om het lijk van een gekruisigde aan de naaste bloedverwant op diens verzoek af te staan. Daar het geen eer was de naaste bloedverwant van een gehangene te zijn, daarom werd van deze vergunning zelden gebruik gemaakt. Jozef schaamde zich deze oneer niet; zij was hem integendeel de hoogste eer, en zeker had hij er de gevraagde som, hoe groot ook, graag voor betaald; doch de ene grote schaamt zich tegenover een andere gewoonlijk over zijn gierigheid, geldzucht en eigenbelangzucht, en betoont zich dan voor een enkele keer als het tegenovergestelde, als bijzonder grootmoedig. En zo werd dan Jozef het gevraagde lichaam des Heeren ten geschenke gegeven. Liefelijke vertegenwoordiging, niet waar, van de heerlijke waarheid: dat Jezus met zijn zaligheid niet anders te ontvangen is dan als een geschenk, als een vrije gave, om niet. De Vader gaf zijn Zoon uit vrije liefde, en wil er niets voor hebben van het uwe, maar Hij wil er u zelf voor hebben, uw liefde, uw hart, om u eeuwig bij zich te hebben en te houden. Ook Pilatus moest dit denkbeeld uitdrukken. Die lijn mocht nergens gestoord worden, maar moet doorlopen tot het einde. Jezus wordt nooit aan anderen gegeven dan om niet. Men kan Hem wel voor slechts een handvol geld verkopen, maar Hem kopen kan men niet, ook niet met al het goud en zilver der wereld. Nee, zelfs in zijn dood was Jezus niet te koop. Doch hoe is Hij dan te verkrijgen? Die Hem vraagt, ontvangt Hem. En wie vraagt Hem? Die gelooft, deze heeft behoefte aan Hem, begeerte tot Hem, en wel zoals Hij is in zijn dood, als de gekruisigde, want een niet gekruisigde Christus is hem niets voor zijn ziel. Hij vraagt Hem als Zaligmaker, en dat is de gekruisigde Jezus alleen. Toen beval Pilatus, dat hem het lichaam zou gegeven worden. Jozef had Pilatus geen geld geboden, en gaf hen nu ook geen geld tot een beloning van zijn gunst. Zo iets kwam niet in zijn hart op. Wie kan denken aan geld, wiens hart vervuld is met Jezus. Zo moet ook ieder discipel van Christus gesteld zijn. Hij moet er niet aan denken, om Christus met iets ter wereld te willen kopen. En hier slaan wij een treurige blik op de Roomse kerk, waar alles voor geld kan gekocht worden, ook de vergeving der zonden. En wat is de vergeving der zonden? Is dat niet Christus zelf? O, dat de Roomse kerk mocht bedenken, dat Christus alleen verkocht werd door een verrader en ook voortaan niet dan door verraders verkocht kan worden! En wat is het einde van die handel? Dat beiden, koper en verkoper, het geld uit de handen valt, en beiden ondervinden, dat zij bij hun handel hun eigen zaligheid verloren hebben. Jozef dan ging en kocht zuiver fijn linnen, en nam het lichaam van Jezus weg, en Hem afgenomen hebbende, wond het lichaam van Jezus in fijn linnen. Hier kwam nu de koop en het geld te pas, en wel het overvloedige geld, en zulk een koop waarbij men op geen prijs ziet, maar enkel op de kostbaarheid van hetgeen men koopt. Het beste was hier nog te min, om aan de begeerte van de koper te voldoen; doch hij moest er zich mede tevreden stellen en het

heilige lichaam, dat voor het oog der engelen in eigen onschuld was gekleed, maar voor het menselijk oog tot hiertoe geheel naakt had ten toon gehangen, werd nu tot blijdschap van allen die des Heeren waren en het aanschouwden, omwikkeld door het fijnste linnen. En Nicodemus kwam ook. Ziet hier weder een verrassing. Jozef dacht alleen te zijn, en zie, daar komt nog een ander. Bij het kruis van Christus ontmoet Jozef een helper. Wie? Een ambtgenoot. Beide waren leden van de raad, doch zij kenden elkaar niet als discipelen van Christus. Had de een maar tot de ander gesproken; doch nee, eerst Christus dood moest hun beider gelijktijdig leven zijn. Zo denken wij dikwijls alleen te staan in een zaak des Heeren, en zie, daar komt een ander ons ter hulp. God laat de zijnen zeer zeldzaam alleen. Aan Luther geeft Hij een Melanchton en aan Calvijn een Farel. Liefelijke gemeenschap der heiligen! Wereldse vrienden bouwen samen aan het grote Babel, dat onuitroeibaar ideaal van hun hart en geest; maar discipelen van Christus werken samen in de dingen Gods, en delen in dezelfde belijdenis en smaadheid van de gekruisigde Christus. Schamen wij ons dan niet voor deze gesmade Christus en voor deze gesmade discipelen van Christus. Doch niets geschiede naar het vlees, want Luther is niets en Calvijn is niets, maar Christus is alles in hen, bouwende zijn Kerk door hen. Wat de Heer betreft, de smaad was nu geweken. De ene eerbewijzing volgt nu op de andere. Hebben de soldaten Hem bespot, hun overste heeft Hem verheerlijkt; heeft het volk Hem aan 't kruis gebracht, twee hunner oversten, twee prinsen des volks, hebben Hem er afgenomen en helpen begraven. Die des nachts tot Jezus eerst gekomen was. De Evangelist wil hem ons nader bekend maken, of liever wil ons herinneren, dat hij dezelfde man is, die vroeger eens tot Jezus des nachts gekomen was, en met wie het belangrijk gesprek over de wedergeboorte en over de verhoging van de Zoon des mensen, gelijk die der slang in de woestijn, gehouden werd. Onwillekeurig wijst Johannes hiermee echter op de plaag van Nicodemus hart. Deze man ging onder een last gebogen, die hem hoe langer hoe zwaarder was geworden: het geheime discipelschap. Hij had de Meester zelf gehoord, en nochtans zich niet bij Hem aangesloten; hij had Hem in het verborgene erkend als een van God gezondene, en had Hem toch niet als zodanig in het openbaar beleden. Hij werd geperst, altijd meer geperst, en vond geen ontsluiting. Doch Jezus weet te redden uit alle nood, en ook uit deze. Hij weet. wel zijn discipelen uit hun verborgenheid te voorschijn te doen komen, zodra daartoe de juiste tijd gekomen is. En deze was nu gekomen. De Heer was gestorven, en Nicodemus voelt nu zijn ziel leven. Hij zag dat Jozef de eerste was, hij wilde nu de tweede zijn. Hij kwam ook tot het kruis als dezelfde Nicodemus van vroeger, en toch als een ander gewordene. Daarom moeten wij van een vreesachtig discipel niet zo spoedig zeggen: "Hij durft niet". Wacht een weinig. Die in het eerst moedig is, is het dikwijls in het beslissend ogenblik niet meer en die aanvankelijk vreesachtig is, krijgt juist de vereiste moed als het er op aankomt. De moedige Petrus verloochende, de vreesachtige Nicodemus beleed. Zo beschikt God de zaken opdat niemand roeme in zichzelf, maar in Hem, uit wie alleen de ware moed is. Doch van het geloof moet het ten laatste komen tot de belijdenis. Wat in het hart is ingegaan, moet de mond weer uitgaan. Een vrouw kan wel lang zwanger gaan, doch ten laatste moet zij baren, of zij is nooit bevrucht geweest. Jezus in het Verborgene te belijden, zelfs in de tegenwoordigheid van Jezus, is niet genoegzaam; Hij moet openlijk op de straat als koning uitgeroepen worden, zelfs door kinderen, als bij de intocht te Jeruzalem, en hoeveel te meer dan door de volwassenen! Wij herinneren ons het gesprek, dat Nicodemus in die merkwaardige nacht met de Heer had. Hij kon toen niet begrijpen, dat de wedergeboorte niet bestond in het herstel van de oude Adam, maar in de vernieuwing van het gemoed naar het beeld van de tweede Adam, Christus. Doch later zou hij door de genade (door de Heilige Geest) duidelijk leren inzien, wat hij uit de natuur niet begrijpen kon, en daaruit ook niet begrijpelijk is. Hij was in de school van Jezus en durfde spoedig reeds mensen tegenspreken, die hij vroeger ontzag. Doch nu, bij de dood des Heeren, voelde hij de kracht, die van deze Dode uitging, en wist hij wat het geloof was, namelijk een opheffing der ziel tot de aan het kruis verhoogde Heiland, even als bij de gebetenen in de

woestijn, de opheffing der ogen naar de opgeheven slang, en hij had reeds een vermoeden van verre, dat door de opstanding des Heeren ten volle zou verwezenlijkt worden: dat de wedergeboorte niet anders is dan de opstanding der ziel uit haar dood, door de inplanting van een nieuw Goddelijk levensbeginsel in onze geestelijk dode menselijke natuur. Doch thans, hoe treffend! zou hijzelf die aan het kruis verhoogde Zoon des mensen van dat kruis helpen afnemen. Brengende een mengsel van mirre en aloë, omtrent honderd pond gewicht. Hij kwam tot het kruis, maar niet met ledige handen. Terwijl Jozef het linnen kocht, kocht hij zich de specerijen, in een ontzaglijke hoeveelheid, en zij kwamen met die kostbare vracht tot het kruis, om het lichaam des Heeren er in te wikkelen. Voorzeker, dit was een koninklijke voorbereiding tot de begrafenis. Honderd pond mirre en aloë! Des Heeren lichaam werd er als in begraven. Nu, wat men aan de Heer doet, dat moet men goed doen, dat moet men opperbest doen, daar moet niet alleen niets aan ontbreken, maar dat moet allerovervloedigst zijn en alle maat te buiten gaan. Immers, bij de dood van hen die wij liefhebben, willen ook wij nog eenmaal al onze liefde aan hen betonen, door hen met al die eer te begraven, die in ons vermogen is. De zondares en daarna Maria hadden bij haar zalvingen van die overvloed het voorbeeld gegeven, en het eerste beginsel van het verraad van Judas was zijn afkeer van deze mildheid jegens de Heer. Wachten wij ons dus voor karigheid in alles wat de Heer zelf betreft, en laat ons daarin mild, overmild zijn; want te mild in het geven aan of voor Jezus en de zijnen kunnen wij nooit zijn. Zij namen dan het lichaam van Jezus, en bonden dat in linnen doeken met de specerijen, gelijk de Joden de gewoonte hebben van begraven. Let op de opvolging van de ene heerlijkheid na de andere. De Joodse overheden moesten naar de wet behoorlijk zorgen, dat de opgehangenen vóór zonsondergang van het hout afgenomen en begraven werden. Welnu, deze overheden zijn bij de begraving van Jezus tegenwoordig, maar en dit is de heerlijkheid deze twee overheden zijn tegelijk discipelen van Jezus, en laten Hem niet voor hun kosten door anderen eerbaar, maar onkostbaar begraven, (zoals wij nog wel eens doen aan arme verwanten of bekenden), nee, zij begraven Hem zelf op de meest kostbare wijze. Ook daarom is des Heeren begraving zo heerlijk, omdat zij de vrucht was van de innige liefde der zijnen. En er was in de plaats waar Hij gekruisigd was een hof, en in die hof een nieuw graf, hetwelk Jozef in een steenrots uitgehouwen had, in hetwelk nog nooit iemand gelegd was geweest. Aldaar dan legden zij Jezus om de voorbereiding der Joden, overmits het graf nabij was. En de sabbat kwam aan. Dat de Heer juist in dit graf begraven werd, was schijnbaar een toevalligheid aan de zijde der mensen. Niemand had opzettelijk aan de wijze en de plaats van 's Heeren begraving gedacht. De kruisigers van Jezus hadden er niet aan gedacht; want zij konden niet anders denken, dan dat Jezus, bij gelijke straf met de misdadigers, ook gelijke begrafenis met hen hebben zou. Ook zijn discipelen dachten er niet aan, want het lichaam des Heeren was buiten hun bezit en buiten hun bereik. Toch moest er in voorzien, en het woord Gods vervuld worden, "dat de Heer in zijn dood bij de rijken zijn zou." En daar komt nu Jozef: hij weet waar Jezus zal begraven worden. In de nabijheid van Golgotha had hij een hof in eigendom, en daar er een rots in die hof was, zo had hij zich in deze rots een graf laten uithouwen voor zich en zijn familie, daar hij, ofschoon van Arimathea afkomstig, als lid van de raad te Jeruzalem zijn blijvende woonplaats had. De toestemming tot de afneming en begraving van het lichaam des Heeren verkregen hebbende, was zijn tweede gedachte de Heer in dat graf voorlopig te begraven. Ik zeg voorlopig, want het was een begrafenis in grote haast. De tijd drong, de zon was aan het ondergaan, en de sabbat begon aan te breken, en vóórdat de sabbat aanbrak moest het dode lichaam geborgen zijn. Na de sabbat en het feest zou men de Heer op een andere plaats, men wist nog niet waar, begraven, of misschien wel in hetzelfde graf laten, maar Hem met meer behoorlijke orde, met zalven en specerijen, de hoogste eer bewijzen die men kon, zoals dit uit de latere toebereidselen der vrouwen blijkt. Doch de toevalligheid aan de zijde der mensen is de voorzienigheid aan de zijde Gods. Het graf van den Christus mocht geen blijvende plaats zijn, slechts een nachtverblijf; geen woning, slecht een herberg. Een voorlopige begraving was voldoende; want

er was geen andere begraving nodig. De Heer zou opstaan uit zijn graf, en al de dingen voor de dode zouden voor Hem overbodig zijn. Des Heeren graf was een nieuw graf. Ook dit scheen toevallig, maar was het niet. De waardigheid zijns persoons bracht dit volstrekt mede. Hoe zou hetgeen reeds door een ander gebruikt was voegen voor de Heer, de Zone Gods! Wij merkten dit reeds op bij gelegenheid van 's Heeren intrede te Jeruzalem, daar ook het veulen, waarop de Heer reed, door geen ander ooit bereden was. Wat voor de Heer is, is voor Hem alleen. En dat was niet iets bloot uitwendig, eigenaardig bij de Heer; maar al het uiterlijke had bij Hem een innerlijke, diepe, Goddelijke grond en reden. De grote waarheid in Christus is, dat alles in Hem nieuw is en eeuwig nieuw blijft. Christus is de nieuwe mens, het Hoofd der nieuwe mensheid. In Hem ontvangen wij het Nieuwe Testament, de nieuwe wijn, het nieuwe hart, de nieuwe geboorte, de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. In Christus moet al het oude sterven en moet alles onvergankelijk nieuw worden. Hoe zou Hij gemeenschap kunnen hebben met het oude, Hij, die alle dingen nieuw maakt? Onze oude mens, onze zondige natuur uit Adam moet dan ook sterven in Hem, zal onze nieuwe mens in Hem opstaan ten eeuwige leven. Dit geschiedt door het geloof in een dagelijkse afsterving, en zal voltooid worden door God in de dood van ons lichaam, dat juist hiermee een heerlijke opstanding wacht. Immers werd Jezus niet in een nieuw graf gelegd voor zichzelf alleen, nee, zijn nieuwe graf maakt al de graven der zijnen tot nieuwe graven, tot graven der opstanding in heerlijkheid, gelijk zijn eigen nieuwe graf geweest is. Des Heeren graf was in een hof. Welk een treffende overeenkomst, waardoor het ontstaan en de wegneming der zonde als op één plaats, althans op elkaar gelijkende plaatsen geschiedde. Vreemd, nietwaar, dat Jozef in een hof, in een lusthof zich een graf liet vervaardigen; doch ook Abraham kocht zich een graf, welke een spelonk was op de akker van een der zonen Heths, en onze kerkhoven zijn nog overblijfselen van de treffende waarheid, dat de zonde het paradijs in een begraafplaats, in onze begraafplaats, veranderd heeft. Zal dit eeuwig zo blijven? Nee, de dode, die in de hof van Jozef wordt begraven, zal in die hof weder opstaan, en daarmede de graven van al de zijnen heiligen tot de tijdelijke verblijven hunner lichamen, waaruit zij eenmaal in heerlijkheid zullen opstaan, om die nieuwe aarde te betreden, die een eeuwige lusthof Gods zal zijn. Ja, Jezus heiligde ons graf tot een plaats der wederopstanding in heerlijkheid. En vrees nu niet, o Christen, dat uw graf den Heer onbekend zou zijn. Al laagt gij aan het uiterste der zee, ook daar rust zijn oog op uw graf. Is niet geheel de aarde, de aardbol, als een lijkbus in zijn hand, en kan Hij die wereld der doden niet doen leven? Zeker kan Hij dit en zal Hij dit, want Hij heeft belooft het te doen aan het einde der dagen. En Jozef, een grote steen tegen de deur des grafs gewenteld hebbende, ging weg. Het graf had zijn eigen deur, welke door Jozef gesloten werd. De vrouwen zeiden ook later tot elkaar: Wie zal ons de steen van de deur van het graf afwentelen? Doch Jozef wentelde bovendien nog een zware steen voor het graf, om het tegen alle aanranding te beveiligen. Voorts rekende hij op de hovenier, die de hof moest bewaren, en op de invallenden feestsabbat, zodat nu met gerustheid de morgen van de eerste dag der week kon worden ingewacht, om het verdere met des Heeren lichaam te doen. Hij ging nu heen; hij had zijn werk verricht. Wij zien hem dan ook niet weder in de Evangelische geschiedenis, evenmin als Nicodemus. Zij gingen uit de Schrift naar de hemel; daar zullen wij ze wederzien, wanneer ook wij door de Schrift daarheen zijn gegaan: wanneer ook wij geloofd hebben in Hem, die de grote, enige inhoud der Schrift is Jezus, de Christus. En ook de vrouwen, die met Hem gekomen waren uit Galiléa, volgden na; en aldaar waren Maria Magdalena en de andere Maria (de moeder van Jozef), zittende tegenover het graf, en aanschouwden het graf en hoe zijn lichaam gelegd werd. Van de elf discipelen horen wij niets; nochtans zullen zij zeker bedoeld worden onder zijn bekenden, die met de discipelinnen op een afstand van het kruis stonden. Lukas 23.40. Thans bij de begraving schijnen zij zich echter uit vrees voor de Joden verborgen te hebben gehouden. Wij zien althans, behalve Jozef en Nicodemus, alleen sommige der vrouwen daarbij tegenwoordig, die met de oplettendheid, welke haar kunne in plaatselijke dingen bijzonder eigen is, nauwkeurig opnamen, hoe Jezus

gelegd werd, opdat zij vóór de dageraad van de eerste dag der week terugkerende, in het donker zouden weten hoe tot het graf in te gaan, om het lichaam des Heeren te zalven. En zo werden dan zij, die straks nog verre stonden, door de dood des Heeren Hem zo nabij gebracht, dat zij zich de plaats waar het lichaam lag in het geheugen konden prenten. Trouwens, de Heer heeft het zelf gezegd: Ik zal ze allen tot Mij trekken. Zijn liefde trekt al de zijnen aan. Straks zal hetzelfde plaats hebben bij de opstanding, daarna bij de hemelvaart, daarna in de hemel, en ten laatste op de vernieuwde aarde. Gedurig is er nog bij hen verandering van plaats, maar het middenpunt blijft de enige Jezus. Doch al het veranderlijke houdt eenmaal op, en dan zouden zij en zullen wij altijd met de Heer zijn. En wedergekeerd zijnde, bereidden zij specerijen en zalven. Zij meenden niet, dat de honderd pond mirre en aloë van Nicodemus genoeg waren om het lichaam des Heeren zo lang mogelijk voor het bederf te bewaren . Nee, zij bereidden nog afzonderlijke specerijen, om het lichaam des Heeren op een volkomene wijze te zalven. Zij wisten niet, dat het heilige lichaam de verderfelijkheid niet kon ondergaan, en zij behoefden het ook niet te weten, opdat er plaats mocht blijven voor de betoning van haar liefde. Merkt echter op, dat onder de Maria's niet Maria de moeder des Heeren genoemd wordt. Zij bereidde geen specerijen en zalven. Nee, zij wist dat ze overbodig waren. Het zwaard, eenmaal door haar ziel gegaan zijnde, had de genade al haar balsem in haar harte uitgegoten, en haar herinnerd aan de eerste angst, die zij over Jezus had uitgestaan, toen zij Hem verloren dacht, maar op de derde dag terug vond. Dit was een profetie voor haar alleen geweest, en werd nu alleen bij haar een vervulling. Zij geloofde aan het woord, door Jezus meermalen ook in hare tegenwoordigheid uitgesproken: De Zoon des mensen zal in de handen der mensen overgeleverd en gedood worden en ten derde dage weder opstaan. En op de sabbat rustten zij naar het gebod. Treffend, niet waar, dat er na des Heeren dood nog zoveel tijd overbleef om alles te verrichten wat er tot de begraving des Heeren nodig was, zodat toen de sabbat werkelijk aanbrak, alles volbracht was. Gods bestuur regelt alles, ook de tijd, en Hij geeft tijd voor alles wat nodig is, en zóveel tijd dat alles met orde en welvoeglijkheid geschieden kan. Er moest haast gemaakt worden, doch er was geen overhaasting nodig geweest, want ook hier waren alle dingen gereed. Zij behoefden slechts aanvaard te worden. Ja, zelfs de vrouwen hadden nog de tijd om voor de toekomst te zorgen, want na het eindigen van de sabbat, zaterdagavond om zes uur, zou daartoe ook nog tijd over zijn. Nog eens, welk een liefde was er in deze vrouwen voor de Heer! Hoe schamen zij zo vele onverschilligen, die zelfs lieve betrekkingen kunnen laten begraven op schamele wijze, en zich beroepen op het woord: "Het is voor de doden hetzelfde." Het is voor de doden hetzelfde, maar niet voor u. De beminde doden moet men nog in de dood beminnen, en het kan een liefhebbende ziel niet onverschillig zijn, hoe er met het dierbaar overschot gehandeld wordt. Ook als dode moet de beminde nog alles hebben wat men hem geven kan. Zij rustten op de sabbat naar het gebod. Ook Christus rustte op de sabbat, de grote sabbat, de paassabbat der Joden. Ook Hij rustte naar het gebod, naar het vierde gebod. En gelijk Christus alle andere geboden op volstrekt volmaakte wijze vervulde, zo ook dit gebod, door een volstrekte rust, door de rust des doods. En wat nu eenmaal volstrekt volmaakt vervuld is, dat heeft zijn einde bereikt. Door 's Heeren rust in het graf heeft de oude sabbat, de zevende dag als rustdag, opgehouden te bestaan, en uit de opstanding des Heeren is de eerste dag der week als een nieuwe dag geboren, als een eeuwige nieuwe dag, als de dag van het nieuwe leven en der Goddelijke werken. De eerste dag der week was het begin der oude schepping, der natuur, en nu ook het begin der nieuwe schepping, der genade. Nog eens, in Christus is al het oude nieuw geworden, ook de sabbat. Daarom verklaart Paulus zich te zijn onder de wet van Christus, Johannes onder de wet der liefde, en Jacobus onder de wet der vrijheid. Het is dezelfde Goddelijke wet, maar zij wordt op een andere, hogere, ja op de hoogst mogelijke wijze vervuld. De sabbat bestond uit twee delen: in het nalaten van alle aardse beroepsbezigheden èn in het zich verzamelen voor het aangezicht des Heeren in tempel en synagoge, om het woord Gods te horen. Beide delen hebben in Christus niet hun wezen, maar enkel hun uitwendige

wezen verloren. Door zijn volstrekt volmaakte vervulling van al de geboden der wet heeft Hij de wet voor ons, die geloven, veranderd van een eisende en strafdreigende wet in een wet van liefde en genade. Al wat Israël moest doen, dat moeten wij willen doen uit liefde, uit wederliefde voor de ontvangene verlossing van de vloek der wet. Daarom moet de Christen, in plaats van de wet minder te vervullen dan de Jood, haar eindeloos meer vervullen; want Jezus heeft zelf tot zijn discipelen gezegd: Tenzij uw gerechtigheid overvloediger zij dan die der Schriftgeleerden en der Farizeeën, gij zult in het koningrijk der hemelen geenszins ingaan. Wat wij uit liefde doen valt ons niet zwaar; daarom zijn Gods geboden niet zwaar voor de Christen. De Jood deed genoeg als hij de tiende gaf van zijn inkomsten voor de zaak des Heeren, maar een waar Christen geeft uit vrije liefde veel meer, en rekent niet met tienden, maar met vijfden, derden, ja geeft, waar hij twee mantels heeft, de ene mantel aan hem die er geen heeft. En zo is het ook met het houden van de eersten dag der week. Zal een Christen de dag des Heeren doorbrengen met de bezigheden van zijn tijdelijk beroep? Hebben de discipelen des Heeren, hebben de eerste Christenen dat gedaan? Immers nee. Zij kwamen samen tot het gebed, tot lezen, spreken of aanhoren van het woord Gods, tot de breking des broods, tot het verzamelen en uitdelen van liefdegaven aan de armen. Welnu, zo is dan ook onze eerste dag der week een rustdag, waarop wij uit liefde en dankbaarheid jegens de Heer niet alleen rusten van onze aardse beroepsbezigheden, maar ook als zijn mede-opstandelingen tot een nieuw leven, van onze werken om ons te verlustigen in zijn werken, de werken zijner schepping en verlossing, welke beide door de eerste dag der week vertegenwoordigd worden. Wij kunnen van deze tekst niet afstappen zonder nog eens uit te roepen: O, die heerlijkheid des Zoons van God! Zij is onze heerlijkheid. Dat Hij juist op de avond van de zesde of laatste scheppingsdag, toen al de werken der natuur door God volbracht waren, en ook de mens, man en vrouw, geschapen waren tot zijn ruste inging, is iets onuitsprekelijk heerlijks en Goddelijks, omdat deze twee grote gebeurtenissen in elkaar grijpen. Toen de sabbat Gods als Schepper inging, ging ook de grote rust in van de Zoon van God, na de verlossing der wereld volbracht te hebben. En nu wij weten, dat de Vader door de Zoon ook de wereld geschapen heeft, wordt deze harmonie nog verhoogd, en deze heerlijkheid nog te schitterender. Door zijn sabbatsrust in de schoot der aarde heeft de Heere Jezus ook de aarde geheiligd tot de sabbatsrust, die haar wacht, nadat de strijd op haar zal volstreden zijn, een sabbatsrust, waarvan zeer heerlijke dingen worden gesproken door de mond der profeten van het Oude Testament en door Johannes, de profeet van het Nieuwe Verbond. En door de sabbatsrust, in het graf door te brengen heiligde de Zoon van God de graven van al de zijnen. Zijn graf maakt het graf van iedere gelovige tot een heilige plaats, waar het lichaam zijn sabbat houdt, tot een plaats van tijdelijke rust en van verwachting der wederopstanding in heerlijkheid. Nee, niet het neerleggen van een immortellenkrans boven de kist van de ontslapene heiligt deze, en niet het bestrooien met bloemen wijdt het graf. Alleen de dood van Christus heiligt de dode en alleen de in het graf ligging van Christus heiligt het graf. Niet dat wij het afkeuren, dat de liefde zich openbare jegens de dode met het beste wat zij heeft; nee, maar wij herinneren alleen, dat er boven de menselijke machteloze wijding een hogere almachtige wijding onzer doden en onzer graven nodig is en bestaat: in Christus en in Christus alleen. De beschaafdsten der Heidenen bedekten ook de afzichtelijkheid des doods met bloemen, en stelden de dood voor als een genius met omgekeerde fakkel; maar zij kenden de dood niet als de bezolding der zonde, en zij kenden de Christus niet als de Verzoener der zonde en de Verlosser uit dood en graf. Laat ons, nu wij Christenen geworden zijn, niet weder Heidenen worden! Wij kennen de zonde en de dood, en de Verzoener en Verlosser van beide, en eeuwig zij Gods genade er voor geprezen; want zonder deze kennis zouden wij, als de Heidenen, zonder God en zonder hoop in deze wereld zijn; doch nu weten wij, dat in Christus al de beloften Gods ja en amen, waarheid en zekerheid zijn, en dat wij niet gesteld zijn tot toorn (tot ondergang in onze zonden door het rechtvaardig oordeel Gods), maar tot verkrijging der zaligheid door onze Heere Jezus Christus. 1 Thessalonicenzen 5:9. Des anderen daags nu,

welke is na de voorbereiding. Dit wordt gezegd naar Joodse tijdrekening en niet naar de onze. Des anderen daags is bij de Joden wat bij ons vrijdagavond na zonsondergang is; dan begint hun zaterdag of sabbatdag. Nee, niet de volgende morgen, maar nog diezelfde avond waren de Joodse overheden er op uit, om het graf te verzegelen. Gij voelt ook dat bij deze lieden geen uitstel tot de volgende dag mogelijk was. Geen enkelen nacht mocht Jezus in het graf door hen alleen gelaten worden. Dat de Joden hiermee de sabbat schonden, kwam niet in hun gedachte, want in zulke gevallen komt bij zulke mensen de Jezuïet, (dien wij trouwens allen met de paus en met zo vele andere boze machten door onze oude natuur in ons dragen) te voorschijn, en zegt: "Het doel heiligt de middelen; gij doet het immers ter ere Gods, en daarvoor moogt gij gerust de sabbat breken." Doch als diezelfde mensen door Jezus op de sabbat een acht en dertigjarigen kranke, of een waterzuchtige genezen, of een blindgeborene ziende gemaakt zagen, dan scholden zij Hem als een sabbatschender en haatten en vervolgden zij Hem tot de dood toe. Vergaderden de Overpriesters en de Farizeeën tot Pilatus, zeggende: Heer! Wij zijn indachtig, dat deze verleider, nog levende, gezegd heeft: Na drie dagen zal Ik opstaan. Beveel dan dat het graf verzekerd wordt tot de derde dag toe, opdat zijn discipelen niet bij nacht komen en hem stelen, en zeggen tot het volk: Hij is opgestaan van de dood. En alzo zal de laatste dwaling erger zijn dan de eerste. Pilatus zeide tot hen: Gij hebt een wacht, verzekert het gelijk gij het verstaat. De vijanden horen scherper en onthouden beter dan de vrienden. De Joodse overheden wisten zeer goed, dat Jezus gezegd had ten derde dage te zullen opstaan. En het is ons aangenaam te horen, dat zij het wisten, want dan wisten zij ook, dat Jezus zijn eigen dood en wijze van sterven in al de bijzonderheden had voorzegd, en hiermee hadden zij in zichzelf de bevestiging van het woord, dat Jezus tot Kajafas zeide, toen deze Hem vroeg naar zijn discipelen en naar zijn leer: Ik heb vrij uit gesproken tot de wereld; Ik heb altijd geleerd in de synagoge en in de tempel, waar de Joden van alle plaatsen tezamen komen en in het verborgene heb Ik niets gesproken. Wat ondervraagt gij Mij? Ondervraag degenen, die het gehoord hebben, ziet, deze weten wat Ik gezegd heb. Ja, de overheden wisten zelf wel wat Jezus gezegd had, en daarvan is hun getuigenis in de tekst het beste bewijs, en het is ons zo belangrijk, omdat het hun schuld verhoogt en hun ongeloof te onverschoonlijker maakt. Immers, als wij iemand zijn eigen dood en de wijze van zijn dood horen voorspellen, en wij zien, dat deze voorspelling in al de bijzonderheden vervuld wordt, dan moeten wij immers wel zeggen, als wij ten minste nog enig gevoel voor waarheid hebben: "Die man was een profeet." Doch deze mensen hadden geen gevoel voor waarheid meer, en zij noemden de gezegende Heer der heerlijkheid in hun ongeloof: die verleider. Doch ziet nu eens, hoe God de wijzen der wereld vangt in hun arglistigheid, en de boosheid der bozen dienstbaar maakt aan de verheerlijking zijner waarheid. Juist nu de vijanden van Jezus alle mogelijke voorzorgen genomen hebben, om ten opzichte van de opstanding van Jezus bedrog te voorkomen, hebben zij bij de werkelijke opstanding van Jezus alle verontschuldiging ontnomen niet alleen aan hun eigen ongeloof, maar ook aan het ongeloof van alle volgende geslachten. Doch al is het ongeloof niet te verontschuldigen, al moet het ook zijn eigen doodvonnis onophoudelijk uitspreken, toch is en blijft het wat het is: ongeloof, dat enkel en alleen leeft van de leugen, gelijk het geloof enkel en alleen leeft van de waarheid. Toen de waarheid der opstanding van Jezus aan deze lieden verkondigd werd door hun eigen dienaren, veranderden die geestelijke goochelaars deze heerlijke waarheid terstond in een plompe leugen, die zij onder het volk lieten verspreiden. En zo doen nog heden allen, die de waarheid van 's Heeren opstanding ontkennen. Al wat zij tegen deze op duizendvoudige wijze gestaafde gebeurtenis inbrengen, zijn zulke ellendige drogredenen, dat zij zich ten diepste moesten schamen, ze nog in deze naar het verstand veelzijdig ontwikkelde tijd te berde te brengen. Doch die de waarheid niet wil geloven, moet de leugen aannemen, en de leugen is niets anders, en brengt niets anders voort dan onzin. En zij, heengaande, verzekerden het graf met de wacht, de steen verzegeld hebbende. Nu was, zoals zij meenden, de zaak, Jezus betreffende, ten volle afgedaan. De man, die zich de Christus noemde, was nu afgesneden uit het

land der levende, en uitgeroeid uit zijn volk. Hij was dood en begraven, de deur van zijn graf gesloten, een grote steen vóór de deur van het graf gelegd, de steen met een zegel aan het graf verbonden en een wacht soldaten er vóór. Wat wilde men meer? De man dood, de zaak dood. "Wij triomferen na zo veel strijd, na zo veel worstelen, na zo veel inspanning van al onze krachten, na zo ontzaglijk veel moeite. Nu kunnen wij rusten op de sabbat; nu is deze ons zoet, want wij hebben een volkomen overwinning behaald, en wat ons nu zo lang gekweld heeft, zal ons niet langer kwellen. De dood heeft er voorgoed een einde aan gemaakt." Zo dachten en spraken de vijanden van Jezus. Hoe hadden zij zich misrekend! Hoe spraken zij buiten God om! Hoe redeneerden zij alsof zijzelf God waren, die de dood in zijn macht heeft! Is God niet ook de God die de doden levend maakt, en gaat de zon die in het westen ondergaat, niet weder op in het oosten? Welnu, ook hier was een zon ondergegaan, een Zoon, oneindig hoger nog dan die der natuur, de Zoon der gerechtigheid, en ook zij zal weder opgaan opdat zij allen, die in de schaduw des doods zijn neergezeten en dorsten naar het licht des levens, eeuwig bestrale. En als de sabbat voorbijgegaan was, hadden Maria Magdalena en Maria, de moeder van Jacobus, en Salome specerijen gekocht, opdat zij kwamen en Hem zalfden. De Evangelist Markus vat hier al de dienstdoende vrouwen te zamen, zowel zij die vóór als die na de sabbat de specerijen kochten en bereidden. Haar doel was om gezamenlijk bij het krieken van de eersten dag der week de Heer te zalven. Deze dienst werd altijd door de moeders in Israël, door gehuwde vrouwen uit de naaste bloedverwanten en bevrienden des huizes bij de Joden verricht, en bestond voornamelijk in de wassing van het gelaat, de zalving van het hoofd en de voeten, en de sluiting van het linnen, dat het gehele lichaam omgaf. Wat de sabbat zelf betreft, deze was een dag van gezegende rust ook voor deze discipelinnen. Ik herinner u, dat de sabbat bij de Jood alles eindigt, ook de droefheid en de rouw, die anders bij een zo hartstochtelijk volk als de Joden, niet te dragen zou zijn. Gij weet, in de rouwdagen zitten de Joden op de grond, of op lage stoeltjes met gescheurde kleren, en rouwklagen en wenen. Doch zodra is de sabbat des Heeren niet aangebroken, of zij staan op, kleden zich en bedrijven gedurende de sabbat geen rouw: Zij rusten dan ook van hun droefheid. En nu, de in het graf rustende Christus deelde van zijn rust mede aan de zijnen, evenals Hij hun bij zijn opstanding van zijn opstandingsleven mededeelde. En wat de Heer zelf in zijn rust betreft, bij hetgeen wij zo even reeds gezegd hebben, voegen wij nog dit: gelijk God na zijn zesdaagse schepping één dag rustte van die schepping, om daarna weder tot tijdelijke werkzaamheid in die schepping over te gaan, zo rustte ook Christus tot aanduiding van de hogere, van de volstrekte volkomenheid van zijn werk, tot op de derde dag van zijn herschepping der wereld, en ging toen over tot een eeuwige werkzaamheid in die nieuwe schepping; immers de oude schepping lost zich eenmaal op, gaat eenmaal over in de nieuwe schepping, en de eerste dag der week vertegenwoordigt daarom in Christus dat leven, waarin geen rust, geen ophouden van werkzaamheid meer bestaat. Het eeuwige leven is een volkomen leven, een eeuwig voortgaande betoning van kracht, die verpozing noch rust behoeft. Daarom wordt er van hen, die zalig worden, gezegd: Zij zijn voor de troon van God, en dienen Hem dag en nacht in zijn tempel, en van geheel de nieuwe schepping: Aldaar zal geen nacht meer zijn. Openbaring 7:15 22.5.

20:1 De Heer en Maria Magdalena.

En als Jezus opgestaan was des morgens vroeg, op de eerste dag der week, verscheen Hij eerst aan Maria Magdalena. Markus maakt ons met deze woorden oplettend op een bijzonderheid in des Heeren opstandingsgeschiedenis, die door Johannes in brede trekken wordt uitgewerkt, namelijk dat Maria Magdalena de Heere na zijn opstanding afzonderlijk en wel allereerst gezien heeft. Deze bijzonderheid werpt een onverwacht en verrassend licht op de voorafgegane opstandingsgeschiedenis, zoals wij die tot nu toe, volgens de Evangelisten Mattheüs, Markus en Lukas lazen. Ik zag een onverwacht licht, zelfs bij Markus; want ook deze begint zijn verhaal aldus: En als de sabbat voorbijgegaan was, hadden Maria Magdalena en de moeder van Jacobus en Salome specerijen gekocht, opdat zij kwamen en Hem zalfden. En zeer vroeg, op de eerste dag der week, kwamen zij tot het graf, als de zon opging, en zeiden tot elkander: WIE ZAL ONS DE STEEN VAN DE DEUR DES GRAFS AFWENTELEN? Had nu Markus aan het einde van zijn verhaal niet vermeld, dat de Heere allereerst aan Maria Magdalena verscheen, dan moesten wij bij hem aannemen, dat de genoemde vrouwen met Maria Magdalena aan het hoofd tezamen uitgegaan en tezamen teruggekeerd waren. Nu zien wij echter, dat Maria Magdalena zich van de andere vrouwen afgezonderd heeft. Wanneer? Het komt ons voor, dat dit het best kan gesteld worden, als te zijn geschied op het ogenblik dat de vrouwen in het graf traden, en het lichaam des Heeren niet vonden. Immers, hierop sluiten hare woorden aan de apostelen Petrus en Johannes: Zij hebben de Heere weggenomen uit het graf, en wij weten niet waar zij Hem gelegd hebben. Zij spreekt in het meervoud, en dus waren de andere vrouwen met haar, toen zij het graf ledig zag. Terwijl nu de andere vrouwen nog in het graf vertoefden, keerde Maria Magdalena, welke vastelijk meende, dat hier een wegneming van des Heeren lichaam had plaatsgehad, in allerijl naar Petrus en Johannes terug, om hun hulp in te roepen, die dan ook met haar meegingen. Toen zij met deze terugkwam aan het graf, waren de andere vrouwen reeds daaruit heengegaan. Op deze wijze kunnen wij ons voorstellen dat deze zaak zich toegedragen heeft; en waar blijven dan de zwarigheden, die de ongelovigen bergen hoog opstapelen, om de opstandingsgeschiedenis des Heeren er onder te begraven? Zij worden, gelijk al hun andere bergen, tot effenheden, wanneer wij aannemen, dat de Heere aan de andere vrouwen eerst aan het einde van haar weg verscheen. Op deze wijze kan er tussenruimte genoeg bestaan hebben tussen des Heeren verschijning aan Maria Magdalena en die aan de andere vrouwen. Immers, wij weten niets van de plaatselijke gesteldheden tussen het graf en de verblijfplaats der discipelen, en daarbij was de Heere na zijn opstanding niet aan plaatselijke belemmeringen gebonden als vroeger. Ten andere werpt deze bijzonderheid een verrassend licht op des Heeren opstandingsgeschiedenis. Vooreerst zien wij hierdoor, waarom Maria Magdalena bij de Synoptici (de drie eerste Evangelisten) aan het hoofd der vrouwenrij vermeld wordt. Zij was de eerste begenadigde in deze geschiedenis. Verder verklaart het ons, waarom Lukas spreekt van twee engelen in het graf, terwijl Mattheüs en Markus spreken van één engel. Waarschijnlijk zag Maria Magdalena alleen de twee engelen (Johannes 20:12), en zagen de andere vrouwen slechts één engel; en daar Lukas niet van de afzonderlijke verschijning des Heeren aan Maria Magdalena gewaagt, zo kon hij spreken van twee engelen, zonder Mattheüs en Markus tegen te spreken; en dat Lukas ze staande en Johannes zittende voorstelt, kunnen opvolgende ogenblikken zijn geweest. Daarbij kunnen de engelen zich zichtbaar of onzichtbaar maken. Ook kan het zeer wel zijn, dat ook de vrouwen eerst een engel, die tot haar het woord voerde, zagen, en daarna nog de tweede engel, die, als niet tot de vrouwen sprekende, door Mattheüs en Markus niet vermeld werd. Men ziet ook hier, dat de zwarigheden op velerlei wijze kunnen verklaard worden, als men ze maar wil verklaard hebben. Doch bij velen ontbreekt deze goede wil. Ten derde vindt nu het bericht van Markus, dat Petrus op het bericht der vrouwen opstond en naar het graf ging, zijn rechte plaats en bredere omschrijving bij Johannes (Johannes 20:2-10). Ook dit had plaats op het bericht, dat Maria Magdalena aan Petrus en Johannes bracht. Ieder der Evangelisten, zijn eigen geschiedverhaal van 's Heeren

opstanding schrijvende, kon de ene bijzonderheid verzwijgen en de andere mededelen, zonder op te houden een geheel te leveren, dat voor zijn oogmerk diende; doch wij, die vier Evangelische verhalen over dezelfde gebeurtenis bezitten, en ze dus met elkander moeten vergelijken, stuiten daarmee onvermijdelijk op afwijkingen en verschillen tussen de vier Evangelisten, die voor ons niet zouden bestaan, indien wij de juiste overgangen van de ene gebeurtenis tot de andere kenden, zoals ze door de persoonlijke getuigen van 's Heeren opstanding gekend werden. Van werkelijke strijdigheden kan hier echter geen sprake zijn, en is hier geen sprake, mits men niet handele te kwader trouw en de Evangelisten tegenover elkander plaatse om elkander dood te slaan, zoals de ongelovigen doen; maar te goeder trouw, naast elkander, om elkander te helpen en te volmaken, zoals de gelovigen doen, en wij met hen, natuurlijk zo als ons dit voorkomt op de beste wijze te kunnen geschieden. Het is zeer schoon opgemerkt geworden, dat de fantasie is als de zonneschijn, die, zonder aan de werkelijkheid der dingen iets toe te doen of af te doen, ze met een glans overspreidt, die ze meer aangenaam maakt en meer in het oog doet vallen. En zo mogen wij ook hier onze verbeeldingskracht gebruiken, om hetgeen duister is, zoveel mogelijk tot helderheid te brengen. Uit welke Hij zeven duivelen uitgeworpen had. Maria Magdalena wordt hier door Markus, evenals vroeger door Lukas (Lukas 8:2), bijzonder onderscheiden door het grote teken, dat de Heere aan haar gedaan had, haar verlossende van een uiterste graad van bezetenheid, welke ongetwijfeld nog wel in de werkelijkheid bestaat, maar niet meer voor het ongeloof, dat alles wat bovennatuurlijk is, ontkent door de wetenschap. Er zijn slechts enkelen, die nog de moed hebben om de heersende geest des tijds ook in de wetenschap te bestrijden. Gij herinnert u, dat in de Openbaring van Johannes ook zeven geesten Gods werden gezien voor de troon Gods, als de vertegenwoordigers van al de werkingen des enige Heilige Geestes (want zij waren uitgezonden in alle landen (Openbaring 5:6). Evenzo vertegenwoordigen de zeven boze geesten, die uit Maria Magdalena gedreven werden, de volheid der kracht van de boze geest, des Satans; want het zevental is in de Schrift het volmaakt getal op geestelijk en natuurlijk gebied. Het was dus een uiterst lijden, waaraan Maria Magdalena was onderworpen geweest. En nu, naar dat de diepte is van ellende, waaruit men gered wordt, is ook de hoogte der dankbaarheid, der wederliefde, die de redding achterlaat in het hart van de geredde, wanneer de genade in hem werkzaam is; en deze was werkzaam in Maria Magdalena. Zij was dus één der meest aan de Heere verbonden discipelinnen, en stond, als een hoog begenadigde en de meest liefhebbende, het naast bij Maria, de moeder des Heeren, welke zij dan ook bij afwezigheid van deze vertegenwoordigde, hare plaats tijdelijk innemende aan het hoofd der vrouwen, der discipelinnen des Heeren. Intussen moeten wij herhalen, wat wij reeds vroeger zeiden, dat men Maria Magdalena niet moet houden voor de boetvaardige zondares, zoals de Roomse kerk dit gedaan heeft en nog doet, en ook de Protestantse kerk nog niet ophoudt te doen. Het zal ook moeilijk zijn, om dit de Protestantse kerk af te leren; want deze Roomse opvatting is zó algemeen gangbaar geworden, en daarmede zó diep bij de Christenen van alle belijdenis doorgedrongen, dat er naar geen tegenspraak meer geluisterd wordt. Het is dan ook geen geloofszaak, maar een zaak van historische juistheid, welke ons ten opzichte der Heilige Schrift van grote waarde is. Immers wij moeten het Evangelie niet nog mooier willen maken dan het is, en dit doen wij, wanneer wij Maria Magdalena, behalve hare bezetenheid, ook nog ontucht willen toeschrijven. De bezetenheid was een lijden, een hooggaand ziels- en lichaamslijden, niet uit natuurlijke, maar uit bovennatuurlijke, of liever onnatuurlijke en tegennatuurlijke (demonische) oorzaken. De ontucht daarentegen is een overgave van zich zelven aan de lusten van het vlees, die de geest in ons doden. Zeker waren de zonden der boetvaardige zondares vele, en de VERGEVING van die vele zonden deed haar de Heere veel liefhebben, zoveel als hare ziele liefhebben kon; doch ook de kwalen van Maria Magdalena waren velen, en de verlossing ervan deed ook haar de Heere zoveel liefhebben als hare ziel liefhebben kon. Doch ook nog om een andere reden is het nodig, dat wij aan de onderscheiding dezer vrouwen

vasthouden. Immers Maria Magdalena is juist alleen door hare verlossing uit de macht des Satans, door de Heilige Geest in de Schrift gesteld tot een tegenbeeld van de eerste vrouw, onzer aller eerste moeder, die ook in betrekking tot de Satan had gestaan, en door hem verleid zijnde tot ongehoorzaamheid aan God, onder zijn macht gekomen was. Maria Magdalena was, ofschoon niet dezelfde als de aan Jezus' voeten wenende vrouw, nochtans ook een zondares, en wel een boetvaardige zondares, en Christus verbrak de betrekking des Satans tot haar, een betrekking, welke zich op de hoogst mogelijke wijze openbaarde. Wij kunnen dus gerust zeggen: Zie in Maria Magdalena het gevolg van Eva's gehoorzaamheid aan de slang in al zijn vreselijke omvang. Doch daarmee was dan ook Maria Magdalena in hare verlossing van al de macht des Satans de ware en wettige vertegenwoordigster van de vervulling der belofte Gods: Ik zal vijandschap zetten tussen u, Satan, en deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad; dat zelve zal u de kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen. Hoe volkomen overeenstemmend is het nu met de aard der zaak, dat de Heere, opstaande uit het graf, als de Overwinnaar van de geweldhebber des doods, des Satans (Hebreeën 2:14), zich het eerst openbaart aan een vrouw, die de macht des Satans in al hare kracht bij eigen ondervinding had leren kennen, en haar tot de eerste bode stelt, om de blijde mare der overwinning in de gemeente des Heeren te verkondigen. Ja, zo iemand, dan was Maria Magdalena de rechte boodschapster, die het eerst mocht uitroepen: De Heere is opgestaan. Hij heeft de kop der slang vermorzeld, die Hem enkel de verzenen vermorzelen kon en vermorzeld heeft aan het kruis, in 's Heeren dood, welke dood thans is overgegaan in het eeuwige, heerlijke, onverderfelijke leven der opstanding. Gij gevoelt dan ook nu, waarom de Heere na zijn opstanding niet het allereerst aan zijn moeder verscheen; deze was Hem in dit opzicht niet de naaste. Zij was de hoogst begenadigde, maar in een ander opzicht; zij kon niet als zodanig onder de verlosten van de macht des Satans door het geloof in Christus (Handelingen 26:18) gerekend worden, althans niet in dien zin als Maria Magdalena; daarin was deze laatste de eerste. Zijn verlosten uit de meeste ellende zijn des Heeren naasten in het Koninkrijk Gods. De gelovige familie komt ook wel in zijn gevolg, maar het laatst. Eer de Heere ten hemel voer, hield Hij de maaltijd bij zijn broeder Jacobus. Ook de laatste plaats bij de Heere is een plaats van eer. En zo iets als hier gebeurde, gebeurt meer. Jozef was eerst een behouder der Egyptenaren, en eerst daarna van zijn vaderlijk huis. Thans gaan wij over tot de beschouwing van deze eerste verschijning des Heeren in al hare bijzonderheden, zoals zij ons door de gewijde pen van Johannes is beschreven. Gij weet uit de gesprekken van de Heere met Nicodemus, met de Samaritaanse vrouw, met de blindgeborene, dat Johannes er behagen in schept, onjuist de ontmoeting van de Heere met enkele personen in vele bijzonderheden mede te delen. En zo doet hij ook hier met Maria Magdalena. Hij gaat al het gebeurde met de andere vrouwen na des Heeren opstanding stilzwijgend voorbij, en houdt zich alleen met Maria Magdalena bezig, alsof deze niet alleen de eerste, maar de enige was geweest, die naar het graf des Heeren was uitgegaan. Men klaagt wel eens over de afzonderlijke en persoonlijke houding der broederen, en zeker kan men alles overdrijven, maar een zekere mate van dat persoonlijk afzonderlijke (individuele) is niet te laken. Johannes althans zag er volstrekt geen zwarigheid in, en er is ook volstrekt geen zwarigheid in, als men maar tot de gelovigen behoort. Want in de kerk, in de gemeente van Christus, is ruimte genoeg voor allerlei persoonlijkheden. Gij kunt billijk vorderen, dat allen, die tot de gemeente willen gerekend worden, geloven (want wat gemeenschap is er tussen Christus en het ongeloof?); maar gij moet alle gelovigen vrij laten in de wijze hoe hun geloof door hun wandel en handelingen te openbaren. Er zijn gelovigen, die graag openbare vergaderingen bijwonen, en daarin spreken en handelen; er zijn weder anderen, die de eenzaamheid zoeken, om in een hoekje met een boekje te zitten denken, en ook wel om zelf een boekje te schrijven. Salomo zegt van hen: Die zich afzondert, tracht naar wat begeerlijks; hij vermengt zich in alle bestendige wijsheid (Spreuken 18:1). Er zijn er, die graag meedoen in het openbaar gebed; er zijn er weder andere, voor wie alleen de huiskamer een bidkamer is. Beide

is goed, en niemand vordere daarom van de één, wat anderen vanzelf doen, maar ieder zij zelf vrij en late een ander vrij. Er is in Gods kerk niet enerlei, maar allerlei te doen, en wij moeten ons verheugen, dat ieder daarin zijn eigen werk zoekt en vindt. Het is toch in de kerk als in een leger; hier zijn velen tezamen, en ginds staat één schildwacht op een eenzame post. Op de eerste dag der week ging Maria Magdalena vroeg, als het nog duister was, naar het graf. Al de Evangelisten, ook Johannes, wijzen op het vroege, wij zouden zeggen: het krieken van de dag, waarop het graf door de vrouwen met Maria Magdalena aan het hoofd bezocht werd. Doch stonden de vrouwen zeer vroeg op, de Heere stond nog vroeger op. Men kan wel de dag, maar niet de Heere voorkomen. Altijd voorkomt Hij ons. Nog eer de zon was opgegaan, was de Vorst des levens opgestaan. Treffend, niet waar, de Heere bij gehele afwezigheid der zon, in de nacht geboren, stierf bij haar ondergang, en stond op bij haar opgang. Zeiden wij het niet reeds vroeger met recht, dat deze twee zonnen, die der oude en der nieuwe schepping, een bijzondere betrekking tot elkander hebben? En zag de steen van het graf weggenomen. De Heere neemt eerst de natuurlijke beletselen weg, eer Hij zich zelven openbaart. Dit is weder één van die lijnen, die God door al zijne werken heentrekt, ook door onze bekering. Hoeveel natuurlijke beletselen moeten eerst bij ons weggenomen worden, alvorens wij de Heere kunnen aanschouwen, en Hij zich aan ons openbaart. De wegneming van de steen moest ook Maria Magdalena tot een voorbereiding dienen tot het geloof in de opstanding des Heeren en het aanschouwen van de opgestane Heere zelf. Doch wij verstaan de voorbereidende genade niet, alvorens wij de genade zelve ontvangen hebben, en miskennen de voorbereidingen tot het doel, totdat het doel zelf bereikt is. Hoe dikwijls toch blijven wij treuren over droefheden, die ons overkomen zijn, niet bevroedende, dat zij, als van God gezonden, niet anders dan het zaad der hoogste vreugde in zich dragen, totdat de tijd zal gekomen zijn, dat God zelf ons de tranen van de ogen wist. Dan eerst zien wij, dat de droefheid niets anders was dan de voorbereiding tot de vreugde Gods. Tot zolang echter gaan de wenken Gods meestal voor ons verloren. Zo gaat het ons, zo ging het Maria Magdalena. Hare gedachteloosheid gaf een geheel andere uitlegging aan het weggenomen zijn van de steen voor het graf, dan er mee bedoeld en gezegd werd. Zij liep dan, en kwam tot Simon Petrus en tot de andere discipel, welken Jezus liefhad, en zeide tot hen: ZIJ HEBBEN DE HEERE WEGGENOMEN UIT HET GRAF EN WIJ WETEN NIET, WAAR ZIJ HEM GELEGD HEBBEN. Golgotha was nabij de stad, het graf des Heeren nabij Golgotha, en de discipelen vertoefden natuurlijk in de meest mogelijke nabijheid van beide. Maria Magdalena besloot dus, de discipelen terstond kennis van het gebeurde te geven. Zij dacht, dat het lichaam des Heeren reeds verplaatst was, en zij kon dat ook denken, daar de begraving in Jozefs graf slechts een voorlopige was. Doch waarheen hadden zij dan de Heere gebracht? Zij zag niemand, wie zij dit vragen kon, en zo snelde zij in hare overhaasting, in haar ongeduld, om ook maar geen ogenblik in het onzekere te blijven, naar de discipelen. Petrus dan ging uit, en de andere discipel. Wij zien ook hier weder, gelijk vroeger en later zo dikwijls, Petrus en Johannes bijeen, en zeggen ook hier: Welk een uitnemende vereniging van personen! Hier zijn het actieve (bedrijvige) en contemplatieve (beschouwende) element, evenals bij Martha en Maria, in de schoonste verbintenis gebracht. En zij kwamen tot het graf. Niet alleen om Maria Magdalena ter wille te zijn, maar ook om te zien of het zo was, gelijk Maria Magdalena het hun bericht had. Zo mag en moet eigen onderzoek met het getuigenis van anderen, zelfs van de meest geloofwaardige medegelovigen, gepaard gaan. En deze twee liepen tegelijk; en de andere discipel liep vooruit, sneller dan Petrus, en kwam eerst tot het graf. Het geloof loopt hier de wetenschap vooruit, en de wetenschap haalt het geloof in. Johannes geloofde en Petrus onderzocht. Het geloof is een Goddelijk zien in de dingen Gods; de overtuiging door het wetenschappelijk bewijs is een menselijk zien in de dingen, dat op zichzelf kan feilen, maar dat met het geloof gepaard, het geloof te krachtiger en heerlijker maakt. Voorts kunnen zulke bijzonderheden niet anders geboekt worden dan door een ooggetuige. Johannes zelf was die ooggetuige, en heeft ons deze bijzonderheden geboekt. Zij staan hem nu in zijn hoge ouderdom

nog zo klaar voor ogen, als toen hij ze in zijn jeugd aanschouwde. Immers, de leiding des Heilige Geestes sluit bij de heilige schrijvers hun eigen ondervinding niet uit, maar in. Wat wij zelven met onze ogen gezien en met onze handen getast hebben, heeft geen hogere bevestiging, maar alleen een hogere herinnering nodig. Daarom zegt Lukas te schrijven van de dingen, die bij de discipelen volkomen zekerheid hebben (Lukas 1:1); zegt Petrus: Ik zal naarstigheid doen bij alle gelegenheid, dat gij na mijnen uitgang van deze dingen GEDACHTENIS moogt hebben; want wij zijn geen kunstelijk verdichte fabelen gevolgd, toen wij u bekend gemaakt hebben de kracht en toekomst van onze Heere Jezus Christus; maar wij zijn AANSCHOUWERS geweest van zijne majesteit (2 Petrus 1:15,16); en zegt Johannes met zo vele woorden: Hetgeen wij gehoord hebben, hetgeen wij gezien hebben met onze ogen, hetgeen wij aanschouwd hebben en onze handen getast hebben van het Woord des levens dat verkondigen wij u (1 Johannes 1:1-3). Hoe het mogelijk is, dat bij zulke overtuigende bewijzen van de echtheid van al de Evangeliën, en in het bijzonder van het Evangelie van Johannes, die echtheid nog bestreden wordt, is een raadsel, dat alleen zijn oplossing heeft in een ongeregelde toestand van het verstand en van het hart der bestrijders. Trouwens, het ongeloof is een soort van waanzin, waarbij men zijn gezond verstand (Handelingen 25:25) verloren heeft. En als hij neerbukte, zag hij de doeken liggen; nochtans ging hij er niet in. Johannes mocht wel vooruitlopen, nochtans wil hij voor Petrus niet het graf ingaan. Johannes was de jongste, hij liet Petrus voorgaan. Niet alleen hier, maar telkens als wij Petrus en Johannes bijeen vinden, zien wij Johannes, als de jongere, zich altijd gedragen als de mindere. Simon Petrus dan kwam en volgde hem, en ging in het graf, en zag de doeken liggen, en de zweetdoek, die op zijn hoofd geweest was, zag hij niet bij de doeken liggen, maar in het bijzonder, in een andere plaats samengerold. Deze bijzonderheden, hoe gering op zich zelven, zijn van het allerhoogste gewicht als bewijzen, dat hier de losmaking der doeken met de hoogste orde en zonder alle overhaasting heeft plaatsgehad. Trouwens, waar Goddelijke dingen geschieden, geschieden zij volmaakt, ook naar het uitwendige. Orde is één der hoofdsieraden van al Gods werken. Toen ging dan ook de andere discipel er in, die eerst tot het graf gekomen was, en zag het, en geloofde. Johannes geloofde, dat de Heere was opgestaan; wat hij zag, gaf hem de indruk, dat hier niets anders kon hebben plaats gehad. Hem ontbrak nog wel de volkomen zekerheid, maar toch, hij vertrouwde, dat zich de zaak naar deze zijde moest en zou oplossen. Wat hij opmerkte, bracht hem tot dit geloof, en hieruit zien wij de waarde ook der kleinste zaken. De orde, die Johannes in het liggen der grafdoeken aanschouwde, bracht hem tot het geloof, althans tot het aanvankelijk geloof aan des Heeren opstanding; want er is een geloof, dat niet buiten het aanschouwen kan blijven, en dat was het geloof der discipelen. Zekerlijk hadden zij moeten geloven, dat de Heere was opgestaan, omdat de Heere zelf dit voorspeld had; doch dan zou dit geloof niet genoegzaam voor hen zijn geweest, om het Evangelie aan de volken te verkondigen; daartoe moesten zij volstrekt noodzakelijk oog- en oorgetuigen zijn van 's Heeren opstanding, door Hem zelven na zijn opstanding te zien en met Hem te verkeren. En hier ziet gij, als overal, de diepe onkunde van de ongelovigen, die menen, dat de discipelen zeer wel Jezus aan Israël en de volken konden verkondigen, zonder Jezus gezien te hebben als opgestaan, of, hetgeen hetzelfde is, zonder dat Jezus was opgestaan. Bij ons echter verandert deze zaak geheel. Wij moeten geloven zonder te zien, en ons geloof is, juist door niet te zien, het rechte, het volmaakte geloof. Eenvoudig, omdat wij niet kunnen zien, wat de discipelen konden en daarom moesten zien. Dit neemt echter niet weg, dat ook wij bij ons geloof moeten trachten te zien, wat ons mogelijk is te zien, en daarbij veel wat ons duister en raadselachtig is, bij ons moeten wegleggen, daar het zich later wel in klaarheid bij ons oplossen zal. Ja, al schijnt ons een zaak Gods geheel onverklaarbaar en afgesneden voor verstand en gemoed, dan nog moeten wij alle baren en buien over ons heen laten stuiven en stormen, en ons terugtrekken in dat binnenste heiligdom des geloofs, waarin wij in de zekere verwachting verkeren, dat alles zich door Gods almacht en liefde in een heerlijke uitkomst zal oplossen. Want zij wisten nog de Schrift niet, dat Hij van de doden moest opstaan. Gij ziet, de kernbron der waarheid, der

wetenschap Gods, de hoogste wijsheid, is de Schrift. De gelovigen, de kinderen Gods, putten gedurig uit die bron, om hun dorst naar kennis, naar kennis der hemelse dingen te lessen. Aan die kernbron toetsen zij alles, en alle leer, die met de uitspraken der Schrift niet overeenkomt, al ware zij afkomstig van de uitnemendsten, wijsten en vroomsten man der wereld, ja al ware zij afkomstig van een engel uit de hemel, verwerpen zij. Er is maar één volstrekt goddelijke waarheid, en deze is ons in de Schrift gegeven. Wat buiten de Schrift tot ons komt, moet of met de Schrift overeenkomen, of niet door ons worden aangenomen; want God is alleen de Waarachtige, en alle mensen kunnen de leugen voor waarheid houden. Johannes geloofde, want zij wisten nog de Schrift niet, dat Hij van de doden moest opstaan. Johannes wil hiermee ongetwijfeld zeggen, dat hij geloofde, maar niet uit de rechten grond; hij geloofde uit hetgeen hij zag, terwijl hij allereerst de Schrift had moeten geloven. Doch de discipelen dachten in deze ogenblikken geheel niet aan de Schrift; en zo zien wij ook hier, dat ook met het geloof veel onwetendheid kan samengaan. Dit ogenblik geloofde Johannes wel in Jezus, maar niet in hetgeen Hij gezegd had. Dit is zeer verschillend en kan toch samengaan, voor een tijd, niet voor altijd. Er zijn voorzeker onder ons mensen, die het ten hoogste kwalijk zouden nemen, wanneer wij tot hen zeggen zouden, dat zij niet in Jezus geloven. En toch geloven zij niet in hetgeen Jezus van zich zelven getuigd heeft. Hun geloof rust niet op de Schrift, maar op hun persoonlijke opvatting en godsdienstige gemoedelijkheid, en geen zandwelling is onvaster. Zij moeten, zullen zij behouden worden, er toe komen, om die eerbied voor de Schrift te betonen, die de discipelen ook hier de Schrift betonen. Immers, deze spreken van haar alsof zij een levend persoon is, die in alles de eerste stem heeft. Trouwens, de Heilige Schrift is het getuigenis van de Heilige Geest, en vertegenwoordigt Hem. Daarom zei Stefanus tot de ongelovige Joden: Gij hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oren, gij wederstaat altijd de Heilige Geest, gelijk uwe vaderen alzo ook gij. Wie van de profeten hebben uw vaderen niet vervolgd? en zij hebben gedood degenen, die tevoren verkondigd hebben de komst des Rechtvaardigen, van welken gij nu verraders en moorders geworden zijt, Handelingen 7:51,52. De discipelen dan gingen wederom naar huis, zich verwonderende bij zich zelven over hetgeen geschied was. Dit laatste lezen wij niet bij Johannes, maar bij Lukas (Lukas 24:12), en wel van Petrus alleen, doch geldt zeker Johannes evenzeer. Niettegenstaande Johannes geloofde en Petrus dezelfde bijzonderheden zag als Johannes, verkeerden zij nochtans in die onklare gemoedstoestand, waarin men zich niet kan verheugen, maar enkel verwonderen over hetgeen geschied is. Trouwens, er zijn zoals wij zo even zeiden, en om het gewicht der zaak herhalen, zaken, die men onmogelijk ten volle geloven kan, zonder ze te zien. Ik vraag u daarom nogmaals: Zoudt gij het mogelijk achten, dat de discipelen aan Jezus waarachtige lichamelijke opstanding uit dood en graf geloven konden, zonder Jezus zelf na zijn opstanding persoonlijk te zien? De ongelovigen zeggen ja, maar welke onzinnigheden zeggen zij niet. Wij zeggen neen! het is onmogelijk. De aard der zaak eiste bij de discipelen volstrekt het aanschouwen van de opgestane Christus, zouden zij het geloven, volkomen geloven, zó geloven, dat zij het anderen als onbetwistbare waarheid konden voorhouden. Zij hadden Jezus zien sterven en begraven, zij moesten Hem ook weder uit dood en graf opgestaan zien. Het één eiste het andere op volstrekte wijze. Jezus te zien sterven en begraven en Hem niet opgestaan te zien, en toch te geloven, dat Hij opgestaan is, is boven de mens en tegen de mens, omdat het ten hoogste onnatuurlijk is. Immers, de lichamelijke opstanding uit het graf is een zichtbare zaak. Zij valt onder het bereik der waarneming, en zij moet dus onder het bereik der waarneming gebracht worden, zal zij als waarheid worden erkend. Met andere woorden, wat van het goddelijke te zien is, dat moet ook gezien worden, zal het als goddelijk gekend en erkend worden. Het is hiermee als met alle andere wonderen. Een onzichtbaar wonder is voor ons geen wonder, geen onmiddellijke tussenkomst Gods, en kan onmogelijk door ons als zodanig erkend worden; dat te eisen ware een volstrekte ongerijmdheid. Indien dus de Heere zich na zijn opstanding niet aan zijn discipelen door vele gewisse kentekenen als de levende uit dood en graf had getoond, en niet

éénmaal of tweemalen, maar vele dagen lang met hen omgegaan, gegeten, gedronken en gesproken had, de discipelen zouden in de lichamelijke opstanding des Heeren niet hebben kunnen geloven in die zin, dat zij er volkomen zeker van waren. Men kan alleen naar waarheid getuigenis geven van hetgeen men met eigen ogen gezien, met eigen handen getast heeft, en zulk een getuigenis geven de apostelen van de opstanding van Christus. Zij getuigen niet wat zij geloven op grond van enig getuigenis, maar wat zij zelven gezien en gehoord hebben. En nu gevoelt gij dan ook, dat alleen op zulk een oog- en oorgetuigenis ons geloof zonder te zien mogelijk is. Wij geloven de lichamelijke opstanding van Christus, welke wij niet met eigen ogen door het zien van de opgestane Christus zelf konden aanschouwen, op het getuigenis van mannen, die de Heere zelf als de levende uit dood en graf gezien en met Hem omgegaan hebben, en die door God zelf met vele wondergaven, als zo vele geloofsbrieven voorzien werden, om hen door alle tijden heen de van God wettig geroepene, bevoegde en onwraakbare getuigen in deze zaak te doen zijn. Geloven wij nu dit getuigenis niet, zo geloven wij God niet, en zijn ten hoogste schuldig, zonder ook maar een enkele verontschuldiging te hebben. En Maria. Hier en vervolgens wordt Maria Magdalena meermalen alleen Maria genoemd. Zij heette ook alleen Maria, maar om haar te onderscheiden van de andere Maria's, werd zij gewoonlijk Maria Magdalena of Maria van Magdala genoemd, omdat zij afkomstig was van Magdala, een stadje aan de westelijken oever van de Galilese zee, Mattheus 15:39. Stond buiten bij het graf, wenende. Maria was naar de discipelen heengegaan, opdat zij raad zouden schaffen, en nu gingen deze naar huis. Zij schenen wel niet alle hoop opgegeven te hebben, dat de zaak zich ten goede zou oplossen, maar toch, zij gingen heen. Maria ging niet heen; zij bleef. Men kan ook te vroeg naar huis gaan. Maria vraagde hen niet: wat hebt gij gezien? en zij zeiden het haar ook niet. Ieder was bezet met zijn eigen gedachten. De beide discipelen gingen heen en lieten haar alleen staan. Zij bleef staan wenen voor de ingang van het graf. Zij bleef; haar ongeduld en overhaasting van straks waren voorbij, want deze hadden haar niet gebaat. Zij meende door de discipelen uit hare onzekerheid te komen, doch die onzekerheid was gebleven en nu nog vermeerderd. Zij bleef wenende en wachtende; doch waar wacht zij op? Dit weet zij niet. De liefde redeneert niet. Hoe dikwijls moeten wij zeggen: dat heb ik zonder reden gedaan, maar ik kon niet anders. Meermalen zegt ons ook het geloof door een zeker voorgevoel, dat eerst later tot klare bewustheid wordt, dat men niet heengaan moet, dat de redder nabij is; en zo ontving dan ook Maria de zegen des blijvens, der getrouwheid. Laat ons zeggen, zoals het is: de Heere bestuurde de zaak zó, dat zij bleef, omdat Hij haar de volle begeerte van haar hart wilde geven. Zij gevoelde zich geheel alleen gelaten; doch dit verstrekte haren drang om te blijven. De gelovigen zoeken de Heere soms het meest en het liefst in het eenzame, en de Heere zoekt ze ook soms het eerst en het liefst in die eenzaamheid op. Maria bleef bij het graf, het ledige graf, alsof er nog iets uit zou te voorschijn komen. Soms kan men van een plaats niet weg. Dierbare herinneringen binden er ons niet alleen aan vast, maar het is ons alsof er nog iets gebeuren moet, dat ons zal troosten. De kracht van de opgestane Christus werkte kennelijk in Maria, en bereidde haar voor op de ontmoeting van de Heere zelf. Vandaar dat het graf des Heeren zulk een grote aantrekkingskracht voor haar had. Zij kon er niet vandaan. Trouwens, de liefde is als de magneet: zij trekt aan en wordt aangetrokken. In het Frans zijn deze denkbeelden uitnemend verenigd: het woord l'aimant betekent zowel de beminnende als de magneet. Christus was haar aantrekkingspunt, haar zon. Zij was als een planeet, en elke planeet beschrijft een eigen baan rondom de zon. Maria liet zich dan ook door geen andere planeten van hare baan aftrekken. Zij bewaarde haar eigenaardige persoonlijke betrekking tot de Heere. Zij had, zoals wij gezien hebben, een betrekking van dankbare wederliefde tot de Heere, zoals maar weinigen hadden. Zij was de ellendigste onder de ellendigen geweest, en nu de meest verloste des Heeren, en daarom evenaarde zij in de betoning van hare liefde de boetvaardige zondares. Misschien is uit deze eenheid van hare liefde, de vereenzelviging harer personen ontstaan. Zij hadden beiden de Heere lief met een liefde, welke door de wereld een dwepende liefde wordt genoemd; doch

zalig de mens, die de Heere zo liefheeft als deze beide vrouwen de Heere liefhadden. Of kan men de Heere, of hetgeen hetzelfde is, kan men God te veel lief hebben? Neen, zij dweepten niet, maar zij hadden lief met geheel hare ziel en met al hare krachten en gedachten. Maria bleef staan bij het graf van Jezus, en hoe stond zij daar? Alleen in gedachten verdiept en verstrooid? Neen, zij stond er ook wenende. o, Dat wenen heeft zulk een grote betekenis in het menselijk leven! Gelijk de regendruppels de aarde week en vruchtbaar maken, zo doen dat ook de tranen het hart. Wat zien wij dikwijls op tegen het storten van tranen: en hoe weldadig zijn ze meestal. Zeker zijn er velerlei tranen: tranen van aards verdriet over wereldse dingen en van droefheid over treffende verliezen; tranen, die wij om anderen en die wij om ons zelven vergieten. Doch al deze tranen moeten wij ten laatste verwisselen voor tranen om Jezus; want wie weent om Jezus te hebben, wie naar Jezus weent, die zal zekerlijk vertroost worden. Doch kwamen de tranen bij Maria dan ook niet in de eerste plaats voort uit een bloot natuurlijk gevoel? Zeker, doch men kan het bloot natuurlijk gevoel zo maar niet afsnijden van het geestelijk gevoel; men kan de oude mens en de nieuwe mens zo maar niet van een scheiden, gelijk men de bolster doet van de vrucht. Velen zijn er, die het willen, en die er met de ruwe bijl op inhouwen, evenals de houthakker op het dode hout. Doch wij roepen dezulken toe: Houwt zo niet, en hakt zo niet; want gij hakt niet in het dode hout, maar in het levende vlees, en dat mag niemand doen, dan die er verstand van heeft, dan de heelmeester; anders snijdt men met het wilde vlees ook de zenuwen, aderen en het leven af. Zeker, de oude mens moet van de nieuwe mens losgemaakt worden; maar dat vereist geestelijk scheikundige bewerkingen, welke door geen minder persoon dan door de Heilige Geest zelf kunnen ten uitvoer gebracht worden. Of meent gij het zelf te kunnen doen? Ach, velen hebben het beproefd, hebben de wereld verlaten en zijn op eenzame bergen en in akelige spelonken of sombere kloosters gaan wonen, maar overal hebben zij hun oude mens mede moeten dragen. Ja er zijn, die hun lichaam gepijnigd, gegeseld, doorstoken, bedorven hebben, maar de oude mens hebben zij niet van zich kunnen scheiden. Dat kan God alleen doen, en dat doet Hij ook alleen. De Heilige Geest leert ons, gedurende ons leven de oude mens afsterven, en in onze dood doet Hij de oude mens voor goed sterven. Ik herinner mij hier, hoe bij een godvruchtig en verstandig predikant in Duitsland, een Baptist (een prediker van de doop der bejaarden) kwam, die hem wilde beduiden, dat de doop door de predikant, als kind ontvangen, niets betekende, en dat hij zich daarom opnieuw moest laten dopen. De predikant antwoordde: "Mijn vriend! als ik door uwe doop mijn oude mens kwijt kon raken, ik zou bereid zijn, mij niet éénmaal, maar zesmaal opnieuw te laten dopen; doch daar dit niet het geval is, zo wil ik mij maar met mijn één doop vergenoegen." De Heere zelf alleen kon Maria genezen van hare te vleselijke gehechtheid aan hetgeen voor ogen is, en Hij zou het ook doen. Nochtans ontving de op deze wijze wenende Maria de aanschouwing des Heeren, omdat haar gevoel, bij al het vleselijke, dat het aankleefde, toch bij haar voortkwam uit een van liefde brandend geloof tot de Heere. Immers, de Heere is niet enkel de Meester, maar ook de Heelmeester; Hij bestraft, Hij slaat, Hij wondt, maar Hij vertroost, verzacht en geneest ter zelfder tijd. Hij bestraft de Emmaüsgangers, maar wandelt tegelijk met hen en openbaart zich aan hen. Zo moeten ook wij bestraffen en tegelijk in de liefde blijven, en dat onmiddellijk tonen. Voorts is het opmerkelijk, dat Jezus zich niet alleen het eerst openbaarde aan de vrouw, als de vertegenwoordigster van de eerste zondares, maar dat ook de ogen, die Hem het eerst zagen, van droefheid wenende ogen waren. Immers was ook hiermee Maria Magdalena de waardige vertegenwoordigster van Eva bij de Heere, terwijl de Heere altijd het meest dezulken nabij is, die de meeste behoefte aan Hem hebben. En dat is natuurlijk. Vraag aan de moeder, die een krank kind heeft: welk kind zij onder al hare kinderen op dat ogenblik het meeste lief heeft? en zij zal antwoorden: het kranke kind. En dat zich de Heere aan de meest bedroefde van ziel het eerst openbaart, geschiedt tot herstel van het evenwicht bij de zijnen. Waar Hij een meerdere droefheid ziet ontstaan, daar geeft Hij ook altijd een hogere blijdschap, Als zij dan weende, bukte zij in het graf. Hoe natuurlijk is deze beweging van Maria. Men kan niet

langdurig alleen staan en niets doen dan wenen. Zij wilde nu ook weten, wat Petrus en Johannes in het graf hadden gezien en waarover zij zich zo verwonderd hadden. Zij bukte zich daarom, niet alleen om in het graf te zien, maar zij ging er in, om zich als het ware zelve volkomen te overtuigen dat het werkelijk ledig was. En hiermede is zij het beeld van alle gelovigen; wie niet eerst het graf van Jezus ledig ziet, die verschijnt de opgestane Christus ook niet. En zag twee engelen in witten klederen zitten, één aan het hoofd en één aan de voeten, waar het lichaam van Jezus gelegen had. Lukas noemt ze (Lukas 24:4) twee mannen in blinkende klederen. Welk een verrassende aanschouwing! Zij zelve had kort tevoren in het graf gezien, en Petrus en Johannes waren er in geweest, nochtans hadden geen van allen de engelen gezien. Deze hebben, zoals wij straks zeiden, de macht zich onzichtbaar te houden, of zich zichtbaar te openbaren, al naar het oogmerk is, dat bereikt moet worden. Nu Maria echter alleen was en bij het graf vertoefde, moest zij vertroost worden, en daartoe werden hare ogen geopend, zodat zij de engelen zag. Zij, die door zeven boze geesten bezeten was geweest, en dus wist van welk een schrikvolle aard de helse invloeden zijn, zag nu twee van die reine geesten, die uitgezonden zijn tot dienst dergenen, die de zaligheid beërven zullen. Deze verschenen haar hier, zoals zij terstond zou vernemen, als twee troostengelen tot een voorbereiding en inleiding van de komst des allerhoogste Vertroosters, de Heere. En hoe zag zij ze? Zij zag ze gezeten. Het zitten is het teken van het volbrachte werk. De engelen waren niet met iets bezig, maar zij zaten stil, als wachtende op Maria's komst. Zij zag ze zodanig gezeten, dat de afstand tussen hen beide de juiste afmeting was van het lichaam des Heeren, zoals het in het graf gelegd en door Maria zelve gezien was. Zo aanschouwde Maria dan hier de vervulling van de schaduw in het heilige der heiligen des tempels, de verwezenlijking van het voorafbeeldend verzoendeksel, van de troon, de zetel der genade, aan welks twee einden de Cherubijnen stonden, die het met hun vleugelen overschaduwden. Ja, in het levenloze lichaam van de Heere der heerlijkheid zagen de engelen de zalving van de heiligheid der heiligheden, Daniël 9:24 (de wijding tot het hogepriesterlijke koningschap) van Christus, de Zoon Gods, juist omdat Hij in zijnen dood de verzoening der zonde, de openbaring der genade van God was. En vertegenwoordigde het gestorven lichaam des Heeren zijnen dood, en daarmee de verzoening der zonde, zo vertegenwoordigde de opstanding van de Heere in datzelfde lichaam de vrucht van die verzoening: het eeuwig heerlijk leven, het leven der opstanding in heerlijkheid. Wat bij Christus kort na elkander en volkomen moest geschieden (leven naar de geest en opstanding in het lichaam uit het graf) kon en mocht bij de zijnen niet anders geschieden dan met een tussen verloop van tijd, die Gode alleen bekend is, naar het woord des Heeren: Ik zal ze opwekken ten uitersten dage. Voorts mogen wij uit de plaatsing der engelen in het graf afleiden, dat het lichaam des Heeren ook in het graf geen ogenblik alleen is geweest. De twee engelen hadden zich geplaatst, de één aan het hoofd, de andere aan de voeten des Heeren, wachtende op het ogenblik der opstanding des Heeren, om Hem alsdan, gelijk wij reeds gezegd hebben, onmiddellijk ten dienst te zijn. Treffend, niet waar? Daar buiten zit een wacht van krijgslieden, daar binnen een wacht van engelen. Wij weten zo weinig van de engelenwereld, dat wij slechts hier en daar, overeenkomstig een woord der Schrift, een enkelen blik daarin durven wagen. En zo lezen wij ook, dat de engel Michael met de duivel twistte en handelde van het lichaam van Mozes. (Judas 1:9) Misschien bestond deze twist daarin, dat de satan het lichaam van Mozes door Israël wilde laten vinden. Ten einde er Israël afgoderij mede te doen bedrijven, (iets, dat God kennelijk wilde voorkomen door Mozes op een voor mensen onbekende plaats te begraven); maar dat hem dit door Michael, die in een bijzondere betrekking door God tot Israël gesteld was (Daniël 10:13 12:1), belet werd. Hoe dit zij, zoveel is wel aan te nemen, dat de engelen Gods, evenals zij de zielen van Gods kinderen naar de hemel dragen alsook hun gestorven lichamen kostelijk achten, als het zaad van de eeuwigen oogst der heerlijkheid, en er de wachters van zijn tot aan de morgen der opstanding. En die zeiden tot haar: VROUW: WAT WEENT GIJ? De engelen vragen naar de oorzaak van hare droefheid. Zij wisten het wel, maar

zij wilden, dat deze liefhebbende ziel hare smart zou uitstorten, om haar ten volle te kunnen vertroosten. Men moet toch eerst zijn wonden tonen, zullen er de balsemdruppels in gegoten kunnen worden. Zij zeide tot hem: OMDAT ZIJ MIJNE HEER WEGGENOMEN HEBBEN, EN IK WEET NIET WAAR ZIJ HEM GELEGD HEBBEN. Zij herhaalt aan de engelen dezelfde woorden, die zij tot Petrus en Johannes gezegd had, en toont ons daarmee, wat het eigenlijke middelpunt van hare gedachten en aandoeningen was: de vrees, dat het lichaam van Jezus door vreemde handen geroofd en dus voor haar voor altijd verloren zijn zou. Hare tranen waren dus tranen naar Jezus, niet naar de levende Jezus; deze had nog geen plaats in hare gedachten, maar naar de dode Jezus. Nu Hij gestorven was, nu was haar zijn lichaam alles. Zij wilde het met de andere vrouwen de laatste ere op de hoogste wijze bewijzen, en nu was haar de gelegenheid daartoe ontnomen! Zij ziet twee engelen in witte klederen, doch zij let er niet op dat het engelen zijn, maar spreekt tot hen als tot gewone mensen. Ook laat zij zich door hun tegenwoordigheid en toespraak niet aftrekken van hare gedachten aan het wegnemen van het lichaam des Heeren. Wat zij straks tot de discipelen gezegd had en nu weder tot de engelen zegt, zal zij een ogenblik later herhalen aan de man, dien zij tot het graf hoort komen en voor de hovenier houdt Welk een liefelijk toonbeeld is hier. Maria voor ons. Wat toch is een Christen? Het is met twee woorden te zeggen: Het is een mens, die buiten Jezus niet kan leven. Zulke Christenen waren al de discipelen des Heeren, zulk een Christin was Maria bij uitnemendheid; zulke Christenen en Christinnen moeten wij allen zijn of worden. Wie nog zonder Christus kan leven, die heeft datgene nog niet begrepen, waartoe hij gegrepen is. Jezus moet ons de onmisbare zijn; Hij moet ons eigenlijk, geestelijk, eeuwig leven zijn, zodat wij als Paulus kunnen zeggen: Ik leef, doch niet meer ik; Christus leeft in mij, en hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons van God, die mij liefgehad heeft en zich zelven voor mij overgegeven heeft, Galaten 2:20. Zeker, tot die hoogte of liever tot die diepte des geloofs komen wij niet op eenmaal; soms moet er veel tijds voorbijgaan en vele beproevingen worden doorgestaan, eer Jezus het volle leven onzer ziel is; maar daartoe moet het komen, zal het bij ons eenmaal waarlijk vrede zijn. O, ik weet, dat de Heere het rokend lemmet niet uitblussen, en het gekrookte riet niet verbreken, ja, het allerkleinst oprecht geloof niet afwijzen zal; maar toch, wij moeten het doel des Heeren met ons niet uit het oog verliezen, en niet blijven staan aan het begin van de loopbaan, maar daarop voortgaan biddend en wakend, strijdend en lijdend, totdat de Heere in ons leeft, en wij in de Heere, tot heerlijkheid des Vaders, door de Heilige Geest, die de vereniger is van 's Heeren geest met onzen geest. Maria had dus aan de engelen niet genoeg. Gij weet hoe de Roomse kerk grote afgoderij bedrijft met de engelen. Maria beschaamt en bestraft hier die kerk, en gebiedt haar Alleen Jezus te zoeken als de enige Heer; en waar de Heere is, daar komen zijn dienaars, de engelen vanzelf. De engelen zijn uitnemende, reine, hemelse wezens, en wie zou ze niet als dienaren van de Heere en van zijn uitverkorenen liefhebben; maar zij kunnen een zondige ziel niet eens vertroosten, veel minder behouden, gelijk zij ook Maria niet vertroosten konden; want zulk een ziel zoekt Jezus, en Jezus alleen. Ja, alleen Jezus zelf kon Maria troosten, zelfs zijn dood lichaam zou haar in haar tegenwoordige droefheid getroost hebben, als het haar maar gegeven ware geworden. Maar engelen neen! Al moge ook daar, waar engelen zijn, de hemel op aarde zijn, Maria kent geen hemel zonder Jezus. En zo blijft er dan niets voor haar over dan dat Jezus zelf komt, om haar te troosten, en Hij zelf komt en troost haar, en maakt haar tot een toonbeeld der waarheid, dat wie Hem met tranen zoekt, Hem met vreugde, de hoogste vreugde zal vinden. En als zij dit gezegd had, keerde zij zich achterwaarts, en zag Jezus staan, en zij wist niet, dat het Jezus was. Waarschijnlijk hoorde zij de voetstappen des Heeren, die grafwaarts kwam, achter zich, en keerde zij zich onwillekeurig om, ten einde te zien of er ook iemand kwam, van wie zij die hulp kon verkrijgen, welke zij van de jongelingen in het graf niet scheen te mogen verwachten. Zij zag nu Jezus, doch kende Hem niet. Ook daarin is zij het liefelijk beeld van de Christus zoekende ziel. Hoe dikwijls stond Jezus vóór u, vóór mij en wij kenden Hem niet. Herinnert gij u niet met mij uit uw vroeger leven, hoe dikwijls ons verstand,

onze verbeelding, ja ons hart getroffen werd door een woord of een daad van Jezus, en daarop een uitgang der ziel naar Hem volgde? Doch deze ging weder voorbij, en daarmee waren wij de Heere voorbijgegaan. Trouwens, Hij moet zich aan ons openbaren, ook bij onze naam aanspreken, zullen wij Hem blijvend kennen. Jezus zeide tot haar: VROUW, WAT WEENT GIJ, WIE ZOEKT GIJ? De Heere vroeg haar hetzelfde wat de engelen haar gevraagd hadden. Evenwel vroeg Hij haar nog iets meer dan de engelen deden. Hij vroeg haar ook: wie zoekt gij? De Heere zei haar hiermee de oorzaak van hare droefheid te kennen; zij weende omdat zij niet vond wat zij zocht. Altijd spreekt de Heere ons aan met vragen, die ons uitlokken om te zeggen, wat er in ons hart is, en die ons niets opleggen, dan waartoe Hij ons kracht gegeven heeft om het te dragen. Merkt nu ook op dat het allereerste woord van de opgestane Christus geen ander is dan dat van Vrouw! Het is weder één van die heerlijke harmonieën der Schrift, die haar volstrekte goddelijkheid bewijzen, voor wie nog voor bewijzen vatbaar is. Ook de Satan heeft het eerst de vrouw aangesproken, en haar tot zonde verleid, en nu de verzoening der zonde volbracht was, nu de gekruisigde en gestorven Christus als de Overwinnaar des doods zich openbaarde, nu het zaad der vrouw de slang de kop vermorzeld had, nu was het ook weder de vrouw, die als zodanig het allereerst door de Heere werd aangesproken, en wel (zoals wij straks zeiden) een vrouw, die alvorens zij door Christus verlost werd, een tweede Eva was, zoals geen andere vrouw in de heilige geschiedenis voorkomt, of ooit geweest is. Maria Magdalena was het wederopnemings- en wederaanknoopingspunt van de volstrekt goddelijke lijn, die in Eva gebroken en gevallen was. Zij, menende dat het de hovenier was, zeide tot Hem: HEER! ZO GIJ HEM WEGGEDRAGEN HEBT, ZEG MIJ WAAR GIJ HEM GELEGD HEBT, EN IK ZAL HEM WEGNEMEN. Het was een vergissing van Maria, de Heere aan te zien voor de hovenier; toch was deze vergissing geestelijk genomen zo groot niet. De Heere was de hovenier, doch niet van Jozefs hof, maar van het paradijs Gods. De eerste Adam was ook tot bewaring van de lusthof Gods gesteld, en dus een hovenier. Dit zijn van die goddelijke denkbeelden, die door de aardse dingen heen schemeren, gelijk het licht door het glas, en altijd weder bewijzen dat de auteur der Schrift de Heilige Geest is. De Heere zelf geeft ons recht, Hem als zulk een hovenier te beschouwen. Hij, die gezegd heeft: Mijn Vader is de landman, is dezelfde, die in het Hooglied (Hooglied 5:1) zegt: Ik ben in MIJN hof gekomen, o mijn zuster, o mijn bruid! Maria herkende de Heere niet. Hoe zou dit ook in haren toestand mogelijk zijn geweest? Zij dacht niet aan haren levenden, maar aan haar dode Heere. Daarbij was het nog duister in de morgenschemering, en waren hare ogen bovendien verduisterd van tranen. Doch dit alles zou niet gehinderd hebben, zo hare ogen niet, als die der Emmaüsgangers, gehouden waren. De Heere spreekt altijd door de allerkleinste zaken de allergrootste waarheden uit, want Hij is de Heere, die in het minste sneeuwvlokje een wonder doet aanschouwen, dat de verenigde kunstkrachten van alle mensen eindeloos te boven gaat. Maria moest de vertegenwoordigster zijn der waarheid, welke nu na de opstanding des Heeren dubbele kracht ontving: dat het geloof niet allereerst moet zijn uit het aanschouwen, maar uit het gehoor. Geheel het volk Israëls had de Heere der heerlijkheid vóór zijn dood gezien in de heerlijkheid zijn woorden en werken, doch wat baatte het hun? Zij hadden Hem niet beschouwd als de Zoon van God, maar als een mens gelijk alle mensen. En nu ziet Maria de Heere na zijn dood; doch wat baat het haar? Zij beschouwde Hem niet als de Heere der heerlijkheid, maar als de hovenier van Jozef. Eerst moest het Woord des Heeren dat aanschouwen zijn volle kracht geven. Blijkbaar was Maria enigszins geruster, nu zij meende de hovenier van Jozef bij zich te hebben; deze was een bevriend man, en nu kwam het denkbeeld bij haar op, dat deze wel het lichaam des Heeren kon verplaatst hebben. En wat begeerde nu Maria van deze hovenier? Dat hij haar, indien hij soms het lichaam des Heeren had weggenomen, zou tonen waar het was, opdat zij het weder in het graf kon brengen, waar het onder hare hoede in veiligheid zou zijn en gezalfd kon worden. Gij herkent uit deze hare woorden haren toestand. Zij was, zoals wij zouden zeggen, als buiten raad. De ene teleurstelling was bij haar gevolgd op de andere. Zij

wist niet meer wat te doen, en toch de liefde meent alles te kunnen doen, als zij maar een opening ziet, een hulp, een uitkomst, en dat meende Maria in de nieuw aangekomene te zien. Haar gevoel overheerste blijkbaar haar verstand, en als dat het geval is, zegt men soms dwaze dingen, waarover de wijzen der wereld ons uitlachen, omdat zij beweren, dat wij als gelovigen voortdurend ons verstand kwijt zijn, en ons alleen door ons gevoel laten leiden tot dromerij en dweperij. Doch zij vergissen zich. In de beginne kan het geloof iets kinderlijks hebben, dat door de wereld als kinderachtig wordt uitgekreten; maar verontrust er u niet over, kinderen van God! Laat het geloof maar uitwerken, en het zal zeer verstandig worden, meer verstandig dan al de wijzen der wereld tezamen. Jezus zeide tot haar: MARIA! Thans openbaart de Heere zich aan Maria. Waardoor? Door een woord, en wel door een enkel woord. Hij noemt hare naam. Wederom, zoals wij reeds opmerkten, tot belichaming van de grote waarheid, waarin onze zaligheid ligt: dat God ons roepende, ons bij onze naam, ons zelf, persoonlijk roept. Zo riep Hij Abram, Mozes, Samuel, en nu Maria en later Saulus bij hun namen. En welke is nu de naam, waarmee de Heere ons allen roept? Die van zondaar. God roept de zondaar tot bekering. Zalig wie deze naam voor de zijne erkent; hij hoort zich door God zelf roepen tot de zaligheid, en wordt zalig. En hier hebt gij nu de eenvoudige oplossing van het groot geheim des geloofs en des ongeloofs. Wie zich niet voor verloren houdt, vraagt, ziet, hoort naar geen Jezus, die alleen het verlorene zoekt, en laat Hem voorbijgaan. Dat wij allen in de volstrekten zin des woords zondaren en zondaressen voor God en dus verlorenen zijn, is een waarheid, welke alleen door het geloof wordt erkend. Het ongeloof meent het beter te weten, en meent daarom ook zich zelven te kunnen redden. Het handelt onverantwoordelijk; het neemt het onzekere voor het zekere; het stelt eigen mening boven het getuigenis van God; het zal eindigen in radeloosheid. Wat de gelovigen betreft, zij moeten de Heere eerst leren kennen uit zijn woorden, alvorens zij Hem zien. Zijn woord moet in ons bewaarheid worden: Zalig zijn zij, die niet zullen gezien hebben, en nochtans zullen geloofd hebben. En hoe heerlijk is deze zaligspreking voor ons, die de Heere niet meer kunnen zien. En hoe heerlijk is het daarbij voor ons, dat wij zijn Woord hebben, waarmee Hij tot ons spreekt, en waaruit wij Hem kunnen leren kennen zoals Hij is, als de algenoegzame Zaligmaker van zijn volk. Daar, in deze heerlijke Schrift, die voor ons ligt, liggen zijn woorden. Slaat ze open, die bladen van het boek aller boeken, en hoort Hem spreken die het leven is, en gelooft in Hem, opdat gij Hem eenmaal aanschouwt, levende als Hij, in eeuwigheid zalig en heerlijk. Wij hebben gezegd, dat de opstanding des Heeren was als de opgang der zon; eerst de schemering, dan de dageraad, dan de morgenstond, en na die vermenigvuldiging van licht, de zon zelve. Zo ziet gij het ook hier bij Maria. Zij ontvangt altijd meer licht. Eerst ziet zij de steen van het graf weggenomen, daarna ziet zij de Heere zelf weggenomen en het graf ledig, vervolgens ziet zij de engelen, en ten laatste de Heere zelf. En zo zal het ook met ons zijn. Wij zullen altijd meer voorbereid en ingeleid worden tot de aanschouwing van de Heere in heerlijkheid. Eerst zochten wij Hem met tranen, met een verbroken en verslagen hart, wenende over zijn dood en onze zonde, en de steen is van ons graf afgewenteld, maar nog staan wij voor de dood en is het leven ons niet geopenbaard. Nog zien wij enkel onze zonden en niet de Zaligmaker onzer zonden. En nu verschijnen ons de engelen Gods uit de hemel in de gedaante onzer broederen en voorgangers, met des Heeren woorden in hun mond, en bereiden ons voor tot de aanschouwing des Heeren zelf; en dan is het vrede in ons en rondom ons, voor eeuwig. En zo zal het ook bij ons sterven zijn. Ook dan zal het bij ons gaan van licht tot licht en zullen de schaduwen der doodsvallei altijd meer voor ons verdwijnen, totdat Gods engelen ons omhoog zullen gedragen hebben tot de Heere in het volle licht. Immers, wat is de dood voor de Christen anders dan wat het vuur was voor de drie jongelingen in de brandenden oven. Het verteerde niets aan hen, dan hun banden. Zij zich omkerende. Zo had dan Maria, na deze vermeende hovenier hare vraag gedaan te hebben, zich weder van de Heere af, en naar het graf heen gekeerd; nu echter keerde zij zich weder naar Jezus heen, en Zei RABBOUNI! Hetwelk is gezegd: MEESTER! Uit haren naam kent zij de zijne. Niemand kon

haren naam zó noemen, als Jezus die noemde. Wordt niet de slapende wakker door het noemen van zijn naam? Welnu, Maria, hoe diep in gedachten verzonken, komt thans terstond tot haar volle bewustheid. Zij keert zich om, en antwoordt op haar naam met de zijne. Hare ogen zijn geopend, nu kent zij Hem, nu ziet zij Hem. O, die opening der ogen, welk een heerlijk wonder is het van God! Als onze ogen geopend worden, dan zien wij God, en anders zien wij enkel de dingen der aarde. En zulk een opening der ogen geschiedt bij ons niet enkel bij onze bekering, éénmaal voor altijd, maar er heeft ook bij ons een voortdurende opening der ogen plaats. Eerst zien we de Heere zelf in zijn aanbiddelijke heerlijkheid, maar daarna zien wij altijd meer wie de Heere in zich zelven en wie Hij voor ons is; of liever, wij zien alsdan de ene heerlijkheid na de andere uit Hem te voorschijn treden, door de opening van Schriftuurplaatsen, door onze geestelijke ondervindingen, in één woord: door de onderwijzingen des Heilige Geestes in zijn leidingen en wegen. Immers, hoeveel zien wij thans met klare ogen, waarvoor wij toen wij eerst bekeerd werden, nog blind waren! Rabbouni, het was dezelfde naam, waarmee zij Hem vroeger aansprak. De Heere sprak haar aan bij haar gewone naam, zij doet hetzelfde; want de liefde kiest juist de eenvoudigste namen voor die zij liefheeft. De naam Rabbouni is echter een verhoogde uitdrukking van het woord Rabbi, en wil in onze taal zoveel zeggen, als: liefste Meester! Het was een met geestdrift uitgesproken naam, en de geestdrift der liefde verhoogt en versterkt altijd het woord, dat van haar uitgaat. Maria sprak tot de Heere, maar ook met slechts een enkel woord. Zij kon op dit ogenblik niet meer spreken, de veelheid en de overmacht harer aandoeningen belette het haar; doch de veelheid der woorden doet het niet, maar de oprechtheid doet het. Gelijk de Heere alles wat in zijn hart was tot Maria zeide in het noemen van haren naam, zo Maria alles wat in haar hart was in het noemen van zijn naam. Doch dat ene woord moest zij dan ook spreken. Op des Heeren toespraak moet één Hem gelovend, Hem aanbiddend antwoord volgen. Jezus zeide tot haar: RAAK MIJ NIET AAN. Gij kent uit vele voorbeelden des Heeren gewoonte, om de aandoeningen terstond af te leiden. Maria was blijkbaar een vrouw van innige, maar tegelijk heftige gemoedsbewegingen. Aan 's Heeren voeten gezonken, had zij die omklemd en vast gehouden, en dat mocht niet. Vandaar dat schijnbaar harde woord: Raak mij niet aan! Een zacht woord zou niet geholpen hebben. Sterke aandoeningen moeten met krachtige middelen tot hun evenwicht gebracht worden. En nu zegt de Heere dit wel in de eerste plaats bepaald tot Maria, om de uitingen harer liefde te heiligen, maar Hij zegt dit niet minder tot ons. De Heere is ook voor ons de tederste liefde, en toch wil Hij, dat wij op een eerbiedigen afstand blijven. Is het om ons te minder te bevoorrechten? Neen, maar om ons te meer tot zegen te zijn. Zo houdt ook de zon de planeten op een afstand, en die afstand is de behoudenis der planeten, zonder dezen afstand zouden zij in de zon vallen en verteren. Daarbij moeten wij echter nog opmerken, dat hetgeen de Heere hier niet aan Maria Magdalena toeliet, Hij dit toeliet aan de andere vrouwen, die Hij later ontmoette (Mattheus 28:9). Want bij deze was het aangrijpen zijner voeten niet voornamelijk, als bij Maria, de uitdrukking ener hevige gemoedsaandoening, maar meer die van haar aanbidding, gelijk uitdrukkelijk gezegd wordt: Zij tot Hem komende, grepen zijn voeten en aanbaden Hem. Indien nu de Heere deze hulde van zich had afgeweerd, dan zou het ongeloof hebben kunnen zeggen: "Christus zelf heeft aanbidding van zich afgewezen"; doch Hij, van wie de Vader beval, dat al de engelen Gods Hem, de Zoon, zouden aanbidden (Hebreeën 1:6), wees nooit de aanbidding af van mensen, welker Heere en Verlosser Hij was en bleef, ofschoon Hij hen naast zich plaatste in zijn liefde en genade. Want Ik ben nog niet opgevaren tot mijn Vader. Dit woord verzacht het voorafgaande. Het geeft er de betekenis aan: "Laat het u ditmaal genoeg zijn, Mij gezien te hebben. Ik ben nog niet voorgoed heengegaan, en kom nog gedurende enige tijd tot ulieden terug." Wij zien dus hier tegelijk en als in één adem wederzien en scheiding, gemeenzaamheid en verwijdering; doch welke verwijdering! ene verwijdering in liefde. Intussen moeten wij reeds hier opmerken, dat de opstanding des Heeren een aanvankelijke hemelvaart was, die eerst in de zichtbare hemelvaart, veertig dagen na de opstanding, hare voltooiing ontving. De Heere was niet opgestaan tot het

oude aardse, maar tot het nieuwe hemelse leven, en de terugkomst tot zijn discipelen zou niet meer bestaan in het zijn en blijven met hen, maar enkel in openbaringen van zich zelven aan hen gedurende veertig dagen. Maar ga heen tot mijn broederen. De aanbidding des geloofs is heerlijk, maar na het geloof zelf volgt onmiddellijk het werk des geloofs. Wij houden bijzonder van lange gesprekken, vooral bij het onverwacht wederzien van geliefde betrekkingen; maar de Heere spreekt meermalen slechts weinige woorden en wekt ons terstond op tot de volbrenging van die woorden. Maria had een hoger werk te doen, dan zich over te geven aan hare aandoeningen. Zij werd door de Heere tot ene apostel ingesteld, die aan de apostelen het eerst het Paasevangelie moest verkondigen. Neen, de eerste dag der week was geen dag van rust, maar van geestelijke werkzaamheid, met korte onrust en eeuwige blijdschap gepaard. De aanschouwing van de levende Heiland moest onmiddellijk gevolgd worden door de verkondiging van deze Goddelijke, heerlijke gebeurtenis, waarop de zaligheid van de zondaar rust. Niet eigen genot is het doel van de gelovige, maar mededeling van het ontvangene. Mijne broederen! welk een woord. Tot nu toe had Hij zijn discipelen niet rechtstreeks met die naam genoemd. Alleen had Hij gezegd: Wie is mijn moeder en wie zijn mijn broederen? en daarop zijn hand uitstrekkende over zijn discipelen, geantwoord: Ziet mijn moeder en mijn broeders. Ook had Hij in de gelijkenis van het oordeel over de volken gezegd: Wat gij aan één van deze mijn minste broeders gedaan hebt, dat hebt gij aan Mij gedaan. Maar rechtstreeks had Hij hen tot hiertoe nog niet met die naam onderscheiden. Doch de Heere is altijd verrassend voor de zijnen. Reeds had Hij zijn discipelen vrienden genoemd, toen het kruis nabij was, en nu de grote scheiding op handen is, noemt Hij hen bij geen anderen naam dan die van zijn broederen, overeenkomstig het woord van Psalm 22,23: Verlos mij uit des leeuwenmuil en verhoor mij van de hoornen der eenhoornen, zo zal ik uwen naam mijn BROEDEREN vertellen; in het midden der gemeente zal ik U prijzen. Dit woord van de innigste geestelijke verwantschap, deze hoogste benaming had Hij tot aan zijn opstanding ongebruikt gelaten, opdat het de zijnen zou kenbaar worden, dat hoe meer Hij zich lichamelijk van hen verwijderde, Hij zich geestelijk te nauwer met hen verbond. De liefde is een toenadering, die altijd inniger wordt, al is het ook niet op uitwendige wijze. Dikwijls is een grote afstand aan de ene zijde een grotere toenadering aan de andere zijde. Het komen van Christus naar het vlees, in zijn lichamelijke verschijning op aarde, was niet het hoogste; maar het kennen van Hem door de Heilige Geest is de ware en alleen zaligmakende kennis van zijn gezegende persoonlijkheid op aarde, waarop de aanschouwing van zijn persoon en het delen in zijn heerlijkheid na de dood onfeilbaar volgt. Het is hiermee wederom als met de zon, die des zomers het verst van ons af is, en ons toch het meeste geeft van hetgeen zij heeft. Het komt aan op een rechtstandige plaatsing onder de zon der natuur en onder de Zoon der gerechtigheid. Ook deze Zoon is over allen opgegaan; maar niet allen staan tot haar in dezelfde betrekking. Daarom is het bij de één winter, bij de ander lente, zomer en herfst niet alleen, maar bij de één is het dag en bij de ander is het nacht of schemering. En zeg hun: IK VAAR OP TOT MIJN VADER EN TOT UW VADER, TOT MIJN GOD EN TOT UW GOD. Hier hoort gij, dat de Heere van zijn opvaart spreekt in de tegenwoordige tijd. Hij zegt niet: Ik zal opvaren, maar: Ik vaar op. Trouwens voor de Heere was nu de hemel en de aarde één gebied geworden en voer Hij onzichtbaar op en daalde Hij onzichtbaar neder, zo dikwijls dit met zijn oogmerken overeenkwam. De woorden des Heeren tot Maria: Ik ben NOG NIET opgevaren tot mijn Vader, ontvangen hierdoor de betekenis van: Ik ben nog niet voor U opgevaren ten hemel. Want de opvaart voorgoed, de laatste afscheidneming van zijn discipelen moest uit de aard der zaak zichtbaar geschieden. Zij moesten ook van zijn heengaan naar de hemel kunnen getuigen als van hetgeen hun ogen gezien hadden. Voorts vereenzelvigt zich de Heere niet, maar verenigt Hij zich met de zijnen. Hij zegt niet: Ik vaar op tot ONZE Vader en tot ONZE God, maar tot MIJN Vader en UW Vader, tot MIJN God en UW God. Eerst moet het kindschap en het verbond der genade als bestaande in Christus alléén, blijkbaar worden, en dan deelt Hij het zijne mede aan de zijnen. Christus is het Hoofd; doch wat het Hoofd heeft, vloeit

af op de leden. Christus wil nooit en nergens alleen staan, maar overal en altijd in gemeenschap met de zijnen; nochtans is Hij alleen God en mens, en zijn de zijnen in en door Hem mensen Gods. Ofschoon wij het daarom geen gelovige ten kwade zullen duiden (zulke bekrompenheden voegen ons noch iemand), veel minder tot zonde rekenen, wanneer hij in de eenvoudige oprechtheid zijns geloofs en zijner liefde tot God zegt: Mijn Vader! zo moeten wij toch ook hier opmerken, dat dit in de eigenlijke zin alleen Christus toekomt te zeggen, en ook door niemand in de Schrift gezegd is. De Heere zeide daarom ook niet tot iedere discipel afzonderlijk: Als gij bidt, zo zeg: MIJN Vader; maar: zegt: ONZE Vader. Ook de aanroeping van de Heere als Vriend en Broeder ligt geheel buiten de lijn der Heilige Schrift. De gemeenzaamheid van een hogere tot ons geeft ons geen recht op onze gemeenzaamheid tot hem. De koning van Frankrijk zegt tot iedere pair: Mon Cousin (mijn neef!) Doch geen pair zal ooit tot de koning zeggen: Mon Cousin, maar: Sire. Ik weet wel, dat ik dit reeds meermalen heb opgemerkt; doch daar het verkeerde blijft voortgaan, moet de terechtwijzing ook blijven voortgaan. En zegt nu niet, dat dit spitsvondigheden zijn; want ze zijn het niet, maar veeleer bijdragen of bijlagen tot de grote waarheid, dat Christus niet een mens is als wij, maar waarachtig God én mens, die als zodanig onze verlossing heeft teweeggebracht en alleen teweegbrengen kon. Immers als Christus niet tegelijk waarachtig God en mens ware, maar alleen God of alleen mens, dan zou Hij, door zijn persoonlijkheid tussen God de Vader en ons te plaatsen, niets anders hebben kunnen doen, dan wat de maan doet, als zij zich tussen de zon en de aarde plaatst: de zon en daarmee de aarde verduisteren. In plaats dat Christus alsdan God de Vader aan ons zou geopenbaard hebben, zou Hij Hem voor ons hebben verborgen, door al het licht van de Vader op zich alleen te laten stralen en hiermee zich in de plaats van de Vader te stellen. Doch nu Christus zo waarachtig God is als Hij mens is, straalt de eeuwige Godheid des Vaders door zijn mensheid heen tot ons mensen, en openbaart de Zoon ons de Vader in al zijn liefde en de Heilige Geest in al zijn krachten. Nu is Christus geen vreemd lichaam, geen maan, die tussen de zon en de aarde staat, en slechts aan éne zijde licht ontvangt en teruggeeft, maar een zon in de menselijke natuur, die aan de ene kant al de stralen opvangt van de zon boven de menselijke natuur en ze door zich heen latende, aan de andere kant aan de aarde, aan ons teruggeeft. Tot uw Vader en tot mijn Vader, tot uw God en tot mijn God. Christus begint hier met zijn Godheid en eindigt met zijn mensheid. Hij treedt, zoals wij zeiden, hier gelijk overal in een wederkerige gemeenschap, en doet een heilige, verheven ruiling. Hij geeft ons zijn Vader als onze Vader, en neemt onze God over als zijn God. Immers, Christus is door zijn menswording, lijden en sterven en wederopstanding uit dood en graf het Hoofd geworden van het genadeverbond, waarin God zegt: Mijn volk, en de zondaar zegt: Mijn God! Gij ziet dan ook nu, in welk verband dit: Mijn God staat met het: MIJN God, MIJN God! waarom hebt Gij Mij verlaten? Door mens te worden, heeft de Zoon de Vader tot zijn God willen ontvangen voor ons. Staande in onze plaats, was zijn Vader voor Hem de God des Verbonds, en riep Hij, de Zoon, als zodanig de Vader aan in het midden van de verlating, die Hij als onze Borg vanwege onze zonden ondervond. Na als de Borg der zondaren verlaten te zijn geweest, werd Christus uit kracht van het verbond der genade, dat Hij inriep, uit de verlating verlost, en bleef zijn Vader voor Hem, naar zijn mensheid, zijn God, even waarachtig als deze voor Hem, naar zijn Godheid, zijn Vader bleef. Vandaar, dat de Heere Jezus hier tegelijk als in één adem spreekt van zijn God én Vader, en dat de apostelen meermalen van de GOD en VADER van onze Heere Jezus Christus spreken. Beide uitdrukkingen zijn aan de Goddelijke en menselijke persoonlijkheid des Heeren onafscheidelijk verbonden. Dat de Heere vóór zijn offerlijden de Vader nooit zijn God, maar altijd zijn Vader noemde, heeft zijn reden juist daarin, dat het offerlijden nog niet volbracht was, hetwelk door de daarop gevolgde opstanding de volmaaktheid aan alles geven, de kroon op alles zetten moest. Maria Magdalena ging en boodschapte de discipelen, dat zij de Heere gezien had, en dat Hij haar dit gezegd had. Zo was dan Maria Magdalena de eerste verkondigster van de blijde boodschap van de opstanding des Heeren. Gij ziet, het Evangelie is niet anders en kan niet

anders zijn dan een blijde boodschap van God aan de mensen. Immers wat is het Evangelie anders dan de verkondiging, dat God alzo lief de wereld heeft gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe? De komst des Zoons van God in de wereld, in de mensheid, ziedaar de hoogste blijdschap, die God de zondaren kan bereiden en bereid heeft. Dat hebben de engelen Gods op de velden van Bethlehem bij des Heeren geboorte uitgeroepen, en dat herhaalden zij bij het geopend graf des Heeren. De Heere is opgestaan! ziedaar de blijmaar, die de eerste blijmaar: Christus is geboren! moest opvolgen door alle eeuwen der Christelijke kerk heen. En hier ziet gij de volslagen verblinding van hen, die menen, dat Christus niet is opgestaan, en ook niet behoefde op te staan, om voor ons te zijn wat Hij voor ons wilde zijn. Doch wat wilde Christus, volgens de mening dezer lieden, dan voor ons zijn? Een Verlosser van zonde, van dood, van oordeel? Neen, maar een zedenleraar en een zedelijk voorbeeld; en zeker, daartoe is geen opstanding van Christus uit de dood nodig. Doch daartoe is in het geheel geen Christus nodig; daartoe zijn ons Mozes en de profeten, Job en Salomo in hun uitnemende spreuken en uitspraken alleen genoeg. Christus is in de wereld gekomen om zijn volk zalig te maken van hun zonden. Zijn volk. Wie zijn zijn volk? Die mensen, die weten wat de zonde is en wat zij teweegbrengt; die God kennen zowel in zijn heiligheid als in zijn liefde. Voor die mensen is Christus, ontvangen uit de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria, gekruisigd, gestorven, begraven, opgestaan ten derden dage, ten hemel gevaren en zittende ter rechterhand Gods, de grote blijdschap Gods; want in Christus heeft de zondaar zijn algenoegzame Zaligmaker. Zonder die Jezus is hij de ellendigste, met Hem, door Hem, en in Hem de gelukzaligste aller mensen. Doch vanwaar komt het dan nu, dat zo weinig oprechte Christenen die hogere blijdschap, welke ons in Christus gegeven is, werkelijk genieten? Het komt door hun toestand in deze wereld. De apostel Paulus zeide het in de sterkste bewoordingen: Indien wij alleenlijk in dit leven op Christus zijn hopende, zo zijn wij de ellendigste van alle mensen (1 Corinthiërs 15:19). Al kunnen wij hem dat niet in diezelfde mate nazeggen, toch is het ook bij ons niet anders. Onze zaligheid in Christus bestaat in hoop op de toekomst, en onze zonden, bezwaren, tegenspoeden, verliezen, bestaan in het heden. Zeker reisde de Moorman zijn weg met blijdschap; maar wie onzer is niet in die toestand van hoge zieleblijdschap geweest, toen hij bekeerd en door Gods genade en kracht overgezet werd uit het rijk der duisternis in dat des lichts, uit dat des Satans in dat van God door het geloof in Jezus? Doch na de doop onder de geopende hemel werd de Heere zelf in de Woestijn geleid, om verzocht, om beproefd te worden, en te openbaren dat Hij werkelijk Gods Zoon was; en na de verheerlijking op de berg kwam de uitgang, die Hij te Jeruzalem moest volbrengen. En zo is het ook in onze mate bij ons. De uitgang van Israël uit Egypte was een vrolijke uitgang, en de verdelging van Farao's heir werd met muziek en zang en dans gevierd; maar daarna kwam de reis door de woestijn. De aanneming tot kinderen Gods is boven alles heerlijk en een oorzaak van vreugde maar de opvoeding der kinderen Gods voor de hemel in een wereld van zonde en bestrijding Gods, is ook voor hen een strijd, een worsteling ten bloede toe met de vijanden van God, en dat zonder dat zij er in zich zelven de kracht toe hebben. Van God en van God alleen moet die kracht afgebeden en in de gelove verwacht worden. Niet tevergeefs zegt daarom de verhoogde Heiland, gelijk in al zijn brieven aan de gemeenten van Klein-Azië, zo ook in de laatsten: DIE OVERWINT, Ik zal hem geven te zitten met Mij in mijn troon, gelijk als Ik overwonnen heb, en ben gezeten met mijn Vader in zijn troon. (Openbaring 3:21). Waar een overwinning behaald wordt, daar is strijd. En nu, die strijd om in te gaan in het ons door God toegezegd en verzekerd Kanaän maakt, dat wij niet ten volle blij kunnen zijn. Eerst toen Israël ingegaan was, toen het in Kanaän onder de wijnstok en de vijgenboom neerzat, kon het ten volle blij zijn, en zo kunnen wij ook eerst in de hemel ten volle blij zijn. Nochtans kunnen wij ook nu blij zijn en zijn wij blij in de Heere, in zijn bezit, in zijn Woord, in zijn beloften, in zijn openbaringen aan ons door de Heilige Geest, hetzij in uitreddingen of in vertroostingen, en kunnen en moeten wij ons altijd meer in Hem verlustigen.

En daarin is nu Maria Magdalena ook ons ten voorbeeld. Zij weende, zolang zij de doden Heere niet had terugontvangen; zij was ten hoogste verblijd, toen zij Hem levend terugontving, en deze hare blijdschap bleef, en kon niet van haar genomen worden; nochtans werd die blijdschap getemperd, omdat de Heere zelf weder van haar werd weggenomen, en zij nu wachten moest tot aan haar dood, om weder in zijn onmiddellijke tegenwoordigheid te zijn, en alzo Hem weder ten volle voor eeuwig te bezitten. Dat wij een Zaligmaker hebben, gelijk Jezus is, dat moet op aarde onze hoogste blijdschap zijn en blijven en altijd meer worden, totdat wij bij Jezus in de hemel zijn, bij wie alleen de allerhoogste, de volkomene, de nooit eindigende blijdschap des Vaders en des Heilige Geestes is. Maria werd het allereerst met de aanschouwing des Heeren verwaardigd. Konden de andere vrouwen of discipelen zich daarover beklagen? Neen, ofschoon alles vrije genade is aan de zijde Gods, zo zorgt God toch altijd, dat er aan de zijde des mensen niets zij, dat zijn genade tot willekeur zou maken. Of waar heeft God ooit de minder getrouwe meer lief gehad dan de meer getrouwe? De allereerste verschijning van de Heere aan Maria Magdalena was een beloning voor hare getrouwheid. Zij was de Heere gevolgd tot bij het kruis, tot aan het graf bij zijn begraving, en nu, bij zijn opstanding, was zij tot het graf gekomen, en Hem niet vindende, heengegaan, maar teruggekeerd en gebleven, zonder aan heengaan te denken, alvorens zij zeker zou weten, wat er met het lichaam des Heren geschied was. En zij, die Jezus zó zoekt, zou zij Jezus niet vinden? Ja, zij zou Hem het eerst vinden, het eerst zien, de eerste woorden horen, die na zijn opstanding uit zijn mond zouden worden gehoord. Ofschoon Maria Magdalena de Heere het eerst zag, zo was zij echter niet de persoon, door wie deze blijmare aan de mensen in het algemeen moest worden bekend gemaakt. Neen, zij moest het aan de discipelen zeggen, deze moesten het der wereld verkondigen. De Evangelieprediking geschiedt door de dienst van de één aan de ander; nochtans niet zonder orde, maar naar de hoogste orde, de orde van Christus. En als deze hoorden, dat Hij leefde en van haar gezien was, geloofden zij het niet. Wij herhalen hier uit Markus, wat Johannes hier onvermeld laat. Maria had hare boodschap gedaan, en de vreugde, waarmee zij dit deed, was een getuigenis van de waarheid van haar bericht. Doch het is opmerkelijk, dat het allereerst bericht van 's Heeren werkelijke opstanding beschouwd werd als een ijdel gerucht; en zo nauw is de smaad met Christus verbonden, dat zelfs de eerste tijding van zijn heerlijkheid geacht werd als een onwaarheid. Het ongeloof, zelfs in de discipelen, doet de Heere niets dan smaadheid aan; het wil wel voor waar aannemen, dat Jezus dood is, maar niet, dat Hij is opgestaan, terwijl geheel de hemel en geheel de aarde zeggen: "Wat zoekt gij de levende bij de doden? Deze gestorvene kon niet anders dan weder opstaan."

20:19 De Heer en de Elven.

En als zij van deze dingen spraken, toen het avond was, op dezelve eerste dag der week, en als de deuren gesloten waren, waar de discipelen vergaderd waren, om de vreze der Joden, kwam Jezus zelf en stond in het midden van hen. Ziet, hoe overvloedig des Heeren liefde is. Men zou zeggen: Het is nu genoeg voor de eerste dag van 's Heeren opstanding, dat Hij verschenen was aan Maria Magdalena, aan de andere vrouwen en Petrus, en aan de Emmaüsgangers; de elven hadden nu grond genoeg om te geloven en te wachten, en morgen was er weder een dag. Doch neen, de Heere kon zijn elven niet langer in onzekerheid laten. Hij is ook hier weder als de zon, die als zij eenmaal is opgegaan, altijd hoger klimt en altijd ruimer gebied verlicht. Thans echter schijnt de Heere de loop der zon in de natuur niet te willen volgen, want eerst nu het avond is, wordt het dag bij de discipelen. Trouwens de nieuwe dag komt bij de Joden altijd met de avond. Daarbij is Christus in zijn opstanding de zon, die nu eenmaal opgegaan, nimmer weder nederdaalt, maar boven alle hemelen opgerezen, tot in eeuwigheid blijft schijnen, en de dag, de heerlijke dag der eeuwigheid te weeg brengt. Het is waar, de Heere had al zijn discipelen tezamen te Galiléa bescheiden, en de elven konden zich er ook onder gerekend hebben; doch (wij zeiden het reeds) de Heere had nog iets bijzonders voor hen. Zij waren zijn bijzondere discipelen, en Hij wilde hen als zodanig bijzonder verrassen. Daarbij de Heere komt altijd eerder dan Hij beloofd heeft te zullen komen. Treffend, niet waar? de Heere bezoekt zijn discipelen op een avond gelijk deze, waarin wij tezamen zijn om Gods Woord te horen, op een Paaszondagavond. Bijzonder de avond is de tijd der gezellige samenkomst en van het bezoek van vrienden. Wie zal in de vroege morgen gezelschappen gaan bezoeken? De Heere volgde deze natuurlijke orde; des morgens bezocht Hij enkelen, hield maaltijd met twee zijner discipelen op de late namiddag, en des avonds bezocht Hij het gehele gezelschap zijner getrouwen. Nog eens, de morgen is de tijd der eenzaamheid, de avond die van het neerzitten in gezellige kring. Mochten wij dan de eerstelingen van de dag heiligen in onze binnenkamer door het gebed, en de avonduren in het onderling gesprek over de dingen van Gods koninkrijk. Lezen wij niet in de 65sten Psalm (Psalm 65), dat de UITGANGEN van de morgen en van de avond juichen. Waarom? Omdat beide die uitgangen en wat daar tussen ligt van de Heere zijn, die geheel de wereld en bijzonder zijn kinderen altijd weder opnieuw overstort met zegeningen en barmhartigheden, opdat wij niet vergaan in onze zonde en ellende. De persoonlijke openbaringen des Heeren op de dag zijn opstanding splitsen zich dus vanzelf in twee grote delen, in die van de morgen en van de avond, waarvan, zoals wij zo-even zeiden, beide de uitgangen juichten. In de vroegen morgen van de dag der opstanding verschijnt de Heere aan enkelen der zijnen, in de avond aan de elven, de vertegenwoordigers van zijn gemeente, van al zijne discipelen. Het is ons een liefelijk profetisch beeld van 's Heeren wederkomst in heerlijkheid. In den beginne dezer bedeling verscheen Hij aan enkelen, aan het einde dezer bedeling zal Hij verschijnen aan allen. Het is ook hier met de opgang van de Zoon der gerechtigheid gelijk met die der natuur. Alles geschiedt bij overgangen. Eerst ziet men in de natuur de nacht afnemen en het begint te schemeren; dan ziet men een bleek licht, dan de dageraad, vervolgens velerlei kleuren, en dan gaat de zon zelve op en wordt van ieder gezien; en waar zij komt brengt zij de dag mede. De discipelen hadden, uit vrees voor de Joden, de deuren van het vertrek, waarin zij vergaderd waren, gesloten. Die vrees was zeker niet goed bij hen. Jozef en Nicodemus waren bij den dood des Heeren moediger geworden, maar de discipelen waren dezelfde gebleven, vol vrees en daarbij beducht van door de Joodse overheden overvallen te worden. Ja, nooit waren de discipelen vreesachtiger geweest, dan nu zij er de minste reden toe hadden, daar de Heere was opgestaan. Doch zij wisten het niet, en daarom moeten wij hen niet veroordelen, en ook niet menen, dat wij het beter zouden gemaakt hebben dan zij. Een Christen mag niet bang zijn, maar toch kan hij bang zijn. Zeker is een Christen zonder moed niets, wij moeten moed hebben, maar in God. De mensen weten ons, als wij in angst en droefheid zijn, spoedig genoeg te troosten. Kom, gij moet moed houden, zegt

men ons dan. Goed! maar dit is geen kleine zaak, het is integendeel het grootste, dat er is. Kunt gij mij die moed geven? Omdat gij u de zaak niet aantrekt, moet ik ze mij daarom ook niet aantrekken? zegt gij echter: Heb moed in God, dan wijst gij mij op de moed en de moedgever. Dan zegt gij tot de dorstige: Drink! en wijst hem meteen de bron aan, waaruit hij drinken kan. Zo kunnen wij dan wel kleinmoedig zijn, maar moeten het niet blijven. Staan wij in betrekking tot de Heere dan zal de moed ook wel komen, want uit Hem vloeit enkel moed en kracht. De discipelen vergaderden niet meer met gesloten deuren, toen zij aangedaan waren met kracht uit de hoogte; neen, toen stonden zij met de grootste vrijmoedigheid en onbevangenheid vóór de honderd duizenden Pinksterfeest vierenden, met de Joodse overheden er bij. En waarom is er nu zo weinig moed bij ons, als wij optreden moeten tegen een gehele wereld, die in het boze ligt, om te getuigen van de waarheid, die in Christus is? Omdat ons die geestdrift ontbreekt, die uit de Heilige Geest is. Trouwens, wie in dezen Laodicese tijd de waarheid Gods niet met ijver verdedigt, is zeker haar rechte dienaar niet. Maar het moet geen ijver zijn met onverstand, want alsdan ontwapenen ons de vijanden, zoals de bezetene de zeven Joodse duivelbanners, die in de naam van Jezus, die Paulus predikte, wonderen wilden doen. Neen, wij moeten onze geestdrift vragen van de Heilige Geest, die ons alles geeft wat we van Hem bidden; en voor deze geestdrift deinst de vijand af, of hij werpt zich als een tijger op ons, gelijk hij zich op Stefanus wierp, en verscheurt ons lichaam om onze ziel in de hemel te brengen. De discipelen vreesden, en waren hierdoor zwakke mensen, maar de Heere komt de zwakken tegemoet. Hij verschijnt zijn elven ook bij hun gesloten deuren, en nu deze deuren door de Heere voor hen geopend zijn, nu zijn door Hem alle deuren voor hen geopend; want gij gevoelt, dat de Heere niet als het licht door een glas is binnengetreden, maar dat de deuren voor Hem zijn opengegaan, door welke Hij binnentrad en zich in het midden der discipelen plaatste. Dat de deuren gesloten bleven, zodat de Heere onzichtbaar binnenkwam en zich eerst in de kamer zichtbaar openbaarde, is een geheel Roomse opvatting, die zij voor hun avondmaalbeschouwing nodig hebben, maar Psalm 24 (Psalm 24) geeft een waardiger voorstelling van des Heeren komst tot de zijnen in de woorden: Heft uwe hoofden op, gij poorten, en verheft u, gij eeuwige deuren, opdat de Koning der ere inga. Wie is de Koning der ere? De Heere, sterk en geweldig; de Heere geweldig in de strijd. Heft uwe hoofden op, gij poorten, ja heft op, gij eeuwige deuren, opdat de Koning der ere inga. Wie is Hij, deze Koning der ere? De Heere der heirscharen, die is de Koning der ere. Zeker is de naaste bedoeling des Heilige Geestes in deze Psalm, om 's Heeren plechtige opvaart naar, een ingang in de hemel te beschrijven; want toen gingen de eigenlijke eeuwige deuren voor Hem open; doch dit neemt niet weg, dat wat op groter schaal den Heere geldt, Hem ook op kleiner schaal moet gelden. Gij gevoelt immers, dat het beneden de waardigheid des Heeren is, dat de gesloten deuren voor Hem gesloten blijven. Reeds voor de engel, die Petrus uit de gevangenis leidde, gingen de deuren open, hoe veel te meer voor de Heere; en dat dit nu hier niet vermeld is, en wèl van de engel, is dunkt mij, heel eigenaardig. Van de engel had dit nodig vermeld te worden, maar niet van de Heere, bij wie het niet anders kan zijn. De Heere laat aan de gemeente te Filadelphia schrijven: Zie, Ik heb een geopende deur voor u gegeven, en niemand kan die sluiten. Het is ons een liefelijk beeld van hetgeen de Heere zelf hier werkelijk doet. De Heere komt juist waar gesloten deuren zijn, om ze door zijn tegenwoordigheid te openen. Zeggen wij dan nooit: De deur is gesloten en wie kan ze openen? Jezus kan ze openen, de opgestane Jezus. Hij heeft eenmaal de gesloten deuren, waarachter zijn discipelen vergaderd waren, geopend, en zo opent Hij altijd alle deuren voor hen. Heeft niet een zendeling vroeger van China uitgeroepen: "o, Rots, wanneer zult gij u openen?" En is die rots niet geopend? en hoeveel andere rotsen bovendien! Toont de opgestane en ten hemel gevaren Christus niet nog altijd, dat Hem alle macht gegeven is in hemel en op aarde? Zorgen wij maar dat onze zendelingen discipelen van Jezus zijn, en dan zal de Heere zeker tot hen komen, waar hun deuren gesloten zijn, en zich zelven aan hen openbaren, zó dat zij Hem als in hun midden zullen zien. Merkt op het verrassende. De Evangelist zegt: Terwijl zij van deze dingen spraken kwam

Jezus zelf en stond in het midden van hen. Welk een onverwachte en allerbelangrijkste overgang! Terwijl zij over de Heere spraken, was Hijzelf tegenwoordig en stond Hij als gewoonlijk, zichtbaar in hun midden. Zo is er maar een enkel ogenblik tussen het onzichtbare en de openbaring van het onzichtbare in de zichtbaarheid. Trouwens zodanig zijn al de tussenkomsten Gods. Dit is weder één van die trekken en lijnen Gods, die wij overal in de natuur en de Schrift ontmoeten als zo vele bewijzen van hun oorsprong. En bevatten niet juist de overgangen de grootste geheimen? Zij zijn als de overgangen van het niet bestaan tot het bestaan, welke alleen Gode bekend zijn. Wij zien op aarde geen zaak ontstaan, wat wij zien, bestaat reeds. Het worden, ja, zelfs de ontwikkeling, de vorming van plant, dier, mens en van alle dingen is onzichtbaar, en toch werkelijk; maar wij zien het geschiedende als het geschied is. Zo ook in het geestelijke. Hoe wordt men wedergeboren? Hoe komt men van het ongeloof tot het geloof, van de natuur tot de genade? Wie kan deze vragen beantwoorden? Niemand, want niemand weet het, ziet het, bemerkt het. Eerst als de zaak geschied is, is zij te kennen. Het onzichtbare is voor God en het zichtbare voor ons en zo verstaan wij nu eerst recht het woord des Heeren: De wind blaast waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet vanwaar hij komt, en waar hij heengaat; alzo is een iegelijk, die uit de Geest geboren is. En zeide tot hen: VREDE ZIJ ULIEDEN! Dit is de gewone groet, waarmede de Joden elkander nog heden begroeten; trouwens, de Joden hebben al de vormen, waarin alleen de Christus moet gelegd worden, zullen zij tot wezenlijkheden worden. Nu behoort deze begroeting bij hen, gelijk bij ons het goedendag, goedenavond, goedenacht enkel tot de beleefdheden. En dat nu de Heere geen andere groet gebruikt dan de gewone bestaande, is wederom één van die lijnen, die Hij in alles volgt, namelijk om het bestaande niet te verwerpen, maar te heiligen. Hetzelfde woord door een ander gesproken, is niet meer hetzelfde woord. Het woord, dat gesproken wordt, hangt af van de persoon, die het uitspreekt. De Heere maakt de meest dagelijkse woorden, door ze uit te spreken, tot de meest heerlijke. Als Christus zegt: Vrede zij ulieden! dan is het vrede; dan wenst Hij hun niet de vrede toe, maar gebiedt Hij de vrede over hen, en dan hebben zij vrede. En inderdaad, het was vrede bij de discipelen, toen de Heere dit woord uitsprak. Immers Hij kwam tot hen als de Vorst des vredes, die de eeuwigen vrede tussen God en de zondaar heeft gesloten in zijn dood en wederopstanding. En nu is in die allerhoogste vrede alle andere ware vrede besloten en begrepen. Gij weet, de discipelen waren die gehele dag in onrust des harten, in beroering des geestes geweest. Den een geloofde de tijding van 's Heeren opstanding, de andere niet; onophoudelijk spraken zij er over met elkander, en hoe vermoeiend dit ten laatste voor hun zielen werd, kan men zich licht voorstellen, want wat is meer vermoeiend en afmattend dan de onzekerheid over hetgeen ons het allerbelangrijkste is. Doch nu kwam de Heere hen ten volle geruststellen, en alle onrust hield weldra op. Hij bracht vrede, vrede in alles, in het grootste en in het kleinste, in het volstrekt eeuwige en in het meest dagelijkse. Immers, het woord vrede in de mond des Heeren is niets minder dan de vrucht der volbrachte verzoening, dan onze volkomen zaligheid. En wie nu zulk een vrede medebrengt, die moet daarvan de Heer en eigenaar, die moet de van ouds van God beloofde Vredevorst zijn, en dat was Hij ook, Hij die als zodanig reeds op de velden van Bethlehem door de engelen was uitgeroepen. Mochten wij dan de vredegroet des Heeren: Vrede zij ulieden, als ook tot ons gericht beschouwen, en vrede hebben in Jezus bij al de onvrede, die de wereld geeft. Al wat de Heere op aarde geeft, geeft Hij innerlijk in het hart en voor het hart. Uitwendig geeft Hij niet zelden het zwaard, de onvrede, de oorlog; omdat de innerlijke vrede, die Hij zijn discipelen geeft, de haat en de vervolging zijner tegenstanders tegen hen opwekt. Doch eenmaal zal het ook uitwendig vrede zijn, en het Vrede op aarde! ten volle verwezenlijkt worden. En zij verschrikt, en zeer bevreesd zijnde, meenden dat zij een geest zagen. Niet terstond echter is het vrede daar binnen, al is het ook vrede daar buiten. O, er is zulk een ontzettende afstand tussen het Evangelie buiten ons en de toe-eigening er van door het geloof, tussen het staan van Jezus voor de deur onzer harten met zijn aankloppen daaraan, en ons binnenlaten van de Heere en zijn

maaltijd houden met ons. Tussen die twee zaken ligt een strijd, een worsteling, die zeer bang kan zijn, en zeer lang kan duren, maar die toch ten goede moet beslist worden. Het geloof is uit zijn aard een worstelaar, die altijd met het ongeloof worstelt, en ten laatste overwinnen moet, of het is geen geloof geweest. Het plotselinge der verschijning van de Heere verbijsterde de discipelen, en het onverwachte, waarvan wij nog niet weten wat het is, verschrikt ons. Doch de Heere was niet gekomen om hen te verschrikken, maar om hen te verblijden. Terstond brengt Hij hen daarom tot bezinning, en neemt Hij hiermede hun ontsteltenis weg. En Hij zeide tot hen: WAT ZIJT GIJ ONTROERD? EN WAAROM KLIMMEN ZULKE OVERLEGGINGEN IN UWE HARTEN? ZIET MIJN HANDEN EN MIJN VOETEN, WANT IK BEN HET ZELF; TAST MIJ AAN, EN ZIET; WANT EEN GEEST HEEFT GEEN VLEES EN BENEN, GELIJK GIJ ZIET, DAT IK HEB. Gij ziet aan de discipelen hoe na het bijgeloof aan het ongeloof grenst. Zij, die Jezus niet als lichamelijk opgestaan beschouwen, beschouwen Hem als een geest, volkomen zoals nog heden ten dage de ongelovigen doen, met dit onderscheid dat deze laatsten zich niet laten overtuigen. Die beslist ongelovigen menen van alle geloof vrij te zijn, en toch hebben zij enkel het hemelse geloof tegen het naargeestige bijgeloof uitgeruild. Doch de Heere ontnam zijn discipelen tegelijk hun ongeloof en hun bijgeloof. Hij toonde en bewees hun proefondervindelijk, dat Hij door zijn opstanding geen ander wezen was geworden dan Hij vroeger was, geen lichaamloze geest, geen schim, geen schaduw van het lichaam, maar dat Hij mens was gebleven zo als alle mensen zijn, doch in een verhoogde, verheerlijkte toestand. Even toch als de kinderlijke gestalte wordt vervangen door de volwassen gestalte, en de mens daardoor verhoogd wordt, zonder dat zijn persoonlijke natuur daarmede verandert, zo is het in de dood en in de opstanding. De mens is alsdan geen ander wezen of persoon geworden, maar hij is in hoger toestand ingetreden; hij is alsdan zonder zonden, en daarmede in de hoogsten zin des woords tot de volle kracht en eeuwige bloei zijns levens gekomen. Waarom klimmen zulke overleggingen in uwe harten? Gij ziet, hier is de Hartenkenner, die weet wat zij denken; want gij gevoelt dat de discipelen niet gezegd hebben en niet konden zeggen, dat zij Hem voor een geest aanzagen. Ziet mijn handen en mijn voeten, want Ik ben het zelf; tast Mij aan en ziet, want een geest heeft geen vlees en benen, gelijk gij ziet, dat Ik heb. De Heere wil geen geest zijn, en zouden wij Hem dan tot een geest willen maken? Hij wil niet tegenover ons, en ook niet op een afstand van ons geplaatst worden, maar Hij plaatst zich zelven in ons midden als één onzer; en tegelijk als ons Hoofd, als onze Heere, als onze Zaligmaker, om ons te leiden, totdat Hij ons gebracht heeft aan de eeuwige fonteinen der wateren. Zo heeft dan Christus zelf bewezen dat zijn opstanding een lichamelijke opstanding was, en daartoe de discipelen bevolen te doen, wat Hij Maria Magdalena verbood te doen: Hem aan te raken. Voorzeker, bij al die bewijzen voor de lichamelijke opstanding des Heeren, worden de pogingen, die het ongeloof nog altijd doet om het tegendeel te bewijzen, inderdaad altijd meer uiterst wanhopige en ten hoogste bespottelijke pogingen. Wat ons betreft, wij leren uit des Heeren woorden: dat de mensen der opstanding naar het lichaam evenzeer uit vlees en been zal bestaan als nu, en dat er herkenningstekenen aan ons zullen overblijven, waardoor ieder zich van de eenzelvigheid der gestorvenen en der opgestanen zal kunnen verzekeren. Datgene, waardoor wij onze lieve ontslapenen, toen zij leefden, uit duizenden en tienduizenden terstond onderkenden, zal ook dan in hen zijn, maar verheerlijkt. Want alle gebrek, alle onvolmaaktheid, alle onschoonheid des lichaams en der ziel zal met de zonde en de sterfelijkheid voor eeuwig zijn weggevallen. En als Hij hun dit zeide, toonde Hij hun de handen en de voeten en zijne zijde. Opmerkelijk niet waar, de Heere toont hun zijne wonden als herkenningsteken. Hij zegt niet: ziet Mij in het gelaat, ziet Mij in het oog, ben Ik niet dezelfde als altijd? maar Hij zegt: Ziet mijne doorboorde handen en voeten en doorstoken zijde, ziet het kruis afgedrukt in mijn lichaam, om het eeuwig te dragen, ook in mijne heerlijkheid. En wat deed de Heere hiermede anders dan zich aan de zijnen openbaren als de Hogepriester in eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek, die leeft en zich plaatsen zal op de troon der majesteit om voor de zijnen de eeuwige voorspraak en

voorbidder te zijn? "Zie uwen eeuwig levenden Zaligmaker in Mij," zeide Jezus tot zijne discipelen door hun zijne wonden te tonen. En begrijpt gij het nu, waarom Paulus van niets wilde weten dan van Christus en dien gekruist, en waarom de ongelovigen van zulk een Christus niet willen weten? Het ongeloof is de eigengerechtigheid, en deze heeft geen verzoener der zonde nodig, maar de gelovige kent zijne ongerechtigheid en kan met geen minderen Zaligmaker toe, dan Jezus is. De Christus der zondaren is alleen de gekruisigde Christus, en zijn kruisdood moet niet beschouwd worden als eens geschied om voor altijd ter zijde gesteld te worden, maar, als in alle eeuwigheid voortdurende in kracht. De offerande van Christus is ene eeuwig voortdurende offerande. Zijne wonden zijn eeuwige wonden, door de littekens, die zij achterlieten. Daarom staat in de Openbaring van Johannes, ook in de hemel der heerlijkheid, Christus als het Lam, niet dat geslacht was of is, maar als geslacht, als op dat ogenblik geslacht. Daarom moeten wij ook niet menen, dat wij nog iets anders nodig hebben om zalig te worden, dan deze offerande. Neen, in ene eeuwige offerande zijn allen eeuwig volmaakt, die er de hand op leggen. Waar deze eeuwige slachtofferande voorafgaat, daar volgt de eeuwige reukofferande vanzelf, daar stijgt het gebed der zondaren in dat des Middelaars eeuwig op tot God, en daalt het eeuwig weder neder, met altijd nieuwe en heerlijker gebedsverhoringen. En toen zij het van blijdschap nog niet geloofden en zich verwonderden, zeide Hij tot hen: HEBT GIJ HIER NIETS OM TE ETEN? En zij gaven Hem een stuk van een gebraden vis en van honigraten. En Hij nam het en at het voor hun ogen. Welke treffende oplossingen vinden wij in al deze bijzonderheden van de ons zo gewichtige vragen: Hoe zullen de doden opgewekt worden en met hoedanig een lichaam zullen zij komen? Zullen wij wel kunnen eten, daar toch Paulus zegt dat God de buik en de spijs zal te niet doen, 1 Corinthiërs 6:13? Er is een groot onderscheid tussen het vermogen om iets te kunnen doen, en het werkelijk te doen. Had de Heere behoefte aan spijs? Zeker niet, het was enkel uit toegevendheid jegens zijne discipelen, en om hen op de meest duidelijke wijze van de werkelijkheid zijner opstanding te overtuigen, dat Hij at. Zullen wij in onze opstandingslichamen de alsdan bestaande aardse spijs kunnen eten? Zeer zeker; maar zullen wij er behoefte aan hebben? Dat is een tweede vraag, die wij met neen moeten beantwoorden. Wij zullen spijs kunnen genieten, niet uit nood, maar uit genoegen. Al het hogere sluit het lagere in. Wij zien de twee engelen en den Heere in hun midden in menselijke gedaante maaltijd houden aan Abrahams tafel, en de engel zeide tot Manoach: Ik zal van uw brood niet eten. Al deze aanduidingen zijn genoegzaam, om ons in te lichten hoe wij eenmaal zijn zullen: doch uit de aard der zaak kan ons van deze dingen wel het minste aangezegd geworden zijn. En zij gaven Hem een stuk van een gebraden vis en van honigraten. De honigraat was een lekkernij, een bij de maaltijd toegediende versnapering. De Heere deelde met zijne discipelen ook nu, als vroeger, hun hoogst eenvoudigen maaltijd. Als vissers aten zij meestal gebraden of geroosterden vis. Opmerkelijk is het ook dat wij nergens lezen dat de Heere vlees at; dit is zeker, dat vele Joden nog heden veel meer van vis dan van vlees houden. Het wonen aan zeer visrijke wateren bracht dit eertijds vanzelf mede, en oude natuurlijke karaktertrekken blijven gewoonlijk heersende in een mens en in een volk. Ook in onze vissersdorpen eten de meeste vissersgezinnen vis bij de maaltijd, en is het eten van vlees een uitzondering en een bijzonderheid. Doch laat ons deze dingen als kleinigheden beschouwen bij de grote zaken, waartoe zij ons verhaald worden. Immers, wij zien de Heere al het mogelijke doen, om de zijnen van zijne werkelijk lichamelijke opstanding te overtuigen, terwijl de ongelovigen al het mogelijke doen om hun navolgers te overtuigen, dat de Heere niet lichamelijk is opgestaan, maar zijne discipelen Hem als zodanig hebben gedroomd (in visioenen of droomgezichten hebben gezien). Zij tonen er mede, van welk een geest zij kinderen zijn, en dat het nu de tijd bij uitnemendheid is, om gehoor te geven aan de waarschuwing en vermaning der Schrift: Geliefden, gelooft niet een iegelijken geest, maar beproeft de geesten of zij uit God zijn, want vele valse profeten zijn uitgegaan in de wereld. 1 Johannes 4:1. En Hij zeide tot hen: DIT ZIJN DE WOORDEN, DIE IK TOT U SPRAK, TOEN IK NOG MET U WAS. Alles is tevoren

gezegd. Ruim vier honderd jaren lang was aan Israël door Maleachi gezegd, dat de Heere komen zou in het vlees, tot zijnen tempel, en Hij kwam; en toen Hij kwam, werd door Hem zelven alles gezegd, wat Hem overkomen zou, en het overkwam Hem. En zo is het ook nu met zijne wederkomst in heerlijkheid en alle andere beloften Gods: het beloofde wordt zo lang gezegd, totdat het vervuld is. Toen Ik nog met u was. Opmerkelijk, toen de Heere zijne discipelen van zijne lichamelijke tegenwoordigheid volkomen overtuigd had, sprak Hij van zich zelven, als van hen verwijderd daarin, dat Hij niet meer met hen op de gewone wijze onafgebroken verkeren, reizen en vernachten zou. De Heere had thans geen woning op aarde en geen plaats, waar Hij het moede hoofd tot een krachtvernieuwenden slaap ter ruste neerlegde, meer nodig. Zijn leven was een hemels leven geworden, dat echter in een onafgebrokene betrekking tot de aarde zou blijven, maar niet op zichtbare, tastbare, lichamelijke wijze. Namelijk, dat het alles moest vervuld worden, wat van Mij geschreven is in de wet van Mozes en de profeten en psalmen. Het was des Heeren gewoonte, zoals wij meermalen opmerkten, om de Schrift, waar dit kon, te laten spreken in de plaats van zich zelven, stellende haar getuigenis voor het zijne. En waarom deed Hij dit? Omdat de Schrift het getuigenis is des Vaders en des Heilige Geestes, welk getuigenis door Hem, de Zoon, de ere wordt gegeven, die het toekomt. En wat zeggen nu sommige ongelovigen, die nog de naam van Christenen willen dragen? Dit zeggen zij: Nu wij Christus hebben, hebben wij de Schrift niet meer nodig. Gij ziet het bedrog dezer lieden. Zij willen een Christus hebben zonder Heilige Schrift, dus een Christus, van wie zij kunnen zeggen wat zij willen. Wat de Schrift van Hem zegt, is hun ergerlijk, overdreven, onwaar, verdicht of verdacht. Doch de ware Christus en de Schrift gaan altijd samen; immers uit de Schrift, en uit de Schrift alleen onderkennen wij de enigen ware Christus Gods van de vele valse Christussen der mensen. Toen opende Hij hun verstand, opdat zij de Schriften verstonden. De ongelovige geleerden stellen deze zaak zo voor, dat de discipelen diep onwetende mensen waren, voor wie een opening des verstands nodig was, maar bij geleerde, wetenschappelijk ontwikkelde lieden, zoals zij zich zelven voorstellen te zijn, komt dit niet te pas. Zij zien alles helder en klaar, en hebben dus geen opening des verstands nodig. Doch zij zijn die mensen, welke de Heere kenschetst in deze woorden: Gij zegt: ik BEN RIJK EN VERRIJKT GEWORDEN EN HEB GEEN DING GEBREK. En gij weet niet, dat gij zijt ellendig en jammerlijk en arm en blind en naakt. Neen, zo min ons oog, hoe goed het ook zij, iets zou kunnen zien, zonder dat het licht van buiten het bestraalt, evenmin kan het geestelijk oog de geestelijke dingen zien, zonder dat het geestelijk licht het bestraalt. Men vergeet, dat de mens door de zonde de heiligen blik verloren heeft, welke vereist wordt om de dingen Gods, des heiligen Gods, te kunnen aanschouwen. Trouwens het is de eigenaardige, altijd doorgaande dwaling van het ongeloof, dat het de mens beschouwt buiten betrekking tot de zonde, die in hem is, en alles bij hem bedorven heeft, en nog voortdurend bederft. Ja, ware de mens zonder zonde gebleven, zoals God hem geschapen heeft, alles zou zich in en uit de mens regelmatig (naar de regel Gods) ontwikkeld hebben en nog ontwikkelen. Doch nu heeft de zonde deze regelmatigheid, dezen regel Gods gebroken, en nu is des mensen ontwikkeling van nature onregelmatig, ongoddelijk, en alleen door de bijzondere tussenkomst Gods (zijne genade) te herstellen. De zonde heeft de natuur van de mens in een juist omgekeerde betrekking (in vergelijking van de oorspronkelijke) tot God geplaatst. Oorspronkelijk stond de mens aan de zijde Gods, door de zonde plaatste zich de mens tegenover God, want de zonde is niets anders dan het plaatsen van des mensen eigen wil tegenover de wil van God. Het gevolg hiervan is vanzelf, dat de dingen Gods altijd juist het omgekeerde zijn van de dingen der natuur en der mensen. God volgt daarom ook in zijne Schrift, in het koninkrijk der hemelen, in zijne genade niet de lijn der natuur en der menselijke wijsheid, maar een vlak daar tegenover gestelde lijn. Trouwens, hoe zouden anders het natuurlijke en bovennatuurlijke, het menselijke en goddelijke te onderscheiden zijn? Was niet Kaïn de eerstgeborene van Adam, en daarmede de voornaamste naar de natuur, en God nam het offer van Abel aan boven het zijne. Was niet Ezau de

eerstgeborene van Izaak, en toch droeg Jacob de zegen weg, Waren niet alle volken in afgoderij verzonken, en toch stelde God een enig volk tot zijn gunstvolk. En zo lopen de lijnen Gods altijd tegen onze lijnen in, en het baat niet dat de ongelovigen blijven beweren, dat de menselijke natuur en de goddelijke natuur nog heden als altijd in de grond der zaak dezelfde naturen zijn, God zegt het tegendeel met woord op woord, met feit op feit, en wat kunnen nu de menselijke meningen tegen deze goddelijke waarheid anders dan de golven tegen de rots, breken en verstuiven? Laat ons het bekennen: wij zouden in onze menselijke wijsheid menen, dat de wereld geheel anders had moeten bestuurd worden dan zij bestuurd is, dat bijvoorbeeld al de heidense volken der oudheid in dezelfde genade als Israël had moeten delen, en dat na des Heilands hemelvaart alle volken der aarde, het een na het ander, de zegeningen des Christendoms hadden moeten genieten, gelijk wij die genieten; dat er geen Mahmoed en geen Paus, ja geen Satan ooit hadden moeten ontstaan zonder terstond te vergaan. En toch, wat is onze wijsheid bij die van God? Dwaasheid, niets anders. Doch in plaats van dit te erkennen, verwerpen de ongelovigen de Schrift, zeggende: zo kan God niet gehandeld hebben, als wij hier lezen dat Hij gehandeld heeft. Die dwazen! kunnen zij door de Schrift te vernietigen, ook de feiten, die voor onze ogen staan, vernietigen? Is de wereld dan niet werkelijk zoals ze in de Schrift beschreven wordt? Zijn dan niet nog de meeste volken beroofd van het voorrecht, waarin wij als Christenvolken ons mogen verheugen? Voorzeker, indien de Schrift overal geheel tot zwijgen kon gebracht worden, dan zou de ongewijde geschiedenis in hare plaats treden, en haar voornaamste gebeurtenissen ons opnieuw verhalen. Mochten wij dan toch afzien van die hoogmoedige wijsheid, die zich vermeet het beter te weten en beter te kunnen dan God het weet en doet. Hoe! zal de spin in het web, dat zij in een hoekje van de tempel weeft, de bouw van dien tempel beoordelen? En wat zijn wij meer met onze wijsheid tegenover de oneindige wijsheid, dan dit kleine diertje is tegenover de grootheid van het gebouw, dat zij tot verblijf heeft? o, Hoe beschaamt ons in dit opzicht de heiden Socrates, wiens uitnemendheid van wijsheid juist daarin bestond, dat hij zijne onwetendheid kende. Toen hem gezegd werd dat het orakel te Delphi hem voor den wijste der mensen had verklaard, antwoordde hij: "De godin weet wel, dat ik het meest van allen weet, dat ik niets weet." Voorzeker, dit antwoord rechtvaardigt de uitspraak van het orakel. Een andere lezing vermeldt, dat Socrates, juist om dit zijn gewoon gezegde, van niets te weten, door het orakel tot de wijste der mensen werd verklaard. De zaak blijft echter dezelfde, en stelt Socrates ook voor ons als een der wijste mensen, die de heidenwereld, ja, de meest ontwikkelde heidenwereld, de Griekse, heeft voortgebracht. En is dit nu in het algemeen waar, hoeveel te meer in de bijzondere betrekking van de mens ten opzichte van de dingen, die buiten zijn natuurlijken gezichtseinder liggen. Tegenover God en de dingen Gods weet de mens niets, en alles wat de mens in de eigenlijken zin des woords daarvan zal weten, moet God hem te weten geven, moet God hem openbaren. En nu verstaat gij het zeker volkomen, waarom de discipelen en waarom ons de ogen voor de dingen Gods moeten geopend worden, als zij nog niet geopend zijn. Wie kon het bevatten, dat de Zone Gods, de Zaligmaker der zondaren, langs zulk een ontzettende lijdensweg tot zijne heerlijkheid moest ingaan? Dat een gekruiste de Heere der heerlijkheid is en de enige redder van de eeuwigen dood, is nog heden voor miljoenen heidenen een dwaasheid en voor miljoenen Joden een ergernis, ja, het is beiden nog voor duizenden zogenaamde Christenen. Het strijdt ook rechtstreeks met ons natuurlijk verstand. De Schrift zegt: Het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonden, en het natuurlijk verstand zegt: het bloed bevlekt, en daarom is ieder, die ons besprengd ziet met het bloed van Jezus, terstond er op uit om dat bloed van ons af te wissen. Men heeft afkeer van bloed, ook van het bloed van Jezus Christus, niet beseffende dat dit bloed het hoogste goddelijke reinigingsmiddel tegen alle onreinheid des geestes en des harten, de zoenofferande voor de zonde vertegenwoordigt. Toen opende Hij hun het verstand, opdat zij de Schriften verstonden. Door de opening van ons verstand verstaan wij de Schriften. Het geloof is dus niet het tegendeel der wetenschap, maar het is bepaald de wetenschap van de dingen, die

ons door God geschonken zijn. 1 Corinthiërs 2:12. Daarom moeten wij nooit tegen de wetenschap als zodanig strijden, maar tegen de valselijk genaamde wetenschap (1 Timotheus 6:20), dat is tegen het ongeloof, dat zich als wetenschap vermomt; want er zijn vele maskers in de wereld, en ook vele mensen, die ze dragen. Vooral is het niet te zeggen, hoeveel verkeerdheid er gedekt wordt door de mantel der geleerdheid. En wat de ongelovige geleerden aan de Schrift weigeren, dat eisen zij voor zich zelven: blindelingse onderwerping, omdat zij juist de mannen zijn, die het weten. Doch die het beter weet, moet hen daarom te feller bestrijden. Nu voerde men in vroeger tijd op geheel andere wijze oorlog dan in de latere tijden. Toen werd de ene vesting na de andere belegerd, en zo kwam men tot de hoofdstad; maar nu laat men de vestingen liggen en trekt men dadelijk op de hoofdstad aan, en daarmede op het centrum van de macht eens volk. Zo moet het ook in onzen tijd zijn bij Onzen strijd; wij moeten thans niet meer de eeuwenoude en daarmede geheel verouderde tegenwerpingen der ongelovigen in de brede wederleggen, maar het ongeloof zelf in al zijn jammerlijke armoede, blindheid en naaktheid tentoonstellen. De ongelovigen zeggen dat zij niet geloven, maar weten. Doch wat weten zij dan nu? Wat wij er van gehoord of gelezen hebben is meer dan erbarmelijk. Doch wat vraagt (ook hier herhalen wij het beeld) de spin naar de afmetingen des hemels en der aarde, het bestek van haar eigen web is haar genoeg. En Hij zeide tot hen: ALZO IS ER GESCHREVEN, EN ALZO MOEST DE CHRISTUS LIJDEN EN VAN DE DODEN OPSTAAN TEN DERDEN DAGE, EN IN ZIJNEN NAAM GEPREDIKT WORDEN BEKERING EN VERGEVING DER ZONDEN ONDER ALLE VOLKEN. Hier ziet gij nu het doel, waartoe de komst van de Zone Gods in het vlees, zijn leven en leer, zijn dood en opstanding moest dienen: om alle volken der wereld de heilmare te brengen: In Jezus is vergeving der zonde; bekeert u dus en gelooft in de opgestanen Christus, en gij zijt behouden voor de eeuwigheid. Ik zeg in de opgestanen Christus, want wat zou de prediking der apostelen hebben uitgewerkt als zij alleen van de gedode en doodgebleven Christus hadden kunnen spreken? Zou de wereld er acht op gegeven hebben? Zouden er onder hunne prediking geestelijk doden levend zijn geworden? Immers neen, wat kan van een dode uitgaan dan dood? Daarom heeft alleen die prediking levensvatbaarheid en levenswerkzaamheid, die de opgestanen Christus verkondigt, en alleen die gemeente is blijvend, die de opstanding van Christus belijdt; de prediking van een niet-opgestanen Christus is daarentegen een doodgeboren vrucht, en een gemeente, die de opstanding des Heeren ontkent, helt zolang naar de dood totdat zij dood is. Alle volken. Gij ziet hier de gezichtseinder opklaren, dien wij zo-even met zwarte wolken bedekt zagen. Een nieuwe bedeling heeft een aanvang genomen, waar Israël niet meer het gunstvolk is, maar volkomen gelijk gesteld wordt met al de andere volken, terwijl het blijken zou, dat Israël met betrekking tot het koninkrijk der hemelen, in vergelijking van al de andere volken, het minste, achterlijkste en verhardste is. Immers dat Israël gedurende zo vele eeuwen in het midden der Christelijke wereld zich in zijn ongeloof verschanst heeft, en nog verschanst houdt, getuigt van een hardigheid des harten, die al onze denkbeelden te boven gaat; doch Gods bijzonder oordeel over dit volk is in deze zaak gemengd: De verharding is voor een deel over Israël gekomen; maar daarom is er ook voor dit volk een bijzondere belofte van genade weggelegd: als de volheid der heidenen zal ingegaan zijn, zal geheel Israël zalig worden. Romeinen 11:25,26. Beginnende van Jeruzalem. Zolang Israël als volk het getuigenis des Heiligen Geestes aangaande de dood, de opstanding en de hemelvaart van Christus niet had verworpen, bleven hun stad en tempel nog bestaan, en werd Israël door God behandeld als zijn eerstgeboren zoon, die in alles de voorrang had. Exodus 4:22. De apostelen moesten dus hunne Evangelieprediking beginnen te Jeruzalem: aldaar moest de eerste gemeente van Christus, de moedergemeente ontstaan, en vandaar moest de Evangelieprediking zich uitbreiden tot aan het einde der aarde. Hoe dit heeft plaats gehad, zien wij uit de Handelingen der apostelen. Ook hier zou men menen, dat Jeruzalem als de bloedstad, die vroeger de profeten en nu ook de Heere zelf had uitgeworpen en gedood, geheel onwaardig zou gekeurd worden, om het heerlijk

Pinksterfeest, dat thans gevierd zou worden, binnen zijne muren te aanschouwen; maar God is getrouw aan zijne beloften, en 's mensen ontrouw kan die niet tenietdoen. Alleen God kan zijne beloften, als zij niet door het geloof worden aangenomen, door zijne oordelen doen opvolgen. De Heere begon dus ook zijn nieuwe bedeling met Jeruzalem; en laat mij u een geheim in het oor fluisteren: waar God mede begint, daar eindigt Hij ook mede. Hij zal nog eenmaal wederkeren tot Jeruzalem met al de volheid zijner genade, en dan zal Jeruzalem heten Jahweh Shamma: DE HEERE IS ALDAAR: Ezechiël 48:35. En gij zijt getuigen van deze dingen. Hoe eenvoudig! De Heere gaf zijne apostelen geen omslachtig werk te doen. Kan er iets eenvoudiger zijn, dan te getuigen van wat men gezien en gehoord heeft; en niets anders hadden de apostelen te doen. Doch hieruit blijkt dan ook, dat de feitelijke waarheid van geheel het Christendom op het getuigenis der apostelen rust, en dat de ongelovigen gelijk hebben, als zij zeggen: wanneer wij de Evangeliën als verdicht verklaren, dan valt het Christendom vanzelf. Het valt dan ook op die wijze, niet in de werkelijkheid, maar in de verbeelding. De discipelen dan werden verblijd als zij de Heere zagen. Voorzeker, thans ging hunne blijdschap alle andere blijdschap te boven. De hoogst geliefde, geheel verloren geachte, aan een kruis gestorvene weder te zien als dezelfde, die Hij tevoren was en als nog zoveel meer, als de Heere der heerlijkheid, nu zelf in heerlijkheid, was een overstelping van vreugde, die hun al het doorgestane leed deed vergeten, en geheel hun hart vervulde. Jezus dan zeide wederom tot hen: VREDE ZIJ ULIEDEN! De Heere herhaalt zijn vredegroet. Hij gaf hun dien voor zij geloofden, en nu nadat zij geloofden, om hen tot zendelingen te stellen, die de zelf ontvangen vrede aan anderen konden mededelen. Immers, ook hun eerste groet in een huis moest zijn: Vrede zij dezen huize. Thans konden zij er bijvoegen: Vrede IN HET BLOED DES KRUIZES! Gelijk Mij de Vader gezonden heeft, alzo zend Ik ulieden. Gij ziet de Heere laat zijnen discipelen niet toe, zich in de blijdschap te vermeien, maar roept hen terstond tot een gewichtig werk. Ook nu de ogenblikkelijke verheerlijking des Heeren op Thabor tot een eeuwige verheerlijking is geworden, mogen de discipelen geen tabernakelen bouwen, om zich in deze aanschouwing blijvend te verlustigen; neen, voor zij bij de Heere tehuis zijn, moeten zij Hem uitwonen, en voor Hem werkzaam zijn. Zij moeten uit de blijdschap tot de strijd, uit het genot tot het lijden, van de goeden Herder naar de wolven gaan, om hun de schapen te ontscheuren. Zij moeten het nu in 's Heeren bloed gevestigd koninkrijk der hemelen op aarde uitbreiden tot zolang het geheel de aarde omvat, en eerst hun dood, misschien hun marteldood, zou de kroon zijn op hun leven, en de kroon der overwinning hen doen ontvangen uit de hand huns Heeren. Gelijk de Vader Mij gezonden heeft, alzo zend Ik ulieden. Hiermede zeide de Heere: "Ik ga heen en Ik stel u tot mijn zichtbare vertegenwoordigers." De Zoon was alleen de Gezondene des Vaders, de apostelen waren de gezondenen des Zoons, daarom noemden zij zich ook niet de apostelen des Vaders, maar van de Heere Jezus Christus. En als Hij dit gezegd had, blies Hij op hen, en zeide tot hen: ONTVANGT DE HEILIGE GEEST. Hoe heerlijk en met welk een uitnemendheid is toch alles geordend in het koninkrijk van God! Daarin wordt niemand tot enige taak geroepen, of hij ontvangt er tegelijk en terstond de kracht voor. Hoe geheel anders, ja, tegenovergesteld is ook dit in de natuurlijke, maatschappelijke orde der dingen. Hoe dikwijls worden wij in onze aardse beroepsbezigheden of betrekkingen geroepen tot nieuwe zaken, waartoe ons eigenlijk de vereiste bekwaamheid ontbreekt, maar die wij nochtans niet durven, mogen of kunnen afwijzen. Wat is hiervan het natuurlijk gevolg? Dat het werk niet naar vereiste wordt verricht. Hoe velen zijn er, die op een tweede plaats schitterden, en op een eerste plaats overschaduwd werden. Hoe menigeen, die als ondergeschikte een uitnemend werkman was, en als meester slecht werk leverde, omdat hij zijne knechten niet kon regeren; ja, hoe menig held op het slagveld in ondergeschikten rang, heeft als veldheer de slag of in het kabinet des konings zijne veerkracht verloren. Doch alzo is het niet met de kinderen Gods in het koninkrijk der hemelen. Wat dezen bevolen wordt, daartoe Ontvangen zij ook tegelijkertijd de bekwaamheid, en zij hebben niet anders te doen dan van die bekwaamheid met getrouwheid en volhardenden ijver gebruik te

maken. Ook onze tekst bevestigt op de hoogste wijze deze heerlijke waarheid: de Heere stelt ons altijd instaat, om te kunnen doen wat Hij ons beveelt te doen. Nauwelijks had de Heere zijnen discipelen een bevel gegeven, dat wel eenvoudig, maar door de tegenstand der wereld, der bozen en der ongelovigen uiterst moeilijk te volbrengen was, of de Heere gaf de kracht om dat bevel te volbrengen. En welke was die kracht? Die des Heilige Geestes. Gij ziet, de Heere treedt hier weder in een nieuwe betrekking tot de zijnen. Hij ademt hen toe, en zij worden andere mensen, gelijk wij zien, dat zij werden. En is nu de beademing van Christus machtig, om ons tot andere mensen te maken, kan Hij dan wel minder zijn dan God geopenbaard in het vlees? Neen, een mens, wiens adem de Heilige Geest is, is zo waarachtig God als Hij mens is, want de Heilige Geest is met de Vader en de Zoon God van eeuwigheid tot eeuwigheid. De Zoon is het uitgedrukte beeld der goddelijke zelfstandigheid, en de Heilige Geest is de mededeler der goddelijke krachten. De Heilige Geest stroomt uit van de Vader door de Zoon in de oude mensheid, om er een nieuwe mensheid in voort te brengen, en deze te vervullen met goddelijke gedachten, woorden, gezindheden, gewaarwordingen, werken en daden; in één woord, door de Heilige Geest wordt de goddelijke natuur met, de menselijke natuur verenigd, zo ver dit de geschapen menselijke natuur toelaat; en wie zal hier de grenzen stellen? God kent ze alleen. Hierdoor worden mensen tot mensen Gods. Christus in zijn goddelijke natuur zich met de menselijke natuur verenigd hebbende, is de Godmens, dat is: tegelijk waarachtig God en waarachtig mens, en daarom kon in Hem reeds in zijn onverheerlijkte mensheid voor zijnen dood en opstanding en hemelvaart, de Heilige Geest zijn zonder mate, zonder grenzen. Thans echter kon Hij die eerst mededelen aan de zijnen. Johannes 7:39. De scheuring van het voorhangsel zijns lichaams moest plaats gehad hebben, alvorens Hij in dit opzicht gemeenschap kon hebben met de zondaren, die geloven, alvorens Hij de Heilige Geest uit zich aan de zijnen kon mededelen. En deze scheuring had nu plaats gehad. Ofschoon het nu dezelfde Heilige Geest is, die Christus en de zijnen verbindt, en beiden in betrekking stelt tot de Vader, zo ziet gij echter het onderscheid tussen Christus en de zijnen. Christus is het Hoofd, zij zijn de leden zijns lichaams; Christus ademt hen de Heilige Geest toe, zij ontvangen de Heiligen Geest van Hem. Doch de liefde maakt bij de overeenstemming des Geestes al wat overigens ongelijk is, gelijk, en de liefde van Christus doet Hem zijn begenadigde discipelen broeders noemen, en zo verstaan wij het woord Hebreeën 2:11. Want en Hij, die heiligt, en zij, die geheiligd worden, zijn allen uit één, om welke oorzaak Hij zich niet schaamt, hen broeders te noemen. Christus ademt de zijnen de Heilige Geest toe. De adem is het leven. Christus deelt dus de zijnen mede van zijn leven, zijn opstandingsleven, zijn eeuwig Godsleven. Hij had zijn menselijk leven voor hen in de dood gegeven, thans deelt Hij hun zijn goddelijk leven mede. Gij ziet, het is een nieuwe schepping van de mens. Toen God Adam schiep, blies Hij in zijne neusgaten de adem des levens, en alzo werd de mens tot een levende ziel. Genesis 2:7. Hier gebeurt iets dergelijks, en tegelijk iets oneindig hogers. De mededeling van de Heiligen Geest aan de mens door Christus is niets minder dan de mededeling van Christus eigen leven aan de zijnen, zodat de Christen als zodanig alleen leeft uit het leven van Christus, hetwelk de Heilige Geest is. Door zijn lijden en sterven heeft Christus deze mededeling van zijn eigen leven, des Heilige Geestes aan de zijnen, zoals wij reeds zeiden verworven, en het eerste wat Hij dan ook na zijne opstanding doet, is de werkelijke mededeling van zijn eigen opstandingsleven, van de Heiligen Geest aan de zijnen, vervullende hiermede de woorden tot de Samaritaanse vrouw: Een ieder, die van dit water drinkt, zal wederom dorsten; maar zo wie gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, dien zal in eeuwigheid niet dorsten; maar het water, dat Ik hem geven zal, zal in hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven, Johannes 4:13,14; en van het zo-even aangehaalde woord tot het volk: Die in Mij gelooft, gelijkerwijs de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijn binnenste vloeien, Johannes 7:38. Christus deelt de Heilige Geest mede, doch hoe deelt Hij Hem mede? De Heer blies op zijne discipelen, en zeide daarbij: Ontvangt de Heiligen Geest. Zijn woord verklaarde

zijne handeling. Hij zeide er mede wat deze toeademing betekende. Doch is de Heilige Geest niet een goddelijk persoon, hoe kan dan deze aan iemand medegedeeld worden? De verkeerde voorstelling van de goddelijke persoonlijkheden heeft velen tot het dwaalbegrip gebracht, dat de Heilige Geest geen goddelijk persoon, maar een goddelijke kracht is. Doch kan er een kracht van God zijn, zonder dat God er persoonlijk bij tegenwoordig is? Kan de zonnestraal tot u komen, zonder de tegenwoordigheid der zon, het licht zonder de tegenwoordigheid van de lichtbron? Welnu, evenmin kunnen de krachten des Heiligen Geestes worden medegedeeld zonder de tegenwoordigheid des Heiligen Geestes. De goddelijke persoonlijkheden zijn geen lichamelijke in zichzelf afgesloten eenheden, gelijk de menselijke persoonlijkheden (zo iets is in de Godheid niet denkbaar), maar onlichamelijke, onbegrensde zelfbewustheden, die juist door hunne onbegrensdheid in volstrekte gemeenschap met elkander staan, en daarmede volstrekt één zijn in wezen en in de openbaring van hun wezen. Alleen de Zoon heeft het lichaam, het menselijk lichaam aangenomen voor eeuwig, doch daarmede is Hij zo weinig buiten het goddelijk wezen getreden, dat Hij veeleer daardoor het middelpunt is geworden van de openbaring des goddelijken wezens, zodat Hij zeggen kon: Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien; en hier bij zijne toeademing: Ontvangt de Heilige Geest. De Zone Gods, en de Zone Gods alleen openbaart ons de Vader, en stelt ons in gemeenschap met de Heilige Geest door deze ons te geven, ons toe te ademen, of, wat nog hoger volheid aanduidt, door ons te dopen met de Heiligen Geest. De Heilige Geest te ontvangen, vervuld te worden met de Heilige Geest, wil dus zeggen, dat de alomtegenwoordige Heilige Geest zijne tegenwoordigheid op bijzondere wijze openbaart in de mens, door zijn bijzondere werkingen in de mens. De uitwerkselen tonen ook hier de oorzaak. Nog eens, waar de zonnestraal is, daar is ook de zon, want de zon is in de zonnestraal, en wie de zonnestraal beschijnt, die kan en moet zeggen: mij bestraalt de zon. De Heere geeft zijnen discipelen deel aan zijn leven, aan de Heiligen Geest, door een toeademing, dus blijkbaar als een nieuw levensbeginsel, waaruit zich al de krachten des nieuwen levens allengs zouden ontwikkelen. Voor wij geloofden was de Heilige Geest in ons werkzaam, om ons tot het geloof te brengen, maar die werkzaamheid was voor ons een verborgene, onkenbare werking. Doch toen wij geloofden, brak de Heilige Geest door in Ons verstand en ons gevoel, in ons hart en in ons geweten, en alzo in het middelpunt van ons leven, in onze eigenlijke persoonlijkheid, en openbaarde Hij zich door krachtige werkingen naar buiten, werkingen, die wel soms door onze zondigheid kunnen belemmerd en verminderd worden, maar die nooit mogen en ook niet zullen ophouden, wanneer ons geloof oprecht, wanneer onze wedergeboorte, onze bekering uit God is. Op dezelfde wijze is het zichtbaar en openbaar, uit de aard hunner bijzondere roeping, met de apostelen als zodanig gegaan. Wat wij hier van de Heilige Geest zien, is een zachte stem des monds; op de Pinksterdag zien wij dien zachten adem reeds geworden tot een geweldigen, gedrevenen wind, die geheel het huis met discipelen vervulde, en die vandaar over geheel de aarde zou gaan, om haar dampkring te zuiveren. De Heere ademt zijne discipelen de Heilige Geest toe. Wij weten uit de Evangeliën, en bijzonder uit het teken door Judas gesteld, dat de discipelen gewoon waren de Heere bij een nieuwe ontmoeting te kussen. Natuurlijk beantwoordde de Heere dien kus. Doch nu moest deze gemeenzaamheid plaats maken voor de gemeenschap in de Geest. Daartoe was ook deze toeademing des Heeren de overgang. Nu de discipelen de Heere als de opgestane uit de dood herkend hadden, was Hij voor hen weder zo volkomen mens geworden, dat zij niet begrijpen konden, hoe er nu ooit weder een scheiding tussen de Heere en hen kon plaatshebben. Toch moesten zij dit leren begrijpen, en daartoe dienden al des Heeren handelingen en al zijne woorden. Wij zullen later zien, dat de Heere ook niet meer met hen ter visvangst ging in het schip, maar aan de oever bleef en vandaar zijne bevelen gaf. De afstand valt in het oog. En ook nu staat Hij in hun midden, maar Hij wacht hun kus niet meer af, en Hijzelf kust hen niet meer. Toch nadert Hij hen tot op een korten afstand en ademt hen toe met de woorden: Ontvangt de Heilige Geest. Welk een woord! Wat geschapen wezen zou het ooit in de mond hebben kunnen

of durven nemen? Zo iets had de Heere nog nooit tot zijne discipelen gezegd; trouwens de Heilige Geest was, zoals gezegd is, nog niet mededeelbaar, want Christus was toen nog niet verheerlijkt; maar nu is de Heilige Geest mededeelbaar geworden, want Christus is nu verheerlijkt. Zo gij iemands zonden vergeeft, dien worden zij vergeven, zo gij iemands zonden houdt, dien zijn zij gehouden. De Heere heeft de zijnen een bediening gegeven, Hij heeft hun de kracht daartoe gegeven in de Heilige Geest; nu toont Hij hun de macht van hunne bediening. Evenals een rechter door zijn ambt het recht heeft van vrijspraak en van veroordeling, van leven of dood, al naarmate hij de beschuldigde naar de wet onschuldig of schuldig zal bevinden, zo hadden ook de apostelen in hun ambt en als dragers des Heiligen Geestes, het recht om de zaligheid te verzekeren of te ontzeggen, al naarmate men het Evangelie geloofde of niet geloofde. De Heere geeft deze ontzaglijke macht niet over aan de menselijke willekeur, ook niet der apostelen, maar aan de Heiligen Geest in hen en door hen. Immers de Heere stelde Petrus, noch enig ander discipel tot zijn plaatsbekleder op aarde, maar de Heiligen Geest, in de woorden (Johannes 14:16): Ik zal de Vader bidden, en Hij zal u een anderen Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid. De apostelen waren als de dienaren des Heeren, de dienaren des Heilige Geestes, zodat zij een besluit ter algemene vergadering genomen, afkondigden met de woorden: Het heeft de Heilige Geest en ons goed gedacht; terwijl het te Antiochië de Heilige Geest was, die uitdrukkelijk zeide: Zonder MIJ af beiden Barnabas en Saulus tot het werk, waartoe IK hen geroepen heb. Handelingen 13:2 15:28. En Hij zeide tot hen: GAAT HEEN IN DE GEHELE WERELD, PREDIKT HET EVANGELIE AAN ALLE CREATUREN. In de gehele wereld. Zo opende dan de Heere een onbegrensd veld voor de arbeid zijner discipelen. Doch wie kan zulk een last geven dan Hij, die er bijvoegen kan, en voor zijne opvaart bijvoegen zal: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde, en Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der wereld? Wel sprak de Heere tot zijne apostelen in het bijzonder, maar zijne apostelen vertegenwoordigden als discipelen de gehele gemeente, en zo is ieder Christen geroepen om in zijnen kring en in zijne mate het Evangelie te prediken en de blijmaar des heils over te brengen aan dezulken, die haar nog niet kennen. Zegt het voort! is hier het woord. En wie deze boodschap niet overbrengt, is de luien dienstknecht gelijk, die zijn ontvangen talent in een zweetdoek verborg en bewaarde, en het zonder winst of rente terug wilde geven aan zijnen heer, doch afgewezen en gestraft werd. Toen daarom de Kerk deze boodschap van haren Heere vergeten had, bluste zij zelve met haren zendingsgeest ook haar vreugdegeest uit. Ook de Hervorming. Zodra zij vrede maakte met Rome en zeide: "Dit is voor mij en dat is voor u; wij hebben elkander bestreden en elkander moeite aangedaan, doch die tijd is voorbij, laat ons nu met elkander in vrede leven," was de Hervorming hare kracht kwijt, en verliep deze krachtige stroom altijd meer in het zand der woestijn. Neen, met de leugen, hetzij die als ongeloof of bijgeloof, als ongerechtigheid of eigengerechtigheid zich openbare, zij er geen vrede in eeuwigheid. Christus moet heersen tot aan de einden der aarde, gelijk Hij met de Vader en de Heilige Geest heerst in de hemel; en zolang dit niet geschied is, mogen wij de wapenen, waarmede de Heere ons toerustte tot de strijd, niet neerleggen; en is ons einde daar, dan moeten anderen onzen strijd voortzetten. Aan alle creaturen. Er zijn dwepers geweest, die van wege dit woord ook aan de vogelen des hemels en het gedierte des velds het Evangelie gepredikt hebben. Doch de Heere gebiedt geen ongerijmde dingen. Het dier heeft geen behoefte aan God en kan geen besef er van ontvangen. Het heeft bewustheid, maar geen zelfbewustheid, het kan niet over zich zelven nadenken. Maar de mens kan dit alles, en als hij het niet doet, als hij zich gelijkstelt met het dier, dat geen hoger gebied kent dan het aardse, dan verlaagt hij zich moedwillig. De mens heeft God volstrekt nodig, zo volstrekt, dat hij zonder God niet anders dan ongelukkig worden kan. Immers de eigenlijke mens is een redelijk en zedelijk wezen, dat zeggen hem zijne rede en zijn geweten; ja, zijn eigenlijk wezen is godsdienstig, dat wil zeggen: uit God, en geroepen om tot God terug te keren. Vandaar dat de mens niet zonder allen godsdienst kan zijn: of hij dient de waren God, of hij dient de afgoden, mogen die nu zichtbaar

of onzichtbaar, van hout of van goud zijn. En nu, het Evangelie van de voor onze zonden gestorvenen en tot onze rechtvaardigmaking opgewekten Christus vervult alleen al onze zielsbehoeften voor tijd en eeuwigheid, en daarom wordt dan ook een iegelijk, die het Evangelie gelooft, zalig. Overigens staat de prediking van het Evangelie, in hogeren zin, in betrekking tot geheel de schepping; immers het SCHEPSEL als met opgestoken hoofde, verwacht de openbaring der kinderen Gods; want het SCHEPSEL is der ijdelheid onderworpen, niet gewillig, maar om diens wil, die het der ijdelheid onderworpen heeft, op hoop dat ook het SCHEPSEL zelf zal vrijgemaakt worden van de dienstbaarheid der verderfenis tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods. Want wij weten dat het GANSE SCHEPSEL tezamen zucht en tezamen als in barensnood is tot nu toe, Romeinen 8:19-22. O, wie weet het niet, hoe al de heerlijke gaven en krachten der natuur en des mensen door de zonde in deze wereld der ijdelheid onderworpen en dienstbaar gesteld worden aan het verderf des mensen, en dat tegen de wil, de aard en het doel dezer gaven en krachten. Daar hebt gij de heerlijke muziek, de poëzie, de schilderkunst en alle kunsten, die uit haren aard en strekking de mens willen veredelen, volmaken, van de aarde opheffen, tot het hemelse voorbereiden; en waartoe worden zij meestal gebruikt? Om als Simson voor de Filistijnen, voor de kinderen der wereld te spelen, om dezen te vermaken en hen daarbij als aan de maaltijd van Belsasar hunne afgoden te doen prijzen! Voor de kinderen Gods blijft er betrekkelijk weinig over te genieten van de hoge heerlijkheden der kunst, waarin de wereld zich baadt. En juist daarom gevoelen Gods kinderen ook op de volkomenste wijze, dat al de kunsten met al haar schone scheppingen op aarde, tegen haren aard en tegen haar wezen, der ijdelheid onderworpen en der verderf en is dienstbaar gemaakt zijn. Ja geheel de aarde met al wat zij bevat, deelt in hetzelfde lot; doch er komt een eeuwigheid, die al het zondige ontzondigen, volkomen heilig en heerlijk maken zal, en deze toekomstig heilige en heerlijke wereld zal alleen voor Gods kinderen zijn, zoals wij terstond zullen horen. Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden. Ontzaglijke woorden! Geheel de Wet en het Evangelie zijn er in neergelegd. Zij zijn zo duidelijk, dat niemand er enige dubbelzinnigheid in kan vinden, en zo beslist, dat niemand er een uitzondering op maken kan. En toch, hoe moeilijk valt het ons deze woorden te zeggen tot dezulken, die niet geloven, maar overigens zoveel goeds hebben, veel meer soms dan wij zelven hebben! Nochtans moeten wij Christus nazeggen: Alleen het geloof behoudt, het ongeloof verdoemt. Met andere woorden (want de Schrift kent maar één geloof en één ongeloof): wie Jezus als Zaligmaker aanneemt, die wordt zalig; wie Hem verwerpt, gaat verloren. Immers, waartoe is Christus in de wereld gekomen, heeft Hij geleerd, geleden, is Hij gestorven, opgestaan, ten hemel gevaren, en zit Hij ter rechterhand der hoogste majesteit, indien zonder het geloof in dezen Christus de behoudenis van de zondaar mogelijk ware? Dan ware immers de komst des Heeren in het vlees onnodig en overbodig geweest, en dat ware God lasteren, die het volstrekt nodig heeft gekeurd en daarom heeft laten geschieden. Doch nu ziet gij ook hieruit, welk een persoon Christus moet zijn, om zo iets te kunnen zeggen. Alleen Hij, die zo waarachtig God is als Hij mens is, kan zeggen: "Door het geloof in Mij wordt de mens behouden, door niet in Mij te geloven gaat hij verloren." En dit zeide Christus nu aan zijne discipelen, en herhaalde Hij aan Paulus, op de weg naar Damascus, in de woorden: Hiertoe ben Ik u verschenen, om u te stellen tot een dienaar en getuige der dingen, beide die gij gezien hebt en in welke Ik u nog zal verschijnen: Verlossende u van dit volk, en van de heidenen, tot dewelke Ik u nu zende; om hunne ogen te openen, en hen te bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht des Satans tot God; opdat zij vergeving der zonden ontvangen, en een erfdeel onder de geheiligden DOOR HET GELOOF IN MIJ. Handelingen 26:16-18. Is het wonder, dat al de apostelen in de kracht des Heilige Geestes onophoudelijk aandringen op deze enige zaak, dat zij geheel hunne Evangelieprediking samentrekken in dit ene woord: Geloof in de Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden, gij en uw huis. En dat Paulus betuigde: Wij, wetende de schrik des Heeren, bewegen de mensen tot

het geloof. Die geloofd zal hebben en GEDOOPT zal zijn. Deze bijvoeging is van het uiterste gewicht en getuigt van de alles voorziende en in alles voorziende wijsheid des Heeren. Het geloof in de Heere Jezus is een innerlijke zaak, het moet daarom noodzakelijk ook een uitwendiger zijde hebben, zal geheel het Christendom geen onzichtbare zaak, maar een zichtbare Christelijke kerk zijn, die in het midden van staat en maatschappij bestaat, en haar bestaan voortzet door al de opvolgende geslachten. Daarom moet de uitwendige belijdenis van des Heeren naam verenigd worden met het geloof des harten in Hem, en moet niemand menen dat het genoeg is met het hart te geloven, zonder met de mond te belijden. Het is niet genoeg, het ware de voortgang van het Evangelie te stuiten, dat juist voortgeplant worden moet van mens tot mens, van geslacht tot geslacht. De doop nu vertegenwoordigt de belijdenis. Wie zich laat dopen, belijdt door deze uitwendige daad, dat hij in het openbaar getuigenis geeft van zijn innerlijk geloof in Jezus. Dit kan natuurlijk geen plaats vinden dan bij dezulken, die als volwassenen worden gedoopt, en bij de gronding der Christelijke gemeente waren het uit de aard der zaak meestal volwassenen, die gedoopt werden. Doch dat hiermede de kinderdoop zou verworpen worden, is te veel, en daarmede niets gezegd. Was de doop van Johannes niet ook een voorafgaande, voorbereidende handeling tot het geloof in Jezus? Vroeg Johannes aan degenen, die tot hem kwamen, om van hem gedoopt te worden, gelooft gij in de Christus? Immers neen. Hij vroeg alleen schuldbelijdenis, verootmoediging als voorbereiding om de vergeving der zonden te ontvangen door het geloof in Hem, die komen zou, en nu gekomen was, om te dopen niet met water alleen, maar ook met de Heilige Geest. Met onmiskenbare duidelijkheid wordt dit gezegd door de apostel Paulus aan de discipelen, die enkel met de doop van Johannes gedoopt waren en de gaven des Heiligen Geestes dus nog niet ontvangen hadden: Johannes heeft wel gedoopt de doop der bekering, zeggende tot het volk, dat zij geloven zouden in degene die na hem kwam, dat is, in Christus Jezus. Handelingen 19:4. De doop van Johannes was dus een doop tot geloof. En waartoe werden nu deze zelfde discipelen gedoopt, dus herdoopt in de naam van de Heere Jezus? Immers alleen tot het ontvangen van de Heilige Geest in zijne wondergaven. De doop als zodanig, de doop van Johannes, de waterdoop is dus niet een handeling, die volstrekt noodzakelijk moet voorafgegaan worden door het geloof; het geloof kan er even goed op volgen, evenals de Heilige Geest, tegen de gewone orde, op Cornelius en zijne huisgenoten viel, alvorens zij gedoopt waren. Waar de toestanden veranderen, verandert ook de toepassing der goddelijke verordeningen. Bij de kinderdoop wordt het geloof niet der kinderen, maar der ouders vereist, treden de gelovige ouders op voor hunne kinderen, en deze worden als geheiligden des Heeren, als afgezonderden van de wereld (1 Corinthiërs 7:14) gedoopt in de naam des Vaders, des Zoons en des Heilige Geestes, om later, als zij daartoe in staat zijn, hun doop door hun geloof en de openbare belijdenis van hun geloof te bevestigen. Wij moeten dus overeenkomstig de Schrift vaststellen, dat de doop voor allen, die Christenen genoemd worden, wel niet volstrekt noodzakelijk is tot de zaligheid (want de bekeerde moordenaar aan het kruis is zalig geworden zonder gedoopt te zijn en duizenden met hem), maar toch volstrekt noodzakelijk voor de kerk van Christus. Neem de doop uit de gemeente van Christus, en de gemeente zelve houdt op te bestaan, want zij heeft haar onderscheidingsteken verloren. Immers het avondmaal is een handeling binnen de Christelijke kerk, een meer innerlijk getuigenis van de innerlijke geloofsgemeenschap der broederen, maar de doop is een handeling, zoals wij zeiden, voor de ingang der Christelijke kerk en haar uiterlijk getuigenis tegenover de niet Christelijke wereld. Wat toch onderscheidt de Jood als zodanig? Immers dat hij besneden is als Izaak ten achtsten dage. Wat de Mohammedaan? Dat hij besneden is op zijn dertiende jaar als Ismaël. Wat de Heiden? Dat hij onbesneden en ongedoopt is. De doopvont staat dus even eigenaardig en noodzakelijk op de drempel der Christelijke kerk, en wie er binnen zal komen, ontvangt de doop als het teken van toegang. Toen deze kerk werd gebouwd, werd zij opgetrokken uit levende stenen, dat is uit mensen, die geloofden en op hun geloof gedoopt werden. Toen echter die kerk gebouwd was, moesten de kinderen der gelovigen zijn

waar hunne ouders waren en zij ontvingen de doop, om binnen de kerk te worden, wat hunne ouders werden toen zij nog buiten de kerk stonden: gelovigen in de Heere Jezus. Vergeten wij niet dat in de gemeente van Christus kerk en school niet gescheiden, maar één zijn. De gemeente des Heeren is tegelijk een kerk (een plaats van geloofsoefening) voor de volwassen gelovigen, en een leerschool des geloofs voor hunne kinderen. Dit te willen scheiden ware de kinderen te scheiden van hunne ouders, die toch beiden in Christus, zoals wij zagen, heilig (geheiligd, van de wereld afgezonderd) zijn. Die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden. Hier wordt van de doop geen gewag gemaakt. En waarom niet? Opdat niemand zou kunnen zeggen: Ik ben in de Christelijke kerk gedoopt, en daarom kan ik niet verloren gaan." Neen, de Jood moge zeggen: "Abraham is mijn vader, en daarom word ik zalig;" en de Roomse: "Ik ben in de alleen zaligmakende kerk geboren, en daarom ben ik behouden," zij dwalen allen ten ergste. En nu mogen wij niet dwalen, hebbende het onderwijs van de Heilige Geest. Van hoe veel gewicht de doop is in de kerk van Christus, de zaligheid hangt er niet van af; zij hangt alleen af van het geloof. Men kan gedoopt zijn en verloren gaan, maar men kan als men gelooft, niet verloren gaan, omdat men niet gedoopt is. Waar het ongeloof is, heeft de doop geen waarde, en daarom spreekt de Heere, van het ongeloof sprekende, niet van de doop. Het ongeloof nu is duidelijk het vrijwillig en moedwillig verwerpen van de prediking des Evangelies. Want men kan zijn ongeloof niet betonen ten opzichte van hetgeen ons niet verkondigd, of door een willekeurige macht ons onthouden is. Wie weet hoe vele gelovige zielen de Heere nog heeft binnen de Roomse kerk, die er niet uit kunnen gaan, omdat zij daar tussen hemelhoge muren zijn ingemetseld. Het geloof en het ongeloof zijn daarom enkel zaken des harten en des gewetens, waarover God als de alwetende Hartekenner alleen rechter kan zijn. Doch dit neemt niet weg, dat wij bepaald het geloof moeten voorstellen als alleen leidende tot de zaligheid, en het ongeloof als alleen leidende tot de verdoemenis. Het eerste moet dienen om de mensen tot het geloof te lokken, en het andere om ze van het ongeloof te doen vlieden. Doch vooral mene nu het zwak geloof niet dat het onder het ongeloof gerekend wordt. Neen, ook het zwakst geloof, als het oprecht is, behoort tot het geloof, dat zalig maakt. De ongelovigen door de Heere en geheel de Schrift bedoeld, staan op ene lijn met de goddelozen, wier verstand en geweten beiden bevlekt zijn, Titus 1:15,16. En degenen, die geloofd hebben, zullen deze tekenen volgen. In mijnen naam zullen zij duivelen uitwerpen, met nieuwe tongen zullen zij spreken, slangen zullen zij opnemen, ja, al is het, dat zij iets dodelijks zullen drinken, het zal hen niet schaden; op kranken zullen zij de handen leggen, en zij zullen gezond worden. Al deze tekenen en nog veel meer zijn gevolgd. De gave der wonderen was één der schoonste kronen, waarmede de Heere der gemeente het geloof reeds op aarde bekroonde. De apostelen moesten die kroon dragen, anders ware het hun onmogelijk geweest het Evangelie van de gekruisigden Christus niet alleen tot de volken te brengen, maar ook onder de volken te planten. Immers zij traden op als oog- en oorgetuigen van des Heeren omwandeling op aarde, leer, lijden, sterven, opstanding en hemelvaart, en hoe zouden zij in deze bovennatuurlijke en tegelijk aller gewichtigste zaken op hun eigen woord te geloven zijn geweest, zonder dat zij van goddelijke geloofsbrieven, van wonderkrachten voorzien waren? Onze zendelingen komen tot de vreemde volken uit naam en als leden van de bestaande gemeente van Christus, en daarmede als gezanten van Christus, en hunne geloofsbrieven zijn de Heilige Schriften bij de verborgen werkingen des Heilige Geestes in hun eigen harten, en door hunne prediking, in die van anderen. Er zijn wel mensen, die menen, dat wie gelooft ook wonderen moet kunnen doen; doch wat wordt er niet al gemeend! De vraag is: wat brengt de aard der zaak mede? Wij vragen: waartoe wonderen, waar de oor- en ooggetuigen des Heeren ontbreken, en waar de Heilige Schrift gesloten is, zodat deze ze niet meer boeken en daarmede als echt stempelen kan? Willen wij hiermede zeggen: dat sedert de apostelen ontsliepen, wonderen onmogelijk zijn, en ook niet meer geschied zijn, of nog geschieden? Wij zullen er ons wel voor wachten. Des Heeren hand is nooit verkort, en de getuigenissen van de geloofwaardigste mensen zijn voorhanden, die ons zeggen dat de Heere

gedurig wonderen doet. Daarenboven zullen er velen onder ons zijn, aan wie en met wie ontegensprekelijk wonderen Gods geschied zijn. Doch niemand zal ontkennen, dat deze wonderen bijzonder voor de enkele gelovigen zijn en niet meer onbepaald voor de gemeente van Christus. Deze heeft aan het geloof in de Heilige Schriften en aan het innerlijke getuigenis van de haar inwonenden Heilige Geest genoeg, terwijl al het overige voor haar bijkomstig en ondergeschikt is. Het geloof toch is het teken, het wonder bij uitnemendheid, waaruit uitwendige tekenen en wonderen kunnen volgen, als het nodig is, maar niet noodzakelijk volgen moeten. En wat nu uit de aard der zaak niet volstrekt noodzakelijk is, moeten wij niet volstrekt noodzakelijk maken. Immers er is een groot onderscheid tussen wondergaven en genadegaven. De wondergaven zijn voor anderen, de genadegaven voor ons zelven, en de Heere en zijne apostelen verklaren het geloof zonder de wonderen voor een hoger geloof, dan dat door wonderen moet gewekt worden. Johannes 20:29 1Co 1:22 14:22. Mochten wij maar de schatten opgraven, die nog in de mijnen des geloofs onaangeroerd liggen, wij zouden er wonderen van geloof hoop en liefde uit zien te voorschijn komen, die de mensen God zouden doen verheerlijken. Deze is die meer uitnemende weg, dien de apostel Paulus boven dien der wondergaven aanwijst, 1 Corinthiërs 12:31, en dien wij dan ook moeten betreden, zonder het daarom aan enigen broeder te misgunnen, wanneer de Heere hem met meer eigenlijke wondergaven mocht hebben begenadigd, waarvan wij verre zijn de mogelijkheid, ja de werkelijkheid te ontkennen.

20:24 De Heer en Thomas.
En Thomas, één van de twaalven, gezegd DIDYMUS, was met hen niet toen Jezus daar kwam. Didymus is de Griekse vertaling van het Hebreeuwse Thomas. De naam zelf betekent tweeling. Onder de Grieksen naam was hij bekend bij de Grieken, en met de anderen bij de Joden. Zo heet ook de apostel Paulus bij de Romeinen Paulus en bij de Joden Saulus, ofschoon de eerste naam hem ten laatste alleen gegeven werd. Doch waartoe deze herhaling van naam? Wij zouden zeggen: waartoe op dien naam zo gedrukt? Het is alsof de Evangelist er mede zeggen wil: Hij was een tweelingbroer, en toch hield hij zich alleen; een tweeling mag geen eenling zijn. En inderdaad: eenzaamheid met God is goed, maar eenzaamheid met ons zelven is kwaad. Wat ook goed is bij de één, kan kwaad zijn bij de ander. Maria was ook eenzaam en alleen, maar zij was op haar post en zag de Heere. Thomas was in zijne eenzaamheid niet op zijn post en zag de Heere niet. Ja toch, hij zag Hem, want de goede Herder zoekt altijd zijn afdwalende schapen op, maar hij zag de Heere het laatst van de elven, en welk een beroering des gemoeds ging daaraan vooraf, welke hij had kunnen voorkomen! In ieder geval is het gevaarlijk, zich afgezonderd van de broederen te houden, want het is onzeker of de Heere iedere enkelen gelovige verschijnen zal; maar aan allen tezamen openbaart Hij zich met zekerheid. Wij kennen Thomas van vroeger, als een ernstig, tot zwaarmoedigheid overhellend man. Ongetwijfeld was hij in zijne eenzaamheid gebleven om te ongestoorder zich aan zijn droevig peinzen te kunnen overgeven. Doch het is niet goed, zich in zijne droefheid op te sluiten, en in ieder geval ontvangt men nooit datgene afzonderlijk van de Heere, wat wij alleen in gemeenschap met de broederen van Hem mogen verwachten. De andere discipelen dan zeiden tot hem: WIJ HEBBEN DE HEERE GEZIEN. Doch hij zeide tot hen: INDIEN IK IN ZIJNE HANDEN NIET ZIE HET TEKEN DER NAGELEN, EN MIJNEN VINGER STEKE IN HET TEKEN DER NAGELEN, EN STEKE MIJNE HAND IN ZIJNE ZIJDE, Ik ZAL GEENSZINS GELOVEN. De discipelen hadden dus blijkbaar aan Thomas gezegd, dat zij de Heere gezien hadden met de littekens der kruisiging in zijn lichaam, zodat zij daardoor ten volle overtuigd waren geworden. Op deze littekens komt nu Thomas juist terug. Doch hij moet, om overtuigd te worden dat de opgestane Jezus waarlijk de gekruiste Jezus is, deze littekens niet alleen zien, maar ook betasten, om zich te vergewissen, dat zij geen schijntekenen zijn. Gij gevoelt aan de overdrevenheid dezer betuiging, dat Thomas in een ontevredene gemoedsstemming verkeerde. Thomas verneemt hier van de broederen, dat hij door zijn afzijn veel verzuimd en een grote zegen gemist heeft. Natuurlijk werd zijn diepe droefgeestigheid nu, door de overtuiging van zijn verzuim, tot een zekere gemelijkheid en wij mogen het daaraan wel toeschrijven, dat hij, die anders zo weinig sprak, thans in een vloed van woorden zijn mededискipelen wil te kennen geven, dat hij hun en niemands getuigenis in deze zaak aannemen wil, maar zich alleen door eigen aanschouwing en betasting zal laten overtuigen. Ofschoon Thomas hier in berispelijke eigenwilligheid sprak, zo was echter zijn ongeloof van een geheel anderen aard dan dat van de vijanden des Heeren. Hij ontkende niet de mogelijkheid der opstanding, dat kwam niet in zijne gedachte en kon niet in zijne gedachte opkomen, want bij een kind Gods is zulk een ongeloof op den duur zedelijk onmogelijk, maar hij wilde deze allerbelangrijkste zaak niet geloven, bloot op het getuigenis van anderen, al ware het ook van zijne mededискipelen; hij zelf moest zich met zijne zintuigen van deze zaak verzekeren. Ook was zijn eis, hoe groot, nochtans niet zo onbescheiden als men bij het eerste gehoor zou menen. Vooreerst zegt Thomas niet, dat hij zijne vingeren steken wil in de littekens der handen, dat oneerbiedig zou geweest zijn, maar dat hij deze enkel wil zien. Zijne vingers wil hij alleen steken in de littekenen zijner voeten, en zijne hand steken in des Heeren zijde. Wat wilde dus Thomas? Op zijne knieën, in de houding der aanbidding, de wonden in des Heeren handen zien, en de vinger leggen op die zijner voeten en zijne hand in de zijde. En hoe liefelijk is het ook, dat hij de Heere niet wil herkennen aan enig teken van heerlijkheid, maar wel aan de tekenen van zijn lijden. o, Gevoel toch ook hier reeds het verschil tussen het ongeloof van een kind van God en van een vijand van God. Hoe bitter,

hoe spottend, hoe gemeen is doorgaans het ongeloof van het kind der wereld; men hoort en gevoelt terstond dat het uit de haat tegen het goddelijke opwelt, terwijl het ongeloof bij een kind van God zich op de eerbiedigste wijze uitdrukt en het kenmerk medebrengt, dat het uit liefde tot de goddellijke waarheid voortvloeit, een liefde, die enkel voor misleiding vreest. Het is hiermede als met alle andere zonden. Bij het kind van God is het zondigen een ongesteldheid, waarbij het hart gezond is; bij de vijand Gods een kwaal, waarbij het hart ziek is; bij het kind van God is het een haastige en voorbijgaande zaak, bij de vijand Gods een gevaarlijke, kwaadaardige, ongeneeselijke hartstocht, die in altijd ergere verschijnselen naar buiten treedt. Thomas was bereid te geloven, indien zijne bezwaren konden weggenomen worden; maar de overpriesters en schriftgeleerden waren niet bereid te geloven. Uit hun: kom af van het kruis en wij zullen in u geloven, hoorde men hun onbekeerlijk ongeloof spreken, gelijk men in het: zo zal ik geenszins geloven, van Thomas zijn tot geloof bereidvaardig ongeloof hoorde spreken. Zo heeft alles zijne wetten waardoor men weten kan wat de grond, het beginsel der zaak is, en wat niet. En na acht dagen waren zijne discipelen wederom bijeen, en Thomas met hen. Dat de Heere eerst na acht dagen, dus wederom op de dag des Heeren aan zijne discipelen verscheen, is een feitelijke heiliging van de eersten dag der week, als de dag van 's Heeren opstanding. Thans bepaalt de Heere zich tot zijne openbaring aan de elven. Na zijne openbaring aan enkele discipelinnen en discipelen op de eersten dag, lezen wij niet meer van openbaringen aan een enkel persoon, De Heere verscheen niet aan Thomas afzonderlijk, gelijk Hij aan Petrus verscheen. Gij gevoelt, dat zou niet gevoegd hebben; het ware het verzuim van Thomas goed te keuren; neen, Thomas moest zijn verzuim herstellen, en zich bij de broederen houden gelijk hij nu ook deed. Hij was dus in zijne ongeloofziekte weder aan de betere hand; want al was hij zo stout geweest in zijne woorden tegen zijne mededискipelen, hij was daarom niet zo in zijn hart. Niet zelden gaat in hevige gemoedsaandoening de mond verder dan het hart, en in ieder geval zullen in die acht dagen, die sedert verlopen waren, de tonen des gevoels in dat hart wat lager zijn gestemd geworden, en voorzeker de toon zijner woorden ook. Wat de vrouwen, Petrus, de Emmaüsgangers, de elve hem bij herhaling verhaalden gezien en gehoord te hebben, zal hem stil en zwijgend gemaakt hebben, gelijk hij doorgaans vroeger was. De Heere bereidde hiermede Thomas voor, om zijne openbaring te kunnen verdragen; tot dat einde moest Thomas in een boetvaardige gestalte zijn gekomen. Immers in het koninkrijk Gods heeft alles, gelijk in de natuur, zijn tijd tot rijpwording. Wij kunnen de druiven niet in de zomer hebben. Men zou zeggen: de zon heeft er zo lang op geschenen, en de dauw en de regen zijn er al zo dikwijls op neergevallen, en komt er nu nog geen vrucht? Neen, niet voor de gezetten tijd. Wij merkten reeds op dat de toeademing des Heeren het eerste beginsel was van wat later bij stromen uit de Heilige Geest zou afdalen; maar is het ook zo niet in de natuur? Doet het eerste zoele lenteweder terstond al de bloemen en bloesems te gelijk ontluiken? Opent het niet veeleer bij aanvang zachtelijk de naakte, van koude verkleumde aarde voor het schuchter sneeuwklokje, alvorens de prachtige roos daaruit te voorschijn komt? En Jezus kwam, toen de deuren gesloten waren. Nog vergaderden de discipelen niet dan met gesloten deuren. Gij ziet, hoe de discipelen ten opzichte van hunne vrees voor de Joodse overheden nog volkomen dezelfde lieden waren, acht dagen na de opstanding des Heeren, als op de eersten dag der opstanding, en voordat zij de Heere gezien hadden. Hieruit ziet gij de volstrekte noodzakelijkheid dat deze mannen met kracht uit de hoogte (met de Heilige Geest) moesten worden vervuld, om de moed te hebben, niet alleen met ongesloten deuren te vergaderen, maar ook naar buiten te treden, om aan volk en overheid Jezus te verkondigen als de Christus. Doch hieruit ziet gij dan ook tegelijkertijd bij vernieuwing de diepe onkunde van de ongelovigen, die menen dat de discipelen zeer wel onder Israël en de heidenen konden optreden, om te kunnen spreken van Jezus en zijne leer, ofschoon Jezus zelf niet opgestaan was! En stond in het midden, en zeide: VREDE ZIJ ULIEDEN! Zijn vredegroet is, gelijk altijd, gericht tot allen. Dit is nu de derde maal, dat wij dien groet van zijne lippen horen. Het is opdat wij dien altijd van Hem zouden horen, zo dikwijls wij aan Hem

deken; want voor ons, die door genade in Hem geloven, is Hij enkel vrede, zodat in zijne tegenwoordigheid alle onvrede van ons wijken moet. Wat de rotsholte voor de duif bij het onweer is, dat is de gekruisigde en weder opgestane Christus voor de zijnen: een volkomen veilige schuilplaats. In Hem is het voor de gelovige altijd vrede, vrede met God, vrede met de naaste, vrede met eigen toestand. Daarna zeide hij tot Thomas: BRENG UWEN VINGER HIER, EN ZIE MIJNE HANDEN, EN BRENG UWE HAND EN STEEK ZE IN MIJNE ZIJDE. EN WEES NIET ONGELOVIG, MAAR GELOVIG. En Thomas antwoordde en zeide tot Hem: MIJN HEERE EN MIJN GOD! Door de woorden van Thomas letterlijk te herhalen, openbaarde zich de Heere aan Thomas en de andere discipelen niet enkel als de opgestane Jezus, maar ook als de alwetende, alomtegenwoordige Hartekenner, en de overtuiging hiervan doet Thomas de heilige belijdenis afleggen, die de beste en volmaaktste belijdenis des geloofs uit de mond der discipelen was. Petrus had in zijne belijdenis veel gezegd, toch ontbrak er nog iets aan; trouwens zij werd voor 's Heeren dood en opstanding uitgesproken; doch na des Heeren dood en opstanding zijn alle dingen volmaakt in de Heere, en zo spreekt de Heilige Geest door de mond van Thomas het volmaakte woord des geloofs, zoals Hij dat nog niet had kunnen uitspreken door de mond van Petrus, want Christus was toen nog niet verheerlijkt. Het gebeurde tussen de Heere en Thomas is voor ons van het hoogste gewicht. De bestrijders der Schrift verwijten ons, dat wij geen andere bewijzen voor 's Heeren opstanding kunnen aanvoeren, dan getuigenissen zijner vrienden, die als zodanig partijdig kunnen zijn en bij het ongeloof niet gelden. Doch hoe kan men getuigenissen eisen van de vijanden des Heeren, die als zodanig de opstanding des Heeren zullen blijven loochenen, al hadden zij die met hun eigen ogen gezien. Zagen zij niet allen de Heere de grootste wonderen doen? Zeker, en toch geloofden zij niet. Ja, zagen zij niet Lazarus door Jezus uit de dood opgewekt, en wat had het bij hen voor uitwerking? Dat zij nu èn Jezus èn Lazarus zochten te doden. Tot geloven behoort ook nog iets anders dan zien, behoort de wil om te zien, en de ongelovigen willen niet zien. Hun wil is bedorven en betreft hun verstand en zedelijk gevoel, hun geweten. En wat nu de getuigenissen alleen van de vrienden betreft, mij dunkt deze vrienden bewijzen, bijzonder na de opstanding des Heeren, overvloedig, dat zij verre waren van onwetende, lichtgelovige lieden te zijn. Zij waren integendeel traag gelovig, tot schamens toe; zij waren mensen, die niet wilden geloven, zonder te zien, en die dan ook niet geloofden alvorens zij zagen; want Thomas maakt geen uitzondering op al de andere discipelen, dan in de hartstochtelijkheid van zijn ongelovige woorden. De Heilige Geest heeft dit alles toegelaten, opdat de historische waarheid ook der opstanding des Heeren haar volle kracht ontvangen en het ongeloof ook in deze niet te verontschuldigen zijn zou. Breng uwen vinger hier (aan mijne voeten) en zie mijne handen, en breng uwe hand en steek ze in mijne zijde. Meent gij dat Thomas het gedaan heeft? Hij dacht er niet aan. Nu hij de Heere zelf zag en zijn eigen woorden van diens lippen hoorde, had hij geen verdere bewijzen nodig. En is het ook niet zo gegaan met ons? Eer wij bekeerd werden, hadden wij vele en grote bezwaren, allerlei bedenkingen en tegenwerpingen om in Christus te geloven, gelijk Hij is, en wij namen ons voor om niet te geloven, alvorens al deze bezwaren volkomen ons opgelost werden. Doch daar viel een lichtstraal van boven in onze ziel, en wij zagen Jezus in zijn schuldvoldoenend lijden en sterven, in zijn rechtvaardig makende opstanding, en wij hadden geen bezwaren meer, alles was ons nu in eens opgelost. Wij waren volkomen zondaren, Hij was onze volkomen Verlosser, onze Heere en onze God geworden. Het komt er slechts op aan, of er bij ons behoefte, grote, dringende behoefte bestaat aan een Zaligmaker van zonden, om die, bij zijne openbaring aan ons, met al de krachten onzer ziel en met al de liefde van ons hart aan te nemen, te omhelzen en vast te houden tot de einde toe. Doch bij de meeste mensen bestaat geen behoefte aan een Zaligmaker van zonden, en daarom zijn er zo weinig discipelen en discipelinnen van Jezus. En vanwaar die vervreemdheid van zo vele zondaren en zondaressen ten opzichte van de eeuwigen Redder van zonden? Zij kennen noch hunne zonde, noch de heiligheid van God, zoals beide gekend moeten worden en gekend worden door de

zielen, die zich bekeren van de duisternis tot het licht en van de macht des Satans tot God, door het geloof in Jezus. Dezen gevoelen de toorn van God tegen de zonde in hun hart, en zij hebben geen Sinaï buiten zich nodig, want zij hebben dit in hun ontwaakt geweten, en tegenover dat heilig ijvervuur van God tegen de zonde hebben zij het heilig liefdesvuur van God jegens de zondaar nodig, volstrekt nodig, zullen zij niet tot eeuwige wanhoop vervallen. En dat heilig liefdesvuur van God ontvangen zij door de Heilige Geest uit Jezus tot heerlijkheid des Vaders, en zij zijn behouden voor eeuwig. En wees niet ongelovig, maar gelovig. Hoe zacht verwijt de Heere zijn discipel diens ongeloof, en hoe minzaam berispt Hij hem. De Heere is een volkomen geneesmeester, die bij de zijnen geen wond onopgemerkt laat, maar ze niet ontbloot dan om ze te genezen. Wij zien dan ook hier, dat niemand in oprechtheid iets kan eisen, of het wordt hem gegeven. Is iemand in twijfel, kan hij zich in deze of die zaak niet vinden, of in deze of die droefheid niet troosten, welnu, laat hem daarover met de Heere in liefde spreken, en hem zal voldoening gegeven worden, mits hij oprecht zij; doch juist de oprechtheid ontbreekt bij de vijandige ongelovigen; deze willen niet tot Jezus komen, om het leven uit zijne hand te ontvangen, maar op eigen hand leven en sterven. En Thomas antwoordde en zeide tot Hem: MIJN HEERE EN MIJN GOD! Hoe dieper een oprecht discipel gevallen is, hoe meer hij zich verheft. Was het woord des ongeloofs bij Thomas ongemeen krachtig geweest, het woord des geloofs was het niet minder: hij stortte er geheel de overtuiging en het gevoel zijner ziel in eens mede uit. Petrus deed vroeger een heerlijke belijdenis van de Heere, en daarna verloochende hij Hem. Na de opstanding des Heeren is de orde omgekeerd. Nu volgt, bij Thomas vooral, op het ongeloof de heerlijke belijdenis des geloofs, en werkt de Heilige Geest uit dat ongeloof een geloofsbelijdenis, zoals nog nooit over iemands lippen gekomen was. Wel was zij ook in het hart der andere discipelen geweest, maar zij was bij hen niet tot een voldragen vrucht geworden; dit werd zij alleen bij Thomas, en daartoe moest zijn voorafgaand ongeloof de aanleiding zijn. Zo weet de Heilige Geest ook de zonden van Gods kinderen tot oorzaken van hogere genade te stellen, en dat maakt hen niet roekeloos, zodat zij zeggen zouden: wij zullen in de zonde blijven, opdat de genade te meer worde; dat is hun zedelijk onmogelijk, maar het troost hen. Er zijn mensen geweest en zij zijn er nog, die eerst ongelovig waren en als zodanig dingen gedaan, woorden gesproken, boeken geschreven hebben, waarover zij later, toen zij gelovig werden, het bitterst berouw hadden, en ten aanzien van welke zij alle pogingen deden om het gedane ongedaan te maken. Doch dit is onmogelijk. Hun enige troost moet zijn, dat God hunne zonde niet alleen heeft vergeven, maar ook veranderd heeft in middelen van meerder genade. Of wie ontvangt meer de genade der wederliefde dan die veel gezondigd heeft; en wie geeft de Heere de meeste vrucht op de arbeid in het koninkrijk Gods, dan die het tevoren te vuur en te zwaard bestreed? De voorbeelden der boetvaardige zondares en van Paulus moeten ons genoeg zijn. En ook in Thomas zien wij dezen regel bevestigd, en straks zullen wij dien in Petrus ook bevestigd zien. Waar de genade over de zondaar komt, daar wordt hij altijd hoger gesteld dan hij stond voor hij zondigde. Wie op deze waarheid zondigen kan is een duivel; wie er zich mede troost is een heilige. Dat de wereld deze zaak niet vatten kan, is droevig, maar moet ons niet bevreemden. Zij kent geen bekering en houdt al wat men daarvan zegt voor inbeelding, dweperij of huichelarij. En daarom blijft bijvoorbeeld David bij haar altijd een overspeler en moordenaar, een slecht man; en dat God nochtans David een man naar zijn hart zou genoemd hebben, is bij haar ondenkbaar, onmogelijk, en dus een verdichting. En zo handelt de wereld met al de ware kinderen Gods; zij ziet alleen op hunne vlekken, en al het water der zee kan die vlekken voor deze eigengerechtige lieden (zelven in diepten van zonden verzonken) niet afwassen; want zij geloven niet aan de reinigende kracht van dat bloed, dat alle vlekken niet alleen wegneemt, maar dat, waar de zonde rood is als bloed, haar witter maakt dan vers gevallen sneeuw. En terwijl zij hun eigen zonden zelven menen te kunnen verzoenen, ontkennen zij een verzoening Gods voor de zonden van anderen. De wereld is verzoenlijk alleen jegens zich zelve en haars gelijken, maar onverzoenlijk jegens Gods kinderen. Het kwaad, dat dezen

gedaan hebben, en haar ter ore komt, blijft bij haar eeuwig ten hunnen laste liggen, en zij laat geen gelegenheid voorbijgaan, om het hun opnieuw in rekening te brengen. Mijn Heere en mijn God! In deze woorden zijn al de sappen en krachten van geheel het Evangelie als in een punt tezamen gevloeid. De waarachtige mensheid en Godheid van Christus, in de eenheid zijner persoonlijkheid, werd er mede uitgesproken, en deze wordt van dat ogenblik af tot aan het einde der eeuwen, door geheel de kerk, na Thomas, in dezelfde belijdenis uitgesproken; want gij gevoelt, dat dit artikel des geloofs eigenlijk het hoofdartikel is, waarmede al de andere geloofswaarheden staan of vallen. Dat zulk een geloofsbelijdenis door de Heilige Geest niet vóór des Heeren opstanding op de lippen der discipelen werd gelegd, had zijne reden, zoals reeds opgemerkt is, daarin dat Christus allereerst in zwakheid gekruist moest worden. Hiermede kon de waarheid zijner eeuwige kracht niet in haar volle klaarheid geopenbaard worden. Doch nu na de opstanding des Heeren deze zwakheid Hem was ontvallen, nu in Hem niets was dan Godheid en heilige mensheid in de eenheid zijner eeuwige persoonlijkheid, nu kon de waarheid zijner waarachtige Godheid en mensheid in het licht treden, en trad zij ook werkelijk in het volle licht. Dat de besliste ongelovigen bijzonder tegen deze uitdrukking van Thomas woeden, is natuurlijk, want zij slaat hen gedurig in het aangezicht. Doch ook andere minder felle bestrijders zoeken deze geloofsbelijdenis tot een overijlde, door de verrassing niet genoeg gewogen uitroeping te maken. Doch de Schrift snijdt deze bedenking geheel af door te zeggen: En Thomas ANTWOORDDE, en zeide tot Hem: MIJN HEERE EN MIJN GOD! Thomas sprak dus Jezus aan, na door Jezus aangesproken te zijn, Hem noemende zijn Heere en zijn God. De kortheid en levendigheid der uitdrukking maken het wel tot een uitroep, maar het verband doet Thomas blijkbaar een geloofsbelijdenis afleggen en zeggen: "Gij zijt mijn Heere en mijn God!" Jezus zeide tot hem: OMDAT GIJ MIJ GEZIEN HEBT, THOMAS! ZO HEBT GIJ GELOOFD. Is dat nu een afwijzing, of ook maar een terechtwijzing van de woorden van Thomas? Immers geen van beiden, maar een bepaalde bevestiging. De Heere zegt niet: "Gij gaat te ver, Thomas!" maar Hij zegt: "Gij had ditzelfde moeten geloven zonder Mij gezien te hebben." De Heere prijst dus het woord van Thomas, en spreekt er zijn amen over uit, terwijl Hij de eis van Thomas om te zien alvorens te geloven, afkeurt. Zalig zijn zij, die niet zullen gezien hebben en nochtans zullen geloofd hebben. Met deze woorden geeft de Heere aan geheel zijne kerk de zaligheid op het geloof in Hem, als een opgestanen Christus, zonder Hem te zien. Het geloof van Thomas en van al de discipelen, die de Heere vóór en na diens dood en opstanding met de ogen aanschouwden en met de handen betastten, was goed; maar zulk een geloof kon het geloof van geheel de kerk niet zijn. Het geloof der discipelen was een geloof, dat uit noodzakelijkheid iets te veel had, namelijk dat men er bij zag. Dit was noodzakelijk, zeg ik, want de discipelen moesten niet alleen voor zich zelven geloven, maar zij moesten ook bij anderen getuigen van hetgeen zij gezien en gehoord hadden. Doch eigenlijk is zulk een geloof niet het juiste of volmaakte geloof. Het wezen des geloofs is niet te zien, maar God op zijn woord te geloven. Deze volmaaktheid des geloofs was nu aan de orde, om door de gemeente al de tijden door beoefend te worden. Had de Heere vóór zijn lijden en sterven zijne discipelen zalig gesproken, omdat zij zagen en hoorden wat koningen en profeten vruchteloos begeerd hadden te zien en te horen, deze tijd was nu voorbij, of zou althans binnenkort voorbijgaan; en zo prees nu de Heere zalig, die niet zullen gezien en nochtans zullen geloofd hebben. Met deze beide zaligsprekingen stelde dus de Heere al de nageslachten, die geloven zouden, gelijk met zijn eerste discipelen, die Hem zelven in hun midden zagen. De voorrechten der eerste discipelen zouden deze niet zaliger maken, en het gemis dier voorrechten zou de latere discipelen niet minder zalig maken. Ja, zelfs zouden vele eersten de laatsten, en vele laatsten de eersten zijn. Zo weet de Heere het hoge te vernederen, opdat niemand roeme, en het nederige te verheffen, opdat niemand wankelmoedig worde, en bij allen het evenwicht te herstellen en te bewaren. Mochten nog velen, die thans niet willen geloven, omdat zij niet kunnen zien, gelovig worden zonder te zien. Waarom zou deze zaligspreking des Heeren niet ook voor hen zijn?

Waarom zouden zij liever willen sterven in hun ongeloof? Benijden wij het dan de eersten discipelen des Heeren niet, dat zij de Heere der heerlijkheid gezien en gemeenzaam met Hem verkeerd hebben vóór en na zijne opstanding. Dit hun geloof kan ons niet zalig maken. Onze zaligheid bestaat in niet te zien en nochtans te geloven. Wie thans niet wil geloven alvorens te zien, zal in eeuwigheid niet zien, want alleen op het geloof volgt nu de aanschouwing. Jezus dan heeft nog wel vele andere tekenen in de tegenwoordigheid zijner discipelen gedaan, die niet geschreven zijn in dit boek. Men drukke hier op de woorden dit boek. Johannes onderstelt hiermede stilzwijgend, dat er nog behalve zijn evangelisch verhaal, andere ware evangelische verhalen bestaan, waarin vele van de door hem niet vermelde bijzonderheden voorkomen; want waarom anders zou Johannes ze niet vermeld hebben? Zij waren toch niet ontelbaar, en allen waren van hetzelfde belang. Maar deze zijn geschreven, opdat gij gelooft dat Jezus is de Christus, de Zone Gods. Met deze woorden stelt de Heilige Geest door de pen van Johannes diens evangelieverhaal tot Heilige Schrift, welke als zodanig alleen tot het geloof leiden kan en leidt. Doch hiermede wordt dan ook tegelijkertijd het enig doel aangewezen, waartoe de Schrift ons gegeven is, namelijk om er door in Christus te geloven. Wie derhalve de Heilige Schrift heeft en leest, en niet door haar tot het geloof in Christus komt, die gebruikt haar niet, maar verwerpt haar, en dien geldt de uitspraak des Heeren: die Mij verwerpt, en Mijne woorden niet ontvangt, heeft, die hem oordeelt: het woord, dat Ik gesproken heb, dat zal hem oordelen ten laatsten dage, Johannes 12:48. En opdat gij, gelovende, het leven hebt in zijnen naam. De Evangelist zegt niet, opdat gij het leven zult ontvangen, maar opdat gij het hebt. Beseft gij de volkomen goddelijkheid van het Evangelie? Het stelt het geloof in het dadelijk bezit der zaligheid, evenals onze geboorte uit onze ouders ons in het dadelijk in het bezit stelt van al wat zij hebben, een bezit, dat ons niet kan ontnomen worden, en dat niet kan afnemen, maar altijd toeneemt naarmate wij ouder worden, en meer van dit bezit kunnen gebruik maken. Het leven. Zo zijn dan degenen, die niet in Jezus geloven, ontbloot van leven. Zij zijn geestelijk dood, dat is: zij zijn dood voor God, zijne engelen en heiligen.

21:1 De Heer en Petrus aan de zee van Tiberias.
Na dezen openbaarde Jezus zich zelven wederom de discipelen aan de zee van Tiberias. De Heere had, zoals wij gezien hebben, reeds vóór zijnen dood beloofd, zijnen discipelen in Galiléa te verschijnen. Hij verscheen hun reeds te Jeruzalem. Daar moesten de eerste en de laatste grote dingen des koninkrijks plaats hebben; ook zou de Heere vandaar, van de Olijfberg, ten hemel varen. Doch, naar ons tekstverhaal, zijn thans zijne discipelen naar huis teruggekeerd, (zeker op bevel des Heeren, dat echter, gelijk zo menige overgang van de ene gebeurtenis tot de andere, niet vermeld wordt) en nu verschijnt de Heere hun aan dezelfde plaats, waar Hij zo langen tijd met hen wandelde en te scheep ging: aan het Galileese meer, of de Galileese zee, door Johannes de zee van Tiberias genoemd, omdat hij overal niet de Joodse, maar de Romeinse benamingen bezigt, een bewijs, dat hij zijn Evangelie niet vóór, maar na de verwoesting van Jeruzalem schreef. En Hij openbaarde zich aldus. Zich openbaren is uit zijne verborgenheid te voorschijn treden. Gedurende de veertig dagen, van Pasen tot 's Heeren hemelvaart, trad de Heere van tijd tot tijd uit zijne onzichtbaarheid in de kring zijner discipelen. Hiermede was de liefde tussen de Heere en de zijnen niet minder, maar de omgang met elkander van hogeren aard geworden. De discipelen moesten gewoon worden aan het gemis van 's Heeren lichamelijke tegenwoordigheid. Het was nu een tijd van overgang tot 's Heeren heengaan, en van de komst des Heilige Geestes, die het koninkrijk der hemelen in het verborgene, in de harten der gelovigen zou bevestigen en uitbreiden tot zolang de Heere zelf wederkomt, om tegelijkertijd met zich zelven, dat geestelijk verborgen, onzichtbaar koninkrijk der hemelen uit het verborgene te doen te voorschijn treden en op aarde in al zijne heerlijkheid te openbaren. Er waren tezamen Simon Petrus, Thomas, gezegd Didymus, en Natanael, die van Kana in Galiléa was, en de zonen van Zebedeus, en twee andere van zijne discipelen. Dus een zevental, waarvan de meesten tot de elven behoorden. Zij waren echter waarschijnlijk allen vissers, dus een vissersgroep. Simon Petrus wordt in de eerste plaats genoemd, want de nu volgende openbaring des Heeren zou bijzonder Petrus gelden. Dat Petrus ook elders de eerste wordt genoemd, geschiedde waarschijnlijk, omdat hij de oudste was, iets, waarin de Joden zeer nauwgezet waren. In ieder geval kon hij in de apostelkring onmogelijk de eerste zijn in waardigheid, want in dien kring en in geheel de discipelkring des Heeren is geen andere voorrang dan die van arbeid en lijden. Daarin zouden Petrus en Johannes en later ook Paulus de eersten en de voornaamsten zijn. Voorts mocht er niets afgedaan worden van het woord des Heeren: Gij zult niet meester (de meerdere) genoemd worden, want één is uw Meester, Christus, en gij zijt allen broeders. Liefelijk is het nu ook, om weder Thomas bij de discipelen te vinden, met Natanael de Israëliet, in wie geen bedrog was, en die ook zulk een heerlijke belijdenis als Petrus en Thomas van de Heere deed in de woorden: Rabbi! Gij zijt de Zone Gods, Gij zijt de Koning Israëls, en wiens geloofsbelijdenis insgelijks door de Heere bevestigd werd in de woorden: Omdat Ik gezegd heb: IK ZAG U ONDER DE VIJGENBOOM, zo gelooft gij; gij zult grotere dingen zien dan deze, Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: van nu aan zult gij de hemel zien geopend en de engelen Gods opklimmende en nederdalende op de Zoon des mensen. En had nu Natanael niet deze grotere dingen gezien? Zeker, hij had het allergrootste der heerlijkheden Gods gezien, hij had de gekruisten Christus opgestaan gezien, en zou Hem nu wederom zien. Zo was dan het door de Heilige Geest gevormde driemanschap der geloofsbelijders hier in Natanael, Petrus en Thomas aanwezig. Voorts waren hierbij de gebroeders Johannes en Jacobus; trouwens hoe zouden deze in de nauwste betrekking tot de Heere staande discipelen in dit gezelschap kunnen afwezig zijn. De twee andere discipelen worden niet genoemd om tegenover deze uitgelezen namen het evenwicht te herstellen, en geen onderscheid te maken; met andere woorden, om blijk te geven van de volkomen gelijkheid in het discipelschap. Het doet er niet toe, wie gij zijt, en hoe gij genoemd wordt, discipel van Christus te zijn is genoeg, om de Heere zich zelven aan u te zien openbaren. Zo geheel als de Schrift voor de verheerlijking des Heeren is, is zij tegen alle verheerlijking van mensen. Simon

Petrus zeide tot hen: IK GA VISSEN. Zij zeiden tot hem: WIJ GAAN OOK MET U. Was de Heere na zijne opstanding in veel veranderd, de discipelen waren nog in veel dezelfden gebleven. In Galiléa gekomen, en niet wetende wanneer de Heere hun aldaar zou verschijnen, namen zij het oude handwerk weer ter hand. Trouwens een beroep staat niet in strijd met het discipelschap. Paulus was en bleef een tentenmaker, en de bekering heiligt ook het beroep. Niemand kent ook beter de zegen van een vast beroep, dan die het moet ontberen en zich daarmede onophoudelijk van de een naar de andere zijde geslingerd ziet. Wie zich door een eerlijk beroep het levensonderhoud voor zich en de zijnen verzekerd en daarenboven in staat gesteld ziet, om ook nog anderen te ondersteunen, mag van een grote onderscheiding spreken, waarvoor hij de Heere niet genoeg, dankbaar wezen kan. De ongelukkigste mensen zijn altijd dezulken geweest, die, met grote talenten, geen vasten werkkring hadden. De wijnstok behoeft een muur of ander steunsel achter zich, om waarlijk een wijnstok te zijn. De Heere vond dus ook ditmaal zijne discipelen weder bij hunne visnetten. Hij had hen reeds vroeger tot vissers van mensen gesteld. Doch er was sedert die roeping tot het discipelschap zoveel gebeurd, dat er een vernieuwing dezer roeping nodig was, vooral ten opzichte van Petrus, tot wie deze roeping bepaald gericht werd. Gij weet, onder het Oude Testament kende men in het koninkrijk Gods alleen het herderschap. Toen was er slechts ene kudde, het volk Israëls, die geweid worden moest; doch met de komst des Heeren, met de aanvang ener nieuwe bedeling, waarin de scheidsmuur tussen de volken zou wegvallen, werd de wereldzee voor de discipelen des Heeren opengesteld, om haar te bevaren, en het net er in uit te werpen. Dit nam echter niet weg, dat er ook onder de nieuwe bedeling een herderschap moest en zou zijn; ook hierin zouden Oud- en Nieuw Testament elkander ontmoeten, zoals straks zal blijken. Zij gingen uit, en traden terstond in het schip, en in dien nacht vingen zij niets. De voorslag van Petrus werd met gretigheid door de andere aanwezigen aangenomen. Ieder weet, dat het wachten op een geliefde, van wie het onzeker is, wanneer hij komt, ten laatste een ledigheid en verlatenheid veroorzaakt, die afleiding moet hebben in één of andere bezigheid. Het was dien dag laat in de avond geworden, zodat zij de Heere niet meer gevoeglijk verwachten konden. Zij besloten dus gedurende de nacht, zoals vroeger meermalen had plaats gehad, een vistocht te gaan doen. Doch het was een vergeefse arbeid. Het anders zo visrijke water scheen voor hen geheel uitgeput te zijn. Zij hadden geen zegen op hun werk, en zij waren dus in één van die vreemde wegen, waarin Gods kinderen meermalen komen, zó dat zij, die toch door de genade Gods de gezegenden des Heeren zijn, zonder zegen schijnen te ploegen en te zaaien. Zij weten niet, of houden het althans niet in gedachtenis: dat God zijnen kinderen het mindere onthoudt, alleen om hun het meerdere te geven. En als het nu morgenstond geworden was, stond Jezus op de oever. De Heere is ons altijd nabij, Hij ziet ons, en voorziet in alles voor ons, zonder dat wij Hem zien. Doch de redding, die Hij geeft, is ons als het doorbreken van de morgen uit onzen nacht van zorgen. Des Heeren verschijning is echter altijd ongedacht en onverwacht, eerst verrassend en daarna verblijdend. Zo was het ook nu bij de discipelen. Jezus stond op de oever. Wij zeiden het reeds, na des Heeren opstanding komt Hij niet meer op het schip, en ook niet meer op de zee. Hij zelf vertegenwoordigt als de Opgestane uit de dood, de nieuwe schepping, (die in Hem haren grond heeft en uit Hem zich zal ontwikkelen) waarin de bewegelijke dingen zijn voorbijgegaan. Voor Hem is alles tot volkomen vastheid gekomen, immers zijn koninkrijk is niet uit de zee, gelijk de koninkrijken der wereld zijn, maar uit de vaste woonplaats van Gods heiligheid, de eeuwigen hemel. Hijzelf is volstrekt volmaakt, en leeft alleen in het volstrekt volmaakte; doch zijne discipelen zijn nog in het bewegelijke schip op de bewegelijke zee, en Hij staat op de oever van die zee. Waartoe? waartoe anders dan om hun in hun gebrek uit zijne volheid mede te delen. Doch de discipelen wisten niet, dat het Jezus was. De Heere was na zijne opstanding blijkbaar niet meer zo kennelijk als vóór zijn lijden en sterven, toen een ieder, vriend en vijand, Hem kende en herkende als Jezus van Nazareth. De Heere moest zich thans openbaren, zou men Hem kennen. Hij moest zijn vroegeren toon van stem, wijze van spreken en

doen opzettelijk weder aannemen, om zijne discipelen en discipelinnen te laten zien en horen, dat Hij dezelfde Jezus was als vroeger. En hoe geheel stond dit in overeenstemming met de orde der dingen, waartoe wij met de opstanding des Heeren zijn ingetreden. De bedeling van het kennen van Christus naar het vlees liep ten einde, die van het kennen van Christus naar de geest, zou wel haast een aanvang nemen. De Heere had het gezegd en beloofd: Die Mij liefheeft zal van mijnen Vader geliefd worden, en Ik zal hem liefhebben, en Ik zal Mij zelven aan hem openbaren. Johannes 14:21. Deze openbaring van Jezus aan de enkelen gelovige geschiedt geestelijk in de geest, door de Heilige Geest. Zeker zouden wij graag als Paulus een persoonlijke openbaring des Heeren ontvangen als wij bekeerd zijn, doch wij mogen het niet verwachten. Als de Heere zich door de Heilige Geest aan ons openbaart in zijne heerlijkheid, begeerlijkheid en onmisbaarheid, dan moet deze zijne genade ons genoeg zijn, want zij is genoeg voor dit leven. Jezus dan zeide tot hen: KINDERKENS, HEBT GIJ NIET ENIGE TOESPIJS? Hoe meer de Heere zich lichamelijk van de zijnen verwijdert, hoe tederder namen Hij hun geeft. Kinderen, is de naam, die in het boek der Spreuken de Opperste Wijsheid haren kwekelingen geeft. Hier moet de naam kinderkens de voorzienende zorg des Heeren te kennen geven voor de zijnen, gelijk die van een vader is voor zijn huisgezin. Had de Heere altijd gezorgd, dat zijnen discipelen niets ontbrak, had Hij altijd het brood onder hen gebroken en hun medegedeeld, Hij zou ook daarin hun verzorger blijven, schoon Hij niet meer lichamelijk bij hen tegenwoordig zou zijn. Hij vraagt dan ook zijnen discipelen niet: "Hebt gij iets te eten?" want daarvoor had de Heere zelf gezorgd; maar: Hebt gij enige toespijs? Vis is toespijs. Brood en een geroosterd visje is des vissers eenvoudige en doorgaande maaltijd. Daarom moet men ook niet vragen: was brood niet genoeg, kon de toespijs niet achterblijven? want de Schrift weet niet van die bekrompenheid en karigheid, die op het voedsel voor het lichaam wil uitzuinigen, wat men aan andere dingen dubbel besteedt. Neen, de Heere zelf is altoos en in alle dingen mild en onbekrompen. De toespijs moet dus bij de maaltijd zijn, en deze vraagt Hij aan zijne discipelen. Weet Hij dan niet, dat zij niets te geven hebben? Zeker weet Hij dat, maar Hij wil, dat zij zelven het ook weten, en niet alleen weten, maar ook zeggen. De Heere begint altijd met te vragen, alvorens Hij geeft, opdat men tot bewustheid kome van hetgeen nog ontbreekt. En dan moeten wij in grote eenvoudigheid en oprechtheid de Heere zeggen wat ons ontbreekt, en dan zal Hij het ons geven, want Hij doet niets liever dan geven, en daarom hoort Hij zo graag de stem van de nood en der behoefte tot Hem gericht. Opmerkelijk niet waar, dat de Heere ook nu nog, na zijne opstanding, zulk een bijzondere zorg draagt voor de lichamelijke behoefte zijner discipelen, en één der heerlijkste openbaringen zijner liefde begint met hun een maaltijd toe te bereiden. Was dat niet ongeestelijk? Och, er zijn altijd Christenen geweest en zij zijn er nog, die het bij geestelijke spijs ongeoorloofd achten aan lichamelijke spijs te deken. Wachten wij ons toch voor die geestelijkheid, die het lichamelijke buitensluit, en blijven wij ons altijd herinneren dat God de mens gemaakt heeft lichaam en ziel. Zeker deelt de Heere zijn hemelse zaligheden mede aan de ziel, en is Hijzelf bij uitnemendheid het geestelijk Brood des levens, maar daarom wordt het lichaam niet door Hem beschouwd als een vorm, van geen of geringe waarde. Neen, ook het lichaam heeft zijne eisen, het moet gevoed, gekleed en onderhouden worden. De behoefte des dagelijksen levens waren thans wel voor de Heere weggevallen maar niet voor de discipelen. Daarom zorgt de Heere ook voor hen, en besluit Hij zijne bijzondere openbaringen aan Petrus, tot diens roeping als apostel, met een zelfde wonder als waarmede Hij die aanving, met een wonderbare visvangst. Laat dit ons dan niet vreemd dunken. Immers is het lichamelijke en geestelijke in het koninkrijk Gods zo nauw verbonden, dat er in het Oude Testament geen verbond was zonder broodbreking of maaltijd; iets dat zijn toppunt van betekenis kreeg in de heerlijkheid van de maaltijd des Nieuwen Verbonds. Zij antwoordden Hem: NEEN! Het was een te kennen geven van hunnen tegenspoed. Immers zij waren ter visvangst, en dat zij nochtans niets hadden mede te delen, bewees, dat zij tot nog toe geen zegen ontvangen hadden. Het is niet aangenaam zo iets te moeten zeggen, en daarom zeggen wij het

ook zo zelden, wanneer het onzichtbare goederen betreft, waarin niemand een blik kan slaan. Alsdan geven wij gewoonlijk voor te hebben, wat wij niet hebben, en tonen ons als rijk en verrijkt en geen ding gebrek te hebben, terwijl wij echter voor het alziend oog ellendig, jammerlijk, arm, naakt en blind zijn. Doch de weg tot goddelijken rijkdom is de overtuiging van eigen armoede. Zalig zijn daarom dezulken, die geestelijk arm zijn in eigen ogen, hunner is het koninkrijk der hemelen, en daarmede alle rijkdommen Gods. En Hij zeide tot hen: WERPT HET NET AAN DE RECHTERZIJDE VAN HET SCHIP, EN GIJ ZULT VINDEN. Een bevel en een belofte. o! Mochten wij het nooit vergeten, dat aan ieder bijzonder gebod door God ons gegeven, ook een bijzondere belofte van een bijzonderen zegen verbonden is. Niet altijd wordt dit bij ieder gebod gezegd, maar altijd is het waar. Evenals uit ieder goed zaad, zodra het geplant wordt, een eigenaardige goede vrucht voorkomt, zo ook uit ieder gebod Gods, zodra het in vervulling wordt gebracht. Op dezen grondregel rusten de geboden des Heeren: Eert uwen vader en uwe moeder, opdat het u welga. Werpt uw brood uit op het water, en gij zult het vinden na vele dagen. Vergeet de herbergzaamheid niet, want hierdoor hebben sommigen onwetend engelen geherbergd. Werpt het net aan de rechterzijde van het schip. Met deze woorden drukt de Heere weder een ander beginsel in het koninkrijk der hemelen uit: het beginsel, dat wij alleen op de arbeid naar de bepaald uitgedrukten wil van God, Gods zegen ontvangen. Er is veel eigendunkelijke arbeid in deze wereld. Ja, er zijn mensen met de uitnemendste talenten begiftigd, die zelfs het roer van Staat of Kerk besturen, maar niet naar de wil van God, alleen naar hun eigen inzichten. In plaats dat alle menselijk verstand zich toetst aan het goddelijk verstand, dat zich in de Heilige Schrift duidelijk genoeg heeft uitgesproken, en dus de lijnen volgt, die God getrokken heeft en die alleen onfeilbaar tot het doel geleiden, gaat het zijn eigen weg, is het zichzelf genoegzaam en heerst het naar eigen weten, naar eigen wetten. Kan er de zegen Gods op rusten? Onmogelijk. Het kan de toejuiching van mensen wegdragen, ja, de geestverwanten van zulke mensen kunnen deze als hunne hoofden en voorgangers in standbeeld of ereteken boven al het volk verheffen, of in lied en lof vergoden, God verwerpt allen eigenwilligen godsdienst en allen anderen eigenwilligen dienst; wat niet uit God is, zal niet blijven, maar, als tot de wereld behorende, met de wereld vergaan. Werpt het net aan de rechterzijde van het schip, en gij zult vinden. De Heere moet ons tonen aan welke zijde van het schip wij het net moeten uitwerpen, en dat toont Hij ons in zijn Woord. De door de Heere aangewezen zijde is altijd de rechte zijde, en aldaar is ook altijd de zegen. Velen hebben het ondervonden en ondervinden het nog, dat men daar waar men, in gehoorzaamheid aan God en in afhankelijkheid van Hem, werkzaam is in de door Hem verordenden weg, ook zijn zegen ontvangt. Dat wij dan geen andere dingen begeren, dan die God van ons begeert. Wie doet graag vruchtelozen arbeid? Wij kunnen zulk een arbeid vermijden door gedurig de Heere te vragen: Wat wilt Gij, Heere! dat ik doen zal? En zijn Woord, zijne Schrift is daar, om ons het antwoord te geven. Of zouden wij minder bevoorrecht zijn dan oud Israël, dat zijn priester en zijn efod had om God te vragen, en Gods antwoord te ontvangen? Neen, wie bidt, zal ontvangen, wie zoekt, zal vinden, wie klopt, dien zal opengedaan worden, want de Heilige Geest is tegenwoordig in de gemeente van Christus, en hij geeft zijne antwoorden uit de Schrift in het hart van ieder gelovige. Zij wierpen het dan, en konden hetzelve niet meer trekken vanwege de menigte der vissen. In de tegenwoordigheid des Heeren is altijd de volheid, de menigte, de overvloed. De overgeestelijke mens zou gezegd hebben: waartoe die overvloed, was dat niet te veel voor toespijs, welke toch alleen gevraagd werd; kon het nodige hier niet volstaan? Wij antwoorden hier met de vraag: zou het gevoegd hebben, dat de zegen des Heeren alleen in het nodige voorzag? Moet niet het geschenk ons zeggen: wie de gever is? Wat zoudt ge zeggen, als een schatrijk man op uw trouwfeest of zilveren bruiloftsfeest u een paar zout- of theelepeltjes ten geschenke gaf? Gij zoudt het zijner onwaardig achten. Een rijke moet, als hij geeft, rijk, mild, overvloedig geven, of hij is de naam van rijke onwaardig. Doch er is hier nog iets anders op te merken. Hoe langer men op de Heere heeft moeten wachten, hoe rijker zegen

ons te beurt valt. Toen de discipelen vroeger ook des nachts en op ditzelfde meer in groten nood waren, vanwege de vliegenden storm, die er woei, kwam de Heere tot hen om hen te helpen; doch het was ook eerst in de laatste nachtwaak, en toen zij een uur ver van de oever, dus in volle zee, en daarmede in het hoogste van de nood en in de reddeloosten toestand waren. En thans was reeds het morgenlicht aangebroken, dus de uiterste grens van de nacht bereikt, en hun arbeid voor ditmaal als volstrekt mislukt te beschouwen, toen zij Jezus aan de oever zagen. Geheel de laten avond en nacht waren zij schijnbaar aan zich zelven en aan hun verdriet overgelaten, want tegenspoed stemt ons altijd tot mismoedigheid, en als deze lang duurt, dan wordt zij moedeloosheid. De Heere laat ook de vrucht der droefheid rijp worden. Daarom moet niemand menen, dat hij bij grote verliezen van dierbare betrekkingen, of bij andere grote rampen, van troost verstoken zijnde, daarom niet door de Heere in liefde gedacht wordt. De Heere denkt zeker aan ons in liefde, maar laat de droefheid onaangeroerd, totdat zij heeft tot stand gebracht, waartoe zij door Hem is gezonden of toegelaten. Wij weten niet, hoe lang het regenen moet alvorens de regen tot de wortel der planten is doorgedrongen, en zo weten wij ook niet, hoe lang de droefheid ons hart moet vervullen, totdat ons innerlijkste deel er door geheiligd is; doch genoeg, de Heere weet het, en daarmede het juiste ogenblik zijner tussenkomst tot opheffing onzer droefheid en uitstorting zijner blijdschap in ons hart. De discipel dan, dien Jezus liefhad, zeide tot Petrus: HET IS DE HEERE. De Heere wordt gekend uit zijne daden, uit zijne werken, aan zijne wijze van handelen. Johannes herkent uit dit wonder de Heere het eerst en terstond. Nauwelijks ziet hij de meer dan overvloedige vangst, of hij zegt bij zich zelven: zo iets kan alleen de Heere doen, en hij zegt het tegelijkertijd overluid tot Petrus in de uitroep: Het is de Heere! En had hij geen recht? Ja, het was de Heere, en niemand anders kon het zijn. o, Mochten ook wij meer hebben van die geestelijke zienersgave, die terstond herkent wat de Heere is en wat de Heere niet is. En mochten wij haar hebben niet alleen bij verblijdende uitkomsten, maar ook bij bedroevende bezoekingen. Hoe veel overkomt ons, waarvan wij vragen moeten: komt het van de Heere? Kan het van Hem komen? Is Hij niet de liefde, de genade, de ontferming, de getrouwheid zelve, en is hetgeen ons overkomt niet een slag, die het huis van ons geluk en van onzen vrede als boven ons hoofd doet instorten? Hoe kan het God van het harte, ons zulk een lijden op te leggen, zulk een geschenk zijner liefde ons te ontnemen, zulk een pijn ons te doen gevoelen? o, Gaat het ons dan niet gelijk het Gideon ging, die toen de Engel des Heeren tot hem zeide: De Heere is met u, gij strijdbaar held! antwoordde: Och, mijn heer, zo de Heere met ons is, waarom is ons dan dit alles wedervaren, en waar zijn al de wonderen, die onze vaders ons verteld hebben, zeggende: HEEFT ONS DE HEERE NIET UIT EGYPTELAND OPGEVOERD? Doch nu heeft ons de Heere verlaten, en heeft ons in der Midianieten hand gegeven. Richteren 6:12,13. En toch is het de Heere, die alles laat geschieden, waardoor wij met Jacob moeten zeggen: Al deze dingen zijn tegen mij! maar die ook op zijn tijd al deze dingen in heerlijkheid zal veranderen. De grote troost van de gelovige ligt juist alleen in het vasthouden aan de waarheid: Het is de Heere, die alles beschikt of toelaat en bestuurt. Daarom zag Job niet op de middenoorzaken van zijne rampen, maar op de eerste oorzaak van alles (uitgenomen van de zonde), op de Heere en zeide: De HEERE heeft gegeven, de HEERE heeft genomen, de naam des HEEREN zij geloofd. In datzelfde geloof zeide Naomi: Noemt mij niet NAOMI, (de lieftallige) noemt mij Mara, (bitterlijk bedroefde) want de ALMACHTIGE heeft mij grote bitterheid aangedaan. En zeide David van Simeï: Laat hem vloeken, want de HEERE heeft het hem geboden. Trouwens: is er een kwaad in de stad, dat de Heere niet doet? namelijk een natuurlijk kwaad, een ramp, een onheil, een krankheid, een sterfgeval; want Gode het zedelijk kwaad toe te schrijven, is de gruwelijkste der godslasteringen. En zegt niet ook de Heere zelf: wie heeft de mens de mond gemaakt? of wie heeft de stomme of dove of ziende of blinde gemaakt? Ben Ik het niet, de Heere? Exodus 4:11. Er kan ons dus onmogelijk enig leed, van welken aard ook, treffen, buiten de Heere om, zonder dat Hij het zou weten, en zonder dat Hij het zou gedogen. Op Gods alomtegenwoordigheid rust

zijne Voorzienigheid. Er kan onmogelijk iets gebeuren, zonder dat Hij er aanschouwer en getuige van is, en God kan nergens en nooit een bloot aanschouwer en getuige zijn. Hij is overal waar Hij tegenwoordig is (en Hij is overal tegenwoordig), de opperheer en opperbestuurder aller dingen. Mochten wij deze waarheid altijd levendig voor de geest houden; maar mochten wij er ook nog een tweede waarheid bij vasthouden, deze: Dat de Heere niet alleen op de oever staat en al onzen arbeid en moeite en tegenspoed kent, maar dat Hij er ons ook uithelpen zal, omdat wij, die op het schip, op de zee, in de beproeving zijn, zijne discipelen zijn. Och, werpen wij toch de kroon niet weg, die Gods genade ons op het hooft heeft gezet, de kroon van ons discipelschap, en laat geen kleingeloof of mismoedigheid van ons zelven, of geen tegenspraak der vijanden ons die ontroven. Want zijn wij ons even volkomen bewust van de oprechtheid als van de zwakheid onzes geloofs, dan staat de Heere tot ons in een eeuwige betrekking van liefde, van genade, en behandelt Hij ons altijd als een vader zijn kleine kinderen. o, Dat KINDERKENS uit de mond des Heeren is een titel van meer waarde dan die van keizers en koningen, van prinsen, hertogen en graven, van baronnen en edelen. Want zijn wij kinderen Gods, zo is het onmogelijk dat ons enig kwaad ten kwade zou kunnen zijn, dan moeten ons alle dingen medewerken ten goede, en kan dood noch leven ons scheiden van de liefde Gods, die in Christus Jezus is. Simon Petrus dan horende dat het de Heere was, omgordde het opperkleed, (want hij was naakt) en wierp zich in de zee. De Heere is voor al de zijnen dezelfde, maar er zijn geen twee discipelen, voor wie de Heere volkomen dezelfde is. Allen kennen de Heere en hebben Hem lief op een bijzondere wijze. En hoe heerlijk is dit, en tegelijk hoe eigenaardig. Aan de zijde des Heeren is de volmaaktheid. Zijne liefde is een volle, volkomene liefde, maar onze liefde heeft haar bepaalde lijn, is niet een zon, als de liefde des Heeren, die met al hare stralen geheel haar gebied omvat, maar een zonnestraal, die ons oog met die zon verbind. Vandaar die onnagaanbare verscheidenheid van werkzaamheden, die de gelovigen in het koninkrijk Gods verrichten. Waren niet beiden, Johannes en Petrus, des Heeren discipelen, en toch met welk verschil zagen zij de Heere, en op hoe verschillende wijzen kwamen zij tot Hem! Waar het op het kennen van de Heere aankomt, daar is Johannes de eerste, waar het op de praktijk aankomt, daar is Petrus de eerste. Johannes wordt door de Heere geliefd, en ziet Hem het eerst; Petrus heeft de Heere lief en komt het eerst tot Hem. Johannes blijft op het schip, Petrus werpt zich in de zee en zwemt naar land. Zo zijn er ook nog heden haastende en verwachtende gelovigen; haastende als Petrus om met moed en ijver tot de Heere te komen, en wachtende als Johannes op de komst des Heeren tot hen, in stilheid en afhankelijkheid. Trouwens, Johannes was reeds van de beginne af in beginsel, wat hij later in volheid was: de ziener op Patmos, de profeet van de toekomst des Heeren in heerlijkheid. En de andere discipelen kwamen met het scheepje, (want zij waren niet ver van land, maar omtrent twee honderd ellen) slepende het net met de vissen. Deze bepaling van de afstand tussen het schip en de oever getuigt dat een ooggetuige ons de zaak verhaalt. Welke geschiedschrijver zou zich anders inlaten met zulke getalsbepalingen als wij ook straks van de vissen, die gevangen waren, geboekt vinden. Zulke innerlijke bewijzen van echtheid der Evangeliën verzwaren ten hoogste de schuld van de ongelovigen, die deze echtheid bestrijden. Moedwillige blindheid is strafwaardige blindheid. De discipelen op het schip konden het net niet optrekken uit zee, daarom stuurden zij het schip naar de oever en lieten het net na slepen. Treffend niet waar, dat de buit zo rijk was, dat zij er zelfs op de gewone wijze geen meester van konden worden, maar eerst aan de oever moesten komen, om te weten wat zij gevangen hadden. En gaat het niet nog heden zo met iedere geestelijke visvangst, die er gedaan wordt? De ware prediker van het Evangelie werpt onophoudelijk het net uit in de grote wereldzee, en hij voelt het wel, dat zijn arbeid niet zonder zegen is, maar weet hij welke en hoeveel zielen hij door de zegen des Heeren gevangen heeft? Neen, niet zo lang hij op het schip en op zee is, zal hij het weten. Eerst aan de oever der eeuwigheid zal hem dat bekend worden. Ook is hij niet de enige aan het grote visnet, maar hij heeft vele medegenoten; wel kan hij alleen het net in zee laten, maar alleen door

gelijktijdige hulp kan het daar weder worden uitgehaald. En intussen ontvalt nog deze of die broeder aan de gemeenschappelijken arbeid. Altemaal redenen waarom eerst aan de oever, in de tegenwoordigheid des Heeren, waar de discipelen allen weder verenigd zijn, de gehele omvang van de verkregen buit mag gekend worden. Als zij dan aan land gegaan waren, zagen zij een kolenvuur liggen, en vis daarop liggen, en brood. Hoe! de Heere vraagt hun om toespijs, en stelt hen daartoe overvloedig in staat, en nu zij met dien voorraad aan land komen, vinden zij daar reeds spijs en toespijs gereed, zodat zij terstond aan de maaltijd zouden hebben kunnen gaan? Het was een tweede verrassing voor de discipelen, en een tweede kenteken dat zij met de Heere der heerlijkheid te doen hadden. Of zou het gevoeglijk zijn geweest, dat de Heere geheel alleen en ontbloot van alles aan de oever had gewacht op hetgeen zijne discipelen van het schip medebrachten; en al was er op deze wijze genoegzaam toespijs gekomen, vanwaar zou dan nog het nodige brood gekomen zijn? Neen, de Heere heeft niet te wachten op hetgeen men Hem brengen zal; Hij is niet te voorkomen, maar Hij voorkomt altijd de zijnen. De Heere voorziet in alles buiten ons, en toch wil Hij, dat wij werkzaam zijn, alsof Hij niets zal doen zonder ons. Het is de uitdrukking van de grote waarheid, dat wij rusteloos moeten waken, bidden en werken en toch van enkel genade moeten leven, dat wij onzes zelfs zaligheid moeten werken met vrezen en beven, en toch alleen zalig worden, omdat het God is, die in ons werkt, beiden het willen en het volbrengen naar zijn welbehagen. Jezus zeide tot hen: BRENGT VAN DE VISSEN, DIE GIJ NU GEVANGEN HEBT. Gij ziet het, de arbeid der discipelen en de daaraan verleende zegen is niet tevergeefs, niet onnodig, of overbodig. Neen! God verenigt altijd zijn onmiddellijken zegen met zijn middellijken zegen op onzen arbeid, en maakt ze tot een heerlijke eenheid. Gods voorzienigheid bestaat niet alleen uit onmiddellijke, maar tegelijk uit middellijke tussenkomsten. De ongelovigen kennen de eersten niet en hebben geen hoger begrip van orde dan die van oorzaak en gevolg; wij ontkennen die orde niet, maar stellen haar onder bestuur van nog hogere orde, die van Gods raad, die alle dingen richt naar één doel: het doel van de goddelijken wil. Mijn raad zal bestaan, en Ik zal al mijn welbehagen doen, zegt God, en zo wij niet door het ongeloof versteend zijn, dan moeten wij gevoelen, dat het zo is, en niet anders wezen kan. God kan de vrije en tegelijk onvrije mensenwereld, die altijd woelige en veelal door hevige hartstochten als door stormen opgejaagde zee, niet grenzenloos laten woeden. Hij moet niet alleen eenmaal tot haar evenals tot de zee gezegd hebben: Tot hiertoe zult gij komen en niet verder, en HIER zal hij (de oever) zich stellen tegen de hoogmoed uwer golven, Job 38:11, maar Hij moet ook dat woord gestand doen en het een eeuwige kracht verlenen; met andere woorden, God moet doen, wat Hij gezegd heeft, want zijn woord is een eeuwig woord, dat alle eeuwen doorgaat en altijd Gods werk doet. Daarom stelt God altijd zijne grenzen aan alles wat geschiedt. Nog vóór de stroom der tijden ontstond, was in het verborgen zijne bedding gereed, waarin hij zich alleen kon voortbewegen, totdat hij zich weder zal uitstorten in de oceaan der eeuwigheid. En zo regeert niet het noodlot, maar God, en de mens wordt niet voortgetrokken aan de ijzeren keten van oorzaak en gevolg, maar geleid aan de hand van de opperste Wijsheid, die hem onophoudelijk toeroept: "Mijn zoon, mijne dochter! laat mijne hand niet los, maar laat Mij u leiden tot de einde toe, en Ik breng u terug in nog eindeloos heerlijker paradijs, dan waarvan gij zijt uitgegaan." Simon Petrus ging op, en trok het net op het land, vol grote vissen, tot honderd drie en vijftig; en hoewel er zo velen waren, zo scheurde het net niet. De apostel Johannes wijst ons gedurig op geestelijke verborgenheden en raadselen, als wilde hij er ons mede voorbereiden op de grote verborgenheden en raadselen zijner Openbaring. Met de vermelding van de bijzonderheid, dat het net, ofschoon zo overmatig beladen, nochtans niet scheurde, wijst hij ons terug naar de wonderbare visvangst bij gelegenheid van de eerste roeping van Petrus door de Heere tot het apostelschap (Lukas 5). Toen was de Heere op het schip, en nochtans scheurde het net. Van waar dit verschil? Had het geen reden? Gij gevoelt dat is onmogelijk. Wij hebben hier met goddelijke dingen te doen, en deze hebben geen andere dan de hoogste redenen. Wij hebben er reeds met een enkel woord

iets van gezegd, thans moeten wij er iets meer van zeggen. De opstanding des Heeren had een grote verandering in de wijze der openbaring van geheel het koninkrijk Gods teweegbracht; wat vroeger nog onbeslist was, was nu beslist; wat vroeger onvolmaakt was, was nu volmaakt; wat vroeger bewegelijk was, als de zee, was nu vast geworden als de oever. Gij herinnert u, dat de Heere verbood niet alleen zijne heerlijkheid op de Thabor, maar ook de belijdenis dat Hij de Christus was, bekend te maken, alvorens Hij van de dode was opgestaan. De Heere wilde zich niet ten volle kenbaar gemaakt hebben, vóór Hij zich ten volle geopenbaard had. Zolang de apostelen zich niet op de opstanding des Heeren konden beroepen, was hun getuigenis onvolledig en onvoldoende. Het lijden en sterven en de opstanding des Heeren waren volstrekt nodig, om aan alle volken te kunnen prediken: bekering en vergeving der zonden (Lukas 24:46,47). De opstanding des Heeren geschied zijnde, zo is nu alles volledig, volstrekt volmaakt en onbeweeglijk vast geworden. De opgestane Christus sterft niet meer, maar leeft nu Gode voor eeuwig. En gelijk Hij zelf nu is, zo is ook geheel zijn koninkrijk. De Vader heeft in de opstanding op het werk des Zoons, door de Heilige Geest zijn eeuwig zegel gezet, en nu drukt de Heilige Geest dat zegel af op al de werken en wonderen van Christus, en op al de zijnen en al hunne werken. Ziet het aan de apostelen zelf. Heb Ik u niet twaalf uitverkoren, en één van u is een duivel, zeide de Heere, toen vele discipelen Hem verlieten van wege zijn harde rede. Judas viel af, Petrus verloochende Hem, allen verlieten Hem in het ogenblik zijner gevangenneming. Was de gemeente des Heeren vóór zijne opstanding niet als een gescheurd net? Daarbij hoe zwak waren zelfs de apostelen in hun begrip van 's Heeren woorden, werken en persoon, en hoe zwak was hun geloof. Zij waren nog ten enenmale onbekwaam om hunne apostolische bediening te vervullen. Doch nu, na de opstanding des Heeren, zou alles veranderen. De Heilige Geest zou hun gegeven worden, en deze zou hen in alle waarheid leiden en hen toerusten met al de gaven en krachten, die zij nodig hadden, om een wereld, die in het boze ligt, moedig het hoofd te bieden en haar velen van hare zonen en dochters te ontrukken. In één woord: vóór de opstanding des Heeren vertegenwoordigden de twaalven de gemeente van Christus, zoals zij op aarde en voor de mens is, (de zichtbare Kerk) waaruit evenals de vissen door het gescheurde net, velen die binnen waren, weder naar buiten gaan en de gemeente ontvallen kunnen; maar na de opstanding vertegenwoordigden de twaalven de gemeente der uitverkorenen, (de Kerk zoals zij in de hemel, voor God is, de innerlijke onzichtbare Kerk) welke zekerlijk zalig wordt, en waarvan geen afval mogelijk is. En ditzelfde gold nu voortaan de arbeid der apostelen en van alle getrouwe leraars na hen. Die arbeid zou onmogelijk tevergeefs zijn. Het visnet, dat zij in de wereldzee zouden werpen, zou goddelijk, onverscheurbaar sterk zijn, en zij zouden zekerlijk daar binnen worden ontvangen en behouden, zo velen als er tot het eeuwige leven verordineerd zijn. Want God zou nu op de hoogste wijze zijne gelofte gestand doen: Gelijk de regen en de sneeuw van de hemel nederdaalt en derwaarts niet wederkeert, maar doorvochtigt de aarde en maakt dat zij voortbrengt en uitspruit, en zaad geve de zaaier en brood de eter; alzo zal mijn woord, dat uit mijnen mond uitgaat, ook zijn: het zal niet ledig tot Mij wederkeren, maar het zal doen hetgeen Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgeen waartoe Ik het zende. (Jesaja 55:10,11). Deze belofte Gods was het natuurlijke gevolg van de voorafgaande belofte Gods aangaande zijnen Zoon (Jesaja 53:10): Als zijne ziel zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien; Hij zal de dagen verlengen, en het welbehagen des Heeren zal door zijne hand gelukkiglijk voortgaan. Jezus zeide tot hen: KOMT HERWAARTS, HOUDT HET MIDDAGMAAL. Zeker was er een geruime tijd verlopen sedert de vroegen morgen met de visvangst, het landen en het toebereiden van een gedeelte der gevangen vissen; nochtans kon het de tijd niet zijn van ons middagmaal. Het was een vroeg middagmaal, een maaltijd, die als middagmaal moest dienen, daar de Heere weldra andere dingen met hen te bespreken en te verrichten had. De Heere nodigt dus zijne discipelen om met Hem de maaltijd te houden. Treffend, niet waar! Op de laatsten avond vóór zijne gevangenneming en kruisiging zat Hij met hen ter maaltijd aan, en nu zaten zij weder zo

gemeenschappelijk en gemeenzaam met Hem aan de eenvoudigen velddis. Ja, vóór zijne hemelvaart zou Hij ook met hen maaltijd houden ten huize van zijn broeder Jacobus, (Handelingen 1:4 1Co 15:7) en vandaar zou Hij met zijne discipelen een wandeling doen naar Bethanie en de Olijfberg en vandaar zou Hij opvaren ten hemel. Welk een vereniging van het waarachtig menselijke en waarachtig goddelijke! Hoe is het mogelijk deze volmaakte vereniging in Christus voorbij te zien! Hij, die gereed staat om de hemel in te gaan, zit nog eerst aan de maaltijd, en breekt het brood met zijne discipelen! En niemand van de discipelen durfde Hem vragen: WIE ZIJT GIJ? wetende dat het de Heere was. Zij wisten dat het de Heere was, en toch wisten zij niet genoeg, om niet te willen vragen, wie Hij was. Vreemd, niet waar. Het is het bewijs, dat er grote verandering in de uitwendigheid van 's Heeren persoonlijkheid moet hebben plaats gehad. Trouwens het verheerlijkte lichaam der opstanding moet de discipelen als zodanig vreemd zijn. Toch wisten zij dat het de Heere was. Zij hadden er overvloedige bewijzen voor. Al wat de Heere deed en sprak, openbaarde Hem als dezelfde Jezus van vroeger, en toch hield een zekere eerbied hen op een afstand, waarvan zij vroeger niets wisten. Zij gevoelden zich altijd meer in dien overgangstoestand, waarin zij de Heere voornamelijk moesten herkennen aan zijn woord. Trouwens dit zou voortaan voor al de volgende geslachten gelden tot op des Heeren wederkomst. En daarom is thans het kenmerk bij uitnemendheid van zijne discipelen gelegen in de verwezenlijking van hetgeen Hij gezegd heeft: Wie uit de waarheid is, hoort mijne stem, dat is: "die herkent Mij aan mijn woord en gehoorzaamt Mij." Jezus dan kwam, en nam het brood, en gaf het hun, en de vis desgelijks. In dit opzicht was de Heere dezelfde als altijd. Hij was en bleef het Hoofd der gemeente, die haar toedeelt alles wat zij nodig heeft. Ook aan deze wijze van doen zagen de discipelen, dat het de Heere was, en dat Hij geen andere kon zijn. Zij zouden het nog meer zien. Dit was nu de derde maal, dat Jezus zijnen discipelen geopenbaard is, nadat Hij van de dode opgewekt was. Let op de uitdrukking zijne discipelen, dat is, meer bepaald zijne apostelen. De afzonderlijke verschijningen, zoals die aan Maria Magdalena, door Johannes zelf geboekt, en aan de vrouwen, aan Petrus en de Emmaüsgangers, worden hier niet in aanmerking genomen. Johannes ziet op de verschijning des Heeren aan de elven, vervolgens op die van Thomas, en nu op deze openbaring. Hij wil er mede zeggen dat de Heere niet eenmaal of tweemaal, maar tot driemaal toe aan de apostelen verscheen, en daar nu alle getuigenis der waarheid in twee of drie getuigenissen bestaat, zo is ook hierdoor aan het ongeloof alle redelijke grond ontnomen. Trouwens het heeft, gelijk alle leugen, geen anderen grond dan in zich zelven. Wanneer hij de leugen spreekt, zo spreekt hij uit zijn eigen, zegt de Heere van de leugenaar en vader der leugen. De waarheid is buiten hem en hij is buiten de waarheid. En zo is het met alle leugenaars: zij hebben geen grond buiten zich. Toen zij dan het middagmaal gehouden hadden, zeide Jezus tot Simon Petrus: SIMON, JONAS ZOON! HEBT GIJ MIJ LIEVER DAN DEZE? Petrus was de apostolische naam, door de Heere aan Simon, als de belijder der goede belijdenis gegeven. Beide, deze naam én zijne bediening waren door Petrus verloochening bij Petrus zedelijk vervallen. De Heere noemt hem daarom bij zijn eigen naam, want natuur en genade worden in de Schrift altijd zorgvuldig onderscheiden. De Heere spreekt zijn apostel aan niet als apostel, maar als mens, als zondaar. Waartoe? Om hem opnieuw te begenadigen. De naamsverandering alleen was voor Petrus reeds genoeg om hem aan zijnen val te herinneren en om hem voor te bereiden op hetgeen volgen zou. Immers de Heere had hem ook met zijn eigen naam genoemd, toen Hij hem gewaarschuwd had vóór zijnen val in de woorden: Simon, Simon! de Satan heeft ulieden zeer begeerd, te ziften als de tarwe; maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude, en gij, als gij eens zult bekeerd zijn, zo versterk uwe broeders. Hebt gij mij liever dan deze? In deze woorden volgde een tweede herinnering aan zijnen val. De Heere roept er hem mede tot verantwoording. Hij vraagt er Petrus mede: Blijft gij bij uwe verzekering: Al werden zij ook allen aan U geërgerd, ik zal nimmermeer geergerd worden. Hij zeide tot Hem: JA, HEERE! GIJ WEET, DAT IK U LIEFHEB. Petrus beantwoordt alleen dat gedeelte der vraag des Heeren: of Petrus Hem

liefheeft? en hij antwoordt bevestigend. Het liever dan deze? laat hij onaangeroerd. De Heere weet het beter, en Petrus kon zich in dit opzicht niet anders beschuldigen dan van ijdele zelfverheffing, welke jammerlijk beschaamd werd. Doch welke bewijzen kon Petrus geven, dat hij, ofschoon hij de Heere verloochende, Hem nochtans liefhad? Hij kon het niet bewijzen, want zijne verloochening was het grootste tegenbewijs. Hij kon zich alleen op de alwetendheid des Heeren beroepen. De Heere, de Hartekenner, kon alleen weten en wist, dat zijne verloochening niet ontstaan was uit gebrek aan liefde tot zijnen Heere, maar uit gebrek aan moed in het beslissend ogenblik, te schuldiger, omdat zijn val plaatsvond na betoonden en bestraften overmoed. Hij zeide tot hem: WEID MIJNE LAMMEREN. Terstond herstelt de Heere Petrus weder in zijn apostolische bediening. De Heere had hem reeds alles ten volle vergeven. Hij vroeg daarom bij Petrus niet naar zijn geloof, maar naar zijne liefde. Petrus had de Heere voor het oog der discipelen gekrenkt in zijne liefde, en dit moest hersteld worden. Petrus had tegen de liefde, die de Heere hem toedroeg, gehandeld, dit moest vereffend worden. En nu was het vereffend, nu Petrus vrijelijk beleed, zich bewust te zijn, dat hij wel tegen de liefde had gehandeld, maar niet uit haat, uit vijandschap. De Heere herstelt Petrus in zijn apostolische bediening, maar met die wijziging, die ook wederom uit de opstanding des Heeren noodzakelijk voortvloeide. Petrus werd niet bepaald hersteld in zijne bediening als visser van mensen, want deze bediening eenmaal gegeven, werd niet weer opgeheven; immers dit ambt vertegenwoordigt de prediking van het Evangelie aan alle volken. Maar aan Petrus werd bij zijn eerste bediening nog een tweede gegeven, namelijk die van het herder- of opzienerschap der gemeente, naar het tweeërlei karakter, dat der gemeente na des Heeren opstanding eigen werd en zij openbaren moest. En zo heeft dan ook nog heden de gemeente des Heeren tweeërlei werkkring, naar buiten door hare zendelingen, naar binnen door hare predikanten. Wij zouden het de bewegelijke en de vaste werkzaamheid kunnen noemen. Petrus de visser van mensen werd dus daarbij en daarenboven tot herder van 's Heeren kudde gesteld. (Want vergeven is bij God meer geven dan wij vroeger hadden.) Gij gevoelt het groot en gewichtig onderscheid tussen deze twee bedieningen. Een visser moet het net uitwerpen om te vangen, de herder heeft reeds zijne schapen rechtens en in vollen eigendom; zij zijn reeds uit de wereld afgezonderd, en tot de kudde des Heeren gebracht. Het herdersambt is dus een hogere bediening dan het vissersambt. Wij zien dan ook hier de instelling van het ouderlingschap, van het opzienersambt der gemeente, en daarmede, de vestiging der gemeente door de Heere zelf. Voor de opstanding des Heeren bestond er geen eigenlijk gezegde gemeente des Heeren, maar in de dood des Heeren werden er de eeuwige grondslagen voor gelegd, en in de opstanding ontstond zij, en zou zij voortaan eeuwig bestaan. Het visserswerk bleef dus ook nu wel bestaan, maar niet als het enige ambt en ook niet als op zichzelf staande, maar het werd gepaard met het herdersambt, als daarop volgend. Het vissersambt is de gemeente in hare zendingswerkzaamheden; het herdersambt is de gemeente in haar vaste vestigingen. Het vissersambt moet dus arbeiden voor het herdersambt, want aan de vaste gemeente moeten altijd nieuwe scharen toevloeien. En zo werd Petrus dan ook tot het hogere, het herdersambt geroepen; immers gij weet, dat wie door de Heere begenadigd wordt, tegelijk hoger wordt gesteld dan hij vroeger stond. De Heere vergeeft, zoals wij zo even zeiden, nooit alleen de zonde, maar geeft er altijd tegelijk de bewijzen zijner begenadiging bij in de uitnemendste gunsten en gaven. Weid mijne lammeren, De Heere begint met het kleinste, geringste, zwakste. Hiermede begint de ontwikkeling der gemeente, evenals het echtverbond tussen man en vrouw zich ontwikkelt door de geboren wordende kinderen, die in het huis het huisgezin vormen. Ja, ook de gemeente, oorspronkelijk uit volwassenen samengesteld, moet zich vooral als vaste of gevestigde gemeente uitbreiden, ontwikkelen, gebouwd worden allereerst door de kindertjes, die in haar zijn en die later jongelingen, mannen en vaders worden. Voorts vertegenwoordigen de lammeren ook de kleingelovigen en zwakgelovigen in de gemeente, die als zodanig niet tot de jongelingen, mannen en vaders, maar tot de kinderkens in Christus gerekend worden. 1 Johannes 2:12-14. En

hier ziet gij nu, waarom de Heere, alvorens Petrus tot zijn nieuw apostelschap te roepen, hem naar zijne liefde vraagt. Een herder zonder liefde kan geen herder zijn. De lammeren moeten met zorgvuldigheid geweid, de schapen met zachtmoedigheid en geduld gehoed en verzorgd worden. De visser kan geen liefde hebben tot vissen, want ze zijn hem in alles vreemd, en zij blijven niet bij hem, (gij gevoelt echter dat wij hier niet buiten het derde der vergelijking moeten gaan en dit niet op het zendingswerk moeten toepassen) maar een herder verkrijgt door de gewoonte en de gedurigen omgang met zijne schapen, hart voor hen, en ten laatste heeft hij ze lief. Doch visser en herder moeten gelijkelijk liefde hebben tot de Heere, zullen zij zijne vissers en herders en geen vissers en herders op eigen hand zijn. Immers de Heere vraagt: Hebt gij MIJ LIEF? Ja, op de liefde tot Jezus komt alles aan. En waaruit ontstaat deze liefde? Uit de liefde van Jezus tot ons. En hoe ontstaat die liefde van Jezus tot ons? Door de Heilige Geest, de Geest des geloofs, die de liefde van Christus uitstort in onze harten. Romeinen 5:5 Ga 4:5,6. Hij zeide wederom tot hem ten tweeden maal: SIMON, ZOON VAN JONAS! HEBT GIJ MIJ LIEF? De Heere laat nu ook het liever dan deze weg. Het was de Heere genoeg, Petrus eenmaal aan zijne zelfverheffing herinnerd te hebben. Eenmaal wil de Heere deze tedere snaar aanroeren, want het is de orde Gods, om alleen na verootmoediging te verhogen, om alleen de gebogene op te richten, om alleen de nederige genade te geven. Doch hoe zacht, hoe in liefde was des Heeren verwijt aan Petrus geweest! Kan een verwijt zachter gedaan worden? Neen. Leren ook wij dit van de Heere. Niet altijd kunnen wij buiten het verwijt, zal de breuk hersteld worden, doch laat het dan zo zacht mogelijk zijn. Hij zeide tot Hem: JA HEERE, GIJ WEET DAT IK U LIEF HEB. Petrus kon alleen herhalen wat hij gezegd had. Hij beriep zich andermaal op de Heere. Niet zijn eigen getuigenis, maar des Heeren getuigenis moet hier gelden. En moet dat niet eigenlijk bij ons allen alleen gelden? Zeide niet Paulus: Het is mij voor het minste dat ik van ulieden geoordeeld worde, of van een menselijk oordeel, ja ik oordeel ook mij zelven niet, want ik ben mij zelven van geen ding bewust, doch ik ben daardoor niet gerechtvaardigd, maar die mij oordeelt is de Heere. 1 Corinthiërs 4:3,4. Hij zeide tot hem: WEID MIJNE SCHAPEN. Een aandoenlijk woord, niet waar? het herinnert ons aan het vroegere woord des Heeren: Ik ben de goede Herder. De goede Herder stelt zijn leven voor de schapen. Deze zijne bediening draagt de Heere nu niet over, (want des Heeren bedieningen zijn niet overdrachtelijk) maar deelt Hij mede aan al zijne apostelen, die door Petrus, als de oudste onder hen, werden vertegenwoordigd. Gij hoort het uit de mond van Petrus zelf (1 Petrus 5:1-4): De ouderlingen, die onder u zijn, vermaan ik, die een medeouderling en getuige des lijdens von Christus ben, en deelachtig der heerlijkheid, die geopenbaard zal worden: Weidt de kudde Gods, die onder u is, hebbende opzicht daarover, niet uit bedwang, maar gewillig, noch om vuil gewin, maar met een volvaardig gemoed, noch als heerschappij voerende over het erfdeel des Heeren, maar als voorbeelden der kudde geworden zijnde. En als de Overste Herder verschenen zal zijn, zo zult gij de onverwelkelijke kroon der heerlijkheid behalen. Hij zeide tot hem ten derden male: SIMON JONAS-ZOON, HEBT GIJ MIJ LIEF? Driemaal heeft Petrus verloochend, driemaal vraagt de Heere naar zijne liefde. Wij zien ook hier, dat wij met dezelfden Heere te doen hebben, van wie de 99ste Psalm zegt: Mozes en Aaron waren onder zijne priesters en Samuel onder de aanroepers zijns naams. Zij riepen tot de Heere en Hij verhoorde hen. o Heere onze God! Gij hebt hen verhoord; Gij zijt hun geweest een vergevend God, hoewel wraak doende over hunne daden. Verheft de Heere onzen God, en buigt u voor de berg zijner heiligheid; want de Heere onze God is heilig. Alles is bij de Heere volstrekt volmaakt. Zijne liefde is heiligheid, en zijne heiligheid is liefde. Hij overtuigt ons van zonde en stelt ons tegelijkertijd gerust, ja maakt ons zalig door de vraag der liefde, die ons het antwoord der wederliefde ontlokt. Petrus werd bedroefd, omdat Hij ten derden male tot hem zeide: HEBT GIJ MIJ LIEF? Hier ziet gij de bedoeling des Heeren bij deze ondervraging. De Heere vraagt zo lang naar onze liefde, totdat wij bedroefd worden over de bewustheid onzer liefdeloosheid jegens Hem. Een blote toestemming of bevestiging van des Heeren vraag is de

Heere niet genoeg. De mond zegt zo licht en zo haastig wat alleen op de oppervlakte van het hart ligt. De Heere vraagt meer, Hij vraagt het hart zelf, het verbroken, verslagen hart, de verbrijzelde ziel, opdat Hij er de balsem zijner vertroostingen in kan laten afvloeien en daarvan doen overvloeien. o Er is een tijd, dat de Heere ons het liefst verblijd ziet, maar ook een tijd, waarin Hij ons het liefst bedroefd ziet, om ons te meer te kunnen verblijden. Er was na Petrus verloochening wel een bedroefdheid naar God bij hem opgekomen, en hij had bitterlijk geweend buiten de zaal des hogepriesters, doch sedert scheen hij in het gezelschap der apostelen dezelfde te zijn als tevoren. Zijn voorslag tot hen in de woorden: Ik ga vissen, en het antwoord der anderen: Wij gaan ook met u, doen het ons voorkomen alsof er niets gebeurd ware. Mocht dat zo blijven? Moest er niet ook een openbaar bewijs, en wel in de kring der discipelen zijn, dat Petrus zijne verloochening niet vergeten had? Moest er tot een algehele vereffening dezer zaak tussen de Heere en Petrus, niet ook een blijk zijn van Petrus, dat hij er niet alleen droefheid over had, maar een droefheid naar God, welke een onberouwelijk berouw veroorzaakt? Ik moet hierbij nog opmerken, dat in dit gesprek tussen de Heere en Petrus het woord liefde in een sterkeren en zachteren zin gebruikt wordt; iets, dat hier veel licht geeft. Wij zouden het in onze taal het best kunnen teruggeven door de afwisseling van het woord liefhebben en beminnen. De Heere gebruikt het sterkste woord, en vraagt eerst: hebt gij Mij lief? liever dan deze? Petrus antwoordt met het zwakkere woord: Heer! Gij weet dat ik U BEMIN. De Heere herhaalt het sterkere woord: Hebt gij Mij lief? En Petrus antwoordt wederom met het zwakkere woord: "Heere! Gij weet dat ik U bemin." En had de Heere reeds bij de tweede vraag iets over Petrus laten vallen (zijn hebt gij Mij liever dan deze uwe mededisciplen Mij hebben), thans nadert Hij hem geheel, door ook het zwakkere woord te gebruiken, en ten slotte te vragen: BEMINT gij Mij? En nu begrijpen wij ook beter dat Petrus zo bedroefd werd. Immers het moest hem toeschijnen, alsof de Heere ook zijn zachte betuigingen van liefde in twijfel trok. Schijnbaar was de tweede herhaling van dezelfde vraag hard, doch alleen langs dien weg kon de heilzaamste vrucht worden voortgebracht. o Het was veel van Petrus gezegd: Heere, Gij weet dat ik U liefheb. Doch zegt niet ieder hetzelfde, die zijne liefde te verdedigen heeft bij iemand, die ons goed kent, en van wie men verwachten mag, dat hij zich van onze oprechtheid overtuigd houdt? Vergelijk hiermede slechts de belijdenis van Thomas, en gij zult het onderscheid tussen beide belijdenissen gevoelen. Hoe flauw, zouden wij bijna zeggen, is de belijdenis van Petrus bij die van Thomas. Doch nu zal het betere volgen. Petrus werd bedroefd, omdat Hij ten derden male tot hem zeide: HEBT GIJ MIJ LIEF? En zeide tot Hem: HEERE, GIJ WEET ALLE DINGEN, GIJ WEET DAT IK U LIEFHEB. Nu gebruikt ook Petrus het sterkere woord, en beantwoordt daarmede de vraag des Heeren ten volle. De Heere had hem gevraagd om zijne liefde, in de hoogsten en krachtigsten zin. Petrus had in minderen zin geantwoord, doch gevoelt thans, dat dit de Heere niet genoeg is, en hij verheft zich nu ook tot het krachtigste woord, en erkent daarbij tegelijk de Heere, als Thomas, voor zijn Heere en zijn God, door te zeggen: HEERE, GIJ WEET ALLE DINGEN. Gij weet dat ik U liefheb. Jezus zeide tot hem: WEI MIJNE SCHAPEN. VOORWAAR, VOORWAAR ZEG IK U: TOEN GIJ JONGER WAART, GORDDET GIJ UZELVEN EN WANDELDEN ALWAAR GIJ WILDET; MAAR WANNEER GIJ ZULT OUD GEWORDEN ZIJN, ZO ZULT GIJ UWE HANDEN UITSTREKKEN, EN EEN ANDER ZAL U GORDEN, EN BRENGEN WAAR GIJ NIET WILT. En dit zeide Hij, betekenende met hoedanigen dood hij God verheerlijken zou. DE GOEDE HERDER STELT ZIJN LEVEN VOOR DE SCHAPEN. Dit woord des Heeren, dat op Hem, de Heere zelf, het allereerst en in de allerhoogsten zin in toepassing werd gebracht (want de dood van dezen goeden Herder was het leven zijner schapen), werd nu ook op Petrus in minderen zin in toepassing gebracht. Hij zou op gelijke wijze sterven als zijn Heere, aan het kruis, en juist door dien smadelijken, smartelijken, geweldigen dood zou hij God verheerlijken. Wonderlijk, niet waar? Hoe geheel en al het tegenovergestelde van hetgeen er in de wereld geschiedt. Wordt men daarin tot grote eer of

hoge waardigheden geroepen, dan volgen er gelukwensingen en feesten, en allerlei voorrechten en gunsten vallen ons ten deel. Doch waar is in het koninkrijk van Christus een heerlijkheid zonder een verdrukking, een ereambt zonder een kruis er onder, of er naast, of er achter? Gij ziet ook hier wederom de grote waarheid bevestigd, dat wij Christus niet kunnen aanvaarden zonder ook zijn smaad, zijn kruis te aanvaarden. Zeker is dat kruis een ereteken voor Gods kinderen bij de Heere en al zijne engelen en zaligen in de hemel, maar op aarde en bij de wereld is het een schandteken. En zegt niet, dat dit te hard gezegd is. Ge hebt maar in die kringen te komen, welke werkelijk werelds zijn om dat te ondervinden. o, In de kerk, in uw huis en in het huis van gelijkgezinden, of bij uwe ondergeschikten, op uw kantoor, of in anderen kring van gelijkgerechtigden, hebt gij geen smaad voor uw echt Christendom te vrezen of te verwachten. Maar kom er eens mede in gezelschappen of aan maaltijden, waar als aan Belsasars maaltijd de gouden, zilveren, koperen, ijzeren, houten en stenen goden worden geprezen, met andere woorden: waar de wereld de goden van de dag hare hulde brengt, en gij zult ondervinden met welk een smaad en verachting uw Christelijk getuigenis wordt aangehoord. Daarom wie waarlijk Christen zijn wil, die neme met Christus ook zijn smaad, zijn kruis aan, en late zich op dat kruis als Jezus kruisigen. De Heere vraagde dan ook Petrus met de hoogsten aandrang, of deze Hem veel liefhad. En wij weten thans waarom. Om als discipel en apostel veel voor Hem, de Heere te kunnen arbeiden, en veel voor Hem te kunnen lijden, en ten laatste voor Hem te kunnen sterven op het kruis. Een ander zal u gorden en brengen waar gij niet wilt. Het lijden moet iets zijn, dat men niet wil. De Heere zelf zag op heilige wijze op tegen zijn lijden, omdat zijn heilige natuur het lijden en de dood niet kon willen. Bij ons komt de onwilligheid om te lijden en te sterven meestal uit een andere bron; onze zonden maken ons onwillig. Naar het vlees lijdt niemand gewillig, doch hoe velen lijden nochtans naar het vlees eigenwillig? Vraag dit slechts aan de flagellanten (zelfgeselaars) bij de Roomsen. Doch bij de Christen mag dit niet zijn. Hij moet niet vleselijk, maar geestelijk gewillig lijden en sterven, naar de genade en tegen de natuur. En dit zeide Hij, betekenende met hoedanigen dood hij God verheerlijken zou. Door de gemeenschap van Christus verliest het kruis zijne schande en de dood zijne verschrikking, en worden zij middelen tot verheerlijking van God, dat is: ondervindingen van zaligheid en heerlijkheid voor Gods kinderen. Christus heeft het lijden en de dood van al de zijnen, door zelf te lijden en te sterven, geheiligd: Hij heeft door zijn schuldverzoenend lijden en sterven de prikkel er uit weggenomen, welke onze zonde, onze schuld is, en zijnen vrede, welke de verzoening is, daarin neergelegd. Wie in de Heere Jezus Christus gelooft als het Lam Gods, dat de zonde heeft weggenomen, die zal niet alleen de bitterheid des lijdens en des doods niet smaken, maar zal er ook de zaligheid en de heerlijkheid uit zien geboren worden. De dood van zo vele martelaren en die van zo vele andere gelovigen zijn daarvan proeven en bewijzen; doch het zijn nog slechts zeer flauwe proeven en bewijzen bij die, welke ons achter onze graven wachten. En dit gesproken hebbende zeide Hij tot hem: VOLG MIJ. Dit woord, waarmede de Heere vóór zijn dood en opstanding gewoon was, zich discipelen af te zonderen, had thans een vollere betekenis voor Petrus. Het betekende nu niet meer: "volg Mij in mijne omwandeling," maar: "volg Mij in de dood, in de dood des kruises." Wij moeten het Lam volgen, waar het ook heengaat. Openbaring 14:4. Wij moeten de Heere volgen, en geen ander. En wie nu de Heere volgt, die wandelt niet eenzaam en alleen, neen, dien gaat de Heere vóór, en dus is er niets te vrezen. Al ging ik ook in een dal der schaduwen des doods, ik zou niet vrezen, want GIJ zijt met MIJ, uw stok en uw staf die vertroosten mij, zegt de Psalmist (Psalm 23:4). En Petrus zich omkerende, zag de discipel volgen, welken Jezus liefhad, die ook in het avondmaal aan zijne borst gevallen was, en gezegd had: WIE IS HET, DIE U VERRADEN ZAL? De Evangelist Johannes schijnt zich met deze herinnering aan het vroeger gebeurde te willen verontschuldigen wegens de vrijmoedigheid, die hij nam, om, ofschoon tot hem niet als tot Petrus bepaald gezegd was: volg Mij! nochtans de Heere ook te volgen. Hij beroept zich daartoe op de bijzondere betrekking, in welke de Heere zich tot hem

geplaatst had, en die hem deze vrijmoedigheid gaf. Hij wil er mede zeggen, dat de liefde van Jezus hem even sterk trok om Jezus te volgen, als Petrus daartoe door des Heeren bevel getrokken werd. De Heere riep ook hem stilzwijgend, en vandaar waarschijnlijk het spreekwoord, dat meestal ijdel wordt gebruikt, doch hier waarheid was: "Wie mij liefheeft, die volge mij." Als Petrus dezen zag, zeide hij tot Jezus: HEERE! MAAR WAT ZAL DEZE? Johannes spreekt geen woord, hij volgt de Heere stilzwijgend; maar Petrus doet niets, of hij moet er ook bij spreken; dan tegenwerpingen of opmerkingen maken, is hem ook bijzonder eigen. En alweer gaat hij verder dan hij moet en mag. Wij zien er uit, dat de oude mens nog altijd naast de nieuwen zich blijft bewegen. Niettegenstaande Petrus zo-even de vergeving zijner verloochening, en bij het herdersambt het martelaarschap en de kracht tot beide ontving, begint hij opnieuw, en als op zijne beurt de Heere een vraag te doen. Toch is zijne voorbarigheid en nieuwsgierigheid altijd vergezeld van liefde tot de Heere en belangstelling in anderen, en daarom valt de Heere, ofschoon Hij hem berispt, er hem niet hard over; en wat ons betreft, wij hebben ons het allerminst over de spraakzaamheid van Petrus te beklagen, want daardoor zijn wij veel te weten gekomen, wat wij anders niet zouden weten. De antwoorden des Heeren, die op de vragen, welke Hem gedaan werden, volgen, zijn voor ons en geheel de Kerk onschatbare geschenken. Jezus zeide: INDIEN IK WIL DAT HIJ BLIJVE TOTDAT IK KOME, WAT GAAT HET U AAN? VOLG GIJ MIJ. Uit het antwoord des Heeren zien wij, wat Petrus met zijne vraag bedoelde. Petrus zeide er mede: Maar wat zal het lot, de bestemming van Johannes zijn? Doch de Heere geeft aan generlei aanmatiging over anderen (en de gelovigen hebben haar ook maar al te veel) toe. Hij bepaalt Petrus tot zich zelven. Zeker is er een gemeenschap der gelovigen onderling, maar ook een zekere onafhankelijkheid van elkander. Beide kunnen en moeten samengaan; ieder staat of valt de Heere voor zich zelven; ieder moet zijn eigen pak dragen, zijn eigen last uitvoeren, zijn eigen werk verrichten, en niemand der broederen mag over de anderen willekeurig beschikken. Alles moet wederzijds uit liefde en vrijwillig zijn. Het: Een is uw Meester: Christus, en gij zijt allen broeders! moet, wij herhalen het ook hier, zijne kracht behouden, zal de gemeenschap der heiligen, de gemeente van Christus, waarlijk bestaan kunnen. Daarom zeide de Heere tot Petrus: volg gij MIJ. De gelovigen moeten niet elkander volgen, maar de Heere, en niet op elkander zien, maar op de Heere. Zij moeten vrij van elkander, maar van de Heere afhankelijk zijn. Allen moeten de Heere vrijwillig dienen, maar niemand mag eigenwillig heersen. Petrus zelf waarschuwt dan ook in zijn eersten brief (1 Petrus 5:3), gelijk wij gezien hebben, niet alleen tegen de overheersing, maar ook tegen de bemoeizucht (1 Petrus 4:15), en Paulus zegt: zijt niemand iets schuldig dan elkander lief te hebben, (Romeinen 13:8) terwijl de Heere bij de voetwassing gezegd had: Indien dan Ik, de Heer en de Meester, uwe voeten gewassen heb, zo zijt gij ook schuldig elkanders voeten te wassen. Johannes 13:14. Indien Ik wil dat hij blijve. Wanneer de Heere iets zegt, dan is er altijd een peilloze diepte van gedachten in uitgesproken, waaruit al de eeuwen kunnen putten, zonder ooit aan het einde te komen. Trouwens, moeten niet al de woorden Gods als zodanig zulk een diepte hebben? Hebben niet ook al de werken Gods in de natuur zulk een diepte? Wie kan het wezen ook maar van enig ding, hoe gering, peilen tot de bodem toe? Wat bedoelde de Heere te zeggen met de woorden: Indien Ik wil dat hij blijve, totdat Ik kome? Zeker niet dat Johannes niet zou sterven, alvorens Hij, de Heere, in heerlijkheid zou wederkomen, zoals wij zo aanstonds zien zullen. Toch stelde de Heere met deze woorden Johannes in betrekking tot zijne komst. Welke komst? Gij weet dat er in de Schrift een opvolging is van oordelen tot op het laatste oordeel toe. Al deze voorafgaande oordelen, gelijk het laatste oordeel, worden met des Heeren komst verbonden. Niet alleen dat de Heer door zijn woord tot Kajafas: VAN NU AAN zult gij zien des mensen Zoon komende op de wolken des hemels, zijn komen tot een voortdurend komen, of liever tot een gedurig tussenkomen ten behoeve zijner gemeente maakte, maar ook in de apocalyptische brieven aan de zeven gemeenten wordt zijn komen verbonden met de uitvoering van een oordeel, of het uitreiken ener kroon. Zo heet het aan de gemeente te

Efeze: Gedenk dan, waarvan gij uitgevallen zijt, en bekeer u, en doe de eerste werken, en zo niet, Ik zal u haastelijk BIJKOMEN (haastelijk tot u komen), en zal uwen kandelaar van zijne plaats nemen, indien gij u niet bekeert. En aan de gemeente te Filadelphia: Zie, Ik KOM haastelijk; houdt dat gij hebt, opdat niemand uwe kroon neme. Nu weten wij dat Johannes niet alleen de komst of tussenkomst des Heeren bij de verwoesting van Jeruzalem beleefd heeft, maar ook dat hij op Patmos in de geest des Heeren onderscheiden tussenkomsten en de allerlaatste persoonlijke komst in heerlijkheid aanschouwde en te boek stelde. In dit opzicht stond dus Johannes geheel afgezonderd en ten enenmale tegenover Petrus. Petrus is hier de discipel, die de Heer onmiddellijk op de voet volgt; Johannes volgt ook, maar op een afstand, en hij zal ook de laatste der apostelen zijn, die de Heer in zijne heerlijkheid zal volgen. Hij zal de in liefde wachtende discipel zijn, de Wachtende op de letterlijke en persoonlijke vervulling van 's Heeren belofte: Die Mij liefheeft, zal van mijnen Vader geliefd worden, en Ik zal hem liefhebben en Ik zal mij zelven aan hem openbaren. Johannes 14:21. Op deze wijze vertegenwoordigt dan Petrus als de eerste, de laatste, de Kerk, welke de Heere tegemoet gaat, en Johannes als de laatste, de Kerk, welke op de Heere wacht. Aan het einde dezer bedeling echter zal de Kerk in de hoogsten zin des woords bestaan uit zulke gelovigen, die de Heere door de dood tegemoet gaan, én uit dezulken, tot welken de Heere zal komen, zonder dat zij sterven, om in een ogenblik veranderd te worden van zwakheid tot kracht, van oneer tot heerlijkheid. Dit woord dan ging uit onder de broederen: DAT DEZE DISCIPEL NIET STERVEN ZOU. En Jezus had tot hem niet gezegd, DAT HIJ NIET STERVEN ZOU, maar: INDIEN IK WIL DAT HIJ BLIJVE TOTDAT IK KOM, WAT GAAT HET U AAN? Het is opmerkelijk, dat Johannes wel zegt wat de betekenis van 's Heeren woorden niet was, maar niet welke betekenis zij werkelijk hadden. Johannes treedt in geen uitlegging, en laat des Heeren woord in het geheimzinnig duister, waarmede het omhuld is, en waardoor het ook tot genoemd misverstand aanleiding gaf. Hij laat het aan de Heere zelf over om zijn woord te vervullen op die wijze als Hij zelf dat goedvond, en de wijze hoe Hij zijn woord vervult, leren dan ook eigenlijk alleen de tijd en de gebeurtenissen, en uit dezen weten wij wat de Heere werkelijk met zijne woorden bedoeld heeft, namelijk dat Johannes niet als Petrus de marteldood sterven, maar op aarde blijven zou, totdat de Heer hem Jeruzalems verwoesting in de werkelijkheid en des Heeren komst in de geest had laten zien. Wat ons betreft, wij hebben hier een alleruitnemendst bewijs voor de volstrekte noodzakelijkheid van een onfeilbare Heilige Schrift, zou de Kerk bij mogelijkheid kunnen voortbestaan al de tijden door tot op 's Heeren wederkomst. Wij zien hier, hoe de apostelen zelven een verkeerde uitlegging gaven aan de woorden des Heeren, en indien deze verkeerde uitlegging nu niet ware terecht gewezen door de woorden, die de Heer gesproken had, met volkomen juistheid tot ons over te brengen, zo ware deze verkeerde mening door de overlevering overgeplant, en er was geen middel geweest om haar te wederspreken. En wat zou er dan van al de overige woorden des Heeren geworden zijn, indien zij niet uit de Heilige Geest door de pen der heilige schrijvers in schrift waren vervat? Dan zouden wij in die meer dan Babelse spraakverwarring zijn, waarin thans de ongelovige geleerden ons willen leiden door van de Schrift te maken wat zij willen, en er zou geen middel voor ons zijn om er uit te komen. Doch God heeft gezorgd, dat, evenals daar, waar Hij een mensenwereld schiep, er een zon is, waar zij bij kan zien te arbeiden, er ook daar, waar Hij een gemeente van gelovigen schiep, een licht is op haar pad en een lamp voor haar voet: zijn Woord, zijne Schrift. Mogen dus de kinderen der verkeerdheid uit hun verdorven verstand en bevlekt geweten allerlei heilloze stelsels te voorschijn brengen en verdedigen, wij hebben de onfeilbare Schrift, en maken hunne inbeeldingen teniet door het Christus woord: Er is geschreven! Deze is de discipel, die van deze dingen getuigt, en deze dingen geschreven heeft. Johannes verzwijgt naar gewoonte zijn naam, en geeft dien tegelijkertijd onder verbloemde woorden, meermalen in zijn Evangelie, en ook nu hier aan het einde te kennen. Het is opmerkelijk, dat de ongelovigen juist aan Johannes, die zich als de schrijver van zijn

Evangelisch verhaal bepaald noemt, het auteurschap er van ontzeggen, terwijl zij het auteurschap van Mattheüs, Markus en Lukas voor hunne verhalen doorgaans laten gelden, ofschoon geen hunner zijner naam in het verhaal zelf heeft te kennen gegeven. Er bestaat een bijzondere reden voor deze averechtse handelwijze der ongelovigen. De gehele Schrift is hun in de weg, maar het Evangelie van Johannes is hun dubbel in de weg, en door hen niet te dulden, want dat stelt Jezus van het begin tot het einde voor als God, geopenbaard in het vlees, en dàt mag voor deze lieden volstrekt niet waar zijn. Stellen dan de drie eerste Evangelisten de Heere Jezus niet als zodanig voor? Evenzeer, ofschoon in andere bewoordingen, in een anderen vorm dan Johannes, en niets valt lichter dan dit te bewijzen tegen de drieste en leugenachtige beweringen der ongelovigen. Hun strijd is dan ook een schermen in de lucht zoals al de beweringen van deze lieden zijn, want er is in de grond der zaak geen verschil hoegenaamd tussen de Christus der drie eerste Evangelisten en dien van Johannes. Ja, Johannes vermeldt niet eens de ontvangenis des Heeren uit de Heilige Geest, gelijk Lukas doet; en het is juist de ontvangenis uit de Heilige Geest, die al de andere heerlijkheden des Heeren, bij Johannes vermeld, onderstelt en doet volgen. Och, wat doen de mensen een moeite, om zich zelven te doen verloren gaan! De onverbeterlijke ongelovigen zijn dan ook zulke goddelozen, die allen blind willen maken, omdat zij zelven blind zijn, en daartoe pogingen doen door de zon van de hemel te willen rukken. Zij weten niet dat dit pogingen zijn van waanzinnigen, en dat zij er dus enkel mede bewijzen, niet meer tot de wereld der geregeld denkende mensen te behoren. En wij weten dat zijn getuigenis waarachtig is. Dit is het zegel der gemeente op het getuigenis van Johannes. En hoe wist de gemeente dat het getuigenis van Johannes waarachtig was? Door de Heilige Geest. Johannes zelf roept de gemeente in zijn eersten brief toe: Gij hebt de zalving van de Heilige en gij weet alle dingen. En de zalving, die gijlieden van Hem ontvangen hebt, blijft in u, en gij hebt niet van node, dat iemand u lere, maar gelijk deze zalving u leert van alle dingen, zo is zij ook waarachtig en geen leugen, en gelijk zij u geleerd heeft, zo zult gij in Hem blijven. 1 Johannes 2:20,27. Ik heb het meermalen gezegd en herhaal het hier, dat zonder dat getuigenis des Heilige Geestes van de volstrekte waarheid der Heilige Schrift, wij tegenover het ongeloof geen onwrikbaren grond zouden hebben. Ik heb redeneringen gelezen tegen het geloof, die mij overtuigden, dat indien wij van onze zijde niets anders hadden te stellen dan redeneringen tegenover redeneringen, de zaak in geschil nimmer tot een vaste beslissing zou kunnen komen. Immers de ongelovigen zeggen tot ons: Hebt gij verstand, wij ook; hebt gij uw eigen begrip, wij ook; houdt gij de Bijbel voor oorspronkelijk van God, wij niet; bewijs ons nu het tegendeel. En hoe zullen wij dat kunnen, want alles wat wij als bewijs van zijne goddelijke afkomst aanvoeren, heeft bij de tegenpartij niet de minste kracht van overtuiging. Zij willen volstrekt zekere bewijzen, en het is tevergeefs hun te zeggen, dat de aard der zaak het wiskundig bewijs niet toelaat. Zij zwichten voor geen minder bewijs. Wat zou ons dus overblijven, niet om de ongelovigen te overtuigen, want dit is ons onmogelijk, dat is het werk des Heilige Geestes alleen, maar om ons niet als een roof te laten medevoeren door het ongeloof, als wij niet iets hogers hadden dan verstandelijke redeneringen? Voorzeker, indien er geen hogere overtuiging ware dan die van de menselijke geest, (het menselijk verstand) indien er geen overtuiging des Heilige Geestes ware, (geen weten van de dingen Gods, door de Geest van God, 1 Corinthiërs 2:12) ons geloof zou niet de overwinning der wereld kunnen zijn, maar door de wereld overwonnen worden. Doch die hogere overtuiging bestaat. Voor zoveel wij waarlijk in de Heere Jezus geloven, dragen wij het getuigenis des Heilige Geestes in ons, het getuigenis, dat ons de Heilige Schrift als onfeilbaar doet geloven, en dat ons haar inhoud als goddelijk leert kennen. Mogen onze tegenstanders dat nu een voorgeven, een inbeelding, een dweperij of geestdrijverij noemen, wij moeten het ons laten welgevallen. Zij hebben de Geest van God niet, maar de geest der wereld, en spreken daaruit. Doch wij weten, dat wij weten de dingen, die ons van God geschonken zijn, dat vlees en bloed ons die niet hebben geopenbaard, omdat zij tegen ons vlees en bloed lijnrecht indruisen, maar dat de Vader in de hemel ons die heeft

geopenbaard, en dat geen macht ter wereld ons die wetenschap kan ontroven; want de Heilige Geest heeft deze waarheid, gelijk al de andere waarheden Gods, met het bloed van Jezus in ons hart geschreven, en dat schrift is onuitwisbaar. En waar zou het ook anders uit blijken, dat de Heere Jezus ons zondaren niet met water als Johannes, maar met de Heilige Geest doopt? Leeft de gelovige als zodanig niet alleen uit het leven van Jezus nu en eeuwig, en is dat eeuwige leven niet het leven des Heilige Geestes? En zou het dan mogelijk zijn, dat de gelovige, die zijn geloof uit God heeft, niet door God zou weten, wat hij wél en wat hij niet te geloven heeft? Het een sluit immers het andere noodzakelijk in. Verwonderen wij ons dan niet meer over de eeuwigen twist ten opzichte der Heilige Schrift, tussen het geloof en het ongeloof, want hij is op aarde niet op te heffen; maar eenmaal zal de Heere zelf persoonlijk het ongeloof tenietdoen en de twist doen ophouden, als Hij verschijnen zal tot zaligheid van allen, die Hem als hun Heere en Zaligmaker hebben aangenomen, en tot een oordeel van allen, die Hem als zodanig hebben verworpen. Ten slotte moet ik u nog opmerkzaam maken op de snelle afbreking van dit verhaal van Johannes. Wij zien Petrus en Johannes de Heere volgen, maar vernemen niet, waarheen zij gingen, en waar de andere discipelen bleven. Waarschijnlijk moeten wij dus deze derde openbaring des Heeren, waarmede Johannes zijn geschiedverhaal eindigde, houden voor die openbaring van Jezus in Galiléa, welke Hij aan zijne discipelen beloofd had. Johannes verhaalt er slechts het begin van ter wille van de bijzonderheid van het gesprek des Heeren met Petrus. Het begin van deze samenkomst was klein, er waren toen nog slechts enige weinige discipelen, maar allengs groeide hun getal aan, totdat er ten laatste vijf honderd broederen tezamen waren. De voorstelling der zaak zou niet buiten, maar in de regel Gods zijn, want volgens dezen begint alles klein en eindigt alles groot. Daarbij begunstigen de omstandigheden niet alleen deze opvatting, maar leiden er rechtstreeks heen. Of waartoe die visvangst van honderd drie en vijftig grote vissen, indien deze niet tot een maaltijd van velen bestemd waren? Deze grote samenkomst wordt ons door geen der Evangelisten beschreven, en alleen door Paulus (1 Corinthiërs 15:6) ter loops herinnerd. Alleen Mattheüs meldt er ook een gedeelte van, en wel in bepaalde betrekking tot de elven in deze woorden: En de elf discipelen zijn heengegaan naar Galiléa, naar de berg, waar Jezus hen bescheiden had, en als zij Hem zagen, baden zij Hem aan, doch sommigen twijfelden. Lees: hadden getwijfeld. Al de apostelen en Thomas in het bijzonder hadden getwijfeld, doch nu aanbaden zij Hem allen. De Schrift doet ons bij herhaling opmerken, dat ook de apostelen in het eerst twijfelden, als die niet wilden geloven alvorens zij zagen, maar die door te zien geloofden, en de Heere de hoogste hulde, die der aanbidding bewezen. Hiermede werd in hun getuigenis aan allen, die eerlijk en ter goeder trouw zijn, een onwankelbaren grond van geloofwaardigheid gegeven; want werden zelfs de apostelen des Heeren niet overtuigd dan door de kracht van zichtbare en tastbare en daarmede onweerlegbare tekenen en bewijzen van waarheid, zo is hun getuigenis door geen andere gronden te wederleggen. Wat nu bij Mattheüs verder volgt behoort kennelijk bij des Heeren afscheid, bij zijne hemelvaart, welke op de Olijfberg plaatshad. Mattheus spreekt dan ook niet van 's Heeren hemelvaart, omdat hij zich in zijn verhaal niet naar de Olijfberg verplaatst, maar op zijn gewone wijze alles samentrekkende, in de woorden des afscheids van de Heer, diens persoonlijk afscheid zelf genoegzaam meent te hebben aangewezen. Men moet niet vergeten, dat de Evangelisten niet schreven voor de inquisiteurs der Schrift, die alles willen vermeld hebben, en niets willen geloven, maar voor de gemeente des Heeren, bij welke de bijzonderheden van 's Heeren geboorte, leven, dood, opstanding en hemelvaart ten volle bekend waren en volkomen zekerheid hadden, zodat zij er slechts met korte woorden aan behoefde herinnerd te worden. Welk een betekenis zouden ook de afscheidswoorden van Jezus, door de Heere kennelijk als zodanig gesproken, en door Mattheüs geboekt, hebben, als des Heeren afscheid zelf niet daarop gevolgd ware? De wijze hoe de Heere Jezus hier bij Mattheüs zijn laatst vaarwel aan de zijnen op aarde toeroept, zegt dan ook aan ieder, die niet onverbeterlijk ongelovig wil zijn,

genoegzaam, hoe en waarheen de Heere der heerlijkheid is heengegaan, zonder dat dit er nog opzettelijk bij vermeld wordt.

21:25 De Heere en zijn discipelen, bij zijn opvaart ten hemel.
En Jezus, bij hen komende. Namelijk te Jeruzalem. De Evangelisten Mattheüs en Markus achten het blijkbaar onnodig om de bijzonderheden te boeken, die de discipelen aan het einde van de veertig dagen na 's Heeren opstanding weder uit Galiléa naar Jeruzalem deden gaan. De reden er van ligt voor de hand. Het Pinksterfeest was nu nabij, en de Heere zal hen natuurlijk niet onkundig gelaten hebben van de grote dingen, die ophanden waren. Hij had reeds dadelijk na zijne opstanding zijnen discipelen laten boodschappen: Ik ben nog niet opgevaren tot mijnen Vader, maar Ik vaar op tot mijnen Vader en tot uwen Vader, tot mijnen God en tot uwen God, zo spreekt het vanzelf dat Hij hun, toen de tijd der vervulling naderde, bevolen zal hebben naar Jeruzalem op te gaan, en gelijk wij uit Handelingen 1:4 en uit 1 Corinthiërs 15:7 mogen opmaken, samen te komen ten huize van Jacobus, de broeder des Heeren, alwaar de Heere met zijne discipelen voor het laatst maaltijd hield; want het woord: samen vergaderd waren brengt die betekenis mede. Sprak Hij tot hen, zeggende: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Die ons zulke woorden toespreekt, kan niet anders dan bezit gaan nemen van de troon des hemels, om aldaar te regeren in de naam des almachtigen Vaders. Immers alle macht zowel in de hemel als op de aarde uit te oefenen en op de aarde te blijven is een tegenstrijdigheid. Mij is alle macht GEGEVEN. Gij ziet ook hier weder de ogenblikkelijke onderschikking des Zoons aan de Vader. De Heere zegt niet: "Ik heb alle macht in hemel en op aarde," neen, in de goddelijke Drieënigheid is alles volstrekte insluiting, gemeenschap. De Zoon was nu alle macht gegeven door de Vader, én de Heilige Geest. In welke hoedanigheid? Als het Hoofd der gemeente. In zijne opstanding had de Heere de menselijke natuur niet afgelegd, maar met zijn goddelijke natuur onafscheidelijk verenigd. Wat Hij voortaan leefde dat leefde Hij Gode en de mensen; want zo onafscheidelijk Hij één was met de Vader, zo onafscheidelijk was Hij ook nu één geworden met de zijnen, met zijne gemeente, en dat beide door de Heilige Geest. Zijn bestuur over alle dingen in hemel en op aarde strekte dan ook nu tot de hoogste heerlijkheid des Vaders en tot de hoogste heerlijkheid zijner gemeente. Wij zien uit dit ontvangen van de hoogste macht, de diepte van de liefde des Zoons tot ons zondaren. Hij, die van eeuwigheid uit de Vader was, en van wie evenals uit de Vader de Heilige Geest eeuwig uitging, Hij wilde in zijne mensheid diezelfde macht als een machteloze van de Vader ontvangen, om er ons, die verloren waren, door te behouden. Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de naam des Vaders, des Zoons, en des Heilige Geestes, lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. Om het Evangelie te brengen aan de gehele wereld, moesten de apostelen kunnen zeggen, uit wiens naam en op wiens gezag zij dit deden, en die naam en dat gezag moesten niet minder dan de allerhoogste naam en dan het allerhoogste gezag zijn. Immers alleen voor God mag, kan en moet een mens zich buigen in zaken van godsdienst. Alle mindere gezag kan en moet hij afwijzen. Toen Mozes en Aäron de kinderen Israëls kwamen opeisen uit de hand van Farao, kwamen zij niet in hun eigen naam en op hun eigen gezag, maar zij zeiden tot hem: Alzo zegt de Heere, de God van Israël: LAAT MIJN VOLK TREKKEN, DAT HET MIJ EEN FEEST HOUDE IN DE WOESTIJN. En toen Farao daarop antwoordde: Wie is de Heere, wiens stem ik gehoorzamen zou, om Israël te laten trekken? Ik ken de Heere niet, en ik zal ook Israël niet laten trekken; beval de Heere Mozes de bewijzen zijner goddelijke zending aan Farao te tonen in tal van wonderen. Zou Farao zonder die wonderen Israël hebben laten trekken ? Zou Israël uit Egypte zijn gekomen, als het er niet was uitgevoerd door een hoge en almachtige hand? Immers neen; en zoudt gij nu menen, dat de kinderen Gods uit al de volken verzameld konden worden, dat de gemeente van Christus op de overste dezer wereld veroverd en uit de wereld uitgaan kon, zonder dat de apostelen uit naam van een almachtigen Heer gekomen waren, en als bewijzen daarvan, met wonderen zonder tal hun goddelijke zending gestaafd hadden? Gij ziet hier de volstrekte verblindheid van het ongeloof. Het neemt, om het goddelijke niet aan te nemen, het ongerijmde aan. o, Terecht heeft de Heilige Geest in de Heilige Schrift gezegd van degenen, die verloren gaan 2 Thessalonicenzen 2:10,11: Het is

daarvoor, dat zij de liefde der waarheid niet aangenomen hebben, om zalig te worden. En daarom zal God hun zenden een kracht der dwaling, dat zij de leugen zouden geloven. Wie het bij ondervinding weet, dat er niets minder dan de allerhoogste genade en de allerhoogste macht vereist wordt om ene ziel de ogen te openen en te bekeren van de duisternis tot het licht en van de macht des Satans tot God, opdat zij vergeving van zonden ontvangen en een erfdeel onder de geheiligden door het geloof in Jezus, die beseft ten volle dat het tot de onzinnigheden behoort, te menen, dat Israël zijne eigengerechtigheid, en de heiden zijne afgoden, en beiden hunne zonden zouden hebben kunnen verlaten op de prediking van enige Joodse mannen, die leerlingen waren van een Joodse wijze, die zijn onbesproken leven op het kruis heeft moeten eindigen. Zo iets zou men nog eerder van Socrates, de beroemden Griek, kunnen verwachten, die onder zijne aanhangers en bewonderaars een Plato telde. Doch de school van Socrates is reeds lang van de aarde verdwenen, en Plato staat nog slechts in de binnenkamers van enkele geleerde ongelovigen, die hem bewieroken en voor hem knielen als voor hun goddelijken Plato, zoals zij hem lasterlijk noemen. Neen, de toebrenging van zondaren tot de Zaligmaker der zondaren uit alle volken en geslachten der aarde was nog oneindig meer dan het verlossen van Israël uit de hand van de Egyptische dwingeland. En zo moesten de apostelen kunnen uitgaan op last en prediken uit naam van de Christus, als de Zone Gods, als de machthebber over hemel en aarde, als de Koning der koningen en Heer aller heren, om te roepen tot bekering en het ontvangen van de vergeving der zonde door het geloof in Hem, de Zoon, tot heerlijkheid des Vaders, door de Heilige Geest. Hierin ligt dan ook bij voortduring de enige kracht der prediking van het Evangelie. Wie als een dienaar van Christus, uit naam en met het woord van Christus de mensen opeist tot het geloof, die maakt discipelen van Christus; maar wie op zijn eigen gezag en met zijn eigen woord de mensen opeist tot geloof, die maakt discipelen van zich zelven, en brengt geen vrucht ten eeuwigen leven voort. Wij kunnen het dan ook niet anders dan in de uitnemenden Rutherfort prijzen, dat hij meermalen tot zijne gemeente sprak en aan zijne geloofsgenoten schreef als ambassadeur van de Koning der Kerk, in de woorden: "Alzo zegt mijn koninklijke Meester." Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende. Eigenlijk:"Maakt alle volken discipelen en doopt ze." Het onderwijs, als zodanig, gaat niet noodzakelijk de doop vooraf, maar de prediking des geloofs. Wanneer iemand door de prediking des Evangelies in het hart gegrepen, tot het geloof en de belijdenis: dat Jezus de Christus is, gekomen was, dan moest hij gedoopt en voorts in alle Christelijke kennis onderwezen worden. Immers de eerste prediking van Petrus op de eersten Christen-Pinksterdag was niet zozeer een onderwijs in de leer van Christus, als wel een prediking van de persoon van Christus, en op hun geloof, hunne belijdenis des geloofs in Jezus werden de drie duizend hoorders op eenmaal gedoopt. Ook geeft het onderwijs op zichzelf geen recht tot de doop, maar het geloof. Het geloof maakt tot verbondelingen, tot deelgenoten aan het verbond der genade, dat God heeft opgericht niet alleen met ons, maar ook met onze kinderen. Evenmin als nu de volwassenen die geloofden, vóór de doop alles wisten wat er in de school van Christus geleerd wordt, maar juist door de doop leerlingen, discipelen van Christus werden, worden ook onze kinderen door de doop gesteld tot discipelen en discipelinnen van Christus, tot leerlingen des geloofs, om op later leeftijd dat geloof openlijk te belijden en daarmede hunnen doop te bevestigen. Het geloof, dat bij onze kinderen niet vooraf kan gaan, moet bij hen volgen. Was het niet ook een afwijking van de anders vaste orde, dat Cornelius en de zijnen de Heilige Geest ontvingen, alvorens gedoopt te zijn? Wij zeiden het reeds, ook bij hen moest volgen wat bij anderen voorafging. Het kon niet anders. Onderwijst al de volken. De roeping is algemeen. Geen uitzondering kan hier gelden. Het grote visnet moet in al de stromingen der grote wereldzee worden uitgeworpen. De verkiezing is geen zaak des mensen, maar van God. De Heere zal dan ook niet door mensen, maar door zijne engelen aan het einde des tijds de ongelovigen en bozen scheiden van de gelovigen en rechtvaardigen. Alle volken. Welk een uitgebreid gebied voor de werkzaamheid der Kerk. De Heer wil dat zijne Kerk een Kerk van

zendelingen zij, en hoe meer zij dat is, hoe eerder zij tot hare heerlijkheid komen zal. Aan een colporteur onder de Joden, die hun tegelijk het Evangelie predikte, werd eens gevraagd: waartoe hij zulk een ijver voor Israël aan de dag legde? Hij antwoordde: "Omdat Israël de uitlandige oudste zoon is, en de erfenis niet kan gedeeld worden vóór hij is teruggekomen." Dat was schoon en goed gezegd, doch de gehele Kerk kan zeggen: Alvorens mijn lastbrief om het Evangelie aan alle volken te verkondigen, vervuld is, deelt de Heer met mij zijne heerlijkheid niet. Hen dopende in de naam des Vaders, des Zoons en des Heilige Geestes. Let wel, er staat niet in de namen, maar in de naam; want het goddelijk wezen (en de naam is de uitdrukking van het wezen) is één, ofschoon er drie zelfbewustheden of persoonlijkheden in het eeuwig goddelijk wezen zijn. Wij konden dit onmogelijk uit ons eigen verstand weten, maar God heeft het ons geopenbaard, en kon het ons alleen openbaren. En nu wij het weten, nu is het ons wel onbegrijpelijk, maar niet ongelofelijk of ongerijmd, zoals de ongelovigen ons willen diets maken. God kan uit de aard der zaak onmogelijk begrepen worden; een begrijpelijk God is geen God meer. Evenmin als onze hand de oceaan, kan ons verstand Gods oneindig wezen omvatten. Doch niets bij ons toe te laten dan hetgeen door ons begrepen kan worden, is ons menselijk verstand buiten alle werking stellen. Gelijk wij de natuur moeten aannemen, zoals God ze ons gegeven heeft, zo moeten wij ook God zelf aannemen, zoals Hij zich geopenbaard heeft. En dat zich nu God in zijne Heilige Schrift werkelijk als een drievuldigheid van zelfbewustheid of persoonlijkheid (want beide zijn één) geopenbaard heeft, is zo klaar als de dag. Mocht in het oude Testament nog niet het volle licht op deze waarheid vallen, omdat de bedeling der schaduwen dit volle licht nog niet toeliet, er zijn echter genoeg aanduidingen in het oude Testament, die ons zo vele voorbereidingen zijn tot de volle openbaring dezer hoogheerlijke waarheid onder het Nieuwe Testament. Hier, bij de instelling des doops, wordt door de Heer de volheid der Godheid geopenbaard op een zo volmaakte wijze, als vroeger nooit geschied was. Wel had de Heer in zijne laatste gesprekken bij en na de paasmaaltijd, gesproken van de Heilige Geest als enen anderen dan Hij, die zijne plaats op aarde vervangen, en door de Vader als de Trooster aan zijne gemeente gezonden worden zou, om blijvend bij haar in te wonen; doch ook dat was nog maar des Heeren voorbereiding geweest tot de volkomen gelijkstelling van de Vader èn zich zelven èn de Heilige Geest in de eenheid des wezens en des werks tot zaligheid van zondaren. En dat nu ook de Heilige Geest geen blote kracht of werking Gods, maar evenals de Vader en de Zoon, persoon, zelfbewustheid is, blijkt onmiskenbaar uit de reeds aangehaalden naam van Trooster en uit vele andere Schriftuurplaatsen, maar ook uit de woorden van onzen tekst. Of zou het geen ongerijmdheid zijn de doop te bevelen als te moeten geschieden in de naam van twee persoonlijkheden en van een onpersoonlijkheid? Men noemt de Heilige Geest een kracht van God, maar hoe is een kracht van God denkbaar zonder God zelf? Kunt gij u een zonnestraal denken, zonder een zon? Ware de Heilige Geest bloot een kracht van God, zo ware die naam in het doopformulier overbodig, want de Vader en de Zoon kunnen niet gedacht worden zonder de van beide uitgaande kracht. Stelt u voor, dat de Heere gezegd had: doopt ze in de naam des Vaders, des Zoons en der goddelijke kracht? Zou het geen ongerijmdheid zijn geweest? En nu wil men de heerlijke woorden van de Heer tot zulk een ongerijmde uitspraak maken; ja sommige dwaalgeesten gaan nog verder, en houden de Heilige Geest niet anders dan voor de goede gezindheid van de mens zelf. Keren wij ons van deze onzinnigheden af, en waarschuwen wij er onze kinderen voor. Het ongeloof is een verstandsbegoocheling, waarmede men alles verkeerd ziet; alleen wie de Heilige Schrift als waarheid Gods erkent, heeft een gezond verstand en geoefende zinnen tot onderscheiding van goed en kwaad, van waarheid en van leugen. Door de Heilige Geest niet te erkennen als met de Vader en de Zoon een enig God, die leeft en regeert in eeuwigheid, ontnemen wij met schendige hand aan het goddelijk wezen zijne volkomenheid en heerlijkheid. Neen, wij begrijpen dat drievoudig leven in het enig, eeuwig, goddelijk wezen niet, maar wij zien er toch de grondslag in van ons leven, van onze rechtvaardigmaking en van onze heiligmaking. Wij zien er de

grondslag in van Gods openbaring zijner macht, zijner liefde en van al zijne volmaaktheden. Zonder deze driepersoonlijkheid van het goddelijk wezen zou het ons nog duizendmaal duisterder zijn dan het nu is, hoe God uit zijne oneindigheid de schepping, uit zijne eeuwigheid de tijd, uit zijne heiligheid de vergeving der zonde deed uitgaan. God is liefde, zegt ons de Schrift, zijn wezen is liefde. Hoe zou ons dit denkbaar kunnen zijn, als er in zijn eigen wezen geen gelijken waren, die God met al zijne liefde liefheeft, en als er eerst schepselen moesten geschapen worden, eer God lief kon hebben? Doch nu is er door de drievuldigheid in het goddelijk wezen een eeuwige gemeenschap der oneindige liefde des Vaders èn des Zoons èn des Heilige Geestes, en deze oneindige, eeuwige liefde daalt af, openbaart zich in werken van oneindige en eeuwige liefde in de schepping, in de onderhouding der schepping, in de voorzienigheid, in de redding van zondaren uit hunne zonden, van verlorenen uit hun verderf, van doden uit hunnen dood. o, Hoe zalig en heerlijk is het te weten, op grond van Gods getuigenis zelf, dat onze verkiezing ligt in de liefde des Vaders, onze verlossing in de liefde des Zoons, en onze heiligmaking in de liefde des Heilige Geestes, en dat het toch een enige, eeuwige, oneindige liefde is, die ons gelijkelijk omvat en met zich eeuwig doet voortbestaan. Voorzeker vinden de engelen hunne hoogste verlustiging in het neerzien in deze oneindigheid van liefde, en zullen ook wij eenmaal daarin onze hoogste verlustiging vinden, als wij in de hemel zijn en ons omgeven en gedragen zien door de oneindige liefde Gods, gelijk de vogel zich omgeven en gedragen ziet door grenzeloze lucht, en de vis door de volle zee. Lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. De doop is een genade en een verplichting; een genade, omdat zij de gehele volheid der Godheid aan de zondaar geeft om niet, en een verplichting, omdat de doop verplicht te onderhouden alles wat Jezus geboden heeft. En wat heeft nu Jezus geboden? Wij lezen het in de Heilige Schrift, en bijzonder in de Evangeliën. Neem die Heilige Schrift weg, en wij weten niet meer wat Jezus ons geboden heeft. Doch zij is niet weg te nemen, evenmin als de zon van de hemel weg te nemen is. (Want het ongeloof is wel een verblinding der ogen, maar geen verduistering der zon). En zo weten wij wat Jezus door ons wil onderhouden hebben. Hij wil dat wij in Hem geloven, en dat dit geloof zich openbare in geloofswerken, dat is in werken, die God verheerlijken en de mensen tot heil verstrekken. God lief te hebben boven alles en de naaste als zich zelven is voor de Heer de wet en de profeten. Nu zijn er sommigen, die in dit laatste woord geheel het Christendom samentrekken, en beweren dat Jezus niets anders heeft geboden, en ook niets anders wil onderhouden hebben dan in het algemeen, zonder daarbij in bijzonderheden te treden, de liefde tot God en de naaste, terwijl zij daarbij 's Heeren Godheid en zijne wonderen als onwaar en verdicht voorstellen. Doch deze lieden verkeren in de noodlottige dwaling van te menen, dat de mens uit zijn eigen natuur Gods geboden naar eis kan vervullen; zij hebben hiermede geen kennis noch van hun eigen hart, noch van de eis Gods. Wat God eist is volmaakt, is een liefhebben van Hem de Heere met geheel het verstand, met geheel het gemoed, met al onze kracht, en wie heeft op deze wijze God lief, en kan God op deze wijze liefhebben? Konden wij dat, ja dan hadden wij geen zonden, en wij zouden geen Verlosser behoeven. Maar de heilige wet van God wordt krachteloos gemaakt door de zwakheid onzes vlezes, door de zondigheid onzer harten. En die zondigheid, wie neemt er de verdoemelijkheid van weg? De ongelovigen houden de zonden voor niet verdoemelijk, en menen dat God ze ook voor niet verdoemelijk houdt. Doch op wat grond? Op grond hunner eigen begrippen, en daarop gaan zij de eeuwigheid in zonder van een zonden verzoenenden en zonden vergevenden Christus te willen weten. Niet alzo wij die geloven; wij kennen de schrik des Heeren en dringen daarom ons zelven en anderen allereerst tot het geloof in de gezegenden naam des Heeren, als de enige naam, onder de hemel gegeven, waardoor zondaars zalig worden, en dan tot de liefde, de wederliefde, de dankbaarheid jegens God, en de zich mededelende liefde jegens de naaste. Uit liefde zijn wij uitverkoren, geboren, herboren, in liefde moeten wij leven, geven en streven al onze dagen, totdat wij daar zullen gekomen zijn, waar God met zijne liefde alles zijn zal in allen. En ziet, Ik ben met ulieden al de

dagen, tot de voleinding der wereld. Amen. Dit is het slotwoord van de Evangelist Mattheüs, en hiermede geeft hij ons in een enkel woord de gehele geschiedenis der Kerk sedert des Heeren zichtbaar heengaan tot aan zijn zichtbare wederkomst aan het einde dezer tijdsbedeling. De discipelen moesten de wereld evangeliseren, en zij zouden daarin hunne opvolgers hebben al de eeuwen door. Bij het gebod voegt de Heere onmiddellijk de belofte van het vermogen om het ten uitvoer te kunnen brengen, in de woorden: "Ik zal altijd bij u en met u zijn." Immers, als de Heere bij ons en met ons is, dan kan niets tegen ons zijn, en dan kan ons ook niets ontbreken. Treffend, niet waar, dat nu de Heere voor goed van zijne discipelen heengaat, Hij hun de verzekering geeft, dat Hij voor goed bij hen blijft, maar onzichtbaar, dus niet meer voor het oog, maar voor het geloof. En wat is nu het geloof? Het is het oog voor de onzichtbare goddelijke wereld. Geloven is het onzichtbare, dat God ons als bestaande heeft verkondigd, te zien. Mozes geloofde in God, alsof hij Hem zag; en zo doen wij ook als wij waarlijk geloven. Wij stellen ons gewoonlijk de Heere voor als levende in de hemel, en dat doet Hij ook; maar niet alleen, Hij leeft ook onder ons. Geloven wij dan, dat Hij in ons midden is, dat Hij met ons vergadert, en met ons wandelt, zo dikwijls wij samen vergaderen, samen spreken, samen bidden, samen wandelen en samen handelen als zijne discipelen, en Hij zal zich ook nog aan ons op velerlei wijze openbaren. Tot aan de voleinding der wereld. Eigenlijk tot aan de voleinding der eeuw, dat is van deze bedeling, gedurende welke Christus alleen zichtbaar in de hemel, en alleen onzichtbaar op de aarde is; want de hemel moet Hem ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen, die God gesproken heeft door de mond al zijner heilige profeten van alle eeuwen, Handelingen 3:21. De Heere zegt dus tot zijne discipelen: "Ik ben onzichtbaar bij u totdat gij Mij weder zichtbaar ziet terugkomen." Amen. Het is het goddelijk zegel op dit en op al de voorafgaande woorden des Heeren; een zegel, dat niemand kan verbreken. En ziet, Ik zend de belofte mijns Vaders op u. Dit vervolg lezen wij bij Lukas. De Heer voegt bij de belofte van zijn onzichtbare tegenwoordigheid bij de discipelen, nog de belofte van de zending ener andere persoonlijkheid, door wie zij zijn eigen onzichtbare tegenwoordigheid zouden kennen en genieten. De Heilige Geest maakt het hart van de gelovige geschikt om in de onzichtbare tegenwoordigheid des Heeren te verkeren en van Hem alles te ontvangen wat Hij geeft. Daarbij zou de Heilige Geest wel in zijne persoonlijkheid onzichtbaar zijn, maar Hij zou zich in zichtbare werkingen, in allerlei wondergaven en krachten openbaren. Hoe heerlijk, niet waar? De Vader had de Zoon gezonden, de Zoon was gekomen en had zijn werk volbracht, en nu zou de Heilige Geest komen om het volbrachte door de Zoon en de Vader toe te passen en uit te breiden tot in het oneindige. Trouwens, de heerlijkheid Gods is een drievoudige heerlijkheid. Wij zien hier ook de volstrekte noodzakelijkheid van de komst des Heilige Geestes. Zonder de komst, de bediening, het werk des Heilige Geestes zou de verlossing geen vrucht hebben bij de mensen. De Heilige Geest treedt in de mens en buigt zijnen wil over, en overreedt zijn verstand door zijn geweten te overtuigen van zonde. Daarom drukte de Heere zo zwaar op het woord: in u, toen Hij sprak van de Geest der waarheid, welken, zeide Hij, de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet, maar gij kent Hem, want Hij blijft bij ulieden en zal IN U zijn, Johannes 14:17. Het is dan ook alleen door de Heilige Geest, dat Christus in ons zijn kan met zijn leven, met zijne liefde, met zijne genade. Nog eens, hoe heerlijk! De eeuwige, ongeschapen Geest gaat in tot de eindigen geschapen geest, gelijk het licht ingaat in het oog, waardoor het ziet. Daarom kan niemand Jezus de Heere noemen dan door de Heilige Geest, en wordt alleen door de Heilige Geest de liefde Gods uitgestort in onze harten, waardoor wij zeggen: Abba Vader. 1 Corinthiërs 12:3 Ga 4:6. Maar blijft gij in de stad Jeruzalem, totdat gij zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte. Zij moesten blijven in diezelfde stad, die Jezus uitgeworpen had, de moordstad, de bloedstad, ja, maar daarom niet minder ook de stad, waar God zijne haardstede en altaar had. Zolang de tempeldienst niet door God was teniet gedaan, bleef Jeruzalem het middelpunt, vanwaar zich de stralen van het goddelijk licht zouden verbreiden tot aan des aardrijks einden; want de wet zou

van Zion uitgaan en des Heeren woord uit Jeruzalem, Jesaja 2:3. Ook zou God voor zijnen Messias de scepter zijner sterkte zenden uit Zion, zeggende: HEERS IN HET MIDDEN UWER VIJANDEN, Psalm 110:2. Ja, in datzelfde Jeruzalem, dat het smadelijk lijden van de Christus had aanschouwd, moest de heerlijke vrucht van dat lijden worden ontvangen: de Heilige Geest; de Heilige Geest met al zijne gaven. Reeds door dat bevel aan zijne discipelen toonde Christus te heersen in het midden zijner vijanden. Zouden de discipelen uit zich zelven Jeruzalem gekozen hebben tot het uitgangspunt hunner prediking? Onmogelijk, want daar waren de meeste en machtigste van Jezus vijanden; zij zouden veeleer Galiléa gekozen hebben, want daar had de Heere zijn meeste discipelen, en waren velen Hem toegenegen vanwege de menigvuldige wonderen van liefde, die Hij in hun midden gedaan had. Doch de Heere handelt altijd tegen des mensen gedachten in, en Hij begint juist met de zwarigheden. De Heere dan, nadat Hij tot hen gesproken had, leidde hen buiten tot aan Bethanie. Zo was dan het geliefde Bethanie, waaraan zo vele liefelijke en aandoenlijke herinneringen verbonden waren, de laatste plaats, die door des Heeren zichtbare tegenwoordigheid verheerlijkt werd. Het laatste afscheid, behalve van de elven, was van Maria, Martha en Lazarus. Het was een vaarwel tot weerziens. Hij, die naar de hemel heengaat, gaat er heen, om de zijnen plaats te bereiden, opdat zij kunnen volgen waar Hij hen is voorgegaan. Hoe kort is de heilige geschiedenis in het vermelden van al deze bijzonderheden, die toch een levenslangen indruk moesten achterlaten in de harten van allen, die er getuigen van waren! En zijne handen opheffende, zegende Hij hen. De Heere volgde eenvoudig de Joodse gewoonte van zegenen, met deze uitzondering, dat Hij thans niet de handen op hunne hoofden legde, maar die handen over hen uitbreidde. En kunt gij u nu wel een waardiger houding van de Heere bij zijne hemelvaart voorstellen ? Neen, er is geen. Zegenend gaat Hij heen, die de persoonlijke zegen der aarde was, der aarde, neerliggende onder de vloek der zonde, doch nu door zijnen zegen gewijd tot dat gezegende aardrijk, waarop alleen gerechtigheid zal wonen. Zegenen is de laatste daad van de Gezegenden Gods, en zijn laatste daad is een eeuwige daad, gelijk trouwens al zijne daden en woorden eeuwige daden en woorden zijn. Nog altijd zijn die handen, die op het kruis werden doorboord, zegenend uitgebreid boven de aarde, en hij, die zich onder die zegenende handen van de Christus stelt, is gezegend in eeuwigheid. In dezen zegen lag dan ook de zending des Heilige Geestes opgesloten, want Christus zegent alleen met de Heilige Geest. Immers, Hij doopt alleen met de Heilige Geest. o, Dat wij dan de onmisbaarheid van de inwoning des Heilige Geestes in ons erkennen, als het enig goddelijk kenmerk van onze wezenlijke gemeenschap en eenheid met Christus. Immers, alleen zo velen Gods kinderen zijn worden geleid door de Geest van God. Er is ook een geest der wereld. (1 Corinthiërs 2:12) Doch wat zegt de apostel Paulus uit naam der gemeente: Wij hebben niet ontvangen de geest der wereld. Wat onderscheidt deze geesten? De Geest van God trekt ons naar Jezus heen en leert Hem ons kennen in al zijn aanbiddelijke beminnelijkheid zoals de Schrift ons Hem voorstelt. De geest der wereld trekt ons van Jezus af en naar zich zelven: des werelds ijdelheid en zelfgenoegzaamheid, toe. En het geschiedde, als Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde, en werd opgenomen in de hemel, en is gezeten aan de rechterhand Gods. En zij aanbaden Hem. In de aanbidding van Jezus eindigt het Evangelie. De aanbidding is de erkenning zijner waarachtige Godheid in zijne mensheid, en is de vrucht van zijnen zegen. Wie door de Heere gezegend is, die aanbidt Hem ook; want die weet uit de zegen, dien hij ontving, dat het de zegen is van de eengeboren Zoon des Vaders, door de Heilige Geest. Neen, de Godheid des Heeren is niet door de redenering te bewijzen, zij is alleen kenbaar door het geloof, dat Christus ziet opvaren ten hemel, en neerzitten aan de rechterhand Gods. En keerden weder naar Jeruzalem met grote blijdschap. Gij ziet, naarmate de Heere zichtbaar van hen heenging, kwam de Heilige Geest tot hen in zijn zichtbare werkingen. Zouden wij niet gezegd hebben, dat toen Jezus voor goed van zijne discipelen heenging, deze aan de uiterste droefheid ten prooi, wenen en weeklagen zouden? Neen, dit was onmogelijk. De wijze, waarop zij de Heere weg zagen gaan, nam niet alleen alle droefheid weg, maar vervulde hen

daarentegen met de grootste blijdschap. Immers, wat maakt onzen rouw uit, bij het scheiden onzer geliefden? De wijze van hun scheiden: de dood maakt de droefheid, maar indien wij ze naar de hemel zagen varen gelijk de discipelen de Heere, wij zouden niet kunnen wenen, wij zouden integendeel moeten juichen. o, Het geloof is heerlijk, maar wat is het bij de aanschouwing! Wij geloven, ja wij weten, door de treffendste bewijzen overtuigd, dat onze lieve ontslapenen in de hemel zijn, en toch wenen wij nog zo menigmaal bij de herinnering aan hun lief verkeer met ons, aan het geluk onzer onderlinge gemeenschap, ons nu voor altijd op aarde ontnomen. Doch konden wij ze slechts een ogenblik zien in de heerlijkheid, waarin ze thans zijn, wij zouden tevreden zijn en niet meer kunnen wenen. Doch kan en mag het anders? Is het volmaakte niet in de hemel, in de aanschouwing, en is het onvolmaakte niet op aarde? En wat is het geloof? Het is de overgang tussen het onvolmaakte en het volmaakte, tussen het vertrouwen en het aanschouwen, tussen de aarde en de hemel. Het geloof verzacht wat het niet kan wegnemen, ondersteunt wat anders zou bezwijken, doet hopen, waar anders de wanhoop zou heersen. Mochten wij maar meer dat goddelijk geschenk des geloofs waarderen en aanwenden tot het einde, waartoe het ons gegeven is, om ons van Godswege te vertroosten in al onze droefenissen en te sterken in al onze zwakheden. Zien wij dan onze geliefden bij hun scheiden, niet als levenden ten hemel opvaren, maar als doden door vrienden en broeders ten grave dalen, zo is het geloof daar, om ons van Godswege te zeggen: "Zie op het onzienlijke." Zijn niet de engelen uitgezonden ten dienste dergenen, die de zaligheid beërven zullen? Welnu, zij droegen uwe lieven naar de hemel, zoals zij Lazarus deden, en uitwonende van het lichaam, wonen uwe ontslapenen nu in bij de Heere. Hun tabernakel, hun veldtent is verwisseld met een vast gebouw, een tempel niet met handen gemaakt; maar eeuwig in de hemel; en zo zijn zij nu in de volle kracht des woords, tempelen des Heilige Geestes. En toch zal dit in de opstanding des lichaams nog veel heerlijker zijn. "Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, want zij rusten van hunnen arbeid en hunne werken volgen met hen. Zijt dan niet bedroefd als de anderen, die geen hope hebben, want indien wij geloven, dat Jezus gestorven is en opgestaan, alzo zal ook God degenen, die ontslapen zijn in Jezus, weder brengen met Hem." En zij waren allen tijd in de tempel, lovende en dankende God. Amen. Dit is het slotwoord van de Evangelist Lukas, die hiermede de overgang geeft tot zijn heerlijke Handelingen der Apostelen. Een viertijd gaat de werkzaamheid vooraf. Zij werden altijd meer vervuld van de Heilige Geest, die de Geest ook der hoogste blijdschap is. En de blijdschap, die in 't hart is, moet zich weder uitstorten; men kan haar niet in zich opgesloten houden: uit het geloven komt het loven, het danken en prijzen van de Heer, in het huis des Heeren. Zij waren in de tempel dus niet meer op een eenzame plaats, en niet meer met gesloten deuren maar in het openbaar, in de tempel, waar al de Joden tezamen gekomen. Toen de Herder geslagen werd, verstrooide zich de kudde; nu Hij door de God des vredes als de groten Herder der schapen door het bloed des eeuwigen Testaments uit de doden is weder gebracht, verzamelt zich de kudde weder. Het is de voorbereiding en inleiding tot de Pinksterdag, op welken de discipelen geheel in het openbaar en voor al het volk zullen optreden om te verkondigen: dat God dien Jezus, dien de oversten des volks en met hen ook het volk, gekruist en gedood hebben, uit de dood opgewekt en tot een Heer en Christus gemaakt heeft, door aan Hem in zijn heerlijke hemelvaart het woord te vervullen: Zit aan mijne rechterhand totdat Ik uwe vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten. Psalm 110:1. En zij, uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heere wrocht mede, en bevestigde het woord door tekenen, die daarop volgden. Amen. Dit is het slotwoord van het Evangelie van Markus. De Evangelist omvat hiermede met een enkel woord alles wat in de Handelingen der Apostelen in de bijzonderheden wordt vermeld. Wij zien er uit, dat de prediking van het Evangelie de voorname zaak is, waarin de Heer altijd medewerkt. Door uitwendige wonderen? Zeker, maar niet altijd. De Evangelist zelf geeft de grote betekenis van het uitwendig wonder of zichtbaar teken aan. Het moest dienen tot bevestiging van het gepredikte woord, tot het stempelen van het menselijk woord tot Woord van God, tot volstrekte

waarheid. Dat was, zoals wij meermalen opmerkten, volstrekt onmisbaar, zolang die prediking van het Evangelie mondeling, en door oor- en ooggetuigen plaatshad; doch zodra die prediking in Schrift, de Heilige Schrift, was overgegaan, moesten deze tekenen en wonderen even noodzakelijk ophouden, als zij vóór dien tijd vereist werden. De brieven, die de apostelen aan de gemeenten schreven, waren in en op zich zelven genoegzame tekenen en wonderen; immers de gemeenten, aan wie ze gericht waren, bestonden allen uit gelovigen, en deze hadden geen bewijzen van bevestiging der apostolische woorden meer nodig; de personen, die ze schreven, waren voor hen genoegzame bewijzen van het gezag, van de goddelijkheid, van de onfeilbaarheid hunner Schriften. Nu wij de Bijbel hebben, als de Heilige Schrift. die alle mogelijke bewijzen van haar goddelijken oorsprong zo duidelijk in haar zelve draagt als iedere appel aan de boom en iedere bloem op het veld die bewijzen in zich dragen, zou dus het eisen van tekenen en wonderen tot bevestiging der woorden Gods, ons op het gebied plaatsen van hen, tot wie de Heere zeide: Tenzij dat gijlieden tekenen en wonderen ziet, zo zult gij niet geloven, Johannes 4:48, en daarvoor behoede de Heere ons genadiglijk. Doch geschieden er dan bij de prediking des Evangelies in het geheel geen wonderen meer, en werkt dus de Heere niet meer in die prediking mede? Wij antwoorden: er zijn ook onzichtbare wonderen, die even wezenlijk zijn als de zichtbare wonderen, of liever: er zijn geestelijke wonderen, die niet aan een stoffelijken vorm, maar toch aan zichtbare uitwerkselen als wonderen te kennen zijn. Er geschieden in en bij de prediking van 's Heeren woord nog vele van deze wonderen, die bewijzen dat de Heere zijne hand heeft in deze zijne zaak bij uitnemendheid. Zij zijn niet alle op te noemen, doch zij zijn allen te omvatten door het wonder bij uitnemendheid: de bekering. Deze is een onzichtbaar en inwendig wonder, maar toch een wonder, een groot wonder. Doch juist omdat het een inwendig wonder is kan het niet gekend worden dan door eigen ondervinding. Wie zelf niet bekeerd is, kan er zich geen denkbeeld van vormen, en houdt het ook veelal voor een ingebeelde zaak. Doch die genade van God ontvangen heeft, wiens ogen geopend werden als die van Saulus, en het hart als dat van Lydia, die weet dat het grootste wonder dat zijn kan, aan hem zelven is geschied, en voor hem zijn dan ook geen andere wonderen meer tot overtuiging nodig. Aan wie daarentegen dat wonder niet geschied is, voor dien zijn al de wonderen der Schrift niet genoegzaam, om te geloven dat God tot Hem gesproken heeft en onophoudelijk spreekt door zijn heilig Woord in de Heilige Schrift, en door de Heilige Geest in zijn hart. En er zijn nog vele andere dingen, die Jezus gedaan heeft, welke, zo zij elk bijzonder geschreven werden, ik acht, dat ook de wereld zelve de geschreven boeken niet zou bevatten. Amen. Deze zijn de slotwoorden van het Evangelie van Johannes, en daarmede van al de Evangelische verhalen tot aan de Handelingen der Apostelen. Johannes wil zeggen, dat het onmogelijk is, om al de bijzonderheden van 's Heeren leven, leer, lijden, sterven, opstanding en hemelvaart afzonderlijk en in de brede te boek te stellen, en de wijze, waarop Johannes dat doet, is niet die ener spraakkunstige juistheid, maar die ener gewone manier van spreken, waardoor wij de zaken in haar allerjuistste kracht voorstellen. Zeggen wij niet: "Niemand kan met zijne hand aan de hemel reiken," om aan te duiden dat de zaak volstrekt onmogelijk is? Ook de mannen der Schrift treden meermalen in deze wijze van spreken. Herinner u slechts het gezegde van Husaï, toen hij Absalom de raad gaf om met geheel Israël tegen David op te trekken. Dan zullen wij (zo sprak hij 2 Samuel 17:12,13) tot hem komen in een der plaatsen, waar hij gevonden wordt, en hem gemakkelijk overvallen, gelijk als de dauw op de aardbodem valt, en er zal van hem en van al de mannen, die met hem zijn, ook niet één worden overgelaten. En indien hij zich in een stad zal legeren, zo zal gans Israël koorden tot dezelve stad aandragen, en wij zullen ze tot aan de beek neertrekken, totdat ook niet een steentje aldaar gevonden worde. Ook de geschiedschrijvers der Schrift treden in deze wijze van spreken. Herinner u slechts 1 Samuel 13:5, alwaar gezegd wordt: En de Filistijnen werden verzameld om te strijden tegen Israël, dertig duizend wagens, en zes duizend ruiters en volk in menigte ALS HET ZAND, DAT AAN DE OEVER DER ZEE IS. Laat ons dan niet kleingeestig

genoeg zijn, om op dezen vorm der Schrift te smalen, zoals zo vele grote geesten met kleine zielen doen, maar dat wij letten op de bedoeling, die er door de Heilige Geest althans in onzen tekst (tot welken wij ons thans bepalen) is neergelegd. Deze bedoeling is groot. Zij is niet minder dan het stempelen van des Heeren woorden en werken, lijden en daden met het merk der oneindigheid. De Heere zelf is de Oneindige, alles wat Hij doet en wat Hem betreft kan niet anders zijn. Wat boek zou, welke boeken zouden alles, wat van de Heere zou kunnen gezegd worden, kunnen omvatten? Wat moet er geschied zijn in dat leven, waarvan ieder ogenblik van het allerhoogste gewicht was, en dat zich onophoudelijk uitstortte in goddelijke woorden en goddelijke daden? Kunt gij de stralen, die de zon slechts een enkelen dag van zich laat uitgaan, tezaam vergaderen? Zij vervullen immers niet ene wereld, maar vele werelden tegelijk. Evenmin kunt gij de uitgesproken gedachten en de uitgestorte krachten van de Heere samenvatten in blad en schrift. Dit kon niet en dit mocht ook niet. De oneindige wijsheid, die weet dat het te veel niet past voor de maat onzer kennis, heeft gezorgd dat de Schrift een klein boek zij, evenredig aan ons kleine leven, en niet, zoals de Talmud der Joden is, een reeks van folianten, welke men gedurende zijn leven nauwelijks kan doorlezen, hoeveel te minder leren verstaan. De Heilige Geest geeft ons uit de oneindigheid van Christus, uit de volheid van de Oceaan der oceanen slechts enkele teugen te drinken, opdat wij niet overstelpt en overstroomd zouden worden. Daarom is alles in de Schrift zo stuksgewijze (fragmentarisch), worden ons slechts enkele trekken en wenken gegeven, waar wij uitgewerkte verhalen of bewijsvoeringen zouden verwachten of wensen, en is de Schrift ons grotendeels gegeven als een zaaiveld vol goddelijke zaden en kiemen, die ontloken en nog zullen ontluiken. Vergeten wij dan niet, dat er oneindig meer geschied is, dan er beschreven is, maar dat hetgeen niet beschreven is in volstrekt verband staat met hetgeen wel beschreven is, en tezamen een volmaakte eenheid is van waarheid. Al wat de Schrift zegt is waar, volstrekt waar, oneindig waar, al kan die waarheid ons in hare oneindigheid niet worden getoond. In één woord, in de Heilige Schrift worden ons de waarheden Gods gegeven in weinige broden en in weinige visjes, en de lezing, de mondelinge en schriftelijke prediking, de toepassing dezer Schriftwaarheden zijn, onder de leiding des Heilige Geestes en door zijne kracht: de vermenigvuldiging van deze weinige broden en visjes tot in het oneindige.

De handelingen der Heilige Apostelen, geschreven door Lukas.

Inleiding. Het opschrift, dat wij hier lezen, is niet door Lukas aan zijn tweede Boek gegeven, maar door een latere verzamelaar der Nieuw-Testamentische Heilige Schriften. De inhoud strekt zo ver niet, als deze titel medebrengt. De Handelingen der Apostelen kondigen een volledige geschiedenis aan. Het boek zelf bevat daarentegen slechts enkele handelingen der Apostelen, enkele bijzonderheden uit hun veelvuldige arbeid, enkele trekken uit de geschiedenis der gemeenten, enkele voorbeelden van verdrukking en vervolging der gemeenten door de vijandige machten, en van uitkomsten en uitreddingen, haar door de Heer gegeven. Wij vinden er dus de aanvang der lijnen, die door de gehele kerkelijke geschiedenis tot aan haar einde zouden dóórlopen, en de toonbeelden der verschijnselen op het gebied van het Godsrijk en der kerk, die zich onophoudelijk zouden herhalen. Trouwens de Handelingen der Apostelen werden ons niet gegeven als een geheel, maar veeleer, evenals de Evangeliën, als een klein gedeelte van het oneindig en dus niet volkomen terug te geven geheel; een gedeelte echter, dat bij al het stuksgewijze van zijn inhoud, ons nochtans een genoegzaam bevredigende, volledige geschiedenis geeft. Immers de Handelingen der Apostelen bevatten een geleidelijke historie van de stichting en ontwikkeling der gemeente van de Heer onder Israël, de Samaritanen en de Heidenen, en dat wel in de meest duidelijke en treffende bijzonderheden. Daarom is dan ook dit Boek der Schrift volstrekt onmisbaar voor de Evangelische geschiedenis. Stelt u voor, dat wij het niet hadden in de rol der Nieuw-testamentische Heilige Schriften, er zou in de heilige historie een leemte bestaan, welke door niets aan te vullen was. De Nieuw-testamentische Schrift zou hiermede volstrekt onvolkomen zijn. Doch hiervoor heeft de Heilige Geest gezorgd. Gelijk God ons bij onze intrede in de natuurlijke wereld, een volkomen geordende, een voltooide schepping te aanschouwen en te genieten geeft, zo ook geeft Hij ons bij onze intrede in de Gemeente van de Heer een volledige Heilige Schrift, waaraan het geloof volkomen genoeg heeft, om te weten en te genieten al de geestelijke zegeningen, die ons in Christus zijn toebereid. O, wij gaan over deze dingen gewoonlijk onnadenkend en ondankbaar heen, maar anders moesten wij ons over niets meer verwonderen en verheugen, dan over hetgeen vóór ons bestaat, eer wijzelf bestaan, en bij onze wording slechts door ons te aanvaarden is. De vragen: hoe is de wereld en hoe is de Heilige Schrift tot stand gekomen? hebben geen ander antwoord dan: Dat heeft Gods liefde en macht gedaan. Deze hebben voor u en voor miljoenen met u gezorgd, dat er bij uw komst op de wereld niets voor uw lichaam en ook niets voor uw ziel zou ontbreken, indien gij maar lichamelijk én geestelijk wilt eten en drinken, wat God u te eten en te drinken geeft. Doch hieraan hapert het doorgaans bij de meeste mensen. Hoe velen eten en drinken zich lichamelijk ziek en dood aan sterke drank en schadelijke spijzen, en hoe velen doen geestelijk hetzelfde door het eten en drinken van de spijs en de drank, die het ongeloof hun toebereidt en aanbiedt! De Handelingen der Apostelen zijn eigenlijk de handelingen van de Heiligen Gcest in de naam van Christus, door de Apostelen. Het is het boek der historie van Christus, zoals Hij uit de hemel in de kracht van de Heilige Geest op aarde handelde door de zijnen. Bijzonder Markus doet ons dit opmerken aan het slot van zijn Evangelie, door te zeggen: De Heer dan, nadat Hij tot hen gesproken had, is opgenomen in de hemel, en is gezeten aan de rechterhand van God. En zij uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Here wrocht mede, en bevestigde het woord door tekenen, die daarop volgden. De Heer is niet in de hemel tot zijn rust ingegaan, dan voor zover zijn lichamelijke, persoonlijke werkzaamheid op aarde betreft; in de Heiligen Geest werkt Hij uit de hemel voort ook op aarde, en heeft bij Hem het woord zijn volle kracht behouden: Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik werk ook. Ja, opvarend naar de hemel zegt Hij: Mij is alle macht gegeven in hemel en op aarde. Heeft Hij die macht, zo oefent Hij haar ook uit en toont Hij aan de zijnen, en bewijst Hij aan de wereld, dßt Hij die macht werkelijk heeft. Welk een troost voor zijn gemeente! Zij ziet, dat de bozen niet ophouden te woelen en te woeden, en onvermoeid arbeiden aan het welslagen hunner plannen tegen de raad

van God; maar wij weten tevens, dat Christus door alle deze verontrustende verschijnselen heen, werkt met zijn almacht, en daardoor zelfs zijn bitterste vijanden, zonder dat zij dit ook maar enigszins vermoeden, maakt tot werktuigen om zijn gemeente te bouwen. De Handelingen der Apostelen werden, vanwege hun grote eenvoudigheid, door de Christenen van vroegere eeuwen weinig gelezen. Chrysostomus, die in de vierde eeuw leefde, klaagt er over. Doch het is meer gebeurd, dat men oude juwelen, die men van zijn ouders geërfd heeft, en om hun onaanzienlijk uiterlijk lange tijd onopgemerkt en onaangeroerd in het juwelenkistje had laten liggen, later bevonden heeft diamanten van het zuiverste water, juwelen van de hoogste waarde te zijn. Ook onder de hedendaagse geleerden hebben niet weinigen door een onbegrijpelijke achteloosheid dat Boek op de achtergrond geplaatst. Daarentegen zijn er ook in onze tijd mannen opgestaan, die dit gedeelte der Heilige Schrift deden kennen als een der kohinoren onder de diamanten der kroon, en het als zodanig met uitnemend talent verdedigd hebben tegen de heilloze aanvallen der allesverwoestende Tubingse school. Zij hebben de Handelingen der Apostelen weder met volle recht in volle eer op de voorgrond gesteld. Trouwens de Schrift is als een obligatie van onverminderbare waarde, waarvan de onafgeknipte coupons niet verjaren, maar altijd hun waarde behouden. Men heeft ze slechts af te knippen, om alle achterstallig gebleven rente van het kapitaal opeens te ontvangen. Onze van Oosterzee heeft de gouden medaille behaald met een handhaving der echtheid van de Handelingen der Apostelen, en het doet ons goed, en wij vinden het bij uitnemendheid gepast, om zo dikwijls een nieuw hoofd uit de draak van het ongeloof gegroeid is, het zo spoedig mogelijk met het zwaard des woords af te houwen; doch wat ons betreft, wij houden ons in deze onze Bijbellezingen, naar onze gewoonte voornamelijk bezig met het binnenste der Heilige Schrift, met de zegenvolle inhoud. Wij doen hiermede als dezulken, die de vruchten eten, welke door de natuurkundigen in haar aard, ontstaan en groei nagegaan en beschreven worden. Voorts weet gij , dat men ook het voedsel der Schrift op onderscheidene wijze eten kan. Men kan het eten, zoals de discipelen van de Heer de graankorrels aten, onmiddellijk uit de aren; men kan die graankorrels ook tot meel gemalen, gebuideld en op velerlei wijze tot brood en andere spijzen toebereid eten. Bij alles kan een zegen zijn. Velen houden bijzonder van het bespreken van een enkel woord der Schrift, anderen van een bijbellezing, nog anderen lezen gaarne een geheel boek of brief der Schrift achtereen. Doe het een en het ander met opgewektheid en ingenomenheid en dan zal juist de afwisseling de spijs kruiden. De Handelingen der Apostelen zijn vooreerst een vervolg op de Evangeliën. Deze bevatten, behalve de geschiedenis van 's Heren komst op aarde, vele van zijn woorden en werken. Ook die werken deed de Heer door de Heiligen Geest (Mattheus 12:28), en wel onmiddellijk. In de Handelingen der Apostelen zou Hij ze door dezelfde Heilige Geest middellijk doen, door zijn Apostelen. Reeds terwijl Hij op aarde was, gaf de Heer zijn Apostelen macht dezelfde wonderen te doen, die Hijzelf deed. Thans zou dit zonder zijn lichamelijke tegenwoordigheid geschieden, en zouden de Apostelen in zulk een onmiddellijke betrekking tot de Heilige Geest staan, als Hijzelf vóór zijn dood en opstanding stond met uitzondering van het "zonder mate", dat alleen bij de Heer kon plaats hebben. Evenals het een van harte mild en schatrijk man niet in de gedachten komt, om de hulp van anderen in te roepen, waar zich het gebrek aan hem vertoont, maar hij er een eer in stelt om zelf, uit eigen middelen in alle behoeften te voorzien, zo wandelde de Heer op aarde. Hij voorzag in alles uit eigen middelen, tot in het betalen der Hem niet geldende schatting; en waar anderen Hem dienden uit hun goederen, daar geschiedde dit vrijwillig, zonder dat Hij ooit een beroep er op gedaan had. Gij gevoelt, dit was beneden de Heer. Hij nam alleen uit liefde aan, wat men Hem uit liefde aanbood. En Hij beschikte over de beurs der liefdegaven weder uit liefde, ten voordele der armen. De weigering van die liefdediensten zou daarentegen gestreden hebben tegen de vrijwillige zelfvernedering van de Heer, die om onzentwil arm is geworden, daar Hij rijk was; en dat Hij werkelijk arm geworden was, moest blijken, en bleek werkelijk, doordien Hij door Hem liefhebbende discipelinnen gediend werd uit haar goederen. Met de Apostelen kon het

onmogelijk in alles zó zijn als het met de Heer was. Zij moesten geheel van het Evangelie leven, en werden daarom door de Heer gesteld om, waar zij kwamen, intrek te nemen in het huis van een, die hen wilde opnemen, en zich daarin te vergenoegen met wat er werd voorgezet. Ook hierin onderscheidde zich echter het Evangelie van de wet, dat de Apostelen in sommige gevallen ook deze verordening van de Heer vrijwillig konden terzijde stellen, door in hun levensonderhoud met eigen handenwerk te voorzien, zoals Paulus, ofschoon ook nog maar gedeeltelijk, deed. Wat echter de wonderwerken betreft, de Heer zelf had hun gezegd, dat zij meer zouden doen dan Hij, omdat Hij tot de Vader ging, en zij daarom in de onmiddellijke gemeenschap van de Heilige Geest komen zouden. Wel verre dus dat de Handelingen der Apostelen de werken van de Heer zelf zouden in de schaduw stellen, geven zij die veel meer op grotere schaal, in grotere omvang en heerlijkheid terug. Na de Hemelvaart van de Heer verkreeg de werkkring van de Heer, uitwendig gezien, een te voren ongekende uitgebreidheid. De Heer had zich in zijn prediking grotendeels tot Israël bepaald, en slechts een enkele stad van Samaria en enkele heidense grensbewoners bezocht; de Apostelen daarentegen gingen tot alle volken. De Heer vergenoegde zich met de eerstelingen, de oogst liet Hij over aan de discipelen. Hij bediende zich van een enkele taal, de Apostelen spraken in alle talen der wereld. Hiermede betoonde de Heer tegelijk zijn menselijke zelfvernedering en zijn Goddelijke grootheid, want niets is groter dan alles te kunnen doen en toch weinig te doen, en het meeste aan anderen, aan minderen over te laten. Doch wij moeten hierbij, in het voorbijgaan, opmerken, dat hoe zelfverloochenend de Heer was in het betonen van zijn macht, Hij nooit zijn Godheid verloochende. Nooit zei Hij, wat zijn dienaar zei: "Zie niet op mij, alsof ik door mijne eigen kracht of godzaligheid deze wonderen verricht heb." En nooit zei Hij, wanneer men voor Hem neerviel en Hem aanbad, als Petrus: Sta op, ik ben ook zelf een mens. Neen, Hij was de Heer, wie als zodanig gelijke eer met de Vader, de eer der aanbidding toekwam. Zelfs zijn woord: de Vader is meerder dan Ik, bewijst het; want welk geschapen wezen kan, mag en durft zich vergelijken met God? Dat kon en mocht alleen Hij, die zich naast God kon stellen, door te zeggen: Ik en de Vader zijn één. De Handelingen der Apostelen zijn, ten anderen, een brug, een overgang van het Evangelie tot de Brieven der Apostels, dus een overgang van de geschiedenis tot de leer. Wij hebben gezien, dat de Heer vóór zijn dood en opstanding zich niet door zijne discipelen als de Christus wilde verkondigd hebben (Mattheus 16:20). Eerst moest zijn zoenofferande volbracht en in zijn opstanding uit dood en graf het onmiskenbaar Goddelijk zegel daarop gedrukt zijn, alvorens Hij zich in de volle waardigheid van zijn persoon wilde gepredikt hebben, en wel door de Heiligen Geest zelf, die van Hem op Goddelijke wijze zou getuigen door de Apostelen, gelijk deze dat op menselijke wijze zouden doen, door te zeggen wat zij hoorden en zagen. Johannes 15:26-27. Evenals een wijs bouwmeester eerst zich onledig houdt met het leggen van het fundament, en niet vóór de voltooiing er van aan het huis begint te bouwen, terwijl hij intussen van dat huis slechts een schets geeft, en er niet, alsof het reeds bestond, van gesproken wil hebben, zo de Heer. Hij zelf was in zijn verzoeningsdood de grondslag van het Godsgebouw. Was eenmaal die grond gelegd, dan zou Hij het Godsgebouw zelf daarop bouwen door de Heilige Geest, met de Apostelen als de werklieden. Wij hebben dus in de bewering, dat de leer der Apostelen geheel afgezonderd is van die van de Heer zelf, weder een van die talloze bewijzen van onkunde in de Schrift, welke de Schriftbestrijders onafscheidelijk eigen is. De Heer verklaart uitdrukkelijk in zijn afscheidsrede aan zijn discipelen, (Johannes 16:12-15), "dat Hij hun nog vele dingen te zeggen had, doch dat zij die thans niet konden dragen: wanneer echter de Geest der waarheid tot hen zou gekomen zijn, dan zou deze hun alles verkondigen, wat Hem, de Heer betrof." Hij zal Mij verheerlijken, zei de Heer, want Hij zal het uit het mijne nemen en u verkondigen. Het onderwijs, dat de Apostelen van de Heiligen Geest ontvingen, is dus het onderwijs van de Heer zelf, en zo heeft het woord van de Heer ten opzichte van de discipelen zijn volle kracht bij een iegelijk, die gelooft: Wie u hoort, die hoort Mij, Lukas 10:16. De Handelingen der Apostelen, ofschoon zelf geschiedenis,

zijn bijzonder daarom een overgang van de Evangelische geschiedenis tot de Evangelische leer, omdat zijzelf ons de Apostelen meermalen voorstellen in hun prediking, en omdat zij ons vele opheldering geven ten opzichte van de Brieven der Apostelen, voor welke zij als het ware de plaats toebereiden. Bij de eerste lezing verwondert ons zeker het plotseling afbreken der geschiedenis van de Handelingen der Apostelen. Wij zouden menen, dat er nog een vervolg op moest gekomen zijn, of althans een slotwoord tot een geleidelijke afsluiting der heilige Evangelische geschiedenis. Bij nadere beschouwing moeten wij echter erkennen, dat het de eigenaardigheid der Schrift is, om zich uitsluitend met de hoofdzaken bezig te houden, en de bijzaken te laten vallen. De Apostelen zelf waren de hoofdpersonen ook van deze geschiedenis niet. Het is een geheel Roomse, anti-schriftuurlijke richting, de mensen der Heilige Schrift te vergoden. Zij zijn niets minder, maar ook niets meer dan dienaren van God, en hebben als zodanig hun grens ook in de Schrift. Het is ook hier: de dienaren gaan heen, hun dienstwerk blijft. Juist om afgoderij met de Apostelen te voorkomen, wordt van hun uiteinde weinig of niets in de Heilige Schrift gesproken. En uit dit oogpunt gezien, vinden wij het geheel eigenaardig, om de Handelingen der Apostelen afgebroken te vinden bij Paulus te Rome, en dus juist ter plaatse, waar de brief van Paulus aan de gemeente te Rome onmiddellijk volgt aan het hoofd van alle de Apostolische brieven. In de plaats van de mondelinge prediking der Apostelen komt nu hun schriftelijke prediking, en in de plaats van hun persoonlijkheden komen nu de gemeenten. En wat de geschiedenis betreft, met het persoonlijk getuigenis der Apostelen hield ook van zelf de gewijde, de onfeilbare, de heilige schriftuurlijke geschiedenis op, om vervangen te worden door de ongewijde kerkelijke geschiedenis, die in de gewone weg door de gemeenten zelf met haar opzieners werd voortgezet. De Heilige Geest heeft ons in het tweede Boek van Lukas, zoals wij reeds opmerkten, met de gemeente van Christus geleid van Jeruzalem tot Antiochië, en van Antiochië tot Rome, en wij zouden niet weten, waartoe een verdere leiding aan de eigen hand van de Heilig Geest nodig zou geweest zijn. Het is dan ook zeer opmerkelijk, dat Rome geheel de kerkelijke geschiedenis door, het hoogtepunt gebleven is van het Evangelie, althans voor de Westerse kerken, totdat het licht van het Evangelie aldaar jammerlijk verduisterd en ten laatste geheel onder de korenmaat gesteld werd, en God zonder wonderen de verwonderlijke Hervorming voortbracht. Trouwens, God doet altijd wonderen, maar niet op dezelfde wijze. Hij doet wonderen ook in de weg van zijn aanbiddelijke bijzondere Voorzienigheid, en voornamelijk in zijn kerk. Immers door deze wonderen heeft Hij, sedert de dood der Apostelen, zijn kerk in stand gehouden tot op deze dag. Aan het einde van de Handelingen der Apostelen zijn wij dus in Rome aan een scheidsweg gekomen, waarin reeds het begin lag van de later gevolgde splitsing in een Oosterse en Westerse kerk. De door wonderen gevestigde kerk werd, zoals wij zeiden, zonder wonderen, in de gewone weg, maar altijd onder het hoge toezicht van de Heer der gemeente en de leiding van de Heilige Geest, aan haar natuurlijke en eigenaardige ontwikkeling overgelaten. De zuurdesem was door de hand der vrouw in drie maten meel gedaan, en nu werd de zuurdesem aan zichzelf overgelaten, om zijn doorzurende kracht uit te oefenen. Het is dan ook alsof sedert de Handelingen der Apostelen de gemeente van de Heer in alles aan bloot natuurlijke, menselijke, wereldse invloeden is overgegeven. Doch wij weten beter. Zeker is de weg, die de Heer met zijn gemeente gehouden heeft, ons in vele opzichten raadselachtig; doch wij weten uit het antwoord van de Heer aan Job, dat alle zijn werken en wegen van zodanige aard zijn, dat als wij er reeds nu de redenen van willen weten, ons verstand noodzakelijk verbijsterd wordt. De Heer duldt niet, dat wij Hem vóórgaan met onze plannen, maar wel dat wij Hem volgen met onze bewondering en aanbidding en ons dienstbaar stellen tot zijn oogmerken. Wij zouden menen, dat nu eenmaal de Heilige Geest uit de hemel is nedergedaald, en door duizend wonderen de kerk van Christus op aarde gevestigd heeft, deze kerk van stonde aan alle macht der wereld overwinnen, en ten laatste zelf alleen de wereld vervullen zou. En wat zien wij gebeuren? Na drie eeuwen van lijden wordt de kerk de Christelijke martelkroon door een vorstelijke hand van het hoofd

genomen, en daarvoor de Romeinse keizerskroon in de plaats gesteld, om van hetzelfde ogenblik af innerlijk te verliezen, wat zij uiterlijk gewonnen had. De bedoelingen van de Heilige Geest met de kerk zijn dus, van achteren gezien, geheel anders, dan wij die van voren beschouwd, ons zouden hebben voorgesteld. Zeker is het doel van God: dat de gemeente van de Heer, of juister gezegd, dat het Godsrijk over alle andere heerschappij de overhand zal verkrijgen; maar de wijze, hoe dat doel bereikt worden zal, en bereikt wordt, gaat ons begrip te boven. Alleen dit weten wij, dat dit doel door de anti-christelijke macht met al de krachten, die haar ten dienste staan, zou bestreden worden, en geheel de kerkelijke geschiedenis is daar, om te bewijzen, dat het door die macht werkelijk bestreden werd en nog wordt. En welke krachten staan die macht ten dienste? Wij weten het niet; God alleen weet het. Wie kent de diepten van de satan dan God alleen, en God zal het kwade niet toelaten zich verder te ontwikkelen, dan met zijn raad overeenkomt. Daarbij is het in het geestelijke als in de natuur. Beide hebben hun onderscheiden jaargetijden. Als er geen zichtbare groei is van buiten, dan is er toch inwendig een onzichtbare samentrekking van leven. Als wij in de moeshof het mostaardzaadje niet van een klein zaadje tot een boom zien ontwikkelen, dan werkt in huis de zuurdesem onzichtbaar in de drie maten meel. In de winter bedekken sneeuw en ijs de velden; de oppervlakte der aarde schijnt geheel dood, en toch onder die oppervlakte arbeidt het leven der aarde om de lente voor te bereiden, die het groen en de bloemen weer doen uitspruiten, en de sappen of voedingstoffen weder uit de wortels der bomen tot in hun bovenste takken doet opstijgen. Zo is het ook in de kerk. Door de kracht van de Heilige Geest is het Evangelie altijd in volle werking, somtijds zichtbaar op de uiterlijke toestanden, maar altijd innerlijk en onzichtbaar op de harten der mensen. Het Evangelie is bij ieder mens een boodschapper van God met de vraag: wilt gij behouden worden? en waarop óf een toestemmend, of een weigerend antwoord gegeven, óf onverschillig gezwegen wordt. En nu meent niemand dat het onverschillig is, hoe men die vraag van Gods wege beantwoordt. Integendeel ons eeuwig wel of wee hangt er van af. God heeft zijn Zoon en in Hem het Evangelie waarlijk niet tevergeefs tot ons gezonden. Daarbij, Christus heerst altijd in het midden zijner vijanden, óf door ze te bekeren, óf door ze te beschamen. Ook moeten wij opmerken, dat in de kerkelijke historie meestal die kleine, fijne, schier onmerkbare overgangen ontbreken, die de eigenlijke sleutels der gebeurtenissen zijn, en dat dus ook deze historie grotendeels uit elkander opvolgende en zich uit elkander ontwikkelende voorstellingen en taferelen, (dissolving views) bestaat, waarbij het soms wel gebeuren kan, dat wij van IJsland eensklaps op de Vesuvius verplaatst worden. En zo zal het wel voortgaan, totdat in het midden van de gewone orde der bestaande dingen, de Heer komt en opeens de gedaante der wereld verandert. De Heer zelf heeft gezegd: Gelijk de dagen van Noach waren, alzo zal ook zijn de toekomst van de Zoon van de mensen, Mattheus 24:37. Wij kennen dus het einde, doch de wegen langs welke de Heer der gemeente door de Heilige Geest dat einde wil en zal bereiken, kennen wij niet, en mogen wij niet kennen, opdat wij ons niet dunken mede aan te zitten in de raad van God. En daarom voegt het ons niet Gode vooruit te lopen, maar wel om acht te geven op de tekenen der tijden, ten einde, ware het mogelijk, te zien, hoe ver wij in de tijd gekomen zijn. Dat het Koningrijk van God altijd vooruitgegaan is en nog altijd vooruit gaat, is zo duidelijk, dat alleen het ongeloof, dat blind is voor al wat Goddelijk is, het kan ontkennen. Wat is er sedert de val van de mens niet al heerlijks van Gods wege geschied! Gij herinnert u, op tweeduizend jaren zonder de wet volgden tweeduizend jaren onder de wet, toen kwam de Zoon van God en in Hem het Evangelie, de blijde boodschap, die vrede, enkel vrede, eeuwige vrede met God verkondigt in het bloed van het kruis. En na Christus kwam de Heilige Geest op aarde, om in de gemeente der kinderen van God te wonen en te werken tot aan het einde. En toen het zwaard in het oosten het Christendom scheen te zullen uitroeien, en de vrede in het westen het dreigde te verstikken, toen verwekte de Heer der gemeente een beroering onder de volken, die als een tweede zondvloed zijn ark van boven de bedorven aarde ophief, en haar weder, in de Hervorming, op de hoogte der bergen plaatste, opdat zij door geheel de wereld

kon gezien worden. Alzo is het nu ook nog in onze dagen. En wij zouden nog kunnen vragen: Zijn wij vooruitgegaan naar het einde? Zeker zijn wij dat. Vergelijk eens (wij wezen het nog onlangs aan) de twee zo even genoemde wereldmachten: die van Mohammed en die van de paus van vroeger tijd bij hun macht van onze tijd. Heeft God deze twee zeeën, die haar golven altijd hoger tegen de stad van God opstuwden, niet in het verborgene altijd dieper doen wegzinken, tot bijna op de bodem toe? Of wilt gij een ander beeld: heeft God deze beide draken niet de reuzenhoofden afgehouwen, zodat ze nog alleen met hun reuzenstaarten in struikachtige bewegingen de aarde slaan? Tevergeefs voeren deze machten nog een hoge toon. Grote woorden zonder evenredige macht zijn klanken, waar kinderen alleen nog bang voor zijn; de man belacht ze. Doch gij wijst mij op het diep bederf binnen de kerk van Christus, op de alle vroegere vermetelheid te boven gaande onbeschaamdheid van het ongeloof door de gruwel der verwoesting juist te brengen op de heilige plaatsen. Is dat ook vooruitgang? Ja, naar het einde. De Heer heeft het gezegd, en wij hebben het u zo even herinnerd. De tijd van 's Heren komst om een einde te maken aan deze bedeling van de tijd, aan deze orde van zaken op aarde, zal een tijd zijn als die van Noach, een tijd van algemeen ongeloof en goddeloosheid, welke beide altijd onafscheidelijk gepaard gingen, nog gaan en altijd zullen gaan. Trouwens de Heer komt niet met zijn licht dan in de nacht der tijden. Hij komt om te redden van de overstromende vloed, om voor de zijnen een nieuwe wereld te voorschijn te roepen uit de oude en verouderde. Intussen weten wij niet volkomen (want de Heer heeft ons veel, maar niet alles van de toekomst gezegd), wat de Heer nog wil laten voorafgaan alvorens dat einde komt, en zo moeten wij waken en bidden en handeling doen met de talenten ons door de Heer toevertrouwd totdat Hij wederkomt. De juiste tijd is onbekend, en kan niet gekend worden. Wachten wij ons dus voor elke tijdsbepaling en hechten wij er bij anderen geen waarde aan, maar bidden wij, dat wij waardig mogen geacht worden, om de vreselijke dingen, die er geschieden zullen, te mogen ontvlieden, en voor de Zoon van de mensen te staan als zijn discipelen en discipelinnen. Wat de inhoud van de Handelingen der Apostelen betreft, deze splitst zich voornamelijk in twee grote delen: in het werk van Petrus en zijn medeapostelen van vroeger, onder de Joden en Samaritanen, en dat van Paulus en de latere bijgekomen Broederen, onder de Heidenen. Immers bij de beide genoemde voorname Apostelen sloten zich als vanzelf de overige Apostelen en andere gelovigen als hun medegenoten en medearbeiders aan. Ofschoon beide delen de rijkste bijzonderheden bevatten, zo is echter de geschiedenis van Paulus het uitvoerigst beschreven. Gelijk Johannes, door zijn nauwe omgang met de Heer, deze in diens persoonlijkheid het meest aanschouwelijk in zijn Evangelie voorstelt, zo stelt ook Lukas, door zijn nauwe omgang met Paulus, deze in diens persoonlijkheid het meest aanschouwelijk voor in de Handelingen der Apostelen. De keuze van de Heer van Paulus tot een Apostel der Heidenen was een toonbeeld en voorproef van het woord van de Heer: "dat de Joden het Koninkrijk ontnomen en aan de Heidenen zou gegeven worden," Mattheus 21:43. Trouwens Jeruzalem stond op het punt van verwoest te worden, en zo zou vanzelf het middenpunt der kerk op heidense bodem worden verplaatst. Intussen moeten wij ons altijd weer opnieuw verwonderen over de beknoptheid en rijkdom van geheel de Schrift en van ieder boek der Schrift in het bijzonder, en ook nu weder van deze Handelingen der Apostelen. Welk een oneindigheid van waarheid bevat de Schrift, en toch welk een betrekkelijk klein boek is het! Vanwaar komt dat? Omdat er duizendmaal meer denkbeelden in liggen, dan er woorden in staan. Hoeveel er dan ook over de Schrift gesproken en geschreven is, er is altijd nog meer belangrijks over te spreken en te schrijven. Trouwens het Woord van God is een levend woord, en weet gij wel, wat een levend woord is? Het is als levend water, water dat uit een onuitputtelijke wel opkomt, en altijd even vers en verkwikkend is. Ik las heden nog eens in Calvijn, over de schriften van Lukas, en ik moet zeggen andermaal met verbazing over zijn schoon Latijn en de uitnemendheid van zijn opmerkingen. Dat was een man, in de strijd gevormd en geoefend, en wiens taal daarom een zo scherp als schitterend zwaard was; een man, die uit zijn boekvertrek, evenals een koning uit zijn kabinet, de halve Protestantse

wereld bestierde, ja die niet zelden ziek, met zijn schrijflessenaar vóór zich op het bed, geschriften en brieven schreef, die nimmer zullen ophouden uitmuntend te zijn. Daarna las ik er Bengel over, een man, die honderd tachtig jaren later geleefd heeft, wiens karakter zo beminnelijk was, dat niemand, van welke bezwaren ook neergedrukt, ooit ongetroost van hem heenging, omdat zijn gelaat en houding en deelneming terstond deden zien, dat hij dezelfde strijd had gehad en door gestreden. Weder geheel anders schrijft deze over de schriften van Lukas, en toch zijn beide het in de grond der zaak volkomen eens. En juist dat is het heerlijke bij beide deze mannen, dat zij ons beiden opwekken tot de moed van het geloof, om de waarheid van God te handhaven tegen de leugen van de mens, die, als hij kon, gaarne Gods zon van de hemel zou afrukken, om er zijn eigen nachtlichtje voor in de plaats te kunnen stellen. Wij moeten, willen wij de naam van getrouwe dienaren dragen, de duisternis bestrijden met het licht, de dood met het leven van God. Gods Woord is licht en verlicht, is leven en maakt levend. En in welk een verscheidenheid openbaart zich het licht en het leven van God! Zie het in de natuur. Hoe veel licht is daar, en hoe vele lichtschakeringen! Hoe schoon is de zon, hoe schoon de maan, hoe schoon de sterren; onder de blauwe hemel drijven de witte, purperen, gouden of donkere wolken, ligt de grijze zee, het groene land, de zwarte aarde, de met alle kleuren getooide bloemen, bloesems, vruchten, kruiden, planten, heesters, vruchtgeboomte en bossen. Welke stromen van licht en leven! en toch zijn zij de uitwerkselen van dezelfde zonnekracht en van hetzelfde leven der natuur. En zo is het ook in de Schrift. De ene heerlijkheid openbaart zich daarin na de andere, en er kunnen geen ogen genoeg zijn, om die allen op te merken. Daarom is de Schrift rijk, niet als een geldkist, die eens vol zijnde, niet meer kan bevatten, maar als een akker van vruchtbare aarde, die altijd weder nieuwe oogsten voortbrengt. Ik moet zeggen, dat deze gedachte mij bemoedigde, want toen ik de Calvinist Bengel, zoals gezegd is, over de schriften van Lukas gelezen, of liever ingezien had, vroeg ik mij zelf af: zou er ook door mij voor u op deze en volgende zondagavonden nog iets over te zeggen zijn? Ik moest antwoorden: Ja, want de Schrift heeft voor iedere nieuwe tijd weder een nieuwe vrucht. Immers de jaargetijden brengen zowel in de Schrift als in de natuur haar vruchten tot rijpheid, zodat ze in het oog vallen en zich tot plukken en genieten aanbieden. De kerkelijke geschiedenis leert ons, dat ieder nieuw tijdvak, deze of die waarheid der Schrift als een luisterrijke ster aan de hemel der kerk uit de achtergrond van de melkweg op de voorgrond van ons zonnestelsel treedt. Zo was, om een enkel voorbeeld aan te halen, de rechtvaardigmaking door het geloof alleen de waarheid der Hervorming bij uitnemendheid, en zo is in onze tijd de waarheid der belofte van 's Heren wederkomst in heerlijkheid de waarheid bij uitnemendheid, waardoor zich de Schrift weder in een geheel nieuw aanzien, glans en heerlijkheid aan ons openbaart. Trouwens het is met het Evangelie van Christus als met zijn persoon na zijn opstanding. Hij was dezelfde als altijd en toch was Hij een andere. Hoe dikwijls de Apostelen Hem zagen, toch kenden zij Hem bij de wederontmoeting niet terstond, maar moesten zij Hem leren kennen. En toch was Christus geen geest, die geen vlees of been heeft, en was zijn herhaald komen tot de zijnen geen geest-of droomverschijning, zoals het ongeloof onzer dagen leert; neen, Christus was een waarachtig uit de dood levend geworden mens en Zoon van God, en zijn opstanding een werkelijk gebeurde zaak, zoals al de openbaringen van God onder Oud en Nieuw Testament gebeurde zaken zijn. De Schrift is ook hierin tegen de richting der edelste verstanden onder de mensen. De uitnemendste denkers houden zich het liefst bezig met wijsgerige bespiegelingen, waardoor men ontzaglijke hoge en steile bergen beklimt, om het vermaak te hebben naar de wolken te grijpen, en zelden komt één van hun tot de bewustheid, dat men, door zich te wassen in de wolken niets verkrijgt dan natte handen. De Wijsheid der wereld is dan ook dwaasheid bij God en bij Gods kinderen. God geeft zijn kinderen zijn Schrift, en in die Schrift geheel andere dingen dan wijsgerige stelsels, die als zo vele fantasieën of liever dromen, elkander vervangen en vernietigen. God geeft ons in zijn Schrift feiten, gebeurde zaken te aanschouwen, en in die gebeurde zaken waarheid, Goddelijke,

zaligmakende waarheid. Ik ben ook een van dezulken, die in de Schrift heb mogen vinden wat ik elders zocht, maar niet vond, en daarom kan ik hiervan meespreken, met blijdschap en dankzegging tot God, en prijs ik die alleen gelukkig, die, als de koopman in de gelijkenis naar schone paarlen zoekende, de schoonste van alle paarlen vond in Jezus. Van Hem getuigt dan ook geheel de Schrift als de enige naam onder de hemel gegeven, waardoor zondaars zalig worden, waardoor mensen tot hun bestemming komen kunnen. Ja, de Heilige Schrift is in de grond der zaak niets dan het verhaal van één Goddelijke gebeurtenis. Zij zegt tot ieder, die haar leest: "Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderft, maar het eeuwige leven heeft. De Zoon van God is mens geworden, heeft geleerd, geleden, is gestorven, wederopgestaan, ten hemel gevaren en zit ter rechterhand van de Vader, zegenende zijn kerk door de Heilige Geest, totdat Hij al zijn vijanden onder zijn voeten zal gelegd hebben. Dit alles is geschied, of zal geschieden. Gelooft het van ganser harte en gij zijt behouden; want alleen dat geloof rechtvaardigt u, heiligt u, en zal u eenmaal zaligen en verheerlijken." Dit is het Evangelie. Is er iets eenvoudiger denkbaar? Kan niet een kind het geloven, evenals hij gelooft al wat gij hem uit de vaderlandse geschiedenis voorleest als geschied? Zeker, maar om te geloven moet men dan ook kind zijn. Of verheugde zich de Heer niet in de geest, toen Hij zei: Ik dank U, Vader! Heer van de hemel en van de aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt ze de kinderen geopenbaard. Ja, Vader! want alzo is geweest het welbehagen voor U. Wie zijn hier die wijzen en verstandigen? De ongelovigen, die zichzelf te groot achten om nog hoger onderwijs te ontvangen, dan zij zichzelf kunnen geven. Deze beschouwen ons, die geloven aan Gods Woord en het onderwijs van de Heilige Geest, als kinderen, in de zin van onnozelen, die niet beter weten. Welnu, bij de ere van God, die wij hebben, is die smaad van mensen wel te dragen. Wij weten, dat wie als lichamelijk volwassene niet weder geestelijk wordt als een kind, het Koninkrijk van God niet zal ingaan, Mattheus 18:3. Wij besluiten deze inleiding tot de Handelingen der Apostelen, door nog iets te zeggen van de schrijver. Lukas was een Christen uit de Heidenen (Griek) en een gewezen slaaf of vrijgelatene. In die tijd werden de slaven in beschaafde landen, zoals Griekenland en Italië waren, niet enkel voor lichamelijke arbeid gebruikt, gelijk elders de negers, maar tot allerlei, ook hogere dienst en werkzaamheid. Er waren dan ook onder die slaven niet weinigen, die als zeer verstandige lieden, opgeleid werden tot alle wetenschappelijke kennis, onder welke de beoefening der geneeskunde een voorname plaats besloeg. En zo was Lukas een medicijnmeester. Dit is een bijzonderheid, welke wij ook hier niet over het hoofd moeten zien. Wij weten dat een beroep, waartoe wij opgebracht zijn en dat wij jaren lang uitgeoefend hebben, een deel uitmaakt van ons karakter, en daarom niet weder geheel uit ons kan weggenomen worden. Wij hebben bij Mattheüs gezien, dat zijn boekhouderschap als tollenaar van grote invloed is geweest op de wijze, waarop hij zijn Evangelie heeft samengesteld. Gedurig brengt hij gelijksoortige zaken, woorden en gebeurtenissen onder één hoofd. Ook bij Lukas was het medicijnmeesterschap in zijn discipelschap niet opgeheven, maar verheerlijkt geworden. In zijn Evangelie staat hij bijzonder stil bij genezingen, en het is wel zeer opmerkelijk, dat juist hij, de medicijnmeester, de geschiedschrijver werd van die zalving, waarmede eerst Christus gezalfd werd, en deze de zijnen zalfde, de geschiedschrijver van de uitstorting en werkingen van de Heilige Geest in de gemeente. Zo was dan Lukas een medicijnmeester. En niet alleen een medicijnmeester, maar ook een historieschrijver, en wel een uitnemend historieschrijver, want hij stelde zich tot taak, om zelf van voren aan naarstig te onderzoeken wat van de gemeente overgeleverd was door hen, die van het begin zelf aanschouwers en dienaars van het Woord geweest zijn, ten einde uit die gegevens in orde te stellen een verhaal van de dingen, die onder de discipelen van de Heer volkomen zekerheid hadden, Lukas 1:1-4. En hoe uitnemend heeft hij zich van deze taak gekweten, niet alleen in zijn Evangelie, maar ook in deze Handelingen der Apostelen. Wij weten, dat de heilige schrijvers schreven onder de leiding, drijving en bezieling van de Heilige

Geest. Gelijk de Zoon van God zich verenigde met het menselijk vlees, zo de Heilige Geest met de menselijke geest; en gelijk nu Christus even waarachtig geboren is uit de maagd Maria, als ontvangen uit de Heilige Geest, zo is ook de Heilige Schrift even waarachtig ontvangen uit de Heilige Geest, als geboren uit de menselijke geest, en uit beiden even volkomen heilig, evenals Christus, beide als Zoon van God en als mens, volkomen heilig was. De Schrift is dus naar haar vorm en inhoud een werk van God door mensen, die daartoe door de Heilige Geest werden gesteld en bekwaam gemaakt, zonder dat zij zelf het wisten. Want gij moet niet denken, dat de heilige schrijvers zelf de bewustheid hadden van schrijvers God te zijn, in die zin, dat zij wisten dat hun geschriften tot Heilige Schrift gesteld en al de eeuwen door als zodanig door alle gelovigen erkend zouden worden. Neen, zulke dingen doet God in het verborgene, opdat het blijkt, dat de zaak uit Hem is, en niet uit het voornemen en de wil der mensen. De bewustheid van zulk een schrijver van God te zijn, zou ook gevaarlijk zijn geweest voor de schrijvers zelf, als lichtelijk aanleiding gevende tot een te hoog zelfgevoel, en zou in ieder geval hun vrijheid belemmerd hebben. Thans schreven zij geheel vrij, als schreven zij uit eigen beweging, terwijl zij in het verborgene stonden onder de leiding van de Heilige Geest, de leiding in al de waarheid, Johannes 16:13. Voorts was Lukas juist daarom een geschikt werktuig van de Heilige Geest, omdat hij een van die mensen was, die zichzelf altijd op de achtergrond stellen en zelf niets willen zijn. Ofschoon Lukas een reisgenoot van Paulus was, noemt hij zich niet als zodanig, maar moeten wij eerst uit de woordjes ons en wij opmaken, dat hij bij Paulus reisgenoten was, Handelingen 20:5-6, 27:1. En ook dat hij alleen bij Paulus, toen deze gevangen zat, gebleven is, weten wij alleen van Paulus. 2 Timotheus 4:11. Zulke mensen worden gewoonlijk door God uit de donkere hoek, waarin zij zichzelf geplaatst hebben, gehaald en gesteld tot gewichtige diensten, en zo komen zij dikwijls zo onverwacht te voorschijn, alsof zij uit de grond kwamen. Lukas werd niet alleen voor Paulus een geliefd medearbeider en medestrijder, maar daarenboven ook uitverkoren om een Evangelie te schrijven, en toen hij dat geschreven had, was hij nog zó vervuld met de Heilige Geest en met de hoge lust, om zijn begonnen historie voort te zetten tot aan het einde, dat hij nog een tweede Evangelische geschiedenis schreef. Zo rijk is God in zijn gaven aan hen, die Hem er mede dienen.

Inleiding van Lukas.

1:1 Het eerste boek.
Met deze woorden schakelt Lukas zijn tweede boek aan het eerste, zijn Handelingen der Apostelen aan zijn Evangelie. Welk een verrassing! Nu wij zouden menen, dat het Evangelie van Jezus ten einde is, komt er weder een ander Evangelie. Het eerste was het Evangelie van Jezus op aarde, het tweede zal dat van Jezus in de hemel zijn, overeenkomstig het woord van Jezus bij zijn hemelvaart: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Van zijn macht op aarde vóór zijn opvaart hebben wij een geschiedenis, en nu ook na zijn opvaart van zijn macht in de hemel én op aarde. Immers de Handelingen der Apostelen bevatten de geschiedenis der daden van de Heilige Geest als de stedehouder van Christus, terwijl de Apostelen de zichtbare dienaren van de Heilige Geest zijn. Wij zien dus ook hier weder het echt beginsel der historie: de samenvatting van het verleden met het tegenwoordige. Men moet nooit het heden losmaken van het verleden, zoals de revolutie doet, die al het bestaande als oud en verouderd afbreken en met de grond gelijkmaken wil, om na aldus schoon baan gemaakt te hebben, weder, alsof er vroeger niets had bestaan van nieuws op te beginnen met bouwen. Voorzeker, dit is het werk van dolzinnigen. Wij moeten de nieuwe geschiedenis voortzetten uit de oude. Heb ik gemaakt. Lukas kon niet anders schrijven; hij had geen andere bewustheid, dan dat hij uit eigen beweging en lust zijn Evangelie geschreven had, en daar hij in betrekking stond tot de gehele broederschap der gelovigen, zo was het hem licht geworden de door hem geboekte bijzonderheden uit de echte bronnen te weten te komen. En te lichter zou hem nu de taak worden bij het schrijven van zijn tweede boek, omdat hij van de gebeurtenissen daarin te vermelden, voor een groot gedeelte zelf ooggetuige was geweest. Dit neemt echter niet weg, dat de Heilige Geest, zonder dat Lukas het wist, als de Meester boven alle meesters de Schrijver boven alle schrijvers, zodanig toezicht hield over hetgeen Lukas schreef, dat Hij de Schriften van Lukas (evenals die der andere Evangelisten en Apostelen) als waren zij door Hem, de Heilige Geest, eigenhandig geschreven, aan de gemeente ten blijvend eigendom geven kon. Het is hiermede als met de woorden van getuigen bij een acte of testament. Al zijn de woorden der getuigen op en in zich zelf waar, de notaris moet ze door zijn overneming, ondertekening en zegeling in die acte, of dat testament, tot rechtsgeldige, en dus in zekere zin tot altijd geldige waarheid maken. Op dezelfde wijze moest de Heilige Geest de geschriften der heilige schrijvers bekrachtigen, zouden zij tot Heilige Schrift worden voor de gemeente van de Heer van alle eeuwen. En Hij heeft ze bekrachtigd, door ze te laten voegen door bevoegden uit de gemeenten, bij de reeks der Oud-Testamentische Schriften, als door haar inhoud zelf haar echtheid bewijzende. Trouwens de Heilige Geest kan zijn zegel niet hechten dan aan hetgeen voor Hem volstrekte waarheid is. Hier valt dus weder de ongerijmdheid in het oog van de mening, dat de Schrift niet is het woord van God, maar dat het woord van God in de Schrift is. Men wil hierdoor het wezen van de vorm der Schrift onderscheiden; want dat men daarmede zeggen wil, dat niet alle woorden in de Schrift door God zelf gesproken zijn, is te onnozel om gezegd te worden; dat weet ieder kind van de zondagsschool wel. Doch hoe wilt gij nu de vorm en het wezen der Schrift overigens onderscheiden? ls de letter, de uitdrukking der Schrift menselijk onvolmaakt, gebrekkig, terwijl de geest, de zin, de bedoeling der Schrift Goddelijk, volmaakt, heilig is? Doch hoe kan een gebrekkig woord een volmaakt denkbeeld uitdrukken? Kunt gij het water tonen, helder als kristal te zijn in een beslagen of bewasemde karaf? Het is immers een tegenstrijdigheid. Als wij geheel de Schrift het Woord van God noemen, en haar als zodanig lezen, ter harte nemen en gehoorzamen, dan zeggen wij hiermede: al wat in de Schrift staat is onder Goddelijk toezicht daarin opgenomen en is dus waarheid. Zo beschouwde de Heer zelf de Schrift. Met zijn: Er is geschreven, er is gezegd! Uw Woord, o Vader! is de waarheid, zette Hij ook zijn Goddelijk zegel op geheel de Heilige Schrift. O Theófilus. Deze was ook een gelovige uit de Heidenen, en een aanzienlijk man in Italië. De bijzondere vriendschapsbetrekking van Lukas tot die broeder

deed hem zijn geschriften aan hem opdragen, evenals vroeger bij onze schrijvers meest algemeen de gewoonte was, en dat ook nu nog, ofschoon zelden, voorkomt. Hier is deze opdracht een waarborg tegen verdichting; want wie zal een verdicht verhaal als waarheid aan een bekend persoon opdragen? Trouwens, God heeft ten opzichte van geheel zijn Schrift gezorgd voor bewijzen, die het ongeloof onverantwoordelijk maken. Ook schreven de schrijvers der Schrift doorgaans niet zoals wij wel doen, zonder bepaalde aanleiding, voor het zogenaamd publiek, dat is, voor ieder, die het boek lezen wil. Neen, daartoe was het leven van deze mannen te onrustig, en gij weet, dat de studie rustigheid eist. Het schrijven van boeken was hun dan ook geen ontspanning, zoals veelal bij ons, maar een inspanning, waartoe zij vrije tijd behoefden, een vakantietijd, zoals wij zouden zeggen. Waarschijnlijk schreef dan ook Lukas zijn Evangelie en zijn Handelingen der Apostelen gedurende de lange tijden, waarin Paulus een gevangen man was. Want wel was Lukas zelf niet gevangen, maar toch altijd bij en met Paulus. En wat nu Theófilus betreft, hij ontving die heerlijke geschriften van Lukas wel aan zijn adres, maar hij redeneerde niet, zoals wij doorgaans doen: wat aan mij geschreven is, dat behoort mij toe, dat sluit ik in mijn schrijflessenaar, en gaat een ander niet aan. Neen, in het Koninkrijk van God wordt aan de een niets van God gegeven, of het is voor de ander, ja voor de gehele gemeente van God. De Christen behoort tot de echte Communisten (die zichzelf alzo noemen zijn de valse); hij gelooft niet alleen aan de gemeenschap der heiligen, maar beoefent haar ook. Hij heeft geen gave voor zichzelf alleen, maar voor de gemeente, ja hij zou haar alles willen geven wat hij heeft, als het maar in zijn vermogen was. Met andere woorden, de Christen heeft niets in zichzelf en voor zichzelf, maar hij heeft alles in Christus, en in Christus hebben alle gelovigen door de Heilige Geest alles met elkander gemeen. Dat kan de wereld niet begrijpen, en toch wil zij het nabootsen; doch wat zij er van voortbrengt is een karikatuur (spotbeeld). Nog eens, al wat de gelovige van God gegeven wordt, dat wordt hem gegeven tot de gemeenschap der heiligen, en zo is het gekomen, dat ook deze twee kostbare geschriften van Lukas, die bepaald aan Theófilus geschreven waren, het eigendom geworden zijn van al de gemeenten, aan alle plaatsen en van alle tijden en ook van ons, heden in dit avonduur. Van al hetgeen Jezus begonnen heeft, beide te doen en te leren, tot op de dag, in welke Hij opgenomen is. begonnen heeft, wil zeggen: alles wat Jezus, van het begin af, gedaan en geleerd heeft. Voorts is het opmerkelijk, dat Lukas het doen en het leren samenvoegt, en het doen aan het leren vooraf laat gaan. Beiden toch behoren bij elkander, en wel in deze volgorde. Immers de Heer leerde niets, of Hij deed het ook, ja, had het reeds in daden getoond. Bij ons is doen en leren, treurig genoeg, meermalen gescheiden. Het leren (onderwijzen) valt ons lichter dan het doen, maar bij de Heer was het één zaak. Hij gaf van alles het voorbeeld, het volmaakte voorbeeld. Wij moeten dus ook doen wat wij leren, en leren wat wij doen; al is er enige afstand tussen deze beide, ten slotte moeten beide samenvloeien. Doch velen willen in deze dagen niets weten dan van hetgeen Jezus zedelijk was, maar van zijn daden, zijn wonderen willen zij niets meer weten. Zij zien op zijn liefderijke gemoedsgesteldheid, of zoals zij het noemen, zijn godsvrucht, en prijzen deze gezindheid van Jezus aan als door oefening voor allen verkrijgbaar en genoegzaam om als Christenen te leven en te sterven; zij minachten de leer van Jezus; zij zeggen: "de godsdienst is een zaak van het hart, en heeft met geen dogma's (leerstellingen) nodig. Heb God lief boven alles en uw naaste als uzelf en gij hebt de wet en de profeten van zelf vervuld." Goed, zeggen wij, (en hier moeten wij breder aanwijzen wat wij vroeger slechts aanstipten) als gij nu maar doet wat gij zegt. Doch kunt gij het doen? Kunt gij uzelf de getuigenis geven, dat gij werkelijk God liefhebt, ja, dat gij Hem kunt liefhebben boven alles en uw naaste als uzelf? Zegt gij ja! zo zijt gij een heilige, en ik kan niet meer met u spreken als een zondaar. Doch zegt gij neen! dan belijdt gij een zondaar te zijn; en zijt gij een zondaar, dan zult gij toch wel een Zaligmaker behoeven, om zalig te worden. En hoe zult gij die leren kennen? Door uw goede voornemens en uw goede werken? Immers daarin en daarmede is Hij niet te vinden. Hij is alleen te vinden door het geloof, en hoe zult gij geloven als er geen prediking is, die u die Zaligmaker

verkondigt, en hoe zal er zulk een prediking zijn, als zij niet door God gegeven wordt? Gij ziet dus, wat Jezus leerde van zichzelf tot heerlijkheid van de Vader door de Heilige Geest (en Hij leerde niets van zichzelf, dan om zichzelf aan te bieden en aan te prijzen als de gezondene van de Vader), was even volstrekt nodig als alles wat Hij deed. O, die liefde, die laatste van het Goddelijk drietal: Geloof, hoop en liefde, wordt zo veelvuldig op de eerste plaats gesteld, om het geloof niet alleen op de achtergrond te dringen, maar te vervangen. Wachten wij ons voor deze verminking der waarheid. De Christen leeft niet uit zijn liefde, hij leeft uit zijn geloof in Christus, die onze hoop is; maar hij leeft in de liefde, als in het einde: de uitstroming van beide. Zonder kennis der waarheden van God is geen geloof mogelijk, en zonder geloof is het onmogelijk God te behagen; maar ook zonder geloof in Jezus en hoop op Hem is er geen liefde mogelijk, zoals God die door ons wil betoond hebben, geen liefde zoals de zijne is, geen liefde die zichzelf geeft in het liefste wat zij heeft, geen liefde die heilig is en heilig maakt, geen liefde die geen einde heeft, omdat zij de zaligheid zelf is. Toen Israël zijn geloof liet vallen aan de beloftenissen van God in de Messias neergelegd, en zich in eigen goede werken (de werken der wet) vermeide, toen viel het van de Goddelijke hoogte van het geloof in de menselijke laagte der schijnheiligheid. Het is een vergrijp tegen Gods waarheid (en deze wordt altijd door God gestraft) om het geloof te scheiden van de liefde, de wortel van de vrucht, de bron van de stroom. Wat blijft er alsdan anders over dan dorheid en woestheid? Evenmin als liefde zonder geloof Christelijke liefde is, is geloof zonder liefde Christelijk geloof. Het voegt ons ook hier niet te scheiden wat God heeft tezamen gevoegd; maar alleen te onderscheiden. Wij weten dat alleen het geloof ons rechtvaardigt, want het geloof alléén ziet op Christus alléén. De liefde daarentegen rechtvaardigt niet, maar zij doet ons de rechtvaardigmaking genieten. Neen, de liefde rechtvaardigt ons niet en kan ons niet rechtvaardigen, want zij is de vrucht des geloofs, en ofschoon ook een werking van de Heilige Geest, toch tegelijk onze daad, en van onze daad mag niets komen in onze rechtvaardigmaking, welke geheel en alleen het werk is van Gods vrije genade in Christus, door de Heilige Geest. Anderen vervallen weder in een andere dwaling. Zij willen enkel weten van hetgeen Jezus geleerd heeft, en geven er geen acht op, dat de Heer ons in alles een voorbeeld heeft nagelaten, en ieder discipel gehouden is in zijn wandel van de voetstappen van zijn Heer te volgen, Johannes 13:13-17. Hier ligt het gevaar der Orthodoxie, want ook de beste dingen hebben in deze wereld hun gevaren; het is een der klippen in die zee, waar ontelbare zielen schipbreuk op geleden hebben. Wachten wij er ons voor. Het misbruik maken van het beste maakt ons tot de slechtsten. Nadat Hij door de Heilige Geest aan de Apostelen, die Hij uitverkoren had, bevelen had gegeven. Deze woorden van de Evangelist, dat namelijk de Heer zijn bevelen aan de discipelen gaf door de Heilige Geest, doen ons in de Heer iets ongewoons, iets bijzonders, iets nieuws opmerken. En het zou ons tegelijk iets vreemds zijn, wanneer ons door de Evangelist Johannes niet was gezegd geworden, dat de Heer na zijn opstanding zijn discipelen had toegeademd met het woord: Ontvangt de Heilige Geest. Doch nu is de zaak ons volkomen duidelijk. Van dat ogenblik af moesten de bevelen van de Heer aan zijn discipelen uit de aard der zaak zijn bevelen zijn: door de Heilige Geest. Evenals de Heer vóór zijn dood ter verzoening der zonde zichzelf gedurig op de achtergrond, en de Vader vóór zich plaatste, door gedurig te herhalen: "De woorden, die Ik spreek, en de werken, die Ik doe, zijn niet van Mij, maar van de Vader," zo trad de Heer na zijn opstanding nu ook op de achtergrond, en plaatste de Heilige Geest vóór zich, als de door Hem handelende persoon. Trouwens dit had Hij reeds gedaan in zijn laatste gesprekken met zijn discipelen, bij herhaling betuigende, dat de Vader een andere Trooster zenden zou. De Heer vervolgde dus ook hier de lijn van zijn vrij willige zelfvernedering, om der wille van zijn Middelaarsbediening. Hij gaf, ofschoon Hij van nature de evengelijke was met de Vader en de Heilige Geest, in het werk der verlossing (der zelfvernedering, der gehoorzaamheid aan de Vader) aan beide de eer boven zichzelf. Ofschoon Hij echter tegelijk zijn Goddelijke natuur handhaafde, door te zeggen, dat de Heilige Geest niet uit zichzelf zou spreken en werken, maar uit het zijn, (uit hetgeen van de Heer

was) zódat de Heilige Geest van Hem de Zoon, getuigen en Hem verheerlijken zou. En dat is ons nu ook volkomen duidelijk, want de Heilige Geest in het werk der verlossing tredende, zou enkel spreken en doen, wat tot die verlossing betrekking had. De Heer gaf dus van het ogenblik van zijn opstanding af zijn bevelen aan de discipelen door de Heilige Geest. Vragen wij: Had de Heer dat dan tevoren niet gedaan? Dan antwoorden wij: Ja, voor zover de Heer de Heilige Geest bezat, en wel, zonder mate (onbegrensd), zodat alles wat Hij sprak en deed door de Heilige Geest geschiedde; en wij antwoorden neen, voor zover de discipelen de Heilige Geest niet ontvangen hadden, en niet ontvangen konden, omdat Christus nog niet verheerlijkt was, en om die reden de Heilige Geest, die uitsluitend in Hem was, niet aan de zijnen mededelen kon. Wat is dus het onderscheid tussen het bevelen geven van de Heer aan zijn discipelen vóór zijn dood en na zijn opstanding? Eenvoudig dit, dat de discipelen na de opstanding van de Heer het deelgenootschap ontvingen aan zijn Heilige Geest, waardoor er tussen de Heer en hen, en tussen hen en de Heer een gemeenschap, een wederkerige betrekking ontstond, zoals die vóór 's Heren zoendood niet bestond en niet bestaan kon de gemeenschap van de Heilige Geest. Wij hebben dus in de genoemde woorden van Lukas reeds een voorbereiding en inleiding tot de uitstorting van de Heilige Geest op de Pinksterdag. In dezelfde evenredigheid, waarmede zich de Heer lichamelijk van zijn discipelen verwijderde, naderde Hij hen door de Heilige Geest. En toen Christus lichamelijk geheel was weggegaan, kwam ook de Heilige Geest geheellijk. Christus nam, naar de schone uitdrukking van onze Catechismus, ons vlees naar de hemel, en liet zijn Geest neder op de aarde. Waarom? Omdat er zonder de Heilige Geest geen gemeenschap is tussen Christus en de Christen. De Schrift spreekt gedurig van de gemeenschap van de Heilige Geest. De Heilige Geest is de Vereniger van het Goddelijke en het menselijke. Hij verenigde in Christus de Goddelijke en de menselijke natuur. Hij verenigt zichzelf en daarmede Christus met de gelovigen en met geheel de gemeente. Het is daarom een bewijs van diepe val in de Christelijke gemeente, wanneer men de persoonlijkheid van de Heilige Geest loochent. Tot Christus willen velen nog komen, hoe dan ook, maar de Heilige Geest stelt men ter zijde, of houdt men voor een gemoedsstemming van de gelovige zelf. En toch is de Heilige Geest in zijn Goddelijke persoonlijkheid zo onmisbaar tot onze zaligheid als de Vader en de Zoon. Was dan één persoon in de Godheid daartoe niet genoegzaam? Zeker, maar het was het Goddelijk welbehagen, zich in zijn volheid, in zijn drie-eenheid te verheerlijken in de verlossing van de mens: de Vader verkiest, de Zoon verlost, de Heilige Geest heiligt ons. Bij ons kan door niemand iets gegeven worden, dan ten koste van een ander, maar in de Godheid geeft de ene persoonlijkheid het hare aan de andere, en juist daarin bestaat de oneindige algenoegzaamheid der Godheid. Zo is ook de ene persoon in de Godheid de openbaring van de andere. Zonder de Zoon hebben wij van de Vader geen begrip, en zonder de Heilige Geest hebben wij van de Zoon geen begrip. De een onderstelt de ander. Toen Jezus op aarde wandelde, was de Heilige Geest, zoals wij straks zeiden, in Hem zelf, maar kon er tussen Hem en zijn discipelen niet die gemeenschap van de Heilige Geest bestaan, die er na zijn opstanding tussen hen ontstond. Eerst moest Christus door zijn lijden en dood verheerlijkt worden in zijn opstanding, terwijl zijn hemelvaart enkel een noodzakelijk gevolg is van zijn opstanding, Johannes 7:39. Daarom zei de Heer nadrukkelijk tot de zijnen: Het is u nut, dat Ik wegga, want indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen, maar indien Ik heenga, zo zal Ik Hem tot u zenden, Johannes 16:7. Wat bewijst dit? Dat de lichamelijke tegenwoordigheid niet de grond is van de gemeenschap van de geest. Men kan lichamelijk dicht bij iemand en toch met het hart en naar de geest verre van hem zijn. Ook verstaat gij geen schrijver, zo gij niet treden kunt in zijn geest. De Geest nu van Christus is de Heilige Geest; zonder deze te bezitten, konden zijn discipelen niet tot Hem in die volle gemeenschap staan naar verstand en gemoed, als waartoe zij uitverkoren waren. Tevoren gaf Jezus ook zijn bevelen, maar zij verstonden ze niet, of ten halve. Hoe dikwijls moest de Heer van hen, en zij van zichzelf getuigen, dat zij verhard waren van hart, en de eenvoudigste waarheden nog niet begrepen. Zouden zij dus Christus niet

enkel zien, maar ook horen, en niet enkel horen, maar ook verstaan, dan moest het door de Heilige Geest zijn. Niemand kan dan ook Christus erkennen voor die Hij is, (de Heer) dan door de Heiligen Geest, (1 Corinthiërs 12:3.) Men kan dus zeer lang een discipel van Christus zijn, en menige bevinding daarvan hebben, ja daarvan de schoonste belijdenis doen, gelijk Petrus deed, en toch de Heilige Geest van Christus nog niet in zijn volheid ontvangen hebben, en alzo Christus niet verstaan. Dit bleek duidelijk bij diezelfde Petrus, toen hij kort na zijn heerlijke belijdenis van de Christus, de Heer voor het lijden wilde sparen. Was dan niet de belijdenis van Petrus uit de Heilige Geest? Zeker was zij dat, de Heer zelf zegt het: Vlees en bloed heeft u, Petrus, dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. Maar dit is de lofprijzing van Christus, dat Hij tot ons zegt: Gij hebt het niet uit uzelf, maar gij hebt het van God. God sprak door de mond van Petrus, doch verstond deze ook wat hij sprak, zóals hij het verstaan moest? Was het de uitspraak van zijn door de Heilige Geest verlicht verstand en door de Heilige Geest geheiligd hart; met andere woorden, was deze waarheid bij hem tot volle zelfbewustheid gekomen? Wij moeten zeggen: neen. Petrus was hier als de profeten van ouds, die de woorden van God spraken, zonder ze te peilen (1 Petrus 1:10-12). De gemeenschap van de Heilige Geest, door zijn blijvende inwoning in de gelovige, is geheel iets anders. Deze is de zalving, die de gelovige van Christus ontvangt, en die hem alle geestelijke dingen leert en leert verstaan, 1 Johannes 2:20,27. Deze zalving is waarachtig, zij bestaat wezenlijk. Nochtans niet alleen; naast deze bestaat ook de Heilige, de door de Heilige Geest ingegeven Schrift even waarachtig, en beide behoren, zoals wij reeds vroeger opmerkten, bij elkander. Men zij dus voorzichtig met te zeggen: Dit zegt de Heilige Geest. Het gezegde moet met de Heilige Schrift overeenstemmen, zal het waar zijn. De ene broeder moet daarom de ander nooit iets opdringen als een bevel van God, maar hem daarbij altijd het toetsen aan Gods Woord toelaten. Is het uit de Heilige Geest, dan zal het door de Schrift bevestigd, zo niet, dan zal het door haar wedersproken worden. De discipelen hadden als mensen de bron der waarheid niet in zichzelf. Men hoort wel veel spreken van de waarheidszin der mensen, doch dit heeft betrekking op de menselijke waarheid; voor de geestelijke, Goddelijke waarheid heeft de mens in zijn gevallen toestand geen zin of zintuig; integendeel getuigt de Schrift: De natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die van de Geest van God zijn, want zij zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden, 1 Corinthiërs 2:14. Doch nu is het de heerlijkheid van God, ja zijn wezen om te geven. Alles is gave van zijn liefde, en niets onthoudt Hij ons, en nooit geeft Hij ons of het is, opdat wij vragen: "Geef ons meer." Zo geeft Hij ons niet alleen zijn Zoon, maar ook de Heilige Geest, om ons de hoogste gave van zijn liefde, de gave van zijn Zoon voor eeuwig te verzekeren. De vraag is maar: willen wij de Heilige Geest ontvangen? "Neen, (zeggen velen) wij hebben genoeg aan onze eigen geest, deze leert ons door onze rede en ons geweten alles wat wij nodig hebben te weten en te doen." Nu is er in een vol vat niet bij te gieten. Zijt gij vervuld met uzelf en met uw eigen geest, zo is er geen plaats over voor God en voor de Heilige Geest. Doch gij andere, gij brave, eerlijke, rechtschapen lieden, gij begeert de Heilige Geest te ontvangen; doch hoe wilt gij die ontvangen? Gij wilt er iets voor geven van het uwe, uw goede woorden en uw goede werken. Als zij waarlijk goed waren, dan zouden zij reeds vruchten van de Heilige Geest zijn; doch zijn zij dit? Waar God geeft, daar moet behoefte aan de zijde van het schepsel zijn. Ontledig u van uzelf, en God zal u vervullen met zichzelf; speen u van uw eigen geest, en gij zult vervuld worden met de Heilige Geest. O, de eisen in het Koninkrijk van God zijn geheel anders, dan die de wereld doet. God zegt tot ons: "Wordt arm voor uzelf, en Ik zal u rijk maken; wordt dwaas voor de wereld, en Ik zal u mijn wijsheid geven; wordt een kind in uw eigen ogen, en Ik zal u maken tot een man, in gelijkvormigheid met mijn eigen Zoon." Zeker, ook de menselijke wetenschap en zedenkunde zijn uitnemend, mits zij levend gemaakt zijn door de Heilige Geest; zonder deze hebben zij slechts een tijdelijke vrucht en een stoffelijke waarde. Wij moeten dus om de Heilige Geest bidden, bidden uit het gevoel van onmacht aan onze zijde. Trouwens, alleen daartoe moeten wij onze onmacht in geestelijke

dingen bij ondervinding leren kennen, om met de volheid van God vervuld te worden, en zo moesten bijzonder de discipelen van de Heer hun onmacht leren kennen. Zij moesten gedurig aan elkander vragen: "Wat bedoelt de Heer? Wij verstaan Hem niet." Was daarom de prediking van Christus niet duidelijk genoeg, of misschien wel tevergeefs? Neen, zij zouden het daarna verstaan. Het is menigmaal onvermijdelijk en ook goed, boven de bevatting van onze omgeving te spreken. Had de Heer dat niet gedaan, hoe weinig zou Hij gesproken hebben; doch nu sprak Hij tot zijn discipelen als dezulken, die het gegeven werd de verborgenheden van het Koninkrijk van God te verstaan. Reeds terstond? neen, maar toch later zeker, want die Christus discipelen zijn, worden door Hem volleerd, niet bij de eerste les, maar bij de laatste. Het onderwijs van de Heer was volmaakt, maar aan de bevatting der discipelen ontbrak iets, en dat iets zou hun ook door de Heer gegeven worden; want Christus geeft alles aan de zijnen, maar niet alles tegelijk. Wat de Heer hun niet geven kon vóór Hij verheerlijkt was, dat gaf Hij hun toen Hij verheerlijkt was de Heilige Geest. Reeds terstond na zijn opstanding stelde de Heer zich, zoals wij opmerkten, tot de zijnen in die geestelijke betrekking, door hen toe te ademen met de woorden: ontvangt de Heilige Geest, Johannes 20:22. En in deze zinnebeeldige en tegelijk krachtdadige handeling van de Heer hebben wij dan ook de opheldering van deze zaak, zover zij ons kan gegeven worden. De Heilige Geest wordt in de Schrift meermalen voorgesteld als de adem van God, als het oneindige leven, dat van zijn binnenste wezen uitgaat, en tot Hem terugkeert. Deze adem van de levende God veroorzaakt alle leven op het gebied der schepping en der verlossing, ja uit die adem bestaat het leven, zoals wij aan het bezintuigd leven duidelijk zien: houdt onze adem op, zo houdt ook ons leven op. De adem is dan ook het binnenste van de mens en de vertegenwoordiger van zijn geest, van zijn leven. Zo is ook de adem van Christus zijn leven, zijn geest, de Heilige Geest. En nu weten wij, dat de adem niet alleen leven is en leven geeft, maar ook doodt (zo als in besmettelijke krankheden). Zo deelt Christus, als het zelfstandige leven, aan de zijnen het leven mede uit zijn leven, en doodt Hij de goddelozen met dezelfde heilige adem zijner lippen, omdat deze in hen geen levensstof vindt, Jesaja 11:4. En wat nu de gemeenschap tussen Christus en de Christen door de Heilige Geest betreft, daarvan is juist de ons overal omgevende lucht het duidelijk beeld. Men ziet de lucht evenmin als de geest, en toch leeft alles in en door de lucht. Als er geen lucht was, dan zou het oog de lichtstralen der zon en het oor niet het geluid kunnen ontvangen, want de overgang zou ontbreken. Als er in het geheel geen lucht in deze kamer was, zouden wij allen stikken. Doch gesteld, ik stond achter een hoge dikke muur, zodat er geen lucht was tussen ons, dan zou ik wel tot u kunnen spreken, maar gij zoudt mij niet kunnen horen, want de overgang van mijn stem tot uw gehoor zou ontbreken. De lucht is dus de enige gemeenschap in dit opzicht tussen u en mij, tussen mij en u. Hierdoor is al wat gij spreekt het mijne; en al wat ik spreek het uwe. Wat nu de lucht in het natuurlijke is, dat is de Heilige Geest in het geestelijke. De heilige mensen van God moeten leven in de Heilige Geest, zij moeten in dezelfde lucht ademen, waarin Christus ademt; Want, nog eens, de Heilige Geest is de enige overgang van Christus tot ons en van ons tot Christus. De Heilige Geest stelt beiden in gemeenschap, omdat het de eigenaardigheid van zijn wezen is: uit het ongeschapene uit te gaan en in het geschapene in te gaan, zodat hij de lijn, de band uitmaakt, die beide aan elkander bindt en gebonden houdt. In dit opzicht zijn onze tijden uitnemend, omdat door de uitvinding op natuurlijk gebied, deze waarheden op geestelijk gebied tot de hoogste duidelijkheid, ja, tot de klaarste aanschouwelijkheid worden opgevoerd. Wie weet het niet, dat in de telegraaf de elektrische stroom als in een ogenblik de meest verwijderde afstanden tot elkander brengt? En nu is de natuur in haar krachten slechts een flauwe afspiegeling van de Geest van God en diens werkingen. Zijn er door de telegraaf bijna geen afstanden meer bij ons, hoe zouden er afstanden zijn bij God, bij Christus? Christus bidt voor ons op de troon van God, en wat Hij bidt, dat bidt ook de Heilige Geest gelijktijdig in de gelovigen. Dat is dan ook het enig ware bidden, het bidden naar de wil van God, dat altijd verhoord wordt. Ja, wat Christus voor ons bidt, dat bidt de Heilige Geest in ons, en dat niet

alleen, maar wat Christus tot ons spreekt, dat spreekt de Heilige Geest in ons, zodat er zonder de Heilige Geest niet alleen geen gemeenschap is van ons met Christus, maar ook niet van ons met de Schrift, met het door de Heilige Geest ingegeven woord van God. Het bevelen geven van Christus aan zijn discipelen door de Heilige Geest, wil dus zeggen: dat de Heer tot hen sprak door de mond van de Heilige Geest. Hierdoor konden zij niet alleen zijn bevelen verstaan, maar ook uitvoeren, omdat Hij door de Heilige Geest in hen was en zij in Hem. Het is hiermede eenvoudig als met iemand, die een vreemde taal spreekt. Gij hoort hem wel, maar verstaat hem niet, tenzij hetzelfde zij in u, wat in hem is: de kennis der vreemde taal. En hier valt nu het volle licht op het woord der Schrift: De natuurlijke mens, in wie de Geest van God niet is, begrijpt niet de dingen, die van de Geest van God zijn, want zij zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden, 1 Corinthiërs 2:14. Christus gaf zijn bevelen door de Heilige Geest aan de Apostelen, die Hij uitverkoren had. Na het uitvallen van Judas, als Apostel, ontving de naam van uitverkoren te zijn, een hogere betekenis. Er is een uitverkiezing tot bedieningen in de kerk, en er is een persoonlijke uitverkiezing. Beiden gaan van de Heer uit. Heb Ik niet u twaalf uitverkoren en één uit u is een duivel, zei de Heer, Johannes 6:70. Hier wordt duidelijk van een uitverkiezing tot het Apostelschap, tot dienaar der gemeente gesproken. De persoonlijke uitverkiezing kan met het ambt gepaard gaan (Galaten 1:15,16) maar ook niet. Zij rust alleen op het eeuwig welbehagen van God, waarin Hij ons in de Geliefde liefheeft met een eeuwige liefde, Jeremia 31:3. Efeziër 1:4,5. De volharding der heiligen is dan ook het zichtbaar zegel der persoonlijke uitverkiezing, en het onzichtbaar zegel ervan is de Heilige Geest zelf. Zijt gij Gods kind, dat is, heeft God u liefgehad met een eeuwige liefde, dan heeft God u eeuwig lief, en dan hebt ook gij Hem lief met een eeuwige (onophoudelijke) liefde, en gij wordt in de kracht van God bewaard door het geloof tot de zaligheid, 1 Petrus 1:5. Zegt men nu, deze leer is gevaarlijk, dan antwoorden wij: alle waarheden van God zijn gevaarlijk zonder de Heilige Geest, maar met de Heilige Geest zijn alle waarheden van God niet alleen niet gevaarlijk, maar onmisbaar voor onze troost. Of is het niet de hoogste troost, die een ziel, welke om haar zonde treurt, ontvangen kan, dat zij ten volle geloven mag, dat God haar, zonder haar zonden in aanmerking te nemen, uit enkel genade in de Zoon zijn liefde heeft uitverkoren met een oneindige, eeuwige, onveranderlijke liefde? Zeker is het dat wij, juist omdat wij zo weinig aan onze uitverkiezing geloven, zo weinig troost genieten. Het is verwonderlijk, maar men kan het gedurig opmerken, dat zij, die Christus' middelaarschap verwerpen, de sterkste indruk schijnen te hebben van Gods liefde, en daarentegen van zijn heiligheid, van zijn toorn tegen de zonde niets willen weten, terwijl de gelovigen daarentegen de sterkste indruk hebben van Gods heiligheid, en naar het gevoel van de liefde van God smachtend dorsten, even als het aan de jacht ontkomen hert naar de waterstromen. Vanwaar anders komt dit verschil, dan dat het kind der wereld zich kent in zijn eigen gerechtigheid, en het kind van God in zijn ongerechtigheid? Doch hieruit verklaart zich dan ook, waarom de Heilige Geest in de Heilige Schrift Gods kinderen gedurig, ja onophoudelijk troost met de verzekering: Vreest gijlieden niet; het is het welbehagen van uw Vader u het Koninkrijk te geven. Dat wij ons dan door de Heilige Geest, met de woorden der Schrift laten troosten; want zijn wij als het gejaagde hert dorstig naar de waterstromen, deze waterstromen vloeien hier in volheid. Dat de Apostelen door de Heer zelf tot het ambt waren uitverkoren, was hun sterkte. Trouwens wat kan ons krachtiger maken dan de bewustheid, dat God zelf ons tot zijn dienst heeft geroepen? Wanneer wij nu de getuigenis van onze tekst, dat Christus zijn apostelen uitverkoren had, plaatsen naast de woorden, waarmede de gemeente bad om een plaatsvervuller van Judas: Gij Here! Gij Kenner der harten van allen, wijs van deze twee één aan, die Gij uitverkoren hebt, (Handelingen 1:24) dan hebben wij hier een heerlijke getuigenis, en wel van de Godheid van Christus, en dat geheel zonder opzet, maar als in het voorbijgaan; want wie aangeroepen zal kunnen worden als de Kenner der harten, die moet noodzakelijk God zijn. Ten slotte merken wij nog op, dat Christus zich het eerst op aarde

geopenbaard heeft lichamelijk, daarna in de Heilige Geest, en dat Hij zich ten derden male openbaren zal én lichamelijk én met de volle bedeling van de Heilige Geest; dus op de hoogst denkbare, volmaakte wijze. Aan welke Hij ook, nadat Hij geleden had. Welk een tederheid van uitdrukking. Wij zouden gezegd hebben: "nadat Hij opgestaan was." Het lijden was immers voorbij; de heerlijkheid was gekomen. Wie denkt er nu verder meer aan. Doch neen, dit moge waar zijn van ons mensen, voor wie als zij in de hemel zijn, het aardse leed zal zijn als weggestroomde wateren, waar niemand meer aan denkt (Job 11:16), doch niet alzo is het met het lijden van de Heer; dat blijft de eeuwige grondslag der eeuwige heerlijkheid van Gods kinderen, en wordt daarom in de hemel herdacht als op de aarde, en wel zonder einde. Of zag Johannes niet aldaar Christus als het Lam, dat geslacht is, en gaf niet alle schepsel in hemel en op aarde de Heer als zodanig met de Vader de dankzegging en de eer, en de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid? Openbaring 5:13. Trouwens, zonder Jezus lijden is er geen aanschouwen van de heerlijkheid van God in de hemel mogelijk, en ook geen belijdenis en vergeving van zonden op aarde. Zonder Jezus lijden is God onze heilige en rechtvaardige rechter, en wie zal voor een rechter zijn schuld belijden met hoop van vergeving te ontvangen en vrij te komen? Immers, voor een rechter zijn schuld te belijden is hetzelfde als zich over te geven aan de gerechtigheid der wet. Doch nu Christus geleden heeft, niet voor zichzelf, maar voor ons, nu is onze schuld verzoend en Gods gerechtigheid voldaan, en volgt er op een waarachtige belijdenis van onze schuld een volkomen vergeving. Dus het lijden van de Heer mocht niet vergeten, moest herinnerd worden. De opstanding van de Heer was er een natuurlijk uitvloeisel van, waarvan hier ter plaatse geen opzettelijk gewag behoefde gemaakt te worden. Gij ziet, zó kon een bloot menselijk schrijver niet schrijven. Alleen de Heilige Geest kon zijn schrijvers in al die fijnheden en tederheden, die de fijnste geestelijke smaak zo bij uitnemendheid strelen, inleiden. Zij schreven zulke zaken zonder opzet, en toch niet toevallig. Zij schreven ze zonder opzet aan hun zijde en met opzet aan de zijde van de Heilige Geest, welke altijd van de nederigheid van de Heer, zijn middelaarschap, en niet zijn heerlijkheid, welke Hem van eeuwigheid toebehoorde, op de voorgrond stelt. Zichzelf levend vertoond heeft. Het was niet genoeg dat de Heer opstond en ten hemel voer, Hij moest zich ook levend laten zien, om alles tot de hoogste zekerheid te brengen bij de discipelen, die van Hem moesten getuigen: "Wij hebben Hem, die op het kruis gedood werd, levend gezien." Levend. Welk een oneindig gewicht ligt in dat woord. Wij lopen er zo ligt over heen, maar wie kan uitspreken wat het zegt: Christus is gestorven en begraven, en Hij is uit zijn graf weder opgestaan als de levende, de eeuwiglevende. Als de levende, die dood is geweest, heeft Christus zich getoond. Het oorspronkelijke woord betekent een gedurig verschijnen, een verschijnen van tijd tot tijd. Deze niet onlichamelijke, maar persoonlijk lichamelijke verschijningen waren een overgang tot van de Heer heengaan van hier door zijn lichamelijk zichtbare hemelvaart. Het was een gedurig komen tot de discipelen voor een tijd, om weer heen te gaan. Het was niet meer een met hen meevaren in het schip, maar een wandelen en spreken met hen aan de oever, om hen straks weer te verlaten. Met vele gewisse kentekenen. Ook dit woord is van het hoogste gewicht, vooral in onze tijd, waarin zo velen de grootste afkeer hebben van de werkelijkheid, om zich vast te klemmen aan inbeeldingen. De discipelen moesten juist overtuigd worden, dat zij met geen droomgezichten te doen hadden, maar met de werkelijke aanschouwing van dezelfde lichamelijk levende Jezus, als die zijzelf als dood en begraven gezien hadden. Onder die vele gewichtige kentekenen behoorden ook de tekenen der kruisiging van de Heer, de littekenen van zijn wonden, op welke Hij zich bij zijn eerste komst tot de discipelen, en ook bij Thomas beroept. En als wij hier nu bij voegen, dat de discipelen juist zulke mensen waren, die aanvankelijk in de opgestane Heer eerder een geestverschijning dan een werkelijke aanschouwing dachten te hebben, dan zijn de woorden van de Heer bij die gelegenheid gesproken van het meest beslissend gewicht: Wat zijt gij ontroerd, en waarom klimmen zulke overleggingen in uw harten? Ziet mijn handen en voeten, want Ik ben het zelf; tast mij aan en

ziet; want een geest heeft geen vlees en benen, gelijk gij ziet dat Ik heb, Lukas 24:39. Tegenover zulke uitspraken is het droom-of visioenstelsel van het hedendaags ongeloof, onzin. Veertig dagen lang. Niet iedere dag, maar gedurende veertig dagen is het wonder telkens geschied, dat Christus zich levend vertoond heeft aan de zijnen. Die de cijfertaal der Schrift verstaat, weet dat het getal veertig een getal van voorbereiding is. Veertig eeuwen gingen de komst van de Heer vooraf. Veertig jaren was Israël in de woestijn om beproefd te worden. Veertig dagen werd ook de Heer verzocht in de woestijn. Daarentegen was Mozes veertig dagen op de berg bij God in de hoogste vreugde. Ook voor de discipelen waren deze veertig dagen van 's Heren gedurig komen tot hen, dagen van hoge vreugde. Zij hadden lang genoeg geweend met een gebroken hart in hun boezem, en Petrus nog daarbij met een scherpe pijl in de ziel; doch nu waren zij vervuld van enkel vreugde. Wij zouden menen, dat voor zulk een omgang met de Heer een maand lang genoeg was, doch bij de Heer is een overvloeiende volheid. Zij moesten hun Heer niet eenmaal of tweemaal, maar vele malen zien, en Hem horen spreken, en zij Hem antwoorden en vragen. Zij moesten zo lang genot hebben van hun Heer in zijn opstanding, dat zij er enigszins verzadigd van konden zijn. En dat de Heer niet iedere dag tot de discipelen kwam, was voor de discipelen een oefening in het geloven zonder het aanschouwen, een liefelijke en geleidelijke overgang van de dag der opstanding tot die der hemelvaart. God heeft voor alles een tijdsbepaling gesteld tot ontwikkeling en rijpwording der dingen, en gij gevoelt dat er een zekere overhaasting zou plaatsgehad hebben, wanneer de hemelvaart spoediger na de opstanding gevolgd was; doch nu was het ook voor de Heer een overgang van het openbaar leven op aarde tot het verborgen Godsleven in de hemel. Ook tussen zijn geboorte en optreden in Israël lag niet minder dan een tijdvak van dertig jaren. Zo brengt God alles in evenwicht en overeenstemming. God geeft nooit te weinig en nooit te veel tijd van overgang, maar altijd zoveel, als de aard der zaak het vereist; want God is de wijsheid, en de wijsheid doet niets overbodigs. Zij weet wanneer de rust moet overgaan tot werkzaamheid, en de lente (het seizoen van het nieuwe leven) tot zomer en herfst: het seizoen van het voortbrengen van vrucht. Zijnde van hen gezien. Met de ogen aanschouwd. Het oorspronkelijke woord betekent niet een vluchtig, maar rustig zien. De ongelovigen zien met hun verbeelding; gewone mensen, zoals de discipelen van de Heer waren, met hun ogen, en mij dunkt, er kan geen twijfel bestaan, wie van beiden de beste zieners zijn. De Apostelen waren geen lichtgelovige, maar zwaar- of traaggelovige lieden, die niet wilden geloven voor zij zagen. En deze lieden getuigen dat zij de opgestane Christus met hun ogen gezien en met hun handen getast hebben. Alleen het nooit tevreden ongeloof kan meer eisen, doch hun zal niet meer gegeven worden. De Heer werd gezien door zijn discipelen, niet door zijn vijanden. Het ongeloof kan en zal de heerlijkheid van God niet zien, en Jezus was nu in de heerlijkheid van zijn opstanding. Waartoe zou het ook gediend hebben? Het ongeloof zou evengoed de opgestane Christus geloochend hebben, als het de wonderdoende Christus vóór zijn dood geloochend heeft. Zodra Paulus zei, dat hij de Christus had gezien, geloofden de Joden hem niet meer, maar haatten en vervolgden zij hem. Neen, niet de opgestane Christus werd door de vijanden gezien, maar de gevolgen dezer opstanding werden door hen, ja door de gehele wereld gezien, en deze waren niet te loochenen. Want te zeggen: er is een Christelijke wereld ontstaan, maar Christus is niet opgestaan, is even dwaas, als dat men zeggen zou, de zon is niet opgegaan, en toch is het dag. Dat de Jodengemeente uit alle volken op de Pinksterdag een iegelijk in zijn moedertaal het Evangelie hoorde verkondigen, dat was reeds het krieken van de dag, die over alle volken zou opgaan; want alle deze mensen werden tot oog- en oorgetuigen gesteld bij alle volken van hetgeen er te Jeruzalem gebeurd was. En sprekende van de dingen, die het Koninkrijk van God aangaan. Het is hier de plaats om het Koninkrijk van God, dat in de Evangeliën meermalen genoemd wordt, van naderbij te beschouwen. Wij lezen (Mattheus 4:17,23), dat Jezus geheel Galiléa doorging en het Evangelie van het Koninkrijk predikte, en zei: Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. Wij hebben dus onder het Koninkrijk van God, het Goddelijk,

hemels Koninkrijk te verstaan, in tegenstelling van het aardse koninkrijk, of de koninkrijken der wereld, die de verzoeker Christus aanbood, en door Christus verworpen werden. Mijn Koninkrijk is niet van hier, is niet van deze wereld, zei de Heer tot Pilatus. Nochtans was Christus een Koning. Als zodanig werd Hij door de Vader gezalfd, volgens Psalm 2:6: Ik toch heb mijn Koning gezalfd over Zion, de berg van mijn heiligheid. Een koninkrijk nu is een heerschappij, een machtsoefening, die allen omvat, welke tot dit koninkrijk behoren, en zo is het Koninkrijk van God, als het allerhoogste koninkrijk, ook een heerschappij, en wel over alle dingen, en dus ook over deze wereld. Het is een geheel verkeerde voorstelling om het Koningschap van Jezus uit te sluiten van deze wereld, alsof het met geen wereldse belangen te doen had, want juist heeft van de Heer Koningschap met de belangen van deze wereld te doen. Tot deze dwaling heeft veel bijgedragen, dat men het Koninkrijk van God de Schrift verwisseld heeft met de uitdrukking Christendom, dat een afgetrokken begrip en geheel vreemd aan de Schrift is. Van het afgetrokken begrip is men gekomen tot het afgetrokken maken der zaak, en heeft men het Evangelie gesteld tot een macht, die met de uitwendige wereld niets te doen heeft, alsof Christus tot zijn discipelen alleen gesproken had over de toekomstige wereld, terwijl Hij juist alles verzweeg wat de menselijke nieuwsgierigheid daarvan zo gaarne zou weten, en alleen met hen sprak over het Koninkrijk van God in deze wereld. In deze wereld nu is de mens niet af te scheiden van de Christen; zij leiden niet ieder een afzonderlijk, maar een gemeenschappelijk leven. Als Christen ben ik ook burger van de maatschappij, vader van mijn huisgezin en meester of ondergeschikte in mijn werkzaamheden. In alle deze betrekkingen moet ik kunnen leven als een onderdaan in het Koninkrijk van God, of hoe zou ik in het Koninkrijk van God kunnen zijn zonder mijn burgerschap, vaderschap, meester- of knechtschap? Dat is mij immers onmogelijk, zo ik waarlijk een Christen ben. En zo nu het Christendom beschouwd wordt als een zaak, die de Staat niet aangaat, dan vind ik immers in die Staat, in plaats van mijn vriend en beschermer, mijn vijand en vervolger. Het Evangelie, of wil men het woord behouden, het Christendom moet dus alle wereldse, aardse, tijdelijke toestanden doortrekken als het zuurdeeg het meel, en dus alles heiligen. Dat is de eis van God. Poogt men die eis te verijdelen, wij moeten hem nooit laten varen. Vergeten wij niet, dat alle afzondering onvruchtbaar maakt en alleen met het huwelijk, met de vereniging van tegengestelde krachten, de vruchtbaarheid, de vermenigvuldiging mogelijk is. Het denkbeeld van alleen tot de onzichtbare kerk te behoren, is een monnikendenkbeeld. De zichtbare kerk bestaat ook. En waar bestaat zij? Immers op aarde. De onzichtbare kerk is in de zichtbare kerk, en zo staan wij in deze door het geloof in betrekking tot de gemeente van God, die zalig wordt, maar ook tot de uitwendige wereld, welke wij als Christenen door het geloof moeten zoeken te veroveren, en aan het Koninkrijk van God toe te voegen. En zo eisen wij, dat de staat, de maatschappij, het huisgezin, de school, het volk Christelijk zij, en niet anders. Dat is ons Christelijk beginsel, dat onze Christelijke eis, die wij nooit laten varen, maar die wij blijven doorzetten tot het einde toe met al de macht en bekwaamheid, die God ons daartoe geeft, al moeten wij er nog zo veel onder lijden, en al zien wij ons doel hoe langer hoe meer van ons verwijderen. Genoeg, God wil het, en zo willen wij het ook. God wil over de wereld in al haar delen, over de mensheid in al haar geledingen en toestanden regeren, want Hem en Hem alleen komt deze heerschappij toe, en wie ze Hem betwist, zal door Gods oordeel worden getroffen. Gij vraagt echter hoe is deze voorstelling van het Koninkrijk van God bestaanbaar met het kenmerk door de Heer zelf voor zijn rijk gesteld in de woorden, Mattheus 20:25-28: Gij weet, dat de oversten der volken heerschappij voeren over hen, en de groten gebruiken macht over hen; doch alzo zal het onder u niet zijn; maar zo wie onder u zal willen groot worden, die zij uw dienaar; en zo wie onder u zal willen de eerste zijn, die zij uw dienstknecht. Gelijk de Zoon van de mensen niet is gekomen om gediend te worden, maar om te dienen, en zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen. Wij antwoorden: Het werelds koninkrijk, of liever het koninkrijk uit de wereld heeft een volstrekt tegengesteld beginsel van het Koninkrijk van God. Het is de vorsten en overheden der aarde

voornamelijk te doen, om wereldse grootheid en eer, en wel door het uitoefenen van macht, desnoods van geweld. Maar van het Koninkrijk van God is dienende liefde het beginsel. Wanneer de staat dus Christelijk was, dan zou hij zijn eigen eer en grootheid niet zoeken, maar enkel het heil der onderdanen; hij zou zich alsdan alleen beschouwen als Gods dienaar, al de burgers ten goede, ook door het handhaven van recht en gerechtigheid en het straffen der bozen. Zonder macht is geen staat denkbaar, maar evenals een Christelijk huisvader zijn macht alleen aanwendt tot heil van zijn huisgezin, zo zal een Christelijke staat zijn macht alleen aanwenden tot heil der burgers. Ongelukkig heeft de Roomse kerk ook dat eenvoudige denkbeeld van de Christelijke staat in de grond bedorven, door haar aanmatiging. Zij heeft zich opgeworpen als de Christelijke staat bij uitnemendheid, aan wie de wereldse staat ondergeschikt is. Wel verre dat de Roomse kerk het Christelijk beginsel van te dienen aannam, nam zij juist het anti-christelijk beginsel der heerschappij aan, en stelde zij haar paus boven de keizer, gelijk deze zich stelde boven de koning. Het blijvend gevolg hiervan is, dat velen die geen onderscheid kunnen maken tussen het Koninkrijk van Christus en de Roomse kerk, zich een Christelijke staat onder geen andere gedaante voorstellen dan als dezelfde kerkelijke tirannieke macht, die de Roomse kerk weleer algemeen uitoefende en nog uitoefent, waar zij dit vermag, en daarom de Christelijke staat bestrijden en met alle hatelijke namen bestempelen, zoals de liberalen doen. Doch het is een grove dwaling. De Roomse kerk als zodanig is niet Christelijk, maar anti-christelijk. Zij wil heersen; dat is haar noodzakelijke voorwaarde, en een Christelijke kerk wil dienen. En nu, wie dient heerst, maar heerst op Goddelijke wijze; of heerst God niet over alle schepsel, door alle schepsel uit vrije liefde te dienen, en heerst Christus niet over al de zijnen door hen gediend en zijn leven gegeven te hebben tot hun rantsoen? Immers vragen wij: wie heerst Waarlijk over ons? dan is het antwoord: hij of zij, die ons lief heeft, waarlijk lief heeft. Neen, de macht alleen kan niet over ons heersen, wel ons noodzaken tot een gedwongen onderwerping; alleen de liefde heerst over ons met onze toestemming. En omdat nu God over ons heerst met een macht, waarvan het beginsel enkel liefde is, die in al onze noden voorziet, is Hij daarom niet de oppermachtige beheerser ook van de wereld der natuur en der mensenwereld? Voorzeker. God regeerde dan ook van aanvang af over de wereld en later over de volken, terwijl Hij zijn troon stelde in Israël. Toen Israël naar Assyrië en Juda naar Babel werd weggevoerd, hield God zo weinig op over de volken te regeren, dat Hij juist van nu af zijn regering over de volken tot op de komst van zijn Zoon, zo volledig als dit in grote omtrekken geschieden kon, openbaarde. Herinner u slechts het droombeeld van Nebukadnezar, dat door een steen zonder handen uit de rots afgehouwen, getroffen en tot stof vermaald werd, terwijl de steen zelf tot een zo grote berg werd, dat hij geheel de plaats der aarde innam. En herinner u daarbij, wat Daniël vermeldt (Daniël 7:13,14): Verder zag ik in de nachtgezichten, en ziet er kwam één met de wolken van de hemel, als een zoon van mensen, en Hij kwam tot de Oude (eeuwige) van dagen, en zij deden Hem voor Dezelve naderen. En Hem werd gegeven heerschappij en ere, en het Koninkrijk, dat Hem alle volken, natiën en tongen eren zouden. Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet vergaan zal, en zijn Koninkrijk zal niet verdorven worden. Voorts is een koninkrijk niet enkel een uitstorting van zegeningen over de gehoorzamen, maar ook van oordelen over de weerspannigen. Dit lezen wij reeds Psalm 2:8,9, alwaar de Vader tot de Zoon zegt: Eis van Mij, en Ik zal de Heidenen (hier de vijanden van God) geven tot uw erfdeel, en de einden der aarde tot uw bezitting. Gij zult hen verpletteren met een ijzeren scepter, Gij zult ze in stukken slaan, als een pottenbakkersvat. Door (Mattheus 12:18-21) zien wij de profetie van Jesaja 42:1-4, die de zegeningen en de oordelen van het Koninkrijk samenvat, aldus teruggegeven: Ziet mijn Knecht, welke Ik verkoren heb, mijn beminde, in welke mijn ziel een welbehagen heeft. Ik zal mijn Geest op hem leggen, en Hij zal het oordeel de heidenen verkondigen. Hij zal niet twisten, noch roepen, noch zal er iemand zijn stem op de straten horen. Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken, en het rokende lemmet zal Hij niet uitblussen, totdat Hij het oordeel zal uitbrengen tot overwinning. en in Zijn naam zullen

de heidenen (hier de bekeerden uit de volken) hopen. De Zoon van God kwam dus in de wereld, in de hoedanigheid van een Koning, van de Koning van het Godsrijk. In Hem daalde het Koninkrijk der hemelen op de aarde, want gelijk in de natuur het hoofd van de mens het eerste deel is dat ontstaat, terwijl al de overige delen van het lichaam zich daaruit ontwikkelen, zo is het ook met alle andere Goddelijke dingen. Uit God komt de schepping, uit Christus als de Koning, het Koninkrijk. Als Koning, doch niet als een aards Koning, in wereldse heerlijkheid, maar als een hemels Koning, zonder alle wereldse heerlijkheid, werd de Zoon van God dan ook aangekondigd door de profeet Zacheria, (9:9): Verheug u zeer, gij dochter van Zion! Juich, gij dochter van Jeruzalem! Ziet, uw Koning zal tot u komen, rechtvaardig en Hij is een Heiland; arm en rijdende op een ezel, en op een veulen, een jong der ezelin. Wij hebben het gezien, de Zoon van God is in de wereld gekomen als een hogepriesterlijk Koning, als de ware Melchizedek. Hij heeft zijn Koninkrijk op aarde gevestigd in zijn eigen bloed, en opgestaan uit de dood en opgevaren ten hemel, is Hij gezeten ter rechterhand der majesteit in de hoogste hemelen en regeert Hij als Koning over geheel de wereld tot aan de voleinding van deze wereld, als wanneer Hij het Koninkrijk weder zal overgeven aan zijn Vader, en God zijn zal alles in allen, 1 Corinthiërs 15:28. Gij vraagt echter, hoe is dit overgeven van het Koninkrijk aan de Vader overeen te brengen met het woord der profetie, die wij zo even uit de mond van Daniël hoorden: dat de heerschappij van de Christus een eeuwige heerschappij zijn zou, die niet vergaan en verdorven kan worden? Wij antwoorden: Het Koningschap van de Zoon van God heeft een eeuwige en een tijdelijke zijde. Als Zoon van God leeft en regeert Hij met de Vader en de Heilige Geest als een enig God in eeuwigheid, maar als Hogepriesterlijk Koning, als de Koning-Middelaar heeft zijn Koningschap zijn einde met deze wereld. De Vader heeft Hem alle macht gegeven in hemel en op aarde, om dat Koninkrijk der heerlijkheid tot stand te brengen, dat Hij, de Zoon, gegrondvest heeft in zijn bloed, en is dat Koninkrijk der heerlijkheid tot stand gebracht, dan is de gehoorzaamheid van de Zoon voltooid, de wil van de Vader volbracht, het doel van de Heilige Geest bereikt, en de Zoon houdt op de gevolmachtigde van de Vader en de volmachtgever van de Heilige Geest te zijn, en heerst in zijn mensheid nu voortaan en in alle eeuwigheid met de Vader en de Heilige Geest als de Algenoegzame God, die met zijn algenoegzaamheid alle zaligen omvat. Daarom maakt de Schrift het overgeven van het Koninkrijk door de Zoon aan de Vader vast aan de onderwerping van alle dingen aan de Zoon als Koning, zeggende (1 Corinthiërs 15:25-28): Want Hij, Christus, moet als Koning heersen totdat Hij al de vijanden onder zijn voeten zal gelegd hebben. De laatste vijand, die teniet gedaan wordt, is de dood. Want Hij (de Vader) heeft alle dingen zijn voeten onderworpen. En wanneer Hem alle dingen zullen onderworpen zijn, dan zal ook de Zoon zelf onderworpen worden die, die Hem alle dingen onderworpen heeft, opdat God zij alles in allen. Het Koningschap van Christus is derhalve alleen dienende, om de zonde en de gevolgen der zonde weg te nemen, om de zonde en de dood teniet te doen, om al de vijanden van God, al de machten der hel te verdelgen; met een woord, om de schepping van God te zuiveren van de vlek, die door de zonde op haar geworpen is. Is dit geschied, dan houdt de reden van het Koningschap van de Zoon op, en Hij legt het weder neder in de handen van zijn Vader, van wie Hij het ontvangen heeft; opdat de Vader alles zij, niet alleen in de Zoon en in de Heilige Geest, maar ook in al de zalige engelen en mensen, van eeuwigheid, tot eeuwigheid, en wel op onmiddellijke wijze; want waar het middelaarschap ophoudt, daar is de onmiddellijkheid gekomen, daar zijn de weleer zondige en nu zalige mensen in Christus opgenomen in de Godheid door de Goddelijke natuur deelachtig te zijn geworden, zover dit voor geschapene wezens mogelijk is (2 Petrus 1:4) zoals de heilige engelen dit zijn door hun ingeschapen heiligheid. Zal hiermede nu het eeuwig Koningschap van de Zoon worden opgeheven? Neen de opperheerschappij der Goddelijke natuur, die het deel is van de Zoon en van de Heilige Geest met de Vader, is niet op te heffen, maar zij keert terug tot de oneindige vrede, vreugde en rust der onbegonnen eeuwigheid, doch nu met de eeuwig heilige schepping en al de eeuwig heilige

mensen en engelen. Ook het zoonschap van de Zoon houdt alsdan op, voor zover het betrekking heeft tot het werk der verlossing, een zoonschap, waarin het knechtschap én het koningschap noodzakelijk samengaan (Jesaja 42:1 9:5,6), en God zegt nu niet langer tot de man, die zijn metgezel is (Zacheria 13:7): Gij zijt mijn Zoon, heden heb Ik u gegenereerd (Psalm 2:7) maar: Uw troon, o God, is in alle eeuwigheid. De scepter van uw Koninkrijk is een rechte scepter. Gij hebt rechtvaardigheid lief gehad en ongerechtigheid gehaat, daarom heeft u, o God, uw God gezalfd met olie der vreugde boven uw medegenoten, Hebreeën 1:8. Alles wordt door de Vader aan zich onderworpen, om alles naast zich te stellen, om alles te zijn in allen. Wij zouden echter onvolledig zijn, wanneer wij thans niet andermaal en bij wijze van samentrekking van het reeds gezegde, hier nog een blik sloegen op het Koninkrijk van God. Het heeft zoals opgemerkt geworden is, bij een geestelijke, ook een aardse zijde. Het is niet uit de aarde, maar toch op de aarde en voor de aarde. Het is binnen in de mens, en maakt geen uiterlijke vertoning; maar het is ook in het uitwendig, persoonlijk, huiselijk, kerkelijk, maatschappelijk leven van de mensen, met één woord, in de wereld. Het heeft zijn oorsprong uit de Koning uit de hemel, maar het heeft ook zijn onderdanen uit de mensen. Christus is de Zoon van God, maar ook de Zoon van David, en het Koninkrijk van zijn vader David wordt door de Schrift op Hem overgedragen; doch daar komen wij straks opzettelijk op terug. Hier is het genoeg te herinneren, dat het Koninkrijk van God niet bloot geestelijk is, zodat het zich met geen tijdelijke belangen inlaat, maar dat het ook alle tijdelijke belangen omvat. Het is dan ook (wij herhalen het) een eenzijdige en daarmede onware opvatting van het Evangelie, als zou het niet te doen hebben met staatsmacht of staatsregering. Neen, het Koninkrijk van God als zodanig omvat alle volken en daaronder de gehele maatschappij van ieder volk in het bijzonder. De zuurdesem in de gelijkenis werd niet in één maat, maar in drie maten meel gedaan, om het te doorzuren. De toenmalige Wereld bestond in een Joodse, Samaritaanse en heidense wereld, en de tegenwoordige wereld heeft nog geen andere verdeling dan in die van Christelijke, anti-christelijke en heidense. Het Evangelie nu is bestemd om in de wereld, althans voor zover zij Christelijk geworden is, te regeren, van de troon, van de katheder, van de kansel en van alle hoge plaatsen der steden en der dorpen. Het moet gehoord en gehoorzaamd worden in het koninklijk kabinet, in de Kamers van de vertegenwoordigers van het volk, in de kerk, in de school, in alle mogelijke inrichtingen, en in de huiselijke en maatschappelijke samenleving. Dit is het doel, waartoe het Godsrijk op aarde gekomen is, en dat doel zal eenmaal bereikt worden, want eenmaal zal er uit de hemel gezegd worden: De Koninkrijken der wereld zijn geworden van onze Heer en van zijn Christus, en Hij zal als Koning heersen in alle eeuwigheid, Openbaring 11:15. Het is dus een grote miskenning van de aard van het Evangelie, om het buiten de staats-regering te houden, ja als daarmede onverenigbaar te beschouwen. Dit is kennelijk het werk van de anti-christelijke geest, die zijn werking heeft in de kinderen der ongehoorzaamheid. En welke zijn de redenen, die deze lieden bijbrengen, om de Evangelische beginselen als onverenigbaar met het staatsbestuur aan te wijzen? Vooreerst, (zeggen zij) leert het Evangelie ons de belangen van het Koninkrijk van God boven eigen belangen te stellen, het eeuwige hoger te schatten dan het tegenwoordige, en meer te vragen: Hoe word ik zalig? dan: Hoe word ik een welvarend burger? Doch hoe nietig is dit voorwendsel. Moet dan juist de aardse maatschappij gesticht en onderhouden worden door mensen, die meer hun eigen belang dan dat van het Koninkrijk van het recht, der waarheid, der liefde en van de vrede op het oog hebben? Is niet juist door zulke slechte beginselen de maatschappij tot die ellendige toestand vervallen, als waarin wij haar bevinden? Ten anderen, (zo gaan zij voort) bestaat er geen volk uit enkel Christenen, er zijn ook Joden onder, en allen moeten gelijk staan voor de wet. Goed, maar was dat ook niet bij oud Israël het geval; waren bij het volk van God niet ook een menigte Heidenen? Maar wat zei de Goddelijke wetgever? Enerlei wet zij voor de ingeborene en de vreemdeling, Exodus 12:49. Moet een volk zich schikken naar zijn bijwoners, of moeten de bijwoners zich schikken naar het volk, waaronder zij verblijf houden? Met andere woorden:

moeten wij ons schikken naar de Joden, of de Joden naar ons? Ten derde, (beweren zij) is het onmogelijk om een Christelijke staat in praktijk te brengen, vanwege de aanmatigingen der Roomse kerk. "Deze heeft immers eeuwen lang de proef genomen, om de Christenvolken geheel en al christelijk te doen zijn. En hoe is het daarmede gegaan? De proef is ten enen male mislukt. Rome is ontaard van een moeder tot een furie (wraakgodin), die haar kinderen als ze haar dwalingen niet blindelings wilden volgen, vervolgde, geselde, op de pijnbank folterde en verbrandde. Voorts heeft zij de volken onderdrukt, tot onwetendheid in geestelijke dingen gedoemd, en hun vorsten tot haar slaven gemaakt. En diezelfde jammer zou terugkeren, indien wij toelieten dan het Evangelie zich met het staatsbestuur verbond." Doch hoe nietig is ook deze uitvlucht. Is er dan geen onderscheid tussen macht en het misbruik van macht, en moet men het goede ten laste leggen wat het kwade veroorzaakt heeft? Omdat de valse geestelijke macht, omdat Rome zich meester van de staat, en die ongelukkig heeft gemaakt, moet daarom de ware, goede en Goddelijke geestelijke macht (het Evangelie) van het staatsbestuur afgescheiden blijven? Rome heeft bij de Christelijke volken niets meer gedaan, dan ze in naam Christelijk te doen blijven, maar het Evangelie wil en kan de Christelijke volken in waarheid geheel Christelijk doen zijn en blijven. Is het onderscheid niet zo groot als dat van aarde en hemel? Wij kinderen der Hervorming, eisen de opperheerschappij van Jezus over de wereld, en de Roomsen eisen de opperheerschappij van de Paus over de wereld. Is het onderscheid niet als dat van wit en zwart? En als men nu desniettegenstaande, ons, discipelen van Christus, gelijk stelt met de discipelen van Loyola, en enerlei muts opzet, handelt men dan niet tegen beter weten in, dat is, ter kwader trouw, ten einde alle man tegen ons in het harnas te jagen? Nog eens, de Roomsen zoeken hun kerk uit te breiden, en wij zoeken het Koninkrijk van God uit te breiden, waarvan alleen de Christelijke kerk op aarde de poort, de doorgang is. Wij hebben het reeds gezegd en herhalen het hier: Plaats op iedere troon der aarde een waar Christen, en in ieder koningskabinet, in iedere kamer van vertegenwoordigers en in alle mogelijke betrekkingen der maatschappij ware Christenen, en de toestand der Christelijke volken zal van datzelfde ogenblik af veranderen van een Bethesda, zoals het nu is, in een Koninkrijk van de vrede, van de waarheid, van de liefde, zoals wij dat naar het woord der profetie op aarde aan het einde der dagen verwachten in de wederkomst van Hem, wiens naam is Vredevorst, en die de aarde bedekken zal met de vrees en de vrede van God en de heerlijkheid van zijn naam, gelijk nu de bodem der zee bedekt is van de wateren, Jesaja 11:9, Habakuk 2:14. Wat volgt hieruit voor ons en voor de staat? Voor ons: dat ieder oprecht Christen, in welke maatschappelijke betrekking hij zich bevindt of gesteld wordt, de valse beginselen van het ongeloof en bijgeloof (der revolutie en der Roomse kerk) met beslistheid afwijst, en de ware beginselen van het Evangelie met beslistheid handhaaft, doet gelden en toepassen in staat en kerk, in school en huisgezin, en welke betrekkingen er meer zijn, en dat hij daarmede op zijn post blijft staan tegenover de vijandelijke machten, die het Koninkrijk van God bestrijden, totdat God hem aflost en hem overbrengt uit de strijdende in de triomferende Kerk. En wordt hij gesmaad en gescholden en uitgeworpen, dan leert hij achter de Heer Hem het kruis na te dragen, en ook nog onder het kruis van Hem te getuigen. Voorzeker, de Heer zou Paulus niet gesteld hebben om zijn naam te dragen voor koningen en stadhouders, indien de koningen en stadhouders niet met die naam moesten bekend worden, om waarlijk Gods koningen en stadhouders te zijn. En zo is het met alle betrekkingen van het leven. Het Evangelie vormt stillen in den lande, wier ideaal het is een stil en gerust leven te mogen leiden, maar ook mannen, die de wereld trachten te vervullen met het Evangelie, en daarom dagelijks in levensgevaar verkeren. Trouwens het is dezelfde mond, die zijn discipelen zalig prijst als armen van geest, als zachtmoedigen, als hongerenden en dorstenden naar de gerechtigheid, als barmhartigen, als reinen van hart, als vreedzamen, als vervolgden om de wil van de gerechtigheid, en die tot hen zegt: Gij zijt het zout der sarde, niet om smakeloos te worden, maar om te zouten; en gij zijt het licht der wereld, niet om onder een korenmaat gesteld te

worden, maar om uw licht op een kandelaar te stellen en te laten zien aan allen, die in huis zijn, tot verheerlijking van God: Gij zijt als een stad boven op een berg, die niet verborgen zijn kan. Wat volgt hieruit voor de staat? Dit: Dat hij de hem verleende macht aanwendt tot bevordering van het Koninkrijk van God; dat hij zich beschouwt als Gods dienaar in het wreken van alle kwaad en in het belonen van alle goed. Mij dunkt, de Heer heeft de grenzen van de staat en die van de burger zojuist omschreven, dat hierover niet meer te twisten valt, in het woord: geeft de keizer wat van de keizer, en God wat van God is. Wat is van de keizer? De schattingpenning, alles wat hij van ons geld en goed nodig heeft, tot handhaving van zijn maatschappij. Wat is van God? Het hart, het geweten, het inwendig leven van de mens, van ieder mens. Daaraan mag de staat niet komen, of hij vergrijpt zich aan Gods kroonrechten. De staat moet de persoonlijke vrijheid van ieder burger mogelijk maken, handhaven, beschermen en eerbiedigen, zolang die vrijheid niet ontaardt in losbandigheid en daardoor valt onder het bereik der straffende gerechtigheid, waarvan de staat de eerste uitvoerder is. Het huis van ieder burger moet hem zijn kasteel, zijn vesting, zijn sterkte zijn, waarbinnen hij volkomen veilig is. De staat mag in geen rechten treden van de vader, van de moeder, van de leermeester, van de godsdienstleraar, van de geneesheer; want deze allen staan in hun werkkring, alleen verantwoordelijk voor God en niet voor de staat. Blijft de staat binnen deze zijn grenzen, zo is hij Gods dienaar, en hij regeert over een vrij en gelukkig volk; zo niet, dan wordt hij een onderdrukker en verandert hij de vrijheid en het geluk van het volk in slavernij en ellende. Alle staatsdwang is niet meer staatsmacht, maar staatsgeweld. Voorzeker mag dit wel herinnerd worden in een tijd als de onze, waarin de staat alle mindere macht in de maatschappij zich poogt toe te eigenen, en daarmede alle persoonlijke vrijheid vernielt, of althans verminkt. Wanneer de staat zich stelt in de plaats van vader en moeder, en onze kinderen beschouwt als kinderen van de staat, waarmede hij kan doen wat hij wil; wanneer hij zelf schoolmeester wil zijn, om onze kinderen te leren wat hij verkiest, en tegelijk godsdienstleraar om op zijn scholen onze kinderen zijn onzijdige godsdienst in te prenten, die alle wezenlijke godsdienst vernietigt, en tegelijk geneesheer, die oordeelt over de gezondheid van onze kinderen, over de toestand van onze kranken, over de begraving van onze doden (alsof er geen bevoegde en bekwame mensen waren, die over dit alles alleen hebben te oordelen en in te handelen;) Wanneer nu de staat dat alles zijn wil, dan steekt hij God naar de kroon, die alleen de Almachtige is, en niet slechts de Almachtige, maar ook de Algoede, de Alwijze (want dit behoort bij elkander); dan wil de staat, die Gods dienaar is, Gods medegenoot zijn, zoals de oude heidense staten waren en de Turkse en andere tirannieke staten nog zijn, alwaar de staat alles en het volk niets is. Moeten wij als Christenen dat gedogen? Nooit! Moeten wij er met geweld tegen opstaan? Nooit! Onze wapenen zijn geestelijk, niet vleselijk. Maar wij moeten er tegen protesteren met Gods woord in ons hart en in onze hand, alle onze dagen, en voorts de straffen lijden, die de staat gesteld heeft op zaken, die ons geweten niet toelaat te doen. Zo deden ook onze martelaren; zij wilden niet doen wat de machthebbenden van hen eisten, en zij lieten zich schuldig verklaren en straffen door de wereldlijke machten, om door hun geweten en bovenal door God vrij verklaard te worden. En als Hij met hen vergaderd was. Het woord vergaderd betekent in het oorspronkelijke, zoals wij reeds vroeger opmerkten, een vergadering ter maaltijd. En hoe eigenaardig is het, dat Jezus voor het laatst bij zijn discipelen zijnde, met hen nog maaltijd hield, evenals wij zouden doen, wanneer wij een grote reis gaan aanvaarden. Alsdan zeggen wij immers gewoonlijk tot onze naastbestaanden: Komt, laat ons voor het laatst nog met elkander het middagmaal houden, en na het eten gaan wandelen. En evenzo is het hier met de Heer en de discipelen gegaan. Wij moeten ons deze zaak zo geheel eenvoudig voorstellen als zij gebeurd is. Na het eten deed Jezus met zijn discipelen de gewone wandeling naar Bethanie, een kwartier gaans van Jeruzalem, en op de Olijfberg gekomen, voer Hij ten hemel, dus om zo te spreken als uit het huis van zijn vrienden naar het huis van zijn Vader. Ik zeg van zijn vrienden, doch waarschijnlijk was het uit het huis van Jacobus, de oudste broeder van de Heer.

Immers wij zien 1 Corinthiërs 15:7, de laatste verschijning van de Heer vóór zijn hemelvaart vermeld in de woorden. Daarna is Hij gezien van Jacobus, daarna van al de Apostelen. Wel stelde de Heer zijn discipelen altijd boven zijn maagschap, doch Hij sloot haar daarom niet uit. Voor het allerlaatst kwam Hij tot zijn familie in het huis van Jacobus, alwaar zich al de broederen vergaderden. Het is een liefelijke profetie van de waarheid: ten laatste komt ook de Heer tot Israël als tot zijn familie. Beval Hij hun, dat zij van Jeruzalem niet scheiden zouden. Hoe vreemd! Was het niet buiten de poorten van Jeruzalem, dat Christus gekruisigd was, en was daarbinnen niet het volksgeschreeuw gehoord: Kruist Hem! Zijn bloed komt over ons en over onze kinderen! En in die moordstad moesten de discipelen blijven. Zijzelf hadden liever naar Galiléa gewild, immers daar hadden zij minder vijanden en meer vrienden; daar waren zij ook meer thuis, daar konden zij Christus ook meer vrij belijden. Te Jeruzalem moesten zij aanvankelijk met gesloten deuren vergaderen, en altijd stonden zij bloot, om door de vijanden van de Heer ontdekt en overvallen te worden. En toch moesten zij daar blijven. Zo lopen Gods wegen altijd tegen de onze in. En daarom is het God gehoorzamen zo moeilijk, omdat het tegen onze zin en wil is. En toch moet God gehoorzaamd worden, anders handelen wij tegen ons eigen geluk. Onderstel eens, (hetgeen hier onmogelijk was) dat de Apostelen gemeend hadden het beter te weten, en niet gehoorzaamd hadden en naar Galiléa teruggekeerd waren, zou daardoor de orde des heils niet geheel verbroken zijn? Zo volstrekt nodig is het, dat wij weten wat Gods wil is, en dat wij geloof hebben om die wil boven de onze te stellen. De ongelovigen zeggen genoeg te hebben aan zichzelf, aan hun eigen verstand en wil, en willen daarom van geen Heilige Schrift en van geen geloof horen; doch die zijn eigen weg wil gaan, mag toezien waar hij terecht komt. Bij God? Zeker niet, want God haat alle eigenwilligheid, zij komt zijn wil te na, ja bestrijdt die. Dat wij dan leren God gehoorzaam zijn, want dit is de hoogste wijsheid, zowel bij de hoogste engel als bij de geringste mens. Voorzeker, niets is beter dan dat de mens zijn eigen wil niet doet, die verkeerd is, terwijl Gods wil alleen goed is. De discipelen moesten te Jeruzalem blijven. Waarom? Vooreerst, omdat de bedeling van Gods genade in Christus dit medebracht. Wij zouden zeggen: Nu is er voor Jeruzalem niet anders te verwachten dan het oordeel; het heeft zijn Messias uitgeworpen en gedood, en nu komen de krijgsheren van God om hen te verwoesten. Niet alzo. Wij haasten gaarne, maar God is zeer langzaam in het uitvoeren van zijn oordelen, want Hij zegent liever dan dat Hij straft. Ook voegt Hij juist de tegenstrijdigste dingen het liefst tezamen. Eerst moest nog Jeruzalem op het hoogst verheerlijkt worden, en wel als de stad van de grote Koning. Niet van Galiléa, maar van Jeruzalem moest de prediking van de vergeving der zonden uitgaan. En hier zeggen wij: hoe heerlijk is Gods raad! Neen, niet in Galiléa, maar in Jeruzalem, waar de Joden en Jodengenoten uit alle talen, tongen en natiën vergaderd waren, moest de grote belofte van de Vader, de uitstorting van de Heilige Geest plaatsvinden. Te Jeruzalem was het grote paasfeest gehouden, aldaar moest ook het grote pinksterfeest gehouden worden. Wat zouden de discipelen in Galiléa gedaan hebben? Zij zouden bij de broederen in de huizen gegaan zijn, en alles verhaald hebben wat er met de Heer gebeurd was. Doch zo'n lichte taak was niet voor hen bestemd, zij moesten gewichtiger werkkring intreden. Ten anderen behoort het tot de heerlijkheid van Christus, dat Hij heerst in het midden van zijn vijanden. Dat is zijn waardig. Een held telt zijn vijanden niet, maar is gaarne slaags met hen. En nu de Heer, zou Hij het gevaar voor zich en de zijnen ontwijken? Neen, juist daar verheerlijkt Hij zich het meest, waar Hij op het felst wordt bestreden. Deze regel gaat door; mochten wij het meer geloven, wij zouden er te meer moed door ontvangen. Want moed moeten wij hebben, zullen wij dienaren van Christus zijn, moed om te belijden, moed om te strijden en te lijden. Waren niet de profeten en apostelen, de hervormers en martelaren en al de getuigen van God in bange tijden zo vele helden van God, die de banier van het geloof hoog ophieven, en niet lieten vallen dan met hun leven? Bidden wij dan om moed, niet die uit onszelf is, maar die uit God is, want deze laatste alleen houdt stand tot in de dood. En laat ook de aller hevigste strijd ons niet ontstellen, want juist daarin is de Heer ons het

naast. Voorts is het juist het blijven op geestelijk gebied, het volharden in het heilige, waaraan een grote zegen verbonden is. Maria Magdalena bleef bij het graf en zag de Heer. Thomas bleef niet bij de twaalven en Hij zag de Heer niet. Gaat het ons niet ook meermalen zo? Pas zijn wij ergens met haast weggegaan uit een samenkomst van broederen, of er gebeurt iets, dat ook ons van het hoogste gewicht zou geweest zijn. Waren wij nog slechts een kwartier langer gebleven, wij zouden nog veel belangrijks hebben gezien en gehoord. Deze zaak is een der ons meest beschamende en oplettend makende wegen van God. Blijf waar gij blijven moet, en wacht tot God u elders roept. Broeders moeten samenwonen. De apostelen hadden door het gebeurde met Thomas geleerd bij elkander te blijven, en zij bleven nu ook bij elkander. Wij zien ze voortaan eendrachtelijk tezamen, tot zo lang de Heer ze van elkander scheidt tot verkondiging van het evangelie in onderscheiden plaatsen. Maar verwachten de belofte van de Vader, die gij (zei Hij) van Mij gehoord hebt. De belofte van de uitstorting van de Heilige Geest is, gelijk alle heilbeloften, oorspronkelijk uit de Vader. De Vader heeft van eeuwigheid zijn vredesraad gehouden, de Zoon heeft die in de tijd ten uitvoer gebracht, en de Heilige Geest maakt hem de zondaar in eeuwigheid deelachtig. Daarom bepalen de Christelijke feesten ons nu eens bij de heerlijkheid van de Vader, dan bij die van de Zoon en dan bij die van de Heilige Geest, niet als drie afgezonderde heerlijkheden, maar als één drievuldige, dat is volkomen Goddelijke heerlijkheid. Immers deze heerlijkheden zijn onafscheidelijk van elkander. Daarom kan men ook de Vader niet liefhebben zoals het behoort, dan in de Zoon, en de Zoon niet dan in de Heilige Geest, en de Heilige Geest niet dan in de Vader en in de Zoon. Zal de liefde bij ons volkomen zijn, dan moet zij zich gedurig uitstrekken tot de volheid der Godheid; en daarom zegt de Apostel, die bijzonder de liefde predikt: Een iegelijk, die den Zoon loochent, heeft ook de Vader niet, 1 Johannes 2:23. En wij hebben het straks uitvoerig betoogd, dat wij zonder de Heilige Geest Christus niet kennen dan naar het vlees, en het vlees is van geen nut in het Koninkrijk van God, maar enkel de Geest en het leven. Trouwens, hoe kunnen wij de Vader liefhebben zonder zijn geliefde Zoon? De liefde omvat al wat beminnelijk is, of ze is onvolmaakt. Vraagt het uzelf, kinderen! kunt gij uw vader volkomen liefhebben zonder uw moeder lief te hebben? De liefde zoekt het verwante op om het te omvatten, want evenals God onze tong zodanig heeft ingericht dat zij velerlei smaak kan onderscheiden, en ons oor, dat het ontelbare geluiden onderscheidenlijk kan opvatten, zo ook ons hart in zijn liefde. De liefde kan altijd meer zich uitbreiden en altijd meer omvatten. Daarom zal er in de eeuwigheid geen einde zijn aan onze liefde, want het verwante is daar oneindig. De discipelen moesten nu de vervulling van de beloftenis van de Vader verwachten. Waarom? Omdat Christus zijn werk volbracht had op aarde, en nu heenging, waar Hij tevoren was, naar de Vader. De beloftenissen van de Vader zijn allen vast in de zoenofferande van de Zoon, en hebben in deze haar vervulling. De belofte der uitstorting van de Heilige Geest was reeds eeuwen tevoren door de Vader gegeven, en alle gelovigen hebben de vervulling er van verwacht in de komst van de beloofde Messias. Op dezelfde wijze verwachten wij ook nu de vervulling der nog onvervulde beloften van God in de wederkomst van Christus. Wacht op de Heer! is daarom het wachtwoord der gelovigen. Ja, wacht op de Heer, biddend en werkend, want zijn komst is wel met zekerheid voorzegd, maar wordt op onverwachte en ongedachte wijze vervuld. Ook nu was dit bij de discipelen het geval. Zij konden thans de vervulling van 's Vaders belofte met zekerheid en als de naaste openbaring van God verwachten. Nochtans bepaalde de Heer de juiste dag niet. Zij moesten ook nu hun geduld oefenen, én hun geloof. Hun geduld, want niet onmiddellijk na de hemelvaart van de Heer werd de belofte van de Vader vervuld, ook niet op de naaste eerste dag der week. Neen, tien volle dagen moesten zij wachten op hetgeen hun hart reeds in het volgend ogenblik begeerde te ontvangen. Ook hun geloof moesten zij oefenen, want zij moesten zien op de ordeningen van God. De pinksterdag, de dag der wetgeving, was reeds eeuwen tevoren door God verordineerd, om de dag te zijn, waarop de vrucht van de zoenofferande van Christus, die nieuwe, hogere, volstrekt Goddelijke Wetgever zou worden

geopenbaard, die zijn wetten niet meer buiten de mens schrijft op stenen tafelen, maar binnen in de mens, in diens hart. Hoe heerlijk niet waar, dat alles bij God zijn vaste tijdsbepaling heeft, dat Hij alles met de volmaaktste orde voorbereidt, inleidt en doet gebeuren. Zeker is God de Eeuwige, en bestaat er voor Hem geen tijd, maar daarom heeft Hij toch even wezenlijk alles wat in de tijd is, aan de tijd gebonden. Niets is toevallig. Dit zien wij tot onze troost in ons leven en in het leven der volken. Het is de klokslag, die geldt. Alles heeft slechts waarde op zijn tijd, en wat nu gebeurt, was een jaar, een maand, een week, een dag vroeger onmogelijk. Hierin ligt het verrassende van Gods bestuur. Wij zijn zo wijs, maar wat kunnen wij tevoren berekenen? Niets. En als wij het nochtans doen, hoe worden wij gedurig beschaamd! Want Johannes doopte wel met water, maar gij zult met de Heilige Geest gedoopt worden. De Heer herinnert hier zijn discipelen, onder welke sommige vroegere volgelingen van de Doper waren, aan de allereerste beginselen van zijn openbaring onder Israël, en vat in weinig woorden alles tezamen als tot sluiting van een cirkel. Met de doop van de Waters van Johannes was het Koninkrijk van God begonnen; in de doop van de Heilige Geest door Hem, de Heer, zou het voleindigd worden. Twee dopen dus, maar van onderscheiden aard. Inderdaad, een overstijgende trap van heerlijkheid. Bijzonder bij de doop van de Heer gaf het Nieuwe Testament, door de Heer vertegenwoordigd, getuigenis aan het Oude Testament, dat door Johannes vertegenwoordigd werd, en wederkerig het Oude aan het Nieuwe Testament. De uitstorting van de Heilige Geest wordt ook een doop met de Heilige Geest genoemd, evenals de doop met water, omdat in de Heilige Geest het Goddelijk leven uitstroomt en afstroomt op en in de mens, die door het geloof inwendig gereinigd, gewassen is in het bloed van Christus. De Zoon is het uitgedrukte beeld der Goddelijke zelfstandigheid, dat wil zeggen: Hij is de openbaring van het verborgen Goddelijk wezen, evenals het holle van het cachet bol wordt in zijn afdruk op het leem of het lak. De Heilige Geest daarentegen is de onzichtbare uitstraling (bij God) en instraling (bij de mens) van het Goddelijk licht, of, hetgeen hetzelfde is, van het Goddelijk leven. Vandaar dat de Heilige Geest niet gelijk de Zoon bij vastigheden, zoals een rots, een vast fondament, een hoeksteen vergeleken wordt, maar bij vloeibare en stromende dingen, zoals wind, lucht, vuur, licht, water, regen, dauw. Wij merkten het reeds op, onze adem is ook iets vloeibaars, en een der wonderlijkste verschijnselen van ons wezen. Want onze adem is het binnenste van ons lichamelijk leven. Hij is er de grote beweger van, ja in onze adem ligt ons lichamelijk leven; beiden houden tegelijk op. Op dezelfde wijze is de Heilige Geest binnen in het Goddelijk Wezen, en van daar uitgaande, als het Goddelijk leven, terwijl hij in het kind van God de grote Gever en Beweger van het geestelijke leven is. Van daar de hoge heiligheid van zijn persoon, en het onvergeeflijke der zonde jegens Hem, in Wie het Goddelijk Wezen ons het meest nabij komt. De doop met de Heilige Geest moet dan ook niet opgevat worden in de zin van de doop met water, van afwassing, maar van zalving, van wijding tot waardigheden en heerlijkheden. De doop met water is het uitwendig teken van de afwassing der zonde door het bloed van Christus, en heeft deze plaatsgehad, dan komt de zalving, de wijding tot de hemelse heerlijkheid. Daarom wordt de Heilige Geest én het zegel van het geloof én het onderpand onzer erfenis genoemd, Efeziër 1:13,14. Hij wil en werkt onze heiliging in gedachte, woord en daad, opdat ons hart zij als een lelie, die alleen voor de hemel zich opent. Zo wijst de doop met water ons naar de doop met de Heilige Geest; zonder de laatste is de eerste van geen nut, van geen kracht. Daarom spreekt de Heer van de doop van Johannes én van zijn doop. Doch neen, de Heer noemt hier zichzelf niet als de Doper met de Heilige Geest, maar zegt eenvoudig: Gij zult met de Heilige Geest gedoopt worden. Zijn dienaar Johannes de Doper met water, laat Hij zeggen: Deze (Jezus) is het, die met de Heilige Geest doopt, maar Hijzelf noemt het de beloftenis van de Vader. Het is een nieuw bewijs van de gewoonte van de Heer, om zijn eigen persoon de eer niet toe te kennen, maar aan de Vader en aan de Heilige Geest. Aan de Vader als de Gever der belofte, en aan de Heilige Geest als de Schrijver dezer belofte in de Heilige Schrift. En Christus is en blijft de grote Uitlegger der Schrift, ook na zijn opstanding. Hij is met

de Schrift in zijn dood gegaan en met haar weer opgestaan, want wij zijn door Hem wel vrijgemaakt van de Wet, maar niet van de Schrift en haar zegen. Christus blijft altijd uit de Schrift spreken, ook daar waar zijn eigen getuigenis genoegzaam zou zijn; want Christus beschouwde de woorden der psalmisten en profeten, van Mozes en van de andere historieschrijvers der Schrift als niet uit hun geest oorspronkelijk, maar als hun ingegeven door de Heilige Geest. En dat men nu misbruik maakt van dit vrijwillig afstand doen van eer door de Heer, en Hem daarmede uit zijn eigen mond wil verklaren als een mindere dan de Vader en de Heilige Geest, is een nieuw bewijs van de verblindheid der Schriftbestrijders; want hoe meer de Heer zichzelf onderschikt aan de Vader en de Heilige Geest, hoe meer eer de Vader en de Heilige Geest Hem geven. Johannes doopte wel met water. De Heer herinnert met deze woorden aan het getuigenis van Johannes ten opzichte van hem. Trouwens, de Heer vergeet geen dienst, door de zijnen Hem gedaan. Hij geeft ieder zijn eer, ook de minste onder zijn dienstknechten, want wel noemen zij zichzelf onnut, omdat zij niet eens doen wat zij schuldig zijn te doen, maar Hij noemt ze goede en getrouwe dienstknechten. Men moet zichzelf klein maken, zoals Johannes, die zichzelf voor Christus tot niets maakte, om door de Heer tot de grootste van allen, die van vrouwen geboren zijn, verklaard te worden. Er zijn dan ook twee toestanden, die de begenadigden eigen zijn. Als een zondaar komt men tot Jezus en ontvangt men vergeving, en als een arme van geest, als een onmachtige in zichzelf komt men andermaal tot Hem en ontvangt men de Heilige Geest, en met deze, Goddelijke krachten om de goede strijd tegen de geestelijke boze machten te aanvaarden en vol te houden tot het einde toe. Heb niets in uzelf, en gij ontvangt alles van de Heer. De wereld mag zeggen: "Zalig zijn de bezitters," de Heer zegt: Zalig zijt gij, armen, want u is het Koninkrijk van God, Lukas 6:20. O, dat wij de genade van onze Heer Jezus Christus recht mochten vatten, hoe zou ons de liefde van de Vader en de gemeenschap van de Heilige Geest daarmede in het hoogste licht gesteld worden. De genade van God sluit alle eigenwaarde bij de mens buiten, zeker, maar vergeten wij het niet, ook alle onwaarde. Voor de genade van God heeft de mens geen deugd, maar ook geen zonde; zij bedekt ze beide met het bloed van Christus, en ziet in de mens alleen de nieuwe mens, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid, want wij zijn zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelfde zouden wandelen, Efeziër 2:10 4:24. O, dat om niet zalig worden is alleen het ware zalig worden, het geeft God alleen zijn eer en de zondaar alleen zijn vrede. Met dat woordje om niet alleen kon dan ook Luther in de kracht van de Heilige Geest een geheel duizendjarige wereld van dwalingen uit haar voegen heffen. Christus is de genade, en de genade vergeeft om niet. Johannes de Doper is daarom het ideaal van alle predikers van het Evangelie, omdat hij naar Jezus heen wees, en naar Jezus alleen. Niemand kan dan ook beter prediken dan Johannes de Doper, want evenmin als hij, heeft iemand de beschikking over de Heilige Geest. Niemand kan dus met iets anders dopen dan met water, evenals Johannes met niets anders dopen kon. God alleen kan de wezenlijkheid geven van deze tekenen, de innerlijkheid van deze uiterlijkheden; en daarom wees Johannes naar Christus, als naar de Enige, die dat doen kan, die de beschikking heeft over de Heilige Geest, die de zijnen kan dopen en werkelijk doopt met de Heilige Geest. Niet lang na deze dagen. Het is opmerkelijk, dat de Heer hier wel de tijd begrenst, maar niet bepaalt, zoals Hij van zijn opstanding bepaald zei, dat deze ten derde dage zou plaatshebben. De reden hiervan valt echter in het oog. De voorspelling van de dag der opstanding betrof de Heer zelf, en was van het uiterste gewicht om met volkomen zekerheid aangewezen te worden. De uitstorting van de Heilige Geest betrof de discipelen, en het was nodig voor hen, dat zij de juiste tijd dezer uitstorting niet zagen aangewezen. Immers wij weten, dat men om wakende, wachtende, biddende te blijven, een prikkel nodig heeft. Hadden de discipelen geweten, dat zij eerst over tien dagen de beloofde komst van de Heilige Geest te wachten hadden, hoe licht waren zij van elkander afgezonderd gebleven tot die tijd toe; doch nu waren zij altijd eendrachtig bijeen. Een bepaalde tijd wacht men kalm af, en intussen doet men

iets anders. Het is evenzo met de verwachte wederkomst van de Heer. Had de Heer tot de Kerk gezegd: Ik kom in het jaar tweeduizend, of welk ander tijdperk dan ook, terug, dan was de Kerk gaan rusten met te zeggen: "Als ik tegen die tijd maar gereed ben." Neen, het is niet te doen, om tegen die tijd, wanneer Christus komt gereed te zijn, maar om gedurig naar zijn komst te verlangen, en er om te bidden en er zich toe voor te bereiden, opdat Hij, hetzij Hij vroeg of laat komt, ons bereid vindt. Want Hij komt, wanneer Hij wil, en wij moeten niet menen, dat wij onze feestklederen eerst moeten aantrekken op de dag, wanneer Hij werkelijk komt, maar wij moeten ze alle dagen aantrekken, opdat wij ten allen tijde zijn getrouwe en op Hem wachtende dienaren en dienaressen mogen bevonden worden. De Zoon doet als de Vader: Hij behoudt zich de tijden en de gelegenheden voor, die het zijn discipelen niet toekomt te weten. De Heer komt dan ook altijd laat, en toch vroeg. Laat, omdat Hij de eerste dag reeds komen kon, en vroeg, omdat Hij, ook bij de discipelen eerst op de veertigste dag had kunnen komen, en Hij kwam reeds op de tiende dag. Zijn komst moet een verrassing zijn, niet alleen omdat Hij komt met een volheid van gaven, die alle gedachten te boven gaat, maar omdat Hij eerder komt dan wij verwachten, óf terwijl wij over onze verwachting heen zijn, en geen verwachting meer hebben. Het niet lang na deze dagen van de Heer begrensde echter, zoals wij zeiden, de tijd der verwachting van de Apostelen. Zij hadden de doop van de Heilige Geest binnenkort te verwachten. Had de komst van de Heer vierduizend jaren geduurd, de komst van de Heilige Geest zou het heengaan van de Heer, na de voorbereidingen daartoe in de hemel en bij de discipelen, onmiddellijk volgen. Zij dan, die samengekomen waren, vroegen Hem, zeggende: Heere, zult Gij in dezen tijd aan Israël het Koninkrijk weder oprichten? Onder de maaltijd, bij en na de breking van het brood, was de Heer vroeger doorgaans gewoon te spreken over de dingen van het Koninkrijk Gods, en waren zijn discipelen gewoon Hem hun vragen te doen. Ook na de opstanding van de Heer was dit het geval. En hoe beschamend is dat voorbeeld voor ons. De Heer sprak altijd over eeuwige belangen, en wij zeer zeldzaam. Onze stoffelijke belangen zijn ons meestal als de levenslucht, waarin wij ademen, en wij bemerken niet, dat zij de stiklucht uitmaken voor onze zielen. O, wanneer zullen wij toch begrijpen, dat de mens niet leeft bij brood alleen, maar bij een iegelijk woord, dat de mond van God uitgaat. De discipelen vroegen de Heer, of Hij in deze tijd het Koninkrijk aan Israël zou oprichten? Letterlijk staat er: "Richt Gij in deze tijd het Koninkrijk aan Israël weder op?" Er moet dus door de Heer gedurende de veertig dagen, dat Hij met hen sprak over het Koninkrijk van God, ook gesproken zijn over de oprichting van het Koninkrijk aan Israël, en wel door Hem, de Heer zelf. Hoe komen anders de discipelen aan deze vraag, en wel aan de vraag, of Hij dat in deze tijd doen zou? Herinneren wij ons nu, dat de Heer vroeger reeds gesproken had van een wedergeboorte (van een tijd der wederoprichting aller dingen, die God gesproken heeft door de mond van al zijn heilige profeten van alle eeuwen, Handelingen 3:21), waarin Hijzelf zou zitten op de troon van zijn heerlijkheid, en de twaalf Apostelen op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten van Israël, Mattheus 19:28, dan is het duidelijk, dat hiermede op de wederoprichting van het Koninkrijk aan Israël gewezen werd; want op tronen voert men wel gerichten uit, maar heerst men ook. De juiste uitdrukking is dan ook door de discipelen behouden. Zij spreken niet van de wederoprichting van het Koninkrijk aan Juda, maar aan Israël, aan geheel het twaalfstammig volk, dat voor de Heer, zoals wij in zijn eigen uitdrukking zien, als zodanig bestaat en blijft bestaan. Vandaar dat ook Paulus tot Agrippa zei (Handelingen 26:6,7), dat hij, Paulus, geoordeeld werd van wege de hoop der belofte, die van God tot de vaderen geschied is, tot welke onze twaalf geslachten gedurende nacht en dag, God dienende, verhopen te komen. Ook was de verwachting van de wederoprichting van het Koninkrijk aan Israël geen volksoverlevering, maar een bepaalde en door de Engel aan Maria bevestigde belofte van God, zoals wij straks breedvoerig zien zullen. Wij vragen dus billijk: "Is niet de troon van David aan Christus beloofd? en zo ja, was die troon een werkelijke troon, of een geestelijke troon?" Immers een werkelijke troon vergeten wij niet, dat er een groot gevaar ligt in het

vergeestelijken van de letterlijke uitspraken der Schrift. De Joden vergeestelijken in de Schrift alles wat van het lijden van de Messias op aarde geschreven staat, en velen onder ons vergeestelijken alles wat van de heerlijkheid van Christus op aarde geschreven staat. En waartoe heeft dat geleid? Dat men ten laatste de Heer tot een bloot zedelijk persoon gemaakt heeft, zodat Christus bij zeer velen alleen daartoe moet dienen om in zijn voorbeeld te tonen, wat heerlijkheid er in de mens ligt, en de mens uit zichzelf ontwikkelen kan, zodat Christus alleen gekomen zou zijn om een genootschap te stichten, waarvan alle mensen leden zijn, en waarvan Hij de voorzittersstoel bekleedt. Tot zulke lasterlijke dingen vervalt men door de vergeestelijking van de werkelijkheden der Schrift. Houden wij dus vast aan het Koningschap van Christus. De volmaakte Christus is de Christus met zijn kruis en kroon, en nu geloven wij, dat er niet te veel koninklijke hoeden op dat gezegend hoofd kunnen verenigd zijn. Zeker zij het verre van ons, dat wij in de Geest zouden beginnen en met het vlees eindigen, integendeel, wij verwerpen alle vleselijke gedachten van de toekomst van de Heer, maar dit neemt niet weg, dat wij in het lichaam moeten eindigen, of liever in de belichaming of zichtbare verwezenlijking van al de beloften van God. Christus zelf, die God was, die Geest was, heeft zich belichaamd, en na in het lichaam de volheid der Godheid geopenbaard te hebben, heeft Hij dat gedaan in de Heilige Geest, om ten anderen male voor eeuwig zich lichamelijk te openbaren in al zijn heerlijkheden. En Hij zei tot hen: Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in zijn eigen macht gesteld heeft. Na hetgeen wij straks gezegd hebben over het Koninkrijk van God, blijft dus de vraag over: of met dat Koninkrijk van God de wederoprichting van het Koninkrijk aan Israël onbestaanbaar is? Wij antwoorden met de Schrift: Neen! Wij menen daarentegen, dat de oprichting van het Koninkrijk aan Israël zeer goed bestaanbaar is met het Koninkrijk van God, dat de gehele wereld omvat; want wat over alles gaat, sluit het bijzondere niet uit, maar in. De vraag is maar: Is de oprichting van het Koninkrijk aan Israël een overlevering der mensen, of een bepaalde uitdrukkelijke belofte van God? Immers het laatste. De vraag van de discipelen rust op de belofte van God bij Amos (Amos 9:8-13), welke wij in haar geheel moeten overnemen, om tot recht verstand er van te komen. Aldaar zegt God: Ziet, de ogen van de Heer Heer zijn tegen dit zondig koninkrijk, dat Ik het van de aardbodem verdelg; behalve dat Ik het huis van Jacob niet ganselijk zal verdelgen, spreekt de Heer. Want ziet, Ik geef bevel, en Ik zal het huis van Israël onder al de heidenen schudden, gelijk als zaad geschud wordt in een zeef; en niet één steentje zal er ter aarde vallen. Alle zondaars van mijn volk zullen door het zwaard sterven, die daar zeggen: Het kwaad zal tot ons niet genaken noch ons voorkomen. Te dien dage zal Ik de vervallen hut van David weder oprichten, en Ik zal haar reten vertuinen, en wat aan haar is afgebroken, weder oprichten, en zal ze bouwen als in de dagen vanouds; opdat zij erfelijk bezitten het overblijfsel van Edom, en al de heidenen, die naar mijn naam genoemd worden, spreekt de Heer, die dit doet. Ziet de dagen komen, spreekt de Heer, dat de ploeger de maaier, en de druiventreder de zaadzaaier genaken zal, en de bergen zullen van zoete wijn druipen, en al de heuvelen zullen smelten. En Ik zal de gevangenis van mijn volk Israël wenden, en zij zullen de verwoeste steden herbouwen en bewonen, en wijngaarden planten, en er zelf wijn drinken, en zij zullen hoven maken en er zelf vrucht eten. En Ik zal ze in hun land planten, en zij zullen niet meer worden uitgerukt uit hun land, dat Ik hun lieden gegeven heb, zegt de Heer, uw God. Mij dunkt, dat deze woorden (die wij met een menigte soortgelijke verzekeringen der Schrift konden vermeerderen) zo duidelijk een herstel van Israël als Koninkrijk prediken, dat zij aan geen tegenspraak kunnen onderhevig zijn; en toch zijn velen ook onder de gelovigen op dit punt ongelovig, en weerspreken zij de verwachting van het herstel van Israël als volk op aarde. Zij beweren dat de Schrift zelf dit weerspreekt, in diervoege dat de Schrift de genoemde oprichting van de vervallen hut van David alleen als een beeld gebruiken zou van een geheel andere, geheel geestelijke zaak: de vestiging van het Koninkrijk van God. "Met de oude bedeling (zeggen zij) is Israël als volk, en het koningschap over Israël voorbijgegaan, om nooit terug te keren, en in de plaats daarvan is

het Koninkrijk van God, dat geheel de wereld, Joden en Heidenen omvat, gekomen, op dezelfde wijze als het Hogepriesterschap van Christus in de plaats gekomen is van het Aäronitisch priesterschap. Immers is alles onder het Nieuwe Testament. nieuw geworden. Wanneer dus Jesaja (Jesaja 9:5,6), het Kind dat ons geboren, de Zoon die ons gegeven is, Vredevorst noemt, en van Hem zegt: Van de grootheid van deze heerschappij en van de vrede zal geen einde zijn op de troon van David en in Zijn Koninkrijk, om dat te bevestigen en te sterken met gerichte en met gerechtigheid, van nu aan tot in der eeuwigheid toe. Of wanneer de engel tot Maria zegt (Lukas 2:31-33): Zie, gij zult bevrucht worden en een Zoon baren, en gij zult zijn naam heten Jezus. Deze zal groot zijn, en de Zoon van de Allerhoogste genaamd worden, en God de Heer zal Hem de troon van Zijn vader David geven, en Hij zal over het huis van Jacob Koning zijn in de eeuwigheid, en Zijn Koninkrijk zal geen einde zijn, dan wordt hiermede niet bedoeld de werkelijke troon van David en het werkelijke huis van Jacob, zoals zij op aarde waren, maar in een geestelijke zin, als aardse beelden of vertegenwoordigers van hemelse dingen. Immers door het zich plaatsen op de troon van David, heeft Christus die troon tot een wereldtroon gemaakt, en het huis van Jacob tot het huis van alle volken." Wij hebben de tegenwerping gehoord. De discipelen in onze tekst waren van een ander gevoel; zij namen de belofte van God van het herstel van het Koninkrijk aan Israël in een letterlijke zin. En sprak de Heer hen tegen? Zei Hij tot hen, wat Hij vroeger, ziende op Johannes de Doper, van Elia zei: Deze is reeds gekomen? Neen, Hij bevestigt integendeel deze belofte van God, door alleen de voorbarigheid, de ontijdigheid, ja, de nieuwsgierigheid der discipelen in deze vraag te berispen, in de woorden: Het komt u niet toe, te weten de tijden en de gelegenheden, die de Vader in zijn eigen macht gesteld heeft. Alsof de Heer zeggen wilde: "Hoe kunt gij thans aan deze zaak denken, in een tijd waarin Israël zijn Messias heeft verworpen en hun verstrooiing onder alle volken met de verwoesting van stad en tempel nabij is, zodat Israëls herstel eerst in de verste toekomst ligt. "Ook is het duidelijk, dat met de genoemde tegenwerpingen, (om niet te spreken van de willekeur die er ligt in het vergeestelijken van de beloften van God aangaande de vernieuwing van werkelijk bestaan hebbende toestanden, en dus in het vereenzelvigen van hetgeen onderscheiden is), de vraag blijft: "Is de wederoprichting van het koninkrijk aan Israël onbestaanbaar met het Koninkrijk van God; dat in Christus begonnen, voortgezet en voltooid wordt en de gehele wereld omvat? Kan Christus niet tegelijk de Koning van het Koninkrijk van God én de Koning der Joden zijn?" Wij zouden niet weten, waarom dat niet mogelijk is. De titel van Koning der Joden is de eerste titel van Christus, en het recht op het Koninkrijk van Israël zijn erfrecht. Uit het zaad van David, als de Zoon van David, werd Hij te Bethlehem geboren, en door de gelovigen uit de Heidenen, de wijzen uit het Oosten, aangebeden en gehuldigd als de Koning der Joden, en als zodanig werd hij gekruist. Christus is dus de beloofde enige wettige Koning van Israël, en de einden der aarde met hun heidense bevolkingen zijn enkel als zijn wingewesten te beschouwen, Psalm 2:8. Een wettig koning nu kan nooit zijn koningschap over zijn volk verliezen, al staat zijn volk ook tegen hem op, ja, al werpt het hem uit. Alsdan kan zulk een volk wel het koninkrijk ontnomen worden, zodat het zonder koning is, maar zodra zich de gelegenheid weder voordoet, kan de koning zijn koninkrijk weder intreden en zijn volk als vroeger beheersen. Dat zoiets te eniger tijd met Israël zal gebeuren, verwachten wij op grond van de veelvuldige, duidelijke, uitdrukkelijke beloften van God in dit opzicht, onder welke in klaarheid en beknoptheid uitmunt die bij Hosea (3:4,5): De kinderen van Israël zullen vele dagen blijven zitten zonder koning en zonder vorst, en zonder offer en zonder opgericht beeld, en zonder efod en terafim. Daarna zullen zich de kinderen van Israël bekeren, en zoeken de Heer, hun God, en David hun Koning, en zij zullen vrezend komen tot de Heer en tot zijn goedheid, in het laatste der dagen. Ook zien wij er volstrekt niets ongerijmds of tegenstrijdigs in, met betrekking tot het Koningschap van Christus over de gehele wereld, dat Palestina eenmaal weder door de in Christus gelovig geworden stammen Israëls bewoond en met keur van zegeningen Overstort, tot het middenpunt wordt gesteld van het Koninkrijk Gods, van

Christus over de gehele wereld. Immers wanneer dit gebeurt, dan gebeurt het door een wonder van God op Goddelijke wijze, dus op een wijze, die alles wat bloot aards en vleselijk is, buiten sluit, en al onze gedachten oneindig overtreffen zal. Laat ons dan de tijden en de gelegenheden van deze zaak, die God zich heeft voorbehouden, aan God overlaten, maar de zaak zelf vasthouden, zoals de Schrift ons leert ook in onze tekst. Vergeten wij niet dat Gods trouw, en daarmede Gods eer er mede gemoeid is. Immers wij lezen Jeremia 31:35-40: Zo zegt de Heer, die de zon ten lichte geeft des daags, de ordeningen der maan en der sterren ten lichte des nachts, die de zee klieft dat haar golven bruisen, Heer der heerscharen is zijn naam: Indien deze ordeningen van voor mijn aangezicht zullen wijken, spreekt de Heer, zo zal ook het zaad van Israël ophouden, dat het geen volk is voor Mijn aangezicht, al de dagen. Zo zegt de Heer: Indien de hemel daarboven gemeten, en de fondamenten der aarde beneden doorgrond kunnen worden, zo zal ik ook het ganse zaad van Israël verwerpen, om alles, wat zij gedaan hebben, spreekt de Heer. Ziet, de dagen komen, spreekt de Heer, dat deze stad (Jeruzalem) de Heer zal herbouwd worden, van de toren Hananeël af tot aan de Hoekpoort. En het meetsnoer zal wijder nevens dezelfde uitgaan tot aan de heuvel Gareb, en zich naar Goath (Golgotha) omwenden. En het ganse dal der dode lichamen, en der as, en al de velden, tot aan de beek Kidron, tot aan de hoek van de Paardenpoort tegen het oosten (dat nu onrein wordt geheten) zal de Heer een heiligheid zijn; er zal niets weder uitgerukt, noch afgebroken worden in eeuwigheid. het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden. De Apostelen waren blijkbaar vervuld van deze zaak, en met hun gewone vrijmoedigheid vroegen zij de Heer om zekerheid in deze onzekerheid. De vraag was geweest: zult gij in deze tijd het koninkrijk aan Israël weder oprichten? De Heer antwoordt: "Neen, niet in deze tijd, en de tijdsbepaling der toekomst betaamt u niet te weten, omdat de Vader ze zich heeft voorbehouden." Wanneer wij dus de woorden van de Heer geen geweld willen aandoen, dan zijn zij een bevestiging van de zaak, (de wederoprichting van het koninkrijk aan Israël) juist door haar afhankelijk te maken van Gods eigen tijd en wijze. Of wil de uitdrukking: De Vader heeft de tijden en gelegenheden dezer zaak in zijn eigen macht gesteld, zeggen: "Daar zal nooit iets van komen?" Integendeel, het is hier als meermalen bij de verhoring van het gebed. Wij bidden: "och help ons heden," maar God zegt: "Ik zal u helpen, maar niet heden." God verhoort ons zeker, maar de tijd wanneer en de wijze hoe, heeft Hij zich ten opzichte van het gebed en van alle Goddelijke dingen voorbehouden. Deze vrijmachtige vervulling van Gods beloften moeten wij in het geloof blijven afwachten. Ja, wat wij het eerste vragen, verkrijgen wij soms het laatst; doch wij verkrijgen het. God heeft altijd meer dan één zegen. Wij vragen meestal slechts om één zegen, en God geeft ons twee , drieërlei zegen, eer de gevraagde zegen gegeven wordt. Want wat voorafgaan moet eer ons gebed verhoord wordt, bevat ook een zegen. Zo is het dan zalig en veilig, om ons ook aan de wijze van Gods bestuur te onderwerpen. Daarbij, alle Goddelijke belofte moet eerst in de natuurlijke weg sterven, eer zij op Goddelijke wijze kan vervuld worden. Zij moet als Christus zelf, en als ieder die de zijne is, door de natuurlijke dood heen, om eeuwig Goddelijk te leven. Wij houden te veel vast aan het tegenwoordige leven, maar herleving, opstanding uit de dood is het grote denkbeeld der Schrift, en moet ook het onze zijn. Zeker de herleving behoort niet tot onze aardse levensbeschrijving. Wij zien de natuur telken jare herleven, van nieuws beginnen en opnieuw eindigen; doch achter onze ouderdom volgt geen nieuwe jeugd, ja zelfs in onze jeugd komt soms de dood, alsof in onze lente en zomer plotseling de winter intrad. Doch wij Christenen staan op het gebied van Christus, op het gebied van de opgestane uit de dood, en in Hem zijn wij reeds innerlijk naar de ziel opgestaan door het geloof, en zullen wij eenmaal opstaan ook uiterlijk naar het lichaam, en inmiddels wacht ons het eeuwige leven naar de geest in de hemel. Prenten wij ons dat goed in, want ofschoon onze voeten op de aarde staan, ons hart moet in de hemel zijn. Die de Vader in zijn eigen macht gesteld heeft. Opmerkelijk is hier het woord macht. Vroeger zei de Heer van het uur van zijn wederkomst: Van die dag en dat uur weet niemand dan mijn Vader alleen, Mattheus

24:36. Want verkondigde de Zoon niets dan hetgeen Hij van de Vader gehoord had (Johannes 15:15), zo bleef ook de Zoon berusten in hetgeen de Vader Hem niet te openbaren gaf. Thans echter spreekt de Heer van Gods macht, en stelt deze zaak dus tot een daad van Gods alvermogen. En zo is het. Wat God belooft, vereist Gods macht, zal het vervuld worden, en God wil meester blijven van de middelen, die Hij in zijn almacht kiest om zijn raad te vervullen. Zien wij dan ook niet in deze op de natuurlijke loop der dingen, maar verwachten wij van God als de Almachtige, de vervulling van alle zijn beloften, ook die Hij aan Israël gegeven heeft. Maar gij zult ontvangen de kracht van de Heilige Geest, die over u komen zal. De Heer zei er mede tot de discipelen: "Er zullen, alvorens uw verwachting vervuld wordt, nog vele andere dingen gezien worden. Gij leeft in de tijd der voorbereiding tot de laatste dingen. De innerlijke heerlijkheid van het Koninkrijk van God moet geopenbaard worden, alvorens zijn uiterlijke heerlijkheid geopenbaard wordt. Mijn komst in de Geest moet, na mijn komst in het vlees, voorafgaan aan mijn komst in heerlijkheid." Treffend, niet waar? Wat de discipelen terstond begeerden te ontvangen, dat wordt voor hen in de verre toekomst gesteld, en wat zij meenden dat in de verre toekomst voor hen lag, dat ontvangen zij terstond. Zo vroeg ook de moordenaar aan het kruis de Heer: Here, gedenk mij, als Gij in Uw Koninkrijk zult gekomen zijn, en de Heer antwoordt: heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn. De Apostelen vroegen de Heer: zult GIJ in DEZE tijd het Koninkrijk weder oprichten aan Israël? en de Heer antwoordde: Gij zult ontvangen de kracht van de Heilige Geest, die over u komen zal. Reeds terstond zouden zij in staat gesteld worden om het Koninkrijk van God uit te breiden onder alle volken. Want voor God kan niemand iets doen dan door God. Dat is nu eenmaal een vaststaande regel, waaraan niets te veranderen valt. En hier valt een treurige schaduw op zoveel licht, dat in de wereld schittert. Ach, hoe menig dichter en denker is in deze wereld onvermoeid bezig in de dienst van het schone, en kent de waarheid van God, (de Christus) niet. Altijd hoger stijgende op de vleugelen van zijn verbeelding zoekt hij naar de zekerheid van hetgeen hij verlangt, alsof er nooit een Christus op aarde geboren was, die aan de mens van al de dingen van God de volkomen zekerheid gegeven heeft. Arme mens met al uw rijkdom, onzalige mens met al uw glorie! Zeker, wij stemmen het toe, de mens kan veel doen voor mensen, uit en door zijn menselijke kracht, maar wat is bloot menselijke kracht en bloot menselijk werk? Is het niet voorbijgaand, niet vergankelijk? Voor God kan de mens uit zichzelf niets doen. Zal hij iets voor God, iets waarlijks goeds en groots en belangrijks kunnen doen, dan moet het zijn door de kracht van de Heilige Geest in hem. Wij kunnen zelfs, zoals meermalen door ons uit de Schrift herinnerd is, Christus niet in waarheid Heer noemen, Hem als Heer erkennen, zonder de Heilige Geest. Wat wij doen zonder de Heilige Geest is, hetzij wij prediken of bidden, een blote vorm. Daarom is de rechte prediking van het Evangelie een gedurige schepping van de Heilige Geest in het hart der hoorders door het Woord van God. Zo kan ook niemand van harte bidden: Kom Here Jezus, ja kom haastig, dan die het als de Bruid, van de Heilige Geest heeft geleerd. Dat alles moet ons overtuigen van de volstrekte noodzakelijkheid van de Heilige Geest bij de discipelen en bij ons. De Apostelen waren door de Heer bestemd en werden door Hem gesteld, om geheel de wereld te evangeliseren; van waar de bekwaamheid tot dat grote werk, tot dat werk van God? Onze bekwaamheid is uit God, zeiden de Apostelen, 2 Corinthiërs 3:5. En hier zien wij de bron dezer bekwaamheid uit God: de Heilige Geest. Gij zult ontvangen de kracht van de Heilige Geest, die over u komen zal. Heerlijke belofte, God waardig. Hij roept in zijn genade geen andere tot zijn dienst, dan die Hij daartoe de kracht verleent. Hoe zou ook anders de arme mens Gods werk kunnen doen, ja een medearbeider van de Allerhoogste kunnen zijn? (1 Corinthiërs 3:9). De Apostelen doen dan ook niet de minste poging om het Evangelie te verkondigen, alvorens zij de beloofde kracht van de Heilige Geest ontvangen hebben. Zij doen geen uitval naar buiten, maar houden zich in hun kasteel opgesloten, wachtende op de Heilige Geest, die zijn almachtige kracht in hun volstrekte onmacht zou verheerlijken. En zo is het ook nu met ons. Zo lang wij menen dat wij zonder de Heilige Geest God kunnen dienen, zijn wij nog

als de Jood en de Samaritaan, die menen, dat zij te Jeruzalem of Gerizim God moeten aanbidden, om verhoord te worden. Neen, God is Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in Geest en in waarheid, moeten tot Hem spreken met woorden, die de Heilige Geest ons leert uit te spreken, en Hem dienen met daden, Waartoe de Heilige Geest het willen en het werken geeft. Bidden wij dan ernstig en gedurig om de Heilige Geest, of, (zo wij Hem reeds uit genade als gelovigen in Christus ontvangen hebben) om de onophoudelijke vernieuwing van de kracht van de Heilige Geest, opdat al onze woorden en daden zijn stempel dragen, en ons hart zijn vaste woonplaats is. En gij zult mijn getuigen zijn. Welk een eenvoudig woord voor die aller heerlijkste bediening, welke hun hiermede werd opgedragen! Merkt ook op, dat de Heer zegt: Gij zult Mijn getuigen zijn. Het Evangelie is niet zozeer de verkondiging van God aan de wereld, als de Schepper en Onderhouder van hemel en aarde, want daartoe had de schepping zelf gediend en kan zij bij voortduring dienen. (Romeinen 1:19,20). Ook niet van God, als de heilige Rechter der wereld, want daartoe had de wet gediend en kon zij ook bij voortduring dienen; maar het Evangelie was bepaald de verkondiging van de Zoon van God, van de Christus, als de Zaligmaker der wereld. De Heer zei het zelf (Lukas 24:46-48): Alzo moest de Christus lijden, en van de doden opstaan ten derde dage, en in Zijn naam gepredikt worden bekering en vergeving der zonden, onder alle volken, beginnende van Jeruzalem. En gij zijt getuigen van deze dingen. Toen dan ook de Heer aan zijn discipelen bevelen gaf (Mattheus 28:18-20) in de gehele wereld uit te gaan, zei Hij: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Onderwijst dan al de volken, ze dopende in de naam van de Vader, en de Zoon, en van de Heilige Geest, lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. Ziet, Ik ben met u lieden, al de dagen tot de voleinding der wereld. Gij gevoelt, zoiets is ondenkbaar, zonder de eenswezenheid van de Zoon met de Vader, door welke de eer van de Vader en van de Zoon door de Heilige Geest een enige eer is. De zending heeft dus, gelijk alle prediking, bepaald te doen met de verkondiging van Christus als de Zaligmaker, als de geopende en altijd volle en uitstromende fontein der genade van de Vaders, door de Heilige Geest. Als zodanig moet Christus onophoudelijk aangeboden worden aan ieder zondaar en aan elke zondares, en waar dit niet geschiedt, is de prediking ijdel. Daarom zegt Paulus zo nadrukkelijk (1 Corinthiërs 2:2): Ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus en die gekruisigd. Daarom zijn dan ook die predikers en zendelingen met de meeste zegen werkzaam, die ten allen tijde en bij alle gelegenheden, bij alle teksten en onderwerpen Christus en zijn genade verkondigen. Als zondaar en zondares is er alleen troost, rust, vrede, blijdschap, zaligheid mogelijk in de genade. Zij moet dan ook als de hoofdzaak, met altijd nieuwe, verse, verhoogde kracht worden gepredikt. De wet met al haar verschrikkingen mag tot niets anders dienen, dan om uit te drijven naar de genade, naar Christus, de persoonlijke genade. Wie onder de prediking van de allerhoogste liefde van God, zoals zij zich in Christus, in de kribbe, aan het kruis, uit het graf, in de hemelvaart en uit de hemel in de uitstorting van de Heilige Geest geopenbaard heeft zich niet bekeert, is onbekeerlijk. Voorts zien wij hier, dat het getuigenis geven alleen het eigenlijk leven der kerk is. Men moet kunnen getuigen, zal men kunnen overtuigen. Men moet zelf vrede hebben, zal men de vrede verkondigen. Ieder prediker moet op deze wijze een zendeling, een gezant van Christus zijn. Hij moet anderen mededelen wat hijzelf van Christus ontvangen heeft. Ja, hij moet dat doen, want als een Christen Christus niet meer mededeelt, dan leeft hij ook niet meer. Zo te Jeruzalem. Wij hebben gezien dat de discipelen niet naar Galiléa terugkeren, maar te Jeruzalem blijven moesten. De Heer wilde deze hoofdstad van het rijk, als de tempelstad, tot zijn zetelstad maken, en daarmede tot het uitgangspunt niet alleen, maar zolang Jeruzalem nog bestond, tot het middelpunt der Apostolische werkzaamheden. De Heer zelf op aarde zijnde, zocht het kleine; Hij noemde zich ook nog uit de hemel: Jezus van NAZARETH. Doch voor de Heilige Geest en door deze voor zijn Apostelen moest juist bij voorkeur in de grote steden der wereld, met Jeruzalem aan het hoofd, de banier van het kruis geplant worden, zoals dan ook geschiedde. De kruisiging van de Zoon van God tot behoudenis van zondaren, was in geen hoek geschied, de

verkondiging van deze kruisiging moest ook in geen hoek geschieden. Jeruzalem nu was het hart van Palestina, en de tempel was het hart van Jeruzalem, en uit de tempel moest het Evangelie zijn intrede doen in Jeruzalem en onder Israël. Welk een heerlijkheid van God, die de vroegere, oude, uitwendige Salomonische heerlijkheid van de tempels eindeloos overtreft! Wij zien ook hier, dat God altijd eerst het tegendeel doet van hetgeen Hij doen wil. Wil Hij genezen, dan maakt Hij eerst krank. Wil Hij levend maken, dan doodt Hij eerst. Wil Hij verhogen, dan vernedert Hij eerst. Wil Hij Jeruzalem op het hoogste verheffen, dan openbaart Hij het eerst in zijn diepste ellende. Dat wij dit indachtig blijven voor onszelf, en ons ook de vernedering laten welgevallen, omdat het een teken is, dat God ons wil verhogen. Maar blijven wij dat ook indachtig voor Jeruzalem. Waar de verkiezing en het werk van God eens geweest zijn, daar komen beide weder. Thans ligt het ware Jeruzalem, het Jeruzalem der uitverkiezing van God onder de puinhopen van het Jeruzalem der volken. Ja, de gehele geschiedenis van achttien eeuwen ligt er op. Doch eenmaal zal Jeruzalem van onder dit puin als uit haar graf weder opstaan, Ezechiël 39:28,29. De loop van het Evangelie is als die der zon. Deze komt op in het oosten en keert weer tot het oosten. Beider loop is een cirkelvorm. Het Evangelie zal eenmaal tot Jeruzalem wederkeren, om vandaar met oneindig verhoogde kracht weder uit te gaan. Als in geheel Judéa en Samaria. In geheel Judea. Eerst moest het Evangelie aan de Joden verkondigd worden, totdat er een planting van de boom des levens onder hen was; toen kwam het ook tot de heidenen. Er was rijkdom genoeg, om alle volken rijk te maken, want het Evangelie is een rijkdom van God, welke geen uitputting kent. En Samaria. Samaria wordt op één lijn gesteld met Judéa. Welk een ergernis voor de Jood als zodanig! Doch de discipelen zijn in dat opzicht geen Joden meer; het oude is ook hierin voorbijgegaan. Als wij Christenen worden, dan ontvalt ons het bloot menselijke, en treedt het Goddelijke daarvoor in de plaats. Daarbij het Evangelie grijpt in de harten der mensen door de ergernis heen, en wij moeten niet menen, dat wij het Evangelie eerst van zijn ergernis moeten ontdoen, om dan er mede te arbeiden. Wij zouden er de punt van het zwaard van het Evangelie mede afbreken, zoals dezulken doen, die menen dat men eerst ieders overtuiging moet eerbiedigen, om dan te pogen, hen van beter te overtuigen. Op deze wijze zou men de gehele wereld eerbiedigen, alleen Christus niet. Hij wil met zijn ergernis, zijn kruis, aangenomen zijn, of in het geheel niet. Met welk een verwondering zullen de discipelen in het eerst de Heer hebben horen spreken: dat zij ook geheel Samaria moesten evangeliseren; doch zij begrepen spoedig, dat dit alzo moest geschieden en niet anders kon zijn. Alleen zal het hun te meer overtuigd hebben, dat zij daartoe Gods onmiddellijke ondersteuning, de Heilige Geest behoefden. En zo is ook nog in onze dagen de kerk geroepen niet alleen om de Christus aan Christenen te verkondigen, maar ook aan de Heidenen, de Joden, en als Protestantse aan de Roomsen. Voor het Evangelie bestaan geen andere mensen dan zondaren en zondaressen, en geen ander werk, dan om ze zodanig toe te spreken, opdat zij mogen behouden worden; zo niet allen, dan toch enkelen. En tot aan het uiterste der aarde. De Heer tekent hier in grote trekken de kaart af van de wegen, langs welke het Evangelie zich uitbreiden zou. Dat zou in altijd wijde kring geschieden, evenals de steenworp in het water zich in altijd wijde kring doet kennen, totdat ten laatste de kring de oever raakt. De Heer omvat niet minder dan de gehele aarde. Het is opmerkelijk en getuigende van de hoogste wijsheid, dat de Heer na Jeruzalem, Judéa en Samaria genoemd te hebben, van de heidenwereld geen enkele stad of plaats opnoemt, maar de wereld geheel omvat met het woord tot aan het uiterste der aarde, dat is, tot aan des aardrijks grenzen. Immers de discipelen zelf zouden de grenzen der Evangelieverkondiging niet persoonlijk bereiken, maar door hun geschriften zouden zij al de eeuwen door in de hen opvolgende Evangeliepredikers optreden, om de altijd nieuw opkomende volken het Evangelie te verkondigen. En heeft dit niet werkelijk zo plaats gehad, en heeft dit niet nog plaats op den dag van heden? Hoe vele namen van volken, tot wie de zendelingen uitgingen en nog uitgaan, bestonden er ten tijde van de Heer nog niet. Daarom omvatte de Heer alle tijden door het woord tot aan de voleinding der wereld, en hier alle mensen door het woord tot aan het uiterste

der aarde. En als Hij dit gezegd had, werd Hij opgenomen. Heerlijke verrassing! Terwijl de Heer spreekt en een ogenblik ophoudt, zonder er bij te zeggen: "dit zijn mijne laatste woorden," vaart Hij ten hemel. Welk een majesteit en welk een eenvoudigheid! Gij gevoelt, zoiets gaat boven de verdichting. Een bloot menselijk schrijver zou de Heer met duizend engelen omringd hebben. Doch nu doet de Heer het grootste wonder dat er immer gezien werd, zonder de minste toestel. Trouwens, God doet meermalen de grootste dingen temidden van de dagelijkse zaken en werkzaamheden. Alles gaat dag aan dag bij ons zijn oude gewone gang, en wij denken dat het nog lang zo zal voortgaan; maar zie, daar zendt God een bode, en één onzer gelieven, met wie ons leven onafscheidelijk verbonden scheen, gaat als in één ogenblik van ons heen, en wij blijven alleen. Zo wandelden Elia en Eliza tezamen als gewoonlijk, en trokken van de ene plaats naar de andere, en ziet daar maakt opeens een hofkoets van de hemel scheiding tussen deze twee, en Elia vaart ten hemel. Mochten ook wij bij onze werkzaamheden altijd in het werk van de Here bevonden worden, opdat ook ons heengaan een opvaart ten hemel is! Gij ziet, de dienstknecht vaart ten hemel in volle pracht, in hemelse luister, de Heer daarentegen in de grootste eenvoudigheid; doch der hoogste Majesteit voegde ook alleen deze hoogste eenvoudigheid. Die alles in zijn persoon verenigt, behoeft geen uitwendige tekenen van hoogheid en grootheid. Gij ziet hier het verschil tussen het Oude en het Nieuwe Testament. In het eerste is alles grootheid en schoonheid, in het tweede alles eenvoudigheid en majesteit. De Heer spreekt tot zijn discipelen tot op het laatste ogenblik van zijn scheiding, want in van de Heer woorden gaf en geeft Hij nog zichzelf. O, dat wij ze toch waarderen; wij hebben er 's Heren hart en leven in, en zonder zijn woorden hebben wij Hem zelf ook niet. Nadat de Heer zijn discipelen alles gezegd had, wat zij moesten weten, kon de aarde Hem niet langer vasthouden, maar liet zij Hem vanzelf los, en alzo voer Hij op naar de hemel, evenals het luchtschip vanzelf en terstond opstijgt, zodra het laatste touw is losgelaten. Zo zal het ook met ons zijn, als wij Gods raad hebben uitgediend. Alsdan wordt ook de laatste band, die ons aan de aarde, aan ons lichaam vasthoudt, losgelaten, en onze geest vaart op tot God. Al is dat laatste ogenblik ons zo onbekend als het de Heer bekend was, genoeg, ook ons laatste ogenblik is niet alleen de Heer bekend, maar door Hem bepaald en wordt door Hem voorbereid met elke stap, die wij doen. Zoals Hij Petrus' einde vaststelde en voorspelde, zo stelt Hij het einde van al de zijnen vast, ofschoon het hun niet vooruit gezegd wordt. En nu, vallen alle aardse dingen naar beneden, omdat de aarde hun aantrekkingspunt is, alle hemelse dingen rijzen omhoog, omdat de hemel hun aantrekkingspunt is. Zo zal het zijn met onze zielen, die door het geloof in Jezus, hun middelpunt hebben in Hem. Zij worden naar zijn eigen woord (Johannes 12:32) door Hem onmiddellijk tot zich getrokken, want de hemel trekt nog oneindig sterker aan dan de aarde. Daar zij het zagen. Dat wil zo veel zeggen, als "het is waarlijk gebeurd." Er was bij de discipelen geen zinsverrukking en nog veel minder een zinsverbijstering. Zij zagen de Heer duidelijk en klaar opvaren, evenals wij met een vriend samen uit de poort dezer stad zouden wandelen en met elkander spreken, totdat hij afscheid van ons neemt en wij hem duidelijk kunnen nazien, welk een weg hij inslaat. Zo was het met de discipelen en de Heer. Sommigen zien laag neder op een historisch geloof, doch ons geloof moest juist een historisch geloof zijn, zal het een waar geloof wezen; doch het moet tegelijk leven, want een dood geloof is op Christelijk gebied onbekend, of duidelijker gezegd, wordt niet als geloof erkend. Wij moeten geloven, dat het zo waarlijk gebeurd is, als het ons in de heilige geschiedenis beschreven is, en daarop al ons verder Christelijk geloof en leven bouwen. Zoals het in de Schrift is, moet en zal het blijven. In zijn Evangelie zegt Lukas (Lukas 24:50-52): En Hij leidde hen buiten tot aan Bethanie, en zijn handen opheffende, zegende Hij hen. En het geschiedde als Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde, en werd opgenomen in de hemel. En zij aanbaden Hem, en keerden weder naar Jeruzalem met grote blijdschap. Dat is een veel breedvoeriger beschrijving van het gebeurde bij 's Heren hemelvaart, en wij voegen er bij: een meer klare en meer eigenaardige beschrijving. Hoe heerlijk! Hij zegent hen, en zij aanbidden Hem. Hij zelf vaart op, en zijn

zegen daalt op hen neder; en terwijl Hij ten hemel opvaart zien zij Hem na, en varen als met hun harten met Hem op. Thans, wij gevoelen het als gelovigen, is hun getuigenis, dat zij de Heer zagen opvaren, voor ons zo goed en zo geldig als of wij zelf Hem zagen opvaren. Nog meer, ook wij zijn met de Apostelen medegegaan met de Heer tot aan Bethanie, en de Heer heeft ook van ons afscheid genomen, gelijk van de Apostelen, want wij zijn één lichaam. Intussen zien wij ook hier de verschillende boeking van het gebeurde door dezelfde Evangelist. Lukas achtte het niet nodig, om hetgeen hij in zijn eerste boek gezegd had, in zijn tweede boek te herhalen. Doch gesteld dat één der andere Evangelisten het zegenend afscheid van de Heer geboekt had, en dat wij het alsdan in de Handelingen der Apostelen verzwegen vonden, het zou door de Schriftbestrijders breed zijn uitgemeten als een bewijs van onechtheid, terwijl het enkel een bewijs zou zijn van spaarzaamheid, om hetgeen eens gezegd is, niet te herhalen. Voor ons is het een van alle kanten beziene zaak, en het altijd opnieuw bezien van al haar bijzonderheden is onze beste en voortdurende hemelvaartprediking. En een wolk nam Hem weg voor hun ogen. Dit en de volgende bijzonderheden bij 's Heren hemelvaart, lezen wij daarentegen weder niet bij Lukas in zijn Evangelie, maar enkel in dit tweede boek. Gij ziet, hij is in beide boeken, ieder afzonderlijk genomen, niet volledig in zijn verhaal van het gebeurde; maar voeg het verhaalde in beide boeken tezamen, en gij hebt een volkomen geheel. Op dezelfde wijze nu moeten wij met al de verhalen der onderscheidene Evangelisten doen. Waar zij dezelfde zaken of gebeurtenissen verhalen, moeten wij ze met elkander aanvullen, en niet tegen elkander laten getuigen, zoals de Schriftbestrijders doen, die als de advocaten van kwade zaken ook in de eenvoudigste en klaarste dingen geschilpunten zoeken, om iets naar hun smaak en zin te doen te hebben. En een wolk nam Hem weg voor hun ogen. De Heer voer niet altijd hoger op, zodat Hij altijd kleiner en kleiner werd voor hun ogen; dat zou bij de majesteit, waarmede deze gebeurtenis plaats had, niet gevoegd hebben. Neen, nog in zijn volle persoonlijkheid voor de discipelen zichtbaar, sluit een wolk hun aanschouwing af, en niet alleen hun aanschouwing, maar ook al onze redenering aangaande de plaats van de hemel. Gij weet hoe velen van geen plaatselijke hemel willen weten. Wat weten zij er van? Niets. Hun eigen verbeeldingen moeten bij hen de werkelijkheden der Schrift vervangen. Alle sterrenkundige vragen zijn hier buiten haar plaats. Genoeg, Hij die het alleenlijk weet, zegt ons, dat er een plaats in de schepping is, waar de Goddelijke tegenwoordigheid zich op de meest onmiddellijke wijze openbaart, zo dat zij de troon van God genoemd wordt, terwijl de aarde is als de voetbank van zijn voeten. Voorts, er is een punt, waarin het zichtbare zich in het onzichtbare verliest. Dat punt is voor sterfelijke ogen niet te aanschouwen, en mocht dus ook bij 's Heren opvaart niet gezien worden. Waartoe dan de vraag: Hoe is Jezus in de hemel gekomen? Zijn intrede in de hemel kon alleen door de engelen en zaligen gezien worden, zijn discipelen konden alleen de wolk der heerlijkheid zien, boven welke zich de Heer in de hemelse heerlijkheid openbaarde. Doch nu moeten de discipelen en moeten wij, wat de ogen ontzegd is, door het geloof aanschouwen, namelijk Christus boven de wolken, welke op Hem wachten, om Hem weder nederwaarts te doen komen, zoals wij terstond uit de mond der engelen zullen horen. Op deze wijze kan er een zeer vruchtbare geestelijke beschouwing ook der wolken bij ons zijn. En alzo zij hun ogen naar de hemel hielden, terwijl Hij heenvoer, ziet twee mannen stonden bij hen in witte kleding, welke ook zeiden: Gij Galileesche mannen, wat staat gij en ziet op naar de hemel? Deze Jezus, die van u opgenomen is in de hemel, zal alzo komen, gelijkerwijs gij Hem naar de hemel hebt zien heen varen. Uit de witte kleding, en bovenal uit de woorden der twee mannen weten wij, dat het engelen waren. Lukas noemt ze eenvoudig twee mannen, omdat ze zich als zodanig in houding en gelaat voordeden. Men zou ze ook voor gewone mensen gehouden hebben, waren zij als gewoonlijk gekleed geweest, en hadden zij geen boodschap uit de hemel gebracht. Uit deze en andere plaatsen der Schrift zou het kunnen blijken dat de engelen zich in gestalte niet bepaald daardoor van de mensen onderscheiden, dat zij vleugelen hebben. Wij stellen ons de engelen gewoonlijk voor met vleugelen, en wij kunnen niet ontkennen dat het een schone voorstelling is.

Doch in de Schrift komen niet alle engelen als gevleugeld voor; alleen de troonengelen, Cherubijnen en Serafijnen, worden ons soms met zes vleugelen voorgesteld. Is dit zinnebeeldig of werkelijk? Wie zal het ons zeggen? Wij zullen het eenmaal zien, wanneer wij de engelenwereld zijn ingetreden. Men heeft opgemerkt, dat het een onvolmaaktheid zou zijn, dat de engelen werktuigen zouden behoeven, om zich te verplaatsen. Doch wie kan over de volmaaktheid oordelen, die zelf nog onvolmaakt is, en dus van het volmaakte geen begrip heeft? Hoe dit zij, wij hebben hier twee engelen uit de hemel voor ons, die de discipelen en ons berichten, dat Christus de hemel is ingegaan, (driemaal wordt het woord hemel door de engelen herhaald, als om alle onzekerheid in deze weg te nemen) en tevens aanwijzen welke de naaste vrucht van deze gebeurtenis bij de discipelen moest zijn. Deze moesten niet langer de Heer nastaren in zijn opvaart naar de hemel, maar Hem voortaan uit de hemel weder verwachten. Opmerkelijk, niet waar? Nauwelijks is de medelijdende eeuwige Hogepriester het heilige der heiligen ingegaan, of Hij zendt twee van zijn engelen neder om de zijnen te vertroosten met de verzekering, dat Hij van daar terugkeren zal. De Heer wilde hiermede blijkbaar, dat bij zijn afwezigheid de belofte van zijn wederkomst in heerlijkheid het leven der gemeente zou zijn door de Heilige Geest, die haar dan ook gedurig bidden leert: Kom, Here Jezus! De eerste boodschap, die de Heer uit de hemel tot de zijnen zond, was dus: "Verwacht Mij weder uit de hemel." De engelen zijn met hun tweeën. Van de duizendmaal duizend engelen, die daarboven de Heer het Hosanna toeroepen, wordt niet één engel, maar worden er twee engelen uitgezonden tot dienst der achtergeblevene discipelen van de Heer. Zeker was daartoe één engel genoeg geweest, doch dat er twee engelen waren is een verrassing, een liefelijkheid, een volheid, die ieder aangenaam treffen moet, door wie de meerderheid boven het enkele kan gewaardeerd worden. De engelen spreken de discipelen aan met die eenvoudigheid, welke de vergoding der Apostelen door de Roomse kerk beschaamt Gij Galileesche mannen! zeggen zij, wat staat gij, en ziet op naar de hemel? Zij trekken de discipelen af van een onvruchtbaar zien naar de hemel. Zij geven hun de gewisheid, dat hun Heer werkelijk in de hemel, en daarmede voor hen onzichtbaar geworden is, maar dat zij Hem weder zullen zien, niet alleen en niet voornamelijk omdat zij zelf bij hun sterven ten hemel zouden gaan maar omdat Jezus tot hen terugkeren zou uit de hemel. Wij hebben meermalen oplettend gemaakt, dat men de komst van de Heer tot ons en onze komst tot de Heer moet onderscheiden. Iedere gelovige komt bij zijn sterven tot Jezus in de hemel (2 Corinthiërs 5:8, Filippenzen 1:23), maar Christus komt tot zijn strijdende gemeente, en met Hem zijn triomferende gemeente terug op de aarde. Hierdoor ontstaat die wederkerige betrekking en trekking, die het Christelijk leven uitmaakt. Christus trekt ons tot zich naar de hemel, en wij trekken Christus naar ons op de aarde. Zonder het eerste zou de aarde ons alles, en zonder het laatste niets zijn. Doch nu ontvangt alles zijn bestemdheid en overeenstemming. De Apostelen vertegenwoordigen hier de gemeente op aarde. En nu is het wel zeer opmerkelijk, dat (gelijk hier de Apostelen naar de hemel zien, en de engelen hen tot de aarde terugwijzen) de gelovigen die op aarde zijn het liefst en het meest spreken over de hemel, terwijl de zaligen die in de hemel zijn het liefst en het meest spreken over de aarde (Openbaring 5:10). De engelen verkondigen hier der gemeente, dat de hemelvaart van de Heer niet het einde is van zijn verlossingswerk, maar de overgang tot een ander einde zijn wederkomst. Gij gevoelt dan ook, dat met de hemelvaart van de Heer niet alles afgelopen kan zijn. Hoe vele onvervulde profetieën aangaande Israël en de volken zijn nog te vervullen. En God, die altijd meer doet dan Hij belooft, zou ze in het geheel niet vervullen? De Heer plaatste zich tot zo lang aan de rechterhand van de Vader, totdat alle zijn vijanden onder zijn voeten gesteld zouden zijn, om dan het Godsrijk op aarde te voleinden. Het Koninkrijk van de Heer was nu met de Heer in het onzichtbare getreden, maar het was bestemd om met de Heer weder zichtbaar te worden, en zich in al zijn heerlijkheid te openbaren. Daartoe alleen was van de Heer zitten aan 's Vaders rechterhand de voorbereiding en inleiding. Deze blijde boodschap brachten de engelen de Apostelen, en van die tijd af is, zoals wij reeds opmerkten, het

wachtwoord der gemeente geworden: Wacht op de Heer! en leert de Heilige Geest van de Bruid aanhoudend bidden: Kom, Here Jezus, welk gebed als de echo is op het woord van de Heer Ik kom haastelijk. De Heilige Geest wordt dan ook daarom in bijzondere zin de Trooster genoemd, omdat de kerk ondersteld wordt ontroostbaar te zijn wegens het afwezen van haar Hoofd en Heer, zo lang de Goddelijke Trooster, de Heilige Geest, deze droefheid niet lenigt door de belofte van wederkomst van de Heer. Doch hoevelen in de kerk vergeten dat wachtwoord en deze verwachting, en rangschikken zich daarmede onder de vijf dwaze maagden! De engelen verzekeren de Apostelen niet alleen van 's Heren wederkomst uit de hemel, maar ook van de wijze hoe Hij wederkomen zal: Deze Jezus (zeiden zij), die van u opgenomen is in de hemel, zal alzo komen gelijkerwijs gij Hem naar de hemel hebt zien heen varen. Dus lichamelijk zichtbaar, en op de wolken van de hemel, zoals wij dat ook op andere plaatsen der Schrift bevestigd vinden. De Heer werd door één wolk opgenomen: wanneer Hij wederkomt zal het zijn in grote kracht en heerlijkheid: op de wolken van de hemel als de Heer, die op de vleugelen van de wind wandelt en van de wolken zijn wagen maakt. Ook hier is alles overeenstemming van de omstandigheden met de zaken. De hemelvaart van de Heer is dus geen punt (sluitteken) in de Evangelische geschiedenis, maar een tussenzin. Daarom is de benaming van 's Heren komen en werken in de wereld als het leven van Jezus onjuist. Zij is te menselijk en niet alleen niet hoog genoeg voor de Heer, maar ook niet passend. Als men van iemands leven spreekt, dan onderstelt men zijn dood als de grens van dat leven, dan zegt men er mede: "zijn leven tot aan zijn dood," en dit is alleen toepasselijk op een menselijk leven, niet op dat van de Heer. Zijn leven eindigt niet in de dood, maar wordt voortgezet in zijn opstanding, hemelvaart, regering over zijn kerk, wederkomst en eeuwige heerschappij. Het leven van de Heer is een eeuwig leven en ligt als zodanig buiten onze beschrijving. Vergeten wij niet dat de Goddelijke natuur van Christus de draagster is van zijn menselijke natuur, en dat Christus zonder dat niet kon zijn God geopenbaard in het vlees, niet de Verlosser van zonde en dood, de Heer der heerlijkheid, één met de Vader en de Heilige Geest. Toen keerden zij wederom naar Jeruzalem. In zijn Evangelie voegt Lukas er bij: met grote blijdschap. Zeker hadden de Apostelen nog nooit zulk een grote blijdschap gekend als zij nu smaakten, nu de Heer van hen was weggegaan. Van waar kwam dit, dan door de Heilige Geest, in wie de Heer hun meer nabij was dan ooit! Daarbij hadden zij nu de vervulling van twee grote beloften te verwachten: die van de komst van de Heilige Geest in de gemeente, en die van de wederkomst van de Heer tot de gemeente. De engelen hadden eerst gezegd: Deze Jezus, die van U is opgenomen in de hemel, en hadden hen daarmede gesteld tot verlatenen, die hun Hoofd en Heer misten (want de vijanden misten de Heer niet), doch de Heer vervulde ook hier weder in de boodschap van de engelen zijn belofte: Ik zal u geen wezen laten, Ik kom weder tot u. Daarbij begon, nu de Heer van hen opvoer, de Heilige Geest met hoger kracht te werken in hun hart. Want waar bij de discipelen de Heer afwezig is, daar is de Heilige Geest aanwezig. Nooit werden zij alleen gelaten. Van den berg, die genaamd wordt de Olijfberg, welke is nabij Jeruzalem, liggende van daar een sabbatsreis. Nu krijgen wij als tot naschrift en toegift met grote nauwkeurigheid de plaats te weten, alwaar de opvaart van de Heer geschied is, namelijk op de Olijfberg, op diezelfde plaats dus, waar Jezus de ondergang van Jeruzalem voorspelde, aan welke voet zijn lijden begon, en op welke zijn voeten zullen staan ten tijde zijner wederkomst in heerlijkheid, Zacheria 14:4-9. Trouwens het is een regel in het Koninkrijk van God, dat daar waar Christus geleden heeft, Hij ook verheerlijkt wordt. En als zij ingekomen waren, gingen zij op in de opperzaal, waar zij bleven. Deze opperzaal moet groot geweest zijn, daar zij honderdtwintig personen bevatte. Ook de opperzaal, waar het paaslam bereid werd, was groot, Markus 14:15. De Heer bemint het nederige en geringe, maar niet het enge en bekrompene. Zijn Koninkrijk is groot en al het grote behoort er toe. Ook het Evangelie werd het eerst in de grote steden verkondigd. Het Evangelie bewandelt alleen open, koninklijke wegen, en die moeten wij ook bewandelen. De tempel was van een menigte nevengebouwen omringd, alwaar men zich kon

afzonderen, om hetgeen tot de tempeldienst betrekking had te doen, en alwaar ook de rabbijnen na de predikatie (zoals wij zouden zeggen) zich begaven om afzonderlijk met hun leerlingen te spreken. De discipelen gingen echter thans niet terstond tot hun werk: de prediking van het Evangelie. Neen, op het doen komt het niet aan, maar op de kracht tot het doen, of op de bron van het doen, Zij begonnen met te bidden, want het gebed der gelovigen wordt tot daad, ja de rechte daad is alleen die, welke uit het gebed voortkomt en groeit, gelijk de vrucht uit de bloesem. Ook keerden de Apostelen niet meer achter hun gesloten deuren terug; neen! zij hadden thans de vrijmoedigheid ontvangen om alle dagen in hun opperzaal, welke zij als tot de tempel behorend, niet konden afsluiten, in en uit te gaan en God openlijk te loven en te danken. Wij hebben dus hier de eerste openlijke samenkomst der broederen en zusters, waarvan onze samenkomsten, hetzij in de kerken of in de huizen, de voortzetting zijn. Deze samenkomsten brengen een onuitsprekelijk rijke zegen mede. Zij zijn te vergelijken met geestelijke maaltijden, waar men altijd weer opnieuw met geestelijke spijs en drank wordt gevoed, en waardoor men in geestelijke wasdom toeneemt. Zij die deze openbare samenkomsten verzuimen, vermageren altijd meer in hun geestelijke gestalte, en lopen groot gevaar om ook te verachteren in de genade. Namelijk Petrus en Jacobus, en Johannes en Andréas, Fillipus en Thomas, Bartholomeus en Mattheüs, Jacobus de zoon van Alfeus en Simon Zelotes, en Judas de broeder van Jacobus. Eerst worden de Apostelen alleen genoemd, want deze gingen vóór. Zij waren de prinsen in het Koninkrijk van God, wel niet door de wereld als zodanig erkend, maar toch zij waren de Schriftuurlijke koningen over de twaalf stammen. En zo worden nog eens de namen van deze Apostelen afgelezen, want het twaalftal was een elftal geworden. Er ontbrak één aan het Aposteltal vóór 's Heren dood en opstanding: Judas de verrader, treurige herinnering, die straks aanleiding geven zal om het Apostolische twaalftal weder volledig te maken. Daarentegen vinden wij Thomas, eerst twijfelaar en daarna te meer gelovig, een plaats hoger opgegaan dan waarop hij vroeger stond op de lijst bij Mattheus. De Apostelen nu vertegenwoordigen de Kerk van alle tijden, ook in hun afzonderlijk persoonlijk werk en karakter. Onder anderen was er een Simon Zelotes onder. Gij weet: een Zeloot is een ijveraar, die als hij in het kwade werkzaam is, de wreedste en gruwzaamste tegenstander is, die even als de twistzoeker onder onze visboeren, altijd met het mes in de hand klaar staat; maar als hij de partij van de Heer kiest, dan heeft hij ook alles over voor de Heer, en acht hij zijn leven als niets voor de zaak van de Heer. Dan geeft hij geen messteken, maar ontvangt ze voor Jezus. Ieder Apostel had een afzonderlijk karakter. Men spreekt thans veel van onderscheiden richtingen in de enige kerk van Christus, en verstaat daaronder verstands- en gemoedsrichtingen, die de natuurlijke vrucht zijn van ieders persoonlijke denkwijze en gemoedsleven. Doch het Evangelie richt zich niet naar alle mensen, maar alle mensen moeten zich richten naar het Evangelie. De hoogmoed der mensen is zo groot, dat ieder zich tot een middelpunt wil gesteld hebben, om hetwelk de anderen zich bewegen moeten. Doch de gemeente van Christus verenigt alle Christenen door de banden van het geloof, van de hope en de liefde met Christus. Christus is de zon, de Christenen zijn de planeten, die zich rondom die zon bewegen, en van haar leven, licht, vrolijkheid en vruchtbaarheid ontvangen. De Apostelen hadden ieder hun afzonderlijk karakter, maar zij waren één in Christus, zoals wij reeds terstond horen. Deze waren allen eendrachtelijk volhardende in het bidden en smeken. Het woordje eendrachtelijk is hier zeer gelukkig gekozen. Het woord eendrachtig is meer volstrekt en geeft mindere ruimte. Op dezelfde wijze is er een groot verschil tussen het onwaardig en het onwaardiglijk aan tafel gaan. Men ziet welke fijnheden in de taal bestaan. Door het gebed, en wel het ernstig en aanhoudend gebed, stellen zich de Apostelen terstond in gemeenschap met de Heilige Geest, die een Geest is der genade en der gebeden. De gemeenschap der heiligen onderling rust dan ook alleen op hun onderlinge gemeenschap met de Heilige Geest. Zonder deze grondslag kan er geen innerlijke eenheid, geen eenheid der ziele en des harten bestaan, maar moet deze ontaarden in een uitwendige, vormelijke, menselijke eenheid. Dat zien wij in

het groot in de Roomse kerk, en in het klein in de Protestantse kerk, ja ook onder ons orthodoxen. Alles, hoe voortreffelijk ook op zichzelf, is, zonder de Heilige Geest tot drager te hebben, een ledige vorm, die geen leven kan mededelen. Zij baden eendrachtelijk. Er is een afzonderlijk en een gezamenlijk bidden. Als men om een huiselijke zegen bidt, dan is het voegzaam, dat al de huisgenoten er deel aan nemen, en als men om een landszegen bidt, dat al de burgers daaraan deelnemen; zo was het ook hier. Het was het bidden en smeken der gemeente om de vervulling van de door haar ontvangene belofte van de uitstorting van de Heilige Geest; want ofschoon de Heilige Geest reeds in ons is, als wij waarlijk bidden, zo wil Hij nochtans om de altijd volle uitstorting zijner genade door ons gebeden worden. De Zoon werd gegeven zonder alle gebed. Want wie zou om zulk een gave hebben kunnen bidden; maar de Heilige Geest, die ook in Christus beloofd werd, wordt gegeven op het gebed. Voorts God wil, dat wij tot Hem komen met Goddelijke vragen, en evenmin als wij de regen uit de hemel kunnen doen komen, zo de Heilige Geest. Doch wij kunnen en moeten er om bidden. De Apostelen baden niet alleen, maar zij smeekten. Wat wij eens doen is zelden goed, men moet het goede menigvuldig doen. Men kan met bidden beginnen en met smeken eindigen, evenals een ruiter, die zacht van stal gaat en daarna in volle draf rijdt. Bidden doen velen, smeken weinigen. De laatsten worden dan ook het meest verhoord. Voorts alleen het aanhouden in het gebed maakt helden. Ik zie hoe langer hoe meer in dat God ons het lijden toezendt, om ons tot helden te vormen. Het gaat met ons als met de soldaten, die in de kapotjas, met de volgepakte ransel op de rug en de patroontas vol patronen, in de behandeling van het geweer geoefend worden, ten einde te leren, zich juist in deze zware belading licht en vlug te bewegen. Een Christen moet moed hebben, en moed is niet te verkrijgen dan door gedurige worsteling. Daarom moeten wij allereerst niet het leed afbidden, maar dat het zijn vrucht bij ons heeft. Want God zendt ons het lijden niet willekeurig toe, om het op ons gebed, uit medelijden met ons weder weg te nemen, maar om ons te oefenen in ons geloof, en ons die heldenmoed te doen verkrijgen die God verheerlijkt in het barnen der gevaren en ons gehard maakt tot de strijd, door de strijd. Zij baden om hetgeen hun beloofd was. Gij ziet dat de belofte van God niet de handen in de schoot laat rusten, om lijdelijk af te wachten totdat het beloofde komt. Neen, het beloofde is de prijs ons voorgesteld, die wij onfeilbaar ontvangen, als wij al onze krachten inspannen om hem te verkrijgen. God beloofde aan Israël in de woestijn de intocht in Kanaän, maar Israël kon die intocht niet volbrengen, dan met de wapenen in de hand. Met de vrouwen. Deze worden hier afzonderlijk vermeld, omdat de Schrift de vrouw in Christus in haar eer herstelt, van welke de rabbijnen door hun minachting van de vrouw, haar hebben beroofd. In het Evangelie zijn de gelovige vrouwen weder dezelfde als de heilige vrouwen van het Oude Testament waren: mede-erfgenamen der belofte. Reeds traden zij als zodanig op bij 's Heren geboorte, en toen de Heer zijn leraarsambt aanvaard had, wilde Hij door zijn eigen voorbeeld tonen, dat de Evangelieprediker van het Evangelie leven moet; en daarom liet Hij zich niet door de broederen, (gij gevoelt dat zou de Heer niet gevoegd hebben) maar door de zusters dienen. De vrouw is bij uitnemendheid het toonbeeld der hulp, der dienstbetoning. Daartoe heeft God haar gesteld, en alleen door dienst en hulpbetoning bereikt zij haar bestemming. De Heer, die in alles de Goddelijke ordening volgde, deed het ook in deze zaak. Bij 's Heren opstanding treden de vrouwen ook weder op de voorgrond, doch het is in onze tekst voor de laatste maal dat wij ze opzettelijk vermeld vinden. Van nu af worden zij onder de gemeente gerekend. Gij gevoelt ook dat, wat bij de Heer betaamde, niet bij de Apostelen betaamde. De Heer had zijn discipelinnen, met Maria zijn moeder aan het hoofd, en zijn Apostelen, en Hij liet zich door beide groepen vergezellen waar Hij heenging; doch nu Hij zelf niet meer zichtbaar tegenwoordig was, en de Apostelen optraden, moesten de vrouwen terugtreden tot de gewone kring der gemeente. En Maria, de moeder van Jezus. Welk een verrassing, dat wij haar hier aantreffen! Dubbel welkom is zij ons hier, nu wij zo lang niet van haar hebben horen spreken. Zij, de moeder van de Heer, was de ziel van deze vergadering, ofschoon zij geen enkel woord

sprak. Evenmin als zij een woord sprak toen de herders haar het bericht der engelen brachten. Toen zei zij niet: Wij weten het al. Neen, zij liet zich nog altijd gaarne zeggen, wat zij reeds wist. Trouwens men moet ook anderen laten spreken, al weet men het ook; men hoort daardoor andere bijzonderheden. Zij was een stille in het land, en de Schrift behandelt haar als zodanig. Er wordt niet eens in de Schrift vermeld, dat zij haar Zoon na diens opstanding gezien heeft, dat toch natuurlijk het geval zal zijn geweest. Welk een harmonie ligt er toch in het Woord van God! Des Heren woord aan het kruis tot zijn moeder was zijn laatste woord aan haar geweest. De natuurlijke betrekking tussen beiden had van dat ogenblik opgehouden. Indien nu de Heer na zijn opstanding aan Maria als zijn moeder verschenen was, dan zou Hij zijn eigen woord hebben tegengesproken; doch nu verscheen Hij aan haar met al de vrouwen en broederen tezamen. Welk een slag geeft de Schrift hiermede aan de vergoding van Maria door de Roomse kerk! En toch welk een belangrijke plaats beslaat zij in de Evangelische en Kerkgeschiedenis van de eerste dertig jaren van de Heer, die zij in haar hart bewaarde, en dat is zeker wel een betere plaats, dan het geheugen alleen. Lukas is ongetwijfeld van haar het gebeurde met de Heer vóór en na zijn geboorte en gedurende zijn kindsheid te weten gekomen. Zij ontving eerst Christus in haar hart, en toen onder haar hart, want zij zei: ik verheug mij in God mijn Zaligmaker, dat was haar geloof en behoudenis. Hiermede is Maria de tweede Eva, de moeder aller levenden, en prijzen alle geslachten haar zalig. Maria ondervond de wonderbare werking van de Heilige Geest, op wie thans de gemeente wachtte. Zou zij er dan niet bij tegenwoordig wezen? Zeker, waar de Heilige Geest komt, daar moet ook Maria zijn, zij, de overschaduwde van de Heilige Geest, op een wijze zoals bij geen ander ondervonden werd of ondervonden worden kan. En wat doet zij? Zij bidt en smeekt mede, als al de andere gelovigen. Is zij niet voor zichzelf en anderen in haar lage staat, is zij niet de dienstmaagd van de Heer gebleven, die zij altijd was? Voorzeker Maria zelf is het eeuwig sprekend getuigenis tegen al de vergodingen van haar persoon door de Roomse kerk. De Roomse kerk is de uitdrukking van het menselijke, niet van het Goddelijke. Ja, zo zouden wij doen, als wij heilige dingen moesten beschrijven. Doch in de Schrift is Maria de vertegenwoordigster van geheel de Christelijke vrouwenschaar, door haar geloof en gebed. Zij is daar, waar men neerknielt en aanbidt, niet waar men op de troon zit en aangebeden wordt. En met zijn broederen. Hoe! ook de broeders van de Heer bij Maria in de opperzaal? Het is ons een tweede verrassing. Maria was tegelijk ook de vertegenwoordigster van de maagschap van Christus. Zij wordt het laatst genoemd, want de familie komt het laatst. Dat zien wij ook aan de broederen van de Heer. In de Evangeliën zijn zij nog ongelovig; thans, na de opstanding, zijn zij als gelovigen bij de gelovigen. Zij komen achteraan, doch genoeg dat zij gekomen zijn. De Heer als zodanig kent geen andere verwantschap dan die van het geloof in de Heilige Geest, Mattheus 12:46-50. En hierin kan de laatste plaats ook een plaats van eer zijn, en is zij soms nog van hoger eer dan de eerste. De broeders van de koning zijn anders de eersten in rang. Niet hier. Nochtans sluit Christus hen niet uit van waardigheden. Jacobus, die in rechte mannelijke lijn van Salomo afstamt, en van diens wijsheid veel bezat, maakte Hij tot bisschop van Jeruzalem. Wij vinden dus hier de Apostelen niet alleen, maar in vereniging met vele discipelen en discipelinnen, en wel, zoals wij in het volgende vers horen, ten getale van honderdtwintig. Het was een liefelijk toonbeeld van de toekomst der kerk. Niet door de Apostelen alleen zou het werk van de Heer gedaan worden. Neen, ook door de discipelen en discipelinnen zou de kerk gebouwd worden. Wel stonden de Apostelen aan het hoofd der gemeente, maar daarom ging de persoonlijke vrijheid bij niemand verloren. Zelfs zijn de zo belangrijke gemeenten te Antiochië en Rome niet door de Apostelen gesticht geworden, maar door afzonderlijke gelovigen. Een gemeente kan wettig zijn zonder een Apostolische stichting, en daarom is het een grote dwaling, om aan de onafgebroken opvolging der bisschoppen gewicht te hechten. De Apostelen maakten een door de Heer verordend en geheiligd lichaam uit, doch men ziet meermalen dat de lichamen tot verstening, vormelijkheid en werkeloosheid overgaan, en dat God, die altijd zorgt, dat het verbroken

evenwicht zich herstelt, alsdan de enkele gelovigen roept, om het werk te doen. In ieder geval is het leven der gelovigen niet afhankelijk van het leven der kerk. Men zegt: de Roomse kerk is bedorven en de Protestantse ook. Toegestemd, maar daarom zijn er nog wel in de Roomse kerk gelovigen, die alle afgoderij verafschuwende, zich alleen voor tijd en eeuwigheid vasthouden aan Jezus, als hun enige en algenoegzame Zaligmaker, en zijn er in de Protestantse kerk nog waarlijk levende Protestanten. Alle menigten worden tot een overblijfsel. Zie het aan Israël. Het grote lichaam viel, en werd tot een klein overblijfsel naar de verkiezing der genade, Romeinen 11:5. De gemeenten der Hervorming sterven allengs, de enkele gelovigen staan op en leven. Dit is dus zeker, dat het leven van God niet afhankelijk is van deze lichamen. De mensen willen gelijkheid en hechten zich dus gaarne aan grote lichamen, maar Gods werk is verscheidenheid. Hij wil het grote lichaam en ook het kleine lid aan dat lichaam. Wat wij mensen werken, gelijkt dan ook op elkander. Eén gulden is als alle guldens, maar de sterren aan de hemel verschillen allen van elkander, en alle bladeren van de bomen zijn ongelijk, en alle grassprietjes op het veld zijn onderscheiden. Als men nu niet anders heeft dan guldens en ze aan anderen als iets bijzonders toont, dan krijgt men tot antwoord: "die ken ik al genoeg, en die heb ik ook." En daarmede is de onverschilligheid aanwezig en ieder gaat zijn weg. Maar als nu ieder een andere geestelijke gave heeft, dan ontstaat er leven en beweging; dan toont de een de ander wat deze niet heeft, en allen verheugen zich over allen. God wil leven en beweging, groei en vruchtbaarheid. Men heeft dan ook de dood in de kerk gebracht, door alles op één leest te willen schoeien en in één vorm te willen gieten. De grondslag moet één zijn, maar hoe meer en ruimer woningen op die grondslag gebouwd worden hoe beter. Het grote lichaam der Apostelen is wel als uitverkoren en geheiligd, tot het einde toe geestelijk levend gebleven, maar toch het is voorbijgegaan, en daarmede zijn de opzieners der gemeente in hun rechten getreden, met dien verstande, dat zij het Apostolische Schriftwoord, het woord van de Heilige Geest even onderworpen waren als al de gelovigen. Nu is het, zoals wij zo even opmerkten, de ondervinding van alle tijden, dat als grote lichamen tot verval komen, zij moeilijk te herstellen zijn. Wat is er aan de Roomse kerk niet al gepleisterd, en wat heeft het gebaat? Het is van kwaad tot erger geworden. En gaat het niet ook alzo met de Protestantse kerken, die van het geloof afvallen? Daarom moeten wij ons niet vleien met de oude verloren, uiterlijke eenheid weder tot stand te kunnen brengen, maar veeleer het geestelijk leven der gelovigen onverpoosd aankweken met alle middelen, die ons ten dienste staan; want niet de kerk maakt de gelovigen, maar de gelovigen maken de kerk. Vergeten wij niet, dat het Koninkrijk van God nog iets anders is dan de kerk. Een kerk kan verloren gaan, maar het Koninkrijk van God is onvernietigbaar. Toen Israëls heiligdom (de ark) in de handen der Filistijnen gevallen was, was daarmede de heerlijkheid niet weg van Israël. Juist door de ark verheerlijkt God zich in 's vijands land, en bleef ook toen niet Samuel Israëls richter en God de uitredder van zijn volk? Een kerk kan, gelijk alle heilige zaken, ook tot een afgoderij worden, zoals de ark en later de tempel bij Israël was, en de Roomse kerk bij de Roomsen nog is. En dan verbrijzelt God die afgod.

1:15 De verkiezing van een twaalfde apostel.
En in dezelve dagen stond Petrus op in het midden der discipelen en sprak. Petrus is hier de voorganger, want hier is geen familieraad te houden, maar een gemeentelijke aangelegenheid te behandelen. Stelde hij echter zichzelf in deze tot voorganger? Nee, geen gelovige stelt zichzelf eigenwillig op de voorgrond. Hij weet, dat als God hem daarop hebben wil, Hij hem daartoe roepen zal. En zo was het met Petrus. Hij werd door de Heer tot voorganger gesteld, zo de Evangeliën ons getoond hebben. Petrus' val was juist een trap tot zijn verhoging, want Gods verootmoedigingen zijn zo vele verheffingen tot meerder eer en waardigheden. Petrus verloochende zijn Heer, en deze stelde hem tot hoofd der twaalve. Zeker kan de wereld dat niet begrijpen, die zulke zwakkelingen onder de voortaan onbruikbare mensen rangschikt; maar God heeft een andere wijze van beschouwing dan wij. Petrus was als de oudste zoon des huizes. Zo lang de huisvader er is, heeft hij geen gezag, maar gaat deze op reis, dan neemt hij vanzelf het gezag op en het bestuur van het huis; hij heeft nu zelfstandigheid en begint te spreken met een luide en vaste stem. Gij weet, Johannes en Jacobus, die bloedverwanten van de Heer waren, stonden naar de eerste rang in het Koninkrijk der hemelen. De Heer toonde hun eerst wat daartoe vooraf moest gaan. En toen zij toch volhielden, sloeg de Heer hun vraag af, door te zeggen, dat zich de Vader ook deze zaak voorbehouden had. De Heer wilde geen familieregering in zijn Koninkrijk, en iedere aardse regering, waar zij wordt ingevoerd en in stand gehouden, richt zichzelf te gronde. Nee, Johannes en Jacobus mogen tot de koninklijke familie behoren, aan het hoofd van de apostelen werden niet zij, maar werd Petrus gesteld. Petrus was de eerste; doch wij voegen erbij, hij was niet de laatste. Paulus kwam na hem, en deze was een niet minder uitverkoren Apostel van de Heer als Petrus. Zo moeten wij dan met Petrus beginnen, maar niet met hem eindigen. Nee, wij moeten van Petrus voortgaan tot Paulus, en van deze tot Jacobus en Johannes, totdat wij aan het einde zijn van de Schrift. Immers is Johannes door zijn Openbaring de Apostel der laatste tijden, evenals Petrus die was van de eerste tijd der kerk. Er was nu een schare bijeen van omtrent honderd en twintig personen. Wij zien dus hier de kern van de eerste gemeente des Heeren te Jeruzalem, want door geheel het land bestond die gemeente, zo wij gehoord hebben, uit meer dan vijfhonderd broeders. En die vijfhonderd broeders en misschien ook zoveel zusters, zijn sindsdien uitgebreid tot ongetelde miljoenen uit alle talen, tongen en volken. Zeker er zijn grote koning- en keizerrijken op aarde, maar zij worden allen overtroffen door de grootheid van het Koninkrijk van Christus, dat zich over twee werelden uitstrekt de aarde én de hemel. Mannen broeders! Deze Schrift moest vervuld worden, welke de Heilige Geest door de mond van David voorzegd heeft van Judas, die de leidsman geweest is van diegenen, die Jezus vingen; want hij was met ons gerekend, en had het lot van deze bediening verkregen. Gij ziet, Petrus gebruikt de Schrift, evenals de Heer zelf deed, als de beschreven raad Gods, en het aanhalen van de uitspraken van die Schrift heeft de discipel van de Meester en Deze van zijn Vader geleerd. Gij leest het bedoelde woord Psalm 41:10: Zelfs de man mijns vredes, op welken ik vertrouwde, die mijn brood at, heeft de verzenen tegen mijn grotelijks verheven. Wij ontkennen niet, dat David deze woorden gesproken kan hebben, bijvoorbeeld van Achitofel, eerst zijn vertrouwde raadsman en vriend en later zijn bitterste vijand. Doch het is een vaste regel in Gods woord, dat alles wat de heiligen in het Oude Testament in lijden of heerlijkheid ondervonden hebben, zijn vingerwijzing heeft op Christus. Wat bij hen betrekkelijk waar is, dat is bij Christus volstrekt waar. Wij zouden dit uit vele voorbeelden kunnen bewijzen, doch één voorbeeld is er hier, en later komen er vanzelf meer voorbeelden te voorschijn. De Heilige Geest liet reeds in de levens van de heiligen in de Oudtestamentische Schrift de graveerselen zien van de komende Christus, de Heilige der Heiligen, de Volmaakte der Volmaakten. Had David een verrader onder zijn vrienden, en zou de Messias, op wie alle lijden zou aanlopen, er geen hebben? Gij gevoelt: er zou alsdan iets aan het lijden des Heeren ontbroken hebben. De Heer zou alsdan in dit opzicht althans minder geleden hebben dan David. En dat kon niet. De Heer is in alles volstrekt

volmaakt, ook in zijn lijden. Voorts zien wij juist uit de aanhaling van de Schrift door Petrus, dat de Heilige Geest, ofschoon nog niet in al zijn krachten en gaven ontvangen, nochtans in Petrus' hart was. Hoe verstaat deze de Schriften, daar Hij ze niet geleerd heeft? vroegen de Farizeeën van de Heer, hoeveel te meer konden zij dat vragen van Petrus. Doch wij weten hoe hij de Schriften verstond. Christus had hem en de andere discipelen de Schriften geopend, en daarbij de Heilige Geest gegeven, waardoor zij ze konden verstaan. Wie nu de Heilige Geest heeft, die beroept zich op de Heilige Schrift. Wie de Heilige Geest meent te hebben, en de Heilige Schrift niet als zodanig gebruikt, is met een grote dwaling bevangen en verleidt zichzelf en anderen. Petrus bewijst het ons, en het is de ervaring van alle Gods kinderen, dat hoe geestelijker zij worden, zij ook de Heilige Schrift meer liefhebben en gebruiken. Hoe zou het ook anders kunnen. Christus zelf onderwerpt zich aan het gezag van het Woord Gods, en zouden wij het niet doen? Gods Woord is zijn zegel. Er is niets af te doen, en er is niets toe te doen. Gods Woord is de waarheid. Nee, God speelt niet met zijn Woord, gelijk zo velen doen. Hij speelt niet met mensen, met harten, met conscientiën, met onsterfelijke zielen, en die het doen zullen het oordeel dragen. Daarom wederstaan wij gedurig de vijanden, die het gezag van de Schrift geheel verwerpen, en wederspreken wij ook de vrienden, die niet alle waarheden van de Schrift willen aannemen, omdat velen ervan niet overeenkomen met hun smaak. Deze dan heeft verworven een akker door den loon der ongerechtigheid, en voorwaarts overgevallen zijnde, is midden opengebarsten, en al zijne ingewanden zijn uitgestort; en het is bekend geworden allen die te Jeruzalem wonen, alzo dat die akker in hun eigen taal genoemd wordt: Akeldama, dat is: een akker des bloeds. In zijn Evangelie vermeldt Lukas niets van het uiteinde van Judas; doch hier zien wij de bevestiging van het bericht van Mattheus, met bijvoeging van zulke verschrikkelijke bijzonderheden bij de zelfmoord van Judas, dat deze het verklaarbaar maken, hoe deze zaak ter kennis van heel het volk gekomen is. Want er staat geschreven in het Boek der Psalmen: Zijn woonstede worde woest, en er zij niemand, die er in wone. En een ander neme zijn opzienersambt. Het eerste woord vinden wij Psalm 69:26: Hun paleis zij verwoest; in hunne tenten zij geen inwoner. En de tweede Psalm 109:8: Een ander neme zijn ambt. Al wat in de Schrift van de ene goddeloze gezegd wordt, is toepasselijk op de ander. Dit is de tweede vaststaande regel van de Schrift. Petrus haalt hier dan ook met grote juistheid die Oud-Testamentische uitspraken Gods over de goddelozen aan, die niet alleen met de zaak van Judas verwant, maar eenzelvig waren. Wat Petrus dus uit de Schrift aanhaalde, was waar van iedere vijand des Heeren, maar in de hoogste zin waar van zijn ergste vijand: zijn verrader. De overzetting van de Psalmverzen is uit het Hebreeuws, en die bij Lukas uit het Grieks; van daar het verschil in woorden, die echter de zin niet veranderen. Het is dan nodig, dat van de mannen, die met ons omgegaan hebben al de tijd, in welke de Heer Jezus onder ons in- en uitgegaan is, beginnende van de hoop van Johannes, tot de dag toe, in welke Hij van ons opgenomen i, één dezelve met ons getuige worde van zijn opstanding. Alvorens Elia bad, dat er vuur van de hemel zou neerdalen op zijn offer, en Jahweh daarmede zich openbaren zou als de alleen waarachtige God, herstelde hij het verbroken altaar des Heeren, en nam twaalf stenen, naar het getal der stammen van de kinderen Jacobs, tot welken het woord des Heeren geschied was, zeggende: Israël zal uw naam zijn. En hij bouwde met die stenen het altaar in de naam des Heeren, 1 Koningen 18:30-32. Zo deed ook Petrus, alvorens het vuur van de Heilige Geest op het gebed van de gemeente op haar zou nederdalen, en de Heilige Geest daarmede zich openbaren zou als de Vertegenwoordiger van de drieënige God in al zijn gaven en krachten. Er was een breuk in de gemeente gekomen, en deze moest hersteld worden, opdat het onvolmaakte weder zijn volmaaktheid hebbe, en de gemeente behoorlijk toebereid zij om de Heilige Geest te ontvangen. En de wijze hoe hij dit doet, getuigt mede, dat hij het doet onder leiding van de Heilige Geest. Hij brengt de gemeente op de hoogte van de zaken, opdat zij zelf oordele. Hij herinnert het gebeurde, dat aan allen bekend is, en leidt hieruit de gevolgtrekking af, dat door de gemeente in de ontstane open plaats een ander moet gesteld worden, en wel zulk een als welke,

wat het oog- en oorgetuige zijn betreft, daartoe dezelfde ondervinding en bevoegdheid had, als ieder van de Apostelen. Zulk een klare voorstelling van de zaken snijdt alle breedvoerige bespreking af, en maakt de beslissing licht. Het ware te wensen, dat de leerwijze van alle hoge en lage onderwijzers datzelfde kenmerk droeg, dat men de leerling op de hoogte plaatste, waarop de leermeester zelf staat, zó dat de leerling ziet wat de meester ziet, en het maar heeft over te nemen. Wil men iemand met open oog en volle blik op iets zien staren, men tone hem iets aantrekkelijks, iets schoons, iets zeer belangrijks. Daarom zei een vader terecht tot zijn leermeester; Wek en vorm en oefen het denkvermogen van mijn zoon, en hij zal alles leren wat gij weet. Petrus zorgde, dat de gemeente de zaak, die behandeld moest worden, even duidelijk inzag als hij zelf. Hij zelf doet ook geen keuze, hij stelt geen persoon voor, die het door hem genoemde vereiste tot het apostolaat heeft. Nee, hij laat de gemeente geheel vrij in de wijze hoe de lege plaats te vervullen. Mocht ditzelfde in alle vergaderingen, en bijzonder in alle Christelijke vergaderingen plaats vinden. Hoe dikwijls gaat men naar vergaderingen, niet om de zaken te bespreken, het voor en tegen te horen, en daarna te beslissen, maar met een bepaalde afspraak met anderen, of een bepaald voornemen van zichzelf, om, wat er ook gesproken worde, geen andere keuze dan de bij zich vastgestelde te doen. Is dit wel eerlijk, en eerbiedigt men daarmee genoegzaam de vrijheid van de beraadslaging? Hoe licht komt op deze wijze de gemeente in de macht van weinigen, die de zaken goed weten, omdat zij er lang in geweest zijn, en die alles met elkander afspreken, zodat de gemeente eigenlijk niets te zeggen heeft. En wanneer nu die weinigen Schrift- en Christus-verloochenaren zijn, dan is het heiligdom den heidenen overgeleverd en de kerk wordt geheel en al bedorven. Aan de gemeente moet het recht gelaten worden, over haar eigen belangen te raadplegen, ook niet als zelfstandig en onafhankelijk, maar als onderworpen aan de Heer van de gemeente. De Heer zelf legde de gemeente geen last op, Hij wees geen apostel aan, die de plaats van Judas moest vervullen, dan toen de gemeente Hem biddend de keuze uit de twee door haar waardig gekeurde mannen voorstelde. Het Koninkrijk Gods sluit de volksregering uit, nochtans geeft het een stem, een eerste keuze uit het volk. De Heer wil vrijheid in zijn huis; de Heilige Geest is de Geest van de vrijheid. De gemeente is voor God vrij om in eigen behoeften naar eigen keuze te voorzien, mits die keuze zich niet onafhankelijk van Hem den Heer stelle. De Heer wil altijd alleen zijn werk doen door de zijnen. Daarom gebruikte Petrus geen macht, maar nam hij alleen het bestuur van de aanhangige zaak op zich; want vele raadslieden zijn goed, maar er moet één vrij en onbevangen uitvoerder van het genomen besluit zijn. En zij stelden er twee, Jozef, genaamd Barsabas, die toegenaamd was Justus, en Matthias. Men had niet lang te zoeken; er was ook voor deze zeek een overvloed: twee voor een. Er was slechts één man nodig, en zij stelden twee mannen. De gemeente hield het oog op de Heer gericht, en stelde de laatste keuze aan de Heer. Mochten wij even als deze gemeente indachtig blijven, dat wij mensen wel twee mannen kunnen stellen tot één zaak, maar dat de rechte eenling allen door de Heer te kiezen is. Hoeveel mensen hebben de vereiste bekwaamheden tot dezelfde zaak; doch wij hebben slechts één nodig. Wie is nu de rechte man, die wij hebben moeten? Ja, wie zal het ons zeggen, dan God alleen. Mocht de keuze daarom ook altijd alleen aan de Heer worden overgelaten. Wie Hem ernstig daarom bidt, wordt ook zeker geleid in de waarheid. Hoe velen willen daarentegen zelf in alles voorzien, en de Voorzienigheid nabootsen. Niet alzo. Hier werd in alles voorzien, en tegelijk ruimte overgelaten voor de Voorzienigheid Gods. Er was gezegd wat er gedaan moest worden, maar aan de Heer werd overgelaten hoe het gedaan moest worden. En zij baden en zeiden: Gij Heere, Gij kenner van de harten van allen, wijs van deze twee een aan, die Gij uitverkoren hebt, om te ontvangen het lot van deze bediening en van het apostelschap, waarvan Judas afgeweken is, dat hij heenging in zijn eigen plaats. De aanroeping geschiedt hier rechtstreeks tot de Heere Jezus, als de Kenner der harten, dus als God. De Heilige Geest leert de gelovigen tot God te bidden, zowel als Vader, als Zoon, en de enige reden, dat Hij niet bevolen heeft, dat men ook tot Hem, de Heilige Geest, zal bidden, is dat Hij niet voor zichzelf

in de gemeente des Heeren is, maar voor de Heer, en gevolgelijk niets uit en voor zichzelf nemen wil, maar alles uit en voor de Heer. Doch daarom is het niet minder een behoefte, ja een lust en een vreugde bij de gelovigen om de Heilige Geest aan te roepen om zijn verlichtende troost- en kracht gevende genadegaven. Daar bij de eerste Christenen de Heilige Geest meer onmiddellijk in hen bad tot de Heer der kerk, zo was er toen ook minder behoefte tot het gebed tot Hemzelf (de Heilige Geest) dan bij ons, bij wie het geestelijk leven tot zulk een laag peil is gedaald, dat wij er nauwelijks meer bewustheid van hebben. Het is toch geheel iets anders te leven in frisse gezondheid en hoog gevoel van kracht, dan in ziekelijkheid en zwakheid. Zeker, een kwijnend leven is ook leven, maar welk een leven! En zij wierpen hun loten. Zij verwachtten geen onmiddellijk antwoord uit de hemel, maar namen het Oudtestamentisch gebruik van het heilig (door voorafgaand gebed geheiligd) lot te baat, om de wil des Heeren te verstaan. Het loten werpen was een Goddelijke instelling, Leviticus 16:8. Daarom zei Saul, 1 Samuel 14:42: Werpt het lot tussen mij en mijn zoon. Zo werd ook het te veroveren Kanaän reeds in de woestijn onder de twaalf stammen verdeeld door het lot. Wij kunnen en moeten dus zeggen: Het lot vertegenwoordigt God. Of is er toeval? Is er een macht buiten God die beslist? Nee. Zo diende dan het lot heilig gehouden te worden. Doch ook deze heilige zaak wordt door de kinderen der wereld schromelijk misbruikt in de grote Staatsloterij en de vele andere kleinere loterijen. Met deze wordt het toeval, het geluk, de fortuin als beslissende gedacht, en men erkent hiermee stilzwijgend, dat men in deze niet te doen heeft met God, die toch anders de Beschikker is van het lot, en in wiens Woord gezegd wordt, Spreuken 16:33: Het lot wordt in de schoot geworpen, maar het gehele beleid daarvan is van de Heer. Zal dus een lotwerping onschuldig, geoorloofd zijn, dan moet het gebed tot God, het beroep op Gods beslissing kunnen voorafgaan. Vergeten wij niet, dat God in dezelfde zaak vóór en ook tegen ons kan zijn, al naarmate wij die zaak gebruiken. En zij wierpen hun loten. Nadat de keuze van de gemeente zich op twee van haar leden gevestigd had, moest het lot alleen tussen deze beiden geworpen worden. Wie zal het wezen? zal ieder bij zichzelf gevraagd hebben. En menigeen zal zichzelf hebben geantwoord: "Waarschijnlijk wel Jozef, met zijn schone bijnaam Justus, de rechtvaardige." Hij is de eerste die genoemd wordt. Zijn naam schijnt wel alfabetisch (naar de voorletter) op de lijst geplaatst, maar toch schijnen zijn bijnamen met ingenomenheid er bij gesteld te zijn. Zij hadden ook nog geen Jozef onder de Apostelen, en zij hadden reeds een Mattheüs, waartoe dan nog een Matthias? En het lot viel op Matthias. De keuze des Heeren valt gewoonlijk uit tegen des mensen mening of de waarschijnlijkheid. God hecht geen waarde aan een bijnaam door mensen gegeven, al is die bijnaam ook de rechtvaardige. De eenvoudige Matthias wordt boven de weidsgetitelde Jozef door de Heer gekozen. Niet onze voorkeur geldt bij God, Hij heeft zijn eigen voorkeur, en deze is altijd verrassend. En hij werd met gemene toestemming tot de elf Apostelen gekozen. Vreemd, niet waar? Kwam er na de keus des Heeren van een der twee door de gemeente voorgestelde personen, nog een algemene toestemming aan te pas? Niet te pas. Maar daarom was zij toch wenselijk. Hoe velen zijn met een gedane keus, al is deze in volkomen wettige weg geschied, niet tevreden, en blijven iets tegen de verkorenen hebben. Waarom? Omdat zij de beraadslagingen van de bevoegde mannen niet de vrije natuurlijke loop lieten, maar vooraf reeds partij kozen, en die partij ook nog vasthouden, nadat de keus van al de anderen tegen hen beslist heeft. Doch men komt te zamen, niet omdat met het eens is, maar om het eens te worden. Men moet kunnen loslaten wat men niet vasthouden kan, anders berooft men zichzelf van alle vrijheid, en klemt men zichzelf aan eigen gekozen last. In deze eerst vergadering van de gemeente was het anders. Zodra de Heer de beslissing gegeven had, liet ieder zijn eigen keuze varen, voelden alle harten zich overgebogen tot de gekozene, en zieden zij bij zichzelf: "Ja, deze moeten wij hebben, dat is de rechte man." Mij dunkt, dat was een treffelijk zegel op de beslissing des Heeren, en zulk een zegel wil de Heer van de zijnen op zijn werk hebben. Thans is de breuk in het Apostolaat geheeld, de Apostelschaar voltallig; zij staat gereed om 's Heeren werk te volbrengen, even als een leger, dat gereed staat om de

veldtocht te openen. Doch bij dat alles heerst nog de stilte, en er wordt nog niets gedaan. Men staat in slagorde, maar wacht op de veldheer en zijn bevelen. Ja, zo was het ook bij de Apostelen en discipelen; doch daar komt de Heilige Geest, en alles stelt zich in beweging, en het bevel wordt gehoord: "valt aan en overwint!" En men valt aan en overwint.

2:1 De nederdaling van de Heilige Geest in tekenen en wonderen.
En als de dag van het Pinksterfeest vervuld werd, waren zij allen eendrachtelijk bijeen. Het Pinksterfeest was het feest van de volbrachte tarweoogst. Het begin van de graanoogst werd op Pasen en het einde ervan werd op Pinksteren gevierd. Bij het begin werd in de tempel een garf groene aren, en aan het einde twee broden te beweegoffer voor de Heer neergelegd, als hulde en dank aan de Heer van de oogst. Van Pasen tot Pinksteren verliepen zeven weken. Vandaar de benaming Feest der weken voor het Pinksterfeest. Het woord Pinkster zelf betekent vijftigste dag, omdat op de dag na de zeven weken het oogstfeest werd gevierd, Leviticus 23:9-17 De 16:9,10. Als het feest der wetgeving wordt Pinksteren in het Oude Testament (door de Wet) niet aangewezen, ofschoon de uittocht of het Paasfeest van Israël en de wetgeving op Sinaï vanzelf een gelijk tijdsverloop aanwijzen. Waarschijnlijk is het in de Heilige Schrift (door de Heilige Geest) opzettelijk nagelaten, om van de wetgeving als zodanig een feest te maken, omdat die wetgeving feitelijk verbroken en door een betere vervangen worden zou, Jeremia 31:31-34. Hoe zou ook een jaarlijkse feestviering kunnen ingesteld zijn tot herinnering ener zaak, die van de zijde van Israël was teniet gedaan? Alleen de werken van God (de uitleiding uit Egypte, en de oogsten van koren, boomvruchten en wijn) waren onveranderlijk, en zo werden aan deze het Paas-, Pinkster- en Loofhuttenfeest vastgemaakt tot jaarlijkse feestvieringen. Hoe dit zij, de Joden verbonden eerst in latere tijd het feest der wetgeving met het Pinksterfeest, terwijl de eerste Christenen dit insgelijks deden, op grond dat juist de tweede wetgeving, door Jeremia en andere profeten voorspeld, op Pinksteren werkelijk plaats had. En toch moeten wij aan het eerste Christelijk Pinksterfeest, als het eerste geestelijke oogstfeest, de hoogste plaats toekennen. Immers wij mogen het woord van de Heer na zijn opstanding tot de discipelen: ontvangt de Heilige Geest, niet te niet maken, en dus de mededeling van de Heilige Geest, tot inwoner in de harten der gelovigen, niet bepalen als met de Pinksterdag eerst begonnen te zijn. Wij moeten veeleer van meet af de verborgene werkingen van de Heilige Geest in de harten der gelovigen onderscheiden van zijn openbare werken in tekenen en wonderen ten behoeve der gemeente van Christus. In zijne stille verborgene werkingen werd de Heilige Geest door de Heer aan de zijnen gegeven bij zijn toeademing terstond na zijn opstanding. Voorzeker die toeademing was het treffend beeld van die zachte, onzichtbare, nauwelijks voelbare invloed en werking van de Heilige Geest die de mens wederbaart en Gods heilige wetten in zijn hart schrijft maar gelijk de zachte blazing van de wind zich meermalen door een verhoogde beweging ten laatste tot storm verheft en als zodanig zich doet horen, zo verhief zich hier de toeademing van de Heer in de gesloten kamer der discipelen, tot de geweldig gedreven wind, die geheel het tempelgebouw, waarin zij waren, vervulde. Dat de Apostelen en discipelen reeds vóór de Pinksterdag de Heilige Geest in zijn in alle waarheid leidende verborgen stille werkingen werkelijk ontvingen, hebben wij aangewezen reeds daarin, dat de Heer hun zijn bevelen gaf door de Heilige Geest, en zij deze bevelen verstonden. Doch ook een tweede bewijs ervan werd ons straks gegeven in het optreden van Petrus en het kiezen van een twaalfde Apostel. Nochtans bleven zij zo vurig en aanhoudend bidden om de Heilige Geest, alsof zij die niet ontvangen hadden; want men moet altijd tot God komen, niet met wat men heeft, maar ontledigd van hetgeen men heeft, opdat God ons altijd opnieuw en altijd meer geeft. Immers hadden de discipelen de Heilige Geest ontvangen in zijn genadegaven, zij hadden Hem nog niet ontvangen in zijn ambtsgaven, en deze hadden zij evenzeer nodig, en waren hun ook door de Heer beloofd. Herinneren wij ons nu, dat de Heer vóór zijn hemelvaart zijn discipelen de belofte van de Vader aankondigde als haar vervulling nabij, en dat Hij die belofte nader omschreef, door te zeggen: Gij zult ontvangen de kracht van de Heilige Geest, die over u komen zal, (of gij zult aangedaan worden met kracht uit de hoogte. Lukas 24:49), en gij zult mijn getuige zijn zo te Jeruzalem, als in geheel Judéa en Samaria, en tot aan het uiterste der aarde, dan is het duidelijk, dat met de komst van de Heilige Geest op de Pinksterdag bepaald zijn komst in tekenen en wonderen tot toerusting van de Apostelen tot hun werk, en tot uitbreiding

der gemeente van de Heer bedoeld is. Immers de belofte de Vader, door Petrus (zoals wij straks zien zullen) aangehaald, was geen andere dan de nederdaling van de Geest in tekenen en wonderen, terwijl er daar ter plaatse (Joel 2:28) niet bepaald gesproken wordt van een inschrijven van Gods wet in het hart door de Heilige Geest, zoals Jeremia 31:31-34 beloofd werd. De Heilige Geest kwam dus op de Pinksterdag tot de gemeente als de Goddelijke Bouwheer der gemeente, of, om bij de schriftuurlijke voorstelling te blijven, als de Goddelijke Heer van de oogst, die zijn lieden toerust en uitzendt in de grote oogst der aarde, om te oogsten. Gij weet, dat de Heer, opmerkelijk genoeg, gezegd heeft: De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinigen. Bidt dan de Heer van de oogst, dat Hij arbeiders in zijn oogst uitstoot, Mattheus 9:37,38. Men zou, oppervlakkig gezien, zeggen: Hoe kan de Heer spreken van een oogst daar het Evangelie nog moet gepredikt worden aan alle volken, en het derhalve geen oogsttijd, maar een zaaitijd is? Doch in de mond van de Heer is zijn uitdrukking volkomen juist. De Heer, de Volmaakte, wie alles in volmaakte gestalte voor ogen staat, beschouwt zichzelf alleen als de Zaaier, en zijn discipelen, die na Hem komen zullen, als de maaiers (de oogsters). Herinner u het woord van de Heer tot hen te Samaria: Mijn spijs is, dat Ik doe de wil van Degene die Mij gezonden heeft. Zegt gijlieden niet: het zijn nog vier maanden, en dan komt de oogst (de tarweoogst)? Ziet, Ik zeg u, heft uw hoofden op en aanschouwt (in de geest) de landen, want zij zijn alrede wit tot de oogst; en die maait ontvangt loon, en vergadert vrucht ten eeuwig leven, opdat zich tezamen verblijden, beiden die zaait en die maait. Want hierin is de spreuk waarachtig: Een ander is het die zaait, en een ander die maait. Ik heb u uitgezonden om te maaien (te oogsten), hetgeen gij niet bearbeid hebt; anderen hebben het bearbeid, en gij zijt tot hun arbeid ingegaan, Johannes 4:34-38. De Heer is hier de Zaaier, zijn discipelen zijn de maaiers. Hij heeft door zijn komst in het vlees, zijn leren, lijden, sterven, opstanding en hemelvaart de oogst voorbereid en toebereid, zodat er niets anders overblijft dan de oogst op het veld in te zamelen in de schuur. Hetgeen dan ook de evangelist, Johannes met zoveel klare woorden gezegd heeft, Johannes 11:51-52: Kajafas, zijnde hogepriester van hetzelfde jaar, profeteerde dat Jezus sterven zou voor het volk, en niet alleen voor dat volk (Israël), maar opdat Hij ook de kinderen vam God, die verstrooid waren, tot één zou vergaderen. Gij ziet, de prediking van het Evangelie aan alle volken is een inzameling, een oogst van kinderen van God, van allen die in Jezus oprecht, van harte geloven. Een oogst dus, die al de eeuwen der Christelijke kerk heeft voortgeduurd, en voortduren zal tot aan de voleinding der wereld. Wilt gij een ander bijbels beeld voor deze zaak? Gij leest dit 1 Corinthiërs 3:11. Niemand kan een ander fondament leggen, dan hetgeen gelegd is, hetwelk is Jezus Christus. Waar het fondament gelegd is, daar is nu niets anders meer te doen, dan stenen en andere bouwstoffen aan te brengen ten einde het gebouw, waartoe het fondament gelegd is, er op voltooid wordt. En er geschiedde haastelijk uit de hemel een geluid, gelijk als van een geweldige gedreven wind, en vervulde het gehele huis waar zij zaten. Zo eigenaardig het was, dat de Heilige Geest zijn onzichtbare nederdaling op en in de Heer der heerlijkheid bij diens doop (ook tot zijn toerusting met ambtsgaven in tekenen en krachten zonder mate, zonder enige grens) kenbaar maakte door de nederdaling ener duif (bij alle volken het beeld van reinheid, zachtheid en liefde) zo eigenaardig is het, dat thans de onzichtbare Heilige Geest zijn komst kenbaar maakt door het laten horen van een geweldige gedreven wind. Immers de wind is de grote, machtige beweger der natuur. Hij is de rusteloze werker op de aarde en boven de aarde, die onophoudelijk de dampen der aarde opneemt en opvoert naar het zwerk, en aldaar de wolken draagt of doet zweven, of met snelheid medevoert. Denkt u de wind weg en alles staat stil. De zee wordt een stilstaande poel en de lucht een stilstaande dampkring, waarin geen levend schepsel kan ademen. O heerlijk geschenk van de God aller wonderen, die de wind ons gaf, en in hem die wonderlijke kracht, die de lucht van de zachtheid van onze adem af, op kan voeren tot het alles vernielende geweld van de orkaan. Wij kunnen dus met volkomen juistheid zeggen: de wind houdt het leven in beweging, zonder welke alles dood zou zijn. En evenzo is het nu in het

geestelijke. De Heilige Geest is als de lucht, waarin de gelovige ademt en die hem altoos omringt. Zorgen wij slechts dat wij in die zuivere lucht blijven leven, en in geen onreine dampkring intreden, die uit zo vele hoeken en boeken der wereld ons tegen stroomt. In de natuurlijke en geestelijke dampkring liggen de kiemen zowel van de dood als van het leven. Geen geestelijk leven zonder de Heilige Geest. Waar de Heilige Geest geweken is, daar mag de vorm nog als heilig bestaan, maar de Heer zegt ervan: Ik weet uw werken, dat gij de naam hebt dat gij leeft, en gij zijt dood, Openbaring 3:1. De Heilige Geest daalde neer uit de hemel, niet in een felle storm, maar met het geluid ervan. Hij kwam niet om te verderven. Herinner u dat bij Elia op Horeb, de storm, de aardbeving, het vuur voorafgingen, en de Heer zelf volgde in het suizen ener zachte stilte. Het ging de discipelen als ons, wanneer wij plotseling hoog in de lucht geweldige donderslagen horen, en de bliksemstralen naar beneden schieten, terwijl de bui zo snel over ons heentrekt als zij tot ons gekomen is. Het woord haastelijk in onze tekst betekent dus hier zowel het plotselinge en onverwachte als het snelle der zaak. Opeens horen de bijeen vergaderde discipelen en discipelinnen het geluid van de stormwind boven zich, rondom zich, en het gehele huis waarin zij waren (grenzende aan het tempelgebouw) wordt ervan vervuld. En er werden gezien verdeelde tongen als van vuur, en het zat op een iegelijk van hen. Dit was het tweede teken van de tegenwoordigheid van de Heilige Geest. De wind, de zachte en machtige adem der natuur is zijn zinnebeeld, maar het alles doordringende en louterende, al het onreine vernietigende vuur is het evenzeer. De wind is de uitwendige, het vuur de inwendige grote machtige beweger der natuur. Het vuur werkt onophoudelijk binnen in de aarde en brengt daaruit voort allerlei wonderlijke formeringen, zoals wij zien in het opheffen, instorten of openen van rotsen, vuurspuwende bergen, hete bronnen en zo vele andere machtige natuurverschijnselen. De wind raakt alle schepsel aan en beademt het; het vuur omringt en doordringt alles waar het mede in aanraking komt, en verteert wat verteerbaar is. Zo de Heilige Geest. Zijn naam zegt het reeds. Hij is de vernietiger van alle onheiligheid, en alles wat Hij omvat, dat maakt Hij tot heilige geest, evenals het vuur alles wat het aangrijpt maakt tot vuur, tot hetgeen het zelf is. Verdeelde tongen als van vuur; dat is onderscheiden, verschillende tongen, niet van vuur, maar als van vuur, evenals de bliksemstralen geen gewoon vuur, en toch vuur zijn. De tong is het beeld der spraak, der taal. Hier zijn de verschillende tongen als van vuur, die zich op de hoofden (waarschijnlijk de voorhoofden) der discipelen plaatsten, de natuurlijke zinnebeelden van hun bediening (hun werk was spreken). Zij moesten het Evangelie verkondigen; en wel aan alle volken, dus in alle talen. En zij werden allen vervuld met de Heilige Geest. De zinnebeelden van de Heilige Geest verdwenen, de uitwendige tekenen en bewijzen van zijn onzichtbare kracht hielden op, en de Heilige Geest was ingetreden in de harten der discipelen en discipelinnen, als in zijn tempel, welke is de gemeente van de Heer. De Heilige Geest is naar zijn wezen mededeelbaar tot in het oneindige. Hij kan wonen in een persoon in al zijn volheid, gelijk Hij in Christus (hierin, gelijk in alles, het enige volmaakte voorbeeld) woonde, en in duizend miljoenen tegelijk. Hij is als het licht der zon, dat in een enkel oog even volkomen zichzelf geeft als in duizend miljoenen ogen tegelijk, wanneer die ogen slechts voor het licht geopend zijn. Zij werden vervuld van de Heilige Geest, dat is vol van de Heilige Geest. Hiermede wordt gezegd, dat de Heilige Geest zich thans aan de discipelen en discipelinnen openbaarde in zijn volheid, in al zijn krachten en werkingen. Wat eerst van Christus alleen kon gezegd worden, dat kon nu van de gemeente van de Heer worden gezegd: zij ontving de Heilige Geest met al zijn krachten, gaven en heerlijkheden. De zachte, stille toeademing van de Heer was bij hen thans als tot een sterke luchtstroming geworden, als tot een allerhoogst krachtgevoel gestegen. Zij gevoelden zich thans machtig tot alles, waartoe zij geroepen werden; hun ontbrak thans moed noch bekwaamheid, en straks zal Petrus, die kortelings op de stem ener dienstmaagd beefde en Christus verloochende, voor geheel Israël optreden en Hem als de Christus belijden. Het ging de discipelen zoals het Saul ging, toen hij, na het vruchteloos zoeken naar de ezelinnen van zijn vader, door Gods bestel ongezocht een

koninkrijk vond. Samuel zalfde hem met de heilige zalfolie, en (zo lezen wij 1 Samuel 10:9,10) God veranderde hem het hart in een ander, en de Geest van de Heer werd vaardig over hem, en hij profeteerde. Ook dit waren ambtsgaven. Saul ontving een koninklijk hart, het hart van een veldheer en rijksbestuurder, maar niet een godvrezend hart. Uit dit voorbeeld zien wij de volstrekte noodzakelijkheid en hoge heerlijkheid van de nieuwe bedeling, in welke de Apostelen eerst door de Heilige Geest Gods wet in hun harten ontvingen, en daarna en daarenboven nog de nodige ambtsgaven, terwijl onder de oude bedeling meermalen de Geest van God vaardig werd over mannen, die naderhand afvielen van God. De oude bedeling had veelal blote ambtsgaven; de nieuwe bedeling paart veelal ambtsgaven aan genadegaven. En begonnen te spreken. Ziet gij, dat is de eerste vrucht van de wondergaven van de Heilige Geest. De Apostelen, die tot hiertoe gezwegen hadden van de opgestane Christus, moesten thans van Hem spreken, want al is het zwijgen op zijn tijd ook goed, en zegt men wel eens: spreken is zilver, zwijgen is goud, wij kunnen het ook omkeren en zeggen: zwijgen is zilver en spreken is goud. In het spreken ligt de kracht, in het getuigen ligt de voortzetting der zaak. Doch die zaak moet de waarheid zijn, en dat was zij hier. Met andere talen, zoals de Geest hun gaf uit te spreken. Dus niet in de taal der Apostelen zelf, niet in het Joods; doch ook niet in allerlei talen, maar bepaald in die talen, welke op dat ogenblik nodig waren voor het gehoor van Petrus, waaronder een menigte vreemdelingen waren. Want het was ook en bijzonder voor deze, dat de eerste openbare prediking van het Evangelie geschiedde. Deze moesten, wat zij gehoord en gezien hadden, na afloop van het Pinksterfeest, ieder naar zijn eigen land en maagschap overbrengen, en alzo de zaden van het Evangelie in al die plaatsen in den vreemde overplanten, tot voorbereiding van de latere persoonlijke komst der Apostelen en discipelen tot hen. De kunstenarijen der ongelovigen, om deze wondere openbaring van de Heilige Geest tot een gewone zaak te maken, zijn te kinderachtig om ze te weerleggen. Het is immers voor gezonde zinnen duidelijk, dat zonder de wondergave der talen geen gemeenschap kon bestaan tussen Petrus en velen van de vreemdelingen, die voor hem stonden. Welk een belemmering geeft het ons niet reeds, als iemand tot ons komt, of tot ons wordt ingeleid, wiens taal wij niet verstaan. Zij spreken dan wel tot ons, maar wij kunnen tot hen niet spreken. En zo blijven wij eigenlijk vreemdelingen voor elkander. Zou het Evangelie (wij herhalen het reeds gezegde) tot alle volken kunnen gebracht worden, dan moest ook het allereerste wat de Heilige Geest de Apostelen leerde, de kennis der talen van alle volken zijn. En nu, de Heilige Geest leert als God onmiddellijk. Voor Hem is geen tijd tot aanleren nodig. Hij deed de Apostelen terstond spreken in die talen, die de rondom Petrus staande toehoorders kenden en spraken. En al onderstelt men nu ook, dat al die vreemdelingen als Jodengenoten zoveel van het Joods verstonden, dat zij Petrus ook in het Joods zouden hebben verstaan, dan moeten wij evenzeer aannemen, dat die vreemdelingen zich toch het liefst hoorden toespreken in hun eigen landstaal, en dat zij daarin het tot hen gesprokene het volkomenste konden verstaan. En daar nu de Apostelen toch de gaven der talen nodig hadden, om zelf tot de volken te kunnen gaan, hoe gepast, verrassend, heerlijk was het dan, dat de Heilige Geest reeds terstond op de Pinksterdag de Apostelen in die landstalen te spreken gaf. Stelt u toch eens voor, welk een indruk Petrus op zijn schaar van vreemdelingen zou hebben gemaakt, als hij tot hen niet anders had kunnen spreken dan in het Joods, met zijn Galilese tongval. Zou hij er een buitengewone indruk mede gemaakt hebben, dat toch de bedoeling dezer eerste Evangelieprediking was? Immers het tegendeel. De spotters zouden dan wel niet gezegd hebben: Zij zijn vol zoete wijn, maar zij zouden zeer zeker zijn landelijke uitspraak belachelijk hebben gemaakt. Thans echter werd Petrus en werden de Apostelen en de discipelen door de Heilige Geest met een der schoonste, rijkste en heerlijkste gaven begiftigd; met de gave der vreemde talen. Want verheft de taal de mens boven het dier, vele talen verheffen de mens boven vele mensen. Doch hier is nog iets anders op te merken. Wij weten uit de gewijde bron, waaruit wij al het nodige weten, dat de ongewijde historie ons niet mededeelt (eenvoudig omdat zij toen nog niet bestond), dat het

menselijk geslacht na de zondvloed slechts enerlei taal sprak, en zich daardoor een enig volk gevoelde te zijn. Ten einde de verbrokkeling dezer eenheid te voorkomen, en alzo een reusachtige macht op aarde te vormen, bouwde men een stad met een toren, die het middenpunt dezer eenheid moest wezen, en daarom zo hoog zou worden opgetrokken, dat zij aan de hemel reikte en over de ganse aarde kon gezien worden. Een dwaze onderneming voorzeker, doch wat doet de bloot menselijke wijsheid anders dan dwaasheden? God, die door de ondergang der eerste wereld in de zondvloed, en in het korten van de leeftijd der mensen, een tweede mogelijkheid om de aarde met wrevel te vervullen, wilde voorkomen, voorkwam dit plan niet terstond, maar deed in het midden van de bouw het werk ophouden, door de ene taal die gesproken werd, te verdelen in velerlei talen, zódat niet allen elkander meer verstonden, maar enkelen slechts enkelen. En zo werd de grote mensenmenigte verdeeld in zo vele groepen, als er talen door God uit de ene taal werden voortgebracht, en gingen dezulken, die een gelijke taal spraken, met elkander naar een meer of minder verwijderd punt van den Babelse toren, en alzo werd de aarde bevolkt door de onderscheidene talen sprekende afdelingen, die tot afzonderlijke volken zich ontwikkelden. Deze spraakverwarring was een onmiddellijk werk van God, en ik moet u hier opmerkzaam maken op een bijzonderheid, die te veel wordt voorbij gezien. Ook de Schrift heeft haar eigen taal, en bezigt die taal bestendig, en verstaan wij dus de taal der Schrift niet, dan gaat het ons ook hier, zoals wij zo even zeiden van een vreemdeling, wiens taal wij niet verstaan. Wanneer de Heilige Schrift ons Gods onmiddellijke tussenkomst in de zaken der mensen vermeldt, dan stelt zij God voor als afkomende van de hemel. Zo lezen wij bij de vermelding van de torenbouw, Genesis 11:5-8: Toen kwam de Here neder, om te bezien de stad en de toren, die de kinderen der mensen bouwden. En de Here zei: Ziet, zij zijn enerlei volk, en hebben allen enerlei spraak, en dit is het, dat zij beginnen te maken; maar nu, zou hun niet afgesneden worden al wat zij bedacht hebben te maken? Kom aan, laat ons nedervaren, en laat ons hun spraak aldaar verwarren, opdat een iegelijk de spraak van zijn naasten niet hoort. Alzo verstrooide hen de Heer van daar over de ganse aarde, en zij hielden op de stad te bouwen. Genesis 18:20,21 zegt de Heer (bij zijn verschijning met twee engelen) tot Abraham: Dewijl het geroep van Sodom en Gomorra groot is, dewijl haar zonde zeer zwaar is, zal Ik nu afgaan en bezien, of zij naar hun geroep, dat tot Mij gekomen is, het uiterste gedaan hebben, en zo niet, Ik zal het weten. Exodus 3:7,8, zegt de Heer tot Mozes: Ik heb zeer wel gezien de verdrukking van mijn volk, hetwelk in Egypte is, en heb hun geschrei gehoord vanwege hun drijvers; want Ik heb hun smarten bekend, daarom ben Ik neergekomen, dat Ik het verlos uit de hand der Egyptenaren, en het opvoer uit dit land, naar een goed en ruim land, naar een land vloeiende van melk en honing. Deze en dergelijke plaatsen worden door de Schriftbestrijders in hun waanwijsheid gewoonlijk aangehaald als bewijzen, dat God zoiets niet kan gezegd hebben, want dat dit Gods alom tegenwoordigheid en alwetendheid zou vernietigen, en dat dus de genoemde verhalen onder de verdichtselen, of hoogstens onder de zinnebeeldige volksoverleveringen behoren gesteld te worden. Doch wij vragen, op welke betere wijze God zijn onmiddellijke openbaring aan, of tussenkomsten bij de mensen kon doen onderscheiden van zijn middellijk beheer over hen, van zijn voorzienigheid? In zijn voorzienigheid is God onzichtbaar werkend, en niemand kent zijn bedoelingen met deze of die beschikking of toelating, dat dan ook de grond is van zo vele murmureringen der mensen. Maar in zijn openbaringen is God zichtbaar werkende, en zegt Hij tot wat einde Hij werkzaam is. In de opgenoemde en in de daarmede verwante gevallen openbaarde God zich persoonlijk aan de mens, of door zijn engelen; in de zending zijner profeten openbaarde Hij zich in de Geest (door de Heilige Geest) aan de mens, en beide wijzen van komen door God liep uit, en werd op de hoogste wijze voltooid, voleindigd door Gods persoonlijke komst in het vlees (in de Zoon) en zijn persoonlijke komst in de Geest, (door de nederdaling van de Heilige Geest op de Pinksterdag). En nu kwam de Heilige Geest om weder alle volken der aarde tot één volk te maken, niet zoals de torenbouwers in de zin hadden, maar zoals het Gods bedoeling is: één volk van God, één volk van gelovigen, heiligen en zaligen. En

de eerste stap, die Hij daartoe deed, was niet het terugbrengen van de onderscheiden talen tot één taal (want God vernietigt zijn eigen werk nooit), maar het verenigen van alle talen in de mond van zijn dienaren en getuigen: de Apostelen. Daarom zullen er in de hemel misschien alle mogelijke talen gesproken worden, en wij zullen ze allen verstaan, en wat hindert dan die oneindige verscheidenheid bij deze eenheid? Hoe dat zij (want de verborgenheden van de hemel kunnen niet door ons gekend worden, vóór wij in de hemel zijn), op aarde werden door de Heilige Geest de talen, die door de zonde in de wereld gekomen waren, niet weggenomen, maar geheiligd. Wat eens gevallen is, wordt nooit door God in zijn vorige toestand hersteld. Juist omdat het gevallen is, is het niet meer goed. Hoe! als de duivel Gods hemel en aarde in de diepte werpt en aan stukken breekt, zal God dan de stukken er van oprapen en ze weer in elkander zetten gelijk ze tevoren waren? Het is zijner onwaardig. Neen, Hij schept alsdan een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, die oneindig heerlijker zijn dan de oude, en over welke geen duivel meer macht heeft. Als dat ook niet zo was, dan zouden God en de satan twee gelijke machten zijn, die met elkander strijden, om ten laatste te zien wie staan of vallen zal (zoals in de grond der zaak de godenleer is van de meeste heidense volken). Neen, God is alleen de Almachtige en de satan put zichzelf in de betoning zijner macht zolang uit, dat hij tot volslagen machteloosheid is geworden. Hij is als een vuurspuwende berg, die uitbranden moet tot in zijn diepste grond en dan in elkander stort voor eeuwig. En doen wij eigenlijk, als wij verstandig zijn, niet ook wat God doet? Als gij een oud vervallen huis hebt, dat ten laatste invalt, en gij hebt de middelen, bouwt gij het dan weer op juist zoals het oude huis was? Immers neen, gij bouwt een beter en schoner huis. "Altijd voorwaarts, niet achterwaarts!" is de leus van de gelovige. En ofschoon de wereld ook deze leus aan Gods kinderen ontsteelt, en haar kinderen als bij uitnemendheid wil hebben gekend en uitgeroepen als de mannen van de vooruitgang, wij weten, dat de leer dezer dievegge niets is dan een samenstel van leugen en bedrog, dat juist zij nooit vooruitziet naar Kanaän, maar altijd achteruit naar de vleespotten van Egypte, en dat zij zolang achterwaarts zal zien, tot het oordeel van Lots vrouw over haar komt, en zij als zoutpilaar eenzaam staat aan de oever van een dode zee. En er waren Joden, te Jeruzalem wonende, godvruchtige mannen van alle volk van degenen, die onder de hemel zijn. Gij weet, de Joden uit alle plaatsen waren door de wet verplicht driemaal per jaar in hun mannelijke personen te Jeruzalem te komen tot gemeenschappelijke viering van het Paas-, Pinkster- en Loofhuttenfeest, Deuteronomium 16:16. Daar eerst door de overbrenging der tien stammen naar Assyrië, en later na de zeventigjarige ballingschap van de andere twee (Juda en Benjamin) vele Joden in het buitenland gebleven waren, zo kwamen deze (wanneer zij namelijk godvruchtige Joden waren, en van deze wordt hier bepaald gesproken) nauwgezet op de bepaalde tijden te Jeruzalem, alwaar zij alsdan hun tijdelijk verblijf hielden. En als deze stem geschied was, kwam de menigte tezamen, en in beroering, want een iegelijk hoorde hen in zijn eigen taal spreken. Gij ziet, juist omdat de vreemdelingen de Apostelen in talen horen spreken, die de landstalen der vreemdelingen waren, maakte het zulk een geweldige indruk op hen, dat zij als door de hevigste gemoedsaandoeningen werden aangegrepen. Lukas noemt hier het geluid, dat van de hemel gehoord werd, de stem die geschiedde. Er zijn verschijnselen, vooral als zij uit hoger sfeer afdalen, voor welke men geen woorden heeft, om ze volkomen juist te beschrijven. Het was het geluid van de storm en toch een stemgeluid, evenals men van de donder kan zeggen: het geluid ervan is als een stem van God. Hier was het een roepstem van boven tot de inwoners van Jeruzalem: "Komt en hoort!" en ziet, zij kwamen en hoorden. En zij ontzetten zich allen, en verwonderden zich, zeggend tot elkander: ziet, zijn niet alle dezen, die daar spreken, Galileeërs? En hoe horen wij hen een iegelijk in onze eigen taal, in welke wij geboren zijn? Zij verwonderden zich nog alleen. Na de beroering kwam de verwondering vanwege het vreemde der zaak. Waren de Apostelen Galileeërs (gelijk ze waren), zo was dit voor hun hoorders het beste bewijs, dat hier een wonder moest geschied zijn, want hoe was het ter wereld mogelijk, dat visserlieden de voornaamste talen der wereld spraken. De ongelovigen mogen hier wel de

gehele strobundel van hun tegenwerpingen in het vuur werpen. Dat deze vreemdelingen nog maar enkel ontroerd en verwonderd waren, was slechts een voorlopige zaak. De bedoeling van de Heilige Geest ging hoger, was ernstiger: de zaak moest dieper in hun hart dringen. Het was nog maar een voorbereiding en inleiding tot de eigenlijke zaak; de muziek, die de handeling voorafgaat. Immers de Apostelen spraken nog slechts de grote werken van God in God verheerlijkende psalmen en lofzangen. Dit was de feitelijke poëzie der zaak, maar straks zou het ernstige proza volgen: Bekeert u en wordt behouden van dit verkeerd geslacht! Trouwens de indrukken en invloeden van de Heilige Geest zijn meestal opklimmende, totdat de mens, de zondaar, onder de machtigste indruk gekomen, na intussen veel tegen geworsteld te hebben, zich overgeeft en zegt: "Hier ben ik, Heer! Ik geef mij aan U over voor eeuwig en altoos." Parthen en Meders, en Elamieten, en die inwoners zijn van Mesopotamië, en Judéa, en Cappadocië, Pontus en Azië, en Frygië, en Pamfylië, Egypte en de delen van Libye, hetwelk bij Cyrene ligt, en uitlandse Romeinen, beide Joden en Jodengenoten, Cretensen en Arabieren, wij horen hen in onze talen de grote werken van God spreken. De Parthen, Meders en Elamieten (Perzen) worden het eerst genoemd, omdat de tien stammen derwaarts door Assyrië zijn gevoerd (2 Koningen 17:6). Voorts worden hier de voornaamste landen of plaatsen opgenoemd van Syrië (Mesopotamië), Azië (Cappadocië), Klein Azië (Pontus), Afrika (Egypte) en Europa (Rome). Reeds toen waren de Joden verspreid onder alle toen bekende grote volken. Het was als hadden deze verstrooiden een voorgevoel, dat geheel hun volk hen eenmaal volgen zou, hetgeen dan ook door hun ongeloof, na de verwoesting van Jeruzalem door Titus, plaatshad. En zij ontzetten zich allen, en werden twijfelmoedig, zeggende de een tegen de ander: Wat wil toch dit zijn? De indruk dezer zaak nam gedurig in kracht toe bij de toeschouwers en toehoorders, zodat zij niet wisten wat hiervan te denken en wat het einde van deze blijkbaar Goddelijke handeling zijn zou. De Heilige Geest maakte deze lieden eerst oplettend, eer Hij ze liet onderwijzen. En dat moeten wij onze hoorders ook doen. In de oudheid werden door de grote redenaars in de grote volksvergaderingen de grootste belangen van het land of van de steden behandeld, en dit trok en boeide duizenden van toehoorders. De dienaar van het Evangelie heeft over nog oneindig groter belangen dan die van landen en steden, hij heeft over de hoogste eeuwige belangen van de mens en der mensheid te spreken, te handelen. Maar dan moet hij dit ook doen, en dat wel met al de wijsheid en ijver die de zaak eist. Doet hij dat niet, hij beklaagt zich niet, dat hij niet vele belangstellenden heeft. Als ik in de kerk kom en ik hoor niet prediken over mijn hoogste belangen (Gods liefderaad, mij ter verlossing in de Zoon, door de Heilige Geest), dan is, ik zeg het ronduit, mijn belangstelling gebroken. In Gods huis wil ik alleen Goddelijke dingen horen verkondigen en wel op een wijze, die mijn belangstelling wekt, mijn opmerkzaamheid trekt, mijn verstand boeit, mijn hart ontgloeit, in één woord, die mij uit het dagelijkse eentonige leven in Gods heiligdom doet ingaan, en mij aldaar met verlevendiging van de Geest van Gods heerlijkheid doet zien. De eis is groot, maar is hij onbillijk? Dat mensen, die alleen de geest der wereld hebben, over niets anders weten te spreken dan over aardse belangen, is natuurlijk, en dat er onder hen uitnemende sprekers, denkers, dichters zijn, die door hun geestverwanten gaarne gehoord en hogelijk gevierd worden, is evenzeer natuurlijk maar dat de dienaren van de Heilige Geest niet zouden overvloeien van geestelijke welsprekendheid, van geestelijke wijsheid en andere geestelijke genadegaven voorzeker dit zou onnatuurlijk zijn. En dat de beek niet overvloeiende is, bewijst alleen dat zij niet dicht genoeg bij de altijd wellende bron ligt. Voorts moet de vraag: wat wil toch dit zijn? ons bij iedere treffende gebeurtenis in staat of kerk op de lippen komen. Want het is ons bevolen te letten op de tekenen der tijden, en vergeten wij dit, dan gaat de hoge les verloren, die God in de gebeurtenissen der tijden legt. Vergeten wij niet, dat God nog altijd tot ons spreekt, ook zonder woorden, in de leidingen van ons eigen leven, die der onze, der maatschappij, der kerk, der gehele wereld. En anderen, spottende, zeiden: Zij zijn vol zoete wijn. Wonderlijk niet waar, dat er niets buitengewoon Goddelijks kan plaats hebben, of er heeft ook iets buitengewoon

ongoddelijks plaats. Altijd is er tegenover de Heilige Geest een onreine geest, die van de Heilige Geest werk poogt teniet te doen. Doch de Heilige Geest doet niet, wat wij zouden doen als wij konden: de tegenstander opeens en voor altijd machteloos maken. Neen, de Heilige Geest acht dit beneden zijn waardigheid, en laat de spotzieke tegenstander aan zichzelf over. Zal een goed ruiter op zijn paard, als de kwade jongens hem naschreeuwen om, was het mogelijk, zijn paard op hol te brengen, zich omkeren en hen zien te grijpen en te straffen? Neen, hij denkt er niet aan, hij rijdt door, verzekerd van zijn paard en paardrijkunst. "Zij zijn vol zoete (ongegiste) wijn, en die gist hun nu in het hoofd, en daarom praten zij als onzinnigen." De spotters verstonden blijkbaar de talen niet, die de Apostelen spraken, want anders zou hun beschuldiging uiterst misplaatst zijn. Immers een dronken man kan nauwelijks zijn eigen taal goed spreken, hoe zou hij dan nog vreemde talen kunnen spreken. Doch zij zagen op de uitwerkselen van de wijn en vergeleken die met de verhoogde stemming der Apostelen, die kennelijk met hoge vreugde God verheerlijkten. En ja, hier is een zekere verwantschap van uitwerking te vinden, want ook de wijn, en in het algemeen de sterke drank wekt hogere krachten, en laat soms vreemde verschijnselen zien. Trouwens de duivel bootst alles na, ook de werkingen van de Heilige Geest, en mij dunkt, alleen de gedachte: de duivel heeft de eerste sterke drank gebrouwen en de mens gegeven, om deze met zijn werkingen in de plaats te stellen van de Heilige Geest en diens werkingen moest de dronkaard afschuw doen verkrijgen van de sterke drank. Daarom zegt dan ook de Schrift zelf (Efeziers 5:18): Wordt niet dronken van wijn, waarin overdaad is, maar wordt vervuld met de Geest. Hier moeten wij opmerken, dat het onthouden van dronkenschap, hoe uitnemend voor de gezondheid, voor het goede humeur, voor de welvaart van het huisgezin en de orde der maatschappij nochtans geen bekering is. Daar moet het vervuld worden met de Heilige Geest bijkomen. Het een en het ander moet samengaan. Matigheid zonder wedergeboorte heeft een bloot menselijke waarde. Wij herinneren dit, omdat velen menen, dat als zij ophouden dronkaards te zijn, zij ook ophouden zondaars te zijn. Maar Petrus, staande met de elf, verhief zijn stem en sprak tot hen: Gij Joodse mannen, en gij allen die te Jeruzalem woont! Dit is u bekend, en laat mijn woorden tot u ingaan; want deze zijn niet dronken, gelijk gij vermoedt, want het is eerst het derde uur van de dag. Juist het spottend woord bracht Petrus aan het goede woord. Wij moeten er daarom niet zo tegen zijn (zoals wij gewoonlijk zijn), dat de waarheid van God zo veelvuldig wedersproken wordt, want juist dít geeft aanleiding, dat de waarheid op velerlei wijze verdedigd wordt. Wij moeten indachtig blijven, dat niemand de waarheid tot onwaarheid kan maken, en dat al de pogingen daartoe tenslotte zullen blijken dwaas en vruchteloos te zijn geweest. Het is in deze wereld van zonde onvermijdelijk, dat wij, zo wij van de Heer zijn, betrokken worden in de strijd met de zonde; en al wat tegen God strijdt is zonde. Wij hebben de zonde in onszelf en in anderen rusteloos te bestrijden, in welke vorm (dwaling of ondeugd) zij zich ook voordoet. Doch er is geen strijd denkbaar zonder tegenstand. Hebben wij in ons eigen hart niet de Tegenstander tegen de zonde (de Heilige Geest), dan strijden wij ook niet tegen eigen zonde, maar laten haar haar wil; en zijn wij burgerlijk goede mensen, dan laten wij de zonde haar wil slechts in zoverre als zij onze uiterlijke belangen niet benadeelt. Zijn wij door Gods genade geheiligd door de Heilige Geest, dan is meer onze naaste in zijn dwaling of overtreding onze tegenstander, en wekt hij onze strijd op. Zo lang in de staat der onschuld van onze eerste ouders geen satanische stem zich liet horen, was er geen strijd, want de mens zelf was rein, en alles wat hem omgaf was rein. Maar de satan werd als de tegenstander van God, ook de tegenstander van de mens, en de strijd van de mens ontstond, en de mens bezweek, omdat hij niet sterk genoeg was om een tegenstander, als de satan was, te overwinnen. Immers de mens kende alleen door God het onderscheid tussen goed en kwaad, en zo stond hij alleen door het geloof. De satan verlokte hem echter tot het verbodene, en de mens viel uit zijn geloof in de zonde. Hij nam het kwade aan voor goed. Hij werd misleid, belogen, bedrogen door een machtiger verstand dan het zijne en God strafte dan ook de satan als de oorzaak der zonde, en de mens als het slachtoffer van zijn macht en list, en

gaf de mens bij diens straf, de belofte van genade door de komst van zijn Zoon als de grote tegenstander en overwinnaar van de satan. In deze Verlosser te geloven, zou van het ogenblik van de val af, het eeuwige leven van de mens, de zondaar zijn. Doch ook van ditzelfde ogenblik af zou de strijd op aarde dagtekenen, waaraan geen mens onttrokken is: de strijd tussen de Heilige Geest en de onreine geest, tussen God en de wereld, tussen gerechtigheid en zonde. Willen wij dus tot de voorstanders van de Heilige Geest gerekend worden, dan moeten wij met Hem tegenstanders zijn van de onheilige geest, in welke duizendvoudige vormen en gedaanten hij zich ook voordoet. Deze zijn niet dronken gelijk gij vermoedt, want het is eerst het derde uur van de dag. Het derde uur is bij ons des morgens negen uur. Deze redegeving zou bij ons, in onze dagen van verregaande dronkenschap, geheel te onpas zijn, want er is geen uur van de dag of van de nacht, dat er geen dronkaards zijn. Doch bij de Joden, die in die tijd, zoals nog heden, in het uitwendige zoveel mogelijk de rabbijnen gehoorzaam waren en zijn, gelijk de Roomsen hun paters en priesters, was het verboden om, vóór het morgengebed in de tempel had plaats gehad, iets te nuttigen, zodat het vooral op een feestdag als Pinksteren, niet denkbaar was, dat enig Israëliet zich althans in het openbaar aan de zonde van onmatigheid zou schuldig maken. Maar dit is het, wat gesproken is door de Profeet Joël: En het zal zijn in de laatste dagen (zegt God), Ik zal uitstorten van mijn Geest op alle vlees; en uw zonen en uw dochters zullen profeteren, en uw jongelingen zullen gezichten zien, en uwe ouden zullen dromen dromen, en ook op mijn dienstknechten en mijn dienstmaagden zal ik in die dagen van mijn Geest uitstorten, en zij zullen profeteren. En Ik zal wonderen geven in de hemel boven, en tekenen op de aarde beneden, bloed en vuur en rookdamp. De zon zal veranderd worden in duisternis, en de maan in bloed, eer dat de grote en doorluchtige dag van de Heer komt. En het zal zijn, dat een iegelijk, die de naam van de Heer zal aanroepen, zal zalig worden. Gij leest deze profetie Joel 2:28-32 nagenoeg in dezelfde bewoordingen; de kleine verschillen hebben alleen hun reden in de vertaling uit het Hebreeuws bij ons, en uit het Grieks bij de Apostelen. Gij ziet dat de beloofde komst van de Heilige Geest zich zou kenbaar maken in allerlei wonderen van Goddelijke kracht en genade maar ook van ontzettende oordelen. Deze twee zaken worden daarom in de profetie samengevat, omdat het een openbaring van de Heilige Geest zou zijn in de laatste dagen, dus in de laatste bedeling, welke beginnen zou in genade, en na een onbepaalde tussentijd, eindigen in oordelen; doch in beide zou op de banier van de Heilige Geest geschreven staan: Wie de naam van de Heer zal aanroepen, die zal zalig worden. Aan te roepen betekent hier Jezus aanroepen als de Heer. Heeft dan het aanroepen van de naam van de Heer zo'n grote kracht, dat het zalig doet worden? Ja, want de Heer is God, en God aan te roepen is zich Hem tot toevlucht stellen, is Hem te dienen, Hem te vrezen en van Hem alle verlossing en uitredding te verwachten. Immers alles eindigt in blijdschap voor de Christen, maar het moet door de oordelen heen. Wij hebben gehoord, dat de grote oogst der nieuwe bedeling duren zou tot aan de voleinding der wereld, en zo is met de eerste Pinksterdag de profetie van Joël niet uitgeput; neen, er volgt een onafgebroken reeks van Pinksterdagen tot de tijd der beslissing en van de oordeel, want niet gedurende de oogst, maar aan het einde van de oogst wordt het kaf van het koren gescheiden en verbrand. Ook vertegenwoordigt het Pinksterfeest niet de gehele oogst; deze wordt vertegenwoordigd door het Loofhuttenfeest; eerst dit feest moet verwezenlijkt worden, en dan zal het einde komen. Dit neemt echter niet weg, dat er van tijd tot tijd oordelen over de kerk komen, maar de gelovigen doen als hun Heer: in de heerlijkheid zien zij op het lijden, en in het lijden op de heerlijkheid. En hoe heerlijk is nu dit beroep op die kleine profeet, die zevenhonderd jaren te voren de genoemde woorden, door God gesproken, geboekt had! Is het niet weder een der schoonste, krachtigste, onweersprekelijkste bewijzen van de Goddelijke ingeving der Heilige Schriften. Hoe! de Heilige Geest zou, in plaats van zelf te spreken, een menselijk geschrift laten spreken? Maar nu haalt de Heilige Geest door de mond der Apostelen zijn eigen woorden van voor zeven eeuwen aan, en maakt ze daarmede tot medegetuigen van de gebeurtenis van het ogenblik. Wat God geven zal, dat zegt Hij de zijnen vooraf in zijn Schrift.

Dat belooft Hij hun, opdat zij het verwachten, biddend verwachten en er zich reeds bij voorraad mede mogen vertroosten en verheugen in donkere tijden en wanneer het van de kerk en de gelovige kwalijk gaat. Ja, juist daartoe is de Heilige Schrift door God ons gegeven, opdat wij vooruit zouden weten, wat Hij in zijn eeuwige liefde ons heeft toegedacht. Hij heeft ons in zijn woord gezegd, wat wij op aarde in zijn dienst zouden hebben te lijden bij ons strijden; en wat wij in de eeuwigheid zouden ontvangen als de erekroon, door Christus ons verworven, toen Hij voor ons de doornenkroon droeg. Doch wij zijn als dezulken, die het testament van hun rijke vader kennen, mogen lezen, en ook werkelijk lezen, maar niet verstaan en ook niet willen geloven. Iedere belofte van God in zijn heilige dierbare Schrift moet de Christen zijn als een diamant van onberekenbare waarde, waarmede hij zijn juwelenkistje vult, om zich in de beschouwing ervan telkens God verheerlijkend te verlustigen, en zich daarmede rijk te gevoelen boven alle rijken der wereld, want al de diamanten der aarde blijven op aarde, maar deze zijn diamanten die, nadat ze ons op aarde tot onze rijkdom en verlustiging hebben gediend, door God zelf zullen gehecht worden aan onze hemelse kroon, om daarin te blijven schitteren eeuwiglijk. Gij, Israëlitische mannen! hoort deze woorden. Met deze toespraak daalt Petrus als uit de wolken weder neder op de effen grond. Hij keert van de profetie tot de historie terug. Na de verklaring van het wonder der nederdaling van de Heilige Geest, gaat Petrus over tot de verkondiging van de opgestane Christus. De Goddelijk wonderbare voorbereiding der Geestes-uitstorting was nodig geweest, zou zijn Evangelieprediking kunnen volgen, want deze zou de prediking zijn van een ander wonder van God, dat niet gezien of gehoord kon worden de opstanding van de gekruisigde, gestorven en begraven Jezus. Hoe zou dit laatste wonder hebben kunnen aangenomen worden, zonder dat het eerste (de uitstorting van de Heilige Geest) was voorafgegaan, hier bij deze toehoorders, waarvan velen Jezus hadden zien sterven, maar niemand Hem had gezien als weder opgestaan? Gevoelt men hier niet de volstrekte noodzakelijkheid van het wonder? Waardoor zou God anders zijn werk en zijn waarheid onderscheiden van het werk van de mensen en mening? Een openbaring van God bij de mensen zonder wonderen is een volstrekte tegenstrijdigheid, en daarmede een onmogelijkheid. Jezus de Nazarener, een man van God, onder u lieden betoond door krachten en wonderen en tekenen, die God door Hem gedaan heeft in het midden van u, gelijk gij ook zelf weet. Petrus blijft niet staan bij de gave der talen en der andere wonderen. Neen, het moet ons niet te doen zijn om de wonderen, maar om Christus. Wie bij de wonderen blijft staan, volgt Jezus om het brood. Bewonderen wij hier de tweeërlei wijsheid van dit eerste woord van Petrus' prediking, vooreerst om zijn eenvoudigheid, en ten andere om zijn kracht. Petrus begint met niets anders te zeggen, dan hetgeen al zijn toehoorders weten, dus met de krachtigste bewijzen. Ja, ontken eens wat gij zelf gezien en gehoord hebt. Petrus zei er mede tot het volk: Gij zelf hebt kortelings Jezus met gejuich te Jeruzalem ingehaald, omdat Hij kort tevoren Lazarus uit het graf had opgewekt. Bijzonder drukt Petrus ook op het woord tekenen, daar zij nu zelf nog midden in het teken van het Pinksterwonder waren. Voorts, hij spreekt hen vriendelijk toe, ondanks de schampere spotrede, die hem aanleiding tot spreken gaf. Want de Christenen moeten geen onvriendelijke mensen zijn. Neen, de wereld zelf moet hun getuigenis geven, dat zij lieve mensen zijn, ofschoon zij door hun prediking al de hartstochten van ziel en gemoed gaande maken. Was de Heer niet zelf vriendelijk en beminnelijk in de synagoge te Nazareth? Bleef men niet aan zijn lippen hangen, en bleven niet allen Hem bewonderen, totdat zijn woorden hun harten troffen, en daar alle hun boze hartstochten opwekten? Toen had Hij al zijn beminnelijkheid verloren, ofschoon Hij dezelfde beminnelijke was. Neen, Hij was niet veranderd, maar zij waren veranderd. Zo schijnt de zon heerlijk op de effen zee, maar is die zee in beroering, dan is het of de zee onder de zon in vuur staat en bliksemt en brandt van het ene einde tot het andere. Voorts begint Petrus met het eenvoudigste. Hij brengt de zaak, die besproken moet worden, onder de bevatting zijner hoorders. En dat moeten wij ook doen, willen wij onze hoorders niet over het hoofd spreken. Wij moeten hun de zaken zo duidelijk

maken als dit maar kan, en ons altijd een menigte hoorders voorstellen, die in de kerk op dezelfde eenvoudige wijze in de godsdienst onderwezen moeten worden als de kinderen in de catechiseerkamer: want ach, er zijn zo velen, die de dingen dezer wereld uitnemend verstaan, en stomp zijn voor de eenvoudigste dingen van Gods heerlijke openbaring. Ten andere echter vergat Petrus niet om bij al zijn vriendelijkheid en innemendheid, te zeggen wat de consciëntie moest treffen en de gemoedsbeweging zijner hoorders moest gaande maken. Hij noemt Jezus de Nazarener. Deze naam was gehaat bij de Joden, doch daarom verzwegen de Apostelen hem niet. Het was nog altijd bij het ongelovig Israël: Kan uit Nazareth iets goeds komen? Waarom Hem dan niet eenvoudig Jezus genoemd, of gezegd dat Hij Jezus van Bethlehem moest genoemd worden, omdat Hij aldaar geboren was? Neen, bij Jezus behoort zijn smaad. De Heer zelf schaamt zich deze verachtste zijner namen niet, maar noemt hem zelf bij voorkeur. Is Hij niet de Heer der heerlijkheid, geboren te Bethlehem, in de geboortestad van zijn koninklijke vader David Zeker, maar Gods voorzienige hand bedekte die heerlijkheid terstond met de smaad van Nazareth. Want in het Koninkrijk van Christus moet ook door het adellijkste wapen een streep gehaald worden; de wereldse glans moet er af, zal de hemelse heerlijkheid er over heen stromen. Onder dat Jezus van Nazareth liggen dan ook al de heerlijke namen van de Heer, ligt een koninkrijk, ligt een eeuwige hemel. En daarom nam dan ook Jezus deze smadelijke naam naar de hemel, om die te heiligen, te verheerlijken en tot een hemelse naam te maken. En de engelen zijn zich daarvan zo goed bewust, dat zij van de hemel komende de Apostelen bij voorkeur aanspraken met de naam: gij Galilese mannen. Het behaagt juist God om dode schuld, die wij gewoonlijk amortiseren (vernietigen), te converteren (te doen overgaan) in werkelijke, rentegevende schuld. Wat de wereld dood verklaart, wordt juist door God levend verklaard. Deze, door de bepaalde raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen en door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood. Bewonder ook hier wederom de wijsheid van de Heilige Geest, die door de mond van Petrus spreekt. Hij zegt hier tot het volk van Israël: "Gij hebt uw Messias gedood, maar het is door de bepaalde raad en voorkennis van God, dat is: gij hebt er uw wil in gedaan, maar niet uw doel bereikt." God regeert over het kwaad; ook de kwade wil van de mens is Hem dienstbaar. Wist God niet, dat wanneer Hij zijn Zoon overleverde in de handen der mensen, deze Hem zouden smaden, geselen, kruisigen? Zeker, maar dit gevolg van deze overgave van God was juist, door Gods raad, de zaligheid van de zondaar. Wij mogen het kwade niet toelaten, opdat er goede gevolgen uit voortvloeien. Dit was een gruwel bij de mens, die zelf het goede uit het kwade niet kan doen voortkomen, én ook niet weet, of het goede uit het kwade ooit werkelijk voortkomen kan en zal. Doch wat een gruwel is bij de mens, is de hoogste heerlijkheid bij God. God kan het kwade toelaten, omdat Hij machtig is de gevolgen van dat kwade tot geheel andere oogmerken te doen strekken, dan door dit kwade bedoeld wordt. Voor de overtreder kan de kwade daad geen andere dan kwade gevolgen hebben, alleen God is machtig om de kwade gevolgen van het kwade in goede gevolgen om te keren. Zo was de val van David dodelijk; maar God in zijn genade liet hem aanzeggen: "Zij zal u niet dodelijk zijn; gij zult niet sterven, ofschoon Ik u voor het oog der gehele wereld gestreng zal bestraffen, omdat gij mijn naam voor het oog der gehele wereld ontheiligd hebt." Zo was het ook met Petrus. Hij viel dodelijk, want de Heer had gezegd: Wie Mij verloochenen zal voor de mensen, die zal Ik ook verloochenen voor mijn Vader; doch de Heer verloochende hem niet, maar begenadigde hem. Hoe heerlijk is toch de Schrift, die ons God in al zijn kenbare volmaaktheden voorstelt! Voor de Schrift is er geen toeval. Buiten Gods bestuur kan er niets geschieden. Wat wij toeval noemen is Gods meest verborgen voorzienigheid. Wat buiten de mens ligt, dat is in de hand van God, en zo hebben wij juist datgene wat tegen het menselijk willen en bedoelen het lijnrechtst inloopt, als het Goddelijkste te beschouwen. Wie dus niet Gods soevereiniteit (volstrekt opperbestuur) erkent, die kan ook niet bidden; want wie bidt, erkent eigen onmacht en Gods almacht over alles, ook over het kwaad. Neen, de dood van de Heer was niet toevallig, zoals de Groningers zeggen,

zodat die dood kon zijn, maar ook niet kon zijn, deze schuld verzoenende, zondaars reddende dood was van alle eeuwigheid bepaald in de raad van God. Zonder die dood geen eeuwig leven voor stervenden in de tijd, voor ons, zondaren en zondaressen, en die dood zou kunnen zijn en ook niet kunnen zijn? Tot welke dwaasheden vervallen de verstandigste mensen, als zij zich tegen God en zijn Woord verheffen! Zij raken er hun verstand bij kwijt. Toen de Heer tot Pilatus zei: Gij zoudt geen macht over Mij hebben, indien zij u niet van boven gegeven was, zei Hij er mede: "Gij zoudt mij niet aan het kruis kunnen verhogen, was het u niet toegelaten." In de macht van Pilatus te zijn, bij de omstandigheden waarin hij zich bevond ten opzichte van de Heer, is zoveel als Jezus over te geven om gekruist te worden. Dat wij dan ten opzichte van de Schrift (de woorden van de Heilige Geest door de mond zijner dienaren) te werk gaan, zoals de hoogleraar bij zijn ontleedkundige les te werk gaat. Hij leert zijn leerlingen niet alleen de onderscheidene delen en deeltjes van het gehele menselijk lichaam kennen (die zo velen zijn, dat hun benamingen alleen een tamelijk dik boekje uitmaken), maar hij leert hen ook het verband van die delen, en de wijze hoe zij ieder een eigen levenskring en eigen levenswijze hebben, en hoe ieder van die onderscheidene levens met elkander in verband staan en alzo één leven uitmaken het leven van het gehele lichaam. Daarbij zal hij (als hij een godvruchtig man is) zijn leerlingen opmerkzaam maken op de oneindige wijsheid en almacht van God, die zo vele duizenden kleine werktuigjes, en soms haarfijne overgangen en geleiders met elkander verbindt tot één werktuig (ons lichaam). En dan zal hij daarbij niet vergeten op te merken, hoe geschikt dit werktuig is voor de menselijke geest in deze stoffelijke wereld: hoe de zinnen van zijn trouwe boden zijn, door welke hem kondschap wordt gebracht van alles, wat in de buitenwereld bestaat en geschiedt, en waardoor hij wederkerig op die buitenwereld inwerkt, en dan zal hij ook opmerken, dat wanneer dat zo kunstige lichaam en deze zoveel hoger staande geest van de mens, in de door God gestelde orde verkeren, de mens gezond is naar ziel en lichaam, terwijl de minste afwijking van die orde van God een meerdere of mindere ongesteldheid, en de verbreking van die orde, de dood, de scheiding van ziel en lichaam ten gevolge heeft. En dat alles zal de Schriftuitlegger ook doen met de Schrift, welke ook een lichaam is, het lichaam van de Heilige Geest, hetwelk Hij zichzelf heeft geformeerd, om zich te openbaren aan de gemeente, en de gemeente aan Hem, door het geloof. Want is de Zoon van God vlees geworden, zonder op te houden de Zoon van God te zijn, zo is ook de Heilige Geest Schrift geworden zonder op te houden de Heilige Geest te zijn. En zo hebben wij ook weder hier een drieheid: God geopenbaard in de natuur, God geopenbaard in het vlees, God geopenbaard in de Schrift. O, wij kunnen Gods schepping niet genoeg bewonderen. Welk een werk van macht, van liefde, van heerlijkheid! Al die, alleen voor God telbare, voor ons ontelbare schepselen van allerlei gestalte en aard te doen bestaan en voortbestaan: welk een denkbeeld, welk een werkelijkheid! In die ene schepping liggen weder drie onderscheiden scheppingen: de onbezielde (aarde, zee en lucht, zon, maan en sterren), de bezielde (de dierenwereld) en de redelijk zedelijke (de engelen- en mensenwereld). En hoe heerlijk is dit alles ingericht en geordend, niet in eenvormigheid, maar in de meest mogelijke verscheidenheid en schoonheid. Men ziet overal het werk niet alleen van de Almachtige, maar ook van de Alwijze en Algoede. Ook hier moet het mindere het meerdere dienen. Het onbezielde bestaat niet voor zichzelf, maar voor anderen; het bezielde bestaat voor zichzelf en voor anderen. Het redelijke en zedelijke schepsel bestaat voor zichzelf en anderen en voor God. Welk een roeping en welk een bestemming, voor God te bestaan! God te kennen, God te dienen, Gode gelijkvormig te zijn en altijd meer te worden welk een hoge rang gaf de Almachtige in zijn liefde en wijsheid hiermede aan de engel, aan de mens. Aan de engel gaf Hij de hemel tot woonstede en zijn onmiddellijke tegenwoordigheid tot omgeving; aan de mens gaf Hij de aarde tot zijn woonplaats en zijn middellijke tegenwoordigheid tot omgeving. Daarenboven gaf Hij aan het bestaan den de mensen een tweeheid (man en vrouw), die tot een drieheid (man, vrouw en kind) en voorts in het oneindige moest overgaan. Daarenboven gaf Hij onze eerste ouders de

hof Eden tot een verlustiging: een hof, waarin zij zelf de schoonste bloemen waren. Doch dit alles is verloren gegaan door 's mensen zonde, maar herwonnen door de Zondeverdelger, door Jezus, de Zoon van God en de Zaligmaker der mensen. Deze heeft in zijn dood op het kruis het paradijs weer ontsloten voor de zondaar, die in Hem gelooft, en die zijn naam aanroept, als de Koning in Gods Koninkrijk. En hier opent zich een hogere, heerlijker wereld dan die der natuur: die der verlossing, der genade, der zaligheid van verloren mensen, waarvan de eerste schepping alleen de grondslag is, een tweede schepping, die alle eeuwen door in de Heilige Schrift verkondigd en voorbereid en ingeleid is geworden; een schepping zo vol wonderen en heerlijkheden Gods, dat de engelen, die bij de grondlegging der wereld zongen van vreugde, andermaal op aarde hun blijdschap te kennen gaven bij de geboorte van de Schepper der nieuwe schepping als der oude, en nog altijd begerig zijn in te zien in de diepte van al deze wonderen van Gods liefde. Wij achten het dan ook onmogelijk om slechts een flauw begrip te verkrijgen van de heerlijkheid dezer nieuwe schepping, alvorens wij zelf haar in de hemel aanschouwen in God, in de gezaligden en haar gevoelen in onszelf, gelijk wij thans deze aardse schepping doen. Wij kunnen thans slechts stamelen over hetgeen te groot, te Goddelijk is, om met menselijke gedachten te worden gedacht, en met menselijke woorden te worden uitgesproken; doch genoeg, dat wij er van stamelen, want wie met stamelen begint, eindigt met spreken. Welke God opgewekt heeft, de smarten des doods ontbonden hebbende, alzo het niet mogelijk was, dat Hij van dezelfde dood zou gehouden worden. Ziet hoe klaar, eenvoudig en rechtstreeks de grote daad, waarop het in deze hoofdzakelijk en noodzakelijk aankwam, aan al het volk als een onweersprekelijke gebeurtenis wordt verkondigd. Al het volk wist, dat Jezus de Nazarener aan het kruis gestorven en daarna begraven was, maar niet, dat Hij uit dood en graf was opgestaan. Dat wisten alleen zijn discipelen, en nu deelden zij het mede aan al het volk, terwijl hun getuigenis gestaafd werd door tekenen en wonderen uit de hemel. En nu, gij gevoelt het, en ieder moet het gevoelen, die nog niet alle gevoel voor de waarheid verloren heeft, dat alleen een opgestane Christus aan Israël, aan geheel de wereld kon gepredikt worden als de Messias, als de zaligheid van elk gelovig zondaar. Zonder de opstanding van Jezus bleef zijn dood niets meer dan een martelaarsdood voor eigen overtuiging, dan de dood eens mensen door onrechtvaardige rechters. Alleen de opstanding van Jezus maakte Hem tot de Zoon van God, tot de beloofde Messias voor Israël, tot de Zaligmaker der wereld. En zulk een persoon, en geen andere, was van het paradijs af beloofd aan de vaderen, en werd door alle hun gelovige kinderen gedurende al de verlopen eeuwen ingewacht als hun enige troost in leven en in sterven. In het geloof aan zijn komst zijn alle heiligen van het Oude Verbond zalig ontslapen, en zouden tot aan 's werelds einde alle heiligen van het Nieuwe Verbond zalig ontslapen. Die persoon te verkondigen als gekomen, als gestorven voor de zonde en weer opgestaan en ten hemel gevaren, was de taak der Apostelen, en de Heilige Geest was alleen uit de hemel neergekomen, om de Apostelen tot deze hun taak in staat te stellen, en hun getuigenis te staven en te bekrachtigen door tekenen en wonderen. Want David zegt van Hem: Ik zag de Heer alle tijd voor mij: want Hij is aan mijn rechterhand, opdat ik niet bewogen word. Daarom is mijn hart verblijd, en mijn tong verheugt zich; ja ook mijn vlees zal rusten in hoop; want gij zult mijn ziel de hel niet verlaten, noch zult uw heilige overgeven, om verderving te zien. Gij hebt mij de wegen van het leven bekend gemaakt. Gij zult mij vervullen met verheuging door uw aangezicht. Gij mannen broeders! het is mij geoorloofd vrij uit tot u te spreken van de patriarch David, dat hij beide gestorven en begraven is, en zijn graf is onder ons tot op deze dag. Alzo hij dan een profeet was, en wist dat God hem met eed gezworen had, dat hij uit de vrucht zijner lendenen, zoveel het vlees aangaat, de Christus verwekken zou, om Hem op zijn troon te zetten, zo heeft hij, dit voorziende, gesproken van de opstanding van Christus, dat ZIJN ziel niet is verlaten in de hel, noch ZIJN vlees verderving heeft gezien. Gij leest de aangehaalde woorden Psalm 16:7-11. De hoofdbedoeling dezer aanhaling door Petrus was, om uit de Heilige Schrift, en Wel uit de mond van David, de stamvader van de Christus naar het vlees, aan Israël te laten

horen: dat hetgeen nu geschiedde, reeds eeuwen te voren voorspeld was. David sprak van een Heilige, wiens ziel niet in de hel (het dodenrijk) verlaten (gelaten), noch wiens vlees (dat verderfelijk is) aan het verderf (de ontbinding) overgegeven worden zou. Deze Heilige kon David zelf onmogelijk zijn; zijn graf bewees het tot op ditzelfde ogenblik, maar David sprak door de Heilige Geest der profetie, en voorspelde alzo de opstanding van de Messias uit diens dood en graf. Gij ziet, de Heilige Geest zelf is de ware uitlegger van de Heilige Schrift. Niemand buiten Hem zou hebben kunnen weten, dat David in de aangehaalde woorden niet in een zinnebeeldige, maar in een volstrekt letterlijke zin sprak, en dat onder die Heilige niet ieder gelovige, maar alleen en bepaald de Heilige bij uitnemendheid, de volstrekt Heilige, de Heilige van Israël bedoeld werd. Hier ziet gij, hoe noodzakelijk het was, dat eerst de Heer en daarna de Heilige Geest de Apostelen het verstand openden, opdat zij de Schriften konden verstaan. Daarom zijn er dan ook nog heden zo vele verborgen schatten in de Schrift, die alleen ontdekt worden door dezulken, die door de Heilige Geest op een bijzondere wijze verlicht zijn. Nu het ons aangewezen is, zien wij het zo klaar in als Petrus, dat, waar sprake is van een heilige, niet bij toerekening, maar in persoon, zijn dood niet door het bederf, maar door de wederopstanding uit de dood noodzakelijk moest gevolgd worden; want de dood is de bezoldiging der zonde, en waar dus geen zonde is, kan ook geen dood zijn, dat wil zeggen geen natuurlijke dood, zoals bij ons, zondige mensen. Kwam dus de dood over die heilige, dan moest het om hogere, bovennatuurlijke, Goddelijke redenen zijn. En zo was het ook bij de Heilige van Israël. De dood kwam over Hem als een schuldeiser, ja, maar niet als de eiser van de schuld van Hemzelf, maar van anderen, van ons, van de zijnen, die met Hem als één persoonlijkheid gerekend worden. Was dus de dood van de heilige Jezus niet bovennatuurlijk, die dood zou onnatuurlijk zijn. Ieder gevoelt het, die nog gevoel heeft; maar dan ook, dat de opstanding van de Heer een natuurlijk gevolg is van zijn dood. Zijn blijven in het graf was letterlijk een onmogelijkheid. Deze Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen getuigen zijn. Ziedaar in weinig woorden geheel de Paas-Evangelieprediking uitgedrukt. God heeft de gekruiste Jezus uit graf en dood doen uitgaan, en Hem als dezelfde Jezus opnieuw aan de zijnen teruggegeven. Van dat wonder Gods, dat alle wonderen in waarde en gewicht te boven gaat, verklaren zich de Apostelen allen, met allen die bij hen waren, getuigen te zijn. Gij gevoelt, bij Gods daad behoort het menselijk getuigenis, omdat die daad onder de menselijke ervaring en aanschouwing viel. Toen God het wonder zijner schepping wrocht, was er geen getuige, en toen Hij de aarde grondde waren de engelen zijn getuigen, die als de morgensterren (de eerstelingen der sterrenwerelden) het loflied zongen; maar tot de mens zei God: Waar waart gij, toen Ik de aarde grondde? Job 38:4. De daad van God in zijn schepping is van alle getuigenis onafhankelijk. Zij behoeft geen getuigen. De schepping is op zichzelf de getuige, dat zij van een almachtig, alwijs, algoed God haar oorsprong heeft, en wie dit haar eigen getuigenis miskent, is door geen ander getuigenis te overtuigen. Doch de opstanding uit dood en graf van de Heer der heerlijkheid, nadat Hij voor aller oog op het kruis gestorven, en in Jozefs hof en graf begraven werd, is niet onafhankelijk van het menselijk getuigenis, en moest er daarom van vergezeld gaan. Het was niet genoeg, dat de Heilige Geest met tekenen en wonderen uit de hemel daalde, en zich zichtbaar in onderscheiden tongen als van vuur aan mensen mededeelde die mensen moesten, onafhankelijk van deze wondergaven, kunnen zeggen, wat zij werkelijk zeiden: Deze Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen getuigen zijn. Hij dan, door de rechterhand van God verhoogd zijnde, en de belofte van de Heilige Geest ontvangen hebbende van de Vader, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort. Uit de opstanding van de Heer gaat Petrus voort de hemelvaart van de Heer te prediken. Immers deze hemelvaart was een noodzakelijk, natuurlijk gevolg dezer opstanding. Was Christus opgewekt uit de dood, het kon niet zijn om het aardse leven opnieuw te beginnen. Er moesten nu andere dingen geschieden. De grondslag van het Koninkrijk der hemelen was door de Zoon van God op aarde gelegd in zijn bloed, in zijn dood aan het kruis, nu moesten de hemelen zich voor Hem openen, en de troon van God, om dit

Koninkrijk te bouwen, voort te zetten, uit te breiden. En de eerste daad, die Hij uit de hemel en van de troon van God deed was niet minder, dan het vervullen van de belofte van de Vader de uitstorting van de Heilige Geest op allen die geloofden en geloven zouden, hetzij uit Israël, hetzij uit de volken. Dit laatste werd hier niet gezegd, maar het zou later gezegd worden. De zaak lag in de profetie: Ik zal mijn Geest uitgieten over alle vlees. Hier hadden de Apostelen alleen Israëlieten voor zich, en het zou ontijdig geweest zijn, thans van de Heidenen te spreken. Wat de uitstorting van de Heilige Geest betreft, Petrus beroept zich op zijn hoorders zelf. Zij zelf waren in dit zelfde ogenblik getuigen van dit onmiskenbaar Goddelijk wonder. Gij ziet, de waarheid van het Evangelie is niet gegrond op een denkbeeld, en rust niet op redeneringen, maar op getuigenissen. Het Evangelie is gegrond op een daad, en wel een daad van de almachtige en genadig God: de overgave van zijn eeuwige enige Zoon aan ons, om ons te redden uit onze dood en van onze zonden. Van het Paradijs af beloofd, hebben alle kinderen van God op Hem gehoopt, en zijn zij in die hoop zalig geworden. En toen Gods tijd vervuld was, kwam Hij, de Gezegende boven alle gezegenden, in deze droevige zondige mensenwereld met al de schatten van God in zijn handen, om ze mede te delen aan allen, die ze wilden aannemen. Hij nam het lijden weg overal waar Hij het ontmoette, en waar Hij was, was geen nood of gebrek, geen krankheid of dood meer. Ook nam Hij de zonden weg, want in Hem was ook de macht de zonde te vergeven, zodat Hij zei; Zoon, dochter, wees welgemoed! uw zonden zijn u vergeven. Dit alles vermocht Hij uit kracht zijner eeuwige Goddelijke natuur en de Hem inwonende Heilige Geest. Doch was de Heer der heerlijkheid alleen tot deze macht en genadebetoningen op aarde gekomen, en zou Hij op aarde blijven, opdat alle volgende geslachten zich door zijn tegenwoordigheid zouden gezegend zien, gelijk nu zijn tijdgenoten? Immers neen. Al die heerlijke Goddelijke weldaden van de Heer lieten de Heer alleen staan in het midden der mensen, evenals een vorstelijk rijk man alleen staat in het midden van al zijn beweldadigden. En Jezus wilde niet alleen staan; Hij wilde mensen, zondaren met zich verenigen voor eeuwig. Hij wilde een gemeente van uitverkorenen hebben, welke Hij alles kon geven wat Hijzelf had, tot zijn eeuwige heerlijkheid toe. En deze gemeente was Hem ook toegezegd, ja van eeuwigheid af gegeven door de Vader. Neen, het was Hem niet genoeg, om weldaden te verspreiden, die geen eeuwige vrucht teweeg brachten, om tien melaatsen te genezen, waarvan slechts één terugkeert, om God de eer te geven, Hij wilde een eeuwige dankbaarheid teweegbrengen door een eeuwige verlossing uit te werken. En Hij zei: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, indien het tarwegraan in de aarde niet valt en sterft, zo blijft hetzelfde alleen, maar indien het sterft, zo brengt het veel vrucht voort. Johannes 12:24. En Hij is gestorven en in de aarde gevallen als die heerlijke graankorrel van God, en daaruit weder in het leven getreden en uit de aarde opgestaan, als de Goddelijke korenaar met een oneindige vrucht. De Heer is opgestaan, niet meer als de alleenstaande, maar als het Hoofd der gemeente, dewelke nu en eeuwig zijn geestelijk lichaam is door de Heilige Geest, die Hem ook dat lichaam heeft toebereid en die het onderhoudt. Wij zien dus telkens opnieuw, en langs een andere weg, dat in 's Heren opstanding en hemelvaart zijn persoonlijke zichtbare tegenwoordigheid en werkzaamheid op aarde geëindigd waren, en die van de Heilige Geest beginnen zouden. Want David is niet opgevaren in de hemelen, maar hij zegt: De heer heeft gesproken tot mijn Heer: zit aan mijn rechterhand totdat ik uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten. Andermaal herinnert Petrus, dat het door David geschrevene (ditmaal in Psalm 110), niet betrekking had op David zelf, maar op diens doorluchtige Zoon naar het vlees de Messias. Alles wat nu vervuld werd, werd eerst voorzegd. God heeft zijn gelovigen niet onkundig gelaten van hetgeen hun geloof kon steunen en onderhouden. Immers het geloof is niet bestaanbaar waar niet van Gods wege gepredikt wordt. En zo was het ook in het Oude Testament. Er was een gedurige prediking van het Evangelie van de allereerste paradijsbelofte af nodig, en zij bestond dan ook. Allereerst in de instelling der offeranden. Want hoe zouden mensen die eredienst uit zichzelf hebben ingevoerd? Hoe zou het Abel ingevallen kunnen zijn,

om een lam te slachten ter ere van God, als de offerande geen instelling van God was geweest? Zou het dan niet veeleer een menselijke wreedheid zijn geweest, onverklaarbaar in de zachtmoedige godvruchtige Abel? Of wie van ons zou uit eigen zin en beweging zulk een lief onschuldig diertje als het lammetje is, kunnen doden, en daarbij nog wel menen er God een Hem welbehaaglijke dienst mede te doen? Doch Waar God zelf zulk een offer vraagt, is de mens, die het God brengt niet alleen onschuldig, maar godvruchtig. Ten anderen, werd bij het doel (de vermorzeling van de kop der slang: de verlossing van de mens uit satans macht) tegelijk de weg, waarin die verlossing zou gegeven worden (de vermorzeling van de verzenen van het zaad der vrouw) verkondigd. Daarna werden van tijd tot tijd aan de gelovigen de bijzonderheden dezer verlossing geopenbaard. Het zaad der vrouw, de Goddelijke Verlosser werd aan Jakob bekend gemaakt als de zaligheid (als te zijn Jezus, want de naam JEZUS betekent zaligheid); aan Juda als de Silo of grote Rustgever; aan Israël als de Engel, die de naam (het wezen) van God in zich heeft, Exodus 23:21; aan David als de grote Koning uit zijn stam, en door David en de profeten als de Drager en Wegnemer der zonde door zijn lijden en sterven. Altijd breder werd in de rol van het boek gesproken van Hem, die de hoofdinhoud van al Gods openbaringen en het middenpunt van al de verwachtingen der gelovigen was. En de kroon op 's Heren werk op aarde, zijn opstanding, hemelvaart en zijn uitstorting van de Heilige Geest werden ook onder het Oude Testament gepredikt met zo vele woorden van God, als Petrus hier aanhaalt, ofschoon hij nog meerdere had kunnen aanhalen. Doch wat duidelijk is gezegd, is genoeg gezegd. Zo weet dan zekerlijk het ganse huis van Israël, dat God Hem tot een Heer en Christus gemaakt heeft. De tegenstrijdigheid tussen het menselijke en Goddelijke ten opzichte van Jezus was nu voor de ogen van het volk weggenomen. Het volk had Jezus tot nu toe beschouwd als een mens, voorzien ja, van hogere krachten, maar hoe vele profeten vanouds hadden die tentoongespreid, en waren toch niets dan mensen, Jezus mag dan een profeet zijn, misschien de grootste der profeten, maar de Messias neen, van deze hadden zij een geheel andere voorstelling en verwachting. Zij verwachtten hun Messias, volgens de profetie, als de Zoon van David, als een Koning der koningen, en niet als een Heiland, arm, en rijdende bij zijn intocht in zijn Koningsstad, op het veulen van een ezelin, zoals de profetie de Messias toch ook voorgesteld had. De gewone mens ziet alleen op het uitwendige, op hetgeen voor ogen is. Hij kan de Goddelijke waarheid niet zien dan gesluierd. De menselijke natuur van Jezus was hier de sluier van de Goddelijke heerlijkheid van de Messias. Zijn Goddelijk koningschap was verborgen onder zijn knechtschap, waarin Hij kon zeggen: Ik ben niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen. Alleen de enkele gelovigen, die door de verlichting van de Heilige Geest ogen ontvingen om geestelijke dingen te zien, zagen door de menselijke sluier heen: de heerlijkheid als de Eengeborene van de Vader. Het waren de Maria's en Jozefs, de Elizabeths en Zachariassen, tot wie de engelen spraken; de herders, die van de geboorte van de uit de hemel hoorden verkondigen en bezingen; de Simeons en Anna's, die door de Heilige Geest tot getuigen werden gesteld van 's Heren voorstelling in de tempel; de Wijzen uit het Oosten, die door een hemelse ster geleid de geboren Koning der Joden kwamen begroeten, en later zo vele anderen, die als zijn discipelen en discipelinnen en Apostelen en Apostelinnen door de Heer werden uitverkoren, om Hem onophoudelijk te zien in de innerlijke heerlijkheid van zijn woorden en werken. Voor Israël echter, voor het volk, bleef Jezus niet meer dan een mens, door God van hoge wondergaven voorzien. En toen het volk Jezus in de macht hunner overheden, ja zelfs in die van de heidense landvoogd zag, geloofde het merendeel van het volk, dat hun overheden gelijk hadden, en Jezus een valse profeet was en de wonderen, die Hij gedaan had, niet uit een Goddelijke, maar satanische macht geschied waren. Immers hoe kon Jezus de Zoon van God zijn, en in de handen der mensen overgeleverd worden, zó, dat zij met Hem konden doen en deden al wat zij wilden? Gij ziet hier de volstrekte strijd tussen het Goddelijke en menselijke. Niet alleen het volk, maar ook zelfs Petrus dacht aldus over de zaak. Toen de Heer zijn discipelen zijn aanstaand lijden voorspelde, leidde Petrus Jezus ter zijde af, en bestrafte

Hem en zei: Here! Wees u genadig! Dat zal u geenszins geschieden. Maar Jezus zich omkerende, zei tot Petrus: Ga weg achter Mij, Satanas, gij zijt Mij een aanstoot, want gij verzint niet de dingen, die Godes zijn, maar die der mensen zijn. Dit was een andere opvatting van het menselijke, dan die van onze humanisten (mensheidvereerders), die het menselijke en Goddelijke op één lijn stellen. Het is een der grootste dwalingen van onze tijd. Ja, de menselijke natuur, zoals zij uit de hand van God kwam, was heilig, en daarmede één met God; doch waar is thans die heilige menselijke natuur te vinden dan alleen in Christus? In al de andere mensen is zij ondergegaan, en alleen in dezulken, die door de Heilige Geest in Christus orden overgeplant, wordt zij weder in beginsel gezien. De bloot menselijke natuur, zoals zij thans is, staat tegenover God in diens weg en werk, en vandaar, dat al Gods handelingen en wegen voor ons als met een sluier overdekt zijn. Ze zijn ons raadsels, wij weten ze niet overeen te brengen met Gods woorden en beloften. Ons en andere mensen overkomen dingen, die wij, vanwege de betrekking van de Heer tot ons, en van onze betrekking tot de Heer, onmogelijk achtten en ondenkbaar hielden. Onze kinderen, onze echtgenoten, die God ons gegeven had in zijn liefde en met welke wij zo gelukkig waren, neemt de Heer weer van ons af, en wij voelen wonden in ons vlees, die onophoudelijk nabloeden. Is God daarom niet de alleen Volmaakte, die niets kan doen, dan hetgeen zijner waardig, dan hetgeen heerlijk, Goddelijk is; die geeft en neemt met hetzelfde recht en met dezelfde liefde; die ons streelt en kastijdt met dezelfde vaderhand; die ons juichen doet en wenen met dezelfde bedoeling? Ja, zó is onze God en Vader in Christus. Een ogenblik is er in zijn toorn, en een eeuwigheid in zijn liefde; en zo is er eigenlijk geen toorn van God jegens degenen, die in Christus zijn, want de eeuwigheid zijner liefde sluit het ogenblik zijns toorns bij hen uit; met andere woorden: de kastijdingen van God kunnen bij hen alleen hun uiterlijke, stoffelijke belangen treffen, niet hun innerlijke geestelijke belangen. En toch verheft zich onze menselijke wijze van zien en gevoelen tegen deze daden en wegen van God. Waarom? Omdat het menselijke en Goddelijke tegen elkander overstaan. Hebben wij dat niet gezien zelfs in onze Heer? Immers er is niet alleen een tegenstelling van het heilige en onheilige, maar ook van het meerdere en mindere. Was in Gethsémané de heilige menselijke wil van de Heer niet een andere wil dan die van de Vader, aan wiens wil de zijne zich moest onderwerpen? En hoe zou dan onze onheilige wil het eens kunnen zijn met Gods wil? Neen, dat is onmogelijk; maar onderwierp zich de mindere, ofschoon heilige menselijke wil van de Zoon aan de meerdere Goddelijke wil van de Vader, zo moet nog veel meer onze onheilige menselijke wil zich onderwerpen aan de volstrekt heilige wil van God. Dat wordt ons onderwezen in de school van Christus, en die les moeten wij leren en overleren alle onze levensdagen, want daarin ligt alleen onze rust. Wij moeten rusten in God met onze gedachten, met onze aandoeningen, met onze droefheden. Gods gedachten zijn eindeloos hoger dan onze gedachten, en Hij kan zich tot ons, zolang wij op aarde zijn, niet zo laag neerbuigen, dat wij ze kunnen verstaan en nagaan; maar eenmaal, als Hij ons in zijn heerlijkheid opgenomen, en ons in zijn onmiddellijke tegenwoordigheid gesteld zal hebben, zal Hij ons zijn gedachten openbaren, zijn bedoelingen verklaren, zijn wegen ons doen zien. Tot zolang dus geduld! Intussen gebeurt het reeds meermalen op aarde, dat God ons later zijn weg leert begrijpen, die ons vroeger onbegrijpelijk was. En zo was het nu met de toehoorders van Petrus. Het kruis van Christus had hen ten opzichte van die gezegende persoon in een volstrekte nacht overgebracht; maar het licht der opstanding en hemelvaart en zitten ter rechterhand van God en de uitstorting van de Heilige Geest, die zij nu als met ogen zagen en met handen tastten hadden hun volslagen nacht in volle dag omgekeerd. Zij zagen nu Gods werk; thans moesten zij nog hun zonden zien. Namelijk deze Jezus, die gij gekruist hebt. Kent gij een ontzettender tegenstelling dan: "Gij hebt uw Messias gekruist? De gezegende boven alle gezegenden, in wie Israël en al de volken gezegend zouden worden, de Engel des Verbonds, Gods Zoon, de Verlosser van Israël, de God der vaderen, hebt gij, toen Hij tot u kwam als een mens, om u al het beloofde heil en nog zoveel meer aan te brengen als een onwaardige verworpen en als de snoodste der misdadigers aan het kruis

gehecht." Voorzeker, dat was een slag, waarmede deze zondaren werden doodgeslagen. En toch zover moet. het komen bij ieder Israëliet, die zich bekeert. Hij moet zich bewust worden, dat hij in zijn ongeloof zijn gezegende Messias aan het kruis heeft gebracht en gedood. En tot die bewustheid moeten ook zij komen, die niet uit Israël, maar uit de volken zijn. Of meent gij, dat de Heidenen in hun ongeloof beter waren dan Israël in zijn ongeloof? Neen, Joden en Heidenen hebben Jezus aan het kruis gehecht en gedood, want de menselijke natuur is in haar ongeloof vijandschap tegen God, en kan geen Jezus dulden, die niet anders spreekt dan Goddelijke woorden en niet anders doet dan Goddelijke daden, en niets anders eist dan gehoorzaamheid aan God. Zie het nog heden. Waarom is de wereld onvermoeid in haar verzet tegen Christus? Omdat Christus met zijn woord en geest haar niet met rust laat. De wereld wil verloren gaan, zij wil van geen eeuwigheid en hemel weten; zij heeft aan de tijd en de aarde genoeg; zij wil zich niet onthouden van vermaak en spel en het navolgen van alle haar zinnelijke begeerten, en geestelijke genietingen wekken slechts afkeer bij haar. En nu komt Christus haar in het volbrengen van haar begeerte storen, en zoekt vele, was het mogelijk, alle haar kinderen van haar afvallig te maken, van haar af te rukken en over te brengen in zijn gemeente, om God geheiligd door zijn bloed, zijn beeld in hen af te drukken door de Heilige Geest, opdat zij in gelijkvormigheid aan Hemzelf, het evenbeeld van God, zonen en dochters van de Allerhoogste zijn en eeuwig blijven zouden. Daarom is er een afgrond, een diepe kloof tussen de wereld en de gemeente van Christus, die door geen menselijke macht of wetenschap te dempen of te overbruggen is. Alleen wanneer God in zijn genade een der engelen, die uitgezonden worden tot dienst van degenen, die de zaligheid beërven zullen, tot ons zendt en ons over die kloof heen draagt, komen wij tot Christus en blijven wij bij Hem in eeuwigheid. Alsdan hebben wij onze zonden leren kennen, en gevoelen wij ons verloren buiten Christus, maar in Hem uitverkoren en wedergeboren, en wij zijn zalig geworden in hoop, verwachtende de door God beloofde erfenis aan zijn kinderen, in de hemel. Dat wij dan onze naaste, die nog niet gelooft, gedurig opmerkzaam maken, wat hij door zijn ongeloof doet, hoe hij zich daarmede tegen God stelt, en zijn geboden niet alleen overtreedt, maar ook zelfs zijn ontferming verwerpt, zijn Christus andermaal kruisigt, en de Geest der genade smaadheid aandoet. Neen, God zal u, ongelovige, niet veroordelen omdat gij in zonde ontvangen en geboren, dat is omdat gij een zondaar zijt, maar omdat gij de u aangeboden zaligheid, omdat gij Jezus niet hebt aangenomen. En als zij dat hoorden, werden zij verslagen in het hart, en zeiden tot Petrus en de andere Apostelen: Wat zullen wij doen, mannen broeders! Dat was de indruk van de toespraak van Petrus, en op de indruk van het gesprokene komt alles aan. Doch hoe weinig wordt er doorgaans aan gedacht! De leraar houdt een leerrede in de kerk, en eindigt daarmede ter gestelde tijd. Doch welke indrukken heeft hij achtergelaten? Niemand die het weet, en niemand ook die er naar vraagt. Dit kan niet anders. Zeker zijn er, bijzonder onder de methodisten vele predikers, die indrukken willen maken en ook maken, door op het gevoel of de verbeeldingskracht met de hoogst mogelijke kracht te werken. Doch mogen wij de geestdrift van de hoorder, door een geestdriftige spreker verwekt, vereenzelvigen met de werking van de Heilige Geest? Wat uit het vlees geboren is, is vlees; alleen wat uit de Geest geboren is, is Geest. Zonder daarom alles wat bij plotselinge opwekkingen plaatsvindt onecht te verklaren, moeten wij ook niet alles als echt beschouwen. Immers de Heer heeft ons gezegd, dat alleen het volharden tot aan het einde de ware proef is van het geloof tot zaligheid. De prediking is uit de aard der zaak een zaaien op verborgen gebied. God alleen ziet in het hart van de hoorder, en weet of het goede zaad van zijn woord gevallen is op de weg, op een steenachtige plaats, onder de doornen, of in goede aarde. Doch het verborgene wordt toch ook op zijn tijd openbaar. Later moeten de vruchten tonen wat er van het zaad geworden is. En zo zal een leraar een scherp en geopend oog hebben op dezulken, die hij van zijn gemeente kent, om te zien welke indrukken en welke vruchten zijn prediking op hen heeft, om van die wetenschap in liefde een voorzichtig en verstandig gebruik te maken. De indruk, die de prediking van Petrus had op het hem horende volk, moest echter

terstond openbaar worden, want hij sprak door de Heilige Geest en door de Heilige Geest alleen. De pijl door Petrus afgeschoten bleek hun hart te hebben getroffen. Hun geweten ontwaakte. Zij zagen aan de ene kant, dat Jezus de Zoon van God en hun Messias was, en aan de andere, dat zij zelf deze Heerlijke en Gezegende de smadelijkste en schandelijkste dood hadden aangedaan. Deze bewustheid is die der hoogste benauwdheid der ziele, der wanhoop, en de kreet van die wanhoop is de vraag naar hulp en redding in de woorden: Wat moeten wij doen, mannen broeders? En Petrus zei tot hen: Bekeert u, en een iegelijk van u wordt gedoopt in de naam van de Here Jezus Christus tot vergeving der zonde, en gij zult de gave van de Heilige Geest ontvangen. Toen de stokbewaarder uitriep: lieve heren! wat moet ik doen, opdat ik zalig wordt? was het antwoord der Apostelen: Geloof in de Here Jezus Christus, en gij zult zalig worden, gij en uw huis. Toen was er geen sprake van bekering, want wie in de Here Jezus gelooft, bekeert zich tegelijkertijd. Beide, geloof en bekering zijn onafscheidelijke zaken, evenals het binnenste en het buitenste der dingen onafscheidelijk zijn. Doch hier vragen de van schuld overtuigde verslagen mannen uit het volk: wat te doen? En Petrus antwoordt, dat zij zich omkeren zouden van de tot heden ingeslagen weg, en treden op de weg van het geloof in de Here Jezus Christus, door zich in zijn naam te laten dopen, als wanneer zij de gave van de Heilige Geest zouden deelachtig worden. Het is een verkeerd begrip, alsof de mens, ik zeg niet in het werk zijner rechtvaardiging, want daarin kan hij niets doen, maar in het werk zijner zaligheid, zijner zaligwording, niets te doen heeft, terwijl toch de Apostel zo nadrukkelijk vermaant: werkt uw zelf zaligheid met vrees en beven; want het is God, die in u werkt beide het willen en het werken naar zijn welbehagen, Filippenzen 2:12,13. God geeft de kracht tot het werk, maar wijzelf moeten gedurig uit die kracht werken. Onze zaligheid is ons verworven door de Zoon van God, en wordt ons als een vrije genadegift van God, waartoe wij niets deden of konden doen, geschonken, maar door ze aan ons te schenken, worden wij geroepen om als begenadigden ook zelf te handelen. Het eerste nu wat een begenadigde doet is, te breken met zijn verleden, met zijn vroegere wandel in ongerechtigheid of onverschilligheid, met zijn vroeger verkeer, indien dat zondig was; in een woord, de begenadigde behoort voortaan zichzelf niet meer toe, om naar eigen lust en wil te leven, maar de Heer, om diens wil te volbrengen. De mannen, op wie de rede van Petrus een gezegende invloed had, moesten dus in hun wandel andere mensen worden dan zij vroeger waren; doch zij moesten dit niet alleen worden door hun beter gedrag. Neen, dat is de bekeringsleer der wereld. Deze kent geen andere bekering dan zedelijke verbetering, dan braafheid, eerlijkheid, vlijt en welke persoonlijke, huiselijke en maatschappelijke deugden er meer zijn; maar in Christus te geloven als de enige Zaligmaker van zondaren, en daarmede als de enige Redder der mensen voor tijd en eeuwigheid daar wil de wereld niets van weten, ja dat verwerpt zij als onnodig en overbodig. En juist dit moesten de mannen van onze tekst doen. Zij moesten niet langer ongelovige Joden blijven, zij moesten gelovige Joden, dat is, zij moesten Christenen worden, Christus belijden als de Heer der heerlijkheid en hun Messias, en zijn naam als de enige naam onder de hemel gegeven tot zaligheid van mensen. Daartoe diende de doop in de naam van Christus. Die doop ontvangende, verklaarden zij zich als in Christus gestorven en begraven naar de oude natuurlijke mens, en als uit de dood opgestaan naar de nieuwe, geestelijke mens, en om dat werkelijk te zijn en nu voortaan in nieuwigheid des levens te wandelen, ontvingen zij het nieuwe leven, het leven van God, het opstandingsleven van Christus uit de Heilige Geest, én, naar de bedeling des tijds, ook zijn wondergaven bovendien, opdat een iegelijk discipel van Christus een medestrijder zou zijn tegen de vijand en een medebouwer aan de tempel van de Heer. Want u komt de belofte toe, en uw kinderen, en allen, die daar verre zijn, zo velen als er de Heer onze God toe roepen zal. Onder degenen die verre zijn, bedoelt de Heilige Geest, door de mond van Petrus, de Heidenen, wie ten laatste, na de tijd der voorbereiding, hetzelfde heil was toegedacht. Petrus sprak dus hier van dezelfde verborgenheid, als waarvan Paulus sprak, als verzwegen geweest van de tijden der eeuwen (Romeinen 16:25). Doch hoe dikwijls zeggen

wij meer dan wijzelf verstaan! Toen Petrus geroepen werd om naar de Heidenen te gaan, had hij er tegen, en moest hij eerst door een afzonderlijke openbaring daartoe bereidwillig gemaakt worden. Dit leert ons nederig blijven, want ach, wij zeggen zoveel, dat, als de proef er van op onszelf genomen wordt, bij ons geheel vergeten schijnt. Doch ook hierin is de verrassende liefde van de Heilige Geest, dat wij heden reeds zeggen, wat wij morgen eerst leren verstaan, zodat de Heilige Geest ons slechts aan onze eigen woorden te herinneren heeft, om ons te troosten of te onderwijzen. Zo velen als er de Heer onze God toe roepen zal. Overal in de Schrift verkondigt de Heilige Geest, dat niet alle mensen de hun aangeboden vergeving der zonde, de hun aangeboden zaligheid, met één woord, de hun toegezonden Zaligmaker zullen aannemen. De leer, dat alle mensen zalig worden, is een leer uit de mens, en daarmede enkel inbeelding en zelfbedrog. De Schrift is uit God en spreekt alleen de waarheid. Van den beginne af heeft de Christus-prediker bij uitnemendheid onder het Oude Testament, (Jesaja 53:1) gezegd: Wie heeft onze prediking geloofd en aan wie is de arm van de Heer geopenbaard? En nauwelijks was de Christus geboren, of Simeon zei van Hem: Deze wordt gezet tot een val en opstanding van velen in Israël, en tot een teken, dat wedersproken zal worden, Lukas 2:34. De ondervinding van alle eeuwen en van iedere dag bevestigt ons dus, dat de Schrift waarheid en dat de menselijke leer leugen is. Niet alle mensen willen behouden worden, hoe nadrukkelijk en herhaald zij er ook toe vermaand, uitgenodigd en gedrongen worden. Vanwaar komt dit? Zeker ligt dit aan de mens, want God wil, dat alle mensen zalig worden en tot kennis der waarheid komen (1 Timotheus 2:4). Doch waarin dit aan de mens ligt is ons een verborgenheid en God alleen bekend. Dit te willen weten, ja vast te stellen, heeft menigeen doen afwijken van de eenvoudigheid, die in Christus is. Gods uitverkiezing is waarachtig, maar is, gelijk geheel zijn wezen, niet van voren door ons te bezien, maar van achteren (Exodus 33:18-23), dat is: niet in haar oorzaken, maar uit haar gevolgen. Het is hiermede als in de natuur. God heeft aan ieder zaadje een afzonderlijke plant of vrucht voorbestemd. Dit kunt gij echter niet aan het zaadje zien, maar alleen aan de plant of vrucht, die er uit voortkomt. Evenzo is het met de Schrift. Kunt gij van voren af zien, dat zij van God ingegeven is? Neen, maar wie haar gevolgen, wie de wederbarende kracht der Schrift op geheel de volkenwereld gadegeslagen, en vooral aan zijn eigen hart en leven ondervonden heeft, die weet, dat de Heilige Schrift van God is ingegeven, en kan het ook bewijzen. De beginselen van al Gods werken en daden zijn verborgen, alleen de gevolgen er van worden openbaar. En zo is het duidelijk, dat wij eerst in de hemel uit de vrucht van Gods uitverkiezing, die uitverkiezing zelf zullen kunnen verstaan, terwijl wij reeds hier met volkomen zekerheid kunnen zeggen, dat de vrucht dezer verkiezing van God, de verkiezing zelf ten volle zal rechtvaardigen. Immers Gods verkiezing is geen willekeur en kan het niet zijn, want God is de heiligheid en de liefde, en voorts alles wat heerlijkheid is in de hoogste volkomenheid. Neen, Gods uitverkiezing rust op duizend redenen, waarvan wij echter slechts een enkele reden kennen, deze: God is onafhankelijk van alle schepsel; Hij alleen regeert vrijmachtig, en Hij doet alleen zijn eigen welbehagen; maar dat welbehagen is altijd wederom heiligheid en liefde, rechtvaardigheid en barmhartigheid. Niet de engelen maken zichzelf gelukkig door hun goede werken, maar God maakt ze gelukkig door zijn almachtige liefde; niet de mens maakt zichzelf zalig, maar Hij maakt hem zalig. Hij is de Heer der zaligheid, niet wij zijn het, en zo liggen de teugels van het bestuur over alle dingen in zijn handen en in de zijne alleen. Dit wordt ons door de Schrift gedurig herinnerd, en ook in onze tekst. Gij weet uit het Woord van de Here, in zijn hogepriesterlijk gebed, dat er uit de wereld, uit geheel de mensheid, gegevens van de Vader aan de Zoon zijn, omdat deze van de Vader waren. Zij waren uwe, (zegt de Heer, Johannes 17:6) en Gij hebt ze Mij gegeven. Ziet gij, daarin ligt het geheim. Er zijn mensen in de mensheid (in de wereld), die van God zijn van eeuwigheid, die God heeft liefgehad met een eeuwige liefde, en die Hij daarom trekt met goedertierenheid, Jeremia 31:3. Zalig de mens, die zich door deze goedertierenheid van God getrokken ziet en gevoelt tot God en zijn Christus door de Heilige Geest, en daaruit met zoveel schuldgevoel als genadegevoel,

met zoveel nederigheid als dankbaarheid het gevolg trekt: "God heeft mij lief, en Hij heeft mij liefgehad van eeuwigheid af, niet om iets dat in mij bestond, want ik zelf bestond nog niet, maar uit zijn eigen vrijmachtige, ondoorgrondelijke, maar ontfermende liefde, en zo ben ik voor eeuwig behouden door Hem en door Hem alleen." En met veel meer andere woorden betuigde hij en vermaande hen, zeggende: Wordt behouden van dit verkeerd geslacht. Gij ziet, er is een verkeerd geslacht in deze wereld, uit hetwelk men afgezonderd en alzo behouden worden moet. Dit te miskennen is de dwaling van velen, die alle mensen voor even goed en slecht houden, en van geen onderscheid willen weten tussen goddelozen en godvruchtigen, tussen dezulken, die God dienen en die Hem niet dienen. Petrus, door de Heilige Geest geleid, wist het beter, wist het zoals het werkelijk is, en drong daarom altijd moediger en vuriger aan bij zijn hoorders, die zich betoonden mannen van goeden wille te zijn, om uit die mensenzee, waarin allen, die er in blijven, ook vergaan, zich te laten redden in het schip van Christus. Ja, de gemeente van Christus is de tweede ark, waarin men alleen aan de algemene zondvloed ontkomt. Het ging Petrus hierbij als een jong soldaat, die, als hij maar eerst in het vuur is, altijd moediger wordt, en als koning Hendrik IV van Frankrijk, die vóór de slag begon, er tegen opzag, maar in de slag een der dapperste veldheren en strijders was. Die dan zijn woord gaarne aannamen werden gedoopt, en er werden op die dag tot hen toegedaan omtrent drieduizend zielen. Voorzeker, dat was een wonder van overvloedige tarweoogst, hetwelk Petrus aan het wonder der overvloedige visvangst herinnerde. Trouwens, het moest openbaar worden, dat de grote geestelijke tarweoogst met Pinksteren in volle gang was. Drieduizend mensen op eenmaal tot Christenen geworden. Wie zag ooit zulk een vrucht op zijn prediking? Doch hier was ook de Heilige Geest zelf de Oogster, en waar God onmiddellijk werkt, daar vertonen zich wonderen op wonderen. En toch hoe groot ook het getal van drieduizend zielen als de vrucht der eerste Pinksterprediking was, hoe weinigen waren het, die het Evangelie gehoorzaam werden, bij de vele duizenden ongehoorzaam blijvenden, die op de hoge feesttijden te Jeruzalem tegenwoordig waren, en die nu zeker zich tot in de plaats waar Petrus predikte zullen begeven hebben. Het is wederom de vertegenwoordiging van een andere waarheid der Schrift: "dat velen geroepen, maar weinigen uitverkoren zijn; dat velen de brede weg ten verderve blijven bewandelen, en weinigen treden op het smalle pad, dat ten leven leidt; dat de kudde van de opperste Herder een klein kuddeke is te midden van de grote kudden der volken." Ook de redenen van deze bijzonderheid zijn een geheim. Men zou menen, dat mensen, schepselen met verstand en hart, met rede en geweten begaafd, hun wezenlijk belang moesten inzien, zodra het hun slechts werd voorgesteld. Wie zal toch zo dwaas zijn, om als hij een koninkrijk vindt, nog langer naar ezelinnen te zoeken? En toch zijn de meeste mensen zulke dwazen. Zij kiezen de aarde met haar vergankelijkheid voor de hemel met zijn onvergankelijkheid, de zonde met haar ellende voor de gerechtigheid met haar zaligheid, het goud voor God, de werelddienst voor de Christusdienst. Is het geen verborgenheid der ongerechtigheid, geen diepte van de satan? En zij waren volhardend in de leer der Apostelen, en in de gemeenschap, en in de breking van het brood, en in de gebeden. Het getal der eerste bekeerlingen op de eerste Pinksterdag was genoegzaam om een gemeente te vormen, en daarom was het te doen. De Heer zelf stichtte geen gemeente, maar bereidde haar stichting voor, en maakte haar wording mogelijk door zijn dood, zijn opstanding en hemelvaart. De Stichting zelf werd nu het werk van de Heilige Geest. Gemeente betekent gemeenschap; zij is een samenvatting van gemeenschappelijke belangen en diensten. Zeker bestond de gemeente van God reeds onder het Oude Testament, ja van de eerste vaderen af, doch gelijk geheel het Oude Testament in Christus tot een Nieuw Testament is geworden, zo ook al des zelfs afzonderlijke delen. De gemeente van Christus is de uitdrukking der gemeenschap met Christus, is te zijn het lichaam van Christus, waarvan Hij het Hoofd is. Deze gemeenschap met Christus openbaart zich in vijf opzichten: in de gemeenschap van leer, van liefde, van doop, avondmaal en gebed. In deze stukken moet de gemeente van Christus enig zijn, en zonder deze enigheid is zij geen gemeenschap met Christus meer. Men moet volharden in de

leer der Apostelen, als zijnde de enig waarachtige leer van Jezus, en alle andere daarmede strijdende leer bepaald en beslist afwijzen; men moet in de gemeenschap der liefde blijven, door elkander te helpen in alle nood, te troosten in alle droefheid, te verblijden met alle blijdschap; men moet de doop vasthouden als het teken van overgang uit de wereld tot de gemeente van de Heer, en het avondmaal met elkander vieren, om de dood van de Heer altijd opnieuw te verkondigen als de enige grond van de wegneming der zonde, en de verwachting op zijn wederkomst in heerlijkheid als de enige troost der gemeente; eindelijk, men moet met elkander gemeenschap hebben in het gebed voor de belangen der gemeente en voor ieders afzonderlijk belang, het zij in de openlijke samenkomsten, hetzij in de binnenkamers. Met andere woorden, de gemeente van Christus moet een in, maar niet met de wereld levend, moet een door God uit de wereld afgezonderd, van God onderwezen, elkander liefhebbend, met elkander feestvierend en biddend volk zijn. Zulk een gemeente schiep de Heilige Geest op de eerste Pinksterdag, en daarom wordt de gemeente van de Heer in de Schrift genoemd: een huis of tempel van God, gebouwd uit levende Stenen. De grondslag, waarop dit huis van God staat, is van oneindige omvang, want die grondslag is niet minder dan de Zoon van God, in zijn leven, lijden, sterven, opstanding en hemelvaart, en het huis van God, dat er op gebouwd wordt, de gemeente van de Heer, zal dan ook van een daaraan evenredige omvang zijn. Immers God begint altijd met het kleine, om te eindigen met het grote, en zo zijn de drieduizend bekeerlingen op de eerste Pinksterdag een klein begin van die grote gemeente uit alle talen, natiën en volken, die aan het einde des tijds staan zal voor het aangezicht van de Heer als de volstrekt Goddelijke vrucht van zijn volstrekt Goddelijk werk. En een vrees kwam over alle zielen, en vele wonderen en tekenen geschiedden door de Apostelen. Lukas vat hier het vele, dat in de gemeente en door de Apostelen geschiedde, met weinig woorden tezamen. Wij zullen straks, hetgeen hij hier zegt, meer in de bijzonderheden horen. Er kwam een vrees over alle zielen: van de gelovigen, omdat zij zich uit de onreine dampkring der wereld verplaatst vonden in de volstrekt reine lucht, in de onmiddellijke tegenwoordigheid van de Vader en de Zoon door de Heilige Geest, en van de ongelovigen, omdat deze door al deze dingen wel in hun geweten bevreesd, maar niet bekeerd werden, en dus een angst gevoelden, waarvan zij zich althans een tijd lang niet konden ontdoen. En allen, die geloofden, waren bijeen, en hadden alle dingen gemeen. Zij verenigden zich tot een geestelijk huisgezin, waarvan Christus de Heer was, en zij allen zusters en broeders waren met gelijke rechten en plichten. Voorzeker! het schoonste toonbeeld voor een gemeente van Christus en de verwezenlijking van zijn woord: Eén is uw Meester, Christus, en gij zijt allen broeders. Hoe jammer, zegt men, dat deze gemeente is verloren gegaan, en geheel verwereldlijkt is geworden! Doch is zij wel verloren gegaan? Mogen wij dit bij de altijd blijvende tegenwoordigheid van de Heilige Geest in de gemeente wel aannemen? Neen, nog op deze dag is de kern van elke gemeente van de Heer een geestelijk huisgezin van broeders en zusters onder Christus en onder Hem alleen. Vergeten wij niet, dat het Koninkrijk van God in deze bedeling destijds onzichtbaar bestaat in de harten der gelovigen, en deze gevoelen zich nog heden als altijd in waarheid en oprechtheid elkanders broeders en zusters te zijn in de Here. Voor hen zijn de kerken geen scheidsmuren, maar grenspalen, tussen welke men doorloopt en elkanders gebied betreedt, om elkander de hand te drukken en de banden der liefde in Christus te knopen, of te versterken en altijd nauwer toe te halen. Ware Christenen kunnen door niets gescheiden worden van de liefde van Christus, maar evenmin van de liefde tot elkander, want al het uitwendig Christelijke heeft bij hen geen andere dan betrekkelijke waarde; alleen het innerlijk Christelijke (Christus en die gekruist) heeft voor hen allen dezelfde volstrekte waarde. Het is daarom met het spreken over de gemeente van Christus, als wanneer men van noten en amandelen spreekt. Bedoelen wij dan de bolster of de kern? Immers de kern. Zien wij dan ook in het geestelijke niet op het uitwendige, maar op het innerlijke, niet op het openbare, maar op het verborgene, zoals God ook doet. En zij verkochten hun goederen en have, en verdeelden dezelfde aan allen, naar dat elk nodig had. Ziedaar de

tweede vrucht der eerste liefde tot Christus. O, die eerste liefde! Zij is van zulk een alles omscheppende kracht, reeds in de natuur. Wie haar ondervonden heeft, zal het mij toestemmen. Als wij voor het eerst ons hart voelen ontsluiten voor hem of voor haar, die als de wedergade onzer eigen ziel, ons onweerstaanbaar aantrekt, en met wie wij altijd, ja altijd wensen te leven en eenmaal te sterven, dan gevoelen wij ons in een nieuwe wereld van gedachten en gevoelens, van hoop en verwachting, van uitzichten en ontwerpen verplaatst, en wij zijn andere, veel gelukkiger mensen geworden dan wij vroeger waren. En is nu de eerste natuurlijke liefde van die ontzaglijk grote kracht, wat dan de eerste liefde tot de Heer door de Heilige Geest, waardoor wij ons uit de staat der natuur in de staat der genade gevoelen overgebracht. Wie ook deze eerste liefde met mij ondervonden heeft, zal mij toestemmen, dat zij alle natuurlijke vreugde oneindig te boven gaat, zodat wij juichend uitroepen: De Heer is het deel mijner erve en van mijn beker. Gij onderhoudt mijn lot. De snoeren zijn mij in lieflijke plaatsen gevallen, ja een schone erfenis is mij geworden, Psalm 16:5,6. In deze eerste geestelijke liefde behoeft men geen verklaring van het Hooglied der Schrift. Het is ons dan klaar als de dag, en tot een hooggaande verlustiging, ja het is ons alsdan, als werd dit lied tussen de Heer en ons herhaald, opnieuw gezongen, en wij vinden de woorden van de uitnemende liefde van de Bruidegom en de Bruid Goddelijk schoon, Goddelijk waar; met één woord Goddelijke poëzie. En geen wonder. Immers deze eerste liefde maakt ons van kinderen van de toorn tot kinderen van het welbehagen, van veroordeelden tot begenadigden, van wenenden tot juichenden, van zondaren tot rechtvaardigen. O zeker, zij is schoon, zij is uitnemend, de eerste natuurlijke liefde; maar hoe zelden heeft zij haar bekroning in deze wereld, waarin wel vele idealen gevormd, maar weinige verwezenlijkt worden. Meestal moet een tweede liefde de plaats innemen van de eerste, en de plicht met zijn ernst de plaats van de vrije keuze met haar vreugde. Doch alzo is het niet in het geestelijke. Daarin is de eerste liefde de blijvende liefde, en het is van de zijde van God een verwijt, dat de mens zijn eerste liefde verlaat, met de vermaning om er toe terug te keren. De liefde van Jezus tot ons is een enige, eeuwige, onverminderbare liefde, en onze liefde tot Hem moet evenzo zijn. De eerste liefde bij de eerste Christenen moest dus een volmaakte vrucht hebben, en zij had die ook. Immers deze liefde was, zoals wij reeds opmerkten, een onmiddellijk werk van de Heilige Geest, en nu begint God wel de grote dingen met kleine zaken, doch aan de andere kant doet Hij het volmaakte einde reeds aanschouwen in het eerste begin. Het is hiermede als met de mens. Is het kind niet de mens in het klein, en toch vertegenwoordigt het kind geestelijk de mens in zijn volkomenheid. Heeft niet de Heer gezegd: Indien gij u niet verandert en wordt gelijk de kinderkens, zo zult gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins ingaan? (Mattheus 18:3). Zal niet ieder, die een gelukkige kindsheid (door goede ouders en een aangename omgeving) gehad heeft, mij toestemmen, dat de herinnering aan zijn prille jeugd een der genoeglijkste van zijn leven is? Wat waren wij als kinderen gelukkig, rijk, tevreden! Waarom? Omdat de bewustheid onzer zondigheid, sterfelijkheid, afhankelijkheid, dienstbaarheid en welke ellende er meer in het leven is, nog niet was ontwaakt. Toen kenden wij nog geen zonden en geen zorgen. Deden wij iets, dat niet goed was, en werden wij bestraft, het was spoedig weder vergeven en vergeten, (kindertraantjes drogen spoedig op) en wij huppelden weder aan vaders en moeders hand als was er nooit iets onaangenaams tussen hen en ons gebeurd; en onze ouders zorgden voor ons, en wij lieten hen zorgen, en dachten aan geen mogelijkheid van gebrek, maar bewogen ons in het midden van al het nodige en van al het overvloedige. O dat wij zulk een gelukkig hart in ons droegen als volwassenen, gelijk wij in ons droegen als kinderen! Wij zouden ons geen volmaakter toestand kunnen voorstellen. Vrij van zonden, vrij van zorgen, geen moeilijke arbeid kennende, maar elke arbeid als een vrolijk spel, (zoals de wijsheid de wijzen is, Spreuken 10:23)! Zullen wij ooit weder op aarde zulke kinderen worden? Neen, maar wel in de hemel. Daar zullen wij in gelijkvormigheid aan de Zoon van God (Spreuken 8:30,31) zijn als spelende kinderen voor het aangezicht van zijn en onze eeuwige Vader. En is ook niet hiervan reeds een voorproef in deze wereld gegeven? Of

welke zijn de beminnelijkste oude lieden? Immers de kinderlijken van gemoed, die niet de heer en de meester, de hoogheid en het gezag, de barsheid en gestrengheid, maar de nederigheid en de zachtmoedigheid, de minzaamheid en de tevredenheid, de liefde en de opgeruimdheid zijn bij allen, die hen omgeven. Welnu, passen wij dat alles toe op onze tekst, dan hebben wij in de eerste gemeente het toonbeeld en de voorproef, ja voorsmaak, van de volmaakte gemeente, zoals zij eeuwig in de hemel zijn zal. Daar zullen alle Gods huisgenoten zijn, en allen alle goederen gemeen hebben. Daar zullen allen in de hoogste zin des woords kinderen van God en broederen en zusters voor elkander zijn. En dagelijks eendrachtiglijk in de tempel volhardend, en van huis tot huis brood brekend, aten zij tezamen met verheuging en eenvoudigheid van het hart. Hier leren wij vooreerst, dat de vaste plaats hunner vereniging de tempel was. Dit had Lukas reeds in zijn evangelie gezegd, in zijn laatste woord aldaar: En zij waren altijd in de tempel, lovende en dankende God. De uitstorting van de Heilige Geest geschiedde dus in de tempel, en bepaald in de opperzaal, die waarschijnlijk als een nevenvertrek een ingang in de tempel had. De tempel was dus het vast verblijf der Apostelen en van enkele discipelen, en van daar gingen zij uit in de huizen van degenen, die discipelen geworden waren, en niet in de tempel konden zijn. Immers hoe zou dit voor een menigte van drieduizend, en later van vijfduizend discipelen mogelijk zijn geweest. Daarbij het avondmaal der eerste Christenen bestond niet als bij ons in het nuttigen alleen van een beet brood en een teug wijn (zoals dat later om de menigte der belijders een volstrekte noodzakelijkheid werd), maar uit een maaltijd evenals de paasmaaltijd, en gedurende deze maaltijd werd het brood gebroken en de wijn gedronken tot gedachtenis van de Heer en van zijn verzoenend lijden en sterven. En prezen God, en hadden genade bij het ganse volk. En de Heer deed dagelijks tot de gemeente, die zalig werden. Gij ziet, de eerste Christengemeente was een recht gelukkige gemeente. Kunt gij u gelukkiger mensen voorstellen dan zij waren, die door de Heilige Geest overvloeiden van de lof en de verheerlijking van God, in het gevoel van de zaligheid, die hun hart doorstroomde, bij de volle bewustheid en verzekerdheid, dat al hun zonden hun vergeven waren, en dat zij nu in de Here Jezus Christus niet meer enkel zondaren, maar begenadigde zondaren, heiligen en geliefden waren van de Vader door de Heilige Geest? Daarbij kwam, dat zij genade hadden bij het volk. Het gebeurde op de Pinksterdag had een beslag gelegd op de harten van het volk, en de voorbeeldige broederlijke en zusterlijke liefde, die de gemeente tentoonspreidde, zodat men reeds toen zeggen moest: "Ziet hoe lief zij elkander hebben" maakte zulk een indruk, dat de spotters zwegen en de bestrijders het zwaard ter aarde neigden. En eindelijk gaf de Heer zijn zegen op de prediking der Apostelen daarin, dat Hij, gelijk Hij nog heden doet, dagelijks belijders van zijn naam toevoegde aan de gemeente die zalig wordt. Heerlijke aanschouwing! Altijd meer belijders, en geen enkele bestrijder! Waarlijk, het was de vervulling van de profetie van Zacheria, de priester: Geloofd zij de Here, de God van Israël, want Hij heeft bezocht en verlossing teweeggebracht zijn volk; een verlossing van onze vijanden, en van de hand al degenen, die ons haten, opdat wij, verlost zijnde uit de hand onzer vijanden, Hem dienen zouden zonder vrees, in heiligheid en gerechtigheid voor Hem, al de dagen van ons leven, Lukas 1:68,71,74,75. En was deze profetie niet op haar beurt de uitdrukking van die bij Jesaja 11:9: Men zal nergens leed doen noch verderven op de ganse berg mijner heiligheid? Nog eens, de eerste Christengemeente op aarde was het toonbeeld en de voorproef der volmaakte gemeente, die eenmaal aan het einde dezer bedeling en in de hemel zal zijn. Doch wat eeuwig in de hemel zal zijn, dat laat God slechts een ogenblik op aarde zien. Het was met de gemeente als met de Heer: zijn verheerlijking op de Thabor was zeker voor Mozes en Elia een eeuwige verheerlijking van de Heer, maar voor de discipelen slechts die voor enige ogenblikken.

3:1 De genezing van de kreupele aan de deur van de tempel.
Petrus nu en Johannes gingen tezamen op naar de tempel, omtrent het uur van het gebed, zijnde het negende uur. Het negende uur is bij ons des middags ten drie uur, en ongeveer om deze tijd is er nog tot op deze dag vergadering in de synagoge. Zij gingen niet naar een eigen afzonderlijke plaats, maar naar de tempel. Zij scheidden zich niet af van de Joden, wat hun eredienst betrof. Zij dachten niet en zeiden niet: Christus offerande maakt tempel en altaar teniet, wat hebben wij er nu langer mede te doen? Neen, zij wachtten, totdat God hun gebieden zou tempel en altaar vaarwel te zeggen; tot zolang echter gevoelden zij zich Israëlieten, en gingen zij ook met al hun broederen op naar de tempel. Gij gevoelt de wijsheid van God in deze leiding van de Heilige Geest. Zeker was voor de discipelen als zodanig de tempel overbodig geworden, maar niet voor hen als Apostelen, niet voor 's Heren zaak. Immers door de tempel te Jeruzalem en de synagoge op andere plaatsen bleven zij in aanraking en gemeenschap met hun volk, en door derwaarts niet heen te gaan, zonden zij de heerlijke gelegenheid tot die gemeenschap moedwillig afgesneden hebben. Doch nu hielden zij daarmede vol, totdat de omstandigheden zo geheel veranderden, dat zij vanzelf niet langer in die gemeenschap konden blijven, maar er met geweld uitgedreven werden. En toen kwamen dan ook de Romeinen en sloopten de tempel. Hierin ligt een les voor ons. Wij moeten de kerk niet uitlopen, omdat ze bedorven is, en ook niet uit welke andere Christelijke zaak het is, zolang er nog iets voor ons in te doen is, al is het ook maar om te getuigen voor de Heer en tegen het afval. Eerst gedwongen mogen wij onze post verlaten; of wie keurt gij dapperder, de soldaten, die de hun toebetrouwde batterij, als deze beschoten wordt, ontvluchten, en daarmede de vijand overgeven, of die, van geen overgave willen weten, zich er bij laten doodschieten? Petrus en Johannes gingen tezamen op naar de tempel. Hier werd de orde gevolgd, door de Heer voorgeschreven, die ook zijn discipelen twee aan twee uitzond. Het woord van God is ook hier waar: het is niet goed, dat de mens alleen is. Hoe volmaakt Adam was, toen hij uit de hand van God kwam, toch werd hem uit hemzelf een wederhelft, een tweede persoonlijkheid gegeven, om hem tot hulp te zijn en daarmede te volmaken, en sedert is geen huisgezin volmaakt zonder kinderen niet alleen, maar ook zonder het tezamen bestaan van man en vrouw, en is er pijn, rouw, smart en droefenis als er een scheiding ook tussen deze beiden plaats heeft. Het is dan ook een kwaad woord bij de mens als hij zegt: Ik kan het alleen wel af. O, wij kunnen alleen veel doen, ja eigenlijk heeft ieder zijn eigen, afzonderlijk werk. Maar de vraag is, kan men een zaak niet beter met zijn tweeën doen dan alleen? Gij kunt alleen rekenen, goed; maar is het niet beter dat iemand met u rekent, om zeker te zijn dat gij goed gerekend hebt? Gij kunt, ja gij moet alleen een boek schrijven, goed; maar is het niet beter, dat een ander uw corrector is, die even scherp ziet op de vorm, als gij op de inhoud? Men zegt wel eens in het gewone leven: als er iets belangrijks te kopen is, dan komen de Joden altijd met hun tweeën. En waarom komen zij met hun tweeën? Omdat vier ogen scherper zien dan twee, en een Jood, evenals alle mensen, niet gaarne wil bedrogen zijn. Dit mogen wij nu wel van de Joden leren, en daarom moeten wij niet vragen: Kon Petrus of Johannes niet alleen doen, wat er op dit ogenblik te doen was? Zeker kon dit, maar dit is hier de vraag niet. De eerste vraag bij alles is: Wat is de verordening van God? Hoe wil God, dat er bij de verdeling van de arbeid te werk wordt gegaan, en die verordening moeten wij volgen. Het is toch niet genoeg de Schrift te hebben en te lezen, maar wij moeten van de wijsheid, die God er ons, tot ons onderwijs, in heeft neergelegd, gebruik maken. Waar gewichtige zaken te doen zijn, is het verstandig en voorzichtig, dat men twee gelijkgezinde lieden er toe uitzendt, want alsdan kan de een de ander steunen en voorlichten. Neen, het is niet onverschillig, wie men samenvoegt. Zij moeten elkander passen en niet vreemd zijn. Petrus en Johannes kenden elkander sedert lang, hun vissersvaartuigen hadden meermalen naast elkander gelegen aan de oever der zee, en op die zee hadden zij menige visvangst met elkander gedaan. En nu was het voorzeker een lieflijke vereniging, getuigende van de wijsheid van de Heer, om hen ook in het Koninkrijk van God te paren, en niet Johannes met zijn broeder Jacobus, of Petrus met Fillipus,

die beiden uit Betsaïda waren. Petrus de oudste met Johannes de jongste! Hoe verschillend van karakter ook, zij waren één van ziel, één in liefde tot Jezus. Beiden bereidden op 's Heren woord het Pascha; beiden zaten over elkander aan de paasmaaltijd en spraken met elkander door wenken, en aan het meer van Tiberias volgt Johannes, waar Petrus voorafgaat. Het is alsof Johannes zich juist, als de jongste Apostel, stelde onder het opzicht, het toezicht en de bescherming van de oudste der Apostelen, alsof de zwakste en tederste zich hechtte aan de sterkere, gelijk de klimop zich hecht aan de eik, de pareloester aan de rots en de wijnstok aan de muur. Het verschil van karakter was geen van beiden in de weg, want de liefde verbond de een aan de ander aan die zijde, waarin ze aan elkander sloten, evenals men bij een vuur niet de aangeglommen turven ruggelings tegen elkander stelt, maar met de zijde waar het vuur hen gevat heeft; alsdan komt er een krachtig vuur en een vrolijke vlam. Zij gingen met hun tweeën. Zij gingen niet met hun twaalven en een menigte bekeerlingen achter hen, bij wijze van processie (feestelijke optocht), in de mening dat dit indruk zou maken op het volk, en velen zich daarbij zouden aansluiten. Neen, het ware Christendom houdt van geen vertoningen, maar laat die aan de wereld over, bij welke zij alleen te huis behoren, en heeft een welbehagen in eenvoudigheid en onopzichtelijkheid. En een zeker man, die kreupel was van zijn moeders lijf, werd gedragen, welke zij dagelijks zetten aan de deur van de tempel, genaamd de schone, om een aalmoes te begeren van degenen, die in de tempel gingen; welke, Petrus en Johannes ziende, als zij in de tempel zouden ingaan, bad, dat hij een aalmoes mocht ontvangen. Deze bijzonderheid was een verrassing van de zijde van de Heer voor de beide Apostelen. Zij konden niet vermoeden, dat zij op dit ogenblik weder een heerlijk wonder zouden doen, dat van de gewichtigste gevolgen zou zijn. Het moge vreemd schijnen, dat deze bedelaar, die dagelijks aan een der deuren van de tempel neerzat, niet door de Heer zelf werd genezen, evenals de blindgeborene, die ook in de nabijheid van de tempel vertoefde (Johannes 8:59 9:1), doch gij weet, dat de Heer als zodanig de eerstelingen nam en de oogst voor de arbeiders liet. Had deze kreupele man de Heer aangeroepen, hij was zeker genezen geworden, want de Heer wees nooit iemand af. Hij was de volmaakte Geneesmeester, die allen genas, die tot Hem kwamen, doch deze man schijnt geen begeerte gehad te hebben om van zijn lamheid genezen te worden, of achtte dat onmogelijk, althans ook van de Apostelen Petrus en Johannes vroeg hij niet meer dan een aalmoes. Doch dit kleine aan zijn zijde moest thans de aanleiding zijn tot iets groots aan de zijde van God. De Heer geeft dikwijls de schoonste gelegenheden tot grootmaking van zijn naam in het voorbijgaan, zonder dat wij er ons toe gezet of op voorbereid hebben. Hoe dikwijls voeren wij weinig uit, als wij ons opzettelijk tot de arbeid gezet hebben, en komen wij ongezocht in een gelegenheid, waarin wij veel nut kunnen stichten en werkelijk stichten. Zo was het ook hier met onze twee Apostelen. Weinig dachten zij, dat zij op dit ogenblik de heerlijkheid van God zouden openbaren, en wel op zulk een luisterrijke wijze. Want wij moeten ons niet voorstellen, dat de wonderkracht de Apostelen als een eigendom was gegeven, waarmede zij ieder ogenblik konden handelen zoals zij wilden. Neen, zij waren de dienaren van de Heer en deze werkte door de Heilige Geest de wonderen. Paulus kon Timotheus niet van zijn zwakheid genezen, maar raadde hem een weinig wijn in plaats van enkel water te gebruiken. Ook kon hij Epaphroditus en Trofimus niet wonderdadig genezen, hoe krank zij ook waren, en van hoeveel nut zij hem in de dienst mochten zijn. Maar als de Heer door de Apostelen wonderen wilde gewrocht hebben, dan gevoelden zij daartoe een ingeving of opwekking van de Heilige Geest, die hen daartoe drong, (evenals wij soms plotseling door iets krachtigs opgewekt worden en er terstond naar handelen) of die geheel buiten hun bewustheid om en toch door hun persoonlijkheid wonderen deed, zoals door de schaduw van Petrus en de zweet- en gordeldoeken van Paulus, Handelingen 5:15 19:12. En Petrus, sterk op hem ziende, met Johannes, zei: Zie op ons. Er moet altijd geloof geoefend worden, alvorens een wonder geschiedt. Een kranke wordt niet ondanks zichzelf gezond gemaakt. Wilt gij gezond worden? was van de Heer vraag aan de achtendertigjarige kranke. En zo is het ook in het geestelijke. De

Heer vraagt onze instemming met zijn liefde, en als deze ontbreekt, dan weent Hij over Jeruzalem met de klacht: "Ik heb gewild, maar gij hebt niet gewild." Immers de Heer wil ons behouden door ons met zich te verenigen. En hoe kan dit zonder instemming? Wat maakt de Bruidegom en de Bruid? Zijn vraag: "Wilt gij de mijne zijn?" en haar antwoord: "Ja." En hij hield de ogen op hen, verwachtende dat hij iets van hen ontvangen zou. De bedelaar begreep natuurlijk niets van de bedoeling der Apostelen. Zijn begeerte ging niet hoger dan een aalmoes. Vooreerst wist hij niet, dat de twee mannen, die voor hem stonden, iets beters aan hem te geven hadden. Ten andere wordt iemand, die van zijn jeugd af een lichaamsgebrek heeft, daaraan gewoon, zodat het hem ten laatste geen last meer is. En het behoort tot de verzachtingen van het ongeluk, dat de mens zich schikt in het onvermijdelijke, en niet meer hoopt op het onverkrijgbare. De man had dus enkel hoop op een aalmoes, en dat hij die thans zou ontvangen, scheen hem zeker, daar deze twee mannen bij hem stil bleven staan; immers die niet geven, gaan zonder om te zien voorbij. Nu wordt er veel gesproken en geschreven over het weren van de bedelarij, en wij weten, dat er volgens de wet van God in Israël geen bedelaar zijn mocht. Doch waarom niet? Omdat de liefde van de meer vermogende tot de arme zó groot moest zijn, dat er geen andere bedelarij kon plaats hebben, dan een moedwillige en daarmede schuldige en strafbare. Maar als nu de liefde van de rijke niet zo groot is als zij zijn moet; als hij in weelde en pracht kan leven en de armen kan aanzien in hun ellende, zonder hen van het nodige te voorzien; als hij in de winter in kostbaar pels gekleed gaat, en de arme in zijn dunne kiel kan zien lopen, zonder te vragen: hoe kan ik die man verwarmen door een dikke jas; als er schatten op schatten liggen opeengestapeld en altijd nog vermeerderd worden bij zo velen, die er geen ander gebruik en genot van kunnen hebben dan het denkbeeld: "Wij hebben zo en zoveel duizenden," terwijl honderden huisgezinnen buiten hun schuld zonder arbeid en zonder brood, gebrek hebben aan het allernodigste, en niet weten van de ene dag tot de anderen te komen wat dan? Moet dan de arme, die geen andere toevlucht heeft, zich niet begeven op 's Heren straten, om vandaar hulp in te roepen tegen de felste nood? Wilt gij niet dat hij bedelt, open hem dan een vrije toevlucht (geen gevangenis, of strafkolonie), waar hij niet wordt afgewezen, maar met de zijnen werk en brood en huisvesting vindt. Zeker zijn er toevluchten voor de armen in bijna iedere grote stad, maar lang niet in evenredigheid met de behoeften. Slechts weinigen van de velen kunnen er in worden opgenomen. O, de rijken doen veel, maar zij doen lang niet genoeg, lang niet in evenredigheid met hun vermogen, plicht en verantwoordelijkheid voor God. En bij dit alles moet de armenzorg naar haar volmaking streven, om de huiszittende armen te hulp te komen; want er zijn ontzaglijk vele armen, die met hun huisgezinnen ingezetenen zijn, en naar geen toevluchtsoord kunnen gaan, zonder zich van huis en haard voor altijd te beroven, ambachtslieden, die des winters geen werk hebben, en des zomers toekomen, maar niet kunnen overhouden, omdat zij hun inkomsten meer dan nodig hebben. Zeker moet de weldadigheid zorgen, dat zij geen luiheid voedt, maar tevens, dat zij geen werkelijke behoeften onbevredigd laat. O, mocht het bij vele door God in het tijdelijke bevoorrechte lieden een vermaak worden om wel te doen, een lust en genoegen (gelijk dit bij God is) om te zegenen en de armen zoveel mogelijk op te heffen tot lieden van een zekere welvaart, uit liefde tot Jezus en de armen, die Hij ons in zijn plaats heeft nagelaten, hoe velen zouden in de grote dag van het oordeel het lieflijke woord van de Heer horen: Komt, gij gezegenden van mijn Vader, beërft dat koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld; want Ik ben hongerig geweest en gij hebt Mij te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest en gij hebt Mij te drinken gegeven; Ik was vreemdeling en gij hebt Mij geherbergd; Ik was naakt en gij hebt Mij gekleed; Ik ben krank geweest en gij hebt Mij bezocht; Ik was in de gevangenis en gij zijt tot Mij gekomen; want voorwaar zeg Ik u, voor zoveel gij dit één van deze mijn minste broederen gedaan hebt, zo hebt gij dat Mij gedaan, Mattheus 25:35,36,40. En Petrus zei: zilver en goud heb ik niet, maar hetgeen ik heb, dat geef ik u; in de naam van Jezus Christus, de Nazarener: sta op en wandel! De bedelaar zou met een koperstukje tevreden zijn geweest, doch de Heer had hem iets oneindig

hogers dan goud en zilver toegedacht: de volkomen genezing van de lamheid aan zijn voeten, waardoor hij gedragen moest worden, zo dikwijls hij van plaats moest veranderen. Petrus sprak alleen. Johannes zweeg: hij was de jongere. Hij liet zijn oudere medegenoot spreken. Ook later voor de Joodse raad liet hij Petrus het woord. Hij bewaarde doorgaans het stilzwijgen, doch zijn tijd van spreken zou ook wel komen. Toen hij voortdurend gezwegen had en al de Apostelen dood waren, sprak Johannes in zijn evangelie, in zijn brieven, in zijn openbaring. Zo heeft alles in Gods koninkrijk zijn vaste tijd, zijn vaste beurt, zijn geregelde orde. Niemand verachte dus een zwijger onder de broederen, hij kan later een der beste sprekers worden. Zilver en goud heb ik niet. Welk een schone uitdrukking! Hoe heerlijk weet de Heilige Geest te spreken door de mond der eenvoudigste lieden. Hoe! vragen wij, hadden dan niet de vermogenden onder de broederen hun have en goed verkocht, en de opbrengst er van aan de voeten der Apostelen gelegd? Zeker, maar dat was voor de gemeente, dat werd in de kas gelegd, die later door het beroepen van diakenen een diaconale kas werd. De Apostelen zelf waren onder de bedeelden en hadden van en voor zichzelf niets afzonderlijk. Gij herinnert u ook het bevel van de Heer aan zijn discipelen, toen Hij ze uitzond: Geen geld in de gordel! Markus 6:8. Als men geld in de zak heeft, dan wekt het gezicht van een bedelaar ons op, om van dat geld te geven, en als de twee Apostelen het thans in de gordel hadden gedragen, zij hadden de kreupele wellicht eerder een aalmoes, dan zijn gezondheid gegeven. Maar de Heer zorgde er voor, dat zijn mannen geen geldmannen waren, maar mannen van het geloof en uitdelers der hogere goederen, der goederen van het heil voor de ziel en der gezondmaking van het lichaam. Dat grote lieden somtijds zeer klein, enghartig en bekrompen kunnen handelen, zullen velen wel bij ondervinding weten; maar ook dat vele kleine lieden grootmoedig, edel, onbekrompen, ja koninklijk mild kunnen handelen, zullen ook wel velen bij ondervinding weten, en zo niet, dan zien zij dit hier in Petrus. Gij herinnert u wellicht uit de geschiedenis, dat een paus op zekere tijd tot een uit zijn naaste omgeving zei: "Wij kunnen niet meer met Petrus zeggen: Zilver en goud heb ik niet! die tijd is voorbij." Het antwoord was: "Zeker! maar wij kunnen thans ook niet meer zeggen: sta op en wandel!" De Apostelen waren arm in geld, maar rijk in genade, en rijk in hemelse goederen. Zij hadden het vermogen van de Heer ontvangen om zielen te vangen door de prediking van het Evangelie, en om de kranken gezond te maken. En wat is bij dat vermogen alle geldelijk vermogen? O, ik weet het maar al te goed, het geld is een macht, een grote macht in deze wereld, maar op welk gebied? Alleen op stoffelijk gebied, daar buiten heeft het geen kracht. En hoe weinig kracht heeft het zelfs op dat gebied, hoe weinig zegen verspreidt het rondom zich! Hoe menig kantoorbediende op een groot kantoor zwemt van zijn jeugd af al zijn dagen als in een zee van geld, en heeft er niets meer van dan de zwemmer van zijn zwemmen in de brede stroom. Slechts enkele druppels water, die hem de huid verfrissen, en de verloren veerkracht bij hem herstellen, opdat hij opnieuw met verse kracht zijn werk kan doen. En de rijken zelf, wat zegen brengt de grote dienst der wereld, (de mammondienst) bij hen aan? Ach, hoe menige rijke moet het ondervinden, dat het meest voor hem begeerlijke niet door geld te verkrijgen is: een kind uit zijn echt, een erfgenaam voor zijn vermogen, eigen gezondheid of van de zijnen, om niet te spreken van de dood, die niet is af te kopen, en die toch de voornaamste zaak is naast het leven. Waarom dan zoveel aan het geld gehecht, waarom zo driftig naar het bezit er van gejaagd, alsof het geld het een en alles was voor de mens? Gij kunt er niet gezond door worden als gij ziek zijt; gij kunt er niet gelukkig door worden als gij ongelukkig zijt; gij kunt er niet door in de hemel komen als gij niet bekeerd zijt. Troost u daarom, broeder, zuster, die met Petrus zeggen kunt: Zilver en goud heb ik niet, maar hetgeen ik heb, dat geef ik u in de naam van Jezus Christus. Al is het ook geen wondergave, die gij geven kunt, een genadegave is soms voor de ziel, wat een wondergave is voor het lichaam. Hoe menig gelovige heeft uit de goede schat van zijn hart anderen rijk gemaakt, niet alleen voor dit leven, maar ook voor de eeuwigheid, evenals Paulus, die zich arm noemde, doch velen rijk makende, 2 Corinthiërs 6:10, in navolging van zijn Heer, die om onzentwil arm is geworden, daar Hij rijk

was, opdat wij door zijn armoede rijk zouden worden. 2 Corinthiërs 8:9. De Nazarener. Waarom niet enkel: in de naam van Jezus Christus? Wij zeiden het reeds: omdat de Heer niet wil, dat de ergernis verzwegen wordt. De verachte bijnaam moest er bij, omdat al het volk de Heer onder die naam kende. O, men heeft van het Christendom zo veel schoons gemaakt, om het de lieden smakelijk te maken, en uit zijn waarheden een bloemlezing samengesteld, en een prachtige ruiker gevormd, opdat ieder er behagen in vinden zou. Doch men is daardoor allengs gekomen om Christus los te maken van zijn kruis, en zich enkel in Hem een zedenleraar voor te stellen. Wachten wij er ons voor. Christus en zijn smaad behoren tezamen, zo lang de wereld vijandig tegenover Christus staat. De versmaadheid van Christus is het zout van het Evangelie. Neem het er uit weg en het wordt smakeloos, het houdt op Gods Woord te zijn en wordt eens mensen woord. Sta op, en wandel! Ziedaar een machtwoord, dat gelijk staat aan het almachtig woord van de scheppende God, want hetzelfde alvermogen wordt vereist om in een enkel ogenblik een lamme het gebruik zijner leden terug te geven, als om een wereld voort te brengen. Voor God is geen meer of min; wat Hij gebiedt te zijn, dat is er, zij het een zon of een zonnestofje; en wat Hij roept, dat staat er, zij het één wereld of duizenden van werelden. Heerlijke gedachte! Zulk een God hebben wij in Christus als onze Vader, die ons liefheeft met een eeuwige en oneindige liefde, en die ons draagt door ruimte en tijd, gelijk Hij zijn werelden draagt, totdat wij rusten aan zijn hart. Mochten wij altijd meer leven in de bewustheid, dat wij onafgebroken omringd zijn van die God, die niets dan wonderen doet, en niets dan wonderen doen kan, en ons daarvan het bewijs geeft door ons met enkel wonderen zijner hand te omringen. Of kunt gij mij iets opnoemen, dat van God komt door de natuur, dat geen wonder is? Is iedere bloem, wij merkten het onlangs nog op, ieder blad, iedere dauw- of regendrup, ieder sneeuwvlokje geen wonder van God? Hoeveel te meer het licht, de lucht, de wind, de warmte en de koude! En zijn wij onszelf geen wonderen? Hoe kunstig is ons lichaam samengesteld, zodat wij er alles mede kunnen verrichten wat nodig is, en welk een wonder is onze geest, onze verbeeldingskracht, ons geheugen, ons denken en spreken! Wij begrijpen onszelf even weinig als wij God begrijpen. En kan het anders? Kan het schepsel begrijpen, hoe zijn Schepper hem heeft kunnen formeren, zoals hij is? Indien hij het kon, hij zou als God zijn. God alleen kan zichzelf en zijn eigen krachten kennen, en kent ze alleen. Wij kunnen alleen kennen (als God het ons laat zien) wat God werkt, niet hoe Hij werkt En nu, al wat Hij werkt is een wonder. Het enig verschil tussen natuurwonderen en Schriftwonderen is, dat het ene een middellijk en het andere een onmiddellijk wonder is. Beide echter gaan door de natuur heen. Het wonder der Schrift is een verhogen van de natuurstaat door God. Waar de natuur in haar gewone orde machteloos is, daar maakt God haar machtig door zijn wil, en zij doet wonderen, die haar anders in de regel vreemd zijn. Komt niet uit het weinige zaad, in de akker gestrooid, koren, en uit het koren brood voor velen? Welnu, wat gedurende een jaar tijds naar de gewone orde der natuur geschiedt, doet de Heer in één ogenblik door de weinige broden te vermenigvuldigen tot een spijs voor velen. En zo is het met vele wonderen. En hier ziet gij dan ook zonneklaar de dwaasheid van dezulken, die de godslasterlijke vermetelheid hebben, God het buitengewone wonder te ontzeggen. Hoe dwaas! Het kleinste ding kan u beter onderrichten. Als gij een slaand hortologe zijn gewone gang laat gaan, dan slaat het nooit, maar gij hebt slechts op een veer te drukken en het slaat. En God zou de natuur niet zó hebben kunnen inrichten, dat zij wel in haar gewone orde niet anders is dan oorzaak en gevolg, maar dat God slechts op de Hem bekende veren te drukken (haar gebonden verborgen krachten te ontbinden) heeft, om door haar buitengewone dingen voort te brengen? En hem grijpend bij de rechterhand, richtte hij hem op, en terstond werden zijn voeten en enkels vast. En hij, opspringende, stond en wandelde, en ging met hen in de tempel, wandelende en springende en lovende God. Met welk een nauwkeurigheid wordt de wijze, hoe Petrus de kreupele ophief, en hoe deze zich gedroeg, beschreven. Wij zeiden zo even, dat iemand, die van zijn jeugd af enig belangrijk lichaamsgebrek heeft, daaraan gewoon raakt; maar wij kunnen het ons voorstellen, als zulk een

zich ineens in de toestand van een gezond mens, gelijk alle anderen verplaatst ziet, dat alsdan al de liefde en lust tot het leven in volle kracht bij hem ontwaakt, en hij dit te kennen geeft door allerlei betoningen van vreugde bij het kunnen gebruik maken van de leden, die zolang machteloos bij het lichaam hingen. De genezen kreupele sprong en huppelde in het eerst, alvorens hij tot het bedaarde gaan kon komen. Doch bij deze vreugde over een lichamelijke weldaad, hoe gepast ook op zichzelf, moet nog een andere vreugde komen, zal de ontvangen zegen zijn rechte vrucht hebben: het hart moet vervuld zijn van dankbaarheid en de mond van dankzegging jegens de Heer, die zulk een groot wonder aan ons verricht heeft. En dat was alzo bij de genezen kreupele. Hij ging terstond met de Apostelen in de tempel, en loofde en verheerlijkte God vanwege zijn genezing. Ja, God de eer en ons de genade. Waar het zo staat, staat het goed. Een weldaad uit Gods hand ontvangen, zonder die hand er voor te kussen, blijft wel een weldaad van de Heer, maar is ons geen weldaad meer. Er is velerlei vreugde in de wereld, en ons hart kan zich in veel gelukkig gevoelen, maar God te loven en te prijzen, te danken en te verheerlijken is de hoogste. vreugde, die het hart kan smaken, is de vreugde der engelen en der zaligen, is de zaligheid zelf. Daarom zegt de Schrift: Dankt God in alles, 1 Thessalonicenzen 5:18; en dit is recht Israëlitisch, want de Joden hebben voor alles een bijzondere zegenbede, dat wel sleur bij hen is, maar als het door de Heilige Geest levend wordt gemaakt, is het allerlieflijkst. En al het volk zag hem wandelen en God loven, en zij kenden hem, dat hij die was, die om een aalmoes gezeten had aan de Schone poort van de tempel, en zij werden vervuld met verbaasdheid en ontzetting over hetgeen hem geschied was. Het was een gering man, een bedelaar, aan wie het wonder geschied was; doch ziet eens, welk een machtige indruk dit wonder op het volk maakte. Waarom? Omdat hij juist de bedelaar was, die zij alle dagen zagen, en die bij allen bekend was. Algemene bekendheid valt gewoonlijk zulke geringe lieden te beurt. Hoe weinig zijn zelfs de grootste heren van de stad bij hun stadgenoten bekend? Vraag op onze Herengracht naar iemand, die er soms vlak achter op de Keizersgracht woont, meestal kan niemand u terecht helpen. Maar zulk een bedelaar kent iedere stadgenoot, en juist deze algemene bekendheid bracht die algemene indruk teweeg, die hier en overal teweeg gebracht worden moest, zou het Evangelie uit zijn afzondering en stilheid in zijn volle openbaarheid en beweging komen. Neen, de gemeente van de Heer was niet bestemd, om een gemeenschap te zijn van stillen in den lande, die in de binnenkamers met elkander godsdienstige oefeningen houden, en vreemd van de wereld, reeds hier het rustige hemelse leven beginnen te leiden, zij moest veeleer uit die rust worden uitgestoten; zij moest geen klooster zijn, maar een stad op een berg. Zij was het zout der aarde, en moest over de gehele wereld worden gestrooid; zij was het licht der wereld, zij moest als de zon over de gehele wereld opgaan en schijnen. Daartoe diende, naar de wijsheid van de Heer en de leiding van de Heilige Geest, de genezing van deze algemeen bekende bedelaar, die een algemene verbazing bij het volk teweeg bracht, en een algemene ontsteltenis onder de overheden van het volk, en die de eerste vervolging van de gemeente ten gevolge had, een vervolging, die voortaan onder allerlei vormen, eerst voornamelijk door de Joden en daarna door de Heidenen, zou worden voortgezet gedurende drie eeuwen, totdat de gemeente in alle delen der toen bekende en beschaafde wereld haar vaste grondslagen gelegd had. En als de kreupele, die gezond gemaakt was, aan Petrus en Johannes vasthield, liep al het volk gezamenlijk tot hen in het voorhof, hetwelk Salomo's voorhof genoemd wordt, verbaasd zijnde. De kreupele hield zich vast aan de Apostelen, en de Apostelen lieten zich door hem vasthouden. Wij zien hier de eenvoudigheid en het nederig en minzaam karakter der Apostelen. Reeds deed het ons goed, vermeld te zien, dat zij bij het ingaan van de tempel hun ogen vestigden op deze algemeen bekenden, maar tegelijk algemeen vergeten man. Och, wie ziet nog naar een bedelaar, die men dagelijks ziet? De meesten gaan hem voorbij, alsof hij daar niet tegenwoordig was. Want wordt de ongelukkige zelf gewoon aan zijn ongeluk, de voorbijganger wordt het evenzeer. En dat mag toch niet zijn. Ons hart moet altijd gevoelig blijven voor het leed van een ander, en hoe langer dat leed

duurde, des te gevoeliger moesten wij er voor zijn. Gij herinnert u, dat de Heer bij voorkeur dezulken genas, die langdurig geleden hadden: de blindgeborene, de vrouw met de bloedvloeiing, de achtendertigjarige kranke en de bezeten knaap. Ook de Apostelen hadden dat meewarig gevoel. De Heilige Geest deed hun belangstelling en liefde juist voor deze ongelukkige gaande worden, en juist hij moest het voorwerp der reddende liefde van God zijn. Neen, de Apostelen waren geen hoog gevoelende en zich hoog plaatsende mensen, die, nu zij de gaven van de Heilige Geest ontvangen hadden, zich alleen onledig hielden met hemelse gedachten en verheven bespiegelingen. Immers, zulke mensen worden niet door de Heilige Geest tot Apostelen gesteld. Deze waren en bleven eenvoudige lieden, mannen van de praktijk en van het dagelijkse leven, altijd onbevangen van gemoed en tegenwoordig van geest, zonder enige overdrijving en overijling, in één woord: mannen van bezadigdheid en orde. Gij ziet, hoe rustig zij naar de tempel gingen, en zij het grote wonder deden. Trouwens hoe rustiger arbeid, hoe beter werk. Al dat jagen en vliegen is goed voor ogenblikkelijke vertoningen, maar niet voor duurzame zaken. En nu de kreupele genezen was, stond hij van de drempel aan de deur van de tempel op en ging met hen de tempel binnen, en in zijn God verheerlijkende vreugde hield hij zich vast aan zijn redders, als wilde hij thans aan hun hand geestelijk leren lopen. Hij verklaarde met dit vasthouden der Apostelen tot hun aanhangelingen te behoren, en een medegelovige van Jezus van Nazareth te zijn. Het was een herhaling van hetgeen ten tijde van de Heer zelf plaats had. Want ongetwijfeld volgden velen, die door de Heer genezen werden, Hem na, en sloten zich achter Hem aan de geestelijke stoet, die Hem doorgaans vergezelde. Welk een tegenstelling tussen de Heer en de koningen der aarde met hun prachtig gevolg! Wij kunnen het in de kerk zien, als de koning in de stad is. Sommigen uit zijn omgeving zijn als in goud gekleed en met eretekens bedekt, veel prachtiger dan de koning zelf. Doch voor geestelijke ogen is al deze aardse heerlijkheid bij die, welke de Heer in zijn arme geredde lieden omgaf, te rekenen als de eerste lichtstreep van de morgen bij de volle schone dag. En Petrus dat ziende, antwoordde tot het volk: Gij Israëlitische mannen! Wat verwondert gij u over dit, of wat ziet gij zo sterk op ons, alsof wij door onze eigen kracht of Godzaligheid deze hadden doen wandelen? Straks hadden de Apostelen tot de kreupele gezegd: Zie op ons; thans zeggen zij tot het volk: Wat ziet gij zo sterk op ons? Het eerste zien moest er zijn, om de kreupele oplettend te maken op de dienaren van de Heer. Het tweede mocht er niet zijn. Het niet tegengaan ervan zou zondig geweest zijn. Het volk moest afgeleid worden van hun ingenomenheid met de Apostelen. Het volk kon denken, dat de Apostelen dit wonder doen konden, omdat zij vrome lieden waren; doch niet de vroomheid der gelovigen, maar de vrije genade van God doet het wonder, en deze moet altijd de eer hebben. Dat is ook waar van het gebed. Men meent dat, als vrome lieden bidden, zij zeker zullen verhoord worden; doch de Heer handhaaft zijn vrije genade altijd. Er is nooit verplichting aan de zijde van God. Wij moeten de middelen gebruiken, maar God verhoort ons niet om dat gebruik, maar uit vrije gunst. Het volk moest dus ook hier niet zien op de Apostelen als de geneesmeesters van deze kreupele, maar als de dienaren van de Geneesmeester, Christus. Hier begint dus weder de prediking van het Evangelie, de prediking, dat Jezus Christus de Heer is, tot behoudenis van zondaren en tot verheerlijking van de Vader door de Heilige Geest. Want iedere prediking moet zijn een aanbieding en aanprijzing van de gezegende Persoon, met wie wij alles hebben wat wij voor tijd en eeuwigheid behoeven, en zonder wie wij niets hebben. Evangelieprediking is Christusprediking. Wie het anders begrijpt, die predikt zichzelf. De God Abrahams en Izaaks en Jacobs, de God onzer vaderen, heeft zijn Kind Jezus verheerlijkt. Terstond prediken zij de verheerlijkte, de opgestane Christus. Trouwens, wat zou de prediking van een niet opgestane Christus geweest zijn; wat de verkondiging van de Zoon van God, die de vernederenden kruisdood had ondergaan, maar niet door God verheerlijkt was, door Hem uit die vernederende dood te doen opstaan? Wij kunnen ons niet genoeg verwonderen over het geloof van het ongeloof, dat de mensen beduiden wil, dat de Christelijke kerk kon ontstaan en voortbestaan,

zonder dat Christus is opgestaan. Welke gij overgeleverd hebt, en hebt Hem verloochend voor het aangezicht van Pilatus, toen hij oordeelde dat men Hem zou loslaten. Maar gij hebt de Heilige en Rechtvaardige verloochend, en hebt begeerd, dat u een man, die een doodslager was, zou geschonken worden. En de Vorst des levens hebt gij gedood, welke God opgewekt heeft uit de doden, waarvan wij getuigen zijn. Hoe stoutmoedig en krachtig! Gij ziet hier het woord van Petrus op de eerste Pinksterdag: zo weet dan zekerlijk het ganse huis van Israël, dat God Hem tot een Heer en Christus gemaakt heeft, namelijk deze Jezus, die gij gekruist hebt, uitgebreid in al zijn kracht. Ieder woord is een hamer, waarmede hij slaat op het hart van zijn volk. Hij maakt hun eigen werk tot de wet, waarmede hij hen doodslaat, om hen weder levend te maken door de genade. Hij geeft hun een korte schets van het gebeurde, en vooral van hun keuze van een moordenaar boven de Vorst van het leven, waardoor zij nog veel meer goddeloos geweest waren dan de heidense Pilatus, die van Jezus onschuld overtuigd, gepoogd had Hem los te laten. Hoe weet Petrus hier weder hun volkstrots te beschamen. Hun overheden, die woedend waren tegen de Romeinse stadhouder, hadden juist gemeenzame zaak met hem gemaakt, neen, veel erger nog, hij wilde Jezus loslaten en zij wilden het niet. Gij ziet, het komt meermalen op de pijl aan, die men uit zijn koker kiest, of men treffen zal. Petrus ontdekte hier het volk aan zichzelf, en dat moet bij de zondaar geschieden, zal hij zich bekeren. Hem moet de volle waarheid gezegd worden, zodat hij zich voor de spiegel van Gods Woord gesteld ziet, en zichzelf waarneemt in al zijn zondigheid voor God. Daartoe behoort een diepe mensenkennis, maar deze leert ons de Heilige Geest. Hij kent het hart tot in zijn diepste diepte, tot in de fijnste vezelen en roerselen, en leert het ons kennen, als Hij ons tot predikers stelt. Wij weten het toch allen, dat de mens met zichzelf over het geheel zeer oppervlakkig bekend is. Bij de meest juiste wetenschap van andere dingen, die buiten ons zijn, kunnen wij onwetend blijven van de voornaamste dingen, die binnen in ons zijn. Het gaat ons in dit opzicht meestal als de kooplieden, wier zaken slecht staan. Zij schrikken er alsdan voor om de staat van hun bezittingen met juistheid op te maken en hun boeken nauwkeurig in orde te brengen of bij te houden. Zij vrezen, dat het gezicht van hun waren geldelijke toestand hun al de moed zal benemen om verder voort te gaan, en gaan dus blindelings voort, niet bedenkende, dat, als men niet weet waar men heengaat, men ook tot het ergste komen kan, en daarbij het zelfverwijt heeft, van niet in tijds, toen het nog mogelijk was, naar redding te hebben omgezien. Zulke lieden hebben dan ook altijd een geheime angst bij zich, die hen belet hun bezigheden met lust voort te zetten. In het geestelijke is het niet anders. De meeste mensen kennen hun ware toestand niet. Zij weten wel, dat zij zondaren zijn; maar zijn niet alle mensen zondaren? Waarom zouden zij dan zulk een bijzonder gewicht leggen op hun zondaarschap? Zo gaan zij voort in hun zondigheid, leven er in en sterven er in. Maar God wil, dat wij onszelf ten volle zullen leren kennen in onze betrekking tot Hem, de Heilige, die de zonde haat, en de zondaar behouden wil, omdat Hij zo oneindig is in liefde als in heiligheid, en die daarom zijn eigen Zoon niet heeft gespaard, maar Hem voor ons overgegeven heeft, omdat er voor ons geen andere weg van behoudenis bestond. Die nu behouden zal worden, moet een verlorene zijn. En hoe moeilijk is het de mens te overtuigen, dat hij een verlorene is! Daartoe is niets minder nodig dan de overredingskracht van de Heilige Geest, die de mens aan zichzelf ontdekt, en hem doet uitroepen: Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen? Zalig wie zo spreekt, want tot die treedt de Here Jezus, en zegt: "Ik zal u verlossen met een eeuwige verlossing." Het moet dus de rusteloze toeleg zijn van de prediker van het Evangelie om, met de voorlichting van de Heilige Geest, zijn hoorders aan henzelf te ontdekken, wetende, dat de mens van natuur leeft in de onwaarheid, in de schijn. Ik herinner mij het gezegde van iemand, die als weldadig bekend stond, en die, komende uit een predikatie over de liefdadigheid, openlijk beleed: Nu heb ik voor het eerst van mijn leven leren inzien, dat ik gierig ben. Gij hebt de Heilige en Rechtvaardige verloochend, en de Vorst des levens hebt gij gedood. Deze benamingen kunnen van geen ander dan van een Goddelijk persoon gebezigd worden. De Vorst des levens te zijn, is de bron des levens te zijn. En deze te kunnen doden, is

zeker wel een wonder, dat door God alleen mogelijk kan gemaakt worden; maar het zou onnatuurlijk en tegenstrijdig geweest zijn, indien de Vorst des levens in graf en dood gebleven was. Hij zou daarmede opgehouden hebben de Vorst, de Heer des levens, de Schepper te zijn en een schepsel zijn geworden. Het Goddelijk leven kan wel in de menselijke natuur de dood ondergaan, maar moet tegelijk door de dood onbeschadigd heengaan en weder opstaan. Waarom? Omdat de menselijke natuur van Jezus een heilige menselijke natuur was, zodat Hij niet alleen de naam draagt van Vorst des levens, maar ook die van de Heilige en Rechtvaardige. In Christus is ziel en geest en lichaam een enige heilige persoonlijkheid, die wel voor een tijd (door de dood op het kruis) een scheiding ondergaan kon, maar niet voor lang. Het is hiermede als met het water. Het schip kan het water klieven, maar hoe lang? Nauwelijks is het schip er doorgegaan of het vloeit weer van zelf tot elkander. Met ons is het geheel iets anders. Ons lichaam is zondig en onrein; daarom moet het geheel en al bederven in het graf, en als het geheel en al verdorven is, dan zal God ook dit lichaam weder uit zijn diepste dood tot zijn hoogste leven doen opstaan. Welke God opgewekt heeft van de doden, waarvan wij getuigen zijn. De Apostelen waren blijkbaar nederige mensen. Zij ontzeggen zich niet alleen het vermogen van gezondmaking, maar ook de waardigheid er toe. Zij erkennen zich dus voor onwaardigen, voor zondaren; doch wat hun bevoegdheid als getuigen van 's Heren opstanding betreft, daarvan laten zij niets vallen, dat handhaven zij met al de kracht, die hun eigen is. Zij gevoelen het, dat in hun getuigenis de kracht van hun prediking ligt, want wat zou een prediking van 's Heren opstanding zijn, zonder dat iemand de Heer als de opgestane uit dood en graf gezien had? Doch nu hadden zij de Heer na zijn opstanding veertig dagen lang gezien. Ook hier blijkt dus weder, dat het plaats gehad hebbend wonder veel was, maar dat het getuigenis der waarheid van de opstanding van Christus nog meer is. Nooit mag het wonder alleen staan, altijd moet de prediking van Hem, die het wonder doet, er mede gepaard zijn. De Heer zelf zei: De blinden zien, de kreupelen wandelen, de melaatsen worden gereinigd, de doden staan op en de armen wordt het Evangelie verkondigd. En zalig is hij, die zich aan MIJ niet ergert. Het wonder dient alleen tot voorbereiding der prediking, om er de opmerkzaamheid toe op te wekken; want op de prediking kom het aan, deze moet ons de Christus zelf geven. En door het geloof in zijn naam, heeft zijn naam deze gesterkt, die gij ziet en kent; en het geloof, dat door Hem is, heeft hem deze volmaakte gezondheid gegeven in uw aller tegenwoordigheid. Het wonder moet altijd gepaard gaan met de prediking. Somtijds echter moet ook de prediking gepaard zijn met het wonder, zal de prediking met enige mogelijkheid kracht en invloed hebben. Dit was het geval bij de gronding van het Christendom. Neem ook hier het wonder van de genezing van de kreupele weg, en de prediking van Petrus verliest alle betekenis. Petrus komt nog eens terug op de algemene bekendheid van de genezene, en wij doen het ook; want vooreerst, aan het beroep op de algemene bekendheid der zaak herkent men de ware historieschrijver; en ten andere voegt Petrus er het woordje ziet bij: (die gij ziet en kent). Het volk kende de bedelaar als de veertigjarige kreupele, en zag hem nu als de ogenblikkelijk gezond geworden mens, en welk een zeer grote verandering met die man plaats had, door een overgang van ellende tot geluk. En nu weet gij, dat de wonderlijke genezing van het lichaam door de Heer en de Apostelen rechtstreeks heen wijst naar die der ziel. Er zijn mensen, die zeggen: "Ik ben altijd zo geweest als ik nu ben, en zal ook wel niet anders worden." Zo, is dat waar, heeft niemand u anders gekend dan gij altijd was, en gij uzelf ook niet, dan is er ook geen wonder van God aan u geschied, dan zijt gij nog zoals gij zijt geboren, en gij weet toch, dat men in ongerechtigheid wordt geboren, en dus opnieuw geboren worden moet, zal men het koninkrijk van God kunnen ingaan. Zoals gij op aarde zijt gekomen, kunt gij niet in de hemel komen, en zoudt gij daarbuiten willen blijven? Neen, laten veeleer de mensen u kennen en zien, als een, die een kreupele waart voor de weg der gerechtigheid, een lamme, die er niet op gaan kon, maar die er nu op huppelt en wandelt en God verheerlijkt. Zeker, wij zelf mogen niet roemen op onze bekering, maar wij mogen er wel Gode de eer voor geven, en zeggen: dit heeft God aan mijn ziel gedaan, en dan

zullen anderen ook wel van ons zeggen: de grootdadige hand van God is over hem geweest. Ten derde werd door de algemene bekendheid van de genezene het Woord van God aan het volk zo nabij gebracht als dit met mogelijkheid kon. Reeds Mozes prees het voorrecht, dat Gods Woord Israël zo nabij gebracht was, dat men het in het hart en in de mond had, (Deuteronomium 30:14) en wij kunnen er bijvoegen, dat men het met handen kon tasten. Het wonder aan de kreupele door Petrus en Johannes geschied, was een zaak, geheel uit het volksleven genomen. Nog heden zien wij aan de ingangen der Joodse synagogen en der Roomse en soms ook Protestantse kerken ongelukkige mensen, die daar om een aalmoes zitten. Ieder die daar binnengaat, kent ze, omdat ze daar altijd zitten; maar bij ons, waar zo vele verschillende kerken zijn, en ook niet alle dagen van de morgen tot de avond kerk is, kan die algemene bekendheid dezer lieden niet bestaan, zoals zij ten opzichte van de kreupele in onze tekst bestond. Te Jeruzalem was maar één tempel, en alle Joden, die te Jeruzalem waren, gingen, en wel alle dagen, naar die ene tempel, want het was één volk en één familie, alle kinderen van één stamvader, en daarom kenden de Joden en kennen zij nog elkander onderling veel meer dan wij doen, die in zo vele kerkgenootschappen als er zijn, gescheiden zijn. En stelt u nu voor, dat er onder zulk een telkens naar één tempel opgaand volk twintig, dertig jaren lang alle dagen iemand naar de kerkdeur wordt gedragen en daar zitten blijft tot aan de avond toe, want zulke lieden wordt gewoonlijk het eten door hun nabestaanden gebracht. Moet niet ieder ingezeten van de stad ten laatste zulk een man kennen? Waarlijk, men moet zeggen, dat met het wonder, aan die man verricht, de grootst mogelijke openbaarheid aan de macht van Jezus Christus werd gegeven. Hier kon niemand zeggen: van deze zaak heb ik niet gehoord, en kon Paulus, van de openbaring van de Heer Jezus aan Israël sprekende, met volle vrijmoedigheid zeggen: Dit is geen hoek geschied, Handelingen 26:26, het kon hier eveneens gezegd worden. Trouwens, wij herhalen, wat wij reeds gezegd hebben: zo iets wereldkundig moest worden, dan was het onbetwistbaar het Evangelie van de Zoon van God. Hiervan geldt bij uitnemendheid het bevel: zegt het voort. De Heer zelf zei tot de discipelen: Wat Ik u in het oor zeg, predikt dat op de daken: en tot de Joodse overheden: Ik heb vrijuit gesproken tot de wereld; Ik heb alle tijd geleerd in de synagoge en in de tempel, waar de Joden van alle plaatsen samenkomen, en in het verborgene heb Ik niets gesproken. Meestal waren er, behalve zijn twaalf Apostelen, nog andere getuigen van hetgeen de Heer in de binnenkamer of bij afzonderlijke gelegenheden sprak. En aan het einde, in de openbaring van de Heer Jezus Christus, zag (Johannes 14:6) een engel, vliegende in het midden des hemels, en hij had het eeuwig Evangelie, om te verkondigen degenen, die op de aarde wonen, en aan alle natie, en geslacht, en taal, en volk. Daarom had dan ook voor geheel de wereld, die, als in haar middenpunt, te Jeruzalem op het Paasfeest, en door het stadhouderschap van Pilatus vertegenwoordigd werd, het rechtsgeding van Christus en zijn kruisiging plaats. Alleen zijn opstanding en hemelvaart, en zijn voorafgaande verheerlijking op Thabor, geschiedden voor de zijnen, want zijn openbaring in heerlijkheid voor geheel de wereld zou alleen plaatshebben bij zijn wederkomst. Dat Hij echter verheerlijkt was als de grote Hogepriester, de Hogepriester boven alle hogepriesters, en gezeten was aan de rechterhand van de Vader, dat werd ook geheel der wereld openbaar in de uitstorting van de Heilige Geest, en de door de Heilige Geest gewrochte wonderen door de Apostelen, waarvan de genezing van de kreupele een eerste proef was. Het geloof, dat door Hem is, heeft hem deze volmaakte gezondheid gegeven in uw aller tegenwoordigheid. Wat God doet is volmaakt. Hij geeft in zijn genade een volmaakte gezondheid des lichaams en een volmaakte gezondheid der ziel. Dat zullen alle gelovigen eenmaal bij ondervinding weten. Er zal niets aan hun geluksstaat ontbreken, thans moeten zij er God biddend om vragen en er naar streven. Het geloof in Zijn naam, het geloof, dat door Hem is, heeft hem deze volmaakte gezondheid gegeven. Merkt op! dat is het grootste woord van geheel deze grote zaak. Op de bijzonderheid, dat in de naam van Jezus dit wonder geschied was, kwam geheel het gewicht van het gebeurde als op zijn zwaartepunt neder. Zonder dit was er voor de Apostelen niet het minste gevaar geweest van versmaadheid en vervolging, maar zij

zouden integendeel de grootste eer ingeoogst hebben. Immers wie ziet niet gaarne wonderbare genezingen doen? Wie juicht niet, als de blinden zien, de lammen gaan, de doven horen, de stommen spreken, de doden opstaan? Wij hebben het bij de Heer gezien, hoe geheel het volk hierdoor in opgetogenheid geraakte, en zijn ingenomenheid met deze wonderen meermalen juichend te kennen gaf. En nu begon deze reeks van wonderen opnieuw door de Apostelen. Deze hebben niet eens verder voort te gaan, maar reeds deze eerste proef is genoeg om het volk te doen roepen: "Welke heerlijke mannen! Deze moeten wij hebben!" En de overheden zouden er zich ook weldra bij aangesloten hebben met de uitroep: "Hier zijn de wonderdoeners, die onze stad wereldberoemd zullen maken, en de omliggende volken naar ons zullen doen toestromen. Hier kan men genezen worden van alle kwaal." Eer, aanzien en vermogen is, in dit geval, het deel der Apostelen, zij worden op de handen gedragen. O, wij zien het bij de Roomsen, welke wonderen hun wondermannen bij hen teweeg brengen; hoe deze tot heiligen verklaard, als heiligen worden vereerd: hoe men kerken en kapellen voor hen bouwt, of aan hen toe-eigent, en hoe men jaarlijks, ja soms doorlopend hun gedachtenis viert door feestelijke optochten naar hun kerken en graven, om het volk opnieuw aan hun wonderen te doen geloven. Doch alle deze dingen vervielen bij de Apostelen, en keerden om in het tegendeel, omdat zij zeiden en het herhaalden, en er bij bleven, dat zij het wonder deden in de naam van Jezus. Dit was de smaadheid, die het heerlijkste wonder terstond van al zijn heerlijkheid beroofde, en tot een misdaad, ja tot een werk des duivels maakte in de ogen van het ongeloof, dat door de overheden van Israël werd vertegenwoordigd. Geef God de eer; wij weten, dat deze mens een zondaar is, zeiden de leidslieden van Israël tot de blindgeborene. Zij wilden, dat deze man zijn genezing God zou toeschrijven, en niet aan Jezus. En waarom niet aan Jezus? Omdat men een God nog wel wil erkennen, met wie men denkbeeldig kan handelen, maar geen God geopenbaard in het vlees, met wie men niet denkbeeldig handelen kan, maar ten opzichte van wie men terstond en beslist voor of tegen handelen moet. En is dit niet nog heden het geval? Niemand zal er op tegen hebben als gij zegt: "God regeert, Hij heeft de mens lief en doet alles om hem te behouden." Maar zeg dit van Christus, en terstond staat de Jood op om u met stenen te werpen, en de Mohammedaan om u uit te schelden, en de naam christen om u van afgoderij te beschuldigen. "Geef God de eer! (roepen ook deze lieden) wij weten, dat Jezus een zondaar is." Dat is dan ook de ergernis, die blijven zal zo lang het Evangelie blijft; en hiermede verstaat gij het woord van de Apostel: (1 Corinthiërs 1:21) Nademaal in de wijsheid Gods, de wereld God niet heeft gekend door de wijsheid, zo heeft het God behaagd, door de dwaasheid der prediking zalig te maken, die geloven. Paulus zegt er mede: "Omdat de menselijke wijsheid zich tegenover de Goddelijke wijsheid heeft gesteld, noemt zij dwaas, wat God wijs noemt, en is het God welbehagen geworden, om door hetgeen voor de wereld dwaasheid is, zalig te maken dezulken, die geloven. "Het is hier de plaats om de dwaling te doen kennen als de zonde van het verstand, gelijk de ondeugd de zonde is van het hart. Deze waarheid wordt fel bestreden door de wijsgeren, die de vrijheid menen te hebben alles tegen de Goddelijke wijsheid (de Schrift) te mogen zeggen, en daarbij dood onschuldig te blijven. Men beweert, dat de dwaling onwillekeurig is, dat niemand dwaalt, omdat hij wil dwalen, terwijl de ondeugd plaats heeft, omdat men wil zondigen. Doch wie zondigt, omdat hij wil zondigen? Alleen de boosaardige booswicht, die een lust heeft om te stelen, te moorden, een gehele trein te doen verongelukken, door stenen op de sporen te leggen. De gewone regel is, dat men zondigt, omdat men zondig gezind is. Ieder mens is zondig, maar alle mensen zijn niet zondig gezind, dat is, niet allen hebben een doorgaande sterke overhelling tot zondigen, zoals de vloeker, de vechter, de dronkaard. Wat brengt die gezindheid tot zonde teweeg? Velerlei, vooral de opvoeding en de omgeving van de jeugd af aan. Wij weten het allen: de zondigheid, de aanleg tot zonde brengt ieder mede. Deze zondigheid doet zich reeds bij het kind voor in de vorm der eigenwilligheid. Het kleine kind onderwerpt zich niet aan de volwassene, maar verzet zich tegen hem, als deze hem iets weigert of ontneemt, dat het hebben wil. Wordt die eigenwilligheid niet met verstand

en liefde tegengegaan, dan wordt zij gevoed, versterkt, verstaald en ten laatste een gezindheid tot zondigen, die het karakter van de kwade mens uitmaakt. Zulk een mens zondigt, niet omdat hij bepaald wil zondigen, maar omdat zijn geaardheid dit medebrengt. Hij zondigt onwillekeurig. Zo zal een oplopend man om een kleinigheid u de grievendste woorden als zo vele dolken in het hart stoten, niet omdat hij dit bepaald wil, maar omdat zijn geaardheid in werking is gekomen en deze zulke woorden medebrengt. Als zijn drift bedaard is, heeft hij er soms zelf grote spijt van. De meeste zonden geschieden dus onwillekeurig. Zijn zij echter daarom geen zonden? Zeer zeker. Waarom? Omdat de mens geen werktuig is; maar een zedelijk wezen, die der stem van zijn verstand en geweten kon en moest gehoor gegeven hebben. En zo is het ook met de dwaling van het verstand. Zij is een zonde van het verstand. Waarom? Omdat zij uit een dwalingsgezindheid voortkomt, die het gevolg is ook van opvoeding, omgeving, en ook van lectuur en studie. Als men in plaats van de kinderen uit de bron der ware wijsheid, der wijsheid Gods (de Heilige Schrift) te drenken, hen drenkt uit de troebele, onreine, soms vergiftige bronnen van twijfelarij en ongeloof, dan krijgt het verstand allengs een plooi, een karakter, dat de waarheid van zich stoot. De waarheidszin, in plaats van ontwikkeld te zijn geworden, is alsdan altijd meer verzwakt, en ten laatste uitgedoofd geworden, zodat men de klaarste bewijzen voor de waarheid niet meer kan aannemen, en de ellendigste bewijsredenen voor de leugen niet meer kan afwijzen. Het verstand krijgt dus een dwalingsgezindheid, waardoor men onwillekeurig dwaalt. Doch daarom is de dwaling zo goed een zonde van het verstand, als de ondeugd een zonde van de harten is. Waarom? Omdat de mens een redelijk wezen is, die vroeger de stem zijner rede moest en kon gehoord hebben. Nu is het meestal te laat; want een gevestigd verstandelijk of zedelijk karakter te veranderen, is zoveel als zelf onze eigen persoonlijkheid te veranderen, en dat is boven onze macht. En nu staan wij nog slechts op bloot natuurlijk, menselijk gebied. Moet het dus tot de betrekkelijke onmogelijkheden gerekend worden, dat iemand van gevestigd verstand en karakter het tegenovergestelde wordt van hetgeen hij is, hoe duidelijk wordt het dan, dat het een volstrekte onmogelijkheid is, dat de mens zichzelf van een zondaar tot een heilige kan maken. En hier valt dan ook het volle licht op het woord van de Heer: Zo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan het Koninkrijk van God niet ingaan. Hetgeen uit het vlees geboren wordt, is vlees, en hetgeen uit de Geest geboren wordt, is Geest, Johannes 3:5,6. Zal de mens heilig en daarmede zalig worden (want zonder heiligheid is de zaligheid niet mogelijk) dan moet er van hoger hand een nieuw Goddelijk beginsel in hem worden geplant, dat strijd voert tegen het zondig beginsel, dat in hem is, en het ten laatste overwint en uitroeit. En dat nieuw Goddelijk beginsel is de Heilige Geest, ons verworven door het schuldverzoenend lijden van de Zoon van God. Het Evangelie roept ieder mens op, om van een zondaar een heilige te worden door het geloof in de naam van Jezus. Al wie in de Here Jezus waarlijk gelooft, die ontvangt het nieuw Goddelijk levend beginsel, de Heilige Geest in zijn hart, en werkt er mede tot aan zijn einde, en behoudt het geloof en ontvangt de kroon der liefde Gods. Doch nu is het de ondervinding van alle tijden en van iedere dag, dat de meeste mensen geen begeerte hebben om heilig en zalig te worden, maar veeleer om in hun oude zondige natuur te blijven leven en sterven. Vreemd voorzeker en onverklaarbaar, indien wij niet wisten uit de Schrift, dat de wereld in het boze ligt en een macht is tegenover God, en zo vele machtigen, edelen en wijzen heeft, die haar handhaven, die voor haar strijden, die voor haar leven en sterven, en haar beginselen planten en voortplanten op elk mogelijk gebied. En wat bewijst dit alles anders, dan dat de wereld een opperhoofd heeft, die zijn werk heeft in de kinderen der ongehoorzaamheid; die ze regeert, beveelt en ze naar zijn wil doet handelen, de satan! De satan nu en Christus zijn sedert de val van de mens elkanders tegenstanders. God de Vader, die door de Zoon en de Heilige Geest de wereld heeft geschapen, verlost ze ook door beiden. De paradijsbelofte zegt het ons, en geheel de Schrift herhaalt en bevestigt het. De overste dezer wereld komt, zegt de Heer kort vóór zijn lijden en sterven, en heeft aan Mij niets, (Johannes 14:30), na gezegd te hebben (Johannes 12:31): Nu is het oordeel dezer wereld, nu zal

de overste dezer wereld buiten geworpen worden. Treffend niet waar, dat de Heer vroeger gezegd had, (Lukas 11:21,22): Wanneer een sterkgewapende zijn hof bewaart, zo is al wat hij heeft in vrede; maar als een daarover komt, die sterker is dan hij, en hem overwint, die neemt zijn gehele wapenrusting, daar hij op vertrouwde, en deelt zijn roof uit. Tot op Jezus komst was de satan als het ware ongemoeid gelaten, doch nu kwam Jezus, de Sterkere, over hem. Verwonderen wij ons dus niet, dat de wereld zich juist bepaald tegen Christus verzet; Hij is haar bepaalde tegenpartij, de machtige en almachtige Bestrijder van haar overste, de satan. Jezus, gij Zoon van God! wat hebben wij met U te doen? Zijt Gij gekomen om ons te pijnigen vóór de tijd? was de kreet der onreine geesten uit de bezetene (Mattheus 8:29), en is nog de kreet der ongelovige wereld. Christus doet de onreine geesten terstond lijden, bestrijdt hen terstond, bindt terstond hun machtige overste, en ontrooft hem terstond zijn buit. En daartegen verzet zich de wereld; zij wil in vrede gelaten worden, en in het volle bezit van hetgeen zij heeft. Wij zeiden straks, dat de wereld nog wel horen wil van God, maar niet van Jezus. Waarom? Omdat zij (ofschoon zij zeer wel weet, dat er een God is, en voor Hem siddert) zijn oordeel verre stelt aan het einde des tijds, in een onbepaalde en onbekende toekomst, terwijl Christus terstond het oordeel aan haar voltrekt. Ja, de onreine geesten weten wel, met satan aan hun hoofd, dat God hen in de hel geworpen en overgegeven heeft aan de ketenen der duisternis, om tot het oordeel bewaard te worden (2 Petrus 2:4), maar zij weten ook, dat Christus hiertoe geopenbaard is, om reeds nu de werken des duivels te verbreken (1 Johannes 3:8), en dat Hij het land doorging, goed doende en genezende allen, die van de duivel overweldigd waren, Handelingen 10:38. In deze waarheid ligt hun waan, dat Jezus nog meer hun tegenpartij is dan God. De wereld handelt dan ook, zoals wij zeiden, denkbeeldig met God. Meent gij, dat de oversten van Israël, die tot de genezen blinde zeiden: Geef God de eer! God de eer gaven, of zouden gegeven hebben, als Jezus dat wonder had gedaan, niet in zijn eigen naam als de Zoon van de Vader, maar uit naam van God als Mozes en de profeten? Neen, het ongeloof verwerpt God evenzeer, als het Christus verwerpt, maar kan dat doen zonder het terstond met de daad te bewijzen. De ongelovigen doen het voorlopig enkel met hun gedachten; maar zo kunnen zij niet handelen tegen Christus; deze dwingt hen om terstond God in Hem te erkennen, of God in Hem te verwerpen. De mens, tot wie Christus (door het Evangelie) gebracht wordt, moet terstond voor of tegen Christus beslissen; daarom laat de Heer onmiddellijk op de aangehaalde woorden, Lukas 11:23, volgen: Wie met Mij niet is, die is tegen Mij, en wie met Mij niet vergadert, die verstrooit. En nu, broeders, en ik weet, dat gij het door onwetendheid gedaan hebt, gelijk als uwe oversten. Hoe lieflijk, hoe verzachtend! Zij hadden deze grote misdaad door onwetendheid gedaan. Dit wisten de Apostelen. Deze stelden hun wetenschap tegenover het gebrek aan wetenschap bij het volk en hun oversten. Dezen waren verblind geweest, want dit is de mens van natuur in de dingen Gods, om de eenvoudige reden, dat hem de zonde de geestelijke ogen gesloten heeft, die door de Heilige Geest weder moeten geopend worden. Het was een terugwijzing van Petrus naar het eerste kruiswoord van de Heer: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet, wat ze doen, en hij bereidde hen daarmede voor tot de verkondiging der genade; want de onwetendheid is wel geen verontschuldiging aan de zijde van de mens, maar God neemt het als een verontschuldiging aan. Ook de eerste mens zondigde uit onwetendheid, want hij doorzag de list van de verleider niet, en daarom zei Eva en kon zij zeggen: Die slang heeft mij bedrogen, en ik heb gegeten, Genesis 3:13. De satan daarentegen zondigde uit zichzelf, hijzelf was de oorzaak van zijn val, hij schiep zijn eigen wezen om van goed tot kwaad, van een fontein der levende wateren tot een vuurspuwende berg, die brandt, totdat hij voor de aarde heeft uitgebrand en God zijn vuur bepaalt tot hemzelf en zijn onderhorigen, en het onschadelijk maakt voor zijn (Gods) nieuwe schepping. Nochtans de onwetendheid is zondig bij de mens. Zij kan ten hoogste zijn schuld minder maken, maar niet wegnemen. Dit zien wij aan Paulus. Ook hij kon betuigen, dat hij al wat hij tegen Christus gedaan had, in zijn onwetendheid (zijn onverstand) gedaan had, zeggende 1 Timotheus 1:12,13:

Ik dank Hem, die mij bekrachtigd heeft, Christus Jezus onze Heer, dat Hij mij getrouw geacht heeft, mij in de bediening gesteld hebbende, die tevoren een godslasteraar was, en een vervolger, en een verdrukker; maar mij is barmhartigheid geschied, dewijl ik het onwetende gedaan heb in mijn ongelovigheid. En toch zegt hij 1 Corinthiërs 15:8,9: Ten laatste van allen is Hij (de opgestane Christus) ook van mij, als van een ontijdig geborene gezien; want ik ben de minste van de Apostelen, die niet waardig ben een Apostel genaamd te worden, daarom, dat ik de gemeente Gods vervolgd heb. De mens is van natuur zondig, ondanks zichzelf, en toch moet hij zichzelf van zonde beschuldigen. Waarom? Omdat al wat de mens beter kon gedaan hebben, dan hij gedaan heeft, hem, zodra hij het inziet, tot een schuld wordt. "Gij hebt het niet geweten, goed, maar had gij het niet kunnen weten, als gij het had willen weten? Gij hebt Christus gekruist als een godslasteraar; maar waarom Hem niet vergeleken met de profetieën, die van Hem in uw heilige boeken staan opgetekend? Alsdan zoudt gij gezien hebben, dat uw Messias geen andere kan zijn, dan die in Christus gekomen is." En zo is het in alles. Er is ten allen tijde gestreden, en die strijd zal wel niet ophouden, over de vraag: of de mens, die aan zijn geweten gehoorzaamt, schuldig is als zijn geweten in een dwalende toestand verkeert? Die het ontkennen, zeggen: Hoe kan een mens schuldig zijn, als hij een wet overtreedt, die hij niet kent, die niet tot zijn geweten behoort? Hoe kan de heiden geoordeeld worden naar de wet van Mozes, de Jood naar het Evangelie? Wij antwoorden met het reeds gezegde. De onvrijwillige, natuurlijke onwetendheid verontschuldigt de mens niet, maar maakt hem minder schuldig. Zij verontschuldigt hem niet, omdat de mens als redelijk schepsel niet alleen het betere kan, maar ook moet leren kennen, en zij maakt zijn schuld minder, omdat hij daarmede niet tegen beter weten handelt. De Heer zelf heeft het immers gezegd (Lukas 12:47,48): Die dienstknecht, welke geweten heeft de wil van zijn heren, en zich niet bereid, noch naar zijn wil gedaan heeft, die zal met vele slagen geslagen worden; maar die dezelfde niet geweten heeft, en gedaan heeft dingen, die slagen waardig zijn, die zal met weinig slagen geslagen worden. Ook maakt de Heer onderscheid tussen de zwaarte van het oordeel, dat over het ongeloof der Joden en dat der Heidenen gaan zal, in de woorden (Mattheus 11:21,22): Wee u, Chorazin! wee u, Betsaïda! want zo in Tyrus en Sidon de krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden zich eertijds in zak en as bekeerd hebben. Doch Ik zeg u, het zal Tyrus en Sidon verdraaglijker zijn in de dag des oordeels dan ulieden. Zo dan, hier geldt de regel van de Heer: Een iegelijk, die veel gegeven is, van die zal veel geëist worden, en die men veel vertrouwd heeft, van die zal men overvloediger eisen. Hieruit kan men afleiden, welk een zwaar oordeel gaan zal over hen, die het volle licht van het Evangelie niet als zodanig erkend, maar verworpen hebben. De bedreigingen Gods aan dezulken zijn dan ook ontzettend en alles te boven gaande: De openbaring van de Here Jezus van de hemel met de engelen zijner kracht, zal zijn: met vlammend vuur wraak doende over degenen, die het Evangelie van onze Heer Jezus Christus niet gehoorzaam zijn, dewelke zullen tot straf lijden het eeuwig verderf, van het aangezicht van de Heer en van de heerlijkheid zijner sterkte (2 THESSALONICENZEN 1:8,9). Tegelijk echter ziet men uit deze tekst de betekenis van onze tekst. De onwetendheid, waarvan Petrus spreekt en de Heer op het kruis sprak, is een onwetendheid omtrent zijn persoon. De apostel Paulus, sprekende van de verborgenheid der zaligheid in Christus, zegt (1 Corinthiërs 2:8): welke niemand van de oversten dezer wereld gekend heeft, want indien zij ze gekend hadden, zo zouden zij de Heer der heerlijkheid niet gekruisigd hebben. De Joden, die in hun ongeloof bleven, werden dan ook niet verworpen, omdat zij Christus verworpen hadden, maar omdat zij het Evangelie, hetwelk de bediening van de Heilige Geest is, verworpen hebben. De Heer heeft het zelf gezegd: zo wie enig woord gesproken zal hebben tegen de Zoon des mensen, het zal hem vergeven worden, Mattheus 12:32. Ja, wij mogen er bijvoegen: "wie enige daad tegen de Zoon des mensen verrichtte, het zal hem vergeven worden;" want de Heer bad voor zijn kruisigers. Doch de Heer voegt er onmiddellijk bij: Maar wie tegen de Heilige Geest zal gesproken hebben, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de

toekomende. Van waar dit verschil? Omdat in de Zoon, door zijn mensheid, de Godheid bedekt is, en in de Heilige Geest de Godheid geheel onbedekt, in al haar volheid geopenbaard is. Daarom, voor wie Christus gekruisigd heeft, (en wij allen hebben Hem gekruisigd door onze zonden,) is redding door het geloof in het Evangelie der genade; maar wie het Evangelie der genade insgelijks verwerpt, voor die is geen middel van redding meer. Daarom is Israël ook niet als volk Gods verworpen en uit hun land geworpen, noch werden hun stad en tempel verwoest, alvorens de Heilige Geest was uitgestort en het Evangelie der genade hun verkondigd was. Toen zij echter, zoals Stefanus tot hen zei: ook de Heilige Geest wederstonden, gelijk hun ongelovige vaderen (Handelingen 7:51,52), toen was de mate van hun ongerechtigheid vol, en zij werden zonder barmhartigheid afgesneden van hun land en verstrooid onder de heidenen. En zal het anders zijn met ons, als wij de genade van het Evangelie afwijzen? Ook wij handelen van natuur in onwetendheid tegen God en zijn Christus; welnu, dat wij dan ook weten, dat deze onwetendheid alleen in Christus vergefelijk is. Alleen als wij zijn genade aannemen, worden onze zonden van ons weggenomen. De wet zegt: "Wie gezondigd heeft, zal sterven", maar het Evangelie zegt: "Wie zegt, dat hij niet gezondigd heeft, die zal sterven, maar wie zijn zonden erkent en belijdt voor de Heer, die zal door de Heer van zonden ontheven worden en door Hem leven in eeuwigheid." Bedekken wij dan onze zonden niet, en houden wij ons niet voor dezulken, die de genade van onze Here Jezus Christus, de liefde Gods en de gemeenschap van de Heilige Geest niet behoeven; want juist dat is de onvergefelijke zonde: dat wij de vergevende genade Gods niet aannemen. Maar God heeft alzo vervuld, hetgeen Hij door de mond al zijner profeten tevoren verkondigd had, dat de Christus lijden zou. Welk een overgang: Gij hebt het gedaan, maar niet buiten de raad van God! Gevoelt men niet, dat zulke overgangen niet door een mens kunnen gemaakt worden, maar alleen uit de Heilige Geest kunnen voortkomen? God doet het kwaad niet; maar zodra is het niet gedaan, of Hij legt er de hand op, en gebruikt het tot zijns naams eer en heerlijkheid. De mens kan zondigen en hij zondigt; maar hij kan niet zondigen tegen de raad van God. Deze waarheid moet strekken om de mens in zijn zonde voor wanhoop te bewaren. Wij hebben gezondigd, en kunnen wij nu zeggen: "Wij hebben het evenwicht verbroken en wij zullen het herstellen?" Neen, niets is te herstellen: ook God doet niets weder over, maar Hij bestuurt het kwaad, en brengt er heerlijke vruchten uit voort. Nog eens, welk een troost voor ons, zondaren! Daar liggen onze zonden voor onze ogen, ze zijn onherroepelijk en onherstelbaar, en de gevolgen er van zijn onberekenbaar. Wat zullen we er aan doen? Och, dat wij ze ongedaan konden maken, dan zouden wij rust verkrijgen! Doch dit is onmogelijk. Zij zijn en zij blijven gedaan, voor eeuwig. Doch treurt daar niet om, O, alle gij zondaren en zondaressen, troost u in de Goddelijke toelating. Het is niet buiten zijn wetenschap, buiten zijn voorkennis, ja niet buiten zijn bepaalde raad geschied. Gods woord zegt het tot de overtreders overal, gelijk in onze tekst: "Gij hebt met uw zonden Gods oogmerken niet verijdeld, maar bevorderd. Zeker, gij draagt er al de schuld en God heeft er al de eer van, maar zo gij u slechts bekeert, is alles voor God en voor u, alsof er niet gezondigd was. Alsdan hebt gij u niet meer te beangstigen over de onherstelbare gevolgen uwer zonden; want God, die uw zonden toeliet, terwijl Hij ze had kunnen verhinderen, neemt, door u de zonden te vergeven, haar gevolgen voor zijne rekening. "God heeft alzo vervuld, hetgeen Hij door de mond al zijner profeten verkondigd had, dat de Christus lijden zou. Petrus maakte zijn hoorders oplettend, dat zij de raad Gods aangaande de Christus en diens lijden konden lezen, als van ouds her beschreven zijnde in hun Heilige Schriften, door de dienst der profeten. Gij gevoelt, dat het gedurig beroep op de Heilige Schrift bij de bewaarders van deze Schrift van grote kracht en eigenlijk alles afdoende was. Vergeten wij nooit, dat Christus niet uit de heidenen is geboren, maar uit de Joden. Dat Hij dus ook niet voorspeld is in de Schriften der heidense wijsgeren, maar in die van Mozes en de profeten. Daarom is ons ook het Oude Testament zo dierbaar, en is het zo één met het Nieuwe Testament, dat men er geen wit blaadje mag tussen voegen, maar ze beide als onmiddellijk op elkander volgende, moet lezen. Immers de stam en de tak van

dezelfde boom, zijn twee en toch een, zo ook de wortel en de vrucht. Door het Oude Testament is Israël de wortel, Christus de vrucht. Welk een heerlijke wortel moet het zijn, uit welke deze vrucht gegroeid is! Geeft niet de vrucht de waarde aan de boom? Was Christus niet de vrucht geweest van deze boom, hij zou onvruchtbaar en verwerpelijk zijn, doch nu is het een gezegende boom in de hof van de Heer, die, hoe door de stormen der eeuwen geteisterd, en hoe door slag op slag van het onweer of de bijl des houthakkers van tak bij tak beroofd, als een dorre boom zonder takken en bladeren staat, nochtans nooit ontworteld worden zal, maar eenmaal opnieuw zal uitspruiten en groeien en vruchten dragen, tot eer van die God, die hem geplant heeft met eigen hand, Romeinen 11:25-36. Betert u dan en bekeert u. Gods vredesraad, besturing van het kwaad en zijn eeuwige uitverkiezing zijn geen roepstemmen tot traagheid, geen oorkussens om er op te gaan liggen slapen, maar roepstemmen om te ontwaken uit de slaap en naar de wapenrusting Gods te grijpen, om ons tegenover de wereld te stellen, en haar duistere machten te bestrijden. God roept zijn kinderen uit het midden der wereldse lieden, met de woorden: Mijn zoon, mijn dochter, geef Mij uw hart! dat is: "Geef Mij uw liefde!" En Gods kinderen beantwoorden terstond die roepstem, en keren zich om van de wereld naar God. De bekering is bij hen het onmiddellijk gevolg van Gods roeping. Betert u dan, EN BEKEERT U, niet door uw eigen kracht, maar door de kracht van God, die Hij u thans verleent, door zelf u te roepen door de Heilige Geest. De toehoorders moesten geheel het tegenovergestelde worden van hetgeen zij tot nu toe waren. Er moest door deze omkering bij hen een eerherstel gegeven worden aan Jezus. Zij moesten er hun misdaad aan Hem mede herroepen voor de hemel en voor de aarde, en dat moesten zij doen, door zich in het openbaar voor de ogen van al het volk af te zonderen van de ongelovigen, en zich te voegen bij de gemeente der gelovigen, de gemeente van Christus. Alsdan zou Jezus hen antwoorden met de vergeving van hun zonden. Opdat uw zonden mogen uitgewist worden. Ja, daar komt het op aan, en komt het alleen op aan. God heeft in geheel de Schrift altijd en alleen met de mensen zonde te doen om ze uit diens hart uit te wissen met het bloed van zijn eigen lieve Zoon, en hoe weinig hebben de mensen zelf met hun zonden te doen! De zonde is bij de meeste mensen het element geworden, waarin ze leven evenals de vis in het water, en de vogel in de lucht. ls dit niet droevig, niet beschreienswaard, niet God geklaagd? Hoe! de mens, het schepsel, dat zelfs in zijn diepe val nog eindeloos hoger staat dan het edelste dier; de mens met rede en verstand begaafd en met een hart, dat God kan liefhebben, ja, dat in God lief te hebben zich alleen zalig gevoelen kan; de mens, oorspronkelijk naar Gods beeld geschapen, en die door God nog altoos als zodanig behandeld, bemind, met voorrechten en zegeningen overstort wordt, hij heeft God niet meer lief, maar de wereld, en gehoorzaamt niet meer zijn wettige Opperheer, zijn Schepper en Weldoener, maar volgt zijn eigen zin en wil. O vaders, o moeders, hoe zou het u zijn, als gij van uw kind, dat gij met al de liefde van uw harten hebt opgevoed, en dat nu met een oneindigheid uwer zorgen groot geworden is, moest horen: "Ik heb u niet meer lief; gij zijt mij geen vader en geen moeder meer; ik ga uit uw huis en naar mijn vrienden, en ben ook niet voornemens ooit weer terug te keren?" Zoudt gij niet wenen over uw kind als voor u verloren en dood, en ook verloren en dood voor zichzelf? Welnu, zulke ondankbare kinderen zijn wij allen, zo lang wij onze eigen wegen bewandelen, het gelaat van God afgekeerd. Maar nu komt God tot de zondaar in zijn geliefde Zoon, door de Heilige Geest met al zijn liefde, en zegt tot hem: "Ik ben uw Rechter, maar Ik wil uw Rechter niet zijn, Ik wil uw Redder zijn; Ik wil niet, dat gij Mij haten zult, maar dat gij Mij liefhebt met al uw liefde, omdat Ik u liefheb met al mijn liefde; want zo waarachtig als Ik leef, Ik heb geen last in de dood van de goddelozen, maar daarin heb Ik lust, dat hij zich bekeert en leeft. Bekeert u dan en leeft, want waarom zoudt gij sterven?" En voor zoveel liefde is het verloren kind niet bestand; hij gevoelt zich weer het kind te zijn van de liefste Vader, en de liefde van die Vader stroomt weder door zijn hart en stroomt er alle zonden en zorgen uit weg, en hij zegt: Hoe vele huurlingen van mijn Vader hebben overvloed van brood, en ik verga van honger. Ik zal opstaan en tot mijn Vader gaan en tot Hem zeggen: Vader ik heb gezondigd tegen de hemel en voor U, en

ik ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden; maak mij tot een Uwer huurlingen Doch zijn zonden zijn hem reeds vergeven, hoe zou hij dan een huurling kunnen worden? Neen, hij wordt in het vaderlijk huis, in zijn kindschap hersteld: volkomen en voor altijd. Wanneer de tijden der verkoeling zullen gekomen zijn van het aangezicht van de Heer en Hij gezonden zal hebben Jezus Christus, die u tevoren gepredikt is. De bedoeling van Petrus is te zeggen: "Betert u dan en bekeert u, opdat uw zonden mogen uitgewist zijn tegen de tijd van Christus wederkomst." Want Christus is wel heengegaan, maar Hij komt weder, en wel zonder zonde: alleen in heiligheid en heerlijkheid; alsdan moeten wij ook zonder zonde zijn, want met zonde kunnen wij niet voor Hem bestaan. Zal dit mogelijk zijn, dan moeten onze zonden uitgewist worden. En wat is in hemel en op aarde alleen in staat om onze zonden uit te wissen? Alleen de liefde van God in Christus door de Heilige Geest. In Christus, als het Lam, dat geslacht is voor de zonde; met andere woorden, door het bloed van Christus. Het bloed van Jezus Christus reinigt, en reinigt alleen, van alle zonden, 1 Johannes 1:8. Er is voor de mens geen behoudenis, dan in deze barmhartigheid van God. En de mens, die uit zijn zondenslaap is ontwaakt en gelooft, zegt: "Amen, ook mij is barmhartigheid geschied!" Dit is zijn rechtvaardigmaking, en zijn heiligmaking volgt daaruit als de stroom uit de bron, want de mens moet ook zedelijk voleindigd worden, en dat wordt, door de Heilige Geest, de gelovige, de begenadigde zondaar. Want zo waarachtig het is, dat wij in onszelf nooit zonder zonden zijn, zo waarachtig is het, dat wij zonder zonden zijn in Christus, die onze zonden uitgewist heeft in zijn bloed, en ons door zijn bloed gekocht en gemaakt heeft tot koningen en priesters. En wij zullen als koningen heersen op de aarde, Openbaring 5:9,10. De tijden der verkoeling zijn die der genade voor Gods volk, en zulk een tijd zal bij uitnemendheid voor de gemeente de tijd van 's Heren wederkomst zijn. Welke de hemel moet ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen, die God gesproken heeft door de mond al zijner heilige profeten van alle eeuwen. De hemelvaart van de Heer wordt hier, gelijk overal in de Schrift voorgesteld, als te zijn een zaak voor een bepaalde tijd. Psalm 110:1 zegt de Vader tot de Zoon: Zit aan mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten. Met de wederkomst van de Heer zal ook het Koninkrijk van God als zodanig in heerlijkheid) geopenbaard worden. Thans hebben wij een gemeente van de Heer, een algemene Christelijke kerk, doch deze namen zullen zich eenmaal oplossen in die van het Koninkrijk van de Heer, waarin alle tongen, talen, natiën en volken zullen verenigd worden. Dat zal een andere eenheid zijn dan die, waarop de Roomse kerk zo hoge roem draagt. Van die eenheid zal niet een paus, een mens, een zondaar, die zich eigenwillig de hoogste macht heeft aangematigd, maar de Zoon van God, die het geen roof behoeft te achten Gode gelijk te zijn, het Hoofd zijn. Daarom leerde de Heer ons bidden: Uw Koninkrijk kome! Want het is er nog niet, en hoe zou het er kunnen zijn zonder de Koning? Daarom zegt Christus door de Heilige Geest gedurig tot zijn op Hem wachtende gemeente: Zie, Ik kom haastelijk. En is haar telkens herhaald antwoord: Amen, ja kom, Here Jezus! De tijden der wederoprichting aller dingen, die God gesproken heeft door de mond al zijner heilige profeten van alle eeuwen. Sommige dwaalgeesten, die de zaligheid van alle mensen, ja der duivelen prediken, halen deze tekst gewoonlijk aan als grond voor hun gevoelen; doch hoe onhandig. Waar hebben de profeten de algemene zaligheid van alle zondige schepselen geleerd? Waar heeft God deze belofte uitgesproken? Immers nergens. Wanneer er van de oprichting aller dingen gesproken wordt, dan is het van die dingen, welke God wil herstellen. God heeft in het paradijs beloofd het verloren paradijs de mens terug te geven, en het is de mens teruggegeven in Christus op het kruis, die het de bekeerde moordenaar opende en al zijn gelovigen openen zal tot aan het einde der dagen, als wanneer het weder zichtbaar zijn zal in zijn meer dan vorige heerlijkheid. Ja, God heeft beloofd een nieuwe aarde en een nieuwe hemel te scheppen voor de oude, door de zonde bedorven en vergankelijk geworden, aarde. Doch het naaste, waaraan wij hier met de woorden van Petrus denken moeten, is de wederoprichting van het Koninkrijk aan Israël, want daarover hadden de discipelen de Heer bij zijn hemelvaart

gevraagd, en het uitzicht hierop was door de Heer gesteld als een verwachting, niet voor heden maar voor de verre toekomst. Trouwens de oprichting van deze zaak lag de Israëliet het naast aan het hart. Hij had er ook, zoals wij gezien hebben, een bepaalde belofte Gods voor (Amos 9:11,12): Te dien dage zal Ik de vervallen hut van David weder oprichten, en Ik zal haar reten vertuinen, en wat aan haar is afgebroken, weder oprichten, en zal ze bouwen als in de dagen vanouds, opdat zij erfelijk bezitten het overblijfsel van Edom, en al de heidenen, die naar mijn naam genoemd worden, spreekt de Heer, die dit doet; Welke tekst door Jacobus op de eerste kerkvergadering der Apostelen (Handelingen 15:13-21) opnieuw in herinnering wordt gebracht, om de broederen duidelijk te maken, dat het Gods voornemen was om, nu Israël zijn Christus verworpen had, eerst de heidenen te bezoeken, om uit hen een volk aan te nemen voor zijn naam. En dit geschiedde naar het woord van de Here Jezus zelf (Mattheus 21:43): Ik zeg ulieden, dat het Koninkrijk van God van u zal weggenomen worden, en een volk gegeven, dat zijn vruchten voortbrengt. Reeds in het leven van Jozef was hiervan een afspiegeling gegeven. Immers deze kon ook tot zijn broederen zeggen: Omdat gij mij verworpen en verkocht en de heidenen overgeleverd hebt, ben ik de redder van die heidenen der wereld geworden: zij moesten de eersten, en gijlieden de laatsten zijn. Want Mozes heeft tot de vaderen gezegd: De Heer, uw God, zal u een profeet verwekken uit uw broederen, gelijk mij, die zult gij horen in alles, wat Hij tot u spreken zal. En het zal geschieden, dat alle ziele, die deze profeet niet zal gehoord hebben, uitgeroeid zal worden uit het volk. Merkt hier op, met welk een wijsheid de Heilige Geest hier door de mond van Petrus spreekt. Al de profeten zijn goed, maar zolang bij de Joden Mozes niet genoemd is, is de redenering niet volmaakt. Nog heden zeggen de Joden: "Een tweede Mozes is er niet geweest," en gij weet uit de Evangeliën, welk een roem de Joden er in stelden om discipelen van Mozes genoemd te worden, en hoe zij op deze man hoopten. Het ging hun, en het gaat hun nog als bij streng Roomsen, Luthersen en Gereformeerden, bij wie de Paus, Luther en Calvijn de hoogste plaats innemen in hun gevoel, hun verstand en hun verbeelding. Dat hiermede veel afgoderij met mensen wordt gepleegd, behoef ik niet te zeggen, daar wij de woorden van Paulus voor ons hebben (1 Corinthiërs 1:13): Is Paulus voor u gekruist? of zijt gij in Paulus naam gedoopt? en 1 Corinthiërs 3:4-9: Als de een zegt: Ik ben van Paulus, en een ander: Ik ben van Apollos, zijt gij niet vleselijk? Wie is dan Paulus, en wie is Apollos, anders dan dienaars, door welke gij geloofd hebt, en dat, gelijk de Heer aan een iegelijk gegeven heeft? Ik heb geplant, Apollos heeft natgemaakt, maar God heeft de wasdom gegeven. Zo is dan noch hij, die plant, iets; noch hij, die nat maakt; maar God, die de wasdom geeft. En die plant en die nat maakt zijn één, maar een iegelijk zal zijn loon ontvangen naar zijn arbeid. Want wij zijn Gods medearbeiders: Gods akkerwerk, Gods gebouw zijt gij. De God der Schrift nu, die in zijn voorzienige wijsheid alles in haar heeft neergelegd, wat voor de gemeente naar zijn raad nodig is alle de eeuwen, heeft ook de afgodische ingenomenheid van Israël met Mozes, de man, de dienaar van God, gebroken. Waardoor? Juist door Mozes de meerdere dan Mozes te laten vooraf verkondigen en alzo Mozes zelf te stellen, evenals Johannes de Doper, tot een heraut van de Heer Jezus Christus, zodat de Heer zich dan ook rechtstreeks op de grote wetgever van de Joden en leermeester kon beroepen, door te zeggen (Johannes 5:45-47): Meent niet, dat ik u verklagen zal bij de Vader; die u verklaagt, is Mozes, op welke gij gehoopt hebt. Want indien gij Mozes geloofde, zo zoudt gij Mij geloven; want hij heeft van Mij geschreven. Maar zo gij zijn schriften niet gelooft, hoe zult gij mijn woorden geloven? Op straffe des doods moest deze Profeet gehoorzaamd worden, hetgeen vanzelf de Goddelijke natuur van die Profeet onderstelt, want een bloot mens kan voor zich zulk een gehoorzaamheid niet eisen; dit kan alleen gedaan worden door een persoon, die God, of die tegelijk God en mens is. Mozes profeteert dan ook de Christus, de Messias, het beloofde Zaad der vrouw, de Vermorzelaar van de kop der slang. Door de woorden: De Heer uw God zal u een Profeet verwekken uit uw broederen, gelijk mij, bedoelt Mozes dan ook niet te zeggen, dat die Profeet hem gelijk zou zijn in persoonlijkheid, maar dat die Profeet door God uit hun eigen midden zou worden verwekt,

evenals God hem, Mozes, uit Israël verwekt had, en dat dus die Profeet met zijn Goddelijk gezag, naar zijn Goddelijke natuur, als mens zou geopenbaard worden. Treffend, niet waar, dat de meerdere dan Mozes door Mozes zelf werd geprofeteerd, en dat hiermede alle verontschuldiging voor het ongeloof van de Joden voor eeuwig is afgesneden, zodat, zoals wij zo even uit de mond van de Heer hoorden, Mozes zelf, hun afgod, optreedt in het gericht voor God, nu en hiernamaals, als de aanklager van Israël, omdat dit volk, met al hun hoge eerbied voor hetgeen Mozes gezegd heeft, dit ene, dit grote, dit alles in waarde te boven gaande, alle wel en wee beslissende woord van Mozes verwerpt: Een Profeet uit het midden van u, uit uw broederen, als mij, zal u de Heer uw God verwekken: naar Hem zult gij horen. En ook al de profeten, van Samuel aan en die daarna gevolgd zijn, zo velen als er hebben gesproken, die hebben ook deze dingen tevoren verkondigd. Waarom wordt na Mozes, Samuel het eerst genoemd? Omdat onder zijn profetische bediening het koningschap onder Israël ontstond, en daarmede de Mozaïsche profetie van de Christus, als een Profeet, een trap hoger klom, en gepaard werd met die van Koning. In David werd de Christus ook de Zoon van David. Daarbij was Samuel het eigenlijke hoofd der profeten. Zeker werden Abraham en Mozes, en nog anderen (in het boek der Richteren) profeten genoemd, doch deze bediening was bij hen meer bijkomstig. Abraham was voornamelijk de stamvader, Mozes de wetgever van Israël. Eerst met Samuel ontstond de profetenschool, waarin zich allen, die door de Heilige Geest tot dienst van Israël werden afgezonderd, verenigden tot verdere opbouw in het geloof en tot verdere bekwaam making in hun bediening. Samuel stichtte zulke profetenscholen op onderscheiden plaatsen, tot een tegenwicht van het altijd meer toenemend bederf van het volk, bij hetwelk natuurlijk vanwege hun ongeloof, in zijn tijd het woord van de Heer schaars was, en de gezichten, de openbaringen van God ontbraken (1 Samuel 3:1). Samuel was dan ook een der uitnemendste mannen van God. Gij kent zijn geboorte. Hij was een gebedene van de Heer, en de Here van zijn geboorte af geheiligd. En nu, God maakt ook een verkiezing onder zijn heiligen. Er zijn enkele namen, die God zelf meermalen bij uitnemendheid noemt, evenals er onder ons enkele mannen van God zijn, wier namen gedurig weder genoemd worden; ja, deze moeten er doorgaans bij aangehaald worden, of anders is het besproken wordende niet volmaakt. Bijzonder bemint God de lieden, die niet zichzelf zoeken; en zulk een man was Samuel. Hij was een voorbeeld van zelfverloochening. Hij had van zijn allervroegste jeugd af geheel het volk in de naam van de Heer burgerlijk en geestelijk geregeerd; hij was een richter in naam, maar een koning in de daad geweest, ja meer dan een koning; want een koning kan uit de aard der zaak meer burgerlijk dan kerkelijk regeren, en Samuel deed beide. Alle jaren doorreisde hij de steden van Israël, om overal de jaarlijkse rechtsdagen te houden. En toen hij oud begon te worden en zijn zonen zijn plaats niet waardiglijk vervulden, riep het volk om een koning. Dit woord van dit ondankbaar volk was Samuel een grote smart, niet om zichzelf, maar om des volks afvals wil. Daarom zei de Heer tot Samuel: Hoor naar de stem van het volk in alles, wat zij tot u zeggen zullen, want zij hebben u niet verworpen, maar zij hebben Mij verworpen, dat Ik geen Koning over hen zal zijn, 1 Samuel 8:7. En toen nu Saul koning werd, en deze met de stroom van het afval werd medegesleept, en daarom door God verworpen werd, bedreef hij rouw over Saul. Welk een man! die geheel het volk eerst opriep tot getuige, of hij ooit een geschenk van hen had aangenomen, en toen zich achter de koning stelde en ook nu zijn val betreurde. Voorzeker, God gedenkt zulke mannen meermalen en haalt ze aan als toonbeelden van zijn genade. De overgang van Mozes tot Samuel door Petrus was dus uitnemend juist. Was Mozes tot wetgever, Samuel was tot hervormer van Israël door God gesteld geworden. Gijlieden zijt kinderen der profeten en des verbonds, hetwelk God met onze vaderen opgericht heeft, zeggende tot Abraham: En in uwen zaad zullen alle geslachten der aarde gezegend worden. Thans komt Petrus op hun voorrechten en op de daaruit voortvloeiende verplichtingen. Het gezegde Noblesse oblige (Adel verplicht tot edel handelen) is bekend en waar. Er is geen bijzonder voorrecht in de wereld, of het verplicht tot iets bijzonders. Hebt gij het voorrecht een

man of vrouw van vermogen te zijn, gij moet als zodanig handelen. Zijt gij een koning, gij moet koninklijk handelen. Zijt gij een man der kunst, der poëzie, der letteren, gij moet u als zodanig betonen. In dat evenwicht hangt geheel de maatschappij. En dat er mensen zijn, die de voorrechten bezitten zonder de daaraan verbonden verplichtingen te willen nakomen, is het bederf der samenleving en van henzelf. Gelijk het nu in het burgerlijke is, zo is het in het geestelijke. God had Israël uitverkoren boven alle volken, om zijn huisgenoten te zijn. Hij woonde in hun midden; Hij sprak tot hen gelijk een man tot zijn vriend, gelijk een Vader tot zijn kinderen; Hij regeerde hen als een koning, bestuurde hen als hun wetgever, strafte hen als hun rechter, en zegende hen als hun weldoener. Terecht kon dus ook de Psalmist (Psalm 147:19,20) roemen: Hij maakt Jacob zijn woorden bekend, Israël zijn inzettingen en zijn rechten. Alzo heeft Hij geen volk gedaan; en zijn rechten, die kennen zij niet, Halleluja! Doch waartoe heiligde God Israël tot het volk van zijn bijzondere eigendom? Opdat Israël wederkerig de naam van de Heer zou heiligen voor zichzelf en voor het oog aller volken. En toen deze verplichting niet werd nagekomen, verviel ook het voorrecht. Want dit moeten de mensen wel weten, dat God uit vrije genade, om niet, de een tien, de ander vijf talenten en de derde één talent geeft, maar dat zijn bevel daarmede gepaard gaat: Doet handeling, totdat Ik kome, Lukas 19:13. Dus, het gegeven kapitaal blijft van de Heer, en Hij zal wederkomen om er rekenschap van te vorderen, terwijl de wijze hoe met het toevertrouwde geld gehandeld wordt, de zaak van de mensen is. Zo dan, voorrechten, die ons aan de ene kant tot heren maken onder de mensen, maken ons aan de andere kant tot knechten van God, die wij er verantwoording van moeten geven. Petrus noemt zijn toehoorders: "Kinderen der profeten en des verbonds van God met Abraham, tot zegen aller volken in Christus," want zij waren het werkelijk. Hij vleit hen niet, maar zegt de waarheid en geeft hun de eer, die hun toekomt. Hij sprak niet tot heidenen, maar tot Joden. En nu, deze namen klinken liefelijk, en waren een verzachting tegenover de harde woorden: Gij hebt de Heilige en Rechtvaardige verloochend, gij hebt de Vorst van het leven gedood. Trouwens op snijdende wonden past verzachtende zalf. Er zijn lieden, die alles hard, en anderen, die alles zacht willen gezegd hebben. Het is eenzijdig, en daarmede verkeerd. Men moet het harde afwisselen met het zachte. Wet en Evangelie behoren tezamen als donderslag en regenstroom. Ook zijn er mensen, die niet willen, dat men iemand prijst; zij noemen dit een verzoeking tot zelfverheffing; doch de Schrift weet niets van die bekrompen kleingeestige gemaaktheid. Zo zijn er ook, die zodra men hen gulhartig noemt: "goede man," of "goede vriend! terstond die titel afwijzen met te zeggen: Niemand is goed dan Een, dan God, alsof er geen verschil was tussen het volstrekt goede (in welke zin het woord van de Heer gebruikt wordt) en tussen het betrekkelijk goede, in welke zin van de mens Barnabas gezegd wordt (Handelingen 11:24): hij was een goed man, en door de Heer zelf (Mattheus 12:35): De goede mens brengt goede dingen voort uit de goede schat van de harten. Een hoog aanzienlijk man zei eens tot mij: "Mijn kind mag niet weten, dat hij zulk een aanzienlijke naam erft, opdat hij niet hoogmoedig wordt." Dat schijnt vroomheid, maar is dwaasheid. Ik mocht dan ook mijn bezwaar daartegen inbrengen en zeggen: "Zeg uw kind veel liever de waarheid; maar daarbij, dat hij verloren gaat, als hij zich niet in diezelfde mate voor God vernedert als God hem verhoogt voor de mensen." Zal ik tot de man van een hoge prachtige gestalte zeggen, dat hij klein is, opdat hij niet hoogmoedig is op zijn statuur? Neen, ik zal zeggen: "Gij hebt een statuur boven mij en boven velen, maar maak u met ons gelijk door op uw knieën te vallen voor God, en er Hem voor te danken." God, opgewekt hebbende zijn kind Jezus, heeft dezelfde eerst tot u gezonden, dat Hij ulieden zegenen zou, daarin, dat Hij een iegelijk van u afkeert van uw boosheden. Hiermede verkondigt Petrus Gods getrouwheid. God in verbond met Israël getreden zijnde, heeft zich daarbij vrijwillig verbonden, om Israël als verbondsvolk te behandelen. Hiermede ontvingen zij het recht om de eersten te zijn in het deelhebben aan de vervulling van al de Goddelijke beloften. En hoe volkomen is God deze zijn getrouwheid nagekomen. Hij liet de beloofde Verlosser der gehele wereld geboren worden uit Israël, zodat die Verlosser zelf tot de

Samaritaanse vrouw zeggen kon: Gijlieden aanbidt wat gij niet weet, wij aanbidden wat wij weten, want de zaligheid is uit de Joden, (Johannes 4:22). En tot de Kananese (heidense) vrouw: Ik ben niet gezonden dan tot de verloren schapen van het huis van Israël. Het is niet betamelijk het brood der kinderen te nemen en de hondekens voor te werpen (Mattheus 15:24,26). Doch de getrouwheid van God aan zijn Verbond moet dezelfde getrouwheid bij de verbondelingen ten gevolge hebben. God is de Heilige, en Hij openbaart zijn heiligheid als de zelfstandigheid van zijn wezen in alles, ook in zijn liefde. Zijn wezen is heilige liefde, of beminnende heiligheid. En hoe kan het anders? De waarachtige God is heilig, en al wat niet heilig is, is niet waarachtig, niet Goddelijk. Het genadeverbond van God met de mens heeft dus slechts één doel, maar het is het hoogste doel: om de mens niet alleen te roepen tot de vervulling van de eis van God: Zijt heilig, want Ik ben heilig, maar ook om hem in staat te stellen, die eis te vervullen. Waardoor? Door hem deel te geven aan de Heilige Geest, die een Geest der heiligmaking is, en wiens inwoning in het menselijk hart het deelachtig maken is van de Goddelijke natuur aan de menselijke natuur, 2 Petrus 1:4. Gij ziet hier zonneklaar het onderscheid tussen de Wet en het Evangelie. De Wet is evenzeer van God als het Evangelie, maar zij bevat alleen de eis: Zijt heilig, want Ik ben heilig, en zij veroordeelt, wie aan die eis niet kan voldoen, dus alle mensen. Vandaar dat zij ook wel de bediening der verdoemenis en het Evangelie die van de Geest genoemd wordt, 2 Corinthiërs 3:8,9. Het Evangelie paart aan dezelfde eis het vermogen om die eis te volbrengen, de gave van de Heilige Geest, ons verdiend en gekocht met de uitdelging onzer schuld, als de zoetste vrucht, die in Gods hof wordt gevonden, door het bitter lijden en sterven van onze Heer. Waarschijnlijk zou Petrus thans overgegaan zijn tot de verkondiging van de komst van de Heilige Geest tot heiligmaking, doch hij werd er in verhinderd door de komst der gerechtsdienaren, die hem en Johannes gevangen namen. Immers Petrus gebiedt thans niet aan het volk, dat zij zichzelf zullen afkeren van hun boosheden; maar hij zegt, dat God allereerst zijn Zoon hun gezonden heeft, om hen te zegenen daarin, dat Hij (God) een iegelijk van hun afkeren zou van hun boosheden. Het is bijna dezelfde belofte als die wij lezen Jeremia 32:39,40: Ik zal hun enerlei hart en enerlei weg geven, om Mij te vrezen al de dagen, hun ten goede, mitsgaders hun kinderen na hen. En Ik zal een eeuwig verbond met hen maken, dat Ik van achter hen niet zal afkeren, opdat Ik hun weldoe; en Ik zal mijn vrees in hun hart geven, dat zij niet van Mij afwijken. Nog moeten wij opmerkzaam maken op de sterke uitdrukking, welke de Heilige Geest door Petrus van de zonden bezigt: die van boosheden. Hoe lijnrecht staat deze benaming over tegen die van zwakheden, waarvan het ongeloof zich bedient, om de zonde te verkleinen niet alleen, maar te vergoelijken, terwijl het juist het werk van de Heilige Geest is, van het begin af tot het einde toe door geheel de Schrift en door al de tijden heen, om de bewustheid der zonde bij de mens onophoudelijk k te verlevendigen en levendig te houden, en haar als het tijdelijk en eeuwig bederf en verderf van het redelijk schepsel in het licht van Gods heiligheid te stellen. Hier zien wij dan ook duidelijk in, waarom het Gode behaagd heeft zich op aarde onder al de volken ten minste één volk te verkiezen, in welks midden Hij zich openbaarde door wet en offerande en gedurige tuchtoefening, als de driemaal Heilige, die het kwade niet kan aanschouwen zonder het te straffen, en die het ook altijd straft, hetzij openbaar of in het verborgene, en het eeuwig straffen zal, tenzij zijn genade wordt ingeroepen en tussen treden. De wijsheid dezer wereld heeft geen ander doel, dan om de mens met allerlei bijzaken bezig te houden, opdat zijn gedachten afgetrokken worden van zijn zonde en van de begeerte naar het enig nodige (Gods genade), of bepaalder nog: de Ene nodige (Jezus). Zij zoekt de mens in de geestelijke doodsslaap te sussen en te houden, waarin de satan de eerste zondaren suste door zijn woord: Gijlieden zult (door Gods gebod te overtreden) NIET sterven, (zoals God gezegd heeft), maar God weet, dat ten dage als gij daarvan (van de verboden vrucht) eet, zo zullen uw ogen geopend worden, en gij zult als God wezen, kennende het goed en het kwaad. Mij dunkt deze zelfde woorden der slang zijn zodanig het kort begrip van alle bloot natuurlijke menselijke wijsheid in de dingen van

God, dat zij door niemand kunnen ontkend worden als te zijn de uitspraak van de wijste geest in het kwade de duivel. Ja, brengt zulk een woord maar eens voort, gij wijsten der wijzen dezer wereld, dat zo geheel en volkomen al uw wijsheid uitspreekt, als deze woorden het doen! Nu het daar in de Bijbel staat, is het u licht om het als geen wonder woord te beschouwen; maar stond het er niet in, wie zou het kunnen uitvinden en uitspreken? Alleen de duivel kon het, en heeft het uitgevonden en uitgesproken. Erkent hem dan als uw meester, want hij is het, zolang Christus uw Meester niet is. Deze staat met de Heilige Geest tegenover uw meester, en overtuigt de wereld van haar zonde en van Gods gerechtigheid en het eindelijke eeuwig oordeel over de satan en al de kinderen der ongehoorzaamheid, in wie hij zijn werking heeft en blijft hebben. O, dat wij dan niet treuren, mijn broeder, mijn zuster, wanneer de bewustheid onzer zonde altijd zó levendig bij ons gehouden wordt, niettegenstaande wij weten door het geloof, dat ze ons in Christus zó bij God vergeven zijn, dat zijn heiligen tot Hem zeggen: (Micha 7:18-20). Wie is een God gelijk Gij, die de ongerechtigheid vergeeft, en de overtreding van het overblijfsel zijner erfenis voorbijgaat? Hij houdt zijn toorn niet in eeuwigheid, want Hij heeft lust aan goedertierenheid. Hij zal zich onzer weder ontfermen. Hij zal onze ongerechtigheden dempen; ja, Gij zult al hun zonden in de diepte der zee werpen. Gij zult Jakob de trouw, Abraham de goedertierenheid geven, die Gij onze vaderen van oude dagen af gezworen hebt. Gelijk de onheilige geest altijd meer het gevoel van zonde en schuld bij ons verzwakt, totdat wij ten laatste ons geen geweten meer maken over de zonde en geen berouw meer kunnen hebben, en wegzinken in de dood, zo verlevendigt de Heilige Geest bij ons het gevoel en de bewustheid van zonde en schuld, opdat wij altijd weder worden uitgedreven naar die fontein, die geopend is tegen de zonde en de onreinheid, in Christus, de gekruisigde, wiens bloed alleen van alle zonden reinigt. In Christus is onze oude schuld veranderd in een nieuwe schuld: die van onze dankbaarheid. Wie niet gelooft in Christus als zijn gerechtigheid, die blijft in de oude schuld, in zijn zonden. Wij kunnen dan ook nooit het gebied der Schrift betreden, of zij maakt ons de zonde verschrikkelijk en reddend tegelijk; verschrikkelijk voor zoveel zij ons onder het oordeel brengt, reddend voor zoveel zij ons onder de genade brengt. En terwijl zij tot het volk spraken, kwamen daarover tot hen de priesters, en de hoofdman van de tempel, en de Sadduceeën, zeer ontevreden zijnde, omdat zij het volk leerden, en verkondigden in Jezus de opstanding uit de doden. Hier verenigden zich drieërlei vijanden tegen de Apostelen. Vooreerst de priesters; deze kwamen er tegen op, dat eenvoudige, ongeleerde mensen het volk wilden leren. "Dit (zeiden zij bij zichzelf) is onze zaak, daarmede mag zich niemand inlaten dan wij, die het leraarsambt van God ontvangen hebben." Wij hebben u vroeger, in de bespreking van plaatsen uit het Oude Testament, opmerkzaam gemaakt, dat de ongelovige priesters altijd de natuurlijke vijanden waren van de profeten. Zij beschouwden deze als indringers in hun vak; en gij weet, er is geen hatelijker nijd dan ambtsnijd. Het is hiermede als met de broodnijd. Het is nog heden een spreekwoord bij velen: "Wie mij aan mijn brood komt, die komt aan mijn leven"; zo ook zijn velen gebeten op dezulken, die in hun ambt treden, zonder dat deze op dezelfde wijze als zij er toe gerechtigd zijn geworden. Zij vragen niet, of de man door zijn gaven en talenten, door zijn kennis van de zaak, tot de zaak bevoegd en gerechtigd is; neen, dat inwendig recht gaat hun niet aan; zij vragen alleen of de man er het uitwendig recht toe heeft; of hij er door de bevoegde macht toe aangesteld is. Gij kent ook de nijd der Farizeeën tegen de Heer, omdat Hij zich niet als hun discipel, maar als hun Meester voordeed, en geen plaats nam in hun midden, maar tegenover hen stond. Zij konden niet begrijpen en niet dulden, dat Jezus de Schriften verstond zonder ze bij hen geleerd te hebben, en macht uitoefende op eigen gezag. Daarom wist zelfs een Pilatus, dat zij hem Jezus uit nijd hadden overgeleverd. Reeds op de Pinksterdag hadden de geestelijke overheden van Israël het met lede ogen aangezien, dat de discipelen van Jezus tot het volk gesproken, en velen uit hen afgezonderd hadden tot een gemeente van Christus; doch zij meenden, dat het een strovuur was, dat zo spoedig uitgaat als het in vlam staat. Nu zich echter de zaak staande hield, en de discipelen voortgingen tot het volk

te spreken, meenden zij er eens voor altijd paal en perk aan te moeten stellen, en de zaak in haar beginsel te doden. Bij de priesters kwam de hoofdman van de tempel, aan wie bepaald de wacht over de tempel was toevertrouwd. Deze meende de man te moeten zijn, om hetgeen op zijn gebied had plaats gehad, met kracht tegen te gaan. Eindelijk voegden zich ook de Sadduceeën bij deze twee machten, om de bepaalde reden, dat de discipelen in Jezus de opstanding der doden verkondigden; want zij waren bepaald tegen dat leerstuk; zij geloofden er niet aan, en wilden niet dat anderen er aan geloofden; en vooral niet, dat eenvoudige, ongeleerde lieden dit als waarheid aan het volk verkondigden. Het is verwonderlijk, maar het is nog altijd dezelfde samenspanning tegen Jezus. De Sadduceeën, de wereldlingen, verwerpen Hem, omdat zijn leer te ernstig is, omdat Hij het eeuwig leven en het eeuwig oordeel verkondigt, en de Farizeeën, de huichelaars, verwerpen Hem, omdat Hij te vrijgevig is, omdat Hij de zaligheid verkondigt alleen uit vrije genade. In beide deze lieden spannen de ongerechtigheid en de eigengerechtigheid tezamen tegen Jezus en verklaren Hem een eeuwige oorlog. En bij deze voegt zich nu nog de wereldlijke, de zogenaamde politieke macht, (de Staatsmacht) die zich tussen hen stelt en beider partij trekt tegen Jezus onder voorgeven van de bestaande maatschappelijke orde te handhaven, en te verhoeden dat Christus het bestuur over het volk in handen krijgt. De wereldlijke macht wil wereldlijke macht blijven, zo lang de wereld staat, en gebruikt tot dat einde al de tot haar beschikking staande middelen, waaronder bij de list het geweld een eerste plaats beslaat. Vandaar dat men met een woordspeling het geweld het canonieke recht (kanonsrecht) der wereld heeft genoemd. Men ziet dan ook hier wederom, hoe het regeren in een geheel verkeerde zin wordt opgevat en uitgeoefend, wanneer men het niet beschouwt als een regelen van de belangen en vrijheden der burgers, maar als een beheersen er van. Macht en recht moeten samengaan; macht zonder recht is willekeur, is dierenrecht, maar geen mensenrecht. De regering mag mij niet van mijn persoonlijk, burgerlijk, vaderlijk recht, of welk ander recht ik heb, beroven en zich dat toe-eigenen, maar zij moet die regelen en begrenzen zó, dat zij geen inbreuk maken op de rechten en vrijheden van anderen. En zij sloegen de handen aan hen, en zetten ze in bewaring tot de andere dag; want het was nu avond. Des middags om drie uur had de genezing van de kreupelen plaats gehad, en nu was het, door het gedurig toelopen van het volk en het spreken van Petrus, avond geworden. Onder de bedekking der duisternis, of althans der zeer donkere schemering gaan de mannen der wet onder sterk geleide uit, treden onder het volk, en met heftige bewoordingen en bedreigingen tegen de discipelen en het volk, waarmede zij hun hoge ontevredenheid over deze volksbeweging en beroering te kennen geven, grijpen zij Petrus en Johannes en brengen hen naar de gevangenis, om hen de volgende morgen voor hun rechterstoel te plaatsen. Dit is de eerste vervolging tegen de discipelen van de Heer, die, hoe meer zich de gemeente van de Heer zal uitbreiden, ook zal vermeerderen; want er is geen overwinning, die door de Heilige Geest wordt behaald, of zij wordt door de onreine geest bestreden, en hoe groter de overwinning is, hoe groter ook de tegenstand, en hier was de overwinning groot geweest. Immers wij lezen verder: En velen van degenen, die het woord gehoord hadden, geloofden, en het getal der mannen werd omtrent vijfduizend. Het ging toen in het eerst met de christelijke gemeente, gelijk het nu nog met de zendingsgemeenten gaat. Men telde de gelovigen, omdat ze nog te tellen waren, maar ten laatste waren zij niet meer te tellen, evenmin als de door Jozef opgelegde hoeveelheden koren. Moge het ook spoedig zo met de gelovigen der zendingsgemeenten zijn! Voorts ziet men uit de gevolgen van het wonder door Petrus en Johannes gewrocht, welke de bedoeling van de Heilige Geest er mede was. Deze laat geen wonderen doen, om er vertoning mede te maken, of om er de verwondering en bewondering der mensen mede op te wekken en gaande te houden, maar om er de gemeente van de Heer door uit te breiden. De verheerlijking van God en de zaligheid der mensen is het dubbel doel van alle prediking en alle wonderen der Schrift. Meet naar deze maatstaf af, welk het gehalte uwer prediking moet zijn, gij, die geroepen zijt om het Evangelie van God te verkondigen. Hebt er toch nooit een ander doel mede, dan om er God mede te

verheerlijken en zondaren te behouden van de toekomende toorn. O, er is een welsprekendheid, die verwondering wekt en bewondering teweeg brengt bij velen, jaren achtereen; maar weet, dat wel de bloesems de boom sierlijk maken, maar dat, als zij zich niet tot vruchten zetten, zij weder afvallen, en ten laatste de boom weder in zijn vorige naaktheid en armoede laten zien. Daarom is het ons zo verrassend, dat juist bij de vermelding van het gevangen nemen van de predikers door Lukas vermeld wordt, dat hun woord bij de hoorders zulk een heerlijke uitwerking had, dat velen er van geloofden en de gemeente in getal aanmerkelijk vermeerderde. Wat hadden. dus de vijanden er aan, dat zij de twee Apostelen gevangen zetten? Het wonder was en bleef geschied, de prediking had onherroepelijk plaats gehad, en beiden hadden reeds hun uitwerking gedaan in de harten. Hinderde het de gelovig gewordenen, dat nu hun predikers smaadheid werd aangedaan door de wereldlijke arm? Zeker, het bedroefde hen, maar het deed hen niet terugtreden, ook niet een enkele stap; integendeel, het bevestigde hen te meer in hun geloof, omdat de Heilige Geest hen leerde, dat juist datgene wat door de wereld vervolgd wordt, uit God is, en dat het Woord van God niet door mensen te binden is, al worden ook de verkondigers van dat Woord door hen gebonden. En het geschiedde des anderen daags, dat hun oversten en ouderlingen en schriftgeleerden te Jeruzalem vergaderden, en Annas, de hogepriester, en Kajafas, en Johannes en Alexander, en zo velen als er van het hogepriesterlijk geslacht waren. Gij ziet welk een grote raad zij belegden, in sommige opzichten nog groter dan die bij het verhoor van de Heer zelf belegd werd, want toen was Kajafas alleen aan het hoofd der raadslieden en hun voorzitter en leidsman. Thans echter komen ook de oude Annas en verdere leden van het hogepriesterlijk geslacht tezamen om met verenigde krachten de opnieuw begonnen zaak van Jezus eens voor altijd uit te roeien. En inderdaad, de toestand was voor hen sedert het vonnis, over de Heer uitgesproken en aan Hem volbracht, in plaats van minder bedenkelijk, veel gewichtiger en gevaarlijker geworden. Nauwelijks zijn er vijftig dagen verlopen van Pasen tot Pinksteren, of de gedode Jezus is als de opgestane en ten hemel gevaren Jezus verkondigd, en zijn twaalf zwijgende discipelen zijn tot zo vele machtige sprekers geworden, die voor het volk zijn opgetreden als de getuigen van deze opstanding en hemelvaart van Jezus, en die door onweersprekelijke wonderen dit hun getuigenis bevestigen. Nu zou men zeggen, dat hetgeen zo velen (nu reeds vijfduizend mensen) overtuigd had, deze oversten van Israël ook moest overtuigd hebben, daar zij boven het volk uitmuntten in verstand, en dus zoveel beter konden redeneren en zeggen: "Wonderen zijn zegelen van God. Hoe mogen, hoe kunnen wij ontkennen, wat God bevestigt? Laat ons daarom onszelf aan de zijde van God scharen; want wie heeft zich tegen God verhard en vrede gehad? Laat ons in Jezus geloven als de Zoon van God en onze waarachtige Zaligmaker en Messias, opdat wij niet verloren gaan, maar zalig worden." Doch hier zien wij het zo duidelijk als het te zien is: het verstand van de mens bekeert zijn hart niet; daartoe is almachtige genade nodig. Waarom? Omdat de mens, zoals hij naar de natuur is, dat is, zoals hij nu in zijn zonde is, een geheel ander denkbeeld heeft van zichzelf en van zijn belangen, dan de bekeerde, de gelovige mens. De natuurlijke mens, of de mens der natuur staat onder dezelfde wet, waaronder geheel de natuur staat: onder de wet van het zelfbehoud. Gij gevoelt: die wet is volstrekt nodig, zal de natuur in stand blijven. God heeft aan ieder schepsel een natuurlijke aandrift (instinkt) gegeven, om wat hem schadelijk is en zijn bestaan in gevaar brengt, af te weren of te ontvlieden, en al wat hem nuttig is of zijn bestaan bevestigt en verzekert, zich toe te eigenen en met zich te vereenzelvigen. Het kleinste vlindertje vliegt op en vliegt weg, zodra het ziet, dat de vinger van het knaapje hem nadert om hem te vangen. Ook de mens wordt door deze wet beheerst, en hij heeft niet alleen instinkt, maar ook verstand ontvangen om die wet op de volmaaktst mogelijke wijze op te volgen. Immers de mens bouwt zich huizen, steden, sterkten, en maakt zich duizend andere dingen, die hem beschermen voor een talloos tal van kwade invloeden op zijn bestaan en leven, en verzekeren van vele goede invloeden, die zijn bestaan en leven verlengen en veraangenamen. Dit alles is uitnemend op natuurlijk gebied, en wij kunnen niet genoeg de Heer danken, dat wij een beschaafd volk

zijn, waarbij men elkander het leven op duizenderlei wijzen ligt en genoeglijk maakt, en niet een wilde of heidense horde, waarvan de meesten elkander kwellen, onderdrukken en het leven op duizenderlei wijzen zwaar maken. Doch heeft de wet van zelfbehoud haar rechtmatige plaats op natuurlijk gebied, zij heeft dit niet op zedelijk, en nog veel minder op geestelijk gebied. Op dit gebied heerst niet de wet der noodzakelijkheid (der eigenliefde), maar die der vrijheid, (der liefde tot God en de naaste). Een eigenlievend mens is een onzedelijk mens. Niet dat hij zichzelf ook zedelijk niet mag liefhebben, want de Heer zegt: Hebt uw naaste lief als u zelf, maar zijn eigenliefde mag geen bloot natuurlijke eigenliefde zijn; want deze bepaalt zich alleen tot de mens zelf, is eigenbaat. Alleen de liefde tot anderen maakt onze eigenliefde goed. Met andere woorden, wij mogen onszelf nooit alleen liefhebben; wij moeten altijd tegelijk de naaste liefhebben. En klimmen wij nu nog een trap hoger. Op geestelijk gebied, waarin de mens in betrekking tot God staat, dan moeten wij niet God liefhebben als onszelf, maar boven alles; dan moeten wij, als onze liefde tot onszelf in strijd komt met de liefde tot God, onszelf verloochenen, en komt de liefde tot God in strijd met de liefde tot de naaste, dan moeten wij de naaste haten naar het Woord van de Heer (Lukas 14:26,27): Indien iemand tot Mij komt, en niet haat zijn vader, en moeder, en vrouw, en kinderen, en broeders, en zusters, ja ook zelfs zijn eigen leven, die kan Mijn discipel niet zijn. En wie zijn kruis niet draagt en Mij navolgt, die kan Mijn discipel niet zijn. Gij ziet uit dit alles het verschil van beginsel, waaruit de natuurlijke, onbekeerde, en waaruit, de bekeerde, gelovige mens handelt. De eerste heeft zichzelf, zijn eigen, tijdelijke belangen en die van anderen, en de tweede God en zijn eigen en van de naaste eeuwige belangen voor ogen, in de volkomen zekerheid, dat juist hiermede de tijdelijke belangen van beiden op de beste wijze bevorderd worden. Immers het hogere sluit het lagere in, en de godzaligheid heeft niet alleen de beloften van het toekomende, maar ook van het tegenwoordige leven. Zoekt eerst het Koninkrijk van God en zijn gerechtigheid en alle deze dingen zullen u toegeworpen worden, zegt de Heer, Mattheus 6:33. De wereld daarentegen doet het liefst haar zaken alleen, zonder God. Ik heb een menigte boeken gelezen van belangrijke en gevaarlijke reizen tot ontdekking van nieuwe zeeën en landen, van tochten naar de Noordpool en door de ontzettendste wildernissen en woestijnen, over ijsgebergten en vuurspuwende bergen; van de ontzettendste schipbreuken en wonderlijkste uitreddingen, zonder er een enkel woord van God, van zijn leiding, bestuur, tussenkomst en voorzienigheid in vermeld te vinden. In het eerst verwonderde ik mij daarover, en dacht: Is er dan geen God meer in het menselijk leven, dat geen menselijk verstand meer aan Hem denkt, en geen menselijk hart Hem meer gevoelt? Doch later zag ik in, dat God wel leeft voor de mens, maar dat de mens dood is voor God, zo lang hij in zijn natuurlijk element blijft. Alsdan is hem alles natuur, en alleen natuur, van het begin tot het einde. Er zijn gehele levensbeschrijvingen van vermaarde mannen, waarin met geen enkel woord van God wordt gewag gemaakt, alsof God niet leefde in ieder mensenleven. Och, men hoort zoveel van beginselen spreken in de stedelijke raadsvergaderingen, in de kamers van de vertegenwoordigers van het volk, in de kabinetten der koningen, en waar niet al. Doch de zaak is zeer klaar. Allen menen ter goeder trouw te zijn, omdat zij hun eigen beginsel volgen tot hun bijzonder doel, en zij zijn ook meestal ter goeder trouw, dat is, zij handelen niet tegen beter weten aan. Doch hierin ligt het verschil niet tussen mensen en mensen. Het verschil ligt in de hoedanigheid van het beginsel en daarmede van hun doel. De Christen ziet in alles op God en op de eeuwigheid, en wil alle tijdelijke dingen daaraan ondergeschikt hebben; de onchristen of naamchristen ziet in alles op de mensen en op hun tijdelijke belangen, en wil deze alleen bevorderd, ja de godsdienstige overtuiging daaraan ondergeschikt hebben. Gij hebt hiervan het volkomenst bewijs in de leden van de grote raad in onze tekst. Er waren onder hen, zoals wij gehoord hebben, Sadduceeën. Deze behoorden meest tot de hoog aanzienlijken onder het volk; zij zeiden wat nog heden vele hoog aanzienlijke wereldlingen zeggen: "De godsdienst is voor het volk om het in breidel te houden, maar wij zelf behoeven geen godsdienst, welke toch maar een inbeelding is." Daarom haatten zij Jezus

persoon niet zozeer, maar zij bespotten Hem liever, gelijk Herodes en zijn hovelingen deden; alleen zijn leer van de opstanding uit de doden, deze haatten zij. De Farizeeën daarentegen haatten Jezus leer der opstanding niet, maar wel zijn persoon. Hun beginsel was verschillend van dat der Sadduceeën, maar niet in de wortel. Beider beginsel was zelfbehoud op zedelijk en geestelijk gebied. Zij wilden deze wet der natuur overbrengen, handhaven en vasthouden op het gebied van het hart en van de geest, en sloten daarmede dit tweeërlei gebied voor zichzelf; want niemand kan het Koninkrijk van God ingaan zoals hij geboren wordt: hij moet wedergeboren worden uit water en geest. Hij moet zijn natuurlijke eigenliefde buiten werking stellen, en de liefde uit God, Gods liefde (die alleen door de Heilige Geest medegedeeld wordt), daarvoor in de plaats ontvangen. Wanneer dus de almachtige genade van God niet tussenbeide treedt, verhardt zich de natuurlijke mens tegen deze geestelijke verwisseling. Zie het bij vernieuwing (want wij wezen het vroeger reeds aan) in de mannen van onze tekst. Door de zaak eerst met Jezus, en nu met zijn discipelen, stond alles bij hen op het spel. Zij moesten, zouden zij zich bekeren, die eenvoudige mannen, die voor het oog tot de heffe des volks behoorden, gelijk geven, en zichzelf als moordenaren van de Christus verklaren; zij moesten hiermede hun rang, stand, aanzien en waardigheid opgeven, en zich scharen onder de armen van het volk, en zich blootstellen aan haat, verachting en vervolging van hun mede-aanzienlijken en hoogwaardige waardigheidsbeklеders. Dit alles stond hun voor ogen, en woog op hun hart met bergenzwaarte. Zij hadden de tegenwoordige wereld lief, en de tegenwoordige wereld had hen lief; zij waren de gevierden, de gevreesden, de machtigen, de heersenden, de rijksten; alles boog voor hen; en zij zouden dat alles voor schade rekenen tegen de uitnemendheid der kennis van Jezus Christus? Neen, dat kon niet, mocht niet, zou niet. Zij verhardden hun hart en verblindden hun verstand, en verscheurden het zegel van Gods brief ook aan hen (het wonder), en wierpen Gods brief zelf (de prediking van het Evangelie) in het vuur. Het was bij hen de letterlijke vervulling der profetie: Ziende zult gij zien, en geenszins bemerken, Mattheus 13:14. Immers zij zagen God onmiddellijk werken, en toch zagen zij het niet. O, dat het ons een heilzame vrees inboezemt, want ook wij staan in gevaar ons te verharden, en als Demas de tegenwoordige wereld weder lief te krijgen. Waken wij er tegen, bidden wij er tegen; de proef des geloofs is wij herhalen het de volharding tot aan het einde. En als zij hen in het midden gesteld hadden, vroegen zij: Door wat kracht of door wat naam hebt gijlieden dat gedaan? Het wonder zelf ontkenden zij niet; trouwens wat men met ogen ziet, is niet te ontkennen; het is alleen op andere wijze weer te vernietigen zo meent althans het ongeloof door het gebeurde wonder van zijn Goddelijkheid te beroven, en er een satanswonder van te maken, zoals de oversten van Israël deden ten opzichte van de Heer, zeggende: Hij werpt de duivelen uit door de overste der duivelen. Dezelfde poging wordt ook hier gedaan. De Joodse raad vraagt hier aan Petrus en Johannes naar de oorsprong van hun wonderkracht, en wiens dienaren zij zijn? Toen zei Petrus, vervuld zijnde met de Heilige Geest, tot hen: Gij oversten des volks en gij ouderlingen van Israël! Alzo wij heden rechterlijk onderzocht worden over de weldaad, aan een krank mens geschied, waardoor hij gezond geworden is, zo zij u allen kennelijk, en het ganse volk Israël, dat door de naam van Jezus Christus, de Nazarener, die gij gekruist hebt, welken God van de doden heeft opgewekt, door Hem, zeg ik, staat deze hier voor u gezond. Deze is de steen, die van u, de bouwlieden, veracht is, welke tot een hoofd des hoeks geworden is. En de zaligheid is in geen ander. Want er is ook onder de hemel geen andere naam, die onder de mensen gegeven is, door welke wij moeten zalig worden. Welk een uitnemende, krachtige, Goddelijk welsprekende rede, en dat van een eenvoudige visser vóór de hoogste kerkelijke macht in Israël! Wel mocht er bij herinnerd worden, dat hij niet sprak uit zichzelf, maar vervuld zijnde met de Heilige Geest. God zelf sprak door de mond van Petrus tot deze lieden, en hoe heerlijk is dit! God kan niet onmiddellijk tot ons spreken, wij zouden er terstond door sterven, evenals door het onmiddellijk zien van zijn aangezicht; daarom spreekt Hij middellijk tot zijn redelijk schepsel; spreekt Hij door mensen tot mensen, maar daarom is zijn Woord niet menselijk, neen, maar

volstrekt Goddelijk; en hoe heerlijk is ook dit wederom! Ik heb menigmaal gedacht: Och, wat zijn toch onze voorstellingen van de Goddelijke dingen meer dan de denkbeelden van kleine kinderen over de bestaande dingen der natuur en van het leven. Hoe verbaasd zullen wij staan, als wij in de hemel komen, dat wij ons zulke arme, bekrompen, nietswaardige denkbeelden gemaakt hebben van de dingen van God. Doch ik zag weldra in, dat, als ik op deze wijze voort redeneerde, ik de gehele openbaring van God vernietigde. Ja, als God zelf niet voortijds veelmaal en op velerlei wijze tot de Vaderen gesproken had door de profeten, en in de laatste dagen door de Zoon en diens Apostelen door de Heilige Geest, dan zouden onze voorstellingen van de dingen van God uit de aard der zaak gebrekkig, ja kinderachtig zijn; maar nu hebben wij de uitspraken van God over de dingen van God wel door de mond van mensen, maar daarom niet menselijk. God bezigt alleen de taal van de mens, om zijn gedachten te kunnen doen ingaan tot het verstand van de mens, maar daarom blijven zij zijn gedachten. Het is hiermede als met een toonkunstenaar. Hij speelt zijn muziekstuk voor zichzelf, in zijn gedachten, zonder noten en zonder muziekinstrument; maar om het muziekstuk aan ons te geven, moet hij het in noten uitdrukken, en die noten of klanken moeten op hun beurt door de hand van de speler uit het muziekinstrument als muziek worden voortgebracht. In ieder geval echter is en blijft het zijn muziekstuk, het werk zijner gedachten. Waarderen wij dan de Heilige Schrift als het Woord van God. God zelf spreekt er in tot ons door mensen, en dus kunnen wij ons op alles wat er in gezegd wordt, volkomen verlaten. Heilig ze in uw waarheid, uw Woord is de waarheid! Zo bad de Heer tot de Vader voor de zijnen. In Gods Woord hebben wij de waarheid voor ons verstand, en als het door de Heilige Geest aan ons geheiligd wordt, ook voor ons hart. Die de Schrift verwerpt, put niet uit Gods wijsheid, maar uit zijn eigen wijsheid, en wat is deze ten opzichte der onzichtbare dingen? Niets dan nevel en nacht. Dit is onze eerste opmerking bij deze rede van Petrus; de tweede betreft de inhoud. Zonder de eerbied te vergeten, die de overheid toekomt, is de toespraak van Petrus zo stoutmoedig, dat zij ons herinnert aan de toespraak van Nathan aan David: Gij zijt die man! en aan die van Elia aan Achab. Hoe scherp is het woord: Naardien wij heden rechterlijk ondervraagd worden over de weldaad, aan een krank mens geschied. "Hoe! is de genezing van een ongelukkige een zaak om er voor gevangen genomen en voor een rechtbank gedaagd te worden? Wordt een weldaad als een misdaad beschouwd?" Kon er iets beschamender voor deze hoge raad gezegd, en hun diepe zedelijke verzonkenheid in scheller licht geplaatst worden? Doch dit is nog niet alles, wat Petrus te zeggen heeft. Juist omdat zij als rechters deze zaak zo wederrechtelijk behandelen, stellen zij hun gedaagden in de noodzakelijkheid zich voor hen te verdedigen, en daardoor in de gelegenheid, om hun in het aangezicht te zeggen, en daarmede aan geheel Israël, dat deze weldaad geschied is door Jezus Christus van Nazareth, dezelfde die zij gekruist hebben, maar welk een tegenstelling, die God zo uitermate heeft verhoogd, als zij Hem uitermate vernederd hadden, welke God van de doden heeft opgewekt. En nu grijpt Petrus naar de Heilige Schrift, en haalt daaruit de plaats aan uit de 118de Psalm, welke de Heer zelf hun vroeger reeds herinnerd had (Mattheus 21:42): De steen, die de bouwlieden verworpen hebben, is geworden tot een hoofd des hoeks. Van de Heer is dit geschied en het is wonderlijk in onze ogen. En hij voegt er bij: "Gij zijt die bouwlieden." Gij ziet, hoe verkeerd dezulken denken en spreken, die menen, dat, als zij de geest hebben, zij geen Heilige Schrift meer nodig hebben. Wij zeggen van de geest, die de zodanige menen te bezitten, wat een regel in een oud gezangboek zegt: "'t is geest, geen geest." Immers het blijkt hier en overal in de Schrift, dat hoe meer de gelovigen vervuld zijn met de Heilige Geest, zij te meer de bewoordingen der Heilige Schrift verstaan en als Goddelijke bewijzen aanhalen. De Apostelen ondersteunen er terstond hun eigen getuigenis mede, en dat moeten wij ook, hoe velen ook op ons smalen, dat wij de Schriftuurplaatsen gebruiken als zo vele kogels, waarmede wij gedurig op de vijand schieten. Welnu, is dat dan zo kwaad, als wij in de slag en de vijanden tegenover ons zijn? Of moeten wij ons geschut vernagelen? Dat de vijanden dit begeren is natuurlijk, maar de vrienden? Het is onnatuurlijk;

doch er zijn ook schijnvrienden, die afkeuren, wat de vijand afbreuk doet. Voorts merken wij ook hier op, dat de Apostelen bij de naam Jezus de bijnaam de Nazarener voegen. Het is, zoals wij zeiden, altijd Jezus met zijn smaadheid. Petrus zegt niet Jezus, de Zoon van David; neen, Jezus de Nazarener. Deze bijnaam moest blijven. Zelfs uit de hemel noemt Jezus zich aldus en schaamt Hij zich deze smaadnaam niet. Is het niet ook opmerkelijk, dat Jezus op aarde nooit verheerlijkt werd, dan na vooraf versmaad te zijn geweest. Vóór dat de engelen zijn geboorte bezongen, was er geen plaats voor Hem in de herberg; vóór Hij door de wijzen werd aangebeden, werd Hij door Herodes dodelijk gehaat; alvorens Hij discipelen had, geloofden zijn broeders niet in Hem, en voordat geheel Palestina Hem bewonderde, stieten zijn stadgenoten Hem uit. Het was altijd bij de Heer: door smaad tot eer, door vernedering tot verhoging, door lijden tot heerlijkheid; en deze weg is ook gewoonlijk die van Gods kinderen. Ten slotte volgt nu het heerlijke woord, dat miljoenen malen herhaald is en herhaald zal worden: En de zaligheid is in geen anderen; want er is ook onder de hemel geen andere naam, die onder de mensen gegeven is, door welken wij moeten zalig worden. Gij weet, de naam is de uitdrukking, de openbaring van het wezen. Op Goddelijk en menselijk gebied is de naam de vertegenwoordiger van de persoon. Alleen door de naam wordt de ene persoon van de andere onderscheiden. Er is geen persoonlijkheid denkbaar zonder naam. Daarom openbaarde zich zelfs de hoge God, die boven allen naam is, en Wiens oneindig Wezen door geen naam (welke als zodanig een bepaling is) uitgedrukt worden kan, onder een bepaalde naam: die van God, de Heer, Jahweh en zo vele andere namen er meer van God in de Schrift genoemd worden. Trouwens zodra God zich openbaart, moet Hij zich openbaren onder een naam, in onderscheiding van de engelen in de hemel en van de afgoden op aarde, die elk hun bijzondere naam hebben. Stelt u ook voor, dat God zichzelf geen naam gegeven had, en gij kunt u geen eigenlijke openbaring van God meer voorstellen. Immers waaraan zou Hij dan als God te kennen zijn? Derhalve is zijn geopenbaarde naam volstrekt noodzakelijk bij de openbaring van zijn wezen, van zijn persoon. Daarom lezen wij ook, toen Seth (aan Adam voor Abel gegeven) een zoon geboren was: Toen begon men de naam des Heren aan te roepen, Genesis 4:26. Of hetgeen hetzelfde is: Toen begon men de Heer aan te roepen bij zijn naam. De naam vertegenwoordigt de persoon. Daarom vroegen de oversten van Israël aan Petrus en Johannes: Door wat kracht of door wat naam hebt gijlieden dit gedaan? En zij antwoordden hen: Door de naam van Jezus Christus, de Nazarener, die gij gekruist hebt, en welke God opgewekt heeft. Hadden de Apostelen geantwoord: "door de naam van God," dan hadden zij zich gelijk gesteld met de profeten vanouds, die ook wonderen gedaan hadden in de naam van God, en dan was de ergernis dezer zaak bij de oversten van Israël weggenomen, althans gebroken; doch nu zij zeggen: "de man, die, na veertig jaren kreupel te zijn geweest, hier gezond voor u staat, is het bewijs, dat Jezus Christus de Nazarener, die gij gekruist hebt, door God uit de doden is opgewekt; want door zijn kracht en door zijn naam hebben wij dit wonder gedaan, nu is de woede der ergernis van deze oversten des volks blakende. Doch waarom zeiden de Apostelen dan niet, dat zij dit wonder door de kracht en de naam van God gedaan hadden? Was dat dan niet werkelijk zo? Ja, maar de Vader wilde niet, dat zijn Zoon, van welke Hij gezegd had: Deze is mijn geliefde Zoon, in wie Ik mijn welbehagen heb, hoort Hem! en die Hij een naam gegeven had boven alle namen, die van Jezus Christus, DE ZALIGMAKER, DE HEER, niet als zodanig zou erkend, aangenomen, beleden en aangebeden worden. De Zoon had de zoenofferande op het kruis volbracht; Hij was in zijn leven en dood, in zijn lijden en sterven de Zaligmaker der zondaren; de Vader had op zijn werk het zegel gedrukt, Hem opgewekt uit dood en graf, en tot Hem gezegd: Zit aan mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank uwer voeten. Heers in het midden uwer vijanden. Gij zijt Priester in eeuwigheid naar de verordening van Melchizedek, Psalm 110. En de mens zou dat alles ter zijde mogen zetten, en niets van de Zoon willen weten, maar enkel van de Vader? Neen, de Vader heeft al het oordeel de Zoon gegeven, opdat zij allen de Zoon eren, gelijk zij de Vader eren. Die de Zoon niet eert,

eert de Vader niet, die Hem gezonden heeft, Johannes 5:22,23. God wil, dat, gelijk zijn Zoon naast Hem is gezeten op zijn troon, ook diens naam met zijn naam genoemd en aangebeden wordt in de Heilige Geest. Niets is dus duidelijker, dan dat, wie de Zoon loochent, ook de Vader niet heeft, 1 Johannes 2:23,24. Wij moeten dus ons geloof, onze hoop, onze liefde tegelijk in betrekking tot de Zoon én de Vader belijden en betonen door de Heilige Geest, zal ons geloof geen schijn, maar waarachtig zijn. Toen de offerande van de Zoon nog niet was volbracht, werd de naam van de Zoon ook nog niet als de alleen zaligmakende naam aangeroepen, maar zei de Heer zelf (Johannes 16:24,26): Tot nog toe hebt gij niet gebeden in mijn naam. In die dag zult gij in mijn naam bidden. Het is hiermede als met den naam van de Heilige Geest. Eerst toen deze zou komen in de plaats van Jezus, werd de volheid der Godheid geopenbaard als te zijn de naam van de Vader, de Zoons en de Heilige Geest. In deze drie namen liggen de drie grote bedelingen of zelfopenbaringen van God: die der schepping, der verlossing en der heerlijkheid; want de Heilige Geest wordt bepaald genoemd de Geest der heerlijkheid, 1 Petrus 4:14. En is dan nu de zaligheid in Jezus en in de aanroeping zijns naams, dan is zij niet in ons, maar buiten ons, en wij komen er alleen in gemeenschap mede door het geloof in Jezus. Omdat dan nu de zaligheid in geen anderen is dan in Jezus Christus, de Zoon van God, zo is er door God de Vader ook geen andere naam onder de hemel aan de mens gegeven, waardoor wij zalig worden, dan de naam van Jezus Christus. De Vader wil niet zonder de Zoon geëerd zijn; maar Hij wil, zoals wij zeiden, dat zijn Zoon, die voor de zonden geleden heeft en gestorven is, ook de eer daarvoor ontvangt van al wat mens heet, en zo stelt de Vader dus de met Hem eenswezende eeuwige Zoon tot zijn Vertegenwoordiger, zó, dat niet alleen alle engelen Hem moeten aanbidden in de hemel, maar ook alle mensen op aarde. Wie het vrijwillig doet, is God gehoorzaam, is een gelovige in Christus, is een kind van God; wie het niet vrijwillig doet, is God ongehoorzaam, is een ongelovige, is een kind der wereld, des duivels, en (het is een ontzettende gedachte) die zal het eens gedwongen moeten doen in de eeuwigheid. Ja, gij Jood, die Christus veracht, gij Heiden, die Hem belacht, gij Schriftbestrijder, die Christus verloochent in zijn zoonschap en hogepriesterschap, en gij naamchristen, die Hem verloochent met uw wandel, gij allen zult eenmaal op uw knieën liggen voor Jezus, en Hem moeten belijden als de Heer tot heerlijkheid van de Vader, wanneer Hij zich openbaren zal in die heerlijkheid van de Vader. Doch met welk hart in de boezem zult gij daar geknield liggen? O, wij weten het uit Gods Woord, met een hart, dat uitroepen zal: Bergen, valt op ons; en heuvelen, bedekt ons, en verberg ons van het aangezicht van degene, die op de troon zit, en van de toorn des Lams; want de grote dag van zijn toorn is gekomen, en wie kan bestaan? Filippenzen 2:10,11, Lukas 23:30, Openbaring 6:16. Nu dan, gij koningen! handelt verstandiglijk; laat u tuchtigen, gij rechters der aarde! Dient de Here met vrees, en verheugt u met beving. Kust de Zoon, opdat Hij niet toornt, en gij op de weg vergaat, wanneer zijn toorn maar een weinig zou ontbranden. Wel gelukzalig zijn allen, die op heb betrouwen, Psalm 2:10-12. Zullen de koningen en rechters van Israël deze Goddelijke raad opvolgen en verstandiglijk handelen en zich laten tuchtigen en de Zoon kussen, dat is aanbidden? Neen! Dit hebben wij gezien in twee koningen van Israël (de twee Herodessen) en zullen wij thans zien in de rechters van Israël. Zij nu, zien de vrijmoedigheid van Petrus en Johannes, en vernemende, dat zij ongeleerde en slechte (geringe) mensen waren, verwonderden zich en kenden hen, dat zij met Jezus geweest waren. En zien de mens bij hen staan, die genezen was, hadden zij niets daartegen te zeggen. Vrijmoedigheid is een der schoonste genadegaven, die de Heilige Geest de gelovige geeft. Reeds als natuurgave is het een der uitnemendste voorrechten. Van natuur zijn wij allen vrijmoedig jegens onze minderen en jegens onze gelijken; maar de meeste mensen zijn kleinmoedig jegens hun meerderen. Waarom? Omdat de meerderheid vanzelf drukt op de minderheid, evenals een zwaar lichaam op een minder zwaar lichaam. Is onze meerdere, hetzij door rijkdom, geleerdheid, aanzien, gezag, daarenboven iemand, die ons van ons brood, ja van ons leven kan beroven, dan vermeerdert deze kleinmoedigheid nog meer. Maar daarom doet het

ons dan ook zo goed, wanneer wij vrijmoedige mensen zien tegenover mannen als Frederik de Grote of Napoleon, en ook tegenover minder tirannieke naturen, mensen, die onbevangen aan deze mannen van ijzeren wil de waarheid durven zeggen, ofschoon met alle voegzame bescheidenheid. Zulk een onbevangenheid staat schoon, ja schittert bij zo veler bevangenheid (gevangenschap der ziel) door de indruk van hun meerderen. Vooral hebben zij deze vrijmoedigheid nodig, die in de hogere kringen der maatschappij moeten verkeren, zonder er door geboorte of vermogen toe te behoren. En daarom mogen zij, die geroepen worden om tegenover de groten der aarde zitting te nemen in hoge raadsvergaderingen, eerst wel aan zichzelf vragen, of zij die vrijmoedigheid hebben, die daartoe vereist wordt, en zo niet, dat zij dan liever afzien van die eer, om niet tot oneer te komen. Op Goddelijk gebied is echter de vrijmoedigheid een genadegave van de Heilige Geest. Gij ziet het in Petrus. Petrus was van natuur een vrijmoedig man. Hij was vroeger in woord en daad altijd de eerste; doch hij werd de kleinmoedigste man, die wij in de Evangelische geschiedenis kennen, toen het er op aankwam zijn Heer te belijden. Toen was het woord ener dienstmaagd genoeg om hem omver te werpen. En nu staat hij niet voor de dienstmaagd en de dienstknecht van de hogepriester van de hoge raad, maar voor de hogepriester en de hoge raad zelf, en hij voert het woord met zulk een bekwaamheid, kracht en onbevangenheid, dat de gehele raad zich over de vrijmoedigheid van zulk een gering man verwonderde. Wij weten echter, van waar deze vrijmoedigheid kwam, en verwonderen er ons dus niet over. De Heilige Geest maakt zijn dienaren bekwaam tot hun werk. Een Evangelieprediker heeft dan ook bij uitnemendheid veel vrijmoedigheid nodig; vooreerst tegenover de groten der wereld, die gewoonlijk op de leraren als uit de hoogte neerzien en menen, dat zij door hen moeten worden ontzien; ten andere tegenover de ongelovigen, die het beter menen te weten uit zichzelf, dan de leraren uit de Schrift; en ten derde tegenover de spotters, die de leraren pogen belachelijk te maken. Tegenover die allen, en nog zo veel meer anderen, heeft de prediker van het Evangelie vrijmoedigheid nodig, en wel die vrijmoedigheid, die uit de Heilige Geest en daarmede een heilige vrijmoedigheid is. Hiermede kan een natuurlijke kleingevoeligheid zeer wel gepaard gaan. Er zijn leraren en redenaars, die jaren lang geen kansel of katheder kunnen beklimmen, zonder hun hart te voelen kloppen van opzien tegen hun taak. Eerst op de leerstoel en met het spreken houdt dit bij hen op. Genoeg, wanneer de rechte vrijmoedigheid slechts aanwezig is. Alsdan kan men geroepen worden om voor de koning te prediken, of zelfs om vaste hofprediker te zijn, en men zal desnoods kunnen zijn. Wat Elia was voor Achab, Johannes voor Herodes, en hier Petrus en Johannes voor de hoge raad. Een vrijmoedig spreker nu kan veel zeggen in weinig woorden, omdat hij op de man afgaat en de zaken noemt met haar rechte namen. De leden van de hoge raad verwonderden zich dan ook zeker wel het meest over de stoutmoedigheid, waarmede deze geringe lieden, die zij zeer wel als de naaste discipelen van Jezus herkenden, hun de strafste, scherpste waarheden durfden zeggen. Zoiets was hun nog nimmer voorgekomen dan bij Jezus zelf. Deze was een man geweest, die, volgens hun eigen getuigenis, naar niemand vroeg en geen mens ontzag; die met een altijd geopend oog op hen zag en hen doorzag, en dwong de ogen voor Hem neder te slaan. Doch deze meenden zij gedood te hebben, en zie, nu was Hij weder voor hun ogen opgestaan in zijn discipelen, die dezelfde onbevreesdheid en zeggingskracht schenen te hebben als Hij had. Hierin echter konden zij Jezus niet met zijn discipelen gelijk stellen, dat Hij tot de ongeleerden zou behoord hebben. Dat wisten zij beter en hadden zij genoeg ondervonden; zó, dat ten laatste niemand van hun Hem meer een vraag durfde doen, uit vrees om andermaal en voor de derde, ja honderdste maal door Hem voor al het volk beschaamd gemaakt te worden. Ook hadden zij nooit in Jezus enige zwakheid gezien, zoals zij gezien hadden in zijn discipelen, die hun Heer hadden verlaten en verloochend. Neen, in Jezus hadden zij een mens gezien, die van het begin tot het einde zonder enige schaduw van omkering was gebleven in zijn leer en in zijn handelingen; een mens, zo volmaakt als mens, als God volmaakt is als God. Doch zij hadden dat gezien en toch niet opgemerkt, (niet in aanmerking genomen), want hun ogen waren verblind

door het ongeloof, dat de wijste mens maakt tot de dwaaste. En ziende de mens bij hen staan, die genezen was, hadden zij daar niets tegen te zeggen. Welk een heerlijke belijdenis ligt in dit hun zwijgen. Zij konden er niets tegen zeggen, hoe gaarne zij ook wilden. Gebeurde zaken zijn niet tegen te spreken. En wij zien er uit, hoe zorgvuldig God zorgt, dat de processtukken in orde zijn, wanneer zijn zaak voor de wereldlijke rechtbank wordt getrokken. En hun geboden hebbende uit te gaan buiten de raad, overleiden zij met elkander, zeggende: Wat zullen wij deze mensen doen? Want dat er een bekend teken door het geschied zij, is openbaar aan allen, die te Jeruzalem wonen, en wij kunnen het niet loochenen. Maar opdat het niet meer en meer onder het volk verspreid wordt, laat ons het scherpelijk dreigen, dat zij niet meer tot enig mens in deze naam spreken. De indruk, die de rede van Petrus op de Joodse raad gemaakt heeft, blijkt geweldig geweest te zijn, zó, als de Heilige Geest die alleen kan geven. Hun woord: Wat zullen wij deze mensen doen? spreekt hun radeloosheid en reddeloosheid uit, en ook hun redeloosheid. Immers, gij ziet ook hier, hoe het ongeloof de verstandigste mensen van hun verstand berooft. Zij kunnen het wonder niet ontkennen, maar willen het krachteloos maken, en dus sterker zijn dan God; ja, zij menen, dat zij een gemeente van vijfduizend mannen zullen kunnen verwoesten, door eenvoudig de Apostelen het zwijgen op te leggen; en zij menen dat zwijgen te kunnen opleggen aan mensen, over wier vrijmoedigheid zij verwonderd staan, en die daarbij wonderen doen kunnen, zoals zij er een treffend voorbeeld van voor ogen hebben. Is het niet allerdwaast gedacht? Doch de niet door de Heilige Geest verlichte mens meent altijd het geestelijke door het stoffelijke te kunnen overwinnen, en dat gebeurt ook dikwijls. Wij hebben dit uit de geschiedenis in het groot gezien in Frankrijk, Italië en Spanje. Hoe heerlijk stond daar de Hervorming aanvankelijk in bloei; maar het inquisitievuur verbrandde er alles, zodat dit drietal grote, edele volken (om alleen van deze te spreken) eeuwen lang het loden juk van Rome gedragen hebben en nog dragen. Zeker heeft het strijd gekost; de mannen van het geloof streden er tegen met al de macht van de Heilige Geest, hun gegeven; maar zij moesten ten laatste de brandstapel beklimmen, en de wereld behaalde de overwinning over de kinderen van God. Op aarde is het niet anders. Aldaar is geen volstrekte, geen algehele, geen altijd durende overwinning. Deze is in de hemel alleen. Hier wisselt het overwinnen en het overwonnen worden af, en zo zal het wel blijven tot aan het einde toe. Tegenover de genoemde grote volken, die Rooms bleven, staan Duitsland, Engeland, Nederland en een menigte andere staten, die Protestants werden. God geeft voor zijn zaak altijd een evenwicht, waar geen overwicht voor haar kan zijn. Daarom is men op zijn hoede, en acht men de stoffelijke macht niet te gering. Er zijn lieden, die menen, dat een geestelijk beginsel het stoffelijke vanzelf overwint; doch zij zien het tegendeel gebeuren. Is niet ons geloof in Christus het meest geestelijk beginsel, dat er is? Eist het niet de Bijbel in onze landsvergaderingen, op onze kansels, in onze scholen? En wie neemt ze weg van al die plaatsen? De stoffelijke macht, de meerderheid der onchristenen in ons land. Zeker, het geloof is de overwinning der wereld; maar op welke wijze? Door de wereld te niet te doen? Neen, deze blijft tot het einde; maar door haar te bestrijden en daarmede voor onszelf en anderen krachteloos te maken. De Apostel Paulus betuigt dan ook (Galaten 6:14) "dat hem door het kruis van Christus de wereld gekruist is, en hij der wereld," dat is, dat zij met elkander niets meer gemeen, niets meer uitstaande hebben. Bij de meeste gelovigen is dat echter niet het geval. Zij zijn nog met vele banden aan de wereld gebonden, die eerst van tijd tot tijd, en soms eerst na grote beproeving, bedroeving en strijd, de een na de ander door hen worden losgelaten. Van hoevelen kunnen wij, en hoevelen kunnen van ons, bij het zien van dingen, die geen Christen betamen, zeggen, zonder onbillijk te oordelen: "In dat opzicht althans heeft hun geloof de wereld nog niet overwonnen." Doch de overwinning der wereld bestaat ook in het beheersen der wereld; en wanneer de Heer ons zulk een overwinning over de wereld geeft, dan mogen wij die niet minachten; dit was ten hoogste ondankbaar jegens de Heer; maar moeten wij die hogelijk waarderen, door er een behoorlijk gebruik van te maken. Hoe velen houden de bekering van de Romeinse keizer Constantijn tot het Christendom voor het begin van het bederf

der kerk. Maar is dat bederf niet veeleer toe te schrijven aan het misbruik, dat de mens maakt, gelijk van alle goede gaven van God, zo ook van de rust na een driehonderdjarig lijden onder het slagzwaard van het heidense Rome? Of moest de kerk altijd dóór op de slachtbank der wereld worden gemarteld en geofferd? Neen, wij verblijden ons, dat de Heer een gedeelte van de koninkrijken (want van allen kan geen sprake zijn, dan aan het einde der wereld, Openbaring 11:15) al is het dan ook slechts uiterlijk en geveinsd, onderworpen heeft aan zijn Woord, en dat wij het kruis zien staan op de rijksappels der Christenkoningen en keizers. Ook verheugen wij ons ten hoogste, dat, zoals wij zo even zeiden, geheel Europa niet meer Rooms is als vroeger, maar voor een aanzienlijk deel Protestants, dat is, onder de zuivere prediking van het Woord en de zuivere bediening der bondszegels. En toch zijn dat allemaal overwinningen allereerst op stoffelijk gebied. Een gedeelte der wereld, hoe betrekkelijk klein ook, is van de Heer geworden; en zouden wij dat erfgoed onzer vaderen, dat zij in de kracht van de Heer met hun bloed gekocht hebben, niet waarderen, en niet vasthouden en verdedigen tot het einde toe? Zullen wij onze kerken, onze scholen, onze Godshuizen, en welke veroveringen meer het Woord van God onder ons gemaakt heeft, voor niets achten en laten varen, omdat ze stoffelijke dingen zijn? Ze zijn stoffelijke dingen, maar niet bloot stoffelijke dingen. Ze zijn gedeeltelijk ook geestelijk. Ze zijn de belichaming van ons geloof, van onze hoop, van onze liefde als Christenen. En nu mogen wij wel vrijwillig beschikken over onze eigen bezittingen ten gunste van anderen, maar nooit over goederen van de Heer. Daarvan mogen wij nooit vrijwillig afstand doen, maar alleen gedwongen. Eerst gedwongen kunnen wij bij het verlies en gemis van alle wettig verkregen aardse en stoffelijke voorrechten en genietingen met een vrij geweten als Luther zingen: Nehmen sie uns den Leib, Gut, Ehr' und Kind und Weib, Lasz fahren es dahin, Sie haben's kein' Gewinn, Dasz Reich musz uns doch bleiben. (Ontnemen ze ons ons goed, Ons leven en ons bloed, Wij troosten ons er in. Het is hun geen gewin, Het Rijk moet ons toch blijven.) Doch wij keren tot de Israëlitische rechters in onze tekst terug. Zij hadden dus geen ongelijk, om grote verwachtingen van hun stoffelijke macht te koesteren tot demping van het Christendom; maar zij hadden daarin ongelijk, dat zij daartoe de stoffelijke macht genoegzaam rekenden. Neen, al de machten der wereld en der hel zijn niet in staat om het werk, het Woord, de gemeente van God zelf te vernietigen. Wel kunnen vele Christenen gedood worden, maar niet alle Christenen, en wel kan de kandelaar van de ene plaats genomen worden, maar niet van alle plaatsen; want daarvoor zorgt het Hoofd der gemeente, Christus; gelijk Hijzelf onverderfelijk leeft, zo leeft ook zijn gemeente onverderfelijk reeds op aarde. En wij zullen het straks zien juist de vervolging der gemeente op de ene plaats doet haar vluchten naar andere plaatsen, en zo is de wereld van het Evangelie vervuld geworden. En als zij hen geroepen hadden, zeiden zij hun aan, dat zij ganselijk niet zouden spreken noch leren in de naam van Jezus. Gij ziet, het is hun bepaald te doen, om die Jezusnaam, die God onder de hemel gegeven heeft, van onder de hemel te verdelgen. Doch let wel op, dat niet door hen, maar door Lukas de naam Jezus genoemd wordt, en hij die in de mond der raadsleden legt. Zijzelf hadden zo even met elkander overlegd, dat zij de Apostelen scherp dreigen zouden niet meer tot enig mens in deze naam te spreken. Deze lieden noemen, als vijanden van de Heer, de naam van Jezus nooit. In geheel het Evangelie is er geen voorbeeld van. Zelfs doen de Joden dit nog niet tot op deze dag. Zij willen er de hoogste mate van verachting van de persoon mede uitdrukken. Daarbij betekent de naam Jezus Zaligmaker, en de gehate man zouden zij Zaligmaker noemen? Neen, nooit zal men door een Jood de naam van Jezus horen uitspreken. En toch op het geloven in, en het belijden van die naam komt het aan tot zaligheid. Dat zij de naam van God belijden en aanroepen baat hun niets, want (wij herhalen het ook hier) het is de heerlijkheid van de Vader, dat de Zoon verheerlijkt wordt, en dat juist de Jezusnaam uitgeroepen wordt door al zijn herauten voor de oren van al de volken der aarde. Daarom zei de Zoon, sprekende van de Heilige Geest: Hij zal Mij verheerlijken. Waarom niet de Vader? Omdat deze door de Zoon verheerlijkt was met een eeuwige, oneindige, algenoegzame verheerlijking. Hoort het uit de eigen mond van de Heer

(Johannes 17:4): Ik heb U verheerlijkt op de aarde. En nu volgt zijn bede (vs. 5): En nu verheerlijk Mij, Gij Vader! bij Uzelf met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was. En ook hier is het antwoord van de Vader: "Ik heb U verheerlijkt en zal U wederom verheerlijken." Dit geschiedde door de Vader bij de doop en op de Thabor, en toen de stem uit de hemel tot Hem sprak; en geschiedde verder in de opstanding en hemelvaart van de Zoon, en nu in de uitstorting van de Heilige Geest en de prediking met tekenen en wonderen in de naam van Jezus. Wij zien dus door geheel de Nieuwtestamentische Schrift, dat het van de Vader welbehagen is, om door de Heilige Geest zijn Zoon te stellen tot het middelpunt, waarin al de heerlijkheden van de openbaring zijns wezens samenvloeien, en eeuwig blijven schitteren voor het oog van alle schepselen in de hemel en op aarde, zó, dat de naam des Vaders, des Zoons en van de Heilige Geest wel een enige naam en een enig wezen is; maar ook, dat de naam van Jezus kan en moet strekken als de vertegenwoordiger van geheel het Goddelijk Wezen voor al het schepsel. Op deze grond zei Jezus: Gij gelooft in God, gelooft ook in Mij; (Johannes 14:1) en (Johannes 17:3): Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt, en is het, dat de Apostel Paulus geheel de verborgenheid der godzaligheid samentrekt in de woorden (1 Timotheus 3:16): God is geopenbaard in het vlees, is gerechtvaardigd in de Geest, is gezien van de engelen, is gepredikt onder de heidenen, is geloofd in de wereld, is opgenomen in heerlijkheid. Hier zien wij dus de naam van Jezus in al zijn Goddelijke heerlijkheid en in al zijn noodzakelijkheid tot zaligheid. En is nu de reuk van een goede naam beter dan die van de welriekendste olie, hoe dan de naam van Jezus! De Bruid in het Hooglied zegt van Hem (Hooglied 1:2-4): Uw uitnemende liefde is beter dan wijn; uw oliën zijn goed tot reuk; uw naam is een olie, die uitgestort wordt; daarom hebben U de maagden lief. Trek mij, wij zullen U nalopen. De Koning heeft mij gebracht in zijn binnenkamers; wij zullen ons verheugen en in U verblijden. Wij zullen uw uitnemende liefde vermelden meer dan de wijn. De oprechten hebben U lief. O, dat dan de liefelijke Jezusnaam geschreven is in onze harten, en sta op de voorgrond onzer gedachten en vernachte op onze lippen, zodat wij met (Jesaja 26:8) kunnen zeggen: Tot uw naam en tot uw gedachtenis is de begeerte onzer ziel! En dat iedere predikatie, die wij doen of die wij horen, niet slechts een breken is van de fles met onvervalste zeer kostelijke nardus, maar ook het uitgieten daarvan op Jezus, zó, dat het huis vervuld wordt met de reuk der zalf. Want hoger en waarachtiger verheerlijking kunnen wij de Vader niet toebrengen, dan dat wij Hem verheerlijken in de Zoon, door de Heilige Geest. Maar Petrus en Johannes, antwoordend, zeiden tot hen: oordeelt gij, of het recht is voor God ulieden meer te horen dan God? Want wij kunnen niet laten te spreken, hetgeen wij gezien en gehoord hebben. Het ging de Apostelen gelijk het ons gaat tegenover de ongelovigen. Als ons beroep op de Schrift niet helpt, omdat zij de Schrift verwerpen, dan blijft ons niets over dan ons te beroepen op hun eigen verstand en geweten, in de onderstelling, dat zij nog een niet geheel bedorven verstand en een niet geheel toegeschroeid geweten hebben. Oordeelt zelf (zeggen wij alsdan) of gij geen ongelijk hebt. Doch alsdan ondervinden wij doorgaans, wat de Apostelen ondervonden, dat ook dit beroep op de tegenstanders faalt, en dat deze geen gezond verstand en geen onbevangen geweten meer hebben, en dus volharden in hun verkeerdheid en in hun bestrijding van het werk en de waarheid van God. Maar zij dreigden hen nog meer, en lieten ze gaan, niets vindend, hoe zij hen straffen zouden, om des volks wil; want zij verheerlijkten allen God over hetgeen geschied was; want de mens was meer dan veertig jaren oud, aan welke dit teken der genezing geschied was. De gelijkheid van hun gedrag jegens de discipelen, als jegens de Heer gedurende diens omwandeling, is in het oog vallend. De vrees voor het volk, dat nu de discipelen van de Heer, evenals vroeger de Heer zelf beschermde, door God wegens hun wondere liefdewerken te verheerlijken weerhield deze onrechtvaardige rechters op dit ogenblik om gestrenge straffen toe te passen, zodat zij zich alleen vergenoegden met hen te dreigen. Als dit niet hielp, dan zouden later de strengere straffen volgen. Nochtans is hier een groot verschil tussen de Heer en zijn discipelen. De

Joodse overheden poogden de Heer meermalen gevangen te nemen, doch het mislukte hun altijd, tot in het nachtelijk uur in Gethsémané, door het verraad van Judas. En toen zij de Heer eenmaal in handen hadden, toen konden zij Hem ook doden, omdat Hij zichzelf overgaf ter offerande. De discipelen echter hadden zij nu ook in handen, en ook deze hadden zij gaarne voor altijd het stilzwijgen opgelegd; doch zij lieten ze gaan, en zij moesten ze laten gaan, want het uur der discipelen was nog niet gekomen: hun werk nog niet afgedaan. En zij, losgelaten zijnde, kwamen tot de hunnen, en verkondigden al wat de overpriesters en de ouderlingen tot hen gezegd hadden. En als deze dat hoorden, hieven zij eendrachtig hun stem op tot God, en zeiden: Here! Gij zijt de God, die gemaakt hebt de hemel en de aarde en de zee en alle dingen, die in dezelfde zijn. Die door de mond van David, uw knecht gezegd hebt: Waarom woeden de Heidenen, en hebben de volken ijdele dingen bedacht? De koningen der aarde zijn tezamen opgestaan en de oversten zijn bijeen vergaderd tegen de Heer en tegen zijn Gezalfde. Want in de waarheid zijn vergaderd tegen uw heilig kind Jezus, welke gij gezalfd hebt, beide Herodes en Pontius Pilatus met de heidenen en de volken Israëls, om te doen al wat uw hand en uw raad tevoren bepaald had, dat geschieden zou. En nu dan Here! Zie op hun dreigingen, en geef Uw dienstknechten met alle vrijmoedigheid Uw Woord te spreken, daarin dat Gij Uw hand uitstrekt tot genezing, en tekenen en wonderen geschieden door de naam van Uw heilig kind Jezus. De terugkeer der gevangen genomen Apostelen tot de broederen en zusters veroorzaakte bij deze ene grote blijdschap. Zij hadden ongetwijfeld reeds Petrus en Johannes voor verloren geacht, wetende wat deze rechters met de Heer zelf gedaan hadden, en alzo verkeerden zij in de grootste angst en zielsspanning, ongetwijfeld biddend en smekend tot de Heer, die ook uit de muil der leeuwen kan verlossen. En daar komen nu beide de geliefde gevangenen aan, vrij en ongedeerd, en verhalen wat er tussen hen en de Joodse raad gebeurd is. En nu ontsluit zich het hart van allen in God verheerlijkende dankzegging. O, alleen een verlossing uit grote nood leert God prijzen op hooggestemde wijze. Doch is die dank uitgestort, dan komt het denkbeeld met dubbele kracht terug van het gevaar, waarin men geweest is, en waarin men ieder ogenblik opnieuw geraken kan. De gemeente van de Heer was nu tot de bewustheid gekomen, dat zij een vijand had, een machtige vijand, en dat die vijand haar gevonden had. Op de Pinksterdag en de eerste dagen daarna waren de harten der gelovig gewordenen met die der Apostelen vervuld van enkel blijdschap, van heilige blijdschap, van de blijdschap van de Heilige Geest. Wel kwam de spotgeest die blijdschap beschimpen, doch het hinderde hen niet. Zij sloten zich niet af van de wereld en waren dagelijks eendrachtiglijk in de tempel, en van huis tot huis brood brekende, aten zij tezamen met verheuging en eenvoudigheid des harten, en prezen God, en hadden genade bij het ganse volk. Deze toestand was hun Thabor, de berg van hun vóórverheerlijking; doch in die vóórverheerlijking lagen ook nu de beginselen van het lijden, dat er op volgen zou en óók te ondergaan was. De aanvankelijke ondervinding van dat lijden en het besef, dat de gemeente van nu af als van een machtig leger van vijanden omringd was, die het op haar vernietiging toelegden, dreef de gemeente uit, om na God vurig gedankt te hebben voor de verkregen eerste verlossing, Hem even vurig te smeken om de voortduring zijner almachtige bescherming en verlossing. En daartoe gebruikten zij, de door de Heilige Geest bestuurden, de heerlijke tweede Psalm, welks melodie wij in onze kerken wel wat meer mochten horen dan gewoonlijk het geval is, omdat zijn inhoud weder even zo gepast is geworden voor onze tijd, als hij dat was voor de gemeente in de allereerste tijd. In onze kerk is die psalm kennelijk in hoge en heilige geestdrift in dichtmaat overgebracht, en klinken de verzen zo verheven en schoon als de wijs, waarop zij gesteld zijn. Hoort slechts het eerste vers: Wat drift beheerst het woedend heidendom, En heeft het hart der volken ingenomen! De koningen verheffen zich alom; De vorsten zijn vermetel samen gekomen Om God de Heer zelfs naar de kroon te steken, En tegen zijn' Gezalfde op te staan. Zij spreken saam: "Laat ons hun banden breken, En van hun juk en touwen ons ontslaan!" Erkennen wij ook hier de hoge heerlijkheid van Gods Woord. Hoe kan een mens uit zijn eigen fantasie een lied vervaardigen,

dat de geschiedenis van al de tijden der kerk omvat, en dus door de gelovigen van ieder tijdvak opnieuw kan worden gezongen? Neen, zulke liederen vervaardigt de Heilige Geest alleen, en Hij leert ze zijn leerlingen, die ze opschrijven voor tijdgenoot en nakomelingschap, opdat deze ze altijd weder opnieuw kunnen nalezen en nazingen. De heilige geschiedschrijver (Lukas) zegt dan ook rechtstreeks uit de mond der gemeente, dat het de alleen ware God is, die hemel en aarde en zee gemaakt heeft, die door de mond van David zijn knecht deze psalmwoorden gezegd heeft. Ja, de gemeente roept eerst God aan als de Schepper, om Hem daarna aan te roepen als de Vader van onze Here Jezus Christus, in wie de Vader even waarachtig de Verlosser is, gelijk Hij de Schepper is, en dat alles door de Heilige Geest. En temidden van deze aanroeping der gemeente tegen het geweld der goddelozen, het zij in Israël of uit de Heidenen, zegt zij, dat die allen zijn opgestaan om te doen, o God! al wat uw hand en uw raad tevoren bepaald had, dat geschieden zou. Gij ziet: Gods raad en de daad van de mensen zijn tweeërlei in bedoeling, maar één in uitkomst, in het treffen van het doel. Reeds de wijze Jozef heeft dit volkomen juist uitgedrukt door tot zijn broederen te zeggen (Genesis 50:20): Gijlieden wel, gij hebt kwaad tegen mij gedacht; doch God heeft dat ten goede gedacht, opdat Hij deed, gelijk het te deze dage is, om een groot volk in het leven te behouden. De mens kan met zijn boze daden wel zijn kwade wil volbrengen; maar hij kan er geen ander doel mede bereiken dan Gods raad medebrengt; want die raad staat eeuwig vast, en is door geen geschapen macht te verijdelen. En nu, Gods raad is zo eeuwig goed, als hij eeuwig vast is; doch die goedheid, die liefde, die majesteit, die heerlijkheid is van God, en de mens, die het kwade doet, heeft er niet het minste deel aan; integendeel, hij is er ten hoogste strafbaar door, omdat hij door zijn kwade daad die hoogheerlijke liefderaad van God poogt te verijdelen. Hij poogt het, maar hij kan het niet. God is de grens van alle schepsel. De satan, die misschien de hoogstgeschapen engel geweest is, heeft het ondervonden, en ieder mens, die het kwade doet, zal het evenzeer ondervinden. En nu dan, Here! zie op hun dreigingen en geef uw dienstknechten met alle vrijmoedigheid uw Woord te spreken, daarin, dat Gij uw hand uitstrekt tot genezing, en dat tekenen en wonderen geschieden door de naam van uw heilig Kind Jezus. Gods kinderen bidden altijd om hetgeen zij reeds hebben. Hadden deze bidders geen vrijmoedigheid om Gods Woord te spreken? Immers de gehele hoge raad had er zich over verwonderd! En strekte God zijn hand niet uit tot genezing, en geschiedden er geen tekenen en wonderen door de naam van de Heer Jezus? Immers zo straks had dit nog plaats gehad, en de gevangenneming der Apostelen was er een gevolg van geweest! Doch de gemeente bidt om de voortduring van hetgeen zij heeft, omdat zij zich bewust is, dat dit alles haar wel gegeven is; doch niet als een natuurkracht, maar als een genadegave, die alleen uit de Heilige Geest afvloeit, en die haar dus ook onthouden worden kan. Iedere natuurkracht wordt ons door God in volle eigendom gegeven. Hij gaf ons onze ogen om te zien; en wij kunnen er mede zien, wat wij willen, en zo is het met onze hand en met al onze leden. Maar van zijn genadegaven heeft de Heilige Geest zich het zelfbezit voorbehouden, en Hij deelt ze mede aan wie Hij wil, niet tot een vast bezit, maar tot gebruik. Eerst in de hemel zullen wij als erfgenamen tot het volle bezit komen van hetgeen waarvan wij nu nog maar het vruchtgebruik hebben. Het is thans hiermede als met het zonlicht. Het licht komt van de zon, niet uit onze ogen. Zolang de zon schijnt, kunnen wij er door onze ogen gebruik van maken; maar wij kunnen er de zonnestralen niet tot ons eigendom mede maken, zodat zij ons verlichten waar en wanneer wij willen. Daarom verwachten wij in de natuur het nieuwe daglicht van de opnieuw opgaande zon, en verwachten Gods kinderen de vernieuwing der ontvangen genadegaven altijd weder van de vernieuwde invloed van de Heilige Geest, niet lijdelijk, zoals wij met het zonlicht doen, wetende dat Gods orde in de natuur de nieuwe dag vanzelf doet komen, maar biddende, wetende dat de Heilige Geest zijn aanhoudende invloeden niet geeft, dan op het aanhoudend gebed. Het is hiermede als met een vader of een moeder, die alles heeft, wat het kind nodig heeft, en ook nog veel, dat het niet nodig heeft, maar dat het verrast, verrijkt, verblijdt, nochtans willen zij, dat het kind tot hen komt om het zelf uit hun handen te ontvangen.

Zo moeten ook Gods kinderen gedurig tot God komen, in gemeenschap met Hem treden, om in die gemeenschap van God te ontvangen al wat Goddelijk is. En het gebed is die gemeenschap met God. Daarom leert ons de Heilige Geest allereerst te bidden, opdat wij mogen ontvangen. En als zij gebeden hadden, werd de plaats, in welke zij vergaderd waren, bewogen. En zij werden allen vervuld met de Heilige Geest, en spraken het Woord van God met vrijmoedigheid. Ofschoon de biddende gemeente de Heilige Geest ontvangen had, en daarmede de geest der vrijmoedigheid, zo werd haar, als antwoord op het gebed, een nieuw teken van boven gegeven met een vernieuwd innerlijk vervuld worden met de Heilige Geest en met vrijmoedigheid. Hiermede werd door de Heilige Geest der gemeente veel geleerd. Vooreerst, dat geen gelovige heden leven mag op het ontvangene van gisteren, maar dat hij alle dagen vernieuwing van genade behoeft; ten tweede, dat ook nieuwe noden nieuwe uitreddingen van God behoeven, en ten derde, dat het gebed door de Heer gegeven is, om in die behoeften te voorzien, om dat benodigde te verkrijgen. Het teken, dat zij als bewijs, dat hun gebed gehoord en verhoord was, ontvingen, bestond in een plaatselijke aardbeving. De plaats, in welke zij vergaderd waren, werd bewogen. Wij zouden zeggen: "Het huis, met de kamer waarin ze waren, schudde." Een ontzettende gewaarwording voorzeker op zichzelf; doch het was hun geen ontzettend, maar een liefelijk teken van de genadige tegenwoordigheid van de Heilige Geest. Wij hebben elkander meermalen opmerkzaam gemaakt, dat de Heilige Geest bijzonder de grote Beweger is in het rijk der genade, evenals de wind in de natuur. Daarom is de kerk geen stilstaand water, maar een altijd vloeiende stroom, die door invloeden van allerlei aard soms tot een onstuimig opgejaagden, snelvlietende stroom kan worden. Zodra het werk van de Heilige Geest stil staat in de gelovigen, bederft het, gelijk het stilstaand water in de natuur. Wie op zijn eenmaal ondervonden bekering rust, en niet in geestelijke beweging blijft, die maakt zijn bekering zo krachteloos, dat zij eerst door zware kastijdingen van de Heer weder tot zelfbewustheid en levenskracht komt. Het slapen is goed; maar niet in de mast, als de storm giert en schip en masten kraken. De rust is boven, waar geen vijanden meer zijn; maar hier is het wachtwoord, door de Heer zelf aan al de zijnen gegeven: Waakt! Wat de enkele persoon geldt, geldt geheel der kerk. Zodra de kerk zich buiten de beweging van de Heilige Geest plaatst en rusten blijft op de verkregen voorrechten, verzwakt zij, kwijnt zij, en er zijn van 's Heren wege zware bezoekingen nodig, om weder in geestelijke beweging gebracht te worden. Dat noemt de Schrift: de eerste liefde verlaten. Niet waar, hoe menigeen heeft een ijverige, nooit rustende liefde om het begeerde te verkrijgen; maar is het verkregen, dan neemt de ijver van die liefde af, ja daalt soms tot onverschilligheid. En dit zou mogen zijn in de dingen van God, waarin alles eeuwig nieuw, eeuwig krachtig, eeuwig jeugdig is? De zon, maan en sterren en wat niet al in de natuur, zijn eeuwig nieuw en schoon; en een wedergeborene uit de Heilige Geest en een gemeente van God zou het niet zijn? Gij gevoelt het tegenstrijdige. Wie in Christus is, die is een nieuw schepsel, en blijft het eeuwig. Dat wij dan als gelovigen, en dat de gemeente als gemeente in beweging blijft; want waar geen beweging is, daar is geen leven. Doch hier moet ik opmerken, dat beweging niet altijd bestaat in verandering. Er zijn van die mensen, die altijd hunkeren naar allerlei veranderingen in kerk en staat, menende, dat de verandering de verbetering vanzelf zal medebrengen. Neen, de geestelijke beweging, of het geestelijk leven bestaat in het rusteloos woekeren met hetgeen men als talent van God ontvangen heeft. De kerk heeft Gods Woord ontvangen, zij moet er onophoudelijk mede strijden. De gelovige heeft het geloof ontvangen, hij moet er onophoudelijk mede getuigen. Het is hier niet om andere wapenen en andere krachten te doen, maar om met de ontvangene getrouw te zijn. Als een veldheer een batterij op de vijand veroverd heeft, dan richt hij dezelfde kanonnen tegen de vijand, die deze op hem en zijn troepen gericht had. Op deze wijze maakt hij gebruik van de nieuwe en toch oude wapenen, die hem gegeven worden. En zo ook de kerk. Als zij veroveringen op de wereld heeft gemaakt, en haar leergestoelten heeft ingenomen, dan verkondigt zij van diezelfde plaats de Christus, waarvan Hij tot nu toe bestreden werd. Zoeken

wij dan niet het leven in een andere kerkvorm, maar in het biddend werkzaam zijn met wat de Heer ons gegeven heeft. Vergeten wij niet, dat niet het lichaam de geest, maar de geest het lichaam voortbrengt. Hoe vele afdelingen zijn er ontstaan in de Christelijke kerk door de mening, dat men door een andere kerkvorm en naam de ware godsdienst zou hebben en behouden; en waarop komt het bij al die afdelingen nu toch aan? Op slechts één zaak: op het al of niet leven uit God in Christus door de Heilige Geest. Is dat leven het leven der gemeente en van u, gelovige, dan moge uw kerkvorm en de naam, waarmede gij u van andere Christenen onderscheidt, wezen wat zij willen, gij behoort tot de algemene Christelijke kerk, tot die gemeente, die zalig wordt. En de menigte van degenen, die geloofden, was één hart en één ziel; en niemand zei, dat iets van hetgeen hij had, zijn eigen was; maar alle dingen waren hun gemeen. Lukas herhaalt hier, wat hij (Lukas 2:44,45) reeds gezegd had, omdat het tot inleiding moet dienen van het voorval met Ananias en Saffira. De gemeente van de Heer in haar eerste tijd was, evenals alles wat allereerst uit de hand van de Heer komt, volmaakt, zonder vlek of rimpel. Kwamen niet onze eerste ouders ook alzo uit de hand van God? En kon het anders? Kan God iets scheppen, dat niet volmaakt is? Doch wij zullen het aanstonds zien nauwelijks is het schepsel van God geschapen, of de satan strekt er zijn hand naar uit om het te bederven en te verderven. En de Apostelen gaven met grote kracht getuigenis van de opstanding van de Here Jezus. De opstanding van de Heer was de hoofdinhoud van de prediking der Apostelen. In die opstanding lagen al de andere waarheden van God tot zaligheid van de zondaar. Neem dit middelpunt weg, en er is geen Goddelijke cirkel van genade meer, maar een rechte lijn van de zonde tot de dood en het oordeel. En er was grote genade over hen allen. Genade te hebben is van God gezegend te zijn, ook door de gunst van mensen. Het volk was der gemeente niet vijandig, integendeel, gedurig traden er velen uit het volk tot de gemeente toe. En allen, die toetraden, waren gelukkig. De Heilige Geest vervulde hen allen met zijn blijdschap, en als men deze in het hart heeft, dan is men zalig reeds hier. Nochtans, het is een tijdelijke zaligheid, die door veel droefheid en lijden kan worden opgevolgd. Het is slechts een voorsmaak van hetgeen eeuwig volgen zal. De Bruid Christi was nog in haar bruidsdagen, en deze worden ook niet zonder tranen gevierd. Want er was ook niemand onder hen, die gebrek had; want zo velen als er bezitters waren van landen of huizen, die verkochten zij, en brachten de prijs der verkochte goederen, en leiden die aan de voeten der Apostelen, en aan een iegelijk werd uitgedeeld, naar dat elk van node had. Er waren toen geen armen in de gemeente van de Heer. Gij ziet, de gemeente moest in alle opzichten het toonbeeld van een volmaakte gemeente zijn. Later waren er wel armen in dezelfde gemeente te Jeruzalem, en zelfs vele. Herinner u slechts, dat Paulus op zich genomen had voor de armen in Judéa te zorgen, en daartoe een collecte voor hen te doen bij de gemeenten uit de heidenen, en dat hij zelf naar Jeruzalem kwam met enkele broederen, om er het verzamelde geld te brengen. Doch thans voorkwam de liefde van de een het gebrek van de ander. Die mogelijkheid hiertoe bestond ook, doordien de meergegoeden hun huizen en akkers verkochten en de opbrengst er van aan de Apostelen ter algemene uitdeling ter hand stelden. Dit was ook volstrekt nodig; want anders zouden zich geen armen aan de gemeente van de Heer duurzaam hebben kunnen aansluiten. Immers de kring, die door deze verlaten werd, was tegelijk voor hen gesloten; zij hadden op de hulp van hun nabestaanden en vrienden niet meer te rekenen, en als zich dus geen mededelende liefde in de gemeente jegens hen geopenbaard had, dan zouden zij geheel hulpeloos geweest zijn. Het is nog heden evenzo met de proselieten uit de Joden. Gaan deze tot het Christendom over, dan hebben zij van de Joden niets dan smaad en verachting te wachten, en komt de Christelijke mededelende liefde hun dan niet te hulp, dan zijn zij geheel hulpeloos; en mogen Christenen dit zijn temidden van Christenen? Immers neen. Doch moeten wij onszelf arm maken, en alles verkopen, wat wij bezitten, om anderen met ons gelijk te laten delen? Neen, dit werd van de eerste Christenen niet geëist, en wordt ook van ons niet geëist; maar als de vrijwillige liefde het nodig acht, dan mag ook dat, ofschoon met wijsheid, geschieden, en zoals wij zeiden het was toen nodig, en het geschiedde

niet alleen met liefde, maar ook met wijsheid. De vermogenden in de gemeente, die hun huizen en akkers verkochten, handelden niet met een blinde, maar met een verstandige en ver vooruitziende liefde. Gij weet uit de wet (Leviticus 25:23), dat het land of de akkers in Israël niet voor altijd verkocht mochten worden; maar bij het jubeljaar tot hun eigenaren moesten terugkeren. Vandaar de weigering van de godvruchtige Naboth van Jisreël, om Achab zijn wijngaard te geven. Doch nu de bedeling van de Heilige Geest de bedeling der wet had vervangen, vervielen al deze plaatselijke bepalingen, en zou dit weldra op een ontzettende wijze door God zelf afgekondigd worden in de verwoesting van stad en tempel en de verstrooiing van Israël onder alle volken. Wat nuttigheid zou het dan gehad hebben, om langer eigenaar te zijn van akkers, die weldra door de Romeinen zouden verwoest worden, en eeuwen lang woest zouden blijven? De ongelovige Joden geloofden natuurlijk niets van dit voornemen Gods, en verkochten dus hun akkers niet en verloren dan ook later al hun bezittingen. De gelovigen (de Christenen) echter wisten het, en ontdeden zich van een goed, dat weldra geen waarde meer hebben zou. Zo kunnen toch in enkele gevallen de kinderen des lichts voorzichtiger zijn dan de kinderen dezer wereld; niet uit zichzelf, maar door Goddelijke voorlichting, door Gods genade en hun geloof. Dit was ook het geval, toen Jeruzalem werkelijk verwoest werd. De Christenen wisten, dat Jeruzalem vallen zou; de Heer had het hun gezegd, en zij geloofden de Heer; daarom ontvloden zij der stad naar Pella, en werden behouden; de ongelovige Joden hielden Jeruzalem voor onneembaar, en bleven in de stad en kwamen er in om. Ook in het dagelijks leven gebeurt het dikwijls, dat de godvruchtige door zijn voorzichtigheid vele gevaren ontkomt, waarin het kind der wereld zich roekeloos stort. Nochtans blijft het woord van de Heer waar, dat de kinderen der wereld met meer geslepenheid van het verstand en met meer drift van het hart hun belangen bevorderen, dan de kinderen van het licht de belangen van het Koninkrijk van God. Dit ondervinden wij dagelijks. Waar geldelijk voordeel te behalen is, daar komt het geld terstond bij stromen te voorschijn, om het doel te bereiken; maar waar het om geestelijk voordeel te doen is, daar is het soms, alsof er geen geld meer in de wereld is. En Justus, van de Apostelen toegenaamd Barnabas (hetwelk is, overgezet zijnde, een zoon der vertroosting) een Leviet, van geboorte uit Cyprus, alzo hij een akker had, verkocht die, en bracht het geld en legde het aan de voeten der Apostelen. Lukas geeft zulk een omstandig bericht van deze man en zijn daad, èn omdat Barnabas van nu af een zeer grote plaats in de Evangelische geschiedenis zou beslaan, én omdat zijn daad, die geheel oprecht was, tot tegenhanger strekte van hetgeen zo aanstonds van Ananias en Saffira zal bericht worden. De naam Barnabas was dus niet de eigenlijke naam van deze Leviet (deze was Justus), maar een bijnaam, ongetwijfeld vanwege zijn goedhartigheid, daar hij ook later door Lukas een goed man genoemd wordt. Er zijn enkele mensen, die bij uitnemendheid zachtmoedig zijn, alles van de beste zijde opvatten en het oneffenste in een goede plooi weten te leggen. Zij zijn enkel liefde en doen werkelijk, wat Paulus daarvan zegt: Zij wordt niet verbitterd, zij denkt geen kwaad, zij bedekt alle dingen, zij gelooft alle dingen, zij hoopt alle dingen, zij verdraagt alle dingen namelijk bij de broederen en door de Heilige Geest; want hij laat er uitdrukkelijk bij invloeien (1 Corinthiers 13:6): Zij (des Christens liefde) verblijdt zich niet in de ongerechtigheid, maar zij verblijdt zich in de waarheid. Voorts was Barnabas, die voortaan bij deze zijn bijnaam, als was het zijn eigen naam, genoemd bleef, evenals Paulus, niet uit Jeruzalem geboortig, maar een uitlandse Jood. Hij was, gelijk Paulus van Tarsis (de hoofdstad van Cilicië in Klein-Azië), van Cyprus (een eiland in de Middellandse Zee). Hij was dus evenals Paulus onder de heidenen geboren en woonachtig met zijn familie, en wij kunnen uit deze verwantschap van beider geboorte en opvoeding de aanleiding zien, dat zij bij voorkeur door de Heer tot de Heidenen gezonden werden, en dat zij, althans in het begin, reisgenoten werden.

5:1 Ananias en Saffira.
En een zeker man, met name Ananias, met Saffira zijn vrouw, verkocht een have, en onttrok van de prijs, ook met medeweten van zijn vrouw, en bracht een zeker deel, en legde dat aan de voeten der Apostelen. En Petrus zei: Ananias! Waarom heeft de satan uw hart vervuld, dat gij de Heilige Geest liegen zou, en onttrekken van de prijs van het land? Zo het gebleven ware, bleef het niet uwe? En verkocht zijnde, was het niet in uw macht? Wat is het, dat gij deze daad in uw hart hebt voorgenomen? Gij hebt de mensen niet gelogen, maar Gode. En Ananias, deze woorden horende, viel neder en gaf de geest. En er kwam grote vrees over allen, die dit hoorden. En de jongelingen opstaande, schikten hem toe en droegen hem uit en begroeven hem. En het was omtrent drie uren daarna, dat ook zijn vrouw daarin kwam, niet wetende, wat er geschied was. En Petrus antwoordde haar: Zeg mij, hebt gijlieden het land voor zoveel verkocht? En zij zeiden: Ja, voor zoveel. En Petrus zei tot haar: Wat is het, dat gij onder u hebt overeengestemd te verzoeken de Geest van de Heer? Zie, de voeten degenen, die uw man begraven hebben, zijn voor de deur, en zullen u uitdragen. En zij viel terstond neder voor zijn voeten en gaf de geest. En de jongelingen, ingekomen zijnde, vonden haar dood, en droegen ze uit, en begroeven haar bij haar man. Niet zonder hoge betekenis staat het verhaal van deze gebeurtenis aan de ingang van de handelingen van de Heilige Geest door de Apostelen. Het woord van de Apostel Paulus 2 Timotheus 2:19. Het vaste fondament Gods staat, hebbende deze zegel: De Heer kent degenen, die de zijne zijn, en: een ieder, die de naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid, wordt hier feitelijk getoond, en op vreselijke wijze bewaarheid. Ook zijn andere woorden 1 Corinthiers 3:16,17, 2 Corinthiërs 6:16-18: Weet gij niet, dat gij Gods tempel bent, en de Geest Gods in uw lieden (gemeente van Christus) woont? Zo iemand de tempel Gods schendt, die zal God schenden; want de tempel Gods is heilig, welke gij zijt. Of wat samenvoeging heeft de tempel Gods met de afgoden? Want gij zijt de tempel van de levenden Gods, gelijkerwijs God gezegd heeft: Ik zal in hen wonen, en Ik zal onder hen wandelen, en Ik zal hun god zijn, en zij zullen Mij een volk zijn. Daarom ga uit het midden van hen, en scheidt u af, zegt de Heer, en raak niet aan hetgeen onrein is, en Ik zal u lieden aannemen, en Ik zal u tot een Vader zijn, en gij zult Mij tot zonen en dochters zijn, zegt de Heer, de Almachtige. De gemeente van Christus is de zichtbare tempel van de onzichtbare Heilige Geest. Daartoe is zij door de Vader én de Zoon reeds tijdelijk op aarde, en eenmaal in de hemel en op de nieuwe aarde in alle eeuwigheid gesteld. Hoe heerlijk zijn de woorden Gods tot Israël: Ik ben de Heer uw God; daarom zult gij u heiligen en heilig zijn, terwijl Ik heilig ben, Leviticus 11:44, en werd de lof van de Heer door de troongeesten Gods gezongen in de woorden: Heilig, heilig, heilig is de Heer der heirscharen! De hele aarde is van zijn heerlijkheid vol Jesaja 6:3. Hierop rust dan ook de vermaning van de Apostel Petrus 1 Petrus 1:15,16: Gelijk Hij, die u geroepen heeft, heilig is, zo wordt ook gij zelf heilig in al uw wandel; daarom dat er geschreven is: Zijt heilig, want Ik ben heilig. De gemeente Gods is een lichaam, en wel het lichaam van Christus Efeziers 1:23 4:12, waarvan de Heilige Geest de ziel, het leven is, dat door het Hoofd (Christus) medegedeeld wordt aan al de leden, welke de gelovigen zijn. En droeg nu de hogepriester van de Oude Verbonden op zijn diadeem (de gouden voorhoofdplaat) de woorden: De heiligheid van de Heer Exodus 28:36, de Christen, die gedoopt is, draagt op zijn voorhoofd de driemaal heilige en heerlijke naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest zelf, en daarmede reeds hier onzichtbaar, wat eenmaal zichtbaar zijn zal in heerlijkheid. Immers wij lezen Openbaring 22:4: En zijn naam zal op hun voorhoofden zijn. De naam van Christen, die wij dragen en aan de Here Christus ontlenen, betekent dan ook niets minder dan gezalfde met de Heilige Geest, even als Christus zelf bij uitnemendheid de Gezalfde van de Heilige Geest was. Wij zien dus ook hier, waarom de Heilige Geest het laatst genoemd wordt in het verbondszegel des doops en in de aanbiddelijke Drie-eenheid Gods. Het is omdat al de werken van de Vader en de Zoon hun enig einddoel of voleindiging hebben in en door de Heilige Geest. Alleen in de heiligheid ligt de zaligheid van het redelijk zedelijk

schepsel, van engel en mens. Het heilige is het goede, het volstrekt goede, het Goddelijk goede. Goedheid en heiligheid staan dus niet tegenover elkander, maar zijn een. Heiligheid is de liefde tot al wat goed, wat volmaakt, wat Goddelijk is. God is liefde wil dus zeggen: God wil, dat alle redelijk schepsel volmaakt goed, volmaakt heilig, volmaakt zalig zijn. En dat zijn liefde in deze wil bestaat, heeft Hij geopenbaard in de zending van zijn Zoon tot de gevallen mensheid, waarvan de nooit overtroffen uitdrukking het woord van de Heer zelf is Johannes 3:16: Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verderf, maar het eeuwige leven heeft. Om zondaren te ontzondigen, en hun de verloren Goddelijke heiligheid weer deelachtig te maken, gaf de Vader de Zoon, en gaf de Zoon zichzelf over aan het lijden van de dood, en daalde de Heilige Geest, na de Zoons dood, opstanding en hemelvaart, uit de hemel, om Hem door het geloof uit de zondaren een gemeente voort te brengen zonder vlek en rimpel, heilig als haar Hoofd en Heer, en daarmede zalig en heerlijk als Hij. Deze waarheid moest de gemeente van de Heer, reeds bij de allereerste aanleiding, eens voor altijd op de meest treffende en ernstigste wijze voor ogen gesteld worden, en deze allereerste aanleiding was het gedrag van Ananias en Saffira. Van daar de gestrenge strafoefening aan deze beiden uitgeoefend. Omdat het de eerste opzettelijke zonde was, die in de gemeente de Heer na de uitstorting van de Heilige Geest openbaar werd, was de daarop volgende straf een voorbeeld en toonbeeld voor alle volgende tijden tegenover alle volgende ongerechtigheden in de gemeente van de Heer. Wij hebben het reeds vroeger elkander herinnerd, dat God in zijn Woord niet bij alle overtreding zijn heilige wetten straffend tussen beide treedt, maar gewoonlijk eenmaal en wel bij de eerste overtreding tot een voorbeeld en toonbeeld voor altijd. En hoe Gode waardig is dit. Gods daden zijn eeuwige daden, waarvan de lijnen dóórlopen tot in alle eeuwigheid; waartoe dan te herhalen, wat Hij eenmaal deed, eenmaal zei? Bij de eerste zonde van de mens door de verleiding van de satans, trad God tussen beide als Rechter en Ontfermer. Bij de eerste zonde tussen mens en mens, de broedermoord van Kaïn, trad God wederom tussen beide als Rechter en Ontfermer. Toen de vóór Noachietische wereld de maat van haar ongerechtigheden ten boorde toe had vol gemeten, trad God wederom tussen beide als Rechter en Ontfermer, en zó later in de zaak van Sodom en Gomorra, in die de verdrukking van Israël door Farao, in die van de laaghartige en onverhoedse aanval van Amalek op de achterhoede van het Israëlitische leger in de woestijn, in de belegering van de eerste Kananesche vestingstad Jericho, in het straffen van de eerste overtreder Van de ban (Achan). Doch waartoe meer? De regel gaat door: Wat God eenmaal straffen doet, dat doet Hij waarschuwend tegen alle soortgelijke overtredingen. Zijn daad is in dit geval een afgekondigde vaste wet, waaruit men voor alle volgende eeuwen zien kan, welke straf God op deze en die misdaad gesteld heeft. Doch niet alleen waarschuwend handelt God op deze wijze, maar ook belonend. Al wat God deed aan zijn heiligen, die Hem gediend hebben, dat zal Hij doen en dat doet Hij aan zijn heiligen, die Hem nog dienen. En in hun dood, ja in hun vreselijke marteldood gaf Hij hiervan een voorbeeld en toonbeeld, door zich persoonlijk te openbaren aan de eerste in zijn gemeente, die in zijn oprechtheid stierf, aan de bloedgetuige Stefanus. Hij opende deze getrouwe dienaar de hemel en de aanschouwing van de hemel des hemels, de troon Gods, en zichzelf gezeten aan de rechterhand van de Vader, en nu opstaande om hem tot zich te nemen. Zo, gelijk deze eerste Christen stierf, zouden alle Christenen sterven, hetzij deze op de houtmijt stonden in het midden van hun vijanden, of op hun stervenssponde lagen in het midden van hun geliefden. Als de wereld wegzinkt voor hun brekende ogen, zien zij de hemel geopend, en Jezus staand aan de rechterhand van de Vader. Zo is dan reeds op de drempel van de tempel van de Heer het opschrift met onuitwisbare letters gesteld: "Heiligheid der heiligheden. Dit is het huis van het uitverkoren geslacht, van het koninklijk priesterdom, van het heilig volk, van het verkregen volk om te verkondigen de deugden van Degenen, die hen uit de duisternis geroepen heeft tot zijn wonderbaar licht." 1 Petrus 2:9. Zij dwalen dus grotelijks, die menen, dat God liefde is zonder heilig te zijn. Neen, Gods liefde is een heilige en heiligende liefde. Daarom gaf

Hij de Heilige Geest, opdat zij, die door Christus offerande de vergeving van hun zonden ontvangen, ook diens gerechtigheid, diens onbesmette en onbesmettelijke heiligheid zouden deelachtig worden. De rechtvaardigmaking en de heiligmaking van de zondaars zijn met elkander onafscheidelijk verbonden als oorzaak en gevolg. Wij zijn niet gerechtvaardigd, zo wij niet geheiligd worden, (zonder heiligmaking zal niemand de Heer zien, Hebreeen 12:14) want zonder heiligheid is er geen zaligheid mogelijk. De zonde maakt ons ongelukkig, onzalig; de heiligheid, het tegendeel der zonde, maakt ons alleen gelukkig, zalig. De heiligmaking is dus voor ons mensen de proef onze rechtvaardigmaking. Ik zeg de proef, en niet de maatstaf, Want al onze gerechtigheden zijn, en moeten zijn in onze ogen, als een wegwerpelijk kleed; en wij zouden daarom zeer dwalen, wanneer wij naar de mate onze heiligmaking de mate onze rechtvaardigmaking zouden willen afmeten. In de rechtvaardigmaking is geen maat. God vergeeft ons al onze zonden op eenmaal, om niet, in Christus. Het kost ons niets, maar aan Christus heeft het zijn leven gekost. Wij konden er niets voor geven, maar God gaf er zijn eigen Zoon voor. Het is de Goddelijke liefde, die onpeilbaar is; de Goddelijke genade, die zich ontfermd heeft over anders reddeloos verloren mensen. Doch de proef onze rechtvaardigmaking moet zijn: de bewustheid, dat wij de Geest van de heiligmaking, dat is de Heilige Geest, ontvangen hebben. Is er in ons geen geestelijk, Goddelijk leven dat zich in Goddelijk geestelijke bewegingen openbaart; hebben wij geen lust in Gods wet naar de inwendige mens; trekt ons hart niet naar de dingen, die boven zijn, waar Christus is, maar bedenken wij alleen de dingen, die beneden zijn; vergaderen wij geen schatten in de hemel, maar op de aarde, hoe kunnen wij dan Gods kinderen zijn, die als zodanig door de Heilige Geest geleid worden in alle waarheid en in alle Godzaligheid? Zegt de Schrift niet uitdrukkelijk Romeinen 8:14-16: Zo velen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods: want gij hebt niet ontvangen de Geest der dienstbaarheid wederom tot vreze (gelijk Israël aan de Sinai), maar gij hebt ontvangen de Geest der aanneming tot kinderen, door wie wij roepen: Abba, Vader! Dezelfde Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn. Ziet gij, onze geest, onze bewustheid, moet mede weten, dat de Geest van God, de Heilige Geest, in ons woont en werkt. En hoe kunnen wij dat weten? Immers uit de vruchten. Waaraan onderscheidt men de vruchtbare boom van de onvruchtbare? Immers aan zijn vruchten. De Heilige Geest is het geestelijk leven, en uit dat leven komen alle Goddelijke vruchten voort; deze vruchten moeten dus bij ons voorhanden zijn, niet als bewijzen van onze eigen kracht, maar als bewijzen van Gods kracht in onze eigen onmacht. Evenmin als de vruchtbare boom op zijn vruchten kan roemen, zal de Christen roemen op zijn goede werken; hij zal alleen God, de Bron en Gever van al het goede, er voor verheerlijken, als die hem niet onvruchtbaar laat, maar tot een vruchtdragende gemaakt heeft. Het bevreemde ons dan ook niet, dat wij, nu de bedeling van de Heilige Geest een aanvang heeft genomen, en nu wij alleen liefelijke vruchten van het bitter lijden en sterven van de Heer verwachten zulk een treurige zaak in de gemeente van de Heer zien gebeuren. Er waren in die gemeente twee mensen ingekomen, die er niet in behoorden; mensen, die, om met de gelijkenis te spreken, tot de bruiloft gekomen waren, maar geen bruiloftskleed aanhadden; twee hypocrieten, geveinsden, onoprechten, wie het niet te doen was om gerechtvaardigd, heilig en zalig te worden, maar om er de uitwendige schijn van te hebben. Weldra openbaarden zij zichzelf als schijnchristenen. En nu volgde de uitzuivering van de gemeente door de Heilige Geest op een wijze, die eens voor altijd de gemeente verkondigen moest, wat het lot is van allen, die Christus Heere Heere noemen, en niet zijn wil, welke de wil zijn Vader en de Heilige Geest is, doen. Is het niet treffend? De vijanden, die buiten zijn, de vervolgers, de verdrukkers, de kinderen de bozen worden niet in hun loop gestuit of gestoord, en worden niet door God gestraft, althans niet onmiddellijk; maar de kinderen van het Koningrijk in schijn worden onmiddellijk uitgeworpen, en wel door een plotselinge dood. En wat was nu de aanleiding tot deze zaak? De liefde tot het geld! O, die Mammon speelt zulk een gewichtige rol ook in de gemeente van de Heer! Hoe velen, die Christenen willen genoemd worden, zijn met hun hart

aan het geld verbonden. Het geld is een macht; en wel een macht, die dadelijke hulp verleent; daarom is het zulk een geliefde afgod bij velen. Al wat in de plaats van God gesteld wordt is een afgod, die men met zijn hart, aanhangt, op wie men vertrouwt en die men dient. Hoe vele tedere banden zijn er onder ons verscheurd en worden er nog gedurig verscheurd door het tussen beide komen van het geld! Hoe weinigen zien op de godsvrucht en de genade; hoe velen op het tijdelijke vermogen. Hoe velen kunnen, alsof het hun bloed was, van hun geld niet scheiden; en moeten zij geven, kunnen zij er niet buiten, mild zijn kunnen zij niet. Gul te geven is hun ene onmogelijkheid. Dat was ook het geval bij Ananias en Saffira. Zij zagen, dat de vermogenden in de gemeente hun bezittingen te gelde maakten ten algemenen bate. Nu hadden zij ook een akker, en konden die niet behouden zonder daardoor, in hun mening, in een ongunstig licht bij de gemeente te komen. Zeker hadden zij het liever gehad, dat zij op zodanige proef niet waren gesteld geworden. Thans kunnen zij, waar zo velen voorgingen, niet achterblijven. Doch zij vinden er iets op uit. Zij willen de zaak middelen. Aan God iets en aan de Mammon iets. Doch men kan niet God en de Mammon tegelijk dienen. De Kenner der harten, de Heilige Geest, ziet niet zodra het bedrog, of Hij bestraft er hen voor met ene onverbiddelijke gestrengheid. En zo zal het een ieder gaan, die zich niet alleen aan God houdt, maar ook heult met de Mammon. Een verdeeld hart is de Heer een gruwel. Hebben wij dus zulk een hart (en wij hebben het maar al te dikwijls), dat wij het dan uitzuiveren in de kracht van de Heilige Geest, eer de Heilige Geest ons uitzuivert van de gemeente van de Heer. Ons hart moet de schatkist zijn, niet van het geld, maar van de Goddelijke genade; en milddadigheid is een deugd, die niemand meer betaamt dan de Christen, die alles mildelijk van God ontvangt, wat hem voor tijd en eeuwigheid nodig is. Daarbij moet echter de vrijwilligheid komen. Petrus drukt hier bij zonder op, zeggende tot Ananias: Waarom heeft de satan uw hart vervuld, dat gij de Heilige Geest liegen zoudt, en onttrekken van de prijs van het land? Zo het gebleven was, bleef het niet het uwe; en verkocht zijnde, was het niet in uw macht? Was en bleef het voor en na de verkoop niet uw eigendom? Uit deze woorden blijkt duidelijk genoeg, dat het niet was, wat het ongeloof in onze dagen ook al uit de Bijbel halen wil het communisme (de gedwongen gemeenschap van bezit), maar een vrijwillige gemeenschap van goederen; een verschil natuurlijk als dat van aarde en hemel. De liefdadigheid, door Barnabas en anderen betoond, was geen verplichting, geen wet, door de Apostelen der gemeente opgelegd. Neen, niets was meer verwijderd van de bedoeling van de Heilige Geest. Deze werkt liefde, en de liefde als zodanig werkt altijd vrijwillig, doet gaarne wat zij doet; het is haar een behoefte werkelijk te voorzien in hetgeen, waarin zij voorzien kan. En daarom moet ten allen tijde het beginsel van de vrije liefde in de gemeente gehandhaafd worden. Onder het Oude Verbond moest het tiende van de inkomsten aan de Heer en zijn dienst gegeven worden Leviticus 27:30; doch onder het Nieuwe Verbond verviel ook deze verplichting, deze wet, om er de vrijwillige liefde voor in de plaats te stellen, die, als zij oprecht is, nooit minder, maar altijd meer doet. De Heer zelf vraagt niet minder aan die Hem volgen wil, dan al zijn goederen aan de armen te geven, en de Apostelen konden zeggen: Ziet, wij hebben alles verlaten en zijn U gevolgd, Mattheus 19:21,27. De Heer vraagt ons dit, niet door een vaststaande wet, want deze kent het Evangelie niet; maar door de liefde, waarmede Hij alles over had en nog heeft voor ons, zodat ook Wij, wanneer het nodig mocht zijn, alles over moeten hebben voor Hem. De liefde is een genadegave Gods. Het moet ons dan ook nooit te doen zijn om de daad, het werk der liefde; maar wel om de genade, die God ons daartoe verleent. Het is genade van God, liefde te hebben en liefde te oefenen. En wat liefde is, moet liefde blijven. God wil niet, dat wij iets nadoen. Als men iets doet, omdat een ander het doet, is het reeds geen liefde meer. Als iemand zijn geld geeft in plaats van zijn liefde, is het geen liefdedaad meer. Het beginsel van iedere goede daad moet de liefde zijn. Een Christen dus in woord en daad doet allen goed en niemand kwaad. Doch juist omdat het liefde is, mag niemand de ander iets opleggen te doen in zake van liefde, en hem alzo de liefde tot een wet maken. Er zijn mensen, die u bezweren om uw geld te geven, en u anders bedreigen met de

vreselijkste gevolgen; doch het is het werk van de rover, om u, met het pistool op de borst, uw beurs te doen overgeven. Zodra de liefdadigheid tot een wet wordt, is zij reeds bedorven. Want alsdan wordt zij een gedwongen zaak, en al wat gedwongen is bederft de liefde. Men moet niemand een aalmoes als een schuld afeisen. Ananias en Saffira meenden, dat de gemeente hun aalmoes als een schuld van hen afeiste. Zij veranderden zelf de liefde in een wet; want zij waren niet oprecht voor God. Zij wilden de gelovigen nadoen zonder geloof, en dat kan men wel voor mensen, maar niet voor God. Zij dachten er niet aan, dat de Heilige Geest in de gemeente was, en dat zij dus in de onmiddellijke tegenwoordigheid Gods handelden, en de onmiddellijke openbaarmaking van hun handeling hadden te verwachten. Ik zeg: in de onmiddellijke tegenwoordigheid Gods; immers Hij sprak en werkte, ofschoon door de Apostelen, persoonlijk in de gemeente, zodat het beliegen der Apostelen het beliegen was van de Heilige Geest. In hun straf zien wij dan ook, dat de zonde tegen de Heilige Geest onvergeeflijk is. De Vader is in de hemel, en de Zoon is in het vlees geopenbaard; maar de Heilige Geest openbaart zich onmiddellijk aan de mens, en Hem te wederstaan is te zwichten voor een satanische verzoeking, zodat dan ook Petrus tot Ananias zei: Waarom heeft de satan uw hart vervuld, dat gij de Heilige Geest liegen zoudt? Zo iets kan dan ook maar alleen bij de onoprechte, de ongelovige, de huichelaar, gebeuren. De oprecht gelovigen kunnen niet zondigen tegen de Heilige Geest; maar kunnen Hem wel bedroeven door toe te geven aan onheilige gedachten, woorden en werken, en Hij kan hen wel bestraffen, en bestraft hen ook werkelijk, zó, dat Hij hun zijn heilige, troostvolle en vreugdegevende nabijheid onttrekt, tot zo lang zij weer bedroefd worden naar Hem, en zijn nabijheid zoeken met tranen en gebeden. Dat Ananias en Saffira tot de ongelovigen behoorden, blijkt. Immers Petrus wilde de vrouw na het gebeurde met haar man sparen, en zei daarom tot haar: Zeg mij, hebt gijlieden het land voor zoveel verkocht? Had zij toen de waarheid gezegd, het was haar vergeven geworden; doch neen, zij verhardde zich, en onderging het lot van haar man. Wij eindigen met de opmerking, dat men menen zou, dat in een gemeente, waar de Heilige Geest zich op zulk een onmiskenbare wijze openbaarde, de zonde buiten moest blijven. Doch dit is niet mogelijk. Ofschoon enkel het goede zaad op de akker van de Heer gezaaid wordt, toch blijft de mogelijkheid bestaan, dat de vijand er zijn onkruid op zaait; en dat hij dit werkelijk gedaan heeft en bij voortduring doet, bewijst de geschiedenis van Ananias en Saffira, en die van elke dag. Wij moeten dan ook zeggen, dat het in een strijdende en lijdende kerk niet anders zijn kan. Indien hier de zonde buiten de gemeente was, zo was ook Christus daarbuiten. En al vervallen de gelovigen niet in de zonde van Ananias en Saffira, blijven zij niet allen zondaren, die in vele dingen struikelen? Wij moeten van de strijdende kerk op aarde geen triomferende kerk in de hemel maken, maar veeleer van haar zeggen wat Luther zei: "Zij is een gasthuis, waar allen ziek zijn, uitgenomen de geneesheer (Christus); gezegend is het nochtans daarin, en daarmee onder de behandeling van de geneesheer te zijn, want wie onder zijn behandeling is en blijft, zal zekerlijk en voor altijd gezond worden." En er kwam grote vrees over de gehele gemeente, en over allen, die dit hoorden. Wij kunnen ons voorstellen, welk een indruk van ontzetting en ontzag deze gebeurtenis in de gemeente en daar buiten gemaakt heeft. Te midden van de wonderen van genade en genezing, een wonder van oordeel! Voorzeker ook hier werd bewaarheid, dat het oordeel begint van het huis Gods. En het is goed, dat God de zonde somtijds in al de verschrikkelijkheid van haar wezen en van hare gevolgen laat zien, opdat zij, die de zonde niet voor zonde houden, er door worden opgeschrikt uit hun dodelijke slaap, en dat zij, die er nog enige lust in vinden, er door worden afgeschrikt. En door de handen van de Apostelen geschiedden vele tekenen en wonderen onder het volk. Terstond volgt weer de troost in allerlei liefelijke tekenen van genezing. De schrik mag niet blijven; de vrees ook niet, want deze zou de liefde uitdrijven; maar het eerbiedig ontzag en de heilige ernst moeten blijven; deze mogen in de tegenwoordigheid Gods nimmer ontbreken. Zij verhinderen de blijdschap in God niet; want deze bestaat juist in de verheerlijking en aanbidding Gods. Een kind, dat zijn ouders eerbiedigt,

is vrijer en blijer in hun tegenwoordigheid, dan het kind, dat hen niet eerbiedigt. Het zoete kind staat aan moeders schoot, het stoute kind staat van verre. En zij waren allen eendrachtelijk in de voorhof van Salomo. Dit is een opmerkelijke bijzonderheid. De Apostelen hadden dus de tempel om zo te spreken ingenomen, bemachtigd en tot een plaats gemaakt, waar het Evangelie in het openbaar werd verkondigd. Wat de Schriftgeleerden en Farizeën meenden, dat uitsluitend hun gebied was, dat moesten zij thans met de Apostelen delen. Gij ziet hier welk een kracht de Heilige Geest in de vrijmoedigheid der Apostelen legde. Hij vervulde hiermee het Woord van het Schrift Jesaja 2:3: Uit Zion zal de wet uitgaan, en de Heer Woord uit Jeruzalem. En van de anderen durfde zich niemand bij hen voegen. De schrik door het gebeurde met Ananias en Saffira was zo groot geworden, dat zij, die van gelijke gehalte waren als dezen, de onoprechten, de huichelaars, die anders altijd zich onder de gelovigen mengen, thans niet durfden komen, waar de Apostelen en de gemeente, of althans een gedeelte van de gemeente, vergaderden. Zij waren bevreesd geworden voor de Apostelen en de gelovigen. Maar het volk hield hen in grote achting. Het volk, dat zijn dezulken, die niet vijandig, maar onverschillig of verdeeld van gevoelens zijn; niet de partijgangers, maar de toeschouwers, die een afwachtende houding aannemen, en zien waar het heen wil, om dan te volgen, waar zij het menen te moeten doen. Het gros van het volk, zouden wij zeggen, was niet tegen de Apostelen en de gemeente, maar was integendeel met eerbied en ontzag voor hen vervuld, zodat zij hen met grote achting beschouwden en behandelden, En dit is geen kleine zaak, want de hoogachting is menigmaal de overgang tot de liefde; en daarom moeten wij als Christenen ons altijd zodanig jegens degenen, die buiten zijn, gedragen, dat dezen, ofschoon zij ons niet volgen, ons nochtans moeten hoogachten. En zo gedragen zich dan ook allen, die waarlijk Christenen zijn; want waarom zouden zij dezulken, die niet geloven, dan anders beklagen en voorts met liefde behandelen? De zaak verandert echter, wanneer de ongelovigen zich vijandig jegens ons betonen en ons bestrijden, omdat wij de waarheid Gods belijden. Alsdan wordt het een tweekamp, waarin wij het zwaard moeten trekken, namelijk het zwaard van de Geest. Daarom wordt ook hier van het onpartijdig blijvende volk gesproken en niet van de leden van de raad; deze waren in vijandschap met de Apostelen. Maar het volk zag op de heerlijke wonderen der genezing, door de Apostelen verricht, en waren daarom de Apostelen en de gemeente genegen. Zo moeten ook wij door daden van liefde, door weldadigheid en door het verspreiden van allerlei zegeningen, en bijzonder ook door ons vriendelijk en beleefd gedrag ons Christendom naar buiten laten zien, opdat althans zij, die de vruchten dezer liefde plukken, het Christendom in ons mogen hoogachten. En er werden meer en meer toegedaan, die de Heer geloofden, menigten beide van mannen en van vrouwen. De wasdom van de gemeente ging voort. Dat werk Gods is niet te keren, maar wel te bevorderen. Alles moet Gode dienen, ook de tegenstand van de vijanden van zijn waarheid. Wat de Apostelen 2 Corinthiers 13:8 zeiden: Wij vermogen niets tegen de waarheid, maar voor de waarheid, is volstrekt waar. De waarheid is Godes, is zijn raad, is zijn Woord, en geen schepsel vermag er iets tegen te doen; maar wel kan men de waarheid bevorderen, kan men haar verkondigen, verbreiden, mededelen. Wij kunnen wel Gods medearbeiders zijn (want dit is juist zijn genadige wil), maar wij kunnen niet Gods tegenstanders zijn, zonder onszelf het hoofd te bersten te stoten. Doch laat ons dan nu ook deze waarheid vasthouden en niet vrezen, dat de bestrijders der waarheid Gods, de bestrijders van Christus en van de Heilige Schriften, ooit hun doel zullen bereiken. Het is de moeite, die God de goddeloze heeft opgelegd, dat zijn arbeid geen vrucht heeft noch voor hemzelf, noch voor anderen; dat hij enkel wind zaait om niets dan storm te oogsten. Alzo, dat zij de kranken uitdroegen op de straten, en leiden op bedden en beddekens, opdat, als Petrus kwam, ook maar de schaduw iemand van hen beschaduwen mocht. Hetzelfde had plaats ten opzichte van de Heer in het land Gennezareth en elders, gelijk wij lezen Markus 6:55,56: En het gehele omliggende land doorlopende, begonnen zij op beddekens degenen, die kwalijk gesteld waren, om te drogen ter plaatse waar zij hoorden, dat Hij was. En zo waar Hij kwam, in vlekken of steden of

dorpen, daar leiden zij de kranken op de markten, en baden Hem, dat zij maar de zoom van zijn kleed aanraken mochten, en zo velen als Hem aanraakten, werden gezond. Thans ging het geloof der kranken nog verder. Zij begeerden slechts in de schaduw van het lichaam van Petrus te mogen komen, en zij werden gezond. Want gij gevoelt, dat niet de wonderkracht van Petrus zich verder uitstrekte dan die van de Heer; immers in Christus woonde de volheid der Godheid lichamelijk; maar het geloof der kranken strekte zich verder uit, en dat geloof kon, mocht nooit beschaamd worden. Later zien wij, dat zelfs het opleggen van de zweet en gordeldoeken van Paulus de krankheden genas en de boze geesten uitdreef, terwijl er bij gezegd wordt Handelingen 19:11: En God deed ongewone krachten door de handen van Paulus, dat, wil zeggen "door middel van Paulus." De Apostelen waren de dragers van de kracht van de Heilige Geest, en op welke wijze men dan ook zijn geloof in hun door de Heilige Geest verleende wondermacht te kennen gaf en inriep, altijd moest dat geloof met genezing worden achtervolgd, en werd het ook werkelijk achtervolgd. Gij gevoelt, dat de eer van de Heilige Geest zowel als de geloofwaardigheid der Apostelen er mede gemoeid zou zijn geweest, wanneer slechts een enkel lijder zijn vertrouwen op de wondermacht Gods door de Apostelen had teleurgesteld gezien. De Heer kon in de stad zijner opvoeding, in Nazareth, weinig wonderen doen, omdat er weinig geloof was, omdat slechts zeer weinigen van Hem hun gezondheid terugvroegen; waren zij allen tot Hem gekomen, Hij zou ze allen hebben genezen. God is veel te rijk en te mild om een enige arme, die Hem vraagt, het gevraagde te weigeren. Ik herinner mij hier een oosters verhaal, dat tot opheldering kan dienen. Er was in het Oosten eens een schatrijk herdersvorst, een man zo als Job was, zo goed, zo vriendelijk, zo milddadig, dat het gerucht van zijn weldadigheid zich uitbreidde tot in de verre omtrek. Dit ontstak de jaloezie van een andere rijke man, zodat hij besloot hetzelfde te doen; en hij stelde zijn huis open voor ieder, die tot hem om hulp komen wilde. En zie, daar komt een oude vrouw tot hem en vraagt hem om een aalmoes. Hij geeft haar die. Zij loopt achter zijn huis om, en komt andermaal tot hem en vraagt om een aalmoes. Hij geeft haar die. Zij doet hetzelfde ten derde male, doch nu zegt de man: "Gij zijt onbescheiden, mij dunkt het is voor heden genoeg." Zij antwoordde: "En gij wildt de welddadigen herdersvorst nadoen? Weet dan, dat hij in een zo groot huis woont, dat hij er drie honderd deuren aan kon laten maken, en nooit kwam ik door een andere deur tot hem binnen om hem een aalmoes te vragen, zonder dat hij mij die gaf." En ook de menigte uit de omliggende steden kwam gezamenlijk te Jeruzalem, brengende kranken en die van onreine geesten gekweld waren, welke allen genezen werden. Waarlijk, dit was wel een genezing op grote schaal. Hoe dikwijls hoort men van sterfte op grote schaal in tijden van oorlog, hongersnood en besmettelijke krankheden. Doch hier is een oprichting uit krankheden, een voorkomen van de dood bij grote menigten van mensen. Jeruzalem werd in zijn geheel tot een Bethesda, waar niemand meer op de roering van het water had te wachten, maar allen terstond genezen werden door zich ter genezing aan te bieden aan de Apostelen. Bij de stedelingen voegden zich nog de kranken uit de omliggende plaatsen, en er was geen einde aan de dankzeggingen van de geredden, en aan de verwondering des volks, dat van alle deze Goddelijke wonderen de toeschouwer was. Kon dit door de vijanden van de naam van Jezus langer lijdelijk worden aangezien? Het zou een nog groter wonder zijn geweest dan al de andere wonderen, die er geschiedden. Neen, de boze kan niet Tusten, tenzij dat hij boosheid pleegt, Spreuken 4:16. En de hogepriester stond op, en allen, die met hem waren, (welke was de secte der Sadduceën), en werden vervuld met nijdigheid, en sloegen hun handen aan de Apostelen, en zetten hen in de gemene (algemene) gevangenis. Lukas vermeldt opzettelijk, wie ditmaal hun vijandschap tegen de Apostelen openbaarden. Het waren de Sadduceën, die in geen opstanding geloven, in geen leven na dit leven; maar de tegenwoordige natuurstaat het begin en einde van de mens achten te zijn. Deze werden ten hoogste verbitterd, omdat de Apostelen juist in de opstanding van de Heere Jezus het tegendeel verkondigden. Immers de opstanding van de Heer was niet een bloot terugkeren tot het aardse leven om over korte of lange tijd weer te sterven, zo als de

opwekkingen van het kind der Sunamietische vrouw, van de man in het graf van Elisa 2 Koningen 13:21, het dochtertje van Jaïrus, de jongeling te Naïn en Lazarus waren; maar het was een opstanding tot een eeuwig onvergankelijk leven; en in dit opzicht was Christus de eersteling dergenen, die ontslapen zijn en opstonden ten leven 1 Corinthiers 15:20, de eerstgeborene uit de doden Openbaring 1:5, Voordat Christus uit de dood opstond, zou het woord van de Engelse dichter Shakespeare (in zijn Hamlet) waarheid zijn geweest, waarin hij de wereld aan de andere zijde van het graf noemt: The undiscover'd Country, from whose bourn No traveller returns. (Het onontdekte land, Van waar, bereikt hij 't strand, Geen reiziger ooit wederkeert). Doch nu na de opstanding van de Heer is het waar. Er is één, die niet alleen uit de dood, maar uit de gewesten der eeuwigheid is teruggekeerd om ons te zeggen, dat Hijzelf Gode leeft in heerlijkheid, en dat al de zijnen in zijn leven en in zijn heerlijkheid zullen delen. Er is dan ook geen sterker bewijs voor de onsterfelijkheid van de ziel en voor het bestaan van een wereld buiten en boven deze wereld, met één woord van een eeuwig leven te geven, dan de opstanding van Jezus Christus. Dit zagen de Sadduceën zo goed in als wij; maar, niet willende geloven, omdat zij daarmee hun element (de wereldsgezindheid) moesten verlaten, bestreden zij die waarheid, en poogden zij de verkondigers van de opstanding van Jezus met geweld het zwijgen op te leggen. Maar de Engel van de Heer opende s'nachts de deuren van de gevangenis, en leidde hen uit en zei: Gaat heen, en staat en spreekt in de tempel tot het volk al de woorden van deze levens. Als zij nu dit gehoord hadden, gingen zij tegen de morgenstond in de tempel en leerden. De Heer zorgt, dat de zijnen niet op eens al te zwaar beproefd, maar veeleer versterkt worden tegen de zware beproevingen, die aanstaande zijn. Wat de Apostelen te wachten stond van deze hogepriester en zijn raadsleden kon genoegzaam worden afgeleid uit hetgeen van hen gezegd wordt: Zij werden vervuld met nijdigheid, en blijkt ook uit hetgeen straks bij hun vernieuwde gevangenneming volgde. Alleen de bezadigde raad van Gamaliël bevrijdde hen toen wel van de dood, maar spaarde hen toch geen geseling. De Apostelen moesten daarom vooraf een bewijs van de Heer ontvangen, dat zij niet aan zichzelf overgelaten waren, maar dat de Heer zijn beschermende hand over hen hield uitgestrekt, en dat hun dus niets overkomen kon noch zou, dat hetgeen de Goddelijke wijsheid van de Heer nodig achtte tot heil van de gemeente en van henzelf. En is het ons ook niet wel eens gebeurd, dat wij een kennelijk tussenkomst Gods ons ten goede ondervonden, welke later bleek enkel een Goddelijke versterking van ons geloof voor een toekomstig zwaar lijden of diepgaande beproeving te zijn? Ook de gemeente had zulk een geloofsversterking van de zijde van de Heer nodig. Zij moest weten, dat haar voorgangers onder de bijzondere hoede van de Heer stonden, dat de Heer zijn engelen uitzond om hen te bevrijden, als dit nodig was. En wij mogen hier wel de grond zien, waarop de gemeente later zo aanhoudend pleitte om de redding van Petrus uit de hand van Herodes. Hier ondervonden alle de Apostelen, wat Petrus toen alleen ondervond, dat een engel van de Heer 's nachts de deuren van de gevangenis opende, en de gevangene in vrijheid stelde, om het begonnen werk voort te zetten. Eindelijk was deze Goddelijke uitredding een tweede schitterend wonder voor het volk. De menigte had de Apostelen door de gerechtsdienaren zien grijpen en naar de gevangenis zien leiden, en de volgende morgen stonden zij weer in de tempel te prediken; en hoe zij daar weer op hun oude plaats stonden, kon natuurlijk niet verzwegen worden, maar was weldra allen toehoorders bekend. Het kon niet anders of deze onmiskenbare tussenkomst Gods moest een geweldige indruk op het hart van het volk maken, en in vele opzichten bevorderlijk zijn voor de uitbreiding van de gemeente, en voor de hoogachting, die men de Apostelen toedroeg. Maar de hogepriester en die met hem waren, gekomen zijnde, riepen de raad te zamen en al de oudsten van de kinderen Israëls, en zonden naar de kerker om hen te halen. Doch als de dienaars daar kwamen, vonden zij hen in de gevangenis niet, maar keerden wederom, en boodschapten dit, zeggende: Wij vonden wel de kerker met alle verzekerdheid toegesloten, en de wachters buiten staand voor de deuren; maar als wij die geopend hadden, vonden wij niemand daar binnen. Toen nu de hogepriester en de hoofdman van de tempels, en de

overpriesters deze woorden hoorden, werden zij twijfelmoedig over hen, wat toch dit worden zou? En er kwam een en boodschapte hun, zeggende: Ziet, de mannen, die gij in de gevangenis gezet hebt staan in de tempel en leren het volk. Ditmaal meldt ons Lukas niets van de wijze, hoe de engel de Apostelen uit de gevangenis leidde; uit het bericht van de dienaars van de hooge raad, die de Apostelen uit de kerker moesten halen, kunnen wij echter opmaken, dat dit op dezelfde wijze zal zijn geschied als bij Petrus plaats vond, door een diepe slaap op de wachters te laten vallen. Het voornemen om de verlossing van Petrus uitvoerig te beschrijven deed Lukas hier kort zijn. Wij kunnen ons echter voorstellen met welk een hoge blijdschap eerst de Apostelen en daarna de gemeente deze Goddelijke tussenkomst beschouwd zullen hebben. O, het is een van de heerlijkheden Gods, dat Hij zijn kinderen in zulke diepe noden laat komen, om ze de zaligheden van zijn verlossingen te laten smaken. Daarom is er, ja, blijdschap bij Gods engelen over een zondaar die zich bekeert; maar wat is deze engelenblijdschap bij die van de zondaar zelf, die zich verlost voelt van de zonde, van de dood, van het eeuwig verderf! Op aarde, te midden van zoveel uitwendige bestrijding en inwendige droefenis over onze zonden en onze zondigheid, is deze blijdschap natuurlijk onvolmaakt; maar in de hemel, waar wij op de hoogste hoogte onze verlossing in de diepste diepte van onze val zullen kunnen zien, zal die blijdschap een blijdschap boven alle blijdschap zijn. Ja, wij zien er een verheerlijking Gods in, dat het Hem behaagd heeft, om nog een hogere blijdschap dan die van de engelen te doen geboren worden juist uit die droevige val van de mens. Zou niet reeds daardoor het toelaten van die val door God gerechtvaardigd zijn? De nooit gevallen engel kan onmogelijk die blijdschap voelen, die de verloren, ter dood veroordeelde, en toch geredde en eeuwig behouden mens voelen zal. En toch zal de engel van de mens niet gelukkiger kunnen achten. Want wie zou willen vallen, om ten hoogste opgeheven te worden? Maar ook de mens zal de engel niet boven zich gelukkig kunnen achten. Want hij viel niet uit de heiligheid van de engel, maar werd als een gevallene geboren, en was een verlorene ook door eigene zonden, en nu ziet hij zich gereinigd en geheiligd door het bloedvan het Lam, de zoendood van Jezus, de Zoon van God, en in heiligheid van de engelen gelijk gemaakt. Doch welk een indruk had het gebeurde met de Apostelen op de hogepriester en de hoge raad? Erkenden zij de tussenkomst Gods? Neen, zij geloofden aan geen wonderen, al zagen zij die met eigen ogen, en al ondervonden zij die in hun eigen leven. Het is een diepte van de satans; maar zij bestaat, dat een mens met open ogen blind, met open oren doof en met een ontwikkeld verstand verstandeloos kan zijn. Wij spraken onlangs over de dwaling als de zonde van het verstand, en merkten op, dat er slechts weinigen opzettelijk kwaad doen en ook weinigen moedwillig dwalen. Toch zijn er enkelen niet alleen moedwillig misdadig, maar ook moedwillig dwalende. Er zijn enkele zo vermetele geesten, dat zij zichzelf tot regel hebben gesteld om alle oude stellingen tegen te spreken en er nieuwe voor in de plaats te stellen. "De Waarheid is zo oud (zeggen zij), wij mogen wel iets nieuws hebben." En er is een voornaam wijsgeer onder de Duitsers geweest (Lessing), die verklaarde het genoegen om de waarheid te zoeken te stellen boven dat van het vinden der waarheid. Hier is dus een dwaling, die op zijn minst gesproken onredelijk en daarmee strafbaar is, niet voor mensen, maar bij God. Doch, ziedaar dan nu ook het bewijs, dat de bloot menselijke wijsheid niets dan dwaasheid is. Zij maakt het middel tot doel. Maar weet gij dan niet, hoogwijze man, dat zolang gij naar uw woonplaats zoekt, gij buiten haar omdwaalt? Zo ook is hij, die de waarheid nog niet gevonden heeft, noodzakelijk in dwaling, en welk een zegen kan de dwaling aanbrengen? Geen zegen, maar enkel teleurstelling en zelfverwijt. Zo hadden ook de ongelovige Joodse raadsleden van onze tekst zich nu eenmaal in het hoofd gezet, dat er geen wonderen mogelijk zijn voor hen, en nu zijn er ook voor hen geen wonderen. Zij hebben zichzelf een Chinese muur gebouwd, buiten welke zij nooit kunnen gaan, en binnen welke zij zich alleen veilig en gelukkig voelen. Even als een mens zichzelf lichamelijk kan verminken, en daardoor onbekwaam maken om zekere handelingen te verrichten, zo kan hij dit ook geestelijk doen. Gij weet, dat er mensen zijn, die uit afkeer van de militaire dienst zich daartoe door

verminking van enkele lichaamsdelen onbekwaam maken (een goddeloosheid, die niet ongewroken blijft); doch op dezelfde wijze handelen de ongelovigen met hun geest: zij verminken hun verstand en schroeien hun geweten toe als met een brandijzer, en zo verliezen zij hun waarheidszin en rechtsgevoel, en leven en bewegen zich in de leugen en het onrecht. De levende voorbeelden van deze waarheid zien wij in onze tekst. In plaats dat de raadsleden na zo kennelijk een wonder Gods ten behoeve van de Apostelen deze verder ongemoeid lieten, hervatten zij hun boos opzet tegen hen terstond. Toen ging de hoofdman heen met de dienaren, en bracht hen, doch niet met geweld (want zij vreesden het volk, opdat zij niet gestenigd werden). De hoofdman kwam wel met geweld, met het nodige getal gerechtsdienaren, maar hij gebruikte zijn geweld niet; hij overviel de Apostelen niet, gelijk men de dieven en moordenaars doet, ze tegelijk grijpende en bindende. Neen, zij verzochten waarschijnlijk de Apostelen hen te volgen, dat de Apostelen natuurlijk deden, daar zij zich tegen de overheid niet wilden noch mochten verzetten; ook waren zij, die straks door een engel Gods verlost werden, natuurlijk vol goede moed en vertrouwen op 's Heer beschermende genade. De hoofdman zag uit de opgewekte en voor de Apostelen partijtrekkende stemming van het volk terstond genoeg, dat hij, anders handelend, gevaar liep met zijn mannen gestenigd te worden. Hij en zijn afzenders begrepen niet, dat zij juist door hun vervolgingen zichzelf altijd meer van het volk vervreemdden, en dat zij zelf daardoor zich in het grootste gevaar stelden om mishandeld of gedood te worden. Doch de verblinde overheid vertrouwt op haar macht, en beschouwt die als een overmacht over het volk; doch hoe dikwijls hebben de machthebbers zich overvleugeld gezien en zijn zij door het volk vertreden! Men vergeet nooit, dat de wet van de wedervergelding nog altijd bestaat, zodat, wie als overheid het volk vertreedt, eenmaal als overheid door het volk vertreden wordt. En als zij hen gebracht hadden, stelden zij hen voor de raad, en de hogepriester vroeg hun, en zei: Hebben wij u niet ernstig aangezegd, dat gij in deze naam niet zou leren? En ziet, gij hebt met deze uwe leer Jeruzalem vervuld, en gij wilt het bloed van deze mens over ons brengen. In deze woorden leggen deze ongelovige lieden geheel hun denkwijze bloot. Zij beschouwden Jezus als een bloot mens niet alleen, maar als een valse Messias. Als zodanig hadden zij Jezus gekruisigd. De Apostelen daarentegen verkondigden thans Jezus als de waarachtige Messias, als de Christus Gods, door God als zodanig uit de doden opgewekt. Was hun prediking nu waar, dan waren de Joodse overheden Messiasmoorders, en zo werd de dood van Jezus op hen als een bloedschuld gelegd; en die wilden zij niet op zich gelegd hebben, ofschoon hun geweten zich reeds tegen henzelf verhief. En daar nu de overheden in hun ongeloof bleven volharden, bleven zij ook Jezus beschouwen als een valse Messias, en wierpen nu de schuld van al de beroering op de Apostelen, niet willende, dat de naam van Jezus langer als de naam van de waarachtige Messias van het volk zou verkondigd worden. Gij ziet ook hier weer, dat alles op de verkondiging van Jezus heerlijke, heilige, zaligmakende naam aankomt. Even als de Joden zich onderscheiden in hun godsdienst van alle andere volken door alleen van de naam van God te willen weten, en de Mahomedanen, door daarbij die van Mahomed te vermelden, en de Roomsen door de naam van engelen en heiligen en die van de paus nog bij de naam van God en Jezus te voegen, zo onderscheiden zich de Protestantsche Christenen door enkel de naam van Jezus te verkondigen, als de enige zaligmakende naam voor zondaren en zondaressen, tot verheerlijking van de Vader, door de Heilige Geest. Houden wij dus dit kenmerkend onderscheid vast, en verkondigen wij Jezus, Jezus in zijn Godheid en in zijn mensheid, in zijn verzoenend lijden en sterven en in zijn opstanding, hemelvaart en zitten ter rechterhand Gods, en in zijn regering de kerk door zijn Woord en de Heilige Geest, en de ergernis zal niet uitblijven bij de ongelovigen; want deze kunnen de Jezus naam niet dulden; de Joden zullen ons alsdan haten, de Mahomedanen ons verachten, de Roomsen ons als ketters beschouwen en de ongelovige Protestanten ons afgodendienaars schelden, maar wij zullen volstandig blijven in de leer van de Apostelen, welke is de leer van de Heilige Geest. Door de naam van Jezus te verzwijgen, ontnemen wij het

Evangelie zijn ergernis, en deze moet er aan verbonden blijven, zal het Goddelijk blijven en Goddelijke krachten uitoefenen, even als Christus de gekruiste Christus moet zijn en blijven, zal Hij de Zaligmaker van zondaren zijn en blijven, en werkelijk onzaligen zalig maken. Maar Petrus en de Apostelen antwoordden en zeiden: Men moet God meer gehoorzaam zijn dan de mensen. De God onze Vader heeft Jezus opgewekt, welke hij omgebracht hebt, hangende Hem aan het hout. Deze heeft God door zijn rechterhand verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker, om Israël te geven bekering en vergeving van de zonden, en wij zijn zijn getuigen van deze woorden, en ook de Heilige Geest, welke God gegeven heeft degenen die Hem gehoorzaam zijn. Gij ziet, dat alleen de opstanding uit de dood en de hemelvaart Jezus tot de Christus maakt, tot de Zaligmaker, Wiens naam de Vader door de Heilige Geest als zodanig wil geheiligd en aangeroepen hebben. Wat moeten wij dus zeggen van dezulken, die ontkennen, dat Christus opgestaan en dus ook zichtbaar ten hemel gevaren is? Wat anders, dan dat het eerrovers zijn van Christus, ja nog meer, dat het zulke mensen zijn, die de levende Christus weer willen doden en de opgestane en opgevaren Christus weer op de aarde en in het graf willen brengen. Wee hun! want zij beroven zichzelf en zo velen hen volgen van de enige Redder uit zonde en dood. Welke gij omgebracht hebt, hangende Hem aan het hout. Hier hebt gij hetzelfde gezegd, wat de Joden nog heden als een scheldwoord van Jezus gebruiken. Zij noemen Hem altijd de gehangene. Zeker kan er geen erger smaadwoord zijn voor de Heerlijke boven alle heerlijken, maar ook geen groter bewijs van de waarheid, dat het God behaagd heeft door de dwaasheid der prediking zalig te maken die geloven, 1 Corinthiers 1:21. Men moet God meer gehoorzaam zijn dan de mensen. Deze woorden van de Heilige Geest, door de mond van de Apostelen uitgesproken tegenover de geweldhebbers der eeuw, zijn de enige en volmaakte regel van het gedrag van de Christenen. De mens is aan alle mensen, die over hem te bevelen hebben, gehoorzaamheid schuldig; maar de gehoorzaamheid aan God heft alle mindere gehoorzaamheid op. Zo lang dus de gehoorzaamheid aan mensen samen kan gaan met die aan God, kan men haar gelijktijdig betonen; doch zodra geraken zij niet in botsing met elkander, of er moet niet gemiddeld, maar de beslissende keuze gedaan worden, om God te gehoorzamen en de gehoorzaamheid aan mensen op te zeggen, met de onderwerping van zichzelf aan het lijden, dat hieraan onafscheidelijk verbonden is. Want mensen, die niet vragen naar uw gehoorzaamheid jegens God, maar naar uw gehoorzaamheid jegens hen, zullen u straffen met al de macht, die hun ten dienste staat. Doch dit moet men zich getroosten en daarbij geloven, dat God een beloner is degenen die Hem zoeken, Hem gehoorzaam zijn en om die gehoorzaamheid moeten lijden door de hand van de mensen, van de goddelozen. Zo dachten en deden onze martelaren en lieten zich liever op de vreselijkste wijze folteren en doden, dan te zeggen en te doen, wat mensen hun geboden, maar wat God hun in zijn Woord verboden had. En hoe vele duizenden, ja wij mogen wel zeggen millioenen martelaren van misbruik van macht en onderdrukking zijn er niet altijd in deze wereld van zonde en ongerechtigheid; maar zij zijn verborgen in al de rangen en standen van de maatschappij; God alleen kent ze en ziet hun lijden, en zal het hun eenmaal in het openbaar vergelden, dat ze zich om zijnentwil het lijden, door mensen hun aangedaan, hebben getroost. Wij zijn getuigen van deze woorden, en ook de Heilige Geest, welke God gegeven heeft degenen, die Hem gehoorzaam zijn. Hier spreken de Apostelen volkomen duidelijk uit, dat de Heilige Geest het zegel is van de gehoorzaamheid van het geloof. De mens mag met geen deugd, met geen goed werk voor God komen om genade, en in die genade de Heilige Geest te ontvangen. Alleen wie God gehoorzaamt in het aannemen van Jezus als zijn Zoon en de enige Zaligmaker van de wereld, kan de Heilige Geest ontvangen, en ontvangt Hem werkelijk, en alsdan is deze gehoorzaamheid geloof èn werk te samen; want de gehoorzaamheid onderwerpt zich God, en neemt op Gods bevel Jezus aan, Johannes 6:29. En is de Heilige Geest in een gemeente, dan treedt Hij zelf als getuige op van de opstanding, de hemelvaart en het zitten ter rechterhand Gods van de gekruist en begraven geweest zijnde Jezus. De Heilige Geest nu was de Schriftgeleerden uit het Oude Testament bekend als die Goddelijke persoonlijkheid in het

Goddelijk wezen, welke zich het meest onmiddellijk aan de mens openbaart, omdat Hij zich enkel in wonderen openbaart. De Heilige Geest als tegenwoordig te erkennen, zonder dat Hij Goddelijke woorden spreekt of Goddelijke werken doet, is een tegenstrijdigheid. De Heilige Geest is de openbaarmaker van het Goddelijk wezen door woord en werk. Waar dus de Heilige Geest optreedt als getuige van Jezus Messiasschap, daar doet Hij dit met Goddelijke woorden en werken. Dit zeiden de Apostelen aan hun overheden, en deze, niet kunnende ontkennen, dat hun hiermede het verwijt werd gedaan: Gij weerstaat altijd de Heilige Geest; gelijk uw vader, alzo ook gij, ontstaken in blakende gramschap. Als zij nu dit hoorden, borst hun het hart, en zij hielden raad om hen te doden. Gij ziet, hetzelfde dat zij aan Jezus gedaan hadden, wilden zij ook aan zijn Apostelen doen; doch deze moordenaren konden niet alles doen wat zij wilden. God belette het hun. Het is wel zeer opmerkelijk, dat geen der Apostelen door deze bloedraad ter dood veroordeeld werd. Alleen de diaken Stefanus werd door hen gestenigd; niet door een vonnis, maar door hem in eens te overvallen; doch de Apostelen waren boven hun macht. Er is ook een zeker toppunt voor het kwaad, dat men niet te boven kan gaan. In de veroordeling van de Heere Jezus hadden zij dit toppunt bereikt; zij konden niet verder gaan. Er kwam door Gods bestuur een beletsel uit hun eigen boezem. Zij hielden raad om de Apostelen te doden. Maar een zeker Farizeër stond op in de raad, met name Gamaliël, een leraar der wet, in waarde gehouden bij al het volk, en gebood, dat men de Apostelen een weinig zou doen buiten staan. En hij zeide tot hen: Gij Israëlitische mannen! Ziet voor u, wat gij doen zult aangaande deze mensen. Want vóór deze dagen stond Theudas op, zeggende, dat hij wat was, die een getal van omtrent vier honderd mannen aanhing; welke is omgebracht, en allen die hem gehoor gaven zijn verstrooid en tot niet geworden. Na hem stond op Judas, de Galileër, in de dagen van de beschrijving, en maakte veel volk afvallig achter zich; en deze is ook vergaan, en allen die hem gehoor gaven zijn verstrooid geworden. En nu zeg ik ulieden: Houdt af van deze mensen, en laat hen gaan; want indien deze raad of dit werk uit mensen is, zo zal het gebroken worden; maar indien het uit God is, zo kunt gij dat niet breken, opdat gij niet misschien bevonden wordt ook tegen God te strijden. Wij leren hier Gamaliël kennen als een edele Farizeër en een zeer ontwikkeld wetgeleerde, die de roem, welke van hem uitging, ook in de woorden, die hij hier uitsprak, handhaafde. Trouwens wij hebben in de overheden van Israël niet met onwetende, maar met zeer verstandige mensen te doen. Doch ook hier blijkt, dat het eenvoudig Goddelijk geloof de hoogste trap van menselijke wijsheid ver te boven gaat. Het geloof geeft aan alles zijn waarde. Och, hoe vele geleerden en letterkundigen zijn er, die fraaie boeken hebben gschreven en die ook uitnemende dichters waren, zodat men aan hun graf door hun geestverwanten de loftrompet hoort steken voor tijdgenoot en nageslacht, terwijl Gods kinderen, die hen gekend hebben, met weemoed bij zichzelf zeggen: "Hoe jammer! Hij was geen Christen; hij heeft alles verheerlijkt, uitgenomen de naam van de enig Heerlijke onder alle heerlijken: de naam van de Heer!" Zo was het ook met Gamaliël. Hij geeft een wijze raad, en blijkt een dwaas; want wie niet gelooft is en blijft een dwaas bij al zijn wijsheid. Hij geeft een wijze raad. Hij waarschuwt om niet het beroep op God door de Apostelen voor bepaald bedrog te houden, maar het aan de tijd over te laten omdat te beslissen. Wij hebben reeds vroeger gezegd, dat dit beroep van Gamaliël op de gevolgen van de zaak niet volstrekt doorgaat, omdat de leugen, zo als het heidendom, het Mahomedanisme en het pausdom reeds eeuwen lang bestaan. Nochtans gaat het toch soms door, en wij moeten Gamaliëls gezichteinder niet verder uitstrekken dan hij is. Hij haalt twee voorbeelden aan van mannen, die zich hadden opgeworpen als volksbevrijders, en reeds een grote aanhang hadden, maar als aanvoerders gedood zijnde, verstrooide zich hun aanhang spoedig. Waarschijnlijk doelt de Heer zelf op deze lieden, Johannes 10:8, alwaar Hij zegt: Allen, zo velen als er vóór Mij zijn gekomen, zijn dieven en moordenaren; maar de schapen hebben hen niet gehoord. Gamaliël meende, dat, nu men Jezus, de aanvoerder der Nazareners, gedood had, zijn aanhangers ook van zelf zouden verstrooid worden, tenzij deze zaak uit God was, in welk geval de bedoeling van zijn medeambtgenoten evenmin als de zijne zijn kon om

het werk Gods te bestrijden. Hij raadde dus aan om zich met deze zaak niet verder in te laten, maar haar aan de tijd over te laten, en de Apostelen en hun aanhangelingen intussen hun weg vrij te laten gaan. Inderdaad, deze raadgeving getuigt van evenveel gematigdheid als verstand. Wij zien er uit, dat hem althans het hart niet berstte van nijdigheid en wraak, maar dat hij geheel zonder hartstocht de zaak bezag, en dat hij in zijn gevolgtrekkingen buiten alle drift bleef, iets dat men zo gaarne ziet in ieder mens, die over belangrijke zaken spreekt, maar vooral in een rechter, die oordelen moet over de daden én de personen. Doch men ziet hieruit ook, hoe de menselijke wijsheid altijd een achterdeur heeft, om aan haar eigen uitspraken te ontkomen. Gamaliël ging ver, maar lang niet ver genoeg. Immers het gold hier thans de behoudenis of het verloren gaan van zijn eigen ziel. Och, men noemt de mens een redelijk wezen; maar is hij het ook in de praktijk? Handelt daarin de wijste niet doorgaans onredelijk, zo niet onzedelijk? Hoe kon Gamaliël, ja geheel de raad, nog twijfelen of deze zaak uit God was? Doch stel nog heden een zaak zo klaar voor, dat gemeent: de zon kan niet klaarder schijnen, en toch wil uw tegenpartij de zaak niet gewonnen geven; toch wil hij zijn vooroordeel, zijn nu eenmaal vastgestelde opvatting niet prijs geven voor de naakte volle waarheid. Men ziet die waarheid wel, maar men wil haar alleen in de verte zien en niet van nabij kennen, om niet genoodzaakt te zijn met haar mee te gaan. Waarom door een man als Gamaliël niet het zekere genomen voor het onzekere, en waarom uitgesteld in de toekomst, wat heden vatbaar was. Om beslist te worden? Waarom niet onderzocht of het getuigenis van de Apostelen waarheid was, of Jezus werkelijk opgestaan en ten hemel gevaren en de Heilige Geest werkelijk van de hemel neergedaald was? Doch neen, zo ver gaat de menselijke wijsheid niet, en kan zij ook niet gaan. Hoe zou Gamaliël en ieder ander wijze, zo lang zij in het ongeloof blijven, kunnen onderzoeken naar de waarheid van het getuigenis der Apostelen? Immers alleen de gelovigen is Christus als de opgestane uit de dood kenbaar geworden, en alleen aan hen, die God gehoorzaam zijn, wordt de Heilige Geest gegeven. Dus, niet de menselijke wijsheid, maar het geloof was hier nodig, en dat bestond bij Gamaliël evenmin als bij zijn ambtgenoten. En als men nu geen andere lijn heeft om te volgen dan de menselijke wijsheid, dan komt men ook alleen tot de proefneming, die Gamaliël voorstelde, om uit de gevolgen van de zaak de waarde van de zaak zelf te beoordeelen, waarbij men dan het eigenbatig voordeel geniet, dat men later nieuwe verontschuldigingen kan maken, ten einde ook de blijvende zaak niet als een Goddelijke te erkennen. Immers er zijn ook op zichzelf kwade zaken, die toch door Gods voorzienigheid beschikt zijn en eeuwen stand houden. Herinner u slechts, dat de scheuring van de twaalf stammen Israëls in tien en twee stammen door God was beschikt, zodat, toen de zoon van Salomo deze breuk door middel van het zwaard wilde herstellen, God de profeet Semaja tot hem zond met het woord: Zo zegt de Heer: Gij zult niet optrekken, noch strijden tegen uw broeders, de kinderen van Israël; een ieder keert weer tot zijn huis. Want deze zaak is van Mij geschied, 1 Koningen 12:24. Doch nu komt hier de vraag bij ons op: zou het niet een uitnemend wonder van de Heer geweest zijn, wanneer Hij zulk een man als Gamaliël uit het midden van zijn medegenoten genomen en bekeerd had? Ons dunkt dat zo iets de zaak van de Heer meer nog dan iets anders zou bevorderd hebben. En voorzeker, zulk een gedachte is voor onze menselijke wijsheid geheel natuurlijk. Als men bekend wordt met de geschriften van uitnemende denkers en dichters, die de machtigste invloed gehad hebben en nog hebben op hun tijdgenoten en de nakomelingschap, zo als een Göthe bij de Duitsers, een Rousseau bij de Fransen, een lord Byron bij de Engelsen, dan treurt een Christen er om, dat die mannen hun schitterende gaven niet in de dienst van de Heer, maar in de dienst van de wereld hebben besteed. Had God zulke mensen bekeerd, wat zou dat een grote verandering ten goede in de wereld hebben teweeg gebracht! Zo menen wij. Maar wat zien wij God doen? Dat Hij de uit de natuur gegroeide diamanten gewoonlijk laat liggen, en keistenen opneemt en ze daarmede in diamanten verandert. En zij gaven hem gehoor; en als zij de Apostelen tot zich geroepen hadden, geselden zij hen, en geboden hun, dat zij niet zouden spreken in de naam van Jezus, en lieten ze gaan. Zij gaven in zo

ver gehoor aan de raad van Gamaliël, dat zij besloten de Apostelen althans nu niet te doden, of in de gevangenis te houden, maar toch lieten zij ze niet geheel vrij uitgaan; toch moesten zij hun boosaardigheid op hen wreken, en hun in een geseling laten gevoelen, dat ze alleen door de genade van hun rechters van erger straf bevrijd bleven, en dus gewaarschuwd waren voor de herhaling van de misdaad. En gaat het niet heden nog evenzo met de gelovigen? Als zij in tegenspraak komen met de Wereld, dan zou men ze gaarne doden; maar zie, God verwekt uit het midden van zijn vijanden soms iemand, die hun medestander is, voor wie zij eerbied en achting hebben, en die toch Gods kinderen uit hun handen redt. Doch geheel straffeloos komen deze er niet af. Een smadelijke bejegening, een schimpwoord, een schop met de voet moeten zij toch hebben, want bij de wereld is met Christus de smaad onafscheidelijk verbonden. Zij dan gingen heen van het aangezicht van de raad, verblijd zijnde, dat zij waren waardig geacht geweest om zijn naam wil smaadheid te lijden. Gij ziet in hen de heerlijke werking van de Heilige Geest. Wat bij de wereld de grootste ontering was, dat was bij hen de grootste eer. Voor God te lijden is dan ook oneindig meer dan door de wereld met eer en heerlijkheid gekroond te worden. Dat hebben onze martelaren ondervonden, en zo velen om de naam van de Heer hebben geleden. Velen uwer zullen het met mij wel eens ondervonden hebben, welk een onuitsprekelijke blijdschap het hart doorstroomt, als wij tot de bewustheid komen, smaadheid te lijden alleen om de naam en de zaak van de Heer. Die blijdschap is uit de Heilige Geest, en daarom is het alleen, dat wij ons niet genoeg vervuld gevoelen van de Heilige Geest, wanneer wij tegen de smaad en het lijden van de wereld om de Heer wil opzien. Er is veel ander lijden, dat ons met droefheid vervult, bij voorbeeld het verlies van geliefden. Hoe zou het ons ook met blijdschap kunnen vervullen? Dit zou onnatuurlijk zijn. Maar voor Jezus te lijden, dßt is heerlijkheid bij God en kan niet anders dan blijdschap zijn bij ons. Zo was het dan ook bij de discipelen. Trouwens, wij weten Van Haman, dat het de hoogste gunst en eerbetoning een koning is, dat alles aan de dienaar gedaan wordt, wat de koning zelf geschiedt. En zo achtten dan ook nu de discipelen het de hoogste eerbetoning en gunst van de Heer te zijn, dat hun hetzelfde gedaan werd, wat aan de Heer zelf geschiedde. En zo is het ook. Heeft de wereld Christus met doornen gekroond, zo moet het ons, Christenen, de hoogste eer zijn, wanneer de wereld ons dezelfde kroon op het hoofd zet. En heeft Jezus, opdat Hij door zijn eigen bloed het volk zou heiligen, buiten de poort geleden, zo voegt het ons, tot Hem uit te gaan buiten de legerplaats en zijn smaad te dragen, Hebreeen 13:12,13. En zij hielden niet op, alle dag in de tempel en bij de huizen te leren en Jezus Christus te verkondigen. Welk een heerlijk woord: Jezus Christus te verkondigen. O, dat alle leraren dit woord boven al hun predikatiën plaatsten, hoe veel meer krachten van de Heilige Geest zouden er in de gemeente gezien worden. De Heilige Geest is alleen op de aarde gekomen om Jezus Christus te verkondigen door de mond van allen die geloven, en dit na te laten is de Heilige Geest zelf te bedroeven en zijn heilig vuur in de gemeente uit te blussen. Wij herhalen het: Het is de heerlijkheid van de Vader, dat de naam van zijn Zoon bekend worde aan alle volken, door de Heilige Geest. Wie derhalve de dienaar van de Heilig Geest wil zijn, die verkondige Jezus Christus, de Zoon, tot heerlijkheid van de Vader. De Joden en de Mohammedanen verkondigen wel (zoals gezegd is) de naam van God, maar niet die van de Heer Jezus Christus, en staan dus buiten het eeuwige leven, dat bestaat in het kennen van God èn van zijn Zoon Jezus Christus, Johannes 17:3. Verkondigen wij dan de Heere Jezus Christus in al zijn ambten, waardigheden en heerlijkheden, en stromen van genade zullen van Hem, de Heer, ook door ons uitvloeien; stromen van de Heilige Geest, om de harten die treuren te troosten, te verblijden, en hun sieraad te geven voor as, vreugdeolie voor treurigheid, en het gewaad van het lof voor een benauwde geest, Jesaja 61:2,3. Vergeten wij niet, dat de ware gemeente van de Heer altijd tegenwoordig is onder het gehoor van een ware prediker van het Evangelie, en dat die gemeente bestaat uit armen van geest, die altijd uitzien naar een nieuwe uitstorting van de Heilig Geest; uit treurenden over zonden en verliezen, die altijd wachten op nieuwe vertroostingen van de Heilige Geest; uit zachtmoedigen, maar die verdrukt worden en

altijd nieuwe opbeuring behoeven; uit hongerenden en dorstenden naar de gerechtigheid, die altijd nieuwe verzadiging begeren; uit barmhartigen, die altijd op nieuw bidden, dat hun barmhartigheid geschiede; uit vreedzamen, die altijd op nieuw hopen op versterking van de vrede van de harten; uit lijdenden en vervolgden om de gerechtigheid wil, die altijd op nieuw verlangen naar de rust en naar de vreugde in God. Aan deze allen is de verkondiging van de gezegende naam van de Heer Jezus onmisbaar; want het is de Heere Jezus en Hij alleen, die zeggen kon en gezegd heeft: De Geest van de Heer is op Mij. Daarom heeft Hij Mij gezalfd; Hij heeft Mij gezonden, om de armen het Evangelie te verkondigen, om te genezen die gebroken zijn van harte, om de gevangenen te prediken los lating, en de blinden het gezicht, om de verslagenen heen te zenden in vrijheid, om te prediken het aangename jaar van de Heer. Lukas 4:18,19. Predik dan Jezus, o gij prediker; en predikt gij Hem, zo hebt gij nooit uit gepredikt, want in Jezus zijn al de schatten van de wijsheid, van de kennis en van de genade verborgen Colossenzen 2:3, en de mens, de zondaar, blijft altijd dezelfde in zijn behoefte aan een Zaligmaker zo als Jezus is. En waarom spreekt men dan zo weinig in de gemeente van de eeuwige Godheid, de eeuwige offerande, de eeuwige heerlijkheid van de Zoon God? Gelooft men dan deze heerlijke waarheden niet meer of niet genoeg, om ze tot de altijd wederkerenden hoofdinhoud van de prediking te maken? Komt de werkelijke gemeente van de Heer niet in Gods huis alleen te zamen om hiervan te horen spreken, en zijn de onbekeerden, die de gemeente Gods aldaar, gelijk overal, omringen, niet juist alleen door zulk een prediking te lokken en te dringen tot het geloof in de alleen zaligmakende naam, die de Vader ons heeft gegeven door de Heilige Geest de naam van zijn Zoon?

6:1 De verkiezing van diakenen.
En in dezelfde dagen, als de discipelen vermenigvuldigden, ontstond een murmurering van de Grieksen tegen de Hebreën, omdat hun weduwen in de dagelijkse bediening verzuimd werden. Zo lang een gezelschap klein is, is eenheid en vrede onder elkander een lichte zaak; doch als het zich uitbreidt, dan worden beide licht verbroken. Naarmate de gemeente van de Heer vermeerderde, ontstond er meer behoefte ook aan meer inrichtingen van orde. De Heer had geen voorschrift gegeven voor de samenstelling van zijn gemeente. Trouwens zo iets is het werk van de Heer niet. De mens maakt wetten om in hetgeen zich mocht voordoen te voorzien, en tracht die wetten volmaakt van omvang en vastheid te doen zijn, ofschoon het dikwijls veel wijzer is te zeggen: laissez faire (laat het gaan): laat de zaak zich ontwikkelen, dan zullen wij zien. God geeft in zijn natuur doorgaans niets op eens, maar alles stuksgewijze, bij ontwikkeling. Hij laat de ene behoefte uit de andere ontstaan, en eerst de bestaande behoefte bevredigt Hij. Zo was het ook in de gemeente van de Heer. Zij moest zich ontwikkelen, en bij elke harer ontwikkelingen zouden nieuwe inrichtingen nodig zijn en gegeven worden. Daarom moet men nog heden, zal men wijs zijn, in de kerk en daar buiten niet vooraf vele plannen maken, maar zien op de behoefte van het ogenblik en er maatregelen naar nemen. Wij hebben gezien, dat de eerste Christenen hun bezittingen verkochten en de opbrengst tot de Apostelen brachten, die deze dan weer onder de behoeftigen van de gemeente verdeelden. Doch bij de vermeerdering van de gemeenteleden, niet alleen uit de Jeruzalemse Joden, maar ook die van het buitenland afkomstig waren, ontstonden er in de boezem van de gemeente ongestalten, die zich weldra naar buiten openbaarden. Een van de eerste ongestalten was de jaloezie. Deze bestond reeds op zichzelf tussen de Joden, die Hebreeuwse en die Griekse Joden genoemd werden, even als bij ons tussen de Portugese en Duitse Joden in sommige opzichten nog altijd enige ijverzucht bestaat. Die zich Hebreeuwse Joden noemden, hielden zich aan de Hebreeuwse bijbel, en de anderen aan de bekende Griekse overzetting. van de zeventigen. Ook waren de Hebreën van ouder tot ouder van Joodse afkomst, terwijl de Grieksen ook uit gemengde huwelijken waren. De Hebreeuwse Joden hielden zichzelf voor orthodoxen dan de Griekse, en zo had men slechts weinig aanleiding nodig bij de Grieksen om te menen, dat zij door de Apostelen, die Hebreeuwse Joden waren, in de bedeling van hunne weduwen achtergesteld werden. Iets dat wij niet geloven. Immers het woordje omdat in onze tekst moet zijn dat. Wij moeten dus lezen: Er ontstond een murmurering, (een gemor, een gemompel) van de Grieken tegen de Hebreeën, dat hun weduwen in de dagelijkse bedeling verzuimd werden. En de twaalven riepen de menigte der discipelen tot zich en zeiden: Het is niet behoorlijk dat wij het Woord Gods nalaten en de tafelen dienen. Ziet dan om, broeders! naar zeven mannen it u, die goede getuigenis hebben, vol van de Heilige Geest en de wijsheid, welke wij mogen stellen over deze nodige zaak. Maar wij zullen volharden in het gebed en in de bediening van het Woord. De Apostelen zijn terstond bereid om aan de klacht van de gemeente tegemoet te komen. Ze zijn geen pausen, die de gemeente van hun bevelen doet weten; zij beslissen de zaak ook niet onder elkander; neen, zij roepen de gemeente te zamen en behandelen de zaak in haar midden. Zij verantwoorden zich ook niet tegen de bedekte beschuldiging, hun gedaan, alsof zij partijdig waren. Een goed geweten kan vele kwade vermoedens verdragen, en wie, die in de wereld geen vreemdeling is, weet niet bij eigen ondervinding, dat ons somtijds wordt geweten en ten laste gelegd, wat niet ten onze laste komt? Zo was het met de Apostelen. Doch nu grijpen zij juist deze gelegenheid aan om de arbeid te verdelen. In het begin van een zaak moeten soms weinigen de last dragen, die dan ook aanvankelijk dragelijk is; maar al zwaarder en zwaarder wordende, wordt hij ten laatste ondraaglijk. En hoe hem nu kwijt te worden, of althans zo veel er van, dat hij weer dragelijk wordt? Men ziet er zo dadelijk geen gelegenheid toe, en wil ook uit zichzelf daartoe geen voorstel doen, omdat men de schijn niet wil geven, dat men het werk moe wordt en men zich wil onttrekken. Zo torst men dan de last maar voort, al drukt hij ons neer tot bezwijkens toe. Zo ging het Mozes, die van de morgen tot de avond stond om de geschillen

van het volk onderling of hun vragen aan te horen en ze te beantwoorden en te beslissen, totdat zijn schoonvader Jethro hem bezocht, en, zijn afmattende arbeid ziende, hem de raad gaf, nevens zich twee en zeventig mannen te stellen, die de kleine zaken van het volk zouden behandelen, terwijl alleen de grootste voor hem zouden overblijven. En zo ontstonden in Israël bij elke stam zes dienaren, even als in de sterrenwereld zes kleine sterren bij een grote ster, die te zamen een constellatie (sterrenstelsel) uitmaken. Immers ofschoon God ook in het begin al onze krachten moge opeisen tot zijn dienst, zo wil Hij niet, dat dit altijd het geval zij, maar Hij geeft ons op zijn tijd verlichting van de arbeid in medearbeiders, die de last met ons dragen. Zo ging het nu onder de leiding van de Heilige Geest met de Apostelen. Uit zichzelf zouden zij het voorstel om verlichting van dienst niet hebben gedaan; doch nu de gemeente zelf klaagde over het niet voldoen van hun dienst, nodigen zij de gemeente uit, om uit haar midden zeven mannen te kiezen, die zij waardig en geschikt oordelen, om de zorg voor de armen van de gemeente op zich te nemen, terwijl zij, de Apostelen, zich uitsluitend tot de voornaamste dienst, de dienst van het woord, de prediking, zouden bepalen. En zo werd de voortreffelijke en liefelijke diaconale dienst ingesteld, die tot heden in de kerk is gebleven; en dit is wel een bewijs, dat deze dienst, ofschoon uit de behoefte van het ogenblik geboren, haar grond heeft in een altijd blijvende behoefte; want er zal op aarde wel nooit een gemeente zijn, waarop het woord van de Heer niet van toepassing is: De armen hebt gij altijd met u, Mattheus 26:11. Integendeel, Christus heeft hiermee zijn armen van de gemeente vermaakt, en terecht noemen de Apostelen dan ook de zorg voor de armen een nodige zaak. Wij moeten derhalve ook van deze bediening zeggen: het is een voortreffelijke bedeling van de Heilige Geest Immers hoe meer de gemeente Gods zich zou ontwikkelen, hoe meer bedelingen Gods haar gegeven, hoe meer wonderen van wijsheid en genade er ten toon gespreid zouden worden. En hoe hoog het diakenschap bij de Heer zelf gesteld werd, blijkt uit het stellen van een Apostel tot diaken in Judas, terwijl ook Paulus zelf in persoon later het diakenschap als in de plaats van Stefanus vervulde. Hier werd dan ook tegelijk eenmaal voor altijd de vaste regel gegeven voor de verkiezing van de diakenen. Zij moeten door de gemeente zelf verkozen worden. De gemeente zelf weet het best, wie haar uitnemendste leden zijn en wie haar het best kan helpen, even als in tijden van nood het volk het best weet, wie het helpen kan. Zo riep ons volk in gevaarlijke tijden altijd om een man uit het stamhuis van Oranje, en hun roep was altijd goed. En evenzo is het met de verkiezing van ouderlingen (opzieners van de gemeente) en leraren. De Apostelen waren wel onmiddellijk door de Heer aangesteld, maar de Apostel, die de plaats van Judas moest vervangen, werd, ofschoon door het lot aangewezen, nochtans met toestemming van de gemeente gekozen. Dit recht van de gemeente moet blijven, en ware het van de eerste Christentijden af gebleven, het pausdom zou onmogelijk geweest zijn. Doch nu gaf de gemeente spoedig haar recht en daarmee haar macht uit handen aan de ouderlingen en leraren zelf, en nu ontstond de heerszucht en daaruit de heerschappij in de kerk, die in de Roomse kerk altijd hoger ging, totdat de paus geboren werd, die op de hoogste treden van deze trap als op een troon gezeten, van daar zijn bevelen en lasten oplegt aan al de mindere geestelijken en door hen aan de gemeenten. In de Roomse kerk heeft de gemeente dan ook niets te zeggen, maar moet zich alles laten opleggen en welgevallen. In de Protestantse kerk is dat juk van lood wel verbroken, maar er is menig houten juk voor in de plaats gekomen. Dat dus de gemeente van de Heer overal tot haar recht komt. Dit zij het streven van al de edelen in de gemeente. Zal de gemeente bloeien, dan moet zij vrij zijn van ieder menselijk juk. Zij moet alleen het juk van Christus, dat zacht is, en zijn last, die ligt is, dragen, en alleen leven en ademen in de Heilige Geest, die de ware vrijheid is en geeft. Het is opmerkelijk, dat de brieven van de verheerlijkten Zaligmaker altijd beginnen met de woorden: Schrijf aan de engel van de gemeente, en altijd eindigen met de woorden: Die oren heeft om te horen, die hoort wat de Geest tot de gemeenten zegt. Blijkbaar wil de Heer hiermee te kennen geven, dat de opzieners van de gemeente op aarde zo vele engelen zijn, door Hem uitgezonden tot dienst van de gemeente, en dat de gemeenten zelf onder

de macht en invloeden van de Heilige Geest staan. Met andere woorden: de opzieners van de gemeenten zijn de onder-herders van de oppersten Herder Jezus Christus, en dus dienaren, die Hem verantwoording moeten doen van hun dienst, en de gemeenten tot welke ook de opzieners behoren, zijn de kudden, die door de Heilige Geest zelf worden geleid en geweid. Van daar dat de zeven sterren (die de engelen van de zeven gemeenten vertegenwoordigen) bij de Heer in zijn rechterhand zijn, terwijl Hij tussen de zeven kandelaren (die de gemeenten zelf vertegenwoordigen) wandelt. De rechterhand nu drukt het denkbeeld uit van macht; het wandelen tussen de kandelaren dat van het tegenwoordig zijn in de gemeenten en van het inwonen bij haar, gelijk dan ook Paulus zegt tot de gemeente 2 Corinthiërs 6:16: Gij zijt de tempel des levenden Gods, gelijkerwijs God gezegd heeft (Exodus 29:45, Leviticus 26:11,12): Ik zal in het wonen en Ik zal onder hen wandelen, en Ik zal hun God zijn, en zij zullen Mij een volk zijn. De opzieners, de engelen van de gemeenten, kunnen en mogen dus geen andere macht oefenen in en over de gemeenten, dan de macht, die Christus hun geeft, en welke geen andere is dan die van de Heilige Geest, terwijl de gemeenten als zodanig en in haar geheel (met de opzieners er in begrepen) door de Heilige Geest worden geregeerd, bestuurd en onderwezen. Overal in het Nieuwe Testament doen zich dan ook de Apostelen voor, niet als heersers over de gemeenten, maar als dienaren van de gemeenten, en zo zij somtijds macht uitoefenen in de gemeenten, zo is dit niet uit hun eigen gezag, maar uit de kracht, welke Christus door de Heilige Geest hun Verleent, 1 Corinthiërs 5:4,5 2 Corinthiërs 10:8 13:10. En dit woord behaagde aan al de menigte, en zij verkoren Stefanus, een man vol van het geloof en de Heilige Geest, en Fillipus, en Prochorus, en Nicanor, en Timon, en Parmenas, en Nicolaus, een Jodengenoot van Antiochië. Uit de namen blijkt, dat zo niet allen, de meeste van de verkozen diakenen Griekse Joden waren, zodat dit gedeelte van de gemeente, dat zich verongelijkt achtte, ten volle kon tevreden zijn. Ja, zo vrij was deze keuze, dat er zelfs een Jodengenoot onder was. Hiermede werd dus op een liefelijke wijze het evenwicht tussen Hebreeuwse en Griekse gelovigen hersteld. Trouwens men moet alles doen en toelaten, wat de vrede in de gemeente kan bevorderen zonder het recht en de waarheid te kort te doen. De meeste onenigheid ook in de gemeente ontstaat en blijft bestaan, omdat men zijn eigen belang niet aan het algemeen belang ten offer wil brengen. Welke zij voor de Apostelen stelden, en deze, als zij gebeden hadden, leiden hun de handen op. De diakenen werden aan de ouderlingen of apostelen ter goedkeuring voorgesteld; want deze waren geen blinde werktuigen van de gemeente. Niets in de gemeente van de Heer is blind werktuiglijk; alles is leven, zelfstandig leven in volle vrijheid en zelf bewustheid. Hadden de Apostelen redenen gehad de keuze af te keuren, ze hadden het recht die redenen te zeggen; doch nu stemden zij volkomen in met de keuze van de gemeente, en na de verkozenen in het gebed aan de Heer te hebben voorgesteld en diens zegen over hen te hebben aangeroepen, leiden zij hun de handen op en bevestigden hen daarmede in hun bediening. Hiermede waren de diakenen aan de Apostelen wel ondergeschikt, maar niet van hen afhankelijk. Immers, al leiden de Apostelen hun de handen op, de Heilige Geest voorzag hen van de gaven, die zij voor hun bediening nodig hadden, en zo waren zij even als de Apostelen de dienaren van de Heilige Geest. En het Woord Gods wies, en het getal van de discipelen vermenigvuldigde te Jeruzalem zeer; en een grote schare van de priesters werd het geloof gehoorzaam. Weer een verblijdende tijding. Bijzonder het laatste bericht is zeer opmerkelijk en ten hoogste verrassend. De priesters vooral waren de hevige vijanden van de Heer geweest, en hadden Hem met al de ijver van hun boosheid aan het kruis gebracht, en nu werd een grote schare van hen voor het Evangelie gewonnen. Wel zien wij hier de kracht van de Heilige Geest in zijn onweerstaanbare werking openbaar worden. Door deze lieden kwam de gemeente tot de kennis van een menigte van zaken, die onder hen (priesters) hadden plaats gegrepen ten tijde van 's Heeren omwandeling en gedurende diens rechtsgeding; iets dat de vreugde van hun toebrenging grotelijks zal verhoogd hebben; want vele bijzonderheden moesten in dit opzicht van de gemeente alstoen nog onbekend zijn. Wij hebben ze nu allen in onze onschatbare

Evangeliën, althans zo verre zij tot de kennis van de gemeenten van die tijd gekomen zijn, bijeen; en hoe vele bijzonderheden zullen wij nog in de hemel te weten komen! Ook dat zal onze vreugde aldaar verhogen.

6:8 Stefanus.

En Stefanus. De naam Stefanus betekent kroon. En wat zijn naam betekende, ontving hij uit de hand van de Heer: de martelaarskroon, en wel de eerste. Vol van geloof en kracht, deed wonderen en grote tekenen onder het volk. Was niet Stefanus tot diaken verkozen? En zie, hij is een Apostel! De armverzorger, die aan de tafelen moest dienen en de uitdelingen moest regelen, bedient het woord en staat hiermede naast de Apostelen, als ware hij een van hun. En de Apostelen waren er niet jaloers om, maar verblijdden zich over de aanwinst van zulk een uitnemende arbeider bij hun veelvuldige arbeid. Helaas, die hulp zou van korte duur zijn. Stefanus was als een nieuwe ster, die zich aan de hemel de kerk in de prachtigste schittering vertoonde, maar die zo ras zou verdwijnen als zij verscheen. Blijkbaar had de Heilige Geest bijzondere bedoelingen met deze zaak. Vooreerst mocht het diakenschap geen blote armendienst in de gemeente zijn, geen bloot geldbeheer; want niets is meer vreemd in de gemeente Gods, dan het dragen van de geldbuidel alleen. Judas heeft daarop voor altijd het schandmerk gedrukt. Hij was ook een diaken, een uitdeler aan de armen Johannes 13:29 en een ijverig diaken ook; want hoe ijverde hij tegen de milde Maria, dat deze niet haar zalf verkocht had in plaats van die op de Heer zijn hoofd en voeten uit te storten; drie honderd penningen waren hiermee aan de armen te kort gedaan! O dat geld zonder God, het is een vloek voor de mens en het kan niets anders zijn. Daarom stelden de Apostelen dezelfde vereisten bij de diakenen, als die zij zelf bezaten, zeggende: Ziet om, broeders, naar zeven mannen uit u, die goede getuigenis hebben, vol van de Heilige Geest en de wijsheid, welke wij mogen stellen over deze nodige zaak. Ook in onze Protestantse kerk is het diakenschap in dit opzicht zeer ontaard. Men stelt gewoonlijk tot het voornaamste vereiste van zulke mannen, dat ze van genoegzaam aanzienlijke stand zijn, om niet te behoeven te vrezen, dat zij zullen doen, wat Judas deed: zich aan het hun toevertrouwde geld te vergrijpen. Aan de andere vereisten, dat ze vol van de Heilige Geest, het geloof, de Goddelijke wijsheid moeten zijn, wordt niet gedacht, en zo wordt althans in dit opzicht de christelijke kerk christelijk in naam, en een wereldse kerk met de daad. Dit moet anders worden. De kerk moet op haar oude grondslagen op nieuw worden gebouwd. De kerk is een lichaam, maar welk een lichaam? Zij is het lichaam van Christus, waarvan Hij het Hoofd en de Heilige Geest de ziel is, zodat elk lid er van uit hetzelfde leven moet leven, waaruit geheel de gemeente leeft. Zeker is de volmaaktheid op aarde ook niet voor de kerk bereikbaar; maar het is toch geheel iets anders het bloot wereldse in de kerk toe te laten, dan het er uit te drijven, zover dit mogelijk is. Ten andere bedoelde de Heilige Geest, door Stefanus toe te rusten met zijn hoge gaven en krachten tot de dienst van het Woord, de Apostelen, de gemeente eens voor altijd te leren, dat ook de Apostolische bediening (de dienst van het Woord, gepaard ook met tekenen en wonderen), geen afgesloten vak was, dat uitsluitend aan de opzieners van de gemeente toebehoorde; met andere woorden: dat er in de gemeente geen geestelijken in tegenstelling van leken zijn; maar dat in de gemeente Gods niets tegenover, of onder elkander, maar alles naast elkander staat. Even als in ons lichaam al de leden niet aan elkander ondergeschikt, maar even nodig zijn, al zijn zij niet alle even voortreffelijk en al beslaan zij niet alle dezelfde plaats, zo ook in de gemeente. De Apostel Paulus heeft dit bij uitnemendheid aangewezen, 1 Corinthiërs 12:4-30. Daarom heeft de Heilige Geest reeds van het eerste ogenblik af, dat de Apostelen het voornemen te kennen gaven, om na de verkiezing van de diakenen zich te zullen bepalen tot het gebed en de bediening van het Woord, een tegenwicht gesteld in Stefanus, opdat het Apostelschap niet zou ontaarden in een priesterschap, zoals het in de Roomse kerk ontaard is. Zodra dus het leraarschap alleen heersend dreigde te worden, ontstond het diakenschap. En welk een man is de eerste deze diakenen? Een, die al de Apostelen overstraalt en overschittert. De Heilige Geest is vrij in zijn gaven, en maakt hiermee de gemeente vrij van alle menselijke verordening. Niet dat de gemeente zonder ordeningen zou zijn; neen, God is een God van de hoogste orde en ordening; maar de verordeningen van de Heilige Geest zijn geen belemmeringen van de vrijheid, maar hulpmiddelen er toe. Er zijn in de kerk Goddelijke

ordeningen van predikers, zendelingen, evangelisten en van vele andere ambten en bedieningen: maar allen zijn geroepen elkander te helpen, gelijk al de leden van ons lichaam daartoe geroepen zijn. En zo zie dan geen geroepen leraar minachtend neder op het eenvoudig lid van de gemeente, dat door de Heilige Geest begaafd is als hij, en daarmede van de Heilige Geest het recht heeft ontvangen om zijn (van de leraar) werk (wij bedoelen bepaald de bediening van het Woord) te doen, al is het niet onder dezelfde eretitel, noch in hetzelfde eergewaad. Indien de Heilige Geest zijn levensbeginsel is, dan zal hij veeleer met Mozes tegenover zijn hem hoger stellende vrienden van ganser harte biddend uitroepen: Zijt gij voor mij ijverende? Och of al het volk van de Heer profeten waren, dat de Heer zijn Geest over hen gave! Numeri 11:28,29. En er stonden op sommigen, die waren van de synagoge van de Libertijnen, en de Cyreneërs, en de Alexandrijnen, en degenen die van Cilicië en Azië waren, en twistten met Stefanus. De Libertijnen (vrijgelatenen) waren zulke Joden, die uit vrijgelaten Joodse slaven in het buitenland geboren en de voorvaderlijke godsdienst getrouw gebleven waren. Deze hadden, voor zoveel zij naar Jeruzalem ter woon gekomen waren, een eigen synagoge, waar de Hellenistise (Griekse), en in het algemeen, de van het buitenland oorspronkelijke Joden tezamen kwamen. Stefanus, zelf een Griekse Jood zijnde, behoorde tot deze synagoge, als ook Saulus, die van Cilicië was, en zo was het natuurlijk, dat Stefanus na zijn bekering en latere benoeming tot diaken in deze synagoge de Christus Gods verkondigde. Niet minder natuurlijk was het, dat dit de tegenspraak opwekte van velen, en niet het minst van Saulus, die als een leerling van Gamaliël en als een ijveraar voor de wet zich aan het hoofd van de tegenstanders stelde, zo als blijkt daaruit, dat bij de steniging van Stefanus juist bij Saulus de getuigen hun klederen aflegden, als voor de rechter over deze verfoeilijke moord. Zij twistten met Stefanus. Nu moet een dienstknecht van de Heer niet twisten, maar vriendelijk zijn, jegens allen, bekwaam om te leren en die de kwaden kan verdragen, met zachtmoedigheid onderwijzende degenen, die tegenstaan, of hun God te eniger tijd bekering gave tot erkentenis van de waarheid, en zij wederom ontwaken mochten uit de strik van de duivel, onder welke zij gevangen waren tot zijn wil, 2 Timotheus 2:24-26. Doch als nu een ander twist met ons, ons spreken bestrijdt en allerlei twistvragen in het midden brengt, Wat dan? Dan moeten wij ons in de twist inlaten, zonder te twisten, door eenvoudig en bedaard de ons toebetrouwde waarheid, de waarheid Gods, te verdedigen. Zo deed de Heer bij de talrijke aanvallen van Farizeeën, Sadduceeën, Schrift en wet geleerden; zo deed ook Stefanus, zoals wij zo aanstonds in zijn verantwoording zullen zien. Intussen moet ik opmerken, dat ook deze wijze van polemiek (twistredeneerkunde) in onze dagen te weinig geoefend wordt, en dat men hieraan de grove onwetendheid in Schriftzaken bij de gemeente grotelijks te wijten heeft. Wie kan een Jood en iedere andersdenkende overtuigen, zonder hem zijn opvatting der Schriftuurplaatsen te betwisten? Men weet toch, dat hierop alles aankomt; want ieder ketter heeft wel zijn letter, maar niet ieder heeft de Geest, van de Heilige Geest, die de enige ware Uitlegger is van zijn eigen Woord. Wie nu van God de gave van de uitlegging ontvangen heeft, mag haar niet verbergen of onderdrukken, maar moet haar oefenen in alle Goddelijke wijsheid en liefde, zonder enige andere dan zedelijke of liever geestelijke drang. Dwang is ten enenmale ongeoorloofd; want het geweten is vrij van alle menselijke macht, en alleen verantwoordelijk voor God. En zij konden niet weerstaan de wijsheid en de Geest, door welke hij sprak. Gij ziet hier de bevestiging van de belofte van de Heer, Lukas 21:15: Ik zal u mond en wijsheid geven, welke niet zullen kunnen tegenspreken noch weerstaan allen, die zich tegen u zetten. Wanneer de Heilige Geest door de mens spreekt, dan is de redenering onweerlegbaar, en daarmee onweerstaanbaar voor het verstand, zodat het geen tegenredenen meer kan inbrengen. Maar dan is er nog iets in de mens, dat hem verhindert om zijn verstand en hart te doen buigen voor de waarheid: zijn bedorven wil. De wil is in de mens de uitvoerende macht. Het verstand en het gevoel zijn alleen raadgevende en daarmede ondergeschikte machten. Door beide wordt de wil gevormd en (wij hebben het onlangs breed uiteengezet), is deze eenmaal door de kwade raadgevingen van een

bekrompen bevooroordeeld verstand en van een eigenbelang zoekend hart, en daarmede van een slapend geweten, bedorven, dan is de mens verloren, tenzij de Goddelijke genade die onbuigzame wil breekt, en de mens teruggeeft aan zijn onbevooroordeeld verstand, zijn liefhebbend hart en zijn ontwaakt geweten, zo als later met Saulus het geval werd. Thans echter zien wij nog niets anders dan het natuurlijk gevolg van de Goddelijke macht der redeneringen van Stefanus. Immers wanneer de wijzen van de Wereld uw redenen niet kunnen weerleggen en zij willen zich toch niet aan de waarheid overgeven, en ook niet zwijgen, dan worden zij woedend, en grijpen naar andere wapenen om er u mee te bestrijden, indien deze hun althans ten dienste staan, naar de wapenen van het geweld; en dat was hier het geval. Toen maakten zij mannen uit, die zeiden: Wij hebben hem horen spreken lasterlijke woorden tegen Mozes en God. De tegenspraak veranderde nu in een beschuldiging, en wel van hoogverraad. Dat deze valse getuigen Stefanus beschuldigden van tegen Mozes te spreken, kon voor de ongelovige Joden nog een schijn van waarheid hebben, omdat Stefanus het Evangelie verkondigde en de wet voor ongenoegzaam tot zaligheid verklaarde; maar dat hij tegen God zou gesproken hebben, hoe kwamen zij daaraan? Eenvoudig daardoor, dat bij de Joden Mozes tegen te spreken zo veel was als God tegen te spreken, even als bij de Roomsen de paus tegen te spreken ook zoveel is als God én Christus tegen te spreken. Bij de Joden had dat vereenzelvigen van Mozes met God nog zijn grond in diens Goddelijke zending, zodat de Joden het woord van de Heer tot zijn discipelen op God en Mozes konden toepassen, en God tot Mozes konden laten zeggen: Wie u hoort, hoort Mij; doch op de paus heeft dit geen toepassing hoegenaamd, daar hij geen Goddelijke, maar een bloot menselijke en eigendunkelijke zending heeft. Intussen beroept zich de Roomse kerk gedurig op het woord: Men moet God meer gehoorzamen dan de mensen, ook waar het bloot pauselijke, Roomse geboden betreft. Men wachte zich dus ook hier voor deze slangenlistigheid, waardoor men, zo als de valse getuigen in onze tekst doen, de naam Gods gebruikt, om er zichzelf onder te verbergen en de beschuldiging meer klem, ja de hoogste klem bij te zetten. En zij beroerden het volk en de onderlingen en schriftgeleerden, en hem aanvallende, grepen zij hem, en leidden hem voor de raad. De haat en woede van enkele mensen is als de val van enkele sneeuwklompen van de top van de sneeuwbergen, die in hun vaart andere losliggende sneeuwklompen losrukken en meevoeren, totdat er eindelijk een lawine (sneeuwstorting) ontstaat, die gehele dorpen bedekt. De in beroering gebrachte gemoederen van de Libertijnen en de anderen deelden hun opgewondenheid mede aan al de hun verwante gemoederen, en zo waren zij in staat om Stefanus te kunnen grijpen en voor de Joodse raad te voeren. Wij komen reeds hier tot het vermoeden, dat de Heer de eer van het eerste martelaarschap niet aan een Apostel, maar aan een diaken zal hebben toegedacht, naar de Heeren gewoonte om het mindere in evenwicht te brengen met het meerdere. En stelden valse getuigen, die zeiden: Deze mens houdt niet op lasterlijke woorden te spreken tegen deze heilige plaats en de wet; want wij hebben hem horen zeggen, dat deze Jezus, de Nazarener, deze plaats zal verbreken, en dat Hij de zeden veranderen zal, die ons Mozes overgeleverd heeft. Deze getuigen worden valse getuigen genoemd, omdat zij de woorden, door Stefanus gesproken, verminkten, verdraaiden, uit het verband rukten en in een verkeerd daglicht stelden. Dat Stefanus verkondigde, dat in Jezus door de Heilige Geest het Oude Verbond voor het Nieuwe plaats moest maken, en God alzo niet uitsluitend te Jeruzalem zijn haardstee en altaar zou hebben, maar dat geheel de aarde daartoe geheiligd was, en dat voortaan Mozes, de dienaar van de Heer, wijken moest voor de Zoon van het huis, dit was geen lasterlijk spreken tegen de heiligeplaats en de wet, maar de waarheid Gods; en evenzo, dat stad en tempel verwoest en de Mozaïsche eredienst vernietigd worden zou. Stefanus verkondigde dus, even als vroeger de Heer zelf, Gods oordelen over zijn afvallig volk. Dit was voor Israël, het ongelovig Israël, hatelijk te horen; doch wat hadden de profeten anders gezegd? Intussen maken zij nu van dit alles een bepaalde beschuldiging tegen Stefanus, een beschuldiging, die hem in een hatelijk licht stelde bij allen, voor wie Mozes en de wet tot afgoden geworden waren. En allen, die in

de raad zaten, de ogen op hem houdende, zagen zijn aangezicht als het aangezicht van een engel. Dit teken gaf de Heilige Geest aan zijn dienaar als een teken van gemeenschap van de discipel met zijn Heer, ook in diens verheerlijking op de Thabor; als een voorteken van zijn aanstaande eeuwige verheerlijking; want de rechtvaardigen zullen blinken als de zon in het Koningrijk van hun Vader, én als een bewijs, dat Stefanus niet tegen Mozes had gesproken. Immers de Heilige Geest, als de Geest der heerlijkheid, rustte nu op deze getuige, even als Hij eertijds op Mozes gerust had, toen diens aangezicht blonk van heerlijkheid, zodat hij voortaan een bedeksel voor zijn aangezicht moest dragen, wanneer iemand met hem wilde spreken. Doch ook dit teken was te vergeefs voor het ongeloof, dat aan geen tekenen gelooft, en door niets kan gebroken worden dan door de onweerstaanbare kracht van de Heilige Geest in het hart en het geweten van de ongelovigen. Intussen had deze verheerlijking van het gelaat van Stefanus zoveel uitwerking op de leden van de raad, dat zij hem niet onverhoord wilden vonnissen, maar hem gelegenheid gaven om zich te verontschuldigen, en ook het geduld hadden zijn verantwoording aan te horen. En de hogepriester zei: Zijn dan deze dingen alzo? En hij zei: Gij mannen broeders en vaders, hoort toe. De wijze, waarop Stefanus zich verantwoordt, is zeer opmerkelijk, en kennelijk de bevestiging van het woord van de Heer Mattheus 10:19,20 Lukas 21:14: Wanneer zij u overleveren, zo zult gij niet bezorgd zijn, hoe of wat gij spreken zult; want het zal u in die ure gegeven worden wat gij spreken zult; want gij zijt het niet, die spreekt, maar het is de Geest van uw Vader, die in u spreekt. Neem dan in uw hart voor, van te voren niet te overdenken, hoe gij u verantwoorden zult. Allereerst moeten wij vragen, waarvan Stefanus werd beschuldigd, opdat wij zijn verantwoording juist kunnen beoordelen. Hij werd beschuldigd, dat hij lasterlijke woorden gesproken had tegen God, tegen Mozes, tegen de wet en tegen de tempel. Al deze beschuldigingen beantwoordt hij achtereenvolgens door hun eigen geschiedenis hun voor te leggen. Hij zegt hun niets anders dan wat de historie hun zegt, en herinnert hun niets dan hetgeen zij reeds lang geweten hebben. Met de voorzichtigheid der slangen bij de oprechtheid van de duiven vermijdt zelfs Stefanus de naam van Jezus van Nazareth te noemen, opdat men niet zou kunnen zeggen, dat hij door voorbarigheid zijn zaak bedorven, de ergernis te vroeg opgewekt had. Hij leest hun enkel zijn en hun volksgeschiedenis voor. Stefanus begint zijn verantwoording met grove kalmte en met vriendelijke woorden, om daardoor de opgejaagde hartstochten tot bedaren te brengen, en gaat vervolgens over, om uit de allen bekende Joodse, of, zoals wij zeggen zouden, vaderlandse geschiedenis de voornaamste punten te herinneren, waaruit blijken moest, dat God altijd een andere weg met zijn volk had gehouden dan zijn volk wilde, en dat diezelfde lijn werd doorgetrokken tot op de dag van heden, zodat de verwerping van Jezus door Israël de verwerping was van de door God gegeven Messias. Wederkerig toonde Stefanus aan uit Israëls geschiedenis, dat de Israëlieten altijd hen verworpen hadden, die God hun tot hun behoud toezond. En dat nu Stefanus niet bij alle bijzonderheden de toepassing paarde, was uiterst verstandig. Zijn hoorders zelf konden en moesten die toepassing maken; want zij lag genoeg voor de hand. Wij zien hier, dat de rechte bijbellezing bestaat in de toepassing van het Schrift op de behoefte van het ogenblik. O, er is grote wijsheid en genade nodig om bij zijn hoorders niet verkeerd te beginnen. Begint gij bijvoorbeeld bij de ongelovigen met de leer van de voorverordinering, ieder schrikt er van en loopt er van weg; het is even goed als of men een Hebreeuws boek aan een ongeleerde geeft; hij zal het u teruggeven en zeggen: "Ik ken geen Hebreeuws." Deze waarheid moet onder de gelovigen besproken worden. Ook de Heer sprak nooit dan naar de behoefte en de eis van het ogenblik, en de Apostel Paulus las op de markt te Athene geen kapittel voor uit het Oude Testament; maar hij begon tot het volk te spreken over het altaar aan de onbekende God. Op dezelfde wijze behandelde nu Stefanus de heilige geschiedenis. Hij redeneerde niet met de Joden, dan alleen uit het Oude Testament, en wel door met een welsprekende wijsheid alleen die geschiedkundige trekken aan te halen, die het tegendeel bewezen van hetgeen de Joden op de voorgrond stelden. Daarbij maakte hij aan iedere trek der historie een prikkel vast, waarmee hij

die in het hart en de consciëntie van zijn hoorders wierp, zodat die prikkels daarin bleven steken en hun pijn deden, tot zij ten laatste het hart voelden bersten en de tanden knersten. Daarom is het niet genoeg te spreken van de Bijbel in het algemeen; maar men moet hem altijd met een bijzonder doel aanhalen en aan alle uitspraken een prikkel, een scherpe punt vasthechten, waarmede men het Schriftwoord in het hart kan werpen, en daarin vast doen blijven zitten. Het is hiermede als met de ganzenpen. Wilt gij er mee schrijven, gij moet er eerst een scherpe punt aan maken en haar dan in de inkt dopen en dan kunt gij er op het papier mee werken en schrijven of tekenen wat gij wilt, zó dat het er op blijft staan. Men weet, welk een grote kracht aan een zaak wordt toegedaan, als zij op de rechte tijd wordt toegepast, en hoe men haar in zulk een scherp licht kan plaatsen, dat zij van onopgemerkt schitterend, in het oog vallend, en van een eenvoudige waarheid een in kracht verdubbelde waarheid wordt. Men liet echter Stefanus zijn rede op deze wijze niet besluiten; want de woede verkreeg ten laatste de overhand. Gij mannen broeders en vaders! Met deze woorden vereenzelvigt Stefanus de overheden van Israël, ofschoon in het ongeloof, met het gelovig Israël. Hij geeft ze als zodanig de hun toekomende eer en de vriendelijkste namen, en hij doet dit zo lang, totdat zij hem niet willen laten voortgaan, maar met van woede berstende harten en knersende tanden aanzien en aangrijnzen. Toen zei hij, zich nu ook van hen afscheidende, Handelingen 7:51,52: Gij hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oren! gij wederstaat altijd de Heilige Geest; gelijk uwe vaders, alzo ook gij. Wie van de profeten hebben uwe vaders niet vervolgd? En zij hebben gedood degenen, die te voren verkondigd hebben de komst van de Rechtvaardigen, van welke gijlieden nu verraders en moorders geworden zijt. De God van de heerlijkheid. Deze is de hoogste benaming, God te geven. Het denkbeeld van heerlijkheid sluit alles wat Goddelijk is in. Daarom wordt ook de Zoon, als eenswezend met de Vader, de Heer van de heerlijkheid, en de Heilige Geest eveneens de Geest van de heerlijkheid genoemd, 1 Corinthiërs 2:8, 1 Petrus 4:14. Eigenaardig is deze benaming Gods in de mond van Stefanus, op wiens gelaat de heerlijkheid Gods afstraalde. Ook weerlegt hij, door bij het gevoel van de diepste eerbied deze hoogheilige naam te gebruiken, de beschuldiging als had hij woorden gesproken tegen God. Verscheen onze vader Abraham, nog zijnde in Mesopotamië, eer hij woonde in Charran. Stefanus begint met de roeping van Abraham. Deze roeping geschiedde uit genade en niet naar de wet, die eerst vele jaren later werd gegeven. Abraham kon dus geen rechtvaardigheid hebben, die uit de wet is, en toch had hij een rechtvaardigheid van God. Welke? Die uit het geloof is aan de Goddelijke belofte; dit geloof werd hem door God tot rechtvaardigheid gerekend, en hij zelf tot de vader der gelovigen gesteld. Met deze grondslag van Abrahams roeping werd ook die van het Evangelie aangewezen; Want ook dit predikt geen rechtvaardigheid uit de wet, maar uit het geloof. En zeide tot hem: Ga uit uw land en uit uw maagschap, en kom in een land, dat Ik u wijzen zal. De roeping van Abraham door de genade Gods bestond in een afzondering van de wereld. De toestand, waarin de mens van nature geboren wordt, mag voor Gods kinderen niet blijven; deze moeten in een andere toestand overgaan. Naar het hart? Zeker allereerst en allermeest; maar ook naar het uitwendige. De kinderen Gods en die van de wereld mogen niet te zamen op een weg gaan; hun wegen moeten noodzakelijk uiteenlopen, omdat beider doel uiteenlopend is. Gods kinderen wandelen naar God toe, de kinderen van de wereld van God af. En zo mocht Abraham niet blijven bij zijn maagschap, die, (wij weten het uit de Schrift, Jozua 24:14,15) ofschoon tot de heilige linie behorende, nochtans ook tot afgoderij vervallen was. Tot nu toe had God deze samenwoning van zijn dienaren en tegenstanders toegelaten; doch nu de stroming van de tijd weer begon te gaan als vóór de zondvloed, en de kinderen Gods zich met de kinderen van de wereld weer begonnen te verenigen om gemeenschappelijke zondige belangen voor te staan, nu maakte God, die beloofd had geen tweede zondvloed te zullen laten komen, een grote scheiding tussen die beiden. Tevens was het opvolgen van dit bevel van de Heer de eerste proef van de geloofsgehoorzaamheid van Abraham. Hij moest zijn maagschap verlaten, zonder terstond te

weten waarheen hij heentrekken moest. God zelf zou het hem zeggen, als het daartoe de geschikte tijd was. Toen ging hij uit het land der Chaldeeën, en woonde in Charran. En van daar, nadat zijn vader gestorven was, bracht Hij hem ook in dit land, daar gij nu in woont. En Hij gaf hem geen erfdeel in hetzelfde, ook niet een voetstap; en beloofde dat Hij hem hetzelfde tot een bezitting geven zou, en zijn zade, na hem. Dit was de tweede geloofsbeproeving voor Abraham. In het land Kanaän gekomen zijnde, vond hij het bewoond door de Kanaänieten. Deze waren de heren en eigenaren van het land, en hoe zou dan de belofte Gods, dat hij (Abraham) en zijn zaad de bezitters van het land zouden zijn, haar vervulling ontvangen? Abraham vertrouwde dit volkomen toe aan God, die de Getrouwe is in zijne beloften, en de Almachtige om ze te vervullen. Hij zelf eigende zich daarom ook geen voetbreed van het land toe, maar kocht zich een grafspelonk van de kinderen Heths, die hij als de heren van het land erkende en eerbiedigde. Als hij nog geen kind had. Dit was de derde geloofsbeproeving van Abraham. Trouwens het geloof leeft van tegenstellingen, namelijk van Goddelijke tegenstellingen. Aan Abraham werd Kanaän tot een erfelijke bezitting gegeven, en hij verkreeg geen voetstap eigendom er in; en het werd aan zijn nakomelingschap toegezegd, toen hij nog geen kind had. Voorzeker het geloof moet van God zijn, daar het zulke voortreffelijke uitwerkselen bij de mens heeft. En God sprak alzo, dat zijn zaad vreemdeling zijn zou in een vreemd land, en dat zij het zouden dienstbaar maken en kwalijk handelen, vier honderd jaren. Wederom een vreemde, en als wij op ons natuurlijk standpunt wilden staan blijven, tegenstrijdige zaak. God belooft Kanaän aan Abraham en diens nakomelingschap, en brengt diens nakomelingen naar Egypte, waar zij eerst gesteund en bevoorrecht, maar weldra verdrukt, tot slaven gemaakt en aller wreedst onderdrukt zouden worden; en over het een en ander zouden vier eeuwen heengaan. Gij ziet hier Weer, dat de genade geen willekeur is bij God; dat God zijn kinderen niet uitverkiest tot heerlijkheid zonder lijden, maar dóór het lijden heen. Op geheel andere wijze waren de Kanaänieten tot het bezit van Kanaän, en alle andere volken tot het bezit van hun landen gekomen. Zij namen de landen, indien deze bewoond waren, in met het zwaard, of vestigden zich eenvoudig in onbewoonde streken, en bouwden zich steden en huizen, en plantten zich wijnbergen en vruchtbomen, of bereidden zich akkervelden. Doch alzo trok Abrahams nakomelingschap niet in Kanaän; neen, eerst na een naamloos lijden moest dit geschieden. En waarom? Omdat God heilig is, en de onheilige mens en een onheilig volk niet kunnen geheiligd worden dan in de weg van lijden. Ja, zo is het met de enkele mens, zo is het met een volk. Wij weten uit onze eigen vaderlandse geschiedenis, dat God, een volk wilde stellen tot getuige van zijn wonderen en tot verkondiging van zijn deugden, het daartoe vormt door een lijden en strijden, als onze vaderen onder en tegen het meest tirannieke aller Europese rijken, het machtige Spanje onder Filips II, moesten doorstaan en doorworstelen. En het volk, dat zij dienen zullen, zal Ik oordelen, sprak God. God heeft Egypte geoordeeld, en oordeelt het nog; en God heeft Spanje geoordeeld, en oordeelt het nog, op mindere schaal, maar niet minder wezenlijk. God openbaart zijn heiligheid zo duidelijk als zijn liefde, en de wereldgeschiedenis is in zo verre een wereldgericht, als God de volken oordeelt door hun eigen lotgevallen, en dus in hun eigen geschiedenis. Zeker, de mensen en de volken kunnen wel doen wat zij willen, maar niet straffeloos. God is, wij herhalen het, de Rechter van de mensen en de volken, en Hij voert zijn strafgerichten uit op een wijze, die zelfs ongelovigen heeft doen zeggen, dat het historieboek der wereld ook haar strafwetboek is. God herstelt elk verbroken evenwicht op natuurlijk en zedelijk gebied, opdat beide in stand blijven. En daarna zullen zij uitgaan, en Mij dienen aan deze plaats Bij al de uitvoerigheid, moeten wij tevens de beknoptheid van Stefanus bewonderen. Het was geen kleine zaak om geheel de volksgeschiedenis te doorlopen voor een ten hoogste hartstochtelijk opgewekt gehoor, en daarvan niet dan de sterkst sprekende punten aan te halen. Dit werd echter door Stefanus gedaan op een wijze, die eeuwen aan elkander schakelde als met een enkele schalm, zo als in onze tekst plaats heeft, en ook vervolgens. En Hij gaf hem het verbond der besnijdenis. Dat is het verbond der wet, want wie zich laat besnijden,

is verplicht de wet te houden Galaten 5:3,4. Stefanus herinnert hiermede, dat Abraham een rechtvaardige was door het geloof, nog in de voorhuid zijnde, en dus nog tot de volken behorende, en dat hij de besnijdenis eerst daarna ontving, als een zegel, als een bevestiging van de hem in de voorhuid toegerekende geloofsrechtvaardigheid Romeinen 4:11, opdat Abraham door God gesteld werd tot een vader van de gelovigen, beide uit de volken en uit Israël. Immers God verwierp de volken niet, door Israël van hen af te zonderen; neen, God bleef een God van de volken en de Joden; maar Hij wilde alleen door een tijdelijke afzondering een bederf van de wereld als vóór de zondvloed voorkomen, om, wanneer de beloofde Zaligmaker van de wereld zou verschenen zijn, die scheidsmuur tussen mens en mens, tussen Joden en Heidenen weer te laten vallen, Efeziër 2:14. Abraham was dus het hoofd van de gelovige mensheid, van de gelovigen uit de Heidenen en uit de Joden, en zo zouden in Christus de Heidenen en Joden wederom door het geloof één zijn. Gij gevoelt, dat deze herinnering van Stefanus de volkstrots van zijn hoorders zeer moest krenken, daar de Joden in hun onwetendheid van de Goddelijke dingen vasthielden, dat zij, als alleen de verbondsbesnijdenis (de besnijdenis ten achtsten dag) ontvangen hebbende, het alleen uitverkoren volk Gods waren, en het alleen zalig makende middel bezaten, terwijl de Heidenen onbesneden en verworpen waren, zodat zij (de Joden) de besnijdenis voor hun hoogste eer rekenden en een afschuw tegen de voorhuid hadden. Op gelijksoortig dwaalbegrip rust geheel de Roomse kerk, als de alleen zalig makende kerk. Neen, zegt de Heilige Geest door de mond van Petrus (Handelingen 10:28,34,35): Geen mens als zodanig is als onrein te beschouwen; God is geen aannemer van de persoon, maar in alle volken is degene, die Hem vreest en gerechtigheid werkt, Hem aangenaam. Niet zó, dat zulk enen nu niets meer nodig heeft tot zaligheid; neen, maar zó, dat Hij zulk enen roept en brengt tot het geloof in Christus, de Zaligmaker van de wereld. De wet is de besnijdenis van het vlees, maar het geloof is de besnijdenis van de harten, in welke alleen God een welbehagen heeft. En alzo gewon hij Izaak, en besneed hem op de achtste dag. De besnijdenis als het verbondsteken van de wet werd aan Abraham bevolen vóór de geboorte van Izaak, omdat met deze de vorming van een afzonderlijk volk zou beginnen. Izaak zou het hoofd of de vader zijn van het volk, dat de besnijdenis op de achtste dag na de geboorte ontving van het volk der Hebreeën. Abraham werd op negen en negentigjarigen, Ismaël op dertienjarigen leeftijd besneden, Genesis 17:24,25. Zoals gij weet, besnijden de Arabieren en Turken, die Ismaël tot stamvader hebben, hun kinderen op hun dertiende jaar. In Izaak begon de besnijdenis de achtste dag, en alzo is hij de vader van al de besnedenen van de achtste dag, dat is van het Joodse volk. Doch hij was tegelijkertijd de opvolger van zijn vader Abraham als het hoofd van het verbond van de beloftenis of de genade. Immers Izaak was geen kind van de natuur, maar een vrij genadegeschenk van God. Toen de krachten van de natuur verloren waren, gaf God dit kind aan Abraham en Sara als het hoofd en de vader van alle bovennatuurlijk uit God geborenen, dat is van alle gelovigen. In dit opzicht was Izaak, zo ver dit mogelijk was, het profetisch voorbeeld van Christus, die op nog oneindig hogere wijze boven de natuur (alléén uit een maagd) werd geboren, en, naar de geest, het profetisch beeld van ieder gelovige, die ook van boven (uit God) wordt geboren. En Izaak gewon Jacob, en Jacob de twaalf patriarchen. Met deze laatsten waren de grondslagen gelegd, waarop het volksgebouw van Israël kon worden opgetrokken, even als met de twaalf Apostelen de grondslagen gelegd waren van de Christelijke gemeente. Wat nu verder volgde was enkel de bouw, de ontwikkeling. Alles heeft in Gods werk zijn ronding, zijn afsluiting, als overgang tot nieuwe ontsluitingen. Even als wij zouden moeten vragen: "Waartoe na de twaalf patriarchen nog meer patriarchen?" zo kunnen wij ook vragen:" Waartoe na de twaalf Apostelen en de dertiende (Paulus) bovendien nu nog meer Apostelen?" Met hun dood hebben de voorbereidingen van de Nieuwtestamentische kerkstaat een einde, en begint die kerkstaat zelf, door zich onder de leiding en het bestuur van de Heilig Geest zelfstandig te ontwikkelen. De muur van de Godsstad heeft dan ook niet meer dan twaalf fondamenten, en op dezelfde staan de namen van de twaalf Apostelen des Lams, Openbaring 21:14. En zijn er dan

nog in onze tijd, die zich Apostelen noemen, ze zijn het niet; het is een aanmatiging, op welke niets anders dan diepe vernedering van 's Heeren zijde kan volgen. En de patriarchen, nijdig zijde, verkochten Jozef om naar Egypte gebracht te worden. Hier begint Stefanus voor het eerst zijn pijlen te richten naar het doel, dat hij wil treffen. Gij herinnert u, dat van Pilatus gezegd werd: Markus 15:10 Hij wist, dat de overpriesters Hem door nijd overgeleverd hadden, en nu herinnert Stefanus hier deze zelfde overpriesters, dat de zonen van Jacob ook uit nijd Jozef hebben overgeleverd aan de Heidenen. Trouwens het doel van Stefanus is, om de volkshistorie in zijn plaats te laten spreken, en door haar zijn rechters aan te tonen, dat zij in dezelfde verkeerde weg wandelden, als waarin de ongelovigen onder de voorvaderen gewandeld hebben, altijd verwerpende, wat God had uitverkoren. Stefanus stelde dus zijn rechters de heilige historie uit dit bepaalde gezichtspunt voor, en liet het sterkste licht vallen op die plaatsen, welke met de zaak van hun haat tegen Jezus en hun vervolging van zijn discipelen het meest overeenkomstig waren. Hiermede geeft Stefanus ons, zoals wij straks hebben opgemerkt, een goede les, hoe wij het Evangelie moeten prediken. Wij moeten niet maar zo in het algemeen de Schrift uitleggen en bespreken, waardoor men als met los kruit over de hoofden schiet; maar men moet zijn schot op een bepaald doel richten, en dat zoeken te treffen, namelijk het geweten van de hoorder. En God was met hem, en verloste hem uit al zijn verdrukkingen, en gaf hem genade en wijsheid voor Farao, de koning van Egypte; en hij stelde hem tot een overste over Egypte en zijn gehele huis. Jozef, die door de patriarchen uit nijd was uitgeworpen, werd door God uitermate verhoogd. Wederom een treffende overeenkomst met de Here Jezus. Immers de prediking van de Apostelen van Jezus bestond daarin: "God was met Hem, en heeft Hem tot een Heer en Christus gemaakt, door Hem op te wekken uit de dood, de dood van het kruis;" een gebeurtenis, waarvan het gebeurde met Jozef slechts een flauw schaduwbeeld was, maar dat toch duidelijk genoeg sprak om de overheden van Israël toe te roepen: "Ziet toe, dat gij niet in gelijke zonde verkeert als de broederen van Jozef." Trouwens, het was reeds gebleken, dat gelijk hunne vaderen met Jozef gehandeld hadden, zij nu ook met Jezus gedaan hadden. En er kwam een hongersnood over het gehele land van Egypte en Kanaän, en grote benauwdheid, en onze vaders vonden geen spijs. Hiermede herinnerde Stefanus aan de voor de Joden zo ergerlijke waarheid, dat God door Jozef eerst de Heidenen zegende, alvorens Israël gezegend werd. Hoe dit kwam, is duidelijk. God is heilig, en hadden de broeders van Jozef deze uitgeworpen, God stelde de patriarchen ook nu achter de Heidenen. Ware het Jozef niet reeds gedurende de zeven jaren van overvloed en zijn regering onder Farao, de lichtste zaak ter wereld geweest, om zijn vader en broeders een bode toe te zenden met het bericht: "Uw Jozef leeft en is onderkoning van Egypteland; komt tot mij eer de jaren van de honger komen"? Doch neen, zij, die zelf kinderen der Voorzienigheid zijn, willen niet in haar plaats treden, om te voorzien, waar God alleen voorzien wil. De Goddelijke wijsheid, die Jozef deelachtig werd, leerde hem ook deze zaak aan God over te laten. En zo had geheel Egypteland brood, en bij Jacob was gebrek. Maar als Jacob hoorde, dat in Egypte koren was, zond hij onze vaders de eerste maal uit; en in de tweede reis werd Jozef zijn broederen bekend. Wederom een treffende overeenkomst met de zaak van de Heer. De zonen van Jacob zagen Jozef; maar zij herkenden hem niet, en Jozef maakte zich ook niet aan hen bekend. Waarom niet? Omdat zij nog dezelfde hooghartige lieden waren als te voren. De misdaad aan hem, Jozef, gepleegd, had geen spoor van berouw en verootmoediging bij hen achtergelaten. Zij kwamen als rijke vreemdelingen met overvloedig geld in hun handen, om koren te kopen. Het gericht Gods was nog niet over hen heengegaan, en dat moest over hen heengaan, zou Jozef zich als hun broeder aan hen bekend maken. Gij weet, hoe Jozef dat gericht Gods onder de leiding van de Heilige Geest met wijsheid voltrok. Zij kwamen dan ook ten tweede maal terug, en waren nu geheel andere mensen geworden; zij gedachten hun zonden en Gods rechtvaardigheid, en nu waren zij voorbereid tot het smaken van de hoogste vreugde, tot het terugvinden van hun broeder en wel in een staat van koninklijke heerlijkheid. Hiermede viel hun op eens de loodzware last van het

geweten, die hen tot hiertoe gefolterd had met de gedachte: "Wij hebben onze broeder in het ongeluk, ja misschien in de dood gestort en onze vader de grootst mogelijke smart aangedaan." En in de plaats van deze zwarte wolk, die hun leven omgaf, straalde nu de heerlijke zon van Jozefs koningschap over hun leven van nu af en voortaan. Zo zal God in één ogenblik ook alle onze tranen afwissen, en onze hoogste zielsangsten in een altijddurend vreugdegevoel veranderen. En nu, mogen wij in deze bijzonderheid niet ook een profetie aanschouwen? Zal niet de Here Jezus de meerdere zijn dan Jozef, en zich bij zijn tweede komst aan Israël openbaren? Hij heeft het beloofd in de woorden, die Hij uitsprak, toen Hij voor de laatste maal de tempel had bezocht Mattheus 23:37-39: Jeruzalem, Jeruzalem, gij, die de profeten doodt, en stenigt, die tot u gezonden zijn! hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeen vergaderen, gelijk een hen haar kiekens bijeen vergadert onder de vleugels, en gijlieden hebt niet gewild! Ziet, uw huis wordt u woest gelaten; want Ik zeg u: gij zult Mij van nu aan niet zien, totdat gij zeggen zult: Gezegend is Hij, die komt in de naam van de Heer! En het geslacht van Jozef werd aan Farao openbaar. Dat was in die tijd een grote eer voor Israël: en toch was Farao een heidens vorst. Ja deze heidense koning ging nog verder, en werd de beschermheer en weldoener van geheel het huis Jacobs. Zo weet God zijn kinderen te zegenen door zijn tegenstanders; doch dat gaf Israël geen recht om de Heidenen te haten, zo als zij deden; maar veel meer om hun hun weldaden te vergelden. De volkstrots is altijd ondankbaarheid jegens andere volken; want de volkenwereld is ook een lichaam, waarin het ene lid leeft van het andere. En Jozef zond heen, en ontbood zijn vader Jacob, en al zijn geslacht, bestaande in vijf en zeventig zielen. Uit dat kleine getal mensen groeide in Egypteland een volk van zesmaal honderd duizend mannen (mensen, volwassenen) alleen, behalve de kinderen, Exodus 12:37. Welk een wonder Gods! En deze vijf en zeventig waren voortgesproten uit een man en een vrouw, in wie de natuur reeds gestorven was, uit Abraham en Sara. Zou het huisgezin van Jacob zich alzo hebben kunnen ontwikkelen in Kanaän? Neen, dat was reeds te veel bevolkt, zo als wij zien uit de twisten van Loths herders en Abrahams herders Genesis 13:6,7 en van de inwoners van dit land zelf met Izaak (Genesis 26:13-23). Alleen Egypte was daartoe geschikt, omdat de Hebreeën aldaar geheel afgezonderd in een bepaalde landstreek konden wonen, omdat de Egyptenaren, bij wie de dierendienst als godsdienst gold, een afkeer hadden van de veehoeders, voor wie als zodanig het vlees en wat verder van het vee komt, de melk, de boter, Genesis 43:32 het voorname voedsel was Genesis 46:34. En nu weten wij uit ons eigen land en onze eigen stad, dat, waar de Joden onder een gastvrij volk afzonderlijk wonen, zij het meest vermenigvuldigen. Daarbij kwam echter toen nog de bijzondere zegen van God Exodus 1:19,20. En Jacob kwam af in Egypte en stierf, hij zelf en onze vaders, en zij werden overgebracht naar Sichem, en gelegd in het graf, hetwelk Abraham gekocht had voor een som geld van de zonen van Emmor, de vader van Sichem. Wij vernemen hier, dat al de twaalf patriarchen in Kanaän begraven zijn geworden, een bijzonderheid, welke wij niet bij Mozes lezen, maar welke zeer eigenaardig en natuurlijk is; want had vader Jacob zulk een bijzondere begeerte om aldaar in het familiegraf begraven te worden, en beval Jozef zijn gebalsemd lichaam als een onderpand van Gods trouw en van hun geloof zolang in een kist in Egypte boven aarde te laten staan, totdat het gehele volk naar Kanaän optrok, en het daar komende, alsdan te Sichem te begraven, hoe zouden dan niet de broeders van Jozef ditzelfde verlangen hebben gekoesterd? En, daar zij stierven in de tijd van hun voorspoed en aanzienlijkheid in Egypte, kon deze overbrenging naar Kanaän ligt plaats grijpen. Er werd echter door Mozes niets van gezegd, omdat hij deze zaak niet gewichtig genoeg keurde om opzettelijk te vermelden. Alleen de begraving van Jacob én van Jozef worden door hem als ten hoogste belangrijk geboekt. Wat nu Stefanus betreft, hij vat in één volzin te zamen, wat in zichzelf zeer onderscheiden was, en dat ook bij zijn hoorders van zelf onderscheiden werd, omdat het bij hen overbekende zaken waren. Wij lezen namelijk Genesis 23:13-20, dat Abraham de akker met de spelonk van Machpela te Hebron kocht van de Hethiet Efron, de zoon van Zohar, en dat Jacob aldaar begraven werd, Genesis 50:13, terwijl wij

Genesis 33:19 lezen: dat Jacob van Hemor, de vader van Sichem, een deel van het veld kocht, waarop zijn tent gespannen was, en dat Jozef daarin begraven werd. Jozua 24:32. Doch hoe kon nu Stefanus zeggen: En Jacob kwam af in Egypte, en stierf, hij zelf en onze vaders, en zij werden overgebracht naar Sichem, en gelegd in het graf, hetwelk Abraham gekocht had voor een som geld van de zoon van Emmor, de vader van Sichem. Het komt mij voor, dat Stefanus hier bepaald spreekt van de begrafenis van Jozef en zijn broederen. Jacob zelf werd, zoals wij zagen, in Abrahams graf begraven, en dat was ieder Israëliet volkomen bekend. De zonen van Jacob echter, naar Kanaän overgebracht wordende, werden niet in de spelonk van Machpela (daarin lagen alleen de eerste drie aartsvaders Abraham, Izaak en Jacob, met Sara, Rebekka en Lea, Genesis 49:31) begraven, maar in het stuk velds, dat hun vader Jacob van de zoon van Emmor gekocht had, en dat dus hun aller eigendom was; want als toen was het land nog niet verdeeld; en het stuk land, dat Jacob aan Jozef boven zijn broederen gaf, als door zijn zwaard en boog uit de hand van de Amorieten genomen Genesis 48:22, is duidelijk een geheel ander stuk grond, dan hetgeen Jacob kocht van de vader van Sichem. Wij moeten derhalve de tekst, om voor ons duidelijk te zijn met een omschrijving of aanvulling aldus lezen: En Jacob kwam af in Egypte en stierf, hij zelf en onze vaders, en zij (onze vaders, de zonen van Jacob) werden overgebracht naar Sichem, en gelegd in het graf, hetwelk hij (Jacob), even als Abraham, gekocht had voor een som geld, namelijk van de zonen van Emmor, de vader van Sichem. Immers het zwaartepunt van de redenering valt hier op het kopen van deze graven door hen, aan wie het gehele land ten eigendom gegeven was. Het was een bewijs van hun geloof, dat zij zich tegelijkertijd verzekerd hielden tot erfgenamen van geheel Kanaän door God gesteld te zijn, en nochtans zich als vreemdelingen te beschouwen tot zo lang God zelf hen in het bezit van het land stelde. Trouwens het geloof heeft alleen met genade te doen. Het leeft enkel uit de hand Gods, en wacht zich zorgvuldig om uit eigen hand te leven. Wat God belooft, dat moet met volkomen zekerheid verwacht worden; doch men moet zich niet voordoen, alsof men het beloofde reeds ontvangen had. Neen, wij mogen God niet vooruitlopen, maar wij moeten Hem volgen. Daarom rustten al de aartsvaders in gekochte graven; maar die gekochte graven waren voor het geloof de eerstelingen van de volle oogst, de kleine beginselen van het volle bezit van het land. Maar als nu de tijd der belofte, die God aan Abraham gezworen had, genaakte, wies het volk en vermenigvuldigde in Egypte. Hoe nader het einde van het bepaald verblijf van Israël in Egypte kwam, hoe meer het volk van Israël zich vermenigvuldigde. Het was nu reeds tot een aanzienlijk volk geworden. Totdat een ander koning opstond, die Jozef niet gekend had. Deze gebruikte listigheid tegen ons geslacht en handelde kwalijk met onze vaderen, zodat zij hun jonge kinderen moesten wegwerpen, opdat zij niet zouden voorttelen. Aandoenlijk is de uitdrukking van Stefanus: Hij handelde kwalijk met onze vaderen. Hier vergat hij geheel, dat de vaderen kwalijk deden, en dacht enkel aan het kwade, dat zij leden. Een ander koning stond op, die Jozef niet gekend had. Wij weten uit onze eigen volkshistorie, dat latere eeuwen de getuigenis van de vorige eeuwen zo geheel kunnen uitwissen, dat ze als vernietigd te beschouwen zijn. Vergelijk eens de tijden van Prins Willem I en zijn naaste opvolgers met die van Prins Willem V, die het land ontvluchtte om er niet op de schandelijkste wijze uit weggejaagd te worden. Bij ons was het vorstenhuis hetzelfde gebleven; maar het volk veranderd, terwijl in Egypte het vorstenhuis veranderd en het volk hetzelfde gebleven was. Egypte was als een belangrijk en rijk land het lokaas van menig veroveraar, en in die oude tijden was een altijd blijvend regeringshuis een onmogelijkheid. Het recht van de sterkste, het dierenrecht was toen en is nog het recht van de wereld. Toen echter heerste dat recht, of liever dat onrecht, onbegrensd; thans ligt die woedende zee tussen meerdere oevers. Er kwam een ander vorsten huis in Egypte, dat van Jozef en wat hij voor Egypte was, niets wist en ook niet weten wilde, en dat de ontzaggelijke ontwikkeling van de kinderen van de Hebreeën met argwanende ogen aanzag. Want een geweldenaar is altijd bang om door een groter geweld dan het zijne te worden overweldigd. Wanneer dus bij een opstand van de Egyptenaren zelf, of bij

de aanval van een buitenlands vijand, de Hebreeën de partij van de Egyptemaren of van die vijand kozen, dan was zulk een tiran verloren. Daarom maakte hij de kinderen van Jacob eerst tot slaven, en wijdde ze daarna als volk tot uitroeiing door te bevelen, dat de mannelijke kinderen terstond na hun geboorte moesten verdronken worden. Zulk een Farao's ziel huisde er ook in de gruwzame koning Filips II, die ook heel het Nederlandse volk als een kettervolk ter dood wijdde, en had hij zijn zin kunnen verkrijgen, het zou hebben laten verbranden tot de laatste ketter toe. Hoger kon zeker de nood niet gaan. En wat waren er de gevolgen van? In ons land de opstand van geheel het volk tegen de hardnekkigste van de latere tirannen, en een worsteling met hem, totdat hij stierf. Doch met Israël was het anders. Het was machteloos tegenover de macht, die het onderdrukte. Zou het verlost worden, dan moest het door God worden verlost. Trouwens het was het volk Gods, en dat is niet anders te verlossen dan door God zelf. Het zichzelf verlossen behoort op het gebied van de natuur thuis, alwaar het spreekwoord heerst: "Help uzelf!" terwijl de zedige mens er nog bijvoegt: "Wie zichzelf helpt, die helpt God." Zeker is dat dan ook waar op werelds gebied, en mij dunkt, dat geen historie meer dan onze vaderlandse bevestigt, dat God een volk, dat zichzelf helpt in een rechtvaardige zaak, ook machtig helpt, zelfs door de treffendste wonderen zijn voorzienigheid; doch op Goddelijk, geestelijk gebied is het anders. Daar is God alleen de Verlosser en zijn wij de verlosten, wier werkzaamheid bestaat in het voortbrengen van de vruchten van de verlossing, en wel alleen door de kracht, die van deze verlossing Gods uitgaat, dat is door de Heilige Geest. De verlosten verkondigen in hun handel en wandel, in hun woord en daad de deugden van degenen, die hen uit de duisternis geroepen heeft tot zijn wonderbaar licht, als een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk, 1 Petrus 2:9. Ik ben de Heer uw Verlosser, was dan ook het woord, dat op allerlei wijze tot Israël gezegd en bij hen herhaald werd, en aan het hoofd van de tien geboden staat het woord: Ik ben de Heer uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb. En waar nu God zelf de Verlosser zijn zal, daar moet een menselijke verlossing onmogelijk zijn. En deze was onmogelijk bij Israël onder de macht van de machtige en wrede Farao, die Jozef niet gekend had. Wij zien dus ook hier, dat op Goddelijk gebied het lijden van de heerlijkheid moet voorafgaan. Hoe zou Israël door een hogere hand uit Egypte hebben kunnen uitgaan, wanneer het niet door een menselijke hand ten diepste verdrukt was geworden? Ja, wij gaan nog een stap verder en zeggen: Hoe zou Israël uit Egypte hebben willen uitgaan, als het altijd in Egypte die zelfde eer en bescherming had genoten, die het ten tijde van Jozef genoot? Dan was er immers voor het volk geen noodzakelijkheid en derhalve geen drang geweest om het weelderige Egypte te verlaten, en het met machtige volken bezette Kanaän te veroveren. Zie het aan de Joden van deze dag. Als zij het in een land goed hebben, zo als in ons land; als zij er gelijke burgerrechten hebben, en veelal rijk worden door hun vlug verstand en noeste vlijt, dan denken zij niet veel meer aan Jeruzalem als de plaats van de begrafenis van hun vader, en er heen te gaan achten zij een vrome wens, of liever nog, een zoete droom. Wij leren dus ook hier weer iets van het nut van de tegenspoeden. Wanneer God ons het beste wil geven, dan ontneemt Hij ons het goede. Even als het kind eerst gespeend moet worden van de door hem zo geliefde moederborst, alvorens het tot vastere spijs overgaat, zo moeten wij ook dikwijls gespeend worden van het zoete genot van vele vergankelijke dingen, om smaak te krijgen in de onvergankelijke dingen. De vaten moeten ledig zijn, die Jezus met dat water zal laten vullen, dat wijn moet worden. Zijn wij dus onder de leiding Gods, dan gelden ons ook de Woorden van Petrus 1 Petrus 4:12: Geliefden! houdt u niet vreemd over de hitte van de verdrukking onder u, die u geschiedt tot verzoeking, alsof u iets vreemds overkwame 1 Petrus 5:9, wetende, dat hetzelfde lijden aan uwe broederschap, die in de wereld is, volbracht wordt. En de woorden van Paulus 2 Corinthiërs 4:17: Want onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid. In welke tijd Mozes werd geboren. In de diepste nood legt God de zaadkorrel der verlossing. De tijd ontwikkelt haar; en is zij tot

genoegzame ontwikkeling gekomen, dan treedt de verlossing op in de plaats van de ellende. Zo legde God in het vonnis over de zonde de kiem van de eeuwige verlossing door de belofte van het zaad van de vrouw, dat de kop van de slang zou vermorzelen. Zo verwekte God in de nacht der tijden van Israëls afval richteren, die de boeien braken, welke het volk zichzelf door zijn zonden had gesmeed. Zo verwekte God in de nacht van de latere tijden een kind, dat Maarten Luther heette, dat als een knaap met zijn schone stem en zang voor de deuren van de rijken stond en zich daarin de toegang opende, en dat als man koningrijken aan de rijke paus ontscheurde. Zo werden (om niet meerdere voorbeelden aan te halen) onze Prins Willem de eerste en Filips de tweede in hetzelfde tijdvak geboren (de eerste 1533, de tweede 1527), om Nederland op het allerdiepst vertreden en tegelijk op het allerhoogst verheven te zien. Vergeten wij dan nooit voor ons eigen leven het woord van God Hosea 2:13: Ik zal haar (de gestrafte en vernederde dochter van Juda) voeren in de woestijn, en Ik zal naar haar hart spreken. En was uitnemend schoon. God legde reeds op het gelaat van het pasgeboren kindje een afschijnsel van de heerlijkheid van zijn bestemming, opdat het geloof van zijn ouders, daardoor opmerkzaam geworden, zich zou betonen. Toen zij de uitnemende schoonheid van het kind zagen, moesten zij zeggen, wat de geburen en bloedverwanten bij de geboorte van Johannes den Doper zeiden: Wat zal toch dit kindeke wezen? Waartoe zou God het bestemd hebben? Ook was het een aanbeveling voor de dochter van Farao om het tot zich te nemen. Welke drie maanden opgevoed werd in het huis van zijn vader. De schoonheid van het kind zei tot hen: "Dit is van God," en het geloof ziet alleen op God, en denkt alleen wat Goddelijk is; daarom hadden Mozes ouders de moed en het vertrouwen om het kind de eerste drie maanden (welke de meeste zorg vereisende maanden voor het kindeke zijn) met de moedermelk te voeden. Ook weet ieder, dat het kindje eerst na die tijd het aanvalligst wordt, en een ieder reeds met heldere oogjes begint aan te kijken (hetgeen voor het schrandere plan van zijn moeder nodig was), terwijl de voorafgaande tijd doorgaans het domme vierendeeljaars genoemd wordt. En als hij weggeworpen was. Nu de eerste drie maanden voorbij waren, zagen de ouders geen middel en ook geen volstrekte noodzakelijkheid meer om het kind aan de duizend-ogige spionnen van Farao langer te onttrekken. Nu wensten de ouders zelf het in betere handen te stellen. Zij hadden een plan gevormd en het welgelukken er van vertrouwden zij Gode toe. Trouwens zij handelden in deze naar de ingeving Gods, die tot zijn kinderen spreekt zonder woorden. Dit vertrouwen op God blijkt uit de wijze, hoe zij het knechtje in de rivier brachten. Vooreerst in een biezen mandje, Waarin het zo droog en veilig lag op het water als in zijn wiegje thuis, en ten andere aan de zijde van de rivier in het hoge riet, en eindelijk ter plaatse, waar de dochter van Farao zich gewoonlijk baadde, welke plaats natuurlijk een bedekte plaats was, en ontoegankelijk dan alleen voor vrouwen. De zorg voor een en ander nam de oudere zuster van Mozes (Mirjam) op zich, en zo ( gij kent de geschiedenis). Nam hem de dochter van Farao op en voedde hem voor zichzelf op tot een zoon. Wat de wrede vader bedierf, dat moest de barmhartige dochter weer goed maken. Alzo regeert God de wereld, de volken, de enkele mens. Naast de giftplant laat God de geneeskrachtige plant groeien; en de zee, die niemand grenzen stellen kan, doet Hij haar eigen grenzen stellen in het zand, dat zij van zich uitwerpt. Gelijk de zee, zo werpt elk woedend element uit eigen boezem zijn oevers op. Het kwade vormt zichzelf zijn grenzen. Dit zien wij bij de wereldveroveraars; dit hebben wij, ouderen, zelf bij Napoleon I gezien. Deze man van het Zuiden werd ten laatste onweerstaanbaar getrokken naar het Noorden, en vond daar zijn pool, zijn grens. Kan het echter heerlijker gezien worden dan hier in het gebeurde met Mozes, dat God aan dezelfde evenaar, door zijn gewicht in een van de beide schalen te werpen, het gebroken evenwicht herstelt? En Mozes werd onderwezen in alle wijsheid van de Egyptenaren, en was machtig in woorden en in werken. In hetzelfde huis, vanwaar de tiran het volk Israël verdrukte, moest de wreker van deze gruwel worden opgevoed en, zo ver dat door menselijk onderwijs en opvoeding mogelijk was, tot deze zijn taak bekwaam gemaakt worden. Het leergeld er toe moest de dochter nemen uit de schat, die haar vader met de Hebreën, door ze als

slaven te gebruiken, uitspaarde. Het onderwijs had dan ook in Mozes zijn vrucht. Even als later Daniël en zijn drie metgezellen in alle wijsheid van de Chaldeën onderricht werden, en daarin door Gods bijzondere zegen de uitnemendste vorderingen boven alle scholieren maakten, zo was het ook met Mozes. Hij had een koninklijke opvoeding, en werd een koninklijk man, een vorst in manieren en omgang, in houding en hart, in welsprekendheid en dapperheid. Hij was een man, machtig in woorden en in werken. Doch bij dit alles lag de eigenlijke prikkel van deze historische herinnering door Stefanus daarin, dat door Gods beschikking Mozes, zijn volks enige roem, bij de door hen zo gehate heidenen ter school moest gaan, en wijsheid leren. Als hem nu de tijd van veertig jaren vervuld was, kwam hem in zijn hart, zijn broeders, de kinderen Israëls, te bezoeken. VEERTIG JAREN! Welk een tijd! Zo lang moesten dan de kinderen Israëls gekromd gaan onder het ijzeren juk van de wrede Farao. Neen, nog langer, nog eenmaal veertig jaren, en waarlijk, hier treft ons het gelijk getal jaren met dat van onze worstelstrijd met Spanje. Tachtig jaren hebben onze vaderen geworsteld met die tijger in menselijke gedaante, die op niets meer belust was, dan op het slorpen van het bloed van zijn prooi. Voorzeker was dat een schouwspel, waarin de worsteling van de gladiatoren (Romeinse kampvechters) tegen de wilde dieren op wereldgrote schaal werd gezien. En hoe vele jaren was er vóór die tijd reeds lijdelijk geleden, en hoe vele duizenden vielen van ons volk als slachtoffers van de inkwisitie en van haar scherprechter Alva. O, een mens kan veel en lang lijden, maar een volk nog meer. Men zou zeggen: "Hoe kan God het lijden zo lang laten duren? Waarom geen spoedige verlossing gegeven?" Zeker is dit menselijk gesproken; maar ook Goddelijk? Neen, want God verlost niet op de tijd en de wijze als ons het beste zou voorkomen. En waarom niet? Omdat Hij alleen weet welk een verlossing er komen moet. De uitkomst rechtvaardigt altijd Gods wegen. Wat had God met Israël voor, en welk een verlossing had Hij met ons volk voor? Wij weten het, en daarmede weten wij nu ook, waarom God zo veel en langdurig lijden liet voorafgaan. Immers stond de hoegrootheid van Israëls lijden nog lang niet in evenredigheid met de hoegrootheid van Israëls verlossing. En moeten wij niet ook van ons vaderland zeggen: de hoegrootheid van de verlossing van het Spaanse juk overtrof en vergoedde duizend maal de doorgestane druk. Het is hiermede als met het leggen van fondamenten: naar de hoegrootheid van het gebouw, dat er staan moet en zal, is de hoegrootheid en diepte van het fondament. En ziende een, die onrecht leed, beschermde hij hem, en wreekte degene, die overlast geschiedde, en versloeg de Egyptenaar. De richterlijke Geest was op hem. Bij de eerste de beste gelegenheid toonde zich deze naar buiten. Zo was het later bij David bij het zien van de Filistijnse kampvechter Goliath. Terstond werd de Geest van de Heer vaardig over hem. De door God bestemde verlosser van geheel Israël uit de onderdrukking van geheel Egypte begon zijn openbare loopbaan met de verlossing van één Israëliet uit de onderdrukking van één Egyptenaar. De beginselen waren klein, menselijk; de gevolgen zouden groot, Goddelijk zijn. En hij meende, dat zijn broeders zouden verstaan, dat God door zijn hand hun verlossing geven zou; maar zij hebben het niet verstaan. Mozes voelde zich geroepen tot een richter en verlosser van zijn volk; want hij voelde er niet alleen de wens, de begeerte, de wil toe, maar ook de kracht. God geeft altijd aan zijn dienaren de kracht tot het werk, waartoe Hij ze bestemd heeft; en zo hebben zij soms reeds vroeg een voorgevoel van hetgeen in het volgend leven hun werk zal zijn. Doch de bloesem is nog niet de vrucht, al moet zij voorafgaan, zal de vrucht komen; en al heeft de vrucht zich gezet, zij is daarom nog niet rijp. God heeft voor alles zijn gezette jaargetijden; ook voor zijn ontwerpen met de kinderen van de mensen. Mozes sprak tot zijn volk met een zeer luide stem; maar zij verstonden hem niet, want de beker van hun ellende was nog niet vol genoeg. En de volgende dag werd hij van hen gezien, daar zij vochten. Gij ziet, van nu af wil Mozes zich onafscheidelijk aan zijn broeders tonen als richter en hen redden. En hij drong ze tot vrede, zeggende: Mannen, gij zijt broeders, waarom doet gij elkander ongelijk? En die zijn naaste ongelijk deed, verstiet hem, zeggende: Wie heeft u tot een overste en rechter over ons gesteld? Wilt gij mij ook ombrengen, gelijkerwijs gij gisteren de Egyptenaar

omgebracht hebt? Dit woord van Stefanus was wederom een pijl met scherpe punt, afgeschoten op het hart van zijn rechters. Wat zei hij er mee? Dit: "Mozes, op wie gij na zijn dood zo hogelijk roemt, hebt gij bij zijn leven even kwalijk gehandeld als gij Jezus gedaan hebt. Altijd hebt gij uw verlossers verworpen, opdat zij u niet zouden verlossen, en hebt ze, terwijl ze u toch verlosten, met ondank vergolden. En hiermede is u de profetie gegeven geworden, hoe gij met Jezus, met uw Messias, de grote Verlosser, als Hij kwam, handelen zoudt en gehandeld hebt." De overeenkomst van hun handelwijze met Jezus en die van de goddeloze Israëlietische twister en vechter was dan ook meer dan klaar, was schitterend helder. De man, die door God tot verlosser van Israël was gesteld, werd door Israël zelf verstoten; want even als de overheden ten tijde van onze Heer geheel het ongelovige Israël vertegenwoordigde, zo vertegenwoordigde ook die goddeloze Israëliet het gehele ongelovige Israël van de tijd van Mozes. Men ziet in hem, hoe diep Israël gezonken was. Niet alleen was er in hun hart een blakende haat tegen hun onderdrukkers, maar ook jegens elkander. En laat ons dit niet vreemd dunken. Niets dat een volk meer verlaagt en doet ontaarden dan slavernij. Alle edele gevoelens worden er allengs door uitgedoofd, totdat alleen de haat en alle daarmee verwante lage hartstochten overblijven. Zonder vrijheid moet de liefde sterven, en zonder liefde is de mens het ongelukkigste en hatelijkste schepsel, dat er bestaat. En Mozes vluchtte op dat woord, en werd een vreemdeling in het land Midian, waar hij twee zonen gewon. Waar Gods tijd gekomen is, daar openen zich de wegen van zelf. Mozes zag daarentegen de weg voor het ogenblik gesloten, en daar hij het grootste gevaar liep om door zijn eigen, ja door hem zelf bevrijdde stamgenoot als de moordenaar van een Egyptenaar verraden te worden zo bleef hem niets anders over dan de vlucht. Hij vluchtte naar Midian, huwde aldaar en werd van een vorstelijk ridder een veehoeder. Als zodanig moest hij die lijdzaamheid leren, die nodig was om een volk als Israël niet alleen in de kracht van God uit Egypte te leiden, maar ook te verdragen. Mozes moest niet alleen onderwezen worden in alle wijsheid van de Egyptenaren, maar ook in al de wijsheid Gods. Veertig jaren lang moest hij Israël leiden en dragen, dus even zo vele jaren als hij achter de schapen had gegaan, was hij de voorganger van het volk van de Heer; en dat Mozes ook als herder voorbeeldig leerzaam was geweest in het leren van geduld, getuigt het woord Gods van hem Numeri 12:3: De man Mozes was zeer zachtmoedig, meer dan alle mensen, die op de aardbodem waren. Trouwens in de school van God worden alleen volmaakte scholieren gevormd. Hoe velen zijn er echter onder de mensen, die wel onderwezen zijn in alle wijsheid van de wereld, en mannen zijn, machtig in woorden en in werken; maar niet ter schole Gods gingen, om daar de wijsheid Gods te leren! Zij zijn de wijzen en groten en machtigen van de wereld; hun mislukt niets dan om hun te meer hun doel te doen bereiken. Doch deze wereld gaat voorbij, en zij gaan met haar voorbij. Alleen wie God dient, blijft in eeuwigheid. En als veertig jaren vervuld waren. Het leven van Mozes (uitmakende honderd twintig jaren, Deuteronomium 34:7), werd door de Heer verdeeld in drie gelijke delen: in veertig jaren opvoeding en vorming in Egypte, in veertig jaren voorbereiding voor 's Heeren dienst te Midian, en in veertig jaren werkelijke dienst des Heeren. Zo nauwkeurig verdeelt en regelt God ook zelfs de levensjaren van zijn kinderen en dienaren, en ook sommigen onzer zullen wellicht soortgelijke verdelingen en overgangspunten in hun leven kunnen aanwijzen. Immers als wij tot de gelovigen behoren, dan dienen wij onszelf noch de mensen meer, maar Gods raad; en hebben wij deze uitgediend, dan roept God ons tot zich, gelijk in de gelijkenis (Mattheus 20) de heer van de wijngaard tegen de avondtijd de arbeiders laat roepen om hun het toegedachte werkloon en genadeloon te geven. Men zou kunnen menen, dat ook Mozes eerst ter elfder ure tot de dienst van de Heer werd geroepen, daar hij reeds tachtig jaren oud was, toen God hem tot uitleiding van zijn volk naar Egypte zond; maar God wilde niet, dat zijn dienaar de zo moeilijke last, die deze op zijn oude dag (zouden wij zeggen) torsen moest, al te lang zou dragen. Mozes had vorstelijke dagen gehad aan het hof van Egypte, en zeer stille en vredige dagen in Midian; doch nu kwam op zijn tachtigste jaar voor hem een taak te aanvaarden,

waarvoor hij zich ganselijk onbekwaam achtte; en een strijd te voeren, waartoe hij alle moed en kracht had verloren. Is het wonder, dat hij er tegen opzag als tegen een onbeklimbare steile rots, toen God hem beval tot de machtige Farao te gaan, en van hem het volk van Israël op te eisen, om het uit zijn land vrij te laten uitgaan? Hij zag op zijn eigen krachten, en wie kan daarmede Gods werk ten uitvoer brengen? Doch hij had op God moeten zien, in wiens kracht hij dit Goddelijk werk doen moest, doen kon en doen zou, en ten laatste zag hij er ook op, en gaf zich gewonnen. En heeft God zijn belofte niet aan hem vervuld, en hem in staat gesteld datgene te doen, waartoe God hem uitzond? Immers ja, en bovendien gaf Hij hem nog een ongekrenkte gezondheid, een onverzwakte lichaamskracht. Hoort het uit Deuteronomium 34:7. Mozes was honderd twintig jaar oud toen hij stierf; zijn oog was niet donker geworden, en zijn kracht was niet vergaan. Het strekt ons tot bemoediging, wanneer wij soms op hoge leeftijd geroepen worden tot werkzaamheden, die, nu onze krachten afnemen en zich ter ruste neigen, vernieuwde en verdubbelde inspanning er van eisen. God kan in zulk geval ook reeds hier onze jeugd vernieuwen als die eens arends. Van Hem dus kracht en wijsheid gebeden, en zij zullen ons geworden. Want de zaak is niet altijd te vermijden. Aan hoe menig oud generaal moest naar de gewone regel bij een ontstane oorlog het opperbevelhebberschap van het leger worden toevertrouwd, dat in jeugdiger en krachtiger handen beter ware geplaatst geweest. Doch de oude kon zich niet onttrekken, ofschoon hij er liever van verschoond was gebleven en hij strijdt als een leeuw; maar jeugdige leeuwen omsingelen hem en vallen op hem aan, en hij valt. Daarom neem niemand in eigen kracht op, wat te zwaar voor hem is, tenzij hij door God geroepen wordt als Mozes onweerstandelijk: want Mozes wilde zich onttrekken, maar hij vermocht het niet. Verscheen hem de Engel van de Heer in de woestijn van de berg Sinaï, in een vlammig vuur van de doornenbos. Wanneer wij niet van een engel, maar bepaald van de Engel van de Heer in de Schrift lezen, dan wordt de Engel Jahweh, de Zoon Gods, de vertegenwoordiger van de Vader en de Heilige Geest, dan is God in zijn zelfopenbaring bedoeld, zo als dan ook die Engel van de Heer van zichzelf straks tot Mozes zegt: Ik ben de God van uw vader. De Vader, zich openbarende, openbaart zich alleen in de Zoon, als de Hem evengelijke. De Vader, die een ontoegankelijk licht bewoont, 1 Timotheus 6:16, heeft geheel zijn wezen uitgedrukt in zijn Zoon, en zo is deze de zich zichtbaar openbarende God bij engel en mens. Mozes nu, dat ziende, verwonderde zich over het gezicht. Wanneer God zich openbaart, dat is uit zijn onzichtbaarheid uittreedt en de mens zichtbaar wordt, dan moet dit óf persoonlijk, óf door tekenen geschieden; in beide gevallen moet deze openbaring de kenmerken meebrengen, dat zij waarlijk de zelfopenbaring Gods is. Hier ziet gij de volstrekte noodzakelijkheid van het wonder. Een openbaring Gods zonder wonder is een ongerijmdheid. Gods openbaring van zichzelf is in en op zichzelf reeds een wonder en de bron van onophoudelijke wonderen. Zodra het wonder ophoudt treedt God weer in zijn onzichtbaarheid terug, en bestuurt Hij de zaken weer in de gewone weg zijn voorzienigheid. Zijn zelfopenbaring is dus een buitengewone weg, die Hij naar zijn welbehagen een tijd lang betreedt. Mozes verwonderde zich over dit gezicht, omdat de braambos in volle vlam stond zonder te verbranden. Waar de Schepper van de natuur zich openbaart, daar moet Hij zich noodzakelijk openbaren als boven de natuur. Hoe zou Hij anders van de natuur onderscheiden zijn? En als hij derwaarts ging om dat te bezien, zo geschiedde een stem van de Heer tot hem. Deze stem kwam hem tegemoet uit de verte, nog eer hij de brandende braambos nabij kwam. Deze Goddelijke heerlijke stem doordrong natuurlijk geheel het wezen van Mozes, en deed zijn hart beven van verrukking en siddering tegelijk. Zeggende: Ik ben de God uwer vaderen, de God Abrahams, de God Izaaks en de God Jacobs. De Heer openbaarde zich dus aan Mozes in de bepaalde betrekking van de verbondsgod van de genoemde aartsvaders, en hechtte hiermee de afgebroken oude lijn van zijn zelfopenbaringen weer vast aan een nieuwe lijn van openbaringen, die nu eeuwen lang niet weer zou worden afgebroken. Immers sedert God tot Jacob gezegd had Genesis 46:3,4: Ik ben die God, uw vaders God; vrees niet van af te trekken naar Egypte; want

Ik zal u aldaar tot een groot volk zetten. Ik zal met u aftrekken naar Egypte, en Ik zal u doen weder optrekken, mede optrekkende. En Jozef zal zijn hand op uw ogen leggen, had God niet meer tot Israël gesproken; maar dit volk alleen in de weg van zijn voorzienigheid geregeerd en gevormd, en daarna gesterkt in hun verdrukking, en ook in diezelfde weg hun een toekomstige uitredder uit Egypte in Mozes gegeven. En Mozes werd zeer bevende en durfde het niet bezien. Kan het anders, of de mens moet in de onmiddellijke tegenwoordigheid van God als wegzinken in zijn nietigheid, en sidderen voor de hoogste majesteit, zodat hij alle moed verliest om het oog naar een ding te wenden? En hier zien wij, hoe goed het is, dat wij in ons tegenwoordig bestaan niet als de engelen gedurig het aangezicht Gods zien; we zouden er onbekwaam door worden om onze aardse plichten te vervullen. Daarom is ons in de plaats van het aanschouwen het geloof gegeven, waardoor wij ons (ook even als Mozes) zonder God te zien aan God onophoudelijk kunnen vasthouden, alsof wij Hem zagen. Eerst in de hemel zullen wij God eeuwig zien, gelijk nu Mozes God een ogenblik zag, terstond zijn gelaat bedekkende; want hij vreesde God aan te zien. Exodus 3:6. En de Heer zei tot hem. Ziet gij, hier wordt de Engel van de Heer, (die zichzelf de Verbondsgod van de vaderen noemt) de Heer, dat is: Jahweh genoemd, welke naam de Zoon Gods bij uitnemendheid draagt in het Oude Testament en altijd in het Nieuwe Testament. Ontbind de schoenen van uw voeten; want de plaats, in welke gij staat, is heilig land. Met deze woorden worden de Joodse overheden herinnerd, dat niet de tempel de enig heilige plaats van de aanbidding Gods was, maar iedere plek gronds, alwaar God zijn tegenwoordigheid openbaart. Zijn tegenwoordigheid heiligt de plaats, welke die ook zij. En zo werd, gelijk vroeger aan Abraham, Izaak en Jacob, zo ook nu bij vernieuwing aan Mozes, de profetie gegeven, dat eenmaal alle plaats, waar God zich vertegenwoordigt, heilig zou zijn. Zo zei dan ook Salomo bij de inwijding van de tempels, zo als wij verder zien zullen, dat God in geen tempel wonen kan; en is dit waar, waartoe dan de tempel? Immers alleen als een tijdelijk middel van voorbereiding. En dat nu Mozes het schoeisel van zijn voeten moest doen, had zijn reden daarin, dat aan het schoeisel het slijk of het stof van de weg kleeft, en er op een heilige plaats niets onreins mag komen. Dat hierin tegelijk een hogere betekenis lag, de Waarheid: Zonder heiligmaking zal niemand de Heer zien, behoeft geen verdere aanwijzing. Ik heb merkelijk (met opmerkzaamheid) gezien de mishandeling van mijn volk, dat in Egypte is, en Ik heb hun zuchten gehoord. Wanneer God ziet om het ter harte te nemen, en hoort om te verhoren, dan wordt Hij gezegd met ernst, met opmerkzaamheid te zien en te horen, even als wij naar hetgeen waarin wij bijzonder belang stellen het oog of het oor wenden. Voorts is het zien Gods van de verdrukking naar de Schrift het aanvangspunt van de verlossing. God zegt daarmee: "Het is genoeg de zaken aan hun natuurlijke loop te hebben overgelaten. Ik zal nu onmiddellijk tussen treden." Hoe meer dus Israël in Egypte verdrukt werd, hoe meer zijn verlossing naderde; en zo moeten wij ook denken, als de ene tegenspoed bij ons op de andere volgt. Het is hiermee als met een zware krankheid. Zal iemand er beter van worden, dan moet hij eerst nog zieker worden dan hij is, opdat de crisis komt en deze een goede wending aanbrengt. En ben neergekomen om hen daaruit te verlossen. Wij hebben reeds vroeger opgemerkt, dat dit neerkomen Gods uit de hemel op de aarde een andere uitdrukking is voor het zich openbaren, voor het uittreden uit zijn onzichtbaarheid in de zichtbaarheid. Even als een koning in tijd van oorlog zijn paleis verlaat om zich op het slagveld aan het hoofd van zijn leger te stellen, zo stelt God zich hier aan het hoofd van zijn volk om het met een machtige hand uit te voeren uit slavernij en dood. En nu, kom herwaarts; Ik zal u naar Egypte zenden. De Heer stelt Mozes tot zijn heraut om aan zijn benauwd, zuchtend, ellendig volk de ophanden zijnde verlossing door de almachtigen Verbondsgod hun vaderen aan te kondigen. Welk een eer, niet waar, door de oneindige God verkoren te worden tot zijn eerste ambassadeur, zijn onmiddellijke gezant! Zulk een eer gaat alle eer van de aarde te boven. Wij moeten bij deze gelegenheid opmerken, dat de geschiedenis van Israël een aaneenschakeling is van wonderen. Van het begin tot het einde treedt God zichtbaar en kennelijk tussenbeide. Trouwens het was

een volk Gods; en hoe zou het dit geweest zijn, indien het niet op deze wijze was geleid geworden? En zo is het ook nu nog met de gelovigen in de Heere Jezus. Hun leven is ook een aaneenschakeling van wonderen Gods in uitreddingen uit noden en in liefelijke verrassingen van vreugde. Hiermee vervult de Heer zijn belofte, dat Hij zich aan de zijnen zou openbaren en niet aan de wereld, Johannes 14:22. Hij openbaart zich gedurig in de leidingen onze levens, in onze verlossingen uit benauwdheden en noden, in de verhoringen onzer gebeden, in de liefelijkste tegemoetkomingen en verhogingen, én door ons de ene genadegave na de andere te schenken. Dat de Heer zich niet aan de wereld openbaart, blijkt daaruit, dat zij er nooit van spreekt; en zij kan er ook nooit van spreken, omdat zij het woord Gods ontkent, de gebedsverhoring, en alles, zelfs de wonderlijke lotgevallen van haar kinderen toeschrijft aan het toeval, het geluk, de fortuin of haar eigen wijsheid. Gods hand ziet zij in niets; Gods kinderen zien daarentegen Gods hand in alles. Dat dan Gods kinderen niet verdrietig zijn over de veelheid van hun bezoekingen. Ze zijn zo vele bezoeken van de Heer bij de zijnen, zo vele openbaringen van zijn liefde. Hij bezoekt u in uw krankheden, bij uw sterfgevallen, ja in de gevangenis en al uw lijden. De Heer (Hij zelf heeft het gezegd) openbaart zich niet dan aan de zijnen, die Hem liefhebben door zijn geboden te bewaren. En wat is nu God de Heer lief te hebben? Dit: dat Hij ons alles zij. Wie lief heeft, die leeft niet in zichzelf, maar in de geliefde; hij is gelukkig; maar door de geliefde. O die liefde, zij is een wonder boven alle wonderen. Trouwens zou zij het niet zijn? Is zij niet het wezen Gods zelve? "God is mijn heil, mijn rijkdom, mijn eer, mijn wijsheid, mijn kracht, mijn toevlucht, mijn troost in de nood, mijn leven in de dood." Zo spreekt de gelovige met zijn mond, met zijn hart, met zijn leven. Hij gevoelt en ondervindt daarin Gods Liefde tot hem en zijn liefde tot God. En niets is waarachtiger. Wees niets in en voor uzelf en laat God alleen alles in u en voor u zijn, en God is in u, en gij zijt in God door de Heilige Geest, die de Goddelijke liefde verbindt met het menselijk hart, en het menselijk hart met de Goddelijke liefde. O, mochten wij in die liefde Gods leven als de vis in het water, als de vogel in de lucht hoe zalig zouden wij zijn. Doch zo zalig zullen wij eenmaal zijn in de hemel bij de Fontein van de zaligheid, de Drieënige volzaligen God. Deze Mozes, welke zij verloochend hadden, zeggende: Wie heeft WIE u tot een overste en rechter gesteld? deze, zeg ik, heeft God tot een overste en verlosser gezonden, door de hand van de Engel, die hem verschenen was in de doornenbos. Stefanus gaat Mozes bedenkingen tegen deze heerlijke, maar naar het vlees aller moeilijkste roeping, als hier niet ter zake dienende, voorbij; doch doet hier op zijn boog een nieuwe pijl, die hij afschiet. Hij doet zijn hoorders klaar zien, welk een treffende overeenkomst er bestaat tussen Mozes, de verlosser uit het diensthuis van Egypte, en Jezus, de verlosser uit het diensthuis van de zonde, de satan en de dood. Deze heeft hen uitgeleid, doende wonderen en tekenen in het land van Egypte en in de Rode zee, en in de woestijn, veertig jaren. De door Israël verworpene redder is door God tot hun werkelijke redder gesteld. Mozes was de hand, waardoor God zijn machtige daad: de verlossing van Israël uit Egypte en de leiding van dat grote volk door de woestijn veertig jaren lang, heeft tot stand gebracht. Deze is die Mozes, die tot de kinderen Israëls gezegd heeft: De Heer uw God zal u een profeet verwekken uit uw broederen, gelijk mij; die zult gij horen. Altijd deed Stefanus een stap voorwaarts naar zijn doel; maar hier deed hij een machtige greep in de historie en in de consciëntie. Was Mozes in het verworpen worden door zijn volk en in het tot hun redder gesteld worden door God gelijkvormig aan Jezus, hij zelf had bovendien de komst van Jezus, als de hem in dit en andere opzichten gelijkvormige profeet, vooraf verkondigd, en deze daarbij tegelijk hoger gesteld dan zichzelf door te zeggen: Die zult gij horen. Alleen waar God zegt van zijn Zoon: Hoort Hem, stelt God de Zoon met zich gelijk, en daarmee naast zich; doch als een mens zegt: Die zult gij horen, dan wijst hij van zichzelf af naar de hogere heen. Gij ziet dus hier de wijsheid van de redenering van Stefanus. Had Mozes zelf gezegd, niet de enige en niet de grootste te zullen blijven, wie kon dan die tweede en grootste anders zijn dan Jezus, wiens onbegrensde wondermacht zij zelf hadden moeten erkennen. Deze is het, die in de vergadering

van het volk in de woestijn was met de Engel, die tot hem sprak op de berg Sinaï en met onze vaderen; welke de levende woorden ontving om ons die te geven. Stefanus weerspreekt hier op de meest krachtige wijze de beschuldiging alsof hij lasterlijke woorden tegen Mozes had gesproken. Integendeel hij huldigt hem als de waarachtige afgezant Gods en middelaar en verlosser Israëls, en die, terwijl het volk aan de voet van Sinaï gelegerd was, omgang had met God en uit de hand van de engelen de tafelen van de tien geboden ontving. Hij was met de Engel en tegelijk met de vaderen (het volk) en dus de middelaar tussen deze beiden, Galaten 3:19. Dewelke onze vaders niet wilden gehoorzaam zijn; maar verwierpen hem, en keerden met hun harten weder naar Egypte, zeggende tot Aaron: Maak ons goden, die voor ons heengaan; want wat deze Mozes aangaat, die ons uit het land van Egypte geleid heeft, wij weten niet wat hem geschied is. En zij maakten een kalf in die dagen, en brachten offerande tot de afgod en verheugden zich in de werken van hun handen weer een scherpgepunte pijl naar het hart van Israëls overheden. Stefanus neemt niet de schitterende bladzijden uit de historie van zijn volk, gelijk anders de volksredenaar doet, om het volk in geestdrift te doen ontvonken; neen, hij neemt juist de zwartgevlekte bladen uit hun geschiedenis, en leest hen die voor als Israëls zonden register. Nadat Mozes het volk Israëls werkelijk uit Egypte had geleid, was de eerste aanleiding de beste genoeg voor het volk om Mozes te doen vergeten en althans met hun harten naar Egypte terug te keren. Het verkeer van Mozes bij God om de verordeningen Gods aangaande Israël onmiddellijk van God (zij het dan ook door de dienst zijner engelen) te ontvangen, deed hun aloude weerspannigheid op nieuw te voorschijn komen. Het bederf van hun harten was door zo grote verlossing, als door hen ondervonden was, wel bedwongen, niet gedempt, en trad, nu Mozes met zijn onmiddellijk Goddelijk gezag niet meer tegenwoordig was, met kracht op om de meester te spelen over de zwakkere Aaron, en dwong deze, om hun een zichtbare God te geven in de plaats van de onzichtbare, een kalf in de plaats van de Eeuwige en Almachtige. Men zou zeggen: hoe is het mogelijk, dat een zo hoog gesteld volk tot zulk een laagte kon wegzinken? Doch wat is niet mogelijk bij de zondige mens! Deze is vlees en God is Geest, en beide staan daarmee lijnrecht tegenover elkander. Eerst wanneer het Vlees door de Heilige Geest wordt bezield en doordrongen, treedt het in gemeenschap met God en is één met Hem. En dat nu Israël, tot afgoderij vervallende, bepaald tot de dierendienst verviel, had zijn reden in zijn veeljarig verblijf in Egypte, dat ook in de afgoderij van de dierendienst verzonken lag; want de wijsheid van de Egyptenaren strekte zich enkel uit tot de wijsheid in menselijke zaken, met welke de diepste onwetendheid, ja onzinnigheid in Goddelijke dingen niet alleen kan samengaan, maar veelal werkelijk samengaat. De Egyptenaren beschouwden sommige dieren als de woonsteden van de goden op aarde, en aanbaden in deze dieren of halfdieren (mensen met honden of stierenkoppen) deze goden. En nog heden is de dierendienst bij vele Oosterse volken in zwang en zijn hun tempels gevuld met de afschuwelijkste en lelijkste goden met olifantskoppen en snuiten, en andere gedrochtelijke figuren. Het schijnt, dat bij die volken de afgoden niet te lelijk kunnen zijn. Andere volken aanbaden, zoals de meeste Aziatische volken, uitnemende levende mensen als woonsteden van de goden; vooral werden de regerende koningen als zodanig beschouwd, die zich die hulde gaarne lieten welgevallen, en daaraan de hechtste steun van hun gezag ontleenden. Nog heden gedragen zich vele Aziatische vorsten als door de goden bezield, en doen hun dienaren voor hun voeten kruipen als wormen. De hoogbegaafde Grieken en Romeinen hielden zich alleen aan de mensenaanbidding in de schoonste vormen en fraaiste beelden. Buitengewone mensengestalten van metaal of hout of steen waren voor hen de vertegenwoordigers van hun goden. Wat het volk Israëls in de woestijn betrof, het kalf, het rund, was voor hen, die veehouders waren, de vertegenwoordiger van hun bijzondere god, van de god van vee, weide en akker; want waar de afgoderij de Godsdienst vervangt, daar heeft men ook rangen van goden, en is er een opperafgod, en een minderen afgod voor elke bijzondere soort van werkzaamheid, gelijk nog heden onder de Roomsen ieder bedrijf zijn bijzondere heilige, patroon of beschermer heeft. En God keerde

zich. God is de eerste, die tot ons komt met zijn verlossende genade; doch keert men zich van de God van de liefde, de genade, de verlossing af, dan keert God zich ook af van de ondankbaren, en laat hen, althans voor een tijd, over aan de gevolgen van hun eigen verderfelijke keus. En gaf hen over, dat zij het heir van de hemel dienden, gelijk geschreven is in het boek van de profeten Amos 5:25: Hebt gij ook slachtofferen en offeranden Mij opgeofferd veertig jaren in de woestijn, gij huis Israëls? Ja, gij hebt opgenomen de tabernakel van Moloch, en het gesternte van uwen god Remfan, de afbeeldingen, die gij gemaakt hebt, om die te aanbidden. Hoe snijdend was dit woord in de consciëntie van een volk, dat zo roemde op God als Israëls God. "Mij hebt gij uw offeranden niet gebracht." Gij weet, dat Mozes zelf in zijn geschiedboeken al het gebeurde gedurende de veertigjarigen ban Gods over Israël stilzwijgend is voorbijgegaan. Hij heeft dit tijdvak geheel overgeslagen. Hij wilde het van God afgeweken volk niet als het volk van God beschouwd en beschreven hebben, maar als bestemd om in de woestijn te leven en te sterven. Aldaar had God hen aan zichzelf overgelaten, en Mozes moest het toezien, hoe zij van kwaad tot erger vervielen en de gruwelijkste afgoderijen bedreven, zonder dat zij zich door de Geest van God lieten bestraffen. Wat Mozes daarmede geleden heeft, kan men zich voorstellen. Men kon het woord van Petrus op Loth 2 Petrus 2:7,8 ook op hem toepassen: God heeft hem, die vermoeid was van de ontuchtige wandel van de gruwelijke mensen, daaruit verlost. Want deze rechtvaardige man, wonende onder hen, heeft dag op dag zijn rechtvaardige ziel gekweld, door het zien en horen van hun ongerechtige werken. Wat echter Mozes verzweeg, dat openbaarde de Heer door de mond van de profeet Amos, en vulde daarmede de leemte aan, die wij bij Mozes vinden. Er wordt ons hiermee een blik vergund in die veertigjarige toestand van de ban Gods over het ongelovig Israël in de woestijn, een toestand, die allervreselijkst was. Het volk, dat zich van wege zijn afval van God ter dood in de woestijn veroordeeld zag, en geen hoop meer had om Kanaän te betreden vierde al zijn lusten bot, en schudde al zijn boosheid uit, en dit veertig jaren lang, zodat het scheen, dat Israël zou worden als een ingestort gebouw, als een reddeloos verloren volk. Maar God had een belofte gegeven aan de kinderen van dat zedelijk bedorven geslacht, dat uit Egypte optrok, en dat als de voorhuid van het volk Israël te beschouwen is, en op grond van die belofte vernieuwde God zijn verbond met Israël, en bracht het, niet door Mozes, die zich ook aan ongeloof had schuldig gemaakt, maar door Jozua, in het beloofde land. En Ik zal u overvoeren op gene zijde van Babylon. Bij Amos leest men, meer bepaald: van boven Damascus. Dit zei God tot de tien stammen van Israël, bij wie Jerobeam de kalverdienst invoerde. Israël volhardde in zijn afvalligheid van God, en nu zou het vonnis geen veertigjarige ban in de dorre, maar toch rustige woestijn, maar een verbanning zijn naar het heidense en gruwzame Assyrië en Babel, waar Israël voor onbepaalde tijd en Juda gedurende zeventig jaren het ijzeren juk van de Heidenen zouden dragen. De tabernakel van de getuigenis was onder onze vaderen in de woestijn, gelijk geordineerd had Hij, die tot Mozes zei, dat hij dezelve maken zon naar de afbeelding, die hij gezien had. Hier keert Stefanus zich van de geschiedenis van Mozes af tot die van de tabernakel. Hij had nu de beschuldiging, alsof hij tegen Mozes gesproken had, genoeg weerlegd; thans moest hij die van tegen de tempel lasterlijk te hebben gesproken, in het rechte licht stellen. Hij begint met het begin, met de oorsprong van het heiligdom Gods. Dit werd gesticht op Goddelijk bevel in de woestijn, en bestond in een tabernakel of draagbare tent, zoals wij die bij Mozes breedvoerig beschreven vinden. Deze heerlijke tent Gods werd niet gemaakt naar het bouwmeesterlijke plan van Mozes of enig ander man uit Israël, maar naar het model of voorbeeld, dat God aan Mozes op de berg toonde. Om de tabernakel in de woestijn met nauwkeurigheid te doen overeenkomen met die, welke in de hemel gezien werd, vervulde God de wijze werklieden in Israël nog bovendien met zijne bijzondere wijsheid, met die Goddelijke kunstvaardigheid, waardoor zij hun werk naar de eis van de zaak konden volbrengen. Reeds deze bijzonderheid, dat de tabernakel van de woestijn een afbeeldsel was van de hemelse tabernakel, bewees, dat de tabernakel van de woestijn een voorbijgaande zaak was; immers deze was aards, stoffelijk, menselijk, terwijl

alleen het Goddelijk hemelse onveranderlijk blijft. Welke ook onze vaders ontvangen hebbende, met Jezus (Jozua) gebracht hebben in het land, dat de heidenen bezaten, die God verdreven heeft voor het aangezicht onzer vaderen. Het Hebreeuwse woord Jozua is hetzelfde als het Griekse Jezus. Beide namen betekenen: helper, heilaanbrenger. Opmerkelijk is het, dat de hoofdman van Israël, die door Gods macht het volk Israëls in het beloofde land van de rust inleidde, een naam droeg, die zijn bediening uitdrukte. Hij was niet de verlosser Israëls; want Mozes had Israël uit Egypte geleid; maar gelijk Mozes het volk uit Egypte had geleid, moest Jozua het in Kanaän inleiden, en alzo de vrucht van deze verlossing plukken. De naam Mozes was ook overeenkomstig zijn bediening. De uit het water getogene toog ook door Gods macht Israël uit het water, dat tot graf was gesteld van hun kinderen. En dat Israël later door de Schelfzee, de vrije woestijn, en nog later (onder Jozua) door de Jordaan het heerlijke Kanaän intoog, waren zo vele herhalingen van dezelfde zaak. De naam Jezus, door de engel aan Maria voor haar kind genoemd, is dan ook ontleend aan die van Jozua (Maria was ook de Griekse naam van de Hebreeuwse Mirjam); doch in de hoogste strekking; want naar de persoon is, is zijn kracht. De naam Jezus betekent dus niet alleen heilaanbrenger of helper, maar Zaligmaker, gever van het hoogste geluk, van het hoogste heil, van de eeuwige zaligheid. En wat in mensen niet verenigd kon en mocht zijn (uitleiding uit de ellende en inleiding in de vreugde), en dus tussen Mozes en Jozua verdeeld werd, is één in de Zoon Gods, onze Jezus, onze Verlosser uit zonde en dood, en onze Leidsman tot de eeuwige fonteinen van de levende wateren, tot al de zaligheden Gods in de hemel en op de toekomstige nieuwe aarde. Want Hij verenigt in zijn Godmenselijke persoonlijkheid alle erenamen, ambten, waardigheden en heerlijkheden. Tot de dagen van David toe. Ook hierdoor bleek de tabernakeldienst een tijdelijke zaak te zijn; want wat door de tijd gewijzigd of veranderd kan worden, dat kan ook eenmaal geheel ophouden. Met David kwam er een gewichtige wijziging in Israëls eredienst. Dewelke voor God genade gevonden heeft, en begeerd heeft te vinden een woonstee voor de God Jacobs. Genade is nodig tot alle dingen, die Godes zijn. Juist omdat David de genade van God had ontvangen om koning te zijn over Israël, kwam het bij hem op, om, terwijl hijzelf in een prachtig paleis woonde, de Heer ook in een nog prachtiger paleis te doen wonen, en Hem alzo een vaste verblijfplaats (een woonstee) onder zijn volk te bereiden. Niet dat David meende, dat hij hiermee Gode een dienst deed; maar hij wilde God eren, zoveel hij vermocht. God nam dan ook dat vrijwillig dankoffer van David voor diens verlost zijn van al de vijanden rondom in genade aan 2 Samuel 7:11-13 onder beding, dat niet David, maar zijn zoon Salomo de Heer een huis zou bouwen; want niet in oorlogstijd, maar in vredestijd moest deze bouw plaats hebben. David was een krijgsman en had veel bloed vergoten; Salomo zou een vredekoning zijn. Gij ziet ook hier weer verdeeld, wat in Christus alleen één kon zijn en één was: De Overwinnaar van al de vijanden Gods én de Vredevorst van zijn volk, het huis Gods (de gemeente) bouwende door de Heilige Geest; met andere woorden: de Leeuw uit Juda's stam én het geslachte Lam. En Salomo bouwde Hem een huis. De rechters begrepen de bedoeling van Stefanus zeer goed; want een Jood hoort goed en verstaat goed. Volgens de heilige historie was de tempel een uitwendige zaak, die vervallen kon zonder de godsdienst schade te doen. Immers ontving Israël eerst zo laat de tempel, zo is hiermee gezegd, dat de tempel een zaak was van ondergeschikt belang, en niet waardig om door Israël tot een zaak van allesovertreffend gewicht gemaakt te worden. Israël had thans wel de beeldendienst als afgoderij verworpen; maar het dreef nu afgoderij met de tempel en met alles wat tot de uitwendige ceremoniële dienst behoorde. Zij deden in de grond van de zaak niets anders dan wat de Efeziërs deden, toen deze, ook Paulus beschuldigend tegen hun tempel en eredienst te hebben gesproken Handelingen 19:27, hem wilden doden, roepende: Groot is de Diana van de Efeziërs! Trouwens de mens en het volk, die de ware godsdienst missen, bedrijven altijd afgodendienst, in welke verfijnde vorm die ook mag voorkomen. Zo bedrijven de Roomsen nog altijd afgoderij met hun kerk, én met de paus, én met de heiligen, en met wat niet al. En hoeveel afgoderij heerst er nog onder de Protestanten, door de hoogste waarde te

stellen in de nietigste vormen, met welke de Heilige Geest niet de minste gemeenschap heeft. Bij Israël was deze afgoderij met de tempel, waardoor ook zij gedurig riepen: des Heeren tempel, des Heeren tempel, des Heeren tempel! Jeremia 7:4 zoveel te meer onverschoonlijk, omdat God zelf en daarna Salomo ten opzichte van de tempel woorden hadden gesproken, die alle te hoge schatting in dit opzicht hadden moeten voorkomen. De Heer liet namelijk door de profeet Nathan tot David zeggen 2 Samuel 7:5-7. Zoudt gij Mij een huis bouwen tot mijne woning? Want Ik heb in geen huis gewoond van die dag af, dat Ik de kinderen Israëls uit Egypte uitvoerde, tot op deze dag; maar Ik heb gewandeld in een tent en in een tabernakel. Overal, waar Ik met al de kinderen Israëls heb gewandeld, heb Ik wel een woord gesproken met één van de stammen Israëls, die Ik bevolen heb mijn volk Israëls te weiden, zeggende: Waarom bouwt gij mij niet een cederen huis? En toen Salomo de tempel inwijdde door het gebed, zei hij, biddende, uitdrukkelijk 1 Koningen 8:27: Maar waarlijk, zou God op de aarde wonen? Zie, de hemelen, ja de hemel van de hemelen zouden U niet begrijpen (omvatten) hoe veel te min dit huis, dat ik gebouwd heb. Terwijl hij er gedurig bij herhaalde: als er in dit huis, of met het aangezicht naar dit huis gebeden werd: Hoor dan in de hemel hun gebed en hun smeking (v. 45). Met het oog op deze woorden laat dan ook Stefanus volgen: Maar de Allerhoogste woont niet in tempelen met handen gemaakt, gelijk de profeet Jesaja 66:1,2 zegt: De hemel is Mij een troon, en de aarde een voetbank mijner voeten. Hoedanig huis zult gij Mij bouwen? zegt de Heer, of welke is de plaats mijner ruste? Heeft niet mijn hand al deze dingen gemaakt? Ongetwijfeld heeft Stefanus de woorden Gods bij de profeet willen voltooien, die dus luiden: En al deze dingen zijn geweest, spreekt de Heer; maar op deze zal ik zien: op de arme en verslagene van geest, en die voor mijn Woord beeft, doch hij is er blijkbaar in verhinderd. Zij konden het niet langer dulden, dat Stefanus uit de Schrift zelf de tempel en zijn dienst wegredeneerde, en daarmede het woord van de Heer tot de Samaritaanse vrouw Johannes 3:21-24 herhaalde: Het uur komt, wanneer gijlieden noch op deze berg, noch te Jeruzalem de Vader zult aanbidden. Gijlieden aanbidt wat gij niet weet; wij aanbidden wat wij weten; want de zaligheid is uit de Joden. Maar het uur komt en is nu, wanneer de ware aanbidders de Vader aanbidden zullen in geest en waarheid; want de Vader zoekt ook dezulken, die Hem alzo aanbidden. God is een Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en in waarheid. Dat is onafhankelijk van tijd en plaats, met het hart, en door de Heilige Geest. Dat hiermede het voorrecht van Israël wegviel en de Mozaïsche eredienst plaats moest maken voor een eredienst voor al de volken, werd met dit alles klaar gezegd en ook door de Joodse overheden, de schrift en wetgeleerden klaar begrepen. Doch daarom ontstak hun woede op zijn hoogst, en had Stefanus ongetwijfeld het voornemen voort te gaan, om als Petrus te besluiten met de woorden: "Gij hebt Jezus gekruisigd, die God uit de doden heeft opgewekt," zo maakt hij nu zijn toepassing kort, snel, krachtig, en laat al de zwaarte van het oordeel Gods op hen vallen, in deze woorden: Gij hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oren! Gij weerstaat altijd de Heilige Geest; gelijk uwe vaders, alzo ook gij. Wie van de profeten hebben uwe vaders niet vervolgd? En zij hebben gedood degenen, die te voren verkondigd hebben de komst van de Rechtvaardigen, van welke gijlieden nu verraders en moorders geworden zijt; gij, die de wet ontvangen hebt door bestellingen van de engelen, en hebt ze niet gehouden! Had Stefanus al die tijd ridderlijk gestreden met grote bedaardheid en wel overlegde slagen, nu hij echter ziet, dat zijn rechters gereed zijn op hem aan te vallen en hem te verscheuren, verdubbelt hij zijn slagen, en stoot hij hun ten laatste zijn zwaard in de borst, of liever in de consciëntie. Ja, zo zacht en vriendelijk Stefanus begon, zo hard en gestreng eindigde hij. En het ging hem als de Heer in de synagoge te Nazareth. Toen deze sprak van zijn zalving tot de verlossing van alle leed, prezen Hem allen, die Hem hoorden, verrukt vanwege de aangename woorden, die uit zijn mond uitgingen. Doch toen Hij Israël voorstelde als ongeloviger dan de heidenen, en deze daarom door God meermalen bevoorrecht boven israël, toen ontwaakte de volkstrots in al zijn kracht, en zij wilden Jezus van de steilte, waarop de stad gebouwd was, afstorten. Dezelfde zaak werd

hier in andere vorm herhaald. Stefanus verweet Israël zijn ongeloof met de krachtigste bewoordingen, die er kunnen gebezigd worden. Vooreerst noemde hij hen hardnekkigen. Reeds had de Heer zelf tot Mozes, bij gelegenheid van de oprichting van het gouden kalf, gezegd Exodus 32:9,10: Ik heb dit volk gezien; en zie, het is een hardnekkig volk! en nu laat Mij toe, dat mijn toorn tegen hen ontsteekt en hen verteert, zo zal Ik u tot een groot volk maken. Voorts noemt Stefanus zijn rechters, en in hen de meesten in Israël: Onbesnedenen van hart en oren. Zij waren wel uitwendig besneden; doch wanneer de inwendige besnijdenis ontbreekt, heeft de uitwendige geen waarde. Reeds Mozes had tot zijn volk gezegd Deuteronomium 10:16: Besnijdt de voorhuid uwer harten, en verhardt uw nek niet meer, en de Heer zelf, door de mond van Jeremia 4:4: Besnijdt u de Heer, en doet weg de voorhuiden uwer harten, gij mannen van Juda en inwoners van Jeruzalem! Opdat mijn grimmigheid niet uitvare als een vuur, en brande, dat niemand blussen kan, vanwege de boosheid uwer handelingen. En later door dezelfde profeet Jeremia 6:10: Tot wie zal Ik spreken en betuigen, dat zij het horen? Ziet, hun oor is onbesneden, dat zij niet kunnen toeluisteren; ziet, het Woord van de Heer is hun tot een smaad; zij hebben geen lust daartoe. Gij wederstaat altijd de Heilige Geest. Ditzelfde had reeds Jesaja met andere woorden tot hen gezegd Jesaja 63:8-10. De Heer zei: Zij zijn immers mijn volk; kinderen die niet liegen zullen? Alzo is Hij hun geworden tot een Heiland. In al hun benauwdheid was Hij benauwd. En de Engel zijn aangezicht heeft hen behouden. Door zijn liefde en door zijn genade heeft Hij hen verlost, en Hij nam hen op, en Hij droeg hen al de dagen van ouds. Maar zij zijn weerspannig geworden, en zij hebben zijn Heilige Geest smarten aangedaan; daarom is Hij hun in een vijand verkeerd; Hijzelf heeft tegen hen gestreden. GELIJK UWE VADERS, ALZO OOK GIJ. Gij ziet, dat Stefanus altijd scherper prikkels in hun harten werpt en met altijd harder slagen van het Woord Gods hun nationale hoogmoed te morzel slaat. Immers ieder volk leeft in zijn voorvaders en eigent zich hun roem toe. Deze komt hun ook toe; maar dan ook delen zij in hun zonden, tenzij die zonden van de vaderen niet bij hen (de kinderen) gevonden worden. Worden zij echter bij hen gevonden, dan stemmen zij zamen met hun vaderen en zijn met hen schuldig. Of had de Heer zelf niet gezegd in Mattheus 23:29-39: Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! Want gij bouwt de graven van de profeten op en versiert de graftekenen van de rechtvaardigen, en zegt: INDIEN WIJ IN DE TIJDEN ONZER VADEREN WAREN GEWEEST, WIJ ZOUDEN MET HEN GEEN GEMEENSCHAP GEHAD HEBBEN AAN HET BLOED van DE PROFETEN. Aldus getuigt gij tegen uzelf, dat gij kinderen zijt van degene, die de profeten gedood hebben. Gij dan ook, vervult de mate uwer vaderen! Gij slangen, gij adderengebroedsels! hoe zoudt gij de helse verdoemenis ontvlieden. Daarom ziet, Ik zend tot u profeten, en wijzen, en schriftgeleerden, en uit dezelve zult gij sommige doden en kruisigen, en sommigen uit dezelve zult gij geselen in uw synagogen, en zult hen vervolgen van stad tot stad, opdat op u komt al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is op de aarde, van het bloed van de rechtvaardige Abels af tot op het bloed van Zacheria, de zoon van Barachia, welke gij gedood hebt tussen de tempel en het altaar. Voorwaar zeg Ik u, al deze dingen zullen komen over dit geslacht. Jeruzalem, Jeruzalem! Gij die de profeten doodt, en stenigt die tot u gezonden zijn, hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeen vergaderen, gelijkerwijs een hen haar kiekens bijeen vergadert onder de vleugelen, en gijlieden hebt niet gewild? Ziet, uw huis wordt u woest gelaten. Want Ik zeg u: Gij zult Mij van nu aan niet meer zien, totdat gij zeggen zult: GEZEGEND IS HIJ, DIE KOMT IN DE NAAM van DE HEER. Gij ziet, ook bij de Heer staat de zonde van Israël in volstrekt verband met de verwoesting van de tempel, met de opheffing van al de voorrechten van Israël als het volk van God. Wie van de profeten hebben uwe vaders niet vervolgd, en zij hebben gedood degenen, die te voren verkondigd hebben de komst van de Rechtvaardigen, van welke gijlieden nu verraders en moordenaars geworden zijt. De verkondiging van het Evangelie aan de boetvaardigen is tegelijkertijd een verkondiging van het oordeel aan de onboetvaardigen. De bewijzen van deze waarheid zijn hier en overal in de Schrift voorhanden, en het is dus een zeer

valse wijze van voorstelling, die alle mensen gelijk wil geëerd en behandeld hebben. Gij weet, dat in onze tijd het humanisme (de eerbiediging van al wat de mens is) door velen als de hoogste deugd wordt aangeprezen en ver boven de uitspraken der Schrift wordt gesteld. De Schrift onderscheidt van het begin tot aan het einde de mensen in het zaad van de vrouw en in het zaad van de slang, in godvruchtigen en goddelozen, in gelovigen en ongelovigen, in kinderen Gods en kinderen van de Wereld, of van de duivel. Het humanisme neemt dat onderscheid weg. Het leert, dat alle mensen gelijk zijn van natuur, van rechten, van plichten, van deugden, van eerbiedwaardigheid. De Heer zegt tot zijn discipelen: Ik zend u als schapen in het midden van de wolven. "Neen, (zegt de humanist) dat is niet waar; alle mensen zijn schapen, dwalende schapen misschien, maar toch schapen; wolven nooit! dat is de menselijke natuur lasteren." Wordt behouden van dit verkeerd geslacht, zegt Petrus op de eerste Pinksterdag van de tegenstanders, Handelingen 2:40, en de Heer zelf noemt ze in Mattheus 12:39 een boos en overspelig, en de Apostel Paulus Filippenzen 2:15, een krom en verdraaid geslacht. Neen, (zegt de humanist) dat is niet waar; alle mensen zijn even goed en even slecht, zo als gij het hebben wilt." De mens wil thans meer menslievend zijn dan God en ook hier de leuze "vrijheid, gelijkheid en broederschap" in toepassing brengen. Doch zo dwaas is de wereld, dat zij meent daardoor de zedelijkheid te verhogen, terwijl zij die juist daardoor verlaagt; want die het onderscheid wegneemt tussen rechtvaardigen en onrechtvaardigen, tussen gelovigen en ongelovigen, tussen kinderen Gods en kinderen van de wereld, die neemt daarmee het onderscheid weg tussen goed en kwaad, tussen geloof en ongeloof, tussen het Goddelijke en wereldse, en laat de mensen, althans naar hun innerlijke gesteldheid, onaangeroerd blijven, wat zij ook zijn mogen. Voor zulke lieden bestaat dan ook geen inwendige mens (geen mens in betrekking tot God), maar enkel een uitwendige mens (de mens in betrekking tot de natuur en de wereld), en deze laatste wordt gevoed en opgevoed en onderwezen met alles wat de wereld geven kan, terwijl er aan geen godsdienst gedacht wordt als behorende deze tot de inwendigen mens, met welke de humanist niets te doen wil hebben. Op dit stelsel rusten onze volksscholen. De wereldse kennis zit daar op de troon, en de kennis van God mag niet eens aan haar voeten zitten, maar moet buiten de deur staan, totdat deze open en de school uitgaat; dan kan zij binnenkomen en onderwijs geven zonder scholieren. Men ziet dan ook hier tot welk een laag peil het begrip van het wezen van de zedelijkheid in onze tijd gezonken is. Zelfs uit de mond en de pen van de meest ontwikkelde mensen hoort men beweren, dat mensen, die lijnrecht in zedelijke beginselen tegenover elkander staan, beiden evenzeer te goeder trouw kunnen zijn en werkelijk zijn. Hoe! de man van verderfelijke zedelijke beginselen (de eigenbelangzoeker, de eerzuchtige, de gewetenloze) die er niets mee doen kan en doet dan kwaad, kan evenzo te goeder trouw handelen als de man van edele, zedelijke beginselen, (de godvruchtige, menslievende, onbaatzuchtige) die er niets mee doen kan en doet dan goed? Het is een onmogelijkheid! Het is een door en door valse redenering! Het kwade kan nooit te goeder trouw gedaan Worden. De mens, die kwade beginselen heeft en ze in beoefening brengt, is verdwaasd, verblind, bedorven in zijn verstand en zedelijk gevoel, en heeft een onderdrukt, slapend of toegeschroeid geweten; en dat hij dit is en heeft, is zijn schuld, omdat hij zijn eigen wil tot koning heeft gemaakt, die hem alleen en geheel regeert, en die wil niet onderworpen heeft aan de wil van God, uitgesproken in zijn Woord, in de Heilige Schriften. Dit maakt het verschil tussen mens en mens. De ene mens erkent zichzelf alleen voor algenoegzaam, en wil zijn eigen meester zijn, en is het ook naar verstand en hart; en de andere mens erkent zich onmachtig zonder God en neemt de toevlucht tot Hem en zijn Woord. Met andere woorden: de ene mens is onverschillig omtrent Gods Woord en bestrijdt het of vermijdt het; en de andere beeft er voor, gelooft en belijdt het. Men verwart blijkbaar stoffelijke beginselen met geestelijke beginselen, en brengt op geestelijk gebied over, wat enkel op stoffelijk gebied thuis behoort. Op stoffelijk gebied kunnen tegengestelde meningen zijn, en ieder daarbij te goeder trouw handelen. De een kan menen, dat het ene middel het doel zal treffen; de ander kan een

tegenovergesteld middel daartoe alleen dienstig achten; maar nooit kan men te goeder trouw zijn, als men uit een stoffelijk beginsel handelt tegen een zedelijk beginsel. Immers met een stoffelijk beginsel moet men noodzakelijk tot een geheel ander doel komen, dan met een zedelijk beginsel. En te goeder trouw zijn op zedelijk gebied bestaat daarin, dat men in zijn hart overtuigd is, overeenkomstig geweten en plicht, en bovenal overeenkomstig de wil van God te denken en te handelen. Het is een toestand als waarin Luther verkeerde, toen hij voor de keizer betuigde, niet van mening te kunnen veranderen, tenzij men hem uit Gods Woord bewijzen kon, dat hij dwaalde, zodat hij er van ganser harte bijvoegen kon: "Hier sta ik; ik kan niet anders; God helpe mij! " Houden wij dan het onderscheid vast tussen de kinderen Gods en die van de wereld, niet om de laatsten te haten en ze te vervolgen (dat ware tegen Gods Woord), maar om hen niet te sparen bij de verkondiging van het oordeel, waarin alle mensen zijn en waarin zij altijd verder zullen komen, indien zij voortgaan in hun onbekeerdheid, en de Zaligmaker Jezus Christus niet erkennen voor die Hij is. Wij doen hiermee niets anders dan hun de waarheid zeggen en hen waarschuwen voor het grootste aller gevaren: het gevaar van verloren te gaan voor de eeuwigheid. En dit betaamt tussen mensen en mensen. De geredde moet anderen, die nog niet gered zijn, toespreken: "Wordt behouden! zo niet, gij zult omkomen; want er is maar tweeërlei einde voor de mens: in zijn zonden of in Jezus te sterven." Ziet eens, hoe getrouw Stefanus ook in dit opzicht is, al herhalen wij ook, wat wij zo even gezegd hebben. Hij heeft die ganse tijd op het slagveld gestaan en gestreden met het zwaard, dat de Heilige Geest hem in handen had gegeven, het Woord van God; en Hij heeft er mede gestreden, niet wild en woest, maar met kalme voorzichtigheid en beleid, totdat zij zelf de zaak tot een beslissing drongen; toen stiet hij hun dat zwaard in het hart, en het ging in hen door tot de verdeling van de ziel en de geest en de samenvoegsels en de merg, en werd een oordelen van de gedachten en de overleggingen van de harten, Hebreeën 4:12. Gij, die de wet ontvangen hebt door bestellingen van de engelen, en hebt ze niet gehouden. Ja, deze ene trek moest er nog bij, namelijk het verwijt, dat zij, die de mannen van de wet bij uitnemendheid wilden zijn, en voor haar handhaving met bloedigen hartstocht ijverden juist de wet niet hielden die zij zelf nochtans erkenden, door tussenkomst van de engelen van God en Mozes te hebben ontvangen. Als zij nu dit hoorden, borsten hun harten, en zij knersten de tanden tegen hem. Hieruit ziet men, voor welke rechters Stefanus terecht stond. Een rechter moet, vreemd aan alle hartstochten, alleen de beschuldigde en schuldig bevondene de straf opleggen, die de wet eist; maar hij mag zijn persoonlijke tegenzin tegen de overtreder niet laten blijken. Hier echter stelden zich de rechters tot partij, en rekenden zich persoonlijk aangevallen. En dit waren zij dan ook. Stefanus had zijn rechters beschuldigd van verraad en moord, gepleegd jegens hun Messias. Van daar dat zij hun rol van rechters terstond veranderden in die van beledigden, en dit te kennen gaven met al de woede, die hun macht aan de hand gaf. Doch zij zelf hadden Stefanus tot zulk een slot zijner rede gedwongen, omdat zij blijkbaar niet wilden horen naar zijn verdediging, en nog minder voornemens waren hem vrij te spreken; maar zijn dood onherroepelijk besloten hadden. Dit was voor Stefanus, uit de wijze hoe zij hem aanhoorden en aanzagen, klaar als de dag, en zo veranderde hij zijn verdediging voor zijn rechters eensklaps in een aanklacht tegen zijn rechters, die hun het masker van de huichelarij, dat zij droegen, met krachtige hand afrukte, en hen in al hun afzichtelijkheid voor de ogen van al het volk ten toon stelde. Maar hij, vol zijnde van de Heilige Geest en de ogen houdende naar de hemel, zag de heerlijkheid Gods, en Jezus staande ter rechterhand Gods. Tot aan het einde blijft de Heilige Geest voortgaan om hen te onderwijzen uit hun eigene profeten. Doch nu vragen wij: Moest er geen Evangelieprediking bij? Moest dan alles aflopen zonder de verkondiging van Jezus als de Zoon Gods en de waarachtigen Messias? Geduld! Straks zal hij de naam Jezus zelf noemen als de heerlijkste kroon op zijn rede. En hij zei: ZIET, IK ZIE DE HEMELEN GEOPEND, EN DE ZOON VAN DE MENSEN STAANDE TER RECHTERHAND GODS. Welk een hartsterking voor Stefanus (die ook de onze moet zijn), tegen de hem naderende dood; maar ook, welk een tegenstelling!

Kan er groter zijn? Hier een geopende hel, daar een geopende hemel; hier de Schandelijkheid van de mens, daar de heerlijkheid van God; hier de vernedering van Jezus in zijn discipel, daar Jezus staande ter rechterhand Gods. En waarom staande, daar de Heer, ten teken van het volbracht zijn van zijn werk anders als zittende aan Gods rechterhand wordt genoemd? Christus is gezeten aan Gods rechterhand als Hogepriester, omdat Hij zijn offerande eenmaal voor eeuwig heeft voleindigd; maar als Koning zal Hij eenmaal opstaan van zijn zitplaats om in zijn heerlijkheid weder te komen tot zijn gemeente, op de wolken van de hemel, en hier staat Hij ook op om zijn getrouwen dienaar te ontvangen. Zo staat ook een koning op van zijn troon, om de held, die een veld of zeeslag voor hem heeft gewonnen, tegemoet te gaan, te verwelkomen en hem de hand te geven en die te drukken. En waarom noemt Stefanus hier Jezus de Zoon van de mensen, daar anders niemand die naam bezigde dan de Heer zelf? Omdat hij hiermee terugwees op de profetie van Daniël, welke thans blijkbaar haar letterlijke vervulling ontvangen had (Daniël 7:13, 14): Verder zag ik in de nachtgezichten, en ziet, er kwam Eén met de wolken van de hemel, als eens mensen zoon, en Hij kwam tot de Oude (de Eeuwige) van dagen en zij deden Hem voor Dezelve naderen. En Hem werd gegeven heerschappij en ere en het Koningrijk, dat Hem alle volken, natiën en tongen eren zouden; zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet vergaan zal, en zijn Koningrijk zal niet verdorven worden. Maar zij, roepende met grote stem, stopten hun oren en vielen eendrachtig op hem aan. Het ongeloof ziet de heerlijkheid Gods niet, en kan haar niet zien. Het ziet niet anders dan het wereldse, het aardse, het vlees, de schijn. En zo draagt het ongeloof reeds het oordeel in zichzelf. Het is veroordeeld om in de onzaligen kring van het ongoddelijke rond te lopen gelijk het paard in de tredmolen, en het kan uit die kring niet uit, tenzij het ophoud ongeloof te zijn en overgaat in geloof. Het geloof was in Stefanus het oog, dat door de Heilige Geest ontsloten werd om te kunnen zien wat hij zag; maar zijn vijanden zagen er niets van; integendeel, hij werd van wege zijn getuigenis van hetgeen hij aanschouwde in hun ogen de afschuwelijkste van de mensen, zodat zij als op een ondier gezamenlijk op hem aanvielen en hem als met honderd handen aangrepen. En wierpen hem ter stad uit. Om gestenigd te worden. Het was een aloude gewoonte om de straf aan de misdadiger te doen plaats hebben buiten de poort van de stad. Ook reeds in de woestijn werden de misdadigers in Israël buiten de legerplaats gestenigd, of tijdelijk gebannen. Het moest te kennen geven, en gaf ook te kennen, dat de misdaad de misdadiger onteert, en dat hij als zodanig buiten de gemeenschap van zijn natuurgenoten moet gebracht worden, om aldaar de straf te ontvangen, die zijn misdaad meebrengt. Bij de Christenvolken is dat in onbruik geraakt, en heeft men juist in het midden van de steden, en dus van het volk, de schavotten geplaatst. Men zag meer op de straf dan op de gestrafte. Zeker de misdaad alleen is onterend voor die haar bedrijft; maar de straf is een heilige zaak, die het verbroken evenwicht zo veel doenlijk herstelt. In beide gevallen werd de openbare straf aangenomen tot een waarschuwend voorbeeld voor de toeschouwers en voor al de andere burgers. Thans echter is met het denkbeeld van zonde, van schuld, ook dat de zondigheid en strafschuldigheid bij de meeste beschaafde volken tot een zeer laag peil gezonken, en het zinkt nog altijd meer, totdat deze verkrachting van Gods zedelijke wetten zich vreselijk moet en zal wreken. Immers onderscheidene volken hebben de doodstraf afgeschaft, en ook velen de openbare terechtstelling. Doch men vermindert het kwade niet door het in het geheim te bedekken, maar door het openlijk te bestrijden. Het is met de krankheden van de maatschappij als met elke andere krankheid. Heeft zich de krankheid in het menselijk lichaam eenmaal gezet, dan moet zij haar natuurlijke loop hebben, haar ontwikkeling en wederafneming, en beide worden door de arts, zo veel hij vermag, bevorderd. Een krankheid onderdrukken is een nog ergere krankheid veroorzaken. En stenigden hem. En de getuigen leiden hun klederen af aan de voeten van een, jongeling, genaamd SAULUS. De getuigen waren bij de Hebreeën de uitvoerders van het vonnis. Dat was een sterke klem voor het geweten; want die nog enig geweten had, liet de valse beschuldiging na, omdat hij de beschuldigden met eigene hand moest doden. Bij de Romeinen waren de krijgslieden de uitvoerders van de vonnissen. De

scherprechters zijn van latere dagtekening. En dat de getuigen hun klederen afleiden, geschiedde, opdat zij zich te lichter in dat bloedig werk konden bewegen. Dat zij die bepaald aan de voeten van Saulus afleiden, was voor deze een grote eer; immers het betekende, dat hij door de mannen, die de steniging volbrachten, tot hun hoofd, en dus tot scherprechter deze handeling gesteld werd, Hij werd er door uitgeroepen als de grote ijveraar voor de oudvaderlijke godsdienst en eredienst. En hij was nog maar een jongeling, een jeugdig man, zouden wij zeggen. Welk een belangrijk man zal er voor het ongelovig Israël uit deze jeugdige ijveraar groeien! Zeker, maar een geheel andere dan men uit deze eerste proef van zijn daden zou menen te kunnen voorspellen. God alleen kende zijn toekomst, of liever gaf ze hem. Treffend is het echter, dat ook Stefanus een jeugdig man was; want, zoals wij opmerkten, men kiest geen oude lieden tot diakenen; en het voegde ook niet, dat de eerste martelaar een man van rijpe leeftijd zou zijn. Neen, een jeugdig man, in de bloei van zijn jaren, in de kracht van zijn leven, moest de eerste bloedgetuige van Christus zijn. Dit bracht de orde Gods mee. Er zijn mensen in 's Heeren dienst, die langzaam en lang hun weg gaan; maar ook dezulken, die een snelle en krachtige, maar daarbij ook korte loop hebben. Zo was het met Stefanus. Hij werd verwaardigd om als een jong man in de bloei van zijn jaren te worden afgesneden voor de zaak van de Heere Jezus Christus. En zo stonden dan hier twee jeugdige mannen tegen elkander over. De een als de belijder, de ander als de bestrijder van Christus. De een als het weerloze schaap uit Christus stal, de andere als de vratige wolf, die het verscheurt. Doch zo verschillend werd toen en wordt nog heden de godsdienst van de zijde van de mensen bezien, dat een rechtvaardige als Stefanus als een goddeloze gestenigd, en een goddeloze als Saulus tot een toonbeeld van deugd gesteld wordt. En zij stenigden Stefanus, aanroepende en zeggende: HEERE JEZUS, ONTVANG MIJN GEEST. Gij ziet hier de volkomene eenswezenheid van de Zoon en de Vader door de Heilige Geest (die door Stefanus sprak) uitgesproken. De Zoon beval zijn geest de Vader, Stefanus beval die Jezus aan. Zo is dan wat de Vader is voor de Zoon, de Zoon voor diens discipel. Hier is één Goddelijkheid. Wie toch zal zijn geest stellen in de handen van een mindere dan God? Nu was de Heere Jezus dit ogenblik voor Stefanus de naaste persoon in de Godheid; immers de Heer stond op om hem te ontvangen. Nog eens: Stefanus zag de heerlijkheid van de Vader en daarnevens de Zoon, staande aan 's Vaders rechterhand, en toch roept hij de naam van de Zoon alleen aan. Waarom? Het is duidelijk, waarom de Heilige Geest hem leerde dit te doen, opdat de naam, die de Jood zelfs tot op deze dag niet kan verdragen, totdat hij bekeerd is, en die Stefanus niet genoemd had dan als Jozua, ook nu, in dit beslissend ogenblik, nog zou worden uitgeroepen als de enige naam, door de Vader onder de hemel gegeven, waardoor zondaren zalig worden. De Zoon had de Vader verheerlijkt, en nu zou de Heilige Geest de Zoon verheerlijken, Johannes 16:15. Ja, de bij zijn stenigers en rechters zo gehate naam van Jezus moest door de eerste stervende uit de gemeente van Christus nog worden gebezigd tot bevestiging van het woord van het Schrift, nog onlangs (Handelingen 2:21). door Petrus in herinnering gebracht uit Joël (2:32): Een ieder, die de naam van de Heer zal aanroepen, zal zalig worden. Het was gedurende de redenering van Stefanus, als wanneer men een allerbelangrijkst verhaal hoort over zeker persoon. Wie is hij? zo vraagt men; en men is in de hoogste spanning, totdat men eindelijk de naam hoort noemen. Voorts is het opmerkelijk, dat Stefanus eerst bad voor zichzelf, en dan voor de overtreders. Christus de Heer bad eerst om vergeving voor anderen, en beval daarna zijn geest de Vader aan. Trouwens, Christus was de Verzoener, en kon daarom eerst voor anderen zorgen; maar een bloot mens mag niet voor anderen zorgen, alvorens hij zelf geborgen, wedergeboren, gerechtvaardigd is. En vallende op de knieën. De gevoegelijkste houding voor de gestenigd wordende, en vooral voor de gestenigd wordenden Christen. Riep hij met grote stem: HEERE, REKEN HUN DEZE ZONDE NIET TOE. In dit woord toerekenen ligt de gehele verzoening; deze is een niet toerekening van de schuld aan de zondaar, omdat ze toegerekend is aan de Middelaar en Borg Jezus Christus. En nu, waar God niet meer toerekent, moeten wij ook niet meer toerekenen. Ook

bad Stefanus niet om vergeving van eigene zonden; want zijn geloof gaf hem de verzekering, dat zijn zonden vergeven waren. Hij bad voor anderen. Hier zien wij dan ook zo duidelijk als het te zien is, dat, gelijk de Zoon het afschijnsel van 's Vaders heerlijkheid is, de Christen het afschijnsel is van de heerlijkheid van Christus. Tot zulke mensen Gods maakt de Heilige Geest zondaren, die anders het onrecht indrinken als water. Was de Heer enkel liefde zonder allen toorn (hoe heilig ook), toen Hij aan het kruishout hing, zo ook Stefanus, terwijl hij onder de steniging was. Hij bad voor zijn vijanden, voor zijn moordenaars; hij bad voor hen om vrijspraak van straf en om genade. Hij bad niet bepaald voor iemand, maar omvatte allen, het Gode overlatende wie te kiezen. En wie werd nu door God gekozen? O wonderbare raad van Gods ontferming! De ergste van al de vervolgers van Stefanus. Voorzeker, als wij uit al die vijanden Gods een ter keuze van Gods begenadiging hadden mogen aanbieden, we zouden de verbitterden bloeddorstigen Saulus zijn voorbijgegaan. Doch Gods keuze is altijd tegen die van de mens. Hij vraagt niet aan ons en ook niet aan de hoogsten van de engelen, wie te zaligen; maar Hij vraagt het alleen aan zichzelf. En nu werd de grootste van de zondaren, naar diens eigen getuigenis, tot de grootste Apostel door God gesteld, opdat God in deze man als in een voorbeeld en toonbeeld al zijn ontferming zou betonen. En zo werd dan Stefanus verhoord. Niet terstond; neen, veelmeer vermeerderde de woede van de vervolger tot op Gods tijd. Nochtans God verhoorde het gebed van Stefanus op Goddelijke wijze. Trouwens op zulk een vraag als die van Stefanus, die uit God, uit de Heilige Geest is, kan dan ook geen ander dan een Goddelijk antwoord volgen. Neen, de verhoring van het gebed is geen verhoring op slag, maar op tijd. Hoe ouder wij worden, hoe meer wij dit zullen zien. God verhoort zeker, maar op een wijze, die tegen de rechtstreekse verhoring is; ja niet zelden wordt de toestand, waaruit men verlost wil worden, erger, alvorens de redding komt. Wij willen de verhoring van het gebed niet op zo deugdelijke wijze, als God haar wil. Wij willen de stijve, strakke lijn gevolgd hebben; maar God geeft ons zijn vreugde langs de aanminnige lijn der liefde. Hij komt altijd door een schijnbare omweg tot zijn doel, zó, dat Hij altijd verrassend is bij zijn verlossing en wij zijn naam dubbel moeten verheerlijken. Daarom zullen wij ook in hemel zingen van de wegen van de Heer; de wegen, die Hij met ons en onze geliefden gehouden heeft. Mochten wij daarom de Heer maar meer de vrije hand laten; doch gewoonlijk pogen wij Hem te dwingen om ons spoedig te helpen. Hoe zouden vlees en bloed niet gemeend hebben, dat het veel heerlijker in deze zaak zou geweest zijn als het gebed van Stefanus dadelijk bij diens dood verhoord ware, en Saulus ook Jezus gezien had, staande ter rechterhand Gods, eveneens op zijn knieën gevallen was en dadelijk gezegd had: Heer, wat wilt Gij, dat ik doen zal? Dit zou immers de machtigste indruk gemaakt hebben op de overheid en het volk. Maar God geeft geen vertoningen, en haat ze, door wie zij worden gegeven. Dezelfde zaak zou gebeuren; maar later, te Damascus op de weg, als niet al de Joden er bij waren, en slechts enkelen er bij stonden om tot getuigen te kunnen dienen voor de vijanden. God werkt in het verborgene; maar het wordt niet eer openbaar dan op de beste en geschiktste tijd. Zo is ook het uur van de redding uit krankheid en ook de uur van de bekering bepaald bij God voor de gelieven, voor Wie wij bidden om redding en bekering maar tot zo lang bestaan beide niet voor ons, en moeten Wij blijven bidden. God hoort het gebed zeker; maar meestal eerst dan, wanneer wij de verhoring niet meer voor mogelijk houden; ja, als men het gebed reeds vergeten heeft. Juist dan denkt God er aan. Dit is zeker hard voor ons, mensen; maar heerlijk aan de zijde Gods. God verhoorde het gebed van Stefanus op de heerlijkste wijze. Wij herhalen het nog eens, God nam de beste en slechtste tot zijn Apostel. De beste, die zeggen kon onberispelijk te zijn naar de wet, en de slechtste, omdat hij meende er Gode een dienst mee te doen. Er zou nog veel meer kwaad gedaan worden in de wereld dan er gedaan wordt; doch het ontbreekt veelal aan een voorganger, aan een hoofdman, die voorop gaat, en aan welke zich de andere minder sterken kunnen aansluiten. Zulk een hoofdman en voorganger was Paulus, eerst in het verwoesten, en daarna in het opbouwen van de gemeente. En als hij dat gezegd had, ontsliep hij. ONTSLIEP

HIJ. Welk een uitdrukking in zulke omstandigheden! Hij ontsliep, als stierf hij op een bed van dons; als waren de stenen, die hem verpletterden, zo vele bloemen geweest. Hoe geheel verandert de dood van gedaante voor de Christen! Het is een ontslapen naar het lichaam bij de mens en een ontwaken naar de geest bij God. Ja, onze doden leven in de dood; want Christus heeft de dood voor ons herschapen in leven, in eeuwig leven. In de natuur kennen wij dus nog wel de dood; maar in Christus niet meer. Daarom wenen wij als mensen; maar zijn getroost als Christenen. Het lijden van Stefanus was smartelijk, maar kort geweest. In dit opzicht is het niet met de Heer te vergelijken; doch de Heers lijden moest ook in alle opzichten een enig, onvergelijkbaar lijden zijn. Treffend echter is het, dat de eerste discipel van de Heer, wiens sterven in de Heilige Schrift vermeld wordt, ook even als de Heer zelf door een geweldige dood gestorven is. Ook dit wijst ons heen naar de bron van de zonde. Was niet Abel de eerste mens, die gestorven is; en waardoor? Door een geweldigen dood; door een broedermoord! Het is de vrucht van de zonde in al haar vreselijkheid gezien, dat de een mens de andere doodt. En toch bestaat die vreselijkste aller zondevruchten nog tot op de dag van heden niet alleen op deze kleinste, maar ook op de allergrootste schaal, in de oorlog. Aldaar geschiedt aan duizenden, ja tienduizenden, wat wij hier bij enkelen zien. Volken staan tegen volken op; ja, in een burgeroorlog, landgenoten tegen landgenoten, en doden elkander, zo veel zij dit kunnen, niet uit persoonlijke, maar toch uit nationale haat. Ieder trekt zich het ware of vermeende recht van zijn eigen volk of vorst aan, en treedt in gemeenschap met de wraak, van wege de belediging, zijn volk of vorst aangedaan, en velt de tegenstander neer, of deze doet het hem. En nog denkt men zo toegevend over de zonde, alsof zij van geen betekenis ware! Mij dunkt, aan de vruchten moest men de boom leren kennen. De zonde is de moeder van de dood. Ja, beide zijn van één natuur. Doch voor de discipel van Christus zijn zij niet meer één. Christus heeft door zijn dood de zonde voor de zijnen uit de dood genomen, en daarmede de dood voor hen geheiligd tot een ontslapen naar het lichaam en tot een ontwaken naar de geest in heerlijkheid. De Heilige Geest heeft ons naar zijn gewoonte (wij merkten het reeds op) in dit sterven van de eerste Christen laten zien, wat de dood is voor alle Christenen. Wat de dood zichtbaar was voor Stefanus, dat is hij onzichtbaar voor allen, die in Jezus geloven. God laat. eerst aanschouwen, Wat Hij later alleen wil geloofd hebben. De Heer zelf laat zich zien door Thomas, om hem op zichtbare wijze van zijn twijfeling te bevrijden; doch Hij voegde er onderwijzend bij: omdat gij Mij gezien hebt, Thomas, zo hebt gij geloofd; zalig zijn zij, die niet zullen gezien en nochtans zullen geloofd hebben. En zo is het met alle dingen in het Koningrijk Gods. Eerst laat God aan enkelen zien, wat Hij later door allen wil geloofd hebben, omdat de tegenwoordige bedeling geen bedeling is van aanschouwing, maar van geloof. Christus voer op ten hemel. De hemelen openden zich weer, en de Heer liet zich aan Stefanus zien; maar het was voor een ogenblik. Toen sloot zich die hemel weer. En nog eenmaal ontsloot zich de hemel, en het was, merkwaardig genoeg, voor de grote tegenstander en scherprechter van Stefanus: voor Saulus op de weg van Damascus. Ook deze zag Jezus in zijn heerlijkheid, 1 Corinthiërs 15:8. Van daar dat hij terstond Jezus bij diens Goddelijken naam noemde: HEERE, wat wilt Gij, dat ik doen zal? Handelingen 9:6. Ten laatste ontsloot zich de Hemel voor Johannes op Patmos, en ook hij zag de Heer in zijn heerlijkheid. Dit alles nu is meer dan overvloedig voldoende voor het geloof, om de openbaring van de here Jezus uit de hemel voor de gehele gemeente te verwachten. En het is voor ieder afzonderlijke gelovige voldoende, om in de dood niet anders te verwachten, dan het aanschouwen van de Here Jezus in diens hemelse heerlijkheid, als die zichzelf voor al de zijnen in de plaats van de dood gesteld heeft. En Saulus had mede een welbehagen aan zijn dood. Wat bij God de hoogste heerlijkheid is, dat is bij de mens de hoogste schande. Ook God had een welbehagen in de dood van Stefanus, omdat deze stierf als zijn getuige. Kostelijk is in de ogen van de Heer de dood van zijn gunstgenoten. Hun leven is Hem kostbaar en dierbaar; maar ook en allermeest hun sterven, omdat zij daarin Hem het meest verheerlijken, en Hij hen daarin ook het meest verheerlijkt, en hun in de dood de kroon van de gerechtigheid en de

genade doet ontvangen. Wij zien het immers hier in Stefanus. God bereidde in de dood van deze zijn gunstgenoot hem een martelaarskroon en zichzelf een erekroon. Maar bij de mens is het welbehagen in iemands dood afgrijselijk. Ja, zo ver kan de valse ijver voor God gaan, dat men meent door een mens op de gruwzaamste wijze te doden God een dienst te doen. Men waant alsdan, dat God beledigd is, en dat men door de belediger Gods te straffen Gods eer handhaaft, en daarmede aanspraak maakt op Gods goedkeuring en beloning. Men vergeet hierbij, dat men eigendunkelijk handelt, en daarmee uit eigen hartstocht, toorn en wraak. Men is eigenlijk zelf beledigd, omdat men tegenstand en bestrijding vindt van eigen overtuiging. Saulus was zeker geen slecht mens in de gewone zin van het woord, maar onberispelijk naar de wet, voor zover hij alleen ijverde voor haar instandhouding, en toch kon deze in de schatting zijner geestverwanten edele jongeling de wreedheid begaan om een bloeiende jonge man als hij, wie de blijdschap van de engelen op het gelaat lag, met stenen te laten verpletteren; en dat niet alleen, maar daarna kon hij ook nog voortgaan om onschuldige mannen en vrouwen te vuur en te zwaard te vervolgen en te verdoen. Zo gruwelijk kan de edelste mens handelen, zo lang hij niet bekeerd is, zo lang zijn hart niet door schuldbesef verslagen, niet door het besef van Gods heiligheid en genade verbrijzeld is. Het is er dus verre af, gelijk sommigen menen, dat Paulus terstond een machtigen indruk van Stefanus heeft ontvangen; neen, hij had op dat ogenblik een welbehagen in diens dood. Hij was geheel onvatbaar om iets van de geestelijke heldengrootheid van Stefanus te gevoelen. Zeker zag hij, dat Stefanus geen gewoon man was, en ook, dat hij ervaren was in de Schrift, en ook, dat hij een Jood in zijn hart was. Dit alles zag Saulus uit de historische rede van Stefanus. Ook zag Saulus de eerbiedige houding en het blinkend gelaat van Stefanus; doch hij zag dit alles tegelijk ook weer niet, omdat er over dat alles voor hem een zwarte sluier lag geworpen, waardoor alles niet alleen bedekt was, maar afzichtelijk werd, en dat was omdat Stefanus een discipel van Jezus was. O die Jezusnaam, deze doet het; deze maakte Stefanus bij een man als Saulus, ja bij de Hoge raad van Israël en het volk verfoeilijk. En zo is het nog. Dat wij de naam van Jezus als de enige naam, onder de hemel tot zaligheid gegeven, aanroepen, is de zwarte sluier over ons, waarvan de wereld een afschuw heeft, en waardoor wij bij haar met een zwarte kool getekend staan. O zo lang gij nog niet met Jezus aankomt, maar over godsdienstigheid zonder Hem spreekt, gaat alles goed; maar met Jezus openbaart zich de haat, Johannes 15:18, 19 Mattheus 10:22, en bij de Joden is, gelijk alles, ook dit op de sterkst sprekende wijze waar. Nog heden spreken zij nooit de naam van Jezus uit maar ook niet die van Jahweh. Treffend niet waar, ofschoon om tegengestelde redenen; zij spreken de namen Jahweh en Jezus nooit uit. Zij weten niet, dat Jahweh Jezus één persoon is, de eeuwige Zoon de eeuwige Vader door de eeuwige Geest. De waarlijk godvruchtige mens vraagt alleen naar de wet van God, om naar haar uitspraken te oordelen en te vonnissen. In hetzelfde hoofdstuk (Deuteronomium 18:20-22), waarin de Heer een profeet als Mozes uit Israël belooft, zegt God onmiddellijk daarop: Maar de profeet, die hoogmoedig zal handelen, sprekende een woord in mijn naam, hetwelk Ik hem niet geboden heb te spreken, of die spreken zal in naam van andere goden, dezelfde profeet zal sterven. Zo gij dan in uw hart zoudt mogen zeggen: HOE ZULLEN WIJ HET WOORD KENNEN, DAT DE HEER NIET GESPROKEN HEEFT? Wanneer die profeet in de naam van de Heer zal hebben gesproken, en dat woord geschiedt niet en komt niet, dat is het woord, dat de Heer NIET gesproken heeft; door trotsheid heeft die profeet dat gesproken; gij zult voor hem niet vrezen. Hieruit ziet gij, dat de ware profeet noodzakelijk van Goddelijke geloofsbrieven moet voorzien zijn, hetzij door voorspellingen te doen, die in kort verschiet plaats hebben, of door wonderen. En nu, was de Heer zelf en waren zijn discipelen, vooral na 's Heeren Opstanding, niet van deze geloofsbrieven Gods voorzien? En waren die geloofsbrieven niet duidelijk genoeg te lezen in de heerlijke wonderen, die zij deden? Wat gaf dus de overheden, en wat Saulus, de man van Tarsis, het recht om tegen Christus en zijn discipelen te woeden? Waarlijk niet het Woord Gods. Veeleer handelden zij op de schandelijkste wijze tegen dat Woord. Zij handelden

eigendunkelijk, uit eigene mening, uit eigen hartstocht, uit eigen wraak. Kan er sterker waarschuwing zijn tegen een valse leer, waarin tegenwoordig zo velen geen bezwaar vinden, en kan er sterker aanprijzing zijn van een zuivere leer naar de Schrift, waarin thans zo weinigen belang stellen? Al naar men God kent of niet kent, handelt men met de mensen, Johannes 16:2, 3. De Roomse kerk heeft duizenden mensen op de wreedste wijze gefolterd, verbrand en op andere wijze ter dood gebracht, omdat zij een valse leer had; en, wat nog meer is, zij heeft miljoenen mensen, die haar leer trouw aanhingen, juist daarmee ten verderve geleid, en doet dit nog, zodat op haar het woord van de Heer Mattheus 23:13, met zijn eeuwig gewicht neervalt: Wee, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden! want gij sluit het Koninkrijk der hemelen voor de mensen, overmits gij daar niet ingaat, noch degenen, die ingaan zouden, laat ingaan. En er werd te dien dage een grote vervolging tegen de gemeente, die in Jeruzalem was. Men ziet het ook hier, dat, als eerst de hoofden van de kerk vallen, de gemeente zelf aan de beurt ligt. Het volk, eenmaal in een oproerige beweging gebracht, keert niet spoedig tot kalmte weer, en de volksleiders maken hiervan gebruik om van de ene overwinning tot de andere voort te gaan. Stefanus was nu dood, was in het openbaar, in het midden van het volk, van de Joodse overheden en de uitnemendsten van hun leraren door beulshanden (zouden wij zeggen) omgekomen, nu moest men niet ophouden, totdat de gehele gehate sekte van de Nazareners met wortel en tak zou uitgeroeid zijn. En dit zou ook zeker geschied zijn, als de zaak niet uit God, maar uit de mensen; als Christus niet opgestaan, maar in het graf gebleven; als Hij dus niet ten hemel gevaren en de Heilige Geest in zijn plaats neergedaald was. Doch nu? Ach, welke armelijke pogingen van mensen tegen de almacht van God! Het is het bouwen van een toren, welke spits tot de hemel moet reiken; het is een opeenstapelen van rotsen door reuzenhanden om God in de hemel te bestrijden. Herodes beproefde het later ook om de Christenen uit te roeien. Eerst liet hij Jacobus onthoofden; toen Petrus gevangen zetten, om hem ook te onthoofden; maar God verijdelde zijn pogingen, en maakte hem machteloos. Later werd hetzelfde beproefd door de Romeinse keizers met hun legioenen van krijgslieden en miljoenen van burgers; drie honderd jaren lang verenigden zij zich om het Christendom te vernietigen, doch zij moesten eindigen met de knie te buigen voor Christus als de Koning aller koningen, de Heer aller heren, de Overwinnaar aller overwinnaren. En zij werden allen verstrooid door de landen van Judea en Samaria. De uitbreiding van de gemeente, de voortplanting van het zaad de Goddelijken Woord had volkomen juist plaats naar de lijn, die de Heer getrokken had: van Jeruzalem naar Samaria, en van daar tot aan het einde van de aarde. Behalve de Apostelen. De gemeente werd verstrooid, de Apostelen bleven. Deze moesten op hun post blijven, opdat de pilaren van onder het huis niet werden weggenomen. Zij moesten het voorbeeld geven van getrouwe herders te zijn, door pal te staan daar, waar dit vereist werd. Geen kwaad is er, dat niet meewerkt ten goede van hen, die God liefhebben en van Gods koningrijk zelf. De verstrooiden werden, zo als wij straks zien zullen, de voort planters van het Evangelie in andere steden, waar het anders eerst later zou gekomen zijn. Zo draagt de storm op zijn vleugels soms de zaden van bomen en vruchten naar andere gewesten, en laat ze daar vallen in de aarde, die ze doet ontkiemen en die ze anders nooit of zeer spade in haar schoot zou hebben ontvangen. Nu is er tweeërlei woord in dit opzicht door de Heer uitgesproken, waaruit wij leren, hoe fijn wij moeten onderscheiden. Het eerste is Mattheus 10:23: Wanneer zij u vervolgen in deze stad, zo vliedt in de andere. De diakenen denken aan dat woord en vluchten. Zij bieden geen tegenstand. Een Christen mag niet tergen, maar moet wijken. Het tweede Johannes 10:11-13: De goede herder stelt zijn leven voor de schapen, maar de huurling en die geen herder is, wie de schapen niet eigen zijn, ziet de wolf komen en verlaat de schapen en vliedt, en de wolf grijpt ze en verstrooit de schapen. De Apostelen zagen op dat woord en bleven. Wat bij de een zondig is, is het bij de ander niet. Wat bij de een plicht was, zou bij de ander lafhartigheid zijn geweest. Een ieder moet zijn eigene roeping goed kennen en daarnaar handelen. Men ziet dan ook, hoe verkeerd het is, op elkander te zien en te zeggen: omdat de een het doet, moet de ander

het ook doen. Wij moeten niet het oog gericht houden op elkander, maar op Jezus, en Hem alleen te zamen volgen. Het zou echter verkeerd zijn aan te nemen, dat het blijven voor de opzieners van de gemeente en het vlieden voor de gemeenteleden door de Heer tot een vaste regel gesteld werd. Immers de Heer zei de eerste woorden (het vlieden uit de ene stad naar de andere) tot de toekomstige opzieners van de gemeente, en Paulus vlood later meermalen van de ene stad tot de andere om zijn vijanden te ontkomen. Neen, de Heer stelde juist twee tegenovergestelde plichten naast elkander, om een van beide te kiezen, al naar mate de Heilige Geest het goed achtte voor de gemeenten. Het blijven uit overmoed en het vlieden uit lafhartigheid zijn beide zondig en kunnen, mogen althans niet plaats hebben bij de gelovigen. Dat bij deze eerste vervolging tegen de Jeruzalemse gemeente de apostelen bleven, was zeker een bijzondere zegen van de Heer. Met de vlucht der apostelen toch zou de moedergemeente hebben opgehouden te bestaan, en het vaste punt ontbroken hebben, van waar de Apostolische zegen zich over geheel Palestina en omliggende landen moest uitbreiden. Immers waar zich iets buitengewoons in het werk des Heeren en in de voortgang zijns koningrijks openbaarde, daar gaf men hiervan kennis aan de Apostelen te Jeruzalem, en gingen deze derwaarts om hun Apostolische zegen te brengen. Natuurlijk zullen de Apostelen te Jeruzalem gedurende de vervolging niet in het openbaar hebben gesproken of gehandeld, maar de gemeenteleden, die overgebleven waren, in de huizen gepredikt en de bondzegels bediend hebben. En enige godvruchtige mannen droegen Stefanus te zamen ten grave. Nu kwam de plicht om Stefanus te begraven. Het had wat in, om een man, door het volk gestenigd, een eerlijke begrafenis te bezorgen. En toch moest het geschieden. Niet in het grote, maar in het kleine ligt de getrouwheid. Velen onzer zouden misschien zó hoog geestelijk gedacht hebben, dat zij zich niet om het lichaam van Stefanus hadden bekommerd; maar dezen zouden ook geen groten rouw bedreven hebben, omdat hij zo zalig gestorven was. Doch wachten wij ons voor averechtse geestelijkheid; want deze is vleselijkheid. Zij begroeven Stefanus, en God zorgde, dat het geschieden kon. Mochten wij maar geloven, dat de mens ons niets doen kan, als God het niet wil. Dezelfde mensen, die Stefanus gestenigd hadden, lieten deze vrome mannen begaan, en hun werd geen haar op het hoofd gekrenkt. En maakte groten rouw over hem. Hoe treffend! Welk een afwisseling van gebeurtenissen en aandoeningen vinden wij toch in de Schrift. En hoe natuurlijk is alles en toch tegelijk zo boven de natuur! God wil, dat alles bij de mens zijn eis hebbe. De Heer zelf weende bij het graf van Lazarus. De dood is een treurige zaak en geen oorzaak van blijdschap voor de nablijvenden. Waren de mannen der gemeente dwepers geweest, zij hadden een groot feest aangericht, omdat Stefanus zo zalig in de hemel was gekomen; doch nu maken zij een groten rouw, omdat zij een groot verlies hebben geleden. Gij ziet dus ook hier: het geloof in de zaligheid onzer ontslapenen neemt de rouw over hun gemis niet weg. Het gejuich van den gestorvene in den hemel te midden van de vreugde der heiligen en zaligen, en bovenal in de onmiddellijke tegenwoordigheid des volheerlijken drie-enige Gods, kan, mag, moet samengaan met de rouwklacht over hun verscheiden op aarde. Waarmede toch kunnen wij tonen, dat de dood der onzen voor ons een gemis. en verlies, zij het dan ook een aards en tijdelijk gemis en verlies, is, dan door onze droefheid? De liefde is gelukkig in het bezit van de geliefde; zonder dat bezit is de liefde ongelukkig, tot zo lang zij weer in het bezit van den geliefde gekomen is. God zelf heeft aldus onze liefde ingericht, en daarom is er ook geen ander heelmiddel voor de scheiding van waarlijk liefhebbende harten, dan het wederzien, en geeft de Heer ook geen andere belofte van troost voor zijn eigen scheiding aan zijn discipelen dan de Woorden Johannes 16:22: Gij dan hebt nu wel droefheid; maar Ik zal u wederom zien en uw hart zal zich verblijden, en niemand zal uwe blijdschap van u wegnemen. En nu, welk een zaligheid zal het in den hemel zijn den Heer te zien en al de ontslapene heiligen, die van Hem, de Zon der gerechtigheid, de eeuwig schitterende stralen zijn, en ook Stefanus onder hen! De gemeente maakte een grote rouw over Stefanus; en had zij er geen reden toe? Was haar niet een door den Heiligen Geest machtig en heerlijk getuige des Heeren

ontvallen? Het ging thans der gemeente als het een leger gaat, dat in het midden van den veldslag een zijner edelste, dapperste en bekwaamste bevelhebbers door het dodelijk lood ziet getroffen. Soms heeft zulk een verlies het verlies van geheel de afdeling, waarvan hij voorganger was, ten gevolge, tenzij hij ten spoedigste door een waardige opvolger worde vervangen; en dat gebeurt niet altijd. Neen, men heeft zo spoedig geen gelijken opvolger weder; en eer men hem weder heeft, wordt er intussen groot verlies geleden, grote schade aangericht. Nochtans ook dit verlies wordt hersteld. En dat geschiedde ook nu door den Heer, die zijne kerk in stand houdt, en Stefanus door een even voortreffelijk en toch nog machtiger getuige deed opvolgen, door Saulus. Doch dit wist de gemeente toen niet, en al had zij het geweten, dan had zij toch over Stefanus groten rouw bedreven; want hoe liever onze doden ons waren, hoe meer en langer Wij ze bewenen. En gaan er vele jaren over heen, dan verliezen, wij ze ten laatste in God; en wat wij in God verliezen, dat vinden wij bij Hem weder.

8:3 De prediking van het Evangelie te Samaria.

En Saulus verwoestte de gemeente, gaande in de huizen, en trekkende mannen en vrouwen, leverde hen over in de gevangenis. De mens is als een wild dier. Als het bloed gedronken heeft, is het ontembaar. Zo de mens, als zijn haat wordt volbracht, als zijn wraak wordt bekroond. Men zou zeggen, dat de dood van Stefanus een jeugdig man als Saulus althans een ogenblik had moeten doen stilstaan, om na te denken over zo vreselijk een zaak, als er gebeurd was; doch neen, juist het welgelukken van zijn eerste aanslag op het leven van Christus' discipelen moedigde hem aan om voort te gaan, en wel tot het allerergste. Onze tekst zegt dat in weinige woorden. Vooreerst ging hij in de huizen van de discipelen. De vervolging is op het hoogst en de dwang het zwaarst, als men in zijn huis niet meer veilig is, als het geweld tot ons binnentreedt en ons naar buiten sleurt. Ten anderen bepaalde Saulus zich niet tot de mannen, maar ook de vrouwen deed hij grijpen en naar de gevangenis brengen, om weldra als misdadigen terecht te staan. Zo was dan Saulus de eerste inquisiteur (geloofsrechter), die zijn bloedig werk onder de Christenen, met al de macht, die hem ter beschikking stond, dreef, en meedogenloos voortzette. Hoe menig navolger heeft hij zelfs in de Christelijke kerk gehad, die, niet als hij door goddelijke almacht in zijn loop gestuit, met handen vol onschuldig bloed voor Gods rechterstoel is verschenen! O, dat het ons tot een eeuwige afschuw zij, om in geestelijke zaken ooit andere dan geestelijke wapenen te gebruiken. Zij dan nu, die verstrooid waren, gingen het land door, en verkondigden het woord. Treffend, niet waar, dat al de discipelen, die Jeruzalem vanwege de vervolging moesten ontvluchten, tot zo vele Evangelisten werden gesteld, die het Evangelie verkondigden, waar zij kwamen. Zó weet God de oogmerken der vijanden zijns Woords te verijdelen door dezelfde middelen, die zij tegen dat Woord ter hand nemen. En Fillipus kwam af in de stad van Samaria en predikte hun Christus. Fillipus was een van de zeven diakenen, en hier zien wij dat zij de dienst moesten verlaten, waartoe zij in Jeruzalem gekozen waren (de armverzorging), om de dienst des Woords op zich te nemen buiten Jeruzalem. Samaria was de naastgelegene landstreek, en ook in zedelijk opzicht het naastgelegene aan Israël. De Heer zelf had daarom Samaria gesteld tot een overgangspunt naar de Heidenen. En de scharen hielden zich eendrachtelijk aan hetgeen van Fillipus gezegd werd, dewijl zij hoorden en zagen de tekenen, die hij deed; want van velen, die onreine geesten hadden, gingen dezelve uit, roepende met grote stem, en vele geraakten en kreupelen werden genezen. En er werd grote blijdschap in die stad. Als een boodschap waarlijk een blijde boodschap is, dan veroorzaakt zij blijdschap. Het Evangelie is een blijde boodschap; en zo is de proef, of het Evangelie werkelijk tot ons gekomen, dat het blijdschap bij ons teweegbrengt, te weten een blijdschap in de geest, en dus een blijdschap des Heiligen Geestes, want ook in dit opzicht is het koninkrijk Gods binnen de mens, en dus onzichtbaar. In onze tekst komt het Evangelie tot de Samaritanen, gelijk tot Israël, ook met een uitwendige zegen. In dien tijd ging de lichamelijke hulp gedurig met de geestelijke gepaard, gelijk het woord des Heeren tot de geraakte: Zoon! wees welgemoed, uwe zonden zijn u vergeven, gepaard ging met het woord: Sta op, neem uw bed op, en ga heen naar uw huis. Deze vereniging van geestelijke en lichamelijke hulp Gods was het noodzakelijk uitvloeisel van de komst des Zoons Gods in het vlees, en van de bediening des Heiligen Geestes. Door de Zone Gods zou in zijne offerande op het kruis de zonde in al hare gevolgen worden tenietgedaan, en dit werd getoond en aangewezen door de wegneming of opheffing van allerlei kwaal, die, als het gevolg van de zonde, de zonde zelve bij de mens vertegenwoordigt, naar het eigen spreekwoord van de mensen: "Zo er geen zonden waren, er zouden geen plagen zijn." God wil dan ook evenzeer het behoud des lichaams als dat van de ziel en haat evenzeer de krankheid als de zonde; en daar om was Christus als de volmaakte Verlosser tegelijk de algenoegzame Arts des lichaams en de algenoegzame Zaligmaker van de ziel, en zegt Hij ook van de dode lichamen der zijnen, dat Hij ze in heerlijkheid zal opwekken ten uitersten dage. Johannes 6:39,40. Bij de Samaritanen werd dan ook de gehele stad, waar Fillipus predikte en tevens de treffendste genezingen verrichtte, als

vervuld van grote blijdschap. Trouwens, wat is heerlijker te aanschouwen, dan de onmiddellijke genezing van anders ongeneeslijke krankheden en kwalen? Maar nog heerlijker is het, die genezingen zelven te ondervinden en van levenslang lijdende in levenslang gezonde mensen veranderd te worden. Dezen gevoelden dan ook een zó hoge blijdschap, dat ze die niet in woorden konden uitdrukken. De blijdschap over het Evangelie komt neer op de persoonlijke ondervinding ervan. De blijdschap van de toeschouwers is doorgaans voor een ogenblik, althans vergankelijk. Dit hebben wij gezien bij het volk te Jeruzalem, dat in weinige dagen zijn: Hosanna! Geloofd zij die daar komt in de naam des Heeren! met het: Kruist Hem, kruist Hem! verwisselde. Dat er onder die laatste roepers wel niemand geweest zal zijn, die door Jezus van een krankheid of kwaal genezen was, mogen wij gerust onderstellen; het waren alleen de toeschouwers van Jezus wonderen, die zo ligt hun lof in verguizing konden veranderen. Wie daarom het Evangelie niet heeft ontvangen als een blijde boodschap voor het eigen hart, die heeft het in het geheel niet ontvangen. En voor wie is het Evangelie een blijde boodschap? Immers, voor hem of voor haar alleen, die arm is van geest en verbroken van hart, die zich gevangen gevoelt in de ketenen van de zonde, en neerzit in duisternis en doodsschaduw? De zonde heeft de mens ellendig gemaakt naar ziel en lichaam, en nu komt de goddelijke genade tot de mens, zoals hij is, zoals hij daar neerligt in zijn ellende, en redt hem van de dood en brengt hem over in het eeuwige leven. Wie zich dus door de genade Gods in zijn zondigen staat aangenomen ziet, aan die verheerlijkt zich de genade Gods; maar wie nog zeggen kan: "Ik ben door de zonde niet ellendig geworden naar ziel en lichaam, maar ik ben zoals ik wezen moet en zoals ik wezen wil, dezen is de goddelijke genade voorbijgegaan. Daarom is het: Ken uzelven! de hoogste wijsheid, ook van de Christenen, en heeft geheel de Schrift ten doel, om de mens, die blind en gevoelloos is voor zijn eigen wezenlijken toestand, aan zichzelf te ontdekken en bekend te maken, en herhaalt God onophoudelijk op duizendvoudige wijze de woorden, die wij lezen in Jeremia 3:12,13: Bekeer u, gij afgekeerde Israël, zo zal Ik mijn toorn op ulieden niet doen vallen; want Ik ben goedertieren, spreekt de Heere, Ik zal de toorn niet in eeuwigheid behouden. Alleen, ken uw e ongerechtigheid, dat gij tegen de Heere, uw God, hebt overtreden. En een zeker man, met name Simon, was tevoren in de stad, plegende toverij, en verrukkende de zinnen des volks van Samaria, zeggende van zichzelf, dat hij wat groots was; welken zij allen aanhingen van de kleine tot de grote, zeggende: Deze is de grote kracht Gods. En zij hingen hem aan, omdat hij een lange tijd met toverijen hun zinnen verrukt had; maar toen zij Fillipus geloofden, die het Evangelie van het koninkrijk Gods en van de naam van Jezus verkondigde, werden zij gedoopt, beide mannen en vrouwen. Het is opmerkelijk, dat in tijden, waarin God grote dingen doet, er ook grote dingen geschieden, die blijkbaar uit de macht van de duisternis hun oorsprong hebben. Nog altijd herhaalt zich het verschijnsel, dat, waar een Mozes is, die voor Farao Gods wonderen doet, ook tovenaars zijn, die ook wonderen doen op hun wijze, namelijk valse wonderen, wonderen van zinsbegoocheling. Deze waarheid van de historie is dan ook tot een oud spreekwoord geworden, ons allen bekend: Waar God een kerk bouwt, bouwt de duivel een kapel. Wij ontmoeten bij de stadhouder Sergius Paulus (Handelingen 13:8) ook een tovenaar en valse profeet Elymas, die Paulus wederstond, en door Paulus een kind des duivels genoemd en met blindheid voor een tijd geslagen werd, ook weten wij uit het gesprokene door Gamaliël, dat er vóór de verschijning van Christus, de ware Verlosser, valse verlossers zich onder Israël hadden opgeworpen; en in de tijden van de hervorming mogen wij wel een Tetzel met zijn prachtige aflaatskraam en machtig marktgeschreeuw, die geheel het Duitse volk tot hem deed uitlopen, gelijkstellen met de Simon van onze tekst, die van zichzelf zei, dat hij wat groots was, en wie al het volk aanhing, van de kleinste tot de grootste, zeggende: Deze is de grote kracht Gods. Doch tegenover de valse profeet-tovenaar Tetzel stond een Luther, die hem teniet maakte voor het volk, want het volk is meer lichtgelovig en dus meer bijgelovig dan ongelovig (het ongeloof is meer bij de verstandelijk ontwikkelden des volks thuis), zodat, wanneer aan het volk de waarheid wordt verkondigd, het spoedig het verschil

ontdekt tussen de waarheid en de leugen, en de eerste kiest boven de laatste. Zo ging het ook met de lieden te Samaria, die eerst Simon aanhingen, doch daarna zich eenparig aan Fillipus hielden, en zich de Doop des Heeren lieten toedienen. En Simon geloofde ook zelf, en gedoopt zijnde, bleef gedurig bij Fillipus, en ziende de tekenen en grote krachten, die er geschiedden, ontzette hij zich. Uit het vervolg zien wij, dat Simons geloof niet oprecht, blijvend, zaligmakend, maar dat het voorgewend, tijdelijk, niet reddend geloof was. De Apostelen en ook Fillipus dienden de Doop toe op de mondelinge belijdenis, van Christus te erkennen als de Zaligmaker, en de begeerte tot de zijnen te willen behoren. De Apostelen waren geen hartenkenners. Trouwens het hart van de mens is des Heeren; niemand kan daarover volkomen juist oordelen dan God alleen. Wij hebben alleen met de woorden en daden van de mensen te doen, en daarom is de kwaad-denkendheid zulk een grote zonde, want zij oordeelt het hart, en schrijft aan moedwil en opzettelijke boosheid toe, wat zeer wel uit onverstand, onnadenkendheid, onwetendheid of onverschilligheid kan voortkomen. Wij handelen altijd het verstandigst, wanneer wij het kwade woord en de kwade daad, die als zodanig reeds erg genoeg zijn, niet nog erger maken, door ze een boosaardig opzet tot drijfveer te geven, maar op zichzelf beschouwen en behandelen. Simon meende blijkbaar langs die weg een tweede Fillipus, een ware wonderdoener te worden, en daardoor zijn grootheid en macht en de invloed, die hij op het volk verloren had, op andere wijze te herwinnen. Dit blijkt uit zijn gedurig blijven bij Fillipus, en zijn verwondering bij het zien van de tekenen en grote krachten, die door Fillipus geschiedden; en het zal zo aanstonds nog duidelijker blijken. Als nu de Apostelen, die te Jeruzalem waren, hoorden, dat Samaria het woord Gods aangenomen had, zonden zij tot hen Petrus en Johannes, dewelke afgekomen zijnde, baden voor hen, dat zij de Heiligen Geest ontvangen mochten. (Want Hij was nog op niemand van hen gevallen, maar zij waren alleenlijk gedoopt in de naam van de Heere Jezus.) Toen leiden zij de handen op hen, en zij ontvingen de Heiligen Geest. Wij zien hier, dat de mededeling van de gave des Heiligen Geestes tot een zegel strekte van het geloof in de Heere Jezus. Toen bracht de bedeling des tijds mede, dat deze verzegeling zichtbaar geschiedde, dat is, zich kenbaar maakte in uitwendige tekenen en wonderen en gaven van gezondmaking en welke gaven er meer in de gemeente waren. Met de apostolische tijd hield vanzelf de zichtbaarheid dezer verzegeling, maar niet de verzegeling zelve op. Als toen trad de Heilige Geest uit zijn onmiddel1ijke, uitwendige openbaring terug in zijn middellijke, innerlijke openbaring in het hart van de gelovigen, de gehele gemeente en de enkelen gelovige regerende door zijn woord, in de toepassing ervan op hun onderscheidene toestanden en betrekkingen. Ten anderen zien wij, dat, hoewel niet uitsluitend, toch voornamelijk de Apostelen de macht hadden om, door de oplegging van de handen op de gelovigen, hun deze verzegeling te geven. De Apostel Paulus zegt dan ook uitdrukkelijk tot Timotheus (1 Timotheus 4:14): Verzuim de gave niet, die in u is, die u gegeven is door de profetie, met oplegging van de handen des ouderlingschaps. En 2 Timotheus 1:6: Om welke oorzaak ik u indachtig maak, dat gij opwekt de gave Gods, die in u is, door de oplegging mijner handen. Ik zei: voornamelijk de Apostelen, niet uitsluitend; want Paulus vermaant ook Timotheus (1 Timotheus 5:22): Leg niemand haastelijk de handen op; en Timotheus was geen apostel. Gij weet, dat de handoplegging haar oorsprong heeft uit de aloude gewoonte en wijze van zegenen, zoals wij die reeds bij de aartsvader Jakob zien, die zijn handen kruiselings (want in het kruis van Christus ligt de zegen alleen) leide op Efraim en Manasse. De verzegeling des geloofs door de Heiligen Geest is dus een mededeling van de zegen Gods op het geloof. Het geloof wordt van 's Heeren wege gezegend met gaven des Heiligen Geestes. Dit is de eenvoudigste opvatting en verklaring dezer heerlijke zaak. Een door de Heiligen Geest verzegeld geloof is een door God gezegend geloof, en een door God gezegend geloof is een vruchtbaar geloof. Immers, wat onderscheidt het blijvend geloof van het tijdgeloof, of het zaligmakend van het nietzaligmakend geloof, dan dat het eerste vruchtbaar is en het andere niet? De reuk, die het ware geloof van zich geeft, is als de reuk van het veld, dat de Heer gezegend

heeft. Wanneer dus de gelovige zichzelf bewust mag zijn, dat zijn geloof geloofsvruchten voortbrengt, hij verheerlijke dan de genade Gods voor het ontvangen hebben van de verzegeling des Heiligen Geestes, en zoeke die nooit in enige uitwendige plechtigheid of ceremonie. Zo gingen dan de Apostelen van Jeruzalem naar Samaria, om te zien de dingen, die daar van 's Heeren wege geschied waren, en er hun apostolischen zegen aan toe te voegen. Wij kunnen ons voorstellen, welk een verbazing en welk een blijdschap de tijding, dat Samaria het woord Gods aangenomen had, in de Jeruzalemse gemeente veroorzaakte. Gij weet, dat de Heer persoonlijk te Samaria was, en uit de Samaritanen de eerstelingen nam door de Samaritaanse vrouw; en ook, dat Hij persoonlijk de delen van het Heidense Tyrus en Sidon bezocht, en aldaar insgelijks een vrouw (de Cananese, Mattheus 15:21,22) als eerstelinge nam. Dat deze beide eerstelingen uit de Samaritaanse en Heidense landen vrouwen waren, zult gij met mij zeker niet voor toevallig houden, maar als een ordening Gods, als een hogere harmonie, waarvan de heilige geschiedenis vervuld is, meer dan enig meesterstuk van poëzie of proza dit zijn kan. Hoe vele uiterst gewichtige zaken beginnen in de Schrift met de vrouw! Ik herinner u slechts enkele namen: Eva, Sarah, Ruth, Elisabeth, Maria, Maria Magdalena. En nu ook de beide zo even genoemde. In de vrouw werd de heilige gemeenschap van de mensen met God allereerst afgebroken, in de vrouw werd zij weder allereerst hersteld. Wij zeiden: de Apostelen te Jeruzalem hoorden de tijding van Samaria's bekering met verbazing, Gij weet, dat de Samaritanen door de Joden eeuwenlang diep veracht werden. Een Samaritaan was bij de Joden nog veel minder dan een Heiden. En nu nam God dit volk aan tot zijn volk, en wel met kennelijke voorkeur, zodat ervan gezegd werd, wat van geen van de steden van Juda kon gezegd worden, dat niet slechts enkelen, en ook niet velen, maar een gehele stad in heilige vreugde verkeerde. Voorzeker, hier bleek het wel, dat God zich ontfermt over het verachte; en dat steunt ook mijn hoop en geloof met die van velen, dat God ook eenmaal zich ontfermen zal over mijn arm volk; want welk volk is langer en meer veracht geweest en is het nog dan het Joodse volk? Doch moest de tijding uit Samaria de Apostelen en de gemeente aldaar verbazen, zij moest hen ook verblijden. Welk een verrassende, verheugende gebeurtenis voor de bloedig vervolgde, uiteengescheurde, verstrooide Jeruzalemse gemeente, dat die vervolging en verstrooiing reeds dadelijk zulke heerlijke vruchten afwierp, dat de gemeente des Heeren in de vreemde reeds dubbel had gewonnen, wat zij in Jeruzalem had verloren! Voorzeker, dat was een verkwikking en vertroosting, zoals God meermalen zijn kinderen in hun droefheden toezendt, om ze te steunen en te bemoedigen en de slappe handen en knieën weder te doen opheffen en oprichten. En wie werden nu door het twaalftal Apostelen naar Samaria afgevaardigd? Petrus en Johannes. Dezen werden, sedert de genezing van de kreupele aan de deur des tempels en hetgeen daaruit voor hen volgde, als de voornaamsten, als de voorgangers van de Apostelen beschouwd. Zij treden dan ook, gelijk hier, meermalen op de voorgrond. Petrus was door de Heer zelf verkoren tot de eerste, niet in voorrang en gezag (want onder de Apostelen was geen voorrang of gezag, naar het Woord des Heeren: Eén is uw Meester, Christus, en gij zijt allen broeders, en: Wie van u de meeste wil zijn, die zij aller dienaar) maar in voorgang, in dienst, in woordvoering en wonderdoening. En nu weet gij, dat Johannes, die thans het geloof van de Samaritanen met de Heiligen Geest kwam verzegelen, eenmaal op datzelfde volk, vanwege hun ongeloof, het verterend vuur des hemels wilde doen vallen, gelijk weleer Elia deed. Hij werd toen door de Heer liefderijk beschaamd, maar thans niet minder door deze zijn zending tot de Samaritanen. Zo weet de Heer bij de zijnen temidden hunner verootmoedigingen de wanklanken huns harten tot harmonie terug te brengen. En als Simon zag, dat door de oplegging van de handen van de Apostelen de Heilige Geest gegeven werd, zo bood hij hun geld aan, zeggende: Geeft ook mij deze macht, opdat, zo wie ik de handen opleg, hij de Heilige Geest ontvange. Maar Petrus zei tot hem: Uw geld zij met u ten verderve, omdat gij gemeend hebt, dat de gave Gods door geld verkregen wordt! Gij hebt geen deel nog lot in dit woord, want uw hart is niet recht voor God. Bekeer u dan van deze uwe boosheid, en bid God, of misschien u deze

overlegging uws harten vergeven werd; want ik zie, dat gij zijt in ene gans bittere gal en samenknoping der ongerechtigheid. Doch Simon, antwoordende, zei: Bidt gijlieden voor mij tot de Heere, opdat niets over mij kome van hetgeen gij gezegd hebt. Dit is nu de tweede maal, dat Petrus een strafrede houden moet tegen de poging om het geld te mengen in de dingen Gods. Nochtans, de misdaad van Simon was niet gelijk aan die van Ananias en Saffira, en daarmede vergeeflijk, zodat Petrus dan ook Simon vermaant zich te bekeren en God om vergeving te bidden. Er was dus nog plaats voor het berouw en het gebed. Simon was een van die mensen, die zich uitwendig wel aan het geloof onderwerpen, maar er innerlijk niets van begrijpen, omdat hun hart onveranderd is gebleven. Waarschijnlijk had ook hij door de handoplegging van de Apostelen wondergaven des Heiligen Geestes ontvangen, want ook ongelovigen kunnen daaraan deel hebben (Mattheus 7:22,23); doch hij beschouwde die gaven als een hogere soort van toverkunsten, zoals hij die totnutoe zelf vertoond had; en daar hij blijkbaar een eerzuchtig man was, die van zichzelf gezegd had, dat hij wat groots was, zo wilde hij ook als Christen op diezelfde hoogte van grootheid blijven, en begeerde hij van de Apostelen het meesterschap over de gaven des Heiligen Geestes in de macht, om ook door zijn handoplegging die gaven aan anderen mede te delen. Hoe schijnbaar nederig en onschuldig, zou men zeggen. Hij begeerde niet enkel die gaven voor zichzelf, maar om die aan anderen mede te delen. Doch gij ziet tegelijk, dat dit alles schijn is, en dat hij in zijn gevoel een groot man was en nog is en ook blijven wil. Natuurlijk, hij is een man die geld heeft; en wie geld heeft, meent alles te kunnen kopen. Doch nu zijn wel aardse, menselijke, tijdelijke dingen voor geld te koop, maar geen hemelse, goddelijke, eeuwige dingen. Wie deze laatste niet om niet (uit genade) begeert, maar ze meent te kunnen kopen, die wordt door de Heiligen Geest zo vreselijk bestraft als hier Simon bestraft wordt. Nochtans heeft hij te allen tijde navolgers in de kerk gevonden en ze bestaan nog heden. Gij weet, dat het woord Simonie de naam aan hem ontleent, en dat dit bedrijf bestaat in het verkrijgen van geestelijke ambten en waardigheden door geschenken of het geven van geld. En ook daarin heeft Simon nog tot op deze dag zijn navolgers, dat hij de gave des Heiligen Geestes beschouwde als een hogere soort van kunst, zoals hijzelf die uitoefende, want de ongelovigen nog van onze tijd houden de profeten en al de heilige schrijvers der Schrift voor een soort van hoger begaafde mensen dan de Heidense wijzen waren; terwijl zij, ongelovigen, zichzelf verre verheven achten boven die Heidense en Israëlitische wijzen, daar zij het thans veel beter weten dan die mensen toen; immers, de tijd gaat vooruit en de kennis ook! Zo kan men als Simon in de gemeente van de gelovigen zijn, zonder gelovig te zijn. Een les voor ons, om niet op elkander te zien en te vertrouwen, maar op de Heer! Zien en vertrouwen wij in waarheid alleen op de Heer, dan zien wij vanzelf op de broederen, en leren wij de echte onderscheiden van de valse. Dat het hart van Simon niet oprecht was voor God, zegt Petrus niet alleen tot hem, maar zegt hijzelf in zijn antwoord op de vermaning des Apostels, dat hij zich bekeren en God bidden zou om vergeving. Bidt gijlieden voor mij tot de Heer, zei hij, opdat niets over mij kome van hetgeen gij gezegd hebt. Hem sloeg de schrik om het hart door de ernstige woorden van Petrus, en de vrees deed hem vergeten, dat hijzelf moest bidden, zodat hij de Apostelen tot zijne voorbidders vroeg. Nu weet gij, dat men de bede: Bidt voor ons, in een Evangelische en in een Roomse zin kan opvatten. Simon sprak in de laatste zin. Hij kende de Apostelen de macht toe om door hun voorbidding het gedreigde kwaad van hem te weren, en ontsloeg zich daarmede van het zelf bidden en zich bekeren. In het geestelijke kan men zijn zaken door geen ander laten waarnemen, en toch is geheel het Roomse kerkstelsel hierop gebouwd. De priester doet alles voor de leek, en Maria en de heiligen doen alles voor de priester. Wij weten daarentegen uit de Schrift, dat Christus onze enige Voorbidder is bij de Vader, en dat, wanneer broederen aan broederen vragen: Bidt voor ons! dit nooit geschiedt in de zin: Bidt in mijn plaats, maar veelmeer in die van: Bidt MET ons. Trouwens, dat brengt de gemeenschap van de heiligen mede. Wij moeten als Aäron en Hur de biddende Mozes ondersteunen met onze gebeden. Het gemeenschappelijk gebed kan plaats hebben, ook wanneer

wij niet in de kerk zijn, ja, heeft plaats, zo dikwijls wij het Onze Vader bidden; immers, alsdan plaatsen wij ons naast al de gelovigen in geheel de wereld, en roepen wij, als zij, de Vader aan. Er zijn echter ook omstandigheden, waarin een Christen de broederen vragen kan om voor hem (in zijn plaats) te bidden. Als wij bijvoorbeeld in zware krankheid neerliggen, of door diepe droefheid overstelpt neerzitten, of in hooggaande angsten en aanvechtingen verkeren, zodat wij zelven niet bidden kunnen, dan is de roeping van de broederen en zusters om voor ons te bidden; en voor hoe menigeen was het in zulke toestanden een verkwikking, te horen of te weten, dat voor hem gebeden werd! Zij dan nu, als zij het woord des Heeren betuigd en gesproken hadden, keerden wederom naar Jeruzalem, en verkondigden het Evangelie in vele vlekken van de Samaritanen. Het eerste (het terugkeren naar Jeruzalem) wordt meer bepaald van de Apostelen gezegd, want het is niet denkelijk, dat Fillipus evenals Petrus en Johannes derwaarts wederkeerde. Het laatste (het verkondigen van het Evangelie in vele vlekken in Samaria) zal wel hoofdzakelijk van Fillipus gezegd zijn, ofschoon de Apostelen op hun terugreis naar Jeruzalem ook in de Samaritaanse dorpen, die zij doortrokken, het Evangelie zullen verkondigd hebben. De Evangelieprediking, eenmaal door de Heiligen Geest begonnen, kon voortaan onmogelijk meer stilstaan, maar kwam in altijd voller gang, en die gang duurt nog heden voort, en zal voortduren tot aan het einde van de wereld. Trouwens, het is een tweede schepping van Christus, die al de eeuwen voortduurt, totdat hare volheid bereikt is in de tijd en overgaat in het eeuwige en oneindige. Een ander treffend bewijs van deze voortgang van het eenmaal uitgesproken woord Gods zien wij in de volgende gebeurtenis.

8:26 De prediking van het Evangelie aan de Moorman.
En een engel des Heeren sprak tot Fillipus, zeggende: Sta op, en ga heen tegen het zuiden, op de weg, die van Jeruzalem afdaalt naar Gaza, welke woest is. De Heer had de lijn van de Evangelieprediking getrokken van Jeruzalem en Judea naar Samaria tot aan het uiterste van de aarde. Dit gaf een geleidelijke overgang te kennen van de engte in altijd groter ruimte, van het plaatselijke in het altijd meer uitgebreide. Doch ook hier was aan geen strakke, werktuiglijke lijn te denken. Op het gebied des Heiligen Geestes is alles leven, enkel leven, en het leven heeft zijn zichtbare en onzichtbare overgangen, die we om de snelheid, waarmede zij geschieden, niet zelden sprongen noemen, zonder dat zij het zijn. Het was de bedoeling des Heiligen Geestes niet, dat Fillipus in de Samaritaanse stad, waar zich de eerste gemeente gevormd had, zou blijven. De gemeente aldaar moest nu, althans een tijdlang, aan hare eigene ontwikkeling worden overgelaten. Het leven Gods, dat in haar ontstond, was tot dat einde genoegzaam, en had, althans voor het ogenblik, geen steun van buiten meer nodig. Ja, een blijvende steun zou haar schadelijk geweest zijn. Dit zien wij reeds in het aanhangen van Fillipus, als de man Gods, door Simon en al het volk. Een goed hovenier zal het stokje niet altijd aan de ranke stam van het plantje gebonden houden, maar het wegnemen, als het diens groei naar alle zijden zou belemmeren. Het is een levensles voor ons allen, ook bij het opvoeden onzer kinderen en het bestier onzer dienstboden. Zij moeten niet in alles op ons steunen, maar wij moeten ze ook in veel aan hun eigen overleg overlaten, opdat zij zich, ofschoon onder ons toezicht, nochtans in niets belemmerd gevoelen, dan in het ongeoorloofde en onbetamelijke. Fillipus werd nu tot een ander werk geroepen. Zo heeft niemand in het koninkrijk Gods te vragen: Wat nu te doen? De Heer heeft altijd werk voor ons, al is het niet hetzelfde werk. Blijkbaar werden nu de Apostelen door den Heiligen Geest tot vaste opzieners van de gemeente gesteld en de diakenen tot zendelingen. Op deze wijze is alles in de geschiedenis van de Handelingen van de Apostelen ontwikkeling, vooruitgang. De Heer zond een engel tot Fillipus, waarschijnlijk terwijl deze sliep (omdat hij hem beval op te staan), dus in de droom, om zonder toeven (die haast geeft de grondtekst aan) heen te gaan naar het zuiden, op den weg, die van Jeruzalem door de woestijn afdaalt naar Gaza ( vroeger een stad van de Filistijnen naar den kant van Egypte). Er was nog een andere, meer bevolkte, kortere en dus meer aangename weg van Jeruzalem naar Gaza; doch de reiziger, tot wie Fillipus gezonden werd, verkoos blijkbaar opzettelijk deze meer eenzame weg, om niet afgetrokken te worden van de overdenking van de grote gedachten, waarvan zijn hoofd en hart vervuld waren. Dat een engel door den Heer tot Fillipus gezonden werd, is een liefelijke overeenkomst met 's Heeren zending van een engel aan Cornelius zelf, en is ons een bevestiging van het woord der Schrift, dat de engelen door den Heer worden uitgezonden tot dienst dergenen, die de zaligheid beërven zullen. Bijzonder zijn verborgen raad en zijn bijzondere wil worden door zijn engelen aan zijn dienaren op aarde bekendgemaakt. Ook strekken zulke hemelse zendingen om de heerlijkheid van het Evangelie te openbaren, en zijn bedienaren in hun werk te bemoedigen en te versterken. En hij stond op en ging heen; en zie, een Moorman, een kamerling, en een machtig heer van Candacé, de koningin van de Moren, die over al haren schat was, welke was gekomen, om aan te bidden te Jeruzalem, en hij keerde wederom, en zat op zijn wagen. De benaming Moren is afkomstig van het landschap Mauritanië (thans Marokko) in Afrika. Gewoonlijk echter wordt geheel Ethiopië (het land van de door de zon gebrande volken) ten zuiden van Egypte (waaronder Abyssinië) Morenland genoemd. In deze landen waren onderscheidene koninkrijken, waaronder enkele, die voortdurend door koninginnen in plaats van koningen geregeerd werden. Zo lezen wij ook reeds ten tijde van Salomo van de koningin van Scheba, dat echter in Arabië lag. De naam Candacé was de naam van al de koninginnen van het Afrikaanse koninkrijk, evenals die van Farao eertijds door al de koningen van Egypte gedragen werd. De Moorman van onzen tekst, wiens naam door Lukas verzwegen wordt, waarschijnlijk om geen opspraak van dit voorval te maken, was de schatmeester van deze koningin, en daarmede een van hare eerste hofbeambten, en dus een

machtig heer, een man van hoge waardigheid en groot gezag. Hij was echter nog meer dan dat: hij was een Jodengenoot, een proseliet van de gerechtigheid, zoals de Joden de vreemdelingen noemden, die tot Israël overgingen. Daartoe echter was de besnijdenis niet volstrekt nodig, maar wel het erkennen van de eenheid Gods. En dat hij het niet in schijn of in naam, maar van harte was, getuigt zijn reis naar Jeruzalem, om de hoge feesten bij te wonen, tot welke reis in dien tijd veel tijd en geld nodig was. Hij dacht niet: Ik kan in mijn land God even goed dienen als te Jeruzalem; neen, hij kende Gods wil in dezen te goed, en hij ging naar Jeruzalem op diens bevel. Dat hij de vergunning ertoe van zijn vorstin verkreeg, getuigt daarbij zowel aan zijn zijde, dat hij haar een uitnemend dienaar was, als dat zij niet vijandig was aan zijn proselietschap. Dat nu Fillipus juist tot een Jodengenoot werd gezonden, en wel tot een, die uit verre landen kwam, was een liefelijke overgang, door den Heiligen Geest gegeven, van de prediking des Evangelies aan de Samaritanen, tot de Heidenen in den omtrek van het Joodse land, en tot die aan de Heidenen in hunne eigene landen. Het is ons ook een liefelijke gedachte, dat de eerste, die terstond het Evangelie tot de Heidense volken bracht (deze Moor), uit die volken zelf afkomstig was. En wanneer wij nu als niet onwaarschijnlijk aannemen, dat sommige van die Afrikaanse rijken van Arabische afkomst waren, zo zou ook hier weder een overgang zich opdoen, daar de Arabieren, door Ismaël en later door Ketura, zonen uit Abraham en dus 1sraël meer verwant waren dan de overige volken. Hoe dit zij (want dit zijn bijkomstige zaken), onze Moorman was een proseliet, in wie geen bedrog was; een, die God vreesde en daarom nabij was gekomen aan het koninkrijk Gods, dat door den Heiligen Geest nu voor hem zou ontsloten worden. En las den profeet Jesaja. Voorzeker, het lezen der Schrift is wel de edelste bezigheid, die een reiziger op een lange, eenzame weg zich zelven geven kan. Hoe weinigen doen bij gelijke gelegenheid hetzelfde, hoevelen doen het tegendeel! Doch deze godvruchtige Moorman, die, als een rijk man, ook rijke zaken had, was in het bezit van een afschrift der Heilige Schrift, dat in dien tijd zeer kostbaar en daardoor slechts in weinige handen was. Hij had dit op zijn reis medegenomen om zich daarin te oefenen en te verlustigen. Op dit ogenblik las hij den profeet Jesaja, en wel dat gedeelte, hetwelk wij als Jesaja 53 kennen. Was dit toevallig? Immers neen. Gods bijzondere voorzienigheid is onophoudelijk werkzaam voor Gods kinderen tot in de allerkleinste zaken toe. Dit neemt echter niet weg, dat er een natuurlijke aanleiding tot deze bijzonderheid kan geweest zijn, en waarschijnlijk geweest is. De Moorman was op zijn terugweg. Hij had Jeruzalem bezocht en waarschijnlijk het Pinksterfeest medegevierd. Nu was Jeruzalem nog altijd vervuld van de plaats gehad hebbende kruisiging van Jezus, en van de prediking zijner discipelen, die Hem verkondigden als uit den dood opgestaan en ten hemel gevaren, en dat Hij van daar den Heiligen Geest had gezonden. Hoe ligt moest nu een vreemdeling, gelijk de Moorman was, op de gedachte komen, over deze belangrijke zaak de Schrift te willen onderzoeken, en de profeten na te slaan, die van dien beloofden Messias getuigden. En daar nu geen van de profeten zo duidelijk en breedvoerig van den beloofden Messias sprak als Jesaja, zo was het ook weder natuurlijk, dat hij bij voorkeur diens boek ter hand nam, en het las. Op deze wijze kunnen Gods bijzondere voorzienigheid en de natuurlijke loop van de zaken tezamen zijn gegaan, zoals trouwens doorgaans het geval is. En de Geest zeide tot Fillipus: Ga toe en voeg u bij deze wagen. Vooreerst hebben wij hier wederom een bewijs van de persoonlijkheid des Heiligen Geestes. Wie tot iemand spreekt, en hem beveelt, kan niet anders zijn dan een persoon. Ten anderen zien wij hier een nieuw bewijs voor de waarheid der Schrift. Door een engel werd aan Fillipus, terwijl hij alleen was, het bevel gegeven, zich op den weg naar Gaza te begeven, en nu hij niet alleen is, spreekt de Heilige Geest zelf niet tot hem, maar in hem. Heerlijke waarheid. God spreekt tot ons door zijn boden, en in ons door den Heiligen Geest. En hoe overeenkomstig de zaak is dit. Hoe zou hier bij den wagen voor een engelenboodschap plaats zijn geweest? Ten derde zien wij, dat de Heilige Geest elke plaats kan heiligen en werkelijk heiligt tot zijnen dienst. De Heer zelf gebruikte meermalen een eenvoudig vissersvaartuig, om er het Evangelie op te verkondigen, en

hier is het zeker een sierlijk rijtuig, want de Oosterlingen houden bijzonder van het uiterlijk sierlijke, ja prachtige. De arme voetganger zie dan ook niet met nijdige ogen op de rijke staatsiekoets, zoals zo dikwijls geschiedt. Er kan een kind van God in zijn, die als een machtig heer een machtige invloed kan uitoefenen ten goede van het koninkrijk Gods; en is het een kind dezer wereld, och, wat heeft hij dan te veel met zijn deel in dit leven, daar het voornaamste hem ontbreekt? Ook zien wij in de sierlijke, open reiskoets weldra een arm discipel des Heeren zitten naast den rijken heer, die ook een geestelijk arm discipel des Heeren wordt, en straks zullen wij beide discipelen zien staan in hetzelfde badwater des Doops, om beider gemeenschap aan den Heer met het zegel des Heeren te betonen. Opmerkelijk echter, dat Fillipus den kamerling niet ook de handen oplegt, om hem de gaven des Heiligen Geestes mede te delen. Het is een bewijs, dat de wondergave een bijkomstige zaak was, alleen dienstig tot voortplanting van het Evangelie, waartoe de kamerling niet bepaald gesteld werd, doch waartoe hij zich zelven uit drang van des Heeren Liefde in zijn hart bereidwillig stellen zou. Eindelijk moeten wij nog opmerken, dat het bevel des Heiligen Geestes aan Fillipus, om tot den wagen toe te treden, nodig was. Immers, er was vrijmoedigheid nodig om zich ongeroepen aan den aanzienlijken vreemdeling voor te stellen. Er zijn mensen, die het tijdig en ontijdig vermanen, door den Apostel Paulus bedoeld in 2 Timotheus 4:2 zó opvatten, dat zij menen het Evangelie te moeten verkondigen aan allen, overal en te allen tijde en bij iedere gelegenheid, of het te pas komt of niet. Doch alzo verstaan wij de zaak niet. Men moet een reden hebben tot alles wat men doet, anders handelt men onredelijk. Men moet, zal men een aanval kunnen doen, eerst grond onder zijn voeten hebben; men kan daartoe niet uit de lucht vallen. Alle dingen moeten met orde geschieden, zullen zij tot orde leiden; en den Christen voegt alleen, wat liefelijk is en wel luidt, en dus de aangenaamste vorm ook voor de meest ernstige en hartroerende zaken. En Fillipus liep toe en hoorde hem den profeet Jesaja lezen, en zeide: Verstaat hij ook hetgeen gij leest? Fillipus zag eerst den wagen, en den Moorman daarin, op een afstand. Wat nu te doen? De Heilige Geest zeide het hem. Hij nadert den wagen, en nu hoort hij den reiziger overluid lezen, en wel, zoals gezegd is, in Jesaja. En zo vraagt Fillipus hem met belangstelling in deze zijn bezigheid, en tevens met bereidwilligheid om hem zijn lezing nog liefelijker te maken, of hij de bedoeling van hetgeen hij leest wel geheel begrijpt, want daarop komt het toch aan. Lezen, zonder te begrijpen, is een bezigheid, welke geen vrucht heeft; velen menen echter, dat zij door te lezen vanzelf zullen begrijpen; doch de Moorman dacht er zo niet over. Hij was niet alleen niet onthutst of ontstemd over de vraag van den vreemden man, in wie hij dadelijk den Israëliet erkende, maar integendeel verheugd, dat zulk een vraag tot hem gericht werd, en dat hij dus het uitzicht had om onderwezen te worden in hetgeen, waarin hij onkundig was. En hij zeide: Hoe zou ik toch kunnen, zo mij niet iemand onderricht? En hij bad Fillipus, dat hij zou opkomen en bij hem zitten. Dit nodigen in het rijtuig door den Moorman, dat zulk een gezegend gevolg voor hem had, herinnert mij aan een geheel andere uitnodiging tot het treden in de koets, die voor den genodigde gezegende gevolgen had. Een Engels predikant werd, terwijl hij des avonds laat in een rijtuig naar huis reed, op een eenzamen weg staande gehouden, en een man opende het portier met een pistool in de hand en eiste zijn beurs of zijn leven. De predikant, een zeer bezadigd en verstandig man, zeide tot hem: "Dat gaat zo dadelijk niet, maar kom in mijn rijtuig en wij zullen er over praten." De man trad in, en de predikant verkondigde hem het Evangelie, en won zijn hart voor den Heer. Toen hield de predikant hem in zijn dienst als koetsier, daar hij als dorpspredikant verscheidene plaatsen te bezoeken had en dus rijtuig houden moest. En toen deze man stierf, hield hij een lijkrede op hem. Op dezelfde wijze deed hij met een oneerbare vrouw. Deze sprak hem op weg aan. "Ga met mij mede", zeide hij, en hij bracht haar in zijn huis en verkondigde haar het Evangelie, won ook haar hart voor den Heer en liet haar door zijn vrouw in dienst als dienstmaagd nemen. Doch wij keren tot onzen Moorman terug. Wij zien in zijn antwoord aan Fillipus, wat wij bij vele oprechte vromen zien, iets kinderlijks en eenvoudigs, dat ons denken doet aan de armen van geest, die de Heiland zalig

spreekt, en die van den Heiligen Geest het geopende hart en den kinderlijk eenvoudigen zin ontvangen, waardoor men voor het onderwijs des Heiligen Geestes ontvankelijk is; want men moet onderwijs begeren, zal men onderwezen worden. Alleen het ledig vat wordt door de genade gevuld. Inderdaad, deze rijke man, die de bewaarder was van schatten, zoals de Oosterse koningen en koninginnen altijd hadden en nog hebben, schatten van goud en edelgesteenten en al wat kostbaar is en kostbaar heet, was niet rijk in zijn gevoel, noch prat op zijn stand en verstand. Hoevelen hebben zulk een hoog gevoel van hun hogen stand in de maatschappij, dat zij als de standbeelden uit de hoogte neerzien op hunne minderen; en hoevelen hebben ook dat rijk gevoel van hunne wetenschap, dat zij het ten hoogste kwalijk zouden nemen, wanneer iemand, die hen lezende vond, zou durven. vragen: Verstaat gij ook wat gij leest? Maar deze machtige heer en kamerling van de koningin Candacé was als het kind, dat, als het een nieuw boek gekregen heeft, het dadelijk overluid begint te lezen, omdat het nog niet stil lezen kan, en er dan ook niets van zou begrijpen. En toch maakte het overluid lezen den Moorman het duistere, dat hij las, niet helderder. Het ging hem ook hier weder als het kind, dat wel leest, maar niet weet, wat het leest. Trouwens, de profetieën behoren niet tot de meest duidelijke gedeelten der Schrift, en worden daarom ook nog door zo weinig Christenen (niet enkel leden, maar ook leraren van de gemeente) begrepen. Niet, dat de Schrift zonder uitlegging onverstaanbaar is. Dit is een Roomse dwaling, die de Kerk stelt tot de ware, wettige uitlegster der Heilige Schrift; maar men kan de Schrift niet verstaan, zonder tot het geloof in Christus gebracht te zijn, en daartoe moest de Moorman nog gebracht worden. Wie zonder het geloof in Christus de profeten leest, vindt er niets in van Christus, zoals nog heden de ongelovige Joden, zelfs de geleerdsten hunner rabbijnen, Jesaja 53 toepassen op het Joodse volk zelf, en beweren, dat Israël zelf de grote lijder en verzoener van de mensheid is. De Heilige Schriften zijn niet te verstaan, dan door de verlichting des Heiligen Geestes; en de verlichting des Heiligen Geestes is het geloof in Jezus Christus, en wel in Jezus .Christus en dien gekruist, zoals wij terstond zullen horen. Fillipus vertegenwoordigde bij den Moorman den Heiligen Geest, die tot Fillipus sprak en uit hem sprak tot den Moorman; en Fillipus verkondigde hem Jezus, den Gekruiste, want deze hoogheerlijke Persoon is de enige sleutel van geheel de Schrift, zonder welken zij niet te openen is, maar door welken zij opengaat voor den eenvoudigste. Het Lam, dat geslacht is, kan alleen openen en opent alleen het boek van de Openbaring, dat anders met zeven zegelen is gesloten. En de plaats der Schriftuur, die hij las, was deze: Hij is gelijk een schaap ter slachting geleid; en gelijk een lam stemmeloos is voor dien, die het scheert, alzo doet Hij zijn mond niet open. In zijn vernedering is zijn oordeel weggenomen; en wie zal zijn geslacht verhalen? Want zijn leven wordt van de aarde weggenomen. Voorzeker, een heerlijke tekst, dien men zelfs op reis wel mag overlezen, althans overdenken, ja, dien men overal in de gedachten moest hebben. Heerlijker Schriftuurplaats kan er niet zijn om er het Evangelie bij te prediken, dan juist deze plaats bij Jesaja. Zij bevat het enig middenpunt van de gehele Evangelieprediking; de offerande van Christus. Is de Heere Jezus de enige sleutel der Schrift, zijn offerande is de enige sleutel van Hem zelven, van zijn wezen en waardigheid, van zijn komst van den Vader en zijn weder heengaan tot den Vader, van zijn woorden en werken, van zijn lijden en sterven, van zijn opstanding en hemelvaart, zitten ter rechterhand Gods, en Doop met den Heiligen Geest; in één woord, van zijn leraarschap, middelaarschap, koningschap. Neem zijn offerande voor de zonde weg, en gij hebt alles weggenomen, wat Christus maakt tot een Zaligmaker van zijn volk en zijn Woord tot een blijde boodschap voor den zondaar, die zijn zonde kent. Och, wat zou het ons baten, dat wij in Jezus alles hadden, uitgenomen de zekerheid, dat Hij onze zonden op zich genomen en ze op het kruis bij God voor ons verantwoord heeft? Met onze zonden bleven onze ellenden, en wij hadden eigenlijk niets gewonnen. Kleed den melaatse in het witst satijn, zal hij ermede gereinigd zijn? Blijven onze zonden onuitgewist voor Gods heilige ogen, dan moeten wij reddeloos wegzinken in den dood, die over ons is uitgesproken, en dien wij ieder ogenblik kunnen geroepen worden te ondergaan. Wie ziet hier

een mogelijkheid van redding, dan in Jezus' genoegdoening aan Gods recht, Gods wet, Gods eer, Gods majesteit? Is er verandering in God? Kan Hij zijn recht laten varen tegen den zondaar? Neen, onze God is een eeuwig heilig God, maar Hij is ook de eeuwige liefde, en deze eeuwige liefde openbaart Hij in zijnen Zoon. Deze is niet alleen de Verkondiger, maar ook de Vertegenwoordiger van zijn eeuwige. liefde, die deze liefde voor ons ontvankelijk maakt. Waardoor? Door onze zonden van ons weg te nemen, en ze op zich te nemen, om er de heilige en wettige straf voor te ondergaan, die God erop gesteld heeft. Dat kon Hij doen, want Hij kon die straf ondergaan zonder te vergaan; Hij kon uit des zondaars dood weder opstaan als de Vorst des levens, die Hij eeuwig was met den Vader en den Heiligen Geest. Zo zijn wij waarlijk en werkelijk vrij van onze zonde, van onze schuld. Gods Zoon heeft ze in zijn lichaam gedragen op het hout. De Vader heeft Hem niet gespaard, en de Zoon heeft zich zelven niet gespaard, opdat wij gespaard zouden zijn, Doch wij zijn in Jezus niet alleen gespaard voor het verderf, maar ook weder heilig gemaakt en uitverkoren tot het eeuwig, zalig leven. Daartoe heeft Hij in zijn mensheid geheel de wet van God volkomen vervuld, en is Hij de heilige Mens, die zijn heiligheid mede kan delen aan de zijnen, en werkelijk mededeelt, door hen te dopen met den Heiligen Geest, en hen daarmede in gemeenschap te stellen met den Vader en zich zelven. Zo is het dan Christus, die ons zalig, heilig en heerlijk maakt door den Heiligen Geest tot heerlijkheid des Vaders. Hij is de uitwerkende oorzaak van al deze genade, gelijk de Vader de verordinerende oorzaak ervan is, en wij zijn er de ontvangers van door den Heiligen Geest. Hij heeft het verloren paradijs weder voor ons geopend en den boom des levens weder toegankelijk gesteld, en wij wandelen door het geloof in dat paradijs en eten van de vrucht dezes booms en leven in eeuwigheid. Voorzeker, de liefde, die ons zulk een verlossing heeft bereid, is een Goddelijke, alle menselijke gedachten te boven gaande liefde. Doch kunnen wij met een mindere liefde toe? Ik verklaar het niet te kunnen begrijpen, hoe zo velen van geen verzoening door voldoening willen weten, en zich tevredenstellen met een verzoening zonder voldoening. Deze lieden stellen eenvoudig de liefde Gods in de plaats van Gods gerechtigheid; maar is dat geoorloofd, en meer nog, is dat mogelijk? Moeten de grondslagen van Gods troon, op welken Hij als de liefde zetelt, niet onveranderlijk gerechtigheid en gerichte zijn? Als de wet het doodvonnis over ons heeft uitgesproken, dan moet dat vonnis ook op een wettige wijze worden opgeheven; zo niet, dan geschiedt die opheffing door willekeur en in God is geen willekeur denkbaar. Al wat Hij doet, ook in zijn liefde, geschiedt naar het heiligst recht. Daarom is de zoenofferande van Christus der Christenen enig, algenoegzaam rustpunt voor de eeuwigheid. Buiten Christus is de mens een goddeloze, in Christus is hij een rechtvaardige. Christus heeft zijn zonden van hem genomen, en hij heeft daarentegen Christus' gerechtigheid ontvangen door het geloof in Hem en zijn offerande, en uit dat geloof leeft hij nu als een rechtvaardige alle zijn dagen in rechtvaardigheid, als een verloste in onophoudelijke dankbaarheid, als een geliefde Gods in eeuwige wederliefde. Zeker moet het liggen aan het minder gevoelen van de zondigheid van de zonde en van het heilige van Gods heiligheid, dat er nog zo velen zijn, die op Jezus zien, zonder te zien op zijn offerande aan het kruis, als het middelpunt, waarin al de stralen van de heiligheid en liefde des Vaders, al de waardigheden en heerlijkheden des Zoons en al de vertroostingen des Heiligen Geestes zich verenigen tot een wereld van eeuwig licht, van eeuwig leven, van eeuwige blijdschap voor ons, zondaren. En de kamerling antwoordde Fillipus en zeide: Ik bid u, van wie zegt de profeet dit, van zichzelf of van iemand anders? Deze vraag was natuurlijk, als gegrond op het buitengewone, dat hier bij Jesaja gelezen werd. Er Werd gesproken van een lijdend mens, van een slachtoffer, die zijn lijden met de grootste lijdzaamheid onderging, doch voor wie dat lijden een vernedering was, uit welke hij weder bij uitnemendheid is verhoogd geworden. Dat de Moorman hierbij het eerst dacht aan den profeet Jesaja zelf, moet ons niet vreemd voorkomen, daar hij wist, aan welke vervolgingen en folteringen de profeten des Heeren meestal bij hun volk blootstonden, te meer omdat er een overlevering Onder de Joden bestond, die den Moorman wellicht bekend was, dat

Jesaja onder de regering van Manasse en op zijn bevel op wreedaardige wijze zou gedood zijn. De onzekerheid echter, waarin de Moorman verkeerde, deed hem er bij voegen: Of zegt de profeet dat van iemand anders? En Fillipus deed zijnen mond open, en beginnende van dezelve Schrift, verkondigde hem Jezus. Wij zien hier voor het eerst, hoe een bepaald woord der Schrift tot tekst genomen wordt voor geheel een predikatie. Beginnende van die Schriftuurplaats wordt door Fillipus geheel het Evangelie verkondigd. Dit is dan ook in de kerk de gewone wijze van prediking geworden en gebleven. En ofschoon ik doorgaans alleen bijbellezingen houde, zo moet ik erkennen, dat het ontwikkelen van een gehele predikatie uit een enkel Schriftwoord een uitnemend voordeel heeft om een bepaalde waarheid van alle hare zijden te leren kennen en te doen bezien, en haar dus in haar volle licht (zover dit mogelijk is) te stellen. Alleen vergeet men niet, dat een tekst alleen een begin moet zijn tot het einde. En wat is het einde? Het Evangelie. En wie is het persoonlijke Evangelie? Christus. Daarom mag geen Evangelieprediking, van welk een tekst ook uitgaande, worden gehouden, die niet in Christus eindigt, want zonder Hem kunnen wij de natuur zo schoon schetsen als wij willen, de zon ontbreekt er in, en daarmede alle glans, alle pracht, alle schoonheid, alle vruchtbaarheid. Ik herinner u, wat ik meen reeds gezegd te hebben, dat, gelijk er geen dorp is of het heeft een weg, die naar de hoofdstad leidt, er geen tekst is, die niet naar Christus leiden kan en moet. Beginnende van dezelve Schrift, verkondigde hij hem Jezus. Op welk een uitnemende wijze is hier de gehele Evangelieprediking in een enkelen volzin samengevat! Hij verkondigde hem Jezus. Ziet gij, de persoon van Jezus: Wie Hij was, wat Hij geleerd, gedaan en ondergaan heeft, hoe Hij vernederd en verhoogd werd is het middelpunt van het Evangelie, ja van geheel de openbaring Gods, want al het overige is de omgeving van dat middelpunt. Alleen het woord van het Evangelie bekeert; alleen waar de naam van Jezus wordt genoemd, bewegen zich de conscientiën. Gij weet uit de Zendingsgeschiedenis, dat alleen de verkondiging van Jezus, en wel van zijn lijden, doorgaans op het hart van de Heidenen den meesten invloed heeft, en soms de meest geslotene harten opent. Trouwens, de liefde van Christus is de grootste kracht, die er in de zedelijke wereld bestaat, en daarom moge de prediking zo heerlijk zijn als zij wil, ontbreekt Jezus eraan, zo heeft zij geen kracht op het hart, dat zich voor niets opent dan voor Jezus' liefde alleen. Hierin ligt dan ook de heer1ijkheid van de verlossing, dat wij daarin alleen en onmiddellijk te doen hebben met God, geopenbaard in het vlees. Hebben wij Jezus door het geloof, dan hebben wij ook den Vader en den Heilige Geest, want deze drie zijn één. De Zoon heeft zich in de menselijke natuur Gode geofferd door zijn volmaakte onderwerping aan de Goddelijke gerechtigheid en zijn volmaakte gehoorzaamheid aan de Goddelijke barmhartigheid tot behoudenis van zondaren: Hij was het, die, in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof geacht heeft Gode evengelijk te zijn, maar heeft zich zelven vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende, en is den mensen gelijk geworden. En in gedaante gevonden als een mens, heeft Hij zich zelven vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot den dood, ja, tot den dood des kruises. Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd, en heeft Hem een naam gegeven, welke boven allen naam is, opdat in den naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in den hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods des Vaders. Filippenzen 2:6-11. In deze woorden ziet gij meteen de verklaring van den aangehaalden tekst uit Jesaja. Merkt op, dat het bij zonder aankomt op de evengelijkheid des Zoons met den Vader en de gehoorzaamheid des Zoons aan den Vader, zullen wij de offerande des Zoons voor onze zonde in het volle licht der Schrift zien gesteld. De Zoon was de evengelijke des Vaders, omdat van alle eeuwigheid af de Zoon de Goddelijke natuur des Vaders deelachtig was, zijnde Hij het Woord, dat bij God was en God was (Johannes 1:1). De Heer zelf zegt het ons volkomen klaar in de Woorden (Johannes 5:26): Gelijk de Vader het leven heeft in zich zelven, alzo heeft Hij ook den Zoon gegeven, het leven te hebben in zich zelven. De Zoon is dus de evengelijke met den Vader, daarin dat Hij gelijk de Vader het persoonlijke leven is, en daarmede de bron van

alle leven; niet in onafhankelijkheid van den Vader, want dan zouden er twee Goden zijn, wat onmogelijk is, maar in gemeenschap met den Vader. De Vader heeft dat volstrekt Goddelijk leven aan den Zoon gegeven. De Vader is dus de bron van het leven des Zoons, gelijk de Zoon de bron is van het leven van de schepping (Johannes 1:3) en van de gemeente door den Heiligen Geest. Ook dit wordt wederom geheel duidelijk door den Heer zelf gezegd (Johannes 6:57): Gelijkerwijs Mij de levende Vader gezonden heeft, en ik leve door de Vader, alzo die Mij eet, dezelve zal leven door Mij. Gij ziet, dat ook de Heer aan de zijnen zijn eigen leven op dezelfde wijze wil mededelen als Hijzelf het ontvangen heeft, ook niet in onafhankelijkheid van Hem, den Heer (Want dan zouden wij zo vele Christussen zijn, dat even onmogelijk is, als dat er meer dan één God kan zijn), maar in gemeenschap met Hem. In den Heiligen Geest geeft Christus zijn leven aan de zijnen als een leven in hen zelven, en daarmede als een bron des levens voor onze omgeving. Dit zeide de Heer reeds aan de Samaritaanse vrouw in de woorden (Johannes 4:13,14): Een ieder, die van dit water drinkt, zal wederom dorsten, maar zo wie gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, dien zal in eeuwigheid niet dorsten, maar het water, dat Ik hem geven zal, zal in hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven. En Johannes 7:38,39: Wie in Mij gelooft, gelijkerwijs de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijnen buik vloeien. En dit zeide Hij van de Geest, dewelke ontvangen zouden die in Hem geloven. Op deze waarheid rust dan ook de betuiging des Zoons tot den Vader (Johannes 17:22,23): Ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij één zijn, gelijk als wij één zijn. Ik in hen en Gij in Mij, opdat zij volmaakt zijn in één. De evengelijkheid des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes is dus een gemeenschap van liefde, waarin de gehoorzaamheid als zodanig geen plaats heeft of hebben kan. Gehoorzaamheid onderstelt een meerderheid en een minderheid; een ondergeschiktheid in de plaats van de evengelijkheid. Deze ontstond voor den Zoon door zijn menswording. Daarin legde Hij de gestaltenis Gods af, en nam Hij de gestaltenis aan van den dienstknecht, en in deze knechtelijke gestalte kon Hij zeggen: De Vader is meerder dan Ik; en: Ik ben niet gekomen om mijnen wil te doen, maar den wil degene, die Mij gezonden heeft; en kon Hij in Gethsémané bidden: Vader, indien het mogelijk is, en U zijn alle dingen mogelijk, laat dezen drinkbeker van Mij voorbijgaan, doch niet MIJN wil geschiede, maar de UWE. En wat was nu de wil des Vaders, die de Zoon als mens had te gehoorzamen? De behoudenis van den zondaar. En hoe moest die wil des Vaders gehoorzaamd en daarmede volbracht worden? Door zijn heilige wet te vervullen in haren eis en in hare straf. En de Zoon vervulde den eis van de wet volkomen; Hij was en bleef de Heilige Gods temidden van alle verzoekingen; niemand kon Hem van zonde overtuigen, die geen zonde heeft gedaan, en in wiens mond geen bedrog is gevonden. Hij vervulde alle gerechtigheid, en was heilig, onschuldig, onbesmet, afgescheiden van de zondaren, Hij vervulde dus de Wet van God volstrekt en volkomen, en kon daarmede als de volmaakt rechtvaardige mens voor onrechtvaardigen lijden en sterven, en dus het Lam Gods zijn, dat de zonde van de wereld op zich nam, en in zijn offerande wegnam. De Wet en hare staf was niet tegen Hem, want Hij was de Heilige, maar was tegen den zondaar, tegen ons; en zou Hij nu zondaren zalig maken, dan moest Hij hen ontheffen van den vloek van de wet, en dat deed Hij door tot een vloek te worden in den dood op het kruis. Hij betaalde, wat Hij niet schuldig was, en kocht ons vrij van den dood en het eeuwig verderf. Kan een rijk heer reeds met zijn geld de schuld van den schuldenaar betalen, en dezen daardoor geheel vrij van schuld stellen, hoeveel te meer kan de rijke Jezus onze schulden betalen aan de gerechtigheid Gods, aan zijn heilige wet, en ons daardoor vrijstellen van alle schuld! Zijn gehoorzaamheid tot in den dood, den dood des kruises, den vloekdood, voldoet voor onze ongehoorzaamheid op meer dan overvloedige wijze, want zijn gehoorzaamheid is door zijn Godmenselijke natuur een oneindige Goddelijke gehoorzaamheid, terwijl onze ongehoorzaamheid de ongehoorzaamheid is van het eindige schepsel. Zijn wij de duisternis van de ongerechtigheid, Hij is de Zon van de gerechtigheid, die de duisternis in licht verandert. Zo is (wij herhalen het) Jezus, de Zone Gods,

in zijn volkomene gehoorzaamheid tot in den dood des kruises, de eeuwig volmaakte, algenoegzame offerande voor de zonde. Hij heeft Gods heiligen wil (de wet) vervuld in het volbrengen van al zijn geboden, en in het dragen van geheel zijnen vloek over de zonde, als zijnde Hij de Heilige en Gezegende Gods, tot zonde en vloek gemaakt voor ons; en omdat Hij dat voor ons gedaan en ondergaan heeft, is hij de uitvoerder van Gods liefderaad jegens den zondaar, van Gods vredesraad met den gevallen mens; want de Vader wilde den mens redden en de Zoon voerde dien wil uit door den Heiligen Geest (Door den eeuwigen Geest heeft Christus zich zelven Gode onstraffelijk opgeofferd. Hebreeën 9:14). Daarom (zegt Christus) heeft Mij de Vader lief, overmits Ik mijn leven afleg, opdat Ik hetzelve wederom neme, Johannes 10:17; en Paulus zegt (Efeziër 5:2): Wandelt in de liefde, gelijkerwijs ook Christus ons liefgehad heeft en zich zelven voor ons heeft overgegeven tot een offerande en een slachtoffer, Gode tot een welriekenden reuk. Wel verre dus, dat de offerande van Christus tegen Gods liefde zou getuigen (zoals de bestrijders van de verzoening door voldoening beweren), is zij juist het hoogste bewijs van Gods liefde, die het hoogste (Gods eigen, enigen Zoon) niet spaarde, om ons te sparen. Het alzo LIEF heeft God de wereld gehad, dat Hij zijnen eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe weerspreekt deze beschuldiging volkomen. Gods liefde deed voor ons, wat Abraham zeide op de vraag van zijnen zoon Izaak: Zie het vuur en het hout, maar waar is het lam tot het brandoffer? God zal zichzelf een lam ten brandoffer voorzien, mijn zoon! Genesis 22:7,8. God kon dit ook alleen. Alleen uit Hemzelf kon dat offer voortkomen, en het kwam uit Hem zelven voort. Zijn Zoon, als God geopenbaard in het vlees, zou door den Heiligen Geest dat offer zijn en kon het alleen zijn. De zonde en de dood heersen op het gebied van den mens, God moest gevolgelijk in dat gebied treden, en Hij trad erin: Gods Zoon werd mens en vernietigde in zich zelven de zonde en den dood, door zijn offerande voor een iegelijk, die door den Heiligen Geest in het geloof één met Hem zou zijn; en zo werd Hij als de Godmens het Hoofd ener nieuwe mensheid, die, vrij van zonde en dood, Gode leeft in eeuwigheid. Zo dan, indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel. Het oude is voorbijgegaan, ziet, het is alles nieuw geworden. En al deze dingen zijn uit God, die ons met zich zelven verzoend heeft door Jezus Christus, en ons de bediening van de verzoening gegeven heeft. Want God was in Christus, de wereld met zich zelven verzoenende, hunne zonden hun niet toerekenende, en heeft het woord van de verzoening in ons gelegd. Zo zijn wij dan gezanten van Christus wege, alsof God door ons bade: Wij bidden van Christus wege: Laat u met God verzoenen; want dien, die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem. 2 Corinthiërs 5:17-21. Zulk een gezant was ook Fillipus bij den Moorman, en alzo was ook de inhoud zijner prediking tot hem. Van het middelpunt des Evangelies ging hij uit naar den omtrek, van de offerande des Heeren tot alles wat daaraan voorafging en volgde, en zo werd den Moorman in betrekkelijk korten tijd het volle Evangelie verkondigd. Want het komt er maar op aan, dat men het licht goed plaatse, zal de omtrek goed verlicht zijn. De offerande van Christus verklaart al het overige, en zij is dan ook als het middelpunt van geheel Gods vredesraad, het aantrekkingspunt van de uitnemendste Christenen geweest niet alleen, maar ook van de engelen, die begerig zijn in deze dingen in te zien (1 Petrus 1:12), omdat het hun, gelijk ons, een diepte van Gods liefde opent, waartoe geen geschapen verstand het peillood heeft. Daarom verwondert het ons niet, dat Paulus betuigde van niets te willen weten dan van Christus en dien gekruist, 1 Corinthiërs 2:2, en alle dingen schade te achten bij de uitnemendheid van de kennis van Jezus Christus, in wie al de schatten van de wijsheid en van de kennis verborgen zijn. Filippenzen 3:8, Colossenzen 2:3. Wat mij betreft, hoeveel ik van de offerande Van Christus heb gelezen en gesproken, altijd trekt zij mij opnieuw aan met grote kracht en vreugde, om, mocht het zijn, altijd dieper in deze oneindigheid van Gods liefde in te gaan, en alzo altijd meer de heerlijkheid van God te zien; want de offerande des Zoons van God is de heerlijkheid van het Evangelie. Door haar treedt alles in het licht,

waarin het staan moet, in het hogere licht, in het licht van Gods heerlijkheid, komen de woorden en werken des Heeren en zijn lijden en sterven tot het volle recht, en wordt op dat lijden en sterven zelf met de opstanding en hemelvaart des Heeren en zijn uitstorting des Heiligen Geestes het vereiste, het hoogste gewicht gelegd. Met één woord, wie de offerande van Christus ziet in het licht van God, voor dien is in de Schrift alles licht geworden. En alzo zij overweg reisden, kwamen zij aan een zeker water, en de kamerling zeide: Ziedaar water, wat verhindert mij gedoopt te worden? En Fillipus zeide: Indien gij van ganser harte gelooft, zo is het geoorloofd. En hij, antwoordende, zeide: Ik geloof, dat Jezus Christus de Zoon van God is. En hij gebood den wagen stil te staan. En zij daalden beiden af in het water, zo Fillipus als de kamerling, en hij doopte hem. Zo werd dan de kamerling bekeerd door Jesaja 53, en er zijn na hem velen door ditzelfde kapittel bekeerd geworden. Trouwens, het is een gedeelte van de Schrift, dat bijzonder bij den Jood, als hij behoefte heeft aan zondevergeving, een keerpunt in zijn leven moet geven. Ook moet ik nog opmerken, dat menigeen na den kamerling uit zijn vaderland naar een vreemd land heeft moeten gaan, om aldaar bekeerd te worden. Gij verwondert u zeker met mij over de eenvoudigheid van den afloop dezer belangrijke zaak in onzen tekst en over de levendigheid van de voorstelling. Het is achttien honderd jaren geleden gebeurd, en het is ons, alsof de zaak eerst heden gebeurd is. Toen de kamerling genoegzaam onderwezen was in het Evangelie, was hij volkomen overtuigd, en waartoe dan nog langer den Doop uitgesteld, die hem van een Jodengenoot tot een Christen heiligen zou? Waar de waarheid inwendig aanwezig is, mag, moet ook het uitwendig teken komen. Als men met het hart gelooft, dan mag de belijdenis met den mond niet achterblijven. En zo begeerde de kamerling den Doop bij de eerste geschikte gelegenheid, die hij daartoe vond, en begeerde Fillipus de belijdenis zijns geloofs. De kortelings gebeurde zaak met Simon, den tovenaar in Samaria, had den diaken zó voorzichtig gemaakt, dat hij niet alleen zeide: Indien gij gelooft, maar Indien gij van ganser harte gelooft, zo is het geoorloofd. De geloofsbelijdenis van den kamerling: Ik geloof, dat Jezus Christus de Zoon van God is, was nu ook volkomen voldoende. Christus voor den Zoon van God te erkennen, is volgens de Schrift Christus' Godheid te erkennen, want de opvatting van deze benaming in een minderen zin behoort niet tot de Schrift, maar is afkomstig uit het ongeloof, dat al het Goddelijke voor zich ontgoddelijkt en het ook poogt te doen voor anderen; doch de Schrift, de waarheid, verijdelt onophoudelijk de pogingen van de leugen. Wat uit God waarlijk, onmiddellijk oorspronkelijk is, is ook waarlijk en volstrekt Goddelijk. En toen zij uit het water waren opgekomen, nam de Geest des Heeren Fillipus weg, en de kamerling zag hem niet meer. Hoe gaarne zou de kamerling Fillipus verder tot zijn reisgenoot hebben gehad, ja hoe gaarne zou hij gewenst hebben, dat Fillipus met hem medegegaan ware naar zijn land, om daar onder zijn machtige bescherming het heerlijke Evangelie te verkondigen! Of ook, hoe gewenst zou het Fillipus hebben kunnen voorkomen, dat de kamerling naar Jeruzalem teruggekeerd en in gemeenschap met de broederen gekomen ware. Doch de Heilige Geest voorkwam dat alles. Daartoe was de tijd nog niet gekomen en niet dienstig. De kamerling zelf moest nu de zendeling des Heeren zijn tot zijn volk; en wij mogen veilig aannemen, dat hij dit ook geworden is. Immers, de bijzondere voorbereidingen tot zijn bekering door de onmiddellijke leiding des Heiligen Geestes doen het ons meer dan waarschijnlijk achten, dat de kamerling tot een bijzonder werk in het koninkrijk Gods werd geroepen en gesteld. Dat er in de landen, waarin dat van den kamerling dag, en bijzonder in Abyssinië reeds vroeg een Christelijke gemeente bestond, die zich lang heeft staande gehouden, en ook nu nog, ten uiterste verbasterd, bestaat, leert overigens de geschiedenis. Daarbij was de wijze van scheiding, de wegneming van Fillipus een bewijs voor den kamerling, dat deze ontmoeting een onmiddellijke beschikking Gods was geweest. Want hij reisde zijnen weg met blijdschap. Waar de koning gekomen is, gaat de heraut heen, want zijn werk is geëindigd. Is de mens bekeerd geworden, dan moet het overige plaats hebben in de gemeenschapsoefening tussen den Heer en de ziel zelve. De kamerling ondervond, dat in plaats van den gezant des Heeren de Heer nu zelf bij hem was, en

zo had hij Fillipus niet meer nodig om zijn weg met blijdschap te reizen. Hij bezat nu in zijn eigen hart die blijdschap, die niemand van ons nemen kan: de blijdschap des geloofs in Jezus, de blijdschap des Heiligen Geestes. Het is de eeuwige blijdschap van den Christen, te weten, dat zijn Verlosser leeft, en dat hij Hem tot zijn eeuwigen Zaligmaker heeft. Jezus is de parel van onschatbare waarde, die ons alleen volkomen rijk maakt, zodat wij daarvoor alle andere schone paarlen, alle andere schatten kunnen ontberen. Dit te weten is niets minder, dan te weten, dat men behouden is voor de eeuwigheid; dat onze naam van verlorenen veranderd is in dien van uitverkorenen; dat wij niet meer kinderen zijn des toorns, maar kinderen des welbehagens; dat wij niet meer den zondaarsdood sterven en in het oordeel komen, maar dat wij uit den dood zijn overgegaan in het eeuwige leven. Zeker is het gevoel dezer blijdschap het sterkst in het begin onzer bekering, omdat de snelle overgang van de duisternis tot het licht dit vanzelf medebrengt; doch nimmer mag of kan deze blijdschap bij den Christen geheel ontbreken. Het is hiermede als met de liefde van den bruidegom en de bruid. Welk een frisheid is er in deze liefde ! Boven hen hangt een kroon van enkel rozen, en terecht draagt de borst van den bruidegom en de bruid de fijnste en schoonste, kunstig ineen gevlochten bloemen. Doch de staat van verloofden gaat voorbij, hij gaat over in dien van echtgenoten. Indien echter de liefde oprecht is, wordt zij nooit minder, maar altijd meer, want zij verliest wel hare lentekleuren en geuren, maar wordt gelijk aan een vruchten rijpende zomer en een vruchten dragende herfst en zo God het geeft ook een prachtige, sneeuwwitte winter. Dat dan de eerste liefde en met haar de eerste blijdschap blijve, gelijk in het huwelijk, zo ook in onze geestelijke betrekking tot den Heer door het geloof! Maar Fillipus werd gevonden te Azote, en het land doorgaande, verkondigde hij het Evangelie in alle steden, totdat hij te Cesarea kwam. De Heilige Geest scheidde op een onzichtbare wijze Fillipus van den kamerling, en deed hem den tegenovergestelden weg inslaan, zodat Fillipus zich weldra te Azote (vroeger Asdod, ook een Filistijnse stad, 1 Samuel 5:3) bevond, en van daar in alle steden het Evangelie verkondigde, totdat hij kwam in Cesarea, een stad aan de Middellandse zee en wel te onderscheiden van de stad Cesarea Fillippi aan den oorsprong van de Jordaan, welke door den viervorst Fillipus ter ere van den Romeinse keizer Tiberius gebouwd, en aldus genoemd werd (Mattheus 16:13). In eerstgenoemd Cesarea schijnt Fillipus vast verblijf te hebben genomen, en treffen wij hem later aan als den vader van een zeer gezegend huisgezin. Zijne kinderen waren vier dochters, die allen profetessen des Heeren waren. Aldaar waren ook later Paulus en diens reisgezellen vele dagen zijn gasten, Handelingen 21:8-14, en werd Paulus door den profeet Agabus voorspeld, dat hem banden en verdrukkingen te Jeruzalem wachtten. Op dit ogenblik scheen dit nog een volstrekte onmogelijkheid bij den mens, maar het meest tegenstrijdige gebeurt door Gods genade, gelijk wij terstond zullen zien.

9:1 De bekering van Saulus van Tarsis.

En Saulus, blazende nog dreiging en moord tegen de discipelen des Heeren, ging tot den hogepriester, en begeerde brieven van hem naar Damascus, aan de synagogen, opdat, zo hij enigen vond, die van dien weg waren, hij dezelve, beide mannen en vrouwen, zou gebonden brengen naar Jeruzalem. Saulus was uit het geslacht van Benjamin, evenals de koning Saul, wiens naam hij droeg. Hij had ook wel iets van de vervolgzucht en bloeddorstigheid van dien vorst. Herinnert u slechts diens onophoudelijk vervolgen van David en zijn slachten van de priesters des Heeren. Trouwens, het is meermalen opgemerkt geworden, dat een naamdrager in de familie iets van den aard heeft van den persoon, naar wie hij genoemd is. Hoe dit zij, Paulus was een rechte inquisiteur, die, toen hij te Jeruzalem niets meer vond om in de gevangenis te werpen en te straffen, omdat wie vluchten kon gevlucht was, zich ook naar de buitenlandse steden begaf, om aldaar zijn bloedig werk voort te zetten. Lukas drukt blijkbaar op het woordje nog. Niettegenstaande al wat er gebeurd was, was Saulus niet verzadigd, maar nog blazende (snuivende als het wilde dier) dreiging en moord tegen de discipelen des Heeren, en ging hij tot den hogepriester om volmacht tot zijne verdere vervolgingen, allereerst in het nabijgelegen Damascus. De hogepriester was een Sadduceeër, en hoe! De gestrenge Farizeeër Saulus vernedert zich om zijn hulp in te roepen? Het verwondere ons niet. Het bijgeloof roept het ongeloof of wilt gij liever: de valse kerk roept den wereldlijken arm altijd te hulp, als het te doen is om het geloof te bestrijden, terwijl ieder daarbij zijn eigene rekening vindt. Intussen ziet men, hoe dwaas de geloofsvervolging is. Saulus had nog wat te doen, eer hij al de naar elders gevluchte discipelen van Jezus achterhaald had! En intussen vloeiden weer van andere zij den menigten tot de gemeenten. Wat hebben dan ook de Roomse inquisiteurs met hunne gruwelijke folteringen en brandstapels uitgericht? Dat zij den hemel bevolkt hebben met martelaren, en op de aarde hunne eigene kerk hebben verwoest; want er zouden nooit zo velen de Roomse kerk verlaten hebben, als zij niet een zo wreede, onnatuurlijke moeder was geweest, die hare eigene kinderen kon pijnigen en vermoorden, als zij geen gemeenschap wilden hebben met hare wreedheden en goddeloosheden. Aan den anderen kant zien wij in Saulus den recht eigengerechtigen mens, die al zijn krachten inspant om zich zelven tot een heilige te maken, zodat hij, die nog heden zulk een eigengerechtige zijn wil, aan Saulus kan zien, dat er in dit geval nog wat meer te doen is, dan op zijn droesem te blijven liggen, dat men alsdan de handen moet uitsteken en naar de wapenen grijpen, en een fanatieke (dweepzieke) vervolger worden moet. Doch wij zien ook hierbij op den Heer. Hij laat Saulus woeden tot het uiterste toe. Hij kent, of liever stelt, de grens van alle kwaad, en ook van dit kwaad. God is lankmoedig, omdat Hij van alles zeker is. Van achteren zien wij dan ook eerst de heerlijkheid van dezen weg van God. Paulus moest zo geweldig zijn verzenen tegen de prikkels slaan, om zó zwaar gewond te worden, dat zijn wonden levenslang nabloedden. Hoewel hij later wist, dat al zijn zonden hem vergeven waren, ja dat de Heer hem met bijzondere, persoonlijke verschijningen en toespraken begenadigde, kon hij het toch zich zelven niet vergeven, dat hij zover gegaan was. Gij hoort dit uit zijn eigen mond, als hij zijn bekering zelf aan het volk verhaalt in de woorden (Handelingen 22:17-21): En het gebeurde mij, als ik te Jeruzalem wedergekeerd was en in den tempel bad, dat ik in een verrukking van zinnen was, en dat ik Hem (den Heer) zag, en Hij tot mij zeide: Spoed u, en ga in der haast uit Jeruzalem, want zij zullen uw getuigenis van Mij niet aannemen. En ik zeide: Heere, zij weten, dat ik in de gevangenis wierp, en in de synagoge geselde, die in U geloofden; en toen het bloed van Stafanus, uw getuige, vergoten werd, dat ik daar ook bijstond en mede een welbehagen had in zijn dood, en de klederen bewaarde van diegenen, die hem doodden. En Hij zeide tot mij: Ga heen, want ik zal u ver tot de Heidenen afzenden. Hoe liefelijk, niet waar? Bij den Heer is geen zweem van verwijt; integendeel, Hij brak de redenen van Saulus af, en zeide hiermede: "Geen woord meer over deze zaak, Ik zend u niet tot Israël, maar tot de Heidenen," en opende hiermede een groter zendingsveld voor zijn apostolaat, waarop hij ook veel vrijer stond, dan onder de Joden. Nochtans, Paulus zelf was vervuld van

zelfverwijt; en zo werd het woord bevestigd, door hemzelf later gesproken: Indien wij ons zelven oordeelden, zo zouden wij niet geoordeeld worden. 1 Corinthiers 11:31. Aan den anderen kant echter is het een grote dankstof voor den bekeerden Paulus, dat de Heer, hoever Hij hem ook heeft willen laten gaan, hem toch voor het alleruiterste heeft behoed. Hoe ligt had Saulus zelf de stenen op Stefanus kunnen werpen, en dus eigenhandig diens moordenaar kunnen zijn! Doch hiervoor bewaarde hem de Heer. En gaat het ons niet ook meestal zo? Hoe dikwijls moeten wij zeggen: Ik ging ver, zeer ver in het kwade, maar voor het allerergste heeft God mij toch genadig bewaard, en ik kan Hem daarvoor nooit genoeg danken! En zo is het ook in hetgeen ons overkomt. Hoeveel leeds is ons overkomen en toch zien wij ons doorgaans bewaard voor slagen, die ons geheel en al zouden verpletterd hebben. Hoe dikwerf rijzen er gedachten voor onzen geest, waarvan wij moeten zeggen: O, indien dat eens gebeurd ware; indien God mij daarvoor niet genadig had behoed, wat zou er dan van mij geworden zijn? Doch nu was en is de Heere aan mijne rechterhand, zodat ik niet grotelijks kan wankelen. Psalm 62:3. En als hij reisde, is het geschied, dat hij nabij Damascus kwam, en hem omscheen snellijk een licht van den hemel; en ter aarde gevallen zijnde, hoorde hij een stem, die tot hem zeide: Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij? En hij zeide: Wie zijt, Heere? En de Heer zeide: Ik ben Jezus, dien gij vervolgt; het is u hard, de verzenen tegen de prikkels te slaan! En hij, bevende en verbaasd zijnde, zeide: Heer, wat wilt Gij, dat ik doen zal? En de Heer zeide tot hem: Sta op en ga in de stad, en u zal aldaar gezegd worden, wat gij doen moet. En de mannen, die met hem overweg reisden, stonden verbaasd, horende wel de stem, maar niemand ziende. In de verhalen, die Paulus zelf van zijn bekering én voor het volk én voor Agrippa deed, Handelingen 22, 26 komen enkele bijzonderheden voor, die wij hier niet lezen. Zo lezen wij Handelingen 22:6: Het geschiedde, als ik reisde, en Damascus genaakte, omtrent de middag, dat snellijk uit den hemel een groot licht mij rondom omscheen; en Handelingen 26:13: Ik zag, o koning, in het midden van den dag, op den weg, een licht boven de glans van de zon van den hemel, mij en degenen die met mij reisden omschijnende. Hier was dus een liefelijke overeenkomst van de natuur en van de genade, zoals wij ze meermalen in de Schrift en in het leven aantreffen. In het heetst van den dag, terwijl de zon in haar toppunt stond, werd Saulus in het heetst zijner woede, in de hoogste hitte van zijnen ijver, in het toppunt zijner zonde aangetroffen, en getroffen, en staande gehouden, neen, naar de diepte van de bekering geleid, gelijk de zon naar het westen, om van daar weder tot de eeuwige hoogten des hemels opwaarts te gaan. Zo werd dan het ogenblik van de bekering van Saulus als door de zon aan den hemel geschreven; en als wij dus de zon in het midden des hemels zien staan, dan kunnen wij nog heden zeggen: Op dezen zelfde tijd van den dag werd Paulus bekeerd. Gij weet, met welk een ingenomenheid Johannes de ure aantekent, waarin hij met Andreas voor het eerst met Jezus in gesprek kwam. Zij was hem onvergetelijk, en zo was het ook met Paulus. In zijn beide verhalen vergeet hij dan ook niet, dat de middaguur de ure zijner bekering was, en zo zal hij wel gedurende zijn gehele leven dat tijdstip niet hebben vergeten. God verbindt soms de aller gewichtigste zaken van ons leven aan de meest gewone en anders onverschillige verschijnselen van het dagelijks leven. Want alles is werkelijkheid in de wegen Gods, niets is bloot denkbeeldig; alles is belichaamd en heeft vlees en been, zoals Christus zelf had; niets is bloot geest, dat trouwens voor ons, mensen, niet zou kunnen dienen. Daarom openbaart zich ook de Heilige Geest in zichtbare en kenbare werkingen bij de gelovigen, terwijl van de wereld te zijnen opzichte gezegd wordt (Johannes 14:17): De wereld kan Hem niet ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet, maar gij kent Hem, want Hij blijft bij ulieden en zal in u zijn. Daarbij was Saulus nabij Damascus. Hij mocht in die heidense stad niet komen, dan als de Apostel van de Heidenen. Hij had gemeend er in triomftocht binnen te komen, doch hij moest er intreden als een overwonnen, verslagen vijand en gevangene van Christus. Doch wie een gevangene wordt van Christus, is een vrijgelatene Gods, en zo deed Saulus toch zijn triomftocht in Damascus; immers is voor den Christen de ingang tot de heerlijkheid een weg van lijden. Hem omscheen plotseling een licht uit den hemel.

Wederom een gepaste overeenkomst met den toestand van Saulus, die door zijn ongeloof in volslagen duisternis verkeerde. Met meer nadruk dan iemand kon hij dan ook later (2 Corinthiers 4:6) zeggen: God, die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is degene, die in onze harten geschenen heeft, om te geven verlichting van de kennis van de heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus. Het was geen natuurlijk, maar een bovennatuurlijk licht (boven den glans van de zon) en daarmede vanzelf verblindend, want wat boven onze zielskracht gaat, stelt die kracht, zo niet voor altijd, toch voor een tijd buiten werking. Evenwel, de uitwerking van dat licht had alleen, ofschoon niet ogenblikkelijk, gevolg bij Saulus, voor wie alleen de gehele verschijning des Heeren geschiedde. Zijne reisgezellen bleven geheel buiten deze zaak. Nochtans moesten zij zóveel horen en zien, dat zij van het gebeurde bevoegde getuigen konden zijn bij de Joden. Immers, de ongelovigen schrijven de bekering gewoonlijk toe aan iemands verbeelding, doch dit moest hier niet gezegd kunnen worden. Daar had de Heer voor gezorgd. Evenals de wachters aan de oversten van de Joden getuigenis moesten geven van de opstanding van Jezus, zo hier de metgezellen van Saulus van diens bekering. Zij hoorden dan ook wel de stem, die van den hemel sprak, maar zij verstonden haar niet; ook zagen zij Jezus niet; dit alles was voor Saulus alleen. Nochtans vielen met hem allen, door het plotselinge licht verschrikt, ter aarde (Handelingen 26:14). Alleen Saulus zag den Heer. Dit blijkt duidelijk, omdat wij in onzen tekst lezen: En de mannen, die met hem reisden, stonden verbaasd, horende wel de stem, maar niemand ziende. Zo zag dan Saulus, wat zij niet zagen. Saulus zag den Heer in zijn heerlijkheid, zoals hij dan ook zelf getuigt, 1 Corinthiers 15:8: ten laatste van allen is Hij ook van mij als van een ontijdig geborene gezien. Want juist door zich een ontijdig geborene te noemen, toont hij duidelijk, dat hij op de eerste verschijning en niet op de latere verschijningen des Heeren aan hem het oog heeft. Met deze uitdrukking echter verwerpt Paulus zich zelven als den onwaardigsten onder de onwaardigen. Nochtans, hij was (ofschoon ook ontijdig) een geborene, die Christus zag, en dus een wedergeborene. De wedergeboorte is die tweede geboorte, welke wij allen moeten deelachtig worden, zullen wij het koninkrijk Gods aanschouwen; het is de geboorte uit God, uit den Heiligen Geest; een geestelijke geboorte in tegenoverstelling van onze natuurlijke geboorte. Onze natuurlijke geboorte is uit het vlees voor de natuurlijke wereld; onze geestelijke geboorte is uit den Geest en voor de bovennatuurlijke wereld. Zij is een tweede schepping in de eerste schepping, een wonder Gods, dat niet altijd met een uitwendige openbaring, zoals bij Paulus, gepaard gaat, maar toch altijd een innerlijke openbaring is van Jezus aan den zondaar. De zondaar, aan wie Jezus zich openbaart als de Zaligmaker, is wedergeboren, is bekeerd, is een gelovige; want het is niet mogelijk, dat zulk een begenadigde de genade niet zou aannemen. Immers, de Heer openbaart zich niet dan aan de zijnen, dan aan de Hem van den Vader gegevenen en door den Heiligen Geest daartoe afgezonderden en voorbereiden, en dit zegt wederom Paulus zelf in de woorden, die hij onmiddellijk op het verhaal zijner vervolging aan de gemeente te Galaten 1:15-16 laat volgen: Maar wanneer het Gode behaagd heeft, die mij van mijner moeders lijf aan afgezonderd heeft, en geroepen door zijn genade, zijnen Zoon in mij te openbaren, opdat ik Hem door het Evangelie onder de Heidenen zou verkondigen, zo ben ik terstond niet te rade gegaan met vlees en bloed. Gij ziet, de geboorte tot een kind Gods, de bekering, het gelovig worden in Jezus geschiedt door de openbaring van den Heer zelf aan ons. De uitwendige dingen in het Koningrijk van de hemelen kunnen door de Engelen geschieden, maar niet de bekering: deze moet door den Heer zelf geschieden, en geschiedt door Hem zelven, nochtans door middelen, geen stoflijke en aardse, maar geestelijke en goddelijke: zijn Woord en zijn Geest. Zoals de Heer in onzen tekst hoorbaar tot Saulus spreekt, zo spreekt Hij door zijn beschreven Woord tot den zondaar, en de Heilige Geest geeft nadruk aan dit Woord en aan die Schrift, totdat het in het hart van hem, die gelooft, onuitwisbaar is. Dit is de belofte van het Nieuwe Verbond. De gelovigen zijn dan ook zo vele brieven van Christus, geschreven, niet met inkt, maar door de Geest van de levende God, niet in stenen tafelen, maar in vlezen

tafelen des harten. 2 Corinthiers 3:3. Zo legde dan de Heer zelf als het ware de hand op het hoofd van den man, die een afgod dezer wereld scheen te zullen worden, en zeide tot hem: "Voor Mij uw hart, voor Mij uwen ijver, voor Mij uwe wetenschap." De Heer sprak tot Saulus in de Hebreeuwse taal, en zeide tot hem: Saul, Saul! wat vervolgt gij Mij? De openbaring van den Heer aan Saulus was in zijn geheel een openbaring van liefde; vandaar, dat de Heer hem, als een Hebreeër uit de Hebreeën, bepaald in het Hebreeuws aansprak, daar de Heer tijdens zijn omwandeling gewoon was, het Aramees te spreken. Deze gemengde, verbasterde taal was voor de aarde; thans klonk het zuiver Hebreeuws liefelijk in de oren van Saulus, die het zelf ook sprak. Ook sprak de Heer Saulus niet aan met harde, maar innemende woorden. Zoals God Abraham riep: Abraham, Abraham! en zoals de Heer weleer tot Martha zeide: Martha, Martha! zeide Hij tot hem: Saul, Saul! en Hij voegde er het aandoenlijk verwijt bij: wat vervolgt gij Mij? De Heer vereenzelvigt zich hier, gelijk altijd, met de zijnen. wie de zijnen vervolgt, vervolgt Hem; wie de zijnen aanneemt en weldoet, neemt Hem aan en doet Hem wel. Ook sprak de Heer hier het grote troostrijke beginsel der gehele Schrift uit, dat onze zonden, ofschoon zij mensen hebben ongelukkig gemaakt, tegen niemand anders, dan tegen God zelf gedaan zijn, en dat wij dus onzen Rechter om genade moeten bidden. Dat is een zielvertroostende waarheid, die ook David in Psalm 51 uitsprak. Immers, indien wij bij de oneindige gevolgen onzer zonden moesten stilstaan, er was geen troost mogelijk; maar die gevolgen eindigen in God, en als nu God ons onze zonden vergeeft, dan heeft Hij al hare gevolgen op zich genomen. Daarbij, hoe troostrijk is het, te weten: de mens wil niet altijd vergeven, maar God wil het altijd. Zo dan, wij moeten in het grootboek onzes levens slechts één kapitaalrekening hebben, en daarop allerlei posten van winst en verlies afschrijven. Zonder beeld gesproken: op God, op Christus moeten wij al onze zonden overdragen, en ook al de goede werken, die wij als verlosten in den geloof doen, opdat wij in God, in Christus, én onzen enigen Schuldvergever, én onzen enigen Beloner uit genade mogen hebben. Dit deed dan ook voor Saulus een nieuw licht opgaan. Hoe, hij had mensen vervolgd, en nu hoort hij, dat hij God in den hemel vervolgd heeft. Hij is verbijsterd. Hij vraagt, wiens stem hij hoort; vraagt: wie zijt Gij, Heere? Want hij ziet, ofschoon in heerlijkheid, een persoon in menselijke gedaante. En nu zegt de Heer: Ik ben Jezus, en voegt er andermaal bij: dien gij vervolgt; en er nog bijvoegende: het is u hard de verzenen tegen de prikkelen te slaan. Gij weet dat de prikkel (een stok met een ijzeren punt) het wapen is van den ossendrijver, evenals de staf het wapen is van den schaapherder. De Heer gebruikt deze uitdrukking, om Saulus het vruchteloze van het wederstand bieden tegen den prikkel van zijn eigen geweten aan te wijzen. Had Saulus dan een prikkel in zijn geweten? Zeker had hij dien. Ofschoon Saulus meende, dat hij geen anderen prikkel had dan zijn ijver voor de wet, die hem aandreef van de een vervolging tot de andere, zo had hij juist daardoor een prikkel in zijn geweten ontvangen. Want dit is de vloek van de zonde, dat niemand er rust bij kan vinden, en evenmin vreugde. Meent gij, dat Saulus bij zijn moorddadig werk zich rustig, in vrede en gelukkig gevoelde? Dit was onmogelijk. Vandaar het zo rusteloos jagen naar altijd meer offers, of er hierdoor vrede bij hem zelven mocht ontstaan. Juist dit is de zegen van de waarheid en des geloofs, dat niemand, ook niet de booste mens, een waar Christen kan zien handelen of horen spreken, of hij gevoelt een prikkel in zijn hart, die hem óf bekeert óf opschrikt en aandrijft, om met de verzenen er tegen achteruit te slaan; vandaar de vijandschap, de wrevel, de haat, de razernij soms, die het bijgeloof en het ongeloof tegen het geloof doen zien. Daarom heeft dan ook het ongeloof een hard leven; het heeft geen rust, geen duur, geen vrede, geen vreugde, zonder het te willen weten, maar het veeleer verbergende. Zelfmisleiding is dan ook al de wijsheid van het ongeloof, en er zijn velen, die er mede voortleven tot in den dood, als wanneer hunne ogen moeten opengaan over hun wezenlijken toestand. Mochten zij nog op aarde het woord des Heeren verstaan, dat tot alle bestrijders van Christus, evenzeer als tot Saulus, gezegd is: Het is u hard, de verzenen tegen de prikkels te slaan. Het leerde Saulus zich zelven kennen als den tegenstander van de stem Gods in zijn hart, als den verkrachter van eigen

geweten. En hij, bevende en verbaasd zijnde, zeide: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal? Welk een vraag en bewijs van dadelijke gehoorzaamheid! Het is een uitroep, een kreet, die bewijst dat het kind geboren is en dat het leeft. Hij weet nog niets van het Christendom, en toch kent hij den Heer in Christus. Hij gevoelt, dat hij met God zelf te doen heeft, en hij valt op zijn knieën en aanbidt en vraagt naar zijnen wil. Nu is te willen, wat de Heer wil, het teken van de wedergeboorte. De eigen wil van Saulus was gebroken en nu was er plaats voor den wil Gods. Onze eigen wil is de spil, waar geheel onze persoonlijkheid en al onze krachten zich om bewegen. Eenmaal door de zonde van God uitgevallen, zoeken wij niet meer ons middelpunt in God, maar in ons zelven. En hieruit bestaat, zoals wij meermalen hebben opgemerkt, die valse God-gelijkheid, die de satan onze eerste ouders door de zonde beloofde en ook gaf. "Gij zult uw eigen meester zijn en hebt alsdan niet naar God te vragen; uw eigen wil zal uwe wet zijn." Zó luidde de belofte des satans, en is deze niet ook door hem vervuld? Leeft de natuurlijke mens niet naar zijn eigen wil? Is hij niet zich zelven genoeg? Zegt hij niet in stilte, wat Farao overluid zeide: wie is de Heer, wiens stem ik gehoorzamen zou? Ik ken Hem niet. Het zijn eigen meester zijn in al zijn doen en laten is een God-gelijkheid, maar een valse. Zij is enkel schijn, want God blijft de God van den bozen, eigenwilligen mens; en heeft deze zich aan Gods liefde onttrokken, hij kan zich niet onttrekken aan zijn macht, aan zijn heiligheid, aan zijn straf. Daarom is de goddeloze alleen zolang zijn eigen meester, totdat hij zich bekeert en gered wordt, of sterft en verloren gaat. De ware God-gelijkheid is Gods wil te doen. "Wie Gods wil doet, regeert met Hem de wereld," heeft iemand gezegd, en het is schoon gezegd, en waar ook. Door Gods wil te doen, zijn wij zijn medearbeiders in al zijn heerlijke werken, de mede-uitvoerders van al zijn heerlijke, oneindige, eeuwige ontwerpen. Zie het aan Saulus. Zolang hij zijn eigen wil deed, de inspraak van zijn eigen hart volgde, was hij een verwoester van Gods hemels werk, van de gemeente, en van nu af zou hij zich zelven een medearbeider Gods noemen en dit ook zijn. Zo was dan Saulus door den Heer zelf bekeerd, niet bij opklimming, maar in één ogenblik. In het toppunt zijner vijandschap jegens den Heer greep de Heer hem in het hart, en stelde hem, het toonbeeld van de zonde, tot een toonbeeld van de macht van de genade. Het was een scheppingsdaad. Zo schiep God ook den hemel en de aarde door het woord zijner kracht. Zeker is niet alle wijze van bekering dezelfde, en wij moeten ons dus wél wachten om, zoals, helaas, veel te veel gedaan wordt, éénzelfde wijze van bekering te stellen voor allen. Doch al weet het kindje nog niet, dat het geboren is (en zulke kinderen zijn er velen in het koninkrijk Gods), toch moet het geboren zijn, zal het een kindje zijn, en later moet het onvermijdelijk tot de bewustheid komen, dat het werkelijk geboren is, dat het leeft, en dat het een kind des huizes is. Vergeten wij echter daarbij ook niet, dat de voorbereiding tot de geboorte bij ieder mens bij opklimming geschiedt, maar dat de geboorte zelve één ogenblik is. Door dit los te laten, komt men tot het denkbeeld van de ongelovigen, van natuurlijke ontwikkeling. Neen, men ontwikkelt wel van kwaad tot kwaad, maar niet van kwaad tot goed, niet van een Saulus tot een Paulus, niet van een vervolger tot een apostel! Deze verandering is een vernieuwing, een inplanting van een nieuw beginsel. En de Heer zeide tot hem: Sta op, en ga in de stad, en u zal aldaar gezegd worden wat gij doen moet. De Heer zelf is het begin van de bekering, het overige moet de ene mens den anderen leren, daarom gaf de Heer hem op dat ogenblik geen nader onderricht. Gij gevoelt, dat was hiertoe noch de plaats, noch de tijd. Bovendien was de tijd van 's Heeren onmiddellijk onderwijs voorbij; daarvoor waren nu zijn apostelen en zijn discipelen. Voortaan moesten zondaren alleen van zondaren, die echter begenadigd waren, het Evangelie ontvangen; dezen waren de door den Heiligen Geest daartoe bekwaam gemaakte bedienaren des Evangelies. In één Woord, Christus bekeert, maar zijn discipelen moeten den bekeerde onderwijzen, opdat zij elkander zouden nodig hebben. Het onmiddellijke moet echter altijd eerst voorafgaan, zal het middellijke volgen; want mensen kunnen elkander. Wel leren, maar niet bekeren. En hier zou nu de geleerde door den ongeleerde worden onderwezen. Hiermede werd Saulus onafhankelijkheid als Apostel bewaard, daar hij niet door een van de Apostelen

werd onderwezen of gedoopt, maar door een eenvoudig discipel. Daarom beval de Heer hem ook niet naar Jeruzalem terug te keren, neen, niet achterwaarts gaan, niet omkeren is des Heeren wil, maar den weg te gaan, die vóór ons ligt. Trouwens, het verledene is niet meer te herroepen, wat vóór ons ligt kan en moet bereikt worden. Wat zou Saulus thans te Jeruzalem doen? Neen, in Damascus zou hij tot Apostel geheiligd en gewijd worden en moest hij zijn eerste Evangelieprediking houden. Juist in de stad, waarheen hij gekomen was om het huis Gods af te breken, moest hij het met krachtige hand helpen bouwen. En Saulus stond op van de aarde, en als hij zijn ogen opendeed, zag hij niemand. En zij, hem bij de hand leidende, brachten hem te Damascus. En hij was drie dagen, dat hij niet zag, en at niet, en dronk niet. Welk een intrede van Saulus in Damascus! Als een blinde, en zo moest hij aan de hand geleid worden als een kind. Zo moet er altijd met ons iets gebeuren, een oog uitgetrokken, een hand afgehouwen, een Jona overboord geworpen worden. En als dat nog maar voor eenmaal was, maar het komt gedurig weder in een andere gedaante. En als dat nu nog maar in het lichaam was, maar het is meermalen in den geest, dat veel erger is. Het licht verblindde Saulus, want voor de vijanden Gods is Gods licht niet liefelijk, maar vreselijk, verblindend, ja blind makend; doch zien wij niet voorbij, hoe ook de oordelen des Heeren over de zijnen enkel tot hunne zaligheid strekken. Saulus zag zich met blindheid geslagen. Op de heerlijke, hemelse aanschouwing volgde de nacht, de volslagenste nacht. Er was dus een wonder aan hem geschied, ofschoon een verootmoedigend wonder. Het gaf hem de zekerheid, dat zijne heerlijke aanschouwing geen zinsbedrog, maar een wezenlijk gebeurde zaak was; maar ook, dat hij nu naar het lichaam in dien toestand was gebracht, waarin zijn ziel tot nu toe had verkeerd. Hij kwam tot de bewustheid, en ondervond het tegelijk, dat de genade gegeven wordt niet aan den hoogmoedige, maar aan den nederige, aan den verslagene van hart en den verbrijzelde van geest; en hij gevoelde deze werkingen van het licht des Heiligen Geestes temidden van zijn uitwendige blindheid, en hij verootmoedigde zich door het gestrengste vasten gedurende drie dagen. Nu is er bij de gelovigen geen vasten zonder gebed, en alzo stortte ook Saulus zijn ziel uit in gebeden, zoals hij ze nog nooit tevoren uitgestort had. En er was een zeker discipel te Damascus, met name Ananias; en de Heer zeide tot hem in een gezicht: Ananias! En hij zeide: Zie, hier ben ik, Heere! En de Heer zeide tot hem: Sta op, en ga in de straat, genaamd de rechte, en vraag in het huis van Judas naar een, met name Saulus van Tarsis; want zie, hij bidt. En hij heeft in een gezicht gezien, dat een man, met name Ananias, tot hem inkwam, en hem de hand oplegde, opdat hij wederom ziende werd. Nadat Saulus, in liefelijke overeenstemming en met betrekking tot des Heeren dood drie dagen als dood en begraven voor de wereld en de broederen was geweest, gedacht de Heer aan hem. Het was Saulus' proeftijd geweest. Uit des Heeren persoonlijke verschijning aan Saulus ontwikkelden zich twee andere verschijningen: die des Heeren aan Ananias en die aan Saulus zelven, waarin hij Ananias tot zich zag komen. Ook dit drietal verschijningen zal Saulus later onvergetelijk zijn geweest, en wellicht, dat hij ook daarin een overeenkomst met des Heeren handeling ten opzichte van de elven Johannes 21:14 gezien heeft. Hoe dit zij, de Heer voltooide binnen Damascus het werk, dat Hij buiten die stad met Saulus begon. De Heer had hem bevolen, die stad binnen te gaan, en hem beloofd, dat hem aldaar gezegd zou worden, wat nu te doen stond. Wie van de discipelen des Heeren zou nu in dit opzicht des Heeren gezant zijn? Dezelfde man, die zeker een van de eersten zal geweest zijn onder degenen, die Saulus voornemens was te Damascus gevangen te nemen en gebonden naar Jeruzalem te brengen. De Heer zelf verschijnt Ananias in een gezicht, en spreekt hem toe op een wijze, die ons te kennen geeft, dat zulke boodschappen Ananias niet geheel vreemd zijn, maar dat hij ze meer van den Heer ontvangen heeft, althans dat er tussen hem en den Heer een grote gemeenzaamheid en vertrouwelijkheid bestond. In ieder geval was Ananias den Heer een zeer bemind discipel, en toch wist misschien niemand van de Apostelen of van de gemeente te Jeruzalem, dat er een discipel met name Ananias te Damascus bestond. Zo heeft de Heer altijd in het verborgen zijn discipelen, en zij zijn Hem niet zelden de geliefdsten. Uit Paulus' eigen

verhaal (Handelingen 22:12) zien wij, "dat Ananias een godvruchtig man was naar de wet, goede getuigenis hebbende van al de Joden, die daar woonden." Ananias was dus een discipel des Heeren, die nog naar de wet leefde, en onder de Joden als een godvruchtige Jood bekend stond en geëerd werd. Ik moet bij deze gelegenheid op deze bijzonderheid opmerkzaam maken, teneinde de ware verdraagzaamheid, die ons tot de broederen betaamt, in het licht te stellen. Het is een gewoon verschijnsel, dat er onder de ware Christenen veel verscheidenheid is in opvattingen van Christelijken aard. De een is meer wettisch, de ander meer Evangelisch; de een hecht grote waarde aan zekere Christelijke vormen, waaraan de ander minder hecht. Kunnen deze verschillen niet vereffend worden? Neen, niet op aarde. Eerst in den hemel zullen wij allen, die geloven, onze gebreken naar lichaam en ziel hebben afgelegd, en wij zullen allen wandelen in het volle licht van de Zon der gerechtigheid, welke geen schaduw of schemering meer toelaat. Doch op aarde is er geen mens zonder natuurlijke en ook geen Christen zonder geestelijke gebreken. Wij hebben allen onze zwakheden, flauwheden, nietigheden, bekrompenheden. Wij ontvingen allen in onze opvoeding en ontwikkeling een plooi in ons verstand en gevoel, die er even vast in blijft als de vouw in het papier. Eerst door het geheel nat te maken en onder de pers te zetten, gaat de vouw eruit; doch dat is niet te doen met de vouw of plooi in ons geestelijk leven. Wij moeten dus, zolang wij hier beneden zijn, met elkander tevreden zijn, als wij elkander maar mogen ontmoeten in het geloof aan den enigen en eeuwig gezegenden Zoon des eeuwig gezegenden Vaders door den Heiligen Geest. Laat anderen de vrijheid, die gij van anderen voor uzelf begeert. Laat uw geweten niet binden met hetgeen eens anderen geweten bindt, en bindt wederkerig niemands geweten met datgene, waarmede gij uw geweten gebonden gevoelt (1 Corinthiers 10:24-31). Voorts moet ik opmerken, dat het opgeven van de woonplaats van Saulus, evenals vroeger het vermelden van het middaguur, als wanneer het hemels licht op Saulus viel, zo vele kenmerken zijn van de waarheid van de gebeurtenissen. Immers, wie zal het invallen om bij het verdichten van zulke hemelse gezichten er zulke dagelijkse dingen bij te voegen? Doch hier is alles werkelijkheid. Het hemelse treedt hier en overal in de Schrift in het gewone menselijk leven. Want zie, hij bidt. Met woorden, alleen den Heer waardig, zegt Hij tot Ananias, wat er met Saulus gebeurd is. De Heer zegt niet, zoals ieder ander zou gezegd hebben: "Saulus is bekeerd, en wel door mijn tussenkomst," neen, niets van dat alles. Gij gevoelt ook het onvoegzame hiervan bij den Heer. De Heer toont alleen uit de goede vrucht, wat er uit den wilden boom geworden is. Het is hiermede, even alsof men van een dodelijk kranke, nadat de crisis is doorgestaan, zegt: "Hij slaapt!" Hiermede is alles gezegd. Hij bidt! Die bidt, verootmoedigt zich. Bidden is spreken met God; en waarover spreekt een ziel met God, dan over hare zonde en over zijn ontferming; dan over haren nood en zijn uitredding; dan over hare behoefte en zijn voorziening erin? Doch had Saulus dan tevoren niet gebeden? Neen, hij had tot hiertoe nog niet gebeden, want hij kende den naam van Jezus nog niet, en wie Jezus niet kent en geen aanroeper is van zijnen naam, bidt niet, hij spreekt alleen. God wil aangebeden zijn in geest en waarheid, en niemand doet dit, die niet den Vader aanbidt in den Zoon door den Heiligen Geest. De Vader wil niet geëerd zijn buiten den Zoon en de Zoon niet buiten den Vader, en beiden niet dan in den Heiligen Geest. Voorts zeide de Heer tot Ananias, dat Saulus reeds in een gezicht van zijn komst verwittigd en de belofte gegeven was, dat hij door hem (Ananias) van zijn blindheid zou worden genezen. Dus had Ananias, evenals de Apostelen, de macht om door handoplegging niet alleen wonderen te doen, maar ook den Heiligen Geest mede te delen, en bevestigt ons Ananias het vroeger opgemerkte, dat deze macht ook enkelen discipelen, zoals ook Timotheus (1 Timotheus 5:22), gegeven werd. En Ananias antwoordde: Heere, ik heb uit velen gehoord van deze man, hoeveel kwaad hij uw heiligen in Jeruzalem gedaan heeft; en hij heeft hier macht van de overpriesters, om te binden allen die uw naam aanroepen. Ananias blijkt goed onderricht te zijn van de komst en bedoelingen van Saulus. Trouwens, hij wist wat er te Jeruzalem met Stefanus gebeurd was, hoogstwaarschijnlijk van de uit Jeruzalem gevluchte Christenen, die te Damascus, als een

buitenlandse stad, een veilige schuilplaats meenden te vinden. Saulus was te weten gekomen, dat velen naar Damascus waren uitgeweken, en richtte juist daarom zijn eerste schreden naar deze stad. Hoe dit zij, Ananias maakte uit zijn bekendheid met het werk van dezen Saulus van Tarsis den Heere zijn bedenkingen. Dit was wederom een bewijs van de gemeenzaamheid, die er tussen den Heer en hem bestond, en de Heer laat het gaarne toe, dat men zijn bezwaren Hem voorlegt. Doch Ananias had, verschrikt of onthutst over het horen noemen van den naam des bewusten vervolgers, niet genoegzaam acht gegeven op de tijding des Heeren, dat die vervolger thans een discipel was geworden, en dat hij, die nog zo kort geleden blazende was van dreiging en moord tegen de discipelen, thans op zijn knieën lag te bidden. Het ging Ananias, gelijk het ons gewoonlijk gaat, dat wij een ons verbazende boodschap slechts ten halve horen; daardoor niet recht verstaan, en daarom er verkeerde gevolgen uit trekken. Ook is het een eigenaardigheid bij alle gelovigen, dat zij, ofschoon wetende, hoe zij zelven alleen door een wonder Gods bekeerd zijn, nochtans de bekering van een ander, vooral wanneer deze een woestaard, een openbare vijand Gods geweest is, nauwelijks kunnen geloven. Ja, wij bidden meermalen om de bekering van iemand, en als wij horen dat hij werkelijk bekeerd is, dan zijn wij de eersten, die eraan twijfelen. Dat komt van onze eigengerechtigheid, welke nooit geheel bij ons sterft, maar zich altijd bij ons blijft roeren, al is het ook in het kleinste hoekje van ons hart. Wij geloven de bekering van een burgerlijk, braaf, onbesproken mens eerder dan die van een goddeloze; en toch, hoeren en tollenaren gingen ten tijde des Heeren en te allen tijde de uiterlijk vrome Farizeeën en Schriftgeleerden vóór in het koninkrijk van de hemelen. Daarbij moesten wij meer zien, dan wij doen, op de macht van de goddelijke genade. Immers, wat verheerlijkt die genade meer: dat zij een goddeloze, of dat zij een burgerlijk rechtschapen mens bekeert? Immers het eerste. De Heer zegt zelf tot Simon in de vraag: "Wie zal den schuldeiser meer liefhebben, wie vijftig of wie vijfhonderd penningen kwijtgescholden worden?" Immers de laatste. Daarom moet men nooit vertwijfelen aan de mogelijkheid van iemands bekering. De genade Gods is een wonder en doet niets dan wonderen, en het een wonder Gods overtreft het andere. Wie zou het ooit gedacht hebben, dat een man als Saulus van Tarsis bekeerd zou worden? Maar dit kan ik ook van mij zelven zeggen. Ben ik ook niet een Jood, een Hebreeër uit de Hebreeën van vaders en moeders zijde, die ook in mijne jeugd met den naam van Jezus gespot heb; en wie zou het toen, ik zeg niet gezegd, maar gedacht hebben, dat ik zelf het Evangelie van Christus prediken zou, gelijk ik u thans doe, ik, die thans mijne knieën buig in den gezegenden naam van Jezus Christus, en in geen ander heil en zaligheid vind dan in Hem? Daarom, laat ons biddende blijven voor die ons haten, bestrijden en vervolgen om des Heeren wil. De vijanden bestrijden en tegelijk voor hen bidden geeft dubbele kracht aan onze slagen. Er is reeds menigeen uit de rijen van de ongelovige wijsgeren tot ons overgekomen, om in de school van Hem, die zeggen kon: Meer dan Salomo is hier, de ware wijsheid te leren, en er zullen er nog wel meer tot ons overkomen. En hoevelen zijn reeds van de draftroggen van de onreinheid en van de ongerechtigheid tot het huis huns barmhartigen Vaders gekomen, om een knechtelijk leven te leiden, en hebben er hun verbeurd kinderdeel in teruggevonden; en hoevelen meer zullen er nog komen! Daarbij moeten wij niet vergeten, dat het gebed de eenvoudigste zaak is aan onze zijde, maar de verwonderlijkste aan de zijde Gods, wat de verhoring betreft. Nooit is het gebed van de godvruchtigen vruchteloos, maar meestal loopt de verhoring langs andere lijnen, dan wij ons denken. Zo kunnen wij lang bidden om een zaak, en zij wordt ons niet gegeven, zodat wij ten laatste ophouden met bidden, en zie, dan wordt zij ons gegeven. Zo ging het Zacharias en Elisabeth. Zo kunnen wij ook bidden om een getrouw leraar voor onze gemeente; en hij, dien wij op het oog hadden, wordt naar een andere gemeente beroepen, en neemt het beroep aan. Het is met Gods beschikkingen als met het Italiaans boekhouden, waarmede men gedurig posten van het een hoofd op het andere overdraagt op een verwonderlijk door elkander lopende wijze, en toch komt alles terecht en gaat er geen cijfertje verloren; en als men de balans opgemaakt heeft, dan ziet men niet alleen het geheel, maar ook

elke rekening afzonderlijk afgesloten. Ten slotte moet ik nog opmerkzaam maken op de woorden van Ananias: Ik heb uit velen gehoord van dezen man, hoeveel kwaad hij uwen heiligen in Jeruzalem gedaan heeft, en heeft macht van de overpriester, om te binden allen, die uwen naam aanroepen. Voor de eerste maal wordt hier aan de discipelen van Christus de naam van heiligen gegeven. Later, en vooral in de Apostolische brieven, is dit meermalen het geval. Het is uit kracht van het woord des Heeren zelf, dat den gelovigen deze naam door den Heiligen Geest, die door Ananias en de Apostelen spreekt, gegeven wordt. De Heer had gebeden (Johannes 17:16-19): Zij zijn niet van de wereld, gelijkerwijs Ik van de wereld niet ben. Heilig ze in uwe waarheid; uw Woord is de waarheid. Gelijkerwijs Gij Mij gezonden hebt in de wereld, alzo heb Ik hen ook in de wereld gezonden. En Ik heilig Mij zelven voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid. De discipelen van Christus zijn als zodanig afgezonderden van de wereld, en tegelijk tot de wereld gezonden om haar te heiligen. Gij ziet, tot welk een adeldom de Heere Jezus de zijnen verheft. Hij plaatst de zijnen naast zich. Zij zijn zijn heiligen. Hij, de Heilige Israëls, de Heilige Gods, maakt al de zijnen tot heiligen, hun zijn heiligheid mededelende. Wij zien hieruit onze roeping, die geen andere is, dan de roeping Gods vanouds tot Israël: Zijt heilig, want Ik ben heilig! Toetsen wij ons zelven aan dezen regel en vragen wij ons zelven in stilte af: Kan er, als er van ons sprake is, ook van ons tot Jezus gezegd worden: Uwe heiligen? Zeker, wij kunnen ons zelven niet alzo noemen; maar moeten anderen het niet kunnen, en moeten wij er dan niet met een goed geweten bij kunnen denken: Ja, door Gods genade ben ik niet meer een onheilige van de wereld, maar een geheiligde in Christus? De tweede uitdrukking van Ananias, die ons treft, is, dat hij de Christenen van alle andere mensen onderscheidt, door ze voor den Heer te noemen: Allen, die uwen naam aanroepen. Gij herinnert u nog wel het woord van Joël, bij gelegenheid van de belofte van de uitstorting des Heiligen Geestes en de daarna volgende oordelen bij de komst van den groten en vreselijken dag des Heeren (Joel 2:32): En het zal geschieden, al wie de naam des Heeren zal aanroepen, zal behouden worden. Wat dunkt u, kan er een klaarder bewijs voor 's Heeren Godheid gegeven worden, dan hier gegeven is? Is Jezus de Heer, die aangeroepen wordt tot behoudenis, zo is Hij immers met den Vader en den Heiligen Geest een enig God, die leeft en regeert in eeuwigheid. Maar de Heer zeide tot hem: Ga heen, want deze is Mij een uitverkoren vat, om mijn naam te dragen voor de Heidenen, en de koningen, en de kinderen Israëls; want Ik zal hem tonen, hoeveel hij lijden moet om mijn naam. Gij ziet, dat de Heer zelf de bekering van Saulus tot een grote gebeurtenis in zijn gemeente stelt. En wij mogen haar daarom ook wel als een pand en waarborg beschouwen van hetgeen Hij op grote schaal eenmaal doen zal met geheel het overblijfsel van Israël. Doch ook nog van een andere zijde is de roeping van Saulus tot Apostel belangrijk. De Heer had, tegenover de bedorven priesterschap door het verval van de kerk, vissers en tollenaren tot zijnen dienst verkoren; nochtans worden daarom de ordeningen Gods niet voor altijd terzijdegesteld, maar komt de Heer op zijn tijd daarop terug; en zo kunnen wij het goed begrijpen, en verheugen er ons over, dat de Heer ook een Schriftgeleerde, een godgeleerde van beroep tot zijn apostel stelde; want niet de wetenschap, maar de valse wetenschap wordt door den Heiligen Geest verworpen. Gij gevoelt, er zou ook een zekere leemte in het apostolaat zijn geweest, indien daarin niet ook voor de geleerdheid een plaats geweest ware. Na de uitverkiezing tot zaligheid volgt nu ook de uitverkiezing tot de waardigheden, die de Heer de zijnen in zijn koninkrijk laat bekleden. Ook dit is genade, dat men door den Heer tot gewichtige bedieningen geroepen wordt; doch men moet er wel bij weten, dat zulke hoge roepingen tegelijk roepingen zijn tot een hoger lijden wij merkten het reeds vroeger op: hoge bedieningen in de wereld zijn gepaard met hogere macht, eer en aanzien, maar in het koninkrijk Gods is het juist omgekeerd. Daarin komt eerst de glorie na de verachting, de kroon na den strijd, de vreugd na het lijden. Wie achter Jezus gaat, dien wordt zijn kruis opgelegd om het Hem na te dragen. Terstond bedekt daarom de Heer de heerlijkheid van het apostolaat door den smaad van het lijden. Voorzeker, het is treffend den groten Lijder te

horen spreken van het lijden, als onafscheidelijk verbonden met de belijdenis zijns naams. Trouwens, er moet geleden worden om zijns naams wil, zal het goed met ons zijn. Het is, alsof de Heer tot Ananias zeide: "Ik zal Saulus, die anderen zoveel deed lijden, omdat zij mijnen naam dragen, doen zien, hoeveel hij zelf lijden moet, door mijnen naam te dragen voor de Heidenen, de koningen en de kinderen Israëls, dat is, door hem tot de hoogste waardigheid in mijn koninkrijk, tot mijn Apostel te verheffen." En dit geschiedde niet, om Saulus voor zijn vervolgingen te straffen. Neen, de genade vergeeft en straft niet meer, maar leidt toch in lijden. Waartoe? Tot heerlijkheid; want de heerlijkheid zal zijn, naar dat het lijden om des Heeren wil geweest is. En wie reeds op aarde geroepen werd om veel heerlijkheid te zien, wordt daarmede ook geroepen om veel te lijden. Zo komt alles tot zijn evenwicht, en niemand van de begenadigden, die in den hemel komt, zal zich misdeeld kunnen vinden; neen, ieder, de stilste in den lande en de meest werkzame en lijdende in Gods koninkrijk, zal alsdan zich ten hoogste zalig gevoelen. Is toch reeds op aarde den Christen Christus' genade genoeg, terwijl diens kracht in zijne zwakheid volbracht wordt, hoeveel te meer, wanneer de kracht van Christus in den Christen tot een kracht zonder zwakheid geworden is! En Ananias ging heen, en kam in het huis, en de handen op hem leggende, zeide hij: Saul, broeder! De Heer heeft mij gezonden, namelijk Jezus, die u verschenen is op de weg, die gij kwam, opdat gij weer ziende en met de Heilige Geest vervuld zou worden. En terstond vielen af van zijn ogen, gelijk als schellen, en hij werd terstond wederom ziende, en stond op en werd gedoopt. Met welk een liefelijke toespraak komt Ananias tot Saulus! Hoe zal die taal: Saul, broeder! verkwikkend in zijn oor geklonken hebben en in zijn harte gevoeld zijn geworden. De rabbijnen spreken elkander nooit aan als broeder, maar noemen elkander bij voorkeur rabbi. En nu hoort hij, de hardvochtige Farizeeër, die geen liefde gekend had, maar haat, hij, die als een tiran zijn hart verhardde, de stem van de vertederende liefde. Eén is uw Meester, gij allen zijt broeders, had de Heer gezegd tot de zijnen, en de zijnen zijn het ook en kunnen niet anders zijn. Zij hebben elkander lief in den Geliefde, die na zijn opstanding de zijnen ook zijn broederen noemde, ofschoon Hij hun Heer was en bleef, omdat Hij ook de Heer niet wilde zijn met uitsluiting, maar met insluiting van zijn verkregen titel: De Eerstgeborene onder vele broederen. Romeinen 8:29. Voorts zien wij, dat Ananias onderricht was van de wijze, waarop Saulus bekeerd werd, namelijk door de verschijning des Heeren zelven op den weg. Dat was hem door den Heiligen Geest geopenbaard, en ook, dat Saulus niet alleen door de oplegging van de handen van zijn blindheid genezen, maar met den Heiligen Geest vervuld worden zou. Ook hier ziet gij, dat dit ontvangen van den Heiligen Geest door Saulus een zegel was op zijn bekering; immers, hij was bekeerd, terwijl hij ook den Doop ontving als het uitwendig zegel op zijn geloofsbelijdenis. Men zou zeggen: Waartoe na de openbaring des Heeren aan Saulus en na diens ontvangen van den Heiligen Geest nog de waterdoop? Doch wat God zaamgevoegd heeft, scheide de mens niet. Het een behoort bij het ander, en men zou nooit zulk een dwazen strijd over de waarde des Doops gevoerd hebben, wanneer men indachtig ware gebleven, dat de Doop, evenals het Avondmaal, voor ons niet anders is dan een daad van gehoorzaamheid jegens den Heer, aan welke des Heeren bijzondere zegen verbonden is. Vraag niet, wat het water des Doops en het brood en de wijn des Avondmaals aan u of in u doen, maar toon er uwe gehoorzaamheid mede jegens den Heer, die ze u beide gegeven heeft, en: zij zullen u tot een heerlijken, goddelijken zegen zijn. Ik zelf kan daarvan iets meespreken, naardien ik zelf op mijne geloofsbelijdenis gedoopt ben. Doet het water des Doops iets? Ik moet zeggen: Neen, en toch zou ik dat water op mijn voorhoofd niet voor alle schatten van de wereld willen missen. En waarom niet? Omdat Jezus gezegd heeft van dezulken, die in Hem geloven zullen: Doop hen. Alleen dat woord is de algenoegzame reden van den Doop. Hier komt echter nog bij, dat ook het verbond van de genade zijn zegelen heeft, en dat het ons van het hoogste gewicht moet zijn om, in het verbond van de genade staande, daarvan ook de zegels te ontvangen; want wij komen door den Doop niet in het verbond van de genade, maar omdat wij en onze kinderen in het verbond van de

genade zijn, komt de Doop ons toe. En als hij spijze genomen had, werd hij versterkt. En Saulus was sommige dagen bij de discipelen, die te Damascus waren. En hij predikte terstond Christus in de synagogen, dat Hij de Zoon van God is. En zij ontzetten zich allen, die het hoorden, en zeiden: Is deze niet degene, die te Jeruzalem verstoorde wie deze naam aanriepen, en die daarom hier gekomen is, opdat hij dezelve gebonden zou brengen tot de overpriesters? Na zijn driedaags vasten en zijn genezing keerde Saulus tot het gewone leven terug en werd nu lichamelijk versterkt, want de wonderen Gods strekken in den regel niet om ons te ontheffen van de eisen van de natuur. Trouwens, zolang wij in het lichaam leven, moeten wij niet zoeken, buiten het lichaam te leven. Daarna trad hij terstond op in de synagoge, om te belijden wat hij ondervonden had, dat Jezus de Zone Gods is. Wel mogen wij zeggen, dat God aan Israël de voortreffelijkste zijner wonderen niet heeft gespaard, en dat daarmede den Joden, die ongelovig bleven, alle verontschuldiging werd ontnomen. Allen, die den vervolger van de discipelen van Jezus in een discipel en een verkondiger van Jezus als den Christus veranderd zagen, waren er ten hoogste verbaasd over; en desniettegenstaande zich in het ongeloof te verharden, was een moedwillige verharding des harten en toe schroeiing des gewetens. Men zou zeggen, dat Saulus op deze zijn eerste prediking een rijken oogst van zielen moest gehad hebben; doch ofschoon zijn prediking zeker niet zonder vrucht, misschien niet zonder rijke vrucht in het verborgene zal geweest zijn, hij moest reeds dadelijk ondervinden, dat het Evangelie voor sommigen een reuk is des levens ten leven, maar ook voor sommigen een reuk des doods ten dode, dat het scheiding maakt tussen de kinderen Gods en de kinderen der ongehoorzaamheid. Doch Saulus werd meer en meer bekrachtigd, en overtuigde de Joden, die te Damascus woonden, bewijzende, dat deze de Christus is. En als vele dagen verlopen waren, zo hielden de Joden tezamen raad, om hem te doden. Maar hunne lage werd Saulus bekend. En zij bewaarden de poorten, beide des daags en des nachts, opdat zij hem doden mochten; doch de discipelen namen hem des nachts, en lieten hem neder door den muur, hem aflatende in een mand. Er is een overtuiging des verstands, die het hart van den mens niet raakt en dus niet overbuigt tot het geloof. Het verstand is een redeneerder, en als het geen tegenredenen meer weet, dan zwijgt het als overwonnen; maar daarom is het nog niet gewonnen voor de zaak, waartegen het ingenomen is. Om dit te worden, moet het hart, of liever het geweten, zich in de zaak mengen en zijne stem tot het verstand richten. Dit gebeurt echter dan alleen, wanneer het geweten niet langer slaapt, maar ontwaakt; en het slaapt bij zo velen, ja het is bij velen als achter slot en grendel gesloten, zodat het niet meer te voorschijn kan komen! Saulus ondervond, wat alle Gods dienaren ondervinden, dat, als zij maar eerst den eersten stap in de loopbaan tot den goeden strijd gedaan hebben, zij gaandeweg altijd meer kracht van den Heer ontvangen; doch dat alsdan ook de tegenstand toeneemt. Wij zien uit den tekst, hoe de Joden er spoedig over denken, om Saulus onschadelijk te maken. Ze zijn rechte moordenaren, terstond denken zij maar om een verkondiger van den Christus te vermoorden. Zij menen daartoe ook de volkomenste maatregelen te hebben genomen; zij bewaken de poorten, doch denken niet aan den muur van de stad, om ook dien te omringen, en zo mocht Saulus met behulp van de broederen ontvluchten over den muur heen in een mand; waarlijk niet op een vorstelijke, maar zeer knechtelijke wijze; doch de weg van de behoudenis is geen andere. Neen, niet altijd staat er een koets met vurige paarden voor Gods dienstknechten gereed, soms ook moet een mand het doen. Zo moest David, om aan het hof van Achis te ontkomen, zich als een waanzinnige voordoen. God laat de zijnen dikwijls door zeer zure appelen bijten en door zeer nauwe wegen ontkomen. Alleen door vernedering komt men tot verhoging. Zo was dan Saulus vóór de poort van Damascus een vervolger, en binnen die poort een vervolgde. Doch wij hebben u bij dit voorval opmerkzaam te maken, dat deze aanslag op het leven van Saulus niet plaats had onmiddellijk na Saulus bekering, maar eerst drie jaren daarna. Lukas verhaalt al wat te Damascus geschiedde in één adem, omdat hij alles zeggen wil, wat aldaar met Saulus gebeurd is, alvorens zijn geschiedverhaal van de gemeente des Heeren zelve te vervolgen. Nochtans zegt hij niet zonder

reden in onzen tekst: En als vele dagen verlopen waren, zo hielden de Joden tezamen raad om hem te doden. Wij moeten dan ook op die vele dagen drukken, om te gevoelen, dat Lukas hier een tussentijd op het oog had. Immers had Lukas in vers 19 van ons tekstkapittel (9) gezegd: En Saulus was sommige dagen bij de discipelen, die te Damascus waren. Saulus is tweemaal te Damascus geweest. Hij verhaalt het ons zelf. Galaten 1:17,18. Sprekende van zijn bekering, zegt hij: Ik ben niet weder omgegaan naar Jeruzalem tot degenen, die vóór mij Apostelen waren, maar ik ging heen naar Arabië en keerde wederom naar Damascus. Daarom kwam ik na drie jaren wederom te Jeruzalem om Petrus te bezoeken, en ik bleef bij hem vijftien dagen. En 2 Corinthiërs 11:32,33 verhaalt Paulus van zijn zwakheden (vernederingen): De stadhouder van den koning Arétas in Damascus bezette de stad van de Damascenen, willende mij vangen. En ik werd door een venster in een mand over den muur gelaten, en ontvlood zijn handen. Saulus nu, te Jeruzalem gekomen zijnde, poogde zich bij de discipelen te voegen, maar zij vreesden hem allen, niet gelovende, dat hij een discipel was. Maar Barnabas, hem tot zich nemende, leidde hem tot de Apostelen, en verhaalde hun, hoe hij op den weg den Heer gezien had, en dat Hij tot hem gesproken had, en hoe hij te Damascus vrijmoedig gesproken had in den naam van Jezus. En hij was met hen ingaande en uitgaande te Jeruzalem. En vrijmoediglijk sprekende in de naam van den Heere Jezus, sprak hij ook en handelde tegen de Griekse Joden, maar dezen trachtten hem te doden. Doch de broederen, dat verstaande, geleidden hem tot Cesarea, en zonden hem af naar Tarsis. Wij weten nu, dat Saulus, na sommige dagen te Damascus vertoefd en gepredikt te hebben, naar Arabië is gegaan en aldaar drie jaren is gebleven. Ongetwijfeld is dit geschied onder de leiding des Heiligen Geestes, die ook den Heer na den Doop in de woestijn leidde tot voorbereiding van diens openlijk optreden. Dat was een ontzaglijke voorbereiding, een verzocht worden door den Satan; doch bij den Heer is alles in de hoogst mogelijke mate; bij den discipel is dat in veel mindere mate. Voor beiden is er echter een voorbereiding door den Heiligen Geest nodig; en als Saulus ons verhaalt, dat er voor hem een Satansengel was, die hem met vuisten sloeg, dan hebben wij ons ook hierover niet te verwonderen, maar een gelijkvormigheid tussen den Heer en hem op te merken. De Evangelieprediking heeft altijd een voorbereiding nodig. De Apostelen hadden een driejarige voorbereiding tot hunne bediening door den Heer zelf, en nu had Saulus ook een driejarige voorbereiding in Arabië. De bijzonderheden dezer zaak zijn ons geheel onbekend, doch wij kunnen gerust aannemen, dat Saulus zich in zijn eenzaamheid en afzondering met geheel zijn hart en biddende zal toegelegd hebben op de lezing en herlezing der Heilige Schriften, die hij thans met door den Heiligen Geest verlichte ogen des verstands kon lezen. Hij moest, om zo te spreken, zijn gehele godgeleerdheid weder over studeren, gelijk zo menig predikant bij ons nog heden doen moet, die van een academie komt, alwaar hem de leugen is ingeprent, die hij als zodanig onderkent, zodra God hem in het hart grijpt en hem door den Heiligen Geest roept tot zijnen dienst. Daarbij was een driejarige verwijdering van het slagveld, waarop de grote kampstrijd tussen het Jodendom en het Christendom gestreden werd, voor Saulus en voor de zaak des Heeren volstrekt nodig. De bekering van Saulus was juist door hare heerlijkheid een oorzaak van groten tegenstand en hevige vijandschap bij de Joden. Zij waren tegen hem, die van een Christussmader een Christusprediker geworden was, woedend. Hij was hun hoofdman en aanvoerder in de vervolging geweest, en nu was hij in hun oog een afvallige en verrader geworden, daar hij, die vroeger vóór hen streed, thans tegen hen streed; en zo was hij zijn leven geen ogenblik zeker. Natuurlijk, hem, die niet meer de uitvoerder was van hunne doodvonnissen, zochten zij nu te doden; en wat vroeger Saulus aan Stefanus gedaan had, dat wilden zij nu aan hem zelven doen. En hoe waar dit is, blijkt daaruit, dat Saulus, zelfs na een driejarige afwezigheid, te Damascus terugkerende, terstond in levensgevaar verkeerde, en de Joden zelfs den stadhouder tot een bondgenoot hadden, om hem gevangen te nemen. En toen nu Saulus ontvlucht en te Jeruzalem gekomen was, vond hij zelfs bij de broederen geen dadelijke opneming in hun midden, maar veeleer wantrouwen. Dat Saulus zich na zijn bekering drie jaren

lang had schuilgehouden, zonder iets van zich te laten horen, had de eerste indrukken van de tijding zijner bekering bij de broederen uitgewist en hem zelfs in verdenking van onoprechtheid gebracht. Dit was grievend voor Saulus. Zijne eerste ondervinding was ook hier teleurstelling. In plaats van door de broederen met open armen ontvangen te worden, wordt hij teruggestoten. Doch ook dit moet doorgestaan worden. Het ging bij de discipelen, evenals wij gezien hebben, dat het bij Ananias aanvankelijk gegaan is. Wij stellen altijd grenzen aan Gods genade. Wij kunnen moeilijk geloven, dat een groot zondaar in zijn bekering oprecht kan zijn. Ook kunnen wij ons moeilijk terstond met Gods wegen verenigen. Eerst later krijgt men inzicht in Gods wegen en den zegen, dien een ander heeft. Bij de Apostelen kon het wantrouwen ook wel gevoed zijn, doordien Saulus zich ook als een Apostel voordeed. Zij konden denken, dat twaalf Apostelen genoeg waren. Het twaalftal scheen ook een afgesloten kring te zijn. Toen echter Barnabas, die met de gehele toedracht van de zaak bekend was, den broederen de wijze van Saulus bekering verhaalde, was de vrede gesloten en Saulus een geliefde broeder onder de broederen; doch slechts vijftien dagen was hij ten huize van Petrus, gelijk hijzelf, Galaten 1:18, verhaalt, terwijl hij de overige bijzonderheden niet vermeldt, als daar niet ter zake dienende. En waarom slechts vijftien dagen? Omdat Paulus niet zodra optrad tegen de Griekse Joden (tot wier synagoge hijzelf behoord had), om hun den Christus te verkondigen, of zij zochten wederom hem te doden, zodat de broeders genoodzaakt waren hem Jeruzalem te doen verlaten en naar Tarsis te zenden, zoals hij dan ook zelf schrijft, Galaten 1:21 Daarna ben ik gekomen in de gewesten van Syrië en Cilicië. Gij weet, Tarsis was de hoofdstad van Cilicië en Saulus' geboortestad. Aldaar gekomen tot zijn familie, als een Christen, zal hem ook niet weinig leed getroffen hebben. Want wij weten het immers allen, dat men in den kring, waarin men ons als kind heeft gekend, geen Christusprediker kan zijn, zonder ten hoogste wederstaan te worden, vooral als men van Jood Christen wordt. Doch hoe dit zij, ook daar was Saulus weder verwijderd van het middelpunt der beweging, en wij zouden bijna gaan treuren over de werkeloosheid, waartoe deze grote Apostel, dat machtig werktuig in Gods hand, werd veroordeeld, en over het verlies van zoveel kostbare tijd, die beter had kunnen besteed worden. Beter? Neen, de langste voorbereidingen hebben meermalen de langdurigste gevolgen. De bloem groeit snel en verwelkt ook snel, maar de vruchtboom ontwikkelt zich langzaam, doch blijft ook jaren leven; en zo is het ook in het koninkrijk Gods. Daarin kunnen de voorbereidingen niet te groot zijn, wanneer zij namelijk onder de leiding des Heiligen Geestes geschieden, zoals het geval bij Saulus was. Wij zullen op zijn tijd Saulus uit den achtergrond op den voorgrond zien stellen door de hand van dezelfden Barnabas, die hem in het eerst bij de broederen te Jeruzalem had ingeleid, en dan zal Saulus optreden kunnen in al zijn kracht, en werkelijk daarin optreden, want des Heeren tijd zal alsdan gekomen zijn. Ten slotte merken wij nog op, dat de bekering van Saulus eigenlijk en in waarheid een allerliefelijkste vertroosting voor de gemeente over den dood en het gemis van Stefanus was. Doch meermalen zendt de Heer ons na een zwaar verlies boden van de vertroosting uit den hemel, evenals Hij deed na zijn hemelvaart aan de discipelen, om ons te zeggen, dat onze geliefden in den hemel zijn binnengetreden, en dat Hij ten blijke daarvan ons een grote vertroosting zendt. Voorzeker, zulke verrassingen des Heeren ondervinden Gods kinderen meermalen zelven, en zien zij bij andere gelovigen. Let slechts op de eerstvolgende gebeurtenissen na zware verliezen en droefheden, en gij zult zien, dat nog heden engelen uit den hemel gezonden worden tot dienst en vertroosting van hen, die de zaligheid beërven zullen.

9:31 De dienst van Petrus.

De gemeenten dan door geheel Judéa en Galiléa en Samaria hadden vrede, en werden gesticht, en, wandelende in de vreze des Heeren en de vertroostingen des Heiligen Geestes, werden vermenigvuldigd. Nadat Lukas de bekering van Saulus en zijn vertrek uit het Joodse land naar zijne geboorteplaats vermeld heeft, vat hij de geschiedenis der gemeente in Judéa, Galiléa en Samaria weder op, en verhaalt achter elkander, wat door den dienst van Petrus plaats had, terwijl hij zich daarna niet geheel, maar toch met weinige uitzonderingen alleen met den dienst van Paulus bezighoudt. Zijn geschiedverhaal splitst zich dus, zoals wij vroeger reeds opmerkten, in twee hoofddelen, boven welke men gevoeglijk tot opschrift kan stellen: De dienst van Petrus, en: De dienst van Paulus, dat wij dan ook hier tot een geleidelijke wandeling door de Handelingen van de Apostelen doen. Door de bekering van Paulus verdeelde de Heer den arbeid van de Evangelieprediking, Petrus ook weer niet uitsluitend (want ook van de Heidenen oogstte hij de eerstelingen in Cornelius en de zijnen), maar toch voornamelijk stellende tot voorganger van de Evangelieprediking aan de Joden, en Paulus tot die aan de Heidenen. Ik zeg: tot voorganger, want én Petrus én Paulus hadden hunne metgezellen, die met hen arbeidden; doch deze beide Apostelen waren de middelpunten, rondom welke zich de andere Apostelen en Evangelisten schaarden. Paulus zelf zegt het, Galaten 2:7,8, "dat aan hem het Evangelie van de voorhuid toebetrouwd was, gelijk aan Petrus dat van de besnijdenis, en dat Hij (de Heer), die (door den Heiligen Geest) krachtelijk wrocht tot het apostelschap van de besnijdenis in Petrus, ook krachtelijk wrocht in hem (Paulus) onder de Heidenen." De Roomse kerk heeft daarom zeer goed gezien, toen zij beiden Petrus en Paulus tot hare patronen (beschermheiligen) maakte. Zij had aan Petrus niet genoeg, zij moest er Paulus bij hebben. Zij had aan Petrus genoeg voor het pausschap, maar niet om de enig zaligmakende kerk uit de Joden én de Heidenen te zijn, en dat wilde zij van het begin af ook wezen. Doch wat baten de namen en de beelden van Petrus en Paulus, zonder hun geloof? Immers tot niets anders dan afgoderij. Het verlaten van Judéa door Saulus had, zoals onze tekst opmerkt, ook dit gevolg, dat de gemeente een tijdlang rust had. De vervolging hield op: zij was in de bekering van Saulus gebroken; met hem was de held weggevallen, die het leger van de bondgenoten tot den onzaligen krijg tegen Gods heiligen opgeroepen en in het veld geleid had. Het was een liefelijke beschikking des Heeren, opdat de droefheid niet te veel zou worden, een sabbat, een rust, een verpozing, een verademing na een zo zware vervolging als er had plaats gehad. Er zijn zowel voor de kerk als voor den enkelen gelovige tijden van onvrede en onrust, maar dan ook weder van kalmte, en nooit is, gelijk in de natuur, zo in het leven, ook in het kerkelijke en geestelijke leven, de stilte liefelijker dan na een zware storm; alsdan komt na de spanning en overspanning van de gemoederen de ontspanning, de kalmte, en het hart klopt weder geregeld. Het is het komen tot het zeer aangename gevoel van welzijn, in de plaats van dat ene zeer zware krankheid. De gemeenten hadden vrede en werden gesticht. De ouden kenden dat woord niet; het is eerst met het Christendom ontstaan; het is ontleend aan het bouwen van een huis, door het in verband brengen van de enkele stenen als zo vele bouwstoffen. Waardoor? Door het cement; en wat is dit anders dan de liefde, zonder welke er geen stichting, geen opbouw mogelijk is? Ook zonder fondament is geen bouw mogelijk. De gemeente des Heeren wordt dan ook meermalen voorgesteld, als gebouwd uit levende stenen tot een Godsgebouw, tot een tempel des Heeren, van welken het enige fondament is Jezus Christus, de Heer. En wandelende in de vreze des Heeren en de vertroosting des Heiligen Geestes, werden vermenigvuldigd. Het woord vreze geeft ontzag, al is het ook kinderlijk ontzag te kennen, en de vertroosting strekt tot onderhouding en aankweking van altijd meer liefde. Een Vader kastijdt, een moeder vertroost. Die moederlijke zorg nam de Heilige Geest op zich, en was nodig na de zware vervolging, die had plaats gehad. Want al is de oorlog ten einde, hoe vele geslagene wonden bloeden nog langdurig na! Deze liefelijke bewoordingen ten opzichte van den Heiligen Geest komen ons te treffender voor, nadat kortelings zijne gestrengheid tegen Ananias en Saffira zo groot was. Zo gestreng de Heilige Geest is tegen den

onoprechte, zo genadig is Hij jegens den oprechte dienaar des Heeren. Dezen behandelt Hij, gelijk een moeder haar kind, het voedende en kledende en opvoedende, en alles aan hetzelve verrichtende, wat het nodig heeft tot aan den tijd der volkomene ontwikkeling toe.

9:32 Petrus en Enéas.
En het geschiedde, als Petrus alom doortrok, dat hij ook afkwam tot de heiligen, die te Lydda woonden. De vrede, die de Jeruzalemse gemeente ten deel viel, deed Petrus besluiten, een kleine binnenlandse reis te maken, teneinde de buiten Jeruzalem door de verstrooide diakenen gestichte gemeenten te bezoeken, en in hun geloof te versterken. Zo kwam hij dan ook te Lydda, een stadje in Palestina, nabij de Middellandse zee, dicht bij de havenstad Joppe (thans Jaffa) aan diezelfde zee. En aldaar vond hij een zeker mens, met name Eneas, die acht jaren te bed gelegen had, welke geraakt was. Er wordt niet gezegd, of deze man een discipel was; het tegendeel is waarschijnlijk; doch gij weet, dat de Heer in de gelijkenis van den barmhartige Samaritaan geleerd had, dat iemands nood hem tot onzen naaste maakt en ons te zijner hulpe roept, en dat wij dus hierin aan geen andere bijkomstige zaken mogen denken. Voorts was Enéas een zeer beklagenswaardige kranke. Acht jaren lang tengevolge van een beroerte met lamheid te bed moeten liggen, is iets vreselijks, en ik zou menen, dat de kreupele, die veertig jaren kreupel is geweest, en van zijne jeugd af dagelijks naar de deur des tempels was gedragen, zich bij hem gelukkig zal hebben gevoeld, want zolang men nog onder de mensen leeft, is het lijden half zwaar, maar in bed, in de volstrekte eenzaamheid, is het dubbel neerdrukkend. En Petrus zeide tot hem: ENÉAS! JEZUS CHRISTUS MAAKT U GEZOND; STA OP EN SPREID UZELVEN HET BED. En hij stond terstond op Petrus had het hart van zijnen Heer; trouwens, hij ontving van Hem den Heilige Geest en daarin des Heeren leven. Hij was begaan met het lijden van Enéas, en onthief hem ogenblikkelijk van dat lijden. Jezus Christus maakt u gezond, zeide Petrus tot den geraakte. Gij ziet, ook hier wordt deze naam opzettelijk genoemd, om de omstanders opmerkzaam te maken, dat deze naam gelijkstaat met dien van God en als zodanig dient te worden aangeroepen; want wie anders kan gezond maken, en dat wel in een ogenblik des tijds, dan God? Voorts is er een grote liefelijkheid in het woord: Jezus Christus maakt u gezond; want indien Hij niet gezond maakt, zo mogen wij van elders gezond worden, maar onze zonden blijven. Hij alleen is de Geneesmeester van de ziel en des lichaams. Sta op. Gezond zijn en toch blijven liggen, dat mag niet. Spreid uzelven het bed. Dit was hetzelfde bevel, als dat des Heeren aan den geraakte te Kapernaum: Neem uw bed op en ga heen. Enéas moest zelf, door van zijn bed af te komen en het op te maken, ondervinden en tonen, dat hij volkomen genezen was. En zij zagen hem allen, die te Lydda en Sarona woonden, dewelken zich bekeerden tot den Heer. Sarona lag tussen Joppe en Cesarea, in een zeer vruchtbare landstreek. Het wonder door de Schrift ons vermeld, diende nooit om vertoning te maken, om erbij te kunnen uitroepen: "Er is een mirakel geschied!" Er worden ons van de Roomsen een menigte soortgelijke wonderen verhaald, waarbij de processies (kerkelijke omgangen en optochten ter bedevaart) gevoegd worden; doch de Schrift heeft geen andere bedoeling met het wonder, dan om zielen tot Jezus te bekeren. En dit was nu ook ditmaal het geval. Zij bekeerden zich tot den HEER. Dit wordt kennelijk ten opzichte van de Joden gezegd. Dezen hadden zich niet te bekeren tot God, want Hem vereerden zij, maar tot den Heere Jezus, en dezen verwierpen zij. Van de Heidenen wordt gezegd, dat zij zich bekeerden van de afgoden. tot God, want zij kenden den waren God niet.

9:36 Petrus en Tabitha.

En te Joppe was een zekere discipelin, met name Tabitha, hetwelk, overgezet zijnde, is gezegd Dorkas. Het Syrische Tabitha is in het Grieks Dorkas, en betekent ree, of gazelle, een geliefde vrouwelijke naam bij de Oosterlingen. Deze was vol van goede werken en aalmoezen, die zij deed. Zij was zo beminnelijk van aard als van naam. Het woord goede werken heeft door het misbruik, dat de Roomsen ervan maken, door ze als verdienstelijk te beschouwen, bij ons, Protestanten, zijn fleur en geur verloren, evenals het woord deugd, dat in het begin dezer eeuw algemeen, en niet zelden nog heden bij enkele Christelijke schrijvers de plaats van Christus vervangt. Men vergeet nog maar al te dikwijls de obligatie, om alleen van den coupon te spreken. Het geloof en de goede werken doen niet zamen (niet in compagnie), zodat de een wat doet en de ander ook wat, en ze beide ten laatste de winst delen; neen, het geloof is ons kapitaal en de goede werken zijn de coupons, die uit dat kapitaal groeien, en het noch meer, noch minder maken. En op zijn tijd zijn die coupons af te knippen. Ook daarvoor bestaan vaste vervaltijden. Men kan niet ieder ogenblik den coupon afknippen; zo is het ook in het geestelijke. Ook de goede werken moeten geschieden op bekwame tijden. Doch al zijn de vruchten nog niet rijp, is de boom, die ze draagt, daarom geen vruchtboom? En als de vruchten er afgeplukt zijn, is hij daarom geen vruchtboom meer? Welnu, het geloof is de boom, de goede werken zijn de vruchten. In elk geval echter, de beide benamingen deugd en goede werken zijn Bijbels en worden door de Schrift van ons gevraagd, zodat wij ze ook moeten bezitten, doch alleen in den Bijbelsen zin, als vruchten des geloofs in Christus, zonder enige verdienste, waardoor wij ze in rekening zouden brengen bij God. Alleen de goede werken van Christus zijn het altaar, dat onze goede werken, daarop gelegd, heiligt. Tabitha was een discipelin, en daarom waren hare goede werken en aalmoezen zo vele bloemen en vruchten, die haren hof versierden. En het geschiedde in die dagen, dat zij krank werd en stierf; en als zij haar gewassen hadden, legden zij haar in de opperzaal. En alzo Lydda nabij Joppe was, de discipelen, horende, dat Petrus aldaar was, zonden twee mannen tot hem, biddende, dat hij niet zou vertoeven tot hen over te komen. En Petrus stond op en ging met hen, wie zij, als hij daar gekomen was, in de opperzaal leidden. En al de weduwen stonden bij hem, wenende, en tonende de rokken en klederen, die Dorkas gemaakt had, als zij bij haar was. Het is liefelijk om te zien, hoe iemand, die goed voor de armen was en lust vond in weldadigheid te bewijzen, na den dood wordt betreurd; terwijl anderen, die alleen aan zich zelven en hunne kinderen dachten, nauwelijks met enig beklag ten grave dalen. Tabitha was een vrouw, zoals Salomo haar aan het slot zijner Spreuken zo dichterlijk schoon heeft geschetst. Zij was een moeder in Israël, een diaconesse in de gemeente, een verzorgster van de armen, een steun van de weduwen en troosteresse van de bedroefden, een hulp van de hulpbehoevenden. En zulk een weldoenster wenst men gaarne terug te hebben, als zij gestorven is, want de lijdende mensheid heeft behoefte aan haar, en haars gelijken zijn zeldzaam, in vergelijking van de grote menigte van arme weduwen en naakte kinderen. Doch de dood geeft niets weder. Ja toch, er is Eén op aarde gekomen, aan wien ook de dood zijn buit moest teruggeven; en toen Hij naar den hemel voer, had Hij deze macht door den Heiligen Geest aan zijne discipelen gegeven. En zo werd Petrus, die toevallig, neen, niet toevallig, maar juist van pas, in de nabijheid kwam, geroepen, om de wenende weduwen te vertroosten, door haar verlies te herstellen. Maar Petrus, hebbende hen allen uitgedreven, knielde neder en bad. Gij ziet hier het onderscheid tussen den Heer en zijn dienaar. De Heer had het leven in zichzelven, en toch bad Hij bij het graf van Lazarus. Doch waarom? Om der scharen wil, opdat zij in Hem zouden geloven. Overigens, zoals bij het dochtertje van Jaïrus en den zoon van de weduwe te Naën, had Hij het leven slechts mede te delen. Doch Petrus moest, evenals Elia en Elisa, dit wonder Gods verkrijgen in den weg van de smeking en van de worsteling met God. Welk een tegenoverstelling van zijn gedrag zien wij dan ook bij de zo even verhaalde genezing van Enéas. Petrus gaf toen onmiddellijk de genezing aan den geraakte, en hier knielt hij neder en bidt; vanwaar dit? Was het niet hetzelfde, iemand die acht jaren krank was, opeens gezond te

maken of een dode op te wekken? Zeker ja, aan de zijde Gods, maar niet aan de zijde van den mens. De opwekking uit den dood is voor den mens iets alles tebovengaand groots, en in zulk geval kan ook de gedachte bij hem opkomen: Zou het Gode wel behagen om den dode terug te geven? Tot die zekerheid moest Petrus komen door het gebed, en hij kwam tot die zekerheid. En zich kerende tot het lichaam, zeide hij: Tabitha, sta op! En zij deed hare ogen open, en Petrus gezien hebbende, zat zij overeind. En hij gaf haar de hand, en richtte haar op, en de heiligen en de weduwen geroepen hebbende, stelde hij haar levend voor hen. Welk een roerend toneel en welk een blijdschap! Het is een kleine schets van het wederzien in den hemel. De dode, over welken wij weenden, leeft weder met ons, en wij zijn vol vreugde. Waarlijk, de Heer riep Petrus uit Lydda naar Joppe, om zich zelven aldaar in grote heerlijkheid te openbaren, en daarin Petrus en geheel de gemeente te Joppe met Tabitha te doen delen. Wij moeten nog opmerkzaam maken dat, bij al de zekerheid, die Petrus door het gebed ontving, dat zijn woord tot Tabitha van kracht zou zijn, hij nochtans niet het woord des Meesters: Ik zeg u, gebruikt, maar eenvoudig zeide: Tabitha, sta op! Gij gevoelt, het eerste zou in zijn mond niet gevoegd hebben. Toch was het een bevel. Trouwens, de wonderkracht, aan de discipelen gegeven, was geen proberen (beproeven), maar een commanderen (bevelen), het was een schot, dat altijd trof. Nochtans was, zoals wij zo even zeiden, deze opwekking. uit den dood op een veel meer ondergeschikte wijze tot stand gebracht, dan de genezing van Enéas; en dit leidt nu tot de opmerking, dat de verzekerdheid des geloofs niet bij alle Christenen te allen tijde dezelfde is. Zeker moeten wij allen verzekerdheid van onze Staat hebben, wij moeten verzekerd zijn, dat wij tot de verlosten en vrijgekochten des Heeren behoren; doch niet altijd is de bewustheid hiervan even levendig; en wat is er goddelijks in den mens, dat niet door zijne eigene vleselijke gedachten van binnen en door de Gode vijandelijke machten van buiten bestreden wordt? Ik herinner mij, dat ik, kort na mijne bekering, in gezelschap was met een vreemdeling, een Christen, en dat mij door een vroom man, die de taal van dezen vreemdeling niet verstond, verzocht werd, hem uit zijn naam (want ikzelf zou dit niet gedaan hebben) te vragen, of hij van zijne zaligheid verzekerd was; waarop die vreemdeling het korte en schone antwoord gaf: "God zegt ja, maar de duivel zegt neen!" En dit werd bekend door geheel Joppe, en velen geloofden in den Heer. Ook hier had dit woord Gods zijne goddelijke kracht. Trouwens, het woord, dat van God komt, kan niet ledig tot Hem wederkeren; doch hoe vele woorden en werken zijn niet uit God gesproken en niet in God gedaan, en blijven dus onvruchtbaar, als zo vele zandkorrels in plaats van zaadkorrels!

9:43 Petrus en Cornelius.

En het geschiedde, dat hij vele dagen te Joppe bleef, bij een zekeren Simon, een lederbereider. Wij weten niet, wat Petrus bewoog, om zolang verwijderd te blijven van de Jeruzalemse gemeente, en ook niet, wat de reden was, waarom hij niet andere gemeenten ging bezoeken. Waarschijnlijk werd hij opgehouden en vastgehouden door de gemeente te Joppe, die hem wegens de opwekking van Tabitha bijzonder lief zal hebben gekregen. Doch spoedig zien wij, dat dit verwijl te Joppe niet buiten de bestiering en bedoeling des Heiligen Geestes was, maar dat Petrus thans werd geroepen om een stap te doen, dien hij uit zich zelven niet gedaan zou hebben, om namelijk het Evangelie ook te verkondigen aan de Heidenen. En er was een zeker man te Cesarea, met name Cornelius, een hoofdman over honderd, uit de bende, genaamd de Italiaanse, godzalig en vrezende God met geheel zijn huis, en doende vele aalmoezen aan het volk, en God geduriglijk biddende. Deze zag in een gezicht klaarlijk, omtrent de negende ure des daags, een engel Gods tot hem inkomen, en tot hem zeggende: Cornelius! En hij, de ogen op hem houdende en zeer bevreesd geworden zijnde, zeide: Wat is het, Heer? En hij zeide tot hem: Uw gebeden en uw aalmoezen zijn tot gedachtenis opgekomen voor God. En nu, zend mannen naar Joppe, en ontbied Simon, lederbereider, die zijn huis heeft bij de zee; deze zal u zeggen, wat gij doen moet. De stad Cesarea, waar Cornelius met zijne manschappen in bezetting lag, liggende aan de Middellandse zee, was slechts een dag reizen van Joppe verwijderd. Zij werd door Herodes den Grote gebouwd en ter ere van den Romeinse keizer (zijn begunstiger), Caesar Augustus, Cesarea (keizersstad) genoemd. Zij werd de zetel van de Romeinse landvoogden. Cornelius (een naam, meer genoemd in de Romeinse geschiedenis, in de geslachten van Scipio en Silla) was een hoofdman, en wel van een keurbende (de Italiaanse), die in de Romeinse geschiedenis insgelijks als beroemd bekend staat. Cornelius was een man, zoals wij er reeds een bij den Heer te Jeruzalem aantroffen, een Jodengenoot, misschien niet uitwendig, maar zeker in zijn hart, een godvruchtig man, die den Joden de synagoge bouwde of steunde, en die door oprechte werken van godsvrucht en liefde zijne belijdenis van den enig waarachtigen God staafde. Zo is dan de innigste godsvrucht niet onverenigbaar met den militairen stand, ja, er zijn niet weinig krijgsoversten geweest, die zo godvruchtig zijn geweest, als zij bekwaam en dapper waren. Wij zien dan ook hier, hoe geleidelijk de overgang was van het Heidendom tot het Jodendom, juist door zulke mannen, als vroeger de Moorman en nu Cornelius waren. Bij beiden was een voorbereidende genade werkzaam. En daar nu Cornelius niet alleen met zijn huisgezin, maar met al zijne huisgenoten en vrienden tot den Heere Jezus bekeerd werd, is hij de kern en grondslag geworden van al de gemeenten uit de Heidenen in alle volgende tijden. Cornelius zelf vreesde niet alleen God, maar deed dat met geheel zijn huis, en zijne gebeden zullen ook zeker Gods genade over al de zijnen hebben ingeroepen. Zijne gebeden waren aanhoudend, en zijne aalmoezen menigvuldig. Nu is het geven van bewijzen van liefde een grond van vrijmoedigheid tot het gebed. Doch wij moeten aan onze goede werken niet blijven denken, zal God ze gedenken. En ziet, de Hoorder van de gebeden zond een zijner engelen tot Cornelius, om hem de afgebedene genade te schenken in de kennis en gemeenschap zijns Zoons. Een Gode waardige inleiding voorzeker tot de grote zaak, die nu geschieden zou: de roeping van de Heidenen tot het geloof ter zaligheid. Gij gevoelt echter, dat het niet zou gevoegd hebben, dat de Heer zelf aan Cornelius verscheen, evenals Hij deed aan Paulus. Vooreerst was Cornelius geen vervolger, maar veeleer een vredemaker; want door als Heiden Israël lief te hebben en liefde te bewijzen, maakte hij vrede tussen deze twee anders vijandige volken; en ten anderen voegde het niet, dat de Heer sprak tot iemand, die Hem niet kende. In ieder geval werd door den engel het beginsel uitgesproken, dat het heersende beginsel blijven moet van alle prediking des Evangelies aan de Heidenen, dat namelijk het Evangelie aan de Heidenen moet gebracht worden. De Joden waren in dit opzicht kinderen des huizes, in wier midden de prediking des Evangelies ontstond; doch de Heidenen waren vreemdelingen. Zij zelven komen niet tot het Evangelie, daarom moet het hun gebracht worden. Dat is de

schriftuurlijke grondslag van alle zending tot de Heidenen. Ook moet het gebracht worden door mensen aan mensen. Gesteld, de engel had Cornelius het Evangelie gepredikt, dan ware er immers een eeuwige scheidsmuur geweest tussen de roeping van de Heidenen en van de Joden, want alsdan zouden de Heidenen kunnen zeggen, wat de Joden niet konden zeggen: Wij hebben het Evangelie door een engel ontvangen. Neen, de mens moet den mens het Evangelie verkondigen, en deze lijn Gods gaat zóver, dat de Zone Gods mens werd en worden moest, om het Evangelie aan mensen te kunnen verkondigen. En als de engel, die tot Cornelius sprak, weggegaan was, riep hij twee van zijne dienstknechten en een godzaligen krijgsknecht van degenen, die gedurig bij hem waren; en als hij hun alles verhaald had, zond hij hen naar Joppe. Gij ziet, waar een godvruchtige overste is, daar zijn ook godvruchtige soldaten. Och, er schuilt in zo menig hart een kiem van godsvrucht, maar die zich niet ontwikkelen kan, omdat zij geen ruimte van aarde en geen lucht of licht genoeg heeft; geef haar die, en zij zal ontwikkelen. Daarom is het van zulk een hoog belang, dat zij, die door God hoog geplaatst zijn, hunne onderhorigen voorgaan in geloof en liefde. God zal er hen ook voor verantwoordelijk stellen, en hun vragen: wat hebt gij met uwen machtigen invloed op uwe omgeving gedaan? Cornelius zendt drie van zijne meest vertrouwde lieden naar Petrus, teneinde in deze belangrijke zaak genoegzame getuigen te hebben bij Petrus, en bij hem te kunnen aandringen om te komen. Wij hebben de voorbereiding des Heeren gezien bij Cornelius, thans zien wij die bij Petrus. En des anderen daags, terwijl dezen reisden, en nabij de stad kwamen, klom Petrus op het dak om te bidden, omtrent de zesde ure. En hij werd hongerig en begeerde te eten. En terwijl zij het bereidden, overviel hem een verrukking van zinnen. En hij zag den hemel geopend en een zeker vat tot hem nederdalen, gelijk een groot linnen laken, aan de vier hoeken gebonden, en neergelaten op de aarde. In hetwelk waren al de viervoetige dieren van de aarde, en de wilde en de kruipende dieren en de vogelen des hemels. En er geschiedde een stem tot hem: Sta op, Petrus, slacht en eet! Maar Petrus zeide: Geenszins, Heere, want ik heb nooit gegeten iets, dat gemeen en onrein was. En een stem geschiedde wederom ten tweeden male tot hem: Hetgeen God gereinigd heeft, zult gij niet gemeen maken. En dit geschiedde tot driemaal, en het vat werd wederom opgenomen in den hemel. Gij weet, de spijswetten werden door den Heer aan Israël gegeven om het als volk af te zonderen en afgezonderd te houden van de Heidenen. De Heidenen eten alles wat eetbaar is, maar de Joden mochten als een volk Gods niets anders eten, dan het edelste en beste en reinste. De innerlijke heiligheid moest met de uiterlijke reinheid in alles, ook in de spijzen gepaard gaan. Nu maakt de tafel, de gemeenschappelijke maaltijd, de grootste verbinding of de grootste scheiding tussen mensen en mensen. Gij herinnert u, dat de Egyptenaren, die sommige dieren als goden vereerden, een afkeer hadden van de Israëlieten, die veehoeders waren en het reine vee zonder onderscheid tot voedsel slachtten. Zij aten dan ook nooit tezamen. Thans gebruikte de Heer deze Oud Testamentische verordening, om Petrus te onderwijzen, dat alle middelmuur tussen Jood en Heiden in Hem, Christus, weggevallen was, en er voortaan geen onderscheid meer zou bestaan tussen mensen en mensen met betrekking tot het zondaarschap en het Goddelijk kindschap. In Christus en voor het Evangelie zouden er voortaan alleen zondaren en door het geloof begenadigden zijn. Wij hebben vroeger aangewezen, hoe vreemd dat denkbeeld aan Israël was; zo vreemd, als het Petrus was om (gelijk hem in het gezicht bevolen werd) allerlei onrein gedierte te slachten en te eten. Het vernietigde dan ook allen volkshoogmoed aan de zijde van Israël. Het is zo strelend, zich als een uitverkoren volk Gods te beschouwen, en daarmede als hoger staande dan alle volken, even strelend als het voor een rijke is, om te kunnen neerzien op de niets hebbenden. Doch alle zodanige hoogmoed is zondig. God geeft de meerderheid, om daarmede de minderheid te dienen. Geschiedt dat niet, zo wordt de meerderheid ons tot een zonde, en wij worden er ook mede gestraft, terwijl zij ons ten laatste ontnomen wordt. Petrus had ook zijn vlees, en moest dus wel tegenstreven, doch hij moest eindigen met zich zelven te verloochenen, en ophouden als onrein te beschouwen, wat God beschouwde als rein. De Heidenen werden door den Heer, ook

en voornamelijk door het vervallen verklaren van de wet van de spijzen, op gelijken voet met Israël gesteld; en zo had de Evangeliepredikiing tot alle volken hare even krachtige en dringende reden, als die tot Israël. Opmerkelijk is het, dat de Heer bij Petrus ook daarin een overgang van het natuurlijke tot het geestelijke stelde, door hem juist in den tijd, dat hem hongerde, en terwijl er spijs voor hem gereedgemaakt werd, het gezicht te laten zien. Zulke overgangen zijn er meer in ons leven; trouwens, ons natuurlijk en geestelijk leven zijn niet in alles tegenover elkander staande krachten, maar grijpen in vele gevallen in elkander, of voegen zich als onze twee handen bij elkander tot één werk. Voorts zien wij bij Petrus, ook in het gezicht, zijn vroeger karakter te voorschijn komen, weigerende met tegen te spreken en uitlegging te vragen. Trouwens, hij beschouwde het gezicht aanvankelijk als een verzoeking. En alzo Petrus bij zich zelven twijfelde, wat toch het gezicht mocht zijn, dat hij gezien had, ziet, de mannen, die van Cornelius afgezonden waren, gevraagd hebbende naar het huis van Simon, stonden aan de poort, en iemand geroepen hebbende, vraagden zij, of Simon, toegenaamd Petrus, daar thuis lag? En als Petrus over dat gezicht dacht, zeide de Geest tot hem: Zie drie mannen zoeken u; daarom, sta op, ga af en reis met hen niet twijfelende, want Ik heb hen gezonden. Petrus dacht natuurlijk over de zaak na, en zo moeten wij ook doen in twijfelachtige gevallen, om, ware het mogelijk, door gebed en nadenken tot beslistheid te komen. En als dit daardoor niet kan geschieden, dan schelt er iemand bij ons aan, die het ons komt zeggen. Zo was het ook hier. Wij zien hier, evenals vroeger bij Fillipus in betrekking tot den Moorman, dat de openbaring des Heiligen Geestes een volkomen klaar en duidelijk innerlijk spreken is tot de Apostelen of discipelen. Dat de Heilige Geest zich hier gelijk overal als een persoon openbaart, behoeft nauwelijks opgemerkt te worden. Alleen een persoon kan zeggen: Ik heb hen gezonden. Door een driedubbele onderwijzing, eerst door het gezicht en het drievoudig herhaald bevel van God en vervolgens door de dadelijke komst van de mannen van Cornelius, en ten derde door het bevel des Heiligen Geestes, om naar hun verzoek te doen, werd Petrus ten volle toegerust, om zijne boodschap, de boodschap des heils, tot de Heidenen te brengen. Hoezeer deze klaarheid en waarheid afsteekt bij de geestdrijverij, die de dweper voorgeeft, behoef ik slechts te herinneren. De Heilige Schrift en de Heilige Geest openen geen gebied van dampen en nevelen, maar het gebied van een klaren hemel met de zon in haar toppunt, schijnende in hare volle pracht. Het gevolg hiervan moet dan ook bij ons zijn, als bij Petrus, dat wij niet moeten twijfelen. In het niet twijfelen ligt juist de kracht. Ieder moet zeker zijn van zijne zaak. Aan den anderen kant was de aanwijzing des Heiligen Geestes nodig, omdat niemand uit zich zelven in de hemelse dingen moedig en krachtig is, maar door den Heiligen Geest moedig en krachtig moet worden. Dat zagen wij reeds bij Mozes, toen hij het bevel ontving om Israël uit Egypte te leiden. En Petrus ging af tot de mannen, die van Cornelius tot hem gezonden waren, en zeide: Ziet, ik ben het, dien gij zoekt, wat is de oorzaak, waarom gij hier zijt? En zij zeiden: Cornelius, een hoofdman over honderd, een rechtvaardig man en vrezende God, en die goede getuigenis heeft van het ganse volk der Joden, is door goddelijke openbaring vermaand van een heilige engel, dat hij u zou ontbieden te zijnen huize, en dat hij van u woorden van de zaligheid zou horen. Waarlijk, deze gezanten deden hunne boodschap met zoveel juistheid als getrouwheid. Hoe liefelijk klinkt het woord, dat Cornelius goede getuigenis had van al het volk van de Joden. Men ziet het uit al de godvrezende Heidenen, die in de Schrift voorkomen, dat zij de Joden als het volk Gods zeer lief hadden, en bijzonder bij de Romeinse krijgsknechten was dat opmerkelijk. Immers, zij waren door den Romeinse keizer en stadhouder gezonden, om zich door de Joden te doen vrezen, en zij werden door de genade in staat gesteld, om zich te doen beminnen. Bovendien echter treffen ons de laatste woorden, die den engel, die Cornelius verscheen, als in den mond werden gelegd, dat Petrus aan Cornelius woorden van de zaligheid zou doen horen. Van den engel hoorden wij straks, dat hij gezegd heeft: Deze (Petrus) zal u zeggen, wat gij doen moet. Het verhaal van de drie mannen is een vertolking van het woord des engels, een uitlegging, zo gij wilt, want het was Cornelius en zijnen mannen eigenlijk alleen te

doen, om de woorden van de zaligheid te horen. En daar moet het ons ook alleen om te doen zijn. Wat baten ons ook alle andere woorden buiten deze? De wijsheid van de wereld kan ons groot maken in de wereld, maar niet boven de wereld verheffen; zij kan ons verstandig, geleerd, schitterend geleerd maken, maar niet behouden. Dat arme hart, dat toch ten slotte onze eigenlijkste en innigste persoonlijkheid is, dorst naar de zaligheid; en wordt die dorst niet bevredigd, zo moet het hart van pijn verteren. Zelfs de goede werken, die Cornelius zó godvruchtig deed, en de vurige gebeden, die hij zó aanhoudend opzond, dat ze Gode welgevallig waren, waren hem niet genoeg en konden zijn hart niet bevredigen. Hij moest daartoe de woorden van de zaligheid horen; met andere woorden, hij moest Christus hebben als den Zaligmaker. Och, er zijn nog heden zoveel wereldwijze mensen, die beweren, dat de mens alles in zich zelven heeft, wat hem gelukkig maken kan, als hij het maar in zich zelven zoeken wil, als hij maar den moed en het verstand heeft, om de idealen van zijn geest en gemoed voor zich zelven uit te werken en te ver wezenlijken. Doch het is niets dan zelfbedrog, hoe fijn gesponnen. De mens kan niet leven uit zich zelven, door eigene gedachte en daad, dat kan God alleen. De mens kan alleen en moet daarom alleen leven uit God, en wel uit Gods liefde, dat is uit God en Christus door den Heiligen Geest. De zaligheid is niet in ons zelven en komt niet uit ons zelven, maar zij is in God, in Christus, en zij wordt door beiden in ons uitgestort door den Heiligen Geest. Dat wij dan niet horen naar de woorden van de Wereld, maar van de zaligheid. Als hij hen dan ingeroepen had, ontving hij ze in huis. Doch des anderen daags ging Petrus met hen heen, en sommigen van de broederen, die van Joppe waren, gingen met hem. Het is zeer opmerkelijk, dat de Heer Petrus zond, om den Heidenen het Evangelie te verkondigen, van dezelfde havenstad (het vroegere Jafo), waarheen Jona, die den Heidenen het oordeel moest verkondigen (en er inderdaad ook het Evangelie bracht) gevlucht was. Jona 1.3 Uit het vervolg zien wij, dat Petrus zes van de broederen uit Joppe met zich nam, en dat hij zeer voorzichtig te werk was gegaan met deze maatregel te nemen, opdat hij zich later ook daarmede kon verantwoorden bij de Christelijke gemeente uit de Joden, voor, welke de roeping van de Heidenen insgelijks nog een verborgenheid, en daarmede een vreemde, haast ongelooflijke zaak was. En des anderen daags kwamen zij te Cesarea. En Cornelius verwachtte hen, zamen geroepen hebbende die van zijne maagschap en bijzonderste vrienden. En als het geschiedde, dat Petrus inkwam, ging hem Cornelius tegemoet, en vallende aan zijne voeten, aanbad hij. Het moge ons vreemd dunken, dat Cornelius voor een mens in aanbidding kon neervallen, doch vooreerst bedenke men, dat Cornelius door de blijdschap van Petrus te zien overstelpt was, zodat hij zich meer door zijn gevoel dan door zijn verstand liet leiden, en ten anderen vergete men niet, dat Cornelius uit de Heidenen was, en dat men niet zo opeens het van jongs af aangeleerde verzaakt. Door een engel naar Petrus verwezen, beschouwde Cornelius Petrus als een gezant des Allerhoogsten, gelijk hij ook was, en meende hij hem goddelijke eer te moeten bewijzen. Doch er is maar één afgezant Gods op aarde geweest, die zeggen kon, dat zij Hem evenzo moesten eren, als zij God eerden, die Hem gezonden had; doch deze was dan ook de eeuwige Zoon des eeuwigen Vaders. Dit wist echter Cornelius toen nog niet. Maar Petrus richtte hem op, zeggende: Sta op, ik ben ook zelf een mens. En met hem sprekende, ging hij in, en vond er velen, die samengekomen waren. En hij zeide tot hen: Gij weet, hoe het een Joodse man ongeoorloofd is, zich te voegen of te gaan tot een vreemde; doch God heeft mij getoond, dat ik geen mens zou gemeen of onrein heten. Daarom ben ik ook zonder tegenspreken gekomen, ontboden zijnde. Zo vraag ik dan, om wat reden gijlieden mij hebt ontboden. Petrus vond bij Cornelius een kleine gemeente verzameld, welke daar door den Heiligen Geest zelf was bijeengebracht. Voorzeker is het een van de liefelijkste zaken, zulke vergaderingen te vinden en daarin het Evangelie te verkondigen. Hij verhaalde hun dan ook niet, op welke wijze God hem voorbereid had tot deze komst. Gij gevoelt, dit behoefde niet, en zou ook niet gevoegd hebben. Het onderscheid van de spijzen drukte de houding uit van Israël als het reine, uitverkoren volk tegenover de onreine volken, en het gezicht deed dit evenzeer. Dit moest echter voor de

Heidenen iets kwetsends zijn, en nu is de Evangelieprediking, de prediking van de genade, niet alleen een prediking in den zin van gunst, maar ook van gratie, van bevalligheid, beminnelijkheid. Alles wat wel luidt, moet ons ter harte gaan. Daarom mogen wij ons wel wachten om ons zelven of anderen onder grove, onreine uitdrukkingen voor te stellen. Zo noemen nog velen zich zelven soms in het gebed dode honden, en menen zich daarmede recht nederig voor te stellen. Doch al mocht David (1 Samuel 24:15) tegenover zijn vervolger Saul deze uitdrukking gebruiken, zij voegt ons niet. De Heer sprak dan ook tot de Kananese vrouw van de Heidenen niet als honden, maar met een zachten uitgang, het bevallige verkleiningswoordje hondekens. En Cornelius zeide: Over vier dagen was ik vastende tot deze ure toe, en ter negende ure bad ik in mijn huis. En ziet, een man stond vóór mij in een blinkend kleed, en zeide: Cornelius, uw gebed is verhoord, en uw aalmoezen zijn voor God gedacht geworden. Zend dan naar Joppe, en ontbied Simon, die toegenaamd wordt Petrus; deze ligt tehuis in het huis van Simon, de lederbereider, aan de zee, welke, hier gekomen zijnde, tot u spreken zal. Zo heb ik dan van stonden aan tot u gezonden, en gij hebt welgedaan, dat gij hier gekomen zijt. Wij zijn dan allen nu hier tegenwoordig voor God, om te horen al hetgeen u van God bevolen is Het is opgemerkt geworden, dat de ongewijde geschiedenis zich onderscheidt door meer de daden, dan de woorden van de mensen op te geven, terwijl de gewijde geschiedenis bijzonder breedvoerig is, om ons de mensen voor te stellen in hun spreken. En inderdaad, het doet ons altijd liefelijk aan, als wij een mens zelf horen spreken van hetgeen hem overkomen is, en wat er in zijn hart plaats heeft. Wij zien hier bij vernieuwing, dat Cornelius een man was van nauwgezette godsdienstigheid, en wel op Oud-Testamentische wijze door uitwendige verootmoediging (vasten en bidden) en innerlijke liefdebetoningen, want onder zijne aalmoezen moeten wij niet onze aalmoezen voorstellen, maar allerlei betoningen van liefdadigheid. Daarbij zien wij Cornelius met de zijnen ten hoogste verlangend, om de hoge boodschap des heils uit Petrus' mond te horen. Een liefelijke zaak, niet waar, de zielen begerig te zien om het woord Gods te horen? Zo iets komt in onze dagen zelden voor. Trouwens, waar overvloed is van brood, schijnt iedereen zich zelven te kunnen verzadigen, dat toch op verre na niet het geval is. En Petrus, den mond opendoende, zeide: Ik verneem in der waarheid, dat God geen aannemer des persoons is, maar ik allen volke, die Hem vreest en gerechtigheid werkt, is Hem aangenaam. Petrus begint met een lofverheffing Gods, die altijd een gepaste inleiding is. Voorts moet men zijne woorden wel verstaan. Niet in den zin, zoals sommigen doen, dat God behagen heeft in alle goede mensen, zij mogen Christenen, Joden, Heidenen of Turken zijn, maar zó, dat God behagen heeft in ieder, die Hem vreest en recht doet, uit welk volk ook afkomstig. God neemt den persoon (des mensen staat in de wereld, in de maatschappij) niet aan, maar zijn hart. En God toont zijn welbehagen aan zulk een mens, door hem niet te laten blijven hetgeen hij is, maar hem te bevorderen tot hoger kennis en hoger eer tot het kindschap Gods door het geloof in Christus. De vreze Gods en het werk van de gerechtigheid zijn dus enkel voorbereidingen van de Goddelijke genade, niet de genade zelve. Deze volgt echter, zoals bij Cornelius het geval is. Dit is het woord, dat Hij gezonden heeft den kinderen Israëls, verkondigende vrede door Jezus Christus; deze is een Heer van allen. Gijlieden weet de zaak, die geschied is door geheel Judea, beginnende van Galilea, na den Doop, welken Johannes gepredikt heeft; belangende Jezus van Nazareth, hoe Hem God gezalfd heeft met den Heiligen Geest en met kracht; welke het land doorgegaan is, goeddoende, en genezende allen, die van den duivel overweldigd waren; want God was met Hem. Petrus verkondigde hun dus niets nieuws; neen, zij wisten reeds alles, wat er gebeurd was; doch het moest nu bij hen door den Heiligen Geest levend gemaakt worden. Ook wij weten zeer veel van Christus, en zijne heilige historie is zelfs bij de ongelovigen niet onbekend; doch deze kennis ligt in hunne harten als een dood kapitaal, dat geen rente afwerpt. Moge God onze kennis ook levend maken, opdat wij zelven er door leven en anderen er door kunnen doen leven. En wij zijn getuigen van al hetgeen Hij gedaan heeft, beide in het Joodse land en te Jeruzalem; welken zij gedood hebben, Hem

hangende aan een hout. Dezen heeft God opgewekt ten derden dage, en gegeven, dat Hij openbaar zon worden, niet aan al den volke, maar den getuigen, die van God tevoren verkoren waren, ons namelijk, die met Hem gegeten en gedronken hebben, nadat Hij uit de doden opgestaan was. En heeft ons geboden, het volk te prediken en te betuigen, dat Hij is degene, die van God verordend is tot een Rechter van levenden en doden. Dezen geven getuigenis al de profeten, dat een iegelijk, die in Hem gelooft, vergeving van de zonden ontvangen zal door zijnen naam. Gij ziet ook hier, dat de prediking van het Evangelie uit niets anders, maar ook uit niets minder bestaat, dan om den mens aan te zeggen, dat ook zijne uitstekendste godsvrucht (zoals die van Cornelius was) en dus nog veel minder zijne bloot menselijke deugd hem kan zalig maken, maar dat hij alleen zalig wordt door het geloof in Jezus, dat is, door Jezus aan te nemen als zijnen, hem door God gegeven, enigen Zaligmaker. De mens kan zich zelven niet verlossen uit de diepte, waarin hij door de zonde gevallen is. Zal hij ooit verlost worden, dan moet God zelf hem verlossen; en nu, God zelf verlost den mens werkelijk in en door zijnen Zoon. Dit moet echter erkend worden, zal het van kracht zijn; want God handelt redelijk met het redelijke schepsel. God verlost den mens niet, zonder dat hij het weet of wil. Zo handelt God met onze vroeg gestorven kinderen, doch volwassen mensen moeten den Verlosser kennen en erkennen, en dat kennen en erkennen is het geloof. Het geloof ziet op God, op Jezus, door den Heiligen Geest, als op den enigen Redder, Behouder, Zaligmaker van de zondige zielen. En zo rust onze behoudenis op een eeuwigen, vasten, onwrikbaren grond, op God zelf. Is dat niet een heerlijke boodschap aan den zondaar: "Gij kunt uzelven niet redden van het eeuwig verderf; beproef het dan ook niet te doen, maar neem uwe behoudenis aan uit de hand van God, als een vrij genadegeschenk zijner liefde, zijnen Zoon, door den Heiligen Geest; en leef nu voortaan als een verloste, dankbaar in wederliefde, en als een kind van God, heilig en rein, als bestemd tot eindeloze heerlijkheid"? Het is hiermede als met een koopman, wiens zaken in de war zijn. Hij weet, dat hij achteruit is gegaan, dat zijn eigen kapitaal weg is en dat van nog anderen, die hun kapitaal aan hem hebben toevertrouwd. Hij is reddeloos verloren. Al maakt hij zijne boeken nog zo goed in orde, zij tonen hem enkel met te meerder juistheid de grootheid zijner schuld, het onredbare van zijn val aan. Kan hij zich zelven redden? Neen: doch zie, daar komt een rijk man, die hem liefheeft, tot hem, en zegt: "Ik wil u redden, ja, ik heb u gered; ik heb uwe oude schuld aangezuiverd; er is niemand meer, die iets van u te vorderen heeft; en zie, daar hebt gij een nieuw kapitaal van mij, als een nieuwe, zuivere grondslag van een nieuwe zuivere koopmanschap; werk er mede zo vrij en zo vrolijk, als ware het uw eigen kapitaal, en zo nauwgezet en voorzichtig, als had ik het u slechts ter leen gegeven." Voorzeker, er is geen blijder boodschap voor een zo reddeloos mens, als ieder onzer is, dan de verzekering van Godswege, dat een iegelijk, die in Jezus gelooft, vergeving van de zonden ontvangt door zijnen naam. Als Petrus nog deze woorden sprak, viel de Heilige Geest op allen, die het woord hoorden. Merkt op, dat de Heilige Geest niet eerder gegeven werd, dan nadat de laatste woorden door Petrus waren uitgesproken, die den korte inhoud uitmaakten van geheel het Evangelie van de zaligheid. Dat een iegelijk, die in Jezus gelooft, vergeving ontvangen zal in zijnen naam is het grote middelpunt van geheel Gods raad ter zaligheid van verloren mensen. En de gelovigen, die uit de besnijdenis waren, zo velen als er met Petrus waren gekomen, ontzetten zich, dat de gave des Heiligen Geestes ook op de Heidenen uitgestort werd. Want zij hoorden hen spreken met vreemde talen en God groot maken. Later zegt Petrus bij het verhaal van het gebeurde aan de gemeente te Jeruzalem (Handelingen 11:15): En als ik begon te spreken, viel de Heilige Geest op hen, gelijk ook op ons in het begin. Wij, hebben hier dus een tweede Pinksterdag, een tweede uitstorting des Heiligen Geestes met zijn wondergaven op de Heidenen, en wel, waar wij bijzonder op moeten letten, onafhankelijk van de Joodse synagoge, zonder de handoplegging van de Apostelen, dus onmiddellijk van God, waardoor van Godswege gezegd werd, dat de kerk uit de Heidenen niet onder die uit de Joden, maar naast haar stond, en beide in dezelfde onmiddellijke gemeenschap waren met Christus en den

Heiligen Geest. En dit was nodig, want het vervolg van de geschiedenis zal ons tonen, dat de Christenen uit de Joden zich hadden voorgesteld, de Heidenen eerst te zien ingaan tot hunne synagoge, en door dezen zich te zien onderwerpen aan al de Mozaïsche inzettingen, om op deze wijze te komen tot het geloof in Christus. Deze mening, ofschoon rusteloos bestreden, voornamelijk door Paulus in zijne zendbrieven, hield zich echter nog altijd bij vele ijveraars uit de Joodse Christenen staande, totdat God door de verwoesting van stad en tempel ook aan deze dwaling een einde maakte. Intussen had de Heer reeds terstond bij deze tweede uitstorting des Heiligen Geestes de gemeente uit de Heidenen op een geheel vrij standpunt geplaatst. Immers, de eerste uitstorting des Heiligen Geestes over de gemeente uit de Joden geschiedde op het Pinksterfeest, die over de Heidenen op een gewone dag; de eerste in de tempel, de tweede in een gewoon huis; de eerste met uitwendige tekenen, met grote plechtigheid en majesteit, de tweede zonder enig teken, met de meeste eenvoudigheid. Daar in tegenwoordigheid van duizenden, van een geheel volk, uit alle oorden van de wereld samen gevloeid, hier in een kleine familiekring; daar zonder prediking, hier bij de prediking; daar op de gedoopte Apostelen en discipelen des Heeren, hier op nog ongedoopten. Toen antwoordde Petrus: Kan ook iemand het water weren, dat dezen niet zouden gedoopt worden, welke de Heilige Geest ontvangen hebben, gelijk als ook wij? En hij beval, dat zij zouden gedoopt worden in den naam des Heeren. Gij ziet hier, welk een heilige, onschendbare instelling de Doop is. Wel verre, dat de Doop des Heiligen Geestes die des waters overbodig zou maken, werd de eerste hier door den laatste bekrachtigd, ofschoon anders de waterdoop door den geestesdoop bekrachtigd. verzegeld wordt. God wil, dat altijd het innerlijke en uiterlijke tezamen ga, als lichaam en ziel, als tak en vrucht. Ook is het een van de gewone lijnen, die in de Schrift gevolgd wordt, dat men, ook waar God onmiddellijk intreedt, terstond tot de gewone orde van de dingen terugkeert, opdat er geen klove ontsta, maar alles zijnen geleidelijken gang herneme. Wij merken hierbij op, hoeveel heerlijker verbondszegel de Doop is dan de besnijdenis. Immers, welk een pijnlijke zaak is de besnijdenis voor het achtdaagse kind, en welk een smartgevoel veroorzaakt het bij de ouders. Onder het Nieuwe Testament daarentegen mocht geen bloed meer gestort worden als verbondsteken, omdat het bloed des verbonds in Christus op het kruis volkomen was gegeven, zoals de Heer zelf dan ook bij de instelling van het Avondmaal zeide. De Doop is naar den aard van het Nieuwe Verbond een geheel geestelijke zaak, een zaak des geloofs. De Israëliet heeft slechts zijn lichaam aan te zien, om zich te herinneren, in welk een betrekking hij tot God staat. Het verbondszegel is bij hem zichtbaar en tastbaar, is in zijn vlees gegraveerd, maar daarmede ook vleselijk. Komt er de besnijdenis des harten niet bij, zo is dat zegel nutteloos, want het vlees is niet nut. Het water des Doops is voorbijgaand en moet dus alleen door het geloof geestelijk blijvend zijn, zodat wij de hand niet aan ons voorhoofd kunnen brengen, zonder ons te herinneren, dat ons daar met den Doop de naam des driemaal heiligen en heerlijken Gods geschreven werd. Toen baden zij hem, dat hij enige dagen bij hen wilde blijven. Liefelijke gemeenschap van de heiligen! Wij kunnen het ons voorstellen, welk een samenzijn en welke samensprekingen hier plaats vonden. Joden en Heidenen, die elkander vroeger in het innerlijkste des harten, in den godsdienst vreemd waren, en nooit met elkander aten of dronken, zaten nu aan één dis, en waren met elkander in alles één van geest en gemoed. De liefde tot den Heere en de liefde tot elkander hadden nu alle verschillen weggenomen, alle oneffenheden vereffend. Voorzeker, er is geen hoger, geen inniger, geen zaliger gemeenschap op aarde, dan de gemeenschap van de heiligen. De apostelen nu, en de broeders, die in Judéa waren, hebben gehoord, dat ook de Heidenen het Woord Gods aangenomen hadden. Dus reeds, vóór Petrus nog te Jeruzalem terug was; want zulke belangrijke zaken vinden terstond hunne boodschappers in de eersten onder de broederen, die om zaken of andere redenen naar de hoofdstad moeten gaan. Lukas voegt er niet bij, dat de Jeruzalemse gemeente of, meer algemeen, de Joodse gemeente, dit met blijdschap hoorde. Want, hoe vreemd en liefdeloos het ons thans ook toeschijne in deze discipelen des Heeren, het tegendeel kon toen toch plaats hebben, en had

ook aanvankelijk werkelijk plaats, zoals wij terstond zien zullen. Neen, de vooroordelen wijken bij de bekeerden niet opeens, maar zeer langzaam. Het is met den opgang van het geestelijk licht, als met dat van het natuurlijk licht. Als de zon opgaat, is het niet dadelijk overal licht; integendeel, terwijl de bergtoppen reeds blinken van de zonnestralen, is het nog donker in de dalen; en met hoe vele nevelen en dampen heeft de zon soms te kampen, alvorens deze verdwenen zijn en alles als verguld is door haren glans!

11:2 Petrus te Jeruzalem.

En toen Petrus opgegaan was naar Jeruzalem, twistten tegen hem degenen, die uit de besnijdenis waren, zeggende: Gij zijt ingegaan tot mannen, die de voorhuid hebben, en hebt met hen gegeten. Gij ziet, broeders kunnen ook met elkander twisten, wat nooit goed is, al is het ook schijnbaar voor de waarheid. Petrus was de eerste man, die in een heidens huis was ingegaan. De Heer zelf was alleen als de lijdende Christus in het huis van den heidensen opperkrijgsman Pilatus ingegaan, als een schone profetie, dat Hij alleen door zijne offerande tot de volken kon ingaan. Dit eerste geval met Petrus was echter een geweldige schok voor de Joden, die, hoewel Christus aangenomen hebbende, meenden, dat ook de Heidenen eerst Joden moesten worden, door de wet en de besnijdenis aan te nemen, alvorens Christenen te kunnen worden. De Joden handhaafden zich als het uitverkoren volk van God, zolang als zij konden; doch wij hebben gezien, dat deze gedachte uit de mensen was, die door de gedachte des Heeren tot dwaasheid wordt gemaakt. Vanwege deze hevige aanval moest Petrus zich wel zo breedvoerig verantwoorden als hij doet, temeer, daar hij nu voor de Jeruzalemse gemeente sprak, die niet wist al hetgeen te Joppe geschied was, althans niet met de bijzonderheden bekend was. Voorts merken wij nog op, dat toen de Joden zich verwonderden, dat er ook Heidenen konden bekeerd worden, en dat nu Christenen zich verwonderen, dat er ook Joden kunnen bekeerd worden. Maar Petrus, beginnende, verhaalde het hun vervolgens, zeggende: Wij zien, dat Petrus, geheel zeker zijnde van zijne zaak, zich niet gekrenkt gevoelde door het verwijt van de broederen. Hij was den weg des Heeren gegaan, en als men dien gaat, dan is het eenvoudig verhaal van de toedracht van de zaak voldoende, om den bestrijder, zo hij althans gelooft, tevreden te stellen. Ik was in de stad Joppe, biddende, en ik zag in een verrukking van zinnen een gezicht, namelijk een zeker vat, gelijk een groot linnen laken, nederdalende, bij de vier hoeken neergelaten uit den hemel, en het kwam tot bij mij; op welk laken als ik de ogen hield, zo merkte ik, en zag de viervoetige dieren van de aarde, en de wilde en de kruipende dieren, en de vogelen des hemels. En ik hoorde een stem, die tot mij zeide: Sta op, Petrus, slacht en eet! Maar ik zeide: Geenszins Heere, want nooit is iets, dat gemeen of onrein was, in mijn mond ingegaan. Doch de stem antwoordde mij ten tweeden maal uit den hemel: Hetgeen God gereinigd heeft, zult gij niet gemeen maken. En dit geschiedde tot driemaal, en alles werd wederom opgetrokken in den hemel. En ziet, terzelfder ure stonden er drie mannen voor het huis, daar ik in was, die van Cesarea tot mij afgezonden waren. En de Geest zeide tot mij, dat ik met hen gaan zou, niet twijfelende. En met mij gingen ook deze zes broeders, en wij zijn in des mans huis ingegaan. En hij heeft ons verhaald, hoe hij een engel gezien had, die in zijn huis stond en tot hem zeide: Zend mannen naar Joppe, en ontbied Simon, die toegenaamd is Petrus, die woorden tot u zal spreken, door welke gij zult zalig worden, en al uw huis. En als ik begon te spreken, viel de Heilige Geest op hen, gelijk ook op ons in het begin. En ik werd indachtig aan het woord des Heeren, hoe Hij zeide: Johannes doopte wel met water, maar gijlieden zult gedoopt worden met de Heilige Geest. Indien dan God hun evengelijke gave gegeven heeft, als ook ons, die in den Heere Jezus Christus geloofd hebben, wie was ik toch, die God kon weren? En als zij dat hoorden, waren zij tevreden en verheerlijkten God, zeggende: Zo heeft God dan ook de Heidenen de bekering gegeven ten leven. Gij ziet, deze twist eindigde gelukkig in vrede en vreugde, zoals alle twist onder de broederen moet doen. Er kan wel verschil ontstaan, maar het mag niet blijven bestaan, het moet vereffend worden. Zij eindigen, waarmede zij hadden moeten beginnen: met zich te verheugen over Gods evengelijke genade over de Heidenen als over Israël; dus, dat de Heidenen, onafhankelijk van hen, zalig werden. Zo komt men soms eerst door een omweg op een goede weg, die men, door vooroordeel verblind, was voorbijgesneld. Zo waren dan nu de Heidenen op goddelijke wijze geëmancipeerd (vrij verklaard) en gelijkgesteld met de Joden. Voorzeker een gebeurtenis van een wereld historisch belang. Wij merken ten slotte nog op, dat Petrus zes broeders van Joppe als zijn getuigen naar Jeruzalem had medegenomen. Hij zag als een bekwaam (nu geestelijk) zeeman den storm vooraf opkomen, en

zorgde daarom bijtijds, een genoegzaam aantal manschappen aan boord te hebben. Degenen nu, die verstrooid waren door de verdrukking, die over Stefanus geschied was, gingen het land door tot Fenicië toe, en Cyprus en Antiochië, tot niemand het Woord sprekende, dan alleen tot de Joden. Hier neemt Lukas den draad van de geschiedenis van de uit Jeruzalem gevluchte diakenen weder voor een ogenblik op, om ons in algemene trekken het verder gebeurde met hen te berichten, terwijl hij ons later van de uitlandse gemeenten en Paulus' dienst breedvoeriger bericht zal geven. Wij zien hier opnieuw, dat de vervolging, met Stefanus' dood begonnen, zeer vruchtbaar was in velerlei gevolgen. De Evangelieprediking moest nu andere uitwegen zoeken. Doch, zoals wij straks opmerkten, terwijl het licht is op de een plaats, kan het duister zijn op de andere. De verstrooide Evangeliepredikers weten niets van het gebeurde tussen Petrus en Cornelius, onthouden zich dus zorgvuldig van de prediking des Evangelies aan de Heidenen en gaan in de heidense steden, waar zij komen, alleen in de synagogen, om den Joden het Evangelie te verkondigen. Dit was vooreerst naar 's Heeren wil. Het was ook hier: Eerst den Jood en dan den Griek. Doch ten anderen moest alles in de gemeente komen in den weg van ontwikkeling. Evenals de Schrift een onder de mensen geworden boek is, en niet uit den hemel gevallen, gelijk de Efeziërs van het beeld hunner godin Diana geloofden, zo was het ook met de gemeente des Heeren. Zij was niet ineens in alles voltooid, zodat men van haar zeggen kon: "Daar is zij nu, zoals zij voor altijd wezen moet"; neen, maar het was bij haar, gelijk het is met ieder levend lichaam in de natuur: zij moest altijd meer volmaakt worden in den weg van wasdom, van ontwikkeling, welke weg eenzelvig is met die van worsteling, van strijd en overwinning. Daarom moet men de gemeente niet beschouwen als een stilstaand water, maar als een altijd lopende stroom, die zich altijd nieuwe beddingen vormt, totdat hij den oceaan (van de eeuwigheid) bereikt heeft. De discipelen kwamen tot Antiochië toe. Deze stad behoorde met Jeruzalem, Rome en Alexandrië tot de grote wereldsteden van dien tijd, en het is zeer opmerkelijk, dat het licht van het Evangelie aldaar als op zo vele bakens werd ontstoken, om tot een gids te zijn allen, die de grote wereldzee bevaren. Wel is het duidelijk, dat, wanneer het licht van Gods Woord in strijd komt met het licht van het meest ontwikkeld menselijk verstand, de schok hevig en de worsteling geweldig moet zijn; doch juist die worsteling is nodig, om de waarheid Gods tot de overwinning te leiden. Hoe meer deze wordt tegengesproken, hoe meer zij zich in al hare krachten ontvouwt. Zij is als de diamant, die, hoe meer hij wordt gewreven, te schitterender blinkt. En er waren enige Cyprische en Cyrenische mannen uit hen, welke, te Antiochië gekomen zijnde, spraken tot de Grieksen, verkondigende den Heere Jezus. Met verwondering zien wij hier een uitzondering op den regel, dien wij zo even zagen, dat door de uit Jeruzalem geweken diakenen en discipelen gevolgd werd. Hoe kwamen deze mannen tot de vrijmoedigheid om ook den Heidenen het Evangelie te prediken? En wie waren zij? Wij weten niets van het een noch van het ander. Er zijn er altijd onder de broeders, die met hunne diepere blikken in de zaken ook dieper ingaan in den arbeid. Evenals nu te Antiochië, deze grote, prachtige hoofdstad van Syrië, is zelfs in de nog grotere wereldstad Rome de eerste Christengemeente gesticht door onbekende discipelen des Heeren. De Roomse kerk zegt wel, dat dit door Petrus geschied is, doch zij, die van het oude Rome al den hoogmoed heeft overgenomen, en alleen weten wil van hetgeen groot is voor den mens, heeft er geen besef van, dat God geen grootwaardigheidsbeklеders nodig heeft om grote dingen te doen, ja, dat Hij gewoonlijk de grootste dingen doet door de geringste mensen. Zij verkondigden den Heere. Jezus. Gij ziet ook hier: In Jezus' naam ligt geheel het Evangelie. Bijzonder tot den Evangeliepredikeer geldt het woord des Heeren: Zonder Mij kunt gij niets doen. Daarom is dan ook de prediking zonder Christus met volstrekte onvruchtbaarheid geslagen. Waar Jezus niet tegenwoordig is, daar is ook de Heilige Geest niet tegenwoordig, en wordt de Vader niet geëerd, maar onteerd. En de hand des Heeren was met hen, en een groot getal geloofde en bekeerde zich tot den Heer. Op deze prediking tot de Heidenen rustte kennelijk des Heeren bijzondere zegen, en dit strekte deze discipelen tot aanmoediging om voort te gaan, en den

anderen discipelen om hen te volgen. De Heer werkte dus mede met zijn discipelen. Wij moeten dan ook niet denken, dat, nu het Evangelie in de wereld is, wij het maar te verkondigen hebben, om mensen tot ons te zien komen, die zich bekeren. Neen, God moet met zijn Woord medewerken. De Heilige Geest moet bij het Woord zijn. Alleen als God met ons mede-arbeidt, heeft ons werk zijne vrucht. Het is hiermede, als met het kind, dat iets van zijn speelgoed op een hoge kast ziet liggen. Hij wil het krijgen, maar kan het niet bereiken. Hij klimt op een stoel, doch hij kan er nog niet bij. Nu komt zijn vader en tilt hem omhoog, en nu is het kind verblijd, want hij kan het gewenste krijgen. Zo is het ook met ons in het leven. Hoe dikwijls staan wij voor gewenste zaken, die wij echter niet kunnen bereiken; wij doen er vergeefse pogingen toe, en zie, daar komt God en heft ons op en doet het ons verkrijgen. Dit is de zalige ondervinding van velen geweest, en zij herhaalt zich nog gedurig bij het kind van God. En het gerucht van hen kwam tot de oren van de gemeente, die te Jeruzalem was. En zij zonden Barnabas uit, dat hij het land doorging tot Antiochië toe. Dewelke, daar gekomen zijnde en de genade Gods ziende, werd verblijd, en vermaande hen allen, dat zij met een voornemen des harten bij den Heer zouden blijven; want hij was een goed man, en vol des Heiligen Geestes en des geloofs. Ofschoon de gemeente uit de Heidenen zich altijd meer onafhankelijk van die te Jeruzalem zou gevoelen en tonen zo mocht dit echter geen inbreuk maken op de gemeenschap van de heiligen. Daarom kwam alles niet alleen ter ore van de Jeruzalemse gemeente, maar zond deze ook een bode op kondschap uit, teneinde van alles, wat er ten opzichte van de Evangelieprediking voorviel, volledige kennis te verkrijgen. Voor Petrus was het ditmaal roeping, te Jeruzalem te blijven, en zo werd Barnabas uitgezonden, die, als een goed man, tot zulk een zending uitnemend geschikt was. Velen trachten meer naar den naam van een groot man; doch dit behoort, naar het Woord des Heeren, tot de wereld en niet tot den kring van de discipelen. Nu is ieder gelovige een goed man, want zulk een staat in betrekking tot Hem, die alleen volstrekt goed is. De goedhartigheid is reeds een liefelijke vrucht op natuurlijk gebied, doch de Christen is goed van hart, dat nog iets anders is, want zulk een hart heeft een goeden schat, en een goede schat is alleen van God. Barnabas verblijdde zich niet alleen over de genade Gods bij de gelovigen uit de Heidenen, maar hij vermaande ook allen, om met een vast voornemen des harten bij den Heer te blijven. Hij was dus niet alleen een goed man, maar ook een verstandig en voorzichtig man. Hij vermaande tot werkzaamheid en standvastigheid, tot volharding ten einde toe; want daarop komt het aan. Hoe menig veldheer won den slag, en vergat daarna, behoorlijk posten uit te zetten en zich slagvaardig te houden, zodat de vijand, die ook overal zijn spionnen heeft, daarvan gebruik maakte, terugkeerde en den overwinnaar zijn overwinning ontnam! En er werd een grote schare den Heere toegevoegd. En Barnabas ging uit naar Tarsis, om Saulus te zoeken; en als hij hem gevonden had, bracht hij hem in Antiochië. En het is geschied, dat zij een geheel jaar samen vergaderden in de gemeente, en een grote schare leerden, en dat de discipelen eerst te Antiochië Christenen genaamd werden. Zo werd dan Antiochië naast Jeruzalem een tweede hoofdplaats van de Evangelieprediking, en wel voor de gemeente uit de Heidenen. De gedurige uitbreiding dezer gemeente deed Barnabas naar meer arbeiders uitzien (want alles gaat langs den weg van de behoefte; als er meerdere gemeenten zijn, dan komen er ook meerdere leraren), en zo dacht hij aan Saulus en ging hem persoonlijk opzoeken, teneinde de zwarigheden, die Paulus maken mocht, te kunnen wegnemen, ofschoon wij zeggen zouden, dat Saulus hiermede van een moeilijke post werd afgelost; want onder omstandigheden, als waarin Paulus geplaatst was, die tot zijne familie als Christen was teruggekeerd, is er gewoonlijk veel te lijden en weinig uit te richten. Doch nu moest dan ook Saulus niet langer in zijne afgezonderdheid blijven; thans was het de tijd, om in het werk des Heeren in te treden, en nooit kon daartoe schoner gelegenheid zijn; want niet te Jeruzalem onder de Joden, maar te Antiochië onder de Heidenen moest hij komen arbeiden. En hij deed dit met Barnabas en andere broeders een geheel jaar lang, zodat de gemeente hier tot een groot lichaam werd, dat als zodanig vroeg naar een bepaalde naam, die dan ook gewoonlijk door de

tegenpartij gegeven wordt. Het volk, dat in zulke dingen bijzonder vindingrijk is, noemde waarschijnlijk de discipelen naar den inhoud hunner prediking (Christus) Christenen, en zo bleef deze naam bestaan, omdat de gemeente dien kon aannemen (immers, hij betekent medegezalfden) en dus stilzwijgend aannam. Ik zeg stilzwijgend, want de Apostelen, uitgenomen 1 Petrus 4:16, noemen in hunne brieven dien naam niet. Eerst later is hij algemeen geworden. Zo zien wij, dat de mindere dienaar Barnabas den meerderen dienaar Paulus tot den arbeid leidt; want het zou Barnabas gaan, zoals het zo menig hoogleraar gaat, die onder zijne studenten jongelieden heeft, die hem eenmaal boven het hoofd groeien en hunne leermeesters, hoe geleerd en knap, verre achter zich laten zullen. Doch dit moet zo zijn. Gelijk de leerling op zijne beurt leermeester wordt, zo moet de leermeester weder op zijne beurt leerling worden, opdat het evenwicht blijve; daarom is het woord des Heeren niet genoeg (op geestelijke wijze) te betrachten: Eén is uw Meester, en gij allen zijt broeders. Wat Farel ongeveer voor Calvijn was, was hier Barnabas voor Paulus. Calvijn wilde niet te Genève blijven, maar zich liever aan de stille studie wijden, wat met zijn schroomvallig karakter beter overeenkwam. Doch Farel bezwoer hem in den naam des Heeren, te blijven, en Calvijn bleef en maakte door de genade Gods Genève tot het middelpunt, waarvan het licht van de Hervorming zich verspreidde over vele landen. Voorts bestaat er ook een genadegave, waardoor men zich gaarne ziet overtroffen om des Heeren wil, opdat zijn gemeente er te meer door gebouwd, en zijn naam te meer door geëerd worde. Ieder heeft zijn eigen gave van God, en moet ermede handelen, zo ijverig hij kan; doch hij moet zonder nijd anderen boven zich geplaatst kunnen zien, wil hij vrede hebben in zijn hart, en zijn veerkracht, tot hetgeen er te doen is, behouden. En in dezelve dagen kwamen enige profeten af van Jeruzalem te Antiochië. En een uit hen, met name Agabus, stond op en gaf te kennen door den Geest, dat er een grote hongersnood zou wezen over de gehele wereld, dewelke ook gekomen is onder den keizer Claudius. Wij zien hier, welk een heerlijke gave de Heilige Geest aan de discipelen gaf in de gave van de profetie. De Heer had van den Heiligen Geest gezegd (Johannes 16:13): En de toekomende dingen zal Hij u verkondigen. De Heer voorzag hiermede in den nood zijner gemeente. Deze was nog jeugdig, zwak en hulpbehoevend, en had, als een kind van zijn ouders, nog veel beschermende liefde nodig. En nu wordt geen toekomstige nood door God geopenbaard, dan opdat de mens er intijds de nodige voorzorgen tegen neme, zoals wij in de geschiedenis van Farao en Jozef zien. Dit was dan ook bij de gemeente te Antiochië het onmiddellijk gevolg dezer kondschap. En naar dat een iegelijk van de discipelen vermocht, besloot elk van hen iets te zenden ten dienste van de broederen, die in Judéa woonden. Liefelijk, niet waar, dat God door den nood en de daaruit geboren liefde het evenwicht in zo vele opzichten weet te doen ontstaan. De oorspronkelijk zoveel hoger staande gemeenten uit de Joden werden door de oorspronkelijk lager staande gemeenten uit de Heidenen in het tijdelijke ondersteund, want de Joodse gemeenten bestonden, over het geheel genomen, meer uit behoeftigen (vanwege de vervolgingen, die de Barnabassen en andere gegoeden en aanzienlijken van de gemeenten had uitgedreven) en de gemeenten uit de Heidenen meer uit gegoede en onafhankelijke personen, vanwege den vrede, dien zij tot hiertoe genoten. Hetwelk zij ook deden, en zonden het tot de ouderlingen, door de hand van Barnabas en Saulus. Toen dezen te Jeruzalem kwamen, waren de zaken aldaar veel veranderd. De vrede van de gemeente werd opgevolgd door een vernieuwde en heftige vervolging, en wel door Herodes Agrippa (een kleinzoon van den eersten Herodes), die, in afhankelijkheid van den Romeinsen keizer Cajus Caligula en vervolgens van Claudius, koning was van geheel het Joodse land. Hoe deze zo vreselijk aan het woeden kwam, is niet geheel duidelijk, temeer, daar hij aanvankelijk de Christenen in vrede liet; waarschijnlijk wilde hij, wat vele tirannen willen, ten slotte een gloriekroon zetten op zijne misdadige regering door een voorgewenden godsdienstijver, die eigenlijk niets anders beoogde dan de aanzienlijken des lands te behagen en daarmede te blinddoeken. Hij wilde waarschijnlijk tonen, dat hij niet als zijn grootvader een halve Heiden, maar een echte Jood was, op gestreng Joodse wijze opgevoed. Daarbij waren de

Herodessen doorgaans bloeddorstige vorsten. 12:1 De vervolging door Herodes: En omtrent dezelfden tijd sloeg de koning Herodes de handen aan sommigen van de gemeente, om die kwalijk te handelen. En hij doodde Jacobus, den broeder van Johannes, met het zwaard. Zo werd dan Jacobus' toestemmend antwoord op de vraag des Heeren: Kunt gij den drinkbeker drinken, dien Ik drinken zal, en gedoopt worden met den Doop, waarmede Ik gedoopt worde? bevestigd, en werd hem een plaats gegeven aan Jezus' rechterhand in den hemel, waar al Gods heiligen staan, en ook neerzitten op hunne tronen. Wij moeten daarom de vraag van Salome voor hare kinderen en hun antwoord op des Heeren vraag: Kunt gij voor Mij lijden? niet als enkel overmoed, maar ook als een verborgen heldenmoed beschouwen. Wij en allen, die geloven, zouden ook op des Heeren vraag geantwoord hebben: Ja, onder beding van genade. Jacobus was dus de eerste martelaar onder de Apostelen. Petrus zou hem volgen, doch nu niet; de Heer wilde, dat hij thans nog zou blijven. Intussen moeten wij opmerken, dat God de uitnemendste mensen gebruikt, maar dat Hij hen niet nodig heeft. Welk een uitnemend man was Stefanus, en toch werd hij weggenomen. Dat Jacobus ook een uitnemend man, ja, een pilaar van de gemeente was, bewijst zijn dood. Herodes nam natuurlijk het eerst de hoofden van de gemeente, als de meest invloedrijke personen, gevangen; en zo werd ook Jacobus aan de gemeente ontnomen; en toch zorgt de Heer, dat zij er geen schade bij heeft. Wat met Stefanus openlijk en zichtbaar gebeurde (dat hij door een Saulus werd vervangen), geschiedt onophoudelijk in het verborgene; waar God den een dienaar wegneemt, stelt Hij een anderen, soms nog meer uitnemenden, in de plaats; doch wij zien dit niet altijd en willen het daarom niet altijd geloven. In ieder geval moeten wij de gedachte tegengaan, die zo ligt bij ons opkomt, alsof iemand onmisbaar ware, of dat God ons tot het een of ander nodig had. Neen, dit is een verderfelijke gedachte; God heeft niemand nodig, maar wij allen hebben Hem nodig, en het is zijn hoogste genade en onze hoogste eer, als wij iets voor Hem mogen doen. En toen hij zag, dat het den Joden welbehaaglijk was, voer hij voort, om ook Petrus te vangen (en het waren de dagen der ongezuurde broden); wie hij ook, gegrepen hebbende, in de gevangenis zette, en gaf hem over aan vier wachten, elk van vier krijgsknechten, om hem te bewaren, willende na het Paasfeest hem voorbrengen voor het volk. Een rechte Paasfeestviering voor zulk een koning en zulk een volk, om die in te leiden en te doen volgen met de slachting van mensen, die enkel godsvrucht tentoonspreidden! Het Paasfeest gaf dezen lieden daartoe juist een bijzondere aanleiding, gelijk wij bij de kruisiging des Heeren gezien hebben. Men wilde bij het volk het feest van de bevrijding vernieuwen, door het te bevrijden van hen, die het haatte, ofschoon men hiermede niet zozeer de begeerte van het volk, als wel van de oversten des volks deed. Wij denken hier aan het gruwelijk auto-da-fé (geloofsgericht) van de inkwisitie, wier godsdienst ook mensenoffers eiste, evenals de godsdienst van de wreedste heidense volken. Zó diep kan de valse godsdienst den mens doen ontaarden, dat hij zich verlustigen kan in het gerechtelijk vermoorden en zien vermoorden van zijn medemens. Hoe boven alles dierbaar moet ons dan toch de ware godsdienst zijn, die al deze gruwelen bij ons onmogelijk maakt! Petrus dan werd in de gevangenis bewaard, maar van de gemeente werd een gedurig gebed tot God voor hem gedaan. Het uitstellen van Petrus' dood was naar Gods wil de weg voor zijn behoud. Nu kon de gemeente ook biddend tussenbeidentreden en de Heer wilde dit gebed niet onverhoord laten. Voor Jakobus was geen tijd geweest om te bidden, deze was onmiddellijk, na gevangengenomen te zijn, onthoofd. Zeker, wij kunnen niet altijd anderen helpen met onze handen, maar altijd met onze gebeden, en dat zullen wij, als wij het leed van anderen mede gevoelen. Alleen door dit gevoel en de daaruit volgende voorbidding moet het blijken, dat wij tot één en hetzelfde huisgezin behoren. Totnutoe waren de Apostelen gespaard gebleven. Zij werden door de hoge achting, die het volk hun toedroeg, beschermd, doch nu was het blad juist omgekeerd, en werden zij het meest en het gestrengst vervolgd; zo weinig is er te rekenen op bestendigen voorspoed. Gaat het ons niet ook somtijds lang voorbeeldig goed, zodat ons niets schijnt te deren, en alles rustig en wel rondom ons is? Doch opeens komt er een verandering en

alle bladen keren zich bij ons om. Doch het geschiedt alles onder het oog des Heeren. Hij staat aan het roer van ons schip, zowel bij den felste storm, als bij het schoonste en stilste weder. Wederkerig wordt dan ook niet zelden de hevigste storm opeens door de zachtste stilte opgevolgd, en wel op een zó kennelijke wijze door den Heer, dat onze vurige dankzegging moet volgen op onze angstige gebeden. En zo was het nu ook met Petrus voor de gemeente. Toen hem nu Herodes zou voorbrengen, sliep Petrus dienzelfden nacht tussen twee krijgsknechten, gebonden met twee ketenen, en de wachters voor de deur bewaarden de gevangenis. En ziet, een engel des Heeren stond daar, en een licht scheen in de woning, en slaande de zijde van Petrus wekte hij hem op, zeggende: Sta haastiglijk op! En zijn ketenen vielen af van de handen. En de engel zeide tot hem: Omgord u en bind uw schoenzolen aan. En hij deed alzo. En hij zeide tot hem: Werp uw mantel om en volg mij. En uitgaande, volgde hij hem, en wist niet, dat het waarachtig was, hetgeen door den engel geschiedde, maar hij meende, dat hij een gezicht zag. En als zij door de eerste en tweede wacht gegaan waren, kwamen zij aan de ijzeren poort, die naar de stad leidt, welke vanzelf hun geopend werd. En uitgaande, gingen zij een straat voort, en terstond scheidde de engel van hem. Het moet voor Petrus een treffende zamenloop van omstandigheden geweest zijn, dat hij juist gedurende het Paasfeest in de gevangenis werd bewaard, op zulk een geduchte wijze, dat hij daaruit de zekerheid zijns doods moest afleiden. Het herinnerde hem natuurlijk aan 's Heeren lijden en aan zijn eigen verloochening. Wat was er al na dien tijd gebeurd! De Heer was opgestaan en ten hemel gevaren en had den Heiligen Geest gezonden tot zijn gemeente. En nu zit Petrus als een gevangen man tussen de krijgsknechten, met ketens aan één of twee hunner vastgeklonken! Doch had hij den Heer verloochend, de Heer verloochende hem niet, maar zond zijn engel om hem te verlossen. Deze verlossing geschiedde, terwijl de gemeente voor hem bad en hijzelf sliep. De Apostelen baden voor de gemeente en de gemeente bad voor de Apostelen. Trouwens, daaruit bestaat de gemeenschap van de heiligen; zij geeft ruimte in de harten en in de toestanden hoe meer wij in de liefde zijn, hoe vrijer en reiner wij leven, ademen, ons bewegen en werken. Hoe liefelijk is dan ook het gebed! Voor de gemeente was de gevangenis niet open, zij kon Petrus niet bezoeken en niet troosten, maar de hemel stond voor haar open, en van daar mocht zij een engel Gods doen nederdalen, om Petrus niet alleen te vertroosten, maar te verlossen. Petrus sliep, niet als op Thabor van overspannen vreugde, en ook niet als in Gethsémané van overspannen droefheid, maar van kalme gerustheid. De slaap in Gethsémané was zondig geweest, deze slaap was heilig. Gelijk men heilig eten en drinken kan, zo kan men ook heilig slapen. De vrede Gods was in het hart van Petrus door den Heilige Geest. Zijn slaap was een slaap des geloofs. De slaap van Petrus was de slaap van een man, die verzekerd is van zijn zaak. Zo sliep Prins Maurits den nacht vóór den slag van Nieuwpoort zo vast, dat men hem wakker schudden moest. Dit toont vastberadenheid door een volledige overgave aan God. Petrus sliep den slaap des rechtvaardigen, die weet, dat hij, slapende of wakende, levende of stervende, des Heeren is. En zo werd aan hem letterlijk vervuld, wat de psalmist zegt (Psalm 127:2), "dat God het goede zijnen beminden als in den slaap geeft". Dit alles geschiedde echter in de stilte van de gevangenis, zonder dat een lid van de gemeente er getuige van was. De uitkomsten alleen zijn voor de mensen, de voorbereidingen zijn Godes. De engel wekt Petrus op, terwijl hij een diepen slaap op de wachters vallen laat. Petrus staat op uit zijn blijkbaar vasten slaap, terwijl de ketenen hem van de handen vallen; en door het heerlijk licht des engels in den kerker verblind, verbijsterd, zou hij starogende en werkeloos zijn gebleven, had de engel hem niet bevolen, zich te gorden, zijn schoeisel aan te doen en zijn mantel om te slaan en te volgen. Zo gaan zij beiden de onderscheidene wachten door, tot zij de ijzeren buitendeur van de zeer sterke gevangenis zijn uitgegaan. Dit alles was met haast, doch niet met overhaasting, maar in volkomene rustigheid geschied, want hij, die meester is van de omstandigheden, zoals de engel was, heeft tijd voor alles. Nog een klein eind weegs gaat de engel met Petrus, daarna verlaat hij hem; immers, zijn verder geleide was niet nodig; Petrus zelf kende den weg in Jeruzalem

genoeg; ook zeide hij Petrus niet, wat deze verder doen moest; dat was niet het werk van den engel, maar van den Heiligen Geest in het hart en door het verstand van den discipel des Heeren. En Petrus, tot zichzelven gekomen zijnde, zeide: Nu weet ik waarachtiglijk, dat de Heer zijn engel uitgezonden heeft en mij verlost heeft uit de hand van Herodes, en uit al de verwachting van het volk der Joden! Wij kunnen ons voorstellen, met welk een hoge vreugde Petrus zich bewust werd, dat hij waarlijk door den Heer verlost was. Zo zal ook ons hart van onuitsprekelijke vreugde worden overstroomd, wanneer wij uit den diepen slaap des doods ons zien ontwaakt, aanschouwende de heerlijkheid Gods. Voorzeker, zulk een ondervinding, als hier Petrus tebeurtviel, is als een kleine verlossing de voorproef en voorsmaak van de grote verlossing van de gelovigen uit den dood. Het ging Petrus als den psalmist Psalm 126; ja, hij kon hem bijna den gehele Psalm wel nazeggen: Als de Heer de gevangenen Zions wederbracht, waren wij gelijk degenen, die dromen. Toen werd onze mond vervuld met lachen, en onze tong met gejuich. Toen zeide men onder de Heidenen: De Heer heeft grote dingen aan dezen gedaan. De Heer heeft grote dingen bij ons gedaan, dies zijn wij verblijd. Zo leren wij eerst den rechten troost smaken van Gods weldaden, als onze noden voorbij zijn. En als hij alles overlegd had, ging hij naar het huis van Maria, de moeder van Johannes, die toegenaamd was Markus, alwaar velen zamenvergaderd en biddende waren. Het was ongetwijfeld dadelijk Petrus' voornemen, om zich uit Jeruzalem te verwijderen, teneinde zich niet opnieuw aan een gevangenneming bloot te stellen; doch vooraf wilde hij de broederen met zijn verlossing bekendmaken, en hun zeggen, waar hij heenging. Tot wien zal hij echter gaan in het midden van den nacht? Hij weet, dat er gewoonlijk ten huize van Maria broeders zamenkomen, en daarheen wil hij gaan; misschien vindt hij hen nog bijeen. Zo is ons overleggend verstand als het ware de rechterhand van onzen geest, waarmede hij ogenblikkelijk alles aanvat, wat wij nodig hebben. Deze Maria schijnt een weduwe te zijn geweest, omdat zij alleen met haar zoon en niet haar man genoemd wordt. Zij was een zuster van Barnabas, en gevolgelijk was haar zoon, Johannes Markus, diens neef Colossenzen 4:10. Over hem ontstond later het verschil tussen Paulus en Barnabas. De laatste wilde zijn neef andermaal als reisgenoot medenemen, en Paulus achtte hem daartoe minder geschikt, en zo gingen Paulus en Barnabas ieder zijn eigen weg met zijn eigen reisgezel. En als Petrus aan de deur van de voorpoort klopte, kwam een dienstmaagd voor om te luisteren, met name Rhode. En zij, de stem van Petrus herkennende, deed van blijdschap de voorpoort niet open, maar liep naar binnen, en boodschapte, dat Petrus aan de voorpoort stond. Een geheel onverwachte uitkomst kan iemand zódanig verblijden en verbijsteren, dat hij voor een ogenblik zijn gezond verstand verliest en tegenstrijdige dingen doet. Er is ook bij zulk een onverwachte zaak een soort van schrik, waardoor men alleen den moed niet heeft om te handelen en anderen inroept. Het gedrag der bij name genoemde dienstmaagd was dus natuurlijk en is hier door Lukas op schilderachtige wijze verhaald. Rhodé betekent Roosje, en is nog een naam, die veel onder de Joden voor meisjes in gebruik is. Voorts zien wij ook hier een treffende overeenkomst. Bij zijn verloochening opende hem ook een dienstmaagd de voorpoort, gelijk hier, doch dßßr was het een vijandin, hier een zuster; dßßr was lijden, hier is verblijden. En zij zeiden tot haar: Gij raast. Doch zij bleef er vast bij, dat het alzo was. En zij zeiden: Het is zijn engel. Uit deze en andere plaatsen leren de Roomsen, dat ieder mens zijn beschermengel heeft; doch wat een gelovige zegt, is daarom nog geen Evangelie. De uitroep: Het is zijn engel! betekende waarschijnlijk: "Het is misschien een engel, die ons van zijnentwege kondschap doet." Dat geloofden zij veelmeer, dan dat het Petrus zelf zou zijn. Maar Petrus bleef kloppende, en als zij opengedaan hadden, zagen zij hem, en ontzetteden zich. En als hij hen met de hand gewenkt had, dat zij zwijgen zouden, verhaalde hij hun, hoe hem de Heer uit de gevangenis uitgeleid had, en zeide: Boodschapt dit aan Jakobus en de broederen. En hij, uitgegaan zijnde, reisde naar een andere plaats. Wij zien ook hier, hoe moeilijk de gelovige gelooft aan de verhoring zijner eigene gebeden. Trouwens, we zijn gewoon, in alles vooruit te lopen, behalve in het geloof en in de gebedsverhoring. De gemeente deed een gedurig gebed

voor Petrus. Waarom? Natuurlijk om hem te behouden; en toen hij behouden was en zich aanmeldde, konden de bidders het niet geloven. De verhoring is altijd een verrassing voor den gelovige. Als de verhoring komt, is het gebed vergeten. En dit is goed en niet goed. Goed, omdat wij nooit het gebed mogen beschouwen als een ruil voor een weldaad; als een stuk geld, waarvoor men iets koopt; en niet goed, omdat men in God geloven moet als in den Hoorder van de gebeden. Deze mengeling echter van geloof en ongeloof, van. geloof dat men het verkrijgen zal, en van ongeloof, als men het verkregen heeft, is het kenmerk van de waarheid. Zo is de mens. Neen, wij kunnen niet geloven, dat God zo goed is, als Hij is. Ja, konden wij geloven, dat God ons zo genadig is, als Hij ons werkelijk is, wij zouden wat meer vrolijkheid in onze harten hebben, dan wij nu hebben; doch nu is ons hart gewoonlijk zó eng door ons schuldgevoel, dat wij er slechts een klein plaatsje voor de liefde Gods in overhouden. Daarom kunnen wij nooit genoeg spreken van de liefde Gods in zijn Zoon, en er ook nooit genoeg van horen, opdat ons hart altijd meer ruim worde voor de blijdschap des Heiligen Geestes. Het gaat ons als iemand, die zwak van ogen en daarmede lichtschuw is; hij vreest, de gordijnen en de ramen geheel open te schuiven, om er de volle zon met haar vol licht en volle warmte in te laten schijnen, en opent daartoe slechts een klein hoekje, genoeg om te zien, waar hij gaat, maar niet genoeg om geheel het vertrek van binnen en geheel den omtrek daarbuiten te zien. Nu echter Petrus zelf binnentreedt, is alle twijfel opgeheven en zij ontzetteden zich, ongetwijfeld over de grootdadigheid Gods. Wij kunnen ons denken, welk een levendig gesprek vol vragen en antwoorden en wedervragen en wederantwoorden nu ontstond. Gij kent de drukte van de Joden in hunnegesprekken. Eerst twisten zij over Petrus, of hijzelf het wel zou zijn of zijn geest, en vergeten daarbij Petrus zelf; en nu hij er is, is het een gejuich en gegroet, een leven door elkander, dat er geen einde aan schijnt te komen. Nu, laten zij hun hart maar ophalen, zij hebben lang genoeg in angst gezeten. Zij zijn mensen als alle andere mensen. De Roomsen, die van alles een comedie maken, en alles zo mooi en volmaakt, dat er niets aan mag ontbreken, maken de heiligen van de Schrift zó heilig, dat zij op het laatst geen mensen meer zijn, maar men ze aanbidden moet en voor ons moet laten bidden, als staande tussen God en ons. Doch wij verwerpen met de Schrift deze mensenvergoding. Tussen God en ons staat Christus alleen. Doch er moet toch een einde aan dat gepraat en die drukte komen. Daarom wenkte Petrus met de hand tot stilte. Er was ook geen tijd te verliezen. Nadat Petrus verhaald had, hoe de Heer hem verlost had, verzocht hij, het gebeurde te zeggen aan Jakobus, den broeder des Heeren, den schrijver van den algemenen zendbrief, en aan de broederen, en vertrok. Wij weten niet waarheen; misschien wel naar Antiochië, van welke komst aldaar in de Handelingen geen gewag wordt gemaakt; alleen Paulus vermeldt haar in Galaten 2:11. En als het dag was geworden, was er geen kleine beroering onder de krijgsknechten, wat toch aan Petrus mocht geschied zijn. En als Herodes hem gezocht had, en niet vond, en de wachters rechterlijk ondervraagd had, gebood hij, dat zij weggeleid zonden worden. Herodes liet de wachters van Petrus in diens plaats ter dood geleiden. Zij konden zich niet voldoende voor hem verantwoorden, en dat was voor den tiran genoeg om hen te laten doden. Noch zij, noch iemand wist, wat er met Petrus gebeurd was; alleen hijzelf en de gemeente wist het. Het is een treffend beeld van geheel de kerk van God. Zij is in de wereld en God is in haar en werkt in haar al zijn wonderen, en de wereld weet er niets van En hij vertrok van Judéa naar Cesaréa, en hield zich aldaar. Uit Josefus weten wij, dat Herodes naar Cesaréa ging, om de schouwspelen ter ere van den Romeinse keizer bij te wonen. Zo bestaat het leven van een tiran gewoonlijk uit het aanrichten van moordtonelen en het zien van schouwtonelen. En Herodes had in den zin, tegen de Tyriërs en Sidoniërs te krijgen; maar zij kwamen eendrachtiglijk tot hem, en Blastus, die des konings kamerling was, overreed hebbende, begeerden vrede, omdat hun land gespijzigd werd van des konings land. En op een gezetten dag, Herodes, een koninklijk kleed aangedaan hebbende, en op den rechterstoel gezeten zijnde, deed een rede tot hen. En het volk riep hem toe: Een stem Gods en niet eens mensen! En van stonden aan sloeg hem een engel des Heeren,

daarom, dat hij Gode de eer niet gaf; en hij werd van de wormen gegeten, en gaf den geest. Het is een doorgaande karaktertrek bij alle grote geweldenaars, om hunne macht, grootheid en voorspoed niet als de toelating Gods, maar als hun eigen werk te beschouwen; zij kunnen grote dingen doen, en nu menen zij, dat zij ook zelven groot zijn, ja dat zij zelven Goden zijn. Niets is dan ook gevaarlijker, dan naar lof te luisteren. Wij moeten er een afkeer van hebben, en den lof dadelijk uit ons hart aan den Heer teruggeven. Daarom worden wij juist door dezulken, aan wie wij veel hechten, meermalen geslagen, of zij worden ons ontnomen. Gustaaf Adolf, koning van Zweden, was een vroom koning, die veel voor de zaak van de Protestanten deed. Hij werd dan ook door hen op sommige plaatsen afgodisch vereerd. Hij zelf waarschuwde hen daartegen vele malen, zeggende, dat zij daardoor gevaar liepen, dat God hem vroeg wegnam. En zo was het ook. In de bloei van zijn jaren verloor hij in een veldslag het leven. Gods kinderen, hoe bekwaam ook, roepen met geheel hun hart: Al onze bekwaamheid is uit God! Wij weten zelven niet, hoe wij doen kunnen, wat wij doen; God alleen geeft de kracht, den lust, de gelegenheid tot alle werk. Hem komt dus alleen alle eer toe, terwijl het ons tot een grote genade strekt, dat God ons niet de bekwaamheid onthouden, maar gegeven heeft. Doch een Nebukadnezar zegt: Is dit niet het grote Babel, dat ik gebouwd heb tot een huis des koninkrijks, door de sterkte mijner macht en ter ere mijner heerlijkheid? En die Nebukadnezarsgeest is uit het hoofd van het beeld van de monarchieën afgedaald in al de delen van dat beeld, tot in de tenen van de voeten. Iedere heerser door het zwaard verheft zichzelven zo hoog, dat hij noodzakelij k vallen moet. Hebben wij, ouden, het niet aan den eerste Napoleon gezien? Zo komt dan de hoogmoed vóór den val, en God beschikt dien val. Hij stelt ze op gladde plaatsen, Hij doet ze vallen in verwoestingen. Hoe worden zij als in een ogenblik tot verwoesting, nemen een einde, worden teniet van verschrikkingen! Psalm 73:18,19. Een engel sloeg Herodes en een engel redde Petrus uit zijn hand. Zo zijn de engelen tot dienst dergenen die zalig worden en tot voltrekking van het oordeel aan degenen die verloren gaan. En gaf den geest. In het oorspronkelijke betekent dit woord een uitblazen van den adem, als van de dieren. De gelovigen geven hunnen geest over in de handen Gods. Wat bij de Heidenen ongestraft bleef, moest in Israël gestraft worden. De Heidenen waren gewoon om een voortreffelijk redenaar (en Herodes had zich in de welsprekendheid geoefend) toe te roepen: Een stem van de goden, doch een Jood mocht zich het goddelijke niet laten toeschrijven. Josefus, die ons verhaalt, dat het kleed, hetwelk Herodes bij deze gelegenheid aanhad, stijf stond van goud, verhaalt ons ook, dat Herodes onder het gevoel van vreselijke ingewandspijnen, weg krimpende onder de smart, tot zijn omgeving zou gezegd hebben: "Ziet nu, dien gij straks als een God vreesde, krimpt nu weg als een worm." Ja, God kan zeer spoedig van een mens een worm maken, ja een levende spijze van de wormen. Daarom, nederig voor God en mensen! Laat ons bedenken, dat wij geen koning behoeven te zijn in een sierlijk kleed, om geprezen te worden, en den lof aan te nemen. Dezelfde hoogmoed kan in een kleine zaak des harten gelegen zijn. Een klein pilletje vergif kan den mens doen sterven; het is niet de hoeveelheid, het is de kracht der zaak, die geldt. Terecht heeft een Heiden gezegd: "De lof is wierook; hij is goed voor de goden, maar bedwelmt den mens." Sedert de Satan tot onze eerste ouders gezegd heeft: Gij zult als God zijn, en zij dat geloofd hebben, is er altijd iets in den mens strevende om Gode gelijk te zijn, om niet onder, maar naast God te staan; en wij moeten onder God staan, zullen wij eenmaal in God zijn en blijven. God wil ons niet in de laagte houden, neen, Hij wil ons altijd hoger stellen, maar Hij wil niet, dat wij dit ons zelven doen; dat is aanmatiging, hoogmoed, zonde, en doet Gods hoogheid en genade teniet. Dat wij dan niet den dwazen waan koesteren, om als populieren in Gods hof te worden overgebracht, maar dat wij ons door Gods hand als het mosterdzaadje in de aarde laten leggen, opdat het van daar ontkieme en een boom worde, waaronder de vogelen des hemels nestelen. 12:24 De dienst van Paulus: En het Woord Gods wies en vermenigvuldigde. De uitbreiding van het koninkrijk Gods had ook nu geen schade bij de vervolging, want het is de ere Gods om door tegenstrijdige middelen zijn raad ten uitvoer te brengen. Door een gevangenis moest Jozef tot den troon komen

en zijns vaders huis door een hongersnood in Egypte; en zo moest ook nu de dood van Jacobus, bij de verlevendiging van de gemeente, de dood van Herodes zijn, want hiermede maakte hijzelf de maat zijner gruwelen vol voor God, zodat bij het eerste nieuwe vergrijp de maat overliep, en de straf onmiddellijk volgde. Barnabas nu en Saulus keerden wederom van Jeruzalem, als zij den dienst volbracht hadden. Met deze woorden neemt Lukas den draad weder op, dien hij straks bij zijn verhaal der komst van den profeet Agabus te Antiochië en het gevolg daarvan liet vallen. Van dat ogenblik af hebben wij in de Handelingen van de Apostelen hoofdzakelijk met den dienst van Paulus te doen; Want Barnabas, ofschoon in het eerst Paulus' metgezel op de reis, komt meer voor als zijn vriend, dan als zijn medeapostel; overal is Paulus de spreker. Gij herinnert u, dat Paulus' eerste dienst na zijn bepaalde roeping uit Tarsis de prediking des Evangelies in Antiochië was met Barnabas, gedurende een geheel jaar, en dat zijn tweede dienst was om de aalmoezen van de gemeente uit de Heidenen naar Jeruzalem tot de armen van de gemeenten van Judéa te brengen. Paulus (wij merkten het reeds op) was er bijzonder op gesteld, om Stefanus in diens diakenschap te vervangen, en diens armverzorging voort te zetten. Daarom liet hij het ook niet aan de aanzienlijken van de gemeente te Antiochië over, om de aalmoezen naar Jeruzalem te brengen, maar ging hijzelf met Barnabas mede. Ook zorgde hij hierdoor met een hem eigene schranderheid en voorzichtigheid, dat hij nooit te Jeruzalem kwam, zó, dat de Joden hem konden vragen: "Wat komt gij hier doen?" Altijd kon hij antwoorden: "Ik kom aalmoezen brengen voor mijn volk." Wij weten, Jeruzalem was voor Paulus altijd een oorzaak van leed. Nooit kon hij er komen of hij had een aanstoot. Trouwens, het was ook de stad zijner zonde, en de zonde heeft, hoewel God ze vergeven heeft, toch altijd nog een bitteren nasmaak. Wij zagen, hoe de Apostel bij zijn eerste komst te Jeruzalem niet vertrouwd werd, maar door Barnabas bij de Apostelen moest worden ingeleid; en later zullen wij hem te Jeruzalem zelf voorgoed zien gevangennemen. Ook nu reeds nam hij uit Jeruzalem een broeder mede, die hem later verdriet zou veroorzaken. Medegenomen hebbende ook Johannes, die toegenaamd werd Markus. Wij hebben reeds gezegd, dat deze Johannes Markus de zoon was van Maria, de zuster van Barnabas, bij welke Petrus na zijn verlossing uit de gevangenis de biddende gemeente aantrof. Deze jongeling, die evenals zijn oom Barnabas een zacht en goedig hart en humeur had, voegde niet bij den nu reeds geharden krijgsknecht Paulus; Want hoe teder gevoelig en liefderijk van karakter Paulus ook was, hij was in zaken van dienst uiterst gestreng, nauwgezet en vast van wil, zodat er weldra onenigheid over dien medereiziger tussen Paulus en Barnabas ontstond, daar Johannes Markus blijken van zwakheid had gegeven. Zo blijft de mens in de Schrift altijd mens, ook als hij gelovig geworden is. De Schrift kent slechts één volstrekt volmaakt mens, den Zone Gods. 13:1 Paulus te Antiochië in Syrië: En er waren te Antiochië in de gemeente, die daar was, enige profeten en leraars, namelijk Barnabas en Simeon, genaamd Niger, en Lucius van Cyrene, en Manahen, die met Herodes den viervorst opgevoed was. Wij vinden hier enige namen, die zich verder in de historie verliezen, en ons dus niet van naderbij bekend zijn geworden. Opmerkelijk echter is het, dat er één onder is, die met den viervorst Herodes een gelijke opvoeding had, en dus van aanzienlijken huize moet geweest zijn. Zo lopen de wegen uit elkander. Wie in hunne jeugd met elkander school gaan, of in één huis opgroeien, scheiden later van elkander, en de een eindigt soms zijn leven op een troon, en de ander op een kruis. En Saulus. Voor Paulus was van nu aan Antiochië het vaste punt van uitgang en terugkeer, evenals Jeruzalem dit was voor Petrus. 13:2 Paulus' eerste zendingsreis: En als zij den Heer dienden en vastten, zeide de Heilige Geest: Zondert Mij af, beiden Barnabas en Saulus, tot het werk, waartoe ik hen geroepen heb. Dat hier de persoonlijkheid des Heiligen Geestes op de volkomenste wijze blijkt, behoeft geen betoog voor wie nog voor overtuiging vatbaar is. Het is echter opmerkelijk, dat de Heilige Geest zich bepaald in betrekking stelt tot de zending onder de Heidenen, terwijl de Heer zijn persoonlijke tussenkomsten of zelfopenbaringen bepaalt tot zijn dienaren uit Israël. De Heer zelf verscheen aan Paulus tot bekering en daarna tot leiding van diens weg en tot troost en bemoediging. Ook

verscheen Hij aan Ananias. Verder lezen wij van geen persoonlijke openbaringen des Heeren, dan aan Johannes op Patmos. Fillipus, de diaken, werd daartegenover door een engel en daarna door den Heiligen Geest tot den Moorman gezonden, en op dezelfde wijze ook Petrus tot Cornelius, en nu werden Paulus en Barnabas rechtstreeks door den Heiligen Geest tot de zending onder de Heidenen geroepen. Toen er echter een strafgericht aan Ananias en Saffira moest worden uitgevoerd, openbaarde zich de Heilige Geest persoonlijk door Petrus. Gij gevoelt, dit strafgericht lag buiten de tussenkomst van den Heere Jezus, wiens naam tot aan het einde van de dagen alleen die van Zaligmaker moest zijn. Uit het hier opgemerkte volgt duidelijk, dat de Evangelieprediking als zodanig het werk van de apostelen of zendelingen is onder de bepaalde leiding van den Heiligen Geest. Immers, ook Petrus en de elven werden op den eersten Christenpinksterdag daartoe door den Heiligen Geest onmiddellijk toegerust. De Heer had van den Heiligen Geest gezegd: Hij zal van Mij getuigen; en van de Apostelen Gij zult ook getuigen, want gij zijt van den beginne met Mij geweest. Johannes 15:26,27. Het werk des Heiligen Geestes was dus, om van Christus te getuigen, en dat van de Apostelen, om met den Heiligen Geest mede te getuigen. Beide getuigenissen moesten dus ineenvloeien, waar het Evangelie zou gepredikt worden. Dit was dan ook toen het geval, en moet ook nog altijd het geval zijn, zal de Evangelieprediking waarachtig en daarmede vruchtbaar zijn. Want ofschoon de Evangelieverkondiger van onze dagen geen oor en ooggetuige van Christus zijn kan, zo moet hij echter uit zijn eigen geestelijke opstanding getuigenis kunnen geven van de lichamelijke opstanding van Christus. Immers, wie zeggen kan: Christus leeft in mij, die zegt daarmede: "Christus is de op het kruis gedode en in den hof begravene, maar Hij is opgestaan en ten hemel gevaren en Hij leeft, en is levend in alle eeuwigheid. En Hij heeft de sleutels van de hel en des doods." Wij kunnen ons deze waarheid niet diep genoeg inprenten, om altijd indachtig te blijven, dat niemand een prediker des Evangelies, dat is, een dienaar van den Heiligen Geest zijn kan, tenzij hij met den Heiligen Geest een medegetuige kan zijn van Christus in diens dood en opstanding. Toen vastten en baden zij, en hun de handen opgelegd hebbende, lieten zij hen gaan. Wie legden Barnabas en Saulus de handen op? Misschien de andere genoemde leraars, of de ouderlingen van de gemeente, die niet genoemd worden. Hoe dit zij, ook hier blijkt, dat de handoplegging niet uitsluitend het voorrecht van de Apostelen was. Dezen dan, uitgezonden zijnde van den Heiligen Geest, kwamen af tot Seleucië, en van daar scheepten zij af naar Cyprus. En gekomen zijnde te Salamis, verkondigden zij het Woord Gods in de synagogen van de Joden, en zij hadden ook Johannes tot een dienaar. Barnabas en Paulus waren dus de eerste zendelingen tot de Heidenen, uitgezonden door den Heiligen Geest zelf, welke uitzending geschiedde naar de orde Gods: eens voor altijd; want wij lezen van geen verdere uitzendingen tot de Heidenen door den Heiligen Geest, zodat de zendelingen tot de Heidenen, na Barnabas en Paulus, als de voortzetters dezer zending door den Heiligen Geest moeten beschouwd worden. Voorts werd deze zending volbracht aanvankelijk niet rechtstreeks, maar langs een omweg. Deze omweg was echter de door God verordende rechte weg. Sedert Jeruzalems verwoesting door Nebukadnezar waren de Joden verspreid onder al de toenmalige volken, en velen bleven onder die volken, en keerden niet tot hun vaderland ter woon terug, maar alleen tot een jaarlijks bezoek bij gelegenheid van de hoge feesten. Voor hunne samenkomsten op de sabbatten hadden zij zich zelven synagogen gesticht, en zo hadden. Barnabas en Paulus in al de heidense steden, waarin synagogen waren, vaste punten, van waar zij als Joden hunne Evangelieprediking konden beginnen. Dat hieruit de prediking aan de Heidenen vanzelf voortkwam, zullen wij spoedig zien. De ons nu bekende Johannes Markus was beiden tot een dienaar, die voor de kleine en toch nodige aangelegenheden eener reize zorg had te dragen. 13:6 Paulus en Sergius Paulus: En als zij het eiland doorgegaan waren tot Pafos toe, vonden zij een zekere tovenaar, een valse profeet, een Jood, wiens naam was Bar-jezus. Wij hebben reeds opgemerkt, dat in tijden van de bijzondere werkingen des Heiligen Geestes zich de valse nabootsingen ook veelvuldig voordoen. Naast de ware leer en ware wonderen staan altijd de valse leer en valse

wonderen. Zelfs de naam Bar-jezus (zoon van Jezus) werd blijkbaar door dezen wonderman overgenomen. In het Grieks heette hij Elymas. Welke was bij den stadhouder Sergius Paulus, een verstandigen man. Deze, Barnabas en Saulus tot zich geroepen hebbende, zocht zeer het Woord Gods te horen. Hier zien wij, hoe reeds alleen de komst van de Evangeliepredikers den aanzienlijken en verstandelijk ontwikkelden Romein begerig maakte om hen te horen. Maar Elymas, de tovenaar, (want alzo wordt zijn naam overgezet) wederstond hen, zoekende den stadhouder van het geloof af te keren. Terstond openbaart zich de vijandschap tegen de waarheid; doch juist de tegenstand moet de waarheid geleiden tot hare overwinning. Doch Saulus (die ook Paulus genaamd is). Paulus is dezelfde naam in het Grieks als Saulus in het Hebreeuws. Het was zeer eigenaardig dat Paulus, als bij uitnemendheid de Apostel van de Heidenen, zich naar deze eerste zendingsvrucht uit de Heidenen voortaan Paulus noemde en liet noemen. Vervuld met den Heiligen Geest en de ogen op hem houdende, zeide: O gij kind des duivels, vol van alle bedrog en van alle arglistigheid, vijand van alle gerechtigheid, zult gij niet ophouden te verkeren de rechte wegen Heeren? Ook hier ziet gij weder, in welk een diepe dwaling zij verkeren, die als humanisten alle mensen innerlijk op gelijke lijn stellen: den moordenaar en den vermoorde, den inquisiteur en het slachtoffer, den prediker der waarheid en dien van de leugen. Neen, de mensheid bevat bozen en goeden, goddelozen en godvruchtigen, en allen worden openbaar uit hunne woorden en uit hunne werken. En nu, zie, de hand des Heeren is tegen u, en gij zult blind zijn en de zon niet zien voor een tijd. En van stonden aan viel op hem donkerheid en duisternis, en rondom gaande, zocht hij, die hem met de hand mochten leiden. Gelijk er zegeningen zijn voor de godvruchtigen, zo zijn er strafgerichten voor de goddelozen. Treffend, dat het eerste oordeel, dat Paulus aan den tegenstander moet voltrekken, dezelfden toestand medebrengt, als waarin hijzelf, de vroegere tegenstander, drie dagen verkeerd had de blindheid. Ook bij Elymas was deze straf tijdelijk, want een volstrekte straf bestaat er voor het Evangelie op aarde niet. In den tijd is alles tijdelijk, alleen in de eeuwigheid is alles eeuwig. Als de stadhouder zag hetgeen geschied was, toen geloofde hij, verslagen zijnde over de leer des Heeren. Deze zaak maakte een diepe indruk op den stadhouder. Hij was er van getroffen en verslagen, doch het deed hem tegelijk geloven in de waarheid van de prediking van Saulus. Wij zien, dat de Heer geen middelen spaart om zijn woord ingang te doen vinden bij den mens. Neen, Hij spaart daartoe zijn treffendste wonderen niet, en daarom hebben zij, die niet geloven, geen verontschnldiging; alleen zelfbeschuldiging zal hun oordeel zijn. 13:13 Paulus te Antiochië in Pisidië: En Paulus, en die met hem waren, van Pafos afgevaren zijnde, kwamen te Perge, een stad in Pamfylië. Maar Johannes, van hen scheidende, keerde weder naar Jeruzalem. De reden, waarom Johannes Markus naar Jeruzalem terugkeerde, en dus Paulus en Barnabas zijn dienst deed missen, wordt ons niet gemeld; doch uit het gedrag, dat Paulus later in deze zaak volgde, mogen wij opmaken, dat deze terugkeer, zo niet uit willekeur, dan toch uit zwakheid geschied is. Misschien zag hij tegen de bezwaren van de reis op, en strekte deze zich verder uit, dan hij werkelijk gedacht had. Zij hadden totnutoe gereisd van Antiochië in Syrië naar Seleucië, insgelijks een stad in Syrië, niet ver van Antiochië, aan den mond van de rivier Orontes, dicht bij de zeekust, van waar zij te scheep gegaan waren naar het eiland Cyprus in de Middellandse zee (Barnabas' geboorteplaats), waarvan Salamis de hoofdstad was, en waar Paulus predikte. De stad Salamis lag in het oostelijk en de stad Pafos in het westelijk gedeelte van Cyprus, en zo moesten zij het gehele eiland doorreizen, om tot Pafos te komen, alwaar Sergius Paulus bekeerd werd. Van daar gingen zij weder scheep naar Perge, een stad in Pamfylië, een kuststreek aan de zuidkust van Klein-Azië, van waar Markus Johannes lichtelijk naar Jeruzalem kon terugkeren, zoals hij ook deed. En zij, van Perge het land doorgaande, kwamen te Antiochië, een stad in Pisidië. Pisidië, was een landstreek van Klein-Azië ten noorden van Pamfylië en had ten oosten Lykaonië, alwaar wij later Paulus en Barnabas zullen zien komen. Zoals nog heden, waren er toen in onderscheidene landstreken steden van dezelfden naam, die wel onderscheiden moeten worden. Opmerkelijk is het echter, dat wij in dit tweede Antiochië Paulus zijn eerste preek

(zouden wij zeggen) horen doen. Lukas deelt ons die breedvoerige rede geheel mede, en wij verheugen er ons over, omdat wij daaruit zien, op welke wijze het Evangelie gewoonlijk door de eerste getuigen des Heeren gepredikt werd. Zij redeneerden niet veel met denkbeelden en woorden, zoals wij gewoonlijk doen, maar zij herinnerden eenvoudig aan wat door God door alle tijden heen beloofd en nu geschied was. Zij redeneerden met feiten, met des Heeren komst en omwandeling op aarde, zijn leer, zijn lijden, sterven, opstanding, hemelvaart, zitten ter rechterhand Gods en uitstorting des Heiligen Geestes in tekenen en wonderen, en trokken alsdan daaruit het eenvoudig gevolg: "Gelooft in Hem, en wordt behouden!" Dat ging op de volgende wijze in zijn werk. En gegaan zijnde in de synagoge op den dag des sabbats, zaten zij neder. En na het lezen van de wet en van de profeten, zonden de oversten van de synagoge tot hen, zeggende: Mannen broeders, indien er enig woord van vertroosting tot het volk in u is, zo spreekt. Het was een zeer liefelijke en broederlijke gewoonte onder de Joden, en het is dit in sommige plaatsen nog heden, om, als er leraren uit andere plaatsen in de synagoge gezien worden, dezen na den dienst uit te nodigen, een woord van stichting te spreken. De Heer zelf leerde overal in de synagogen. En Paulus stond op, en wenkte met de hand, en zeide. Wij lezen van den Heer, dat Hij, na zijn Doop in de synagoge van Nazareth komende, opstond om te lezen; dat Hem toen het boek Jesaja werd ter hand gesteld, en Hij, daaruit de bekende plaats gelezen hebbende, het boek den dienaar wedergaf, en toen neerzat om de uitlegging te geven. Hier vroeg Paulus niet enige schriftrol om te lezen en daaruit zijn tekst te nemen, doch naar den aard zijner zending (waarvan wij zo even spraken, om te verhalen wat er beloofd en wat er geschied was) begon hij terstond te zeggen: Gij, Israëlitische mannen, en gij, die God vreest (de Jodengenoten), hoort toe! De God van dit volk Israël heeft onze vaderen uitverkoren, en het volk verhoogd, als zij vreemdelingen waren in het land van Egypte, en heeft hen met een hoge arm daaruit geleid. En heeft omtrent den tijd van veertig jaren hunne zeden verdragen in de woestijn. En zeven volken uitgeroeid hebbende in het land Kanaän, heeft Hij hun door het lot het land dezelve uitgedeeld. En daarna omtrent vier honderd en vijftig jaren, gaf Hij hun rechters, tot op Samuel, den profeet. En van toen aan begeerden zij een koning, en God gaf hun Saul, den zoon van Kis, een man uit den stam van Benjamin, veertig jaren. En dezen afgezet hebbende, verwekte Hij hun David tot een koning; dewelke Hij ook getuigenis gaf, en zeide: Ik heb gevonden David, de zoon van Jesse, een man naar mijn hart, die al mijnen wil zal doen. Van het zaad dezes heeft God Israël, naar de belofte, verwekt den Zaligmaker Jezus; als Johannes eerst al den volke Israëls, vóór zijn aankomst, gepredikt had den Doop der bekering. Doch toen Johannes den Doop vervulde, zeide hij: Wie meent gijlieden, dat ik ben? Ik ben de Christus niet, maar ziet, Hij komt na mij, van wie ik niet waardig ben de schoenen van zijn voeten te ontbinden. Mannen broeders! kinderen van het geslacht Abrahams, en die onder u God vrezen! tot u is het woord dezer zaligheid gezonden. Want die te Jeruzalem wonen, en hunne oversten, dezen niet kennende, hebben ook de stemmen van de profeten, die op elke sabbatdag gelezen worden, Hem veroordelende, vervuld; en geen oorzaak des doods vindende, hebben zij van Pilatus begeerd, dat Hij zou gedood worden. En als zij alles volbracht hadden, wat van Hem geschreven was, namen zij Hem af van het hout, en legden Hem in het graf. Maar God heeft Hem uit de doden opgewekt. Welke gezien is geweest vele dagen lang, van degenen, die met Hem opgekomen waren van Galiléa tot Jeruzalem, die zijn genegen zijn bij het volk. En wij verkondigen u de belofte, die tot de vaderen geschied is, dat namelijk God dezelve vervuld heeft aan ons, hunne kinderen, als Hij Jezus verwekt heeft. Gelijk ook in den tweede psalm geschreven staat: Gij zijt mijn Zoon, heden heb Ik U gegenereerd. En dat Hij Hem uit de doden heeft opgewekt, alzo dat Hij niet meer zal tot verderving keren, heeft Hij aldus gezegd: Ik zal ulieden de weldadigheden David's geven, die getrouw zijn. Waarom hij ook in een anderen psalm zegt: Gij zult uw Heilige niet overgeven, om verderving te zien. Want David, als hij in zijn tijd den raad Gods gediend had, is ontslapen, en is bij zijn vaderen gelegd, en heeft wel verderving gezien. Maar Hij, dien God opgewekt heeft, heeft geen verderving gezien. Zo zij u

dan bekend, mannen broeders! dat door dezen u vergeving van de zonden verkondigd wordt; en dat van alles, waarvan gij niet kon gerechtvaardigd worden door de wet van Mozes, door dezen, een iegelijk, die gelooft, gerechtvaardigd wordt. Ziet dan toe, dat over ulieden niet kome hetgeen gezegd is in de profeten: Ziet, gij verachters, en verwondert u, en verdwijnt; want Ik werk een werk in uw dagen, een werk, hetwelk gij niet zult geloven, zo het u iemand verhaalt. Deze rede van Paulus heeft veel overeenkomst met die van Petrus op den Pinksterdag, en met die van Stefanus bij diens verantwoording. Trouwens, de Evangelieprediking beweegt zich rondom vaststaande punten. Wij zien er altijd weer uit, hoe onzinnig zij handelen, die de opstanding van Christus ontkennen en toch zich kunnen voorstellen, hoe de Christelijke kerk ontstaan is. Ons is dit een volstrekte onbegrijpelijkheid; doch het ongeloof begrijpt eigenlijk niets, maar neemt blindelings juist het onbegrijpelijke aan, dat het zegt te bestrijden. Het verwerpt het Bijbels wonder, om het mirakel (het valse, eigengemaakte wonder) aan te nemen. Het is zoveel, alsof men een kaars wil stellen in de plaats van de zon; het is meer dan bespottelijk! En als de Joden uitgegaan waren uit de synagoge, baden de Heidenen, dat tegen den naasten sabbat hun dezelfde woorden zouden gesproken worden. Ziedaar op grote schaal, wat wij bij den hoofdman over honderd en bij Cornelius op kleiner schaal aantreffen: de vervulling namelijk van het woord des Heeren, dat "het koninkrijk den Heidenen gegeven zou worden en dezen hunne vruchten voortbrengen zouden." Waar zien wij de Joden begerig naar het Evangelie, zoals hier de Heidenen? De Joden hadden de wet van God en de profeten, dezen waren hun genoeg; en verwachtten zij een Messias, het was bij het gros des volks een bevrijder van het Romeinse juk en de hersteller van de wereldlijke heerschappij van Israël. Een gekruisigde Messias was hun een ergernis. Alleen zij, die door de voorbereidende genade des Heiligen Geestes geestelijke behoefte kenden, en bij wie dus de vergeving der zonden boven alles ging, konden geloven en geloofden werkelijk in een gekruisten Messias als de van God gegevene zoenofferande voor de zonde. De Heidenen daarentegen hadden geen wet en geen profeten, zij waren ten een male ontbloot van een goddelijke openbaring, en daarmede ten een male aan zich zelven overgelaten. En nu hebben wij slechts een vluchtigen blik te werpen in den toestand der oude heidense volken, om het woord des Heeren bewaarheid te vinden: Naar dat alles (naar de bevrediging van bloot lichamelijke en tijdelijke behoeften) trachten de Heidenen. Stelt u voor, dat een volk nooit hoort spreken van den waarachtigen God en zijn werken en daden, maar altijd alleen van de afgoden en hunne meestal onheilige en somtijds afschuwelijke erediensten, en gij kunt begrijpen, hoe het geweten bij zulk een volk in plaats van gewekt, in slaap gewiegd wordt, en het leven alleen bestaat in te genieten wat men genieten kan, en te lijden wat men niet kan vermijden, en daarna te sterven. Deze heidense toestand kunnen wij ook nog heden midden onder de Christenen terugvinden. Hoe vele mensen leven naar de natuur, totdat zij sterven. Zij kennen geen anderen weg, dan die van den natuurlijken loop van het leven. De hogere waarheid, de waarheid Gods, die de belangen hunner onsterfelijke zielen beoogt, beseffen, kennen zij niet. Doch wat zij niet kennen, moeten zij leren kennen, en dit nu is juist het doel des Heeren, door den zijnen de prediking des Evangelies aan geheel de wereld te gelasten. De slapenden moeten gewekt, de doden levendgemaakt worden. Ten opzichte van Gods wil en haar eigen zielsbelang slaapt de natuurlijke wereld, ja, is zij dood, en daarom gaat over die wereld de stemme Gods: Ontwaak gij, die slaapt, en sta op uit de doden, en Christus zal over u lichten. Efeziers 5:14. De discipel van Christus is dus geroepen, om, waar de mensen hunne hoogste, geestelijke belangen niet kennen, hun die bekend te maken. En dat deden nu de Apostelen, zowel den Joden als den Heidenen, natuurlijk op verschillende wijzen. De Joden moesten zij bekendmaken met het ongenoegzame van de wet en van de profeten zonder Christus, en den Heidenen moesten zij bekendmaken, dat hunne goden niet anders dan afgoden waren, en dat de waarachtige God zich had geopenbaard in Christus, als de enige vervuller van des mensen hoogste behoefte tot zaligheid de vergeving van de zonde. Door Gods voorzienende zorg waren de heidense volken ten tijde des Heeren voorbereid om het Evangelie te ontvangen.

Wij kunnen niet nagaan, welke wegen God daarin gehouden heeft, maar indien wij het konden, we zouden er Gods heerlijkheid in zien. Alleen kunnen wij zeggen, dat sedert Nebukadnezar de heidense volken meer tot één groot werelds volk werden, en dat de ontwikkeling, die daardoor moest ontstaan, ook een gunstige zijde verkreeg. Er stonden bij onderscheidene volken wijsgeren op, die zich op de zedelijkheid en het geweten beriepen en scholen stichtten, die op het volk van groten invloed waren, zodat er bij velen hogere behoeften werden opgewekt; en het zijn dezen, die wij in onzen tekst den Apostelen dringend horen vragen, dat hun tegen den naasten sabbat dezelfde woorden zouden gezegd worden, die zij tot de Joden gesproken hadden. Voorzeker een liefelijk begin van de grote zaak: de bekering van de Heidenen tot het geloof. Waarin? In de vergeving der zonden door Jezus Christus; want gij hebt opgemerkt, dat het middenpunt, de kern van Paulus' rede in de synagoge deze was (Handelingen 13:38,39: Zo zijn dan bekend, mannen broeders! dat door dezen (Christus) u vergeving der zonden verkondigd wordt, en dat van alles, waarvan gij niet kon gerechtvaardigd worden door de wet van Mozes, door dezen (Christus) een iegelijk die gelooft gerechtvaardigd wordt. Gij ziet dus hier met grote duidelijkheid, dat het Evangelie niets anders en niets minder is, dan de aanbieding Gods van zijn genade, zijn liefde, zijn ontferming, van de vergeving van de zonden door het geloof in Christus. En kan er nu heerlijker aanbod zijn van God aan den zondaar, dan de vergeving van de zonden? Immers neen. Daarin is alles begrepen. Zalig is de mens, wiens zonde vergeven, wiens overtreding bedekt is (Psalm 32:1). De vergeving van de zonden is de zaligheid. Wie ontzondigd wordt, is heilig, en daarmede Gods kind, Gods erfgenaam, Gods geliefde in tijd en eeuwigheid. De vergeving van de zonden is dus het hoogst begeerlijke goed voor hem, die zich als zondaar en daarmede als verlorene kent. En tot dezulken behoorden blijkbaar de Heidenen van onzen tekst. Nog eens, wij weten niet, langs welken weg God hen voor het Evangelie ontvankelijk had gemaakt; doch zij waren een ontvankelijk volk, en bewezen het, door de prediking van de blijde boodschap te begeren. En als de synagoge gescheiden was, volgden velen van de Joden en van de godsdienstige Jodengenoten Paulus en Barnabas, welke tot hen spraken en hen vermaanden, te blijven bij de genade Gods. Liefelijke uitdrukking: zij moesten blijven bij de genade Gods. En daarin bestaat dan nu ook het geestelijk het Christelijk leven. Och, men heeft zoveel boeken geschreven over het geestelijk leven, en men is daarin tot allerlei geheimzinnige bespiegelingen opgeklommen; doch de zaak is zo eenvoudig, als het eten van het brood en het drinken van den wijn des Heeren. Het is eenvoudig: bij de genade Gods te blijven. Door genade levend geworden, moeten wij voortaan uit de genade leven, en daarin sterven, om alles te beërven. De Heer zeide hetzelfde in de woorden (Johannes 15:9): Gelijkerwijs Mij de Vader liefgehad heeft, heb Ik ook u liefgehad; blijft in deze mijne liefde. Dat de Heer ons heeft liefgehad bewees Hij door zijn komst in het vlees en zijn zoenofferande op het kruis. In deze zijn liefde te blijven, is daarin te leven, ons te bewegen en te zijn. En de proef daarvan is het bewaren van 's Heeren geboden; want wie kan Jezus waarlijk liefhebben, zonder Hem te gehoorzamen? De ware liefde doet den wil des geliefden; de valse liefde doet het niet. En op den volgenden sabbat kwam bijna de gehele stad zamen, om het Woord Gods te horen. Het Woord Gods te horen. Wederom een liefelijk woord voor de prediking van het Evangelie. Ik heb een woord Gods aan u, zeide de richter Ehud tot Eglon, den koning van de Moabieten, en toen deze dit hoorde, stond hij op van zijn stoel (Richteren 3:20). Zo kan ook de Evangelieprediker spreken, en mochten er velen voor opstaan, om niet met een zwaard doorboord, maar door het zwaard des Geestes in het harte getroffen te worden en te leven in eeuwigheid. Hoe gruwelijk goddeloos het ongeloof is, dat geen Godswoord erkent, maar het tot een mensenwoord maakt, valt hier treffend in het oog. Doch de Joden, de scharen ziende, werden met nijdigheid vervuld, en weerspraken hetgeen van Paulus gezegd werd, wedersprekende en lasterende. De Joden konden niet dulden, dat de Heidenen ook mededeelgenoten zouden worden van de woorden Gods. Wilden de Joden dan alleen Gods woord horen en gehoorzamen? Neen, maar de valse ijver en de nijd gaan zamen. Deze willen

niet, dat anderen hebben, wat zij zelven ook niet hebben. De genade daarentegen is niet afgunstig, maar wenst en bidt, dat allen, mocht het zijn, er deel aan verkrijgen. Maar Paulus en Barnabas, vrijmoedigheid gebruikende, zeiden: Het was nodig, dat eerst tot u het Woord Gods gesproken zou worden, doch nademaal gij hetzelve verstoot, en uzelven des eeuwigen levens niet waardig oordeelt, ziet, wij keren ons tot de Heidenen. Een scherp, maar waar verwijt. De mens, die verloren gaat, heeft het zichzelf te wijten; niet God heeft hem, neen, hij heeft zichzelf het eeuwige leven onwaardig gekeurd. Want alzo heeft ons de Heer geboden, zeggende: Ik heb u gesteld tot een licht der Heidenen, opdat gij zoudt zijn tot zaligheid tot aan het uiterste der aarde. Paulus beroept zich hier andermaal op de profetie, om de Joden te overtuigen, dat reeds vanouds den Heidenen door God was toegezegd, dat Israëls Messias ook hun Zaligmaker zou zijn. Wij lezen dit in Jesaja 49:6, alwaar God tot den Messias zegt: Het is te gering, dat Gij Mij een knecht zoudt zijn, om op te richten de stammen van Jakob en om weder te brengen de bewaarden in Israël; Ik heb u ook gegeven tot een licht der Heidenen, om mijn heil te zijn tot aan het einde van de aarde. Als nu de Heidenen dit hoorden, verblijdden zij zich, en prezen het Woord des Heeren, en er geloofden zo velen, als er geordineerd waren tot het eeuwige leven. Ziet gij, deze Heidenen waren door de genade Gods voorbereid om het Evangelie te ontvangen en aan te nemen. Gij gevoelt, dat alles aankomt op de ontvankelijkheid voor het Evangelie. De harde weg is in het geheel niet ontvankelijk voor het goede zaad, de steenachtige plaatsen zijn het meer, de met doornen en distels bezette aarde nog meer, maar niet genoeg; alleen de goede aarde is genoegzaam ontvankelijk voor het goede zaad tot ontkiemen en vrucht geven. Zo is het ook met het menselijk hart. Het moet eerst door de genade worden bearbeid en voorbereid, zal het geschikt zijn om het Woord Gods in zich op te nemen en het te bewaren en vrucht te laten voortbrengen. Dezelfde waarheid heeft de Heer uitgesproken, toen Hij zeide (Johannes 6:45): Er is geschreven in de profeten: Zij zullen allen van God geleerd zijn. Een iegelijk dan, die het van den Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij. En het Woord des Heeren werd door het gehele land uitgebreid. Maar de Joden maakten op de godsdienstige en eerlijke vrouwen, en de voornaamsten van de stad, en verwekten vervolging tegen Paulus en Barnabas, en wierpen ze uit hunne landpalen. Doch zij schudden het stof van hunne voeten af tegen dezelve, en kwamen te Iconium. En de discipelen werden vervuld met blijdschap en met den Heiligen Geest. Onder de bediening des Heiligen Geestes moet alles openbaar worden, zowel de kracht des ongeloofs als de kracht des geloofs. Met de opvaart des Heeren op den troon des Vaders en de nederdaling des Heiligen Geestes is de oorlog aan de wereld verklaard en in gang, ja in altijd voller gang, en wordt er veldslag op veldslag geleverd, en hoort men hier het gejuich der vijanden en ginds het gejuich van de kinderen Gods. Vergeten wij niet, de prediking van het Evangelie is het wandelen van den verheerlijkten Christus in het midden van de gouden kandelaren zijner gemeente, en tegelijk het heersen in het midden zijner vijanden. 14:1 Paulus te Iconium: En het geschiedde te Iconium. Iconium was een niet onvermaarde stad, niet ver van Galatië, waarvan het niet bepaald zeker is, of zij toen tot Lykaonië of Frygië behoorde. Dat zij tezamen gingen in de synagoge van de Joden, en alzo spraken, dat een grote menigte, beiden van Joden en Grieken, geloofde. Maar de Joden, die ongehoorzaam waren, verwekten en verbitterden de zielen van de Heidenen tegen de broederen. Zij verkeerden dan aldaar een lange tijd, vrijmoediglijk sprekende in den Heere, die getuigenis gaf aan het woord zijner genade, en gaf, dat tekenen en wonderen geschiedden door hunne handen. In alle de genoemde en nog te noemen steden in Azië werden dus kleine gemeenten gesticht, aan wie later geen apostolische brieven geschreven werden, zoals aan de grotere gemeenten, maar die van tijd tot tijd door de Apostelen bezocht en bekrachtigd werden in het geloof, en voorts onder hunne ouderlingen of opzieners tot grotere gemeenten zich ontwikkelden. En de menigte van de stad werd verdeeld, en sommigen waren met de Joden, en sommigen met de Apostelen. En als er een oploop geschiedde, beiden van Heidenen en van Joden met hunne oversten, om hun smaadheid aan te doen en hen te stenigen, zijn zij, alles overlegd hebbende, gevlucht naar de steden van

Lykaonië, namelijk Lystre en Derbe en het omliggende land, en verkondigden aldaar het Evangelie. Gij gevoelt, tegenstand zou hier nutteloos, ja roekeloos zijn geweest. Als men den storm geen weerstand kan bieden, is het plicht, zo men kan, hem te ontvlieden. En wel is de kerk van Christus in het midden van stormen geboren, doch tegelijkertijd temidden der openbaringen van Gods heerlijkheid in tekenen en wonderen tot hare uitredding.

14:8 Paulus te Lystre.
En een zeker man te Lystre zat onmachtig aan de voeten, kreupel zijnde van zijner moeders lijf, die nooit had gewandeld. Deze hoorde Paulus spreken, welke, de ogen op hem houdende en ziende, dat hij geloof had om gezond te worden, zeide met grote stem: Sta recht op uw voeten! En hij sprong op en wandelde. De begeerte om gered te worden wordt hier op een zeer liefelijke wijze genoemd: geloof te hebben om gezond te worden. En inderdaad, het geloof is niets anders, dan een oprechte begeerte om door God geholpen te worden. Niet allen begeren behouden te worden, daarom worden niet allen behouden. De Heer vraagt den acht en dertigjarigen kranke: Wilt gij gezond worden? en toen hij het wilde, maakte de Heer hem gezond. Daarom is de naaste overgang van de ellende tot de verlossing, dat wij onze zonden kennen in hare verdoemende kracht, en daarmede met David tot God roepen: Ontzondig mij met hysop (door de besprenging met het bloed van de verzoening) en ik zal rein zijn; was mij, en ik zal witter zijn dan sneeuw. Psalm 51:9. En de scharen, ziende hetgeen Paulus gedaan had, verhieven hunne stemmen, en zeiden in het Lykaonisch: De goden zijn aan de mensengelijk geworden en tot ons neergekomen. Dit denkbeeld was zeer natuurlijk, en lag hier voor de hand. De Heidenen geloofden, dat hunne goden meermalen op aarde gekomen waren, om met de mensen gemeenzaam te verkeren. Wel deden zij nooit zulk een wonder, als zij nu Paulus zagen doen, doch zij zagen niet zozeer op de hoedanigheid van het wonder, als wel op het wonder als een bovenmenselijke werking. En zij noemden Barnabas Jupiter, en Paulus Mercurius, omdat hij het woord voerde. Ziet gij, Paulus was doorgaans de spreker. Gij weet, Jupiter was bij deze lieden de opperste God, en Mercurius de bode van de goden. Waarschijnlijk was Barnabas ook wel een groot, achtbaar man, terwijl Paulus volgens de overlevering niet groot was van persoon en ook niet van een deftig uiterlijk. En de priester van Jupiter, wiens tempel vóór hunne stad was, als hij ossen en kransen aan de voorpoort gebracht had, wilde hij offeren met de scharen. Maar de Apostelen, Barnabas en Paulus, dat horende, scheurden hunne klederen en sprongen onder de scharen, roepende en zeggende: Mannen! waarom doet gij deze dingen? Wij zijn ook mensen van gelijke bewegingen als gij, en verkondigen ulieden, dat gij u zoudt van deze ijdele dingen bekeren tot de levende God, die gemaakt heeft de hemel en de aarde en de zee en al hetgeen in dezelve is. Welke in de verleden tijden al de Heidenen heeft laten wandelen in hun wegen, hoewel hij nochtans zichzelf niet onbetuigd gelaten heeft, goed doende van de hemel, ons regen en vruchtbare tijden gevende, vervullende onze haren met spijs en vrolijkheid. En dit zeggende, weerhielden zij nauwelijks de scharen, dat zij hun niet offerden. Wij zien hier een heidense waardering van het Christendom, een vergoding van mensen, omdat zij goddelijke dingen doen. En zulk een waardering bestaat er nog heden van het Christendom. De Roomse kerk is ook hier wederom het voorbeeld in het groot. Zij heeft het Christendom tot afgoderij gemaakt, door de heiligen en martelaren nevens de verordeningen, instellingen en gebruiken der kerk te vergoden, en tot voorwerpen van aanbidding te stellen, en ook bij de Protestanten worden niet zelden nog mensen vergood, omdat zij met de goddelijke gaven der welsprekendheid, of van de weldadigheid, of van de kracht, in staat en kerkelijke aangelegenheden zijn toegerust. Doch wij willen liever naar de tegenredenen van Paulus met bijzondere oplettendheid horen. Mij dunkt, hij gaf in de weinige woorden, die hij tot de mannen van Lystre sprak, een treffende aanwijzing van de Voorzienigheid Gods in hare onthouding (het laten wandelen van de Heidenen in hunne wegen), en in hare onderhouding van het bestaande (goed doende van den hemel, regen en vruchtbare tijden gevende, en de harte vervullende met spijs en vrolijkheid). De Bijbel is bij uitnemendheid het boek van de goddelijke voorzienigheid. Daarin heeft God zo vele zijner voetstappen gedrukt, dat wij er zijn wegen duidelijk in kunnen nagaan. Volgens de Schrift openbaart God zijn voorzienigheid op vierderlei wijze. Gij begrijpt, dat alles in God één is, maar dat Hij die eenheid aan ons op verschillende wijzen kan openbaren, waardoor wij ze dan ook van elkander kunnen en moeten onderscheiden. Er is vooreerst een algemene voorzienigheid, of liever een voorzienigheid over het geheel van

GODS werken, over het heelal. Ten tweede een bijzondere voorzienigheid, of een voorzienigheid over ieder afzonderlijk deel van het geheel. Ten derde een vaderlijke voorzienigheid over ieder kind van God afzonderlijk. En ten laatste een wonderdadige voorzienigheid over heel de gemeente Gods en de wereld, in zegeningen en oordelen. Een kort woord over deze viervoudige wijze van openbaring van Gods goedheid en heiligheid, wijsheid en macht. Gods voorzienigheid over het heelal wordt door de meeste mensen erkend. Men begrijpt spoedig, dat schepping en onderhouding van de schepping onafscheidelijk verbonden zijn. Slechts enkele wijsgeren, die wijzer willen zijn dan andere mensen, beschouwen de schepping als een uurwerk, dat zichzelf afwindt en opwindt, en dat dus in zichzelf volmaakt is en blijft. Hiermede maken zij de schepping tot God, want God alleen is en blijft in zich zelven volmaakt. Het schepsel moet als zodanig van Hem afhankelijk zijn, anders zou God geen opperheer meer zijn. Hiermede is dit stelsel veroordeeld. Gods voorzienigheid over ieder deel van het geheel is ook ligt te begrijpen; want het geheel bestaat uit delen, en zal dus het geheel in stand blijven, dan moet er ook voor de delen gezorgd worden. Dat aan deze bijzondere voorzienigheid niet algemeen geloof wordt gehecht, ontstaat uit de waarneming, dat meermalen het deel aan het geheel wordt opgeofferd. Dezelfde storm, die de lucht, waarin wij leven, zuivert, doet tegelijk menigte van levens van mensen op de schepen vergaan. Doch wat zegt dit anders, dan dat er geen gelijke zichtbare zorg is over de delen, als over het geheel? Het deel is het mindere; waar het deel in botsing komt met het groot geheel, moet het onderdoen. Dit kan niet anders, daarom is het (door de zonde, die de volmaakte wereld in een onvolmaakte veranderd heeft) een vaststaande wet van de natuur, dat de grote vissen zich voeden met de kleine, de wilde dieren de tamme verscheuren, en de enkele mens sterft, terwijl het menselijk geslacht blijft leven. Toch blijft het volstrekt waar, dat er geen musje op aarde en geen haar van ons hoofd valt, zonder den wil van God. Daarbij moeten wij, wat den mens betreft, niet vergeten, dat de ondergang van den mens op aarde niet de ondergang is van zijn persoonlijkheid, en dat de eeuwigheid de onzichtbare zijde is van zijn leven. Een derde voorzienigheid is Gods vaderlijke zorg voor zijn kinderen, voor degenen, die Hem vrezen. De Bijbel is vol van de heerlijkste beloften van zegen, bewaring, onderhouding, uitredding van de godvruchtigen, die de goddelozen volstrekt niet aangaan. De godzaligheid heeft de belofte des tegenwoordigen en des toekomenden levens. 1 Timotheus 4:8. En dat wel in den gewonen weg zonder wonderen. En nu komt er nog een vierde of wonderdadige voorzienigheid bij, ten goede van Gods kinderen en tot straf van Gods vijanden. Er zijn wonderen der Schrift, ogenblikkelijke, bovennatuurlijke tussenkomsten Gods, en er zijn wonderen van de voorzienigheid, langzaam voorbereide en in den natuurlijke of historische weg zich tonende tussenkomsten Gods. Wie kent ze niet uit de geschiedenis van volken en van enkele, boven het volk uitstekende mensen; en wie, die God dient, kent ze niet in zijn eigen leven in wonderdadige leidingen, gebedsverhoringen en uitreddingen, terwijl de gelovige altijd een bovennatuurlijk wonder in zijn eigen hart met zich omdraagt zijn eigene bekering? En zo is dan het kind van God door een viervoudige voorzienigheid Gods als door een vierdubbelen muur omringd in de stad Gods, waarin hij woont, zodat zijn geloof ook hier met volle mond en met geheel zijn hart den 46ste Psalm Psalm 46 kan zingen: God is ons een toevlucht en sterkte, Hij is krachtelijk bevonden een hulp in benauwdheden. Daarom zullen wij niet vrezen, al veranderde de aarde hare plaats en al werden de bergen verzet in het hart van de zeeën. Daarbij geeft ons deze viervoudige voorzienigheid de sleutels tot raadsels, die wij anders moeilijk kunnen oplossen. Wanneer wij aannemen, dat God, als de oneindige God, zich altijd overtreft in zijn daden en duizenden middelen heeft tot zijn doel, zodat bij Hem niets onmogelijk mag genoemd worden, zo is het duidelijk, dat, waar een Hiskia volgens de wetten van de natuur sterven moet, God hem volgens een andere orde van wetten nog vijftien jaren tot zijn leven kan toevoegen; met andere woorden, wat God niet geeft door de natuur, dat kan Hij geven door de genade. In het geestelijke zien wij dit wonder onophoudelijk geschieden. Naar de natuur moet

de zondaar sterven, naar de genade (in Christus) zal hij niet sterven, maar leven in eeuwigheid. Op dezelfde wijze is het te verklaren, hoe Gods bijzondere voorzienigheid met zijn algemene voorzienigheid kan samengaan. Men zou zeggen (om slechts één voorbeeld te noemen), als in hetzelfde water de grote vissen de kleine opeten, dan moeten de laatste spoedig ophouden te bestaan, en de eerste door gebrek aan voedsel ook. Doch de bijzondere voorzienigheid Gods heeft daarvoor gezorgd, want deze heeft de natuur zó ingericht, dat het evenwicht wel gestoord, maar niet verbroken worden kan, en zich weer herstellen moet. Daardoor bestaat geheel de natuur uit krachten en tegenkrachten, die gedurig op elkander de bovenhand hebben. Zo volgt op de stilte de storm, en wederom op den storm de stilte, gelijk al de overige verschijnselen van de natuur. Doch wij moeten bij de grote en kleine vissen blijven om duidelijk te zijn. Vooreerst is het water, waarin zij leven, zeer groot en wijd van omvang, het is de oceaan, de kleinere zee, of de rivier, een gebied, altijd groot genoeg, om den kleine vis een uitweg, een schuilhoek tussen rotsen en zandbeddingen te bieden, waar de grote vis niet komen kan. Daarbij heeft God het kleine en zwakke in de natuur doorgaans met de krachtigste wapenen voorzien, om zich tegen zijn sterkere vijand te verdedigen en niet zelden hem te overwinnen. De gehele natuurlijke historie is met de treffendste bewijzen hiervan vervuld. Wij herinneren u alleen, dat het instinkt (de natuurlijke aandrift) van het kleine dier soms zo fijn en tegelijk zo krachtig gevormd is, dat het den vijand reeds op verre afstand bespeurt, zodat het zich nog bijtijds buiten zijn bereik kan stellen. Andere kleine vissen hebben een vlugheid in het zwemmen, die de vervolger niet kan navolgen. Hetzelfde ziet gij in de mensen en dierenwereld. Welk een klein diertje is de bij, en welk een scherpe angel heeft zij! Is niet het haasje het weerlooste diertje ter wereld, doch hoe snel is het in zijn loop! Bij andere dieren vervangt weder de list de kracht, en wordt de vijand niet verjaagd, maar verschalkt. Doch genoeg, wij keren tot het verhaal van den tekst terug. Maar daarover kwamen Joden van Antiochië (in Pisidië) en Iconium, en overreedden de scharen, en stenigden Paulus, en sleepten hem buiten de stad, menende, dat hij dood was. Doch als hem de discipelen omringd hadden, stond hij op en kwam in de stad. Ziehier een van de heerlijkste wonderen, aan Paulus zelf geschied. De verpletterende stenen hadden hem niet verwond, veel minder gedood. Buiten de macht zijner vijanden, omringd door zijn vrienden, stond hij weder op als uit den dood en keerde met hen terug naar de stad. Het is het beeld van hetgeen onze martelaren om des geloofswil geschiedde. Omringd door hunne beulen, stierven zij smartelijk, en omringd door hunne hemelse vrienden, de engelen en zaligen, deden zij hunne ogen weder open en leefden, en had hun niets gedeerd. 14:21 Paulus' terugreis naar Antiochië, in Syrië En des anderen daags ging hij met Barnabas uit naar Derbe. Een stad in de nabijheid, En als zij in die stad het Evangelie verkondigd en velen discipelen gemaakt hadden, keerden zij weder naar Lystre en Iconium en Antiochië (het Pisidische), versterkende de zielen der discipelen, en vermanende, dat zij zouden blijven in het geloof, en dat wij door vele verdrukkingen moeten ingaan in het koninkrijk Gods. Het is niet genoeg, een edel gewas te planten, men moet het ook kweken en tegen alle schadelijke invloeden van buiten beschermen. De Apostelen volbrachten dezen plicht met getrouwheid ten opzichte van de nieuwe gemeenten, en voorspelden dezen tegelijkertijd geen blijde dagen, maar integendeel veel vervolging, zoals zij trouwens aan Paulus zelf gezien hadden; doch dit bracht de orde Gods in Christus mede: tot heerlijkheid, maar door lijden. En als zij hun in elke gemeente, met opsteken van de handen, ouderlingen verkozen hadden, gebeden hebbende met vasten, bevalen zij hen den Heere, in welken zij geloofd hadden. Dus met goedkeuring van de gemeente stelden de Apostelen de gemeente onder opzieners, die de kudden als zo vele herders onder den oppersten Herder moesten weiden en leiden. En Pisidië doorgereisd hebbende, kwamen zij in Pamfylië; en als zij te Perge het woord gesproken hadden, kwamen zij of naar Attalië, en van daar scheepten zij af naar Antiochië, van waar zij van de genade Gods bevolen waren geweest tot het werk, dat zij volbracht hadden. Gij herinnert u, dat, toen zij van het Syrische Antiochië uitgingen, zij het eerst te scheep naar Cyprus kwamen en van daar wederom te scheep naar Perge, een stad in Pamfylië (Handelingen

13:4,13); derwaarts kwamen zij opnieuw op hunne terugreis; en van daar gingen zij naar Attalië, insgelijks een stad in Pamfylië, en van daar weder scheep naar de plaats hunner uitzending. En daar gekomen zijnde, en de gemeente vergaderd hebbende, verhaalden zij, wat grote dingen God met hen gedaan had, en dat Hij den Heidenen de deur des geloofs geopend had. De eerste zendingsreis was volbracht en nu werd het eerste zendingsfeest gevierd. Hoe liefelijk zijn de voortzettingen daarvan nog in onze dagen! Bij zulke gelegenheden worden de verborgenheden van het koninkrijk Gods openbaar, en worden de wonderen gezien, die de Heer door den Heiligen Geest altijd voortgaat te doen door den dienst zijner getuigen. En zij verkeerden aldaar geen kleine tijd met de discipelen. Het Syrische Antiochië was blijkbaar het tehuis dezer Apostelen, alwaar zij, ofschoon altijd arbeidende, toch uitrustten van hunne reistochten, die meer dan gewone inspanning kostten, en waarbij zij ook altijd aan grotere gevaren blootstonden. 15:1 De kerkvergadering te Jeruzalem: En sommigen, die afgekomen waren van Judea, leerden de broederen, zeggende: Indien gij niet besneden wordt naar de wijze van Mozes, zo kunt gij niet zalig worden. Dit waren Christenen uit de Joden, die nog naar de wet leefden niet alleen, maar die ook van mening waren, dat de Heidenen alleen door de synagoge heen in de kerk van Christus konden komen. Een dwaling, zoals wij vroeger gezien hebben, maar die echter, niettegenstaande het gebeurde met Petrus en Cornelius, nog bij velen zó diep geworteld was, dat zij daarvan een juk maakten, om het den gelovigen uit de Heidenen op te leggen. Als er dan geen kleine wederstand en twisting geschiedde bij Paulus en Barnabas tegen hen, zo hebben zij verordend, dat Paulus en Barnabas en enige anderen uit hen zouden opgaan tot de Apostelen en ouderlingen naar Jeruzalem, over deze vraag. Zij dan, van de gemeente uitgeleid zijnde, reisden door Fenicië en Samaria, verhalende de bekering van de Heidenen, en deden al den broederen grote blijdschap aan. De zo diep ingrijpende twistvraag moest eens voor altijd beslist worden; daartoe werden hoofdzakelijk Paulus en Barnabas, als de predikers bij uitnemendheid onder de Heidenen, naar de Israëlitische gemeente gezonden, om van des Heeren Apostelen zelven deze vraag beslist te zien. Met niets minder zouden de Christenen uit de Joden dan ook tevreden zijn geweest, en zo werd te Jeruzalem de eerste Christelijke kerkvergadering gehouden, die in den loop van de tijden door menige andere zou gevolgd worden. En te Jeruzalem gekomen zijnde, werden zij ontvangen van de gemeente, en de Apostelen, en de ouderlingen, en zij verkondigden, wat grote dingen God met hen gedaan had. Een liefelijke inleiding tot een zaak, die niet liefelijk was, maar veel beroering in de harten van de gelovigen uit de Heidenen teweegbracht. Maar (zeiden zij) er zijn sommigen opgestaan van die van de sekte van de Farizeeën, die gelovig zijn geworden, zeggende, dat men hen moet besnijden, en gebieden de wet van Mozes te onderhouden. Hier lezen wij, wie de eigenlijke drijvers van de genoemde leer waren. Zij waren Farizeeën, die hunne vroegere gehechtheid aan de wet niet konden loslaten, maar als een noodwendig deel tot de zaligheid beschouwden. Zo kan het geloof des harten nog met veel dwaling des verstands gepaard gaan. Hoevelen zijn er nog, die rechte gelovigen zijn in het hart en ketters in het verstand en in hunne geschriften! Dit behoort echter niet zo te zijn, broeders! Welt ook een fontein uit éénzelfde ader het zoet en het bitter? Jacobus 3:11. En de Apostelen en de ouderlingen vergaderden tezamen, om op deze zaak te letten. En als daarover grote twisting geschiedde, stond Petrus op, en zeide tot hen. Gij ziet, ook broeders, ook Apostelen kunnen twisten, erg twisten, en gij ziet ook, dat de werking des Heiligen Geestes de werking van ons eigen verstand niet buitensluit. Hierdoor zouden de Apostelen tot lijdelijke werktuigen zijn gesteld geworden. Van wie? Van den Heiligen Geest. Doch deze is immers zelf de hoogste vrijheid, en zou Hij den geest des mensen willen ketenen? Neen, de inwerking van den Heiligen Geest maakt juist den menselijke geest vrij in zijn werking, zodat deze de zaken van alle zijden kan bezien, en oordelen, wat waarheid is en leugen. Onder de broederen kunnen wij daarom zeggen: Het menselijk verstand twist, maar de Heilige Geest beslist, zoals wij dan ook spoedig zien zullen. Mannen, broeders! gij weet, dat God van over langen tijd onder ons mij uitverkoren heeft, dat de Heidenen door mijn mond het

woord des Evangelies zouden horen en geloven. En God, de Kenner van de harten, heeft hun getuigenis gegeven, hun gevende den Heiligen Geest, gelijk als ook ons. En heeft geen onderscheid gemaakt tussen ons en hen, gereinigd hebbende hunne harten door het geloof. Nu dan, wat verzoekt gij God, om een juk om den hals van de discipelen te leggen, hetwelk noch uwe vaderen, noch wij hebben kunnen dragen? Maar wij geloven, door de genade van den Heere Jezus Christus zalig te worden, op zulke wijze als ook zij. Aan Petrus stond het eerst het woord te doen, en hij herinnerde zijn hoorders aan de gebeurtenis met Cornelius, en stemde volkomen overeen met het gevoelen van Barnabas en Paulus, dat namelijk de roeping van de Heidenen een rechtstreekse roeping des Heeren was, en niet een middellijke door Israël heen. En al de menigte zweeg stil, en zij hoorden Barnabas en Paulus verhalen, wat grote tekenen en wonderen God door hen onder de Heidenen gedaan had. En nadat dezen zwegen, antwoordde Jacobus, zeggende: Mannen broeders! hoort mij. Dit is dezelfde Jacobus, aan wie Petrus verzocht bericht te doen van zijn redding uit de gevangenis. Hij was een man, wiens uitspraak men zeer waardeerde, en die ook bij de gemeenten elders in hoog aanzien stond. Paulus sprak van hem in Galaten 1:19. Simeon heeft verhaald, hoe God eerst de Heidenen heeft bezocht, om uit hen een volk aan te nemen voor zijnen naam. En hiermede stemmen overeen de woorden van de profeten, gelijk geschreven is: Na dezen zal Ik wederkeren en weder opbouwen de tabernakel van David, die vervallen is, en hetgeen daarvan verbroken is, weder opbouwen, en Ik zal dezelve weder oprichten, opdat de overblijvende mensen de Heere zoeken, en al de Heidenen, over welke mijn naam aangeroepen is, spreekt de Heere, die dit alles doet. Gode zijn al zijn werken van eeuwigheid bekend. Daarom oordeel ik, dat men degenen, die uit de Heidenen zich tot God bekeren, niet beroere, maar hen zal aanschrijven, dat zij zich onthouden van de dingen, die door de afgoden besmet zijn, en van de hoererij en van het verstikte, en van bloed. Want Mozes heeft er van oude tijden in elke stad, die hem prediken, en hij wordt op elke sabbat in de synagogen gelezen. Jacobus sloeg een middenweg in. Hij wilde met Petrus, Paulus, Barnabas en hunne gelijkgezinden het grote beginsel van de vrijstelling van de Mozaïsche wet voor de gelovigen uit de Heidenen handhaven, en beriep zich tot dat einde op de profetie, die de verkiezing der Heidenen tot een volk Gods verkondigde vóór de wederoprichting van den tabernakel van David, of van het koninkrijk aan Israël, overeenkomstig het woord des Heeren Jezus: Het koninkrijk Gods zal van u weggenomen en een volk gegeven worden, dat zijn vruchten voortbrengt. Mattheus 21:43. Gevolgelijk was de roeping van de Heidenen losgemaakt van Israël, en daarvan geheel onafhankelijk. Evenwel waren er enkele dingen, die aan Christenen, hetzij ze uit de Heidenen of uit de Joden waren, even aanstotelijk moesten voorkomen, en dat was het eten van het vlees, dat tot een offerande aan de afgoden gediend had, van het vlees van niet geslachte, maar gestikte dieren, van het bloed, en van hoererij. Met dit laatste wordt bijzonder gedoeld op het samenwonen met vrouwen buiten het huwelijk en het houden van bijzitten, dat onder de Heidenen zeer gewoon en als tot een tweede natuur geworden was. Al deze dingen waren zo vele onreinheden, waarvoor zij, die Christenen genaamd werden, zich behoorden te wachten. Wat de discipelen uit de Joden betrof, dezen konden, als zij wilden, naar de wet blijven leven, zoveel het hun goeddacht en voor zoveel zij dit in overeenstemming met het geloof in Christus konden brengen, daar de Mozaïsche eredienst nog niet afgeschaft was, maar Mozes nog aan alle plaatsen in de synagogen gepredikt werd. Toen heeft het den Apostelen en den ouderlingen, met de gehele gemeente, goedgedacht, enige mannen uit zich te verkiezen, en met Paulus en Barnabas te zenden naar Antiochië, namelijk Judas, die toegenaamd wordt Barsabas, en Silas, mannen, die voorgangers waren onder de broederen. En zij schreven door hen dit navolgende. Wij zien hier, met welk een grote voorzorg en zorgvuldigheid de Jeruzalemse kerkvergadering te werk gaat, om hare besluiten het nodige gezag bij te zetten, en daarmede den nodigen ingang te doen vinden. De Apostelen en de ouderlingen en de broeders wensen den broederen uit de Heidenen, die in Antiochië en Syrië en Cilicië zijn, zaligheid! Nademaal wij gehoord hebben, dat sommigen, die van ons uitgegaan

zijn, u met woorden ontroerd hebben, en uwe zielen wankelende gemaakt, zeggende, dat gij moet besneden worden en de wet onderhouden, welken wij dat niet bevolen hadden; zo heeft het ons, eendrachtelijk tezamen zijnde, goedgedacht, enige mannen te verkiezen, en tot u te zenden met onze geliefden, Barnabas en Paulus, mensen, die hunne zielen overgegeven hebben voor den naam van onzen Heer Jezus Christus. Wij hebben dan Judas en Silas gezonden, die ook met den monde u hetzelfde zullen verkondigen. Want het heeft den Heiligen Geest en ons goedgedacht, ulieden geen meerderen last op te leggen, dan deze noodzakelijke dingen, namelijk, dat gij u onthoudt van hetgeen aan de afgoden geofferd is, en van het bloed, en van het verstikte, en van hoererij, van welke dingen, zo gij uzelven wacht, zo zult gij weldoen. Vaart wel. Hoe vriendelijk en eenvoudig is deze brief. De Apostelen beroepen zich op het goeddunken des Heiligen Geestes, omdat zij zich zelven volkomen bewust zijn, onder diens leiding tot deze beslissing te zijn gekomen. 15:30 Paulus' terugkeer te Antiochië, in Syrië: Dezen dan, hun afscheid ontvangen hebbende, kwamen te Antiochië, en de menigte vergaderd hebbende, gaven zij den brief over. En zij, dien gelezen hebbende, verblijdden zich over de vertroosting. Wij kunnen het ons voorstellen, welk een groot en gewichtig bezwaar hiermede voor de gelovigen uit de Heidenen was opgeheven. De dienst van de ceremoniële wet was een zware dienst. Herinner u slechts de veelvuldige offeranden, die er onophoudelijk moesten gebracht worden, de ontelbare voorzorgen, die er genomen moesten worden om zich niet te verontreinigen, en voeg daarbij de besnijdenis, en gij zult toestemmen, dat alleen de heiligheid van dezen dienst en de daaraan verbonden voorrechten tegen zijn zwaarte kon opwegen, ja die verre overtrof. Doch het Evangelie bracht hetzelfde voorrecht (Gods volk te zijn) aan de Heidenen, zonder den zwaren dienst van de wet, en hierin bestaat nu de Christelijke vrijheid. In het Evangelie openbaart zich de liefde Gods, en nu wil God enkel uit liefde, uit wederliefde gediend zijn. Ook zelfs de door de kerkvergadering noodzakelijk geoordeelde voorschriften werden aan de welwillendheid van de broederen aanbevolen, en van straf bij de overtreding is geen sprake, ook niet in de brieven van de Apostelen. Alleen ten opzichte van de hoererij, als een zedelijk vergrijp, werd later in de gemeente tucht geoefend; doch de andere dingen liet men aan ieders eigen overtuiging over. Judas nu en Silas, die ook zelven profeten waren, vermaanden de broeders met vele woorden, en versterkten hen. En als zij daar een tijdlang vertoefd hadden, lieten hen de broeders wederom gaan met vrede tot de Apostelen; maar het dacht Silas goed, aldaar te blijven. Versta onder de profeten niet bepaald verkondigers van toekomstige gebeurtenissen, maar leraren, Trouwens, reeds de profetieën van het Oude Testament bestaan niet: alleen uit voorzeggingen, maar ook uit onderwijzingen en vermaningen. En Paulus en Barnabas onthielden zich te Antiochië, lerende en verkondigende met nog vele anderen het woord des Heeren. En na enige dagen zeide Paulus tot Barnabas: Laat ons nu wederkeren en bezoeken onze broeders in elke stad, in welke wij het woord des Heeren verkondigd hebben, hoe zij het hebben. En Barnabas ried, dat zij Johannes, die toegenaamd is Markus, zouden medenemen. Maar Paulus achtte billijk, dat men dien niet zou medenemen, die van Pamfylië af van hen was afgeweken, en met hen niet was gegaan tot het werk. Er ontstond dan een verbittering, alzo, dat zij van elkander gescheiden zijn, en dat Barnabas Markus medenam en naar Cyprus afscheepte. Maar Paulus verkoos Silas, en reisde heen, van de genade Gods van de broederen bevolen zijnde. Wij hebben over dit verschil tussen de twee broeders en vrienden reeds gesproken. Goedhartige mensen, zoals Barnabas was, hebben doorgaans enkele zwakheden, en Barnabas had blijkbaar een familiezwak voor zijn neef, den zoon zijner zuster. Paulus was hier onpartijdig en zag alleen op het werk, den dienst des Heeren, waaraan Johannes Markus, hoe goed hij ook overigens mocht zijn, niet voldaan had. 15:41 Paulus' tweede zendingsreis: En hij doorreisde Syrië en Cilicië, versterkende de gemeenten. Van de reis van Barnabas met Johannes Markus wordt ons niets gemeld. Waarschijnlijk, omdat daarbij niet zulke bijzonderheden voorvielen als bij Paulus, en misschien ook, omdat hij niet zulk een geschiedschrijver had, als Paulus in Lukas, zijn reisgenoot. Ook besloeg Barnabas reeds bij

Paulus, hoeveel te meer zonder Paulus, een ondergeschikte plaats onder de eerste getuigen des Heeren. Petrus en Paulus bleven de hoofdpersonen. Wij hebben Barnabas reeds genoeg leren kennen, om te weten, dat zijn kracht minder bestond om te planten, dan om te begieten. Hij versterkte, vermaande en vertroostte ongetwijfeld de gemeenten, en keerde vervolgens naar Antiochië terug. Met Paulus was het anders. Hij deed wel hetzelfde als Barnabas, maar had daarbij velerlei ontmoetingen. En hij kwam te Derbe en Lystre. En ziet, aldaar was een zeker discipel, met name Timotheus, zoon van een gelovige Joodse vrouw, maar van een Griekse vader; welken goede getuigenis gegeven werd van de broederen te Lystre en Iconium. Deze wilde Paulus, dat met hem zou reizen, en hij nam en besneed hem, om van de Joden wil, die in die plaatsen waren, want zij kenden allen zijn vader, dat hij een Griek was. De besnijding van Timotheus was wel niet nodig voor hem als Christen, maar was nuttig voor den dienst, waartoe Paulus hem gebruiken wilde. Als onbesnedene mocht Timotheus niet in de synagogen van de Joden leren, en dat moest hij kunnen doen, ingeval Paulus zelf soms afwezig was. Daarbij was hij van moeders zijde van Joodse afkomst, en dus gerechtigd tot de besnijdenis. Titus, dien wij later zullen ontmoeten, zijnde van vaders en moeders zijde uit de Heidenen, werd niet besneden. Nu had de Heer zelf geleerd, bij het geven van den schattingpenning, om te doen, wat men niet verplicht was te doen, teneinde aanstoot of ergernis te vermijden, en zo gaf ook Paulus in deze zaak den Christenen uit de Joden toe. En alzo zij de steden doorreisden, gaven zij hun de verordeningen over, die van de Apostelen en de ouderlingen in Jeruzalem goed gevonden waren, om die te onderhouden. Dit was dan ook wel de voornaamste aanleiding geweest, waarom de vernieuwde reis naar de gevestigde gemeenten in Syrië en Azië thans plaats had. De gemeenten dan werden bevestigd in het geloof, en werden dagelijks overvloediger in getal. En als zij Frygië en het land van Galatië doorreisd hadden, werden zij van den Heiligen Geest verhinderd, het woord in Azië te spreken. En aan Mysië gekomen zijnde, poogden zij naar Bithynië te reizen, en de Geest liet het hun niet toe. En zij, Mysië voorbij gereisd zijnde, kwamen af tot Troas. Gij ziet, Paulus en zijn metgezellen stonden onder de onmiddellijke leiding des Heiligen Geestes, en deze bepaalde hunnen reiswieg. Evenals tot Fillipus en Petrus de Heilige Geest sprak in hunne harten, zo nu tot Paulus. De bedoeling des Heiligen Geestes was, dat Paulus niet verder in Azië en Klein-Azië het Evangelie zou verkondigen (waarschijnlijk werden Barnabas of anderen daartoe geroepen), maar naar Europa zou oversteken. En zo kwam Paulus dan te Troas, een stad, aan het uiterste van Klein-Azië gelegen, van waar men geredelijk naar Europa kon varen. En van Paulus werd in den nacht een gezicht gezien. Er was een Macedonisch man staande, die hem bad en zeide: Kom over in Macedonië en help ons! In plaats, dat de Heilige Geest hem rechtstreeks zeide: "Ga naar Europa!" liet Hij Paulus in een gezicht door een Macedoniër roepen, en op welk een aandoenlijke wijze! Met het woord: "Kom over en help ons!" Ja, wel was het een hulpe Gods, dat het Evangelie aan de Heidenen ook in Europa werd gebracht; het was een hulpe tot meer dan aardse grootheid, welvaart en macht; het was een hulpe tot zaligheid, en bovendien was het ook een hulpe tot vele stoffelijke voorrechten. De verandering van het Heidens in het Christelijk Europa is ook in tijdelijk opzicht de verandering geweest van de duisternis in het licht. Als hij nu dit gezicht gezien had, zo zochten wij terstond naar Macedonië te reizen. Uit het woordje wij blijkt, dat Lukas een van de medereizigers was, en dat wij hieraan, door het bestuur des Heiligen Geestes, de beschrijving ook van deze reis en de overige bijzonderheden betrekkelijk Paulus te danken hebben. Besluitende daaruit, dat ons de Heer geroepen had, om hun het Evangelie te verkondigen. Van Troas dan afgevaren zijnde, liepen wij recht naar Samothrace, en den volgende dag naar Neapolis, en van daar naar Fillippi, welke is de eerste stad van dit deel van Macedonië, een kolonie. Neapolis was een haven van Macedonië, en dat gedeelte van Macedonië, waarin de stad Fillippi lag, was destijds een Romeinse volksplanting; daarom noemen zich de inwoners straks ook Romeinen. Macedonië grensde eerst ten zuiden aan

Thessalië, dat tot Griekenland behoorde. Na den dood van Alexander den Grote was Macedonië met Griekenland één rijk geweest, doch later werd het een Romeins wingewest.

16:12 Paulus in Europa, te Fillippi.
En wij onthielden ons in die stad ettelijke dagen. En op den dag des sabbats gingen wij buiten de stad aan de rivier, waar het gebed placht te geschieden. Niet in de open lucht, maar het bedehuis was aan de rivier, omdat het op sommige plaatsen den Joden niet geoorloofd was, hunne bedehuizen binnen de stad te hebben, en zij dan liefst aan het water ten gebede kwamen, omdat de gewone reinigingen van de Joden hier het best waar te nemen waren. En neergezeten zijnde, spraken wij tot de vrouwen, die samengekomen waren. Gelijk men weet, zijn thans in de synagoge de vrouwen van de mannen afgezonderd; hier moet men aannemen, dat de Joodse vrouwen afzonderlijk tot het gebed samenkwamen. En dat nu Paulus afzonderlijk tot de vrouwen sprak, was iets bijzonders en iets nieuws. In het Joodse land zou zo iets bijna onmogelijk zijn geweest. Hier echter werd de gelegenheid gegeven, en Paulus maakte er terstond gebruik van. Het kan ook zijn, dat hier een vroegdienst was, bijzonder voor de vrouwen, die daarna tot hare huizen en kinderen konden terugkeren. En een zekere vrouw, met name Lydia, een purperverkoopster, uit de stad Thyatira, die God diende, hoorde ons, welker hart de Heer heeft geopend, dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd. Liefelijke beschrijving van de wijze, waarop het Evangelie wordt aangenomen. Het is een openen van het hart door den Heiligen Geest, om het Woord Gods op te nemen en zijn kracht te laten uitoefenen. Hoe vele woorden als die van Paulus werden gesproken, en door hoevelen werden zij gehoord; doch wie geeft er acht op, wie hoort er naar, wie neemt ze ter harte, bij wie dragen zij vrucht? Wij hebben het meermalen gezegd: Er is een voorbereidende genade, die tot bekering leidt en tot altijd meer genade. Die uit de waarheid is, hoort mijne stem, zegt de Heer. Lydia was een vrouw uit de Heidenen; zij was een Jodengenote, en wel een godvruchtige. Zij diende God, en zo stond zij evenals Cornelius op den drempel van het heiligdom van de kerk, van waar zij aan de hand van den. Apostel des Heeren de kerk zelve kon binnentreden. Voorts was zij een reizende koopvrouw, en wel met het kostbare purper, voor welks bewerking hare landgenoten beroemd waren. Zij was van Thyatira, een stad in Lydië, aan welke gemeente een van de zeven zendbrieven in de Openbaring van Johannes gericht is. Zij droeg dus den naam van haar geboortegrond, en wij moeten uit hare kostbare koopmanschap afleiden, dat zij tot den gegoeden stand behoorde. Dit blijkt ook daaruit, dat zij hare woning tot een verblijf van de Apostelen openstelde. En als zij gedoopt was en haar huis. Niet alleen zij, maar ook haar huisgezin werd den Heer toegedaan en afgezonderd tot zijn gemeente. De Doop geschiedde onmiddellijk na de belijdenis, juist omdat deze belijdenis doorgaans een werking des Heiligen Geestes was, waarvan dan ook later slechts enkele uitzonderingen (zoals bij Ananias en Saffira, Simon den tovenaar, en anderen) werden gezien. Er was daarom geen ander onderwijs nodig, dan de prediking der Apostelen. Bad zij ons, zeggende: Indien gij hebt geoordeeld, dat ik den Heere getrouwen, zo komt in mijn huis en blijft er. En zij dwong ons. De Apostelen hadden er op tegen, in het huis ener zuster te gaan, om geen opspraak te geven, doch zij konden den drang van de liefde dezer Christinne niet wederstaan. En is het niet opmerkelijk, dat de eerste, die in Europa werd bekeerd, een vrouw was, gelijk een vrouw de eerstelinge was uit Samaria, en wederom een vrouw de eerstelinge uit de grenzen van Tyrus en Sidon (de Kananese vrouw)? Wij zien ook hier de volstrekt goddelijke lijn, die bij de eerste vrouw (Eva) afbrak, weder aaneengehecht door de vrouw. Trouwens, de Redder zelf moest het zaad van de vrouw zijn. En het geschiedde, als wij tot het gebed heengingen, dat een zekere dienstmaagd, hebbende een waarzeggenden geest, ons ontmoette, welke haren heer groot gewin toebracht met waarzeggen. Deze volgde Paulus en ons achterna, en riep, zeggende: Deze mensen zijn dienstknechten Gods des Allerhoogsten, die ons de weg der zaligheid verkondigen. Dat deze slavin werkelijk een waarzeggenden geest had, blijkt uit hetgeen zij zeide. De orakels der Heidenen hadden aan dezen geest hunne orakelspraak te danken. Dat deze geest niet uit den Heiligen , maar uit den bozen geest afstamde, is even zeker. Ook de duivel doet wonderen. Gij herinnert u, hoe de bezetenen den Heere Jezus kenden en uitriepen voor den Christus, terwijl dit voor de discipelen

des Heeren nog een geheim was. Doch daar het oogmerk dezer uitroepingen niet was om Christus te verheerlijken, maar om Hem aan vervolgingen bloot te stellen, zo legde Hij hun het stilzwijgen op en dreef hen uit. Bovendien wilde Hij, de persoonlijke Waarheid, geen getuigenis hebben van den vader der leugens; dat was oneindig beneden Hem. Zo moeten ook wij ons nooit gestreeld gevoelen; als de vijanden ons prijzen, maar dien lof bepaald afwijzen. En dit deed zij vele dagen lang. Maar Paulus, daarover ontevreden zijnde, keerde zich om, en zeide tot den geest: Ik gebied u in de naam van Jezus Christus, dat gij van haar uitgaat. En hij ging uit terzelfder ure. Als nu hare heren zagen, dat de hoop huns gewins weg was, grepen zij Paulus en Silas, en trokken hen naar de markt voor de oversten. Dat de waarzeggende geest uit den duivel is, ziet gij uit het beginsel en uit het gevolg. Het beginsel is geld verdienen, en het gevolg de mishandeling van de dienaren des Heeren. En als zij hen tot de hoofdmannen gebracht hadden, zeiden zij: Deze mensen beroeren onze stad, daar zij Joden zijn en zij verkondigen zeden, die ons niet geoorloofd zijn aan te nemen, noch te doen, alzo wij Romeinen zijn. De ware oorzaak van hunnen ijver verzwijgen zij; trouwens, deze was te in het oog lopend eigenbelangzuchtig, om er mede voor den dag te durven komen. Doch zij werpen de zaak op een algemeen belang, op den godsdienst, en wel van geheel het Romeinse volk. "Deze verachtelijke Joden (willen zij zeggen) willen ons, edele Romeinen, ook tot Joden maken." En de schare stond gezamenlijk tegen hen op, en de hoofdmannen, hun de klederen afgescheurd hebbende, bevalen hen te geselen. En als zij hun vele slagen gegeven hadden, wierpen zij hen in de gevangenis, en geboden den stokbewaarder, dat hij hen zekerlijk bewaren zou; dewelke, zulk een gebod ontvangen hebbende, wierp hen in den binnensten kerker, en verzekerde hunne voeten in den stok. De volkstrots was gevleid, en het doel der boze aanklagers bereikt. Het volk werd woedend tegen de Apostelen, en de overheden voerden hunnen wil uit, zonder verhoor; trouwens, dit was onmogelijk bij dit oproer. Na Paulus en Silas wreed gegeseld te hebben, werden zij naar de gevangenis gebracht en aan de gestrenge bewaking van den gevangenbewaarder aanbevolen, waarschijnlijk om hen den volgenden dag voor de ogen des volks uit de stad te bannen. En de gevangenbewaarder kweet zich bovenmate van zijn last, hunne voeten leggende tussen de gaten van twee blokken hout, die op elkander gesloten werden, en wel in het binnenste van de gevangenis. En omtrent middernacht baden Paulus en Silas, en zongen Gode lofzangen; en de gevangenen hoorden naar hen. Welk een heerlijkheid Gods, zich openbarende in mensen, die voor de wereld de ongelukkigsten aller mensen moesten gerekend worden! En er geschiedde snellijk een grote aardbeving, alzo dat de fondamenten des kerkers bewogen werden, en terstond werden al de deuren geopend, en de banden van allen werden los. Het was het antwoord Gods aan zijn dienstknechten. Het is opmerkelijk, dat bij den dood en de opstanding des Heeren, evenals hier, een aardbeving plaats had, en ook bij het gebed van de eerste gelovigen in Jeruzalem de aarde zich bewoog; trouwens, de Heilige Geest, van wie deze bewegingen uitgingen, is zelf de grote Beweger in het rijk Gods. En de stokbewaarder, wakker geworden zijnde, en ziende de deuren van de gevangenis geopend, trok een zwaard, en zou zich zelven omgebracht hebben, menende dat de gevangenen ontvloden waren. Maar Paulus riep met grote stem: Doe uzelf geen kwaad, want wij zijn allen hier. De stokbewaarder wist, dat het toch zijn leven zou kosten, wanneer hij de gevangenen, die hem zo gestreng waren aanbevolen, niet uitleverde; want wie zou geloven, dat het zijn schuld niet was? Daarbij was de Romein spoedig tot zelfmoord geneigd, verkiezende de eer boven het leven. En is dit niet nog heden de reden van zo veler zelfmoord? Het op prijs stellen van de eer bij de mensen boven de ere Gods brengt dit gevaar mede. Wie, als Paulus en Silas, bij het verlies van alle eer bij de mensen zijn eer verduizendvoudigd terugvindt in God, en Hem kan verheerlijken, terwijl mensen ons de klederen van het lijf gescheurd en ons gegeseld hebben, die is in dit opzicht buiten alle levensgevaar. En als hij licht geëist had, sprong hij in, en werd zeer bevende, en viel voor Paulus en Silas neder. En hen buiten gebracht hebbende, zeide hij: Lieve heren, wat moet ik doen, opdat ik zalig worde? En zij zeiden: Geloof in de Heere Jezus Christus en gij zult zalig

worden, gij en uw huis. En zij spraken tot hem het woord des Heeren, en tot allen, die in zijn huis waren. Gij ziet ook hier wederom de eenvoudigheid van de Evangelieprediking. Zij plaatst altijd den enigen Jezus voor den zondaar als den enigen Behouder, door den Vader gegeven en door den Heiligen Geest voor den zondaar ontvankelijk gemaakt. In Jezus te geloven, als het zoenoffer voor de zonde, is onze gemeenschap met, ons deel hebben aan dat zoenoffer, is de vergeving onzer zonde. En hij nam hen tot zich in dezelve ure des nachts en wies hen van de striemen; en hij werd terstond gedoopt en al de zijnen. En hij bracht hen in zijn huis, en zette hun de tafel voor, en verheugde zich, dat hij met al zijn huis aan God gelovig geworden was. Welke treffende aanschouwingen geven ons deze weinige woorden! Gij ziet, dat de liefde Gods enkel liefde voortbrengt. De grimmige heidense gevangenbewaarder is nu veranderd in een liefhebbenden Christelijken broeder. Nadat de stokbewaarder de deuren van de gevangenis weder gesloten en de andere gevangenen in verzekerde bewaring gebracht had, bracht hij terstond de nodige verzachting aan voor de ondergane geseling; en, na met de zijnen gedoopt te zijn, deed hij hen ter maaltijd aanzitten, en was met geheel zijn huisgezin vervuld van vreugde, daarom, dat zij allen aan God gelovig geworden waren. Aan God? Maar hij had immers in Christus geloofd? Zeker, doch gewoonlijk wordt de bekering van de Heidenen een bekering tot God genoemd, omdat zij allereerst is een overgaan van den dienst van de afgoden tot dien van den waren God. Voorts, wie in Christus gelooft, gelooft juist in den waarachtigen God, want buiten Christus is God wel de eeuwige en oneindige God, maar de mens heeft geen deel aan Hem. In Christus, den Emmanuel, is God met ons, en in den Heiligen Geest is Hij in ons; maar buiten Christus is Hij boven ons, ja tegen ons. Een iegelijk, die den Zoon loochent, heeft ook den Vader niet. 1 Johannes 2:23. En als het dag geworden was, zonden de hoofdmannen de stadsdienaars, zeggende: Laat die mensen los. Waarschijnlijk waren de rechters en scherprechters van de Apostelen later bekend geworden met de ware reden van het verzet tegen hen, en achtten zij het onnodig, verder iets tegen hen te doen, dan hen in vrijheid de stad te doen verlaten. En de stokbewaarder boodschapte deze woorden aan Paulus, zeggende: De hoofdmannen hebben gezonden, dat gij zoudt losgelaten worden; gaat dan nu uit, en reist heen in vrede. Maar Paulus zeide tot hen: Zij hebben ons, die Romeinen zijn, onveroordeeld in het openbaar gegeseld en in de gevangenis geworpen, en werpen zij ons nu heimelijk daaruit? Niet alzo, maar dat zij zelven komen en ons uitleiden. Het is niet zeker, of de geboortestad van Paulus, Tarsis, het Romeinse burgerrecht bezat, dan of Paulus door zijn voorouders Romeins burger was; genoeg, hij en Silas hadden dit voorrecht, en volgens de Romeinse wet mocht geen Romeins burger onverhoord gevonnist, en ook niet geboeid of gegeseld worden. Teneinde voor het vervolg den Romeinsen overheden meer omzichtigheid in te prenten voor de volgende predikers van het Evangelie, gaf Paulus hunnen afgezonden dienaren het antwoord, dat zo fier als toegevend was. Het leed was geleden, en daar kwam Paulus niet op terug, maar de eer moest hersteld worden. En de stadsdienaars boodschapten deze woorden wederom den hoofdmannen, en zij werden bevreesd, horende, dat zij Romeinen waren; en zij, komende, baden hen, en als zij hen uitgeleid hadden, begeerden zij, dat zij uit de stad gaan zouden. De hoofdmannen vreesden, dat Paulus hen bij den Romeinsen stadhouder zou aanklagen, waarop hunne wederrechtelijke handeling ten uiterste gestreng zou zijn gestraft. Doch daarom was het den Apostelen niet te doen. Christenen nemen geen wraak, doch zijn gevoelig voor een eerlijke naam. En uitgegaan zijnde uit de gevangenis, gingen zij tot Lydia; en de broeders gezien hebbende, vertroostten zij dezelve, en gingen uit de stad. Zij hadden de eerste plek gronds, die zij in Europa betraden, met hun bloed gewijd; ja, in Christus heiligt ook het bloed van de martelaren hunnen dienst. Het martelaarsbloed van den Christen is ook de doorgaande getuige geweest van het verzoenend bloed van Christus. Ook adelde Paulus deze eerste Europese gemeente door een zijner brieven aan haar te zenden. Aan de gemeente te Thessalonika, alwaar hij thans het Evangelie ging prediken, schreef hij later twee brieven.

17:1 Paulus te Thessalonika en Beréa.
En door Amphipolis en Apollonia hunnen weg genomen hebbende, kwamen zij te Thessalonika, alwaar een synagoge der Joden was. Thessalonika was de hoofdstad van Macedonië, en de twee eerstgenoemde plaatsen lagen tussen Fillippi en Thessalonika. Aldaar hadden de Joden niet een bedehuis aan het strand buiten de stad, maar een ordelijke synagoge binnen de stad; trouwens, het was een stad van veel koophandel, en in zulke steden duldt men de Joden het meest. En Paulus, gelijk hij gewoon was, ging tot hen in, en drie sabbatten lang handelde hij met hen uit de Schriften, dezelve openende, en hun voor ogen stellende, dat de Christus moest. lijden en opstaan van de doden, en dat deze Jezus is de Christus, Dien ik (zeide hij) ulieden verkondig. Hier ziet gij de hoge waarde van de Heilige Schrift, waarmede de Joden boven de Heidenen waren bevoorrecht. Uit de door hen als goddelijk erkende boeken konden zij thans onderwezen worden, dat God zelf hun tevoren verkondigd had, wat nu geschied was, namelijk de zending van den Redder van zonde en dood in diens zoenoffferande op het kruis. Doch bij het geloof aan de Heilige Schrift behoort ook nog het geloof aan het onderwijs des Heiligen Geestes door de Heilige Schrift. De vraag aan den Moorman blijft altijd dezelfde, ook tot de Joden: Verstaat gij ook, wat gij leest? En zalig de mens, die nu niet vraagt aan zijn eigen verstand naar de bedoeling der Schrift, maar aan den Heiligen Geest, die hem de bedoeling van de Oud-Testamentische Schrift aanwijst in de Nieuw-Testamentische Schrift, in de prediking van het Evangelie, van den Christus en dien gekruist. En sommigen uit hen geloofden en werden Paulus en Silas toegevoegd, en van godsdienstige Grieken een grote menigte, en van de voornaamste vrouwen niet weinigen. Maar de Joden, die ongehoorzaam waren, dit benijdende, namen tot zich enige boze mannen uit de marktboeven, en maakten, dat het volk te hoop liep, en beroerden de stad, en op het huis van Jason aanvallende, zochten zij hen tot het volk te brengen. En als zij hen niet vonden, trokken zij Jason en enige broeders voor de oversten van de stad, roepende: Dezen, die de wereld in roer hebben gesteld, zijn ook hier gekomen, welke Jason in zijn huis genomen heeft, en alle dezen doen tegen de geboden des keizers, zeggende, dat er een ander koning is, namelijk Jezus. En zij beroerden de schare en de oversten van de stad, die dit hoorden. Doch als zij van Jason en de anderen vergenoeging ontvangen hadden, lieten zij hen gaan. De Joden waren nijdig, dat niet hun oude godsdienst, maar de nieuwe godsdienst, zoals zij het Evangelie beschouwden te zijn, zulk een groten opgang maakte, waardoor zij vreesden, dat het licht hunner synagoge geheel zou verduisterd worden, en dat moest met alle kracht geweerd. Zij worden ongehoorzamen genoemd, omdat zij geen gehoor gaven aan het oponthoud van God, om aan te nemen, wat hunne eigene Heilige Schriften hun beloofd hadden. Ook zij maken er een staatsvergrijp van en zeggen met de oversten te Jeruzalem tot de Romeinse machthebbers: "Zij willen het koningschap van Jezus in de plaats van het Romeinse keizerschap stellen, en dus is het uwe zaak, dit met geweld tegen te gaan." Hoe arglistig is toch het menselijk hart in het gebruik van alle valse middelen, om tot zijn doel te komen! Doch waren deze Joden onderricht van hetgeen reeds te Filippi gebeurd was, de Romeinse overheden waren het ook, en zo oefenden zij geen geweld tegen Jason, bij wie Paulus en Silas hun intrek hadden genomen, noch eisten van hem de predikers uit te leveren, maar lieten de scharen heengaan, zonder zich verder met de zaak te bemoeien. Het beroep van Paulus en Silas op het Romeinse burgerrecht had reeds nu in dit opzicht zijn vrucht gedragen. En de broeders zonden terstond des nachts Paulus en Silas weg naar Beréa; welke, daar gekomen zijnde, gingen heen naar de synagoge van de Joden. Een dezen waren edeler dan die te Thessalonika waren, als die het woord ontvingen met alle toegenegenheid, onderzoekende dagelijks de Schriften, of deze dingen alzo waren. Beréa was insgelijks een aanzienlijke Macedonische stad, ongeveer een tiental uren van Thessalonika gelegen. Aldaar waren de Joden van een geheel andere geaardheid dan te Thessalonika, die boosaardig waren, en dezen waren goedaardig. Hoewel de Schrift alle mensen gelijkstelt voor God als zondaren, zo is het echter verre van haar, om het natuurlijk

verschil tussen mensen en mensen over het hoofd te zien, of niet in aanmerking te nemen. Neen, de natuur heeft ook haren adel, en ofschoon die in het koninkrijk Gods niet geldt, toch wordt hij 7door den Heer als bij den rijke jongeling bemind, en als bij den verstandige wetgeleerde geprezen, omdat zij daarmede tonen, niet verre te zijn van het koninkrijk Gods. En zoals het hier was, is het nog heden. Er zijn Joden, die, als men tot hen spreekt van Christus, terstond opstuiven en de snoodste lasteringen voortbrengen, en weder andere Joden, die het met zachtmoedigheid aanhoren en zich zonder hartstochtelijkheid verontschuldigen met uitvluchten, die bewijzen, dat zij hunne gewetens niet gaarne verder willen opgewekt hebben; enkelen gaan echter aan het onderzoeken en vinden de parel van onschatbare waarde in de schelp der Schrift: Jezus, zoals sommigen te Beréa. Velen dan uit hen geloofden, en van de Griekse eerlijke vrouwen en van de mannen niet weinigen. Opmerkelijk is het, dat wij bij de bekeringen onder de Heidenen gedurig horen spreken van de eerbare of deftige vrouwen. Ook dit was bij de Joden te Jeruzalem, in geheel het Joodse land, het geval, doch van haar wordt daar ter plaatse niet bepaald gesproken, omdat de vrouw aldaar meer op den achtergrond stond. Het Evangelie echter, dat de vrouw hare plaats naast den man hergeeft, was blijkbaar van grote invloed, vooral onder de Grieken en Romeinen, bij wie vele vrouwen hoge plaatsen innamen, en overreedde velen van haar tot het geloof. Maar als de Joden van Thessalonika verstonden, dat het Woord Gods ook te Beréa van Paulus verkondigd werd, kwamen zij ook daar, en bewogen de scharen. De vijandige Joden legden er zich bijzonder op toe, om het volk tegen de Evangelieverkondiging op te ruien, en gaven daarvoor het staatsbelang tot reden, zoals wij zagen; doch het was enkel, om het volk te gebruiken tot hun eigen boos Joods belang. Doch de broeders zonden toen van stonden aan Paulus weg, dat hij ging als naar de zee; maar Silas en Timotheus bleven aldaar. En die Paulus geleidden, brachten hem tot Athene toe; en als zij bevel gekregen hadden aan Silas en Timotheus, dat zij op het spoedigste tot hem zouden komen, vertrokken zij. Beréa lag slechts een paar uren van zee, en van daar voer Paulus naar Athene, de meest vermaarde stad van Griekenland, het middenpunt van beschaving en ontwikkeling in wetenschap, letteren en kunst.

17:16 Paulus te Athene.
En terwijl Paulus hen te Athene verwachtte, werd zijn geest in hem ontstoken, ziende, dat de stad zozeer afgodisch was. Was Athene het middenpunt van de Griekse beschaving, het was tegelijkertijd het middenpunt van hunnen afgodendienst, door de veelvuldige afgodsbeelden en altaren ter ere der goden, door de meesterhand harer beeldhouwers voortgebracht. Wat de bloem is voor het gewas, dat is de godsdienst voor de beschaving; beide behoren tot elkander, en in de bloem wordt de edelheid van het gewas gezien. En wat was nu de bloem van de Griekse beschaving en van de hoogste ontwikkeling van de menselijke natuurkrachten, die ooit op aarde werd aanschouwd? De buitensporigste afgoderij. En thans zijn er nog dwaze mensen, die de Griekse kunstwereld terug begeren, met de Griekse goden er bij. Een groot Duits dichter (Schiller) heeft daar zelfs een fraai gedicht over geschreven. Doch zulke mensen leven, althans in dit opzicht, niet in de werkelijkheid, maar in hunne eigene dichterlijke verbeelding. Op Paulus had het aanschouwen van al die heidense heerlijkheid een geheel andere uitwerking. Zijn geest ontvlamde er door tot de diepste en smartelijkste verontwaardiging. Hij toornde in zich zelven tegen het edelste natuurvolk, omdat het zich zulk een prachtig bedeksel van de schande had gewrocht, want gij moet weten, dat onder die fijne Griekse vormen de afschuwelijkste ondeugden, zoals van wellust en zwelgerij, verborgen waren. Trouwens, een bedorven godsdienst kan niet anders kweken dan bedorven harten. Hij handelde dan in de synagoge met de Joden, en met degenen, die godsdienstig waren, en op de markt alle dagen met degenen, die hem voorkwamen. Paulus sprak dus in de kerk en op de straat (zouden wij zeggen). Dat was de wijze der profeten onder Israël en die van de wijsgeren onder de Heidenen geweest. In huis en op den openbaren weg hielden zij hunne toespraken of gesprekken. En sommigen van de Epicurische en Stoïsche wijsgeren streden met hem. De Epicuristen waren bij de Heidenen zoveel als de Herodianen bij de Farizeeën, en als de kinderen des vermaaks, van het onbezorgde leven, bij ons. Hunne levensleuze is: Laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij. De Stoïcijnen daarentegen waren, meer nog dan de Farizeeën, streng ingetogen lieden, die alle vermaak afwezen, en zich tegen alle leed verhardden. Zij vertegenwoordigden beiden tezamen de twee voornaamste richtingen van het menselijk hart: ongerechtigheid en eigengerechtigheid. De ene mens wil zich van God losmaken en de andere zich zelven tot een god maken. En sommigen zeiden: Wat wil toch deze klapper zeggen? Maar anderen zeiden: Hij schijnt een verkondiger te zijn van vreemde goden, omdat hij hun Jezus en de opstanding verkondigde. En zij namen hem en brachten hem op de plaats, genaamd Areópagus. Dit was een heuvel, aan hunnen oorlogsgod (Mars) gewijd, een plaats, waar de raad hare zittingen hield, en ook een verzamelplaats, een soort van beurs voor geleerden en sprekers. Klapper. Hoewel Paulus Grieks sprak, hoorden zij echter terstond, dat hij geen geboren Griek was. Ook zagen zij aan zijn persoon, dat hij een Jood was; vandaar den verachtelijke naam van klapper, dien zij geen uitlandse Griek of Romein zouden gegeven hebben. Zeggende: Kunnen wij niet weten, welke deze nieuwe leer zij, daar gij van spreekt; want gij brengt enige vreemde dingen voor onze oren. Wij willen dan weten, wat toch dit zijn wil. (Die van Athene nu allen, en de vreemdelingen, die zich daar onthielden, besteedden hunnen tijd tot niets anders, dan om wat nieuws te zeggen en te horen.) Met dien enkelen tussenzin kenschetst Lukas de gehele Griekse geleerdheid in haar verval; want zij was toen zeer in verval. De wereldse wijsheid, eenmaal haar toppunt bereikt hebbende, verliest haren ernst en hare diepte en wordt een oppervlakkig streven naar iets nieuws, iets vreemds, dat de verbeelding opwekt, de lach en spotzucht prikkelt en den tijd verdrijft. Tegenover deze lichtzinnigsten aller mensenkinderen staat nu de ernstigste man van de wereld. En Paulus, staande in het midden van de plaats, genaamd Areópagus, zeide: Gij, mannen van Athene! ik bemerk, dat gij alleszins meer dan godsdienstig zijt. De Apostel begint niet van het Oude Testament, en ook niet van hunne eigene vroegere geschiedenis, maar van hunne manier van doen in hetzelfde ogenblik, waarin hij tot hen spreekt, en doet dat op een wijze, die hunne oplettendheid moest wekken. Hij zegt hun, dat hij opgemerkt had, dat zij

overgodsdienstig waren, zodat hun eredienst overvolmaakt was. En dat was zij ook, maar in welk een richting! Want de stad doorgaande, en aanschouwende uwe heiligdommen, heb ik ook een altaar gevonden, op hetwelk een opschrift stond: De onbekende God. Dezen dan, dien gij, niet kennende, dient, verkondig ik ulieden. Dat dit een van de schoonste en krachtigste grepen is, die een redenaar doen kan, zal wel niemand ontkennen, die gevoel heeft voor welsprekendheid. Trouwens, de Heilige Geest leert ook de welsprekendheid aan zijn dienaren, en wel zó, dat ook de welsprekendsten uit de wereld hen niet kunnen wederspreken. Er is een heilige welsprekendheid uit heilige beginselen en tot een heilig doel, en deze werd hier en overal uit Paulus' mond gehoord. De God, die de wereld gemaakt heeft en al wat daarin is, deze, zijnde een Heer des hemels en van de aarde, woont niet in tempelen, met handen gemaakt, en wordt ook van mensenhanden niet gediend, als iets behoevende, alzo Hijzelf allen het leven, en den adem, en alle dingen geeft. En Hij heeft uit enen bloede het ganse geslacht van de mensen gemaakt, om op den gehelen aardbodem te wonen, bescheiden hebbende de tijden, tevoren verordend, en de bepalingen van hunne woning. Het eerste, dat Paulus doet, is de scheiding wegnemen tussen volk en volk. De Joden en de Heidenen waren uit enen bloede; het mensdom is één geslacht, door dezelfden enigen, onzichtbaren, oneindigen God geschapen. Gij weet, dat deze afkomst van alle mensen uit één paar stamouders nog heden bij velen geen geloof meer vindt, maar op zogenaamde wetenschappelijke gronden wordt verworpen. Daarom verwerpen deze lieden ook de algemeenheid van den zondvloed, en stellen ook sedert dien tijd meerdere stamvaders van het menselijk geslacht, dan Noach en zijn zonen. Het is opmerkelijk, dat men juist de allereerste bladzijden van onzen Bijbel, die ons een geschiedenis geven, tot een zinnebeeldige voorstelling of menselijke overlevering poogt te maken. Het is dan ook geen wonder, dat vele Christenen hiervan schrikken. Immers, het is het wegrukken van de pilaren, waar het gehele gebouw op rust; en als de grondslag niet vast ligt, wat moet men dan van het gebouw denken? Doch wij hebben geen reden om te schrikken. De natuurkundige wetenschap bestaat uit tweeërlei: uit waarnemingen en uit stellingen, die uit deze waarnemingen worden afgeleid. Ten opzichte van de waarnemingen kunnen wij vragen: Zijn zij juist; en, zo ja, zijn ook de stellingen, daaruit afgeleid, juist? Zo deze gevolgtrekkingen nu met den Bijbel overeenstemmen, dan kunnen wij ze aannemen, maar zo niet, dan worden zij weersproken door ons, die de Schrift houden voor het Woord Gods en de geschiedenis van de wording aller dingen; met andere woorden, voor Gods openbaring aan de mensen. Wij moeten ons voortdurend herinneren, dat de natuurwetenschap geen wiskunde is, welke onweersprekelijk zeggen kan, dat tweemaal twee vier is; maar dat zij als alle andere wetenschappen feilbaar is in hare gevolgtrekkingen. Ook niet de grootste natuurkundige kan van zijn stellingen zeggen: "Zo is het en niet anders." Dat kan God alleen zeggen van zijn werken en van zijn ontwerpen, en dat heeft Hij gezegd in zijn Woord. Daarom heeft ook de natuurwetenschap nooit haar laatste woord gesproken. Zij kan de waarheid altijd nader bijkomen, maar nooit volstrekt vaststellen. Hare stellingen zijn niet anders dan onderstellingen (hypothesen), die niet zelden door andere geleerde tijdgenoten of natuurkundigen tegengesproken en door andere meningen vervangen worden. Daarbij speelt de verbeelding een zeer grote rol bij deze meningen. Gaarne stemmen wij toe, dat men uit een nagel of tand het gehele lichaam van een dier of mens naar de wet der evenredigheden kan opmaken; doch de afbeeldingen, die men soms in de boeken van de gedrochten, die miljoenen jaren vóór Adams tijd zouden bestaan hebben, en van hunnen onderlingen strijd aantreft, overtuigen ons, dat men ook op dit gebied romannetjes kan maken, en doet ons meermalen denken aan de zeilen vóór de spellen van vreemde dieren, waarop deze met elkander in den woedendsten strijd zijn, terwijl men, binnenkomende, deze dieren druilende, dommelende, of slapende vindt. Wij eerbiedigen de wetenschap, zolang zij zich zelve eerbiedigt, en hare altijd feilbare, menselijke uitspraken niet stelt in de plaats van de volstrekt onfeilbare uitspraken Gods; doch doet zij dat, dan is zij ons een afgodsbeeld, waarmede wij spotten. Opdat zij den Heer zouden zoeken, of zij Hem immers tasten en vinden

mochten, hoewel Hij niet verre is van een iegelijk van ons; want in Hem leven wij, en bewegen wij ons, en zijn wij, gelijk ook enigen van uwe poëten gezegd hebben: Want wij zijn ook zijn geslacht. Onder de Griekse dichters, op welke Paulus het oog heeft, weten wij van zekeren Aratus, dat hij den mens Gode verwant heeft genoemd; en dit moest ook voor iemand, die door kon denken, ligt aan te nemen zijn. Immers, de mens draagt in zijn zelfbewustheid, rede, verstand, zedelijk gevoel, liefde en wilskracht, het beeld in het klein van hetgeen in God op oneindige wijze bestaat. God is een Geest, is enkel Geest, dus grenzenloze zelfbewustheid: de Alwetende, de Almachtige, de Heilige, de Liefde. Doch wat den mens het naaste ligt, wordt door hem zelven het verst van zich verwijderd; ja, men kan zeggen, dat de mens zich in zijn zonde vernedert tot het dier, zij het ook tot het edelste der dieren, dat geen behoefte heeft aan goddelijke voorstellingen, goddelijke gevoelens en goddelijke daden, maar onredelijk is en enkel naar de natuur leeft. Want in Hem leven wij, bewegen wij ons, en zijn wij. Reeds naar de natuur leven wij, bewegen wij ons. en zijn wij in de lucht. Omvat ons nu reeds een geschapen element zó geheel en al, dat wij er ons niet buiten kunnen stellen, zonder te stikken, te sterven, hoe veel te meer omvat ons de Ongeschapene, die al het geschapene, ofschoon oneindig daarboven verheven zijnde en blijvende, nochtans met liefde omvat en daarmede in stand houdt. Zo is dan God ons en elk schepsel op de meest mogelijke wijze nabij, reeds in de natuur. In zijn werken omringt Hijzelf ons met zijn liefde, met het bepaalde oogmerk, dat alle redelijk schepsel Hem zou zoeken en vinden en tasten en daarmede zalig zou zijn. Want God te kennen is Hem te zien, en Hem te zien is Hem lief te hebben, en Hem lief te hebben is zijn liefde te smaken, en zijn liefde te smaken is zich zalig te gevoelen. En is nu God ons reeds zo nabij in de natuur, hoeveel te meer in de genade, waarin Hij ons omvat met al zijn liefde in Christus, door zelf tot ons in te treden en in ons te wonen en te werken door den Heiligen Geest. Hierdoor wordt de Godheid zelve de sfeer, waarin onze ziel haar hoger leven leidt, terwijl wij daarbij, zolang wij leven, door onze natuur in gemeenschap staan met de natuur buiten ons. Wij dan, zijnde Gods geslacht, moeten niet menen, dat de Godheid goud, of zilver, of steen gelijk zij, welke door mensenkunst en bedenking gesneden zijn. De grote reden van allen afgodendienst is, dat de zonde den mens de ogen voor het onzichtbare gesloten heeft. Alleen de geest des mensen ziet het onzichtbare, erkent het, kent het en vertrouwt er op. Doch de geest des mensen is juist het Gode verwante in den mens; God is Geest, en geest leeft uit geest, zodat onze geest uit Gods Geest zijn leven moet hebben, zal hij levend blijven. De zonde nu heeft die gemeenschap verbroken. De menselijke geest leeft vanzelf niet meer uit den goddelijken Geest, maar moet daartoe in staat gesteld worden. En dat doet het Evangelie. Het roept den mens op, om uit zijn natuurstaat te treden in de gemeenschap met God. Waardoor? Door de scheiding tussen God en hem, door de zonde weg te nemen in de aanbieding van de vergeving van de zonde, door de offerande van Christus geschied. Gij gevoelt, dat alle prediking van de wedervereniging van den mens met God, zonder dit wegnemen der zonde, een dwaasheid is niet alleen, maar een goddeloosheid, omdat zij den zondaar afleidt van den enigen waren weg, op welken het mogelijk is zalig te worden. God dan, de tijden van de onwetendheid overgezien hebbende, verkondigt nu allen mensen alom, dat zij zich bekeren; daarom, dat Hij een dag gesteld heeft, op welken Hij den aardbodem rechtvaardiglijk zal oordelen, door een man, dien Hij daartoe verordend heeft, verzekering daarvan doende aan allen, dewijl Hij Hem uit de doden opgewekt heeft. Paulus spreekt tot Heidenen, en zo treedt hij ditmaal niet in bijzonderheden aangaande het geloof in den Zone Gods, dan alleen in zover dat in Hem, den gestorvene, maar wederopgewekte, een keerpunt in de geschiedenis van de mensheid doet ontstaan, waarop de mensheid óf haren valse godsdienst verlaten moet, óf tot het oordeel gesteld wordt. Als zij nu van de opstanding van de doden hoorden, spottenden sommigen daarmede en sommigen zeiden: Wij zullen u wederom hiervan horen. Het is een opmerkelijke trek in het menselijk karakter, om niet aan de opstanding der doden te geloven. Hoe weinigen onder de Christenen zelfs geloven er aan! Bijna alle volken geloven min of meer aan de onsterfelijkheid van de ziel, en de

Grieken en Romeinen vooral hadden hunne onderwereld en hun schimmenrijk. Maar dat het lichaam van den mens, dat voor onze ogen tot aarde wordt en, met de aarde vermengd, zich in de schepselen verliest, weder met geest bezield worden, en als mens weer opstaan zal, is voor velen nog, wat het toen bij de Atheners was, een zaak om mede te spotten of om over te zwijgen en tot latere bespreking uit te stellen. Wij moeten dan ook toestemmen, dat het wel het hoogste punt des geloofs is, om hier niet te zien op de mogelijkheid aan de zijde van de natuur, maar enkel op de belofte van God, voor wie niets onmogelijk mag geacht worden. Intussen, Abrahams geloof bereikte dat hoogste punt. God had hem beloofd, dat Izaäk de stamvader van zijn nakomelingschap en van den Messias zijn zou, en God beval hem, dien zoon te doden. En Abraham gehoorzaamde, zonder te twijfelen aan de vervulling van de Goddelijke belofte, want hij kende God als den Almachtige, en zo dacht hij zeer eenvoudig: Als ik mijn kind gedood en tot as verbrand heb, dan kan God het uit den dood weder doen opstaan en het mij uit de as wedergeven, zoals het tevoren was. Welnu, erkennen wij Abraham als den vader van de gelovigen, dat wij dan ook hierin zijn kinderen zijn! En alzo is Paulus uit het midden van hen weggegaan. Doch sommige mannen hingen hem aan en geloofden, onder welke was ook Dionysius, de Areopagiet, en een vrouw, met name Damaris, en anderen met hen. Het is liefelijk, dat wij overal, waar de Apostelen het Evangelie prediken, naast den tegenstand van velen, de toetreding van anderen vernemen. De Heer vervulde hiermede zijn belofte, dat zijn woord niet ledig wederkeren, maar volbrengen zou, waartoe Hij het uitzond. Het goede zaad zal altijd ergens een goede aarde aantreffen, waarin het ontkiemen kan en werkelijk ontkiemt en vruchten draagt. Dit strekke tot bemoediging, ook nu nog, van de zaaiers van het goede Woord Gods. Al wordt het gewas niet dadelijk gezien, gelijk hier bij Paulus' prediking, het bestaat nochtans. Wij moeten niet vergeten, dat de vestiging van de gemeente des Heeren bestond uit de vergadering van Gods kinderen uit de Joden en de Heidenen, en dat dus die overgang dadelijk en zichtbaar moest plaats hebben; doch wij leven in een Christelijke kerk, waarin zulk een afscheiding niet mogelijk is. De kerk is als een huisgezin, waarin niet alleen kleine en grote, maar ook gehoorzame en ongehoorzame kinderen zijn, en evenals wij daarom geen huisgezin uit elkander rukken, maar het stil laten ontwikkelen tot den einde toe, wil de Heer ook niet hebben, dat het onkruid onder de tarwe wordt uitgeroeid, maar dat zij zich beide ontwikkelen tot den dag van de scheiding van zijnentwege. Areopagiet wil zeggen een van de rechters, een lid van den grote Atheense raad, die op den Areopaag zitting hield.

18:1 Paulus te Corinthe.
En na deze scheidde Paulus van Athene, en kwam te Corinthe. Corinthe was de hoofdstad van het landschap Achaje, in Griekenland. En vond er een zekere Jood, met name Aquila, van geboorte uit Pontus, die onlangs van Italië gekomen was, en Priscilla zijn vrouw, (omdat Claudius bevolen had, dat al de Joden uit Rome vertrekken zouden) en hij ging tot hen; en omdat hij van hetzelfde handwerk was, bleef hij bij hen en wrocht; want zij waren tentenmakers van handwerk. Het verwonderde niemand, dat Paulus, de zo kundige en ijverige Joodse wetgeleerde, een handwerk kende, want het was een rabbijnse wet, dat ieder geleerde een handwerk moest kennen, om in tijd van nood te kunnen leven. De uitzending in onze dagen van Evangeliepredikers, die tegelijk handwerkslieden zijn, onder de Heidenen, door Goszner en anderen, zijn hiervan, ofschoon met een ander, hoger doel, uitnemende navolgingen. En nu weten wij, dat hetzelfde handwerk een groot verbindingsmiddel is tussen mensen en mensen. Men deelt in elkanders omgang voortdurend, en mag men met elkaar in het godsdienstige overeenstemmen, zo is dit altijd een aangenamer en vruchtbaarder omgang. De reden, waarom keizer Claudius de Joden uit Rome verbande, lag waarschijnlijk in de woelingen, die er gedurig onder de Joden bespeurd werden en die later tot een algemene opstand overgingen. Daar de Christenen door de Romeinen als een sekte uit de Joden beschouwd werden, waren ook zij in de ban begrepen, en zo trok ook Aquila, die, van Pontus in Klein-Azië afkomstig, te Rome woonde, met zijn vrouw Priscilla naar Corinthe; en zo vervulde de Heer én aan deze beide Christenen én aan Paulus zijn belofte, dat wie om zijnentwil huis en familie verlaten zo u, deze nu reeds veelvoudig zou weervinden. Voor bloedverwanten geeft God alsdan geestverwanten, welke winst het verlies, zo niet geheel vergoedt, toch veel verzoet. En hij handelde op elke sabbat in de synagoge, en bewoog tot het geloof, beiden Joden en Grieken. En als Silas en Timotheus van Macedonië afgekomen waren, werd Paulus door de Geest gedrongen, betuigende de Joden, dat Jezus is de Christus. Tot nu toe had Paulus zich blijkbaar alleen tot het leren in de synagoge bepaald, en de aldaar aanwezige Jodengenoten uit de Grieken met de Joden aangesproken; doch nu drong de Heilige Geest Paulus, om ook buiten de synagoge de Joden in het openbaar en op beslist aandringende wijze de Messias in Christus te verkondigen. Wel kunnen de zaken des Heren een tijdlang op zachte voet worden gaande gehouden, maar niet een lange tijd. Maar als zij wederstonden en lasterden, schudde hij zijn kleren af en zei tot hen: Uw bloed zij op uw hoofd, ik ben rein; en van nu voortaan zal ik tot de Heidenen heengaan. En van daar gegaan zijnde, kwam hij in het huis van een man, met name Justus, die God diende, wiens huis paalde aan de synagoge. Paulus scheidde zich dus van de synagoge bepaald te Corinthe af, want later zien wij hem elders weer de synagoge bezoeken. Doch hier werd hij door de Joden uitgeworpen, en zo stond hij geheel vrij tegenover hen, om nu voornamelijk de heidenen het Evangelie te prediken. En Crispus, de overste van de synagoge, geloofde aan de Heer met geheel zijn huis; en velen van de Corinthiërs, hem (Paulus) horende, geloofden en werden gedoopt. De prediking tot de Joden was dus niet tevergeefs geweest, maar had ook bij enkelen van hun een besliste keuze ten goede teweeggebracht. Trouwens, er is ook niets treuriger, dan lang te weifelen tussen de keus om te leven in Christus of te sterven in de zonde. En de Heer zei tot Paulus door een gezicht in de nacht: Wees niet bevreesd, maar spreek en zwijg niet, want Ik ben met u, en niemand zal de hand aan u leggen, om u kwaad te doen; want Ik heb veel volks in deze stad. Uitnemende bemoediging! De Heer openbaart zich naar de behoeften van de zijnen. Waar de strijd zwaar is, daar is de ondersteuning groot. Dat hebben al de strijders Gods ondervonden. Ik heb veel volks in deze stad. De Heer kent degenen, die de zijnen zijn. Hij kent zijn schapen en roept ze tezamen bij naam, ook die niet van de stal van Israël zijn. Paulus moest dit weten, opdat hij niet spoedig weder van Corinthe zou vertrekken, uit vrees voor de vervolging door de Joden, gelijk op de vorige plaatsen, want in deze stad zou hem geen leed geschieden. Aldus luidde het vrijgeleide des Heren. En hij onthield zich aldaar één jaar en zes maanden, lerende onder hen het Woord van God. Dit was een betrekkelijk zeer lang verblijf op

één plaats voor een reizend zendeling. Geen wonder dan ook, dat hier de gemeente des Heren een grote uitbreiding verkreeg, en dat deze gemeente Paulus zo na aan het hart lag, dat hij later twee grote brieven aan haar schreef. Maar als Gallio stadhouder van Achaje was, stonden de Joden eendrachtelijk tegen Paulus op, en brachten hem voor de rechterstoel, zeggende: Deze raadt de mensen aan, dat zij God zouden dienen tegen de wet. Na verloop van de gemelde tijd, waarin de Joden geen oproerigheden durfden ondernemen, meenden zij in de nieuwe stadhouder een handhaver van hun vermeende rechten te vinden en beschuldigden zij Paulus voor zijn rechterstoel van tegen hun wet (de wet van Mozes) te prediken. En als Paulus zijn mond zou opendoen, zei Gallio tot de Joden: Zo er enig ongelijk of kwaad stuk begaan ware, o Joden, zo zou ik met reden ulieden verdragen; maar indien er geschil is over een woord, en namen, en over de wet, die onder u is, zo zult gijzelf toezien; want ik wil over deze dingen geen rechter zijn. En hij dreef hen weg van de rechterstoel. Gij ziet, de staat wil als zodanig onzijdig blijven; voor hem bestaat geen andere wet, dan de burgerlijke, en deze wil van niets anders weten, dan van gehoorzaamheid of ongehoorzaamheid aan haar uitspraken. Voor een heidense staat kan dit niet anders, doch een Christelijke staat is als zodanig geroepen om het Christendom te handhaven, en alzo door de ware godsdienst de valse te bestrijden. Op welke wijze? Door geweld? Het zij ver. Een staat, en vooral een Christelijke staat, moet volkomen gewetensvrijheid aan al zijn onderdanen toekennen, en de rechten ook van de geringste eerbiedigen; maar dit neemt niet weg, dat een staat, die door Gods genade met het Evangelie is bevoorrecht, zich als zodanig moet doen gelden met wijsheid en liefde. Met wijsheid, door overal gelegenheden te openen tot verkondiging van het Evangelie; en door liefde, om dat te doen zonder dwang, maar uitlokkend en tegemoetkomend, en zelf het voorbeeld in alles gevend. Doch waar is zulk een Christelijke staat in onze tijd? Welke Christelijke staat heeft zichzelf niet altijd meer ontchristend en daardoor aan het oordeel van God over de afvallige blootgesteld? Zeker staat het kruis wel op de rijksappel van de Europese wereld, maar het kruis heeft zonder Christus geen waarde, ja, wordt tot een vals Christendom, zoals wij in de Roomse kerk zien. Deze zegt wel, het ware Christendom te zijn, en handhaaft zich met al de krachten, die haar ten dienste staan, doch blijkbaar niet als het ware Christendom, maar als het valse. Trouwens, hoe kan het anders; hoe kan de leugen de waarheid tot leidsvrouw hebben? De Roomse kerk handhaaft zich door vloek en ban, door ketterjacht en inquisitievuur; allemaal valse middelen tegen het Woord van God, en alleen bij een valse godsdienst mogelijk. Maar al de Grieken namen Sosthenes, de overste van de synagoge, en sloegen hem voor de rechterstoel, en Gallio trok zich geen van deze dingen aan. Daar Sosthenes in 1 Corinthiers 1:1 als een broeder en Paulus' metgezel wordt genoemd, zo moest deze als een discipel misgelden, wat men Paulus had toegedacht. Gallio had, onvoorzichtig genoeg, de Joden een eigen recht gegeven over hun aangelegenheden, en, door zich als overheid te onttrekken, aan al het volk vrijheid verleend om zich met de zaak te bemoeien, wat zij dan ook deden, partij kiezende voor de ongelovige Joden, die, zeker niet zonder vooraf hun hulp ingeroepen te hebben, een aanklacht bij de stadhouder beproefden. Paulus intussen bleef naar des Heren woord ditmaal vrij van alle leed. En als Paulus er nog vele dagen gebleven was, nam hij afscheid van de broederen, en scheepte van daar naar Syrië, en Priscilla en Aquila met hem, zijn hoofd te Kenchreën geschoren hebbende, want hij had een gelofte gedaan. Kenchreën was een havenstad van Corinthe, alwaar Paulus zich inscheepte, om over Efeze naar Jeruzalem te gaan, alzo hij een gelofte gedaan had, en zich naar gewoonte totdat einde het hoofd geschoren had, dat het uitwendig teken was tot heiliging. Ofschoon Paulus de gelovige heidenen vrijstelde van de ceremoniële dienst van Mozes, zo was en bleef hij echter zelf Jood, en (wij merkten het reeds op) zolang God stad en tempel niet had verwoest, kon hij de wettelijke plechtigheden niet nalaten, zonder bij de Joden onnodige ergernis te veroorzaken. Hij onderwierp zich daarom als Jood vrijwillig aan gebruiken, waartoe hij als Christen niet verplicht was. Waarom hij een gelofte deed, en waarin deze bestond, is niet geboekt.

18:19 Paulus te Efeze.
En hij kwam te Efeze aan, en hij liet hen aldaar, namelijk Aquila en Priscilla, die niet verder met Paulus meereisden. Maar hij ging in de synagoge en handelde met de Joden. Gij ziet, dat Paulus bleef voortgaan, om overal eerst de Joden het Evangelie te verkondigen en wel in hun synagogen.

18:20 Paulus, reizend naar Jeruzalem, terugkerend naar Antiochië in Syrië, en derde zendingsreis van daar.
En als zij baden, dat hij langer bij hen blijven zou, bewilligde hij het niet, maar hij nam afscheid van hen, zeggend: Ik moet ganselijk het toekomende feest te Jeruzalem houden, doch ik zal tot u wederkeren, zo God wil. En als hij te Cesarea was gekomen, ging hij op naar Jeruzalem, en de gemeente gegroet hebbende, ging hij af naar Antiochië (in Syrië). En als hij aldaar enige tijd geweest was, ging hij weg, en doorreisde vervolgens het land van Galatië en Frygië, versterkende al de discipelen. Van deze reis zijn ons tot Efeze toe geen bijzonderheden geboekt. Waarschijnlijk deed Paulus die geheel alleen, zijn reisgezellen te Efeze achtergelaten hebbend, alwaar hij beloofd had eerlang terug te keren.

18:24 Apollos te Efeze.
En een zeker Jood, met name Apollos, van geboorte een Alexandriër, een welsprekend man, kwam te Efeze. Dit gebeurde gedurende Paulus' afwezigheid. Machtig zijnde in de Schriften. Deze was in de weg van de Heer onderwezen; en vurig zijnde van geest, sprak hij, en leerde naarstiglijk de zaken des Heren, wetende alleen de Doop van Johannes. De Doop van Johannes was de Doop der bekering tot het geloof in de Messias, maar nog niet het belijden van het geloof in de Christus zelf. Hij was de voorbereiding en inleiding tot de zaak, niet de zaak zelf. De discipelen van Johannes geloofden in de Christus, die geopenbaard zou worden, de discipelen van Jezus geloofden, dat Jezus de Christus was. En deze begon vrijmoediglijk te spreken in de synagoge. En als Aquila en Priscilla hem gehoord hadden, namen zij hem tot zich en legden hem de weg Gods bescheidenlijker uit. Apollos kende slechts een gedeelte, thans leerde hij het geheel kennen. Hij is een levend voorbeeld, hoe heerlijk reeds de voorbereidende genade werkt in de mens; en indien dat begin reeds zo heerlijk is, wat dan de volheid! Trouwens, de Heer had reeds gezegd, dat, ofschoon Johannes de Doper de grootste van de profeten was, de minste van zijn discipelen groter was dan hij. Immers is de minst aanzienlijke kamerheer van de koning meer dan de heraut, die hem op de openbare weg aankondigt.

18:27 Apollos reizende naar Achaje.
En als hij wilde naar Achaje reizen, de broeders, hem vermaand hebbende, schreven aan de discipelen, dat zij hem ontvangen zouden. Het was de eerste van de vele aanbevelingsbrieven van de liefde, die zoveel harten en huizen van kinderen Gods geopend hebben voor kinderen van God. Ook hierin openbaart zich de gemeenschap van de heiligen op liefelijker en krachtiger wijze, dan men wellicht vermoedt. Welke, daar gekomen zijnde, heeft veel toegebracht aan degenen, die geloofden door de genade; want hij overtuigde de Joden met grote ernst in het openbaar, bewijzende door de Schriften, dat Jezus de Christus was. Zo had dan de Heer behalve Paulus nog een tweede krachtige arbeider onder de Heidenen verwekt, ook een Jood, en wel een Alexandrijnse, dus niet uit Judéa of Galiléa. De buitenlandse Joden werden door de Heer tot zendelingen voor het buitenland bestemd, want zij waren er door geboorte en opvoeding onder de heidenen het meest geschikt toe, en de Heer gebruikt de natuurlijke wegen, die heiligende tot zijn oogmerken. Zeker gaven de hoge begaafdheden van mannen als Petrus, Paulus en Apollos aanleiding tot partijtrekking onder de gelovigen, zoals wij in de eerste brief aan de Corinthiërs zien; doch waar is een gave Gods, die niet wordt misbruikt of misduid? De uitnemendheden zijn des Heren, en de Heer wil, dat wij ze alle gelijk zullen waarderen en genieten; doch nu doen wij, dwazen, gewoonlijk een keuze, en stellen de een boven de andere, en bepalen onze keuze tot één uitnemendheid, waardoor wij de andere voor ons krachteloos maken. Niet alzo. Alles wat Godes is, is in Christus het onze. Wie geen andere zang wil horen dan die van de nachtegaal in beemd en bos, berooft zich elf maanden van het jaar van aller vogelen lied; maar wie ook het kanarievogeltje graag hoort zingen, kan dat genoegen smaken iedere dag van het jaar in zijn huis, in zijn woonvertrek.

19:1 Paulus' terugkeer naar Efeze.
En het geschiedde, terwijl Apollos te Corinthe was, dat Paulus, de bovenste delen des lands doorreisd hebbende, te Efeze kwam. En enige discipelen aldaar vindende, zei hij tot hen: Hebt gij de Heilige Geest ontvangen, als gij geloofd hebt? En zij zeiden tot hem: Wij hebben zelfs niet gehoord, of er een Heilige Geest is. En hij zei tot hem: Waarin zijt gij dan gedoopt? En zij zeiden: In de Doop van Johannes Maar Paulus zei: Johannes heeft wel gedoopt de Doop der bekering, zeggende tot het volk, dat zij geloven zouden in Degene, die na hem kwam, dat is, in Christus Jezus. En die hem hoorden, werd gedoopt in de naam van de Here Jezus. En als Paulus hun de handen opgelegd had, kwam de Heilige Geest op hen, en zij spraken met vele talen en profeteerden. En alle dezen waren omtrent twaalf mannen. Wij hebben hier het eerste voorbeeld van wederdoop. Wij hebben straks gezien, dat Paulus bij zijn eerste komst te Efeze aldaar slechts zeer kort vertoefde, omdat hij vanwege een gedane gelofte naar Jeruzalem op het naaste feest moest zijn. Ook zagen wij, dat na zijn vertrek Apollos te Efeze kwam, die van niets anders wist, dan van de Doop van Johannes, en die overeenkomstig leerde, tot zolang hij door Aquila en Priscilla beter onderricht werd, waarop hij terstond naar Corinthe reisde. Wij hebben dus hier de geschiedenis van dit twaalftal discipelen, door Paulus evenzo beter onderricht. Zij waren blijkbaar gelovig geworden op de eerste prediking van Apollos, en hadden van hem de Doop van Johannes ontvangen. Doch, zoals wij reeds meermalen gezegd hebben, de Doop van Johannes was een voorbereidende en inleidende Doop, die als zodanig door een bevestigende Doop kon worden gevolgd; namelijk door de Doop van Jezus, op welke en op welke alleen de Doop van de Geest volgen kon en volgde. Wij vinden niet vermeld, dat reeds ten tijde van 's Heren omwandeling de door Johannes gedoopten door de discipelen van Jezus herdoopt werden. Dit blijkt althans niet genoeg uit de klacht van de discipelen van Johannes Johannes 3:26: Rabbi, die met u was over de Jordaan, welke gij getuigenis gaf, zie, die doopt, en zij komen allen tot Hem. Wat zoveel zeggen wil als: zij worden van u afvallig en hangen nu Jezus aan. Doch mogen wij hiermee aannemen, dat de Here Jezus reeds bij het leven van Johannes diens Doop teniet deed, door de door Johannes gedoopten te herdopen? Mij dunkt, hiermee zou de zending van Johannes feitelijk teniet zijn gedaan. Daarbij blijft een tweede vraag: Mogen wij aannemen, dat de Here Jezus, die zich vóór zijn opstanding niet als de Christus wilde verkondigd hebben, thans reeds, door te herdopen, zich als zodanig zou hebben gepredikt? Intussen, de discipelen van Johannes werden door hemzelf aangaande zijn Doop beter onderricht; de Doop van Jezus was een hogere Doop dan de zijne, en zo kon zijn Doop door die van Jezus opgevolgd worden, gelijk hij dan ook werd na de Pinksterdag. Doch hieruit ziet gij dan nu ook het wederrechtelijke, willekeurige, onschriftuurlijke van de wederdoop van de zogenaamde wederdopers. Zij vervingen door hun doop niet de Johannesdoop, want deze bestond niet meer, althans niet in ons werelddeel, maar de Christelijke Doop, onder voorgeven, dat hun waterdoop tegelijk de Doop met de Heilige Geest was. Zij werden dan ook spoedig als onheilige geestdrijvers openbaar. De Doop des Heiligen Geestes is naar de aard van de bedeling van de tijden een innerlijke Doop geworden, voor niemand kenbaar en zichtbaar, dan voor hem, die in waarheid gelooft. En hij ging in de synagoge, en sprak vrijmoediglijk, drie maanden lang met hen handelende, en hun aanradende de zaken van het koninkrijk van God. Maar als sommigen verhard werden en ongehoorzaam waren, kwaad sprekende van de weg des Heren voor de menigte, week hij van hen, en scheidde de discipelen af, dagelijks handelende in de school van zekere Tyrannus. En dit geschiedde twee jaren lang, alzo dat allen, die in Azië woonden, het woord van de Here Jezus hoorden, beide Joden en Grieken. Door zijn langdurig verblijf te Efeze werd Paulus evenals te Corinthe (alwaar hij ruim anderhalf jaar vertoefde) de stichter van de gemeente van Christus. Hij wijdde dan ook aan haar een van zijn schoonste brieven. Voorts ziet ge, dat het Luther ging met de Roomsen, als hier Paulus met de Joden. In het eerst sprak Luther tot zijn Roomse broeders en wilde zelfs de paus nog niet laten varen. Doch spoedig zag ook hij in, dat schapen en wolven niet in één stal kunnen zijn, en zo scheidde hij

zichzelf met de schapen van de wolven. Op deze wijze ontstonden de Protestanten tegenover de Roomsen. En God deed ongewone krachten door de handen van Paulus, alzo dat ook van zijn lijf op de kranken gedragen werden de zweetdoeken of gordeldoeken, en dat de ziekten van hen weken, en de boze geesten van hen uitvoeren. Ook hier gingen wederom de goedertierenheden des Heren gepaard met zijn genadeprediking, en werd het woord, dat de godzaligheid de belofte heeft des tegenwoordigen en des toekomenden levens, in de hoogste zin vervuld. Ieder gevoelt ook, dat een blote prediking van het Evangelie onder de heidenen nooit zulke dadelijke en talrijke bekeringen had kunnen voortbrengen als God de natuurlijke weg niet verlaten en de weg der wonderen en wel van reddende wonderen uit lichaamslijden ingeslagen had. Wij hebben slechts de lange duur van de arbeid van onze zendelingen onder de Heidenen, om gemeenten te vestigen, te vergelijken bij de gemeentestichtingen door Petrus en Paulus, om hiervan overtuigd te worden. En sommigen van de omzwervende Joden, zijnde duivelbezweerders, hebben zich onderwonden de naam van de Here Jezus te noemen over degenen, die boze geesten hadden, zeggende: Wij bezweren u bij Jezus, die Paulus predikt! Dezen nu waren zekere zeven zonen van Sceva, een Joodse overpriester, die dit deden. Maar de boze geest, antwoordende, zei: Jezus ken ik, en Paulus weet ik, maar gijlieden, wie zijt gij? En de mens, in welke de boze geest was, sprong op hen, en hen meester geworden zijnde, kreeg de overhand tegen hen, alzo dat zij naakt en gewond uit dat huis ontvloden. Wij hebben hier hetzelfde verschijnsel, dat wij meermalen in de Evangelische geschiedenis aantroffen en dat nog heden voorkomt, namelijk dat, waar Christus is met zijn ware wonderen, ook de duivel is met zijn valse wonderen; Want deze mannen waren des duivels dienaren, ofschoon zij de naam van Jezus gebruikten, om er als tovenaars en duivelbezweerders geld mede te verdienen. Doch de ene duivel laat zich niet door de andere uitdrijven, zoals de Heer reeds de Farizeeën aantoonde. Dat is dan ook de reden, waarom deze mannen er zo slecht afkwamen. Gij herinnert u anders, dat een soortgelijk geval bij 's Heren omwandeling voorviel, toen Johannes zei Lukas 9:49: Meester, wij hebben een gezien, die in Uw naam de duivelen uitwierp, en wij hebben het hem verboden, omdat hij U met ons niet volgt. Waarop de Heer antwoordde: Verbiedt het niet, want wie tegen ons niet is, die is vóór ons. Dat deze man werkelijk de duivelen uitwerpen kon in des Heren naam, was een bewijs, dat hij de naam des Heren niet misbruikte tot zijn voordeel, maar gebruikte tot Gods eer, want God laat geen onheilige pogingen gelukken, gelijk wij aan de zeven zonen van Sceva zien, die blijkbaar door de opgang, die de naam van Paulus te Efeze maakte, daarvan tot hun eigen voordeel partij wilden trekken, doch nu ten hoogste beschaamd werden. De Heer laat zulke lieden in het openbaar te schande worden, opdat de duivelbezweerders en goddeloze tovenaars onderscheiden worden voor aller oog van de bedienaren van de heerlijke wonderen van het Evangelie. Dit zien wij reeds terstond. En dit werd allen bekend, beiden Joden en Grieken, die te Efeze woonden. En er viel een vrees over hen allen, en de naam van de Here Jezus werd groot gemaakt. En velen van degenen, die geloofden, kwamen, belijdende en verkondigende hun daden. Velen ook van degenen, die ijdele kunsten gepleegd hadden, brachten de boeken bijeen en verbrandden ze in aller tegenwoordigheid, en berekenden de waarde dezelve, en bevonden die vijftigduizend zilveren penningen te zijn. Alzo wies het woord van de Heer met macht, en nam de overhand. Welk een heerlijke vrucht had dit voorval met de duivelbanners, welke zaak toch geheel buiten Paulus en de broeders was omgegaan. Maar de Heer geeft soms zulke verrassende uitkomsten aan zaken, waar anderen de hand in hebben, en die ons toch ten goede moeten komen. Toen ook de uitvoerders van ijdele kunsten geloofden, waren deze kunsten hun tot een afschuw, en nu verkochten zij niet de boeken voor zoveel schats, als zij bij anderen waardig werden geacht, teneinde dat geld alsdan aan de armen te geven; nee, dat schandelijk geld mocht niet in de heilige schatkist des Heren komen. Zij verbrandden die boeken, opdat deze voortaan geen schade aan de zielen van de mensen zouden toebrengen. Van hoeveel boeken, door de schriftbestrijders in onze dagen geschreven, zouden wij hetzelfde wensen, en zullen het de

schrijvers zelf nog veel meer wensen, als zij de eeuwigheid intreden of reeds ingetreden zijn! En als deze dingen volbracht waren, nam Paulus voor in de geest, Macedonië en Achaje doorgegaan hebbende, naar Jeruzalem te reizen, zeggende: Nadat ik aldaar geweest zal zijn, moet ik ook Rome zien. Paulus trok het hart weer naar Europa, en nu niet naar Griekenland alleen, maar ook naar het grote middenpunt, het hart van Europa, naar Rome. Welnu, hij zou er komen, maar niet op de wijze, zoals hij zich voorstelde. God vervult meermalen de wens zijner kinderen, de wens van hun blijdschap in de weg des lijdens. Het is dan ook zeer opmerkelijk, dat Paulus hier zijn voorgenomen reis naar Rome met die naar Jeruzalem verbond. Immers, het was tegen zijn gedachte op dit ogenblik zijn laatste reis naar Jeruzalem, en van daar zou hij naar Rome reizen, maar als een gevangene. En als hij naar Macedonië gezonden had twee van degenen, die hem dienden, namelijk Timotheus en Erastus, bleef hijzelf een tijdlang in Azië. Hier vinden wij een nieuwe metgezel van Paulus genoemd, Erastus, wiens naam ook in Paulus' brieven voorkomt. Deze zond hij met Timotheus vóór zich uit, om de gemeenten in Macedonië op zijn komst voor te bereiden, en niet te lang van geestelijke toespraak te beroven, wijl Paulus nog enige tijd in Efeze en omstreken meende te blijven. Doch nu gebeurde er iets, dat zijn vertrek van daar bespoedigde. Maar op diezelfde tijd ontstond er geen kleine beroering vanwege de weg des Heren; want een, met name Demetrius, een zilversmid, die kleine zilveren tempels van Diana maakte, bracht die van die kunst geen klein gewin toe; welke hij samen vergaderd hebbende, met de handwerkers van dergelijke dingen, zei: Mannen, gij weet, dat wij uit dit gewin onze welvaart hebben, en gij ziet en hoort, dat deze Paulus veel volks, niet alleen van Efeze, maar ook bijna van geheel Azië, overreed en afgekeerd heeft, zeggende, dat het geen Goden zijn, die met handen gemaakt worden. En wij zijn niet alleen in gevaar, dat dit deel in verachting kome, maar dat ook de tempel van de grote godin Diana als niets geacht zal worden, en dat ook hare majesteit zal te ondergaan, aan welk gans Azië en de gehele wereld godsdienst bewijst. Men zal moeilijk een meer afdoend pleidooi voor de vervolging van Paulus kunnen houden. Ook Demetrius verenigde hier het eigenbelang met het algemeen belang, en bedekte beide onder de mantel van de godsdienst. Diana was de jachtgodin; en zoals reeds oudtijds het geval was, zo vele heidense steden er waren, zo vele afzonderlijke goden of godinnen waren er ook om die steden te beschermen en te begunstigen. Hier werden al de aandoeningen van het menselijk hart bewerkt en het verwondert ons dus niet, dat de gevolgen onmiddellijk van het grootste gewicht waren. Als zij nu dit hoorden, werden zij vol van toornigheid, en riepen, zeggende: Groot is de Diana der Efeziërs! Dit werd nu de leuze om het oproer te beginnen. Het eigenbelang werd nu of wijselijk, liever listiglijk, op de achtergrond gesteld, om door het staatsbelang zijn doel te beter te doen bereiken. En de gehele stad werd vol verwarring, en zij liepen met een gedruis eendrachtelijk naar de schouwplaats, met zich trekkende Gajus en Aristarchus, Macedoniërs, metgezellen van Paulus op de reis. Ook deze twee namen van geliefde broederen leren wij hier voor het eerst kennen; wij ontmoeten ze andermaal in de brieven van Paulus. Deze mannen werden door het volk bij voorkeur medegevoerd, omdat deze ook Heidenen van afkomst waren. En als Paulus tot het volk wilde ingaan, lieten het hem de discipelen niet toe. En sommigen ook van de oversten van Azië, die hem vrienden waren, zonden tot hem, en baden, dat hij zichzelf op de schouwplaats niet zou begeven. De beschermende hand des Heren en de liefde van mensen was over de geliefde Paulus. Zijn vrienden zagen het beter in, dan hijzelf, dat het even weinig baat, te spreken tegen een volk, dat in oproer tegen ons is, als tegen de storm, die ons tegen loeit. Zij riepen dan de een dit, de ander wat anders, want de vergadering was verward, en het meerdere deel wist niet, om welke oorzaak zij samengekomen waren. Schilderachtiger en tegelijk juister beschrijving van een volksoproer is niet te geven. En zij deden Alexander uit de schare voortkomen, alzo hem de Joden voortstieten. En Alexander, gewenkt hebbende met de hand, wilde bij het volk verantwoording doen. Maar als zij verstonden, dat hij een Jood was. Het merendeel van het volk, dat wel het geschreeuw hoorde, maar de eigenlijke oorzaak ervan niet kende, zag een

Alexander door de Joden vóór zich uitstoten, waarschijnlijk om door deze zich van de schuld van Paulus en de zijnen vrij te verklaren, en zij riepen deze toe, op de voorgrond te komen. Hij maakte zich dan ook gereed om te spreken; doch toen het volk hoorde, dat hij een Jood was, vereenzelvigden zij hem met Paulus en de zijnen, en wilden zij naar hem niet horen, maar begonnen opnieuw te schreeuwen. En zo Werd er één stem van allen, roepende omtrent twee uren lang: Groot is de Diana der Efeziërs! Gij weet, dat het volk bijzonder de kunst verstaat, om in één enkele kreet geheel hun belang uit te drukken, en in tijden van opgewondenheid niet moe wordt, die kreet te herhalen. Gij kent (om van geen andere volken te spreken) het geliefd Oranje boven! van ons volk als zijn vreugdekreet vanouds, en die ook niet zal verouden. De meeste volken hebben ook eigenaardige oproerkreten, en zulk een kreet was die van de Efeziërs. En als de stadsschrijver de schare gestild had, zei hij. Wijselijk liet hij hen twee uren lang hun woede uitgalmen, want de hardste schreeuwers worden het eerste moe, en de langdurigste sprekers houden toch ook ten laatste op. Daarom was het optreden van een deftig, algemeen geacht en verstandig overheidspersoon genoeg, om hen tot stilte te brengen. Daarom zei hij: Gij mannen van Efeze, wat mens is er toch, die niet weet, dat de stad van de Efeziërs de kerkbewaarster zij van de grote godin Diana en van het beeld, dat uit de hemel gevallen is? Dewijl dan deze dingen onweersprekelijk zijn, zo is het behoorlijk, dat gij stil zijt en niets onbedachts doet; want gij hebt deze mannen hier gebracht, die noch kerkrovers zijn, noch uw godin lasteren. Indien dan nu Demetrius en die met hem van de kunst zijn tegen iemand enige zaak hebben, de rechtdagen worden gehouden en er zijn stadhouders; laat hen elkander verklagen. En indien gij iets van andere dingen verzoekt, dat zal in een wettelijke vergadering beslecht worden; want wij staan in gevaar, dat wij van oproer zullen verklaagd worden, om de dag van heden, alzo er geen oorzaak is, waardoor wij reden zullen kunnen geven van deze oploop. En dit gezegd hebbende, liet hij de vergadering gaan. Voorzeker was dit een zo gemoedelijke als ernstige, een zo bezadigde als bezadigende toespraak. Men moet in vuur geen olie werpen, maar water, wil men het vuur geblust hebben. De stadsschrijver geeft het oproerige volk gelijk, voorzover het ijvert voor de beschermgodin van hun stad, en hij kon dit, als zelf Heiden, doen; doch zoals het nog heden bij vele sprekers en schrijvers gaat, wanneer men iets af te keuren heeft, laat men een vleierij voorafgaan. Dat iemand ter wereld de waarheid van de waardigheid van Diana zou in twijfel trekken, stelt hij voor als ondenkbaar, doch daarna keurt hij hun poging om zichzelf recht te verschaffen af, en herinnert hen én aan de openbare rechtsdagen, én aan het gevaar, waarin zij de stad zelf stellen, want als zij bij de opperste macht wegens oproer wordt aangeklaagd, dan wordt zij er ook ten strengste voor gestraft.

20:1 Paulus' laatste reis naar Jeruzalem.
Nadat nu het oproer gestild was, Paulus, de discipelen tot zich geroepen en gegroet hebbende, ging uit om naar Macedonië te reizen. Zo ging dan Paulus uit Azië wederom naar Europa, alwaar hij Titus en Erastus vooruit had gezonden. En als hij die delen doorgereisd, en hen met vele redenen vermaand had, kwam hij in Griekenland. En als hij aldaar drie maanden doorgebracht had, en hem van de Joden lagen gelegd werden, als hij naar Syrië zou varen, zo werd hij van zin weer te keren door Macedonië. Paulus wilde te scheep naar Antiochië in Syrië. (zijn doorgaand uitgangspunt en punt van terugkeer) reizen, doch de Joden hadden blijkbaar een aanslag op zijn leven gemaakt, en zo nam hij voor een grote omweg door Macedonië over Azië te nemen, en wel vergezeld van vele broederen, als tot een lijfwacht, die met Gods engelenwacht kan en moet samengaan, wanneer lijfsgevaar ons bedreigt. En hem vergezelden tot in Azië Sopater van Beréa, en van de Thessalonicenzen Aristarchus en Secundus, en Gajus van Derbe, en Timotheus, en van die van Azië Tychicus en Trofimus. Deze deels bij ons reeds bekende, deels onbekende broederen uit de onderscheidene ons bekende gemeenten, hadden zich waarschijnlijk tot zulk een geleide van Paulus aangeboden. Dezen, vooraf heengegaan zijnde, wachtten ons te Troas. Troas (het vroegere Troje), het noordwestelijk uiteinde van Klein-Azië, was de naaste overgangsplaats van Azië naar Europa en omgekeerd. Gij herinnert u, dat Paulus, door de Macedonische man naar Europa geroepen, van ditzelfde Troas naar Europa voer Handelingen 16:11, zoals hij nu van Europa voer naar Azië.

20:6 Paulus te Troas.
Wij nu scheepten af van Fillippi, na de dagen van de ongehevelde broden, en kwamen in vijf dagen bij hen te Troas, alwaar wij ons zeven dagen onthielden. Paulus was dus ook op deze overvaart vergezeld van zijn gewone reisgezellen, die hem dienden, onder welke ook Lukas was. En op de eerste dag van de week, als de discipelen bijeengekomen waren om brood te breken, handelde Paulus met hen, zullende des anderen daags verreizen; en hij strekte zijn rede uit tot de middernacht. En er waren vele lichten in de opperzaal, waar zij vergaderd waren. En een zeker jongeling, met name Entychus, zat in het venster, en met een diepe slaap overvallen zijnde, alzo Paulus lang tot hen sprak, door de slaap neerstortende, viel van de derde zoldering nederwaarts, en werd dood opgenomen. Doch Paulus, afgekomen zijnde, viel op hem, en hem omvangende, zei hij: Wees niet ontroerd, want zijn ziel is in hem. En als hij weer boven gegaan was, en brood gebroken en wat gegeten had, en lang, tot de dageraad toe, met hen gesproken had, vertrok hij alzo. En zij brachten de knecht levende, en waren bovenmate vertroost. Deze samenkomst van de broeders en het voorval gedurende de prediking van Paulus zijn ons door de pen van Lukas zo levendig voorgesteld, dat het ons is, alsof wij er bij waren. Wij kunnen ons ook voorstellen, welk een verlevendiging het geven moest aan de gemeentelijke samenkomsten, wanneer de bijna altijd rondtrekkende apostelen nu en dan voor enkele dagen tot hen terugkeerden, en onder hen optraden, om hun ondervindingen mede te delen en de broederen en zusters opnieuw in hun allerheiligst geloof te bevestigen. Bij de vele wonderen, die van Paulus vermeld staan, voegde de Heer nu ook een opwekking uit de dood, als de kroon van alle wonderen, evenals Hij die aan Petrus gaf. Maar wij, vooruit naar het schip gegaan zijnde, voeren af naar Assus, waar wij Paulus zonden innemen, want hij had het alzo bevolen, en hijzelf zou te voet gaan. Assus was een stadje van het landschap Troas, aan zee, waarheen Paulus de weg van enige uren te voet wilde gaan, waarschijnlijk om door een eenzame wandeling zich van de inspanning van de vorige dag en nacht te herstellen. Door van de ene drukte in de andere, van het ene gesprek in het andere te komen, wordt men ten laatste moe en loopt men door overspanning groot gevaar van opwinding, en Paulus wilde wijselijk de nodige kalmte en veerkracht bewaren. Wij moeten van ons lichaam niet te veel vergen; het is het edel werktuig van de nog edeler geest, en daarom moet het niet te veel werken, om te langer te kunnen werken, als het de Heer behaagt.

20:14 Paulus te Milete.
En als hij zich te Assus bij ons gevoegd had, namen wij hem in en kwamen te Mitylene; en van daar afgescheept zijnde, kwamen wij de volgende dag tegen Chios over, en des anderen daags legden wij aan te Samos, en bleven te Trogyllion, en de dag daaraan kwamen wij te Milete. Allemaal plaatsen in Azië, die de nauwkeurige reisbeschrijver kenmerken, en die nog heden bij vele gelovigen de liefelijkste herinneringen opwekken, wanneer zij dezelfde streken en plaatsen bezoeken of voorbij varen. Want Paulus had voorgenomen Efeze voorbij te varen, opdat hij de tijd niet in Azië zou verslijten, want hij spoedde zich om (zo het hem mogelijk ware) op de Pinksterdag te Jeruzalem te zijn. Eenmaal te Efeze gekomen zijnde, waar hij zolang had gearbeid en een zeer belangrijke gemeente was ontstaan, zou hij zich moeilijk aan de drang der broederen, om er enige tijd te vertoeven, hebben kunnen onttrekken. En juist dat hij er zolang had gearbeid, was hem een reden, om zich thans tot een afscheids-samenkomst te bepalen; daarbij lag Efeze in de nabijheid van Milete. Maar hij zond van Milete naar Efeze, en hij ontbood de ouderlingen van de gemeente. En als zij tot hem gekomen waren, zei hij tot hen. De ouderlingen, de vertegenwoordigers der gemeente, waren tegelijk de engelen van de gemeente, en daarmede zo vele wachters op Sions muren, die de gemeenten moesten bewaren bij de waarheid des Evangelies, en beschermen tegen de valse leraars, die nooit uitblijven om de gemeente te verwoesten, ja, die uit het midden van de ouderlingen zelf opstaan, omdat niet allen met hun hart het geloof hebben aangenomen. Naar dat doel is geheel de zo ernstige als aandoenlijke rede van Paulus ingericht. Hij legt hun de gemeente aan het hart, gelijk een moeder haar kind aan haar boezem doet. Gijlieden weet, van de eerste dag af, dat ik in Azië ben aangekomen, hoe ik bij u de gehele tijd geweest ben, dienende de Heer met alle ootmoedigheid, en vele tranen, en verzoekingen, die mij overkomen zijn door de lagen van de Joden; hoe ik niet achtergehouden heb van hetgeen nuttig was, dat ik u niet zou verkondigd en u geleerd hebben, in het openbaar en bij de huizen, betuigende, beiden Joden en Grieken, de bekering tot God en het geloof in onze Heer Jezus Christus. En nu ziet, gebonden zijnde door de Geest, reis ik naar Jeruzalem, niet wetende wat mij daar ontmoeten zal, dan dat de Heilige Geest van stad tot stad betuigt, zeggende, dat mij banden en verdrukkingen aanstaande zijn. Tot nu toe hebben wij niets van deze profetie gehoord; later worden ons daarvan enige voorbeelden verhaald. Het blijkt echter uit deze woorden van Paulus, én dat hij door de Heilige Geest bepaald werd om naar Jeruzalem te reizen, én dat hem reeds in onderscheidene plaatsen door broeders, die profeten waren, een buitengewoon lijden en wel de beroving van zijn vrijheid voorspeld was. Maar ik acht op geen ding, noch houdt mijn leven dierbaar voor mijzelf, opdat ik mijn loop met blijdschap mag volbrengen en de dienst, welke ik van de Here Jezus ontvangen heb om te betuigen het Evangelie van de genade Gods. En nu ziet, ik weet, dat gij allen, waar ik doorgegaan ben, predikende het koninkrijk van God, mijn aangezicht niet meer zien zult. Aandoenlijk woord, dat allen, die het hoorden, met weemoed door het hart zal zijn gegaan en dat ook ons nog met weemoed door het hart gaat, ofschoon de mond, die het sprak, nu reeds eeuwenlang overvloeit van enkel lof en vreugde Gods. Het is zo treffend, zulk een machtig werktuig in de hand Gods uit de kring van de Evangeliepredikers afgeroepen en jarenlang tot gevangenis verwezen te zien. Doch het behaagt de Heer somwijlen, zijn dienaren aan het openbaar leven te onttrekken en in de stilte van de eenzaamheid te brengen, niet om er nutteloos te zijn, maar om er op andere wijze te werken voor dezelfde zaak. Hoe treurig ook het gemis van de vrijheid is, Paulus was er door als in een veilige haven uit de woeste zee van de wereld. Overal toch legden hem de Joden lagen, om hem te doden, en stonden de Demetriussen onder de heidenen tegen hem op. Ook kon hij nu zijn uitnemende brieven aan sommige gemeenten schrijven, die hij anders wel niet zou geschreven hebben. Daarom betuig ik ulieden op deze huidige dag, dat ik rein ben van het bloed van u allen; want ik heb niet achtergehouden, dat ik u niet zou verkondigd hebben al de raad Gods. Zo hebt dan acht op uzelf en op de gehele kudde, over welke de Heilige Geest u tot opzieners gesteld heeft, om de gemeente Gods te weiden,

welke Hij verkregen heeft door zijn eigen bloed. Want dit weet ik, dat na mijn vertrek zware wolven tot u inkomen zullen, die de kudde niet sparen; en uit uzelf zullen mannen opstaan, sprekende verkeerde dingen, om de discipelen af te trekken achter zich. Daarom waakt, en gedenkt, dat ik drie jaren lang, nacht en dag, niet opgehouden heb een ieder met tranen te vermanen. En nu, broeders! ik beveel u Gode en de woorden van zijn genade, die machtig is u op te bouwen en u een erfdeel te geven onder al de geheiligden. Ik heb niemands zilver of goud of kleding begeerd, en gijzelf weet, dat deze handen tot mijn nooddruft en van degenen, die met mij waren, gediend hebben. Ik heb u in alles getoond, dat men, alzo arbeidende, de zwakken moet opnemen, en gedenken aan de woorden van de Here Jezus, dat Hij gezegd heeft: Het is zaliger te geven, dan te ontvangen. En als hij dit gezegd had, heeft hij neerknielende met hen allen gebeden. En er werd een groot geween van hen allen, en zij, vallende om de hals van Paulus, kusten hem; zeer bedroefd zijnde, allermeest over het woord, dat hij gezegd had, dat zij zijn aangezicht niet meer zien zouden. En zij geleidden hem naar het schip. Wat is eraan zulk een roerend toneel toe te voegen, dan hetgeen de indruk zou verzwakken? Waar de aandoeningen spreken, daar is alle ander woord overbodig. Het is zaliger te geven, dan te ontvangen; dit woord uit de mond van de Heer, ons hier door Paulus medegedeeld, is ons een parel temeer bij al de andere paarlen, die ons in de woorden des Heren gegeven zijn. Men moet dit woord echter niet nemen uit het verband, waarin Paulus het geeft. Paulus spreekt hier van zijn belangeloze arbeid onder de Efeziërs, en zo heeft dit woord de zin van: Het is beter diensten te bewijzen, dan die te ontvangen. Jegens mensen is het zaliger te geven, dan te ontvangen; ten opzichte van God is dit zo niet, maar bestaat juist de zaligheid in het ontvangen van zijn genade, van zijn vergeving en van alle zijn weldaden. Het geven van ons hart aan de Heer is er een noodwendige terugwerking van. Geven wij ons hart niet aan de Heer, hoe zou de Heer zich aan ons hart gegeven hebben? Is God in ons hart, zo is ons hart in God. En als het geschiedde, dat wij van hen gescheiden en afgevaren waren, zo liepen wij recht uit en kwamen te Cos, en de dag daaraan te Rhodos, en van daar te Patara. Cos en Rhodos zijn eilanden in de Egeïsche zee, op de kust van Karië en Lycië, van welk laatste gewest Patara een stad en haven was.

21:2 Paulus te Tyrus.
En een schip gevonden hebbende, dat naar Fenicië overvoer, gingen wij erin en voeren af; en als wij Cyprus in het gezicht kregen en dat aan de linkerhand gelaten hadden, voeren wij naar Syrië en kwamen aan te Tyrus, want het schip zou aldaar de last ontladen. Fenicië behoorde tot Syrië, en Tyrus en Sidon grensden aan Palestina (het Joodse land). En de discipelen gevonden hebbende, bleven wij daar zeven dagen, dewelke tot Paulus zeiden door de Geest, dat hij niet zou opgaan naar Jeruzalem. Wij zien hier, dat nu reeds overal, in alle aangrenzende plaatsen van het Joodse land, het Evangelie gepredikt was en aangenomen werd. Bijna overal waar de Apostelen kwamen vonden zij discipelen van de Heer. Dat deze Paulus afrieden naar Jeruzalem te gaan, omdat hem aldaar banden wachtten, moet ons niet bevreemden, ofschoon zij door de Heilige Geest spraken, want zij wisten niet, waartoe de Heilige Geest Paulus' lijden te Jeruzalem voorspelde: óf tot waarschuwing om er niet heen te gaan, óf tot voorbereiding van Paulus, om door het lijden niet onverwachts overvallen te worden. Wij moeten dus de tekst in die zin opvatten, niet dat de Heilige Geest zelf door hen Paulus afried naar Jeruzalem te gaan, maar dat zijzelf, door de Heilige Geest met hetgeen Paulus te Jeruzalem te wachten stond, bekend geworden, zeiden, dat hij niet zou opgaan naar Jeruzalem. Men kan uit dezelfde zaak onderscheiden gevolgtrekkingen maken, op dezelfde wijze als wij dit zo aanstonds te Cesarea zullen zien plaats hebben. Toen het nu geschiedde, dat wij deze dagen overgebracht hadden, gingen wij uit en reisden voort. En zij geleidden ons allen met vrouwen en kinderen tot buiten de stad; en aan de oever neerknielende, hebben wij gebeden. En als wij elkaar gegroet hadden, gingen wij in het schip; maar zij keerden wederom, elk naar het zijne. Wij nu, de scheepvaart volbracht hebbende van Tyrus, kwamen aan te Ptolemaïs, en de broeders gegroet hebbende, bleven één dag bij hen. Ptolemaïs was een stad en haven van Palestina.

21:02 Paulus te Cesarea.
En des anderen daags, Paulus en wij, die met hem waren, gingen van daar en kwamen te Cesarea. Dit Cesarea-Palestina (wel te onderscheiden van het Cesarea-Fillippi in de vlakte tussen de Libanon en de Hermon) lag aan de Middellandse zee, een dagreis van Joppe en Ptolemaïs. En gegaan zijnde in het huis van Fillipus, de Evangelist, (die een was van de zeven) bleven wij bij hem. Opmerkelijk dat hij, die tot een van de zeven diakenen was verkoren, nu de Evangelist genoemd wordt; trouwens, zijn diakenschap was door zijn gedwongen vlucht uit Jeruzalem aldaar vervallen. Ook herinneren wij nog alleen, dat Paulus nu thuis was bij een van de ambtgenoten van Stefanus. Deze nu had vier dochters, nog maagden, die profeteerden. Sedert de profetes Anna, bij 's Heren voorstelling in de tempel aanwezig, hoorden wij niet van enige profetes in de dienst des Heren. Hier waren al de nog jeugdige dochters van de ijverige Evangelieverkondiger Fillipus profetessen, dat is dezulken, die door de Heilige Geest met wondergaven waren bevoorrecht, en ook in vreemde talen de leer en de lof des Heren verkondigden. En als wij daar vele dagen gebleven waren, kwam er een zeker profeet af van Judéa, met name Agabus. En hij kwam tot ons, en nam de gordel van Paulus, en zichzelf handen en voeten gebonden hebbende, zei: Dit zegt de Heilige Geest: De man, van wie deze gordel is, zullen de Joden alzo te Jeruzalem binden, en overleveren in de handen der Heidenen. Wie valt hier niet een treffende overeenkomst van Paulus' lijden met dat des Heren in het oog? Ook de Heer ging op naar Jeruzalem, om gebonden en overgeleverd te worden in de handen van de Heidenen. Doch verder mocht de overeenkomst niet gaan. De Heer werd gedood, Paulus gespaard en bewaard door de Heidenen. Later zou hij vallen door het zwaard. Alleen Petrus zou, als zijn Heer, aan het kruis sterven. Als wij nu dit hoorden, baden beiden wij en die van die plaats waren, dat hij niet zou opgaan naar Jeruzalem. Maar Paulus antwoordde: Wat doet gij, dat gij weent en mijn hart week maakt? Want ik ben bereid, niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven te Jeruzalem voor de naam van de Here Jezus. En als hij zich niet liet afraden, hielden wij ons tevreden, zeggende: De wil des Heren geschiedt. Bij Paulus zelf stond het volkomen vast, dat hij dit lijden niet mocht ontgaan. Hij had het immers reeds gezegd, dat hij, door de Heilige Geest gebonden, naar Jeruzalem ging, dus op bepaalde aanwijzing en bevel van de Heilige Geest; ook had hij daarom voorgoed afscheid genomen van de ouderlingen van de Efezische gemeente. Het aandringen van zijn vrienden, om niet naar Jeruzalem te gaan, was dus voor Paulus geen verzoeking meer, maar kon enkel dienen om hem de zaak moeilijk te maken. Het moest ook Paulus, nu reeds zo geoefend in de dingen Gods, duidelijk zijn, dat een gevangenneming, als welke de Heilige Geest van stad tot stad hem liet voorspellen, geen kortstondige gevangenneming als die te Fillippi kon zijn, maar uit de aard van de zaak van betekenis moest zijn voor hemzelf en het koninkrijk van God. Wel bevroedde hij niet, dat des Heren doel met hem was, om hem van de schouwplaats van de wereld te verwijderen en tot zijn Apostel in een keten te maken, en wel zo langdurig als dit werkelijk plaats vond; toch achtte hij zijn aanstaand lijden als een buitengewone beschikking des Heren over hem, en onvermijdelijk. Dit sprak hij uit, en daarna lieten zijn vrienden dan ook van verdere aandrang af, en berustten in de hun zeker onverklaarbare wil des Heren. En hoe menigmaal moeten ook wij hetzelfde doen! Mochten wij het altijd gewillig doen en niet gedwongen. De Heer, die zich op zo ontelbare wijzen aan ons geopenbaard heeft als de alleen machtige, wijze en goede opperherder, eist billijk, dat wij Hem volgen overal, waar Hij ons heenleidt, al is het ook door onbezaaid land, langs onbekende paden, door donkere dalen, ja door de schaduwen van de doodsvallei. En na die dagen maakten wij ons gereed, en gingen op naar Jeruzalem; en met ons gingen ook sommigen van de discipelen van Cesarea, leidende met zich een zekere Mnason, van Cyprus, een oude discipel, bij welke wij zouden thuisliggen. Gedurig horen wij nieuwe namen van ons vroeger onbekende discipelen, die ons ook niet nader bekend worden. Ook de naam Mnason vinden wij nergens in de Schrift terug. Genoeg, deze en andere namen van getrouwe discipelen

van de Heer zijn ook uit de Schrift overgebracht in het boek van het leven en van het Lam, en wij zullen ze met al de overigen in de hemel eenmaal leren kennen.
21:8 Paulus te Cesarea: En des anderen daags, Paulus en wij, die met hem waren, gingen van daar en kwamen te Cesarea. Dit Cesarea-Palestina (wel te onderscheiden van het Cesarea-Fillippi in de vlakte tussen de Libanon en de Hermon) lag aan de Middellandse zee, een dagreis van Joppe en Ptolemaïs. En gegaan zijnde in het huis van Fillipus, de Evangelist, (die een was van de zeven) bleven wij bij hem. Opmerkelijk dat hij, die tot een van de zeven diakenen was verkoren, nu de Evangelist genoemd wordt; trouwens, zijn diakenschap was door zijn gedwongen vlucht uit Jeruzalem aldaar vervallen. Ook herinneren wij nog alleen, dat Paulus nu thuis was bij een van de ambtgenoten van Stefanus. Deze nu had vier dochters, nog maagden, die profeteerden. Sedert de profetes Anna, bij 's Heren voorstelling in de tempel aanwezig, hoorden wij niet van enige profetes in de dienst des Heren. Hier waren al de nog jeugdige dochters van de ijverige Evangelieverkondiger Fillipus profetessen, dat is dezulken, die door de Heilige Geest met wondergaven waren bevoorrecht, en ook in vreemde talen de leer en de lof des Heren verkondigden. En als wij daar vele dagen gebleven waren, kwam er een zeker profeet af van Judéa, met name Agabus. En hij kwam tot ons, en nam de gordel van Paulus, en zichzelf handen en voeten gebonden hebbende, zei: Dit zegt de Heilige Geest: De man, van wie deze gordel is, zullen de Joden alzo te Jeruzalem binden, en overleveren in de handen der Heidenen. Wie valt hier niet een treffende overeenkomst van Paulus' lijden met dat des Heren in het oog? Ook de Heer ging op naar Jeruzalem, om gebonden en overgeleverd te worden in de handen van de Heidenen. Doch verder mocht de overeenkomst niet gaan. De Heer werd gedood, Paulus gespaard en bewaard door de Heidenen. Later zou hij vallen door het zwaard. Alleen Petrus zou, als zijn Heer, aan het kruis sterven. Als wij nu dit hoorden, baden beiden wij en die van die plaats waren, dat hij niet zou opgaan naar Jeruzalem. Maar Paulus antwoordde: Wat doet gij, dat gij weent en mijn hart week maakt? Want ik ben bereid, niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven te Jeruzalem voor de naam van de Here Jezus. En als hij zich niet liet afraden, hielden wij ons tevreden, zeggende: De wil des Heren geschiedt. Bij Paulus zelf stond het volkomen vast, dat hij dit lijden niet mocht ontgaan. Hij had het immers reeds gezegd, dat hij, door de Heilige Geest gebonden, naar Jeruzalem ging, dus op bepaalde aanwijzing en bevel van de Heilige Geest; ook had hij daarom voorgoed afscheid genomen van de ouderlingen van de Efezische gemeente. Het aandringen van zijn vrienden, om niet naar Jeruzalem te gaan, was dus voor Paulus geen verzoeking meer, maar kon enkel dienen om hem de zaak moeilijk te maken. Het moest ook Paulus, nu reeds zo geoefend in de dingen Gods, duidelijk zijn, dat een gevangenneming, als welke de Heilige Geest van stad tot stad hem liet voorspellen, geen kortstondige gevangenneming als die te Fillippi kon zijn, maar uit de aard van de zaak van betekenis moest zijn voor hemzelf en het koninkrijk van God. Wel bevroedde hij niet, dat des Heren doel met hem was, om hem van de schouwplaats van de wereld te verwijderen en tot zijn Apostel in een keten te maken, en wel zo langdurig als dit werkelijk plaats vond; toch achtte hij zijn aanstaand lijden als een buitengewone beschikking des Heren over hem, en onvermijdelijk. Dit sprak hij uit, en daarna lieten zijn vrienden dan ook van verdere aandrang af, en berustten in de hun zeker onverklaarbare wil des Heren. En hoe menigmaal moeten ook wij hetzelfde doen! Mochten wij het altijd gewillig doen en niet gedwongen. De Heer, die zich op zo ontelbare wijzen aan ons geopenbaard heeft als de alleen machtige, wijze en goede opperherder, eist billijk, dat wij Hem volgen overal, waar Hij ons heenleidt, al is het ook door onbezaaid land, langs onbekende paden, door donkere dalen, ja door de schaduwen van de doodsvallei. En na die dagen maakten wij ons gereed, en gingen op naar Jeruzalem; en met ons gingen ook sommigen van de discipelen van Cesarea, leidende met zich een zekere Mnason, van Cyprus, een oude discipel, bij welke wij zouden thuisliggen. Gedurig horen wij nieuwe namen van ons vroeger onbekende discipelen, die ons ook niet nader bekend worden. Ook de naam Mnason vinden wij nergens in de Schrift terug. Genoeg, deze en

andere namen van getrouwe discipelen van de Heer zijn ook uit de Schrift overgebracht in het boek van het leven en van het Lam, en wij zullen ze met al de overigen in de hemel eenmaal leren kennen.

21:17 Paulus te Jeruzalem.
En als wij te Jeruzalem gekomen waren, ontvingen ons de broederen blijdelijk. En de volgende dag ging Paulus met ons in tot Jacobus, en al de ouderlingen waren daar gekomen. En als hij hen gegroet had, verhaalde hij van stuk tot stuk, wat God onder de heidenen door zijn dienst gedaan had. En zij, dat gehoord hebbende, loofden de Heer en zeiden tot hem: Gij ziet, broeder, hoeveel duizenden van Joden er zijn, die geloven, en zij zijn allen ijveraars van de wet, en zij zijn aangaande u bericht, dat gij al de Joden, die onder de Heidenen zijn, leert van Mozes afvallen, zeggende, dat zij de kinderen niet zouden besnijden, noch naar de wijze van de wet wandelen. Wat is er dan te doen? Het is gans nodig, dat de menigte samenkomt, want zij zullen horen, dat gij gekomen zijt. Doe dan hetgeen wij u zeggen: wij hebben vier mannen, die een gelofte gedaan hebben. Neem deze tot u, en heilig u met hen, en doe de onkosten nevens hen, opdat zij het hoofd bescheren mogen, en allen mogen weten, dat er niets is aan hetgeen, waarvan zij aangaande u bericht zijn, maar dat gij alzo wandelt, dat gij ook zelf de wet onderhoudt. Doch van de Heidenen, die geloven, hebben wij geschreven en goed gevonden, dat zij niets dergelijks zouden onderhouden, dan dat zij zich wachten van hetgeen de afgoden geofferd is, en van bloed, en van het verstikte, en van hoererij. Wij zouden denken, dat dit geschil op de kerkvergadering te Jeruzalem eens voor altijd beslist ware; doch er waren valse tijdingen van Paulus' handelwijze bij de gelovige Joden onder de heidenen te Jeruzalem gekomen, die de Joodse gelovige ijveraars voor de wet zeer ergerlijk waren. Men had namelijk van Paulus gezegd, dat hij de gelovige Joden onthief van de ceremoniële wet van Mozes. Dat hij dit deed in beginsel (op geestelijke wijze) is zeker, maar daarom deed hij dat nog niet in de praktijk (naar de vorm). Het Evangelie hief die wet op; de offerande van Christus hief de Levitische offerande voor de Christen op; Christus was het einde van de wet, en zo eindigde in Christus de wet van Mozes en trad de wet van Christus (de wet der vrijheid, van de liefde, van de dankbaarheid voor de ontvangen verlossing) in haar plaats. Dat moest Paulus leren, en dat leerde hij; doch aan de andere kant gaf juist dat vrije en ware standpunt, waarop de Apostel met het Evangelie stond, hem de vrijheid, om uit vrije beweging (niet uit noodzakelijkheid) zich, als Jood, onder de wet te beschouwen, en dus in vele opzichten als Jood te leven. Zo hebben wij gezien, dat hij Timotheus uit toegevendheid aan de Joden liet besnijden, omdat hij een Griekse vader had. Zo zagen wij ook Paulus meermalen, gelijk ook ditmaal, opgaan naar de hoge feesten te Jeruzalem, en hoorden wij, dat hij een gelofte deed en die in de tempel volbracht; en onder de Heidenen zijnde, ging hij altijd allereerst in de synagogen der Joden. Doch op verre afstand worden de uitstekende mannen meestal verkeerd beschouwd en beoordeeld. Ook was het vrije, zuivere, ruime standpunt des Evangelies van Paulus niet het standpunt van alle gelovigen uit de Joden. Men moet tot het loslaten van hetgeen God voor ons losgemaakt heeft, een ruim hart en een ruim hoofd hebben, en hoevelen zijn eng en bekrompen in beide, en houden met beide handen vast, wat ze met beide handen moesten loslaten! Paulus werd dus beschuldigd, dat hij de Joden ontjoodde, en de broeders te Jeruzalem gaven hem het middel aan de hand, om deze beschuldiging in het openbaar te logenstraffen. Zij meenden het goed, maar het middel, dat zij voorsloegen, was juist de aanleiding tot de gevangenneming van Paulus. Hoe zullen zij er later leed over gedragen hebben, hem dit middel te hebben aangeraden, waardoor zij de geliefde Paulus nu voor altijd uit hun midden verwijderd zagen! Zo doen onze vrienden ons dikwijls met hun voorzorg het meeste kwaad. Doch neen, wat de liefde doet, mag niet tot zelfverwijt strekken. Gods raad gaat boven alles. Hij gebruikt daartoe zowel de liefde van onze vrienden als de haat van onze vijanden. Toen nam Paulus de mannen met zich, en de dag daaraan met hen geheiligd zijnde, ging hij in de tempel en verkondigde, dat de dagen van de heiliging vervuld waren, blijvende daar, totdat voor een ieder van hen de offerande opgeofferd was. Paulus had er volstrekt niet tegen, om zich op deze wijze voor de Joodse broeders te rechtvaardigen. Immers, wat hij kortelings te Kenchreën Handelingen 18:18 alleen gedaan had, dat deed hij nu met de vier Joodse broeders: zij beschoren hun hoofd, om een gelofte in de tempel des Heren,

naar de wijze van de wet, te volbrengen. Als nu de zeven dagen zouden voleindigd worden, zagen hem de Joden van Azië in de tempel, en brachten al het volk in beroering, en sloegen de handen aan hem, roepende: Gij, Israëlitische mannen, komt te hulp! Deze is de mens, die tegen het volk, en de wet, en deze plaats alle man overal leert; en bovendien heeft hij ook Grieken in de tempel gebracht, en heeft deze heilige plaats ontheiligd. Want zij hadden tevoren Trofimus, de Efeziër, met hem in de stad gezien, welke zij meenden, dat Paulus in de tempel gebracht had. Het was nu Pinksteren, of nabij Pinksteren, want wij hoorden bij Paulus' afreizen uit Azië naar Jeruzalem, dat hij aldaar wenste op de Pinksterdag te zijn Handelingen 20:16. Gevolgelijk waren de meeste buitenlandse Joden te Jeruzalem op het feest, en alzo werd Paulus door deze zijn vijanden en vervolgers gezien en gegrepen, om hem te verscheuren, gelijk de tijger het hert doet; doch de Heer liet zijn dienstknecht wel in het gevaar komen, maar daarin niet omkomen. En de gehele stad kwam in roer, en het volk liep samen, en zij grepen Paulus, en trokken hem buiten de tempel; en terstond werden de deuren gesloten. En als zij hem zochten te doden, kwam het gerucht tot de overste van de bende, dat geheel Jeruzalem in verwarring was; welke terstond krijgsknechten en hoofdmannen over honderd tot zich nam, en liep af naar hen toe. Zij nu, de overste en de krijgsknechten ziende, hielden op van Paulus te slaan. Zij wilden hem doodslaan, zij, die meenden, dat zij de heilige ijveraars waren voor de wet, die gezegd heeft: Gij zult NIET doodslaan. Doch het Farizeïsme en het Jezuïtisme zeggen: Alles is geoorloofd voor de eer van God, ook het overtreden van Gods eigen wet en woord. Hoe vreselijk zal eenmaal het ontwaken uit zulk een gruwelijke dwaling zijn!

21:33 Paulus in banden.
Toen naderde de overste en greep hem, en beval, dat men hem met twee ketenen zou binden, en vroeg, wie hij was en wat hij gedaan had. Hij deed deze vraag niet aan Paulus, maar aan het volk, dat hem gegrepen en als een misdadiger behandeld had. En zo zien wij dan van nu af de Apostel Paulus als de gevangene des Heren, zoals hij zichzelf het liefst noemde, en wij zullen hem aan de hand van de Schrift niet meer als vrij man aanschouwen. God bereidde hem als Johannes een Patmos en als Luther een Wartburg, om er, vrij van de moordenaars, die hem naar het leven stonden, de Heer nochtans te dienen, zowel met de pen als met de mond, zoals wij in de brede zien zullen. En onder de schare riep de een dit, de ander wat anders. Doch als hij de zekerheid niet kon weten vanwege de beroering, beval hij, dat men hem in de legerplaats zou brengen. En als hij aan de trappen gekomen was, gebeurde het, dat hij van de krijgsknechten gedragen werd vanwege het geweld der schare; want de menigte van het volk volgde, al roepende: Weg met hem! Hier zien wij, gelijk overal, van welk een onschatbare zegen de openbare macht is bij een volk. Zonder deze was het met Paulus gegaan als met Stefanus, ja nog erger: zij hadden hem, zonder hem een woord van tegenspraak te vergunnen, vermoord. Doch nu bedwong het krijgsmanszwaard de woede van het volk, en Paulus, ofschoon in banden, was toch niet meer in hun moorddadige handen. Deze tussenkomst was een tussenkomst des Heren. Zo heeft al het zichtbare een innerlijke en onzichtbare zijde, en deze is van de Heer. Er bestond te Jeruzalem een versterkt kasteel, op een hoogte gebouwd (wij zouden zeggen een citadel) in de nabijheid des tempels, tot beveiliging van dezen bij oproerigheden; aldaar was de legerplaats en had de bezetting haar verblijf. Men moest langs brede, stenen trappen totdat kasteel opgaan. En als Paulus nu in de legerplaats zou geleid worden, zei hij tot de overste: Is het mij geoorloofd tot u wat te spreken? Gij ziet uit deze eenvoudige vraag de hoge beschaving van Paulus. Hij wachtte niet af, dat de overste hem aansprak, wat anders de gewoonte medebrengt, doch richtte zijn vraag zodanig in, dat deze niets beledigends of aanmatigends had. En hij zei: Kent gij Grieks? Zijt gij dan niet de Egyptenaar, die voor deze dagen oproer verwekte, en de vierduizend moordenaars naar de woestijn uitleidden? Toevallig horen wij hier, wat onlangs te Jeruzalem had plaats gehad. Voorzeker geen kleine zaak. Het waren de voorafgaande woelingen onder de Joden, die weldra in een algemene opstand tegen de Romeinse macht zouden overgaan. Maar Paulus zei: Ik ben een Joods man van Tarsis, een burger van geen onvermaarde stad in Cilicië, en ik bid u, laat mij toe tot het volk te spreken. Paulus meende, zoals de meeste edele mensen in hetzelfde geval menen, dat het genoeg is om een volksoproer te stillen, door zich voor het volk persoonlijk te verantwoorden. Ook te Efeze, gelijk wij gezien hebben, wilde Paulus tot het volk spreken, doch zijn vrienden hielden hem daarvan wijselijk terug. Hier echter kon hij het veilig doen, als staande hij nu onder de bedekking van de militaire macht.

21:40 Paulus' verantwoording voor het Joodse volk.
En als hij het toegelaten had, Paulus, staande op de trappen, wenkte met de hand tot het volk. En als er grote stilte geworden was, sprak hij hen aan in de Hebreeuwse taal, zeggende: Mannen, broeders en vaders! hoort mijn verantwoording, die ik tegenwoordig tot u doen zal. Paulus sprak deze woedende vijanden op volkomen dezelfde wijze toe, als Stefanus gedaan had Handelingen 7:2: Gij, mannen, broeders en vaders! Kan er zachter adem des Winds zijn, na zo felle storm? Ook deze wijze van handelen had hij van Stefanus overgenomen. Als zij nu hoorden, dat hij in de Hebreeuwse taal hen aansprak, hielden zij zich temeer stil. En hij zei. De eerbied voor deze taal bij de Joden was altijd groot, en is het nog. Oude, versleten Hebreeuwse kerkboeken, of andere boeken bijvoorbeeld, worden nooit door hen verscheurd, maar als het ware begraven in de synagoge in een diepe plaats, Waar men ze in kan laten afglijden en waar zij blijven, tot ze vergaan. Wat baat het? Och! Waar de geest niet meer is, daar is het lijk. Paulus' toespraak is bezadigd, helder, sterk aangrijpend, ja, ontroerend en zielroerend. Hij zei: Ik ben een Joods man en te Tarsis in Cilicië geboren, opgevoed in deze stad, aan de voeten van Gamaliël onderwezen naar de bescheidenste wijze van de vaderlijke wet, zijnde een ijveraar Gods, gelijk gij allen heden zijt; die deze weg vervolgd heb tot de dood, bindende en in de gevangenis overleverende beide mannen en vrouwen; gelijk mij ook de hogepriester getuige is en de gehele raad van de ouderlingen, van dewelke ik ook brieven genomen hebbende tot de broeders, ben naar Damascus gereisd, om ook degenen, die daar waren, gebonden te brengen naar Jeruzalem, opdat zij gestraft zouden worden. Maar het geschiedde mij, als ik reisde en Damascus genaakte, omtrent de middag, dat snellijk uit de hemel een groot licht mij rondom omscheen, en ik viel ter aarde, en ik hoorde een stem, tot mij zeggende: Saul, Saul! wat vervolgt gij mij? En ik antwoordde: Wie zijt gij, Heere? En Hij zei tot mij: Ik ben Jezus, de Nazarener, welke gij vervolgt. En die met mij waren, zagen wel het licht en werden zeer bevreesd, maar de stem van degene, die tot mij sprak, hoorden zij niet. En ik zei: Heere, wat zal ik doen? En de Heer zei tot mij: Sta op, en ga heen naar Damascus, en aldaar zal met u gesproken worden van al hetgeen u verorderd is te doen. En als ik vanwege de heerlijkheid van dat licht niet zag, zo werd ik bij de hand geleid van degenen, die met mij waren, en kwam te Damascus. En een zekere Ananias, een godvruchtig man naar de wet, goede getuigenis hebbende van al de Joden, die daar woonden, kwam tot mij, en bij mij staande, zei tot mij: Saul, broeder! wordt weder ziende. En terzelfder ure werd ik ziende op hem. En hij zei: De God onzer vaderen heeft u tevoren verordend, om zijn wil te kennen en de rechtvaardige te zien, en de stem uit zijn mond te horen. Want gij zult Hem getuige zijn bij alle mensen, van hetgeen gij gezien en gehoord hebt. En nu, wat vertoeft gij? Sta op, en laat u dopen en uw zonden afwassen, aanroepende de naam des Heren. En het gebeurde mij, als ik te Jeruzalem wedergekeerd was en in de tempel bad, dat ik in een verrukking van zinnen was; en dat ik Hem zag, en Hij tot mij zei: Spoed u, en ga in de haast uit Jeruzalem, want zij zullen uw getuigenis van mij niet aannemen. En ik zei: Heere! zij weten, dat ik in de gevangenis wierp en in de synagoge geselde, die in U geloofden, en toen het bloed van Stefanus, uw getuige, vergoten werd, dat ik daar ook bijstond, en mede een welbehagen had aan zijn dood, en de klederen bewaarde van degenen, die heb doodden. En Hij zei tot mij: Ga heen, want ik zal u ver tot de Heidenen afzenden. Wij vernemen hier vele treffende, ons tot hiertoe onbekende bijzonderheden aangaande des Heren eerste verschijning aan Paulus (onder andere, dat de Heer zich niet openbaarde als de verhoogde Christus, maar als de Nazarener, als dezelfde, die Paulus vervolgde) en tevens ook van een tweede verschijning des Heren te Jeruzalem (de derde te Corinthe heeft Lukas, Handelingen 18:9, ons verhaald), waarin de Heer hem zijn zending tot de heidenen aankondigt, omdat de Joden in Judéa en bijzonder te Jeruzalem zijn getuigenis niet zouden aannemen. Wel was dit voor Paulus een teleurstelling: hij meende toch dat juist zijn vroeger bloedig ijveren tegen de gemeente des Heren de volstrekte goddelijkheid van zijn bekering en daarmee de volstrekte goddelijkheid van zijn Evangelieprediking moest bewijzen;

doch de Heer kende het hart van de mens, dat een voormalige medestander, die nu tegenstander geworden is, dubbel haat, en niets meer van hem wil horen of aannemen. Dit bleek dan ook nu weer terstond. Zij hoorden hem nu tot dit woord toe; en zij verhieven hun stem, zeggende: Weg van de aarde met zulk een, want het is niet behoorlijk dat hij leeft! Het noemen van de naam Heidenen, als tot wie Paulus door Jezus gezonden werd, omdat de Joden niet geloven zouden, deed al de volkstrots en heidenhaat bij de Joden eensklaps ontwaken, evenals dit het geval was tegenover de Heer zelf in de synagoge te Nazareth; en thans was Paulus in hun ogen de dood dubbel waardig. 22:33 Paulus in de Romeinse legerplaats: En als zij riepen en de kleren van zich smeten, en stof in de lucht wierpen, zo beval de overste, dat men hem in de legerplaats zou brengen, en zei, dat men hem met geselen onderzoeken zou, opdat hij verstaan mocht, om wat oorzaak zij alzo over hem riepen. Wij zien hier in de maatregel, die de Romeinse overste ter hand nam, om achter de zaak te komen, de voorloper van de latere pijnbank, waardoor men de misdadiger door gruwelijke pijnen dwong zijn schuld te bekennen. Trouwens, van de hardvochtige Romeinen kon men geen andere dan wrede straffen verwachten. Dat de pijniging niet alleen een onmenselijk, maar tegelijk onzinnig middel tot schuldbelijdenis is, blijkt genoegzaam uit de veelvuldige valse zelfbeschuldigingen, die erdoor veroorzaakt zijn. De mens verkiest de dood ver boven de alle beschrijving te boven gaande pijn van de foltering, en alzo belijdt hij, ofschoon onschuldig, in de meeste gevallen schuld, om vrij te komen van nog erger smart. Wij kunnen God niet genoeg danken, dat wij niet meer in die barbaarse tijden leven, en ook verre verwijderd zijn van die barbaarse volken, die (zoals de Turken en soortgelijken) meer slachters dan herders zijn van mensen. En alzo zij hem met de riemen uitrekten, zei Paulus tot de hoofdman over honderd, die daar stond: Is het ulieden geoorloofd een Romeinse mens, en die onveroordeeld, te geselen? Er is geen volk zonder volkstrots. De Romeinen beschouwden zich gelijk ook de Grieken vroeger deden, als het edelste volk van de wereld. Dit deed het Romeinse burgerrecht ontstaan, en was de grootste eer, waarmede men een vreemdeling kon bekronen. Nu waren de Romeinen, ofschoon hun recht gestreng was, nochtans grote voorstanders van het recht. Gij weet, dat het Romeinse recht nog heden de voorname grondslag is van de rechtsgeleerdheid. Het Romeinse volk was een volk van orde en daarmede van tucht; het was een militair volk, en heeft als zodanig de wereldheerschappij bevochten. Doch juist als het wereldbeheersend volk bezat het vele voorrechten boven al de andere volken, waarvan wij thans enkel die van de tekst opnoemen. Behalve dat geen Romein anders dan met het zwaard mocht gedood worden, mocht hij ook niet onverhoord gestraft en ook nimmer geboeid of gegeseld worden. Dit beschouwde de Romein als mensonterend, en daarmede alleen toepasselijk op slaven en barbaren, onder welke laatste benaming hij alle volken, uitgenomen Grieken en Romeinen, omvatte. Als nu de hoofdman over honderd dat hoorde, ging hij toe, en boodschapte het de overste, zeggende: Zie, wat gij te doen hebt, want deze mens is een Romein. En de overste kwam toe, en zei tot hem: Zeg mij, zijt gij een Romein? En hij zei: Ja. En de overste antwoordde: Ik heb dit burgerrecht voor een grote som geld verkregen. Deze overste was dus geen geboren Romein, en dit blijkt uit de tweede van zijn namen Claudius Lysias Handelingen 23:26. De laatste is een Griekse naam. Oorspronkelijk was het ongeoorloofd het burgerrecht voor geld te geven, doch wat blijft in de wereld bij zijn oorspronkelijkheid? Wat uit een edel beginsel ontstaat, wordt later meestal toegepast uit belang. De naam Claudius is Latijns en werd waarschijnlijk door Lysias na het ontvangen van het burgerrecht mede aangenomen. En Paulus zei: Maar ik ben ook een burger geboren Paulus geeft ook nu, gelijk vroeger te Fillippi, het voorbeeld, dat een Christen ook in tijd van nood van zijn voorrechten moet gebruik maken, om lijden te ontgaan. De dweper zoekt het lijden op; de Christen weert het af, zolang dat mogelijk is en wettig kan geschieden. Terstond dan lieten zij van hem af, die hem zouden onderzocht hebben. En de overste werd ook bevreesd, toen hij verstond, dat hij een Romein was, en dat hij hem had gebonden. Dat komt ervan, als men onbesuisd en overhaast in rechtszaken te werk gaat. Een rechter moet meer dan enig mens zijn kalmte bewaren, ook

temidden van de woedende storm der volksdriften, en vooral geen straf toepassen, alvorens de meest mogelijke kennis van zaken te hebben verkregen. Felix, de stadhouder, handelde in dit opzicht veel verstandiger, en wij mogen er bijvoegen, veel meer Romeins, dan Claudius Lysias; want hij gaf terstond Paulus gelegenheid zich te verantwoorden. Trouwens, een geboren Romeins burger verstaat zijn recht uit de aard beter, dan die het door geld geworden is. En des anderen daags, willende de zekerheid weten, waarom hij van de Joden beschuldigd werd, maakte hij hem los van de banden. Versta hiermee van de handketen, waarmee hij als gevangene aan de hand eens krijgsmans was vastgemaakt; want de eigenlijk gezegde boeien waren hem reeds terstond afgenomen. En beval, dat de overpriesters en hun gehele raad zouden komen. En Paulus afgebracht hebbende, stelde hij hem voor hen. Thans sloeg de overste de geordende weg met Paulus in, die hij allereerst had moeten inslaan. 23:1 Paulus' verantwoording voor de Joodse Raad: En Paulus, de ogen op de raad houdende, zei: Mannen broeders! Ik heb met alle goed geweten voor God gewandeld tot op deze dag. Maar de hogepriester Ananias beval degenen, die bij hem stonden, dat zij hem op de mond zouden slaan. Wederom een gelijkvormigheid des lijdens van Paulus met de Heer. Ook deze werd, om zijn vrijmoedig woord tot de hogepriester, op de mond of in het aangezicht geslagen door de knecht des hogepriesters, die echter zijn meester genoeg kende om te weten, dat hij daarmede zijn wil volbracht. Hier beveelt de hogepriester zelf deze wederrechtelijke en altijd onrechterlijke daad. Men ziet hieruit de felle haat van de man, die niet eens dulden kan, dat zulk een afvallige, als waarvoor hij Paulus hield, zich op zijn goed geweten en zijn goede wandel beroept. Toen zei Paulus tot hem: God zal u slaan, gij gewitte wand! Zit gij ook om mij te oordelen naar de wet, en beveelt gij, tegen de wet, dat men mij zal slaan? Het antwoord van Paulus was zeer natuurlijk, en ieder onzer, die nog enigszins prikkelbaar is, zou in gelijk geval hetzelfde gezegd hebben. Doch hieruit blijkt dan ook, welk een zachtmoedigheid die des Heren was, toen Hij bij gelijke belediging niet in drift ontstak, maar de belediger een vraag deed, die hem van zijn onrecht moest overtuigen. Aan de andere kant moeten wij ook zeggen: er is een kalmte, die de Heer betaamt en niet van de discipel kan verwacht worden. De discipel mag iets met drift zeggen, wat de Heer niet met drift behoeft te zeggen en ook niet zegt. Men mag niet kalm zijn ten koste van het leven, en niet driftig ten koste van het geweten. De profeten waren allen mannen van grote en soms heftige gemoedsbewegingen, en wie kan als Elia ijveren voor God, zonder in toorn te ontsteken tegen de Baäl? En die daarbij stonden zeiden: Scheldt gij de hogepriester Gods? Paulus had kunnen antwoorden: deze is geen hogepriester Gods, anders zou hij zulke dingen niet bevelen; doch hij gevoelde, dat hij te ver was gegaan, en dat hij zijn eigen zaak, welke des Heren was, niet verder in gevaar moest stellen; daarom liet hij de wettigheid van de hogepriester onaangeroerd, en nam hem als bestaande macht aan. En Paulus zei: Ik wist niet, broeders, dat het de hogepriester was; want er is geschreven: De overste van uw volk zult gij niet vloeken. De hogepriester niet in zijn ambtsgewaad zijnde, kon Paulus hem niet onderscheiden van een andere, mindere overpriester. Ook wist hij door zijn lange afwezigheid niet, wie dat jaar hogepriester was, want gedurig wisselden in die tijd de hogepriesters elkaar af. En Paulus, wetende, dat het een deel was van de Sadduceeën en het andere van de Farizeeën, riep in de raad: Mannen, broeders! Ik ben een Farizeeër, eens Farizeeërs zoon; ik word over de hoop en opstanding van de doden geoordeeld. Paulus zag terstond in, dat hij zich niet andermaal verantwoorden kon, zoals hij de dag tevoren zich jegens het volk verantwoord had, door zich te beroepen op de verschijning des Heren aan hem; daarom bracht hij met groot verstand en bijzondere gevatheid de prediking des Evangelies terug op het grote punt van de beloofde Messias en diens opstanding, zoals hij ditzelfde onderwerp in 1 Corinthiërs 15 opvatte en breed ontwikkeld heeft. Stemde men de mogelijkheid van een opstanding uit de dood toe (en dat deden de Farizeeën), zo kon de prediking van Jezus, opstanding uit de dood hun geen tegenstrijdigheid of ongerijmdheid zijn. Ontkende men die mogelijkheid (en dat deden de Sadduceeën), dan kon men de Evangelieprediking niet anders dan afwijzen. En als hij dit

gesproken had, ontstond er tweedracht tussen de Farizeeën en de Sadduceeën, en de menigte werd verdeeld; want de Sadduceeën zeggen, dat er geen opstanding is, noch engel, noch geest, maar de Farizeeën belijden het beide. En er geschiedde een groot geroep, en de schriftgeleerden van de zijde der Farizeeën stonden op en streden, zeggende: Wij vinden geen kwaad in deze mens, en indien een geest tot hem gesproken heeft, of een engel, laat ons tegen God niet strijden. Hier horen wij nog de geest van Gamaliël spreken uit zijn discipelen. Het woord van de gevierde leraar was niet door hen vergeten. Het ging echter nu in de raad als in het leger van de Midianieten ten tijde van Gideon; het zwaard van de een was tegen de ander, en alzo versloegen zij zichzelf, en Paulus ontkwam ook ditmaal uit hun handen, doch niet zonder tussenkomst van de overste, die ook door deze raadsvergadering niet meer licht in de zaak had ontvangen. En als er grote tweedracht ontstaan was, de overste, vrezende, dat Paulus van hen verscheurd mocht worden, gebood, dat het krijgsvolk afkomen en hem uit het midden van hen wegrukken en in de legerplaats brengen zou. Toen de Farizeeën voor Paulus partij trokken, wilden de Sadduceeën hem te lijf, om door het vuistrecht te verkrijgen, wat zij op geen andere wijze verkrijgen konden, namelijk de dood van de gehate discipel en Apostel van Jezus; doch de Heer trad tussenbeide door Claudius Lysias, en verscheen hem daarna zelf in eigen persoon. 23:11 De verschijning des Heren aan Paulus in de nacht: En de volgende nacht stond de Heer bij hem, en zei: Heb goede moed, Paulus! Want gelijk gij te Jeruzalem van mij betuigd hebt, alzo moet gij ook te Rome getuigen. Heerlijke vertroosting! De grootste, die er is: de toespraak, de bemoediging van de Heer zelf, en zijn goedkeuring van Paulus' getuigenis, en de aanwijzing van het uiterste, maar ook het hoogste punt van zijn zending Rome. Wel heeft de Heer zijn woord aan Ananias, Handelingen 9:15, ten opzichte van Paulus ten volle bevestigd: Deze is mij een uitverkoren vat om mijn naam te dragen voor de Heidenen en de koningen en de kinderen Israëls. De Heer verzweeg hem echter, langs welk een weg Paulus te Rome zou komen. Dit zou de toekomst hem leren. Genoeg, dat de begeerte van Paulus' hart hem thans door de Heer zelf als een doel, dat zeker bereikt zou worden, werd voorgesteld. 23:12 Paulus door veertig mannen de dood gezworen: En als het dag geworden was, maakten sommigen van de Joden een samenrotting, en vervloekten zichzelf, zeggende, dat zij noch eten noch drinken zouden, totdat zij Paulus zouden gedood hebben. En zij waren meer dan veertig mannen, die deze eed tezamen gedaan hadden; welke gingen tot de overpriesters en de ouderlingen, en zeiden: Wij hebben onszelf met vervloeking vervloekt, niets te zullen nuttigen, totdat wij Paulus zullen gedood hebben. Gij dan nu, laat de overste weten met de raad, dat hij hem morgen tot u afbrengt, alsof gij nadere kennis zoudt nemen van zijn zaken, en wij zijn bereid hem om te brengen, eer hij tot u komt. Welke overheden, en welke handlangers, tezamen enkel laaghartige moordenaars! Dieper blik in de zedelijke bedorvenheid van de toenmalige Joodse staat is wel niet mogelijk te geven. Wij zien hier zo duidelijk als het te zien is, dat de verwerping van de Christus het laagste punt van de ontaarding van het Joodse volk was, en daarmee zijn volle rijpheid om uit zijn land te worden uitgeworpen. Trouwens, God rechtvaardigt altijd zijn wegen en raadsbesluiten. En als de zoon van Paulus' zuster deze lage gehoord had, kwam hij daar, en ging in de legerplaats, en boodschapte het Paulus. En Paulus riep tot zich een van de hoofdmannen over honderd, en zei: Leid de jongeling heen tot de overste, want hij heeft hem wat te boodschappen. Deze dan nam hem en bracht hem tot de overste, en zei: Paulus, de gevangene, heeft mij tot zich geroepen, en begeerd, dat ik deze jongeling tot u zou brengen, die u wat heeft te zeggen. De overste nu nam hem bij de hand, en bezijden gegaan zijnde, vroeg hij: Wat is het, dat gij mij hebt te boodschappen? En hij zei: De Joden zijn overeengekomen om van u te begeren, dat gij Paulus morgen in de raad zoudt afbrengen, alsof zij iets van hem nader zouden onderzoeken. Doch geloof hen niet, want meer dan veertig mannen uit hen leggen hem lagen, die zichzelf met een vervloeking vervloekt hebben, noch te eten, noch te drinken, totdat zij hem zullen omgebracht hebben. En zij zijn nu gereed, verwachtende de toezegging van u. De overste dan liet de jongeling gaan, hem gebiedende: Zeg niemand voort, dat gij mij zulks geopenbaard hebt. Door

welke geringe middelen weet de Heer de gewichtigste aanslagen van zijn vijanden te verijdelen! De zaak was zo goed overlegd, als het verstand van de goddelozen maar kon uitdenken. Doch voor de Heer is het een eer, de wijzen van de wereld in hun arglistigheid te vangen. Hoe kwam de neef van Paulus in het gezelschap van die moordenaarsbende? Wij weten het niet; genoeg, God bracht er hem heen, als een oorgetuige, en tot ontdekking van de verraderlijke aanslag. Ook de ongewijde historie heeft vele voorbeelden van de plotselinge verijdeling der grootste zaken door de kleinste oorzaken. Trouwens, God regeert over de bozen zowel als over de godvruchtigen, ofschoon op verschillende wijze. 23:23 Paulus naar Cesarea overgebracht: En zeker twee van de hoofdmannen over honderd tot zich geroepen hebbende, zei hij: Maakt tweehonderd krijgsknechten gereed, opdat zij naar Cesarea trekken, en zeventig ruiters en tweehonderd schutters, tegen de drie uur 's nachts. En laat ze zadelbeesten bestellen, opdat zij Paulus daarop zetten en behouden overbrengen tot de stadhouder Felix. Het bericht van Paulus' zusters zoon werd bij de overste bevestigd door de aanvraag van de Joodse raad zelf, en deze ontwijfelbare zekerheid omtrent de zaak verkregen hebbende, vertoefde hij niet, om Paulus in veiligheid te brengen bij de stadhouder, in datzelfde Cesarea, waar de diaken Fillipus met zijn dochters woonde, bij wie Paulus onlangs overnacht had, en waar hem de Jeruzalemse banden, die hij thans droeg, voorspeld werden. De overste deed Paulus door zulk een talrijk geleide vergezellen, omdat hij niet alleen met de veertig saamgezworen u te doen had, maar ook wellicht tegen een groot deel van het volk, dat door de raad tot oproerige maatregelen kon worden opgezet, zodra zij hoorden, dat Paulus hun ontvoerd was. En hij schreef een brief hebbende deze inhoud: Claudius Lysias aan de machtigste stadhouder Felix, groetenis! Alzo deze man van de Joden gegrepen was, en van hen omgebracht zou geworden zijn, ben ik daarover gekomen met het krijgsvolk, en heb hem hun ontnomen, bericht zijnde, dat hij een Romein is. En willende de oorzaak weten, waarover zij hem beschuldigden, bracht ik hem af in hun raad. Welken ik bevond beschuldigd te worden over vragen van hun wet; maar geen beschuldiging tegen hem te zijn, die de dood of banden waardig is. En als mij te kennen gegeven was, dat van de Joden een lage tegen deze man gelegd zou worden, zo heb ik hem terstond tot u gezonden, gebiedende ook de beschuldigers voor u te zeggen, hetgeen zij tegen hem hadden. Vaarwel. Wij vernemen hier het antwoord van de overste op het verzoek van de Joodse raad, om Paulus andermaal in hun midden te brengen. De overste weigerde hun dit verzoek, maar verwees hen naar de stadhouder te Cesarea, tot wie hij Paulus zond. De Joden wisten dus, dat Paulus naar Cesarea gebracht werd, doch de grote macht, waardoor de overste Paulus liet beschermen, deed de saamgezworenen en ook de raad van alle pogingen tot verzet afzien. Wat de gezworenen betreft, toen zij zagen, dat hun plan onmogelijk uit te voeren was, zullen zij zichzelf wel van die vervloeking ontslagen en weder gegeten en gedronken hebben. Zulke lieden zijn geen mensen om voor hun overtuiging te sterven. Daarbij zal de Joodse raad hen van hun eed hebben ontslagen, op grond dat het onmogelijke niet van hen te vorderen was. De goddelozen weten in het kwaad voor alles raad. De krijgsknechten dan, gelijk hun bevolen was, namen Paulus en brachten hem des nachts tot Antipatris. En des anderen daags, latende de ruiters met hem trekken, keerden zij wederom naar de legerplaats. Antipatris was een stad tussen Jeruzalem en Cesarea, waar zij, te negen ure des avonds van Jeruzalem vertrokken zijnde, tegen de morgenstond konden zijn. Van deze plaats af was er geen gevaar meer voor een aanval van de Joodse volksmenigte, en zo gingen de voetknechten terug naar Jeruzalem. De ruiters waren nu een genoegzaam geleide. Dewelke, als zij te Cesarea gekomen waren, en de brief de stadhouder overgeleverd hadden, hebben zij ook Paulus voor hem gesteld. En de stadhouder, de brief gelezen hebbende, vroeg uit wat provincie hij was; en verstaande, dat hij van Cilicië was, zei hij: Ik zal u horen, als ook uw beschuldigers hier zullen gekomen zijn. En hij beval, dat hij in het rechthuis van Herodes zou bewaard worden. Herodes de Grote, die ten tijde van 's Heren geboorte op de troon zat, deze stad ter ere van Caesar augustus bouwende en naar diens naam noemende, had daarin tevens een paleis laten bouwen, waarin hij vertoefde, zo

dikwijls hij te Cesarea kwam, en dat tevens tot rechthuis en gevangenis diende. Aan dat paleis bleef zijn naam verbonden.

24:1 Paulus' verantwoording te Cesarea voor de Joodse raad en de stadhouder Felix: En vijf dagen daarna kwam de hogepriester Ananias af, met de ouderlingen en een zekere voorspraak, genaamd Tertullus, welke verschenen voor de stadhouder tegen Paulus. Om hun zaak in de wettige vorm te bepleiten, had zich de Joodse raad voorzien van een Romeins advocaat, die echter als woordvoerder van de Joodse raad spreekt, als ware hijzelf een Jood. En als hij (Paulus) geroepen was, begon Tertullus hem te beschuldigen, zeggende: Dat wij grote vrede voor u bekomen, en dat vele loffelijke diensten deze volke geschieden door uw voorzienigheid, machtigste Felix! Nemen wij ganselijk en overal met alle dankbaarheid aan. Een vleierij, zoals die, waarmee de wereld gewoon is een verzoek te laten voorafgaan, om een persoon voor een zaak te winnen. Daarbij was deze vleierij grotendeels vals. Felix was vroeger een slaaf geweest, doch door keizer Claudius niet alleen vrijgemaakt, maar tot stadhouder van Judéa verheven; zijn broeder Pallas had, als des keizers gunsteling, het voornaamste bestuur onder de keizer in handen, en een van de drie vrouwen, die Felix gehad heeft, was Drusilla, de dochter van koning Agrippa de Eerste (die Jakobus liet onthoofden), de jongere zuster van Agrippa de Tweede en van Bernice, die wij beide weldra zullen aantreffen. Wat zijn karakter betreft, ofschoon hij ontegenzeglijk vele bekwaamheden had en de Joden enige diensten had gedaan, zo was hij echter tegelijk schuldig aan de grootste onrechtvaardigheden. De Joodse geschiedschrijver Josefus tekent hem met een zwarte kool, en noemt hem een onderdrukker. Hij werd dan ook door de Joden aangeklaagd en door de keizer van zijn ambt ontzet, doch op voorspraak van zijn broeder Pallas vrijgesproken. Evenwel werd hij kort daarna om andere aanklachten met zijn gehele familie ter ballingschap verwezen. Maar opdat ik u niet lang ophoud, ik bid u, dat gij ons naar uw bescheidenheid kort hoort; want wij hebben deze man bevonden te zijn een pest, en een, die oproer verwekt onder al de Joden door de gehele wereld, en een opperste voorstander van de sekte van de Nazareners. Hier horen wij de naam, waarmee de Joden de Christenen bestempelden. Die ook gepoogd heeft de tempel te ontheiligen, welke wij ook gegrepen hebben en naar onze wet hebben willen oordelen. Maar Lysias, de overste, daarover komende, heeft hem met groot geweld uit onze handen weggebracht, gebiedende zijn beschuldigers tot u te komen, van welke gijzelf, hem onderzocht hebbende, zult kunnen verstaan al hetgeen, waarvan wij hem beschuldigen. Zo vals als de vleierij van Tertullus was, zo vals ook waren zijn beschuldigingen tegen Paulus. Zoals wij weten, had hij de tempel niet ontheiligd, en verwekte hij nergens oproer onder de Joden. Doch wat de Joden zelf deden (oproer verwekken) dat schreven zij aan Paulus toe. En ook de Joden stemden het toe, zeggende, dat deze dingen alzo waren. Maar Paulus, als hem de stadhouder gewenkt had, dat hij zou spreken, antwoordde: Dewijl ik weet, dat gij nu vele jaren over dit volk rechter zijt geweest, zo verantwoord ik mijzelf met des te beter moed: alzo gij kunt weten, dat het niet meer dan twaalf dagen zijn, van dat ik ben opgekomen om te aanbidden te Jeruzalem; en zij hebben mij noch in de tempel gevonden tot iemand sprekende, of enige samenrotting des volks makende, noch in de synagogen, noch in de stad. En zij kunnen niet bewijzen, waarvan zij mij nu beschuldigen. Maar dit beken ik u, dat ik naar die weg, welke zij sekte noemen, de God der vaderen alzo dien, gelovende alles wat in de wet en in de profeten geschreven is, hebbende hoop op God; welke dezen ook zelf verwachten, dat er een opstanding van de doden wezen zal, beiden der rechtvaardigen en der onrechtvaardigen. En hierin oefen ik mijzelf, om altijd een onergerlijk geweten te hebben bij God en de mensen. Doch na vele jaren ben ik gekomen om aalmoezen te doen aan mijn volk, en offeranden, waarover mij gevonden hebben, geheiligd zijnde, in de tempel, niet met volk noch met beroering, enige Joden uit Azië, welke behoorden hier voor u tegenwoordig te zijn, om mij te beschuldigen, indien zij iets hadden tegen mij of dat deze zelf zeggen, of zij enig onrecht in mij gevonden hebben, als ik voor de raad stond, dan van dit éne woord, hetwelk ik riep, staande onder hen: Over de opstanding van de doden word ik heden van ulieden geoordeeld! De Apostel Paulus verantwoordde zich ditmaal niet verder dan volstrekt nodig was, om de tegen hem ingebrachte beschuldigingen te wederleggen, door zich

voornamelijk te beroepen op het geloof van de vaderen aan de opstanding der doden, welke in de opstanding van Christus haar goddelijke bevestiging vond. Het eerste gedeelte van zijn verdediging gold de stadhouder, het tweede gedeelte de Joodse raad. Een bredere uitweiding moest hier door Paulus onnodig geacht en vermeden worden, om de thans onder Romeinse tucht staande hartstochten van de Joden niet opnieuw in vernieuwde woede te doen losbreken. Toen nu Felix dit gehoord had, stelde hij hen uit, zeggende: Als ik nader wetenschap van deze weg zal hebben, wanneer Lysias, de overste, zal afgekomen zijn, zo zal ik volle kennis nemen van uw zaken. Omdat de mannen, die Paulus in de tempel gegrepen hadden, niet als getuigen tegenwoordig waren, moest Felix van Lysias vernemen, op welke wijze hij Paulus uit de handen van de Joden had gered, en zo had hij reden, de raad tot zolang uit te stellen. Er is echter van deze verdere kennisneming niets gekomen. Intussen bleef Paulus gevangen, doch niet zonder een liefelijke tegemoetkoming door 's Heren beschikking. En hij beval de hoofdman over honderd, dat Paulus zou bewaard worden en verlichting hebben, en dat hij niemand van de zijnen zou beletten, hem te dienen of tot hem te komen. Dit was al wederom een verrassende verzachting van het lot van Paulus, hem door de Heer beschikt. Het hart des mensen is in de hand des Heren, en meermalen buigt Hij het tot grote goedwilligheid jegens zijn kinderen. Dat de broederen van deze vrijheid veelvuldig gebruik gemaakt en de Apostel daardoor zijn gevangenschap veel verzacht zullen hebben, laat zich denken. Al de broeders uit de gemeenten uit Judéa en omliggende plaatsen hadden nu gelegenheid hem te zien en met hem te spreken over de heerlijke dingen van het koninkrijk van God, waarvan aller zielen vervuld waren; Want zijn gevangenschap te Cesarea duurde meer dan twee jaren. 24:24 Paulus voor Felix en Drusilla, zijn vrouw. En na sommige dagen, Felix, daar gekomen zijnde met Drusilla, zijn vrouw, die een Jodin was, ontbood Paulus. Felix blijkt enige tijd afwezig te zijn geweest, waarschijnlijk wel om zijn onwettig huwelijk te sluiten met Drusilla, die de vrouw was van een andere vorst, doch die door Felix werd overgehaald om haar man te verlaten en met hem een onwettige huwelijksverbintenis aan te gaan. Zij was, zoals gezegd is, de zuster van de Joodse koning Agrippa de Tweede. Felix wilde nu Drusilla de man leren kennen, over wie de Joden in Jeruzalem, ja geheel het Joodse volk in heftige beroering waren gekomen. Hij ontbood hem dus tot een bijzondere samenkomst in zijn paleis. En hoorde hem van het geloof in Christus. En als hij handelde van rechtvaardigheid en matigheid en van het toekomend oordeel, Felix, zeer bevreesd geworden zijnde, antwoordde: Voor ditmaal ga heen, en als ik gelegen tijd zal hebben bekomen, zo zal ik u tot mij roepen. Wij kunnen ons voorstellen, hoe een man als Felix, naast zijn onwettige gemalin gezeten en bevlekt door zo vele ongerechtigheden als hij was, de heilige leer van Jezus hoorde verkondigen. Het waren zoveel stukken vuurs, die in zijn hart werden geworpen, om daar te blijven branden, totdat zij uitgedoofd werden in het bloed van Jezus, door het geloof in zijn naam. Doch dit laatste wilde hij niet, omdat de enige leuze van het Christendom is: Die de naam van Christus noemt, sta af van alle ongerechtigheid. 2 Timotheus 2:19. Neen, het is niet bevreemdend, dat een onheilige wereld niets van de heilige dienst van Jezus wil weten, en dat er onder dezulken, die Christenen heten, zo weinig Christenen zijn. Jezus neemt wel de onreinste zondaren aan, maar om hen te reinigen door zijn bloed, te heiligen door de Heilige Geest, en hen daarmee aan zich gelijkvormig te maken en evenbeelden Gods te doen zijn in de volle en waarachtige zin van het woord. Dßt is het doel, waartoe de verzoening door voldoening, de vergeving van de zonde, de wederaanneming van de zondaar in genade, het middel, de weg is. Wie het doel ernstig wil, wil ook het middel; Wie het doel niet wil, wijst het middel af, óf met Joodse woede, zoals de Joodse raad, óf met Romeinse beleefdheid, zoals Felix. En tegelijk ook hopende, dat hem van Paulus geld gegeven zou worden, opdat hij hem losliet; waarom hij hem ook dikwijls ontbood en met hem sprak. Wij zien, hoe weinig het hart van Felix bevreesd bleef voor de ontzaglijke waarheden, door Paulus verkondigd. Des mensen zonde is een zee in 's mensen hart, waarin al de klompen vuurs, die er van het oordeel van God in geworpen worden. Wegzinken en uitgedoofd worden. Spoedig was Felix van zijn schrik

bekomen, en nu ontbood hij Paulus nog wel menig keer, en sprak met hem, en hoorde hem ook geduldig aan; doch het was alleen met de heimelijke bedoeling om Paulus door zijn vermogende vrienden vrijgekocht te zien. Doch zulke middelen worden door geen discipelen des Heren gebruikt. Het doel heiligt bij hen de middelen niet. Maar als twee jaren vervuld waren, kreeg Felix Porcius Festus in zijn plaats; en Felix, willende de Joden gunst bewijzen, liet Paulus gevangen. Hier ziet gij nu het rechte karakter van Felix; zijn toeleg, om Paulus voor een goed losgeld vrij te laten, mislukt zijnde, wil hij nu diens vijanden ten slotte genoegen doen en een goede indruk bij hen achterlaten, om als het ware alle zijn knevelarijen te hunnen opzichte weer goed te maken. Hij liet Paulus gevangen achter, wetende dat de wrok van de Joden tegen Paulus nog even fel was als tevoren. Daarbij hadden, zoals wij straks zeiden, de Joden hem reeds bij de keizer over zijn geweldenarijen aangeklaagd, en was zijn heengaan een ontzetting van zijn ambt, zodat hij thans meende om deze wond een doekje voor het bloeden te moeten doen. Festus dan, in de provincie gekomen zijnde, ging na drie dagen van Cesarea op naar Jeruzalem. Festus was evenals zijn voorganger een vrijgelatene en een gunsteling, nu van keizer Nero, die thans regeerde. Festus leefde slechts twee jaren na de aanvaarding van zijn stadhouderschap. Ook is verder van hem bijna niets van enige betekenis bekend. En de hogepriester en de voornaamsten van de Joden verschenen voor hem tegen Paulus, en baden hem, begerende gunst tegen hem, opdat hij hem zou doen komen te Jeruzalem; en leggende een laag, om hem op de weg om te brengen. De nieuwe stadhouder in de hoofdstad zijnde, kwamen de hogepriester en vele aanzienlijken bij hem ter audiëntie (ten gehore), om hem te verwelkomen, en bij deze gelegenheid brachten zij de oude zaak van vóór twee jaren opnieuw op het tapijt, om namelijk te verzoeken, Paulus naar Jeruzalem te laten komen, met hetzelfde oogmerk evenwel, om hem onderweg te laten vermoorden. Doch Festus, die natuurlijk door Felix onderricht werd van de vroegere bijzonderheden aangaande Paulus, alzo hij hem gevangen achterliet, doorzag terstond het doel van deze lieden, en weigerde dit op goede gronden. Doch Festus antwoordde, dat Paulus te Cesarea bewaard werd, en dat hijzelf haast derwaarts zou verreizen. Die dan, zei hij, onder u kunnen, dat zij mede afreizen, en zo er iets onbehoorlijks in deze man is, dat zij hem beschuldigen. De stadhouders vertrouwden zich niet in het overbevolkte Jeruzalem; derwaarts zonden zij de soldaten, maar zijzelf bleven liefst in Cesarea, een residentiestad, zoals bijvoorbeeld bij ons Den Haag is, alwaar alle de aan de regering verbondenen woonden, en het hof was. Van daar hielden zij het oog op alles, en kwamen zij van tijd tot tijd als het nodig was voor korte tijd te Jeruzalem, tot afdoening van dßßr voorkomende zaken. Zo zou dan de oude, mislukte zaak weder opnieuw beginnen, om op dezelfde wijze te eindigen. Nochtans met een grote wijziging: Paulus zou er door van Cesarea naar Rome komen. 25:6 Paulus' verantwoording te Cesarea voor de Joodse raad en de stadhouder Festus: En als hij onder hen niet meer dan tien dagen doorgebracht had, kwam hij af naar Cesarea. En des anderen daags, op de rechterstoel gezeten zijnde, beval hij, dat Paulus zou voorgebracht worden. En als hij daar gekomen was, stonden de Joden, die van Jeruzalem afgekomen waren, rondom hem, vele en zware beschuldigingen tegen Paulus voortbrengende, die zij niet konden bewijzen, omdat hij, zich verantwoordende, zei: Ik heb noch tegen de wet van de Joden, noch tegen de tempel, noch tegen de keizer iets gezondigd. De kracht van Paulus, verdediging bestond daarin, dat de Joden hem van generlei misdaad, die als zodanig onder de burgerlijke strafwet viel, konden beschuldigen. En dit was juist de enige grond, waarop de Joden een Romeins vonnis ten dode over Paulus konden verkrijgen. Zij zagen zeer goed in, dat Festus evenmin als Lysias en Felix zich met hun kerkelijke wetten kon inlaten, en daarom verzochten zij het als een gunst, om Paulus, door hem naar Jeruzalem te laten overbrengen, in hun handen over te leveren en voor hun rechtbank te stellen; immers, alsdan zouden zij zelf de zaak spoedig tot haar einde hebben gebracht, door Paulus door sluipmoordenaarshanden te doen vallen. Teneinde deze gunst aan de Joden te bewijzen, deed Festus thans een poging, evenwel met dit beding, dat Paulus voor zijn rechtbank zou blijven, hetgeen trouwens aan geen Romeins

burger, zoals Paulus was, mocht ontnomen worden. Ook hier redde door Gods voorzienige beschikking het Romeins burgerschap van Paulus hem van een zekere en gewelddadige dood, of liever van een vermoording. 25:9 Paulus' beroep op de keizer: Maar Festus, willende de Joden gunst bewijzen, antwoordde Paulus en zei: Wilt gij naar Jeruzalem opgaan, en aldaar voor mij over deze dingen geoordeeld worden? En Paulus zei: Ik sta voor de rechterstoel des keizers, waar ik geoordeeld moet worden. De Joden heb ik geen onrecht gedaan, gelijk gij ook zeer wel weet. Want indien ik onrecht doe, en iets des doods waardig gedaan heb, ik weiger niet te sterven; maar indien er niets is van hetgeen, waarvan dezen mij beschuldigen, zo kan niemand mij hun uit gunst vergeven. Ik beroep mij op de keizer. Het was op dit ogenblik het enige, wat Paulus overbleef. Hij had nu twee jaren lang vruchteloos op vrijlating gewacht, en was op een onbewezen beschuldiging van de Joden, en zonder enige misdaad tegen de burgerlijke wet, gevangen gehouden, en nu vond hij zelfs Festus genegen, om het verraderlijk verzoek van de Joodse overheden in te willigen; hieraan moest een einde komen. Werd de zaak door de stadhouders niet uitgemaakt, dan moest de keizer zelf beslissen. En zo beriep Paulus zich op de keizer. En deze was NERO; maar Paulus ging tot die wrede vorst in de dienst van zijn Heer, die machtig was, hem uit de muil ook van deze leeuw te verlossen, en er hem ook werkelijk uit verloste. Hij ging naar Rome met het woord van de Heer in zijn hart: Heb goede moed, Paulus! want gelijk gij te Jeruzalem van Mij betuigd hebt, alzo moet gij ook te Rome getuigen. Handelingen 23:11. Toen antwoordde Festus, als hij met de raad gesproken had: Hebt gij u op de keizer beroepen? Gij zult tot de keizer gaan. De vrijmoedigheid en kracht, waarmede Paulus sprak, was zeker de stadhouder niet aangenaam, doordien hij hiermee zijn voorstel zag afgewezen; daarom onderwierp hij de vraag van Paulus aan de Romeinse raad, die de stadhouders voor gewichtige gevallen was toegevoegd, en deze vond geen redenen om Paulus zijn beroep te ontzeggen. Trouwens, ieder moest begrijpen, dat er op een andere wijze geen beslissing kon komen, tenzij de stadhouder zelf Paulus vrijliet; doch deze vreesde waarschijnlijk evenals zijn voorganger in dit geval voor een oproer onder de Joden, die reeds buitendien zo moeilijk te regeren waren. En zou ook in geval van Paulus' los lating (zo vragen wij er bij) het leven van de vrije Paulus wel veilig zijn geweest? En als enige dagen voorbijgegaan waren, kwamen de koning Agrippa en Bernice te Cesarea, om Festus te begroeten. Deze Agrippa was, zoals gezegd is, Agrippa II, en Bernice, die thans weduwe was, zijn zuster. Zij kwamen om Festus geluk te wensen met zijn stadhouderschap. En toen zij aldaar vele dagen doorgebracht hadden, heeft Festus de zaken van Paulus aan de koning verhaald, zeggende: Hier is een zeker man van Felix gevangen gelaten, om wiens wil, als ik te Jeruzalem was, de overpriesters en ouderlingen van de Joden verschenen, begerende vonnis tegen hem. Aan dewelke ik antwoordde, dat de Romeinen de gewoonte niet hebben enige mens uit gunst ter dood over te geven, eer de beschuldigde de beschuldigers tegenwoordig heeft, en plaats van verantwoording gekregen heeft tegenover de beschuldiging. Toen zij dan gezamenlijk alhier gekomen waren, zo heb ik, geen uitstel nemende, des daags daaraan op de rechterstoel gezeten, en beval, dat de man zou voorgebracht worden, over welke de beschuldigers staande, geen zaak hebben voortgebracht, waarvan ik vermoedde, maar hadden tegen hem enige vragen van hun godsdienst, en van zekere Jezus, die gestorven was, welke Paulus zei te leven. En als ik over de onderzoeking van deze zaak in twijfeling was, zei ik, Hij wilde gaan naar Jeruzalem, en aldaar over deze dingen geoordeeld worden? En als Paulus zich beriep, dat men hem tot de kennis des keizers bewaren zou, zo heb ik bevolen, dat hij bewaard zou worden ter tijd toe, dat ik hem tot de keizer zenden zou. Wij zien uit dit verslag de bijzonderheden, die wij reeds kennen, nader toegelicht. De Joden eisten de doodstraf tegen Paulus, en daar zij deze niet van de Romeinse Stadhouder konden verkrijgen, omdat er geen lijfstraffelijk misdrijf tegen de burgerlijke orde was gepleegd, begeerde zij Paulus door list uit de beschermende macht des stadhouders te rukken, om zelf Paulus ter dood te brengen. Hoe duidelijk zien wij hier het woord van de Schrift bevestigd: Die zijn broeder haat, is een doodslager. 1 Johannes 3:15. En Agrippa zei tot

Festus: Ik wilde ook zelf die mens wel horen. En hij zei: Morgen zult gij hem horen. Het is opmerkelijk, dat de rechtszaak, en door deze de persoon van Paulus, en vooral zijn prediking, een bekendheid verkreeg, bijzonder in de hoge kringen van de toenmalige wereld, welke wij als een van de schitterendste lichtpunten in de geschiedenis van de gevangenschap van Paulus moeten beschouwen. De uitdrukking deze mens is nochtans geen blijk van hoogachting, maar van geringachting ten opzichte van de gevangen Apostel. 25:23 Paulus' verantwoording voor Festus, Agrippa en Bernice: Des anderen daags dan, als Agrippa gekomen was, en Bernice met grote pracht, en als zij ingegaan waren in het rechthuis, met de oversten over duizend, en de mannen, die de voornaamsten van de stad waren, werd Paulus op bevel van Festus voorgebracht. En Festus zei: Koning Agrippa, en gij mannen alle, die met ons hier tegenwoordig zijt! Gij ziet dezen van welke mij de ganse menigte der Joden heeft aangesproken, beide te Jeruzalem en hier roepende, dat hij niet meer behoort te leven. Maar ik, bevonden hebbende, dat hij niets des doods waardig gedaan had, en dewijl hij ook zelf zich op de keizer beroepen heeft, heb besloten hem te zenden; van welke ik niets zekers heb aan die heer te schijven; daarom heb ik hem voor ulieden gebracht, en meest voor u, koning Agrippa! opdat ik, na gedane onderzoeking, wat heb te schrijven; want het dunkt mijn tegen reden, een gevangene te zenden, en niet ook de beschuldigingen, die tegen hem zijn, te kennen te geven. Deze inleiding was nodig, om het aanzienlijke gehoor op de hoogte van de zaak te stellen, en moest ook dienen, om dit verhoor van Paulus niet te doen voorkomen als een blote voldoening aan de nieuwsgierigheid van Agrippa (zoals het toch werkelijk was), maar als een middel voor Festus, om achter het geheim te komen, wat er toch eigenlijk ten laste van Paulus kwam, waardoor zijn gevangenneming en gevangenhouding en zending naar de keizer gerechtvaardigd werd. Het vervolg leert, dat Festus ook door dit verhoor niet verder is gekomen, dan hij was, ja, dat hij veel meer achteruit ging, daar Paulus' onschuld voor de Romeinse rechtbank duidelijker dan ooit uitkwam, en het nu nog maar alleen Paulus beroep op de keizer was, dat hem bij Festus tot gevangene maakte. Dat dit laatste thans een ijdel voorwendsel bij Festus was, hebben wij reeds gezegd. Als men Paulus op staande voet had vrijgelaten, zou hij natuurlijk zijn beroep op de keizer niet hebben volgehouden. En Agrippa zei tot Paulus: Het is u geoorloofd voor uzelf te spreken. In de tegenwoordigheid van zijn meerdere, en vooral van overheden, brengt de welvoeglijkheid mede, dat men het stilzwijgen bewaart, totdat men ons aanspreekt, of gelegenheid geeft tot spreken. Het is dan ook in het algemeen verkeerd zich dadelijk op de voorgrond te stellen, zelfs met de prediking van het Evangelie. Bescheidenheid is ook een deugd. Ons moet gelegenheid gegeven worden om te spreken, en dan valt het spreken ook lichter. Niet met de deur in huis te vallen is onze roeping, maar voor het huis te komen, en te laten horen of zien, dat men er is, en dan gaat de deur vanzelf open, of zij blijft dicht. Men moet zolang lijdelijk zijn, tot men handelend kan worden en wel beslissend kan handelen. Festus geeft Agrippa het woord. Dit behoorde niet alleen tot de beleefdheid, maar ook tot de orde. Agrippa was een koning; en Festus, de stadhouder, ofschoon veel machtiger dan hij, gaf hem als zodanig het recht, de eer en het woord. Paulus spreekt ook bijzonder Agrippa aan; deze was hier nu vanzelf in alles de hoofdpersoon. Die hem het woord gegeven had, tot die richtte hij ook het woord. Toen strekte Paulus de hand uit, en verantwoordde zich aldus. Paulus deed naar de gewoonte van de Griekse en Romeinse redenaar. Deze, als hij stilte verzocht om te spreken, strekte de rechterhand recht voor zich uit. Ik acht mijzelf gelukkig, o koning Agrippa! dat ik mij heden voor u zal verantwoorden van alles, waarom ik van de Joden beschuldigd word. Paulus spreekt naar zijn gehoor als een welopgevoed en geleerd man is hij zeer bekwaam om zich te voegen naar de velerlei toestanden, waarin hij komt, en naar zijn onderscheiden omgeving. Hij neemt de stijl aan van hen, tot wie hij spreekt. Tot het volk spreekt hij met kracht, voor de Joodse raad met kennis van de wet, hier spreekt hij koninklijk vrijmoedig en toch eerbiedig, zoals men aan het hof spreekt, omdat men in hoge kringen reeds met een half woord verstaan wordt, en men aldaar gesteld is op fijne vormen. Hij weet dan ook dat, als men begint met zijn

meerderen te eerbiedigen, deze vanzelf de vrijheid geven, om hun al het overige te zeggen. En zo hoorde Agrippa van Paulus de waarheid Gods, die hij anders nooit hoorde; want thans kon hij zich niet onttrekken. Bij het volk sprak Paulus meer tot de aandoeningen, hier meer tot het verstand. Sprak hij tot het volk bij voorkeur in het Hebreeuws, hier moest hij in het Grieks spreken, en deed het naar behoren. Sommige sprekers zijn wel vrijmoedig, als zij tot het volk spreken, maar schroomvallig, als zij tot koningen en vorsten moeten spreken; doch Paulus was bij beiden even onbevangen. Er was een rijkdom van houdingen bij Paulus, en toch, bij alles bleef hij een groot zondaar voor God. Trouwens, al die bekwaamheden waren niet uit hem, maar uit God; hij was een dienaar des Heiligen Geestes, die zijn dienaren volkomen toerust tot hun werk. Allermeest, omdat ik weet, dat gij kennis hebt van alle gewoonten en vragen, die onder de Joden zijn. Agrippa was door zijn vader opgevoed in de kennis van de schriften en van al de wetenschappen van de Joden. Paulus toont ook hier, niet te behoren tot die Christenen, die zich enkel met geestelijke dingen bezighouden en niets van de wereld en haar aangelegenheden willen weten. Neen, men moet de wereld kennen om tegen haar te kunnen handelen, en men moet zijn tijd kennen om te kunnen spreken naar de behoefte van het ogenblik. Paulus kende de opleiding en het karakter van Agrippa, en kon dus dienovereenkomstig tot hem spreken. Daarom bid ik u, dat gij mij lankmoediglijk hoort. Paulus vroeg om het geduld van de koning en zijn omgeving, omdat hij wel wist. dat zij anders weinig geduld hebben, om een verhaal van levensbijzonderheden aan te horen van een persoon, die hun vreemd is, en van wie zij meestal verwachten, dat hij in weinig woorden de hem te laste gelegde beschuldigingen zal opnoemen en wederleggen. Daartoe was echter deze samenkomst te weids en te hoofs aangelegd, en zo nam Paulus zich voor, een daarmee overeenkomende brede uiteenzetting van zijn persoon en zending te geven; en toch is hij bij dit alles verwonderlijk kort, zodat hij zijn gehoor in klimmende aandacht houdt tot de einde toe. Mijn leven dan van de jonkheid aan, hetwelk van het begin onder mijn volk te Jeruzalem geweest is, weten al de Joden, als die van overlang mij tevoren gekend hebben (indien zij het wilden getuigen), dat ik naar de bescheidenste sekte van onze godsdienst als een Farizeeër geleefd heb. Paulus beroept zich op zijn vijanden als zijn voormalige vrienden, ten opzichte van het onberispelijke van zijn wandel. Hij voegt er echter zo scherp als eenvoudig bij, dat zij dit zouden kunnen betuigen, maar niet wilden, omdat zij alsdan tegen zichzelf zouden getuigen. De bescheidenste sekte betekent hier de nauwgezetste, de meest ernstige partij onder de Joden. En nu sta ik, en word geoordeeld over de hoop van de belofte, die van God tot de vaderen geschied is. Wij moeten hier ook weder de aan Paulus gegevene wijsheid bewonderen. "De gehele kwestie (het verschil) tussen ons (wil hij zeggen) betreft de Messias, betreft de verwachting van de Joden, en zie, nu sta ik hier als een aangeklaagde, omdat ik getuig, dat Hij gekomen is." Ook wij moeten van Paulus leren, de zaken zó te vereenvoudigen, dat zij voor de tegenpartij zo duidelijk zijn, als dat twee maal twee vier is. Wij weten toch, dat onze bestrijders het tegenovergestelde doen, en ons door grote omwegen van de hoofdzaak pogen af te leiden op de bijzaken; doch wij moeten hen juist bij de hoofdzaken vasthouden, en hen alzo dwingen te zeggen: "Ja of nee, vóór of tegen." Tot welke onze twaalf geslachten, geduriglijk nacht en dag God dienende, verhopen te komen. Paulus verklaart hiermede dat het ware Israël op zijn Messias wacht, en om Hem bidt. Over welke hoop ik, o koning Agrippa! van de Joden word beschuldigd. "Men noemt mij een lasteraar, omdat ik getuig, dat de opgestane Jezus de Messias is." Wat! wordt het bij ulieden ongelooflijk geoordeeld, dat God doden opwekt? In Christus is de opstanding van de dode de hoofdzaak van de godsdienst; door de opstanding van Christus niet aan te nemen valt al het overige weg. Geheel het Evangelie, geheel de leer van de zaligheid rust op de opstanding van Christus. Hieruit ziet men altijd weder opnieuw, hoe onwettig zij de Christennaam dragen, die de opstanding des Heren ontkennen. Wij horen aan de toon, die Paulus aanslaat, dat bij hem, die altijd zo bedaard bleef, de aandoeningen opgewekt worden; hij wordt warm, geestdriftig, en grijpt hiermee zijn hoorders aan met een van die korte, maar vol krachtige woorden, die hun

verstand opwekken, hun hart ontsluiten, hun oren doen luisteren. Het hart maakt welsprekend, niet de kunst; maar niet ieder hart, alleen het in aandoeningen levende hart, en zulk een hart hebben slechts weinige sprekers; zij hebben veelal geest, maar zonder geestdrift, en brengen dan ook geen geestdrift teweeg. Paulus had een zich in aandoeningen bewegend hart, en daarom kon hij soms zo welsprekend zijn. Ook Luther. Die kon ook met zijn korte uitroepingen als Paulus, waarin zowel het opgewekt humeur als de ernst zich verenigde, de strijd voeren tegen de Paus en zijn leger, als maakte hijzelf alleen een geheel leger uit. Daarom kwamen zij met zoveel geweld tegen hem op; en zij schoten ook tegen hem in, doch zij hadden zijn pijlen niet. Ik meende waarlijk bij mijzelf, dat ik tegen de naam van Jezus van Nazareth vele wederpartijdige dingen moest doen. Dadelijk horen wij de toon van Paulus veranderen. Hij blijft wel opgewekt, doch keert tot de diepste ernst weder. Paulus wil met deze schielijke overgang tot zijn eigen leven zeggen: "Zó mogelijk is de opstanding van de doden, dat ik zelf het ondervonden heb." En nu is de gelegenheid vanzelf aan Paulus gegeven, om zijn bekeringsgeschiedenis opnieuw te verhalen. Bekeringsgeschiedenissen zijn altijd belangrijk, omdat zij ons de bijzondere genadeleidingen Gods Soms zo duidelijk doen kennen, dat zij ons tot God verheerlijking stemmen en aandoeningen van broederlijke gemeenschap opwekken. Doch de bekeringsgeschiedenis van Paulus, en dat wel uit zijn eigen mond, was zeker niet genoeg te horen, en is ook nu niet genoeg te lezen. God heeft haar ons gegeven als een schilderstuk, dat wij telkens weer moeten bezien; want daarin wordt de waarheid Gods gezien in Christus en in de zondaar: in Christus buiten de zondaar en in de zondaar door de Heilige Geest. Tot driemaal toe wordt ons deze belangrijke bekering verhaald, om haar gewicht aan te wijzen en haar invloed te versterken. Hetwelk ik ook gedaan heb te Jeruzalem, en ik heb velen van de heiligen in de gevangenissen gesloten, de macht van de overpriesters ontvangen hebbende, en als zij omgebracht werden, stemde ik het toe. En door al de synagogen heb ik hen dikwijls gestraft, en gedwongen te lasteren; en bovenmate tegen hen woedende, heb ik hen vervolgd, ook tot in de buitenlandse steden. Geen grotere kracht dan die van het eigen voorbeeld. Het was een getuigenis van de hoogste orde, dat Paulus hier voor de waarheid van het Evangelie, voor de waarheid van de opstanding van de Here Jezus gaf. Als men zeggen kan: "Ik zelf heb de zaak met al mijn macht en kracht tegengestaan, en ik heb moeten zwichten, en van een tegenstander een voorstander moeten worden" dan heeft men het hoogste getuigenis afgelegd, dat men afleggen kan. Mochten wij nog van vele tegenstanders in de kerk zulke getuigenissen horen, zij zijn Christus tot een ere, en hebben de krachtigste uitwerkingen op de gemeente. Wij vernemen hier van Paulus bijzonderheden van zijn vervolging, die wij nog niet kenden. Hij dwong de Christenen te lasteren. Tot welk een treurig uiterste ging zijn razende ijver. Waarlijk, deze zoon van Benjamin was een verscheurende wolf. Hoe zal het hem berouwd hebben, en hoe gaarne zou hij te Jeruzalem het Evangelie gepredikt hebben, om weer te herstellen, wat hij bedorven had! Doch het mocht niet. Hij plaatst zichzelf dan ook hier niet op een hoogte, maar in de diepste diepte van de zonde, om van daar op te klimmen tot het verheven, goddelijk, zaligmakend geloof in de Zaligmaker. Ik herinner mij van een Engels predikant gelezen te hebben, die eerst de schrift bestreden had en daarna geloofde, dat hij rust noch duur had bij de gedachte, dat hij zo vele zielen ten verderve had geleid, en dit duurde zolang, totdat een geoefend Christen hem deed zien, dat juist hierin de vrije genade bestond: vijanden te herscheppen in kinderen. Het is de mensen eigen om, waar zij een wolf zien, dadelijk op hem te schieten; maar God bekeert niet zelden wolven, zoals deze man en Paulus waren, en stelt ze tot herders van de kudde. Waarom noemt Paulus hier de naam van Stefanus niet? Waartoe zou het gediend hebben? Zij kenden die man niet. Hij richtte zijn toespraak volkomen in naar zijn gehoor. Waarover ook, als ik naar Damascus reisde met macht en last, welke ik van de overpriesters had, zag ik, o koning! in het midden van de dag, op de weg een licht, boven de glans der zon, van de hemel mij en degenen, die met mij reisden, omschijnende. En als wij allen ter aarde neergevallen waren, hoorde ik een stem tot mij sprekende, en zeggende in de

Hebreeuwse taal: Saul! Saul! Wat vervolgt gij mij? Het is u hard, de verzenen tegen de prikkels te slaan. En ik zei: Wie zijt gij, Heere? En Hij zei: Ik ben Jezus, die gij vervolgt; maar richt u op, en sta op uw voeten, want hiertoe ben Ik u verschenen, om u te stellen tot een dienaar en getuige der dingen, beide die gij gezien hebt, en in welke ik u nog zal verschijnen, verlossende u van dit volk en van de Heidenen, tot welke ik u nu zend, om hun ogen te openen, en hen te bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht van de Satan tot God, opdat zij vergeving der zonden ontvangen, en een erfdeel onder de geheiligden door het geloof in Mij. Daarom, o, koning Agrippa! ben ik dat hemelse gezicht niet ongehoorzaam geweest; maar heb eerst degenen, die te Damaskus waren en te Jeruzalem, en in het gehele land van Judéa, en de heidenen verkondigd, dat zij zich zouden beteren en tot God bekeren, werken doende van de bekering waardig. Om de wil van deze zaken hebben mij de Joden in de tempel gegrepen en gepoogd om te brengen. Dan, hulp van God verkregen hebbende, sta ik tot op deze dag, betuigende beiden groot en klein, niets zeggende buiten hetgeen de profeten en Mozes gesproken hebben, dat geschieden zou, namelijk, dat de Christus lijden moest, en dat Hij, de eerste uit de opstanding van de doden zijnde, een licht zou verkondigen deze volken en de Heidenen. En als hij deze dingen tot verantwoording sprak, zei Festus met grote stem: Gij raast, Paulus! De grote geleerdheid brengt u tot razernij! Maar hij zei: Ik raas niet, machtigste Festus! maar ik spreek woorden van waarheid en van een gezond verstand; want de koning weet van deze dingen, tot welke ik ook, vrijmoedigheid gebruikende, spreek, want ik geloof niet, dat hem iets van deze dingen verborgen is, want dit is in geen hoek geschied. Gelooft gij, o koning Agrippa! De profeten? Ik weet, dat gij ze gelooft. En Agrippa zei tot Paulus: Gij beweegt mij bijna een christen te worden. En Paulus zei: Ik wenste wel van God, dat, én bijna én geheel, niet alleen gij, maar ook allen, die mij heden horen, zodanige werden gelijk als ik ben, uitgenomen deze banden. Wij hebben u het laatste gedeelte van deze verantwoording achter elkaar laten horen, om u de treffende indruk van het geheel te geven, want met dankzegging aan de Heer, die zulke schone gaven aan de zijnen geeft, moeten wij zeggen, dat hetgeen wij hier aanschouwen en horen, ook niet door de uitnemendste aanschouwingen en de welsprekendste redevoeringen, die wij uit de oudheid kennen, wordt overtroffen. Wij horen hier een koninklijke verantwoording voor een koning, een Romeins pleidooi voor een Romeinse rechter, en een Evangelieprediking voor allen, die tegenwoordig waren, en dat alles met een warmte, een ernst, een welsprekendheid, die, zonder een machtige indruk te willen maken, de machtigste indrukken maakt en de aandoeningen opwekt van hen, die anders zonder aandoeningen zijn, althans op het punt van godsdienst. Het is een welsprekendheid, gelijk aan de hete bronnen in het gebergte, die vanzelf op alle punten uit de grond opwellen, en haar warmte en genezende krachten in het rond verspreiden. Wij moeten dan ook hier, na dit algemeen overzicht, op onze voetstappen terugkeren tot het bijzondere: eerst tot het gezelschap en dan tot de inhoud van Paulus' rede. Het gezelschap bestond uit Festus, die, zoals reeds gezegd is, van geringe afkomst en alleen door 's keizers gunst groot geworden was. Bernice was een Jodin, en een van de schoonste vrouwen van haar tijd, maar ook een van de slechtste, die meermalen te Jeruzalem kwam, omdat zij een verzoeningsgelofte had gedaan, welke zowel door de vrouw, als door de man kon geschieden. Zij meende, door het haar te laten groeien en te vasten, haar zonden te kunnen uitwissen; doch zo iets leert het bijgeloof, niet het geloof. Agrippa, haar broeder, was als een rechtzinnige Jood opgevoed. Paulus kende hen allen zeer goed, en richtte daarnaar zijn rede in. Nu weten wij, dat de wereld van alles, ook van de godsdienst, een komedie, een vertoning maakt. Niet alleen, dat de koning en zijn zuster in grote pracht (wij zouden zeggen in groot hofkostuum) kwamen, maar ook al de autoriteiten (grootambtenaren) in Cesarea waren uitgenodigd. Festus wilde aan deze samenkomst de hoogste luister bijzetten ter ere ook van Agrippa, die hem de eer had aangedaan met een bezoek van gelukwensing. Festus wist wel, dat het een staatkundig bezoek was, omdat Agrippa hem als de machtigste tot vriend wilde houden, doch dat liet hij zich natuurlijk welgevallen. En wij, die hoger zien, zeggen: De Heer maakte ook deze wereldse dingen

dienstbaar aan zijn koninkrijk, omdat hiermee Paulus in de gelegenheid werd gesteld, het Evangelie ten gehore te brengen van de hoogste kringen van de toenmalige maatschappij. Zulke lieden komen niet tot Paulus in de gevangenis, daarom moet hij uit de gevangenis komen tot hen; en zo worden er nog heden velen uit de wereld gevangengenomen voor Christus, want nog heden wordt menig prediker geroepen, om temidden van de uitbundigste pracht van een wereldse omgeving, Christus in zijn diepste vernedering, Christus en die gekruist als de enige Zaligmaker van de wereld te verkondigen. Moge de leraar, daartoe geroepen, het doen met dezelfde getrouwheid als Paulus het deed. Een Christen toch moet niet zien op het gebied, dat hij verloren heeft, maar op het gebied, dat hij heeft, en van daaruit werkzaam zijn. Paulus had als gevangen man een groot gebied voor de prediking des Evangelies verloren. Als vrij man stond de wijde wereld geheel voor hem open, en hij kon gaan waar hij wilde, om er de Heer te verheerlijken; doch in de gevangenis werd dat groot gebied tot een eng begrensd gebied gemaakt, en toch werd er in dat kleine gebied zoveel hij vermocht door hem gepredikt. En nu wordt hij weder voor een korte tijd geroepen op een zeer groot gebied, niet naar het aantal mensen, die hem horen, maar naar hun rang; deze groten waren de vertegenwoordigers van de grote wereld. En zo is voor het geloof ieder gebied geschikt, om te dienen tot uitgangspunt van de Evangelieprediking, en om van daar de wereld te overwinnen. De geschiedenis levert hiervan treffende voorbeelden. In de middeleeuwen was bijna de gehele wereld overstroomd en ingenomen door de Saracenen, doch in een klein hoekje van de wereld, in de Australische wouden, stuitten zij opeens op Karel Martel (Strijdhamer); en na eeuwen van onderdrukking had het Christendom zij het een verbasterd Christendom, dat doet er niet toe de grote Europese wereld weder overwonnen. En zo ook nu, al wordt de gehele wereld overstroomd en ingenomen door het ongeloof en bijgeloof, gelijk zij toen werd, als er nog maar een klein hoekje van de wereld overblijft (en dat blijft er door de zorg des Heren altijd over), dan zal het geloof van daar zijn uitvallen doen en de grote wereld weder overwinnen. Maakt nu de wereld, overal, waar zij samenkomt, een komedie van de kerk, overal, waar Christenen komen, maken deze een kerk van de komedie. Paulus maakte deze hofzaal tot een gehoorzaal van het woord des Heren. Och, men twist zoveel over het kerkelijke en de kerk, maar wat maakt eigenlijk de kerk? De prediking van het Evangelie, de prediking van de gekruiste Christus. Waar deze gepredikt wordt, daar wordt kerk gehouden, al is het ook in een schuur. Niet, dat ik tegen de kerkgebouwen ben, hoe zou ik tegen de orde kunnen zijn? Ook ben ik niet tegen onze fraaie kerkgebouwen, want zo iets waardig is om door de hoogste kunst te worden uitgedrukt, dan is dit wel het goddelijke, dat op aarde is. Gezegende Vrucht van de Hervorming, dat wij vaste, ruime en geschikte plaatsen hebben in de steden en in de dorpen, waar de gemeente des Heren rustig tezamen kan komen tot het gebed en het gehoor des woords. De kerken zijn de hogescholen van de volwassenen, zonder welke de gemeente al het geleerde zou vergeten, en de scholen van de aankomende jongelingen en jongedochters, zonder welke zij hun bestemming niet zouden leren kennen. Doch ik bedoel alleen te zeggen, dat de kerkgebouwen niet de kerk zelf zijn. De kerk is alleen in het kerkgebouw, wanneer er het reine, onvervalste Evangelie in verkondigd wordt. Wordt er dßt niet in verkondigd, dan gaat gij er immers niet in, maar voorbij, en zijn ze voor u, als bestonden ze niet. Maar het is een natuurlijke neiging van de mens, om de schijn te nemen voor de zaken. Toen de Roomse kerk alles alleen wilde zijn, bracht zij de wereld in de kerk met al haar pracht en genot, met al haar poëzie en muziek. Gelukkig heeft het Protestantisme ons althans daarvan vrijgemaakt. Zo dan, doordien Paulus hier tegenwoordig was, werd de staatsiezaal van het paleis van Festus tot een kerk en Paulus, verantwoording tot een predikatie. En welke tekst nam hij daar, en hoe behandelde hij die? Dat moeten wij nu nog aanwijzen. De tekst was: "Christus, opgestaan uit de doden, de Messias van de Joden én van de Heidenen." Om de wijze, hoe hij die tekst behandelde, te doen zien, moeten wij bij enkele van zijn bewoordingen stilstaan. Waarover ook, als ik naar Damascus reisde, met macht en last, welke ik van de overpriesters had. Mannen van gezag, zoals Festus en

Agrippa waren, luisteren gaarne, als men van macht en gezag spreekt, en zo zegt Paulus hun, dat hij niet op eigen gezag gehandeld heeft, maar door het gezag en de macht der overpriesters. Zij konden hieruit zien, in welk een nauwe vriendschapsbetrekking Paulus vroeger met de overpriesters stond. Wij merkten het reeds op: de hogepriesters van die tijd waren gewoonlijk Sadduceeën, en deze werden door de streng orthodoxe Paulus in de arm genomen, om de eerste Christenen te vervolgen. Ja, zo was het en is het nog. De zozeer verdeelde wereld verenigt zich altijd, als er tegen Jezus moet gehandeld worden. Zag ik, o koning! in het midden van de dag. Wij spraken reeds vroeger over het gewicht van deze tijdsbepaling voor Paulus, en voor het geloof, dat hiermee versterkt wordt in het aannemen der waarheid, dat alles bij God zijn bestemde tijd heeft. Ook geeft de klokslag, hoe snel ophoudende, toch aan vele dingen een vastigheid in de geschiedenis, die de zaak in levendige herinnering houdt. Toen in het jaar 1830 in Frankrijk het oproer begon, zei een oud staatsman, bij het horen van het rumoer op de straat, tot zijn knecht: "wat gebeurt daar buiten?" "Al het volk is op de been." "Hoe laat is het?" vroeg verder de man. "Tien minuten voor tien", antwoordde de knecht. "Welnu," hernam de staatsman, "zeg dan, dat tien minuten voor tien Karel X heeft opgehouden te regeren." Zie, dat zijn vastigheden, niet alleen van de geschiedenis, maar van Gods bestuur. Deze man sprak bloot naar zijn grote staatsmanswijsheid, doch voor het geloof zei het meer, en wel dit: "Tien minuten voor tien heeft zich een goddelijke hand uitgestrekt en de revolutie is over het gehele land gekomen!" Op de weg een licht, boven de glans van de zon, dus een bovennatuurlijk licht. Hier werd uitwendig getoond, wat in de bekering inwendig geschiedt. De mens wil weleens zichzelf bekeren; zijn natuurlijk licht, zijn verstand, zijn rede, zijn oordeel schijnen hem daartoe genoegzaam te zijn; doch bij het natuurlijk licht kan men wel de natuurlijke dingen zien, maar niet Jezus, en deze zag Paulus lichamelijk bij dat bovennatuurlijk licht, en moeten ook wij geestelijk zien door datzelfde licht; doch nu schijnende in onze harten en verstanden. Van de hemel mij en degenen, die met mij reisden, omschijnende. God zorgde voor getuigen, en daarvoor moeten wij ook zorgen. Men heeft in een betwistbare zaak altijd een dubbel recht, wanneer men zich op oog- en oorgetuigen kan beroepen. En als wij allen ter aarde neergevallen waren, hoorde ik een stem, tot mij sprekende. Paulus zegt, dat de stem tot hem geschiedde, en dat was eigenaardig. De toespraak des Heren gold hem alleen, niet zijn geleide, daarom hoorden zij, evenals vroeger het volk bij de Heer, ook wel een stemgeluid, maar zonder er de woorden van te horen, zodat de een, evenals toen, zal gezegd hebben: Er is een donderslag geschied, en de ander:.Een engel heeft tot hem gesproken Johannes 12:29. En zeggende in de Hebreeuwse taal. Dit is in het geheel geen onverschillige zaak. Stel u voor, dat de Heer Grieks gesproken had tot Paulus, die deze taal evengoed verstond als het Hebreeuws, zou het dan geen afsnijding geweest zijn van des Heren betrekking tot Israël? Het zou dan althans hebben kunnen schijnen, dat Christus in zijn dood en opstanding opgehouden had een Jood, een Israëliet te zijn, en alzo de titel van Zoon van David niet meer droeg, maar bloot die van Zoon van de mensen. Er zijn mensen, die zo denken. Wachten wij ons voor zulke leer, want hiermee snijden wij Christus af van geheel het Oude Testament, van de wet en de profeten. Christus blijft ook in zijn heerlijkheid de wortel en het geslacht David’s Openbaring 22:16. En wat schrijft Paulus aan Timotheus: 2 Timotheus 2:8. Houd in gedachtenis, dat Jezus Christus uit de doden is opgewekt, welke is uit het zaad van David, naar mijn Evangelie. De wereldse wijsheid heeft te allen tijde getracht, om de Joodse Christus tot een Griekse te maken, en daarmee tot een wijze, zoals al de wijzen van Griekenland waren, een leraar des volks, een wetgever, zo gij wilt, maar geen Messias, en zo: al een Messias, dan zonder het kruis. Zulke lieden plaatsen Christus op een groots voetstuk, en vergoden Hem somtijds als mens, gelijk zij Plato vergoden, doch willen niets weten van zijn waarachtige Godheid en van zijn waarachtige zoenofferande voor de zonde. Verre zij ook deze dwaling van ons. Het voetstuk van Christus is het Oude Testament en Hijzelf is het persoonlijke Nieuwe Testament; beide behoren tot elkaar en zijn even goddelijk. Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij? Waartoe deze herhaling van de naam? Vooreerst is het een

bewijs van liefde; tot een vijand spreekt men kort af. Ten anderen is het verdubbelen van de naam in des Heren mond een verdubbeling van de persoon. Christus spreekt zijn vervolger aan als mens én als kind van God. In de eerste betrekking doodt Hij hem door zijn woord als de oude mens, en in de tweede betrekking maakt Hij hem levend als de nieuwe mens door hetzelfde woord. En inderdaad, in de bekering wordt de mens in tweeën verdeeld; zijn boze daad wordt losgemaakt van zijn wil, die daardoor goed wordt. De oude mens heeft dan ook zijn kracht in de boze daad, de nieuwe mens in de goede wil. Het is u hard, de verzen tegen de prikkels te slaan. De Heer zei er mede: "Gij zult het tegen Mij niet uithouden, want vervolgt gij Mij, Ik vervolg ook u, maar niet op uw wijze." En ik zei: WIE ZIJT GIJ? Waarom vroeg Paulus naar de naam van degene, die tot hem sprak? Omdat hij een verheerlijkte menselijke gestalte zag, geen engel en ook niet de wolk van de heerlijkheid (de Schechina) als vertegenwoordiger van de onzichtbare Godheid, en ook, omdat de persoon, die hem aansprak, zich noemde als de persoon, die door hem, Paulus, bepaald vervolgd werd. Paulus wist nu wel, dat hij de Christenen vervolgde, doch dat hij daarmee een goddelijk persoon vervolgde, dat wist hij niet, en daarom kon hij later zeggen: Ik heb het uit onwetendheid gedaan in mijn ongeloof. Doch van hier dan ook zijn vraag: wie zijt Gij, Heer? En Hij zei: IK BEN JEZUS, DIEN GIJ VERVOLGT. De Heer zei niet: Wat vervolgt gij mijn gemeente? maar rechtstreeks: wat vervolgt gij MIJ? Thans wist Paulus, dat zij, die hij op aarde vervolgde, niet alleen stonden, maar hun Hoofd en Heer in de hemel hadden, die hij in diens leden vervolgde. Liefelijk, niet waar, die volmaakte en volstrekte eenheid van Christus met de zijnen, dat Hij betuigen kon, nog in zijn heerlijkheid, in de hemel, op de troon des Vaders vervolgd te worden. Trouwens, dit is de gemeenschap tussen hemel en aarde, dat de triomferende kerk nog lijdt in de strijdende kerk, en dat de strijdende kerk zich reeds verblijdt in de triomferende. Zij delen wederkerig in elkanders leed en vreugde. Dit moet dan ook te allen tijde vastgehouden worden. Immers, dat is de gemeenschap van de heiligen, bijzonder op aarde, waardoor een dronk water, de discipel gegeven, de Heer aangenaam is. Luther, ontving eens van een van de vorsten een kruik lekker bier, en dat geschenk herdacht hij nog op zijn sterfbed en verkwikte hem toen nog. Maar richt u op, en sta op uw voeten. "Gij zijt gevallen, maar om op te staan." Want hiertoe ben Ik u verschenen, om u te stellen tot een dienaar en getuige van de dingen, beide die gij gezien hebt, en in welke Ik u nog zal verschijnen. "Ik ben u verschenen, niet om u te straffen, en u tot een schrikbeeld te stellen voor allen, die als gij, tegen Mij woeden, doch om u niet alleen genade, maar ook ere te geven, en u te maken van een van mijn ergste vervolgers tot een van mijn uitnemendste dienaren, tot een getuige van deze mijn verschijning aan u, en van de verschijningen, die u nog van mijn zijde wachten." Verlossende u van dit volk, van de Joden, die thans uw bittere vijanden en vervolgers zijn zullen, en uit de hand van de Heidenen, tot welke Ik u thans zend, en die u ook zullen vervolgen. De Heer voorspelt hem dus zware vervolgingen, maar tegelijk de heerlijkste verlossingen. Zo bemoedigt de Heer de zijnen altijd. Het is altijd: In de wereld zult gij verdrukking hebben, maar hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen, en zo zijt gij ook haar overwinnaars in Mij. En van de Heidenen. Dit woord was bijzonder voor Festus gepast, die thans onmiddellijk hierop horen zou, welke boodschap Paulus van Jezus ontving, om én aan de Joden én aan de heidenen te brengen. Om hun ogen te openen. De onwetendheid van Israël en van de volken, ten opzichte van de kennis van God, maakt hen tot geestelijk blinden, en het eerste wonder, dat de prediking van het Evangelie aan hen doen moest, was: hun ogen te openen. En hen te bekeren van de duisternis tot het licht. Zij hebben het aangezicht afgekeerd van God en zijn licht, en wandelen in de duisternis onder de leiding van de vorst van de duisternis, en zo bestaat het tweede wonder van de Evangelieprediking aan Israël en de volken in een tegenovergestelde wandel van die zij tot hiertoe gewoon waren. En van de macht van de Satan tot God. Met dit laatste woord werd geheel de staat van zonde van Israël en de volken in al zijn kracht geschetst. Door de zonde is de mens onder de macht en heerschappij des satans; vandaar moet dezelfde mens komen onder de macht en heerschappij

van God. De bekering is niets minder dan dit. Een hard woord voor Agrippa en voor Festus, beiden hier de vertegenwoordigers van de Joden en der heidenen; doch de Heilige Geest verbloemt de zaken niet, maar noemt ze bij de rechte en eigenlijke naam. Dat wij ze dan ook niet verbloemen. Hoeveel leraars zouden verschrikken, als gij van hen vorderde, om hun toehoorders te zeggen, dat zij als zondaren de satan tot hun meester hebben, en dat zij van deze vreselijke slavendienst door God almachtig moeten verlost worden, zullen zij er niet in sterven! En hier stelt de Apostel de bekering van de mens voor, juist in het allerontzettendst licht dat er is, en dat in de tegenwoordigheid van al de pracht en heerlijkheid van de wereld, die hier verenigd waren en tentoongespreid werden. Waartoe ook hier fijne vormen, die Paulus anders zeer wel voor de grote wereld gebruiken kon? De bekering is immers dezelfde voor de grootste vorst en de geringste van zijn onderdanen. Hoe beschaamt het onze flauwe predikers, die niet zorgvuldig genoeg de satan in zijn hel menen te moeten laten opgesloten zijn. Doch de wond toedekken is niet haar genezen, maar tot het gebeente laten doordringen. O zeker, het klinkt veel liefelijker, om tot alle mensen te zeggen: God is aller Vader en gij zijt allen zijn kinderen, die uw gebreken hebt; maar als gij maar beter worden wilt, dan worden ze u niet toegerekend. Doch is het de waarheid? Neen, het is de leugen, en de leugen deed en doet nog de mens verloren gaan; alleen de waarheid redt hem. Opdat zij vergeving van de zonden ontvangen, en een erfdeel onder de geheiligden. Zo gestreng de boodschap begint, zo liefelijk eindigt zij. Die boodschap kondigt het oordeel Gods aan, maar niet om het te voltrekken, maar om het af te wenden. De mens wordt in zijn ware toestand aan zichzelf ontdekt, maar om hem daaruit te verlossen. Hij wordt menselijk geheel naakt uitgekleed, maar om hem goddelijk te bekleden met de kleren des heils. Met één woord: hem worden zijn zonden voorgehouden, om ze hem te vergeven, en hij wordt van al zijn zondige genietingen op aarde gescheiden, om hem een erfdeel te geven onder de geheiligden in de hemel. Door het geloof in Mij. Allergewichtigst slot. Hier hoort gij het gehele Evangelie en ziet gij al de werken van de wet afgesneden. In dit kleine woord vloeit de gehele wereldwijde stroom van de goddelijke genade als in één teug water in één glas tezamen, zodat gij het met de hand kunt opnemen en drinken, en er uw dorst mede kunt lessen voor aller eeuwen eeuwigheid. Door het geloof in Mij. Dierbaar woord! Geen schoner werd of kan er zijn gehoord! Om de vergeving van de zonden en een erfdeel onder de geheiligden te verkrijgen, wordt niet het onmogelijke het volbrengen van geheel de wet van God geëist, maar enkel de overgave van zichzelf aan Jezus, het vertrouwen stellen op Hem, het aannemen van zijn volbrachte offerande, het ontvangen van zijn beloofde Heilige Geest. God is liefde, dat is zijn wezen van eeuwigheid tot eeuwigheid, dat is Hij in zichzelf, dat is Hij als de drie-enige God, de Vader in de gemeenschap des Zoons en van de Heilige Geest; en Hij zou liefde zijn voor de zondaar buiten deze gemeenschap, buiten de Zoon en zonder de Heilige Geest? Gij gevoelt het onmogelijke, het ongerijmde hiervan. De Vader heeft al zijn liefde jegens zondaren geopenbaard in de Zoon, door de Heilige Geest, en zo is er voor de zondaar geen gemeenschap met de liefde des Vaders mogelijk dan door het geloof in de Zoon, door de Heilige Geest, die alles tot waarheid maakt, en zonder wie het geloof dan ook onmogelijk een waar geloof kan zijn. Nu weet gij, dat het geloof niet zo vreemd is aan de menselijke natuur, als de begeerte om het goede te doen. Immers, wij zijn van nature geneigd God en onze naasten te haten, omdat onze eigen liefde door de zonde het middenpunt van ons leven en streven is geworden; doch het geloof aan hetgeen buiten ons is, het vertrouwen stellen op anderen, is ons, mensen, eigen tot lichtgelovigheid toe. Alleen het geloven aan God is ons niet eigen. De zonde doet ons aan alles geloof schenken, behalve aan God, de alleen geloof en vertrouwen waardige. Nochtans, het geloofsvermogen is in de mens. Alleen moet het geloof van richting veranderen, het moet, wat de eeuwige belangen van de mens betreft, van al het andere afgetrokken en alleen op God gericht worden, en met God op zijn Zoon, naar het woord des Heren (Johannes 14:1: Gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij. Hiertoe roept het Evangelie, en geeft de Heilige Geest de kracht. "Geloof in de Here Jezus," zegt de Evangeliebode, "erken Hem voor wie Hij is

en stel het vertrouwen van uw harten op Hem als uw Heer en uw God, uw Zaligmaker, en gij zult zalig worden; want zo gij op deze wijze gelooft, zo doet gij dit niet uit uw eigen kracht, maar door de Heilige Geest, die dit wonder, voor uzelf onmerkbaar, maar daarom niet minder wezenlijk, in u werkt. Zalig zijt gij daarom wie gij ook zijt, die gelooft, want de dingen, die u van de Heer gezegd zijn, zullen volbracht worden." Lukas 1:45. Hierin ligt dan ook het onderscheid van de bediening van het Oude en het Nieuwe Testament. Gij weet, Paulus noemt zijn bediening Romeinen 1:5 het apostelschap tot gehoorzaamheid des geloofs onder al de heidenen voor zijn (Christus') naam, terwijl de bediening van de wet bestond in het handhaven van haar geboden, door straffen en offeranden. Gij gevoelt, dat het Oude Testament als zodanig geen blijde boodschap kon zijn aan alle volken, maar dat die blijde boodschap bestond in de verkondiging van het geloof aan een goddelijk persoon, als de vergever van de zonde en de gever van het eeuwige leven uit de dood. De Apostelen konden nu, evenals Paulus te Athene deed, tot al de heidenen zeggen: "Gij gelooft in de afgoden, keert u van hen af en gelooft in de waarachtige God en in Jezus, zijn Zoon, als de Zaligmaker der wereld." En tot de Joden konden zij zeggen: "Gij gelooft in God, ja in Mozes, gelooft ook in uw Messias, door Mozes en al de profeten u beloofd en voorspeld, en er is niets hogers te geloven of te doen, want dat geloof zal u rechtvaardig en heilig, zalig en heerlijk maken; immers, in dat geloof werkt de Heilige Geest in u al zijn werken en al het goddelijk welbehagen." Daarom, o koning Agrippa! ben ik dat hemels gezicht niet ongehoorzaam geweest. Machthebbenden worden graag gehoorzaamd en horen graag van gehoorzaamheid spreken, daarom konden zij het niet anders dan billijken, dat Paulus aan het bevel van Hem, die hem verschenen was als de Heer van de heren en de Koning der koningen, gehoorzaamde. Doch in datzelfde woord zei Paulus ook tot Agrippa: "Maar ook gij, wees niet ongehoorzaam, maar gehoorzaam, want daarop komt het aan. Verhard u niet, maar laat u leiden." Maar heb eerst degenen, die te Damascus waren en te Jeruzalem, en in het gehele land van Judéa, en de heidenen verkondigd, dat zij zich zouden beteren en tot God bekeren, werken doende van de bekering waardig. Paulus begint niet met te spreken over het geloof in Jezus, dat zou hem te uitvoerig doen worden (wel zal hij ermee eindigen), maar hij begint dadelijk met de uitwendige, zichtbare zijde des geloofs, de bekering, de betering in de wandel. Het geloof toch is de geestelijke zijde, de bekering de zedelijke zijde van de wedergeboorte. Het eerste (het geloof) heeft inwendig plaats en blijft een inwendige zaak, de bekering toont zich naar buiten en blijft iets uitwendigs, ofschoon geloof en bekering tezamen behoren als de in- en uitwendige zijde van dezelfde zaak. Om de wil van deze zaken hebben mij de Joden in de tempel gegrepen en gepoogd om te brengen. Duidelijker kon Paulus zijn aanzienlijke hoorders de zaak van zijn onschuld en de wederrechtelijkheid van zijn gevangenneming en van zijn gevangenhouding niet voor ogen stellen. Zij zagen nu dat Paulus, wel verre van een misdaad begaan te hebben, tegen alle misdaden had gepredikt en getracht om zondaren heiliger te doen worden, en dat dus de Joden, die hem om deze reden wilden ombrengen, ten hoogste misdadig waren. Doch hulp van God verkregen hebbende, sta ik tot op deze dag, betuigende beiden klein en groot, niets zeggende buiten hetgeen de profeten en Mozes gesproken hebben, dat geschieden zou. Paulus achtte het nodig zijn rede voor Agrippa niet te besluiten, zonder een beroep op Mozes en de profeten, zonder welke voor een Jood de redenering niet volkomen was; en terecht, want al was het nog zo fraai, wat een volksprediker verkondigde, zo het in tegenspraak stond met Gods woord, tot de vaderen gesproken, zo was het vals en verwerpelijk. Namelijk, dat de Christus lijden moest, en dat Hij, de eerste uit de opstanding van de doden zijnde, een licht zou verkondigen van dit volk en de Heidenen. Zie daar nu de prediking van het geloof in Jezus. Het is de prediking, dat de op Golgotha gekruiste Jezus uit de dood is opgestaan en daarmee bewezen is te zijn de Christus, de beloofde Messias van Israël en de Zaligmaker van de volken. Alleen de opgestane Christus is en kan de Zaligmaker van de wereld zijn. Zonder opstanding is geen Christus en geen Christendom denkbaar of mogelijk. Was Christus niet opgestaan, de tijding van zijn dood zou een treurmare geweest en gebleven zijn al de eeuwen

door; alleen zijn opstanding kan een blijmare zijn, en is het al de eeuwen door. Gij ziet dus ook weer hier, hoe alles aankomt op de werkelijk lichamelijke opstanding des Heren, en hoe en waarom de Apostelen er onophoudelijk op terugkwamen. En als hij deze dingen tot verantwoording sprak, zei Festas met grote stem: GIJ RAAST, PAULUS, DE GROTE GELEERDHEID BRENGT U TOT RAZERNIJ. Een vleiende tegenspraak. Festus wist er eigenlijk niets van. Wel hoorde hij aan de wijze, waarop Paulus sprak, dat deze geen krankzinnige was, maar de geleerdheid kan iemand ook tot een soort van onzinnige maken, en dat scheen voor Festus ten opzichte van Paulus thans het geval te zijn, nu deze sprak van Christus' lijden en opstanding uit de dood, om een licht te zijn voor Joden en Heidenen. Festus, voor wie daarenboven al deze dingen geheel onverschillig waren, en die dus geheel koel bleef bij al de geestdrift en de ijver, die Paulus met grote warmte deed spreken, kon het nu niet langer volhouden, om te zwijgen, en viel dus Paulus in de rede. De wellevendheid had geboden, dat, daar Paulus tot de koning sprak, hij zich van een tussenkomst had onthouden; doch wij zien hier, hoe moeilijk het is, dat de machtigste zijn rol tegenover de hoger gestelde, maar minder machtige kan volhouden. En dat Festus, ofschoon de Joden regerende, zo weinig wist van Joodse zaken, moet ons niet verwonderen. Er zijn nog heden een menigte hoge staatslieden, die over landen en volken regeren, en die van Jezus even weinig weten als Festus ervan wist, Hem alleen kennen als een zekere Jezus, die gestorven is, en van welke Paulus gezegd heeft, dat hij leeft. Goethe, die men de grootste dichter van Duitsland acht te zijn en die men bij zijn leven beschouwde als alles te weten, wat er te weten was, zei eens op zijn tachtigste jaar aan een vriend: "Ik heb zo dikwijls horen spreken van het gerechtvaardigd worden door het geloof, maar ik heb nooit kunnen begrijpen wat zij daarmede menen. Wat is dat toch?" Zo onwetend kan de geleerdste mens zijn in de dingen Gods. Maar hij zei: IK RAAS NIET, MACHTIGSTE FESTUS, MAAR IK SPREEK WOORDEN VAN WAARHEID EN VAN EEN GEZOND VERSTAND. Dat Paulus Festus bij de juiste titel, die hem toekwam, toespreekt, was wel het beste bewijs, dat hij geen dweper was, want deze kent niemand boven zich, maar stelt alle mensen met zich gelijk, of onder zich. Voorts ergert zich niemand aan de uitdrukking gezond verstand, alsof Paulus hiermee het natuurlijk menselijk verstand inzake van godsdienst te hoog zou hebben gesteld. Ofschoon wij door de zonde allen geen volmaakte lichamelijke gezondheid genieten, zo is er toch een groot verschil tussen gezond en ziek zijn. Evenzo is het in het verstandelijke. Een gezond verstand is een verstand, dat in orde is, dat de zaken niet alleen ziet, maar ook goed ziet, ja zoveel mogelijk van alle zijden beziet, en daaruit juiste gevolgtrekkingen maakt. Want de koning weet van deze dingen, tot welke ik ook, vrijmoedigheid gebruikende, spreek. Een bescheiden terechtwijzing aan Festus, en een zacht verwijt, dat hij van deze dingen niets weet, en er dus ook niet over kan oordelen. Festus liet zich dat welgevallen. De grote redenaars bij zijn eigen volk gebruikten meermalen zulke fijne terugslagen op de aanvallen, die men hun deed. Want ik geloof niet, dat hem iets van deze dingen verborgen is, want dit is in geen hoek geschied. Het gebeurde met de Here Jezus is een wereldkundige zaak, en het Evangelie spreekt van hetgeen ten volle openbaar is geworden. En daarom heeft het Evangelie nog heden zijn grootste kracht in de openbaarheid, en het onbewimpeld en ten volle zeggen van de waarheid in het openbaar. Vindt het dan tegenspraak, dan is er gelegenheid om de tegenspraak te weerleggen en de waarheid in altijd voller luister te doen schitteren. Gelooft gij, o koning Agrippa! de profeten? Ik weet, dat gij ze gelooft. Hier doet Paulus een beroep op de koning, dat voor deze te machtig is, omdat het zijn geweten aangrijpt. Immers kon hij als Jood aan de profetie geen geloof ontzeggen, en gelooft hij de profetie, zoals hem werkelijk geleerd was te doen, dan moet hij ook het beroep van Paulus op de profetie voor geldig houden. Er zijn altijd, punten, waar een mens bij aan te vatten is, en hier greep Paulus juist zulk een punt bij Agrippa aan, en plaatste hem op het ja of neen. Ook wacht Paulus het antwoord niet af, maar antwoordt voor Agrippa bevestigend; laat Agrippa het nu tegenspreken en zeggen, dat het niet waar is. Doch zover wil Agrippa niet gaan, en zo volgt hij, ofschoon op een andere wijze, het

voorbeeld van Festus, om door een vleierij Paulus in de rede te vallen en van de gang van zijn rede af te brengen. En Agrippa zei tot Paulus: GIJ BEWEEGT MIJ BIJNA EEN CHRISTEN TE WORDEN. Dit bijna bederft alles. Bijna is niets. Wij moeten geheel en al Christenen zijn, o wij zijn het in het geheel niet; op dezelfde wijze moeten wij ook Christus geheel hebben, of wij hebben Hem in het geheel niet. Christus is niet te delen en het Christendom ook niet. Doch de meeste mensen durven niet naar hun geweten handelen en verharden zich juist daardoor. De benaming Christen was in die tijd, en voornamelijk in de mond van een Jood, geen erenaam, maar een spotnaam voor de discipel des Heren, en dit verklaart geheel de bedoeling van de koning: het was een fijne scherts, niets meer. Doch Paulus maakte er een ernstige zaak van. Hij zei: IK WENSTE WEL VAN GOD, DAT, ÉN BIJNA ÉN GEHEEL, NIET ALLEEN GIJ, MAAR OOK ALLEN, DIE MIJ HEDEN HOREN, ZODANIG WERDEN, GELIJK IK BEN, UITGENOMEN DEZE BANDEN. Ook deze woorden zijn een uitnemende proef van de welsprekendheid, die de Heilige Geest zijn dienaren bij hun verantwoording geeft. Edeler antwoord kon op die onedele betuiging van Agrippa niet gegeven worden. Wij kunnen het ook een meesterstuk van Christelijke wellevendheid en liefde noemen. De Apostel verwerpt het woord des konings niet; dat zou onbeleefd zijn geweest; nee, hij neemt het over, doch voegt er iets bij, als om het aan te vullen. Hij voegt bij het bijna het geheel Christen zijn, en zondert de banden uit. Welk een zielskracht en zielsrust waren er nodig tot het maken van deze treffende en kiese uitzondering! Paulus was hiermee kennelijk voor allen geen dweper, die met zijn ketens rammelt, alsof ze van goud waren, en die ze allen toewenst, als de naaste weg naar de hemel, neen, hij wenst dat ieder een Christen was, doch, was het mogelijk, zonder lijden. De Meester kon zeggen: wie mijn discipel zijn wil, die neemt zijn kruis op en volgt Mij, maar dat mag de discipel niet zeggen, en zegt hij ook niet. Hier gebruikte Paulus ook weer de beleefde, fijne vorm, omdat hij die mocht gebruiken; want koningen en groten moet men geen Christendom toewensen met banden. Gelijk ik ben; welk een verzekerdheid des geloofs! Niet: gelijk ik zijn zal of hoop te zijn, maar gelijk ik ben. En als hij dit gezegd had, stond de koning op, en de stadhouder, en Bernice, en die met hen gezeten waren. Het was het teken, waardoor aan Paulus gezegd werd, dat hij genoeg gesproken had. De koning wilde de zaak niet verder laten komen, dan zij gekomen was; hij stond op en allen volgden zijn voorbeeld. En aan een zijde gegaan zijnde, spraken zij tot elkander, zeggende: DEZE MENS DOET NIETS DES DOODS OF DER BANDEN WAARDIG. Ook hier zien wij weer een overeenkomst in het lijden van Paulus met dat van de Heer. Hij werd onschuldig verklaard en toch niet vrijgelaten. En Agrippa zei tot Festus: DEZE MENS KON LOSGELATEN WORDEN, INDIEN HIJ ZICH OP DE KEIZER NIET HAD BEROEPEN. Kon losgelaten worden; waarom hem dan niet losgelaten? Doch het was een blote uitvlucht om van de zaak af te komen, en er toch iets van te zeggen. Ten slotte wilde Agrippa, als kenner van de dingen, door Paulus besproken, zijn gevoelen aan Festus mededelen, zonder hem evenwel enigszins te willen bewegen, Paulus los te laten. Zo handelt de dubbelzinnige wereld. Van de ene hand worden Paulus de banden afgenomen en aan de andere hand weer aangelegd. Agrippa en nu ook Festus beschouwen Paulus' beroep op de keizer als een verplichting, om hem tot de keizer te zenden, zonder dat schuld of onschuld daarbij in aanmerking kwamen. Agrippa had tot Festus moeten zeggen: "Geef Paulus zijn vrijheid, want wat hebt gij een Romeins burger tot de Romeinse keizer te zenden, zonder een geldige aanklacht tegen hem te hebben? Zal de keizer niet toornig worden en zeggen: waarom mij zulk een mens te zenden, en u bestraffen, dat gij een man zonder iets van de banden waardig gedaan te hebben, zolang in banden hebt gehouden?" Doch men wilde de Joden te vriend houden; en daarom moest Paulus naar Rome worden gezonden, om er ook wederom twee jaren gevangen te zijn.

27:1 Paulus op reis naar Rome tot de keizer.
En als het besloten was, dat wij naar Italië zouden afvaren, leverden zij Paulus en enige andere gevangenen over aan een hoofdman over honderd, met name Julius, van de keizerlijke bende. Ook deze gelijkvormigheid had het lijden van Paulus met dat des Heren, dat hij onder de gewone misdadigers werd genoemd. De gevangenen, waaronder nu Paulus meegeteld werd, waren in grote getale, en ongetwijfeld alleen dezulken die tegen de staat hadden gesproken of gehandeld, dus staatsmisdadigers, die als zodanig niet door de burgerlijke rechtbank rechtstreeks gestraft konden worden, en dus naar de keizer en diens hoogste gerechtshof werden opgezonden. Uit het vervolg zien wij, dat Julius een edel Romein was, die Paulus veel welwillendheid betoonde en vele vrijheden verleende. Het is opmerkelijk, maar in het Nieuwe Testament zijn de militaire machten altijd edelmoediger voor de Christenen dan de burgerlijke machten, de Heidenen meer dan de Joden. Zo weet God soms mensen ons toe te voegen, die, ofschoon niet in ons geloof delende, maar natuurlijke mensen zijnde, nochtans ons de gewichtigste diensten bewijzen, die wij moeten waarderen, wetende, dat God alleen kan bekeren, en dat wij ieder mens, die boven ons gesteld is, als zodanig moeten eren, vooral wanneer hij ons goed doet. En in een Adramytténisch schip gegaan zijnde, alzo wij de plaatsen langs Azië bevaren zouden, voeren wij af. De reis had langs Klein-Azië plaats, en de veelvuldige havens, die men kon aandoen, gaven genoegzame gelegenheid om zich telkens van teerkost te voorzien voor zulk een menigte (met het scheepsvolk tweehonderdzesenzeventig mensen, Handelingen 27:37, als de gevangenen waren. Het schip, dat te Adramytium in Mysië thuis was, zou hen alleen tot Myra in Lycië brengen. En Aristarchus, de Macedoniër van Thessalonika, was met ons. Deze was een bijzondere vriend van Paulus en ook Lukas was Paulus' reisgenoot, zoals wij opmerken uit de woorden: voeren WIJ af. Zo was dan Paulus ten opzichte van mensen, die hem liefhadden, niet alleen; zij moesten natuurlijk op eigen kosten meereizen; doch bijzonder Aristarchus schijnt een man van enig aanzien te zijn geweest. In Rome was hij, en waarschijnlijk ook Lukas, gevangene met Paulus. Colossenzen 4:10. En des anderen daags kwamen wij aan te Sidon. Van Cesarea kwamen zij te Sidon in Fenicië, met Tyrus, ons allen bekend. En Julius, vriendelijk met Paulus handelende, liet hem toe tot de vrienden te gaan om van hen bezorgd te worden. Dat was een grote vergunning van de hoofdman, ofschoon Paulus onder Romeins geleide zal hebben gestaan. De vele benodigdheden tot de reis, welke Paulus zich als gevangene te Cesarea niet kon aanschaffen, werden nu hier door de broederen en zusters verstrekt. Men spreekt soms veel van de broederschap van de vrijmetselaren, dat deze elkaar helpen in alle delen van de wereld, doch de broederschap van de Christenen staat oneindig hoger dan de genoemde, omdat de Christenen niet alleen elkaar helpen in tijdelijke dingen, maar ook elkanders eeuwige belangen op het ijverigst bevorderen. En van daar afgevaren zijnde, voeren wij onder Cyprus heen, omdat de winden ons tegen waren. WIJ zouden zeggen: daar wij de volle zee niet konden houden, voeren wij onder de wal van Cyprus. En de zee, die langs Cilicië en Pamfylië is, doorgevaren zijnde, kwamen wij aan te Myra in Lycië. Zo voer dan Paulus nog zijn vaderland en vaderstad Cilicië voor het laatst voorbij. Welke gedachten hier bij hem zullen zijn opgerezen, kunnen wij ons wel voorstellen. Er zijn soms omwentelingen in ons leven, die ons een onuitputtelijke stof tot gedurig nadenken geven. En de hoofdman, aldaar een schip gevonden hebbende van Alexandrië, dat naar Italië voer, deed ons in hetzelfde overgaan. Alexandrië, de hoofdstad van Egypte, dreef veel handel met Italië en had daartoe grote schepen, geschikt om ook vele manschappen over te brengen. En als wij vele dagen langzaam voortvoeren, en nauwelijks tegenover Cnidus gekomen waren, vermits het ons de wind niet toeliet, zo voeren wij onder Kreta heen, tegenover Salmone. Kreta ligt in het oostelijk gedeelte van de Middellandse zee.

27:8 Schipbreuk van het schip, waarmee Paulus voer.
En het zelf nauwelijks voorbij zeilende, kwamen wij in een zekere plaats, genaamd schone havens, waar de stad Laséa nabij was. En als veel tijd verlopen, en de vaart nu zorgelijk was, omdat ook de vasten na voorbij was, vermaande hen Paulus, en zei tot hen: MANNEN! IK ZIE, DAT DE VAART ZAL GESCHIEDEN MET HINDER EN GROTE SCHADE, NIET ALLEEN VAN DE LADING EN VAN HET SCHIP, MAAR OOK VAN ONS LEVEN. De vasten is hier de grote Verzoendag, vallende ongeveer in of tegen oktober. Dus was het najaar gekomen, en de verdere vaart gevaarlijk. Doch behalve dit was Paulus door de Heilige Geest verzekerd, dat er werkelijk een ongeluk zou gebeuren, als men nu de vaart voortzette, en zo raadde hij aan, hier te schone havens te overwinteren. Doch de hoofdman geloofde meer de stuurman en de schipper, dan hetgeen van Paulus gezegd werd. Het gaat gewoonlijk zo, de mannen van het vak worden alleen als de deskundigen beschouwd, geraadpleegd en gevolgd. De stem van de profeet is meest altijd een stem in de woestijn. Zo haatten ook in Israël de priesters (de wettelijk bevoegde mannen der wet) de profeten (de ambassadeurs of gezanten des Heren in buitengewone dienst), en toch heeft God deze laatsten boven de eersten gesteld. Wachten wij ons dan van deze slaafse onderwerping aan de mannen van het vak, en bewaren wij onze vrijheid om God te horen ook door de mond zijner profeten. God wil, dat wij al zijn ordeningen eerbiedigen, maar dat wij in geen geval dienaren zijn van mensen, maar van Hem, de Heer alleen. En alzo de haven ongelegen was om te overwinteren, vond het merendeel geraden, ook van daar te varen, of zij mogelijk te Fenix konden aankomen, om te overwinteren, zijnde een hoven in Kreta, strekkende tegen het zuidwesten en tegen het noordwesten. De naam schone havens betekende waarschijnlijk, dat het een schone, open zomerhaven was, terwijl .Fenix een tegen de zuidwesten en noordwesten winden gedekte haven was. Men zag op de natuurlijke geschiktheid van de plaats, en men kan en mag op niets anders zien, tenzij er een hogere goddelijke openbaring aanwezig zij, en deze was aanwezig in Paulus. Doch deze geloofden zij niet. En alzo de zuidenwind zachtelijk waaide, meenden zij hun voornemen verkregen te hebben, en afgevaren zijnde, zeilden wij dicht voorbij Kreta heen. Ook de gelegenheid was goed, ja uitlokkend, en zo scheen alles de waarschuwing van Paulus voor ongegrond te verklaren. Maar niet lang daarna sloeg tegen hetzelfde een stormwind, genaamd Euroclydon. De zeelieden onderscheiden nog heden de stormen door onderscheidene benamingen. Deze was een landwind, die van de kust af naar zee joeg, een storm- en rukwind, die ditmaal vreselijk en langdurig langs deze kusten woedde. En als het schip daarmee weggerukt werd, en niet kon tegen de wind opzeilen, gaven wij het op en dreven heen. En lopende onder een klein eilandje, genaamd Clauda, konden wij nauwelijks de boot machtig worden, dewelke opgehaald hebbende, gebruikten zij alle behulpselen, het schip ondergordende; en alzo zij vreesden, dat zij op de droogte Syrtis vervallen zouden, streken zij het zeil, en dreven alzo heen. De Syrtis is een aller gevaarlijkste bank in de Middellandse zee op de Afrikaanse kust; daarop te vervallen stond gelijk aan te vergaan. Men ondergordde, dat is men sjorde het schip bijeen met kabels onder de kiel door, om het daardoor meer vastigheid te geven. De boot volgde eerst het schip, doch werd nu met grote moeite binnen boord gebracht. En alzo wij van het onweer geweldig geslingerd werden, deden zij de volgende dag een uitworp. Van een gedeelte der lading, dat gedeeltelijk, zoals gewoonlijk, uit stukgoederen (vaten, kisten, tonnen, alle met goederen gevuld) zal bestaan hebben. En de derde dag wierpen wij met onze eigen handen het scheepsgereedschap uit. Dat is het zogenaamd waarloos goed: het scheepsgereedschap, dat de zeelieden als voorraad medenemen, om bij het breken of wegslaan van een en ander te kunnen dienen. Alles wat het schip verlichten kon en niet volstrekt onontbeerlijk was, moest nu uitgeworpen worden, om het schip lichter in zijn bewegingen te maken. En als er noch zon, noch gesternte in vele dagen verschenen, waardoor men nog enige waarnemingen kon doen, op welke plaats men zich in die orkaan bevond. En geen klein onweer ons drukte, zo werd ons voorts alle hoop van behouden te worden benomen. Meermalen laat de Heer het tot het alleruiterste komen,

opdat Hij ons telkens weder de grote les herhaalt: "waar de natuurlijke middelen falen, daar treed Ik reddend op." En als men lange tijd zonder eten geweest was, stond Paulus op in het midden van hen, en zei: O MANNEN! MEN BEHOORDE MIJ WEL GEHOOR GEGEVEN TE HEBBEN, EN VAN KRETA NIET AFGEVAREN TE ZIJN, EN DEZE HINDER EN DEZE SCHADE VERHOED TE HEBBEN. De Apostel geeft hier een zeer gewichtige les aan de Christenen van alle tijden, waaronder er altijd velen waren en nog zijn, die menen, dat zij God verzoeken zouden, wanneer zij door het gebruik van middelen, die hun in handen zijn gegeven, gevaren ontwijken, die God over hen besloten heeft. Niemand weet immers, wat God werkelijk over hem besloten heeft, en wanneer God ons, op welk een wijze dan ook, op een toekomend gevaar oplettend maakt, dan is het, om ons te waarschuwen, opdat wij er de nodige voorzorgen tegen nemen. Op dezelfde wijze gebruikte Jozef de zekerheid van de komst van de zeven jaren van overvloed en die van hongersnood in Egypte. Wij mogen, ja, moeten de ons ter hand staande middelen gebruiken, mits ze goed zijn op zichzelf, en mits wij er niet op vertrouwen, maar op God alleen. Doch alsnu vermaan ik ulieden goedsmoeds te zijn, want er zal geen verlies geschieden van iemands leven onder u, maar alleen van het schip. Welk een blijde tijding in zulke wanhopige omstandigheden! Niemand bekommerde zich zeker om het behoud van het schip, uitgenomen misschien de schipper, maar ieder was in vrees voor het verlies van zijn leven, en hier geeft Paulus hun de stellige verzekering, dat niemand van hen alle schade zou lijden aan zijn leven. Alleen het schip zou vergaan. Het is een liefelijk beeld van de dood van de Christen; daarin moet ook zijn schip vergaan, maar hijzelf komt in de haven. Want deze zelfde nacht heeft bij mij gestaan een engel Gods, wiens ik ben, welke ik ook dien. Een liefelijke uitdrukking van des Christens betrekking tot de God aller vertroosting. Zeggende: VREES NIET, PAULUS! GIJ MOET VOOR DE KEIZER GESTELD WORDEN; EN ZIE, GOD HEEFT U GESCHONKEN ALLEN, DIE MET U WAREN. Zulke kostbare geschenken als de levens van mensen, van zo vele mensen zijn, geeft God aan zijn kinderen. Wie zou ze niet boven alle schatten der wereld waarderen! "Geef, o Heer! mij zielen te behouden, niet alleen voor het tijdelijke, maar ook voor het eeuwige leven!" zal wel het hoogste gebed van ieder Evangelieprediker zijn. Daarom, zijt goedsmoeds, mannen! want ik geloof God, dat het alzo zijn zal, gelijkerwijs het mij gezegd is. Wederom een allerschoonste uitdrukking van het geloof. Zonder belofte Gods heeft het geloof geen grond, maar na de belofte Gods heeft het ongeloof geen grond. Doch wij moeten op een zeker eiland vervallen. Zij moesten stranden, dit was hier de enige weg tot behoud; het schip moest schipbreuk lijden, en daaruit zou God de schipbreukelingen redden. Als nu de veertiende nacht gekomen was, alzo wij in de Adriatische zee herwaarts en derwaarts gedreven werden, omtrent het midden van deze nacht, vermoedden de scheepslieden, dat hun enig land naderde. Met de Adriatische zee wordt hier bedoeld dat gedeelte van de Middellandse zee, dat de zuidelijke kusten van Griekenland en Italië bespoelt. Voorts zien de zeelieden spoedig, of zij in volle zee zijn, of op ondiep water, voornamelijk aan de branding, die op de banken staat. En het dieplood uitgeworpen hebbende, vonden zij twintig vademen, en een weinig voortgegaan zijnde, wierpen zij wederom het dieplood uit, en vonden vijftien vademen; en vrezende, dat zij ergens op harde plaatsen vervallen mochten, wierpen zij het anker van het achterschip uit, en wensten, dat het dag werd. Het dieplood maakte het vermoeden van de scheepslieden tot zekerheid, en daar zij nu grond dicht onder het schip hadden, zo wilden zij daar blijven, om niet misschien op een harde rots te stoten, en alzo het schip ineens verbrijzeld te zien. Als het anker hield, kon dit voorkomen worden. Maar toen de scheepslieden zochten uit het schip te vlieden, en de boot neerlieten in de zee, onder de schijn, alsof zij uit het voorschip de ankers zouden uitbrengen, zei Paulus tot de hoofdman en tot de krijgsknechten: INDIEN DEZE IN HET SCHIP NIET BLIJVEN, GIJ KUNT NIET BEHOUDEN WORDEN. Toen hieuwen de krijgsknechten de touwen af van de boot en lieten haar afvallen. Altijd zijn er mensen, die, op eigen redding bedacht, er geen gewetenszaak van maken om anderen aan hun lot over te laten. De stuurlieden en matrozen meenden, nu dicht bij

land zijnde, het zekere voor het onzekere te moeten nemen, en zich te redden door de boot, waarmede zij naar het nabij zijnde strand konden roeien. Op die wijze waren zij, zo zij meenden, alle onzekere kansen te boven. Doch Paulus, die hun toeleg terstond doorzag, ofschoon zij voorwendden, ook het voorschip evenals het achterschip door ankers vast te leggen, waarschuwde de hoofdman met een alles afdoende reden. De orde luidde hier: gelijke nood, gelijke redding. Ook hier zien wij een geestelijk beeld. De mens wil gewoonlijk doen, wat hij niet kan, (zichzelf redden), en wat hij doen kan, dat wil hij gewoonlijk niet: namelijk het afsnijden van alle middel, dat niet redden kan, noch mag (het afkappen van de touwen van de boot). En ondertussen dat het dag zou worden, vermaande Paulus hen allen, dat zij zouden spijs nemen, en zei: HET IS HEDEN DE VEERTIENDE DAG, DAT GIJ VERWACHTENDE BLIJFT ZONDER ETEN EN NIETS HEBT GENOMEN. DAAROM VERMAAN IK U SPIJS TE NEMEN, WANT DAT DIENT TOT UW BEHOUDING, WANT NIEMAND VAN U ZAL EEN HAAR VAN HET HOOFD VALLEN. En als hij dit gezegd had en brood genomen had, dankte hij God in aller tegenwoordigheid, en het zelf gebroken hebbende, begon hij te eten. En zij allen, goedsmoeds geworden zijnde, namen ook zelf spijs. Wij waren nu in het schip in alles tweehonderdzesenzeventig zielen. Moed deelt zich mede. Een moedig generaal maakt moedige soldaten. Zo deelt zich ook het geloof mede. Hoevelen zijn onder waarlijk gelovige mensen gelovig geworden! Wij zien hier in Paulus, hoe God soms zijn kinderen doet heersen in het midden van hun vijanden door dienende liefde. Paulus is hier, door God daartoe geroepen en bekwaam gemaakt, de meester van de toestand, hij ordent alles en allen gehoorzamen hem. Trouwens, hij is hier in het midden van de Heidenen als dienaar des waarachtigen Gods, om Hem de ere te geven en de dankzegging toe te brengen. Ook zien wij, dat het geloof reeds zijn vrucht heeft, vóórdat de uitkomst aanwezig is. Paulus handelt alleen uit de volle verzekerdheid zijns geloofs aan de redding. Hij maakt gebruik van de rust, die het voor anker liggend schip heeft, om, eer de dag aanbreekt en aller dubbele werkzaamheid zal aanvangen, een geregelde maaltijd te houden, die sedert veertien dagen niet kon plaats hebben, door de onophoudelijke spanning, het angstig wachten op het bedaren van de orkaan, of op een schipbreuk, waarin al de schepelingen verkeerden. En hoe sterk deze lieden ook waren, zij waren er nu geheel door uitgeput, en de volgende dag zouden zij dubbele krachten behoeven, zodat een rustige en voldoende maaltijd hen niet alleen moest verkwikken, maar ook versterken. En nu handelde Paulus in het midden van al die vreemdsoortige mensen, alsof hij alleen onder broeders was; hij dankte God in aller tegenwoordigheid en brak het brood en liet anderen het brood nemen. Op dezelfde wijze moest ieder kind van God handelen ter plaatse, waar God hem macht geeft over zijn omgeving. Wie alsdan flauwhartig is en zich schikt naar anderen, uit vrees van te ergeren of te kwetsen of bespot te worden, is de macht, waarmee God hem op dat ogenblik bekleedt, onwaardig. En als zij met spijs verzadigd waren, lichtten zij het schip, en wierpen het koren uit in de zee. Zij wilden er mee zeggen: wij hebben onze laatste maaltijd op dit schip gehouden. Aan behoud van het schip was niet te denken, en dus ook niet van de lading. Het uitwerpen van wat nog in het schip was, kon nu dienen, om het schip te lichter over de ondiepte en alzo dicht aan strand te brengen. En toen het dag werd, kenden zij het land niet. In die tijd waren de zeekaarten niet als later de voorname gidsen der zeelieden. Bij deze lieden was zulk een onwetendheid niet zeldzaam. Maar zij merkten een zekere inham, die een oever had, tegen welke zij geraden vonden, zo zij konden, het schip aan te zetten. En als zij de ankers opgehaald hadden, gaven zij het schip aan de zee over, meteen de roerbanden losmakende; en het razeil naar de wind opgehaald hebbende, hielden zij het roer naar de oever toe. Maar vervallende op een plaats, die de zee aan beide zijden had, zetten zij het schip daarop; en het voorschip, vastzittende, bleef onbeweeglijk, maar het achterschip brak van het geweld van de baren. Men ziet dus aan de beschrijving van de schipbreuk, dat een ooggetuige, die met een rustig oog en een nog rustiger hart alles wat er gebeurde gadesloeg, haar te boek stelde. De overweging nu van de krijgslieden was, dat zij de gevangenen zouden doden, opdat niemand, ontzwommen

zijnde, zou ontvlieden. Een echt heidense, Romeinse maatregel, om zich bij de wrede Nero te kunnen verantwoorden, dat zij hun gevangenen niet uitleverden. Men vergeet nooit, dat zelfs onder de besten en beschaafdsten van de Heidenen het leven van een mens, die geen burgerlijk aanzien had, bijna, en was men een gevangene, in het geheel geen waarde had. Men ziet dit duidelijk in de worstelspelen bij de Romeinen; de ter dood gewijde mensen, de worstelaren, de kampvechters waren in de ogen van keizer en volk niets meer dan ter dood gewijde offerdieren, en de latere kreet: "De Christenen voor de beesten!" zette de kroon op deze hardigheid van de harten van de Heidenen. Maar de hoofdman, willende Paulus behouden, belette hun dat voornemen, en beval dat degenen, die zwemmen konden, zich eerst zouden afwerpen en te land komen. Zo was dan Paulus hier, ook door tussenkomst van anderen, de oorzaak van het behoud van al de gevangenen. Meermalen laat God zien, dat de mens in het openbaar zijn verborgen raad moet bekrachtigen. De krijgsknechten geloofden blijkbaar niet, wat Paulus gezegd had, dat niemand schade zou lijden aan zijn leven, en hun plan was te wreder, daar het een eiland was, waarop men schipbreuk leed, waarvan niemand zo spoedig kon ontsnappen. De hoofdman Julius had echter grote achting voor Paulus gekregen, en om hem te sparen, verhinderde hij de voorgenomen algemene moord. En de anderen, sommigen op planken en sommigen op enige stukken van het schip. En alzo is het geschied, dat zij allen behouden aan het land gekomen zijn. En als zij ontkomen waren, verstonden zij, dat het eiland Melite heette. Dit is het later door de Maltezer ridders zo beroemd geworden en nog heden belangrijke kleine eiland Malta; het ligt in de Middellandse zee, naar de kant van de Afrikaanse kust, tussen Sicilië en Tripoli.

28:2 Paulus' overwintering te Melite.
En de barbaren bewezen ons geen gemene (gewone) vriendelijkheid. Het eiland stond onder Romeins gezag, doch het volk was van Fenicische oorsprong, en de Romeinen noemden, enkel uit nationale trots, allen, die geen Grieks of Romeins spraken, barbaren, onbeschaafde lieden, ofschoon zij soms beschaafder waren dan de Romeinen zelf. Het was dus niet zozeer een scheldnaam, als wel een onderscheidingsnaam. Evenals wij de oude wereld scheiden in Joden en Heidenen, zo scheidde men de Heidenen in die tijd in Grieken en barbaren. De Romeinen sloten zichzelf natuurlijk van de laatsten uit. Want een groot vuur ontstoken hebbende, namen zij ons allen in, om de regen, die overkwam, en om de koude. Zij betoonden dus hun gulle gastvrijheid met het allereerst nodige na een schipbreuk en een ontkomen door het water heen, in het najaar, bij regen bovendien een genoegzaam groot en verwarmd vertrek. En als Paulus een hoop rijzen bijeengeraapt en op het vuur gelegd had, kwam er een adder uit door de hitte en vatte zijn hand. En als de barbaren het beest zagen aan zijn hand hangen, zeiden zij tot elkaar: DEZE MENS IS GEWISSELIJK EEN DOODSLAGER, WELKE DE WRAAK NIET LAAT LEVEN, DAAR HIJ UIT DE ZEE ONTKOMEN IS. Zij wilden zeggen: "Ofschoon hij uit de zee ontkomen is, moet hij toch sterven, een zeker teken, dat de wraak hem achtervolgt en hij een moordenaar is." De heidenen geloofden aan een wedervergelding, en zij gaven die in handen van de furiën, van de wraakgodinnen. Maar hij schudde het beest af in het vuur, en leed niets kwaads. Hoe heerlijk, niet waar, dat zulk een almachtige hoede Gods over zijn dienaren en kinderen is! En zij verwachtten, dat hij zou opzwellen, of terstond dood neervallen. Maar als zij lang gewacht hadden en zagen, dat geen ongemak hem overkwam, werden zij veranderd en zeiden, dat hij een god was. Het was ook hier van het ene uiterste in het andere. Als men geen weg weet met de zaak, dan schrijft men haar toe aan vreemde oorzaken. En hier, omtrent dezelfde plaats, had de voornaamste van het eiland, met name Publius, zijn landhoeve, die ons ontving, en drie dagen vriendelijk herbergde. En het geschiedde, dat de vader van Publius, met koorts en de rode loop bevangen zijnde, te bed lag, tot dewelke Paulus inging, en als hij gebeden had, legde hij de handen op hem, en maakte hem gezond. Als dit dan geschied was, kwamen ook tot hem de anderen, die ziekten hadden in het eiland, en werden genezen. Waar Gods kinderen komen, daar komen zij met een zegen van de Heer, vooral wanneer er liefdediensten te vergelden zijn. Hoe gelukkig zal zich Paulus gevoeld hebben, dat hij de gastvrijheid van Publius en het volk aan beiden door wederdienst kon beantwoorden! Het was ook een goede inleiding voor het Evangelie, dat Paulus aldaar gepredikt heeft. Opmerkelijk, dat Trofimus door Paulus te Milete in Iönië (niet te verwarren met dit Melite) ziek werd achtergelaten 2 Timotheus 4:20. Hoe heilig wordt ook hierdoor de gave van de gezondmaking! Zij was niet gegeven om elkander te helpen, maar om anderen te helpen, en belangstelling in te boezemen en vatbaar te maken voor het ontvangen van het Evangelie. Die ons ook eerden met vele eer, en als wij vertrekken zouden, bestelden zij ons hetgeen van node was. Paulus en de zijnen zullen veel verloren hebben bij deze schipbreuk, waarin het voornamelijk om het behoud des levens te doen was. Doch de inwoners waren dankbaar voor de ontvangen zegeningen door Paulus, en lieten hem niet gaan, zonder een wederkerige zegen. Het was hier liefde om liefde; hoe liefelijk is zulk een ruiling!

28:11 Paulus' afvaart naar Rome tot Putéoli.
En na drie maanden voeren wij af in een schip van Alexandrië, dat in het eiland overwinterd had, hebbende tot een teken Castor en Pollux. Dus wederom een schip van Alexandrië, als waarmee zij schipbreuk geleden hadden. Castor en Pollux komen in de fabelleer voor als tweelingbroeders, waarvan de een sterfelijk en de ander onsterfelijk was, en die als de beschermgoden van de zeelieden vereerd werden. Het zijn de tweelingen, of het derde teken in de zodiak of de dierenriem. En als wij te Syracuse aangekomen waren, bleven wij aldaar drie dagen. Syracuse was een stad, op de zuidoostkust van Sicilië; waarschijnlijk moest daar het schip een deel zijner lading lossen. Van waar wij omvoeren en kwamen aan te Regium. Een stad aan de uiterste grens van Italië, tegenover Sicilië. En alzo na één dag de wind zuid werd, kwamen wij de tweede dag te Putéoli. Wederom een zee- en havenstad van Italië, alwaar Paulus met de andere gevangenen en de krijgslieden ontscheepten. Alwaar wij broeders vonden, en werden gebeden, zeven dagen bij hen te blijven. Dit was een bijzondere vergunning van de hoofdman, die op Paulus, onder Romeins geleide, volkomen rekenen kon. En alzo gingen wij naar Rome. Te voet. Putéoli ligt dicht bij Napels. En van daar kwamen de broeders, van onze zaken gehoord hebbende, ons tegemoet tot Appius-markt en de drie Tabernen, welke Paulus ziende, dankte hij God, en greep moed. DE DRIE TABERNEN betekenen de drie herbergen. Beide genoemde plaatsen waren niet ver van Rome. Het was voor Paulus een treffende bemoediging en aangename verkwikking, reeds hier door broeders uit Rome zich te zien verwelkomen.

28:16 Paulus' aankomst en verblijf te Rome.
En toen wij te Rome gekomen waren, gaf de hoofdman de gevangenen over aan de overste des legers, maar aan Paulus werd toegelaten op zichzelf te wonen met de krijgsknecht, die hem bewaarde. Een onderscheiding, die de gevangenschap van Paulus veel verzachtte, en hem in de gelegenheid stelde, het Evangelie te verkondigen, dat de lust zijns levens was en dat hij dan ook terstond begon. En het geschiedde na drie dagen, dat Paulus samen riep degenen, die de voornaamsten van de Joden waren. Ook te Rome wilde hij het Evangelie allereerst aan zijn volk verkondigen. Daar hij thans niet tot hen in de synagoge kon gaan, verzocht hij hun, dat zij tot hem zouden komen. En als zij samengekomen waren, zei hij tot hen: MANNEN, BROEDERS! IK, DIE NIETS GEDAAN HEB TEGEN HET VOLK OF DE VADERLIJKE GEWOONTEN, BEN GEBONDEN UIT JERUZALEM OVERGELEVERD IN DE HANDEN DER ROMEINEN, DEWELKE MIJ ONDERZOCHT HEBBENDE, WILDEN MIJ LOSLATEN, OMDAT GEEN SCHULD DES DOODS IN MIJ WAS; MAAR ALS DE JODEN ZULKS TEGENSPRAKEN, WERD IK GENOODZAAKT MIJ OP DE KEIZER TE BEROEPEN, DOCH NIET, ALSOF IK IETS HAD, MIJN VOLK TE BESCHULDIGEN. OM DEZE OORZAAK DAN HEB IK U BIJ MIJ GEROEPEN, OM U TE ZIEN EN AAN TE SPREKEN; WANT VANWEGE DE HOOP VAN ISRAËL BEN IK MET DEZE KETEN OMVANGEN. Met deze weinige woorden stelde Paulus zijn broeders naar het vlees te Rome geheel op de hoogte der zaak, als tot een inleiding, om ook hun het Evangelie te prediken. Maar zij zeiden tot hem: WIJ HEBBEN NOCH BRIEVEN, U AANGAANDE, VAN JUDÉA ONTVANGEN, NOCH IEMAND VAN DE BROEDERS, HIER GEKOMEN ZIJNDE, HEEFT VAN U IETS KWAADS GEBOODSCHAPT OF GESPROKEN; MAAR WIJ BEGEREN WEL VAN U TE HOREN, WAT GIJ GEVOELT; WANT WAT DEZE SEKTE AANGAAT, ONS IS BEKEND, DAT ZIJ OVERAL TEGENGESPROKEN WORDT. En dat wordt zij nog heden. De gelovigen in Jezus, als de enige Zaligmaker, waren te allen tijde bij de wereld en bij de algemeen godsdienstige lieden een sekte, een afscheiding van het groot geheel, een afzonderlijk kringetje van mensen. En nu, dat zijn zij ook, voor zoverre zij tot hun behoudenis van niets willen weten, dan van Jezus Christus en die gekruist, tot heerlijkheid des Vaders, door de Heilige Geest. En als zij hem een dag gesteld hadden, kwamen er velen in zijn woonplaats, dewelke hij het koninkrijk van God uitlegde, en betuigde, en poogde hen te bewegen tot het geloof in Jezus, beide uit de wet van Mozes en de profeten, van de morgen vroeg tot de avond toe. Er zullen een menigte tegenbedenkingen gemaakt zijn, die door Paulus moesten beantwoord worden en werden, en zo is het verklaarbaar, hoe men een ganse dag kon doorbrengen in samensprekingen over dezelfde zaken. En sommigen geloofden wel hetgeen gezegd werd, maar sommigen geloofden niet. De gewone vrucht van de prediking van het Evangelie. Op algemene toestemming kan zij nooit rekenen, maar van de toestemming van enkelen kan zij gewis zijn, uit kracht van de Goddelijke belofte, dat zijn woord niet ledig tot Hem wederkeren zal. En tegen elkaar oneens geworden zijnde. Nu ontstond er natuurlijk twist onder de Joden onderling, en deze twist moest voortduren, zolang de gelovigen zich niet wilden afscheiden van hun ongelovige broederen, en tot de Christelijke gemeente wilden overgaan. Scheidden zij, als Paulus dit éne woord gezegd had, namelijk tegen hen, die niet geloofden. Wel heeft de Heilige Geest gesproken door Jesaja, de profeet, tot onze vaderen, zeggende: GA HEEN TOT DIT VOLK EN ZEG: Met het gehoor zult gij horen en geenszins verstaan, en ziende zult gij zien en geenszins bemerken; want het hart dezes volks is dik geworden, en met de oren hebben zij zwaarlijk gehoord en hun ogen hebben zij toegedaan, opdat zij niet te eniger tijd met de ogen zouden zien, en met de oren horen, en met het hart verstaan, en zij zich bekeren, en Ik hen genees. HET ZIJ U DAN BEKEND, DAT DE ZALIGHEID GODS DE HEIDENEN GEZONDEN IS, EN DEZEN ZULLEN HOREN. En als hij dit gezegd had, gingen de Joden weg, veel twisting hebbende onder elkander. Dit gesprek was dus beslissend geweest. Paulus kon zich, evenals hij vroeger elders gedaan had, ook nu te Rome van de synagoge keren tot de

heidenwereld, zonder dat de Joden hem daarvan een verwijt konden maken. Zijzelf hadden hem afgewezen. Intussen is deze twist onder de Joden spoedig bedaard en overgegaan tot volslagen verharding. Eeuwenlang waren, en nog heden zijn de Joden als doden voor het Evangelie, en alleen door de Goddelijke genade zien wij van tijd tot tijd een enkele van deze doden opstaan om Christus te aanbidden. En Paulus bleef twee gehele jaren in zijn eigen gehuurde woning, en ontving allen, die tot hem kwamen, predikende het koninkrijk van God en lerende van de Here Jezus Christus met alle vrijmoedigheid, onverhinderd. Met deze woorden eindigen de Handelingen van de Apostelen, maar eindigt (volgens de overlevering) niet het leven van Paulus. Volgens deze zeggen ons de laatste woorden van Lukas alleen, dat de gevangenschap van Paulus te Rome niet minder, maar ook niet meer dan twee jaren geduurd heeft, en dat Paulus daarna weder in vrijheid is gesteld. De eerste vraag is nu: Is Paulus werkelijk voor de keizer gesteld geworden? Wij zeggen ongetwijfeld, en waarschijnlijk heeft dit spoedig na Paulus' aankomst te Rome plaats gehad, want het is niet denkelijk, dat Paulus, die opzettelijk naar Rome tot de keizer gezonden was, niet ook zo spoedig mogelijk voor de keizerlijke vierschaar gesteld zou zijn, temeer, daar wij uit Handelingen 25:26 weten, dat Festus een brief aan de keizer moest schrijven over zijn gevangene, met vermelding van de redenen zijner opzending. Doch ook te Rome zal de vijandige macht der Synagoge, die Paulus te Cesarea gevangen hield, hetzelfde veroorzaakt hebben. In de tweede brief van Paulus aan Timotheus, die alsdan gedurende zijn tweede gevangenschap te Rome geschreven is, lezen wij 2 Timotheus 4:16-18 van een eerste verantwoording, in deze woorden: In mijn eerste verantwoording is niemand bij mij geweest, maar zij hebben mij allen verlaten. Het wordt hun niet toegerekend! Maar de Heer heeft mij bijgestaan, en heeft mij bekrachtigd, opdat men door mij ten volle verzekerd zou zijn van de prediking, en alle Heidenen hetzelfde zouden horen. En ik ben uit de muil van de leeuw verlost. En de Heer zal mij verlossen van alle boos werk, en bewaren tot zijn hemels koninkrijk, dewelke zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen. Tevens verwacht Paulus in deze zelfde brief een tweede, kort ophanden zijnde verantwoording, en wel met een dodelijke afloop, zeggende 2 Timotheus 4:6-11: want ik word nu tot een drankoffer geofferd, en de tijd van mijn ontbinding is aanstaande. Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden; voorts is mij weggelegd de kroon van de rechtvaardigheid, welke mij de Heer, de rechtvaardige Rechter, in die dag geven zal, en niet alleen mij, maar ook allen, die zijn verschijning liefgehad hebben. Vandaar, dat de Apostel er ook aan Timotheus onmiddellijk op laat volgen: Benaarstig u, HAASTELIJK tot mij te komen; want Demas heeft mij verlaten, hebbende de tegenwoordige wereld lief gekregen, en is naar Thessalonika gereisd; Crescens naar Galatië, Titus naar Dalmatië, Lukas is alleen met mij. Doch nu rijst de tweede vraag: waarom heeft Lukas, die bij Paulus bleef, niets gemeld van het gesteld worden van Paulus voor de keizer, noch van de gehele afloop van de zaak, zodat wij niet met volkomen zekerheid weten, of Paulus bij zijn eerste gevangenschap, na zijn eerste verantwoording, een tweede en daarna de dood ondergaan heeft, noch ook, of hij na zijn tweejarige gevangenschap in vrijheid gesteld werd, en eerst vijf jaren later de marteldood onderging. Immers, de kerkhistorieschrijver Eusebius (gestorven anno 340) vermeldt, als de eenstemmige getuigenis van de kerkelijke overlevering, dat Paulus na zijn eerste gevangenschap ontslagen werd; na Judéa en de gemeenten van Klein-Azië bezocht te hebben, naar Spanje is gegaan; van daar weer naar Rome trok, en aldaar tijdens de woedende vervolging van Nero tegen de Christenen opnieuw gevangen genomen en als Romeins burger met het zwaard gedood is, terwijl Petrus, als Jood, werd gekruisigd. Deze overlevering nu, dat Paulus na zijn tweejarige gevangenschap te Rome werkelijk zijn vrijheid verkreeg, zou dan haar bevestiging vinden ook wederom in Paulus' eigen verzekerdheid van zijn bevrijding, daar hij aan Filemon (1:22) schrijft: Bereid mij ook tegelijk een herberg, want ik hoop, dat ik door uw gebeden ulieden zal geschonken worden. En Filippenzen 1:24: Maar in het vlees te blijven is nodiger om uwentwil; en dit vertrouw ik en weet ik, dat ik zal blijven, en met u allen zal verblijven tot uw bevordering en

blijdschap des geloofs; en Filippenzen 2:24: Ik vertrouw in de Heer, dat ik ook zelf haast tot u komen zal. Toen Paulus dit schreef, was hij in banden Filippenzen 1:13,14. Ook lezen wij (die Paulus voor de schrijver van de brief aan de Hebreeën houden) zijn voornemen, om naar Judéa te komen, schrijvende Hebreeën 13:18,19: Bidt voor ons, want wij vertrouwen, dat wij een goed geweten hebben, als die in alles eerlijk willen wandelen. En ik bid u temeer, dat gij dit doet, opdat ik te eerder ulieden moge teruggegeven worden. En (vs. 23, 24): weet, dat de broeder Timotheus losgelaten is, met welken, zo hij haast komt, ik u zal zien. Groet al uw voorgangers en al de heiligen. U groeten die van Italië zijn. Wij weten niet, waar en waarom en hoe Timotheus gevangen was genomen; doch de brief is kennelijk uit Italië geschreven, en daar Paulus van zijn eigen banden niet meer spreekt, zo is het zeer waarschijnlijk, dat Paulus deze brief geschreven heeft aan de broeders in Judéa, kort na zijn invrijheidstelling, na zijn tweejarige gevangenschap te Rome, terwijl hij nog in Italië vertoefde, en aldaar op Timotheus wachtte. Wanneer wij nu dit alles in aanmerking nemen en de overlevering niet kunnen tegenspreken, zo moeten wij de reden, waarom Lukas de Handelingen van de Apostelen, en meer bepaald de geschiedenis van Paulus, eindigt in de vermelding van zijn onverhinderde prediking van het Evangelie, gedurende zijn tweejarige gevangenschap, zoeken in het bepaald plan van Lukas (onder de leiding des Heiligen Geestes), om niet de levens der Apostelen, maar de grondlegging van het koninkrijk van God onder Israël en de volken, of die van de gemeenten des Heren aan te wijzen. Immers, Lukas laat reeds vroeg de draad der geschiedenis aangaande Petrus en de gemeente in Judéa vallen, en later ook die van Barnabas in de Syrisch Antiochische gemeente, om zich uitsluitend te bepalen tot de dienst van Paulus; en de uiterste grens van deze dienst was zijn Evangelieprediking te Rome. Immers, Paulus zelf had zijn komst tot die wereldstad tot zulk een uiterste grens gesteld, schrijvende in zijn brief aan de Romeinen, Romeinen 15:20-25, na gezegd te hebben, dat hij vanwege zijn begeerte om het Evangelie te verkondigen, waar het nog niet verkondigd was, meermalen verhinderd werd naar Rome te komen: Maar nu, geen plaats meer hebbende in deze gewesten, en van over vele jaren een groot verlangen hebbende om tot u te komen, zo zal ik, zo wanneer ik naar Spanje reis, tot u komen; want ik hoop in het doorreizen u te zien, en van u derwaarts geleid te worden, als ik eerst van ulieden tegenwoordigheid eensdeels verzadigd zal zijn. En Handelingen 19:21 lezen wij: En als deze dingen volbracht waren, nam Paulus voor in de geest, Macedonië en Achaje doorgegaan hebbende, naar Jeruzalem te reizen, zeggende: NADAT IK ALDAAR ZAL GEWEEST ZIJN, MOET IK OOK ROME ZIEN. Paulus kwam te Jeruzalem en geraakte aldaar in banden, in welke hij ten laatste naar Rome werd gevoerd. En na zijn gevangenneming te Jeruzalem, stond de Heer bij hem des nachts en zei tot hem Handelingen 23:11: Heb goede moed, Paulus! want gelijk gij te Jeruzalem van Mij betuigd hebt, alzo moet gij ook TE ROME getuigen. Van Jeruzalem naar Rome strekte zich dus de dienst van Paulus uit, en volgende, eindigde Lukas zijn geschiedverhaal ook in dat einde.

Inleiding tot de brief van de apostel Paulus aan de Romeinen.

Het is zeer opmerkelijk, dat de brief van Paulus aan de gemeente te Rome, ofschoon van latere dagtekening dan die aan andere gemeenten, nochtans aan het hoofd staat van al de apostolische brieven. Voornamelijk heeft dit zijn rede daarin, dat Rome reeds vroeg het hoofd van de christelijke gemeenten in Europa werd en gebleven is tot aan de Hervorming toe, sedert welke zij het hoofd werd van de anti-christelijke kerk. Want een kerk, die het opnieuw op de kandelaar gestelde licht van God (het Evangelie) daarvan rusteloos poogt weg te nemen, en weer, als vanouds, onder de korenmaat te stellen, en de belijdenis van dat Evangelie ter dood toe vervolgt, is geen christelijke kerk meer, maar een anti-christelijke. Dat er nog velen in de Roomse kerk gevonden worden, die alleen uitwendig, en niet met het hart Rooms zijn en alleen hun vertrouwen stellen op Christus, met verwerping van alle leringen van de mensen, nemen wij gaarne aan, en de Heer kent de zijnen in alle mogelijke christelijke kerken, maar als kerk is de Roomse kerk anti-christelijk. Het pausdom, de vergoding van mensen, en haar overige afgoderijen, hebben in die kerk een menigte van valse leringen voortgebracht, die door haar zodanig met de christelijke waarheden zijn ineen gevlochten, dat geen menselijke vingers ze kunnen scheiden. Vóór de Hervorming waren in haar Gods kinderen en de afgodendienaars verenigd, en kon men haar, om de wil van de uitverkorenen, de naam van christelijke kerk niet ontzeggen. Doch na de Hervorming veranderde deze staat van zaken geheel. Toen moest er een keuze gedaan worden tussen Gods Woord alléén, of de menselijke leringen er bij. De Roomse kerk koos het laatste, en stelde zich daarmee van dit ogenblik af tot een bepaald anti-christelijke kerk. Het eerste werd door de Hervorming aangenomen en gehandhaafd tot op deze dag, door ieder van haar zonen en dochters, die zich niet aan het ongeloof of het bijgeloof hebben prijsgegeven. Ten andere is het zeer opmerkelijk dat de brief aan de gemeente te Rome juist tot hoofdonderwerp heeft: "de rechtvaardigmaking van de zondaar door het geloof alleen," terwijl de hoofddwaling van de Roomse kerk "de rechtvaardigmaking óók door de werken" is. Zij neemt wel het lijden en sterven van Christus aan als de oorzaak van de vergeving van de zonden, maar niet als tegelijk de enige bron en oorzaak van de zaligheid. Daartoe moeten de goede werken meehelpen, en deze worden door de Roomse heiligen zo overvloedig verkregen, dat zij er nog van kunnen mededelen aan die er hen om bidden. De brief van Paulus is dus van het begin af een protest (tegenschrift) geweest tegen de hoofddwaling, waarin de gemeente te Rome reeds vroeg verviel, eeuwen lang volhardde en ten laatste verhardde. Trouwens verwerpen altijd zij de waarheid, tot welke zij rechtstreeks gericht is. De Joden verwerpen de Evangeliën, die aan hen gericht zijn, en Rome de brief aan haar gericht; doch daarom blijven nochtans de Evangeliën voor de Joden en de brief aan de Romeinen voor de Roomsen, en velen onder beiden zullen juist door hetgeen aan hen gericht is, bekeerd en behouden worden. Ten derde is het opmerkelijk, dat juist deze zelfde brief, die de Roomse kerk als zodanig veroordeelt, de Hervorming als zodanig goedkeurt. Gij weet dat uit Romeinen 1:17: De rechtvaardige zal uit het geloof leven, de Hervorming is geboren. De Heilige Geest maakte dat woord van God levend in het hart van Luther, en zijn weifelingen en twijfelingen maakten plaats voor een vast beginsel, waardoor hij in de kracht Gods de gezegende Hervorming tot stand bracht. Hij kon met recht bij de gemeente Gods Paulus nazeggen 2 Corinthiërs 4:5-7: Wij prediken niet onszelf, maar Christus Jezus de Heer; en onszelf, dat wij uw dienaren zijn om Jezus wil. Want God, die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is degene, die in onze harten geschenen heeft, om te geven verlichting van de kennis van de heerlijkheid Gods, in het aangezicht van Jezus Christus. Maar wij hebben deze schat in aarden vaten, opdat de uitnemendheid van de kracht zij van God en niet uit ons. Gezegend noemden wij de Hervorming, want zij was de grootste zegening Gods over zijn kerk, sedert de Apostolische tijd, tot nu toe, en zal het ongetwijfeld blijven tot aan het einde van deze bedeling. Zij heeft de gewetens vrijgemaakt van alle macht en gezag der mensen op geestelijk godsdienstig gebied, en

wij kunnen daarom niet genoeg treuren over hen, die hun gewetens niet laten binden door het Woord van God alléén, (een zalige gebondenheid, want zij verbindt God met ons), maar ook door het gezag van de paus, en van al zijn onder-heerschappijvoerders tot de minste monnik toe. Gij zijt duur gekocht, wordt geen dienstknechten van de mensen 1 Corinthiërs 7:23. Broeders! wij zijn niet kinderen van de dienstmaagd, maar van de vrije. Staat dan in de vrijheid, met welke Christus ons vrijgemaakt heeft, en wordt niet wederom met het juk der dienstbaarheid bevangen Galaten 4:31, 5:1. Met deze woorden van dezelfde Apostel Paulus wordt de kinderen van de Hervorming toegeroepen: Houdt wat gij hebt, opdat niemand uw kroon neemt Openbaring 3:11. Wee die zichzelf deze kroon van het hoofd neemt en haar vertreedt, hij zal er een van distels dragen. Want het was hun beter dat zij de weg der gerechtigheid niet gekend hadden, dan dat zij, die gekend hebbende, zich weer afkeren van het heilige gebod, dat hun overgegeven was, 2 Petrus 2:21. De brief van Paulus aan de Romeinen is dus een der belangrijkste van de apostolische brieven, en hij is ook nog van een andere zijde een van de uitnemendste, namelijk door de regelmatigheid en breedvoerigheid, waarmee hij geschreven is, in welk opzicht alleen de brief aan de Hebreeën naast hem staat, terwijl de brief aan de gemeente te Galatië naar de inhoud zeer aan hem verwant is. De brief bevat namelijk een geleidelijke uiteenzetting van geheel de orde des heils. Paulus richtte zijn brief in naar dat het volk was, waaraan hij schreef. De Romeinen waren een volk van orde, een gestreng regelmatig volk, een volk van krijgslieden en rechtsgeleerden, een prozaïsch maar verstandig, juist denkend en scherpzinnig volk. Zulk een brief zou aan een ander volk, Joden of Grieken, geheel anders zijn ingericht; en zo ontvangt men dan in deze brief een christelijk godgeleerd stelsel. Een stelsel zeker, doch niet als een afgesloten muur. De Schrift is een werk Gods gelijk de natuur. Ook deze is nergens afgesloten, en in haar is een wet van rusteloze ontwikkeling van het mindere tot het meerdere, en wederom van het meerdere tot het mindere, zonder de eenmaal vastgestelde orde van de natuur te buiten te gaan. Zo is er ook bij Paulus en bij de andere Apostelen in hun brieven een ontwikkeling niet door herroeping van het eens gezegde, maar door nadere uitbreiding, toelichting en toepassing er van. Daar Paulus de brief aan de Romeinen niet eigenhandig geschreven, maar aan Tertius voorgezegd heeft Romeinen 16:22, zo kunnen wij die breedvoerige brief beschouwen minder als een gemeenzame mededeling, maar gelijkt hij veel meer een intree-predikatie bij ons, waarin de prediker zijn geloofs- en beoefeningsleer gewoonlijk zo volledig mogelijk aan de gemeente bekendmaakt. Daar Paulus, zoals wij in de Handelingen zagen, altijd de spreker was tot het volk en gedurig in de gemeenten sprak, zo zal hem, gelijk het velen nog gaat, het spreken lichter zijn geweest dan het schrijven, en in Tertius, een broeder uit de heidenen, een vaardig schrijver vindend, zal Paulus van deze gelegenheid gebruik hebben gemaakt, om aan de gemeente te Rome niet vluchtig (want daartoe was zij een te belangrijke gemeente), maar in de brede het Evangelie te verkondigen, tot een inleiding en voorbereiding van zijn eigen komst tot hen, waar zijn hart naar uitging, doch waarin hij dikwijls verhinderd werd, en waar hij ten laatste toe komen zou, maar in banden. Dit voornemen was wel een van de drijfveren, waardoor Paulus zulk een uitvoerige brief naar Rome zond. Hij meende zelf spoedig te komen na zijn schrijven Romeinen 15:23, doch zijn gevangenneming te Jeruzalem en daaropvolgende langdurige gevangenschap deed er weer enige jaren over heengaan. Ook kan er een aanleiding tot het schrijven van de brief door Paulus juist op die tijd geweest zijn daarin, dat Febé, de zusterdiacones van de gemeente te Kenchreën (de oostelijke haven van Corinthe, uit welke stad de brief geschreven werd) naar Rome zou gaan, die dan ook de brief meenam Romeinen 16:2. De voornaamste reden echter, waarom Paulus aan de Romeinse gemeente schreef, was wel de gesteldheid van de gemeente zelf. Op welke wijze zij gesticht werd is onvermeld gebleven. Dat zij evenmin door Petrus als door Paulus gesticht werd, blijkt vooreerst uit de reeds bij het schrijven van Paulus bestaande bloei der gemeente, waardoor hun geloof verkondigd werd in de gehele wereld Romeinen 1:8, terwijl wij in de Handelingen der Apostelen niet lezen, dat Petrus daar is heengegaan. Ten andere blijkt het dat

er geen eigenlijk gezegde Apostel vóór die tijd te Rome geweest is uit Romeinen 1:11, alwaar Paulus zijn begeerte om ook de gemeente te Rome te bezoeken, daaruit verklaart, dat hij hun graag enige geestelijke gave mocht mededelen. De handoplegging van de Apostelen en de mededeling van wondergaven had dus nog niet bij de gemeente plaats gehad, zoals bijvoorbeeld te Corinthe, alwaar van die gaven meermalen wordt gesproken. De gaven, die de gemeente te Rome had, worden Romeinen 12:6 de gaven der profetie (der prediking), van de bediening, van de lering, der vermaning genoemd. Ook leert ons Romeinen 15:20-24, dat Paulus, juist om niet op een door anderen gelegd fundament te bouwen, naar Rome wenste te komen. Waarschijnlijk is derhalve de gemeente te Rome gesticht door sommige Joden, die op de eerste christen-Pinksterdag te Jeruzalem aanwezig, gelovig waren geworden, en misschien ook door enkele bekeerlingen uit de heidenen, gelovige broeders en zusters, die, zoals Aquila en Priscilla, ook vroeger te Rome woonde. Naar mijn overtuiging is dus de gemeente te Rome niet ontstaan door Petrus persoon, maar door Petrus prediking. En dat Rome nog niet genoeg had aan Petrus met de sleutels, maar er ook Paulus met het zwaard bijvoegde, laat zich verklaren uit de heerszuchtige strekking, die zich reeds spoedig bij die gemeente in de hoofdstad van het Romeinse rijk openbaarde, want de heerszucht is uiterst besmettelijk. De oppermachtige stad Rome drukte op alles haar stempel van oppermacht. Doch door welke gelovigen ook gesticht, in die gemeente waren vele bekende broeders en zusters uit de Joden en uit de heidenen, aan welke Paulus zijn groeten richtte, en de gemeente zelf was bij velen van de gelovigen in Corinthe en elders bekend. Gij herinnert u dan ook, dat er verscheidene afgezondenen uit de gemeente Paulus tegemoet kwamen aan de Appiusmarkt, toen hij te Rome kwam. De gemeente te Rome bestond wel blijkbaar voor het grootste deel uit gelovigen uit de heidenen, doch de gelovigen uit de Joden deden overal en ook hier hun zienswijze gelden, waardoor de gelovigen uit de heidenen verplicht zouden zijn ook naar de Wet te leven en zich te laten besnijden. Nu was Paulus bij uitnemendheid de handhaver van het beginsel van de christelijke vrijheid, van de onafhankelijkheid van de Mozaïsche wet bijzonder voor de Heidenen. Vandaar dat zijn brief aan de gemeente te Rome (welke hij doorgaans hoofdzakelijk aanspreekt als uit de heidenen zijnde) dit onderwerp op schriftuurlijk godgeleerde, wij zouden in onze tijd zeggen, wetenschappelijke wijze behandelt, en in al zijn delen uitwerkt. De tekst van zijn predikatie is het Woord van God bij Habakuk 2:4. De rechtvaardige zal uit het geloof leven. De hoofddelen van zijn behandeling van dit onderwerp zijn evenals die van onze Heidelbergse Catechismus: ellende, verlossing, dankbaarheid. De uitvoering is rijk in de bijzonderheden. Men kan zeggen dat de Apostel ons de Zon van de gerechtigheid doet aanschouwen in een menigte van stralen, die het schitterendst licht werpen over een menigte van goddelijke waarheden, allen zich bewegende om de hoofdwaarheden: de macht van de zonde en de macht van de genade. Eer wij echter tot de beschouwing van de brief zelf overgaan, moeten wij, zullen wij zijn inhoud goed verstaan, ons op het standpunt stellen, van waar Paulus deze brief schreef. In deze brief, zowel als in die aan de Galaten, wordt door de Apostel in de brede wet en genade, werken en geloof tegen elkaar overgesteld. Dit was en is nog een allerbelangrijkst punt van behandeling op christelijk leerstellig gebied. Immers geheel een volk, dat van de Joden, staat met de wet niet alleen tegenover de Christenen, maar ook de Christenen staan onderling met hun gerechtigheid uit de wet (eigengerechtigheid) tegenover de gerechtigheid des geloofs (de genade alleen). Het is dus van het hoogste gewicht van beider verhouding klare begrippen te ontvangen, zoals de Apostel ze ons geeft en wij wensen toe te passen. Beginnen wij met de geschiedenis van de wet. Onmiddellijk na de schepping van de mens werd hij aan een wet onderworpen. Dit was onvermijdelijk. Zonder een gebod Gods aan de mens zou er geen onderscheid geweest zijn tussen de Schepper en het schepsel, daar zij beiden even vrij waren om te doen wat zij zelf wilden. Er moest dus noodzakelijk een bewijs van ondergeschiktheid, van afhankelijkheid aan de zijde van de mens bestaan. De mens was tot een redelijk, zedelijk vrij werkend wezen geformeerd, doch zijn vrijheid mocht, kon niet

grenzeloos zijn. Het gebod Gods was die grens. Gehoorzaamheid jegens God voegde de mens, en werd dan ook door God van hem geëist, doch (want God is in alles liefde) niet alleen als een bewijs van afhankelijkheid, maar tegelijk als een bewijs van zijn betrekking tot zijn Schepper, in welke betrekking des mensen zaligheid bestond. Immers hiermede stond de mens in gemeenschap met zijn oorsprong en de bron van alle mogelijke zegeningen en zaligheden. Door de overtreding van het gebod Gods, daartoe verleid zijnde door de arglistigheid des duivels, verbrak de mens deze heerlijke betrekking. Hij Was God ongehoorzaam geworden, hij deed de wil van God niet, maar die van de duivel, welke door het gehoor geven aan diens woord, nu zijn eigen wil geworden was. De door God bedreigde straf volgde als het noodzakelijk gevolg van de zonde; het leven van de mens keerde zich om in zijn dood. God sprak dat vonnis over de mens uit, en van dat ogenblik af leefde ieder mens slechts om te sterven. De mens was dus door een nieuwe wet, een nieuw gebod niet te redden. Des mensen ongehoorzaamheid en dood waren onherroepelijk. In deze toestand ontwikkelde zich het menselijk geslacht, en het ontwikkelde zich van kwaad tot erger, zodat God door een zondvloed de aarde moest reinigen van de zonden, die op haar tot de hemel toe waren opeen getast. Nochtans wilde God het gehele geslacht van de mensen niet uitroeien, omdat Hij er nog gedachten des vredes over had. Hij spaarde Noach en de zijnen, en gaf deze begenadigden de belofte niet meer de aarde door een zondvloed te zullen reinigen. God wilde nu het algehele bederf van de mensen tot aan het einde van het bestaan van de wereld voorkomen. Tot dat einde verwarde God eerst de spraak van Babels torenbouwers, en verspreidde daarmee de mensen, die bijeen blijvende, al hun krachten ten kwade tegen God konden verenigen, en reeds nu werkelijk verenigden, over de ganse aarde. Ten andere stelde God tegenover de wording van volken, die altijd groter wordende, altijd groter geweld oefenden en daarbij altijd meer tot afgoderij en zedeloosheid wegzonken, de wording van één volk, dat Hij zelf op goddelijke wijze (door wonderen, want God doet niets en kan niets doen dan wonderen) verwekte uit één man, Abraham, die Hij daartoe van de afgodendienaars afzonderde. Aan dat volk openbaarde God zich in al zijn volmaaktheden en heerlijkheden, en stelde het daarmee tot een zon in de anders volslagen nacht van de tijden. Deze openbaring Gods in zijn volmaaktheden aan Israël bracht allereerst mede dat God zich kenbaar maakte in zijn volstrekte heiligheid tegenover de alle mensen overheersende zonde. Vandaar de afkondiging van zijn wet van Sinaï. Deze wet was de uitbreiding van het gebod, dat God onmiddellijk na de schepping van de mens, de mens had gegeven en dat door deze overtreden werd. In het paradijs was er nog geen zonde, en was dus één gebod genoegzaam tot betoning van gehoorzaamheid; doch nu was de mensheid ontwikkeld in alle mogelijke verhoudingen en heerste de zonde in alle denkbare betrekkingen van het menselijke leven, en zo moest de wet van Sinaï tegen alle bestaande en bestaanbare zonden getuigen, ze veroordelen en vonnissen. Het kan dus uit de aard van de zaak onmogelijk de bedoeling Gods zijn, de wet te geven tot een middel van behoudenis voor de zondige mens. De Sinaïtische wet was veeleer een bekrachtiging van het vonnis Gods, na de overtreding in het paradijs uitgesproken. Immers het einde der Sinaïtische wet luidde: Vervloekt is een ieder, die niet blijft in al wat geschreven is in het boek van de wet. De mens in een zondige toestand verkerende, kan die wet onmogelijk houden, hij kan haar enkel overtreden, en zo kwam hij onder dezelfde vloek, die reeds op de eerste overtreding volgde de dood. Daarom paarde God dan ook onmiddellijk aan de wetgeving de offerdienst, om de overtreding van de niet zedelijke geboden van de wet te verzoenen of weg te nemen. De wet bevatte een menigte vonnissen over vergrijpen of verzuimen, die tot de uitwendige heilige ordeningen Gods behoorden, in welke alleen de volstrekte reinheid mocht heersen, doch die de mens niet zedelijk verontreinigden. Deze waren alle zogenaamde bloot wettische ceremoniële onreinheden. Voor godslastering, sabbatschending, diefstal, moord, valse getuigenis en wat er meer opzettelijk zedelijke overtreding is, was er geen offerande; dit alles werd rechterlijk gestraft. Alleen op de grote verzoendag werd er verzoening gedaan over alle bekende en onbekende zonden, ook zedelijke,

die onwillekeurig, uit zwakheid of achteloosheid geschied waren. Doch ook niet door deze grote offerande werd de mens onzondig verklaard, en van de op hem rustende vloek ontheven. De grote dienst, die de Sinaïtische wet bewees, was derhalve de kennis van de zonde levendig te houden. De mens van nature zondig zijnde, kent geen heiligheid; de zonde is het element, waarin hij geboren wordt en leeft. Hij gewent zich hiermee altijd meer om de zonde niet voor vijandschap jegens God te houden, maar als een menselijke zwakheid, of wel als een onverschillige zaak, en zo vervalt de mens tot altijd dieper, innerlijke, zedelijke bedorvenheid, zich alleen wachtende voor die openbare misdaden, die de openbare rechterlijke straffen van de overheid ten gevolge hebben. Om nu dit wegzinken in altijd dieper bedorvenheid van hart te voorkomen, en de kennis van de zonde als vijandschap tegen God levend te houden, gaf God zijn heilige onkreukbare Wet aan Israël en de offerdienst, waarmee de mens zelf zijn Amen op de wet Gods uitsprak. En dit levend houden van de kennis van de zonde door de wet ging zo ver, dat de mens als zonde leerde kennen, wat hij anders onmogelijk daarvoor zou erkend hebben. Bijvoorbeeld: gij zult niet begeren wat van uw naaste is. Dat het nemen, het zich toe-eigenen van hetgeen des naasten is, zonde is, zal ieder, die nog niet geheel gewetenloos is geworden, moeten toestemmen, maar dat de begeerte ernaar, welke meestal onwillekeurig in ons opkomt, op zichzelf reeds zonde zou zijn voor God, zou bij niemand opkomen, indien het hem niet van Gods wege gezegd was. Stelt de wet van God nu de zonde in het scherpste licht, zodat deze ten volle blijkt vijandschap (haat) tegen God te zijn, zo wordt God gerechtvaardigd in zijn straf, de doodstraf, over haar, en doet Hij de mens temeer naar een verlossing van de zonde en haar straf, en naar de ontzondiging van zijn eigen persoon, verlangen, indien dit alles mogelijk mocht zijn; en het is mogelijk, want God heeft het beloofd. En hiermee komen wij tot de geschiedenis van de genade. God had van eeuwigheid gedachten des vredes over de mens. Hij voorzag zijn val door een sterkere dan de mens, en des mensen verlorenheid als gevolg van die val. God wilde echter het verlorene zoeken en zalig maken. Dit kon onmogelijk geschieden naar het recht, want naar het recht was de mens de dood onderworpen; dus ook niet door een nieuw gebod of nieuwe wet, want volgens deze was de mens een overtreder, een zondaar, een onheilige, die geen heilige dingen meer doen kon. Maar God wilde de mens redden door zijn barmhartigheid. Hij wilde hem genade, vrije, onverplichte, verbeurde genade bewijzen. Dus wilde God de mens redden niet op grond van iets Gode welbehaaglijks, dat in de mens zou overgebleven zijn, want er was niets zodanigs in de mens overgebleven. Deze was een zondig wezen geworden, dat als zodanig niet anders kon doen dan zondigen, hetzij in zijn daden, hetzij in het beginsel van zijn daden. De grond en reden van 's mensen redding lag dus enkel en alleen in Gods barmhartigheid, ontferming, genade. Wij kunnen zelfs niet eens zeggen dat onze ellendige toestand Gode tot onze redding bewogen heeft, want de duivelen verkeren in nog grotere ellende, en God ontzegt hun zijn genade. En ware ook Gods genade gegrond op onze ellende, dan zouden alle mensen gelijke aanspraak kunnen maken op God tot hun redding, want alle mensen zijn in dezelfde ellende. Doch nu is Gods genade geheel buiten de mens, en heeft geen andere grond dan in Hem zelf, in zijn volstrekt vrije, onafhankelijke barmhartigheid, in zijn genade, welke Hij uit zichzelf door de Heilige Geest openbaart in zijn enige en eeuwige Zoon, door Hem te stellen tot een enige, eeuwige en algenoegzame offerande voor de zonde, opdat een ieder, die Hem als zodanig aanneemt, met Hem verenigd wordt door de Heilige Geest tot een eeuwige algehele gemeenschap, waardoor onze zonde de zijne wordt, en zijn heiligheid de onze. Deze gedachte des vredes van God werd de mens onmiddellijk na zijn ter dood veroordeling naar Gods recht, door God zelf bekend gemaakt. God beloofde de mens in eigen persoon te zullen verlossen van de macht des satans, onder welke hij gekomen was, en hem na de tijdelijke dood, een nieuw, beter, eeuwig leven te zullen schenken. Deze belofte Gods moest de mens doen geloven, in wederliefde jegens God doen ontbranden en hem heiligen tot de dienst van de Heer. Waar dit niet plaats had, hield de mens zich buiten de belofte Gods en bleef hij in zijn natuurlijke toestand. Van dit ogenblik af scheidde zich dan ook de mensheid

in twee delen, waarvan Kaïn en Abel de eerstelingen en hoofden zijn, in ongelovigen en gelovigen, in goddelozen en godvruchtigen, in van God vliedenden en God zoekenden. En dat nu niet geheel het menselijk geslacht in zijn natuurlijke toestand bleef, dat niet allen Kaïns waren, had zijn reden in Gods belofte, dat God zelf in het heilige zaad (Christus en de gelovigen) het zaad der slang zou bestrijden. God verwekte dus een heilig zaad uit de onheilige mensheid, de Abels van alle tijden. Hij zelf maakte die innerlijke afzondering en scheiding, evenals Hij zelf de uitwendige afzondering en scheiding bij Babels torenbouw maakte. En zo is het duidelijk dat Gods genade tegelijk zijn uitverkiezing en Gods uitverkiezing tegelijk zijn genade is. Dat wij de raad Gods in deze niet kunnen peilen is ons echter evenzeer duidelijk, want indien wij het konden, zo zouden wij het wezen Gods kunnen doorgronden en daarmee ophouden schepselen te zijn, dat onmogelijk is. God is in alles wat Hij denkt en doet de grens van het redelijk schepsel. Wij staan thans op de hoogte, waarop wij de juistheid van Paulus tegenstelling van geloof en werken kunnen inzien. De sterkste uitdrukking in dit opzicht gebruikte hij wel, Romeinen 4:5: Degene die niet werkt, maar gelooft in Hem, die de goddelozen rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot rechtvaardigheid. God, eenmaal besloten hebbende om in de plaats van de gerechtigheid uit de wet, die door de mens verloren was, hem de gerechtigheid van Christus, die hem behouden zou, te geven, kon onmogelijk enig welbehagen meer vinden in onze werken, die alle uit onze zondige natuur voortkomen, maar alleen in de aanneming van zijn belofte, in het vertrouwen van hart op zijn genade, in de gehoorzaamheid des geloofs. Wie derhalve nog enige waarde ter zaligheid hecht aan hetgeen hij zelf doen kan en doet, die stelt zich daarmee onder de wet, en hoopt het heil van haar, dat dwaasheid is, omdat de wet alleen aan het volmaakte werk haar heil toezegt. Doch wie afziet van alle waarde van zijn werken voor God tot zaligheid, en alleen zijn redding verwacht met een oprecht vertrouwen van hart van zijn barmhartigheid, van zijn beloofde genade in Christus, die heeft de vaste grond gevonden, waarin het anker van zijn hoop vast ligt voor de eeuwigheid. De zaak is dus zeer eenvoudig, ofschoon zij nog voor velen een verborgenheid is. God, de mens niet kunnende behouden door met hem te handelen in de weg van het recht, wil hem behouden in de weg van de genade. Tot dat einde vermaant God de mensen niet langer zijn behoud te zoeken in zijn eigen werken, maar in de werken, die God voor hem gedaan heeft, door de menswording, het leven, lijden, sterven, opstanding, hemelvaart van zijn Zoon en diens zitten aan zijn rechterhand. Gods genade is op Gods recht gegrond, maar buiten ons in Christus, wiens offerande de voldoening is van de zonde aan de zijde Gods, en de verzoening van de zonde aan onze zijde. Wij zijn dus duur gekocht, door niets minder dan door het dierbaar bloed van Christus als van een onbestraffelijk en onbevlekt lam; maar onze vrijheid (de vrijheid der kinderen Gods) verkrijgen wij om niet, als een vrij genadegeschenk van God, en de vrucht ervan bij ons is een vrijwillige kinderlijke gehoorzaamheid in liefde zonder einde. Komen de werken nu nog te pas? Niet meer tot zaligheid als werken van de wet, maar als vruchten des geloofs, der genade. De wet laat de mens zoals hij van nature is, en zo kan de mens niet anders voortbrengen dan zedelijke werken, waaraan de zonde kleeft. De genade geeft de Heilige Geest aan de mens en maakt de mens goed, en de goede mens brengt het goede voort uit zijn goede schat. Maakt de boom goed (zegt de Heer) en zijn vrucht is goed. De werken van de gelovigen zijn in God gedaan en daarom volgen hun werken hen na bij hun sterven. Als vrucht der genade hebben ook de goede werken geen zaligmakende waarde, zij zijn geen verdiensten maar diensten, die wij door de genade Gods van de gemeente, de broeder en zuster mogen bewijzen. Daarom zal ook geen oprecht Christen zijn goede werken enige waarde toekennen, ofschoon hij weet dat zij in verband staan, niet tot zijn zaligheid, maar tot zijn heerlijkheid, want die spaarzamelijk zaait zal spaarzamelijk maaien. Ja, het is hem onmogelijk dat te doen, want hij heeft volkomen genoeg aan de gerechtigheid van Christus, die hem eeuwig en oneindig rijk maakt. Nochtans zijn de goede werken hem niet onverschillig, integendeel niemand is ijveriger in ze te doen dan hij, omdat het de wil zijns Heren is, die gezegd heeft: Hierin is mijn Vader

verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt. Voorts doet ook de gelovige, als van nature zondaar blijvende, nog vele werken niet uit de Heilige Geest, maar uit eigen goedvinden, naar de eis van anderen, of die van zijn burgerlijke plichten. Deze zijn en blijven, als niet uit de Heilige Geest gedaan, werken der wet, die zedelijke waarde kunnen hebben voor de tijd, maar niet voor de eeuwigheid. Doch staat het geloof tegenover de werken, dan moet het geloof geen werk zijn, en dat is het geloof ook niet; het geloof brengt de goede werken bij ons voort, maar is zelf geen werk van ons. Het is een werk Gods in ons, een gave Gods aan ons. Het geloof is een geestelijke levenskracht, waaruit wij geestelijk leven. Evenals het natuurlijke leven ons door God is gegeven, en wij ons door dat leven als levenden betonen, zo ook in het geestelijke. Door te geloven betoont zich de mens als een geestelijk levende, als een, die het leven uit God ontvangen heeft. Waar God zich niet zou openbaren, daar zou ook geen geloof mogelijk zijn, en waar de mens in iets anders gelooft dan in God, daar is niets dan ongeloof. Het geloof heeft alleen met God en zijn woord te doen en onderwerpt zich daaraan. Het geloof onderstelt bij de mens een ondergeschiktheid, waardoor de mens zich niet onafhankelijk rekent, maar hoger macht en gezag boven zich erkent. Het geloof in natuurlijke zaken is dan ook een gewone eigenschap bij de mens. Hij gelooft op het gezag en getuigenis van andere duizenden dingen, die hij zelf niet bij ervaring kent of kennen kan. Zonder zulk geloof ware ook geen menselijke samenleving mogelijk. Ook dit geloof is geen daad, geen werk, maar een vertrouwen van hart. Wie het getuigenis van een ander gelooft, vertrouwt hem, acht dat hij de waarheid spreekt, en berust erin. Wanneer nu ditzelfde vermogen des geloofs, van het vertrouwen, gericht wordt op God en zijn getuigenis, op zijn belofte en woord, dan is dit het geloof van de Schrift, dat als vrucht van de genade Gods alle woorden, alle schatten Gods ontvangt en omvat, want het geloof is de uitgang, de toevlucht van hart tot God in zijn genade, welke nooit beschaamd, maar altijd ten volle bekroond wordt. Daarom vroeg de Heiland alleen naar geloof, en prees Hij het waar Hij het vond; want het geloof is het komen tot Hem, die gezegd heeft: O alle gij dorstigen! komt tot de wateren, en gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs wijn en melk! Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden van de aarde, want Ik ben God en niemand meer. Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Al wat Mij de Vader geeft zal tot Mij komen, en die tot Mij komt zal Ik geenszins uitwerpen.

De brief van de apostel Paulus aan de Romeinen.
Inleiding van de apostel.

1:1 Paulus.
Het eerste woord is de naam van de Apostel zelf, en kenmerkt zijn geschrift als een brief. De ouden waren gewoon hun naam aan het hoofd van de brieven te plaatsen, zoals wij onder aan de brieven doen. Het eerste is zeker wel eigenaardiger, want als wij een brief ontvangen, waarvan het schrift ons niet volkomen bekend is, willen wij toch het eerst weten van wie de brief komt, en zien wij naar de ondertekening. Doch er zijn meer dingen, die bij de westerlingen juist het tegengestelde zijn van de oosterlingen. Waarschijnlijk vonden de westerlingen het nederiger of meer bescheiden, de brief met eigen naam te eindigen, dan er mede te beginnen. Wij hebben dus een brief uit de pen van de Apostel des Heren, en hoe geheel nieuwtestamentisch is dat! Geheel het Nieuwe Testament onderscheidt zich van het Oude Testament ook daarin, dat het in zijn onderwijs aan de meerdere rijkdom, een meerdere eenvoudigheid paart. Een brief schrijft een vader aan zijn kind, en wij zijn aangenomen kinderen; een vriend aan zijn vriend, en wij behoren tot de vrienden, van welke de Heer zegt, Johannes 15.15: Ik heet u niet meer dienstknechten, want de dienstknecht weet niet wat zijn heer doet, maar Ik heb u vrienden genoemd, want alles wat Ik van mijn Vader gehoord heb, dat heb Ik u bekend gemaakt. Een brief bevat de meest gemeenzame mededelingen op de meest ongekunstelde wijze; men schrijft daarin, zoals het ons voor de geest en in het hart komt. Vergelijk hiermee de leerboeken des Oude Testaments: Job, de Psalmen, de Profeten, ja de Spreuken, de Prediker van Salomo en het Hooglied, ze zijn poëzie, en de brieven van het Nieuwe Testament proza, maar een proza dat inwendig, naar zijn inhoud, de schitterende poëzie van het Oude Testament oneindig overtreft; want de nieuw-Testamentische brieven ontvouwen ons al de heerlijke waarheden Gods in klare woorden, die in het Oude Testament enkel in beeldspraak worden aangeduid. Een dienstknecht. Deze benaming was een geheel andere bij de ouden dan bij ons. Zij kenden geen dienst van vrije mensen zoals wij. Hun dienstknechten waren door hun geld gekocht, en dus hun eigendom. Doch als zodanig zorgden zij dan ook voor al hun benodigdheden. Zulk een dienstknecht noemde zich Paulus. Van Jezus Christus. Waarom niet van God? Omdat Gods eeuwige en enige Zoon door de Vader gesteld was tot het Hoofd van de Gemeente, welke Hij uit alle geslacht, taal, volk en natie gekocht had met zijn bloed Openbaring 5.9. Deze gemeente was door de Vader aan de Zoon gegeven tot zijn bijzonder eigendom Johannes 17.6. Jezus Christus is de naam des Zoons van God, Hem in zijn godheid en mensheid door de Heilige Geest gegeven. Een geroepen apostel. Niet uit eigen keus, maar uit kracht van een onmiddellijke roeping van God, van Christus. Afgezonderd tot het evangelie van God. Paulus was reeds een afgezonderde door zijn Farizeërschap, want de benaming Farizeeër betekent afgezonderde; doch nu ligt hierin een woordspeling en een tegenstelling. Toen was hij een afgezonderde onder de wet, dat de mens onder het oordeel stelt, en nu tot het Evangelie van God, dat de mens onder de genade stelt. Aan de zijde Gods was deze laatste afzondering ook reeds aan zijn persoon van zijn geboorte af verbonden, naar zijn woord, Galaten 1:13-16: Gij hebt mijn omgang gehoord, die eertijds in het Jodendom was, dat ik uitnemend zeer de gemeente Gods vervolgde, en die verwoestte, en dat ik in het Jodendom toenam boven velen van mijn ouderdom in mijn geslacht, zijnde overvloedig ijverig voor mijn vaderlijke inzettingen. Maar toen het God behaagd heeft, die mij van mijn moeders lijf aan afgezonderd en geroepen heeft door zijn genade, zijn Zoon in mij te openbaren, opdat ik dezelve onder de heidenen zou verkondigen, zo ben ik niet te rade gegaan met vlees en bloed. (Hetwelk Hij tevoren beloofd heeft door zijn profeten in de Heilige Schriften). Terstond wijst Paulus bij wijze van tussenrede naar de Heilige Schrift des Ouden Testaments, als de door God zelf gelegde vaste grond van het Nieuwe Testament des evangelies, van de genade. Wat God onder het Oude Verbond beloofd heeft, vervult Hij in het Nieuwe. Christus, de grote Beloofde, in Wie zich al de goddelijke beloften Gods samentrekken,

zou komen en was nu gekomen als de uitvoerder van het eerste woord van de genade Gods: Ik zal vijandschap zetten tussen u (satan!) en deze vrouw, en tussen uw zaad en haar zaad. Dat zelve zal u de kop vermorzelen en gij zult het de verzenen vermorzelen. Genesis 3:15. Van zijn Zoon (die geworden is uit het zaad van David naar het vlees. Paulus had gesproken van het Evangelie van God, de Vader, uit wie de genade is; doch tegelijkertijd stelt hij dat Evangelie voor, als geopenbaard in de Zoon, en wel in diens menswording, bepaald uit Israël, en nog meer bepaald uit het geslacht van David. De beloofde Verlosser moest geen onbekende, geen vreemdeling uit de volken zijn, maar een bekende, een ingeborene, een kind des huizes van het volk van God, een tweede Izaak, maar eindeloos hoger, een tweede David, maar eindeloos heerlijker, een tweede Salomo, maar de wijsheid en heerlijkheid zelf. Voorts zien wij hier reeds dadelijk de ontwikkeling der Schrift. Onder het Oude Testament werd gedurig gesproken van God de Vader, want de Zoon was nog niet geopenbaard; maar deze geopenbaard zijnde, wordt er tevens gedurig gesproken van de Zoon en de Heilige Geest, zoals reeds het volgende vers ons doet zien. Die krachtelijk bewezen is te zijn de Zoon van God, naar de Geest van de heiligmaking. De Verlosser van de zondaren was wel waarachtig mens, maar tegelijk Gods Zoon, eenswezend met de Vader naar de Geest, de Heilige Geest, de Geest van de heiligmaking, door wiens almachtige werking Gods Zoon door een zondige maagd werd ontvangen, en uit haar volstrekt heilig werd geboren. Uit de opstanding van de doden. Uit deze werd dit goddelijk zoonschap bewezen. Was Christus niet uit de dood opgewekt, het bewijs zou ontbreken, dat alles wat aan Maria en door de Heer zelf gezegd was aangaande zijn persoon en werk, waarheid, goddelijke volstrekte waarheid was. Doch door de als een vloek gestorven Jezus uit de dood weder te brengen, zette God almachtig zelf het zegel op al het voorafgaande en verklaarde de Vader Hem voor zijn eeuwige, enige Zoon. Voorts, andere koningen moeten in de dood hun heerschappij neerleggen en aan anderen overlaten, maar Jezus behaalde in de dood de heerlijkste overwinning over zijn vijanden, en aanvaardde na de dood eerst recht en voor altijd zijn regering. Namelijk Jezus Christus onze Heer. Onze Heer; zo heeft dan de naam Jahweh (Heer) niet opgehouden met het Oude Testament, maar is hij overgegaan in het Nieuwe Testament op Jezus Christus. Er is in het Nieuwe Testament onophoudelijk sprake van de Vader onder de benaming God, van de Zoon onder de benaming Heer en van de Geest Gods onder die van de Heilige Geest, altijd in volstrekte gemeenschap en daarmee in onafscheidelijke eenheid met elkander. De Heer onze God is een enig en tegelijk drie-enig God. Door welke wij hebben ontvangen: genade. Het allereerste, wat in Christus zich openbaart, is de genade Gods. De wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden. Johannes 1.17. Christus is de persoonlijke genade, uit Hem vloeit de genade vanzelf voort, als het water uit de bron. Hij is dus geen tweede Mozes, maar de eindeloos meerdere dan Mozes, de gever van de genade, de vergever van de zonde, de Zaligmaker van zijn volk. Paulus begint dan ook niet met Mozes; hij predikt niet allereerst de wet in al haar gestrengheid, maar hij begint met Christus, de schoonste onder de kinderen van de mensen, omdat de genade is uitgestort in zijn lippen. Nu behoren genade en geloof bij elkaar, de genade aan de zijde Gods, het geloof aan de zijde des mensen. Immers Paulus schrijft aan gelovigen, die als zodanig niet meer zijn onder de wet, maar onder de genade. Is dan de wet te niet gedaan? O nee, straks zal Paulus van de wet spreken in haar volle kracht en betekenis, maar nu maakt hij de gelovigen, door de prediking van de genade, bestand tegen dat vuur, dat op Sinaï's top brandde en brandt tot in de onderste hel voor een ieder, die de genade Gods in Christus niet wil aannemen. En het apostelschap. De genade is het deel van ieder gelovige, maar het apostelschap is de bediening van de genade, en deze bediening werd slechts aan die gelovigen toevertrouwd, die daartoe door de Heer gekozen en door de Heilige Geest met bijzondere gaven toegerust werden, naar het woord des apostels zelf, 2 Corinthiërs 5.18: Al deze dingen zijn uit God, die ons met zichzelf verzoend heeft door Jezus Christus, en ons de bediening van de verzoening gegeven heeft. Zo zijn wij dan gezanten van Christus wege, alsof God door ons bad: Wij bidden van Christus wege: laat u met God

verzoenen. Apostel betekent gezant. Tot gehoorzaamheid des geloofs onder al de heidenen, voor zijn naam. Wij zouden misschien geschreven hebben: tot oprichting van de banier des geloofs onder alle volken, bij welke gehoorzaamheid wordt gezworen aan zijn (Jezus) naam. Doch de apostel vermijdt alle oneigenlijke uitdrukkingen, en grijpt terstond de zaken aan in haar hart. Er is een gehoorzaamheid jegens God door de wet en een door het geloof. Van de laatste spreekt Paulus alleen, want hij spreekt van de genade, en het geloof behoort bij de genade, gelijk het werken bij de wet behoort. De apostel wijst op zijn apostelschap, als op de bediening, welke alle volken moet roepen om een gelovige gehoorzaamheid aan Jezus te betonen en daardoor zalig te worden, overeenkomstig het woord van de Schrift, Johannes 3.36: Die in de Zoon gelooft heeft het eeuwige leven, maar die de Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn van God blijft op hem. Onder welke gij ook zijt, geroepenen van Jezus Christus. De gelovigen in Christus te Rome behoorden als zodanig tot de geroepenen uit de Heidenen. Wat verstaat echter de apostel onder geroepenen van Jezus Christus? Dit leert ons het onmiddellijk volgende, waarmee hij de gemeente te Rome aanspreekt. Allen, die te Rome zijt, geliefden Gods en geroepen heiligen! Geroepenen van Jezus Christus zijn dus dezulken, die door God in het verbond van de genade zijn opgenomen, en dit bewijzen door het geloof, hetwelk de grote gave en daarmede het grote kenteken is van dat verbond. Wie in het verbond van de genade staat, gelooft; wie gelooft staat in het verbond van de genade. Wij zouden dus de roeping Gods van de zondaar door de bedienaren van het Woord van God, een oproeping kunnen noemen van de erfgenamen tot het aanvaarden van het testament van de genade, en het geloof als de aanvaarding van de erfgenamen. Immers een testament onderstelt erfgenamen. Alleen zij, die in het testament genoemd worden, kunnen de goederen daarin bedeeld, ontvangen. De oproeping nu van de erfgenamen brengt deze terstond in beweging. Zij worden bij name geroepen, hoe zouden zij zich niet aanmelden? De terugwerking van de oproeping is het aanvaarden van het testament, is het komen tot de erfenis. Op dezelfde wijze is de terugwerking van de roeping Gods: het geloof. De zondaar, die door God geroepen wordt, gelooft. Dit leest gij in deze zelfde brief Johannes 8:30: Die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen, en die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd, en die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt. Trouwens, hoe zou het ook mogelijk zijn, dat waar God roept, de mens niet zou horen! zegt God niet van zijn woord Jesaja 55:10-,11: Gelijk de regen en de sneeuw van de hemel nederdaalt, en derwaarts niet wederkeert, maar doorvochtigt de aarde, en maakt dat zij voortbrengt en uitspruit, en zaad geeft de zaaier en brood de eter, alzo zal mijn woord, dat mijn mond uitgaat, ook zijn, het zal niet ledig tot Mij terugkeren, maar het zal doen hetgeen Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgeen waartoe Ik het zend. Maar gij zult zeggen: worden niet alle mensen geroepen? Wij zeggen nee! op grond van de Schrift. De roeping Gods is altijd bepaald tot dezulken, die de kenmerken in zich dragen, dat zij tot het verbond van de genade behoren, dat zij erfgenamen zijn. De Heer zegt niet: Komt allen tot Mij! zonder meer, nee, Hij zegt:.Komt herwaarts tot Mij allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Op dezelfde wijze zegt God bij Jesaja 55:1: O alle GIJ dorstigen! komt tot de wateren, en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs, wijn en melk! Gij ziet dus, dat alleen zij aan de roeping Gods gehoor geven, die de naam van geroepenen dragen, zoals God ook zelf zegt Jesaja 43:1: Maar nu, alzo zegt de Heer, uw Schepper, o Jakob! en uw Formeerder, o Israël! Vrees niet, want Ik heb u verlost, Ik heb u bij uw naam geroepen, gij zijt de mijne. En de Heer Johannes 10.3: De goede Herder roept zijn schapen bij naam en leidt ze uit. En hier ligt dan ook alleen de troost en wel de volle troost voor de zondaar, zodat hij ook in de diepte van zijn ellende de vaste grond Gods onder zich gevoelt, waarop hij zeggen kan: Ik roep tot U, o God! en hij ook bij een verschrikt geweten, en staande in het oordeel van God vanwege zijn zonden, gelooft en zegt: De offeranden Gods zijn een gebroken geest. Een verbroken en verslagen hart, zult Gij, o God niet verachten, Psalm 51.19. Zalig daarom gij, zondaars en zondaressen, die

geestelijk arm zijt, die zachtmoedig en nederig zijt van hart, die hongert en dorst naar de gerechtigheid, die barmhartig zijt, die rein van hart, die vredelievend zijt, die vervolgd worden om de wil van de gerechtigheid. Indien slechts één van deze toestanden waarlijk in u is, zo zijn uw namen opgeschreven in de hemelen, en geschreven in het nieuwe testament van de genade; alsdan zijt gij erfgenamen van al Gods beloften en goederen, is uwer het koninkrijk van de hemelen, zult gij vertroost worden, zult gij het verheerlijkt aardrijk beërven, zult gij verzadigd worden, zult gij God zien, zult gij Gods kinderen genaamd worden, en komt u de zegegroet toe, die de apostel Paulus aan de geliefden Gods en geroepen heiligen te Rome doet. Genade zij u en vrede van God onze Vader en de Heer Jezus Christus. Wie heeft die wordt gegeven. Wie in genade is, die wordt genade toegebeden, want de schatten Gods zijn oneindig, wij kunnen en zullen er altijd meer uit ontvangen. Waar de grondslag Gods aanwezig is, daar wordt altijd meer op gebouwd. Toen de Heer de zeventig discipelen uitzond ter prediking, zei Hij tot hen Lukas 10.5,6: In wat huis gij zult ingaan, zegt eerst: vrede zij deze huize! En indien aldaar een zoon des vredes is, zo zal uw vrede op hem rusten, maar indien niet, zo zal uw vrede tot u wederkeren. Het is met al de discipelen des Heren als met Abraham, God zegende hem zelf en stelde hem tot een zegen van alle volken. De gezanten des Heren waren zelf gezegenden des Heren, en zij brachten een zegen mede voor alle Gods kinderen. Zo deelde dan reeds Paulus, in zijn groet aan de gezegenden te Rome, mede van de zegen die hij overal met zich bracht, en die zegen bestond in genade en vrede van God, onze Vader, en de Heer Jezus Christus. De genade Gods en de vrede Gods zijn één, als oorzaak en gevolg, als bron en stroom. In de Zoon is God ook onze Vader, gelijk Hij dit is van zijn Zoon, en zijn wij kinderen Gods door de wedergeboorte, gelijk de Zoon Gods een kind Gods is door zijn eeuwige geboorte uit God; want wij worden door God in zijn Zoon gerekend en gezegend. Kan er groter heil aan zondaren worden gegeven dan daardoor dat God zichzelf hun tot een Vader geeft, en hen tot medeërfgenamen stelt van zijn Zoon, door hen op te nemen in het verbond van de genade, van de oneindige genade, het verbond des vredes, des eeuwigen vredes?

1:8 De apostolische dienst. Eerstelijk dank ik mijn God door Jezus Christus over u allen, dat uw geloof verkondigd wordt in de gehele wereld. Gelijk met de zegenende vredegroet aan het hoofd dezes briefs, ook de brieven beginnen aan de gemeenten te Corinthe, Galatië, Efeze, Filippi, Colosse en Thessalonika, zo beginnen zij ook allen (met uitzondering alleen van die aan Galatië) met een lofverheffing des Heren en dank jegens Hem ten opzichte van het goede, dat de apostel van de gemeente weet. Hij stelt dit op de voorgrond, en maakt dit tot een overgang om van de bijzondere belangen van de gemeente te spreken. Het is een vriendelijk beleefde wijze van begin; trouwens men komt immers tot geen persoon of gezelschap zonder een beleefde groet, en de wellevendheid was geheel thuis bij een apostel, die tot alles vermaande wat wel luidt. Alles moet bij de mens geheiligd worden en ten dienste van de Heer strekken, ook de gewoonten van het dagelijkse leven. De apostel dankt God door Jezus Christus. Merkt op, dat geheel de Schrift gedurig doet uitkomen, en ook door Paulus gedurig wordt herinnerd, dat God de Vader, uit wie alles is, alles doet door de Zoon, als de Middelaar van het Nieuwe Testament. Hij dankt God, want de genade brengt altijd de verheerlijking Gods en de dankbaarheid jegens Hem mede. Hij dankt God voor allen, die tot de gemeente behoren, voor de meest aanzienlijken of geringsten, de meest gelovigen of zwakgelovigsten in de gemeente. De gemeente is bij hem als een ten hoogste bemind gezin met de kinderen en de dienstboden tezamen. Hij verheerlijkt God over deze planting van zijn hand, omdat haar geloof verkondigd wordt in de gehele wereld. Wat te Rome plaatshad, werd spoedig overal bekend. Uit een wereldstad als Rome was, gaan de berichten uit met snelle loop, en zo was het voorbeeldig geloof van de gemeente des Heren aldaar bij al de overige gemeenten en ook bij Paulus ten volle bekend. Want God is mijn getuige, welke ik die in mijn geest in het evangelie zijns Zoons, hoe ik zonder nalaten van u gedenk. Wij hebben in de Handelingen van de Apostelen gezien, hoe na de gemeente te Rome de Apostel aan het hart lag. Daarom beriep hij zich op zo plechtstatige wijze op zijn innige genegenheid tot haar. Als dienaar Gods door de bediening van het evangelie zijns Zoons ook in zijn geest, met zijn gedachten, gedacht hij ook haar zonder ophouden. Zij stond altijd voor zijn geest. Alle tijd in mijn gebeden biddende, of mogelijk mij nog te eniger tijd goede gelegenheid gegeven werd, door de wil van God om tot ulieden te komen. Het is opmerkelijk dat de Heer zelf zijn prediking en wonderen bij voorkeur deed in de kleine plaatsen van Galilea, en het grote Jeruzalem opzettelijk vermeed, terwijl zijn discipelen na de uitstorting des Heiligen Geestes door deze werden uitgezonden naar de grote steden, naar de straalpunten van de beschaving van de grote wereld. Ook hierin ziet men het verschil van de bedeling van de tijden. De begeerte van het hart van Paulus tot de gemeente te Rome was zo groot geworden, dat het hem tot een gedurig gebed werd, om, als het met Gods wil overeenkwam, hem de gelegenheid te openen, zijn begeerte vervuld te zien. Dit geeft ons de reden aan, waarom de Heer bij zijn laatste verschijning te Jeruzalem aan Paulus in zijn banden, de bepaalde belofte gaf, dat hij, gelijk hij nu te Jeruzalem van Hem, de Heer, getuigd had, ook te Rome zou getuigen. De Heer zei er mede: "uw gebed zal verhoord worden." Want ik verlang u te zien, opdat ik u enige geestelijke gaven mocht mededelen, ten einde gij versterkt zou worden. Men zou zeggen, als het geloof van de gemeente te Rome reeds zo groot is, dat het in de gehele wereld ruchtbaar is geworden, waartoe dan nog de zo sterke begeerte van de Apostel om haar te bezoeken? Wij horen het hier. Hoeveel de gemeente had, zij had niet genoeg. Nooit heeft een gemeente en heeft een gelovige genoeg met hetgeen zij hebben. Altijd moet er meer bijkomen, en wat reeds aanwezig is moet altijd meer versterkt worden. Dit brengt de tegenwoordige toestand van de dingen noodzakelijk mede. Er is op deze wereld geen stilstand; al wat niet vooruitgaat verachtert, al wat niet vermeerderd wordt, vermindert. Vandaar de gedurige behoefte aan de prediking bij de gemeente. Laat haar aan zichzelf over, al heeft zij nog zo veel geloof, zij zal tot twijfeling en ongeloof vervallen. Wij hebben dit in het groot gezien, eerst in de Roomse kerk, die allengs van een apostolische tot een pauselijke kerk is geworden, en nu ook aan de Protestantse kerk, die allengs van een strijdende tot een alles verdragende en

in alles berustende kerk is afgedaald. "Dagelijkse, onophoudelijke vernieuwing, verlevendiging, versterking" is de leuze van het leven, en bijzonder van het geestelijk leven, dat in deze zinnelijke wereld nog veel meer dan het natuurlijk leven prikkels nodig heeft om onophoudelijk in beweging gehouden te worden. En is het nu in het natuurlijke waar, dat hoe meer geld iemand heeft, hoe meer geld hij begeert, in het geestelijke is het nog meer waar, dat hoe meer geloof iemand heeft, hoe meer hij begeert. Ook kunnen de geestelijke gaven in een gemeente niet te veelvuldig zijn. Gij weet uit de Handelingen dat de twaalf mannen, door Apollos onderwezen, wel gelovigen en gedoopten waren, maar nog niet door de handoplegging van de apostelen de Heilige Geest en zijn wondergaven hadden ontvangen. Zo was het ook in de gemeente te Rome. Toen vroeger Petrus en Johannes te Jeruzalem hoorden, dat Samaria door de prediking van Filippus het woord van God had aangenomen, gingen zij derwaarts om door hun handoplegging de nieuwe gemeente de Heilige Geest en diens gaven mede te delen. Thans wilde Paulus zulk een apostel voor de gemeente te Rome zijn. Wij zien hier de betekenis van de apostolische dienst voor de gemeente, bijzonder van de apostolische dienst van Paulus, als bepaalde apostel van de Heidenen. Petrus bleef aan het hoofd van de gemeente te Jeruzalem, Paulus daarentegen was een zendeling-prediker door geheel de Heidense wereld. Daarom konden Petrus en Johannes als de opzichters van bepaalde gemeenten, zich behalve apostelen, ook ouderlingen noemen 1 Petrus 5:2, 1 Johannes 1:1. Dat kon Paulus niet, en hij noemt zich dan ook nergens als zodanig. Gelijk hij aan Titus beval te doen Titus 1:5, om van stad tot stad ouderlingen aan te stellen, zo zal hij zelf ook gedaan hebben. Paulus was van geen enkele gemeente de blijvende opziener. Dit verklaart de eigenaardigheid van zijn apostolische bediening. Hij zocht overal onder de heidenen nieuwe gemeenten te stichten, en reeds bestaande gemeenten (zoals te Rome) verder op te bouwen. Vandaar ook zijn vele brieven aan de gemeenten. Waar hij niet persoonlijk kon zijn of dadelijk komen, daar moest een brief zijn persoon vervangen. Daartoe hadden Petrus en Johannes, als opzieners van vaste gemeenten, geen drang; vandaar dat hun brieven weinige, en óf algemene (aan geen bepaalde gemeente gerichte) óf aan enkele personen geschreven brieven zijn. Van al de brieven geldt echter, dat zij bepaald aan de broeders, aan de gelovigen in Christus geschreven zijn, en derhalve dezen alleen toebehoren. Den ongelovigen gaan zij niet aan, ze zijn niet aan hen geschreven. De openbare, mondelinge prediking van de apostelen was tot allen, Joden en heidenen, gelovigen en ongelovigen, maar de apostolische brieven zijn alleen voor de gemeente des Heren, en behandelen zeker ook de toestanden van zwakheid in geloof, ja zelfs afval van het geloof, maar altijd binnen de gemeenten, terwijl de zegeningen van de genade, waarvan de brieven gewagen, alleen hen gelden, die in genade zijn. Daarom zijn al de brieven der apostelen, zo wij geloven in de gezegende naam van de Here Jezus Christus en daarmee tot de gemeente Gods behoren, evengoed aan ons gericht en aan ons adres geschreven, als zij geschreven werden aan de eerste ontvangers van de brieven. Dat is, om mede vertroost te worden onder u, door het onderling geloof, zo het uwe als het mijne. Terstond neemt de apostel de houding aan van een eenvoudig medegelovige, die de gemeenschap van de heiligen zoekt, om door het geloof, zo van de broeders als van hemzelf wederkerig versterkt te worden, zich te troosten en te bemoedigen. Ieder gelovige weet hoe het geloof van anderen hem verkwikt. De apostel had troost nodig, als zijnde aan gedurige tegenstand blootgesteld en telkens aan ander leed onderworpen. Hij zocht er troost voor bij de broederen. Daartoe wilde hij ook te Rome komen, niet alleen om door zijn geloof hen te vertroosten bij hun lijden, maar ook om zelf door hun geloof vertroost te worden. Hij wilde niet alleen komen als de meerdere, waartoe zijn betuiging dat hij hun geestelijke gaven mededelen wilde, licht de schijn kon geven, maar als de met hen gelijke, als een broeder tot de broeders, niet enkel om te geven, maar ook om te ontvangen. Zulk een liefelijke gemeenschap moet er ook zijn tussen de leraar en de gemeente, zal er de vreugde des Heiligen Geestes in kunnen heersen. Waar de predikant alleen de meerdere en de gemeenteleden de minderen zijn; waar de predikant alleen spreekt en de gemeente alleen hoort, daar heerst een

tweeslachtigheid, die spoedig in stijfheid en koelheid overgaat. Het wezenlijke leven wordt er door bedorven. De meerdere moet zich met de mindere gelijk stellen. Als de predikant de predikstoel is afgeklommen, dan moet hij afgeklommen zijn tot de gemeenteleden en onder hen neerzitten als een broeder onder broeders, die op zijn beurt hoorder is waar anderen spreken, ja die ze uitlokt om te zeggen wat in hun hoofd en hart is, en wat het leven, het gezin, hun maatschappelijke betrekkingen hun zijn voor het geestelijk leven, wat zij geleden en wat zij ondervonden hebben. Mensenkennis is de leraar nodig, en deze leert hij ook op deze wijze, en de liefde van zijn hoorders heeft hij nodig, en deze gewint hij ook het lichtst langs deze weg. Doch ik wil niet, dat u onbekend zij, broeders! dat ik menigmaal voorgenomen heb tot u te komen (en ben tot nog toe verhinderd geweest), opdat ik ook onder u enige vrucht zou hebben, gelijk als ook onder de andere Heidenen. De Apostel geeft te kennen dat hij reeds tot hen gekomen zou zijn, maar daarin tot nu toe verhinderd werd. Verhinderd? Zeker, maar van hoger hand en niet zonder reden. Hij mocht nu niet tot de Romeinen spreken, maar wel schrijven; en nu hebben wij er reeds achttien eeuwen een kostelijk onderwijs door gehad. Reeds lang had hij zich deze reis voorgenomen, omdat hij ook bij hen gelijk bij de andere gemeenten enige dienst mocht doen. Hij noemt dit: enige vrucht bij hen te hebben. Een ijverig koopman zoekt overal winst te doen, een nijvere hovenier overal vruchten te kweken. Zo was Paulus, als een ijverig dienaar des Heren, ook begerig om overal tot een zegen te zijn. Dit zegt hij echter niet, maar in zijn zichzelf verloochenende liefde zegt hij dat hij overal een zegen wenst te verkrijgen. Beiden Grieken en barbaren, beiden wijzen en onwijzen ben ik een schuldenaar. Ziet gij, als de dienaar des Heren, acht hij zich verplicht om het Evangelie te brengen, zowel aan de beschaafdste als onbeschaafdste onder de volken, zowel aan de wijste als de onwetendste mensen. De apostel sluit niemand uit van zijn evangelieprediking. Hij is in dit opzicht een schuldenaar aan allen. De apostel houdt zich hier aan de onderscheiding van de volken in Grieken en barbaren, door de Grieken eertijds gebezigd. Straks omvat hij de gehele heidenwereld met de naam van Grieken, tegenover de Joden. Alzo hetgeen in mij is, dat is volvaardig, om u ook, die te Rome zijt, het evangelie te verkondigen. Hier zien wij, dat de apostel niet alleen te Rome wilde komen, om de gemeente ten dienst te zijn, maar ook om daar buiten het evangelie te prediken aan hen, die nog niet geloofden, zowel de Jood als de Heiden. Hij wilde niet alleen komen om de gemeente te versterken, maar ook om haar uit te breiden. De vrucht, die hij onder de gelovigen wenste te hebben, was dus niet tot haarzelf bepaald, maar hij begeerde ook vrucht te plukken van de nog onbearbeide grond. Hij wilde zich dus niet alleen verkwikken onder de broeders, maar ook om buit uitgaan tot de vijanden. Immers niet bepaald aan de gemeente had hij het evangelie te verkondigen, maar aan hen, die haar omgaven, en nog niet tot haar behoorden.

1:16 Het Evangelie. Want ik schaam mij het evangelie van Christus niet. Dit kan niet gezegd worden tegenover de gemeente, die zich ook het evangelie van Christus niet geschaamd had, noch schaamde, maar tegenover een ongelovige wereld, waarvan het ene gedeelte (de Heidenen) het evangelie bespotte, en het andere (de Joden) het verachtte. Wij kunnen ons geen denkbeeld meer maken, wat het zegt om een gekruiste Christus als de enige Redder van de gehele mensheid te verkondigen aan een wereld, die zo diep in het boze lag als hoog stond in verstand; want de apostelen hadden niet te doen met onontwikkelde, maar met de hoogst ontwikkelde volken, zoals de Grieken, Romeinen en ook de Joden waren. Hun tijd was de bloeitijd van de uitwendige beschaving, en hun omgeving de meest vijandige tegen het goddelijke. Tegenover zulke tegenstanders te zeggen: Ik schaam mij het Evangelie van Christus niet, getuigt van hogere kracht. En dit zegt de apostel dan ook terstond. Want het is een kracht Gods tot zaligheid een ieder, die gelooft. Het evangelie is geen menselijke kracht, die niet verder gaat en ook niet verder gaan kan dan het verstandelijk onderwijs, de beschaving en de zedelijke zelfverbetering van de mens, maar zij is een goddelijke kracht, die de zondaar bekeert, de verlorene behoudt, de wanhopige troost, de rampzalige zaligt. En waardoor is het evangelie zulk een goddelijke kracht? Omdat zij de openbaring van Gods allerhoogste liefde, van Gods genade, van Gods barmhartigheid is. Immers het evangelie is de verkondiging van Christus, en deze is de geopenbaarde liefde Gods, de persoonlijke genade. Trouwens geen andere macht dan Gods liefde kan de zonde overwinnen; Gods heiligheid kan haar in de zondaar ter helle werpen, maar Gods liefde alleen kan haar van de zondaar scheiden, waardoor hij onzondig, heilig, zalig wordt. Wat zou ook hier menselijke kracht hebben vermocht? Wat de enige Paulus tegenover miljoenen bestrijders? Doch nu is het evangelie een goddelijke kracht voor de gelovigen Paulus zelf en voor ieder, die het gelooft, en wel tot zaligheid, dus tot het hoogste wat er denkbaar is: de redding van de zondaar uit de dood tot het eeuwige leven. Als een kracht uit God is het evangelie bestand tegen al de machten van de wereld, en is de evangelieprediker een onschendbaar gezant van God aan de mensen, wie God meer in de hand gegeven heeft dan Mozes staf, waarmee hij ook grotere wonderen doet dan deze in de harten van de mensen. Eerst de Jood en ook de Griek. Hier plaatst de apostel de Jood voorop, en geeft hem de rang, die God hem gaf. God stelde Israël aan het hoofd van de volken, de wereld weet daar echter niets van en spreekt alleen van Grieken en Barbaren. Naar het woord van God is de ongelovige mensheid nog heden verdeeld in Joden en Heidenen. Het Griekse volk aan de spits van de Heidense beschaving staande, vertegenwoordigde daarmee geheel de heidenwereld, en zo stelt Paulus de Griek tegenover de Jood. Want de rechtvaardigheid Gods wordt in hetzelfde geopenbaard. De rechtvaardigheid voor de zondaar, waardoor hij van een goddeloze een heilige, van een kind van de toorn een kind van God wordt, is in het evangelie geopenbaard. Niet dat deze rechtvaardigheid onder het Oude Testament onbekend was, want de apostel beroept zich straks op Abraham, David, Habakuk; maar zij kenden die enkel uit de belofte, terwijl het evangelie haar in de vervulling doet kennen. Immers de rechtvaardigheid, die uit God is en de zondaar gegeven wordt, heeft zijn grond in Christus offerande, is door Hem aangebracht, Christus is ons geworden tot wijsheid van God, en rechtvaardigheid, en heiligmaking, en verlossing, 1 Corinthiërs 1.30. Zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods, en worden om niet gerechtvaardigd uit zijn genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is, Romeinen 3.23,24. Hetzelfde werd reeds in het Oude Testament gezegd, Jesaja 54.17: Alle instrument, dat tegen u bereid wordt, zal niet gelukken, en alle tong, die in het gericht tegen u opstaat, zult gij verdoemen. Dit is de erve van de knechten des Heren, en hun gerechtigheid is uit Mij, spreekt de Heer. En door wie deze gerechtigheid ons wordt aangebracht, zegt ons Daniël 9.24: Zeventig weken zijn bestemd over uw volk, en over uw heilige stad, om de overtreding te sluiten, en om de zonden te verzegelen, en om de ongerechtigheid te verzoenen, en om een eeuwige gerechtigheid aan te brengen, en om het gezicht en de profeet te verzegelen, en om de heiligheid van de heiligheden te zalven. Van daar

zegt God van de Messias, Jeremia 23.6: Dit zal zijn naam zijn, waarmee men Hem noemen zal: de Heer onze gerechtigheid. De rechtvaardigheid, die uit God voor de zondaar is, is derhalve de gerechtigheid van Christus, en de rechtvaardigmaking is het bekleed worden met de gerechtigheid van Christus. Daarom zegt het door de Heer gezegend Israël Jesaja 61.10,11: Ik ben zeer vrolijk in de Heer. Mijn ziel verheugt zich in mijn God; want Hij heeft mij bekleed met de kleren des heils, de mantel van de gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan; gelijk een bruidegom zich met priesterlijk sieraad versiert, en gelijk een bruid zich versiert met haar gereedschap; want gelijk de aarde haar spruit voortbrengt, en gelijk een hof hetgeen in haar gezaaid is, doet uitspruiten, alzo zal de Heer Heer gerechtigheid en lof doen uitspruiten voor al de volken. Uit geloof. De rechtvaardigheid, die uit God is en de zondaar wordt gegeven, is gelijk wij gezien hebben, het Nieuwe Testament in Christus bloed, in welke de zondaar zijn zonden vergeven worden. De vergeving van de zonde is dus een vrij genadegeschenk van God in Christus, een gave om niet. De zondaar worden door de wet de werken tot voorwaarde der zaligheid gesteld; zij zegt: doe dat en gij zult leven. De genade daarentegen is een onvoorwaardelijk vrij geschenk van God. Het heeft de Vader de overgave en het niet sparen van zijn enige, geliefde Zoon, en het heeft de Zoon zelf zijn bloed gekost; maar de zondaar heeft het niets gekost. Het is geheel buiten hem geschied. God heeft de zondaar die heerlijkheid toebereid als een volstrekt vrije genadegave. Wij zijn duur gekocht en verlost, niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, maar door het dierbaar bloed van Christus, als van een onbestraffelijk en onbevlekt lam; maar wij worden om niet gerechtvaardigd uit zijn genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is 1 Petrus 1.18,19, Romeinen 3.24. Dit is de genade, de volstrekt vrije genade van God voor de zondaar. Doch hoe wordt de zondaar haar deelachtig? Op welke wijze deelt God haar de zondaar mede? Door het geloof in hem te werken; want het geloof is geen werk van de mens, maar van God in de mens. Toen de Joden de Heer vroegen: Wat zullen wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken? antwoordde de Heer: Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, die Hij gezonden heeft Johannes 6.28,29. Trouwens, wanneer wij al de wonderen van vertrouwen op God, van heldenmoed voor de waarheid, van liefde tot de mensheid (om nu niet van de eigenlijke wonderen te spreken), die door het geloof, volgens Hebreeën 11 werden gewrocht, nagaan, dan moeten wij vanzelf van de uitwerkselen tot de oorzaak besluiten, en zeggen: zulke goddelijke dingen kunnen onmogelijk door mensen uit hun eigen wil en macht zijn voortgekomen; zij moeten noodzakelijk een goddelijke oorsprong hebben. En zo is het ook. "Het geloof is niet uit ons, het is Gods gave. Het is de uitnemende grootheid van de kracht Gods aan ons, die geloven, naar de werking van de sterkte van zijn macht Efeziër 2.8 1.19. Toen daarom Petrus zijn geloof openbaarde in de woorden: Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods, antwoordde de Heer: Zalig zijt gij, Simon Bar Jona, want vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is Mattheus 16.16,17. En hier hebben wij nu de rechte uitdrukking van het geloof. Het geloof is de terugwerking dezer openbaring, naar het woord van de Psalmist Psalm 116.10: Ik heb geloofd, daarom sprak ik. Het geloof is uit het gehoor, en het gehoor door het Woord van God Romeinen 10.17. Het is de levende echo van dat gehoorde woord van God. Ik zeg de levende echo, geen werktuiglijke. Neen, de mens is geen werktuig, maar een levende ziele. Wat God in de mens werkt, dat geeft deze door zijn persoonlijkheid, door zijn verstand en hart, wil en geweten heen weer terug. Herinner u het meermalen aangehaalde woord van Bengel: "Acht het geloof niet te klein, want het is wedergeboorte, acht de wedergeboorte niet te groot, want het is geloof." Het geloof is het nieuwe levensbeginsel, dat God de zondaar inplant, en door en uit dat levensbeginsel leeft hij. Gelijk het natuurlijke leven bij ons is het doen van al wat natuurlijk is, zo is ook het geestelijk leven de kracht om geestelijk te leven. Daarom wordt ook ons spreken uit de kracht van God ons toegerekend. Toen Petrus openbaarde wat God aan hem geopenbaard had, en dus uitsprak wat hij van God gehoord had, prees de Heer hem zalig, en zo prees de Heer het geloof bij een ieder, die geloofde, en schreef hun redding daaraan toe.

Waarom? Omdat het geloof een overwinning is niet alleen van de wereld, maar allereerst van onszelf, en een overwinning niet denkbaar is dan na een voorafgaande strijd. Immers, zo dikwijls wij in ongelegenheid komen, komt ook het ongeloof weder te voorschijn. Het goddelijk leven in ons geplant zijnde, wordt onophoudelijk bestreden door ons natuurlijk leven, en daarom is iedere uiting van ons geloof een overwinning op onszelf, op onze vleselijke gedachten, begeerten, neigingen en onze wil. Deze moeten onderdrukt worden, soms met geweld, om ons geloof te doen spreken. Of meent gij dat Petrus zulk een strijd niet heeft moeten strijden, alvorens hij zulk een geloof kon openbaren? Zijn eerste woord bij des Heren eerste wonder op zee was: Heer, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens. Wat moest er niet in zijn hoofd en hart omgaan, eer deze schuldbelijdenis bij hem werd tot een belijdenis, dat hij de schuldverzoener had gevonden? En nauwelijks had hij zijn geloof uitgesproken, of het werd wederom bestreden door de natuurlijke, de vleselijke liefde, welke hij de Heer toedroeg, zeggende toen de Heer sprak van te moeten lijden en sterven: Heer, wees U genadig, dat zal U geenszins geschieden! zodat de Heer hem zo hogelijk moest bestraffen als Hij hem geprezen had, door te zeggen: Ga weg achter Mij, satanas! gij zijt Mij een aanstoot, want gij verzint niet de dingen, die Gods zijn, maar die van de mensen zijn Mattheus 16.22,23. Het geloof is derhalve een strijd van het goddelijke in ons tegen het menselijke in ons, en bij deze strijd behoort wakkerheid en waakzaamheid, waartoe wij dan ook gedurig vermaand worden, omdat bij ons de geest wel gewillig, maar het vlees zwak is, omdat wij wel door genade een vermaak hebben in de wet Gods naar de inwendige mens, maar naar de natuur een andere wet in onze leden hebben, welke strijdt tegen de wet onzes gemoeds en ons gevangen neemt onder de wet van de zonde, die in onze leden is Romeinen 7.22,23. Het is hiermee als met de talenten in de gelijkenis. De talenten zijn van de Heer, maar de winst, die er mede behaald wordt, is het gevolg van de nijverheid van de dienstknechten, die er handel mede gedreven hebben, en wordt hun door de Heer toegerekend, ja als een beloning in genade geschonken. Ik zeg in genade, want het winst doen was enkel mogelijk door het geven der talenten tot het doen van winst. Op dezelfde wijze nu is het geloof Gods gave, en tegelijk ons geloof, dat ons wordt toegerekend, dat Gode behaagt, en dat Hij in genade beloont. Ik zeg ook hier in genade, want wij staan hier op het gebied van de genade, waar alles alleen genade is. God prijst en beloont ons, omdat wij het door Hem gegeven geloof oefenen en beoefenen, en daarmee winst doen, waarover de Heer zich verblijdt; want, zo zegt de Heer: Hierin is mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt Johannes 15.8. Nog eens dan, het geloof, dat God in ons plant, is een nieuw begin, waaruit wij moeten voortgaan; een nieuwe kracht, waaruit wij moeten handelen; een nieuw levensbeginsel, waaruit wij moeten leven al onze dagen, totdat het geloof in aanschouwen wordt veranderd. Dit zegt de apostel zelf in de onmiddellijk volgende woorden. Tot geloof. Uit geloof tot geloof, niet zoals de Roomse kerk wil: van geloof tot de goede werken. Het geloof is het enig levensbeginsel, waaruit de wedergeboren mens leeft en leven kan; want waaruit wij geboren zijn, daaruit alleen kunnen wij leven. Zijn wij uit genade kinderen Gods, dan moeten wij ook in de genade blijven, dan moeten wij uit de volheid van Christus bij voortduring ontvangen genade voor genade Johannes 1.16. Wij moeten ons dus zorgvuldig wachten, om niet op enige wijze tot de werken terug te keren, waartoe groot gevaar is. Immers velen maken de leer der heiligmaking tot de leer van de zaligmaking door de goede werken. Dit doet de Roomse kerk in het groot, maar ook vele Protestanten doen het in hun mate. Volgens de Schrift is de heiligmaking het noodzakelijk gevolg, de onmisbare vrucht en daarmee het onomstotelijk bewijs onzer rechtvaardigmaking uit genade, om niet, door de verlossing, die in Christus Jezus is. Deze is de enige en uitsluitende grond van onze zaligheid. De heiligheid is het sieraad van Gods huis Psalm 93.5, maar niet het huis zelf; zij is het bruiloftskleed, waarin wij als bruiloftskinderen moeten gekleed zijn, maar niet de bruiloft zelf. Daarom kan de heiligmaking bij de gelovigen verschillen in mate, maar de rechtvaardigmaking heeft geen mate, zij is een oneindige volheid, zij spreekt de grootste goddeloze, zoals een Manasse, én de meest

nauwgezette van geweten, zoals een Jozef, in eens en voor altijd en volkomen vrij van zonden. Zij zegt tot al de gelovigen: "Mijn zoon, mijn dochter! u zijn uw zonde vergeven." En dan voegt zij er bij: Jaagt de vrede na met allen en de heiligmaking, zonder welke niemand de Heer zien zal Hebreeën 12.14. Vermaant de ongeregelden, vertroost de kleinmoedigen, ondersteunt de zwakken, zijt lankmoedig jegens allen 1 Thessalonicenzen 5.14. Loopt alzo in de loopbaan, dat gij de prijs moogt verkrijgen 1 Corinthiërs 9.24, maar zegt nooit dat gij het doel bereikt hebt, want dit is onmogelijk in dit leven, maar blijft altijd zeggen: Niet dat ik het alrede gekregen heb, of alrede volmaakt ben, maar ik jaag ernaar of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik van Christus Jezus ook gegrepen ben Filippenzen 3.12. De heiligmaking is het streven naar heiligheid, niet de heiligheid zelf. Deze is niet te bejagen, zij wordt ons gegeven in de heiligheid van Christus, die de Heilige Gods is. Als leden van het lichaam van Christus, zijt gij in Hem, het Hoofd volmaakt Colossenzen 2.10, hier in beginsel, hiernamaals in volheid, en de overgang tot die volheid is de heiligmaking. Wij zijn volmaakt in Christus, door geloof (door genade), niet door de werken, die altijd gebrekkig blijven, en alleen door de besprenging van het bloed van Jezus Christus te heiligen zijn en geheiligd worden. Gelijk geschreven is: maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven. De apostel beroept zich op het Oude Testament, als zijnde daarin reeds geopenbaard wat hij hier zegt; want hij wil niets gezegd hebben en zegt ook niets, dan hetgeen met de Heilige Schriften van ouds overeenkomt. Hij geeft ons hiermee een voorbeeld. Ook wij moeten niets leren, dan hetgeen wij uit de Heilige Schrift kunnen bewijzen. Eigen meningen, die van de Schrift afwijken, zijn op het gebied van de goddelijke waarheid onontvankelijk, al waren ze ook van de grootste kerkvaders. Dit was een van de grote krachten, waarmee Luther de Hervorming tot stand bracht. Toen Luther op de rijksdag te Worms door keizer Karel V en de aanwezige vorsten gevraagd werd, of hij hetgeen hij tot nu toe geleerd en geschreven had, herroepen wilde, daar anders ten strengste met hem gehandeld zou worden, antwoordde hij: "Daar uw keizerlijke majesteit en uw keurvorstelijke hoogheden een eenvoudig en juist antwoord begeren, zo zal ik een antwoord geven, dat noch hoornen, noch tanden heeft, namelijk dit: Tenzij dat ik door de getuigenissen van de Heilige Schrift, of door klare en grondige bewijzen weerlegd wordt, kan noch wil ik herroepen, alzo het noch geoorloofd, noch veilig is tegen het geweten te handelen. Hier sta ik; ik kan niet anders, God helpe mij! Amen." Wij hebben u reeds herinnerd, hoe deze man der Schrift juist door het woord, dat wij nu behandelen en hem door de Heilige Geest op het hart gebonden werd, de Hervorming deed ontstaan. Wij willen de Roomse kerk geen onrecht doen. Wij mogen zelfs van onze ergste vijanden geen blinde haters zijn. Wij willen niet vergeten, dat zij de moeder is van de Europese en van de Protestantse kerk; dat de Hervormers uit haar zijn geboren; dat binnen haar de schoonste strijd gestreden is, alvorens die als overwinning naar buiten kon uittreden; dat er vele uitnemendheden in die kerk waren en nog zijn, die wij ons als geestelijke schatten kunnen toe-eigenen, en ook werkelijk toe-eigenen; doch dit neemt niet weg, dat de Roomse kerk reeds vóór de Hervorming het bederf in zich droeg, dat de Hervorming ten gevolge had. Het pausdom was de dode vlieg, die de kostelijke zalf van de apothekers deed stinken en opwellen. Het pausdom was het bederf van het begin af aan, en is het nog en zal het blijven, totdat zij ophoudt een Roomse kerk te zijn. Die kerk was als Rebekka, zij droeg twee kinderen onder haar hart: de Christus en de antichrist. In de Hervorming hebben zich deze gescheiden. De Christus is van haar uitgegaan en de antichrist is bij haar gebleven. Getuige haar gruwelijke inquisitievuren en folteringen, die zo vreselijk hebben gewoed onder de Waldenzen, die de Hervorming in Spanje en Italië, om alleen die landen te noemen, hebben uitgeroeid, en ook ons vaderland onder haar helse slagen zouden hebben doen vallen, als God het niet verhinderd had. Dat alles stelt het buiten allen twijfel, dat zij als de pauselijke kerk, de grote hoer is van de Openbaring, zittende op het scharlakenrode beest, dronken van het bloed van de heiligen en van de getuigen van Jezus, de gouden drinkbeker in haar hand vol van gruwelen en van ongerechtigheden van haar hoererij Openbaring 17. God heeft haar reeds aanvankelijk geoordeeld en zal haar verder

oordelen tot het einde toe. Wat ons betreft, wij mogen niet doen wat de Roomse kerk gedaan heeft: de op godsdienstig gebied anders denkende mens vervolgen en verdelgen; nee, wij mogen niemand dwingen met geweld, maar wij moeten allen dringen met liefde, om de weg der dwaling te verlaten en te treden op de paden des rechts en van de gerechtigheid. Dit is ons recht en onze roeping. Wij, die de Heilige Schrift als de enige bron van de goddelijke waarheid erkennen, moeten getrouwe getuigen van haar zijn en onophoudelijk ook de Roomse kerk bestrijden in haar dwalingen. En een van haar grote dwalingen is, zoals wij reeds gezegd hebben, dat zij aan het geloof niet genoeg heeft om zalig te worden, maar de werken eraan toevoegt. Zij handelt dus tegen de Schrift, zowel des Oude als des Nieuwen Testaments. Paulus zei het aan de gemeente te Rome al de eeuwen door, en zegt het nog; maar deze gemeente hoorde niet en hoort nog niet wat de Geest tot de gemeente zegt, en daarom is dan ook haar kandelaar van haar plaats (van Rome) genomen en op een andere plaats (in een Protestants land) gesteld. De woorden nu van de kleine profeet Habakuk (2.4): Maar de rechtvaardige zal door zijn geloof leven, zijn bij hem weggelegd en als verborgen in een klein hoekje, en worden door hem alleen gebruikt, om eenvoudig het vertrouwen op God van de godvruchtige bij de donkerheden van de tijden te kennen te geven; doch onder de leiding des Heiligen Geestes werd dat kleine woordje uit dat kleine hoekje door de hand van Paulus in het volle licht van de genadezon gesteld, als de regel Gods van al wat wij als kinderen Gods te doen en te laten hebben. In het Oude Testament heeft dit woord een tijdelijk beperkte zin, in het Nieuwe Testament wordt het van al die perken vrijgemaakt en algemeen toegepast. Paulus beziet nu het geloof van Habakuk als door een microscoop, en toont ons welke wonderen erin dat woordje liggen opgesloten. Zo wordt meermalen een stuk Oud Testament als een gewas met al zijn vezels en draden, en met zijn oude aarde in het Nieuwe Testament overgeplant. Trouwens een tekst moet geen motto (opschrift) zijn, maar uitgewerkt worden. Over het bloempje, dat Paulus in de tuin van Habakuk geplukt heeft, zal hij nu eens college met de Christenen te Rome houden. Hij maakt dan ook dit woord van Habakuk tot het onderwerp en beginsel van geheel zijn brief. Zo werkte de Heilige Geest door de Apostelen. Een profetisch woord sterft en komt in een nieuwe vorm te voorschijn, en dan is het evangelie. Al het werktuiglijke en tijdelijke valt weg en wordt een eeuwige waarheid.

1:18 De zonde. Want de toorn van God wordt geopenbaard van de hemel over alle goddeloosheid en ongerechtigheid van de mensen, als die de waarheid in ongerechtigheid te onder houden. Tegenover de openbaring van Gods genade staat die van zijn ongenade, van zijn toorn, van zijn heiligheid en rechtvaardigheid buiten Christus. Deze openbaring bestaat in het uitstorten van al de oordelen, die erin de wereld worden aangetroffen, en zij gaat over alle mensen, die de waarheid in ongerechtigheid te onder houden, dat is, die Gods waarheid moedwillig onderdrukken, ten einde hun ongerechtigheid te kunnen involgen. De apostel toont hier de eigenlijke reden van alle goddeloosheid van de mensen aan. De mens is een redelijk en zedelijk wezen door zijn verstand en geweten, en zo weet hij zeer goed het onderscheid tussen goed en kwaad, tussen waarheid en leugen, indien hij dit slechts weten wil; doch hij wil het niet weten, om niet in de bevrediging van zijn zinnelijke neigingen, begeerten en driften gestoord of verhinderd te worden. Dat is het te onder houden van de waarheid in ongerechtigheid. De waarheid is de moeder van de heiligheid, want God is de waarheid en God is heilig; en nu is de onheilige mens van niets meer afkerig dan van heiligheid; hij is er mede buiten zijn element, als de vis buiten het water, terwijl de zonde, de leugen, de schijn, de waan, zijn element is, welke enkel ongerechtigheden voortbrengen. En waardoor zijn de mensen van nature zulke moedwillige vijanden van de waarheid, van de heiligheid Gods? Overmits hetgeen van God kennelijk is, in hen openbaar is, want God heeft het hun geopenbaard. Er is, behalve de openbaringen van Gods genade en ongenade, nog een derde openbaring Gods, die van zijn almacht en goedheid, majesteit en heiligheid door de werken van zijn schepping. De schepping staat daar voor de ogen van de mensen als het bewijs, dat God is en dat Hij de Oneindige is; want geen mindere dan een oneindige macht, wijsheid en liefde kan zulk een gebouw met zulke bewoners doen ontstaan. Al de heerlijkheden dus, welke van God te kennen zijn, werden de mensen bekend. God zelf openbaarde zich aan hen in zijn werken. Want zijn onzienlijke dingen worden van de schepping der wereld aan, uit de schepselen verstaan en doorzien, beide zijn eeuwige kracht en goddelijkheid. De zichtbare dingen Gods vertegenwoordigen de onzichtbare dingen Gods. God zelf is in zijn goddelijkheid het wezen, en in zijn werkingen de eeuwige kracht. Alleen wat die beide hebben voortgebracht is zichtbaar, en zo kan en moet uit het gevolg tot de oorzaak opgeklommen en gezegd worden: zulk een werk moet een enige allerhoogste meester hebben. Of is niet geheel de schepping het beeld van Gods macht en majesteit? Opdat zij niet te verontschuldigen zouden zijn. Indien God zich niet zo volkomen duidelijk en heerlijk aan de mensen geopenbaard had, zouden zij zich kunnen verontschuldigen met hun onkennis van God; doch schijnt de zon niet helder genoeg aan de hemel bij dag en de maan bij nacht en de sterren in de oneindige diepte boven ons, om ons niet in het duister te laten over de Ongeschapene, uit wiens onstoffelijk licht dit stoffelijk licht is uitgegaan? Neen, God heeft overvloedig gezorgd dat zijn redelijke schepselen Hem konden kennen, zien, aanbidden en verheerlijken, opdat zij niet te verontschuldigen zouden zijn, wanneer zij Hem niet kennen, niet zien, niet aanbidden, niet verheerlijken. Omdat zij, God kennende, Hem als God niet hebben verheerlijkt of gedankt, maar zijn verijdeld geworden in hun overleggingen, en hun onverstandig hart is verduisterd geworden. De apostel spreekt hier van de natuurlijke toestand van het mensdom. Ofschoon onze eerste ouders in zonde vervielen, bleven zij nochtans God kennen, niet alleen uit zijn bijzondere openbaringen jegens hen, maar ook uit de werken van zijn schepping. De zonde is een ontaarding van de mens, een altijd dieper vallen, een altijd verdere verwijdering van God. De vrijdenkers, die zich losgemaakt hebben van de geschiedenis Gods, van de Heilige Schrift, om het vermaak te hebben op eigen vleugelen, de vleugelen van hun verbeelding, in het ledige rond te zweven, stellen de oorspronkelijke staat van de mens voor, óf als een staat van aanvankelijke kindsheid, óf van de ruwste wildheid, uit welke toestanden de mens zich in de loop der eeuwen ontwikkeld, opgeheven heeft tot de staat van de beschaafdheid. Al deze stelsels onteren God. God schiep de mens zo volmaakt als de mens kan zijn, en vallende, viel de mens van kwaad tot erger; en geheel het mensdom zou tot de diepte

gezonken zijn, waarin nog heden de kannibalen (menseneters) liggen, indien Hij het niet door zijn blijvende regering over de mens, door zijn goddelijke voorzienigheid had voorkomen. Toen de eerste wereld tot haar laagste peil was gezonken, zodat alle vlees zijn weg verdorven had, vernietigde God haar door de zondvloed, en bevolkte Hij de wereld opnieuw door één huisgezin, waarvan de vader en althans twee zonen van de drie Hem vreesde en dienden. Toen later de afgoderij de overhand kreeg over al de volken, zonderde God Abraham af van de volken, tot een vader van Israël, het volk van Gods bijzonder eigendom; en toen ook dat volk tot zijn laagste peil was gezonken, zodat het uitgeworpen zou worden uit hun land naar Babel, deed God de vier grote op elkaar volgende wereldheerschappijen ontstaan, binnen welke de mensenwereld in onophoudelijke stroming en daarmee in het volle leven van de natuur bleef, zodat alleen die mensenstammen, welke zich van dat groot geheel afzonderden en van de grote middelpunten van de beschaving (de grote volken) ten enenmale verwijderden, tot stilstaande wateren of poelen werden. Hieruit is het bestaan der wilde volken genoegzaam bevredigend te verklaren. Evenals de dieren door de onophoudelijke jacht, die op hen gemaakt wordt, altijd verder van de woningen van de mensen wegtrekken tot in de verste en ontoegankelijkste streken, zo ontvluchtten vele mensenstammen de Nimrods, die onophoudelijk jacht op hen maakten om hen tot slaven te maken, de wereldveroveraars, die met hen hun rijken altijd meer trachtten te vergroten. Zij vluchtten al verder en verder, staken kleine zeeën over om hun leven en hun vrijheid te behouden, en zo ontstonden de volken, die men later in nieuw ontdekte landen aantrof, en die, óf daar zich verenigden tot beschaafde volken, óf elkaar bestreden en uitroeiden om het alleenbezit van het land te hebben, en tot wilde volksstammen werden. Doch bij al die volken, hetzij ze tot de wereldheerschappijen behoorden of niet, was het afval van God een naar de bijzondere omstandigheden g.ewijzigde, maar doorgaande lijn. Zij zijn uitgevallen uit hun kennis van God, en hebben Hem niet als God verheerlijkt en gedankt, maar zijn ijdel geworden in hun overleggingen, en hun verstand en hart is verduisterd geworden door de zonde, die in hen was. Zich uitgevende voor wijzen zijn zij dwaas geworden. Immers juist dit is de hoogste ellende van de mens, dat hij zijn onverstand voor de hoogste wijsheid houdt; dat hij zijn dwaling niet alleen tot waarheid, maar tot de hoogste waarheid verheft, en zich daarmee verheven waant boven het onderwijs van God, hetzij in de natuur, hetzij in de Schrift. Dit zelfde denken nog alle vrijdenkers en goddelozen. Immers wat is het hoogste ideaal van de wereld? Alles te mogen doen wat zij wil, zonder gestraft te worden. En hebben de heerlijkheid des onverderfelijken Gods veranderd in de gelijkenis van een beeld van een verderfelijk mens, en van gevogelte, en van viervoetig en kruipend gedierte. Spreekt de apostel hier van de onbeschaafde volken? Neen, de twee verstandigste, meest ontwikkelde volken van de vroegere en latere oudheid (de Egyptenaren en de Grieken) hadden, opmerkelijk genoeg, de eerste de lelijkste en de laatste de schoonste afgoden! Trouwens dat de grootste wijsheid der van God afgekeerde mensen in de grond van de zaak de grootste dwaasheid is, blijkt uit hun godsdienst, het hoogste wat de mens heeft, en waaraan hij dus zijn hoogste kracht ten koste legt. Ja, de gehele mens spreekt zichzelf uit in zijn godsdienst; en nu, wat was de godsdienst der heidense volken en van de wijsten onder hen? De lage afgodendienst, laag omdat de verstandige mens de heerlijkheid van de onverderfelijke God, die hemel en aarde en hem zelf met alle schepselen gemaakt heeft, kan doen vervangen door beelden van mensen en allerlei dieren; en nog eens laag, omdat de trotse mens zich vrijwillig buigt voor het dier (zoals de Egyptenaren deden) als voor zijn God. Wij, die de dienst van de ware God kennen, vinden het ten uiterste onbegrijpelijk, hoe mensen met verstand en rede begaafd, kunnen vervallen tot een godsdienst, die zo bespottelijk als afgrijselijk is vanwege de gruwelen, die er soms mede gepaard gingen (zoals het verbranden van de kinderen in de armen van de gloeiende Moloch); en toch deze waren de godsdiensten van gehele volken, die de machtigste rijken grondden, de schoonste steden bewoonden, de talrijkste legers samenstelden, de grootste overwinningen behaalden. Zijn zij niet, zich uitgevende voor wijzen, dwaas geworden? Daarom heeft God hen ook

overgegeven in de begeerlijkheden van hun harten, tot onreinigheid, om hun lichamen onder elkander te onteren. De gevolgen van de zonde zijn haar straffen, en God heeft de goddelozen enkel aan zichzelf over te geven, aan hun eigen wil, en zij zullen zichzelf verderven. De afgodendienst had ook nog die afzichtelijke, afschuwelijke zijde, dat zij met allerlei lichamelijke onreinheden, vleselijke vermaken en de grootste wellust gepaard ging, waardoor de mensen hun eigen lichamen onteerden en verdierlijkten. Als die de waarheid Gods veranderd hebben in de leugen, en het schepsel geëerd en gediend hebben boven de Schepper, die te prijzen is in de eeuwigheid! De zonde keert de wereld het onderste boven en maakt de orde Gods tot wanorde; en waar wanorde de plaats van de orde vervangt, daar is het bederf en het verderf; want alsdan ontbindt zich wat God heeft samengevoegd. Daarom heeft God hen overgegeven tot oneerlijke bewegingen. Niet alsof God hen overgaf aan zichzelf om tot vleselijke begeerlijkheden over te gaan, nee, zij hadden die reeds; maar God verhinderde hen daar niet in, Hij liet hen over aan hun kwaad, tot aan de uiterste grens toe. Want ook hun vrouwen hebben het natuurlijk gebruik veranderd in het gebruik tegen natuur; en evenzo ook de mannen, nalatende het natuurlijk gebruik van de vrouw, zijn verhit geworden in hun lust tegen elkaar, mannen met mannen schandelijkheid bedrijvende, en de vergelding van hun dwaling, die daartoe behoorde, in zichzelf ontvangende. In de plaats van het natuurlijke trad het onnatuurlijke, en het onnatuurlijke straft zichzelf. Het kwaad loont zijn meester, dat wil zeggen: Het kwaad heeft enkel kwaad te wachten. En gelijk het hun niet goed gedacht heeft, God in erkentenis te houden, zo heeft God hen overgegeven in een verkeerde zin, om te doen dingen die niet betamen. Gelijk zij met God deden, deed God met hen: gaven zij God de eer niet, God gaf hun wederkerig in plaats van ere, schande tot loon, door hen over te laten aan hun verkeerde zin, om te doen alles wat niet betaamt; en zo ontstond dat heirleger van ondeugden en gruwelen, die de goddelozen naar buiten openbaren. Vervuld zijnde met alle ongerechtigheid, hoererij, boosheid, gierigheid, kwaadheid, vol van nijdigheid; moord, twist, bedrog, kwaadaardigheid; oorblazers, achterklappers, haters Gods, smaders, hovaardigen, laatdunkenden, vinders van kwade dingen, de ouderen ongehoorzaam, onverstandigen, verbondbrekers, zonder natuurlijke liefde, onverzoenlijken, onbarmhartigen. Voorzeker een breed register van zonden, en toch had de apostel er nog een menigte andere kunnen bijvoegen. De ondeugden zijn zo vele als er overtredingen van plichten zijn, en de plichten zo vele als er betrekkingen en toestanden zijn, waarin de mens verkeert en verkeren kan; en wie kan deze alle opnoemen en optellen? De apostel heeft met zijn brede lijst kennelijk ten doel om aan te tonen, hoe de zonde zich in alle mogelijke vertakkingen heeft uitgebreid en vertoond. De welken, daar zij het recht Gods weten (namelijk dat degenen, die zulke dingen doen, des doods waardig zijn), niet alleen dezelfde doen, maar ook mede een welgevallen hebben in degenen, die ze doen. De Heilige Geest ontbloot door zijn Heilige Schrift de diepste grond van het menselijk hart. Niemand, hoe diep gezonken, doet het kwade onschuldig. Het geweten is de bewustheid van de waarheid, dat men onderdrukken kan, zoals men een kurk onder het water kan drukken, doch bij de minste los lating komt zij weer boven. Het is het oordeel over onze zedelijke toestand. Bij het meest onderdrukt geweten kan de mens voor zichzelf het kwade niet in goed veranderen. De bewustheid, hoe flauw dan ook, blijft hem onuitwisbaar bij, dat hij door het kwade te doen tegen beter weten handelt. Men werpt niet tegen, dat de wilde volken (om een van de ergste dingen te noemen) het koppensnellen (het in koelen bloede vermoorden van bewoners van andere plaatsen en het in triomf medevoeren van hun afgehouwen hoofden), hoe gruwelijk, als een heldendaad beschouwen. Het bewijst alleen de barbaarsheid van hun oorlogsrecht, waardoor zij alle stammen buiten hun stam als vijanden beschouwen, wier uitroeiing hun doel en streven, en waartoe elk middel bij hen geoorloofd is. Elkander zullen zij de koppen niet snellen; zij zouden dat als misdaad beschouwen en straffen. Zonder de bewustheid van het onderscheid tussen goed en kwaad zou ook, gij gevoelt dit, geen menselijke samenleving mogelijk zijn. Men zou elkaar bij de minste aanleiding opofferen voor eigen belang, en op deze

wijze elkaar uitroeien. Er is dus geen mens, die door zijn geweten het recht van God niet zou weten, en niet erkennen moet, dat het kwade als zodanig straf verdient, en dat de kwaaddoener onmogelijk het eeuwige leven in zichzelf hebben kan, maar de dood tot zijn einde heeft. En nochtans doet de mens niet alleen zelf het kwaad, maar hij heeft bovendien ook nog een welbehagen in dezulken, die het doen. Ja, de goddelozen verheugen zich in kwaad te doen, en er zijn gezelschappen van goddelozen, die zich tezamen verblijden als het hun gelukt, de ergste wanbedrijven uit te voeren. Denkt maar, om niet verder te gaan, aan de bandieten of roversbenden, die de reizigers op eenzame wegen overvallen, en niet alleen beroven, maar doden of levend verminken. Vanwaar deze diepe verzonkenheid in het kwade? De begeerte naar buit, naar het bezit van geld en goed, zonder er voor behoeven te arbeiden, is één reden, maar verklaart de zaak niet. Waarom de reizigers dan niet alleen uitgeplunderd, en ze dan buiten het roversgebied gesteld? Er komt een tweede reden bij: hun eigen veiligheid. Zij vrezen door de vrijgelaten reizigers aangeklaagd, en door de overheid vervolgd, ontdekt te worden. Doch een derde reden is: de lust dezer lieden in wreedheid. Hun handwerk maakt hen gevoelloos voor lijden en onvatbaar voor medelijden. Zij zelf zijn wreed van aard, en het is een wreedaardige mens een wellust wreedheden te plegen. De onnatuurlijkheid, de onmenselijkheid is hun levenselement geworden, en zij kunnen zich niet meer verblijden dan in het onnatuurlijke en onmenselijke. Zo kan de mens altijd dieper zinken in het kwade, en toch ook in de diepste diepte van zijn val kan hij het kwaad niet in goed veranderen. Ook de gevoellooste bandiet ontziet het leven van zijn makker, omdat hij hem als zijns gelijken liefheeft; maar hij ontziet de reiziger niet, omdat hij hem haat, niet als zijns gelijken, maar als een bevoorrechte boven hem. Of ontstaat niet alle haat tegen de naaste alleen, omdat zij niet met elkaar in alles gelijk staan? Bemint de arme de rijke, bemint de rijke de arme? Zij verdragen elkaar, meer niet, tenzij buitengewone diensten die regel omkeren. Wij vragen verder: beminnen de godvruchtigen de goddelozen? Immers nee, en daarom scheiden zij zich van hen af; doch daar zij het goede tot hun wapentuig hebben, doen zij hun geen kwaad, maar enkel goed. Om dezelfde reden beminnen de goddelozen de godvruchtigen niet, en daar het kwade hun wapentuig is, wordt hun niet-beminnen tot haat, tot vijandschap, tot vervolging, tot verwonding, tot doodslag. Daarom zijt gij niet te verontschuldigen, o mens! wie gij zijt, die anderen oordeelt; want waarin gij een ander oordeelt, veroordeelt gij uzelf, want gij die anderen oordeelt, doet dezelfde dingen. Wel verre dat deze vreselijke schildering van de macht van de zonde alleen de toestand der heidense, van de van Gods openbaring verstoken en van God vervreemde wereld gelden zou, geldt zij ieder mens persoonlijk. Het beginsel van de zonde ligt evenzeer in alle mensen, en dat dit beginsel niet bij allen evenzeer ontwikkeld is, dat bij dezelfde oorzaak, de gevolgen, de uitwerkselen zeer van elkaar verschillen, is alleen aan Gods voorzienigheid toe te schrijven, zoals wij reeds hebben opgemerkt. Doch daarom mag dan ook de een zondaar niet de eerste steen op de andere zondaar werpen; alleen die zonder zonde is, heeft daartoe het recht. Wij ontvangen hier weer een geduchte les tegen alle zelfverheffing, waartoe wij altijd uiterst geneigd blijven. Gewoonlijk maken wij onze voorrechten tot onze verdiensten, en beschouwen wij het van God ontvangene als niet van Hem ontvangen, maar door onszelf verkregen. Gij leeft in een Christelijke wereld, goed, maar trek het Christendom af van die wereld, en gij houdt enkel de wereld, die in het boze ligt, over. Zo ook: gij zijt een Christenmens, goed, maar trek de Christen daarvan af, en gij houdt de mens, de zondaar alleen over. En nu zijn wij nooit alleen Christenen, wij zijn en blijven ook mensen, die als zodanig de zonde in zich dragen, als een brandstof, die ieder ogenblik door een invallende vonk ontbranden en in lichte laaie vlam uitbreken kan. Vergeten wij toch nooit, dat de oude mens, de oude natuur bij de wedergeborenen volmaakt dezelfde is en blijft tot aan hun dood, als zij is en blijf bij de goddelozen. Alleen de genade onderscheidt de ene mens van de andere. Gij herinnert u het zeggen van die predikant, die een misdadiger naar het schavot ziende leiden, zei: "Ik zelf kon die man zijn als ik geen genade had." Daarom is de nederigheid de schoonste van alle sieraden

van de bekeerde mens; hij roemt in niets dan in de genade Gods. En wij weten dat het oordeel van God naar waarheid is over degenen die zulke dingen doen. Zijn alle mensen als zodanig zondaren, zo liggen zij ook allen onder hetzelfde oordeel, en wij moeten Gods recht daartoe erkennen. Wij hebben Gods oordeel over ons verdiend. Daarom zijn ook al onze verontschuldigingen nietige uitvluchten, die voor God niet bestaanbaar zijn. God ontneemt ons het vijgenblad, maar bekleedt ons met de vacht des Lams van God. En denkt gij dit, o mens! die oordeelt degenen, die zulke dingen doen, en dezelfde doet, dat gij het oordeel van God zult ontvlieden? Het kwade, de zonde bij anderen is veroordelenswaardig en mag, ja moet daarom door ons veroordeeld worden, doch niet met uitsluiting van onszelf. Wij mogen ons niet inbeelden, dat wij, omdat wij het kwade in anderen zien, het niet omdragen in onszelf, en omdat wij anderen met heilige ijver oordelen, zelf het oordeel van God zullen ontvlieden. Neen, voor God dragen alle mensen één zelfde naam: die van zondaars, en als de alleen rechtvaardige Rechter laat Hij hetzelfde oordeel gaan over allen. Of veracht gij de rijkdom van zijn goedertierenheid en verdraagzaamheid en lankmoedigheid, niet wetende dat de goedertierenheid Gods u tot bekering leidt? De naaste oorzaak van alle zelfmisleiding van de zondaar is, dat het oordeel van God over de zonde niet dadelijk op de overtreding volgt. Omdat God niet dadelijk straft, meent hij dat God in het geheel niet straft. Wij vinden deze gesteldheid van harte volkomen juist geschetst in Psalm 50.21. Aldaar zegt God tot de goddelozen, na enkele van hun overtredingen te hebben opgenoemd. Deze dingen doet gij, en Ik zwijg; gij meent dat Ik ten enenmale ben gelijk gij. Ik zal u straffen en zal het ordentelijk voor uw ogen stellen. Omdat God zwijgt, meent de zondaar, dat hij ongestoord zijn mond kan slaan in het kwade, en zijn tong bedrog kan koppelen, en neerzittende spreken kan tegen zijn broeder, en lastering uitgeven kan tegen de zoon van zijn moeder Psalm 50.19,20; doch God komt op zijn tijd. Uitstel kent Hij, afstel nooit. Ook weet gij, dat Asaf en zo vele heiligen met hem, verward werden in hun gedachten, omdat God zijn oordelen niet dadelijk over de goddelozen voltrekt; doch zij bedachten niet, dat als God het kwade ogenblikkelijk strafte, dit allen zou moeten gelden die kwaad doen, en dat wij van nature tot die allen behoren, van nature kinderen van de toorn zijn, gelijk de anderen Efeziër 2.3. Hoe velen die nu onder de uitverkorenen behoren, waren vroeger de ergste van de goddelozen. Daarom is het begeren van Gods oordeel over anderen, omdat ze groter zondaren zijn, bij de waan, dat wij buiten het oordeel van God staan, omdat wij minder zondaren zijn, een minachten, ja een verachten van de rijkdom van Gods goedertierenheid, verdraagzaamheid en lankmoedigheid, en een miskennen van de bedoeling van Gods goedertierenheid: het leiden tot bekering. Hetzelfde lezen wij 2 Petrus 3.9: De Heer vertraagt de belofte niet (gelijk sommigen dat traagheid achten), maar is lankmoedig over ons, niet willende dat enigen verloren gaan, maar dat zij allen tot bekering komen. Ook zegt de Heer hetzelfde in de gelijkenis van het onkruid onder de tarwe. Een dadelijk uitroeien van het onkruid was ten hoogste schadelijk. Er moet tijd gegeven worden tot de volle ontwikkeling van onkruid en tarwe; eerst daarna kan en zal het oordeel van God, de scheiding, volgen. Maar naar uw hardigheid en onbekeerlijk hart, vergadert gij uzelf toorn als een schat in de dag van de toorn en der openbaring van het rechtvaardig oordeel van God, welke een iegelijk vergelden zal naar zijn werken. Geheel de redenering van Paulus over het oordelen van anderen geldt hen, die zelf nog onder het oordeel zijn, geldt niet zozeer de gemeente Gods, als haar vijanden en bestrijders, die nog in het ongeloof verkerende Joden. De gemeente moest weten hoe deze lieden tegen Gods wet en recht zich verhieven boven de Heidenen, met welke zij van nature volkomen gelijk en aan hetzelfde oordeel onderworpen waren. Door hun zelfverheffing boven de heidenen en hun verzet tegen de genade van Christus vergaderden zij zich enkel een schat van toorn, die over hen zou losbreken in de openbaring van Gods rechtvaardig oordeel, in welke de mens geoordeeld wordt naar zijn werken; en dit rechtvaardig oordeel van God is over hen geopenbaard in de verwoesting van hun tempel en tempelstad en hun verstrooiing onder de volken, terwijl het oordeel Gods aan het einde van de dagen geopenbaard zal worden over alle

mensen. Degenen wel, die met volharding in goed doen, heerlijkheid en eer en onverderfelijkheid zoeken, het eeuwige leven, maar degenen die twistgierig zijn, en die van de waarheid ongehoorzaam, doch van de ongerechtigheid gehoorzaam zijn, zal verbolgenheid en toorn vergolden worden. Het oordeel van God is niet een uitstorting van Gods toorn over alle mensen, maar alleen over de goddelozen; voor de godvruchtigen is het een uitstorting van Gods zegeningen. De godvruchtigen, zij die God dienen naar zijn woord en wil, de gelovigen in Christus, de kinderen van de genade, komen ook wel in het oordeel, maar om er openlijk voor alle mensen en engelen in vrijgesproken te worden, om uit des Heren mond het alles in verheuging te boven gaande woord te horen: Komt, gij gezegenden mijns Vaders! beërft dat koninkrijk, hetwelk u bereid is vóór de grondlegging van de wereld, tegenover het alle beschrijving te boven gaande woord uit dezelfde mond tot de goddelozen: Gaat weg van Mij, gij vervloekten! in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijn engelen bereid is, Mattheus 25.34,41. Verdrukking en benauwdheid over alle ziel des mensen, die het kwade werkt, eerst van de Jood en ook van de Griek, maar heerlijkheid en eer en vrede een ieder, die het goede werkt, eerst de Jood en ook de Griek. Ziet gij, de Apostel, die eerst alle mensen als zondaren onder Gods toorn deed aanschouwen, doet ons nu ook dezulken aanschouwen, die onder de genade zijn. Hij spreekt hier echter niet van de genade onder haar eigen benaming, maar als het doen van het goede. Die het kwade werkt, zal verworpen, die het goede werkt, zal zalig worden. Dit is geheel overeenkomstig de gelijkenis des Heren, zo even aangehaald, alwaar de Heer alleen spreekt van de goede werken van de gezegenden zijns Vaders, en van de kwade werken van de vervloekten. Hier is weder de bevestiging van de woorden des Heren: uit de vrucht wordt de boom gekend, en iedere goede boom brengt goede vruchten voort, Mattheus 12.33 7.17. En wie is nu die goede boom? Christus, de ware wijnstok, Johannes 15.1,2. Daarom spreekt de Heer wel deugdelijk in de gelijkenis van het geloof. Immers noemt Hij aldaar alleen die werken goed, die aan Hemzelf gedaan zijn. Wat nu aan Hemzelf goeds gedaan is, dat is uit het geloof in Hem geschied, en wat aan Hem kwaad gedaan is, dat is uit ongeloof jegens Hem geschied. Aan de vrucht moet dus gezien worden, uit welke boom zij is voortgekomen, want een goede boom kan geen kwade vruchten voortbrengen, noch een kwade boom goede vruchten, Mattheus 7.18. Het goede, waarvan de apostel in de tekst spreekt, is dus het goede Gods, voortvloeiende uit het geloof, en het kwade, de zonde, voortvloeiende uit het ongeloof.

2:11 De wet. Want er is geen aanneming des persoons bij God; want zo velen als er zonder wet gezondigd hebben, zullen ook zonder wet verloren gaan, en zo velen als er onder de wet gezondigd hebben, zullen door de wet geoordeeld worden, (want de hoorders der wet zijn niet rechtvaardig voor God, maar de daders der wet zullen gerechtvaardigd worden. Wie in zijn zonde voortgaat, wie in de zonde blijft, die vernietigt zelf al de voorrechten, die hem van God geschonken zijn. Het zegt veel een Jood te zijn, als men Gods geboden onderhoudt, het zegt niets als men ze niet onderhoudt; alsdan staat men met de heiden gelijk, ja beneden hem, omdat men moedwillig de van God ontvangen rijkdom heeft verkwist. God geeft alleen de voorrechten om ze te gebruiken tot zijns naams eer en ons eigen heil; worden zij dat niet, dan neemt God ze van ons af en vervallen zij voor ons. Een ernstige waarschuwing ook voor ons Christenen. De naam zij zo schoon als hij wil, ontbreekt hem het wezen, zo is hij een klank, niets meer. De apostel spreekt hier van de wet als de goddelijke regel van een heilige wandel, zoals zij door de gelovigen onder het Oude en Nieuwe Testament gebruikt werd. Wij herinneren u slechts de getuigenis aangaande de priester Zacheria en zijn vrouw, Lukas 1.6: Zij waren beiden rechtvaardig voor God, wandelende in al de geboden en rechten des Heren onberispelijk. Voor al Gods kinderen blijft dan ook de 119de Psalm het heilig alfabet, dat zij gedurig opslaan, en bij zichzelf opzeggen, om te eindigen met de betuiging: Hoe lief heb ik uw wet! zij is mijn betrachting de gehele dag; zij is al mijn vermaking, Psalm 119.97,174. Want wanneer de heidenen, die de wet niet hebben, van nature de dingen doen, die van de wet zijn, deze de wet niet hebbende, zijn zichzelf een wet. De apostel richt zich, naar de gestelde orde, het eerst tot de ongelovige Jood, en doet hem zien dat de wet hem niet boven de heidenen stelt, maar dat hij veeleer door de heidenen beschaamd wordt, omdat de heiden meermalen deugden beoefent, die de Jood nalaat, waardoor bewezen wordt dat, ofschoon de Heiden geen zedelijke wet buiten zich heeft, hij zichzelf tot zulk een wet is. Als die betonen het werk van de wet geschreven in hun harten. De apostel zegt niet dat de wet zelf in hun harten geschreven is, want dat kan alleen van de gelovigen uit de Joden en de heidenen gezegd worden. Dat is het Nieuwe Testament in zijn toepassing. Het werk van de wet is het bedrijf, de werking van de wet. Wat de twee tafelen des verbonds bij de Joden moesten doen, dat deed het geweten bij de Heiden. Het vermaande deze tot het goede, tot goede werken, tot de vervulling van zedelijke plichten, met één woord, tot deugde, zoals wij ze onder de heidenen, wier geschiedenissen tot ons gekomen zijn, veelvuldig aantreffen. Wij herhalen wat wij reeds zeiden, ook de natuur heeft haar adel, en ofschoon deze ongeldig is tot zaligheid, zo heeft zij nochtans voor het aardse leven grote waarde, en wij zouden zeer onzijdig zijn en onwaarheid spreken, als wij al de deugden van de Heidenen als niets anders dan blinkende zonden wilden beschouwen. Was de Farao, die Jozef tot onderkoning verhief, geen edel mens? Was de dochter van Farao, die het Joodse kindje Mozes tot haar kind aannam en opvoedde, niet een edele heidin? Ja, noemde de Heer zelfs niet de heidense Kores zijn dienstknecht, omdat hij de kinderen Israëls wederom de vrijheid zou geven naar hun land terug te keren? Doch genoeg, deze allen en nog zo veel meer andere heidenen betoonden door hun edele handelwijze, dat het werk van de wet geschreven was in hun harten, en dat zij dus geen wet hebbende als de Joden, zichzelf tot een wet waren. Hun geweten medegetuigende, en de gedachten onder elkander hen beschuldigende of ook ontschuldigende. De mogelijkheid, waardoor de heiden zichzelf tot een wet kan zijn en werken van de wet kan doen, ligt in het geweten, dat alle mensen ingeschapen is. Immers wij hebben allen een aangeboren, zedelijke, gelijk een verstandelijke en zinnelijke aanleg. Er is een hogere natuur in ons, die de lagere natuur in ons moet beheersen en leiden. Het geweten is onze zedelijke bewustheid de bewustheid van onze zedelijke toestand gelijk onze rede onze verstandelijke bewustheid is. Onze zinnelijkheid is zonder eigen bewustheid, maar bestaat alleen in ons natuurlijk gevoel (instinct). God heeft de mens tot een redelijk en zedelijk schepsel gemaakt, en gaf hem daartoe de rede en het geweten. De rede is het gezond verstand, waarop Paulus zich voor Festus beriep Handelingen 26.15, en dat woorden van waarheid

spreekt; het geweten is het zedelijk gevoel van het hart, is de medegetuige van de zedelijke gesteldheid van de mens, door hem of door zijn gedachten te beschuldigen of te verontschuldigen. Er is een goed of rein geweten, dat de mens vrijspreekt, en een kwaad of bevlekt geweten, dat hem schuldig stelt voor de wet van de zeden, des rechts. Voorts is er een ontwaakt en een slapend, een nauw en ruim, een verlicht en een dwalend geweten. Deze zijn allemaal zedelijke toestanden, die tegen elkaar overstaan. Op dezelfde wijze is er een vals en verduisterd verstand. De rede en het geweten blijven wel altijd dezelfde geestelijke organen (zintuigen) voor waarheid en recht, maar wij kunnen er tegen inwerken door onze zinnelijke neigingen, begeerten en driften, en alzo kunnen wij redeloos en gewetenloos denken, spreken, handelen. Al de vermogens, die God ons gegeven heeft, hebben natuurlijk hun grenzen, omdat zij in een schepsel niet grenzenloos kunnen zijn, en die grenzen zijn tegelijk hun wetten, die hen beheersen. Overschrijden wij die grenzen, of wijken wij ervan af ter rechter- of linkerhand, dan schenden wij de onschendbare wetten Gods, die zich handhaven door een vreselijke terugwerking. Wee, wie zijn rede verwoest door zijn verstand te bedwelmen, zoals de dronkaard doet; hij vindt de waanzin aan het einde; en wee, wie zijn geweten verkracht, hem zal de wanhoop niet ontgaan. Gebruiken wij onze rede en ons geweten, waartoe God ze ons gegeven heeft, als zijn wetten, die ons moeten regeren en die wij moeten gehoorzamen, zo zijn wij wat God gewild heeft dat wij zijn: redelijke en zedelijke schepselen, personen, die als zodanig goed en kwaad kunnen onderscheiden, en daarmee verstandelijk en zedelijk verantwoordelijk zijn. In de dag, wanneer God de verborgen dingen des mensen zal oordelen door Jezus Christus, naar mijn evangelie. Deze woorden sluiten zich bepaald aan die, waarin gezegd wordt: Er is geen aanneming des persoons bij God. Want zo velen als er zonder wet gezondigd hebben, zullen ook zonder de wet verloren gaan, en zo velen als er onder de wet gezondigd hebben, zullen door de wet veroordeeld worden. Het daarop volgende is een tussenzin. De apostel leert dus, dat in het jongste gericht, hetwelk God door Christus overeenkomstig het evangelie houden zal, beiden Jood en heiden veroordeeld zullen worden, als zij in de zonde zijn gebleven. De Joden zullen alsdan uit de wet van Mozes, en de heidenen uit de wet der natuur (hun geweten) gelijk overtuigd worden van zonde, en daarmee van hun strafschuldigheid en Gods rechtvaardig oordeel; want bij beiden komt het alsdan alleen aan op de hoedanigheid van hun werken. Zie, gij wordt een Jood genaamd en rust op de wet, en roemt op God, en gij weet zijn wil, en beproeft de dingen, die daarvan verschillen, zijnde onderwezen uit de wet, en gij betrouwt uzelf te zijn een leidsman van de blinden, een licht van degenen, die in de duisternis zijn; een onderrichter van de onwijzen, en een leermeester van de onwetenden, hebbende de gedaante der kennis en van de waarheid in de wet. De Jood staat hoog boven de Heiden. In het opgenoemde worden al de voorrechten der Joden in klein bestek met meesterhand geschetst. In de wet heeft hij de kenbron van de waarheid en van de godzaligheid ontvangen. Waar de heiden in het duister neerzit, staat hij in het volle licht. Hij is van Gods wege in al hetgeen van God is onderwezen, en hij onderwijst op zijn beurt anderen daarin. Doch wordt dat goddelijk onderwijs niet aan hemzelf geheiligd, blijft hij bij de kennis van het goddelijk goede nochtans in de zonde, dan is er grond tot de vragen, die de apostel laat volgen. Het is hierbij blijkbaar het doel van de apostel, om de eigengerechtige (wij zouden zeggen de in eigen oog rechtzinnige Jood) te ontkleden. Die dan een ander leert, leert gij uzelf niet? Die predikt, dat men niet stelen zal, steelt gij? Die zegt, dat men geen overspel doen zal, doet gij overspel? Die van de afgod een gruwel hebt, berooft gij het heilige? Die op de wet roemt, onteert gij God door de overtreding van de wet? Want de naam van God wordt om uwentwil gelasterd onder de heidenen, gelijk geschreven is. Die met zijn daden zijn woorden weerspreekt, is een huichelaar, en een huichelaar is een dubbele zondaar, omdat hij het kwade doet onder de schijn van het goede, en daarmee de zaak van God verdacht maakt. Een openbaar zondaar behoort tot de wereld, en zij duldt hem, maar een bedekt zondaar ontmaskert zij niet alleen, maar zij werpt zijn schuld op geheel de gemeente Gods, omdat zij niet gelooft dat er

waarlijk een gemeente Gods is, maar wel lieden, die voorgeven die gemeente te zijn, zonder er een andere grond voor te hebben dan hun eigen verbeelding. Wordt er dus een huichelaar door haar ontdekt, dan roept zij in triomf: "Ziet, dat zijn nu de vromen; zij doen zich voor als beter en zij zijn veel slechter dan wij." Daarom is dan ook de met Gods wet bekende en tegen de wet handelende mens dubbel strafwaardig voor God. Vandaar dat God door de profeet Nathan David, op diens schuldbelijdenis, laat aanzeggen 2 Samuel 12.13,14: De Heer heeft uw zonde weggenomen, gij zult niet sterven; nochtans omdat gij door deze zaak de vijanden des Heren grotelijks hebt doen lasteren, zo zal ook de zoon, die u geboren is, de dood sterven. En beveelt God Ezechiël tot Israël te zeggen Ezechiël 36.22,23: Zeg tot het huis Israëls: zo zegt de Heere Heere: Ik doe het niet om uwentwil, gij huis Israëls! maar om mijn heilige naam, die gijlieden ontheiligd hebt onder de Heidenen, waarheen gij gekomen zijt. Want Ik zal mijn grote naam heiligen, die onder de heidenen ontheiligd is, die gijlieden in het midden van hen ontheiligd hebt; en de Heidenen zullen weten dat Ik de Here ben, spreekt de Heere Heere, als Ik aan u voor hun ogen zal geheiligd zijn. Dat dit alles evenzeer op de naamchristenen toepasselijk is, behoeft niet nader aangewezen te worden. Hoe hoger licht, hoe hoger plicht. Want de besnijdenis is wel nut, indien gij de wet doet, maar indien gij een overtreder van de wet zijt, zo is uw besnijdenis voorhuid geworden. Gij weet, dat de besnijdenis een teken van adeldom was bij de Egyptenaren, voor enkelen, doch onder Israël was zij voor allen. Het grote onderscheidingsteken tussen Jood en heiden was dan ook de besnijdenis. De naam van onbesnedenen gold bij de Jood als de algemene titel van de Heidenen. Het was ook een onderscheidingsteken Gods, een zegel van het verbond, dat God met Abraham gemaakt had. Door ten achtsten dage besneden te worden, werd het Joodse knechtje toegevoegd tot Gods volk. Doch waar het verbondsteken is, moet ook het verbond zelf zijn of komen; tot het volk van God afgezonderd, moet men Gods volk zijn, niet in naam alleen, maar ook met de daad. De besnijdenis stelt een besnedene onder de wet Gods, en deze moet dus gehoorzaamd worden, zo niet, dan is niet alleen het uitwendig verbondsteken van geen nuttigheid, maar dan is het een getuige tegen hem, want een edele naam voerende en daarop roem dragende, dient deze in ere gehouden en niet bezoedeld te worden; zo niet, men heeft hem verbeurd en men staat met de onedele gelijk. Op dezelfde wijze wordt het besneden zijn van de Jood tot een niet-besnedenheid; wordt de Jood een Heiden. Indien dan de voorhuid de rechten van de wet bewaart, zal niet zijn voorhuid tot een besnijdenis gerekend worden? Is daarentegen de heiden, zoals Cornelius was, een godzalig man, vrezende God met geheel zijn huis Handelingen 10.2, dan is hij ook te beschouwen alsof hij besneden was. Immers de innerlijke zaak sluit het uiterlijk teken in en niet omgekeerd, het uiterlijk teken de innerlijke zaak. En zal de voorhuid, die uit de natuur is, als zij de wet volbrengt, u niet oordelen, die door de letter en besnijdenis een overtreder van de wet zijt. Het meerdere oordeelt het mindere. De zaak ontbrekende, is het teken daardoor veroordeeld. De apostel stelt de natuur, uit welke het onbesneden zijn van de heiden is, tegenover de letter, uit welke de besnijdenis van de Jood is. In 2 Corinthiërs 4.6 stelt hij het Oude Testament tegenover het Nieuwe Testament als letter en Geest, niet in de zin van dood en leven, maar van dodend en levendmakend. De wet is enkel letter, omdat zij alleen in voorschriften bestaat, zonder de Geest mede te delen, die de mens in staat stelt om de voorschriften te vervullen. De letter is dus het uitwendig voorschrift, zonder de innerlijke zaak te geven. En zo zegt dan de apostel hier: zal de heiden, die dit krachtens de natuur is, als hij de wet volbrengt, u niet oordelen, die door het uitwendig bezit van de wet en van de besnijdenis een Jood zijt, en nochtans een overtreder van de wet wordt bevonden? Want die is niet een Jood, die het in het openbaar is, noch die is de besnijdenis, die het openbaar in het vlees is; maar die is een Jood, die het in het verborgene is, en de besnijdenis van hart, in de geest, niet in de letter, is de besnijdenis, welker lof niet is uit de mensen, maar uit God. Wij vinden hier dezelfde tegenstelling van letter en geest, in de zin van het uitwendige en inwendige. God is Geest; al zijn verordeningen hebben dus een innerlijk, geestelijk doel; het uiterlijk teken is als

zodanig vleselijk en is onnut, tenzij de innerlijkheid van de mens daarmee overeenstemt, daaraan beantwoordt. De Jood werd in het vlees besneden tot de besnijdenis van hart, gelijk geheel de wet hem gegeven werd om haar te gehoorzamen. Het uitwendige is voor de mens, het inwendige is voor God. De uitwendige besnijdenis kon de Jood stellen boven de heiden en daarmede hem tot een lof en roem strekken bij de mensen, maar alleen de innerlijke besnijdenis stelde bij God de Jood boven de heiden, en droeg zijn lof weg. Doch, indien het nu bij de Jood én de heiden alleen aankomt op innerlijke godsdienst van hart, zodat hierbij de besnijdenis bij de heiden onnodig en bij de Jood nutteloos is, volgt hier dan niet uit, dat de besnijdenis zelf overbodig is, en wordt zij zodoende niet als verbondsteken vernietigd? Zo zeggen ook bij ons nog velen: "De doop is nutteloos zonder het geloof, en daarom laten wij onze kinderen niet dopen, want zij hebben geen geloof." Het is dezelfde zaak. Want Abraham heeft het teken van de besnijdenis ontvangen tot een zegel van zijn geloof Romeinen 4.11, en dat zegel, deze besnijdenis werd op zijn kinderen toegepast, die als slechts acht dagen oud, zelf geen geloof hadden. De besnijdenis is dus een verordening Gods uit geloof (dat van Abraham) tot geloof (dat van zijn kinderen, die tot geloof werden opgevoed). Evenzo is de doop het zegel van ons geloof en wordt hij aan onze kleine kinderen toegepast, die zelf geen geloof hebben, maar uit ons geloof tot hun geloof worden bestemd en opgevoed. De apostel zelf werpt die vraag op en beantwoordt haar. Welk is dan het voordeel van de Jood? of welke is de nuttigheid van de besnijdenis? Veel in alle manier; want dit is wel het eerste, dat hun de woorden van God zijn toevertrouwd. Het is niet hetzelfde of wij in, dan of wij buiten de kring zijn, waarin God de geestelijke dingen doet, in of buiten de geestelijke dampkring. Neen, en daarom, zolang het woord Gods nog is overgebleven, mag men niet twijfelen aan de herstelbaarheid van de kerk, hoe diep bedorven zij ook is. De vraag is hier: wat is de besnijdenis op zichzelf, afgezien van haar gevolgen, van haar latere invloed op het hart der groot geworden en tot zelfbewustheid gekomen kinderen? Zij heeft op zichzelf reeds vele voordelen, zegt de apostel, en het eerste en voornaamste is, dat de Joden daardoor door God werden aangesteld tot ontvangers en bewaarders van zijn Woord. Zij werden er mede afgezonderd tot een volk Gods, waarmee God in een bijzondere verbondsbetrekking was getreden, en in welke Hij zichzelf in een bijzondere openbaring deed kennen. Was dat niet reeds veel, zeer veel, ja zoveel een mens van God kan wensen? Afgezonderd te worden van de heidenen, die in afgoderij verzonken, onder de ban Gods lagen, of wat hetzelfde zegt, aan hun eigen bedorven zin en wil werden overgelaten. En is het nu niet voor ons evenzo een onschatbaar voorrecht, dat er in de wereld een gemeente Gods bestaat, en dat wij en onze kinderen van deze wereld, die in het boze ligt, afgezonderd en tot die gemeente toegevoegd worden, door de doop in de naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes? Het is verwonderlijk, dat vele Christenouders geen oog hebben voor deze waarheid. Zij achten het een groot voorrecht, gelijk het ook waarlijk is, dat zij hun kinderen op een Christelijke school kunnen laten gaan, omdat hun daar van hun vroegste jeugd goddelijke beginselen worden ingeprent, terwijl op andere scholen slechts menselijke beginselen worden toegepast, en zij achten de doop gering, die alleen hun en hun kinderen toegang geeft tot de van de wereld afgezonderde Christelijke kerk. Ik zeg alleen de toegang geeft, of heeft de Heer zelf niet de doop gesteld tot het uitwendig teken van zijn gemeente, in onderscheiding van die van de wereld? Mocht zijn gemeente niet in het verborgene blijven, maar moest zij openbaar worden voor aller ogen, dan moet er ook een uitwendig teken van die openbaarheid zijn, en deze is de doop. De doop is een openlijke handeling tegenover de wereld, (het avondmaal is een bevestiging van de doop, onder de broeders zelf) waardoor de gemeente van Christus tot de wereld zegt: "Wij behoren met onze kinderen niet meer tot de wereld, maar aan Christus, wij zijn in zijn dood gedoopt om op te staan tot een nieuw leven, het leven van zijn opstanding." De Christelijke en niet-christelijke volken onderscheiden zich dan ook (gelijk vroeger Israël van de heidenen, in besnedenen en onbesnedenen) in gedoopten en ongedoopten. Onder volken nu worden de kinderen niet afzonderlijk, daarbuiten gesteld, maar daarin gerekend en vervat. Want

wat is het, al zijn sommigen ongelovig geweest, zal hun ongelovigheid het geloof van God teniet doen? Het uitwendig Jood-zijn heeft dus reeds een hoge waarde. Ofschoon het uitwendige voor God niet geldt, geldt het toch voor de mens, ja, het uitwendige is in deze wereld der uitwendigheden een grote macht. Of iemand een fraaie of onfraaie lichaamsgestalte heeft, rijk of arm gekleed is, in hoger of lager kring leeft, maakt een groot verschil tussen mens en mens. Saul was de schoonste man en van de hoogste statuur in geheel Israël, zodat Samuel tot het volk van hem zei: Ziet gij, wie de Heer verkoren heeft? Want gelijk hij is, is er niemand onder het ganse volk. Toen juichte het gehele volk, en zij riepen: De koning leeft leve! 1Sa 10.24. Doch God had de vleselijke begeerte van Israël op gelijke, op vleselijke wijze bevredigd, en dat is een teken van Gods ongenade. Weldra bleek het dan ook dat de uitwendige, menselijke heerlijkheid niet die des Heren was, en toen daarom Samuel een koning moest zalven, niet naar de keuze van het volk, maar naar des Heren eigen vrijmachtig welbehagen, en Samuel dezelfde vleselijke lijn van uitwendige aanbevelenswaardigheid wilde volgen, en bij het zien van Eliab onder de zonen van Isaï bij zichzelf zei: Zekerlijk is deze voor de Heer, zijn gezalfde, antwoordde de Heer hem in zijn geest: Zie zijn gestalte niet aan, noch de hoogte van zijn statuur; want Ik heb hem verworpen, want het is niet gelijk de mens ziet, want de mens ziet aan wat voor ogen is, maar de Heer ziet het hart aan 1 Samuel 16.6,7. Ofschoon dus God het uitwendige als zodanig geen waarde toekent, geeft Hij echter uitwendige tekenen, zoals de besnijdenis, de offeranden, het Pascha en wat dies meer zij; maar met het bepaalde doel om niet bloot uitwendige tekenen te zijn. Neen, Gods uitwendige tekenen betekenen altijd innerlijke zaken, die Hem alleen behagen en de mens alleen kunnen behouden. Blijft nu de mens bij het uitwendig teken staan, en gebruikt hij het niet naar zijn innerlijke betekenis, aan wie de schuld? Immers aan de mens. Gods trouw jegens de mensen blijft ongekrenkt. Aan Israël werden de woorden, de openbaringen Gods toevertrouwd. Waartoe? Natuurlijk om ze te geloven. En waren er nu sommigen in Israël, die ze tegen Gods bedoeling, niet geloofden, zo nam dit niets af van de waarde van het door God gegeven voorrecht. Of zou het ongeloof, de ontrouw van de mens Gods geloof, Gods trouw, Gods geloofwaardigheid kunnen teniet doen? Dat is ver. Doch God zij waarachtig, maar alle mens leugenachtig, gelijk als geschreven is: opdat gij gerechtvaardigd wordt in uw woorden, en overwint wanneer gij oordeelt De woorden door de apostel aangehaald, vindt gij Psalm 51.6, alwaar David zegt tot God: Tegen U, U alleen heb ik gezondigd en gedaan dat kwaad is in uw ogen, opdat Gij rechtvaardig zijt in uw spreken, en rein zijt in uw richten. Nooit kan de mens, die zondigt, zijn zonde op God werpen, Hem die toeschrijven, Hem daarvan beschuldigen. God blijft de onveranderlijk Heilige, Rechtvaardige, Getrouwe. Hoe duidelijk dit is, zo zwaar is het in beoefening te brengen. De mens is bijzonder geneigd om zijn zonden van zich af te werpen, en die over te brengen op de oorzaak zijns bestaans. Reeds Adam deed dit, door op de vraag van God: Hebt gij van de boom gegeten, van welke Ik u gebood dat gij daarvan niet eten zou? te antwoorden: de vrouw, die gij mij gegeven hebt, die heeft mij van die boom gegeven en ik heb gegeten, Genesis 3.11,12. En hoe dikwijls hoort men in andere vorm God beschuldigen van onze overtredingen! Hoe dikwijls hoort men zeggen: "Kan ik het helpen, dat ik zo driftig ben? ik heb mijzelf niet gemaakt; ik ben nu eenmaal zó." Doch wat bewijst dit alles anders, dan dat de mens door zijn zonde in de leugen is, want de zonde is de leugen, en de oorzaak van de zonde (de satan) is de grote leugenaar, die de mens door de leugen van de waarheid (God) heeft doen afvallen. Alle mensen zijn als zondaren leugenaars tegen God. God alleen is en blijft de Waarachtige, de Heilige. Indien nu onze ongerechtigheid Gods gerechtigheid bevestigt, wat zullen wij zeggen: Is God onrechtvaardig, als Hij toorn over ons brengt? (ik spreek naar de mens) Dat zij verre, anderszins, hoe zal God de wereld oordelen? Het is een tweede dwaling van de mens, te menen dat juist omdat onze zonde Gods heiligheid temeer doet uitkomen, in te helderder licht stelt, God onrechtvaardig zou zijn, wanneer Hij nochtans zijn toorn over de zonde openbaarde. Wat Gode verhoogt, moest God verblijden, in plaats van te vertoornen. Deze redenering is in zichzelf nietig, daarom voegt de apostel er bij: ik spreek naar de mens,

dat is naar de mens in zijn onverstand. En toch in hoe vele hoofden en harten wordt die dwaling gevonden! Hoe velen zeggen, dat de zonde niet alleen een middel van opvoeding, van ontwikkeling, van opklimming van het mindere tot het meerdere is, maar dat ook de zonde het middel is geworden, waardoor God zichzelf in al zijn heerlijke volmaaktheden heeft kunnen ontwikkelen? Zonder de zonde toch zou de genade Gods niet nodig zijn geweest, en dus ook niet geopenbaard zijn geworden. Al de wonderen, die God onder Israël gedaan, al de heerlijkheden, die Hij al de tijden door tentoongespreid heeft, zijn aan het bestaan van de zonde te danken. En indien dit waar is, is God dan niet onrechtvaardig, omdat Hij desniettegenstaande toorn over ons brengt vanwege onze zonden? Indien dit waar is, maar het is niet waar, het is een leugen, gelijk al de andere. God had de zonde niet nodig om zich in al zijn heerlijkheid te openbaren; zij is juist de enige oorzaak waarom God zijn toorn openbaart over de mens, welke wij anders niet zouden gekend hebben. Alsdan zou God voor ons zijn geweest van eeuwigheid tot eeuwigheid, wat Hij voor de heilige engelen is en zijn zal: enkel liefde, enkel zaligheid, enkel heerlijkheid. Doch nu veroorzaakte de zonde vooreerst, dat satan met zijn engelen voor eeuwig verloren zijn, en dat uit de mensen, die hem dienen, velen een gelijk lot ondergaan, en dat God zijn enige, eeuwige en oneindig geliefde Zoon tot verzoening van onze zonden moest overgeven in de dood, de dood des kruises, opdat wij door het geloof in zijn gezegende naam niet zouden verloren gaan, maar behouden worden uit dit verkeerd geslacht, dat in zijn zonde sterven wil. Zo blijkt dan de zonde buiten God en tegen God, en niet voor God te zijn. Hoe zou God ook anders de wereld in haar boosheid oordelen, zoals Hij heeft aangekondigd? Want indien de waarheid Gods door mijn leugen overvloediger is geworden tot zijn heerlijkheid, wat word ik ook nog als een zondaar geoordeeld? En zeggen wij niet liever (gelijk wij gelasterd worden, en gelijk sommigen zeggen, dat wij zeggen): laat ons het kwade doen, opdat het goede daaruit kome! welker verdoemenis rechtvaardig is. Hoe geheel, hoe volkomen ontdekt de Schrift de zondaar aan zichzelf. Hier wordt een derde dwaling uit de diepte van de menselijke natuur opgedolven, namelijk de mening, dat men onheilige middelen mag gebruiken om heilige oogmerken te bereiken. Gij weet, dat het Jezuïeten-dom deze leer verkondigt. Het gebruikte, toen het in zijn bloeitijd was, menigte van jaren dolk en zwaard en vergif, pijnbank en brandstapel, onder de leus: Tot meerdere ere Gods. En het doet nog op mindere schaal (want God heeft zijn macht door de Hervorming gebroken) allerlei boze, listige, huichelachtige, verraderlijke dingen, om de pauselijke, anti-christelijke kerk te handhaven tegenover de christelijke kerk, welke geen andere regering over zich erkent dan Gods Geest en woord. Van deze goddeloosheid werden reeds in Paulus tijd zelfs de Christenen in het algemeen en de apostelen in het bijzonder beschuldigd. Trouwens, waar worden de oprechten niet door de leugenaars belasterd? De vijandige Joden en heidenen beschouwden de Christenen als huichelaars, die overal scheiding, scheuring en oproer verwekten, onder voorgeven dat dit alles geschiedde om de waren vrede tot stand te brengen, evenals de revolutiemannen in de Franse omwenteling uitriepen: "komt! laat ons overal oproer en brand stichten en de guillotine laten werken, om de wereld van haar veelvuldige onrechtvaardigheden te zuiveren en een nieuwe wereld tot stand te brengen, een wereld van vrijheid, gelijkheid en broederschap. Laat ons het kwade doen, opdat het goede daaruit komt." Doch de apostel werpt deze lastering der vijanden verre van de gemeente Gods en van haar bedienaren af, en voegt ervan de mensen, die zo spreken en doen, bij: welker verdoemenis rechtvaardig is. Wat dan? zijn wij uitnemender? Ganselijk niet, want wij hebben tevoren beschuldigd, beiden Joden en Grieken, dat zij allen onder de zonde zijn. De apostel neemt hier de draad zijner redenering weer op, die hij een ogenblik liet vallen, om te bewijzen, dat de besnijdenis op zichzelf de Joden reeds als eerste voorrecht gaf, dat hun de woorden van God zijn toevertrouwd Genesiss 3.2. Hij haalt op dit ogenblik geen verdere voorrechten aan, omdat dit een voorrecht hem genoegzaam is, om daarop een groot deel van zijn onderwijs aan de Romeinen te bouwen. Eerst in Genesis 9.4,5 komt hij op die voorrechten breder terug, en stelt hij de Israëlieten voor als welker is de aanneming tot

kinderen, en de heerlijkheid, en de verbonden, en de wetgeving, en de dienst van God, en de beloftenissen, welker zijn de vaders, en uit welke Christus is, zoveel het vlees aangaat, dewelke is God boven allen te prijzen in der eeuwigheid, amen. Thans echter vraagt de apostel in onze tekst: wat volgt uit het opgenoemde voorrecht van de besnijdenis? Dat wij, Joden, (de apostel rekent zich als Jood bij zijn volk) uitnemender zijn boven de andere mensen? En hij antwoordt: geheel niet, want wij hebben gezien, dat de zonde alle mensen, Joden en heidenen, gemeen is, en dat daarmede alle mensen voor God, die alleen heilig is, volkomen gelijk staan. Gelijk geschreven is. De latere Schrift beroept zich altijd op de vroegere Schrift. Het beroep op ieders eigen bevinding van de zondige staat, waarin hij van nature is, is de Jood niet genoeg. De Schrift is alleen zijn algenoegzame getuige, en zo verenigt Paulus onderscheidene schriftuurplaatsen, voornamelijk uit de Psalmen, waarin de Heilige Geest alle mensen tot zondaren stelt, en wel in de volstrektste zin, omdat alle mensen in de zonde verkerende, ook tot al de gruwelen en uiterste misdaden kunnen vervallen, waartoe enkele mensen werkelijk vervallen, die dan ook in de Schrift goddelozen genoemd worden. Er is niemand rechtvaardig, ook niet één; er is niemand, die verstandig is, er is niemand, die God zoekt. Allen zijn zij afgeweken, tezamen zijn zij onnut geworden, er is niemand, die goed doet, er is ook niet tot één toe Psalm 14.1-3 53.2-4. Hun keel is een geopend graf; met hun tong plegen zij bedrog, slangenvenijn is onder hun lippen Psalm 5.10 140.4. Welker mond vol is van vervloeking en bitterheid Psalm 10.7. Hun voeten zijn snel om bloed te vergieten Spreuken 1.16, Jesaja 59.7. Vernieling en ellendigheid is in hun wegen, en de weg des vredes hebben zij niet gekend. Er is geen vreze Gods voor hun ogen Psalm 36.2. Straks Romeinen 1.26-31 heeft de apostel het zwarte zonderegister van de heidense wereld breed uiteen gerold; hier toont hij nu het even zwarte en even brede zonderegister van de Joodse wereld. Kon er krachtiger bewijs gegeven worden, dat beiden Joden en heidenen als zodanig door God tot zondaren werden gesteld? Doch het is een groot verschil aan onze zijde, zondaar te zijn en zich zondaar te gevoelen. Alle mensen zijn zondaren, maar de meeste mensen zijn zonder zondaarsgevoel; zij leven buiten de bewustheid van het zondaar zijn en sterven in hun zonde, zonder toevlucht genomen te hebben tot de arts der zielen, de Here Jezus Christus, die alleen de melaatsheid der zonde genezen kan en geneest. Wij weten nu, dat al wat de wet zegt, zij dat spreekt tot degenen, die onder de wet zijn, opdat alle mond gestopt wordt, en de gehele wereld voor God verdoemelijk is. Wij moeten komen tot ware toestanden, daar is het thans om te doen. Wij moeten waarheid hebben buiten en boven ons gevoel. Wij kennen onszelf nooit recht als zondaren, daarom is het nodig dat wij tot zondaren verklaard worden op het gezag van God. De apostel noemt geheel de oudtestamentische Schrift: de wet, omdat zij onder de bedeling van de wet behoort. Het Joodse volk is het volk van de wet en der besnijdenis, evenals de heidenen het volk van de natuur en der voorhuid. Aan aller mond onder die beiden wordt echter het zwijgen opgelegd tegen God, terwijl het zonneklaar blijkt, dat zij tezamen en daarmee de gehele wereld veroordelenswaardig, verwerpelijk, verdoemelijk voor Hem is. Daarom zal uit de werken van de wet geen vlees gerechtvaardigd worden voor Hem, want door de wet is de kennis der zonde. Zie, dat is een woord, dat alles zegt. Zo wordt het evangelie tot enige weinige uitspraken teruggeleid. Het grote kenmerk van de wet is, dat zij niets schept, maar alles aantoont. De wet is een maatstaf. De maatstaf nu maakt de mens niet groot en niet klein, maar toont hem aan hoe groot hij is. Is echter de maatstaf groot, gelijk de wet de allergrootste is, zo toont hij, dat wij te klein zijn voor hem, en dat toont hij alle mensen. Of wilt gij een ander beeld: de wet is een spiegel gelijk. De spiegel maakt u niet beter dan gij zijt, maar toont u hoe gij er uitziet. Nu kan de spiegel dof en helder zijn, maar de volmaakt heldere spiegel toont u volmaakt hoe gij gesteld zijt. En zo doet de wet. Hoe zou ook de mens gerechtvaardigd worden door de wet, welke hem juist als zondaar doet kennen? De wet is heilig en eist heilige werken, en de mens is zondaar en zondigt. Hoe zal nu de mens kunnen hopen, dat hij door het doen van de werken van de wet behouden zal worden? De wet Gods stelt de mens in het licht van God, en in dat licht geplaatst,

toont zich de zonde van de mens in al haar afzichtelijkheid, en er is geen ander getuigenis van hem te geven, dan dat hij verdoemelijk voor God is, en dat, zal er redding voor hem mogelijk zijn, God hem langs een anderen weg dan die van de wet moet redden. En zo redt God dan ook de mens, en wordt tot hem gezegd: "God redt u, niet door de werken, want deze verdoemen u, maar uit de genade door het geloof, want deze spreekt u vrij."

3:21 Het geloof. Maar nu is de rechtvaardigheid Gods geopenbaard geworden, zonder de wet, hebbende getuigenis van de wet en de profeten. De rechtvaardigheid, die God voor de zondaar bereid heeft en hem geeft, is door God geopenbaard geworden niet door de wet, maar buiten de wet om, nochtans niet zonder dat de wet en de profeten kennis van haar dragen en getuigenis van haar geven. De wet door de offeranden, die op een andere rechtvaardigmaking des zondaars dan die uit de werken der wet heenwezen, en de profeten door hun profetie van de Messias, de gezalfde Koning Gods, de grote Slangvertreder, de grote, enige, algenoegzame offerande voor de zonde. Namelijk de rechtvaardigheid Gods door het geloof van Jezus Christus. Het geloof, dat in de Here Jezus Christus zijn grond heeft, heeft deel aan de rechtvaardigheid door zijn offerande teweeggebracht. Zo lezen wij ook Galaten 2.16: Wetende, dat de mens niet gerechtvaardigd wordt uit de werken der wet, maar door het geloof van Jezus Christus. Zo hebben wij ook in Christus Jezus geloofd, opdat wij zouden gerechtvaardigd worden uit het geloof van Christus, en niet uit de werken der wet. Overal, waar het woord geloof VAN Christus voorkomt, moeten wij lezen het geloof in Christus, het voorwerp van het geloof. Tot allen en over allen, die geloven; want er is geen onderscheid, want zij hebben allen gezondigd en derven de heerlijkheid Gods, en worden om niet gerechtvaardigd uit zijn genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is. De rechtvaardigheid, die voor God geldt, is die God geeft, en wat gegeven wordt is iets, waarvoor niets betaald, maar dat enkel aangenomen wordt. Gerechtvaardigd te zijn is met Christus bekleed te zijn, in wiens persoon de offferande, de rechtvaardigheid Gods is. God geeft de Christus, en het geloof neemt Hem aan. Kan iets eenvoudiger zijn? De wet staat tegenover de genade, de werken tegenover het geloof. De werken behoren tot de wet, zij vloeien uit haar; het geloof behoort tot de genade en vloeit uit haar; zij die de werken van de wet doen, staan onder de wet; zij, die geloven, staan onder de genade. De wet nu stelt de zondaar verdoemelijk, de genade stelt hem rechtvaardig voor God. Waardoor? Door de verlossing, die in Christus Jezus is. En daar nu deze verlossing geheel van de zijde Gods is tot stand gebracht, en de mens er volstrekt niets aan gedaan heeft, zo wordt de mens, die gerechtvaardigd wordt, om niet gerechtvaardigd. Het is een vrij genadegeschenk van God, en dat geschenk ontvangen allen die geloven, hetzij ze uit de Joden of uit de heidenen afkomstig zijn. Daar alle mensen als zodanig zondaren zijn, en daarmee de heerlijkheid Gods, de ere bij God derven, zo geschiedt ook de openbaring van Gods rechtvaardigheid in Christus tot allen en over allen, die uit hen geloven. In wie? Natuurlijk in Christus. Welke God voorgesteld heeft tot een verzoening door het geloof in zijn bloed. Christus zelf is de verzoening; door Hem is de verzoening volbracht, en zo is zij in Hem; Hij is de verzoening in persoon, en deze verzoening wordt het deel van een ieder, die gelooft in zijn bloed, dat is in de verzoenende kracht van de uitstorting zijns bloeds, in zijn dood aan het kruis, in zijn offerande. Tot een betoning van zijn rechtvaardigheid, door de vergeving der zonden, die tevoren geschied zijn onder de verdraagzaamheid Gods. Door de offerande van Christus heeft God getoond rechtvaardig te zijn, toen Hij vergeving gaf voor de zonde onder het Oude Testament, ofschoon de offerande van Christus nog niet volbracht was. Ook deze vergeving, die getuigde van Gods geduld, lankmoedigheid en verdraagzaamheid, had haar grond in de verzoening door Christus in de volheid des tijds te volbrengen; want zij was voor God de voldoening aan zijn door de zonde geschonden eer, majesteit en heiligheid, en de grond en reden waarom God, de heilige God, de onheilige mens, de zondaar, niet alleen verdraagzaamheid betoonde, maar hem ook de zonde vergaf. Tot een betoning van zijn rechtvaardigheid in deze tegenwoordige tijd, welke de volheid des tijds voor God was, omdat daarin al zijn beloften in Christus verwezenlijkt en daarmede tot genadegiften werden. Wat God onder het Oude Testament in Christus had beloofd, dat werd nu, in de tegenwoordige tijd, door God in Christus gegeven. Opdat Hij rechtvaardig is, en rechtvaardigende die uit het geloof van Jezus is. God wil, dat Hij in zijn volmaaktheden gekend wordt, want zo zegt de Heer Jeremia 9.23,24: Een wijze beroemt zich niet in zijn wijsheid, en de sterke beroemt zich niet in zijn sterkheid, en de rijke beroemt zich niet in zijn

rijkdom, maar die zich beroemt, beroemt zich hierin, dat hij verstaat, en Mij kent, dat Ik de Heer ben, doende weldadigheid, recht en gerechtigheid op de aarde, want in die dingen heb Ik lust, spreekt de Here. Daartoe dient dan ook de gehele openbaring Gods van zichzelf. En dit is het eeuwige leven, zegt de Heer Johannes 17.3, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt. God te kennen is Hem te verheerlijken, en hoe meer men Hem kent, hoe meer men Hem verheerlijkt. Daarom wil God ook betonen, met de daad bewijzen, dat Hij rechtvaardig is in de vergeving van de zonden, in de rechtvaardigmaking van onrechtvaardigen, bij dezulken, die in Jezus geloven, dat is, die de hand en daarmee hun zonden leggen op het Lam Gods, dat de zonden van de wereld wegneemt, en alzo de grote zoenofferande Gods erkennen. Waar is dan de roem? Hij is uitgesloten. Door wat wet? der werken? Neen, maar door de wet des geloofs. De eer, de roem, de heerlijkheid van de mens bij God is van hem genomen, is buiten hem gesteld. Men zou zeggen, dat dit door de wet van de werken geschied zij, omdat juist zij de mens verdoemelijk stelt voor God; doch de apostel zegt: neen, dit is geschied door de wet des geloofs. De genade en zij alleen bewijst de mens, dat al zijn roem uit God is; zonder de genade te kennen, zonder te geloven, kan de wet van de werken de mens niet overtuigen, dat hij geen roem voor God heeft. Dit zien wij aan al de ongelovige Joden, deze wachten nog altijd hun heil van de wet, en menen de wet te houden, door haar voorschriften naar vermogen op te volgen. Zonder geloof heerst de eigengerechtigheid. Doch de apostel spreekt van een wet des geloofs. Heeft het geloof dan ook een wet? Zeker, want alle ordening Gods heeft een wet, die haar tot een bepaalde, geregelde en regelmatige zaak maakt, doch naar de zaak is ook de wet. De wet van de aantrekking is de tegenovergestelde van die der terugstoting. Zo is ook de wet des geloofs, die in de genade de zondaar beheerst, de tegenovergestelde van de wet van de werken, die de mens zonder genade beheerst. Wij besluiten dan, dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken van de wet. Deze gevolgtrekking is volkomen juist, en ook volkomen klaar. En toch hoe wordt die heerlijke waarheid nog door zo weinigen waarlijk begrepen. Op de bodem van ons hart ligt het denkbeeld: als ik dat doe, dan word ik zalig. En dit blijft tot in de dood. Deze kwaal wordt wel ontdekt en onderdrukt, maar niet uitgeroeid. Wij spreken niet eens van de ongelovige Joden, die natuurlijk niet anders kennen dan de wet; ook niet van die Christenen zonder geloof, die ook door hun goede werken, hun eerlijkheid, vlijt, weldadigheid en welke deugden er meer zijn, menen zonder Christus genoeg te hebben om in de hemel te komen; maar wij spreken van de gelovigen zelf. Onder hen zijn nog zo vele kleingelovigen, zwakgelovigen, zwaarmoedigen en zwaartillenden, die nog altijd menen, dat zij tot op zekere hoogte goede mensen moeten zijn of worden, alsvorens in genade bij God te kunnen zijn. Doch, mijn lieve broeders en zusters, die alzo denkt, daarmee zou immers Gods genade geen genade, geen vrij geschenk, maar een beloning zijn. God rechtvaardigt alleen de mens als zondaar, omdat de rechtvaardigmaking alleen bij de zondaar te pas komt. Gij hebt dus om in genade te zijn, op niets dan op uw zonden en op Gods vergeving te zien. En wel verre dat de overvloed uwer zonden, waardoor gij onder de goddelozen moet gerekend worden, een bezwaar zou zijn voor Gods genade, is zij voor haar een reden temeer, om u met haar overvloed te troosten, te heiligen, te zaligen. Komt dan tot Jezus, gij allen, die vermoeid en belast zijn. Gij kunt niet te veel vermoeid en belast zijn, en Hij zal u rust geven Mattheus 11.28. Doch gij zegt: graag geloven wij, dat onze zonden ons niet moeten terughouden van, maar juist heendringen tot Jezus, maar moeten wij, om bij Jezus te blijven, niet ook vermoeid en belast blijven, nu niet meer onder de zonde, maar onder de heiligmaking, waarin wij gedurig tekortschieten? Wij antwoorden: nee! want alsdan zoudt gij uw heiligmaking tot een tweede staat van zonde maken. Op welke een tweede rechtvaardigmaking nodig zou zijn. In de heiligmaking staat gij niet meer onder de wet, maar onder de genade. De heiligmaking is het gevolg van de rechtvaardigmaking, en vloeit uit haar voort gelijk de stroom uit de bron. Het moet dus wel de begeerte, de lust van geheel uw leven zijn, om in de heiligmaking voort te gaan, maar het gebrekkige van deze heiligmaking mag u niet

vermoeid en belast maken, maar enkel zachtmoedig en nederig van harte, zodat gij telkens opnieuw gelooft, opnieuw ziet op uw rechtvaardigmaking door de offerande van Christus; want alleen uit het geloof, dat onafgewend het oog gevestigd houdt op Christus en die gekruist, moet de begenadigde zondaar, moet de rechtvaardige leven al zijn dagen. Wanneer gij eehter weer in zonden vervalt, zoals David, Petrus en zo vele anderen, dan hebt gij wel uw heiligmaking vernietigd, maar niet uw rechtvaardigmaking, welke u onmogelijk kan ontvallen, zodat God uw God en Christus uw Zaligmaker blijft in eeuwigheid; maar dan, ja, hebt gij met die zonde belast, en door haar vermoeid, tot God, tot Christus te komen, en er weder van ontlast te worden, en weer rust te vinden voor uw ziel, bitterlijk wenende met Petrus, vurig smekende met David, zoals wij lezen in de 51ste Psalm Psalm 51, waarvan reeds het eerste vers is als een vlamme vuurs, die naar de hemel stijgt: Wees mij genadig, o God! naar uw goedertierenheid, delg mijn overtreding uit naar de grootheid van u barmhartigheden. Is God een God van de Joden alleen? Is Hij het ook niet der Heidenen. Ja ook van de Heidenen? Iemands God te zijn, is iemand ten goede te zijn met al de liefde en genade, die Gode eigen zijn. En zou God dat alleen voor de Joden zijn? Zou Hij zijn verbond alleen met Israël, niet alleen voor een tijd, maar voor alle tijden maken met volstrekte uitsluiting der Heidenen? Hoe zou dit met Gods opperheerschappij en voorzienende liefde over alle volken overeen te brengen zijn? Neen, Hij is ook een God van de Heidenen. Aangezien Hij een enig God is, die de besnijdenis rechtvaardigen zal uit het geloof, en de voorhuid door het geloof. God rechtvaardigt beide Joden en heidenen in dezelfde weg (het geloof), maar op verschillende wijze. De Joden uit het geloof, omdat zij reeds in een verbondsbetrekking met Hem staan, en de heidenen door het geloof, omdat het geloof hun eerst nu door het evangelie gepredikt wordt. Alleen aan Israël was de Messiasbelofte gegeven, en daarmee waren zij door God gesteld in het geloof tot zaligheid, en zo velen als ervan Israël in die belofte geloofden, waren kinderen Gods en werden in dat geloof zalig; de heidenen daarentegen kenden deze belofte Gods niet, en wisten dus niets van het geloof tot zaligheid, nochtans werden zij er nu door behouden. Hetzelfde onderscheid laat de apostel zien Romeinen 15.8,9 in de woorden: Ik zeg, dat Jezus Christus een dienaar geworden is van de besijnijdenis, vanwege de waarheid Gods, opdat Hij bevestigen zou de beloftenis van de vaderen, en de Heidenen God vanwege de barmhartigheid zouden verheerlijken gelijk geschreven is: Daarom zal ik u belijden onder de heidenen, en uw naam lofzingen. Aan Israël had God zich verbonden de belofte des heils te geven, en zo was de vervulling van die belofte door Christus een bevestiging van Gods waarheid, of getrouwheid, en was de toepassing van de vervulling dezer belofte aan de heidenen een zaak van ongehouden liefde, van louter barmhartigheid. Doen wij dan de wet teniet door het geloof? Dat is ver, maar wij bevestigen de wet. Door te zeggen, dat de besnijdeis (het Jodendom) door God gerechtvaardigd wordt uit het geloof, opent de apostel een nieuw veld van betoog en bewijs tegen de ongelovige Jood, die uit de wet gerechtvaardigd wil worden. Paulus zegt er mede, dat reeds onder het Oude Testament het geloof niet alleen bestond, maar de hoofdzaak was tot zaligheid, zodat al de rechtvaardigen, die onder het Oude Testament geleefd hebben, uit het geloof leefden en zalig geworden zijn. Vergeten wij niet dat het woord van Habakuk, Romeinen 1.17: De rechtvaardige zal uit het geloof leven, reeds terstond door Paulus als zijn tekst is opgegeven, welke hij voor de gemeente te Rome voornemens was uit te werken, en in het helderst licht te stellen. En indien het nu onwedersprekelijk waar is, dat het geloof tot zaligheid reeds onder het Oude Testament geopenbaard werd, en daarmede het getuigenis bezat zowel van de wet als van de profeten Romeinen 3.21, zo blijkt het ten duidelijkste, dat wel ver dat de wet door het geloof teniet gedaan (als van generlei waarde verklaard) wordt, zij integendeel juist door het geloof in haar waarde erkend, en alzo bevestigd wordt. Trouwens, hoe zou het kunnen zijn, dat twee verordeningen Gods, zoals de wet en het geloof zijn, elkander zouden tegenspreken, ja omverwerpen? De wet vertegenwoordigt Gods heilige wil en zij zal die altijd bhijven vertegenwoordigen, en het geloof vertegenwoordigt Gods genadige wil jegens de

onheilige zondaar, en het zal deze altijd blijven vertegenwoordigen. En geeft nu Gods heiligheid getuigenis aan zijn genade, zo geeft wederkerig zijn genade getuigenis aan zijn heiligheid. Wat zullen wij dan zeggen, dat Abraham onze vader verkregen heeft naar het vlees? Met deze woorden betreedt de apostel het door hem nieuw geopend gebied des geloofs, het gebied van het Oude Testament, de wet zelf. Hij begint met de vader van de gelovigen, Abraham, die als zodanig door de Schrift wordt voorgesteld, niet omdat hij de eerste was, die geloofde, (al de heiligen, die hem voorafgingen, van Abel af tot Noach toe, waren gelovigen Hebreeen 11.1-7, maar omdat hij het eerste stamhoofd was van een afzonderlijk, Gode gewijd volk, Israël. De apostel herinnert de wijze waarop, of de reden, waardoor Abraham de besnijdenis ontvangen heeft. Hij stelt dit in verband met het voorafgaande voor als een vraag, deze: als het geloof niet ook reeds bij de besnijdenis de hoofdzaak was, zodat ook de besnijdenis uit het geloof gerechtvaardigd wordt, hoe moeten wij ons dan verklaren wat Abraham, onze vader, ontvangen heeft in het vlees, of hoe hij aan de besnijdenis gekomen is? Want indien Abraham uit de werken gerechtvaardigd is, zo heeft hij roem, maar niet bij God. Te zeggen: dat heb ik door mijzelf, is roem te hebben buiten God; wat men heeft, moet men tot God als tot de oorsprong brengen; genade daarentegen is hetgeen buiten ons toedoen op onze rekening geschreven wordt. De genade is een om niet verkrijgen van hetgeen voor geen prijs te verkrijgen is. De wet eist de volle prijs voor onze zaligheid, zij laat niets afdingen, het is Gode waardig. Doch meent gij nu, dat het evangelie zegt: ik zal het voor minder doen? Neen, even goddelijk zegt het: om niet. Wanneer Abraham door zijn eigen goede werken een rechtvaardige geworden was, dan zou de eer daarvan aan hemzelf toe te schrijven zijn. Alsdan had God niet nodig hem uit genade ere te geven. De apostel spreekt onderstellender wijze: indien Abraham door zijn daden, dus uit zichzelf, rechtvaardig had kunnen worden, dan zou ook zijn roem, zijn lof zijn uit hemzelf, en niet uit God. Want wat zegt de Schrift? En Abraham geloofde God en het is hem gerekend tot rechtvaardigheid. Gij weet bij welke gelegenheid deze woorden gesproken zijn. Wij moeten ze u echter in hun geheel herinneren, om u de zaak in haar geheel duidelijk te maken. Genesiss 15.1-6, lezen wij: Na deze dingen (de overwinning van de vijf koningen en de ontmoeting met Melchizedek) geschiedde het woord des Heren tot Abram in een gezicht, zeggende: Vrees niet, Abram! Ik ben uw schild, uw loon zeer groot. Toen zei Abram: Heere, Heere! wat zult gij mij geven, daar ik zonder kinderen heenga, en de bezorger van mijn huis is deze Damaskener, Eliëzer? zei Abram: Zie, mij hebt gij geen zaad gegeven, en zie, de zoon van mijn huis zal mijn erfgenaam zijn. En ziet, het woord des Heren was tot hem, zeggende: Deze zal uw erfgenaam niet zijn, maar die uit uw lijf voorkomen zal, die zal uw erfgenaam zijn. Toen leidde Hij hem uit naar buiten, en zei: Zie nu op naar de hemel en tel de sterren, indien gij ze tellen kunt. En Hij zei tot hem: Zo zal uw zaad zijn. En hij geloofde in de Heer, en Hij rekende het hem tot gerechtigheid. Wat is eenvoudiger dan de waarheid die uit deze heerlijke gebeurtenis het even heerlijk gevolg was! God belooft aan Abraham wat alleen een almachtig God kan geven, en Abraham gelooft die belofte met geheel zijn hart en met geheel zijn ziel, en God verklaart dat geloof voor de Hem enig welbehagelijke zaak in Abraham, en rekent hem daarom dat geloof toe als gerechtigheid, dat is, als was hij zonder zonde, en als had hij de wet volkomen vervuld. Paulus leidt de rechtvaardigheid van Abraham door God af van het geloof, Jakobus doet het uit de werken van het geloof. Het zijn de twee keerzijden van hetzelfde geestelijk muntstuk. Zonder geloof geen rechtvaardiging, zonder geloofswerken geen geloof. De apostel Paulus spreekt van de werken der wet, Jakobus van de werken des geloofs. Daarom is het niet juist te spreken van het geloof en de goede werken; zij zijn niet gescheiden, noch te scheiden. Het geloof brengt de goede werken voort. Nu degene, die werkt, wordt het loon niet toegerekend naar genade, maar naar schuld. Dat God Abrahams geloof hem als gerechtigheid toerekent, bewijst dat het geloof bij hem geen werk uit hemzelf was, geen goede eigenschap, geen deugd, geen goede daad, want in dat geval zou Abraham de gerechtigheid van God ontvangen hebben als een loon op zijn werk; maar nu rekent God Abraham toe, wat deze

zichzelf niet kon toerekenen: de gerechtigheid, de heiligheid, en daarmede de zaligheid Gods. Doch degene, die niet werkt, maar gelooft in Hem, die de goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot rechtvaardigheid. Die niet werkt. Een stoute uitdrukking. "Gevaarlijk", zegt gij, doch de degen is ook gevaarlijk, als gij die niet tegen de vijand, maar tegen uzelf gebruikt. Alle valse godsdiensten stellen het doen voorop, en laten dan de behoudenis volgen; de ware godsdienst stelt de behoudenis voorop, en laat dan het doen volgen. Tussen ons en Christus mag zich niets stellen; onze zonden niet, deze moeten wegvallen, en onze goede werken niet, want deze moeten wij achter ons plaatsen, opdat zij ons volgen. De gemeenschap tussen ons en Christus moet volkomen vrij, geheel open blijven. Maar het geloof dan? Wie het geloof noemt, die noemt Christus. Het geloof is als geloof niet behoudend. Dat was Arminiaans. Deze lieden zeggen: het geloof is als de waarde van een stuiver, maar God rekent het uit genade voor honderd gulden. Neen, bij God is geen leugen. Hij rekent geen stuiver voor honderd gulden, maar hij, die gelooft is één met Christus en heeft de honderd gulden voluit betaald, en wel in Hem, Christus. Toch lossen zich alle werken op in één werk, maar dat is het werk niet van een mens, maar van God, in het geloof. Nog eens dan, het rechtvaardigmakend geloof is geen werk uit ons, en mag het nooit worden, maar het is een werk Gods in de mens, dat Hem als zodanig behaagt en dat Hij bekroont met het eeuwige leven. Immers de wet des geloofs is die wet, welke God niet op stenen tafelen aan de mens voorschrijft, maar die Hij schrijft op de vlesen tafelen hunner harten. Hij, die gelooft, staat dus in het eeuwig Nieuw Verbond; zijn geloof is er juist het bewijs van. Was Abraham niet reeds een uitverkorene Gods, toen hij deze begenadiging van God ontving? Of sprak God tot enig mens uit de Heidenen gelijk Hij vóór die tijd sprak met Abraham? Hij liet Nebukadnezar zijn opperheerschappij zien boven alle opperheerschappijen van de wereld, en Hij bestrafte zijn hoogmoed door een vreselijk maar tijdelijk oordeel over hem (zijn krankzinnigheid); maar toonde Hij ooit in de verste verte wat Hij Abraham toonde in de eenvoudige opslag van zijn ogen naar de hemel? Zo groot is het verschil van hen die binnen, en van hen die buiten het vredeverbond Gods staan. En nu, wij hebben het gezien, dat dit vredeverbond alleen uit beloften Gods bestaat, en zo heeft het geloof ook alleen met die beloften te doen. Ook aan Abraham geschiedde geen eis naar het recht, maar gaf God een belofte naar de genade, en Abraham verheugde zich in die genade, want zij was het element, waarin hij leefde en ademde, hij verblijdde zich in dat groot, heerlijk, al zijn gedachten tebovengaand geschenk der liefde Gods, en hij deed wat het kind doet, dat door zijn vader een prachtig voorwerp wordt voorgehouden: hij stak er de beide handen naar uit, hij geloofde, en ontving het. Gelijk ook David de mens zalig spreekt, welke God de rechtvaardigheid toerekent, zonder werken, zeggende Psalm 32.1,2: Zalig zijn zij, van wie de ongerechtigheden vergeven zijn, en van wie de zonden bedekt zijn. Zalig is de man, aan wie de Heer de zonde niet toerekent. De apostel komt hier tot een tweede voorbeeld, dat de toerekening van Gods genade meer onmiddellijk in verband brengt met de vergeving der zonde. Het is toch met de zaligheid en vergeving van de zonde als met het licht en de duisternis. Waar het licht komt treedt het in de plaats van de duisternis. De vergeving der zonde te hebben zij daarom onze dagelijkse spijs en drank, zonder welke wij niet geestelijk kunnen leven. En is nu de vergeving van de zonde onze zaligheid, hoe onzalig is dan de mens, die met onverzoende, onvergeven zonden door de wereld en uit de wereld gaat! Abraham geloofde in een heerlijke belofte de geboorte van een zoon, een erfgenaam en uit hem een ontelbare nakomelingschap; en boven alles, de geboorte uit zijn geslacht van de Messias. Doch niet allen konden zulke beloften gegeven worden, Abraham was hierin de enige. In één zaak echter stond Abraham met alle mensen gelijk: in de zonde. Hij was een zondaar, en juist zijn zonden werden hem vergeven, door hem zijn geloof tot gerechtigheid te rekenen. Daarmede was Abraham geen zondaar meer voor God, maar een onzondige, een rechtvaardige. Als zondaren nu hebben wij bepaald de belofte Gods van de vergeving van de zonden te geloven; wij hebben te geloven in God als de genadige God, die de goddelozen rechtvaardigt, en dus ook ons als goddelozen, ontbloot van

alle goede werken, en bedekt met het kleed van alle ongerechtigheden, rein verklaart, rechtvaardigt en zaligt. Hieruit blijkt dus onmiskenbaar duidelijk, dat geen geloof bestaanbaar is zonder een woord van God. Waar geen woord van God is, daar is ook geen geloof, en daarom is ook al het voorgeven van geloof bij dezulken, die Gods woord verwerpen, valsheid en leugen. De bestrijders van de Schrift geloven alleen zichzelf of hun leermeesters uit de mensen, en staan daarmee buiten het vredeverbond Gods, geen kinderen, maar vijanden Gods zijnde. Voorts blijkt even duidelijk, dat het geloof alleen te doen heeft met Gods genade, met Gods beloften, niet met zijn bedreigingen. De bedreigingen zijn voor hen, die nog onder de wet zijn, de beloften voor hen, die in het geloof zijn. God rekent de mens de rechtvaardigheid toe, zonder werken. Dat is, God neemt in de rechtvaardigmaking des zondaars diens werken, zij mogen zo goed of zo kwaad zijn als ze willen, niet in aanmerking, en de zondaar neemt ze in zijn rechtvaardigmaking evenmin in aanmerking. Hier is vrije genade Gods begin en einde. Zelfs de werken, die het geloof voortbrengt, en die daarmee werken zijn in God gedaan, komen in en op zichzelf hier niet in aanmerking. Zij zijn natuurlijk in het geloof begrepen, maar daarom ook van het geloof onafscheidelijk. Van het geloof gescheiden, worden zij daardoor terstond werken van de wet, die voor de genade van geen waarde zijn. Het is hierdoor, dat Luther de geloofsleer van Jakobus in strijd verklaarde met die van Paulus, en hij zou recht gehad hebben indien Jakobus had gesproken van de werken van de wet, gelijk hier Paulus, maar hij spreekt (zoals wij reeds opmerkten) enkel van de werken des geloofs, van de geloofsdaden, waarvan ook Paulus zelf spreekt Hebreeen 11; of ook wanneer hij de werken des geloofs van het geloof had gescheiden; doch hij spreekt enkel van een levend geloof tegenover een dood geloof, en bedoelde niets anders te zeggen, dan dat het geloof, hetwelk Abraham en Rachab gerechtvaardigd heeft, geen dood, maar een levend geloof was. Hij had eenvoudig kunnen zeggen: een dood geloof is geen geloof uit God, maar uit de mens, een zelf gemaakt geloof, dat op goddelijk gebied niet bestaanbaar is. Doch er zijn altijd mensen geweest en ze zijn er nog, die hun vals geloof voor het ware geloof uitgeven, evenals de valse munter zijn vals geld voorgoed geld, en tegen deze waarschuwt Jakobus, die van al de waarheden Gods bepaald de praktische zijde, de toepassing op het leven en de beoefening op de voorgrond stelt. Deze zaligspreking dan, is die alleen over de besnijdenis, of ook over de voorhuid? Geldt zij alleen voor de Joden, of ook voor de heidenen? Want wij zeggen, dat Abraham het geloof gerekend is tot rechtvaardigheid. Abraham is de eerste, aan wie die toerekening geschiedde. Gevolgelijk moet uit Abraham zelf afgeleid worden, wie in diezelfde toerekening deelt. Beschouwt men Abraham alleen als stamvader van de gelovigen uit de Joden, dan geldt genoemde zaligspreking alleen de Joden, want wat het hoofd geldt, geldt ook het lichaam. Doch nu blijkt het uit de geschiedenis, dat Abraham niet de stamvader van de gelovigen uit de Joden alleen was. Het blijkt uit de persoonlijke toestand, waarin hem zijn geloof tot rechtvaardigheid werd gerekend. Hoe is het hem dan toegerekend? Toen hij in de besnijdenis was of in de voorhuid? Als Jood of als heiden? Niet in de besnijdenis, maar in de voorhuid; en hij heeft het teken van de besnijdenis ontvangen tot een zegel van de rechtvaardigheid des geloofs, die hem in de voorhuid was toegerekend; opdat hij zou zijn een vader van allen, die geloven, in de voorhuid zijnde, ten einde ook hun de rechtvaardigheid toegerekend wordt, en een vader van de besnijdenis, diegenen namelijk, die niet alleen uit de besnijdenis zijn, maar die ook wandelen in de voetstappen des geloofs van onze vader Abraham, hetwelk in de voorhuid was. Voorzeker, een diepe opvatting van de zaak, zoals wij ze nergens in de Joodse godgeleerdheid aantreffen, en die toch zo volkomen waar en juist is, dat zij de zaak in geschil volkomen beslist. De genade is onafhankelijk van de wet, zij is Gods vrijmachtig welbehagen, en daarmede niet gebonden aan enige aardse band, en dus ook niet aan enig volk. Zij gaat over alle volken, over de gehele mensheid. Daarom werd ook de moederbelofte (de belofte van de slangvertreder) terstond na de val van onze eerste ouders aan de vertegenwoordigers van geheel het menselijk geslacht gegeven. Doch de genade is geen vleselijke, maar een geestelijke zaak, en zo ook het

geloof. Daarom heeft de genade alleen te doen met het geloof, en het geloof alleen met de genade. De apostel stelt Abraham hier voor, niet als een vleselijke vader, uit wie het volk van de Joden ontsproten is, maar als een geestelijke vader, uit wie allen, die geloven, hetzij uit de Joden, hetzij uit de Heidenen, oorspronkelijk zijn, en hij werd tot zodanig een vader door God gesteld, door hem, alvorens hij besneden werd, de gerechtigheid des geloofs te schenken. De besnijdenis, die Abraham tot de vleselijke vader stelde van het Joodse volk, werd hem eerst later door God bevolen, en wel tot een zegel, een bekrachtiging, een bevestiging van zijn rechtvaardigmaking door het geloof. Innerlijk, op geestelijke wijze in het verbond van de genade staande, wilde God hem ook het uitwendig, stoffelijk, vleselijk bewijs daarvan geven, door hem ook uitwendig af te zonderen uit de wereld voor het oog van alle volken, tot zijn bijzonder eigendom; en dat wilde God doen, niet alleen aan Abraham zelf, maar aan al zijn nakomelingen, zodat God hem daarmee stelde tot het stamhoofd van een geheel volk, dat besneden is ten achtsten dage. Al de Joden dragen dus in hun vlees het uitwendig zegel van Abrahams innerlijk geloof, het zichtbaar teken van het onzichtbaar genadeverbond Gods met Abraham, het vleselijk bewijs, dat Abraham gerechtvaardigd werd in de geest, dat is geestelijk wedergeboren was, toen hij besneden werd. Wat volgt hieruit? Dat Abrahams nakomelingen de besnijdenis ontvingen tot geloof, gelijk Abraham haar ontving uit geloof. Daarom voegt de apostel uitdrukkelijk bij het zeggen, dat Abraham een vader van de besnijdenis is: van degenen namelijk, die niet alleen uit de besnijdenis zijn, maar die ook wandelen in de voetstappen des geloofs van onze vader Abraham, hetwelk in de voorhuid was. Ook had de Heer zelf, bij gelegenheid van de uitvoering zijns oordeels aan Sodom gezegd Genesiss 18.17-19: Zal Ik voor Abraham verbergen wat Ik doe? Dewijl Abraham gewis tot een groot en machtig volk worden zal, en alle volken van de aarde in hem gezegend zullen worden? Want Ik heb hem gekend, opdat hij zijn kinderen en zijn huis na hem zou bevelen, en zij de weg van de Heer houden, om te doen gerechtigheid en gerichte, opdat de Heer over Abraham brengt, hetgeen Hij over hem gesproken heeft. Want de belofte is niet door de wet aan Abraham of zijn zaad geschied, namelijk dat hij een erfgenaam van de wereld zou zijn, maar door de rechtvaardigheid des geloofs. Geloven volgt op beloven. Wij hebben gezien, dat God een belofte aan Abraham gaf, die door Abraham geloofd werd, welk geloof God hem als rechtvaardigheid toerekende. Deze belofte Gods bestond niet alleen daarin, dat Abraham een zoon uit Sara zou ontvangen, en dat deze tot een groot volk zou worden (dit was de uitwendige zijde van de belofte), maar ook, dat in Abraham al de geslachten van de aarde gezegend zouden worden. In zijn persoon? Neen, maar in zijn grote nakomeling, de Messias, de beloofde Redder van de zonde en van de dood. Het zaad van de vrouw, dat de slang de kop vertreden zou, werd aan Abrahams geslacht verbonden. Een vrouw, een maagd uit hem geboren, zou zwanger worden en een Zoon baren, en die Zoon zou een nog meerdere dan Izak zijn, want zou deze geboren worden uit Abraham door de in hem en in Sara verstorven kracht weer levend te maken, de Zoon, die de maagd zou baren, zou geboren worden zonder toedoen des mans, zou ontvangen worden uit de Heilige Geest, en de Heilige Israëls zijn, en de Zoon van God genoemd worden. Als zodanig zou deze de erfgenaam der wereld zijn, naar het woord des Vaders Psalm 2.8: Eis van Mij, en Ik zal de heidenen geven tot uw erfdeel, en de einden van de aarde tot uw bezitting. Zo heeft dan God zijn Zoon gesteld tot een erfgenaam van alles, Hebreeen 1.2 en Abraham ontving die belofte als zijn eigendom, omdat hij geloofde. In dat geloof was hij in Christus een mede-erfgenaam van Christus, gelijk wij door ditzelfde geloof mede-erfgenamen met Christus zijn, want hij stond er mede in het verbond van de genade. En omdat Abraham de eerste was, aan wie deze belofte door God werd vastgemaakt, is hij niet alleen de deelgenoot, maar ook de vertegenwoordiger dezer belofte, en zegt God tot hem: In U zullen alle geslachten der aarde gezegend worden, en zegt Paulus in onze tekst, dat de belofte hierin bestond, dat hij een erfgenaam van de wereld zou zijn. Deze belofte nu werd aan Abraham noch aan zijn zaad door de wet gegeven, maar door de genade. God gaf ze hem, niet omdat hij goede werken had gedaan, maar omdat hij een gelovige

was, die Gods Woord hoorde en er Amen op zei. Wij zien dus ook hier, dat de rechtvaardigen van het Oude Testament en die van het Nieuwe Testament op dezelfde wijze, uit genade gerechtvaardigd zijn geworden. Het is hiermede als met een gezelschap reizenden, in wier midden de gids zich bevindt, die voor allen betaalt. Zij, die hem voorgaan, zeggen tot de tolbeambte: "Hij zal voor ons betalen", en die hem volgen, zeggen: "Hij heeft voor ons betaald." Want indien degenen, die uit de wet zijn, erfgenamen zijn, zo is het geloof ijdel geworden, en de beloftenis teniet gedaan. Alsdan zou de genade ophouden te bestaan, en er bleef niets over dan Gods ongenade, Gods oordeel over de zondige wereld. Want de wet werkt toorn. De wet eist straf voor haar overtreding, en zo heeft zij voor ons, die overtreders zijn, niet anders dan Gods oordeel ten gevolge. Want waar geen wet is, daar is ook geen overtreding. De wet eist straf en werkt dus toorn, omdat zij de overtreding kenbaar maakt. Stel de wet ter zijde, ontneem haar kracht en gezag, en er kan geen sprake meer zijn van overtreding en straf. De toorn van God houdt alsdan op. Dit heeft echter alleen plaats in de genade. Daarin is geen wet, die gebiedt en eist, bedreigt en straft, en daarom kent de genade ook geen overtreding van de wet meer, want zij is de vergeving van de zonde zelf. Daarom is zij uit het geloof, namelijk deze erfenis, deze belofte. Opdat zij naar genade zij. Omdat deze belofte aan het geloof wordt gegeven, en niet aan de wet, is het openbaar, dat zij uit genade is gegeven; want het geloof behoort niet tot de wet, maar tot de genade. Ten einde de belofte vast zij al de zaad, niet alleen dat uit de wet is, maar ook dat uit het geloof van Abraham is, welke een vader is van ons allen, (gelijk geschreven staat: Ik heb u tot een vader van vele volken gesteld) Genesiss 17.5. Was de belofte door de wet verkregen, zij zou alleen tot het Joodse volk bepaald zijn, want de wet is alleen aan Israël gegeven, en niet aan de Heidenen. Doch nu is de belofte uit genade, en deze kent de grenzen van de wet niet, maar breidt zich uit over allen, die uit Abraham zijn naar het vlees, door de natuurlijke afstamming, én naar de geest, door het geloof, dus over alle gelovigen uit Israël en uit de volken. Dit zegt dan ook Abrahams naam: hij betekent vader van vele volken. En voor wie moest die belofte uit genade vaststaan? Voor Hem, aan welke hij (Abraham) geloofd heeft, namelijk God, die de doden levend maakt, en roept de dingen, die niet zijn, alsof zij waren. Hier opent de apostel het geloof, gelijk men een amandel opent, en laat ons in zijn binnenste, in zijn wezen zien. Woorden zijn klanken, die, zo hun innerlijke betekenis niet wordt gekend, ook niet verstaan worden, en zij mogen dus zo goed en schoon zijn als zij willen, zij zijn in dit geval niet anders dan het goede zaad, dat op de weg valt en door de vogelen des hemels wordt opgegeten: het goede Woord van God, dat wel gehoord, maar niet verstaan wordt, en dat de boze weer wegneemt. Wat deed Abraham, toen hij geloofde? Vooreerst geloofde hij God als de Waarachtige. Deze is de enige, jegens wie geloof moet geoefend worden, want God is de enige, wiens woorden volstrekt, onveranderlijk, eeuwig waar zijn. Ten andere geloofde hij God als de Almachtige, voor wie niets onmogelijk is, die het tegenstrijdigste kan doen, het ondenkbaarste kan verwezenlijken, die de doden levend maakt, en roept de dingen, die niet zijn, alsof zij waren. Hiermee geloofde hij in God als de Genadige; want Hij, die de doden levend maakt, is een genadig God, die herstelt wat verdorven, en terugbrengt wat verloren was, die de zonde en haar gevolgen vernietigt, en het leven en de onverderfelijkheid aan het licht brengt. Heerlijk geloof, niet waar? Wie kan het betonen, wie kan het beoefenen, dan de door God zelf geroepene? En zulk een geroepene was Abraham. Welke tegen hoop op hoop geloofd heeft. Ziedaar de strijd, die het geloof vergezelt, wij zouden zeggen de barensweeën, waaruit het geboren wordt. Neen, het geloof is geen daad, maar een zaad van God bij de mens. Zonder zaad geen vrucht, maar ook geen vrucht zonder planting en kweking. En wat is de planting? De Heer heeft het gezegd: Indien het tarwegraan in de aarde niet valt en sterft, zo blijft het zelf alleen, maar indien het sterft, zo brengt het veel vrucht voort. Die zijn leven liefheeft, zal het zelf verliezen, en die zijn leven haat in deze wereld, zal het zelf bewaren tot het eeuwige leven Johannes 12.24,25. De nieuwe mens kan niet leven, of de oude mens moet sterven. Wij kunnen niet innerlijk geestelijk leven, dan ten koste

van ons innerlijk natuurlijk leven. Ik zeg innerlijk leven, want ook het natuurlijk leven is een innerlijk leven. Velen hebben gemeend, dat het lichaamsleven het natuurlijk leven is, en hebben daarom hun lichaam gegeseld, of met scherpe ijzeren pinnen en banden gepijnigd, om het zodoende onder bedwang te houden van de geest. Hoe hebben zij gedwaald, en hoe dwalen zij nog, die het hun van God gegeven lichaamsleven, de drager van het ziele- en geestesleven, als zodanig hebben verdorven, verzwakt, verwoest, verminkt! Neen, het natuurlijk leven is ons verstands- en gemoedsleven, zonder de Heilige Geest, alleen uit de natuur, uit onze geboorte, zonder wedergeboorte. Het bestaat uit onze natuurlijke inzichten, neigingen, begeerten, wensen, vermaken. En deze staan, als alleen onze lichamelijke en tijdelijke belangen betreffende en bevorderende, in strijd met onze geestelijke en eeuwige belangen, en moeten alzo door ons bestreden worden, zal het zaad des geloofs tot vrucht worden, zal het nieuw geboren kind van God wassen tot de volwassenheid toe. Dat is de planting van het door God gegeven zaad des geloofs; en wat is er de kweking van? De onophoudelijk waakzame, oplettende en vlijtige zorg, om alle mogelijke kwade invloeden van de plant te verwijderen en alle mogelijke goede invloeden te bevorderen. Het zaad nu is van God, de planting en kweking is voor ons. God heeft ons ook in zijn genade niet tot werktuigen (tot stokken en blokken, zoals sommigen zich plomp genoeg uitdrukken) gesteld, maar tot zijn medewerkers in zijn werk. Het geloof is dus werk Gods in de mens en tegelijk door de mens, met de mens. Wij hebben dit reeds nadrukkelijk gezegd, maar kan het te veel gezegd worden, om aan te tonen, dat Christus zichzelf voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en zichzelf een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken, in werken des geloofs, Titus 2.14. Welke tegen hoop op hoop geloofd heeft. Ziet gij, tegen de hoop uit de natuur moest Abraham de hoop op God aangrijpen. Eerst had hij door de onvruchtbaarheid van Sara geen hoop meer op een kind uit haar, toen ontving hij door de geboorte van Ismaël hoop uit de natuur, en als zijn hoogste bede zei hij tot God: Och, dat Ismaël mocht leven voor uw aangezicht! En toen God hem een zoon uit Sara beloofde, viel hij op zijn aangezicht, en hij lachte, en hij zei in zijn hart: Zal een, die honderd jaren oud is, een kind geboren worden, en zal Sara, die negentig jaren oud is, baren? Doch op Gods uitdrukkelijke belofte geloofde hij ook nu wederom tegen hoop op hoop. Dat hij zou worden een vader van vele volken, volgens hetgeen gezegd was: Alzo zal uw zaad wezen. En niet verzwakt zijnde in het geloof, heeft hij zijn eigen lichaam niet aangemerkt, dat alrede verstorven was, alzo hij omtrent honderd jaren oud was, noch ook dat de moeder in Sara verstorven was. En hij heeft aan de beloftenis Gods niet getwijfeld door ongeloof, maar is gesterkt geweest in het geloof, gevende God de eer, en ten volle verzekerd zijnde, dat hetgeen beloofd was, Hij ook machtig was te doen. De apostel zegt niet, dat Abraham niet bestreden werd, maar dat hij niet getwijfeld heeft. Hij had over de bestrijding getriomfeerd, en was tegenover de onmacht van zichzelf en van zijn vrouw niet zwak, maar sterk geworden in het geloof, alleen ziende op de almacht van God. Waar komt dus bij het geloof alles op aan en op neer? Dat het onmogelijke geloofd wordt, omdat God het gezegd heeft. Wat in zichzelf volstrekt onmogelijk is, moet ons niet alleen mogelijk, maar ten volle zeker zijn, en onfeilbaar verwacht worden, als God het beloofd heeft. Het wezen des geloofs is dan ook het aannemen en vasthouden van een uitgesproken Godsbelofte, welke die ook is. Hiermee eert men God en zijn woord, erkent men Hem voor die Hij is, als de Almachtige, die doen kan, en als de Waarachtige, die doen zal wat Hij belooft. Past dit nu toe op onze toestand, en gij hebt het klaarst besef van de zaak. Wij zijn zondaars en als zodanig eerst alle ellende van de levens en dan des doods onderworpen. Is er redding voor ons mogelijk? "Neen," zegt ons eigen geweten tot ons, "ik ben uw vriend niet, want gij leeft in de zonde, ik ben uw aanklager, uw rechter en scherprechter, ik ben de worm in u, die niet sterft, het vuur in u, dat niet wordt uitgeblust; ik vertegenwoordig God, de Heilige, die het kwade niet kan aanschouwen zonder het te straffen, en die het straft door mij!" Zo zijn wij dan in onszelf door onszelf veroordeeld en onder de toorn van God gesteld. En wie zal ons daaruit verlossen? Wie is machtiger dan God? En Hij is

de onveranderlijke; wat Hij eens gezegd heeft dat zegt Hij eeuwig, en Hij heeft eenmaal het vonnis des doods uitgesproken, en het wordt onafgebroken uitgevoerd over ieder, ja, ieder mens. Zo is dan onze redding volstrekt onmogelijk. En nu komt het geloof tot ons, en zegt: "Gij moet geloven, dat deze volstrekte onmogelijkheid een volstrekte mogelijkheid is, want God heeft gezegd Jesaja 43.24,25: Gij hebt Mij arbeid gemaakt met uw zonden, gij hebt Mij vermoeid met uw ongerechtigheden. Ik, Ik ben het, die uw overtredingen uitdelg om mijnentwil, en Ik gedenk van u zonden niet. En daarop zegt de gelovige, het kind van God, zijn "Amen van gehele harte!" Dit is zijn rechtvaardigmaking. Doch nu volgt de heiligmaking, de volharding tot het einde toe in alles wat God behagelijk is, want zonder heiligmaking zal niemand God zien, en alleen zij, die volharden tot aan het einde, zullen zalig worden. En nu zijn en blijven wij, ook als gerechtvaardigden, zondaren, wie de zonde onafscheidelijk aankleeft, die dagelijks struikelen in vele dingen, ja die soms in zonden terugvallen, die ons ten hoogste bezoedelen. Hoe zullen wij dus zalig worden? Bij de mensen, aan onze zijde is het onmogelijk, maar niet aan de zijde Gods, want Gode zijn alle dingen mogelijk, en dat zegt ons nu het geloof. Het zegt ons, dat wij in de kracht Gods, door het geloof, bewaard worden tot de zaligheid, die bereid is om geopenbaard te worden in de laatste tijd 1 Petrus 1.5, en dat de Heer gezegd heeft Johannes 10.27-30: Mijn schapen horen mijn stem, en Ik ken ze, en zij volgen Mij. En Ik geef hun het eeuwige leven, en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal ze uit mijn hand rukken. Mijn Vader, die ze Mij gegeven heeft, is meer dan allen, en niemand kan ze rukken uit de hand mijns Vaders. Ik en de Vader zijn één. Zo is dan de belofte Gods dat wij, eenmaal door God in genade gekend, eenmaal door Hem in het verbond der genade opgenomen zijnde, ook door Hem gedragen worden al onze dagen, gelijk een arend zijn jongen draagt op zijn vleugelen over alle bergen van de aarde heen, naar de heerlijke hemel. En daarop zegt de gelovige, het kind van God wederom zijn "Amen, zo zij het, zo is het!" Doch wij moeten eenmaal sterven, en wij sterven eenmaal. Alsdan worden wij gescheiden van dat lichaam, waarin wij door God geschapen en geboren zijn, waarin wij onszelf en anderen ons alleen kennen, waarin wij alleen geleefd en gewerkt hebben, en buiten hetwelk wij geen begrip hebben hoe te kunnen leven. Hoe! te sterven en toch te leven? Is het geen volstrekte onmogelijkheid in zichzelf? Ja, (zeggen de grootste geleerden) want als het samengestelde wordt gescheiden, dan houdt het bestaande geheel op te bestaan. Doch nu komt ook hier weer het geloof tot ons, en zegt: Gods woord zegt ons dat bij het sterven het lichaam weer tot stof en het stof weder tot aarde keert gelijk het geweest is, maar de geest weer tot God, die hem gegeven heeft Prediker 12.7, en dat de geest alsdan niet, weder terugvloeit in God als een waterdruppel in de oceaan (zoals sommige Indische volken aannemen), maar als een persoonlijkheid, als de mens zelf, met geheel de bewustheid zijns verstands en geheel het gevoel zijns harten, naar het woord des stervenden Heilands zelf tot de bekeerden en ook stervende moordenaar aan het kruis: Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn. En wat het lichaam betreft, ook dat is (zo zegt het geloof) niet verloren in de aarde, maar het wordt de mens eenmaal herboren teruggegeven. En hier komen wij wel tot het toppunt van de in zichzelf onmogelijke dingen: de opstanding van de doden. Wie geloofde er aan onder de heidenen, wie gelooft er nog aan onder de Christenen? Is zij niet een aanstoot voor het meeste verstand? Doch de gelovige, het kind van God, gelooft ook deze onmogelijkheid als mogelijkheid, ja als volstrekte zekerheid, omdat God het beloofd heeft, en in de opstanding van Christus verwezenlijkt heeft; want door Hem zal er een opstanding van de rechtvaardigen en van de onrechtvaardigen zijn voor allen, die in de graven zijn ten uitersten dage, naar zijn eigen Woord Johannes 5.28,29: Het uur komt, dat allen, die in de graven zijn, zijn stem zullen horen, en zullen uitgaan: die het goede gedaan hebben tot de opstanding des levens, en die het kwade gedaan hebben tot de opstanding van de verdoemenis. Hoeveel zouden wij bij dit alles nog kunnen voegen, om aan te tonen, dat het geloof altijd te doen heeft met onzekerheden en onmogelijkheden aan onze zijde, die echter mogelijkheden en zekerheden zijn! Doch genoeg,

want ook hier is de waarheid wel één, maar de toepassing is veelvuldig, tot in het oneindige. Daarom is het hem ook tot rechtvaardigheid gerekend. Die mij eren, zal Ik eren, zegt de Heer. 1 Samuel 2.30. God bekroont altijd zijn eigen werk. Dat zien wij reeds in de natuur. Hij kroont het zaad in de plant, de plant in haar blad en bloesem, de bloesem in de vrucht. Gij kroont het jaar uwer goedheid, zegt de Psalmist Psalm 65.12. God kroont de schone lente met de vruchten rijpende zomer, en deze met de vruchten dragende herfst, en deze met de rust gevende winter. Op dezelfde wijze kroont Hij in het menselijk leven de spelende kindsheid met de vrolijke jeugd, deze met de bedrijvige volwassenheid, en deze met de rustige ouderdom. En in hoeveel andere betrekkingen zouden des Heren bekroningen niet op te noemen zijn! Of volgt niet op de bruidskroon die van de vrouw, van de moeder, van de grootmoeder, van de overgrootmoeder soms? En zo ook bij de man; welke kronen zet God niet, behalve die van zijn vader- en groot- en overgrootvaderschap, op zijn hoofd, in zijn talenten en maatschappelijke betrekkingen! Hoe menigeen versiert Hij met de lauwerkroon van de kunst, de burgerkroon van de eer, de koningskroon van de macht! Aan hoe menige burgerlijke naam wordt een adellijke verbonden, hoe menige arme onder de rijken, hoe menige laaggeplaatste op de hoogste plaatsen gesteld! Doch wie telt al de kronen op, welke God (die de liefde blijft in het midden van zijn oordelen) reeds in dit tijdelijk leven uitdeelt aan allen, zij mogen zijn kinderen zijn of niet. En zou dan God de hoogste van zijn gaven, de gave van de genade niet ook bekronen met de schoonste kroon? Voorzeker. Hij kroont het geloof met een onvergankelijke kroon, met de rechtvaardigmaking (de gerechtigheid van Christus), het eeuwige leven, de zaligheid. O wie weet het niet: de kronen, die God in dit tijdelijke leven geeft, zijn stoffelijke kronen, zij mogen dan van zilver of goud, van paarlen of diamanten zijn, en als wij zelf tot stof worden, worden zij ook tot stof voor ons; maar de kroon des geloofs is een onvergankelijke, een onverderfelijke, een eeuwige kroon, die juist dan het schoonste blinkt, waar ons alle andere kroon ontzinkt, naar het woord van een getrouw getuige, onze Paulus, 2 Timotheus 4.6-8: Ik word nu tot een drankoffer geofferd, en de tijd van mijn ontbinding is aanstaande. Ik heb de goede strijd gestreden; ik heb de loop geëindigd; ik heb het geloof behouden. Voorts is mij weggelegd de kroon van de rechtvaardigheid, welke mij de Heer, de rechtvaardige rechter, in die dag geven zal, en niet alleen mij, maar ook allen, die zijn verschijning liefgehad hebben. Nu is het niet alleen om zijnentwil geschreven, dat het hem toegerekend is, maar ook om onzentwil, welke het zal toegerekend worden, namelijk degenen, die geloven in Hem, die Jezus, onze Heer, uit de doden opgewekt heeft, welke overgeleverd is om onze zonden, en opgewekt om onze rechtvaardigmaking. De rechtvaardigheid Gods en de opwekking van Christus om onze rechtvaardigmaking, na zijn voorafgaande dood om onze zonden, is een enige zaak. Het geloof, dat in Abraham de rechtvaardigheid werd toegerekend, was het geloof aan de genadebelofte Gods; ons geloof, het geloof aan de verwezenlijking van Gods genadebelofte in Christus. Het is hetzelfde geloof, maar onder onderscheidene bedelingen. Onder het Oude Testament was de grondslag van de genade wel geopenbaard, maar als een verborgenheid, welke in de loop van eeuwen zich ontvouwde van de belofte van het zaad der vrouw tot die van de Zoon van David, ja van de Heer zelf, die des zondaars gerechtigheid zou zijn. Onder het Nieuwe Testament werd deze verborgenheid veranderd in een aanschouwing, die zich ontvouwt van de persoonlijke komst van de Heer in het vlees, lerende en wonderen verrichtende, als Profeet, tot aan de Hogepriester, lijdende en stervende voor de zonde en opstaande uit de dood en ten hemel varende ter rechterhand des Vaders zittende als Koning. In Christus hebben wij dus de volle openbaring Gods, en zien wij het verbond der genade grondvesten in zijn bloed, en ons toe-eigenen in zijn uitstorting van de Heilige Geest. 5:1 De genade. Wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God, door onze Here Jezus Christus. De Apostel rangschikt hier zichzelf en de gemeente Gods onder dezulken, die geloven in God, die onze Here Jezus Christus heeft opgewekt uit de doden, als zijnde deze overgeleverd om de zonde van ons teniet te doen, en opgewekt om ons de rechtvaardigheid, de gerechtigheid, de heiligheid Gods te geven. Dit

geloof is het bewijs dat ons deze genade is geworden. En wat is nu de vrucht van de genade? Zij is eensoortig en zij is veelvoudig. Zij is als een bron, uit welke een stroom ontspringt, die zich in ontelbare andere stromen verdeelt, welke geheel de aarde doorlopen en overal vruchtbaarheid en welvaart medebrengen. De apostel spreekt eerst van de ene grote stroom en vervolgens van zijn vertakkingen. Die grote stroom is de vrede bij God. Kan er iets hogers en heerlijker zijn? Nu is God voor ons, die geloven, niet meer de God, die toornt tegen onze zonden, maar de God des vredes, die de grote Herder van de schapen door het bloed des eeuwigen Testaments uit de doden heeft weder gebracht, namelijk onze Here Jezus Christus. Hebreeën 13.20. Was tevoren ons hart onrustig in ons vanwege onze zonden; was ons geweten onze aanklager, rechter, scherprechter, nu is God ons meer dan ons hart. De vijandschap is weggenomen en een eeuwige vrede is in de plaats gekomen. Wij weten nu, dat God ons enkel goed is, en alle dingen ten goede voor ons bestuurt en leidt, dat Hij geen andere gedachten dan die des vredes over ons heeft. En zo is ons in Gods genade een oneindig gebied van goedheid en liefde Gods ontsloten, waarin wij ons altijd meer kunnen verdiepen, verblijden, verlustigen. Voorzeker! dat is een vreugde, die niemand ons ontnemen kan, het is een vreugde in God, een vrede die alle begrip des verstands te boven gaat, een eeuwige vrede, en dat alles op grond van de zoenofferande van Jezus Christus; want wij hebben die vrede bij God door onze Here Jezus Christus. Doch gij zult zeggen, hoevelen zijn er, die geloven en toch die vrede niet hebben, altijd bekommerd blijvende over hun zonden, altijd klagende over hun staat. Ik weet dat zij er zijn, en het zij verre van ons ze hard te vallen; zij hebben het reeds hard genoeg, en wij weten dat er onder de gelovigen ook zwakken zijn. Ook is het zeker, dat er meer bekommerden in de hemel komen dan onbekommerden. Doch wij mogen dezulken wel herinneren, dat het geloof geoefend dient te worden, zo het ooit sterk zal worden. Als het kindje de kracht heeft om op zijn voetjes te kunnen staan, dan moet het verder die kracht gebruiken, om er zijn voetjes mede voort te zetten, dan moet het leren lopen. En zo is het ook in het geestelijke. Wij moeten ons geloof oefenen in de waarheid Gods, dat wij gerechtvaardigd zijn uit Gods genade door de verlossing, die in Christus Jezus is; wij moeten met ons geloof doordringen tot, en altijd verder indringen in de liefde Gods, gelijk die in Christus Jezus is. Wij moeten er ons altijd meer indenken, opdat het bij ons tot altijd voller en klaarder bewustheid komt, dat wij kinderen Gods zijn en niets dan vrede hebben bij God. Bijzonder dient daartoe het altijd meer horen naar het onderwijs van de Schrift, dat ons in al de heerlijke waarheden Gods gedurig bevestigt en versterkt. Geheel de eerste brief van de Apostel Johannes is geschreven om de gelovigen tot de volkomenst mogelijke bewustheid te brengen, dat zij in het geloof in Christus als de Zone Gods, ook het eeuwige leven hebben, naar het woord 1 Johannes 5.12: Deze dingen heb ik u, die gelooft in de naam des Zoons van God, geschreven, opdat gij weet, dat gij het eeuwige leven hebt, en opdat gij gelooft in de naam des Zoons van God. Gij ziet, het is ook hier wederom uit geloof tot geloof. Gelooft gij aanvankelijk, geloof altijd meer; schijnt het geloof u te ontvallen, geloof altijd weer opnieuw, en gelooft gij in het geheel niet, geloof dan voor het eerst, want alleen hij, die gelooft, heeft de Zoon, en die de Zoon heeft, die heeft het leven, die de Zoon van God niet heeft, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem. 1 Johannes 5.12 Joh 3.36. Door welke wij ook de toeleiding hebben door het geloof tot deze genade, in welke wij staan. Wij hebben, door het geloof gerechtvaardigd, vrede met God door onze Here Jezus Christus, niet alleen omdat zijn offerande de grondslag van deze genade is, waarin wij staan, maar ook omdat Hij ons tot die genade door dat geloof inleidt door de Heilige Geest, die ons deelgenoten maakt van het verbond van de genade en van zijn goederen en voorrechten. En roemen in de hoop van de heerlijkheid Gods. Onder deze verbondsgoederen is de hoop van de heerlijkheid Gods wel het hoogste goed, als het heerlijk einde, waarin alle andere heerlijkheden uitlopen. De zekere verwachting, de hoop, die niet beschaamd wordt, dat wij eenmaal ook Gods heerlijkheid zullen deelachtig worden, gelijk wij Gods rechtvaardigheid reeds deelachtig zijn, geeft ons stof van roem, van blijdschap in God, van verheerlijking Gods. En niet alleen dit, maar wij roemen ook

in de verdrukkingen. De verdrukkingen zijn het tegendeel van heerlijkheid; en toch zijn zij het kind Gods ook een stof van roem, van blijdschap, van verheerlijking Gods naar het woord des Heren Mattheus 5.10-12: Zalig zijn die vervolgd worden om de wil van de gerechtigheid, want van hun is het koninkrijk van de hemelen. Zalig zijt gij als u de mensen smaden, en vervolgen, en liegende, alle kwaad tegen u spreken om mijnentwil. Verblijdt en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen, want alzo hebben zij vervolgd de profeten, die vóór u geweest zijn. Daarom zegt ook de Apostel Petrus 1 Petrus 4.14-16: Indien gij gesmaad wordt om de naam van Christus, zo zijt gij zalig, want de Geest der heerlijkheid en de Geest van God rust op u. Wat Hem aangaat, Hij wordt wel gelasterd, maar wat u aangaat, Hij wordt verheerlijkt. Doch dat niemand van u lijdt als een doodslager, of dief, of kwaaddoener, of als een, die zich met het doen van een ander bemoeit; maar indien iemand lijdt als een Christen, die schaamt zich niet, maar verheerlijkt God in dit deel. En 1 Petrus 2.19: Dat is de genade, indien iemand om het geweten van God zwarigheid verdraagt, lijdende ten onrechte. Petrus zelf met Johannes bewezen dan ook met de daad, dat de Heilige Geest zijn woorden bewaarheidt bij allen, die Hem gehoorzamen. Toen zij beiden door de Joodse raad om hun getuigenis aangaande Jezus gegeseld waren, lezen wij van hen Handelingen 5.41: Zij dan gingen heen voor het aangezicht des raads, verblijd zijnde dat zij waren waardig geacht, om zijns naams wil smaadheid te lijden. Het is een verborgenheid des geloofs, nog voor velen, dat gelijk des Heren weg was, ook die is van al de zijnen door lijden tot heerlijkheid, Hij voldoenend en verzoenend, wij heiligmakend. In de wereld zult gij verdrukking hebben, zegt de Heer tot de zijnen, maar heb goede moed, Ik heb de wereld overwonnen. De wereld kan ons verdrukken, maar niet overwinnen; integendeel, wij overwinnen haar in Christus. De roeping van Christus stelt ons tegenover de wereld, zodat zij niet meer met ons in vriendschap, maar in vijandschap is, en waar zij kan toont zij deze vijandschap met de daad. Kunnen wij dan als discipelen van Christus wel iets anders van de wereld verwachten dan verdrukking, en als zij ons verdrukt, kan het ons dan vreemd dunken? En mogen wij er ons over beklagen, of moeten wij het niet veel meer als een stof van blijdschap en godverheerlijking beschouwen, dat wij door de haat der wereld het getuigenis van haarzelf ontvangen, dat wij niet tot haar behoren, naar het woord des Heren Johannes 15.17-20: Dit gebied Ik u, opdat gij elkander liefhebt. Indien u de wereld haat, zo weet dat zij Mij eer dan u gehaat heeft. Indien gij van de wereld waart, zo zou de wereld het haar liefhebben, doch omdat gij van de wereld niet zijt, maar Ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de wereld. Gedenkt het woord, dat Ik u gezegd heb: Een dienstknecht is niet meer dan zijn heer. De Heer had gezegd Mattheus 10.22,24,25: Gij zult van allen gehaat worden om mijn naam, maar die volstandig zal blijven tot het einde, die zal zalig worden. De discipel is niet boven de meester, noch de dienstknecht boven zijn heer. Het zij de discipel genoeg, dat hij wordt gelijk zijn meester, en de dienstknecht gelijk zijn heer. Indien zij de heer des huizes Beëlzebub hebben geheten, hoeveel temeer zijn huisgenoten! Dit alles hebben onze martelaren ondervonden in volle mate, en ondervindt ieder kind van God in meerdere of mindere mate. Doch wij horen het uit 's Heren eigen mond, het is onafscheidelijk van zijn discipelschap, en als zodanig moeten deze verdrukkingen ons tot een roem zijn, want zij maken ons, discipelen, gelijkvormig aan de Meester, en ons, dienstknechten, aan onze Heer; en welk een Heer is onze Heer? Is Hij niet de Heer van de heerlijkheid? Of zouden wij zijn erekroon willen dragen, zonder vooraf zijn doornenkroon? Wetende dat de verdrukking lijdzaamheid werkt. De eerste reden, die de verdrukking tot een stof van roem maakt voor het kind van God, is dat zij ons gelijkvormig maakt aan onze Heer. Doch hiervan spreekt de apostel ditmaal niet, maar bepaald van de tweede stof van onze roem in dit opzicht: onze heiligmaking. Het kwade in ons moet bestreden worden door het goede, door het tegendeel van de zonde, ofschoon dat ook op zichzelf niet aangenaam, maar drukkend is. De zonde moet evenals alle wonden soms door harde middelen worden genezen. De ploeg moet door de akker gaan, wanneer hij vrucht zal dragen; Wij zijn dan ook van nature geneigd ons tegen alles wat

verdrukking is te verzetten; de genade leert ons door de verdrukking de lijdzaamheid, het geduld, de onderwerping aan God, de berusting in zijn wil. Daarom zegt de Psalmist Psalm 119.75: Ik weet, Heer, dat uw gerichten de gerechtigheid zijn en dat Gij mij uit getrouwheid verdrukt hebt. Het is mij goed, dat ik verdrukt ben geweest, opdat ik uw inzettingen leerde. Eer ik verdrukt werd, dwaalde ik, maar nu onderhoud ik uw woord. Hij, die veel verdrukking in deze wereld geleden heeft, weet er van te spreken, hoe deze een breidel heeft gelegd aan zijn vroeger teugelloze driften, en hem van een leeuw en een beer soms tot een lam heeft gemaakt, dat zachtmoedig is in zichzelf en voor anderen. Want de genade legt ons ook een juk op, maar het is geen ijzeren juk, zoals dat der zonde is, maar het lichtste en zachtste dat er is, naar het woord des Heren Mattheus 11.29,30: Neemt mijn juk op u, en leert van Mij dat Ik zachtmoedig ben en nederig van harte, en gij zult rust vinden voor uw zielen; want mijn juk is zacht en mijn last is licht. En de lijdzaamheid bevinding. Bij lijden behoort lijdzaamheid, en is deze aanwezig, zo werkt zij bij ons een rijke ondervinding van velerlei zaken, die wij buiten haar niet zouden kennen. Wij worden door de lijdzaamheid gelouterd van de ijdelheid, evenals het goud van zijn schuim door het vuur; wij leren er de ernst van het leven door kennen en medegevoel hebben voor de lijdende mens; wij leren er ook bovenal de getrouwheid Gods uit kennen, waardoor Hij ons ondersteunt in onze zwakheden met een machtige hand, ons troost in onze droefheden met liefelijke vertroostingen, en ons bewaart in het gevaar, of ook uitredt uit de nood. Met één woord: wij ondervinden de bijzondere genadewerkingen van de Heilige Geest in ons hart, want in het lijden van Gods kinderen verdubbelt zich de liefde des Heiligen Geestes tot hen, gelijk de liefde van moeder en vader zich verdubbelt jegens het zieke of lijdende kind. En de bevinding hoop. De hoop, waarvan de apostel zo even sprak, is de hoop van de heerlijkheid Gods, de verwachting van het einde van alle verdrukking, van alle lijden in deze wereld. Wie hoopt, die heeft niet wat hij wenst, maar die verwacht het. Wie ziek is hoopt op beterschap en volkomen gezondheid. Wie in lijden is hoopt op verblijding. Lijden en hopen moeten dus samengaan, zal de mens niet door het lijden tot wanhoop komen. Daarom hoopt ook ieder op beter, en hij heeft recht, mits hij zeggen kan wat de apostel zegt. En de hoop beschaamt niet, omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door de Heilige Geest, die ons is gegeven. Tot hiertoe heeft de apostel nog niet gesproken van de Heilige Geest, dan terloops en onder bedekte bewoordingen, niet als de gave van de genade Gods in en door Christus aan de gelovige. Voorzeker is het dan ook de kroon der bevindingen, te ondervinden dat de Heilige Geest ons uit de Vader en door de Zoon in het hart is gegeven, en dat deze de liefde van God tot ons in dat hart heeft uitgestort, gelijk de zonnewarmte zich uitstort op de aarde, en de dauw op het veld. Neen, het evangelie, het geloof, met één woord, de genade is niet uit de mens, maar uit God. Was zij uit de mens, zij was reeds lang vergaan, want zij is tegen de mens, tegen zijn natuur, tegen zijn begeerte en wil, tegen zijn levenselement, tegen de zonde. Maar nu zij uit God is, overwint zij de weerspannige mens, en maakt hem van een vijand tot een kind van God. Dat ons, die geloven in de Zone Gods als onze Zaligmaker en Heer, de Heilige Geest is gegeven, en dat deze in plaats van de toorn, de liefde Gods in onze harten uitstort, zodat wij geen vrees meer hebben, maar vrede, is dan ook de vaste ankergrond van onze hoop op de heerlijkheid, en zij is een hoop, die niet beschaamt. Daarom kunnen dan ook de vijanden der waarheid Gods alles wegredeneren met hun verstand: de openbaring Gods, de wonderen, de zoendood en de opstanding van Christus, omdat zij zulke onweersprekelijke bewijzen er voor eisen als wij niet kunnen geven, maar één zaak kunnen zij niet wegredeneren: dat Gods Geest, de Heilige Geest, de gelovigen in Christus is gegeven, en dat deze hen, als Gods kinderen, onderwijst, bestuurt, regeert en leidt van de ene volmaaktheid en heerlijkheid tot de andere. Wat buiten ons in een boek geschreven staat, kan de menselijke hand verscheuren, en wij kunnen het niet verhinderen, maar wat in ons hart geschreven staat, dat kan geen menselijke hand daaruit wissen, want dat heeft Gods eigen hand, dat heeft de Heilige Geest erin geschreven het Nieuwe Testament, het verbond van de genade, waardoor wij vrede hebben met God in het bloed des kruises, en de

zaligheid en heerlijkheid van de eeuwigheid verwachten met een hoop, die niet beschaamt. Want Christus, als wij nog krachteloos waren, is te zijner tijd voor de goddelozen gestorven. Zonder de Heilige Geest is de mens krachteloos in de dingen Gods, in zijn eigen behoudenis. Hij mag in natuurlijke zaken nog zo krachtig zijn, voor het heilige heeft hij zijn kracht verloren. Deze kan hij alleen terug bekomen, door de Heilige Geest te ontvangen. Tot zolang droeg hij geen andere naam dan die van zondaar, van goddeloze. Christus is dus alleen voor ons als goddeloze gestorven. Want nauwelijks zal iemand voor een rechtvaardige sterven, want voor de goede zal mogelijk iemand ook bestaan te sterven. Maar God bevestigt zijn liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaars waren. Er is in de mens niets goeds, dat hem zou waardig maken verlost te worden. Het behoort tot de zeldzaamheden, dat de ene goede mens voor de andere, de ene vriend voor de andere de dood ondergaat, doch hiervan zijn toch voorbeelden. De held bijvoorbeeld offert zijn leven op voor zijn vaderland, omdat hij het hoger stelt dan zichzelf. En zo doet de liefde in menigerlei geval; doch dan moet de zaak of de persoon, waar de liefde zich voor opoffert, harer waardig zijn. Doch wie zal de dood willen ondergaan voor een misdadiger, voor een dief, voor een moordenaar? Immers niemand. Dit zou ook een onnatuurlijkheid zijn. En past dit nu toe op de heilige Jezus. Voor wie geeft Hij zich over in de dood? Niet voor goeden, maar voor kwaden, niet voor onbesproken lieden, maar voor misdadigers, die een doodvonnis ten hun laste hebben. Doch wat een onnatuurlijkheid zou zijn bij de mens, dat is in God, in Jezus, de hoogste trap van de liefde; want juist de zonde, de schuld, de straf, de dood, het verderf van de mens was voor God en zijn Zoon de reden waarom de Vader zijn Zoon niet alleen gaf, maar overgaf in de dood, en de Zoon zichzelf overgaf in gehoorzaamheid aan de Vader. Het was naast Gods vrije eeuwige barmhartigheid, een Goddelijk mededogen, dat ons de eeuwige afgrond heeft onttogen. God heeft het gezegd en bezworen bij zichzelf Ezechiël 33.11: Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere, Heere, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen, maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekeert van zijn weg en leeft. Bekeert u, bekeert u van uw boze wegen, want waarom zou gij sterven, o huis Israëls? Kan er een meer aandoenlijk woord van de mond Gods uitgaan jegens de gevallen mens, kan er een hoger woord van liefde, van Goddelijk mededogen zijn jegens de tot sterven gedoemde en stervende mens? Is het niet dezelfde verzekering als die wij horen uit de mond van de Here Jezus Johannes 3.16: Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verderft, maar het eeuwige leven heeft. Bevestigt dan God niet zijn liefde jegens ons, daarin, dat Christus voor ons gestorven is, toen wij nog zondaars waren? Veel meer dan, zijnde nu gerechtvaardigd door zijn bloed, zullen wij door Hem behouden worden van de toorn. Merkt op dat de uitdrukkingen: gerechtvaardigd worden uit het geloof in Jezus Christus, Romeinen 3.22 óf door het geloof in zijn bloed, óf uit Gods genade door de verlossing, die in Christus Jezus is Romeinen 3.24 óf door zijn bloed, zoals in onze tekst, gelijk betekenend zijn; zij wijzen allen op de zoenofferande van Christus voor de zonde; zonder deze geen liefde Gods voor de zondaar, maar toorn; met haar geen toorn van God meer, maar enkel liefde voor de goddeloze, die zijn hand op dit offer legt en zegt: "van God, voor mij! Dit geloof ik van ganser harte!" En is nu de liefde Gods zo groot jegens ons geweest, dat Hij zichzelf in zijn enige, zijn geliefde Zoon, een lam ten zoenoffer voorzag voor ons, toen er in ons niets was dan onrechtvaardigheid, hoeveel meer zal Hij ons nu liefhebben, nu Hij zijn eigen rechtvaardigheid aan ons heeft gegeven, nu Hij ons besprengd heeft met het bloed zijns Zoons, dat voor zijn heilige ogen onze zonde bedekt en Hem alleen de volkomen gehoorzaamheid zijns Zoons doet aanschouwen? Heeft Hij ons behouden uit onze tegenwoordige toestand van onboetvaardigheid, zullen wij dan niet veel meer door Hem behouden worden van het toekomende oordeel, van de openbaring zijns toorns over de onboetvaardigen? Want indien wij, vijanden Gods zijnde, met God verzoend zijn door de dood zijns Zoons, veel meer zullen wij, verzoend zijnde, behouden worden door zijn leven. Merkt op, dat de Apostel de liefde Gods jegens ons onophoudelijk verbindt met de dood door Jezus

geleden, met de verzoening door Jezus teweeggebracht. Altijd staan de woorden des Heren: Dit is het Nieuwe Testament in mijn bloed! voor de geest van de Apostel, en van al de Apostelen. Zij kennen geen liefde, geen genade Gods buiten Jezus om, zonder Jezus offerande op het kruis. En wie dus de Vader losmaakt van de Zoon, en de liefde Gods van de verlossing door Jezus Christus teweeggebracht, die dwaalt niet alleen, maar pleegt heiligschennis; want hij weerspreekt geheel de Nieuwtestamentische Schrift, en maakt God tot een leugenaar, niet gelovende het getuigenis, dat God getuigd heeft van zijn Zoon. 1 Johannes 5.10. Doch de Here Jezus Christus is niet alleen onze Zaligmaker door zijn dood, maar ook door zijn opstanding. Zijn dood is onze verzoening van de schuld van de zonde, zijn opstanding onze rechtvaardigmaking. Gelijk Christus in zijn opstanding gerechtvaardigd is door God als verzoener, zo zijn wij in Hem door God gerechtvaardigd als verzoenden, want beide behoren bij elkaar, ja zijn één; want op zichzelf, afgescheiden van elkaar, zijn zij niet bestaanbaar. Verzoener en verzoenden behoren onafscheidelijk bij elkander. Zijn wij dus in en met Christus verlost, dan zijn wij ook in en met Christus het leven Gods deelachtig, en daar nu in Christus alles zichtbaar, tastbaar, in het heden en de volmaakte werkelijkheid is geschied, en bij ons alles geestelijk, inwendig, onzichtbaar door het geloof, door de Heilige Geest geschiedt, zolang wij in dit leven verkeren, zo is Christus' lichamelijke dood onze geestelijke dood voor de zonde, en Christus' lichamelijke opstanding onze geestelijke opstanding. En zullen wij dan niet, wij, die, vijanden zijnde, met God verzoend zijn door de dood zijns Zoons, veelmeer behouden worden door zijn leven, dat in ons is, het Gode leven door de Heilige Geest? En niet alleen dit, maar wij roemen ook in God, door onze Here Jezus Christus, door welke wij nu de verzoening verkregen hebben. De apostel roemt in de genade, en hij kan er niet genoeg in roemen. Hij klimt al hoger op. Eerst roemt hij in de heerlijkheid Gods, dan in de verdrukking, die er ons toe voorbereidt en heen leidt, en nu roemt hij in God zelf als de oorzaak van de verzoening, en dat alles wederom in de Here Jezus Christus, door wie wij nu, in dit heden des tijds, deze verzoening verkregen hebben. Ja, in God te roemen als onze God, als onze Verlosser uit zonde en dood tot zaligheid en heerlijkheid is een voorrecht, dat zelfs Gods heilige engelen niet in die mate hebben als wij, arme mensen, arme zondaren; want zij kennen geen zonde en geen dood, maar enkel zaligheid en heerlijkheid. God is hun God, volkomen, doch op een andere wijze. Zij zijn vervuld van de liefde Gods, en waarschijnlijk kennen zij voor zichzelf de genade Gods, die hen vasthield, terwijl hun mede-engelen vielen; maar zij kennen die val niet bij ondervinding; zij weten niet wat het zegt in zonde ontvangen en in ongerechtigheid geboren en daaruit wedergeboren te zijn tot een nieuw leven uit God, door de Heilige Geest. Zij bewegen zich in een geheel andere orde van zaligheid en heerlijkheid dan wij. Zij zijn des Heren en staan voor Hem als de dienaren van Salomo, zalig in het horen van zijn wijsheid en het doen van zijn bevelen, maar zij zijn niet het bijzonder eigendom des Zoons, Hem door de Vader als diens bijzonder eigendom gegeven, om ze vrij te kopen van het verderf door zijn bloed en vrij te maken met de heerlijkheid der vrijheid van Gods kinderen door zijn Geest en Woord. Wij, zondaars, hebben als gelovigen een roem in God, die alle roem te boven gaat. Zij het dan ook onze allerhoogste roem, dat wij door genade God zelf tot ons deel hebben in Christus, de Zoon van zijn liefde, door de Heilige Geest!

5:12 De verlossing. Daarom, gelijk door een mens de zonde in de wereld gekomen is, en door de zonde de dood, en alzo de dood tot alle mensen doorgegaan is. De Apostel verdeelt zijn brief aan de gemeente te Rome niet in afdelingen gelijk wij, ter wille van de duidelijkheid, hier onder opschriften doen. Zijn onderwerpen vloeien veel meer uit en weer in elkaar als de kleuren van de regenboog, die wel te onderscheiden, maar moeilijk te scheiden zijn. Hij heeft zo even gezegd Romeinen 5.10, dat wij verzoend zijnde door de dood des Zoons, veel meer behouden zullen worden door zijn leven. Thans neemt hij dit woord, voor zover de dood des Heren betreft, weder op tot een bijzondere beschouwing en uiteenzetting, om te doen zien op welke wijze door die dood onze verzoening is tot stand gebracht. De dood lag niet in de natuur, door God geschapen uit het leven tot het leven, maar de zonde deed in de natuur een grote scheur ontstaan, waardoor de dood binnentrad. Gelijk nu onze dood geheel onze toestand van zonde en ellende vertegenwoordigt, zo ook de dood van Christus geheel onze verlossing. De zonde en de dood zijn één als oorzaak en gevolg. Op beider oorsprong richt de Apostel het eerst onze oplettendheid. Door één mens, de eerste mens, is de zonde in de wereld gekomen en door de zonde de dood, en deze is tot al zijn nakomelingen overgegaan, omdat deze allen in hun stamvader gezondigd hebben. Dit is duidelijk voor ons, die geloven, want hoe kan een rein kind geboren worden uit onreine ouders? Dat is immers natuurlijk onmogelijk, en kan alleen op bovennatuurlijke wijze mogelijk zijn, zoals dat in de geboorte onzes Heren geschied is, door zijn ontvangenis uit de Heilige Geest in een maagd, zodat het heilige, dat uit haar geboren werd, Gods Zoon zou genaamd worden en zijn. Doch alle andere kinderen uit onze eerste ouders komen ter wereld met de natuur van hun ouders, welke een zondige natuur is, niet alleen met de vatbaarheid, maar ook met de aanleg en de neiging tot zonde. Die aanleg en neiging tot zonde openbaart zich reeds dadelijk en kennelijk bij het kind, zodra het die aanleg en neiging kan openbaren. En hiermee strijdt niet, dat daarbij ook ieder kind vatbaarheid, aanleg en neiging heeft tot het natuurlijk, menselijk goede, want de menselijke natuur is geen duivelse, geen volstrekt kwade natuur geworden, maar door Gods genade is het menselijke in de mens in zoverre overgebleven, dat hij ook in de zonde een mens is, naar het woord des Heren zelf, kennende het goed en het kwaad. Genesis 3.22. Vandaar het engelachtige in ieder klein kindje, en het beminnelijke in ieder groter kind. Doch beneden die paradijsrozen van de onschuld, groeien de doornen van de zonde, en hoe meer de rozen verwelken en afvallen, hoe meer de doornen zichtbaar worden. Een godvruchtige opvoeding met gedurige inroeping van de Heilige Geest, kan die rozen kweken, besprengen en levend en fris houden, al kunnen deze ook de doornen alleen bedekken en niet wegnemen; maar een ongodvruchtige opvoeding doet de rozen verwelken en de doornen groeien, ja een goddeloze opvoeding, en zo is er menigeen in deze wereld, laat enkel doornen overblijven. Hoe menig lief kind op moeders schoot was een afgrijselijk misdadiger in zijn dood. Hij was het niet geboren, maar is het geworden; want dit is de vloek van de zonde, dat wij, indien wij de naar ons uitgestrekte hand Gods niet aangrijpen, altijd dieper zinken tot op de bodem van het kwade toe. Hoevelen zijn daarentegen door een uitnemende opvoeding tot uitnemende mensen geworden. Er is een edele opvoeding voor de edelste betrekkingen der maatschappij, een wereldse voor de wereld en een hemelse voor de hemel. Van welk gewicht hiermee het onderwijs in de leer van de zaligheid en de opvoeding tot godzaligheid van het kind, de knaap en het meisje is, niet alleen in het huis, maar ook in de school, wordt ons nu meer dan duidelijk, en ook aan welk een zware zonde zij zich schuldig maken, die het kind deze genademiddelen Gods onthouden. In welke allen gezondigd hebben. In Adam worden alle mensen gerekend, naar hun bestaan, want door Gods almacht zijn alle mensen de ontwikkeling van een enig mens. Uit Adam is Heva geworden, en uit beiden de ongetelde en voor ons ontelbare miljoenen van mensen, die er geleefd hebben, nog leven en leven zullen. Zij hebben dus allen in Adam geleefd, zij hebben dus ook in hem gezondigd. De schuld van het hoofd drukt op al de leden. Daarom sterven ook onze jonge kinderen, niet omdat ze zonden gedaan hebben, maar omdat ze in zonde ontvangen en in ongerechtigheid geboren

zijn, en delen in de gevolgen van die beide, in de sterfelijkheid en de dood van de mensen; en ontwikkelt zich het kindje, dan zien wij reeds terstond, dat het niet in alles is zoals het wezen moest. Zo dan, uit welke volken wij afkomstig zijn, wij allen stammen af van de grote zondaar, Adam. Want tot de wet was de zonde in de wereld, maar de zonde wordt niet toegerekend, als er geen wet is. Maar de dood heeft geheerst van Adam tot Mozes ook over degenen, die niet gezondigd hebben in de gelijkheid van de overtreding van Adam. Dat de zonde en de dood oorspronkelijk zijn uit één mens, de eerste mens, Adam, blijkt uit het niet bestaan van de wet tot op Mozes, terwijl toch de dood geheerst heeft van Adam tot Mozes, ook over dezulken, die niet zondigden als Adam, bijvoorbeeld de kinderen. Was de overtreding van de wet de oorzaak van zonde en dood, dan zouden ook de zonde en dood eerst mogelijk zijn geweest na de wetgeving; want waar geen wet is, is ook geen overtreding, en dus ook geen straf. De zonde en de dood wortelen dus in de menselijke natuur, in Adam, als het hoofd van het menselijk geslacht, en wel door diens overtreding van het gebod Gods, waarvan de Sinaïtische wet alleen de uiteenzetting was. Welke een voorbeeld is van degenen, die komen zou. Ook de Christus, de redder van zonde en dood, zou het Hoofd zijn van een nieuwe mensheid uit de oude mensheid, waardoor het heil, door Hem teweeggebracht, zou afvloeien op al zijn volk door de wedergeboorte (de mededeling van zijn Heilige Geest), evenals de ongerechtigheid door Adam gewrocht, afvloeit op al zijn kinderen, door de natuurlijke geboorte, naar het woord van de profetie Jesaja 53.10: Als zijn ziel zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien. Gelijk al de ellende, die wij hebben, van Adam afkomstig is, zo is al de heerlijkheid, die wij hebben, van Christus afkomstig. Christus is als ons Hoofd de bron van ons hoger, eeuwig leven. Doch niet gelijk de misdaad alzo is ook de genadegift; want indien door de misdaad van één, velen gestorven zijn, zo is veel meer de genade Gods, en de gave door de genade, die daar is van één mens Jezus, overvloedig geweest over velen. Er is gelijkheid tussen Adam en Christus daarin, dat zij beiden als mensen, hoofden zijn van een menselijk geslacht; maar er is een oneindig verschil tussen deze beide in hetgeen zij hebben aangebracht, ieder voor zijn geslacht. Adam heeft door zijn val de dood over velen veroorzaakt, maar Christus heeft, door de genade aan te brengen, een overvloed van genadegaven Gods toegebracht aan velen, want Hij heeft niet alleen de misdaad en haar gevolg, de zonde en de dood door Adam aangebracht, weggenomen voor velen, maar hun ook het eeuwige leven verworven, dat hen verre stelt boven Adam, zelfs zoals hij rein en heilig uit Gods hand kwam. Christus geeft aan de zijnen een eindeloos hoger menselijk leven, dan uit Adam, was hij staande gebleven, zou hebben kunnen voortvloeien. En niet, gelijk de schuld was door de één, die gezondigd heeft, alzo is de gift; want de schuld is wel uit één misdaad tot verdoemenis, maar de genadegift is uit vele misdaden tot rechtvaardigmaking. De genade van Christus is van Adams zonde niet alleen onderscheiden in aard en natuur, maar ook in strekking, in toepassing. Was één misdaad genoeg om de mens te verdoemen, de genade is genoegzaam om alle zonden te verzoenen, en daarmee de meest goddeloze mens te rechtvaardigen. Want indien door de misdaad van een de dood geheerst heeft door die éne, veel meer zullen degenen, die de overvloed van de genade en van de gave van de rechtvaardigheid ontvangen, in het leven heersen door die ene, namelijk Jezus Christus. Gij ziet, dat de redenering van Paulus alleen bedoelt te zeggen, dat zij, die in Christus zijn, oneindig meer gewonnen hebben, dan zij in Adam verloren. Heeft Adam hun door zijn zonde de dood berokkend, Christus heeft hun door zijn gerechtigheid zijn eigen Godmenselijk leven verworven en door de Heilige Geest meegedeeld; heeft Adam door één misdaad de schuld over hen doen komen, Christus neemt al hun zonde van hen af; heeft Adam hen door zijn zonde onder de macht des doods gesteld, zodat deze over hen heerst, Christus doet hen in en met zichzelf heersen in het eeuwige leven. De apostel stelt het heil van degenen, die de overvloed van de genade en van de gave van de rechtvaardigheid ontvangen, tegenover de ellende van hen, die nog niet in Christus, maar alleen in Adam gerekend worden, en laat daardoor ieder zelf oordelen, wie de meerdere mens, de meerdere Adam is. Paulus zelf geeft het antwoord niet hier, maar 1

Corinthiërs 15.45: Alzo is er geschreven: De eerste mens Adam is geworden tot een levende ziel, de tweede Adam tot een levendmakende geest. Trouwens, daar God al zijn heiligheid aan de gevallen mens had geopenbaard, in het vonnis des doods over hem te vellen, zo wilde God ook nu al zijn genade aan de mens openbaren. Zo dan, gelijk door één misdaad de schuld gekomen is over alle mensen tot verdoemenis, alzo ook door één rechtvaardigheid komt de genade over alle mensen tot rechtvaardigmaking des levens. Ook hier moet men indachtig blijven, dat de apostel Adam en Christus tegen elkaar overstelt, en spreekt van allen, die óf in Adam, óf in Christus zijn. Anders zou men uit deze tekst kunnen lezen, dat gelijk alle mensen in Adam van de verdoemenis deelachtig werden, alle mensen ook in Christus de rechtvaardigmaking des levens, de zaligheid deelachtig worden; een leer, die door velen wordt gehuldigd, maar die de gehele Schrift tegen zich heeft. De gevolgen van Adams overtreding zijn volstrekt noodzakelijk, omdat Adam door zijn val onder de wetten van de natuur is gekomen, die hem beheersen. Zijn eigen menselijke natuur onrein geworden zijnde, moest de natuur van de uit hem gesproten kinderen volstrekt noodzakelijk onrein, en daarmede de dood onderworpen zijn. Doch alzo is het niet met de rechtvaardigheid van Christus; deze is geen zaak van de natuur, en heeft dus ook geen volstrekt noodzakelijke gevolgen, maar is een bovennatuurlijke zaak, en is daarmee een vrije zaak Gods, dat is, het vrij welbehagen, de genade Gods. De geboorte uit Adam is een wet van de natuur, de wedergeboorte uit God, uit Christus, uit de Heilige Geest, is een zaak, die geheel buiten de natuur en alle menselijke tussenkomst omgaat. De geboren mens is het door de wet van de natuur, de wedergeboren mens is het door de genade van God. De apostel zegt dus in onze tekst: gelijk door één misdaad de schuld gekomen is over alle mensen, die in Adam zijn, tot verdoemenis, alzo komt ook door één rechtvaardigheid de genade over alle mensen, die in Christus zijn, tot rechtvaardigmaking des levens. Want gelijk door de ongehoorzaamheid van die ene mens velen tot zondaars gesteld zijn geworden, alzo zullen ook door de gehoorzaamheid van één velen tot rechtvaardigen gesteld worden. Dat de apostel gedurig spreekt van Christus als een mens, heeft zijn hoge reden. Immers is dit het grote bezwaar voor het ongeloof, dat een mens de Zaligmaker van zondaren is; en toch is dit zo; want Christus was zo waarachtig mens als Hij God was. Wat de Schriftgeleerden bij zichzelf zeiden, bij gelegenheid van het woord van de Heer tot de lamme te Kapernaum: Zoon! wees welgemoed, uw zonden zijn u vergeven! Deze lastert God, want wie kan de zonde vergeven, dan God alleen? Mattheus 9.3 Lu 5.21 is nog de uitspraak van harte bij velen, die Christus verwerpen. Zij willen wel door God zalig gemaakt worden, maar niet door Christus, niet door een mens. Gij herinnert u het zeggen van diezelfde Schriftgeleerden tot de blindgeborene: Geef God de eer, wij weten dat deze mens een zondaar is. Deze mens is van God niet, want Hij houdt de sabbat niet. Wij weten dat God tot Mozes gesproken heeft, maar deze weten wij niet van waar Hij is Johannes 9.24,16,29. Ook hebben wij in de Handelingen van de Apostelen gezien, hoe dit de grote steen des aanstoots voor de ongelovige Joden en heidenen was, dat de mens Jezus de Zoon Gods, de Zaligmaker van de wereld zou zijn. Het is de natuurlijken mens een dwaasheid, dat God op deze wijze zijn genade aan mensen zou betonen, en daarom roepen nog de ongelovigen in onze dagen om strijd: "Wij hebben met Jezus niet nodig, wij hebben aan God zelf genoeg, Hij is de liefde en van Hem alleen verwachten wij ons tegenwoordig en toekomend geluk; al het overige is afgoderij." Zij verwerpen God in zijn wegen, in de uitvoering zijns raads, in de Zoon, door de kracht des Heiligen Geestes. Zij zullen dan ook ten hoogste beschaamd uitkomen, want onmiddellijk, buiten de Zoon om, met God te doen te hebben, is te doen te hebben met een God van liefde, ja, maar van een heilige liefde, die het onheilige haat en straf eist tegen de zondaar; alleen in Christus is God een genadige liefde, die de zonden vergeeft en de zondaar behoudt. Voor ons, die geloven, is dan ook de verzoening, door de mens Jezus Christus voor mensen teweeggebracht, de enig mogelijke. In een mens was de menselijke natuur onheilig geworden, in een mens moest zij weer heilig worden. De ongehoorzaamheid jegens God van die ene mens had velen tot zondaren gesteld, de

gehoorzaamheid jegens God van een mens moest wederom velen stellen tot rechtvaardigen. Zou de afgehouwen tronk van de boom van de mensheid weer een nieuwe stam tot boom des levens voortbrengen, dan moest God almachtig er een nieuwe spruit uit doen opschieten, kweken en tot volwassenheid brengen. Zonder beeld gesproken: zou uit het oude sterfelijke mensdom een nieuw onsterfelijk mensdom mogelijk zijn, dan moest er een nieuwe mens, een nieuw stamhoofd, een nieuwe Adam uit geboren worden, niet naar de natuur, want deze is onrein en kan niets reins voortbrengen, maar uit God, uit de Heiligen Geest. En dit is het nu wat de apostel betoogt. Christus was een mens, ja, maar welk een mens? Een mens, die de kop van de helse slang vertrad, en die de zijnen de macht gaf op slangen en schorpioenen te treden en over alle macht van de vijand; een mens, die in staat was mensen te redden uit zonde en dood, en over te brengen in het leven Gods, in het eeuwig, zalig leven. Onze knieën buigen zich voor die mens, onze harten aanbidden Hem! Maar de wet is bovendien ingekomen, opdat de misdaad te meerder wordt, en waar de zonde meerder geworden is, daar is de genade veel meer overvloedig geweest. Niet alsof de wet door God gegeven was, om er meer zonde door voort te brengen, dit was een godslasterlijke, God onterende gedachte, maar om de reeds bestaande zonde in al haar afschuwelijkheid en verdoemelijkheid te doen openbaar worden. Immers de overtreding van Adam bestond in één misdaad, omdat er maar één gebod van God was; maar de wet moest, zoals wij vroeger reeds opmerkten, in al de betrekkingen van het menselijk leven intreden, en haar bevelen laten horen om deze betrekkingen te heiligen, van zonde te reinigen, en zo kwamen er honderden geboden Gods in de plaats van Gods enig gebod aan Adam, en openbaarden zich vanzelf ontelbare overtredingen. Door de wet werd de enkelvoudige zonde geopend, gelijk men een vrucht, zoals de granaatappel of de meloen, opent en geheel haar inhoud, al haar zaadkorrels tot nieuwe vruchten gezien. Doch tegenover deze ontzaglijke wasdom van de zonden wies ook de genade Gods nog oneindig meer, zodat zij de zonde altijd eindeloos te boven bleef gaan. Opdat, gelijk de zonde geheerst heeft tot de dood, alzo ook de genade zou heersen door rechtvaardigheid tot het eeuwige leven, door Jezus Christus onze Heer. Door Gods tussenkomst in de mensheid ontstonden erin haar midden twee machten, twee heerschappijen, twee rijken: het rijk van de natuur, waarin zij staat onder de heerschappij van de zonde uit Adam, die tot de dood leidt, en het rijk van de genade, waarin zij staat onder de heerschappij van de rechtvaardigheid uit Christus, die tot het eeuwige leven leidt. Daar deze twee rijken of heerschappijen volstrekt tegen elkaar overstaan in aard en strekking, zo kan de mens onmogelijk onder beide tegelijk staan; hij moet tot het een of tot het ander rijk behoren. Door zijn natuurlijke geboorte komt hij onder de heerschappij van de zonde uit Adam, door zijn wedergeboorte onder de heerschappij van de rechtvaardigheid uit Christus, in het rijk van de genade, naar het woord des Heren tot Nicodemus, de Israëliet, de leraar in Israël, hoeveel temeer tot ons allen: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Tenzij dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het koninkrijk Gods niet zien Johannes 3.3. Wedergeboorte nu is, (wij herinneren het u) geloof, en geloof is wedergeboorte, want aan het einde van des Heren gesprek met Nicodemus stelt de Heer zelf deze wedergeboorte voor als geloof, in de woorden Johannes 3.14,15: Gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzo moet ook de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verderft, maar het eeuwige leven heeft. Wat zullen wij dan zeggen? zullen wij in de zonde blijven, opdat de genade te meerder wordt? Dat de genade tegenover de toeneming van de zonde nog meer toeneemt dan deze, mag ons geen reden zijn om in de zonde te blijven. En toch door hoevelen wordt dit gedaan, zonder dat zij weten dat zij dit doen, door de bekering af te wijzen en uit te stellen tot later tijd, zoals de stadhouder Felix deed, niet horende naar de stem Gods ook in eigen geweten: Heden, zo gij mijn stem hoort, verhardt uw harten niet? Psalm 95.7,8. Er is zeker niemand, die deze stem in zijn hart niet heeft gehoord, die geen ernstig ogenblik van nadenken heeft gehad, die door treffende voorvallen bij anderen of zware verliezen van eigen dierbare betrekkingen, niet aan de scheidsweg werd gesteld, vanwaar hij de weg rechts of links kon inslaan, maar die deze

indrukken door andere bedenkingen heeft uitgewist en de oude weg is blijven bewandelen. Doch wat niet gedaan is, dat is nog te doen. Door in de zonde te blijven, vermeerderen wij enkel onze schuld, door van haar uit te gaan, zien, ondervinden wij, dat de genade met onze schuld is toegenomen, ja verre de overhand op haar heeft, en wij dus, ook als vroegere verachters van de genade, volle genade ontvangen. Dat is ver. Wij, die van de zonde gestorven zijn, hoe zullen wij nog in dezelve leven? Wat bij de mens zonder genade mogelijk is, is niet meer mogelijk bij de mens in genade. Hij kan niet meer in zonde toenemen, opdat de genade toeneme. En toch wordt dit nog gedaan door dezulken, die juist de ware Christenen menen te zijn, door de wet te verwerpen en te beweren, dat zij door het geloof boven de wet zijn, en alles mogen doen wat het hart hun ingeeft. Doch de apostel stelt dezulken buiten de genade, want de zondaar, die werkelijk genade heeft, is dood voor de zonde, en hoe zou hij dan daarin kunnen leven? Of weet gij niet, dat zo velen wij in Christus Jezus gedoopt zijn, wij in zijn dood gedoopt zijn. Christus, zelf onzondig, werd gedompeld in al de ellendigheden onzes levens tot in de dood toe, om ons te redden. Hij was hiermee de verlenging van Gods hand, waarmee God de zondaar kon aangrijpen in de diepte, waarin hij neerlag, om hem daaruit op te heffen. Op een zeer treffende wijze wordt hier de doop als een dood voorgesteld. De oorspronkelijke doop kon van de dood een duidelijk sprekend beeld zijn, zoals onze besprenging met water niet zijn kan. Doch om dit zinnebeeld meer duidelijk te maken, behoeft men, zoals sommigen willen, niet de doop door indompeling als de enig ware doop te herstellen. De doop is doop, door de woorden, die ernaar 's Heren gebod bij worden uitgesproken, en niet door de wijze hoe hij wordt toegediend. Deze is een bijkomstige zaak en kan gewijzigd worden door de omstandigheden, zonder aan het wezen van de zaak iets te veranderen. Doch de onderdompeling in het water, en het daarna weer oprijzen uit het water was een sprekend beeld van de waarheid, dat gelijk de dopeling onrein, ongewassen, in het water ging, en rein, gewassen, er weer uittrad, zó zijn leven in de zonde onder het water bedolven en gestorven was, en zijn nieuw leven in de gerechtigheid Gods daaruit was opgestaan. Wat nu een zinnebeeld was op zichzelf, dat wordt tot een werkelijkheid bij de Christen, want deze wordt door de doop in gemeenschap gesteld met Jezus dood. Hij, die in de naam van Jezus wordt gedoopt, wordt dat uit kracht van Jezus dood, door welke zijn zonden vergeven worden, én uit kracht van Jezus opstanding, waardoor hij, na gedoopt te zijn, opstaat in het nieuwe Gode leven in Christus. De zaken hebben haar kracht door de persoon, tot wie ze in betrekking staan, en de doop en het avondmaal staan in betrekking tot de persoon des Heren. Wij zijn dan met Hem begraven door de doop in de dood, opdat gelijk Christus uit de doden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alzo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden. Wij zien hieruit, dat het komen van de Heer tot de doop van Johannes en zijn werkelijk gedoopt worden, zijn dood en opstanding vertegenwoordigde: zijn dood voor de zonde, zodat Hij tot de doop kwam als het Lam, dat de zonden van de wereld droeg en wegdroeg en daarmee tot een offerande gesteld werd; zijn opstanding, omdat Hij uit zijn dood voor de zonde zou opgewekt worden, niet meer als zondedrager, maar zonder zonde, die weggenomen hebbende voor zich en de zijnen in alle eeuwigheid, zodat Hij nu enkel leefde tot heerlijkheid des Vaders in dat nieuwe leven, waartoe ook wij zijn opgestaan, om er hier aanvankelijk en eenmaal volkomen en eeuwig in te leven. Wat met Christus lichamelijk heeft plaats gehad, dat moet in ons in deze wereld geestelijk, en zal ook hiernamaals lichamelijk in en aan ons geschieden. Want indien wij met Hem één plant geworden zijn in de gelijkmaking zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking van zijn opstanding. De apostel gebruikt hier het beeld van een gezaaid wordende plant. Als de gelijke zaadkorrels tezamen in de grond worden gezaaid en naar het uitwendige versterven, verenigen zij zich in het opschieten met elkaar, zodat zij tot één plant worden. Op dezelfde wijze zullen ook wij, die met Christus gestorven zijn, met Hem opstaan, overgaan in het nieuwe leven. Is zijn dood de onze, zo is ook zijn leven het onze; want de Heer en de zijnen maken een volmaakte eenheid uit. En nu weet gij welk een rijkdom van leven God in de plant heeft gelegd.

Herinner u slechts de gelijkenis Markus 4.26-29. Eerst komt het grasprietje voor de dag, dan de stengel, dan de aar, dan het volle koren in de aar, dan de volle rijpheid van het koren. De ene ontwikkeling volgt uit de andere. En pas dit nu toe op het leven van de Christen. Welk een oneindig rijk leven! Moet men van ieder kindje zeggen: wat zal van dit kindeke worden? welke aanleg, welke vruchten, welke zaden heeft God erin gelegd, die alle, de een na de ander ontkiemen en haar bloemen en vruchten naar buiten zullen tonen; hoeveel temeer van de Christen? Wij herinneren echter ook hier, dat wat in de Heer geestelijk en lichamelijk, onzichtbaar en zichtbaar geschiedde, bij ons in dit leven alleen geestelijk innerlijk geschieden kan, en eerst hiernamaals ook lichamelijk en zichtbaar geschieden zal. Dit wetende, dat onze oude mens met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam van de zonde teniet gedaan wordt. Onze oude mens is de zondige natuur in ons, of wilt gij het nog eenvoudiger en duidelijker: de zonde in ons. Christus voor onze zonden aan het kruis gehecht en ze teniet gedaan hebbende voor ons, zo volgt hieruit, dat onze oude mens, onze zonde, ook voor ons aan het kruis gehecht en teniet gedaan moet zijn. Christus in onze plaats geweest zijnde, zo zijn wij in Hem mede gekruist en van de zonde gestorven. Opdat wij niet meer de zonde dienen. De apostel voegt deze opheldering bij zijn rede, om de mening te voorkomen, alsof onze oude mens niet alleen geestelijk (in Christus) gestorven is, maar ook in onszelf, zodat wij voortaan geen zonde meer in ons hebben en onze oude mens dood en begraven is. Neen, wat in Christus feitelijke werkelijkheid is, dat moet in ons op geestelijke wijze (door de Heilige Geest) werkelijkheid zijn. Onze oude mens, onze zonde moet voor ons dood zijn in Christus door het geloof, en dit moet blijken, dat wij van de zonde niet meer dienen, dus van haar vrij zijn, ja over haar heersen niet alleen, maar dat wij zelf haar ook kruisigen en alzo doemen tot een gewisse dood. Want die gestorven is, die is gerechtvaardigd van de zonde. Is de dood de bezoldiging van de zonde, dan is ook het ondergaan van de dood het vrij worden van de zonde. Gesteld dus, dat wij onszelf uit de dood, aan welke wij door onze zonden onderworpen zijn, konden opwekken, zo zouden wij zonder zonde zijn, want wij zouden de straf onzer zonde ondergaan hebben en daarmee vrij zijn. Doch de zondaar kan zichzelf niet redden uit de dood, maar Christus kan het en deed het, en bewees daarmee te zijn de Zoon van God, die wel als was Hij een zondaar leed en stierf als onze Borg en Middelaar, maar die zelf de Heilige Israëls was. En in deze zijn opstanding delen nu al de zijnen, allen die één plant met Hem geworden zijn, nu geestelijk en eenmaal ook lichamelijk. Zeker is er ook een opstanding der onrechtvaardigen door Jezus, maar het is ten oordeel. Alleen zij, die in de Here sterven, zijn bij hun eigen dood gerechtvaardigd van de zonde, omdat zij door Christus uit de dood worden opgewekt tot het eeuwige leven. Indien wij nu met Christus gestorven zijn, zo geloven wij, dat wij ook met Hem zullen leven. Heeft de dood van Christus die uitwerking in ons hart, dat wij in en met Hem voor de zonde gestorven zijn, dan staan wij ook in het geloof, dat wij met Hem zullen leven. Gij ziet ook hier, dat het lijden en sterven, de Opstanding en hemelvaart des Heren niet bloot voor ons een zaak van beschouwing zijn mag, maar een ondervinding in ons eigen hart zijn moet. Wij moeten in onszelf alles nalijden wat de Heer zelf voor ons geleden heeft. Wij moeten onszelf gevoelen te lijden in wat Hij lijdt, en onszelf gevoelen opgestaan en opgevaren, waar Hij is opgestaan en opgevaren. Wijzelf moeten in en met Hem lijden en in en met Hem ons verblijden. Lijdt niet een vader, een moeder, in het lijdend kind, zijn ze niet in hun hart ziek bij de ziekte van hun kind, ja, sterven zij niet in hun hart met het stervend kind? En doet dat de natuurlijke liefde tot de onze, wat zal dan de geestelijke liefde (de liefde des Heiligen Geestes) in ons niet doen ten opzichte van onze Borg en Middelaar, die in onze plaats stond, toen al Gods baren over Hem zijn heengegaan? En nu, gij weet, deze onze liefde heeft haar bron in ons geloof. Wetende, dat Christus opgewekt zijnde uit de doden niet meer sterft; de dood heerst niet meer over Hem. Want dat Hij gestorven is, dat is Hij van de zonde eenmaal gestorven, en dat Hij leeft, dat leeft hij Gode. Merkt op, dat de apostel gedurig geloven en weten met elkaar afwisselt. Ze zijn bij hem één. Op natuurlijk gebied staan ze tegenover elkaar, en tevergeefs pogen dan ook de wijzen

van deze wereld ze te verenigen. Het is onmogelijk. De wetenschap en het geloof staan tegenover elkaar als natuur en genade. Zijn deze te verenigen? Neen! want de natuur is het zondig menselijk gebied, en de genade is het heilig goddelijk gebied. Het een sluit het andere uit, gelijk het water het vuur uitsluit; zij kunnen niet tot een gebracht worden. Het geloof is dus een wetenschap op goddelijk gebied, het is een kennen van God, van zijn woorden en daden. Het is een vaste grond der dingen, die men hoopt, en een bewijs van de zaken, die men niet ziet. Door het geloof verstaan wij, dat de wereld door het woord van God is toebereid, alzo, dat de dingen, die men ziet, niet geworden zijn uit dingen, die gezien worden; weten wij de dingen die ons van God geschonken zijn; weten wij dat wij uit God zijn en de gehele wereld in het boze ligt Hebreeën 11.1,3 1Co 2.12,14,15 1Jo 5.19, terwijl de natuurlijke mens niet begrijpt de dingen, die des Geestes Gods zijn, want zij zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden. Doch de geestelijke mens onderscheidt wel alle dingen, maar hij zelf wordt van niemand onderscheiden. Wij weten dus door het geloof, dat Christus, na uit de dood opgewekt te zijn, niet meer sterft, de dood heerst niet meer over Hem. En waarom niet? Omdat Christus geen bloot mens, maar de Godmens was, omdat Hij niet stierf naar de orde van de natuur voor eigen zonde, maar door de genade Gods voor onze zonde. De opstanding uit de dood van andere mensen, al was het ook die van zijn met Hem in liefde verbonden vriend Lazarus, was niet meer dan een tijdelijke opstanding tot voortzetting van het natuurlijke leven; maar de opstanding van Christus was een eeuwige opstanding, een overgang tot het eeuwige leven. Hij zelf was de Vorst des levens, en zou ook in het lichaam niet hebben kunnen sterven, want het was een heilig lichaam, dat als zodanig niet aan de dood onderworpen was, maar wat niemand Hem ontnemen kon, dat gaf Hij zelf vrijwillig over, zijn leven, doch voor een tijd. Zijn dood was tijdelijk, zijn opstanding eeuwig. Zijn dood was voor de zonde en kon slechts eenmaal geschieden, want zijn dood was de algenoegzame en volmaakte voldoening en verzoening van de zonde, en zijn leven uit die dood was dus enkel een leven van God in God, met God, een goddelijk leven. Alzo ook gijlieden, houdt het daarvoor, dat gij wel der zonde dood zijt, maar Gode levende zijt in Christus Jezus onze Heer. Wij moeten het er voor houden, dat is, wij moeten geloven, dat het met ons is zoals het met Christus is, dat wij voor de zonde dood zijn en voortaan nu alleen leven voor God. Het geloof nu is geen eigen mening, geen inbeelding, geen voor waarheid houden zonder grond, maar het geloof heeft zijn grond in Christus, en het is een bewijs der zaken, die men niet ziet. Het geloof zegt ons en overtuigt ons, dat onze gemeenschap met Christus een werkelijke, waarachtige gemeenschap met Hem is, en dat uit kracht hiervan al het zijne het onze is, zijn dood onze dood, zijn leven ons leven. Dat dan de zonde niet heerst in uw sterfelijk lichaam, om haar te gehoorzamen in de begeerlijkheden van dat lichaam. En stelt uw leden niet tot wapenen van de ongerechtigheid, maar stelt uzelf Gode, als uit de doden levend geworden zijnde, en stelt uw leden Gode tot wapenen van de gerechtigheid. Hier treedt de apostel uit alle redenering in beeldspraak, vergelijking en overdrachtige spreekwijze op het eenvoudig klare gebied van de werkelijke levens. Hij zegt hier, dat de zonde niet in de eigenlijke letterlijke zin dood is voor ons, en dus ook wij niet voor de zonde, maar in een geestelijke zin, en dat het sterven van de zonde voor ons bestaat in onze heerschappij over haar. Zolang wij in onze sterfelijke lichamen zijn, staan wij ook in betrekking tot de zonde, maar als wij door het geloof tot Christus behoren, staan wij in een geheel andere, geheel tegenovergestelde betrekking tot haar dan toen wij tot de wereld behoorden. De zonde heeft Gods wereld het ondersteboven gekeerd, de genade doet hetzelfde wederkerig aan de zondige wereld. Buiten de genade, zonder het geloof, naar onze natuur, lieten wij de zonde in ons heersen, om haar te gehoorzamen in de begeerlijkheden van ons lichaam, en stelden wij de leden van dat lichaam tot wapenen (werktuigen) van de ongerechtigheid. Zeker deden wij niet alles wat onze begeerlijkheden ons ingaven, maar waarom niet? omdat wij vreesden voor de gevolgen, voor de straf. Doch wat binnen die grenzen kon geschieden, geschiedde ook werkelijk, en wij maakten er geen geweten van. Onze ogen hadden lust om naar de ijdelheid te

zien, onze oren om het ijdele te horen, onze mond om het ijdele uit te spreken, ons hart om onze zinnelijke aandoeningen op te wekken en te strelen. Wij leefden uit de natuur, in de natuur, voor de natuur. De natuurlijke dingen trokken ons aan, hielden ons vast, sleepten ons mede. Zij waren ons levenselement, en daarom dachten wij er niet eens aan, dat zij zondig zouden zijn, integendeel, wat natuurlijk was, dachten wij juist onzondig te zijn, alleen het onnatuurlijke was ons zonde. En toch was deze onze natuurlijkheid zonde. Waarom? Omdat zij zonder God was. De natuur zonder God is zonde. Wie aan de natuur, zijn eigen en de buiten hem bestaande natuur genoeg heeft, die staat buiten God, die de alleen Genoegzame is voor het redelijke schepsel. Wie echter in God, in Christus staat door het geloof, die staat ook tegenover de natuur, die gehoorzaamt niet vanzelf de natuurlijke opwellende begeerlijkheden, maar beheerst ze met een heilige macht, en gebruikt de leden zijns lichaams niet tot werktuigen der ongerechtigheid, maar van de gerechtigheid, diens ogen zien op God, ook in de natuur en het menselijk leven, diens oren horen alleen de woorden van God, ook in de toespraken der mensen, diens mond spreekt de waarheid Gods, ook in de eenvoudigste en gemeenzaamste gesprekken, en diens hart dorst naar God, naar de levende God, ook temidden van de veelvuldige aardse dingen, waarin hij zich beweegt. Want de zonde zal over u niet heersen; want gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade. Onder de wet te zijn is aan eigen kracht overgelaten te zijn. De wet eist haar vervulling zonder de kracht ertoe te verlenen; alleen voor hem, die haar vervult, heeft zij de belofte: "Gij zult leven!" Doch niemand vervult haar en kan haar vervullen, en zo blijft de zonde heersen over de mens. Onder de genade te zijn, is onder de belofte Gods te zijn: dat Hij zelf zijn wet in ons hart schrijven en, door de Heilige Geest ons te geven, maken zal dat wij niet meer overtreden, terwijl de zonden, die wij deden of nog doen, ons vergeven worden. De genade geeft ons dus de macht om de zonde niet alleen te bestrijden, maar over haar te heersen. Wij hebben alsdan wel zonde, maar wij willen haar niet dienen, wij willen niet meer zondigen. Wat dan? Zullen wij zondigen, omdat wij niet zijn onder de wet, maar onder de genade? Dat is ver. De apostel stelt de mogelijkheid van zulk een gezindheid. En werkelijk bestaat zij bij de zogenaamde anti-nominianen (wet bestrijders), zoals wij kortelings reeds opmerkten, die zich vrijgemaakt achten van de wet, om nu onder het evangelie de vrijheid te hebben van te zondigen, zonder de veroordeling van de wet te vrezen te hebben. Het is een gruwelijke dwaling, en in zichzelf een leugen. Wij kunnen met die zienswijze en deze gezindheid niet onder de genade zijn, maar zijn daarmee vanzelf onder de zonde. Dit maakt de apostel ons ten hoogste duidelijk in de woorden: Weet gij niet, dat wie gij uzelf stelt tot dienstknechten ter gehoorzaamheid, gij dienstknechten zijt degene, die gij gehoorzaamt, of van de zonde tot de dood, of van de gehoorzaamheid tot gerechtigheid? De zaak kan niet eenvoudiger en duidelijker voorgesteld worden. Hij, die wij gehoorzamen, is onze meester. Gehoorzamen wij de zondige begeerlijkheden, zo is de zonde onze meesteres en leidt ons ter dood; zo wij de gerechtigheid Gods gehoorzaam zijn, zo is God in Christus onze Heer en Meester, en zij leidt ons tot het eeuwige leven. Maar God zij dank, dat gij wel dienstknechten van de zonde was, maar dat gij nu van harte gehoorzaam geworden bent aan het voorbeeld van de leer, tot hetwelk gij overgegeven bent, en vrijgemaakt zijnde van de zonde, zijt gemaakt dienstknechten der gerechtigheid. Wel verre dat de apostel de gelovigen in Christus te Rome, de gemeente des Heren, zou verdenken, dat zij in zulk een dwaling verkeerden, of ertoe konden vervallen, dankt hij God, juist omdat zij door het geloof in Christus geheel anders, ja het tegenovergestelde denken en doen. Vroeger waren zij zeker dienstknechten van de zonde, doch nu waren zij van harte gehoorzaam geworden aan de voorschriften van de evangelische leer, welke zij thans toegedaan waren, en van de zonde vrijgemaakt door het geloof in de rechtvaardig makende kracht van Christus bloed, tot dienstknechten van de gerechtigheid gesteld en bekwaam gemaakt. Trouwens een volstrekte vrijheid is er niet voor de mens. Vrijheid van de ene dienstbaarheid is de overgang tot de andere, nu niet meer van onze eigen wil, maar van de wil van God. De ware vrijheid bestaat dus in gehoorzaamheid aan God, maar die gewillig is. Al

doet men het goede, indien het op eigen gezag geschiedt, deugt het niet. Daarom is vrijheid verlost te zijn van onze eigen wil. Ik spreek op menselijke wijze, om de zwakheid van de wil van uw vlees. De apostel erkent, evenals de Heer bij zijn discipelen, bij de gewilligheid des geestes, de zwakheid van het vlees. Hij kon niet op enkel geestelijke wijze tot de gemeente spreken, want daartoe waren zij nog niet genoeg ontwikkeld. Hij moest hen daarom door voorbeelden uit het natuurlijk menselijk leven de zaken zo duidelijk maken, dat zij in het recht begrip ervan niet konden mistasten, en dat doet hij dan ook nu. Want gelijk gij uw leden gesteld hebt, om dienstbaar te zijn der onreinigheid en van de ongerechtigheid tot ongerechtigheid, alzo stelt nu uw leden, om dienstbaar te zijn van de gerechtigheid tot heiligmaking. "De krachten, waarmee gij vroeger zonde deed, gebruikt die nu om er heilige dingen mee te verrichten. Hebt gij de talenten u toevertrouwd besteed in de dienst der wereld, besteedt ze nu in de dienst van God." Want toen gij dienstknechten waart van de zonde, zo waart gij vrij van de gerechtigheid. Wat vrucht dan had gij toen van die dingen, waarover gij u nu schaamt? Want het einde derzelve is de dood. Er is een ware vrijheid en er is een valse vrijheid, en van alles wat waar en goed en goddelijk is, is een menselijk, soms duivels namaaksel. Vrij te zijn van de gerechtigheid is in onze tijd tot een leuze van vele zogenaamde volksvrienden geworden. Zij zeggen het ronduit in hun lasterlijke geschriften: "Christus heeft ons willen vrijmaken van het vlees, wij willen ons vrijmaken van de geest," dat is van God. Vandaar de gruwelen, die erin de naam dezer valse vrijheid geschied zijn. In de revolutietijd te Parijs rookte de guillotine weken achtereen van het bloed van de slachtoffers van deze helse vrijheid. Haar vrucht kan dan ook niet anders zijn dan de dood, hetzij ze geheel een volk of de enkele mens beheerst, en haar dienstknechten, wanneer God hen tot bekering brengt, hebben niet anders dan zich te schamen en te verootmoedigen over de zonden, die zijzelf bedreven en deden bedrijven. Maar nu, van de zonde vrijgemaakt zijnde en Gode dienstbaar gemaakt zijnde, hebt gij uw vrucht tot heiligmaking, en het einde het eeuwige leven. Welk een tegenoverstelling van de mens op de weg van de heiligmaking en die op de weg van de zonde, van de godvruchtigen met de goddelozen! Het is een tegenstelling als die van het licht met de duisternis, van het eeuwige leven met de eeuwige dood. Want de bezolding van de zonde is de dood, maar de genadegifte Gods is het eeuwige leven door Jezus Christus onze Heer. De macht van de zonde en die van de zondedienst, hoe groot zij op aarde mag zijn, eindigt in haar eigen ondergang. De zondaar als zodanig vernielt zichzelf, hij maakt zijn geweten tot zijn aanklager, zijn hart tot middelpunt van alle mogelijke benauwdheden en angsten, zijn geest tot een helse geest; dat doet hij aan zichzelf door de zonde, maar de genade geeft hem het eeuwige leven, door en in Jezus Christus onze Heer, en uit dat leven denkt hij, spreekt hij, handelt hij, voortgaande van de ene volmaaktheid, zaligheid en heerlijkheid tot de andere. Weet gij niet, broeders! (want ik spreek tot degenen, die de wet verstaan) dat de wet heerst over de mens, zolang als hij leeft. De apostel gaat nu over tot de aanwijzing, dat in de dood van Christus, en in onze gemeenschap daarmede, niet alleen de kracht van de zonde voor ons gebroken, maar ook de kracht (de eis en straf) van de wet zelf opgeheven is. Hij richt daartoe zijn rede bepaald tot de gelovigen uit de Joden, die als zodanig de wet verstaan boven de Heidenen. Hij noemt deze gelovigen broeders, terwijl hij al de gelovigen in de gemeente uit de heidenen gewoonlijk noemt: heiligen en geliefden, of geroepenen. De wet nu als zodanig heeft geen macht over de mens dan gedurende diens leven; met 's mensen dood houdt haar macht over hem op. Want een vrouw, die onder de man staat, is aan de levende man verbonden door de wet; maar indien de man gestorven is, zo is zij vrijgemaakt van de wet des mans. Daarom dan, indien zij van een andere man wordt, terwijl de man leeft, zo zal zij een overspeelster genaamd worden, maar indien de man gestorven is, zo is zij vrij van de wet, alzo dat zij geen overspeelster is, als zij van een andere man wordt. De opheldering is volkomen duidelijk. Gelijk het testament juist door de dood van de testamentmaker vast wordt voor zijn erfgenamen, zo wordt de wet door de dood van de met haar verbondenen, los van hen. Zo dan, mijn broeders! gij zijt ook van de wet gedood door het

lichaam van Christus, opdat gij zou worden eens anderen, namelijk Degene, die van de doden opgewekt is. "Zolang gij niet geloofde in Christus, als voor de zonde, als voor u gestorven, waart gij even wettig aan de wet verbonden als de vrouw het is in haar echt met haar man; doch nu Christus volkomen heeft voldaan aan de eis en de straf van de wet, door zijn volmaakte gehoorzaamheid tot in de dood des kruises, nu is Christus het einde van de wet geworden; zij is in Hem overgegaan, zodat Hij het einde is der wet des ouden verbonds, en het begin van de nieuwe wet, van het nieuwe verbond, het verbond van de genade, welke nieuwe wet is de liefde Gods, uitgestort in onze harten door de Heilige Geest, en door dezelfde Geest uitvloeiende uit onze harten tot de broederen. Is nu die wet, uw wettige man weleer, in Christus op het kruis gestorven, zo zijt gij nu vrij van deze weleer wettige man; God heeft er u vrij van gemaakt door de dood zijns Zoons, want uzelf kon gij er niet vrij van maken. Doch waartoe heeft God u vrijgemaakt van de wet, uw eerste wettige man? Immers alleen, opdat gij u verbinden zou met een anderen man, met de uit de dood opgewekte Christus, zijn Zoon. "De gang van de redenering is hier bij de apostel bij uitnemendheid schoon, door Christus hier niet voor te stellen, gelijk hij elders meermalen doet, als degene, met wiens dood wij ons in verbintenis moeten stellen, maar als degene, die door zijn opstanding uit de dood, de levende is in alle eeuwigheid. In de dode Christus is onze eerste wettige man (de wet) gestorven, in de opgestane Christus is Christus zelf naar hetzelfde recht, onze wettige man geworden door het geloof, dat zijn kracht heeft in het verbond der genade. Opdat wij Gode vruchten dragen zouden. Ziet hier het doel van al Gods genadebetoningen jegens de mens in Christus. God wil ons van in het wild groeiende en niet vrucht dragende bomen veranderen in enkel vruchtbomen, door ons over te planten van de dorre grond van de natuur in zijn met eigen hand geplante heerlijke lusthof, te bestralen met de glans en gloed van Christus (de Zon van de gerechtigheid) en te bevochtigen met de dauw des Heiligen Geestes, opdat wij Gode vrucht dragen. En welke heerlijke vruchten moeten dit zijn! Wij kunnen er ons enigszins een voorstelling van maken door te bedenken, dat waar de heerlijke Christus de wijnstok is, de ranken uit Hem de heerlijkste druiven moeten voortbrengen. Zeker zien wij daarvan weinig, maar zij groeien ook voor God, en deze ziet in het verborgene, en onderkent de planten, door Hem zelf geplant, van die, welke niet door Hem geplant, en daarmee ter uitroeiing bestemd zijn Mattheus 15.13. Want toen wij in het vlees waren, wrochten de bewegingen der zonden, die door de wet zijn, in onze leden, om de dood vruchten te dragen. Zolang wij nog in het natuurlijke, vleselijke leven verkeerden, waren de zondige bewegingen, die door de wet ontstonden, in onze leden en door onze zinnen werkzaam, om ook vruchten voort te brengen, zeker, maar voor de dood, voor het verderf. Maar nu zijn wij vrijgemaakt van de wet, overmits wij die gestorven zijn, onder welke wij gehouden waren. De apostel blijft hier nog altijd in dezelfde beeldspraak, als waardoor de wet dezelfde wettige macht over ons had, als de ongestorven man over de vrouw. In Christus is die eerste man gestorven (de wet in eis en straf teniet gedaan) en de tweede man opgestaan. Alzo dat wij dienen in nieuwigheid des geestes, en niet in de oudheid van de letter. Het Oude Testament staat niet tegenover het Nieuwe als vlees en geest, want ook het Oude Testament is uit God, maar als letter en geest, dat is, als uitwendig gegeven, tegenover inwendig in het hart geschreven. De letter is iets uitwendigs, de geest iets inwendigs. De letter bestaat in voorschriften, de geest in verrichtingen; de letter eist daden, de geest geeft krachten. Dat God de wet op twee stenen tafelen schreef, gaf te kennen, dat Hij haar niet op de tafelen van hart schreef, anders zouden deze stenen tafelen overbodig zijn geweest. God had dan ook het wet verbond met Israël, dat door Israëls ongeloof vernietigd werd, verworpen, en een nieuw verbond beloofd, dat door geen ongeloof kon worden tenietgedaan, omdat het zelf het geloof gaf, het eeuwig nieuw verbond, dat in de harten van de verbondelingen door de Heilige Geest zou geschreven zijn, zoals wij vroeger breedvoerig hebben aangewezen met aanhaling van Jeremia 31.31-34. Het uitwendige, de letter is voor verandering vatbaar, maar de geest, het inwendige is altijd nieuw. Door de openbaring van het nieuwe Testament van de genade in Christus, welke een bediening

van de Heilige Geest is, is het wet verbond een oud verbond geworden, een verbond in de oudheid van de letter, een wet, bestaande in eisen, die voor ieder, die onder het Nieuwe testament is, verouderd zijn, hun recht en kracht verloren hebben. Wat zullen wij dan zeggen: Is de wet zonde? Dat is ver. Er is altijd groot gevaar, dat men uit een waarheid verkeerde gevolgtrekkingen maakt. Men moet altijd in de lijn blijven, die een schrijver zelf trekt, want dezelfde zaak kan voor het ene betoog onaannemelijk en voor het andere onmisbaar zijn. Ten opzichte van het Nieuwe Testament is het wet verbond een oude letter niet alleen, maar is het ook de aanleiding tot meerdere zonden, omdat hoe meer geboden aan de zondige mens gegeven worden, hoe meer zijn overtredingen zijn. Doch blijft men nu niet in deze fijn getrokken lijn van de redenering, dan komt men tot verkeerde gevolgtrekkingen, dan kan men vragen: Is dan de wet zonde? Dat is ver, zegt de apostel. De wet zelf is geen zonde, maar zij is de onschuldige aanleiding er toe. Dat de wet meerdere zonden doet openbaar worden, ligt niet aan de wet, want die is heilig als God, maar aan de mens, wie zij gegeven is, want deze is zondig. Ja, ik kende de zonde niet dan door de wet, want ook had ik de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de wet niet zei: Gij zult niet begeren. Zonder uitwendige wetten zou geen burgerlijke maatschappij kunnen bestaan, want het geweten is niet genoegzaam om te doen weten, wat wij voor het algemeen belang moeten doen en laten; doch ook voor de onderscheiding van persoonlijke belangen blijkt het geweten niet genoegzaam te zijn. Immers in zeer vele gevallen meent de een recht te hebben, waar de ander enkel onrecht ziet. Indien er nu geen burgerlijke wetten en rechten waren, die naar de wet en niet naar het persoonlijk gevoelen oordelen, wat zou er van de maatschappij worden? Evenzo is het ook in het geestelijke. De heidenen, die geen geschreven wet hadden als Israël, zagen in een menigte van verrichtingen geen zonde. Zij dienden afgoden in plaats van de levende God, zij volgden de lusten huns vlezes, in plaats van die te beheersen, zij verdrukten de zwakken in plaats van die te steunen, zij voerden oorlogen in plaats van de vrede na te jagen, en zij deden dat alles en nog zoveel meer, zonder dat zij er zonde in zagen. Hoe gezegend was dus in dit opzicht de wetgeving aan Israël. God, de heilige God, gaf er zijn heilige wil mede te kennen, en ontdekte daarmee de zondaar aan zichzelf. Ja, tot dat einde werd dan ook alleen, gelijk van achteren blijkt en zoals wij reeds gezegd hebben, de wet door God aan Israël gegeven. Dat de wet gehouden zou worden in al haar delen was een onmogelijkheid, en daartoe gaf God dan ook de wet niet, want Hij verbond er onmiddellijk de offeranden mede, die de onwillekeurige overtredingen van de wet (doodslag en andere moedwillige zonden waren uitgesloten) verzoenden. Doch de wet moest de mens aan zichzelf als een zondaar voor God leren kennen, en opwekken tot een heilige wandel, zoals dan ook de godvruchtige onder het Oude Verbond onberispelijk voor de wet genoemd worden. En nu bleef de wet niet bij de uitwendige bedrijven van de mens staan, maar zij drong door tot de fijnste roerselen van zijn hart, en ontblootte in dat hart de bron van alle zonden, door tot de zondaren te zeggen: Gij zult niet begeren iets wat van uw naaste is. Had de wet Gods dat begeren, door het te verbieden, niet tot zonde gesteld, wie zou het voor zonde gehouden hebben? "Begeren is immers maar een gedachte, een denkbeeld, een opwelling, geen daad, en zelfs geen poging om het te verkrijgen", zo spreekt de mens; maar God zegt: "uit uw begeerte kiemt uw daad; strijdt gij niet tegen uw begeerte, zo is uw daad aanwezig vóór gij het vermoedt, en eigenlijk is de begeerte reeds de innerlijke daad, de daad van de geest in u, van uw persoonlijkheid; de werkelijke daad is slechts een naar buiten openbaren van de innerlijke begeerte". De wet zelf is dus heilig, en eist enkel heiligheid. Maar de zonde oorzaak genomen hebbende door het gebod, heeft in mij alle begeerlijkheid gewrocht. "Door de wet, het gebod, heeft de zonde aanleiding ontvangen en de gelegenheid genomen, om in mij (de apostel noemt zich hier als voorbeeld van al de Joden) alle begeerlijkheid op te wekken". Immers de trek naar het verbodene is de mens eigen, wat hem niet verboden is, trekt zijn bijzondere oplettendheid niet, maar wordt door hem gedaan, zonder er over na te denken of bij stil te staan. Want zonder de wet is de zonde dood. Niet in die zin, dat indien de mens zonder de geschreven wet was, hij

geen zondaar meer zou zijn, nee, hij zou nog altijd een zondaar zijn, en nog een innerlijke wet (zijn geweten) hebben; maar de zonde zou als zonde voor hem dood zijn, hij zou er geen zonde in zien. Dit bewijzen de heidenen, die zonder de wet van Israël waren. Zij leefden in de zonde zonder haar als zonde te erkennen. De zonde was voor hen als niet bestaande, als dood. En zonder de wet zo leefde ik eertijds. De apostel stelt zichzelf voor in al de toestanden, waarin de mens gewoonlijk bij opvolging verkeert. Eerst is de mens zonder de wet, en dan leeft hij een natuurlijk leven. Het kind, het knaapje, het meisje zijn hiervan de voorbeelden. Zij kennen geen wet, hebben geen wet, vragen naar geen wet. Zij leven naar de natuur. Maar als het gebod gekomen is, zo is de zonde weer levend geworden. Tot zolang men de wet van God niet kent, ligt de zonde als dood in het hart van de mens. Is ook niet in onze prilste jeugd de zonde in ons? Zeker, maar omdat de wet nog geen eisen aan ons doet, is zij dood in ons; die eisen maken haar levend, want nu ontstaat het verzet, dat zonder aanval niet behoefde plaats te hebben. Gelijk zich in de zonnestraal het anders onzichtbare stof in onze kamer doet zien, zo ook het licht Gods in onze harten, onze bedorvenheid. Hoevelen moeten nu zeggen: Ik meende dat ik zo gelukkig was, omdat ik zo gerust was, niet vermoedende dat er ook een valse, vleselijke, dodelijke rust is, die het ongeloof ons geeft. En hoevelen zijn er nog volkomen gerust in hun staat, en die niet verontrust willen worden, maar met de Farizeeën tot Hem, die de ogen van de blinde opent, en ook de hunne wil openen, met afkeer antwoorden: Zijn wij dan ook blind? Doch ik ben gestorven. Waar de zonde in de mens leeft, daar is de mens geestelijk dood. De zonde doodt hem in geestelijk, goddelijk opzicht. En het gebod, dat ten leven was, hetzelve is mij ten dood bevonden. Ware de mens heilig, de heilige wet zou zijn leven zijn, maar nu hij zondig is, strekt zij hem ten dode, door zijn zonde te openbaren en te verdoemen. Giet ook de edelste wijn in een azijnfles, hij zal er niet edel in blijven, maar terstond zuur worden. Want de zonde, oorzaak genomen hebbende door het gebod, heeft mij verleid en door hetzelve gedood. De zonde uit haar dood opgewekt door het gebod, de wet Gods, brengt de verleiding mede; zij wekt de begeerte tot haar genietingen op, en op die wijze wordt de mens door haar gedood, naar het woord van Jacobus 2.14,15: Een ieder wordt verzocht als hij van zijn eigen begeerlijkheid afgetrokken en verleid wordt. Daarna de begeerlijkheid ontvangen hebbende, baart zonde, en de zonde voleindigd zijnde, baart de dood. Alzo is de wet heilig en het gebod is heilig, en rechtvaardig en goed. Is dan het goede mij de dood geworden? Dat is ver. God is tegelijk heilig en genadig, maar de wet is alleen heilig. De wet is van God; hoe zou zij dan anders dan goed zijn en het goede werken? Doch bij de zondaar was zij krachteloos om zijn zonde teniet te doen, maar daarentegen ten volle krachtig om zijn zonde aan het licht te brengen en hemzelf als schuldig te doden. Maar de zonde is mij de dood geworden, opdat zij zou openbaar worden zonde te zijn, werkende mij door het goede de dood, opdat de zonde bovenmate werd zondigende door het gebod. Zo is dan de eigenlijke oorzaak van onze dood niet de heilige wet, maar de zonde, en dat is nu juist de vloek der zonde, dat zij de heilige wet verhindert haar goed werk bij de mens te doen niet alleen, maar dat de zonde zelf zich door het gebod, door de wet, in haar volle overvloeiende kracht openbaart. Want wij weten dat de wet geestelijk is, maar ik ben vleselijk verkocht onder de zonde. Men vergeet niet, dat de apostel hier spreekt van zijn natuurstaat, die staat, waarin ook de wet de zonde meerder maakt, waardoor wij sterven. Hij voert hier de reden aan, waardoor het goede Gods (de wet) dit bij ons teweegbrengt. Het is omdat de wet geestelijk, goddelijk is, en wij van nature bloot menselijk, vleselijk, en daarmee onder de zonde verkocht zijn, haar lijfeigenen, haar slaven geworden zijn. En dat dit de natuurlijke toestand is van alle mensen heeft de apostel reeds volledig betoogd. God staat tegenover de zonde, en zo staat de wet Gods tegenover de zondaar. Wat God eist, wil de mens niet, want de zonde gebiedt hem het tegendeel, en de zonde heeft macht over hem, en hij gehoorzaamt haar. Vandaar de strijd der heilige, geestelijke wet tegen de onheilige geestelijke mens, die op des mensen dood uitloopt. Want hetgeen ik doe, dat ken ik niet. Dit behoort nog mede tot de natuurstaat van de mens, het is de onwetendheid zijns verstands bij de

vervreemdheid zijns harten van God, waardoor hij niet weet wat hij doet, geen kennis hebbende van de wet, en daarmee niet van het onweersprekelijk onderscheid tussen goed en kwaad, dat door het geweten niet altijd volkomen juist te onderscheiden is. Want hetgeen ik wil dat doe ik niet, maar hetgeen ik haat, dat doe ik. Hiermee gaat Paulus over uit zijn natuurstaat in zijn genadestaat, want de goede wil is alleen bij de bekeerde mens. Doch ook deze is, ofschoon een begenadigd zondaar, nochtans een zondaar en blijft het al zijn dagen. Hij ondervindt zelf ieder ogenblik, dat hij doet wat hij niet wil, maar haat, namelijk het kwade. Die nu het kwade haat en het goede lief heeft, is op geestelijk gebied geen vleselijke onder de zonde verkochte mens meer, nee, zoals dan ook de apostel straks zelf zeggen zal. En indien ik hetgeen doe, dat ik niet wil, zo stem ik toe dat de wet goed is. Indien ik zelf het goede, het volmaakt goede, het goddelijk goede wil, maar niet kan doen, zo geef ik zelf hiermee getuigenis aan de wet, dat zij goed is, want haar wil stemt met de mijne overeen. Zoiets kan door niemand gezegd worden, dan die de wet kent en erkent in haar goddelijke heiligheid. Blijven wij nu indachtig, dat Paulus spreekt van het goede, dat de wet eist, dat is het volstrekt goede, hetgeen de bekeerde mens wel wil, maar niet kan volbrengen, zo wordt ook het vervolg van de apostels redenering ons duidelijk. Ik dan doe dat zelf nu niet meer, maar de zonde, die in mij woont. De apostel onderscheidt als begenadigd zondaar tweeërlei in zich: de nieuwe mens, zijn eigenlijke persoonlijkheid, en de zonde, die nu bij hem inwoont, terwijl zij vroeger over hem heerste, de meesteresse in huis was. Hij scheidt zich van haar af, en zegt: "Als ik doe wat ik niet wil, maar haat, dan is dit niet aan mij toe te schrijven, maar aan mijn zondige toestand, waardoor ik mij niet kan bewegen zoals ik wil, maar overal op grenzen stuit, die mij dat onmogelijk maken." Want ik weet dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont. De apostel blijft zich bewust, dat hij naast de nieuwe natuur nog de oude natuur in zich omdraagt, en dat die oude natuur eenzelvig is met de zonde, zodat daarvan niets goeds te wachten is, maar alle kwaad. Want het willen is wel bij mij, maar het goede te doen vind ik niet. De apostel wilde, gelijk ieder gelovige wil, heilig zijn. Gods heiligheid door de wet hebbende leren kennen, is ook zijn hoogste lust God gelijkvormig te worden. Hij weet, dat heiligheid het sieraad is van Gods huis, en hij begeert dan ook dat sieraad aan zich te dragen en in sneeuwwitte kleren voor God en mensen te wandelen. Dit wil hij, maar kan hij het ook? Struikelt hij niet nog dagelijks in veel? Komen er geen onbehoorlijke gedachten meer op in zijn hoofd, geen onreine driften meer in zijn hart, geen ongepaste woorden meer van zijn lippen? En wat zijn deze anders dan zoveel smetten op dat sneeuwwitte kleed, dat hij zo gaarne onbesmet zou willen dragen? Want het goede, dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, doe ik. Wij moeten de zonde niet willen, zoals men niet wil ziek zijn, en toch wie kan buiten ziekte blijven? Als deze ons overvalt moet men haar wel dulden, doch niet zonder de hulp van de geneesheer in te roepen; zo moet ook de grootste zonde ons het snelst tot Jezus doen gaan, want Hij is de geneesheer van de zonde; en nu, nog eens: het goede dat Paulus wil doen, is het goddelijk goede, het Gode behagelijke, het heilige. Dit vermag hij wel te willen, maar niet ten uitvoer te brengen; terwijl hij daarentegen het onheilige, dat hij niet wil, doet. De apostel kent zich dus een heilige wil toe; maar onvermogend om zonder zonde te blijven, dus zich in enkel heiligheid werkzaam te betonen. Hij gevoelt dit gebrekkige van zijn heiligmaking diep, en betreurt het ten hoogste, maar hij troost zich bij herhaling met de opmerking, dat hetgeen tegen zijn wil geschiedt, ook niet hem toegerekend kan worden. Indien ik hetgeen doe, dat ik niet wil, zo doe ik nu hetzelve niet meer, maar de zonde, die in mij woont. In de natuurstaat is de mens het eens met zijn zonde, en daarmede is hij met haar één persoon, een zondaar; maar in de genadestaat wordt de persoonlijkheid van de mens losgemaakt van de zonde en tegenover haar gesteld door zijn wil te heiligen. Hiermee bestrijdt hij de zonde in zich, zonder haar te kunnen uitroeien, en zo strijdt hij met haar levenslang, zonder tot zijn begeerte: volkomen onzondigheid, te kunnen geraken. Zo is dan de Christen waarlijk volmaakt in Christus door de Heilige Geest. Hij wil het volmaakt goede, maar kan het niet, daarin door zijn toestand in het vlees verhinderd wordende. Zo vind

ik dan deze wet in mij: als ik het goede wil doen, dat het kwade mij bijligt. De kleinste zonde is bij de apostel het kwade, dat hem bijligt: hij wil het volmaakte en niets dan het volmaakte. Immers de gelovige heeft voor alle zonden, ook de allerkleinste, een oneindige schrik. Het is de strijd tussen Adam en Christus in ons. Mij dunkt de apostel kon niet duidelijker spreken om aan te tonen, dat wanneer de bekeerde mens alleen het goede wil doen, zich dadelijk het kwade er bij voegt. En wordt dit niet bewezen door de onophoudelijke ondervinding van ieder Christen? Ik hoor bijvoorbeeld van een grote geldelijke nood spreken voor een Christelijk gezin, en nu is mijn wil gereed daarin te voorzien, natuurlijk ruim en onbekrompen, want door genade heb ik een goede wil, doch terstond voegt zich bij dat onbegrensde goede de bedenking: "Wees voorzichtig, geef niet te veel opeens, gij kunt altijd later meer doen, en laat anderen ook wat doen." Ik wil naar de kerk gaan, om Gods Woord te horen. Goed, het kan niet beter. Maar nu komt terstond de vraag er bij: "Waar predikt mijn liefste predikant, waar ik het meeste bij geniet, want bij hem moet ik wezen; al de anderen, hoe zuiver zij ook prediken, zijn mij meer of min onverschillig." Ik hoor dat een broeder krank is, terstond word ik opgewekt om hem te bezoeken, doch nauwelijks is dit goede voornemen opgevat, of de zwarigheden komen er tegen op als zoveel belemmeringen of althans vertragingen om het ten uitvoer te brengen: de ogenblikkelijke drukte van mijn bezigheden, de mindere geschiktheid van de tijd, het ongunstige weer en wat dies meer zij. Dit zijn nu slechts enkele voorbeelden uit honderden, die bewijzen dat, wanneer wij het volmaakt goede willen, het kwade ons bijligt. Wie weet toch niet, hoe goed Christen hij is, te klagen over het afzwerven van de gedachten bij het horen van de prediking, van het gebed, of bij het zelf bidden en zingen? Wie ziet zich niet bij de heiligste handelingen als met pijlen beschoten in soms de meest onheilige invallende denkbeelden? Doch zullen wij nu hieruit afleiden, gelijk sommigen gedaan hebben en nog doen, dat ook de begenadigde mens niets kan doen, en dus ook niets doet dan zonde? Ver is van ons deze dwaling, zij weerspreekt geheel de Schrift. De Heer zelf, zoals wij vroeger reeds opmerkten, spreekt van de goede mens met zijn goede schat, en verklaart, dat evenmin als de kwade boom goede vruchten, de goede boom kwade vruchten kan voortbrengen. De apostel betuigt een heilige wil te hebben, die door de zonde wel bestreden, maar niet bevlekt kan worden. De goede wil is en blijft het beginsel van de daad, en maakt de daad goed, al is het ook dat het zondige haar ter zijde gaat. Al doet gij de edelste wijn in een dof versleten glas, de wijn zal er niet onedel door zijn. Het uiterlijk edele ontbreekt er aan, maar het innerlijk edele blijft onaangeroerd. Want ik heb een vermaak in de wet Gods naar de inwendige mens; maar ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds en mij gevangen neemt onder de wet van de zonde, die in mijn leden is. Kan dit samengaan? Ja, gelijk Christus en de oude mens in de wedergeboorte kunnen samengaan. Te verbeteren is de oude mens niet. Dat hij dit wél is, is het leerstelsel van het nut van het algemeen. Neen, de oude mens is niet te verbeteren, maar daarom laat men hem zijn wil niet, wanneer de nieuwe mens in ons geboren is en tegen hem overstaat en hem wederstaat. De wedergeboorte maakt de mens tot een geestelijk muntstuk, op welks een zijde te lezen staat: onverbeterlijk bedorven, en op de andere: onbesmettelijk rein. De mens in zijn natuurstaat heeft enerlei wet in zich, die der zondigheid. Wel heeft hij ook een tweede, zedelijk goede wet in zich (zijn geweten), doch deze wordt ten opzichte van God en goddelijke dingen buiten werking gesteld door de opperheerschappij van de zonde over de mens. De apostel toont reeds dadelijk de proef van deze zaak. Hij zegt: Ik heb een vermaak in de wet Gods naar de inwendige mens. Heeft de mens dit in zijn natuurstaat? Immers niet. Hij kan hebben en heeft niet zelden een vermaak in het menselijk goede, door de opgewektheid van zijn geweten en de edelheid van zijn hart en karakter; doch ook de edelste en beminnelijkste onder de mensen, die geen bekering kennen noch ervan weten willen, kan niet van zichzelf getuigen: Ik heb een vermaak in de wet Gods naar de inwendige mens. Dat kan alleen het kind van God zeggen. Hij alleen heeft een inwendige nieuwe en een uitwendige oude mens, die tegenover elkaar staan, en een strijd voeren op leven en dood. De inwendige mens is

geestelijk en staat onder de ordening van de genade; de uitwendige mens staat onder de wet van de zonde, die zijn zetel heeft in onze leden, dat is in onze lichamelijke, zinnelijke, vleselijke begeerlijkheden. En die wet van de zonde is zo sterk, dat zij ons gevangen neemt, in banden houdt en ons van onze vrijheid berooft, zodat wij het goede, dat wij doen willen, niet kunnen doen, en het kwade, dat wij niet willen, maar haten, niet van ons kunnen uitroeien of afweren. Of wie is meester over zijn invallende gedachten of onwillekeurige opwellingen van hart? De apostel noemt de zondigheid de wet van de zonde, gelijk in de natuur de zwaartekracht een wet is, die alles doet vallen, wat niet vastgehouden wordt. Ik ellendig mens! Zo ergens, dan spreekt de apostel hier uit de diepste diepte van het gevoel van zijn onvolmaaktheid. Heilig te willen zijn, is het edelste en hoogste wat de mens kan begeren en waarnaar hij kan streven, en dat niet te kunnen zijn, maar door een wet in onszelf gedwongen te zijn, de zonde in ons te herbergen, en gedurig aan haar aanvallen bloot te staan, dat maakt ons tot een ellendig mens en doet ons de kreet slaken: Wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods? Gij ziet, hier onderscheidt zich de apostel reeds van het lichaam van de dood, waarin hij woont als een gevangene. Ik kan u deze allertreurigste toestand niet beter schetsen, dan door de prent van een tekenaar, als Jan Luiken, geschied is. Hij stelt er een levend mens op voor, maar opgesloten in een menselijk geraamte. De mens leeft, maar hij is door het dode omvangen, en hij kan het rif niet verbreken en alzo niet zichzelf verlossen; integendeel, het geraamte is zijn onverbrekelijke gevangenis. Doch wat onmogelijk is bij de mensen, dat is mogelijk bij God. Op de vraag: Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods? geeft de apostel zelf het antwoord: Ik dank God, door Jezus Christus onze Heer. Alles is gelukkig in zijn eigen element. Wie dood is in zonden klaagt niet over het lichaam des doods, maar wie leeft door de Heilige Geest, die klaagt over zichzelf en dankt God. De apostel zegt in het volgende hoofdstuk Romeinen 8.23-25: Ook wijzelf, die de eerstelingen des Geestes hebben, wij ook zelf, zeg ik, zuchten in onszelf, verwachtende de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing van ons lichaam. Want wij zijn in hoop zalig geworden. De hoop nu, die gezien wordt, is geen hoop, want hetgeen iemand ziet, waarom zal hij het ook hopen; maar indien wij hopen hetgeen wij niet zien, zo verwachten wij het met lijdzaamheid. Door wie zal deze verlossing des lichaams geschieden? De apostel zegt het ons: door Jezus Christus onze Heer; en hij dankt God en verheerlijkt Hem voor deze heerlijke alles overtreffende verlossing; want indien wij enkel een nieuw schepsel zijn, en het oude voor ons is voorbijgegaan, zo zijn wij van de goddelijke natuur deelachtig geworden, en is het hoge doel van Gods genade met ons bereikt, een doel van eeuwige duur. Thans kunnen wij dan ook zeggen: de dood des lichaams bevrijdt ons van het lichaam des doods. Zo dan, ik zelf die wel met het gemoed de wet Gods, maar met het vlees de wet van de zonde. De bekering is een wonderbare zaak. Men gaat er niet mede van het ene huis in het andere; van het huis van Adam in het huis van Christus; neen, men blijft in een huis tezamen wonen, maar niet op dezelfde voet: de een als onze vijand, de andere als onze vriend. Vreemde toestand voorzeker, waarin men tegelijk ziek en gezond, sterk en zwak, zondig en onzondig is; doch hoe kan het anders, zolang vlees en geest verenigd zijn, zolang wij in dit lichaam leven? De apostel stelt hier de wet zijns gemoeds voor als de wet Gods, welke hij dient met zijn gemoed, met zijn hart, als de geestelijke, innerlijke, nieuwe mens, terwijl hij alleen naar zijn vleselijke natuur de zonde dient. Nu is er tweeërlei dienstbaarheid: een vrije en een gedwongene. De vrije dienstbaarheid is die des geestes, de gedwongene die van het vlees. Aan de laatste kan men zich niet onttrekken, hoe graag men dat ook zou willen. Deze woorden dienen Paulus thans tot de overgang van de uiteenzetting van

8:1 Het geestelijk leven. Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest. De apostel heeft de heerlijke hoogte beklommen, waarop hij ons met zijn voorafgaande redeneringen wilde brengen: de hoogte van de geruststelling, dat er in de gelovige in Christus, niettegenstaande de in hem overblijvende, hem aanklevende zonde, niets verdoemelijks aanwezig is. De zonde heeft in hem haar verdoemende kracht verloren, want zij wordt niet meer gevierd, gekweekt, gevolgd, maar veeleer veracht, onderdrukt en bestreden. De Christen heeft nog wel een vleselijke zin, maar hij voldoet er niet aan. Hij weet dat erin zijn vlees geen goed woont, doch hij wandelt niet meer naar het vlees, maar naar de Geest, waarmede hij een vermaak heeft in de wet van God; in één woord, zijn leven bestaat niet meer in het voldoen van de zondige begeerten van het vlees, maar in die van de heilige begeerten van de Geest. Want de wet des Geestes des levens in Christus Jezus heeft mij vrijgemaakt van de wet van de zonde en des doods. Wij horen hier de apostel zelf getuigen, dat hij van de wet in zijn leden, waarover hij straks klaagde, is vrijgemaakt door de hogere wet des Geestes, welke is een wet des levens, terwijl de wet in zijn leden een wet van de zonde en des doods is. Verstaat de apostel hiermee, dat hij geheel en al verlost is van het lichaam des doods door Jezus Christus, zodat zijn dankzegging volkomen is? Immers nee; want de apostel sprak niet van het verlossen uit het lichaam des doods (dat op een verlossing des lichaams door de dood heen wijst), maar van het lichaam des doods, en alsdan herhaalt hij nog zijn vroeger gezegde: Zo dan ik zelf die wel met het gemoed de wet Gods, maar met het vlees de wet van de zonde. En omdat hij dit doet, is er geen verdoemenis meer voor hem, noch voor iemand, die in Christus Jezus is, omdat dezulken niet meer wandelen naar het vlees, maar naar de Geest. Zij zijn in Christus Jezus door de wet (de macht, de heerschappij) des Geestes, des levens bevrijd van de wet (de macht, de heerschappij) van de zonde en van de dood. Wij hebben dus hier te doen met het geestelijk leven (het leven door en uit en in de Heilige Geest) van de gelovige. In dit geestelijk leven komt alles daarop aan, dat al wat men doet, in God gedaan zij. De schoonste beginselen buiten God geoefend, zijn verderfelijk. Er zijn vele mensen, en onder deze staatslieden van een uitnemend verstand, die uitnemende denkbeelden hebben, doch omdat zij ze buiten God willen verwezenlijken, zijn ze verderfelijk. De Christen nu werkt uit een hogere geest dan de menselijke, uit de Heilige Geest. Met deze is Christus in hem en hij in Christus, niet denkbeeldig, maar werkelijk. Want hetgeen van de wet onmogelijk was, omdat zij door het vlees krachteloos was, heeft God, zijn Zoon zendende in gelijkheid des zondigen vlezes, en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees. Het was van de wet, ofschoon zelf heilig, onmogelijk om de zondaar te heiligen en aan haar uitspraken gehoorzaam te doen zijn. De zondige toestand, de vleselijke natuur van de mens maakte de wet in dit opzicht krachteloos. Doch wat de wet niet vermocht tot stand te brengen, dat bracht God tot stand, door zijn Zoon als mens (in het vlees) te zenden, en in zijn vlees de zonde te veroordelen, te oordelen, te straffen. Dat Christus in gelijkheid van het zondige vlees kwam, blijkt uit zijn waarachtig menselijke natuur, waardoor Hij aan al de zwakheden en behoeften van ons lichaam (die toch alleen de gevolgen der zonde zijn) even volkomen onderhevig was als wij zijn. De uitdrukking gelijkheid is zeer fijn en teder gekozen. Ofschoon Christus zonder zonde was, werd Hij echter door zijn komst in het vlees met het zondige vlees, de zondaar, gelijkgesteld. Alleen naar de Geest onderscheidde Hij zich van ons door zonder zonde, en daarmee niet aan de dood onderworpen te zijn. De dood had geen recht op Hem, want Hij was de Heilige Gods; alleen door zich vrijwillig daartoe over te geven kon Hij sterven, en Hij gaf zich daartoe over voor de zonde, om het oordeel van God, dat op de zondaar in het vlees rust, te ondergaan en teniet te doen. Laat ons duidelijk zijn. Op de zondige menselijke natuur rustte het oordeel van God, Christus treedt als de Heilige in die menselijke natuur en neemt de gevolgen van haar zondigheid (Gods oordeel over haar) op zich en lijdt en sterft er voor, zodat in Hem de zonde in de menselijke natuur vernietigd is, en nu alleen de grote zaak overblijft, dat hetgeen in Christus waarachtig is, ook waarachtig zij in ons, die nog in het vlees en daarmee nog zondig zijn. Dit

geschiedt door Christus' gemeenschap en daaruit voortvloeiende eenheid met ons, en onze gemeenschap of eenheid met Christus, door de Heilige Geest, die Hij ons geeft en waaruit wij leven, handelen en wandelen. De wet is dus op en in zichzelf als het ware wat bij ons een ontvanger is. Hij zendt u het belastingbiljet thuis, doch gij hebt geen geld. Kunt gij nu tot de ontvanger zeggen: "Betaal het voor mij?" Hij zal tot u zeggen: daar ben ik niet voor; ik ben een ontvanger, geen gever. Daarvoor moet gij elders hulp zoeken. Zo weet ook de wet enkel van eisen, maar het Evangelie geeft. Het eist ook, ja, zeer veel, maar uit het gegevene. Het laat een algenoegzame gave (Christus) voorafgaan, en zo kan de eis niet te groot zijn, hij blijft altijd beneden het peil der verleende gave. Opdat het recht van de wet vervuld zou worden in ons. Wel verre dat de wet dus voor de gelovige ontbonden wordt, wordt zij juist door hem vervuld en alzo haar gezag erkend en haar eis gehoorzaamd. Zoals de Heer zelf betuigde, niet gekomen te zijn om de wet en de profeten te ontbinden, maar die te vervullen Mattheus 5.17, betuigt ieder van zijn discipelen hetzelfde op zijn beurt. Doch ieder van hun voegt er bij, wat Paulus hier ook bijvoegt, dat Christus dit deed uit zichzelf, want Hij was de heilige Heer, maar wij zijn door Hem tot hetzelfde instaat gesteld, want uit onszelf was dit als zondaren een volstrekte onmogelijkheid. Christus heeft zonder eigen zonde te hebben, alles ontvangen wat de zonde meebrengt, zo ontvangen wij ook in Christus, zonder een eigen gerechtigheid te hebben, alles wat de gerechtigheid medebrengt. Die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest. De Geest, naar wiens onderwijs en inspraak de gelovige wandelt, is de Heilige Geest, zoals wij straks zullen horen, en zo is van de gelovige wandel een heilige wandel, niet zó, dat hem geen zonde meer aankleeft, doch zó, dat hij geen gemeenschap met haar onderhoudt, maar integendeel haar onophoudelijk bestrijdt. Want die naar het vlees zijn bedenken dat des vlezes is, maar die naar de Geest zijn bedenken dat des Geestes is. De mensen spreken gewoonlijk alleen van doen en laten, maar de Schrift veel van het bedenken. Houdt de wacht over uw binnenste. Laat dat in orde zijn, het overige volgt vanzelf. Bedenkt de dingen, die boven zijn, waar Christus is, en gij zelf zult boven en met Christus zijn. Denkt aan en dorst naar de levende wateren en gij zult er mede gedrenkt worden. Het is ook hier weer: uit de werkingen kent men de werker. De aardsgezinde mens heeft al zijn krachten gericht op het aardse, de hemelse mens op het hemelse. Niet dat het aardse het hemelse en het hemelse het aardse volstrekt uitsluit, dit is de leer van de dweper, niet van de Heilige Schrift; maar de vraag is hier: wat is het hoofddoel van iemands leven; waarheen strekken zijn gedachten en krachten zich bij voorkeur en voortdurend uit? Leeft hij alleen voor deze wereld, of ook voor de toekomende? En nu zal wel niemand Paulus, of, wat hetzelfde is, de Schrift tegenspreken, dat er mensen zijn, die alleen voor de aarde leven en alleen bedenken wat aards is, en dat er daartegenover ook mensen zijn, die bij al hun aardse werkzaamheden (die druk genoeg kunnen zijn en soms het grootste deel van hun levenstijd innemen), alleen voor de hemel leven. Vele tonen klinken vanuit het menselijk leven ieder tegemoet, maar de vraag is: wat houdt de boventoon? Want het bedenken des vlezes is de dood, maar het bedenken des Geestes is het leven en vrede. Alle vlees is als gras, en alle heerlijkheid des mensen als een bloem van het gras. Het gras is verdord en zijn bloem is afgevallen. 1 Petrus 1.24. Ziedaar het begin, het midden en het einde van het leven van de natuur, van het leven uit de aarde en voor de aarde. Wat hier door Paulus gesproken wordt, is hetzelfde wat hij in andere bewoordingen zegt, Galaten 6.7,8: Zo wat de mens zaait, dat zal hij ook maaien; want die in zijn eigen vlees zaait, zal uit het vlees verderfenis maaien, maar die in de geest zaait, zal uit de geest het eeuwige leven maaien. Gij gevoelt, dat hier niet gesproken wordt van aardse bezigheden, maar van aardse gezindheden. Een meester, in welke kunst ook, hetzij bouw-, beeldhouw-, schilderkunst of muziek, besteedt geheel zijn leven om de kunstgave, die hij heeft, in beoefening te brengen. Hij weet, hij arbeidt hiermede alleen voor de aarde; zo ook de wiskunstenaar en alle andere wetenschappelijke mannen. Is dat zondig? Dat is ver. God stelde de mens om niet alleen de aarde te bebouwen, maar ook te versieren met de werken van zijn kunst. In al deze aardse bezigheden, waarbij de hand is in het aardse werk, kan het hart in de

hemel zijn. Bij alle aardse werkzaamheid kan, moet men godvruchtig zijn, de Heer dienen, liefhebben en gehoorzamen. Hier is alleen sprake van onzedelijke werken, van aardsgezindheid, van vleselijke begeerten en genietingen. Deze nu leiden tot de dood, tot het verderf, tot het oordeel van God in de eeuwigheid, terwijl daarentegen het bedenken des geestes, het leven uit God en in God, tot God leidt, tot het eeuwige leven, tot de eeuwige vrede. Daarom dat het bedenken des vlezes vijandschap is tegen God, want het onderwerpt zich van de wet Gods niet, want het kan ook niet. De uitdrukking is sterk, maar alles zeggend. Het bedenken des vlezes is het begeren en volbrengen van onze eigen zondige, zinnelijke begeerlijkheden, en het zondigen is vijandschap tegen God, want zijn wet eist het tegenovergestelde van wat wij doen in onze zondigheid. Wij onderwerpen ons niet aan Gods wet, en wij kunnen het ook niet, omdat onze natuur zondig is, en wij onszelf niet buiten ons levenselement kunnen verplaatsen. En die in het vlees zijn, kunnen God niet behagen. En hierop komt het toch maar alleen aan. Wanneer wij onze eigen wil doen, onze zondige neigingen voldoen, dan behagen wij onszelf. Wat is ons aangenamer dan onze eigen meester te zijn, dan niet te vragen naar een macht boven ons, maar enkel naar onze eigen macht? Ook kunnen wij hiermede de wereld behagen, die met ons in het boze ligt, en ons als zodanig voor haar kinderen erkent, liefkoost en hulp bewijst; doch wat is al dat welbehagen tegenover het mishagen Gods? Wat is de goedkeuring en de zegen, die wij onszelf of die andere mensen ons kunnen geven, bij de goedkeuring en zegen van God? Welnu, God bemint alleen het goddelijke, en Hij haat het ongoddelijke; wie dus ongoddelijk leeft kan onmogelijk God behagen, maar heeft van Hem alleen de toorn, het oordeel te verwachten. Doch gijlieden zijt niet in het vlees, maar in de Geest, zo anders de Geest Gods in u woont. Ziet daar nu de onthulling van het gehele geheim van het geestelijk leven der gelovigen, van de Christenen. Het gaat ons hier als bij de onthulling van een standbeeld; vóór de onthulling wordt er over gesproken, doch alles blijft nog in het onzekere. Doch nauwelijks valt het omkleedsel, of alle onzekerheid valt tegelijk weg. Wij zien het beeld zoals het is. Zo ook hier. Tot nu toe sprak de Apostel van het zijn in het vlees en van het wandelen naar de Geest, doch wat de Apostel eigenlijk daarmede bedoelde bleef ons tot nu toe onzeker. Bedoelde hij met de Geest onze goede gezindheid (zoals zo velen menen, dat werkelijk het geval is, met ontkenning van het persoonlijk bestaan des Heiligen Geestes), of ons ontwaakt geweten, dat de bovenhand verkreeg boven het zondige vlees, zodat het tot een wet werd van ons gemoed, waardoor wij vermaak vinden in de wet van God? Immers er zijn velen, die de edele beginselen van edele mensen houden voor het godvruchtige en God behagelijke leven, en daarom van geen hoger, bovennatuurlijk gewrocht leven willen weten. De Apostel zegt echter nu beslist en duidelijk: "Neen, dat leven naar de Geest is niet van onszelf afkomstig, niet uit onszelf ontsproten, als een edele vrucht van een edelaardig voornemen, om onszelf zedelijk te verbeteren, en dat ook ten uitvoer te brengen." En zo is het. Het leven naar de Geest, waardoor wij God behagen en het eeuwige leven deelachtig zijn en altijd dieper ingaan, is geen vrucht van onze akker, maar het vrije genadegeschenk van God, uit kracht van zijn eeuwig nieuw verbond, waarin Hij zegt: Ezechiël 36.27. En Ik zal mijn Geest geven in het binnenste van u, en Ik zal maken, dat gij in mijn inzettingen zult wandelen en mijn rechten zult bewaren en doen. En naar het woord des Heren, Johannes 14.16,17: Ik zal de Vader bidden en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijft in de eeuwigheid, namelijk de Geest der waarheid, welke de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet, maar gij kent Hem, want Hij blijft bij ulieden, en zal in u zijn. Maar zo iemand de Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe. De Geest Gods is de Geest van Christus, omdat het des Heiligen Geestes bepaald werk is, de gemeenschap tussen de Zaligmaker en de zondaar tot stand te brengen en te onderhouden. Zonder de Heilige Geest is deze gemeenschap niet mogelijk; daarom verklaart de apostel beslissend, dat wie de Geest van Christus niet heeft, niet tot Hem behoort, maar buiten Hem staat. En indien Christus in ulieden is. Hier verwisselt de apostel de Geest van Christus met Christus zelf, omdat Christus zelf woont in de harten van de zijnen, niet lichamelijk, maar

op geestelijk goddelijke wijze, door de Heilige Geest. Op dezelfde wijze spreekt de Heer van de Vader en van zichzelf Johannes 14.23: Zo iemand Mij liefheeft, die zal mijn woord bewaren, en mijn Vader zal hem liefhebben, en wij zullen tot hem komen en woning bij hem maken. Ook dit geschiedt in de Heilige Geest, en zo woont de volheid der Godheid, de drieënige God in het hart van de gelovige. Welk een gedachte en welk een waarheid! Kan er een hoger gedachte, een heerlijker waarheid zijn? Voorzeker, hier is de zaligmakende genade Gods uitgesproken in al haar kracht. Zo is wel het lichaam dood om de wil van de zonde, maar de geest is leven om de wil van de gerechtigheid. Is de Heilige Geest in ons, zo verenigt Hij zich met onze geest, want geest verenigt zich vanzelf met geest, zonder zich met elkaar te vereenzelvigen. Onze geest vloeit niet weg in de Geest Gods, noch de Geest Gods stelt zich in de plaats van onze geest; dit was onze persoonlijkheid, onze zelfbewustheid opheffen, en juist deze wordt door de Heilige Geest niet alleen in stand gehouden, maar ten hoogste ontwikkeld. De Heilige Geest verenigt zich met onze geest als een leermeester met het kind om het te onderwijzen, als een gids met de reiziger om hem te leiden, als een trooster met de bedroefde om hem op te beuren, te versterken en te verblijden. En waar nu onze geest onder het bestuur is van de Heilige Geest, daar kan van niets anders sprake zijn dan van leven (want de geest is het leven), en wel van leven in het heilige, terwijl het leven in de zonde door het lichaam daarbij onmogelijk is; integendeel alsdan is het lichaam dood voor de zonde; niet volstrekt, niet werkelijk dood, maar op geestelijke wijze door de opperheerschappij van de Heilige Geest, met onze door Hem geheiligde geest. En indien de Geest degene, die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in u woont, zo zal Hij, die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken door zijn Geest, die in u woont. Zeker is de Heilige Geest in ons, als het leven uit God, het onderpand ook van de opstanding onzer lichamen, doch hiervan spreekt de apostel te dezer plaatse niet, anders zou hij gezegd hebben: "Hij, die Christus uit de doden opgewekt heeft, zal ook eenmaal uw gestorven lichamen levend maken door zijn Geest, die in u woont." Hij spreekt van een geestelijke levendmaking van het lichaam, dat hij zo even gezegd heeft dood te zijn om de wil van de zonde. Ook dat lichaam kan door de Heilige Geest, die in ons woont, levend gemaakt worden tot een wapen of werktuig ter gerechtigheid, gelijk onze geest dat door de Heilige Geest is. De Heilige Geest is een levendmakende Geest, die Christus uit de dood heeft opgewekt, en alles wat Christus toebehoort opwekt uit de dood, waarin het ligt, in welk opzicht dan ook. Zo dan, broeders! wij zijn schuldenaars, niet aan het vlees, om naar het vlees te leven; want indien gij naar het vlees leeft, zo zult gij sterven; maar indien gij door de Geest de werkingen des lichaams doodt, zo zult gij leven. De apostel wordt bij gedurige herhaling van de hoofddenkbeelden altijd duidelijker. Hij verwisselt hier lichaam met vlees, en zei hij zo even dat het lichaam dood is om de wil van de zonde (voor de zonde), hier zegt hij, dat wij door de Geest de werkingen des lichaams moeten doden, om te leven. De zaak is eenvoudig deze, dat door onze (door de Heilige Geest die in ons is), geheiligde geest de zondigheid, die insgelijks in ons is, moet bestreden, gedempt en gedood worden, zo dikwijls zij in zondige werkingen zich verheft en wil uitbreken. En wij zijn dat verschuldigd te doen, omdat wij door de Heilige Geest tot afgezonderden, tot Nazireërs Gods zijn gesteld, die als zodanig met de wereldse begeerlijkheden geen gemeenschap mogen hebben. Want zo velen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods. De inwoning van de Heilige Geest in ons, die geloven, verheft ons tot de hoogste rang, die er denkbaar is, en stelt ons in de aller nauwste en tederste betrekking tot God, die er mogelijk is. Zij maakt ons tot kinderen van God, en stelt ons daarmee naast de eeuwige, eniggeboren Zoon van God, die al het welbehagen des Vaders heeft. En zijn wij nu Gods kinderen, dan zijn wij ook zalig door God als Vader lief te hebben en te gehoorzamen, en niet meer door ons hart te hechten aan de wereld, noch wat in de wereld is, noch door ons over te geven aan de begeerlijkheid des vlezes, de begeerlijkheid van de ogen en de grootsheid des levens 1 Johannes 2.15,16. Want gij hebt niet ontvangen de geest van de dienstbaarheid, wederom tot vrees, maar gij hebt ontvangen de Geest van de aanneming tot

kinderen, door welke wij roepen: Abba Vader! De geest, die in ons woont als gelovigen in Christus, is de Geest van Christus, dat is: van de genade, van de verzoening, des kindschaps. Door ons met Christus te verenigen geeft Hij ons gemeenschap met al wat Christus eigen is. En nu, Christus was niet de knecht des huizes, gelijk Mozes, maar de Zoon van het huis, en die Hij vrijmaakt, maakt Hij vrij van het knechtschap, van alle dienstbaarheid, die maakt Hij tot zijn broederen en zusters, tot zonen en dochters des Allerhoogsten. Daartoe heeft Hij ons vlees en bloed aangenomen, heeft Hij in het menselijk lichaam geleefd en geleden, en is Hij na daarin gestorven te zijn, weer daarin opgestaan uit de dood, ten hemel gevaren en zit Hij aan de rechterhand des Vaders. Daarom wordt ons door de Heilige Geest zijn Abba Vader Markus 14.36 op de lippen gelegd; leerde de Heer zelf de zijnen bidden: onze Vader, en zei Hij na zijn opstanding tot Maria Magdalena Johannes 20.17: Ga heen tot mijn broeders, en zeg hun: Ik vaar op tot mijn Vader en tot uw Vader, en tot mijn God en tot uw God. Tot welk een hoge rang wij hiermede zijn verheven, is duidelijk. Kind en erfgenaam te zijn is hetzelfde, en dat van God, de Allerhoogste, de Algenoegzame! Ga tot de koning en noem hem vader, hij zal het aanhoren in de mening dat gij als landskind hem de vader des vaderlands noemt; doch vraag hem als vader voor u te zorgen, in zijn huis te wonen, aan zijn tafel te zitten en te delen in alles wat hij heeft, zal hij u niet houden als gekrenkt in uw verstand? Hoeveel temeer zal God de mens als dwaas beschouwen, die buiten Christus om, en niet door de Heilige Geest, Hem Vader noemt, en zich dus eigenwillig tot zijn kind en erfgenaam stelt. Dezelve Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn. De gelovige heeft tweeërlei getuigenis: het getuigenis van de Heilige Geest; dit is inwendig, en een zaak tussen de Heer en zijn geweten, waarvan hij aan anderen de bewijzen niet kan tonen; want wie kan zeggen op welke wijze hij met zijn hart gelooft? Doch er is ook nog een tweede getuigenis, dat het verstand aangaat, en deze is een overtuiging, waardoor men weet waarom en waarin men gelooft, en waarvan men dan ook rekenschap aan anderen geven kan. Wij zelf maken ons niet tot kinderen Gods, maar de Heilige Geest verenigt zich met onze geest in het getuigenis dat wij Gods kinderen zijn. Er zijn velen, die zichzelf tot kinderen Gods maken, voor kinderen Gods houden, buiten de Heilige Geest om, zonder Hem in zich te hebben. Zij doen dit uit hun eigen geest, hun eigen gedachten, redeneringen en gevolgtrekkingen, zeggende: "God is liefde, daarom zijn alle mensen Hem even na, en is Hij de Vader van alle mensen, en zo zijn alle mensen zijn kinderen." Doch dit is een aanmatiging, een getuigenis van hun eigen geest, zonder grond. De grond van deze zaak is niet onze eigen geest, maar de Heilige Geest, de Geest van Christus, omdat zijn offerande de grond is van het verbond van de genade, waardoor de mens, de zondaar ophoudt als zodanig een vijand Gods, een kind van de toorn te zijn, en een kind van het welbehagen, een kind van God wordt. Zo moet er dan noodzakelijk een medegetuige zijn met onze geest, zal ons kindschap Gods geen inbeelding, geen trotse zelfverheffing zijn. En die medegetuige is de Heilige Geest, die in ons woont en in ons werkt, die tot ons spreekt van des Vaders liefde in de overgave zijns Zoons, en van de liefde des Zoons, in de overgave van zichzelf, en ons daaruit onophoudelijk verzekert dat wij door het geloof niet het eeuwige leven zullen ontvangen, maar reeds ontvingen, en niet kinderen Gods zullen worden, maar reeds zijn. Doch gij vraagt misschien: kan de Heilige Geest in ons zijn zonder dat wij zelf het weten? Neen, wel heeft de mens veel in zich, zonder zelf te weten dat hij het heeft; doch de Heilige Geest, het leven uit God zijnde, kan niet levenloos, ledig en onvruchtbaar in ons aanwezig zijn, en moet zich dus in zijn werkingen op ons hart en verstand bij elke gelegenheid daartoe aan ons openbaren. En indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen van God en mede-erfgenamen van Christus. De Apostel klimt altijd hoger, om ons de heerlijke gevolgen van dat kindschap Gods ook voor de eeuwigheid voor ogen te stellen. Als kinderen Gods zijn wij ook erfgenamen van God, evenals de Zoon van God de erfgenaam is van al des Vaders goederen, niet op de wijze zoals bij ons mensen plaatsvindt, waar, helaas, het erven niet plaatsvindt dan door het sterven van soms zo geliefde betrekkingen, dat wij liever nooit hun erfgenamen hadden gewenst te zijn, nee, op goddelijke wijze, dat is in

het medebezit van al hetgeen Godes is, zoals de Heer dit zelf zegt tot zijn Vader Johannes 17.10: Al het mijne is het uwe, en het uwe is het mijne. Het is de volmaaktste gemeenschap van goederen, als die van de bruid met haar bruidegom; zij ontvangt niet alleen gemeenschap met zijn naam, maar ook met heel zijn vermogen. Alles is het hare, wat haars bruidegoms, haars mans is. Zo wij anders met Hem lijden, opdat wij ook met Hem verheerlijkt worden. Hoe daalt de Apostel zo opeens uit de hoogste hoogte des heils tot in de diepste diepte van het lijden! Er moet ook een gemeenschap zijn met het lijden van de Heer, zal er een gemeenschap zijn met zijn verheerlijking. De Apostel verbloemt het niet, dat beide onafscheidelijk verbonden zijn. En waarom zijn beide zo onafscheidelijk verbonden? Van Christus weten wij de reden: alleen door lijden moest Hij tot zijn heerlijkheid ingaan, want Hij was gekomen om de zonde teniet te doen door zijns zelfsofferande en onze dood door zijn dood. Doch waarom bij ons? Omdat wij niet uit de staat van de natuur kunnen overgaan tot de staat van de genade, en daarin kunnen blijven, zonder door de wereld als haar vijanden beschouwd, bestreden en verdrukt te worden. De godvruchtigen hebben met de goddelozen te doen, die hen haten, bespotten, smaden, benadelen waar zij kunnen. Zeker niet alle gelovigen valt gelijk lijden te beurt. Er zijn omstandigheden, waarin God de godvruchtigen geeft een stil en gerust leven te leiden; er zijn tijden, waarin God evenals bij David, zijn kinderen verlost uit de hand van al hun vijanden, zodat zij rust hebben van rondom als Salomo, en Hem, de Heer kunnen dienen zonder vrees in heiligheid en gerechtigheid voor Hem, al de dagen huns levens. Lukas 1.74,75. Doch er zijn ook tijden van vervolgingen, waarin het bloed van de martelaren het zaad der kerk moet zijn. Doch in ieder geval moet de gelovige in Christus, schoon ver van enig lijden te zoeken, bereid zijn om alle lijden voor de Heer te aanvaarden, wanneer het hem door God wordt toegezonden. De Apostelen en de eerste christengemeenten waren bij uitnemendheid aan lijden blootgesteld, en vandaar dat de Apostolische geschriften vervuld zijn van de krachtigste drangredenen tot lijdzaamheid en van de heerlijkste vertroostingen; doch er is zeker geen waar Christen op aarde, die niet om zijn gemeenschap met Christus in een of ander opzicht geleden heeft of lijdende is of lijden zal. Niet tevergeefs heeft de Heer gezegd: Wie mijn discipel zijn wil die verloochent zichzelf en neemt zijn kruis dagelijks op en volgt Mij. Het verloochenen van zichzelf is reeds lijden, en daarbij komen van buiten nog zoveel verootmoedigingen, vernederingen, versmadingen, dat wij niet te veel zeggen, wanneer wij ieder Christen een drager noemen van een meer of minder zwaar kruis achter de Heer. De levens van hen, die des Heren zijn, tonen dit dan ook genoegzaam aan. Hoe menig Christelijk leven is een aaneenschakeling van zelfverloocheningen, teleurstellingen, bestrijdingen. Hoe menig Christen is als die oude man, die betuigde vele verdrukkingen in zijn leven te hebben ondervonden, doch tot het laatste toe nog gebleven te zijn bij één roem, waarop hij hoge prijs stelde: die van bekwaamheid en nauwgezette plichtsbetrachting in zijn zaken. En toch mocht ik (zegt hij) die enige roem ook niet behouden, ook die moest ik prijsgeven, ook daarin moest ik mij verloochenen; hij werd mij wederrechtelijk ontnomen, maar toch ontnomen; ik was hem kwijt, en kon ook hiervoor alleen troost vinden bij mijn God. Want ik houd het daarvoor, dat het lijden dezes tegenwoordigen tijds niet is te waarderen tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden. De Apostel omvat hier, behalve het lijden met de Heer en om des Heren wil, al het overige lijden, dat de wereld oplevert ook voor de Christen. En wij mogen dan ook gevoeglijk aannemen, dat al wat een Christen lijdt, van welke aard en oorsprong het ook zij, geheiligd is door het kruis van Christus en tot dat kruis behoort. De wijze toch hoe een Christen lijdt, maakt zijn lijden gelijkvormig aan het lijden des Heren, die ook door de wijze van zijn lijden het lijden van de zijnen heeft geheiligd. Een Christen toch neemt alle leed aan uit de hand des Heren en lijdt uit gehoorzaamheid en onderwerping aan de Heer, die niet alleen zijn Zaligmaker is, maar ook de bestuurder van heel zijn leven en lot. Wij mogen en moeten dus al ons leed, van welke aard ook, hechten aan en verenigen met het lijden van Christus, en daardoor als geheiligd beschouwen. Doch al het lijden des levens acht de Apostel tevens in

geen vergelijking te kunnen komen met de heerlijkheid, die hem te wachten staat, en eenmaal door God op de luisterrijkste wijze zal geopenbaard worden. Dit is zijn tegenwicht, zijn troost in dit lijdensvolle leven. Want het schepsel, als met opgestoken hoofd, verwacht de openbaring van de kinderen Gods. Niet alleen de kinderen Gods zelf, maar geheel de hen omringende schepping Gods wacht op die openbaring van de kinderen Gods. Zij ziet er reikhalzend naar uit. Het redeloze schepsel is voor de apostel als een redelijk schepsel, dat het hoofd opsteekt en rondziet en luistert of de heugeltje dag van zijn verlossing ook in aantocht is. Trouwens de schepping voelt als het ware dat zij gebruikt wordt in de zonde, terwijl zij alleen gebruikt moest worden ter ere Gods. Op dezelfde wijze zei Luther eens: Thans draagt de natuur haar dagelijkse werkkleren, maar eenmaal zal zij haar Zondags-, haar feestkleren aantrekken. Want het schepsel is van de ijdelheid onderworpen, niet gewillig, maar om diens wil, die het van de ijdelheid onderworpen heeft. God heeft geheel de ons omringende natuur, die tot de mens behoorde en in hem begrepen was, met de mens zelf van de ijdelheid, dat is van de veranderlijkheid, vergankelijkheid en verderfenis onderworpen. Dit zien wij met onze ogen en horen wij met onze oren en ondervinden wij in geheel ons leven. Niemand, die een denkbeeld heeft van het volmaakte, zal beweren dat de natuur, zoals zij nu is, uit de hand van de Schepper is gekomen. Hoeveel macht, wijsheid en goedheid Gods zij tentoonspreidt, zij bevat daarbij veel in zich, dat Gods majesteit, gerechtigheid en heiligheid openbaart. In dezelfde natuur, die de zegeningen Gods in onuitsprekelijke veelheid en volheid bevat, heeft God zijn duizend roeden neergelegd, waardoor Hij zijn oordelen ten uitvoer brengt. De orkanen, vulkanen (vuurspuwende bergen) en aardbevingen zijn daarvan in het groot de luidsprekende getuigen, om niet te spreken van de snelle en onverhoedse afwisselingen van de weersgesteldheid, van de overmatige hitte en van de uiterste koude. Welke vreselijke plagen brengen de insecten niet aan! Denkt aan de sprinkhanen; zijn ze niet de heerlegers Gods in het oosten? Elders zijn het de muskieten, de witte mieren, de hagedissen en zoveel ander kruipend gedierte. Heerst niet zelfs in ons werelddeel gedurende de schone, warme zomermaanden de stekende vlieg over het paard en het rund, en de bloed zuigende mug, althans des nachts, over de mens? Hierbij komen de soms heersende pest, cholera en andere besmettelijke ziekten, en het heer van gewone mindere krankheden en kwalen. God verdeelt deze onder de volken naar zijn woord, Exodus 15.26: Is het dat gij met ernst naar de stem des Heren uws Gods horen zult, en doen wat recht is in zijn ogen, en uw oren neigt tot zijn geboden, en houdt al zijn inzettingen, zo zal Ik geen van de ziekten op u leggen, die Ik op Egypteland gelegd heb, want Ik ben de Heer, uw heelmeester. O wij weten het, God laat zijn ontelbare rozen groeien, die ons levenspad versieren, maar heeft Hij daarom niet gezegd, dat de aarde doornen en distels zal voortbrengen om van de mensen zonden wil, en brengt de aarde die niet werkelijk voort? En nu, het toppunt van alle jammer, leed en kwaal de dood! Heerst hij niet zonder tussenpozen over de mensen van het pasgeboren kindje af tot de kindse grijze? Breekt hij niet onophoudelijk bladeren, bloesems en vruchten van de levensboom der mensheid af, soms bij gehele volle takken, ze werpende in de stroom des tijds, die naar de zee van de eeuwigheid vloeit? Voorzeker, het schepsel van de aarde, de aardse schepping is van de ijdelheid, van de veranderlijkheid, van de verderfelijkheid onderworpen. Niet gewillig, want het is tegen haar natuur. De natuur is niet door God gemaakt om te lijden en lijden te veroorzaken, maar om gezegend te zijn en te zegenen; niet om te sterven, maar om te leven. Het kleinste wormpje zoekt in de grond veiligheid tegen de druk van des wandelaars voetstap, en het kleinste vlindertje vliegt op bij het naderen van de hand van de vanggrage knaap. Alle schepsel wil vrij zijn en vrij blijven: de vogel in de lucht, de vis in het water, het wild in het woud, het vee in de weide, de gems op de Alpentop doch uit al die vrijplaatsen worden zij gevankelijk weggeleid door de mens. Het schot van de jager doet de vogel neertuimelen uit de lucht, de gems van de Alp en het wild in het woud, terwijl de slachter het vee uit de weide haalt en de visser met net en hengel de vissen optrekt uit zee en rivier. Neen, niet gewillig is het schepsel van de ijdelheid, van de vergankelijkheid, der

verderfelijkheid onderworpen, maar gedwongen, om diens wil, die het om de wil van de zonden der mensen daaraan onderworpen heeft naar zijn heilig recht. Op hoop, dat ook het schepsel zelf zal vrijgemaakt worden van de dienstbaarheid van de verderfenis, tot de vrijheid van de heerlijkheid van de kinderen Gods. Deze nacht van de natuur is niet geheel duister, er zijn nog lichtschemeringen in, die de hoop, het uitzicht geven op het volle licht van de dag. Ja, zo goed is God, dat zelfs geen poolnacht geheel duister is, maar getooid met de schitterende kleuren van het prachtige noorderlicht. Zelfs in de nacht van de zonde omringen de stralen van het licht van zijn genade de gezichtseinder. God heeft de aardse schepping om des zondaars wil aan de dienstbaarheid der verderfelijkheid onderworpen, maar er is een hoop van de vrijwording van dat juk voor geheel de aardse schepping, omdat er hoop is voor de zondaar. In diens wedergeboorte is die van de gehele aardse schepping begrepen. God heeft naar zijn onuitsprekelijke barmhartigheid in de Zoon en door de Heilige Geest dienstknechten van de zonden geroepen tot de vrijheid van de heerlijkheid van de kinderen Gods, en in de roeping heeft Hij geheel de aardse schepping toegeroepen: Ziet, Ik schep nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, en de vorige dingen zullen niet meer gedacht worden, en zullen in het hart niet opkomen. Jesaja 65.17. Zo is dan de toestand van de natuur, noch die van de zondige mens, hoe treurig, niet hopeloos; integendeel, in de opstanding van Christus is die nieuwe schepping reeds volkomen aanwezig, en Hij zelf is gezeten op de troon van zijn Vader, om door de Heilige Geest die nieuwe schepping voor de kinderen Gods en de natuur onzichtbaar voor te bereiden, en ten laatste aan het einde van de tijd aan beiden zichtbaar te openbaren in al haar heerlijkheid. Doch elke geboorte en ook deze gaan barensweeën vooraf. Want wij weten dat het gehele schepsel tezamen zucht en tezamen als in barensnood is tot nu toe. Nog kan de apostel het oor niet afwenden, dat zich aan de boezem van de natuur gelegd heeft, om te luisteren naar de zachtste zuchten, die van daar oprijzen, tot de felste kreten van die barensnood. En welk kind van God hoort ze niet met hem? O, dat zuchten van het schepsel, dat door de gewone mens niet alleen niet gehoord, maar niet zelden bespot wordt, kan het kind van God reeds van medegevoel doen lijden, hoeveel temeer de noodkreten van dat schepsel! Daar hebt gij, bijvoorbeeld, het edele dier, het paard, dat bij de sterkte van de os, de snelheid heeft van het hert. Hoe zien wij het dagelijks lijden onder de zweepslag van de onmenselijke mens, niettegenstaande al zijn gewilligheid en uiterste krachtsinspanning om de soms overzware last tegen de hoogte van de weg op te trekken en voort te trekken! God schijnt aan dat dier alleen het vreugdegeluid, het vrolijk hinniken, gegeven te hebben; het zucht niet, nog minder hoort men het kreten slaken van smart, ook in de felste pijn maar zijn bevingen en trillingen onder de snerpende zweep- en spoorslagen zeggen ons genoeg, dat indien het zuchten en noodkreten slaken kon, het die zou doen horen. En zo is het met al de dieren, die God de mens heeft gegeven tot gebruik en tot vreugde. De mens, de zondige mens, keert de orde Gods om, en maakt, zelf slaaf van de zonde, de dieren tot zijn slaven, om zijn wrede driften aan hen te koelen. Doch genoeg! God zal ook de mishandelingen aan de dieren gepleegd, thuis zoeken bij hen, die zich eraan schuldig hebben gemaakt, zonder er bij Hem vergeving om te vragen, want niet tevergeefs heeft God in zijn Woord gezegd: Spreuken 12.10 de rechtvaardige kent het leven van zijn beest; maar zelfs de barmhartigheden van de goddelozen zijn wreed. Doch wij gaan verder en klimmen op van de mishandeling van de dieren tot de mishandeling van mensen. En welke zuchten en kreten van angst en benauwdheid, als die van een barende vrouw, horen wij daar! Hoe velen zuchten onder het juk van de dienstbaarheid van harde meesters en gevoelloze meesteressen, die in het geld ook de macht en het recht van de onderdrukking menen te bezitten, en hun dienstboden beschouwen als hun minderen, niet alleen in rang, maar ook in wezen. En dezen moeten zich dat veelal laten welgevallen, omdat zij niet anders kunnen, omdat zij niet van dienst kunnen veranderen, omdat zij blijven moeten, daar zij anders in het geheel geen brood hebben. O, dat misbruiken van de macht, die God geeft en in de dood weer ontneemt, wat zal het in de eeuwigheid het vonnis verzwaren van hen, die er zich aan schuldig maakten! Waar God ons

macht geeft, daar geeft Hij ons die om er mede te zegenen, niet om er mede te verdrukken, te kwellen, te pijnigen. En dit alles is nog als niets te rekenen bij de gevloekte slavernij met haar duizenden gruwelen van mensenroof, scheiding van mannen en vrouwen, moeders en kinderen, overbrenging naar vreemde landen en levenslange dienst onder slavenmeesters met de keten in de ene en de gesel in de andere hand. Ik herinner mij de tussenkomst van de vrouw van een zendeling in een Franse kolonie, alwaar zij de mevrouw, de eigenaresse van een plantage bezig vond om een van haar slavinnen te laten ophijsen tot de geseling vanwege een verzuim in haar arbeid. De vrouw van de zendeling, uitgegaan met haar man, met het Evangelie in haar hart en in haar mond, kromp in elkaar bij dit gezicht en haar hart bloedde in haar. Zij bad en smeekte deze Franse dame met al de aandrang van de liefde van Christus, om de strafoefening niet ten uitvoer te brengen, en het gelukte haar. Maar hoeveel geselslagen zijn er niet gevallen op de rug en langs de borsten, ook van vrouwen en moeders, gedurende al de eeuwen van de slavernij! Dank zij de Heer, dat de grootste kracht ook van deze vloek in onze tijd is gebroken, maar nog heeft zij in lange na niet opgehouden. Nog zuchten duizenden van onze medemensen in wrede slavernij en slaken de felste kreten naar verlossing van hun juk, naar vrijheid van hun banden. En wat zullen wij nu zeggen van die vele wilde volksstammen, die elkaar levenslang bestrijden totdat zij elkaar hebben uitgeroeid, en de nog andere barbaarse volken, waarvan de vorsten onbepaalde beschikkers zijn over het leven en de dood van hun onderdanen, tirannen, die eeuw uit eeuw in hun volken door de wreedste strafoefeningen in bedwang houden. Gij China's draak en halve maan! Wanneer zult ge eindelijk ondergaan? En, Zon van de gerechtigheid! Wanneer zult Ge op die hoogte staan, Vanwaar uw licht, zolang verbeid, Geheel het aardrijk overspreidt? En toch ontbreekt nog een grote trek (want wie telt al de kleine trekken op) aan dat donker tafereel van het zuchtende schepsel, dat als in barensnood is tot nu toe de oorlog. Welke zuchten en kreten van angst en benauwdheid horen wij niet van de slagvelden, uit de hospitalen, uit de in brand gestoken dorpen en de in brand geschoten steden, bij de alles te boven gaande moedwil van de overwinnende soldaten, die dronken van bloed en sterke drank als duivelen in mensengedaante hun lust en vermaak vinden in het mishandelen, verminken en vermoorden zelfs van weerloze grijsaards, vrouwen, kinderen en zuigelingen! Wij sidderen bij het zien in deze peilloze diepte van menselijke verzonkenheid, en horen boven de donder van de kanonnen de zuchten, de kreten van duizenden en tienduizenden slachtoffers van de oorlog. En toch, hoe vreselijk de toestand van het schepsel is, het is geen wanhopige toestand; nee, God, de almachtige en genadige God, heeft ook hier bij de ellende de hoop laten overblijven, de hoop op verlossing, de hoop op vrijheid, de hoop op zaligheid en heerlijkheid. En daarmee zijn voor Hem en zijn voor ons, die geloven, al deze boezemzuchten en noodkreten de vreselijke barensweeën van de heerlijkste geboorte, de geboorte (wij herhalen het) van die nieuwe hemel en die nieuwe aarde, waarin enkel gerechtigheid zal wonen. De zondaars zullen van de aarde verdaan worden, en de goddelozen zullen niet meer zijn. Loof de Heer, mijn ziel, Halleluja! Psalm 104.35. En niet alleen dit, maar ook wijzelf, die de eerstelingen van de Geest hebben, wij ook zelf, zeg ik, zuchten in onszelf, verwachtende de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing onzes lichaams. In dat zuchtend schepsel is zelfs het kind van God begrepen. Neen, hij is er niet van uitgesloten. Niet alleen dat hij zelf persoonlijk in al het opgenoemde leed kan betrokken worden, of zijn (want enerlei wedervaart op aarde de rechtvaardige en de goddeloze, Prediker 9.2 maar ook (om alleen bij zijn geestelijk leven te blijven) hoe hoog begenadigd met de edelste gaven, krachten en werkingen des Heiligen Geestes, waardoor de grootste geestelijke wonderen verricht worden, zolang het kind van God in dit lichaam is, behoort het mede tot het zuchtend schepsel, en zucht het mede, verwachtende en reikhalzende naar de verlossing van dat lichaam en daarmee naar de werkelijke en algehele aanneming tot kind Gods, bij God. Hoe zuiver en waar is toch alles in de Heilige Schrift! De apostel maakt zich, bij al de heerlijkheden van de genade, die hij bij Gods kinderen opsomt, geen overdreven voorstelling van hun toestand. Zij zijn en blijven hier mensen, die delen in het algemene lijden

van de mensheid. Zij hebben wel een schat Gods in hun binnenste, maar zij dragen die schat in aarden, broze, zwakke vaten, die ieder ogenblik kunnen scheuren, bersten, breken. De genade ontslaat ons niet van de tijdelijke gevolgen van de zonde, maar van de eeuwige. Als wij dan ook alleen voor dit leven op Christus moesten hopen, wij waren zeker de ellendigste van alle mensen, want wij zijn juist als Christenen blootgesteld aan meer lijden, en gevoelen het leed dieper dan andere mensen, die er vergoeding voor hebben of zoeken in de dingen van de wereld, 1 Corinthiërs 15.19. Want wij zijn in hoop zalig geworden. Niet door het bezit. Gelijk wij wandelen, niet in de aanschouwing van de dingen Gods, maar in het geloof eraan, zo gevoelen wij ons ook gelukkig, niet in het genot van de zaligheid, maar in de verwachting er van. Het gaat ons als de zeeman, die, ofschoon nog met zijn schip in volle zee, de vaderlandse kust ziet en daarop staart met vreugde in het hart, wetende dat hij daar de haven en zijn huis met al wat hem lief en zoet is, weldra zal binnengaan. De hoop nu, die gezien wordt, is geen hoop, want hetgeen iemand ziet, waarom zal hij het ook hopen? Maar indien wij hopen hetgeen wij niet zien, zo verwachten wij het met lijdzaamheid. De zaligheid is voor de Christen een zaak des geloofs, en daarmee van de hoop, niet een aanschouwen en bezitten. De apostel is daarom zo duidelijk op dit punt, opdat de gelovige niet meent, dat de zaligheid reeds nu zijn deel geworden is, en daarmee dus alle onzaligheid uitgesloten wordt. Neen, de zaligheid is een zaak van de toekomst, der eeuwigheid, en op aarde is de Christen, en wel bij uitnemendheid, een leeddragende, een lijder. Doch is de zaligheid onzichtbaar en daarmee niet behorende tot de dingen des tijds, zij is echter wezenlijk en waarachtig, en daarom, die op dat onzichtbaar heil zijn hoop gevestigd heeft, verwacht het ook met geduld, met lankmoedigheid, met lijdzaamheid; want de lijdzaamheid behoort bij het lijden, en het niet bezitten der zaligheid is ook een lijden. En evenzo komt ook de Geest onze zwakheden mede te hulp. Wat de moeder is voor het kind, dat nog te zwak is om alleen te lopen, of bij voortduring te lopen, zodat zij het nu eens met de hand ondersteunt, en dan weer een wijle op de arm neemt is de Heilige Geest voor de gelovigen. Neen, de gelovigen behoren niet tot die sterke mensen, die alles menen te vermogen uit eigen kracht, en ook werkelijk veel vermogen in tijdelijke dingen, zodat zij deze lieden dikwijls met verbazing aanstaren, als zoveel atlassen, die werelden op hun schouders dragen, de gelovigen zijn in zichzelf niet sterk, maar gevoelen zwakheden aan alle zijden; doch zij hebben een goddelijke Helper in zich, de Heilige Geest, die hen troost, steunt en schraagt en doorhelpt door alle moeilijkheden en zwarigheden van het leven. Want wij weten niet wat wij bidden zullen gelijk het behoort, maar de Geest zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen. Zelfs in het gebed gevoelen de gelovigen hun zwakheid, zij weten niet wat waarlijk goed voor hen is. Zij zijn in lijden en weten niet of zij het in stilheid moeten verdragen, of om verlossing ervan moeten bidden. Zij vrezen God te verzoeken, als zij vragen om bespoediging van een zaak, die in de weg van de middelen vanzelf langzaam tot hen komen moet. Zij staan op een scheidsweg in tijdelijke dingen, en weten niet welk een keuze te doen, en waarop Gods zegen af te bidden. Hun wordt een begeerlijk goed voorgehouden, maar zij weten niet wat er de gevolgen van zijn, en dus ook niet, of zij mogen bidden dat het hun gegeven wordt. En zo zijn er vele gevallen, waarin de gelovigste niet weet wat te bidden, en op welke wijze behoorlijk te bidden, zodat de persing van zijn gedachten en zijns harten zich enkel te kennen en lucht kan geven in verzuchtingen, die onder geen woorden te brengen zijn. Doch dit moet hem niet verontrusten. De gelovigen hebben een alwetende Voorbidder in zich, de Heilige Geest, die hen niet alleen leert bidden gelijk een moeder haar kind, maar ook zelf in hen en voor hen bidt in die onuitsprekelijke verzuchtingen. En hoe heerlijk is dit, dat God, de Heilige Geest zelf in hen bidt. Hierdoor begrijpen wij, dat God soms doet boven ons bidden en denken. Door de Heilige Geest draagt ons gebed verder dan wij bedoelen. Reeds buiten de genade geeft een groot schilder of dichter meer dan hij bedoelt. Anderen vinden er voortreffelijkheden in, waaraan hij zelf niet gedacht heeft. Hoeveel temeer dan is dit waar bij de Christen, die in alles door de Heilige Geest wordt bestuurd! En die de harten doorzoekt, weet welke de mening van de Geest

is, omdat Hij naar God voor de heiligen bidt. De Heer der kerk, Christus zegt, Openbaring 2.23: Al de gemeenten zullen weten dat Ik het ben, die nieren en harten onderzoek. En zo verstaat de Heer onmiddellijk ook onze geringste verzuchting, omdat het de Heilige Geest (zijn Geest) is, die naar God voor de heiligen bidt. Wij hebben dus een Voorbidder in de Zoon op de troon des Vaders en een Voorbidder tot Hem in de Heilige Geest. Zo wel verzekerd is de behoudenis van de begenadigde zondaar, dat hij als het ware tussen twee goddelijke personen in staat, die hem in alles ter hulpe zijn, wat tot zijn zaligheid dienstig is. Christus is gezeten ter rechterhand Gods en de Heilige Geest staat als aan onze eigen rechterhand. De Zoon neemt de voorbidding des Heiligen Geestes voor de zijnen over, en brengt ze tot de Vader, zoals de Vader ze alleen horen kan. Ik behoef u niet te zeggen dat een voorbidding niet bestaat in het overbrengen van woorden, maar in de eeuwig geldende kracht van Christus offerande voor de Vader, in toepassing op de gelovigen. Het is het reukoffer, dat na het eeuwig zoenoffer, eeuwig opstijgt in de liefelijkste geuren voor het aangezicht van God. En wij weten, dat degenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede. Wel verre dat de gelovige in zichzelf enige volmaaktheid zou vinden, gevoelt hij zich van alle zijden omgeven door zwakheid; zijn enige kracht is die des Heiligen Geestes. Deze is de bron van zijn geestelijk leven, en uit die bron put hij onophoudelijk het water van het leven, dat zijn ziel verfrist en verlevendigt, na elke vermoeienis en afmatting in de strijd des levens. En wat hem ook overkomen mag, zelfs de meest tegenstrijdige dingen, zij moeten hem, die God liefheeft, ten goede komen. Al moeten wij al onze levensvreugde zien vergaan, zodat ons niets meer overblijft dan te denken en te spreken over onze lieve doden, toch kan het niet anders, of ook het bedroevendste en het zwaarste moet ons, zo wij des Heren zijn, strekken tot ons eeuwig heil, want God heeft alsdan geen gedachten des kwaads meer over ons, maar enkel gedachten des vredes, des hogeren, des eeuwigen vredes. God is voor zijn kinderen enkel een liefhebbend Vader, en wie kan de liefde van de drieënige God ook maar enigszins beseffen? Namelijk degenen, die naar zijn voornemen geroepen zijn. De apostel Paulus zegt hier met de apostel Johannes 1 Johannes 4.10: Hierin is de liefde, niet dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij ons heeft liefgehad, en zijn Zoon gezonden heeft tot een verzoening voor onze zonden. Onze liefde tot God wortelt in de liefde van God tot ons, door welke Hij ons naar zijn eeuwig voornemen in de geliefde Zoon geroepen heeft uit de duisternis tot het licht, uit de zonde tot de zaligheid. Want die Hij tevoren gekend heeft, die heeft Hij ook tevoren verordineerd, het beeld van zijn Zoon gelijkvormig te zijn, opdat Hij de eerstgeborene is onder vele broeders. Geen uitverkiezing dus, dan in Christus; alleen, die in Christus is, mag van uitverkiezing spreken. Voor hem, die buiten Christus staat, is zij niet te verstaan. Hij kan er niet anders over spreken dan een blinde over de kleuren. Doch welk een heerlijkheid is het voor de gelovigen, te weten dat hun zaligheid dagtekent van vóór de tijden van de eeuwen, ja, van eeuwigheid is als God zelf. Dezulken, die God in zijn eeuwige liefde gekend heeft, die heeft Hij gekend tot het hoogst denkbare doel: de gelijkvormigheid aan zijn Zoon, en wel in die algehele en eeuwige gemeenschap, waardoor de eeuwige Zoon Gods de eerstgeborene zou zijn onder vele broederen. Het was het welbehagen Gods van eeuwigheid af, om zich in en door zijn eniggeboren Zoon een tal van kinderen uit het in zonde gevallen menselijk geslacht te doen voortkomen, die, uit de Heilige Geest geboren, gelijk de Zoon zelf naar zijn mensheid is, diens broeders (vlees van zijn vlees, been van zijn gebeente) in volle waarheid zouden zijn Efeziers 5.30. Deze heerlijkheid des Zoons is de heerlijkheid des Vaders, en onze zaligheid, door de Heilige Geest. En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen. De roeping Gods is geen voorstelling of aanbieding in het algemeen, maar een roeping, zoals waarmede de Heer Saul! Saul! riep, waardoor de mens zich omkeert en zegt: Heer! wat wilt Gij dat ik doen zal? En hoe roept God nu ons? Zondaar, zondaar! roept Hij; en wie zich nu omkeert en zegt: "dat ben ik, Heer!" die gehoorzaamt deze roep en is behouden. Daarom is dan ook de vraag: ben ik uitverkoren? een ongeoorloofde vraag. Christus zegt: geloof! Doch hebt gij geloof, o dan zal God zelf u doen zien, dat Hij u dit heil reeds heeft

toegedacht van vóór de grondlegging der wereld. En die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd. Die laat Hij niet in hun zonde, maar brengt Hij ook tot heiligheid. En die Hij gerechtvaardigd heeft, deze heeft Hij ook verheerlijkt. Het is een keten van zegeningen en genadebewijzen, bestaande uit in elkaar grijpende schalmen, voor hen, die door God verordend zijn om het beeld zijns Zoons te dragen. Deze heeft Hij daartoe uit de zondaren geroepen, en heeft Hij van hun zonden vrijgemaakt door de offerande zijns Zoons, en die Hij de zonde heeft vergeven, die heeft Hij ook de heerlijkheid gegeven. De apostel spreekt niet van de heiligmaking als zodanig, want deze is hem de innerlijke verheerlijking, waarvan de uiterlijke toekomstige verheerlijking het noodzakelijk gevolg is. De innerlijke heiligmaking is, uitwendig gezien, de heerlijkmaking. Zo is dan het werk Gods jegens zijn uitverkorenen volmaakt; er ontbreekt niets aan. Het is hiermee als met de aanneming van een arm kind door een rijk heer. Neemt hij het aan als zijn kind, dan neemt hij het niet alleen in zijn huis, maar hij neemt ook alles van dat kind af, wat diens armoede meebrengt: hij laat het reinigen, kleden, opvoeden als zijn kind en doet het ten laatste tot aanzien en ere en grote waardigheden komen. Dat is dan ook het verbond van de genade. Wie in dit Testament staat, die is erfgenaam van al Gods goederen. Wat zullen wij dan tot deze dingen zeggen? Zo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn? Gelukkig die zo ver gekomen is, dat hij niets meer weet te zeggen tegen God, alsdan geeft de Heilige Geest te zeggen, wat Hij Paulus te zeggen gaf: dat God voor ons is. En is het nu niet een onuitsprekelijke geluksstaat, te weten dat God voor ons is? Hiermede hebben wij geen andere dan machteloze tegenpartijders, en hebben wij God zelf tot onze zaligheid. Dat is nog iets anders dan zelfverbetering. Wij moeten niet dit of dat hebben, neen wij moeten God zelf hebben om zalig te worden. Geen zaligheid zonder God zelf, want God alleen is de zaligheid. Die ook zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven. Dit is een heenwijzing naar het woord Gods tot Abraham: gij hebt uw zoon, uw enige, Mij niet onthouden Genesiss 22.16. Hetzelfde deed nu God, en daarom mocht Abraham het wel willen doen, maar niet werkelijk doen. Zo zijn er gedurig verborgen lijnen, die Oud en Nieuw Testament aaneenschakelen, evenals in ons lichaam soms de verst van elkander verwijderde delen door fijne zenuwdraden met elkander verbonden zijn, en alzo een geheel uitmaken. Die zijn eigen Zoon niet gespaard heeft. Let op het woordje eigen. De eigen zoon van een mens is mens, de eigen Zoon van God is God. Nu weet ieder dat de grootste gift is, zichzelf te geven. Al wat buiten de mens is, is niets in vergelijking met hemzelf. Zo ook God. Hij geeft zichzelf en vordert dat men Hem zichzelf geeft. Hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken? Hierin zijn de gelovigen onderscheiden van sommige ongelovigen, dat deze eerst alle dingen willen en dan Christus, terwijl de gelovigen eerst Christus willen en dan in Hem alle dingen. De behoudenis van de ziel ging bij God vooraf en moet ook bij ons voorafgaan. En nu, God die ons het allerhoogste gaf, en wel op een zo alle gedachten teboven gaande wijze, als de offerande des Zoons is, zou die ons het mindere niet schenken? Is niet alles in die hoogste aller gaven (zijn Zoon) begrepen, niet de Heilige Geest als de trooster in alle smart, de kracht in alle zwakheid, de werker des levens uit alle dood? Wat zou ons dan met Christus nog kunnen ontbreken, dat waarlijk tot onze zaligheid behoort? Immers daartoe kan ons onmogelijk iets ontbreken; wat ons ontbreekt, kan niet anders dan van ondergeschikt belang zijn. Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, die rechtvaardig maakt. Zal men hen beschuldigen, omdat de zonde hun nog aankleeft, omdat zij nog in menigvuldige verzoekingen bezwijken, omdat zij nog zo zwak zijn in het geloof, zo traag in hun hoop, zo koel in hun liefde? Wie zal tegen hen in het gericht optreden, als de satan tegen Job, en tegen Jozua de hogepriester? God, de opperste Rechter zelf is het, die hen tot rechtvaardigen stelt, hen vrijspreekt van zonden. Gij ziet, Paulus denkt altijd weer aan de zonde, aan het pijnlijk gevoel van zijn hart en van aller hart, dat bekeerd is. Want de zonde is een pijn van hart, die wij haten als pijn, en waarvan wij ons zo graag zouden wensen te ontdoen, maar niet kunnen. Door het geloof echter hebben Gods kinderen als zodanig niet meer te doen met Gods oordelen, maar alleen met Gods

barmhartigheden. Immers Hij zegt tot hen: "Ik ben uw zaligheid." Daarom mag de staat van de bekommerde geen blijvende toestand zijn. Wij moeten geen Christus hebben, die misschien onze Zaligmaker is; nee, maar die het werkelijk is. Nadat zeker kardinaal tot aan zijn dood gestreden had tegen de Protestanten, zei hij op zijn sterfbed (misschien dat er iets van hetgeen hij bestreed in zijn eigen hart gekomen was): "Daarin hebben de ketters gelijk dat men van zijn zaligheid kan en dient verzekerd te zijn." Wie is het, die verdoemt? Christus is het, die gestorven is, ja wat meer is, die ook opgewekt is, die ook ter rechterhand Gods is, die ook voor ons bidt. Gij ziet hier weer de gelijkstelling van Christus met God. Wie zal het doemvonnis, het oordeel van de verwerping over de gelovigen uitspreken en aan hen voltrekken, alzo Christus door zijn dood dit vonnis niet alleen vernietigd, maar door zijn opstanding veranderd heeft in een vrijbrief tot de ingang in het eeuwige leven, en in zijn hemelvaart zijn almachtige hand uitstrekt om hen te beschermen, en waar zij zwak zijn en bezwijken, struikelen of vallen, hun onophoudelijke Voorbidder bij de Vader te zijn. Daarom kan ook het geloof bij de gelovige niet ophouden, wel voor een tijd buiten werking zijn. Het is hiermee als met iemand, die in onmacht ligt, de inwendige omloop van het bloed gaat voort, de natuurlijke uitwendige verschijnselen alleen houden tijdelijk op. Op dezelfde wijze moeten wij niet rekenen op ons gevoel, maar enkel op ons geloof; want het gevoel is een bedrieglijk ding. Wij geloven reeds in het zichtbare en tastbare tegen het gezicht van de ogen en tegen ons gevoel aan. Wij allen weten toch, dat niet de aarde maar de zon stilstaat, en de aarde alle jaren een ontzaglijke reis rondom de zon doet, en toch gevoelt ook de fijnstgevoelige sterrekundige niet dat de aarde zich beweegt. In een voortgaande schuit gezeten, zien wij de oevers ons voorbijgaan en toch weten wij dat het tegendeel geschiedt. Daarom moeten wij vasthouden aan het geloof, want God beproeft ons juist door ons het tegendeel te doen gevoelen van wat wij geloven. Hij brengt ons in de duisternis, en wij moeten geloven dat het licht is, in de pijn, en wij moeten geloven dat het genezing is, in de dood, en het moet ons het leven zijn. Bijzonder Luther was dan ook altijd gewoon tegen zijn gevoel te geloven en had er een grote moed en zegen door. Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of zwaard? (gelijk geschreven is: Want om uwentwil worden wij de ganse dag gedood, wij zijn geacht als schapen ter slachting). Gij leest de aangehaalde woorden Psalm 44.23. De gelovige, wel verre van gespaard te zijn van al de opgenoemde ellenden, rampen en benauwdheden, is er juist aan blootgesteld, en vooral waren dit de apostelen, en bovenal was dat Paulus zelf. Ik zal hem tonen hoeveel hij lijden moet om mijn naam, had de Heer van hem gezegd tot Ananias, en daarmee had de Heer juist de uitverkoren apostel tevens gesteld tot een toonbeeld van lijden om de wil van zijn heerlijke naam. Geen van de apostelen heeft dan ook zoveel geleden als hij, maar ook geen der apostelen heeft zoveel blijken van liefde gehad van van de zijde van de Heer. Alleen aan hem verscheen de Heer persoonlijk temidden van de strijd, die hij te strijden, en van het leed, dat hij te lijden had. Immers de verschijning des Heren aan Johannes op Patmos, ofschoon ook een bewijs van voorkeur gevende liefde jegens de liefste discipel, was niet zozeer voor Johannes persoonlijk als wel voor de gemeenten des Heren. En nu ondervindt ook ieder kind van God, dat hoe meer hij lijden moet, de Heer zich temeer aan hem openbaart in bewijzen van liefde, zodat ook het allerergste hem niet scheiden kan van de liefde des Heren tot hem en van zijn liefde tot de Heer. De geschiedenissen van de martelaren leveren hiervan de aandoenlijkste bewijzen. Hun liefde tot de Heer was soms een vlam, die boven de vlam van de brandstapel opsteeg. Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars, door Hem, die ons liefgehad heeft. Men is meer dan overwinnaar, wanneer men niet alleen een vijand overwonnen, maar ook tot een getrouw onderdaan gemaakt heeft. En zo is het met alles wat ons op aarde tegenstaat. Wij komen het niet alleen te boven, maar het wordt ons ook een weldaad, wij worden er door geheiligd en door gekroond met heerlijkheid; wij worden er overwinnaars door voor eeuwig, terwijl een gewoon overwinnaar later een overwonnene kan worden. En dat alles zijn en vermogen wij door Hem, die ons heeft liefgehad,

en die gezegd heeft: Gelijk de Vader Mij liefgehad heeft, heb ik ook u liefgehad; blijft in deze mijn liefde. Johannes 15.9. Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen, noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onze Heer. Dus al wat mogelijk is kan ons niet scheiden van de liefde Gods in Christus. De Heer zelf zei maar enkele woorden, die de apostelen later uitbreidden. Immers wij vinden hier de omschrijving van het woord des Heren: Niemand zal mijn schapen uit mijn hand, noch uit die mijns Vaders rukken. Johannes 10.28,29. Hier horen wij het heerlijk slot van het uitnemendste triomflied, dat ooit werd gezongen. Zeker heeft nooit enig mens vóór Paulus zo gesproken, en zo geroemd als hij hier doet. Het is het gejuich van de overwinning na een vreselijke strijd, de dithyrambe (lofzang) des geloofs. De apostel spreekt daarin van geheel de hoogte en uit geheel de diepte van zijn geloof en ondervinding. Hij omvat met geheel de bewustheid van zijn ziel het woord van God Jeremia 31.3: Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde, daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid. Een eeuwige liefde is een onvernietigbare liefde; zij houdt ons vast totdat zij ons gebracht heeft in de hoogste vreugde, de eeuwige zaligheid. En is nu de liefde Gods onverbrekelijk, dan is immers het geestelijke leven van de gelovigen, der Christenen, ten volle verzekerd en van alle zijden gedekt en beveiligd tegen al de machten van wereld en hel. Binnen die onoverwinbare sterkte staande, kunnen wij de felste kamp verduren en de heetste strijd strijden. Wij kunnen gekwetst, maar niet gedood worden, wij kunnen neergeworpen worden, maar wij staan weer op en achtervolgen onze overwinningen, totdat de strijd geëindigd, de zegepraal behaald en de eeuwige vrede gesloten is. En zo bestaat dan het geestelijke leven in het horen naar de stem des Heiligen Geestes in de Heilige Schrift en in ons hart, en in het werken uit zijn kracht door ons geloof, onze hoop, onze liefde.

9:1 Het ongeloof. Ik zeg de waarheid in Christus, ik lieg niet (mijn geweten mij mede getuigenis gevende door de Heilige Geest), dat het mij een grote droefheid, en mijn hart een gedurige smart is, want ik zou zelf wel wensen verbannen te zijn van Christus voor mijn broeders, die mijn maagschap zijn naar het vlees. Uit de hoogte van de heerlijkheid van de liefde Gods in Christus, en van de heilstaat van de gelovigen, ziet de apostel neer in de diepte van het ongeloof, en op die heilloze toestand van Israël, dat het volk des geloofs bij uitnemendheid moest zijn, en van het hardnekkigst ongeloof is. En dat volk is zijn volk, hij zelf is er uit geboren. Zou zijn hart niet wenen, niet bloeden over hen? Zeker, de vreugde van het besef, zelf een begenadigde te zijn, overvleugelde tot hiertoe deze droefheid bij hem, doch nu greep de smart hem met geweld aan, dat Israël de genade Gods van zich stiet en zaligheid zocht niet in de gerechtigheid Gods, maar in zijn eigen gerechtigheid. Hij beroept zich voor de oprechtheid dezer gedurige smart, niet alleen op zijn verwantschap met Israël, maar ook op zijn door de Heilige Geest geheiligd geweten, en hij betuigt nu dat zijn liefde tot zijn volk zo groot is, dat hij zelf wel zou wensen tot een banoffer door Christus te worden gesteld, als hij er zijn volk mee redden kon. Gij weet dat een banoffer de schuld wegneemt van het volk. Zulk een banoffer wilde Saul van zijn zoon Jonathan maken, toen deze de ban over Israël gebracht had, doch het volk bevrijdde hem daarvan, door een eed te doen tegenover de eed van Saul. Men kan dus zelf onschuldig zijn, en toch tot een banoffer gesteld worden, zoals ook met Jefta's dochter door Jefta's gelofte plaatshad. Op dezelfde wijze als hier Paulus, zei Mozes tot de Heer Exodus 32.32,33: Indien Gij hun zonden (het oprichten van het gouden kalf) vergeven zult! Doch zo niet, zo delg mij uit het boek, dat Gij geschreven hebt. Doch de Heer zei tot Mozes: Die zou Ik uit mijn boek delgen die aan Mij zondigt. Het kon noch bij Mozes, noch bij Paulus opkomen, om zelf te willen verloren gaan tot behoudenis van anderen, zo iets is volstrekt onmogelijk bij een kind van God, dat door de Heilige Geest wordt onderwezen en geleerd; maar wel kan hij zijn leven voor anderen stellen niet alleen, maar ook de smadelijkste en smartelijkste dood ten goede van hen ondergaan, en daartoe verklaarden zich én Mozes én Paulus bereid. Jozef Wolf liet zich als slaaf verkopen, om de slaven het Evangelie te kunnen prediken. Dat is liefde; deze heeft alles over voor de Heer en zijn koninkrijk. En zo had Paulus niet alleen zijn leven over voor zijn volk, maar ook de smadelijkste dood. Dat echter alleen de grootste en innigste liefde zoiets kan wensen is duidelijk; doch juist omdat zulk een liefde ertoe nodig is, kon de bedenking opkomen: is deze uitdrukking van Paulus niet al te sterk; kan hij wel ten volle menen wat hij zegt? En hierom laat hij juist de plechtige verklaring voorafgaan, die dit buiten alle twijfel stelt: Ik zeg de waarheid in Christus, ik lieg niet: mijn geweten mij mede getuigenis gevende door de Heilige Geest. En waarom door de Heilige Geest? Om te kennen te geven dat, ofschoon deze liefde tot zijn maagschap is naar het vlees, zij echter geen vleselijke opwelling is, uit vleselijke beweegredenen en tot een vleselijk doel, maar een heilige liefde tot het heil zijns volks. Eindelijk, door de uitdrukking: Ik zou zelf wel wensen verbannen te zijn, in plaats van ik wens verbannen te zijn, zegt de apostel: "Indien het mogelijk was", doch het is niet mogelijk, want hij zelf heeft onmiddellijk laten voorafgaan, dat niets in hemel noch op aarde hem scheiden kan van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onze Heer. Welke Israëlieten zijn, welker is de aanneming tot kinderen, en de heerlijkheid, en de verbonden, en de wetgeving, en de dienst van God, en de beloftenissen; welker zijn de vaderen, en uit welke Christus is, zoveel het vlees aangaat, dewelke is God boven allen te prijzen in de eeuwigheid, amen. Deze tekst is een zon onder de schriftuurplaatsen; want wat het ongeloof ook gepoogd heeft tot ontzenuwing ervan, de Godheid van Christus wordt er volkomen in gepredikt. De apostel Paulus neemt hier de draad van de redenering weer op, welke hij Romeinen 3.1,2 heeft laten vallen. Alstoen vroeg hij: Welk is dan het voordeel van de Jood? of welke is de nuttigheid der besnijdenis? En hij antwoordde daarop: veel in alle manier, want dit is wel het EERSTE, dat hun de woorden van God zijn toevertrouwd. Over dit punt uitweidende met de rijkdom van gedachten, die hem al verder en verder voerde, komt hij thans weder op deze voorrechten terug,

en toont aan, dat zij inderdaad vele waren in alle manier. Zij waren Israëlieten, een door God afgezonderd volk, die daarmee de naasten zijn, om tot kinderen Gods te worden aangenomen, en uit wie al de heilige vaderen, profeten en psalmisten, werkelijk tot Gods kinderen aangenomen zijn. Voorts was de heerlijkheid Gods in hun midden, in de woestijn door de vuur- en wolkkolom, in de tabernakel door de wolk van de heerlijkheid in het allerheiligste boven het verzoendeksel. In die tabernakel of Godstent betuigde God zelf onder hen te wonen en onder hen te wandelen. Daarbij maakte God met hen allereerst zijn verbonden, het verbond van de wet en van de genade; zij hadden een wetgeving uit Gods eigen mond, een dienst van God, door God zelf hun voorgeschreven, en de beloftenissen van de komst van het zaad van de vrouw als de Messias van Israël, het licht van de volken en de aanbrenger van de heerlijkste toekomst. Uit hen zijn al de heilige patriarchen, en uit deze is zelfs de Christus, zoveel het vlees aangaat, Hij die naar zijn wezen is God boven allen te prijzen in de eeuwigheid, in de eenheid zijns wezens en van zijn gemeenschap met de Vader en de Heilige Geest. Zo werd dan Israël door God zelf hoog verheven boven alle volken. Want het was Gods welbehagen, om in het midden van de wereldvolken zich een eigen volk af te zonderen, en zich daaraan te verheerlijken in al zijn macht, majesteit en liefde, opdat er voor al de volken van de wereld een ontegenzeglijk bewijs zou zijn van Gods aanwezigheid en heerschappij en gerichtsoefening op aarde, en dat er voor al die volken een ingang zou zijn tot de stad van God. Doch wat die wereldvolken betreft, zij hebben hun afgoden liever gehad dan de waarachtige God, en hun zonde liever dan Gods gerechtigheid, en zo zijn zij niet tot Israël ingegaan niet alleen, maar hebben het al hun vijandschap getoond, al hun dagen. En wat nog duizendmaal erger is, Israël zelf is van God afgevallen, en afgestort van de hoogte zijns geloofs tot de diepste diepte van het ongeloof.

9:6 De verkiezing. Doch ik zeg dit niet, alsof het woord van God was uitgevallen. De schuld ligt niet aan het woord van God, alsof dat uitgevallen was uit zijn plaats, en daarmee de kracht van de vervulling miste. Want die zijn niet allen Israël, die uit Israël zijn. De apostel zegt met een treffende en duidelijke woordspeling, dat niet allen, die uit Israël (Jakob) geboren zijn, als Israël zijn, namelijk de zodanige, die zich vorstelijk gedragen hebben voor God en mensen, en daarom de naam van overwinnaars Gods in waarheid dragen. Er is een Israël naar de geest, en een Israël naar het vlees. Het laatste is de bolster, het eerste de kern. Men kan hetzelfde van de Christelijke kerk zeggen: Niet alle Christenen zijn Christus' discipelen en discipelinnen. Er is een werelds en er is een Goddelijk Christendom, en het laatste wordt door het eerste omsloten. Noch omdat zij Abrahams zaad zijn, zijn zij allen kinderen, dat is, zij worden niet allen als Abrahams kinderen aangemerkt. Als iemand, bij voorbeeld, buiten de echt kinderen heeft, zo zijn dit enkel zijn natuurlijke kinderen, die met de uit wettige echt gesproten kinderen niet kunnen gelijkgesteld worden, en ook niet gelijkelijk met hen erven. Zo is het ook in het geestelijke, doch op een andere wijze, zoals aanstonds blijken zal. Maar in Izaak zal u het zaad genoemd worden. Abraham had nog een zoon, buiten de echt geboren, Ismaël; en deze natuurlijke zoon kon niet, als de zoon van de dienstmaagd, erven met de zoon van de vrije echtelijke vrouw Sara; doch deze tegenstelling roert de apostel hier niet aan, maar werkt hij in een ander verband uit, Galaten 4.21-31. Hier is het de apostel alleen te doen om het onderscheid te tonen tussen de kinderen, die uit Abraham naar de geest, uit kracht van de verkiezing van de genade, en die naar het vlees, uit kracht van de natuur zijn geboren. Izaak nu was geboren uit kracht van Gods genadige belofte, dus niet uit, of naar de natuur, maar tegen de natuur, door Gods wondermacht. De apostel zegt dan ook zelf zijn bedoeling in de woorden: In Izaak zal u het zaad genoemd worden. Dat is: niet de kinderen des vlezes, die zijn kinderen Gods, maar de kinderen van de beloftenis worden voor het zaad gerekend. De apostel spreekt hier in het algemeen. Alle kinderen, ook uit Izaak geboren, waren niet als Izaak, geborenen uit kracht van Gods belofte, maar uit kracht van de gewone loop der natuur. Want dit is het woord van de beloftenis: Omtrent deze tijd zal Ik komen, en Sara zal een zoon hebben. Izaak is op Goddelijke, bovennatuurlijke wijze geboren, en allen, die uit hem op dezelfde wijze geestelijk (door de wedergeboorte) Abrahams kinderen zijn, die worden in Izaak door God gerekend als het zaad Abrahams. Hiermee kan aan dit zaad onmogelijk de naam van het uitverkoren, het heilige zaad betwist worden. En niet alleen deze, maar ook Rebekka is daarvan een bewijs, als zij uit één bevrucht was, namelijk Izaak onze vader; want toen de kinderen nog niet geboren waren, noch iets goeds of kwaads gedaan hadden, opdat het voornemen Gods, dat naar de verkiezing is, vast bleef, niet uit de werken, maar uit de Roepende zo werd tot haar gezegd: De meerdere zal de mindere dienen. Gelijk geschreven is: Jakob heb Ik liefgehad en Ezau heb Ik gehaat. De leer van de verkiezing is geen stelsel van denkbeelden, maar zij is een daad Gods, of beter nog, een reeks van daden Gods, die uit één bron voortvloeien: Gods genade, in tegenoverstelling van de rechten van de natuur en de werken van de mens. Wij hebben het reeds gezegd: zou God zijn genade als zodanig bewijzen, dan moest zij volstrekt het tegendeel zijn van alle recht en verdienste aan de zijde van de mensen. Alle menselijke roem moest daarbij uitgesloten zijn, en God alleen al de roem toebehoren. Immers door de voorverordening te verklaren als een vooruitgezien geloof, stelt men de reden der uitverkiezing buiten God in de mens, en maakt men Gods raad afhankelijk van het schepsel; nee, de uitverkiezing is uit God zelf alleen, en daarmee volstrekt vrij. De grond van de genade moet niet zijn in de geroepene, maar in de roepende, in God. Dit toont de apostel Paulus in het voorbeeld van Rebekka. Abraham had twee zonen, en hiervan zou men nog kunnen zeggen, dat Izaak een natuurlijk voorrecht boven Ismaël had, door namelijk een wettig kind te zijn, dat Ismaël niet was. Wij hebben echter gezien, dat niet hierin, maar in de boven- of liever tegennatuurlijke geboorte van Izaak zijn voorrang boven Ismaël gelegen was. Doch bij de twee zonen uit Rebekka te ener dracht geboren, was ook dit onderscheid niet eens aanwezig. Ezau en Jakob waren kinderen van

één vader, Izaak, en van één moeder, Rebekka. Nu kon slechts één van deze twee zonen het hoofd van het geslacht, de voortzetter van de lijn van de uitverkiezing Gods zijn. En wie was nu die uitverkorene Gods? Hij, die volgens de natuurlijke geboorte de minste rechten had, de jongste, Jakob, die na Ezau werd geboren. Reeds vóór de geboorte van beiden werd door God aan Rebekka gezegd: de meerdere zal de mindere dienen, en later werd het door God zelf bevestigd in de woorden bij Maleachi 1.2,3: Was niet Ezau Jakob's broeder? Nochtans heb ik Jakob liefgehad en Ezau heb Ik gehaat. De uitkomst heeft dan ook getoond, dat Jakob werkelijk de uitverkorene Gods was, boven zijn broeder. Gij kent de geschiedenis ervan, en zo weet gij dan ook, dat Gods uitverkiezing zelf een geschiedenis is. Wat zullen wij dan zeggen? Is er onrechtvaardigheid bij God? Dat is ver. Zo onweersprekelijk historisch bewezen de uitverkiezing God is, zo weersprekelijk is zij voor het menselijk verstand. Wat de apostel hier vraagt: Is er dan onrechtvaardigheid bij God? dat vraagt ieder, die niet verder gaat dan zijn gevoel van recht, van reden. Hoe kan God onderscheid maken tussen mensen en mensen, die van nature met elkaar gelijk zijn in zonde, dat is, in onwaardigheid? Moest Hij ze niet naar het recht allen verwerpen, of naar de genade allen aannemen? Doch hoe onverklaarbaar deze zaak ook mag zijn, zij is, gelijk zij is, en niet anders, en wij moeten ten laatste op de vraag: is er dan onrechtvaardigheid bij God? antwoorden: Dat is ver. In God kan geen onrechtvaardigheid zijn, en is er ook niet. God kan niets doen en doet ook niets dan wat van zijn volkomen waardig is, en dat al zijn volmaaktheden tegelijk openbaart. Doch wie kan weten waarom God handelt, zoals Hij handelt? Zijn Gods handelingen niet ondoordringbare geheimen voor ons, en moeten wij ze niet als zodanig eerbiedigen niet alleen, maar ook aanbidden? Is het ons niet genoeg, met volkomen zekerheid te weten, dat God zo goedertieren is als heilig, en zo heilig als goedertieren? En betaamt het ons niet, om eerst in de eeuwigheid de ontsluiering van verborgenheden te verwachten, die in de tijd onmogelijk te ontsluieren zijn? Niets toch is zekerder, dan dat Gods regering in de eeuwigheid zijn regering op aarde volkomen zal rechtvaardigen. Want Hij zegt tot Mozes: Ik zal Mij ontfermen, die Ik Mij ontferm, en zal barmhartig zijn, die Ik barmhartig ben. Zo is het dan niet degene die wil, noch degene die loopt, maar des ontfermenden Gods. De apostel spreekt het eerst van de uitverkiezing in genade. Uitverkiezing in genade is vrije genade. Waar God uitverkiest, daar ontfermt Hij zich, daar openbaart en bewijst Hij zijn barmhartigheid. En zo is het voor de uitverkorenen een onuitsprekelijke gunst, onverdiend voorrecht en tevens een bewijs, dat hun uitverkiezing niet rust op iets, dat in henzelf is, op hun willen en lopen, maar dat zij enkel Gods ontferming tot bron en oorsprong heeft. Dat is de waarheid, waardoor God op het hoogst verheerlijkt en de mens op het diepst vernederd wordt. Niet de mens toch is het einddoel van alles, zoals velen menen en leren, maar God. Door de mens, het schepsel voor het einddoel te houden, bestaat God voor de mens, en niet de mens voor God. Want de Schrift zegt tot Farao: Tot dit zelf het Ik u verwekt, opdat Ik in u mijn kracht bewijzen zou, en opdat mijn naam verkondigd wordt op de ganse aarde. Hier spreekt de apostel van de niet-verkiezing, van de ongenade Gods, in het voorbeeld van Farao. Deze koning werd opzettelijk door God gesteld tot een toonbeeld zijner oordelen over de goddeloosheid, en tot een middel om zijn naam als die des enigen, almachtigen, heiligen en volheerlijken Gods, over de gehele aarde bekend te doen worden, zoals wij dan ook uit de heilige geschiedenis weten, dat werkelijk het geval is geweest. Het oordeel over Farao en Egypte en de uitleiding van de kinderen Israëls door God, werden tot een wereldgebeurtenis, die al de toenmalige volken ter oren kwam, en bij hen de diepste indrukken achterliet, tot zelfs in veel latere tijden toe. Of zeiden niet eeuwen daarna nog de Filistijnen, toen zij hoorden dat de arke Gods in het leger was gekomen 1 Samuel 4.8: Wee ons, wie zal ons redden van deze heerlijke Goden? Dit zijn dezelfde Goden, die de Egyptenaren met alle plagen geplaagd hebben bij de woestijn. Zo ontfermt Hij zich dan die Hij wil, en verhardt die Hij wil. Beide heeft de apostel geschiedkundig, en daarmee, wij herhalen het, onweersprekelijk bewezen. Indien wij nu in deze zaak niet te doen hadden met de enige,

waarachtige God, zo zouden wij kunnen denken aan willekeur; nu wij echter met de enige, volstrekt volkomen God te doen hebben, nu zijn wij gedwongen om Gods wil als volstrekt rechtvaardig, heilig, wijs en goed te erkennen, ofschoon wij de beweegredenen Gods in deze zaak niet kennen. Immers, Gods wil is altijd wijs en goed, Hij is volmaakt in wat Hij doet. Gij zult dan tot mij zeggen: Wat klaagt Hij dan nog? Want wie heeft zijn wil wederstaan? De apostel komt de tegenwerpingen van ons menselijk verstand en gevoel vóór. Het is nog heden het zeggen van velen: "Wie kan tegen God? wat Hij over ons besloten heeft, moet aan ons geschieden." Doch het is een onbetamelijk, vermetel, zondig woord in de mond van de mens tegenover God, op de lippen van het schepsel tegenover zijn hoogheerlijke Schepper, van wie hij weet dat Hij niets kan doen en ook niets doet dan hetgeen volkomen Goddelijk en heerlijk is. Maar toch, o mens, wie zijt gij, dat gij tegen God antwoordt? Zal ook het maaksel tot degene, die het gemaakt heeft zeggen: Waarom hebt gij mij alzo gemaakt? Het naar redenen vragen aan God betaamt de mens niet. Dit betaamt niet eens de mens jegens zijn naaste, wanneer die naaste zijn hogere is. Of vraagt de knecht zijn heer, wat deze doet of bedoelt, en welke de redenen van zijn bevelen jegens hem zijn? Immers nee, de dienstknecht weet niet wat zijn heer doet, zegt de Heer van de heerlijkheid tot zijn discipelen, maar Ik heb u vrienden genoemd; want al wat Ik van mijn Vader gehoord heb dat heb Ik u bekend gemaakt Johannes 15.15. Zolang wij dus nog geen vertrouwelingen van Gods geheimen zijn (en dat worden wij op aarde niet, en kunnen het er niet worden), betaamt ons het eerbiedig zwijgen, ja wat meer is, het zwijgend aanbidden, naar het woord van Nebukadnezar na zijn zevenjarige verstandeloosheid Daniël 4.34,35: Ten einde van deze dagen nu hief ik, Nebukadnezar, mijn ogen op ten hemel, want mijn verstand kwam weer in mij, en ik loofde de Allerhoogste, en ik prees en verheerlijkte de Eeuwiglevende, omdat zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, en zijn koninkrijk is van geslacht tot geslacht. En al de inwoners van de aarde zijn als niets geacht, en Hij doet naar zijn wil met het heer des hemels en de inwoners van de aarde, en er is niemand, die zijn hand afslaat, of tot Hem zeggen kan: Wat doet gij? Of heeft de pottenbakker geen macht over het leem, om uit dezelfde klomp te maken het ene vat ter ere, het andere ter onere? Wij moeten hier bijzonder letten op het beeld, door Paulus gebruikt, om zijn bedoeling goed te verstaan. Hij wil er niet mede zeggen, dat God sommige mensen geschapen heeft tot oneer, tot het verderf. Hoe zou zoiets denkbaar zijn in God, de Volkomene? Zegt Hij zelf niet Ezechiël 18.23,32 33.11: Zou Ik enigszins lust hebben aan de dood des goddelozen? Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere Heere, zo Ik lust heb in de dood des goddelozen! Maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekeert van zijn weg en leeft. Bekeert u, bekeert u van uw boze wegen, want waarom zou gij sterven, o huis Israëls! Want Ik heb geen lust in de dood des stervenden, spreekt de Heere Heere, daarom bekeert u en leeft. Voeg hierbij het woord van de Schrift 1 Timotheus 2.4: God wil dat alle mensen zalig worden en tot kennis van de waarheid komen. God wil het goede, hoe zou Hij anders kunnen willen, daar Hij de eeuwige liefde is; doch de uitverkiezing is juist het uitvloeisel van zijn eeuwige liefde, maar in verband met zijn eeuwige raad, die voor ons ondoorgrondelijk is. En zo heeft dan de verwerping van de goddelozen niet zijn grond in Gods welbehagen, in zijn eeuwige vredesraad, in Christus, zoals de uitverkiezing, maar in de onbekeerlijkheid van de goddelozen, waarvoor zij als redelijke en zedelijke schepselen verantwoordelijk zijn. De klomp leem, waarvan de apostel spreekt, is dus niet de klomp aarde, waaruit de eerste mens door God oorspronkelijk geformeerd is, maar het gevallen, zondige en gevonniste mensdom. En heeft nu God niet de macht en het recht, om uit dit verloren mensdom zich een volk te formeren, dat niet verloren gaat? Wie zal zijn genade niet prijzen? En heeft niet God ook de macht en het recht om de zondaar, die zich moedwillig in zijn zonden verhardt, en al de roepstemmen van Gods genade ongehoorzaam is, in zijn zonden te laten verloren gaan? Wie zal Hem die macht en dat recht ontzeggen? Dit zien wij ten duidelijkste bevestigd in de schriftuurplaats, waaruit de apostel zijn beeld heeft ontleend, en die ik u daarom ook geheel moet voorlezen. Wij lezen Jeremia 18.1-12: Het woord, dat tot Jeremia geschied is van de

Heer, zeggende: Maak u op en ga af in het huis van de pottenbakker, en aldaar zal Ik u mijn woorden doen horen. Zo ging ik af in het huis des pottenbakkers, en ziet, hij maakte een werk op de schijven. En het vat, dat hij maakte, werd verdorven, als leem in de hand des pottenbakkers. Toen maakte hij daarvan weder een ander vat, gelijk het recht was in de ogen des pottenbakkers te maken. Toen geschiedde des Heren woord tot mij, zeggende: Zal Ik ulieden niet kunnen doen gelijk deze pottenbakker, o huis Israël's? spreekt de Heer. Ziet, gelijk leem in de hand van de pottenbakker, alzo zijt gijlieden in mijn hand, o huis Israël's? In een ogenblik zal Ik spreken over een volk en over een koninkrijk, dat Ik het zal uitrukken en afbreken en verdoen; maar indien datzelfde volk, over hetwelk Ik zulks gesproken heb, zich van zijn boosheid bekeert, zo zal Ik berouw hebben over het kwaad, dat Ik hetzelfde dacht te doen. Ook zal Ik in een ogenblik spreken over een volk en over een koninkrijk, dat Ik het zal bouwen en planten; maar indien het doet, dat kwaad is in mijn ogen, dat het naar mijn stem niet hoort, zo zal Ik berouw hebben over het goede, met hetwelk Ik gezegd had, hetzelfde te zullen weldoen. Nu dan, spreek nu tot de mannen van Juda en tot de inwoners van Jeruzalem, zeggende: Zo zegt de Heer: Ziet, Ik formeer een kwaad tegen ulieden, en denk tegen ulieden een gedachte; zo bekeert u nu, een iegelijk van zijn boze weg, en maakt uw wegen en uw handelingen goed. Maar zij zeggen: Het is buiten hoop, maar wij zullen naar onze gedachten wandelen, en wij zullen doen een iegelijk het goeddunken van zijn boos hart. Wij vinden dus hier een waarschuwing en vermaning Gods tot bekering aan Israël, opdat Hij, naar het voorbeeld van de pottenbakker, uit het bedorven vat (Israël in zijn zonden) weer een vat ter ere mocht maken. Zeker zijn Gods genade en oordelen afgronden van barmhartigheid en heiligheid, doch juist daarom moeten wij ze niet zoeken te peilen, door God toe te schrijven wat Hij zelf in zijn woord weerspreekt. Vergeten wij niet dat onze en aller mensen gevolgtrekkingen niet alleen niet onfeilbaar, maar zeer gebrekkig zijn, en dat wij ze dus nimmer mogen stellen tot lijnen, die God zich voorgenomen heeft te volgen, of zelfs wel tot lijnen, die Hij volgen moet. Wij hebben slechts het boek van Job ten einde toe te lezen, om het antwoord van God op onze redeneringen te ontvangen, dat onze wijsheid tot dwaasheid maakt, en ons met Job doet uitroepen: Ik weet dat Gij alles vermoogt, en dat geen van uw gedachten kan afgesneden worden. Wie is hij (zegt Gij), die de raad verbergt zonder wetenschap? Zo heb ik dan verhaald, hetgeen ik niet verstond, dingen, die voor mij te wonderbaar waren, die ik niet wist. Hoor toe en ik zal spreken. Ik zal U vragen en onderwijst Gij mij. Met het gehoor des oors heb ik U gehoord, maar nu ziet U mijn oog; daarom verfoei ik mij, en ik heb berouw in stof en as Job 42.2-6. Wij weten dat Gods vrijmacht de enige macht is, die bestaat, waardoor Hij de wereld geschapen heeft zoals Hij ze schiep, en haar bestuurt zoals Hij ze bestuurt. Trouwens hoe zou het anders? Gods wil is de hoogste, en daarmee de enige regel van al Gods doen. Maar Gods wil is oneindig, heilig en goed, en zo is ook zijn vrijmacht heilig en goed, en het volstrekte tegendeel van willekeur. En dat moet voor het schepsel genoeg zijn, om in Gods vrijmacht te berusten, want het is genoeg. Doch nu moeten wij Gods vrijmacht in het tijdelijke niet vermengen of vereenzelvigen met zijn vrijmacht in het eeuwige. Is niet op aarde alles het bewijs van Gods vrijmacht? Zijn wij niet allen mensen, uit één klomp leem afgesneden? Hebben wij dus niet allen, op en in onszelf beschouwd, gelijke rechten? En hoe wordt dan nu het ene kindje op de troon geboren en het andere op een bed van stro, het ene met een aanleg tot alle kunst en wetenschap, en het andere zonder enige bijzondere aanleg; zodat de ene mens reeds van zijn geboorte af tot aan zijn dood tot dienaar van de andere is gesteld? Waaraan dat toe te schrijven, dan aan Gods vrijmacht, die de natuur en het menselijk leven alzo heeft ingericht, dat er deze onderscheidingen noodzakelijk uit voortvloeien? Wel ver echter dat dit de verstandige een bezwaar zou zijn, ziet hij hierin Gods wijsheid en goedheid, omdat een andere orde van zaken in een wereld als deze niet denkbaar is. Zou deze wereld bestaan blijven zo moest zij worden ingericht, gelijk zij is. Zonder minderheid en dienstbaarheid van de een tegenover de ander, is er geen maatschappij denkbaar, en die minderheid of meerderheid moest uit de aanleg en ontwikkeling des mensen zelf voortkomen. Daarom zijn ook alle pogingen van

de vrijdenkers om gelijkheid, vrijheid en broederschap onder de mensen met middelen van buiten af tot stand te brengen, zo vruchteloos als dwaas. Het voorname punt van onze aanbidding van Gods vrijmacht in de aardse bedelingen is echter, dat zij slechts tijdelijk zijn. Wat de geboorte ongelijk maakt, dat maakt de dood weer gelijk. De vorst wordt uit zijn paleis, de arme uit zijn stulp onder dezelfde aarde bedolven, en de wijsten en onwetendsten rusten naast elkander. Het is dus maar een kleine spanne tijds dat de rijkbegaafde geniet, en de minder bevoorrechte ontbeert, terwijl het eeuwig wel of wee niet af hangt van iemands uitwendige toestand, maar van zijn innerlijke gesteldheid, van zijn godsvrucht of goddeloosheid, welke beiden in de armste, zowel als in de rijkste kunnen bestaan. Alles is een wonder, want God kan niets doen dan wat een wonder is voor het schepsel; doch niet alle wonderen zijn onmiddellijke (bijbelse) wonderen; zo ook: alles is vrijmacht Gods, want God werkt alles naar de raad van zijn wil, Efeziër 1.11; maar niets is willekeur; alles is uitverkiezing Gods, want van Gods genade hangt alles af, maar niet alles is eeuwige uitverkiezing. Immers er is gelijk in aardse, zo ook in geestelijke dingen een bloot tijdelijke uitverkiezing. Gij herinnert u het woord des Heren: Heb Ik niet u twaalf uitverkoren en een uit u is een duivel? Johannes 6.70. Deze uitverkiezing geldt dus alleen voor de bedieningen in het koninkrijk van God, die met het kindschap Gods (de uitverkiezing van eeuwigheid tot eeuwigheid) gepaard, maar ook niet gepaard kan gaan. Abraham, Izaak en Jakob, en zo velen als er meer als kinderen Gods in de Schrift genoemd worden, waren het door de genade van God, die hen liefhad in de Geliefde, de Zoon, met een eeuwige liefde Jeremia 31.3, Efeziërs 1.4. En omdat zij het waren, werden zij ook uitverkoren tot hetgeen tijdelijk bij het koninkrijk van God behoorde, namelijk, tot het vaderschap naar het vlees van de beloofde Verlosser van de zonde, en tot zijn profeten of voorverkondigers. Alleen het heilige zaad werd tot deze bedieningen beroepen, doch deze bedieningen hielden op in de tijd. Met de komst des Heren in het vlees was het doel van al deze voorbereidingen bereikt, en ook de heilige vaderen werden niet zalig, omdat zij tot deze heilige tijdelijke bedieningen verkoren waren, maar uit kracht van Gods eeuwige verkiezing. Daarom spreekt de apostel Paulus in ons teksthoofddeel allereerst van deze eeuwige verkiezing uit genade Romeinen 9.8 in de woorden: niet de kinderen des vlezes, die zijn kinderen Gods, maar de kinderen van de beloftenis worden voor het zaad (het heilige zaad) gerekend, en gaat hij vervolgens over tot het aantonen van het tijdelijk BEWIJS van deze eeuwige uitverkiezing (opdat, zegt Romeinen 9.11, het voornemen Gods, dat naar de verkiezing is, vast bleef, niet uit de werken, maar uit de roepende), door de voorkeur van Izaak boven Ismaël, en van Jakob boven Ezau, in het vaderschap van de Messias. Met dit laatste spreekt hij dus van Gods vrijmacht op aarde, en zo ook wanneer hij Farao tot voorbeeld aanhaalt van Gods verwerping. Gelijk dan ook God zelf zegt tot Farao: Tot ditzelfde heb Ik u verwekt, opdat Ik in u mijn kracht bewijzen zou, en opdat mijn naam verkondigd wordt op de gehele AARDE. Zo is er dan een betoning van Gods vrijmacht voor de aarde en voor de eeuwigheid. Dat wij ze beide vasthouden en uit elkaar houden! Want anders zouden wij tot de grote dwaling vervallen, die blijkbaar in het hart van vele machtigen en rijken van deze wereld zetelt, deze: dat zij vanzelf voor de aarde tot macht en rijkdom geboren zijnde, ook vanzelf voor de andere wereld tot macht en rijkdom bestemd zijn en komen zullen. Houden wij vast aan de waarheden van de Schrift, dat de rechtvaardige behouden wordt door Gods genade, en de goddeloze verloren gaat door zijn eigen zonden, en dat God in de eeuwigheid zijn vrijmacht, zijn uitverkiezing voor de tijd én voor de eeuwigheid volkomen in het licht stellen en rechtvaardigen zal. En of God, willende zijn toorn bewijzen en zijn macht bekend maken, met veel lankmoedigheid verdragen heeft de vaten van de toorn tot het verderf toebereid. De vaten van de toorn tot het verderf toebereid zijn dus de goddelozen, zijn de zodanige, wier levenselement de zonde is, en die daarin volharden en zich verharden. Eerst wanneer God de goddelozen boven de godvruchtigen stelde, zou men van onrechtvaardigheid in God kunnen spreken, doch nu zijn zijn oordelen over de goddelozen rechtvaardig, ja, Hij betoont jegens hen niet alleen zijn toorn en macht, maar ook

zijn geduld, zijn verdraagzaamheid, zijn lankmoedigheid, ze niet zelden lange tijd sparende en zegenende met velerlei zegeningen. Waartoe? Wij antwoorden met de apostel: Weet gij niet, dat de goedertierenheid Gods u tot bekering leidt? Of veracht gij de rijkdom van zijn goedertierenheid en verdraagzaamheid en lankmoedigheid? Romeinen 2.4. En opdat Hij zou bekend maken de rijkdom van zijn heerlijkheid over de vaten van de barmhartigheid, die Hij tevoren bereid heeft tot heerlijkheid. Merkt op, van de vaten van de toorn zegt de apostel tot het verderf toebereid, maar van de vaten der barmhartigheid zegt hij: Die hij tevoren bereid heeft tot heerlijkheid. Op dezelfde wijze zegt de Heer tot de bokken aan zijn linkerhand: Gaat weg van Mij, gij vervloekten in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijn engelen bereid is; terwijl Hij tot de schapen aan zijn rechterhand zegt: Komt, gij gezegenden mijns Vaders, beërft dat koninkrijk, hetwelk U bereid is vóór de grondlegging van de wereld. Voor de vaten der barmhartigheid is Gods verkiezing uit genade tot heerlijkheid, de vaten van de toorn zijn dit door de zonde, waarin zij moedwillig blijven. Immers van nature zijn alle mensen kinderen van de toorn Efeziër 2.3, uit welke God in zijn barmhartigheid sommigen stelt tot toonbeelden van deze zijn barmhartigheid. Welke Hij ook geroepen heeft, namelijk ons, niet alleen uit de Joden, maar ook uit de Heidenen. "Ons, die geloven, is die genade Gods wedervaren, dat wij tot de vaten zijner barmhartigheid zijn gesteld; daartoe heeft Hij ons geroepen, en niet uit Israël alleen, maar uit de volken; want Gods genade strekt zich uit over alle volken, over geheel het mensdom." God heeft zijn kinderen onder alle volken, en ze bijeen te roepen en bijeen te verzamelen is de taak der Evangelieverkondigers. Johannes 10.16 11.51,52. Gelijk Hij ook in Hosea zegt: Ik zal hetgeen mijn volk niet was mijn volk noemen, en die niet bemind was, mijn beminde; en het zal zijn in de plaats, waar tot hen gezegd was, gijlieden zijt mijn volk niet, aldaar zullen zij kinderen van de levende God genaamd worden. De apostel past hier de woorden van God bij de profeet Hosea 1.9,10 2.22, aangaande de door God verworpen, maar later weer in genade aan te nemen tien stammen toe op de heidenen, die in de hoogste zin Gods volk niet waren, maar door Gods genade tot Gods volk, ja tot Gods kinderen gesteld werden. En Jesaja roept over Israël: Al was het getal van de kinderen Israëls gelijk het zand van de zee, zo zal het overblijfsel behouden worden. Met de aanneming van de Heidenen in genade gaat ook die van de Joden als volk gepaard, doch eerst in hun overblijfsel, in hun verste nageslacht, nadat de oordelen Gods over Israëls ongeloof en verharding zouden voltrokken zijn. Want Hij voleindt een zaak en snijdt ze af in rechtvaardigheid, want de Heer zal een afgesneden zaak doen op de aarde. Deze woorden behoren evenzo nog tot Jesaja 10.21-23. Een afgesneden zaak is een vastbesloten zaak, die onmogelijk is af te keren; doch wat is onmogelijk voor God? Hij kan ook een afgesneden zaak weer herstellen. Nochtans zijn oordelen ook over Israël zijn volkomen rechtvaardig, want de zonde van Israël was groot, en schreide ten hemel. Zulk een hoog door God begunstigd volk was er niet op aarde, en ook niet zulk een zondig volk, zoals wij gedurig bij de profeten lezen. En gelijk Jesaja tevoren gezegd heeft Jesaja 1.9. Indien de Heer Sebaoth ons geen zaad had overgelaten, zo waren wij als Sodom geworden en Gomorra gelijk gemaakt geweest. De apostel volgt de Griekse vertolking van de Zeventigen. In het Hebreeuws luidt zij bij ons, met bijvoeging van het voorafgaande aldus: De dochter van Zion is overgebleven als een nachthutje in de komkommerhof, als een belegerde stad. Zo niet de Heer van de heerscharen ons nog een weinig overblijfsels had gelaten, als Sodom zouden wij geworden zijn, wij zouden Gomorra gelijk zijn geworden. Wat zullen wij dan zeggen? Welke gevolgtrekking zullen wij hieruit maken? Deze: Dat de Heidenen, die de rechtvaardigheid niet zochten, de rechtvaardigheid verkregen hebben; doch de rechtvaardigheid, die uit het geloof is. Uit genade is de heidenen ten deel gevallen wat zij niet zochten, omdat zij geen belofte van God hadden, en dus ook geen kennis droegen van de gerechtigheid van het geloof in Christus. Maar Israël, die de wet van de rechtvaardigheid zocht, omdat hij de belofte Gods ontving en de gerechtigheid Gods kende, Is tot de wet van de rechtvaardigheid niet gekomen. Waarom? Omdat zij die zochten niet uit het geloof, maar als uit de werken van de wet: want zij hebben

zich gestoten aan de steen des aanstoots, gelijk geschreven is: Ziet, Ik leg in Zion een steen des aanstoots en een rots der ergernis, en: een iegelijk, die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden. In deze laatste woorden trekt de apostel verscheidene schriftuurplaatsen bijeen, zoals Jesaja 8.14 28.16 Ps 2.12. Israël zocht de gerechtigheid Gods niet in de door God voorgeschreven weg, op welke zij alleen voor hen als zondaren te verkrijgen was, niet in de weg des geloofs in hun Messias, de Christus, de Zoon van God, die door zijn offerande de enig mogelijke gerechtigheid Gods voor de zondaar had aangebracht, maar in het altijd gebrekkig volbrengen van de voorschriften van de wet, niettegenstaande God hun bij de wet de offeranden had gegeven, ten bewijze dat zij door de wet niet konden rechtvaardig worden gemaakt, maar alleen door de offerande ter verzoening de vergeving van hun zonden ontvingen. Niettegenstaande al dat voorafgaand onderwijs, hebben zij zich geërgerd aan deze weg Gods, en zochten zij op hun wijze hun gerechtigheid te verkrijgen. En wat verkregen zij er mede? Hun eigen gerechtigheid, die voor God geen waarde heeft en hen, in plaats van vrij te spreken, veroordeelt. Doch ook dit was voorspeld naar het woord van de Psalmist Psalm 118.22,23: De steen, die de bouwlieden verworpen hebben is tot een hoofd des hoeks geworden. Dit is van de Heer geschied en het is wonderlijk in onze ogen. Broeders! De toegenegenheid mijns harten, en het gebed, dat ik tot God voor Israël doe, is tot hun zaligheid. De apostel betuigt aan de gemeente, en bepaald aan de gelovigen uit de Joden, die hij daarom met bijzondere nadruk Broeders noemt, dat hij geen andere begeerte van de ziel en geen ander gebed tot God voor het ongelovig Israël heeft, dan hun behoud, hun redding, hun zaligheid. Want ik geef hun getuigenis, dat zij een ijver tot God hebben, maar niet met verstand. Te ijveren zonder verstand, is te ijveren zonder een recht begrip van de zaak te hebben. De apostel prijst hier zijn vijanden ten koste van zijn eigen persoon, want wat had Paulus van die ijver geleden! Zo voegt het ook ons eerst billijk te zijn tegen onze wederpartijders, hetzij ze Joden of Roomsen zijn. Dit maakt ons te krachtiger. Zegt tot hen: Hierin zijt gij verstandig, maar daarin zijt gij onverstandig. Dàt is de rechte wijze van strijden. Geef de vijand wat de vijand toekomt, en bedenk hoe verkeerd het is, zijn goede hoedanigheden weg te nemen. Zou het David gevoegd hebben Goliath te beschouwen als een nietig jongeling, zoals Goliath David deed? Neen, erken ook het grote in uw vijand tegenover uzelf, maar toon zijn nietigheid tegenover God. De apostel kan noch wil ontkennen, dat zij niet als de ongelovige heidenen neerzitten in dodelijke traagheid en rust ten opzichte van de dingen Gods, maar veeleer ijveraars zijn voor de wet en de andere instellingen Gods; doch hun ijver is verkeerd, zonder verstand, eigenwillig, vleselijk, zonder vrucht ten leven; want voor de dwaling is er geen kroon. Want alzo zij de rechtvaardigheid Gods niet kennen, en hun eigen gerechtigheid zoeken op te richten, zo zijn zij van de rechtvaardigheid Gods niet onderworpen. Bij de Joden heet de armenkas: gerechtigheid. Zij weten van geen gerechtigheid dan door doen. Zij hebben geen kennis aan de rechtvaardigheid, zoals God die in Christus heeft gewrocht en geopenbaard; zij hebben er geen inzicht in, geen begrip van; zij zijn nog altijd in de waan dat zij hun eigen gerechtigheid kunnen tot stand brenging door de wet zoveel mogelijk te volbrengen, zodat zij de hun aangeboden gerechtigheid Gods niet onderworpen zijn, maar wederstaan. Want het einde van de wet is Christus, tot rechtvaardigheid een iegelijk, die gelooft. De wet levert ons over aan Christus. Wanneer de wet haar werk aan ons heeft volbracht, dan staat Christus gereed om ons aan te nemen uit genade, om niet. Wel ver dus dat de wet door God zou gegeven zijn, opdat de mens, de zondaar, door haar die gerechtigheid zou verkrijgen, die voor God bestaanbaar is, heeft God juist de wet aan Israël gegeven om zijn volk te overtuigen, dat het een volstrekte onmogelijkheid is door de wet tot een rechtvaardige gesteld te worden, omdat zij juist de mens tot een zondaar stelt voor God, en hem daarmee uitdrijft naar de genade Gods, naar Christus. Het doel, het einde van de wet is dus Christus; in Hem houdt de wet op in haar verdoemende kracht, en begint de genade tot rechtvaardigheid voor een iegelijk, die gelooft in Gods genade. Want Mozes beschrijft de rechtvaardigheid, die uit de wet is, zeggende: De mens, die deze dingen doet, zal door dezelve leven. Zeker, ook de wet heeft een

rechtvaardigheid, die voor God geldende is, maar zij bestaat in het algeheel volbrengen van de wet, in het heilig zijn, gelijk de wet zelf heilig is. En hoe zou dit mogelijk zijn bij de zondige mens, zonder dat hem vooraf zijn zonden vergeven worden, en hij de kracht uit God ontvangt om voortaan heilig te leven, dus zonder de genade Gods? De gerechtigheid van de wet is dus voor de mens volstrekt onbereikbaar. Maar de rechtvaardigheid, die uit het geloof is, spreekt aldus: zeg niet in uw hart: Wie zal in de hemel opklimmen? Hetzelfde is Christus van boven afbrengen. Of wie zal in de afgrond nederdalen? Hetzelfde is Christus uit de doden opbrengen Maar wat zegt gij? Nabij u is het Woord, in uw moed en in uw hart. Dit is het woord van het geloof, hetwelk wij prediken. De apostel wil zeggen: doe zelf het werk van de zaligheid niet, maar laat Christus het voor u doen, die het voor u gedaan heeft. Het is een machtige greep in de Mozaïsche Schrift, welke de apostel hier onder de leiding des Heiligen Geestes doet. Hij laat dezelfde Mozes de rechtvaardigheid uit de wet én de rechtvaardigheid uit het geloof verkondigen, door er de opvaart van Christus ten hemel, na zijn opstanding uit de doden tussen in te voegen. De plaats bij Mozes Deuteronomium 30.11-14 strekt alleen, om aan Israël te herinneren dat Gods woord hun zo nabij mogelijk gebracht was, en luidt aldus: Ditzelfde gebod, hetwelk Ik u heden gebied, dat is voor u niet verborgen, en dat is niet ver. Het is niet in de hemel, om te zeggen: Wie zal voor ons ten hemel varen, dat hij het voor ons haalt, en ons hetzelfde horen laat, dat wij het doen? Het is ook niet op geen zijde van de zee, om te zeggen: Wie zal voor ons overvaren aan gene zijde van de zee, dat hij het voor ons haalt, en ons hetzelfde horen laat, dat wij het doen? Want dit woord is zeer nabij u, in uw mond, en in uw hart, om dat te doen. In gelijke zin zegt nu de apostel tot dezulken, die in de wet hun gerechtigheid zoeken, en daarmede ten hemel willen opklimmen: zulk een poging zou gelijk staan om Christus uit de hemel te willen af brengen; want Hij is de enige, die door de wet volkomen te vervullen, ten hemel is opgeklommen. En poog nu ook vervolgens niet, zelf in de afgrond van de straffen, die de wet op de zonde stelt, neer te dalen en alzo zelf verzoening te doen over uw zonden door uw dood, want deze poging zou gelijk staan met Christus uit de doden te doen opstaan, als was Hij nog niet opgestaan; want Hij is de enige, die nedergedaald is in de afgrond van de zonde, in de zondaarsdood, de vloekdood op het kruis, en daaruit opgestaan is, zodat gij zelf dit niet behoeft te doen (wat gij buitendien ook niet vermoogt te doen), omdat Christus het voor u gedaan heeft. In Christus is dus de rechtvaardigheid des geloofs tot stand gebracht en verkrijgbaar geworden voor de zondaar, zodat zij tot hem zegt: "Nabij u is het woord van de genade, het is in uw mond en in uw hart." En dat genadewoord, dat woord des geloofs (voegt de apostel er bij) is het woord, dat wij prediken. Namelijk, indien gij met uw mond zult belijden de Here Jezus, en met uw hart geloven, dat God Hem uit de dood opgewekt heeft, zo zult gij zalig worden. "De genade is u zo nabij gebracht, dat gij, om zalig te worden, alleen met uw mond hebt te belijden dat Jezus de Heer, de Zaligmaker der zondaren is, en alleen met uw hart hebt te geloven, dat Hij niet meer onder de doden is, maar dat God Hem uit de dood heeft doen opstaan." Gij ziet ook hier wederom, dat zij, die niet geloven dat Christus uit de dood is opgestaan, zichzelf stellen buiten de mogelijkheid om zalig te worden. Want met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid, en met de mond belijdt men ter zaligheid. Hier splitst de apostel de werkzaamheid van het hart en haar vrucht, en die van de mond. Door het hart, onze innerlijke, eigenlijke persoonlijkheid, geloven wij, en in dat geloof worden wij de rechtvaardigheid Gods in Christus deelachtig. Door de mond voegen wij het uiterlijk zegel aan ons innerlijk geloof en openbaren wij aan de mensen Gods genade aan ons geschied, tot eer en heerlijkheid des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes. Daarom is het belijden even nodig als het geloven, omdat zonder belijdenis, bijzonder de naam des Zoons niet geëerd wordt, terwijl de Vader die geëerd wil hebben als zijn eigen naam, en de Heilige Geest wil dat ieder door Hem bekeerd mens met Hem de getuige wordt van de Zoon tot heerlijkheid des Vaders. De belijdenis is dan ook de blijdschap, de aanvankelijke zaligheid van de gelovige; zonder belijdenis mist hij de vreugde des geloofs. Want de Schrift zegt: Een iegelijk,

die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden. De apostel drukt hier op het woord eenieder, om terug te keren op zijn vroegere aanwijzing dat de genade het onderscheid tussen Israël en de volken opheft. Want er is geen onderscheid, noch van Jood, noch van Griek, want eenzelfde is Heer van allen, rijk zijnde over allen, die Hem aanroepen; want een ieder, die de naam des Heren zal aanroepen, zal zalig worden. De Heer aan te roepen is (Wij herinneren het u) op Jezus zijn vertrouwen stellen, en van Hem de verlossing uit alle nood van zonde en dood af te smeken. Dit is de heerlijkheid des Vaders, en zij is onze zaligheid. De aanroeping van de naam van de Heer is tegelijk de belijdenis zijns naams. En nu is de Heer rijk aan ontferming jegens allen, die Hem aanroepen, want niemand kan het vertrouwen van zijn ziel stellen op Hem, dan die met zijn hart in Hem gelooft; en aan het geloof laat de Heer zich nimmer onbetuigd, maar Hij zegent het altijd met goddelijke zegeningen. Daarom laat de apostel er onmiddellijk op volgen: Hoe zullen zij dan Hem aanroepen, in welke zij niet geloofd hebben? En hoe zullen zij in Hem geloven, van welke zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen, zonder die hun predikt? En hoe zullen zij prediken, indien zij niet gezonden worden? Hier treedt de apostel in de middelen, in de voorbereidingen tot de genade. De genade wordt de mens niet buiten en zonder alle middelen in het hart gegeven, maar in de weg van de middelen door God zelf voorgeschreven. God geeft de genade én de voorbereidingen van de genade. Wij hebben gezien dat Hij zowel Johannes de Doper zond als zijn Zoon. De voorloper moest de wegen des Konings toebereiden. En zo is het nog. Er is geen aanroepen van de naam des Heren Jezus mogelijk, zonder dat men in Hem gelooft, en geen geloof in Hem, zonder van Hem gehoord te hebben, en geen horen van Hem, zonder prediker, en geen prediker, zonder dat deze door God gezonden wordt. Daarom zond de Heer bij zijn hemelvaart zijn apostelen uit tot de prediking des geloofs met de woorden: Gaat heen, onderwijst al de volken, hen dopende in de naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes, lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. Gelijk geschreven is: Hoe liefelijk zijn de voeten van degenen die vrede verkondigen, van degenen die het goede verkondigen! Deze profetie staat bij Jesaja 52.5-7 in een liefelijk verband met deze belofte, dat de Heer zelf tot zijn volk komen en in eigen persoon tot hen spreken zal in de woorden: Omdat mijn naam geduriglijk de gehele dag gelasterd wordt, daarom zal mijn volk, ja, daarom zal het mijn naam in die dag kennen, dat Ik het zelf ben die spreek: Zie, hier ben Ik. Hoe liefelijk zijn op de bergen de voeten degene, die het goede boodschapt, die de vrede doet horen; degene, die tot Zion zegt: Uw God is koning! De verkondiging van het evangelie is de verkondiging van Gods genade, die de zonde niet meer ziet in zijn volk, die het bekleedt met gerechtigheid, die het troost in het lijden des tijds en de heerlijkheid van de eeuwigheid toezegt. Trouwens wat zou hun nog ontbreken, nu de Heer zich persoonlijk aan zijn volk heeft geopenbaard als de Zaligmaker, en zelf tot hen gesproken heeft woorden van vrede, van eeuwig leven? Doch zij zijn niet allen het evangelie gehoorzaam geweest; want Jesaja zegt: Wie heeft onze prediking geloofd? Alles is voorzegd. God heeft wel het evangelie aan allen laten verkondigen, maar niet allen hebben er acht op gegeven en het ter harte genomen. En ook dit was door God voorzien en voorspeld. Het evangelie is een hemelse boodschap van hemels heil, en velen, de meesten zijn aardsgezind en hebben het tijdelijke lief en hebben er voor henzelf genoeg aan. Hun behoeften strekken zich niet verder uit dan het tijdelijke, en zo begeren zij ook niets beters en hogers. Daarom zou het evangelie ook niet de wereld bekeren, maar buiten verontschuldiging stellen. Alle menselijke stelsels beloven alleen het goede en kennen geen teleurstellingen, maar de Schrift wel. Zij zegt: de wereld zal het evangelie niet geloven, maar alleen zij, die God in zijn genade van de wereld ontrukt. Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het woord van God. De apostel keert terug tot de opmerking dat de prediking van Gods woord aan de zondaar noodzakelijk het geloof moet voorafgaan. Maar ik zeg: Hebben zij het niet gehoord? Ja toch, hun geluid is over de gehele aarde uitgegaan, en hun woorden tot het einde van de wereld. Aan de zijde van de niet-gelovenden is geen verontschuldiging, want zij kunnen niet zeggen: wij hebben het

evangelie niet horen prediken. Integendeel, het is hiermee als met de openbaring Gods door de schepping van zijn hemelen en des uitspansels, en van de ordening van de dag en de nacht: Geen spraak en geen woorden zijn er, waar hun stem niet wordt gehoord. Hun richtsnoer gaat uit over de gehele aarde, en hun rede tot het einde der wereld, Psalm 19.4,5. Maar ik zeg: Heeft Israël het niet verstaan? De apostel komt van het algemene tot het bijzondere, van de volken tot Israël. Voor Israël was er een dubbele wijze om het evangelie te verstaan en daarmee een dubbele veroordeling van hun ongeloof. Vooreerst door het te horen prediken, gelijk de heidenen, maar bovendien omdat zij door de prediking van het evangelie aan de heidenen Gods woord vervuld zagen, dat Hij door de mond van Mozes en de profeten had gesproken. Mozes zegt eerst: Ik zal ulieden tot jaloersheid verwekken door degenen, die geen volk zijn, door een onverstandig volk zal ik u tot toorn verwekken. Dit lezen wij Deuteronomium 32.21: Zij hebben Mij tot ijver verwekt door hetgeen geen God is. Zij hebben Mij tot toorn verwekt door hun ijdelheden; Ik zal dus hen tot ijver verwekken door degenen, die geen volk zijn, door een dwaas volk zal Ik hen tot toorn verwekken. Juist door de heidenen, die niet Gods volk waren, en bij de kennissen Gods van Israël, een dwaas volk konden genoemd worden, en als zodanig ook door Israël geminacht, ja veracht waren, zou God Israël tot ijverzucht en toorn verwekken, zoals wij dan ook in de Handelingen van de Apostelen gezien hebben, dat de ongelovige Joden aan alle plaatsen ten hoogste verbitterd waren, om reden het evangelie zowel aan de Heidenen als aan hen verkondigd werd. Alleen de gelovig wordenden uit Israël werden door deze gelijkstelling tot jaloersheid opgewekt, zodat zij de zegeningen des evangelies, die de heidenen werden aangeboden, ook voor zichzelf begeerden. En Jesaja verstout zich en zegt: Ik ben gevonden van degenen die Mij niet zochten; Ik ben openbaar geworden degenen, die naar Mij niet vroegen. Maar tegen Israël zegt Hij: De gehele dag heb Ik mijn handen uitgestrekt tot een ongehoorzaam en tegensprekend volk. Niets kon meer tot beschaming van Israël strekken, dan dat de heidenen geloofden en Israël niet geloofde. Het was een vreselijk oordeel van God over hun verharding, dat Hij nu de heidenen stelde boven Israël daarin, dat Hij het koninkrijk aan Israël ontnam en aan de heidenen gaf, die hun vrucht zouden brengen Mattheus 21.43. Ook hier zien wij, dat het volk, door Gods genade uitverkoren om de kroon van de mensheid te dragen, als zodanig verworpen werd, omdat het die kroon onteerd had, en daarmee onwaardig geworden was. Het oorspronkelijke bij Jesaja wijst duidelijk aan, dat God zich ook daarom aan de Heidenen openbaarde, omdat Israël zijn openbaring niet aannam: Ik ben gevonden van hen, die naar Mij niet vroegen; Ik ben gevonden van degenen die Mij niet zochten; tot het volk, dat naar mijn naam niet genoemd was, heb Ik gezegd: Ziet hier ben Ik, ziet, hier ben Ik. Ik heb mijn handen uitgebreid de gehele dag tot een weerstrevig volk, die wandelen op een weg, die niet goed is, naar hun eigen gedachten Jesaja 65.1,2. De apostel zegt: Jesaja verstout zich, dat zoveel zeggen wil als: Hetzelfde verkondigt Jesaja op nog sterker toon in de woorden van God: Ik ben gevonden van degenen, die niet naar Mij zochten, en wat er meer volgt. Ik zeg dan: Heeft God zijn volk verstoten? Moet men hieruit het besluit opmaken, dat God zijn volk onbepaald verworpen heeft? Neen, niet onbepaald, maar in een enkel opzicht, dat het niet meer uitsluitend Gods volk zou zijn, maar met de volken gelijk gesteld zou worden. Voor de genade Gods zou er voortaan geen onderscheid zijn tussen Israël en de Heidenen. Daarom antwoordt de apostel zelf op zijn vraag: Dat is ver, want ik ben ook een Israëliet, uit het zaad Abrahams, van de stam Benjamin. Ik zelf ben het bewijs dat God Israël niet in die zin verstoten heeft, dat het zijner genade niet deelachtig wordt, maar daarvan uitgesloten is. Gij gevoelt dat de kracht van Paulus woorden eigenlijk daarin ligt, dat hij als Jood een vijand en vervolger van Christus was geweest, hetgeen de andere apostelen uit de Joden niet geweest waren. Paulus was dus een Israëliet zoals al de ongelovige Israëlieten nog zijn, en zijn zullen tot op de wederkomst van de Heer. Hij was dus een toonbeeld van de Jood tussen de eerste en tweede komst van Christus, en nochtans was hij door de verkiezing van de genade tot een apostel, en wel der heidenen, gesteld. Hij was dus een apostel in een grote, betekenisvolle betrekking. En nu, wat met hem

geschied was, zou ook met andere ongelovige Israëlieten geschieden. Ook wordt het ons hier duidelijk, waarom Paulus bij uitnemendheid de prediker van Gods genadige uitverkiezing was. Hijzelf, zijn persoon en bekering was er het sterkst mogelijke bewijs van, en zo was hij ook de rechte man, die tegenover de gemeente des Heren deze zwaarwichtige en tevens tedere waarheid in de brede kon behandelen. De andere apostelen, hoewel hetzelfde gelovende en predikende, konden deze waarheid onmogelijk zodanig op de voorgrond en in het volle licht stellen als Paulus dit doen kon en deed. God heeft zijn volk niet verstoten, hetwelk Hij tevoren gekend heeft. God wist immers tevoren hoe Israël handelen zou, en zou dan Hij, die dit volk niet om redenen in Israël, maar in Hem de Heer zelf, tot zijn volk gesteld had, hen verstoten, omdat zij doen wat God reeds van het begin af voorzag en voorspelde? Neen, God is getrouw, en daarom zegt Hij met zo vele klare woorden bij de belofte van het Nieuwe Verbond Jeremia 31.35-37: Zo zegt de Heer, die de zon ten licht geeft des daags, de ordeningen van de maan en van de sterren ten licht des nachts, die de zee klieft, dat haar golven bruisen, Heer der heirscharen is zijn naam: Indien deze ordeningen van voor mijn aangezicht zullen wijken, spreekt de Heer, zo zal ook het zaad Israëls ophouden, dat het geen volk is voor mijn aangezicht, al de dagen. Zo zegt de Heer: Indien de hemelen daarboven gemeten, en de fondamenten der aarde beneden doorgrond kunnen worden, zo zal ik ook het ganse zaad Israëls verwerpen, om alles wat zij gedaan hebben, spreekt de Heer. Of weet gij niet, wat de Schrift zegt van Elia, hoe hij God aanspreekt tegen Israël, zeggende: Heer! Zij hebben uw profeten gedood, en uw altaren omgeworpen, en ik ben alleen overgebleven, en zij zoeken mijn ziel. Maar wat zegt tot hem het Goddelijk antwoord? Ik heb mijzelf nog zevenduizend mannen overgelaten, die de knie voor het beeld van Baäl niet gebogen hebben. Alzo is er dan ook in deze tegenwoordige tijd een overblijfsel geworden naar de verkiezing van de genade. Hier treedt de apostel geheel in het Nieuw Verbond, het Nieuwe Testament, bij welker beloving, zoals wij zo even zagen, God verzekerde, dat hij nooit Israël ganselijk zou verwerpen; ook niet om alles wat zij gedaan hadden. Dit is nu de eeuwige uitverkiezing Gods in Christus, die van God alleen uitgaat en de zondaar opneemt en behoudt. Tot dezulken behoorde Paulus zelf Galaten 1.15,16 en allen, die uit Israël geloofden. God wilde Israël niet geheel in het ongeloof laten wegzinken, en daarom behield Hij zich voor, om door zijn almachtige genade enkelen tot gelovigen en rechtvaardigen te stellen. Wie die uitverkorenen zijn zouden, zou blijken uit hun geloof. En indien het door genade is, zo is het niet meer uit de werken. De genade Gods heeft met de werken van de mensen niets te doen. Zij gaat van God uit vóór alle werk, ja vóór de geboorte van de mens; zij heeft haar grond in Gods eeuwige vredesraad in Christus. Anderszins is de genade geen genade meer. De apostel herinnert dat men van de genade niet iets anders maken moet, dan zij is. Zij is een vrije, onverdiende, verbeurde gunst van God. Genade en verdienste zijn twee zaken, die elkaar volstrekt uitsluiten. En indien het is uit de werken, zo is het geen genade meer, anderszins is het werk geen werk meer. Men wacht zich dus zorgvuldig, om de werken te vermengen met de genade, gelijk de Roomsen doen, die wel de genade erkennen, maar de goede werken op één lijn met haar plaatsen. Wat dan? Hetgeen Israël zocht, dat heeft het niet verkregen, maar de uitverkorenen hebben het verkregen, en de anderen zijn verhard geworden. Al de Joden zochten de gerechtigheid, ofschoon in een verkeerde weg (door de wet); zij hebben ze echter niet gevonden, doch de uitverkorenen Gods hebben de gerechtigheid verkregen, zij hebben haar ontvangen als een vrije genadegift Gods; de anderen zijn door God aan het oordeel van de verharding overgegeven. (Gelijk geschreven is: God heeft hun gegeven een geest van de diepe slaap; ogen om niet te zien, en oren om niet te horen) tot op de huidige dag. Wij lezen deze profetie bij Jesaja 6.9,10 29.10 en andere plaatsen. Overal kondigt God deze toestand aan als een noodzakelijk gevolg van hun ongeloof. Trouwens wie volhardt in het kwade, verhardt ten laatste in het kwade. Dit is het oordeel, de straf der zonde, dat zij voortgaat van kwaad tot erger, en ten laatste eindigt in het allerergste: de ongevoeligheid voor al wat niet zondig is de geestelijke dood. En David zegt: Hun tafel wordt tot een strik en

tot een val en tot een aanstoot en tot een vergelding voor hen; dat hun ogen verduisterd worden, om niet te zien, en verkrom hun rug alle tijd. Gij leest deze woorden Psalm 69.23,24. Men heeft veel gesproken tegen de vloekpsalmen van David, als onmenslievend; doch wat moeten wij dan zeggen als Paulus, de bedienaar van het Evangelie, van het Nieuwe Testament, van de genade, van de vrede, ze overneemt? Men vergeet over welke mensen zulk een oordeel wordt uitgesproken. Het zijn de verharde goddelozen, die de menselijke natuur hebben uitgeschud, wier lust het is kwaad te doen en te verderven. Mannen als Joab die onder vriendschapsschijn twee mannen kon vermoorden; dus, de sluipmoordenaren, de gifmengers, de bedriegers van beroep, de dieven, die nauwelijks uit het tuchthuis ontslagen, terstond weer het oude misdrijf opvatten; in één woord, de goddelozen, die zich verheugen als zij kwaad kunnen doen. En hoe velen zijn ervan die lieden nog in onze tegenwoordige maatschappij! Vraag het aan de jaarboeken van het lijfstraffelijk recht, en gij zult verbaasd staan tot welke allerergste goddeloosheden mensen kunnen vervallen zonder te blikken of te blozen. Het geweten is dood in hen, en alle zedelijk gevoel is in hen ten enenmale uitgedoofd. Hoe hard het oordeel van God, van de Schrift dus over hen klinken mag, het is ten volle rechtvaardig. Zo zeg ik dan: Hebben zij gestruikeld, opdat zij vallen zouden? Heeft Israël langs een verkeerde weg de gerechtigheid gezocht, opdat zij haar niet zouden vinden? Kan dat beschouwd worden als Gods voornemen te zijn geweest? Dat is ver! Maar door hun val is de zaligheid de Heidenen geworden, om hen tot jaloersheid te verwekken. Veel meer was het Gods voornemen, terwijl zij het koninkrijk van God, der genade, van zich stieten, het te geven aan de heidenen, en dat ook niet ten verderve van Israël, maar om het tot een heilige ijver te verwekken, tot verkrijging van de zaligheid, evenals zij de heidenen werd gegeven. En indien hun val de rijkdom is van de wereld, en hun vermindering de rijkdom van de Heidenen, hoeveel temeer hun volheid? Indien God reeds uit Israëls val in het ongeloof en in hun vermindering (door hen slechts tot een overblijfsel te stellen naar de verkiezing van de genade) de wereld, de Heidenen rijk maakt, hoeveel temeer rijkdom zal over de wereld uitstromen, wanneer Israëls algehele wederaanneming bij God zal plaatshebben? Want ik spreek tot u, heidenen, voor zoveel ik van de Heidenen apostel ben; ik maak mijn bediening heerlijk. "Ik doe u daarom al de heerlijke voorrechten zien, die gij, heidenen, door Israëls val hebt verkregen, en door hun wederaanneming nog hebt te wachten, opdat ik u doe gevoelen, hoe heerlijk mijn bediening is als gezant Gods, bepaald tot u. Ook heb ik hiermee nog een andere bedoeling." Of ik enigszins mijn vlees tot jaloersheid verwek, en enigen uit hen behouden mocht. "Immers uw voorrechten mogen niet zijn ten koste van de Joden, maar veel meer om hun zelf ten goede te strekken, om hen tot naijver te verwekken, om althans sommigen uit hen te behouden; want mijn gebed is tot hun zaligheid, en hun redding ligt mij ten aller nauwste aan het hart." Want indien hun verwerping de verzoening is van de wereld, wat zal de aanneming wezen anders, dan het leven uit de doden? "Indien God zelfs uit hun verwerping de verzoening van alle volken deed ontstaan, wat zal dan Israëls wederaanneming anders wezen, dan het scheppen van het leven uit de dood én van henzelf én van alle volken." Immers Israël blijft voor God het grote middel in zijn hand, waardoor Hij de volkenwereld zegent, eerst door hun ongeloof, en eenmaal door hun geloof. Hun dood was het leven van de volken, hun wederopstanding zal de wederopstanding in heerlijkheid zijn van al wat in de dood ligt. En indien de eerstelingen heilig zijn, zo is ook het deeg heilig. Indien er gelovigen ook nu uit Israël zijn, en zij zijn er, zo zijn deze de heilige eerstelingen van het uitverkoren Israël, en heeft het heilige eerstelingen, zo heeft het ook nog een heilige volle oogst te verwachten. En indien de wortel heilig is, zo zijn ook de takken heilig. De wortel Israëls is heilig, omdat dit volk gesproten is uit uitverkorenen Gods, Abraham, Izaak, Jakob. De wortel nu heiligt de gehele boom voor God, die daarom door de mond van Mozes ook Israël een heilig volk heeft genoemd, een volk door Hem zelf geformeerd, om zijn lof te vertellen, Deuteronomium 7.6, Jesaja 43.1,7,21. En zo enige van de takken afgebroken zijn, en gij, een wilde olijfboom zijnde, in dezelfde plaats zijn ingeënt, en des

wortels en van de vettigheid des olijfbooms mede deelachtig zijt geworden, zo roem niet tegen de takken. De apostel heeft zijn bediening als apostel van de Heidenen heerlijk genoemd, doch dit mag hun geen aanleiding zijn om zich boven Israël te verheffen. Zij stonden nu door Gods genade naast Israël, en moesten daar blijven staan, in de bewustheid dat zij daar enkel door Gods genade stonden. Bij Israël vergeleken, was de heidenwereld een wilde olijfboom. Israël was door God een goede, vruchtdragende olijfboom, in zijn hof geplant en zorgvuldig gekweekt, dat de wilde olijfboom niet was; deze groeide altijd maar in het wilde voort. Doch nu de goede olijfboom ook onvruchtbare, wilde takken voortbracht, nu werden deze takken door God afgebroken, en in plaats van hun plaats ledig te laten, werden de takken van de wilde olijfboom er op geënt, die op deze wijze de wortel en de vettigheid des goeden olijfbooms deelachtig werden. Dat was nu geen oorzaak van roem, van zelfverheffing voor de wilde takken, maar van ootmoedige dankbaarheid jegens de genade Gods, door Wie deze enting geschiedde. Voorts merken wij op, hoe teder Paulus is en blijft voor zijn volk. Waar de meerderheid van de ongelovigen is, spreekt hij alsof zij de minderheid waren, zeggende: zo enige van de takken afgebroken zijn, dat is: zo sommigen ook ongelovig geworden zijn. Het is een sparende, verschonende uitdrukking, om de Heidenen op het standpunt van de hoop en van de liefde voor Israël te brengen en te bewaren. Tevens zegt de apostel er mede, dat Israël geen boom is, die na zijn heerlijke vrucht (Christus) te hebben voortgebracht, is omgehouwen. Neen, Israël bestaat nog. Paulus noemt dat volk juist een blijvende boom, waarvan slechts enige takken zijn afgebroken. En indien gij daartegen roemt, gij draagt de wortel niet, maar de wortel draagt u. "Mocht er nochtans enig beginsel van roem, van zelfverheffing bij u ontstaan, zo herinnert u dat gij niet de wortel, maar dat de wortel u draagt." Gij zult dan zeggen: De takken zijn afgebroken, opdat ik zou ingeënt worden. Het is wel; zij zijn door ongeloof afgebroken, en gij staat door het geloof. "Het is zo, de takken zijn afgebroken, doch niet om reden dat gij er voor in de plaats zou geënt worden; nee, zij zijn vanwege hun ongeloof afgebroken, en nu, om hun plaats te vervullen, zijt gij, als staande door Gods genade in het geloof, op de goede olijfboom geënt." Wees niet hooggevoelig, maar vrees; want is het, dat God de natuurlijke takken niet gespaard heeft, zie toe, dat Hij ook mogelijk u niet spaart. Ook de van nature goede olijfboom kon ontaarden, verwilderen, onvruchtbaar worden, niettegenstaande alle zorgen en moeite van de kweker, van de hovenier. Herinner u het beeld van de wijngaard Jesaja 5.4, onder welk beeld Israël door de Heer wordt voorgesteld, en waarbij de Heer de aandoenlijke vraag doet: wat is er meer te doen aan mijn wijngaard, hetwelk Ik niet aan hem gedaan heb? Waarom heb Ik verwacht dat hij goede druiven voortbrengen zou, en hij heeft stinkende druiven voortgebracht? Vanwaar dit verschil van oorsprong, en waaruit is het te verklaren? Uit des mensen moedwillige strijd tegen beter weten in, tegen zijn geweten, zijn hart, ja tegen zijn verstand. Uit die grond kon Israël in de woestijn, na door de heerlijkste wonderen uit Egypte te zijn verlost, zich door de afwezigheid van Mozes zover te buiten gaan, dat het, vergetende het eerste en hoogste gebod, zich een gegoten kalf tot afgod stelde. Neen, God stelt niemand verantwoordelijk voor hetgeen niet in diens macht staat, maar van hetgeen God in zijn macht gesteld heeft, daarvan eist Hij verantwoording om het te straffen of te belonen. De apostel herinnert dit aan de gelovige heidenen, opdat ze niet in hooggevoeligheid zien op hun voorrechten, maar in de kracht Gods en de hun verleende genade met vrezen en beven hun zelfszaligheid werken, omdat zij het altijd mogelijk moesten achten, dat als zij ook tot ongeloof vervielen, zij hetzelfde lot van Israël zouden moeten ondergaan. Zie dan de goedertierenheid en de strengheid van God: de strengheid wel over degenen, die gevallen zijn, maar de goedertierenheid over u, indien gij in de goedertierenheid blijft, anderszins zult gij ook afgehouwen worden. Een ernstig woord van waarschuwing voor de Christenen te Rome en voor alle Christenen. Geheel het Joodse volk is nu gedurende al die eeuwen het toonbeeld van Gods gestrengheid, terwijl de kerk van Christus het toonbeeld was en nog is van zijn goedertierenheid en van zijn lankmoedigheid, want wat is er al in die kerk geschied! Immers

niemand heeft het voorrecht van te mogen zondigen. De uitverkiezing brengt integendeel te zwaarder kastijding mede. En wat de Joden betreft, hun zonden waren niet tegen de volken, nee, de zonden der volken tegen de Joden zijn groter dan die van de Joden tegen hen, maar de zonden van de Joden zijn tegen God, en daarom is het oordeel over hen ook een Godsoordeel. Het waakt en bidt blijft ons dus altijd aanbevolen, al zijn wij discipelen van Christus, want ook als zodanig blijft onze geest wel gewillig, maar het vlees zwak. De genade heeft geen roem dan in God, heeft geen andere steun dan in het geloof aan Jezus, heeft geen andere kracht dan in de Heilige Geest. In deze drievoudige gemeenschap alleen zijn wij veilig. Niemand van de gelovigen denkt dan ooit, dat hij boven de zonde verheven is; hij ziet op David en vreest. Wij staan enkel zolang wij geloven, en ontvalt ons het geloof, zo vallen wij, en God kan ons weer oprichten en zal het onfeilbaar, zo wij waarlijk de zijnen zijn; maar het is door zijn oordelen heen, en wie zou voor deze niet verschrikken en er zich niet voor wachten? Maar ook zij, indien zij in het ongeloof niet blijven, zullen ingeënt worden, want God is machtig dezelve weer in te enten. Ook zij, die nu ongelovig zijn, zijn daarom niet hopeloos verloren. Zij kunnen nog gelovig worden, en God is machtig genoeg om hen alsdan in hun vroegere plaats te herstellen. Ja, dit behoort zelfs in dit geval tot de natuurlijke orde. Want indien gij afgehouwen zijt uit de olijfboom, die van nature wild was, en tegen natuur in de goede olijfboom ingeënt, hoeveel temeer zullen deze, die natuurlijke takken zijn, in hun eigen olijfboom geënt worden? Zeker, voor Gods almacht is geen meer of min; doch de Apostel wijst op de altijd blijvende verbondsbetrekking tussen God en Israël, waardoor God zich verbonden heeft, zijn volk nooit ganselijk te verwerpen, en het terstond weer aan te nemen, zodra het zich bekeert, Leviticus 26.40-46. De apostel keert dan ook tot de uitverkiezing van een overblijfsel uit Israël nu terug. Want ik wil niet, broeders! dat u deze verborgenheid onbekend is (opdat gij niet wijs zijt bij uzelf), dat de verharding voor een deel over Israël gekomen is, totdat de volheid der Heidenen zal ingegaan zijn. Niet allen, die in Israël zijn, zijn in de verharding, dat blijkt uit de vele gelovigen in Christus uit Israël, en het oordeel van de verharding, waaronder een gedeelte van het volk ligt, is ook niet een oordeel voor altijd, maar alleen tot zolang als de volheid van de Heidenen zal ingegaan zijn. De volken zullen thans het volk Israëls vóórgaan, totdat Gods raad met de heidenen ten volle vervuld zal zijn, totdat het Evangelie aan alle volken gepredikt en de gemeente van de kinderen Gods uit hen ten volle vergaderd is. En alzo zal geheel Israël zalig worden, omdat alsdan dit volk alleen uit het overblijfsel bestaat, dat God naar de verkiezing van zijn genade beloofd heeft te zaligen, omdat het uit enkel gelovigen zal bestaan Jesaja 10.20-22. Trouwens indien God Israël niet geheel verwerpt, zo belooft Hij daarmede in dit volk een kern te zullen bewaren, aan welke Hij na het oordeel, zijn genade betoont. Gelijk geschreven is: De Verlosser zal uit Zion komen en zal de goddeloosheden afwenden van Jakob. En dit is hun een verbond met Mij, als Ik hun zonden zal wegnemen. Gij ziet, dit is het genadeverbond, Jeremia 31.34, waarin God de zonde niet meer straft, maar vergeeft, uit kracht van de offerande van Christus en het geloof in die genade van God. Zo zijn zij wel vijanden aangaande het Evangelie, om uwentwil, maar aangaande de verkiezing zijn zij beminden om de wil van de vaderen. De Schrift is vol raadselen, maar die zij zelf oplost. Kan liefde en vijandschap samengaan? Ja ook dit als de opschriften op een muntstuk Gods. Op de ene zijde staat: vijanden, keer het om, en op de andere zijde staat: vrienden. Gij kent de Jodenhaat van de middeleeuwen, toen de monniken de Christenen ophitsten om de Joden dood te slaan, omdat hun vaderen Christus gedood hadden. Dit was de haat zonder liefde, maar de apostel vermaant tot liefde uit een ander oogpunt. Zij zijn uw vijanden (wil hij zeggen) buiten uw schuld, maar daarom zijn zij ook arm geworden, en is hun rijkdom u, heidenen, ten deel gevallen; en zou gij nu uw vijanden alleen haten kunnen, omdat zij schuldig zijn tegen God, en niet tegelijk liefhebben, omdat gij hun erfgenamen zijt? Zo dan, voor zover Israël in zijn ongeloof het Evangelie, en daarmede allen die in Christus geloven, wederstaat, zijn zij vijanden van God en van ons, maar in zoverre zij nog een belofte van Goddelijke uitverkiezing hebben, zijn zij de

beminden om de wil van de gelovige vader, uit wie zij gesproten zijn, en tot wier geloof zij in het laatst van de dagen allen zullen terugkeren, terwijl er intussen reeds in ieder ogenblik des tijds enkelen uit dit overblijfsel voor ons openbaar worden. Wij moeten dus nooit de Joden alleen zien in hun verharding, maar ook tegelijkertijd in het overblijfsel, dat uit de verharding behouden wordt door het geloof. Want de genadegift en de roeping Gods zijn onberouwelijk. Wat God uit vrije genade belooft, en wat daarmee onafhankelijk is van de werken van de mensen, is daarmee onberouwelijk bij God en onwankelbaar vast bij de mens. Wat God voorwaardelijk gesteld heeft, kan Hij weer intrekken, als de voorwaarde niet wordt vervuld. Zo kon Hij Israël tot een eigen volk in een eigen land maken, maar als het tot afgoderij en goddeloosheid verviel, doen ophouden een volk te zijn en uit zijn land werpen; maar wat zijn genade geeft of belooft is onvoorwaardelijk en daarmee eeuwig vast. Want gelijkerwijs ook gijlieden eertijds God ongehoorzaam geweest zijt, maar nu barmhartigheid verkregen hebt door deze ongehoorzaamheid, alzo zijn ook deze nu ongehoorzaam geweest, opdat ook zij door uw barmhartigheid zouden barmhartigheid verkrijgen. "Gelijk gijzelf als heidenen in gelijke toestand van ongeloof verkeerde, als waarin nu Israël verkeert, en God ongehoorzaam waart, gelijk zij thans zijn, en God uit hun ongeloof aanleiding nam om u barmhartigheid te bewijzen, zo is ook het nu ongehoorzame Israël bestemd, om door de u bewezen barmhartigheid dezelfde barmhartigheid te verkrijgen." Want God heeft hen allen onder de ongehoorzaamheid besloten, opdat Hij hen allen zou barmhartig zijn. Het einde rechtvaardigt Gods weg, en dat einde is zijn genade. Hij heeft eertijds de heidenen laten wandelen naar de zin en lust huns harten. Waarom? Om hen altijd zo te laten wandelen? Neen, om hun in het einde genade en vrede te verkondigen in het bloed des kruises, en hen op te nemen in zijn eeuwig nieuw Verbond. Hij heeft thans Israël, vanwege hun ongeloof, overgegeven om te wandelen naar de zin en lust hunner harten. Waarom? Om hen altijd zo te laten wandelen? Neen, maar ook om hun in het einde genade en vrede te verkondigen in het bloed des kruises, en hen op te nemen in zijn eeuwig nieuw Verbond. Dat zich al de bedelingen Gods oplossen in de bedeling van de genade, wekt bij de apostel de hoogste lofzegging en aanbidding Gods. O diepte des rijkdoms, beide van de wijsheid en kennis Gods! De zichtbare natuur bevat een diepte, een afgrond van Goddelijke wijsheid en kennis, maar niet minder Gods leidingen met de wereld van de mensen, van de zondaren. Niemand van de hoogste engelen zou de vraag hebben kunnen beantwoorden: Hoe zal de heilige God met deze wereld vol onheilige opstandelingen handelen? Zijn zij niet altijd in vijandschap met Hem, weerstreven zij niet altijd zijn geboden, verijdelen zij niet altijd de goede voornemens, die God met hen heeft? En wie zou het gedacht hebben, dat God deze ter dood verwezenen nochtans ten laatste zou leiden tot de eeuwige fonteinen der levende wateren, door hun in Christus al de fonteinen zijner genade te openen? Zo weet God het kwade te overwinnen door het goede, de zonde teniet te doen en er zijn gerechtigheid voor in de plaats te stellen. Hoe ondoorzoekelijk zijn zijn oordelen! Ook deze zijn een afgrond. De eerste is de afgrond van Gods oneindige liefde, de tweede die van Gods oneindige heiligheid. Neen, niet zonder oordelen werd dit einde gevolgd en bereikt. Gerechtigheid en gerichte zijn en blijven de vastigheid van de troon van God, maar van die troon laat Hij de witte vredevlag waaien, door de hand zijns Zoons daarop geplant. Zijn oordelen over de zonde aan de mensen hier en hiernamaals zijn ontzettend, zijn oordelen over de zonde in de offerande zijns Zoons zijn allerontzettendst: zij gaan alle gedachten te boven; wij zien ze sprakeloos aan, en hebben maar één woord om de aandoeningen van onze ziel te ontboezemen: Hoe ondoorzoekelijk zijn zijn oordelen! En onnaspeurlijk zijn wegen! Ook de wegen, langs welke God zijn eeuwige vredesraad tot stand gebracht, zijn doel bereikt heeft, zijn onnagaanbaar. Welke middelen heeft God daartoe in het werk gesteld! Hoe heeft Hij de mensen bearbeid door zijn Geest en Woord, ze gewaarschuwd, gestraft, ze weer begenadigd en gezegend! Hoe ordende Hij, door duizenden tussenkomsten, de wanorde door de zonde der mensen veroorzaakt, deed Hij voor Noach de wereld vergaan, en voorkwam Hij door Abraham het algeheel bederf dier wereld! Hoe

menigmaal zond Hij zijn engelen uit de hemel tot de mensen, en zijn gezanten, zijn profeten met goddelijke openbaringen en bevelen! Geheel de Schrift is de geschiedenis van Gods wegen met de kinderen van de mensen, en hoeveel ongekende, verborgen en onbeschreven wegen en middelen heeft God bovendien gebruikt! Ook nu hebben wij slechts één Woord voor ons verbijsterd verstand: Hoe onnaspeurlijk zijn zijn wegen! Want wie heeft de zin des Heren gekend? Geen geschapen wezen. Het was het eeuwig voornemen Gods bij Hemzelf, vóór nog enig schepsel bestond. Het is des Vaders eeuwige vredesraad in de Zoon, door de Heilige Geest. Of wie is zijn raadsman geweest? Weer geen geschapen wezen. God alleen kon zichzelf tot een raadgever zijn, zodat al deze handelingen Gods met de mensen geheel onafhankelijk van deze, geheel en alleen door God gewild en gevolgd zijn. Of wie heeft Hem eerst gegeven, en het zal hem weer vergolden worden? Hoe zou God iets gegeven kunnen worden, dat Hem tot wedervergelding verplichtte? zodat alles wat God deed en doet tot heil van de mensen, ja van al zijn schepselen, enkel vrije, onafhankelijke genade is. En hoe heerlijk is het nu voor ons, begenadigde zondaren, over alles wat middellijke tussenkomsten zijn, heen te zien en ons oog rechtstreeks op God te richten en onophoudelijk gericht te houden en te zeggen: God alleen is alles voor mij: Hij is mijn Schepper, mijn Verlosser, mijn Heiligmaker! Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Al het geschapene heeft geen ander begin dan uit God, geen ander voortbestaan dan door God, en geen andere reden van bestaan dan tot God. God heeft alles gemaakt tot zijn zelfs eer, en dit kan niet anders; immers is er geen hogere dan God. En zo moet dan ook alles wat Hij deed of doet, of doen zal, uitlopen op zijn verheerlijking. Zoals dan ook de apostel zijn lofzang besluit met te zeggen: Hem zij de heerlijkheid in van de eeuwigheid! Amen. In Gods heerlijkheid moet alles eindigen, en eindigt alles. Dit heeft God ons zelf in zijn woord gezegd. Eenmaal zal het uurwerk des tijds zijn laatste klokslag hebben laten horen en treedt de eeuwigheid in de plaats van de tijd, een eeuwigheid van enkel Goddelijke heerlijkheid; want wij verwachten naar zijn belofte nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, waarin gerechtigheid woont. 2 Petrus 3.13. En Johannes hoorde een grote stem uit de hemel, zeggende: Ziet, de tabernakel Gods is bij de mensen, en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen zijn volk zijn, en God zelf zal bij hen en hun God zijn. En God zal alle tranen van hun ogen afwissen, en de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch gekrijt, nog moeite zal er meer zijn; want de eerste dingen zijn weggegaan. En die op de troon zat zei: Ziet, Ik maak alle dingen nieuw. Openbaring 21.3-5.

12:1 De vruchten der genade. Ik bid u dan, broeders, door de ontfermingen Gods. De apostel gaat uit de toon van de hymne (van de lofzang) tot die van het proza des levens over. Hij heeft het toppunt van zijn leerstellige redeneringen bereikt; hij heeft Gods ontferming over Israël en de volken in het volle licht gesteld: wat blijft er nu voor hem over dan de gemeente van de gelovigen uit de Heidenen, die mede de vrucht van de ontfermingen Gods is, op te wekken om van de genade vrucht te brengen? Hij doet dit niet in de vorm van een bevel, maar van een bede. In dit opzicht staat de wet tegenover de genade. De wet beveelt en dwingt, de genade bidt en dringt aan. Hier zijn nu niet meer de twee tafelen van de wet, maar de twee geboden der liefde tot God en de mens, doch in het oneindige vermenigvuldigd, zodat er geen tien maar duizend geboden komen als uit een springende fontein van liefelijke vermaningen. Ik bid u dan, broeders, door de ontfermingen Gods, waarmede Hij zich over u ontfermd heeft. De apostel toont hiermede reeds terstond, dat de uitverkiezing van de genade geen lijdelijkheid, maar werkzaamheid voortbrengt. Immers God is boven de middelen, en wij staan onder de middelen. God heeft naar zijn welbehagen de kunstspiegel van onze ogen geformeerd, maar nu is het tevens zijn welbehagen, dat wij er mede zien wat wij zien moeten. De leer van de verkiezing is dus alleruitnemendst, maar op haar plaats. Misplaatsing alleen geeft gevaar. Dat gij uw lichamen stelt tot een levende, heilige en Gode welbehaaglijke offerande, welke is uw redelijke godsdienst. Eerst spreekt Paulus over de persoonlijke, dan over de maatschappelijke en dan over de algemene aangelegenheden. Ook onze Christelijke godsdienst bestaat in Gode te offeren, en wel onszelf. Eerst ons lichaam, waarmee wij het meest aan de wereld verwant zijn. De Heer is een verzoenoffer (wil hij zeggen), wees gij een dankoffer. Als een in Christus geheiligde persoonlijkheid moet de Christen zijn lichaam beschouwen als een heilige zaak; als een tempel van de Heilige Geest, als een werktuig van zijn eigen geest, waarvan hij al de onheilige bewegingen moet beheersen. Al de ingetogenheden der kuisheid, van de matigheid, van de zedigheid, van de eenvoudigheid moeten reeds in het uitwendige van de Christen gezien worden. Geen ijdele pronk, geen weidse opschik mag hem ontsieren; ook geen onordelijke, veronachtzaamde of onreine kleding, en ook geen bijzondere kleding, waardoor men zich van andere mensen onderscheidt, want alle gemaaktheid is huichelarij. Men moet reeds uitwendig kunnen zien, dat de Christen of Christin geen afgod maken van het lichaam, maar het stellen tot een levende, heilige en God welbehaaglijke offerande. En wordt van deze wereld niet gelijkvormig. Eenmaal door de Heer van de wereld uitverkoren en van haar naar de innerlijke mens afgezonderd, moet men zich niet naar de uiterlijke mens weer in gemeenschap met haar stellen, door haar gelijkvormig te worden in kleding en manieren, in gezellig verkeer en vermaak. Er moet een onderscheid, ook uitwendig tussen de kinderen Gods en die van de wereld zijn, en dat onderscheid moet blijken zonder gemaaktheid, stroefheid of onvriendelijkheid, maar in alle eenvoudigheid, bescheidenheid en oprechtheid. Maar wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds. "Deze verandering moet van uw hart uitgaan, dat vernieuwd is, en u thans in alles nieuw maakt. Gij knoopt nieuwe betrekkingen aan, komt op andere plaatsen, hebt andere genoegens dan vroeger, toen gij nog in de wereld waart en met haar meeliep, waar zij heenging." Opdat gij moogt beproeven, welke de goede en welbehaaglijke en volmaakte wil van God zij. "Zodoende zult gij altijd meer beproeven om Gods wil te doen, in al diens goedheid, welbehagelijkheid en volmaaktheid, waardoor gijzelf altijd heiliger, God welbehaaglijker en volmaakter wordt." Want door de genade, die mij gegeven is, zeg ik een ieder, die onder u is, dat hij niet wijs is boven hetgeen men behoort wijs te zijn, maar dat hij wijs is tot matigheid, gelijk als God een ieder de mate des geloofs gedeeld heeft. "Door de genade van het apostelschap, dat mij tot voorganger stelt ook van u, mag ik tot u allen onderwijzend zeggen, dat niemand zich in zijn eigen wijsheid verheft boven de ander, maar dat ieder die wijsheid betracht, die de mate des geloofs, welke God heeft gegeven, medebrengt." Want gelijk wij in één lichaam vele leden hebben, en de leden niet allen dezelfde werking hebben, alzo zijn wij velen één lichaam in Christus, maar elkeen zijn wij elkanders

leden. De gemeente van de Heer bestaat niet in afzonderlijke personen, waarvan ieder voor zichzelf, naar eigen goeddunken leeft; nee, de gemeente is een gemeenschap met Christus, maakt een lichaam uit met Hem, die het Hoofd is, terwijl de leden voor elkander onderscheidenlijk zijn geplaatst, om elkaar wederkerig te dienen. Hebbende nu verscheidene gaven, naar de genade, die ons gegeven is, zo laat ons die gaven besteden, hetzij profetie naar de mate des geloofs; hetzij bediening in het bedienen; hetzij die leert in het leren; hetzij die vermaant in het vermanen; die uitdeelt in eenvoudigheid; die een voorstander is, in naarstigheid; die barmhartigheid doet, in blijmoedigheid. Ieder in de gemeente heeft een bijzondere mate des geloofs, niet verschillende in de aanneming en belijdenis van dezelfde waarheid, maar in diepte, in kracht, en daarmee een afzonderlijke bekwaamheid of gave, om de gemeente van dienst te zijn. Ieder wendt dan ook zijn gave aan naar de wil van God, met alle naarstigheid en in alle liefde. De liefde is ongeveinsd. Oprechtheid moet de grondtrek van het karakter van de Christen zijn. Wat hij doet, moet van harte gedaan worden. Geen achterdeur mag hij hebben, geen kromme wegen mag hij gaan. Hebt een afkeer van het boze en hangt het goede aan. "Toont te behoren tot de geheiligden Gods, die het kwade niet meer met genoegen of met onverschilligheid kunnen zien of horen, maar hebt er een bepaalde en kennelijke afkeer van, en hangt daarentegen het goede aan met uw hart, met uw liefde, met al uw genegenheden." Hebt elkaar hartelijk lief met broederlijke liefde. "Gij zijt in Christus allen broeders geworden, een maagschap naar de geest, zo moet dan uw liefde jegens elkaar een nog hogere zijn dan jegens alle andere mensen. Gij moet elkander liefhebben van ganser harte." Met ere de een de ander voorgaande. Wij zeiden onlangs: er zijn fijnheden in de taal, die weinigen kennen; maar zo zijn er ook fijnheden in het geestelijk leven, die velen niet betrachten. Eén van deze fijnheden vinden wij in deze vermaning des apostels. Hij bedoelt te zeggen: de een kent de ander hogere eer toe dan zichzelf, en houdt zich voor de mindere, die de andere broeder laat voorgaan. Dat neemt het hart in van de minder bevoorrechte in de gemeente, omdat hij ziet, dat niet de gave, maar het lid zijn van het lichaam van Christus de hoofdzaak is in de gemeente, en het neemt ook het hart van de meer bevoorrechte in de gemeente in, omdat hij de gave Gods in zich erkend ziet. Wie vrijwillig de mindere is, die is innerlijk de meerdere. Zijt niet traag in het benaarstigen. Een liefelijke uitdrukking! Zijt niet traag in het naarstig zijn, maar vaardig in alles. Zijt vurig van geest. "Opgewekt van gemoed, ijverig en voortvarende, alles met kracht aanvattende, voortzettende en voleindigende." Dient de Heer. "Dient de mens niet alleen, maar bovenal de Heer. Beschouwt u als een werkman in zijn dienst, zoals gij ook waarlijk zijt, en weest getrouw en ijverig in deze uw dienst." Verblijdt u in de hoop. Hoop is verwachting, en wat men met zekerheid verwacht, dat heeft men en heeft men niet. Men heeft het in het uitzicht, men heeft het niet in zijn bezit, en als men nu een levende hoop op God in Christus heeft, dan heeft men een hoop voor de tijd, dat God ons niet verlaten noch begeven, maar altijd weer nieuwe uitkomsten geven zal, én een hoop voor de eeuwigheid, de hoop van de heerlijkheid. Voorzeker kan en moet zulk een hoop onze blijdschap uitmaken. Zijt geduldig in de verdrukking. "Zijt gij geroepen om te lijden, gij zijt meteen geroepen tot lijdzaamheid. Beide behoren bij elkaar, scheidt ze niet. Wacht op de Heer, gij vromen, hebt geduld tot op Gods tijd. Hij ziet uw nood en het einde van uw nood. Hijzelf is ook hiervan het begin en het einde." Volhardt in het gebed. "Blijft in gemeenschap met God, met de Heer door de Heilige Geest, door het gebed. Laat niets scheiding maken tussen God en u, blijft tot Hem roepen, blijft van Hem begeren, blijft van Hem alles verwachten, wat gij voor ziel en lichaam behoeft, en de Hoorder van het gebed zal u eenmaal verhoren en intussen steunen en sterken, zodat ge niet bezwijkt." Deelt mede tot de behoeften van de heiligen. "Uw liefde tot de broederen openbaart zich in mededeelzaamheid, waar zij in nood zijn. Doet alsdan wat gij kunt. Een open hart, een open beurs, een open hand is de liefde eigen. Zij verheugt zich als zij helpen kan, evenals een geneesheer zich verheugt dat hij een zieke gezond kan maken." Tracht naar herbergzaamheid. "Betoont ook aan de broeder, die uit de vreemde tot u komt, uw liefde, door, als de gelegenheid van uw huis en gezin het

toelaat, hem een vrij verblijf in uw woning en een vrije plaats aan uw dis aan te bieden, en maakt u met hem vertrouwd, opdat ge reeds hier dezulken leert kennen, die in de eeuwige vreugde met u zullen zijn." Zegent hen, die u vervolgen. "Strekt uw liefde ook tot de vijanden uit." Dit is zeker de hoogste liefde, maar deze moet door de Christen bereikt worden, want Christus heeft gezegd Mattheus 5.43-48: Gij hebt gehoord dat er gezegd is: Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult gij haten; maar Ik zeg u: Hebt uw vijanden lief, zegent hen, die u vervloeken, doet wel degenen, die u haten, en bidt voor degenen, die u geweld aandoen, en die u vervolgen, opdat gij kinderen mag zijn van uw Vader, die in de hemelen is, want Hij doet zijn zon opgaan over bozen en goeden, en regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Want indien gij liefhebt, die u liefhebben, wat loon hebt gij? Doen ook de tollenaars niet hetzelfde? En indien gij uw broeders alleen groet, wat doet gij boven anderen? Doen ook niet de tollenaars alzo? Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader in de hemelen volmaakt is. Zegent, en vervloekt niet. "Zijt gij niet een gezegende Gods? zou dan de vervloeking in uw mond passen? Neen, alleen de zegen." Dat Christus het wee aankondigde over de huichelarij en goddeloosheid van Israëls overheden voegde Hem, en voegt ook ons, want wij mogen de goddelozen en ongelovigen niet anders aankondigen dan dat het hun niet wel zal gaan; doch dit geschiedt in het algemeen aan allen, maar geen persoonlijke haat mag erin ons, ook niet jegens onze grootste, onze verbitterdste vijand zijn wij moeten voor hen bidden zoals Christus op het kruis deed in de woorden: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen. Zeker is dit een grote eis des Heren, doch aan wie wordt die eis gedaan? Aan zijn discipelen, en deze ontvangen immers de Heilige Geest, die hen tot alle Goddelijke dingen ook Goddelijke krachten verleent. Verblijdt u met de blijden, en weent met de wenenden. "Deelt in ieders toestand en gevoel. Wordt er een vreugdefeest gevierd onder de broeders, deelt in hun vreugde, en brengt uw gelukwensen, en behoort het tot de zaak, uw geschenken mede. En zo ook, is er rouw in het huis van uw broeder, uw zuster, deelt in hun smart en toont hun het medegevoel van uw hart, en dient hun de vertroostingen Gods toe; zalft de wonden die bloeden en verzacht wat God alleen kan genezen. Dus, heilige blijdschap in Jezus, waar Hij het water in wijn verandert, en droefheid in Jezus, waar Hij over Lazarus weent!" Weest eensgezind onder elkander. "Laat er geen verschil onder u zijn dan over onverschillige dingen. De waarheid is een en de liefde is eendrachtig, en daarin moet gij elkander telkens weer ontmoeten." Tracht niet naar de hoge dingen, maar voegt u tot de nederigen. "Hoge dingen behoren tot de wereld, laat ze aan de lieden van de wereld over. Bepaal uw gedachten en werkzaamheden tot de nederige zaken, want God bemint het kleine om het groot te maken, maar die met het grote beginnen, eindigen niet zelden met het kleinste." Zijt niet wijs bij uzelf. "Houdt uzelf niet voor wijs. Eigenwijsheid is de afsluiting van de ware wijsheid, de wijsheid Gods. Salomo zegt van de man, die wijs is in eigen ogen: Van een zot is meer verwachting dan van hem, Spreuken 26.12. Wie veel wil weten moet veel leren, en wie veel wil leren moet altijd leerling blijven. Hij moet door allen zich in alles laten onderwijzen. Hij moet naar de schone voorstelling van de wijste van de koningen dagelijks wakende zijn aan de poorten van het paleis van de wijsheid, waarnemende de posten van haar deuren Spreuken 8.34, en boven alles, hij moet de Heer dagelijks bidden om wijsheid, die haar mildelijk geeft en ons onze onwetendheid en dwaasheden niet verwijt." Vergeldt niemand kwaad voor kwaad. Ook dit is een les voor de broederen. Zeker is het zeer treurig, als men geen achting, veel minder liefde hebben kan voor iemand, die men dankbaarheid schuldig is, omdat hij ons met de ene hand weldoet en met de andere in het aangezicht slaat en mishandelt. Doch ook hier moet het zwaard uit de wond getrokken worden en de mantel van de liefde alles bedekken, ook de smaad ons aangedaan. Wij mogen niets in ons hart behouden tot eigen vergelding, maar moeten alles overgeven aan Hem, die rechtvaardig oordeelt en bij het oordeel de barmhartigheid voegt. De apostel beveelt ons hier van 's Heren wege nadrukkelijk: "Doet geen wedervergelding dan met het goede; weest geen rechters in uw eigen zaak; u is niet anders bevolen, dan het goede te doen, ook tegen het kwade." Bezorgt hetgeen eerlijk is voor

alle mensen. "Zorgt dat geheel de wereld op uw zaken kan zien als eerlijke zaken, waarin geen schijn of schaduw van onoprechtheid, valsheid of sluwheid is." Indien het mogelijk is, zoveel in u is, houdt vrede met alle mensen. Ook met dezulken, die met u in de hoofdzaken verschillen. Zegt hun op welke grond gij staat, opdat ze weten dat ge in het hoogste en heiligste met hen verschilt, maar treedt daarom niet in vijandschap met hen, als zij vrede willen houden. Daarom zegt de apostel: Indien het mogelijk is, zoveel in u is, houdt vrede met alle mensen. Wreekt uzelf niet, beminden! maar geeft de toorn plaats, want er is geschreven: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden, zegt de Heer. De apostel komt op de liefde tot de belediger terug, met een sterke aandrang, deze, dat de Heer zich alle persoonlijke wraak voorbehoudt en daarmede zijn kinderen verboden heeft. God alleen kan een volkomen rechtvaardig vonnis tussen ons en onze naasten vellen. Indien dan uw vijand hongert, zo spijzigt hem, indien hem dorst, zo geeft hem te drinken, want zodoende zult gij kolen vuurs op zijn hoofd hopen. Een treffend beeld van de wedervergelding aan de vijand en belediger, zoals de liefde die uitoefent. Door hem wel te doen, die ons kwaad deed, beschamen wij hem niet alleen, maar hij kan het evenmin langer tegen ons uithouden, als hij kolen vuurs op zijn hoofd kan houden; hij moet ze afwerpen, hij moet zijn haat jegens ons laten vallen, hij moet zich als een overwonnen vijand aan ons overgeven. Ja de liefde is het enige vuur, dat door de vijand niet uitgeblust kan worden, en daarmee onze enige kracht tegen hem. Neen, wij overwinnen onze vijanden niet door ons zwaard, maar door ons hart, ons vriendelijk woord. Wordt van het kwade niet overwonnen, maar overwint het kwade door het goede. Met al wat kwaad is heeft de Christen niets meer te doen, alleen het goede is in zijn hart en in zijn hand, om er mede te arbeiden, te strijden en te overwinnen. Alle zielen zij de machten over haar gesteld, onderworpen, want er is geen macht dan van God, en de machten, die er zijn, die zijn van God verordend. Alleen de Opperste macht kan de mindere verordenen, en zo is alle macht, die erin de wereld bestaat, aan de ene zijde van God oorspronkelijk en aan de andere zijde van God afhankelijk en aan God verantwoordelijk. En zo moet iedere macht zich beschouwen als vertegenwoordigster in haar kring van de macht van God. De koninklijke, rechterlijke, vaderlijke macht (om van geen andere macht te spreken) zijn instellingen Gods, die als zodanig moeten geëerbiedigd en gehoorzaamd worden. Want geen Goddelijke macht is zonder goddelijk recht, en dit recht strekt zich uit, zover de macht zich uitstrekt. Immers de koninklijke macht (om een voorbeeld te noemen) mag de vaderlijke macht niet teniet doen; zodoende zou zij buiten haar recht treden en ophouden macht te zijn en dwingelandij of tirannie worden. En zo is het met alle macht. De meerdere macht mag de mindere niet teniet doen, maar moet haar beschermen, terwijl de mindere machten de meerdere moeten gehoorzamen in alles, waartoe die meerdere machten ook het recht hebben. Randt (wederom om een voorbeeld te noemen) de koninklijke of rechterlijke macht het recht van de gewetens aan (waarover zij geen macht hebben, maar God alleen), dan mogen zij niet gehoorzaamd worden, maar moeten zij worden weerstaan, al moeten wij daarvoor ook haar willekeurige, onrechtvaardige straffen dragen, gelijk onze martelaren dit gedaan hebben. De apostel spreekt in onze tekst natuurlijk alleen van de macht, die uitgeoefend wordt naar de wil van God, naar het recht. Door de overheid alzo te prijzen geeft hij haar tegelijk lessen: Zó moet gij zijn, wil hij zeggen, als gij uw naam waardig zult dragen. En is het nu geen edel denkbeeld voor de mens, dat hij ook door zijn gehoorzaamheid aan de overheden eigenlijk alleen onder God staat en Hem dient door naar zijn geweten te handelen? Alzo, dat wie zich tegen de macht stelt, de verordening van God wederstaat, en die ze weerstaan, zullen over zichzelf het oordeel halen. Want de oversten zijn niet tot een vrees de goede werken, maar de kwade. God is een God van orde. Geheel zijn schepping is er getuige van. Zonder orde zou de schepping niet bestaan, maar een bayert (mengelklomp) zijn. Zie het aan uw lichaam, hoe God alles zo kunstig heeft geordend, dat juist door die orde de bewaring van het gehele lichaam wordt veroorzaakt. Of heeft Hij niet ons gebeente met vlees en ons vlees weer met een huid overtogen tot een schoon, vast en zelfstandig geheel? Zo ook in het maatschappelijke. God heeft de machthebbers

aan de volken gegeven, om de orde Gods te handhaven en daarmede het heil van de onderdanen te bevorderen en hun rechten te beschermen. Zij zijn geen machthebbers tegen dezulken, die het goede doen, maar tegen de werkers van de ongerechtigheid. Wilt gij nu de macht niet vrezen, doe het goede, en gij zult lof van haar hebben. In welk een liefelijk en heilrijk licht verschijnt ons hier de macht van de staat. Wat zou er zonder deze van de mensenwereld geworden zijn! Geen volk is denkbaar zonder ordeningen, zonder een geregelde staat, welke benaming men die ook geeft. Zonder regering is alles omkering, wanorde, verwarring en de wanhopigste toestanden worden er uit geboren. Doch waar overeenkomstig het recht van God geregeerd wordt, daar is voor niemand iets te vrezen, dan voor de mens van een kwade wil, want tegen deze en tegen deze alleen verenigt zich al de macht van de staat, opdat zij de mensen van goede wil beschermt. Want zij is Gods dienares, u ten goede. Maar indien gij kwaad doet, zo vrees, want zij draagt het zwaard niet tevergeefs; want zij is Gods dienares, een wreekster tot straf degene, die kwaad doet. Er is geen macht zonder recht, maar ook geen recht zonder straf en liefde; straf voor de kwaaddoeners, liefde voor de werkers van het goede. De macht van de staat draagt daarom het zwaard tot een tweeledig doel: tot straf van de bozen, tot bescherming en verdediging der goeden. De straf en de beloning is eenvoudig de toepassing van het beginsel, dat ieder als recht moet erkennen: wat gij anderen doet wordt aan u gedaan. Zeldzaam echter beloont de overheid het goede, tenzij het haarzelf geldt. Zij laat haar invoed het meest gelden tegen het moedwillig of willekeurig kwaad. Reeds wreekt zich de natuur aan die haar moedwillig beschadigt, en zonder straf voor moedwillige benadeling van anderen is geen staat denkbaar. Daarom is het nodig onderworpen te zijn, niet alleen om de straf, maar ook om de wil van het geweten. Wij moeten ons der overheid onderwerpen, niet alleen omdat op ons verzet niet dan straffen volgen, maar ook en voornamelijk, omdat ons geweten ons hiervan de billijkheid doet inzien, Gods wil doet eerbiedigen en zichzelf zou kwetsen, als het daartegen handelde. Want daarom betaalt gij ook schattingen; want zij zijn dienaars van God, in ditzelve geduriglijk bezig zijnde. De apostel herinnert gedurig, dat de overheden Gods dienaressen zijn, en dat wij ze alleen om deze reden moeten gehoorzamen. Zij hebben daarom ook het recht, om in allerlei vorm ons geld van ons te eisen, voor zoveel zij het nodig hebben, om de dienst, door God haar opgelegd, te kunnen volbrengen. Zo geeft dan een ieder wat gij schuldig zijt: schatting, die gij de schatting, tol, die gij de tol, vrees, die gij de vrees, ere, die gij de ere schuldig zijt. De apostel vat hier alles tezamen, en maakt het ook voor de eenvoudigste licht te begrijpen, wat hij in de betrekking, waarin God hem gesteld heeft, te doen heeft. Een ieder heeft slechts te geven wat hij aan anderen schuldig is, wat de betrekking van anderen tot hem medebrengt. Dat hij dit doen moet eerlijk, zonder iets achter te houden, of te verzwijgen of te kort te doen aan de overheid behoeft geen afzonderlijke aanwijzing. Zijt niemand iets schuldig, dan elkaar lief te hebben, want die de ander liefheeft, die heeft de wet vervuld. Heerlijke oplossing van geheel de wet in de liefde. Hebt God lief en gij vervult de eerste tafel van de wet; hebt uw naasten lief, en gij vervult de tweede tafel van de wet. De Heer zelf heeft het eerst gezegd: Aan deze twee geboden hangt de gehele wet en de profeten, Mattheus 22.40. En gij hebt zeker reeds opgemerkt, dat al de vermaningen van de apostelen zoveel herinneringen zijn uit de Psalmen, Profeten, Spreuken, Prediker en bijzonder van des Heren woorden. Nog eens, hoe schoon om geheel de zedeleer, geheel de praktijk van de waarheden Gods samen te vatten in één woord, dat voor allen even verstaanbaar is het woord liefde! Want dit: Gij zult geen overspel doen, gij zult niet doden, gij zult geen valse getuigenis geven, gij zult niet begeren, en zo er enig ander gebod is, wordt in dit woord als in een hoofdsom begrepen, namelijk in dit: Gij zult uw naaste liefhebben gelijk uzelf. Gelijk de liefde het wezen Gods is, en uit die liefde al zijn volkomenheden vanzelf voortvloeien (want welke andere beweegreden is denkbaar voor de openbaring van zijn almacht, wijsheid en heiligheid) zo heeft Hij ook de liefde het wezen van de mens doen zijn. Liefhebben is dan ook van de natuur van de mensen, hij heeft het goede lief of het kwade. De liefde nu is de uittreding en mededeling van zichzelf. Stel u een mens voor

zonder liefde. Wat zal hij zijn? Een in zichzelf opgesloten persoonlijkheid, zonder betrekking tot anderen, zonder verwantschap, zonder gemeenschap. Niemand heeft iets aan hem, en hij heeft niets aan iemand. Hij houdt op een mens te zijn, en wordt een levende steen. De liefde daarentegen opent zichzelf voor anderen, treedt uit zich naar buiten, deelt zich mede en vermenigvuldigt zichzelf met zovelen als men lief heeft; zij omvat die allen in zich, en maakt ze tot een eenheid met zichzelf. Hoe meer liefde daarom iemand heeft, hoe ruimer en rijker zijn hart is. De liefde is de levenskracht, die als zij geoefend wordt, onszelf altijd meer ontwikkelt tot de volkomenheid toe. Alleen de eigenliefde sluit ons in onszelf op en van al het goede af. Zij is de liefde tot het kwade. De liefde doet de naaste geen kwaad. Zo is dan de liefde de vervulling van de wet. De liefde is een aandoening van de harten, gelijk het geloof een instemming is van ons verstand en geweten; beide moeten zich echter naar buiten openbaren in daden van geloof en liefde. De betrekkingen, waarin wij tot andere mensen staan, zijn veelvuldig. Iedere betrekking eist van ieder afzonderlijk een eigenaardig gedrag. Gewoonlijk zijn zij velerlei tegelijk. In de kerk, in de maatschappij, in ons huis verschillen onze betrekkingen, en allen eisen van ons onderscheidene handelingen, doch van al deze onderscheidene handelingen is er slechts één beginsel: dat van de liefde; handelen wij daaruit, zo doen wij vanzelf nooit het kwade, maar altijd het goede, stichten wij nooit onheil of ramp, maar altijd vrede en vreugde. Zo is dan de liefde de vervulling van de wet. En dit zeg ik temeer, omdat wij de gelegenheid des tijds weten, dat het het uur is, dat wij uit de slaap opwaken, want de zaligheid is ons nu nader dan toen wij eerst geloofd hebben. De apostel neemt uit de voortgang van het koninkrijk van God tot zijn doel, naar het einde, aanleiding om tot alle naarstigheid in het doen van de wille Gods in alles aan te dringen. En dit heeft ook zijn toepassing op ons. Toen wij eerst geloofden, was alles nog in zijn beginsel. Wij werden wakker geroepen uit onze slaap, maar wij waren nog niet wakker genoeg om op te staan, en de arbeid, die er te doen viel, met kracht te aanvaarden. Doch nu is het daartoe ten volle tijd, want De nacht is voorbijgegaan en de dag is nabij gekomen. Laat ons dan afleggen de werken van de duisternis, en aandoen de wapenen des lichts. De apostel spreekt hiermee tot dezulken, die hoewel in de gemeente des Heren zijnde, nochtans niet, althans niet ten volle, overgegaan waren van de duisteruis tot het licht en van de dienst des Satans tot God. De apostel weet zeer goed dat geen enkele gemeente des Heren vrij was van zulke lieden; doch hij spreekt ze niet afzonderlijk aan, maar hij spreekt de gemeente in haar geheel aan, ja, plaatst zichzelf er onder, opdat een ieder, die het aangaat, zich het aantrekt en er zich naar gedraagt, en niemand zich gekwetst kan gevoelen. Ook hier brengt hij de liefde in beoefening. Laat ons als in de dag eerlijk wandelen, niet in brasserijen en dronkenschappen, niet in slaapkameren en ontuchtigheden, niet in twist en nijdigheid. Men zou kunnen vragen: bestonden dan zulke ongestalten in de gemeente des Heren, wat onderscheidde haar dan van de wereld? Dit onderscheidde de gemeente des Heren, maar ook dit alleen, dat zij zulke lieden in zich had tegen haar wil, en hen bestreed (zoals hier door de apostel geschiedt), en dat de wereld hen heeft met haar wil, en zonder haar afkeuring en bestraffing. Maar doet aan de Here Jezus Christus. Tegen al deze ongestalten is geen ander middel dan de gestalte van de Here Jezus aan te nemen. Deze is de heilige, de liefelijke gestalte Gods, op wie de Geest des Heren rust, de Geest van de wijsheid en des verstands, de Geest des raads en van de sterkte, de Geest van de kennis en van de vrees des Heren, wiens rieken is in de vrees des Heren, en van wie de gordel van zijn lendenen gerechtigheid en waarheid is. En verzorgt het vlees niet tot begeerlijkheden. De zoëven genoemde ondeugden zijn de vruchten van een overdadig leven. Brasserijen, dronkenschappen, ontuchtigheden en de daaruit meestal voortvloeiende twist en nijdigheid zijn de natuurlijke gevolgen van het verzorgen van het vlees tot begeerlijkheden. De apostel waarschuwt er tegen, want zonder de bron van de onreinheid te dempen kan de stroom ervan niet ophouden te vloeien. Wij mogen het lichaam verzorgen, maar niet tot voeding van kwade begeerlijkheden. Degene nu die zwak is in het geloof, neemt aan, maar niet tot twistige

samensprekingen. In een gemeente is het onmogelijk eenzelfde mate van geloof te eisen van allen. De gemeente des Heren is als een vereniging van Christelijke huisgezinnen, waarin noodzakelijk kinderen, jongelingen, mannen en vaders zijn. Er mag wel in de gemeente geen verschil zijn in het geloof van de waarheid, maar in de beoefening van dat geloof moet het verschil geduld, en in liefde tegemoet gekomen en verholpen worden. In ieder geval mag het geen aanleiding zijn tot twist onder elkander. De een gelooft wel, dat men alles eten mag, maar die zwak is, eet moeskruiden. De apostel vergelijkt deze zaak bij het natuurlijk verschijnsel, dat zich opdoet bij een sterk en bij een zwak mens. De sterke maakt geen onderscheid tussen de spijzen, hij eet vlees én groenten, de zwakke eet alleen groenten. Die daar eet, veracht hem niet, die niet eet, en die niet eet, oordeel hem niet, die daar eet, want God heeft hem aangenomen. Hij behoort tot de gemeente met zijn sterkte, met zijn zwakheid, zoals hij is, heeft de Heer hem tot zijn gemeente toegedaan. Wie zijt gij, die de dienstknecht van een oordeelt? Gij hebt uw medegelovige niet te beschouwen als aan u, maar als de Here ondergeschikt, en alle oordeel over zijn staat is dus niets dan aanmatiging. Hij staat of valt zijn eigen heer. Hij staat in onmiddellijke betrekking tot de Heer, wiens eigendom hij geworden is, en die hem dus ook als zodanig leidt, bestuurt en oordeelt. Wij moeten bij alle ondergeschiktheid in liefde aan elkander, nochtans elkaar volle zelfstandigheid en onafhankelijkheid toekennen in alle zaken, die alleen tussen de Heer en de zijnen in aanmerking komen. Wij kunnen in dit opzicht niet te kies en te ruim zijn, want niemand ziet gaarne zijn vrijheid begrensd door anderen, die er geen recht toe hebben. Doch hij zal vastgesteld worden, want God is machtig hem vast te stellen. Valt hij zijn heer, dan zal hij zekerlijk door de Heer uit zijn val opgericht worden, waartoe God machtig genoeg is zonder u, wanneer gij het gebrek van uw broeder verhelpen wilt in de weg van twist en veroordeling. De een acht wel de ene dag boven de andere dag, maar de ander acht al de dagen gelijk. Er waren onder de gelovigen uit de Joden velen, die aan de heiliging van de zevende dag van de week als die des sabbats gehecht waren, ofschoon de eerste dag van de week, als zijnde de dag van de opstanding van de Heer, in diens plaats gekomen was. Anderen beschouwden elke dag als even heilig. Nu is de heiligheid nimmer aan de zaak zelf verbonden, maar zij ontstaat door het heilig gebruik er van naar Gods bevel. Zo is de sabbat en ook de eerste dag van de week niet in en op zichzelf heilig, in die zin, dat zij de mens heilig maken, nee, de mens heiligt beide door ze tot heilige oogmerken te gebruiken, en daarom wil de apostel dat ook dit verschil van mening niet tot een oorzaak van twist onder de broeders, of tot een veroordelen van de een door de ander gemaakt, maar als geen hoofdzaak zijnde, geduld en verdragen wordt. Een ieder is in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd. Het is genoeg dat ieder voor zijn mening voldoende grond heeft voor zichzelf, opdat hij zich daarmee bij de Heer kan verantwoorden. In ieder geval echter moet dit verschil van gevoelen niet tot ontheiliging, maar tot heiliging strekken. Die de dag waarneemt, die neemt hem waar de Heer, en die de dag niet waarneemt, die neemt hem niet waar de Heer. Alles moet in en tot de Heer geschieden. Wij moeten er niet onszelf mee dienen, maar de Heer. Die daar eet, die eet zulks de Heer, want hij dankt God, en die niet eet, die eet zulks de Heer niet, en hij dankt God. Ook waren er vele gelovigen uit de Joden, die nog de wet der spijzen niet konden ter zijde zetten en onderscheid maakten tussen rein en onrein. Ook hierin moesten de broederen elkaar verdragen, en er niet om twisten of oordelen, want ook dit was een ondergeschikte zaak. Er zijn altijd lieden geweest, en ze zijn er nog, die de praktijk van het Christendom tot in de uiterste graad willen verwezenlijkt zien en niet kunnen dulden, dat anderen hen niet in alles volgen, zoals zij menen te moeten voorgaan. Dit leidt tot twist, tot oordeel, tot onverdraagzaamheid. Het Evangelie is veel ruimer dan de harten van zulke mensen, het stelt vele zaken onder de onverschillige dingen, mits zij niet ten doel hebben om de Heer er mede te onteren. Wie als Christen een wettisch onreine spijs eet, die doet het in de overtuiging, dat hem dit door de Heer zelf vergund is, want hij dankt God, en die zich van die spijs onthoudt, die doet het ook, om zijn in dit opzicht nog gebonden geweten rein te houden voor de Heer, en dankt ook God na de wettisch reine spijs gegeten te

hebben. Want niemand van ons leeft zichzelf en niemand sterft zichzelf. Altijd brengt de Schrift ook de kleinste zaken in betrekking tot de grote waarheden, die ze in het volle licht stellen. De gelovigen zijn het eigendom des Heren, gevolgelijk leven zij niet meer voor zichzelf, tot hun eigen eer, maar tot des Heren eer. Alles wat zij doen is dus niet voor eigen dienst, maar tot dienst des Heren; en gelijk nu iemand die gelooft, voor eigen rekening, als een zelfstandig en onafhankelijk persoon leeft, zo sterft ook niemand zichzelf. Want hetzij dat wij leven, wij leven de Heer, hetzij dat wij sterven, wij sterven de Heer. Hetzij dan dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heren. Welk een heerlijke herinnering aan het onuitsprekelijk voorrecht, dat de gelovigen in Christus hebben boven hen, die niet geloven, en dat bij gelegenheid van zulk een kleine zaak als het bespreken van eten en niet eten van reine of onreine spijzen is! Nog eens, zoiets kan de Heilige Geest alleen zijn dienaren doen zeggen. Ons grote gebrek is dat wij als gelovigen onze voorrechten niet genoegzaam kennen, en er daarom ook niet het genoegzame gevoel van hebben. Eenmaal Christus toebehorende door het geloof en tot zijn gemeente gevoegd, zijn wij onnoemelijk rijk. Al de schatten Gods staan ons ten dienste, want wij zijn nu kinderen van God, en hoe kunnen deze als zodanig anders dan goddelijk rijk zijn? God is ons bijzonder eigendom en wij zijn Gods bijzonder eigendom geworden. Er is een goddelijke eenheid ontstaan, die geen scheiding meer toelaat. Deze vereniging met God, met de Heer, omvat ons geheel en volkomen, omvat ons leven en ons sterven, zodat wij geen zorg meer behoeven te hebben van onverwacht en onvoorbereid door de dood overvallen te zullen worden, nee, waar en hoe en wanneer wij sterven, wij sterven altijd en overal en in ieder geval als des Heren bijzonder eigendom, in de Heer. Gelijk hij, die in de Heer leeft, godzalig is, zo is hij, die in de Heer sterft, welgelukzalig. Want daartoe is Christus ook gestorven en opgestaan en weder levend geworden, opdat Hij beiden over doden en levenden heersen zou. Was Christus niet gestorven, Hij zou alleen voor de hier levenden een Heer geweest zijn, maar Hij is gestorven en opgestaan ten leven, om niet alleen over zijn levende, maar ook over zijn stervende gemeente de Heer te zijn. Hij is het Hoofd niet alleen van de strijdende, maar ook van de triomferende kerk, zodat Hij over beide gelijke macht oefent, naar zijn woord: Mij is alle macht gegeven in hemel en op aarde. Maar gij, wat oordeelt gij uw broeder? Of ook gij, wat veracht gij uw broeder? Na deze heerlijke uitweiding komt de apostel met een verpletterende vraag tot de onverdraagzame rechter en verachter van eens anders zwakheden: wat matigt gij u aan, wat vermeet gij u jegens uws gelijken? Want wij allen zullen voor de rechterstoel van Christus gesteld worden. Zeker, zij die des Heren zijn, komen niet in het oordeel van de verdoemenis, maar zijn uit de dood overgegaan in het leven Johannes 5.24, nochtans, ook ieder gelovige zal voor Christus verschijnen, om rekenschap af te leggen van zijn wijze van handelen met de hem toevertrouwde genade. Zonder dit zou het onverschillig zijn hoe men de Heer dient: óf met ijver, óf ijverloos, met een spaarzamelijke, of een milde uitzaaiing van het goede zaad. Zeker zullen allen, die oprecht in de Heer geloven, zalig worden, maar sommigen zullen dat worden met de liefelijke welkomstgroet: Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal Ik u zetten, ga in tot de vreugde uws Heren, en anderen zullen zalig worden als door een vuur heen, 1 Corinthiers 3.15. Dit vuur is het oordeel des Heren over de zijnen. Zeker, onze zaligheid bestaat in niets anders dan in de vergeving van onze zonden, maar er zijn ook bij de zaligheid nog heerlijkheden te beërven, en de Heer zal zekerlijk zijn ijverige dienaren belonen boven zijn minder ijverige dienaren. Met deze vooruitzichten wekt de Heer zelf, en wekken zijn apostelen na Hem, de gemeente gedurig op om ijverig te zijn in goede werken. Want er is geschreven: Ik leef, zegt de Heer, voor Mij zal alle knie zich buigen, en alle tong zal God belijden. Wij lezen deze betuiging Jesaja 45.23, zodat er ten dien opzichte geen uitzondering mogelijk is. De gelovigen zullen voor des Heren rechterstoel verschijnen om vrijgesproken, de ongelovigen om veroordeeld te worden. Zo dan, een ieder zal voor zichzelf God rekenschap geven. Een zeer ernstige waarheid, die ons verantwoordelijk stelt voor onze beginselen en daden. Neen, de

mens, ook onder de genade, is geen bloot werktuig, maar een ten hoogste redelijk en denkend wezen, die de wil Gods op de hoogste wijze kent, en die geroepen is om haar, in de hem gegeven kracht des Heiligen Geestes, op de hoogste wijze te vervullen. Laat ons dan elkaar niet meer oordeelen. Wie zou er, na hetgeen de apostel gezegd heeft, nog lust toe hebben? Maar oordeelt dit liever, namelijk, dat gij de broeder geen aanstoot of ergernis geeft. In plaats van een aanstoot te nemen, of ons te ergeren over de zwakheden, of, naar onze mening, verkeerdheden van onze broeders, moeten wij zorgen, hun geen aanstoot of oorzaak tot ergernis te geven. Wij moeten de uiterste kiesheid en behoedzaamheid in acht nemen, om in de dingen, waarin wij sterk zijn, of althans menen te zijn, hen niet te kwetsen, die daarin zwak zijn, door hen te willen dwingen ons te volgen en te zijn en te handelen als wij. Ik weet en ben verzekerd in de Here Jezus, dat geen ding onrein is in zichzelf, dan die acht iets onrein te zijn, die is het onrein. De apostel kon hiervan verzekerd zijn in de Heer, niet alleen omdat hij door diens Geest werd geleid, maar ook omdat de Heer het zelf had gezegd, dat alleen uit het hart des mensen uitgaat wat hem zedelijk kan verontreinigen. Nu zou men kunnen menen dat deze waarheid onder ons Christenen zo duidelijk is, dat zij niet meer behoeft besproken te worden. Doch hoevelen onder ons houden nog vele uitwendige dingen onrein in zichzelf en onthouden er zich daarom zorgvuldig van. De Roomsen houden de Bijbel voor onrein, als hij door Protestanten vertaald is, en verbranden hem; sommigen onder de Protestanten houden de bijbel ook voor onrein als hij niet in de oude taal en spelling gedrukt is, en zouden hem niet om niet in hun huis willen hebben; en sommigen houden de gezangen, al zijn ze nog zo rechtzinnig, voor onrein, omdat zij niet door de mannen van de Schrift zijn gedicht, en zullen zich wel wachten om ze in de kerk mede te zingen. Dit zijn enkele voorbeelden uit vele. Indien men overtuigd was, dat niets onrein is, dan wat men zelf onrein behandelt en onzedelijk is, al deze bekrompenheden zouden, als de Christen onwaardig, bij ons wegvallen. Alles wat wij heilig behandelen, tot heiligmaking van onszelf en anderen gebruiken, is daarmee rein. Maar indien uw broeder om de wil van de spijs bedroefd wordt, zo wandelt gij niet meer naar liefde. "Wanneer gij, door opzettelijk uw sterkte te tonen tegenover uw zwakke broeder, de spijs neemt, die hij niet neemt, en hem daardoor moedwillig tot een aanstoot en ergernis zijt, zo bedroeft gij uw broeder, en handelt niet meer met hem naar de liefde." In gelijke zonde zouden wij vervallen, wanneer wij tegenover de broeder, die de bijbel in de oude taal en spelling de voorkeur geeft, hem onze nieuwe spelling wilde opdringen, of dat wij opzettelijk in zijn tegenwoordigheid bij voorkeur gezangen zouden gaan zingen. Dit was de broeder beledigen, aanstoot geven, ergeren. Het een en het ander zijn immers onverschillige dingen, die men doen of laten kan, die met de zaligheid niets gemeens hebben en die in de grond van de zaak alleen getuigen van meer of minder gehechtheid aan het oude of nieuwe in de vorm. Verderf die niet met uw spijs, voor welke Christus gestorven is. Door de broeder tot een aanstoot en ergernis te zijn, stelt men hem in gevaar van verdorven te worden, omdat hij daardoor zijn geweten gekrenkt gevoelt, en tot allerlei zondige weerstand kan opgewekt worden. Hoe licht wordt de zwakke omvergeworpen, als men hem met geweld de kruk ontneemt, waarop hij in het lopen leunt en steunt! Hoe licht wordt hij het spoor bijster, als men hem van het pad, dat hij gewoon is te gaan, dwingt langs een andere weg naar hetzelfde doel te wandelen! Stel dus uw broeder niet bloot aan al dit gevaar om zaken, die van geen betekenis zijn, bij de grote zaak, dat hij een verloste des Heren is. Christus is voor hem gestorven, zou gij hem willen doden om uw kracht tegenover zijn zwakheid tentoon te spreiden? Laat veeleer uw hoogheid en aanmatiging varen, en schaam u over uzelf, dat gij u ooit over uw broeder tot meester en heer hebt willen stellen. Dat dan uw goed niet gelasterd wordt. Gij maakt dat de gave, die God u gaf, door de wereld gelasterd wordt, omdat zij met het oog op u kan zeggen: "Christus heeft gezegd: Hieraan zullen zij allen bekennen, dat gij mijn discipelen zijt, zo gij liefde hebt onder elkander, Johannes 13.35; en hier zien wij hoe onverdraaglijk zij jegens elkaar zijn." Want het koninkrijk van God is niet spijs en drank, maar rechtvaardigheid en vrede en blijdschap door de Heilige Geest. Ziet

gij, het koninkrijk van God, de gemeenschap met Christus, het Christen zijn bestaat in geen uitwendige dingen, welke dan ook, maar in innerlijke beginselen en krachten en gemoedsbewegingen, in het doen van rechtvaardigheid, in het genot van vrede, in het gevoelen van blijdschap in de Heer, en dat alles door de Heilige Geest, die in ons is en in ons werkt, Want die Christus in deze dingen dient, is God welbehagelijk en aangenaam de mensen. De gelovigen dienen Christus, en wel door de vruchten van de gerechtigheid voort te brengen, waartoe zij door de Heilige Geest in staat gesteld worden en waarmee zij God en mensen behagen, zodat deze laatsten hen daarover niet kunnen aanklagen. Zo dan laat ons najagen hetgeen tot de vrede en hetgeen tot de stichting onder elkaar dient. Die tot de gemeente behoort, moet haar bouwen, haar vrede bevorderen en de onderlinge liefde en gemeenschap versterken; doch hij mag niet afbreken, niet verzwakken, niet verderven. Verbreekt het werk van God niet om de wil van de spijs. De apostel keert tot dezelfde zaak nog eens terug, omdat het in de gemeente kennelijk een grote oorzaak van onvrede en verdeeldheid was. Alle dingen zijn wel rein, maar het is kwaad de mens, die met aanstoot eet. De reinheid van de dingen op zichzelf kan door het onrein gebruik worden weggenomen voor hen, die ze met geen vrij geweten maar met ergernis in het hart gebruiken. Iets te eten met een twijfelachtig gemoed, met de vraag: of men het wel eten mag? is zonde. Het is goed geen vlees te eten, noch wijn te drinken, noch iets, waaraan uw broeder zich stoot, of geërgerd wordt, of waarin hij zwak is. De apostel dringt andermaal aan op toegevendheid aan de zijde van hen, die sterk zijn. De sterken moeten de zwakken sparen, dit eist de liefde, en is er dus een broeder tegenwoordig, die geërgerd zou worden door enige zaak, welke die zij, en wij weten het, zo zijn wij door de liefde gehouden die ergernis te voorkomen, door ons te onthouden. Hebt gij geloof? zo heb dat bij uzelf voor God. "Gij hebt daarom de vrijheid, die de mate uws geloofs u geeft, niet af te leggen; nee, gij moogt ze behouden voor God en voor uzelf, maar gij moet ze afleggen tegenover uw broeder." Zalig is hij, die zichzelf niet oordeelt in hetgeen hij voor goed houdt. De apostel acht het op zichzelf een groot geluk te zijn, dat men voor zichzelf geen aanstoot vindt in het gebruik van elke gave Gods, maar daartoe de volle vrijheid in het geweten vindt. Het is een toestand van vrijheid, van onbekrompenheid, van ruimte, van onafhankelijkheid ten opzichte van uiterlijkheden, die niet anders dan tegelijk een toestand van blijdschap kan zijn. Maar die twijfelt, indien hij eet, is veroordeeld, omdat hij niet uit het geloof eet. En al wat uit het geloof niet is, dat is zonde. De apostel stelt de twijfel tegenover het geloof. Het geloof is de zekerheid, die men heeft in God. Die gelooft heeft Gods woord tot grond, die twijfelt heeft deze grond niet, maar heeft de vaste grond verlaten, en nu is alles, wat geen zekerheid heeft in God en zijn woord, zondig; het is buiten God gedaan, alleen uit eigen mening. Maar wij, die sterk zijn, zijn schuldig de zwakheden van de onsterken te dragen, en niet onszelf te behagen. De meerderheid moet altijd de minderheid dienen, anders wordt zij zelfbehagen, hoogmoed, zonde. Het is edel als men recht heeft, van zijn recht geen gebruik te maken uit liefde tot de broederen. Dit moet natuurlijk vrijwillig geschieden, ofschoon wij er schuldig toe zijn. Immers daartoe geeft God ons de meerdere kracht, om er de zwakken mede tegemoet te komen en te helpen. En die nu zegt: ik doe wat mij voorkomt goed te zijn, zonder naar een ander te vragen, die behaagt zichzelf. Dat dan een ieder van ons zijn naasten behaagt ten goede, tot stichting; want ook Christus heeft zichzelf niet behaagd, maar gelijk geschreven is: De smadingen van degenen, die U smaden, zijn op mij gevallen. Gij leest dit woord Psalm 69.10. De apostel brengt alles thuis op Christus, in wie trouwens ook alles wat tot de Christen gezegd wordt, alleen zijn kracht heeft. Hij richt het oog van de discipel op het grote voorbeeld des Heren, en zegt er mede: "Wat de Heer deed op de hoogste wijze, zou gij dat ook niet doen in uw mate in het kleine? "De Zone Gods, wiens de heerlijkheid en de majesteit des Vaders is, heeft om onzentwil, uit liefde tot ons die luister afgelegd, en de versmaadheden der vijanden Gods verdragen tot in de kruisdood toe. Zijn zelfvernedering is voldoenend en verzoenend, maar ook een toonbeeld van die goddelijke liefde tot de mensen, die in het hart van al de zijnen het werkzame beginsel moet zijn. Want al

wat tevoren geschreven is, dat is tot onze leering tevoren geschreven, opdat wij door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften hoop hebben zouden. De apostel stelt hiermede al de heilige schriften voor, als voor al de gelovigen geschreven. Zij mogen die allen vrij, ja moeten die gelovig op zichzelf toepassen. De Heilige Schrift is derhalve een leerboek, waarin de Heilige Geest ons onderricht uit de voorbeelden der heiligen, en van de Heilige van de heiligen in het bijzonder, om in alles lijdzaam, onderworpen te zijn aan de wille Gods, en door de Heilige Geest vertroost als zij, hoop, verwachting, uitzicht te mogen hebben in een zalige toekomst. Immers de lijdzaamheid is geen lijdelijkheid, nee, daartoe behoort grote geestelijke kracht; het is een biddend wachten op God, en wachten is een zware zaak, waartoe veel genade nodig is. Doch de God van de lijdzaamheid en van de vertroosting geeft u, dat gij eensgezind zijt onder elkander, naar Christus Jezus. "Niet alleen van onszelf is dit alles gezegd en beloofd, maar ook om tot een grondslag te strekken van eensgezindheid onder elkaar in de Heer, wiens liefde de band is, die ons gelovigen allen tezamen verbindt en verbonden houden wil." Welke liefelijke namen geeft de apostel God! Ja, God is alles wat liefelijk is. Hij is de bron van de liefde, der genade, van de lijdzaamheid, van de vertroosting, van de hoop, en wij moeten uit die bron onophoudelijk putten voor onszelf en mededelen aan anderen. Opdat gij eendrachtelijk uit een mond mag verheerlijken de God en Vader van onze Here Jezus Christus. Hoe zou er in de gemeente tweedracht mogen zijn in de dienst van de Heer? Niet met verdeelde harten, zelfs niet uit twee monden, mag de verheerlijking Gods komen, maar de gemeente moet als uit één mond, uit één hart Hem loven en prijzen. Daarom neemt elkaar aan, gelijk ook Christus ons aangenomen heeft, tot de heerlijkheid Gods. De apostel herinnert gedurig dat de Christenen uit geen ander dan het allerhoogste beginsel, het beginsel des Heren zelf, mogen handelen. Zij mogen uit geen minder beginsel werkzaam zijn dan uit de liefde des Heren tot heerlijkheid Gods des Vaders, tot welk doel zich al de daden des Zoons hebben uitgestrekt. En ik zeg u dat Jezus Christus een dienaar geworden is der besnijdenis, vanwege de waarheid Gods, opdat Hij bevestigen zou de beloftenissen van de vaderen, en de heidenen God vanwege de barmhartigheid zouden verheerlijken. De herinnering dat Christus zijn gestalte afgelegd en die eens dienstknechts aangenomen heeft om onzentwil, doet de apostel tegelijk wijzen op de tweeërlei gronden, waarop dit geschied is. Vooreerst om de waarheid Gods, zijn onwankelbare trouw, te openbaren; want aan Israël had God, zoals wij reeds vroeger opmerkten, beloften gegeven, die vervuld moesten worden, en die Hij, de Zoon, vervuld heeft door zijn menswording, offerande, opstanding, hemelvaart en uitstorting des Heiligen Geestes. En ten andere om Gods barmhartigheid, Gods genade te openbaren aan de heidenen, aan welke God geen belofte gegeven had als aan Israël, maar over wie Hij zich nochtans zou ontfermen, opdat ook de heidenen Hem de Vader zouden verheerlijken vanwege de barmhartigheid hun geschied. Gelijk geschreven is: Daarom zal ik U belijden onder de heidenen en uw naam lofzingen. Dit lezen wij Psalm 18.50 als een woord van David, dat door Christus in de volkomenste zin en hoogste strekking kon en zou worden overgenomen. En wederom zegt hij: Weest vrolijk, gij heidenen, met zijn volk! Deze woorden zijn van Mozes naar Gods bevel, Deuteronomium 32.43. En wederom: Loof de Heer, al gij heidenen! en prijst Hem al gij volken. En wederom zegt Jesaja: Er zal zijn de wortel van Jesse, en die opstaat, om over de heidenen te gebieden; op Hem zullen heidenen hopen. Wij vinden deze plaatsen opgetekend in Psalm 117.1 en Jesaja 11.10. De apostel vermenigvuldigt daarom deze aanhalingen uit de Schrift, om aan te tonen dat Gods voornemen om ook de heidenen te begenadigen, wel ver van een vreemde, een zeer bekende zaak was voor de gelovigen in Israël. En dat dit tot een grote troost en blijdschap voor de gelovigen uit de heidenen, aan wie hij schreef, was, laat zich denken. De God nu van de hoop vervult ulieden met alle blijdschap en vrede in het geloven, opdat gij overvloedig mag zijn in de hoop, door de kracht des Heiligen Geestes. De apostel begint reeds hier zijn brief te sluiten, dat hij gewoonlijk deed met zegenbeden over de gemeente uit te spreken; hij bidt hun alles van God toe, wat tot versterking van hun geloof, hoop, liefde, blijdschap en vrede kon

strekken, en wel door de kracht van de Heilige Geest, welke hij thans gedurig noemt, om de gelovigen te herinneren dat deze in de gemeente is, en door Hem al de genadegaven Gods de gelovigen toevloeien. De God van de hoop. De heidenen waren gewoon om voor velerlei zaken velerlei goden te hebben, doch Paulus verenigt met geestelijke wijsheid alles in God. God is de zelfstandigheid van al het goede en heerlijke; in Hem alleen is het goede en van Hem vloeit het uit. Daarom is ook onze toekomst niet buiten God, maar God zelf is onze toekomst. Hijzelf geeft, onthoudt of neemt ons wat zijn wijsheid en liefde goeddunkt, en buiten Hemzelf bestaat er geen toekomst. Doch, mijn broeders! ook ik zelf ben verzekerd van u, dat gij ook zelf vol zijt van goedheid, vervuld met alle kennis, machtig om ook elkaar te vermanen. Maar ik heb u eensdeels te stoutelijker geschreven, broeders! u als wederom dit indachtig makende, om de genade, die mij van God gegeven is, opdat ik een dienaar van Jezus Christus ben onder de heidenen, het Evangelie van God bedienende, opdat de offerande van de Heidenen aangenaam wordt, geheiligd door de Heilige Geest. De apostel spreekt ook hier van de Heilige Geest, omdat deze het leven is van al wat Goddelijk is, en dus ook van al wat Christelijk is. Neem de Heilige Geest uit het lichaam der gemeente weg, en er blijft niets over dan het lijk. Het christelijk leven is niet uit de mens, maar uit God. Gelijk Paulus in het begin van de brief deed, zo verontschuldigt hij zich nu ook aan het slot, dat hij de vrijmoedigheid, de stoutigheid zegt hij zelf, had, om de gemeente te Rome te schrijven, ofschoon hij zich verzekerd houdt, dat zij zelf vervuld is van alle kennis en goedigheid. Voorzeker een beminnelijke trek van apostolische beleefdheid; doch hij kon dit schrijven nochtans niet nalaten, omdat hij als apostel van de Heidenen daartoe een bijzondere drang gevoelde. Zijn brief strekte dan ook maar alleen om hun te herinneren wat zij reeds wisten, en te verlevendigen wat zij reeds hadden, opdat de vruchten der genade te groter bij hen mochten zijn, en het daardoor blijken mocht dat ook de heidenen, door het geloof geheiligd zijnde door de Heilige Geest, God welbehaaglijke offerande brengen. Op deze wijze oordeelt Paulus in een brief, die wij als een van de schoonste paarlen aan het snoer der apostolische brieven kennen. Zulk een nederige zin hadden de apostelen. Dit neemt echter niet weg dat Paulus ook had te roemen. Zo heb ik dan roem in Christus Jezus, in die dingen, die God aangaan. Wij mogen niet in onszelf roemen, maar wel in de Heer, ja dit laatste moeten wij. Wij moeten God verheerlijken ook voor de genade en voor de genadegaven, die Hij ons geschonken heeft, vooral wanneer men een bediening van God ontvangen heeft, door welke wij invloed moeten uitoefenen op onze omgeving. Zo mag een leraar zich wel op de Heer beroepen en in Hem roemen, dat hij zijn gezant is tot de gemeente, en dat deze daarom gehouden is hem te horen. Wie een waardigheid wettig ontvangen heeft, die moet haar weten op te houden, niet om zichzelf daarmede in ere te stellen, maar die, die hem deze waardigheid heeft opgedragen, zodat een leraar niet alleen zeggen kan, maar moet: "De gemeente heeft mij beroepen, maar de Heer heeft mij gezonden." Want ik zou niet durven iets zeggen, hetwelk Christus door mij niet gewrocht heeft, tot gehoorzaamheid van de Heidenen met woord en werk, door kracht van tekenen en wonderheden, en door de kracht van de Geest Gods, zodat ik, van Jeruzalem af, en rondom, tot Illyricum toe, het Evangelie van Christus vervuld heb. Dit was nu het punt van eer van Paulus, dat ook wij hebben mogen, als het maar niet in onze eigen zaken, maar in die des Heren is. Een getrouw arbeider mag van het welgelukken van zijn arbeid, met dankzegging tot God spreken. Het is een roem, die God ons geeft, wanneer onze vlijt en naarstigheid door Hem bekroond worden. Salomo zegt Prediker 2.10: Mijn hart was verblijd vanwege al mijn arbeid, en dit was mijn deel van al mijn arbeid. Het is een blijdschap in de Heer, waarvan Hij ons, als zijn dienaren, zo graag vervuld ziet. En alzo zeer begerig geweest ben om het Evangelie te verkondigen, niet waar Christus genoemd was, opdat ik niet op het fundament van een ander zou bouwen. Het was dan ook bij Paulus geen zwakke wens, om naar Rome te komen, maar een vurige begeerte. Uit alles blijkt dat hij een man was van kracht, die niets flauw kon doen. Paulus was ook eerzuchtig; hij koos vooral die plaatsen uit onder de heidenen, waar nog niemand vóór hem geweest was, om zodoende het zaad van het Evangelie

in een nieuwe akker te strooien. Tot zijn eer? Immers niet, maar tot die van zijn Heer. Hij wilde aan het Evangelie de meest mogelijke uitbreiding geven. Daarin bestond zijn eerzucht, en ook nog in andere dingen, zoals in zijn ongehuwde staat, en in zijn onafhankelijkheid van de gemeente door zijn eigen handenwerk. Dit alles moest strekken ter bevordering van het Evangelie, en toch bleef het Paulus' eerzucht. Doch er is een heilige eerzucht, gelijk er een onheilige is. Voor God te ijveren, gelijk Mozes en Elia deden en Paulus deed, is een eerzucht, die uit God is, en die wat meer onder de Christenen moest zijn. Waar is die wedijver onder hen, die ook in het kleine kan zeggen, wat van de Heer in het oneindige kan gezegd worden: De ijver van uw huis heeft mij verteerd? Psalm 69.10. Maar gelijk geschreven is: De welken van Hem niet was geboodschapt, die zullen het zien, en de welken het niet gehoord hebben, die zullen het verstaan. Wij lezen deze profetie Jesaja 52.15, op welke onmiddellijk Jesaja 53.1 volgt. Dit ziet op de heidenen, want onmiddellijk vooraf wordt van de Messias gezegd: Alzo zal Hij vele heidenen besprengen, ja de koningen zullen hun mond over Hem toehouden. De apostel maakt het niet alleen toepasselijk op de prediking van het Evangelie aan de heidenen in het algemeen, maar ook bijzonder op die heidenen, die het Evangelie nog niet verkondigd werd. Intussen blijkt hieruit, dat Petrus niet te Rome is geweest, althans niet vóór Paulus, anders zou zijn apostolische bescheidenheid Paulus verboden hebben om zulk een onderwijzende brief te schrijven aan een gemeente, aan welke het Evangelie reeds door een apostel verkondigd was. Waarom ik ook menigmaal verhinderd ben geweest tot u te komen. De verhindering van des apostels persoonlijke komst te Rome was de aanleiding tot het schrijven van deze zijn brief, die voor al de gemeenten van alle eeuwen bestemd was. Welke kostbare vruchten weet de Heer zelfs aan de teleurstellingen van onze liefste wensen vast te maken! Maar nu geen plaats meer hebbende in deze gewesten, en van over vele jaren groot verlangen hebbende om tot u te komen, zo zal ik, zo wanneer ik naar Spanje reis, tot u komen, want ik hoop in het doorreizen u te zien, als ik eerst van ulieder tegenwoordigheid eensdeels verzadigd zal zijn. Hij wilde wel Rome zien, maar niet eigenwillig, hij wilde het niet doen om eigen genoegen, maar in de weg van God. Trouwens men heeft ook dan de meesten zegen, wanneer men iets doet in de weg van God. Rome beslaat een grote plaats in het hart van de apostel; het is alsof hij al zijn andere arbeid als voorlopig en ondergeschikt beschouwt, en Rome zijn hoogste doel is. Toch wil hij daar niet blijven, maar voortreizen naar Spanje, en dus Rome in het voorbijgaan bezoeken, evenwel niet vluchtig, maar zolang tot zijn hart, dat naar de gemeente te Rome als het ware dorst, enigermate (want ten volle kon hij zich bij zijn grote begeerte niet voorstellen) tevreden is gesteld. Paulus was een innerlijk groot man; hij had grote plannen; hij moest grote steden zien en in aanraking komen met allerlei mensen, en dit alles ten dienste van het Evangelie. Wij weten wat er van al die plannen geworden is. De Heer heeft de begeerte zijns harten hem gegeven, maar op een geheel andere wijze dan Paulus zich had voorgesteld. Zo gaat het ook ons menigmaal; ook wij koesteren soms boezemwensen, die de Heer in zijn genade ook voor ons verwezenlijkt, doch in een verband met omstandigheden, soms van zulk een droevige aard, als waarvan wij ons geen voorstelling konden vormen. Trouwens, wij regeren niet onszelf, maar de Heer regeert ons. Maar nu reis ik naar Jeruzalem, dienende de heiligen; want het heeft die van Macedonië en Achaje goed gedocht, een gemeenschappelijke handreiking te doen aan de armen onder de heiligen, die te Jeruzalem zijn. Treffend, niet waar? en roerend tevens is de benaming: de armen onder de heiligen. Welk een geringheid aan de ene zijde en welk een heerlijkheid aan de andere! Kan er hoger titel op aarde zijn dan die van heilige? Wat konings- of keizerstitel haalt hierbij? En toch niets is meer wezenlijk en meer waar dan deze benaming voor de discipel en de discipelin des Heren. Zij zijn een heilig volk, een volk des Heren, afgezonderd van de wereld, onder het bestuur van de Koning van de heiligen en van de Heilige Geest. Mochten wij in de altijd voller bewustheid van dit voorrecht leven, hoeveel meer eer zouden wij der genade Gods geven, en hoeveel meer blijdschap zou ons hart vervullen, ook dan, wanneer wij tot de armen, de geringen, de behoeftigen, de bedroefden onder de heiligen behoren. Het heeft hun

goed gedocht. Hiermee beslist de apostel een vraag, die ook bij ons aan de orde van de dag is. Velen vragen thans als een recht, wat enkel zijn waarde heeft als liefde. Moet ik de arme helpen, dan dwingt gij mij; maar zegt gij tot mij: gij kunt ook de naakte wegzenden als gij dit voor God verantwoorden kunt, dan word ik niet gedwongen, maar toch gedrongen tot liefde. Want het heeft hun zo goed gedocht. Ook zijn zij hun schuldenaren; want indien de heidenen hun geestelijke goederen deelachtig zijn geworden, zo zijn zij ook schuldig hun van lichamelijke goederen te dienen. De apostel erkent de vrijwilligheid van de liefde, maar toch tracht hij gedurig de liefde een drangreden te geven, en haar tot een schuld te maken, opdat zij niet verflauwt, maar altijd werkzaam blijft. Christus en zijn heil was een erfgoed, dat zij van de Joden ontvingen, want de zaligheid is uit de Joden en Christus is de zaligheid. Er zijn ook liefdeschulden, schulden van dankbaarheid, die voor een liefhebbend hart nooit afgedaan zijn, en nooit kunnen afgedaan worden. Welk rechtgeaard kind zal de liefde van vader en moeder, al beantwoordt hij die met al de liefde, die hij heeft, ooit voor afgedaan beschouwen? En zo is het in velerlei betrekkingen. Daarom laat God ons meermalen weldaden bewijzen door lieden, die later onze hulp behoeven, en die wij van ganser harte de oude liefdeschuld altijd meer afdoen, zonder juist van onze zijde daarin te kunnen of te willen eindigen, totdat de dood de grenspaal zet. Als ik dan dit volbracht en hun deze vrucht verzegeld zal hebben, zo zal ik door ulieder stad naar Spanje afkomen. Zó was zijn voornemen, God beschikte het anders, zoals wij weten. Als de apostel de vrucht van de liefde en des geloofs van de heiligen uit de heidenen aan die uit de Joden zal gebracht, en door enige tijd daar te vertoeven, die door zijn prediking aan hun harten verzegeld hebben, wilde hij zonder zich verder te laten afleiden over Rome naar Spanje gaan. Wat hem zo bijzonder naar Spanje dreef, is ongetwijfeld om ook dßßr de grondslagen te leggen van een gemeente des Heren; want wij lezen noch in de Handelingen der Apostelen, noch in de overige apostolische brieven, dat in Spanje reeds een gemeente bestond. En ik weet dat ik, tot u komende, met volle zegen van het Evangelie van Christus tot u komen zal. Zoals wij reeds hebben opgemerkt, zou Paulus te Rome komen met een zegen, zoals alleen een apostel kon medebrengen, de zegen der wonderdadige genezingen, de zegen van de Heilige Geest in volle mate. En ik bid u, broeders! door onze Heer Jezus Christus en door de liefde des Geestes, dat gij met mij strijdt in de gebeden tot God voor mij, opdat ik mag bevrijd worden van de ongehoorzamen in Judea, en dat deze mijn dienst, die ik aan Jeruzalem doe, aangenaam zij de heiligen, opdat ik met blijdschap door de wil van God tot u mag komen en met u verkwikt worden. De apostel had blijkbaar een bang voorgevoel bij de voorgenomen reis naar Jeruzalem, dat zich later bevestigde, toen hem van stad tot stad voorzegd werd, dat hem aldaar banden en verdrukkingen wachtten. Hij wist dat aldaar de ongelovige Joden, die hij doorgaans ongehoorzamen noemt, zijn hevigste vijanden waren, en ook nu geen gelegenheid zouden laten voorbijgaan om hem hun haat te doen gevoelen. Hij was beducht, dat dit soms weer een beletsel zou kunnen zijn om zijn grote begeerte om naar Rome te komen, te verijdelen, en daarom bidt hij ten slotte de broeders aldaar, dat zij zich met hem verenigen wilden in het gebed, ja smeking tot God, opdat hij ditmaal bevrijd blijven mocht van de aanslagen van zijn vijanden, en de dienst, die hij aan de gemeente te Jeruzalem deed, een aangename dienst mocht zijn voor haar en voor hemzelf, opdat hij met blijdschap te Rome mocht kunnen komen, om zich aldaar in het midden van deze geliefde gemeente te verkwikken na zijn uitgestane bezorgdheden. Hij voegt er bij door de wil van God, want hij begeert niets eigenwilligs, maar onderschikt zich ook nu gelijk altijd aan de hoge wil van God alleen. En met u verkwikt worden. Hij werd het, maar op andere wijze. Wij hebben het in de Handelingen van de Apostelen gelezen, dat toen Paulus de broeders uit Rome, die hem tot de Appius-markt tegemoet gekomen waren, zag, hij God dankte en moed greep. Voorzeker was hem dit na zoveel leed, in zulk een langdurige gevangenschap en na zulk een lange reis een verkwikking, zoals er maar zelden genoten wordt. En de God des vredes zij met u allen. Amen. De vrede Gods was de behoefte van het hart des apostels, bijzonder in deze ogenblikken, nu hij weer heenging naar dat Jeruzalem, waar het ongeloof de

onzaligste aller twisten voerde tegen de waarheid en zaligheid Gods, waarin Paulus mede vreesde gewikkeld te worden, en waar hij zo tegen opzag. Dezelfde vrede Gods wenste hij ook de gemeente toe, en wel door haar de blijvende nabijheid van de God des vredes toe te wensen, toe te bidden. De vrede Gods was nu gesloten in het koninkrijk van God door het bloed des kruises. God regeerde over de gemeente in de volmaaktste vrede. Dat ieder dit in volle mate ondervinden mocht, was de slotbede van Paulus' brief. 16:1 De gemeenschap der heiligen En ik beveel u Febé, onze zuster. Met deze woorden begint de apostel een naschrift (Post-scriptum) tot zijn brief, dat zo kostbaar als klein is. Het is ene prediking van de gemeenschap van de heiligen met de daad, in aanbevelingen en groetenissen, zoals de liefde des Heilige Geestes ze alleen kan ingeven. Men heeft wel eens gezegd: Aanbevelingen en groetenissen kan ieder doen uit zijn eigen hart en verstand, zonder de Heilige Geest. Zeker kan dit ieder, maar ik ontken dat ieder zulke aanbevelingen en groetenissen kan neerschrijven, als wij hier lezen. Aan de geest, die ons uit een geschrift toeademt, erkent men de geest, uit welke het geschreven is; en zo ook hier. Uit ieder woord waait ons die zuivere, frisse, hoge berglucht tegen, die ons verkwikt, versterkt, verlevendigt, zoals geen andere luchtstroom ons doen kan. Neen, de Heilige Geest heeft hier de pen niet neergelegd, om door Paulus opgenomen te worden, maar Hij schreef dóór met de mond van Paulus en de hand van Tertius. Gij weet hoe het met de ingeving van de Schrift gesteld is: de mens heeft geschreven, maar de Heilige Geest heeft ingegeven. De mens heeft iets bedoeld, en God heeft nog iets hogers bedoeld. Paulus heeft (om bij ons naschrift te blijven) zijn hart aan de gemeente uitgestort, en God heeft zijn Heilige Geest uitgestort in het hart van Paulus. Hij was geen naschrijver (zoals Tertius van deze brief was), die naschreef wat hem voorgezegd was, maar hij was een schrijver uit de Heilige Geest, die evenals wij het licht met onze ogen en de lucht met onze longen ontvangen, en met deze onze werktuigen bewerken zó, dat wij er door zien en ademen. De apostel en al de heilige schrijvers zagen in het ongeschapen licht, en ademden in de ongeschapen lucht, en gaven die terug in hun woorden en geschriften. Zij waren niet als de zeilen van het schip, die in zichzelven dood, alleen door de wind hun werking doen, maar als de schipper, die door de wind in de zeilen van zijn schip wordt instaat gesteld de weg te gaan, die tot de zekere haven leidt. Of wilt gij een ander beeld? De Heilige Geest staat tot de heilige schrijvers als het hoofd tot de hand. Gij weet, de Heer zelf schreef niet; dit was beneden Hem. Hij was niet de hand, maar het woord van God. De Zoon denkt de gedachten Gods en spreekt ze uit, en zo denken de heilige apostelen en schrijvers door de Heilige Geest de gedachten van Christus, en spreken ze uit en schrijven ze neer, met dit onderscheid echter, dat Christus altijd in het oneindige heeft wat de heilige schrijvers slechts in hun mate kunnen ontvangen. Deze wisten dan ook niet dat hun geschriften eeuwige geschriften zouden zijn, dat wist de Heer alleen. Zo wist Paulus niet, dat de namen, die hij in dit naschrift noemt, meer waren dan de namen van zijn tijdgenoten, dat zij de typen (toonbeelden) waren van ene menigte afdrukken gedurende al de eeuwen van de kerk. Zo had ook Paulus alleen ene behoefte van hart om aan de gemeente te Rome te schrijven, en hij schreef bepaald aan haar, maar de Heer had een hoger doel er mee. Hij liet deze brief schrijven voor al de gemeenten van die tijd en van latere tijden. En dit alles ging geleidelijk, als in de natuur, naar verborgen wetten, stil en zonder kenbare uitwendige tekenen. In het Oude Testament was het komen van de Heilige Geest over de heilige profeten als dat van een fel blazen van de winds, maar in het Nieuwe Testament kwam de Heilige Geest tot hen in het suizen van een zachte stilte, ja het was niet een komen tot hen, maar een inwonen des Heilige Geestes bij hen. Vandaar dat men ook niets lijdelijks in de schriften van de Nieuw-testamentische schrijvers kan ontdekken. Zij wandelden op een vastgelegde weg, en toch met volle vrijheid van gedachten. De Heilige Geest volgde hen in al de bewegingen van hun verstand en hart, en leidde hen toch zó, dat het altijd was het woord van de menselijke schrijver én van de Goddelijke ingever. Daarom hebben dan ook al de apostolische brieven een afzonderlijke reden, waarom zij in hun tijd geschreven zijn, en toch hebben zij door God die eigenschap in zich, dat zij voor alle tijden kunnen gelden. Zo

achten wij dan dit toevoegsel tot de brief aan de Romeinen niet alleen niet beneden de waardigheid des Heilige Geestes, maar deze zelfs nodig tot het openbaren van zulk ene tederheid van hart, als wij hier vinden. Zeker, het was en bleef altijd een brief, die Paulus schreef, en een brief is reeds op zichzelf ene uitstorting van hart; doch ook de groet, de handdruk kan ene uitdrukking des geloofs zijn, en dit waren zij bij Paulus: zij waren bij hem leven, waarheid, liefde. En zo moeten wij dan ook deze aanbevelingen en getuigenissen niet beschouwen als blote vormen van beleefdheid, maar als vervuld van Paulinisch leven, hetwelk het leven des Heilige Geestes was. Gij weet, en wij hebben het uit de geslachtregisters gezien, dat de namen in de Schrift veelal de vertegenwoordigers zijn van de grote daden Gods met de kinderen van de mensen. In deze dorre, droge dop worden niet zelden de sappigste vruchten gevonden. Zo vinden wij hier een aantal gelovigen genoemd, die niet nß, maar gelijktijdig met elkander geleefd hebben, dus de kerk in het klein van Paulus tijd, en ieder van hen heeft een bijzondere gestalte en gelaatsuitdrukking, maar allen staan in betrekking tot de Heer en tot Paulus, zijn apostel. En hiermee zijn zij ook een afspiegeling in het klein van de grote gemeente voor de troon, welke immers ook uit al de volken, standen en betrekkingen is samengekomen. Hoe liefelijk is het dan ook nu reeds vele van de namen te kennen van gelovigen, die thans bij de Heer in de hemel zijn, en die wij daar eenmaal zullen ontmoeten. En hoe vele liefelijke herinneringen hechten zich aan deze namen. De apostel leert ze ons kennen. Hij weet ieder door iets anders te onderscheiden en allen door een woord van lof te verheffen. Hij geeft ieder een getuigenis van iets uitnemends te hebben gedaan. Of hebben wij daar iets tegen? Zijn wij bang om elkaar te prijzen? Paulus niet. Hij had een ruim hart en een veelomvattende liefde. Daarbij stelde hij alles in betrekking tot Christus, ook wanneer zij iets prijzenswaardigs aan hemzelf hadden gedaan. Wij beschouwen derhalve dit laatste hoofdstuk de sierlijke kroon te zijn op zijn kostbare brief. Nadat de apostel over allerlei hoge waarheden gesproken had, heeft hij nog lust en opgewektheid, om een menigte groetenissen te schrijven. Wel een bewijs, dat zij uit het binnenste van zijn hart kwamen; anders zou dit niet mogelijk zijn geweest. Wie toch denkt, na zulk een verheven stuk geschreven te hebben, aan zulke dagelijkse dingen? En nu is het ook een bewijs van de waarheid. Want wie verdicht, die verdicht uit zijn verstand, niet uit zijn hart, en schrijft ook niet aan personen, die geen bestaan hebben. Paulus schreef uit zijn hart en daarbij uit de Heilige Geest, dus uit het allertederst en allerhoogst en allerheiligst beginsel. En dit heeft waarde voor de eeuwigheid. Het is met deze groetenissen als met andere dingen. Iedere graveur kan bankbriefjes maken, maar de door de Bank zelf gemaakt zijn alleen bij haar betaalbaar. Zo kan ieder beleefd mens groeten en zegenen, maar alleen de groetenissen en zegenbeden uit de Heilige Geest zijn geldend bij God en hebben een blijvende kracht en gevolg. Wij lezen dan ook hier geen namen van mensen, die wij niet kennen en ook niet behoeven te kennen, maar van mensen, die wij moeten leren kennen, omdat zij met ons levende leden zijn aan het lichaam van Christus, en die wij, zoals gezegd is, in de hemel zullen zien, zodra wij er komen. Wij vinden hier bij Paulus het geloof in Christus, door de liefde in beoefening gebracht. Nu is de liefde iets wonderlijks; zij is voor uitbreiding vatbaar tot in het oneindige. Als een gehuwd paar het eerste kind van God ontvangt, dan verenigt zich de liefde van vader en moeder op dat eenlingetje; maar ziet, er komt een tweede, een derde kind, en de liefde breidt zich daarmee uit, zonder minder te worden voor een van de kinderen. Trouwens de liefde is uit God, is Gods wezen, zou zij niet wonderlijk zijn? Zo ging het Paulus, en nu hij eenmaal aan het groeten is, wil hij niemand vergeten, omdat hij weet dat niemand vergeten, maar graag gedacht zijn wil; en zo heeft hij voor ieder iets, dat deze belangrijk maakt bij anderen, waardoor hij hem adelt, en maakt dat anderen hem met liefde en achting aanzien. O, de liefde weet van de mens altijd die zijde op te zoeken, welke hem onderscheidt, en hem in een voordelig licht doet voorkomen, evenals de haat, de nijd, de afgunst altijd de kwade hoedanigheden van iemand, met voorbijgang van de goede, op de voorgrond stelt. En nu, Paulus was in de liefde, en de liefde heeft ogen om alles op te merken wat liefelijk is, en als zodanig te waarderen; en zo zocht hij

voor allen iets op, dat hen beminnelijk kon maken in de ogen van de broederen. Het ging hem als een vader van een talrijk gezin bij de kerstboom. Voor dßt jongetje heeft hij dit, voor dßt meisje heeft hij dat; voor de ouderen weer iets anders dan voor de jongeren, en zo heeft hij voor allen iets en iets anders. En toch kon Paulus niet allen noemen, die hij kende. Hij moest zich zijns ondanks beperken. Zeker zullen er nog in de gemeente geweest zijn, die gewenst hadden ook genoemd te zijn, maar die zo geheel stil in de lande waren, dat het bij de gemeente opzien zou hebben gebaard, als Paulus ze genoemd had. Ik bevele u, Febé, onze zuster. De apostel beveelde deze zuster bijzonder aan de gemeente te Rome, niet alleen omdat zij om bijzondere, ons onbekende redenen, van Corinthe naar Rome zou komen, maar omdat zij de overbrengster zou zijn van de brief, die Paulus aan die gemeente geschreven had. Inderdaad is het opmerkelijk dat aan ene vrouw het overbrengen van dat juweel van de kerk werd toevertrouwd. Wij laten belangrijke stukken op de post aantekenen, om zeker te wezen dat zij terecht komen, doch hier werd een onschatbaar geschrift meegegeven aan een eenvoudige bodin; doch deze was ene zuster, die onder het geleide des Heilige Geestes stond, en daarmee was de brief verzekerd genoeg, zijn bestemming te bereiken. Die ene dienaresse is van de gemeente. Zij was dus een vertrouwde persoon, en geschikt om zulk een belangrijke boodschap te doen. Zij was een diakonesse van de gemeente. Die te Kenchreën is. Kenchreën was een klein havenstadje bij Corinthe, ongeveer op dezelfde wijze als bij ons het dorp Scheveningen van den Haag is. Febé was dus blijkbaar geen aanzienlijke vrouw, die Paulus deze last opdroeg; zij was zelfs niet uit de aanzienlijke stad Corinthe, maar een vrouw uit het naburig zeeplaatsje Kenchreën. Vreemd, dat men uit Corinthe schrijft, maar de brief uit Kenchreën verzendt, doch dat behoort tot die tijden en toestanden, en het is de weg Gods, om meermalen een kleine zaak met een grote in verband te brengen, en het kleine Kenchreën met het grote Rome te verbinden. Niet alleen te Corinthe, die grote stad, was dus ene gemeente, maar ook in het naburige Kenchreën, en Febé was daar een dienstdoende zuster. De Heer stelde naast de man de vrouw. Na zijn opstanding stelde Hij de vrouwen, die Hem vroeger volgden en dienden van haar goederen, tot apostelinnen, en wij vinden de voortzetting ervan in de vier dochters van Filippus, de diaken, die profetessen en daarmee zusters waren van Mirjam, Debora en anderen. Anderen werden ook tot andere diensten gesteld, zoals hier Febé, de diakones. En waarom zouden in de kerk van Christus niet evenzeer de vrouwen zusterlijke diensten doen voor de zusteren, als de mannen broederlijke diensten voor de broeders van de gemeente? Deze zusterlijke bedieningen zijn dan ook altijd in de kerk gebleven. Opdat gij haar ontvangt in de Heer. Dat is: als ene zuster, die de Heer zelf u toezendt, en dus om des Heeren wil. Men ziet, de gemeente en al de leden leefden in alles in de Heer, en niet meer in zichzelf. Trouwens dit was aller roeping. Gelijk het de heiligen betaamt: broederlijk en in liefde. En haar bijstaat in wat zaak zij u zou mogen van doen hebben, want zij is ene voorstandster geweest van velen, ook van mijzelf. Wij zouden zeggen: opdat gij haar al die beleefdheden betoont, die ge kunt. Immers de beleefdheid is ieder te geven wat hem toekomt, en wel uit liefde. De beleefdheid is ene zaak van het hart; zij moet hartelijk zijn of zij is geen beleefdheid meer. De eerbied jegens anderen kan dan ook zeer goed gepaard gaan met de eerbiediging van de waardigheid, die men bekleedt. Zie het in Christus koninklijke nederigheid, die de voetwassing bij Petrus begint en bij Judas eindigt. Want zij is ene voorstandster geweest van velen, ook van mijzelf. Voorzeker ene reden van aanbeveling, die haar vrucht zal gehad hebben. Wij weten niet welke diensten Febé velen en onder deze ook Paulus bewezen heeft; genoeg, het was Paulus ene vreugde bij deze gelegenheid haar diensten te erkennen, ja die te verhogen door zichzelf er bij te noemen. Trouwens, zoals wij zeiden, wat groot is kan zich klein maken, om het kleine groot te maken, zoals de Allergrootste zich allerkleinst heeft gemaakt, om ons groot te maken met Hem. Febé zal dan ook ongetwijfeld te Rome door de gemeente met grote blijdschap en innige toegenegenheid ontvangen zijn. Wij kunnen het ons voorstellen, hoe de gemeente verrast werd, toen zij in het midden van de broeders en zusteren de brief van Paulus overhandigde, en toen deze gelezen

werd door de opzieners der gemeente. Hoe vriendelijk zijn wij niet reeds voor de postbode, die ons een gewenste brief bezorgt, en hoe hartelijk zullen zij dan alleen Febé hebben bemind, omdat zij een brief meebracht van de beminde Paulus. Groet Priscilla en Aquila. Priscilla, de vrouw als de werkzaamste in het werk des Heeren, wordt hier het eerst genoemd. Handelingen 18.1-3 vinden wij deze lieden als uit Rome verdreven te Corinthe, alwaar Paulus kennis met hen maakte, met hen samenwoonde, terwijl zij een tijdlang zijn reisgezellen waren. Aquila was een tentenmaker evenals Paulus, en hoe menigmaal gebeurt het nu, dat wij juist in de weg van ons beroep met gelovige broeders in aanraking komen. Wij gaan naar hen toe om over beroepsbezigheden te spreken, en zie, door enige aanleiding komt men op het hogere, en men ontwaart dat men beide kennis heeft aan dezelfde weg, en zo worden er dikwijls banden van vriendschap, liefde en broederschap voor de eeuwigheid gelegd. Thans waren zij te Rome teruggekeerd. Bij Paulus' tweede gevangenschap zijn zij weder te Efeze en verzoekt Paulus uit Rome hen te groeten, 2 Timotheus 4.19. En nu zegt de wereld wel: de afwezende is er altijd het ergste aan toe, doch de Christen denkt vooral aan de broeders, die het verst van hem verwijderd zijn, om door de liefde aan te vullen wat aan de lichamelijke tegenwoordigheid ontbreekt. Mijne medewerkers in Christus Jezus. Zij waren het met Paulus in het tijdelijke, als tentenmakers, doch Paulus spreekt hier van hun medewerking in het koninkrijk van God. Ook zij verkondigden het Evangelie, en niet alleen aan Apollos. Die voor mijn leven hun hals gesteld hebben. Dit geschiedde waarschijnlijk te Efeze, alwaar zij met Paulus waren, en bij gelegenheid van het oproer door Demetrius veroorzaakt, met gevaar van hun eigen leven het zijn beschermd zullen hebben. Immers de broeders moeten bereid zijn hun leven voor de Heer én voor de broeders te stellen; dit is een de Heer welbehagelijke offerande. Dewelke niet alleen ik dank, maar ook al de gemeenten der Heidenen. Het danken van al de gemeenten getuigt van de eenheid tussen al de gelovigen. Voorts, zo gering zich Paulus kan voelen, zo groot kan hij zich ook voelen in de kracht van zijn apostolische bediening. Er was veel aan zijn persoon gelegen, dat voelt hij en zegt hij, maar tot dankzegging jegens de Heer. Doch hoe belangrijk maakt Paulus door deze herinnering deze zijn bijzondere vriend en vriendin! Niet alleen de gemeente te Rome, maar al de gemeenten moeten hen danken, als het middel in Gods hand om Paulus te behouden. Groet ook de gemeente in hun huis. De gemeente des Heeren begon voor Israël te Jeruzalem in de tempel, bij de Heidenen in het huis van een van de gelovigen. Priscilla en Aquila waren ook hier weer de lieden, die het huis voor de broederen en zusteren tot gemeenschappelijke samenkomst openden. Dit neemt echter niet weg, dat ook andere broeders en zusters hetzelfde deden, zoals wij uit topic vs. 15 mogen afleiden. Opmerkelijk, niet waar? dat in dezelfde stad, waar nu de paus niet alleen in een allerprachtigste kerk de dienst doet, maar ook zelf in een allerprachtigst paleis woont, de eerste gemeente des Heeren in de huizen van de broeders samenkwam. De Roomsen zullen zeggen: welk een heerlijke ontwikkeling! wij Protestanten zeggen: zeker, maar met een treurige ontaarding! Wat te Rome in de geest begon, is te Rome geëindigd in het vlees. Voorts zien wij, dat Paulus volkomen bekend was met de toestanden van de gemeente te Rome, en dat wel waarschijnlijk door Aquila en Priscilla, die ongetwijfeld als boezemvrienden briefwisseling met hem zullen gehouden hebben. Groet Epénetus, mijn beminde, die de eersteling is van Achaje in Christus. Groet Maria, die veel voor ons gearbeid heeft. Van deze broeder en zuster weten wij niets meer dan hetgeen Paulus hier vermeldt. Doch het ging met Paulus als het met de koning gaat, wanneer hij aanleiding heeft om deze en die tot ridders van een orde te benoemen. Hij en zijn omgeving weten alleen waarom. Wij lezen het in de Staatscourant en kennen soms de bevoorrechte personen in het geheel niet, of althans niet de reden, waarom zij tot ridder zijn geslagen. Zo deelt ook hier Paulus geestelijke ridderorden als onderscheidingstekenen mede aan beide genoemden, alleen aan hem en hun omgeving bekend, met dit onderscheid dat hij vermeldt, waarom zij die ontvangen, en ook met een ander onderscheid, namelijk, dat, terwijl de ridderorden, die de koning geeft, bij overlijden van de ridder moeten teruggezonden worden, deze evangelische ridders hun

ridderorde blijven dragen niet alleen voor ons al de eeuwen door, maar ook door henzelf in de hemel. Groet Andronicus, en junias, mijn magen. Wederom een paar broeders, wier namen hier alleen voorkomen. Paulus noemt ze zijn maagschap. Dat wil niet zeggen zijn bloedverwanten, maar zijn broeders naar het vlees, de Joden. Altijd, maar bijzonder in de brief aan de Romeinen, was Paulus er op uit, de heidenen belangrijk te maken in de ogen van de Joden, maar ook, om wederkerig de Joden belangrijk te maken in de ogen van de Heidenen. Daarom noemt hij de Joden gedurig zijn maagschap, zijn familie, en zei hij in de brief zelf tot de Joden: "De takken uws booms zijn afgehouwen, en de heidenen in hun plaats geënt." En tot de heidenen: "Veracht de Joden niet, want gij draagt niet de wortel, maar de wortel u." En mijn medegevangenen, welke vermaard zijn onder de apostelen, die vóór mij in Christus geweest zijn. Zij hadden in Paulus gevangenschap gedeeld. Wij weten niet bij welke gelegenheid en op welke wijze, doch Paulus brengt het in herinnering, en noemt hen apostelen in meer algemene zin dan de twaalven waren, mannen gelijk Barnabas en Apollos. Ook plaatste Paulus zich in zeker opzicht achter hen, omdat zij reeds vóór hem in de kring van de apostelen vermaard waren. Paulus was geen oud Christen als zij, dat vooral in de eerste tijd des Christendoms van niet weinig gewicht werd geacht. Zij waren hem vooruit geweest, hij was hen nagekomen. Op welk een kiese, zelfverloochenende wijze weet Paulus ieder zijn voorrechten te herinneren. Groet Amplias, mijn beminde in de Heer. Groet Urbanus, onze medearbeider in Christus, en Stachys, mijn beminde! Ook deze worden nergens anders vermeld dan hier. Het laat zich ook denken, dat Paulus uit de onderscheidene gemeenten, die hij óf zelf gesticht had, óf waarbij hij zeer lang geweest was, een menigte broeders en zusters van nabij heeft leren kennen, die als enkel leden van de gemeente in de geschiedenis niet optreden. Zo velen er nu van deze te Rome waren, werden door Paulus gedacht. Groet Apelles, die beproefd is in Christus. Een liefelijk getuigenis en een voortreffelijke titel. Het wil wat zeggen een beproefd Christen te zijn. Daartoe moet men vele beproevingen hebben doorgestaan. Mij dunkt, menigeen in de gemeente zal bij dit woord Apelles er op hebben aangezien en hebben erkend: "Ja, wij zouden er niet aan gedacht hebben het te zeggen, maar zeker, Apelles is een beproefd man. Hij heeft getoond het te zijn." Groet hen, die van het gezin van Aristobulus zijn. Het geslacht van Aristobulus was een vorstelijk geslacht, en in de geschiedenis zeer vermaard. Het was het geslacht van de Makkabeën. Voorzeker, niets is treffender dan uit hen sommigen, en wel een geheel gezin, onder de gelovigen in Christus te vinden. Trouwens, het is meer gebeurd dat families, die hun grootheid in de wereld verloren hebben, weer in Christus tot eer kwamen. Zie het bij uitnemendheid bewaarheid in het koninklijk geslacht van David. Eerst toen het arm was, kwam de Koning van de koningen daaruit voort. Zo doet God ook meermalen edele geslachten voor de goede zaak alles verliezen, en daarna het hoogste vinden, dat hen weer geestelijk ten hoogste adelt, zoals ten tijde van de Hervorming meermalen het geval was. Groet Herodion, die van mijn maagschap is. Herodion! (kleine Herodes). Reeds de klank van de namen is hier treffend, zij het bewijsbaar of niet, dat wij hier met de historische Aristobulus en Herodes te doen hebben. Maar eerst de Makkabeër en daarna Herodes, de uitroeier van de Makkabeën, onder de Christenen, welk ene naast-elkander-plaatsing! Ieder moet zich verwonderen, zich in zulk een gezelschap te bevinden. Voorzeker, het Evangelie is de verzoening. Het verzoent alles, tot zelfs de namen, die anders de schreeuwendste contrasten (tegenstellingen) zijn. Doch wat zullen wij in de hemel in Christus niet verenigd vinden, dat op aarde ons toescheen onverenigbaar gescheiden te zijn! Groet hen, die van het gezin van Nareissus zijn, namelijk die in de Heere zijn. Wederom een schreeuwend contrast. Leest de Romeinse geschiedenis, en gij zult zien dat er geen groter goddeloze was dan deze Narcissus. Hij was een door keizer Claudius vrijgelaten slaaf, die zich tot hoge waardigheden had weten te verheffen, maar een samenweefsel was van ongerechtigheid, een verrader, een gifmenger en ten laatste een zelfmoordenaar. Hij heeft een akelige rol in de wereld gespeeld. En toch, zo goedertieren, barmhartig en genadig is God, ook uit deze familie neemt Hij aan, want ook tot haar was het Evangelie doorgedrongen, en in haar

werden er gevonden, die de Heere vreesden. Neen, men stelt zich de zaak verkeerd voor, wanneer men meent dat de gemeente des Heeren in de hemel alleen bestaat uit de Henochs, Noachs, Seths, Abrahams, Isaacs, Jakobs, Jozefs, Samuels, Davids en Jonathans, en zoveel anderen, die enkel onder de naam van rechtvaardigen te boek staan. Naast deze staan er uitverkorenen Gods uit de slechtste, afschuwelijkste, goddelooste mensen, die er kunnen bestaan, en onder welke ook wijzelf misschien behoren. Doch laat het ons niet ontmoedigen, maar verootmoedigen. Wij weten immers dat God niet enkel licht maakt uit het licht, maar ook uit de duisternis. Dàt is zijn eer, en dat moet ene verheerlijking van zijn vrije genade voor en door ons zijn. Groet Tryféna en Tryfósa, vrouwen, die in de Heer arbeiden. Deze samenvoeging van namen heeft iets welluidends en treffends. Ongetwijfeld waren zij zusters, misschien wel tweelingzusters. De Grieken gaven dezulken meermalen bijna gelijkluidende namen, zoals ook bij ons met zusters wel eens het geval is. Doorgaans zijn het goede mensen, die tezamen in de Heer arbeiden, altijd met elkaar huizen en heulen, en waarvan de een zich niet wel zou bevinden zonder de ander. En zulke mensen, die altijd bij elkaar zijn en bij elkander behoren, worden dan ook zelden door de Heer gescheiden, maar veeleer bij elkaar gehouden, en neemt Hij beiden aan, zoals Hij Martha en Maria deed. Groet Persis, de beminde zuster, die veel gearbeid heeft in de Heer. Persis betekent de Perzische; waarschijnlijk de naam van een slavin, doch nu niet alleen ene vrije, maar ook een van de arbeidzaamste in de dienst des Heeren. Groet Rufus, de uitverkorene in de Heer. Rufus was de zoon van Simon van Cyrene, die de Heer het kruis moest nadragen, omdat hij wellicht de Heer met liefde had aangezien. Trouwens allen, die de Heer met liefde aanzien, moeten zijn kruis dragen. Stelt u voordat de brief werd gelezen in de kamer, waar de gemeente vergaderd was (en de Romeinse vertrekken waren zo groot niet), en daar zat ook Rufus, de zoon, van wie men wist dat zijn vader het kruis de Heer mee had helpen dragen. En daar hoort hij nu de liefdegroet van Paulus. Hoe zal het hem getroffen hebben! En welk een volheid van het werkelijke leven was in die groet. Alles was waarlijk gebeurd. En zijn moeder en de mijne. De vader was niet alleen belangrijk, maar ook de moeder. Paulus voelde een kinderlijke betrekking jegens deze vrouw. Zij had voor hem moederlijke zorg gedragen, en het was hem aangenaam dat hij in dit opzicht ook haar zoon kon genoemd worden. En Paulus wilde ook wel verplichting hebben. Een Christen wil wel dienen, maar ook gediend zijn in liefde. Velen denken dat men grote mannen geen kleine diensten kan bewijzen, en dat zij er ook niet op gesteld zijn, om geen verplichting te hebben. Verkeerd gedacht. Ieder ziet zich graag in kleinigheden gediend, want een mens heeft soms het kleine meer nodig dan het grote. Een oplettendheid is nimmer onwelkom. Intussen moet deze vrouw een zeer voortreffelijke vrouw geweest zijn, want Paulus was aan de ene zijde wel mild, maar aan de andere zijde niet kwistig met zijn liefde. Groet Asyncritus, Flégon, Hermas, Patrobas, Hermes en de broederen, die met hen zijn. Nu komt er een gehele stroom van groetenissen. Het hart van Paulus stort zich uit in de ene naam na de andere, opdat niemand van enige betekenis zich vergeten zou achten, en zeggen kon: "Paulus had ook wel aan mij kunnen denken." Niet alleen groet hij bepaalde personen, maar ook de broeders, die misschien ook wederom in het huis van een van hun vergaderden. Groet Filologus en Julia, Néreus en zijn zuster, en Olympas, en al de heiligen, die met hen zijn. Wederom een andere groep van broeders en zusters, en de hun verwante, of met hen saamvergaderende heiligen. Hij noemt zoveel mogelijk allen, want de liefde noemt graag de geliefden, en niemand is graag uitgesloten. Gij weet de naam heiligen betekent in de Schrift in Christus geheiligden, die in zichzelf zondaars blijven. De Roomse heiligen zijn die geen zonde hebben. Groet elkaar met een heilige kus. Wat Paulus zelf niet doen kan, moeten zij onderling doen, elkaar als van hemzelf een heilige kus geven, in die tijden meer algemeen het bewijs van gemeenschap, van liefde, dan nu, bij ons. De gemeenten van Christus groeten ulieden. Voorzeker, gelijk de laatste, zo is zij ook de heerlijkste groetenis. Paulus stond in betrekking tot al de gemeenten van de Heidenen. Hem overviel de zorg van allen (2 Corinthiers 11.28); daartoe was hij door de Heer aan het hoofd van de heidenapostelen gesteld.

En daarom treedt hij in de plaats van al die gemeenten, en doet voor hen het woord, en brengt haar aller groet aan hen over. En ik bid u, broeders! neemt acht op degenen, die tweedracht en ergernissen aanrichten tegen de leer, die gij van ons gehoord hebt, en wijkt af van dezelven. De Christelijke liefde is geen zwakheid maar kracht, ook bij Paulus. Zij sluit de tegenstand tegen het verkeerde niet uit, maar in. De gemeenschap der heiligen heeft met die van de onheiligen niets te doen. De dwaling kan met de waarheid niet samengaan, men kan ze niet beide onder de enigen mantel van de liefde bedekken. Want juist de dwaling, de valse leer, verstoort de liefde en brengt het tegenovergestelde teweeg: de tweedracht, de ergernis. Om der broederlijke liefde wil moeten dus valse leraars worden geschuwd. Zeker kan de dwaling niet bestraft worden door uitwendig geweld, maar daarom moet zij temeer bestreden worden door geestelijk geweld, door de Geest van God. Gelijk er een heilige liefde is zo is er ook een heilige haat. Vergeten wij niet, dat alle onkruid zich op een ontzettende wijze vermenigvuldigt. Zo ook de dwaling: uit een dwaling komen spoedig een menigte andere dwalingen tevoorschijn, die het Christendom vernielen. Daarom geen dwaling, hoe gering ook, toegegeven. Ook de kleine tijgertjes en leeuwtjes zijn lieve diertjes, maar past op, zij worden groot en dan verscheuren zij u, als gij hen niet onschadelijk hebt gemaakt. Het is dan ook zeer opmerkelijk dat de apostel zijn brief niet besluit, zonder nog een woord, en wel een zo krachtig woord te zeggen tegen de valse leraren, die, zoals uit de overige brieven blijkt, bijna altijd in de gemeenten aanwezig waren. De apostelen ijverden ten allen tijde met hoge ernst voor een zuivere leer en tegen een valse, omdat de leugen de mens doet verloren gaan en alleen de waarheid hem redt. Nochtans zijn er mensen, zelfs onder de Christenen, die beweren "dat men geen valse leer, hoe erg ook, onvoorwaardelijk moet of mag verwerpen, omdat er nog altijd bestanddelen in zijn, die men moet waarderen. Geen leugen toch is er zonder enige waarheid, men behoort ze dus te scheiden, en ook de valse leraar eren in de waarheid, die met zijn leugen gemengd is." Van deze treurige tweeslachtigheid weet de Heilige Schrift niet, maar verwerpt de leugen onvoorwaardelijk. Trouwens, wie zal het vergif geen vergif noemen, omdat het met suiker vermengd is? Het is juist om de vreselijke gevolgen der valse leer, dat de Heilige Schrift haar zo heftig en aanhoudend bestrijdt. Zij wil er de wortel van het kwaad mee afsnijden, om de dodelijke vrucht te voorkomen. De genoemde waardering van het ware in de valse leer mogen sommigen dan ook een edele handelwijze heten, wij noemen het ontrouw jegens de gelovigen en jegens de valse leraar zelf. Immers voor de kinderen Gods wordt de dwaling hiermee in een verschonend licht gesteld. Men breekt daardoor de punt af van het zwaard des Geestes, Gods Woord, en maakt het tot een floret (schermdegen), die geen kwaad kan doen, terwijl toch het kind van God niet ernstig genoeg tegen de valse leer kan gewaarschuwd worden. En men is ontrouw tegen de valse leraar zelf, omdat men zijn leringen tot een halve waarheid maakt, inplaats van hem het verfoeielijke en gevaarlijke van zijn dwaling onder het oog te brengen. Waar dus een valse leer is, daar hebben wij met haar leugen en met niets anders te doen. Het is hiermee als met het valse geld. Ook daarin is nog goed metaal, ijzer of koper, maar wie zal daarom het valse geld niet als vals beschouwen en niet weigeren het aan te nemen? Wilt gij het voor uzelf smelten, en het goede metaal behouden en het slechte wegwerpen, goed, maar daarmee vernietigt gij dan ook het valse geld, dat wel in omloop, maar niet gangbaar was. Want dezulken dienen onze Heer Jezus Christus niet, maar hun buik, en verleiden door schoonspreken en prijzen de harten der eenvoudigen. Er zijn altijd onder de gemeenten eenvoudige lieden, die op goed geloof aannemen al wat hun gezegd wordt, en geen argwaan koesteren van bedrog. Zij menen dat alles wat hun op plechtige en soms welsprekende wijze en met lofprijzing van de hoorders gezegd wordt, ook waar is, en hebben daarbij een blind ontzag voor het gezag van een leraar, ofschoon hij een falsaris is. Dezulken maken het gehoor en de aanhangelingen uit van de predikers van de dwaling, die niet de Heer, maar zichzelf dienen. Want uw gehoorzaamheid is tot kennis van allen gekomen. Het geloof is de gehoorzaamheid aan het woord van God. Zonder een woord van God is er geen geloof, maar mening. Waar God beveelt, daar luistert het geloof en doet het.

Deze geloofsgehoorzaamheid van de gemeente te Rome was al de gemeenten bekend geworden. Voorzeker een heerlijke zaak; doch nu moesten zij die ook handhaven en onbevlekt bewaren. Hoe rijker iemand gekleed is, hoe zorgvuldiger hij zich moet wachten voor het slijk op de weg. Ik verblijd mij dan uwenthalve. De apostel Johannes drukt ditzelfde denkbeeld uit in deze bewoordingen (3 Johannes 1.4): Ik heb geen meerdere blijdschap dan hierin dat ik hoor dat mijne kinderen in de waarheid wandelen. Immers een discipel van de Heeren treurt over de dwalenden, maar juicht over hen, die de rechten weg des Heeren met vaste voet bewandelen. En ik wil dat gij wijs zijt in het goede, doch onnozel in het kwade. Kan dit samengaan? Zeker, de Heer zelf heeft het gezegd in de woorden Mattheus 10.16 Zijt voorzichtig gelijk de slangen en oprecht gelijk de duiven. Welk ene tegenstelling, niet waar? De slang, het beeld van de onreine geest, en de duif, het beeld van de Heilige Geest! En toch is het beeld juist. Er is ook een heilige schranderheid, voorzichtigheid en omzichtigheid, zodat wat in de slang onheilig is en tot kwade oogmerken wordt aangewend, in de heiligen heilig wordt en tot heilige bedoelingen wordt gebezigd. En de God des vredes zal de satan haast onder uw voeten verpletteren. Amen. De apostel heeft in zijn brief over al de goddelijke waarheden gesproken, doch geen enkel woord over de oorzaak van de zonde en haar tenietdoen. En ziet, daar komt nu aan het einde van zijn brief, schijnbaar toevallig, het begin van geheel de Schrift tevoorschijn, alsof er niets aan zijn schriftuurlijke uiteenzetting ontbreken mocht. De God des vredes. Waarom niet de Heer van de legerscharen, de God des gerichts? Neen, het moest van de gemeente herinnerd worden, dat het bestrijden van de satan geen oorlogszuchtigheid is, maar enkel om de vrede te verkrijgen. God werkt alleen de vrede door zijn oordelen. En zo ook wij; willen wij de vrede Gods hebben, voeren wij dan oorlog tegen de satan. De zonde eenmaal in de wereld gekomen zijnde, zo kan de vrede Gods met de mens niet hersteld worden, dan door de satan onder de voeten van de gemeente te verpletteren, gelijk hij onder de voeten van de gekruisigde Christus verpletterd werd. Een vrede, waar deze strijd en overwinning niet voorafgaat, is geen vrede uit God, maar uit de mens, is een valse vrede. Daarom zei ook de Vorst des vredes, dat Hij allereerst gekomen was met het zwaard, want dat moest zijn vrederijk stichten. Nu weet gij dat al het goddelijke zijn menselijke, ja satanische nabootsing heeft. Ook Mohammed gaf voor een vrederijk te willen stichten door het zwaard, doch hij zelf was de valse profeet en zijn profetie was ook een valse. Hij heeft geen vrederijk gesticht, maar een rijk waarin het zwaard blijft regeren; het is al de eeuwen door niet anders geweest dan een rijk van onderdrukking en geweld, een rijk van bloed en tranen. De genade van onze Heer Jezus Christus zij met ulieden. Deze zegenbede is het gewone besluit van Paulus brieven, zijn gewoon ondertekeningsformulier. Het bewijst de Godheid van Christus volkomen, want hoe zou Paulus zulk ene zegening hebben durven gebruiken, als Christus een mindere persoon was geweest dan de Vader en de Heilige Geest? Immers treedt Christus hier ook op als de God des vredes, want wat is de genade anders dan de vrede? Trouwens, Christus is God én mens niet alleen in ieder woord, dat Hij spreekt, en in iedere daad, die Hij doet, maar ook in zijn persoon. Nooit zien wij in Hem de mens, of wij zien ook God in Hem, en nooit zien wij God in Hem, of wij zien ook de mens in Hem. U groeten Timotheus, mijn medearbeider, en Lucius en Jason en Sosipater, mijn bloedverwanten. Nu komen nog de groetenissen van de vrienden en metgezellen van Paulus, die bij de gemeente te Rome bekend waren, evenals wij doen, aan onze eigen groet die van de onze toevoegende. Wij kennen deze namen uit de Handelingen van de Apostelen. Timotheus wordt ook hier met recht Paulus' medearbeider genoemd, want hij kon van hem getuigen (Filippenzen 2.22): Gij weet dat hij, als een kind zijn vader, met mij gediend heeft in het Evangelie. Ook noemt Paulus hem meermalen als zijn bijzondere vriend in het hoofd van sommige van zijn brieven. Lucius was van Cyrene en met Paulus leraar in de gemeente te Antiochië in Syrië. (Handelingen 13.1). Paulus had met zijn reisgezellen bij zijn komst te Thessalonika bij Jason zijn intrek genomen, die door de oproerige Joden in groot gevaar kwam, dat echter door de Heer werd afgewend, Handelingen 17.5-9. Sosipater is waarschijnlijk

dezelfde als Sopater van Beréa, die met andere vrienden Paulus op diens laatste reis tot in Azië vergezelde. (Handelingen 20.4). Ik Tertius, die de brief geschreven heb, groet u in de Heer. Gij ziet hieruit de broederlijke gemeenzaamheid tussen Paulus en Tertius. Tertius was Paulus een dienaar, maar nog meer een vriend, die hem de moeite van het schrijven gaarne uitwon, en dus opschreef wat de apostel hem voorzei; doch Paulus was er altijd op uit om een ander genot te bezorgen, en daarin bestaat ook het Christelijk leven, daarom moest ook de naam van Tertius leven naast de zijne in de gemeente, en moest deze, op Paulus aandrang en begeerte, zeggen wie de schrijver van deze brief was, door daarbij als een bekende broeder, ook zijn groeten te voegen. Zonder dat zou Tertius ons geheel onbekend zijn, daar wij nergens elders zijn naam lezen. Doch nu kennen wij hem in de uitnemende betrekking van schrijver en vriend van de uitnemende apostel Paulus. Mochten wij ook zulke oplettendheden overhebben voor die ons in enig opzicht van dienst zijn, want daaraan ontbreekt het bij ons veelvuldig. U groet Gajus, de huiswaard van mij en van de gehele gemeente. Gajus was van Derbe (stad in LycaOnië, Klein-Azië) en enige tijd Paulus' reisgezel (Handelingen 19.29 20.4). Hij werd door Paulus te Corinthe eigenhandig gedoopt. (1 Corinthiers 1.14). De brief aan de Romeinen werd dan ook uit Corinthe geschreven. Terwijl dit geschiedde hield Paulus zijn verblijf te zijne huize en vergaderde aldaar de Corintische gemeente of een gedeelte ervan, want aldaar breidde zich de gemeente bijzonder uit (Handelingen 18.10,11). U groet Erastus, de rentmeester van de stad, en de broeder Quartus. De laatste is ons van elders niet nader bekend, maar Erastus was een tijdlang een van de broeders, die Paulus dienden en zijn reisgezellen waren, Handelingen 19.22, terwijl wij 2 Timotheus 4.20 lezen, dat Erastus te Corinthe is gebleven, alwaar nu uit onze tekst blijkt dat hij de rentmeester der stad was. Zo weet de Heer de zijnen te plaatsen in iedere betrekking van de maatschappij, om elkaar soms de grootste en gewichtigste diensten te bewijzen. De genade van onze Heer Jezus Christus zij met u allen. Amen. Blijkbaar neemt Paulus thans de pen uit de hand van Tertius, om eigenhandig de brief te besluiten, en zo herhaalt hij wat hij bij het voorzeggen Tertius reeds had laten doen, want het was Paulus handtekening (zouden wij zeggen), zijn zegel, dat de brief als van hem geschreven moest kenmerken. Immers hij schrijft 2 Thessalonicenzen 3.17: De groetenis met mijn hand van Paulus; hetwelk is een teken in iedere zendbrief: alzo schrijf ik: De genade van onze Heere Jezus Christus zij met u allen. Amen. Gij merkt op, dat het woordje allen ook in deze brief aan de zegenbede door Tertius geschreven, wordt toegevoegd. Gij ziet ook hieruit, dat de genade des apostels wapenspreuk en wapenzegel was, zoals het ook die van ons moet zijn. De genade van onze Heer Jezus Christus moet ons alles in alles zijn, want met haar zijn wij behouden en zonder haar verloren. Voorts zien wij, dat het ene naschrift volgt op het andere. Evenals het ons soms gaat, ging het Paulus. Zijn hart was vol, zodat hij niet kon af breken zolang er nog enig wit aan het papier was om het te kunnen beschrijven; mensen als Paulus hebben nog altijd meer te zeggen dan zij reeds gezegd hebben. Hem nu, die machtig is u te bevestigen naar mijn Evangelie, en de prediking van Jezus Christus, naar de openbaring der verborgenheid, die van de tijden van de eeuwen is verzwegen geweest, maar nu geopenbaard is, en door de profetische schriften, naar het bevel des eeuwigen Gods, tot gehoorzaamheid des geloofs onder al de heidenen bekend is gemaakt: derzelve alleen wijzen god zij door Jezus Christus de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen. Bij de eigenhandige zegenbede van Paulus voegt hij nog een heerlijke lofzegging Gods, en doorloopt hij als met één pennetrek al de eeuwen der openbaring Gods, Gode de eer gevende, want de verkiezing Gods is het eigenlijke Paulinische standpunt, gelijk het dat van de gehele Schrift is. Vergelijk ook deze drie slotverzen met de eerste vijf verzen, waarmee Paulus de brief begint, en gij zult dezelfde denkbeelden in andere vorm terugvinden. Paulus verbindt dus eigenhandig het einde aan het begin en voltooit de cirkel, binnen welke de waarheid Gods zich altijd beweegt. Die machtig is u te bevestigen. De apostel zegt niet u te bekeren, dit is te persoonlijk, te teder, ook waren zij bekeerden, maar ieder heeft bevestiging nodig, en al is het aanwezige bij de gelovige nog zo gering, zo God het bevestigt, is het wél.

Met de verborgenheid, die van de tijden van de eeuwen verzwegen is geweest, maar nu geopenbaard is geworden, bedoelt de apostel Gods genadebetoning aan de Heidenen buiten Israël om, zonder wet en besnijdenis, iets dat voor de ongelovige Joden ene ergernis en ook de gelovigen Joden zelfs veelal ene onbegrijpelijkheid en aanstotelijkheid bleef, maar de heidenen tot een onuitsprekelijken troost verstrekte. Op dezelfde wijze is het nog heden gelegen met de toekomstige bekering van de Joden als volk in hun overblijfsel, naar de belofte Gods. Dat de Joden bekeerd worden wenst ieder Christen, dat zij ten laatste zullen bekeerd worden geloven vele Christenen, maar dat zij dit zullen worden onafhankelijk van de Christelijke kerk, op een afzonderlijke, wonderdadige en heerlijke wijze, die God zich ten hunne opzichte heeft voorbehouden, en zij alzo onmiddellijk door God weder tot heerlijkheid zullen komen, is velen Christenen nog tot ene ergernis, ja dwaasheid. Trouwens, de mens wil altijd dat God die weg bewandele, die van de mensen verstand de ordelijkste keurt, terwijl God juist een de mens tegenovergestelde orde volgt. Die voor de tijden der eeuwen verzwegen is geweest, maar nu geopenbaard is, en door de profetische schriften, naar het bevel des eeuwigen Gods, tot gehoorzaamheid des geloofs, onder al de heidenen bekend is gemaakt. Het is hiermee, zegt Bengel, als met de klokslag in de nacht. De klok staat niet stil, maar gaat rusteloos voort. Gij wordt wakker, doch weet niet hoe laat het is. Alles zwijgt, behalve de klok, die rusteloos tikt. Doch daar slaat opeens de klok, en nu weet gij hoe laat het is. Zo was het ook onder het Oude Testament. Daar tikte wel de klok altijd voort, maar sloeg niet, omdat de grote wijzer nog niet op het rechte cijfer stond. Het Oude Testament zweeg, het Nieuwe Testament spreekt met betrekking tot de volken, tot de heidenen, tot de wereld. Evenzo zal het ook met Israël gaan, op de klokslag. Vóór die tijd zal er niets te zien en te horen zijn, evenals de jongen van Elia op de Karmel niets zag. Doch hield Elia daarom op te bidden? Neen, hij hield aan tot zolang het afgebedene en door God beloofde kwam, en zo moeten wij ook doen. Na zes malen uitgezonden te zijn om te zien en niets gezien te hebben, ziet de jongen van Elia een wolk uit zee opkomen ter grootte van eens mans hand, en al die tijd hoorde Elia reeds in de geest het ruisen van de naderende plasregen, en nu zond hij ijlings de jongen naar Achab heen met het woord: Span aan en kom af, dat u de regen niet ophoude! De klok des Heeren had geslagen.

Inleiding tot de brieven van de apostel Paulus aan de gemeente te Corinthe.

Diende de brief van Paulus aan de Romeinen om de prediking van de gerechtigheid des geloofs, des Evangelies, in het rechte licht te stellen tegenover de prediking van de eigengerechtigheid uit de wet, deze beide brieven aan de Corinthiërs dienden om het Christelijk gemeenteleven naar verstand en gemoed in het rechte licht te stellen tegenover de eigendunkelijke opvattingen en leringen van sommigen in de gemeente. Zo voorwerpelijk dus de brief aan de Romeinen is, zo onderwerpelijk zijn die aan de Corinthiërs, die zich met allerlei gemeentelijke bezwaren en verschillen inlaten. De meeste brieven van Paulus zijn hun oorsprong verschuldigd aan de heersende of opkomende dwalingen des verstands en ongestalten van hart in de gemeente, evenals de meeste uitspraken en handelingen des Heeren voortkwamen uit de tegenspraak en tegenstand en ongestalten van de Schriftgeleerden en Farizeeën, ja ook van zijne eigen discipelen. Daarom moeten wij niet al te bang zijn voor de tegenwerpingen en zedelijke afwijkingen van de tegenstanders; ze zijn hun tot een schuld, maar ons tot heil; want de waarheid Gods wordt er altijd helderder door in het licht gesteld. Wat de proef kan doorstaan, wordt altijd sterker door de proef te ondergaan. Indien er nu enige gemeente was, tot welke door Paulus over het ware gemeenteleven kon geschreven worden, zo was het de Corinthische gemeente. Vooreerst was het ene der meest begaafde en meest bloeiende gemeenten, en ten andere stond Paulus tot haar in ene zo nauwe betrekking, dat deze hem het naaste recht gaf om haar te vermanen niet alleen, maar ook, waar het vereist werd, te bestrijden en te bestraffen. Gij herinnert u uit de Handelingen van de Apostelen, dat Paulus haar stichter was. In Handelingen 18 lezen wij, dat Paulus op zijn tweede zendingsreis met Silas, te Corinthe kwam en aldaar met Aquila en Priscilla, zijn vrouw, die gelovig waren, kennis maakte; en daar Aquila en Paulus beide tentenmakers waren, zo woonden en werkten zij te zamen. Op de sabbatdag echter bezochten zij de synagoge en predikte Paulus aldaar het Evangelie. Toen echter de Joden Paulus wederstonden, scheidde Paulus zich van hen af, en predikte hij buiten de synagoge bij Justus (een gelovig man, wiens huis sarren de synagoge paalde) het Evangelie aan de Heidenen, de Grieken. Velen van hen geloofden, ook geloofde zelfs Crispus, de overste van de synagoge. Dit vermeerderde het gevaar voor Paulus, om lang te Corinthe te blijven; bij ondervinding wist hij, dat de ongelovige Joden overal opstand, zo geen oproer tegen hem verwekten. Van daar dat de Heer hem des nachts in een gezicht verscheen en tot hem zei: Zijt niet bevreesd, maar spreek en zwijg niet; want Ik ben met u en niemand zal de hand aan u leggen, om u kwaad te doen. Want Ik heb veel volks in deze stad; zodat Paulus aldaar anderhalfjaar bleef, en het Evangelie predikte. Daarna hernam Paulus zijn reis naar andere plaatsen en bezocht hij andere gemeenten. Na Paulus vertrek echter schoot op deze welige akker weldra het onkruid op tussen de tarwe, en daar hij niet weder dadelijk tot Corinthe terugkeerde, hoe gaarne hij dit wenste en hoe herhaald hij dit ook der gemeente beloofde, maar daarin verhinderd werd tot later tijd zo schreef hij hun twee brieven, de eerste uit Efeze (1 Corinthiërs 16:8), de tweede uit Philippi in Macedonië (2 Corinthiërs 2:12-13). Beide brieven behoren bij elkander, want de tweede komt gedurig op het vermelde in de eerste terug, zodat men de tweede als een vervolg van de eerste kan beschouwen. In beide behandelt de apostel de opgekomen dwalingen en zich voordoende ongestalten in de wandel, op een wijze, die zijn brieven niet enkel een ogenblikkelijk en tijdelijk, maar tegelijk een voortdurend, ja altijddurend belang voor al de gemeenten van alle tijden geven. Hij paart namelijk aan deze bestrijding van de gemeente in haar gebreken, de meest belangrijke leringen, terechtwijzingen, vermaningen en vertroostingen, die nog heden even geldig zijn voor ons als toen voor de Corinthiërs. Daarbij moet men in het oog houden, dat gelijk de mensen zo ook de gelovigen zich ten allen tijde gelijk blijven in hun afdwalingen naar het verstand, en in hun afwijkingen naar het gemoed. Vooral in grote gemeenten komt dit op groter schaal te voorschijn, dan in kleinere. Corinthe was de hoofdstad van Achaje in Griekenland (nu Morea geheten), en zoals wij zo-even hoorden, de Heer had er veel volks, dus

ontstond er ene grote gemeente. Daarbij was Corinthe ene handelstad; zij lag aan twee zeeboezems (de Corinthische en Saronische), had twee havens en was daarmee van ouds in levendig verkeer met het oosten en westen, en tevens ene van de grootste, bloeiendste en rijkste steden van de oude wereld, de hoofdstapelplaats van de Griekse beschaving, godsdienst, weelde en kunst. Te midden van al deze heerlijkheid van de wereld werd de prediking van het kruis gehoord, en aanvankelijk door armen van geest en naar de wereld aangenomen. Tegenover de rijkdommen der wereld werd aan deze gemeente ven Christus een rijkdom van genadegaven geschonken, die haar tot ene van de schoonste plantingen Gods in de heidenwereld maakte; doch ook hier bleek het, dat hoe meer de genade Gods door de Heilige Geest zich openbaart, hoe meer ook de menselijke natuur zich daartegen verzet en er alzo in de gemeente een strijd geboren wordt, die niet meer volkomen te dempen maar enkel te begrenzen is. Spoedig kwamen er ook rijken in de gemeente en nu werd zij een toonbeeld van de waarheid, dat rijkdom zelden gelukkig maakt. Rijkdom en talenten zijn altijd zeer gevaarlijk, wanneer zij met elkaar verbonden, of zelfs wel vermenigvuldigd worden. Dat Paulus een gehele brief eraan toewijdt, en wel zulk een lange brief, om de gebreken van de Corinthische gemeente te bestrijden, moet ons niet vreemd dunken. Men spreekt wel veel van fundamentele en niet fundamentele waarheden, en zij bestaan, maar men moet ook daarin niet te ver gaan. In een veldslag hangt soms de overwinning af van het in bezit nemen van een kleine landhoeve. Het kleine beslist soms in de grootste zaken. En dat de apostel de zaak zo liefderijk behandelt als hij doet, getuigt van zijn menskunde, hem door de Heilige Geest geleerd. Hij noemt de gemeenteleden gedurig niet afvalligen, maar broeders; Want ene gemeente kan in groot verval en toch niet geheel verwerpelijk zijn. Men kan met vele lichaamsgebreken leven en gezond zijn, en een gezond lichaam kan veel doorstaan zonder te sterven, als zij maar de edelste delen niet hebben aangetast. Het is hiermee als met die oude Fransen generaal, die een oog had verloren, en de helft van het ene oor, en daarbij vele littekens had op andere plaatsen. Hij zei er schertsend van: Rien n'est entier que le coeur (niets is heel dan het hart). Zeker kan ook daartegenover een kleine wond aan de vinger de dood ten gevolge hebben. Paulus beschouwde het lichaam van de Corinthische gemeente als gezond, en toch koesterde het niet alleen vele dwalingen, maar brak het ook uit in vele ondeugden. Waar veel opwekking is van leven, zijn ook grote afwijkingen. Men zij dus omzichtig, om alles voor verloren te achten en de kerk te verlaten. Er kan een tijd komen, dat men er uitgeworpen wordt, maar tot zolang moet men bij de Heer van de kerk om de Heilige Geest bidden, om de dwalingen van de zonde uit te zuiveren. Plaats Christus in de verwardste, verwikkeldste toestand, en de orde herstelt zich; ja Hem in het midden te plaatsen is niet alleen het kerkherstel, maar het staatsherstel, en het zielsherstel, Want van Hem gaat de Heilige Geest uit, en deze is ene ordenende kracht. Bekommeren wij ons dus niet al te zeer over de uitwendige wanorde, maar trachten wij door voorbede en eigen voorbeeld de orde van binnen te herstellen, dan zal die van buiten vanzelf volgen. Zijn dus de kwalen van de kerk groot, zij zijn nog te genezen; Want Christus is haar geneesmeester. En zullen dan nu de gelovigen zeggen: Wij moeten ons van de ongelovigen scheiden, al willen zij ook bij ons en onder onze bediening blijven? Dat was zo veel gezegd, als dat de lucht zou willen zeggen tot de aarde: gij zijt mij te grof, te slijkerig, en zich nu van de aarde verwijderde en afzonderde. Dan zou immers de aarde stikken. Neen, het een moet bij het andere blijven, totdat God ene andere wereld formeert. De brieven zelf zullen ons dit het het duidelijkst doen zien, en daarom gaan wij onmiddellijk tot hun beschouwing over.

Introductie op de Eerste brief aan de Corinthiërs.

De eerste brief van de apostel Paulus aan de gemeente te Corinthe. Inleiding van de apostel: Paulus, een geroepen apostel van Jezus Christus, door de wil van God. Deze eerste woorden hebben veel overeenkomst met die, welke aan het hoofd van de brief aan de Romeinen staan. De apostel begint ook hier met op zijn roeping te wijzen, Want daarop komt alles aan. Niemand kan een goddelijke zaak aannemen, zo het hem niet uit de hemel gegeven zij (Johannes 3:27). Men kan zich niet voor God stellen om geroepen te worden; gelijk alle geestelijk werk moet ook dit van God uitgaan. Op deze roeping Gods rust het goddelijk gezag van het apostelschap. Iets te doen uit eigen beweging, is het te doen op eigen gezag. Ook kan de ene mens de ander niet tot apostel stellen. Dat gaat buiten iemands bevoegdheid en geeft de geboorte aan valse apostelen. Als iemand echter zeker is door God tot een bepaald werk geroepen te zijn, dan is hij in alles zeker, en kan vaste treden doen op zijne weg. Daarom stelde Paulus zijne roeping op de voorgrond en wilde er geen haarbreed van laten korten. Van Jezus Christus, door de wil van God. De apostel toont de oorsprong van zijn roeping als te zijn uit God de Vader, uit wie alle dingen zijn en wie de eer van alles toekomt; doch de Zoon des Vaders was bepaald zijn Zender, als zijnde de Zoon door de Vader gesteld tot Hoofd van de gemeente, door de Heilige Geest. De herinnering hieraan was nodig, omdat hij schreef aan gelovigen uit de Heidenen. Deze van afgodendienaren tot Christenen geworden, konden aanvankelijk menen, dat Christus voornamelijk te beschouwen zij als de bekendmaker van de ware God aan de heidenen, tegenover hun afgoden, waarmee zijn Middelaarschap op de achtergrond treedt. Of is niet dezelfde heidense zienswijze nog tegenwoordig de leer van voorname mannen, die van Christus niets willen weten, dan dat Hij God geopenbaard heeft als Vader, als de liefde zelve, die aan alle mensen als zijn kinderen de zonden vergeeft, zonder tussenkomst van de offerande van Christus. Maar Paulus, die gelooft en weet, dat de Vader alleen in de Zoon ook de Vader is van ieder zondaar, die gelooft, noemt terstond de gezegende naam des Heeren Jezus Christus, en houdt niet op die te noemen, hem wel zeventien malen in datzelfde eerste kapittel noemende, als wilde hij die naam recht luide in de oren van de Corinthiërs doen horen, om alle andere namen bij hen te doen zwijgen. Even als men bij een brand de vlam door de overvloedige kracht van water zoekt te blussen, zo handelt hier Paulus op geestelijke wijze. En Sosthenes, de broeder. Het was ene liefelijke gewoonte van de apostel, om wanneer hij een broeder uit de gemeente, of bekend bij de gemeente, aan welke hij schreef, bij zich had, deze als zijnen met hem instemmenden medeschrijver naast zich aan het hoofd van zijn brief te plaatsen. Misschien was zulk een broeder wel de schrijver van zulke brieven, terwijl Paulus ze hem in de pen gaf, zo als wij gezien hebben aan het slot van de brief aan de Romeinen, dat dit het geval met Tertius was. Hoe dit zij, het was een liefelijk bewijs van de gemeenschap van de heiligen, die nog in de kerk is overgebleven, door het paren van een ouderling met een predikant bij huisbezoek of afneming van belijdenis der nieuwe lidmaten, en wat dies meer zij. Paulus had in deze brief nog ene bijzondere reden tot deze vereniging van het apostelschap en broederschap. Hij wil niet dat deze grotendeels bestraffende brief van hemzelf alleen uitga; hij plaatst zijn apostolisch gezag niet als genoegzaam, uitsluitend op de voorgrond, maar plaatst een broeder, een gelovige uit de eigen gemeente van de Corinthiërs naast zich, opdat hij niet beschuldigd zou kunnen worden zelf te doen wat de gemeente deed, door de apostelen tot zo vele hoofden der gemeente naast Christus te plaatsen. En wie was nu die broeder Sosthenes? Herinner u het voorgevallene tijdens des apostels verblijf te Corinthe (Handelingen 18). Toen Gallio stadhouder van Achaje was geworden, verwekten de Joden een oproer tegen Paulus en brachten hem voor de rechterstoel; doch daar Gallio niets met de kerkelijke twisten van de Joden wilde te doen hebben, kwam Paulus ditmaal vrij van mishandeling; doch de ongelovige Grieken grepen als in zijne plaats Sosthenes, die de overste van de synagoge en gelovig geworden was, en sloegen hem voor de rechterstoel. En Gallio trok zich geen van deze dingen aan. Voor deze smaad en

deze slagen in Paulus plaats, stond hij tot ene liefelijke wedervergelding nu met zijn naam ter plaats, waar die van Paulus stond, aan het hoofd des briefs aan de Corinthische gemeente. Trouwens, wie met Christus geleden heeft, zal met Christus verheerlijkt worden, en wie door mens en onteerd wordt, ontvangt van God ene eer, die boven alle eer is. Het is ook hier, zo als ik al elders zeide: als men de hand op de bijbel legt, dan voelt men er een hart in kloppen; het leeft het woord van God. Aan de gemeente Gods, die te Corinthe is. De gemeente is geen wereldse, maar ene goddelijke zaak, waar alleen goddelijke dingen toe behoren. De apostel schrijft aan ene gemeente, die het wereldse, waarvan de gemeente Gods aan alle zijden omgeven is, maar al te veel tot zich had laten binnendringen. De geheiligden in Christus Jezus. Gelijk de gemeente een stichting Gods was, zo waren al haar leden geheiligden, van de zonde gereinigden en van de wereld afgezonderden door de offerande van Christus. Daarmede maakten zij een gemeente uit, die bij alle uitwendige splitsingen en innerlijke verdeeldheid, haar eenheid had in het Hoofd, Christus. De geroepenen heiligen. Zij waren dus even kennelijk en zeker geroepen tot leden van de gemeente uit de Heidenen, als hij, Paulus zelf, geroepen was uit de Joden tot het apostelschap. Met allen, die de naam van onze Heer Jezus Christus aanroepen in alle plaats, beide hun en onze Heer. Ieder woord heeft hier zijn betekenis en zijn gewicht. De Corinthische, gemeente, hoe uitstekend boven andere gemeenten in rijkdom van gaven, mocht zich daarom niet beschouwen als een gemeente bij uitnemendheid, of als een hoofd van de gemeenten. Neen, zij stonden als gelovigen, als geroepene heiligen volkomen gelijk met alle andere gelovigen, aan alle plaatsen, in alle gemeenten. Alleen Jezus Christus was aller Heer, die door allen werd aanbeden; Want dit betekent het woord aanroepen. De toekomst heeft geleerd hoe nodig en tegelijk hoe vruchteloos het was, dat de Heilige, Nieuwtestamentische Schrift reeds in het allereerst begin zich verklaarde tegen alle aanspraak van voorrang van enige gemeente. Hoe spoedig is Rome voorgegaan om het tegendeel te doen, en daardoor zichzelf op te bouwen tot een tweede Babel, waarvan de antichrist zegt: Is dit niet het grote Babel, dat ik gebouwd heb tot een huis des koningrijks, door de sterkte van mij macht en ter ere van mij heerlijkheid? Genade zijn van God onze Vader en de Heer Jezus Christus. Het is dezelfde groet, die de apostel de gemeente te Rome toebidt. Door genade komt men tot vrede. Genade veronderstelt een voorafgaande staat van ongenade, van schuld, van verwerpelijkheid. Deze staat te erkennen geeft aan de genade haar kracht. Als zodanig is men in opstand tegen zijn rechtmatige Heer, in oorlog tegen God; als begenadigden hebben wij vrede. Merkt op de gelijkstelling van de Zoon met de Vader in het geven van deze genade en vrede. Ik dank mijn God allen tijd over u, vanwege de genade Gods, die u gegeven is in Christus Jezus. Wilt gij bestraffen, begin met te prijzen, dit neemt de drift weg. Deze brief werd opzettelijk geschreven om allerlei ongestalten in de gemeente te berispen, te bestraffen en terecht te wijzen, en Paulus begint hem met voor hen God te danken voor hetgeen zij ontvangen hebben. Hij begint dus niet bars, wrevelig, ontevreden, maar zacht, en wij hebben hier zekerlijk de broederlijke liefde en Christelijke beleefdheid van de apostel te prijzen, doch boven deze moeten wij zien op de Heilige Geest, die hem zulk ene gemoedsgesteldheid gaf. De Heilige Geest wil ons leren, dat wij alle dingen moeten beginnen met liefde, ook de bestraffing. Men moet het goede in iemand niet voorbijzien, maar het op de voorgrond stellen. Dikwijls wordt men juist door geprezen te worden, of dat men het goede meer bij ons onderstelt, dan bij ons voorhanden is, meer bepaald tot zichzelf dan door de scherpste bestraffing. Men zegt dan ligt tot zichzelf: "Hij prijst mij, doch juist hierin sta ik niet zo goed als ik behoorde. Ik moet mij hierin voor de Heer verootmoedigen en beter worden." In ieder geval mocht en kon de apostel voor de Corinthische gemeente danken; immers hij dankte voor de haar gegevene genade, die zij werkelijk ontvangen had en nog bezat, zodat de apostel niet te ver ging, ook niet toen hij eraan toevoegde: ik dank God: Dat gij in alles rijk zijt geworden in Hem, in alle rede en alle kennis. Het misbruik van de gave neemt de gave niet weg. De gave blijft altijd de getuigenis van Gods genade, en het misbruik de getuigenis van des mensen schuld. Daarom kon Paulus juist door

God voor zijn gaven aan hen te danken, hen beter met grond berispen over het misbruik er van. Gelijk de getuigenis van Christus bevestigd is onder u. De prediking des Evangelies had bekeringen bij hen teweeg gebracht. Zij waren niet alleen gelovigen geworden, maar zij hadden ook de zegelen ontvangen van de geloofsprediking in velerlei gaven en krachten, die hun door de Heilige Geest werden medegedeeld. Zij waren en bleven dus ene gemeente van Christus, want zij hadden alles, waar het eigenlijk op aankomt, ontvangen, en als men nu het wezenlijke heeft, dan kan men veel uitstaan, zonder onder te gaan. Als men een geregeld gestel en een gezonden omloop des bloeds heeft ontvangen, dan kunnen er vele ongesteldheden zich opdoen, maar deze genezen dan ook weder. Alzo dat het u aan geen gave ontbreekt, verwachtende de openbaring van onze Heer Jezus Christus. De Corinthische gemeente ontving alles wat zij nodig had, om nu niets anders van de Heer te verwachten dan de openbaring van zichzelf in zijn heerlijkheid. Daartoe moesten deze gaven dienen, en niet het doel zijn, waarin zij berustten, en buiten welke zij geen hoger doel te bereiken hadden. De apostel houdt het dan ook daarvoor, dat de gemeente in de verwachting van die openbaring leeft. Welke God u ook zal bevestigen tot het einde toe, om onstraffelijk te zijn in de dag van onze Heer Jezus Christus. Alle andere godsdiensten bepalen de mens bij zijn einde, zijn dood, alleen het Christendom wijst op Christus wederkomst als het einde. Alles is voorbereiding tot deze persoonlijke openbaring des Heeren. Gelijk de ontvangers van de talenten in de gelijkenis, daarmee moesten handelen en winst doen totdat hun Heer terugkwam, en gelijk de tien maagden gesteld werden om met haar brandende lampen de bruidegom bij diens komst tegemoet te gaan en te verwelkomen, zo moet iedere gemeente zich beschouwen als te verkeren in een tussentijd, waarin zij zich door de haar verleende genadegaven Gods voorbereidt, reinigt, heiligt in het geloof tot de aanschouwing van de Heer. God is getrouw, door welke gij geroepen zijt tot de gemeenschap van zijn Zoon Jezus Christus, onze Heer. De apostel draagt de naam van de Heer Jezus Christus overal en ook hier als ene banier vooruit, en tegelijk hoog, opdat zij door ieder kan gezien worden, wel verzekerd zijnde, dat men hieronder strijdende, moet overwinnen. Op de getrouwheid Gods rust alle volharding aan de zijde van de gelovigen. God zegt tot hen, gelijk tot Israël: omdat Ik niet veranderd ben, zijt gij niet verteerd. Hij, die door God geroepen wordt tot de gemeenschap van zijn Zoon Jezus Christus, en het zegel daarvan heeft in de Heilige Geest door het geloof, kan ten volle verzekerd zijn, dat God hem in die gemeenschap zal houden tot de einde toe, ook door alle afwijkingen van de rechte weg tegen te gaan door ene gestrenge tucht; en tot deze gaat nu de apostel als zodanig over.

De eerste brief van de apostel Paulus aan de gemeente te Corinthe.

1:1 Inleiding van de apostel.
Paulus, een geroepen apostel van Jezus Christus, door de wil van God. Deze eerste woorden hebben veel overeenkomst met die, welke aan het hoofd van de brief aan de Romeinen staan. De apostel begint ook hier met op zijn roeping te wijzen, Want daarop komt alles aan. Niemand kan een goddelijke zaak aannemen, zo het hem niet uit de hemel gegeven zij (Johannes 3:27). Men kan zich niet voor God stellen om geroepen te worden; gelijk alle geestelijk werk moet ook dit van God uitgaan. Op deze roeping Gods rust het goddelijk gezag van het apostelschap. Iets te doen uit eigen beweging, is het te doen op eigen gezag. Ook kan de ene mens de ander niet tot apostel stellen. Dat gaat buiten iemands bevoegdheid en geeft de geboorte aan valse apostelen. Als iemand echter zeker is door God tot een bepaald werk geroepen te zijn, dan is hij in alles zeker, en kan vaste treden doen op zijne weg. Daarom stelde Paulus zijne roeping op de voorgrond en wilde er geen haarbreed van laten korten. Van Jezus Christus, door de wil van God. De apostel toont de oorsprong van zijn roeping als te zijn uit God de Vader, uit wie alle dingen zijn en wie de eer van alles toekomt; doch de Zoon des Vaders was bepaald zijn Zender, als zijnde de Zoon door de Vader gesteld tot Hoofd van de gemeente, door de Heilige Geest. De herinnering hieraan was nodig, omdat hij schreef aan gelovigen uit de Heidenen. Deze van afgodendienaren tot Christenen geworden, konden aanvankelijk menen, dat Christus voornamelijk te beschouwen zij als de bekendmaker van de ware God aan de heidenen, tegenover hun afgoden, waarmee zijn Middelaarschap op de achtergrond treedt. Of is niet dezelfde heidense zienswijze nog tegenwoordig de leer van voorname mannen, die van Christus niets willen weten, dan dat Hij God geopenbaard heeft als Vader, als de liefde zelve, die aan alle mensen als zijn kinderen de zonden vergeeft, zonder tussenkomst van de offerande van Christus. Maar Paulus, die gelooft en weet, dat de Vader alleen in de Zoon ook de Vader is van ieder zondaar, die gelooft, noemt terstond de gezegende naam des Heeren Jezus Christus, en houdt niet op die te noemen, hem wel zeventien malen in datzelfde eerste kapittel noemende, als wilde hij die naam recht luide in de oren van de Corinthiërs doen horen, om alle andere namen bij hen te doen zwijgen. Even als men bij een brand de vlam door de overvloedige kracht van water zoekt te blussen, zo handelt hier Paulus op geestelijke wijze. En Sosthenes, de broeder. Het was ene liefelijke gewoonte van de apostel, om wanneer hij een broeder uit de gemeente, of bekend bij de gemeente, aan welke hij schreef, bij zich had, deze als zijnen met hem instemmenden medeschrijver naast zich aan het hoofd van zijn brief te plaatsen. Misschien was zulk een broeder wel de schrijver van zulke brieven, terwijl Paulus ze hem in de pen gaf, zo als wij gezien hebben aan het slot van de brief aan de Romeinen, dat dit het geval met Tertius was. Hoe dit zij, het was een liefelijk bewijs van de gemeenschap van de heiligen, die nog in de kerk is overgebleven, door het paren van een ouderling met een predikant bij huisbezoek of afneming van belijdenis der nieuwe lidmaten, en wat dies meer zij. Paulus had in deze brief nog ene bijzondere reden tot deze vereniging van het apostelschap en broederschap. Hij wil niet dat deze grotendeels bestraffende brief van hemzelf alleen uitga; hij plaatst zijn apostolisch gezag niet als genoegzaam, uitsluitend op de voorgrond, maar plaatst een broeder, een gelovige uit de eigen gemeente van de Corinthiërs naast zich, opdat hij niet beschuldigd zou kunnen worden zelf te doen wat de gemeente deed, door de apostelen tot zo vele hoofden der gemeente naast Christus te plaatsen. En wie was nu die broeder Sosthenes? Herinner u het voorgevallene tijdens des apostels verblijf te Corinthe (Handelingen 18). Toen Gallio stadhouder van Achaje was geworden, verwekten de Joden een oproer tegen Paulus en brachten hem voor de rechterstoel; doch daar Gallio niets met de kerkelijke twisten van de Joden wilde te doen hebben, kwam Paulus ditmaal vrij van mishandeling; doch de ongelovige Grieken grepen als in zijne plaats Sosthenes, die de overste van de synagoge en gelovig geworden was, en sloegen hem voor de rechterstoel. En Gallio trok zich geen van deze dingen aan. Voor deze smaad en

deze slagen in Paulus plaats, stond hij tot ene liefelijke wedervergelding nu met zijn naam ter plaats, waar die van Paulus stond, aan het hoofd des briefs aan de Corinthische gemeente. Trouwens, wie met Christus geleden heeft, zal met Christus verheerlijkt worden, en wie door mens en onteerd wordt, ontvangt van God ene eer, die boven alle eer is. Het is ook hier, zo als ik al elders zeide: als men de hand op de bijbel legt, dan voelt men er een hart in kloppen; het leeft het woord van God. Aan de gemeente Gods, die te Corinthe is. De gemeente is geen wereldse, maar ene goddelijke zaak, waar alleen goddelijke dingen toe behoren. De apostel schrijft aan ene gemeente, die het wereldse, waarvan de gemeente Gods aan alle zijden omgeven is, maar al te veel tot zich had laten binnendringen. De geheiligden in Christus Jezus. Gelijk de gemeente een stichting Gods was, zo waren al haar leden geheiligden, van de zonde gereinigden en van de wereld afgezonderden door de offerande van Christus. Daarmede maakten zij een gemeente uit, die bij alle uitwendige splitsingen en innerlijke verdeeldheid, haar eenheid had in het Hoofd, Christus. De geroepenen heiligen. Zij waren dus even kennelijk en zeker geroepen tot leden van de gemeente uit de Heidenen, als hij, Paulus zelf, geroepen was uit de Joden tot het apostelschap. Met allen, die de naam van onze Heer Jezus Christus aanroepen in alle plaats, beide hun en onze Heer. Ieder woord heeft hier zijn betekenis en zijn gewicht. De Corinthische, gemeente, hoe uitstekend boven andere gemeenten in rijkdom van gaven, mocht zich daarom niet beschouwen als een gemeente bij uitnemendheid, of als een hoofd van de gemeenten. Neen, zij stonden als gelovigen, als geroepene heiligen volkomen gelijk met alle andere gelovigen, aan alle plaatsen, in alle gemeenten. Alleen Jezus Christus was aller Heer, die door allen werd aanbeden; Want dit betekent het woord aanroepen. De toekomst heeft geleerd hoe nodig en tegelijk hoe vruchteloos het was, dat de Heilige, Nieuwtestamentische Schrift reeds in het allereerst begin zich verklaarde tegen alle aanspraak van voorrang van enige gemeente. Hoe spoedig is Rome voorgegaan om het tegendeel te doen, en daardoor zichzelf op te bouwen tot een tweede Babel, waarvan de antichrist zegt: Is dit niet het grote Babel, dat ik gebouwd heb tot een huis des koningrijks, door de sterkte van mij macht en ter ere van mij heerlijkheid? Genade zijn van God onze Vader en de Heer Jezus Christus. Het is dezelfde groet, die de apostel de gemeente te Rome toebidt. Door genade komt men tot vrede. Genade veronderstelt een voorafgaande staat van ongenade, van schuld, van verwerpelijkheid. Deze staat te erkennen geeft aan de genade haar kracht. Als zodanig is men in opstand tegen zijn rechtmatige Heer, in oorlog tegen God; als begenadigden hebben wij vrede. Merkt op de gelijkstelling van de Zoon met de Vader in het geven van deze genade en vrede. Ik dank mijn God allen tijd over u, vanwege de genade Gods, die u gegeven is in Christus Jezus. Wilt gij bestraffen, begin met te prijzen, dit neemt de drift weg. Deze brief werd opzettelijk geschreven om allerlei ongestalten in de gemeente te berispen, te bestraffen en terecht te wijzen, en Paulus begint hem met voor hen God te danken voor hetgeen zij ontvangen hebben. Hij begint dus niet bars, wrevelig, ontevreden, maar zacht, en wij hebben hier zekerlijk de broederlijke liefde en Christelijke beleefdheid van de apostel te prijzen, doch boven deze moeten wij zien op de Heilige Geest, die hem zulk ene gemoedsgesteldheid gaf. De Heilige Geest wil ons leren, dat wij alle dingen moeten beginnen met liefde, ook de bestraffing. Men moet het goede in iemand niet voorbijzien, maar het op de voorgrond stellen. Dikwijls wordt men juist door geprezen te worden, of dat men het goede meer bij ons onderstelt, dan bij ons voorhanden is, meer bepaald tot zichzelf dan door de scherpste bestraffing. Men zegt dan ligt tot zichzelf: "Hij prijst mij, doch juist hierin sta ik niet zo goed als ik behoorde. Ik moet mij hierin voor de Heer verootmoedigen en beter worden." In ieder geval mocht en kon de apostel voor de Corinthische gemeente danken; immers hij dankte voor de haar gegevene genade, die zij werkelijk ontvangen had en nog bezat, zodat de apostel niet te ver ging, ook niet toen hij eraan toevoegde: ik dank God: Dat gij in alles rijk zijt geworden in Hem, in alle rede en alle kennis. Het misbruik van de gave neemt de gave niet weg. De gave blijft altijd de getuigenis van Gods genade, en het misbruik de getuigenis van des mensen schuld. Daarom kon Paulus juist door

God voor zijn gaven aan hen te danken, hen beter met grond berispen over het misbruik er van. Gelijk de getuigenis van Christus bevestigd is onder u. De prediking des Evangelies had bekeringen bij hen teweeg gebracht. Zij waren niet alleen gelovigen geworden, maar zij hadden ook de zegelen ontvangen van de geloofsprediking in velerlei gaven en krachten, die hun door de Heilige Geest werden medegedeeld. Zij waren en bleven dus ene gemeente van Christus, want zij hadden alles, waar het eigenlijk op aankomt, ontvangen, en als men nu het wezenlijke heeft, dan kan men veel uitstaan, zonder onder te gaan. Als men een geregeld gestel en een gezonden omloop des bloeds heeft ontvangen, dan kunnen er vele ongesteldheden zich opdoen, maar deze genezen dan ook weder. Alzo dat het u aan geen gave ontbreekt, verwachtende de openbaring van onze Heer Jezus Christus. De Corinthische gemeente ontving alles wat zij nodig had, om nu niets anders van de Heer te verwachten dan de openbaring van zichzelf in zijn heerlijkheid. Daartoe moesten deze gaven dienen, en niet het doel zijn, waarin zij berustten, en buiten welke zij geen hoger doel te bereiken hadden. De apostel houdt het dan ook daarvoor, dat de gemeente in de verwachting van die openbaring leeft. Welke God u ook zal bevestigen tot het einde toe, om onstraffelijk te zijn in de dag van onze Heer Jezus Christus. Alle andere godsdiensten bepalen de mens bij zijn einde, zijn dood, alleen het Christendom wijst op Christus wederkomst als het einde. Alles is voorbereiding tot deze persoonlijke openbaring des Heeren. Gelijk de ontvangers van de talenten in de gelijkenis, daarmee moesten handelen en winst doen totdat hun Heer terugkwam, en gelijk de tien maagden gesteld werden om met haar brandende lampen de bruidegom bij diens komst tegemoet te gaan en te verwelkomen, zo moet iedere gemeente zich beschouwen als te verkeren in een tussentijd, waarin zij zich door de haar verleende genadegaven Gods voorbereidt, reinigt, heiligt in het geloof tot de aanschouwing van de Heer. God is getrouw, door welke gij geroepen zijt tot de gemeenschap van zijn Zoon Jezus Christus, onze Heer. De apostel draagt de naam van de Heer Jezus Christus overal en ook hier als ene banier vooruit, en tegelijk hoog, opdat zij door ieder kan gezien worden, wel verzekerd zijnde, dat men hieronder strijdende, moet overwinnen. Op de getrouwheid Gods rust alle volharding aan de zijde van de gelovigen. God zegt tot hen, gelijk tot Israël: omdat Ik niet veranderd ben, zijt gij niet verteerd. Hij, die door God geroepen wordt tot de gemeenschap van zijn Zoon Jezus Christus, en het zegel daarvan heeft in de Heilige Geest door het geloof, kan ten volle verzekerd zijn, dat God hem in die gemeenschap zal houden tot de einde toe, ook door alle afwijkingen van de rechte weg tegen te gaan door ene gestrenge tucht; en tot deze gaat nu de apostel als zodanig over.

1:10 De partijschap.

Maar ik bid u, broeders! door de naam van onze Heer Jezus Christus, dat gij allen hetzelfde spreekt, en dat er onder u geen scheuringen zijn, maar dat gij samengevoegd zijt in een zelfde zin en in een zelfde gevoel. Er is ene uiterlijke en innerlijke eenheid; beide behoren te zamen, doch zijn meestal gescheiden in deze wereld, waar alles ene gedurige scheiding is. De Roomse kerk heeft ene uiterlijke eenheid door haar leer- en eredienst, terwijl het haar aan innerlijke eenheid ten enenmale ontbreekt; want er is geen dwaling, die niet in haar huisvest, hetzij door het monnikendom of het Jezuïtisme. Doch het gaat bij hen als bij de militairen: zij maken één leger uit, en toch draagt iedere afdeling haar eigen uniform en heeft haar eigen werkzaamheid. Als de Roomsen slechts de paus als opperhoofd erkennen en gehoorzamen, dan zijn zij daarmee ook ene kerk; hun kerk vraagt geen andere eenheid. Doch hetzelfde spreken, door Paulus in onze tekst bedoeld, is niet het napraten van elkander, en ook niet een uitwendig vasthouden aan elkander, maar ene innerlijke, wezenlijke samenstemming van de verstanden en harten tot één heerlijk doel: de verheerlijking Gods en eigen zaligheid. Want mij is van u bekend gemaakt, mijn broeders! door die van het gezin van Chloë zijn, dat er twisten onder u zijn. Het woord, mijn broeders! is ook hier ene liefelijke verzachting en tempering van de toon van de afkeuring. De apostel noemt ook terstond de lieden, door wie hun twisten hem bekend zijn geworden. Wij kennen het huisgezin van Chloë niet dan uit deze schriftuurplaats; doch het was blijkbaar een gezin, dat bij de Corinthische gemeente te huis behoorde en als geloofwaardig bij haar zowel als bij Paulus te boek stond. En dit zeg ik: dat een ieder van u zegt: Ik ben van Paulus, en ik ben van Apollos, en ik ben van Cefas, en ik van Christus. Zij hadden moeten zeggen: wij zijn alle enkel Christenen, doch wij zijn als mensen geneigd om ons naar menselijke namen te noemen. De Roomsen hebben voor elk bedrijf of zaak een patroon, een heilige. Ook wij Protestanten hechten nog altijd aan de naam van Calvinisten, Luthersen en Mennonieten. De naam van Christus alleen op ons toe te passen dunkt ons te hoog, en daarom verdelen ook wij die hoogheerlijke naam in namen van mensen, die meer naast ons staan. Het is bij ons even verkeerd als het in de Corinthische gemeente was, en geeft ook nog dit voordeel aan de ongelovigen bij ons, dat zij, bij de bestrijding van de bijbelse waarheden, hun toeleg verbergen, door hetgeen zij dwaling noemen niet toe te schrijven aan de bijbel, maar aan mensen, die aanhangers zijn van mensen, zeggende: "Zo leren de Calvinisten, Luthersen of Mennonieten; of wat nog sterksprekender is, de Bilderdijkianen, Da Costianen of Scholtianen; en nu zijn wij ook mensen, die het even goed kunnen weten als zij." Onthouden wij ons dus zoveel mogelijk van de belemmerende invloed en van de partijschap, en bewegen wij ons niet in kleiner kringen dan die, waarvan Christus alleen het middenpunt is. Wij lezen Handelingen 18:27, 19:.1, dat Apollos na Paulus vertrek uit Corinthe aldaar gekomen is, en veel heeft toegebracht aan degenen, die geloofden door de genade; want hij overtuigde de Joden met grote ernst in het openbaar, bewijzende door de Schriften, dat Jezus de Christus was. Ook wordt van hem (Handelingen 18:24) getuigd, dat hij was een welsprekend man, machtig in de schriften. Hij was dus ene machtige persoonlijkheid, die in de Corinthische gemeente veel invloed verkreeg, en zo als het altijd gaat onder mensen, bij velen van wege zijn uitwendige gaven Paulus in de schaduw stelde. Immers wij lezen niet van Paulus, dat hij door uiterlijke welsprekendheid uitmuntte, ja, het tegendeel zou ons bijna zeker zijn uit de getuigenis van Paulus zelf (1 Corinthiers 2.1-5 2Co 10.10), als wij niet wisten, dat deze apostel zich altijd zelf in de schaduw stelde bij de andere. Hoe dit zij, dit nam echter niet alleen het apostolisch gezag, maar ook de uitnemendheid van de persoonlijkheid van Paulus niet weg, en hoe nederig Paulus ook van persoon was, zijn achterstelling, als apostel kon en mocht hij niet dulden, omdat hier niet zijn persoonlijke, maar des Heeren zaak in betrokken was. Wij kunnen het ons dus zeer duidelijk voorstellen, dat juist door de partijschap van de Corinthische gemeente, door de vooringenomenheid van sommigen met Apollos boven Paulus een onaangenamen indruk bij onze apostel gemaakt is. Geen prediker in de gemeente kan er op tegen hebben, dat zijn

ambtgenoot naast hem, maar niet goed verdragen dat die boven hem gesteld worden. Er behoort grote genade toe, om bij innerlijke meerderheid zich voor de uiterlijke meerderheid achtergesteld te zien. Ofschoon wij dus tussen Paulus en Apollos zelf geen broederlijke twist geboekt vinden, zo als tussen Paulus en Barnabas en ook tussen Paulus en Petrus plaats vond, en Paulus zelfs Apollos aan Titus 3.13 zorgvuldig aanbeval, zo scheen er toch niet tussen hen die volkomen broederlijke eensgezindheid en samenwerking te bestaan, die uit de volkomen liefde voort vloeit, en die bestaat in zich onderling aan elkander te onderschikken en de ander hoger te stellen dan zich zelf. Immers wij lezen in deze zelfde brief 1 Corinthiërs 16.12: En wat aangaat Apollos, de broeder, ik heb hem zeer gebeden, dat hij met de broeders tot u komen zou; maar het was ganselijk zijn wil niet, dat hij nu zou komen; doch hij zal komen wanneer het hem welgelegen zal zijn. Uit deze verhouding van de beide broeders tot elkaar zal ons veel licht opgaan over verscheidene gezegden van Paulus, en ons de genoegzame reden geven van zijn ijver voor zijn apostolisch gezag. Het is treurig, maar waar, dat in ene gemeente, waar vele leraren zijn, juist door de veelheid en velerleiheid van gaven, de partijschap spoedig ontstaat. Het zijn sterke benen, die de weelde kunnen dragen, ook in het geestelijke. De rijkdom in het uitwendige brengt dikwijls tot innerlijke armoede. Overvloed van gaven veroorzaakt doorgaans verdeeldheid in de liefde. De derde persoon, met wie sommigen uit de gemeente het meest vooringenomen waren, is Céfas of Petrus. (Céfas is de Griekse vertolking van het Hebreeuwse Petrus). Doch hoe komen zij er nu aan om zich naar Petrus te noemen, daar, zo ver wij weten Petrus nimmer te Corinthe geweest is? Wij moeten hier denken aan de gelovigen uit de joden, die Petrus als de apostel van de Heeren van de beginne af, en als de eerste onder de apostelen in Judea, de voorrang gaven, ook daarom, omdat beide, Paulus en Apollos buitenlandse Joden waren, (Paulus van Tarsis, Apollos van Alexandrië) terwijl Petrus in alles ten volle Jood was. Eindelijk waren er ook sommigen in de gemeente, die zich naar geen menselijke namen wilde noemen, maar in tegenoverstelling daarvan, Christus zelf tot een partijnaam kozen. Doch de naam des Heeren is geen partijnaam, maar is de enige naam, naar welke de gemeente genoemd mag worden, zoals dan ook te Antiochië de naam van Nazareners in die van Christenen is overgegaan. De apostel stelt dit duidelijk in het licht, door te vragen: Is Christus gedeeld? Is het mogelijk dat de gemeente, welke Christus alleen toebehoort, in vier stukken gedeeld kan worden, waarvan Hem een vierde deel wordt toegekend? In dit geval is Christus niet meer het Hoofd van de gemeente, dat enkel als eenheid kan gedacht worden. Is Paulus voor u gekruist? De apostel noemt zich zelf, om allen mogelijke schijn van kwetsing of minachting der overige apostelen of van Apollos te voorkomen. Hoe geestelijk voorzichtig handelt Paulus. Ook noemt hij zichzelf, om zich persoonlijk en daarmee te krachtiger te verzetten tegen de onderscheiding, die men ook hem heeft willen aandoen. Hij vraagt hier, om welke reden de gemeente hem tot partijhoofd gekozen heeft? Om de gemeente tot een heer en hoofd te zijn moet men voor haar gekruist, moet men haar Zaligmaker zijn. "En ben ik dat?" vraagt Paulus. Immers, alles komt aan op de persoon, die voor hen de verzoening der zonde gewrocht heeft. In deze moet de eenheid van de gemeente zijn. Of zijt gij in Paulus naam gedoopt? In onze tijd, waarin ieder weet wat de doop is, zal wel niemand door te dopen worden aangezien als een partijhoofd te willen zijn; doch in die eerste tijd van het Christendom was iemand, die bepaald kwam om te dopen, als iemand, die zich aan het hoofd stelde. Zulk een was Johannes de Doper, en men noemde hem ook daarom naar zijn bediening als was het zijn naam, de Doper. De Heer stond met de doop door zijne discipelen, ook in dit opzicht tegenover en boven hem. De apostel betuigt dan ook in de tekst zo min een uitwendig als innerlijk recht tot de naam van hoofd van een deel van de gemeente te zijn. Immers, zij had enkel de doop in de naam van de Heer Jezus Christus ontvangen, en hiermee beleden alleen zijn eigendom te zijn. Ik dank God, dat ik niemand van ulieden gedoopt heb, dan Crispus en Gajus, opdat niet iemand zegge, dat ik in mijn naam gedoopt heb; doch ik heb ook het huisgezin van Stefanus gedoopt; voorts weet ik niet, of ik iemand anders gedoopt heb. Want Christus heeft mij niet gezonden om te dopen, maar om het

Evangelie te verkondigen. Crispus was een overste der synagoge en Gajus een gelovig Macedoniër en meermalen Paulus reisgezel (Handelingen 18.8 13.29 20.4). Stefanus was ook een Corinthiër en kwam met andere broeders naar Efeze tot Paulus (1 Corinthiers 16.17). Paulus verheugt zich in de Heer, dat Hij, niettegenstaande zijn lang verblijf te Corinthe, zo ver hij zich herinneren kan, slechts weinigen persoonlijk heeft gedoopt, die hij met name noemt, opdat men uit hun getuigenis zou weten, dat hij niet in eigen naam, maar in die van Christus gedoopt heeft. De mogelijkheid tot zulk ene valse onderstelling was nu volstrekt afgesneden. De apostel herinnert zich daarbij nog tijdig genoeg, dat hij ook het gezin van Stefanus gedoopt heeft. Gij vindt hier de beloofde indachtigmaking van de Heilige Geest; Want gij voelt hoe zijn tegenpartijen de apostel van leugen zouden beschuldigd hebben als zij hadden kunnen zeggen: hij heeft ook het gezin van Stefanus gedoopt, wij zijn er zelf bij geweest, doch dit verzwijgt hij. Dus had Paulus zelf geen de minste aanleiding gegeven, dat de gemeente tot haar partijverdeling gekomen was. En dat Paulus in zulk ene grote gemeente zo weinigen persoonlijk gedoopt had, verklaart hij daaruit, dat Christus hem meer tot een zendelingprediker dan tot een doper gesteld had. De doop behoorde eigenlijk tot de vorming en ordening der gemeente; en waren er nu vaste ouderlingen bij iedere gemeente, zo kon deze plechtigheid billijk aan hen overgelaten werden. Gij herinnert u dat Christus zelf niet doopte, maar zijne discipelen, en ook dat de diakenen opzettelijk verkozen werden om de gemeente te dienen in haar, zo als wij zouden zeggen, huishoudelijke belangen, terwijl de apostelen zich zouden bepalen tot de voorgang in het gebed en in de bediening des woords. (Handelingen 6.1-4). Dit nam echter niet weg, dat de apostelen in bijzondere gevallen, misschien wel bij verzoek van de belangstellenden, zelf de doop bedienen konden en bedienden, evenals nu nog meermalen een predikant van ene andere plaats predikt, en hetzij de kinderen zijner familie of bijzondere vrienden doopt, in de plaats van de predikant van de gemeente, wiens taak dit anders is.

1:17 De wereldse wijsheid.

Niet met wijsheid van woorden, opdat het ruis van Christus niet verijdeld worde. Met ene treffende wending komt de apostel tot de oorzaak van de partijschap in de gemeente. Deze was de wereldse wijsheid, welke zich overal indringt en als meesteresse wil heersen. Intussen is er een oneindig verschil tussen de natuurlijke, menselijke, wereldse wijsheid en de geestelijke, goddelijke, gelovige wijsheid. Dit wil Paulus thans in het licht stellen, en hij doet het afdoende. Vooreerst noemt hij de wereldse wijsheid een wijsheid van woorden, in tegenoverstelling van de geestelijke wijsheid, welke ene kracht Gods is. Zeker is de wijsheid der wereld ook ene kracht, ja ene grote kracht op haar eigen werelds gebied, maar op geestelijk, goddelijk gebied is zij niet anders dan ene wijsheid van woorden, van redevoeringen, van onderstellingen, gevolgtrekkingen, gissingen, zonder grond, zonder kracht, zonder zekerheid, zonder betekenis voor hen, die beter weten, die op geestelijk gebied staan en de goddelijke wijsheid kennen. Ja de wereldse wijsheid is uit haar aard het tegenovergestelde van de geestelijke wijsheid. De wereldse wijsheid is de juiste kennis en beoefening van wereldse, tijdelijke zaken, de geestelijke wijsheid die van de goddelijke, eeuwige dingen; Bepaalt zich nu de wereldse wijsheid tot de wereld, zo is zij in haar recht en in haar macht, want alsdan vormt zij de wijze staatsman, de verstandige ambachtsman, de meester in alle mogelijke zaken; doch wil zij buiten haar kring en boven haar gebied gaan, zo houdt zij op wijsheid te zijn, en wordt dwaasheid; want alsdan overkomt haar het lot van de dwaze Icarus, die hoger wilde vliegen dan hij vleugelen had, en neertuimelende uit de lucht, zich dood viel. De geestelijke wijsheid daarentegen kan uit haar hoogte nederdalen en zich met de wereldse wijsheid paren, want het meerdere kan het mindere beheersen en besturen, niet het mindere het meerdere, zo als de apostel ons straks zelf zal zeggen. De geestelijke wijsheid houdt zich echter als zodanig altijd boven de wereldse wijsheid, en wacht zich zorgvuldig om zich onder haar te plaatsen, door dezelfde middelen te gebruiken, die zij gebruikt, ten einde haar oogmerken te bereiken. Veeleer zal zij die wereldse middelen heiligen, zodat daardoor de wereldse wijsheid op veel hoger trap van volmaaktheid gebracht wordt, als zij naar haar aard oorspronkelijk was. Zo, om een voorbeeld te geven, zal de Christelijke redenaar, ook wanneer hij over bloot tijdelijke belangen spreekt, zich niet meer bedienen van die kunstgrepen, die wij bij pleitbezorgers als Tertullus (Handelingen 24) vinden, maar zijn redevoering zal altijd van dien aard zijn, dat hij zich ook voor de rechtbank van de wereldse wijsheid kan verantwoorden door het woord van Paulus aan Festus (Handelingen 26): Ik raas niet, maar ik spreek woorden van waarheid en van een gezond verstand. Zo heerlijk het nu is, dat zich de menselijke wijsheid bedient van de middelen, die de goddelijke wijsheid gebruikt, en zich alzo door deze laat heiligen, zo verwerpelijk is het, dat zich de goddelijke wijsheid bedient van de middelen van de wereldse wijsheid, en zich daarmee ontheiligt. Intussen gebeurt dit maar al te veel. Hoe veler kanselwelsprekendheid bestaat in woorden van wijsheid, die de wereld leert, in een fraaie voordracht van zedelijke en verstandelijke waarheden, die de mens alleen zedelijk en verstandelijk ontwikkelen, zonder hem te roepen, voor te bereiden en in te leiden tot het koninkrijk van God, waarin niemand kan ingaan tenzij dat hij wederom geboren wordt uit water en Geest (Johannes 3). Ja hoeveel toespraken worden van de kansel tot de gemeente gericht, die door de fraaie stem en sierlijke voordracht van de spreker de kerk vullen met toehoorders, terwijl die toespraken beter op haar plaats waren in zedenkundige en letterkundige genootschappen. Het is voor die soort van wereldse wijsheid, dat de apostel in onze tekst verklaart, zich zorgvuldig gewacht te hebben bij de gemeente van Corinthe, en hij geeft de reden ervan op: opdat het kruis van Christus niet verijdeld wordt. De hoofdzaak van het Evangelie is de kruisdood van Christus, als de offerande, Gode gebracht tot verzoening van de zonde. De prediking van dat kruislijden moet daarom het middenpunt blijven van alles wat het voorafging en volgde, want het geeft aan alles zijn kracht en betekenis. De engel gaf aan Jozef de naam op van het kindeke, dat uit Maria geboren zou worden, als te zijn Jezus, want (zei de engel) Hij zal zijn volk zalig maken van hun

zonden; en toen het kindeke geboren was, verkondigde de engel aan de herders: Ik verkondig u grote blijdschap, die al de volke wezen zal, namelijk, dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus, de Heer. En nu, alleen op het kruis is Christus de Zaligmaker van zijn volk, de vergever van hun zonde, naar het eigen woord des Heeren: Neemt en eet, dat is mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt. Neemt en drinkt, want dat is mijn bloed, het bloed van de nieuwe Testaments, dat voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden. Het kruis van Christus dient dus in het midden te staan van elke predikatie, om ernaar toe, of ernaar terug te wijzen, en hoe zou hierbij die wereldse wijsheid te pas komen, voor welke dat kruis, als enig middel tot 's mensen behoudenis, ene dwaasheid is? Zij zou die kruisprediking van haar kracht beroven, en alsdan haar invloed op de harten van de mensen verijdelen. Met andere woorden: het kruis van Christus wordt verijdeld, wanneer de menselijke wijsheid, welsprekendheid of kunst het maakt tot een voorwerp, waarmee óf onze zonde, óf onze gedachten, óf onze verbeelding gestreeld wordt; want dit alles gaat buiten ons hart en buiten onze boetvaardigheid, zaligmaking en heiligmaking om, en alleen daartoe zijn alle goddelijke, geestelijke dingen gegeven. Want het woord des kruises is wel degenen, die verloren gaan, dwaasheid; maar ons, die behouden worden, is het een kracht Gods. De apostel komt terug op de reden zijner prediking van het Evangelie; hij verkondigt het, omdat het een kracht Gods is voor hen, die behouden worden door het te geloven, ofschoon het voor hen, die verloren gaan door het niet te geloven, ene dwaasheid is. Het ongeloof en dat alleen maakt de Evangelieprediking tot ene prediking van dwaze dingen, omdat het ongeloof en de wereldse wijsheid in dat opzicht één zijn. Of is het geen dwaasheid voor de bloot wereldwijzen mens, dat de dood van een Jood aan het kruis het leven van de wereld is, en zouden alle wijzen der wereld tezamen gekomen zijnde, wel zulk een middel daartoe geschikt gekeurd hebben? Alleen het geloof zegt, dat de prediking van dit middel ter behoudenis ene kracht Gods is; want het geloof ziet niet enkel op de zaak, maar op de uitwerking van de zaak. Luther zei tot de Joden: "Verklaart het mij, dat de halve wereld van de Heidenen voor een opgehangen Jood de knieën buigt; dat de beschaafde Grieken en Romeinen deze Gekruisigde aannemen als hun God en Zaligmaker? Het is niet te verklaren dan door aan te nemen, dat het woord des kruises ene kracht Gods is." Het is een kracht Gods, omdat het de geestelijk dode mens opwekt tot het geestelijk leven Gods. Het is dus ene goddelijke krachtoefening en zielsbewerking, waarbij alle ijdele kunst verijdelend zou inwerken. Immers fraaie woorden en opgesierde redenen zoeken verstandelijk en gemoedelijk genot op te wekken, en te bewerken, dat de toehoorders in ene aangename stemming gebracht en gehouden worden; maar het woord van God spreekt tot het geweten en ontbloot de mens van alles wat hij zelf meent te bezitten tot zijn zaligheid, opdat hij zich bekere en leve. Doch het is de leer van de grootste redenaar: dat het hart welsprekend maakt; en nu, Paulus sprak niet alleen uit het hart, maar uit een geheiligd hart, en dat maakte hem welsprekend door het groot gewicht van de zaak, die hij verkondigde, en juist daar waar hij de valse welsprekendheid wegwerpt, toont hij een meester in de ware welsprekendheid te zijn. Want er is geschreven: Ik zal de wijsheid der wijzen doen vergaan, en het verstand der verstandigen zal ik te niet maken. Gij leest deze woorden gedeeltelijk bij Job (Job 5:12-13) en gedeeltelijk bij Jesaja (Jesaja 29:14). Geheel de openbaring Gods is een te niet maken van het wereldse, omdat het de tegenstelling is van het goddelijke. God, zijne wijsheid openbarende, maakt daarmee de menselijke wijsheid tot dwaasheid in de dingen Gods, evenals het licht der zon het branden van kaarsen bij dag tot ene dwaasheid maakt. Alles wat van God uitgaat is tegen des mensen verstand en kwetst het gevoel, de eigenliefde. Vandaar de vijandschap van onze natuur tegen het waarlijk goddelijke, en vandaar ook de neder trekking van het goddelijke binnen het gebied van het menselijke, door het Evangelie tot ene zedenleer te maken. Met ene zedenleer hebben wij van nature vrede, want wij zijn zedelijke wezens. Evenzo is het met het verstand: dat heeft van nature vrede met alles wat de rede medebrengt, maar niet wat boven de rede, of erger nog tegen de rede inloopt. Vandaar de gedurige pogingen van de mannen van de rede (de rationalisten),

om van het Evangelie ene zede-godsdienst te maken, door de wonderen en al het overige bovennatuurlijke natuurlijk te verklaren. Waar is de wijze? Waar is de schriftgeleerde? Waar is de onderzoeker van deze eeuw? Heeft God de wijsheid van deze wereld niet dwaas gemaakt? De apostel vraagt: Waar de wijze, de geleerde, de navorser, de wetenschappelijke mannen te vinden zijn, die optreden als de verkondigers van de weg, langs welke de zondige mensheid ontzondigd, de verloren mensheid behouden wordt. Is niet alles wat de wijzen der volken hiervan gezegd hebben, tegenover de werkelijkheid slechts gissing, dwaling, en dus in de grond der zaak dwaasheid? Zolang nu God niet spreekt, schijnt de mens wijs te zijn, zo als de vrienden van Job en Job zelf dit meenden; maar als God spreekt, verandert al die wijsheid in dwaasheid, en zegt de mens, die zich onder God buigt, zelf ervan: Zo heb ik dan verhaald hetgeen ik niet verstond, dingen, die voor mij te wonderbaar waren, die ik niet wist; daarom verfoei ik mij en heb berouw in stof en as. Want nademaal, in de wijsheid Gods, de wereld God niet heeft gekend door de wijsheid, zo heeft het Gode behaagd door de dwaasheid van de prediking zalig te maken die geloven. Ware de wereldse wijsheid in overeenstemming met de goddelijke wijsheid, het Evangelie zou voor haar geen dwaasheid zijn; maar nu wordt het haar als ene dwaasheid verkondigd, waarin zij moet geloven, zal zij er door behouden worden. Zij moet er dus haar eigen natuur, haar eigen wijsheid voor verloochenen, haar voor dwaasheid verklaren, en het door God gegevene als de enige ware wijsheid. Alzo is het welbehagen Gods. Heeft de menselijke wijsheid, in haar zondigheid, in haar ongeloof, God niet gekend en niet willen kennen in zijne wijsheid, zo wilde God juist door hetgeen voor haar ene dwaasheid was, behoudenis geven niet aan hen, die aan de wereldse wijsheid bleven vasthouden, maar die haar prijs gaven voor het geloof aan Gods getuigenis. Overmits de Joden een teken begeren en de Grieken wijsheid zoeken. De wijsheid, die Israël bezat, was de wijsheid Gods. Zij hadden haar onderwijs in de wet, de psalmen en de profeten overvloedig, terwijl de Grieken, de beschaafdste met al de minder beschaafde volken, geen andere dan menselijke wijsheid hadden, zo als die in de schriften hun wetgevers en wijzen was neergelegd, of nog verkondigd werd. De Joden meenden dus niets te ontberen, dan een teken uit de hemel, een volstrekt goddelijk teken, wanneer zich iets anders als goddelijke leer aan hen voorstelde, dan zij meenden; doch alleen hun ongeloof vroeg zulk een teken, omdat zij uit de Heilige Schriften, die zij hadden, de belofte en kentekenen van de Messias genoegzaam kenden, als zij ze geloven wilden; doch zij geloofden ze niet, en alzo werd, Gods wijsheid in hun eigen wijsheid niet gekend. De Grieken daarentegen, de wijsten onder de Heidenen, zochten altijd meer wijsheid te verkrijgen. Doch welke wijsheid. Die zij er voor erkenden: wereldse wijsheid, bestaande in een aangenamen inhoud en in een fraaie vorm, ene wijsheid van woorden en zaken, die alleen door hun eigen wijsheid goedgekeurd en vereerd werd. Wat daar buiten of daar boven ging, was hun dwaasheid. Zij wisten niet dat juist de eigenwijsheid bij de mens de toegang afsluit voor de wijsheid Gods. En zijn er niet nog heden wijzen onder de Christenen, voor wie de Christus van de Schrift te hoog en te laag is? Te hoog, want zij willen geen Christus, die zegt: Ik en de Vader zijn een; te laag, want zij willen evenmin een Christus, die de vloek van de zonde zou hebben gedragen. Zij willen een Christus, van wie geen van beide zaken kan gezegd worden, een midden-Christus dus, een valse Christus, een onding. Doch wij prediken Christus, de gekruisigde, de Joden wel een ergernis, en de Grieken ene dwaasheid, maar hun die geroepen zijn, beide Joden en Grieken, prediken wij Christus, de kracht Gods en de wijsheid Gods. Hier noemt de apostel Paulus Christus zelf de kracht en de wijsheid Gods. Hij is die persoonlijk, en wat Hij laat verkondigen is onafscheidelijk één met Hem. Of kan men als onderdaan het woord des konings, als kind het woord des vaders eren zonder de koning, de vader te eren? Eigenlijk ergerden zich dan ook de Joden aan Christus zelf, en vonden de heidenen Hem een dwaasheid. Christus te prediken was hun ene ergernis en dwaasheid te prediken. Nu zouden wij zeggen: als de Jood zich ergert aan de prediking van een gekruiste Messias, en de heiden deze prediking voor dwaasheid houdt, dan is de prediking van de gekruiste Christus tevergeefs, dan heeft zij,

hoe voortreffelijk ook op zich zelf, als middel van behoudenis geen kracht bij Jood en Heiden. Er moet dus noodzakelijk bij beiden iets komen, zal dit heerlijk middel Gods ene gelijke heerlijke uitwerking hebben op het hart en verstand van de mens, hij zij dan Jood of Heiden. En zo is het ook. Dat bijkomend iets is de tussenkomst Gods: zijn roeping. Wij lezen van de Heer (Markus 3:13): En Hij klom op de berg, en riep tot zich die Hij wilde, en zij kwamen tot Hem. Op dezelfde wijze roept God de mens. Niemand komt uit zichzelf tot God, zijn zondigheid maakt hem daartoe zo geheel onwillig, dat zelfs als God tot hem komt met een overvloedige zegen, hij ervan verschrikt en uitroept: Heer! ga uit van mij, want ik ben een zondig mens! Maar God neemt onze onwilligheid weg, en stelt er de gewilligheid van God voor in de plaats, zó, dat als naderhand gevraagd wordt: wilt gij niet weer weggaan? wij antwoorden: Heer! tot wie zonden wij heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwige levens. Of zou dat strijden met onze vrije wil, ja zou God dit niet vermogen? Hoe dikwijls lezen wij in godsdienstige geschriften, dat God niemand dwingt, om tegen zijn wil te geloven, zodat de Heer bij het wenen over Jeruzalem volkomen recht had te zeggen: Ik heb gewild, maar gij hebt niet gewild. Zeker, God dwingt niemand, maar God is liefde, en dwingt de liefde nooit tot wederliefde? Dringt zij er niet heen, en wel op de liefelijkste en meest gewenste wijze? Ook wordt niemand tegen zijn wil zalig, maar maakt de liefde niet vanzelf gewillig om haar te beantwoorden? En toont nu God niet zijn genade aan wederhorigen, juist door ze tot toehoorders en gehoorzamen te maken? Opent Hij niet het voor Hem gesloten verstand als bij de apostelen en bij Lydia? En zo God dit niet deed, zo Hij op onze gewilligheid en komen tot Hem wachten wilde, er zou, wij zeggen het vrij uit, zonder de minste vrees van tegengesproken te zullen worden, geen enkel mens gelovig, godvruchtig, zalig worden. Doch er is een verharden van de wil, dat als een ban, een oordeel Gods niet wordt opgeheven, omdat het de toestand van de onverbeterlijkheid, van de onbekeerlijkheid is, een toestand, die het gevolg is van een onophoudelijk herhaald, moedwillig overtreden van Gods geboden, en het versmaden van alle Gods vermaningen en bedreigingen, van alle zegeningen en straffen. Deze toestand was die van Israël, toen de maat van hun ongerechtigheid vol was geworden en de verwoesting van stad en tempel nabij was. Over deze toestand van onbekeerlijkheid weende de Heer, omdat zij reddeloos en daarmee de verdelging van hun stad en tempel uit het land niet meer te voorkomen was; en daarom zei Hij ook: hoe dikwijls heb Ik uw kinderen willen bijeen vergaderen? Neen, het was niet eerst sedert zijn persoonlijke openbaring aan zijn volk, dat Hij hen tot zich had willen vergaderen met ene liefde gelijk die van de hen, die haar kiekens onder haar vleugelen vergadert, maar het was sedert eeuwen, dat Hij zijn handen uitstrekte tot een ongehoorzaam en tegensprekend volk. Want het dwaze Gods is wijzer dan de mensen, en het zwakke Gods is sterker dan de mensen. Deze uitdrukking zult gij in geen boek ter wereld terugvinden. Wie zou het kunnen invallen, om van het dwaze en zwakke van God te spreken; en toch betoonde zich God dwaas en zwak voor de wereldse wijsheid (wijze van zien). Of heeft Hij zijn Zoon niet tot in het uiterste punt van dwaasheid en zwakheid laten komen, toen Hij hem overgaf tot de dood des kruises? Doch juist daarin lag de overwinning. Soms gaat ook zelfs de dwaasheid van de wijze de wijsheid van de zot te boven. Toen David zich als krankzinnig aanstelde aan het hof van Achis, was hij in deze zijn dwaasheid wijzer dan Achis zelf in zijn wijsheid, toen hij dwaas genoeg was om later David als zijn getrouwe onderdaan te beschouwen. De zaken hangen van de persoon af. Men zegt wel eens: een volwassene is sterker in zijn pink, dan een kindje in al zijne leden. En wat zijn deze vergelijkingen bij die van God boven de mens! Ook daar Waar God dingen doet, die ons dwaas toeschijnen, is Hij wijzer dan alle mensen, en waar Hij niets dan zwakheid laat zien, gaat Hij nog alle menselijke kracht te boven. Want gij ziet uw roeping, broeders! dat gij niet vele wijzen zijt naar het vlees, niet vele machtigen, niet vele edelen. Maar het dwaze van de wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij de wijzen beschamen zou, en het zwakke van de wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij het sterke zou beschamen; en het onedele der wereld en het verachte heeft God uitverkoren, en hetgeen niets is, opdat Hij hetgeen iets is, te niet zou

maken, opdat geen vlees zou roemen voor Hem. God heeft opzettelijk niets aan de wereld ontleend om zijn genaderijk te stichten. Hij is haar ten ene male voorbijgegaan; alleen heeft Hij uit haar genomen wat door haarzelf als dwaas, machteloos, verachtelijk en verwerpelijk geacht werd. Haar wijze, machtige, edele, aanzienlijke heeft Hij aan hun eigen wijsheid, macht, adel en aanzien overgelaten, met uitsluitend, maar op enkele weinige uitzonderingen na, (daarom zegt de apostel niet vele) doch altijd zo, dat die edelen van de wereld juist door hun roeping overgingen tot de rij van de onedelen bij de wereld. Zeker, ook de edelen kunnen komen, maar niet met hun edele zijde naar voren. Zijt gij dus een edelman, zo moet gij aan de poort uw adel neerleggen. Waren niet de kinderen Abrahams allen van de hoge adel? En toch die adel gold niet in het koningrijk Gods. Ook de wijze kan binnenkomen, doch dan moet hij eerst zijn wijsheid aan Christus overgeven, die haar teruggeeft, maar geheel veranderd, want alsdan zijn wij zelf veranderd. En slaan wij nu de geschiedenis van de kerk gade van het begin af tot nu toe, dan zien wij, dat gelijk de eerste apostelen uit twaalf eenvoudige lieden en slechts één geleerde (Paulus) bestonden, zo ook de gemeente altijd voor het merendeel uit eenvoudige lieden bestaan heeft en nog bestaat. Wel voegde God er soms zeer aanzienlijke namen van personen en geslachten bij, om te doen zien, dat er ruimte genoeg voor allen is in zijn huis en in zijn liefde, maar toch blijkt het, dat God doorgaans de geringen verkiest boven de groten, vooral als Hij buitengewone dingen met zijn kerk voorheeft. Alsdan kunnen de middelen Hem niet te gering zijn, om er de grootste uitwerkselen mee te doen aanschouwen. Vier honderd jaren lang hadden keizers en koningen, pausen en kardinalen getracht ene hervorming tot stand te brengen, daar men elke dag duidelijker inzag dat het nodig was. De eersten dwongen de laatsten om kerkvergaderingen te beleggen en maatregelen te nemen om de kerk te zuiveren, doch van die zuivering kwam niets, het ging veeleer van kwaad tot erger, totdat God een bedelmonnik uit de donkerheid van het klooster riep, en deze bracht de grote zaak tot stand, door aan de deur van de academie te Wittenberg vijf en negentig stellingen aan te plakken, die hij bereid was tegen alle leraren van de Christenheid te verdedigen. En deze vijf en negentig stellingen waren van die aard, dat Luther zelf in het laatst van zijn leven er slechts twee of drie als genoegzaam erkende, terwijl hij de andere als overtollig ter zijde stelde. Hierdoor moest het blijken, dat niet de stellingen door haar groot getal het gedaan hadden, maar de levenskracht, die God in die twee of drie stellingen gelegd had; want in de tijd van één jaar waren zij in alle talen van de beschaafde wereld overgezet en voor ieder te lezen. Het ging hiermee als met het leger van Gideon, waarvan God zei: Dat volk is te veel, dat met u is, dan dat Ik de Midianieten in hun hand zou geven, opdat zich Israël niet tegen Mij beroeme, zeggende: mijn hand heeft mij verlost. Ziet gij, het is dezelfde lijn, die God altijd volgt. Onze tekst zegt hetzelfde: dat God het mindere boven het meerdere, ja het meest onwaardige boven het meest waardige stelt, opdat geen vlees zou roemen voor Hem. Daarom moeten wij nooit menen, dat de bloei der kerk van haar uitwendige luister af hangt, waartoe wij zozeer geneigd zijn. Niet waar, als de koning en geheel zijn hof en al onze regenten Christenen waren, dan zouden wij menen dat de kerk behouden was; doch dat alles zou nog niets helpen, want de innerlijke groei is nog iets anders dan de uiterlijke bloei, en de bloei toont doorgaans dat de groei het ophouden nabij is. Het werk des Heilige Geestes is ene verborgene werking in de gemeente. Hij richt het koninkrijk van God binnen in ons op, en doet het daar groeien en bloeien, ook onder de zwaarste uitwendige nood, zo als onze martelaren hebben bewezen. Niet dat wij de uitwendige voorspoed van de kerk niet zouden wensen, of nalaten mogen die te bevorderen, doch wij mogen het uitwendige niet nemen voor het inwendige, omdat het lichtelijk een oorzaak wordt van roem uit de mensen, tegen de roem van Gods genade alleen. Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus. Door de roeping Gods zijn de gelovigen, hoe verwerpelijk zij voor de wereld waren en nog zijn, uit God in Christus. De Vader heeft ze onderwezen door de Heilige Geest om tot de Zoon te gaan ter van hun behoudenis, en deze heeft hen met zich verenigd, zodat zij door God tot de hoogste eer, waardigheid en rijkdom zijn opgeklommen in

Christus. Die ons geworden is wijsheid van God en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing. Het heidendom had met denkbeelden te doen, maar het Christendom met gebeurtenissen, en die gebeurtenissen verenigd in een persoon. Christus is dus de persoonlijke wijsheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking en verlossing van allen nood en uit de dood. De Vader heeft de Zoon totdat alles aan de zondaar gegeven, deze heeft Hem slechts als zodanig aan te nemen. Is Christus al het opgenoemde, dan erkent de zondaar, die gelooft, dat dit alles buiten hem is, en toch dat hij er deel aan heeft, omdat de Heilige Geest in het geloof Christus in gemeenschap stelt met ons, en ons in gemeenschap met Christus, zó dat Hij in ons is, en wij in Hem, dus in de hoogst mogelijke gemeenschap. En hoe heerlijk is dat! Wij moeten tegelijk ene bron buiten ons hebben, die altijd vol is, ook wanneer het daaruit in ons uitgestroomd beekje ledig wordt, en weer aangevuld dient te zijn. Voorts, hoe heerlijk is het, dat ons met Christus alles wordt gegeven wat ons tot onze godzaligheid en zaligheid nodig is, zodat wij er niets bij behoeven te doen voor ons zelf, daar wij niets, volstrekt niets hebben om er bij te doen; maar dat Christus het enige kapitaal is, dat onze schuld voldoet, en waarmee wij werken tot het in stand brengen van onze heiligmaking. Ja, Christus is ons kapitaal, en alle verlossingen, uitkomsten, zegeningen en zaligheden zijn de coupons, die wij van deze obligatie afknippen. Ja al moesten wij zolang honger lijden, op zijn tijd vervalt de coupon, en kunnen wij de waarde ervan ontvangen. Op deze wijze zijn wij rijk in het geloof. Opdat het zij gelijk geschreven is: die roemt, roeme in de Heer. De apostel herhaalt dit woord. Trouwens, het is allergewichtigst en bevat eigenlijk geheel het geheim der genade. In de Heer te roemen is God tot zijn enig en algenoegzaam deel te hebben. Wij hebben behoefte om in iets te roemen, op iets ons vertrouwen te stellen, iets tot ons standpunt te maken. Ons verstand en hart zijn zo ingericht, dat wij niet kunnen leven zonder iets te hebben, waarin wij roemen, dat wij prijzen, en daarmee in de grond vereren. Wie anderen roemt, stelt ze boven zich, en buigt zich voor hen. Wie eigen roem beoogt en bejaagt, maakt zichzelf tot een afgod, want hij roemt voor God, doch wij moeten in God roemen, want Hij alleen is te roemen. In Hem alleen is alles, en Hij alleen geeft alles aan het schepsel, wat het nodig heeft om te bestaan en gelukkig te zijn. Daarom wordt er niet bloot gezegd, dat "wie roemt, de Heer roeme," maar die roemt, roeme in de Heer. Wij zelf mogen ons beroemen in de Heer, dat is in zijn roem, in zijn verheerlijking delen. Het is hiermee als met een kind, dat een uitnemenden vader heeft; het beroemt zich in die vader, en deelt in zijn roem. In de Heer te roemen, wil dus zeggen: geen anderen roem te hebben noch te willen hebben dan uit God en in God. Vandaar dat hij zegt: al mijn bekwaamheid is uit God, alles wat ik ben en bezit is van God, al mijne zaligheid is door God. God heeft zichzelf aan mij gegeven, opdat ik zou kunnen roemen, Hem tot mijn God te hebben eeuwig en onveranderlijk. God geeft ons de hoogste roem, die allen andere roem, al is het ook die van het kind van de machtigste koning te zijn, eindeloos beneden zich stelt. Zo ontneemt ons dan God allen roem buiten en beneden Hem zelf; niet om ons te vernederen, maar om ons allerhoogst te verhogen. Dit alles nu stelt ons de apostel voor, niet in een opzettelijk betoog, maar meestal worden, gelijk hier, de eeuwige waarheden Gods daarheen geworpen in de Schrift als de sterren aan het uitspansel, in schijnbare verwarring en toch in de schoonste orde en overeenstemming, maar in het verborgene. En ik, broeders! als ik tot u ben gekomen, ben niet gekomen met uitnemendheid van woorden, of van wijsheid, u verkondigende de getuigenis van God. Het is opmerkelijk dat de mens ook het schoonste, dat God geeft, nog tracht schoner te maken door het te versieren. Daar hebt gij de parel, is zij te versieren? Neen, en hoe dan de parel van de grootste waarde? Dat zij in een kostbaar doosje bewaard wordt, laat zich begrijpen, maar zij moet niet bewaard, zij moet gedragen worden, en dat kan ook al weer niet dan in goud gevat. Genoeg, als men de parel zelf maar niet tracht te versieren. De zaken zelf moeten schoon zijn, en dan volgt alle andere schoonheid van zelf En zo ook, waar waarheid is, daar is het licht, en het licht is het schoonste, dat er is. De apostel keert nog eens terug tot zijn vroeger gezegde, omdat de ongeestelijke wijsheid in zijn oog de voorname reden van de partijschap in de gemeente was. De apostel

erkent, dat hij zelf niet met ene zodanige wijsheid het Evangelie bij hen gepredikt heeft, en hij geeft er als reden voor op: Want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus en die gekruist. Bij deze hoofdzaak moest bij Paulus al het andere als bijzaak wegvallen, ook de poging om het in een sierlijke vorm te doen. De zaak zelf was van te groot gewicht, om haar door allerlei toevoegsels nog gewichtiger te maken. Ook meende hij, dat het kruis van Christus ene te ontzettende aanschouwing was, om haar met sieraden te tooien. Wel kan men het kruis alleen met rozen omwinden, maar niet het kruis met Christus eraan. Dit ware het zijne smaad, zijn kracht ontnemen. Wij herhalen het: de apostel is niet tegen de wetenschap en de wijsheid, maar tegen de valse wetenschap en wijsheid, die de waarheid van het Evangelie te kort doet, die de ergernis der prediking wegneemt, die het Christendom aanbeveelt door fraaie woorden, die de menselijke zondigheid tegemoet komt, zoals de Jezuïeten deden in China, en de wijsgeren doen bij ons. Zeker mag men de evangelische geschiedenis van haar treffendste zijde voorstellen, maar men mag haar met niets aanprijzen, dat niet uit haarzelf genomen is, veel minder hetgeen ten koste is van haar zelf, niet zonder het kruis van Christus. En wat wil het nu zeggen: Christus en die gekruist? Christus, en die gedood, en die gestraft, en die onder de vloek gesteld. Het kruis van Christus is de afleider van Gods toorn over de zonde. Een afleider moet de bliksem aantrekken. Christus nam de zonde aan, wij daarentegen moeten Christus aannemen, ons met Hem bekleden, gelijk Hij zich bekleedde met ons. Christus is gekruist, Hij zonder zonde. Hierin is God onrechtvaardig geweest, of Christus heeft vreemde, Hem niet eigen zonde van anderen op zich genomen; en heeft Christus dat gedaan, dan is Hij Borg, en hierin bestaat het borgschap, dat van het ogenblik af dat de borg zegt: "Ik sta voor hem in, ik zal voor hem betalen, laat hem met vrede," hij aansprakelijk is voor de schuld, al heeft hij ze zelf niet gemaakt. Al heb ik het brood niet gegeten, het huis niet bewoond, als ik tot de bakker en huisheer zeg: ik betaal voor deze man, die gij brood brengt en die uw huis bewoont is het dan onrechtvaardig, dat zij mij de rekening ervan toezenden? Immers niet. Zo staan dan tegenover onze zonden Jezus wonden; doch nu tracht men deze wonden te sluiten, daar zij toch altijd voor ons moeten bloeden, want er staat geschreven (Hebreeën 10:19-20): dat de ingang van het heiligdom door het bloed van Christus is een verse en levende weg. In geestelijke zin en naar zijn kracht moet het bloed van Christus in de toepassing zo vers zijn alsof het heden gevloeid was. Zeker kan men niet ontkennen, dat deze wonden eenmaal bestaan hebben, doch nu zoekt men ze met een balsem te sluiten tot genezing, of althans ze te bedekken, dat ze niet gezien worden. Ziet toe, dat gij u door zulke lieden niet laat misleiden, want wij moeten weten waar wij heengaan, óf tot het sterven in de Borg voor onze zonde, óf tot het sterven in onze eigen zonden. Ik was bij ulieden in zwakheid, en in vrees, en in vele beving. Natuurlijk, waar menselijke schoonheid is, is alles voor mensen kracht, moed en opgewektheid, ja opgetogenheid, gejuich, zo als wij bij wereldse welsprekende redenaars gedurig opmerken, doch bij het kruis van de vervloeking zijn diep gevoel van zonde en strafschuldigheid, zijn beving en siddering de natuurlijke gevolgen. En mijn rede en mijn prediking was niet in bewegelijke woorden van de menselijke wijsheid, maar in betoning van de geestes en van de kracht. De apostel stelt de kracht tegenover de wijsheid, want de wijsheid kan veel spreken, maar wat kan zij doen, wat kan zij uitwerken op het hart van de mens? Waar Christus waarlijk wordt gepredikt, daar is de Heilige Geest bij met zijn kracht en drang op het hart door de prediking, want de Heilige Geest en Christus zijn onafscheidelijk. En zo zijn dan de overhalende, verlokkende, overredende, vleiende, aanprijzende, wegslepende woorden der menselijke wijsheid hier niet alleen overbodig, maar misplaatst, onwaardig en ten hoogste verwerpelijk, omdat zich het menselijke niet met het goddelijke mag vermengen. Wie ziet ook in de strijd op de fraaiheid van de kleding? Dat doet men op de parade. En nu, ene predikatie is het leveren van een veldslag, waar het enkel te doen is om te treffen. Opdat uw geloof niet zou zijn in wijsheid van de mensen, maar in de kracht Gods. De vraag is en blijft nog altijd van het hoogste belang: waarop rust uw geloof in de Heere Jezus? Rust het op menselijke redeneringen

en de gevolgtrekkingen van uw eigen verstand, of is het ene werking van de Heilige Geest in uw hart? Hoe dit te onderscheiden? Een door menselijke wijsheid verkregen Christus gaat buiten het hart om, maar een in het hart ontvangen Christus verandert geheel de persoonlijkheid van de mens, en maakt hem van een ongelovige tot een gelovige, van een onverschillige tot een godvruchtige. In onze tijd kan niemand meer zonder Christus. Ieder die nadenkt komt onder deze Christelijke macht en worstelt er mee en lijdt er onder. Ook de Groningers hebben een Christus, maar welk een? O, een heilige en heerlijke Christus, die zij niet fraai genoeg kunnen kleden, maar geen geheel ontkleden Christus, geen Christus aan het kruis voor onze zonden, geen gekruisigde Christus. En toch, deze is de enig ware Christus. Want, het zij met eerbied gezegd, deze kruisiging voor ons is het enig bruikbare van Christus, dat al het andere van Hem voor mensen bruikbaar maakt. Neem zijn verzoenend bloed weg, en Hij is ons gegeven tot een oordeel, want dan zijn wij door zijn leer met haar hoogste eisen nog ongelukkiger geworden, dan wij tevoren waren. En wij spreken wijsheid onder de volmaakten. De volmaakten zijn zij, die tot de volmaaktheid in alles, ook in de kennis van Christus gekomen zijn, in wie al de schatten der wijsheid en van de kennis verborgen zijn, Colossenzen 2:3. Immers is Christus hun geworden tot wijsheid van God (1 Corinthiërs 1:30). In Hem zijn zij dus volmaakt (Colossenzen 2:10) als het Hoofd van alle overheid en macht, uit welke de volmaaktheid afvloeit tot in de geringste delen des lichaams. Daarom schrijft Paulus aan de gemeente te Fillippi (Filippenen 3:15): zo velen dan als wij volmaakt zijn, laat ons dit voelen, en indien gij iets anderszins voelt, ook dat zal u God openbaren. Zij zijn dus geen volmaakten, volleerden in en door hen zelf, maar in en door Christus, in en door het geloof, in en door de Heilige Geest. Doch ene wijsheid, niet van deze wereld, noch van de oversten dezer wereld, die te niet gedaan worden. De oversten zijn de grote lieden van deze wereld, de machthebbers, die de wereld besturen, en daartoe ene grote mate van wereldse wijsheid moeten bezitten, en die ook ten toon spreiden. Doch ook de wijsheid van deze, hoe hoog, hoe volmaakt, hoe machtig in uitwerkselen, is voor een tijd. Zij zijn als de golven der zee, die zich verheffen en neerleggen; alleen de Christelijke wijsheid staat op de rots van de eeuwen. O, de Christen beleeft wat en overleeft wat. Hoeveel tegenstanders tegen Gods woord, die door hun machtig genie de oversten van de vijand Gods waren, heeft hij al zien te niet worden. De een begraaft de ander, en ten laatste begraaft wat uit God is, al het menselijke. Maar wij spreken de wijsheid Gods, bestaande in verborgenheid, die bedekt was, welke God tevoren verordend heeft tot heerlijkheid van ons, eer de wereld was. Heerlijke leer, verkoren te zijn van voor het bestaan van de wereld, en dat tot heerlijkheid, tot de hoogst denkbare waardigheid in Christus; want de heerlijkheid is Godes. De wereld heeft ook een heerlijkheid, maar zij vergaat met haar. Doch weet gij wat niet vergaat? Wat vóór de wereld was en waar God de wereld alleen om heeft geschapen. Al het overige bestaat alleen om dat werk tot stand te brengen, dat doel te bereiken. Ja de verkiezing is ene hoogst goddelijke leer, doch juist daarom moet zij uiterst teder behandeld worden Zij mag niet beschouwd worden, dan op onze knieën, aan de voet van het kruis van Christus, in het allerdiepst gevoel van verwerpelijkheid. Daarom wordt er ook gezegd, dat wij onze roeping en verkiezing moeten vast maken. Eerst de roeping en dan de verkiezing. Gelooft gij, zo zijt gij geroepen, zijt gij geroepen, zo zijt gij uitverkoren. Daarom moeten wij allereerst het geloof prediken. De roeping is Godes. Onze apostel zegt later: Wij bidden u van Christus wege: laat u met God verzoenen. Bidden is nog wat meer dan prediken, en toch niet allen laten zich verbidden, en niemand komt tot de Zoon dan door de Vader in de Heilige Geest. De roeping tot het geloof en de zaligheid zijn wel onafscheidelijk een, maar God doet de laatste uit het eerste voortvloeien. Deze wijsheid onder de volmaakten was een verborgenheid Gods al de eeuwen door, niet voor de gelovigen, want deze zagen zich allen in hun geloof bestemd en geroepen tot heerlijkheid, maar het was ene wijsheid, een verborgenheid Gods. Welke niemand van de oversten van deze wereld gekend heeft, want indien zij ze gekend hadden, zo zouden zij de Heer der heerlijkheid niet gekruist hebben. Er zijn drie personen, aan

welke de heerlijkheid wordt toegekend: de Vader van de heerlijkheid, de Heer van de heerlijkheid en de Geest van de heerlijkheid. Kan de drie-eenheid Gods duidelijker worden aangewezen? Zeker duizelt hier ons verstand, wanneer wij pogen het wezen Gods te begrijpen, en de onderlinge betrekking of gemeenschap, die de drie-eenheid tot de eenheid in het goddelijk wezen heeft, pogen te vatten; maar wanneer wij Gods drie-eenheid aanzien van haar geopenbaarde zijde, dan zien wij haar volstrekte noodzakelijkheid duidelijk in. Immers de Vader en de Heilige Geest zijn niet gekruisigd, alleen de Zoon. De Vader verkiest, de Zoon verzoent, de Heilige Geest verheerlijkt de zondaar, die behouden wordt. En daar nu God zich heeft geopend, en ons het binnenste van zijn wezen heeft laten zien, zo moeten wij niet zeggen, dat wij er niet in mogen zien. Integendeel, in de drie-eenheid Gods ligt al onze troost in leven en in sterven. Dat deze wijsheid uit God ene volstrekte verborgenheid was en bleef voor de grootste, opperste, machtigste en de meest invloed uitoefenende wijzen van deze wereld, wordt door Paulus bewezen uit hun tegenstand van al wat goddelijk was, waarvan wel het hoogste was, dat zij de Heer gekruisigd hebben, die in al zijn woorden en daden niets dan de goddelijke heerlijkheid ten toon spreidde; doch de vleselijke wijsheid ziet alleen op het uitwendige en heeft geen ogen voor het innerlijke en geestelijke. Maar gelijk geschreven is: Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklommen, hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben. Zo zegt de psalmist (Psalm 31:20): O hoe groot is uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen, dat Gij gewrocht hebt voor degenen, die op U betrouwen in de tegenwoordigheid van de mensenkinderen; en Jesaja (Jesaja 64:4): Ja van ouds heeft men niet gehoord, noch met oren vernomen, en geen oog heeft het gezien, behalve Gij, o God! wat Hij doen zal dien, die op Hem wacht. Gij ontmoet de vrolijke en die gerechtigheid doet, degenen, die van u gedenken op uw wegen. Zie, Gij waart op ons verbolgen, omdat wij gezondigd hebben, in dezelve is de eeuwigheid, opdat wij behouden werden. De verborgenheid van de uitverkiezing tot heerlijkheid, welke alle denkbare zaligheden Gods omvat, was buiten de gedachten van de mensen; en dit kon niet anders, omdat zij boven de gedachten aller mensen was. Wie kan Gods liefde indenken, uitspreken, dan in geringe mate? Het oneindige is boven onze grens, en toch het oneindige heeft God bestemd voor dezulken uit de mensen, die Hem liefhebben. Ziedaar een proefsteen. Er staat niet: "die God liefheeft," dat is reeds gezegd in de woorden, dat God dit alles bereid heeft. Gods liefde begint altijd; doch nu komt het er op aan te weten, dat God ons liefheeft, en dit weten. wij alleen wanneer wij God liefhebben. Gij voelt, er kan geen inwerking Gods op ons zijn, zonder ene terugwerking van ons tot God. Als God zijn zon voor ons laat schijnen, dan moeten wij zien, en als wij niet zien, zo bestaat de zon niet voor ons als licht, zo zijn wij blind. Wel verre dat dus de leer van Gods uitverkiezing, Welke geen andere is, dan dat God de Beginner is van alles wat goddelijk is, tot lijdelijkheid leidt, wekt zij juist tot de grootste werkzaamheid op. Immers Gods inwerkingen in de begenadigde door de Heiligen Geest zijn zonder tussenpozen en zonder einde, en zo zijn de tegenwerkingen van de begenadigde zon van de tussenpozen en zonder ophouden. De Heilige Geest wekt ons rusteloos op om Gods werk te doen, en wij voelen ons ook rusteloos opgewekt om dat werk te doen. Doch God heeft het ons geopenbaard door zijne Geest. Voor de menselijke geest was het ene ondenkbare zaak. Hij beweegt zich binnen natuurlijke grenzen, die hem beletten op Goddelijk gebied over te treden. De mens kan dus onmogelijk Gods voornemen kennen, dan door God, dan door de Heilige Geest, die het in God verborgene aan de mens kan openbaren. En welk ene heerlijkheid is dit! Zonder de Heilige Geest zou God als de oneindige een eeuwig gesloten boek zijn voor het eindige schepsel, al ware het ook de hoogste engel; want wat gemeenschap heeft het ongeschapen licht met het geschapen licht, de eeuwigheid met de tijd, het oneindige met het begrensde? Doch er is in God ene zelfbewustheid, ene persoonlijkheid, die dat anders in zichzelf onmogelijke en tegenstrijdige kan doen, en de oneindige God aan het eindige schepsel, het grenzeloos verstand aan het begrensd verstand kan openbaren. En dat niet alleen, maar door de Heilige Geest was

het ook mogelijk, dat God zich openbaarde in het vlees, dat de Vader gezien werd door mensen in de Zoon, die de gestaltenis van de mens had aangenomen, ontvangen uit de Heilige Geest, geboren uit ene maagd. Hier stapelen zich wonderen op wonderen, alle even heerlijk en aanbiddelijk. Voorzeker, wat in geen geschapen verstand of gemoed kon opkomen, had God zich voorgenomen, en heeft Hij doen komen, heeft Hij uit zichzelf geopenbaard door zijne Geest, de Heilige Geest. Want de Geest onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods. Want wie van de mensen weet hetgeen des mensen is, dan de geest des mensen, die in hem is? Alzo weet ook niemand hetgeen Gods is, dan de Geest Gods. De apostel opent ons hier een diep inzicht in de Godheid. Vooreerst leert hij ook hier onweersprekelijk duidelijk, dat de Heilige Geest geen onzelfstandige Goddelijke kracht is, maar, als de Zoon Gods, een zelfstandig leven in de Godheid, in de volstrekte gemeenschap, zodat deze drie levens een enig Goddelijk leven is. Ten anderen zegt hij ons, dat de Geest Gods die persoon, die zelfbewustheid in de Godheid is, die alles onderzoekt, ook de diepten Gods. De diepten Gods zijn de oneindigheden van zijn wezen, zijn almacht, alwetendheid, alomtegenwoordigheid, algenoegzaamheid. De Heilige Geest daalt in de diepten af. Waartoe? Om ze te openbaren, in het licht te stellen en daarmee kenbaar te maken aan hef redelijk schepsel, aan de engel en aan de mens. De Heilige Geest is dus de openbaarder, de verkondiger, de mededeler van hetgeen in God is, evenals onze geest dit is van hetgeen in ons is; want door onze geest openbaart zich wat wij weten (door het verstand) en wat wij voelen, gewaar worden (door het hart). Wat anderen dus van ons kunnen weten, dat moeten zij weten door onze geest in ons woord. Zwijgen wij, zo weet niemand dan wijzelf wat er op dat ogenblik in ons omgaat; alsdan zijn wij in en op onszelf een gesloten geheel. Ook onze geest is dus iets zelfstandigs in ons. Willen Wij onszelf kennen en weten wat erin ons is, zo moeten wij door onze geest in onszelf nederdalen en onszelf beschouwen. Pas dit toe op de openbaring Gods van zich zelven, zo is het duidelijk dat wij niets van God zouden weten, indien de Heilige Geest, die in Hem is, Hem niet openbaarde, en dat dus de Heilige Geest aan onze geest moet zeggen, moet mededelen wat God voor ons is. Zo delen wij mensen aan elkaar van onze geest mede door onze toespraken en gesprekken. Doch wij hebben niet ontvangen de geest van de wereld, maar de Geest, die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen, die ons van God geschonken zijn. Let wel, de Geest, die uit God is. Niet de Geest in Hem, maar die van Hem uitgaat, Want zonder deze zouden wij niets weten van hetgeen in God is. Geest kan zich enkel mededelen aan geest, omdat alleen de geest de geest verstaat. Wel hebben wij mensen als bezintuigde lichamen hoorbare en zichtbare tekenen, waardoor onze geest zich aan anderen meedeelt; doch het oor en oog zijn enkel de deuren, de ingang tot de geest. Onze geest hoort door ons oor, ziet door ons oog. Alleen de geest verstaat. Gij kunt ene toespraak houden tot het redeloze van de, zelfs tot het meest ontwikkelde, de hond, het paard, de olifant, de aap, zij zullen u aanhoren, maar verstaan u niet. Hun ontbreekt de redelijke geest, die alles verstaat wat uit de geest is. Zullen wij dus weten de dingen, die ons van God geschonken zijn, dan moet niet de geest, die uit de mensen is, (want die weet niets daarvan) maar de Geest, die uit God is, ze ons zeggen. Op welke wijze? Alle mogelijke wijzen staan de Heilige Geest ten dienst. Hij kan tot onze geest spreken door onze ogen in tekenen en wonderen van almacht en heerlijkheid; door onze oren in woorden van de hoogste wijsheid en majesteit; tot ons hart in daden van hogere liefde, genezingen uit ongeneeslijke krankheden, reddingen uit onredbare noden; doch deze allen zijn enkel uitwendige openbaringen van de Heilige Geest, waartegenover de mens door zijn natuurlijke zondige toestand staat als het redeloze dier tot ons. Hij staart op de wonderen, hoort de woorden, ziet de weldadigheid Gods, maar verstaat ze niet. Gij voelt nu, dat er nog ene andere wijze van mededeling moet zijn door de Heilige Geest, zal de mens weten de dingen, die hem van God geschonken zijn. Het intrede van de Heilige Geest in onze geest is het innerlijk toespreken, verkondigen, mededelen van het Goddelijke aan de menselijke geest. Alleen door deze onmiddellijke gemeenschap van Gods Geest met onze geest kan zich de Heilige Geest in zijn geheel aan ons openbaren, en kunnen wij Hem niet weerstaan,

niet meer misverstaan, maar verstaan wij Hem, in zijn woorden en werken. Gij voelt hoe belangrijk dit is. Indien wij de dingen, die ons van God geschonken zijn, niet weten, wat baten zij ons dan? Vragen wij nu de mensen hoe ze het weten, dan zeggen de Roomsen: "Dat kunt ge alleen bij ons weten, want onze kerk is onfeilbaar in de uitlegging van de Schrift". En velen geloven het, omdat niets lichter is dan zich blindelings te onderwerpen aan een ander. En vraagt gij de Protestanten, dan zullen de geleerden ervan zeggen: "Van ons moet gij dit weten, want wij kennen de oorspronkelijke talen en ons beroep is de Schrift te bestuderen." Doch nu zijn de geleerden het lang niet eens onder elkander, en de een verstaat onder hetzelfde oorspronkelijke woord geheel iets andere, ja soms het tegenovergestelde dan de andere. Wat nu te doen? Er schijnt geen mogelijkheid om tot zekerheid te geraken. En dit zou waar zijn, indien God aan het geloof niet de Heilige Geest had gegeven, die ons zegt welke dingen ons waarlijk van God gegeven zijn. De Heilige Geest is onze leermeester, die zich met de kleinste kindertjes inlaat en met de meest ontwikkelde studenten. Met de kleinste kinderen om hun het abc van de Schrift te leren, en met de meest ontwikkelde studenten, om met hen na het horen van de professorale lessen, naar hun woning te gaan, en het gehoorde nader met hen te bespreken. De Heilige Geest is de ware uitlegger. In Christus ontvangen wij de gehele schat Gods in eens; maar de Heilige Geest telt ons de schat uit, goudstuk na goudstuk, opdat wij ons altijd meer verheugen in het altijd weer omzien van onze oneindige schat. De Heilige Geest is dus de Bouwmeester, die op de gelegde grondslagen het gebouw optrekt en versiert. Ook daarom schiep God de wereld niet in eens, maar in zes dagen, opdat de Heilige Geest uit de chaos een prachtige schepping zou doen oprijzen. Daarom wordt Hij ook de vinger Gods genoemd, omdat het de vinger is, waarmee men het aller fijnste doet. Zijn de gelovigen nog ruwe diamanten, het zegt niets, want zij zijn echt, en de Heilige Geest is daar om ze te ontbolsteren en tot sieraden van Christus kroon te maken. De Heilige Geest is een kweker van het schone, een opvoeder van het zwakke. Hoe dikwijls zien wij aan de kinderen, dat zij liefde hebben om bloemen te kweken, en ook voor de jonge huisdiertjes. Het is een goed teken voor de gesteldheid van hun harten. Dewelke wij ook spreken, niet met woorden, die de menselijke wijsheid leert, maar met woorden, die de Heilige Geest leert, geestelijke dingen met geestelijke dingen samenvoegende. Wat men geleerd heeft en verstaat, dat leert men anderen en doet men anderen verstaan, op dezelfde wijze als men het geleerd heeft. Door de Heilige Geest onderwezen, onderwijzen wij uit zijn onderwijs en op zijn wijze. Wij kunnen dus het aangeleerde niet mededelen uit de geest van de wereld, met woorden, die de menselijke wijsheid leert, en alleen menselijke, wereldse belangen en zaken ten doel hebben; maar wij kunnen het ontvangene alleen teruggeven met woorden, die de Heilige Geest leert, geestelijke dingen, Waaronder ook het vergelijken van schrift met schrift behoort, met geestelijke samenvoegende. Dat is, wij kunnen de hemelse dingen niet beschouwen van een aards, maar enkel van een hemels standpunt. De aardse dingen moeten eerst geestelijk gemaakt worden, zullen zij op het gebied van de Geest Gods bruikbaar zijn, zo als de Heer in de gelijkenissen het aardse alleen opnam in betrekking tot het hemelse. In één woord: geestelijke dingen moeten geestelijk besproken worden. Maar de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die van de Geestes Gods zijn, want ze zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden. De natuurlijke mens is de mens zo als hij van nature, door zijn natuurlijke geboorte is, een redelijk, zedelijk wezen, maar binnen de aardse grenzen. Hij leeft voor de aarde, voor het edelste van de aarde soms door zijn wetenschap, kunst, edel karakter en daad; maar toch voor de aarde. Voor God, voor de hemel leeft hij niet; zijn zondigheid maakt Hem dit onmogelijk. God is heilig, en hoe zou het onheilige voor Hem leven kunnen? Het is ene tegenstrijdigheid. De natuurlijke mens leeft dus voor zichzelf en andere mensen. Wel kan hij aan het hogere denken en denkt hij aan het hogere, maar als een ideaal, ene zaak, waaraan hij niets kan doen, en waarvoor hij dan ook niets doet. Nu kan een mens zich niet zelf buiten zijn natuur, niet boven zichzelf plaatsen, evenmin als enig aards lichaam, hoe ligt ook op zichzelf, zich buiten of boven de wet der zwaarte kan stellen. Zelfs het

kleinste vedertje of herfst draadje kan, hoe lang het in de lucht zweve, zich daarin niet voortdurend ophouden, het moet ten laatste tot de aarde terugvallen. Het goddelijk geestelijke en hiervan wordt alleen gesproken is dus de natuurlijke mens niet alleen onverstaanbaar, maar ook ene dwaasheid, want het strijdt met zijn menselijke, geestelijke natuur, en wat daarmede strijdt is hem, in plaats van ene waarheid, een onwaarheid, ja ene belachelijke, dwaze onwaarheid. Hem ontbreekt het goddelijk, geestelijk onderscheidingsvermogen, evenals de dove het onderscheidingsvermogen mist van de muziek en de blinde van de kleuren. Doch de geestelijke mens onderscheidt wel alle dingen, maar hij zelf wordt van niemand onderscheiden. Op het onderscheiden komt alles in de redeneerkunde aan; Wie goed onderscheidt, onderwijst goed. Want niets kan algemeen opgevat, maar alles moet verbijzonderd worden. Ook dat is ene gave van de Heilige Geestes. De Heilige Geest onderwijst ons wel, maar niet buiten de Schrift, en ontslaat ons ook niet van eigen onderzoek en gebruik maken van het onderzoek van anderen en van onszelf. Zo weet een geestelijk mens wat de natuurlijke toestand van het hart, wat ongeloof is; want hij zelf heeft dat ondervonden; maar een natuurlijk mens weet niet wat geloof, wat bekering, wat Christendom is, omdat hij er niets van ondervonden heeft. Zo wordt hij door de gelovige begrepen, zonder de gelovige te kunnen begrijpen. Wij zeiden het meermalen, het meerdere oordeelt het mindere, niet het mindere het meerdere. Reeds oordeelt het meerdere verstand het mindere, want het ziet meer en ziet verder. Men kan ene zaak van één zijde beschouwen, omdat ons verstand niet verder reikt, terwijl andere hogere verstanden ze van vele zijden tegelijk en dus volmaakter beschouwen. Doch ook van het hoogste menselijk verstand kan niet gezegd worden, zonder de grootste aanmatiging, dat het zelf wel alles en allen onderscheidt, maar door niemand in iets onderscheiden wordt. Altijd is er meester boven meester, en juist de meest wetenden onder de mensen ontmoeten in de loop hun studiën mannen, denkers, voor wier denkkracht zij versuft staan, gelijk de aankomende knaap voor hetgeen de onderwijzer zegt. Alleen van de geestelijken, van de door Gods Geest onderwezen mens kan zonder enige aanmatiging gezegd worden, dat hij alle dingen onderscheidt: de natuurlijke van de bovennatuurlijke, de aardse van de hemelse dingen, zonder zelf door iemand uit de bloot natuurlijke mensen, ook uit de meest wetende en hoogstgeleerde, onderscheiden te worden. Voor de geniaalste natuurlijke mens is de geestelijke, de door Gods Geest onderwezen en bestuurd wordende mens een boek in ene vreemde taal, die hij niet verstaat, en dat hij dus niet kan lezen. Want wie heeft de zin des Heeren gekend, die Hem zou onderrichten? De zin des Heeren is hier de innerlijke verborgen Geest van God. Het is gelijk Romeinen 11:34, een aanhaling van Jesaja 40:13-14: Wie heeft de Geest des Heeren bestierd, en wie heeft Hem als raadsman onderwezen? Met wie heeft Hij raad gehouden, die Hem verstand zon geven, en Hem zou leren van het pad des rechts? En Hem wetenschap zou leren, en Hem bekend zou maken de weg des veelvoudigen verstands? Waar is er een uit de wijsten en geleerdsten van de kinderen der mensen opgestaan, die uit zichzelf reeds wist wat door Gods Geest verborgen was, zodat hij de Heer voorkomen en Hem onderrichten kon? Immers niemand. Maar wij hebben de zin van Christus. Wij hebben de innerlijk verborgen Geest van Christus, en door Hem alleen weten wij de dingen, die ons van God geschonken zijn. En ik, broeders! kon tot u niet spreken als tot geestelijke, maar als tot vleselijke, als tot jonge kinderen in Christus. De apostel had zich ook met de stichting van de Corinthische gemeente niet voorgesteld, dat zij uit enkel bekeerden bestond, die op eens van de duisternis des ongeloofs in het volle licht des geloofs getreden waren. Hij wist te goed, dat ook in het geestelijke de nacht door schemering en morgenrood tot dag wordt. Maar genoeg, dat men de nacht achter zich heeft, en de schemering en het morgenrood is ook reeds dag, hoe flauw dan ook. De woorden van de tekst zijn dan ook het toonbeeld van een herderlijke vermaning, niet afstotend van het fondament, niet afsnijdend van de gemeente, maar ernstig vermanend en met liefde terechtwijzend. Doch hoe innerlijk scherp tevens! Deze naar hun mening hoogstwijze mensen worden niet berispt om hun eigen wijsheid, maar de apostel zegt hun, dat hij hun het uitnemendste nog niet heeft kunnen mededelen, omdat

zij nog niet meer waren dan kinderen! Dit zegt nog meer dan ene bestraffing, het was ene beschaming. Ik heb u met melk gevoed en niet met vaste spijs. Want gij vermocht toen nog niet, ja gij vermoogt ook nu nog niet. De apostel richtte zijn onderwijs in naar hun vatbaarheid. Hij verkondigde hun Christus in zijn offerande als de enige weg tot behoudenis, maar liet de daaruit voortvloeiende heerlijkheid Gods onbesproken. Wij zien hieruit, dat niet alle gelovigen vaste spijs kunnen verdragen, en dus met melk moeten worden gevoed, tot zolang zij dit kunnen. Wij moeten dus, Om een voorbeeld te noemen, bij pas bekeerden niet komen met de leer van de voorverordinering; om die te verstaan en aan te nemen moet men een beproefd Christen zijn, die in vele beproevingen geleerd en gelouterd is van alle eigen mening en eigen dunk, en geleerd heeft door niets dan door Gods genade aanvankelijk gered te zijn, en onophoudelijk tot de einde toe gered te worden. Want gij zijt nog vleselijk. Gij ziet hier weer het tegenstrijdige in de gelovige verenigd. Hij is eensdeels geestelijk, anderdeels kan hij vleselijk zijn en lang blijven; want de apostel beklaagt zich, dat de Corinthiërs nog dezelfde waren als toen hij persoonlijk bij hen was. Men kan een gelovige zijn en toch in vele dingen vleselijk zijn, dat is: een Christen met vele gebreken. De natuurlijke mens daarentegen heeft dezelfde gebreken, zonder een gelovige te zijn. Want omdat onder u nijd is, en twist, en tweedracht, zijt gij niet vleselijk en wandelt gij niet naar de mens? Een ongewijd schrijver zou zeker gezegd hebben, dat zij ongeestelijk waren; het woord vleselijk zou hem te hard zijn geweest, om dat voor gelovigen te gebruiken. Maar de getuigen Gods spreken altijd de volle waarheid, want God wil dat alles waar zij. Een bekeerd mens mag zich niet beschouwen als een heilige, maar hij mag niet handelen als een onheilige. En dit laatste gebeurt niet zelden ook bij de meest verstandelijke Christenen, bij wie de praktijk volstrekt niet in evenredigheid staat met hun kennis, zodat zij ernstige bestraffing behoeven. De apostel noemt dit vleselijk zijn, een wandelen naar de mens. De Christen moet wandelen naar Christus, hij heeft opgehouden tot alle mensen te behoren, hij is van deze afgezonderd, om niet langer hun wegen te bewandelen, hun ondeugden te bedrijven, hun denkwijze te volgen. Want als de een zegt: Ik ben van Paulus; en een ander: ik ben van Apollos, zijt gij niet vleselijk? De apostel keert terug tot hun partijschap, als het grote bewijs hun vleselijkheid, maar noemt zich thans met Apollos alleen, omdat zij beide in de nauwste en persoonlijkste betrekking tot de bediening van het Evangelie onder hen stonden. Deze partijschap kwam bij hen daarom voort uit een vleselijke zin, omdat zij op de personen zagen en niet op hun werk, als het werk Gods. Zij vereenzelvigden beide, zagen daarbij Christus voorbij, en gaven de dienaren de eer, die de Meester alleen toekwam. Wie is dan Paulus en wie is Apollos, anders dan dienaars, door welke gij geloofd hebt, en dat, gelijk de Heer aan een iegelijk gegeven heeft. Het is in het koninkrijk van God gelijk in elke geordende maatschappij, fabriek of kantoor. Er zijn verschillende werkzaamheden te verrichten, die aan onderscheidene personen worden toevertrouwd, opdat alles geregeld en met vaardigheid ga en het gestelde doel bereike. En hoe gelukkig is dit, daar niet alle mensen dezelfde bekwaamheid hebben; en die nu de zaken aangaan, plaatst ieder aan dat werk, waartoe hij hen geschikt acht. Ik heb geplant, Apollos heeft nat gemaakt, maar God heeft de wasdom gegeven. De wasdom is de hoofdzaak, daarom alleen moet het te doen zijn, en God alleen kan die geven. Door enkel zijn vermaak te hebben in te planten en te kweken, zou men de kinderen gelijk zijn, die ook in de tuin hunner ouders vermaak vinden in planten en begieten, maar aan geen vrucht denken. Wij daarentegen moeten geen werk doen zonder God te bidden om zijn zegen, zijn wasdom daaraan toe te voegen, opdat ons gebed niet tevergeefs zij. Zo is dan hij, die plant, noch hij, die nat maakt, iets, maar God, die de wasdom geeft. De eer van beider werk komt alleen God toe, want niet hij, die een werk begint, maar hij, die het voltooit, is er de meester van. En die plant en die nat maakt zijn één, zij staan met elkander volkomen gelijk; ze zijn beide werklieden in de hof van de grote hovenier. Nu ligt de zegen niet in het maaien, maar in hetgeen gij zaait. De Heer zelf heeft uitwendig weinig zegen gehad op zijn arbeid, doch Hij was de grote zaaier. Maar een ieder zal zijn loon ontvangen naar zijn arbeid. Als werklieden staan planter en kweker gelijk,

maar daarom heeft ieder toch zijn wijze van werken, en kan het ene werk beter gedaan worden dan het andere; en naar het werk zal het loon zijn. Verwonderen wij ons niet, dat er op het gebied der genade van loon gesproken wordt. Wij mogen, ja wij kunnen niet werken om loon, want wij zijn geen loontrekkende heiligen, maar God wil niet, dat iemand in zijn arbeid is om niet; daartoe is Hij te groot, te rijk, te mild, en daarom wil Hij dat men de dorsende os niet zal muilbanden, en dat een arbeider onder de mensen zijn loon waardig zal gekeurd worden en beloont Hij zelf de zijnen koninklijk. Want wij zijn Gods medearbeiders. Door ons in zijn dienst te stellen, plaatst God ons naast zichzelf, want nooit laat God ons het werk alleen doen, altijd werkt Hij met ons mee, altijd is Hij zelf bij het werk met zijn regelen de wijsheid, met zijn aanmoedigende hulp. Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik werk ook, zegt de Heer. Welk ene heerlijkheid! Waar vindt men zulk ene voorstelling van het werk dan in de Schrift. Daarin is alles van God tot God, met God. Bij de mensen is alles van mensen tot mensen, door mensen. Gods akkerwerk, Gods gebouw zijt gij. De apostel gebruikt tweeërlei beeld, omdat het planten en kweken alleen van een akkerwerk kan gezegd worden; doch nu wil de apostel dezelfde zaak op ene andere wijze uitdrukken, en noemt tot dat einde de gemeente een gebouw Gods. Naar de genade Gods, die mij gegeven is, heb ik als een wijs bouwmeester het fondament gelegd. De apostel schroomt niet zich een wijs bouwmeester te noemen. Hij denkt er niet aan dat hij zichzelf hiermee zou verheffen. Immers hij schrijft dit toe aan de genade Gods, die hem gegeven was. Wij kunnen ook al te bevreesd zijn om onszelf als bekwaam tot het werk te noemen. Wij menen er gewoonlijk onszelf mee te verkleinen, en verkleinen er de genade Gods mee, die ons deze bekwaamheid gegeven heeft. En een ander bouwt daarop. In het koningrijk van God kan niemand zeggen dat hij enig werk, welk ook, voltooit. Alles is daarin begin en voortgang al de tijden door, tot aan de voleinding van de wereld. Mattheus 28:20. Alsdan zal de Heer de kroon zetten op al het werk van zichzelf en de zijnen, het koninkrijk van God in volstrekte volmaaktheid voorstellen en als zodanig aan God de Vader overgeven. 1 Corinthiërs 15:24-28. Tot zolang kan de wijste bouwmeester onder ons niet zeggen, dat hij meer dan een grond gelegd heeft, waarop anderen voort kunnen bouwen. Maar een ieder zie toe hoe hij daarop bouwt. Het bouwen is niet genoeg, de wijze van bouwen komt er grotelijks bij in aanmerking, en bepaalt de waarde, doelmatigheid, vrucht en loon van het werk. Want niemand kan een ander fondament leggen, dan het geen gelegd is, hetwelk is Jezus Christus. Dit is weer één van de woorden, die voor de eeuwigheid gezegd zijn. Wij zouden de apostel echter misverstaan, wanneer wij met dit leggen van het fondament zouden verstaan het leggen van de grondslagen van een gebouw, zo als wij dat gewoonlijk daarmee verstaan. Immers hij zegt hier, dat het fondament door hem gelegd: Christus is. Wij moeten dus onder fondament verstaan, wat bij ons het leggen is van de eerste steen, die het eerste begin is van geheel het huis. Als zodanig wordt de Heer voorgesteld in de plaats: de steen, die de bouwlieden verworpen hebben, is tot een hoofd des hoeks geworden, Psalm 118.22. Er is een eerste steen en een laatste steen. De eerste is de grondsteen, de andere, de laatste, de gevelsteen aan de voorzijde, die het gehele gebouw voltooit en versiert. Geen andere eerste steen, geen andere grondslag kan van het Godsgebouw gelegd worden, dan die door God zelf gelegd is op aarde, en die Hij ook nu door Paulus in de gemeente te Corinthe en in alle gemeenten door hem gesticht, gelegd heeft. En indien iemand op dit fondament bouwt, goud, zilver, kostelijke stenen, hout, hooi, stoppelen, eens iegelijks werk zal openbaar worden. De grondsteen is onveranderlijk vast en onveranderlijk schoon; hij is van enkel diamant, van God als de kostbaarste steen zelf gelegd in Sion, als uitverkoren en dierbaar. O, als de heerlijkheid des Heeren onze rotsen doorscheen, zij zouden zo vele reusachtige diamanten zijn; en nu deze grondsteen van het Godsgebouw is er op de hoogte van doorschenen, en eenmaal zal geheel het gebouw er van doorschenen zijn. of wat zegt de Heer van zijne kerk door de mond van Jesaja (Jesaja 54:11-13): Gij verdrukte, door onweer voortgedrevene, ongetrooste! zie, Ik zal uw stenen geheel sierlijk leggen en Ik zal u op saffieren grondvesten, en uw glasvensters zal Ik kristallijnen maken, en uw ganse landpalen van

aangename stenen. En al uw kinderen zullen van de Heer geleerd zijn, en de vrede van u kinderen zal groot zijn. Op de grondslag begint eerst de bouw. De apostelen moesten de bouwlieden zijn, gelijk de priesters en levieten en later de schrift- en wetgeleerden in Israël bestemd waren dit te zijn; doch deze hadden ten laatste de grondsteen verworpen, en de apostelen en de hun ter zijde staande of hen volgende leraars vervingen hun plaats. Deze bouwden op de gelegde grondslag aan het Godsgebouw, maar ieder met andere bouwstoffen. De een bracht goud, de andere zilver, een derde kostbare stenen (marmer en edelgesteenten) aan, om de vertrekken te versieren; nog anderen hout om de enkele delen te verbinden, en ook nog anderen hooi en stoppelen. Doch deze zijn geen bouwstoffen, hoe komen de bouwers daarmee aan, en wat willen zij daarmee doen? Och er zijn, wie weet het niet? bouwlieden aan des Heeren tempel, wie het geheel onverschillig is, wat zij tot de bouw aanbrengen, die dwaas genoeg, hooi en stoppelen ook voor bouwstoffen aanzien, of althans voor nodige dingen, die even goed als goud, zilver, kostbare stenen en hout, hun plaats kunnen vinden. Het zijn de mensen, die, zonder de grondslag van het Christendom aan te tasten, er onnutte, wereldse dingen aan menen te moeten toevoegen, zo als bij de Roomsen monnikenorden en bedevaarten, en bij de Protestanten onkerkelijke zaken en ongeestelijke belangen, die in betrekking tot de gelegde grondslag niet de minste waarde hebben. Wij zien zelfs uit de proef, die het Godsgebouw moet doorstaan, dat het hout, dat anders bij ieder aards gebouw even nodig is als steen en metaal, aan het Godsgebouw niet mag worden aangebracht, omdat het gebouw zelf evenals de grondslag van even onverderfelijke bouwstoffen moet worden samengesteld, zodat de apostel deze in twee drietallen verdeelt; en nu willen de laatstgenoemde bedervers dat prachtig uit enkel goud, zilver en edelgesteenten opgetrokken gebouw met hout en hooi vullen, als ware het een pakhuis, en met een strooien dak bedekken! Eens iegelijks werk zal openbaar worden. Er is niets, waar niet de proef op genomen wordt. De proef des tijds gaat over alle tijdelijke dingen, de proef van de eeuwigheid gaat over alle eeuwige dingen. Het is de proef van God, zijn oordeel. Want de dag zal het verklaren, omdat het door vuur ontdekt wordt, en hoedanig eens iegelijks werk is zal het vuur beproeven. Het hoogste werk moet als zodanig de hoogste proef doorstaan, en de hoogste proef is het vuur. Het vuur, dat elk aards huis verteert, moet geen kracht hebben op hetgeen eeuwig blijven moet. De dag des Heeren aan het einde van de dagen zal de dag zijns oordeels zijn. Alsdan zal al het verborgene openbaar worden wat in betrekking staat tot het koninkrijk van God. Al de arbeiders aan Gods huis zullen alsdan door de opperbouwmeester worden geoordeeld uit hun werk door de proef, die er voor hun ogen op genomen wordt. Zo iemands werk blijft, dat hij daarop gebouwd heeft, die zal loon ontvangen; zo iemands werk zal verbrand worden, die zal schade lijden. Het loon zal naar de arbeid zijn, en waar nu blijkt dat erin het geheel geen arbeid gedaan is, geen bouwstoffen geleverd zijn, daar zal alle loon gemist worden. God is rechtvaardig, waar Hij beloning belooft voor de arbeid, daar moet Hij straf eisen voor de nalatigheid. Doch Hij is ook genadig. Hij heeft hier niet te doen met kwaadwilligen, die moedwillig verkeerde bouwstoffen aanbrengen, om de grondslag ervan oneer aan te doen, maar met onverstandige, onbekwame, onverschillige werklieden; zonder beeld gesproken, met geen vijanden, maar trage gelovigen, die, zo als erin de Corinthische gemeente en ook te allen tijde waren, de zaken Gods niet ter hand namen als Luther, maar als velen in zijn tijd, die als Erasmus (die wij echter niet met hen in alles willen gelijk stellen) die zaken met een zacht lijntje meenden te kunnen bevorderen. Maar hij zelf zal behouden worden, doch alzo als door vuur. Het is de doorgaande leer van de Schrift, dat erin de zaligheid onderscheidene heerlijkheden zijn, en dat deze laatste door God tot beloning van zijn martelaren, getrouwe getuigen en getrouwe arbeiders gesteld werden. De zaligheid is uit genade, en als zodanig heeft zij met geen werk te doen; ieder gelovige wordt dus uit genade zalig, mits hij in de genade blijve. Nu zou men zeggen: hoe kan men meer dan hoogst gelukkig zijn? En wij antwoorden: Neen, dat kan men niet, maar de heerlijkheden brengen ook geen meerder geluk, geen hoger gevoel van gelukzaligheid aan, maar zij geven alleen de bijzondere

eer aan, die de rechtvaardige Rechter betoont aan hen, die Hij uitverkoren heeft om veel voor Hem te lijden, te strijden en te arbeiden. Gij ziet reeds hieruit het verband van Gods uitverkiezing in de tijd en in de eeuwigheid. De heerlijkheid, die een zalige deelachtig wordt, is de uitdrukking van zijn lijden en zwoegen om van de Heeren wil op aarde. Ook zelfs in de hemel is het woord van de Schrift waar: (2 Kronieken 25:9) De Heer heeft meer dan dit om u te geven. Wie zal de Heer grenzen stellen, ook in de bewijzen van zijn genade? Kan Hij niet en zal Hij niet genade boven genade bewijzen in de eeuwigheid, welke ook geen grenzen heeft? En zullen wij het nu niet met dankbare aanbidding Gods zien en er dan God meed verheerlijken, dat wij een Stefanus en Paulus, een Luther en Calvijn met ene kroon boven onze kroon verheerlijkt zien? Maar zelf zal hij behouden worden, doch alzo als door vuur. Voorzeker een even vreselijk als vertroostend woord, want niet alleen moet ons werk door het vuur gaan, maar wijzelf met ons werk. Al ons werk te zien vergaan, is vreselijk, maar onszelf door de vlam gevat te zien, zou nog vreselijker zijn. Ons werk kan onbeduidend zijn, maar wij mogen niet ongelovig zijn. Ons werk moge ons geen eer aanbrengen, maar ons geloof moet ons behouden. Wij hebben alzo in dit opzicht onze eigen zaligheid te werken met vrezen en beven, en onszelf met allen ernst te onderzoeken of wij in het geloof zijn, of Christus in ons is, of wij met ons hart aan Hem verbonden zijn; Want die gelooft zal zalig worden, en die niet gelooft zal verdoemd worden. Zijn wij echter gelovigen, dan is datzelfde woord ons ene grote vertroosting bij de zekerheid dat onze werken ons niet van de zaligheid zullen uitsluiten, en dat ook het aller geringste werk in het geloof (aan Christus en de zijnen en om zijnentwil gedaan) de Heer welgevallig is; Want hoevelen, die zichzelf bij al hun werk niet anders kunnen beschouwen dan als onnutte dienstknechten, omdat zij niets deden dan hetgeen zij schuldig waren te doen, ja die nog veel minder deden. Intussen sporen ook dat woord des Heeren ons aan, de lofspraak over Maria van Bethanie ook op ons te horen toepassen: Zij heeft gedaan wat zij kon. Weet gij niet, dat gij Gods tempel zijt, en de Geest Gods in ulieden woont? Zo iemand de tempel Gods schendt, die zal God schenden, want de tempel Gods is heilig, welke gij zijt. Van het beeld komt Paulus tot de zaak. Het Godsgebouw is de gemeente des Heeren, naar het woord van Petrus (1 Petrus 2:4-5): Tot welke komende, als tot een levende steen, van de mensen wel verworpen, maar bij God uitverkoren en dierbaar, zo wordt gij ook zelf, als levende stenen, gebouwd tot een geestelijk huis. De Heer had allereerst zijn lichaam een tempel genoemd, en zo is de gemeente, als zijn geestelijk lichaam, een tempel als Hijzelf, ja zijn al de zijnen tempelen, in welke de Geest Gods woont en werkt. De Apostel neemt nu ook het verkeerd bouwen in hogere ernst en in de enkele gevolgen op. Het ontsieren van het gebouw kan tot een ontering van het gebouw strekken; men kan er de tempel Gods schande mee aandoen, en dat schenden van zijn huis laat God niet ongestraft; want het is een ontheiligen van zijn heilige woning, en hij, die het doet, wordt door God geschonden, ontheiligd, buiten het heilige gesteld. Zo heeft dan een ieder met de hoogste zorgvuldigheid toe te zien, dat hij zich niet aan het heilige vergrijpe; want het wordt niet door God geduld, zo als uit talrijke voorbeelden blijkt, niet alleen in het oude Testament aan Dathan, Abiram, Achan, Uza, Uzzia, maar ook onder het Nieuwe Testament aan Ananias en Saffira, en Elymas de tovenaar. Niemand bedriegt zichzelf. Niet alleen kunnen anderen ons bedriegen, maar wij kunnen ook onszelf bedriegen door eigendunk, eigenwaan, eigenwijsheid, die zich niet laten waarschuwen, maar menen dit niet te behoeven. Zo iemand onder u dunkt dat hij wijs is in deze wereld, die worden dwaas, opdat hij wijs moge worden; want de wijsheid dezer wereld is dwaasheid bij God. De Apostel komt nog eens met volle kracht tot het in het licht stellen van het verschil tussen wereldse en Goddelijke wijsheid, omdat hij de dwaling in dat opzicht bij de Corinthische gemeente als het ware met wortel en tak wenst uit te roeien. Op het gebied van de geloofs, van de genade, is de wijsheid, die alleen deze wereld betreft, dwaasheid. Het is een heel ander gebied, dat geheel andere eisen heeft. Met de menselijke wijsheid op goddelijk gebied te treden is zoveel als met paard en wagen, die u tot aan het zeestrand voeren, ook over de zee te willen rijden. Dit zou de uiterste dwaasheid zijn.

Neen, wilt gij over de zee, zo zend paard en wagen terug en stap in een schip, dat er u over brengen kan. Want er is geschreven: Hij vat de wijzen in hun arglistigheid; en wederom: De Heer kent de overleggingen der wijzen, dat zij ijdel zijn. Het eerste woord lezen wij wederom bij Job, gelijk het reeds door de apostel aangehaalde (1 Corinthiers 1.19); het tweede Psalm 94.11. Het is Paulus kennelijk te doen om de opgeblazenheid, waartoe de wereldse wijsheid zich zo ligt tegen het Evangelie verheft, te fnuiken. Hij ontkleedt de mens, die zich op zijn verkregene wijsheid laat voorstaan, geheel en al, niet om hem zo te laten, maar om hem in heilig priestergewaad, in plaats van een monnikspij te kleden. Want wij moeten door de enge poort, die ten leven leidt, ingaan gelijk het kindje in het natuurlijke leven, geheel naakt. Het alzo geboren kindje weet niets en zegt niets. Al heeft het de uitnemendste aanleg meegebracht, al zal het de uitnemendste gebieder worden, het is niets dan een krijtend of niets zeggend kind. Doch is het naakt geboren, alles is er voor gereed; het wordt gewassen, het wordt gebakerd, het wordt aan de borst gelegd, in een woord het verkrijgt alles wat het nodig heeft. Zo hebben wij ook in de wedergeboorte niets, om alles te ontvangen. Niemand dan roeme op mensen. De Apostel herhaalt het straks gehoorde woord (1 Corinthiers 1.31): die roemt, roeme in de Heer. Alleen de Heer is de gever van de genade, van de zaligheid, en zo mag geen mens, wie hij ook zij, delen in de eer, de roem, die alleen des Heeren is. Gebruikt de Heer mensen om u tot de genade te roepen en tot de zaligheid te leiden, zij zijn zijne dienaren en daarmee de uwen. Gij kunt er hen om liefhebben, maar gij moet er de Heer voor danken, als zijnde geschenken; de Heer heeft ze aan u gegeven, gelijk ouders hun kinderen leermeesters geven, niet om ze in hun eigen plaats te stellen, maar om ze dienstbaar te doen zijn tot der kinderen meerdere ontwikkeling, volmaakter opvoeding en edeler vorming. Want alles is uwe; hetzij Paulus, hetzij Apollos, hetzij Cefas, hetzij de wereld, hetzij leven, hetzij dood, hetzij tegenwoordige, hetzij toekomende dingen, zij zijn allen uwe. De apostel strekt het eigendomsrecht van de gelovige niet alleen uit over de gaven en krachten van zijn medegelovigen, maar ook over de verschijnselen van zijn eigen leven. Hij beheerst datgene, waardoor de niet-gelovige beheerst wordt. Hij heerst over zijn leven, en richt het in niet naar de eisen van de zinnen, der natuur, maar tot een heilig doel naar zijn geloof; hij heerst ook over zijn dood, hem niet ondergaande als ene straf, gedwongen, maar vrijwillig als ene verlossing; hij beheerst de tegenwoordige dingen, hetzij ze verblijden of bedroeven, door ze dienstbaar te maken aan het heil van zichzelf en van zijn naasten, en hij heerst over de toekomende dingen, door ze niet als toevalligheden uit de loop van de dingen, maar als bepaalde beschikkingen en gaven uit Gods hand te ontvangen. De gelovige is dus de meest onafhankelijke mens van al wat werelds, menselijk, tijdelijk is, maar tevens geheel afhankelijk van ene andere zijde. Doch gij zijt van Christus. Behoren nu de gelovige alle mensen en zaken toe, hij zelf behoort Christus toe, of, nog juister gezegd, hij behoort tot Christus. Heeft hij in zake van de geloofs en van de zaligheid niet te doen met zijns gelijken, hij heeft in alles te doen met Christus. Heerlijk standpunt, niet waar? dat geen mens en geen macht van de natuur zich plaatsen kan tussen ons en de Heer, dat wij met Hem in onmiddellijke betrekking staan. Hoe ver beneden dit standpunt staat de Roomse kerk met haar paus en priesters, heiligen en zielsmissen, als zo vele middelen tussen Christus en de zijnen! Geen heerlijker voorrecht dan des Heeren te zijn; doch wie zal er zich op beroemen, en niet veeleer erin stilte zich over verheugen. Als daarom iemand ons onbescheide genoeg vraagt: zijt gij des Heeren? dan moeten wij niet dadelijk antwoorden, maar doen evenals de kindertjes, die wanneer een vreemde hun iets vraagt, eerst vader en moeder aanzien, en van hen de toestemming verwachten, of zij antwoorden mogen; zo moeten wij ook onze ogen richten op de Heer en Hem in stilte vragen: Mag ik het zeggen, Heer! dat ik de uw ben, en zegt de Heer dan ja, gij zegt het, gij zijt het laat het dan voor de wereld horen. En Christus is van God. Christus is Godes, Hij behoort tot God. De Zoon is des Vaders, beide zijn één, met de Heilige Geest één God, die leeft en regeert in eeuwigheid, en zo keert al de eer terug tot God. Ware Christus niet als tot de Vader behorende, Hij zou de allerhoogste eer niet mogen ontvangen; Want zij zou

Hem niet toekomen; doch nu vloeit al de eer aan de Zoon gegeven, vanzelf uit tot de Vader, door de Heilige Geest. Nu oordeelt de Vader zelf niet meer, maar heeft Hij al het oordeel de Zoon gegeven, opdat zij allen de Zoon eren, gelijk zij de Vader eren. Johannes 5.22,23. Trouwens hoe zou God, die alle vertrouwen, dat niet op Hemzelf rust, vervloekt, de grondslag van zijn eeuwige tempel niet nemen uit Hemzelf, maar uit het schepsel? .Alzo houden ons een ieder mens als dienaars van Christus en uitdelers van de verborgenheden Gods. Alles zij het onze, maar wijzelf moeten allen ten dienste zijn; Want het geloof is wel geen doen, maar ene overgave van hart, om alles te doen wat Gode welbehaaglijk is. Hij, die een allerhoogste rang bekleedt, heeft waarlijk geen reden zich nog hoger te verheffen, of geen behoefte zich nog hoger gesteld te zien door anderen. Een dienaar van Christus te zijn is meer dan de minister van de grootste monarch van de wereld te zijn, en een uitdeler van Gods verborgenheden meer dan de schatmeester van een koning als Salomo. Het moet wel een zeer begerig, of liever onverzadelijk eerzuchtig mens zijn, die nog meer zou willen zijn op aarde. Doch zulke mensen zijn de apostelen niet. Deze voelen zich ten hoogste begenadigd met de waardigheid van gezant, hun door Christus gegeven, al weten zij dat deze waardigheid hier niet met heerlijkheid, maar met het tegendeel, met uiterlijke smaad en lijd en gepaard gaat. De innerlijke vrede, die het echter meebrengt, is hun daarvoor meer dan vergoeding, en dan komt daar nog bij de hoop van de toekomstige heerlijkheid, hun door de Heer beloofd bij getrouwe dienst. En voorts wordt in de uitdelers vereist, dat elk getrouw bevonden wordt. De dienaar is aan het bevel van zijn heer gebonden; hij mag zijn eigen wil niet doen, ook mag hij van zijns heren wil niets af en daaraan niets toedoen. Hij moet getrouw, oprecht, nauwkeurig zijn in zijn dienst. Gij ziet hieruit, hoe treurig het is, als een leraar, die als dienaar van Christus geroepen wordt en komt, ontrouw is aan die roeping, en niet de Heer dient, maar zichzelf door van de Heeren boodschap ter zijde te stellen en zijn eigen boodschap te doen. Hij, die in de hoogste dienst ontrouw is, heeft de hoogste straf te wachten. Aan de anderen kant is de gemeente en ieder gelovige afzonderlijk geroepen, om in de eerste plaats niet te zien op de uitwendige gaven van de leraar, maar op zijn getrouwheid in de bediening; en toch dit wordt meestal niet gedaan. De Corinthische gemeente kwam het ook niet na. Gewoonlijk ziet men het eerst op de uiterlijke gaven, ook wanneer men op de getrouwheid ziet. Het is ene zeer verleidelijke zaak in deze wereld, waarin alles een kleed draagt, waar het oog op ziet, en dat het fraai wil hebben. Men zou menen het billijk te mogen verwachten, dat lieden, die zo vele jaren voorbereiding hadden, en zo ontzaglijk veel moeten weten, eer zij tot de predikdienst worden toegelaten, volkomen toegerust moesten zijn tot het werk. En toch hoevelen ontbreekt het aan de gave om hetgeen zij weten op ene uitnemende en innemende wijze aan de gemeente mee te delen. Wat bewijst ons dit? Dat het niet in iemands macht is, zichzelf ene krachtige fraaie stem, een vurig gestel, levendige gemoedsaandoeningen en een geestdriftige uiting van gedachten te geven. Grote begaafdheden zijn in alle mogelijke betrekkingen zeldzaamheden, uitzonderingen, gelijk in de natuur, waar paarlen en diamanten ook onder de zeldzaamheden behoren. Wij mogen ze niet in de eerste plaats eisen, maar moeten ze als toegift waarderen. Getrouwheid echter in de dienst mogen, moeten wij eisen. Doch zijn wij in dat opzicht altijd getrouw in de beoordeling? heeft daarin niet ook de partijdigheid meermalen haar deel? zien wij door het niet zien van uitwendige gaven, niet ook ligt de innerlijke getrouwheid voorbij, zodat men haar minder acht, ja op de achtergrond stelt? Maar al te veel; daarom laat de apostel volgen: Doch mij is voor het minste, dat ik van ulieden geoordeeld word, of van een menselijk oordeel. De apostel acht zich hiermee niet boven het oordeel van wie het zij verheven, maar onafhankelijk er van. Hij laat er zich niet door ontmoedigen; Want hij weet dat de menselijke beoordeling een zeer gebrekkige is, ook zelfs ons eigen oordeel, want hij zegt: Ja, ik oordeel ook mijzelf niet; want ik ben mijzelf van geen ding bewust; doch ik ben daardoor niet gerechtvaardigd, maar die mij oordeelt is de Heer. De Heer zelf heeft gezegd: oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt. Sluit de Heer hiermee alle beoordeling uit? Neen, Hij ziet met deze woorden kennelijk op de wijze van

oordelen, want er is een lichtvaardig, partijdig, ja vijandig oordelen. Dit blijkt uit hetgeen de Heer onmiddellijk op zijn verbod laat volgen: want met welk oordeel gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden, en met welke maat gij meet, zal u weer gemeten worden. Nochtans ligt juist in het groot gevaar van verkeerd te oordelen de eis, om er ten uiterste voorzichtig mee om te gaan. En nu geeft de apostel in onze tekst de reden aan, waarom wij eigenlijk niet eens onszelf met juistheid kunnen beoordelen het is omdat wij geen hartekenners zijn. Wij kennen ons eigen hart niet, hoeveel te minder dat van anderen. Immers, al zijn wij onszelf niets kwaads bewust in enige zaak, is er daarom geen kwaad in voor de ogen Gods? Zijn er geen verborgen zonden, niet alleen verborgen voor anderen, maar ook voor onszelf? Zegt niet de Psalmist (Psalm 19.13): Wie zou de afdwalingen verstaan? Reinig mij van de verborgene afdwalingen. En wanneer wij nu volkomen overtuigd zijn, dat wij onbekwaam en onbevoegd zijn om met juistheid te oordelen over dingen, die het hart, het geweten, ook van onszelf aangaan, zullen wij ons dan niet zorgvuldig onthouden om een verwerpend oordeel te vellen over onze naasten, en het niet veeleer met Paulus overlaten aan de Heer, die alleen rechtvaardig oordeelt? Wij moeten tot onszelf zeggen: een juist oordeel kan ik niet vellen, en een onjuist oordeel wil ik niet vellen. Zo dan oordeelt niets vóór de tijd, totdat de Heer zal gekomen zijn. Dat de apostelen en eerste Christenen de wederkomst des Heeren spoediger verwacht hebben, dan aan de zijde Gods besloten was, is uit deze en vele andere plaatsen duidelijk; doch dit was bij hen geen dwaling, maar een onwetendheid, welke de Heilige Geest niet ophief, naar het woord des Heeren: Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in zijn eigen macht gesteld heeft (Handelingen 1:7). Het is de mens eigen om spoedig te willen zien gebeuren wat hem hoogst begeerlijk voorkomt, en wat kan er begeerlijker zijn dan de wederkomst des Heeren, waarmee het einde van de strijd aangebroken, de aanvang van het heerlijkste werk gekomen is. De mens haast dus God, en het langdurig uitblijven van de zaak is bij de ongelovige zelfs de verzekerdheid, dat er nooit iets van komen zal, en dus de gehele zaak ene overdrijving is. 2 Petrus 3:3-10. Doch wie gelooft, zal niet haasten, maar tijd en wijze aan onze God overlaten. Doch daarom verwachtten de apostelen en de eerste Christenen de Heer niet zo spoedig uit een ongelovig haasten, maar uit een gelovig verbeiden. De Heer zelf had immers op de roepstem des Heilige Geestes en van de Bruid: Kom! geantwoord: Ja, Ik kom haastelijk. Openbaring 22:17,20. Daarbij maakte de prediking van het Evangelie onder de Heidenen zulk een snelle voortgang, dat Paulus ervan zei (Romeinen 10:17-18) op de vraag: of Jood en heiden niet van het geloof in Gods woord gehoord hadden? Ja toch, hun geluid is over de gehele aarde uitgegaan, en hun woorden tot de einde van de wereld. De apostelen konden zich dus met de eerste Christenen ligt voorstellen, dat met de einde van de wereld, ook de voleinding van de wereld, tot welk tijdstip de nabijheid des Heeren door Hem beloofd werd, (Mattheus 28:20) nabij was. Doch zij dachten niet aan de volgende geslachten van de mensen, die naar Gods raad nog moesten komen, en uit welke nog zo vele duizenden, en daaronder ook wij, die geloven, zalig zouden worden. Hoe gingen hier Gods gedachten die der mensen, ja die van zijn voorname dienaars oneindig te boven. Voorts is het ook begrijpelijk, dat bij ene onbepaalde belofte aan de zijde Gods, aan onze zijde ene bepaling moet volgen. Als de koning tot u of mij zei: "Ik zelf kom bij u", zonder meer, dan kunnen wij hem verwachten over een jaar, als hij weer in de stad komt, maar hij kan ook morgen komen, zodat wij van hetzelfde ogenblik af, dat we zijne belofte vernomen hebben, hem moeten verwachten, en ons daartoe bereid houden. Gij herinnert u uit verscheidene gelijkenissen des Heeren, hoe juist de noodzakelijkheid tot het gedurig waken, wachten, bidden wordt afgeleid uit het niet weten van de knechten en maagden van de juiste tijd, wanneer hun heer terugkomt. Welke ook in het licht zal brengen hetgeen in de duisternis verborgen is, en openbaren de overwegingen van hart, en alsdan zal een ieder lof hebben van God. Het eindoordeel des Heeren zal beslissend zijn, al het voorafgaande is voorlopig, onzeker aan 's mensen zijde. De mens ziet alle dingen alleen op hun oppervlakte, tot het wezen kan hij niet doordringen; maar God ziet ook wat met enkel donker omhuld is, en doet

de verborgenste overwegingen van hart, die onszelf niet zelden onbekend zijn, in het licht treden. En daarover zal een veroordelend vonnis volgen, omdat er geschreven staat (Job 15:14-16, 25:5-6): Wat is de mens, dat hij zuiver zou zijn? en die geboren is van ene vrouw, dat hij rechtvaardig zou zijn? zie, op zijn heiligen zou Hij niet vertrouwen, en de hemelen zijn niet zuiver in zijn ogen, hoeveel temeer is een man gruwelijk en stinkende, die het onrecht indrinkt als water? De sterren zijn niet zuiver in zijn ogen, hoeveel te min de mens, die ene made is, en des mensen kind, die een worm is. Maar de apostel staat niet op het gebied van de natuur, maar van de genade, en hij spreekt niet hier van de mens, maar van de gelovige dienaar van Christus, van zich en Apollos en Céfas, en daarom kon hij er bij voegen, dat een iegelijk, die des Heeren dienaar is, niet de lof over zijn werk middellijk van mensen, maar onmiddellijk van de Heer heeft te verwachten, en zal ontvangen. En deze dingen, broeders! heb ik op mijzelf en Apollos toegepast, om uwentwil, opdat gij aan ons zoudt leren niet te voelen boven hetgeen geschreven is, dat gij niet, de een om eens anders wil, opgeblazen wordt tegen de anderen. De apostel heeft zich met zijn medegenoot Apollos op de plaats van de dienaren van Christus en van de gemeente gesteld, om door eigen voorbeeld ook dezulken op hun juiste plaats te stellen, en zich niet te verheffen boven het standpunt, waarop zij door van de Heeren woord gesteld zijn, om namelijk niet zelf hoogmoedige, opgeblazene kenners en weters en beoordelaars te zijn de een van de ander, en tegen de ander, maar stille, bescheidene, eerbiedige en Gode dankbare ontvangers van Gods verborgenheden, die hun door de apostelen des Heeren werden meegedeeld. Want wie onderscheidt u? "Wie heeft het recht zich hiervan uit te zonderen, of te onderscheiden van en boven anderen, ja van en boven ons?" En wat hebt gij dat gij niet hebt ontvangen? En zo gij het ook ontvangen hebt, wat roemt gij, alsof gij het niet ontvangen had? De wijste van de heidense wijzen, de Griekse wijsgeer Socrates had deze stelregel: "Het begin van alle weten is, dat men niets weet" De Christen heeft nog veel meer reden dit te zeggen; Want in het natuurlijke begint men ja als kindje niets te weten, maar hoeveel weten wij reeds als wij nog maar kinderen zijn, van zelf, zonder dat wij er enige moeite toe deden, omdat wij onophoudelijk onder allerlei indrukken van buiten staan, die als zo vele drukletters zich op het wit papier van onze kennis afdrukken en er blijven staan. Doch in de geestelijke geboorte of wedergeboorte brengt ook de volwassene en meest ontwikkelde of wijste mens niets mee van de geestelijke kennis. Het is alleen God, die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, die alsdan in onze harten schijnt, om te geven verlichting van de kennis van de heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus, 2 Corinthiers 4.6. Zodat wij hiervan niets aan onszelf, maar alles aan de genade Gods moeten toeschrijven. Dit houdt ons in het ons alleen betamend nederig gevoel, dat ons gedurig vraagt: wat hebt gij, dat gij niet ontvangen hebt? Het sluit allen eigen roem buiten; en daarom was het ene scherpe, maar verdiende bestraffing van de apostel aan de Corinthische gemeente: En zo gij het ook ontvangen hebt, wat roemt gij, alsof gij het niet ontvangen had? De Christen moet geen waarheid uitdenken, maar ze van God ontvangen. Het is hiermee als met het geld. Het echte geld wordt aan de munt gemaakt, en van daar in omloop gesteld. Wat wijzelf maken is vals geld. Alrede zijt gij verzadigd, alrede zijt gij rijk geworden, zonder ons hebt gij geheerst. Het is een verwijt als dat van de Heeren aan de gemeente te Laodicea (Openbaring 3:17). Gij zegt: Ik ben rijk en verrijkt geworden, en heb geen ding gebrek; doch ook bij de apostel volgt onmiddellijk wat de Heer met andere woorden onmiddellijk laat volgen: En gij weet niet, dat gij zijt ellendig, en jammerlijk, en arm, en blind, en naakt. De gemeente van Corinthe was rijk in tijdelijke middelen en in geestelijke zegeningen. De eerste rijkdom brengt de tweede veelal in gevaar. Hetgeen wij hebben doet ons soms meer kwaad, dan hetgeen wij niet hebben, ook is er meer gevaar in het te veel, dan in het te min. De Corinthische gemeente had bij al haar gebreken ook de dunk dat zij alleen de ware gemeente uitmaakte; maar God geeft wel nauwe stegen te bewandelen, maar bemint ruime kringen en vrije beweging daarin, geen bekrompenheid van welke aard ook. Ons kleine hart kan alles opnemen, als het maar liefheeft, en dat moet het. En och, of gij heerstet, opdat ook wij met u heersen

mochten! Het was ene eigendunkelijke heerschappij, gelijk het een ingebeelde rijkdom was, waarop de Corinthische Christenen zich beroemden. O de mens kan zich zo sierlijk, ja vorstelijk kleden, door valse paarlen of valse diamanten aan rok of mantel te hechten; maar hij toont er voor de kenner niet anders mee dan zijn ijdelheid en zijn armoede. "Ja (wil de apostel zeggen) waart gij in waarheid heerschappijvoerders over de wereldse begeerlijkheden, over de hoogmoed, de zelfgenoegzaamheid, de zelfverheffing uwe heerschappij zou de onze zijn; Wij zouden uw medeheersers zijn, ja wij zouden in u heersen, die door Gods genade onze planting zijn. En hoe gewenst en vertroostend zou dit voor ons zijn, daar wij in onze personen en in onze bediening het toonbeeld zijn van het tegendeel van alle heerschappij van de hardste en smadelijkste dienstbaarheid naar de wereld. Want ik acht, dat God ons, die de laatste apostelen zijn, ten toon heeft gesteld als tot de dood verwezen; want wij zijn een schouwspel geworden van de wereld en van de engelen en van de mensen. De apostel noemt zich met Apollos onder de laatste apostelen, omdat zij tot de later geroepenen, en niet tot het eerste twaalftal behoren. Hij omvat met deze woorden het lijden, waaraan zij door hun bediening onophoudelijk waren blootgesteld. Neen zij hadden, ofschoon in dienst van de Koning der koningen, die macht had over hemel en aarde, geen koninklijk leven, maar veeleer het leven van ter dood veroordeelde door de wereld, die hen als zodanig tot een schouwspel ten toon stelde, evenals men de misdadige slaven deed, die met de wilde dieren moesten vechten om door deze verscheurd te worden. En dat in het openbaar voor hemel en aarde, voor engelen en mensen, zonder dat zij er uit gered werden. Wij zijn dwazen om Christus wil, maar gij zijt wijzen in Christus. Was de herinnering aan de smadelijke levensweg der apostelen reeds zeer beschamend voor de Corinthische Christenen, die zich verzadigd, rijk en oppermachtig voelde en als zodanig voordeden, hoeveel temeer beschamend en verootmoedigend moest het voor hen zijn, dat de apostel zich met zijn medegenoten ook nog verder tegenover hen in de minderheid stelde, en wel in het smadelijkste, dat iemand overkomen kan dat hij als een dwaas geacht wordt. Met een klein verschil van woorden doet Paulus dit nog meer uitkomen. Hij zegt: "Wij zijn dwazen om Christus wil, maar gij zijt wijzen in Christus." Wij, die de wijsheid Gods verkondigen, worden van de wereld als dwazen beschouwd, omdat wij in die wijsheid Gods, Christus verkondigen als het enig heil van de wereld, en gij zijt naar uw mening, en te rekenen naar uw gedrag en roem, wijzen door Christus, in de kracht van Hem, zodat Christus u tot wijzen stelt, terwijl Hij ons tot dwazen stelt. Wij zijn zwakken, maar gij sterken; gij zijt heerlijken, maar wij verachten. Tot op deze tegenwoordige ure lijden wij honger en lijden wij dorst, en zijn naakt, en worden met vuisten geslagen, en hebben geen vaste woonplaats; en arbeiden, werkende met onze eigen handen; wij worden gescholden, en wij zegenen; wij worden vervolgd en wij verdragen; wij worden gelasterd en wij bidden; wij zijn geworden als uitvaagsels van de wereld, en aller afschrapsel tot nu toe. De apostel beschrijft hier met de voorafgaande verzen de geschiedenis van de martelaren, beginnende met hemzelf en zijn medeapostelen. Gelijk het deze ging zo zou het allen gaan, die God tot zijn gezanten aan de wereld zou afzonderen. En zo is het hun gegaan. De kerkgeschiedenis is daar met haar vele bloedige bladzijden, om het overluid te verkondigen en rusteloos te herinneren. Het is ene ontzettende waarheid, dat Christus zijn gemeente heeft moeten kopen, door zijn bloed niet alleen, maar ook door dat bloed te moeten uitstorten op de voor de wereld allersmadelijkste wijze, op het slavenhout, op het alleen voor de grootste en gemeenste misdadigers opgericht kruis. Voorzeker, het is voor ons verstand een onpeilbaar geheim, dat de vloek der zonde alleen door de vloek van dit lijden kon worden weggenomen. Dat wij de zonde niet kennen in al haar diepte, afgrijselijkheid en strafschuldigheid voor God, en ook niet kunnen kennen, gelijk God die kent, is de oorzaak van de onbegrijpelijkheid van deze zaak voor ons. En niet alleen dat het alleruiterste lijden nodig was voor de Heer van de heerlijkheid, om zijn volk zalig te maken van hun zonden, maar ook zij, die van zijnentwege gezonden werden, om zijn volk tot de door Hem verworven zaligheid te roepen, kunnen hun zending niet vervullen, zonder aan, naar hun mate, uiterst lijden bloot te staan, ja, het te

ondergaan. De Koning is gekruist, en nu moeten zijn naaste dienaren ook gekruisigden zijn opdat zij naast de gekroonde Kruiskoning, ook gekroonde kruiskoningen zijn, naar zijn woord: Zo iemand achter Mij wil komen, die verlochene zich zelf, en neme zijn kruis op en volgt Mij. Die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in mijn troon, gelijk als Ik overwonnen heb, en ben gezeten met mijn Vader in zijn troon. En rondom de troon waren vierentwintig tronen, en op de tronen zag ik de vier en twintig ouderlingen zittende, bekleed met witte klederen, en zij hadden gouden kronen op hun hoofden; en wanneer de dieren heerlijkheid en eer en dankzegging gaven Hem, die op de troon zat, die in alle eeuwigheid leeft, zo vielen de vier en twintig ouderlingen voor Hem, die op de troon zat, en aanbaden Hem, die in alle eeuwigheid leeft, en wierpen hun kronen voor de troon, zeggende: Gij, Heere! zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid en de eer en de kracht; want gij hebt alle dingen geschapen, en door uw wil zijn zij, en zijn zij geschapen. En zij zongen een nieuw lied (voor het Lam), zeggende: Gij zijt waardig het boek te nemen, en zijn zegelen te openen, want Gij zijt geslacht, en hebt ons Gode gekocht met uw bloed, uit alle geslacht en taal en volk en natie, en Gij hebt ons onze God gemaakt tot koningen en priesters, en wij zullen als koningen heersen op de aarde. Mattheus 16:24, Openbaring 3:21, 4:4,9-11, 5:9-10. Gij hoort uit al deze woorden, dat er én door de Heer zelf in de verlossing van zijn volk, én door de zijnen in hun roeping tot de zaligheid ene grote overwinning het doel was en nog is. Een grote overwinning veronderstelt een grote strijd. En welke is die strijd? De apostel zegt het ons Efeziërs 6:10-13: Voorts, mijn broeders! wordt krachtig in de Heer en in de sterkte van zijn macht. Doet aan de gehele wapenrusting Gods, opdat gij kunt staan tegen de listige omleidingen des duivels; want wij hebben de strijd niet tegen vlees en bloed, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de geweldhebbers der wereld, van de duisternis van deze eeuw, tegen de geestelijke boosheden in de lucht. Daarom neemt aan de gehele wapenrusting Gods, opdat gij kunt weerstaan in de boze dag, en alles verricht hebbende, staande blijven. Vergeten wij niet, dat Christus door zijn offerande op het kruis wel de eeuwige macht des satans, of hetgeen hetzelfde is, zijn macht op het gebied van de eeuwigheid heeft vernietigd, maar niet zijn tijdelijke macht, zijn macht in de tijd. Deze laatste duurt zo lang de tijd duurt, eerst met de wereld wordt de overste der wereld te niet gedaan. Christus heeft op het kruis de slang de kop vermorzeld, doch in die zin, dat haar de dodelijke wonde is toegebracht, waaraan zij bloedt tot zolang zij geheel gestorven is. De offerande van Christus is dus ene kop vermorzeling van de slang al de tijden door, en de verzenvermorzeling van Christus door de slang een verzenvermorzeling van Christus door de slang alle tijde door. Christus is haar Heer. Tegen Hem zelf heeft zij geen macht meer, want Hij is als het kind van de vrouw in de Openbaring (Openbaring 12.5,17) weggerukt tot God en zijn troon; maar daarom voert zij nog strijd tegen dezulken, die tot het heilige zaad behoren, die de geboden Gods bewaren, en de getuigenis van Jezus Christus. Ook deze kan zij niet verderven evenmin als de vrouw (de kerk) door haar kan omgebracht worden; nochtans bestrijdt de duivel hen met de tijdelijke macht, die hem nog overgebleven is, en dit temeer dewijl hij weet dat zijn tijd bepaald en kort is (Mattheus 8:29, Openbaring 12:12). Wanneer wij de strijd van de draak in de hemel en zijn uitwerping daaruit voor altoos (Openbaring 12:7-17) als de zinnebeeldige voorstelling van deze zaak beschouwen, dan wordt ook deze ons duidelijk. De aarde is, zolang zij in haar tegenwoordige staat van wereld en zonde verkeert, des satans enig gebied, onder de macht van Christus, die in de zijnen door hem bestreden wordt én hem bestrijdt én overwint, naar het woord van de apostel aan de gemeente te Rome (Romeinen 16:20): En de God des vredes zal de satan haast onder uw voeten verpletteren. Trouwens, het is nu ook duidelijk dat ook voor de gelovigen door de zoenofferande van Christus niet de tijdelijke, maar de eeuwige gevolgen van de zonde zijn te niet gedaan. De sterfelijkheid en zwakheid, de tegenspoeden en bestrijdingen, de kwalen en smarten, de ziekte en de dood blijven alle tijden door dezelfde, maar op het gebied van de eeuwigheid treedt de gelovige in Christus in enkel zaligheid en heerlijkheid. Daarom is de dood gene verschrikking voor de godvruchtige, maar een gezegende

beschikking, Gods, om hem al de vruchten van Christus deelachtig te maken. De laatste vijand, die ook voor hem te niet gedaan wordt, is de dood. Ik schrijf deze dingen, niet om u te beschamen, maar als mijn lieve kinderen vermaan ik u. Wat de apostel zei, moest hen beschamen; dit kon niet anders, doch hij wilde niet, dat zij zouden menen, dat dit zijn eigenlijk doel was, maar veeleer dat hij hen daarmee wilde vermanen, gelijk een liefhebbend vader zijn lieve kinderen, over wie hij de roede opheft, meer om hen te dreigen, dan te treffen; want was de beschaming wat hard voor hen, de vermaning hadden zij nodig. De Heer zelf zendt ons meermalen zijne zegeningen onder enveloppen (bekleedsel), die geen zegeningen schijnen, evenals gelieven op zekere feesttijden elkander kostbare dingen zenden, maar in een onooglijk omhulsel. Want al had gij tienduizend leermeesters in Christus, zo hebt gij toch niet vele vaders. De apostel gebruikt zulk een sterke uitdrukking om de sterkte van zijn liefde jegens hen uit te drukken. En inderdaad leermeesters, al zijn ze nog zo velen in getal, kunnen niet gelijk gesteld worden met één vader. Hij heft dan ook niet de vinger tegen hen op als om hun de les te lezen, maar hij plaatst zijn vinger op hun hart en geweten. Want in Christus Jezus heb ik u door het Evangelie geteeld. De apostel was werkelijk voor de Corinthische gemeente een vader geweest; hij had deze gemeente in de macht en kracht, hem door de Heer verleend, gesticht. En dat nu Paulus zich een geestelijke vader noemt, strijdt niet tegen het bevel van de Heeren aan zijn discipelen en apostelen (Mattheus 23:9): Gij zult niemand uw vader noemen op de aarde; want een is uw Vader, namelijk die in de hemelen is; want de Heer bedoelt niet het vaderschap van de liefde, maar des gezags, zo als duidelijk blijkt uit het onmiddellijk voorafgaande en volgende. De aanleiding tot dit gebod des Heeren was, dat de schriftgeleerden gaarne rabbi, rabbi genoemd werden doch gij, sprak de Heer tot zijn discipelen, zult niet rabbi (meester) genoemd worden, want één is uw Meester, namelijk Christus, en gij zijt allen broeders, maar de meeste van u zal uw dienaar zijn. Gij weet; er heeft zich ook een vaderschap in de Christelijke kerk kenbaar gemaakt, allereerst die van de paus (papa), die men de naam van heilige vader heeft toegekend, welke alleen Gode toekomt (Johannes 17:11), en vervolgens de biechtvaders. De laatsten vooral geven voor, uit liefde zulke vaders te zijn, om de bezwaarde gevoelens te ontlasten en te vertroosten; doch ook dit is niets dan schijn en bedrog, want alleen de gelovige heeft de bevoegdheid om de broeders in Christus en met Christus te vertroosten. En nu weten wij uit de geschiedenis, welke goddeloosheden de biechtvaders als de handlangers van de oppervader te Rome hebben uitgevoerd, vooral bij vorsten en aanzienlijke personen. Dat de bisschop te Rome zich paus laat noemen, en zich het stedehouderschap van Christus aanmatigt, is tegen Christus, en rechtvaardigt zijn naam van antichrist ten volle. wij kunnen het dus als een vaststaande regel beschouwen, dat al wat de Heer verbiedt, datgene is wat niet uit liefde tot Hem, de Heer geschiedt. Zo vermaan ik u dan: zijt mijn navolgers. Uit deze woorden kunnen wij afleiden, welk een voorbeeldige wandel Paulus overal in de gemeente op allerlei wijze en ten allen tijde moet getoond hebben, want het heeft wat in om zich bij een gemeente, in welke men met honderden ogen van vriend en vijand onophoudelijk aangezien wordt, te zeggen: zijt mijne navolgers, niet alleen, maar er ook bij te voegen, zo als hij later in deze zelfde brief (1 Corinthiers 11.1) doet: weest mijn navolgers, gelijkerwijs ook ik van Christus. Daarom heb ik Timotheus tot u gezonden, die mijn lieve en getrouwe zoon is in de Heer, welke u zal indachtig maken mijne wegen, die in Christus zijn, gelijkerwijs ik alom in alle gemeenten leer. Wij weten uit de Handelingen van de apostelen (Handelingen 16.1-3) in welk ene tedere betrekking van liefde deze jeugdige man tot Paulus gekomen is. Paulus trof hem op zijn tweede zendingsreis met Silas te Lystre aan, als een discipel des Heeren; doch daar zijn moeder wel ene gelovige Jodin, maar zijn vader een Griek was, en Paulus hem gaarne tot zijn reisgezel wilde hebben, liet hij Timotheus besnijden, om de ergernis van de Joden door deze in dit geval onverschillige zaak weg te nemen en verder te voorkomen. Ook hier neemt de apostel het geestelijk vaderschap van de liefde op, niet omdat Timotheus door zijn dienst bekend was, maar omdat deze nog zo jong, en Paulus tot een getrouwe hulp was. Deze lieveling en vertrouweling zou

Paulus voorlopig tot de Corinthiërs zenden, omdat hij volkomen bekend was met de wijze hoe Paulus al de gemeenten regelde en ordende. Timotheus zou hun die ordeningen alleen indachtig maken, herinneren, want zij hadden ze reeds persoonlijk van Paulus ontvangen, maar hadden ze kennelijk vergeten. Doch sommigen zijn opgeblazen, alsof ik tot ulieden niet komen zou. Hier blijkt, dat Paulus in de gemeente ook zijn persoonlijke vijanden had, grootsprekers zouden wij zeggen, die het hoogste woord voerden, zich verhieven tot boven de apostelen, en zelf de oversten wilden zijn, en de oversten wilde spelen. Deze meenden, dat Paulus zelf niet zou komen, omdat zijn tegenpartij hem te machtig was, waarom hij dan ook Timotheus in zijn plaats tot hen zond. Maar ik zal haast tot u komen, zo de Heer wil. De apostel gebruikte niet altijd, maar meermalen het woord zo de Heer wil, overeenkomstig de vermaning van Jacobus (Jacobus 4:15). Er behoort bij het gebruiken van alle geestelijke woorden een kiesheid en omzichtigheid en wijsheid in wanneer wij het moeten zeggen, en wanneer wij het niet moeten zeggen. Zeggen wij het altijd, dan wordt het ligt een sleur, waarvan de wereld ons billijk een verwijt maakt; zeggen wij het nooit, dan handelen wij onafhankelijk. Wij moeten dus zulke uitdrukkingen gebruiken, waar zij onvermijdelijk zijn. De apostel verklaart in de tekst met alle ernst persoonlijk te zullen komen, wanneer God het niet bepaald zou verhinderen. En ik zal dan verstaan niet de woorden dergenen, die opgeblazen zijn, maar de kracht; want het koninkrijk van God is niet gelegen in woorden, maar in kracht. Het woord moet de daad tot gevolg hebben, anders heeft het geen kracht. Daarom is de grootspraak zo ijdel, omdat zij niets uitwerkt, dan minachting voor de grootspreker. De prediking van het Evangelie daarentegen bestaat niet in blote woorden, maar in daden, hetzij van uitwendige aard, door wonderen en tekenen, of van innerlijke aard, van overtuiging van hart, van bekering, van geloof, van heiligmaking. De apostel zou bij zijn persoonlijke komst in de gemeente de proef nemen bij de opgeblazenen of zij iets anders deden, dan in de lucht slaan. Wat wilt gij? zal ik met de roede tot u komen, of in liefde en in de geest van de zachtmoedigheid? Geen vrede tot elke prijs. Niets mag opgeofferd worden, alles moet zijn plaats hebben. De waarheid wordt alleen gevonden in de weg van de eenstemmigheid. Geen eenheid zonder waarheid. De mens gewent zeer ligt aan sleur, en gaat ten laatste graag één gang. Doch de rechter- en linkerhand moeten elkaar dienen; maar zo zij dit niet doen en onafhankelijk willen werken, dan heeft God ze niet gemaakt. De apostel gedraagt zich hier als de heelmeester, die alvorens de lijder te opereren, hem op de zachtste wijze zo plaatst, dat hem het minste leed en de meeste hulp wordt toegebracht. De apostel bedreigt en lokt tegelijk. Hij wil dat men in de tussentijd van zijn vertoeven tot zichzelf inkeren, en alle redenen wegnemen zou om hem te noodzaken van zijn apostolisch gezag gebruik te maken. Hij zo u komen, maar het zou van hen zelf af hangen, hoe hij zou komen: óf met gestrengheid, óf met zachtheid. Er was evenwel één zaak in de gemeente, waarover hij reeds nu niet in liefde en in de geest der zachtmoedigheid, maar met de roede komen moest.

5:1 De ontucht.

Men hoort ganselijk, dat er hoererij onder u is, en zodanige hoererij, die ook onder de Heidenen niet genoemd wordt, alzo dat er een van zijn vader vrouw heeft. Dat erin de gemeente van Christus niet alleen wereldse wijsheid, wereldse dwalingen en aanmatigingen ingeslopen waren, mocht ons bevreemden, maar dat er zulk ene zonde van ontucht in haar bedreven kon worden, zou wel niemand tevoren hebben kunnen vermoeden; en toch was het zo. Het is alsof in deze gemeente al het verkeerde, dat mogelijk was, tot werkelijkheid worden, en daarmee tot openbaarheid komen en door de Heilige Geest bij monde of pen van de apostelen bestraft worden moest. In de gemeente te Jeruzalem openbaarde zich het bederf het allereerst en op het hoogst in de leugenachtige handelwijze van Ananias en Saffira; maar van zulke grove ontucht, als wij hier vinden, was daar geen spoor. Zeker was het ene gemeente uit de Heidenen, maar de apostel verwijt de Corinthische gemeente, dat de bij hen gepleegde gruwel zelfs niet bij de heidenen genoemd werd. Dit geldt natuurlijk alleen de wijze hoe de ontucht uitgeoefend werd; doch de ontucht was uit het heidendom in de gemeente overgeplant. Herinnert u, dat Corinthe een van de bloeiendste, weelderigste steden van Griekenland was, alwaar de Venusdienst haar tempels en altaren had. Meest alle godsdiensten der heidenen waren en zijn nog gepaard met ontucht, omdat bij de zondige mens juist datgene, wat met het beste begint, in het slechtste eindigt. Het is hiermee als met het gebruik van wijn. Men begint met genot van het edelste, dat er is, en men eindigt in de dronkenschap, die de moeder is van ene menigte jammeren, en in ieder geval van laagheid en verdierlijking. Ook in de gemeente Gods begint menigeen in de geest, om te eindigen in het vlees. Geestelijke aandoeningen, godsdienstige opwekkingen van het gevoel van hart worden ligt opwindingen van het gevoel van de lichaams, van de zinnen, maken deze sterker en krachtiger dan zij anders waren, en bezorgen haar de overhand. Ieder gelovige heeft niet zelden ondervindingen en aanvechtingen in dit opzicht. Ook zelfs de apostel Paulus wist daarvan; van waar anders zijn woord in deze zelfde brief (1 Corinthiërs 9:26-27): Ik loop dan alzo, niet als op het onzekere; ik kamp alzo, niet als in de lucht slaande; maar ik bedwing mijn lichaam, en breng het tot dienstbaarheid, opdat ik niet enigszins, daar ik anderen gepredikt heb, zelf verwerpelijk worde. Ieder gelovige zij dus op zijn hoede voor die strik, welke ook op de weg van het godsdienstig leven wordt gevonden, vooral wanneer het ons uiterlijk goed gaat. De geschiedenis van de Munsterse wederdopers toont dit met grote trekken. Welvaart en wellust was bij hen dezelfde zaak. Bij de Corinthische heidenen was het niet anders. Wij herinneren u het reeds gezegde. Corinthe was ene welvarende, ene weelderige en wellustige koopstad. Haar ligging was aller gunstigst. Tussen twee zeeën gelegen, was zij niet alleen de hoofdmarkt van de omliggende gewesten, maar ook van het toenmalige Oosten en Westen, van Azië en Europa, en daarmee het middenpunt van allerlei rijkdom, weelde, kunst en ondeugden. Want de overvloed van welvaart heeft altijd hetzelfde gevolg op de redelijke mens, als de overvloed van voedsel op de lichamelijke mens. Het bezwaart hem en drukt hem neer, maakt hem vadsig en verlamt hem in zijn edele krachten. Corinthe was dus aan de ene zijde uiterlijk enkel bloei en innerlijk bedorven, evenals men sommige prachtige tropische waterplanten heeft, van boven met de heerlijkste bloemen getooid, maar die als men de reusachtige bladeren uit het water omkeert, de afschuwelijksten stank verspreiden. Het behaagde evenwel de Heer, om in deze stad vol zedelijk bederf, de gedachtenis zijns heiligen naams te stichten. Ja, Hij had er veel volks, zo als wij gehoord hebben, Hij wilde er zijn grote kracht betonen, evenals een onoverwinnelijke held liefst een overmachtige vijand tegenover zich heeft. Nu was er te Corinthe reeds ene Joodse synagoge, maar deze predikt niet. Zij voelt geen kracht tot het zendingschap, zij is enkel ene getuigenis, en overigens in zichzelf afgesloten, van binnen levend, van buiten dood. Haar is gegeven de kracht van bewaren. Zij moet de getuigenis Gods aan Israël bewaren; doch ondanks haarzelf breidt zich die getuigenis uit tot alle volken. De Heer zond Paulus in de synagoge, en hij predikte er het Evangelie, en toen de synagoge daarvan niet wilde weten en hem uitwierp, richtte hij zich tot de Heidenen, en de

Heer gaf hem ene gemeente uit Joden en heidenen te stichten, ook te Corinthe. Doch waar is een gemeente zonder onoprechte, die het bederf van de wereld met zich brengen, en het ten laatste te sterker openbaren, naarmate zij het te langer hebben moeten vermommen en onderdrukken? Zo was het nu hier met deze goddeloos ontuchtige man. En zijt gij nog opgeblazen, en hebt niet veelmeer leed gedragen, opdat hij uit het midden van u weggedaan worde, die deze daad begaan heeft? De gemeente kan het niet voorkomen dat er huichelaars onder haar komen, maar wel dat zij onder haar blijven. Zij heeft het recht van tucht, zij mag niet alleen, zij moet uitsluiten, wie niet tot haar behoort. Wanneer dus ene gemeente dit niet doet, maar de goddeloze bij zich behoudt, en niet eens leed draagt over zijn goddeloosheid, dan is dit een teken van diep zedelijk verval bij geheel de gemeente, en heeft zij allerminst reden tot zelfverheffing, maar verdient zij de ernstigste bestraffing. Doch ik, als wel met het lichaam afwezend, maar tegenwoordig zijnde met de geest, heb alrede, alsof ik tegenwoordig was, degene, die dat alzo bedreven heeft, besloten, in de naam van onze Heer Jezus Christus, als gijlieden en mijn geest samen vergaderd zullen zijn, met de kracht van onze Heer Jezus Christus, dezulke over te geven de satan, tot verderf des vlezes, opdat de geest behouden moge worden in de dag van de Heer Jezus. Wat de gemeente verzuimd had te doen, dat zou Paulus nu zelf doen, en daarmee een nieuw bewijs geven, dat zijn bediening niet bestond in het voortbrengen van krachteloze woorden, maar van krachtige daden. Hij zou niet afzonderlijk uit de verte, maar in gemeenschap met de daarbij behorende gemeente, door in de geest met haar samen vergaderd te zijn de schuldige straffen met een oordeel van God, door hem de satan over te geven tot een lichamelijke straf, bij welke het woord des Heeren tot satan ten opzichte van Job geldend bleef: Zie, hij zij in uw hand, doch verschoon zijn leven, Job 2.6. Waarin de lichamelijke straf bestond, wordt niet gezegd, maar ook hier blijkt, dat de apostelen des Heeren niet de macht hadden om zielen te verderven, maar dat al hun straffen de behoudenis van de ziel moesten ten doel hebben. Uw roem is niet goed. Weet gij niet dat een weinig zuurdesem het gehele deeg zuur maakt? Alle dwaling en ondeugd is besmettelijk; worden zij niet in het begin tegengegaan, zij woekeren voort als het onkruid, dat niet wordt uitgeroeid. Niet altijd is het uitwieden mogelijk, dan ten koste van de kostbare vrucht, tussen welke het groeit, zo als wij weten uit de gelijkenis des Heeren van het onkruid op de akker; doch waar het mogelijk is, moet het geschieden, en het is mogelijk, waar slechts enkele bepaalde personen in de gemeente zulk onkruid uitmaken. De apostel zei er mee tot de gemeente: "door de schuldige te dulden stelt gij geheel de gemeente in gevaar bedorven te worden." Zuivert dan de oude zuurdesem uit, opdat gij een nieuw deeg zijn moogt. Komen er wereldse gebreken en ondeugden bij en in de gemeente weer te voorschijn, zuivert er u van, door ze van u af te zonderen, opdat gij zelf onbesmet blijft, een nieuw deeg, zo als gij door uw bekering geworden zijt. Het onrein worden heeft vanzelf plaats, het zuiver houden is ene daad en ene grote zaak in het leven. Gelijk gij ongezuurd zijt. Want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus. Zo laat ons dan feest houden, niet in de oude zuurdesem, noch in de zuurdesem der kwaadheid en van de boosheid, maar in de ongezuurde broden der oprechtheid en van de waarheid. Het is zeer treffend en hoogst aangenaam voor ons, gelijk dat ook voor de Corinthische gemeente moet geweest zijn, dat de apostel in deze brief, waarin hij niet als in de brief aan de Romeinen, opzettelijk over de waarheden des Evangelies uitweidt, dit nochtans in het voorbijgaan doet, naar aanleiding en bij gelegenheid van de gewone, in het leven van de gemeente voorkomende dingen. Bij Paulus werden de leerstellingen niet gemaakt, maar geboren. Ook schrijven de apostelen aan dezulken, die reeds mondeling onderwezen zijn; hun onderwijzingen zijn dus meer herinneringen. Bij de vermaning om het goddeloze van de gemeente af te zonderen, gebruikt hij het beeld van het uitzuiveren van de zuurdesem bij Israël, Wanneer het paasfeest zou gevierd worden, en herinnert hierbij de gemeente, dat de gelovigen in Christus hun Paaslam hadden, en daarmee hun paasfeest hadden te vieren. Het paasfeest was bij de Joden met de grote Verzoendag het heilige van de heiligen, het aller binnenste van de Israëlitische eredienst.

Het waren de twee grote offeranden, die al de andere offers verenigden. Op de grote Verzoendag doet al het volk niets; slechts één man staat in het midden, en doet alles. Bij het paaslam doet alleen het volk alles. Zo veerkrachtig is de instelling van de offeranden, dat zij zich verenigen kan in één man en uitbreiden kan tot een geheel volk. Zo zal er weder een ogenblik komen, waarin zich alles in Israël als tot één man verenigt. Reeds kwam dat ogenblik bij de kruisiging des Heeren. Geheel Israël heeft als een volk van priesters dat Paaslam geofferd, en toen de offerande was geschied, riep al het volk: zijn bloed kome over ons en onze kinderen! Alles was reeds afgebeeld in het paasoffer, en hoe nauwkeuriger nu het cachet (de stempel) alles teruggeeft, hoe volmaakter het is. Het paasfeest veronderstelt een paaslam. Velen willen wel een paasfeest hebben, maar geen paaslam; doch beiden behoren bij elkander. En eenheid en geheelheid en gemeenschap is het grote denkbeeld van het paasoffer. Geen been mocht eraan gebroken worden. Alleen het bloed moest uitgestort worden. Hoe majestueus is reeds de inzetting van de paasmaaltijd voor hem, die gehoor heeft voor de schoonheid van de taal. Zij geschiedt nog in het Chaldeeuws, want de Joden blijven vreemdelingen. Het eten van het paaslam geschiedde in de nacht! Ja God maakt de omwentelingen, al zijn grote daden zijn omwentelingen. En nu Christus is het Lam, dat de zonde wegneemt, niet alleen van Israël, maar van de wereld. Welk een overgang! De Donderdagavond is Hij nog Israëliet, die het paaslam mee eet, de volgende dag is Hij het paaslam zelf. Zo vervult Christus eerst het Oude Testament eer Hij het Nieuwe opent in zichzelf, gelijk Hij zichzelf liet dopen vóór Hij doopte. De apostel stelt ons dus in onze tekst het Christendom in het allerheerlijkst licht voor. Het heeft een offerande, ene verlossing, en daarover viert het feest al zijn dagen. Gij weet, het slachten van het paaslam was eenzelvig met de verlossing van Israël uit Egypte. Niet de Israëlieten als kinderen Abrahams gingen uit, maar als deelgenoten aan het paaslam. Niet omdat zij geen Egyptenaren waren ging de verderver hun woningen voorbij, en werden zij gespaard, maar omdat hij het bloed van het geslachte lam aan de bovendorpel en de zijposten van hun deuren zag. De deur vertegenwoordigt nog in het oosten het gehele huis. Het behaagde God, om ook in deze zaak de eeuwige verlossing door de offerande zijns Zoons zo in het klein en toch zo volkomen duidelijk af te beelden, dat wij ons ten hoogste moeten verwonderen hoe in het kleine paaslammetje de Zone Gods op het kruis heeft kunnen worden voorgesteld. En toch, Christus en dit paaslammetje zijn een, zo als gij dit in de Openbaring van Johannes ziet. Drie dingen zijn hier op te merken. Vooreerst het slachten van het lam, ten tweede de onthouding van gezuurd (gedesemd) brood gedurende deze feestviering, ten derde de zevendaagse feestviering zelf. Het slachten van het lam, dat de voorbijgang (Pascha) van de verderver ten gevolge had, en daarmee de verlossing van Israël uit Egypte, werd door God aan het geloof (dat van alle uiterlijke instellingen de innerlijke betekenis en bedoeling kent en betracht) tot een beeld en onderpand gesteld van de eindeloos hogere, eeuwige verlossing uit alle zonde en ellende, door de grote beloofde Vertreder van de kop van de slang. In zijn offerande ligt onze rechtvaardigmaking, uit welke de heiligmaking onmiddellijk voortvloeit, welke door het onthouden van alle gezuurd brood gedurende zeven dagen wordt afgebeeld. Een week nu is het beeld van geheel het leven; zij moet altijd weer van voren af herhaald worden. Gij herinnert u, dat het overhaast uittrekken van geheel het volk Israëls in één nacht, de natuurlijke verhindering was, dat men de reeds gezuurde klompen deegs kon laten doorzuren en bakken, zodat men ze in het linnengoed gebonden over de schouder hing en er te Succoth tot rust gekomen, ongezuurde koeken van bakte (Exodus 12:34,39). Ook deze instelling is dus uit de geschiedenis geboren, ofschoon God het tevoren geboden had. Ook deze zaak stelde de Heer tot ene blijvende gedachtenis, en tot een beeld van de heiligmaking. Zonder het zuurdeeg is het brood vanzelf zoet. Ofschoon het goed is in het brood, en het veel luchtiger en smakelijker maakt, dan het enkele meel, zo is het op en in zichzelf niet iets eetbaars en een beginsel van gisting, vandaar ook gest of gist genoemd. Alleen dit is genoeg, om het als iets onreins te verbieden bij een feestviering, die geheel geestelijk en goddelijk moet herdacht worden. De zevendaagse

feestviering zelf werd door God gesteld tot een beeld en voorsmaak van de vreugde, die uit de gewrochte verlossing door het slachten van het paaslam voortvloeide, en waarin de verlosten de Heere konden verheerlijken in dankbare wederliefde en lofzegging Gij ziet in dat alles de goddelijkheid van de instelling. Welk een tegenstelling: het slachten van het paaslam, de offerande van Christus en het eeuwig feestvieren. Want het zevental dagen vertegenwoordigt, zo als wij zeiden, de volheid en onophoudelijkheid van de vreugde. En toch het hoogst denkbare lijden is juist de bron van het eeuwig verblijden des verlosten zondaars. Voorzeker, alleen God kan zulke volstrekte tegenstellingen vereffenen en tot ene volstrekt onafscheidelijke eenheid maken. Zo is dan de gemeente van Christus als zodanig (in Christus) ongezuurd, zonder zuurdesem; want van de nieuwen mens is niets meer toe te voegen dan de wasdom, en, laat Paulus er met ene uitnemende wending van denkbeelden, met alles afdoende waarheid en klaarheid op volgen: want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus. Zo laat ons dan feest houden, niet in de oude zuurdesem, noch in de zuurdesem van de kwaadheid en van boosheid, maar in de ongezuurde broden er oprechtheid en der waarheid. Ik heb u geschreven in de brief. Deze woorden schijnen te kennen te geven, dat er tussen Paulus en de Corinthische gemeente reeds ene briefwisseling plaats had, hetgeen dan bevestigd zou worden door 1 Corinthiërs 7:1, waar Paulus zegt, dat de gemeente hem geschreven en vragen gedaan had. Het is zeer wel mogelijk, dat zulke brieven, als bepaald huishoudelijke zaken van de gemeente betreffende, niet in de Heilige Schrift opgenomen zijn. Ook kan het zijn, dat de apostel met de woorden: ik heb u geschreven in de brief, deze zelfde brief bedoelt, waarin hij gezegd had, (1 Corinthiers 5.1,2) dat men de hoereerder uit het midden van de gemeente moest wegdoen. Hoe ligt had anders de apostel kunnen zeggen: in mijn vorige brief. Hoe dit zij, tot de zaak, die hier besproken werd, doet het niets af of toe. Dat gij u niet zou vermengen met de hoereerders; doch niet geheellijk met de hoereerders van deze wereld, of met de gierigaards, of met de rovers, of met de afgodendienaars; want anders zoudt gij moeten uit de wereld gaan. Maar nu heb ik u geschreven dat gij u niet zult vermengen, namelijk, indien iemand een broeder genaamd zijnde, een hoereerder is, of een gierigaard, of een afgodendienaar, of een lasteraar, of een dronkaard, of een rover, dat gij met zodanig een ook niet zult eten. Want wat heb ik ook die buiten zijn te oordelen? Oordeelt gijlieden niet, die binnen zijn? Maar die buiten zijn, oordeelt God. En doet gij deze boze uit ulieden weg. Met deze weinige regels toont de apostel de weg aan, die de gelovigen in hun wetenschappelijk en gemeentelijk verkeer moeten bewandelen, met een klaarheid, die geen miskenning schijnt toe te laten. En toch hoe is zij miskend geworden! De apostel, wil dat men met de wereldse lieden omgaat en gemeenschap met hen hebt in tijdelijke zaken, alleen niet in hun ongerechtigheden; in één woord, hij wil niet dat men de wereld uitga, om van haar vrij te zijn; en hoe spoedig heeft de Roomse kerk haar kluizenaars en kloosterlingen gehad, die de wereld daarmee meenden uit te gaan, niet wetende of bedoelende, dat ieder mens een stuk van de wereld is, en de gehele wereld met zich meedraagt, waar hij heengaat, in zijn hart, en dat juist de afzondering en de eenzaamheid de verbeeldingskracht in volle werking brengt, en de wereld te aanlokkelijker maakt. En behalve dit, hoe vele droevige slachtoffers heeft dat kloosterleven gemaakt, en maakt het nog. In de meeste Roomse landen worden bij de aanzienlijke families, die vele dochters hebben, slechts een of twee van de oudste uitgehuwelijkt, om aan haar een met haar stand overeenkomend rijk uitzet te geven, en de overige jonge dochters worden naar de kloosters gezonden, om daar in haar bloeiend leven te verkwijnen tot zij sterven. Zijn deze dingen geen goddeloosheden, geen gruwelen? O, hoe geheel rein is de Schrift, hoe Goddelijk waar, wanneer men haar uitspraken vergelijkt bij de overtredingen er van. Voorts regelt de apostel de omgang, het onderling verkeer van de broederen. Ook in de gemeente des Heeren is, zo als wij opgemerkt hebben, veel te dulden, maar geen openbare goddeloosheden. Vergrijpen tegen de kuisheid, de oneerlijkheid, de matigheid, ja zelfs tegen de weldadigheid, zo als de gierigheid, mogen met de bepaald ongelovigen (de afgodendienaars, de lasteraars) in de gemeente ontstaan, zij mogen er niet in

blijven bestaan, zij moeten buiten de gemeente gesteld worden. De gemeente, als zodanig afgezonderd van de wereld door de Heer, is niet alleen bevoegd, maar ook gehouden, om de ongeregeldheden binnen haar gebied te verdrijven, en haar macht van bestraffing en tucht uit te oefenen. Doch is zij dit ook over de lieden, die buiten de gemeente zijn? Neen, zegt de apostel, die buiten zijn, oordeelt God. Voorzeker, ene tweede gewichtige les, die door de meeste gelovigen zelf niet wordt in acht genomen. Integendeel, niets is gewoner bij velen hunner, dan om te vragen: Hoe zal het met de heidenen en de Joden en die bij ons tegen de godsdienst zijn in de eeuwigheid gaan? Zullen zij allen zonder uitzondering verloren gaan? Doch is het niet dwaas om te blijven vragen, Wat niemand ooit beantwoorden kan, en is het verstandig om een menselijk oordeel te brengen in zaken, waarvan God zich het oordeel uitsluitend heeft voorbehouden? Zijn wij niet genoeg bezwaard met vragen, die onszelf en de onze en de gemeente des Heeren aangaan, en die dikwijls zo moeilijk te beantwoorden zijn? Zeker, Wij erkennen en waarderen het edel gezegde van een wijze: "Ik ben mens, en zo gaat mij alles ter harte wat mensen betreft," doch dit heeft betrekking tot alles wat wij van mensen kunnen weten, of voor hen kunnen doen, maar niet tot hetgeen buiten onze wetenschap ligt, en waaraan wij niets kunnen doen. Hierin moet het ons genoeg zijn te weten, dat God, de enige Rechter over allen, ook in zijn oordelen evenals in zijn vrijspraak, niets anders ten toon spreidt dan de luister van al zijn volmaaktheden. Durft iemand van ulieden, die ene zaak heeft tegen een ander, te recht gaan voor de onrechtvaardigen, en niet voor de heiligen? De uiteenzetting van de verhouding in het verkeer van de gemeente tot de wereld, brengt de apostel tot de afkeuring van ene verkeerdheid bij de gemeente, daarin bestaande, dat zij degenen, die buiten zijn, en met wie zij dus geen broederlijke gemeenschap mocht oefenen, zich zelf tot rechters stelt over verschillen, die onder elkaar voorkomen. Voorzeker ene grote afwijking van de kennelijke weg, waarop Christus hen gesteld had, met zich in zaken van recht beneden de heidenen te plaatsen, en hun uitspraken te gehoorzamen. Weet gij niet, dat de heiligen de wereld oordelen zullen? En indien door u de wereld geoordeeld wordt, zijt gij onwaardig de minste gerechtszaken? Weet gij niet, dat wij de engelen oordelen zullen? Hoeveel temeer de zaken, die dit leven aangaan? De apostel weet hen niet genoeg over deze zelfverlaging te beschamen, en daarom klimt hij op van hun roeping in Christus tot het houden van het eindoordeel over de wereld, totdat van het oordeel over de engelen, namelijk de kwade engelen; want deze worden in de Schrift meermalen enkel engelen genoemd. Mattheus 26:41, Openbaring 9:11, 12:7,9. Gij herinnert u, dat de Heer aan zijn getrouwe apostelen de toezegging deed (Mattheus 19:28), dat zij, in de wedergeboorte (de vernieuwing of wederoprichting van alle dingen Gods, Handelingen 3.21), wanneer de Zoon des mensen zal gezeten zijn op de troon van zijn heerlijkheid, zij ook zouden zitten op twaalf tronen oordelende de twaalf geslachten Israëls. Het meerdere nu sluit het mindere in. Zijn de gelovigen als zodanig (want hierin is geen apostel of niet-apostel) geroepen om met Christus het oordeel te houden over Israël, hoeveel temeer dan over de heidenen (de wereld) en over de gevallen engelen. De apostel herinnert de Christenen hun werkelijke voorrechten, die zij zo ligt vergeten, dat vreemd is, omdat de mens zich zo geheel geneigd gevoelt zich zelfs op zijn ingebeelde voorrechten te beroemen. Doch het aardse ligt ons zo na, en het hemelse ligt ons zo verre. Het heden haalt het bij ons verre boven de toekomst. Daarom staan onze geestelijke voorrechten zo flauw, en onze vleselijke voorrechten zo helder voor onze bewustheid, en is het zo goed, ja zo nodig door het woord van God aan onze rang in Christus herinnerd te worden, ten einde als adellijke beelden Gods geen onedele dingen te doen. De apostel geeft ons in onze tekst zulk ene herinnering op uitnemende wijze. Zo gij dan gerechtszaken hebt, die dit leven aangaan, zet die daarover, die in de gemeente minst geacht zijn. De apostel verwijst hen naar de minsten onder hen, Om die tot rechters te stellen over hun geschillen, die dit leven aangaan, en dus geen hogere, kerkelijke of geestelijke zaken betreffen. Deze zijn genoegzaam bevoegd om over tijdelijke zaken te oordelen, en zouden zij daarom naar de heidense rechters gaan! Ik zeg u dit tot schaamte. De apostel meent niet te zeggen dat erin de

gemeente min geachte, laaggestelde gelovigen zijn, maar hij zegt dit alleen om hen zich te doen schamen over de minachting, die zij de broeders toedragen, door niet hen te raadplegen, maar de Heidenen. Is er alzo onder u geen, die wijs is, ook niet één, die zou kunnen oordelen tussen zijn broeder? "Omdat gij tot de heidense overheden gaat, moet ik veronderstellen dat er geen enkele onder u is, die tussen ulieden kan oordelen, ulieden, die broeders zijt!" Scherper verwijt kan er zeker niet zijn, dan hier gegeven wordt, en toch op edele wijze. De apostel wist hen ook met bescheidenheid te beschamen. Doch hij doet dit nog meer, door te zeggen: Maar de ene broeder gaat met de andere broeder te recht, en dat voor de ongelovigen. De apostel drukt zelf op het woord broederen. Is dat broederschap (wil hij zeggen), is dat broederlijke liefde, dat de een met de ander in het recht ligt over tijdelijke zaken, en dat zij daarover nog wel te samen naar de heidense overheid gaan? En wat doen zij daar anders mee, dan hun eigen schande blootleggen voor de ongelovigen, die moeten zeggen: "Zie, de Christenen komen tot ons, omdat zij twisten onder elkaar hebben, en daarbij niemand hebben, die ze kan beslechten." Is dat iets anders, dan de gemeente des Heeren te verlagen, ja, te schandvlekken in de ogen van de ongelovigen? Zo is er dan nu geheel gebrek onder u, dat gij met elkander rechtszaken hebt. Waarom lijdt gij niet liever ongelijk? waarom lijdt gij niet liever schade? Maar gijlieden doet ongelijk en doet schade, en dat de broeders! De apostel dringt al dieper door in deze zaak, totdat hij de wortel ervan geraakt heeft. Dat er zo weinig broederlijke liefde onder hen was, waardoor er onvergeeflijke, onvereffenbare geschillen, dat er rechtszaken bij hen konden ontstaan dit was de wortel van dit kwaad. De Christenen zijn door Christus geroepen om geen rechtszaak jegens elkaar te hebben, maar door liefde en wijsheid geleid, liever alles toe te geven, dan het tot dit uiterste te laten komen, naar zijn woord (Mattheus 5:38-41): Gij hebt gehoord, dat gezegd is: oog om oog en tand om tand; maar Ik zeg u, dat gij de boze niet wederstaat; maar zo wie u op de rechterwang slaat, keer hem ook de andere toe; en zo iemand met u rechte wil, en uw rok nemen, laat hem ook de mantel; en zo wie u zal dwingen een mijl te gaan, ga met hem twee mijlen. Dit zei de Heer in het algemeen, hoeveel temeer geldt dit bij de broederen onderling. Doch treurig genoeg, het gevoel van recht is bij velen, ook onder de Christenen, zo slecht, dat het gevoel van liefde verdoofd en de eigenliefde in haar plaats gesteld wordt. Waarom niet liever onrecht geleden, dan in twist geleefd, waarom geen tijdelijke schade geduld, liever dan schade geleden aan zijn gemoedsrust, aan zijn zielenvrede? Wat gewint men gewoonlijk met een proces, anders dan leedvermaak over eens anders nederlaag, En kan de Heer, die ons in gehoorzaamheid aan zijn woord het onrecht ziet verdragen en de schade ziet lijden, ons niet daarvoor met de zegen van zijn goedkeuring en van zijn wedervergelding bekronen? En zal niet het woord van Petrus (1 Petrus 2:19-21) ons bemoedigen: want dat is genade, indien iemand, om het geweten voor God zwarigheid verdraagt, lijdende ten onrechte. Want wat lof is het, indien gij verdraagt als gij zondigt, en daarover geslagen wordt? Maar indien gij verdraagt, als gij weldoet, en daarover lijdt, dat is genade bij God. Want hiertoe zijt gij geroepen. Of weet gij niet, dat de onrechtvaardigen het koninkrijk van God niet zullen beërven? Hier vindt de apostel het Wederaanknoopingspunt van zijn strafrede tegen de ontucht, die door de tussenrede over het oordelen niet over het onrecht in hun midden, maar over elkanders recht was afgebroken. De gedurige herhaling van de vraag: weet gij niet? verkrijgt bij de Corinthische gemeente een bijzondere nadruk, omdat zij zoveel meende te weten, en toch gedurig bewezen zo weinig te weten. De apostel bedoelt hier te zeggen, dat alle onrechtvaardigen, van welke aard ook, hetzij bij de gemeente zelf of bij de Heidenen, buiten het koninkrijk van God staan. Dwaalt niet; noch hoereerders, noch afgodendienaars, noch overspelers, noch ontuchtigen, noch die bij mannen liggen, noch dieven, noch gierigaards, noch dronkaards, geen lasteraars, geen rovers zullen het koninkrijk van God beërven. De apostel herhaalt wat hij straks gezegd heeft, en hij is daarmee zo breedvoerig, om geen gevaar te lopen dat men uitzonderingen maakt. Bij de heidenen waren vele ondeugden geen zonde, en bij de Christenen zouden allicht de gierigaards niet onder de goddelozen gerekend worden, omdat

deze gewoonlijk hun ondeugd onder de naam van zuinigheid bedekken, en ook niet de dronkaards, die het niet altijd, maar slechts nu en dan zijn. De apostel haalt echter ene scherpe lijn tussen hen, die tot het koninkrijk van God behoren, en die er niet toe behoren. Daarom noemt hij ze herhaaldelijk bij name. Nu kan men zich niet vergissen. En dit waart gij sommigen. "Deze goddeloosheden zijn sommigen echter niet onbekend, niet vreemd; gij behoorde oorspronkelijk, van nature tot hen, doch dank zij de genade Gods, nu niet meer." Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd in de naam van de Heer Jezus, en door de Geest onzes Gods. Hier ontvangen wij weer als in het voorbijgaan, een van de kostbaarste woorden van God uit de pen van de apostel van de genade bij uitnemendheid. Zeker kan de genade niet groter worden voorgesteld dan hier geschiedt. Neemt de genade zulke gruweldoeners op, als hier genoemd worden, wast zij zulke afzichtelijke vlekken af, als waarmee deze harten en handen bezoedeld hebben, en reinigt zij van zulke vergaande onreinheden, als waarmee alleen de diepst gezonken heidenen zich verontreinigen kunnen dan is de genade oneindig, dan gaat zij alle zonden te boven, en is er voor de zondaar, hoe diep gevallen, geen reden om te twijfelen of te wantrouwen, dat er wel voor anderen genade is, maar niet voor hem. Mochten de vele bekommerden over hun zonden, die niet durven toetreden tot des Konings maaltijd, omdat zij het bruiloftskleed, dat daartoe vereist wordt, nog niet aan hebben, zich door deze machtige vertroosting bemoedigd vinden, om bij de Koning zelf dat bruiloftskleed te gaan ontvangen, want het wordt alleen bij de intrede in zijn paleis de gekomen gast om niet gegeven. Alle dingen zijn mij geoorloofd, maar alle dingen zijn niet oorbaar. De apostel spreekt hier niet van de genoemde ondeugden, deze zijn hem, noch enig mens geoorloofd, maar hij daalt af tot de onverschillige dingen, en zegt: alles wat met een bepaalde zonde is, is mij geoorloofd, en toch moeten ook deze weggelaten worden, voor zo ver zij niet allen nuttig zijn. Alle dingen zijn mij geoorloofd, maar ik zal onder de macht van geen mij laten brengen. Ook hetgeen mij geoorloofd is, zal ik niet blindelings involgen; ik zal er mij niet door laten beheersen, maar het beheersen en het doen, waar het alleen gepast is. De spijzen zijn voor de buik, en de buik is voor de spijzen, maar God zal beide, deze en die te niet doen. Er zijn ook zaken, die hun bepaald doel meebrengen, die in het gebruik niet van onze wil afhangen. Zo zijn de spijzen voor de maag en de maag voor de spijzen; deze noodzakelijke orde kunnen of mogen wij niet te niet doen, alleen God zal dat eenmaal doen, door ze beiden te niet te doen, zoals reeds op aarde bij ons in de dood geschiedt. Doch het lichaam is niet voor de hoererij, maar voor de Heer, en de Heer voor het lichaam. Ook voor het lichaam in zijn geheel bestaat er ene wederkerige betrekking, niet met de onreinheid, maar met de Heilige, met de Heer. De wellusteling meent, dat hem het lichaam gegeven is om er wellust mee te plegen, de Christen daarentegen weet, dat ook zijn lichaam, gelijk zijn ziel, de Heere toekomt, om Hem er mee te dienen, omdat de Heer zowel zijn lichaam als zijn ziel vrijgekocht heeft van het eeuwig verderf, door zijn bloed. Immers wordt ook het lichaam door de heiligmaking reeds hier voorbereid tot zijn verheerlijking. En God heeft ook de Heer opgewekt, en zal ons opwekken door zijn kracht. Ons lichaam zal wel sterven en verderven, maar tijdelijk, niet eeuwig. Gelijk Christus uit de doden is opgewekt door de Vader, zo zullen ook wij uit de dood naar het lichaam worden opgewekt. Weet gij niet, dat uw lichamen leden van Christus zijn? De opstanding van onze lichamen zal zijn uit kracht daarvan, dat wij door het geloof naar geheel onze persoonlijkheid leden zijn van het geestelijk lichaam van Christus. Als zodanig zijn wij onafscheidelijk met Hem verbonden in alle opzichten. Zal ik dan de leden van Christus nemen, en maken ze leden ener hoer? Dat zij verre. Paulus lost alles op in Christus. Hij brengt alles van de donkere omtrek in het helder middenpunt, alwaar de van de gerechtigheid haar licht van zich doet uitstromen. Sterker tegenstelling kan de apostel wel niet nemen, dan de vleselijke gemeenschap des lichaams met een ontuchtig lichaam, tegenover de geestelijke gemeenschap met het heilig lichaam des Heeren. Of weet gij niet, dat die de hoer aanhangt, én lichaam met haar is. Want die twee, zegt Hij, zullen tot een vlees wezen. Maar die de Heer aanhangt, is één geest met

Hem. Door de aanhaling van het woord Gods, bij het eerste huwelijk, stelt de apostel de gemeenschap ook tussen de ontuchtige man en vrouw voor als een huwelijk, als één vleeswording, en dat is zij ook, want het huwelijk bestaat niet in uitwendige zaken, maar in de vleselijke gemeenschap. De hoererij is dus een huwelijk, maar van de goddeloze, een wetteloos huwelijk, dat in zichzelf veroordeeld is, omdat het zich niet aan de orde Gods stoort, die één manninne stelt tegenover één man, en evenals bij het dier geen andere grens kent dan de bevrediging van de zinnelijke lust. In welk ene diepte van laagheid en van dierlijkheid verzinkt dus de mens door de hoererij, en tot welk een hoogte van heerlijkheid wordt daarentegen de mens verheven door de Heer aan te hangen! Alsdan wordt hij één geest, één heilige Geest met Hem, levende tot God, met God en in God. Vliedt de hoererij. Alle zonde, die de mens doet, is buiten het lichaam, maar die hoererij bedrijft, zondigt tegen zijn eigen lichaam. Dit is ene lagere drangreden tot kuisheid, maar de apostel grijpt alles aan, om de gelovigen de diepsten afkeer tegen de ontucht in te boezemen. De meeste ondeugden gaan buiten het lichaam om; alleen het hart heeft daarmee te doen, het lichaam zelf blijft er ongeschonden door. Maar de hoererij bepaalt zich niet tot het hart alleen, maar neemt ook het lichaam in bezit, en ontroert het, verontreinigt het. Onze gehele persoonlijkheid is er dus in betrokken, en wat ons het naaste is, werpen wij het verst van ons. Of weet gij niet, dat ulieder lichaam een tempel is van de Heilige Geest, die in u is, die gij van God hebt, en dat gij uws zelfs niet zijt? Nu klimt de apostel met zijn: weet gij niet? Wederom op tot het hoge standpunt, waarop de gelovige weten moet dat hij staat. Het lichaam is niet alleen een huis van onze geest, dat als zodanig waardiglijk moet behandeld worden, maar het is door de genade een tempel van de Heilige Geest, die in de harten van de gelovigen woont, die God daarin heeft gegeven, zodat wij niet meer ons zelf toebehoren, om met onszelf te doen wat wij willen, maar wat God wil. Want gij zijt duur gekocht. Door niets minder dan door het kruislijden en sterven van de Zone Gods. Zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn. De drangredenen zijn uitnemend, zou de vrucht iets anders kunnen zijn? Heeft God ons in zijn genade zo hoog gesteld uit de peilloze diepte, waarin wij van nature lagen, en zouden wij daarvoor God niet verheerlijken met onze lichamen, met onze ziel, met al onze krachten en gedachten? Zullen wij niet alles wat het onze is beschouwen als Gode toe te behoren, dat we alleen naar zijn wil gebruiken? Zeker, gerechtvaardigd zijn door het bloed van Christus, zal de heiligmaking door de Heilige Geest onze enige begeerte, onze hoogste lust, ons rusteloos streven zijn.

7:1 De gehuwde, ongehuwde en dienstbare staat.
Aangaande nu de dingen, waarvan gij mij geschreven hebt. Het blijkt hier, dat de opzieners van de gemeente de apostel schriftelijk enkele vragen betrekkelijk het gemeentelijk leven hebben gedaan, die hij thans achtereenvolgens beantwoordt. Het eerste, dat zich onmiddellijk aansluit aan het genoemde tegen de ontucht, is de wettige echt, het Christelijk huwelijk. Het is een mens goed geen vrouw aan te raken, maar om der hoererijen wil zal een ieder man zijn eigen vrouw hebben, en iedere vrouw zal haar eigen man hebben. Dat de apostel de ongehuwden staat boven de gehuwden stelt, heeft zijne reden in de nood van de tijden, zo als wij straks zullen horen; doch hij erkent dat de ongehuwde staat ene uitzondering op de algemene regel moet zijn, van wege de ontucht, die daardoor grotelijks zou vermenigvuldigen. Hij laat echter geen ander huwelijk toe, dan dat van één man en één vrouw. De man zal aan de vrouw de schuldige goedwilligheid betalen, en evenzo ook de vrouw aan de man. De vrouw heeft de macht niet over haar eigen lichaam, maar de man, en desgelijks ook de man heeft de macht niet over zijn eigen lichaam, maar de vrouw. Onttrekt u elkaar niet, tenzij dan met beider toestemming voor een tijd, opdat gij u tot vasten en bidden moogt verledigen; en komt wederom bijeen, opdat u de satan niet verzoeke, omdat gij u niet kunt onthouden. Ook hier laat de apostel alleen als uitzondering toe, dat men de huwelijksplichten met wederzijds goedvinden ter zijde stelle tot voorbereiding van heilige handelingen, zo als onder het Oude Testament meermalen vereist werd (Exodus 19:15, 1 Samuel 21:4), doch niet voor lange tijd, en nog minder voor altijd, opdat de Satan hieruit geen aanleiding ontvange, om tot ontucht te verleide, als men zich door ene gelofte verbonden heeft, die men ziet, niet te kunnen volbrengen. Doch dit zeg ik uit toelating, niet uit bevel; want ik wilde, dat alle mensen waren als ik zelf; maar een ieder heeft zijn eigen gaven van God, de een wel aldus, maar de andere alzo. Wij zien hier vooreerst, dat de apostel zich geheel vrij bewoog in zijn brieven tot de gemeenten. Hij redeneerde meermalen uit zijn verstand, uit zijn eigen inzicht, gelijk wij allen doen; doch hij stond onder de belofte des Heeren, dat de Heilige Geest zijn apostelen in alle waarheid leiden zou, en dat staan wij niet. Of de apostel met zekerheid wist dat hij een bepaald bevel des Heeren, of alleen zijn eigen mening aan de gemeente overbracht, het vloeide voort uit één bron, uit de Heilige Geest, die in hem was, en hem in alles bestuurde. Het bewijs hiervan is, dat er geen voorbeeld uit des apostels brieven kan worden opgegeven, waarin iets gezegd wordt tegen de Schrift des Oude Testaments, of tegen enig woord des Heeren. En is het nu alles volstrekte waarheid wat Paulus schreef, zo heeft ook alles een gelijk volstrekt goddelijk gezag. Immers volstrekte waarheid, door wie ook gezegd, is in zichzelf waarheid uit God. Ten anderen zien wij hier, dat de apostel de onthouding in het huwelijk onder de dingen plaatst, die men naar eigen goedvinden laten en niet laten kan, dus onder de onverschillige dingen. Waar een bepaald bevel des Heeren is, wordt alle eigen goedvinden uitgesloten; doch er zijn vele dingen, ten welke opzichte de Heer geen bepaald bevel gegeven, en ze daarmee aan het goedvinden van de gelovigen overgelaten heeft. Zo vastte de Heer zelf niet en liet ook zijn jongeren niet vasten. Voor de Heer zelf was dit niet nodig, nadat het volle vasten van veertig dagen in de woestijn door Hem volbracht was; Hij was er door geheiligd voor altijd, of liever Hij betoonde zich hiermee de Heilige, die geen vasten behoefde; voor de discipelen laat de Heer dit aan andere tijden, aan tijden van droefheid en verootmoediging over, als Hij, de Heer van hen zou weggenomen zijn. Ten derde zien wij dat de apostel voor zichzelf wel de ongehuwden staat boven de gehuwden stelde en gekozen had, maar dat hij dit beschouwde niet als ene zaak, die de natuur ingaf, maar als een bijzondere gave Gods. En nu weten wij, waarom God hem deze bijzondere gave gaf. Het was om tweeërlei reden: Omdat Paulus zich daardoor geheel en ten volle aan zijnen zendingsarbeid onder de Heidenen, die een onophoudelijk reizen vereiste van de ene stad naar de andere, kon wijden, en omdat hij zelf aan onophoudelijke vervolgingen blootgesteld, daarna in ene langdurige gevangenschap zou komen, al hetwelk geen plaats overliet tot een huwelijksleven, waarvan enige rust, en althans vrijheid de voorwaarden zijn. Doch ik zeg de ongetrouwden en

de weduwen: Het is hun goed, indien zij blijven gelijk als ik; maar indien zij zich niet kunnen onthouden, dat zij trouwen; want het is beter te trouwen dan te branden. Wat de apostel zelf tot de ongehuwden staat bepaalde, de gave van de onthouding, moet ook bij de nog ongehuwden en de weduwen dezelfde keuze voortbrengen. Hadden zij deze gave niet, dan konden, ja moesten zij liever huwen, dan dat hun zinnelijke driften juist door de onthouding te feller zouden blaken; Want ieder gehuwde weet bij ondervinding, dat een wettig huwelijk ook de zinnelijke driften wettigt, bestuurt, regelt, tempert en temt. Wij zien hier hoe ver de Roomse kerk is afgeweken van het woord Gods, door haar geestelijken het huwelijk te verbieden; zij vraagt niet naar de gave van onthouding, maar maakt hun de onthouding tot ene noodzakelijkheid. Het vrijwillige, dat het beginsel van alle deugd moet zijn, maakt zij tot een onvoorwaardelijke plicht. Wat de apostel goed acht voor zich en die met hem in gelijke nood van de tijden en omstandigheden verkeren, dat maakt zij tot een vereiste, zonder hetwelk men geen priester kan zijn; en waar de apostel zegt, dat het beter is te trouwen dan te blaken in wellustige aandoeningen, daar maakt zij de ongehuwden staat voor haar dienaren tot een heiligheid; en waar Paulus het huwelijk aanraadt tot wering van ontucht, daar ontzegt zij het huwelijk, en zo liggen de veelvuldige ontuchtigheden en kindermoorden, die volgens de geschiedenis uit de ongehuwden staat van de Roomse geestelijken ontstaan, voor rekening van de Roomse kerk, die God bij haar te huis zoekt en tot aan het einde te huis zoeken zal. Wij zien dan ook hier, hoe heerlijk het is, dat de Heilige Geest door de mond van Paulus deze dingen heeft besproken. Wij zouden zeggen: hoe komen deze dingen in ene Heilige Schrift te pas? Doch de Heilige Geest, die al de misbruiken van de kerk voorzag, liet zijn getuigenis ook tegen die allen in heilig, onvergankelijk schrift brengen. Gesteld, zij waren niet in de Heilige Schrift klaar en duidelijk verkondigd, zouden dan niet de Roomsen kunnen zeggen, zonder tegengesproken te kunnen worden: Zo is het van het allereerste begin af geweest, even als zij hun eerste paus in Petrus aanwijzen; doch nu hebben wij het onbedrieglijk woord van God, om al hun bedriegerijen onweersprekelijk te kunnen wederspreken. Doch de getrouwden gebied niet ik, maar de Heer, dat de vrouw van de man niet scheide, en indien zij ook scheidt, dat zij ongehuwd blijve, of met de man verzoene; en dat de man de vrouw niet verlate. Dat de apostel dit als een bepaald gebod des Heeren voorstelde, wist hij niet alleen door de getuigenis des Heilige Geestes in hem, maar ook door het woord des Heeren zelf, dat Hij gezegd had, Mattheus 5:32: Ik zeg u, dat zo wie zijn vrouw verlaten zal, anders dan uit oorzaak van hoererij, die maakt dat zij overspel doet, en zo wie de verlatene zal trouwen, die doet overspel. De hoererij verbreekt de eenheid des vlezes van man en vrouw en heft dus het huwelijk feitelijk op. Overigens is het huwelijk door niets te verbreken, want het is ene Goddelijke instelling, en daarmee heilig, en daarom wee de mens, die het ontheiligt. Hetgeen God tezamen gevoegd heeft, scheide de mens niet, Mattheus 19:6. De apostel laat in het voorgaande vers de scheiding toe, doch niet in de betekenis van verlaten of scheiden voor altijd, maar onder uitdrukkelijke voorwaarde, dat de gescheidene niet weder huwe, zodat het huwelijk onverbroken blijft. Hij ziet op die gevallen, waarin de man en de vrouw van liefde tot haat komen, en elkaar niet meer kunnen verdragen, zodat zij onmogelijk kunnen blijven samenwonen. Hij wil door deze verwijdering van elkaar hun de gelegenheid geven om zich weder te verzoenen, zo als hij zelf zegt. En inderdaad, wanneer wij de vele gevallen in het maatschappelijk leven gadeslaan, en zien hoeveel echtgenoten elkander in plaats van tot ene hoge vreugde tot ene diepe droefheid strekken, hetzij door een onverdraaglijk humeur, of woeste driften, speel of spilzucht, dronkenschap of andere ondeugden dan kan zulk ene scheiding soms gewenst, ja soms onvermijdelijk zijn. Waar echter de lijdende partij van God de kracht, ik mag zeggen, de gave ontvangt om het ongelijk te verdragen, totdat God zelf ene scheiding make, die handelt het meest in de geest van het Evangelie, dat alle lijden om des gewetens wil heiligt. Maar de anderen zeg ik, niet de Heer: Indien enig broeder een ongelovige vrouw heeft, en dezelve tevreden is bij hem te wonen, dat hij ze niet verlaat. Tot bevestiging van hetgeen wij straks zeiden, dat de apostel ook daar waar hij geen bepaald gebod des Heeren

te geven heeft, nog thans uit de Heilige Geest spreekt, diene de opmerking, dat, wanneer de man zijn vrouw niet mag verlaten dan om één reden (die van hoererij), alle andere redenen daarom vanzelf zijn uitgesloten, ook het geloofsverschil. En toch oordeelt de apostel het nodig, om ook dit tot ene vrijwillige zaak te maken, omdat hier onder ongelovigen, de heiden of heidin bedoeld wordt. Zo als het nu nog dikwijls onder de Joden gaat, dat de man Christen wordt, maar de vrouw dit weigert te worden, zo ook hier, die van heiden Christen werd. Stemt nu de ongelovig blijvende vrouw toe bij haar man te blijven, zo moet de gelovige man zijn vrouw niet verlaten, (altijd in de zin van tijdelijke scheiding) om haar ongelovigheid, maar hij moet haar tonen werkelijk een gelovige te zijn, door haar in liefde in haar ongeloof te dragen, te onderwijzen en voor haar te bidden. En ene vrouw, die een ongelovige man heeft, en hij tevreden is bij haar te wonen, dat zij hem niet verlate. Onder Israël had wel de man de macht de vrouw te verlaten, maar niet de vrouw de man. Het Evangelie stelt echter ook in dit opzicht de vrouw naast de man, en geeft ze gelijke rechten. Want de ongelovige man is geheiligd door de vrouw, en de ongelovige vrouw is geheiligd door de man; want anders waren uw kinderen onrein, maar nu zijn zij heilig. Het meerdere denkt het mindere; tegenover het geloof komt het ongeloof niet in aanmerking. De heiliging, hier door de apostel bedoeld, is geen heiligmaking, zodat de joodse of heidense vrouw door haar Christelijke man Christin wordt, en omgekeerd; nee, de heiliging betekent hier de afzondering van de wereld tot gemeente des Heeren, en zo zouden wij de woorden des apostels uitspreken: De ongelovige man of vrouw behoren door hun gelovige vrouw of man tot de gemeente des Heeren, en zo dit niet het geval was, zouden ook hun kinderen, die nog niet kunnen geloven, tot de ongelovigen, tot de wereld behoren; doch nu behoren zij tot de gemeente des Heeren en worden als zodanig onderwezen en tot het geloof opgeleid. Maar indien de ongelovige scheidt, dat hij scheide. De broeder of zuster wordt in zodanige gevallen niet dienstbaar gemaakt. De gelovige moet niet trachten om met geweld, hetzij persoonlijk of door het wereldlijk recht, de ongelovige echteling te dwingen om te blijven. Dit was zichzelf een ondraaglijk juk op de hals halen, en in zodanige gevallen is de Christen tot vrijheid en niet tot dienstbaarheid gesteld, altijd echter in die zin, dat de scheiding geen ontbinding van het huwelijk zij, zo als ook nog heden een zodanig verlaten van man en vrouw niet voor het burgerlijk recht als een opheffing van het huwelijk geldt. Maar God heeft ons tot vrede geroepen. De Christen moet in alle opzichten de twist vermijden en in vrede zoeken te leven, en daartoe is toegevendheid, zo ver Gods gebod het toelaat, de enige weg. Wil de ongelovige scheiden, geef toe, wil deze blijven, geef evenzo toe. Dit laatste is wel het moeilijkste. Want wat weet gij, vrouw! of gij de man zult zalig maken? Of wat weet gij, man! of gij de vrouw zult zalig maken? De apostel voert hier ene uitnemende reden aan voor het bij een blijven van de gelovige en ongelovige echtgenoten, deze: dat God wellicht de gelovige bestemd heeft, om het ongeloof tot het geloof te brengen en alzo zalig te maken. Dit heerlijke doel moet deze mogelijke zaak ligt maken. De liefde tot het behoud van zielen van mensen, die God door de natuur en het maatschappelijk leven met ons verbonden heeft, moet ons, wanneer geen onwilligheid van hun zijde dit onmogelijk maakt, ons ene van Gods zijde aangewezen gelegenheid zijn om haar in beoefening te brengen. Menig voorbeeld heeft dan ook bewezen, dat Gods zegen op zodanige taak niet is achtergebleven. Doch gelijk God aan een ieder heeft uitgedeeld, gelijk de Heer een ieder geroepen heeft, dat hij alzo wandele. De apostel leidt ook hier, gelijk overal, alles terug op des Heeren toedeling in de natuur en roeping in de genade. De toestanden, waarin wij verkeren, de hoogte of laagte, waarop wij staan, zijn niet de voortbrengselen van onze eigen wil en kracht, of van die van andere mensen, maar ook en allermeest van Gods leiding en bestuur over ons, en het is daarom zijn bepaalde wil, dat men het geloof, de aanneming van het Evangelie niet afhankelijk maakt van zijn staat of stand. Het Evangelie is voor alle mensen, arm of rijk, geleerd of ongeleerd, even bruikbaar als het eenvoudig brood voor die allen onmisbaar is. Gevolgelijk moet niemand menen, dat zijn beroep, zijn huiselijke of maatschappelijke omstandigheden hem verhinderen als een Christen te

handelen en te wandelen, en vooral niet, dat hij zijn tegenwoordige staat met geweld moet verbreken, ten einde tot een anderen staat over te gaan. Natuurlijk bedoelt de apostel geen ander beroep dan dat God uitdeelt. Het beroep van kroeghouder en alle daarmee verwante beroepen is niet van God, maar van de Boze. En alzo verorden ik in al de gemeenten. Is iemand besneden geroepen, die laten zich geen voorhuid aantrekken; is iemand in de voorhuid zijnde, geroepen, die laten zich niet besnijden. De besnijdenis is niets, en de voorhuid is niets, maar de onderhouding van de geboden Gods. De voorhuid aantrekken wil hier zeggen, dat men als Jood zijnde, door Christen te worden, ook uitwendig al het joodse ter zijde zette, alsof men gelovige uit de heidenen zij. Dit was nodig te zeggen omdat gelijk nog heden vele Joden (zonder Christenen te zijn of te worden) zich hun Jodendom schamen, en leven, en alles meedoen met anderen, alsof zij geen Joden waren. Dat eist het Evangelie niet. Het wil niet, dat men zijn afkomst, zijn volk en volkskarakter verloochene, maar alleen, dat men geen waarde hechte aan uitwendige gebruiken, die geen nut meer hebben voor het geloof in Christus, dat naar niets meer vraagt, dan naar de onderhouding van de geboden Gods. Een ieder blijft in die beroeping, waarin hij geroepen is. Zijt gij, een dienstknecht zijnde, geroepen, laat u dat niet bekommeren; maar indien gij ook vrij kunt worden, gebruik dat liever. Hier komt de apostel ook weer bij wijze van tussenrede tot de bespreking van de betrekking des geloofs tot de dienstbaren staat. Ook als lijfeigene, zoals Onesimus van Filemon was, kunt gij het Evangelie aannemen, nochtans indien er mogelijkheid bestaat om een vrij man te worden, zo wil niet in dienstbaarheid blijven, want de vrijheid is de adel van de natuurlijke mens, en ook de Christen heeft recht op de adel van de natuur, indien hij in de weg van God verkrijgbaar is. Want die in de Heer geroepen is, een dienstknecht zijnde, die is ene vrijgelatene des Heeren; evenzo ook, die vrij zijnde geroepen is, die is een dienstknecht van Christus. De apostel weet aan alles ene liefelijke uitlegging te geven, en bij alles de gelovige aan zijn hoge voorrechten te herinneren. Hij troost de gelovige knecht en stelt hem tevreden door hem indachtig te maken dat hij een vrij man is in Christus, en hij maakt de vrije man indachtig, dat zijn vrijheid in een opzicht dienstbaarheid is; doch welk ene dienstbaarheid! Hij is door het geloof in Christus een dienstknecht van Christus. Gij zijt duur gekocht, wordt geen dienstknechten van de mensen. De apostel breidt zijn woorden en gedachten nu uit over alles wat de mens, zowel in dienstbare als vrije staat tot dienstknecht van mensen maakt, door zich te onderschikken aan hun wil en hun ontwerpen te bevorderen, wanneer deze niet Christelijk, maar bloot werelds zijn. Daartoe moet geen Christen zich lenen, die een vrij man is; en wat de slaaf betreft, hij mag zijn meester niet dienen in hetgeen bepaald overdadig is, en moet er liever straf voor lijden. Het geweten moet altijd vrij blijven, in dienstbare of vrije staat, want daartoe heeft Christus beiden gekocht tot de duurste prijs, zijn dood op het kruis. Een iegelijk, waarin hij geroepen is, broeders! die blijven in hetzelfde bij God. De apostel herhaalt de reeds gezegde woorden met eraan toe te voegen: bij God, dat is, met het harte bij God. Wij moeten alles uit de hand Gods ontvangen. Dit maakt het zure zoet, het zware licht, het kwade goed. Indien wij bij God leven met ons hart en onze gedachten, zo kan niets uitwendigs ons schadelijk zijn, maar moet alles ons ten goede dienen. Aangaande de maagden nu heb ik geen bevel des Heeren; maar ik zeg mijn gevoelen, als die barmhartigheid van de Heer gekregen heb, om getrouw te zijn. De apostel, overgaande tot de bespreking van de verhouding van de ongehuwde staat tot het geloof, acht zich bevoegd om in deze zaak zijn mening te kennen te geven, omdat hijzelf tot die staat behoort, en hij noemt het ene hem bewezen wordende genade Gods, dat hij in die staat mag volharden, en daarmee getrouw zijn aan de gelofte bij hemzelf gedaan, om ook hierdoor de prediking van het Evangelie op alle plaatsen onder de Heidenen bevorderlijk te zijn. Ik houde dan dit goed te zijn, om de aanstaande nood, dat het, zeg ik, de mens goed is alzo te zijn. Zijt gij aan een vrouw verbonden, zoek geen ontbinding; zijt gij ongebonden van een vrouw, zoek geen vrouw. Maar indien gij ook trouwt, gij zondigt niet, en indien ene maagd trouwt, zij zondigt niet. Doch dezulken zullen verdrukking hebben in het vlees, en ik spare ulieden. Het is alleen de liefde van de apostel tot het welzijn,

de rust, de vrede van de gelovige, dat hij de ongehuwde staat aanprijst, want hij zag de tijden donker in, en hij had er reden toe; want gelijk hijzelf zo stonden de gemeenten gedurig bloot aan heftige vervolgingen, die zij niet als nog verre moesten denken, omdat zij nu rust en vrede genoten. Die zou slechts kort zijn, en de geschiedenis heeft bewezen, dat Paulus goed zag. Maar dit zeg ik, broeders! dat de tijd voorts kort is, opdat ook die vrouwen hebben, zouden zijn als niet hebbende. En die wenen, als niet wenende, en die blijde zijn, als niet blijde zijnde, en die kopen als niet bezittende, en die deze wereld gebruiken, als niet misbruikende. Er was een tijd op handen, waarin voor de Christenen de huiselijke en maatschappelijke orde zou worden omgekeerd, zodat de gehuwden zijn zouden als waren zij niet gehuwd, omdat zij elkaar moesten verlaten om te vluchten of in de gevangenis te worden geworpen, en zij, die anders wenen over hun geliefde doden, niet meer zouden wenen, en zij, die zich anders verblijden over de zegeningen van de echt, zich niet zouden verblijden, als bijvoorbeeld een kindeken werd geboren, en zij die kochten, geen meesters meer zouden zijn van hun eigendom, omdat zij er door vreemden van beroofd werden, ja, dat zelfs zij, die de wereld gebruikten zonder haar te misbruiken, zich van haar geheel gespeend zouden vinden, als dezulken, die zich vrijwillig van haar scheidden, om niet onder haar misbruikers genoemd te worden. Want de gedaante van deze wereld gaat voorbij. De apostel gebruikt het woordje opdat in het vorige vers, in plaats van omdat, dewijl hij wil, dat de gelovigen zichzelf en vrijwillig in die geschetste en voorspelde toestanden zullen indenken en verplaatsen, om reeds dadelijk zich daarnaar in te richten en hun maatregelen te nemen. Hij wil, dat even als een schipper, die een storm ziet opkomen, geen onnodige zeilen bijzet, maar veeleer die gemist kunnen worden, strijkt, ook de gelovigen zich persoonlijk vrij houden van alle bende en betrekkingen, die in gewone tijden gewenst, liefelijk en aan te prijzen, maar in rampvolle tijden enkel knellende, zware en belemmerende banden zijn. De drangrede hiertoe (zegt de apostel) is, dat deze tijd kort is, en dat de gedaante van de wereld voorbijgaat. Hij wil er mee zeggen, reken niet op ene langdurigheid en ook niet op bestendigheid in uw tegenwoordige toestand, want alles is hier kort van duur, en alles gaat hier voorbij. Ook de tederste maatschappelijke huwelijken en huwelijksbetrekkingen houden eenmaal op. En ik wil, dat gij zonder bekommernis zijt. De ongehuwde bekommert zich met de dingen des Heeren, hoe hij de Heer zal behagen; maar die getrouwd is, bekommert zich met de dingen van de wereld, hoe hij de vrouw zal behagen. Een vrouw en een maagd zijn onderscheiden. De ongetrouwde bekommert zich met de dingen des Heeren, opdat zij heilig zij, beide aan lichaam en aan geest; maar die getrouwd is, bekommert zich met de dingen van de wereld, hoe zij de man zal behagen. De apostel heeft een goede dunk van de ongehuwden; doch hij spreekt tot gelovigen, bij wie hij veronderstellen mag en moet, dat zij de Heer openlijk aanhangen en wensen te dienen. En zo beschouwt hij dat de ongehuwden zijn wat hij zelf is, om niets anders bezorgd dan om de Heer te behagen, terwijl de gehuwden noodzakelijk te zorgen hebben, om niet alleen elkaar te dienen, maar ook om elkaar tot vreugde te zijn, waardoor het uitsluitend bezorgd zijn om de Heer te dienen en te behagen, op de achtergrond treedt, en zo niet, dat althans die zorgen in dit geval verdeeld worden. Uit deze onderstelling is ook oorspronkelijk de heiligheid en daarmee de verdienstelijkheid van de maagdelijken staat en die der vrijwillige onthouding van het huwelijk door monniken en nonnen ontstaan. Doch behalve dat gene uitwendige zaak op het gebied des Christendoms tot ene heiligheid mag worden verheven, is de vrijwilligheid alleen niet genoegzaam tot de ongehuwde staat, zij moet ook gepaard gaan met geloof, met het vaste voornemen van hart om er de Heer door te dienen in de kerk, in de school, in het huis, in de maatschappij, maar niet om in maagdenhuis of klooster buiten alle betrekking tot het huis en de maatschappij, alleen in die van kerk en school te leven. De geloften van monnik en non zijn niets dan eigen willige diensten, die hun door Gods woord niet bevolen zijn. En dit zeg ik tot uw eigen voordeel, niet opdat ik een strik over u zou werpen, maar om u te leiden tot hetgeen wel voegt, en bekwaam is om de Heer wel aan te hangen, zonder herwaarts en derwaarts getrokken te worden. Maar zo iemand acht, dat hij ongevoeglijk

handelt met zijn maagd, indien zij over de jeugdige tijd gaat, en het alzo moet geschieden, die doe wat hij wil, hij zondigt niet; dat zij trouwen. Doch die vast staat in zijn hart, geen noodzaak hebbende, maar macht heeft over zijn eigen wil, en dit in zijn hart besloten heeft, dat hij zijn maagd zal bewaren, die doet wel. Alzo dan, die haar ten huwelijk uitgeeft, die doet wel; en die ze ten huwelijk niet uitgeeft die doet beter. De apostel wil geen strik om de hals der gelovigen werpen, waardoor zij zich gevangen, onherroepelijk gebonden zouden achten; hij wil ook hierin de volle Christelijke vrijheid handhaven, en daarom herhaalt hij met zo vele woorden, dat het hem alleen te doen is, om de gelovigen een leidraad te geven, opdat zij niet door allerlei meningen van anderen of van hem zelf geslingerd worden, maar weten hoe zij in deze handelen mogen en kunnen. Daarbij kan de apostel niet anders spreken dan uit de zeden van zijn tijd, waarin de vaderlijke macht het al of niet huwen zijner dochter bepaalde; in onze tijd heeft ook de huwbare dochter uit Christelijke beginselen de vrijheid ontvangen om de geneigdheid van haar eigen hart ook in deze te doen gelden. Waar nu geen bepaalde geboden des Heeren zijn, kunnen ook de toepassingen van de vrije instellingen van de Schrift zich wijzigen naar tijd en plaats en omstandigheden, zonder aan het gezag van de Schrift te kort te doen, zo als wij later meer gelegenheid zullen aantreffen om op te merken. Een vrouw is door de wet verbonden, zolang haar man leeft; maar indien haar man ontslapen is, zo is zij vrij om te trouwen die zij wil, alleen in de Heer. Ook hier herhaalt de apostel, ten einde bij alle duidelijkheid niet misverstaan te worden, dat de gehuwde vrouw na haars mans dood de vrijheid heeft, om naar haar eigen keuze te hertrouwen, alleen onder die voorwaarde, dat zij geen Heiden, maar een gelovige trouwt. Het moet in de Heere geschieden. Dit is een leer voor velen onder ons, die bij hun huwelijken meer zien op hun gelijkheid van stand en tijdelijke middelen als van hart en geloof, dat zo vele ongelukkige huwelijken maakt. Maar zij is gelukkiger, indien zij alzo blijft, naar mijn gevoel. En ik meen ook de Geest Gods te hebben. En de apostel had, zo als wij reeds opgemerkt hebben, werkelijk de Geest Gods; Wij kunnen ons geen sprekende en schrijvende apostel voorstellen zonder de Heilige Geest te hebben, van wege de belofte des Heeren aan de zijnen, dat zij met kracht uit de hoogte zouden worden aangedaan om zijn getuigen te zijn, dat de Heilige Geest hen in alle waarheid zou leiden. Ook voorzag Paulus alleen door de Heilige Geest de op handen nood van de kerk, en hieruit sprak hij in deze zaak voornamelijk.

8:1 De ergernis.
Aangaande nu de dingen, die de afgoden geofferd zijn, wij weten dat wij allen tezamen kennis hebben. De kennis maakt opgeblazen, maar de liefde sticht. En zo iemand meent iets te weten, die heeft nog niets gekend, gelijk men behoort te kennen. Maar zo iemand God liefheeft, die is van Hem gekend. Deze zelfde zaak wordt door de apostel Paulus in de brief aan de Romeinen behandeld, doch ter loops. Hier weidt hij er in het brede over uit, en wel in bepaalde betrekking tot het al of niet gebruik maken van het eten van het vlees, dat als offerande aan de afgoden van de Heidenen gediend heeft. En nu moeten wij niet menen, dat wij met de onderwijzingen van de apostel te deze opzichte niets meer te doen hebben, omdat zulke dingen niet meer bij ons voorkomen; Want de zaken veranderen wel en gaan zelfs voorbij, maar de beginselen blijven onveranderd en hebben altijd andere toepassingen. Het beginsel is de ergernis, en het tegenbeginsel de zelfverloochening, en dit laatste leert ons de Heilige Schrift hier door de apostel op ene onmiskenbaar duidelijke en onverbeterlijk krachtige wijze. Paulus begint met op te merken, dat de kennis niet het deel is van enkele, maar van alle mensen, zeker bij ieder in zijn mate, maar toch genoeg om over gewone zaken te oordelen. Doch de kennis alleen maakt hoogmoedig en leidt tot zelfverheffing; zij moet dus noodzakelijk gepaard gaan met liefde, want deze ergert de naaste niet, maar sticht hem, bouwt hem op in zijn geloof en liefde en hoop, zodat wanneer iemand zich voorstaat op zijn kennis, en daarop roemt, zonder de liefde er mee te paren, hij eigenlijk nog niets weet, zo als hij behoort te weten, terwijl hij, die God liefheeft, weet, ook bij mindere kennis, dat hij van God gekend, door God onderscheiden en begenadigd is, zodat God weet wat er zijn hart omgaat, en welke de bedoeling is van zijn handelingen. Aangaande nu het eten van de dingen, die de afgoden geofferd zijn, wij weten dat een afgod niets is in de wereld, en dat er geen ander God is dan één. De afgoden zijn niet anders dan hout of steen en metaal; ieder weet het, wiens verstand niet ten enenmale bedorven is, en ook dat er maar één God is, de Almachtige, de Alwetende, de Algoede. Want hoewel er ook zijn, die Goden genaamd worden, hetzij in de hemel, hetzij op de aarde (gelijk er vele goden en vele heren zijn), nog thans hebben wij maar één God, de Vader, uit welke alle dingen zijn, en wij tot Hem, en maar één Heer, Jezus Christus, door welke alle dingen zijn en wij door Hem. Er zijn vele machten en heerschappijen in de hemel en op de aarde, die God tot zijn vertegenwoordigers gesteld, en daarom zijn eigen naam in een overdrachtelijke zin heeft gegeven. Zo zei God tot Mozes ten opzichte van zijn broeder Aaron (Exodus 4:16): Hij zal voor u tot het volk spreken, en het zal geschieden, dat hij u tot een mond zal zijn, en gij zult hem tot een God zijn. En Exodus 7:1 zei de Heer tot Mozes: Zie, Ik heb u tot ene God gezet over Farao, en Aaron uw broeder zal uw profeet zijn. Voorts worden in Psalm 82:6, Johannes 10:35, de rechters in Israël goden genoemd. Het is het bewijs dat alle macht en heerschappij onder de mensen een overdragen is van Gods macht en heerschappij. Er is maar één machtige, één heerschappijvoerder God; maar God geeft van het zijne aan sommigen onder de mensen, die Hij uit zijn dienaren en onder bewindvoering stelt, en die daarom zijn naam dragen. Bij ons is alleen het woord Heer overgebleven. Wat echter ons Christelijk geloof en onze aanbidding betreft, zo hebben wij maar één God, de Vader, en maar één Heer, Jezus Christus. De apostel spreekt hier niet van de Heilige Geest, want de redenering gaat alleen over de woorden Gode en Heeren. De betrekking van Vader en Zoon wordt hier echter duidelijk aangewezen. De Vader is het, die alle dingen wil naar zijn welbehagen, de Zoon is de uitvoerder van des Vaders wil, in de Heilige Geest. Wij zijn dus tot de Vader, door de Zoon, in de Heilige Geest uitverkoren, verlost en geheiligd. Doch in allen is de kennis niet; maar sommigen met een geweten des afgods tot nog toe eten, als iets, dat de afgoden geofferd is, en hun geweten zwak zijnde, wordt bevlekt. Hoe eenvoudig de kennis zij, dat een afgod niets is, zo ontbreekt zij nochtans bij sommigen, ook bij de Christenen, die een afgod voor iets werkelijks, en hetgeen de afgoden geofferd is voor ene wezenlijke offerande houden, en nochtans daarvan eten, omdat het geweten niet onbevangen genoeg is om zich te onthouden, of in het gebruik geen zonde te zien,

zodat zij zich dan ook daarna in het geweten bevlekt voelen. De spijze nu maakt ons Gode niet aangenaam; want hetzij dat wij eten, wij hebben geen overvloed, en hetzij dat wij niet eten, wij hebben geen gebrek. De spijze op zichzelf maakt ons Gode niet welgevallig, maar wel de wijze hoe men ze gebruikt. Daarom zijn wij etende, niet onmatig, en is ons de spijs geen overvloed; en eten wij niet, zo zijn wij niet begerig, en is ons het gemis van spijs niet als een gebrek; met andere woorden: wij eten als wij iets hebben, en vasten als wij niets hebben met dezelfde tevredenheid. Maar ziet toe, dat deze uw macht niet enigerwijze een aanstoot worde degenen, die zwak zijn; want zo iemand u, die de kennis hebt, ziet in van de afgoden tempel aanzitten, zal het geweten van hem, die zwak is, niet gestijfd worden, om te eten de dingen, die de afgoden geofferd zijn? Is uw kennis zo machtig, dat ge, wetende dat een afgod niets is, en dat de spijs, die de afgoden geofferd is, met alle andere gewone spijs gelijk staat, zodat ge er u geen geweten van maakt mee aan te zitten in van de afgoden tempel en van het voorgezette te eten, zult gij dan niet uw broeder, wiens geweten zwak is tot ene verzoeking zijn, om zich te vermannen en zich, over zijn geweten heen te zetten, om mee te eten van de dingen, die de afgoden geofferd zijn? Zoudt gij daarmee de u verleende meerdere kennis en meerdere macht over u zelf niet misbruiken, ja in plaats van uw broeder ter wille, hem ten verderve zijn, wetende dat wat de mens niet doet in het geloof, in volle verzekerdheid des gemoeds, hem dit zonde is? En zal de broeder, die zwak is, door uw kennis verloren gaan, om welke Christus gestorven is? De gevolgen van zulk ene ergernis zijn onberekenbaar en kunnen lichtelijk leiden tot een gehele afval van de zwakgelovige tot het Heidendom; want het gaat hiermee gelijk met vele dingen: wanneer het geweten eens verkracht is, dan is het tot alles in staat. Doch gijlieden, alzo tegen de broeders zondigende, en hun zwak geweten kwetsende, zondigt tegen Christus. Door tegen de gelovigen in Christus te zondigen, zondigt men tegen Christus zelf. De apostel brengt ook deze zaak in rechtstreekse betrekking tot de Heer zelf, en te recht. Immers, gesteld dat een Protestant in de Roomse kerk ging, en deelnam aan het avondmaal, zo als het daar door de priester wordt uitgedeeld, omdat hij, alleen ziende op het avondmaal als zodanig, er geen geweten van maakt, door wie of op welke plaats hij het ontvangt, zou hij daarmee niet zijn medeprotestant, die hem dat ziet doen, en die dat voor zich zelf moet afkeuren, niet ergeren, en als het een zwakgelovige was, niet tot hetzelfde kunnen verleiden; en zou deze handelwijze in ieder geval niet een zondigen zijn tegen Christus, die ons door de hervorming van de Roomsen heeft onderscheiden en gescheiden? Daarom, indien de spijze mijn broeder ergert, zo zal ik in eeuwigheid geen vlees eten, opdat ik mijn broeder niet ergere. Gelukkig hebben wij, Protestanten, met deze zaken niets meer te doen, en wij kunnen het alleen bij de eerste gemeenten uit. de Joden betreuren, dat zij nog onderling zoveel te worstelen hadden met het al of niet onderhouden van de Mozaïsche spijswetten, en de eerste gemeenten uit de Heidenen, door het al of niet deelnemen aan de spijzen, die van het afgodenoffer afkomstig zijn. Doch bij de Roomsen zijn deze nietige dingen nog in volle kracht. Deze hebben nog heden hun vastendagen, waarop niemand andere spijs mag gebruiken dan die door de kerk is vergund, en het eten van vlees niet vergund is. De ene Roomse kan dus de andere ergeren, door zich aan deze kerkelijke voorschriften niet te storen, omdat hij er zijn geweten niet aan verbonden acht. Zeker handelt hij hiermee niet naar de liefde. Rooms blijvende, moest men zich niet tegen Roomsen stellen, maar een met hen zijn. Ja, men moet zo geheel in de liefde zijn jegens de broeders, dat men liever dan hen te ergeren, als Paulus zich bereid moet verklaren, om zich gedurende geheel zijn leven te onthouden van hetgeen hun aanstotelijk is. De apostel stelt zich zelf hier op de hoogste trap van de vrijwillige, zelfverloochenende liefde, en hij voelt dan ook bij zichzelf de noodzakelijkheid, om deze zijn bereidvaardigheid tot zelfverloochening niet te laten voorkomen als een bloot zeggen, maar als door zijn reeds getoonde handelwijze in andere opzichten bewezen. En hiertoe gaat hij thans over. Ben ik niet een apostel? Ben ik niet vrij? Heb ik niet Jezus Christus, onze Heer gezien? Zijt gijlieden niet mijn werk in de Heer? Zo ik anderen geen apostel ben, nochtans ben ik het ulieden; want het zegel mijns apostelschaps zijt

gijlieden in de Heer. Paulus begint met de handhaving van zijn apostelschap, dat door sommigen in de gemeente zo niet betwist, dan toch minder geteld werd, dan dat van Apollos en Petrus. Doch hier roert hij deze zaak slechts ter loops aan. In zijn tweede brief komt hij hierop breedvoerig terug. Het is hem thans te doen om zijn vrijheid als apostel, en daarin zijn zelfverloochening te doen zien. Als de stichter in Christus van de Corinthische gemeente had hij ene genoegzame getuigenis door de gemeente zelf, dat hij haar althans een apostel des Heeren is. De gaven en krachten, haar van de Heer door zijn dienst meegedeeld, waren de genoegzame bewijzen van zijn zending door de Heer zelf. Mijn verantwoording aan degenen, die onderzoek over mij doen, is deze: Hebben wij niet macht om te eten en te drinken? Hebben wij niet macht, om ene vrouw, ene zuster zijnde, met ons om te leiden, gelijk ook de andere apostelen, en de broeders des Heeren en Céfas? Paulus wil degenen, die nadere kondschap van zijn persoon en werk begeren, tegemoet komen, door hun zijn wijze van handelen bloot te leggen, bijzonder in hetgeen hem vrijstond, en toch niet door hem gedaan werd. Hij verwisselt thans het woordje ik met wij, omdat hij hierin niet alléén stond, maar medegenoten had, zo als Barnabas. Hebben wij (zegt hij met andere woorden) als apostelen niet de vrijheid en dus de macht om, zolang wij in de gemeente verkeren, van de gemeente te leven, aan haar dis te eten en te drinken? En hebben wij ook niet de vrijheid en dus de macht, om gehuwd te zijn met ene gelovige vrouw, die ons overal vergezelt, zo als de andere apostelen en leraren? Of hebben alleen ik en Barnabas geen macht van niet te werken? De andere apostelen deden geen handenarbeid om zich zelf te onderhouden; zij werkten dus niet. Petrus was visser van beroep, doch sedert hij door de Heer een visser van mensen was geworden, had hij zijn beroep laten varen, en niets was natuurlijker; doch wat een apostel vrijstaat, moet allen vrijstaan, en duldt geen uitzondering. Ook is deze zaak ten hoogste billijk. Wie dient ooit in de strijd op eigen bezoldiging? Wie plant een wijngaard en eet niet van zijn vrucht? Of wie weidt een kudde, en eet niet van de melk van de kudde? Alles in de wereld is zo ingericht, dat de arbeid zijn meester loont, en al werkt hij ook niet om het loon, toch werkt niemand dan om er vrucht mee voort te brengen, en onder deze vrucht is de vervulling van eigen nooddruft begrepen. De apostel heldert dit met doeltreffende voorbeelden uit het dagelijks leven op. Spreek ik dit naar de mens? Of zegt ook de wet hetzelve niet? Is dit ene bloot menselijke beschouwing van de zaak, zodat zij alleen ten opzichte van aardse werkzaamheden geldig is, of is zij niet van gelijke kracht en toepassing op geestelijk, goddelijk gebied? Immers ja. Want in de wet van Mozes is geschreven: Gij zult een dorsende os niet muilbanden. Zorgt ook God voor de ossen? Of zegt Hij dat geheel om onzentwil? Want om onzentwil is dat geschreven; overmits die ploegt op hoop moet ploegen, en die op hoop dorst, moet zijn hoop deelachtig worden. Deuteronomium 25:4 staat het bevel Gods: Een os zult gij niet muilbanden, als hij dorst, geheel op zich zelf, zonder enig verband met akkerwerk, alleen als een bewijs van rechtvaardigheid en billijkheid in iedere voorkomende zaak. Het is dus kennelijk geen rechtstreeks gebod voor de zorg, die men voor de dorsende os moet hebben, maar ene geestelijke, zinnebeeldige toepassing van deze gewoonte, en wil zeggen: laat ieder, gelijk de os, die men, als hij de graankorrels uit de halmen treedt, de mond open laat, opdat hij van het uitgedorste graan zelf eten kan de vrucht van zijn arbeid genieten. De apostel ontkent met zijn vraag: Zorgt God voor de ossen? niet Gods voorzienige zorg ook over het vee, gelijk over alle dingen, maar hij vraagt: of God met zijn bevel de ossen bedoelt, of zijn dienaren! Immers zijn dienaren. De hoogste toepassing is altijd de allereerste, die wij bij Gods uitspraken in het oog moeten vatten; want het Gode waardigste is Gods hoogste doel. Dit neemt echter niet weg, dat het hoogste al het mindere insluit. Indien wij ulieden het geestelijke gezaaid hebben, is het een grote zaak, zo wij het uwe, dat lichamelijk is, maaien? De billijkheid van deze zaak wordt nog verhoogd door de geringheid van de beloning in vergelijking met de voortreffelijkheid van de arbeid. Voor het geven van het Goddelijke het stoffelijke terug te ontvangen, is zeker niet te veel gevraagd en verwacht. Indien anderen deze macht over u deelachtig zijn, waarom niet veel meer wij? Doch wij hebben deze macht niet gebruikt, maar

wij verdragen het alles, opdat wij niet enige verhindering geven aan het Evangelie van Christus. Ofschoon de apostel en Barnabas, door hun rusteloze, landen en steden doortrekkende dienst nog meer dan anderen op zulk een onderhouden worden door de gemeenten recht zouden hebben, hadden zij echter van hun recht afstand gedaan, vrij willig en om des Evangelies wil, om de uitbreiding ervan niet te belemmeren; Want, hoe billijk de zaak dan ook was, het was en blijft een belemmering voor de prediking, wanneer men ergens komende zich vervoegen moest tot iemand in de plaats, die hem graag aannam en daar aanvankelijk althans, alleen ten zijnen koste bleef vertoeven. Zorgde men zelf voor eigen onderhoud, zo was men van alle zijden vrij, en daarmee ook de Evangelieverkondiging. Weet gij niet, dat degenen, die de heilige dingen bedienen, van het heilige eten, en die steeds bij het altaar zijn, met het altaar delen? Alzo heeft ook de Heer verordend degenen, die het Evangelie verkondigen, dat zij van het Evangelie leven. De apostel herinnert hier wederom met zijn: weet gij niet? de veelwetende, wijze Corinthiërs aan de instelling onder het Oude Verbond, dat de priesters en levieten hun levensonderhoud vonden uit hetgeen ter offerande de Heere geheiligd werd, iets dat ook bij de heidense priesters het geval was. En dat in die zelfde lijn de Heer opzettelijk bevolen had, dat die het Evangelie verkondigt, ook van het Evangelie moet leven. Gij herinnert u deze verordening van de Heeren aan zijn discipelen (Mattheus 10:10, Lukas 10:7), er bijvoegende, dat een arbeider zijn loon, zijn voedsel waardig is. De apostel verheft hiermee deze zaak tot een volstrekt recht, om temeer te doen uitkomen, dat zijn zelfverloochening in dit opzicht geen gedwongene, maar geheel vrijwillig was. Maar ik heb geen van deze dingen gebruikt. Hier verandert hij weer het wij in ik, omdat hij in dit opzicht, althans tot de Corinthische gemeente, alléén stond. Toen Paulus voor de eerste maal te Corinthe kwam, was niet Barnabas, maar Silas zijn reisgezel. En ik heb dit niet geschreven, opdat het alzo aan mij geschieden zou; want het was mij beter te sterven, dan dat iemand deze mijn roem zou ijdel maken. De apostel was voor niets meer bevreesd, dan dat nu de Corinthische gemeente op de gedachte zou komen, om voortaan haar schuldige plicht in dat opzicht te bewijzen; daarom spreekt hij tot haar in zulke sterke bewoordingen, dat deze haar daarvan voor altijd moesten terughouden. Het was nu eenmaal en van het begin af van de apostels vast voornemen om het Evangelie zoveel mogelijk kosteloos voor de gemeente te verkondigen, en zo was dit, zo als wij zouden zeggen, zijn punt van eer, om daarvan niet af te gaan, tenzij hij daartoe door bijzondere liefde van de gemeente werd gedrongen. Want van de gemeente van Fillippi nam hij aan wat deze hem een en andermaal tot nooddruft zond; doch hij voegt er bij, dat zij ook de enige gemeente was, die dat gedaan had (Filippenzen 4:15-18). Het was dus geen ijzeren wil bij Paulus, die nooit en in geen geval enige uitzondering toeliet, maar een doorgaande regel, waarvan hij tegen zijn wil tot geen prijs wilde afgebracht worden. Want indien ik het Evangelie verkondig, het is mij geen roem, want de nood is mij opgelegd. En wee mij, indien ik het Evangelie niet verkondig. De Evangelieverkondiging was geen zaak van eigen keuze voor de apostel, maar ene bediening, waartoe hij door de Heer was gesteld, en waarin hij getrouw moest zijn, indien hij niet de afkeuring en straffen van de Heeren daarvoor ondervinden wilde. Men moet zich niet voorstellen dat de bedieningen, waartoe God ons roept, enkel bedieningen zijn van eer en genot, van waardigheid en macht, maar ook van stipte gehoorzaamheid, getrouwheid en verantwoordelijkheid. De aanstelling van Jeremia tot profeet geeft hiervan ene duidelijke voorstelling (Jeremia 1:5,7,8,17). De Heer zei tot hem: Eer Ik u in moeders buik formeerde heb Ik u gekend, en eer gij uit de baarmoeder voortkwam, heb Ik u geheiligd; Ik heb u de volke tot een profeet gesteld. En toen Jeremia zich verontschuldigde met zijn jeugd en onbedrevenheid in het spreken, zei de Heer tot hem: Zeg niet: Ik ben jong, want overal waarheen Ik u zenden zal, zult gij gaan, en alles wat Ik u gebieden zal zult gij spreken. Vrees niet voor hun aangezicht, want Ik ben met u, om u te redden. Gij dan, gord uw lenden, en maak u op, en spreek tot hen alles wat Ik u gebieden zal. Wees niet verslagen voor hun aangezicht, opdat Ik u voor hun aangezicht niet versla. Deze laatste woorden tonen ons het groot gevaar, dat de gezanten Gods

dreigde, om God zelf tot hun tegenstander te hebben, indien zij niet hun zending gewillig en getrouw volbrachten. Een sterksprekend, alles afdoend voorbeeld daarvan zien wij in Jona. De apostel ziet in onze tekst zijn bediening van deze zijde aan, en rechtvaardigt hiermee zijn uitroep: En wee mij, indien ik het Evangelie niet verkondig. Want indien ik dat gewillig doe, zo heb ik loon, maar indien onwillig, de uitdeling is mij evenwel toebetrouwd. Men kan iets doen van harte, en ook zó, dat het buiten het hart omgaat. In het eerste geval is de arbeid een lust en brengt daarmee zijn vrucht vanzelf mee; in het tweede geval is het een last, en heeft geen beloning, maar is in zichzelf ene straf, want de onwilligheid kan de arbeider niet onttrekken aan zijn arbeid, hij moet het doen, willig of onwillig; want daartoe is hij door zijn meerdere gesteld. Wat loon heb ik dan? Dat ik het Evangelie verkondigende, het Evangelie van Christus kosteloos stel, om mijn macht in het Evangelie niet te misbruiken. De apostel stelt deze zijne vrijwillige opoffering in ene zoveel mogelijk geringe gestalte, door die als een loon, ja het enige loon op zijn dienst te stellen. Dat hij meer deed dan hij schuldig was te doen, ziedaar voor hem het enige, wat hij in deze doen kon en deed, en zo ernstig deed, dat hij er niet in tegengegaan wilde worden. Het was hem de enige kroon van zijn apostelschap, zou hij deze zich laten ontnemen? Zo ja, dan bleef hem niets. over als bewijs van de gewilligheid tot, en getrouwheid in zijn werk. Hij hield die kroon dus vast met beide handen. Doch wij, die de apostel hier en elders in het hart zien, denken er anders over, dan hijzelf kon en vermocht te doen. Wij zien hiermee in Paulus een van de edelste mensen, die er kunnen zijn; want hetgeen hij deed om zijn macht, zijn vrijheid in het Evangelie niet te misbruiken, maar veel meer te gebruiken tot bevordering van het Evangelie, kon niet anders voortkomen dan uit de diepste zelfverloochening, zelfbeheersing en dienende liefde zijns harten. Men kan zich maar zo niet voornemen om grootmoedig te handelen, en dit vol te houden uit eigenwilligheid en zonder dat daarvoor een vaste grond in het hart bestaat. Er is geen plantje zo klein boven de aarde, of het moet een wortel hebben in de aarde, en hoeveel temeer dan de eik, die de zwaarste stormen heeft te verduren? De genade had van Paulus niet alleen een der uitnemendste apostelen, maar ook een van de edelste mensen gemaakt. Dit zegt hij zelf zonder de bedoeling te hebben om het te zeggen, maar uit hetgeen iemand doet, spreekt zijn gemoed, zonder dat hij zelf het weet. Want daar ik van allen vrij was, heb ik mijzelf allen dienstbaar gemaakt, opdat ik er meer zou winnen. Ik ben de Joden geworden als een Jood, opdat ik de Joden winnen zou; degenen, die onder de wet zijn, ben ik geworden als onder de wet zijnde, opdat ik degenen, die onder de wet zijn, winnen zou; degenen, die zonder de wet zijn, ben ik geworden als zonder de wet zijnde (Gode nochtans zijnde niet zonder de wet, maar voor Christus onder de wet), opdat ik degenen, die zonder de wet zijn, winnen zou. Ik ben de zwakken geworden als een zwakke, opdat ik de zwakken winnen zou; allen ben ik alles geworden, opdat ik immers enigen behouden zou. Voorzeker het was een grote begaafdheid in Paulus, aldus allerlei stijl te hebben, allerlei spraak te spreken, allerlei tonen te kunnen aanslaan, in te gaan in het gevoel van een ander, zonder eigen zelfstandigheid te verliezen. Ook moeten wij hier opmerken, dat men veel van zichzelf kan spreken, zonder van zich zelf vervuld te zijn, en weinig met geheel vervuld te zijn van zich zelf. Deze dingen behoren tot de geheimen van de levens. Waar te spreken, waar te zwijgen? Ja, dit is ene kunst, die de Heilige Geest ons alleen kan leren, en Paulus leerde het van Hem. Hij toont thans in enkele voorbeelden aan, op welke wijze en tot wat doel hij zijn vrijheid gebruikt had. Het doel was enkel, om in de middelijke weg alles van zijn kant te doen, wat zondaren tot bekering kan brengen. Opmerkelijk, niet waar? dat juist de man, die de verkiezing Gods zo krachtig leerde, zichzelf zo geheel in de weg der middelen stelde, alsof er geen verkiezing Gods was, maar alles alleen van de menselijke wil afhing, welke wil alleen daartoe moest opgewekt worden. Neen, het was ook hier: wat weet gij, vrouw! of gij de man zult zalig maken? Of wat weet gij, man! of gij de vrouw zult zalig maken? Zo ook hier: wat weet gij, prediker, of gij uw hoorders zult zalig maken? Gij weet het niet, God alleen weet het, en omdat gij het niet weet, maar alleen God, moet gij alles beproeven wat tot bekering leiden kan, en

daarna zult gij eerst weten of uw poging tot bekering werkelijk tot bekering leidt. Bij God is alles zeker en vast, bij ons alles onzeker wat nog in de toekomst ligt, en dat moeten wij zoveel ons mogelijk is tot zekerheid en vastheid zoeken te brengen. Dat deed Paulus met al de kracht, wijsheid, en wij voegen er vooral bij, met al de liefde tot de ere Gods en het heil van zondaren, die hem eigen waren. Hij was de Joden geworden als een Jood, zich naar hen voegende in alles, dat niet in strijd was met het geloof in Christus, en evenzo met dezulken onder de Joden, die nog geheel wettisch dachten en leefden, en evenzo met de Heidenen, die zonder de wet waren, ofschoon hij zelf niet zonder wet was, maar onder de wet van Christus. Hij was zelfs de zwakken als een zwakke geworden; in één woord, hij had zich niet boven maar naast ieder geplaatst, om ware het mogelijk hen op deze wijze op beter weg te leiden. Voorzeker, het is ene grote genadegave Gods om alles als bijkomstig en onverschillig te beschouwen, ten einde de hoofdzaak alleen in het oog te houden en die te bevorderen. Hoe menig gelovige wandelt in zelfgenoegzaamheid door de menigte van de mensen, die hem op de markt des levens van alle zijden heen omgeven, zonder acht op hen te geven, veel minder om zich met hen in te laten, hen aan hun lot overlatende. Zo dacht, zo deed Paulus niet. Hij zocht gedurig bij anderen de aanrakingspunten op, om zich bij hen aan te sluiten, niet om bij hen te blijven, maar opdat zij bij hem zouden blijven en zich bij de gemeente des Heeren zouden aansluiten. En dit doe ik om des Evangelies wil, opdat ik het zelf mee deelachtig zou worden. Hier horen wij ene tweede beweegreden, waarom Paulus dit alles deed. Het was wel voornamelijk, om daardoor anderen voor de zaak des Heeren te winnen, maar ook om voor zichzelf zijn aandeel aan het Evangelie te verzekeren. Maar was dan Paulus niet volkomen verzekerd van zijn deelgenootschap aan Christus en daarmee aan zijn zaligheid? Wij zouden zeggen: niemand kon en moest daarvan meer verzekerd wezen dan hij. Was hij niet door de Heer zelf krachtdadig bekeerd en zelfs tot de rang van zijn apostel verheven, en had hij niet de Heilige Geest ontvangen met genadegaven voor zichzelf en wondergaven voor anderen? Wat kon hij meer verwachten, meer verlangen? En toch wij horen het uit zijn eigen mond, dat hij nog altijd al het mogelijke doet, om zijn roeping en verkiezing vast te maken, en zijns zelfs zaligheid te werken met vrezen en beven, omdat het God is, die in hem werkt, beide het willen en het werken, naar zijn welbehagen, Filippenzen 2:12,13. Ja, juist omdat het God is, die dat in ons werkt, moeten wij willen gelijk God wil, en werken gelijk God werkt, of anders ontbreekt het leven, dat God in ons werkt. Immers het doen van de wille Gods door het geloof in Christus is het enig zekere kenteken van onze uitverkiezing. Mattheus 12:50. Weet gijlieden niet, dat die in de loopbaan lopen, allen wel lopen, maar dat één de prijs ontvangt? Loopt alzo, dat gij die moogt verkrijgen. Hier duidt de apostel nader aan, wat hij door het mede deelachtig worden van het Evangelie bedoelt. Het is het werkelijk bezit van de zaligheid. De gelovige is wel zalig, doch in hoop. Hoe komt hij tot het bezit? Niet voordat hij volhard heeft tot de einde toe, niet voordat hij als de loper in de renbaan het einde bereikt heeft, alwaar de kroon, de prijs zich toont. Dit nu gebeurt niet aan allen, maar aan een enkele, en zo moet ieder, die loopt, zorgen, dat hij zo loopt, dat hij de eerste is. De Corinthiërs, die gedurig de strijd- en loopspelen van hun landgenoten voor ogen hadden, moest dit tot een nog treffender leerbeeld zijn, dan het ons is. En een iegelijk, die om prijs strijdt, onthoudt zich in alles. Deze dan doen wel dit, opdat zij ene verderfelijke kroon zouden ontvangen, maar wij ene onverderfelijke. Het was Paulus om de kroon te doen, zo als hij dan ook in zijn testamentaire brief aan zijn geliefde Timotheus in het gezicht des doods schreef: (2 Timotheus 4:7) Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden. Voorts is mij weggelegd de kroon van de rechtvaardigheid, welke mij de Heer, de rechtvaardige Rechter, in die dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen, die zijn verschijning liefgehad hebben. De wedlopers nu onthielden zich van alles wat hun loop kon vertragen, van overmatige voeding en van te warme kleding en wat dies meer zij. En dat alles deden zij om ene vergankelijke kroon te verwerven, hoeveel temeer moest men zich in het geestelijke onthouden van al hetgeen het verwerven ener onvergankelijke kroon vereiste. Ik

loop dan alzo, niet als op het onzekere; ik kamp alzo, niet als de lucht slaande. Is het reeds in het tijdelijke wijsheid, het zekere voor het onzekere te nemen, in het geestelijke is dit volstrekt nodig. Men moet daarin zeker zijn voor zijn ziel, en alleen zulke middelen bezigen en zulke wegen bewandelen, die onfeilbaar tot het doel leiden. Zo deed Paulus. Hij had het hoogste doel voor ogen, en hij wist dat hij strijdende, zijn wederpartij tegen zich over had, en dus niet met zijn zwaard in de lucht sloeg. Maar ik bedwing mijn lichaam, en breng het tot dienstbaarheid, opdat ik niet enigszins, daar ik anderen gepredikt heb, zelf verwerpelijk worde. Het goede voorbeeld moet met de goede leer samen gaan, of het eerste maakt de laatste krachteloos. Op geestelijk gebied duldt niemand enige tweeslachtigheid. De wereld duldt de gebreken bij de deugden in haar kinderen, maar niet in de gelovigen. Zij zegt tot deze: Wilt gij niet met ons zijn, dan moet gij boven ons zijn, niet alleen in uw onderwijs, maar ook in uw wandel; zo niet, wij plaatsen u beneden ons en houden u voor een huichelaar, voor een mond-Christen. De apostel ziende op de oefening van de wedlopers en hun bedwingen des lichaams, en denkende aan zijn eigen vrijwillige ongehuwde staat en de hem bijblijvende zinnelijke natuur, moest ook zijn lichaam bedwingen en tot dienstbaarheid brengen, wilde hij niet anderen prediken tot hun behoudenis, en zelf verwerpelijk zijn. En ik wil niet, broeders! dat gij onwetende zijt, dat onze vaderen allen onder de wolk waren, en allen door de zee doorgegaan zijn, en allen in Mozes gedoopt zijn in de wolk en in de zee, en allen dezelfde geestelijke spijs gegeten hebben, en allen dezelfde geestelijke drank gedronken hebben; want zij dronken uit de geestelijke steenrots, die volgde, en de steenrots was Christus. Maar in het merendeel van hen heeft God geen welbehagen gehad; want zij zijn in de woestijn ter nedergeslagen. De apostel, vasthoudende aan de voorstelling, dat in ene loopbaan wel allen lopen, maar slechts één de prijs behaalt, met de vermaning: loopt alzo dat Gij die moogt verkrijgen, wil deze zaak nog duidelijker in het licht stellen, opdat de zoveel wetende Corinthische gemeente ook hiervan niet onkundig blijve. Hij herinnert daarom meer bepaald de gelovigen uit de Joden onder hen de geschiedenis der vaderen, en wel bij hun uittocht uit Egypte, dat een beeld kan zijn van hun uitgang uit het Jodendom tot het Christendom. Allen hadden toen dezelfde uiterlijke en innerlijke voorrechten. Zij waren allen vrij van de Egyptische dienstbaarheid, de vuur- en wolkkolom was hun allen tot ene schaduw van de daags, tot een licht des nachts, en daarenboven tot een beschermer en gids. Allen gingen de Schelfzee droogvoets door, waarin de Egyptenaren verdronken; allen werden onder Mozes tot een volk gesteld, en werden daartoe gewijd, gedoopt, door onder zijn bestuur en middelaarschap de zee door te gaan en onder de wolk voort te reizen. Ook aten allen in de woestijn het bovennatuurlijke brood, het manna, en dronken allen van het water, dat uit de steenrots wonderdadig werd voortgebracht, welke steenrots een beeld en belofte was van Christus, die door het gebroken worden van zijn lichaam, het water des eeuwigen levens (zijn bloed en de Heilige Geest) zou doen uitvloeien. Allen waren dus als één gemeente gerekend, en toch had God in het grotere deel van hun geen welbehagen, zodat zij het doel van de woestijnreis het heerlijke Kanaän niet bereikten, maar in de woestijn werden gedood. En deze dingen zijn geschied, ons tot voorbeelden, opdat wij geen lust tot het kwaad zouden hebben, gelijkerwijs als zij lust gehad hebben. De uiterlijke voorrechten kunnen gelijk zijn, maar de harten kunnen verschillen, en op deze laatste komt het aan. Niet de voorrechten maken ons welbehaaglijk voor God, maar de wijze hoe wij ze gebruiken: Wie ze gebruikt tot zijne eer, op die rust zijn welgevallen, en daarin ligt onze zaligheid; Wie ze gebruikt tot eigenbaat en zelfverheffing, die verbeurt ze en verliest ze, en wordt daarenboven door God gestraft; reden genoeg om zich door deze voorbeelden ernstig te laten waarschuwen, om niet in dezelfde zinnelijke begeerlijkheden (waaruit dit misbruik van het Goddelijke ontstaat) te vervallen, en niet dezelfde straf om het doel niet te bereiken, te ontvangen. En wordt geen afgodendienaars, gelijk sommigen van hen, gelijk geschreven staat: Het volk zat neer om te eten en om te drinken, en zij stonden op om te spelen. De apostel herinnert aan het gebeurde bij de oprichting van het gouden kalf (Exodus 32:6). Ook de

Corinthische Christenen stonden in dit opzicht in groot gevaar, daar zij van rondom door de Heidense afgodendienst omringd waren, en reeds in hun midden door sommigen geen zwarigheid gemaakt werd, om in de afgodstempel aan te zitten en te eten van hetgeen de afgoden geofferd werd. En laat ons niet hoereren, gelijk sommigen van hen gehoereerd hebben, en er vielen op een dag drie en twintig duizend. De apostel herinnert aan de hoererij van Israël met de dochters der Moabieten, bij welke gelegenheid Pinéhas de priester door zijn uitvoering van de ijver des Heeren de plaag stuitte, die vier en twintig duizend doodde (Numeri 25:9). Paulus zegt drie en twintig duizend, en bewijst, dat men onder ingeving van de Heilige Geestes kan zijn, en toch feilen kan bij het aanhalen van schriftuurplaatsen, waartoe die ingeving geen behoefte was. Misschien had ook het handschrift des Oude Verbonds, door Paulus gebruikt, deze feilen. ook deze waarschuwing moet zeer nodig voor de Corinthische gemeente geacht worden, daar zij, zo als wij gezien hebben, zulk een ergerlijk voorbeeld ervan in eigen boezem bezat. En laat ons Christus niet verzoeken, gelijk ook sommigen van hen verzocht hebben, en werden van de slangen vernield. Omdat de kruisiging van Christus kennelijk door de koperen slang werd afgebeeld en ook door de Heer zelf als zodanig werd voorgesteld, stelt Paulus het verzoeken van de ongelovige Israëlieten in de woestijn gelijk met het verzoeken van Christus. Verzoeken is beproeven, op de proef stellen, dat Gods waarheid en trouw in twijfel stelt, en daarom ene grote zonde is. En murmureert niet, gelijk ook sommigen van hen gemurmureerd hebben, en werden vernield van de verderver. De kinderen Israëls maakten zich aan vele murmureringen schuldig, die allen kwade gevolgen hadden; en het is dus onzeker op welke bepaalde gemopper Paulus hier het oog heeft. Genoeg, hij geeft in een kort bestek de voornaamste zonde op, waarin de ongelovigen in Israël vervallen zijn, waarvan het gevolg was dat zij Kanaän niet binnengekomen zijn. En deze dingen allen zijn hun lieden overkomen tot voorbeelden, en zijn beschreven tot waarschuwing van ons, op welke de einde van de eeuwen gekomen zijn. God werkt op aarde niet altijd alle kwaad, maar waar Hij dat doet, daar is een van zijn oogmerken, om het tot voorbeeld te stellen van hetgeen de goddelozen in de eeuwigheid wacht; doch meteen om de mens te waarschuwen, ten einde hij het pad van de ongerechtigheid niet betrede, of zo hij het reeds betreden heeft, daarvan ten spoedigste aftrede. Door zijn oordelen te laten beschrijven door de Heilige Schrift, spreken zij niet alleen tot de tijdgenoot, maar ook tot de verste nakomeling, en onder deze rekent ook de apostel zich en de gemeente des Heeren, tot welke de laatste openbaringen Gods geschieden. Was dat tijdperk voorbij, werd de Schrift afgesloten, dan was er niet anders te verwachten dan de einde van de eeuwen, waarvan men het begin reeds zag. Daarom moeten wij juist deze gesloten Schrift te hoger waarderen. Wij moeten haar proeven gelijk de wijnproever de wijn proeft, om er al de fijnheid en geur, die erin is, uit te kunnen smaken. Wij moeten haar horen gelijk een muziekmeester het muziekstuk, om de fijne tonen te onderscheiden. En daarom lees ik met u altijd de Schrift met het microscoop er boven, omdat er voor het blote oog te veel in ligt, om het te zien. Zo dan, die meent te staan, zie toe, dat hij niet valt. De Corinthische gemeente is in vele dingen gelijk aan de Laodicesche gemeente in de openbaring aan Johannes; zij stond in haar verbeelding hoog en vast, doch bij hoog staan is duizeling meermalen niet verre, en verandert het vaststaan in vallen. Innerlijke nederigheid voegt ons bij alle uiterlijke hoogheid, maar boven alles voegt zij ons als Christenen, bij wie de hoogmoed niet kan vóórgaan, zonder dat de val volgt. Ulieden heeft geen verzoeking bevangen dan menselijke. Geen buitengewone beproevingen waren tot nu toe de Corinthische gemeente overkomen. Zeker, wat alle mensen wedervaart, wedervoer ook haar, tijdelijke bezwaren, zorgen, verliezen, doch als Christenen waren zij nog vrij gebleven van verdrukkingen en vervolgingen, waarin het aankwam op hun goederen, eigen leven en dat van hun dierbaarste betrekkingen. Gewoonlijk toch laat de Heer de strijd des Christens zijn een strijd op leven en dood. Omdat de overwinning zeker is, laat Christus niet zelden al de macht van de hel zich ontwikkelen en tot een strijd op het alleruiterste worden. Doch God is getrouw, die u niet zal laten verzocht worden boven hetgeen gij

vermoogt, maar Hij zal met de verzoeking ook de uitkomst geven, opdat gij ze kunt verdragen. Terstond laat de apostel ene bemoediging volgen, opdat het onmiddellijk voorafgaande hun niet moge voorkomen als ene bedreiging, of ook zelfs wel als een wens, dat zij door zwaardere beproeving van hun zelfverheffing mochten genezen worden. Neen, Paulus was als de wondheler, die zodra hij de wond heeft ontbloot en gezuiverd, de verse verzachtende pleister er op legt, opdat de wond niet schrijne. De apostel wijst hen op Gods getrouwheid, die, wanneer zij ook al met zwaardere beproevingen werden bezocht, deze niet boven hun krachten zou laten gaan, daarbij zorgende dat het hun aan uitkomsten niet zou ontbreken, om te kunnen volharden tot aan het einde. Daarom, mijn geliefden! vliedt van de afgodendienst. Hier neemt de apostel de draad weer op, die hij bij de aanvang van zijn spreken over de ergernis, na het betoog dat het eten van het afgodenoffer die ergernis kan geven heeft laten vallen (1 Corinthiers 8.7). Hij had gezegd, dat een afgod niets is, dat er geen andere God is dan de waarachtige God, en dat dus het vlees, dat aan een afgod gewijd was, op zich zelf, evenals ander vlees ook door de Christen kan gegeten worden, mits hij weet er geen broeder mee te krenken. Doch de apostel komt op deze zaak terug, niet om het door hem gezegde te herroepen, maar het nog van ene andere en wel geestelijke praktische zijde te beschouwen. Als tot verstandigen spreek ik, oordeelt gij hetgeen ik zeg. De apostel beroept zich hiermee op dezulken, die zich op een hoger dan gewoon standpunt verheffen, en hetgeen gezegd zal worden bevatten kunnen. Immers alle waarheid ligt allen niet even na het harte, en is daarom niet allen even klaar, omdat zij in dit geval geen moeite doen om erin te kunnen komen. De drinkbeker van de dankzegging, die wij dankzeggende zegenen, is die niet ene gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood, dat wij breken, is dat niet ene gemeenschap des lichaams van Christus? De apostel stelt hier het eten en drinken aan het Avondmaal tegenover dat aan het offermaal. Door aan te zitten aan de dis des Heeren stelt men zich in betrekking tot zijn persoon, en wel in zijn lijden en sterven, in de breking zijns lichaams op het kruis, en de uitstorting zijns bloeds tot vergeving van de zonde. Deze betrekking is ene gemeenschap, omdat zij ene wederkerige betrekking is. Immers Christus handelt daarin met de gelovigen, door hun brood en beker toe te reiken, met de woorden: neemt en eet, neemt en drinkt, en de gelovigen handelen met Christus door het brood en de wijn aan te nemen, en te eten en te drinken. Hiermee hebben de gelovigen deel aan de Heer en zijne offerande, en zijn dus met elkaar één. Dit zegt de apostel zelf in het voorbijgaan. Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen eens broods deelachtig zijn. Waar en wanneer ook gevierd, het Avondmaal biedt geen ander brood aan, dan als vertegenwoordigende het lichaam des Heeren, zodat allen, die eraan deelnemen, één geheel, één gemeente, één lichaam, en als zodanig het lichaam van Christus zijn. Ziet Israël, dat naar het vlees is, hebben niet degenen, die de offeranden eten, gemeenschap met het altaar? Tot een voorbeeld strekke het priesterschap onder Israël. Als bedienaren van het altaar stonden zij in rechtstreekse betrekking tot het offeraltaar, en het offeraltaar tot hen, en zo is het eten van de offerande daarvan het bewijs en het zegel. Wat zeg ik dan? Dat een afgod iets is? Of dat het afgodenoffer iets is? De apostel acht beiden niets te zijn in zich zelf, en toch iets, ja iets zeer belangrijks, in betrekking tot de gelovige; deze stelt zich hiermee in gemeenschap met de afgodendienst. Ja, ik zeg, dat hetgeen de heidenen offeren, zij de duivelen offeren en niet Gode, en ik wil niet dat gij met de duivelen gemeenschap hebt. De afgodendienst is wel voor ons nietig en ijdel en even goed alsof men in de lucht schermt, maar zo is zij niet voor de Heiden. Deze meent ene godheid in het beeld te aanbidden; hij veronderstelt dat die godheid werkelijk bestaat, en hem door zijn beeltenis heen hoort en verhoren kan. Hij gaat hiermee de ware God voorbij, want deze kent hij niet, denkt niet aan Hem, veel minder dat hij Hem offeren zou. Wat nu niet uit God is, dat is uit de boze. De duivel is de stichter van de afgodendienst, hij die zich in alles terstond stelt in de plaats, waar God niet wordt erkend. In deze dienst laat hij zichzelf en zijn medegevallene engelen aanbidden. De afgodendienst is dus ene duivelendienst voor God en voor de gelovigen, die in het licht van God deze zaak in volle klaarheid zien. En nu wil

de apostel met al de ernst en ijver, die hem eigen zijn, niet, dat de gemeente des Heeren gemeenschap hebbe met de duivelen. En meent nu niet, dat dit zonder toepassing zij op onze tegenwoordige toestanden; want hoe menigeen komt aan de tafel van de Heeren, die op andere tijden en andere plaatsen meedoet aan Bacchusfeesten, en aanzit aan de tafel, waar de beker der dronkenschap onophoudelijk rondgaat van de ene hand in de andere. Gij kunt de drinkbeker des Heeren niet drinken en de drinkbeker van de duivelen; gij kunt niet deelachtig zijn aan de tafel van de Heeren en aan de tafel van de duivelen. Het is de mens eigen, om God en de wereld tezamen te dienen. Bij de Heidenen is dit in het groot zichtbaar, omdat zij bij al hun jagen naar het aardse goed, toch nog een tijd afzonderden voor de godsdienst; zij paarden aan een verkeerd leven ene valse godsdienst. Doch is dit bij velen, die zich tot de Christenen rekenen, anders? Hoevelen menen God te kunnen dienen en te gelijk de Mammon, het geld, of de andere afgoden der wereld, zo als het vermaak, de hoge staat, de hoge macht. Het is ene verblinding van ontzettende gevolgen. Het hart wil niet verdeeld zijn; die het verdeelt doet het sterven. De zonde heeft alle andere kwalen, ook deze tweeslachtigheid in ons doen ontstaan, die ons onze bestemming doet misverstaan en ons hogere zielenleven doet ten onder gaan. Heeft men eenmaal Christus als de Heer erkend, dan moet men zich alleen aan zijn zijde houden. Of tergen wij de Heer? Zijn wij sterker dan Hij? Door ons des Heeren te noemen en tegen Hem te strijden, tergen wij de Heer, om zijn macht tegen ons te betonen; en zijn wij nu sterker dan Hij, om voor zijn machtbetoning niet te vrezen? Alle dingen zijn mij geoorloofd, maar alle dingen zijn niet oorbaar; alle dingen zijn mij geoorloofd, maar alle dingen stichten niet. De apostel herhaalt hier met enige wijziging, wat hij straks (1 Corinthiers 6.12) reeds gezegd had, terugkomende op zijn vermijden van ergernis te geven aan anderen, door zich zelf te onthouden en te verloochenen. Alles staat ons vrij, mits wij er de gevolgen van bij opnemen voor onze rekening, en deze gevolgen zijn het juist, die onze vrijheid binnen de behoorlijke grenzen dienen te houden. De gewetenloze dief zegt: het staat mij vrij om zelf mijn gebrek met eens anders overvloed te vervullen; goed, maar weet, dat gij er de gevolgen van, de straf op diefstal gesteld mede bij opneemt en die te dragen hebt. Aan die gevolgen denkt de dief niet, hij denkt vrij te zullen lopen, doch hij beseft niet, dat, al loopt hij voor de wereldse rechter vrij, hij voor de hemelse Rechter niet vrij lopen kan noch zal, en dat het vreselijk is te vallen in de handen van God, die een verterend vuur is voor alle goddelozen. Dacht hij daaraan, hij zou zeggen: Het staat mij niet vrij een diefstal te doen, want de gevolgen, daaraan onafscheidelijk verbonden, ontnemen wij binnen kort misschien, nee eenmaal zeker mijn gehele vrijheid achter de grendels van de gevangenisdeur. De apostel ziet echter hier, gelijk straks, op de dingen, die men voor onverschillig houdt, en die men meent even goed te kunnen doen als na te laten. Doch ook hierin moet de vrijheid zich richten naar de vrucht van haar daad, en wat niet wettig is nalaten, en wat niet sticht, niet de naaste opbouwt, bij zich onderdrukken. Niemand zoeke dat zijns zelfs is, maar een ieder zoeke dat van de anderen is. Dit doet de mens, bij wie de liefde het beginsel is van zijn daden. De liefde is in haar diepste grond niet anders dan verloochening van zich zelf, dan het zien op het belang van de geliefde, dan het opofferen van eigen genot, om het de geliefde deelachtig te maken. En wel verre dat haar dit ene pijn, ene droefheid is, is het juist haar tevredenheid en vreugde. Het schijnt tegenstrijdig, maar toch is het waar: wie zijn leven geeft aan Jezus (want deze is de hoogste liefde), die vindt het; wie het niet aan Hem geeft, verliest het. Door lief te hebben verliest men dat lage, eigenbatige, bekrompen, treurige leven, dat ons door de zonde uit de natuur is geworden, en ontvangt men daarvoor dat hoge, beminnende, reine, vreugdevolle leven, dat uit God, de liefde zelf wordt gegeven door de Heilige Geest, naar het woord van de apostel Johannes (1 Johannes 4:7-8): Geliefden! laat ons elkaar liefhebben, want de liefde is uit God, en een iegelijk, die liefheeft, is uit God geboren en kent God; die niet liefheeft, die heeft God niet gekend, want God is liefde. Eet al wat in het vleeshuis verkocht wordt, niets ondervragende om des gewetens wil; want de aarde is des Heeren en de volheid dezelve. Vroeger sprak de apostel van het mede aanzitten in van de

afgoden tempel (1 Corinthiers 8.10), dat alle twijfel buiten sloot van ene gemeenschap te zijn met de afgodendienst; doch het gaan naar het vleeshuis (wij zouden zeggen: de vleeshal), waar alle vlees verkocht werd, was geheel iets anders. Hier was het vlees, aan de afgoden geofferd, ook wel voorhanden, doch door niets uitwendig onderscheiden van hetgeen de afgoden niet geofferd was; en daar er nu op zichzelf geen verschil tussen het ene en het andere bestond, moest men zelf geen zwarigheid opwerpen, door vooraf te vragen van waar het vlees afkomstig was. Immers is alles wat de aarde voortbrengt, geheel haar overvloed, des Heeren, van Hem afkomstig en tot van de mensen gebruik gesteld. En indien u iemand van de ongelovigen noodt, en gij daar gaan wilt, eet al wat ulieden voorgesteld wordt, niets ondervragende om des gewetens wil. Wat men niet weet, doet ons geen leed. Het zwijgen met de mond doet ook hier het geweten zwijgen. In het voorbijgaan zij opgemerkt, dat de apostel niet verbiedt bij een ongelovige te gaan eten. Het Evangelie is zo ruim in de uitwendige gemeenschap als nauw in de innerlijke. Wat het geloof niet kwetst, is de Christen geoorloofd. Maar zo iemand tot ulieden zegt: Dat is afgodenoffer, eet het niet, om degene wil, die u dat te kennen gegeven heeft, en om des gewetens wil. Want de aarde is des Heeren en de volheid dezelve. Het anderen en ons zelf bekende brengt geheel andere gevolgen mee. Wij handelen hiermee voor het oog van de naaste en van ons geweten, en zijn er verantwoordelijk voor. In zulk een geval moesten de gelovigen zich van dit vlees onthouden; en waarom zouden zij dit niet, daar immers geheel de aarde en haar volheid des Heeren waren, en zij dus andere spijze konden kiezen, waardoor zij aan anderen geen ergernis gaven, en daarom zich zelf er geen geweten over behoefden te maken. Doch ik zeg, om het geweten, niet van u zelf, maar van de anderen, want waarom wordt mijn vrijheid geoordeeld van een ander geweten? En indien ik door genade van de spijze deelachtig ben, waarom word ik gelasterd over hetgeen, waarvoor ik dankzeg? De apostel voorkomt hier een misverstand, alsof men, door iets om des gewetens wil na te laten, zichzelf het geweten zou binden, onvrij maken, door het de afgoden geofferde vlees als werkelijk onrein en het gebruik er van ongeoorloofd te verklaren, neen, men onthoudt zich in zulk een geval alleen om eens anders geweten niet te kwetsen. Men houdt zijn eigen geweten vrij, maar gebruikt die vrijheid niet, waar zij niet nuttig, maar schadelijk zou zijn voor anderen, wier gevoelen in dit opzicht zwakker is dan het onze. Want wat reden is er, dat de bevangenheid des gewetens van anderen mijn onbevangenheid zou afkeuren, of te niet doen? En zo ik door genade het inzicht verkregen heb, dat mij het eten van al wat spijs is, geoorloofd is, hoe zou ik gelasterd kunnen worden voor het genieten van hetgeen ik met dankzegging tot God gebruik? Hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dan dat gij drinkt, hetzij dat gij iets anders doet, doet het al ter ere Gods. Dit is het hoogste, reinste en edelste beginsel, waaruit de Christen werken kan en werken moet. God te kennen, te gehoorsamen, te verheerlijken, zowel in het kleinste als in het grootste, zowel aan de maaltijd als bij de arbeid, bij ons wenen en bij ons juichen, stelt de Christen buiten alle gevaar van ter rechter- of ter linkerzijde af te dwalen van de rechte weg, die rechtstreeks ten hemel leidt. Weest zonder aanstoot te geven, en de Joden en de Grieken en van de gemeente Gods, gelijkerwijs ik ook in alles allen behaag, niet zoekende mijn eigen voordeel, maar het voordeel van velen, opdat zij mochten behouden worden. Andermaal stelt Paulus zichzelf tot een voorbeeld van hetgeen, waarin hij onderwijst. Gij voelt welk ene kracht het geeft aan de vermaning, als men zonder tegengesproken te kunnen worden, er bij kan voegen: "ik zelf ben er u in voorgegaan." Het was zijn enig doel mensen te behouden, en daartoe wilde hij zich graag van alles onthouden, wat hem anders geoorloofd was. Nog eens zeggen wij: elk een schat van zelfbeheersing, zelfverloochening en dienende liefde zien wij hiermee uit het hart van Paulus blootgelegd. Hij was zonder van zijn kant een aanstoot te geven allen alles. Daartoe vermaant hij nu ook de gemeente. Zij moest geen aanstoot geven aan de nog ongelovige Joden, en niet aan de Grieken, de Heidenen, en ook niet aan de gemeente Gods. Ten opzichte van dit laatste treedt hij nu meer bepaald in enkele bijzonderheden. Weest mijn navolgers, gelijkerwijs ook ik van Christus. Welk een reine zelfbewustheid zien wij hier bij de apostel van zijn trouw aan het

voorbeeld des Heeren. Hij was van die trouw zo zeker, dat hij er zich voor geheel de gemeente op beroepen kon, zonder vrees van tegengesproken te worden. De genade had hem tot een held en voorganger gesteld, en tot een toonbeeld voor al de hem volgende verkondigers van het Evangelie, bijzonder onder de Heidenen. Onder deze althans moeten zij in niets te berispen zijn. En ik prijs u, broeders! dat gij in alles van mij gedachtig zijt, en de inzettingen behoudt, gelijk ik die u overgegeven heb. De afwijkingen van deze inzettingen waren slechts uitzonderingen. De gemeente des Heeren te Corinthe was niet ordeloos geworden, nee, zij was over het geheel gebleven zo als Paulus haar had ingericht; maar het onkruid was gezaaid tussen de tarwe, en dat moest uitgewied worden, daar het nog uit te wieden was. De apostel kon de gemeente dus prijzen alvorens haar te laken. Doch ik wil dat gij weet, dat Christus het Hoofd is eens iegelijken mans, en de man het hoofd van de vrouw, en God het Hoofd van Christus. De apostel wil de anders zoveel wetende in de gemeente ook dit nog herinneren, dat gelijk God de Vader het geestelijk Hoofd, de meerdere is boven de Zoon, ofschoon met Hem onafscheidelijk verbonden, (gelijk het hoofd met het lichaam is) zo ook Christus het geestelijk Hoofd is van de gelovige man, en de man van de vrouw. Er is ene meerderheid van orde, en van deze is hier sprake; de Zoon is niet vóór of boven de Vader, maar na en onder Hem; zo de gelovige man onder Christus en de vrouw onder haar man. Hieruit leidt de apostel ene belangrijke lering af. Een iegelijk man, die bidt of profeteert, hebbende iets op het hoofd, die onteert zijn eigen hoofd. Wanneer nu de man in dienst van Christus bij de gemeente bidt of profeteert (predikt), met de hoed op het hoofd, zo stelt hij dit hoofddeksel boven zich tot hoofd van zich zelf, alsof hij niets anders boven zich had, terwijl hij als Christen voorganger in onmiddellijke gemeenschap is met Christus. Gij voelt, dat ook hier het uitwendig stoffelijke de vertegenwoordiging is van het geestelijke. Immers al wat uiterlijk is heeft zijn innerlijke beduiding. Zult gij uw hoed op het hoofd houden als gij tot de koning spreekt, ja als gij tot uwe meerdere spreekt? Immers nee, en waarom niet? Omdat gij daarmee zeggen zoudt, dat gij u niet aan de Koning of uw heer ondergeschikt beschouwt, maar ze met u gelijk of zelfs wel beneden u stelt. Dit brengt de apostel over in de kerkelijke dienst. De gelovige is daar een dienaar des Heeren, en het is dus onwelvoeglijk, dat hij voor de Heer het hoofd niet ontbloot, om daarmee Hem de verschuldigde eer te bewijzen niet alleen, maar ook met zijn ondergeschiktheid aan de Heer zijne onmiddellijke gemeenschap, zijn rechtstreeks staan onder de Heer te kennen te geven. Dit onderwijs van de apostel is temeer opmerkelijk, omdat het tegen de heersende gewoonte was. Gij weet, de Joden lezen, bidden en zingen in de Synagoge met de hoed op het hoofd, en ook de Mohammedanen leggen daarbij hun tulband niet af. Het is bij beiden dan ook een zinnebeeldig teken, dat zij zich zelf tot hoofd hebben, dat zij met de Zoon noch met de Vader in werkelijk onmiddellijke gemeenschap staan. Maar ene iegelijke vrouw, die bidt of profeteert met ongedekte hoofd, onteert haar eigen hoofd, want het is een en hetzelfde of haar het haar afgesneden was. Bij de vrouw is het tegenovergestelde waar. Door haar gedekt zijn geeft zij te kennen, dat zij haar man boven zich heeft. De onderscheiding is fijn, maar juist. Christus, het Hoofd des mans, is een onzichtbaar geestelijk Hoofd; het ontblote hoofd des mans laat daarom niets zichtbaars boven zich; de man is het zichtbare hoofd van de vrouw, het teken ervan laat zij zichtbaar boven zich zien. Gij weet, dat in het Oosten de sluier het teken is van de gehuwde vrouw, waarschijnlijk sedert het voorgevallene tussen Abimelech en Abraham, aangaande Sara, Genesis 20:16. Ook herinnert gij u, dat Rebekka, toen zij de tenten Abrahams naderende, van Eliëzer hoorde dat Izaak hen tegemoet kwam, de sluier nam en zich bedekte. Genesis 24:65. Zij deed hiermee, in onderscheiding van de haar vergezellende jonge dochters zich kennen als de bruid, de verloofde. Van daar is het ook heden nog de gewoonte bij de Roomsen, dat, wanneer de non de proeftijd ten einde is, en de gelofte doet, dit voorgewend geestelijk huwelijk met Christus en de kerk wordt uitgedrukt met de woorden: zij heeft de sluier aangenomen. Wanneer dus ene gehuwde vrouw blootshoofds in de gemeente zou voorgaan in het gebed en in de prediking, dan zou zij zich daarmee even onbetamelijk voordoen, als had zij

geen natuurlijk deksel; zij zou er haar eigen hoofd, en dus ook haar man, als haar echtelijk hoofd, schande mee aandoen, onteren. Want indien ene vrouw niet gedekt is, dat zij ook geschoren worde. Als ene vrouw geen deksel meent te behoeven, laat haar dan ook haar natuurlijk deksel afleggen, en daarmee het vrouwelijk eigene, ten einde zich met de man gelijk te stellen. Maar indien het lelijk is voor ene vrouw geschoren te zijn, of het haar afgesneden te hebben, dat zij zich dekke. Al het onbetamelijke en onwelvoeglijke moet ten allen tijde en aan alle plaatsen, en vooral in de gemeente des Heeren niet geduld worden. En stelt u nu voor, dat bij ons de vrouwen in de kerk kwamen blootshoofds, zonder mutsje of hoed, zou het niet onbetamelijk zijn? In de schouwburg en andere openbare plaatsen van samenkomst moge dit plaats hebben, ja bij de hogere standen als een vereiste gerekend worden, in de kerk zou het billijk niet alleen opspraak, maar afkeer verwekken. Want de man moet het hoofd niet dekken, overmits hij het beeld en de heerlijkheid Gods is. De man in des Heeren dienst moet zich beschouwen als volmaakt zo als hij is, zonder iets tot deksel of bescherming te behoeven, omdat in de man het beeld en de heerlijkheid (de macht en ere) Gods gezien wordt. Hij is door de genade Gods gesteld om Christus te vertegenwoordigen. Maar de vrouw is de heerlijkheid des mans. Zij is zijn evenbeeld, de spiegel van zijn macht en ere. De man is haar kroon (gelijk wij zouden zeggen), gelijk Christus die van de man. Want de man is uit de vrouw niet, maar de vrouw is uit de man. Ook hier is wederom ene minderheid, niet in wezen, maar in orde. Zij zijn van één natuur, doch in orde, in rang gaat de man vóór de vrouw. Want ook de man is niet geschapen om de vrouw, maar de vrouw om de man. Het ene vloeit uit het andere. De vrouw werd uit de man genomen, niet tot zulk ene volstrekte zelfstandigheid, dat hiermee alle afhankelijkheid werd uitgesloten; nee, tot ene natuurlijke, niet gedwongene, maar vrijwillige, uit liefde geborene ondergeschiktheid, welke zowel haar eigen geluk als dat des mans in zich bevat. Daarom moet de vrouw ene macht op het hoofd hebben, om der engelen wil. De Griek zou gezegd hebben om van de gratiën. wil, die bij hem de vertegenwoordigsters, beschermsters waren van al wat liefelijk is en wel luidt, onder de naam van de drie bevalligheden. Doch voor de Christen zijn de engelen tegenwoordig in de vergadering van de Christenen, toeziende of alles heilig toegaat. En zo moet de vrouw, om van de wille van deze reine hemelse geesten, de hoogste welvoeglijkheid in acht nemen, en ene macht (het teken van haar ondergeschiktheid) op het hoofd hebben. Nochtans is noch de man zonder de vrouw, noch de vrouw zonder de man in de Heer. Want gelijk de vrouw uit de man is, alzo is ook de man door de vrouw; doch alle dingen zijn uit God. De apostel wil uit deze onderschikking van de vrouw aan de man niet afgeleid hebben, dat zij beiden afzonderlijk staan; nee, tussen hen bestaat ene wederkerige betrekking en gemeenschap. In Christus zijn zij één, en in de natuur zij de vrouw uit de man, maar wederkerig is hij man, omdat zij vrouw is, en ook uit haar wordt op zijn beurt de man geboren, en het een zowel als het ander is enkel een ordening Gods, uit wie ook alle deze dingen zijn. Oordeelt gij onder u zelf: is het betamelijk, dat de vrouw ongedekt God bidde! Of leert u ook de natuur zelf niet, dat zo een man lang haar draagt, het hem ene oneer is, maar zo een vrouw lang haar draagt, dat het haar ene eer is, omdat het lange haar voor een deksel haar is gegeven. De apostel beroept zich ten slotte van deze zaak op de bedoelingen Gods in de natuur. Waartoe is de vrouw gegeven, het haar lang, de man het kort te hebben? Is het niet omdat beiden tot hun eer en schoonheid verstrekt? Het haar is bij de vrouw een natuurlijk sieraad, ene natuurlijke kroon, zonder welke zij geen vrouw zou zijn; de man behoeft zulk een sieraad, zulk een kroon niet, en die zichzelf te willen opzetten door het haar als de vrouw lang te willen dragen, zou hem zijn mannelijke waardigheid ontnemen. Doch indien iemand schijnt twistgierig te zijn, wij hebben zulke gewoonte niet, noch de gemeenten Gods. Het blijkt hier, dat ook deze zaak van natuurlijke welvoeglijkheid door sommigen in de gemeente betwist werd, en bewijst welke wargeesten er in de gemeente waren, die zich als vrije denkers wilden laten gelden, en alles wilden doen naar eigen goedvinden. De apostel stelt nu echter met beslistheid de betamelijke grenzen, door hen te herinneren, dat noch de apostelen zelf, noch de gemeenten

Gods zulke onvoegzame gewoonten hadden, en ook niet wilden ingevoerd hebben. Dit nu, hetgeen ik u aanzegge, prijs ik niet, namelijk dat gij niet tot beter, maar tot erger samenkomt. De apostel gaat nu over tot ene andere ongeregeldheid in de gemeente, wat betreft de samenkomsten zelf. Dezen hadden niet enkel plaats om de gemeente te stichten, maar veel meer te ontstichten. Want eerstelijk, als gij samenkomt in de gemeente, zo hoor ik, dat er scheuringen zijn onder u, en ik geloof het ten dele. Er waren verdeeldheden in de gemeente, die zich juist in de samenkomsten openbaarden. Dit was Paulus ter ore gekomen, en uit al wat verder onordelijk bij de gemeente bestond, moest hij het, zo niet geheel, dan toch ten dele geloven. Want er moeten ook ketterijen onder u zijn, opdat degenen, die oprecht zijn, openbaar mogen worden onder u. De Heer zelf heeft het gezegd (Mattheus 18:7): Wee van de wereld van de ergernissen, want het is noodzakelijk dat de ergernissen komen; doch wee die mens, door welke de ergernis komt! Het is onvermijdelijk in deze zondige wereld, dat het kwade zich hecht aan het goede. In de natuur is er bijna geen edel gewas, waarvan zich de parasiet (woekerplant) niet weet meester te maken; en zo heeft ook menig dier een ander diertje op zich, dat zijn voedsel uit hem trekt. In het redelijke is het niet anders. De apostel zelf heeft het gezegd, in de woorden (Romeinen 7"21): Zo vind ik dan deze wet in mij, als ik het goede wil doen, dat het kwade mij bijligt. Alleen de genade bestrijdt en verwijdert dit kwaad, maar kan het niet voorkomen, omdat hiermee geheel de nu bestaande orde der natuur zou worden omgekeerd. Het is daarom verkeerd, zich een gemeente voor te stellen zonder gebreken. In de brieven van de Heere aan de zeven gemeenten is er slechts één (die aan Filadelfia), waarin geen berisping voorkomt. En hoe groter ene gemeente is, hoe groter doorgaans haar gebreken, doordien ook niet zeldzaam van deze kan gezegd worden: zoveel hoofden zoveel zinnen. Er is dan ook geen voorbeeld onder Israël of in de Christelijke kerk van een ongemengde kerkstaat. Er moet altijd strijd gevoerd worden tegen de aardse, vleselijke, wereldse dingen, die de gemeenteleden meebrengen, of laten binnendringen. Men moet niet uit het oog verliezen, dat zelfs geestelijke mensen niet in alles geestelijk zijn, hoeveel te minder de natuurlijke mens, met slechts een vernis van geestelijkheid. De kerk moet niet als een voltooid geheel beschouwd worden. Wij zijn gewoon ons ene bepaalde voorstelling te maken van de zaken zo als zij wezen moeten, en dat is ook goed, maar wij moeten het ideaal (het hoogste) niet verwarren met de werkelijkheid, die op deze wereld altijd beneden het volmaakte blijft. Zo stellen wij ons ook de kerk voor als een geregeld huisgezin, waar alles ordelijk moet toegaan, en waar aan het huis zelf niets moet ontbreken, al is het maar een pan van het dak, of men zendt naar de huisheer met verzoek het te laten herstellen. Doch is dit in het stoffelijke te verkrijgen, niet alzo in de kerk; daarin hapert altijd iets, en is altijd iets ouds te herstellen en iets nieuws te bouwen. Trouwens haar heil, haar vrede, haar volkomenheid ligt niet in de tegenwoordigheid, maar in de toekomst. De gemeente op aarde is een strijdvoerende tegen alle tegenstanders, ook in haar eigen boezem, en dat strijden houdt hier niet op; het is haar voorbereiding tot iets, dat komen zal, het levend houden van haar verlangen naar iets, dat gebeuren zal, met één woord; het is altijd het wachten op een persoon, die de zaak beslissen zal. Israël wachtte op de Messias, de apostelen op de Heilige Geest, wij wederom op de toekomst des Heeren. De apostel geeft in onze tekst ene reden op van het ontstaan van de ketterijen in de gemeente, die aller duidelijkst is. Opdat (zegt hij) degenen, die oprecht zijn, openbaar mogen worden onder u. De Heer zei: (Johannes 3.20,21) Een iegelijk, die kwaad doet, haat het licht, en komt tot het licht niet, opdat zijn werken niet bestraft worden; maar die de waarheid doet, komt tot het licht, opdat zijn werken openbaar worden, dat zij in God gedaan zijn. Waar nu deze twee tegengestelde richtingen samen treffen, daar komen zij noodzakelijk in botsing, en zo dwingt de oprechte de huichelaar om zich als zodanig te openbaren, en dwingt de huichelaar wederkerig de oprechte om zich als zodanig te doen kennen; en zo is dit tenminste ene kostelijke vrucht van de dwalingen en ongeregeldheden in ene gemeente, dat zij de anderen opwekken en gelegenheid geven om hun geloof tot de reine waarheid en hun liefde tot al wat ordelijk en welvoeglijk is en wel luidt te kennen te geven. Als

gij dan bijeen samenkomt, dat is niet des Heeren Avondmaal eten; want in het eten neemt een ieder tevoren zijn eigen avondmaal; en deze is hongerig en de andere is dronken. Gelijk de instelling van het Avondmaal plaats had tegelijk met de paasmaaltijd, zo werd het Avondmaal ook in het begin, en ook nog lange tijd daarna gevierd bij de gemeenschappelijke maaltijd van de gelovigen, die men liefdemaaltijd noemde, omdat daarbij geen onderscheid werd gemaakt tussen rijk en arm, maar allen als ware het één huisgezin, aanzaten. Ook in deze hoogheilige en heerlijke zaak was de ongeregeldheid binnengedrongen. Mensen, die zich alles meende te mogen veroorloven, namen van de voorhanden spijzen voor zich zelf, en aten zonder zich aan anderen te storen, of waren hongerig, zodat zij niet te verzadigen waren, of reeds zat door dronkenschap. Hebt gij dan geen huizen om er te eten en te drinken? Of veracht gij de gemeente Gods, en beschaamt gij degenen, die niet hebben? Wat zal ik zeggen? Zal ik u prijzen? In deze dingen prijs ik u niet. De apostel is hier gematigder in zijn bestraffing dan men door de verregaande afwijking van de heiligste zaak zou verwacht hebben. Doch Paulus had reeds zoveel verkeerds te bestraffen gehad, dat hij ten laatste enigszins moede, wel niet ophoudt krachtige woorden te gebruiken, maar toch hen weer gemoedelijk toespreekt, en door liefde bij de voorstelling van de heiligheid en heerlijkheid van de zaak zelf tot eerbiediging van de orde zoekt te bewegen. Want ik heb van de Heer ontvangen hetgeen ik ook u overgegeven heb, dat de Heer Jezus in de nacht, in welke Hij verraden werd, het brood nam; en als Hij gedankt had, brak Hij het, en zei: Neemt, eet, dat is mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt. Desgelijks nam Hij ook de drinkbeker, na het eten des Avondmaals, en zei: Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in mijn bloed. Doet dat zo dikwijls als gij die zult drinken, tot mijn gedachtenis. Het is opmerkelijk dat Paulus zegt de wijze van instelling des Avondmaals van de Heer te hebben ontvangen, en niet door ene mondelinge of schriftelijke getuigenis van een van de twaalve. Ook Galaten 1:11-12 zegt de apostel rechtstreeks van het Evangelie, dat hij verkondigde: Het is niet van de mens, want ik heb ook het zelf niet van een mens ontvangen, noch geleerd, maar door de openbaring van Jezus Christus. Paulus stond dus onder het onmiddellijk onderwijs van de Heeren door de Heilige Geest, en strekt hiermee in alles wat hij verkondigt tot ene bevestiging van al wat in de Evangeliën, de Handelingen van de Apostelen en de Brieven der andere apostelen als Evangelie verkondigd is, want strijd is er tussen al deze verkondigingen ook niet door de argusogen van het ongeloof te ontdekken. Want wat zij strijdigheid noemen, is bij hoger licht gezien, niets anders dan partijdigheid. Het is dezelfde bron van levend water, waaruit al de heilige schrijvers putten, maar de emmer van Paulus haalt het meer uit de diepte op. De instelling nu des Avondmaals is ons uit de Evangeliën bekend, en als had Paulus het daaruit afgeschreven, daarmee volkomen overeenstemmend. Welk een liefelijke bijvoeging ten opzichte van de Heer: In de nacht toen Hij verraden werd. Het is aandoenlijk, zich dit voor te stellen. In dezelfde nacht, waarin Hij door zijn apostel ter dood zou worden overgeleverd, maakte Christus zijn testament, dat in de dood zijn eeuwige kracht zou hebben, en hen tot erfgenamen stelde van al wat hij bij de Vader had van eeuwigheid af zijn zaligheid en zijn heerlijkheid. Mij dunkt de herinnering hieraan bracht Paulus zelf in een aandoenlijke stemming, en moest allen, die het in de Corinthische gemeente lazen, of hoorden voorlezen, in ene aandoenlijke stemming brengen, gelijk het zo ons allen ook nog heden doet. Bedenken wij dan ook altijd, wanneer wij ten Avondmaal gaan, in welk een nacht het werd ingesteld. Het was de vreselijkste nacht in 's Heeren leven, zijn lijdensnacht, op welke de vreselijkste lijdensdag volgen zou. En beiden stonden voor het oog des Heeren in al hun verschrikking Hij werd reeds bedroefd in de geest, en voelde de eerste beginselen van die droefheid ter dood toe, die Hem in de hof zou overkomen; Hij zag de hand van zijn verrader over de tafel, en gaf hem de bete broods in de bittere saus gedoopt, in plaats van de zoete bete broods des Avondmaals, en Hij beval hem: Wat gij doet, doe het haastiglijk. Hij haastte nu zijn lijden, omdat er geen andere weg was tot zijne heerlijkheid, en daarom hief Hij zijn ziel voor een ogenblik op uit zijn droefheid, en zei: Nu is de Zoon des mensen verheerlijkt, en God is in Hem verheerlijkt. Indien

God in Hem verheerlijkt is, zo zal ook God Hem verheerlijken in zich zelf, en Hij zal Hem terstond vergeerlijken. En tot zijn discipelen: Kinderkens! nog een kleine tijd ben Ik bij u. En nu, gij weet wat er verder in die nacht gebeurd is in de hof, in de rechtszaal van Kajafas, in het rechthuis van Pilatus, op het kruis. Wie zou het hebben kunnen denken, dat in één etmaal de Hoge boven alle hogen, de Gezegende boven alle gezegenden zo op het allerdiepst vernederd zou worden, dat Hij tot een vloek werd van God? Doch wie zou het daarbij en daarenboven hebben kunnen vermoeden, dat dit was in onze plaats, om onze zonden in zijn lichaam te dragen op het hout, om die van ons weg te nemen voor eeuwig, en ons daarvoor met zijn eeuwige gerechtigheid te bekleden? De Heer echter wist dit alles. Hij wist, dat evenals het paaslam geslacht en het brood gebroken moest worden, zou het gegeten kunnen worden, Hij gekruisigd tot een vloek moest worden, zouden wij tot een zegen kunnen worden gesteld. En zo is dan het Avondmaal, ingesteld onmiddellijk voordat dit alles gebeurd is, de heerlijkste gedachtenismaaltijd, die de Heer zijn gemeente bereid heeft voor alle de dagen tot aan de voleinding van de wereld. Want zo dikwijls als gij dit brood zult eten en deze drinkbeker zult drinken, zo verkondigt de dood des Heeren totdat Hij komt. De apostel herinnert ons hier, dat het woord gedachtenis niet alleen een lijdelijk denken is aan het gebeurde, maar tevens ene werkzame verkondiging of prediking van de dood des Heeren. Het is een zelf gedenken en anderen doen gedenken. Geheel het Evangelie verkondigt Christus, maar het Avondmaal is het middenpunt des Evangelies, en zou het geen prediking van Hem zijn? Zeker, en wel een uitnemende prediking met tekenen, die de Heer zelf daartoe verordend heeft, en door welke Hij tot ons op de volmaaktste wijze spreekt. Hiermee is dan ook de viering des Avondmaals ene belijdenispredikatie. De belijdenis is de kracht van de geloofs. Daarom is de mystieke (innerlijk godsdienstige) richting niet genoeg. Zeker moet de wortel onzichtbaar in de grond zijn, maar de stam, takken, bladeren en vruchten der bomen moeten tegelijk in de open lucht en voor ieder te zien zijn. Zeker is het innerlijk geloven lichter dan het uitwendig belijden, en mogen wij wel zeggen dat de belijdenis ter zwaarte van één pond soms moet getrokken worden uit honderd ponden geloof; doch de belijdenis moet bij het geloof zijn, en God, die ons de moed geeft om te geloven, zal ons ook de moed geven om te belijden. De Joden in Spanje, die in schijn het Roomse Christendom aannamen, meenden goede Joden te zijn, al waren zij het niet in het openbaar. En zeker, die Joden en allen, die door hun werken menen te kunnen zalig worden, kunnen best toe met zulk ene verborgene godsdienstigheid, die ene godsdienstigheid is op eigen hand en voor hen zelf. Doch zij, die door het geloof moeten zalig worden, hebben daar niet genoeg aan, zij moeten de dood van de Heeren verkondigen totdat Hij komt. Totdat Hij komt. Eeuwen lang heeft de kerk dat woord vergeten, maar de apostel en geheel de Schrift vergeet het nooit, het is zelfs de laatste belofte des Heeren en de laatste belijdenis des geloofs der gemeente aan het einde van de Schrift. En als de kerk er nu en dan eens aan dacht, dan was het voor haar enkel een komst ten oordeel, ene komst op het einde, als er niets meer te doen is, terwijl het juist omgekeerde ons door de Schrift geleerd wordt. De Heer komt, en met Hem begint eerst alles recht; zo als Petrus (Handelingen 3.21) zegt: de tijde der wederoprichting aller dingen, die God gesproken heeft door de mond al van zijn heilige profeten van alle eeuwen. Gij weet, er zijn drieërlei komsten des Heeren, ene zichtbaar in het vlees, zo als Hij op aarde wandelde, ene onzichtbaar in de Geest, zo als in de vestiging van zijn gemeente en de verwoesting van Jeruzalem, en een, die nog toekomstig is in zijne heerlijkheid, dus ook persoonlijk zichtbaar; want de heerlijkheid is ene zichtbaarheid. Zijn openbaringen in het vlees en in de Geest zijn ons bekend, die in heerlijkheid zijn ons uit de aard van de zaak nog verborgenheden, want wie kent het toekomstige in zijn bijzonderheden dan God alleen? Doch dit neemt niet weg, dat God, gelijk nimmer, zo ook nu niet, de toekomst voor de zijnen een volslagen nacht heeft doen zijn; altijd heeft Hij die nacht verhelderd door zijn liefelijke en heerlijke maneschijn en de prachtige straling zijner sterren, als zo vele heenwijzingen naar de nog eindeloos heerlijker opgang van de zon, die deze nacht in een eeuwige dag zal veranderen.

De apostel Paulus spreekt hiervan meermalen, ook de andere apostelen; in onze tekst echter verbindt hij door het woord totdat Hij komt het tegenwoordige Avondmaal, zonder de persoonlijke tegenwoordigheid des Heeren, met het Avondmaal des Lams, bij hetwelk de Heer zelf zal tegenwoordig zijn, naar zijn woord aan de laatste gemeente (die te Laodicea, Openbaring 3:20): Zie, Ik sta aan de deur, en Ik klop; indien iemand mijn stem zal horen, en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem Avondmaal houden en hij met Mij. Zo dan, laat ons, als wij ten Avondmaal gaan, ook indachtig blijven, dat de Heer slechts tijdelijk van de gemeente afwezig is, maar wederkomen zal, om als de kroon op deze aandoenlijke gedachtenismaaltijden zijns doods de volle vreugdemaaltijd, de bruiloftsmaaltijd met haar te laten volgen. Op deze wijze verbinden wij, evenals de apostel, de kroon aan het kruis des Heeren. Zo dan, wie onwaardiglijk dit brood eet, of de drinkbeker van de Heeren drinkt, die zal schuldig zijn aan het lichaam en bloed des Heeren. Zulk een bezondigt zich tegen de Heer zelf, en wel aan diens offerande, hij toont er zijn minachting voor; en nu weten wij dat er geschreven staat, Hebreeën 10:28-29: Als iemand de wet van Mozes heeft te niet gedaan, die sterft zonder barmhartigheid, onder twee of drie getuigen; hoeveel te zwaarder straf, meent gij, zal hij waardig geacht worden, die de Zoon van God vertreden heeft, en het bloed des Testaments onrein geacht heeft, waardoor hij geheiligd was, en de Geest der genade smaadheid heeft aangedaan? Ik moet echter, tot voorkoming van misverstand, ook hier oplettend maken op het verschil tussen het woordje onwaardiglijk of onwaardig. Het eerste ziet op de onwaardige wijze, waarop het Avondmaal gebruikt wordt, het laatste op het onwaardig zijn tot het gebruik. Wij allen, die tot het Avondmaal komen, zijn het onwaardig, maar als wij genade hebben, zo gebruiken wij het niet onwaardiglijk. Maar de mens beproeve zichzelf, en eten alzo van het brood, en drinken van de drinkbeker; want die onwaardiglijk eet en drinkt, die eet en drinkt zichzelf een oordeel, niet onderscheidende het lichaam des Heeren. De voorbereiding tot het Avondmaal is de zelfbeproeving, is de ernstige en stille inkering tot zichzelf met de vraag: Zijt gij u in de tegenwoordigheid Gods bewust, dat gij de heilige tekenen van de Avondmaals heiliglijk wilt gebruiken tot belijdenis van uw zonden en van uw geloof in de vergeving van de zonden door de offerande van Jezus Christus? Indien gij daarop een oprecht: Ja, van ganser harte! kunt geven, zo onderscheidt gij de maaltijd des Heeren van alle andere maaltijden, en de offerande zijns lichaams van alle andere offeranden; en gij haalt, door het Avondmaal te vieren, geen oordeel over u, maar een zegen. Daarom zijn onder u vele zwakken en kranken en velen slapen. Want indien wij onszelf oordeelden, zo zouden wij niet veroordeeld worden. Ook bij ons is ene meerderheid, waardoor men met zichzelf overlegt en zichzelf beoordeelt en bestraft, anders zou er geen geweten zijn. Men noemt dit de zelfbewustheid. Die meerderheid is in God volmaakt. Hij raadpleegt met zichzelf en voert zijn raad uit door de Zoon in de Heilige Geest. Dit is zijn Drie-eenheid. De gelovige neemt het oordeel uit de hand Gods, door zichzelf tot een rechter te zijn en zichzelf te vonnissen, en daarmee zich te verootmoedigen voor de Heer en zich te verbeteren. Daartoe is hem de Heilige Geest gegeven, die zijn geweten teder maakt en wakker, om de minste afwijking van de regel Gods op te merken en te bestrijden. Dat er zo vele zwakken, kranken en dwalenden in de gemeente waren, was de apostel dan ook een bewijs, dat de Heilige Geest niet zijne volle werking bij hen doen kon. Immers, men kan ook door toe te geven aan de vleselijke neigingen en begeerlijkheden, de geestelijke inwerkingen Gods belemmeren, verhinderen; men kan de Heilige Geest bedroeven, door het doen van met Hem strijdige dingen, zodat Hij zich een tijd lang aan ons onttrekt met zijn liefelijke invloeden, en zich aan ons openbaart als rechter, die ons oordeelt. Maar als wij geoordeeld worden, zo worden wij van de Heer getuchtigd, opdat wij met de wereld niet zouden veroordeeld worden. Die zichzelf niet oordeelt, blijft daarom niet ongeoordeeld; alsdan wordt hij door de Heer geoordeeld, en dat oordeel bestaat in ene tuchtiging, ene kastijding, die echter, hoe zwaar zij moge zijn, niet strekt tot verwerping, maar opdat de gelovige niet met de wereld zou veroordeeld worden. De apostel maakt hier groot verschil tussen het geoordeeld, of

veroordeeld worden, en naar zijn gewoonte kastijdt hij zelf ook niet, zonder daarna weder te troosten, zo als wij later zullen zien. Zo dan, mijn broeders! als gij samenkomt om te eten, verwacht elkaar; doch zo iemand hongert, dat hij te huis ete, opdat gij niet tot een oordeel samenkomt. Het Avondmaal als liefdemaal, moest een broederlijke en zusterlijke maaltijd zijn en blijven, zodat men gezamenlijk aanzat, de spijs en drank nuttigde en de gesprekken aanhoorde, die er bij zulke gelegenheden natuurlijk gehouden werden, en althans de woorden der instelling aanhoorde. Met dit alles vermaant hij zelf hen als zijn broeders in liefde, om door anders te doen, niet tot een oordeel, maar tot een zegen voor dezulken en anderen samen te komen. De overige dingen nu zal ik verordenen, als ik zal gekomen zijn. Er waren nog wel andere ongeregeldheden in de gemeente, die hij bespreken kon; doch reeds lang genoeg had hij over zulke zaken gesproken. waarschijnlijk waren ook de bedoelde dingen van minder belang, en ook wellicht meer geschikt om door hem persoonlijk dan schriftelijk terecht gewezen te worden. Hij hoopte altijd binnenkort te Corinthe terug te keren, dat echter niet gebeurde. In alle geval, de apostel blijft van deze zaken af, om tot het bespreken van hogere en geestelijke zaken over te gaan.

12:1 De geestelijke gaven.

En van de geestelijke gaven, broeders! wil ik niet, dat gij onwetende zijt. De apostel blijft onderwijzen, niettegenstaande velen in de gemeente reeds alles meenden te weten. De apostel kenmerkt hen als onwetende met al hun wijsheid, doch wil niet dat nu de gemeente, door hen in verwarring gebracht, de rechte kennis van de zaken zou missen; vooral was dit nodig met opzicht tot de betekenis en strekking van de gaven der gemeente door de Heilige Geest meegedeeld. Zij moesten hun voorrechten ook in dit opzicht leren waarderen en tot Gods eer gebruiken. Men kan iets hebben en toch de waarde er niet van kennen. Een kind kan iets zeer kostbaars van zijn ouders hebben, zonder het zelf te weten. Een ander moet het hem zeggen. Nu, de Corinthische Christenen bleken zulke kinderen te zijn. Een afzonderlijk onderwijs was dus ook hier nodig. Zij hadden vele geestelijke gaven, doch in plaats van ze tot onderlinge samenwerking te brengen, en des Heeren gemeente er mee te bouwen, verhieven zij er zich op, als ware zij de vruchten van hun eigen akker. Daarbij, de Kerk heeft gedurig nodig ene andere les te ontvangen en een ander werk te doen. Niet zij is onfeilbaar, maar de Heilige Geest. Nog minder is zij algenoegzaam, dat is God alleen. Christus is haar Hoofd, niet alleen als haar Heer, maar ook als haar verstand; dus Hem moet zij danken; Hij is hare wijsheid. Het is dus zeer verkeerd te menen, dat de Kerk reeds uitgeleerd heeft, dat ze alles in zichzelf heeft wat zij nodig heeft. Rust niet geheel de Roomse Kerk op deze dwaling? Wij Protestanten zeggen: de Kerk heeft altijd iets hoger te denken en te doen, behoudens hetgeen zij reeds verkregen heeft en bewaren moet. Immers de gemeente is een huis Gods, dat blijvende grondslagen heeft, maar op deze grondslagen altijd hoger bouwen moet, niet uit haar eigen krachten, maar uit des Heeren kracht, en juist daartoe dienen de gaven des Heilige Geestes. Doch deze gaven, hoe uitnemend ook, zijn niet genoeg. Wij hebben het reeds opgemerkt, dat waar overvloed is van goede dingen, meestal aan de andere zijde overvloed is van gebreken. De Corinthische gemeente was vol scheuring en verdeeldheid en had grote gebreken, en God liet het alles toe, opdat alles wat in het harte ligt, openbaar wordt, om ons te verootmoedigen bij het zien van onze zondigheid, en om ons te leren, dat er van alle gaven misbruik kan gemaakt worden, uitgenomen van die gave, die ons bewaart van het misbruik, Christus. Hebben wij deze, zo hebben wij tevens alle gaven, want niets komt onmiddellijk tot ons van de Vader of van de Heilige Geest, maar alles moet door Hem heengaan, zal het tot ons komen. Gij weet dat gij heidenen waart, tot de stomme afgoden heengetrokken, naar dat gij geleid werd. Een tweede vernedering voor de hooggevoelige Corinthische gemeente. Hoe scherp herinnert Paulus hun wie zij geweest waren. Zij waren onwetende heidenen geweest, zo onwetend, dat zij als de offerdieren zich lieten voorttrekken, de een naar deze en de andere naar een andere afgod, die allen tezamen stomme afgoden waren, zonder rede en zonder spraak, en zijzelf waren toch redelijke mensen met rede en spraak begaafd! Het is opmerkelijk, dat de heidenen de waarachtige God niet hebben leren kennen, noch uit de heerlijkheid van de natuur, noch uit de heerlijkheid van de wijsheid, maar door het smadelijk woord van de kruises; zij hebben allen in en door Christus, God leren kennen. Daarom maak ik u bekend, dat niemand, die door de Geest Gods spreekt, Jezus ene vervloeking noemt; en niemand kan zeggen Jezus de Heere te zijn, dan door de Heilige Geest. Er waren in de Corinthische gemeente, gelijk in iedere gemeente, waarin veel geestelijk leven en geestelijke opgewektheid is, ook lieden van ene dweepzuchtige natuur, die opwindingen voor geestelijke opwekkingen houdende, zichzelf opwonden, en voorgaven als op ene bijzondere wijze hoog verheven door de Heilige Geest, en ook bij sommigen geloof vonden. Ach, alles wat waarde heeft, wordt na gemaakt, want echt is vals nagebootst, vooral paarlen en diamanten. Zo ook de Geest van Christus en de geestelijke gaven. Ja mensen kunnen alles namaken, maar wie kan het leven geven? God alleen, en al het valse is dood in zichzelf en brengt niets anders voort dan het dode. Het is beter niets te hebben, dan iets vals te hebben; beter geen diamanten te dragen dan valse. Kunt ge niet aan het hof verschijnen, omdat ge u er niet naar kleden kunt, blijf te huis, maar sier u niet met valse sieraden. En toch hoe velen zijn er,

die in het geestelijke valse diamanten dragen, omdat zij geen echte hebben. Het moet een Christen nooit te doen zijn om door uitwendige zaken indruk te maken. Hij blijft altijd eenvoudig, maar in die eenvoudigheid zij een overvloedige rijkdom. Alles heeft toch zijn hoofdstof, waarin het leeft. Kunnen de vissen leven buiten het Water? Neen, omdat zij noodzakelijk vocht behoeven. Kunnen Wij als de vissen in het Water leven? Neen, omdat Wij onophoudelijk lucht behoeven. Zo kunnen wij ook niet leven in God, zo wij niet onophoudelijk leven in de Heilige Geest. Het was dus nodig dat de apostel een kenteken stelde, waardoor men de ware verlichting van de wereldse kon onderscheiden. Hij gaf twee kentekenen voor één. Het eerste kenteken is, dat niemand, die door Gods Geest spreekt, Jezus ene vervloeking kan noemen. Gij weet, dat nog heden de Joden, Christus ene vervloeking noemen, door Hem bij voorkeur gehangene te noemen vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt, Deuteronomium 21:23. Die dus zulk een smaadwoord uitspreekt en daarmee Christus met afschuw verwerpt, spreekt uit zijn eigen verloren geest, uit de boze. Wie daartegenover Christus oprecht, niet met de mond alleen, maar ook met het hart huldigt, en Hem erkent de Heer te zijn, die kan dat niet doen, dan uit de Heilige Geest. Het eerste is ene vrucht van eigen bedorven grond, het tweede geen vrucht van eigen akker, maar ene werking des Heilige Geestes. Wie dus oprecht gelooft, kan zich verzekerd houden, dat de Heer de zijn is, en hij des Heeren. Er is verscheidenheid van de gaven, doch het is dezelfde Geest. Er is verscheidenheid van de bedieningen, en het is dezelfde Heer. Er is verscheidenheid van de werkingen, doch het is dezelfde God, die alles in allen werkt. Welk een heerlijkheid alles in één God te hebben. Merkt op, de apostel geeft ons hier de Drie-eenheid niet in een stelsel, maar als uitdrukking van de werkelijkheid. De Drie-eenheid in het goddelijk wezen is reeds de hoogste eenheid in de verscheidenheid, want de verscheidenheid is niet tegen de eenheid, maar in haar gegrond. Juist dit is het heerlijke van de Schrift, dat er niets in het afgetrokkene staat, maar alles in het werkelijke leven. De Schrift zegt niet: God is één wezen in drie personen, maar gij ziet God overal werken en zich openbaren als één wezen in drie personen. Hij toont zich als zodanig. De apostel onderscheidt gaven, bedieningen en werkingen. God de Vader is de werker. Er zijn werkingen en uitwerkselen, oorzaken en gevolgen. God, de Vader is de oorzaak van alles; in Hem is de eenheid, maar deze eenheid openbaart zich in de Drieënheid zijns wezens en in de oneindigen rijkdom en verscheidenheid van het geschapene. Want het is dezelfde God, die alles in allen werkt. De eenheid Gods is dus geen afgetrokkene eenheid, die in zichzelf afgesloten, geen meerderheid toelaat, maar een zich openende eenheid in de drieheid. De Vader, de Zoon en de Heilige Geest behoren zonder aanvang en einde tot het oneindig, algenoegzaam wezen Gods. Dit is de leer van de Schrift. De volstrekte noodzakelijkheid hiervan te willen inzien, ware God te willen doorgronden, dat geen geschapen verstand vermag; Want het is als zodanig begrensd en het begrensde kan het onbegrensde niet omvatten, begrijpen. Vergenoegen wij ons dus met het getuigenis Gods van zichzelf. Ook in de natuur geeft God ons zichzelf in ene oneindigheid van goede gaven, om ze te genieten, er gelukkig door te zijn en er Hem voor te danken; doch Hij toont zich alleen in zijne werkingen, en hoe zij plaats vinden weten wij niet en kunnen wij niet weten, omdat dit tot Gods wezen zelf behoort. Aan Christus, als de Heer, worden de bedieningen in al haar verscheidenheden toegeschreven. In het goddelijk wezen is de enige eeuwige Zoon van God des Vaders evenbeeld, in wie Hij al zijn welbehagen heeft; voor het schepsel is Hij de Heer, de heerschappijvoerder, de machthebber, de vertegenwoordiger des Vaders, de uitvoerder van zijn wil en raad. Als de Heer moet alles Hem dienen, en al wie enige bediening heeft, moet haar uit zijn hand ontvangen, en haar waarneming aan Hem verantwoorden. De Heilige Geest is in het Goddelijk wezen, naar zijn naam, de Geest, de onderzoeker van de diepten, van de verborgenheden (1 Corinthiërs 2:10-11), en de Heilige Geest, omdat Hij juist hiermee de heiligheid Gods is, welke onschendbaar is (Mattheus 12:31-32). Voor ons is Hij de openbaarmaker van de goddelijke verborgenheden, de gever van alle gaven Gods, de heiligmaker van de door Christus verloste zondaren; met één woord, de

goddelijke onzichtbare werkmeester in de natuurlijke en geestelijke schepping. Verder gaat de Schrift niet en kunnen wij niet gaan. Er is verscheidenheid van gaven, doch het is dezelfde Geest. Verscheidenheid is het kenmerk van het Goddelijke in alles. Gode behaagt het veelvuldige. Welk ene ruimte beslaat zijn schepping, zonder dat de een de ander in de weg is. Want God is een God van orde, en orde is eenheid. Daarom heeft de verscheidenheid van de gaven haar eenheid in de enigen uitdeler dezelfde Geest. De Heilige Geest is ene zelfstandigheid, en geeft als zodanig, niet onafhankelijk van de Vader en de Zoon, maar in de volmaakte gemeenschap. Dit kan samengaan, en moet ook bij ons samengaan, zal het goed zijn. Bij al onze afhankelijkheid van anderen, moeten wij toch zelfstandig zijn. De verscheidenheid van de gaven des Heilige Geestes blijkt in de hoogste mate in onze Heer. Ofschoon ontvangen uit de Heilige Geest en dus uit Hem levende en ademende, ontving Hij nochtans bij zijnen doop nog iets anders van de Heilige Geest dan Hij had de ambtsgave, de ambtszegen, de ambtszalving. Christus ontving in het ambt, de ambtsgave, de wonderkracht. Daarom kwam de Heer ook tot de doop, niet om wedergeboren te worden uit water en Geest, nee, deze wedergeboorte kent Christus niet; onze wedergeboorte is het uitvloeisel zijner heilige geboorte. Maar de Heer eerbiedigde alle ordeningen Gods en stelde zich ook bij de doop in onze plaats. Immers Hij moest onze zonden op zich nemen, alvorens Hij ze kon wegnemen. Er is verscheidenheid van de bedieningen, en het is dezelfde Heer. Het moet ons zeker te doen zijn om de gaven des Heilige Geestes, en toch moet het ons daarom niet alleen te doen zijn, maar door Hem om Christus. Wij moeten eerst worden gekleed, eer wij versierd worden, daarom laat de apostel ook het spreken van de gaven van de Heilige Geestes, voorafgaan: Niemand kan zeggen: Jezus de Heere te zijn dan door de Heilige Geest. Niet de gaven des Heilige Geestes maken zalig, maar het kennen van de Heer. Vóór alle dingen moeten wij de Heer leren kennen door de Heilige Geest; want zonder de Heer zijn er geen Geestesgaven, en ook geen geestelijke bedieningen. Men spreekt soms veel van de Heilige Geest, doch buiten Christus om, terwijl toch de Heilige Geest alleen van Christus getuigt. Er is verscheidenheid van de werkingen, doch het is dezelfde God, die alles in allen werkt. Gelijk God de Vader de oorzaak is van alles, zo is Hij ook het middel en einde van alles door de Zoon en de Heilige Geest. Hier keert alles tot de eenheid terug. De Vader werkt door de Zoon en de Heilige Geest, want zowel de gaven als de bedieningen zijn werkingen van ene oorzaak. Maar aan een ieder wordt de openbaring des Geestes gegeven tot hetgeen oorbaar is. Ziet gij, de apostel stelt de Heilige Geest bijzonder voor als de persoon, die hetgeen in God is, openbaart. Dat de Heilige Geest ook hier als een goddelijk persoon en niet als ene kracht Gods wordt voorgesteld, behoef ik niet te zeggen. Wie dit nog wederspreken kan, moet met deze schriftuurplaats geheel de Schrift verwerpen. De Heilige Geest openbaart zich als de gever van alle goddelijke gaven, niet aan allen in gelijke mate, maar zo als Hijzelf dat oorbaar, nuttig acht. Hij verdeelt ze zó, dat wij elkander nodig hebben, en toch weer niet nodig hebben. Hij maakt ons zelfstandig en tegelijk afhankelijk van de dienst van anderen. Ook behoort tot de verborgenheden Gods, dat de gelovigen veel meer kunnen doen, dan zij werkelijk doen. Doch niet alles wat de gelovigen kunnen doen, wil de Heilige Geest gebruiken. Hij weet alleen wat tot zijn oogmerk strekt en de gelovigen goed is. Want deze wordt door de Geest gegeven het woord van de wijsheid, en een ander het woord van de kennis, door dezelfde Geest. Wijsheid is de kennis in beoefening gebracht, (de praktijk) kennis de bespiegeling (de theorie). De Schrift noemt alleen die mens wijs, die zijn zaligheid zoekt in God, de overige mensen zijn haar dwazen. Er is echter ook een groot verschil tussen kennis en wijsheid. Men kan veel kennis hebben zonder wijsheid, zonder de kennis te gebruiken tot Gods eer en eigen heil. Zulk ene kennis verheft wel de mens, maar maakt hem niet zelden opgeblazen. Dit gevaar loopt de wijsheid niet, zij maakt altijd nederig. Het was door God verboden te eten van de boom van de kennis des goeds en van de kwaads. De kennis gaat over beiden. Velen wenden nog hun kennis aan tot het kwade. Deze mensen zijn de listige, doorslepene bedriegers, oplichters en dieven, wier verstand ons verbaast, wier daden ons doen

ijzen. De wijsheid wil alleen het goede, het kwade is haar een gruwel. Daarom wordt ook niet gezegd dat de wijsheid zal vergaan, maar de kennis, de bespiegeling, de vals zogenaamde wetenschap (de filosofie). De kennis is goed, maar de wijsheid moet er bij zijn. De kennis is de maaltijd, maar de wijsheid de dokter, die zegt: eet zoveel ge wilt, maar eet u niet ziek. Men zij dus voorzichtig met de kennis. Goede dingen zijn ook verleidelijk. De poëzie is ene edele zaak, maar is zij blote bespeling, die geen invloed kan uitoefenen op het leven van hart, dan is zij een spel, ene aardigheid of kunstvaardigheid, niet meer. Ook de rechtzinnigheid is ene edele zaak, en het is een groot voorrecht haar te bezitten, maar blijft zij bij de leerstellingen staan, zonder tot de persoon van Christus door te dringen en van ganser harte met de apostel te zeggen, dat de liefde van Christus de kennis te boven gaat (Efeziërs 3:19), dan wordt de rechtzinnigheid ons tot een vuur, waaraan men zichzelf brandt, door er onvoorzichtig mee om te gaan. Niet de leer moet bij ons vóór de persoon gaan, maar de persoon vóór de leer. Heb Jezus van ganser harte lief als uw Zaligmaker, en gij hebt de zaligmakende waarheid in zijn persoon en in zijn leer. En een andere het geloof door dezelfde Geest. Hier Wordt niet het zaligmakend geloof bedoeld, want dat moeten wij allen hebben, maar het geloof voor ene bepaalde zaak. Een broeder kan geloof hebben voor iets, waartoe hij zich geroepen voelt, en waarvoor ik geen geloof heb en mij niet toe geroepen voel. Ook is het dat geloof, dat wonderen doet, en dat als ene bijzondere gave des Heilige Geestes aan de eerste Christenen geschonken was; daarom zegt de apostel ook later: Al was het, dat ik al het geloof had, zodat ik bergen verzette, en de liefde niet had, zo was ik niets. 1 Corinthiers 13.2. Zonder geloof waren er geen wonderen. De Roomsen verhalen ons veel van wonderen, doch waarbij van het geloof niets te zien is. En een andere de gave van de gezondmakingen door dezelfde Geest. Op het wonderdoend geloof volgen enkele der wonderen zelf. De gave van de gezondmaking wordt terecht aan het hoofd van de wondergaven gesteld, want zij is zeker de uitnemendste. De Heer zelf openbaarde zijn wondermacht bijna uitsluitend in de genezing van krankheden, ja van het herstel uit de dood. Zeker waren dit lichamelijke weldaden, maar welk ene belangrijke plaats beslaan zij bij de mens! Welk een geschenk boven alle geschenken is de gezondheid voor de kranke, en welk ene weldaad boven alle weldaden is de teruggave uit de dood voor de wenenden over de geliefde dode! En een andere de werkingen van de krachten. De gave der gezondmaking was één bovennatuurlijke werking, doch er waren nog meerdere wondere werkingen, zo als de blindheid aan Elymas gegeven, de overgave van de hoereerder aan de satan. Niet dat deze ene afzonderlijke gave was bij uitsluiting aan enkelen gegeven, nee, dezelfde persoon kon ze meest alle in zich verenigen, zo als Paulus en de andere apostelen ze waarschijnlijk in zich verenigden; doch hier omvat de apostel al de andere wonderen, behalve de genezende, de gezondmaking. En een andere profetie. Soms wordt onder profetie het onderwijzen, het leraren verstaan, hier echter de wondergave van de voorspelling van de toekomst, zo als bij Agabus en anderen het geval was. Deze gave schijnt de apostel Paulus niet te hebben gehad, althans niet ten opzichte van zijn eigen lot, dan kort vóór zijn dood, 2 Timotheus 4:6, ofschoon de gave der voorzegging daartoe niet gegeven Werd, maar tot waarschuwing voor anderen. En een andere onderscheidingen van de geesten. Deze gave was reeds toen zeer nodig en is het nog, want het woord van Johannes (1 Johannes 4:1) heeft nog niets van zijn toepassing verloren: Geliefden! gelooft niet ene iegelijke geest, maar beproeft de geesten of zij uit God zijn, want vele valse profeten zijn uitgegaan in de wereld. De dwaling vermomt zich de nieuwe dwaling een oud gewaad, en in beide gevallen is de dwaling zo fijn geworden, dat woorden op zichzelf thans niets meer betekenen, zodat men de geesten, de personen, die ze gebruiken, moet onderscheiden. Immers er zijn liede, die ons met de woorden van de hervormers zelf willen bewijzen, dat deze even zulke vrijdenkers waren als zij zelf zijn. Doch wat bewijzen zij voor hen, die de geesten weten te onderscheiden? Dat zulke lieden onder de grootste sofisten (drogredenaars) die er zijn, moeten gerangschikt worden. En een andere menigerlei talen; en een andere uitlegging van de talen. Over deze wondergave spreekt de apostel later (in het 14de hoofdstuk 1 Corinthiers 14.1) afzonderlijk en breedvoerig, zodat wij

hier in geen nadere bijzonderheden treden. Doch deze dingen allen werkt één en dezelfde Geest, delende aan een ieder in het bijzonder, gelijkerwijs Hij wil. Die wil is een persoon, ene zelfbewustheid. Ook is hier de uitverkiezing te aanschouwen. Niet de gelovige ontvangt ene wondergave naar zijn begeren, maar hij ontvangt die naar de wil des Heilige Geestes, die alles ordent, regelt en richt naar zijn doel. Niets in de Schrift is algemeen, alles is in het bijzonder, niets is onbepaald, alles bepaald. Voorts alles staat onder ene zelfde wet des Geestes, in het geestelijke, gelijk in de natuur de haar onzes hoofds en de tanden onzes monds, hoe verschillend van elkander, ontstaan en groeien door dezelfde natuurwet. Want gelijk het lichaam een is, en vele leden heeft, en al de leden van dit ene lichaam, vele zijnde, maar één lichaam zijn, alzo ook Christus. Alzo ook het lichaam van Christus, hetwelk is de gemeente. De apostel noemt Christus in plaats van de gemeente, kortheidshalve als wilde hij er mee te kennen geven, dat de gemeente zonder Christus niets is. Daarom moet ook gelijk het lichaam, de gemeente niet gedacht worden zonder het hoofd, zo als wel eens geschiedt. Ook in dit opzicht is de Roomse kerk zich gelijk gebleven; daar zij al het onzichtbare in het zichtbare trok, zo heeft zij zich ook een zichtbaar hoofd gegeven de paus. Want ook wij allen zijn door één Geest tot één lichaam gedoopt, het zij Joden, het zij Grieken, het zij dienstknechten, het zij vrijen. De apostel vergelijkt het natuurlijk lichaam bij het geestelijk lichaam. De gemeente is zoveel als het geestelijk lichaam van Christus. Het denkbeeld van lichaam en van eenheid is van gelijke betekenis. Het levende lichaam is ene levende eenheid van al de daaraan behorende delen, die hun verenigingspunt hebben in het hoogste, waardigste, edelste lid het hoofd. Zo omvat het lichaam van de staat al de burgers, en van dat lichaam is de koning of de president het hoofd, al naar de staat een koninkrijk of republiek is. Op deze wijze zijn er zedelijke lichamen, gelijk er geestelijke en natuurlijke lichamen zijn, als zo vele samenstellingen, die, door hen die aan het hoofd staan, tot eenheden worden. Zo is dan nu ook de Kerk, door Christus aan het hoofd te hebben, ene geestelijk Goddelijke eenheid of lichaam, en zijn de enkele gelovigen de delen van deze eenheid, de leden van dat lichaam. Tot die eenheid zijn allen, die geloven, het zij Jood of Griek, dienstbare of vrije, door de doop gebracht door één Geest, de Heilige Geest, want tot één lichaam behoort één Geest. Onze één menselijke geest maakt al onze leden met het hoofd tot één lichaam. Ontwijkt onze geest aan ons lichaam, zo valt het lichaam uit elkander, en het is een lijk, alleen de gelijkenis van het lichaam. Welk ene heerlijke eenheid maken dus de gelovigen uit, door een lichaam te zijn met Christus als zijn hoofd, en de Heilige Geest als zijn leven! De zaak is duidelijk. Ons lichaam heeft een geest, en deze werkt in ons, het lichaam van Christus heeft ook een Geest, de Heilige Geest, en deze werkt in dat lichaam. En wat doet de geest allereerst in het lichaam? Hij verenigt het hoofd met de leden, en de leden met het hoofd, en verenigt de leden onderling tot een geheel. En gelijk het bloed al de leden doorloopt of doordringt, ze voedt, onderhoudt en in het leven houdt, zo doet de Heilige Geest in de gemeente, en waar ene stremming des bloeds is, daar is krankheid, waar een stilstand des bloeds is, de dood. Het is hetzelfde in de Kerk als in ons eigen lichaam. Hoe vele gemeenten leiden een ziekelijk leven, zo als vooral in het oosten bij de Kopten en Armeniërs te zien is, en hoeveel gemeenten zijn aldaar gestorven, omdat de Heilige Geest er door het overheersend ongeloof of de alles uitdovende wereldzin ontweken was. Zolang echter de Heilige Geest in een gemeente is, werkt Hij in al haar leden, in al haar gelovigen, zodat ieder gelovige vanzelf doet, wat tot steun van al de leden van geheel het lichaam dient. Of gebieden wij de inwendige delen onzes lichaams, om het voedsel uit het bloed te nemen en zich toe te eigenen? Dit gaat geheel buiten ons om. Zo is het ook met de Heilige Geest. Hij werkt innerlijk, ook in de slaap. Tot die eenheid, totdat één geestelijke lichaam van Christus, zijn de gelovigen door de Heilige Geest gedoopt. De doop vertegenwoordigt hier de inplanting in de hof des Heeren, de inlijving in het lichaam der Kerk. Het is ene zeer diepe opvatting van de zaak en zij is even waar. De doop in onze kindsheid is de grond van het geloof op later leeftijd. Geloof in uwe doop, dat is genoeg, dat is alles, gij hebt er niets meer bij nodig om zalig te worden. En wij zijn allen tot één Geest

gedrenkt. Wederkerig (zegt de apostel) zijn wij tot één Geest, de Heilige Geest gedrenkt. Het is niet met zekerheid te zeggen, wat Paulus hiermee werkelijk op het oog had. Of het Avondmaal, waarvan hij straks (1 Corinthiërs 10:16) zei: dat het drinken uit de drinkbeker van de dankzegging ene gemeenschap is aan het bloed van Christus, en het brood, dat wij breken, de gemeenschap met het lichaam van Christus óf dat hij er het geloof mee bedoelt, dat door Hem gesteld werd als het gedrenkt worden tot ontvangst van de Heilige Geest in de woorden (Johannes 7:37-38): Zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke. Die in Mij gelooft, gelijkerwijs de Schrift zegt: Stromen des levenden waters zullen uit zijn binnenste vloeien. Door het geloof wordt de gelovige gedrenkt, ontvangt hij de eerste teugen van het water des levens, dat door de Heilige Geest in hem ene fontein wordt van levend water, die springt tot in het eeuwige leven. Johannes 4.14. Hoe dit zij, de apostel wil in ieder geval zeggen, dat gelijk de Heilige Geest de gelovigen tot één lichaam stelt door de doop, de gelovigen zich door het geloof tot lichamen stellen van één Geest, de Heilige Geest. Want ook het lichaam is niet één lid, maar vele leden. Na de gemeente als het lichaam van Christus te hebben gekenmerkt, gaat de apostel over om dat geestelijk lichaam met ons verheerlijkt lichaam te vergelijken, en uit de orde en bestemming, die God aan de leden van ons lichaam gegeven heeft, de orde en bestemming van de leden van het geestelijk lichaam van Christus aan te wijzen. Vooreerst: ons lichaam bestaat niet uit één lid, maar uit vele leden. Zo als wij reeds opgemerkt hebben, het gronddenkbeeld van lichamen is dat van samenstelling van de delen tot een geheel. Een lichaam zonder leden is dan ook geen lichaam, maar een stuk rots, of land. Indien de voet zei: Dewijl ik de hand niet ben, zo ben ik niet van het lichaam, is hij daarom niet van het lichaam? Wat beklaagt zich de voet? Heeft de Heer niet de voeten gewassen? Heeft Hij ook de handen en het hoofd gewassen? Merkt op bij deze en de volgende vergelijkingen en tegenstellingen, met welk ene meesterhand deze zijn geschetst, ene hand, die de Heilige Geest als de bestierende duidelijk aanwijst. De apostel begint met de voeten, de laagste delen van de mens, die in onmiddellijke aanraking staan met de aarde en door rein en onrein moeten gaan; bij de handen, die edele werktuigen van de geest, door welke alle bedrijf en alle kunst worden gewrocht. Evenwel gebruikt hij niet het platte meervoud de voeten, de handen, maar het sierlijk enkelvoud: de voet, de hand. Beiden kunnen niet sprekender ingevoerd worden; een van beiden moet spreken. En nu begint de hand niet zulk een ontevreden gesprek, want deze heeft er geen reden toe, zij behoort tot de adellijke leden van het lichaam, maar de voet schijnt tot het gemeen te behoren, want hij moet de gehele last van het lichaam dragen en is niet van de grond te scheiden; hij moet altijd onder de tafel blijven, terwijl de hand er altijd boven is. Doch is de klacht van de voet billijk? Doet hij niet verkeerd om op een lid van het lichaam te zien, moet hij niet op het lichaam zelf zien? Indien hij dit deed, hij zou zeggen: Ik ben even goed een lid van het lichaam als de hand, want zonder mij zou het lichaam zich niet van de ene plaats naar de andere kunnen bewegen, en een mismaakt, ongelukkig lichaam zijn; en zijn de handen niet dadelijk tot dienst bereid van de voeten, wanneer deze struikelen, opdat het gehele lichaam niet valle, althans het aangezicht niet bezeerd worde? Daarom is het ene onverstandige redenering van de voet tegen de hand. Een schijnbare nederigheid, maar een werkelijke hoogmoed, want ieder wil op eens anders plaats staan, niet inziende dat zijn plaats even nodig en onontbeerlijk is tot het goede geheel als al de andere plaatsen. En hoe duidelijk dit nu is, zo blijft het echter een eeuwige strijd in de maatschappij, dat de een hoger wil staan dan de andere, hoe goed ook zijn standpunt zij. Het is de grond van alle heerschappij in de wereld. In de Kerk mag dit echter niet wezen. En toch is zij er ingekomen, ja de pauselijke Kerk heeft er haar bestaan aan te danken. Eerst wilde de bisschop van Rome de eerste zijn onder de bisschoppen, toen de grootste, later het hoofd van de bisschoppen, en ten laatste de stedehouder van Christus. En indien het oor zei: Dewijl ik het oog niet ben, zo ben ik van het lichaam niet, is het daarom niet van het lichaam? Ook hier is niet het oog de klager, het weet te goed dat het een zeer edel lid is, ja dat het eigenlijk het mooiste deel van het lichaam is, de blinkende spiegel, waarin alles wat

ons omgeeft zich afspiegelt. De handen en voeten zijn de praktische leden van het lichaam, het oog is zijn juweel, zijn weelde. Ook het oog behoort tot de adellijke delen van het lichaam. Maar het oor zegt: "Wat ben ik? Een uitgroeisel van het hoofd, een vlezen aanhangsel. Snijdt men mij af, dan is het lichaam nog niet dood, men kan mij missen. Doch ook het oor ziet op zijn naaste en niet op het geheel, op het lichaam. Indien het oor oog was, waar bleven de vijf zinnen? Zeker, de dichterlijke verbeelding kan zoveel zeggen van het oor als van het oog, waar de ziel ligt en waaruit zij spreekt, doch al heeft men de schoonste ogen van de wereld, zij kunnen niet horen. Zeker, het oog toont zich altijd blinkend en schoon en zijn heerlijkheid kan een ieder zien, en de heerlijkheid van het oor is geheel inwendig; doch het schoonste is ook het zwakste, en het minder schone sterker. En is niet het oor van binnen een even kunstig werk van God als het oog? Vraag de blinde wat het oor is, en hij zal u zeggen dat hij zich geen edeler zintuig voorstellen kan, dat het hem het rijk des gezellige levens en dat van de harmonieën in dichtkunst en muziek ontsluit. Het oog is een gevaarlijk lid, het is bijzonder ingenomen met het zinnelijk schone, en laat zich ligt tot het zinnelijke verlokken, het oor meer tot het geestelijk schone. Het wordt rijk van horen. Die veel hoort is een rijk man. Het oor is een kapitalist, die altijd maar opspaart, maar die dan ook wat heeft om uit te geven, en er winst mee te doen. En, hoger gezien, het geloof is niet uit het zien, maar uit het gehoor van de woords, en de meeste zaligen zijn het geworden niet door te zien wat God gedaan, maar te horen wat Hij gesproken heeft. Ware het gehele lichaam het oog, waar zon het gehoor zijn? Was het gehele lichaam gehoor, waar zou de reuk zijn? Juist de veelvuldigheid en verscheidenheid van de leden maakt de heerlijkheid van het lichaam uit. Zonder dit zou het lichaam een monsterachtig verschijnsel zijn. Maar nu heeft God de leden gezet, een ieder van dezelve in het lichaam, gelijk Hij gewild heeft. Waarom zijn de dingen goed? Omdat God zo gewild heeft. Gods wil is de regel van het goede. Daarom moeten Wij Gods handelingen niet meten aan onze denkbeelden van het goede, want indien wij Gods wil in alles vonden, wij zouden in al Gods handelingen slechts wijsheid en goedheid zien. En hoe voortreffelijk heeft nu God ons stoffelijk lichaam ingericht. Wij kunnen aan geen edeler gestalte denken dan de menselijke. Tot welk een bekwaam dienaar van de inwonenden geest heeft Hij het lichaam gemaakt! De geest kan er door denken, spreken, handelen, ruimte en tijd doorlopen, zich ten hemel verheffen, of in de aarde nederdalen, in een woord, het lichaam is door God ingericht en bekwaam gemaakt, om er alles mee te doen, wat op aarde te doen is, en alleen daar waar de krankheid, of de verminking, of de verderving van de zintuigen of van de leden de orde Gods stoort, kunnen er klachten over het lichaam zijn. Waren zij allen maar één lid, waar zou het lichaam zijn; maar nu zijn er wel vele leden, maar één lichaam. Geen lichaam zonder leden, geen leden zonder lichaam; aldus is het leven van de natuur in alles geordend. Waarlijk God heeft de hogere dingen niet verre gesteld, maar ons zeer nabij gebracht. Met de bijbel en ons eigen lichaam zouden wij het al zeer ver kunnen brengen in de kennis van de geestelijke dingen, als wij slechts opmerken wilden. Ik meen u reeds gezegd te hebben, dat de beroemde etser (graveur) en Christelijke dichter bekeerd werd op zijn ziekbed door het bekijken van zijn uitgeteerde handen, daar hij niets anders te doen had, en er bij bepaald werd, hoe kunstig dat werktuig gemaakt was, waarmee de mens al wat kunstig is ten uitvoer brengt. Hij kwam van het werktuig tot de werker, van Gods werk tot God zelf, en verheerlijkte Hem sedert die tijd alle zijne dagen. En het oog kan niet zeggen tot de hand: Ik heb u niet van node. Nu begint de strijd in omgekeerde orde bij zo even; nu beginnen de edelste delen tegen de mindere niet te klagen, maar zichzelf te behagen en te verheffen. Doch de apostel snijdt die hoogmoed, die roemtaal af, door ze niet zelf sprekende in te voeren, maar door de meerdere het recht te ontzeggen, om zich tegenover de mindere te beroemen. De vraag is toch niet, of het ene lid het andere nodig heeft, maar of het lichaam ze nodig heeft. Het oog kan niet zeggen tot de hand: Ik heb u niet van node. Oog en hand zijn beide edele leden. Zeker is het oog een fijn deel, maar ook de hand is fijn en kunstig bewerktuigd; ze zijn twee grote machten in het lichaam; doch wie is nu de edelste, zo dat de een de ander missen kan? Zegt het oog: "Ik zie

alles van verre, en gij, hand, hebt geen macht dan over hetgeen nabij u is," dan antwoordt de hand: "Goed, gij ziet ene heerlijke vrucht aan de boom hangen, kunt gij haar plukken, moet ik er niet bijkomen om aan uw begeerte te voldoen? Hebt gij mij niet nodig, welnu dan houd ik mij weg, en zie dan hoe gij zelf het alleen maakt". Het oog zit maar rustig op zijn troon, en laat zich bedienen, maar als er een stofje in valt, kan het dan zelf dat stofje er uit verwijderen? Moet de hand het niet doen? De dienstvaardige hand is onmiddellijk, is overal gereed; bij hoofdpijn voelt zij dadelijk aan het voorhoofd, of steunt het; bij pijn in de zijde komt zij dadelijk als om te onderzoeken, waar de pijn eigenlijk zit. Al is het maar een schijndienst, die zij bewijst, toch dringt haar als het ware een soort van medelijden, om te helpen waar zij kan. Of wederom het hoofd tot de voeten: Ik heb u niet van node. Het hoofd is het alleredelste lid des lichaams. Het is het opperste lid, heeft al de andere leden onder zich, behalve de vier zintuigen (het gevoel is het gemeenschappelijk bezit van al de leden), die als de ministers zijn bij de vorst, zijn naaste dienaren, de onmiddellijke uitvoerders van zijn bevelen. En toch, het kan niet zeggen tot de meest ondergeschikte leden (de voeten): Ik heb u niet van node, want zonder deze zou het lichaam niet kunnen staan en niet kunnen lopen, en zo moest het hoofd ook van zijn hoogte afstand doen, en met de leden vallen en gelijkvloers blijven liggen. Ja veeleer de leden, die ons dunken de zwakste des lichaams te zijn, die zijn nodig. Wat zijn zwakker gedeelten van ons lichaam, dan de haar onzes hoofds, dan borst en longen, en de overige innerlijke delen, en hoe onmisbaar nodig zijn zij! En die ons dunken de minst eerlijke leden onzes lichaams te zijn, dezelve doen wij overvloediger eer aan, en onze onsierlijke leden hebben overvloediger versiering, doch onze sierlijke leden hebben het niet van node. Wat op zichzelf reeds een sieraad is, wordt door bijgevoegde sieraden niet meer, maar minder sierlijk. Het gelaat van de mens behoeft niet bekleed te worden, het is op zichzelf edel genoeg, en waar de Oosterse vrouwen het althans tot aan de ogen moeten bedekken, maken zij er ene wangestalte van. Ook waar de wilde hun oogharen verwen en hun tanden rood of zwart doen worden, misvormen zij zichzelf. De andere delen van het lichaam daarentegen, die naakt zijn, onaangenaam, ja onwelvoeglijk zijn om aan te zien, worden met fraaie klederen gedekt, en de voeten met een sierlijk schoeisel, de schouders met een prachtige mantel, het hoofdhaar met een fraaie hoed, om niet te spreken van de sieraden van paarlen, diamanten, goud en zilver aan de hals, aan de oren, aan de gordel, op de borst, zo als in het Oosten vooral de gewoonte is. Maar God heeft het lichaam alzo samengevoegd, gevende overvloedige eer aan hetgeen gebrek aan hetzelve heeft. God heeft ons lichaam zo ingericht, dat de minst aanzienlijke leden op zichzelf de meeste diensten doen, en de meeste eer hebben. Wat is het hoofdhaar op zichzelf nietig, en toch welk een sieraad is het voor de vrouw en ook voor de man, wanneer het met zorg wordt behandeld, en welke onderscheiden vormen kan het aannemen. Wat is de tong een verborgen zacht lid tegenover de fraaie ivoren tanden, en toch kent de tong bijna geen gebrek of ouderdom, terwijl de tanden aan velerlei gebreken onderhevig zijn en niet zelden ten enenmale vergaan. De weke vlezen tong overleeft ze meestal allen. Opdat geen tweedracht in het lichaam zij, maar de leden voor elkander gelijke zorg zouden dragen. Daar komt het op aan, dat het ene lid voor het andere zorgt. Zonder eendracht is er verwarring, wanorde, en de orde is de veelheid in de eenheid. De hoogste orde nu is God zelf, en Hij drukt haar als zijn zegel op al zijn werken. De orde boven ons in de sterrenwereld, de opgang en ondergang van zon en maan is ons zichtbaar, maar die van de ondermaanse natuur is voor onze ogen althans meer wisselvallig. De jaargetij de volgen elkander op, maar hoe verschillend is de ene lente bij de andere. De wind keert gedurig, maar hoe dikwijls waait hij maanden lang uit dezelfde hoek. En zo is het met veel; doch ons lichaam is een van de uitnemendste toonbeelden van de orde Gods. Alles staat daarin tot elkaar in het nauwst en innigst verband; men zou haast zeggen, al de leden hebben elkander even lief, allen leven voor één lid, en één lid leeft voor allen. Het zij dat wij eten of drinken, wandelen of neerzitten, waken of slapen, alle leden schikken zich ernaar en verenigen zich er mee. Zij doen niet allen hetzelfde, maar zij werken allen ieder op zijn wijze mee tot hetzelfde doel. Om

slechts één voorbeeld te noemen; als het lichaam slapen zal, sluiten zich de ogen en de oren, rust de hand, de voet, trekt zich het gevoel terug, sluiten zich de hersenen, en stellen zij de zelfbewustheid buiten werking, terwijl de gedachten alleen bij lossen of onrustige slaap, of bij het naderend ontwaken als schaduwen zonder lichamen de verbeelding verontrusten of vervrolijken. En nu komt het er dan ook bij ons op aan, te weten, waar in het groot geheel voor ons de afzonderlijke plaats is, en wat wij daarop moeten doen, om aan het heil van onze natuurgenoten bevorderlijk te zijn. Anders hebben wij geen vast levensdoel, zijn wij met onszelf verlegen, halen vele dingen om en voeren weinig uit, zien wij minachtend neer op minderen, of staren met verbazing op meerderen en zijn zelf niets. Wij moeten niet te hoog, maar ook niet te laag staan. Neen, de vraag is niet ligt te beantwoorden: Ben ik hoofd of voet, oog of oor, hand of tand? met een woord: Waartoe heeft God mij gesteld? God zelf geve ons dat te verstaan, want hiervan hangt een groot deel van het geluk onzes levens af. En hetzij dat één lid lijdt, zo lijden al de leden mede; hetzij dat één lid verheerlijkt wordt, zo verblijden zich al de leden mede. De leden voelen zich in elkander, dit is de grond van hun gemeenschap, hun onderlinge liefde, zo als wij zeiden, en dit maakt, dat als slechts één lid lijdt, het gehele lichaam zich niet behagelijk gevoelt, al is het ook maar door een nageltje, dat men te veel heeft gekort. Al de leden voelen als het ware iets van de pijn, en zo er een lid niets van voelt, zo is daarin ene stremming in de gemeenschap. Zo zijn ook wij, wanneer wij ons enkel in onszelf voelen en niet in anderen, geesteloos, krachteloos en buiten de gemeenschap van het levend geheel. In ons lichaam delen al de leden in het leed van één lid. Wat kan men met het lichaam niet nog uitvoeren zelfs wanneer het ziek is. Waarom? Omdat al de leden des lichaams, ook zonder te kunnen helpen, deelnemen aan de ziekte en zwakheid van het lichaam. De liefde ligt in het gevoel, in het medegevoel: niet alleen in het helpen. Velen zeggen: Ik kan die nood niet verhelpen, en daarom begin ik er maar niet aan. Doch als men allen liefde zal bewijzen, maar niet helpen kan, dan zullen onze liefde betoningen zeer weinige zijn. Doch, zo als wij gehoord hebben, als het oog iets deert, terstond komt de hand om het te bedekken. Kan de hand het oog helpen, kan zij het helpen, genezen? Och nee, en toch poogt zij het te doen, door het oog te bedekken. Als men met de voet struikelt, of over iets valt, wat doet dan het oog? Het keert het gehele lichaam om, om te zien, waarover de voet gevallen is. Kan dit ons helpen? Neen, maar toch doet het oog dat. Ja, als wij ons iets niet kunnen herinneren, dan komt de hand naar ons hoofd toe, als wilde zij het slapend geheugen wakker roepen. Helpt het ons? Neen en ja, want hoe dikwijls herinneren wij ons onder die hand wat wij weten wilden. Men spreekt wel eens van weerpijn; maar het is soms bij ene wond aan de voet, of men de pijn ervan mee in het hoofd voelt, en het is geen wonder, want de verste afstanden zijn aan ons lichaam verbonden met fijne zenuwdraden en andere weefsels, waardoor al de delen des lichaams samenhangen en samenwerken. Wederkerig als één lid verheerlijkt wordt, zo verblijden zich al de leden mee. Wat is een gezond mens niet verkwikt als hij zich goed gewassen, gebaad, fraai gekleed, of ene langzame wandeling gemaakt, een goede maaltijd, of een zoete rust genoten heeft? Al de leden zijn er door verfrist, verkwikt en opgewekt. Zij zijn er alle evenzeer mee verheerlijkt, verblijd. En gijlieden zijt het lichaam van Christus, en leden in het bijzonder. Dit is nu de toepassing. De gemeente moet een geestelijk lichaam zijn, op dezelfde wijze en in dezelfde orde als ons eigen vleselijk lichaam is. Gelijk al de leden het hoofd dienen, zo ook de gelovigen. Zij moeten zich in elkander gevoelen, maar ook allen tezamen in het hoofd. De leden hebben niet te zorgen, dat is het werk van het hoofd, maar zij moeten handelen, de bevelen van het hoofd ten uitvoer brengen. Het hoofd geleidt het lichaam, het is de zetel van het verstand, de leden moeten het volgen, en daarmee verstandig handelen. Het hoofd verenigt de werkzaamheden van de leden tot een doel, het welzijn van allen, de leden moeten zich allen richten naar dat doel en voor elkander leven en werken. In één woord al de leden moeten in rechtstreekse betrekking, in volkomen gemeenschap staan met het hoofd, en zo ook al de gelovigen tot Christus; daardoor alleen maken zij een lichaam, ene gemeente uit. En God heeft er sommigen in de gemeente

gesteld, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leraars, daarna gaven der gezondmakingen, behulpsels, regeringen, menigerlei talen. Tot hiertoe heeft de apostel gesproken van de leden van de gemeente in het algemeen, thans gaat hij over om in het bijzonder van de aanzienlijkste leden van de gemeente te spreken, van de dienaars des Evangelies. Ook hierin heerste grote verscheidenheid, maar tot één doel de opbouwing van de gemeente. Daartoe waren zij onderling verwant, verenigd, en de een gesteld tot aanvulling van de ander. Van deze bedieningen is reeds gesproken, doch hier komen twee nieuwe benamingen voor, die van het laagste en het hoogste, van behulpsels en regeringen. Onder regeringen wordt meer dan waarschijnlijk verstaan de bediening van ouderlingen en diakenen, die in de gemeente het bestuur over kerk en samen uitoefenden, en onder behulpsels zulke mensen, die als de overige bedienaren der gemeente tot hulp waren, mensen, die overal komen te staan, waar anderen niet kunnen staan, die invallen en intrede en helpen, waar dat nodig is en anderen afwezig zijn, of zich afwezend houden. De Heilige Geest weet ook van het werk van zulke mensen ene bediening te maken. En daarom is dit ene zeer gewichtige zaak, ofschoon met een niet eervolle naam. Ook ziet men gewoonlijk op zulke mensen met minachting neer. Zo is bijvoorbeeld onder ons de zending onder de heidenen en de bidstonden voor Israël, de bijbelverspreiding en colportage (rondventing) van Christelijke geschriften, in plaats van door de kerk of de gemeente te worden geordend en bestuurd, in handen van afzonderlijke gelovigen, als behulpsels; Want zij willen het werk niet ongedaan laten, dat de kerk doen moest, en de hulp, waar die nodig is, niet onttrekken, waar de kerk met de handen in de schoot blijft zitten. Vooral de Protestantse kerk is veel te karig met haar bedieningen, en daarom mist zij veel organische kracht. Er komt te veel aan op weinige mensen. Wat hebben de Roomsen niet ene menigte van bedieningen, en verre zij het van ons ze alle over te nemen, maar enkele passen ons even goed, zo als die van de liefdezusters; en zo zijn er meer. Het komt aan op de verdeling van de arbeid, en deze is in ene gemeente veelvuldig. Zijn zij allen apostelen? Zijn zij allen profeten? Zijn zij allen leraars? Zijn zij allen krachten? Hebben zij allen gaven der gezondmakingen? Spreken zij allen met menigerlei talen? Zijn zij allen uitleggers? Immers nee, de apostel heeft zo-even zelf herinnerd, dat God tot deze onderscheidene bedieningen sommigen in de gemeente heeft gesteld. Slechts enkele mensen in de maatschappij en in de kerk hebben voorrechten. Ook is noch de kerk, noch de maatschappij denkbaar, alleen met groten, aanzienlijken, met apostelen en profeten, en at daar meer zij. Deze moeten altijd het minste deel uitmaken. De enkele gelovigen moeten verreweg het grootste deel van de gemeente, de eenvoudige burgers dat van de maatschappij vormen. Voor alles is ene plaats in Gods woord en in de orde der dingen. Alles in de schepping van de aarde en des hemels is opvolging (hiërarchie), niets is daarin meer vreemd dan gelijkheid. Doch (om bij de kerk te blijven) nu moeten wij bij de verscheidenheid van de bedieningen, hun gelijkheid met betrekking tot het Hoofd (Christus), en tot zijn lichaam (de gemeente) vasthouden, want anders zouden wij de Heilige Geest beledigen, door voorkeur te geven aan de ene zijner gaven boven de andere. Zij strekken tot één doel, daarom moet haar ook enerlei waarde worden toegekend. Doch ijvert naar de beste gaven. Ofschoon al de gaven van de Heilige Geestes als zodanig met elkaar gelijk staan, zo mag, zo moet echter ieder gelovige ijveren, met alle macht streven, om voor zich die gaven te verkrijgen, die het nuttigst, het vruchtbaarst zijn voor de gemeente; Want hebben alle gaven gelijke oorsprong, zij hebben niet alle dezelfde uitwerkselen. Zo is ook alles in de natuur van God, de vruchtdragende en niet-vruchtdragende boom. Doch welk een verschil tussen deze beiden, en ook tussen de vruchtbomen zelf! En ofschoon nu de Heilige Geest zijn gaven verdeelt naar zijn wil, gelijk Hij het nuttig oordeelt, zo is echter de gelovige niet onder de onverbrekelijke noodzakelijke wet van de natuur, gelijk de vruchtbare en onvruchtbare bomen zijn. Hij kan door het gebed een wederkerigen invloed verkrijgen op de Heilige Geest, zodat hij juist die gaven verkrijgt, welke zijn hart begeert. Zo begeerde Salomo, bij de aanvaarding van het koningschap in van zijn vader plaats, als jong koning, boven alles wijsheid om zijn volk te

regeren, en God gaf hem deze uitnemende gave in overvloedige mate; en er is zeker menig predikant, die in zijn vroege jeugd of studententijd uit een godvruchtig gemoed om de gave van de heilige welsprekendheid gebeden heeft, en zij is hem geworden. Daarbij komt ook de ijver, de rusteloze oefening in de ontvangen gave zelf. Hoe velen is de gave als een stuk lands achter hun huis, dat zij beplanten, alleen met zoveel aard- en boomvruchten als voor hun gezin nodig is, en het verder onbebouwd laten. Anderen daarentegen kweken er, behalve wat tot hun nooddruft dient, de edelste bloemen en gewassen, planten en hoge geboomten en lage heesters in, en maken van hun stuk land een park, waarin de moestuin niet ontbreekt, maar een klein, voldoend deel beslaat. En ik wijs u een weg, die nog uitnemender is. Paulus toont meer dan één pijl in zijn koker, meer dan één balsem in zijn apotheek te hebben. Christus is bij Hem de grondslag, de liefde van Christus de gevelsteen, en de gaven van Christus er tussen in. Ook zijn de gaven voor enkelen, maar de liefde is de gave, die alle Christenen met elkaar gemeen hebben. En nu is het hiermee als in de natuur. Mensen staan niet altijd in evenredigheid met de schoonheid van de natuur. Italië, Spanje, Griekenland, Indië, welk ene prachtige natuur, en welke mensen daarin! Zo zijn de grote gaven niet altijd bij de beste mensen. Alles heeft waarde, en toch heeft het geen waarde tegenover de liefde. De gaven zijn uitnemend, want van deze heeft de apostel tot nu toe alleen gesproken; doch zij betrekken zich allen tot het verstand. Ze zijn verstandelijke machten. Zij zijn daarmee als buiten de mens, als bedieningen en waardigheden, die de gelovige gegeven, hem weer ontnomen, of onthouden kunnen worden, zonder dat het iets tot zijn persoon af of toedoet. Doch Welke is de gave des Heilige Geestes bepaald voor het hart, dat de eigenlijke mens uitmaakt, de gave, die eenmaal de mens gegeven, hem eigen blijft en het beginsel zijns levens uitmaakt, en die alleen aan alle andere gaven haar waarde en kracht geeft? De Heilige Geest is een Geest der liefde, Hij werkt liefde en wil liefde boven alles. De apostel gaat nu over dit aan te wijzen, als een weg, die nog uitnemender is om te gaan, dan al de reeds opgenoemde. Immers de gaven kunnen soms in de gemeente zijn en somtijds kunnen zij er niet zijn, maar de Geest van de liefde moet altijd in de gemeente zijn, of zij is geen gemeente meer. Al was het dat ik de talen van de mensen en van de engelen sprak en de liefde niet had, zo was ik een klinkend metaal, of luidende schel geworden. Ziet gij, zonder de innerlijke liefde zijn ook de schoonste gaven uitwendigheden, fraaie klanken en schelle geluiden. De gaven onderscheiden ons, doch wat ons onderscheidt, is niet het hoogste, de liefde is het hoogste en zij onderscheidt niet. Het koninklijke van de Christen is hetgeen hij gemeen heeft met allen. De Christen kan zeggen: ik leef van geen kroon, van geen lauweren, geen rang, geen vermogen, nee, ik leef van de liefde als van de lucht, en deze heeft de armste mens met mij gemeen. De apostel had reeds bij de vergelijking van de lichaamsleden onderling, bedekt, zonder de naam te noemen, de liefde voorgesteld als de band, waarmee de Heilige Geest de leden aan elkaar houdt tot één lichaam, en geheel het lichaam aan het Hoofd (Christus). Thans echter toont hij dit aan met ene volledigheid, kracht en schoonheid, die geen weerga kent. In weinige regels ontkleedt hij ons van de fraaiste klederen, die wij kunnen dragen, niet om ons wanhopig te maken door ons naakt te laten blijven, maar om ons te bekleden met het schoonste hemelse kleed, dat er bestaat, en dat niet vergaat de liefde. God is de liefde, en de liefde Gods wordt in onze harten uitgestort door de Heilige Geest. Romeinen 5:5. De liefde is in God de vereniging van al zijn volmaaktheden, zijn wezen, en zij moet dus ook ons wezen zijn, zullen wij de Goddelijke natuur deelachtig en zalig zijn; want buiten de liefde is er geen zaligheid. De lucht in de hemel is enkel liefde; zo gij geen liefde mee in de hemel brengt, gij kunt er niet in leven ook is zij in ons de vereniging van al onze kracht, gelijk zij dat in God is. Daarom vraagt God niet om ons verstand en om onze hand, maar om ons hart: Mijn zoon, mijn dochter! geef Mij uw hart, is zijn gedurige roeping; want met het hart geven wij onszelf; en wat kan de mens niet geven zonder zijn hart. O hij is in staat alles te geven, als hij er zijn hart niet bij te geven heeft. De eigenliefde maakt ook de geestelijke rijkdom van gaven hoogst gevaarlijk voor ons, want hoe ligt maken wij er onszelf door tot iets, ja tot iets zeer belangrijks, terwijl wij toch

niets zijn. Hoeveel afgoderij wordt er bedreven met de gaven, het zij in de dichtkunst, in de toonkunst, zangkunst, schilderkunst en waar niet al, ook in de kerk met de predikgave. Daarom waarschuwt Paulus voor de ijdelheid van allen geestelijke rijkdom en kracht, zonder de liefde. Moest niet hij zelf, die zo diep vervuld was van liefde en er dus zo heerlijk over spreken kon, bij zijn hoge openbaringen een satansengel in het vlees hebben, die hem met vuisten sloeg, om er zich niet op te verheffen; en hoe zou het hem dan gegaan zijn, als hij in het geheel geen liefde had gehad, die bij hem de hoogmoed voorkwam. De talen van de mensen en van de engelen zijn van God en zijn liefelijk om aan te horen, maar zonder liefde zijn zij zonder leven en gelijken zij op het klokgebrom, of het schelgeringel, dat geen indruk op ons achterlaat. En al ware het dat ik de gave van de profetie had, en wist al de wetenschap, en al was het dat ik al het geloof had, zodat ik bergen verzette, en de liefde niet had, zo was ik niets. Hoe God ons van de vergoding van de gaven kan afbrengen! Wat koning Richard zei: My kingdom for a horse: ik geef mijn koninkrijk voor een paard, dat kan de Christen zeggen: Ik geef een koninkrijk voor de liefde! God leert ons met niets, hoe heerlijk ook, tevreden te zijn, dan met het allerhoogste, dan met Hemzelf, die de liefde zelf is. De apostel klimt al hoger en hoger. De profetie is toch een edele en nuttige gave, hetzij men die neme als voorzegging van het toekomende, of als onderwijs in het woord, in het kennen van al de verborgenheden Gods; welk ene wetenschap is dat bij uitnemendheid, en het wonderdoend geloof, waardoor men bergen kan verzetten. Kunnen er hogere gaven van de Heilige Geestes zijn? Ja, zonder de gave van de liefde zouden al deze schone gaven voor ons niets meer zijn dan uitwendigheden, die onszelf niet raakten, al mochten zij ook anderen tot groot voordeel zijn. Zij zouden, ofschoon zo vele rijkdommen op zichzelf, ons arm laten, omdat zij buiten ons omgingen; want waar onze liefde niet is daar is ook ons hart niet, zijn wijzelf niet. Zelfs is het geloof, dat bergen kan verzetten, zonder de liefde van Christus een zeker hels vermogen, waardoor men helse krachten kan uitoefenen. De soldaten van de eerste Napoleon geloofden in die man, en hij was onoverwinnelijk. Hij deed inderdaad wonderen van dapperheid, en zo is het geloof in elk machtig genie, in welk een vak ook. Napoleon geloofde in zichzelf en aan zijn geluksster, en zolang hij dit deed, kon hij bergen verzetten; maar dat geloof ontviel hem ten laatste en toen viel hijzelf. Doch zou onze eigen daad, en wel onze liefdadigheid niet beter zijn? Hoort wat de apostel zegt: En al ware het, dat ik al mijn goederen tot onderhoud der armen uitdeelde, en al was het dat ik mijn lichaam overgaf, opdat ik verbrand zou worden, en had de liefde niet, zo zou het mij geen nuttigheid geven. Hoort de hymne boven deze woord en ware poëzie treft ons allen, omdat zij waarheid is, en hier is waarheid. Gij hoort het, dat ook de grootste weldadigheid zonder liefde kan plaats hebben, en dat men zelfs het martelaarschap kan ondergaan zonder zijn hart er bij Gode te wijden. Och de mens kan zoveel geven, als het maar zijn hart niet is. Dit wil hij voor zichzelf behouden, al is het ook ten koste van zijn leven, en God wil alleen van de mensen hart en niets anders. Er zijn mensen geweest, die zich in de sneeuw hebben gelegd, om de vlam van de lust te bedwingen, welke door geen andere dan de hoogste hitte, die van de vlam van de liefde Gods, bedwongen kan worden. Men kan op zichzelf edele daden doen zonder edele beginselen. Hoe menigeen heeft al zijn geld en goed aan Godshuis, kerk of school vermaakt, niet uit liefde tot deze edele zaken, maar door zijn geweten gedrongen, omdat zijn geld onrechtvaardig was verkregen, en hij er nu een zoenoffer van maken wilde. En hoe menig dweper is de martelaar geworden van de duivel door zich vrijwillig in de vreselijkste dood te storten voor zijn afgod. Niet de pijn, maar de zaak maakt de martelaar. De Schrift zegt: Wat niet uit het geloof geschiedt, is zonde. Wij kunnen ook zeggen: Wat niet uit de liefde geschiedt, is klein en kwaad. De liefde maakt alles groot en goed. Gij herinnert u hoe de Heer het oortje van de weduwe in de schatkist hoger stelde dan de milde giften van de rijken, want deze gaven met de hand uit hun overvloed, en zij gaf met het hart uit haar gebrek. Zij sprak geen woord, maar de Heer sprak over haar, en zette de kroon op haar liefde. Ons hart, onze liefde moet bij onze gave zijn, zal zij Gode aangenaam zijn. Ook herinnert gij u, hoe de Heer zelfs een dronk water uit liefde tot Hem

aan zijn discipelen toegereikt niet onbeloond zou laten. Een ongelovige kan soms veel schitterender daden doen dan een gelovige, doch zij behagen Gode niet, omdat zij niet om Christus wil, uit liefde tot Christus geschied zijn. God wil nooit de zaak om de zaak, maar om het beginsel, de bedoeling. Daarom is dan ook de liefde van Jezus zelf het toonbeeld van de liefde voor de apostel. In wie toch verenigen zich al de karaktertrekken van de liefde, zo als ze door de apostel geschetst worden, dan in de Heer, de persoonlijke liefde van de Vaders, de persoonlijke genade? De liefde is lankmoedig. Na de alles overtreffende noodzakelijkheid van de liefde tot alle werkzaamheden in het koningrijk Gods te hebben vastgesteld, zegt de apostel wat deze liefde zelf is in haar aard en natuur. Ook het onzichtbaar werk wordt alleen gekend uit zijn werkingen. Zij is vooreerst langmoedig. Lankmoedigheid is ene Goddelijke eigenschap, en van deze zegt de apostel (1 Timotheus 1.16): Daarom is mij barmhartigheid geschied, opdat Jezus Christus in mij, die de voornaamste zondaar ben, al zijn lankmoedigheid zou betonen, tot een voorbeeld dergenen, die in Hem geloven zullen ten eeuwige leven. Ons woord geduld komt hiermee het meest overeen, doch lankmoedigheid zegt meer; deze is een groot, een langdurig geduld, een geduld uit liefde en tot liefde. Nu hebben wij in Christus door de Heilige Geest een groot kapitaal van leven en liefde ontvangen, waarvan wij dus veel kunnen uitgeven, en dat moeten wij nu ook doen. Ja zelfs het leven moet men geven voor de broederen. Verloren wij ons leven er bij, wij zouden het niet mogen doen, maar nu ontvangen wij er een duizendvoudig verhoogd leven voor terug. Al de uitingen van onze liefde zijn dan ook niet anders dan gelijkvormigheden met Hem, die zijn leven voor ons gegeven heeft. Daar hebt gij dan nu ook de vergevensgezindheid jegens onze belediger. Wat is zij moeilijk voor de natuurlijke mens. En toch wat is liefelijker voor het kind van God, dan zichzelf te verloochenen en de hand van de liefde uit te steken naar de belediger. Welk een onrecht neemt hij reeds in zijn eigen hart daarmee weg! Och, wij hebben geen smaak in de lekkernijen des hemels, in de overzoete genoegens, die de liefde Gods in onze harten uitstort, daarom stoten wij ze zo dikwijls van ons. Zij is goedertieren. Wederom een Goddelijke eigenschap. Zij is zijn barmhartigheid, en Christus zegt, dat zijn discipelen kinderen des Allerhoogsten moeten zijn, want Hij is goedertieren over de ondankbaren en bozen; weest dan barmhartig, gelijk ook uw Vader barmhartig is. Lukas 6:35-36. En Paulus zegt tot de Corinthische gemeente (2 Corinthiërs 10:1): Ik bid u door de zachtmoedigheid en goedertierenheid van Christus. Hoe dikwijls ontfermde zich de Heer, vol van innerlijke barmhartigheid, over de naar lichamelijk en geestelijk brood hongerende scharen, en gaf ze beiden in grote overvloed. Ons woord medelijden komt hiermee het meest overeen, maar zegt minder. Goedertierenheid en barmhartigheid is een werkdadig, helpend medelijden, en ook daartoe zijn wij geroepen. De liefde leert ons ook deze deugd beoefenen, want goedertierenheid zonder liefde is ondenkbaar. Door enkel het zijn te geven, koopt men zich af, maar God laat zich niet afkopen. Hij zegt niet: Mijn zoon, geef Mij uw goed en uw geld, maar geef Mij uw hart. En zo kan ook de ene broeder tot de anderen zeggen: Wij vragen niet eerst het uwe, maar u, en daarna het uwe, als wij het behoeven. En hebt gij geen goed om te geven, en weet gij geen raad om te helpen, toch hebt gij een hart om te troosten, mede te lijden; en dit in medelijden te tonen is ook troost. Al hebt gij niets anders dan tranen bij het graf van een geliefden dode, zo als Jezus die had, en al kunt gij uw dode niet levend maken, wat weet gij, of gij er niet een geestelijk dode onder zijn maagschap en vrienden mee levend maakt. God alleen geeft hier de uitwerking aan onze werken in zijn liefde en uit zijn kracht. De liefde is niet afgunstig. De afgunst heeft haar grond in het begeren. Men begeert de voorrechten van een ander. De mens is als zijn ogen, die zich gewennen aan alles te zien en zich toe te eigenen; doch laat hem nu ook van zijne ogen leren om weer alles wat zij zien te laten varen, en aan zijn plaats te laten staan. Wij kunnen wel alles zien, maar weinig vasthouden. Het is een edel streven om voorrechten, die anderen hebben, ook te willen hebben, maar het moet niet zijn ten koste van de persoon, die ze heeft. Dat een student de geleerdheid van zijn professor benijdenswaardig acht, en met alle krachten streeft om zo geleerd te worden als hij, is

uitnemend; maar hij moet daarin niet afgunstig wezen, want de afgunst wil de gunst, aan de naaste geschonken, van hem afnemen, en zich toe-eigenen; hij wil dus van de andere stelen, wat hij langs een eerlijke weg zelf moet zoeken te verkrijgen. Men ziet, al zulke verkeerdheden liggen op de grenzen van uitnemendheden. Alleen de liefde geeft ons de uitnemendheden zonder de verkeerdheden. Is de eigenliefde een grote samentrekkende kracht van hart, de liefde is een grote uitzettende kracht, die het hart ruim maakt, en gaarne de naaste gunt wat men heeft, niet alleen, maar hem om zijn langs wettige weg verkregen voorrechten te meerder ere geeft. De liefde handelt niet lichtvaardiglijk. Merkt op, de apostel zegt de liefde, niet, die liefheeft handelt niet lichtvaardiglijk. Hij geeft het ideaal van de liefde, de hoogste liefde voor de praktijk. God is liefde, de volmaakte liefde, maar de mens de Christen moet ernaar opzien, gelijk hij naar de zon ziet, en in haar licht wandelen, zonder dat hij de zon zelf kan zijn. De apostel spreekt daarom van de liefde, opdat niemand moedeloos wordt, als hij nog niet heeft wat er gevraagd wordt. De daad doet het niet, maar het beginsel van de daad. Er wordt niet gevraagd wat ik doe of wat ik heb, maar wat ik ben: Christen of geen Christen? Het beginsel, de wortel van de liefde, moet in ons zijn, al zijn alle krachten nog niet bij ons ontwikkeld en zichtbaar. Is de roos in de knop niet ook een roos? In het beginsel ligt de kiem, de knop, de gehele roos, want het beginsel is het leven, en het leven moet er zijn, zullen de levensverschijnselen kunnen volgen. De eigenschappen van de liefde worden geëist, maar deze bestaan niet in de eerste plaats in daden, want daden kunnen uit velerlei beginselen voortvloeien, maar in gezindheden van hart. De liefde handelt niet lichtvaardiglijk, zij is niet onbezonnen, maar altijd met de wijsheid gepaard; zij is geen onverstandige liefde, die de dingen licht en luchtig, maar die ze ernstig en met zorg opvat en behandelt. Zij onderneemt dan ook geen voor haar te hoge zaken, maar die binnen haar bereik zijn. Als zodanig is zij ene Christelijke liefde, die zich onderscheidt van de gewone menselijke liefde, welke maar al te veel het tegendeel doet. Zij is niet opgeblazen. De apostel is begonnen met te zeggen wat de liefde is (langmoedig, goedertieren), daarna wat zij niet is en niet doet, en straks zal hij zeggen wat zij wel doet. Hij wil de liefde van alle zijden doen kennen; thans zegt hij: Zij is niet opgeblazen. Zij is minder ene zaak in het openbaar, dan in het verborgene. In een bekeerd mens zijn twee mensen, Adam met al zijn gebreken, en Christus, de nieuwe mens, zonder enig gebrek. Adam leeft uit de liefde tot zichzelf, Christus, de nieuwe mens in ons door de Heilige Geest, leeft uit de liefde tot God. En nu is het meermalen alsof erin ons twee poorten zijn, waarvan de eerste door Adam wordt geopend, die ons bij zich wil houden, maar die ons op onze eis, doch moeilijker, tot de tweede poort, de poort van de nieuwe mens voert; zonder beeld gesproken: de eerste indruk van een geestelijke zaak vindt menigmaal tegenstand bij ons, ook al zijn wij bekeerd; alleen de tweede of derde indruk treft ons hart. Zo kan de mens niet toenemen in kennis, in rijkdom, in eer zonder zelfverheffing. Allereerst betrekt hij alles tot zijn eigen persoonlijkheid, en alles wat hem door God gegeven wordt, beschouwt hij als het toekomende en als hem toebehorende. En daartegen is geen ander middel, dan de liefde, welke niet opgeblazen is en niet opgeblazen wordt. De liefde is nederig van natuur, want zij heerst nooit, maar dient altijd, en maakt nederig. Zij handelt niet ongeschiktelijk, niet ruw, niet onbesuisd, niet onordelijk, maar in alles heeft zij de betamelijkheid en welvoeglijkheid in het oog. Zij werpt de arme het brood niet toe, maar zij geeft het hem in handen met ene vriendelijke toespraak er bij. Er wordt in dit opzicht ook onder ons nog veel gezondigd. Men meent in alles de kiesheid te moeten betrachten, uitgenomen jegens de armen. Vooral voor armverzorgers, die vele armen te verzorgen hebben, is het moeilijk, om meer te doen dan te geven, en zich op te houden met iets, dat de gave wel niet vermeerdert, maar verhoogt een vriendelijk woord, ene korte vraag van belangstelling, een antwoord van troost, van bemoediging, van liefde. Vergeten wij niet, dat het radicaal (de volstrekte hoofdzaak) van een Christen de liefde is, terwijl al het overige bijkomstig is. Zij zoekt zichzelf niet. Zij is het juiste tegendeel van de eigenliefde, deze zoekt zichzelf in alles, is eigenzinnig en eigenbatig. De liefde uit God ziet op hetgeen van de

anderen nut, heil, zaligheid is. Zij weet, dat zij voor zichzelf niet te zorgen heeft, dat God voor haar gezorgd heeft, en verder zorgen zal, daarom zorgt zij alleen voor anderen. En dat kan een gelovige doen. Abraham bad niet voor zichzelf, zelfs niet om een zoon uit Sara; hij had het zo graag gewenst, maar durfde er enkel een zucht voor God over te slaken, en toen hij Ismaël had, wilde hij zich tevreden houden. Doch hoe vurig en aanhoudend bad hij voor Sodom en Gomorra! Hij zelf wist zich behouden, en had dus niet te bidden dan om de behoudenis van anderen. Zoo moeten Wij ook doen. Zijn wij begenadigd, wij dienen te arbeiden aan onze kinderen en huisgenoten, en te bidden voor onze verdere bloedverwanten, die zelden van met hen gelijkstaanden willen onderwezen worden. Aan die zijden, waarmee wij elkaar in liefde naderen, moeten wij elkaar aanraken, evenals gloeiende turven tegen gloeiende turven moeten gesteld worden, om een goed vuur te hebben. Zij wordt niet verbitterd, zij laat zich niet tot toorn verwekken, en daartoe is groot gevaar. Er zijn mensen, die niet anders schijnen te kunnen doen, dan misbruik maken van uw goedhartigheid, weldadigheid en liefde, die eerst vat aan u verkregen hebbende, u niet loslaten, maar telkens weer aanklampen, en u niet alleen mantel en rok, maar ook het hemd nemen, en kon het zijn de huid afstropen zouden. Ten opzichte van zulke lieden is het uiterst moeilijk gelijkmoedig te blijven, en toch moet de liefde ook dit wonder bij ons doen. Zij voorkomt de verbittering, en doet ons met alle kalmte maatregelen nemen, die zulke mensen van ons afhouden, zonder dat anderen, die onze hulp behoeven, er door lijden. Ook in andere opzichten kan men licht verbitterd worden. Paulus zelf stond meermalen in dat gevaar. Hoe geheel hij alles was voor allen, en dus ook de Joden een Jood, om tenminste enkelen uit hen te gewinnen, zij stieten hem gedurig van zich niet alleen, maar vervolgden hem ook tot op andere plaatsen, waarheen hij de wijk genomen had, om daar het opgaande gewas te vertreden. Wel mocht hij daarom vragen (2 Corinthiërs 11:29): Wie wordt er geërgerd, dat ik niet brande! Toch liet hij er zich niet door verbitteren tegen zijn volk, toch bleef hij in de liefde jegens hen, zodat hij niet ophield weer op ene andere plaats hun in hun Synagoge het Evangelie te verkondigen. Zij denkt geen kwaad. Paulus kende zichzelf te goed en daarmee de menselijke natuur, om niet te weten dat wanneer anderen onszelf u beledigen, of anderen leed aandoen, onze eerste gedachte is, dat dit moedwillig, kwaadwillig geschiedt, terwijl dit toch in vele gevallen niet waar is, maar uit andere minder schuldige oorzaken voortvloeit. Daarom herinnert hij, dat de liefde geen kwaad denkt, maar van alles het beste onderstelt. Een predikant had de bedrieglijkheid van het menselijk hart blootgelegd en daarbij voorbeelden aangehaald, die een der gemeenteleden bij hem aan huis komende, deden vragen: Hoe kent gij mij zo nauwkeurig? De predikant antwoordde: Omdat ik mijzelf ken, ik heb alleen mijn eigen hart blootgelegd. Of zijt gij een ander dan ik ben? Neen, wij zijn allen als door elektrische telegrafische draden aan elkaar verbonden, en zo kennen wij niet elkanders familiegeheimen, maar elkanders levensgeheimen, wat in u omgaat, gaat ook in mij om. Zij verblijdt zich niet in de ongerechtigheid, maar zij verblijdt zich in de waarheid. De liefde is rein en houdt zich rein. Men zou kunnen vragen: hoe kon Paulus veronderstellen dat men zich verblijden kan in de ongerechtigheid? En toch is dat mogelijk. Juist uit liefde tot de gerechtigheid kan men zich over de ongerechtigheid verblijden. Bijvoorbeeld: er heerst een tiran over een volk, en hij wordt in een volksoproer gedood; hoe ligt verblijden wij ons dan in de val van de tiran, tegelijk met het oproer, waardoor hij gevallen is. De liefde echter scheidt deze twee zaken; zij verblijdt zich niet over het oproer, ook niet over de moord aan die man, maar zij verblijdt zich over het rechtvaardig oordeel van God, dat ook de goddeloze gestraft heeft. Er is ook leedvermaak, als onze driften voldaan worden, zonder onze daad. Wij zouden zelf de vergelding niet willen uitoefenen, maar verblijde ons toch wanneer een ander het gedaan heeft. De liefde verbiedt het ons. Zij wil, dat wij ons in niets verblijden dan in de waarheid, de heiligheid. Zij bedekt alle dingen. Zo als wij zouden zeggen met de mantel van de liefde. O er is zoveel openlegging van de gebreken van broeders en zusters. Men heeft er nooit over uitgesproken; maar wie bedekt ze, wie wil ze niet zien, gelijk God onze zonden niet wil zien? Hier mag ik wel uitroepen: Welke

woorden van de liefde! en vragen: hoe zal ik ze u uitleggen anders dan door te wijzen op Christus, want het is zijn portret. Plaats overal voor het woordje liefde Christus, en gij hebt zijn beeld. Ja, zo was Christus. God de Vader wordt nergens afzonderlijk voorgesteld als wijsheid, maar wel als de liefde, in Christus; in Hem is het alleen te zien, hoe lief God de wereld gehad heeft; Hij is de persoonlijke liefde zonder zonde, en wij moeten met onze zonden zulke liefde hebben als Hij had. Zij bedekt alle dingen. Zie, hoe Christus alle dingen bedekt, toen Hij uitriep: Vader! vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen! Maar zo kon ook Stefanus alle dingen bedekken door de liefde van Christus die in hem was, en bidden: Reken hun deze zonde niet toe. Doch er is nog een bedekken van alle dingen, dat noch Stefanus, noch Paulus, noch iemand kan doen, maar Christus alleen door zijn bloed. De zonden verzoenen is ze te bedekken, zodat God ze niet meer ziet, maar enkel het bloed zijns Zoons, als de eeuwig geldige offerande er voor. Zij gelooft alle dingen. De apostel bedoelt niet te zeggen dat de liefde alles als waarheid gelooft, in alles berust wat men haar wil doen geloven. Men moet zich dikwijls laten verhalen wat toch niet waar is, maar wat men niet tegenspreken kan, omdat men geen tegenbewijzen heeft. Alsdan berust men in de zaak, in liefde, om onnodigen twist te vermijden. Ook horen we dikwijls iemand zich rechtvaardigen tegen onze beschuldigingen van anderen, wier aanklachten men niet kent. Men gelooft de zelfverdediging uit liefde, men vertrouwt dat de man oprecht is, en men heeft er niets tegen in te brengen. Dat geloof, dat de liefde leert, is dus geen lichtgelovigheid, want wij hebben zo-even gehoord, dat de liefde niet lichtvaardiglijk handelt; maar het is een onbepaald vertrouwen op de trouw van de broeder of zuster, waarvan men wel eens de dupe (de schade lijdende partij) is; doch men moet ook dupe kunnen zijn uit liefde, uit vertrouwen. Thomas Aquina, een groot heilige bij de Roomsen en een groot geleerde ook, zeide eens tot een monnik, een medegenoot: "Ga naar het raam, daar vliegt een os". De monnik ging naar het raam. "Domoor! " hernam Thomas, "hoe kunt ge dat geloven?" De monnik antwoordde: "Ik kon eer geloven dat een os kan vliegen dan dat een broeder mij zou kunnen beliegen." Zij hoopt alle dingen, alle goede dingen. De liefde houdt de verwachtingen levend, hoe ver zij ook nog verwijderd, ja hoe onwaarschijnlijk zij zijn. Zij doet de Christen zichzelf overwinnen en het onmogelijke doen, niet met het oog op zichzelf, maar op Christus. Zie de zendelingen. De liefde van Christus dringt hen, en zo hopen zij alle dingen van de Heidenen, al moeten zij ook jaren lang ploegen als op rotsgrond, zonder ene enkele vrucht van hun arbeid te zien. Zij geven echter de moed niet op, zij blijven hopen dat het beter zal worden, en het wordt soms beter; en sterft de ene broeder zendeling na de anderen, zo als aan de kust van Guinéa, dan blijft nochtans hun hoop levend, dat toch anderen het klimaat beter zullen kunnen verdragen. Hopen zij niet alle dingen? En doen zij niet hetzelfde, die als ouders met weerspannige kinderen, en onderwijzers, die met onwillige scholieren te doen hebben? Zij verdraagt alle dingen. Alle kwade dingen. De liefde heeft doorgaans veel te lijden, en er zou een hoofdtrek aan het liefdebeeld van Paulus ontbroken hebben, als hij er niet ten slotte had bijgevoegd: zij verdraagt alle dingen. Niet dat, zo als iemand gezegd heeft, liefde zoveel is als lijden, want liefde is juist de hoogste vreugde des levens, maar het lijden is in haar gevolg. In deze wereld van afwisseling volgt op het bezit het verlies, op het genot het gemis, op de verrukking de verdrukking. Daarbij de liefde zoekt niet zichzelf, maar anderen te dienen. En welke zijn die anderen? Meestal mensen, die óf niet van haar willen gediend zijn, óf die haar dienst met ondank belonen. Voorzeker de liefde heeft veel te dragen en te verduren van de eigenlievenden, op wier ijzeren harten de scherpste liefdepijlen afstuiten; doch zij duldt alles, omdat zij weet, dat zij gelijk haar Heer, door het lijden tot heerlijkheid komt. De liefde vergaat nimmermeer. De apostel, die de liefde al hoger en hoger verheft boven alle bedieningen, bekwaamheden en gaven, plaatst haar thans op haar hoogste hoogte, boven de tijd en boven de vergankelijkheid. Zij is van eeuwige duur, want zij is van Goddelijke natuur. Haar wezen is uit God en daarmee onveranderlijk. Van al de goede dingen, die wij hebben, gaat niets met ons in de hemel, dan de liefde, die wij hebben; en waarom de liefde alleen? Omdat zij de heiligheid en de zaligheid is;

de heiligheid, omdat zij alleen het goede liefheeft, en de zaligheid omdat alleen het goede de bron is van alle vreugde; met andere woorden omdat zij met niets anders gemeenschap heeft of hebben kan dan met God en hetgeen Godes is. Maar hetzij profetieën, zij zullen te niet gedaan worden, hetzij talen, zij zullen ophouden. Beide zijn tijdelijke hulpmiddelen tot uitbreiding van het Evangelie; is dat doel bereikt, is de tijd overgegaan in de eeuwigheid, zo is het koningrijk Gods voltooid en vallen alle middelen weg. De Bijbel als Bijbel kan ons dus zelf niet behouden. Wij kunnen hem niet mee naar de hemel nemen. Hier, waar alles raadsel is, is hij, die er één van kan oplossen, een wijs man boven zijne broederen; doch in de eeuwigheid zijn alle raadsels opgelost. Wat hier als ene zeldzaamheid waarde heeft, omdat in het land van de blinden de eenoog koning is, is daar algemeen bekend en daarmee zonder waarde. Hetzij kennis zij zal te niet gedaan worden. Niet de kennis als verstand, maar de beoefenende kennis: de wetenschap, de kunst; want de apostel zegt later zelf: Nu ken ik ten dele, maar dan zal ik kennen gelijk ik gekend ben; dus ene volmaakte kennis zal de nu gebrekkige kennis vervangen. Mij dunkt, dat evenals men niet bij het volle zonlicht op de middag wandelen kan, met enige schaduw achter of voor zich, men niet in de tegenwoordigheid Gods ongewis kan zijn omtrent zaken, die binnen ons begrip liggen. Wat de mens kennen kan zal hij bij God kennen, en verder zal zijn begeerte zich niet uitstrekken. Hij zal niet begeren God te willen doorgronden, want hij zou daarmee geen volkomen kennis hebben van eigen grenzen, maar de dwaasheid tonen van het knaapje, dat in het kuiltje in het oeverzand geheel de zee meende te kunnen uitscheppen. Tot de volmaakte kennis behoort de volmaakte zelfkennis, en tot deze behoort, dat men zijn eigen juiste grenzen kent. Ook is het duidelijk, dat het oneindig verder indringen met ons verstand in Gods wezen geen einde hebben kan, want het oneindige heeft geen grens. Want wij kennen ten dele en wij profeteren ten dele; doch wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, dan zal hetgeen ten dele is, te niet gedaan worden. Onze kennis en ons onderwijzen is onvolledig, wij kennen daarbij enkele delen van het geheel, en dit gaat zelfs zo ver, dat wij onze Heer niet in alles volkomen kennen, ofschoon Hij ons in vier Evangeliën is getoond. Trouwens, wie Christus geheel zou kunnen weergeven, zou Christus zelf moeten zijn. Daarom zijn de twaalf apostelen te beschouwen als de twaalf tekens in de dierenriem, die dezelfde zon van een verschillend standpunt zien en afspiegelen. Doch alles wat onvolkomen is moet ophouden, want het volkomen zal volgen, niet hier, maar in de eeuwigheid. In een tijd als de onze, waarin naar altijd hogere kennis en wetenschap gestreefd, en deze ook bereikt wordt, is het wel nodig, dat ook de ijdelheid, de vergankelijkheid van alle kennis herinnerd wordt, om er geen afgod van te maken. Daarom is dan ook de Heilige Schrift bij het voller worden van de tijds altijd voller van toepassingen. Wij kunnen de tijd niet terugdringen, ook kunnen wij onszelf niet aan de aarde ontwortelen. Wij moeten als kinderen om beide arbeide, doch niet vergeten, dat wij met de gegevene hulpmiddelen voornamelijk het koninkrijk van God moeten bevorderen, en bij de meest ontwikkelde kennis ook het eenvoudigste geloof moeten paren. Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, was ik gezind als een kind, overlegde ik als een kind; maar als ik een man geworden ben, zo heb ik te niet gedaan hetgeen eens kinds was. Onze eigen leeftijden zijn reeds een beeld en opheldering van onze wetenschap, en zeker kan er geen juister beeld gekozen worden. De apostel beschouwt alles, hoe hoog van waarde, en op hoe goddelijke wijze als gave gegeven, toch als speelgoed voor het kind tegen de volmaaktheid, die ons eenmaal ten deel zal vallen. Zeker staat de kindsheid in verband met de volwassenheid, zodat men meermalen reeds in het kind kan zien welk een man het zal worden. Keizer Domitianus had in zijn jeugd geen groter genoegen dan de vliegen te martelen. Wat is hij geworden? een tiran. Het tegendeel wordt ook menigmaal gezien. Wij denken aan de Jozefs, Samuels en David's. Doch dit geldt het karakter; de kennis gaat ook wel voort van trap tot trap, maar het is of de onderste trede verdwijnen als men de hoogte is opgegaan. Wat zijn wij opgetogen als we op de school de eerste prijs behalen; een ieder moet het zien, en wat zijn wij er groot mee in eigen ogen; doch als wij de mannelijke leeftijd bereikt hebben, dan zullen wij ons wel wachten er mee voor de

dag te komen en er mee te pronken. Hoe menig gedicht of opstel in onze jeugd vervaardigd, en waarop wij toen zeer prat waren, hebben wij later verscheurd en in de snippermand geworpen. En hoe zal het dan daar zijn, waar alles van ons staat in zijne volmaaktheid; hoe nietig zal ons dan al onze aardse wetenschap zijn! Want wij zien nu door een spiegel in ene duistere rede, maar alsdan zullen wij zien van aangezicht tot aangezicht; nu ken ik ten dele, maar alsdan zal ik kennen, gelijk ook ik gekend ben. De apostel spreekt eerst van een tweeërlei zien in een spiegel, en daartegenover staat het zien van aangezicht tot aangezicht, en van het zien in ene duistere rede, en daartegenover staat het kennen gelijk men zelf door God gekend is. Misschien had Paulus het oog op de woorden des Heeren tegen Aaron en Mirjam, bij gelegenheid van hun twist tegen Mozes over het nemen van een Cuschietische vrouw (Numeri 12:6-8): Zo er een profeet onder u is, Ik, de Heer zal door een gezicht Mij aan hem bekend maken, door een droom zal Ik met hem spreken. Alzo is mijn knecht Mozes niet, die in mijn gehele huis getrouw is. Van mond tot mond spreek Ik tot hem, en door aanzien, en niet door duistere woorden, en de gelijkenis des Heeren aanschouwt hij. Waarom dan hebt gijlieden niet gevreesd tegen mijn knecht, tegen Mozes te spreken. Hetzij echter de apostel eraan dacht of niet, deze woorden helderen de zaak volkomen op. Bij al het licht, dat ons van boven als door een spiegel afstraalt, blijft ons verstand zien in vele raadsels, die hier niet op te lossen zijn, maar eenmaal opgelost zullen worden, want alsdan (voegt Paulus er bij) zal ik kennen, gelijk ook ik gekend ben. Met dit laatste woord keert hij als met een meesterlijke penseeltrek naar het beeld van de liefde terug, om het te voltooien. Immers het gekend worden door God, is niet, dat God onze innerlijke gesteldheid kent, maar dat God ons lief heeft. Immers de apostel had vroeger (1 Corinthiërs 8:3) gezegd: Zo iemand God lief heeft, die is van Hem gekend. En zo eindigt dan Paulus met de herinnering, dat de kennis door Gods liefde is, en ook ons kennen van God enkel liefde zal wezen. En nu blijft geloof, hoop en liefde, deze drie; doch de meeste van deze is de liefde. De liefde is de meeste, maar daarom zijn de anderen niet minder noodzakelijk. Het geloof is het vasthouden aan God, alsof men Hem zag, de hoop het verwachten van alle heil en hulp van God alleen, en de liefde het leven in God alleen. De apostel vat al die vereisten tot het geestelijk leven met een drievoudig snoer te samen. Zij zijn op aarde onafscheidelijk, maar de liefde zal de beide anderen overleven. Zij is daarom de voornaamste, omdat God liefde is, en God en het volstrekt Goddelijke alleen blijft tot in eeuwigheid. Eerst bewoog zich de apostel in een ruime kring, die der veelvuldige gaven; nu wordt hij weer nauw; hij komt tot drie gaven, en van deze drie gaven tot één gave bij uitnemendheid. Men eindigt in de eenheid. Sommigen vatten de zaak zo op, dat geloof en hoop desnoods kunnen gemist worden als men de liefde maar heeft, doch dat is de tekst geweld aandoen. De apostel zegt: nu blijven deze drie. Zij moeten dus op aarde samenblijven. Het blijven van de liefde ook in de eeuwigheid, maakt voor de eeuwigheid haar meerdere waarde uit. Welk een lid men daarom van het lichaam van Christus is, hetzij oog of hand, men moet geloof, hoop en liefde hebben. Wij ontkennen dat de liefde, waarvan hier gesproken wordt, dat de Christelijke liefde zonder Christelijk geloof en zonder Christelijke hoop mogelijk is. De Joden hebben in de Kamer van de Staten-Generaal wel eens gesmaald op het woord der schoolwet Christelijke deugden, en gezegd dat het belachelijk was, om verschil te maken tussen Joodse en Christelijke deugden. En toch is er groot verschil tussen, en tussen Christelijke en Heidense deugden nog meer. Wij hebben allen een onderscheiden beginsel het beginsel beslist over de daad. Het beginsel van de Christelijke deugden is de liefde tot de persoon van Christus. Zij zijn zonder Christus niet denkbaar. De Joden hebben niet Christus, maar de wet, de eis Gods tot beginsel, en daar nu de wet geen kracht geeft om haar eis te volbrengen, zo is het een ongenoegzaam beginsel, dat van de plicht, zonder de vrijwilligheid der liefde, terwijl de Joodse deugden alleen het aardse belang tot beginsel hebben. Het Christelijk geloof is de boom of de wortel, de hoop zijn bloesem, de liefde beider vrucht. Even als men nu de vrucht als zij rijp is van de boom afneemt, en als ene zelfstandigheid beschouwt en eet, zo de liefde. Zij is de vrucht, maar geen vrucht kan zonder wortel of bloesem zijn. Men

zou dus het geloof, de hoop en de liefde de drie-eenheid van de praktijk kunnen noemen. Op aarde is geen doel te bereiken zonder middel, maar is het doel bereikt, dan vallen de middelen weg; want het doel is het meerdere, het eigenlijk blijvende. Gij hebt, bijvoorbeeld rijke ouders in Oost-Indië en ligt hier op ene kostschool. Dit te weten is uw geloof; gij zult tot hen wederkeren, dat is uw hoop; gij komt tot hen terug, dat is uw liefde, het genot kennen van voortaan niet meer afgebrokene nabijheid. Wachten wij ons dus voor die valse godsdienst, die alleen de liefde wil en het geloof in Christus en de hoop op Hem ter zijde stelt. Op de liefde komt alles neer. Zeker, maar hoe komen wij aan de liefde? Op het water komt het aan, maar hoe komen wij aan het water? Is het niet door de pijpen van de waterleiding? De Heilige Geest nu is het kanaal van het hart van Christus tot ons hart en legt daarin de grondslag van de liefde uit Christus en tot Christus in het geloof, en houdt het staande in de hoop en werkzaam in de liefde. De valse godsdienst zegt: de boom kan ik niet eten. Goed, maar als gij de vrucht wilt hebben moet gij vooraf de boom hebben. Zegt gij: de boom laat ik aan de tuinier over, ik heb alleen met de vrucht te doen, zo kunt gij dat doen, maar daarmee erkent gij dan ook, dat de wortel van de zaak niet in uzelf, maar bij een ander is, dat gij in uw eigen tuin geen vruchtbomen hebt, maar van een ander de vrucht moet kopen; doch dan zijt gij als de vijf dwaze maagden, die ook de olie voor hare lampen moesten kopen, doch niet tijdig genoeg kopen konden. De wijze maagden hadden de olie voor haar lampen in haar vaten. Jaagt de liefde na. Ziet gij, de apostel veronderstelt bij de gelovigen niet, dat zij de liefde reeds in haar geheel bezitten, maar hij stelt haar voor als een doel, dat men boven alles moet trachten te bereiken. De zondigheid is niet van ons te scheiden, maar bij onze zonde moet de gerechtigheid blijven bestaan. Zo ook, bij onze menigvuldige overtredingen tegen het gebod van de liefde, moet de liefde evenwel blijken in ons hart te zijn. Bij Paulus is in alles Christus de grondslag, de gave, de bouw op die grondslag en de liefde daar tussen in als het cement. Hij behandelt de gebreken van de Corinthische gemeente als een arts (medisch), niet als een rechter (juridisch). En ik moet zeggen, dat dit ook mijn wijze van doen is. Hij heft de vinger niet dreigend op om hen te meesteren, maar keert hun eigen vinger tot hun hart, om hen te doen inkeren tot zichzelf en zichzelf af te vragen: Jaag ik naar de liefde, als naar het hoogste doel? Ook de liefde vereist oefening, en de oefening maakt ook hier de meester. Wilt gij liefde leren, begeef u met hart en hand in een kring van liefde, daar zult gij gelegenheid tot oefening genoeg vinden; doch vooraf en vooral maak uw eigen kring, de kring, waarin God u gesteld heeft, die van vader, moeder, kind, dienstbare of welke rang en bediening er meer zij in maatschappij en kerk, tot een kring van liefde. Laat de liefde des Vaders, des Zoons en des Heilige Geestes het eerste beginsel zijn van al uw deken, willen en doen, en gij zult levende uit het geloof, gevoed door de hoop en geschraagd door het gebed tot een Gode gelijkvormigheid komen, die zich uitwendig openbaart in geestelijke kracht en innerlijk in geestelijke vrede. Het geestelijk leven is het leven in zulk ene liefde. Paulus zelf is ons met zijn alles zijn voor allen tot een treffend voorbeeld. En ijvert om de geestelijke gaven. Door oefening leert men veel. Ik zou haast zeggen: de gelovigen leren niet genoegzaam zich regelmatig te bewegen. De gymnastiek (lichaamsoefening), of welke lichaamsoefening er meer zij, dient om de meest mogelijke kracht met de minste moeite ten uitvoer te brengen. De oefening dient dus niet om ons de uitoefening zwaarder, maar lichter te maken, en ook aangenamer. Wie goed heeft leren dragen, kan veel dragen zonder moeite, terwijl een ander, ongeoefend er onder zwoegen zou. Deze gymnastiek in het geestelijke ontbreekt ons maar al te zeer, anders zoude wij nog veel meer kunnen doen, dan wij nu doen. De apostel wil niet dat daarom de ijver voor de gaven, voor de bekwaamheden vermindere, maar hij wil ook hierin onderscheid gemaakt hebben. Eerst de liefde, dan de gaven, en onder die gaven eerst de nuttigste. Maar meest, dat gij moogt profeteren; want die ene vreemde taal spreekt, spreekt niet de mensen, maar Gode; want niemand verstaat het; doch met de geest spreekt hij verborgenheden. Maar die profeteert, spreekt de mensen stichting en vermaning en vertroosting. Die ene vreemde taal spreekt, die sticht zichzelf, maar die profeteert, sticht de gemeente. De

apostel bespreekt hier afzonderlijk en breedvoerig de gave om in vreemde talen te spreken, die door sommigen in de gemeente kennelijk op hoger prijs werd geschat, dan de gave der profetie; dat is niet in bepaalde zin die van de voorzegging, maar van de uitlegging, of, zoals wij zouden zeggen van het onderwijs en bijzonder van de prediking. De gave van de vreemde talen was bij de eerste Christenen ene volstrekte wondergave, zo als die van de gezondmaking. Waartoe moest zij dienen? Duidelijk om het bevel des Heeren te kunnen volbrengen: Gaat heen, onderwijst al de volken. Om tot al de volken te kunnen komen, moet men hun talen kennen. Gij weet uit de berichten van de zendelingen, welk een eerst vereiste dit is, en welk een ernstig bezwaar dit voor hen oplevert, daar zij de vreemde talen moeten aanleren. De eerste verkondigers van het Evangelie, geheel en al daartoe toegerust op onmiddellijke wijze door de Heilige Geest, hadden ook hiervoor niet te zorgen. De Heer beloofde vóór zijn hemelvaart aan hen, die in Hem geloven zouden: Met nieuwe tongen zullen zij spreken. Markus 16:17; en bij de uitstorting des Heilige Geestes in de zichtbare tekenen van vurige tongen werd deze belofte verwezenlijkt; want al de toen aanwezige Joden uit alle landen getuigden: Wij horen hen in onze talen de grote werken Gods spreken. Ook toen de Heilige Geest voor het eerst op de heidenen in het huis van Cornelius werd uitgestort, hoorden Paulus en zijn medegenoten hen spreken met vreemde talen en God groot maken. Handelingen 10:46. Ook toen Paulus na de doop van de twaalf mannen te Efeze hun de hand oplegde, kwam de Heilige Geest op hen, en zij spraken met vreemde talen en profeteerden. Handelingen 19.6. De gave der talen was dus niet alleen voor de verkondigers van het Evangelie aan vreemde volken, maar ook ene bijzondere gave voor ieder gelovige in de gemeente zelf. Onze tekst zegt ons duidelijk, waarom die gave van bijzondere gelovigen in de gemeente bestond. Die ene vreemde taal spreekt, zegt Paulus, spreekt niet de mensen, maar Gode, want niemand verstaat het, doch met de geest spreekt hij verborgenheden. Die ene vreemde taal spreekt, die sticht zichzelf, maar die profeteert sticht de gemeente. Met vreemde talen te spreken is dus een onmiddellijke openbaring des Heilige Geestes van verborgenheden aan de gelovigen alléén, afzonderlijk en in het bijzonder, en die niet aan de gemeente kunnen medegedeeld worden dan door uitlegging, of, zo als wij zouden zeggen, door vertolking. De profetie daarentegen was ene gave van onderwijs in de gewone taal voor de gemeente. De bedoeling van de Heilige Geestes met deze wondergave in de gemeente was ongetwijfeld om een sprekend bewijs van zijn persoonlijke tegenwoordigheid in de gemeente te geven. De Heilige Geest als zodanig is onzichtbaar en alleen kenbaar uit zijn werking en, zijn wonderen; doch wij weten het uit de tegenspraak der Farizeeën, dat ook de wonderen meermalen aan niet goddelijke oorzaken worden toegeschreven. In het spreken met vreemde talen was dit volstrekt onmogelijk, omdat hiertoe een rechtstreekse werking des Heilige Geestes vereist werd. Daarom was ook, zo als wij zo-even opmerkten, voor de vreemde Joden op het eerste Pinksterfeest, de hoogste rede van hun verwondering, dat de apostelen allen Galileeërs waren en toch spraken in zo vele talen en tongvallen als er vreemdelingen tegenwoordig waren. Deze wondergave heeft met de andere wondergaven met de eerste Christenen opgehouden, alleen de gave van de profetie in de zin van prediking en onderwijs is in de kerk gebleven. Thomas en de anderen apostelen en gelovigen werd vergund om het koninkrijk van God te zien komen met kracht. De Heer zei: Zalig zijn zij, die niet zullen gezien hebben en nochtans zullen geloofd hebben, Johannes 20.29. De Heer voorspelde er mede een tijd, waarin al de zichtbare werkingen des Heilige Geestes plaats zouden maken voor zijn onzichtbare werkingen, opdat het geloof (waar alles alleen op aankomt) tot zijn volle kracht zou kunnen komen. En ik wil wel, dat gij allen in vreemde talen spreekt, maar meer dat gij profeteert; want die profeteert is meer dan die vreemde talen spreekt, tenzij dan dat hij het uitlegt, opdat de gemeente stichting moge ontvangen. Gij weet, de Roomsen hebben van overoude tijden af de gewoonte, om de mis in de Latijnse taal te houden. Geheel verkeerd, want deze taal is van de gemeente een vreemde taal; doch het was van het begin af het doel der Roomse kerk, om ene eenheid, althans in de uitwendige eredienst, vast te stellen en vast te

houden. Het moet echter ook erkend worden, dat de gemeenteleden, althans bij ons, deel nemen aan de dienst, door te bidden en te zingen in hun eigen taal, zijnde in hun kerkboekjes, tegenover het Latijn, de Hollandse vertaling bijgevoegd. Ook bij hen wordt de prediking, zo als men weet, in de Hollandse taal gehouden. Alleen viert men te Rome nog op Pinksteren de gedachtenis aan de gave van de menigerlei talen, door uit onderscheidene landen predikers uit te nodigen en die in de St. Pieterskerk in hun eigen talen te laten prediken, met welke gedachtenisviering wij ons geheel zouden kunnen verenigen, indien het niet door de gewoontemeer tot ene vertoning, dan tot ene betoning van de kracht des Heilige Geestes geworden was. En nu, broeders! indien ik tot u kwam, en sprak vreemde talen, wat nuttigheid zou ik u doen, zo ik tot u niet sprak, of in openbaring, of in kennis, of in profetie, of in lering? Zelfs ook de levenloze dingen, die geluid geven, hetzij fluit, hetzij citer zo zij geen onderscheid met hun klank geven, hoe zal bekend worden hetgeen gefluit of op de citer gespeeld wordt? Want ook indien de bazuin een onzeker geluid geeft, wie zal zich tot de strijd bereiden? Alzo ook gijlieden, indien gij niet door de taal ene duidelijke reden geeft, hoe zal verstaan worden hetgeen gesproken wordt? Want gij zult zijn als die in de lucht spreekt. De apostel blijft ook hierin aan zijn beginsel getrouw. Hij zoekt zichzelf niet, maar ziet op het voordeel van anderen. Hij is niet tevreden, ook niet met de schoonste gave voor hem zelf alleen, hij stelt de gaven, die het heil van de gemeente kunnen bevorderen, veel hoger. Hij wil niet alleen zelf weten en begrijpen, maar hij wil ook door de gemeente verstaan en begrepen worden. Daartoe kiest hij tot een ophelderend beeld de muziek-instrumenten. Ook zelfs deze moeten hun eigenaardige geluiden duidelijk doen horen, zullen zij van elkander onderscheiden worden en de daarmee bedoelde uitwerking hebben. Gij weet, dat bij de militairen elk geluid van trom of trompet zijne bepaalde bedoeling heeft, hetzij tot opstaan (reveil) of naar de kazerne gaan (taptoe) en vele andere dingen, zo ook tot de strijd, de aanval of terugtocht. Zijn deze onderscheiden geluiden onduidelijk, dan zijn zij als kentekenen (signalen) ondienstig en brengen verwarring in plaats van orde te weeg, of het zijn klanken in de lucht, waar niemand naar hoort. Daarbij, wie de gaven heeft, moet ook de last van de gaven dragen. Het is hiermee als met de man van het draaiorgel; als men hem hoort spelen dat is aangenaam, en men denkt dat hij ook al heel veel genoegen erin heeft, maar men vergeet dat hij de gehele dag met zijn instrument op de rug lopen moet. Nochtans hij doet het gaarne en speelt graag als hij zijn doel er maar mee bereikt. Er zijn, naar het voorvalt, zo vele soorten van stemmen in de wereld, en geen dezelve is zonder stem. Indien ik dan de kracht van de stem niet weet, zo zal ik hem, die spreekt, barbaars zijn, en hij, die spreekt, zal mij barbaars zijn. Er zijn zo velerlei stemmen in de wereld als er mensen zijn, en niemand is zonder stem; maar indien ik de kracht van de stem niet ken, niet de taal ken, waarin men spreekt, zo volgt hieruit noodzakelijk, dat ik hem die spreekt, een uitlander zal zijn, een vreemdeling, een, die de bij hem heersende taal niet spreekt, en wederkerig zal hij dat zijn voor mij. Het is niet genoeg het geluid van de stem te horen, men moet ook haar betekenis kennen. Alzo ook gij, omdat gij ijverig zijt naar geestelijke gaven, zo zoekt, dat gij moogt overvloedig zijn tot stichting van de gemeente. Als men de middelen niet zoekt, zal men het einde niet vinden. Als gij in het voorjaar buiten de poort komt en de liefelijken geur des velds riekt, dan moeten wij niet zeggen, wij hebben aan die geur genoeg, wat gaan ons de velden aan. Gij komt immers juist door die velden aan die geur, beide vallen tegelijk weg. daarom moet gij ze tezamen waarderen. De Corinthische gemeente stelde blijkbaar hoge prijs op het bezit van geestelijke gaven, trouwens het waren hoge voorrechten, hun paarlen en juwelen; doch de apostel wilde dat zij het nuttig gebruik van hun rijkdom stelden boven het ten toon spreiden daarvan in sieraden, die de persoon alleen zelf aangingen, maar voor anderen geen nuttigheid hadden, evenals die vorstin, die zich zonder juwelen kleedde, en toen haar de reden ervan gevraagd werd, een deur opende, waar vele arme kinderen school hielden, zeggende: "Dit zijn mijn juwelen". Daarom, die in ene vreemde taal spreekt, die bid, dat hij het moge uitleggen; want indien ik in ene vreemde taal bid, mijn geest bidt wel, maar mijn verstand is vruchteloos. Wat is het dan? Ik zal wel met de

geest bidden, maar ik zal ook met het verstand bidden; ik zal wel met de geest zingen, maar ik zal ook met het verstand zingen. Anderszins, indien gij dankzegt met de geest, hoe zal degene, die de plaats eens ongeleerden vervult, amen zeggen op uw dankzegging, omdat hij niet weet wat gij zegt; want gij dankzegt wel behoorlijk, maar de gemeente wordt niet gesticht. God wil dat wij ons in het schone verlustigen, niet dat wij er ons in verliezen De apostel wil eenvoudig zeggen: hoe zal de hoorder beamen, wat een spreker, die hij niet verstaat, zegt of doet. De Episcopalen hebben op grond van deze woorden nog heden de gewoonte, om op het gebed, onder verrichtingen waar het Amen op volgt dit amen door geheel de gemeente te laten naspreken. Alle zodanige uiterlijkheden zijn goed, mits zij geen werktuigelijkheden worden, waardoor men de innerlijke werkingen van de harten op de achtergrond stelt. Ik dank mijn God, dat ik meer vreemde talen spreek dan gij allen; maar ik wil liever in de gemeente vijf woorden spreken met mijn verstand, opdat ik ook anderen moge onderwijzen, dan tienduizend woorden in ene vreemde taal. De apostel drukt op het woord in de gemeente, daarbuiten onder vreemde volken of volksstammen, was de gave van de talen uitnemend, ja hoe meer talen men kan spreken, hoe beter. Paulus, die de Heidense wereld moest doortrekken, was dan ook zelf in dit opzicht rijker toegerust dan allen, die in de Corinthische gemeente waren. Want ofschoon de Griekse taal door ene goddelijke schikking en voorbereiding de meest gesprokene taal was van die tijd, zo was het er echter verre van af dat zij op alle plaatsen de volkstaal was. Bij Paulus komst te Lystre in Lykaonië, en het genezen van de kreupele man, riep het volk in het Lykaonisch: de goden zijn de mensen gelijk geworden en tot ons neergekomen. Handelingen 14:11. Moesten Paulus en Barnabas niet daarop het volk toespreken in dezelfde taal? Nu wordt wel niet gezegd, dat zij het deden; doch wat vanzelf spreekt, behoeft men niet te zeggen. Zeker waren niet alle vreemde talen, eigenlijk gezegde talen of spraken, maar veelal ook tongvallen. Doch hoe onverstaanbaar zijn ook niet de tongvallen van de onderscheidene provinciën van ons land, vooral van het volk, omdat de beschaafden van het volk alleen de Nederlandse taal zoveel mogelijk zuiver en duidelijk spreken. Broeders! wordt geen kinderen in het verstand, maar zijt kinderen in de boosheid, en wordt in het verstand volwassen. De apostel zegt hen hiermee, dat zijzelf, door hun voorkeur te geven aan het schone boven het nuttige, nog kinderen waren in het verstand, waarin zij zich als meesters voorstelden. Doch hij gaat nog verder. In de wet is geschreven: Ik zal door lieden van andere talen en door andere lippen tot dit volk spreken, en ook alzo zullen zij mij niet horen, zegt de Heer. Zo dan de vreemde talen zijn tot een teken, niet degenen, die geloven, maar de ongelovigen, en de profetie niet de ongelovigen, maar degenen, die geloven. De apostel haalt Jesaja 28:12 aan, als zijnde ene strafrede Gods tot het wederhorig Israël. Hij bedoelt dan ook niet te zeggen, dat zij, die vreemde talen spraken, daarmee voor zichzelf een oordeel Gods ontvingen, maar dat de gave ook van de talen gegeven werd tot een bewijs hoe hardnekkig het ongeloof zou zijn, dat het niet eens aan de buitengewone tussenkomst Gods zou gehoor geven. En ditzelfde geldt voor al de wonderen. De Heer zei zelf tot de koninklijke hoveling en al de Joden (Johannes 4.48): Tenzij dat gijlieden tekenen en wonderen ziet, zo zult gij niet geloven. Zou dus het koninkrijk van God onder de mensen geplant kunnen worden, zo moesten er buitengewone tussenkomsten plaats hebben, en zo is het van het begin van de wereld af geweest. De menselijke natuur was uit zichzelf door de zonde geheel ongeschikt geworden God te kennen en te dienen, zonder dat God zich aan haar openbaarde, niet buiten de natuur om, maar boven de natuur in bovennatuurlijke krachten. Het wonder was dus ene volstrekte noodzakelijkheid, zou de mens door God uit zijne zondige toestand gered worden; en hieruit ziet gij de diepe onwetendheid van het ongeloof ook in onze dagen, dat zelfs de mogelijkheid van het wonder ontkent. Indien er geen wonderen zijn, dan is ook de ontzondiging van de zondaren onmogelijk. Indien dan de gehele gemeente bijeen vergaderd was, en zij allen in vreemde talen spraken, en enige ongeleerden of ongelovigen inkwamen, zouden zij niet zeggen, dat gij uitzinnig waart? Maar indien zij allen profeteerden, en een ongelovige of ongeleerde inkwam, die wordt van allen overtuigd, en hij wordt van allen

geoordeeld, en alzo worden de verborgene dingen zijns harten openbaar; en alzo, vallende op zijn aangezicht, zal hij God aanbidden en verkondigen dat God waarlijk onder u is. Gij ziet uit dit laatste woord, dat Gods wondergaven dienen moeten om Gods tegenwoordigheid bij de mensen in de gemeente en in de enkelen gelovige te bewijzen. Daarom zei ook de Heer tot de Farizeeën, die de uitwerping van de duivelen door Hem aan Beëlzebub toeschreven, Mattheus 12:26-28: Indien de satan de satan uitwerpt, zo is hij tegen zichzelf verdeeld; hoe zal dan zijn rijk bestaan? Maar indien Ik door de Geest Gods de duivelen uitwerp, zo is dan het koninkrijk van God tot u gekomen. Voorts bewijst de apostel in deze verzen de meerdere voortreffelijkheid van het spreken van de dingen Gods in de gewone taal boven het spreken daarvan in vreemde talen, niet alleen voor de gelovigen, maar ook voor de ongelovigen, en ongeleerden. Ook heeft hij straks gezegd: Indien gij dankzegt met de geest, hoe zal degene, die de plaats eens ongeleerden vervult, amen zeggen op uw dankzegging, omdat hij niet weet, wat gij zegt! Wij moeten hieruit afleiden, dat onder geleerden verstaan worden dezulken, die vreemde talen kenden, en dus ook verstonden wat in die talen gesproken werd, en dat deze in zulk een geval ook de uitleggers ervan in de gemeente konden zijn. Wat is het dan, broeders! Wat moet derhalve in de gemeente tot een vaste regel gesteld worden? Dit: Wanneer gij samenkomt, een ieder van u, heeft hij een psalm, heeft hij ene leer, heeft hij ene vreemde taal, heeft hij een openbaring, heeft hij ene uitlegging, laat alle dingen geschieden tot stichting. De hoofdzaak bij de vergaderingen der gelovigen moet zijn de opbouw van geheel de gemeente en van ieder gelovige in het bijzonder. Daartoe moet alle gave en dienst strekken, al het overige dient vermeden en afgesneden te worden. God geeft alles in overvloed, maar de maat van het gebruik moet gij zelf weten. Wanneer gij bij een gegoed man ter tafel wordt genodigd, zo wordt u velerlei voorgezet, maar hij zegt u er niet bij: eet niet te veel van dat, en ook niet te veel van dat; dit ware onbeleefd; uw gastheer is uw dokter niet, gij moet zelf weten hoeveel of hoe weinig gij eten en drinken moet. God geeft u de vrijheid, eet zoveel gij wilt, maar eet u niet ziek. En zo iemand ene vreemde taal spreekt, dat het door twee of tenminste drie geschiede, en bij beurten, en dat één het uitlegt; maar indien er geen uitlegger is, dat hij zwijgt in de gemeente, doch dat hij tot zichzelf spreekt en tot God. Het spreken in vreemde talen is wel niet verboden, maar aan de voorwaarde verbonden, dat het tot stichting moet kunnen strekken, door het door een uitlegger te vertolken. Kan de spreker zelf dit niet, en is er ook geen ander tegenwoordig, die het kan, dan moet hij dit in stilte bij zichzelf doen en alzo tot God spreken, die de gedachte kent. Dat de spreker zelf zijn vreemde taal soms uitleggen kon, hoorden wij zo even (1 Corinthiers 14.5): die profeteert is meer dan die vreemde talen spreekt, tenzij dan, dat hij het uitlegt, opdat de gemeente stichting moge ontvangen. En dat twee of drie profeten spreken, en dat de anderen oordelen. Ook het onderwijs moet niet onbepaald zijn, twee of ten hoogste drie sprekers moesten er zijn, en dus moest de gemeente gelegenheid gegeven worden om het gehoorde onderling te bespreken. Doch indien een andere, die er zit, iets geopenbaard is, dat de eerste zwijgt. De een moet voor de anderen plaats maken, en de ene broeder de anderen gelegenheid geven, om wanneer hij iets van 's Heeren wege mee te delen heeft, dit te kunnen doen door zelf van het woord af te zien. Want gij kunt allen, de een na de ander profeteren, opdat zij allen leren en allen getroost worden. De apostel geeft de bevoegdheid aan allen, die de gave van spreken hebben, om haar in beoefening te brengen, mits dat alles met die orde geschiede, dat zij allen beurtelings onderwijzen en onderwezen worden, troosten en getroost worden. Gij weet dat de Kwakers nog heden deze wijze van dienst onderhouden. Ieder hunner heeft het recht in de gemeente te spreken, wanneer hij zich opgewekt gevoelt iets stichtelijks aan de gemeente te zeggen, en zo niet, dan zwijgt hij. En nu zijn er altijd lieden in ene vergadering van broederen, die zich tot spreken opgewekt gevoelen. Men heeft de Kwakers geestgetuigen genoemd, omdat zij voorgeven dat deze opwekking, evenals bij de eerste Christenen, door de Heilige Geest geschiedt; doch naar ons inzien getuigt hun eigen geest van de dingen Gods, gelijk ieder rechtzinnig leraar dat doet; want overigens zijn de Kwakers (die

zichzelf natuurlijk niet met die scheldnaam, maar broeders noemen), doorgaans nauwgezette vrome lieden, uitmuntende in daden van liefde en bepaalde voorstanders van de vrede. Stond het in hun macht er zouden op aarde geen oorlogen meer gevoerd worden. Doch de menselijke hand is te zwak, om ook dat kwaad te keren. Wij kunnen alleen het kwade bestrijden, God alleen kan het uitroeien. En de geesten van de profeten zijn de profeten onderworpen; want God is geen God van verwarring, maar van vrede, gelijk in al de gemeenten van de heiligen. God schept mensen, ook onder onmiddellijke bewerking van zijne Heilige Geest, die weder zelfstandig werken kunnen. De apostel geeft hier het kenmerk op om tussen dweperij en werkelijke ingeving van de Heilige Geestes te onderscheiden. De invloeden Gods beheersen niet de gelovige, maar worden door de gelovige beheerst; hij heeft er macht over om ze te volgen, waar hij ze nuttig acht voor de gemeente, en ze niet te volgen, waar zij in plaats van orde, wanorde zouden verwekken. Trouwens zulk ene bepaling is te verwachten van God, die enkel orde is en enkel vrede wil. Alleen de dweper laat zich voortslepen door zijn geestdrift en ontziet niets, tijd noch plaats, maar springt van de ene bergtop op de andere, zonder zich om het daar tussen liggende te bekommeren; het is een bewijs dat de geest, die in hem is, niet is uit God, maar uit de boze, die enkel wanorde is, en wanorde veroorzaakt. Dat uw vrouwen in de gemeente zwijgen, want het is haar niet toegelaten te spreken, maar bevolen onderworpen te zijn, gelijk ook de wet zegt. En zo zij iets willen leren, laat haar te huis haar mannen vragen, want het staat lelijk voor de vrouwen dat zij in de gemeente spreken. Uit dit bepaald bevel van de apostel blijkt, dat hetgeen hij vroeger (1 Corinthiers 11.5-15) gezegd heeft van het bidden of profeteren van de vrouw met ongedekt hoofd, alleen rust op de onderstelling, dat wanneer het geval zich opdeed, dat de vrouw bad of profeteerde, de welvoeglijkheid meebracht, dat zij dit niet blootshoofds deed. In de aangehaalde verzen spreekt hij niet van de gemeente, dus gelden zijn woorden de vrouw buiten de gemeente, in haar huis of bij andere gelegenheden. Immers de vier dochters van Fillipus waren profetessen, en profeteerden dus, en Priscilla was met haar man Aquila gedurig bezig in het onderwijs. Doch de apostel verbiedt in de gemeente de voorgang de predikatie, zouden wij zeggen. Dat voegt haar niet, dat staat haar lelijk. Wil zij iets weten, dat zij te huis komende haar man vrage; het huis is haar gebied, daarin staat zij naast de man, maar in de gemeente staat zij beneden hem. En mogen nu de vrouwen niet spreken in de vergaderingen, zij mogen temeer spreken in haar huizen tot haar kinderen en dienstboden. In dit opzicht verschillen onze zeden niet van die van de eerste Christenen, doch in vele andere opzichten vervallen zij grotelijks. Bij het wegvallen van de wondergaven heeft de Roomse kerk nog wel veel daarvan in de vorm willen behouden, doch het wonder is niet na te doen, maar enkel na te bootsen. De hervorming heeft, overeenkomstig de wil van Paulus en het leven des Heeren, de profetie, het leraren de eerste plaats in de samenkomsten van de gemeente toegekend, en hiermee het hoofddoel van de samenkomsten, de stichting, de opbouw van de gemeente, van al de gelovigen bereikt. Een goede preek is het grootste sieraad van de kerk, daarvoor kunnen wij alle ceremoniën (kerkplechtigheden) missen. Ook het gebed en de zang der gemeente behoort er bij, doch het gebed moet niet te lang zijn zal het stichtelijk zijn, en het zingen niet te weinig zijn' zal de gemeente niet moe worden van te horen en verstrooid raken in haar gedachten. Treffende liederen op treffende zangwijzen tussen beide gezongen, met begeleiding van een treffende bespeling van het orgel, zijn uitnemende opwekkingen of verlevendigingen van de oplettendheid en van de aandacht. Wij hebben als de bloemen, zullen zij fris staan, altijd verversing van water nodig. Is het woord van God van u uitgegaan? Of is het alleen tot u gekomen? "Op de orde, die in al de gemeenten van de heiligen heerst, hebt gij geen recht inbreuk te maken. Gij zijt alleen geen gemeente, ook zijt gij geen meesters over de gemeente, zodat het bevel van u uitgaande door allen dient gehoorzaamd te worden; gij staat met al de gemeenten des Heeren gelijk en moogt geen uitzondering maken." Indien iemand meent een profeet te zijn, of geestelijk, die erkenne, dat hetgeen ik u schrijf, des Heeren geboden zijn. De apostel onderwerpt zijn voorschriften aan het oordeel der broederen, mits zij

daartoe bevoegd zijn, door werkelijk onder de leiding des Heilige Geestes te zijn. Maar zo iemand onwetend is, die zij onwetend. Er zijn altijd mensen, die geen kennis hebben, althans niet van de aanhangige dingen, en toch de zaken naar hun gevoelen willen doorgezet hebben. Met zulke lieden heeft men de meeste moeite, want een verstandig mens is nog te overtuigen, maar de onwetendheid is meestal gepaard met ene hardnekkigheid, die haar de schijn geeft alsof zij verstandig was. Dezulken moet men wel aan zichzelf overlaten. Zo dan, broeders! ijvert om te profeteren en verhindert niet in vreemde talen te spreken. Laat alle dingen eerlijk en met orde geschieden. De apostel trekt hier de slotsom uit zijn breedvoerig betoog over de geestelijke gaven en de daarin neergelegde ordeningen in de gemeente. Het nodigste moet gedaan, het nuttigste niet nagelaten worden. Bij beiden echter moet innerlijk de eerlijkheid, de oprechtheid, de goede trouw, de ongeveinsdheid, en uiterlijk de orde, de vrede, de eensgezindheid van de gemeente de hoofdbeginselen zijn.

15:1 De opstanding der doden.
Voorts, broeders! Ik maak u bekend het Evangelie, dat ik u verkondigd heb. De apostel komt nu terug tot het begin; hij wil dus niet besluiten met enkel over de huishoudelijke belangen van de gemeente te spreken. Ten opzichte van de leer zelf waren er heersende dwalingen in de Corinthische gemeente, en wel bij voorkeur ene dwaling, die de grondslag van het geloof ondermijnde, de opstanding van de doden en daarmee de opstanding van Christus. Hij zal dus het Evangelie de Corinthiërs opnieuw verkondigen. Doch, mochten sommigen van hun al dwalen, weet de gemeente het althans niet, dat Christus uit de doden was opgestaan, en dat er een opstanding van de doden is? Zeker, doch de kennis heeft die gevaarlijke strekking, dat zij ligt in dwaling eindigt, en dat deze voort eet als de kanker, wanneer zij niet bestreden wordt, En zij wordt het best bestreden door terug te keren tot de beginselen. Een groot deel van onze kennis bestaat in ene gedurige herinnering door anderen van hetgeen wijzelf weten, maar vergeten. De leermeester moet de leerling herinneren hetgeen hij hem reeds gezegd heeft. Niets gaat voort in een rechte lijn, zonder te rusten of om te zien. Het schip kan niet altijd op zee zijn, het moet ook havenen, al is het ook maar om vers water of verse groenten in te nemen, en ten laatste komt het weer terug tot de haven, waarvan het is uitgegaan. Zo deed ook de apostel. Christus is Hem de A en de O (de eerste en laatste letter van het Grieks alfabet). Met de A opent men de mond, met de O sluit men die. Zo is Christus ook, met een ander beeld, de grondsteen en de sluitsteen van het Godsgebouw. Bij Christus moet men blijven, en de kennis moet ons niet tot een Christus worden. Dit leidt van de ene dwaling tot de andere. De weegschalen moeten echter in evenwicht gehouden worden, en daarom werpt God zo dikwijls zware dingen in de schaal, die het evenwicht verbreken, om het evenwicht te herstellen. Daarom is het goed, dat wij, als wij ons moe hebben gelopen in het najagen van kennis, ook van geestelijke kennis, een zondaarsbad nemen om ons te verfrissen en de verloren krachten te herstellen. God zorgt dan ook dat wij onze zonden blijven zien, opdat wij nederig blijven. Wij moeten de zonde haten, maar van ene kant liefhebben, voor zo ver zij ons tot Christus drijven. De zonde is ballast, doch ballast heeft ook zijn nuttigheid. Hij moet niet altijd over boord geworpen worden, maar dikwijls dienen om het schip zijn behoorlijke zwaarte onder water te geven, waardoor het in evenwicht ligt, om te kunnen zeilen. Nu, van dien ballast hebben wij niet aan te kopen, wij hebben genoeg in voorraad. Wij moeten niet zondigen, om onze zonden te voelen, dat zij verre! Wij hebben aan de zonden, die wij tot nu toe gedaan hebben, genoeg; wij hebben ze slechts in gedachtenis te houden, om van deze kennis terug te keren tot Christus. Daarbij is de kennis van Christus zulk een overkostbare balsem, dat ze gedurig moet nagezien worden, opdat ze niet bederve. Velen menen, dat als zij de fles maar zorgvuldig gekurkt hebben, zij hem dan verborgen in de kast kunnen laten staan; doch nee, zij moet gedurig nagezien en op nieuw gekurkt worden, omdat de kurk verteert en de lucht doorlaat. En is het niet evenzo in iedere huishouding? Gedurig moet de vrouw des huizes het oog over alles laten gaan, en soms alles uit de kasten laten halen om het te reinigen. Zoudt gij menen dat hoe langer en stiller het stond hoe beter het zou zijn? Neen, het tegendeel is waar. En nu met welk een wijsheid begint Paulus zijn terugkeren tot de eenvoudige prediking van het Evangelie. Hij valt niet met de deur in huis; alles geschiedt bij hem met een doel, met ene militaire berekening, zo als men haast zeggen zou, door te zeggen: Hetwelk gij ook aangenomen hebt, in hetwelk gij ook staat. De apostel veronderstelt het beste, hij schrikt hen niet af. Hij zegt niet: gij dwaalt in het voornaamste, waar het in het Evangelie op aankomt, gij zijt grote ketters. Neen, hij zegt niet alleen dat zij het Evangelie hebben aangenomen, maar dat zij er ook in staan. En toch is dat het scherpst verwijt, het is een aanval op het geweten. Het wil zeggen: Gij gelooft immers in Christus, gij moet immers weten wat Hem gebeurd is en gij houdt u daaraan vast. Laat nu hun geweten zelf zeggen: Neen, dat doe ik niet. Door hetwelk gij ook zalig wordt. Welk ene herinnering! Dat zij het Evangelie hadden aangenomen, was niets minder dan dat zij hun zaligheid aangenomen hadden. Welk een zegen ligt erin zulk ene herinnering, hoe geschikt is zij

om de oude moed, en ik mag er bijvoegen, het oude geloof weder op te wakkeren. Daarom is het ook zulk een treurig woord, dat men toch zo dikwijls hoort zeggen: als ik maar zalig word. Weet gij dan niet dat gij zalig wordt, als gij uzelf bewust zijt, oprecht te zijn? Gods beloften zijn de hogere zekerheden, maak ze niet tot onzekerheden. Indien gij het behoudt op zodanige wijze als ik het u verkondigd heb. Ook het Evangelie kan men vervalsen evenals men alle spijs en drank vervalsen kan. Dit doen de dwaalleraars, die daarmee een ander Evangelie verkondigen, dan door de Heer en de apostel verkondigd is, en waarover hij de vloek uitspreekt. Paulus zorgde dat de grondslag van het Godsgebouw ongeschonden bleef, en de grondslag was: de Christus van het Evangelie. Ook wij kunnen daarvoor niet genoeg zorgen. Wij zijn daartoe door de Heilige Geest in staat gesteld, op ene wijze zo als de Corinthische gelovigen niet waren. Wij hebben de volle Schrift. Laat de valse leraars nu prediken wat zij willen, wij zeggen met Luther: "Zij moeten 't woord toch laten staan". Het is niet meer uit te wissen, en wij kunnen er hen altijd mee bestrijden als met een tweesnijdend zwaard. In de eerste Christengemeenten verkreeg men eerst door de dwalingen die ontwikkelingen van de waarheid, die men anders niet zou gehad hebben. Zonder de dwaling in de Corinthische gemeente aangaande de opstanding van de doden, zouden zij niet en zouden wij niet dat heerlijke vijftiende hoofdstuk van Paulus eerste brief aan hen gehad hebben. Maar het is met de kerk als met het lichaam, als er maar een klein splintertje in dat fijn samengesteld lichaam komt, dan kan men niet zeggen: Dat zal zich vanzelf wel redden, nee, dan begint het te zweren, en komt er soms een klein korstje bij, de splinter moet er uit. Niets redt zich vanzelf, maar alleen door de middelen van God gegeven. Doch wie de grondslag van het Evangelie aantast, die tast het leven van dat lichaam aan. Iemand zei tot een vreemdeling, die het paleis op de Dam bewonderde: En nu zit nog het beste onder de grond, en indien er geen ontzaglijk getal heipalen in de moerasgrond waren geheid, het was reeds lang verzonken, zo het mogelijk geweest was het zonder palen op te trekken; doch het was niet mogelijk. Te Amsterdam moet eerst geheid en dan gebouwd worden. Tenzij dan dat gij tevergeefs geloofd hebt. Wie werkelijk gelooft, kan niet tevergeefs geloven, doch het geloof moet zijne vrucht hebben; volgt deze niet, maar volgt veelmeer de dwaling, dan komt de vraag: waartoe hebt gij geloofd? Zonder doel te geloven is geen geloven. Zo iets mag de apostel niet bij de Corinthische gemeente onderstellen. Hij houdt hen vast aan hun beleden geloof, hij zegt tot hen: "Gij hebt er uw kwitantie voor afgegeven, die ik niet als vals kan beschouwen, ik beroep mij er op." Er zijn mensen, die enkel vragen naar bekering of niet bekering, maar de belijdenis des geloofs is ook iets, dat waarde heeft, het zij voor of tegen ons. Zeker is dat het recht geloof, dat zelf dodelijk gewond, opziet naar Christus en naar de koperen slang, die van de natuurlijke slang niets had dan haar gedaante (niet haar leven en vergif); doch het aannemen des geloofs is bij velen nog een innemen als bij een zieke van het drankje, dat hem moet genezen. En als nu de medicijn helpt, dan moet men er niet mee ophouden, maar ze juist blijven door gebruiken totdat men geheel hersteld is. Dat wij dan geloven in eenvoudigheid, zonder graden vast te stellen, maar onderzoeken wij gedurig of ons geloof echt is voor God. Wij zoeken zo graag getuigenissen van mensen, maar God de Heilige Geest kan ons alleen zeggen, of ons geloof echt is of niet; vragen wij het dan Hem in het gebed, en Hij zal het ons zeggen. Want ik heb ulieden ten eerste overgeleverd hetgeen ik ook ontvangen heb. De apostel stelt zich met de broeders op gelijke grond, zonder enige vooropstelling van gezag. Hij zegt: ik weet het ook niet, ik heb het ook ontvangen en u meegedeeld. Het uit de hoogte spreken verbittert, zonder te verbeteren. Paulus sprak niet uit de hoogte, en toch met grote kracht, want hij wees er mee op de Heer, van wie Hij het ontvangen had. De apostelen en allen, die de waarheid verkondigen, hebben niets of zij hebben het ontvangen. De waarheid is het geld Gods, en het is de oude rekening, dat men niets kan uitgeven dan hetgeen men ontvangen heeft, en geeft men meer uit dan men ontvangt, dan maakt men schuld. En zo is het ook in het geestelijke; wie meer zegt dan God in het woord zegt, die maakt zich schuldig aan dwaling. En waarom zouden wij niet genoeg hebben aan hetgeen God ons geeft? Heeft niet ook

de Zoon alles ontvangen van de Vader door de geboorte uit Hem van eeuwigheid? Dat Christus gestorven is voor onze zonden. Dat Christus gestorven is wordt wel door niemand betwist, maar dat Hij gestorven is voor de zonde, is in alle tijden betwist geworden en wordt nog heden betwist. Trouwens hierin ligt de verzoening van de zondaar met God, welke door het ongeloof ontkend wordt. Dat acht geen verzoening nodig. Doch wie het verband kent tussen zonde en dood, die moet noodzakelijk bij de dood de zonde onderstellen. Hij moet een redelijke oorzaak in God vinden, dat deze, ofschoon de God van de levens ten leven, de mensheid aan de dood onderworpen heeft. Die redelijke oorzaak is des mensen val uit de gehoorzaamheid in de ongehoorzaamheid, Uit de heiligheid in de zonde. Christus is dus ook gestorven om van de zonden wil. Doch nu komt de vraag: om wier zonden wil? om zijne eigene zonden? Wie kan Hem van zonde overtuigen? Dus, om onze zonden. En is nu de dood de straf van de zonde, zo heeft Christus voor ons stervende, de straf van de zonde geleden. De dood van Christus is dan ook de grondslag van onze zaligheid. Was Hij niet voor onze zonden gestorven, zijn opstanding zou ons niet tot rechtvaardigen hebben kunnen stellen. Was Christus als martelaar gestorven, zijn opstanding zou alleen gestrekt hebben tot zijn eigen verheerlijking, maar voor ons, zondaren, was zij niets. Naar de Schriften. In overeenstemming met de Schriften, welke als de beschreven raad Gods moesten vervuld worden. God had gezorgd van het begin van de wereld af, dat hetgeen de loop van de tijden moest meebrengen, vooraf door Hem geopenbaard werd, met al die duidelijkheid, waarvoor nog te gebeuren zaken vatbaar zijn, om zich niet te vergissen, maar te vergewissen dat de van Gods wege aangekondigd wordende gebeurtenissen, werkelijk van God waren. Gesteld eens God had niets in schrift laten brengen van de komst des Heeren in het vlees, dan zouden vooreerst de gelovigen van alle voorafgaande tijden geen vastigheid, geen beloften Gods voor hun geloof gehad en daarmee allen troost gemist hebben; maar ten anderen, zou de komst des Heeren geheel onverwacht plaats gehad hebben, zonder voorbereiding en inleiding. En kunt gij het u nu voorstellen, dat God de hoogste daad van zijn liefde, waarvan de zaligheid van ontelbare zondaren afhing, niet zou hebben voorbereid en ingeleid? Neen, ook voornamelijk daartoe zonderde Hij Israël af tot zijn eigen volk, om (zoals wij vroeger opmerkten) niet alleen de Messias te doen voortkomen langs ene ordelijken historische weg uit de vaderen, maar ook om aan dat volk zijn eeuwige raad ten opzichte van die Messias en de zondaren in schrift te geven, opdat wanneer de tijd van de vervulling zou gekomen zijn, de Goddelijke waarheid van de zaak op de hoogst mogelijke wijze zou blijken. Wij zien hieruit, hoe onverantwoordelijk lichtvaardig zij handelen, die de Heilige Schriften als zodanig met minachting en als menselijke geschriften behandelen. De Heer zelf beroept zich gedurig op de Schriften, en de apostelen doen het ook, als op de eigen getuigenis Gods, als op het hoogste gezag, waarvoor geen hoger beroep kan zijn. En dat Hij is begraven. Ook de vermelding hiervan is van groot gewicht. Hoe eenvoudig was die begrafenis, en toch kon er iets plechtiger gedacht worden? En er waren genoegzame getuigen bij. Gij weet, het ongeloof, dat alles aanwendt om zichzelf te rechtvaardigen, heeft ook de dood van Christus als een schijndood, ene bezwijming voorgesteld, uit welke de Heer door de sterke geur van de specerijen weer zou ontwaakt zijn. Zij begrijpen niet, dat een gekruisigd lichaam, ook al ontwaakt het uit ene bezwijming, maanden zou nodig hebben om weer genezen te worden. Doch de begraving snijdt ook deze dwaasheden ten enenmale af. Wie begraaft een innig geliefde, zonder volkomen overtuigd te zijn dat hij waarlijk gestorven is. Het denkbeeld alleen doet ons verschrikken. Voor mij is dan ook de begraving ene van de verhevenste, heerlijkste handelingen na de dood des geliefden. De begraving verzoent ons reeds met de dood. Alsdan rust de dode volkomen, hebben alle bemoeiingen ook met het lichaam opgehouden. Vóór de begraving verwekte het nog grote drukte en beweging, doch nu is ook het lichaam die volmaakte rust ingegaan, die zijn geest, was zij des Heeren, ingegaan is, en wacht hem enkel aan het einde van de dagen die verheerlijking, waarmee reeds nu zijn ziel bekleed is. Zelfs op een schip is de begraving een plechtigheid. Al de scheepslieden nemen hun hoeden of mutsen af, en de kapitein,

als hij een ernstig man is, spreekt een ernstig woord tot de manschappen, die in diepe stilte het lijk op de verschansing dragen en daarna glijdt de met zwaarte voorziene lijkkist af in het grote graf, de wijde, wijde zee, opdat zij de bodem rake, waar zo vele overblijfselen rusten van de doden, haar toevertrouwd, over welke haar golven onafgebroken het statig graflied laten horen, bruisend bij stilte en huilend in de storm. O de zee is ene grote openbaring der grootheid Gods, en zij zal Hem blijven verheerlijken, tot, zolang dat Hij ook uit de zee zijn hoogste heerlijkheid zal openbaren, door te gebieden, dat zij zich opene en hare doden wedergeve. Alleen de heidenen zijn tegen de begraving van het lichaam. Zij verbranden het gelijk men een vermolmden boom verbrandt. Zij kennen de opstanding der doden niet, en horen zij er van, dan spotten zij er mee. Zij hebben geen hoop voor het lichaam, en willen er geen hebben, daarom willen zij er iets van overhouden en bewaren tot ene gedachtenis. Zij geven het dan ook niet terug aan de aarde, waaruit het gekomen is, maar doen het opgaan in de vlam, en verzamelen dan de as van de beenderen in een fraaie urn (lijkbus) en besproeien die met welriekend water, en zetten die in een nis, een hoekje van het woonvertrek, of op de schoorsteenmantel. Daarmee willen zij het lichaam verheerlijken. Is het niet ene arme verheerlijking? De Roomsen overdekken het lijk met bloemen, veranderen de kerkhoven in lusthoven, in aardse paradijzen, zo als de Père la Chaise te Parijs, waar het nooit stil staat van offeren van verse bloemen op de graven van geliefden. En wij Protestanten houden veel van vele toespraken bij het graf, waaronder velen, vooral bij het graf van grote mannen, worden gehouden door mannen, die de dode bij zijn leven het meest gekweld hebben; doch de stem des gewetens moet bevredigd worden. Zulk ene lofrede moet de vroegere smaadredenen weer goed maken, de tombe van de profeet moet in orde zijn. En wat zeggen wij ervan? Dit alles is leugen, is schijn, is misleiding, is verbeelding. Alleen de opstanding tot heerlijkheid in Christus geeft waarde aan de begraving. Het is alleen daardoor een neerleggen van zaad in de aarde, waarin het wegzinkt voor de mens, maar niet voor God, voor wie geheel de aarde een lijkkleed is, door Hem gedragen met de kracht, waarmee Hij alle dingen draagt, en waaruit het niet meer gezien zal worden dan op de jongste dag, als een lichaam van de heerlijkheid. Nochtans ook de genoemde verkeerdheden onder de Roomsen en ons zijn zo vele huldigingen aan het verheven denkbeeld van begraven. Ook zijn er vele uitzonderingen op deze verkeerdheden. Hoe menig liefhebbend hart spreekt ook nog zijn liefde uit over die nooit genoeg beweende in de kist, boven het graf, met dankzegging tot God voor het overkostbaar geschenk, door Hem gegeven en nu weer genomen. En nu de begraving van onze Heer! Hoe werd de verachte reeds daarbij hogelijk verheerlijkt. De smaad was geweken. Men had zijn graf bij de goddelozen gesteld, maar in zijne dood is Hij bij de rijken geweest. De vertegenwoordigers van geheel de adel van de Joden namen Hem af van het kruis en begroeven Hem op de meest eervolle wijze. En reeds was de hoogste verheerlijking door de opstanding in de kiem. Niets geschiedt in de natuur zonder overgang, hoe kort dan ook; geen nacht wordt dag zonder voorafgaande schemering. Zo was ook de begraving de overgang tot de opstanding, en zo werd Christus, de Volmaakte, ook op volmaakte wijze verdedigd in zijn lijden. Wat kon het bij mogelijkheid anders geweest zijn, dan een lijden voor de zonde. Geen ander lijden is hier denkbaar. Wie indenkt wat Hij geleden heeft voor mensen en voor God, moet tot de overtuiging komen: het was een voldoening voor God, het is ene verzoening voor mij. En dat Hij is opgewekt ten derden dage. Even als de zon opgaat uit de nacht, zo Christus uit het graf, ook in de Schrift. Was er ooit zulk ene rust geweest als die van de Heer? Was het niet de volmaakte uitdrukking en verwezenlijking van het Woord, door Hemzelf van de dood van de zijnen gebezigd. Geen dood, maar slaap. Hij is gestorven, maar Hij heeft het verderf niet gezien, Hij slaapt de doodsslaap alleen om te ontwaken na drie dagen, lang genoeg om te bewijzen dat Hij menselijk gestorven was, en deze opstanding te doen volgen. Gij kent de belangrijkheid van het drietal in de Schrift, het wijst op ene volheid van inhoud. Drie gedeelten van dagen moesten er verlopen van Vrijdagavond tot Zondagmorgen. De eerste dag van de week moest de dag van de nieuwe schepping zijn, gelijk hij die de eerste

schepping was. Naar de Schriften. Ook de begraving en opstanding was voorzegd in de Psalmen en door de profeten. Gij herinnert u dat van Johannes bij zijn komst aan het ledige graf gezegd wordt (Johannes 20:8-9): Hij geloofde, want zij wisten nog de Schrift niet, dat Hij van de doden moest opstaan; en dat de Heer de Emmaüsgangers berispte, niet omdat zij de vrouwen niet geloofd hadden, maar omdat zij niet geloofden al hetgeen de profeten gesproken hadden (Lukas 24:25). De getuigenis van het vast profetisch woord gaat in de Schrift vóór het mondeling getuigenis. En dat hij is van Céfas gezien. De apostel beroept zich op Petrus, door hem te noemen als de eerste van de apostelen, die de Heer gezien hebben. Met verrukking, met verbazing, met bedwelming roepen de andere apostelen dan ook de Emmaüsgangers toe: De Heer is opgestaan en aan Simon verschenen! De vrouwen worden niet genoemd, deze treden in zulke zaken minder naar buiten, als behorende tot de meer innerlijken, doch daarom niet minder heerlijke kring der gemeente. Ook noemt Paulus de Emmaüsgangers niet; hij spreekt tot de zich groot achtende gemeente van Christus, en noemt haar alleen grote zaken, de getuigenis van mannen, die klinken als ene klok. Ook bij hem geldt de regel: geen overdaad, geen bewijzen, die niet nodig zijn. Daarna van de twaalven. Daarna is Hij gezien van meer dan vijfhonderd broeders op eenmaal, van welke het merendeel nog overig is, en sommigen ook zijn ontslapen. Ontslapen, niet gestorven; ontslapen betekent in de Schrift: in God, in Christus sterven. Deze grote vergadering van vijfhonderd broederen had plaats in Galiléa, na de herstelling van Petrus in zijne bediening. Voorzeker, dat was ene wolk van getuigen voor de opstanding des Heeren, daar de meesten nog in leven waren. De zaak kon dus navraag lijden. Waarschijnlijk beroept Paulus zich dan ook niet op Stefanus, omdat deze ontslapen was, en dus geen getuigenis kon geven. Maar toch is het zeer opmerkelijk, dat Stefanus en Paulus de twee laatste mannen zijn, die de Heer na zijn opstanding gezien hebben. Dit zijn van die Goddelijke bijeenvoegingen en verrassingen, die wij meermalen in de bijbel aantreffen. Daarna is Hij gezien geworden van Jacobus, daarna van al de apostelen. Alles ging bij opklimming als bij het opgaan der zon. Jacobus was de broeder des Heeren, bij wie zich al de apostelen vergaderden, dus ook dezulken, die behalve de twaalve, het officiële, afgesloten vaste getal apostelen, door de Heer tot bijzondere diensten en zendingen geroepen, zullen geweest zijn, en een maaltijd hielden met Hem, alvorens op te gaan naar de Olijfberg, om op te varen ten hemel. Niet naar het graf had de Heer een stoet tot geleide, maar naar zijn opgang ten hemel. Heerlijk Evangelie, dat op enkel gebeurtenissen rust, en dat niet door redeneringen de opstanding van de doden bewijst, maar door ene gebeurtenis, door hetgeen in Christus geschied is, ondersteund door de veelvuldigste, machtigste, onwraakbare getuigenissen van ooggetuigen. En ten laatste van allen is Hij ook van mij, als van een ontijdig geborene gezien. Dit zegt wat, na zo vele voorafgaande getuigenissen ontijdig geborene, ene beleefde en verzachtende uitdrukking voor het oorspronkelijk woord, dat misdracht, misgeboorte betekent. Paulus was ook niet ontijdig (te vroeg) maar te laat geboren. Opmerkelijk, Maria Magdalena opent de rij van hen, die de Heer zagen, en Paulus sluit die. Want ik ben de minste van al de apostelen, die niet waardig ben een apostel genaamd te worden, daarom dat ik de gemeente Gods vervolgd heb. Gelijk men ene misgeboorte geen mens noemt, en ook geen naam geeft, zo kent ook Paulus zichzelf niet het apostelschap toe, ook niet in naam. Toch noemt hij zichzelf een apostel, en handhaaft hij zijn naam als zodanig. Kan dit samengaan? Zeker. Bij ieder Christen kan een gevoel zijn van hetgeen hij is in Christus, (een Christen) en van hetgeen hij in zichzelf is, (een misgeboorte). Daarom drukt Paulus ook zo op de woorden, dat hij het Evangelie niet had ontvangen van enig mens, maar onmiddellijk van de Heer. Men moet zijn geestelijke gewaarwording in orde achter elkaar stellen, en niet het ene gevoel door het andere uitroeien. Ook mag men niet wegwerpen wat God geeft. Het is ook hier: de arme voelt zich rijk in God, en de rijke arm. Doch door de genade Gods ben ik, dat ik ben; en zijn genade, die aan mij bewezen is, is niet ijdel geweest, maar ik heb overvloediger gearbeid dan zij allen; doch niet ik, maar de genade Gods, die met mij is. Hij verkleint zijn arbeid niet, hij spreekt geen onwaarheid uit nederigheid, maar stelt zijn meerdere

werkzaamheid op de voorgrond tot meer roem van Gods genade, die de onwaardigste met de hoogste eer verwaardigde. God had hem een groter veld dan al de anderen te samen ter bearbeiding gegeven de Heidenwereld. Hetzij dan ik, hetzij zijlieden, alzo prediken wij. Op deze grond komt Paulus tot de zaak. Onze prediking (wil hij zeggen) is één, en daarop komt het aan, en op uw geloof. Voorwerpelijk moet de waarheid een geheel zijn; eenzijdigheid is die eenheid verbreken. Onderwerpelijk kan men zich zeker behelpen met gedeeltelijke waarheid. Men kan leven ook met één been, doch niemand zal zeggen, dat het een regelmatige toestand is. Indien nu Christus gepredikt wordt, dat Hij uit de dode opgewekt is, hoe zeggen sommigen onder u, dat er geen opstanding van de doden is? Het blijkt hier, dat sommigen wel de opstanding van Christus aannamen als een bijzonder geval, in verband staande met zijn lijden en sterven en latere hemelvaart, doch zij ontkenden de opstanding van de doden in het algemeen, de opstanding van al de doden. Bij hen was zij, gelijk zij nog bij vele Christenen is, niet ene opstanding. van de lichaams, maar ene zedelijke opstanding, ene Christelijke onsterfelijkheid van de ziel. Altijd beginnen de tegenwerpingen zeer geestelijk. Men zegt: de ziel is de meerdere, het lichaam het mindere, doch ten slotte loopt het uit op de gehele verwerping van het lichaam. Ook acht men de opstanding van de lichaams onmogelijk. Onmogelijk? alsof de Schrift van iets anders spreekt dan van onmogelijkheden voor ons verstand en onze krachten. Ja, wat is onmogelijk? Verplaats u een ogenblik buiten de schepping, en de gehele schepping is onmogelijkheid. Haar bestaan is het enige bewijs voor haar mogelijkheid; zo is voor ons de opstanding van Christus het enige bewijs voor ons van de mogelijkheid van onze opstanding. En nu is het de taak van de apostel, om het onafscheidelijk verband tussen de lichamelijke opstanding van allen tot die van Christus, en omgekeerd de lichamelijke opstanding van Christus tot die van alle mensen toe te lichten en met alle mogelijke duidelijkheid aan te tonen. En indien er geen opstanding van de doden is, zo is Christus ook niet opgewekt. "Indien de doden niet opstaan, zo is ook Christus niet opgestaan, want Hij behoorde onder de doden. Hier mogen geen uitzonderingen gelden. In de dood staat Christus met alle mensen gelijk: Hij leefde, en ziet, Hij stierf." En indien Christus niet opgewekt is, zo is dan ook onze prediking ijdel, en ijdel is ook uw geloof. De apostel toont. de ontzettende gevolgen van zulk ene dwaling aan. Dat men dit niet altijd doet, is de reden, waarom de dwaling gewoonlijk zo ligt geacht wordt, en zo welig voortwoekert. Men begrijpt niet, dat de dwaling (evenals elke ziekte een kwaal) zich ontwikkelt in al haar inhoud, totdat zij de dood aanbrengt, indien zij niet in haar loop wordt gestuit. En zo worden wij ook bevonden valse getuigen Gods, want wij hebben van God getuigd, dat Hij Christus opgewekt heeft, die Hij niet opgewekt heeft, zo namelijk de doden niet opgewekt worden. Het is voor een mens met een goed geweten de grootste grief, dat het van hem mogelijk geacht wordt, niet ter goeder trouw gehandeld te hebben; van daar de ijver van Paulus tot handhaving van de eer zijns apostelschaps en van die van zijn mede-apostelen. De opstanding van Christus rust op getuigenis, niet op wiskundige gronden. Zij rust op de getuigenis Gods en van God tot getuigen gestelde mensen. De wiskunde is goed, maar op haar eigen gebied. Het ongeloof, dat in de grond niet anders is dan de diepste onwetendheid van orde en zegel, heeft van de wiskunde groot misbruik gemaakt, door het overbrengen van de wiskundige bewijstrant op godgeleerd gebied. Spinoza zei: als ik de opstanding van Lazarus geloven kon, dan zou ik de Bijbel als waar aannemen. Dat geloven is bij hem niet anders dan: als men mij wiskundig de opstanding van Lazarus kon bewijzen, dan zou ik haar voor waar houden. Doch ene gebeurtenis is niet wiskundig te bewijzen, maar rust enkel op de getuigenis van oprechte, eerlijke en daarmede geloofwaardige oor- of ooggetuigen. Is niet een Paulus, die van een vervolger een vervolgde wordt, een even krachtig bewijs als het wiskundig bewijs? Wie verklaart het leven van Paulus, dan enkel door de opstanding van Christus. Doch ik sta verstomd over de stompheid van sommige van onze hedendaagse jongelieden. Zij kennen de rijkunst niet, maar alleen de manége (rijschool) draf, het is alleen het werktuiglijke, dat zij geleerd hebben. Deze blijven dan ook de

kleine bekrompene wiskundige zielen, die niet kunnen geloven wat daar boven gaat. Zij geloven aan geen getuigen, want zij geloven niet aan eerlijkheid of zedelijkheid, maar alleen aan wiskundige werktuiglijke berekeningen. Copernicus, Newton, Kepler waren grote wiskundigen, en toch zij waren gelovigen. Zij begrepen, dat hetgeen met de wetten van de natuur strijdt, niet wiskundig bewijsbaar is, en de opstanding van de doden (om hierbij te blijven) strijdt tegen de wetten van de natuur, doch zij erkent in God ene macht onafhankelijk van de natuur en die dus boven en tegen de natuur kan handelen; zij geloofde in die God, die de doden levend maakt en de dingen, die niet zijn, roept, alsof zij waren. Daarbij, elk gebied heeft zijne eigen wijze van ontwikkeling, doch velen beschouwen de wiskunde alsof men geen ander gezond verstand kan hebben, dan hetgeen langs deze lijn loopt. Intussen is de wiskunde een gruwel voor de dichter, die op de vleugelen van de verbeelding zwevende, onmogelijk lopen kan op wiskundige lijnen. De ongelovige theologen, als zij nog maar een weinig geweten hebben overgehouden, schrikken dan ook niet zelden voor hun eigen gevolgtrekkingen. Het gaat hun als de leerling, bezweerder van de watergeesten bij Goethe, die ze wel kon oproepen, maar niet weer kon doen heengaan, zodat zij onophoudelijk water bleven aandragen en alles overstroomden totdat de meester kwam, die het woord van de wegzending uitsprak, dat zijn leerling vergeten had. Ook bij de ongelovige godgeleerden houdt het woord met dat van de wateraandraging op, zij hebben het woord, dat er een einde aan maken moet, niet vergeten, maar zij hebben het nooit gekend (het is het Woord des geloofs); intussen wij verdrinken in al dat water, en dat is het ergste. Want indien de doden niet opgewekt worden, zo is ook Christus niet opgewekt, en indien Christus niet opgewekt is, zo is uw geloof tevergeefs, zo zijt gij nog in uw zonden. De apostel herhaalt het zo-even reeds gezegde met er tot verduidelijking nog bij te voegen: zo zijt gij nog in uw zonden. Dit zegt dan ook alles, want daarop komt alles aan. Is er geen vergeving voor onze zonden, dan zijn alle overige gaven, ook de uitnemendste wondergaven van geen betekenis. Door de opstanding van Christus uit de dood is zijn dood bewezen te zijn als voor de zonde geschied, en daarmee tot wegneming van de zonde voor een iegelijk, die door het geloof in Christus, tot Christus lichaam of gemeente behoort. Zo zijn dan ook verloren die in Christus ontslapen zijn. Indien wij alleen in dit leven op Christus zijn hopende, zo zijn wij de ellendigsten van alle mensen. Het geloof in Christus is voor de mens niet alleen ene zaak van de tegenwoordigheid, maar voor de toekomst. Het is een tijdelijke voorbereiding voor een eeuwige zaligheid, een voorbereiding, die soms uiterst zwaar en hard is, maar die door de hoop van de heerlijkheid verlicht, verzacht wordt. Doch neem de hoop van de heerlijkheid weg, en laat de tegenwoordigheid alleen voor de Christen over, dan wordt zijn toestand de ellendigste der wereld; want vooreerst paait hij dan zichzelf met ene leugen, en ten andere berokkent hij zich moeilijkheden voor anderen, die hij had kunnen vermijden. Ook zijn dan de gestorvenen in Christus, in plaats van bij Christus en daarmee behouden, niet bij Christus en verloren, want alsdan zijn zij gestorven niet als verlosten, maar als zondaren, wie als zodanig alleen het oordeel wacht. Maar nu, Christus is opgewekt uit de doden. Het is alsof Paulus zich opheft van onder ene zwaarte, en de vleugelen uitstrekt naar de hemel. De redenering van Paulus wordt hier tot poëzie en muziek. Niets is zekerder, (wil hij zeggen) dan dat Christus is opgestaan, en hiermee worden al de drogredenen van de dwalenden als spinragdraden verscheurd. En is de eersteling geworden dergenen, die ontslapen zijn. Is Christus de eersteling, zo kan Hij niet alleen blijven. Gij weet, de eersteling duidt het begin van de volle oogst aan. Op de eerste Zondag na Pasen werden de groene aren in de tempel gebracht; op Pinksterdag de vroegrijpe vruchten, en op het Loofhuttenfeest de laatste vruchten, en daarmee de volheid van de oogst. Want omdat de dood door een mens is, zo is ook de opstanding van de doden door een mens; want gelijk zij allen in Adam sterven, alzo zullen zij ook in Christus allen levend gemaakt worden. Christus is niet de eenling uit de doden, maar de eersteling. Hij staat niet op zichzelf, maar in onafscheidelijk verband met de mens, wiens natuur Hij heeft aangenomen. Hij leeft niet meer zichzelf, noch sterft zichzelf, noch staat zichzelf weer op, maar als tweede hoofd van het

tweede menselijk geslacht, als tweede Adam. De dood van de mens heeft zijn begin en voortgang uit een mens, de opstanding uit de dood heeft zijn begin en voortgang ook uit een mens, die daarmee zoveel hoger staat als het leven boven de dood. Nu is Christus wel het Hoofd der gemeente, zodat al de zijnen, zo als wij dadelijk horen zullen, in Hem de opstanding ten leven hebben, maar Hij is ook tegelijk het Hoofd van alle overheid en macht (Colossenzen 2:10). Het Hoofd boven alle dingen, wie de Vader alle dingen onderworpen heeft, (Efeziërs 1:20-23) dus ook over al de vijanden Gods, over al het ongoddelijke en over al de goddelozen, zo als wij ook dadelijk zullen horen. Was Christus alleen het Hoofd van de gemeente, wij zouden hieruit moeten afleiden, dat de opstanding uit de doden in Christus alleen de rechtvaardigen geldt; doch nu de heerschappij van Christus ook over de onrechtvaardigen gaat (over alle macht van de wereld, van de satans), zo volgt hieruit noodzakelijk ook ene opstanding der onrechtvaardigen (Handelingen 24:15), omdat God een dag gesteld heeft, op welke Hij de aardbodem rechtvaardiglijk oordelen zal door ene man, (een mens) Christus. Hierop grondt de apostel nu de noodzakelijkheid van de prediking van de Evangelies, opdat nu alle mensen alom zich zouden bekeren (Handelingen 17:30-31). En inderdaad, sterker drangreden tot bekering is niet denkbaar. Bleef de goddeloze in de dood, hij zou zich kunnen troosten met de ellendigen troost, waarmee zich zo vele goddelozen troosten, dat de dood het einde is van alle leven, dat er geen rekenschap gevorderd wordt, geen straf meer te lijden is; doch nu staat achter het woord dood het nog vreselijker woord, het oordeel: Het is de mens gezet eenmaal te sterven en daarna het oordeel (Hebreeën 10:27). De onrechtvaardigen, in dat oordeel veroordeeld, zullen dan ook de dood zoeken zonder hem te kunnen vinden, uitroepende tot de bergen en tot de steenrotsen: Valt op ons, en verbergt ons voor het aangezicht degene, die op de troon zit, en van de toorn des Lams; want de grote dag zijns toorns is gekomen, en wie kan bestaan? Openbaring 6.16,17. Is het wonder dat wij ook hier met de apostel Paulus zeggen (2 Corinthiers 5.11): Wij dan, wetende de schrik des Heeren, bewegen de mensen tot het geloof. Ja, alleen tot het geloof moet de schrik ons leiden. God heeft het Sinaï van zijn heiligheid op de aarde gevestigd, maar ook het Golgotha van zijn genade. Hij heeft ons de dood gegeven in Adam, omdat deze gezondigd had, maar Hij heeft ons ook de opstanding uit de dood gegeven in zijn Zoon, omdat deze de zonde verzoend heeft. O dat wij ons dan haasten om onzes leven wil, om te ontvlieden uit Sodom en behouden te zijn in Zoar, als wij nog niet in Zoar zijn; want op de weg er heen kan ons nog veel noodlottigs gebeuren. Al de doden zullen dus opstaan. Maar een ieder in zijn orde: de eersteling Christus, daarna die van Christus zijn, in zijn toekomst. De opstanding van Christus is de eerste opstanding, die van de rechtvaardigen; over deze heeft de tweede dood geen macht (Openbaring 2:10, 2:26). En wat is de tweede dood? Het eindoordeel, het eeuwig oordeel, het geworpen worden van de goddelozen met de duivel en zijne engelen in de poel, die daar brandt van vuur en sulfer (Openbaring 20:10, 21:8). Met de wederkomst van Christus zal de eerste opstanding, die van de rechtvaardigen, plaats hebben. Nu is er groot verschil in de voorstelling van de tijdsorde van deze opstanding: of zij in het begin of na 's Heeren wederkomst zal plaats hebben. De eerste opstanding is, volgens Openbaring 20:5, het regeren met Christus duizend jaren. Wij kunnen begrijpen hoe Paulus verlangde aan die heerlijke opstanding deel te hebben (Filippenzen 3:10-11), en het komt ons voor, dat wij de Schrift geweld aandoen, wanneer wij die duizend jaren niet voor een werkelijk bepaalde tijd, maar voor ene zinnebeeldige manier van spreken houden. Want wat wordt er dan door dit zinnebeeld te kennen gegeven? Men kan er niets redelijks voor opgeven, en een zinnebeeld zonder de aanduiding van iets wezenlijks heeft geen zin. Christus de eersteling zijnde uit de doden, zo is daarmee het veld des Heeren gezegend en geheiligd, en hierop rust de zekerheid van onze persoonlijke opstanding. De gemeente is het lichaam van Christus. Christus het Hoofd, na het Hoofd staat het lichaam van Christus op. De Schrift neemt de tussenruimte van tijd niet in aanmerking. Er is hier alleen sprake van de volgorde van de opstandingen. Zo hebben de Joden ook in hun leer deze vaste stelling: Als de Messias komt,

staan de rechtvaardigen op. Daarna zal het einde zijn, dat is het einde des tijds en daarmee de algemene opstanding; alsdan begint voor de mens die bedeling, welke geen einde heeft, die van de eeuwigheid. En wanneer zal dat einde zijn en dat begin? Wanneer Hij het koninkrijk aan God en de Vader zal overgegeven hebben, wanneer Hij zal te niet gedaan hebben alle heerschappij en alle macht en kracht; want Hij moet als koning heersen, totdat Hij al de vijanden onder zijn voeten zal gelegd hebben. De laatste vijand, die te niet gedaan wordt, is de dood. Want Hij heeft alle dingen zijn voeten onderworpen. Doch wanneer Hij zegt, dat Hem alle dingen onderworpen zijn, zo is het openbaar, dat Hij uitgenomen wordt, die Hem alle dingen onderworpen heeft. En wanneer Hem alle dingen zullen onderworpen zijn, dan zal ook de Zoon zelf onderworpen worden die, die Hem alle dingen onderworpen heeft, opdat God zij alles in allen. Wij vragen: hoe zijn deze woorden overeen te brengen met die van de profetie van Daniël (Daniël 7:14) en die van de boodschap van de engel aan Maria (Lukas 2:32-33): Deze zal groot zijn, en de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden, en God de Heer zal Hem de troon van zijn vader David geven, en Hij zal over het huis Jakob's koning zijn in van de eeuwigheid, en zijns koningrijks zal geen einde zijn. Wij hebben straks gezien, dat Christus niet alleen door de Vader tot Hoofd is gesteld van zijn gemeente, maar ook tot Hoofd boven alle overheid en macht en heerschappij en allen naam, die genaamd wordt, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomende; dat de Vader Hem alle dingen onderworpen heeft, door na zijn opstanding uit de dood in zijn hemelvaart tot Hem te zeggen: Zit aan mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden zal gezet hebben tot ene voetbank uwer voeten. Efeziërs 1:20-23, Psalm 110:1. Hieruit blijkt, dat het koningrijk, in onze tekst door Paulus bedoeld, de heerschappij van Christus is bepaald over de vijanden Gods, en dat wanneer deze zullen te niet gedaan zijn, dit koningschap voor Christus ophoudt en ophouden moet, terwijl zijn koningschap als het Hoofd van de gemeente niet ophoudt, en niet ophouden kan, omdat Christus zijn menselijke natuur niet weer aflegt, maar in eeuwigheid behoudt, en daarmee zijn onafscheidelijke betrekking tot zijn lichaam, de gemeente. Om duidelijk te zijn, moeten wij de wereldregering van Christus onderscheiden van zijn gemeente-regering. De eerste was Hem door de Vader tijdelijk gegeven, de laatste was Hem door de Vader als een persoonlijk erfgoed gegeven. Mij is alle macht gegeven in hemel en op aarde, zeide de Heer bij zijn hemelvaart. Ook zei Hij, Johannes 5.22: Ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft al het oordeel de Zoon gegeven. Daartoe plaatste de Vader de Zoon op zijn troon, aan zijn rechterhand, als zijn medebestuurder, om door Hem al de vijanden Gods aan Hem, de Zoon, te onderwerpen, opdat in de naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in de hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere zij tot heerlijkheid Gods des Vaders, Filippenzen 2:9-11. Deze troon, deze regering is onderscheiden van zijn eigen troon, zijn eigen regering over de zijnen, Hem door de Vader gegeven, naar zijn eigen Woord (Openbaring 3:21): Die overwint, Ik zal hem geven te zitten met Mij in mijne troon, gelijk als Ik overwonnen heb, en ben gezeten met mijn Vader in zijn troon. Aan des Heeren koningschap over het huis Jakob's, dat al de gelovigen in zich opneemt, zal dus geen einde zijn, maar wel aan het koningschap over alle dingen, dat is over het heelal, als al de vijanden Gods zullen zijn te niet gedaan; en bepaald daartoe was de Zoon door de Vader alle macht gegeven in hemel en op aarde, en zo zal de Zoon zelf onderworpen zijn. Die, die Hem alle dingen onderworpen heeft. En wel verre dat dit ene vernedering zou zijn voor de Zoon, ligt daarin juist zijn hoogste verhoging, omdat het de kroon is van zijn gehoorzaamheid jegens de Vader tot in de dood, de dood des kruises niet alleen, maar tot op de troon van de hoogste majesteit. Immers geschiedt dit ook dan tot heerlijkheid des Vaders, waarin dan ook alles moet eindigen. De Zoon onderschikt zich aan de Vader, Hij ordent zich als de Zoon onder de Vader, en dit alles geschiedt in en door de Heilige Geest; want de Heilige Geest is de onmiddellijke gemeenschap van God en het redelijk schepsel. De Zoon legt, zo als wij zeiden, zijne mensheid niet weer af, maar Hij blijft het Hoofd van de geestelijke mensheid, en herhaalt hiermee in de hoogste zin het

woord, dat Hij eens gezegd heeft: De Vader is meerder dan Ik; en omdat Hij vrijwillig, om de wille van de zaligheid van de zijnen, eenmaal des Vaders troon verliet, om voor de zijnen te lijden en te sterven, nu, na daarop geplaatst te zijn, om al hun vijanden te niet te doen, van de Vaders troon andermaal verlaat, om zich te plaatsen op zijn Godmenselijke troon met al de zijnen naast Hem, opdat God zij alles in allen; opdat de volstrekt Goddelijke natuur niet alleen zij in Hem, als de eeuwige Zoon, maar ook in al de zijnen, als de uit de zondaren aangenomen zonen en dochters des Allerhoogsten, in Hem, en door Hem. Alsdan zal het Woord vervuld worden, door de Zoon zelf gebede vóór het brengen van zijn offerande (Johannes 17:20-23): Ik bid niet alleen voor dezen, maar ook voor degenen, die door hun woord in Mij geloven zullen, opdat zij allen één zijn, gelijkerwijs Gij Vader in Mij, en Ik in U, dat ook zij in ons één zijn, opdat de wereld gelove dat Gij Mij gezonden hebt. En Ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij én zijn, gelijk als wij één zijn. Ik in hen, en Gij in Mij, opdat zij volmaakt zijn in één. Thans is God nog niet alles in allen; want zolang de zonde en de dood bestaan, kan erin Christus gene onmiddellijke gemeenschap met de Vader plaats hebben, gelijk de Zoon met de Vader heeft. Eerst moet de laatste vijand zijn te niet gedaan, en deze is de dood. De dood is het laatste gevolg der zonde. De zonde gaat vooraf, de dood volgt. De zonde is door Christus te niet gedaan voor ons, ook de dood voor Christus en voor ons, maar voor ons innerlijk en naar de geest; want de opstanding van de doden moet voor ons nog plaats hebben; voor Hem uiterlijk en werkelijk, volkomen, want Hij is opgestaan uit de doden. Daarom is de opstanding van de doden voor ons, die niet blijven voortleven, maar sterven, van zulk een hoog gewicht. Sterft de mens naar het lichaam voor eeuwig, waar blijft dan de verlossing door Christus van de dood? Dan heeft immers de dood ene eeuwige en daarmee onverbreekbare macht over de mens, althans naar zijn lichaam, waarin God hem tot een mens geschapen heeft. Alleen de opstanding van dat lichaam maakt die doodsmacht tijdelijk en verbrekelijk, en herstelt de mens in zijn oorspronkelijke natuur, als schepsel Gods. De opstanding des lichaams is dus de dood van de dood. Anders, wat zullen zij doen, die voor de doden gedoopt worden, indien de doden geheel niet opgewekt worden? Waarom worden zij voor de doden ook gedoopt? Deze plaats is duister, omdat zij schijnt te zien op ene gewoonte onder de eerste Christenen, die ons niet bekend is. Het komt mij echter voor, dat zij duidelijk genoeg is, als men het dopen voor de doden zinnebeeldig opvat van het martelaarschap, de bloeddoop, zodat de apostel bedoelt te zeggen: Ingeval de doden niet opstaan, wat dwaasheid doen dan zij, die de doop ondergaan in het gezicht van de marteldood. En waarom worden zij gedoopt ook dan, als zij om hun doop zich werkelijk ten dode zien overgegeven. Zal iemand zich opofferen om tot de doden, die dood blijven, te behoren? Ge ontneemt hiermee aan het lijden en sterven om van de Heeren wil alle waarde en betekenis. Waarom zijn ook wij alle uur in gevaar? De apostel neemt zich met zijn medegenoten tot voorbeelden van het doelloze van enige opoffering om des Evangelie's wil, indien er geen hoop van de opstanding na de dood is. Ik sterf allen dag, hetwelk ik betuig bij onze roem, die ik heb in Christus Jezus, onze Heer. Van zichzelf zegt Paulus, dat hij alle dagen niet alleen in levensgevaar, maar ook in zijn gedachten als alle dagen stervende is; doch dit is niet zijn droefheid, maar zijn vreugd, zijn roem in Christus, in wie zijn opstanding zeker is, en waarom hij alle lijden voor Hem zich tot ene eer rekent. Zo ik naar de mens tegen de beesten gevochten heb te Efeze, wat nuttigheid is het mij, indien de doden niet opgewekt worden? Laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij. Naar de mens, is zinnebeeldig. Zo noemt ook Paulus de goddeloze Christenen kwade beesten. Titus 1:12. Het oproer tegen Paulus, tijdens zijn verblijf te Efeze hem door Demetrius berokkend, vergelijkt hij met een gevecht met de wilde beesten; en dit was niet te veel gezegd, want zulk een oproer van geheel ene stad had zijn gelijkheid niet in de heidenwereld; alleen het laatste oproer te Jeruzalem, waarbij Paulus gevangen genomen werd en gevangen bleef, kan hiermee in vergelijking komen. Dwaalt niet. Kwade samensprekingen verderven goede zeden. Uit kwade woorden komen kwade daden. Hoevelen die, omdat zij geen verwachting hadden uit de dood,

tot leuze hebben genomen: Laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij! zijn daardoor overgegaan tot ene losbandigheid, die tot de grootste zonden leidt. Waakt op rechtvaardiglijk, en zondigt niet. Want sommigen hebben de kennis Gods niet. Ik zeg het u tot schaamte. Altijd komt de apostel terug op de voorgewende kennis van de Corinthische gemeente. Hij maakt uitzonderingen, maar toch, hij zegt het van de gehele gemeente tot ene beschaming, dat er sommigen onder hen kunnen zijn, die de rechte, de goddelijke kennis niet hebben, en daarmee dwalingen voortbrengen en in zonden vervallen. De gemeente sluimerde bij deze dwalingen en zonden, zij moest opwaken als rechtvaardigen en niet zondigen. Maar, zal iemand zeggen: Hoe zullen de doden opgewekt worden, en met hoedanig een lichaam zullen zij komen? De apostel, de waarheid en zekerheid van de opstanding der doden aangewezen hebbende, geeft nu nog ene alleruitnemendste aanwijzing van de aard van deze opstanding. Hij ontleent daartoe beelden aan de natuur, die de zaak in het helderst licht stellen. Met de woorden: Met hoedanig een lichaam zullen zij komen? stelt hij, dat wel de afgestorvenen leven naar de geest, maar dat zij eenmaal, in de opstanding der doden, weer met het lichaam bekleed worden. Met welk lichaam? Met hetzelfde lichaam, dat hun in het sterven ontnomen en in het graf gelegd is? Neen, dat kan alleen van Christus verwacht worden, omdat Hij als de Heilige ook naar het lichaam het verderf niet kan zien maar niet van ons, wier dode lichamen zich ontbinden. Daarom zegt de Apostel alleen met betrekking tot onze opstanding: Gij dwaas! Hetgeen gij zaait, wordt niet levend, tenzij dat het gestorven zij. Het is bijzonder in de plantenwereld een wet van de natuur, dat het zaad in de aarde sterven, verderven moet, zal de levende kiem, die erin ligt, zich kunnen ontwikkelen tot ene nieuwe plant. Bijzonder de aardvrucht en het graan zijn hiervan de treffendste bewijzen, want deze gezaaid zijnde in hun zaad, brengen niet alleen zichzelf, maar vermenigvuldigd voort. Daarom nam de Heer tot beeld van de noodzakelijkheid zijns vrijwilligen doods, ook de graankorrel, in de woorden Johannes 12:24: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Indien het tarwegraan in de aarde niet valt en sterft, zo blijft hetzelve alleen; maar indien het sterft, zo brengt het veel vrucht voort. Wat in de natuur voor de plantenwereld ene wet is, dat is nu ook voor het lichaam van de mens door de zonde tot een wet geworden, op welke God alleen uitzonderingen kan maken zoals Hij in Henoch en Elia gedaan heeft dat het lichaam sterven en verderven moet, zal het weer levend worden. Wij zien dat niet en kunnen dat niet zien, zo als wij dat in de graankorrel zien, doch het is niet minder waarachtig, omdat God het gezegd heeft. En hetgeen gij zaait, daarvan zaait gij het lichaam niet, dat worden zal, maar een bloot graan, naar het voorvalt, van tarwe, of van enig van de andere granen; maar God geeft hetzelve een lichaam, gelijk Hij wil. Door een zaadkorrel te zaaien, brengt gij niet een gelijke zaadkorrel voort, maar een ander gewas, een halm en daaraan een aar, en in die aar een menigte nieuwe graankorrels. Dus staat uw enig zaadkorreltje weer op in ene verhoogde, verheerlijkte gedaante, zo als God dat naar zijn aanbiddelijke wil vastgesteld heeft. En aan een ieder zaad zijn eigen lichaam. Deze verheerlijkte gedaante van de gezaaide eenvoudige zaadkorrel neemt echter niet weg, dat elke zaadkorrel wederom zijn eigen gedaante voortbrengt. Het tarwegraan brengt geen rogge of gerst, maar weer tarwe voort, en zo met alle soort van granen, allen brengen zichzelf weer voort. Er is iets, dat het lichaam tot ons lichaam maakt, iets geestelijks, niet door ons te vatten, maar dat er zijn moet, en dat God alleen kent. Nu is ons lichaam de uitdrukking van ons wezen. In een ander dan ons eigen lichaam zouden wij niet passen. Het nieuwe lichaam zal dus door de tussenkomst Gods van ons innerlijk eigen wezen uitgaan en ons passen. Reeds op aarde is de stofwisseling van ons lichaam zo groot, dat wij als man een geheel ander lichaam schijnen te hebben, dan wij als kind hadden, en toch is het voor ons en anderen hetzelfde lichaam. Niet dezelfde stof maakt het lichaam tot ons lichaam, maar de geest in ons. Waarschijnlijk zal dus, door tussenkomst van Gods almacht, uit onze geest ons opstandingslichaam uitgaan. Immers het lichaam lost zich niet op in geest, maar de geest (het leven) belichaamt zich, geeft zichzelf een vorm in alle natuurlijke verschijnselen. Zo is, bijvoorbeeld, de gedachte geest in ons. Om haar uit te drukken geeft de geest u het woord, dat is

iets lichamelijks, en het schrift, dat is nog lichamelijker; en nu hebt gij de andere onzichtbare gedaante volmaakt zichtbaar als in een spiegel. Voorts draagt geheel de natuur het beeld, de indruk van de opstanding. De kapel is de rups, en toch niet hetzelfde lichaam, maar verheerlijkt. De graankorrel geeft echter hetzelfde lichaam terug, maar verheerlijkt; is dus duidelijker zinnebeeld, en wordt daarom door de Apostel met voorkeur gebezigd. Alle vlees is niet hetzelfde vlees; maar een ander is het vlees van de mensen, en een ander is het vlees van de beesten, en een ander van de vissen, en een ander van de vogelen. De apostel wil zeggen hoe velerlei soorten van lichamen, en toch zijn het allen lichamen, allen samengestelde werktuigen van het leven, dat God in zijn macht en wijsheid daaraan verbonden heeft; nochtans zijn en blijven zij van elkaar juist daardoor onderscheiden. En er zijn hemelse lichamen, en er zijn aardse lichamen. Niet alleen onder de bezintuigde schepselen is er verschil van lichaam, maar ook tussen de onbezintuigde hemelse en aardse lichamen. De zon is een geheel ander lichaam, dan de aarde. De zon is een lichtgevend lichaam, de aarde ene donkere planeet, en welk een verschil is er tussen de sterren des hemels en de bloemen van de velds! Maar ene andere is de heerlijkheid van de hemelse, en een andere van de aardse. Niet alleen dat de hemelse en aardse lichamen van elkaar verschillen in innerlijke en uiterlijke glans en heerlijkheid. Wat is het gezicht van de prachtige schoonheid van de aarde, van haar bergen en valleien, van hare zeeën en stromen, van haar beemden en bossen, bij het gezicht in die werelden van glans en licht en schoonheid in het azuur, ja wat is het liefste groen van de aarde bij het verrukkelijk blauw des hemels? En om ons tot de hemelse lichamen zelf te bepalen, welk verschil is er onderling ook tussen deze. Een andere is de heerlijkheid van de zon, en ene andere is de heerlijkheid van de maan, en ene andere is de heerlijkheid van de sterren; want de ene ster verschilt van de andere in heerlijkheid. Het heeft Gode behaagd om zijn oneindigheid te openbaren in de meest mogelijke verscheidenheid. Alle schepsel draagt in zijn lichaam zijn begrenzing in zich, want het lichaam is de begrenzing van het leven, hetzij van de natuur of van de geestes. Ons lichaam heeft zijn grens in het leven der natuur, het leeft uit het leven Gods in de natuur, neemt toe, neemt af en sterft als alle aardse verschijnselen. Onze geest heeft zijn grens in het lichaam, hij kan niets werken dan waartoe het lichaam hem werking verleent; hij kan niet denken zonder hersenen, niet zien zonder ogen, en zo met alle vermogens; en als het lichaam uitgeleefd heeft, dan moet de geest er geheel van scheiden. Dus alles heeft zijn grenzen en moet het hebben, want alleen God heeft geen grenzen, en is daarmee oneindig boven alle schepsel. Daarom is het stelsel van Spinoza en van al de Pantheïsten zo Godonterend, daar het God en het schepsel verenigt in de woorden: "God is alles en alles is God." Doch nu welk ene vermenigvuldigde heerlijkheid spreidde God in de verscheidenheid van de schepselen ten toon. Ja, niet alleen zon en maan en sterren hebben ieder een andere heerlijkheid te tonen, maar ook welk een verschil in heerlijkheid van de sterren onderling, zodat de sterrenkundigen ze onderscheiden in grootte en licht, in sterren van de eerste en tweede en meerdere rangen. En hoe weinig sterren zijn tot die rangverdeling nabij genoeg zichtbaar! En deze verscheidenheid van de heerlijkheid gaat zo ver, dat wij in de regenboog en door het prisma de eenvoudige witte lichtstraal zien gebroken in een zevental prachtige kleuren, die weer onderling door elkaar in talloze lichtschakering worden gebroken, zoals wij bij een op- en ondergaan van de zon aan de ligt bewolkte hemel meermalen in onbeschrijfbare pracht aanschouwen. Alzo zal ook de opstanding van de doden zijn. De apostel spreekt nu uitsluitend van de opstanding van de rechtvaardigen; die van de onrechtvaardigen laat hij geheel onaangeroerd. Gode heeft zich de bijzonderheden te deze opzichte voorbehouden, en wij moeten ons dus onthouden van het bijzondere van het algemeen, dat ons hiervan gezegd is. Dat de Heilige Geest alleen hem doet spreken van de opstanding van de rechtvaardigen, is duidelijk in dit zijn eerste woord. Wie toch durft op eigen gezag zeggen: alzo zal de opstanding der doden zijn. God kan alleen zeggen: zo is het, de mens kan alleen zeggen: "zo stel ik het mij voor." En nu weten wij uit des apostels verordeningen, ten opzichte van de huishoudelijke belangen van de gemeente, hoe omzichtig hij was, om zijn voorstelling

van de zaak, van het bepaald gebod, hem door de Heer ingegeven, te onderscheiden. Het lichaam wordt gezaaid in verderfelijkheid, het wordt opgewekt in onverderfelijkheid. Velen hebben tegen het woord opstanding des vlezes, en willen alleen die des lichaams behouden, omdat de apostel zelf later zegt, dat vlees en bloed het koninkrijk van God niet beërven zullen; doch dit wil zeggen, dat wij, zo als wij nu zijn, zonder ene verandering te ondergaan, niet ten hemel kunnen ingaan. Wij weten natuurlijk niets van de gesteldheid van het lichaam der opstanding, doch zouden wij gedacht hebben, dat het verheerlijkte lichaam des Heeren nog aardse spijs kon gebruiken? En toch at Hij na zijn opstanding voor de ogen zijner discipelen een stuk gebraden vis en honigraat, en zei Hij tot zijn verschrikte discipelen, die meenden een geest te zien: Ziet mijn handen en mijn voeten, want Ik ben het zelf; tast Mij aan en ziet, want een geest heeft geen vlees en benen, gelijk gij ziet, dat Ik heb (Lukas 24:37-43). Wij kunnen, ja mogen dus niets tegen de benaming opstanding of verrijzenis des vlezes hebben. Immers Paulus zegt duidelijk in onze tekst, dat hetgeen nu verderfelijk is, in de opstanding de onverderfelijkheid zal aandoen. Trouwens wat zou een menselijk lichaam zijn zonder vlees en bloed? Het wordt gezaaid in oneer, het wordt opgewekt in heerlijkheid. Kan er groter oneer zijn voor het lichaam dan de lelijkheid, de misvormdheid, de verminktheid, de ontzenuwende ziekte, de walgelijke kwaal, en eindelijk de ontzieling, die het tot een afschuwelijk lijk maakt, dat men binnen enige dagen uit zijn huis moet verwijderen, om er niet dodelijk door besmet te worden. Doch al dat zondige, onreine, gebrekkige blijft in het graf, en in al wat heerlijk is, staat het op. Zullen wij dus niet blij zijn, als wij het lichaam des doods, zo als het nu is, uitgetrokken, en het verheerlijkt lichaam, zo als het dan zal zijn, aangetrokken zullen hebben? Of is het ons niet ten hoogste aangenaam, wanneer wij onze onreine reiskledеren afleggen, en daarvoor onze reine kleren aantrekken? Het wordt gezaaid in zwakheid, het wordt opgewekt in kracht. ls er iets zwakker, tederder, brozer dan ons lichaam, dat geen dag kan arbeiden zonder vermoeid te worden en in de nachtrust herstel van kracht te zoeken? En wat is de ouderdom zwak vergeleken bij de jeugd en de volwassen leeftijd. Doch niet alleen natuurlijk, maar ook zedelijk en geestelijk is het lichaam zwak. Zelfs van de Heilige naar lichaam, ziel en geest wordt gezegd, dat Hij gekruisigd is in zwakheid, 2 Corinthiers 13.4. Doch Hij werd opgewekt in enkel kracht; en ook de lichamen van zijn heiligen zullen erin opgewekt worden. O al konden wij de onuitputtelijken rijkdom van de natuurschepping kennen, ook dan nog zouden wij enkel de sluier der tweede schepping kennen, welke daarachter ligt. Wij noemen slechts één zaak op, waardoor de tweede schepping zich onderscheidt van de eerste: Alsdan zal de mens niet meer kunnen vallen. Zeker, ook op aarde is de volharding van de heiligen, en zij is vast in Christus. In Adam kan men vallen en valt men, want Adam kon vallen en viel, en hoe zouden wij dan staande blijven? Maar in Christus kan men niet vallen, en valt men niet, want Christus kon niet vallen en viel niet, en hoe zou dan de Christen kunnen vallen, in de zin van afvallen of verloren gaan? Niemand kan ons rukken uit Jezus hand, ook wijzelf niet. Ook wij zijn als de kinderen, die zich graag losmaken van vaders of moeders hand, om in vrijheid zich te bewegen en te gaan waar zij willen, maar vader noch moeder laat ze los, wetende dat ze alleen daardoor veilig zijn op onbekende paden, al moeten zij die loswringende hand ook drukken en pijn doen. En wee ons ook, als wij onszelf uit Jezus hand konden losrukken, wij waren reeds lang verloren. Doch hoe heerlijk deze kracht zij in de tegenwoordigen tijd, zij is als geen kracht, als zwakheid tegenover de kracht, waarin wij weer zullen opstaan. Dan is alles werkelijkheid en genot van de werkelijkheid; dan zien wij ons boven elke mogelijkheid van vallen eindeloos verheven, en zij kan onmogelijk meer in onze gedachten opkomen. En hier? Hoe dikwijls komt in de gedachte van de gelovige op: Behoor ik wel tot de heiligen, tot de volhardenden? Kan ik wel de proef Gods doorstaan, dat ik in het geloof ben? En heeft niet Christus gezegd: Die volhardt tot de einde toe, die zal zalig worden. En ik ben nog niet aan het einde. Zeker moet het geloof al deze zwarigheden te boven komen, en komt het die te boven; maar in de opstanding heeft de volharding tot aan het einde plaats gehad, is de laatste proef Gods door genade zegevierend

doorgestaan staan wij gezaaiden in zwakheid, op in kracht. Een natuurlijk lichaam wordt er gezaaid, een geestelijk lichaam wordt er opgewekt. Ons tegenwoordig lichaam is uit de natuur geboren en draagt haar beeld van bestaan, ontwikkeling en vergankelijkheid. Het is aan haar wetten onderworpen; het geestelijk lichaam daarentegen staat niet meer onder de wetten van de natuur, van de noodzakelijkheid, maar onder die van de geest, van de vrijheid. Wat de geest van het lichaam van de opstanding begeert, kan het doen en doet het. Reeds zien wij dit in de Heer na zijn opstanding. Hij kon zichtbaar en onzichtbaar zijn bij zijn discipelen, zich kenbaar en onkennelijk maken, gelijk bij de Emmaüsgangers en aan het meer bij Tiberias. Ofschoon ook het geestelijk lichaam als zodanig zijne grenzen hebben moet en niet daar buiten, in het onbegrensde, oneindige kan treden, zo zijn die grenzen zo ver uitgestrekt als de hemel boven de aarde, zo als wij zien in de nederdaling van de engelen en de hemelvaart van de Heeren als in één ogenblik des tijds. Er is een natuurlijk en er is een geestelijk lichaam. Alzo is ook geschreven: De eerste mens, Adam, is geworden tot een levende ziel, de laatste Adam tot een levendmakende geest. Doch het geestelijke is niet eerst, maar het natuurlijke, daarna het geestelijke. De eerste mens is uit de aarde, aards, de tweede mens is de Heer uit de hemel. Dat er tweeërlei lichaam is (het natuurlijke en het geestelijke) heeft zijn grond in het groot verschil tussen de eerste of oude mens (Adam) en de tweede of nieuwe mens (Christus). Zij staan tegen elkaar over als de aarde tegenover de hemel, niet alleen naar hun oorsprong in zichzelf, maar in hun nageslacht. Hoedanig de aardse is, zodanig zijn ook de aardsen, en hoedanig de hemelse is, zodanig zijn ook de hemelsen. "Zo als de aardse stamvader is, zo zijn de aardse nakomelingen, en gelijk de hemelse stamvader is, zo zijn ook de uit Hem hemels geborenen." Hier ligt dan nu ook de grond van de volstrekte noodzakelijkheid van de wederopstanding van de gelovigen in het lichaam. Christus is opgestaan in het lichaam, en Hij is het Hoofd van de gemeente. Gesteld nu dat de rechtvaardigen niet in het vlees opstonden, maar alleen naar de geest zalig werden, welk ene gelijkvormigheid zou er dan zijn tussen het Hoofd en het lichaam van de gemeente? Dan zou immers de geestelijke mensheid ene geheel andere soort van mensheid zijn, dan die van Christus, en zou Christus niet de eersteling, maar de eenling onder zijn gemeente zijn. Gij voelt de ongerijmdheid van dit alles. De schijn zou treden in de plaats der waarheid. Zo dan, gelijk Christus is opgestaan zullen al de zijnen opstaan. En gelijkerwijs wij het beeld des aardsen gedragen hebben, alzo zullen wij ook het beeld des hemelsen dragen. "Gelijk wij door onze geboorte aardse mensen zijn, zo zullen wij door onze wedergeboorte, in de opstanding van de doden hemelse mensen zijn, en wel in onderscheiding van de engelen, beelddragers van Christus. Welk ene heerlijkheid zal dat zijn. Christus is het beeld des Vaders; wie Hem heeft gezien, heeft de Vader gezien. Hij is het afschijnsel van Gods heerlijkheid, het beeld des onzienlijken Gods, het uitgedrukte beeld zijner zelfstandigheid, en in de opstanding zullen al de zijnen ook in dit opzicht Hem gelijkvormig worden. Wel mogen wij ook hier wijzen op de vervulling van zijn gebed tot de Vader: Ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij één zijn, gelijk als wij één zijn. Doch dit zeg ik, broeders! dat vlees en bloed het koningrijk Gods niet beërven kunnen, en de verderfelijkheid beërft de onverderfelijkheid niet. Dat de apostel onder vlees en bloed de mens in zijn tegenwoordige toestand verstaat, lezen wij Galaten 1:16-17, alwaar hij zegt, dat hij, na door de Heer tot het apostelschap onder de heidenen geroepen te zijn, niet te rade is gegaan met vlees en bloed, althans niet terstond, dat hij niet is gegaan naar Jeruzalem tot degenen, die vóór hem apostelen waren, maar naar Arabië. Zo als wij thans zijn, zijn wij geschikt voor de aarde en de tijd, maar niet voor de hemel en de eeuwigheid. Men zou zeggen: dat spreekt wel vanzelf; doch de wegneming van Henoch en de opvaart van Elia zou sommigen tot het denkbeeld kunnen brengen, dat de verplaatsing van de aarde in de hemel alleen vereist werd om zalig te worden. Neen, zegt de apostel, de verderfelijkheid beërft de onverderfelijkheid niet, maar moet er door te niet gedaan worden. Ziet, ik zeg u ene verborgenheid: Wij zullen wel niet allen ontslapen, maar wij zullen allen veranderd worden, in een punt van de tijds, in een ogenblik, met de laatste bazuin; want de

bazuin zal slaan, en de doden zullen onverderfelijk opgewekt worden, en wij zullen veranderd worden; want dit verderfelijke moet onverderfelijkheid aandoen, en dit sterfelijke moet onsterfelijkheid aandoen. De apostel openbaart ons hier zeer belangrijke verborgenheden. Vooreerst, dat niet alle mensen zullen gestorven zijn, wanneer de opstanding van de doden geschieden zal, zodat de dood eigenlijk ene toevalligheid is; wij kunnen sterven en niet sterven. Wij kunnen tot de heerlijkheid komen, of de heerlijkheid komt tot ons. In ieder geval is de dood geen strijd meer, maar ene overwonnen zaak. In Christus staat niet de dood, maar het leven op de voorgrond. Ten anderen vernemen wij, dat de alsdan nog levende gelovigen ene ogenblikkelijke verandering zullen ondergaan, waardoor zij, evenals met Henoch en Elia plaats had, zonder te sterven de zaligheid en heerlijkheid zullen deelachtig worden. Ik zeg de zaligheid én heerlijkheid, want de opstanding uit de dood staat in het allernauwst verband met de heerlijkheid van de gezaligden. Deze zijn terstond na de dood, buiten het lichaam, bij Jezus en zalig, hebbende in de hemel een gebouw niet met handen gemaakt, maar van eeuwige duur, waarin zij wachten op hun hoogste verheerlijking, door het overkleed worden met hun verheerlijkt lichaam door de opstanding uit de doden, waarin zij die nieuwe aarde beërven, op welke alleen gerechtigheid woont. De opstanding van de doden is de laatste handeling Gods, en zal dus de heerlijkste zijn voor de gelovigen. Deze verandering van de nog levenden zal gelijktijdig plaats hebben met de opstanding der doden, in een ogenblik, bij het slaan van de bazuin. De opstanding zal op eens geschieden, gelijk in ene aardbeving alles op eens geschiedt. Het zal dan zijn als bij de dood van de Heeren (Mattheus 27:51-53): De aarde zal beven, de steenrotsen zullen scheuren, en de graven zullen geopend worden, en die ontslapen zijn zullen opgewekt worden en uitgaan uit hun graven; daarbij zal de zee zich openen en ook haar doden teruggeven aan het leven van de eeuwigheid. Wij die leven. Dit kon Paulus zeggen, zolang hij leefde, hij wist niet, dat hij het niet beleven zou. Ook zegt hij: wij die leven, dat is, de samenvatting van de alsdan levenden. Wij zeggen ook: "in dit geval, zullen wij, Nederlanders, dat doen." Omdat wij een volk zijn. Zo is de gemeente een lichaam, en als leden hebben wij alles gemeen wat het lichaam al de verlopene eeuwen ondervond en al de volgende eeuwen ondervinden zal. De boom is dezelfde al vallen de bladeren ervan af. En wanneer dit verderfelijke zal onverderfelijkheid aangedaan hebben, en dit sterfelijke zal onsterfelijkheid aangedaan hebben, alsdan zal het woord geschieden: De dood is verslonden tot overwinning. Gij leest de profetie Jesaja 25:8, waarvan de volle vervulling alsdan zal gekomen zijn. En is nu de dood de laatste vijand, die te overwinnen was, zo is nu de voltooiing van het koninkrijk van God gekomen. Zolang de opstanding der doden nog niet heeft plaats gehad, heeft de dood nog macht, ja ene grote macht, want hij heeft alsdan nog de sleutels van het graf en bewaart er zijn doden, als de sterke, die zich zijn roof niet laat nemen, dan door de sterkste, dan door Christus, die gezegd heeft en zeggen kon (Openbaring 1.18): Ik ben dood geweest, en zie Ik ben levend in alle eeuwigheid, Amen. En Ik heb de sleutels van de hel en des doods. Doch Christus wacht op de troon des Vaders, om de graven met de sleutels te ontsluiten, totdat de laatste mens, die naar Gods raad geboren wordt, geboren zal zijn. Dood! waar is uw prikkel? Hel! waar is uw overwinning? Het woord hel betekent hier graf, dodenrijk. De Heer spreekt van allen, die in de graven zijn, dat is, die in het dodenrijk zijn. Deze uitroep vinden wij bij Hosea (Hosea 12:14) onder deze profetische bewoordingen: Ik zal hen van het geweld van de hel verlossen, Ik zal ze vrijmaken van de dood. O dood! waar zijn uw pestilentiën? Hel! waar is uw verderf? De prikkel nu des doods is de zonde, en de kracht van de zonde is de wet. De apostel verliest zich niet in deze triomfkreet, en blijft er niet bij staan; nee, van de hoogste poëzie daalt hij terstond weer terug tot het eenvoudigst proza, waarop het toch altijd het meest in deze wereld aankomt. In de hemel zullen wij niet anders kunnen dan juichen, want daar heeft alles zijne voltooiing verkregen; maar hier zijn wij nog in de strijd, en is er te midden van kreten van de zegepraal, op de ernst der zaak onophoudelijk te zien. De bitterheid des doods, zijne pestilentiën, zo als de Heer bij Hosea zegt, zijn prikkel, zo als Paulus die noemt, is de zonde. Was er geen zonde, de

dood zou die afgrijselijke en schrikwekkende gedaante niet hebben, die hij nu heeft; maar nu geeft de heilige wet van God aan de zonde haar verdoemende kracht. De wet levert ons over aan de dood en de dood aan het oordeel. Vreselijke toestand, als er geen uitkomst was; vreselijke strijd, als er geen overwinning was! Maar Gode zij dank, die ons de overwinning geeft door onze Heer Jezus Christus. In Christus verliest de zonde haar kracht, want Hij heeft er verzoening voor gevonden, en verliest de dood zijn prikkel. Want Christus heeft er de vrees voor het oordeel uit weggenomen, door onze dood te veranderen in een dood tot zaligheid, naar de geest onmiddellijk, en tot heerlijkheid ten uiterste dage. Moet hier niet enkel dank en lof voor uitvloeien uit onze harten tot God de Vader, die ons door zijne Zoon in de Heilige Geest deze overwinning gegeven heeft? Zeker, des Christens leven is ene gedurige dankzegging. Gelijk in de natuur voor het lichaam, zo heeft God voor de geest en het gemoed in de genade alles gegeven wat wij niet alleen behoeven, maar begeerlijk mogen achten; en zo kunnen wij zijn vraag: Ontbreekt u iets? niet anders beantwoorden dan met ons: Neen, Heere! Welnu, laat de bewustheid hiervan ons altijd klaarder en ene fontein in ons worden van ene eeuwige, altijd hoger stijgende dankbare wederliefde. Zo dan, mijn geliefde broeders! Zijt standvastig, onbeweeglijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weet, dat uw arbeid niet ijdel is in de Heer. Dit is de slotsom van des apostels redenering. De beloften Gods, de verwachtingen van de Christenen moeten hun sterkte zijn tot een onbeweeglijke standvastigheid in hun geloof, hoop en liefde, en in hun arbeid voor de Heer. Al is hun brood schijnbaar op het water geworpen, zij zullen het terugvinden na vele dagen. In Christus kan niets verloren gaan. Al schijnen al hun pogingen te mislukken, toch zal dit eenmaal blijken enkel schijn te zijn. In Christus is geen mislukking mogelijk, maar komt alles ten laatste tot zijn behoorlijk einde. Dit zien wij in de gelijkenis van het laatste oordeel. De Heer prijst zijn heiligen over dingen, waar zijzelf niet aan dachten, en zij dachten er niet aan, omdat ze niet anders konden doen, dan ze deden. Bij de Christen is het doen van goede werken zo natuurlijk als het vruchten voortbrengen aan de vruchtboom. Deze vermaning van de liefde geeft Paulus de overgang tot de aanbeveling van de collecte.

16:1 De collecte.

Aangaande nu de verzameling, die voor de heiligen geschiedt, gelijk als ik aan de gemeenten in Galatië verordend heb, doet ook gij alzo. Op elke eerste dag van de week legt een iegelijk van u iets bij zichzelf weg, vergaderende een schat, naar dat hij welvaren verkregen heeft; opdat de verzamelingen alsdan niet eerst geschieden, wanneer ik gekomen zal zijn. En wanneer ik daar zal gekomen zijn, zal ik hen, die gij zult bekwaam achten, door brieven zenden, om uw gave naar Jeruzalem over te dragen; en indien het van de moeite waardig mocht zijn, dat ik ook zelf reizen zou, zo zullen zij met mij reizen. De apostel eindigt ook deze brief gelijk hij die aan de Romeinen eindigde, met de gemeenschap van de heiligen, onder welke de collecte geen geringe plaats beslaat; en daarom begint Paulus er mee. Gij herinnert u, dat Paulus het verzoek van de apostelen te Jeruzalem, om onder de gemeenten uit de heidenen te zorgen voor de arme geloofsgenoten te Judea, die vanwege de vervolgingen aldaar veelvuldig waren, graag aannam en daarmee het diaconaatschap van Stefanus vervulde; en nu zien wij hier met welk ene wijsheid en liefde hij ook deze zaak behandelde. Inderdaad, Paulus was een man van orde, wiens lust het was te regelen en te besturen. Hij had in al de gemeenten in Galatië verordend, wat hij nu aan de Corinthische gemeente ook verzoekt te doen, en wel niet nu en dan, maar geregeld iedere eerste dag van de week, welke als de dag der opstanding des Heeren, de dag van de samenkomsten van de gemeente bij uitnemendheid was. Van deze gewoonte zijn onze Zondagse kerkgangen en collecten afkomstig. Paulus wilde een tijd uitsparen, die hem kostbaar was. Hij wenste, dat als hij persoonlijk kwam, om de collecte naar Judea over te maken, alles tot verzending gereed was. Deze verzending wilde hij door daartoe geschikte mannen uit de gemeente zelf doen plaats hebben, om daardoor buiten alle eigen verantwoordelijkheid te zijn. Was de collecte echter van dat gewicht, dat het van de moeite loonde, dat hijzelf die overbracht, dan zou hij dit nog niet alleen willen doen, maar vergezeld van de broeders. Gij ziet hoe nauwgezet van geweten Paulus was, om zelfs de mogelijkheid van de gedachte van oneerlijkheid aan zijn zijde te voorkomen. Wel mocht hij voor Felix en de Joodse overheden toen tegenwoordig zeggen: Hierin oefen ik mijzelf, om altijd een onergerlijk geweten te hebben bij God en de mensen (Handelingen 24.16). Dat overigens Paulus door zijn zeggen: indien het van de moeite waardig mocht zijn, dat ik ook zelf reizen zou, zo zullen zij met mij reizen, ene krachtige steun was om de collecte mild te doen zijn, behoeft niet gezegd te worden. Wie zou graag een Paulus in diens verwachting willen teleurstellen? Intussen hij heeft zijn belofte niet kunnen vervullen, hij is eerst later, na het schrijven van nog een tweede brief, te Corinthe teruggekeerd. Doch ik zal tot u komen, wanneer ik Macedonië zal doorgegaan zijn (want ik zal door Macedonië gaan), en ik zal mogelijk bij u blijven of ook overwinteren, opdat gij mij moogt geleiden, waar ik zal heenreizen; want ik wil u nu niet zien in het voorbijgaan, maar ik hoop enige tijd bij u te blijven, indien het de Heer zal toelaten. Paulus zou niet terstond komen, om tijd te geven tot het bijeenbrengen van de collecte, maar over Macedonië, dat ook plaats heeft gehad toen Paulus van Efeze door het oproer daaruit verdreven naar Macedonië reisde, en daarna drie maanden in Griekenland vertoefde, waaronder wij ook Achaje en bij name Corinthe verstaan moeten (Handelingen 20.1-3). Maar ik zal te Efeze blijven tot de pinksterdag; want mij is ene grote en krachtige deur geopend en er zijn vele tegenstanders. Ziedaar de held, die niet de tegenstanders telt, maar alleen ziet op de overwinning. Het gaat ook altijd in de kerk te samen: waar veel geestelijke beweging is ten goede, is ook veel beweging ten kwade; doch nu de strijd eenmaal bestaat, en er zonder volstandig te strijden geen overwinning mogelijk is, moet ons op geestelijk gebied de felste strijd liever zijn dan de stilste vrede. Zo nu Timotheus komt, ziet, dat hij buiten vreze bij u zij, want hij werkt het werk des Heeren, gelijk als ik. Intussen zou hij Timotheus zenden, zo als hij reeds gezegd had (1 Corinthiers 4.17) om hen indachtig te maken zijn wegen, die in Christus zijn, gelijk Paulus alom in alle gemeenten leerde. Aldaar noemt Paulus Timotheus zijn lieve en getrouwe zoon in de Heer. En zo kunnen wij begrijpen, dat Paulus hem thans hier van de gemeente aanbeveelt met al de liefde, die hem eigen

is. Dat hem dan niemand verachte van wege zijn jonkheid. 1 Timotheus 4.12. Maar geleidt hem in vrede, opdat hij tot mij kome; want ik verwacht hem met de broederen. Paulus heeft Timotheus niet alleen naar Corinthe willen laten gaan, maar hem doen vergezellen door enige broeders. Dit was nodig om van zijn jonkheid wil, en omdat Paulus voor hem meer bezorgd was dan voor een ander. Handelingen 19.22 zien wij hem bij zijn zending door Paulus van Macedonië, Erastus toegevoegd. En wat aangaat Apollos, de broeder, ik heb hem zeer gebeden, dat hij met de broeders tot u komen zou; maar het was ganselijk zijn wil niet, dat hij nu zou komen, doch hij zal komen, wanneer het hem welgelegen zal zijn. Wij kennen de beweegredenen niet van Apollos, om aan het dringend verzoek van Paulus niet te voldoen, en daarom kunnen wij er ook niet juist over oordelen. Kennelijk was het doel van Paulus met de zending van Titus met andere broeders naar Corinthe, om de ongeregeldheden in de gemeente tegen te gaan, en daar Apollos er mee in betrokken was, omdat men ook hem tot een partijhoofd gemaakt had, zo is het wel te denken, dat Apollos zich, althans voor het tegenwoordige, buiten deze zaak heeft willen houden. Hij schijnt van een zelfstandig karakter te zijn geweest, en men ziet het meermalen dat twee grote mannen, ook al zijn zij beide dienaren des Heeren, niet te dicht bij elkaar kunnen staan. Verschil van karakter geeft ligt verschil van inzicht, en zo gaat ieder liefst zijn eigen weg. Wij hebben dit vroeger gezien tussen Paulus en Barnabas, en zien het nu tussen Paulus en Apollos. Daarom zal geen veldheer twee even bekwame officieren aan elkander onderschikken, maar ze op enige afstand van elkaar plaatsen, opdat ze zelfstandig kunnen werken. Bij elkaar zou het leven er uitgaan en dat moet erin blijven. Waakt, staat in het geloof, houdt u mannelijk, zijt sterk. De manhaftigheid is het sieraad van de Christen. Heeft Christus ons de macht gegeven om op slangen en schorpioenen te treden en over alle macht des vijands, hoe zouden wij ons dan lafhartig buigen voor de machten van de wereld? En toch hoeveel wordt dat gedaan! Wij hebben maar te zien op onze eerste en tweede kamer. Daar zitten de mannen van het geweld, van het geld, van de adel des lands, mannen van geboorte, van naam, in brede getale, en bedenken niet de dingen, die boven zijn, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods, maar de dingen, die beneden zijn, enkel aardse belangen beogende, zonder het oog tegelijk op te heffen tot Hem, wie alle macht gegeven is in de hemel niet alleen, maar ook op de aarde, en die de Koning is aller koningen en de Heer aller heren; en daar tegenover staan enkele mannen van goeden wil niet alleen voor de belangen des lands, maar ook voor die van Christus in kerk en school, in huisgezin en maatschappij; zij staan daar tegenover de geweldhebbers van de eeuw, die hoog gezeten in hun kracht en gerust in hun macht, met een smalend glimlachje neerzien op die eenlingen in de wereld, die geen steun buiten zich hebben en hun redevoeringen aanhoren met een half oor en een hele verveling. Is het wonder, dat de toon van die eenlingen, van die Christenmannen zachter klinkt, dan zij, die buiten die kring staan, zouden wensen? Wie weet het niet, dat de mens met zijn hoger gewicht drukt op de mens van minder gewicht. Doch daarom staat juist die manhaftigheid de Christen het schoonst, die als Luther kan staan voor de keizer en al de grootmachtigen zijns rijks, met de dienaren van de paus er bij, zonder te horen naar hun verlokkingen, noch naar hun bedreigingen, maar enkel naar de stem van God en zijn geweten; en als de Schotse hervormer Knox, die de getuigenis kon ontvangen, dat hij de enige mens van zijn tijd was, die voor niemand vreesde. Heeft het Heidendom zijn gladiatoren, (kampvechters en worstelaars) die onbevreesd stonden voor hun machtige tegenpartij, of wel zelfs tegenover de wilde dieren, en zou het Christendom ze niet hebben? Noemde Paulus niet straks zijn kampvechten tegenover de Efezische tegenstanders een vechten tegen de wilde beesten? Dat al uw dingen in de liefde geschieden. Des Christens kracht is de liefde. De liefde van Christus tot hem, en zijn liefde tot Christus dringt hem om des Heeren zaak en het heil van de naasten voor te staan met alle macht en getrouwheid. Daarom heeft hij geen uiterlijke wapenen van geweld tot zijne dienst, maar het beroep op de conscientiën, op de waarheid, op het recht, op de liefde. De liefde vertedert soms de ongevoeligste, verbindt veelal het verwijderdste, gewint meermalen de tegenstrevigste, en

overwint niet zelden de machtigste. En ik bid u, broeders! gij kent het huis van Stefanus, dat het is de eersteling van Achaje, en dat zij zichzelf de heiligen ter dienst hebben geschikt; dat gij ook u aan de zodanige onderwerpt, en aan een iegelijk, die meewerkt en arbeidt. In het begin van de brief 1 Corinthiers 1.16) zegt Paulus, het huisgezin van Stefanus persoonlijk gedoopt te hebben; hier vernemen wij dat deze man (wiens verwantschap van naam met Stefanus voor Paulus zeer treffend was), de eersteling geweest is van het landschap, waarvan Corinthe de hoofdstad was. De apostel begeert, dat de gemeente zich ook aan deze en andere broeders, die met hem meewerkten in de heilige dienst, insgelijks zouden onderwerpen, in de regeling van de belangen van de gemeente en in het te keer gaan en wegnemen der bestaande ongeregeldheden. De bedienaren van de gemeente zijn wel geen heerschappijvoerders over haar, maar in het handhaven of herstel van de orde Gods mag de gemeente hen niet tegenwerken, maar moet zij hun ondergeschikt zijn. Het is een grote dwaling in de Kerk geweest, en is het nog, dat de gemeente zich als een zelfstandige macht beschouwt, welke doen en laten kan wat zij wil. Neen, zij is en blijft afhankelijk van de Heer, en niet alleen door zijn geschreven woord, maar ook door zijn levend woord, door zijn dienaren, die het getuigenis met zich brengen dat zij waarlijk door de Heer tot de gemeenten gezonden zijn en daarmee spreken uit zijne Geest, de Heilige Geest. De leraren, die getrouw zijn, zijn wachters op Sions muren, die niet alleen waken tegen de vijanden van buiten, maar ook tegen de vijanden van binnen, en voor beide de gemeente waarschuwen en opwekken tot tegenstand. En dan moet de gemeente zich onderwerpen aan des Heeren roepstem, door zijn dienaren, zal er niet eerlang de roede des Heeren voor in de plaats komen. En ik verblijde mij over de aankomst van Stefanus, en Fortunatus, en Achaïcus, want deze hebben vervuld hetgeen mij aan u ontbrak; want zij hebben mijn geest verkwikt en ook de uwen. De Corinthiërs hadden de genoemde broeders tot Paulus gezonden, en waarschijnlijk de brief met de vragen over onderscheidene gemeentelijke aangelegenheden overgebracht, waarvan Paulus (1 Corinthiërs 7:1) gewaagt. Hij was er over verblijd, omdat het hem ene vergoeding was voor het gemis van de gemeente zelf, door haar afwezigheid van haar. De twee laatste namen worde niet genoemd dan te van deze plaatse; wij weten dus niet of zij te Corinthe tehuis behoorden, dan of zij van elders waren. In ieder geval, zij waren ook van de gemeente zelf niet anders dan tot een zegen, ene verkwikking geweest. Erkent dan de zodanige. Betoont uw erkentelijkheid voor hun liefde, door hun diensten onder u te waarderen en hun aanwijzingen op te volgen. U groeten de gemeenten van Azië. Paulus was te Efeze, en zo was hij de mond van al de gemeenten, die evenzo in Azië lagen. U groeten zeer in de Heer Aquila en Priscilla, met de gemeente, die te hun huize is. Deze belangrijke personen in van de Heeren dienst en door Paulus zo hoog gewaardeerd als innig geliefd, worden ook hier door Paulus niet vergeten. Thans gaat de naam des mans voorop. U groeten al de broeders. Geheel de gemeente, u bekend of niet. De gemeenschap van de heiligen ligt niet binnen de grenzen van namen, standen, betrekkingen of plaatsen, maar strekt zich uit over die allen. Zij reiken elkaar over al die muren de handen toe. Groet elkaar met een heilige kus. In die tijd kusten de mannen de mannen en de vrouwen de vrouwen. Een heilige kus is een kus van heilige toegenegenheid. De groetenis met mijn hand, van Paulus. Hij ondertekent de brief naar zijn gewoonte; doch alvorens de zegenbede er bij te voegen, neemt hij nog de gelegenheid waar om uit te storten, waarvan zijn hart vervuld is. Indien iemand de Heere Jezus Christus niet lief heeft die zij ene vervloeking, Maranatha. Een vreselijk woord, maar dat zijne volle waarheid heeft. Indien men de persoonlijk geopenbaarde liefde Gods niet lief heeft, wat heeft men dan anders te wachten dan de vloek? Het woord: die zij ene vervloeking, is ene vertolking van het oorspronkelijke woord Anathema, en Maranatha betekent: De Heer komt. Zij maken dus tegenstellingen en tegelijk ook overeenstemmingen uit. Immers de komst des Heeren is voor hen, die de verschijning van Christus niet hebben lief gehad, ene vervloeking, maar voor hen, die des Heeren zijn, de hoogste blijdschap. Blijkbaar ontbrandt in deze woorden nog eenmaal al de ijver van de apostel tegen dezulken, die de gemeente in beroering brachten en toonde de Heere

Jezus niet lief te hebben. De Heer komt! Met deze uitroep eindigt de apostel zijn brief. Deze komst moet het leven van de Kerk zijn. Het was het leven van Paulus. Zij moet het leven van ieder Christen zijn. Al de gaven van de Heeren zijn heerlijk, maar wij moeten Hem zelf hebben. Vergenoegt zich de bruid met de kostbare geschenken van haar bruidegom? Neen, ze doen haar temeer naar hemzelf verlangen. En daarom roept de Heilige Geest zelf met de Bruid: Kom! en de Bruidegom antwoordt: Ja, ik kom haastelijk. Amen. De genade van de Heer Jezus Christus zij met u. Dat was de gewone zegegroet. De algenoegzame genade des Heeren was de schat van de gemeente, waaruit alles moest genomen worden. Doch hij voegt er ditmaal nog iets bij. Mijne liefde zij met u allen in Christus Jezus. Amen. De schijn moest niet blijven alsof Paulus in toorn zijn brief besluit, waartoe zijn sterke uitspraken lichtelijk aanleiding konden geven. Neen, liefde, enkel liefde was in het hart van Paulus voor de gemeente, ook te Corinthe, maar in Christus Jezus, niet daar buiten waar de Heer niet was kon ook zijn hart niet zijn.

Inleiding tot de brieven van de apostel Paulus aan de gemeente te Corinthe.

Diende de brief van Paulus aan de Romeinen om de prediking van de gerechtigheid des geloofs, des Evangelies, in het rechte licht te stellen tegenover de prediking van de eigengerechtigheid uit de wet, deze beide brieven aan de Corinthiërs dienden om het Christelijk gemeenteleven naar verstand en gemoed in het rechte licht te stellen tegenover de eigendunkelijke opvattingen en leringen van sommigen in de gemeente. Zo voorwerpelijk dus de brief aan de Romeinen is, zo onderwerpelijk zijn die aan de Corinthiërs, die zich met allerlei gemeentelijke bezwaren en verschillen inlaten. De meeste brieven van Paulus zijn hun oorsprong verschuldigd aan de heersende of opkomende dwalingen des verstands en ongestalten van hart in de gemeente, evenals de meeste uitspraken en handelingen des Heeren voortkwamen uit de tegenspraak en tegenstand en ongestalten van de Schriftgeleerden en Farizeeën, ja ook van zijne eigen discipelen. Daarom moeten wij niet al te bang zijn voor de tegenwerpingen en zedelijke afwijkingen van de tegenstanders; ze zijn hun tot een schuld, maar ons tot heil; want de waarheid Gods wordt er altijd helderder door in het licht gesteld. Wat de proef kan doorstaan, wordt altijd sterker door de proef te ondergaan. Indien er nu enige gemeente was, tot welke door Paulus over het ware gemeenteleven kon geschreven worden, zo was het de Corinthische gemeente. Vooreerst was het ene der meest begaafde en meest bloeiende gemeenten, en ten andere stond Paulus tot haar in ene zo nauwe betrekking, dat deze hem het naaste recht gaf om haar te vermanen niet alleen, maar ook, waar het vereist werd, te bestrijden en te bestraffen. Gij herinnert u uit de Handelingen van de Apostelen, dat Paulus haar stichter was. In Handelingen 18 lezen wij, dat Paulus op zijn tweede zendingsreis met Silas, te Corinthe kwam en aldaar met Aquila en Priscilla, zijn vrouw, die gelovig waren, kennis maakte; en daar Aquila en Paulus beide tentenmakers waren, zo woonden en werkten zij te zamen. Op de sabbatdag echter bezochten zij de synagoge en predikte Paulus aldaar het Evangelie. Toen echter de Joden Paulus wederstonden, scheidde Paulus zich van hen af, en predikte hij buiten de synagoge bij Justus (een gelovig man, wiens huis sarren de synagoge paalde) het Evangelie aan de Heidenen, de Grieken. Velen van hen geloofden, ook geloofde zelfs Crispus, de overste van de synagoge. Dit vermeerderde het gevaar voor Paulus, om lang te Corinthe te blijven; bij ondervinding wist hij, dat de ongelovige Joden overal opstand, zo geen oproer tegen hem verwekten. Van daar dat de Heer hem des nachts in een gezicht verscheen en tot hem zei: Zijt niet bevreesd, maar spreek en zwijg niet; want Ik ben met u en niemand zal de hand aan u leggen, om u kwaad te doen. Want Ik heb veel volks in deze stad; zodat Paulus aldaar anderhalfjaar bleef, en het Evangelie predikte. Daarna hernam Paulus zijn reis naar andere plaatsen en bezocht hij andere gemeenten. Na Paulus vertrek echter schoot op deze welige akker weldra het onkruid op tussen de tarwe, en daar hij niet weder dadelijk tot Corinthe terugkeerde, hoe gaarne hij dit wenste en hoe herhaald hij dit ook der gemeente beloofde, maar daarin verhinderd werd tot later tijd zo schreef hij hun twee brieven, de eerste uit Efeze (1 Corinthiërs 16:8), de tweede uit Philippi in Macedonië (2 Corinthiërs 2:12-13). Beide brieven behoren bij elkander, want de tweede komt gedurig op het vermelde in de eerste terug, zodat men de tweede als een vervolg van de eerste kan beschouwen. In beide behandelt de apostel de opgekomen dwalingen en zich voordoende ongestalten in de wandel, op een wijze, die zijn brieven niet enkel een ogenblikkelijk en tijdelijk, maar tegelijk een voortdurend, ja altijddurend belang voor al de gemeenten van alle tijden geven. Hij paart namelijk aan deze bestrijding van de gemeente in haar gebreken, de meest belangrijke leringen, terechtwijzingen, vermaningen en vertroostingen, die nog heden even geldig zijn voor ons als toen voor de Corinthiërs. Daarbij moet men in het oog houden, dat gelijk de mensen zo ook de gelovigen zich ten allen tijde gelijk blijven in hun afdwalingen naar het verstand, en in hun afwijkingen naar het gemoed. Vooral in grote gemeenten komt dit op groter schaal te voorschijn, dan in kleinere. Corinthe was de hoofdstad van Achaje in Griekenland (nu Morea geheten), en zoals wij zo-even hoorden, de Heer had er veel volks, dus

ontstond er ene grote gemeente. Daarbij was Corinthe ene handelstad; zij lag aan twee zeeboezems (de Corinthische en Saronische), had twee havens en was daarmee van ouds in levendig verkeer met het oosten en westen, en tevens ene van de grootste, bloeiendste en rijkste steden van de oude wereld, de hoofdstapelplaats van de Griekse beschaving, godsdienst, weelde en kunst. Te midden van al deze heerlijkheid van de wereld werd de prediking van het kruis gehoord, en aanvankelijk door armen van geest en naar de wereld aangenomen. Tegenover de rijkdommen der wereld werd aan deze gemeente ven Christus een rijkdom van genadegaven geschonken, die haar tot ene van de schoonste plantingen Gods in de heidenwereld maakte; doch ook hier bleek het, dat hoe meer de genade Gods door de Heilige Geest zich openbaart, hoe meer ook de menselijke natuur zich daartegen verzet en er alzo in de gemeente een strijd geboren wordt, die niet meer volkomen te dempen maar enkel te begrenzen is. Spoedig kwamen er ook rijken in de gemeente en nu werd zij een toonbeeld van de waarheid, dat rijkdom zelden gelukkig maakt. Rijkdom en talenten zijn altijd zeer gevaarlijk, wanneer zij met elkaar verbonden, of zelfs wel vermenigvuldigd worden. Dat Paulus een gehele brief eraan toewijdt, en wel zulk een lange brief, om de gebreken van de Corinthische gemeente te bestrijden, moet ons niet vreemd dunken. Men spreekt wel veel van fundamentele en niet fundamentele waarheden, en zij bestaan, maar men moet ook daarin niet te ver gaan. In een veldslag hangt soms de overwinning af van het in bezit nemen van een kleine landhoeve. Het kleine beslist soms in de grootste zaken. En dat de apostel de zaak zo liefderijk behandelt als hij doet, getuigt van zijn menskunde, hem door de Heilige Geest geleerd. Hij noemt de gemeenteleden gedurig niet afvalligen, maar broeders; Want ene gemeente kan in groot verval en toch niet geheel verwerpelijk zijn. Men kan met vele lichaamsgebreken leven en gezond zijn, en een gezond lichaam kan veel doorstaan zonder te sterven, als zij maar de edelste delen niet hebben aangetast. Het is hiermee als met die oude Fransen generaal, die een oog had verloren, en de helft van het ene oor, en daarbij vele littekens had op andere plaatsen. Hij zei er schertsend van: Rien n'est entier que le coeur (niets is heel dan het hart). Zeker kan ook daartegenover een kleine wond aan de vinger de dood ten gevolge hebben. Paulus beschouwde het lichaam van de Corinthische gemeente als gezond, en toch koesterde het niet alleen vele dwalingen, maar brak het ook uit in vele ondeugden. Waar veel opwekking is van leven, zijn ook grote afwijkingen. Men zij dus omzichtig, om alles voor verloren te achten en de kerk te verlaten. Er kan een tijd komen, dat men er uitgeworpen wordt, maar tot zolang moet men bij de Heer van de kerk om de Heilige Geest bidden, om de dwalingen van de zonde uit te zuiveren. Plaats Christus in de verwardste, verwikkeldste toestand, en de orde herstelt zich; ja Hem in het midden te plaatsen is niet alleen het kerkherstel, maar het staatsherstel, en het zielsherstel, Want van Hem gaat de Heilige Geest uit, en deze is ene ordenende kracht. Bekommeren wij ons dus niet al te zeer over de uitwendige wanorde, maar trachten wij door voorbede en eigen voorbeeld de orde van binnen te herstellen, dan zal die van buiten vanzelf volgen. Zijn dus de kwalen van de kerk groot, zij zijn nog te genezen; Want Christus is haar geneesmeester. En zullen dan nu de gelovigen zeggen: Wij moeten ons van de ongelovigen scheiden, al willen zij ook bij ons en onder onze bediening blijven? Dat was zo veel gezegd, als dat de lucht zou willen zeggen tot de aarde: gij zijt mij te grof, te slijkerig, en zich nu van de aarde verwijderde en afzonderde. Dan zou immers de aarde stikken. Neen, het een moet bij het andere blijven, totdat God ene andere wereld formeert. De brieven zelf zullen ons dit het het duidelijkst doen zien, en daarom gaan wij onmiddellijk tot hun beschouwing over.

De tweede brief van de apostel Paulus aan de gemeente te Corinthe.

Inleiding. Was de eerste brief aan de Corinthiërs een klaagbrief, en stortte de apostel daarin al het leedwezen zijns harten uit over de ongestalten van de gemeente, deze tweede brief is een troostbrief, waarin hij al de liefde en tederheid zijns harten uitstort over de ijver ten goede, die de gemeente ten gevolge van zijn brief heeft betoond. Deze brieven behoren dan ook, zo als reeds gezegd is, bij elkaar en zij vullen elkander aan. De tweede brief is het vervolg op de eerste. Hier komt nog iets bij. In de eerste brief wordt ons meer bepaald en uitvoerig de toestand van de gemeente, in de tweede de persoonlijkheid van de apostel Paulus zelf voor ogen gesteld. Gij herinnert u, dat de eerste ongestalte, waarover de apostel in zijn eerste brief uitweidt, de verdeeldheid is van de gemeente, de partijschap, waardoor de een zich voor Paulus, de andere voor Apollos, een derde voor Petrus verklaarde. Paulus nam daartegenover zichzelf en Apollos tot een voorbeeld, om de gemeente indachtig te maken, dat beiden slechts dienaren waren ook bij haar, en dat de eer alleen Gode toekwam, als die de zegen op beider arbeid verleende. Er was echter ene partij in de gemeente, die bepaald tegen Paulus was, niettegenstaande hij onder de Heer de stichter was van de gemeente. Misschien wel juist om reden dat hij de stichter van de gemeente was. Lieden, die de grond tot grote zaken leggen, worden niet zelden benijd door anderen om die eer, ja belasterd en in een kwaad licht gesteld, omdat zij hun eigen licht door hen in de schaduw gesteld zien. Bij deze lieden had ook de eerste brief van Paulus in de gemeente geen goed, maar veel meer kwaad gedaan. Wij kunnen dit opmerken uit deze zelfde brief (2 Corinthiërs 10.9-11), alwaar de apostel zegt: Opdat ik niet zou schijnen, alsof ik u door de brieven wilde verschrikken, want de brieven (zeggen zij) zijn wel gewichtig en krachtig, maar de tegenwoordigheid des lichaams is zwak, en de rede is verachtelijk. Dezulke bedenke dit, dat hoedanigen wij zijn in het woord door brieven, als wij afwezig zijn, wij ook zodanige zijn inderdaad, als wij tegenwoordig zijn. Deze tegeningenomenheid ten opzichte van Paulus bij sommigen in de gemeente, dringt de apostel om zich persoonlijk, afgescheiden van Apollos en Petrus, meer op de voorgrond te stellen, dan hij anders zou gedaan hebben. Het kwam nu aan op zijn persoonlijke bediening van de gemeente als wettig apostel des Heeren. Zijn gezantschap werd in twijfel getrokken, althans op de achtergrond gesteld, en dit mocht hij niet toestaan, om de zaak des Heeren geen schromelijk nadeel te berokkenen. Hij toch was bepaald door de Heer tot diens gezant onder de heidenen gesteld, en hij was daartoe door de Heer met buitengewone Geestesgaven en krachten toegerust. Zou hij zich die roeping, die waardigheid, die kracht laten ontnemen door enkele partijgangers in de gemeente, die hem de kroon van het hoofd wilde nemen, om die op het hoofd van anderen, en eigenlijk van zichzelf te plaatsen? De apostel zou er ontrouw mee zijn in de dienst des Heeren. Doch de wijze, waarop de apostel zich als zodanig handhaaft, is niet de weg van hoogmoed, van bitterheid, van haat, maar van zelfvernedering, van zelfverloochening, van liefde. De apostel zou roemen, ja in zijne hoogheid, maar het zou zijn om de genade de eer er van te geven; hij zou zijn kracht tonen als de kracht Gods, maar daarbij zijn eigen zwakheid. Hij zou daarmee een blik in zijn hart en leven toelaten, zo als men zeldzaam in iemand had mogen of kunnen doen, want inderdaad is deze tweede brief bij uitnemendheid ene autobiografie van Paulus (een levensgeschiedenis door hemzelf beschreven), door vlochten met de allerbelangrijkste aantekeningen en opmerkingen over de belangrijkste waarheden des Evangelies, waardoor deze brief, gelijk als zijn andere brieven, wederom een vernieuwde Evangelieverkondiging is.

1:1 Paulus, een apostel van Jezus Christus, door de wil van God.
Het is dezelfde aanvang als bij de eerste brief Paulus schrijft niet tot de gemeente in zijn eigen naam, maar als apostel des Heeren, en dus is hetgeen hij schrijft apostolisch, dat is van apostolisch gezag, macht, kracht, waarheid. En Timotheus, de broeder. In de vorige brief zegt Paulus (1 Corinthiërs 4:17, 16:10) dat hij Timotheus zenden zou, om hen indachtig te maken wat Paulus naar de wil des Heeren in alle gemeenten leerde. Thans nu Paulus te Philippi in Macedonië vertoefde, was Timotheus tot hem teruggekeerd en ontving hij door deze de vertroostende en ook de verontrustende berichten van de toestand van de gemeente. Hij stelt dus ditmaal Timotheus naast zich als de naaste in dit zijn tweede schrijven aan de gemeente. Aan de gemeente Gods, die te Corinthe is, met al de heiligen, die in geheel Achaje zijn. Achaje is het Griekse landschap, waarvan Corinthe de hoofdstad was, zodat al de gemeenten of de afzonderlijke gelovigen in geheel Achaje de brief moesten beschouwen als tot hen gericht. Hierin lag de verplichting opgesloten voor de ouderlingen van de Corinthische gemeente om de brief aan de genoemden ter kennis te brengen. Heiligen. Het is alleen uit kracht van de vereniging met het heilig Hoofd, Christus, dat de leden van zijn geestelijk lichaam heiligen genoemd worden. Zijn zij het dan niet inderdaad? Zeker, maar in Christus, niet in hen zelf. Zij hebben deze volmaaktheid, gelijk alle andere volmaaktheden, in het geloof, niet in de aanschouwing; zij zijn door het geloof in de Heer geheiligd tot heiligmaking. Persoonlijk moeten wij op aarde heilig worden, in de hemel zullen wij het ook persoonlijk zijn. Genade zij u en vrede van God de Vader en de Heer Jezus Christus. Welk een liefelijk begin! Terstond breidt de apostel zijn handen biddende en zegenende uit. Waar vindt men zo iets dan in het Christendom? Daar buiten is de zonde, is de onvrede. Gij merkt ook hier de volkomen gelijkstelling van God de Vader en de Heer Jezus Christus. Geloofd zij de God en Vader van onze Heer Jezus Christus, de Vader van de barmhartigheden en de God aller vertroosting. Als gewoonlijk gaat de verheerlijking Gods bij de apostel vooraf, Hem dankzeggende voor zijn genade en vrede; doch ditmaal stelt hij de Vader voor in het allerliefelijkst licht, als de Vader van de barmhartigheden en de God aller vertroosting. Altijd welt er uit de bron van de Schrift nog meer op dan er reeds uit opgeweld is. Het is als in de natuur. Wat wij dicht bij ons zien is ons helder en klaar, maar in de diepte van de gezichtseinder, ook in de melkweg stuit ons oog als op een nevel; doch hoe meer wij op die nevels staren, vooral als ons oog door de telescoop des geloofs gewapend is, hoe meer wij zien. Eerst komen de sterren, die de melkweg doen zien, en dan zien wij in de melkweg zelf nog vele andere sterren. Die ons vertroost in al onze verdrukking, opdat wij zouden kunnen vertroosten degenen, die in allerlei verdrukkingen zijn, door de vertroosting, met welke wij zelf van God vertroost worden. Gij ziet hier, hoe vol van liefde Paulus is. Zelfs de vertroosting, die hij van God voor eigen lijden ontvangt, beschouwt hij niet als zijn persoonlijk eigendom; nee, geen eigenbaat! al wat de Christen ontvangt is ten bate van anderen. Ontvangt hij kracht, het is om er de zwakken mee te sterken; ontvangt hij troost, het is om er de treurende mee te vertroosten. Want gelijk het lijden van Christus overvloedig is in ons, alzo is ook door Christus onze vertroosting overvloedig. Dat was de ondervinding van Paulus en is die van alle gelovigen, die meer dan anderen verdrukt worden en lijden. De vertroostingen des Heilige Geestes nemen toe met de behoefte eraan. Onze martelaren getuigden het openlijk en in de brieven aan hun verwanten en vrienden, dat zij soms in hun harten overstelpt werden van hemelse aandoeningen, die hun meer dan het tegenwicht verstrekten tegen het leed en de moeite, die men hun uiterlijk aandeed. Doch hetzij dat wij verdrukt worden, het is tot uw vertroosting en zaligheid, die gewrocht wordt in de lijdzaamheid van hetzelfde lijden, hetwelk wij ook lijden, hetzij dat wij vertroost worden, het is tot uw vertroosting en zaligheid. De apostel beschouwt zich en zijn medeapostelen als niets lijdende of ontvangende dan in betrekking tot de gemeente van de Heeren. Niets is voor hemzelf alleen, ook en bovenal de gemeente moet er deel en wel het grootste deel aan hebben. De verdrukking en de vertroosting, die zij hebben, strekt der gemeenten ten goede; ja tot nieuwe vertroosting en

zaligheid; de verdrukking, doordien de gemeenten lijdzaamheid verkregen uit het besef dat zij met de apostelen in gelijk lijden waren; de vertroosting, omdat zij door de troost, die de apostelen ontvingen, getroost werden. En onze hoop van u is vast, als die weten, dat gelijk gij gemeenschap hebt aan het lijden, gij ook alzo gemeenschap hebt aan de vertroosting. De apostel wil zelf niet bekwaam geacht worden, die vertroosting mee te delen, maar hij houdt zich ten volle overtuigd van de getrouwheid van de Heeren, dat Hij van de gemeente met de gemeenschap aan het lijden van de apostelen ook de gemeenschap aan hun vertroosting verleent.

1:8 De verhindering van Paulus komst tot de gemeente.

Want wij willen niet, broeders! dat gij onwetende zijt van onze verdrukking, die ons in Azië overkomen is, dat wij uitnemend zeer bezwaard zijn geweest boven onze macht, alzo dat wij zeer in twijfel waren ook van het leven. Ja, wij hadden al zelf in onszelf het vonnis des doods, opdat wij niet op onszelf vertrouwen zouden, maar op God, die de doden verwekt. Reeds had de apostel in zijn eerste brief (1 Corinthiers 15.30-32) gezegd: Waarom zijn wij ook alle uur in gevaar? Ik sterf alle dag, hetwelk ik betuig bij onze roem, die ik heb in Christus Jezus, onze Heer. Zo ik naar de mens tegen de beesten gevochten heb te Efeze, wat nuttigheid is het mij, indien de doden niet opgewekt worden? En hij heeft daarbij ongetwijfeld gezien op het oproer door Demetrius veroorzaakt, (want de eerste brief is uit Efeze geschreven) doch hij herinnert hier aan hetzelfde geval in samenvoeging met de andere levensgevaren, waarin hij door de lagen der Joden en de tegenstand van de Heidenen in geheel Azië blootgesteld was, zodat hij als het ware het leven droeg in zijne hand, en reeds alle hoop op uitkomst had opgegeven. Tot dat uiterste had de Heer het met hem en zijn metgezellen laten komen, opdat alle zelfvertrouwen wegvallen, en alleen de hoop op God, de Almachtige, die de doden levend maakt, overblijven zou zoals meermalen ook bij ons, gelovigen, plaats vindt. Hoe dikwijls komen toch Gods kinderen in zulke uiterste noden, dat alles rondom hen de zwartste nacht is, en zij alleen naar boven kunnen zien, naar de hemel, als naar de troon van God, die nog alleen kan helpen en helpt. Daarom zegt de apostel van God: Die ons uit zo grote nood verlost heeft en nog verlost; op welke wij hopen, dat Hij ons ook nog verlossen zal. Welk een voorrecht, een verlossend God te hebben, niet voor het heden alleen, maar ook voor de toekomst. Meermalen laat God ons in zulk een uiterste nood komen, dat wij, door Hem tegen alle gedachten en verwachting daaruit gered zijnde, soms voor geheel ons leven een berghoogte achter ons hebben, waartegen alle verder voorkomende bergen niet te rekenen zijn, zodat wij tot onszelf zeggen moeten: hoe groot de zwarigheid is, waarin ik thans verkeer, zij komt in geen vergelijking met die, waarin ik toen verkeerde, en waaruit God mij toen zo genadig als almachtig verlost heeft. Zou ik dan nu niet op Hem vertrouwen en Hem om redding aanroepen. Alzo gijlieden ook mee arbeidt voor ons door het gebed. De apostel stelde grote prijs op de voorbede van de gemeente. Hij wist dat als hij gedragen werd op de vleugelen der liefde tot de troon van God, dit de Heere welbehaaglijk was, die wil dat wij niet alleen voor elkaar in het tijdelijke zorgen, maar ook in het geestelijke; want er zijn duizend dingen, die ons even nodig zijn als het dagelijks brood, en die toch de ene mens niet aan de ander geven kan, zo als het bewaard worden in gevaar, het ontvangen van vrijmoedigheid tot het spreken en van wijsheid tot het zwijgen. Wat wij elkander niet kunnen geven, dat moeten wij vragen van de Heer voor hen, die ons lief zijn, en die God daarmee aan ons hart gelegd heeft. Gedurig hoort men wel bij onderscheidene gelegenheden van alle zijden mondeling en schriftelijk vragen: bid voor ons! Maar dit is niet te doen. Hoe kunnen wij voor ene grote reeks van mensen afzonderlijk, bij name bidden, mensen, die wij alleen bij hun naam horen noemen, en wie kan al die namen onthouden? Van uw zendelingen hebben wij dit reeds gehoord bij hun uitzending en uit hun brieven. Doch wij omvatten ze allen door te bidden voor de zendelingen, met het oog van de ziele en met het liefhebbend hart naar hen toegekeerd. In het Onze Vader omvatte de Heer geheel de gemeente Gods in het gebed van de enkele gelovige. Doch er zijn namen, die wij niet vergeten kunnen, mensen zo na aan ons verwant door geloof en liefde en ook door bande des bloeds, dat wij ze ook in ons gebed niet vergeten kunnen. En zo heeft ieder gelovige zijn medegelovigen, die een kring rondom hem vormen, tot wie hij onafscheidelijk behoort, en die altijd rondom hem neerknielen, om voor hem te bidden. Opdat over de gave, door vele personen aan ons te weeg gebracht, ook met ons dankzegging door velen gedaan worden. Hadden velen voor Paulus gebeden, nu de verlossing des Heeren door hem ondervonden was, kon ook de dankzegging van velen volgen. God had hun gebeden verhoord, opdat zij Hem er voor konden verheerlijken. Want onze roem is deze: namelijk de getuigenis van ons geweten, dat wij in eenvoudigheid en oprechtheid Gods, niet in vleselijke

wijsheid, maar in de genade Gods, in de wereld verkeerd hebben, en allermeest bij ulieden. Hier raakt de apostel weer het tedere punt van de partijschap in de gemeente aan, maar op zeer tedere wijze. Niettegenstaande hij wist dat er enkelen in de gemeente waren, die hem tegenstonden, zo hield hij zich echter verzekerd, dat er daartegenover velen zouden zijn, die eerst voor hem gebeden hadden en nu zouden dankzeggen, omdat hij het altijd als zijn eer en roem beschouwd had, en nog beschouwde, dat hij (en hij sluit er Timotheus en de andere getrouwe arbeiders bij in) in eenvoudigheid en oprechtheid voor God, en niet in menselijke wijsheid, maar in de genade zijn kracht vindende, bij alle mensen verkeerd had. Daarvan gaf zijn geweten hem getuigenis, en mocht er sprake zijn van het meer of min, dan kon gezegd worden, dat hij dit allermeest gedaan had in de gemeente te Corinthe. Want wij schrijven u geen andere dingen, dan die gij kent, of ook erkent, en ik hoop dat gij ze ook tot het einde toe erkennen zult. De brief of brieven van de apostel (zo er meerdere dan onze eerste brief vooraf gingen) waren, zo als wij zeiden, blijkbaar een aanstoot voor de enkele partijgangers, die Paulus in het oog had. Doch hij herinnert hier de gemeente, dat hij haar schriftelijk niets anders onderwees, dan hij mondeling gedaan had, omdat zij, wat Paulus haar onderwezen had, als van de Heer afkomstig erkend hadden, hetgeen hij hoopte, dat zij tot het einde toe doen zouden, omdat hierin geen verandering mogelijk was. Gelijkerwijs gij ook ten dele ons erkend hebt, dat wij uw roem zijn, gelijk gij ook de onze zijt, in de dag van de Heer Jezus. Ten dele, niet de gehele gemeente: zij was in veel en ook hierin verdeeld. Nog thans een ander, en wel een groot deel van de gemeente roemde in hem, gelijk hij roemde in haar, als haar en zijn kroon, wanneer het einde zou gekomen zijn, en allen, gemeente en gemeentedienaren, voor de Heer zouden gesteld worden. En op dit betrouwen wilde ik tevoren tot u komen, opdat gij ene tweede genade zoudt hebben. De uitdrukking tweede genade is iets bijzonders en treffends. Men zegt wel eens, eens genade, altijd genade, en dat is juist gezegd, omdat wij op grond van de Schrift geloven, dat de eenmaal werkelijk begenadigde zondaar door de getrouwheid Gods zodanig geleid en bewaard wordt door de Heilige Geest, dat hij niet weer uit de staat van de genade kan uitvallen. Doch de genade kan versterkt, verhoogd worden, tot meerder ondervinding van eigen vrede en vreugde, en tot krachtige invloed en werking bij anderen. En daartoe geeft de Heer niet zelden ene tweede, ja ene derde en vierde genade. Trouwens, uit zijn volheid hebben ook wij ontvangen genade voor genade. Johannes 1:16. En door uw stad naar Macedonië gaan, en wederom van Macedonië tot u komen, en van ulieden naar Judéa geleid worde. Paulus' reisplan, in de eerste brief vermeld, (1 Corinthiërs 16:5-7) was om eerst naar Macedonië te gaan, en dan naar Corinthe te komen, niet in het voorbijgaan, maar om, kon het zijn, aldaar te overwinteren. Thans was echter dit plan in zo verre gewijzigd, dat hij eerst naar Corinthe en dan naar Macedonië zou gaan, om van daar terug te keren en met de broederen en de collecte naar Judéa uitgeleide gedaan te worden. Als ik dan dit voorgenomen heb, heb ik ook lichtvaardigheid gebruikt? Of neem ik het naar het vlees voor, hetgeen ik voorneem, opdat bij mij zou wezen ja ja, én nee nee? Ook deze op zichzelf nietige zaak schijnt bij sommigen van de partijgangers in de gemeente opspraak gegeven te hebben en door hen gebezigd te zijn tot een bewijs, hoe weinig men op hem kon rekenen, daar hij een man was van ja en nee te gelijk, afbrekende wat hij tevoren gebouwd had. Doch God is getrouw, dat ons woord, hetwelk tot u is geschied, niet is geweest ja én neen; want de Zoon van God, Jezus Christus, die onder u door ons is gepredikt, namelijk door mij en Silvanus en Timotheus, was niet ja en nee; maar is geweest ja in Hem; want zo vele beloften Gods als er zijn, die zijn in Hem ja en zijn in Hem amen, Gode tot heerlijkheid door ons. Al ware het ook dat Paulus ten onrechte van wege zijn verandering in de genoemde reis verdacht werd gehouden, zo is dit toch niet te betrekken tot de prediking van het Evangelie aan de gemeente door hem en zijn medegenoten. Daarin was geen weifeling, geen onvastheid te bespeuren geweest; immers Christus, die de inhoud der prediking was, is gisteren en heden en in eeuwigheid dezelfde. In Hem is alles en alle bevestiging van de waarheid Gods. Al de beloften Gods vinden in Hem haar vervulling, haar bekrachtiging tot

heerlijkheid Gods door de dienst van de apostelen. Paulus, die altijd de lagere dingen aan de hogere verbindt, vindt alzo hier ongezocht de aanleiding om tot de bespreking van die hogere dingen zelf over te gaan. Maar die ons met u bevestigt, is Christus, en die ons gezalfd heeft, is God. Door de dienst van de apostel en zijn medegenoten in de gemeente was het vaste onveranderlijke Evangelie verkondigd, maar de bevestiging zowel van de gemeente als van de leraren in het Evangelie, de vastmaking ervan in beider hart, is alleen het werk van Christus, en hun zalving, roeping, toerusting tot deze dienst is alleen van God. Die ons ook heeft verzegeld, en het onderpand des Geestes in onze harten gegeven. De apostel en zijn medearbeiders waren niet alleen tot deze dienst gewijd, gezalfd, maar daarin ook bevestigd, verzegeld, niet alleen door uitwendige tekenen en wonderen, maar om ook de waarborg van de Goddelijkheid hunner roeping te ontvangen in de inwoning des Heiligen Geestes in hun hart. Dat was dan ook de rotsgrond, op welke al de golven van de menselijke meningen braken en verstuifden. De Heilige Geest gaf aan al zijn dienaren de getuigenis van hun getrouwheid in zijn dienst. Doch ik aanroep God tot een getuige over mijn ziel, dat ik, om u te sparen, nog te Corinthe niet ben gekomen. De apostel wil het bij de innerlijke getuigenis des Heilige Geestes van zijn trouw jegens de gemeente niet laten, maar voegt er nog een beroep op God bij, waarin hij de eigenlijke reden blootlegt, waarom hij nog niet te Corinthe gekomen was. Het was om hen te sparen voor gestrenge rechtsoefeningen door de apostel. Daar zag hij tegen op, daartoe wilde hij liefst niet overgaan. Zijn liefde tot de gemeente deed hem de zaak uitstellen, om met de tuchtroede te komen, waarmee hij hen bedreigd had (1 Corinthiers 4.21). Daarmee kwam hij altijd vroeg genoeg. Zo dacht en handelde Paulus. Niet dat wij heerschappij voeren over uw geloof, maar wij zijn medewerkers van u blijdschap, want gij staat door het geloof. Terstond neemt Paulus het denkbeeld weg, alsof hij met de anderen zich hiermee zou aanmatigen meester te zijn over hun geloof, door hun rekenschap daarvan te eisen, en ene soort van inquisitie (onderzoek) uit te oefenen; nee, dat kwam niet in hun gedachten. Zij wisten dat de gemeente als gemeente bestond en vast stond door het geloof in de Heer. Het enige wat zij bij de gemeente wilden doen, door de ergernissen bij hen te keer te gaan, was tot hare blijdschap medewerken. En inderdaad, de dwalenden in de gemeente scheuren en verscheuren de gemeente en bedroeven de oprechte gelovigen. Ze te bestraffen, te beschamen, onschadelijk te maken, is de gemeente weer tot haar verloren blijdschap terug te brengen. Hoe duidelijk toont zich in dit opzicht de Roomse kerk ene valse kerk te zijn, door zich de heerschappij over het geloof aan te matigen, in de instelling van de Inquisitie, dat helse werktuig, dat alle andere helse werktuigen tot zijn dienst had, dat de blijdschap wegnam, waar het zich vertoonde, en daarentegen de zielen van dienende gelovigen met onuitsprekelijke droefheid overstelpte. Maar ik heb dit bij mijzelf voorgenomen, dat ik niet wederom in droefheid tot u komen zou; want indien ik ulieden bedroef, wie is het toch, die mij zal vrolijk maken, dan degene, die van mij is bedroefd geworden? Welk ene tederheid van uitdrukking! Paulus wilde niet komen met bedroeving van hen, die alleen zijne blijdschap waren; alsdan zou hij zelf niet meer vrolijk kunnen zijn. En ditzelfde heb ik u geschreven, opdat ik komende, niet zou droefheid hebben van degenen, van welke ik moest verblijd worden. Dit ziet op de verkeerde in de gemeente, die Paulus droefheid aandeden, terwijl hij billijk van hen enkel blijdschap verwachtte, omdat zij door zijn dienst tot de gemeente behoorden. Vertrouwende van u allen, dat mijn blijdschap uw aller blijdschap is. Was de apostel verblijd, dan achtte hij dat de gehele gemeente in zijn blijdschap deelde, en daar was het om te doen. Hij wilde geen medewerker tot hun droefheid, maar tot hun blijdschap zijn. Want ik heb ulieden uit vele verdrukking en benauwdheid van hart, met vele tranen geschreven, niet opdat gij zoudt bedroefd worden, maar opdat gij de liefde zoudt verstaan, die ik overvloedig tot u heb. Hier deelt de apostel de toestand zijns harten mee, waarin hij zijn eerste brief tot de gemeente geschreven had. Hijzelf was zielsbedroefd geworden door de vele verkeerde wegen, die de gemeente sedert hij van haar was weg gereisd, had ingeslagen, maar allermeest doordien er zulk ene vergaande hoererij bij de gemeente gevonden werd. Wij kunnen

het ons voorstellen, hoe Paulus in het hart zal geschokt geweest zijn, dat de schone planting des Heeren zo deerlijk was beschadigd, dat er onder de heilige Gods zulk een boze geest was gekomen, om hen weer tot de gruwelen van het heidendom terug te brengen. O het valt zo smartelijk als men juist hetgeen men met geheel zijn hart liefheeft, de verkeerde weg ziet opgaan. Alsdan worden er bitterder tranen geschreid dan men zeggen kan, en ontwaakt de ijver om weer te redden, wat nog te redden is. Zo was het met Paulus. Hij schreef met zoveel droefheid in het hart en met zoveel ijvervuur in zijn woorden, niet om de gemeente te bedroeven, maar om haar te doen zien, welke grote overvloeiende liefde hij tot haar en tot haar heilstaat had. Doch indien iemand bedroefd heeft, die heeft niet mij bedroefd, maar ten dele (opdat ik hem niet bezware) ulieden allen. Was de blijdschap van Paulus de blijdschap van de gemeente, de droefheid, waarmee Paulus bedroefd werd, gold met zozeer zijn eigen persoon, als wel de gehele gemeente, althans ten dele; want hij wilde ook de persoon, die de droefheid veroorzaakt had, niet te veel bezwaren. Den zodanige is deze bestraffing genoeg, die van velen geschied is. Paulus acht dat de schuldige zijn genoegzame straf ontvangen heeft in de bestraffing door het grotere deel der gemeente. Alzo dat gij daarentegen hem liever moet vergeven en vertroosten, opdat de zodanige door al te overvloedige droefheid niet enigszins worden verslonden. Nu Paulus gezien heeft, dat zijn schrijven de gemeente heeft opgewekt om de schuldige te bestraffen, en daarmee zijn oogmerk bereikt is, om de slapende en ijverloze gemeente te doen ontwaken en te doen ijveren, nu is hij bezorgd voor de schuldige zelf, en wil hij voorkomen dat deze troosteloos worden en tot wanhoop vervallen, want zijn Heer heeft hem niet uitgezonden om mensenzielen te verderven, maar om ze te behouden. Daarom bid ik u, dat gij de liefde aan hem bevestigt, want daartoe heb ik ook geschreven, opdat ik uw beproeving mocht verstaan, of gij in alles gehoorzaam zijt. Altijd heeft Paulus weer een nieuw gezichtspunt voor de zaak, om zijn oogmerk te bereiken. Hij roemt de gehoorzaamheid van de gemeente jegens de Heer en diens gezanten; want daarin lag haar heil, en ook daarom schreef hij met zulk een ijver, verontwaardiging en droefheid over het voorgevallene, opdat deze hun gehoorzaamheid mocht blijken. Nu zij die getoond hadden, was ook daarmee de zaak in verschil vereffend, en konden zij bij de schuldige, na hun bestraffing, ook weer hun liefde herstellen. Wat Paulus zelf betreft, hij was nu ten volle voldaan. Die gij nu iets vergeeft, die vergeef ik ook; want zo ik ook iets vergeven heb, die ik vergeven heb, heb ik het vergeven om uwentwil voor het aangezicht van Christus, opdat de satan over ons geen voordeel verkrijge; want zijn gedachten zijn ons niet onbekend. De apostel wil ook in de vergeving van de schuldige geen voorganger, maar navolger zijn van de gemeente. De gemeente heeft de overtreder bestraft, en is daarin de apostel gehoorzaam geweest, en nu begeert hij vergiffenis voor hem en verwacht ook hierin de gehoorzaamheid van de gemeente, doch die gehoorzaamheid moet vrijwillig zijn. De vergeving moet van de gemeente beginnen, en dan volgt de zijn vanzelf. Want zijn vergeving, zo er iets door hem te vergeven was, geschiedde alleen om van de wille van de gemeente, en dat wel voor het aangezicht van Christus, als staande voor Hem in zijn dienst, opdat de satan over hen geen voordeel zou verkrijgen; immers waren van deze de gedachten bekend genoeg als alleen strekkende om de gemeente des Heeren afbreuk te doen, te verlagen, te onteren, en alzo ene verwoestende macht uit te oefenen boven die van de apostelen, welke alleen de opbouw van de gemeente beoogden. Gij herinnert u de ban, door de apostel in zijnen eerste brief (1 Corinthiers 5.4,5) over de schuldige, de hoereerder (want hiervan is thans alleen sprake) uitgesproken. Hij had gezegd besloten te hebben: In de naam van onze Heer Jezus Christus, als gijlieden en mijn geest samen vergaderd zullen zijn, met de kracht van onze Heer Jezus Christus, dezulke over te geven de Satan, tot verderf van de vlezes, opdat de geest behouden moge worden in de dag van de Heer Jezus. Dit banvonnis wordt thans door de apostel ingetrokken, en daarmee de satan zijn buit ontroofd, want hoewel hij evenals vroeger bij Job niet aan het leven en ook niet aan de zaligheid van de schuldige mocht raken, zo was hij echter tot tijdelijk machthebber over deze man gesteld, ten

einde hem naar het vlees te verderven, waarschijnlijk door enige lichamelijke ziekte of kwaal. Thans echter was hem die macht weer ontnomen in dezelfde kracht van Christus, waarmee zij hem gegeven was. Voorts als ik te Troas kwam, om het Evangelie van Christus te prediken, en als mij ene deur geopend was in de Heer, zo heb ik geen rust gehad voor mijn geest, omdat ik Titus, mijn broeder, niet vond; maar afscheid van hen genomen hebbende, vertrok ik naar Macedonië. De apostel keert nog eens tot de redenen van de wijziging van zijn vroeger reisplan terug. Uit Handelingen 16:8-12 weten wij, dat Paulus te Troas vertoevende, aldaar in een gezicht de Macedonische man zag, welke zei: Kom over in Macedonië en help ons. In deze roepstem de wil des Heeren erkennende, was Paulus met zijn reisgezellen naar Macedonië vertrokken. Van deze verschijning zegt de apostel in onze tekst niets, als waarschijnlijk de gemeente reeds bekend; doch hij voegt er alleen bij, dat hij te Troas komende, aldaar verwacht had Titus te vinden, en dat hij daardoor geen rust had in zijn hart, niet wetende wat hiervan te denken. Dit was echter de reden niet van zijn reis allereerst en rechtstreeks naar Macedonië, (van waar hij deze tweede brief schreef) maar de verschijning. Hij kon dus met recht zeggen wat hij straks van zijn vroeger reisplan zei (2 Corinthiers 1.17): Als ik dan dit voorgenomen heb, heb ik ook lichtvaardigheid gebruikt? Of neem ik het naar het vlees voor, hetgeen ik voorneem? En Gode zij dank, die ons allen tijd doet triomferen in Christus, en de reuk van zijn kennis door ons openbaar maakt in alle plaatsen. De apostel verheerlijkt er God voor, dat hem niet alleen te Troas ene deur geopend was in de Heer, maar ook in Macedonië. Dit was de triomf, de overwinning van Paulus en zijn medearbeiders op alle tegenstand en al de verdrietelijkheid, ja op al het lijden dezes levens, dat zij de liefelijken geur van de kennis van Christus openbaar mochten maken aan alle plaatsen. Want wij zijn Gode een goede reuk van Christus in degenen, die zalig worden, en in degenen, die verloren gaan; deze wel een reuk des doods ten dode, maar geen een reuk des levens ten leven. De prediking van het Evangelie is nimmer zonder uitwerking, want het is de prediking van het woord van God, dat leeft en daarom noodzakelijk invloed uitoefenen moet op het hart van de mens. Het is hiermee als met alle gaven Gods in de natuur. Gij kunt ze niet voorkomen. God geeft ons het zonlicht, de lucht en zo vele andere dingen en wij kunnen ze niet voorkomen. Doch nu komt het aan op het gebruik van het door God gegevene. Tot het einde, waartoe God het u geeft, tot Gods verheerlijking en daarmee tot uw vreugde, uw welzijn, uw zaligheid? Uw gebruik toont de invloed, welke het ontvangene bij u heeft. Verhardt niet dezelfde zon het leem, terwijl zij de boter doet smelten? Zo heeft ook het Evangelie bij de verharden van hart een verhardende en bij de zachtmoedigen een meer dan zacht makende, een versmeltende invloed. Want de ziel van de bekeerden is geheel verbroken, ja verbrijzeld. Psalm 51:19, Jesaja 57:15. Wij zien ook hier de twee richtingen onder de mensen, waarvan de Schrift spreekt van haar begin tot aan haar einde, en wij mogen er bijvoegen, waarvan het leven spreekt van het ene jaar tot het andere, die van gelovigen en ongelovigen, van godvruchtigen en goddelozen, van bekeerde misdadigers en van hen, die verloren gaan. En wie is tot deze dingen bekwaam? Uit zichzelf? Immers niemand. Wie kan zulk een invloed, zulk ene kracht uitoefenen op aller mensen harten, dan alleen zij, die daartoe door God gesteld en gemachtigd zijn. Want wij dragen niet, gelijk velen, het woord van God te koop, maar als uit oprechtheid, maar als uit God, in de tegenwoordigheid Gods spreken wij het in Christus. Hier raakt Paulus weer het tedere punt van de vergelijking van zijn apostelschap met dat valse apostelschap, hetwelk velen zich aanmatigden, en daarmee beroering brachten in de gemeente. Velen droegen het woord van God te koop, dat is behandelden het als ene koopwaar, die zij zo fraai mogelijk maken en met weidse redenen aanprijzen, om er de grootste koopprijs voor te ontvangen, terwijl Paulus en zijn medegenoten hiermee in alles oprecht te werk gaan, het van God ontvangende en in de tegenwoordigheid Gods uitsprekende als het woord van Christus.

3:1 De roem van de apostel op zijn bediening.
Beginnen wij onszelf wederom u aan te prijzen? De apostel voelt dat de roem op zijn bediening niet buiten zijn persoon omgaat, maar er onafscheidelijk mee verbonden is. Immers het komt niet alleen aan op de bediening, die men heeft, maar ook op de wijze, hoe men deze bediening ten uitvoer brengt, of men er oprecht of niet oprecht in is. Als een oprecht dienaar van Christus wil de apostel aangezien zijn. Hiervan hing naar zijn gevoel de indruk van zijn prediking van het Evangelie af. Hij wilde in een goede reuk staan, om een goede reuk te kunnen zijn voor hen, die geloven. En had hij onrecht? Moet het niet de eerste zorg zijn voor een predikant, dat hij een goede naam heeft, dat hij een onbesproken persoon is, dat hij, zo als men wel eens zegt, van rondom mag bekeken worden? Is hij daarvan verzekerd, zo treedt hij gerust op de kansel, of bezoekt hij het huis van het lid der gemeente, hij zal er niet beschaamd gemaakt worden. Daarom is het leraarschap niet enkel een onderwijzen met de mond, maar ook in de wandel, dat nog veel moeilijker is; want een leraar moet zich niet alleen onthouden van al wat niet goed is, maar ook van al wat op zichzelf onschuldig is, maar hem niet past. Wie zich hierin niet kan onthouden, bederft zijn eigen weg en sticht niet, maar geeft aanstoot. Wat de Heer zei in de oneindige betekenis van zijn zich zelfopofferende liefde ten opzichte van zijn discipelen, dat moet ieder van zijn bijzondere dienaren in zijn mate Hem kunnen nazeggen: Ik heilig mijzelf voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid. Johannes 17.19. Of behoeven wij ook, gelijk sommigen, brieven van voorschrijving aan u, of brieven van voorschrijving van u? Zulke lieden als Paulus bedoelt komen gewoonlijk met fraaie aanbevelingsbrieven van andere gemeenten, en als zij heengaan dan vragen zij wederom van die gemeente aanbevelingsbrieven, zodat zij er mee rondgaan, om het woord van God, waarmee zij te koop lopen, te beter te kunnen verkopen. Goede wijn behoeft geen krans, zegt men in het dagelijks leven, en in het geestelijke is het even waar. Waar het woord van God zijn goddelijke kracht betoont, daar behoeft het geen aanbevelingen van mensen. Gijlieden zijt onze brief, geschreven in onze harten, bekend en gelezen van alle mensen, als die openbaar zijt geworden dat gij een brief van Christus zijt, en door onze dienst bereid, die geschreven is niet met inkt, maar door de Geest des levende Gods, niet in stenen tafelen, maar in vlezen tafelen van hart. Hier doet de apostel weer een greep in het hart van de zaak, zo als hij alleen doen kan, die door de Heilige Geest bestuurd wordt. Het ontstaan, bestaan en voortbestaan van de gemeente des Heeren te Corinthe was voor aller oog het voldingendst bewijs, dat zij een werk des Heiligen Geestes was, een open brief van Christus, en voor de apostelen en zijn medegenoten tegelijk een aanbevelingsbrief bij de andere gemeenten, maar geschreven in hun harten. Hun geweten gaf hun getuigenis dat zij Gods werk gedaan hadden, en daarmee voelden zij zich vrij voor God, en gemoedigd om ook elders het Evangelie te verkondigen. En zodanig een vertrouwen hebben wij door Christus bij God. Paulus hield zich verzekerd, dat de gemeente zulk een brief was, niet op grond van eigen mening, alsof hij de vrucht van zijn arbeid zo hoog schatte, maar de bewustheid dezer zekerheid had hij in Christus bij God door denzelfde Heilige Geest. Niet, dat wij van onszelf bekwaam zijn, iets te denken, als uit onszelf, maar onze bekwaamheid is uit God. "Wij schrijven deze heerlijke vrucht van onze arbeid niet toe aan onze bekwaamheid, alsof wij uit onszelf zo iets konden bedenken, nee, al onze bekwaamheid is alleen uit God." Die ons ook bekwaam gemaakt heeft, om te zijn dienaren van de nieuwe Testaments, niet van de letter, maar des Geestes, want de letter doodt, maar de Geest maakt levend. De opmerking, dat de gemeente in Christus een onmiddellijk werk des Heilige Geestes was, werkende in het verborgene van hart, brengt de apostel tot het betoog dat hij en zijn medearbeiders onmiddellijk dienaren zijn van de Heilige Geest, en daarmee dienaren van het nieuw en eeuwig verbond van Gods genade, dat tegenover het oude verbond staat als de vleselijke tafelen van hart tegenover de stenen tafelen van de wet. Het wetverbond was een uitwendig verbond. Het werd op Horeb gemaakt, gehoord, op stenen tafelen gegrift, herhaald op Gerizim en Ebal, in de tabernakel en tempeldienst. Dat verbond was ene getuigenis Gods tegen de zonde, het ontkleedde de mens

geheel, en deed hiermee zien en voelen dat, zou de mens behouden worden, God de naakten mens moest bekleden met zijn eigen gerechtigheid, het recht van God door zijn genade moest gevolgd worden, en de Heilige Geest hen van hun afkering moest genezen, opdat zij er niet weer toe vervielen (Jeremia 3:22). In één woord, voor de letter (de wet in voorschriften bestaande), welke de mens tot zondaar stelt en daarmee doodt, moest de Geest komen, die als het leven zelf, alleen levend maakt, door de voorschriften Gods niet op uitwendige tafelen, maar op de innerlijke tafelen van hart te schrijven. En indien de bediening des doods in letteren bestaande, en in stenen ingedrukt, in heerlijkheid is geweest, alzo dat de kinderen Israëls het aangezicht van Mozes niet sterk konden aanzien, om de heerlijkheid zijns aangezichts, die te niet gedaan zou worden, hoe zal niet veelmeer de bediening des Geestes in heerlijkheid zijn? Toen Mozes veertig dagen op de berg Sinaï in de wolk van de heerlijkheid (de Schechina) bij God was, blonk zijn aangezicht; het had iets van de heerlijkheid Gods, welke het zolang aanschouwd had, zodat hij genoodzaakt was, om bij zijn terugkomst tot het volk het met een dichte sluier te dekken, welke hij alleen weer aflegde als hij in de tent voor God stond. Mozes, die als de middelaar des oude verbonds, de wet vertegenwoordigde, was hiermee naar Gods bestuur een toonbeeld van de heerlijkheid van de wet zelf. Ook zij was ene heerlijkheid, maar ene uitwendige, voor het natuurlijke oog onverdraaglijke en daarbij voorbijgaande heerlijkheid. Nog thans het was ene heerlijkheid Gods. De wet deed in alles Gods majesteit aanschouwen. Was nu echter het zoveel mindere oude verbond, in letteren, in voorschriften bestaande, ene heerlijkheid Gods, hoeveel temeer het Nieuwe Testament, dat ene bediening van de Heilige Geest, en daarmee de hoogst denkbare bediening is. Want indien de bediening van de verdoemenis heerlijkheid geweest is, veelmeer is de bediening van de rechtvaardigheid overvloedig in heerlijkheid. Indien God reeds aan zijn wet, welke de mens als zondaar verdoemt, heerlijkheid heeft deelachtig gemaakt, hoeveel temeer heerlijkheid zal Hij geven aan het verbond zijner genade, dat de zondaar vrijmaakt van de verdoemenis, door Hem in Christus tot een rechtvaardige te stellen, en door de Heilige Geest tot een heilige te maken. Want ook het verheerlijkte is zelfs niet verheerlijkt in deze deel, ten aanzien van deze uitnemende heerlijkheid. Bij de alles te boven gaande goddelijke heerlijkheid van het nieuwe verbond is zelfs de heerlijkheid, die het oude verbond had, als geen heerlijkheid te achten. Het verschil is zo groot, dat hier van vergelijking met elkaar bijna geen sprake kan zijn. Want indien hetgeen te niet gedaan wordt, in heerlijkheid was, veelmeer is hetgeen blijft in heerlijkheid. Het oude verbond was bestemd om voorbij te gaan, het nieuwe om eeuwig te blijven. Ook daarom is de heerlijkheid van het laatste die van het eerste overstralende, gelijk de zon het licht der sterren overstraalt. Dewijl wij dan zodanige hoop hebben, zo gebruiken wij veel vrijmoedigheid in het spreken. "De meerdere heerlijkheid van het nieuwe verbond, welke ons de verwachting van een altijd hogere heerlijkheid voor onszelf geeft, doet ons met grote vrijmoedigheid spreken, ten einde de heerlijkheid onzer bediening in het licht te stellen." En doen niet gelijkerwijs Mozes, die een deksel op zijn aangezicht legde, opdat de kinderen Israëls niet zouden sterk zien op het einde van hetgeen te niet gedaan wordt. Ook dat Mozes zijn blinkend aangezicht bedekte, had zijn geestelijke, Goddelijke betekenis. De kinderen Israëls moesten die glans niet zien verdwijnen, en daarmee niet het einde zien van hetgeen wel te niet gedaan zou worden, maar tot op de openbaring van het nieuwe verbond in de komst van Christus, door het Evangelie in zijn volle kracht moest blijven. Maar hun zinnen zijn verhard geworden, want tot op de dag van heden blijft hetzelfde deksel in het lezen des Oude Testaments, zonder ontdekt te worden, hetwelk door Christus te niet gedaan wordt. Maar tot de huidige dag toe, wanneer Mozes gelezen wordt, ligt een deksel op hun hart; doch zo wanneer het tot de Heer zal bekeerd zijn, zo wordt het deksel weggenomen. Het einde van de wet is Christus; Hij zelf is de openbaring van de hoogste heerlijkheid Gods, in de bediening van de Heilige Geestes, van het eeuwig nieuw verbond van de genade. De wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden. Dit heeft Israël met eigen ogen gezien, toen de Zoon Gods de

heerlijkheid des Vaders in hun midden openbaarde in enkel goddelijke woorden en werken. Doch zij hebben hun ogen toegesloten; nee zij hebben ze verborgen achter het deksel van Mozes, opdat zij Christus niet zouden zien; nog meer: zij leggen, zo dikwijls zij Mozes lezen, dat deksel op hun hart, waardoor zij niet verstaan wat zij lezen, en ook niet willen horen naar die, die hen wil onderrichten. Alleen in de bekering tot Christus wordt het deksel van ogen en hart weggenomen, en ziet men met een onbedekt gelaat en met een onbevangen hart. De Heer nu is de Geest, en waar de Geest des Heeren is aldaar is vrijheid. De Heer, die bekeert, en de Heilige Geest, die in die bekering het deksel van de ogen en van de harten wegneemt, zijn een, en waar nu de Geest, de Heilige Geest is, daar is het goddelijk leven, de vrijheid van al het ongoddelijke, de vrijheid van de heerlijkheid van Gods kinderen. En wij allen, met ongedekte aangezicht, de heerlijkheid van de Heeren als in ene spiegel aanschouwende, worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid als van des Heeren Geest. Wat Mozes gebeurde, gebeurt ieder gelovige, en gebeurt de dienaren des Heeren allermeest, dat zijzelf de heerlijkheid deelachtig worden, welke zij aanschouwen. Die heerlijkheid straalt op hen af uit de heerlijkheid des Heeren, wiens beeld zij als in een spiegel aanschouwen, zodat zij naar dat beeld veranderd worden, en wel van de ene heerlijkheid tot de andere; en dit alles geschiedt niet uiterlijk, als bij Mozes, maar innerlijk, als wordende gekweekt door de Geest des Heeren, de Heilige Geest. Heerlijke beschrijving van des Christens inwendigen genadestaat en van de heerlijkheid van Paulus' bediening kan er wel niet gegeven worden. Daarom, omdat wij deze bediening hebben, naar de barmhartigheid, die ons geschied is, zo vertragen wij niet; maar wij hebben verworpen de bedekselen van de schande, niet wandelende in arglistigheid, noch het woord van God vervalsende, maar door openbaring van de waarheid onszelf aangenaam makende bij alle gewetens van de mensen, in de tegenwoordigheid Gods. De heerlijkheid van de bediening snijdt alle oneerlijkheid af. De koninklijke waardigheid brengt mee, dat men koninklijk handelt, en zo is het met iedere waardigheid en iedere bediening. Naar het ambt is zal de man zijn, indien hij karakter heeft. Laat de valse leraars valse streken hebben, de oprechte leraar heeft ze niet van node. Die de waarheid verkondigt, kan waar zijn in alles, en dat waren Paulus en zijn medegenoten. Hij maakte zich daardoor aangenaam bij al de gewetens van de mensen, die niets berispelijks in zijn gedrag en wandel konden vinden, daar hij altijd wandelde in de tegenwoordigheid Gods. Doch indien ons Evangelie bedekt is, zo is het bedekt in degenen, die verloren gaan, in dewelke de God van deze eeuw de zinnen verblind heeft, namelijk van de ongelovigen, opdat hen niet bestrale de verlichting van het Evangelie van de heerlijkheid van Christus, die het beeld Gods is. De apostel maakt zichzelf nooit de voorstelling, dat het Evangelie, hoe heerlijk van inhoud, en hoe klaar in al zijn volheid gepredikt, door ieder, die het hoort, aangenomen zal worden. Altijd is hem het woord van Jesaja voor de geest: Wie heeft onze prediking geloofd, en aan wie is de arm des Heeren geopenbaard? Het Evangelie blijkt bij velen ene bedekte, onverstaanbare zaak te zijn, en de apostel geeft er de oorzaak van op. Zij zijn verblind door de satan, de god van de wereld, die in het boze ligt, opdat zij de heerlijkheid Gods niet zouden aanschouwen. Ook de Heer zelf noemde de ongelovigen blinden, die door blinden geleid worden. De zonde is ene verblinding. Zij sluit het oog des geestes voor het licht van God, zodat wij niets anders zien dan de aarde en het aardse met het oog van onze zinnen. Alsdan zijn wij van binnen gesloten, en van buiten geheel open. Zó zien wij elkaar op de straat en ontmoeten elkaar in huis als zo vele levende lichamen, in welke de geest, die naar het beeld Gods geschapen is, dood is. Immers van het lichamelijk leven is dan alles en van het geestelijk leven niets te bespeuren. Zo moet dan ons binnenste ontsloten worden, en dit geschiedt in onze bekering; alsdan wordt het beeld Gods, dat wij als een dode in ons dragen, door des Heeren stem weer opgewekt uit zijn dood, en de mens leeft weer geestelijk, leeft weer naar de geest, en dat leven openbaart zich naar buiten, zodanig dat het lichamelijk, zintuiglijk leven er door geheiligd wordt. Het beeld God nu is Christus. Het hart, waarin Christus is door geloof en liefde, draagt hiermee het beeld Gods in

zich. Wij zijn naar het beeld Gods, de Zone Gods geschapen, en datzelfde beeld, door de zonde verloren, wordt door de genade in ons hersteld. Want wij prediken niet onszelf, maar Christus Jezus, de Heer. Zichzelf te verkondigen, is zijn eigen gedachten, meningen, inzichten de mensen voor te stellen, en dat doen de valse leraren, die hun eigen wijsheid prediken, omdat zij van Christus niets weten. Van daar dat wij bij hun redeneringen meermalen in twijfel komen, of zij wel ooit de bijbel hebben doorgelezen, zulke vreemde, kant noch wal rakende, ja onzinnige opvattingen treffen wij bij hen aan. Daarentegen is het Christus verkondigen, Hem te doen zien in al zijn heerlijkheid, als de Zaligmaker van de zondaren, naar het woord en de getuigenis Gods. En onszelf, dat wij uw dienaars zijn om Jezus wil. Zeker hebben de leraars ook zichzelf te prediken, maar niet op de kansel, in hun predikatiën en andere toespraken, maar in hun leven en wandel en door hun dienst. Zij zijn dienaren van Jezus, en daarmee naar zijn wil en op zijn bevel dienaren van de gemeente. Zij zijn daartoe door God toegerust, bekwaam gemaakt, verordend en gezonden. Want God, die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is degene, die in onze harten geschenen heeft, om te geven verlichting van de kennis van de heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus. De genade Gods in Christus is een tweede, geestelijke, eeuwige schepping, ene uitstraling niet van het geschapen licht uit de duisternis, maar ene in straling van het ongeschapen licht van Gods eigen heerlijkheid in het hart, door Christus, het beeld, de heerlijkheid Gods. Tot wat einde? Om dat licht weer af te spiegelen bij anderen, om de kennis van de heerlijkheid Gods in Christus mee te delen aan zondaren, opdat zij zouden geloven en behouden worden, en gelovig geworden zijnde, zouden bestraald blijven door datzelfde licht, om erin te wandelen al hun dagen. Maar wij hebben deze schat in aarden vaten, opdat de uitnemendheid van de kracht zij van God en niet uit ons. Het is altijd Gods welbehagen geweest, dat zijn dienaren bij de innerlijke rijkdom, die Hij hun toebetrouwde, uiterlijk arm zouden zijn, opdat zij hun persoonlijkheid zouden afgescheiden houden van hun bediening. Hoevelen voelen zichzelf in hun ambt, en niet de gever van het ambt. Zal God de eer ontvangen, dan moet men zichzelf voelen in zijn onwaardigheid, zwakheid, gebrek, armoede; en als Gods dienaren dat niet doen, dan geeft God hun soms een kruis te dragen, waardoor zij het leren doen. Door de zijnen klein te houden, houdt Hij ze rein. Dit was zelfs bij Paulus, de anders zo nederige Paulus het geval. Hij erkende zich en de zijnen als zwakke vaten, waarin God zijn schat de Joden en heidenen liet brengen. Doch waarom werd die bewustheid bij hen levend gehouden? Hij zegt het zelf. Als die in alles verdrukt worden, doch niet benauwd; twijfelmoedig, doch niet mismoedig; vervolgd, doch niet daarin verlaten; neergeworpen, doch niet verdorven. Wel laat God zijn dienaren zwak worden voor henzelf, maar niet zonder tevens zijn kracht aan hen te openbaren, zodat zij te midden van hun beproevingen niet kunnen bezwijken, maar staande blijven, en na de geledene nederlaag weer met dezelfde moed opnieuw de strijd kunnen aanbinden. God is getrouw, Hij laat de zijnen niet beproefd worden boven vermogen. Altijd de doding van de Heer Jezus in het lichaam omdragende, opdat ook het leven van Jezus in ons lichaam zou geopenbaard worden. De Heer had zijn apostelen in zijn plaats gesteld; zij waren door de Heilige Geest zijn vertegenwoordigers in de prediking, maar ook in zijn lijden. Gelijk de Heer zelf was in de wereld, zo moesten ook zij in deze wereld zijn. De Heer zei dit meermalen tot zijn discipelen. Of zei Hij niet tot hen: De discipel is niet boven de meester, noch de dienstknecht boven zijnen heer. Het zij de discipel genoeg, dat hij wordt gelijk zijn meester, en de dienstknecht gelijk zijn heer. Indien zij de heer des huizes Beëlzebub hebben geheten, hoeveel temeer zijn huisgenoten! Indien u de wereld haat, zo weet, dat zij Mij eer dan u gehaat heeft. Indien gij van de wereld waart, zo zou de wereld het haar liefhebben, doch omdat gij van de wereld niet zijt, maar Ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de wereld. De strijd van de Heeren tegen de wereld en haar overste, waarin Hij zelf overwonnen en voor de zijnen de overwinning verzekerd heeft, moet echter door al zijn gelovigen, maar bij uitnemendheid door zijn dienaren voortgezet worden tot aan het einde des tijds. Wanneer wij dus op generlei wijze de haat of

smaad van de wereld wegens ons Christendom ondervonden hebben, dan mogen wij wel ernstig onszelf afvragen of wij Christenen zijn? De liefde van de wereld is vijandschap met God, wederkerig is de liefde tot God de vijandschap der wereld. Zo moesten dan de apostelen altijd de doding van Christus door de wereld in zichzelf ondervinden, doch tegelijk ondervonden zij ook de levendmakende kracht van Christus, die wel gedood was door de mensen, maar opgewekt door God. De apostel zegt echter niet, dat hij dit leven zelf ondervond, dat had hij reeds gezegd in zijn verdrukt en niet benauwd, en wat er meer volgt; maar dat het leven van Jezus in het lichaam zou geopenbaard worden, (voor anderen kenbaar zijn, blijken mocht) daarom laat hij er op volgen: Zo dan, de dood werkt wel in ons, maar het leven in ulieden. De apostelen hadden een lijdend leven en waren gedurig in allerlei levensgevaar; waarom? Om er de gemeente der gelovigen de vrucht van te doen genieten, om hun het eeuwige leven door de prediking des Evangelies deelachtig te maken. De apostelen beschouwden zich, en met recht, gelijk in tijden van oorlog de legerhoofden te veld zich beschouwen kunnen, als zelf aan allerlei kwaad blootgesteld, ja allerlei ontbering en leed lijdende, om hun land en volk de vrede te bewaren en te verzekeren. Dewijl wij nu dezelfde Geest des geloofs hebben, gelijk er geschreven is: Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken, zo geloven wij ook, daarom spreken wij ook. Dewijl de apostel het geloof had uit dezelfde Heilige Geest, waaruit alle gelovigen dit ontvangen hadden, zo kon hij de Psalmist (Psalm 116:10) naspreken: Ik heb geloofd, daarom sprak ik. Ieder spreekt Uit zijn geloof, wij hebben dit meermalen opgemerkt, en daarom is het van het hoogste belang uit welk geloof men spreekt. Nu is er maar één waar geloof: het geloof aan Gods woord, het valse geloof is velerlei. De Boeddhist, de Mohammedaan, de Jood, de Roomse, de Protestant, ja alle sekten spreken ieder uit zijn geloof, en men onderkent en onderscheidt ze hierdoor. Het geloof in Christus spreekt uit de Christen, en ook hij wordt hieraan onderkend en onderscheiden. Er is dan ook niets onzinniger dan de stelregel van de wereld: het is hetzelfde wat men gelooft, als men maar goed handelt. De goede daad is ene vrucht, en ene vrucht wil een wortel hebben, waaruit zij groeit; en nu leest men geen olijven van de doornen en geen druiven van de distels. Wetende dat Hij, die de Heer Jezus opgewekt heeft, ook ons door Jezus zal opwekken, en met ulieden daar zal stellen. Ofschoon de dood zijn werking had in het lichaam van de apostelen, en het leven in de gemeente, zo waren zij echter als gelovigen één Geest deelachtig, en daaruit spraken zij niet alleen tot de gemeente, maar waren zij ook zichzelf bewust, dat ook hun lichamen, na de doding om Christus wil ondergaan te hebben, weer gelijk het lichaam van de Heeren in heerlijkheid door God zouden opgewekt worden door Jezus, en dat zij dus met de gemeente tezamen hetzelfde opstandingsleven zouden deelachtig worden. Want al deze dingen zijn om uwentwil, opdat de vermenigvuldigde genade, door de dankzegging van velen, overvloedig worden ter heerlijkheid Gods. De Heer vermenigvuldigt zijn genadegaven ook aan de apostelen tot een zegen voor de gemeente, opdat zij stoffe vinden, om uit veler mond en hart de dankzegging te vermenigvuldigen, en daarmee in overvloeiende mate Gode te verheerlijken. Het was toen, gelijk het nog bij ons in alle grote gemeenten is, als er vele leraren in zijn, die het woord van God met kracht verkondigen, dan rijst uit veler hart daarvoor Gods lof, terwijl in het tegenovergesteld geval het hart gevoelloos wordt en de lippen zwijgen. Daarom vertragen wij niet; want hoewel onze uitwendige mens verdorven wordt, zo wordt nochtans de inwendige vernieuwd van dag tot dag. De doding des lichaams om van de Heeren wil is ene uitwendige doding; zij geldt de oude mens, die toch sterven moet, niet de nieuwe, innerlijke mens, die in Christus door de Heilige Geest in ons geboren werd, toen wij wedergeboren werden. Deze is onaantastbaar voor alle vijandige macht, en staat onder de onmiddellijke hoede van de Almachtige. Wat ook tegen de inwendige mens ondernomen wordt, het stuit af op de muur van de lichaams, hijzelf is onkwetsbaar en neemt toe in grootte, kracht, wijsheid en schoonheid bij alle tegenheden, in alle noden, en in de dood gaat hij vrij uit naar God. De dood kan de uitwendige mens geheel verderven, maar de innerlijke niet in het minst beschadigen. Nu maakt de nieuwe mens des Christens

persoonlijkheid uit, welke zich altijd meer van de oude mens losmaakt, en in de dood van hem geheel losgemaakt wordt door God; en zo moet de Christen met Paulus zeggen, dat alles wat hem pijnlijks, smartelijks, dodelijks treft, wel lijden is, maar een tijdelijk en een gedeeltelijk lijden. Het vlees wordt getroffen, maar het beendergestel blijft in zijn geheel, geen enkel been wordt ervan gebroken. De nieuwe mens is onverderfelijk en onsterfelijk; want veroudert de oude mens met iedere dag, de inwendige wordt vernieuwd van dag tot dag. Het is de ware eeuwige jeugd en kracht en vrede en vreugde van de sterveling. De nieuwe mens is de eeuwige, heilige, zalige, heerlijke mens hij is het uitgedrukte beeld van Christus. Want onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een geheel zeer uitnemend eeuwig gewicht van de heerlijkheid. De apostel noemt zijn verdrukkingen ligt en haast voorbijgaande, en gij weet hoeveel hij geleden heeft, reeds uit hetgeen hij straks zei van zijn vervolgd worden, en in hetgeen hij ervan in zijn eerste brief schreef en nog verder in het elfde kapittel van deze brief zeggen zal. Daarom kunnen wij gerust zeggen: Paulus heeft zware verdrukkingen ondergaan, en zij waren langdurig tevens; want na eerst aan het openbare geweld ontkomen te zijn, was hij jaren lang gevangen; en ofschoon toen een tijdlang op vrije voeten, was zijn einde toch de dood met het zwaard van de scherprechter. Doch hij deed wat wij allen doen moeten: Hij stond niet stil bij zijn lijden, maar zag daarbij op de heerlijkheid, die volgen zou, op het maaien in blijdschap waar in tranen gezaaid werd. En nu ja, wat is de grootte van het lijden bij de grootte der heerlijkheid, wat het gewicht, de belangrijkheid van het tijdelijk leed bij het gewicht van de eeuwigheid. Immers komen zij in geen vergelijking, en worden zij vergeleken, zo zinkt de schaal van de eeuwige vreugde op de grond, terwijl die ook van het uiterste leed in de hoogte zweeft. Dewijl wij niet aanmerken de dingen, die men ziet, maar de dingen, die men niet ziet; want de dingen, die men ziet, zijn tijdelijk, maar de dingen, die men niet ziet, zijn eeuwig. De wereld maakt het ons tot een verwijt, dat wij ons meer bekommeren over de toekomende wereld dan over de tegenwoordige. Zij ziet juist; het is zo als zij zegt. Haar kinderen leven voor de tegenwoordige wereld. Zij hebben er al hun krachten voor over, ten einde er al haar genoegens door machtig te worden. Dat kan de Christen niet doen. Hij brengt wel zijn aandeel toe aan de wereld, door haar uitwendige, noodzakelijke, goede en wettige belangen zoveel mogelijk te bevorderen, Want ook de Christen maakt als mens een deel van de wereld uit. Maar geheel voor deze wereld en haar zaken en belangen te leven, is hem onmogelijk. Hij geeft haar zijn hand, soms de meest bekwame kunstenaars hand; zijn verstand, soms in de meest uitstekende uitspraken in redevoering en lied, maar zijn hart kan hij haar niet geven, dat is van God alleen. En wie handelt nu het verstandigste? Zijn niet al de dingen, die men ziet, is niet de tegenwoordige wereld slechts voor een tijd voor ieder mens op zijn beurt, totdat hij het hoofd op de doodspeluw moet neerleggen, en is de mens zelf niet eeuwig in zijne gedachten, wensen en werkzaamheid? Draagt hij niet de eeuwigheid in zijn hart? En weet hij dan daarmee niet met een, dat de tegenwoordige wereld alleen bestaat voor de toekomende, dat het doel van ons bestaan niet bereikt wordt in de tijd, maar in de eeuwigheid, dat de aarde alleen het zaaiveld is, maar de eeuwigheid het veld van de oogst. Of gelooft gij niet, dat er buiten de voorbijgaande onzichtbare, nog eeuwigdurende onzichtbare dingen zijn, onzichtbaar niet in zichzelf, want de reinen van harte zullen God zien, hoeveel temeer de geschapene dingen van de eeuwigheid, maar onzichtbaar voor ons, die alleen ogen hebben van vlees en niet van geest, van geloof en niet van aanschouwen. Doch weet gij dan niet, dat wij reeds nu met geheel de natuur uit het onzichtbare leven in de zichtbaarheid. Of is niet alles wat wij zien verschijnselen van onzichtbare krachten en oorzaken? Is niet onze eigen geest de onzichtbare macht in ons, die in onze zelfbewustheid ons tot op zichzelf bestaande, zichzelf kennende en uit zichzelf werkende personen maakt? En nu leven wij niet enkel uit het onzichtbare in het zichtbare, maar ook in het zichtbare tot het nu onzichtbare. Wij zijn geschapen door God, van God. Zien wij Hem, is Hij niet onzichtbaar, en moeten wij niet alleen door het geloof aan Hem vasthouden, alsof wij Hem zagen? En nu, waartoe meer? Waar blijven onze gedachten? Gaan zij niet in het geheugen, in het

onzichtbare, terwijl wij ze alleen naar de geest zien, als wij ze van daar terugroepen; en waar blijven wijzelf als wij onze geest, onze persoonlijkheid, onze zelfbewustheid verliezen in de slaap, en volstrekter nog in de dood? Gaan wij in dit alles niet uit het zichtbare in het onzichtbare? Zo dan, wij hechten met de apostel onze harten niet aan de dingen, die men ziet, maar aan de dingen, die men niet ziet; want de dingen, die men ziet, zijn tijdelijk; maar de dingen, die men niet ziet, zijn eeuwig, want zij behoren tot het onmiddellijk gebied van God, wiens wezen de eeuwigheid is. Want wij weten. De Schrift weet niet van gissing, enkel van weten, van volkomen zekerheid. Tegenover het zeker weten, dat wij sterven moeten, kan ons ook niets baten en troosten, dan het zeker weten, dat wij door het geloof in Christus zullen leven. En hoe kon de apostel met zijn medegelovigen zeggen: Wij weten? Dit had hij reeds in zijnen eerste brief gezegd (1 Corinthiers 2.12): Wij hebben niet ontvangen de geest van de wereld, maar de Geest, die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen, die ons van God geschonken zijn. Heerlijke wetenschap, die uit God zelf oorspronkelijk is. Dat, zo ons aardse huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig, in de hemelen. De apostel had in de eerste brief gesproken over de opstanding des lichaams en de onmiddellijke gevolgen er van. Hij had gezegd, dat ofschoon de uitwendige mens verdorven werd, de inwendige mens vernieuwd werd van dag tot dag. Wat is die inwendige mens? Immers de nieuwe mens, de eigenlijke mens, die niet verdorven kan worden. Wat wordt ervan deze nieuwe mens als de oude geheel verdorven is? De apostel heeft het reeds gezegd, dan wacht hem een zeer uitnemend gewicht van heerlijkheid, dan treedt hij in die thans onzichtbare orde van de dingen, die eeuwig zijn. Dit wordt nu door Paulus nader toegelicht. Hij noemt de tegenwoordige woning van de nieuwe mens een tabernakel, ene tent, die uiteengenomen kan worden en wordt, terwijl de woning van de nieuwe mens, nadat de tabernakel voor hem weggevallen is, een vast gebouw is, niet met handen gemaakt, niet op natuurlijke wijze ontstaan, maar door God onmiddellijk gebouwd, en dat hiermee tot de hemelse, eeuwige dingen behoort. Gij herinnert U, dat de tabernakel Gods door de kinderen Israëls moest gemaakt worden naar het voorbeeld, dat Mozes in de hemel gezien had, Exodus 25:40, en dat van de Heer gezegd wordt, Hebreeën 9:24: Christus is niet ingegaan in het heiligdom, dat met handen gemaakt is, hetwelk is een tegenbeeld van het ware, maar in de hemel zelf, om te verschijnen voor het aangezicht van God voor ons. Zo zal ook onze nieuwe mens, onze nieuwe persoonlijkheid uit zijn aardse tabernakel overgaan in een hemels huis. Want ook in deze zuchten wij, verlangende met onze woonstede, die uit de hemel is, overkleed te worden. Het wordt ons duidelijk gezegd, dat met die vaste woning niet de hemel bedoeld wordt; nee het is een gebouw van God in de hemel, een woonstede, die uit de hemel is, dus ene hemelse woning, dus een hemels huis, dat wij op aarde lichaam noemen, omdat wij er geen ander woord voor hebben. Doch nu zult gij vragen: in welk een verband staat dit met de opstanding van de lichaams ten uiterste dage, indien wij reeds bij ons sterven onmiddellijk van God een huis ontvangen, dat eeuwig is in de hemel? Wij kunnen dit onmogelijk volkomen aanwijzen, omdat wij niets weten van de aard en de hoedanigheid van dat eeuwig hemels huis of lichaam. Er zijn aardse lichamen, heeft de apostel gezegd, en er zijn hemelse lichamen. Daar hij met de laatsten van de sterrenhemel spreekt, zo kunnen wij er bijvoegen: er zijn ook bovenaardse lichamen, gelijk die van de engelen. Doch zoveel is ons duidelijk, dat de nieuwe mens bij de sloping van de oude tabernakel niet zonder huis zal zijn; nee, hij zal een huis en wel een eeuwig huis van God hebben. En kan dat anders? Is niet God alleen de oneindige Geest, en is niet ieder geschapen geest als zodanig niet oneindig, maar begrensd? En wat begrenst de geest? Immers zijn vorm, zijn uitwendige, zichtbare zijde, zijn lichaam. Een geest heeft echter geen vlees of benen, zo als de mens als zodanig heeft; doch zijn er geen bovenaardse, door God onmiddellijk gewrochte lichamen zonder vlees en beenderen denkbaar? Immers ja, de lichamen van de engelen zijn genomen uit het licht. Het lichaam van de nieuwe mens bij zijn uittreding uit deze nu zichtbare wereld, zal bij zijn intreding in de hem thans onzichtbare, maar alsdan

zichtbare hogere, hemelse wereld, zich bekleed zien met ene bekleding, een lichaam, dat volkomen in overeenstemming staat met zijn nieuwe omgeving, zodat hij zijn persoonlijkheid niet in het sterven verliest, maar op veel hoger en heerlijker wijze dan haar mogelijk was, behoudt. Is niet reeds onze omgang met elkander op aarde zo volmaakt, zo sprekend, zo in alle opzichten voldoenend, dat wij ons nauwelijks een volmaakter omgang en gemeenschap kunnen voorstellen? Toch moeten wij die omgang, die gemeenschap in de hemel met onze broederen en de engelen ons op nog veel volmaakter wijze voorstellen. Hoe zou het hemelse niet het aardse ondenkbaar overtreffen. Dat alles wordt verondersteld in de Schrift zelf. Wanneer de Heer zegt van Abraham, Izaak en Jacob, en in hen van allen, wier God de Heer is, dat zij allen Gode leven, ofschoon zij nog niet zijn opgestaan, en als de Heer tot de bekeerde moordenaar zegt: Heden zult gij met Mij in het paradijs zijn, ofschoon alvorens beiden zou sterven, zo wordt hiermee onweersprekelijk klaar gezegd, dat de zelfbewustheid, de persoonlijkheid niet in de dood ophoudt; en nu is geen zelfbewustheid of persoonlijkheid voor mens of engel denkbaar, dan door onze lichamelijkheid. Immers hun geest zelf is innerlijk onzichtbaar, hij moet daarom ene uiterlijke, zichtbare zijde hebben, zal hij een persoonlijkheid zijn, en als zodanig door anderen erkend worden. Daarom zien wij ook in de Openbaring van Johannes de in de Heer gestorvene mensen allen als gekleed in hemelse klederen, die natuurlijk een hemels lichaam onderstellen. En waarom zouden wij nu hier niet nog een schrede verder gaan, en zeggen, dat de opstanding des lichaams ten uitersten dage de hoogst denkbare verheerlijking van dat hemelse lichaam zijn zal, waarmee wij stervende bekleed worden. Immers zullen dan alle dingen voltooid zijn, en ook de verheerlijking van de gezaligden haar hoogte bereikt hebben, waarin God alles zijn zal in allen. Ook zal deze laatste verheerlijking in verband staan met de verheerlijking van de aarde tot ene eeuwige woonplaats voor de mensen, zo als de hemel is voor de engelen, terwijl én aarde én hemel alsdan een enig gebied Gods zijn zal met twee volken Gods, want de zaligen zullen wel de engelen gelijk zijn in zaligheid en heerlijkheid, maar niet in persoonlijkheid. Zij waren aanvankelijk ene hogere schepping Gods; doch de gezaligde mensen worden in Christus als hun Hoofd in het einde boven hen gesteld; want Christus is God en mens, en daarmee het hoofd van de gemeente boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij, die genaamd wordt, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomende. Efeziërs 1:21-23. Zo wij ook bekleed en niet naakt zullen bevonden worden. De apostel had gezegd in deze tabernakel te zuchten, verlangende met onze woonstede, die uit de hemel is, overkleed te worden. Wie nu overkleed zal kunnen worden, die moet eerst bekleed zijn, en niet naakt bevonden worden. De apostel maakt hier ene overdrachtelijke, geestelijke woordspeling. Ook de ziel zelf moet bekleed zijn met de gerechtigheid van Christus, dat is met Christus zelf (Galaten 3:27), zal zij overkleed worden met de heerlijkheid van Christus. De zaligheid van de zielen is niet het doel van alles, maar van hen, die Christus toebehoren. Want ook wij, die in deze tabernakel zijn, zuchten, bezwaard zijnde. Dat is ook de toestand van de Christen, hoewel hij weet dat hij des Heeren is. Altijd zucht hij naar de hemel, van de aarde bezwaard. Nademaal wij niet willen ontkleed, maar overkleed worden, opdat het sterfelijke van het leven verslonden wordt. Behalve de gewone moeilijkheden des levens, waardoor zelfs het goede, het beste van de aarde ons ten laatste bezwaart en tot een last wordt, geeft de apostel als reden van ons bezwaard zijn in onze aardse veldtent, dat wij tegen het ontkleden, het sterven opzien, en liever zonder te sterven de zaligheid zouden beërven. Hij wijst ons hiermee terug tot de verborgenheid, die hij in zijn vorige brief (1 Corinthiers 15.51-54) openbaarde, dat wij niet allen sterven, maar wel allen veranderd zullen worden, zodat zij, die bij het laatst bazuingeschal nog zullen leven, in een punt des tijds, zonder te sterven, met heerlijkheid overkleed zullen worden. Want in ieder geval moet dat verderfelijke onverderfelijkheid aandoen, en dat sterfelijke onsterfelijkheid. Er is zeker niemand, die nadenkt, die niet een opzien heeft tegen de dood. Trouwens het leven kan niet anders dan opzien tegen de dood. De dood is het tegendeel, dus de vijand van het leven. Er kan ook geen groter verandering met ons

plaats hebben dan door de dood. Zolang ziel en lichaam verenigd zijn kan ons veel overkomen, en kunnen er vele veranderingen met ons voorvallen, maar wijzelf blijven in ons geheel, onze persoonlijkheid blijft dezelfde. In de dood echter wordt het lichaam, waarin wij onszelf alleen kennen en door anderen gekend worden, van ons gescheiden, en wij kunnen ons geen denkbeeld maken van onze toestand zonder het lichaam. Wie zou dus niet graag die verandering aan het lichaam ondergaan, die voor onze overgang van de aarde naar de hemel nodig is, zonder te sterven, in een ogenblik van de tijds, zo als het deel van Henoch en Elia was? Doch deze waren twee uitzonderingen op ongetelde miljoenen mensen, die de gewone weg des doods betreden hebben en nog betreden. Ofschoon ons echter gedurig de treurmare gebracht wordt van maagschap, vrienden en bekenden dat zij gestorven zijn, zo is het denkbeeld des doods ons toch niet zo gemeenzaam geworden, dat wij aan ons eigen sterven denkende, daartegen geen opzien meer hebben. En hoe meer wij daarover nadenken, hoe ernstiger de zaak wordt, al zijn wij ook door de genade Gods, Christenen, die het ontzettend woord: na de dood het oordeel! niet meer verschrikt, omdat zij in Christus hun vrijspraak hebben, en niets hen scheiden kan van de liefde Gods in Hem. Doch er is veel, dat ons in dit opzicht tegemoet komt en althans bemoedigt, en in alle geval van de vrees des doods ontheft. Vooreerst geeft ons God in de natuur reeds troost, want God is altijd liefde in het midden zijner oordelen. Ook in het sterven is zijn liefde zichtbaar. Het eigenlijk sterven, het ogenblik van de scheiding van ziel en lichaam, het punt van overgang van deze wereld in de eeuwigheid gaat buiten onze bewustheid om, evenals de overgang van de wakende tot de slapende toestand. Alleen de zelfmoordenaar maakt zichzelf en de moordenaar maakt zijn slachtoffer het sterven zwaar, want bij deze stervenden is het voorafgaande te vreselijk, om niet de zelfbewustheid te verhogen in plaats van te verminderen. Eer de vreselijke dood van de zelfmoordenaar en van de vermoorde volgt, voelen zij met bewustheid de dood in hun lichaam. Maar de op natuurlijke wijze stervenden, hoe hevig hun lichaamspijnen of zielsangsten ook mogen zijn, ondergaan enige ogenblikken vóór hun sterven ene verdoving, die hun zelfbewustheid uitblust, en zij slapen in zonder de overgang te voelen. Anderen, die niet zo stil inslapen, slaken een zucht of een kreet, en zij zijn niet meer. Leg u dus, o sterveling, stervende aan de boezem van de natuur als van uw moeder, en slaap dan in als het kind op moeders schoot God, de genadige God, geeft u de ingang in de eeuwigheid, gelijk Hij u de ingang gaf in de tijd buiten uw eigen weten. Dit verzacht het denkbeeld des doods reeds veel, want in de wijze van sterven ligt de grootste schrik. Een dapper veldheer vreest niet voor de dood op het slagveld, maar wel voor die dood, die zijn eigen volk hem zou aandoen door tegen hem op te staan en te verscheuren. En waarom is de dood van de misdadiger ene zo grote straf? Omdat hij door beulshanden geschiedt, en ene plotselinge afsnijding is van het leven, dat zonder de misdaad nog had kunnen voortduren, Doch de troost, die God ons reeds in de natuur in het ogenblik van de scheiding van ziel en lichaam geeft, is ons niet genoeg, zo wij niet als bewusteloze kindertjes sterven; zo worden wij ook niet in de eeuwigheid geboren, als wij voor de aarde geboren zijn: in bewusteloze toestand. Na onze overgang keren wij terstond tot onze zelfbewustheid, en wel in de hoogste mate terug. Wij zijn en blijven personen, zo als wij onlangs breedvoerig hebben in het licht gesteld, en wij komen tot God. Hoe komen wij tot Hem? Met Christus of zonder Christus? Ziedaar de grote vraag, die ons eeuwig wel of wee beslist. Is ons het kleed van de gerechtigheid van Christus als het bruiloftskleed aangeboden, en is het door ons geweigerd, en zijn wij in onze eigen kleren tot de bruiloft daar boven gekomen, neerzittende onder de gasten, een ogenblik daarna komt de Heer van de bruiloft en overziet zijn gasten, en laat de eigenwillig gekleden gast uitwerpen in de uiterste duisternis. Nog eens, na de dood het oordeel. Maar de Christen heeft daarvoor geen vrees meer, want hij brengt overal, waar hij zelf gaat, Christus met zich, op aarde, in de dood, in de eeuwigheid. En nu hebben zij, die des Heeren zijn, nog een hogere troost dan die de natuur geeft ten opzichte van hun sterven. De Heer verzekert hun, dat de zijnen de dood niet zullen zien en niet zullen smaken, ook niet in de dood zullen blijven, maar doordringen zullen van de dood in het eeuwige leven, en dus niet

in het oordeel van de verdoemenis zullen komen, maar terstond met Hem in het paradijs van hemelse vrede en vreugde zullen zijn. Heerlijke verwachting! wie zou er geen Christen om willen zijn? Die ons nu tot ditzelfde bereid heeft, is God, die ons ook het onderpand des Geestes gegeven heeft. God zelf heeft ons tot die toekomstige zaligheid en heerlijkheid bereid, bestemd, toegerust, voorbereid, en Hij heeft ons daarvan het onderpand, de waarborg, de grond van de volkomenste zekerheid gegeven in de Heilige Geest. Gij ziet, onze zaligheid rust niet op denkbeeldige zaken, op redeneringen en gevolgtrekkingen van redeneringen, maar op een onwrikbaar vaste grond, op God zelf, op de Heilige Geest, en deze grond ligt niet buiten ons, maar in ons. God heeft ons de Heilige Geest gegeven in ons hart, opdat wij met volle verzekerdheid weten, bewustheid hebben zouden van de dingen, die ons door God in Christus geschonken zijn. En nu, wat doet de Heilige Geest anders dan ons daarvan te spreken, daarin te onderrichten, daarmee te vertroosten, te bemoedigen, te sterken, voor te bereiden en in te leiden tot de zaligheid. Wat doet Hij anders dan ons te heiligen, door ons gedurig in onze gewetens te besprengen met het bloed van Christus, en dan ons gedurig tot God te doen naderen als tot onze Vader. Wanneer wij dus al deze dingen in onszelf aanwezig zien, en van harte tot God kunnen zeggen: Abba, Vader! zo weten wij dat de Heilige Geest in ons is, en het onderpand is van al wat wij op aarde tot ons geloofsleven nodig hebben, en van de hoogste toekomende goederen. Wij hebben dan altijd goede moed. Het woordje altijd is van veel gewicht. De goede moed moet geen tijdelijke gemoedsverheffing zijn, maar ene gedurige kalme betoning van innerlijke vastheid en kracht. Dit kon Paulus betuigen te hebben, ofschoon hij een leven vol bezwaren en moeilijkheden had; want zijn moed was gegrond in dingen, die boven de wisselingen des levens verheven zijn. Hij wist, dat alles wat droefheid en bezwaar heet, een einde en wel een heerlijk einde hebben zou. Wij moeten de bezwaren dezes levens beschouwen als de ongeriefelijkheid, die wij ondervinden op schepen en rijtuigen, die ons naar andere plaatsen moeten overbrengen. Zij zijn aan het schip of rijtuig vast; wij nemen ze niet mee naar de plaats van onze bestemming, maar we laten ze in het schip of in het rijtuig liggen. En weten dat wij, inwonende in het lichaam, uitwonen van de Heer. Paulus ziet in alles op de Heer, en leert het ons ook doen. Al onze moeite, bezwaren, droefheden moeten ons ene gemeenschap zijn met de lijdende en stervende Christus, en al onze blijdschap ene gemeenschap met de triomferende Christus. Wij weten het, zegt daarom de Apostel, dat het inwonen in het lichaam, een uitwonen is van de Heer, en dat het daarom niet eerder zijn kan, of er moet hier veel geleden worden. (Want wij wandelen door geloof en niet door aanschouwen.) Hoe dikwijls wordt dit vergeten, en is dat vergeten de bron van veel onrust en moedeloosheid. Gelijk wij in onze beoordelingen van de daden en toelatingen Gods meestal vergeten dat wij met de Oneindige te doen hebben, en ons daarom meer het zwijgen dan het spreken betaamt, zo vergeten wij ook gewoonlijk, dat wij hier niet door aanschouwen, maar door geloof wandelen, dat wij het hemelse nog niet kunnen zien, maar verwachten moeten, en ons dus met de zekerheid van de geloofs en van de hoop moeten vergenoegen. Wij willen gewoonlijk reeds in de vreemdelingschap hebben wat wij alleen te huis kunnen hebben, zoals de Israëlieten, die in de woestijn naar Kanaän, zo niet Kanaän dan toch Egypte met zijn visrijke wateren en saprijke gewassen begeerden. Doch hoe kan een reiziger, die verstandig is, met billijkheid verwachten dat hij op reis al de geriefelijkheden van zijn te huis zal vinden? Hij weet integendeel dat hij veel moeilijke dingen zal moeten lijden, doch dat deze moeten gedragen worden, om de veel grotere genoegens, die er door te genieten zijn. Maar wij hebben goede moed. Paulus spreekt uit zijn eigen ondervinding, want hij sprak uit de Heilige Geest, die in hem was, en die ene fontein van blijdschap, moed en kracht is. Zeker, om goede moed te kunnen blijven behouden, moeten er tussenbeide tijdelijke uitkomsten zijn; doch deze zijn er: God geeft ze menig malen. Daarom moeten wij voortdurend op uitkomst hopen, maar die tegelijk loslaten, ze overgevende aan de wil van God. De uitkomst moet voor het geloof waarlijk bestaan, maar het moet het geloof hetzelfde zijn, of God die hier of in de eeuwigheid zal doen plaats hebben. Hoevelen moeten het kruis dragen tot op hun doodsbed. Het

is ene grote genade des geloofs ook hierin met Gods wil overeen te stemmen; doch het moet plaats hebben. En hebben meer behagen om uit het lichaam uit te wonen en bij de Heer in te wonen. De heilige moed van de apostel doet hem niet opzien tegen de dood, maar veeleer die boven het leven stellen, omdat het uitwonen uit het lichaam niets minder is dan het inwonen bij de Heer. Wij vinden deze zelfde denkbeelden bij de apostel terug in zijn brief aan de gemeente te Fillippi (1:20-24), alwaar hij zegt: Het is mijn ernstige verwachting en hoop, dat ik in geen zaak zal beschaamd worden, maar dat in alle vrijmoedigheid, gelijk ten allen tijde, alzo ook nu, Christus zal groot gemaakt worden in mijn lichaam, hetzij door het leven, hetzij door de dood; want het leven is mij Christus, en het sterven is mij gewin. Maar of te leven in het vlees, hetzelfde mij oorbaar zij, en wat ik verkiezen zal, weet ik niet; want ik word van deze twee gedrongen, hebbende begeerte om ontbonden te worden en met Christus te zijn; want dat is zeer verre het beste; maar in het vlees te blijven is nodiger om uwentwil. Welk een liefelijke voorstelling van de koning van de verschrikking! Hij komt enkel om de pinnen van onze veldtent los te maken, ten einde ons buiten die tent de Heer te doen ontmoeten. Een ogenblik is dus voldoende om het geloof in aanschouwen te veranderen, en hoe spoedig kan dit ogenblik er zijn! Daarom zijn wij ook zeer begerig, hetzij inwonende, hetzij uitwonende, om Hem welbehaaglijk te zijn. Paulus bewaarde ook hier het geestelijke evenwicht, dat de Christen in alles bewaren moet. Hij begeert niet van het leven af te wezen, om van de moeite en last ontslagen te zijn, evenals Elia weleer, want dat is zondig, en God neemt ons ook om deze reden niet weg. De dood is hard tegenover deze redenering. Maar Paulus begeert om bij Christus te zijn, en dat is een heilig verlangen, en in ieder geval hetzij levend of stervend, de Heer te behagen. Onderzoeken wij ons nu zelf, hoedanig wij begeren ontbonden te worden. Te willen heengaan en te willen blijven, kan en moet samengaan. Als wij op de spoortrein zijn, dan moet ons zeker het doel van de reis aangenaam zijn, maar niet minder de reis zelf, als het middel tot het doel. Er zijn ook zekere dingen, die men afgedaan wenst te hebben, alvorens wij ervan gescheiden worden, en God weet dit en laat ze ons niet zelden afdoen. Ook willen wij wel afgelost worden van onze post, maar als de tijd van onze wacht om is, en dus op wettige wijze. En God doet dit altijd, en meermalen op kennelijke wijze. Zelfs onze Heer schrikte een ogenblik voor de dood, maar Hij herstelde zich terstond door het gebed, en nu zei Hij: De drinkbeker, die Mij de Vader gegeven heeft, zal Ik die niet drinken? Want wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een ieder wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naar dat hij gedaan heeft, hetzij goed hetzij kwaad. Evenmin als de wet kan het oordeel de Christen verdoemen, maar beide kunnen en moeten de Christen heiligen. De genade vernietigt de wet niet, maar bevestigt haar. Zij erkent het recht en de vierschaar Gods, maar de vraag is: hoe word ik er voor gesteld, om vrijgesproken of om veroordeeld te worden? Nu komt de gelovige wel voor het oordeel, maar niet in het oordeel. De gelovigen komen er voor, opdat hun goede werken, de goddelozen, opdat hun kwade werken openbaar worden. Doch gij zult zeggen: er zijn geen gelovigen, die niet ook kwade, en geen goddelozen, die geen goede werken gedaan hebben, moet dus niet bij allen het goede beloond en het kwade gestraft worden? Men zou recht hebben, indien de meerdere of mindere goede werken over ons lot moesten beslissen. Doch nu is het anders. In de gelijkenis van het laatste oordeel wordt alleen van de goede werken van de godvruchtigen en alleen van de kwade werken van de goddelozen gesproken. En waarom? Omdat de eerste als schapen reeds voordat het oordeel wordt uitgesproken aan 's Heeren rechterhand, en de laatsten als bokken aan zijn linkerhand staan. Beider werken getuigen dus wat zij zijn. Behoren wij dus tot de Heer, zo zijn onze zonden vergeven, en worden alleen de vruchten onzes geloofs herdacht; behoren wij daarentegen niet tot de Heer, zo worden alleen de vruchten van ons ongeloof, onze zonden herdacht. Dit neemt echter niet weg, dat ook de verzekerde Christen, bij de bewustheid van zijn volstrekte onwaardigheid en talloze zonden, van het oordeel horende spreken, het hart innerlijk voelt beven en de toevlucht neemt tot het gebed. Een kind, hoe lief zijn ouders hem hebben, is daarom

niet buiten tucht, althans bedreiging van tucht, en mag daarom niet buiten ene kinderlijke vrees zijn. De apostel, aan wie de Heer zichzelf in genade geopenbaard had, en wie meermalen daarna de Heer persoonlijk in genade verschenen was, had toch blijkbaar een opzien tegen het komen voor de rechterstoel van dezelfde Heer en Zaligmaker. Wij dan, wetende de schrik des Heeren, bewegen de mensen tot het geloof. Als allen voor de rechterstoel van Christus moeten komen, om weg te dragen wat in het lichaam geschied is, naar dat men gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad, zo zou de naaste gevolgtrekking moeten luiden: "Wij dan, wetende de schrik des Heeren, bewegen de mensen tot de goede werken." Doch nee, zo zou een menselijk schrijver geschreven hebben, maar niet een apostel onder de ingeving des Heilige Geestes vermocht dit te doen. Gij voelt, dat alleen door zulk een tekst de leer van de zaligheid uit vrije genade door het geloof zou worden te niet gedaan. Zeker het oordeel moet plaats hebben en heeft plaats naar het recht, het geloof is voor de aarde en blijft op de aarde. Alleen de goede en kwade werken komen in het oordeel, en worden vrijgesproken of veroordeeld in de personen, die ze doen. Doch de vraag is: Waar komen de goede werken vandaan? Immers alleen uit het geloof; of hebben wij niet zo-even aangewezen, dat de goede werken, die in het oordeel worden beloond, afkomstig zijn van mensen, die voordat er nog van hun werken gesproken werd, reeds als schapen aan 's Heeren rechterzijde staan? De goede werken, die als zodanig Gode behagen, zijn de vruchten des geloofs, zonder hetwelk niemand Gode behagen kan. De oordeelsdag in het koninkrijk van God is dan ook wat de herfst is onder de jaargetijden. De bloemen, die de lente heeft voortgebracht, de vruchten, die de zomer heeft gekweekt, worden in de herfst tot rijpheid gebracht en geplukt. Geplukt, ja, doch waarvan? Immers van de vruchtbomen. Gij wilt appelen hebben in de herfst, goed, maar dan dient toch de appelboom tevoren door de hovenier geplant te zijn. Aan de appelen kan hij niets doen, deze moeten zich vanzelf uit de boom ontwikkelen, en als zij geheel zijn uitgegroeid, kan hij ze plukken; maar aan de boom kan hij veel doen, deze moet hij zorgvuldig rein houden en kweken, en het gehalte van de vrucht is een gevolg van deze kweking. Zo is het ook in het geestelijke. Het geloof is de boom, de hoop is ene geestelijke lente, de liefde een geestelijke zomer, maar de goede werken worden als de bewijzen van het bestaan van die allen, door de almachtige God daardoor te voorschijn gebracht en aan de eigenaar van de boom gegeven. Daarom zullen de vromen in de dag des oordeels niet zeggen: "Wees ons zondaren genadig." Neen, hun zonden zijn hun vergeven, zij brengen met Christus de kwijtbrief van hun zonden mee. Niet hun zonden, maar hun werken volgen hen, en deze zijn alleen hun goede werken, welke de Heer in het licht stelt en beloont naar het recht, als gedaan door ontzondigde mensen. En zijn Gode openbaar geworden, doch ik hoop ook in uw gewetens geopenbaard te zijn. Paulus beroept zich op God als getuige van zijn getrouwheid in de leer en in zijn wandel, en op het geweten van de Corinthische gemeente. Ja, hun eigen geweten moesten toestemmen, dat hij de volle waarheid sprak. En hoe liefelijk en alles afdoende is het, als men dat doen kan! Men spreekt dikwijls van gezag en vrijheid als tegenstellingen, doch zij bestaan te gelijk. Zeer zeker is de prediking van de waarheid gezag, het hoogste gezag, het gezag van God, maar tegelijk is het de hoogste vrijheid, omdat niemand en niets dat gezag u mag doen aannemen, dan alleen uw eigen geweten. Geen leraren en geen hoogleraren mogen het u opdringen, of door hun eigen gezag wettigen, uw eigen geweten alleen moet het amen zeggen op het woord van God, want uw geweten alleen is de stem Gods in u, die op zijn stem tot u kan en moet antwoorden. Ik zeg moet antwoorden, want waar God tot ons spreekt, daar moeten wij antwoorden, of wij zijn kinderen van de ongehoorzaamheid. Daarom is de prediking van het Evangelie niet ene blote aanbieding van Christus, maar een drang, een bewegen tot het geloof met alle mogelijke middelen van overreding. Als de dokter bij u komt in uw krankheid, dan vraagt hij niet: Wilt gij innemen of niet? maar hij schrijft u een recept, en zegt er bij hoe gij het drankje of de poeder gebruiken moet, en dan zijt gij verplicht het bij uw apotheker gereed te laten maken en het te gebruiken. Zeker hangt het geheel van u af, de dokter te laten komen of niet, terwijl bij de Evangelieprediking de dokter ongevraagd tot u komt; doch als de kranke zo

ernstig ziek is, dat hij zelf niet naar de geneesheer kan vragen, dan doen zijn naastbestaanden dit voor hem. En nu, zulk een ernstige zieke zijt gij, en uw naastbestaanden doen hetzelfde voor u, en zeggen dan tot U: Daar is de dokter, niet daar is uw dokter. Eerst als gij zelf beter wordt en van hem spreekt, zegt gij mijn dokter. Want wij prijzen onszelf u niet wederom aan, maar wij geven u oorzaak van roem over ons, opdat gij stof zou hebben tegen degenen, die in het aangezicht roemen, en niet in het hart. Wanneer het eigen geweten van de Corinthische gelovigen moest toestemmen, dat Paulus en zijn medegenoten getrouwe getuigen Gods waren, omdat zij de kracht hun prediking in hun eigen harten ondervonden hadden, dan hadden zij in zichzelf de reden, om tot eer van God te roemen over de apostelschapsdienst van Paulus en de zijnen, en stof van tegenspraak tegen dezulken in de gemeente aanwezig of tot de gemeente komende, die in uitwendige zaken roemden, maar niet in de dingen van hart. Hiermee wilde Paulus niet zichzelf opnieuw aanprijzen bij de gemeente, maar opdat zij er God de eer voor zouden geven. Wanneer toch een leraar vrucht ziet van zijn arbeid, dan weet hij dat Gods hand het mostaardzaadje des geloofs in de harten van zijn hoorders geplant heeft, en wil hij dat ook Gode de eer er voor gegeven wordt. Want hetzij dat wij uitzinnig zijn, wij zijn het Gode, hetzij dat wij gematigd van zinnen zijn, wij zijn het ulieden. Er zijn mensen, die in het levende lichaam snijden zo koud alsof het een lijk was. Zodanige waren er ook in de Corinthische gemeente. Deze noemden de ijver van de apostel van de Heeren, waardoor hij de mensen door de schrik des Heeren tot het geloof drong, als overdreven. Ten einde de Corinthiërs niet door de blote waarheid al te zeer te beschamen, neemt hij de uitdrukking van zijn tegenpartijen over, zelfs met ene versterking, en zegt: zo men ons als uitzinnigen beschouwt, welnu wij zijn dat om des Heeren wil, om zijn zaak te dienen; en zo wij ons daarentegen gematigd van zinnen tonen, dat is om uwentwil, u ten goede. Nu is het goddelijk uitzinnig zijn, ene uitzinnigheid om de wille Gods, geestelijk gezien ene heerlijke uitzinnigheid, en eigenlijk heeft ieder gelovige die eigenschap. Immers is hij in de ogen van de wereld een dwaas, hij is voor haar op ene haar onbekende wijze uitzinnig. Doch ook ieder gelovige kan zeggen: Zie, ik ben uitzinnig voor u, maar op goddelijke wijze. Paulus kon echter ook bezadigd zijn, hij kon zich matigen in zijn ijver jegens de gemeente als de gelovigen en geheiligden des Heeren, want zijn ijver gold alleen de tegenstanders. Wij zien dit in zijn schrijven; met hoeveel bezadigdheid en geduld kon hij schrijven over de huishoudelijke orde van de gemeente tot in de kleinste aangelegenheden. Zeker was hij te midden daarvan, weer op eens als in de wolken, sprekende over de hogere waarheden des heils, en konden de vijanden dit uitzinnigheid noemen; doch dit laat zich geredelijk verklaren uit het karakter, de persoonlijkheid van Paulus. Hij was blijkbaar iemand van sterke en krachtige driften, maar tegelijk met ene grote zelfbeheersing begaafd. Nu moeten er driften zijn, maar zij moeten geheiligd worden. Nooit laat Christus ene kracht in de zijnen vervliegen, maar Hij heiligt ze in hen door de Heilige Geest. Waar geen driften zijn, daar is de dood in aantocht. Ook is het lichter ene drift te doden, dan haar om te wenden naar de hemel. Al de gezanten Gods in de Schrift waren mannen van een beweeglijk gemoed en krachtige driften. Ook de Heer zelf was meermalen ten diepste ontroerd, maar met de hoogste zelfbeheersing. Nu ontvangt de nieuwe mens niets van God, of de oude mens zoekt er iets in te brengen, waardoor het weer verderft, en schroomt niet om zelfs de edelste ijver van God met de naam van uitzinnigheid te bestempelen. Gij herinnert u, dat de naastbestaanden van de Heer Jezus Hem evenzo voor uitzinnig hielden, Markus 3:21. De grootste strijd is dan allereerst met onszelf. Men moet meester blijven van zijn bewegingen. Er moet een blijvende gemeenschap zijn tussen de drift van het hart en de koelheid van het verstand. Beiden moeten als twee goede echtgenoten niets doen, dan hetgeen zij tezamen hebben goed gevonden. Zodra een van beiden zelfstandig wezen en werken wil, is het meest vaste verband gebroken, de schoonste harmonie verdwenen. Nu is de waarheid op elk gebied datgene, wat ons ten laatste de meeste belangstelling inboezemt. De levensvragen zijn de hoogste, waarvoor de wetenschappelijke vragen moeten zwichten. De strijd om de waarheid is dan ook geen toernooi (steekspel), geen vertoning, noch

van het verstand, noch van het vernuft, geen prachtige illuminatie, die in niets dan duisternis eindigt; nee, het is ene worsteling om het hoogste, dat er is te bemachtigen, en in het worstelen openbaart zich de grootste kracht. Zo was het bij Paulus. Hij leefde in de waarheid, die hem geopenbaard was, en hij worstelde met geheel zijn ziel om haar mee te delen aan zo velen, als naar hem hoorden. Want de liefde van Christus dringt ons. Hoe heerlijk is toch alles in de Schrift. Paulus is in geheel deze redenering bezig om van zichzelf te spreken, doch hij vergeet daarom Hem niet, in wie zijn kracht rust. Niet in Paulus moest ook deze zaak eindigen, maar in Christus als het Hoofd. Trouwens uit dit beginsel alleen moet de prediking des Evangelies plaats hebben. De redeneerkunde is goed voor het verstand, maar zij werkt niet op het geweten. Het geweten, dat bij de mens gewoonlijk in slaap is, wordt niet wakker, en als het verhard is, wordt het niet vertederd dan door te spreken van de liefde van Christus. Het: alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebben in verband met het onmiddellijk vooraf gaande: Gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzo moet de Zoon des mensen verhoogd worden, blijft de enige sleutel, waarmee het hart van de zondaar geopend wordt. Spreek van de liefde Gods jegens de verloren zondaar in de overgave zijn Zoons, en van de liefde des Zoons in de overgave van zichzelf, en van de liefde des Heilige Geestes, om de mens die liefde deelachtig te maken en daarmee zalig te zijn in eeuwigheid, en zo er enig gevoel voor liefde in het hart is overgebleven, dan zal het zich openen, om die liefde binnen te laten. Zij zal onwederstandelijk zijn. Als die dit oordelen, dat indien één voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn. Welk een overgang! het is als die van de adelaar van zijn rots naar de zon. De apostel verplaatst ons hier te midden van het hoogheerlijk leerstuk der voldoening en verzoening, en wel in het midden van de zaken. Het is geheel het Evangelie in ene enkele zinsnede. Immers daarop komt alles aan, dat een voor allen gestorven is, en dat allen gestorven zijn in die éne. Is Christus het Hoofd van zijn gemeente, het Hoofd van de nieuwe mensheid, dan is in Hem zijn lichaam en al de leden daaraan gestorven; want waar het hoofd sterft, sterft het gehele lichaam. Houden wij deze waarheid vast, want daarin ligt onze vrede op aarde en onze zaligheid in de eeuwigheid. Door het geloof met Christus tot één plante, tot één persoonlijkheid geworden, is al het zijn het onze en al het onze het zijne, zijn wij in Hem voor God gestorven om van de zonden wil, en zijn wij in Hem opgestaan, om zonder zonde Gode te leven, niet zo dat wij geen zonden meer begaan, maar dat ze voor God niet meer bestaan. Wij hebben dus in het grootboek onzes levens slechts twee hoofden: een hoofd voor het debet God, een hoofd voor het credit Christus; waar blijft nu de schuld? In Christus zijn wij voor God als Christus, want Christus is nu in ons geboren, als de nieuwe mens, die niet meer zondigt, en de Heilige Geest doet die nieuwe mens onophoudelijk toenemen tot de volkomenheid der gelijkvormigheid aan Christus toe. En Hij is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven, niet meer zichzelf zouden leven, maar die, die voor hen gestorven en opgewekt is. Door deel te hebben aan Christus dood zijn wij afgezonderd en geheiligd, om te delen in zijn leven, want Christus is niet alleen gestorven, maar ook opgewekt uit de doden, en zo moet zijn lichaam, zijn gemeente ook in Hem, haar Hoofd zijn opgestaan. Kan het anders? Daarom ontvangen de in Christus dood meegerekenden ook zijn opstandingsleven in de Heilige Geest, en daarom was de eerste daad, die Christus na zijn opstanding deed (wij herinneren het u ook hier), dat Hij hen aanblies met de woorden Ontvangt de Heilige Geest. Want dat is onze hoogste roeping, niet dat wij zelfstandige wezens zijn, maar dat wij het eigendom zijn van onze wettigen Heer, van Christus, die ons zichzelf ten eigendom gekocht heeft door zijn bloed, door ons te verlossen van de eeuwige dood, van het eeuwig oordeel, van het eeuwig verderf. Zalige afhankelijkheid! wie zou ze willen ruilen voor de zelfstandigheid en onafhankelijkheid, waarin de natuurlijke mens zijn hoogste heil ziet, en waarnaar hij zo met al zijn krachten streeft. Wat kan hoger standpunt zijn voor een schepsel, dan het bijzonder eigendom te zijn van de Zoon van God, van zijn Schepper en Verlosser, tot heerlijkheid des Vaders door de Heilige Geest. Doch wat wil het

zeggen: niet meer zichzelf, maar voor Christus te leven? Het is eenvoudig te leven als een Christen, de Heer liefhebbende door het doen van hetgeen Hij ons geboden heeft, door te blijven in zijn liefde tot ons met onze liefde tot Hem; met één woord, door onszelf niet meer tot het doel onzes levens te stellen, maar zijn persoon, zijn zaak, zijn werk, zijn eer. Door uit Hem te leven door de Heilige Geest zijn wij tot de hoogste waardigheid geklommen, behoeven wij niets meer voor onszelf te doen, alles wat wij nu voortaan te doen hebben is voor Hem en de zijnen. Zo dan, wij kennen van nu aan niemand naar het vlees, en indien wij ook Christus naar het vlees gekend hebben, nochtans kennen wij Hem nu niet meer naar het vlees. In zijn vorige brief had de apostel geschreven, dat niemand kan zeggen Jezus de Heer te zijn, dan door de Heilige Geest. (1 Corinthiers 12.3). Hij is dus niet op vleselijke wijze te kennen dan uiterlijk als een mens, zo als andere mensen gekend worden. Zo kenden Hem de Farizeeën en Schriftgeleerden, die met Hem spraken en omgingen en Hem als hun vijand haatten en doodden; en zo kennen Hem ook nog de ongelovigen onder ons, die de mond vol hebben van de historische Christus, en daarbij Hem alles ontnemen wat de heilige historie (en er is geen andere van Hem) Hem geeft. Men kan de Christus kennen op vleselijke wijze, doch Hij moet op geestelijke wijze gekend worden als de Heer, de Zaligmaker van zondaren, in de kracht zijns doods en zijner opstanding en hemelvaart en zitten ter rechterhand Gods. Alleen in de gekruisigde en weer opgewekte Christus hebben wij onze zaligheid, al het overige heeft daarbij geen waarde. Al hebben zijn tijdgenoten met Hem gegeten en gedronken, zo zij niet in Hem geloofd hebben, hebben zij Hem niet gekend, en zo zal Hij ook hen niet kennen. Zelfs de apostelen en discipelen des Heeren kenden de Heer geheel anders na zijn kruisiging en opstanding dan vóór die tijd. De apostel wil dus zeggen, dat wij eenmaal in Christus gestorven om voor Hem alleen te leven, geen waarde moeten hechten aan dingen, die van vleselijke aard, tijdelijk en voorbijgaande zijn. Zo dan, indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel: het oude is voorbijgegaan, ziet, het is alles nieuw geworden. Wij zelf hebben in Christus niets meer te maken met onze oude mens. Deze is onherroepelijk veroordeeld om te sterven, en wij hebben ons daarover niet te bekommeren, maar al onze aandacht en zorg moeten voortaan gericht zijn en gericht blijven op de nieuwe mens in ons, dat hij onder de leiding des Heilige Geestes blijft, door alles van hem te verwijderen wat daaraan hinderlijk en alles tot hem te brengen wat daaraan bevorderlijk kan zijn. Het is hiermee als met de zorg voor onze kinderen: zolang zij heel jong zijn, strekt onze zorg zich uit voornamelijk over hun voeding; doch is dit lichamelijke tijdperk voorbij, dan zorgen wij voornamelijk voor hun opvoeding, dan is hun redelijk, zedelijk, geestelijk leven bij ons de hoofdzaak, terwijl vroeger hun vleselijk leven ons de hoofdzaak was. In het geestelijke hadden wij gedurende onze onbekeerdheid alleen ene vleselijke zin en wetenschap; in onze wedergeboorte is ons een nieuw leven gegeven, waarbij het oude als achter ons liggende, als voorbijgegaan moet beschouwd worden. Wij moeten alsdan in nieuwheid des levens wandelen, en niet meer vragen naar onze vorige wandeling in de zonde, dan om ons temeer in het leven te verblijden en daarin voort te gaan. Vergetende wat achter is, strekken wij ons met Paulus naar hetgeen voor is, naar de prijs van de roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus. Filippenzen 3.12-14. En hoe heerlijk is deze zaak! Hoe vooringenomen zijn wij allen met het nieuwe. Een nieuw kleed, een nieuw boek maakt ons verheugd. Een nieuwjaarsdag is ons een feestdag. Hier waar alles veroudt, heeft het nieuwe, hoe kortstondig ook, ene hoge waarde. En hoe moest ons dan de vernieuwing van onszelf, van onze eigen persoonlijkheid zijn. Hoe moesten wij ons verblijden, dat wij van een oud en altijd meer verouderend leven uit de natuur, uit onszelf, ingetreden zijn in een nieuw en altijd meer nieuw wordend, in een eeuwig nieuw leven in Christus, door de Heilige Geest, tot heerlijkheid van God onze Vader! Wordt in dit licht gezien niet onze aanhoudende bekommerdheid een zeer treurige toestand, waartoe wij in Christus niet geroepen zijn, maar in welke roeping ons gedurig het woord tegen klinkt: Verblijdt u in de Heer ten allen tijd; wederom zeg ik u: verblijdt u! Filippenzen 4.4. Doch wat is nu het in Christus zijn? Het is de innerlijke gemeenschap met

Hem, waardoor men met én uit Hem leeft: en dat geschiedt door de Heilige Geest. Het is hiermee als met een tak, die in een boom geënt, of met een gewas, dat in de aarde geplant wordt; zij worden nu door de kracht van de natuur tot één en delen in elkanders leven. En al deze dingen zijn uit God. Hoe heerlijk, al deze dingen hebben hun grond in de eeuwige rotssteen van de heils, in de Volheerlijke, wiens liefde ene eeuwige onveranderlijke liefde is. Welk ene stof voor de Christen om God altijd en in alles te verheerlijken! Door de liefde Gods heeft God zichzelf geopenbaard gelijk Hij is, en wat Hij in deze liefde voor ons gedaan heeft. Die ons met zichzelf verzoend heeft door Christus Jezus. Dat God ons niet kon liefhebben en zegen en in onze zondige staat, is duidelijk; de zonde maakte ene scheiding tussen ons onheiligen en de Heilige. Door de zonde waren wij vijanden Gods geworden, God moest ons dus met zichzelf verzoenen, zou Hij ons liefhebben en zegenen. En wat is nu verzoenen? De vijandschap wegnemen, dus de oorzaak der vijandschap, de zonde te niet doen. Doch hoe kan de heilige God de bestaande zonde beschouwen als niet bestaande, hoe kan Hij het gedane ongedaan maken, het door Hem zelf uitgesprokene herroepen? Heeft Hij niet vóór de zonde met de dood gedreigd, en heeft Hij niet na de zonde het doodvonnis uitgesproken, en wordt het niet sedert de val tot op ditzelfde ogenblik voltrokken? Een van beide moet dus waar zijn: of God moet van zijn recht afzien, en dat doet Hij in eeuwigheid niet, of er moet voldoening geschonken worden aan zijn recht. En dat is geschied, onze tekst zegt het ons: God heeft ons met zichzelf verzoend door Christus Jezus. Christus is dus de Middelaar, de bemiddelaar van deze verzoening. Hij moest tussen God en de mens staan, om beiden met elkaar te verenigen, en wel als God en mens in eenheid des persoons, dus door zijne eeuwige geboorte uit God en zijn geboorte in de tijd uit de mens. In Hem komt God met al zijn liefde tot de mens, en komt de mens met al zijn liefde tot God, omdat in Christus door zijn offerande voor de zonde de zonde vernietigd is met al haar gevolgen voor eeuwig. En ons de bediening van de verzoening gegeven heeft. De verzoening tussen de heilige God en de zondaar is volbracht, de vijandschap is weggenomen in Christus. Doch hoe wordt zij nu het eigendom van de zondaar? Alleen door de zondaar in gemeenschap te brengen met Christus, door hem een lid te doen worden aan het lichaam van Christus, hetwelk de gemeente is, opdat hij als lid aan dat lichaam in het leven delen van het Hoofd van dat lichaam, welk Hoofd Christus is, die zijn leven, zijn Geest, de Heilige Geest, mededeelt aan al zijn lichaamsleden, ook het allerkleinste en aller geringste. De toebrenging nu van de zondaar tot Christus is de bediening van de verzoening, welke door de Heer aan zijn apostelen werd gegeven. Want God was in Christus de wereld met zichzelf verzoenende. De wereld betekent hier de zondaren; want zo-even werd er gezegd: al deze dingen zijn uit God, die ons met zichzelf verzoend heeft door Jezus Christus. Door te zeggen: God was in Christus, de wereld met zichzelf verzoenende, wijst de apostel ons aan, dat God niet buiten Christus stond, toen deze de verzoening door zijn offerande volbracht, maar nu Hem, dus op de innigst en wezenlijkst mogelijke wijze met Christus verenigd was. Zij maakten om zo te zeggen één persoonlijkheid uit. En dit moest zo zijn, vooreerst omdat wanneer Christus en God in de verzoening niet een eenheid waren, Christus de ere van de verzoening alleen zou toekomen; ten andere omdat alsdan aan die verzoening ene volstrekt Goddelijke kracht ontbreken zou. Beiden mocht niet zijn, kon niet zijn. De Vader en de Zoon zijn één met de Heilige Geest. Alles wat Goddelijk geschiedt, geschiedt in de volstrekte onafscheidelijke gemeenschap van en met elkander. Heeft de Vader ons uitverkoren, de Zoon onze zonden weggenomen, de Heilige Geest ons met Goddelijke deugden versierd, het is een en dezelfde God, die ons in de volheerlijke drievuldigheid zijns wezens van eeuwigheid heeft liefgehad, verlost, gezaligd. Hun zonden hun niet toerekenende. De niet toerekening Gods is de genade van God. Wat ons niet toegerekend wordt, wordt beschouwd als niet door ons gedaan. Het is de vergeving van onze zonden, de wegneming van onze schuld. Wij zijn en blijven zondaren, maar God verandert die naam in die van zijn heiligen. Wij hebben onrecht gedaan en doen het nog altijd, maar God noemt ons rechtvaardigen, omdat wij tot Christus, de Heilige en Rechtvaardige, behoren en in Hem

geheiligd, gerechtvaardigd zijn, en daarmee de zonden niet meer doen moedwillig, maar onzes ondanks. Deze niet-toerekening strekt zich dan ook niet alleen uit over onze voorgaande zonden, maar ook over al de zonden van ons volgend leven; want met de vergeving van de zonden is de verdoemende kracht aan de zonde ontnomen; wij worden er om gekastijd als kinderen, maar niet meer verworpen als vijanden Gods. En heeft het woord van de verzoening in ons gelegd. Het Evangelie is de prediking van de genade, van de verzoening, en het is de apostelen in hun hart gegeven tot hun eigen behoudenis en in hun mond tot behoudenis van anderen; zij moesten de verzoening prediken als ene openbaring van God. God spreekt in hun menselijk woord. Buiten de openbaring Gods is deze hoogste en heerlijkste en zaligste waarheid niet te kennen; want de natuur toont ons wel Gods hand en verstand, maar niet zijn hart. En wat zou ook ene openbaring zijn, die ons niets openbaart dan hetgeen wij reeds uit de natuur kunnen weten? Geheel de openbaring Gods in zijn woord vloeit dan ook samen in dat éne woord van de verzoening. Verzoening tussen God en de mens is het enige, dat na de scheiding van God en de mens volstrekt nodig was en is, het overige is bijkomstig. In de offerande van Christus bereiken dan ook al de beloften Gods haar hoogste punt; van dat punt stromen al de zegeningen Gods in tijd en eeuwigheid op de zondaar neer. Daarom moet de verzoening de hoofdinhoud zijn van elke prediking, het einde van alle bespreking van de Goddelijke waarheden. De prediker van het Evangelie moet gedurig tot zichzelf zeggen: De zondaren moeten verzoend worden met God, en daartoe alleen heeft Christus mij de bediening van de verzoening gegeven, het woord van de verzoening in mij gelegd. Zo zijn wij dan gezanten van Christus wege, alsof God door ons bade. Door Christus gezonden, om de blijmare van de verzoening, de vergeving van de zonde te verkondigen, is het alsof God door ons bad. Treffend woord! Kan er hoger liefde zijn? In plaats dat wij God bidden om verzoend te worden, bidt God, want Hij heeft onze verzoening gewrocht buiten ons om, zonder ons weten en willen, uit vrije genade. En nu wat God voor ons bereid heeft, dat wil Hij ook dat door ons aangenomen worde. Heeft Hij, de Koning, zijn Zoon een bruiloft bereid, dan zendt Hij zijn dienstknechten uit, om de genodigden ter bruiloft te roepen, met de woorden: Zegt de genodigden: Ziet, ik heb mijn middagmaal bereid, mijn ossen en de gemeste beesten zijn geslacht, en alle dingen zijn gereed, komt tot de bruiloft! En als de genodigden niet willen komen, dan zendt de Koning andermaal uit met de woorden: Gaat haastelijk uit in de straten en wijken van de stad, en brengt de armen en verminkten en kreupelen en blinden hierin. En als dan de dienstknechten zeggen: Heer! het is geschied, gelijk Gij bevolen hebt, en nog is er plaats, dan zendt Hij ze ten derde male uit met de woorden: Gaat uit in de wegen en heggen, en dwingt ze om in te komen, opdat mijn huis vol worde. (Mattheus 22:1-9, Lukas 14:16-23). Ziet, dat is het bidden Gods door de gezanten van Christus. Wij bidden u van Christus wege: laat u met God verzoenen. Deze bede legt God op de lippen van de gezanten zijns Zoons. Gij ziet ook hier weer de volkomen gelijkstelling van de Zoon met de Vader. De apostel zegt in één adem, als bij hem van gelijke betekenis: God heeft ons de bediening der verzoening gegeven, en wij zijn gezanten van Christus wege; daarna: alsof God door ons bade, en wij bidden van Christus wege. En wat is nu de inhoud van deze bede? Laat u met God verzoenen. De zaak is eenvoudig. Is de verzoening geschied niet door ons, maar voor ons, dan moet zij de onze worden door haar aan te nemen. Er is geen huwelijk, geen vereniging van bruidegom en bruid mogelijk, zonder de vraag van de bruidegoms en het antwoord, het jawoord van de bruid. Zo is het ook in het geestelijke. De verzoening is wel buiten ons geschied, maar zij is toch alleen geschied om onzentwil. Wij moeten er dus deel aan verkrijgen, en hoe zou dit mogelijk zijn zonder de verzoening van onze harten? Men zegt wel eens: God maakt de mens niet zalig tegen zijn wil, en men heeft recht, wanneer men daardoor verstaat, dat onze wil vereist wordt zullen wij zalig worden; immers moet onze wil zich met Gods wil verenigen, zullen wij kinderen Gods genoemd kunnen worden; doch men heeft onrecht, wanneer men hiermee meent te zeggen, dat die gewilligheid van de mens zelf moet komen, zodat onze zaligheid van ons eigen willen of niet willen afhangt. Immers hiermee geeft men de mens een

vrije wil ten goede, zo als hij in de staat van de rechtheid had, maar in de zonde verloren heeft; zijn zondige toestand bestaat juist in zijn eigenwilligheid, en wat is eigenwilligheid anders dan onwilligheid jegens de wil van God? Zijn wil niet allen van nature kinderen van de toorn en onwillig om ons door God te laten behouden, die niet ons verderf, maar onze zaligheid wil? Zou er dus wel enig mens zalig kunnen worden, wanneer dit van des mensen eigen wil afhing? Immers neen. Maar is God niet machtig genoeg, om ons te genezen van onze afkerigheid, om ons van onwilligen tot gewilligen te maken? Immers ja. En heeft Hij daartoe geweld of dwang nodig? Kan Hij het niet doen door zijn liefde en doet Hij het niet door haar, door de zondaar te laten bidden: Laat u met Mij verzoenen in Christus, mijn geliefde Zoon? Zal daarom Gods volk niet zeer gewillig zijn op de dag van zijn heirkracht in heilig sieraad? Psalm 110:3. En zegt daarom niet ieder bekeerd zondaar tot God, wat Jeremia zei met betrekking tot zijn profetische bediening (Jeremia 20:7): Heere! Gij hebt mij overreed en ik ben overreed geworden. Gij zijt mij te sterk geweest, en hebt overmocht. Is de liefde van de ene mens tot de anderen reeds van zo grote kracht, dat de een de ander daardoor aan zich dienstbaar maakt, en zou dan de liefde Gods in Christus, ook waar Hij bad: Laat u verzoenen, niet onwederstandelijk zijn, om de begeerde gewilligheid tot stand te brengen? Zeker. En daarom moet die liefde Gods onophoudelijk de mens voor ogen gesteld en aan zijn geweten voorgesteld worden; waar de bekering dan nog niet volgt, daar is ene diepte van verharding van hart, die uitloopt in de diepte van Gods oordelen, die wij niet kunnen peilen, en ook niet geroepen zijn te peilen. Aan ons is het binnen brengen van de gasten, aan God het beoordelen van de gasten. Want die, die geen zond gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt. Let op de uiterste nauwkeurigheid der Schrift. De apostel zegt niet zondaar of zondig, maar zonde gemaakt. Neen Christus heeft geen zonde gekend, dus was en bleef Hij de Heilige Israëls; doch de zonde is op Hem gelegd. Hij is het inbegrip, de vertegenwoordiger, de drager der zonde, en als zodanig behandeld. Dat is het heerlijke leerstuk van de borgtochtelijke gerechtigheid, en door niemand is dit duidelijker, eenvoudiger, schoner en krachtiger uitgedrukt dan door Luthers zeggen tot Christus: Gij zijt mijn gerechtigheid en ik ben uw zonde. Heerlijke ruil! Is er heerlijker denkbeeld? Zou het ooit in enig menselijk verstand kunnen opkomen? Moet het niet van God zijn? Opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem. Evenmin als er gezegd wordt dat Christus zondig gemaakt werd, zo ook niet dat wij rechtvaardig worden gemaakt, maar rechtvaardigheid Gods; dat is: Gods eigen rechtvaardigheid wordt op ons gelegd, wij zijn er de dragers en vertegenwoordigers van, en worden als zodanig door God behandeld. Wij zijn en blijven in onszelf onrechtvaardigen, maar in Christus zijn wij enkel rechtvaardigheid, onzondigheid, heiligheid. Zowel aan de zijde van Christus als aan onze zijde is alles volstrekt volmaakt; want het is een werk van God alleen. Op grond hiervan stelt God ons, waartoe Hij Abraham stelde: tot een zegen. Overal waar Abraham kwam droeg hij een zegen met zich, en zo de gelovigen. Overal waar zij komen brengen zij een zegen mee. En wij, als medearbeidende, bidden u ook, dat gij de genade Gods niet tevergeefs moogt ontvangen hebben. Wat de apostel in het algemeen gezegd heeft van het bidden van Christus wege, past hij nu toe op de Corinthische gemeente; doch hij kon haar niet bidden: laat u met God verzoenen, want zij had reeds geloofd, en moest dus verondersteld worden de verzoening ontvangen te hebben; maar hij bidt hen, dat zij de genade Gods ontvangen hebbende, niet zonder vruchten der genade mogen blijven. Het is toch met de genade als met het geld. God geeft de overvloed aan sommigen, om er het gebrek van anderen mee te vervullen; maar de gierigaard ontvangt de overvloed en sluit hem weg in zijn geldkist, en zo heeft deze het geld tevergeefs ontvangen. Wat wij niet gebruiken tot het doel, waartoe het ons gegeven is, dat hebben wij tevergeefs, indien maar tevergeefs, want er volgt ook nog ene verantwoording voordat vergeefs bezit. Want Hij zegt: In de aangename tijd heb Ik u verhoord, en in de dag der zaligheid heb Ik u geholpen. Wij lezen deze aanhaling bij Jesaja (Jesaja 49:8). Alzo zegt de Heer: In de tijd des welbehagens heb Ik u verhoord, en ten dage des heils heb Ik u geholpen. Er is een tijd van genade en een tijd van oordeel. Wij zien dit duidelijk

in de geschiedenis van Israël. Hoe dikwijls trad God tot hen met de liefelijkste woorden in de mond en de grootste zegeningen in de hand; doch ook hoe dikwijls sprak Hij tot hen de hardste woorden, en liet Hij hen onder de zonde doorgaan, hen overgevende jaren lang in de macht hun vijanden, vanwege de grootheid van hun overtredingen en de veelheid van hun zonden. Ziet, nu is het de wel aangename tijd, ziet, nu is het de dag der zaligheid. Na des Heeren komst in het vlees is de genade Gods geopenbaard aan geheel de wereld. Ik ben niet gekomen, opdat Ik de wereld oordele, maar opdat Ik de wereld zalig make. Johannes 12.47. De tijd om de wereld te oordelen, zou ook voor de Heer komen, maar eerst aan het einde der dagen. Doch vóór die tijd staan al de deuren des hemels wijd open, en allen worden genodigd binnen te gaan. Dat allen zich dan haasten die wel aangename tijd, die dag der zaligheid met beide handen te grijpen en vast te houden; want duurt de genadetijd voor allen al de dagen, totdat de Heer komt om te oordelen, voor een ieder mens duurt die tijd niet langer dan het leven, en hoe spoedig kan de dood daaraan het einde geven! Daarom bidden de apostelen, als medearbeidende in de genade, de gemeente op nieuw om niet te vertragen. Het is toch met de boodschappen des heils als met de brieven, die op de post worden bezorgd. Niemand mag ze onbezorgd laten, of daarvan de loop vertragen. Zo ook bevat de Heilige Schrift de brieven Gods; niemand van de postboden mag ze ophouden, maar ieder hunner moet veeleer zorgen, dat ze onverwijld aan hun adres worde bezorgd, omdat hun inhoud niet alleen zeer gewichtig en spoed vereisend kan zijn, maar ook wezenlijk is. Wij geven geen aanstoot in enig ding, opdat de bediening niet gelasterd worde. Mocht de gemeente, niettegenstaande de arbeid van de apostelen en niettegenstaande hun vernieuwd bidden en aandringen, de genade vruchteloos ontvangen hebben, de schuld lag niet aan de arbeiders, die zich bewust waren en het ook thans getuigden, dat zij in generlei opzicht enige belemmering daartoe in de weg gelegd hebben, voor alles en ten allen tijde zorgende, dat de bediening van de genade door de tegenpartijen niet kon gelasterd worden, dan ten onrechte en uit kwaadwilligheid. Maar wij, als dienaars van God, maken onszelf in alles aangenaam, in vele verdraagzaamheid, in verdrukkingen, in noden, in benauwdheden, in slagen, in gevangenissen, in beroerten, in arbeid, in waken, in vasten, in reinheid, in kennis, in lankmoedigheid, in goedertierenheid, in de Heilige Geest, in ongeveinsde liefde, in het woord van de waarheid, in de kracht van God, door de wapenen van de gerechtigheid aan de rechter- en aan de linkerzijde, door eer en oneer, door kwaad gerucht en goed gerucht, als verleiders en nochtans waarachtigen, als onbekenden en nochtans bekend, als stervenden en ziet, wij leven, als gekastijd en niet gedood, als droevig zijnde, doch altijd blijde; als arm, doch velen rijk makende, als niets hebbende, en nochtans alles bezittende. Welk een golvende stroom van woorden, wij zien er de heftige gemoedsbeweging in van de apostel. Hoe vele tegenstrijdige aandoeningen van lief en leed verenigen zich in zijn hart vol ruimte en vol van liefde. Hij wil hen dringen tot vernieuwde opwekking van hun geloof, door hen te herinneren aan al de hoogte en diepte van lijden en liefde, waartoe hij moest opklimmen en waarin hij moest nederdalen, en werkelijk opklom en nederdaalde om zijn Evangeliedienst. De apostel had er alles voor veil gehad om het Evangelie te prediken, en zou dat alles tevergeefs kunnen zijn? Door de wapenen van de gerechtigheid aan de rechteren aan de linkerzijde, dat is: van aanval en verdediging. De Romeinse soldaat had het schild aan de linkerhand, de Christen het schild des geloofs. Hij het zwaard in de rechterhand, de Christen het zwaard des Woords. Beiden moeten wij hebben; niet enkel tot aanval, maar ook tot verdediging, en omgekeerd; en God leert ons de krijgskunst om ze beide op zijn tijd met vrucht te gebruiken. Onze mond is opengedaan tegen u, o Corinthiërs! ons hart is uitgebreid. Gij zijt niet nauw in ons, maar gij zijt nauw in uw ingewanden. Het hart van de apostel was ruim en vol van liefde, en het breidt zich daarmee uit tot de gemeente om het daarin en daarmee te omvatten. Neen, zij besloegen geen kleine plaats in het hart van Paulus, maar hij besloeg, naar hij uit de berichten moest afleiden, een kleine plaats in hun hart, dat zeer eng bleek te zijn. Nu, om dezelfde vergelding te doen (ik spreek als tot mijn kinderen) zo wordt gij ook uitgebreid. De liefde van Paulus moest hen tot wederliefde wekken; zijn ruim hart moest

hun ook een ruim hart geven, en hij mocht dit van hen vragen, omdat hij tot hen sprak als zijn kinderen. Hij was in Christus hun geestelijke vader. Hij had ze geroepen tot het geloof, en zij waren tot het geloof gekomen. Trekt niet een ander juk aan met de ongelovigen; want wat mededeel heeft de gerechtigheid met de ongerechtigheid? En wat gemeenschap heeft het licht met de duisternis? En wat samenstemming heeft Christus met Belial? Of wat deel heeft de gelovige met de ongelovigen? Of wat samenvoeging heeft de tempel Gods met de afgoden? Immers generlei deel of gemeenschap. Doch wat in de aard van de zaak gescheiden is, dat is meermalen, ja doorgaans in het hart van de mens, ja de Christen verenigd. Hoe is het goede en het kwade reeds in de natuurlijke mens verenigd. Doet zulk een mens alleen kwaad? Neen, want hij is geen duivel. Doet hij alleen goed? Neen, want hij is geen engel, zegt men, en velen noemen, om diezelfde samenvoeging uit te drukken, de mens half dier half engel. Het is dan ook een vreemd mengsel. De apostel Jacobus noemt (Jacobus 3:8-12) des mensen tong ontembaar. Door haar (zegt hij) loven wij God en de Vader, en door haar vervloeken wij de mensen, die naar de gelijkenis van God gemaakt zijn. Uit dezelfde mond komt voort zegening en vervloeking. Dit moet, mijn broeders! alzo niet geschieden. Welt ook ene fontein uit ene zelfde ader het zoet en het bitter? Kan ook, mijn broeders! een vijgenboom olijven voortbrengen, of een wijnstok vijgen? Alzo kan geen fontein zout en zoet water voortbrengen. Dit alles kan in de onbezielde natuur niet plaats vinden, maar vindt plaats in de natuur van de mens. En waarom? Omdat de onbezielde natuur aan onverbreekbare wetten verbonden is, en de menselijke natuur die wetten verbreken kan en in de zonde werkelijk verbreekt. De zonde is de wanorde, zij stelt alles het onderst boven, wroet alles door elkander, en maakt van de mens dat tweeslachtige wezen, dat zichzelf een raadsel is, omdat het vrijheid heeft, zonder zichzelf te kunnen beheersen. Onze vrijheid heeft door de zonde haar oppermacht ten goede verloren; zij is te zwak om de kracht van de drift of de hartstocht te weerstaan en laat er zich daarom door meevoeren, en wordt daarmee de slavin van die drift, van die hartstocht. Alle ondeugden hebben hieruit haar oorsprong. Wij laten ons door de leugen, door de schijn bedriegen, en begeven ons dan vrijwillig in hun dienst, en zijn hiermee onze vrijheid kwijt, want de dienst van de zonde is de zwaarste slavernij, omdat zij ene zedelijke slavernij is, die geest en gemoed niet met ijzeren maar bloemketens mogen boeien, maar tot het eeuwige verderf voert. Alleen de waarheid kan ons vrijmaken van deze slavernij, en alleen Christus is de persoonlijke waarheid, uit wie alle goddelijke waarheid alleen uitvloeit. De apostelen Paulus en Jacobus willen dus beiden zeggen: De Christen betaamt zulk een tweeslachtigheid, zulk ene vermenging van het kwade en goede niet. Hij moet één richting volgen, hem moet alleen de waarheid lief zijn, de zaligheid van de zielen alleen zijn doel wezen. In de wedergeboorte moet er ene scheiding ontstaan tussen de nieuwgeboren geestelijke mens en de oude natuurlijke mens; de eerste moet alleen onophoudelijk toenemen tot de volkomenheid van het beeld van Christus, de andere moet alleen onophoudelijk afnemen tot in zijn volslagen dood. Want gij zijt de tempel des levenden Gods, gelijkerwijs God gezegd heeft: Ik zal in hen wonen, en ik zal onder hen wandelen, en ik zal hun God zijn, en zij zullen mij tot een volk zijn. daarom gaat uit het midden van hen, en scheidt u af, zegt de Heer, en raakt niet aan hetgeen onrein is, en ik zal ulieden aannemen. en ik zal u tot een vader zijn, en gij zult mij tot zonen en dochters zijn, zegt de Heer, de Almachtige. De apostel verenigt hier onderscheidene schriftuurplaatsen tot een zeer schoon geheel, dat ons op de uitnemendste wijze doet zien tot welk een oogmerk God de gelovigen in Christus afzondert van de wereld. Het is niet minder dan om hen naast zijn eeuwige en eengeboren Zoon te stellen tot zo vele aangenomen zonen en dochters, waarvan Hij de almachtige en albeminnende Vader is. Hier wordt dus de heilige leer van de onthouding geleerd. Ook deze les is zelfs voor de gelovige moeilijk te leren. Wij zijn gewoonlijk met zo vele banden en zo vele zijden aan wereldse zaken verbonden, dat het schudt ze af, en raakt niet aan hetgeen onrein is, nauwelijks denkbaar is, en toch moet het plaats hebben bij de oprechte Christen; en het kan bij hem plaats hebben, wanneer hij slechts al zijn aandacht schenkt aan het woordje onrein. Wij

mogen ons met alles in betrekking stellen, met alles gemeenschap oefenen wat rein is, en een geheiligd gemoed kan het niet onzeker zijn wat rein en wat onrein is. Vergeten wij echter niet dat er grove en fijne onreinheden zijn. Een Christen zal met geen goddelozen vriendschap houden, een bidder niet met een vloeker, een man vol van de Heilige Geest niet met een dronkaard; doch dit zijn de grove onreinheden, die ligt te vermijden zijn; maar verkeert gij ook niet met mensen van een zedige zin, die in hun hart vijanden zijn van uw geloof? Indien gij door uw maatschappelijke betrekking daartoe gedwongen zijt, en het zich tot een bloot uiterlijke omgang bepaalt, zo zijt gij verontschuldigd; maar indien gij het vrijwillig doet, zo hebt gij schuld. De Christen moet een afkeer hebben van boeken, die de heilige waarheden van de Schrift bestrijden, zijn geweten ergeren en zijn verstand kwetsen; een afkeer van het zien naar spotprenten, die alles belachelijk maken, en zijn verbeelding verontreinigen en verderven; een afkeer van het gezelschap hetzij van verjaar- of trouwdag, waarin het wereldse vermaak de hoofdtoon uitmaakt, en God onteerd in plaats van verheerlijkt wordt; in een woord, hij moet nergens zijn en niets doen, waar een kind van God niet behoort te zijn en wat hij niet behoort te doen. Hij moet zich altijd zijn genadenaam (kind van God) indachtig blijven en dienovereenkomstig handelen en wandelen, zal hij ervaren dat de Vader in Christus hem aangenomen heeft tot een zoon en ene dochter. Zonder oefening geen ondervinding der genade, en zonder ondervinding geen genot van de genade. Doch ook hierin moet de Heilige Geest ons geleiden en niet onze eigen geest, want deze leidt ons ook hier op vreselijke dwaalwegen. Gij weet, er zijn ten allen tijde mensen geweest, die de gemeenschap met God gezocht hebben door zich van de wereld af te scheiden. Doch waarmee? Met hun hart? Niet alleen, maar ook met hun persoon. Van daar de menigte soorten van kluizenaars en kloosterlingen. Doch wat goed is kan kwaad worden door de wijze, waarop men het doet; zich af te sluiten van de wereld om niet door haar besmet te worden is goed, maar het verijdelt het woord van de Heeren tot de zijnen: gij zijt het zout van de aarde, en indien u het zout onsmakelijk wordt, waarmee zal het smakelijk gemaakt worden. Enkel zout, dat men aan de spijs onthoudt, is geen nuttigheid. De scheiding, die God begeert, is ene geestelijke scheiding. Het ongoddelijke kan niet met het goddelijke verenigd worden, evenmin als het water met de olie; men kan ze wel samenvoegen maar niet vermengen, niet verenigen. God wil dat wij onze weg zuiver en rein houden en wij zouden vrij wat minder leed in de wereld hebben als wij dat deden; maar wij willen meestal liever de tand behouden met de lastige pijn, dan hem uit te laten trekken met een korte pijn. De eerste daad van de schepping was ook de scheiding van licht en duisternis; zo wil God dat het ook in onze harten zij. Geen licht en duisternis dooreen, maar het licht afzonderlijk, en dan kan een weinig licht veel duisternis verdrijven. De Heer heeft gebeden dat de zijnen niet uit de wereld weggenomen, maar daarin bewaard zouden worde van de boze, Johannes 17:15. Immers gelijk Christus in de wereld is gekomen, om haar zalig te maken, zo moeten de zijnen erin blijven, om haar die zaligheid onophoudelijk te prediken. De onthouding is ligt, wanneer men zich de mogelijkheid ontneemt om met de wereldse dingen in aanraking te komen; doch waar blijft dan de vrijwilligheid van de liefde jegens de Heer? Daarbij komt nog ene andere wijze van onthouding en afscheiding ten opzichte van de wereldse dingen: de eigenwillige zelfkastijdingen, de zelfpijnigingen en zelfmartelingen, waardoor men het lichaam krachteloos wil maken tot het begeren en koesteren van kwade gedachten en begeerlijkheden. Vreselijk is de aanschouwing van deze zelfmartelaars in andere landen in het openbaar, en in Europa in de kloosters. En hier komt wel de vraag in aanmerking: welk belang heeft de Roomse kerk er bij, om deze zelfmartelingen niet te keer te gaan, maar aan te moedigen? Het is ons duidelijk waarom zij ene grote voorliefde heeft voor monniken- en nonnenkloosters, en ze dus overal sticht waar zij er maar gelegenheid toe vindt. De monniken, die vrijheid hebben om zich ook in het openbaar te vertonen, zijn de gemene soldaten van het Roomse leger, die door bekwame officieren tot alles gebruikt worden; maar de nonnen, die in de kloosters levenslang opgesloten blijven, strekken haar tot een ander doel. De Roomse kerk weet van alles gebruik te maken tot

haar voordeel. Zij werkt door haar valse voorstellingen bij monde van pater en biechtvader op de dweepachtige verbeelding van velen, en stelt het non worden voor als een geestelijk huwelijk met de Koning van de kerk, en daarmee het nonnenklooster tot een voorportaal van de hemel. De non is ene bruid van Christus, die de wereld onder haar voeten heeft en de kroon des hemels op haar hoofd. Vele jonge dochters, ja ongelukkig geworden vrouwen laten zich door deze leugen bedriegen, en vele ouders doen hetzelfde voor hun dochters, en zo worden de kloosters gevuld met bruiden van Christus en de schatkist van de kerk met machtige sommen gelds; want ook van haar bezittingen en schatten doen de vrouwen afstand ten behoeve van de kerk. Nog eens, dat alles is duidelijk en begrijpelijk. Doch waarom duldt de Roomse kerk in die kloosters niet alleen de zelfkastijding, pijniging en marteling, maar moedigt zij die aan? Men zou menen, dat de nonnen als bruiden van Christus in het klooster zijnde als in het voorportaal des hemels, nu ook werkelijk een voorsmaak van de hemel moest gegeven worden, dat zij door heilige diensten, gebed, schriftuitleggingen lezen, door lofzangen, geestverheffende lectuur en door werken van liefde onder elkaar en voor de armen en ellendigen van de kerk buiten het klooster haar leven moesten doorbrengen. Doch in plaats daarvan maken de onverbiddelijk strenge wetten van het klooster en de zelfpijnigingen, die het oplegt of aanmoedigt, dat bruidschap tot een gevangenschap, en dat voorportaal des hemels tot ene martelplaats, om niet van de gruwelen van de hoererij in sommige kloosters te spreken. Doch hier treedt dan ook de dwaling der Roomse kerk in haar meest afschuwelijke houding op. Zodra de gelofte afgelegd en de sluier aangenomen is, verandert de hemelse koninklijke Bruidegom in een bloedbruidegom en de hemelse koninklijke bruid in ene bloedbruid. De bruid moet alsdan haar Bruidegom allereerst in lichaamslijden gelijk worden. Neen, niet het non worden en niet het levenslang verblijf in het klooster alleen maakt de non tot de bruid van Christus, maar de zelfkastijding moet er bij komen, daardoor moet zij haar bruidschap verdienen; want de Roomse kerk geeft gene genade zonder de werken, en dat is de gesel, waarmee zij de maagden geselt en zichzelf laat geselen, en dat is de ijzeren kaan met scherpe punten naar binnen, waarmee zij hun lichamen doet bloeden tot de uiterste verzwakking toe. Hetzelfde verschijnsel wordt gezien bij de kluizenaars en monniken en zelfs bij hooggeplaatste geestelijken, door dezelfde dweperij overheerst, want de valse leer moet gelijk al het kwade juist uit haar algehele gevolgen gekend worden. Wie zegent niet de hervorming, die ons van al deze God onterende gruwelen heeft bevrijd. Wel zijn er onder ons ook dwepers, die door ene eigenwillige heiligheid zich een afzonderlijke ladder hebben opgericht, waarlangs zij op de beste en snelste wijze kunnen ten hemel klimmen; doch deze lieden leven meer in ene verbeelding, die hun zoet is. Doch hoe geheel daartegenover staat het heilig, ernstig, maar tevens liefelijk woord van God: Wat samenvoeging heeft de tempel Gods met de afgoden? Want gij zijt de tempel des levende Gods, gelijkerwijs God gezegd heeft: Ik zal onder hen wonen, en Ik zal onder hen wandelen, en Ik zal hun God zijn, en zij zullen Mij een volk zijn. Daarom gaat uit het midden van hen, en scheidt u af, zegt de Heer, en raakt niet aan hetgeen onrein is, en Ik zal ulieden aannemen, en Ik zal u tot een Vader zijn, en gij zult Mij tot zonen en dochters zijn. Ons lichaam is ene woning niet alleen van onze geest, maar door de wedergeboorte ook van de Heilige Geest, en daarmee een tempel des levenden Gods. En nu, wat anders dan heiligheid is het sieraad van Gods huis? Zullen wij de tempel Gods verontreinigen of scheiden door moedwillige zelfpijniging en marteling? Neen, dat is onmogelijk, wanneer wij indachtig blijven welk een voorrecht ons is ten deel gevallen. De onthouding van de Christen bestaat dus in het vermijde van alles wat onrein is. Voorts, broeders! al wat waarachtig is, al wat eerlijk is, al wat rechtvaardig is, al wat rein is, al wat lieflijk is, al wat wel luidt, zo er enige deugd is, en zo er enige lof is, bedekt dat zelve. Filippenzen 4.8. Dewijl wij dan deze beloften hebben, geliefden! laat ons onszelf reinigen van alle besmetting des vlezes en des geestes, voleindigende de heiligmaking in de vrees Gods. De beloften Gods zijn onze rijkdommen, en ten opzichte van ons toevertrouwde rijkdommen zijn

getrouwheid van beheer, wijsheid in het uitzetten en liefde in het welbesteden hoofdvereisten. Wij zien het ook hier; de Heilige Geest begint de heiligmaking uit kracht van de rechtvaardigmaking van Christus, die ons toegerekend wordt; maar Hij wil deze heiligmaking niet voleindigen zonder ons, buiten ons om, maar dat wij in de vrees Gods ook daarin zijn medearbeiders zijn. Wij moeten dan doen wat wij kunnen, en wij kunnen veel, wanneer wij er de nodige kracht toe ontvangen, en deze ontvangen wij in de Heilige Geest. Het is treurig te zeggen, maar wij kennen gewoonlijk onze voorrechten niet, of niet genoeg. Ja, het is ons ongeluk, niet te weten hoe rijk wij zijn. Een rijk man is uit de aard van de zaak een eenvoudig man, de kleine dingen van het leven treffen hem niet; geldgebrek kent hij niet; geldverlies hindert hem niet, of maar voor een ogenblik; zijn kapitaal vermindert er niet door. Zo moeten wij ook in het geestelijke zijn. De beloften Gods moesten ons rijk doen zijn in genade, moedig om al de grote dingen, waartoe wij geroepen zijn, te doen, en ons de kleinere niet aan te trekken. Wij moeten onszelf reinigen van alle besmetting des vlezes en des geestes, niet eens voor altijd; nee dat gaat niet zolang wij op aarde zijn, maar altijd weer opnieuw, en dat onophoudelijk. Moeten wij niet iedere morgen ons wassen, zullen wij rein zijn voor die ene dag? Zo moeten wij ook in het geestelijke doen. De besmettingen des vlezes zijn lichter weg te doen, maar die des geestes zijn fijner en daarom soms onmerkbaar. Wij zondigen meer met onze gedachten dan met onze daden. Daarom moeten wij nauwkeurig letten op de uitgangen van ons hart, en een wacht stellen voor onze lippen, want van daar zijn de uitgangen van de levens. De verkeerde gedachten, die in ons opkomen, moeten wij terstond onderdrukken, en als wij daarin ene vaardigheid door oefening verkregen hebben, zullen wij vele onedele denkbeelden voorkomen, die anders door de onbewaakte deuren binnentreden. De werkzaamheid des geestes is zijn wijsheid. Christus heeft zich aan ons zondaren gegeven, opdat wij door de kracht des Heilige Geestes zijn heiligen zouden worden, en al zijn ons nu de zonden vergeven, en al verliezen de nog volgende zonden door de genade voor ons haar verdoemende kracht, zo heeft toch de zonde bij ons een heupverwrichting ten gevolge. De vermaning van haar is altijd ene pijn. Het is hiermee als met zware wonden: al zijn zij genezen, bij de meeste verandering van weer voelt men er nog pijn aan. Daarom dan, omdat wij de heerlijke belofte hebben, dat we zonen en dochters des Allerhoogsten zijn zullen, laat ons onszelf reinigen van alle besmetting des vlezes en des geestes, voleindigende de heiligmaking in de vrees Gods. Geeft ons plaats. "Vergunt ons ene plaats in uw gedachten, in uw harten, in uw liefde." Wij hebben niemand verongelijkt, wij hebben niemand verdorven, wij hebben bij niemand ons voordeel gezocht. "Er is geen oorzaak, om ons die plaats bij u te ontzeggen. Wij hebben niemand enig leed gedaan." Ik zeg dit niet tot uw veroordeling; want ik heb tevoren gezegd, dat gij in onze harten zijt, om samen te sterven en samen te leven. De apostel wil bij herhaling niet, dat de gemeenten zijn klachten beschouwen als verwijtingen, bestraffingen, veroordelingen; nee, daartegen pleiten zijn betuigingen van de grote liefde, die hij van de gemeente toedraagt, zodat hij zich zo nauw met haar verenigd voelt, dat hij met haar tegelijk sterft of leeft. Ik heb veel vrijmoedigheid in het spreken tegen u; ik heb veel roem over u; ik ben vervuld met vertroosting; ik ben zeer overvloedig van blijdschap in al onze verdrukking; want ook als wij in Macedonië gekomen zijn, zo heeft ons vlees geen rust gehad, maar wij waren in alles verdrukt: van buiten was strijd, van binnen was vrees. Doch God, die de nederigen vertroost, heeft ons getroost door de komst van Titus, en niet alleen door zijn komst, maar ook door de vertroosting, met welke hij over u getroost is geweest, als hij ons verhaalde uw verlangen, uw ijver voor mij, alzo dat ik temeer verblijd ben geweest. Door Titus had de apostel vernomen dat zijn eerste brief, en vooral de zaak tegen de hoereerder door de gemeente niet alleen goed opgenomen was, maar ook bij haar ene grote geestelijke opwekking tot droefheid over deze zaak en tot het verlangen naar hem, ja tot een ijveren van hen ten gevolge heeft gehad. Dit was de apostel tot ene grote verkwikking, ja blijdschap geweest te midden van zijn verdrukkingen, die hij weer opnieuw gedurende zijn verblijf in Macedonië ondervonden had. Liefelijk is het, dat Paulus te midden van dat alles

Gode de ere daarvan geeft, en zegt: Wij waren in alles verdrukt, van buiten was strijd, van binnen vrees, doch God, die de nederigen vertroost, heeft ons getroost door de komst van Titus. De Christen ontvangt alles uit Gods hand: de verdrukking en de vertroosting; en hoe goed is het alles uit die hand te ontvangen, die in Christus onze lieve Vader is, en die in tegenspoed zowel als in voorspoed enkel zegent, begenadigt, heiligt. Hoe moeilijk daarentegen valt het ons het leed uit de hand van mensen, of zelfs wel van het toeval te ontvangen, gelijk toch bij zo velen het geval is, die God niet kennen in Christus, en dus God in het geheel niet kennen; Want alleen in de Zoon en door de Heilige Geest is God te kennen zo als Hij waarlijk is, als de heilige en heiligende liefde. Want hoewel ik u in de zendbrief bedroefd heb, het berouwt mij niet, hoewel het mij berouwd heeft. Gelijk het ons meermalen gaat, als wij in onze ijver of verontwaardiging streng geweest zijn tegen onze aard, dan volgt gewoonlijk bij het terugkeren van de kalmte des gemoeds ook het berouw over onze gestrengheid. Wij weten dan wel dat wij naar het recht gehandeld, en dus geen onrecht gedaan hebben, maar wij beschouwen alsdan de liefde als de meerdere, en vrezen dat wij haar rechten te weinig hebben gehoor gegeven, en dat misschien daardoor de gevolgen, die wij met onze gestrengheid meenden te weeg te brengen, geheel anders zullen zijn. Wanneer wij echter later horen dat onze gestrengheid het gewenste gevolg heeft, dan berouwt het ons al weder niet dat wij zo gestreng waren. Want ik zie, dat dezelfde zendbrief, hoewel voor een kleine tijd, u bedroefd heeft. Nu verblijd ik mij, niet omdat gij bedroefd zijt geweest, maar omdat gij bedroefd zijt geweest tot bekering; want gij zijt bedroefd geweest naar God, zodat gij in geen ding schade van ons geleden hebt. De droefheid over de zonde, hetzij van onszelf of van anderen, is ene droefheid naar God, die Hem haar noden klaagt en zijn genade inroept. Er is veel droefheid in deze wereld, maar er is weinig droefheid over de zonde, weinig droefheid naar God. Alleen de Christen kent deze laatste droefheid, en zij is hem ene oorzaak tot gedurige vernieuwing van zijn bekering, tot zijn gedurig terugkeren met het hart tot God, die alleen de nederige, de ootmoedige, de verbrijzelde van harte vertroosten kan en vertroost. Want de droefheid naar God werkt ene onberouwelijke bekering tot zaligheid, maar de droefheid van de wereld werkt de dood. Dat de droefheid van de wereld de dood werkt, zien wij het duidelijkst in de zelfmoordenaar, die het leven niet meer dragen kan, omdat het hem een te zware last is geworden. En waardoor is hem het zoete leven zo uiterst zuur geworden, dat hij het niet langer begeert te genieten? Meestal om redenen, die op zichzelf te nietig zijn, om tot redenen van zulk ene allerhoogst gewichtige zaak te mogen worden gesteld; maar die het hart van de zelfmoordenaar zo geheel vervullen, dat hij ze niet langer kan verdragen. Een teleurgestelde liefde, of het verlies van ene dierbare betrekking, ene gekrenkte eerzucht, of het verlies van een hoge rang in de maatschappij, geldschuld of doorgaande armoede, of ook wel ene zedelijke schuld, ene verborgene misdaad. Al deze oorzaken, die door de meeste mensen met lichtzinnigheid of moed, met opgeruimdheid of ernst gedragen worden, veroorzaken bij de zelfmoordenaar ene droefheid, die niet tot God zich keert met oog en hart, maar tot de wereld, die er geen troost voor heeft; en zo wordt zij een droefheid tot wanhoop, en deze werkt de dood. Want ziet, ditzelfde, dat gij naar God zijt bedroefd geworden, hoe grote naarstigheid heeft het in u gewrocht? Ja verantwoording, ja onlust, ja vrees, ja verlangen, ja ijver, ja wraak, in alles hebt gij uzelf bewezen rein te zijn in deze zaak. Wanneer wij de zonde afkeuren met al wat in ons is, en dit in het openbaar betonen, dan bewijzen wij hiermee onze droefheid naar God. Vele Christenen menen dat deze droefheid geen onberouwelijk berouw tot zaligheid is, maar dat men in deze staat verkeren kan zonder daarom de zaligheid deelachtig te zijn; zulke lieden zijn de aanhoudend beschouwenden over hun staat, die niet doorbreken tot de vrijheid der heerlijkheid van Gods kinderen. Doch het kenmerk van de kinderen van het genadeverbond lezen wij in Ezechiël 36:31: Dan zult gij gedenken aan uw boze wegen en uw handelingen, die niet goed waren, en gij zult ene walging van uzelf hebben over uw ongerechtigheden en over uw gruwelen. Wanneer nu God van ons niet meer begeert dan dat wij een afkeer hebben van onze zonden, mogen wij dan nog meer van ons zelf begeren? Moeten wij

begeren dat die droefheid ons niet bekere, maar vertere? Zeker moet die afkeer oprecht zijn, want wij weten het, de oude mens weet zich in alles te vermommen; hij heeft naar zijn zeggen de kennis, de bevinding, het geloof, en wat er meer toe behoort, in een woord hij heeft alles van de Christus, behalve het leven. En deze bedrieger dragen wij altijd in ons. Wij moeten dus voorzichtig zijn, en ons daarom niet als kinderen Gods door hem laten gevangen nemen, maar wij moeten hem gevangen nemen en geen vrijheid laten om ons enig leed te doen. Gelijk de duisternis voor het licht, zo moet de geveinsdheid wijken voor de oprechtheid. Zijn wij oprecht bedroefd over onze zonde, zo zijn wij oprecht bekeerd, en daarmee heilig en zalig in geloof, hoop en liefde. Hoewel ik dan aan u geschreven heb, dat is niet om diens wil, die onrecht gedaan had, noch ook om diens wil, die onrecht gedaan was; maar opdat onze vlijtigheid voor u bij u openbaar zou worden, in de tegenwoordigheid Gods. De apostel had bij zijn bestraffend schrijven geen persoonlijke oogmerken, het was hem niet te doen geweest om de belediger of de beledigde, maar opdat des apostels waakzaamheid en zorgvuldigheid ten opzichte van de gemeente openbaar zou worden in de tegenwoordigheid Gods; Want de ere Gods moeten wij altijd zoeken, maar onze eigen eer hoogst zeldzaam. De apostel herhaalt hier met andere woorden wat hij (2 Corinthiers 2.4) reeds gezegd had: Ik heb ulieden uit vele verdrukking en benauwdheid van de harten met vele tranen geschreven; niet opdat gij zou bedroefd worden, maar opdat gij de liefde zou verstaan, die ik overvloedig tot u heb. Daarom zijn wij vertroost geworden over uw vertroosting, en zijn nog overvloediger verblijd geworden over de blijdschap van Titus, omdat zijn geest van u allen verkwikt is geworden. Het is uiterst moeilijk om al de fijne geledingen van des apostels liefde na te gaan en uit een te zetten. Slechts zeer zelden zal er zulk ene tederheid van liefde worden ten toon gespreid, als hij hier doet. Paulus was bedroefd vanwege het voorgevallene in de gemeente, niet alleen met de hoereerder, maar ook van wege al de andere ongestalten. Nu was hij vertroost geworden niet alleen door de ijver, die bij de gemeente was opgewekt, maar ook door de blijdschap van Titus, die in de gemeente door die ijver verkwikt was. Want indien ik iets bij hem over u geroemd heb, zo ben ik niet beschaamd geworden, maar gelijk wij alles met waarheid tot u gesproken hebben, zo is ook onze roem, die ik bij Titus geroemd heb, waarheid geworden. Paulus had nu ondervonden, dat gelijk alles waarheid was, dat hij tot de gemeente gesproken had, ook alles waarheid bleek te zijn, wat hij van de gemeente tot haar lof aan Titus gezegd had. En zijn innerlijke bewegingen zijn te overvloediger, jegens u, als hij uw aller gehoorzaamheid overdenkt, hoe gij hem met vrees en beving hebt ontvangen. De zender wordt geëerd in zijn gezant. Paulus had Titus in zijn plaats tot de gemeente gezonden, en toen hij hem te Troas komende (2 Corinthiers 2.12) nog niet teruggekeerd zag, was Paulus ongerust geworden en naar Macedonië gereisd, en toen Titus aldaar van Corinthe terugkwam met niet alleen geruststellende, maar hoogst vertroostende en tegelijk hoogst verblijdende tijdingen, was Paulus mee ten hoogste verheugd, en ook Titus was het, omdat hij op de meest voorkomende en innemende wijze door de Corinthiërs ontvangen was, als ware hij Paulus zelf geweest. Ik verblijde mij dan, dat ik in alles van u vertrouwen mag hebben. Door al het voorafgaande was opnieuw de grond gelegd voor de apostel, om jegens de gemeente het volste vertrouwen te koesteren, ten opzichte van alle dingen, waarin hun liefde en gehoorzaamheid zou gevraagd worden, en dit bood Paulus de gelegenheid aan om breedvoerig te spreken over hetgeen, waarvan hij in het slot van zijn vorige brief slechts met weinige woorden had gesproken, over:

8:1 De collecte.
Voorts maken wij u bekend, broeders! de genade van God, die in de gemeenten van Macedonië gegeven is. Het is genade, door God in staat gesteld te worden om wel te doen. De liefde is naast het geloof en de hoop wel de voornaamste genadegave, die ons kan te beurt vallen. Het moet ons daarom niet een plicht, maar ene eer, een voorrecht zijn, Gods medearbeiders te zijn in zijn liefde, zijn weldadigheid. Dat in vele beproevingen van de verdrukking de overvloed hunner blijdschap en hun zeer diepe armoede overvloedig is geweest tot de rijkdom van hun goeddadigheid. Wij vernemen hier, dat niet alleen Paulus in Macedonië in alles verdrukt was (2 Corinthiers 7.5), maar dat ook de gemeente des Heeren in een zeer verdrukten toestand verkeerde, en daarbij zeer arm was. Nochtans heeft die overvloed van verdrukking en armoede bij haar een overvloed van blijdschap in de Heer en een rijkdom van liefdadigheid bij haar te weeg gebracht. Want zij zijn naar vermogen (ik betuig het), ja boven vermogen gewillig geweest. Het geven boven vermogen is een ondeugd bij de wereld, en wordt het hier door Paulus geroemd? Ja, maar Paulus sprak uit het geloof en de wereld spreekt uit haar wilsheid. Er kunnen bij de Christen gevallen voorkomen, waarin hij zich gedrongen voelt meer te geven, dan hij missen kan. Gij weet, de arme weduwe aan de schatkist deed hetzelfde; maar dan is stilzwijgend het oog op God gericht, als die op zijn tijd zal zorgen, dat ons toch niets ontbreken zal. Daarom is meermalen juist dat een gelovig geven, wat de wereld een roekeloos geven noemt. En nu is Paulus geen dweper, dat hij tot de rijke Corinthische gemeente zeggen zou: "Nu moet gij ook boven vermogen geven." Neen hij prikkelt ze wel door dat edel voorbeeld, maar oefent generlei dwang op hen uit, maar wil dat alles uit vrije liefde geschiede. Ons met vele vermaning biddende, dat wij wilden aannemen de gave en de gemeenschap van deze bediening, die voor de heiligen geschiedt. Hieruit blijkt dat Paulus enige zwarigheid gemaakt heeft om van zulk ene arme gemeente zulk ene rijke bijdrage aan te nemen, doch dat zij daartoe allen mogelijke aandrang bezigde, zodat de apostel niet anders kon dan hun boven vermogen gegevene bijdrage aannemen. En zij deden niet alleen gelijk wij gehoopt hadden, maar gaven zichzelf eerst aan de Heer en daarna aan ons door de wil van God. Zij wilden niet alleen deelnemen aan de collecte en dus gemeenschap hebben met die bediening aan de heiligen, maar zij gaven zich ook daarin allereerst over aan de Heer, om zijn wil in dat opzicht te doen, en vervolgens aan de apostel, om naar de wil van God ook aan zijn verzoek te voldoen. En ziedaar nu de juiste regel van des Christens liefdegaven ons voor altijd aangegeven. Wij moeten onszelf in alles het eerst aan de Heer geven, dat is wij moeten onszelf Hem tot dienst stellen, naar zijn wil vragen, om die te gehoorzamen, en daarna mogen wij ook dezulken ter wille zijn, die als broeders over ons willen beschikken. Het is de wil van God de Vader, dat niets buiten Christus om plaats hebbe. De overgave van ons hart aan de Heer heiligt dan ook de gaven van onze hand aan de mensen. Voorts leert ons dit zich overgeven aan de Heer, dat de Heer zich overgevende aan ons, zijn Godheid heeft bewezen. Immers als God een schepsel in zijn plaats had gezonden, dan was de vermaning: geef uzelf over aan God, van geen kracht; alsdan behoefden wij onszelf ook niet te geven, maar konden het een ander voor ons laten doen. Doch nu geeft God zichzelf, en is het eerste gevolg hiervan, dat wij onszelf geven. Alzo dat wij Titus vermaanden, dat, gelijk hij tevoren begonnen had, hij ook alzo nog deze gave bij u voleindiggen zou. Tijdens Titus' verblijf te Corinthe was deze collecte reeds ter hand genomen, overeenkomstig het verzoek van Paulus in zijn eerste brief (1 Corinthiërs 16:1-4), en nu zou deze geliefde broeder weer tot hen komen, om die zaak ten einde te brengen. Paulus zelf zou dus vooreerst niet komen zo als in de eerste brief zijn plan was. Zo dan, gelijk gij in alles overvloedig zijt, in geloof, en in woord, en in kennis, en in alle naarstigheid, en in uw liefde tot ons, ziet dat gij ook in deze gave overvloedig zijt. Paulus was inderdaad door de Heilige Geest machtig toegerust. Hij was een uitnemend prediker, hij was ook een uitnemende armverzorger. Wie kon de bediening van de heiligen zo dringend en toch zo aandoenlijk in liefde aanbevelen als hij. Nadat hij het diakenschap van Stefanus als een voorrecht, als ene genade des Heeren had op zich genomen,

ging hem de armverzorging bij uitnemendheid ter harte. Het was tot nog toe geen ongelijkheid, dat een apostel tegelijk diaken en een diaken tegelijk een prediker van het Evangelie was, zo als wij in Fillipus gezien hebben. Neen, Paulus dacht bij zijn prediking evenzeer aan het diakenschap, als hij bij zijn diakenschap dacht aan de prediking van het Evangelie, ja soms werd geheel zijn reiswieg gericht naar zijn collecte, zodat hij tot Titus zeggen kon (Handelingen 24:17) dat hij na vele jaren te Jeruzalem gekomen was, om aalmoezen te doen aan zijn volk, en offeranden. Het moet ons dus niet verwonderen, dat gelijk de zorg voor de armen zulk ene brede plaats in Paulus' hart besloeg, zij ook zo brede plaats in zijn brieven, vooral in deze brief innam. Ik zeg dit niet als gebiedende, maar als door de naarstigheid van anderen, ook de oprechtheid van u liefde beproevende. De liefde wil niet gedwongen, maar toch wel gedrongen zijn. Men mag ook van geestelijke macht geen misbruik maken. Wie iemand het pistool op de borst zet en zegt: uw geld, want ik heb het nodig, is een rover, een misdadiger; maar die vrijwillig gaven weet te verkrijgen is een vriend van de armen en van de rijken; van de armen, omdat in hun node wordt voorzien, en van de rijken, omdat hij hun het voorrecht geeft goede werken te doen. Wij zijn naar onze aard zo vasthoudend, dat er mensen zijn, van wie men zeggen moet: komt gij om hun geld, gij komt om hun bloed, want het geld is hun leven, en daarvan kunnen zij niet afstappen. Doch ook de welwillendste mens wordt soms vasthoudend, omdat hem van alle zijden altijd weer nieuwe handen aangrijpen, om het zijn te bemeesteren; daarom is het wel nodig om bij een collecte de tedere snaren van het hart van de broederen te tokkelen, om het tot milddadigheid te stemmen, en dat doet Paulus in onze tekst. Hun overvloed is veel, en alles moet hun ook in deze zaak overvloedig doen zijn, anders blijven zij zich niet gelijk; en dat niet alleen, maar het moet ook het bewijs zijn van de oprechtheid van hun liefde tot de Heer. Want gij weet de genade van onze Heer Jezus Christus, dat Hij om uwentwil is arm geworden, daar Hij rijk was, opdat gij door zijn armoede zou rijk worden. Dit is weer een greep van de waarheid en van de liefde, zo als wij ze bij Paulus gedurig aantreffen. Hij verbindt altijd het lagere aan het hogere, ja het allerhoogste. Waar Christus zich heeft overgegeven aan ons, hoe zouden wij ons daar niet overgeven aan Hem! Het moet ons slechts herinnerd worden, om alle belemmeringen van de liefde weg te nemen. Alsdan kan de Christen zeggen: Ik gehoorzaam niemand in geestelijke zaken, ik ben daarin volkomen vrij. De overheid moet ik gehoorzamen, maar in uiterlijke dingen. Mijn broeder echter heeft niets over mij te zeggen. Doch spreekt hij tot mij van de liefde van Christus, dan dwingt die liefde mij en de zijne ook. Dan heeft hij wel niets over mij te zeggen, maar toch kan hij nu alles van mij gedaan krijgen. Die om uwentwil arm is geworden, daar Hij rijk was, opdat gij door zijn armoede zoudt rijk worden. De Zoon Gods was rijk, rijk in de volstrekte zin des woords, rijk gelijk God rijk is, alles bezittende en alles gevende zonder in rijkdom af te nemen. Kon Hij deze rijkdom verliezen? Neen! God kan niet ophouden rijk te zijn, maar een vorst kan voor een tijd ophouden van zijn macht gebruik te maken en van soldaat op in het leger gaan dienen. En zo was het met de Zoon Gods; Hij is om onzentwil, om ons zijn rijkdommen deelachtig te maken, arm geworden, en was Hij dat niet werkelijk, ofschoon voor een tijd? Bij zijn geboorte was er geen behoorlijke plaats, waar Hij kon geboren worden, en gedurende zijn omwandeling had Hij geen plaats, waar Hij het hoofd ter ruste kon neerleggen. Zijn moeder had bij zijn voorstelling in de tempel geen geld om een lammetje te kopen, en moest zich met de offerande van een paar jonge duiven vergenoegen, en gedurende zijn leven leefde Hij van bedeling. Bedeling! roept gij uit, waar hebben de mensen meer tegen dan onder de bedelden te behoren; en toch was het zo, en het moge u bedelden! tot verzachting van uw toestand strekken, de Heer, de onmetelijk rijke, die hemel en aarde bezat, werd een bedelde. Er waren onder zijn discipelinnen velen, zo staat er duidelijk geschreven (Lukas 8:3), die Hem dienden van hare goederen. En niet alleen dat Hij uiterlijke armoede ondervond, maar ook innerlijk stond Hij aan het hoofd van de broederen, die arm van geest waren. Wie arm is, die vraagt, en Christus heeft geheel zijn leven gevraagd, Hij heeft geheel zijn leven geleden. Hij deed geen stap of Hij bad. Alles wat Hij sprak en deed

werd door Hem afgebeden, door Hem, die wist dat de Vader Hem altijd hoorde. Doch hoe onvergelijkelijk arm was Hij aan het kruis. Adam was naakt geschapen, doch het was hem geen schande, want de onschuld was zijn kleed. Het beeld Gods behoeft niets buiten zich, het is in zichzelf volmaakt; zelfs het dier is niet gekleed, het is gekleed in zijn huid en niemand vindt het onnatuurlijk. Maar een geheel naakt mens aan mensen te tonen is de grootst denkbare aanstotelijkheid, en die op een kruis te laten zien, is ene gevloekte naaktheid. Was Christus niet, gelijk Hij in alles volkomen was, ook volkomen arm? Doch het was om rijk te maken, het was om ons door zijn naaktheid de kleren van zijn gerechtigheid te verwerven en er ons mee te bekleden. En zo is geheel de verlossing ene ruiling. De Zaligmaker zegt tot de zondaar in alles wat Hij sprak, deed en leed: Geef mij uw armoede, daar hebt gij mijn rijkdom; geef Mij uw zonde, daar hebt gij mijn gerechtigheid; geef Mij uw kruis, daar hebt gij mijn kroon; geef Mij uw dood, daar hebt gij mijn leven; geef Mij uw graf, daar hebt gij mijn hemel. En toch was en bleef Hij de rijke boven alle rijken. Toen Maria geen geld had om een lammetje bij zijn komst tot de tempel te offeren, kwamen de wijzen uit het oosten en brachten haar reisgeld naar Egypte en goud om daar te vertoeven. Terwijl Hijzelf vastte, niet vrijwillig, maar omdat Hij geen brood had, en tot de vijgenboom opzag omdat Hem hongerde, had Hij over het ezelsveulen tot zijn intocht beschikt en zou Hij beschikken over de zaal tot de paasmaaltijd. Terwijl Hem brood werd aangeboden voor zijn honger, wees Hij het af met het woord: De mens leeft niet alleen van brood, maar van een iegelijk woord, dat ten monde Gods uitgaat; maar als anderen hongerden, deelde Hij weinige broden en vissen aan vier- en aan vijfduizend mensen en verzadigde hen allen. Doch waartoe meer? Als de discipelen in het schip door de golven geslingerd en de storm geteisterd werden, wandelde Hij op de zee als op een effen vloer, en toen Petrus voorbarig gezegd had dat zijn meester de didrachmen betaalde, wilde de Heer hem niet beschaamd laten worden, maar gaf Hij wat Hij niet was verplicht te geven, niet uit de beurs van de aalmoezen, maar uit de mond van de vis, uit de zee. Zo verenigden zich in Christus de volstrekte rijkdom en de volstrekte armoede. Ik vraag ieder, die nog oordelen kan: was het niet de volstrekte vereniging van de Godheid en mensheid in de enige persoonlijkheid van de Zone Gods? En ik zeg in deze mijn mening, want dit is u oorbaar, als die niet alleen het doen, maar ook het willen van over een jaar hebt begonnen. Doen en willen doen is tweeërlei, men kan ook iets onwillig doen, doch het gewillig doen is het beste doen. Maar nu voleindigt ook het doen, opdat, gelijk als er geweest is de volwaardigheid des gemoeds, er ook alzo zij het voleindigen. Wederkerig is er een willen doen, zonder te doen. Het blijft alsdan bij een goede wil, maar het komt niet tot de daad. Het is bij ons mensen veelal onklaar nu aan deze dan aan de andere zijde. Daarom moet de Christen op zijn hoede zijn, en komt hem de vermaning daartoe door de apostel zeer te stade. Wij vergeten te veel, dat alles wat wij zelf hebben en wat ons van anderen omgeeft, aan ene zekere belasting onderworpen is, die wij moeten betalen alvorens er het genot van te hebben. Zo brengt bijvoorbeeld ons lichaam veel belasting mee. Wat heeft het niet nodig aan kleding, voedsel, woning, en dit alles kost geld. Wij zijn ook geen geesten, die op de spoortrein plaats kunnen nemen, zonder er voor te betalen; nee, alles kost geld, en daarom vraagt ook de apostel geld. En hij mag het doen. De Christen veracht het geld niet, maar hij acht het naar zijn waarde. De wereldse mens zoekt eerst geld met het voornemen om dan God te zoeken, waar echter doorgaans niets van komt; maar de Christen keert het om en zoekt eerst God en met het voornemen om door eerlijke arbeid ook geld te verkrijgen. Hij zoekt eerst de hoofdzaak, dan het toewerpsel, opdat hij ook waar geld voor de dienst van God gevraagd wordt, daarvan niet ontbloot zij, want het ik kan niet (non possumus) is hem een vreemd woord. Uit hetgeen gij hebt; want indien de volwaardigheid van de gemoeds daar is, zo is iemand aangenaam naar hetgeen hij heeft, niet naar hetgeen hij niet heeft; want dit zeg ik niet, opdat anderen zouden verlichting hebben, en gij verdrukking. De apostel begeert hier juist dat de gemeente te Corinthe niet meer zal doen dan zij kan, maar dat zij dan ook doen zal wat zij vermag te doen. Hij wil niet dat de een alles doe en anderen niets, zodat men daarmee wel de

arme verlichting aanbrengt, maar zichzelf in ongelegenheid brengt. Men weet toch hoe het meermalen met collecten gaat. Er zijn liefdadige instellingen met soms rijke lieden aan het hoofd. Indien daar nu een tekort in de kas komt, dan zou men menen dat die rijke heren tot elkander zeggen zouden: Wijzelf zullen dit tekort dekken, want wij zouden ons moeten schamen als wij daartoe het algemeen uitnodigden; maar als wij dat gedaan en gezegd hebben dat wij het deden, dan zullen wij het algemeen aansporen tot nieuwe of verhoogde bijdragen tot uitbreiding van onze liefdadige instelling; Want zij kunnen wel eisen dat wij, als aanzienlijke bestuurders, het tekort dekken, en dus geven uit hetgeen wij hebben, maar niet dat wij de gehele zaak en ook niet de uitbreiding der zaak voor onze rekening nemen. Doch wat geschiedt er nu gewoonlijk? Och de mens is zo uiterst nauwgezet, ik zeg niet van geweten, maar van redenering als het op de geldbeurs aankomt. De heren bestuurders zeggen bij zichzelf: ons bestuur moet er buiten zijn; de last eraan verbonden, gevoegd bij onze vaste jaarlijkse contributie, moet anderen voldoende zijn, en deze anderen moeten het overige doen. Doch is dat geven uit hetgeen men heeft? Is dat niet veeleer tot uw naasten zeggen: Een Christen mag geen spaarpot hebben, men moet alles tot Gods eer gebruiken! Doch in plaats dat men zijn eigen spaarpot aanspreekt, spreekt men die van een ander aan. Alleen wanneer ene liefdadige inrichting bestuurd wordt door niet rijke lieden, kan het bestuur bij de volwaardigheid des gemoeds, aangenaam voor de leden zijn, door te geven naar hetgeen het niet heeft. Maar opdat uit gelijkheid, in deze tegenwoordige tijd, uw overvloed zij om hun gebrek te vervullen. Waar de een der anderen gebrek zal kunnen vervullen, daar moet aan de ene kant enige overvloed zijn. Zeker kan men arm zijn en toch anderen helpen, doch deze hulp kan uit de aard van de zaak niet dan gering zijn. In de toen aanwezige tijd van nood, vervolging en armoede van de gemeenten in Judéa, moest er een wederkerige hulpbetoning zijn tot gelijkmaking aan elkander. De Corinthische gemeente moest het tijdelijk gebrek der broederen van Palestina uit haar overvloed vervullen. Opdat ook hun overvloed zij om uw gebrek te vervullen. De gemeenten uit de heidenen ontvingen van de apostelen, die uit de Jeruzalemse gemeente afkomstig waren, of daartoe gerekend konden worden, de overvloed van geestelijke gaven, om haar geestelijk gebrek te vervullen. Opdat er gelijkheid worde, gelijk er geschreven is: Die veel verzameld had, had niet over, en die weinig verzameld had, had niet te weinig. Gij leest deze aanhaling Exodus 16:18, en gij herinnert u dat dit van de inzamelaars van het manna gezegd werd. Toen zij het manna voor het eerst inzamelden, vergaderde de een veel, de andere weinig, al naar hij meende dat hij voor zich en zijn gezin nodig had. Doch Mozes had op Gods bevel bepaald, dat ieder niet meer en niet minder zou inzamelen dan ene bepaalde maat (gomer) voor ieder hoofd van zijn gezin. Toen zij nu hun opzamelingen met de gomer maten, bevonden zij dat zij niet minder hadden dan een gomer per hoofd. De Heer deed dus een dubbel wonder, en stelde hiermee alle Israëlieten, rijk of arm, met veel of weinig kinderen, gelijk. Zo moet het ook zijn onder de Christenen. God wil geen gelijkheid in stand, rang en bezit, gelijk de communisten en socialisten willen, maar gelijkheid in de liefde. Hij wil dat er een evenwicht zij, waardoor het overwicht gedurig wordt hersteld. Er zijn voor alles wetten, en alles heeft zijn rechten. Gelukkig de armen, die weten wat zij jegens de rijken, en de rijken, die weten wat zij jegens de armen moeten doen. De arme roeme in zijne hoogheid, want Christus is zijn metgezel geweest, en betuigde niet gekomen te zijn om gediend te worden maar om te dienen; en de rijke roeme in zijn nederigheid, want Christus is hem voorgegaan; daar Hij in de gestaltenis Gods was, heeft Hij zich vernederd en is de mensen gelijk geworden, ja aan het kruis gestorven om mensen te behouden. Zo moet ook nog als vrucht van het voorbeeld des Heeren, alles kruisgewijze onder ons geschieden, want alleen het kruis is de grondslag van allen zegen. De overvloed van de een moet overgaan op de ander, die gebrek heeft, en wederkerig moet de dienende kracht, die de arme heeft, zich uitstrekken tot dezulken, die zichzelf niet kunnen dienen. En wanneer nu de rijken bij dat alles zien, dat de schaal van de maatschappelijke ellende overhelt, zo moeten zij hun goed en zichzelf in de andere schaal werpen, opdat het evenwicht weder geboren en het ergste (oproer, geweld

en omwenteling) voorkomen worde. Doch Gode zij dank, die dezelfde naarstigheid voor u in het hart van Titus gegeven heeft, dat hij de vermaning heeft aangenomen, en zeer naarstig zijnde, gewillig tot u gereisd is. En wij hebben ook met hem gezonden de broeder, die lof heeft in het Evangelie door al de gemeenten; en dit niet alleen, maar hij is ook van de gemeente verkoren, om met ons te reizen met deze gave, die van ons bediend wordt tot de heerlijkheid van de Heeren zelf, en de volwaardigheid uws gemoeds; dit verhoedende, dat ons niemand moge lasteren in deze overvloed, die van ons wordt bediend, als die bezorgen hetgeen eerlijk is, niet alleen voor de Heer maar ook voor de mensen. Gij ziet met welk ene grote voorzichtigheid Paulus alle mogelijke maatregelen neemt, om achterdocht en beschuldiging van oneerlijkheid in deze geldzaak te voorkomen. Trouwens het is niet genoeg, dat men bij zichzelf overtuigd zij eerlijk te zijn, en dat men zich oor de Heer verantwoorden kan, waar mensen ons iets toevertrouwen, daar moeten wij ook voor de mensen ons verantwoordelijk stellen, zo als Paulus hier doet. Doch had hij dan niet gezegd: De liefde denkt geen kwaad? Zeker, maar gelijk alle deugd, zo dient ook de liefde door de wijsheid geleid te worden, zal zij niet afdwalen, maar op de rechte weg blijven en haar doel bereiken. In geldzaken kan men niet te nauwgezet zijn, om daarvan ten allen tijde rekening en verantwoording aan zijn lastgevers te kunnen doen niet alleen, maar ook om de vijand, die uit geldbeheer lichtelijk een vermoeden van oneerlijkheid weet te doen ontstaan, de weg daartoe af te snijden. Paulus noemt de broeders niet, die met Titus naar Corinthe zouden komen, doch de aanduidingen, die hij van hen geeft, waren genoegzaam om het volkomenste vertrouwen in hen te doen stellen. Wij hebben ook met hen gezonden onze broeder, welke wij in vele dingen meermalen beproefd hebben, dat hij naarstig is, en nu veel naarstiger, door het groot vertrouwen, dat hij tot u heeft. Het zij dan Titus, hij is mijn metgezel en medearbeider bij u; het zij onze broeders, zij zijn afgezanten van de gemeenten en ene eer van Christus; bewijst dan aan hen de bedijking uwer liefde en van onze roem van u, ook voor het aangezicht der gemeenten. Vooreerst zorgt Paulus dat de broederen, die hij zendt, naarstig zijn, dat is geschikt voor een werk als waartoe hij ze zendt; vervolgens dat zij ene betrekking van liefde tot de Corinthische gemeente hebben; ten derde dat zij een ere van Christus zijn, die als zodanig ook aanspraak hebben op de hoogachting van de Corinthische gemeente; en eindelijk stelt hij deze vertegenwoordigers van andere gemeenten uit de heidenen tot vertegenwoordigers van die gemeenten, zodat hij hiermee de Corinthiërs niet alleen oproept tot ene liefderijke ontvangst en behandeling van deze broederen, maar ook om door hen aan hun bijzondere gemeenten de bewijzen te geven, dat Paulus' roem over haar bij die gemeenten volkomen waar was. Dit laatste punt doet hij echter nog afzonderlijk uitkomen. Want van de bediening, die voor de heiligen geschiedt, is mij onnodig aan u te schrijven; want ik weet de volwaardigheid uws gemoeds, van welke ik roem over u bij de Macedoniërs, dat Achaje van over een jaar bereid is geweest; en de ijver van u begonnen, heeft er velen verwekt. Maar ik heb deze broeders gezonden, opdat onze roem, die wij over u hebben, niet zou ijdel gemaakt worden in deze dele, opdat (gelijk ik gezegd heb) gij bereid moogt zijn. De apostel zou het onnodig achten de Corinthische gemeente over haar bijdrage tot deze bediening van de heiligen te schrijven, daar zij reeds een jaar lang zich daartoe bereid verklaarde, en door haar bereidwilligheid de stoot tot gelijke bereidheid gegeven was; doch nu de broeders uit die andere gemeenten met Titus kwamen, nu was er reden om hun de zaak te herinneren, opdat de gemeente bij de komst van de broeders gereed zou zijn met haar gaven, en alzo van de lof, door Paulus over haar bereidwilligheid gesproken, niet soms mocht worden afgedongen. Wij zien het, Paulus was altijd in nieuwe onrust en in nieuwe zorg. En wij hunkeren zo naar rust. Neen de rust is niet hier, maar elders. Wij moeten voor alles, wat ons is toevertrouwd, zolang zorgen totdat wij van onze post worden afgelost. Zorgvuldigheid is een schone deugd, zij bewaart ons voor het indommelen en houdt ons gemoed in gedurige veerkracht en beweging. En dat niet mogelijk, zo de Macedoniërs met mij kwamen, en u onbereid vonden, wij (opdat wij niet zeggen Gij) beschaamd worden in deze vaste grond van de roeming. Ik heb dan nodig geacht

deze broeders te vermanen, dat zij eerst tot u zouden komen, en voorbereiden uw tevoren aangediende zegen, opdat die gereed zij, altoos als een zegen en niet als ene vrekheid. De apostel kende zijn Corinthiërs, of liever hij kende het menselijk hart ook bij de gelovigen. Hij wist dat het geven ene harde zaak is bij de meesten, en dat men bij het geven meer gierig is dan mild. Doch de karigheid neemt de zegen van het geven weg. wat men u moet afpersen, en wat gij geeft omdat gij niet kunt weigeren, is hoogstens een aalmoes aan een vreemde, maar geen gave van de ene broeder aan de andere. Men moet de overvloed, waaruit men geven kan, beschouwen als een zegen des Heeren, die tot een medezegen van de broeder kan strekken; en die nu alzo de broeder zegent, wordt wederom gezegend, want de zegenende ziel zal vetgemaakt worden, en die bevochtigt zal ook zelf een vroege regen worden. Spreuken 11:25. En dit zeg ik: die spaarzamelijk zaait, zal ook spaarzamelijk maaien, en die in zegeningen zaait, zal ook in zegeningen maaien. Niet alleen in deze tijd, maar ook in de eeuwigheid. Gelijk bij de wereldse mens alles afgescheiden is van de eeuwigheid, zodat hij in alles het aardse ziet als grens, zo staat bij de Christen alles in verband met de eeuwigheid. Hij heeft bij alles wat hij op aarde doet, tevens een oog in de hemel, en wat hij in betrekking stelt tot mensen stelt hij tegelijk in betrekking tot God. Daarom wil God dat wij vrijwillig en blijmoedig geven, opdat wij er een dubbele zegen van hebben: een zegen voor het ogenblik, want wat is liefelijker voor het gemoed, dan met blijdschap te geven, en een zegen voor de toekomst. Zeker, wij moeten niet geven uit berekening om weer te ontvangen, maar uit geloof, uit gehoorzaamheid aan God. Het is geen beding, maar een vertrouwen, dat God het op zijn tijd en op zijne wijze ons ten goede gedenken zal, zo als de vrome Nehemia zich bij herhaling zo vertrouwelijk als kinderlijk eenvoudig uitdrukte, toen hij zei Nehemia 5:19, 13:31: Gedenk mijner, mijn God! ten goede, alles, wat ik aan dit volk gedaan heb. Wij zien het dan ook, hoe ouder wij worden, altijd meer in, dat wij goed doende, alle hoop op tijdelijke uitkomsten en vergeldingen moeten overgeven in de gelove. De eeuwige zijn zeker, maar de tijdelijke hangen af van Gods voornemen met ons op aarde. Wie spaarzamelijk zaait, zal ook spaarzamelijk maaien. Overal stelt de Schrift ene evenredigheid van zaaien en oogst. En kan het ook anders? Is het geen grote dwaling van het communisme, om de onbekwame en trage arbeider gelijk te stellen met de bekwame en vlijtige, en beiden gelijk loon te willen laten genieten. En zou dit de wet zijn van het Koningrijk van God? Neen, zo wat de mens zaait, dat zal hij ook maaien; want die in zijn eigen vlees zaait, zal uit het vlees verderfenis maaien, maar die in de geest zaait, zal uit de geest het eeuwige leven maaien. Galaten 6:7-8. Doch gij zult zeggen, dat scheidt de goddelozen van de ongelovigen. De goddelozen gaan verloren door hun kwade werken, want zij hebben niet anders, geen geloof, maar de godvruchtigen hebben geloof en worden dus niet zalig door hun werken. Volkomen juist: wij worden alleen zalig door het geloof in de Zaligmaker, doch daarom is het niet onverschillig of wij veel of weinig vrucht dragen aan de ware wijnstok, of wij God meer of min verheerlijken; en daar nu God gezegd heeft: die Mij eren zal Ik eren, zo zal ook God in die mate de zalige verheerlijken als zij het Hem gedaan hebben. Reeds onder de engelen zijn rangen, ofschoon zij allen even zalig zijn, en zo zal het ook onder de gezaligde mensen zijn. Hoevelen kennen wij reeds hier onder de broederen, wier geloof boven bedenking is, en die hun soms groot vermogen met grote spaarzaamheid dienstbaar maken aan het koninkrijk van God. Ja, is de spaarzaamheid niet bij dezulken ene zo grote deugd, dat zij die in alles menen te moeten betrachten, ook in het geven tot de nooddruft van de arme broeders en zusters? En zullen deze gelovigen zich in de hemel niet door hun spaarzamelijk maaien overtuigd vinden, dat zij spaarzamelijk gezaaid hebben? Hoe menig ander rijke broeder doet het tegendeel. Gelijk vroeger menig edelman op eigen kosten man en paard naar het leger van zijn vorst in tijd van oorlog zond, zo zendt ook nu nog menig broeder op eigen kosten een werkman-zendeling onder de heidenen. Zij hebben soms geen aandelen in schepen, die ter zee varen, maar hun aandelen in het koninkrijk van God brengen nog betere, eeuwige rente op. Een ieder doe gelijk hij in zijn hart voorneemt, niet uit droefheid of uit nooddwang, want God heeft ene blijmoedige gever lief,

en God is machtig alle genade te doen overvloedig zijn in u, opdat gij in alle goed werk overvloedig moogt zijn, gelijk er geschreven is: Hij heeft gestrooid, Hij heeft de armen gegeven, Zijne gerechtigheid blijft in eeuwigheid. Dit wordt van de rechtvaardige gezegd, Psalm 112:9: Hij strooit uit, hij geeft de nooddruftige. Zijn gerechtigheid bestaat in eeuwigheid. Zijn hoorn zal verhoogd worden in ere. Niet alsof door zulk ene liefde zulk ene gerechtigheid ontstaat, nee, zulk ene liefde is het bewijs, dat er zulk ene gerechtigheid bestaat. God geeft reeds op aarde grote bestendigheid aan werken van liefde. Hoe vele liefdadige instellingen van vroegere jaren bestaan nog heden en vergaan niet, al zijn zij ook niet zo volmaakt ingericht, als zij naar de behoefte des tijds moesten zijn. God ziet op het beginsel en zegent het. Herinner u slechts het weeshuis te Halle door Francken gesticht en de honderden andere stichtingen van liefde, die het in alle Christelijke landen omringen. Wat waarlijk uit liefde ontstaat, kan op langen duur rekenen. Ofschoon onze ogen het niet zien, op de zegen, die wij verspreiden, rust een zegen op onszelf. Of leven wij alleen? Hebben wij gene kinderen, geen familie, leven wij niet in geslachten, leven wij alleen in onze tijd? Neen, wij leven ook na onze tijd. Dat wij goed doen, zoveel wij kunnen, al zien wij er ook niet dadelijk de vrucht van. Acht de landman het zaad, dat hij zaait, als verlies? Neen, hij acht het winst, want hij ziet op de oogst, die zal hem het gezaaide vermenigvuldigd teruggeven. Doch die het zaad de zaaier verleent, die verlene ook brood tot spijze, en vermenigvuldige uw zaaisel en vermeerdere de vrucht van de gerechtigheid, dat gij in alles rijk wordt tot goeddadigheid, welke door ons werkt dankzegging tot God. Het is ook hier: wat hebt gij, dat gij niet ontvangen hebt? Is niet alles uit God, geeft Hij u niet het zaad voor de zaaier, en uit dat zaad brood tot spijze? Welnu, hoe meer gij zaait, hoe meer God u zaad zal vermenigvuldigen en de vruchten uwer gerechtigheid zal vermeerderen, zodat gij rijk zult worden om alle goeddadigheid te doen, en deze zal veel dankzegging tot God verwekken, en alzo zal de zegen, die uit God gevloeid is, wederkeren tot God. Want de bediening van deze dienst vervult niet alleen het gebrek van de heiligen, maar is ook overvloedig door vele dankzeggingen tot God, omdat zij door de beproeving van deze bediening God verheerlijken over de onderwerping van u belijdenis onder het Evangelie van Christus, en over de goeddadigheid van de mededeling aan hen en aan allen, en door hun gebed voor u, welke naar uw verlangen, om de uitnemende genade Gods over u. De apostel schetst hier in roerende trekken de gevolgen van de mildheid van de ene broeder bij de ander, opdat wij leren bedenken welk een zegen wij door onze onbekrompen weldadigheid uitstorten in het hart van de beweldadigde broeder of zuster. Vooreerst verblijden deze zich over de redding uit hun nood; daarna danken zij God, die de harten en handen der broederen opende, en op deze wijze het gebed verhoorde en de uitkomst gaf, en eindelijk verheerlijken zij God van wege de oprechte liefde, die de broeders jegens hen in Christus bezitten en betoonden, aan die verheerlijking het gebed voor hen parende, en het verlangen naar hen, om in nadere betrekking tot hen te komen en aanschouwers te zijn van de uitnemende genade Gods, die hun gegeven is. O als wij slechts eenmaal in het hart van een dankbare door ons beweldadigde broeder konden zien, wij zouden lust krijgen om weldadigheid te bewijzen, want er is zeker niets heerlijker in de wereld dan zelf gezegend en tot een zegen te zijn. Ik spreek van een dankbare broeder, want er zijn ook ondankbaren onder de broederen, die de weldaad ontvangen als ene betaling, die gij hun schuldig zijt, ja een geschenk, zonder er zelfs voor te bedanken. Doch dezulken benadelen alleen zichzelf. Zij missen de zegen van het ontvangen, die alleen bestaat uit het dankbaar gevoel van liefde jegens God en zijn mede arbeiders in het verspreiden van zegen. Doch Gode zij dank voor zijn onuitsprekelijke Gave. Om goed te kunnen geven, moeten wij goed kunnen ontvangen. God geeft ons zijn onuitsprekelijke gave, zijn Zoon. Wie het woord God noemt, noemt de gever. God ontvangt niet, Hij geeft alleen, en toch wil Hij iets ontvangen: ons geloof, onze dankbaarheid, onze wederliefde, dat is onze erkenning van zijn gave. Waarom? Omdat wij zonder deze geen genot hebben van zijn liefde, en wat is het genot van zijn liefde dan de zaligheid? Geloof dat God u liefheeft, geloof het van ganser harte, en leef in en uit deze liefde,

en gij zijt een Christen, en behouden voor tijd en eeuwigheid. Daartoe gaf God zijn Zoon; dat is, zichzelf in zijn Zoon. In Hem openbaarde God al zijn heiligheid jegens de zonde en al zijn barmhartigheid jegens de zondaar. Door de Zoon lief te hebben als onze Zaligmaker en onze Broeder, hebben wij God lief als zij n Vader en als onze Vader. Door ons die onuitsprekelijke Gave te geven heeft God ons een onuitsprekelijken schat gegeven, waaruit wij kunnen meedelen zonder einde. De vraag is dus: hebben wij deze onuitsprekelijke gave van God, voelen wij ons begenadigd, weten wij onszelf onuitsprekelijk rijk in Jezus, hebben wij Jezus in ons geloof, in onze hoop, in onze liefde? Wie niets heeft kan niets geven. Van nature hebben wij niets; zullen wij dus kunnen geven, dan moeten wij ertoe in staat gesteld worden. Wat kan het pasgeboren kindje geven, al zijn zijn ouders rijk? Niets, want het heeft zelf niets; maar laat dat kindje groot worden en tot eigen middelen komen, dan kan het geven, want het heeft ontvangen. En zo is het ook in het geestelijke. Zolang wij God niet hebben tot onze rijke Vader, zijn wij arm in het geestelijke en kunnen niets geestelijks geven; maar hebben wij die rijke Vader tot ons deel, dan kunnen wij geven en onophoudelijk geven; Want wij moeten ten slotte van des apostels uitweiding over de collecte, opmerken dat Paulus schrijft aan gelovigen, en dat hij enkel spreekt van een geven uit geloof, uit liefde tot de Zoon, tot dankzeggende verheerlijking des Vaders door de Heilige Geest. Door de liefde tot Christus heeft ook het toereiken van een beker koud water aan een discipel ene oneindige waarde. Het is hiermee als in de wiskunde, daar zegt men 1, 10, 100 vermenigvuldigd met oneindigheid. Welnu door de liefde van Christus wordt een weldaad, tien, honderd weldaden vermenigvuldigd met oneindigheid, en heeft dus ene oneindige waarde. Dat kan men niet doen met een nul er voor, want 0 vermenigvuldigd met oneindigheid is 0. Zo dan wij moeten Christus hebben zal onze persoonlijkheid met alles wat daaraan verbonden is met het oneindige verenigd zijn. Gode zij dus dank voor zijne onuitsprekelijke gave. Voorts ik Paulus zelf bid u, door de zachtmoedigheid en goedertierenheid van Christus, die tegenwoordig zijnde, wel gering ben onder u, maar afwezend stout beu tegen u. De apostel keert thans tot zijn persoonlijke verantwoording tegenover de persoonlijke beschuldigingen, die tegen hem in de gemeente opgeworpen zijn, terug, en wel tot die, waarmee men zijn apostolisch gezag in de schaduw wilde stellen. De grote zachtmoedigheid, die de apostel gedurende zijn tegenwoordigheid in de gemeente ten toon gespreid had, vergeleken dezulken bij de kracht en ernst van zijn brieven, en in plaats van dit als hoogst voegzaam te erkennen, maakten zijn tegenstanders hem dit tot verwijt, alsof hij een man was van tweeërlei karakter. De apostel bidt daarom de Corinthische gemeente uit kracht van de zachtmoedigheid en goedertierenheid van Christus, welke hun tot voorbeeld waren: Ik bid dan, dat ik tegenwoordig zijnde, niet stout moge zijn met die vrijmoedigheid, waarmee ik geacht word stoutelijk gehandeld te hebben tegen sommigen, die ons achten, alsof wij naar het vlees wandelden. Het voornemen van Paulus was om zelf naar Corinthe terug te keren, en zo bad hij de gemeente te willen voorkomen, dat hij moest komen met diezelfde kracht en ernst, die hij in zijn brieven gebruikt had jegens dezulken, die de apostel en zijn medegenoten beschouwden als vleselijk te handelen. Want wandelende in het vlees, voeren wij de strijd niet naar het vlees; want de wapenen van onze strijd zijn niet vleselijk, maar krachtig door God, tot nederwerping van de sterkten, omdat wij de overleggingen ter nederwerping, en alle hoogte, die zich verheft tegen de kennis van God, en alle gedachten gevangen leiden tot de gehoorzaamheid van Christus. Voor de bestrijders van het Evangelie is alle tegenstand bieden, hoe geestelijk ook, niets anders dan vleselijkheid. Zij willen in het geheel niet bestreden zijn, en roepen, Ook waar zij aanvallen en de gelovigen alleen zichzelf verdedigen, over geweld, vervolging, onverdraagzaamheid, fanatisme (woedende dweepzucht). Zij werpen hiermee een klad op de ijver voor Gods eer. Gij weet, hoe de oversten van de Joden de prediking van de Heeren uitkreten voor een oproer maken van het volk tegen hun wettige overheden, welke zij (de priesters, Farizeeën, Schriftgeleerden en Sadduceeën) waren. En zo beschouwt nog heden de Roomse kerk de gezegende vrijmaking van hare afschuwelijke slavernij, de hervorming, als

een oproer tegen het wettig hoofd van de Kerk, de Paus, en als een omwenteling niet minder vleselijk en gruwelijk dan die van Frankrijk in 1789. Doch de natuurlijke mens kent het geestelijke niet, en kan het dus niet onderscheiden van het vleselijke. Hij vraagt alleen naar zijn belang, en waar dat benadeeld wordt, is hem die benadeling verwerpelijk. Gij herinnert u hoe de Roomsen nog heden onnozel genoeg zijn om de hervorming alleen aan de vleselijke trouwlust van de monnik Luther toe te schrijven. Welk ene diepte van verstandeloosheid, om zulk ene machtige zaak als de hervorming ook voor Rome is, toe te kennen aan de begeerte om een gelofte te verbreken, waarvan hij, indien hij een vleselijk man geweest was, zich vergoeding had kunnen verschaffen in de hoererij, zo als zo vele Roomse priesters, ja pausen gedaan hebben. Doch Paulus en de hervormers waren geen vleselijke mensen, streden niet met vleselijke wapenen, maar met geestelijke; want zij streden met het woord van God, door de Geest van God, en moge die strijd door de hervormers niet zo volstrekt heilig zijn gevoerd als door de apostelen, zij hebben er toch, zo ver zij het deden, mee overwonnen. De hervorming is tot stand gekomen in spijt van keizer en paus, evenals het Christendom tot stand gekomen is in spijt van heidendom en jodendom. En gereed hebben hetgeen dient om te wreken alle ongehoorzaamheid, wanneer uw gehoorzaamheid zal vervuld zijn. Wanneer de gemeente op de genoemde wijze door haar gehoorzaamheid aan Christus is tot stand gebracht, dan is de naaste taak en zorg van de apostelen, om alles in gereedheid te hebben tot wreking, beschaming en wering van alle ongehoorzaamheid. De gemeente bestaat als zodanig alleen door haar gehoorzaamheid aan de Heer; daarin moet zij gehandhaafd worden, en dat kan niet anders dan door de ongehoorzamen in haar of buiten haar voortdurend te bestrijden. Ziet gij aan wat voor ogen is? Indien iemand bij zichzelf betrouwt, dat hij van Christus is, die denkt dit wederom uit zichzelf, dat gelijkerwijs hij van Christus is, alzo wij ook van Christus zijn. Gewoonlijk beroepen zich de bestrijders van het Christendom op hun eigen Christendom, dat zoveel beter zuiverder en edeler is dan het Christendom. Een verwerper van de bijbel staat in eigen oog veel hoger dan de bijbel, dat is hem een verouderd boek, zijn eigen geest is een nieuw boek, dat hem nieuwe dingen leert, waarmee hij volkomen in overeenstemming staat. Zulke lieden zijn van hun dwaling niet te genezen. Het is ene soort van krankzinnigheid, waardoor zij zich verbeelden iets te zijn, dat zij in werkelijkheid niet zijn. Doch de gemeente des Heeren dient hier te bedenken, dat de schijn bedriegt, dat men niet oordelen moet naar hetgeen voor ogen is, maar dat waar anderen voorgeven Christenen te zijn, er ook Christenen zijn, die bewijzen het te zijn, door de geestelijke gaven en krachten, de geestelijke kennis en wijsheid, die God hun gegeven heeft. Want indien ik ook iets overvloediger zou roemen van onze macht, welke de Heer ons gegeven heeft tot stichting, en niet tot uw nederwerping, zo zal ik niet beschaamd worden. De gaven, die Christus de zijnen geeft, zijn niet tot afbreking, maar tot opbouwing van de gemeente. Deze vaste regel moet hier de klare onderscheiding geven tussen hen, die werkelijk van Christus zijn, en die voorgeven het te zijn. Wat doen de bestrijders van de Schrift, van de geopenbaarde waarheid? Bouwen zij de kerk? Neen, zij verwoesten haar, zij woelen de fondamenten om, opdat de muren waggelen en ten laatste met het dak in een storten. En hoe dikwijls is het hun gelukt om afzonderlijke gemeenten te vernietigen, Hoe vele Protestantse gemeenten heeft de Roomse kerk in Italië en Savoye, in Spanje en Portugal, in Frankrijk en België, om van geen andere landen te gewagen, te vuur en te zwaard uitgeroeid. Doch de zeven kandelaren, tussen welke de Heer wandelt, zijn wel te verplaatsen, maar niet uit te blussen, en de zeven sterren in zijn rechterhand zijn als de sterren aan de hemel, die wel een tijdlang onzichtbaar worden kunnen, maar niet van de hemel te rukken zijn. De apostel wil echter tegen deze ijdel roemende vijanden van het kruis naar waarheid roemen in de kracht en genade van God, in de volle verzekerdheid, dat hij daarin niet kan beschaamd gemaakt worden. Opdat ik niet zou schijnen alsof ik u door de brieven wilde verschrikken; want de brieven, (zeggen zij) zijn wel gewichtig en krachtig, maar de tegenwoordigheid des lichaams is zwak en de rede is verachtelijk. Dezulke bedenke dit, dat hoedanigen wij zijn in het woord door brieven, als wij afwezig zijn,

wij ook zodanige zijn inderdaad, als wij tegenwoordig zijn. Dezelfde mens is een geheel ander mens, wanneer hij zich in een omgeving beweegt, die met hem instemt, dan wanneer hij zich onder zijn bestrijders en vijanden bevindt. Wij zijn dan wel dezelfden, maar onze houding tegenover anderen is anders. Het is hiermee als met een stroom of rivier: bij stil weder vloeien hun wateren effen daarheen, maar bij felle wind krullen zij zich tot golven en bruisen en klotsen in gejaagde vaart. Paulus, die na zijn bekering zo uiterst zachtmoedig was als vroeger wild en woest, kon zich in zijn brieven krachtiger uitdrukken, dan hij dit persoonlijk in de gemeente wilde, doch nu men hem dit tot ene beschuldiging maakte, wilde hij ook doen zien, dat hij bij monde even krachtig in de gemeente als van haar afwezig in zijn brieven aan haar zijn kon. Want wij durven onszelf niet rekenen of vergelijken met sommigen, die zichzelf prijzen; maar deze verstaan niet, dat zij zichzelf met zichzelf meten, en zichzelf met zichzelf vergelijken. Er zijn mensen, die zichzelf tot een maatstaf zijn. Zo als zijzelf zijn, moeten anderen zijn, zullen zij goed zijn. Zij zijn zichzelf ten ideaal, ten voorbeeld. Het zijn de mensen, die zichzelf prijzen, in de verwachting dat anderen hen om die reden ook zullen prijzen; doch het is de verwachting van de dwazen. Geen wijs man wil met hen te doen hebben, veel minder hun voorbeeld volgen, en dat wilde Paulus ook niet. Doch wij zullen niet roemen buiten de maat; maar dat wij, naar de maat des regels, welke maat ons God toegedeeld heeft, tot u toe zijn gekomen. Alleen dit wilde de apostel de Corinthische gemeente herinneren, dat hij naar het bevel en de orde Gods en daarmee naar en met de regel Gods tot haar het Evangelie was komen verkondigen. Want wij strekken onszelf niet te wijd uit, als die tot u niet zouden komen, want wij zijn ook gekomen tot u toe in het Evangelie van Christus. "Onze gedachten strekken zich niet zo ver uit, dat wij niet weer tot u komen zullen, maar u voorbijgaan, om het Evangelie elders te prediken. Neen, want wij zijn immers in het eerst tot u gekomen, om u het Evangelie te verkondigen, hoe zouden wij u dan nu kunnen voorbijgaan." Niet roemende buiten de maat in anderer lieden arbeid, maar hebbende hoop, als uw geloof zal gewassen zijn, dat wij onder ulieden overvloedig zullen vergroot worden naar onze regel, om het Evangelie te verkondigen in de plaatsen, die op geen zijde van u gelegen zijn, niet om te roemen in eens anders regel over hetgeen alrede bereid is. Daar de apostel Paulus zelf de Corinthische gemeente gesticht had, zo had hij niet te roemen buiten de maat, buiten hetgeen behoorlijk is, door roemen in eens anders arbeid; maar hij koesterde integendeel de verwachting, dat wanneer het geloof zou toegenomen zijn, zij dan zelf des apostels regel om ook de omliggende plaatsen het Evangelie te prediken en niet te roemen in de regel, die anderen volgen in hetgeen wat reeds van vóór hun tijd gereed was, ten hoogste zouden waarderen. Doch wie roemt, die roeme in de Heer. De apostel herhaalt ook hier deze uitroep, omdat hij voelt, dat bij het roemen zo ligt de schijn ontstaat alsof eigen lof bedoeld was, en niets was meer ver van Paulus. Hij kende geen andere roem dan des Heeren, en ook de gemeente en niemand mocht een andere roem kennen. Allen lof komt de Heer, de oorzaak en gever van al het goede toe. Want niet die zichzelf prijst, maar die de Heer prijst, die is beproefd. Die is prijzenswaardig, zo zegt de Heer zelf. Openbaring 3:4. Doch gij hebt enige weinige namen ook te Sardis, die hun kleren niet bevlekt hebben, en zij zullen met Mij wandelen in witte klederen, Overmits zij het waardig zijn. Zeker, die door de Heer geprezen wordt heeft de proef doorgestaan, en wie wordt door de Heer geprezen? Die zichzelf niet prijst, maar Hem, de Heer. God te verheerlijken is onszelf te ontledigen. Och, of gij mij een weinig verdroegt in de onwijsheid. Blijkbaar is hier de gemoedsverheffing van de apostel. Hij kan zich niet weerhouden, om hun met al de kracht, die hem eigen is, te zeggen dat hij, de apostel des Heeren, nog in een bijzondere zin hun apostel is. Hij weet, hij voelt, dat hij hiermee ene onwijsheid begaat in de ogen van zijn tegenpartijen; maar hij wil ditmaal wel in dat opzicht onwijs genoemd worden; hij bidt de gemeente dat zij hem als zodanig een weinig verdrage, een korte tijd wil aanhoren. Ja, ook verdraagt mij. Verdraagt mij in mijn persoon, als uw nabestaande, als uw apostel. Want ik ben ijverig over u met ene ijver Gods; want ik heb ulieden toebereid, om u als ene reine maagd aan één man voor te stellen, namelijk aan Christus. Doch ik

vrees dat niet enigszins, gelijk de slang Eva door haar arglistigheid bedrogen heeft, alzo uw zinnen bedorven worden, om af te wijken van de eenvoudigheid, die in Christus is. Hier ziet gij de bron der droefheid en de ijver en de roem van Paulus. Als een bruidsjonker had hij de Corinthische gemeente de Heer als zijne bruid in alle reinheid en eer willen tegemoet leiden, en zie ook hier was, naar hij meende, de duivel als bij Eva toegetreden, om haar zinnen te bedwelmen en haar te doen wijken van de eenvoudigheid, die in Christus is. Welk een woord: de eenvoudigheid in Christus! Ja, het geloof is het eenvoudigste, dat erin de wereld is. Geloof in de Heer Jezus Christus en gij zult zalig worden, gij en uw huis. Kan er iets eenvoudiger zijn? Is dat niet ene aanbidding Gods noch te Gerizim noch te Jeruzalem? Vergelijk nu eens de omslachtige godsdienst van de heidenen, ja van Israël, ja van de Roomse kerken, met al haar kerkplechtigheden en ontelbare bijkomstige zaken, bij deze goddelijke eenvoudigheid. God is onze God, en wij zijn zijn volk, ziedaar geheel het Christendom. Wij hebben alleen te doen met de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, als de enige algenoegzame God, die ons verkoren en verlost en geheiligd heeft en ons zalig en heerlijk maken zal. O dat wij dan bij die eenvoudigheid blijven, en laat ons als Eva door de slang ons niet listiglijk laten bedriegen, opdat onze zinnen niet bedorven worden en wij afwijken van de eenvoudigheid, die in Christus is. De eenvoudigste Christen is de sterkste en de gelukkigste Christen. Want indien degene, die komt, ene andere Jezus predikte die wij niet gepredikt hebben, of indien gij ene andere geest ontvangt, die gij niet hebt ontvangen, of een ander Evangelie, dat gij niet hebt aangenomen, zo verdraagt gij hem met recht. Met recht? De apostel gebruikt hier de schertsende toon, om de bitterheid van het verwijt niet te scherp te maken. Het is bij hem ook slechts ene onderstelling, ene onderstelling echter, die haar grond vindt in hetgeen te Corinthe in de gemeente gebeurde. Zij had zich maar al te genegen betoond, om vreemde predikers gehoor te verlenen. Wat zullen wij zeggen? Deze afwijking van de eenvoudigheid van Christus bestaat nog onder ons. Het waarachtig Evangelie met zijne goddelijke eenvoudigheid dunkt menigeen op de duur veel te eenvoudig, en men zoekt vonden, men begeert iets nieuws, iets minder eenvoudig, iets groots en groots. Men weet wat de Roomse kerk met haar praal en pracht van de eenvoudigheid, die in Christus is, gemaakt heeft. Men wil het wereldse met het goddelijke verenigen, en het kindeken in de kribbe, in de stal door eenvoudige lieden bezocht en aangebeden, wordt herschapen in een hemels vertrek, vervuld van goddelijk licht en engelen, terwijl Maria en het kindeken en Jozef met gloriën (straal kransen) om het hoofd worden aanschouwd. Doch ook buiten deze Roomse opsieringen zijn er ook Protestantse afwijkingen van de eenvoudigheid, die in Christus is, en daarvan spreekt onze tekst bepaald; het is het prediken van een andere Jezus, het mededelen van een andere geest, het verkondigen van een ander Evangelie. Velen, die zich als voorgangers van de gemeente hebben opgeworpen, en niet door de deur van de schaapsstal, maar door de vensters zijn ingeklommen, stellen de gemeente enen Jezus voor naar hun eigen mening, bezielen haar met hun eigen menselijke geest en prediken haar een nieuw Evangelie, een Evangelie voor de natuurlijke onbekeerde mens zonder verzoening en zonder bekering, en zulke dwaalleraren worden niet zelden geduld, ja, erger nog, door sommigen van wege hun redenen en talenten gevierd en boven de getrouwe leraar gesteld. Dat de gemeente hiermee verachtert in de genade, verzwakt in het geloof en verflauwt in de liefde is natuurlijk, en dat zij zich de strafredenen van de Heeren gelijk die in de brieven aan de gemeenten in de Openbaring van Johannes voorkomen, berokkent, is zeker. Er moet ene uitzuivering plaats hebben, hetzij gewillig of met oordelen van hoger hand. Het licht kan met de duisternis niet verenigd blijven in ene droevige schemering. Daarom beklaagde zich Paulus terecht, dat sommigen in de gemeente de verwoesters van de gemeente zelfs de voorkeur gaven boven de getrouwe dienaren, onder welke hij zich rekenen mocht. Want ik acht, dat ik nergens minder in ben geweest dan de uitnemendste apostelen, en indien ik ook slecht ben in woorden, nochtans ben ik het niet in wetenschap; maar alleszins zijn wij in alle dingen onder u openbaar geworden. Welsprekendheid en welbespraaktheid zijn tweeërlei. Welsprekendheid is tegelijkertijd de

schoonste en krachtigste uitdrukking van het hart en van het verstand, terwijl de welbespraaktheid een vlugheid is van de mond, die met grote oppervlakkigheid kan gepaard gaan. Deze laatste ontkent Paulus te bezitten, doch van zijn wetenschap in de dingen Gods wil hij geen afstand doen. Want nooit moet men afstand doen van hetgeen men heeft, maar het doen erkennen, om dan daarbij te zeggen: het is niet van mij, maar van God. Zo moet een koning, koning zijn in hart en daad, en toch zijn kroon niets achten bij de heerlijkheid Gods. Heb ik zonden gedaan, als ik mijzelf vernederd heb, opdat gij zou verhoogd worden? Overmits ik u het Evangelie Gods om niet verkondigd heb? Ik heb andere gemeenten beroofd, bezolding van haar nemende, om u te bedienen, en als ik bij u tegenwoordig was, ben ik niemand lastig gevallen; want mijn gebrek hebben de broeders vervuld, die van Macedonië kwamen, en ik heb mijzelf in alles gehouden zonder u te bezwaren, en zal mij nog alzo houden. De waarheid van Christus is in mij, dat deze roem in de gewesten van Achaje aan mij niet zal verhinderd worden. De apostel komt hiermee terug op hetgeen hij hun in dit opzicht reeds in zijn eerste brief 1 Corinthiërs 9.3-18 gezegd heeft. Aldaar schreef hij tot verantwoording aan degenen, die onderzoek naar hem deden. De reden, dat Paulus juist van de gemeenten in Achaje, en met name van die te Corinthe geen levensonderhoud heeft willen hebben, ligt blijkbaar daarin, dat de Corinthiërs over het geheel welvarende lieden waren. Hij wilde dus de schijn vermijden, dat hij te Corinthe kwam prediken en er zolang vertoefde, om er voor zichzelf voordeel van te genieten. En niets was verder verwijderd van het hart van Paulus, dan zulk een doel. Hij verwierp het met geheel zijn ziel, en stelde zich tot een vaste regel, om niet alleen deze, maar alle rijke gemeenten kosteloos te bedienen, terwijl hij datzelfde levensonderhoud met alle gewilligheid aannam van de gemeenten in Macedonië, die naar zijn eigen getuigenis (2 Corinthiërs 8.2) in zeer diepe armoede verkeerden, maar die niet alleen overvloedig waren in goeddadigheid, maar zelfs met allen aandrang baden haar liefdebewijzen aan te nemen. Paulus handelde ook hierin met grote wijsheid en voorzichtigheid, wetende hoe ligt de vijanden het voorwendsel aangrijpen, om het Evangelie zelf te benadelen, door de Evangelieboden als brooddienaars te doen voorkomen. Paulus wilde dus ook nu niet van enige onderstand uit Corinthe weten, daar zijn eer moest ongeschonden blijven. Waarom? Is het, omdat ik u niet liefheb? God weet het! Maar wat ik doe, dat zal ik nog doen, om de oorzaak af te snijden degenen, die oorzaak hebben willen, opdat zij in hetgeen zij roemen, bevonden mochten worden gelijk als wij. Want zulke valse apostelen zijn bedrieglijke arbeiders, zich veranderende in apostelen van Christus. En het is geen wonder, want de satan zelf verandert zich in een engel des lichts. Zo is het dan niets groots, indien ook zijn dienaars zich veranderen als waren zij dienaars van de gerechtigheid. Hier rukt de apostel het masker af van het aangezicht van deze goddeloze lieden, en noemt ze zo als ze zijn, valse apostelen en daarmee satansknechten, die evenals hun meester zich vermommen en voordoen als een engel des lichts, bij gebreke van heerlijkheid, er de schijn van aannemende door zoete woorden evenals waarmee de slang Eva verleidde. En zou men ook niet uit de grote gedachte, die de slang uitsprak: Gij zult als God zijn, als Eva gemeend hebben, dat niet een engel der duisternis, maar een engel des lichts tot haar sprak? Doch hoe listiger de vijand is, hoe meer men op zijn hoede voor hem moet zijn. Wij zijn door Eva's val genoeg gewaarschuwd: Vertrouw niet de liefelijke stem van de verleiding, die u tot iets anders roept, dan waartoe God u roept in zijn woord. De satan en zijn dienaars bestrooien uw weg met bloemen, en verzekeren u dat dit de enige weg naar de hemel is, omdat God de mens liefheeft en niet wil dat hij over doornen zal gaan. Doch het einde toont u eerst de afgrond, waarin zij u meedogenloos afstorten. Zijzelf hebben een afkeer van lijden, en willen u van alle tijdelijk lijden bevrijden, om u in het eeuwig oordeel te brengen, terwijl de getrouwe dienaren des Heeren zelf graag alles alleen willen lijden, om uw zaligheid te verzekeren. Van welke het einde zijn zal naar hun werken. Reeds op aarde is dit meermalen zichtbaar in de oordelen, die God over deze lieden beschikt; maar in de eeuwigheid zal hun lot zeker uiterst rampzalig zijn. Ik zeg wederom, dat niemand meent, dat ik onwijs ben; doch zo niet, neemt mij

dan aan als ene onwijze, opdat ik ook een weinig moge roemen. Dat ik spreek, spreek ik niet naar de Heer, maar als in onwijsheid, in deze vaste grond van de roeming. Dewijl velen roemen naar het vlees, zo zal ik ook roemen. Want gij verdraagt graag de onwijzen, omdat gij wijs zijt; want gij verdraagt het, zo u iemand dienstbaar maakt, zo u iemand opeet, zo iemand van u neemt, zo zich iemand verheft, zo u iemand in het aangezicht slaat. De apostel gaat over van scherts tot spot, en inderdaad is ook niets bespottelijker dan dat ene gemeente zich door enige geweldenaars laat beheersen, beledigen, in het aangezicht slaan. Hoe! omdat enkele goddeloze lieden zich tot slavenmeesters stellen, zult gij nu allen tot slaven worden? En toch is het niet anders in ene gemeente, waar de valse leraren de meester spelen en de getrouwe leraren op de achtergrond dringen. Zulke toestanden zijn niet vreemd in de gemeente, ook van onze tijd, elders en hier. Dat de gemeente met zulke straffe woorden tot de bewustheid van haar waardigheid wordt opgewekt, als Paulus hier gebruikt, moge ons dan ook niet vreemd dunken. Mogen zij dienen om ook bij ons de gemeente wakker te houden tegen al de indringers, die zo als de Heer zei, niet komen dan om te stelen, te slachten en te verderven (Johannes 10:10). Is de gemeente des Heeren het zout van de aarde, zij zie toe, dat zij niet tot onzout worde, dat tot niets nut is dan om weggeworpen te worden. Ik zeg dit naar oneer, gelijk of wij zwak waren geweest; maar waarin iemand stout is (ik spreek in onwijsheid) daarin ben ik ook stout. Wat de apostel nu zeggen zal is naar het vlees, ziet op uitwendige voorrechten, is niet wat de Heer hem geboden heeft te prediken, is wat zijn eer herstellen moet tegenover hen, die menen konden, dat hij werkelijk zwak in de gemeente was geweest. Doch nu eenmaal in onwijsheid sprekende, zal Paulus tonen, dat waarin iemand vrijmoedigheid en kracht mocht vinden, hij hetzelfde kon doen. Zijn zij Hebreeën? Ik ook. Zijn zij Israëlieten? Ik ook. Zijn zij het zaad van Abraham? Ik ook. In deze stof van roem staat dus Paulus met hen gelijk. Doch nu volgt er een roem, waarin Paulus de meerdere is. Hij laat voor een ogenblik gelden wat zij voorgeven te zijn, namelijk Christus' dienaren, die zij niet zijn; nochtans zouden zij in dit opzicht beneden hem zijn, want hun ontbreken de grootste bewijzen van het apostelschap, het lijden voor de zaak van de Heeren, de vijandschap en bestrijding van de wereld. Zijn zij dienaars van Christus? (Ik spreek onwijs zijnde.) Ik ben boven hen: in arbeid overvloediger, in slagen uitnemender, in gevangenissen overvloediger, in doodsgevaar menigmaal. Van de Joden heb ik veertig slagen min een, vijfmaal ontvangen. Driemaal ben ik met roeden gegeseld geweest, eens ben ik gestenigd, driemaal heb ik schipbreuk geleden, een gehele nacht en dag heb ik in de diepte overgebracht. In het reizen menigmaal, in gevaren van rivieren, in gevaren van moordenaars, in gevaren van mijn geslacht, in gevaren van de heidenen, in gevaren in de stad, in gevaren in de woestijn, in gevaren op de zee, in gevaren onder de valse broeders. In arbeid en moeite, in waken menigmaal, in honger en dorst, in vasten menigmaal, in koude en naaktheid. Zonder de dingen, die van buiten zijn, overvalt mij dagelijks de zorg van a de gemeenten. Wie is er zwak, dat ik niet zwak ben? Wie wordt er geërgerd, dat ik niet brande? Indien men moet roemen, zo zal ik roemen de dingen van mij zwakheid. De God en Vader van onze Heer Jezus Christus, die geprezen is in eeuwigheid, weet dat ik niet lieg. De stadhouder van de koning Arétas, in Damascus, bezette de stad van de Damascenen, willende mij vangen, en ik werd door een venster in ene mand over de muur neergelaten, en ontvlood zijn handen. Ziedaar de dienstlijst van Paulus, zijn eigenhandig verhaal van de campagnes (veldtochten), die hij medegemaakt heeft in de oorlogen des Heeren. Velen ervan zijn bekend uit de Handelingen van de Apostelen, maar ook velen niet, en wij verheugen ons dat Paulus hiertoe aanleiding ontving, omdat wij hierin de volle vervulling zien van het woord des Heeren aan Ananias over hem: Ik zal hem tonen hoeveel hij lijden moet om mijne naam (Handelingen 9:16), en omdat wij hiermee een zo diepe blik kunnen doen in het hart van Paulus, als wij tot heden niet vermochten. Die campagnes waren de ridderorden, die zijn borst versierden. Hij roemde in zijn zwakheden, in zijn vernederingen, in zijn nederlagen, in de ogen der wereld. Neen, hier in de Christen is geen militaire grootheid, en is zij er, dan moet zij gebroken worden. Wij moeten klein zijn en blijven

voor onszelf, zullen wij groot zijn voor God. Wij kunnen dat onszelf niet maken, maar God maakt het door de Heilige Geest. Zo was het bij Paulus, die dan ook de reeks van zijn vernederingen besloot met de vermelding van zijn ontkoming uit Damascus in ene mand over de muur. Waarlijk geen eervolle uitgang uit ene stad, waarin hij zo fier en vorstelijk groot dacht in te treden. Zo was het bij David, die zich bij Achis als een razende gek moest aanstellen, om zijn leven te behouden. Aan ons Christendom moet geen glans van heerlijkheid kleven op aarde, dat is ons eerst in de hemel weggelegd. Zelfs bij de Heer van de heerlijkheid was de heerlijkheid slechts een ogenblik zichtbaar bij zijn geboorte op de velden van Bethlehem, en vóór zijn lijden op Thabor. Die van Bethlehem werd spoedig bedekt door zijne Nazareense smaad, en die van Thabor door de schande van zijn kruis. Trouwens heeft Hij niet geheel de almacht van zijn godheid bedekt door de zwakheid, waarin Hij gekruist is? En zo moet ook onze kracht zijn in onze zwakheid, onze wijsheid in onze dwaasheid, onze dood in ons leven. Het menselijk zondige moet overgaan in het goddelijk heilige, want op goddelijk gebied wordt zwakheid genezen door zwakheid en de dood door de dood. Bij het besef van onze volstrekte onmacht moet het geloof aan Gods almacht onze algenoegzame kracht zijn. Daarbij mag er grote tederheid en gevoeligheid bij ons zijn, maar geen weekheid; Wij moeten veerkrachtig zijn, zoals Paulus was. Hij werd gedurig neergeworpen, maar stond gedurig weder op, alsof hij niet neergeworpen was. Hij vermocht door Christus alle dingen. Het ging hem als het ons gaat, die in ene kamer komen vol mensen, waar het tot stikkens toe benauwd is. Wij zien een venster en openen het en terstond stroomt de frisse lucht naar binnen en de stiklucht naar buiten. Zo had Paulus altijd het venster des geloofs ter hand, dat hij openstiet, als het hem te benauwd werd in de wereld. Trouwens, die Christus heeft, die heeft het tegenwicht tegen al de bezwaren des levens; hij verheft zich altijd weer uit die alle, en smaakt genoegens van een geestelijke aard, die alle andere genoegens te boven gaan. Als Paulus maar weer een lieve broeder zag, dan was hij alle leed vergeten en weer ten hoogste verkwikt. Daarbij, strijden leert strijden en verhoogt de moed altijd meer bij die, die moed heeft. Een zeeman, die vele stormen heeft bijgewoond en doorgestaan, is niet zo vrolijk gestemd bij stil en fraai weer als de passagier, die alleen denkt aan zijn gerief. Neen, als er een frisse bries waait, waardoor de zeilen klapperend zich uitbreiden en bol staan, begint de zeeman ruimer adem te halen, en als het stormt, zich geheel in zijn element te voelen. Hoe waren onze Trompen en de Ruiters, als de zeeslag beginnen zou? Wij zullen vandaag ons hart eens ophalen als koningen, was dan het woord. Niet dat zij de slachting begeerden, maar omdat God hen gesteld had als verdedigers van het vaderland, dat zij in veiligheid wilden stellen tegen de slachting van de vijand. En de dappere veldheer, is hij niet in het midden van het gebulder van de kanonnen eerst recht op zijn plaats en op zijn paardje. Hij weet dat de vijand niet wijkt dan door hem te overwinnen, en nu is de gelegenheid daartoe aanwezig. Zo ontwikkelt zich ook in de geestelijke strijd een heldenmoed des geloofs, die alle zwarigheden ligt acht en te boven komt; zo was het bij Paulus. Hij was een held geworden in de strijd, en hij kon erin roemen, dat hij zoveel geleden had voor zijne Heer tot heerlijkheid des Vaders door de Heilige Geest. Het zegt toch geheel iets anders, te lijden voor de Heer of voor zichzelf. Geboortesmarten zijn smarten, maar vraagt het een moeder, die treurt over de dood van haar kind, welk verschil er tussen deze smarten is. Zij zal u antwoorden: O de geboortesmarten, waardoor men een kind ontvangt, zijn geen smarten in vergelijking van die, waarbij men een kind verliest. Daarbij het lijden voor de Heer heiligt ons. Alsdan treedt de strijd naar buiten, terwijl hij zonder lijden binnen in het hart blijft en ons drukt, beklemt, beangstigt. Het is een gebrek bij ons dat onze geestelijke zaken meer tot onszelf bepaald worden, dan naar buiten in het openbare leven treden. Het is hiermee als met ene ziektestof, die van binnen woelt en ons aan allerlei ongesteldheden doet lijden; eerst als de ziekte naar buiten uitslaat is men kalmer van binnen, hoe onaangenaam het ook van buiten is. Te roemen is mij waarlijk niet oorbaar, want ik zal komen tot gezichten en openbaringen des Heeren. De apostel heeft reden tot roemen, en toch zegt hij, dat het roemen hem niet nuttig is, omdat hij daardoor

treedt in verborgenheden, die tussen de Heer en hem zijn voorgevallen, en die de oorzaak zijn ook van een verborgen lijden, dat hij tot hiertoe alleen droeg. Ik ken een mens in Christus, voor veertien jaren, (of het geschied zij in het lichaam weet ik niet, of buiten het lichaam, weet ik niet, God weet het) dat de zodanige opgetrokken is geweest tot in de derde hemel. En ik ken een zodanige mens (of het in het lichaam of buiten het lichaam geschied zij, weet ik niet, God weet het), dat hij opgetrokken is geweest in het paradijs, en gehoord heeft onuitsprekelijke woorden, die het ene mens niet geoorloofd is te spreken. Van de zodanige zal ik roemen; doch van mijzelf zal ik niet roemen dan in mijn zwakheden. Gij voelt dat Paulus alleen zichzelf bedoelt, doch omdat het geen lijden maar heerlijkheid was, wilde hij zich als een ander persoon voorstellen, daar hij, Paulus, geen andere roem wilde stellen dan in zwakheden, lijden, vernederingen. Het is moeilijk tegen de vrienden te strijden. Het is het appeltje raken en het hoofd sparen. Beter is het met de vijand alleen te doen te hebben. Treft men deze in het hoofd, des te beter, maar de broeder wil men wel treffen, maar met kwetsen. Hier komt het aan op het Tellschot. Paulus zoekt op allerlei wijze het hart van de broederen voor zich en daarmee voor de zaak des Heeren te winnen, en daarom komt hij nu na ene schets van zijn lijden te hebben gegeven, tot de openbaring van de voorrechten door de Heer hem geschonken. Voor veertien jaren, zegt de apostel, dat hij in ene verrukking van zinnen in de hemel en in het paradijs is opgeheven geworden. Omdat hij van gezichten en openbaringen des Heeren spreekt, zo zijn dat ongetwijfeld tweeërlei verrukkingen van zinnen geweest. Natuurlijk kon hij de wijze hoe dit geschiedde niet opgeven: of door opheffing naar de geest alleen, of naar lichaam en geest beide; ook kon hij niets mededelen van hetgeen hij gehoord en gezien had, omdat het onmededeelbaar was. Hij zag de heerlijkheid Gods met bewustheid, maar als veelal in de droom verdwijnt het gezicht en blijft ons enkel de bewustheid over dat, en niet wat wij gedroomd hebben. Zo was het met Paulus; hij was in die hoge plaatsen geweest, maar enkel tot een bewijs van de hoge gunst zijns Heeren. Dit bewijs moest hem genoeg zijn. Het overige bleef hem bewaard voor de eeuwigheid. De tijd, waarin dit plaats heeft, is, ofschoon hij door Paulus bepaald wordt, niet door ons te bepalen. Wij weten niet waar, wanneer en bij welke gelegenheid deze openbaringen en gezichten Paulus zijn ten deel gevallen; hij zelf noemt slechts de veertien jaren, om te doen zien, dat het reeds lang geleden was, en hij toch er nog niets van gesproken had tot de gemeente, bij welke hij zolang vertoefd had. Want zo ik roemen wil, ik zal niet onwijs zijn, want ik zal de waarheid zeggen; maar ik houd daarvan af, opdat niemand van mij denkt boven hetgeen hij ziet dat ik ben, of dat hij uit mij hoort. Een goede regel ook voor ons gedrag. Gewoonlijk zijn lieden van aanzien, gezag of geleerdheid zodanig vervuld van het gevoel van hun waardigheid, dat zij overal waar zij komen de huldiging ervan verwachten, en dikwijls verwonderd en soms ontevreden zijn, dat men hen als gewone mensen, van wie men niets bijzonders weet, aanziet of behandelt. Doch geliefden, wat weten anderen van uw verborgene schatten, waardigheden, voortreffelijkheden? Wilt toch bij anderen niet beschouwd worden als groter dan uw statuur is, en begeert niet dat iemand van u denkt boven hetgeen hij uit u ziet en uit u hoort, en daaruit kan opmaken wie en wat gij zijt. Zo deed Paulus, en daarom wilde hij niet door hem alleen bekende dingen indruk maken op anderen, en sprak hij van hetgeen in het verborgene heerlijks aan hem geschied was in de derde persoon, doch nu er weer van lijden te spreken viel, keert hij terug tot zijn eigen persoon. En opdat ik mij door de uitnemendheid van de openbaringen niet zou verheffen, zo is mij gegeven een scherpe doorn in het vlees, namelijk een engel des satans, dat hij mij met vuisten zou slaan, opdat ik mij niet zou verheffen. Ziet daar nu de wonderlijk heerlijke weg des Heeren. Hij verhief Paulus in de hemel en in het paradijs, tot troost en steun bij zijn veelvuldige vernederingen, te midden van zijn veelvuldige arbeid in des Heeren dienst, en Hij gaf hem een nieuw lijden, opdat hij zich op deze voorrechten niet zou verheffen. Gij ziet, wij moeten de eer, die God ons geeft, ons niet toe-eigenen alsof zij ons eigendom ware; ook geen rijkdom of wetenschap of wat er overigens schoons en voortreffelijks in de wereld zij, wij moeten alles beschouwen van God aan ons gegeven, om het naar zijn wil

te gebruiken. Het is des Heeren goed, moeten wij zeggen, dat ik besturen moet. Wij moeten in alles rentmeesters zijn, geen meesters, geen eigenaren. Zodra Nebukadnezar sprak van het machtige Babel, dat hij gebouwd had, werd hij door God vernederd. Wat nu de scherpen doorn in het vlees betreft, welken hij nader verklaart een engel des satans te zijn, die hem met vuisten sloeg, de juiste betekenis ervan is niet anders dan te gissen. Het was ene verborgene smart, die hem telkens in eigen oog vernederde. Misschien was het wel de door de Heer verhoogde herinnering van Paulus woede tegen de gemeente vóór zijn bekering. Wanneer deze herinnering van vorige zonden niet in ons door de genade wordt weggenomen, zo wordt zij echter door haar verzacht en zodanig getemperd, dat wij, bij de vrede met God, ook vrede hebben in onze harten door de zekerheid: al mijn zonde zijn vergeven, en nu heb ik in Christus geen zonde meer voor God. De bittere klachten, die Paulus nu en dan over zijn vurig woede tegen de gemeente laat horen in zijn verantwoording voor het volk en Agrippa en in zijn brieven, maakt deze gissing niet onwaarschijnlijk, doch verre van zeker. Hierover heb ik de Heer driemaal gebeden, dat hij van mij zon wijken, en Hij heeft tot Mij gezegd: Mijne genade is u genoeg, want mijn kracht wordt in zwakheid volbracht. Waar de Heer het lijden niet opheft daar geeft Hij een tegenwicht. De Heer kent het menselijk hart. Hij weet dat wij onszelf niet ernstig slaan, dat wij het niet harder doen dan wij het verdragen kunnen; daarom laat Hij ons door een ander slaan, die het beter kan en die de wortel van de zaak raakt. Neen, al hebben wij nog zoveel zelfbeheersing, wij verloochenen onszelf nooit volkomen; altijd zijn er uitvluchten. Welnu, dat God het dan voor ons doe. Paulus kon het ook niet zo als God het begeerde, daarom gaf Hij hem bij zijn sterke zelfbeheersing, nog een sterker engel des satans, die hem met vuisten sloeg; doch God verhoort altijd ons gebed, al is het niet naar onze wens. De Heer herinnerde Paulus, dat zijn genade tot alles genoegzaam was, ook tot het verdragen van deze slagen van de satansengels, en dat zijn kracht alleen in menselijke zwakheid wordt volbracht. En zo is het: God is groot en daarom gebruikt Hij niet het grote des mensen, om grote dingen tot stand te brengen, maar het kleine, ja het kleinste, opdat het werk de meester tone. Reeds een meester in aardse kunst of wetenschap is hoogst eenvoudig in de middelen, die hij gebruikt. De eenvoudige schrijfpen met inkt gevuld en het eenvoudig wit papier zijn de dichter genoeg om de schoonste verzen neer te schrijven; en zo is het penseel, het doek, de verf, de schilder genoeg, om de schoonste taferelen af te beelden. De beeldhouwer heeft hoofdzakelijk slechts zijn beitel nodig. Alleen de bouwmeester heeft soms grote toestellen nodig; doch in hoe geringe evenredigheid staan zij bij het gebouw, dat er door opgericht wordt, en ten laatste vallen de toestellen weg en het gebouw alleen blijft staan. Ja, hoe samengesteld zijn niet de stoomwerktuigen, en toch hoe eenvoudig zijn zij in evenredigheid met hun uitwerkselen. En nu, wat bij de aardse kunstenaar waar is, dat is in het oneindige waar bij God. Hij stelt de kleinste oorzaken tot de grootste uitwerkselen in de natuur en in het menselijk leven. Wij kunnen ten opzichte der natuur niet in bijzonderheden treden, want waar zouden wij beginnen en eindigen? Maar wij herinneren u enkel, welke grote werkingen God door ons klein hoofd, door onze vijf zinnen, door onze kleine ogen, onze kleine oren, door onze reuk en smaak en gevoel laat verrichten; ja heeft Hij niet het meest geestelijke en meest stoffelijke verenigd in onze mond, waardoor wij tegelijk spreken en eten? Doch wij bepalen ons hier liever tot het menselijk leven, tot de geschiedenis, en hoe zien wij daar Gods kracht volbracht in menselijke zwakheid. Gelijk met één mens geheel het menselijke geslacht met zijn ongetelde en voor ons ontelbare miljoenen mensen begon, zo het even ontelbare volk van Israël uit één man, Abraham. En wie stelde Hij tot heirvoerder van zijn volk uit Egypte? Een vondeling, Mozes. En wie tot koning en stamvader van de Koning der koningen in het vlees? Een herder, David. En wie waren de moeder en pleegvader van die grootste van de koningen bij zijn komst in het vlees? Maria, de arme maagd, en Jozef, de timmerman. En wie waren de eerste ministers van deze Koning, toen Hij optrad onder zijn volk? Vissers en tollenaars. Doch waartoe meer? Nog slechts één grote trek uit de geschiedenis: Wie heeft de grootste gebeurtenis, die sedert de vestiging van het Christendom plaats had, de gezegende

hervorming, het eerst tot stand gebracht? Een bergwerkerszoon, een monnik, Luther. Heeft God niet te allen tijde getoond, dat zijn kracht door de zwakste mensen wordt ten uitvoer gebracht? En zo is het niet alleen in het grote menselijke leven, maar ook in het kleine. Verkreeg niet Jakob zijn nieuwe naam Israël ten koste van de ontwrichting van zijn heup, welke hem het overige van zijn leven deed mank gaan? En wie is er onder de Christenen, die door God hoog bevoorrecht is in gaven, die niet dezelfde greep aan zijn heup heeft gevoeld, waardoor hij wel op de heerlijke rechte weg des Heeren gaat, maar hinkend. Altijd hebben wij ene verborgene zwakheid in onze openbare kracht, die ons nederig houdt. Onze ouden zeiden wel wat plat, maar waar: het vlees moet onder de pekel blijven, zal het niet bederven. Wij hebben als gelovigen, als nieuwe mensen in Christus, een zware strijd te voeren tegen onze oude mens, waarbij onze krachten zouden te kort schieten als God ons niet hielp; maar Hij helpt ons. Hij zendt ons een satansengel, die onze oude mens slaat, en die onze nieuwe mens sterkt door zijn genade; en zo is de overwinning zeker, Want God zelf strijdt in ons, met ons, voor ons. Zo was het ook met Paulus, en daarom kon hij op dit ontzettend bericht van zijn verborgen lijden laten volgen: Zo zal ik dan veel liever roemen in mijn zwakheden, opdat de kracht van Christus in mij wone. Daarom heb ik een welbehagen in zwakheden, in smaadheden, in noden, in vervolgingen, in benauwdheden, om Christus wil; want als ik zwak ben, dan ben ik machtig. Zijn dit niet allemaal onverstaanbare dingen voor de ongelovige, die generlei ondervinding heeft van geestelijke zaken? Alleen de gelovige weet, dat al wat hem droevigs overkomt niet hem geldt als Gods kind, Gods lieveling in de Zoon van zijn liefde, maar de oude mens, die verdorven wordt, opdat de nieuwe mens vernieuwd worde van dag tot dag. De Heer alleen weet wat er totdat einde plaats moet hebben, en de Heilige Geest is daar om ons op te voeden en te vormen als kinderen Gods op aarde tot kinderen Gods in de hemel. Laat dan de oude mens zwak zijn, de nieuwe mens zal er te sterker om worden; want door onze uiterlijke zwakheid openbaart God zijn kracht inwendig aan ons en door ons aan de wereld. Immers de Heer stelt de zijnen tot het zout en het licht van de wereld, en wat heeft meer bederfwerende en heilaanbrengende kracht dan het zout en het licht? Ik ben roemende onwijs geworden, gij hebt mij genoodzaakt; want ik behoorde van u geprezen te zijn, want ik ben in geen ding minder geweest dan de uitnemendste apostelen, hoewel ik niets ben. Paulus herhaalt ook hier, dat hij niet zijn persoonlijke eer zocht, want deze was niets, maar zijn apostolische eer en daarmee de eer van zijn zender en de vrucht er van in hun bestaan als gemeente. De Corinthiërs mochten niet vergeten dat zij waarlijk ene gemeente des Heeren waren, door een wettig gezant gesticht. Daarom is het soms onvermijdelijk, om zichzelf niet in zijn persoon, maar in zijn ambt op de voorgrond te stellen. De leraar, die wettig beroepen en een getrouw dienaar des Heeren is, mag zich niet door de gemeente laten behandelen, alsof hij dit niet ware, hij zou er zijn Heer en diens zending mede verloochenen. De merktekenen van een apostel zijn onder u betoond in alle lijdzaamheid, met tekenen en wonderen en krachten. Want wat is er, waarin gij minder geweest zijt dan de andere gemeenten, anders dan dat ik zelf u niet lastig ben geweest? Vergeeft mij dit ongelijk. Wij vinden hier gelijk op vele andere plaatsen in deze brieven scherts en ernst, liefde, verwijt en bemoediging zodanig verenigd, dat men ze niet ontbinden kan, zonder de kracht ervan weg te nemen. De gemeente, tot wie deze woorden gericht werden, moest de Heer behouden en niet aan de valse leraren ten roof worden, en daartoe deed Paulus als een getrouw gezant van Christus al het mogelijke. Ziet, ik ben ten derdemaal gereed, om tot u te komen, en zal u niet lastig zijn, want ik zoek niet het uwe, maar u; want de kinderen moeten niet schatten vergaderen voor de ouders, maar de ouders voor de kinderen. Dit is de natuurlijke orde, en deze wilde de apostel ook in het geestelijke volgen. Hij was werkelijk de geestelijke vader van deze gemeente, en ook om deze reden wilde hij van haar geen onderstand hebben. Vergat de gemeente haar waardigheid en kinderlijken plicht, de apostel vergat niet zijn apostolische waardigheid en vaderlijke plicht; ook nu nog vergaderde hij voor hen geestelijke schatten van enige waarde en deelde hij die mede in zijnen heerlijken, nu tweede brief. Eerst was hij

persoonlijk gekomen, nu door brieven, ten derdemaal zou hij weer persoonlijk komen; daartoe stond hij gereed, die komst was spoedig op handen. En ik zal zeer graag de kosten doen en voor uw zielen ten koste gegeven worden, hoewel ik u overvloediger beminnende, minder bemind word. Roerende en hartaangrijpende woorden. Mij dunkt, zij moeten de harten van de Corinthiërs overmeesterd hebben. De apostel wil niet alleen de kosten betalen van de reis en van zijn oponthoud onder hen, maar hij wil ook met zijn persoon betalen voor hetgeen hun zielen tot heil kan strekken. Welk ene liefde, welk ene overvloeiende toegenegenheid van hart, en terwijl zijn liefde tot hen altijd vermeerderde, verminderde hun liefde jegens hem altijd meer. Neen, dit konden de Corinthiërs niet zonder ontroering en beschaming lezen. Doch het zij zo, ik heb u niet bezwaard, maar alzo ik listig was, heb ik u met bedrog gevangen. Terstond valt de apostel weder in de goelijke toon van een vader tot zijne kinderen, als zei hij: ik moet u vangen, doch hoe dit aan te vangen? Ik nam mijn listigheid te baat en ving u door bedrog. Door list en bedrog? Ja, maar welk ene list en bedrog? Er is ook ene heilige list en heilig bedrog, die wijsheid en verstand heet bij God, die ons door de mond van de wijsten mens leert zeggen: Wie zielen vangt is wijs, Spreuken 30. Heb ik door iemand dergenen, die ik tot u gezonden heb, van u mijn voordeel gezocht? Ik heb Titus gebeden, en de broeder meegezonden; heeft ook Titus van u zijn voordeel gezocht? Hebben wij niet in dezelfde geest gewandeld? Hebben wij niet gewandeld in dezelfde voetstappen? Dat de apostel zo gedurig drukt op zijn kosteloze prediking van het Evangelie aan de Corinthiërs, zou ons moeten bevreemden, wanneer niet blijkbaar de valse leraars hun voordeel bij de welvarende Corinthische gemeente zochten. Immers Paulus noemt ze (Romeinen 16:18) dezulken, die niet onze Heer Jezus Christus dienen, maar hun buik, en door schoonspreken en prijzen de harten van de eenvoudige verleiden. De apostel maakt haar rechtstreeks en van ter zijde hierop oplettend. Hij en die hij tot de gemeente gezonden had, waren getrouw aan het woord van de Heeren: Gij hebt het om niet ontvangen, geeft het om niet, Mattheus 10:8. Meent gij wederom dat wij ons bij u verontschuldigen? Wij spreken in de tegenwoordigheid van God in Christus, en dit alles, geliefden! tot uwe stichting. Mochten ook de zelfverdedigingen van de apostel in zijn vorige brief verkeerd opgenomen zijn, alsof hij zich hiermee bij de gemeente wilde verontschuldigen, hij ontkent dit ten sterkste, maar hij sprak en spreekt ook nu in de tegenwoordigheid Gods, als dienaar van Christus en enkel tot hun opbouw in hun allerheiligst geloof. En hij doet dit, om erger te voorkomen. Want ik vrees, dat als ik gekomen zal zijn, ik u niet enigszins zal vinden zodanig als ik wil, en dat ik van u zal gevonden worden zodanig als gij niet wilt; dat er niet enigszins zijn twisten, nijdigheden, toorn, gekijf, achterklap, oorblazingen, opgeblazenheden, beroerten; opdat wederom, als ik zal gekomen zijn, mijn God mij niet vernedere bij u, en ik rouw heb over velen, die tevoren gezondigd hebben, en die zich niet bekeerd zullen hebben van de onreinigheid, en hoererij, en ontuchtigheid, die zij gedaan hebben. Hier legt de apostel geheel de vrees van zijn hart bloot. Hij weet meer van de gemeente dan hij tot hiertoe van haar gezegd heeft, en ook nu spreekt hij van de enigszins veranderde houding, die hij verwacht dat de gemeente tot hem en hij tot de gemeente zal moeten aannemen, om niet te spreken van ene geheel andere houding. Paulus had zo hogelijk geroemd van de Corinthische gemeente bij de andere gemeenten, doch nu vreest hij, dat God hem juist door haar vernederen en zijnen roem veranderen zal in rouw over velen, die wel uiterlijk Christenen geworden, maar innerlijk heidenen gebleven waren in de mildste zin van het woord. Dit is de derde maal, dat ik tot u kom; in de mond van twee of drie getuigen zal alle woord bestaan. De apostel zegt hiermee een einde te willen maken aan de zaak. Gelijk hij driemaal had gebeden om bevrijding van de slagen des satansengels, zo neemt hij ook hier het drietal als het genoegzame getal om de zaak te beslissen, naar de grondslag door de Heer in de wet neergelegd: In de mond van twee of drie getuigen zal alle woord bestaan. Ik heb het tevoren gezegd, en ik zeg het tevoren als tegenwoordig zijnde, de tweede maal, en ik schrijf het nu afwezende aan degenen, die tevoren gezondigd hebben, en aan al de anderen, dat zo ik wederom kom, ik hen niet zal sparen. Het is ene laatste waarschuwing van de apostel om het

niet tot het uiterste te laten komen. Hij kan niet langer sparen, ook de toegevendheid heeft haar grenzen. Een pleidooi kan lang duren, doch eindelijk moet de bevoegde macht beslissen. Dewijl gij zoekt ene proeve van Christus, die in mij spreekt. Welk ene volkomen, volstrekte overtuiging spreekt uit deze woorden, dat hetgeen Paulus tot de gemeente zegt niet is uit zijn geest, maar uit de Heilige Geest, de Geest van Christus, die in hem is. Welke in u niet zwak is, maar krachtig is onder u; want hoewel Hij gekruist is door zwakheid, zo leeft Hij nochtans door de kracht Gods. De gemeente zelf was de getuige van de kracht van Christus, door de menigvuldige wondergaven van de Heilige Geestes, die zij ontvangen had. Was Christus alleen gestorven en niet opgestaan, er was in Hem meer zonde geweest dan zwakheid, want welk ene kracht kan een dode uitoefenen? Het is de volstrekte zwakheid, de onmacht zelf; maar Christus is uit die zwakheid, uit die onmacht, uit de dood opgestaan in de volle kracht, de almacht van God, en leeft en heerst daarin op aarde en in de hemel, en in de kerk en over de wereld. Want ook wij zijn zwak in Hem, maar zullen met Hem leven door de kracht Gods in u. De apostel had reeds vroeger gezegd, dat hij het lijden des Heeren mede deelachtig was, dat hij het kruis achter de Heer droeg, en daarmee was hij de vertegenwoordiger niet van des Heeren opstandingsleven en kracht, maar van de zwakheid, waardoor Hij leed en stierf. Nochtans ook innerlijk was hij het leven en de kracht van de Heeren, waarin de Heer was opgestaan, deelachtig. Zo zegt hij ook nu tot de gemeente: Wij zijn nu ook zwak als dienaren van Christus, doch daar zijn kracht in u geopenbaard is, zo zullen wij ook door onze gemeenschap er mee leven met Christus. Onderzoekt uzelf, of gij in het geloof zijt, beproeft uzelf. Of kent gij uzelf niet, dat Jezus Christus in u is? Er is niets, waarop geen proef kan genomen worden tot bewijs of het echt of onecht is. Dit wordt in het stoffelijke gaarne erkend en gedurig in beoefening gebracht. Waarom niet in het geestelijke? Vreest men dat men de proef niet doorstaan, maar verwerpelijk bevonden worden zal? Maar wil men dan met ene leugen in zijn rechterhand de eeuwigheid ingaan? Is het niet beter ten halve te keren dan ten hele te dwalen? Of meent men dat het zulk een verborgene zaak is in het geloof te zijn, dat men dit niet onderzoeken kan, en het aanwezig zijn van Christus in ons door de Heilige Geest niet te weten kan komen? De apostel ontkent het; hoe zou hij er anders toe vermanen als tot ene volstrekt onontbeerlijke zaak? Het is hiermee als met het geweten. Gij hebt een goed geweten of gij hebt een kwaad geweten, niet in die zin dat gij enkel kwaad of enkel goed gedaan hebt, maar in die zin: of gij oprecht zijt voor uzelf en de mensen en God; of gij het kwade kwaad en het goede goed noemt en het eerste berouwt, beweent, belijdt en het andere toeschrijft aan de genade des Vaders, des Zoons en des Heilige Geestes. Het geloof is ene zaak des verstands, zeker; maar niet alleen. Het is ook ene zaak van het hart. Heeft ook uw hart deel aan uw geloof, vertrouwt gij de beloftenissen Gods en bouwt gij er op als op de enige, eeuwige, vaste grondslag? Gij kunt een vruchtboom onderscheiden van een gewone boom. Welnu, aan de vrucht kunt gij zien of gij de vruchtboom des geloofs in uw hof hebt of niet. En zo kunt en moet gij weten of Christus in u woont door de Heilige Geest. Hongert en dorst gij naar de waarheid Gods, zo is Christus in u, want Hij is de waarheid. Dorst gij naar gerechtigheid, gelijk het hert dorst naar de frisse waterstromen, zo is Christus in u, want van Hem gaan die frisse waterstromen uit in de Heilige Geest. En zo is het met alle genadegaven. Indien Christus in u is, Hij zal, Hij kan u niet ledig en onvruchtbaar laten. Hoe zou gij werkelijk ene rank aan de wijnstok zijn, zonder druiven voort te brengen? Ik weet wel waarom zo vele bekommerde zielen, ofschoon oprecht van harte, onoprecht zijn in hun proefnemingen op zichzelf. Vooreerst willen zij van geen goede vruchten bij henzelf weten. Alles is zonde, zeggen zij. Wat zou er reins uit onreinen kunnen voortkomen! Wij hebben geen druiftrossen te tonen, en daarom zijn wij geen ranken van de ware wijnstok. Doch moet gij dan engelen zijn om Christenen te kunnen heten? Zijn al uw goede vruchten geen vruchten der genade van God, waarvoor gij Hem danken, prijzen, verheerlijken moet? Zal ooit de rank van zichzelf zeggen: de druiftros is mijn werk? Zal zij niet veeleer zeggen: de druiftros is het werk van de wijnstok, doch mij heeft hij daartoe als een gezegend middel gebruikt, en daarom bracht

ik deze zegen voort? Ten anderen zeggen vele bekommerde: Een rank van de wijnstok moet veel vrucht voortbrengen, en wat ik bij mij nog als vrucht zou kunnen beschouwen, is van geen betekenis. Zeker, de Heer prijst het groot geloof, omdat het Hem en de Vader het meest verheerlijkt door de Heilige Geest, maar verwerpt Hij daarom het kleine geloof, dat Hem als een mostaardzaadje, telkens zeggen moet: Ik geloof, Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp. Markus 9:24. En kan het kleine geloof niet altijd groter worden, evenals het kleine mostaardzaadje zodat het ten laatste groter wordt dan al de andere moeskruiden, en een boom, waaronder de vogeltjes nestelen? Mattheus 13:31-32. Er is dus geen reden om bij ene oprechte zelfbeproeving zichzelf niet als een begenadigde Gods. te erkennen, wanneer men de vruchten van de genade, hoe gering dan ook mag erkennen. Het is genoeg dat gij in de hof van de Heeren staat, geplant en gekweekt wordt door de hand van de hemelse Hovenier, al zijt gij ook nog ene kleine plant. Zijn niet de aardbeziën ene zeer aangename vrucht al groeien zij laag bij de grond, en al hangen zij niet hoog als de moerbeziën aan de bomen, of als de perziken aan de muur. Alle vrucht is des Heeren, en moet met dankzegging gekweekt, geplukt, gegeten worden. Tenzij dat gij enigszins verwerpelijk zijt. Doch ik hoop, dat gij zult verstaan, dat wij niet verwerpelijk zijn. En ik wens van God, dat gij geen kwaad doet, niet opdat wij beproefd zouden bevonden worden, maar opdat gij het goede zoudt doen en wij als verwerpelijk zouden zijn. Terstond verbindt de apostel weer de wond, die hij geslagen heeft, door de mogelijkheid te stellen, dat de Corinthiërs bij hun zelfbeproeving zichzelf als enigszins verwerpelijk zouden vinden, terwijl zij het tegendeel van Paulus en zijn medegenoten moesten erkennen. Nochtans wenst de apostel dat zij niet verwerpelijk mochten zijn, door het kwade te doen, en dat daardoor de beproefdheid van Paulus en de zijnen zou blijken, maar integendeel, dat zij het goede mochten doen, en daardoor Paulus in het ongelijk stellen. Want wij vermogen niets tegen de waarheid, maar voor de waarheid. Ook de sterkste apostolische verwijtingen en vermaningen en bestraffingen blijven zonder uitwerking, wanneer de gemeente in een gezonde toestand verkeert, alsdan moeten zij de gemeente ten goede dienen en niet ten kwade. Mochten ook wij ons zo innig overtuigd houden als Paulus, dat niemand iets vermag tegen de waarheid, welke uit God is, maar enkel voor de waarheid. Men heeft wel eens gezegd: Wij moeten de waarheid niet verdedigen, maar de waarheid moet ons verdedigen; doch dit is ene spitsvondigheid. Evenzo kan men zeggen: Het zwaard moet ons verdedigen en wij niet het zwaard; goed! maar moet bij het zwaard ook niet ene hand zijn, die het hanteert? Het zwaard verdedigt ons dus door ons. Ook zegt men wel eens: Wij hebben de waarheid niet te verdedigen, maar zij moet zichzelf verdedigen, want daartoe heeft zij macht genoeg. Doch dit is een tweede spitsvondigheid. Het is zoveel te zeggen als: een onneembare vesting is haarzelf genoeg om de vijand van haar af te houden. De waarheid is onoverwinnelijk in haar zelf; goed! maar kan zij daarom niet bestreden worden, en moet er daarom niet voor haar gestreden worden? Kan zij niet als het licht onder de korenmaat, en moet zij daarom niet weer op de kandelaar gesteld worden? Geheel de strijd des Christens is met Christus aan het hoofd voor de waarheid, tegen de leugen. Hiertoe ben ik geboren en in de wereld gekomen, zei de Heer tot Pilatus, opdat Ik van de waarheid getuigenis geven zou; en tot zijn broeders: De wereld kan u niet haten, maar Mij haat zij, omdat Ik van haar getuig, dat haar werken boos zijn. De Christen is dus een geboren verdediger van de waarheid. Hij is geroepen de waarheid te handhaven in al de kringen des levens en bij alle gelegenheden, waarin van de waarheid wordt te kort gedaan. Doch hoe heerlijk is het daarbij voor hem te weten, dat hij strijdt met de zekerheid van de overwinning. Dit geeft hem een moed, die ook hem zelf als strijder onoverwinnelijk maakt. Want wij verblijden ons wanneer wij zwak zijn en gij sterk zijt. En wij wensen ook dit, namelijk uw volmaking. Hier spreekt weer de zichzelf opofferende liefde, die de geliefde het hoogste gunt, ten koste van zichzelf. De apostel wilde zelf wel zwak en in de minderheid zijn, als zij maar sterk en in de meerderheid waren. Als voornaam doel had hij hun volmaking, ook door deze weg van waarschuwing en bestraffing voor ogen. Daarom schrijf ik afwezende deze dingen, opdat ik niet, tegenwoordig zijnde,

strengheid zou gebruiken naar de macht, die mij de Heer gegeven heeft tot opbouwing en niet tot nederwerping. De apostel wilde voorkomen wat hij vreesde te moeten betonen. Hij had macht van de Heer ontvangen, doch niet tot nederwerping van de gemeente, of van een der gelovigen, maar alleen tot beider opbouwing; want evenals de Heer waren zijn dienaren in deze tijd van de genade niet gezonden om te oordelen en de zielen te verderven, maar om te behouden. Dit is de Geest van Christus, die als zodanig onderkend wordt door haar liefde tot behoudenis van zondaren. Hoe vreselijk steekt hierbij af de gruwelijke inquisitie-strekking van de Roomse kerk, om alles neer te werpen wat zich niet aan haar onderwerpt. In plaats van de dwalenden beter te onderrichten, bracht zij ze op de pijnbank of de brandstapel. De ware kerk wordt vervolgd, de valse vervolgt. De kerk van Christus heeft in hare liefde een gasthuis, waar zij haar kranken heenbrengt; doch om ze te verplegen en zo mogelijk te genezen; geen verbeterhuis, om ze door dwang tot het goede terug te brengen. Brengen wij dat over in ons persoonlijk leven, en blijven wij altijd indachtig, welks geestes kinderen wij zijn, opdat wij barmhartig zijn ook over de boze en tegenstanders, gelijk onze Vader in de hemel barmhartig is. Voorts, broeders! zijt blij, wordt volmaakt, zijt getroost, zijt eensgezind, leeft in vrede, en de God van de liefde en van de vredes zal met u zijn. In deze toestand des harten, in deze liefde en vrede, in deze gemeenschap met God als de eeuwige liefde en vrede moet alles eindigen bij de gemeente, ook na alle tussenkomende zaken van treurige aard, en na alle verschil, twist en onenigheid; en ook bij een iegelijk gelovige. Ach, wat komt er al niet voor in ons leven, dat alles wat tevoren zo ordelijk was, in schromelijke verwarring brengt. Alsdan wordt het zekerste onzeker, de vrede weggenomen en de onrust komt in de plaats. En wie zal weder die storm op de zee, waar wij met ons schip zo hevig en aanhoudend worden geslingerd, doen bedaren? De liefde, de vrede Gods. De genade is ook daartoe genoegzaam. Zij is de vredeboog in de gescheurde wolken te midden van de plasregen. Zien wij dan van de aarde in al de verwikkelingen des levens gedurig naar omhoog, naar God en zijn liefde; zijn vrede zal in ons hart nederdalen, en die bruisende zee weer effen doen vlieten als de wateren van de stille beek onder het loof van beemd en hof. Groet elkaar met een heilige kus. De kus is het teken van de verzoening. Verzoenden kussen elkander. Voorzeker zo er een heilige kus is, zo is het deze. U groeten al de heiligen. Neen, ook de gelovigen te Corinthe hadden niet opgehouden heiligen te zijn. Zo als de andere gemeenten waren, waren en bleven zij ook. De heiligheid van de gelovigen is niet afhankelijk van hun personen, van Hun goede werken zo min als van hun ongestalte, maar is vast in hun Hoofd en Heer Christus door het geloof. Hoe heerlijk niet waar, dat alles wat wij zijn en hebben uit God, vast is en blijft in God, en ons niet weder ontnomen wordt, noch verloren kan gaan. Daarom sluit dan ook de apostel deze zijnen in vele opzichten gestrenge en beslissende brief met de heerlijke drievoudige zegen, die de kroon is van al de heerlijkheden, die de gelovigen gegeven zijn, een zegen, die nog heden onophoudelijk over de gemeente wordt uitgesproken. Hij bevat de oneindigheid van al wat goddelijk is. Daarin ontvangen wij de Drieëenigen God, met al zijn liefde, genade en heiligheid. Hij zij ons algenoegzaam in zichzelf. Ieder woord er bij zou niet op zijn plaats zijn. Bij het hoogst goddelijke voegt niets wat menselijk is, en daarom sluiten wij ook hier met deze zegen zelf: De genade van de Heer Jezus Christus en de liefde van God en de gemeenschap des Heilige Geestes zij met u allen. Amen!

# GENESIS

1
1 In den beginne schiep God den hemel en de aarde.
2 De aarde nu was woest en ledig, en duisternis was op den afgrond; en de Geest Gods zweefde op de wateren.
3 En God zeide: Daar zij licht! en daar werd licht.
4 En God zag het licht, dat het goed was; en God maakte scheiding tussen het licht en tussen de duisternis.
5 En God noemde het licht dag, en de duisternis noemde Hij nacht. Toen was het avond geweest, en het was morgen geweest, de eerste dag.
6 En God zeide: Daar zij een uitspansel in het midden der wateren; en dat make scheiding tussen wateren en wateren!
7 En God maakte dat uitspansel, en maakte scheiding tussen de wateren, die onder het uitspansel zijn, en tussen de wateren, die boven het uitspansel zijn. En het was alzo.
8 En God noemde het uitspansel hemel. Toen was het avond geweest, en het was morgen geweest, de tweede dag.
9 En God zeide: Dat de wateren van onder den hemel in een plaats vergaderd worden, en dat het droge gezien worde! En het was alzo.
10 En God noemde het droge aarde, en de vergadering der wateren noemde Hij zeeen; en God zag, dat het goed was.
11 En God zeide: Dat de aarde uitschiete grasscheutjes, kruid zaadzaaiende, vruchtbaar geboomte, dragende vrucht naar zijn aard, welks zaad daarin zij op de aarde! En het was alzo.
12 En de aarde bracht voort grasscheutjes, kruid zaadzaaiende naar zijn aard, en vruchtdragend geboomte, welks zaad daarin was, naar zijn aard. En God zag, dat het goed was.
13 Toen was het avond geweest, en het was morgen geweest, de derde dag.
14 En God zeide: Dat er lichten zijn in het uitspansel des hemels, om scheiding te maken tussen den dag en tussen den nacht; en dat zij zijn tot tekenen en tot gezette tijden, en tot dagen en jaren!
15 En dat zij zijn tot lichten in het uitspansel des hemels, om licht te geven op de aarde! En het was alzo.
16 God dan maakte die twee grote lichten; dat grote licht tot heerschappij des daags, en dat kleine licht tot heerschappij des nachts; ook de sterren.
17 En God stelde ze in het uitspansel des hemels, om licht te geven op de aarde.
18 En om te heersen op den dag, en in den nacht, en om scheiding te maken tussen het licht en tussen de duisternis. En God zag, dat het goed was.
19 Toen was het avond geweest, en het was morgen geweest, de vierde dag.
20 En God zeide: Dat de wateren overvloediglijk voortbrengen een gewemel van levende zielen; en het gevogelte vliege boven de aarde, in het uitspansel des hemels!
21 En God schiep de grote walvissen, en alle levende wremelende ziel, welke de wateren overvloediglijk voortbrachten, naar haar aard; en alle gevleugeld gevogelte naar zijn aard. En God zag, dat het goed was.
22 En God zegende ze, zeggende: Zijt vruchtbaar, en vermenigvuldigt, en vervult de wateren in de zeeen; en het gevogelte vermenigvuldige op de aarde!
23 Toen was het avond geweest, en het was morgen geweest, de vijfde dag.
24 En God zeide: De aarde brenge levende zielen voort, naar haar aard, vee, en kruipend, en wild gedierte der aarde, naar zijn aard! En het was alzo.
25 En God maakte het wild gedierte der aarde naar zijn aard, en het vee naar zijn aard, en al het kruipend gedierte des aardbodems naar zijn aard. En God zag, dat het goed was.

26 En God zeide: Laat Ons mensen maken, naar Ons beeld, naar Onze gelijkenis; en dat zij heerschappij hebben over de vissen der zee, en over het gevogelte des hemels, en over het vee, en over de gehele aarde, en over al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt.
27 En God schiep den mens naar Zijn beeld; naar het beeld van God schiep Hij hem; man en vrouw schiep Hij ze.
28 En God zegende hen, en God zeide tot hen: Weest vruchtbaar, en vermenigvuldigt, en vervult de aarde, en onderwerpt haar, en hebt heerschappij over de vissen der zee, en over het gevogelte des hemels, en over al het gedierte, dat op de aarde kruipt!
29 En God zeide: Ziet, Ik heb ulieden al het zaadzaaiende kruid gegeven, dat op de ganse aarde is, en alle geboomte, in hetwelk zaadzaaiende boomvrucht is; het zij u tot spijze!
30 Maar aan al het gedierte der aarde, en aan al het gevogelte des hemels, en aan al het kruipende gedierte op de aarde, waarin een levende ziel is, heb Ik al het groene kruid tot spijze gegeven. En het was alzo.
31 En God zag al wat Hij gemaakt had, en ziet, het was zeer goed. Toen was het avond geweest, en het was morgen geweest, de zesde dag.

2
1 Alzo zijn volbracht de hemel en de aarde, en al hun heir.
2 Als nu God op den zevenden dag volbracht had Zijn werk, dat Hij gemaakt had, heeft Hij gerust op den zevenden dag van al Zijn werk, dat Hij gemaakt had.
3 En God heeft den zevenden dag gezegend, en dien geheiligd; omdat Hij op denzelven gerust heeft van al Zijn werk, hetwelk God geschapen had, om te volmaken.
4 Dit zijn de geboorten des hemels en der aarde, als zij geschapen werden; ten dage als de HEERE God de aarde en den hemel maakte.
5 En allen struik des velds, eer hij in de aarde was, en al het kruid des velds, eer het uitsproot; want de HEERE God had niet doen regenen op de aarde, en er was geen mens geweest, om den aardbodem te bouwen.
6 Maar een damp was opgegaan uit de aarde, en bevochtigde den gansen aardbodem.
7 En de HEERE God had den mens geformeerd uit het stof der aarde, en in zijn neusgaten geblazen den adem des levens; alzo werd de mens tot een levende ziel.
8 Ook had de HEERE God een hof geplant in Eden, tegen het oosten, en Hij stelde aldaar den mens, dien Hij geformeerd had.
9 En de HEERE God had alle geboomte uit het aardrijk doen spruiten, begeerlijk voor het gezicht, en goed tot spijze; en den boom des levens in het midden van den hof, en de boom der kennis des goeds en des kwaads.
10 En een rivier was voortgaande uit Eden, om dezen hof te bewateren; en werd van daar verdeeld, en werd tot vier hoofden.
11 De naam der eerste rivier is Pison; deze is het, die het ganse land van Havila omloopt, waar het goud is.
12 En het goud van dit land is goed; daar is ook bedolah, en de steen sardonix.
13 En de naam der tweede rivier is Gihon; deze is het, die het ganse land Cusch omloopt.
14 En de naam der derde rivier is Hiddekel; deze is gaande naar het oosten van Assur. En de vierde rivier is Frath.
15 Zo nam de HEERE God den mens, en zette hem in den hof van Eden, om dien te bouwen, en dien te bewaren.
16 En de HEERE God gebood den mens, zeggende: Van allen boom dezes hofs zult gij vrijelijk eten;
17 Maar van den boom der kennis des goeds en des kwaads, daarvan zult gij niet eten; want ten dage, als gij daarvan eet, zult gij den dood sterven.
18 Ook had de HEERE God gesproken: Het is niet goed, dat de mens alleen zij; Ik zal hem een hulpe maken, die als tegen hem over zij.
19 Want als de HEERE God uit de aarde al het gedierte des velds, en al het gevogelte des hemels gemaakt had, zo bracht Hij die tot Adam, om te zien, hoe hij ze noemen zou; en zo als Adam alle levende ziel noemen zoude, dat zou haar naam zijn.
20 Zo had Adam genoemd de namen van al het vee, en van het gevogelte des hemels, en van al het gedierte des velds; maar voor den mens vond hij geen hulpe, die als tegen hem over ware.
21 Toen deed de HEERE God een diepen slaap op Adam vallen, en hij sliep; en Hij nam een van zijn ribben, en sloot derzelver plaats toe met vlees.
22 En de HEERE God bouwde de ribbe, die Hij van Adam genomen had, tot een vrouw, en Hij bracht haar tot Adam.
23 Toen zeide Adam: Deze is ditmaal been van mijn benen, en vlees van mijn vlees! Men zal haar Manninne heten, omdat zij uit den man genomen is.
24 Daarom zal de man zijn vader en zijn moeder verlaten, en zijn vrouw aankleven; en zij zullen tot een vlees zijn.
25 En zij waren beiden naakt, Adam en zijn vrouw; en zij schaamden zich niet.

3
1 De slang nu was listiger dan al het gedierte des velds, hetwelk de HEERE God gemaakt had; en zij zeide tot de vrouw: Is het ook, dat God gezegd heeft: Gijlieden zult niet eten van allen boom dezes hofs?
2 En de vrouw zeide tot de slang: Van de vrucht der bomen dezes hofs zullen wij eten;
3 Maar van de vrucht des booms, die in het midden des hofs is, heeft God gezegd: Gij zult van die niet eten, noch die aanroeren, opdat gij niet sterft.
4 Toen zeide de slang tot de vrouw: Gijlieden zult den dood niet sterven;
5 Maar God weet, dat, ten dage als gij daarvan eet, zo zullen uw ogen geopend worden, en gij zult als God wezen, kennende het goed en het kwaad.
6 En de vrouw zag, dat die boom goed was tot spijze, en dat hij een lust was voor de ogen, ja, een boom, die begeerlijk was om verstandig te maken; en zij nam van zijn vrucht en at; en zij gaf ook haar man met haar, en hij at.
7 Toen werden hun beider ogen geopend, en zij werden gewaar, dat zij naakt waren; en zij hechtten vijgeboombladeren samen, en maakten zich schorten.
8 En zij hoorden de stem van den HEERE God, wandelende in den hof, aan den wind des daags. Toen verborg zich Adam en zijn vrouw voor het aangezicht van den HEERE God, in het midden van het geboomte des hofs.
9 En de HEERE God riep Adam, en zeide tot hem: Waar zijt gij?
10 En hij zeide: Ik hoorde Uw stem in den hof, en ik vreesde; want ik ben naakt; daarom verborg ik mij.
11 En Hij zeide: Wie heeft u te kennen gegeven, dat gij naakt zijt? Hebt gij van dien boom gegeten, van welken Ik u gebood, dat gij daarvan niet eten zoudt?
12 Toen zeide Adam: De vrouw, die Gij bij mij gegeven hebt, die heeft mij van dien boom gegeven, en ik heb gegeten.
13 En de HEERE God zeide tot de vrouw: Wat is dit, dat gij gedaan hebt? En de vrouw zeide: De slang heeft mij bedrogen, en ik heb gegeten.
14 Toen zeide de HEERE God tot die slang: Dewijl gij dit gedaan hebt, zo zijt gij vervloekt boven al het vee, en boven al het gedierte des velds! Op uw buik zult gij gaan, en stof zult gij eten, al de dagen uws levens.
15 En Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, en tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u den kop vermorzelen, en gij zult het de verzenen vermorzelen.
16 Tot de vrouw zeide Hij: Ik zal zeer vermenigvuldigen uw smart, namelijk uwer dracht; met smart zult gij kinderen baren; en tot uw man zal uw begeerte zijn, en hij zal over u heerschappij hebben.
17 En tot Adam zeide Hij: Dewijl gij geluisterd hebt naar de stem uwer vrouw, en van dien boom gegeten, waarvan Ik u gebood, zeggende: Gij zult daarvan niet eten; zo zij het aardrijk om uwentwil vervloekt; en met smart zult gij daarvan eten al de dagen uws levens.
18 Ook zal het u doornen en distelen voortbrengen, en gij zult het kruid des velds eten.
19 In het zweet uws aanschijns zult gij brood eten, totdat gij tot de aarde wederkeert, dewijl gij daaruit genomen zijt; want gij zijt stof, en gij zult tot stof wederkeren.
20 Voorts noemde Adam den naam zijner vrouw Heva, omdat zij een moeder aller levenden is.
21 En de HEERE God maakte voor Adam en zijn vrouw rokken van vellen, en toog ze hun aan.
22 Toen zeide de HEERE God: Ziet, de mens is geworden als Onzer een, kennende het goed en het kwaad! Nu dan, dat hij zijn hand niet uitsteke, en neme ook van den boom des levens, en ete, en leve in eeuwigheid.
23 Zo verzond hem de HEERE God uit den hof van Eden, om den aardbodem te bouwen, waaruit hij genomen was.

24 En Hij dreef den mens uit; en stelde cherubim tegen het oosten des hofs van Eden, en een vlammig lemmer eens zwaards, dat zich omkeerde, om te bewaren den weg van den boom des levens.

4
1 En Adam bekende Heva, zijn huisvrouw, en zij werd zwanger, en baarde, Kain, en zeide: Ik heb een man van den HEERE verkregen!
2 En zij voer voort te baren zijn broeder Habel; en Habel werd een schaapherder, en Kain werd een landbouwer.
3 En het geschiedde ten einde van enige dagen, dat Kain van de vrucht des lands den HEERE offer bracht.
4 En Habel bracht ook van de eerstgeborenen zijner schapen, en van hun vet. En de HEERE zag, Habel en zijn offer aan;
5 Maar Kain en zijn offer zag Hij niet aan. Toen ontstak Kain zeer, en zijn aangezicht verviel.
6 En de HEERE zeide tot Kain: Waarom zijt gij ontstoken, en waarom is uw aangezicht vervallen?
7 Is er niet, indien gij weldoet, verhoging? en zo gij niet weldoet, de zonde ligt aan de deur. Zijn begeerte is toch tot u, en gij zult over hem heersen.
8 En Kain sprak met zijn broeder Habel; en het geschiedde, als zij in het veld waren, dat Kain tegen zijn broeder Habel opstond, en sloeg hem dood.
9 En de HEERE zeide tot Kain: Waar is Habel, uw broeder? En hij zeide: Ik weet het niet; ben ik mijns broeders hoeder?
10 En Hij zeide: Wat hebt gij gedaan? daar is een stem des bloeds van uw broeder, dat tot Mij roept van den aardbodem.
11 En nu zijt gij vervloekt van den aardbodem, die zijn mond heeft opengedaan, om uws broeders bloed van uw hand te ontvangen.
12 Als gij den aardbodem bouwen zult, hij zal u zijn vermogen niet meer geven; gij zult zwervende en dolende zijn op aarde.
13 En Kain zeide tot den HEERE: Mijn misdaad is groter, dan dat zij vergeven worde.
14 Zie, Gij hebt mij heden verdreven van den aardbodem, en ik zal voor Uw aangezicht verborgen zijn; en ik zal zwervende en dolende zijn op de aarde, en het zal geschieden, dat al wie mij vindt, mij zal doodslaan.
15 Doch de HEERE zeide tot hem: Daarom, al wie Kain doodslaat, zal zevenvoudig gewroken worden! En de HEERE stelde een teken aan Kain; opdat hem niet versloeg al wie hem vond.
16 En Kain ging uit van het aangezicht des HEEREN; en hij woonde in het land Nod, ten oosten van Eden.
17 En Kain bekende zijn huisvrouw, en zij werd bevrucht en baarde Henoch; en hij bouwde een stad, en noemde den naam dier stad naar den naam zijns zoons, Henoch.
18 En aan Henoch werd Hirad geboren; en Hirad gewon Mechujael; en Mechujael gewon Methusael; en Methusael gewon Lamech.
19 En Lamech nam zich twee vrouwen; de naam van de eerste was Ada, en de naam van de andere Zilla.
20 En Ada baarde Jabal; deze is geweest een vader dergenen, die tenten bewoonden, en vee hadden.
21 En de naam zijns broeders was Jubal; deze was de vader van allen, die harpen en orgelen handelen.
22 En Zilla baarde ook, Tubal-kain, een leermeester van allen werker in koper en ijzer; en de zuster van Tubal-kain was Naema.
23 En Lamech zeide tot zijn vrouwen Ada en Zilla: Hoort mijn stem, gij vrouwen van Lamech! neemt ter ore mijn rede! Voorwaar, ik sloeg wel een man dood, om mijn wonde, en een jongeling, om mijn buile!
24 Want Kain zal zevenvoudig gewroken worden, maar Lamech zeventigmaal zevenmaal.

25 En Adam bekende wederom zijn huisvrouw, en zij baarde een zoon, en zij noemde zijn naam Seth; want God heeft mij, sprak zij, een ander zaad gezet voor Habel; want Kain heeft hem doodgeslagen.
26 En denzelven Seth werd ook een zoon geboren, en hij noemde zijn naam Enos. Toen begon men den Naam des HEEREN aan te roepen.

5.
1 Dit is het boek van Adams geslacht. Ten dage als God den mens schiep, maakte Hij hem naar de gelijkenis Gods.
2 Man en vrouw schiep Hij hen, en zegende ze, en noemde hun naam Mens, ten dage als zij geschapen werden.
3 En Adam leefde honderd en dertig jaren, en gewon een zoon naar zijn gelijkenis, naar zijn evenbeeld, en noemde zijn naam Seth.
4 En Adams dagen, nadat hij Seth gewonnen had, zijn geweest achthonderd jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
5 Zo waren al de dagen van Adam, die hij leefde, negenhonderd jaren, en dertig jaren; en hij stierf.
6 En Seth leefde honderd en vijf jaren, en hij gewon Enos.
7 En Seth leefde, nadat hij Enos gewonnen had, achthonderd en zeven jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
8 Zo waren al de dagen van Seth negenhonderd en twaalf jaren; en hij stierf.
9 En Enos leefde negentig jaren, en hij gewon Kenan.
10 En Enos leefde, nadat hij Kenan gewonnen had, achthonderd en vijftien jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
11 Zo waren al de dagen van Enos negenhonderd en vijf jaren; en hij stierf.
12 En Kenan leefde zeventig jaren, en hij gewon Mahalal-el.
13 En Kenan leefde, nadat hij Mahalal-el gewonnen had, achthonderd en veertig jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
14 Zo waren al de dagen van Kenan negenhonderd en tien jaren; en hij stierf.
15 En Mahalal-el leefde vijf en zestig jaren, en hij gewon Jered.
16 En Mahalal-el leefde, nadat hij Jered gewonnen had, achthonderd en dertig jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
17 Zo waren al de dagen van Mahalal-el achthonderd vijf en negentig jaren; en hij stierf.
18 En Jered leefde honderd twee en zestig jaren, en hij gewon Henoch.
19 En Jered leefde, nadat hij Henoch gewonnen had, achthonderd jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
20 Zo waren al de dagen van Jered negenhonderd twee en zestig jaren; en hij stierf.
21 En Henoch leefde vijf en zestig jaren, en hij gewon Methusalach.
22 En Henoch wandelde met God, nadat hij Methusalach gewonnen had, driehonderd jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
23 Zo waren al de dagen van Henoch driehonderd vijf en zestig jaren.
24 Henoch dan wandelde met God; en hij was niet meer; want God nam hem weg.
25 En Methusalach leefde honderd zeven en tachtig jaren, en hij gewon Lamech.
26 En Methusalach leefde, nadat hij Lamech gewonnen had, zevenhonderd twee en tachtig jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
27 Zo waren al de dagen van Methusalach negenhonderd negen en zestig jaren; en hij stierf.
28 En Lamech leefde honderd twee en tachtig jaren, en hij gewon een zoon.
29 En hij noemde zijn naam Noach, zeggende: Deze zal ons troosten over ons werk, en over de smart onzer handen, vanwege het aardrijk, dat de HEERE vervloekt heeft!
30 En Lamech leefde, nadat hij Noach gewonnen had, vijfhonderd vijf en negentig jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
31 Zo waren al de dagen van Lamech zevenhonderd zeven en zeventig jaren; en hij stierf.
32 En Noach was vijfhonderd jaren oud; en Noach gewon Sem, Cham en Jafeth.

6
1 En het geschiedde, als de mensen op den aardbodem begonnen te vermenigvuldigen, en hun dochters geboren werden,
2 Dat Gods zonen de dochteren der mensen aanzagen, dat zij schoon waren, en zij namen zich vrouwen uit allen, die zij verkozen hadden.
3 Toen zeide de HEERE: Mijn Geest zal niet in eeuwigheid twisten met den mens, dewijl hij ook vlees is; doch zijn dagen zullen zijn honderd en twintig jaren.
4 In die dagen waren er reuzen op de aarde, en ook daarna, als Gods zonen tot de dochteren der mensen ingegaan waren, en zich kinderen gewonnen hadden; deze zijn de geweldigen, die van ouds geweest zijn, mannen van name.
5 En de HEERE zag, dat de boosheid des mensen menigvuldig was op de aarde, en al het gedichtsel der gedachten zijns harten te allen dage alleenlijk boos was.
6 Toen berouwde het den HEERE, dat Hij den mens op de aarde gemaakt had, en het smartte Hem aan Zijn hart.
7 En de HEERE zeide: Ik zal den mens, dien Ik geschapen heb, verdelgen van den aardbodem, van den mens tot het vee, tot het kruipend gedierte, en tot het gevogelte des hemels toe; want het berouwt Mij, dat Ik hen gemaakt heb.
8 Maar Noach vond genade in de ogen des HEEREN.
9 Dit zijn de geboorten van Noach. Noach was een rechtvaardig, oprecht man in zijn geslachten. Noach wandelde met God.
10 En Noach gewon drie zonen: Sem, Cham en Jafeth.
11 Maar de aarde was verdorven voor Gods aangezicht; en de aarde was vervuld met wrevel.
12 Toen zag God de aarde, en ziet, zij was verdorven; want al het vlees had zijn weg verdorven op de aarde.
13 Daarom zeide God tot Noach: Het einde van alle vlees is voor Mijn aangezicht gekomen; want de aarde is door hen vervuld met wrevel; en zie, Ik zal hen met de aarde verderven.
14 Maak u een ark van goferhout; met kameren zult gij deze ark maken; en gij zult die bepekken van binnen en van buiten met pek.
15 En aldus is het, dat gij haar maken zult: driehonderd ellen zij de lengte der ark, vijftig ellen haar breedte, en dertig ellen haar hoogte.
16 Gij zult een venster aan de ark maken, en zult haar volmaken tot een elle van boven; en de deur der ark zult gij in haar zijde zetten; gij zult ze met onderste, tweede en derde verdiepingen maken.
17 Want Ik, zie, Ik breng een watervloed over de aarde, om alle vlees, waarin een geest des levens is, van onder den hemel te verderven; al wat op de aarde is, zal den geest geven.
18 Maar met u zal Ik Mijn verbond oprichten; en gij zult in de ark gaan, gij, en uw zonen, en uw huisvrouw, en de vrouwen uwer zonen met u.
19 En gij zult van al wat leeft, van alle vlees, twee van elk, doen in de ark komen, om met u in het leven te behouden: mannetje en wijfje zullen zij zijn;
20 Van het gevogelte naar zijn aard, en van het vee naar zijn aard, van al het kruipend gedierte des aardbodems naar zijn aard, twee van elk zullen tot u komen, om die in het leven te behouden.
21 En gij, neem voor u van alle spijze, die gegeten wordt, en verzamel ze tot u, opdat zij u en hun tot spijze zij.
22 En Noach deed het; naar al wat God hem geboden had, zo deed hij.

7
1 Daarna zeide de HEERE tot Noach: Ga gij, en uw ganse huis in de ark; want u heb Ik gezien rechtvaardig voor Mijn aangezicht in dit geslacht.
2 Van alle rein vee zult gij tot u nemen zeven en zeven, het mannetje en zijn wijfje; maar van het vee, dat niet rein is, twee, het mannetje en zijn wijfje.
3 Ook van het gevogelte des hemels zeven en zeven, het mannetje en het wijfje, om zaad levend te houden op de ganse aarde.
4 Want over nog zeven dagen zal Ik doen regenen op de aarde veertig dagen, en veertig nachten; en Ik zal van den aardbodem verdelgen al wat bestaat, dat Ik gemaakt heb.
5 En Noach deed, naar al wat de HEERE hem geboden had.
6 Noach nu was zeshonderd jaren oud, als de vloed der wateren op de aarde was.
7 Zo ging Noach, en zijn zonen, en zijn huisvrouw, en de vrouwen zijner zonen met hem in de ark, vanwege de wateren des vloeds.
8 Van het reine vee, en van het vee, dat niet rein was, en van het gevogelte, en al wat op den aardbodem kruipt,
9 Kwamen er twee en twee tot Noach in de ark, het mannetje en het wijfje, gelijk als God Noach geboden had.
10 En het geschiedde na die zeven dagen, dat de wateren des vloeds op de aarde waren.
11 In het zeshonderdste jaar des levens van Noach, in de tweede maand, op den zeventienden dag der maand, op dezen zelfden dag zijn alle fonteinen des groten afgronds opengebroken, en de sluizen des hemels geopend.
12 En een plasregen was op de aarde veertig dagen en veertig nachten.
13 Even op dienzelfden dag ging Noach, en Sem, en Cham, en Jafeth, Noachs zonen, desgelijks ook Noachs huisvrouw, en de drie vrouwen zijner zonen met hem in de ark;
14 Zij, en al het gedierte naar zijn aard, en al het vee naar zijn aard, en al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt, naar zijn aard, en al het gevogelte naar zijn aard, alle vogeltjes van allerlei vleugel.
15 En van alle vlees, waarin een geest des levens was, kwamen er twee en twee tot Noach in de ark.
16 En die er kwamen, die kwamen mannetje en wijfje, van alle vlees, gelijk als hem God bevolen had. En de HEERE sloot achter hem toe.
17 En die vloed was veertig dagen op de aarde, en de wateren vermeerderden, en hieven de ark op, zodat zij oprees boven de aarde.
18 En de wateren namen de overhand, en vermeerderden zeer op de aarde; en de ark ging op de wateren.
19 En de wateren namen gans zeer de overhand op de aarde, zodat alle hoge bergen, die onder den gansen hemel zijn, bedekt werden.
20 Vijftien ellen omhoog namen de wateren de overhand, en de bergen werden bedekt.
21 En alle vlees, dat zich op de aarde roerde, gaf den geest, van het gevogelte, en van het vee, en van het wild gedierte, en van al het kruipend gedierte, dat op de aarde kroop, en alle mens.
22 Al wat een adem des geestes des levens in zijn neusgaten had, van alles wat op het droge was, is gestorven.
23 Alzo werd verdelgd al wat bestond, dat op den aardbodem was, van den mens aan tot het vee, tot het kruipend gedierte, en tot het gevogelte des hemels, en zij werden verdelgd van de aarde; doch Noach alleen bleef over, en wat met hem in de ark was.
24 En de wateren hadden de overhand boven de aarde, honderd en vijftig dagen.

8
1 En God gedacht aan Noach, en aan al het gedierte, en aan al het vee, dat met hem in de ark was; en God deed een wind over de aarde doorgaan, en de wateren werden stil.
2 Ook werden de fonteinen des afgronds, en de sluizen des hemels gesloten, en de plasregen van den hemel werd opgehouden.
3 Daartoe keerden de wateren weder van boven de aarde, heen en weder vloeiende, en de wateren namen af ten einde van honderd en vijftig dagen.
4 En de ark rustte in de zevende maand, op den zeventienden dag der maand, op de bergen van Ararat.
5 En de wateren waren gaande, en afnemende tot de tiende maand; in de tiende maand, op den eersten der maand, werden de toppen der bergen gezien.
6 En het geschiedde, ten einde van veertig dagen, dat Noach het venster der ark, die hij gemaakt had, opendeed.
7 En hij liet een raaf uit, die dikwijls heen en weder ging, totdat de wateren van boven de aarde verdroogd waren.
8 Daarna liet hij een duif van zich uit, om te zien, of de wateren gelicht waren van boven den aardbodem.
9 Maar de duif vond geen rust voor het hol van haar voet; zo keerde zij weder tot hem in de ark; want de wateren waren op de ganse aarde; en hij stak zijn hand uit, en nam haar, en bracht haar tot zich in de ark.
10 En hij verbeidde nog zeven andere dagen; toen liet hij de duif wederom uit de ark.
11 En de duif kwam tot hem tegen den avondtijd; en ziet, een afgebroken olijfblad was in haar bek; zo merkte Noach, dat de wateren van boven de aarde gelicht waren.
12 Toen vertoefde hij nog zeven andere dagen; en hij liet de duif uit; maar zij keerde niet meer weder tot hem.
13 En het geschiedde in het zeshonderd en eerste jaar, in de eerste maand, op den eersten derzelver maand, dat de wateren droogden van boven de aarde; toen deed Noach het deksel der ark af, en zag toe, en ziet, de aardbodem was gedroogd.
14 En in de tweede maand, op den zeven en twintigsten dag der maand, was de aarde opgedroogd.
15 Toen sprak God tot Noach, zeggende:
16 Ga uit de ark, gij, en uw huisvrouw, en uw zonen, en de vrouwen uwer zonen met u.
17 Al het gedierte, dat met u is, van alle vlees, aan gevogelte, en aan vee, en aan al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt, doe met u uitgaan; en dat zij overvloediglijk voorttelen op de aarde, en vruchtbaar zijn, en vermenigvuldigen op de aarde.
18 Toen ging Noach uit, en zijn zonen, en zijn huisvrouw, en de vrouwen zijner zonen met hem.
19 Al het gedierte, al het kruipende, en al het gevogelte, al wat zich op de aarde roert, naar hun geslachten, gingen uit de ark.
20 En Noach bouwde den HEERE een altaar; en hij nam van al het reine vee, en van al het rein gevogelte, en offerde brandofferen op dat altaar.
21 En de HEERE rook dien liefelijken, reuk, en de HEERE zeide in Zijn hart: Ik zal voortaan den aardbodem niet meer vervloeken om des mensen wil; want het gedichtsel van 's mensen hart is boos van zijn jeugd aan; en Ik zal voortaan niet meer al het levende slaan, gelijk als Ik gedaan heb.
22 Voortaan al de dagen der aarde zullen zaaiing en oogst, en koude en hitte, en zomer en winter, en dag en nacht, niet ophouden.

9
1 En God zegende Noach en zijn zonen, en Hij zeide tot hen: Zijt vruchtbaar en vermenigvuldigt, en vervult de aarde!
2 En uw vrees, en uw verschrikking zij over al het gedierte der aarde, en over al het gevogelte des hemels; in al wat zich op den aardbodem roert, en in alle vissen der zee; zij zijn in uw hand overgegeven.
3 Al wat zich roert, dat levend is, zij u tot spijze; Ik heb het u al gegeven, gelijk het groene kruid.
4 Doch het vlees met zijn ziel, dat is zijn bloed, zult gij niet eten.
5 En voorwaar, Ik zal uw bloed, het bloed uwer zielen eisen; van de hand van alle gedierte zal Ik het eisen; ook van de hand des mensen, van de hand eens iegelijken zijns broeders zal Ik de ziel des mensen eisen.
6 Wie des mensen bloed vergiet, zijn bloed zal door den mens vergoten worden; want God heeft den mens naar Zijn beeld gemaakt.
7 Maar gijlieden, weest vruchtbaar, en vermenigvuldigt; teelt overvloediglijk voort op de aarde, en vermenigvuldigt op dezelve.
8 Voorts zeide God tot Noach, en tot zijn zonen met hem, zeggende:
9 Maar Ik, ziet, Ik richt Mijn verbond op met u, en met uw zaad na u;
10 En met alle levende ziel, die met u is, van het gevogelte, van het vee, en van alle gedierte der aarde met u; van allen, die uit de ark gegaan zijn, tot al het gedierte der aarde toe.
11 En Ik richt Mijn verbond op met u, dat niet meer alle vlees door de wateren des vloeds zal worden uitgeroeid; en dat er geen vloed meer zal zijn, om de aarde te verderven.
12 En God zeide: Dit is het teken des verbonds, dat Ik geef tussen Mij en tussen ulieden, en tussen alle levende ziel, die met u is, tot eeuwige geslachten.
13 Mijn boog heb Ik gegeven in de wolken; die zal zijn tot een teken des verbonds tussen Mij en tussen de aarde.
14 En het zal geschieden, als Ik wolken over de aarde brenge, dat deze boog zal gezien worden in de wolken;
15 Dan zal Ik gedenken Mijn verbond, hetwelk is tussen Mij en tussen u, en tussen alle levende ziel van alle vlees; en de wateren zullen niet meer wezen tot een vloed, om alle vlees te verderven.
16 Als deze boog in de wolken zal zijn, zo zal Ik hem aanzien, om te gedenken aan het eeuwig verbond tussen God en tussen alle levende ziel, van alle vlees, dat op de aarde is.
17 Zo zeide dan God tot Noach: Dit is het teken des verbonds, dat Ik opgericht heb tussen Mij en tussen alle vlees, dat op de aarde is.
18 En de zonen van Noach, die uit de ark gingen, waren Sem, en Cham, en Jafeth; en Cham is de vader van Kanaan.
19 Deze drie waren de zonen van Noach; en van dezen is de ganse aarde overspreid.
20 En Noach begon een akkerman te zijn, en hij plantte een wijngaard.
21 En hij dronk van dien wijn, en werd dronken; en hij ontblootte zich in het midden zijner tent.
22 En Cham, Kanaans vader, zag zijns vaders naaktheid, en hij gaf het zijn beiden broederen daar buiten te kennen.
23 Toen namen Sem en Jafeth een kleed, en zij leiden het op hun beider schouderen, en gingen achterwaarts, en bedekten de naaktheid huns vaders; en hun aangezichten waren achterwaarts gekeerd, zodat zij de naaktheid huns vaders niet zagen.
24 En Noach ontwaakte van zijn wijn; en hij merkte wat zijn kleinste zoon hem gedaan had.
25 En hij zeide: Vervloekt zij Kanaan; een knecht der knechten zij hij zijn broederen!
26 Voorts zeide hij: Gezegend zij de HEERE, de God van Sem; en Kanaan zij hem een knecht!
27 God breide Jafeth uit, en hij wone in Sems tenten! en Kanaan zij hem een knecht!
28 En Noach leefde na den vloed driehonderd en vijftig jaren.

29 Zo waren al de dagen van Noach negenhonderd en vijftig jaren; en hij stierf.

10
1 Dit nu zijn de geboorten van Noachs zonen: Sem, Cham, en Jafeth; en hun werden zonen geboren na den vloed.
2 De zonen van Jafeth zijn: Gomer, en Magog, en Madai, en Javan, en Tubal, en Mesech, en Thiras.
3 En de zonen van Gomer zijn: Askenaz, en Rifath, en Togarma.
4 En de zonen van Javan zijn: Elisa, en Tarsis; de Chittieten en Dodanieten.
5 Van dezen zijn verdeeld de eilanden der volken in hun landschappen, elk naar zijn spraak, naar hun huisgezinnen, onder hun volken.
6 En de zonen van Cham zijn: Cusch en Mitsraim, en Put, en Kanaan.
7 En de zonen van Cusch zijn: Seba en Havila, en Sabta, en Raema, en Sabtecha. En de zonen van Raema zijn: Scheba en Dedan.
8 En Cusch gewon Nimrod; deze begon geweldig te zijn op de aarde.
9 Hij was een geweldig jager voor het aangezicht des HEEREN; daarom wordt gezegd: Gelijk Nimrod, een geweldig jager voor het aangezicht des HEEREN.
10 En het beginsel zijns rijks was Babel, en Erech, en Accad, en Calne in het land Sinear.
11 Uit ditzelve land is Assur uitgegaan, en heeft gebouwd Nineve, en Rehoboth, Ir, en Kalach.
12 En Resen, tussen Nineve en tussen Kalach; deze is die grote stad.
13 En Mitsraim gewon de Ludieten, en de Anamieten, en de Lehabieten, en de Naftuchieten,
14 En de Pathrusieten, en de Casluchieten, van waar de Filistijnen uitgekomen zijn, en de Caftorieten.
15 En Kanaan gewon Sidon, zijn eerstgeborene, en Heth,
16 En den Jebusiet, en den Amoriet, en den Girgasiet,
17 En den Hivviet, en den Arkiet, en den Siniet,
18 En den Arvadiet, en den Tsemariet, en den Hamathiet; en daarna zijn de huisgezinnen der Kanaanieten verspreid.
19 En de landpale der Kanaanieten was van Sidon, daar gij gaat naar Gerar tot Gaza toe; daar gij gaat naar Sodom en Gomorra, en Adama, en Zoboim, tot Lasa toe.
20 Deze zijn zonen van Cham, naar hun huisgezinnen, naar hun spraken, in hun landschappen, in hun volken.
21 Voorts zijn Sem zonen geboren; dezelve is ook de vader aller zonen van Heber, broeder van Jafeth, den grootste.
22 Sems zonen waren Elam, en Assur, en Arfachsad, en Lud, en Aram.
23 En Arams zonen waren Uz, en Hul, en Gether, en Maz.
24 En Arfachsad gewon Selah, en Selah gewon Heber.
25 En Heber werden twee zonen geboren; des enen naam was Peleg; want in zijn dagen is de aarde verdeeld; en zijns broeders naam was Joktan.
26 En Joktan gewon Almodad, en Selef, en Hatsarmaveth, en Jarach,
27 En Hadoram, en Usal, en Dikla,
28 En Obal, en Abimael, en Scheba,
29 En Ofir, en Havila, en Jobab; deze allen waren zonen van Joktan.
30 En hun woning was van Mescha af, daar gij gaat naar Sefar, het gebergte van het oosten.
31 Deze zijn zonen van Sem, naar hun huisgezinnen, naar hun spraken, in hun landschappen, naar hun volken.
32 Deze zijn de huisgezinnen der zonen van Noach, naar hun geboorten, in hun volken; en van dezen zijn de volken op de aarde verdeeld na den vloed.

11
1 En de ganse aarde was van enerlei spraak en enerlei woorden.
2 Maar het geschiedde, als zij tegen het oosten togen, dat zij een laagte vonden in het land Sinear; en zij woonden aldaar.
3 En zij zeiden een ieder tot zijn naaste: Kom aan, laat ons tichelen strijken, en wel doorbranden! En de tichel was hun voor steen, en het lijm was hun voor leem.
4 En zij zeiden: Kom aan, laat ons voor ons een stad bouwen, en een toren, welks opperste in den hemel zij, en laat ons een naam voor ons maken, opdat wij niet misschien over de ganse aarde verstrooid worden!
5 Toen kwam de HEERE neder, om te bezien de stad en den toren, die de kinderen der mensen bouwden.
6 En de HEERE zeide: Ziet, zij zijn enerlei volk, en hebben allen enerlei spraak; en dit is het, dat zij beginnen te maken; maar nu, zoude hun niet afgesneden worden al wat zij bedacht hebben te maken?
7 Kom aan, laat Ons nedervaren, en laat Ons hun spraak aldaar verwarren, opdat iegelijk de spraak zijns naasten niet hore.
8 Alzo verstrooide hen de HEERE van daar over de ganse aarde; en zij hielden op de stad te bouwen.
9 Daarom noemde men haar naam Babel; want aldaar verwarde de HEERE de spraak der ganse aarde, en van daar verstrooide hen de HEERE over de ganse aarde.
10 Deze zijn de geboorten van Sem: Sem was honderd jaren oud, en gewon, Arfachsad, twee jaren na den vloed.
11 En Sem leefde, nadat hij Arfachsad gewonnen had, vijfhonderd jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
12 En Arfachsad leefde vijf en dertig jaren, en hij gewon Selah.
13 En Arfachsad leefde, nadat hij, Selah gewonnen had, vierhonderd en drie jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
14 En Selah leefde dertig jaren, en hij gewon Heber.
15 En Selah leefde, nadat hij Heber gewonnen had, vierhonderd en drie jaren, en hij gewon zonen en dochteren.
16 En Heber leefde vier en dertig jaren, en gewon Peleg.
17 En Heber leefde, nadat hij Peleg gewonnen had, vierhonderd en dertig jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
18 En Peleg leefde dertig jaren, en hij gewon Rehu.
19 En Peleg leefde, nadat hij Rehu gewonnen had, tweehonderd en negen jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
20 En Rehu leefde twee en dertig jaren, en hij gewon Serug.
21 En Rehu leefde, nadat hij Serug gewonnen had, tweehonderd en zeven jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
22 En Serug leefde dertig jaren, en gewon Nahor.
23 En Serug leefde, nadat hij Nahor gewonnen had, tweehonderd jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
24 En Nahor leefde negen en twintig jaren, en gewon Terah.
25 En Nahor leefde, nadat hij Terah gewonnen had, honderd en negentien jaren; en hij gewon zonen en dochteren.
26 En Terah leefde zeventig jaren, en gewon Abram, Nahor en Haran.
27 En deze zijn de geboorten van Terah: Terah gewon Abram, Nahor en Haran; en Haran gewon Lot.
28 En Haran stierf voor het aangezicht zijns vaders Terah, in het land zijner geboorte, in Ur der Chaldeen.

29 En Abram en Nahor namen zich vrouwen; de naam van Abrams huisvrouw was Sarai, en de naam van Nahors huisvrouw was Milka, een dochter van Haran, vader van Milka, en vader van Jiska.
30 En Sarai was onvruchtbaar; zij had geen kind.
31 En Terah nam Abram, zijn zoon, en Lot, Harans zoon, zijns zoons zoon, en Sarai, zijn schoondochter, de huisvrouw van zijn zoon Abram, en zij togen met hen uit Ur der Chaldeen, om te gaan naar het land Kanaan; en zij kwamen tot Haran, en woonden aldaar.
32 En de dagen van Terah waren tweehonderd en vijf jaren, en Terah stierf te Haran.

12
1 De HEERE nu had tot Abram gezegd: Ga gij uit uw land, en uit uw maagschap, en uit uws vaders huis, naar het land, dat Ik u wijzen zal.
2 En Ik zal u tot een groot volk maken, en u zegenen, en uw naam groot maken; en wees een zegen!
3 En Ik zal zegenen, die u zegenen, en vervloeken, die u vloekt; en in u zullen alle geslachten des aardrijks gezegend worden.
4 En Abram toog heen, gelijk de HEERE tot hem gesproken had; en Lot toog met hem; en Abram was vijf en zeventig jaren oud, toen hij uit Haran ging.
5 En Abram nam Sarai, zijn huisvrouw, en Lot, zijns broeders zoon, en al hun have, die zij verworven hadden, en de zielen, die zij verkregen hadden in Haran; en zij togen uit, om te gaan naar het land Kanaan, en zij kwamen in het land Kanaan.
6 En Abram is doorgetogen in dat land, tot aan de plaats Sichem, tot aan het eikenbos More; en de Kanaanieten waren toen ter tijd in dat land.
7 Zo verscheen de HEERE aan Abram, en zeide: Aan uw zaad zal Ik dit land geven. Toen bouwde hij aldaar een altaar den HEERE, Die hem verschenen was.
8 En hij brak op van daar naar het gebergte, tegen het oosten van Beth-el, en hij sloeg zijn tent op, zijnde Beth-el tegen het westen, en Ai tegen het oosten; en hij bouwde daar den HEERE een altaar, en riep den Naam des HEEREN aan.
9 Daarna vertrok Abram, gaande en trekkende naar het zuiden.
10 En er was honger in dat land; zo toog Abram af naar Egypte, om daar als een vreemdeling te verkeren, dewijl de honger zwaar was in dat land.
11 En het geschiedde, als hij naderde, om in Egypte te komen, dat hij zeide tot Sarai, zijn huisvrouw: Zie toch, ik weet, dat gij een vrouw zijt, schoon van aangezicht.
12 En het zal geschieden, als u de Egyptenaars zullen zien, zo zullen zij zeggen: Dat is zijn huisvrouw; en zij zullen mij doden, en u in het leven behouden.
13 Zeg toch: Gij zijt mijn zuster; opdat het mij wel ga om u, en mijn ziel om uwentwil leve.
14 En het geschiedde, als Abram in Egypte kwam, dat de Egyptenaars deze vrouw zagen, dat zij zeer schoon was.
15 Ook zagen haar de vorsten van Farao, en prezen haar bij Farao; en die vrouw werd weggenomen naar het huis van Farao.
16 En hij deed Abram goed, om harentwil; zodat hij had schapen, en runderen, en ezelen, en knechten, en maagden, en ezelinnen, en kemelen.
17 Maar de HEERE plaagde Farao met grote plagen, ook zijn huis, ter oorzake van Sarai, Abrams huisvrouw.
18 Toen riep Farao Abram, en zeide: Wat is dit, dat gij mij gedaan hebt? waarom hebt gij mij niet te kennen gegeven, dat zij uw huisvrouw is?
19 Waarom hebt gij gezegd: Zij is mijn zuster; zodat ik haar mij tot een vrouw zoude genomen hebben? en nu, zie, daar is uw huisvrouw; neem haar en ga henen!
20 En Farao gebood zijn mannen vanwege hem, en zij geleidden hem, en zijn huisvrouw, en alles wat hij had.

13
1 Alzo toog Abram op uit Egypte naar het zuiden, hij en zijn huisvrouw, en al wat hij had, en Lot met hem.
2 En Abram was zeer rijk, in vee, in zilver, en in goud.
3 En hij ging, volgens zijn reizen, van het zuiden tot Beth-el toe, tot aan de plaats, waar zijn tent in het begin geweest was, tussen Beth-el, en tussen Ai;
4 Tot de plaats des altaars, dat hij in het eerst daar gemaakt had; en Abram heeft aldaar den Naam des HEEREN aangeroepen.
5 En Lot, die met Abram toog, had ook schapen, en runderen, en tenten.
6 En dat land droeg hen niet, om samen te wonen; want hun have was vele, zodat zij samen niet konden wonen.
7 En er was twist tussen de herders van Abrams vee, en tussen de herders van Lots vee. Ook woonden toen de Kanaanieten en Ferezieten in dat land.
8 En Abram zeide tot Lot: Laat toch geen twisting zijn tussen mij en tussen u, en tussen mijn herders en tussen uw herders; want wij zijn mannen broeders.
9 Is niet het ganse land voor uw aangezicht? Scheid u toch van mij; zo gij de linkerhand kiest, zo zal ik ter rechterhand gaan; en zo gij de rechterhand, zo zal ik ter linkerhand gaan.
10 En Lot hief zijn ogen op, en hij zag de ganse vlakte der Jordaan, dat zij die geheel bevochtigde; eer de HEERE Sodom en Gomorra verdorven had, was zij als de hof des HEEREN, als Egypteland, als gij komt te Zoar.
11 Zo koos Lot voor zich de ganse vlakte der Jordaan, en Lot trok tegen het oosten; en zij werden gescheiden, de een van den ander.
12 Abram dan woonde in het land Kanaan; en Lot woonde in de steden der vlakte, en sloeg tenten tot aan Sodom toe.
13 En de mannen van Sodom waren boos, en grote zondaars tegen den HEERE.
14 En de HEERE zeide tot Abram, nadat Lot van hem gescheiden was: Hef uw ogen op, en zie van de plaats, waar gij zijt noordwaarts en zuidwaarts, en oostwaarts en westwaarts.
15 Want al dit land, dat gij ziet, zal Ik u geven, en aan uw zaad, tot in eeuwigheid.
16 En Ik zal uw zaad stellen als het stof der aarde, zodat, indien iemand het stof der aarde zal kunnen tellen, zal ook uw zaad geteld worden.
17 Maak u op, wandel door dit land, in zijn lengte en in zijn breedte; want Ik zal het u geven.
18 En Abram sloeg tenten op, en kwam en woonde aan de eikenbossen van Mamre, die bij Hebron zijn; en hij bouwde aldaar den HEERE een altaar.

14
1 En het geschiedde in de dagen van Amrafel, den koning van Sinear, van Arioch, den koning van Ellasar, van Kedor-laomer, den koning van Elam, en van Tideal, den koning der volken;
2 Dat zij krijg voerden met Bera, koning van Sodom, en met Birsa, koning van Gomorra, Sinab, koning van Adama, en Semeber, koning van Zeboim, en den koning van Bela, dat is Zoar.
3 Deze allen voegden zich samen in het dal Siddim, dat is de Zoutzee.
4 Twaalf jaren hadden zij Kedor-laomer gediend; maar in het dertiende jaar vielen zij af.
5 Zo kwam Kedor-laomer in het veertiende jaar, en de koningen, die met hem waren, en sloegen de Refaieten in Asteroth-karnaim, en de Zuzieten in Ham, en de Emieten in Schave-kiriathaim;
6 En de Horieten op hun gebergte Seir, tot aan het effen veld van Paran, hetwelk aan de woestijn is.
7 Daarna keerden zij wederom, en kwamen tot En-mispat, dat is Kades, en sloegen al het land der Amalekieten, en ook den Amoriet, die te Hazezon-thamar woonde.
8 Toen toog de koning van Sodom uit, en de koning van Gomorra, en de koning van Adama, en de koning van Zeboim, en de koning van Bela, dat is Zoar; en zij stelden tegen hen slagorden in het dal Siddim,
9 Tegen Kedor-laomer, den koning van Elam, en Tideal, den koning der volken, en Amrafel, den koning van Sinear, en Arioch, den koning van Ellasar; vier koningen tegen vijf.
10 Het dal nu van Siddim was vol lijmputten; en de koningen van Sodom en Gomorra vluchtten, en vielen aldaar; en de overgeblevenen vluchtten naar het gebergte.
11 En zij namen al de have van Sodom en Gomorra, en al hun spijze, en trokken weg.
12 Ook namen zij Lot, den zoon van Abrams broeder, en zijn have, en trokken weg; want hij woonde in Sodom.
13 Toen kwam er een, die ontkomen was, en boodschapte het aan Abram, den Hebreer, die woonachtig was aan de eikenbossen van Mamre, den Amoriet, broeder van Eskol, en broeder van Aner, welke Abrams bondgenoten waren.
14 Als Abram hoorde, dat zijn broeder gevangen was, zo wapende hij zijn onderwezenen, de ingeborenen van zijn huis, driehonderd en achttien, en hij jaagde hen na tot Dan toe.
15 En hij verdeelde zich tegen hen des nachts, hij en zijn knechten, en sloeg ze; en hij jaagde hen na tot Hoba toe, hetwelk is ter linkerhand van Damaskus.
16 En hij bracht alle have weder, en ook Lot zijn broeder en deszelfs have bracht hij weder, als ook de vrouwen, en het volk.
17 En de koning van Sodom toog uit, hem tegemoet (nadat hij wedergekeerd was van het slaan van Kedor-laomer, en van de koningen, die met hem waren), tot het dal Schave, dat is, het dal des konings.
18 En Melchizedek, koning van Salem, bracht voort brood en wijn; en hij was een priester des allerhoogsten Gods.
19 En hij zegende hem, en zeide: Gezegend zij Abram Gode, de Allerhoogste, Die hemel en aarde bezit!
20 En gezegend zij de allerhoogste God, Die uw vijanden in uw hand geleverd heeft! En hij gaf hem de tiende van alles.
21 En de koning van Sodom zeide tot Abram: Geef mij de zielen; maar neem de have voor u.
22 Doch Abram zeide tot den koning van Sodom: Ik heb mijn hand opgeheven tot den HEERE, den allerhoogsten God, Die hemel en aarde bezit;
23 Zo ik van een draad aan tot een schoenriem toe, ja, zo ik van alles, dat het uwe is, iets neme! opdat gij niet zegt: Ik heb Abram rijk gemaakt!
24 Het zij buiten mij; alleen wat de jongelingen verteerd hebben, en het deel dezer mannen, die met mij getogen zijn, Aner, Eskol en Mamre, laat die hun deel nemen!

15
1 Na deze dingen geschiedde het woord des HEEREN tot Abram in een gezicht, zeggende: Vrees niet, Abram! Ik ben u een Schild, uw Loon zeer groot.
2 Toen zeide Abram: Heere, HEERE! wat zult Gij mij geven, daar ik zonder kinderen heenga en de bezorger van mijn huis is deze Damaskener Eliezer?
3 Voorts zeide Abram: Zie, mij hebt Gij geen zaad gegeven, en zie, de zoon van mijn huis zal mijn erfgenaam zijn!
4 En ziet, het woord des HEEREN was tot hem, zeggende: Deze zal uw erfgenaam niet zijn; maar die uit uw lijf voortkomen zal, die zal uw erfgenaam zijn.
5 Toen leidde Hij hem uit naar buiten, en zeide: Zie nu op naar den hemel, en tel de sterren, indien gij ze tellen kunt; en Hij zeide tot hem: Zo zal uw zaad zijn!
6 En hij geloofde in den HEERE; en Hij rekende het hem tot gerechtigheid.
7 Voorts zeide Hij tot hem: Ik ben de HEERE, Die u uitgeleid heb uit Ur der Chaldeen, om u dit land te geven, om dat erfelijk te bezitten.
8 En hij zeide: Heere, HEERE! waarbij zal ik weten, dat ik het erfelijk bezitten zal?
9 En Hij zeide tot hem: Neem Mij een driejarige vaars, en een driejarige geit, en een driejarigen ram, en een tortelduif, en een jonge duif.
10 En hij bracht Hem deze alle, en hij deelde ze middendoor, en hij leide elks deel tegen het andere over; maar het gevogelte deelde hij niet.
11 En het wild gevogelte kwam neder op het aas; maar Abram joeg het weg.
12 En het geschiedde, als de zon was aan het ondergaan, zo viel een diepe slaap op Abram; en ziet, een schrik, en grote duisternis viel op hem.
13 Toen zeide Hij tot Abram: Weet voorzeker, dat uw zaad vreemd zal zijn in een land, dat het hunne niet is, en zij zullen hen dienen, en zij zullen hen verdrukken vierhonderd jaren.
14 Doch Ik zal het volk ook rechten, hetwelk zij zullen dienen; en daarna zullen zij uittrekken met grote have.
15 En gij zult tot uw vaderen gaan met vrede; gij zult in goeden ouderdom begraven worden.
16 En het vierde geslacht zal herwaarts wederkeren; want de ongerechtigheid der Amorieten is tot nog toe niet volkomen.
17 En het geschiedde, dat de zon onderging en het duister werd, en ziet, daar was een rokende oven en vurige fakkel, die tussen die stukken doorging.
18 Ten zelfden dage maakte de HEERE een verbond met Abram, zeggende: Aan uw zaad heb Ik dit land gegeven, van de rivier van Egypte af, tot aan die grote rivier, de rivier Frath:
19 Den Keniet, en den Keniziet, en den Kadmoniet,
20 En den Hethiet, en den Fereziet, en de Refaieten,
21 En den Amoriet, en den Kanaaniet, en den Girgaziet, en den Jebusiet.

16
1 Doch Sarai, Abrams huisvrouw, baarde hem niet; en zij had een Egyptische dienstmaagd, welker naam was Hagar.
2 Zo zeide Sarai tot Abram: Zie toch, de HEERE heeft mij toegesloten, dat ik niet bare; ga toch in tot mijn dienstmaagd, misschien zal ik uit haar gebouwd worden. En Abram hoorde naar de stem van Sarai.
3 Zo nam Sarai, Abrams huisvrouw, de Egyptische Hagar, haar dienstmaagd, ten einde van tien jaren, welke Abram in het land Kanaan gewoond had, en zij gaf haar aan Abram, haar man, hem tot een vrouw.
4 En hij ging in tot Hagar, en zij ontving. Als zij nu zag, dat zij ontvangen had, zo werd haar vrouw veracht in haar ogen.
5 Toen zeide Sarai tot Abram: Mijn ongelijk is op u; ik heb mijn dienstmaagd in uw schoot gegeven; nu zij ziet, dat zij ontvangen heeft, zo ben ik veracht in haar ogen; de HEERE rechte tussen mij en tussen u!
6 En Abram zeide tot Sarai: Zie uw dienstmaagd is in uw hand; doe haar, wat goed is in uw ogen. En Sarai vernederde haar, en zij vluchtte van haar aangezicht.
7 En de Engel des HEEREN vond haar aan een waterfontein in de woestijn, aan de fontein op den weg van Sur.
8 En hij zeide: Hagar, gij, dienstmaagd van Sarai! van waar komt gij, en waar zult gij heengaan? En zij zeide: Ik ben vluchtende van het aangezicht mijner vrouw Sarai!
9 Toen zeide de Engel des HEEREN tot haar: Keer weder tot uw vrouw, en verneder u onder haar handen.
10 Voorts zeide de Engel des HEEREN tot haar: Ik zal uw zaad grotelijks vermenigvuldigen, zodat het vanwege de menigte niet zal geteld worden.
11 Ook zeide des HEEREN Engel tot haar: Zie, gij zijt zwanger, en zult een zoon baren, en gij zult zijn naam Ismael noemen, omdat de HEERE uw verdrukking aangehoord heeft.
12 En hij zal een woudezel van een mens zijn; zijn hand zal tegen allen zijn, en de hand van allen tegen hem; en hij zal wonen voor het aangezicht van al zijn broederen.
13 En zij noemde den Naam des HEEREN, Die tot haar sprak: Gij, God des aanziens! want zij zeide: Heb ik ook hier gezien naar Dien, Die mij aanziet?
14 Daarom noemde men dien put, den put Lachai-roi; ziet, hij is tussen Kades en tussen Bered.
15 En Hagar baarde Abram een zoon; en Abram noemde den naam zijns zoons, die Hagar gebaard had, Ismael.
16 En Abram was zes en tachtig jaren oud, toen Hagar Ismael aan Abram baarde.

17
1 Als nu Abram negen en negentig jaren oud was, zo verscheen de HEERE aan Abram, en zeide tot hem: Ik ben God, de Almachtige! Wandel voor Mijn aangezicht, en zijt oprecht!
2 En Ik zal Mijn verbond stellen tussen Mij en tussen u, en Ik zal u gans zeer vermenigvuldigen.
3 Toen viel Abram op zijn aangezicht, en God sprak met hem, zeggende:
4 Mij aangaande, zie, Mijn verbond is met u; en gij zult tot een vader van menigte der volken worden!
5 En uw naam zal niet meer genoemd worden Abram; maar uw naam zal wezen Abraham; want Ik heb u gesteld tot een vader van menigte der volken.
6 En Ik zal u gans zeer vruchtbaar maken, en Ik zal u tot volken stellen, en koningen zullen uit u voortkomen.
7 En Ik zal Mijn verbond oprichten tussen Mij en tussen u, en tussen uw zaad na u in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u te zijn tot een God, en uw zaad na u.
8 En Ik zal u, en uw zaad na u, het land uwer vreemdelingschappen geven, het gehele land Kanaan, tot eeuwige bezitting; en Ik zal hun tot een God zijn.
9 Voorts zeide God tot Abraham: Gij nu zult Mijn verbond houden, gij, en uw zaad na u, in hun geslachten.
10 Dit is Mijn verbond, dat gijlieden houden zult tussen Mij, en tussen u, en tussen uw zaad na u: dat al wat mannelijk is, u besneden worde.
11 En gij zult het vlees uwer voorhuid besnijden; en dat zal tot een teken zijn van het verbond tussen Mij en tussen u.
12 Een zoontje dan van acht dagen zal u besneden worden, al wat mannelijk is in uw geslachten: de ingeborene van het huis, en de gekochte met geld van allen vreemde, welke niet is van uw zaad;
13 De ingeborene van uw huis, en de gekochte met uw geld zal zekerlijk besneden worden; en Mijn verbond zal zijn in ulieder vlees, tot een eeuwig verbond.
14 En wat mannelijk is, de voorhuid hebbende, wiens voorhuids vlees niet zal besneden worden, dezelve ziel zal uit haar volken uitgeroeid worden; hij heeft Mijn verbond gebroken.
15 Nog zeide God tot Abraham: Gij zult den naam van uw huisvrouw Sarai, niet Sarai noemen; maar haar naam zal zijn Sara.
16 Want Ik zal haar zegenen, en u ook uit haar een zoon geven; ja, Ik zal haar zegenen, zodat zij tot volken worden zal: koningen der volken zullen uit haar worden!
17 Toen viel Abraham op zijn aangezicht, en hij lachte; en hij zeide in zijn hart: Zal een, die honderd jaren oud is, een kind geboren worden; en zal Sara, die negentig jaren oud is, baren?
18 En Abraham zeide tot God: Och, dat Ismael mocht leven voor Uw aangezicht!
19 En God zeide: Voorwaar, Sara, uw huisvrouw, zal u een zoon baren, en gij zult zijn naam noemen Izak; en Ik zal Mijn verbond met hem oprichten, tot een eeuwig verbond zijn zade na hem.
20 En aangaande Ismael heb Ik u verhoord; zie, Ik heb hem gezegend, en zal hem vruchtbaar maken, en hem gans zeer vermenigvuldigen; twaalf vorsten zal hij gewinnen, en Ik zal hem tot een groot volk stellen;
21 Maar Mijn verbond zal Ik met Izak oprichten, die u Sara op dezen gezetten tijd in het andere jaar baren zal.
22 En Hij eindigde met hem te spreken, en God voer op van Abraham.
23 Toen nam Abraham zijn zoon Ismael, en al de ingeborenen van zijn huis, en alle gekochten met zijn geld, al wat mannelijk was onder de lieden van het huis van Abraham, en hij besneed het vlees hunner voorhuid, even ten zelfden dage, gelijk als God met hem gesproken had.
24 En Abraham was oud negen en negentig jaren, als hem het vlees zijner voorhuid besneden werd.

25 En Ismael, zijn zoon, was dertien jaren oud, als hem het vlees zijner voorhuid besneden werd.
26 Even op dezen zelfden dag werd Abraham besneden, en Ismael, zijn zoon.
27 En alle mannen van zijn huis, de ingeborenen des huizes, en de gekochten met geld, van den vreemde af, werden met hem besneden.

18
1 Daarna verscheen hem de HEERE aan de eikenbossen van Mamre, als hij in de deur der tent zat, toen de dag heet werd.
2 En hij hief zijn ogen op en zag; en ziet, daar stonden drie mannen tegenover hem; als hij hen zag, zo liep hij hun tegemoet van de deur der tent, en boog zich ter aarde.
3 En hij zeide: Heere! heb ik nu genade gevonden in Uw ogen, zo gaat toch niet aan Uw knecht voorbij.
4 Dat toch een weinig waters gebracht worde, en wast Uw voeten, en leunt onder dezen boom.
5 En ik zal een bete broods langen, dat Gij Uw hart sterkt; daarna zult Gij voortgaan, daarom omdat Gij tot Uw knecht overgekomen zijt. En zij zeiden: Doe zo als gij gesproken hebt.
6 En Abraham haastte zich naar de tent tot Sara, en hij zeide: Haast u; kneed drie maten meelbloem, en maak koeken.
7 En Abraham liep tot de runderen, en hij nam een kalf, teder en goed, en hij gaf het aan den knecht, die haastte, om dat toe te maken.
8 En hij nam boter en melk, en het kalf, dat hij toegemaakt had, en hij zette het hun voor, en stond bij hen onder dien boom, en zij aten.
9 Toen zeiden zij tot hem: Waar is Sara, uw huisvrouw? En hij zeide: Ziet, in de tent.
10 En Hij zeide: Ik zal voorzeker weder tot u komen, omtrent dezen tijd des levens; en zie, Sara, uw huisvrouw, zal een zoon hebben! En Sara hoorde het aan de deur der tent, welke achter Hem was.
11 Abraham nu en Sara waren oud, en wel bedaagd; het had Sara opgehouden te gaan naar de wijze der vrouwen.
12 Zo lachte Sara bij zichzelve, zeggende: Zal ik wellust hebben, nadat ik oud geworden ben, en mijn heer oud is?
13 En de HEERE zeide tot Abraham: Waarom heeft Sara gelachen, zeggende: Zou ik ook waarlijk baren, nu ik oud geworden ben?
14 Zou iets voor den HEERE te wonderlijk zijn? Ter gezetter tijd zal Ik tot u wederkomen, omtrent dezen tijd des levens, en Sara zal een zoon hebben!
15 En Sara loochende het, zeggende: Ik heb niet gelachen; want zij vreesde. En Hij zeide: Neen! maar gij hebt gelachen.
16 Toen stonden die mannen op van daar, en zagen naar Sodom toe; en Abraham ging met hen, om hen te geleiden.
17 En de HEERE zeide: Zal Ik voor Abraham verbergen, wat Ik doe?
18 Dewijl Abraham gewisselijk tot een groot en machtig volk worden zal, en alle volken der aarde in hem gezegend zullen worden?
19 Want Ik heb hem gekend, opdat hij zijn kinderen en zijn huis na hem zoude bevelen, en zij den weg des HEEREN houden, om te doen gerechtigheid en gerichte; opdat de HEERE over Abraham brenge hetgeen Hij over hem gesproken heeft.
20 Voorts zeide de HEERE: Dewijl het geroep van Sodom en Gomorra groot is, en dewijl haar zonde zeer zwaar is,
21 Zal Ik nu afgaan en bezien, of zij naar hun geroep, dat tot Mij gekomen is, het uiterste gedaan hebben, en zo niet, Ik zal het weten.
22 Toen keerden die mannen het aangezicht van daar, en gingen naar Sodom; maar Abraham bleef nog staande voor het aangezicht des HEEREN.
23 En Abraham trad toe, en zeide: Zult Gij ook den rechtvaardige met den goddeloze ombrengen?
24 Misschien zijn er vijftig rechtvaardigen in de stad; zult Gij hen ook ombrengen, en de plaats niet sparen, om de vijftig rechtvaardigen, die binnen haar zijn?

25 Het zij verre van U, zulk een ding te doen, te doden den rechtvaardige met den goddeloze! dat de rechtvaardige zij gelijk de goddeloze, verre zij het van U! zou de Rechter der ganse aarde geen recht doen?
26 Toen zeide de HEERE: Zo Ik te Sodom binnen de stad vijftig rechtvaardigen zal vinden, zo zal Ik de ganse plaats sparen om hunnentwil.
27 En Abraham antwoordde en zeide: Zie toch; ik heb mij onderwonden te spreken tot den Heere, hoewel ik stof en as ben!
28 Misschien zullen aan de vijftig rechtvaardigen vijf ontbreken; zult Gij dan om vijf de ganse stad verderven? En Hij zeide: Ik zal haar niet verderven, zo Ik er vijf en veertig zal vinden.
29 En hij voer voort nog tot Hem te spreken, en zeide: Misschien zullen aldaar veertig gevonden worden! En Hij zeide: Ik zal het niet doen om der veertigen wil.
30 Voorts zeide hij: Dat toch de Heere niet ontsteke, dat ik spreke; misschien zullen aldaar dertig gevonden worden! En Hij zeide: Ik zal het niet doen, zo Ik aldaar dertig zal vinden.
31 En hij zeide: Zie toch, ik heb mij onderwonden te spreken tot de Heere; misschien zullen er twintig gevonden worden! En Hij zeide: Ik zal haar niet verderven om der twintigen wil.
32 Nog zeide hij: Dat toch de Heere niet ontsteke, dat ik alleenlijk ditmaal spreke: misschien zullen er tien gevonden worden. En Hij zeide: Ik zal haar niet verderven om der tienen wil.
33 Toen ging de HEERE weg, als Hij geeindigd had tot Abraham te spreken; en Abraham keerde weder naar zijn plaats.

19
1 En die twee engelen kwamen te Sodom in den avond; en Lot zat in de poort te Sodom; en als Lot hen zag, stond hij op hun tegemoet, en boog zich met het aangezicht ter aarde.
2 En hij zeide: Ziet nu, mijne heren! keert toch in ten huize van uw knecht, en vernacht, en wast uw voeten; en gij zult vroeg opstaan, en gaan uws weegs. En zij zeiden: Neen, maar wij zullen op de straat vernachten.
3 En hij hield bij hen zeer aan, zodat zij tot hem inkeerden, en kwamen in zijn huis; en hij maakte hun een maaltijd, en bakte ongezuurde koeken, en zij aten.
4 Eer zij zich te slapen leiden, zo hebben de mannen dier stad, de mannen van Sodom, van den jongste tot den oudste toe, dat huis omsingeld, het ganse volk, van het uiterste einde af.
5 En zij riepen Lot toe, en zeiden tot hem: Waar zijn die mannen, die deze nacht tot u gekomen zijn? breng hen uit tot ons, opdat wij ze bekennen.
6 Toen ging Lot uit tot hen aan de deur, en hij sloot de deur achter zich toe;
7 En hij zeide: Mijn broeders! doet toch geen kwaad!
8 Ziet toch, ik heb twee dochters, die geen man bekend hebben; ik zal haar nu tot u uitbrengen, en doet haar, zoals het goed is in uw ogen; alleenlijk doet dezen mannen niets; want daarom zijn zij onder de schaduw mijns daks ingegaan.
9 Toen zeiden zij: Kom verder aan! Voorts zeiden zij: Deze ene is gekomen, om als vreemdeling hier te wonen, en zoude hij alleszins rechter zijn? Nu zullen wij u meer kwaads doen, dan hun. En zij drongen zeer op den man, op Lot, en zij traden toe om de deur open te breken.
10 Doch die mannen staken hun hand uit, en deden Lot tot zich inkomen in het huis, en sloten de deur toe.
11 En zij sloegen de mannen, die aan de deur van het huis waren, met verblindheden, van den kleinste tot aan den grootste, zodat zij moede werden, om de deur te vinden.
12 Toen zeiden die mannen tot Lot: Wien hebt gij hier nog meer? een schoonzoon, of uw zonen, of uw dochteren, en allen, die gij hebt in deze stad, breng uit deze plaats;
13 Want wij gaan deze plaats verderven, omdat haar geroep groot geworden is voor het aangezicht des HEEREN, en de HEERE ons uitgezonden heeft, om haar te verderven.
14 Toen ging Lot uit, en sprak tot zijn schoonzonen, die zijn dochteren nemen zouden, en zeide: Maakt u op, gaat uit deze plaats; want de HEERE gaat deze stad verderven. Maar hij was in de ogen zijner schoonzonen als jokkende.
15 En als de dageraad opging, drongen de engelen Lot aan, zeggende: Maak u op, neem uw huisvrouw, en uw twee dochteren, die voorhanden zijn, opdat gij in de ongerechtigheid dezer stad niet omkomt.
16 Maar hij vertoefde; zo grepen dan die mannen zijn hand, en de hand zijner vrouw, en de hand zijner twee dochteren, om de verschoning des HEEREN over hem; en zij brachten hem uit, en stelden hem buiten de stad.
17 En het geschiedde als zij hen uitgebracht hadden naar buiten, zo zeide Hij: behoud u om uws levens wil; zie niet achter u om, en sta niet op deze ganse vlakte; behoud u naar het gebergte heen, opdat gij niet omkomt.
18 En Lot zeide tot hen: Neen toch, Heere!
19 Zie toch, Uw knecht heeft genade gevonden in Uw ogen, en Gij hebt Uw weldadigheid groot gemaakt, die Gij aan mij gedaan hebt, om mijn ziel te behouden bij het leven; maar ik zal niet kunnen behouden worden naar het gebergte heen, opdat mij niet misschien dat kwaad aankleve, en ik sterve!
20 Ziet toch, deze stad is nabij, om derwaarts te vluchten, en zij is klein; laat mij toch derwaarts behouden worden (is zij niet klein?) opdat mijn ziel leve.
21 En Hij zeide tot hem: Zie, Ik heb uw aangezicht opgenomen ook in deze zaak, dat Ik deze stad niet omkere waarvan gij gesproken hebt.

22 Haast, behoud u derwaarts; want Ik zal niets kunnen doen, totdat gij daarhenen ingekomen zijt. Daarom noemde men den naam dezer stad Zoar.
23 De zon ging op boven de aarde, als Lot te Zoar inkwam.
24 Toen deed de HEERE zwavel en vuur over Sodom en Gomorra regenen, van den HEERE uit den hemel.
25 En Hij keerde deze steden om, en die ganse vlakte, en alle inwoners dezer steden, ook het gewas des lands.
26 En zijn huisvrouw zag om van achter hem; en zij werd een zoutpilaar.
27 En Abraham maakte zich deszelven morgens vroeg op, naar de plaats, waar hij voor het aangezicht des HEEREN gestaan had.
28 En hij zag naar Sodom en Gomorra toe, en naar het ganse land van die vlakte; en hij zag, en ziet, er ging een rook van het land op, gelijk de rook eens ovens.
29 En het geschiedde, toen God de steden dezer vlakte verdierf, dat God aan Abraham gedacht, en Hij leidde Lot uit het midden dezer omkering, in het omkeren dier steden, in welke Lot gewoond had.
30 En Lot toog op uit Zoar, en woonde op den berg, en zijn twee dochters met hem; want hij vreesde binnen Zoar te wonen. En hij woonde in een spelonk, hij en zijn twee dochters.
31 Toen zeide de eerstgeborene tot de jongste: Onze vader is oud, en er is geen man in dit land, om tot ons in te gaan, naar de wijze der ganse aarde.
32 Kom, laat ons onze vader wijn te drinken geven, en hem hem liggen, opdat wij van onze vader zaad in het leven behouden.
33 En zij gaven dien nacht haar vader wijn te drinken; en de eerstgeborene kwam, en lag bij haar vader, en hij werd het niet gewaar in haar nederliggen, noch in haar opstaan.
34 En het geschiedde des anderen daags, dat de eerstgeborene zeide tot de jongste: Zie, ik heb gisteren nacht bij mijn vader gelegen; laat ons ook dezen nacht hem wijn te drinken geven; ga dan in, lig bij hem, opdat wij van onzen vader zaad in het leven behouden.
35 En zij gaven haar vader ook dien nacht wijn te drinken, en de jongste stond op, en lag bij hem. En hij werd het niet gewaar in haar nederliggen, noch in haar opstaan.
36 En de twee dochters van Lot werden bevrucht van haar vader.
37 En de eerstgeborene baarde een zoon, en noemde zijn naam Moab; deze is de vader der Moabieten, tot op dezen dag.
38 En de jongste baarde ook een zoon, en noemde zijn naam Ben-ammi; deze is de vader der kinderen Ammons, tot op dezen dag.

20
1 En Abraham reisde van daar naar het land van het zuiden, en woonde tussen Kades en tussen Sur; en hij verkeerde als vreemdeling te Gerar.
2 Als nu Abraham van Sara, zijn huisvrouw, gezegd had: Zij is mijn zuster, zo zond Abimelech, de koning van Gerar, en nam Sara weg.
3 Maar God kwam tot Abimelech in een droom des nachts, en Hij zeide tot hem: Zie, gij zijt dood om der vrouwe wil, die gij weggenomen hebt; want zij is met een man getrouwd.
4 Doch Abimelech was tot haar niet genaderd; daarom zeide hij: Heere! zult Gij dan ook een rechtvaardig volk doden?
5 Heeft hij zelf mij niet gezegd: Zij is mijn zuster? en zij, ook zij heeft gezegd: Hij is mijn broeder. In oprechtheid mijns harten en in reinheid mijner handen, heb ik dit gedaan.
6 En God zeide tot hem in den droom: Ik heb ook geweten, dat gij dit in oprechtheid uws harten gedaan hebt, en Ik heb u ook belet van tegen Mij te zondigen; daarom heb Ik u niet toegelaten, haar aan te roeren.
7 Zo geef dan nu dezes mans huisvrouw weder; want hij is een profeet, en hij zal voor u bidden, opdat gij leeft; maar zo gij haar niet wedergeeft, weet, dat gij voorzeker sterven zult, gij, en al wat uwes is!
8 Toen stond Abimelech des morgens vroeg op, en riep al zijn knechten, en sprak al deze woorden voor hun oren. En die mannen vreesden zeer.
9 En Abimelech riep Abraham, en zeide tot hem: Wat hebt gij ons gedaan? en wat heb ik tegen u gezondigd, dat gij over mij en over mijn koninkrijk een grote zonde gebracht hebt? gij hebt daden met mij gedaan, die niet zouden gedaan worden.
10 Voorts zeide Abimelech tot Abraham: Wat hebt gij gezien, dat gij deze zaak gedaan hebt?
11 En Abraham zeide: Want ik dacht: alleen is de vreze Gods in deze plaats niet, zodat zij mij om mijner huisvrouw wil zullen doden.
12 En ook is zij waarlijk mijn zuster; zij is mijns vaders dochter, maar niet mijner moeder dochter; en zij is mij ter vrouwe geworden.
13 En het is geschied, als God mij uit mijns vaders huis deed dwalen, zo sprak ik tot haar: Dit zij uw weldadigheid, die gij bij mij doen zult; aan alle plaatsen waar wij komen zullen, zeg van mij: Hij is mijn broeder!
14 Toen nam Abimelech schapen en runderen, ook dienstknechten en dienstmaagden, en gaf dezelve aan Abraham; en hij gaf hem Sara zijn huisvrouw weder.
15 En Abimelech zeide: Zie, mijn land is voor uw aangezicht; woon, waar het goed is in uw ogen.
16 En tot Sara zeide hij: Zie, ik heb uw broeder duizend zilverlingen gegeven; zie, hij zij u een deksel der ogen, allen, die met u zijn, ja, bij allen, en wees geleerd.
17 En Abraham bad tot God; en God genas Abimelech, en zijn huisvrouw, en zijn dienstmaagden, zodat zij baarden.
18 Want de HEERE had al de baarmoeders van het huis van Abimelech ganselijk toegesloten, ter oorzake van Sara, Abrahams huisvrouw.

21
1 En de HEERE bezocht Sara, gelijk als Hij gezegd had; en de HEERE deed aan Sara, gelijk als Hij gesproken had.
2 En Sara werd bevrucht, en baarde Abraham een zoon in zijn ouderdom, ter gezetter tijd, dien hem God gezegd had.
3 En Abraham noemde den naam zijns zoons, die hem geboren was, dien hem Sara gebaard had, Izak.
4 En Abraham besneed zijn zoon Izak, zijnde acht dagen oud, gelijk als hem God geboden had.
5 En Abraham was honderd jaren oud, als hem Izak zijn zoon geboren werd.
6 En Sara zeide: God heeft mij een lachen gemaakt; al die het hoort, zal met mij lachen.
7 Voorts zeide zij: Wie zou Abraham gezegd hebben: Sara heeft zonen gezoogd? want ik heb een zoon gebaard in zijn ouderdom.
8 En het kind werd groot, en werd gespeend; toen maakte Abraham een groten maaltijd op den dag, als Izak gespeend werd.
9 En Sara zag den zoon van Hagar, de Egyptische, dien zij Abraham gebaard had, spottende.
10 En zij zeide tot Abraham: Drijf deze dienstmaagd en haar zoon uit; want de zoon dezer dienstmaagd zal met mijn zoon, met Izak, niet erven.
11 En dit woord was zeer kwaad in Abrahams ogen, ter oorzake van zijn zoon.
12 Maar God zeide tot Abraham: Laat het niet kwaad zijn in uw ogen, over den jongen, en over uw dienstmaagd; al wat Sara tot u zal zeggen, hoor naar haar stem; want in Izak zal uw zaad genoemd worden.
13 Doch Ik zal ook den zoon dezer dienstmaagd tot een volk stellen, omdat hij uw zaad is.
14 Toen stond Abraham des morgens vroeg op, en nam brood, en een fles water, en gaf ze aan Hagar, die leggende op haar schouder; ook gaf hij haar het kind, en zond haar weg. En zij ging voort, en dwaalde in de woestijn Ber-seba.
15 Als nu het water van de fles uit was, zo wierp zij het kind onder een van de struiken.
16 En zij ging en zette zich tegenover, afgaande zo verre, als die met den boog schieten; want zij zeide: Dat ik het kind niet zie sterven; en zij zat tegenover, en hief haar stem op, en weende.
17 En God hoorde de stem van den jongen; en de Engel Gods riep Hagar toe uit den hemel, en zeide tot haar: Wat is u, Hagar? Vrees niet; want God heeft naar des jongens stem gehoord, ter plaatse, waar hij is.
18 Sta op, hef den jongen op, en houd hem vast met uwe hand; want Ik zal hem tot een groot volk stellen.
19 En God opende haar ogen, dat zij een waterput zag; en zij ging, en vulde de fles met water, en gaf den jongen te drinken.
20 En God was met den jongen; en hij werd groot, en hij woonde in de woestijn, en werd een boogschutter.
21 En hij woonde in de woestijn Paran; en zijn moeder nam hem een vrouw uit Egypteland.
22 Voorts geschiedde het ter zelfder tijd, dat Abimelech, mitsgaders Pichol, zijn krijgsoverste, tot Abraham sprak, zeggende: God is met u in alles, wat gij doet.
23 Zo zweer mij nu hier bij God: Zo gij mij, of mijn zoon, of mijn neef liegen zult! naar de weldadigheid, die ik bij u gedaan heb, zult gij doen bij mij, en bij het land, waarin gij als vreemdeling verkeert.
24 En Abraham zeide: Ik zal zweren.
25 En Abraham berispte Abimelech ter oorzake van een waterput, die Abimelechs knechten met geweld genomen hadden.
26 Toen zeide Abimelech: Ik heb niet geweten, wie dit stuk gedaan heeft; en ook hebt gij het mij niet aangezegd, en ik heb er ook niet van gehoord, dan heden.
27 En Abraham nam schapen en runderen, en gaf die aan Abimelech; en die beiden maakten een verbond.

28 Doch Abraham stelde zeven ooilammeren der kudde bijzonder.
29 Zo zeide Abimelech tot Abraham: Wat zullen hier deze zeven ooilammeren, die gij bijzonder gesteld hebt?
30 En hij zeide: Dat gij de zeven ooilammeren van mijn hand nemen zult, opdat het mij tot een getuigenis zij, dat ik dezen put gegraven heb.
31 Daarom noemde men die plaats Ber-seba, omdat die beiden daar gezworen hadden.
32 Alzo maakten zij een verbond te Ber-seba. Daarna stond Abimelech op, en Pichol, zijn krijgsoverste, en zij keerden wederom naar het land der Filistijnen.
33 En hij plantte een bos in Ber-seba, en riep aldaar den Naam des HEEREN, des eeuwigen Gods, aan.
34 En Abraham woonde als vreemdeling vele dagen in het land der Filistijnen.

22
1 En het geschiedde na deze dingen, dat God Abraham verzocht; en Hij zeide tot hem: Abraham! En hij zeide: Zie, hier ben ik!
2 En Hij zeide: Neem nu uw zoon, uw enige, dien gij liefhebt, Izak, en ga heen naar het land Moria, en offer hem aldaar tot een brandoffer, op een van de bergen, dien Ik u zeggen zal.
3 Toen stond Abraham des morgens vroeg op, en zadelde zijn ezel, en nam twee van zijn jongeren met zich, en Izak zijn zoon; en hij kloofde hout tot het brandoffer, en maakte zich op, en ging naar de plaats, die God hem gezegd had.
4 Aan den derden dag, toen hief Abraham zijn ogen op, en zag die plaats van verre.
5 En Abraham zeide tot zijn jongeren: Blijft gij hier met den ezel, en ik en de jongen zullen heengaan tot daar; als wij aangebeden zullen hebben, dan zullen wij tot u wederkeren.
6 En Abraham nam het hout des brandoffers, en legde het op Izak, zijn zoon; en hij nam het vuur en het mes in zijn hand, en zij beiden gingen samen.
7 Toen sprak Izak tot Abraham, zijn vader, en zeide: Mijn vader! En hij zeide: Zie, hier ben ik, mijn zoon! En hij zeide: Zie het vuur en het hout; maar waar is het lam tot het brandoffer?
8 En Abraham zeide: God zal Zichzelven een lam ten brandoffer voorzien, mijn zoon! Zo gingen zij beiden samen.
9 En zij kwamen ter plaatse, die hem God gezegd had; en Abraham bouwde aldaar een altaar, en hij schikte het hout, en bond zijn zoon Izak, en leide hem op het altaar boven op het hout.
10 En Abraham strekte zijn hand uit, en nam het mes om zijn zoon te slachten.
11 Maar de Engel des HEEREN riep tot hem van den hemel, en zeide: Abraham, Abraham! En hij zeide: Zie, hier ben ik!
12 Toen zeide Hij: Strek uw hand niet uit aan den jongen, en doe hem niets! want nu weet Ik, dat gij God vrezende zijt, en uw zoon, uw enige, van Mij niet hebt onthouden.
13 Toen hief Abraham zijn ogen op, en zag om, en ziet, achter was een ram in de verwarde struiken vast met zijn hoornen; en Abraham ging, en nam dien ram, en offerde hem ten brandoffer in zijns zoons plaats.
14 En Abraham noemde den naam van die plaats: De HEERE zal het voorzien! Waarom heden ten dage gezegd wordt: Op den berg des HEEREN zal het voorzien worden!
15 Toen riep de Engel des HEEREN tot Abraham ten tweeden male van den hemel;
16 En zeide: Ik zweer bij Mijzelven, spreekt de HEERE; daarom dat gij deze zaak gedaan hebt, en uw zoon, uw enige, niet onthouden hebt;
17 Voorzeker zal Ik u grotelijks zegenen, en uw zaad zeer vermenigvuldigen, als de sterren des hemels, en als het zand, dat aan den oever der zee is; en uw zaad zal de poort zijner vijanden erfelijk bezitten.
18 En in uw zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde, naardien gij Mijn stem gehoorzaam geweest zijt.
19 Toen keerde Abraham weder tot zijn jongeren, en zij maakten zich op, en zij gingen samen naar Ber-seba; en Abraham woonde te Ber-seba.
20 En het geschiedde na deze dingen, dat men Abraham boodschapte, zeggende: Zie, Milka heeft ook Nahor, uw broeder, zonen gebaard:
21 Uz, zijn eerstgeborene, en Buz, zijn broeder, en Kemuel, den vader van Aram,
22 En Chesed, en Hazo, en Pildas, en Jidlaf, en Bethuel;
23 (En Bethuel gewon Rebekka) deze acht baarde Milka aan Nahor, den broeder van Abraham.
24 En zijn bijwijf, welker naam was Reuma, diezelve baarde ook Tebah, en Gaham, en Tahas, en Maacha.

23
1 En het leven van Sara was honderd zeven en twintig jaren; dit waren de jaren des levens van Sara.
2 En Sara stierf te Kiriath-arba, dat is Hebron, in het land Kanaan; en Abraham kwam om Sara te beklagen, en haar te bewenen.
3 Daarna stond Abraham op van het aangezicht van zijner dode, en hij sprak tot de zonen Heths, zeggende:
4 Ik ben een vreemdeling en inwoner bij u; geeft mij een erfbegrafenis bij u, opdat ik mijn dode van voor mijn aangezicht begrave.
5 En de zonen Heths antwoordden, Abraham, zeggende tot hem:
6 Hoor ons, mijn heer! gij zijt een vorst Gods in het midden van ons; begraaf uw dode in de keure onzer graven; niemand van ons zal zijn graf voor u weren, dat gij uw dode niet zoudt begraven.
7 Toen stond Abraham op, en boog zich neder voor het volk des lands, voor de zonen Heths;
8 En hij sprak met hen, zeggende: Is het met uw wil, dat ik mijn dode begrave van voor mijn aangezicht; zo hoort mij, en spreekt voor mij bij Efron, den zoon van Zohar,
9 Dat hij mij geve de spelonk van Machpela, die hij heeft, die in het einde van zijn akker is, dat hij dezelve mij om het volle geld geve, tot een erfbegrafenis in het midden van u.
10 Efron nu zat in het midden van de zonen Heths; en Efron de Hethiet antwoordde Abraham, voor de oren van de zonen Heths, van al degenen, die ter poorte zijner stad ingingen, zeggende:
11 Neen, mijn heer! hoor mij; den akker geef ik u; ook de spelonk, die daarin is, die geef ik u; voor de ogen van de zonen mijns volks geef ik u die; begraaf uw dode.
12 Toen boog zich Abraham neder voor het aangezicht van het volk des lands;
13 En hij sprak tot Efron, voor de oren van het volk des lands, zeggende: Trouwens, zijt gij het? lieve, hoor mij; ik zal het geld des akkers geven; neem het van mij, zo zal ik mijn dode aldaar begraven.
14 En Efron antwoordde Abraham, zeggende tot hem:
15 Mijn heer! hoor mij; een land van vierhonderd sikkelen zilvers, wat is dat tussen mij en tussen u? begraaf slechts uw dode.
16 En Abraham luisterde naar Efron; en Abraham woog Efron het geld, waarvan hij gesproken had voor de oren van de zonen Heths, vierhonderd sikkelen zilvers, onder den koopman gangbaar.
17 Alzo werd de akker van Efron, die in Machpela was, dat tegenover Mamre lag, de akker en de spelonk, die daarin was, en al het geboomte, dat op den akker stond, dat rondom in zijn ganse landpale was gevestigd,
18 Aan Abraham tot een bezitting, voor de ogen van de zonen Heths, bij allen, die tot zijn stadspoort ingingen.
19 En daarna begroef Abraham zijn huisvrouw Sara in de spelonk des akkers van Machpela, tegenover Mamre, hetwelk is Hebron, in het land Kanaan.
20 Alzo werd die akker, en de spelonk die daarin was, aan Abraham gevestigd tot een erfbegrafenis van de zonen Heths.

24
1 Abraham nu was oud en wel bedaagd; en de HEERE had Abraham in alles gezegend.
2 Zo sprak Abraham tot zijn knecht, den oudste van zijn huis, regerende over alles, wat hij had: Leg toch uw hand onder mijn heup,
3 Opdat ik u doe zweren bij den HEERE, den God des hemels, en den God der aarde, dat gij voor mijn zoon geen vrouw nemen zult van de dochteren der Kanaanieten, in het midden van welke ik woon;
4 Maar dat gij naar mijn land, en naar mijn maagschap trekken, en voor mijn zoon Izak een vrouw nemen zult.
5 En die knecht zeide tot hem: Misschien zal die vrouw mij niet willen volgen in dit land; zal ik dan uw zoon moeten wederbrengen in het land, waar gij uitgetogen zijt?
6 En Abraham zeide tot hem: Wacht u, dat gij mijn zoon niet weder daarheen brengt!
7 De HEERE, de God des hemels, Die mij uit mijns vaders huis en uit het land mijner maagschap genomen heeft, en Die tot mij gesproken heeft, en Die mij gezworen heeft, zeggende: Aan uw zaad zal Ik dit land geven! Die Zelf zal Zijn Engel voor uw aangezicht zenden, dat gij voor mijn zoon van daar een vrouw neemt.
8 Maar indien de vrouw u niet volgen wil, zo zult gij rein zijn van dezen mijn eed; alleenlijk breng mijn zoon daar niet weder heen.
9 Toen legde de knecht zijn hand onder de heup van Abraham, zijn heer, en hij zwoer hem over deze zaak.
10 En die knecht nam tien kemelen van zijns heren kemelen, en toog heen; en al het goed zijns heren was in zijn hand; en hij maakte zich op, en toog heen naar Mesopotamie, naar de stad van Nahor.
11 En hij deed de kemelen nederknielen buiten de stad, bij een waterput, des avondtijds, ten tijde, als de putsters uitkwamen.
12 En hij zeide: HEERE! God van mijn heer Abraham! doe haar mij toch heden ontmoeten, en doe weldadigheid bij Abraham, mijn heer.
13 Zie, ik sta bij de waterfontein, en de dochteren der mannen dezer stad zijn uitgaande om water te putten;
14 Zo geschiede, dat die jonge dochter, tot welke ik zal zeggen: Neig toch uw kruik, dat ik drinke; en zij zal zeggen: Drink, en ik zal ook uw kemelen drenken; diezelve zij, die Gij Uw knecht Izak toegewezen hebt, en dat ik daaraan bekenne, dat Gij weldadigheid bij mijn heer gedaan hebt.
15 En het geschiedde, eer hij geeindigd had te spreken, ziet, zo kwam Rebekka uit, welke aan Bethuel geboren was, de zoon van Milka, de huisvrouw van Nahor, de broeder van Abraham; en zij had haar kruik op haar schouder.
16 En die jonge dochter was zeer schoon van aangezicht, een maagd, en geen man had haar bekend; en zij ging af naar de fontein, en vulde haar kruik, en ging op.
17 Toen liep die knecht haar tegemoet, en hij zeide: Laat mij toch een weinig waters uit uw kruik drinken.
18 En zij zeide: Drink, mijn heer! en zij haastte zich en liet haar kruik neder op haar hand, en gaf hem te drinken.
19 Als zij nu voleindigd had van hem drinken te geven, zeide zij: Ik zal ook voor uw kemelen putten, totdat zij voleindigd hebben te drinken.
20 En zij haastte zich, en goot haar kruik uit in de drinkbak, en liep weder naar den put om te putten, en zij putte voor al zijn kemelen.
21 En de man ontzette zich over haar, stilzwijgende, om te merken, of de HEERE zijn weg voorspoedig gemaakt had, of niet.

22 En het geschiedde, als de kemelen voleindigd hadden te drinken, dat die man een gouden voorhoofdsiersel nam, welks gewicht was een halve sikkel, en twee armringen aan haar handen, welker gewicht was tien sikkelen gouds.
23 Want hij had gezegd: Wiens dochter zijt gij? geef het mij toch te kennen; is er ook ten huize uws vaders plaats voor ons, om te vernachten?
24 En zij had tot hem gezegd: Ik ben de dochter van Bethuel, den zoon van Milka, die zij Nahor gebaard heeft.
25 Voorts had zij tot hem gezegd: Ook is er stro en veel voeders bij ons, ook plaats om te vernachten.
26 Toen neigde die man zijn hoofd, en aanbad den HEERE;
27 En hij zeide: Geloofd zij de HEERE, de God van mijn heer Abraham, Die Zijn weldadigheid en waarheid niet nagelaten heeft van mijn heer; aangaande mij, de HEERE heeft mij op dezen weg geleid, ten huize van mijns heren broederen.
28 En die jonge dochter liep, en gaf ten huize harer moeder te kennen, gelijk deze zaken waren.
29 En Rebekka had een broeder, wiens naam was Laban; en Laban liep tot dien man naar buiten tot de fontein.
30 En het geschiedde, als hij dat voorhoofdsiersel gezien had, en de armringen aan de handen zijner zuster; en als hij gehoord had de woorden zijner zuster Rebekka, zeggende: Alzo heeft die man tot mij gesproken, zo kwam hij tot dien man, en ziet, hij stond bij de kemelen, bij de fontein.
31 En hij zeide: Kom in, gij, gezegende des HEEREN! waarom zoudt gij buiten staan? want ik heb het huis bereid, en de plaats voor de kemelen.
32 Toen kwam die man naar het huis toe, en men ontgordde de kemelen, en men gaf den kemelen stro en voeder; en water om zijn voeten te wassen, en de voeten der mannen, die bij hem waren.
33 Daarna werd hem te eten voorgezet; maar hij zeide: Ik zal niet eten, totdat ik mijn woorden gesproken heb. En hij zeide: Spreek!
34 Toen zeide hij: Ik ben een knecht van Abraham;
35 En de HEERE heeft mijn heer zeer gezegend, zodat hij groot geworden is; en Hij heeft hem gegeven schapen, en runderen, en zilver, en goud, en knechten, en maagden, en kemelen, en ezelen.
36 En Sara, de huisvrouw van mijn heer, heeft mijn heer een zoon gebaard, nadat zij oud geworden was; en hij heeft hem gegeven, alles, wat hij heeft.
37 En mijn heer heeft mij doen zweren, zeggende: Gij zult voor mijn zoon geen vrouw nemen van de dochteren der Kanaanieten, in welker land ik wone;
38 Maar gij zult trekken naar het huis mijns vaders, en naar mijn geslacht, en zult voor mijn zoon een vrouw nemen!
39 Toen zeide ik tot mijn heer: Misschien zal mij de vrouw niet volgen.
40 En hij zeide tot mij: De HEERE, voor Wiens aangezicht ik gewandeld heb, zal Zijn Engel met u zenden, en Hij zal uw weg voorspoedig maken, dat gij voor mijn zoon een vrouw neemt, uit mijn geslacht en uit mijns vaders huis.
41 Dan zult gij van mijn eed rein zijn, wanneer gij tot mijn geslacht zult gegaan zijn; en indien zij haar u niet geven, zo zult gij rein zijn van mijn eed.
42 En ik kwam heden aan de fontein; en ik zeide: O, HEERE! God van mijn heer Abraham! zo Gij nu mijn weg voorspoedig maken zult, op welke ik ga;
43 Zie, ik sta bij de waterfontein; zo geschiede, dat de maagd, die uitkomen zal om te putten, en tot welke ik zeggen zal: Geef mij toch een weinig waters te drinken uit uw kruik;
44 En zij tot mij zal zeggen: Drink gij ook, en ik zal ook uw kemelen putten; dat deze die vrouw zij, die de HEERE aan den zoon van mijn heer heeft toegewezen.

45 Eer ik geeindigd had te spreken in mijn hart, ziet, zo kwam Rebekka uit, en had haar kruik op haar schouder, en zij kwam af tot de fontein en putte; en ik zeide tot haar: Geef mij toch te drinken!
46 Zo haastte zij zich en liet haar kruik van zich neder, en zeide: Drink gij, en ik zal ook uw kemelen drenken; en ik dronk, en zij drenkte ook de kemelen.
47 Toen vraagde ik haar, en zeide: Wiens dochter zijt gij? En zij zeide: De dochter van Bethuel, den zoon van Nahor, welken Milka hem gebaard heeft. Zo leide ik het voorhoofdsiersel op haar aangezicht, en de armringen aan haar handen;
48 En ik neigde mijn hoofd, en aanbad den HEERE; en ik loofde den HEERE, den God van mijn heer Abraham, Die mij op den rechten weg geleid had, om de dochter des broeders van mijn heer voor zijn zoon te nemen.
49 Nu dan, zo gijlieden weldadigheid en trouw aan mijn heer doen zult, geeft het mij te kennen; en zo niet, geeft het mij ook te kennen, opdat ik mij ter rechter hand of ter linkerhand wende.
50 Toen antwoordde Laban, en Bethuel, en zeiden: Van den HEERE is deze zaak voortgekomen; wij kunnen kwaad noch goed tot u spreken.
51 Zie, Rebekka is voor uw aangezicht; neem haar en trek henen; zij zij de vrouw van den zoon uws heren, gelijk de HEERE gesproken heeft!
52 En het geschiedde, als Abrahams knecht hun woorden hoorde, zo boog hij zich ter aarde voor den HEERE.
53 En de knecht langde voort zilveren kleinoden, en gouden kleinoden, en klederen, en hij gaf die aan Rebekka; hij gaf ook aan haar broeder en haar moeder kostelijkheden.
54 Toen aten en dronken zij, hij en de mannen, die bij hem waren; en zij vernachtten, en zij stonden des morgens op, en hij zeide: Laat mij trekken tot mijn heer!
55 Toen zeide haar broeder, en haar moeder: Laat de jonge dochter enige dagen, of tien, bij ons blijven; daarna zult gij gaan.
56 Maar hij zeide tot hen: Houdt mij niet op, dewijl de HEERE mijn weg voorspoedig gemaakt heeft! laat mij trekken, dat ik tot mijn heer ga.
57 Toen zeiden zij: Laat ons de jonge dochter roepen, en haar mond vragen.
58 En zij riepen Rebekka, en zeiden tot haar: Zult gij met dezen man trekken? En zij antwoordde: Ik zal trekken.
59 Toen lieten zij Rebekka, hun zuster, en haar voedster trekken, mitsgaders Abrahams knecht en zijn mannen.
60 En zij zegenden Rebekka, en zeiden tot haar: O, onze zuster! wordt gij tot duizenden millioenen, en uw zaad bezitte de poort zijner haters!
61 En Rebekka maakte zich op met haar jonge dochteren, en zij reden op kemelen, en volgden den man; en die knecht nam Rebekka, en toog heen.
62 Izak nu kwam, van daar men komt tot den put Lachai-roi; en hij woonde in het zuiderland.
63 En Izak was uitgegaan om te bidden in het veld, tegen het naken van den avond; en hij hief zijn ogen op en zag toe, en ziet, de kemelen kwamen!
64 Rebekka hief ook haar ogen op, en zij zag Izak; en zij viel van den kemel af.
65 En zij zeide tot den knecht: Wie is die man, die ons in het veld tegemoet wandelt? En de knecht zeide: Dat is mijn heer! Toen nam zij den sluier, en bedekte zich.
66 En de knecht vertelde aan Izak al de zaken, die hij gedaan had.
67 En Izak bracht haar in de tent van zijn moeder Sara; en hij nam Rebekka, en zij werd hem ter vrouw, en hij had haar lief. Alzo werd Izak getroost na zijner moeders dood.

25
1 En Abraham voer voort, en nam een vrouw, wier naam was Ketura.
2 En zij baarde hem Zimran en Joksan, en Medan en Midian, en Jisbak en Suah.
3 En Joksan gewon Seba en Dedan; en de zonen van Dedan waren de Assurieten, en Letusieten, en Leummieten.
4 En de zonen van Midian waren Efa en Efer, en Henoch en Abida, en Eldaa. Deze allen waren zonen van Ketura.
5 Doch Abraham gaf aan Izak al wat hij had.
6 Maar aan de zonen der bijwijven, die Abraham had, gaf Abraham geschenken; en zond hen weg van zijn zoon Izak, terwijl hij nog leefde, oostwaarts naar het land van het Oosten.
7 Dit nu zijn de dagen der jaren des levens van Abraham, welke hij geleefd heeft, honderd vijf en zeventig jaren.
8 En Abraham gaf den geest en stierf, in goeden ouderdom, oud en des levens zat, en hij werd tot zijn volken verzameld.
9 En Izak en Ismael, zijn zonen, begroeven hem, in de spelonk van Machpela, in den akker van Efron, den zoon van Zohar, den Hethiet, welke tegenover Mamre is;
10 In den akker, dien Abraham van de zonen Heths gekocht had, daar is Abraham begraven, en Sara, zijn huisvrouw.
11 En het geschiedde na Abrahams dood, dat God Izak, zijn zoon, zegende; en Izak woonde bij den put Lachai-roi.
12 Dit nu zijn de geboorten van Ismael, den zoon van Abraham, dien Hagar, de Egyptische, dienstmaagd van Sara, Abraham gebaard heeft.
13 En dit zijn de namen der zonen van Ismael, met hun namen naar hun geboorten. De eerstgeborene van Ismael, Nabajoth; daarna Kedar, en Adbeel, en Mibsam,
14 En Misma, en Duma, en Massa,
15 Hadar en Thema, Jetur, Nafis en Kedma.
16 Deze zijn de zonen van Ismael, en dit zijn hun namen, in hun dorpen en paleizen, twaalf vorsten naar hun volken.
17 En dit zijn de jaren des levens van Ismael, honderd zeven en dertig jaren; en hij gaf den geest, en stierf, en hij werd verzameld tot zijn volken.
18 En zij woonden van Havila tot Sur toe, hetwelk tegenover Egypte is, daar gij gaat naar Assur; hij heeft zich nedergeslagen voor het aangezicht van al zijn broederen.
19 Dit nu zijn de geboorten van Izak, den zoon van Abraham: Abraham gewon Izak.
20 En Izak was veertig jaren oud, als hij Rebekka, de dochter van Bethuel, den Syrier, uit Paddan-aram, de zuster van Laban, den Syrier, zich ter vrouw nam.
21 En Izak bad den HEERE zeer in de tegenwoordigheid van zijn huisvrouw; want zij was onvruchtbaar; en de HEERE liet zich van hem verbidden, zodat Rebekka, zijn huisvrouw, zwanger werd.
22 En de kinderen stieten zich samen in haar lichaam. Toen zeide zij: Is het zo? waarom ben ik dus? en zij ging om den HEERE te vragen.
23 En de HEERE zeide tot haar: Twee volken zijn in uw buik, en twee natien zullen zich uit uw ingewand van een scheiden; en het ene volk zal sterker zijn dan het andere volk; en de meerdere zal den mindere dienen.
24 Als nu haar dagen vervuld waren om te baren, ziet, zo waren tweelingen in haar buik.
25 En de eerste kwam uit, ros; hij was geheel als een haren kleed; daarom noemden zij zijn naam Ezau.
26 En daarna kwam zijn broeder uit, wiens hand Ezau's verzenen hield; daarom noemde men zijn naam Jakob. En Izak was zestig jaren oud, als hij hen gewon.
27 Als nu deze jongeren groot werden, werd Ezau een man, verstandig op de jacht, een veldman; maar Jakob werd een oprecht man, wonende in tenten.

28 En Izak had Ezau lief; want het wildbraad was naar zijn mond; maar Rebekka had Jakob lief.
29 En Jakob had een kooksel gekookt; en Ezau kwam uit het veld, en was moede.
30 En Ezau zeide tot Jakob: Laat mij toch slorpen van dat rode, dat rode daar, want ik ben moede; daarom heeft men zijn naam genoemd Edom.
31 Toen zeide Jakob: Verkoop mij op dezen dag uw eerstgeboorte.
32 En Ezau zeide: Zie, ik ga sterven; en waartoe mij dan de eerstgeboorte?
33 Toen zeide Jakob: Zweer mij op dezen dag! en hij zwoer hem; en hij verkocht aan Jakob zijn eerstgeboorte.
34 En Jakob gaf aan Ezau brood, en het linzenkooksel; en hij at en dronk, en hij stond op en ging heen; alzo verachtte Ezau de eerstgeboorte.

26
1 En er was honger in dat land, behalve den eersten honger, die in de dagen van Abraham geweest was; daarom toog Izak tot Abimelech, de koning der Filistijnen, naar Gerar.
2 En de HEERE verscheen hem en zeide: Trek niet af naar Egypte; woon in het land, dat Ik u aanzeggen zal;
3 Woon als vreemdeling in dat land, en Ik zal met u zijn, en zal u zegenen; want aan u en uw zaad zal Ik al deze landen geven, en Ik zal den eed bevestigen, dien Ik Abraham uw vader gezworen heb.
4 En Ik zal uw zaad vermenigvuldigen, als de sterren des hemels, en zal aan uw zaad al deze landen geven; en in uw zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde,
5 Daarom dat Abraham Mijn stem gehoorzaam geweest is, en heeft onderhouden Mijn bevel, Mijn geboden, Mijn inzettingen en Mijn wetten.
6 Alzo woonde Izak te Gerar.
7 En als de mannen van die plaats hem vraagden van zijn huisvrouw, zeide hij: Zij is mijn zuster; want hij vreesde te zeggen, mijn huisvrouw; opdat mij misschien, zeide hij de mannen dezer plaats niet doden, om Rebekka; want zij was schoon van aangezicht.
8 En het geschiedde, als hij een langen tijd daar geweest was, dat Abimelech, de koning der Filistijnen, ten venster uitkeek, en hij zag, dat, ziet, Izak was jokkende met Rebekka zijn huisvrouw.
9 Toen riep Abimelech Izak, en zeide: Voorwaar, zie, zij is uw huisvrouw! hoe hebt gij dan gezegd: Zij is mijn zuster? En Izak zeide tot hem: Want ik zeide: Dat ik niet misschien om harentwil sterve.
10 En Abimelech zeide: Wat is dit, dat gij ons gedaan hebt? Lichtelijk had een van dit volk bij uw huisvrouw gelegen, zodat gij een schuld over ons zoudt gebracht hebben.
11 En Abimelech gebood het ganse volk, zeggende: Zo wie deze man of zijn huisvrouw aanroert, zal voorzeker gedood worden!
12 En Izak zaaide in datzelve land, en hij vond in datzelve jaar honderd maten; want de HEERE zegende hem.
13 En die man werd groot, ja, hij werd doorgaans groter, totdat hij zeer groot geworden was.
14 En hij had bezitting van schapen, en bezitting van runderen, en groot gezin; zodat hem de Filistijnen benijdden.
15 En al de putten, die de knechten van zijn vader, in de dagen van zijn vader Abraham, gegraven hadden, die stopten de Filistijnen, en vulden dezelve met aarde.
16 Ook zeide Abimelech tot Izak: Trek van ons; want gij zijt veel machtiger geworden, dan wij.
17 Toen toog Izak van daar, en hij legerde zich in het dal van Gerar, en woonde aldaar.
18 Als nu Izak wedergekeerd was, groef hij die waterputten op, die zij ten tijde van Abraham, zijn vader, gegraven, en die de Filistijnen na Abrahams dood toegestopt hadden; en hij noemde derzelver namen naar de namen, waarmede zijn vader die genoemd had.
19 De knechten van Izak dan groeven in dat dal, en zij vonden aldaar een put van levend water.
20 En de herders van Gerar twistten met Izaks herders, zeggende: Dit water hoort ons toe! Daarom noemde hij den naam van dien put Esek, omdat zij met hem gekeven hadden.
21 Toen groeven zij een anderen put, en daar twistten zij ook over; daarom noemde hij deszelfs naam Sitna.
22 En hij brak op van daar, en groef een anderen put, en zij twistten over dien niet; daarom noemde hij deszelfs naam Rehoboth, en zeide: Want nu heeft ons de HEERE ruimte gemaakt, en wij zijn gewassen in dit land.
23 Daarna toog hij van daar op naar Ber-seba.
24 En de HEERE verscheen hem in denzelven nacht, en zeide: Ik ben de God van Abraham, uw vader; vrees niet; want Ik ben met u; en Ik zal u zegenen, en uw zaad vermenigvuldigen, om Abrahams, Mijns knechts, wil.

25 Toen bouwde hij daar een altaar, en riep den Naam des HEEREN aan. En hij sloeg aldaar zijn tent op; en Izaks knechten groeven daar een put.
26 En Abimelech trok tot hem van Gerar, met Ahuzzat, zijn vriend, en Pichol, zijn krijgsoverste.
27 En Izak zeide tot hen: Waarom zijt gij tot mij gekomen, daar gij mij haat, en hebt mij van u weggezonden?
28 En zij zeiden: Wij hebben merkelijk gezien, dat de HEERE met u is; daarom hebben wij gezegd: Laat toch een eed tussen ons zijn, tussen ons en tussen u, en laat ons een verbond met u maken:
29 Zo gij bij ons kwaad doet, gelijk als wij u niet aangeroerd hebben, en gelijk als wij bij u alleenlijk goed gedaan hebben, en hebben u in vrede laten trekken! Gij zijt nu de gezegende des HEEREN!
30 Toen maakte hij hun een maaltijd, en zij aten en dronken.
31 En zij stonden des morgens vroeg op, en zwoeren de een den ander; daarna liet Izak hen gaan, en zij togen van hem in vrede.
32 En het geschiedde ten zelfden dage, dat Izaks knechten kwamen, en boodschapten hem van de zaak des puts, dien zij gegraven hadden, en zij zeiden hem: Wij hebben water gevonden.
33 En hij noemde denzelven Seba; daarom is de naam dier stad Ber-seba, tot op dezen dag.
34 Als nu Ezau veertig jaren oud was, nam hij tot een vrouw Judith, de dochter van Beeri, den Hethiet, en Basmath, de dochter van Elon, den Hethiet.
35 En deze waren voor Izak en Rebekka een bitterheid des geestes.

27
1 En het geschiedde, als Izak oud geworden was, en zijn ogen donker geworden waren, en hij niet zien kon; toen riep hij Ezau, zijn grootsten zoon, en zeide tot hem: Mijn zoon! En hij zeide tot hem: Zie, hier ben ik!
2 En hij zeide: Zie nu, ik ben oud geworden, ik weet den dag mijns doods niet.
3 Nu dan, neem toch uw gereedschap, uw pijlkoker en uw boog, en ga uit in het veld, en jaag mij een wildbraad;
4 En maak mij smakelijke spijzen, zo als ik die gaarne heb, en breng ze mij, dat ik ete; opdat mijn ziel u zegene, eer ik sterve.
5 Rebekka nu hoorde toe, als Izak tot zijn zoon Ezau sprak; en Ezau ging in het veld, om een wildbraad te jagen, dat hij het inbracht.
6 Toen sprak Rebekka tot Jakob, haar zoon, zeggende: Zie, ik heb uw vader tot Ezau, uw broeder, horen spreken, zeggende:
7 Breng mij een wildbraad, en maak mij smakelijke spijzen toe, dat ik ete; en ik zal u zegenen voor het aangezicht des HEEREN, voor mijn dood.
8 Nu dan, mijn zoon! hoor mijn stem in hetgeen ik u gebiede.
9 Ga nu heen tot de kudde, en haal mij van daar twee goede geitenbokjes; en ik zal die voor uw vader maken tot smakelijke spijzen, gelijk als hij gaarne heeft.
10 En gij zult ze tot uw vader brengen, en hij zal eten, opdat hij u zegene voor zijn dood.
11 Toen zeide Jakob tot Rebekka, zijn moeder: Zie, mijn broeder Ezau is een harig man, en ik ben een glad man.
12 Misschien zal mij mijn vader betasten, en ik zal in zijn ogen zijn als een bedrieger; zo zoude ik een vloek over mij halen, en niet een zegen.
13 En zijn moeder zeide tot hem: Uw vloek zij op mij, mijn zoon! hoor alleen naar mijn stem, en ga, haal ze mij.
14 Toen ging hij, en hij haalde ze, en bracht ze zijn moeder; en zijn moeder maakte smakelijke spijzen, gelijk als zijn vader gaarne had.
15 Daarna nam Rebekka de kostelijke klederen van Ezau, haar grootsten zoon, die zij bij zich in huis had, en zij trok ze Jakob, haar kleinsten zoon, aan.
16 En de vellen van de geitenbokjes trok zij over zijn handen, en over de gladdigheid van zijn hals.
17 En zij gaf de smakelijke spijzen, en het brood, welke zij toegemaakt had, in de hand van Jakob, haar zoon.
18 En hij kwam tot zijn vader, en zeide: Mijn vader! En hij zeide: Zie, hier ben ik; wie zijt gij, mijn zoon?
19 En Jakob zeide tot zijn vader: Ik ben Ezau uw eerstgeborene; ik heb gedaan, gelijk als gij tot mij gesproken hadt; sta toch op, zit, en eet van mijn wildbraad, opdat uw ziel mij zegene.
20 Toen zeide Izak tot zijn zoon: Hoe is dit, dat gij het zo haast gevonden hebt, mijn zoon? En hij zeide: Omdat de HEERE uw God dat heeft doen ontmoeten voor mijn aangezicht.
21 En Izak zeide tot Jakob: Nader toch, dat ik u betaste, mijn zoon! of gij mijn zoon Ezau zelf zijt, of niet.
22 Toen kwam Jakob bij, tot zijn vader Izak, die hem betastte; en hij zeide: De stem is Jakobs stem, maar de handen zijn Ezau's handen.
23 Doch hij kende hem niet, omdat zijn handen harig waren, gelijk zijns broeders Ezau's handen; en hij zegende hem.
24 En hij zeide: Zijt gij mijn zoon Ezau zelf? En hij zeide: Ik ben het!
25 Toen zeide hij: Stel het nabij mij, dat ik van het wildbraad mijns zoons ete, opdat mijn ziel u zegene. En hij stelde het nabij hem, en hij at; hij bracht hem ook wijn, en hij dronk.
26 En zijn vader Izak zeide tot hem: Kom toch bij, en kus mij, mijn zoon!

27 En hij kwam bij, en hij kuste hem; toen rook hij de reuk zijner klederen, en zegende hem; en hij zeide: Zie, de reuk mijns zoons is als de reuk des velds, hetwelk de HEERE gezegend heeft.
28 Zo geve u dan God van den dauw des hemels, en de vettigheid der aarde, en menigte van tarwe en most.
29 Volken zullen u dienen, en natien zullen zich voor u nederbuigen; wees heer over uw broederen, en de zonen uwer moeder zullen zich voor u nederbuigen! Vervloekt moet hij zijn, wie u vervloekt; en wie u zegent, zij gezegend!
30 En het geschiedde, als Izak voleindigd had Jakob te zegenen, zo geschiedde het, toen Jakob maar even van het aangezicht van zijn vader Izak uitgegaan was, dat Ezau, zijn broeder, van zijn jacht kwam.
31 Hij nu maakte smakelijke spijzen toe, en bracht die tot zijn vader; en hij zeide tot zijn vader: Mijn vader sta op en ete van het wildbraad zijns zoons, opdat uw ziel mij zegene.
32 En Izak, zijn vader, zeide tot hem: Wie zijt gij? En hij zeide: Ik ben uw zoon, uw eerstgeborene, Ezau.
33 Toen verschrikte Izak met zeer grote verschrikking, gans zeer, en zeide: Wie is hij dan, die het wildbraad gejaagd en tot mij gebracht heeft? en ik heb van alles gegeten, eer gij kwaamt, en heb hem gezegend; ook zal hij gezegend wezen.
34 Als Ezau de woorden zijns vaders hoorde, zo schreeuwde hij met een groten en bitteren schreeuw, gans zeer; en hij zeide tot zijn vader: Zegen mij, ook mij, mijn vader!
35 En hij zeide: Uw broeder is gekomen met bedrog, en heeft uw zegen weggenomen.
36 Toen zeide hij: Is het niet omdat men zijn naam noemt Jakob, dat hij mij nu twee reizen heeft bedrogen? mijn eerstgeboorte heeft hij genomen, en zie, nu heeft hij mijn zegen genomen! Voorts zeide hij: Hebt gij dan geen zegen voor mij uitbehouden?
37 Toen antwoordde Izak, en zeide tot Ezau: Zie, ik heb hem tot een heer over u gezet, en al zijn broeders heb ik hem tot knechten gegeven; en ik heb hem met koorn en most ondersteund; wat zal ik u dan nu doen, mijn zoon?
38 En Ezau zeide tot zijn vader: Hebt gij maar dezen enen zegen, mijn vader? Zegen mij, ook mij, mijn vader! En Ezau hief zijn stem op, en weende.
39 Toen antwoordde zijn vader Izak en zeide tot hem: Zie, de vettigheden der aarde zullen uw woningen zijn, en van den dauw des hemels van boven af zult gij gezegend zijn.
40 En op uw zwaard zult gij leven, en zult uw broeder dienen; doch het zal geschieden, als gij heersen zult, dan zult gij zijn juk van uw hals afrukken.
41 En Ezau haatte Jakob om dien zegen, waarmede zijn vader hem gezegend had; en Ezau zeide in zijn hart: De dagen van den rouw mijns vaders naderen, en ik zal mijn broeder Jakob doden.
42 Toen aan Rebekka deze woorden van Ezau, haar grootsten zoon, geboodschapt werden, zo zond zij heen, en ontbood Jakob, haar kleinsten zoon, en zeide tot hem: Zie, uw broeder Ezau troost zich over u, dat hij u doden zal.
43 Nu dan, mijn zoon! hoor naar mijn stem, en maak u op, vlied gij naar Haran, tot Laban, mijn broeder.
44 En blijf bij hem enige dagen, totdat de hittige gramschap uws broeders kere;
45 Totdat de toorn uws broeders van u afkere, en hij vergeten hebbe, hetgeen gij hem gedaan hebt; dan zal ik zenden, en u van daar nemen; waarom zoude ik ook van u beiden beroofd worden op een dag?
46 En Rebekka zeide tot Izak: Ik heb verdriet aan mijn leven vanwege de dochteren Heths! Indien Jakob een vrouw neemt van de dochteren Heths, gelijk deze zijn, van de dochteren dezes lands, waartoe zal mij het leven zijn?

28
1 En Izak riep Jakob, en zegende hem; en gebood hem, en zeide tot hem: Neem geen vrouw van de dochteren van Kanaan.
2 Maak u op, ga naar Paddan-aram, ten huize van Bethuel, den vader uwer moeder, en neem u van daar een vrouw, van de dochteren van Laban, uwer moeders broeder.
3 En God almachtig zegene u, en make u vruchtbaar, en vermenigvuldige u, dat gij tot een hoop volken wordt.
4 En Hij geve u den zegen van Abraham; aan u, en uw zaad met u, opdat gij erfelijk bezit het land uwer vreemdelingschappen, hetwelk God aan Abraham gegeven heeft.
5 Alzo zond Izak Jakob weg, dat hij toog naar Paddan-aram, tot Laban, den zoon van Bethuel, den Syrier, den broeder van Rebekka, Jakobs en Ezau's moeder.
6 Als nu Ezau zag, dat Izak Jakob gezegend, en hem naar Paddan-aram weggezonden had om zich van daar een vrouw te nemen; en als hij hem zegende, dat hij hem geboden had, zeggende: Neem geen vrouw van de dochteren van Kanaan;
7 En dat Jakob zijn vader en zijn moeder gehoorzaam geweest was, en naar Paddan-aram getrokken was;
8 En dat Ezau zag, dat de dochteren van Kanaan kwaad waren in de ogen van Izak, zijn vader;
9 Zo ging Ezau tot Ismael, en nam zich tot een vrouw boven zijn vrouwen, Mahalath, de dochter van Ismael, den zoon van Abraham, de zuster van Nebajoth.
10 Jakob dan toog uit van Ber-seba, en ging naar Haran.
11 En hij geraakte op een plaats, waar hij vernachtte; want de zon was ondergegaan; en hij nam van de stenen dier plaats, en maakte zijn hoofdpeluw, en leide zich te slapen te dierzelver plaats.
12 En hij droomde; en ziet, een ladder was gesteld op de aarde, welker opperste aan den hemel raakte; en ziet, de engelen Gods klommen daarbij op en neder.
13 En ziet, de HEERE stond op dezelve en zeide: Ik ben de HEERE, de God van uw vader Abraham, en de God van Izak; dit land, waarop gij ligt te slapen, zal Ik aan u geven, en aan uw zaad.
14 En uw zaad zal wezen als het stof der aarde, en gij zult uitbreken in menigte, westwaarts en oostwaarts, en noordwaarts en zuidwaarts; en in u, en in uw zaad zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden.
15 En zie, Ik ben met u, en Ik zal u behoeden overal, waarheen gij trekken zult, en Ik zal u wederbrengen in dit land; want Ik zal u niet verlaten, totdat Ik zal gedaan hebben, hetgeen Ik tot u gesproken heb.
16 Toen nu Jakob van zijn slaap ontwaakte, zeide hij: Gewisselijk is de HEERE aan deze plaats, en ik heb het niet geweten!
17 En hij vreesde, en zeide: Hoe vreselijk is deze plaats! Dit is niet dan een huis Gods, en dit is de poort des hemels!
18 Toen stond Jakob des morgens vroeg op, en hij nam dien steen, dien hij tot zijn hoofdpeluw gelegd had, en zette hem tot een opgericht teken, en goot daar olie boven op.
19 En hij noemde den naam dier plaats Beth-el; daar toch de naam dier stad te voren was Luz.
20 En Jakob beloofde een gelofte, zeggende: Wanneer God met mij geweest zal zijn, en mij behoed zal hebben op dezen weg, dien ik reize, en mij gegeven zal hebben brood om te eten, en klederen om aan te trekken;
21 En ik ten huize mijns vaders in vrede zal wedergekeerd zijn; zo zal de HEERE mij tot een God zijn!
22 En deze steen, dien ik tot een opgericht teken gezet heb, zal een huis Gods wezen, en van alles, wat Gij mij geven zult, zal ik U voorzeker de tienden geven!

29
1 Toen hief Jakob zijn voeten op, en ging naar het land der kinderen van het Oosten.
2 En hij zag toe, en ziet, er was een put in het veld; en ziet, er waren drie kudden schapen nevens dien nederliggende; want uit dien put drenkten zij de kudden; en er was een grote steen op den mond van dien put.
3 En derwaarts werden al de kudden verzameld, en zij wentelden den steen van den mond des puts, en drenkten de schapen, en legden den steen weder op den mond van dien put, op zijn plaats.
4 Toen zeide Jakob tot hen: Mijn broeders! van waar zijt gij? En zij zeiden: Wij zijn van Haran.
5 En hij zeide tot hen: Kent gij Laban, den zoon van Nahor? En zij zeiden: Wij kennen hem.
6 Voorts zeide hij tot hen: Is het wel met hem? En zij zeiden: Het is wel; en zie, Rachel, zijn dochter, komt met de schapen.
7 En hij zeide: Ziet, het is nog hoog dag, het is geen tijd, dat het vee verzameld worde; drenkt de schapen, en gaat heen, weidt dezelve.
8 Toen zeiden zij: Wij kunnen niet, totdat al de kudden samen zullen vergaderd zijn, en dat men den steen van den mond des puts afwentele, opdat wij de schapen drenken.
9 Als hij nog met hen sprak, zo kwam Rachel met de schapen, die haar vader toebehoorden; want zij was een herderin.
10 En het geschiedde, als Jakob Rachel zag, de dochter van Laban, zijner moeders broeder, en de schapen van Laban, zijner moeders broeder, dat Jakob toetrad, en wentelde den steen van den mond des puts, en drenkte de schapen van Laban, zijner moeders broeder.
11 En Jakob kuste Rachel; en hij hief zijn stem op en weende.
12 En Jakob gaf Rachel te kennen, dat hij een broeder van haar vader, en dat hij de zoon van Rebekka was. Toen liep zij heen, en gaf het aan haar vader te kennen.
13 En het geschiedde, als Laban die tijding hoorde van Jakob, zijner zusters zoon, zo liep hij hem tegemoet, en omhelsde hem, en kuste hem, en bracht hem tot zijn huis. En hij vertelde Laban al deze dingen.
14 Toen zeide Laban tot hem: Voorwaar, gij zijt mijn gebeente en mijn vlees! En hij bleef bij hem een volle maand.
15 Daarna zeide Laban tot Jakob: Omdat gij mijn broeder zijt, zoudt gij mij derhalve om niet dienen? verklaar mij, wat zal uw loon zijn?
16 En Laban had twee dochters: de naam der grootste was Lea; en de naam der kleinste was Rachel.
17 Doch Lea had tedere ogen; maar Rachel was schoon van gedaante, en schoon van aangezicht.
18 En Jakob had Rachel lief; en hij zeide: Ik zal u zeven jaren dienen, om Rachel, uw kleinste dochter.
19 Toen zeide Laban: Het is beter, dat ik haar aan u geve, dan dat ik haar aan een anderen man geve; blijf bij mij.
20 Alzo diende Jakob om Rachel zeven jaren; en die waren in zijn ogen als enige dagen, omdat hij haar liefhad.
21 Toen zeide Jakob tot Laban: Geef mijn huisvrouw, want mijn dagen zijn vervuld, dat ik tot haar inga.
22 Zo verzamelde Laban al de mannen dier plaats, en maakte een maaltijd.
23 En het geschiedde des avonds, dat hij zijn dochter Lea nam, en bracht haar tot hem; en hij ging tot haar in.
24 En Laban gaf haar Zilpa, zijn dienstmaagd, aan Lea, zijn dochter, tot een dienstmaagd.
25 En het geschiedde des morgens, en ziet, het was Lea. Daarom zeide hij tot Laban: Wat is dit, dat gij mij gedaan hebt; heb ik niet bij u gediend om Rachel? waarom hebt gij mij dan bedrogen?

26 En Laban zeide: Men doet alzo niet te dezer onzer plaatse, dat men de kleinste uitgeve voor de eerstgeborene.
27 Vervul de week van deze; dan zullen wij u ook die geven, voor den dienst, dien gij nog andere zeven jaren bij mij dienen zult.
28 En Jakob deed alzo; en hij vervulde de week van deze. Toen gaf hij hem Rachel, zijn dochter, hem tot een vrouw.
29 En Laban gaf aan zijn dochter Rachel zijn dienstmaagd Bilha, haar tot een dienstmaagd.
30 En hij ging ook in tot Rachel, en had ook Rachel liever dan Lea; en hij diende bij hem nog andere zeven jaren.
31 Toen nu de HEERE zag, dat Lea gehaat was, opende Hij haar baarmoeder; maar Rachel was onvruchtbaar.
32 En Lea werd bevrucht, en baarde een zoon, en zij noemde zijn naam Ruben; want zij zeide: Omdat de HEERE mijn verdrukking heeft aangezien, daarom zal mijn man mij nu liefhebben.
33 En zij werd wederom bevrucht, en baarde een zoon, en zeide: Dewijl de HEERE gehoord heeft, dat ik gehaat was, zo heeft Hij mij ook dezen gegeven; en zij noemde zijn naam Simeon.
34 En zij werd nog bevrucht, en baarde een zoon, en zeide: Nu zal zich ditmaal mijn man bij mij voegen, dewijl ik hem drie zonen gebaard heb; daarom noemde zij zijn naam Levi.
35 En zij werd wederom bevrucht, en baarde een zoon, en zeide: Ditmaal zal ik den HEERE loven; daarom noemde zij zijn naam Juda. En zij hield op van baren.

30
1 Als nu Rachel zag, dat zij Jakob niet baarde, zo benijdde Rachel haar zuster; en zij zeide tot Jakob: Geef mij kinderen! of indien niet, zo ben ik dood.
2 Toen ontstak Jakobs toorn tegen Rachel, en hij zeide: Ben ik dan in plaats van God, Die de vrucht des buiks van u geweerd heeft?
3 En zij zeide: Zie, daar is mijn dienstmaagd Bilha, ga tot haar in; dat zij op mijn knieen bare, en ik ook uit haar gebouwd worde.
4 Zo gaf zij hem haar dienstmaagd Bilha tot een vrouw; en Jakob ging tot haar in.
5 En Bilha werd zwanger, en baarde Jakob een zoon.
6 Toen zeide Rachel: God heeft mij gericht, en ook mijn stem verhoord, en heeft mij een zoon gegeven; daarom noemde zij zijn naam Dan.
7 En Bilha, Rachels dienstmaagd, werd wederom bevrucht, en baarde Jakob den tweeden zoon.
8 Toen zeide Rachel: Ik heb worstelingen Gods met mijn zuster geworsteld; ook heb ik de overhand gehad; en zij noemde zijn naam Nafthali.
9 Toen nu Lea zag, dat zij ophield van baren, nam zij ook haar dienstmaagd Zilpa, en gaf die aan Jakob tot een vrouw.
10 En Zilpa, Lea's dienstmaagd, baarde Jakob een zoon.
11 Toen zeide Lea: Er komt een hoop! en zij noemde zijn naam Gad.
12 Daarna baarde Zilpa, Lea's dienstmaagd, Jakob een tweeden zoon.
13 Toen zeide Lea: Tot mijn geluk! want de dochters zullen mij gelukkig achten; en zij noemde zijn naam Aser.
14 En Ruben ging in de dagen van de tarweoogst, en hij vond Dudaim in het veld, en hij bracht die tot zijn moeder Lea. Toen zeide Rachel tot Lea: Geef mij toch van uws zoons Dudaim.
15 En zij zeide tot haar: Is het weinig, dat gij mijn man genomen hebt, dat gij ook mijns zoons Dudaim nemen zult? Toen zeide Rachel: Daarom zal hij dezen nacht voor uws zoons Dudaim bij u liggen.
16 Als nu Jakob des avonds uit het veld kwam, ging Lea uit hem tegemoet, en zeide: Gij zult tot mij inkomen; want ik heb u om loon zekerlijk gehuurd voor mijns zoons Dudaim; en hij lag dien nacht bij haar.
17 En God verhoorde Lea; en zij werd bevrucht, en baarde Jakob den vijfden zoon.
18 Toen zeide Lea: God heeft mijn loon gegeven, nadat ik mijn dienstmaagd aan mijn man gegeven heb; en zij noemde zijn naam Issaschar.
19 En Lea werd wederom bevrucht, en zij baarde Jakob den zesden zoon.
20 En Lea zeide: God heeft mij, mij heeft Hij begiftigd met een goede gift; ditmaal zal mijn man mij bijwonen; want ik heb hem zes zonen gebaard; en zij noemde zijn naam Zebulon.
21 En zij baarde daarna een dochter; en zij noemde haar naam Dina.
22 God dacht ook aan Rachel; en God verhoorde haar, en opende haar baarmoeder.
23 En zij werd bevrucht, en baarde een zoon; en zij zeide: God heeft mijn smaadheid weggenomen!
24 En zij noemde zijn naam Jozef, zeggende: De HEERE voege mij een anderen zoon daartoe.
25 En het geschiedde, dat Rachel Jozef gebaard had, dat Jakob tot Laban zeide: Laat mij vertrekken, dat ik ga tot mijn plaats, en naar mijn land.
26 Geef mijn vrouwen, en mijn kinderen, om welke ik u gediend heb, dat ik vertrek; want gij weet mijn dienst, dien ik u gediend heb.
27 Toen zeide Laban tot hem: Zo ik nu genade gevonden heb in uw ogen; ik heb waargenomen, dat de HEERE mij om uwentwil gezegend heeft.
28 Hij zeide dan: Noem mij uitdrukkelijk uw loon, dat ik geven zal.
29 Toen zeide hij tot hem: Gij weet, hoe ik u gediend heb, en hoe uw vee bij mij geweest is.
30 Want het weinige, dat gij voor mij gehad hebt, dat is tot een menigte uitgebroken; en de HEERE heeft u gezegend bij mijn voet; nu dan, wanneer zal ik ook werken voor mijn huis?

31 En hij zeide: Wat zal ik u geven? Toen zeide Jakob: Gij zult mij niet met al geven, indien gij mij deze zaak doen zult; ik zal wederom uw kudden weiden, en bewaren.
32 Ik zal heden door uw ganse kudde gaan, daarvan afzonderende al het gespikkelde en geplekte vee, en al het bruine vee onder de lammeren, en het geplekte en gespikkelde onder de geiten; en zulks zal mijn loon zijn.
33 Zo zal mijn gerechtigheid op den dag van morgen met mij betuigen, als gij komen zult over mijn loon, voor uw aangezicht; al wat niet gespikkeld en geplekt is onder de geiten en bruin onder de lammeren, dat zij bij mij gestolen.
34 Toen zeide Laban: Zie, och ja, het zij naar uw woord!
35 En hij zonderde af ten zelfden dage de gesprenkelde en geplekte bokken en al de gespikkelde en geplekte geiten, al waar wit aan was, en al het bruine onder de lammeren; en hij gaf dezelve in de hand zijner zonen.
36 En hij stelde een weg van drie dagen tussen hem, en tussen Jakob; en Jakob weidde de overige kudde van Laban.
37 Toen nam zich Jakob roeden van groen populierenhout, en van hazelaar, en van kastanje; en hij schilde daarin witte strepen, ontblotende het wit, hetwelk aan die roeden was.
38 En hij leide deze roeden, die hij geschild had, in de goten, en in de drinkbakken van het water, waar de kudde kwam drinken, tegenover de kudde; en zij werden verhit, als zij kwamen om te drinken.
39 Als dan de kudde verhit werd bij de roeden, zo lammerde de kudde gesprenkelde, gespikkelde, en geplekte.
40 Toen scheidde Jakob de lammeren, en hij wendde het gezicht der kudde op het gesprenkelde, en al het bruine onder Labans kudde; en hij stelde zijn kudden alleen, en hij zette ze niet bij de kudde van Laban.
41 En het geschiedde, telkens als de kudde der vroegelingen verhit werd, zo stelde Jakob de roeden voor de ogen der kudde in de goten, opdat zij hittig werden bij de roeden.
42 Maar als de kudde spade hittig werd, zo stelde hij ze niet, zodat de spadelingen Laban, en de vroegelingen Jakob toekwamen.
43 En die man brak gans zeer uit in menigte, en hij had vele kudden, en dienstmaagden, en dienstknechten, en kemelen, en ezelen.

31
1 Toen hoorde hij de woorden der zonen van Laban, zeggende: Jakob heeft genomen alles, wat onzes vaders was, en van hetgeen, dat onzes vaders was, heeft hij al deze heerlijkheid gemaakt.
2 Jakob zag ook het aangezicht van Laban aan, en ziet, het was jegens hem niet als gisteren en eergisteren.
3 En de HEERE zeide tot Jakob: Keer weder tot het land uwer vaderen, en tot uw maagschap, en Ik zal met u zijn.
4 Toen zond Jakob heen, en riep Rachel en Lea, op het veld tot zijn kudde;
5 En hij zeide tot haar: Ik zie het aangezicht uws vaders, dat het jegens mij niet is als gisteren en eergisteren; doch de God mijns vaders is bij mij geweest.
6 En gijlieden weet, dat ik met al mijn macht uw vader gediend heb.
7 Maar uw vader heeft bedriegelijk met mij gehandeld, en heeft mijn loon tien malen veranderd; doch God heeft hem niet toegelaten, om mij kwaad te doen.
8 Wanneer hij aldus zeide: De gespikkelde zullen uw loon zijn, zo lammerden al de kudden gespikkelde; en wanneer hij alzo zeide: De gesprenkelde zullen uw loon zijn, zo lammerden al de kudden gesprenkelde.
9 Alzo heeft God uw vader het vee ontrukt, en aan mij gegeven.
10 En het geschiedde ten tijde, als de kudde hittig werd, dat ik mijn ogen ophief, en ik zag in den droom; en ziet, de bokken, die de kudden beklommen, waren gesprenkeld, gespikkeld, en hagelvlakkig.
11 En de Engel Gods zeide tot mij in den droom: Jakob! En ik zeide: Zie, hier ben ik!
12 En Hij zeide: Hef toch uw ogen op, en zie! alle bokken, die de kudde beklimmen, zijn gesprenkeld, gespikkeld, en hagelvlakkig; want Ik heb gezien alles, wat Laban u doet.
13 Ik ben die God van Beth-el, alwaar gij het opgerichte teken gezalfd hebt, waar gij Mij een gelofte beloofd hebt; nu, maak u op, vertrek uit dit land, en keer weder in het land uwer maagschap.
14 Toen antwoordden Rachel en Lea, en zeiden tot hem: Is er nog voor ons een deel of erfenis, in het huis onzes vaders?
15 Zijn wij niet vreemden van hem geacht? Want hij heeft ons verkocht, en hij heeft ook steeds ons geld verteerd.
16 Want al de rijkdom, welke God onzen vader heeft ontrukt, die is onze, en van onze zonen; nu dan, doe alles, wat God tot u gezegd heeft.
17 Toen maakte zich Jakob op, en laadde zijn zonen en zijn vrouwen op kemelen.
18 En hij voerde al zijn vee weg, en al zijn have, die hij gewonnen had, het vee, dat hij bezat, hetwelk hij in Paddan-aram geworven had, om te komen tot Izak, zijn vader, naar het land Kanaan.
19 Laban nu was gegaan, om zijn schapen te scheren; zo stal Rachel de terafim, die haar vader had.
20 En Jakob ontstal zich aan het hart van Laban, den Syrier, overmits hij hem niet te kennen gaf, dat hij vlood.
21 En hij vlood, en al wat het zijne was, en hij maakte zich op, en voer over de rivier, en hij zette zijn aangezicht naar het gebergte Gilead.
22 En ten derden dage werd aan Laban geboodschapt, dat Jakob gevloden was.
23 Toen nam hij zijn broeders met zich, en jaagde hem achterna, een weg van zeven dagen, en hij kreeg hem op het gebergte van Gilead.
24 Doch God kwam tot Laban, den Syrier, in een droom des nachts, en Hij zeide tot hem: Wacht u, dat gij met Jakob spreekt, noch goed, noch kwaad.
25 En Laban achterhaalde Jakob; Jakob nu had zijn tent geslagen op dat gebergte; ook sloeg Laban met zijn broederen de zijne op het gebergte van Gilead.

26 Toen zeide Laban tot Jakob: Wat hebt gij gedaan, dat gij u aan mijn hart ontstolen hebt, en mijn dochteren ontvoerd hebt, als gevangenen met het zwaard?
27 Waarom zijt gij heimelijk gevloden, en hebt u aan mij ontstolen? en hebt het mij niet aangezegd, dat ik u geleid had met vreugde, en met gezangen, met trommel en met harp?
28 Ook hebt gij mij niet toegelaten mijn zonen en mijn dochteren te kussen; nu, gij hebt dwaselijk gedaan zo doende.
29 Het ware in de macht mijner hand aan ulieden kwaad te doen; maar de God van ulieder vader heeft tot mij gisteren nacht gesproken, zeggende: Wacht u, van met Jakob te spreken, of goed, of kwaad.
30 En nu, gij hebt immers willen vertrekken, omdat gij zo zeer begerig waart naar uws vaders huis; waarom hebt gij mijn goden gestolen?
31 Toen antwoordde Jakob, en zeide tot Laban: Omdat ik vreesde; want ik zeide: Opdat gij niet misschien uw dochteren mij ontweldigdet!
32 Bij wien gij uw goden vinden zult, laat hem niet leven! Onderken gij voor onze broederen, wat bij mij is, en neem het tot u. Want Jakob wist niet, dat Rachel dezelve gestolen had.
33 Toen ging Laban in de tent van Jakob, en in de tent van Lea, en in de tent van de beide dienstmaagden, en hij vond niets; en als hij uit de tent van Lea gegaan was, kwam hij in de tent van Rachel.
34 Maar Rachel had de terafim genomen, en zij had die in een kemels zadeltuig gelegd, en zij zat op dezelve. En Laban betastte die ganse tent, en hij vond niets.
35 En zij zeide tot haar vader: Dat de toorn niet ontsteke in mijns heren ogen, omdat ik voor uw aangezicht niet kan opstaan; want het gaat mij naar der vrouwen wijze; en hij doorzocht; maar hij vond de terafim niet.
36 Toen ontstak Jakob, en twistte met Laban; en Jakob antwoordde en zeide tot Laban: Wat is mijn overtreding, wat is mijn zonde, dat gij mij zo hittiglijk hebt nagejaagd?
37 Als gij al mijn huisraad betast hebt, wat hebt gij gevonden van al het huisraad uws huizes! Leg het hier voor mijn broederen en uw broederen, en laat hen richten tussen ons beiden.
38 Deze twintig jaren ben ik bij u geweest; uw ooien en uw geiten hebben niet misdragen, en de rammen uwer kudde heb ik niet gegeten.
39 Het verscheurde heb ik tot u niet gebracht; ik heb het geboet; gij hebt het van mijn hand geeist, het ware des daags gestolen, of des nachts gestolen.
40 Ik ben geweest, dat mij bij dag de hitte verteerde, en bij nacht de vorst, en dat mijn slaap van mijn ogen week.
41 Ik ben nu twintig jaren in uw huis geweest; ik heb u veertien jaren gediend om uw beide dochteren, en zes jaren om uw kudde; en gij hebt mijn loon tien malen veranderd.
42 Ten ware de God van mijn vader, de God van Abraham, en de Vreze van Izak, bij mij geweest was, zekerlijk, gij zoudt mij nu ledig weggezonden hebben! God heeft mijn ellende, en den arbeid mijner handen aangezien, en heeft u gisteren nacht bestraft.
43 Toen antwoordde Laban en zeide tot Jakob: Deze dochters zijn mijn dochters, en deze zonen zijn mijn zonen, en deze kudde is mijn kudde, ja, al wat gij ziet, dat is mijn; en wat zoude ik aan deze mijn dochteren heden doen? of aan haar zonen, die zij gebaard hebben?
44 Nu dan, kom, laat ons een verbond maken, ik en gij, dat het tot een getuigenis zij tussen mij en tussen u!
45 Toen nam Jakob een steen, en hij verhoogde dien tot een opgericht teken.
46 En Jakob zeide tot zijn broederen: Vergadert stenen! En zij namen stenen, en maakten een hoop; en zij aten aldaar op dien hoop.
47 En Laban noemde hem Jegar-sahadutha; maar Jakob noemde denzelven Gilead.
48 Toen zeide Laban: Deze hoop zij heden een getuige tussen mij en tussen u! Daarom noemde men zijn naam Gilead,

49 En Mizpa; omdat hij zeide: Dat de HEERE opzicht neme tussen mij en tussen u, wanneer wij de een van den ander zullen verborgen zijn!
50 Zo gij mijn dochteren beledigt, en zo gij vrouwen neemt boven mijn dochteren, niemand is bij ons; zie toe, God zal getuige zijn tussen mij en tussen u!
51 Laban zeide voorts tot Jakob: Zie, daar is deze zelfde hoop, en zie, daar is dit opgericht teken, hetwelk ik opgeworpen heb tussen mij en tussen u;
52 Deze zelfde hoop zij getuige, en dit opgericht teken zij getuige, dat ik tot u voorbij dezen hoop niet komen zal, en dat gij tot mij, voorbij dezen hoop en dit opgericht teken, niet komen zult ten kwade!
53 De God van Abraham, en de God van Nahor, de God huns vaders richte tussen ons! En Jakob zwoer bij de Vreze zijn vaders Izaks.
54 Toen slachtte Jakob een slachting op dat gebergte, en hij nodigde zijn broederen, om brood te eten; en zij aten brood, en vernachtten op dat gebergte.
55 En Laban stond des morgens vroeg op, en kuste zijn zonen, en zijn dochteren, en zegende hen; en Laban trok heen, en keerde weder tot zijn plaats.

32
1 Jakob toog ook zijns weegs; en de engelen Gods ontmoetten hem.
2 En Jakob zeide, met dat hij hen zag: Dit is een heirleger Gods! en hij noemde den naam derzelver plaats Mahanaim.
3 En Jakob zond boden uit voor zijn aangezicht tot Ezau, zijn broeder, naar het land Seir, de landstreek van Edom.
4 En hij gebood hun, zeggende: Zo zult gij zeggen tot mijn heer, tot Ezau: Zo zegt Jakob, uw knecht: Ik heb als vreemdeling gewoond bij Laban, en heb er tot nu toe vertoefd;
5 En ik heb ossen en ezelen, schapen en knechten en maagden; en ik heb gezonden om mijn heer aan te zeggen, opdat ik genade vinde in uw ogen.
6 En de boden kwamen weder tot Jakob, zeggende: Wij zijn gekomen tot uw broeder, tot Ezau; en ook trekt hij u tegemoet, en vierhonderd mannen met hem.
7 Toen vreesde Jakob zeer, en hem was bange; en hij verdeelde het volk, dat met hem was, en de schapen, en de runderen, en de kemels, in twee heiren;
8 Want hij zeide: Indien Ezau op het ene heir komt, en slaat het, zo zal het overgeblevene heir ontkomen.
9 Voorts zeide Jakob: O, God mijns vaders Abrahams, en God mijns vaders Izaks, o HEERE! Die tot mij gezegd hebt: Keer weder tot uw land, en tot uw maagschap, en Ik zal wel bij u doen!
10 Ik ben geringer dan al deze weldadigheden, en dan al deze trouw, die Gij aan Uw knecht gedaan hebt; want ik ben met mijn staf over deze Jordaan gegaan, en nu ben ik tot twee heiren geworden!
11 Ruk mij toch uit mijns broeders hand, uit Ezau's hand; want ik vreze hem, dat hij niet misschien kome, en mij sla, de moeder met de zonen!
12 Gij hebt immers gezegd: Ik zal gewisselijk bij u weldoen, en Ik zal uw zaad stellen als het zand der zee, dat vanwege de menigte niet geteld kan worden!
13 En hij vernachtte aldaar dienzelfden nacht; en hij nam van hetgeen, dat hem in zijn hand kwam, een geschenk voor Ezau zijn broeder;
14 Tweehonderd geiten en twintig bokken, tweehonderd ooien en twintig rammen;
15 Dertig zogende kemelinnen met haar veulens, veertig koeien en tien varren, twintig ezelinnen en tien jonge ezels.
16 En hij gaf die in de hand zijner knechten, elke kudde bijzonder; en hij zeide tot zijn knechten: Gaat gijlieden door, voor mijn aangezicht, en stelt ruimte tussen kudde en tussen kudde.
17 En hij gebood de eerste, zeggende: Wanneer Ezau, mijn broeder, u ontmoeten zal, en u vragen, zeggende: Wiens zijt gij? en waarheen gaat gij? en wiens zijn deze voor uw aangezicht?
18 Zo zult gij zeggen: Dat is een geschenk van uw knecht Jakob, gezonden tot mijn heer, tot Ezau, en zie, hij zelf is ook achter ons!
19 En hij gebood ook den tweede, ook den derde, ook allen, die de kudden nagingen, zeggende: Naar ditzelfde woord zult gij spreken tot Ezau, als gij hem vinden zult.
20 En gij zult ook zeggen: Zie, uw knecht Jakob is achter ons! Want hij zeide: Ik zal zijn aangezicht verzoenen met dit geschenk, dat voor mijn aangezicht gaat, en daarna zal ik zijn aangezicht zien; misschien zal hij mijn aangezicht aannemen.
21 Alzo ging dat geschenk heen voor zijn aangezicht; doch hij zelf vernachtte dienzelfden nacht in het leger.
22 En hij stond op in dienzelfden nacht, en hij nam zijn twee vrouwen, en zijn twee dienstmaagden, en zijn elf kinderen, en hij toog over het veer van de Jabbok.
23 En hij nam ze, en deed hen over die beek trekken; en hij deed overtrekken hetgeen hij had.
24 Doch Jakob bleef alleen over; en een man worstelde met hem, totdat de dageraad opging.
25 En toen Hij zag, dat Hij hem niet overmocht, roerde Hij het gewricht zijner heup aan, zodat het gewricht van Jakobs heup verwrongen werd, als Hij met hem worstelde.

26 En Hij zeide: Laat Mij gaan, want de dageraad is opgegaan. Maar hij zeide: Ik zal U niet laten gaan, tenzij dat Gij mij zegent.
27 En Hij zeide tot hem: Hoe is uw naam? En hij zeide: Jakob.
28 Toen zeide Hij: Uw naam zal voortaan niet Jakob heten, maar Israel; want gij hebt u vorstelijk gedragen met God en met de mensen, en hebt overmocht.
29 En Jakob vraagde, en zeide: Geef toch Uw naam te kennen. En Hij zeide: Waarom is het, dat gij naar Mijn naam vraagt? En Hij zegende hem aldaar.
30 En Jakob noemde den naam dier plaats Pniel: Want, zeide hij ik heb God gezien van aangezicht tot aangezicht, en mijn ziel is gered geweest.
31 En de zon rees hem op, als hij door Pniel gegaan was; en hij was hinkende aan zijn heup.
32 Daarom eten de kinderen Israels de verrukte zenuw niet, die op het gewricht der heup is, tot op dezen dag, omdat Hij het gewricht van Jakobs heup aangeroerd had, aan de verrukte zenuw.

33
1 En Jakob hief zijn ogen op en zag; en ziet, Ezau kwam, en vierhonderd mannen met hem. Toen verdeelde hij de kinderen onder Lea, en onder Rachel, en onder de twee dienstmaagden.
2 En hij stelde de dienstmaagden en haar kinderen vooraan; en Lea en haar kinderen meer achterwaarts; maar Rachel en Jozef de achterste.
3 En hij ging voorbij hun aangezicht heen, en hij boog zich zeven malen ter aarde, totdat hij bij zijn broeder kwam.
4 Toen liep Ezau hem tegemoet, en nam hem in den arm, en viel hem aan den hals, en kuste hem; en zij weenden.
5 Daarna hief hij zijn ogen op, en zag die vrouwen en die kinderen, en zeide: Wie zijn deze bij u? En hij zeide: De kinderen, die God aan uw knecht genadiglijk verleend heeft.
6 Toen traden de dienstmaagden toe, zij en haar kinderen, en zij bogen zich neder.
7 En Lea trad ook toe, met haar kinderen, en zij bogen zich neder; en daarna trad Jozef toe en Rachel, en zij bogen zich neder.
8 En hij zeide: Voor wien is u al dit heir, dat ik ontmoet heb? En hij zeide: Om genade te vinden in de ogen mijns heren!
9 Maar Ezau zeide: Ik heb veel, mijn broeder! het zij het uwe, wat gij hebt!
10 Toen zeide Jakob: Och neen! indien ik nu genade in uw ogen gevonden heb, zo neem mijn geschenk van mijn hand; daarom, omdat ik uw aangezicht gezien heb, als had ik Gods aangezicht gezien, en gij welgevallen aan mij genomen hebt.
11 Neem toch mijn zegen, die u toegebracht is, dewijl het God mij genadiglijk verleend heeft, en dewijl ik alles heb; en hij hield bij hem aan, zodat hij het nam.
12 En hij zeide: Laat ons reizen en voorttrekken; en ik zal voor u trekken.
13 Maar hij zeide tot hem: Mijn heer weet, dat deze kinderen teder zijn, en dat ik zogende schapen en koeien bij mij heb; indien men dezelve maar een dag afdrijft, zo zal de gehele kudde sterven.
14 Mijn heer trekke toch voorbij, voor het aangezicht van zijn knecht; en ik zal mij op mijn gemak als leidsman voegen, naar den gang van het werk, hetwelk voor mijn aangezicht is, en naar den gang dezer kinderen, totdat ik bij mijn heer te Seir kome.
15 En Ezau zeide: Laat mij toch van dit volk, dat met mij is, u bijstellen. En hij zeide: Waartoe dat? laat mij genade vinden in mijns heren ogen!
16 Alzo keerde Ezau dien dag wederom zijns weegs naar Seir toe.
17 Maar Jakob reisde naar Sukkoth, en bouwde een huis voor zich, en maakte hutten voor zijn vee; daarom noemde hij den naam dier plaats Sukkoth.
18 En Jakob kwam behouden tot de stad Sichem, welke is in het land Kanaan, als hij kwam van Paddan-aram; en hij legerde zich in het gezicht der stad.
19 En hij kocht een deel des velds, waarop hij zijn tent gespannen had, van de hand der zonen van Hemor, den vader van Sichem, voor honderd stukken gelds.
20 En hij richtte aldaar een altaar op, en noemde het: De God Israels is God!

34
1 En Dina, de dochter van Lea, die zij Jakob gebaard had, ging uit, om de dochteren van dat land te bezien.
2 Sichem nu, de zoon van Hemor den Heviet, den landvorst, zag haar, en hij nam ze, en lag bij haar, en verkrachtte ze.
3 En zijn ziel kleefde aan Dina, Jakobs dochter; en hij had de jonge dochter lief, en sprak naar het hart van de jonge dochter.
4 Sichem sprak ook tot zijn vader Hemor, zeggende: Neem mij deze dochter tot een vrouw.
5 Toen Jakob hoorde, dat hij zijn dochter Dina verontreinigd had, zo waren zijn zonen met het vee in het veld; en Jakob zweeg, totdat zij kwamen.
6 En Hemor, de vader van Sichem, ging uit tot Jakob, om met hem te spreken.
7 En de zonen van Jakob kwamen van het veld, als zij dit hoorden; en het smartte dezen mannen, en zij ontstaken zeer, omdat hij dwaasheid in Israel gedaan had, Jakobs dochter beslapende, hetwelk alzo niet zoude gedaan worden.
8 Toen sprak Hemor met hen, zeggende: Mijns zoons Sichems ziel is verliefd op ulieder dochter; geeft hem haar toch tot een vrouw.
9 En verzwagert u met ons; geeft ons uw dochteren; en neemt voor u onze dochteren;
10 En woont met ons; en het land zal voor uw aangezicht zijn; woont, en handelt daarin, en stelt u tot bezitters daarin.
11 En Sichem zeide tot haar vader, en tot haar broederen: Laat mij genade vinden in uw ogen; en wat gij tot mij zeggen zult, zal ik geven.
12 Vergroot zeer over mij den bruidschat en het geschenk; en ik zal geven, gelijk als gij tot mij zult zeggen; geef mij slechts de jonge dochter tot een vrouw.
13 Toen antwoordden Jakobs zonen aan Sichem en Hemor, zijn vader, bedriegelijk, en spraken (overmits dat hij Dina, hun zuster, verontreinigd had);
14 En zij zeiden tot hen: Wij zullen deze zaak niet kunnen doen, dat wij onze zuster aan een man geven zouden, die de voorhuid heeft; want dat ware ons een schande.
15 Doch hierin zullen wij u te wille zijn, zo gij wordt gelijk als wij, dat onder u besneden worde al wat mannelijk is.
16 Dan zullen wij u onze dochteren geven, en uw dochteren zullen wij ons nemen, en wij zullen met u wonen, en wij zullen tot een volk zijn.
17 Maar zo gij naar ons niet zult horen, om besneden te worden, zo zullen wij onze dochter nemen, en wegtrekken.
18 En hun woorden waren goed in de ogen van Hemor, en in de ogen van Sichem, Hemors zoon.
19 En de jongeling vertoogde niet, deze zaak te doen; want hij had lust in Jakobs dochter; en hij was geeerd boven al zijns vaders huis.
20 Zo kwam Hemor en Sichem, zijn zoon, tot hunner stadspoort; en zij spraken tot de mannen hunner stad, zeggende:
21 Deze mannen zijn vreedzaam met ons; daarom laat hen in dit land wonen, en daarin handelen, en het land (ziet het is wijd van begrip) voor hun aangezicht zijn; wij zullen ons hun dochteren tot vrouwen nemen, en wij zullen onze dochteren aan hen geven.
22 Doch hierin zullen deze mannen ons te wille zijn, dat zij met ons wonen, om tot een volk te zijn; als al wat mannelijk is onder ons besneden wordt, gelijk als zij besneden zijn.
23 Hun vee, en hun bezitting, en al hun beesten, zullen die niet onze zijn? Alleen laat ons hun te wille zijn, en zij zullen met ons wonen.
24 En zij hoorden naar Hemor, en naar Sichem, zijn zoon, allen, die ter zijner stadspoort uitgingen; en zij werden besneden, al wat mannelijk was, allen, die ter zijner stadspoort uitgingen.

25 En het geschiedde ten derden dage, toen zij in de smart waren, zo namen de twee zonen van Jakob, Simeon en Levi, broeders van Dina, een iegelijk zijn zwaard, en kwamen stoutelijk in de stad, en doodden al wat mannelijk was.
26 Zij sloegen ook Hemor, en zijn zoon Sichem, dood met de scherpte des zwaards; en zij namen Dina uit Sichems huis, en gingen van daar.
27 De zonen van Jakob kwamen over de verslagenen, en plunderden de stad, omdat zij hun zuster verontreinigd hadden.
28 Hun schapen, en hun runderen, en hun ezelen, en hetgeen dat in de stad, en hetgeen dat in het veld was, namen zij.
29 En al hun vermogen, en al hun kleine kinderen, en hun vrouwen, voerden zij gevankelijk weg, en plunderden dezelven, en al wat binnenshuis was.
30 Toen zeide Jakob tot Simeon en tot Levi: Gij hebt mij beroerd, mits mij stinkende te maken onder de inwoners dezes lands, onder de Kanaanieten, en onder de Ferezieten; en ik ben weinig volks in getal; zo zij zich tegen mij verzamelen, zo zullen zij mij slaan, en ik zal verdelgd worden, ik en mijn huis.
31 En zij zeiden: Zou hij dan met onze zuster als met een hoer doen?

35
1 Daarna zeide God tot Jakob: Maak u op, trek op naar Beth-el, en woon aldaar; en maak daar een altaar dien God, Die u verscheen, toen gij vluchttet voor het aangezicht van uw broeder Ezau.
2 Toen zeide Jakob tot zijn huisgezin, en tot allen, die bij hem waren: Doet weg de vreemde goden, die in het midden van u zijn, en reinigt u, en verandert uw klederen;
3 En laat ons ons opmaken, en optrekken naar Beth-el; en ik zal daar een altaar maken dien God, Die mij antwoordt ten dage mijner benauwdheid, en met mij geweest is op den weg, die ik gewandeld heb.
4 Toen gaven zij Jakob al die vreemde goden, die in hun hand waren, en de oorsierselen, die aan hun oren waren, en Jakob verborg ze onder den eikeboom, die bij Sichem is.
5 En zij reisden heen; en Gods verschrikking was over de steden, die rondom hen waren, zodat zij de zonen van Jakob niet achterna jaagden.
6 Alzo kwam Jakob te Luz, hetwelk is in het land Kanaan (dat is Beth-el), hij en al het volk, dat bij hem was.
7 En hij bouwde aldaar een altaar, en noemde die plaats El Beth-el; want God was hem aldaar geopenbaard geweest, als hij voor zijns broeders aangezicht vlood.
8 En Debora, de voedster van Rebekka, stierf, en zij werd begraven onder aan Beth-el; onder dien eik, welks naam hij noemde Allon-bachuth.
9 En God verscheen Jakob wederom, als hij van Paddan-aram gekomen was; en Hij zegende hem.
10 En God zeide tot hem: Uw naam is Jakob, uw naam zal voortaan niet Jakob genoemd worden, maar Israel zal uw naam zijn; en Hij noemde zijn naam Israel.
11 Voorts zeide God tot hem: Ik ben God de Almachtige! wees vruchtbaar, en vermenigvuldig! Een volk, ja, een hoop der volken zal uit u worden, en koningen zullen uit uw lenden voortkomen.
12 En dit land, dat Ik aan Abraham en Izak gegeven heb, dat zal Ik u geven; en aan uw zaad na u zal Ik dit land geven.
13 Toen voer God van hem op in die plaats, waar Hij met hem gesproken had.
14 En Jakob stelde een opgericht teken op in die plaats, waar Hij met hem gesproken had, een stenen opgericht teken; en hij stortte daarop drankoffer, en goot olie daarover.
15 En Jakob noemde den naam dier plaats, alwaar God met hem gesproken had, Beth-el.
16 En zij reisden van Beth-el; en er was nog een kleine streek lands om tot Efrath te komen; en Rachel baarde, en zij had het hard in haar baren.
17 En het geschiedde, als zij het hard had in haar baren, zo zeide de vroedvrouw tot haar: Vrees niet; want dezen zoon zult gij ook hebben!
18 En het geschiedde, als haar ziel uitging (want zij stierf), dat zij zijn naam noemde Ben-oni; maar zijn vader noemde hem Benjamin.
19 Alzo stierf Rachel; en zij werd begraven aan den weg naar Efrath, hetwelk is Bethlehem.
20 En Jakob richtte een gedenkteken op boven haar graf, dit is het gedenkteken van Rachels graf tot op dezen dag.
21 Toen verreisde Israel, en hij spande zijn tent op gene zijde van Migdal-eder.
22 En het geschiedde, als Israel in dat land woonde, dat Ruben heenging, en lag bij Bilha, zijns vaders bijwijf; en Israel hoorde het. En de zonen van Jakob waren twaalf.
23 De zonen van Lea waren: Ruben, Jakobs eerstgeborene, daarna Simeon, en Levi, en Juda, en Issaschar, en Zebulon.
24 De zonen van Rachel: Jozef en Benjamin.
25 En de zonen van Bilha, Rachels dienstmaagd: Dan en Nafthali.
26 En de zonen van Zilpa, Lea's dienstmaagd: Gad en Aser. Deze zijn de zonen van Jakob, die hem geboren zijn in Paddan-aram.

27 En Jakob kwam tot Izak, zijn vader, in Mamre, te Kirjath-arba, hetwelk is Hebron, waar Abraham als vreemdeling had verkeerd, en Izak.
28 En de dagen van Izak waren honderd jaren, en tachtig jaren.
29 En Izak gaf den geest en stierf, en werd verzameld tot zijn volken, oud en zat van dagen; en zijn zonen Ezau en Jakob begroeven hem.

36
1 Dit nu zijn de geboorten van Ezau, welke is Edom.
2 Ezau nam zijn vrouwen uit de dochteren van Kanaan, Ada, de dochter van Elon, den Hethiet, en Aholibama, de dochter van Ana, de dochter van Zibeon, den Heviet;
3 En Basmath, de dochter van Ismael, zuster van Nebajoth.
4 Ada nu baarde aan Ezau Elifaz, en Basmath baarde Rehuel.
5 En Aholibama baarde Jehus, en Jaelam, en Korah. Dit zijn de zonen van Ezau, die hem geboren zijn in het land Kanaan.
6 Ezau nu had genomen zijn vrouwen, en zijn zonen, en zijn dochters, en al de zielen zijns huizes, en zijn vee, en al zijn beesten, en al zijn bezitting, die hij in het land Kanaan geworven had, en was vertrokken naar een ander land, van het aangezicht van zijn broeder Jakob.
7 Want hun have was te veel, om samen te wonen; en het land hunner vreemdelingschappen kon ze niet dragen vanwege hun vee.
8 Derhalve woonde Ezau op het gebergte Seir. Ezau is Edom.
9 Dit nu zijn de geboorten van Ezau, den vader der Edomieten, op het gebergte van Seir.
10 Dit zijn de namen der zonen van Ezau: Elifaz, de zoon van Ada, Ezau's huisvrouw; Rehuel, de zoon van Basmath, Ezau's huisvrouw.
11 En de zonen van Elifaz waren: Teman, Omar, Zefo, en Gaetam, en Kenaz.
12 En Timna was een bijwijf van Elifaz, den zoon van Ezau, en zij baarde aan Elifaz Amalek; dit zijn de zonen van Ada, Ezau's huisvrouw.
13 En dit zijn de zonen van Rehuel: Nahath, en Zerah, Samma en Mizza; dat zijn geweest de zonen van Basmath, Ezau's huisvrouw.
14 En dit zijn geweest de zonen van Aholibama, dochter van Ana, dochter van Zibeon, Ezau's huisvrouw; en zij baarde aan Ezau Jehus, en Jaelam, en Korah.
15 Dit zijn de vorsten der zonen van Ezau: de zonen van Elifaz, den eerstgeborene van Ezau, waren: de vorst Teman, de vorst Omar, de vorst Zefo, de vorst Kenaz.
16 De vorst Korah, de vorst Gaetam, de vorst Amalek; dat zijn de vorsten van Elifaz in het land Edom; dat zijn de zonen van Ada.
17 En dit zijn de zonen van Rehuel, den zoon van Ezau: de vorst Nahath, de vorst Zerah, de vorst Samma, de vorst Mizza; dat zijn de vorsten van Rehuel in het land Edom; dat zijn de zonen van Basmath, de huisvrouw van Ezau.
18 En dit zijn de zonen van Aholibama, de huisvrouw van Ezau: de vorst Jehus, de vorst Jaelam, de vorst Korah; dat zijn de vorsten van Aholibama, de dochter van Ana, de huisvrouw van Ezau.
19 Dat zijn de zonen van Ezau, en dat zijn hunlieder vorsten; hij is Edom.
20 Dit zijn de zonen van Seir, den Horiet, inwoners van dat land: Lotan, en Sobal, en Zibeon, en Ana,
21 En Dison, en Ezer, en Disan; dat zijn de vorsten der Horieten, zonen van Seir, in het land van Edom.
22 En de zonen van Lotan waren Hori en Hemam; en Lotans zuster was Timna.
23 En dit zijn de zonen van Sobal: Alvan en Manahath, en Ebal, en Sefo, en Onam.
24 En dit zijn de zonen van Zibeon: Aja en Ana, hij is die Ana, die de muilen in de woestijn gevonden heeft, toen hij de ezels van zijn vader Zibeon weidde.
25 En dit zijn de zonen van Ana: Dison; en Aholibama was de dochter van Ana.
26 En dit zijn de zonen van Dison: Hemdan, en Esban, en Ithran, en Cheran.
27 Dit zijn de zonen van Ezer: Bilhan, en Zaavan, en Akan.
28 Dit zijn de zonen van Disan: Uz en Aran.
29 Dit zijn de vorsten der Horieten: de vorst Lotan, de vorst Sobal, de vorst Zibeon, de vorst Ana.

30 De vorst Dison, de vorst Ezer, de vorst Disan; dit zijn de vorsten der Horieten, naar hun vorsten in het land Seir.
31 En dit zijn koningen, die geregeerd hebben in het land Edom, eer een koning regeerde over de kinderen Israels.
32 Bela dan, de zoon van Beor, regeerde in Edom, en de naam zijner stad was Dinhaba.
33 En Bela stierf, en Jobab, de zoon van Zerah, van Bozra, regeerde in zijn plaats.
34 En Jobab stierf, en Husam, uit der Temanieten land, regeerde in zijn plaats.
35 En Husam stierf, en in zijn plaats regeerde Hadad, de zoon van Bedad, die Midian versloeg in het veld van Moab; en de naam zijner stad was Avith.
36 En Hadad stierf, en Samla, van Masreka, regeerde in zijn plaats.
37 En Samla stierf, en Saul van Rehoboth, aan de rivier, regeerde in zijn plaats.
38 En Saul stierf, en Baal-hanan, de zoon van Achbor, regeerde in zijn plaats.
39 En Baal-hanan, de zoon van Achbor, stierf, en Hadar regeerde in zijn plaats; en de naam zijner stad was Pahu; en de naam zijner huisvrouw was Mechetabeel, een dochter van Matred, de dochter van Me-zahab.
40 En dit zijn de namen der vorsten van Ezau, naar hun geslachten, naar hun plaatsen, met hun namen: de vorst Timna, de vorst Alva, de vorst Jetheth,
41 De vorst Aholibama, de vorst Ela, de vorst Pinon,
42 De vorst Kenaz, de vorst Teman, de vorst Mibzar,
43 De vorst Magdiel, de vorst Iram; dit zijn de vorsten van Edom, naar hun woningen, in het land hunner bezitting; hij is Ezau, de vader van Edom.

37
1 En Jakob woonde in het land der vreemdelingschappen zijns vaders, in het land Kanaan.
2 Dit zijn Jakobs geschiedenissen. Jozef, zijnde een zoon van zeventien jaren, weidde de kudde met zijn broeders (en hij was een jongeling), met de zonen van Bilha, en de zonen van Zilpa, zijns vaders vrouwen; en Jozef bracht hun kwaad gerucht tot hun vader.
3 En Israel had Jozef lief, boven al zijn zonen; want hij was hem een zoon des ouderdoms; en hij maakte hem een veelvervigen rok.
4 Als nu zijn broeders zagen, dat hun vader hem boven al zijn broederen liefhad, haatten zij hem, en konden hem niet vredelijk toespreken.
5 Ook droomde Jozef een droom, dien hij aan zijn broederen vertelde; daarom haatten zij hem nog te meer.
6 En hij zeide tot hen: Hoort toch dezen droom, dien ik gedroomd heb.
7 En ziet, wij waren schoven bindende in het midden des velds; en ziet, mijn schoof stond op, en bleef ook staande; en ziet, uw schoven kwamen rondom, en bogen zich neder voor mijn schoof.
8 Toen zeiden zijn broeders tot hem: Zult gij dan ganselijk over ons regeren: zult gij dan ganselijk over ons heersen? Zo haatten zij hem nog te meer, om zijn dromen en om zijn woorden.
9 En hij droomde nog een anderen droom, en verhaalde dien aan zijn broederen; en hij zeide: Ziet, ik heb nog een droom gedroomd, en ziet, de zon, en de maan, en elf sterren bogen zich voor mij neder.
10 En als hij het aan zijn vader en aan zijn broederen verhaalde, bestrafte hem zijn vader, en zeide tot hem: Wat is dit voor een droom, dien gij gedroomd hebt; zullen wij dan ganselijk komen, ik, en uw moeder, en uw broeders, om ons voor u ter aarde te buigen?
11 Zijn broeders dan benijdden hem; doch zijn vader bewaarde deze zaak.
12 En zijn broeders gingen heen, om de kudde van hun vader te weiden bij Sichem.
13 Zo zeide Israel tot Jozef: Weiden uw broeders niet bij Sichem? Kom, dat ik u tot hen zende. En hij zeide tot hem: Zie, hier ben ik!
14 En hij zeide tot hem: Ga toch heen, zie naar den welstand van uw broederen, en naar den welstand van de kudde, en breng mij een woord wederom. Zo zond hij hem uit het dal Hebron, en hij kwam te Sichem.
15 En een man vond hem (want ziet, hij was dwalende in het veld); zo vraagde hem deze man, zeggende: Wat zoekt gij?
16 En hij zeide: Ik zoek mijn broederen; geef mij toch te kennen, waar zij weiden.
17 Zo zeide die man: Zij zijn van hier gereisd; want ik hoorde hen zeggen: Laat ons naar Dothan gaan. Jozef dan ging zijn broederen na, en vond hen te Dothan.
18 En zij zagen hem van verre; en eer hij tot hen naderde, sloegen zij tegen hem een listigen raad, om hem te doden.
19 En zij zeiden de een tot den ander: Ziet, daar komt die meesterdromer aan!
20 Nu komt dan, en laat ons hem doodslaan, en hem in een dezer kuilen werpen; en wij zullen zeggen: een boos dier heeft hem opgegeten; zo zullen wij zien, wat van zijn dromen worden zal.
21 Ruben hoorde dat, en verloste hem uit hun hand; en hij zeide: Laat ons hem niet aan het leven slaan.
22 Ook zeide Ruben tot hen: Vergiet geen bloed; werpt hem in dezen kuil die in de woestijn is, en legt de hand niet aan hem; opdat hij hem uit hun hand verloste, om hem tot zijn vader weder te brengen.
23 En het geschiedde, als Jozef tot zijn broederen kwam, zo togen zij Jozef zijn rok uit, den veelvervigen rok, dien hij aanhad.
24 En zij namen hem, en wierpen hem in den kuil; doch de kuil was ledig; er was geen water in.

25 Daarna zaten zij neder om brood te eten, en hieven hun ogen op, en zagen, en ziet, een reisgezelschap van Ismaelieten kwam uit Gilead; en hun kemelen droegen specerijen en balsem, en mirre, reizende, om dat af te brengen naar Egypte.
26 Toen zeide Juda tot zijn broederen: Wat gewin zal het zijn, dat wij onzen broeder doodslaan, en zijn bloed verbergen?
27 Komt, en laat ons hem aan deze Ismaelieten verkopen, en onze hand zij niet aan hem; want hij is onze broeder, ons vlees, en zijn broederen hoorden hem.
28 Als nu de Midianietische kooplieden voorbijtogen, zo trokken en hieven zij Jozef op uit den kuil, en verkochten Jozef aan deze Ismaelieten voor twintig zilverlingen; die brachten Jozef naar Egypte.
29 Als nu Ruben tot den kuil wederkeerde, ziet, zo was Jozef niet in den kuil; toen scheurde hij zijn klederen.
30 En hij keerde weder tot zijn broederen, en zeide: De jongeling is er niet; en ik, waar zal ik heengaan?
31 Toen namen zij Jozefs rok, en zij slachtten een geitenbok, en zij doopten den rok in het bloed.
32 En zij zonden den veelvervigen rok, en deden hem tot hun vader brengen, en zeiden: Dezen hebben wij gevonden; beken toch, of deze uws zoons rok zij, of niet.
33 En hij bekende hem, en zeide: Het is mijns zoons rok! een boos dier heeft hem opgegeten! voorzeker is Jozef verscheurd!
34 Toen scheurde Jakob zijn klederen, en legde een zak om zijn lenden; en hij bedreef rouw over zijn zoon vele dagen.
35 En al zijn zonen, en al zijn dochteren maakten zich op, om hem te troosten; maar hij weigerde zich te laten troosten, en zeide: Want ik zal, rouw bedrijvende, tot mijn zoon in het graf nederdalen. Alzo beweende hem zijn vader.
36 En de Midianieten verkochten hem in Egypte, aan Potifar, een hoveling van Farao, overste der trawanten.

38
1 En het geschiedde ten zelven tijde, dat Juda van zijn broederen aftoog, en hij keerde in tot een man van Adullam, wiens naam was Hira.
2 En Juda zag aldaar de dochter van een Kanaanietisch man, wiens naam was Sua; en hij nam haar, en ging tot haar in.
3 En zij werd bevrucht, en baarde een zoon, en hij noemde zijn naam Er.
4 Daarna werd zij weder bevrucht, en baarde een zoon, en zij noemde zijn naam Onan.
5 En zij voer nog voort, en baarde een zoon, en noemde zijn naam Sela; doch hij was te Chezib, toen zij hem baarde.
6 Juda nu nam een vrouw voor Er, zijn eerstgeborene, en haar naam was Thamar.
7 Maar Er, de eerstgeborene van Juda, was kwaad in des HEEREN ogen; daarom doodde hem de HEERE.
8 Toen zeide Juda tot Onan: Ga in tot uws broeders huisvrouw, en trouw haar in uws broeders naam, en verwek uw broeder zaad.
9 Doch Onan, wetende, dat dit zaad voor hem niet zoude zijn, zo geschiedde het, als hij tot zijns broeders huisvrouw inging, dat hij het verdierf tegen de aarde, om zijn broeder geen zaad te geven.
10 En het was kwaad in des HEEREN ogen, wat hij deed; daarom doodde Hij hem ook.
11 Toen zeide Juda tot Thamar, zijn schoondochter: Blijf weduwe in uws vaders huis, totdat mijn zoon Sela groot wordt; want hij zeide: Dat niet misschien ook deze sterve, gelijk zijn broeders! Zo ging Thamar heen, en bleef in haar vaders huis.
12 Als nu vele dagen verlopen waren, stierf de dochter van Sua, de huisvrouw van Juda; daarna troostte zich Juda, en ging op tot zijn schaapscheerders naar Timna toe, hij en Hira, zijn vriend, de Adullamiet.
13 En men gaf Thamar te kennen, zeggende: Zie, uw schoonvader gaat op naar Timna, om zijn schapen te scheren.
14 Toen leide zij de klederen van haar weduwschap van zich af, en zij bedekte zich met een sluier, en bewond zich, en zette zich aan den ingang der twee fonteinen, die op den weg naar Timna is; want zij zag, dat Sela groot geworden was, en zij hem niet ter vrouw was gegeven.
15 Als Juda haar zag, zo hield hij haar voor een hoer, overmits zij haar aangezicht bedekt had.
16 En hij week tot haar naar den weg, en zeide: Kom toch, laat mij tot u ingaan; want hij wist niet, dat zij zijn schoondochter was. En zij zeide: Wat zult gij mij geven, dat gij tot mij ingaat?
17 En hij zeide: Ik zal u een geitenbok van de kudde zenden. En zij zeide: Zo gij pand zult geven, totdat gij hem zendt.
18 Toen zeide hij: Wat pand is het, dat ik u geven zal? En zij zeide: Uw zegelring en uw snoer en uw staf, die in uw hand is; hetwelk hij haar gaf, en ging tot haar in; en zij ontving bij hem.
19 En zij maakte zich op, en ging heen, en leide haar sluier van zich af, en zij trok aan de klederen van haar weduwschap.
20 En Juda zond den geitenbok door de hand van zijn vriend, den Adullamiet, om het pand uit de hand der vrouw te nemen; maar hij vond haar niet.
21 En hij vraagde de lieden van haar plaats, zeggende: Waar is de hoer, die bij deze twee fonteinen aan den weg was? En zij zeiden: Hier is geen hoer geweest.
22 En hij keerde weder tot Juda, en zeide: Ik heb haar niet gevonden; en ook zeiden de lieden van die plaats: Hier is geen hoer geweest.
23 Toen zeide Juda: Zij neme het voor zich, opdat wij misschien niet tot verachting worden; zie, ik heb dezen bok gezonden; maar gij hebt haar niet gevonden.
24 En het geschiedde omtrent na drie maanden, dat men Juda te kennen gaf, zeggende: Thamar, uw schoondochter, heeft gehoereerd, en ook zie, zij is zwanger van hoererij. Toen zeide Juda: Breng ze hervoor, dat zij verbrand worde!

25 Als zij voorgebracht werd, schikte zij tot haar schoonvader, om te zeggen: Bij den man, wiens deze dingen zijn, ben ik zwanger; en zij zeide: Beken toch, wiens deze zegelring, en deze snoeren, en deze staf zijn.
26 En Juda kende ze, en zeide: Zij is rechtvaardiger dan ik, daarom, omdat ik haar aan mijn zoon Sela niet gegeven heb. En hij bekende haar voortaan niet meer.
27 En het geschiedde ten tijde, als zij baren zou, ziet, zo waren tweelingen in haar buik.
28 En het geschiedde, als zij baarde, dat een de hand uitgaf; en de vroedvrouw nam dezelve, en zij bond een scharlaken draad om zijn hand, zeggende: Deze komt het eerst uit.
29 Maar het geschiedde, als hij zijn hand weder intoog, ziet, zo kwam zijn broeder uit; en zij zeide: Hoe zijt gij doorgebroken? op u is de breuke! en men noemde zijn naam Perez.
30 En daarna kwam zijn broeder uit, om wiens hand de scharlaken draad was; en men noemde zijn naam Zera.

39
1 Jozef nu werd naar Egypte afgevoerd; en Potifar, een hoveling van Farao, een overste der trawanten, een Egyptisch man, kocht hem uit de hand der Ismaelieten, die hem derwaarts afgevoerd hadden.
2 En de HEERE was met Jozef, zodat hij een voorspoedig man was; en hij was in het huis van zijn heer, den Egyptenaar.
3 Als nu zijn heer zag, dat de HEERE met hem was, en dat de HEERE al wat hij deed, door zijn hand voorspoedig maakte;
4 Zo vond Jozef genade in zijn ogen, en diende hem; en hij stelde hem over zijn huis; en al wat hij had, gaf hij in zijn hand.
5 En het geschiedde van toen af, dat hij hem over zijn huis, en over al wat het zijne was, gesteld had, dat de HEERE des Egyptenaars huis zegende, om Jozefs wil; ja, de zegen des HEEREN was in alles, wat hij had, in het huis en in het veld.
6 En hij liet alles, wat hij had, in Jozefs hand, zodat hij met hem van geen ding kennis had, behalve van het brood, dat hij at. En Jozef was schoon van gedaante, en schoon van aangezicht.
7 En het geschiedde na deze dingen, dat de huisvrouw zijns heren haar ogen op Jozef wierp; en zij zeide: lig bij mij!
8 Maar hij weigerde het, en zeide tot de huisvrouw zijns heren: Zie, mijn heer heeft geen kennis met mij, wat er in het huis is; en al wat hij heeft, dat heeft hij in mijn hand gegeven.
9 Niemand is groter in dit huis dan ik, en hij heeft voor mij niets onthouden, dan u, daarin dat gij zijn huisvrouw zijt; hoe zoude ik dan dit een zo groot kwaad doen, en zondigen tegen God!
10 En het geschiedde, als zij Jozef dag op dag aansprak, en hij naar haar niet hoorde, om bij haar te liggen, en bij haar te zijn;
11 Zo gebeurde het op zulk een dag, dat hij in het huis kwam, om zijn werk te doen; en niemand van de lieden des huizes was daar binnenshuis.
12 En zij greep hem bij zijn kleed, zeggende: Lig bij mij! En hij liet zijn kleed in haar hand, en vluchtte, en ging uit naar buiten.
13 En het geschiedde, als zij zag, dat hij zijn kleed in haar hand gelaten had, en naar buiten gevlucht was;
14 Zo riep zij de lieden van haar huis, en sprak tot hen, zeggende: Ziet, hij heeft ons den Hebreeuwsen man ingebracht, om met ons te spotten; hij is tot mij gekomen, om bij mij te liggen, en ik heb geroepen met luider stem;
15 En het geschiedde, als hij hoorde, dat ik mijn stem verhief, en riep, zo verliet hij zijn kleed bij mij, en vluchtte, en ging uit naar buiten.
16 En zij leide zijn kleed bij zich, totdat zijn heer in zijn huis kwam.
17 Toen sprak zij tot hem naar diezelfde woorden, zeggende: De Hebreeuwse knecht, dien gij ons hebt ingebracht, is tot mij gekomen, om met mij te spotten.
18 En het is geschied, als ik mijn stem verhief, en riep, dat hij zijn kleed bij mij liet, en vluchtte naar buiten.
19 En het geschiedde, als zijn heer de woorden zijner huisvrouw hoorde, die zij tot hem sprak, zeggende: Naar deze zelfde woorden heeft mij uw knecht gedaan, zo ontstak zijn toorn.
20 En Jozefs heer nam hem, en leverde hem in het gevangenhuis, ter plaatse, waar des konings gevangenen gevangen waren; alzo was hij daar in het gevangenhuis.
21 Doch de HEERE was met Jozef, en wende Zijn goedertierenheid tot hem; en gaf hem genade in de ogen van den overste van het gevangenhuis.
22 En de overste van het gevangenhuis gaf al de gevangenen, die in het gevangenhuis waren, in Jozefs hand; en al wat zij daar deden, deed hij.
23 De overste van het gevangenhuis zag gans op geen ding, dat in zijn hand was, overmits dat de HEERE met hem was; en wat hij deed, dat deed de HEERE wel gedijen.

40
1 En het geschiedde na deze dingen, dat de schenker des konings van Egypte, en de bakker, zondigden tegen hun heer, tegen den koning van Egypte.
2 Zodat Farao zeer toornig werd op zijn twee hovelingen, op den overste der schenkers, en op den overste der bakkers.
3 En hij leverde hen in bewaring, ten huize van den overste der trawanten, in het gevangenhuis, ter plaatse, waar Jozef gevangen was.
4 En de overste der trawanten bestelde Jozef bij hen, dat hij hen diende; en zij waren sommige dagen in bewaring.
5 Zij droomden nu beiden een droom, elk zijn droom, in een nacht, elk naar de uitlegging zijns drooms, de schenker en de bakker, die des konings van Egypte waren, die gevangen waren in het gevangenhuis.
6 En Jozef kwam des morgens tot hen, en hij zag hen aan, en ziet, zij waren ontsteld.
7 Toen vraagde hij de hovelingen van Farao, die bij hem waren in hechtenis van het huis zijns heren, zeggende: Waarom zijn uw aangezichten heden kwalijk gesteld?
8 En zij zeiden tot hem: Wij hebben een droom gedroomd, en er is niemand, die hem uitlegge. En Jozef zeide tot hen: Zijn de uitleggingen niet van God? Vertelt ze mij toch.
9 Toen vertelde de overste der schenkers Jozef zijn droom, en zeide tot hem: In mijn droom, zie, zo was een wijnstok voor mijn aangezicht;
10 En aan den wijnstok waren drie ranken; en hij was als bottende, zijn bloeisel ging op, zijn trossen brachten rijpe druiven voort.
11 En Farao's beker was in mijn hand; en ik nam die druiven, en drukte ze uit in Farao's beker, en ik gaf den beker op Farao's hand.
12 Toen zeide Jozef tot hem: Dit is zijn uitlegging: de drie ranken zijn drie dagen.
13 Binnen nog drie dagen zal Farao uw hoofd verheffen, en zal u in uw staat herstellen; en gij zult Farao's beker in zijn hand geven, naar de vorige wijze, toen gij zijn schenker waart.
14 Doch gedenk mijner bij uzelven, wanneer het u wel gaan zal, en doe toch weldadigheid aan mij, en doe van mij melding bij Farao, en maak, dat ik uit dit huis kome.
15 Want ik ben diefelijk ontstolen uit het land der Hebreen; en ook heb ik hier niets gedaan, dat zij mij in dezen kuil gezet hebben.
16 Toen de overste der bakkers zag, dat hij een goede uitlegging gedaan had, zo zeide hij tot Jozef: Ik was ook in mijn droom, en zie, drie getraliede korven waren op mijn hoofd.
17 En in den oppersten korf was van alle spijze van Farao, die bakkerswerk is; en het gevogelte at dezelve uit den korf, van boven mijn hoofd.
18 Toen antwoordde Jozef, en zeide: Dit is zijn uitlegging: de drie korven zijn drie dagen.
19 Binnen nog drie dagen zal Farao uw hoofd verheffen van boven u, en hij zal u aan een hout hangen, en het gevogelte zal uw vlees van boven u eten.
20 En het geschiedde op den derden dag, den dag van Farao's geboorte, dat hij voor al zijn knechten een maaltijd maakte; en hij verhief het hoofd van den overste der schenkers, en het hoofd van den overste der bakkers, in het midden zijner knechten.
21 En hij deed den overste der schenkers wederkeren tot zijn schenkambt, zodat hij den beker op Farao's hand gaf.
22 Maar den overste der bakkers hing hij op; gelijk Jozef hun uitgelegd had.
23 Doch de overste der schenkers gedacht aan Jozef niet, maar vergat hem.

41
1 En het geschiedde ten einde van twee volle jaren, dat Farao droomde, en ziet, hij stond aan de rivier.
2 En ziet, uit de rivier kwamen op zeven koeien, schoon van aanzien, en vet van vlees, en zij weidden in het gras.
3 En ziet, zeven andere koeien kwamen na die op uit de rivier, lelijk van aanzien, en dun van vlees; en zij stonden bij de andere koeien aan den oever der rivier.
4 En die koeien, lelijk van aanzien, en dun van vlees, aten op die zeven koeien, schoon van aanzien en vet. Toen ontwaakte Farao.
5 Daarna sliep hij en droomde andermaal; en ziet, zeven aren rezen op, in een halm, vet en goed.
6 En ziet, zeven dunne en van den oostenwind verzengde aren schoten na dezelve uit.
7 En de dunne aren verslonden de zeven vette en volle aren. Toen ontwaakte Farao, en ziet, het was een droom.
8 En het geschiedde in den morgenstond, dat zijn geest verslagen was, en hij zond heen, en riep al de tovenaars van Egypte, en al de wijzen, die daarin waren; en Farao vertelde hun zijn droom; maar er was niemand, die ze aan Farao uitlegde.
9 Toen sprak de overste der schenkers tot Farao, zeggende: Ik gedenk heden aan mijn zonden.
10 Farao was zeer vertoornd op zijn dienaars, en leverde mij in bewaring ten huize van den overste der trawanten, mij en den overste der bakkers.
11 En in een nacht droomden wij een droom, ik en hij; wij droomden elk naar de uitlegging zijns drooms.
12 En aldaar was bij ons een Hebreeuws jongeling, een knecht van den overste der trawanten; en wij vertelden ze hem, en hij leide ons onze dromen uit; een ieder leide hij ze uit, naar zijn droom.
13 En gelijk hij ons uitleide, alzo is het geschied; mij heeft hij hersteld in mijn staat, en hem gehangen.
14 Toen zond Farao en riep Jozef en zij deden hem haastelijk uit den kuil komen; en men schoor hem, en men veranderde zijn klederen; en hij kwam tot Farao.
15 En Farao sprak tot Jozef: Ik heb een droom gedroomd, en er is niemand, die hem uitlegge; maar ik heb van u horen zeggen, als gij een droom hoort, dat gij hem uitlegt.
16 En Jozef antwoordde Farao, zeggende: Het is buiten mij! God zal Farao's welstand aanzeggen.
17 Toen sprak Farao tot Jozef: Zie, in mijn droom stond ik aan den oever der rivier;
18 En zie, uit de rivier kwamen op zeven koeien, vet van vlees en schoon van gedaante, en zij weidden in het gras.
19 En zie, zeven andere koeien kwamen op na deze, mager en zeer lelijk van gedaante, rank van vlees; ik heb dergelijke van lelijkheid niet gezien in het ganse Egypteland.
20 En die ranke en lelijke koeien aten die eerste zeven vette koeien op;
21 Dewelke in haar buik inkwamen; maar men merkte niet, dat ze in haar buik ingekomen waren; want haar aanzien was lelijk, gelijk als in het begin. Toen ontwaakte ik.
22 Daarna zag ik in mijn droom, en zie, zeven aren rezen op in een halm, vol en goed.
23 En zie, zeven dorre, dunne en van den oostenwind verzengde aren, schoten na dezelve uit;
24 En de zeven dunne aren verslonden die zeven goede aren. En ik heb het den tovenaars gezegd; maar er was niemand, die het mij verklaarde.
25 Toen zeide Jozef tot Farao: De droom van Farao is een; hetgeen God is doende, heeft Hij Farao te kennen gegeven.
26 Die zeven schone koeien zijn zeven jaren; die zeven schone aren zijn ook zeven jaren; de droom is een.

27 En die zeven ranke en lelijke koeien, die na gene opkwamen, zijn zeven jaren; en die zeven ranke van den oostenwind verzengde aren zullen zeven jaren des hongers wezen.
28 Dit is het woord, hetwelk ik tot Farao gesproken heb: hetgeen God is doende, heeft Hij Farao vertoond.
29 Zie, de zeven aankomende jaren, zal er grote overvloed in het ganse land van Egypte zijn.
30 Maar na dezelve zullen er opstaan zeven jaren des hongers; dan zal in het land van Egypte al die overvloed vergeten worden; en de honger zal het land verteren.
31 Ook zal de overvloed in het land niet gemerkt worden, vanwege dienzelven honger, die daarna wezen zal; want hij zal zeer zwaar zijn.
32 En aangaande, dat die droom aan Farao ten tweeden maal is herhaald, is, omdat de zaak van God vastbesloten is, en dat God haast, om dezelve te doen.
33 Zo zie nu Farao naar een verstandigen en wijzen man, en zette hem over het land van Egypte.
34 Farao doe zo, en bestelle opzieners over het land; en neme het vijfde deel des lands van Egypte in de zeven jaren des overvloeds.
35 En dat zij alle spijze van deze aankomende goede jaren verzamelen, en koren opleggen, onder de hand van Farao, tot spijze in de steden, en bewaren het.
36 Zo zal de spijze zijn tot voorraad voor het land, voor zeven jaren des hongers, die in Egypteland wezen zullen; opdat het land van honger niet verga.
37 En dit woord was goed in de ogen van Farao, en in de ogen van al zijn knechten.
38 Zo zeide Farao tot zijn knechten: Zouden wij wel een man vinden als dezen, in welken Gods Geest is?
39 Daarna zeide Farao tot Jozef: Naardien dat God u dit alles heeft verkondigd, zo is er niemand zo verstandig en wijs, als gij.
40 Gij zult over mijn huis zijn, en op uw bevel zal al mijn volk de hand kussen; alleen dezen troon zal ik groter zijn dan gij.
41 Voorts sprak Farao tot Jozef: Zie, ik heb u over gans Egypteland gesteld.
42 En Farao nam zijn ring van zijn hand af, en deed hem aan Jozefs hand, en liet hem fijne linnen klederen aantrekken, en leide hem een gouden keten aan zijn hals;
43 En hij deed hem rijden op den tweeden wagen, dien hij had; en zij riepen voor zijn aangezicht: Knielt! Alzo stelde hij hem over gans Egypteland.
44 En Farao zeide tot Jozef: Ik ben Farao! doch zonder u zal niemand zijn hand of zijn voet opheffen in gans Egypteland.
45 En Farao noemde Jozefs naam Zafnath Paaneah, en gaf hem Asnath, de dochter van Potifera, overste van On, tot een vrouw; en Jozef toog uit door het land van Egypte.
46 Jozef nu was dertig jaren oud, als hij stond voor het aangezicht van Farao, koning van Egypte; en Jozef ging uit van Farao's aangezicht, en hij toog door gans Egypteland.
47 En het land bracht voort, in de zeven jaren des overvloeds, bij handvollen.
48 En hij vergaderde alle spijze der zeven jaren, die in Egypteland was, en deed de spijze in de steden; de spijze van het veld van elke stad, hetwelk rondom haar was, deed hij daar binnen.
49 Alzo bracht Jozef zeer veel koren bijeen, als het zand der zee, totdat men ophield te tellen: want daarvan was geen getal.
50 En Jozef werden twee zonen geboren, eer er een jaar des hongers aankwam, die Asnath, de dochter van Potifera, overste van On, hem baarde.
51 En Jozef noemde den naam des eerstgeborenen Manasse; want, zeide hij God heeft mij doen vergeten al mijn moeite, en het ganse huis mijns vaders.
52 En den naam des tweeden noemde hij Efraim; want, zeide hij God heeft mij doen wassen in het land mijner verdrukking.
53 Toen eindigden de zeven jaren des overvloeds, die in Egypte geweest was.
54 En de zeven jaren des hongers begonnen aan te komen, gelijk als Jozef gezegd had. En er was honger in al de landen; maar in gans Egypteland was brood.

55 Als nu gans Egypteland hongerde, riep het volk tot Farao om brood; en Farao zeide tot alle Egyptenaren: Gaat tot Jozef, doet wat hij u zegt.
56 Als dan honger over het ganse land was, zo opende Jozef alles, waarin iets was, en verkocht aan de Egyptenaren; want de honger werd sterk in Egypteland.
57 En alle landen kwamen in Egypte tot Jozef, om te kopen; want de honger was sterk in alle landen.

42
1 Toen Jakob zag, dat er koren in Egypte was, zo zeide Jakob tot zijn zonen: Waarom ziet gij op elkander?
2 Voorts zeide hij: Ziet, ik heb gehoord, dat er koren in Egypte is; trekt daarhenen af, en koopt ons koren van daar, opdat wij leven en niet sterven.
3 Toen togen Jozefs tien broederen af, om koren uit Egypte te kopen.
4 Doch Benjamin, Jozefs broeder, zond Jakob niet met zijn broederen; want hij zeide: Opdat hem niet misschien het verderf ontmoete!
5 Alzo kwamen Israels zonen om te kopen onder degenen, die daar kwamen; want de honger was in het land Kanaan.
6 Jozef nu was regent over dat land; hij verkocht aan al het volk des lands; en Jozefs broederen kwamen, en bogen zich voor hem, met de aangezichten ter aarde.
7 Als Jozef zijn broederen zag, zo kende hij hen; maar hij hield zich vreemd jegens hen, en sprak hard met hen, en zeide tot hen: Van waar komt gij? En zij zeiden: Uit het land Kanaan; om spijze te kopen.
8 Jozef dan kende zijn broederen; maar zij kenden hem niet.
9 Toen gedacht Jozef aan de dromen, die hij van hen gedroomd had; en hij zeide tot hen: Gij zijt verspieders, gij zijt gekomen om te bezichtigen, waar het land bloot is.
10 En zij zeiden tot hem: Neen, mijn heer! maar uw knechten zijn gekomen, om spijze te kopen.
11 Wij allen zijn eens mans zonen; wij zijn vroom; uw knechten zijn geen verspieders.
12 En hij zeide tot hen: Neen, maar gij zijt gekomen, om te bezichtigen, waar het land bloot is.
13 En zij zeiden: Wij, uw knechten, waren twaalf gebroeders, eens mans zonen, in het land Kanaan; en zie, de kleinste is heden bij onzen vader; doch de een is niet meer.
14 Toen zeide Jozef tot hen: Dat is het, wat ik tot u gesproken heb, zeggende: Gij zijt verspieders!
15 Hierin zult gij beproefd worden: zo waarlijk als Farao leeft! indien gij van hier zult uitgaan, tenzij dan, wanneer uw kleinste broeder herwaarts zal gekomen zijn!
16 Zendt een uit u, die uw broeder hale; maar weest gijlieden gevangen, en uw woorden zullen beproefd worden, of de waarheid bij u zij; en indien niet, zo waarlijk als Farao leeft, zo zijt gij verspieders!
17 En hij zette hen samen drie dagen in bewaring.
18 En ten derden dage zeide Jozef tot hen: Doet dit, zo zult gij leven; ik vrees God.
19 Zo gij vroom zijt, zo zij een uwer broederen gebonden in het huis uwer bewaring; en gaat gij heen, brengt het koren voor den honger uwer huizen.
20 En brengt uw kleinsten broeder tot mij, zo zullen uw woorden waargemaakt worden; en gij zult niet sterven. En zij deden alzo.
21 Toen zeiden zij de een tot den ander: Voorwaar, wij zijn schuldig aan onzen broeder, wiens benauwdheid der ziele wij zagen, toen hij ons om genade bad; maar wij hoorden niet! daarom komt deze benauwdheid over ons.
22 En Ruben antwoordde hun, zeggende: Heb ik het tot u niet gezegd, toen ik zeide: Zondigt niet aan dezen jongeling! maar gij hoordet niet; en ook zijn bloed, ziet, het wordt gezocht!
23 En zij wisten niet, dat het Jozef hoorde; want daar was een taalman tussen hen.
24 Toen wendde hij zich om, van hen af, en weende; daarna keerde hij weder tot hen, en sprak tot hen, en nam Simeon van hen, en bond hem voor hun ogen.
25 En Jozef gebood, dat men hun zakken met koren vullen zou, en dat men hun geld wederkeerde, een iegelijk in zijn zak, en dat men hun teerkost gave tot den weg; en men deed hun alzo.
26 En zij laadden hun koren op hun ezels, en togen van daar.
27 Toen een zijn zak opendeed, om zijn ezel voeder te geven in de herberg, zo zag hij zijn geld; want ziet, het was in den mond van zijn zak.

28 En hij zeide tot zijn broederen: Mijn geld is wedergekeerd; daartoe ook, ziet, het is in mijn zak! Toen ontging hun het hart, en zij verschrikten, de een tot den ander zeggende: Wat is dit, dat ons God gedaan heeft?
29 En zij kwamen in het land Kanaan, tot Jakob, hun vader; en zij gaven hem te kennen al hun wedervaren, zeggende:
30 Die man, de heer van dat land, heeft hard met ons gesproken; en hij heeft ons gehouden voor verspieders des lands.
31 Maar wij zeiden tot hem: Wij zijn vroom; wij zijn geen verspieders.
32 Wij waren twaalf gebroeders, zonen van onzen vader; de een is niet meer, en de kleinste is heden bij onzen vader in het land Kanaan.
33 En die man, de heer van dat land, zeide tot ons: Hieraan zal ik bekennen, dat gijlieden vroom zijt; laat een uwer broederen bij mij, en neemt voor den honger uwer huizen, en trekt heen.
34 En brengt uw kleinsten broeder tot mij; zo zal ik weten, dat gij geen verspieders zijt, maar dat gij vroom zijt; uw broeder zal ik u wedergeven, en gij zult in dit land handelen.
35 En het geschiedde, als zij hun zakken ledigden, ziet, zo had een iegelijk den bundel zijns gelds in zijn zak; en zij zagen de bundelen huns gelds, zij en hun vader, en zij waren bevreesd.
36 Toen zeide Jakob, hun vader, tot hen: Gij berooft mij van kinderen! Jozef is er niet, en Simeon is er niet; nu zult gij Benjamin wegnemen! al deze dingen zijn tegen mij!
37 Toen sprak Ruben tot zijn vader, zeggende: Dood twee mijner zonen, zo ik hem tot u niet wederbreng; geef hem in mijn hand, en ik zal hem weder tot u brengen!
38 Maar hij zeide: Mijn zoon zal met ulieden niet aftrekken; want zijn broeder is dood, en hij is alleen overgebleven; zo hem een verderf ontmoette op den weg, dien gij zult gaan, zo zoudt gij mijn grauwe haren met droefenis ten grave doen nederdalen.

43
1 De honger nu werd zwaar in dat land;
2 Zo geschiedde het, als zij den leeftocht, dien zij uit Egypte gebracht hadden, opgegeten hadden, dat hun vader tot hen zeide: Keert wederom, koopt ons een weinig spijze.
3 Toen sprak Juda tot hem, zeggende: Die man heeft ons op het hoogste betuigd, zeggende: Gij zult mijn aangezicht niet zien, tenzij dat uw broeder met u is.
4 Indien gij onzen broeder met ons zendt, wij zullen aftrekken, en u spijze kopen;
5 Maar indien gij hem niet zendt, wij zullen niet aftrekken; want die man heeft tot ons gezegd: Gij zult mijn aangezicht niet zien, tenzij dat uw broeder met u is.
6 En Israel zeide: Waarom hebt gij zo kwalijk aan mij gedaan, dat gij dien man te kennen gaaft, of gij nog een broeder hadt?
7 En zij zeiden: Die man vraagde zeer nauw naar ons, en naar onze maagschap, zeggende: Leeft uw vader nog; hebt gij nog een broeder? Zo gaven wij het hem te kennen, volgens diezelfde woorden; hebben wij juist geweten, dat hij zeggen zou: Brengt uw broeder af?
8 Toen zeide Juda tot Israel, zijn vader: Zend den jongeling met mij, zo zullen wij ons opmaken en reizen, opdat wij leven en niet sterven, noch wij, noch gij, noch onze kinderkens.
9 Ik zal borg voor hem zijn; van mijn hand zult gij hem eisen; indien ik hem tot u niet breng en hem voor uw aangezicht stel, zo zal ik alle dagen tegen u gezondigd hebben!
10 Want hadden wij niet gezuimd, voorwaar, wij waren alreeds tweemaal wedergekomen.
11 Toen zeide Israel, hun vader, tot hen: Is het nu alzo, zo doet dit; neemt van het loffelijkste dezes lands in uwe vaten, en brengt dien man een geschenk henen af: een weinig balsem, en een weinig honig, specerijen en mirre, terpentijnnoten en amandelen.
12 En neemt dubbel geld in uw hand; en brengt het geld, hetwelk in den mond uwer zakken wedergekeerd is, weder in uw hand; misschien is het een feil.
13 Neemt ook uw broeder mede, en maakt u op, keert weder tot dien man.
14 En God, de Almachtige, geve u barmhartigheid voor het aangezicht van dien man, dat hij uw anderen broeder en Benjamin met u late gaan! En mij aangaande, als ik van kinderen beroofd ben, zo ben ik beroofd!
15 En die mannen namen dat geschenk, en namen dubbel geld in hun hand, en Benjamin; en zij maakten zich op, en togen af naar Egypte, en zij stonden voor Jozefs aangezicht.
16 Als Jozef Benjamin met hen zag, zo zeide hij tot dengene, die over zijn huis was: Breng deze mannen naar het huis toe, en slacht slachtvee, en maak het gereed; want deze mannen zullen te middag met mij eten.
17 De man nu deed, gelijk Jozef gezegd had; en de man bracht deze mannen in het huis van Jozef.
18 Toen vreesden deze mannen, omdat zij in het huis van Jozef gebracht werden, en zeiden: Ter oorzake van het geld, dat in het begin in onze zakken wedergekeerd is, worden wij ingebracht, opdat hij ons overrompele en ons overvalle, en ons tot slaven neme, met onze ezelen.
19 Daarom naderden zij tot dien man, die over het huis van Jozef was, en zij spraken tot hem aan de deur van het huis.
20 En zij zeiden: Och, mijn heer! wij waren in het begin gewisselijk afgekomen, om spijze te kopen.
21 Het is nu geschied, als wij in de herberg gekomen waren, en wij onze zakken opendeden, zie, zo was ieders mans geld in den mond van zijn zak, ons geld in zijn gewicht; en wij hebben hetzelve wedergebracht in onze hand.
22 Wij hebben ook ander geld in onze hand afgebracht, om spijze te kopen; wij weten niet, wie ons geld in onze zakken gelegd heeft.
23 En hij zeide: Vrede zij ulieden, vreest niet! Uw God en de God uws vaders heeft u een schat in uw zakken gegeven; uw geld is tot mij gekomen. En hij bracht Simeon tot hen uit.

24 Daarna bracht de man deze mannen in het huis van Jozef, en hij gaf water; en zij wiesen hun voeten; hij gaf ook aan hun ezelen voeder.
25 En zij bereidden het geschenk, totdat Jozef kwam op den middag; want zij hadden gehoord, dat zij aldaar brood eten zouden.
26 Als nu Jozef te huis gekomen was, zo brachten zij hem het geschenk, hetwelk in hun hand was, in het huis, en zij bogen zich voor hem ter aarde.
27 En hij vraagde hun naar hun welstand, en zeide: Is het wel met uw vader, den oude, waarvan gij zeidet? Leeft hij nog?
28 En zij zeiden: Het is wel met uw knecht, onzen vader, hij leeft nog; en zij neigden het hoofd en bogen zich neder.
29 En hij hief zijn ogen op, en zag Benjamin, zijn broeder, den zoon zijner moeder, en zeide: Is dit uw kleinste broeder, waarvan gij tot mij zeidet? Daarna zeide hij: Mijn zoon? God zij u genadig!
30 En Jozef haastte zich; want zijn ingewand ontstak jegens zijn broeder, en hij zocht te wenen; en hij ging in een kamer, en weende aldaar.
31 Daarna wies hij zijn aangezicht en kwam uit; en hij bedwong zichzelven, en zeide: Zet brood op.
32 En zij richtten voor hem aan in het bijzonder, en voor hen in het bijzonder; en voor de Egyptenaren, die met hem aten, in het bijzonder; want de Egyptenaars mogen geen brood eten met de Hebreen, dewijl zulks den Egyptenaren een gruwel is.
33 En zij zaten voor zijn aangezicht, de eerstgeborene naar zijn eerstgeboorte, en de jongere naar zijn jonkheid; dies verwonderden zich de mannen onder elkander.
34 En hij langde hun van de gerechten, die voor hem waren; maar Benjamins gerecht was vijfmaal groter, dan de gerechten van hen allen. En zij dronken, en zij werden dronken met hem.

44
1 En hij gebood dengene, die over zijn huis was, zeggende: Vul de zakken dezer mannen met spijze, naar dat zij zullen kunnen dragen, en leg ieders mans geld in den mond van zijn zak;
2 En mijn beker, den zilveren beker, zult gij leggen in den mond van den zak des kleinsten, met het geld van zijn koren. En hij deed naar Jozefs woord, hetwelk hij gesproken had.
3 Des morgens, als het licht werd, zo liet men deze mannen trekken, hen en hun ezelen.
4 Zij zijn ter stad uitgegaan; zij waren niet verre gekomen, als Jozef tot dengene, die over zijn huis was, zeide: Maak u op, en jaag die mannen achterna; en als gij hen zult achterhaald hebben, zo zult gij tot hen zeggen: Waarom hebt gij kwaad voor goed vergolden?
5 Is het deze niet, waaruit mijn heer drinkt? en waarbij hij iets zekerlijk waarnemen zal? Gij hebt kwalijk gedaan, wat gij gedaan hebt.
6 En hij achterhaalde hen, en sprak tot hen diezelfde woorden.
7 En zij zeiden tot hem: Waarom spreekt mijn heer zulke woorden? Het zij verre van uw knechten, dat zij zodanig een ding doen zouden.
8 Zie, het geld, dat wij in den mond onzer zakken vonden, hebben wij tot u uit het land Kanaan wedergebracht; hoe zouden wij dan uit het huis uws heren zilver of goud stelen?
9 Bij wien van uw knechten hij gevonden zal worden, dat hij sterve; en ook zullen wij mijn heer tot slaven zijn!
10 En hij zeide: Dit zij nu ook alzo, naar uw woorden! Bij wien hij gevonden wordt, die zij mijn slaaf; maar gijlieden zult onschuldig zijn.
11 En zij haastten, en iegelijk zette zijn zak af op de aarde, en iegelijk opende zijn zak.
12 En hij doorzocht, beginnende met den grootste, en voleindigende met den kleinste; en die beker werd gevonden in den zak van Benjamin.
13 Toen scheurden zij hun klederen; en ieder man laadde zijn ezel op, en zij keerden weder naar de stad.
14 En Juda kwam met zijn broederen in het huis van Jozef; want hij was nog zelf aldaar; en zij vielen voor zijn aangezicht neder ter aarde.
15 En Jozef zeide tot hen: Wat daad is dit, die gij gedaan hebt? Weet gij niet, dat zulk een man als ik dat zekerlijk waarnemen zoude?
16 Toen zeide Juda: Wat zullen wij tot mijn heer zeggen, wat zullen wij spreken, en wat zullen wij ons rechtvaardigen? God heeft de ongerechtigheid uwer knechten gevonden; zie, wij zijn mijns heren slaven, zo wij, als hij, in wiens hand de beker gevonden is.
17 Maar hij zeide: Het zij verre van mij zulks te doen! de man, in wiens hand de beker gevonden is, die zal mijn slaaf zijn; doch trekt gijlieden op in vrede tot uw vader.
18 Toen naderde Juda tot hem, en zeide: Och, mijn heer! laat toch uw knecht een woord spreken voor mijns heren oren, en laat uw toorn tegen uw knecht niet ontsteken; want gij zijt even gelijk Farao!
19 Mijn heer vraagde zijn knechten, zeggende: Hebt gijlieden een vader, of broeder?
20 Zo zeiden wij tot mijn heer: Wij hebben een ouden vader, en een jongeling des ouderdoms, den kleinsten, wiens broeder dood is, en hij is alleen van zijn moeder overgebleven, en zijn vader heeft hem lief.
21 Toen zeidet gij tot uw knechten: Brengt hem af tot mij, dat ik mijn oog op hem sla.
22 En wij zeiden tot mijn heer: Die jongeling zal zijn vader niet kunnen verlaten; indien hij zijn vader verlaat, zo zal hij sterven.
23 Toen zeidet gij tot uw knechten: Indien uw kleinste broeder met u niet afkomt, zo zult gij mijn aangezicht niet meer zien.
24 En het is geschied, als wij tot uw knecht, mijn vader, opgetrokken zijn, en wij hem de woorden mijns heren verhaald hebben;
25 En dat onze vader gezegd heeft: Keert weder. koopt ons een weinig spijze;

26 Zo hebben wij gezegd: Wij zullen niet mogen aftrekken; indien onze kleinste broeder bij ons is, zo zullen wij aftrekken; want wij zullen het aangezicht van dien man niet mogen zien, zo deze onze kleinste broeder niet bij ons is.
27 Toen zeide uw knecht, mijn vader, tot ons: Gijlieden weet, dat mijn huisvrouw er mij twee gebaard heeft.
28 En de een is van mij uitgegaan, en ik heb gezegd: Voorwaar, hij is gewisselijk verscheurd geworden! en ik heb hem niet gezien tot nu toe.
29 Indien gij nu dezen ook van mijn aangezicht wegneemt, en hem een verderf ontmoette, zo zoudt gij mijn grauwe haren met jammer ten grave doen nederdalen!
30 Nu dan, als ik tot uw knecht, mijn vader, kome, en de jongeling is niet bij ons (alzo zijn ziel aan de ziel van dezen gebonden is),
31 Zo zal het geschieden, als hij ziet, dat de jongeling er niet is, dat hij sterven zal; en uw knechten zullen de grauwe haren van uw knecht, onzen vader, met droefenis ten grave doen nederdalen.
32 Want uw knecht is voor deze jongeling borg bij mijn vader, zeggende: Zo ik hem tot u niet wederbreng, zo zal ik tegen mijn vader alle dagen gezondigd hebben!
33 Nu dan, laat toch uw knecht voor dezen jongeling slaaf van mijn heer blijven, en laat den jongeling met zijn broederen optrekken!
34 Want hoe zoude ik optrekken tot mijn vader, indien de jongeling niet met mij was, opdat ik den jammer niet zie, welke mijn vader overkomen zou.

45
1 Toen kon zich Jozef niet bedwingen voor allen, die bij hem stonden, en hij riep: Doet alle man van mij uitgaan! En er stond niemand bij hem, als Jozef zich aan zijn broederen bekend maakte.
2 En hij verhief zijn stem met wenen, zodat het de Egyptenaren hoorden, en dat het Farao's huis hoorde.
3 En Jozef zeide tot zijn broederen: Ik ben Jozef! leeft mijn vader nog? En zijn broeders konden hem niet antwoorden; want zij waren verschrikt voor zijn aangezicht.
4 En Jozef zeide tot zijn broederen: Nadert toch tot mij! En zij naderden. Toen zeide hij: Ik ben Jozef, uw broeder, dien gij naar Egypte verkocht hebt.
5 Maar nu, weest niet bekommerd, en de toorn ontsteke niet in uw ogen, omdat gij mij hierheen verkocht hebt; want God heeft mij voor uw aangezicht gezonden, tot behoudenis des levens.
6 Want het zijn nu twee jaren des hongers in het midden des lands; en er zijn nog vijf jaren, in welke geen ploeging noch oogst zijn zal.
7 Doch God heeft mij voor uw aangezicht henen gezonden, om u een overblijfsel te stellen op de aarde, en om u bij het leven te behouden, door een grote verlossing.
8 Nu dan, gij hebt mij herwaarts niet gezonden, maar God Zelf, Die mij tot Farao's vader gesteld heeft, en tot een heer over zijn ganse huis, en regeerder in het ganse land van Egypte.
9 Haast u en trekt op tot mijn vader, en zegt het hem: Alzo zegt uw zoon Jozef: God heeft mij tot een heer over gans Egypteland gesteld; kom af tot mij, en vertoef niet.
10 En gij zult in het land Gosen wonen, en nabij mij wezen, gij en uw zonen, en de zonen uwer zonen, en uw schapen, en uw runderen, en al wat gij hebt.
11 En ik zal u aldaar onderhouden; want er zullen nog vijf jaren des hongers zijn, opdat gij niet verarmt, gij en uw huis, en alles wat gij hebt!
12 En ziet, uw ogen zien het, en de ogen van mijn broeder Benjamin, dat mijn mond tot u spreekt.
13 En boodschapt mijn vader al mijn heerlijkheid in Egypte, en alles wat gij gezien hebt; en haast u, en brengt mijn vader herwaarts af.
14 En hij viel aan den hals van Benjamin, zijn broeder, en weende; en Benjamin weende aan zijn hals.
15 En hij kuste al zijn broederen, en hij weende over hen; en daarna spraken zijn broeders met hem.
16 Als dit gerucht in het huis van Farao gehoord werd, dat men zeide: Jozefs broeders zijn gekomen! was het goed in de ogen van Farao, en in de ogen van zijn knechten.
17 En Farao zeide tot Jozef: Zeg tot uw broederen: Doet dit, laadt uw beesten, en trekt heen, gaat naar het land Kanaan;
18 En neemt uw vader en uw huisgezinnen, en komt tot mij, en ik zal u het beste van Egypteland geven, en gij zult het vette dezes lands eten.
19 Gij zijt toch gelast: doet dit, neemt u uit Egypteland wagenen voor uw kinderkens, en voor uw vrouwen, en voert uw vader, en komt.
20 En uw oog verschone uw huisraad niet; want het beste van gans Egypteland, dat zal het uwe zijn.
21 En de zonen van Israel deden alzo. Zo gaf Jozef hun wagenen, naar Farao's bevel; ook gaf hij hun teerkost op den weg.
22 Hij gaf hun allen, ieder een, wisselklederen; maar Benjamin gaf hij driehonderd zilverlingen, en vijf wisselklederen.
23 En zijn vader desgelijks zond hij tien ezelen, dragende van het beste van Egypte, en tien ezelinnen, dragende koren, en brood, en spijze voor zijn vader op den weg.
24 En hij zond zijn broeders heen; en zij vertrokken; en hij zeide tot hen: Verstoort u niet op den weg.

25 En zij trokken op uit Egypte, en zij kwamen in het land Kanaan tot hun vader Jakob.
26 Toen boodschapten zij hem, zeggende: Jozef leeft nog, ja, ook is hij regeerder in gans Egypteland! Toen bezweek zijn hart, want hij geloofde hen niet.
27 Maar als zij tot hem gesproken hadden al de woorden van Jozef, die hij tot hen gesproken had, en dat hij de wagenen zag, die Jozef gezonden had om hem te voeren, zo werd de geest van Jakob hun vader, levendig.
28 En Israel zeide: Het is genoeg! mijn zoon Jozef leeft nog! ik zal gaan, en hem zien, eer ik sterve!

46
1 En Israel verreisde met al wat hij had, en hij kwam te Ber-seba, en hij offerde offeranden aan den God van zijn vader Izak.
2 En God sprak tot Israel in gezichten des nachts, en zeide: Jakob, Jakob! En hij zeide: Zie, hier ben ik!
3 En Hij zeide: Ik ben die God, uws vaders God; vrees niet van af te trekken naar Egypte; want Ik zal u aldaar tot een groot volk zetten.
4 Ik zal met u aftrekken naar Egypte en Ik zal u doen weder optrekken, mede optrekkende; en Jozef zal zijn hand op uw ogen leggen.
5 Toen maakte zich Jakob op van Ber-seba; en de zonen van Israel voerden Jakob, hun vader, en hun kinderen, en hun vrouwen, op de wagenen, die Farao gezonden had, om hem te voeren.
6 En zij namen hun vee, en hun have, die zij in het land Kanaan geworven hadden, en zij kwamen in Egypte, Jakob en al zijn zaad met hem;
7 Zijn zonen, en de zonen zijner zonen met hem; zijn dochteren, en zijner zonen dochteren, en al zijn zaad bracht hij met zich in Egypte.
8 En dit zijn de namen der zonen van Israel, die in Egypte kwamen: Jakob en zijn zonen. De eerstgeborene van Jakob: Ruben.
9 En de zonen van Ruben: Hanoch, en Pallu, en Hezron, en Karmi.
10 En de zonen van Simeon: Jemuel, en Jamin, en Ohad, en Jachin, en Zohar, en Saul, de zoon ener Kanaanietische vrouw.
11 En de zonen van Levi: Gerson, Kehath en Merari.
12 En de zonen van Juda: Er, en Onan, en Sela, en Perez, en Zerah. Doch Er en Onan waren gestorven in het land van Kanaan; en de zonen van Perez waren Hezron en Hamul.
13 En de zonen van Issaschar: Tola, en Puwa, en Job, en Simron.
14 En de zonen van Zebulon: Sered, en Elon, en Jahleel.
15 Dit zijn de zonen van Lea, die zij Jakob gebaard heeft in Paddan-aram, met Dina zijn dochter; al de zielen zijner zonen en zijner dochteren waren drie en dertig.
16 En de zonen van Gad: Zifjon en Haggi, Schuni en Ezbon, Eri en Arodi, en Areli.
17 En de zonen van Aser: Jimna, en Jisva, en Jisvi, en Berija, en Sera, hun zuster; en de zonen van Berija: Heber en Malchiel.
18 Dit zijn de zonen van Zilpa, die Laban aan zijn dochter Lea gegeven had; en zij baarde Jakob deze zestien zielen.
19 De zonen van Rachel, Jakobs huisvrouw: Jozef en Benjamin.
20 En Jozef werden geboren in Egypteland, Manasse en Efraim, die hem Asnath, de dochter van Potifera, den overste te On, baarde.
21 En de zonen van Benjamin: Bela, Becher en Asbel, Gera en Naaman, Echi en Ros, Muppim en Huppim, en Ard.
22 Dit zijn de zonen van Rachel, die Jakob geboren zijn, al te zamen veertien zielen.
23 En de zonen van Dan: Chusim.
24 En de zonen van Nafthali: Jahzeel, en Guni, en Jezer, en Sillem.
25 Dit zijn de zonen van Bilha, die Laban aan zijn dochter Rachel gegeven had; en zij baarde dezelve Jakob, zij waren allen zeven zielen.
26 Al de zielen, die met Jakob in Egypte kwamen, uit zijn heup gesproten, uitgenomen de vrouwen van de zonen van Jakob, waren allen zes en zestig zielen.
27 En de zonen van Jozef, die hem in Egypte geboren zijn, waren twee zielen. Al de zielen van het huis van Jakob, die in Egypte kwamen, waren zeventig.
28 En hij zond Juda voor zijn aangezicht heen tot Jozef, om voor zijn aangezicht aanwijzing te doen naar Gosen; en zij kwamen in het land Gosen.
29 Toen spande Jozef zijn wagen aan, en toog op, zijn vader Israel tegemoet naar Gosen; en als hij zich aan hem vertoonde, zo viel hij hem aan zijn hals, en weende lang aan zijn hals.

30 En Israel zeide tot Jozef: Dat ik nu sterve, nadat ik uw aangezicht gezien heb, dat gij nog leeft!
31 Daarna zeide Jozef tot zijn broederen, en tot zijns vaders huis: Ik zal optrekken en Farao boodschappen, en tot hem zeggen: Mijn broeders en het huis mijns vaders, die in het land Kanaan waren, zijn tot mij gekomen.
32 En die mannen zijn schaapherders; want het zijn mannen, die met vee omgaan; en zij hebben hun schapen, en hun runderen, en al wat zij hebben, medegebracht.
33 Wanneer het nu geschieden zal, dat Farao ulieden zal roepen, en zeggen: Wat is uw hantering?
34 Zo zult gij zeggen: Uw knechten zijn mannen, die van onze jeugd af tot nu toe met vee omgegaan hebben, zo wij als onze vaders; opdat gij in het land Gosen moogt wonen; want alle schaapherder is den Egyptenaren een gruwel.

47
1 Toen kwam Jozef en boodschapte Farao, en zeide: Mijn vader en mijn broeders, en hun schapen, en hun runderen, met alles wat zij hebben, zijn gekomen uit het land Kanaan; en zie, zij zijn in het land Gosen.
2 En hij nam een deel zijner broederen, te weten vijf mannen, en hij stelde hen voor Farao's aangezicht.
3 Toen zeide Farao tot zijn broederen: Wat is uw hantering? En zij zeiden tot Farao: Uw knechten zijn schaapherders, zo wij als onze vaders.
4 Voorts zeiden zij tot Farao: Wij zijn gekomen, om als vreemdelingen in dit land te wonen; want er is geen weide voor de schapen, die uw knechten hebben, dewijl de honger zwaar is in het land Kanaan; en nu, laat toch uw knechten in het land Gosen wonen!
5 Toen sprak Farao tot Jozef, zeggende: Uw vader en uw broeders zijn tot u gekomen;
6 Egypteland is voor uw aangezicht; doe uw vader en uw broeders in het beste van het land wonen; laat hen in het land Gosen wonen, en zo gij weet, dat er onder hen kloeke mannen zijn, zo zet hen tot veemeesters over hetgeen ik heb.
7 En Jozef bracht zijn vader Jakob mede, en stelde hem voor Farao's aangezicht; en Jakob zegende Farao.
8 En Farao zeide tot Jakob: Hoe vele zijn de dagen der jaren uws levens!
9 En Jakob zeide tot Farao: De dagen der jaren mijner vreemdelingschappen zijn honderd en dertig jaren; weinig en kwaad zijn de dagen der jaren mijns levens geweest, en hebben niet bereikt de dagen van de jaren des levens mijner vaderen, in de dagen hunner vreemdelingschappen.
10 En Jakob zegende Farao, en ging uit van Farao's aangezicht.
11 En Jozef bestelde voor Jakob en zijn broederen woningen, en hij gaf hun een bezitting in Egypteland, in het beste van het land, in het land Rameses, gelijk als Farao geboden had.
12 En Jozef onderhield zijn vader, en zijn broeders, en het ganse huis zijns vaders, met brood, tot den mond der kinderkens toe.
13 En er was geen brood in het ganse land; want de honger was zeer zwaar: zodat het land van Egypte en het land Kanaan raasden vanwege dien honger.
14 Toen verzamelde Jozef al het geld, dat in Egypteland en in het land Kanaan gevonden werd, voor het koren, dat zij kochten; en Jozef bracht dat geld in Farao's huis.
15 Als nu het geld uit Egypteland en uit het land Kanaan verdaan was, kwamen al de Egyptenaars tot Jozef, zeggende: Geef ons brood; want waarom zouden wij in uw tegenwoordigheid sterven? want het geld ontbreekt;
16 En Jozef zeide: Geeft uw vee, zo zal ik het u geven voor uw vee, indien het geld ontbreekt.
17 Toen brachten zij hun vee tot Jozef; en Jozef gaf hun brood voor paarden en voor het vee der schapen, en voor het vee der runderen, en voor ezels; en hij voedde hen met brood, datzelve jaar, voor al hun vee.
18 Toen datzelve jaar voleind was, zo kwamen zij tot hem in het tweede jaar, en zeiden tot hem: Wij zullen het voor mijn heer niet verbergen, alzo het geld verdaan is, en de bezitting der beesten gekomen aan mijn heer, zo is er niets anders overgebleven voor het aangezichts mijns heren, dan ons lichaam en ons land.
19 Waarom zullen wij voor uw ogen sterven, zo wij als ons land? Koop ons en ons land voor brood; zo zullen wij en ons land Farao dienstbaar zijn; en geef zaad, opdat wij leven en niet sterven, en het land niet woest worde!
20 Alzo kocht Jozef het gehele land van Egypte voor Farao; want de Egyptenaars verkochten een ieder zijn akker, dewijl de honger sterk over hen geworden was; zo werd het land Farao's eigen.
21 En aangaande het volk, dat zette hij over in de steden, van het ene uiterste der palen van Egypte, tot het andere uiterste deszelven.

22 Alleen het land der priesteren kocht hij niet, want de priesters hadden een bescheiden deel van Farao, en zij aten hun bescheiden deel, hetwelk hun Farao gegeven had; daarom verkochten zij hun land niet.
23 Toen zeide Jozef tot het volk: Ziet, ik heb heden u en uw land gekocht voor Farao; ziet, daar is zaad voor u, opdat gij het land bezaait.
24 Doch met de inkomsten zal het geschieden, dat gij aan Farao het vijfde deel zult geven, en de vier delen zullen voor u zijn, tot zaad des velds, en tot uw spijze en van degenen, die in uw huizen zijn, en om te eten voor uw kinderkens.
25 En zij zeiden: Gij hebt ons leven behouden; laat ons genade vinden in de ogen mijns heren, en wij zullen Farao's knechten zijn.
26 Jozef dan stelde ditzelve in tot een wet, tot dezen dag, over het land van Egypte, dat Farao het vijfde deel zou hebben; behalve dat alleen het land der priesteren van Farao niet werd.
27 Zo woonde Israel in het land van Egypte, in het land Gosen; en zij stelden zich tot bezitters daarin, en zij werden vruchtbaar en vermeerderden zeer.
28 En Jakob leefde in het land van Egypte zeventien jaar; zodat de dagen van Jakob, de jaren zijns levens, geweest zijn honderd zeven en veertig jaren.
29 Als nu de dagen van Israel naderden, dat hij sterven zou, zo riep hij zijn zoon Jozef, en zeide tot hem: Indien ik nu genade gevonden heb in uw ogen, zo leg toch uw hand onder mijn heup, en doe weldadigheid en trouw aan mij, en begraaf mij toch niet in Egypte;
30 Maar dat ik bij mijn vaderen ligge; hierom zult gij mij uit Egypte voeren, en mij in hun graf begraven. En hij zeide: Ik zal doen naar uw woord!
31 En hij zeide: Zweer mij! en hij zwoer hem. En Israel boog zich ten hoofde van het bed.

48
1 Het geschiedde nu na deze dingen, dat men Jozef zeide: Zie, uw vader is krank! Toen nam hij zijn twee zonen met zich, Manasse en Efraim!
2 En men boodschapte Jakob, en men zeide: Zie, uw zoon Jozef komt tot u! Zo versterkte zich Israel, en zat op het bed.
3 Daarna zeide Jakob tot Jozef: God de Almachtige, is mij verschenen te Luz, in het land Kanaan, en Hij heeft mij gezegend;
4 En Hij heeft tot mij gezegd: Zie, Ik zal u vruchtbaar maken, en u vermenigvuldigen, en u tot een hoop van volken stellen; en Ik zal aan uw zaad na u dit land tot een eeuwige bezitting geven.
5 Nu dan, uw twee zonen, die u in Egypteland geboren waren, eer ik in Egypte tot u gekomen ben, zijn mijne; Efraim en Manasse zullen mijne zijn, als Ruben en Simeon.
6 Maar uw geslacht, dat gij na hen zult gewinnen, zullen uwe zijn; zij zullen naar hunner broederen naam genoemd worden in hun erfdeel.
7 Toen ik nu van Paddan kwam, zo is Rachel bij mij gestorven in het land Kanaan, op den weg, als het nog een kleine streek lands was, om tot Efrath te komen; en ik begroef haar aldaar aan den weg van Efrath, welke is Bethlehem.
8 En Israel zag de zonen van Jozef, en zeide: Wiens zijn deze?
9 En Jozef zeide tot zijn vader: Zij zijn mijn zonen, die mij God hier gegeven heeft. En hij zeide: Breng hen toch tot mij, dat ik hen zegene!
10 Doch de ogen van Israel waren zwaar van ouderdom; hij kon niet zien; en hij deed hen naderen tot zich; toen kuste hij hen, en omhelsde hen.
11 En Israel zeide tot Jozef: Ik had niet gemeend uw aangezicht te zien; maar zie, God heeft mij ook uw zaad doen zien!
12 Toen deed hen Jozef uitgaan van zijn knieen; en hij boog zich met zijn aangezicht neder ter aarde.
13 En Jozef nam die beiden, Efraim met zijn rechterhand, tegenover Israels linkerhand, en Manasse met zijn linkerhand, tegenover Israels rechterhand, en hij deed hen naderen tot hem.
14 Maar Israel strekte zijn rechterhand uit, en leide die op het hoofd van Efraim, hoewel hij de minste was, en zijn linkerhand op het hoofd van Manasse; hij bestierde zijn handen verstandelijk; want Manasse was de eerstgeborene.
15 En hij zegende Jozef, en zeide: De God, voor Wiens aangezicht mijn vaders, Abraham en Izak, gewandeld hebben, die God, Die mij gevoed heeft, van dat ik was, tot op dezen dag;
16 Die Engel, Die mij verlost heeft van alle kwaad, zegene deze jongeren, en dat in hen mijn naam genoemd worde, en de naam mijner vaderen, Abraham en Izak, en dat zij vermenigvuldigen als vissen in menigte, in het midden des lands!
17 Toen Jozef zag, dat zijn vader zijn rechterhand op het hoofd van Efraim leide, zo was het kwaad in zijn ogen, en hij ondervatte zijns vaders hand, om die van het hoofd van Efraim op het hoofd van Manasse af te brengen.
18 En Jozef zeide tot zijn vader: Niet alzo, mijn vader! want deze is de eerstgeborene; leg uw rechterhand op zijn hoofd.
19 Maar zijn vader weigerde het, en zeide: Ik weet het, mijn zoon! ik weet het; hij zal ook tot een volk worden, en hij zal ook groot worden; maar nochtans zal zijn kleinste broeder groter worden dan hij, en zijn zaad zal een volle menigte van volkeren worden.
20 Alzo zegende hij ze te dien dage, zeggende: In u zal Israel zegenen, zeggende: God zette u als Efraim en als Manasse! En hij zette Efraim voor Manasse.
21 Daarna zeide Israel tot Jozef: Zie, ik sterf; maar God zal met ulieden wezen, en Hij zal u wederbrengen in het land uwer vaderen.
22 En ik heb u een stuk lands gegeven boven uw broederen; hetwelk ik, met mijn zwaard en met mijn boog, uit de hand der Amorieten genomen heb.

49
1 Daarna riep Jakob zijn zonen, en hij zeide: Verzamelt u, en ik zal u verkondigen, hetgeen u in de navolgende dagen wedervaren zal.
2 Komt samen en hoort, gij, zonen van Jakob! en hoort naar Israel, uw vader.
3 Ruben! gij zijt mijn eerstgeborene, mijn kracht, en het begin mijner macht; de voortreffelijkste in hoogheid, en de voortreffelijkste in sterkte!
4 Snelle afloop als der wateren, gij zult de voortreffelijkste niet zijn! want gij hebt uws vaders leger beklommen; toen hebt gij het geschonden; hij heeft mijn bed beklommen!
5 Simeon en Levi zijn gebroeders! hun handelingen zijn werktuigen van geweld!
6 Mijn ziel kome niet in hun verborgen raad; mijn eer worde niet verenigd met hun vergadering! want in hun toorn hebben zij de mannen doodgeslagen, en in hun moedwil hebben zij de ossen weggerukt.
7 Vervloekt zij hun toorn, want hij is heftig; en hun verbolgenheid, want zij is hard! ik zal hen verdelen onder Jakob, en zal hen verstrooien onder Israel.
8 Juda! gij zijt het, u zullen uw broeders loven; uw hand zal zijn op den nek uwer vijanden; voor u zullen zich uws vaders zonen nederbuigen.
9 Juda is een leeuwenwelp! gij zijt van den roof opgeklommen, mijn zoon! Hij kromt zich, hij legt zich neder als een leeuw, en als een oude leeuw; wie zal hem doen opstaan?
10 De schepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever van tussen zijn voeten, totdat Silo komt, en Denzelven zullen de volken gehoorzaam zijn.
11 Hij bindt zijn jongen ezel aan den wijnstok, en het veulen zijner ezelin aan den edelsten wijnstok; hij wast zijn kleed in den wijn, en zijn mantel in wijndruivenbloed.
12 Hij is roodachtig van ogen door den wijn, en wit van tanden door de melk.
13 Zebulon zal aan de haven der zeeen wonen, en hij zal aan de haven der schepen wezen; en zijn zijde zal zijn naar Sidon.
14 Issaschar is een sterk gebeende ezel, nederliggende tussen twee pakken.
15 Toen hij de rust zag, dat zij goed was, en het land, dat het lustig was, zo boog hij zijn schouder om te dragen, en was dienende onder cijns.
16 Dan zal zijn volk richten, als een der stammen Israels.
17 Dan zal een slang zijn aan den weg, een adderslang nevens het pad, bijtende des paards verzenen, dat zijn rijder achterover valle.
18 Op uw zaligheid wacht ik, HEERE!
19 Aangaande Gad, een bende zal hem aanvallen; maar hij zal haar aanvallen in het einde.
20 Van Aser, zijn brood zal vet zijn; en hij zal koninklijke lekkernijen leveren.
21 Nafthali is een losgelaten hinde; hij geeft schone woorden.
22 Jozef is een vruchtbare tak, een vruchtbare tak aan een fontein; elk der takken loopt over den muur.
23 De schutters hebben hem wel bitterheid aangedaan, en beschoten, en hem gehaat;
24 Maar zijn boog is in stijvigheid gebleven, en de armen zijner handen zijn gesterkt geworden, door de handen van den Machtige Jakobs; daarvan is hij een herder, een steen Israels;
25 Van uws vaders God, Die u zal helpen, en van den Almachtige, Die u zal zegenen, met zegeningen des hemels van boven, met zegeningen des afgronds, die daaronder ligt, met zegeningen der borsten en der baarmoeder!
26 De zegeningen uws vaders gaan te boven de zegeningen mijner voorvaderen, tot aan het einde van de eeuwige heuvelen; die zullen zijn op het hoofd van Jozef, en op den hoofdschedel des afgezonderden zijner broederen!
27 Benjamin zal als een wolf verscheuren; des morgens zal hij roof eten, en des avonds zal hij buit uitdelen.

28 Al deze stammen van Israel zijn twaalf; en dit is het, wat hun vader tot hen sprak, als hij hen zegende; hij zegende hen, een iegelijk naar zijn bijzonderen zegen.
29 Daarna gebood hij hun, en zeide tot hen: Ik word verzameld tot mijn volk: begraaft mij bij mijn vaders, in de spelonk, die is in den akker van Efron, den Hethiet;
30 In de spelonk, welke is op den akker van Machpela, die tegenover Mamre is, in het land Kanaan, die Abraham met dien akker gekocht heeft van Efron, den Hethiet, tot een erfbegrafenis.
31 Aldaar hebben zij Abraham begraven, en Sara, zijn huisvrouw; daar hebben zij Izak begraven, en Rebekka, zijn huisvrouw; en daar heb ik Lea begraven.
32 De akker, en de spelonk, die daarin is, is gekocht van de zonen Heths.
33 Als Jakob voleind had aan zijn zonen bevelen te geven, zo leide hij zijn voeten samen op het bed, en hij gaf den geest, en hij werd verzameld tot zijn volken.

50
1 Toen viel Jozef op zijns vaders aangezicht, en hij weende over hem, en kuste hem.
2 En Jozef gebood zijn knechten, den medicijnmeesters, dat zij zijn vader balsemen zouden; en de medicijnmeesters balsemden Israel.
3 En veertig dagen werden aan hem vervuld; want alzo werden vervuld de dagen dergenen, die gebalsemd werden; en de Egyptenaars beweenden hem zeventig dagen.
4 Als nu de dagen zijns bewenens over waren, zo sprak Jozef tot het huis van Farao, zeggende: Indien ik nu genade gevonden heb in uw ogen, spreekt toch voor de oren van Farao, zeggende:
5 Mijn vader heeft mij doen zweren, zeggende: Zie, ik sterf; in mijn graf, dat ik mij in het land Kanaan gegraven heb, daar zult gij mij begraven! Nu dan, laat mij toch optrekken, dat ik mijn vader begrave, dan zal ik wederkomen.
6 En Farao zeide: Trek op en begraaf uw vader, gelijk als hij u heeft doen zweren.
7 En Jozef toog op, om zijn vader te begraven; en met hem togen op alle Farao's knechten, de oudsten van zijn huis, en al de oudsten des lands van Egypte;
8 Daartoe het ganse huis van Jozef, en zijn broeders, en het huis zijns vaders; alleen hun kleine kinderen, en hun schapen, en hun runderen lieten zij in het land Gosen.
9 En met hem togen op, zo wagenen als ruiteren; en het was een zeer zwaar heir.
10 Toen zij nu aan het plein van het doornbos kwamen, dat aan gene zijde van de Jordaan is, hielden zij daar een grote en zeer zware rouwklage; en hij maakte zijn vader een rouw van zeven dagen.
11 Als de inwoners des lands, de Kanaanieten, dien rouw zagen op het plein van het doornbos, zo zeiden zij: Dit is een zware rouw der Egyptenaren; daarom noemde men haar naam Abel-mizraim, die aan het veer van de Jordaan is.
12 En zijn zonen deden hem, gelijk als hij hun geboden had;
13 Want zijn zonen voerden hem in het land Kanaan, en begroeven hem in de spelonk des akkers van Machpela, welke Abraham met den akker gekocht had tot een erfbegrafenis van Efron, den Hethiet, tegenover Mamre.
14 Daarna keerde Jozef weder in Egypte, hij en zijn broeders, en allen, die met hem opgetogen waren, om zijn vader te begraven, nadat hij zijn vader begraven had.
15 Toen Jozefs broeders zagen, dat hun vader dood was, zo zeiden zij: Misschien zal ons Jozef haten, en hij zal ons gewisselijk vergelden al het kwaad, dat wij hem aangedaan hebben.
16 Daarom ontboden zij aan Jozef, zeggende: Uw vader heeft bevolen voor zijn dood, zeggende:
17 Zo zult gij tot Jozef zeggen: Ei, vergeef toch de overtreding uwer broederen, en hun zonde; want zij hebben u kwaad aangedaan; maar nu vergeef toch de overtreding der dienaren van den God uws vaders! En Jozef weende, als zij tot hem spraken.
18 Daarna kwamen ook zijn broeders, en vielen voor hem neder, en zeiden: Zie, wij zijn u tot knechten!
19 En Jozef zeide tot hen: Vreest niet; want ben ik in de plaats van God?
20 Gijlieden wel, gij hebt kwaad tegen mij gedacht; doch God heeft dat ten goede gedacht; opdat Hij deed, gelijk het te dezen dage is, om een groot volk in het leven te behouden.
21 Nu dan, vreest niet! Ik zal u en uw kleine kinderen onderhouden. Zo troostte hij hen, en sprak naar hun hart.
22 Jozef dan woonde in Egypte, hij en het huis zijns vaders; en Jozef leefde honderd en tien jaren.
23 En Jozef zag van Efraim kinderen, van het derde gelid; ook werden de zonen van Machir, den zoon van Manasse, op Jozefs knieen geboren.
24 En Jozef zeide tot zijn broederen: Ik sterf; maar God zal u gewisselijk bezoeken, en Hij zal u doen optrekken uit dit land, in het land, hetwelk hij aan Abraham, Izak en Jakob gezworen heeft.

25 En Jozef deed de zonen van Israel zweren, zeggende: God zal u gewisselijk bezoeken, zo zult gij mijn beenderen van hier opvoeren!
26 En Jozef stierf, honderd en tien jaren oud zijnde; en zij balsemden hem, en men leide hem in een kist in Egypte.

# EXODUS

1

1 Dit nu zijn de namen der zonen van Israel, die in Egypte gekomen zijn, met Jakob; zij kwamen er in, elk met zijn huis.
2 Ruben, Simeon, Levi, en Juda;
3 Issaschar, Zebulon, en Benjamin;
4 Dan en Nafthali, Gad en Aser.
5 Al de zielen nu, die uit Jakobs heup voortgekomen zijn, waren zeventig zielen; doch Jozef was in Egypte.
6 Toen nu Jozef gestorven was, en al zijn broeders, en al dat geslacht,
7 Zo werden de kinderen Israels vruchtbaar en wiesen overvloedig, en zij vermeerderden, en werden gans zeer machtig, zodat het land met hen vervuld werd.
8 Daarna stond een nieuwe koning op over Egypte, die Jozef niet gekend had;
9 Die zeide tot zijn volk: Ziet, het volk der kinderen Israels is veel, ja, machtiger dan wij.
10 Komt aan, laat ons wijselijk tegen hetzelve handelen, opdat het niet vermenigvuldige, en het geschiede, als er enige krijg voorvalt, dat het zich ook niet vervoege tot onze vijanden, en tegen ons strijde, en uit het land optrekke.
11 En zij zetten oversten der schattingen over hetzelve, om het te verdrukken met hun lasten; want men bouwde voor Farao schatsteden, Pitom en Raamses.
12 Maar hoe meer zij het verdrukten, hoe meer het vermeerderde, en hoe meer het wies; zodat zij verdrietig waren vanwege de kinderen Israels.
13 En de Egyptenaars deden de kinderen Israels dienen met hardigheid;
14 Zodat zij hun het leven bitter maakten met harden dienst, in leem en in tichelstenen, en met allen dienst op het veld, met al hun dienst, dien zij hen deden dienen met hardigheid.
15 Daarenboven sprak de koning van Egypte tot de vroedvrouwen der Hebreinnen, welker ener naam Sifra, en de naam der andere Pua was;
16 En zeide: Wanneer gij de Hebreinnen in het baren helpt, en ziet haar op de stoelen; is het een zoon, zo doodt hem; maar is het een dochter, zo laat haar leven!
17 Doch de vroedvrouwen vreesden God, en deden niet, gelijk als de koning van Egypte tot haar gesproken had, maar zij behielden de knechtjes in het leven.
18 Toen riep de koning van Egypte de vroedvrouwen, en zeide tot haar: Waarom hebt gijlieden deze zaak gedaan, dat gij de knechtjes in het leven behouden hebt?
19 En de vroedvrouwen zeiden tot Farao: Omdat de Hebreinnen niet zijn gelijk de Egyptische vrouwen; want zij zijn sterk; eer de vroedvrouw tot haar komt, zo hebben zij gebaard.
20 Daarom deed God aan de vroedvrouwen goed; en dat volk vermeerderde, en het werd zeer machtig.
21 En het geschiedde, dewijl de vroedvrouwen God vreesden, zo bouwde Hij haar huizen.
22 Toen gebood Farao aan al zijn volk, zeggende: Alle zonen, die geboren worden, zult gij in de rivier werpen, maar al de dochteren in het leven behouden.

2
1 En een man van het huis van Levi ging, en nam een dochter van Levi.
2 En de vrouw werd zwanger, en baarde een zoon. Toen zij hem zag, dat hij schoon was, zo verborg zij hem drie maanden.
3 Doch als zij hem niet langer verbergen kon, zo nam zij voor hem een kistje van biezen, en belijmde het met lijm en met pek; en zij leide het knechtje daarin, en leide het in de biezen, aan den oever der rivier.
4 En zijn zuster stelde zich van verre, om te weten, wat hem gedaan zou worden.
5 En de dochter van Farao ging af, om zich te wassen in de rivier; en haar jonkvrouwen wandelden aan den kant der rivier; toen zij het kistje in het midden van de biezen zag, zo zond zij haar dienstmaagd heen, en liet het halen.
6 Toen zij het open deed, zo zag zij dat knechtje; en ziet, het jongsken weende; en zij werd met barmhartigheid bewogen over hetzelve, en zij zeide: Dit is een van de knechtjes der Hebreen!
7 Toen zeide zijn zuster tot Farao's dochter: Zal ik heengaan, en u een voedstervrouw uit de Hebreinnen roepen, die dat knechtje voor u zoge?
8 En de dochter van Farao zeide tot haar: Ga heen. En de jonge maagd ging, en riep des knechtjes moeder.
9 Toen zeide Farao's dochter tot haar: Neem dit knechtje heen, en zoog het mij; ik zal u uw loon geven. En de vrouw nam het knechtje en zoogde het.
10 En toen het knechtje groot geworden was, zo bracht zij het tot Farao's dochter, en het werd haar ten zoon; en zij noemde zijn naam Mozes, en zeide: Want ik heb hem uit het water getogen.
11 En het geschiedde in die dagen, toen Mozes groot geworden was, dat hij uitging tot zijn broederen, en bezag hun lasten; en hij zag, dat een Egyptisch man een Hebreeuwsen man uit zijn broederen sloeg.
12 En hij zag herwaarts en gindswaarts; en toen hij zag, dat er niemand was, zo versloeg hij den Egyptenaar, en verborg hem in het zand.
13 Des anderen daags ging hij wederom uit, en ziet, twee Hebreeuwse mannen twistten; en hij zeide tot den ongerechte: Waarom slaat gij uw naaste?
14 Hij dan zeide: Wie heeft u tot een overste en rechter over ons gezet? Zegt gij dit, om mij te doden, gelijk gij den Egyptenaar gedood hebt? Toen vreesde Mozes, en zeide: Voorwaar, deze zaak is bekend geworden!
15 Als nu Farao deze zaak hoorde, zo zocht hij Mozes te doden; doch Mozes vlood voor Farao's aangezicht, en woonde in het land Midian, en hij zat bij een waterput.
16 En de priester in Midian had zeven dochters, die kwamen om te putten, en vulden de drinkbakken, om de kudde haars vaders te drenken.
17 Toen kwamen de herders, en zij dreven haar van daar; doch Mozes stond op, en verloste ze, en drenkte haar kudden.
18 En toen zij tot haar vader Rehuel kwamen, zo sprak hij: Waarom zijt gij heden zo haast wedergekomen?
19 Toen zeiden zij: Een Egyptisch man heeft ons verlost uit de hand der herderen; en hij heeft ook overvloedig voor ons geput, en de kudde gedrenkt.
20 En hij zeide tot zijn dochters: Waar is hij toch, waarom liet gij den man nu gaan? roept hem, dat hij brood ete.
21 En Mozes bewilligde bij den man te wonen; en hij gaf Mozes zijn dochter Zippora;
22 Die baarde een zoon; en hij noemde zijn naam Gersom; want hij zeide: Ik ben een vreemdeling geworden in een vreemd land.
23 En het geschiedde na vele dezer dagen, als de koning van Egypte gestorven was, dat de kinderen Israels zuchtten en schreeuwden over den dienst; en hun gekrijt over hun dienst kwam op tot God.

24 En God hoorde hun gekerm, en God gedacht aan Zijn verbond met Abraham, met Izak, en met Jakob.
25 En God zag de kinderen Israels aan, en God kende hen.

3
1 En Mozes hoedde de kudde van Jethro, zijn schoonvader, den priester in Midian; en hij leidde de kudde achter de woestijn, en hij kwam aan den berg Gods, aan Horeb.
2 En de Engel des HEEREN verscheen hem in een vuurvlam uit het midden van een braambos; en hij zag, en ziet, het braambos brandde in het vuur, en het braambos werd niet verteerd.
3 En Mozes zeide: Ik zal mij nu daarheen wenden, en bezien dat grote gezicht, waarom het braambos niet verbrandt.
4 Toen de HEERE zag, dat hij zich daarheen wendde, om te bezien, zo riep God tot hem uit het midden van het braambos, en zeide: Mozes, Mozes! En hij zeide: Zie, hier ben ik!
5 En Hij zeide: Nader hier niet toe; trek uw schoenen uit van uw voeten; want de plaats, waarop gij staat, is heilig land.
6 Hij zeide voorts: Ik ben de God uws vaders, de God van Abraham, de God van Izak en de God van Jakob. En Mozes verborg zijn aangezicht, want hij vreesde God aan te zien.
7 En de HEERE zeide: Ik heb zeer wel gezien de verdrukking Mijns volks, hetwelk in Egypte is, en heb hun geschrei gehoord, vanwege hun drijvers; want Ik heb hun smarten bekend.
8 Daarom ben Ik nedergekomen, dat Ik het verlosse uit de hand der Egyptenaren, en het opvoere uit dit land, naar een goed en ruim land, naar een land, vloeiende van melk en honig, tot de plaats der Kanaanieten, en der Hethieten, en der Amorieten, en der Ferezieten, en der Hevieten, en der Jebusieten.
9 En nu, zie, het geschrei der kinderen Israels is tot Mij gekomen; en ook heb Ik gezien de verdrukking, waarmede de Egyptenaars hen verdrukken.
10 Zo kom nu, en Ik zal u tot Farao zenden, opdat gij Mijn volk (de kinderen Israels) uit Egypte voert.
11 Toen zeide Mozes tot God: Wie ben ik, dat ik tot Farao zou gaan; en dat ik de kinderen Israels uit Egypte zou voeren?
12 Hij dan zeide: Ik zal voorzeker met u zijn, en dit zal u een teken zijn, dat Ik u gezonden heb: wanneer gij dit volk uit Egypte geleid hebt, zult gijlieden God dienen op dezen berg.
13 Toen zeide Mozes tot God: Zie, wanneer ik kom tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: De God uwer vaderen heeft mij tot ulieden gezonden; en zij mij zeggen: Hoe is Zijn naam? wat zal ik tot hen zeggen?
14 En God zeide tot Mozes: IK ZAL ZIJN, Die IK ZIJN ZAL! Ook zeide Hij: Alzo zult gij tot de kinderen Israels zeggen: IK ZAL ZIJN heeft mij tot ulieden gezonden!
15 Toen zeide God verder tot Mozes: Aldus zult gij tot de kinderen Israels zeggen: De HEERE, de God uwer vaderen, de God van Abraham, de God van Izak, en de God van Jakob, heeft mij tot ulieden gezonden; dat is Mijn Naam eeuwiglijk, en dat is Mijn gedachtenis van geslacht tot geslacht.
16 Ga heen, en verzamel de oudsten van Israel, en zeg tot hen: De HEERE, de God uwer vaderen, is mij verschenen, de God van Abraham, Izak en Jakob, zeggende: Ik heb ulieden getrouwelijk bezocht, en hetgeen ulieden in Egypte is aangedaan;
17 Daarom heb Ik gezegd: Ik zal ulieden uit de verdrukking van Egypte opvoeren, tot het land der Kanaanieten, en der Hethieten, en der Amorieten, en der Ferezieten, en der Hevieten, en der Jebusieten; tot het land, vloeiende van melk en honig.
18 En zij zullen uw stem horen; en gij zult gaan, gij en de oudsten van Israel, tot den koning van Egypte, en gijlieden zult tot hem zeggen: De HEERE, de God der Hebreen, is ons ontmoet; zo laat ons nu toch gaan den weg van drie dagen in de woestijn, opdat wij den HEERE, onzen God, offeren!
19 Doch Ik weet, dat de koning van Egypte ulieden niet zal laten gaan, ook niet door een sterke hand.
20 Want Ik zal Mijn hand uitstrekken, en Egypte slaan met al Mijn wonderen, die Ik in het midden van hetzelve doen zal; daarna zal hij ulieden laten vertrekken.

21 En Ik zal dit volk genade geven in de ogen der Egyptenaren; en het zal geschieden, wanneer gijlieden uitgaan zult, zo zult gij niet ledig uitgaan.
22 Maar elke vrouw zal van haar naburin, en van de waardin haars huizes, eisen zilveren vaten, en gouden vaten, en klederen; die zult gijlieden op uw zonen, en op uw dochteren leggen, en gij zult Egypte beroven.

4
1 Toen antwoordde Mozes, en zeide: Maar zie, zij zullen mij niet geloven, noch mijn stem horen; want zij zullen zeggen: De HEERE is u niet verschenen!
2 En de HEERE zeide tot hem: Wat is er in uw hand? En hij zeide: Een staf.
3 En Hij zeide: Werp hem ter aarde. En hij wierp hem ter aarde! Toen werd hij tot een slang; en Mozes vlood van haar.
4 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Strek uw hand uit, en grijp haar bij haar staart! Toen strekte hij zijn hand uit, en vatte haar, en zij werd tot een staf in zijn hand.
5 Opdat zij geloven, dat u verschenen is de HEERE, de God hunner vaderen, de God van Abraham, de God van Izak, en de God van Jakob.
6 En de HEERE zeide verder tot hem: Steek nu uw hand in uw boezem. En hij stak zijn hand in zijn boezem; daarna trok hij ze uit, en ziet, zijn hand was melaats, wit als sneeuw.
7 En Hij zeide: Steek uw hand wederom in uw boezem. En hij stak zijn hand wederom in zijn boezem; daarna trok hij ze uit zijn boezem, en ziet, zij was weder als zijn ander vlees.
8 En het zal geschieden, zo zij u niet geloven, noch naar de stem van het eerste teken horen, zo zullen zij de stem van het laatste teken geloven.
9 En het zal geschieden, zo zij ook deze twee tekenen niet geloven, noch naar uw stem horen, zo neem van de wateren der rivier, en giet ze op het droge; zo zullen de wateren, die gij uit de rivier zult nemen, diezelve zullen tot bloed worden op het droge.
10 Toen zeide Mozes tot den HEERE: Och Heere! ik ben geen man wel ter tale, noch van gisteren, noch van eergisteren, noch van toen af, toen Gij tot Uw knecht gesproken hebt; want ik ben zwaar van mond, en zwaar van tong.
11 En de HEERE zeide tot hem: Wie heeft den mens den mond gemaakt, of wie heeft den stomme, of dove, of ziende, of blinde gemaakt? Ben Ik het niet, de HEERE?
12 En nu ga henen, en Ik zal met uw mond zijn, en zal u leren, wat gij spreken zult.
13 Doch hij zeide: Och, Heere! zend toch door de hand desgenen, dien Gij zoudt zenden.
14 Toen ontstak de toorn des HEEREN over Mozes, en Hij zeide: is niet Aaron, de Leviet, uw broeder? Ik weet, dat hij zeer wel spreken zal, en ook, zie, hij zal uitgaan u tegemoet; wanneer hij u ziet, zo zal hij in zijn hart verblijd zijn.
15 Gij dan zult tot hem spreken, en de woorden in zijn mond leggen; en Ik zal met uw mond, en met zijn mond zijn; en Ik zal ulieden leren, wat gij doen zult.
16 En hij zal voor u tot het volk spreken; en het zal geschieden, dat hij u tot een mond zal zijn, en gij zult hem tot een god zijn.
17 Neem dan dezen staf in uw hand, waarmede gij die tekenen doen zult.
18 Toen ging Mozes heen, en keerde weder tot Jethro, zijn schoonvader, en zeide tot hem: Laat mij toch gaan, dat ik wederkere tot mijn broederen, die in Egypte zijn, en zie, of zij nog leven. Jethro dan zeide tot Mozes: Ga in vrede!
19 Ook zeide de HEERE tot Mozes in Midian: Ga heen, keer weder in Egypte, want al de mannen zijn dood, die uw ziel zochten.
20 Mozes dan nam zijn vrouw, en zijn zonen, en voerde hen op een ezel, en keerde weder in Egypteland; en Mozes nam den staf Gods in zijn hand.
21 En de HEERE zeide tot Mozes: Terwijl gij heentrekt, om weder in Egypte te keren, zie toe, dat gij al de wonderen doet voor Farao, die Ik in uw hand gesteld heb; doch Ik zal zijn hart verstokken, dat hij het volk niet zal laten gaan.
22 Dan zult gij tot Farao zeggen: Alzo zegt de HEERE: Mijn zoon, Mijn eerstgeborene, is Israel.
23 En Ik heb tot u gezegd: Laat Mijn zoon trekken, dat hij Mij diene! maar gij hebt geweigerd hem te laten trekken; zie, Ik zal uw zoon, uw eerstgeborene doden!
24 En het geschiedde op den weg, in de herberg, dat de HEERE hem tegenkwam, en zocht hem te doden.

25 Toen nam Zippora een stenen mes en besneed de voorhuid haars zoons, en wierp die voor zijn voeten, en zeide: Voorwaar, gij zijt mij een bloedbruidegom!
26 En Hij liet van hem af. Toen zeide zij: Bloedbruidegom! vanwege de besnijdenis.
27 De HEERE zeide ook tot Aaron: Ga Mozes tegemoet in de woestijn. En hij ging, en ontmoette hem aan den berg Gods, en hij kuste hem.
28 En Mozes gaf Aaron te kennen al de woorden des HEEREN, Die hem gezonden had, en al de tekenen, die Hij hem bevolen had.
29 Toen ging Mozes en Aaron, en zij verzamelden al de oudsten der kinderen Israels.
30 En Aaron sprak al de woorden, die de HEERE tot Mozes gesproken had; en hij deed de tekenen voor de ogen des volks.
31 En het volk geloofde, en zij hoorden, dat de HEERE de kinderen Israels bezocht, en dat Hij hun verdrukking zag, en zij neigden hun hoofden, en aanbaden.

5
1 En daarna gingen Mozes en Aaron heen, en zeiden tot Farao: Alzo zegt de HEERE, de God van Israel: Laat Mijn volk trekken, dat het Mij een feest houde in de woestijn!
2 Maar Farao zeide: Wie is de HEERE, Wiens stem ik gehoorzamen zou, om Israel te laten trekken? Ik ken den HEERE niet, en ik zal ook Israel niet laten trekken.
3 Zij dan zeiden: De God der Hebreen is ons ontmoet; zo laat ons toch heentrekken, den weg van drie dagen in de woestijn, en den HEERE, onzen God, offeren, dat Hij ons niet overkome met pestilentie, of met het zwaard.
4 Toen zeide de koning van Egypte tot hen: Gij, Mozes en Aaron! waarom trekt gij het volk af van hun werken? Gaat heen tot uw lasten.
5 Verder zeide Farao: Ziet, het volk des lands is alreeds te veel; en zoudt gijlieden hen doen rusten van hun lasten?
6 Daarom beval Farao, ten zelfden dage, aan de aandrijvers onder het volk, en deszelfs ambtlieden, zeggende:
7 Gij zult voortaan aan deze lieden geen stro meer geven, tot het maken der tichelstenen, als gisteren en eergisteren; laat hen zelven heengaan, en stro voor zichzelven verzamelen.
8 En het getal der tichelstenen, die zij gisteren en eergisteren gemaakt hebben, zult gij hun opleggen; gij zult daarvan niet verminderen; want zij gaan ledig; daarom roepen zij, zeggende: Laat ons gaan, laat ons onzen God offeren!
9 Men verzware den dienst over deze mannen, dat zij daaraan te doen hebben, en zich niet vergapen aan leugenachtige woorden.
10 Toen gingen de aandrijvers des volks uit, en deszelfs ambtlieden, en spraken tot het volk, zeggende: Zo zegt Farao: Ik zal ulieden geen stro geven.
11 Gaat gij zelve heen, haalt u stro, waar gij het vindt; doch van uw dienst zal niet verminderd worden.
12 Toen verstrooide zich het volk in het ganse land van Egypte, dat het stoppelen verzamelde, voor stro.
13 En de aandrijvers drongen aan, zeggende: Voleindigt uw werken, elk dagwerk op zijn dag, gelijk toen er stro was.
14 En de ambtlieden der kinderen Israels, die Farao's aandrijvers over hen gesteld hadden, werden geslagen, en men zeide: Waarom hebt gijlieden uw gezette werk niet voleindigd, in het maken der tichelstenen, gelijk te voren, alzo ook gisteren en heden?
15 Derhalve gingen de ambtlieden der kinderen Israels, en schreeuwden tot Farao, zeggende: Waarom doet gij uw knechten alzo?
16 Aan uw knechten wordt geen stro gegeven, en zij zeggen tot ons: Maakt de tichelstenen; en ziet, uw knechten worden geslagen, doch de schuld is uws volks!
17 Hij dan zeide: Gijlieden gaat ledig, ledig gaat gij; daarom zegt gij: Laat ons gaan, laat ons den HEERE offeren!
18 Zo gaat nu heen, arbeidt; doch stro zal u niet gegeven worden; evenwel zult gij het getal der tichelstenen leveren.
19 Toen zagen de ambtlieden der kinderen Israels, dat het kwalijk met hen stond, dewijl men zeide: Gij zult niet minderen van uw tichelstenen, van het dagwerk op zijn dag.
20 En zij ontmoetten Mozes en Aaron, die tegen hen over stonden, toen zij van Farao uitgingen.
21 En zeiden tot hen: De HEERE zie op u, en richte het, dewijl dat gij onzen reuk hebt stinkende gemaakt voor Farao, en voor zijn knechten, gevende een zwaard in hun handen, om ons te doden.
22 Toen keerde Mozes weder tot den HEERE, en zeide: Heere! waarom hebt Gij dit volk kwaad gedaan, waarom hebt Gij mij nu gezonden?
23 Want van toen af, dat ik tot Farao ben ingegaan, om in Uw naam te spreken, heeft hij dit volk kwaad gedaan; en Gij hebt Uw volk geenszins verlost.

6
1 (5:24) Toen zeide de HEERE tot Mozes: Nu zult gij zien, wat Ik aan Farao doen zal; want door een machtige hand zal hij hen laten trekken, ja, door een machtige hand zal hij hen uit zijn land drijven.
2 (6:1) Verder sprak God tot Mozes, en zeide tot hem: Ik ben de HEERE,
3 (6:2) En Ik ben aan Abraham, Izak, en Jakob verschenen, als God de Almachtige; doch met Mijn Naam HEERE ben Ik hun niet bekend geweest.
4 (6:3) En ook heb Ik Mijn verbond met hen opgericht, dat Ik hun geven zou het land Kanaan, het land hunner vreemdelingschappen, waarin zij vreemdelingen geweest zijn.
5 (6:4) En ook heb Ik gehoord het gekerm der kinderen Israels, die de Egyptenaars in dienstbaarheid houden, en Ik heb aan Mijn verbond gedacht.
6 (6:5) Derhalve zeg tot de kinderen Israels: Ik ben de HEERE! en Ik zal ulieden uitleiden van onder de lasten der Egyptenaren, en Ik zal u redden uit hun dienstbaarheid, en zal u verlossen door een uitgestrekten arm, en door grote gerichten;
7 (6:6) En Ik zal ulieden tot Mijn volk aannemen, en Ik zal u tot een God zijn; en gijlieden zult bekennen, dat Ik de HEERE uw God ben, Die u uitleide van onder de lasten der Egyptenaren.
8 (6:7) En Ik zal ulieden brengen in dat land, waarover Ik Mijn hand opgeheven heb, dat Ik het aan Abraham, Izak, en Jakob geven zou; en Ik zal het ulieden geven tot een erfdeel, Ik, de HEERE!
9 (6:8) En Mozes sprak alzo tot de kinderen Israels; doch zij hoorden naar Mozes niet, vanwege de benauwdheid des geestes, en vanwege de harde dienstbaarheid.
10 (6:9) Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
11 (6:10) Ga heen, spreek tot Farao, den koning van Egypte, dat hij de kinderen Israels uit zijn land trekken late.
12 (6:11) Doch Mozes sprak voor den HEERE, zeggende: Zie, de kinderen Israels hebben naar mij niet gehoord; hoe zou mij dan Farao horen? daartoe ben ik onbesneden van lippen.
13 (6:12) Evenwel sprak de HEERE tot Mozes en tot Aaron, en gaf hun bevel aan de kinderen Israels, en aan Farao, den koning van Egypte, om de kinderen Israels uit Egypteland te leiden.
14 (6:13) Dit zijn de hoofden van ieder huis hunner vaderen: de zonen van Ruben, den eerstgeborene van Israel, zijn Hanoch en Pallu, Hezron en Charmi; dit zijn de huisgezinnen van Ruben.
15 (6:14) En de zonen van Simeon: Jemuel, en Jamin, en Ohad, en Jachin, en Zohar, en Saul, de zoon ener Kanaanietische; dit zijn de huisgezinnen van Simeon.
16 (6:15) Dit nu zijn de namen der zonen van Levi, naar hun geboorten: Gerson, en Kehath, en Merari. En de jaren des levens van Levi waren honderd zeven en dertig jaren.
17 (6:16) De zonen van Gerson: Libni en Simei, naar hun huisgezinnen.
18 (6:17) En de zonen van Kehath: Amram, en Jizhar, en Hebron, en Uzziel, en de jaren des levens van Kehath waren honderd drie en dertig jaren.
19 (6:18) En de zonen van Merari: Machli en Musi; dit zijn de huisgezinnen van Levi, naar hun geboorten.
20 (6:19) En Amram nam Jochebed, zijn moei, zich tot een huisvrouw, en zij baarde hem Aaron en Mozes; en de jaren des levens van Amram waren honderd zeven en dertig jaren.
21 (6:20) En de zonen van Jizhar: Korah, en Nefeg, en Zichri.
22 (6:21) En de zonen van Uzziel: Misael, en Elzafan, en Sithri.
23 (6:22) En Aaron nam zich tot een vrouw Eliseba, dochter van Amminadab, zuster van Nahesson; en zij baarde hem Nadab en Abihu, Eleazar en Ithamar.
24 (6:23) En de zonen van Korah waren: Assir, en Elkana, en Abiasaf; dat zijn de huisgezinnen der Korachieten.

25 (6:24) En Eleazar, de zoon van Aaron, nam voor zich een van de dochteren van Putiel tot een vrouw; en zij baarde hem Pinehas. Dit zijn de hoofden van de vaderen der Levieten, naar hun huisgezinnen.
26 (6:25) Dit is Aaron en Mozes, tot welke de HEERE zeide: Leidt de kinderen Israels uit Egypteland, naar hun heiren.
27 (6:26) Dezen zijn het, die tot Farao, den koning van Egypte, spraken, opdat zij de kinderen Israels uit Egypte leidden; dit is Mozes en Aaron.
28 (6:27) En het geschiedde te dien dage, als de HEERE tot Mozes sprak in Egypteland;
29 (6:28) Zo sprak de HEERE tot Mozes, zeggende: Ik ben de HEERE! spreek tot Farao, den koning van Egypte, alles, wat Ik tot u spreek.
30 (6:29) Toen zeide Mozes voor het aangezicht des HEEREN: Zie, ik ben onbesneden van lippen; hoe zal dan Farao naar mij horen?

7
1 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Zie, Ik heb u tot een God gezet over Farao; en Aaron, uw broeder, zal uw profeet zijn.
2 Gij zult spreken alles, wat Ik u gebieden zal; en Aaron, uw broeder, zal tot Farao spreken, dat hij de kinderen Israels uit zijn land trekken laat.
3 Doch Ik zal Farao's hart verharden; en Ik zal Mijn tekenen en Mijn wonderheden in Egypteland vermenigvuldigen.
4 Farao nu zal naar ulieden niet horen, en Ik zal Mijn hand aan Egypte leggen, en voeren Mijn heiren, Mijn volk, de kinderen Israels, uit Egypteland, door grote gerichten.
5 Dan zullen de Egyptenaars weten, dat Ik de HEERE ben, wanneer Ik Mijn hand over Egypte uitstrekke, en de kinderen Israels uit het midden van hen uitleide.
6 Toen deed Mozes en Aaron, als hun de HEERE geboden had, alzo deden zij.
7 En Mozes was tachtig jaar oud, en Aaron was drie en tachtig jaar oud, toen zij tot Farao spraken.
8 En de HEERE sprak tot Mozes en tot Aaron, zeggende:
9 Wanneer Farao tot ulieden spreken zal, zeggende: Doet een wonderteken voor ulieden; zo zult gij tot Aaron zeggen: Neem uw staf, en werp hem voor Farao's aangezicht neder; hij zal tot een draak worden.
10 Toen ging Mozes en Aaron tot Farao henen in, en deden alzo, gelijk de HEERE geboden had; en Aaron wierp zijn staf neder voor Farao's aangezicht, en voor het aangezicht zijner knechten; en hij werd tot een draak.
11 Farao nu riep ook de wijzen en de guichelaars; en de Egyptische tovenaars deden ook alzo met hun bezweringen.
12 Want een iegelijk wierp zijn staf neder, en zij werden tot draken; maar Aarons staf verslond hun staven.
13 Doch Farao's hart verstokte, zodat hij naar hen niet hoorde, gelijk de HEERE gesproken had.
14 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Farao's hart is zwaar; hij weigert het volk te laten trekken.
15 Ga heen tot Farao in den morgenstond; zie, hij zal uitgaan naar het water toe, zo stel u tegen hem over aan den oever der rivier, en den staf, die in een slang is veranderd geweest, zult gij in uw hand nemen.
16 En gij zult tot hem zeggen: de HEERE, de God der Hebreen, heeft mij tot u gezonden, zeggende: Laat Mijn volk trekken, dat het Mij diene in de woestijn; doch zie, gij hebt tot nu toe niet gehoord.
17 Zo zegt de HEERE: Daaraan zult gij weten, dat Ik de HEERE ben; zie, ik zal met dezen staf, die in mijn hand is, op het water, dat in deze rivier is, slaan, en het zal in bloed veranderd worden.
18 En de vis in de rivier zal sterven, zodat de rivier zal stinken; en de Egyptenaars zullen vermoeid worden, dat zij het water uit de rivier drinken mogen.
19 Verder zeide de HEERE tot Mozes: zeg tot Aaron: Neem uw staf, en steek uw hand uit over de wateren der Egyptenaren, over hun stromen, over hun rivieren, en over hun poelen, en over alle vergadering hunner wateren, dat zij bloed worden; en er zij bloed in het ganse Egypteland, beide in houten en in stenen vaten.
20 Mozes nu en Aaron deden alzo, gelijk de HEERE geboden had; en hij hief den staf op, en sloeg het water, dat in de rivier was, voor de ogen van Farao, en voor de ogen van zijn knechten; en al het water in de rivier werd in bloed veranderd.
21 En de vis, die in de rivier was, stierf; en de rivier stonk, zodat de Egyptenaars het water uit de rivier niet drinken konden; en er was bloed in het ganse Egypteland.
22 Doch de Egyptische tovenaars deden ook alzo met hun bezweringen; zodat Farao's hart verstokte, en hij hoorde naar hen niet, gelijk als de HEERE gesproken had.
23 En Farao keerde zich om, en ging naar zijn huis; en hij zette zijn hart daar ook niet op.

24 Doch alle Egyptenaars groeven rondom de rivier, om water te drinken; want zij konden van het water der rivier niet drinken.
25 Alzo werden zeven dagen vervuld, nadat de HEERE de rivier geslagen had.

8
1 Daarna zeide de HEERE tot Mozes: Ga in tot Farao, en zeg tot hem: Zo zegt de HEERE: Laat Mijn volk trekken, dat zij Mij dienen.
2 En indien gij het weigert te laten trekken, zie, zo zal ik uw ganse landpale met vorsen slaan;
3 Dat de rivier van vorsen zal krielen, die zullen opkomen, en in uw huis komen, en in uw slaapkamer, ja, op uw bed; ook in de huizen uwer knechten, en op uw volk, en in uw bakovens, en in uw baktroggen.
4 En de vorsen zullen opkomen, op u, en op uw volk, en op al uw knechten.
5 Verder zeide de HEERE tot Mozes: Zeg tot Aaron: Strek uw hand uit met uw staf, over de stromen, en over de rivieren, en over de poelen; en doe vorsen opkomen over Egypteland.
6 En Aaron strekte zijn hand uit over de wateren van Egypte, en er kwamen vorsen op en bedekten Egypteland.
7 Toen deden de tovenaars ook alzo, met hun bezweringen; en zij deden vorsen over Egypteland opkomen.
8 En Farao riep Mozes en Aaron, en zeide: Bidt vuriglijk tot den HEERE, dat Hij de vorsen van mij en van mijn volk wegneme; zo zal ik het volk trekken laten, dat zij den HEERE offeren.
9 Doch Mozes zeide tot Farao: Heb de eer boven mij! Tegen wanneer zal ik voor u, en voor uw knechten, en voor uw volk, vuriglijk bidden, om deze vorsen van u en van uw huizen te verdelgen, dat zij alleen in de rivier overblijven?
10 Hij dan zeide: Tegen morgen. En hij zeide: Het zij naar uw woord, opdat gij weet, dat er niemand is, gelijk de HEERE, onze God.
11 Zo zullen de vorsen van u, en van uw huizen, en van uw knechten, en van uw volk wijken; zij zullen alleen in de rivier overblijven.
12 Toen ging Mozes en Aaron uit van Farao; en Mozes riep tot den HEERE, ter oorzake der vorsen, die Hij Farao had opgelegd.
13 En de HEERE deed naar het woord van Mozes; en de vorsen stierven, uit de huizen, uit de voorzalen, en uit de velden.
14 En zij vergaderden ze samen bij hopen, en het land stonk.
15 Toen nu Farao zag, dat er verademing was, verzwaarde hij zijn hart, dat hij naar hen niet hoorde, gelijk als de HEERE gesproken had.
16 Verder zeide de HEERE tot Mozes: Zeg tot Aaron: Strek uw staf uit, en sla het stof der aarde, dat het tot luizen worde, in het ganse Egypteland.
17 En zij deden alzo; want Aaron strekte zijn hand uit met zijn staf, en sloeg het stof der aarde, en er werden vele luizen aan de mensen, en aan het vee; al het stof der aarde werd luizen, in het ganse Egypteland.
18 De tovenaars deden ook alzo met hun bezweringen, opdat zij luizen voortbrachten; doch zij konden niet; zo waren de luizen aan de mensen, en aan het vee.
19 Toen zeiden de tovenaars tot Farao: Dit is Gods vinger! Doch Farao's hart verstijfde, zodat hij naar hen niet hoorde, gelijk de HEERE gesproken had.
20 Verder zeide de HEERE tot Mozes: Maak u morgen vroeg op, en stel u voor Farao's aangezicht; zie, hij zal aan het water uitgaan, en zeg tot hem: Zo zegt de HEERE: Laat Mijn volk trekken, dat zij Mij dienen;
21 Want zo gij Mijn volk niet laat trekken, zie, zo zal Ik een vermenging van ongedierte zenden op u, en op uw knechten, en op uw volk, en in uw huizen; alzo dat de huizen der Egyptenaren met deze vermenging zullen vervuld worden, en ook het aardrijk, waarop zij zijn.
22 En Ik zal te dien dage het land Gosen, waarin Mijn volk woont, afzonderen, dat daar geen vermenging van ongedierte zij, opdat gij weet, dat Ik, de HEERE, in het midden dezes lands ben.
23 En Ik zal een verlossing zetten tussen Mijn volk en tussen uw volk; tegen morgen zal dit teken geschieden!

24 En de HEERE deed alzo; en er kwam een zware vermenging van ongedierte in het huis van Farao, en in de huizen van zijn knechten, en over het ganse Egypteland; het land werd verdorven van deze vermenging.
25 Toen riep Farao Mozes en Aaron, en zeide: Gaat heen, en offert uwen God in dit land.
26 Mozes dan zeide: Het is niet recht, dat men alzo doe; want wij zouden der Egyptenaren gruwel den HEERE, onzen God, mogen offeren; zie, indien wij der Egyptenaren gruwel voor hun ogen offerden, zouden zij ons niet stenigen?
27 Laat ons den weg van drie dagen in de woestijn gaan, dat wij den HEERE onzen God offeren, gelijk Hij tot ons zeggen zal.
28 Toen zeide Farao: Ik zal u trekken laten, dat gijlieden den HEERE, uwen God, offert in de woestijn; alleen, dat gijlieden in het gaan geenszins te verre trekt! Bidt vuriglijk voor mij.
29 Mozes nu zeide: Zie, ik ga van u, en zal tot den HEERE vuriglijk bidden, dat deze vermenging van ongedierte van Farao, van zijn knechten, en van zijn volk morgen wegwijke! Alleen, dat Farao niet meer bedriegelijk handele, dit volk niet latende gaan, om den HEERE te offeren.
30 Toen ging Mozes uit van Farao, en bad vuriglijk tot den HEERE.
31 En de HEERE deed naar het woord van Mozes, en de vermenging van ongedierte week van Farao, van zijn knechten, en van zijn volk; er bleef niet een over.
32 Doch Farao verzwaarde zijn hart ook op ditmaal, en hij liet het volk niet trekken.

9
1 Daarna zeide de HEERE tot Mozes: Ga in tot Farao, en spreek tot hem: Alzo zegt de HEERE, de God der Hebreen: Laat Mijn volk trekken, dat het Mij diene.
2 Want zo gij hen weigert te laten trekken, en gij hen nog met geweld ophoudt,
3 Zie, de hand des HEEREN zal zijn over uw vee, dat in het veld is, over de paarden, over de ezelen, over de kemelen, over de runderen, en over het klein vee, door een zeer zware pestilentie.
4 En de HEERE zal een afzondering maken tussen het vee der Israelieten, en tussen het vee der Egyptenaren, dat er niets sterve van al wat van de kinderen Israels is.
5 En de HEERE bestemde een zekeren tijd, zeggende: Morgen zal de HEERE deze zaak in dit land doen.
6 En de HEERE deed deze zaak des anderen daags; en al het vee der Egyptenaren stierf; maar van het vee der kinderen Israels stierf niet een.
7 En Farao zond er heen, en ziet, van het vee van Israel was niet tot een toe gestorven. Doch het hart van Farao werd verzwaard, en hij liet het volk niet trekken.
8 Toen zeide de HEERE tot Mozes en tot Aaron: Neemt gijlieden uw vuisten vol as uit den oven; en Mozes strooie die naar den hemel voor de ogen van Farao.
9 En zij zal tot klein stof worden over het ganse Egypteland; en zij zal aan de mensen, en aan het vee worden tot zweren, uitbrekende met blaren, in het ganse Egypteland.
10 En zij namen as uit den oven, en stonden voor Farao's aangezicht; en Mozes strooide die naar den hemel; toen werden er zweren, uitbrekende met blaren, aan de mensen en aan het vee;
11 Alzo dat de tovenaars voor Mozes niet staan konden, vanwege de zweren; want aan de tovenaars waren zweren, en aan al de Egyptenaren.
12 Doch de HEERE verstokte Farao's hart, dat hij naar hen niet hoorde, gelijk de HEERE tot Mozes gesproken had.
13 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Maak u morgen vroeg op, en stel u voor Farao's aangezicht, en zeg tot hem: Zo zegt de HEERE, de God der Hebreen: Laat Mijn volk trekken, dat zij Mij dienen.
14 Want ditmaal zal Ik al Mijn plagen in uw hart zenden, en over uw knechten, en over uw volk, opdat gij weet, dat er niemand is gelijk Ik, op de ganse aarde.
15 Want nu heb Ik Mijn hand uitgestrekt, opdat Ik u en uw volk met de pestilentie zou slaan, en dat gij van de aarde zoudt verdelgd worden.
16 Maar waarlijk, daarom heb Ik u verwekt, opdat Ik Mijn kracht aan u betoonde, en opdat men Mijn Naam vertelle op de ganse aarde.
17 Verheft gij uzelven nog tegen Mijn volk, dat gij het niet wilt laten trekken?
18 Zie, Ik zal morgen omtrent dezen tijd een zeer zwaren hagel doen regenen, desgelijks in Egypte niet geweest is van dien dag af, dat het gegrond is, tot nu toe.
19 En nu, zend heen, vergader uw vee, en alles wat gij op het veld hebt; alle mens en gedierte, dat op het veld gevonden zal worden, en niet in huis verzameld zal zijn, als deze hagel op hen vallen zal, zo zullen zij sterven.
20 Wie onder Farao's knechten des HEEREN woord vreesde, die deed zijn knechten en zijn vee in de huizen vlieden;
21 Doch die zijn hart niet zette tot des HEEREN woord, die liet zijn knechten en zijn vee op het veld.
22 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Strek uw hand uit naar den hemel, en er zal hagel zijn in het ganse Egypteland; over de mensen, en over het vee, en over al het kruid des velds in Egypteland.
23 Toen strekte Mozes zijn staf naar den hemel; en de HEERE gaf donder en hagel, en het vuur schoot naar de aarde; en de HEERE liet hagel regenen over Egypteland.

24 En er was hagel, en vuur in het midden des hagels vervangen; hij was zeer zwaar; desgelijks is in het ganse Egypteland nooit geweest, sedert het tot een volk geweest is.
25 En de hagel sloeg, in het ganse Egypteland, alles wat op het veld was, van de mensen af tot de beesten toe; ook sloeg de hagel al het kruid des velds, en verbrak al het geboomte des velds.
26 Alleen in het land Gosen, waar de kinderen Israels waren, daar was geen hagel.
27 Toen schikte Farao heen, en hij riep Mozes en Aaron, en zeide tot hen: Ik heb mij ditmaal verzondigd; de HEERE is rechtvaardig; ik daarentegen en mijn volk zijn goddelozen!
28 Bidt vuriglijk tot den HEERE (want het is genoeg), dat geen donder Gods noch hagel meer zij; dan zal ik ulieden trekken laten, en gij zult niet langer blijven.
29 Toen zeide Mozes tot hem: Wanneer ik ter stad uitgegaan zal zijn, zo zal ik mijn handen uitbreiden voor den HEERE; de donder zal ophouden, en de hagel zal niet meer zijn; opdat gij weet, dat de aarde des HEEREN is!
30 Nochtans u en uw knechten aangaande, weet ik, dat gijlieden voor het aangezicht van den HEERE God nog niet vrezen zult.
31 Het vlas nu, en de gerst werd geslagen; want de gerst was in de aar, en het vlas was in den halm.
32 Maar de tarwe en de spelt werden niet geslagen; want zij waren bedekt.
33 Zo ging Mozes van Farao ter stad uit, en breidde zijn handen tot den HEERE; de donder en de hagel hielden op, en de regen werd niet meer uitgegoten op de aarde.
34 Toen Farao zag, dat de regen en hagel, en de donder ophielden, zo verzondigde hij zich verder, en hij verzwaarde zijn hart, hij en zijn knechten.
35 Alzo werd Farao's hart verstokt, dat hij de kinderen Israels niet trekken liet, gelijk als de HEERE gesproken had door Mozes.

10
1 Daarna zeide de HEERE tot Mozes: Ga in tot Farao; want Ik heb zijn hart verzwaard, ook het hart zijner knechten, opdat Ik deze Mijn tekenen in het midden van hen zette;
2 En opdat gij voor de oren uwer kinderen en uwer kindskinderen moogt vertellen, wat Ik in Egypte uitgericht heb, en Mijn tekenen, die Ik onder hen gesteld heb; opdat gijlieden weet, dat Ik de HEERE ben.
3 Zo gingen Mozes en Aaron tot Farao, en zeiden tot hem: Zo zegt de HEERE, de God der Hebreen: Hoe lang weigert gij u voor Mijn aangezicht te verootmoedigen? Laat Mijn volk trekken, dat zij Mij dienen.
4 Want indien gij weigert Mijn volk te laten trekken, zie, zo zal Ik morgen sprinkhanen in uw landpale brengen.
5 En zij zullen het gezicht des lands bedekken, alzo dat men de aarde niet zal kunnen zien; en zij zullen afeten het overige van hetgeen ontkomen is, hetgeen ulieden overgebleven was van den hagel; zij zullen ook al het geboomte afeten, dat ulieden uit het veld voortkomt.
6 En zij zullen vervullen uw huizen, en de huizen van al uw knechten, en de huizen van alle Egyptenaren; dewelke uw vaders, noch de vaderen uwer vaders gezien hebben, van dien dag af, dat zij op den aardbodem geweest zijn, tot op dezen dag. En hij keerde zich om, en ging uit van Farao.
7 En de knechten van Farao zeiden tot hem: Hoe lang zal ons deze tot een strik zijn, laat de mannen trekken, dat zij den HEERE hun God dienen! weet gij nog niet, dat Egypte verloren is?
8 Toen werden Mozes en Aaron weder tot Farao gebracht, en hij zeide tot hen: Gaat henen, dient den HEERE, uw God! wie en wie zijn zij, die gaan zullen?
9 En Mozes zeide: Wij zullen gaan met onze jonge en met onze oude lieden; met onze zonen en met onze dochteren, met onze schapen en met onze runderen zullen wij gaan; want wij hebben een feest des HEEREN.
10 Toen zeide hij tot hen: De HEERE zij alzo met ulieden, gelijk ik u en uw kleine kinderen zal trekken laten: ziet toe, want er is kwaad voor ulieder aangezicht!
11 Niet alzo gij, mannen, gaat nu heen, en dient den HEERE; want dat hebt gijlieden verzocht! En men dreef hen uit van Farao's aangezicht.
12 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Strek uw hand uit over Egypteland, om de sprinkhanen, dat zij opkomen over Egypteland, en al het kruid des lands opeten, al wat de hagel heeft over gelaten.
13 Toen strekte Mozes zijn staf over Egypteland, en de HEERE bracht een oostenwind in dat land, dien gehele dag en dien gansen nacht; het geschiedde des morgens, dat de oostenwind de sprinkhanen opbracht.
14 En de sprinkhanen kwamen op over het ganse Egypteland, en lieten zich neder aan al de palen der Egyptenaren, zeer zwaar; voor dezen zijn dergelijke sprinkhanen, als deze, nooit geweest, en na dezen zullen er zulke niet wezen;
15 Want zij bedekten het gezicht des gansen lands, alzo dat het land verduisterd werd; en zij aten al het kruid des lands op, en al de vruchten der bomen, die de hagel had over gelaten; en er bleef niets groens aan de bomen, noch aan de kruiden des velds, in het ganse Egypteland.
16 Toen haastte Farao, om Mozes en Aaron te roepen, en zeide: Ik heb gezondigd tegen den HEERE, uw God, en tegen ulieden.
17 En nu vergeeft mij toch mijn zonde alleen ditmaal, en bidt vuriglijk tot den HEERE, uw God, dat Hij slechts dezen dood van mij wegneme.
18 En hij ging uit van Farao, en bad vuriglijk tot den HEERE.
19 Toen keerde de HEERE een zeer sterken westenwind, die hief de sprinkhanen op, en wierp ze in de Schelfzee; er bleef niet een sprinkhaan over in al de landpalen van Egypte.
20 Doch de HEERE verstokte Farao's hart, dat hij de kinderen Israels niet liet trekken.

21 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Strek uw hand uit naar den hemel, en er zal duisternis komen over Egypteland, dat men de duisternis tasten zal.
22 Als Mozes zijn hand uitstrekte naar den hemel, werd er een dikke duisternis in het ganse Egypteland, drie dagen.
23 Zij zagen de een den ander niet; er stond ook niemand op van zijn plaats, in drie dagen; maar bij al de kinderen Israels was het licht in hun woningen.
24 Toen riep Farao Mozes, en zeide: Gaat heen, dient den HEERE! alleen uw schapen en uw runderen zullen vast blijven; ook zullen uw kinderkens met u gaan.
25 Doch Mozes zeide: Ook zult gij slachtofferen en brandofferen in onze handen geven, die wij den HEERE, onzen God, doen mogen;
26 En ons vee zal ook met ons gaan, er zal niet een klauw achterblijven; want van hetzelve zullen wij nemen, om den HEERE, onzen God, te dienen; want wij weten niet, waarmede wij den HEERE, onzen God, dienen zullen, totdat wij daar komen.
27 Doch de HEERE verhardde Farao's hart; en hij wilde hen niet laten trekken.
28 Maar Farao zeide tot hem: Ga van mij! wacht u, dat gij niet meer mijn aangezicht ziet; want op welken dag gij mijn aangezicht zult zien, zult gij sterven!
29 Mozes nu zeide: Gij hebt recht gesproken; ik zal niet meer uw aangezicht zien!

11
1 Want de HEERE had tot Mozes gesproken: Ik zal nog een plaag over Farao, en over Egypte brengen, daarna zal hij ulieden van hier laten trekken; als hij u geheellijk zal laten trekken, zo zal hij u haastelijk van hier uitdrijven.
2 Spreek nu voor de oren des volks, dat ieder man van zijn naaste, en iedere vrouw van haar naaste zilveren vaten en gouden vaten eise.
3 En de HEERE gaf het volk genade in de ogen der Egyptenaren; ook was de man Mozes zeer groot in Egypteland voor de ogen van Farao's knechten, en voor de ogen des volks.
4 Verder zeide Mozes: Zo heeft de HEERE gezegd: Omtrent middernacht zal Ik uitgaan door het midden van Egypte;
5 En alle eerstgeborenen in Egypteland zullen sterven, van Farao's eerstgeborene af, die op zijn troon zitten zou, tot den eerstgeborene der dienstmaagd, die achter den molen is, en alle eerstgeborenen van het vee.
6 En er zal een groot geschrei zijn in het ganse Egypteland, desgelijke nooit geweest is, en desgelijke niet meer wezen zal.
7 Maar bij alle kinderen Israels zal niet een hond zijn tong verroeren, van de mensen af tot de beesten toe; opdat gijlieden weet, dat de HEERE tussen de Egyptenaren en tussen de Israelieten een afzondering maakt.
8 Dan zullen al deze uw knechten tot mij afkomen, en zich voor mij neigen, zeggende: Trek uit, gij en al het volk, dat uw voetstappen volgt; en daarna zal ik uitgaan. En hij ging uit van Farao in hitte des toorns.
9 De HEERE dan had tot Mozes gesproken: Farao zal naar ulieden niet horen, opdat Mijn wonderen in Egypteland vermenigvuldigd worden.
10 En Mozes en Aaron hebben al deze wonderen gedaan voor Farao's aangezicht; doch de HEERE verhardde Farao's hart, dat hij de kinderen Israels uit zijn land niet trekken liet.

12
1 De HEERE nu had tot Mozes en tot Aaron in Egypteland gesproken, zeggende:
2 Deze zelfde maand zal ulieden het hoofd der maanden zijn; zij zal u de eerste van de maanden des jaars zijn.
3 Spreekt tot de ganse vergadering van Israel, zeggende: Aan den tienden dezer maand neme een iegelijk een lam, naar de huizen der vaderen, een lam voor een huis.
4 Maar indien een huis te klein is voor een lam, zo neme hij het en zijn nabuur, de naaste aan zijn huis, naar het getal der zielen, een iegelijk naar dat hij eten kan; gij zult rekening maken naar het lam.
5 Gij zult een volkomen lam hebben, een manneken, een jaar oud; van de schapen of van de geitenbokken zult gij het nemen.
6 En gij zult het in bewaring hebben tot den veertienden dag dezer maand; en de ganse gemeente der vergadering van Israel zal het slachten tussen twee avonden.
7 En zij zullen van het bloed nemen, en strijken het aan de beide zijposten, en aan den bovendorpel, aan de huizen, in welke zij het eten zullen.
8 En zij zullen het vlees eten in denzelfden nacht, aan het vuur gebraden, met ongezuurde broden; zij zullen het met bittere saus eten.
9 Gij zult daarvan niet rauw eten, ook geenszins in water gezoden; maar aan het vuur gebraden, zijn hoofd met zijn schenkelen en met zijn ingewand.
10 Gij zult daarvan ook niet laten overblijven tot den morgen; maar hetgeen daarvan overblijft tot den morgen, zult gij met vuur verbranden.
11 Aldus nu zult gij het eten: uw lenden zullen opgeschort zijn, uw schoenen aan uw voeten, en uw staf in uw hand; en gij zult het met haast eten; het is des HEEREN pascha.
12 Want Ik zal in dezen nacht door Egypteland gaan, en alle eerstgeborenen in Egypteland slaan, van de mensen af tot de beesten toe; en Ik zal gerichten oefenen aan al de goden der Egyptenaren, Ik, de HEERE!
13 En dat bloed zal ulieden tot een teken zijn aan de huizen, waarin gij zijt; wanneer Ik het bloed zie, zal Ik ulieden voorbijgaan; en er zal geen plaag onder ulieden ten verderve zijn, wanneer Ik Egypteland slaan zal.
14 En deze dag zal ulieden wezen ter gedachtenis, en gij zult hem den HEERE tot een feest vieren; gij zult hem vieren onder uw geslachten tot een eeuwige inzetting.
15 Zeven dagen zult gijlieden ongezuurde broden eten; maar aan den eersten dag zult gij het zuurdeeg wegdoen uit uw huizen; want wie het gedesemde eet, van den eersten dag af tot op den zevenden dag, diezelve ziel zal uitgeroeid worden uit Israel.
16 En op den eersten dag zal er een heilige verzameling zijn; ook zult gij een heilige verzameling hebben op den zevenden dag; er zal geen werk op denzelven gedaan worden; maar wat van iedere ziel gegeten zal worden, datzelve alleen mag van ulieden toegemaakt worden.
17 Zo onderhoudt dan de ongezuurde broden, dewijl Ik even aan denzelfden dag ulieder heiren uit Egypteland geleid zal hebben; daarom zult gij dezen dag houden, onder uw geslachten, tot een eeuwige inzetting.
18 In de eerste maand, aan den veertienden dag der maand, in den avond, zult gij ongezuurde broden eten, tot den een en twintigsten dag der maand, in den avond.
19 Dat er zeven dagen lang geen zuurdesem in uw huizen gevonden worde, want al wie het gedesemde eten zal, dezelve ziel zal uit de vergadering van Israel uitgeroeid worden, hij zij een vreemdeling of een ingeborene des lands.
20 Gij zult niets eten, dat gedesemd is; in al uw woningen zult gij ongezuurde broden eten.
21 Mozes dan riep al de oudsten van Israel, en zeide tot hen: Leest uit, en neemt u lammeren voor uw huisgezinnen, en slacht het pascha.

22 Neemt dan een bundelken hysop, en doopt het in het bloed, dat in een bekken zal wezen; en strijkt aan den bovendorpel, en aan de beide zijposten van dat bloed, hetwelk in het bekken zijn zal; doch u aangaande, niemand zal uitgaan uit de deur van zijn huis, tot aan den morgen.
23 Want de HEERE zal doorgaan, om de Egyptenaren te slaan; doch wanneer Hij het bloed zien zal aan den bovendorpel en aan de twee zijposten, zo zal de HEERE de deur voorbijgaan, en den verderver niet toelaten in uw huizen te komen om te slaan.
24 Onderhoudt dan deze zaak, tot een inzetting voor u en voor uw kinderen, tot in eeuwigheid.
25 En het zal geschieden, als gij in dat land komt, dat u de HEERE geven zal, gelijk Hij gesproken heeft, zo zult gij dezen dienst onderhouden.
26 En het zal geschieden, wanneer uw kinderen tot u zullen zeggen: Wat hebt gij daar voor een dienst?
27 Zo zult gij zeggen: Dit is den HEERE een paasoffer, Die voor de huizen der kinderen Israels voorbijging in Egypte, toen Hij de Egyptenaars sloeg, en onze huizen bevrijdde! Toen boog zich het volk en neigde zich.
28 En de kinderen Israels gingen en deden het, gelijk als de HEERE Mozes en Aaron geboden had, alzo deden zij.
29 En het geschiedde ter middernacht, dat de HEERE al de eerstgeborenen in Egypteland sloeg, van den eerstgeborene van Farao af, die op zijn troon zitten zou, tot op den eerstgeborene van den gevangene, die in het gevangenhuis was, en alle eerstgeborenen der beesten.
30 En Farao stond op bij nacht, hij en al zijn knechten, en al de Egyptenaars; en er was een groot geschrei in Egypte; want er was geen huis, waarin niet een dode was.
31 Toen riep hij Mozes en Aaron in den nacht, en zeide: Maakt u op, trekt uit het midden van mijn volk, zo gijlieden als de kinderen van Israel; en gaat heen, dient den HEERE, gelijk gijlieden gesproken hebt.
32 Neemt ook met u uw schapen en uw runderen, zoals gijlieden gesproken hebt, en gaat heen, en zegent mij ook.
33 En de Egyptenaars hielden sterk aan bij het volk, haastende, om die uit het land te drijven; want zij zeiden: Wij zijn allen dood!
34 En het volk nam zijn deeg op, eer het gedesemd was, hun deegklompen, gebonden in hun klederen, op hun schouderen.
35 De kinderen Israels nu hadden gedaan naar het woord van Mozes, en hadden van de Egyptenaren geeist zilveren vaten, en gouden vaten, en klederen.
36 Daartoe had de HEERE het volk genade gegeven in de ogen der Egyptenaren, dat zij hun hun begeerte deden; en zij beroofden de Egyptenaren.
37 Alzo reisden de kinderen Israels uit van Rameses naar Sukkoth, omtrent zeshonderd duizend te voet, mannen alleen, behalve de kinderkens.
38 En veel vermengd volk trok ook met hen op, en schapen, en runderen, gans veel vee.
39 En zij bakten van het deeg, dat zij uit Egypte gebracht hadden, ongezuurde koeken; want het was niet gedesemd; overmits zij uit Egypte uitgedreven werden, zodat zij niet vertoeven konden, noch ook tering voor zich bereiden.
40 De tijd nu der woning, dien de kinderen Israels in Egypte gewoond hebben, is vierhonderd jaren en dertig jaren.
41 En het geschiedde ten einde van de vierhonderd en dertig jaren, zo is het even op denzelfden dag geschied, dat al de heiren des HEEREN uit Egypteland gegaan zijn.
42 Dezen nacht zal men den HEERE op het vlijtigst houden, omdat Hij hen uit Egypteland geleid heeft; deze is de nacht des HEEREN, die op het vlijtigst moet gehouden worden, van al de kinderen Israels, onder hun geslachten.
43 Voorts zeide de HEERE tot Mozes en Aaron: Dit is de inzetting van het pascha: geen zoon eens vreemdelings zal daarvan eten.

44 Doch alle knecht van iedereen, die voor geld gekocht is, nadat gij hem zult besneden hebben, dan zal hij daarvan eten.
45 Geen uitlander noch huurling zal er van eten.
46 In een huis zal het gegeten worden; gij zult van het vlees niet buiten uit het huis dragen, en gij zult geen been daaraan breken.
47 De ganse vergadering van Israel zal het doen.
48 Als nu een vreemdeling bij u verkeert, en den HEERE het pascha houden zal, dat alles, wat mannelijk is, bij hem besneden worde, en dan kome hij daartoe, om dat te houden, en hij zal wezen als een ingeborene des lands; maar geen onbesnedene zal daarvan eten.
49 Enerlei wet zij voor den ingeborene, en den vreemdeling, die als vreemdeling in het midden van u verkeert.
50 En alle kinderen Israels deden het; gelijk als de HEERE Mozes en Aaron geboden had, alzo deden zij.
51 En het geschiedde even tenzelfden dage, dat de HEERE de kinderen Israels uit Egypteland leidde, naar hun heiren.

13
1 Toen sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Heilig Mij alle eerstgeborenen; wat enige baarmoeder opent onder de kinderen Israels, van mensen en van beesten, dat is Mijn.
3 Verder zeide Mozes tot het volk: Gedenkt aan dezen zelfden dag, op welken gijlieden uit Egypte, uit het diensthuis, gegaan zijt; want de HEERE heeft u door een sterke hand van hier uitgevoerd; daarom zal het gedesemde niet gegeten worden.
4 Heden gaat gijlieden uit, in de maand Abib.
5 En het zal geschieden, als u de HEERE zal gebracht hebben in het land der Kanaanieten, en der Hethieten, en der Amorieten, en der Hevieten, en der Jebusieten, hetwelk Hij uw vaderen gezworen heeft u te geven, een land vloeiende van melk en honig; zo zult gij dezen dienst houden in deze maand.
6 Zeven dagen zult gij ongezuurde broden eten, en aan den zevenden dag zal den HEERE een feest zijn.
7 Zeven dagen zullen ongezuurde broden gegeten worden, en het gedesemde zal bij u niet gezien worden, ja, er zal geen zuurdeeg bij u gezien worden, in al uw palen.
8 En gij zult uw zoon te kennen geven te dienzelven dage, zeggende: Dit is om hetgeen de HEERE mij gedaan heeft, toen ik uit Egypte uittoog.
9 En het zal u zijn tot een teken op uw hand, en tot een gedachtenis tussen uw ogen, opdat de wet des HEEREN in uw mond zij, omdat u de HEERE door een sterke hand uit Egypte uitgevoerd heeft.
10 Daarom onderhoudt deze inzetting ter bestemder tijd, van jaar tot jaar.
11 Het zal ook geschieden, wanneer u de HEERE in het land der Kanaanieten zal gebracht hebben, gelijk Hij u en uw vaderen gezworen heeft, en Hij het u zal gegeven hebben;
12 Zo zult gij tot den HEERE doen overgaan alles, wat de baarmoeder opent; ook alles, wat de baarmoeder opent van de vrucht der beesten, die gij hebben zult; de mannetjes zullen des HEEREN zijn.
13 Doch al wat de baarmoeder der ezelin opent, zult gij lossen met een lam; wanneer gij het nu niet lost, zo zult gij het den nek breken; maar alle eerstgeborenen des mensen onder uw zonen zult gij lossen.
14 Wanneer het geschieden zal, dat uw zoon u morgen zal vragen, zeggende: Wat is dat, zo zult gij tot hem zeggen: De HEERE heeft ons door een sterke hand uit Egypte, uit het diensthuis, uitgevoerd.
15 Want het geschiedde, toen Farao zich verhardde ons te laten trekken, zo doodde de HEERE alle eerstgeborenen in Egypteland, van des mensen eerstgeborene af, tot den eerstgeborene der beesten; daarom offer ik den HEERE de mannetjes van alles, wat de baarmoeder opent; doch alle eerstgeborenen mijner zonen los ik.
16 En het zal tot een teken zijn op uw hand, en tot voorhoofdspanselen tussen uw ogen; want de HEERE heeft door een sterke hand ons uit Egypte uitgevoerd.
17 En het is geschied, toen Farao het volk had laten trekken, zo leidde hen God niet op den weg van het land der Filistijnen, hoewel die nader was; want God zeide: Dat het den volke niet rouwe, als zij den strijd zien zouden, en wederkeren naar Egypte.
18 Maar God leidde het volk om, langs den weg van de woestijn der Schelfzee. De kinderen Israels nu togen bij vijven uit Egypteland.
19 En Mozes nam de beenderen van Jozef met zich; want hij had met een zwaren eed de kinderen Israels bezworen, zeggende: God zal ulieden voorzeker bezoeken; voert dan mijn beenderen met ulieden op van hier!
20 Alzo reisden zij uit Sukkoth; en zij legerden zich in Etham, aan het einde der woestijn.
21 En de HEERE toog voor hun aangezicht, des daags in een wolkkolom, dat Hij hen op den weg leidde, en des nachts in een vuurkolom, dat Hij hen lichtte, om voort te gaan dag en nacht.

22 Hij nam de wolkkolom des daags, noch de vuurkolom des nachts niet weg van het aangezicht des volks.

14
1 Toen sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Spreek tot de kinderen Israels, dat zij wederkeren, en zich legeren voor Pi-hachiroth, tussen Migdol en tussen de zee, voor Baal-zefon; daar tegenover zult gij u legeren aan de zee.
3 Farao dan zal zeggen van de kinderen Israels: Zij zijn verward in het land; die woestijn heeft hen besloten.
4 En Ik zal Farao's hart verstokken, dat hij hen najage; en Ik zal aan Farao en aan al zijn heir verheerlijkt worden, alzo dat de Egyptenaars zullen weten, dat Ik de HEERE ben. En zij deden alzo.
5 Toen nu den koning van Egypte werd geboodschapt, dat het volk vluchtte, zo is het hart van Farao en van zijn knechten veranderd tegen het volk, en zij zeiden: Waarom hebben wij dat gedaan, dat wij Israel hebben laten trekken, dat zij ons niet dienden?
6 En hij spande zijn wagen aan, en nam zijn volk met zich.
7 En hij nam zeshonderd uitgelezene wagens, ja, al de wagens van Egypte, en de hoofdlieden over die allen.
8 Want de HEERE verstokte het hart van Farao, den koning van Egypte, dat hij de kinderen Israels najaagde; doch de kinderen Israels waren door een hoge hand uitgegaan.
9 En de Egyptenaars jaagden hen na, en achterhaalden hen, daar zij zich gelegerd hadden aan de zee; al de paarden, de wagens van Farao en zijn ruiters, en zijn heir; nevens Pi-hachiroth, voor Baal-zefon.
10 Als Farao nabij gekomen was, zo hieven de kinderen Israels hun ogen op, en ziet, de Egyptenaars togen achter hen; en zij vreesden zeer; toen riepen de kinderen Israels tot den HEERE.
11 En zij zeiden tot Mozes: Hebt gij ons daarom, omdat er in Egypte gans geen graven waren, weggenomen, opdat wij in deze woestijn sterven zouden? Waarom hebt gij ons dat gedaan, dat gij ons uit Egypte uitgevoerd hebt?
12 Is dit niet het woord, dat wij in Egypte tot u spraken, zeggende: Houd af van ons, en laat ons de Egyptenaren dienen? Want het ware ons beter geweest de Egyptenaren te dienen, dan in deze woestijn te sterven.
13 Doch Mozes zeide tot het volk: Vreest niet, staat vast, en ziet het heil des HEEREN, dat Hij heden aan ulieden doen zal, want de Egyptenaars, die gij heden gezien hebt, zult gij niet weder zien in eeuwigheid.
14 De HEERE zal voor ulieden strijden, en gij zult stil zijn.
15 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Wat roept gij tot Mij? Zeg den kinderen Israels, dat zij voorttrekken.
16 En gij, hef uw staf op, en strek uw hand uit over de zee, en klief dezelve, dat de kinderen Israels door het midden der zee gaan op het droge.
17 En Ik, zie, Ik zal het hart der Egyptenaren verstokken, dat zij na hen daarin gaan; en Ik zal verheerlijkt worden aan Farao en aan al zijn heir, aan zijn wagenen en aan zijn ruiteren.
18 En de Egyptenaars zullen weten, dat Ik de HEERE ben, wanneer Ik verheerlijkt zal worden aan Farao, aan zijn wagenen en aan zijn ruiteren.
19 En de Engel Gods, Die voor het heir van Israel ging, vertrok, en ging achter hen; de wolkkolom vertrok ook van hun aangezicht, en stond achter hen.
20 En zij kwam tussen het leger der Egyptenaren, en tussen het leger van Israel; en de wolk was te gelijk duisternis en verlichtte den nacht; zodat de een tot den ander niet naderde den gansen nacht.
21 Toen Mozes zijn hand uitstrekte over de zee, zo deed de HEERE de zee weggaan, door een sterken oostenwind, dien gansen nacht, en maakte de zee droog, en de wateren werden gekliefd.
22 En de kinderen Israels zijn ingegaan in het midden van de zee, op het droge; en de wateren waren hun een muur, aan hun rechter hand en aan hun linkerhand.

23 En de Egyptenaars vervolgden hen, en gingen in, achter hen, al de paarden van Farao, zijn wagenen en zijn ruiteren, in het midden van de zee.
24 En het geschiedde in dezelfde morgenwake, dat de HEERE, in de kolom des vuurs en der wolk, zag op het leger der Egyptenaren; en Hij verschrikte het leger der Egyptenaren.
25 En Hij stiet de raderen hunner wagenen weg, en deed ze zwaarlijk voortvaren. Toen zeiden de Egyptenaars: Laat ons vlieden van het aangezicht van Israel, want de HEERE strijdt voor hen tegen de Egyptenaars.
26 En de HEERE zeide tot Mozes: Strek uw hand uit over de zee, dat de wateren wederkeren over de Egyptenaars, over hun wagenen en over hun ruiters.
27 Toen strekte Mozes zijn hand uit over de zee; en de zee kwam weder, tegen het naken van den morgenstond, tot haar kracht; en de Egyptenaars vluchtten die tegemoet; en de HEERE stortte de Egyptenaars in het midden der zee.
28 Want als de wateren wederkeerden, zo bedekten zij de wagenen en de ruiters van het ganse heir van Farao, dat hen nagevolgd was in de zee; er bleef niet een van hen over.
29 Maar de kinderen Israels gingen op het droge, in het midden der zee; en de wateren waren hun een muur, aan hun rechter hand en aan hun linkerhand.
30 Alzo verloste de HEERE Israel aan dien dag uit de hand der Egyptenaren; en Israel zag de Egyptenaren dood aan den oever der zee.
31 Ook zag Israel de grote hand, die de HEERE aan de Egyptenaren bewezen had; en het volk vreesde den HEERE, en geloofde in den HEERE, en aan Mozes, Zijn knecht.

15
1 Toen zong Mozes en de kinderen Israels den HEERE dit lied, en spraken, zeggende: Ik zal den HEERE zingen; want Hij is hogelijk verheven! Het paard en zijn ruiter heeft Hij in de zee geworpen.
2 De HEERE is mijn Kracht en Lied, en Hij is mij tot een Heil geweest; deze is mijn God; daarom zal ik Hem een liefelijke woning maken; Hij is mijns vaders God, dies zal ik Hem verheffen!
3 De HEERE is een krijgsman; HEERE is Zijn Naam!
4 Hij heeft Farao's wagenen en zijn heir in de zee geworpen; en de keure zijner hoofdlieden zijn verdronken in de Schelfzee.
5 De afgronden hebben hen bedekt; zij zijn in de diepten gezonken als een steen.
6 O HEERE! Uw rechterhand is verheerlijkt geworden in macht; Uw rechterhand, o HEERE! heeft den vijand verbroken!
7 En door Uw grote hoogheid hebt Gij, die tegen U opstonden, omgeworpen; Gij hebt Uw brandenden toorn uitgezonden, die hen verteerd heeft als een stoppel.
8 En door het geblaas van Uw neus zijn de wateren opgehoopt geworden; de stromen hebben overeind gestaan, als een hoop; de afgronden zijn stijf geworden in het hart der zee.
9 De vijand zeide: Ik zal vervolgen, ik zal achterhalen, ik zal den buit delen, mijn ziel zal van hen vervuld worden, ik zal mijn zwaard uittrekken, mijn hand zal hen uitroeien.
10 Gij hebt met Uw wind geblazen; de zee heeft hen gedekt, zij zonken onder als lood in geweldige wateren!
11 O HEERE! wie is als Gij onder de goden? wie is als Gij, verheerlijkt in heiligheid, vreselijk in lofzangen, doende wonder?
12 Gij hebt Uw rechterhand uitgestrekt, de aarde heeft hen verslonden!
13 Gij leiddet door Uw weldadigheid dit volk, dat Gij verlost hebt; Gij voert hen zachtkens door Uw sterkte tot de liefelijke woning Uwer heiligheid.
14 De volken hebben het gehoord, zij zullen sidderen; weedom heeft de ingezetenen van Palestina bevangen.
15 Dan zullen de vorsten van Edom verbaasd wezen; beving zal de machtigen der Moabieten bevangen; al de ingezetenen van Kanaan zullen versmelten!
16 Verschrikking en vrees zal op hen vallen; door de grootheid van Uw arm zullen zij verstommen, als een steen, totdat Uw volk, HEERE! henen doorkome; totdat dit volk henen doorkome, dat Gij verworven hebt.
17 Die zult Gij inbrengen, en planten hen op den berg Uwer erfenis, ter plaatse, welke Gij, o HEERE! gemaakt hebt tot Uw woning, het heiligdom, hetwelk Uw handen gesticht hebben, o HEERE!
18 De HEERE zal in eeuwigheid en geduriglijk regeren!
19 Want Farao's paard, met zijn wagen, met zijn ruiters, zijn in de zee gekomen, en de HEERE heeft de wateren der zee over hen doen wederkeren; maar de kinderen Israels zijn op het droge in het midden van de zee gegaan.
20 En Mirjam, de profetes, Aarons zuster, nam een trommel in haar hand; en al de vrouwen gingen uit, haar na, met trommelen en met reien.
21 Toen antwoordde Mirjam hunlieden: Zingt den HEERE; want Hij is hogelijk verheven! Hij heeft het paard met zijn ruiter in de zee gestort!
22 Hierna deed Mozes de Israelieten voortreizen van de Schelfzee af; en zij trokken uit tot in de woestijn Sur, en zij gingen drie dagen in de woestijn, en vonden geen water.
23 Toen kwamen zij te Mara; doch zij konden het water van Mara niet drinken, want het was bitter; daarom werd derzelver naam genoemd Mara.
24 Toen murmureerde het volk tegen Mozes, zeggende: Wat zullen wij drinken?

25 Hij dan riep tot den HEERE; en de HEERE wees hem een hout, dat wierp hij in dat water; toen werd het water zoet. Aldaar stelde Hij het volk een inzetting en recht, en aldaar verzocht Hij hetzelve,
26 En zeide: Is het, dat gij met ernst naar de stem des HEEREN uws Gods horen zult, en doen, wat recht is in Zijn ogen, en uw oren neigt tot Zijn geboden, en houdt al Zijn inzettingen; zo zal Ik geen van de krankheden op u leggen, die Ik op Egypteland gelegd heb; want Ik ben de HEERE, uw Heelmeester!
27 Toen kwamen zij te Elim, en daar waren twaalf waterfonteinen, en zeventig palmbomen; en zij legerden zich aldaar aan de wateren.

16
1 Toen zij van Elim gereisd waren, zo kwam de ganse vergadering der kinderen Israels in de woestijn Sin, welke is tussen Elim en tussen Sinai, aan den vijftienden dag der tweede maand, nadat zij uit Egypteland uitgegaan waren.
2 En de ganse vergadering der kinderen Israels murmureerde tegen Mozes en tegen Aaron, in de woestijn.
3 En de kinderen Israels zeiden tot hen: Och, dat wij in Egypteland gestorven waren door de hand des HEEREN, toen wij bij de vleespotten zaten, toen wij tot verzadiging brood aten! Want gijlieden hebt ons uitgeleid in deze woestijn, om deze ganse gemeente door den honger te doden.
4 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Zie, Ik zal voor ulieden brood uit den hemel regenen; en het volk zal uitgaan, en verzamelen elke dagmaat op haar dag; opdat Ik het verzoeke, of het in Mijn wet ga, of niet.
5 En het zal geschieden op den zesden dag, dat zij bereiden zullen hetgeen zij ingebracht zullen hebben; dat zal dubbel zijn boven hetgeen zij dagelijks zullen verzamelen.
6 Toen zeiden Mozes en Aaron tot al de kinderen Israels: Aan den avond, dan zult gij weten, dat u de HEERE uit Egypteland uitgeleid heeft;
7 En morgen, dan zult gij des HEEREN heerlijkheid zien, dewijl Hij uw murmureringen tegen den HEERE gehoord heeft; want wat zijn wij, dat gij tegen ons murmureert?
8 Voorts zeide Mozes: Als de HEERE ulieden aan den avond vlees te eten zal geven, en aan den morgen brood tot verzadiging, het zal zijn, omdat de HEERE uw murmureringen gehoord heeft, die gij tegen Hem murmureert; want wat zijn wij? Uw murmureringen zijn niet tegen ons, maar tegen den HEERE.
9 Daarna zeide Mozes tot Aaron: Zeg tot de ganse vergadering der kinderen Israels: Nadert voor het aangezicht des HEEREN, want Hij heeft uw murmureringen gehoord.
10 En het geschiedde, als Aaron tot de ganse vergadering der kinderen Israels sprak, en zij zich naar de woestijn keerden, zo ziet, de heerlijkheid des HEEREN verscheen in de wolk.
11 Ook heeft de HEERE tot Mozes gesproken, zeggende:
12 Ik heb de murmureringen van de kinderen Israels gehoord; spreek tot hen, zeggende: Tussen de twee avonden zult gij vlees eten, en aan den morgen zult gij met brood verzadigd worden; en gij zult weten, dat Ik de HEERE uw God ben.
13 En het geschiedde aan den avond, dat er kwakkelen opkwamen, en het leger bedekten; en aan den morgen lag de dauw rondom het leger.
14 Als nu de liggende dauw opgevaren was, zo ziet, over de woestijn was een klein rond ding, klein als de rijm, op de aarde.
15 Toen het de kinderen Israels zagen, zo zeiden zij, de een tot den ander: Het is Man, want zij wisten niet wat het was. Mozes dan zeide tot hen: Dit is het brood, hetwelk de HEERE ulieden te eten gegeven heeft.
16 Dit is het woord, dat de HEERE geboden heeft: Verzamelt daarvan een ieder naar dat hij eten mag, een gomer voor een hoofd, naar het getal van uw zielen; ieder zal nemen voor degenen, die in zijn tent zijn.
17 En de kinderen Israels deden alzo, en verzamelden, de een veel en de ander weinig.
18 Doch als zij het met den gomer maten, zo had hij, die veel verzameld had, niets over, en dien, die weinig verzameld had, ontbrak niet; een iegelijk verzamelde zoveel, als hij eten mocht.
19 En Mozes zeide tot hen: Niemand late daarvan over tot den morgen.
20 Doch zij hoorden niet naar Mozes, maar sommige mannen lieten daarvan over tot den morgen. Toen wiesen er wormen in, en het werd stinkende; dies werd Mozes zeer toornig op hen.

21 Zij nu verzamelden het allen morgen, een iegelijk naardat hij eten mocht; want als de zon heet werd, zo versmolt het.
22 En het geschiedde op den zesden dag, dat zij dubbel brood verzamelden, twee gomers voor een; en al de oversten der vergadering kwamen en verkondigden het aan Mozes.
23 Hij dan zeide tot hen: Dit is het, dat de HEERE gesproken heeft: Morgen is de rust, de heilige sabbat des HEEREN! wat gij bakken zoudt, bakt dat, en ziedt, wat gij zieden zoudt; en al wat over blijft, legt het op voor u in bewaring tot den morgen.
24 En zij leiden het op tot den morgen, gelijk als Mozes geboden had; en het stonk niet, en er was geen worm in.
25 Toen zeide Mozes: Eet dat heden, want het is heden de sabbat des HEEREN; gij zult het heden op het veld niet vinden.
26 Zes dagen zult gij het verzamelen; doch op den zevenden dag is het sabbat, op denzelven zal het niet zijn.
27 En het geschiedde aan den zevenden dag, dat sommigen van het volk uitgingen, om te verzamelen; doch zij vonden niet.
28 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Hoe lang weigert gijlieden te houden Mijn geboden en Mijn wetten?
29 Ziet, omdat de HEERE ulieden den sabbat gegeven heeft, daarom geeft Hij u aan den zesden dag voor twee dagen brood; een ieder blijve in zijn plaats! dat niemand uit zijn plaats ga op den zevenden dag!
30 Alzo rustte het volk op den zevenden dag.
31 En het huis Israels noemde deszelfs naam Man; en het was als korianderzaad, wit, en de smaak daarvan was als honigkoeken.
32 Voorts zeide Mozes: Dit is het woord, hetwelk de HEERE bevolen heeft: Vul een gomer daarvan tot bewaring voor uw geslachten, opdat zij zien het brood, dat Ik ulieden heb te eten gegeven in deze woestijn, toen Ik u uit Egypteland uitleidde.
33 Ook zeide Mozes tot Aaron: Neem een kruik, en doe een gomer vol Man daarin; en zet die voor het aangezicht des HEEREN, tot bewaring voor uw geslachten.
34 Gelijk als de HEERE aan Mozes geboden had, alzo zette ze Aaron voor de getuigenis tot bewaring.
35 En de kinderen Israels aten Man veertig jaren, totdat zij in een bewoond land kwamen; zij aten Man, totdat zij kwamen aan de pale van het land Kanaan.
36 Een gomer nu is het tiende deel van een efa.

17
1 Daarna toog de ganse vergadering van de kinderen Israels, naar hun dagreizen, uit de woestijn Sin, op het bevel des HEEREN, en zij legerden zich te Rafidim. Daar nu was geen water voor het volk om te drinken.
2 Toen twistte het volk met Mozes, en zeide: Geeft gijlieden ons water, dat wij drinken! Mozes dan zeide tot hen: Wat twist gij met mij? Waarom verzoekt gij den HEERE?
3 Toen nu het volk aldaar dorstte naar water, zo murmureerde het volk tegen Mozes, en het zeide: Waartoe hebt gij ons nu uit Egypte doen optrekken, opdat gij mij, en mijn kinderen, en mijn vee, van dorst deedt sterven?
4 Zo riep Mozes tot den HEERE, zeggende: Wat zal ik dit volk doen? Er feilt niet veel aan, of zij zullen mij stenigen.
5 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Ga heen voor het aangezicht des volks, en neem met u uit de oudsten van Israel; en neem uw staf in uw hand, waarmede gij de rivier sloegt, en ga heen.
6 Zie, Ik zal aldaar voor uw aangezicht op de rotssteen in Horeb staan; en gij zult op den rotssteen slaan, zo zal er water uitgaan, dat het volk drinke. Mozes nu deed alzo voor de ogen der oudsten van Israel.
7 En hij noemde den naam dier plaats Massa en Meriba, om den twist der kinderen Israels, en omdat zij den HEERE verzocht hadden, zeggende: Is de HEERE in het midden van ons, of niet?
8 Toen kwam Amalek en streed tegen Israel in Rafidim.
9 Mozes dan zeide tot Jozua: Kies ons mannen, en trek uit, strijd tegen Amalek; morgen zal ik op de hoogte des heuvels staan, en de staf Gods zal in mijn hand zijn.
10 Jozua nu deed, als Mozes hem gezegd had, strijdende tegen Amalek; doch Mozes, Aaron en Hur klommen op de hoogte des heuvels.
11 En het geschiedde, terwijl Mozes zijn hand ophief, zo was Israel de sterkste; maar terwijl hij zijn hand nederliet, zo was Amalek de sterkste.
12 Doch de handen van Mozes werden zwaar; daarom namen zij een steen, en legden dien onder hem, dat hij daarop zat; en Aaron en Hur onderstutten zijn handen, de een op deze, de ander op de andere zijde; alzo waren zijn handen gewis, totdat de zon onderging.
13 Alzo dat Jozua Amalek en zijn volk krenkte, door de scherpte des zwaards.
14 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Schrijf dit ter gedachtenis in een boek, en leg het in de oren van Jozua, dat Ik de gedachtenis van Amalek geheel uitdelgen zal van onder den hemel.
15 En Mozes bouwde een altaar; en hij noemde deszelfs naam: De HEERE is mijn Banier!
16 En hij zeide: Dewijl de hand op den troon des HEEREN is, zo zal de oorlog des HEEREN tegen Amalek zijn, van geslacht tot geslacht!

18
1 Toen Jethro, priester van Midian, schoonvader van Mozes, hoorde al wat God aan Mozes, en aan Israel, Zijn volk, gedaan had: dat de HEERE Israel uit Egypte uitgevoerd had;
2 Zo nam Jethro, Mozes' schoonvader, Zippora, Mozes' huisvrouw (nadat hij haar wedergezonden had),
3 Met haar twee zonen, welker enes naam was Gersom (want hij zeide: Ik ben een vreemdeling geweest in een vreemd land);
4 En de naam des anderen was Eliezer, want, zeide hij, de God mijns vaders is tot mijn Hulpe geweest, en heeft mij verlost van Farao's zwaard.
5 Toen nu Jethro, Mozes' schoonvader, met zijn zonen en zijn huisvrouw, tot Mozes kwam, in de woestijn, aan den berg Gods, waar hij zich gelegerd had,
6 Zo zeide hij tot Mozes: Ik, uw schoonvader Jethro, kom tot u, met uw huisvrouw, en haar beide zonen met haar.
7 Toen ging Mozes uit, zijn schoonvader tegemoet, en hij boog zich, en kuste hem; en zij vraagden de een den ander naar den welstand, en zij gingen naar de tent.
8 En Mozes vertelde zijn schoonvader alles, wat de HEERE aan Farao en aan de Egyptenaren gedaan had, om Israels wil; al de moeite, die hun op dien weg ontmoet was, en dat hen de HEERE verlost had.
9 Jethro nu verheugde zich over al het goede, hetwelk de HEERE Israel gedaan had; dat Hij het verlost had uit de hand der Egyptenaren.
10 En Jethro zeide: Gezegend zij de HEERE, Die ulieden verlost heeft uit de hand der Egyptenaren, en uit Farao's hand; Die dit volk van onder de hand der Egyptenaren verlost heeft!
11 Nu weet ik, dat de HEERE groter is dan alle goden; want in de zaak, waarin zij trotselijk gehandeld hebben, was Hij boven hen.
12 Toen nam Jethro, de schoonvader van Mozes, Gode brandoffer en slachtofferen; en Aaron kwam, en al de oversten van Israel, om brood te eten met den schoonvader van Mozes, voor het aangezicht Gods.
13 Doch het geschiedde des anderen daags, zo zat Mozes om het volk te richten, en het volk stond voor Mozes, van den morgen tot den avond.
14 Als de schoonvader van Mozes alles zag, wat hij het volk deed, zo zeide hij: Wat ding is dit, dat gij het volk doet? Waarom zit gij zelf alleen, en al het volk staat voor u, van den morgen tot den avond?
15 Toen zeide Mozes tot zijn schoonvader: Omdat dit volk tot mij komt, om God raad te vragen.
16 Wanneer zij een zaak hebben, zo komt het tot mij, dat ik richte tussen den man en tussen zijn naaste; en dat ik hun bekend make Gods instellingen en Zijn wetten.
17 Doch de schoonvader van Mozes zeide tot hem: De zaak is niet goed, die gij doet.
18 Gij zult geheel vervallen, zo gij, als dit volk, hetwelk bij u is; want deze zaak is te zwaar voor u, gij alleen kunt het niet doen.
19 Hoor nu mijn stem, ik zal u raden, en God zal met u zijn; wees gij voor het volk bij God, en breng gij de zaken voor God;
20 En verklaar hun de instellingen en de wetten, en maak hun bekend den weg, waarin zij wandelen zullen, en het werk, dat zij doen zullen.
21 Doch zie gij om, onder al het volk, naar kloeke mannen, God vrezende, waarachtige mannen, de gierigheid hatende; stel ze over hen, oversten der duizenden, oversten der honderden, oversten der vijftigen, oversten der tienen.
22 Dat zij dit volk te allen tijde richten; doch het geschiede, dat zij alle grote zaken aan u brengen, maar dat zij alle kleine zaken richten; verlicht alzo uzelven, en laat hen met u dragen.
23 Indien gij deze zaak doet, en God het u gebiedt, zo zult gij kunnen bestaan; zo zal ook al dit volk in vrede aan zijn plaats komen.
24 Mozes nu hoorde naar de stem van zijn schoonvader, en hij deed alles, wat hij gezegd had.

25 En Mozes verkoos kloeke mannen, uit gans Israel, en maakte hen tot hoofden over het volk; oversten der duizenden, oversten der honderden, oversten der vijftigen, en oversten der tienen;
26 Dat zij het volk te allen tijde richtten, de harde zaak tot Mozes brachten, maar zij alle kleine zaak richtten.
27 Toen liet Mozes zijn schoonvader trekken; en hij ging naar zijn land.

19
1 In de derde maand, na het uittrekken der kinderen Israels uit Egypteland, ten zelfden dage kwamen zij in de woestijn Sinai.
2 Want zij togen uit Rafidim, en kwamen in de woestijn Sinai, en zij legerden zich in de woestijn; Israel nu legerde zich aldaar tegenover dien berg.
3 En Mozes klom op tot God. En de HEERE riep tot hem van den berg, zeggende: Aldus zult gij tot het huis van Jakob spreken, en den kinderen Israels verkondigen:
4 Gijlieden hebt gezien, wat Ik den Egyptenaren gedaan heb; hoe Ik u op vleugelen der arenden gedragen, en u tot Mij gebracht heb.
5 Nu dan, indien gij naarstiglijk Mijner stem zult gehoorzamen, en Mijn verbond houden, zo zult gij Mijn eigendom zijn uit alle volken, want de ganse aarde is Mijn;
6 En gij zult Mij een priesterlijk koninkrijk, en een heilig volk zijn. Dit zijn de woorden, die gij tot de kinderen Israels spreken zult.
7 En Mozes kwam en riep de oudsten des volks, en stelde voor hun aangezichten al deze woorden, die de HEERE hem geboden had.
8 Toen antwoordde al het volk gelijkelijk, en zeide: Al wat de HEERE gesproken heeft, zullen wij doen! En Mozes bracht de woorden des volks weder tot den HEERE.
9 En de HEERE zeide tot Mozes: Zie, Ik zal tot u komen in een dikke wolk, opdat het volk hore, als Ik met u spreek, en dat zij ook eeuwiglijk aan u geloven. Want Mozes had den HEERE de woorden des volks verkondigd.
10 Ook zeide de HEERE tot Mozes: Ga tot het volk, en heilig hen heden en morgen, en dat zij hun klederen wassen,
11 En bereid zijn tegen den derden dag; want op den derden dag zal de HEERE voor de ogen van al het volk afkomen, op den berg Sinai.
12 En bepaal het volk rondom, zeggende: Wacht u op den berg te klimmen, en deszelfs einde aan te roeren; al wie den berg aanroert, zal zekerlijk gedood worden.
13 Geen hand zal hem aanroeren, maar hij zal zekerlijk gestenigd, of zekerlijk doorschoten worden; hetzij een beest, hetzij een man, hij zal niet leven. Als de ramshoorn langzaam gaat, zullen zij op den berg klimmen.
14 Toen ging Mozes van den berg af tot het volk, en hij heiligde het volk; en zij wiesen hun klederen.
15 En hij zeide tot het volk: Weest gereed tegen den derden dag, en nadert niet tot de vrouw.
16 En het geschiedde op den derden dag, toen het morgen was, dat er op den berg donderen en bliksemen waren, en een zware wolk, en het geluid ener zeer sterke bazuin, zodat al het volk verschrikte, dat in het leger was.
17 En Mozes leidde het volk uit het leger, Gode tegemoet; en zij stonden aan het onderste des bergs.
18 En de ganse berg Sinai rookte, omdat de HEERE op denzelven nederkwam in vuur; en zijn rook ging op, als de rook van een oven; en de ganse berg beefde zeer.
19 Toen het geluid der bazuin gaande was, en zeer sterk werd, sprak Mozes; en God antwoordde hem met een stem.
20 Als de HEERE nedergekomen was op den berg Sinai, op de spits des bergs, zo riep de HEERE Mozes op de spits des bergs; en Mozes klom op.
21 En de HEERE zeide tot Mozes: Ga af, betuig dit volk, dat zij niet doorbreken tot den HEERE, om te zien, en velen van hen vallen.
22 Daartoe zullen ook de priesters, die tot den HEERE naderen, zich heiligen, dat de HEERE niet tegen hen uitbreke.
23 Toen zeide Mozes tot den HEERE: Het volk zal op den berg Sinai niet kunnen klimmen, want Gij hebt ons betuigd, zeggende: Bepaal den berg, en heilig hem.

24 De HEERE dan zeide tot hem: Ga heen, klim af, daarna zult gij, en Aaron met u, opklimmen; doch dat de priesters en het volk niet doorbreken, om op te klimmen tot den HEERE, dat Hij tegen hen niet uitbreke.
25 Toen klom Mozes af tot het volk, en zeide het hun aan.

20
1 Toen sprak God al deze woorden, zeggende:
2 Ik ben de HEERE uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb.
3 Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.
4 Gij zult u geen gesneden beeld, noch enige gelijkenis maken, van hetgeen boven in den hemel is, noch van hetgeen onder op de aarde is, noch van hetgeen in de wateren onder de aarde is.
5 Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik, de HEERE uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vaderen bezoek aan de kinderen, aan het derde, en aan het vierde lid dergenen, die Mij haten;
6 En doe barmhartigheid aan duizenden dergenen, die Mij liefhebben, en Mijn geboden onderhouden.
7 Gij zult den naam des HEEREN uws Gods niet ijdellijk gebruiken; want de HEERE zal niet onschuldig houden, die Zijn naam ijdellijk gebruikt.
8 Gedenkt den sabbatdag, dat gij dien heiligt.
9 Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen;
10 Maar de zevende dag is de sabbat des HEEREN uws Gods; dan zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw vee, noch uw vreemdeling, die in uw poorten is;
11 Want in zes dagen heeft de HEERE den hemel en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte ten zevenden dage; daarom zegende de HEERE den sabbatdag, en heiligde denzelven.
12 Eert uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land, dat u de HEERE uw God geeft.
13 Gij zult niet doodslaan.
14 Gij zult niet echtbreken.
15 Gij zult niet stelen.
16 Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste.
17 Gij zult niet begeren uws naasten huis; gij zult niet begeren uws naasten vrouw, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets, dat uws naasten is.
18 En al het volk zag de donderen, en de bliksemen, en het geluid der bazuin, en den rokenden berg; toen het volk zulks zag, weken zij af, en stonden van verre;
19 En zij zeiden tot Mozes: Spreek gij met ons, en wij zullen horen; en dat God met ons niet spreke, opdat wij niet sterven!
20 En Mozes zeide tot het volk: Vreest niet, want God is gekomen, opdat Hij u verzocht, en opdat Zijn vreze voor uw aangezicht zou zijn, dat gij niet zondigdet.
21 En het volk stond van verre; maar Mozes naderde tot de donkerheid, alwaar God was.
22 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Aldus zult gij tot de kinderen Israels zeggen: Gij hebt gezien, dat Ik met ulieden van den hemel gesproken heb.
23 Gij zult nevens Mij niet maken zilveren goden, en gouden goden zult gij u niet maken.
24 Maakt Mij een altaar van aarde, en offert daarop uw brandofferen, en uw dankofferen, uw schapen, en uw runderen; aan alle plaats, waar Ik Mijns Naams gedachtenis stichten zal, zal Ik tot u komen, en zal u zegenen.
25 Maar indien gij Mij een stenen altaar zult maken, zo zult gij dit niet bouwen van gehouwen steen; zo gij uw houwijzer daarover verheft, zo zult gij het ontheiligen.
26 Gij zult ook niet met trappen tot Mijn altaar opklimmen, opdat uw schaamte voor hetzelve niet ontdekt worde.

21
1 Dit nu zijn de rechten, die gij hun zult voorstellen.
2 Als gij een Hebreeuwsen knecht kopen zult, die zal zes jaren dienen; maar in het zevende zal hij voor vrij uitgaan, om niet.
3 Indien hij met zijn lijf ingekomen zal zijn, zo zal hij met zijn lijf uitgaan; indien hij een getrouwd man was, zo zal zijn vrouw met hem uitgaan.
4 Indien hem zijn heer een vrouw gegeven, en zij hem zonen of dochteren gebaard zal hebben, zo zal de vrouw en haar kinderen haars heren zijn, en hij zal met zijn lijf uitgaan.
5 Maar indien de knecht ronduit zeggen zal: Ik heb mijn heer, mijn vrouw en mijn kinderen lief, ik wil niet vrij uitgaan;
6 Zo zal hem zijn heer tot de goden brengen, daarna zal hij hem aan de deur, of aan den post brengen; en zijn heer zal hem met een priem zijn oor doorboren, en hij zal hem eeuwiglijk dienen.
7 Wanneer nu iemand zijn dochter zal verkocht hebben tot een dienstmaagd, zo zal zij niet uitgaan, gelijk de knechten uitgaan.
8 Indien zij kwalijk bevalt in de ogen haars heren, dat hij haar niet ondertrouwd heeft, zo zal hij haar doen lossen; aan een vreemd volk haar te verkopen zal hij niet vermogen, dewijl hij trouweloos met haar gehandeld heeft.
9 Maar indien hij haar aan zijn zoon ondertrouwt, zo zal hij met haar doen naar het recht der dochteren.
10 Indien hij voor zich een andere neemt, zo zal hij aan deze haar spijs, haar deksel, en haar huwelijksplicht niet onttrekken.
11 En indien hij haar deze drie dingen niet doet, zo zal zij om niet uitgaan, zonder geld.
12 Wie iemand slaat, dat hij sterft, die zal zekerlijk gedood worden.
13 Doch die hem niet nagesteld heeft, maar God heeft hem zijn hand doen ontmoeten, zo zal Ik u een plaats bestellen, waar hij henen vliede.
14 Maar indien iemand tegen zijn naaste moedwillig gehandeld heeft, om hem met list te doden, zo zult gij denzelven van voor Mijn altaar nemen, dat hij sterve.
15 Zo wie zijn vader of zijn moeder slaat, die zal zekerlijk gedood worden.
16 Verder, zo wie een mens steelt, hetzij dat hij dien verkocht heeft, of dat hij in zijn hand gevonden wordt, die zal zekerlijk gedood worden.
17 Wie ook zijn vader of zijn moeder vloekt, die zal zekerlijk gedood worden.
18 En wanneer mannen twisten, en de een slaat den ander met een steen, of met een vuist, en hij sterft niet, maar valt te bedde;
19 Indien hij weder opstaat, en op straat gaat bij zijn stok, zo zal hij, die hem sloeg, onschuldig zijn; alleen zal hij geven hetgeen hij verzuimd heeft, en hij zal hem volkomen laten helen.
20 Wanneer ook iemand zijn dienstknecht of zijn dienstmaagd met een stok slaat, dat hij onder zijn hand sterft, die zal zekerlijk gewroken worden.
21 Zo hij nochtans een dag of twee dagen overeind blijft, zo zal hij niet gewroken worden; want hij is zijn geld.
22 Wanneer nu mannen kijven, en slaan een zwangere vrouw, dat haar de vrucht afgaat, doch geen dodelijk verderf zij, zo zal hij zekerlijk gestraft worden, gelijk als hem de man der vrouw oplegt, en hij zal het geven door de rechters.
23 Maar indien er een dodelijk verderf zal zijn, zo zult gij geven ziel voor ziel,
24 Oog voor oog, tand voor tand, hand voor hand, voet voor voet.
25 Brand voor brand, wond voor wond, buil voor buil.
26 Wanneer ook iemand het oog van zijn dienstknecht, of het oog van zijn dienstmaagd slaat, en verderft het, hij zal hem vrij laten gaan voor zijn oog.
27 En indien hij een tand van zijn dienstknecht, of een tand van zijn dienstmaagd uitslaat, zo zal hij hem vrijlaten voor zijn tand.

28 En wanneer een os een man of een vrouw stoot, dat hij sterft, zal de os zekerlijk gestenigd worden, en zijn vlees zal niet gegeten worden; maar de heer van den os zal onschuldig zijn.
29 Maar indien de os te voren stotig geweest is, en zijn heer is daarvan overtuigd geweest, en hij hem niet bewaard heeft, en hij doodt een man of een vrouw, zo zal die os gestenigd worden, en zijn heer zal ook gedood worden.
30 Indien hem losgeld opgelegd wordt, zo zal hij tot lossing zijner ziel geven naar alles, wat hem zal opgelegd worden;
31 Hetzij dat hij een zoon gestoten heeft, of een dochter gestoten heeft, naar dat recht zal hem gedaan worden.
32 Indien de os een knecht of een dienstmaagd stoot, hij zal zijn heer dertig zilverlingen geven, en de os zal gestenigd worden.
33 En wanneer iemand een kuil opent, of wanneer iemand een kuil graaft, en hij dekt hem niet toe, en een os of ezel valt daarin;
34 De heer des kuils zal het vergelden; hij zal aan deszelfs heer het geld wederkeren; doch dat dode zal zijns wezen.
35 Wanneer nu iemands os den os van zijn naaste kwetst, dat hij sterft, zo zal men den levenden os verkopen, en het geld daarvan half en half delen, en den dode zal men ook half en half delen.
36 Of is het kennelijk geweest, dat die os van te voren stotig was, en zijn heer heeft hem niet bewaard, zo zal hij in alle manier os voor os vergelden; doch de dode zal zijns wezen.

22
1 Wanneer iemand een os, of klein vee steelt, en slacht het, of verkoopt het, die zal vijf runderen voor een os wedergeven, en vier schapen voor een stuk klein vee.
2 Indien een dief gevonden wordt in het doorgraven, en hij wordt geslagen, dat hij sterft, het zal hem geen bloedschuld zijn.
3 Indien de zon over hem opgegaan is, zo zal het hem een bloedschuld zijn; hij zal het volkomen wedergeven; heeft hij niet, zo zal hij verkocht worden voor zijn dieverij.
4 Indien de diefstal levend in zijn hand voorzeker gevonden wordt, hetzij os, of ezel, of klein vee, hij zal het dubbel wedergeven.
5 Wanneer iemand een veld, of een wijngaard laat afweiden, en hij zijn beest daarin drijft, dat het in eens anders veld weidt, die zal het van het beste zijns velds en van het beste zijns wijngaards wedergeven.
6 Wanneer een vuur uitgaat, en vat de doornen, zodat de koornhoop verteerd wordt, of het staande koorn, of het veld; hij, die den brand heeft aangestoken, zal het volkomen wedergeven.
7 Wanneer iemand zijn naaste geld of vaten te bewaren geeft, en het wordt uit diens mans huis gestolen; indien de dief gevonden wordt, hij zal het dubbel wedergeven.
8 Indien de dief niet gevonden wordt, zo zal de heer des huizes tot de goden gebracht worden, of hij niet zijn hand aan zijns naasten have gelegd heeft.
9 Over alle zaak van onrecht, over een os, over een ezel, over klein vee, over kleding, over al het verlorene, hetwelk iemand zegt, dat het zijn is, beider zaak zal voor de goden komen; wien de goden verwijzen, die zal het aan zijn naaste dubbel wedergeven.
10 Wanneer iemand aan zijn naaste een ezel, of os, of klein vee, of enig beest te bewaren geeft, en het sterft, of het wordt verzeerd, of weggedreven, dat het niemand ziet;
11 Zo zal des HEEREN eed tussen hen beiden zijn, of hij niet zijn hand aan zijns naasten have geslagen heeft; en derzelver heer zal dien aannemen; en hij zal het niet wedergeven.
12 Maar indien het van hem zekerlijk gestolen is, hij zal het zijn heer wedergeven.
13 Is het gewisselijk verscheurd, dat hij het brenge tot getuige, zo zal hij het verscheurde niet wedergeven.
14 En wanneer iemand van zijn naaste wat begeert, en het wordt beschadigd, of het sterft; zijn heer daar niet bij zijnde, zal hij het volkomen wedergeven.
15 Indien zijn heer daarbij geweest is, hij zal het niet wedergeven; indien het gehuurd is, zo is het voor zijn huur gekomen.
16 Wanneer nu iemand een maagd verlokt, die niet ondertrouwd is, en hij ligt bij haar, die zal haar zonder uitstel een bruidschat geven, dat zij hem ter vrouwe zij.
17 Indien haar vader ganselijk weigert haar aan hem te geven, zo zal hij geld geven naar den bruidschat der maagden.
18 De toveres zult gij niet laten leven.
19 Al wie bij een beest ligt, die zal zekerlijk gedood worden.
20 Wie den goden offert, behalve den HEERE alleen, die zal verbannen worden.
21 Gij zult ook den vreemdeling geen overlast doen, noch hem onderdrukken; want gij zijt vreemdelingen geweest in Egypteland.
22 Gij zult geen weduwe noch wees beledigen.
23 Indien gij hen enigszins beledigt, en indien zij enigszins tot Mij roepen, Ik zal hun geroep zekerlijk verhoren;
24 En Mijn toorn zal ontsteken, en Ik zal ulieden met het zwaard doden; en uw vrouwen zullen weduwen, en uw kinderen zullen wezen worden.
25 Indien gij Mijn volk, dat bij u arm is, geld leent, zo zult gij tegen hetzelve niet zijn, als een woekeraar; gij zult op hetzelve geen woeker leggen.
26 Indien gij enigszins uws naasten kleed te pand neemt, zo zult gij het hem wedergeven, eer de zon ondergaat;

27 Want dat alleen is zijn deksel, het is zijn kleed over zijn huid; waarin zou hij liggen? Het zal dan geschieden, wanneer hij tot Mij roept, dat Ik het zal horen; want Ik ben genadig!
28 De goden zult gij niet vloeken, en de oversten in uw volk zult gij niet lasteren.
29 Uw volheid en uw tranen zult gij niet uitstellen; den eerstgeborene uwer zonen zult gij Mij geven.
30 Desgelijks zult gij doen met uw ossen en met uw schapen; zeven dagen zullen zij bij hun moeder zijn, op den achtsten dag zult gij ze Mij geven.
31 Gij nu zult Mij heilige lieden zijn; daarom zult gij geen vlees eten, dat op het veld gescheurd is, gij zult het den hond voorwerpen.

23
1 Gij zult geen vals gerucht opnemen; en stelt uw hand niet bij den goddeloze, om een getuige tot geweld te zijn.
2 Gij zult de menigte tot boze zaken niet volgen; en gij zult niet spreken in een twistige zaak, dat gij u neigt naar de menigte, om het recht te buigen.
3 Ook zult gij den geringe niet voortrekken en zijn twistige zaak.
4 Wanneer gij uws vijands os, of zijn dwalenden ezel, ontmoet, gij zult hem denzelven ganselijk wederbrengen.
5 Wanneer gij uws haters ezel onder zijn last ziet liggen, zult gij dan nalatig zijn, om het uwe te verlaten voor hem? Gij zult het in alle manier met hem verlaten.
6 Gij zult het recht uws armen niet buigen in zijn twistige zaak.
7 Zijt verre van valse zaken; en den onschuldige en gerechtige zult gij niet doden; want Ik zal den goddeloze niet rechtvaardigen.
8 Ook zult gij geen geschenk nemen; want het geschenk verblindt de zienden, en het verkeert de zaak der rechtvaardigen.
9 Gij zult ook den vreemdeling niet onderdrukken; want gij kent het gemoed des vreemdelings, dewijl gij vreemdelingen geweest zijt in Egypteland.
10 Gij zult ook zes jaar uw land bezaaien, en deszelfs inkomst verzamelen;
11 Maar in het zevende zult gij het rusten en stil liggen laten, dat de armen uws volks mogen eten, en het overige daarvan de beesten des velds eten mogen; alzo zult gij ook doen met uw wijngaard, en met uw olijfbomen.
12 Zes dagen zult gij uw werken doen; maar op den zevenden dag zult gij rusten; opdat uw os en uw ezel ruste, en dat de zoon uwer dienstmaagd en de vreemdeling adem scheppe.
13 In alles, wat Ik tot ulieden gezegd heb, zult gij op uw hoede zijn; en den naam van andere goden zult gij niet gedenken; uit uw mond zal hij niet gehoord worden!
14 Drie reizen in het jaar zult gij Mij feest houden.
15 Het feest van de ongezuurde broden zult gij houden; zeven dagen zult gij ongezuurde broden eten (gelijk Ik u geboden heb), ter bestemder tijd in de maand Abib, want in dezelve zijt gij uit Egypte getogen; doch men zal niet ledig voor Mijn aangezicht verschijnen.
16 En het feest des oogstes, der eerste vruchten van uw arbeid, die gij op het veld gezaaid zult hebben. En het feest der inzameling, op den uitgang des jaars, wanneer gij uw arbeid uit het veld zult ingezameld hebben.
17 Drie malen des jaars zullen al uw mannen voor het aangezicht des Heeren HEEREN verschijnen.
18 Gij zult het bloed Mijns offers met geen gedesemde broden offeren; ook zal het vette Mijns feestes tot op den morgen niet vernachten.
19 De eerstelingen der eerste vruchten uws lands zult gij in het huis des HEEREN uws Gods brengen. Gij zult het bokje niet koken in de melk zijner moeder.
20 Ziet, Ik zende een Engel voor uw aangezicht, om u te behoeden op dezen weg, en om u te brengen tot de plaats, die Ik bereid heb.
21 Hoedt u voor Zijn aangezicht, en weest Zijner stem gehoorzaam, en verbittert Hem niet; want Hij zal ulieder overtredingen niet vergeven; want Mijn Naam is in het binnenste van Hem.
22 Maar zo gij Zijner stem naarstiglijk gehoorzaamt, en doet al wat Ik spreken zal, zo zal Ik uwer vijanden vijand, en uwer wederpartijders wederpartij zijn.
23 Want Mijn Engel zal voor uw aangezicht gaan, en Hij zal u inbrengen tot de Amorieten, en Hethieten, en Ferezieten, en Kanaanieten, Hevieten, en Jebusieten; en Ik zal hen verdelgen.
24 Gij zult u voor hun goden niet buigen, noch hen dienen; ook zult gij naar hun werken niet doen; maar gij zult ze geheel afbreken, en hun opgerichte beelden ganselijk vermorzelen.
25 En gij zult den HEERE uw God dienen, zo zal Hij uw brood en uw water zegenen; en Ik zal de krankheden uit het midden van u weren.

26 Er zal geen misdrachtige, noch onvruchtbare in uw land zijn; Ik zal het getal uwer dagen vervullen.
27 Ik zal Mijn schrik voor uw aangezicht zenden, en al het volk, tot hetwelk gij komt, versaagd maken; en Ik zal maken, dat al uw vijanden u den nek toekeren.
28 Ik zal ook horzelen voor uw aangezicht zenden; die zullen van voor uw aangezicht uitstoten de Hevieten, de Kanaanieten en de Hethieten.
29 Ik zal hen in een jaar van uw aangezicht niet uitstoten, opdat het land niet woest worde, en het wild gedierte boven u niet vermenigvuldigd worde.
30 Ik zal hen allengskens van uw aangezicht uitstoten, totdat gij gewassen zijt en het land erft.
31 En Ik zal uw landpalen zetten van de zee Suf tot aan de zee der Filistijnen, en van de woestijn tot aan de rivier; want Ik zal de inwoners van dat land in uw hand geven, dat gij hen voor uw aangezicht uitstoot.
32 Gij zult met hen, noch met hun goden, een verbond maken.
33 Zij zullen in uw land niet wonen, opdat zij u tegen Mij niet doen zondigen; indien gij hun goden dient, het zal u voorzeker tot een valstrik zijn.

24
1 Daarna zeide Hij tot Mozes: Klim op tot den HEERE, gij en Aaron, Nadab en Abihu, en zeventig van de oudsten van Israel; en buigt u neder van verre!
2 En dat Mozes alleen zich nadere tot den HEERE, maar dat zij niet naderen; en het volk klimme ook niet op met hem.
3 Als Mozes kwam en verhaalde aan het volk al de woorden des HEEREN, en al de rechten, toen antwoordde al het volk met een stem, en zij zeiden: Al deze woorden, die de HEERE gesproken heeft, zullen wij doen.
4 Mozes nu beschreef al de woorden des HEEREN, en hij maakte zich des morgens vroeg op, en hij bouwde een altaar onder aan den berg, en twaalf kolommen, naar de twaalf stammen van Israel.
5 En hij zond de jongelingen van de kinderen Israels, die brandofferen offerden, en den HEERE dankofferen offerden, van jonge ossen.
6 En Mozes nam de helft van het bloed, en zette het in bekkens; en de helft van het bloed sprengde hij op het altaar.
7 En hij nam het boek des verbonds, en hij las het voor de oren des volks; en zij zeiden: Al wat de HEERE gesproken heeft, zullen wij doen en gehoorzamen.
8 Toen nam Mozes dat bloed, en sprengde het op het volk; en hij zeide: Ziet, dit is het bloed des verbonds, hetwelk de HEERE met ulieden gemaakt heeft over al die woorden.
9 Mozes nu en Aaron klommen opwaarts, ook Nadab en Abihu, en zeventig van de oudsten van Israel.
10 En zij zagen den God van Israel, en onder Zijn voeten als een werk van saffierstenen, en als de gestaltenis des hemels in Zijn klaarheid.
11 Doch Hij strekte Zijn hand niet tot de afgezonderden van de kinderen Israels; maar zij aten en dronken, nadat zij God gezien hadden.
12 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Kom tot Mij op den berg, en wees aldaar; en Ik zal u stenen tafelen geven, en de wet, en de geboden, die Ik geschreven heb, om hen te onderwijzen.
13 Toen maakte zich Mozes op, met Jozua, zijn dienaar; en Mozes klom op den berg Gods.
14 En hij zeide tot de oudsten: Blijft gij ons hier, totdat wij weder tot u komen; en ziet, Aaron en Hur zijn bij u; wie enige zaken heeft, zal tot dezelve komen.
15 Toen Mozes op den berg geklommen was, zo heeft een wolk den berg bedekt.
16 En de heerlijkheid des HEEREN woonde op den berg Sinai, en de wolk bedekte hem zes dagen, en op den zevenden dag riep Hij Mozes uit het midden der wolk.
17 En het aanzien der heerlijkheid des HEEREN was als een verterend vuur, op het opperste diens bergs, in de ogen der kinderen Israels.
18 En Mozes ging in het midden der wolk, nadat hij op den berg geklommen was; en Mozes was op dien berg veertig dagen en veertig nachten.

25
1 Toen sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Spreek tot de kinderen Israels, dat zij voor Mij een hefoffer nemen. Van alle man, wiens hart zich vrijwillig bewegen zal, zult gij Mijn hefoffer nemen.
3 Dit nu is het hefoffer, hetwelk gij van hen nemen zult: goud, en zilver, en koper;
4 Als ook hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn linnen, en geiten haar.
5 En roodgeverfde ramsvellen, en dassenvellen; en sittimhout;
6 Olie tot den luchter, specerijen ter zalfolie, en tot roking welriekende specerijen;
7 Sardonixstenen, en vervullende stenen tot den efod, en tot den borstlap.
8 En zij zullen Mij een heiligdom maken, dat Ik in het midden van hen wone.
9 Naar al wat Ik u tot een voorbeeld dezes tabernakels, en een voorbeeld van al deszelfs gereedschap wijzen zal, even alzo zult gijlieden dat maken.
10 Zo zullen zij een ark van sittimhout maken; twee ellen en een halve zal haar lengte zijn, en anderhalve el haar breedte, en anderhalve el haar hoogte.
11 En gij zult ze met louter goud overtrekken, van binnen en van buiten zult gij ze overtrekken; en gij zult op dezelve een gouden krans maken rondom heen.
12 En giet voor haar vier gouden ringen, en zet die aan haar vier hoeken, alzo dat twee ringen op de ene zijde derzelve zijn, en twee ringen op haar andere zijde.
13 En maak handbomen van sittimhout, en overtrek ze met goud.
14 En steek de handbomen in de ringen, die aan de zijde der ark zijn, dat men de ark daarmede drage.
15 De draagbomen zullen in de ringen der ark zijn; zij zullen er niet uitgetogen worden.
16 Daarna zult gij in de ark leggen de getuigenis, die Ik u geven zal.
17 Gij zult ook een verzoendeksel maken van louter goud; twee ellen en een halve zal deszelfs lengte zijn, en anderhalve el deszelfs breedte.
18 Gij zult ook twee cherubim van goud maken; van dicht goud zult gij ze maken, uit de beide einden des verzoendeksels.
19 En maak u een cherub uit het ene einde aan deze zijde, en den anderen cherub uit het andere einde aan gene zijde; uit het verzoendeksel zult gijlieden de cherubim maken, uit de beide einden van hetzelve.
20 En de cherubim zullen hun beide vleugelen omhoog uitbreiden, bedekkende met hun vleugelen het verzoendeksel; en hun aangezichten zullen tegenover elkander zijn; de aangezichten der cherubim zullen naar het verzoendeksel zijn.
21 En gij zult het verzoendeksel boven op de ark zetten, nadat gij in de ark de getuigenis, die Ik u geven zal, zult gelegd hebben.
22 En aldaar zal Ik bij u komen, en Ik zal met u spreken van boven het verzoendeksel af, van tussen de twee cherubim, die op de ark der getuigenis zijn zullen, alles, wat Ik u gebieden zal aan de kinderen Israels.
23 Gij zult ook een tafel maken van sittimhout; twee ellen zal haar lengte zijn, en een el haar breedte, en een el en een halve zal haar hoogte zijn.
24 En gij zult ze met louter goud overtrekken; gij zult ook een gouden krans daaraan maken, rondom heen.
25 Gij zult ook een lijst rondom daaraan maken, een hand breed; en gij zult een gouden krans rondom derzelver lijst maken.
26 Ook zult gij vier gouden ringen daaraan maken; en gij zult de ringen zetten aan de vier hoeken, die aan derzelver vier voeten zijn zullen.
27 Tegenover de lijst zullen de ringen zijn, tot plaatsen voor de handbomen, om de tafel te dragen.
28 Deze handbomen nu zult gij van sittimhout maken, en gij zult dezelve met goud overtrekken; en de tafel zal daaraan gedragen worden.

29 Gij zult ook maken haar schotelen, en haar rookschalen, en haar platelen, en haar kroezen (met welke zij bedekt zal worden); van louter goud zult gij ze maken.
30 En gij zult op deze tafel altijd het toonbrood voor Mijn aangezicht leggen.
31 Gij zult ook een kandelaar van louter goud maken. Van dicht werk zal deze kandelaar gemaakt worden, zijn schacht, en zijn rietjes; zijn schaaltjes, zijn knopen, en zijn bloemen zullen uit hem zijn.
32 En zes rieten zullen uit zijn zijden uitgaan; drie rieten des kandelaars uit zijn ene zijde, en drie rieten des kandelaars uit zijn andere zijde.
33 In het ene riet zullen drie schaaltjes zijn, gelijk amandelnoten, een knoop en een bloem; en drie schaaltjes, gelijk amandelnoten in een ander riet, een knoop en een bloem; alzo zullen die zes rieten zijn, die uit den kandelaar gaan.
34 Maar aan den kandelaar zelven zullen vier schaaltjes zijn, gelijk amandelnoten, met zijn knopen, en met zijn bloemen.
35 En daar zal een knoop zijn onder twee rieten, uit denzelven uitgaande; ook een knoop onder twee rieten, uit denzelven uitgaande; nog een knoop onder twee rieten, uit denzelven uitgaande; alzo zal het zijn met de zes rieten, die uit den kandelaar uitgaan.
36 Hun knopen en hun rieten zullen uit hem zijn; het zal altemaal een enig dicht werk van louter goud zijn.
37 Gij zult hem ook zeven lampen maken, en men zal zijn lampen aansteken, en doen lichten aan zijn zijden.
38 Zijn snuiters en zijn blusvaten zullen louter goud zijn.
39 Uit een talent louter goud zal men dat maken, met al dit gereedschap.
40 Zie dan toe, dat gij het maakt naar hun voorbeeld, hetwelk u op den berg getoond is.

26
1 Den tabernakel nu zult gij maken van tien gordijnen, van fijn getweernd linnen, en hemelsblauw, en purper, en scharlaken, met cherubim; van het allerkunstelijkste werk zult gij ze maken.
2 De lengte van een gordijn zal van acht en twintig ellen zijn, en de breedte ener gordijn van vier ellen; al deze gordijnen zullen een maat hebben.
3 Er zullen vijf gordijnen samengevoegd zijn, de een aan de andere; wederom zullen er vijf gordijnen samengevoegd zijn, de een aan de andere.
4 En gij zult hemelsblauwe striklisjes maken aan den kant van de ene gordijn, aan het uiterste, in de samenvoeging; alzo zult gij ook doen aan den uitersten kant der gordijn, aan de tweede samenvoegende.
5 Vijftig striklisjes zult gij aan de ene gordijn maken, en vijftig striklisjes zult gij maken aan het uiterste der gordijn, dat aan de tweede samenvoegende is; deze striklisjes zullen het ene aan het andere samenvatten.
6 Gij zult ook vijftig gouden haakjes maken, en zult de gordijnen samenvoegen, de ene aan de andere, met deze haakjes, opdat het een tabernakel zij.
7 Ook zult gij gordijnen uit geiten haar maken tot een tent over den tabernakel; van elf gordijnen zult gij die maken.
8 De lengte ener gordijn zal dertig ellen zijn, en de breedte ener gordijn vier ellen; deze elf gordijnen zullen een maat hebben.
9 En gij zult vijf dezer gordijnen aan elkander bijzonder voegen, en zes dezer gordijnen bijzonder; en de zesde dezer gordijnen zult gij dubbel maken, recht voorop de tent.
10 En gij zult vijftig striklisjes maken aan den kant van de ene gordijn, het uiterste in de samenvoeging, en vijftig striklisjes aan den kant van de gordijn, die de tweede samenvoegende is.
11 Gij zult ook vijftig koperen haakjes maken, en gij zult de haakjes in de striklisjes doen, en gij zult de tent samenvoegen, dat zij een zij.
12 Het overige nu, dat overschiet aan de gordijnen der tent, de helft der gordijn, die overschiet, zal overhangen, aan de achterste delen des tabernakels.
13 En een el van deze, en een el van gene zijde van hetgeen, dat overig zijn zal aan de lengte van de gordijnen der tent, zal overhangen aan de zijden des tabernakels, aan deze en aan gene zijde, om dien te bedekken.
14 Gij zult ook voor de tent een deksel maken van roodgeverfde ramsvellen, en daarover een deksel van dassenvellen.
15 Gij zult ook tot den tabernakel staande berderen maken, van sittimhout.
16 De lengte van een berd zal tien ellen zijn, en een el en een halve el zal de breedte van elk berd zijn.
17 Twee houvasten zal een berd hebben, als sporten in een ladder gezet, het ene nevens het andere; alzo zult gij het met al de berderen des tabernakels maken.
18 En de berderen tot den tabernakel zult gij aldus maken: twintig berderen naar de zuidzijde zuidwaarts.
19 Gij zult ook veertig zilveren voeten maken onder de twintig berderen; twee voeten onder een berd, aan zijn twee houvasten, en twee voeten onder een ander berd, aan zijn twee houvasten.
20 Er zullen ook twintig berderen zijn aan de andere zijde des tabernakels, aan den noorderhoek,
21 Met hun veertig zilveren voeten; twee voeten onder een berd, en twee voeten onder een ander berd.
22 Doch aan de zijde des tabernakels tegen het westen zult gij zes berderen maken.
23 Ook zult gij twee berderen maken tot de hoekberderen des tabernakels, aan de beide zijden.

24 En zij zullen van beneden als tweelingen samengevoegd zijn; zij zullen ook als tweelingen aan het oppereinde deszelven samengevoegd zijn, met een ring; alzo zal het met de twee berderen zijn; tot twee hoekberderen zullen zij zijn.
25 Alzo zullen de acht berderen zijn met hun zilveren voeten, zijnde zestien voeten; twee voeten onder een berd, wederom twee voeten onder een berd.
26 Gij zult ook richelen maken van sittimhout; vijf aan de berderen van de ene zijde des tabernakels;
27 En vijf richelen aan de berderen van de andere zijde des tabernakels; alsook vijf richelen aan de berderen van de zijde des tabernakels, aan de beide zijden westwaarts.
28 En de middelste richel zal midden aan de berderen zijn, doorschietende van het ene einde tot het andere einde.
29 En gij zult de berderen met goud overtrekken, en hun ringen (de plaatsen voor de richelen) zult gij van goud maken; de richelen zult gij ook met goud overtrekken.
30 Dan zult gij den tabernakel oprichten naar zijn wijze, die u op den berg getoond is.
31 Daarna zult gij een voorhang maken, van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getweernd linnen; van het allerkunstelijkste werk zal men dien maken, met cherubim.
32 En gij zult hem hangen aan vier pilaren van sittim hout, met goud overtogen; hun haken zullen van goud zijn; staande op vier zilveren voeten.
33 En gij zult den voorhang onder de haakjes hangen, en gij zult de ark der getuigenis aldaar binnen den voorhang brengen; en deze voorhang zal ulieden een scheiding maken tussen het heilige, en tussen het heilige der heiligen.
34 En gij zult het verzoendeksel zetten op de ark der getuigenis, in het heilige der heiligen.
35 De tafel nu zult gij zetten buiten den voorhang, en den kandelaar tegen de tafel over, aan de ene zijde des tabernakels, zuidwaarts; maar de tafel zult gij zetten aan de noordzijde.
36 Gij zult ook aan de deur der tent een deksel maken, van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getweernd linnen, geborduurd werk.
37 En gij zult tot dit deksel vijf pilaren van sittim hout maken, en die met goud overtrekken; hun haken zullen van goud zijn; en gij zult hun vijf koperen voeten gieten.

27
1 Gij zult ook een altaar maken van sittimhout; vijf ellen zal de lengte zijn, en vijf ellen de breedte (vierkant zal dit altaar zijn), en drie ellen zijn hoogte.
2 En gij zult zijn hoornen maken op zijn vier hoeken; uit hetzelve zullen zijn hoornen zijn, en gij zult het met koper overtrekken.
3 Gij zult het ook potten maken, om zijn as te ontvangen, ook zijn schoffelen, en zijn besprengbekkens, en zijn krauwelen, en zijn koolpannen; al zijn gereedschap zult gij van koper maken.
4 Gij zult het een rooster maken van koperen netwerk; en gij zult aan dat net vier koperen ringen maken aan zijn vier einden.
5 En gij zult het onder den omloop des altaars van beneden opleggen, alzo dat het net tot het midden des altaars zij.
6 Gij zult ook handbomen maken tot het altaar, handbomen van sittimhout; en gij zult ze met koper overtrekken.
7 En de handbomen zullen in de ringen gedaan worden, alzo dat de handbomen zijn aan beide zijden des altaars, als men het draagt.
8 Gij zult hetzelve hol van planken maken; gelijk als Hij u op den berg gewezen heeft, alzo zullen zij doen.
9 Gij zult ook den voorhof des tabernakels maken; aan den zuidhoek zuidwaarts, zullen aan den voorhof behangselen zijn van fijn getweernd linnen; de lengte ener zijde zal honderd ellen zijn.
10 Ook zullen zijn twintig pilaren, en derzelver twintig voeten, van koper zijn; de haken dezer pilaren, en hun banden zullen van zilver zijn.
11 Alzo zullen ook aan den noorderhoek, in de lengte, de behangsels honderd ellen lang zijn; en zijn twintig pilaren, en derzelver twintig voeten, van koper; de haken der pilaren, en derzelver banden zullen van zilver zijn.
12 En in de breedte des voorhofs, aan den westerhoek, zullen behangselen zijn van vijftig ellen; hun pilaren tien, en derzelver voeten tien.
13 Van gelijken zal de breedte des voorhofs, aan den oosterhoek oostwaarts, van vijftig ellen zijn.
14 Alzo dat er vijftien ellen der behangselen op de ene zijde zijn; hun pilaren drie, en hun voeten drie;
15 En vijftien ellen der behangselen aan de andere zijde; hun pilaren drie, en hun voeten drie.
16 In de poort nu des voorhofs zal een deksel zijn van twintig ellen, hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getweernd linnen, geborduurd werk; de pilaren vier, en hun voeten vier.
17 Al de pilaren des voorhofs zullen rondom met zilveren banden bezet zijn; hun haken zullen van zilver zijn, maar hun voeten zullen van koper zijn.
18 De lengte des voorhofs zal honderd ellen zijn, en de breedte doorgaans vijftig, en de hoogte vijf ellen, van fijn getweernd linnen; maar hun voeten zullen van koper zijn.
19 Aangaande al het gereedschap des tabernakels, in al deszelfs dienst, ja, al zijn pennen, en al de pennen des voorhofs, zullen van koper zijn.
20 Gij nu zult den kinderen Israels gebieden, dat zij tot u brengen reine olie van olijven, gestoten tot den luchter, dat men geduriglijk de lampen aansteke.
21 In de tent der samenkomst, van buiten den voorhang, die voor de getuigenis is, zal ze Aaron en zijn zonen toerichten, van den avond tot den morgen, voor het aangezicht des HEEREN; dit zal een eeuwige inzetting zijn voor hun geslachten, vanwege de kinderen Israels.

28
1 Daarna zult gij uw broeder Aaron, en zijn zonen met hem, tot u doen naderen uit het midden der kinderen Israels, om Mij het priesterambt te bedienen: namelijk Aaron, Nadab en Abihu, Eleazar en Ithamar, de zonen van Aaron.
2 En gij zult voor uw broeder Aaron heilige klederen maken, tot heerlijkheid en tot sieraad.
3 Gij zult ook spreken tot allen, die wijs van hart zijn, die Ik met den geest der wijsheid vervuld heb, dat zij voor Aaron klederen maken, om hem te heiligen, dat hij Mij het priesterambt bediene.
4 Dit nu zijn de klederen, die zij maken zullen: een borstlap, en een efod, en een mantel, en een rok vol oogjes, een hoed en een gordel; zij zullen dan voor uw broeder Aaron heilige klederen maken, en voor zijn zonen, om Mij het priesterambt te bedienen.
5 Zij zullen ook het goud, en hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn linnen nemen;
6 En zullen den efod maken van goud, hemelsblauw, en purper, scharlaken en fijn getweernd linnen, van het allerkunstelijkste werk.
7 Hij zal twee samenvoegende schouderbanden hebben aan zijn beide einden, waarmede hij samengevoegd zal worden.
8 En de kunstelijke riem zijns efods, die op hem is, zal zijn gelijk zijn werk, van hetzelfde, van goud, hemelsblauw en purper, en scharlaken, en fijn getweernd linnen.
9 En gij zult twee sardonixstenen nemen, en de namen der zonen van Israel daarop graveren.
10 Zes van hun namen op een steen, en de zes overige namen op den anderen steen, naar hun geboorten;
11 Naar steensnijderswerk, gelijk men de zegelen graveert, zult gij deze twee stenen graveren, met de namen der zonen van Israel; gij zult ze maken, dat zij omvat zijn in gouden kastjes.
12 En gij zult de twee stenen aan de schouderbanden des efods zetten, zijnde stenen ter gedachtenis voor de kinderen Israels; en Aaron zal hun namen op zijn beide schouders dragen, ter gedachtenis, voor het aangezicht des HEEREN.
13 Gij zult ook gouden kastjes maken,
14 En twee ketentjes van louter goud; gelijk-eindigende zult gij die maken, gedraaid werk; en de gedraaide ketentjes zult gij aan de kastjes hechten.
15 Gij zult ook een borstlap des gerichts maken, van het allerkunstelijkste werk, gelijk het werk des efods zult gij hem maken; van goud, hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en van fijn getweernd linnen zult gij hem maken.
16 Vierkant zal hij zijn, en verdubbeld; een span zal zijn lengte zijn, en een span zijn breedte.
17 En gij zult vervullende stenen daarin vullen, vier rijen stenen, een rij van een Sardis, een Topaas en een Karbonkel; dit is de eerste rij.
18 En de tweede rij van een Smaragd, een Saffier, en een Diamant.
19 En de derde rij, een Hyacint, Agaat en Amethist.
20 En de vierde rij van een Turkoois, en een Sardonix, en een Jaspis; zij zullen met goud ingevat zijn in hun vullingen.
21 En deze stenen zullen zijn met de twaalf namen der zonen van Israel, met hun namen; zij zullen als zegelen gegraveerd worden, elk met zijn naam; voor de twaalf stammen zullen zij zijn.
22 Gij zult ook aan den borstlap gelijk-eindigende ketentjes van gedraaid werk uit louter goud maken.
23 Gij zult ook aan den borstlap twee gouden ringen maken; en gij zult de twee ringen aan de twee einden van den borstlap zetten.
24 Dan zult gij de twee gedraaide gouden ketentjes in de twee ringen doen, aan de einden van den borstlap.
25 Maar de twee einden der twee gedraaide ketentjes zult gij aan die twee kastjes doen; en gij zult ze zetten aan de schouderbanden van den efod, recht op de voorste zijde van dien.

26 Gij zult nog twee gouden ringen maken, en zult ze aan de twee einden des borstlaps zetten; inwendig aan zijn rand, die aan de zijde van den efod zijn zal.
27 Nog zult gij twee gouden ringen maken, die gij zetten zult aan de twee schouderbanden van den efod, beneden aan de voorste zijde, tegenover zijn voege, boven den kunstelijken riem des efods.
28 En zij zullen den borstlap met zijn ringen aan de ringen van den efod opwaarts binden, met een hemelsblauw snoer, dat hij op den kunstelijken riem van den efod zij; en de borstlap zal van den efod niet afgescheiden worden.
29 Alzo zal Aaron de namen der zonen van Israel dragen aan den borstlap des gerichts, op zijn hart, als hij in het heilige zal gaan, ter gedachtenis voor het aangezicht des HEEREN geduriglijk.
30 Gij zult ook in den borstlap des gerichts de Urim en de Thummim zetten, dat zij op het hart van Aaron zijn, als hij voor het aangezicht des HEEREN ingaan zal; alzo zal Aaron dat gericht der kinderen Israels geduriglijk op zijn hart dragen, voor het aangezicht des HEEREN.
31 Gij zult ook den mantel des efods geheel van hemelsblauw maken.
32 En het hoofdgat deszelven zal in het midden daarvan zijn; dit gat zal een boord rondom hebben van geweven werk; als het gat eens pantsiers zal het daaraan zijn, dat het niet gescheurd worde.
33 En aan deszelfs zomen zult gij granaatappelen maken van hemelsblauw, en van purper, en van scharlaken, aan zijn zomen rondom, en gouden schelletjes rondom tussen dezelve.
34 Dat er een gouden schelletje, daarna een granaatappel zij; wederom een gouden schelletje, en een granaatappel, aan de zomen des mantels rondom.
35 En Aaron zal denzelven aanhebben, om te dienen; opdat zijn geluid gehoord worde, als hij in het heilige, voor het aangezicht des HEEREN, ingaat, en als hij uitgaat, opdat hij niet sterve.
36 Verder zult gij een plaat maken van louter goud, en gij zult daarin graveren, gelijk men de zegelen graveert: De HEILIGHEID DES HEEREN!
37 En gij zult dezelve aanhechten met een hemelsblauw snoer, alzo dat zij aan den hoed zij; aan de voorste zijde des hoeds zal zij zijn.
38 En zij zal op het voorhoofd van Aaron zijn, opdat Aaron drage de ongerechtigheid der heilige dingen, welke de kinderen Israels zullen geheiligd hebben, in alle gaven hunner geheiligde dingen; en zij zal geduriglijk aan zijn voorhoofd zijn, om henlieden voor het aangezicht des HEEREN aangenaam te maken.
39 Gij zult ook een rok vol oogjes maken, van fijn linnen; gij zult ook den hoed van fijn linnen maken; maar den gordel zult gij van geborduurd werk maken.
40 Voor de zonen van Aaron zult gij ook rokken maken, en gij zult voor hen gordels maken; ook zult gij voor hen mutsen maken, tot heerlijkheid en sieraad.
41 En gij zult die uw broeder Aaron en ook zijn zonen aantrekken; en gij zult hen zalven, en hun hand vullen, en hen heiligen, dat zij Mij het priesterambt bedienen.
42 Maak hun ook linnen onderbroeken, om het vlees der schaamte te bedekken; zij zullen zijn van de lenden tot de dijen.
43 Aaron nu en zijn zonen zullen die aanhebben, als zij in de tent der samenkomst gaan, of als zij tot het altaar treden zullen, om in het heilige te dienen; opdat zij geen ongerechtigheid dragen en sterven. Dit zal een eeuwige inzetting zijn, voor hem, en zijn zaad na hem.

29
1 Dit nu is de zaak, die gij hun doen zult, om hen te heiligen, dat zij Mij het priesterambt bedienen: neem een var, het jong eens runds, en twee volkomen rammen;
2 En ongezuurd brood, en ongezuurde koeken, met olie gemengd, en ongezuurde vladen, met olie bestreken; van tarwemeelbloem zult gij dezelve maken.
3 En gij zult ze in een korf leggen, en zult ze in den korf toebrengen, met den var en de twee rammen.
4 Alsdan zult gij Aaron en zijn zonen doen naderen aan de deur van de tent der samenkomst; en gij zult hen met water wassen.
5 Daarna zult gij de klederen nemen, en Aaron den rok, en den mantel des efods, en den efod, en den borstlap aandoen; en gij zult hem omgorden met den kunstelijken riem des efods.
6 En gij zult den hoed op zijn hoofd zetten; de kroon der heiligheid zult gij aan den hoed zetten.
7 En gij zult de zalfolie nemen, en op zijn hoofd gieten; alzo zult gij hem zalven.
8 Daarna zult gij zijn zonen doen naderen, en zult hen de rokken doen aantrekken.
9 En gij zult hen met den gordel omgorden, namelijk Aaron en zijn zonen; en gij zult hun de mutsen opbinden, opdat zij het priesterambt hebben tot een eeuwige inzetting. Voorts zult gij de hand van Aaron vullen, en de hand zijner zonen.
10 En gij zult den var nabij brengen voor de tent der samenkomst; en Aaron en zijn zonen zullen hun handen op het hoofd van den var leggen.
11 En gij zult den var slachten voor het aangezicht des HEEREN, voor de deur van de tent der samenkomst.
12 Daarna zult gij van het bloed des vars nemen, en met uw vinger op de hoornen des altaars doen; en al het bloed zult gij uitgieten aan den bodem des altaars.
13 Gij zult ook al het vet nemen, hetwelk het ingewand bedekt, en het net over de lever, en beide nieren en het vet, dat aan dezelve is, en gij zult ze aansteken op het altaar.
14 Maar het vlees des vars, en zijn vel, en zijn drek, zult gij met vuur verbranden, buiten het leger; het is een zondoffer.
15 Daarna zult gij den enen ram nemen, en Aaron en zijn zonen zullen hun handen op het hoofd des rams leggen;
16 En gij zult den ram slachten, en gij zult zijn bloed nemen, en rondom op het altaar sprengen.
17 En den ram zult gij in zijn delen delen; en gij zult zijn ingewand en zijn schenkelen wassen, en op zijn delen, en op zijn hoofd leggen.
18 Alzo zult gij den gehelen ram aansteken op het altaar; het is een brandoffer den HEERE, tot een liefelijken reuk, het is een vuuroffer den HEERE.
19 Daarna zult gij den anderen ram nemen, en Aaron en zijn zonen zullen hun handen op des rams hoofd leggen;
20 En gij zult den ram slachten, en van zijn bloed nemen, en doen het op het rechter oorlapje van Aaron, en op het rechteroorlapje van zijn zonen, desgelijks op den duim hunner rechterhand, en op den groten teen huns rechtervoets; en dat bloed zult gij op het altaar sprengen, rondom heen.
21 Dan zult gij nemen van het bloed, dat op het altaar is, en van de zalfolie, en gij zult op Aaron en op zijn klederen sprengen, en op zijn zonen en op de klederen zijner zonen met hem; opdat hij geheiligd zij, en zijn klederen, ook zijn zonen, en de klederen zijner zonen met hem.
22 Daarna zult gij van den ram nemen het vet mitsgaders den staart, ook het vet, dat het ingewand bedekt, en het net der lever en de beide nieren, met het vet, dat aan dezelve is, en den rechterschouder; want het is een ram der vulofferen;
23 En een broodbol, en een koek geolied brood, en een vlade, uit den korf der ongezuurde broden, die voor het aangezicht des HEEREN zijn zal;
24 En leg ze alle op de handen van Aaron, en op de handen zijner zonen, en beweeg ze ten beweegoffer voor het aangezicht des HEEREN.

25 Neem ze daarna van hun hand, en steek ze aan op het altaar, op het brandoffer, tot een liefelijken reuk voor het aangezicht des HEEREN; het is een vuuroffer den HEERE.
26 En neem de borst van den ram der vulofferen, die van Aaron is, en beweeg hem ten beweegoffer voor het aangezicht des HEEREN; en het zal u ten dele zijn.
27 En gij zult de borst des beweegoffers heiligen, en den schouder des hefoffers, die bewogen, en die opgeheven zal zijn van den ram des vuloffers, van hetgeen dat Aarons, en van hetgeen dat zijner zonen is.
28 En het zal voor Aaron en zijn zonen zijn tot een eeuwige inzetting vanwege de kinderen Israels; want het is een hefoffer; en het hefoffer vanwege de kinderen Israels zal zijn van hun dankofferen; hun hefoffer zal voor den HEERE zijn.
29 De heilige klederen nu, die van Aaron zullen geweest zijn, zullen van zijn zonen na hem zijn, opdat men hen in dezelve zalve, en dat men hun hand in dezelve vulle.
30 Zeven dagen zal hij ze aantrekken, die uit zijn zonen in zijn plaats priester zal worden, die in de tent der samenkomst gaan zal, om in het heilige te dienen.
31 Gij zult den ram der vulling nemen, en gij zult zijn vlees in de heilige plaats zieden.
32 Aaron nu en zijn zonen zullen het vlees van dezen ram eten, en het brood, dat in den korf zal zijn, bij de deur van de tent der samenkomst.
33 En zij zullen die dingen eten, met welke de verzoening zal gedaan zijn, om hun hand te vullen, en om hen te heiligen; maar een vreemde zal ze niet eten, want ze zijn heilig.
34 En indien er wat overblijven zal van het vlees der vulofferen, of van dit brood, tot aan den morgen, zo zult gij het overgeblevene met vuur verbranden; het zal niet gegeten worden, want het is heilig.
35 Gij zult dan aan Aaron en aan zijn zonen alzo doen, naar alles, wat Ik u geboden heb; zeven dagen zult gij hun hand vullen.
36 Gij zult ook des daags een var des zondoffers bereiden, tot de verzoeningen, en gij zult het altaar ontzondigen, mits doende de verzoening over hetzelve; en gij zult het zalven, om het te heiligen.
37 Zeven dagen zult gij verzoening doen voor het altaar, en zult het heiligen; alsdan zal dat altaar een heiligheid der heiligheden zijn; al wat het altaar aanroert, zal heilig zijn.
38 Dit nu is het, wat gij op het altaar bereiden zult: twee lammeren, die eenjarig zijn, des daags, geduriglijk.
39 Het ene lam zult gij des morgens bereiden; maar het andere lam zult gij bereiden tussen de twee avonden.
40 Met een tiende deel meelbloem, gemengd met een vierendeel van een hin gestoten olie; en tot drankoffer een vierde deel van een hin wijn, tot het ene lam.
41 Het andere lam nu zult gij bereiden tussen de twee avonden; gij zult daarmede doen gelijk met het morgenspijsoffer, en gelijk met het drankoffer deszelven, tot een liefelijken reuk; het is een vuuroffer den HEERE.
42 Het zal een gedurig brandoffer zijn bij uw geslachten, aan de deur van de tent der samenkomst, voor het aangezicht des HEEREN; aldaar zal Ik met ulieden komen, dat Ik aldaar met u spreke.
43 En daar zal Ik komen tot de kinderen Israels; opdat zij geheiligd worden door Mijn heerlijkheid.
44 En Ik zal de tent der samenkomst heiligen, mitsgaders het altaar; Ik zal ook Aaron en zijn zonen heiligen, opdat zij Mij het priesterambt bedienen.
45 En Ik zal in het midden der kinderen Israels wonen, en Ik zal hun tot een God zijn.
46 En zij zullen weten, dat Ik de HEERE hun God ben, Die hen uit Egypteland uitgevoerd heb, opdat Ik in het midden van hen wonen zou; Ik ben de HEERE, hun God.

30
1 Gij zult ook een reukaltaar des reukwerks maken; van sittimhout zult gij het maken.
2 Een el zal zijn lengte zijn, en een el zijn breedte, vierkant zal het zijn, maar twee ellen deszelfs hoogte; uit hetzelve zullen zijn hoornen zijn.
3 En gij zult het met louter goud overtrekken, zijn dak en deszelfs wanden rondom, als ook zijn hoornen; en gij zult het een gouden krans rondom maken.
4 Gij zult ook twee gouden ringen daaraan maken, onder zijn krans; aan zijn twee zijden zult gij dezelve maken, aan zijn beide zijden; en zij zullen zijn tot plaatsen voor de handbomen, dat men het daarmede drage.
5 De draagbomen nu zult gij van sittimhout maken, en gij zult die met goud overtrekken.
6 En gij zult het zetten voor den voorhang, die voor de ark der getuigenis zijn zal; voor het verzoendeksel, hetwelk zijn zal boven de getuigenis, waarheen Ik met u samenkomen zal.
7 En Aaron zal daarop aansteken welriekende specerijen; allen morgen, als hij de lampen wel zal toegericht hebben, zal hij dezelve aansteken.
8 En als Aaron de lampen aansteken zal, tussen de twee avonden, zal hij dat aansteken; het zal een gedurig reukwerk zijn, voor het aangezicht des HEEREN, bij uw geslachten.
9 Gij zult geen vreemd reukwerk op hetzelve aansteken, noch brandoffer, noch spijsoffer; gij zult ook geen drankoffer daarop gieten.
10 En Aaron zal eens in het jaar over deszelfs hoornen verzoening doen, met het bloed des zondoffers der verzoeningen; eens in het jaar zal hij verzoening daarop doen bij uw geslachten; het is heiligheid der heiligheden den HEERE!
11 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
12 Als gij de som van de kinderen Israels opnemen zult, naar de getelden onder hen, zo zullen zij een iegelijk de verzoening zijner ziel den HEERE geven, als gij hen tellen zult; opdat onder hen geen plage zij, als gij hen tellen zult.
13 Dit zullen zij geven, al die tot de getelden overgaat, de helft eens sikkels, naar den sikkel des heiligdoms (deze sikkel is twintig gera); de helft eens sikkels is een hefoffer den HEERE.
14 Al wie overgaat tot de getelden, van twintig jaren oud en daarboven, zal het hefoffer des HEEREN geven.
15 De rijke zal het niet vermeerderen, en de arme zal niet verminderen van de helft des sikkels, als gij het hefoffer des HEEREN geeft om voor uw zielen verzoening te doen.
16 Gij dan zult het geld der verzoeningen van de kinderen Israels nemen, en zult het leggen tot den dienst van de tent der samenkomst; en het zal den kinderen Israels ter gedachtenis zijn, voor het aangezicht des HEEREN, om voor uw zielen verzoening te doen.
17 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
18 Gij zult ook een koperen wasvat maken, met zijn koperen voet, om te wassen; en gij zult het zetten tussen de tent der samenkomst, en tussen het altaar, en gij zult water daarin doen;
19 Dat Aaron en zijn zonen zich daaruit wassen, hun handen en voeten.
20 Wanneer zij in de tent der samenkomst zullen gaan, zo zullen zij zich met water wassen, opdat zij niet sterven; of wanneer zij tot het altaar naderen, om te dienen, dat zij het vuuroffer den HEERE aansteken;
21 Zij zullen dan hun handen en voeten wassen, opdat zij niet sterven; en dit zal hun een eeuwige inzetting zijn, voor hem en zijn zaad, bij hun geslachten.
22 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
23 Gij nu, neem u de voornaamste specerijen, de zuiverste mirre, vijfhonderd sikkels, en specerijkaneel, half zoveel namelijk tweehonderd en vijftig sikkels, ook specerijkalmus, tweehonderd en vijftig sikkels;
24 Ook kassie, vijfhonderd, naar den sikkel des heiligdoms, en olie van olijfbomen een hin;
25 En maak daarvan een olie der heilige zalving, een zalf, heel kunstiglijk gemaakt, naar apothekerswerk; het zal een olie der heilige zalving zijn.

26 En met dezelve zult gij zalven de tent der samenkomst, en de ark der getuigenis.
27 En de tafel met al haar gereedschap, en den kandelaar met zijn gereedschap, en het reukaltaar;
28 En het altaar des brandoffers, met al zijn gereedschap, en het wasvat met zijn voet.
29 Gij zult ze alzo heiligen, dat zij heiligheid der heiligheden zijn; al wat ze aanroert, zal heilig zijn.
30 Gij zult ook Aaron en zijn zonen zalven, en gij zult hen heiligen, om Mij het priesterambt te bedienen.
31 En gij zult tot de kinderen Israels spreken, zeggende: Dit zal Mij een olie der heilige zalving zijn bij uw geslachten.
32 Op geens mensen vlees zal men ze gieten; gij zult ook naar haar maaksel geen dergelijke maken; het is heiligheid, zij zal ulieden heiligheid zijn.
33 De man, die zulk een zalf maken zal als deze, of die daarvan op wat vreemds doet, die zal uitgeroeid worden uit zijn volken.
34 Verder zeide de HEERE tot Mozes: Neem tot u welriekende specerijen, mirresap, en oniche, en galban, deze welriekende specerijen, en zuiveren wierook; dat elk bijzonder zij.
35 En gij zult een reukwerk ener zalf daaruit maken, naar het werk des apothekers, gemengd, rein, heilig.
36 En gij zult van hetzelve heel klein pulver stoten, en gij zult daarvan leggen voor de getuigenis in de tent der samenkomst, waarheen Ik tot u komen zal; het zal ulieden heiligheid der heiligheden zijn.
37 Doch naar het maaksel dezes reukwerks, hetwelk gij gemaakt zult hebben, zult gijlieden voor uzelven geen maken; het zal u heiligheid zijn voor den HEERE.
38 De man, die dergelijke maken zal, om daaraan te rieken, die zal uitgeroeid worden uit zijn volken.

31
1 Daarna sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Zie, Ik heb met name geroepen Bezaleel, den zoon van Uri, den zoon van Hur, van den stam van Juda.
3 En Ik heb hem vervuld met den Geest Gods, met wijsheid, en met verstand, en met wetenschap, namelijk in alle handwerk;
4 Om te bedenken vernuftigen arbeid; te werken in goud, en in zilver, en in koper,
5 En in kunstige steensnijding, om in te zetten, en in kunstige houtsnijding, om te werken in alle handwerk.
6 En Ik, zie, Ik heb hem bijgevoegd Aholiab, den zoon van Ahisamach, van den stam van Dan; en in het hart van een iegelijk, die wijs van hart is, heb Ik wijsheid gegeven; en zij zullen maken al wat Ik u geboden heb.
7 Namelijk de tent der samenkomst, en de ark der getuigenis, en het verzoendeksel, dat daarop zal zijn, en al het gereedschap der tent;
8 En de tafel, met haar gereedschap; en den louteren kandelaar, met al zijn gereedschap; en het reukaltaar;
9 Ook des brandoffers altaar, met al zijn gereedschap; en het wasvat met zijn voet;
10 En de ambtsklederen, en de heilige klederen van den priester Aaron, en de klederen van zijn zonen, om het priesterambt te bedienen;
11 Ook de zalfolie, en het reukwerk van welriekende specerijen voor het heiligdom; naar alles, wat Ik u geboden heb, zullen zij het maken.
12 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
13 Gij nu, spreek tot de kinderen Israels, zeggende: Gij zult evenwel mijn sabbatten onderhouden; want dit is een teken tussen Mij en tussen ulieden, bij uw geslachten; opdat men wete, dat Ik de HEERE ben, Die u heilige.
14 Onderhoudt dan den sabbat, dewijl hij ulieden heilig is! Wie hem ontheiligt, zal zekerlijk gedood worden; want een ieder, die op denzelven enig werk doet, die ziel zal uitgeroeid worden uit het midden harer volken.
15 Zes dagen zal men het werk doen; doch op den zevenden dag is den sabbat der rust, een heiligheid des HEEREN! Wie op den sabbatdag arbeid doet, zal zekerlijk gedood worden.
16 Dat dan de kinderen Israels den sabbat houden, den sabbat onderhoudende in hun geslachten, tot een eeuwig verbond.
17 Hij zal tussen Mij en tussen de kinderen Israels een teken in eeuwigheid zijn; dewijl de HEERE, in zes dagen, den hemel en de aarde gemaakt, en op den zevenden dag gerust en Zich verkwikt heeft.
18 En Hij gaf aan Mozes, als Hij met hem op den berg Sinai te spreken geeindigd had, de twee tafelen der getuigenis, tafelen van steen, beschreven met den vinger Gods.

32
1 Toen het volk zag, dat Mozes vertoog van den berg af te komen, zo verzamelde zich het volk tot Aaron, en zij zeiden tot hem: Sta op, maak ons goden, die voor ons aangezicht gaan; want dezen Mozes, dien man, die ons uit Egypteland uitgevoerd heeft, wij weten niet, wat hem geschied zij.
2 Aaron nu zeide tot hen: Rukt af de gouden oorsierselen, die in de oren uwer vrouwen, uwer zonen, en uwer dochteren zijn; en brengt ze tot mij.
3 Toen rukte het ganse volk de gouden oorsierselen af, die in hun oren waren; en zij brachten ze tot Aaron.
4 En hij nam ze uit hun hand, en hij bewierp het met een griffie, en hij maakte een gegoten kalf daaruit. Toen zeiden zij: Dit zijn uw goden, Israel! die u uit Egypteland opgevoerd hebben.
5 Als Aaron dat zag, zo bouwde hij een altaar voor hetzelve; en Aaron riep uit, en zeide: Morgen zal den HEERE een feest zijn!
6 En zij stonden des anderen daags vroeg op, en offerden brandoffer, en brachten dankoffer daartoe; en het volk zat neder om te eten en te drinken; daarna stonden zij op, om te spelen.
7 Toen sprak de HEERE tot Mozes: Ga heen, klim af! want uw volk, dat gij uit Egypteland opgevoerd hebt, heeft het verdorven.
8 En zij zijn haast afgeweken van den weg, dien Ik hun geboden had, zij hebben zich een gegoten kalf gemaakt; en zij hebben zich voor hetzelve gebogen, en hebben het offerande gedaan, en gezegd: Dit zijn uw goden, Israel, die u uit Egypteland opgevoerd hebben.
9 Verder zeide de HEERE tot Mozes: Ik heb dit volk gezien, en zie, het is een hardnekkig volk!
10 En nu, laat Mij toe, dat Mijn toorn tegen hen ontsteke, en hen vertere; zo zal Ik u tot een groot volk maken.
11 Doch Mozes aanbad het aangezicht des HEEREN zijns Gods, en hij zeide: O HEERE! waarom zou Uw toorn ontsteken tegen Uw volk, hetwelk Gij met grote kracht, en met een sterke hand, uit Egypteland uitgevoerd hebt?
12 Waarom zouden de Egyptenaars spreken, zeggende: In kwaadheid heeft Hij hen uitgevoerd, opdat Hij hen doodde op de bergen, en opdat Hij hen vernielde van den aardbodem? Keer af van de hittigheid Uws toorns, en laat het U over het kwaad Uws volks berouwen.
13 Gedenk aan Abraham, aan Izak en aan Israel, Uw knechten, aan welke Gij bij Uzelven gezworen hebt, en hebt tot hen gesproken: Ik zal uw zaad vermenigvuldigen als de sterren des hemels; en dit gehele land, waarvan Ik gezegd heb, zal Ik aan ulieder zaad geven, dat zij het erfelijk bezitten in eeuwigheid.
14 Toen berouwde het den HEERE over het kwaad, hetwelk Hij gesproken had Zijn volk te zullen doen.
15 En Mozes wendde zich om, en klom van den berg af, met de twee tafelen der getuigenis in zijn hand; deze tafelen waren op haar beide zijden beschreven, zij waren op de ene en op de andere zijde beschreven.
16 En diezelfde tafelen waren Gods werk; het geschrift was ook Gods geschrift zelf, in de tafelen gegraveerd.
17 Toen nu Jozua des volks stem hoorde, als het juichte, zo zeide hij tot Mozes: Er is een krijgsgeschrei in het leger.
18 Maar hij zeide: Het is geen stem des geroeps van overwinning, het is ook geen stem des geroeps van nederlaag; ik hoor een stem van zingen bij beurte.
19 En het geschiedde, als hij aan het leger naderde, en het kalf, en de reien zag, dat de toorn van Mozes ontstak, en dat hij de tafelen uit zijn handen wierp, en dezelve beneden aan den berg verbrak.
20 En hij nam dat kalf, dat zij gemaakt hadden, en verbrandde het in het vuur, en vermaalde het, totdat het klein werd, en strooide het op het water, en deed het den kinderen Israels drinken.

21 En Mozes zeide tot Aaron: Wat heeft u dit volk gedaan, dat gij zulk een grote zonde over hetzelve gebracht hebt?
22 Toen zeide Aaron: De toorn mijns heren ontsteke niet! gij kent dit volk, dat het in den boze ligt.
23 Zij dan zeiden tot mij: Maak ons goden, die voor ons aangezicht gaan, want dezen Mozes, dien man, die ons uit Egypteland opgevoerd heeft, wij weten niet, wat hem geschied zij.
24 Toen zeide ik tot hen: Wie goud heeft, die rukke het af, en geve het mij; en ik wierp het in het vuur, en dit kalf is er uit gekomen.
25 Als Mozes zag, dat het volk ontbloot was, (want Aaron had het ontbloot tot verkleining onder degenen, die tegen hen hadden mogen opstaan),
26 Zo bleef Mozes staan in de poort des legers, en zeide: Wie den HEERE toebehoort, kome tot mij! Toen verzamelden zich tot hem al de zonen van Levi.
27 En hij zeide tot hen: Alzo zegt de HEERE, de God van Israel: Een ieder doe zijn zwaard aan zijn heup; gaat door en keert weder, van poort tot poort in het leger, en een iegelijk dode zijn broeder, en elk zijn vriend, en elk zijn naaste!
28 En de zonen van Levi deden naar het woord van Mozes; en er vielen van het volk, op dien dag, drie duizend man.
29 Want Mozes had gezegd: Vult heden uw handen den HEERE; want elk zal zijn tegen zijn zoon, en tegen zijn broeder; en dit, opdat Hij heden een zegen over ulieden geve!
30 En het geschiedde des anderen daags, dat Mozes tot het volk zeide: Gijlieden hebt een grote zonde gezondigd; doch nu, ik zal tot den HEERE opklimmen; misschien zal ik een verzoening doen voor uw zonde.
31 Zo keerde Mozes weder tot den HEERE, en zeide: Och, dit volk heeft een grote zonde gezondigd, dat zij zich gouden goden gemaakt hebben.
32 Nu dan, indien Gij hun zonden vergeven zult! doch zo niet, zo delg mij nu uit Uw boek, hetwelk Gij geschreven hebt.
33 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Dien zou Ik uit Mijn boek delgen, die aan Mij zondigt.
34 Doch ga nu heen, leid dit volk, waarheen Ik u gezegd heb; zie, Mijn Engel zal voor uw aangezicht gaan! doch ten dage Mijns bezoekens, zo zal Ik hun zonde over hen bezoeken!
35 Aldus plaagde de HEERE dit volk, omdat zij dat kalf gemaakt hadden, hetwelk Aaron gemaakt had.

33
1 Voorts sprak de HEERE tot Mozes: Ga heen, trek op van hier, gij en het volk, dat gij uit Egypteland opgevoerd hebt, naar het land, dat Ik Abraham, Izak en Jakob gezworen heb, zeggende: Aan uw zaad zal Ik het geven;
2 En Ik zal een Engel voor uw aangezicht zenden (en Ik zal uitdrijven de Kanaanieten, de Amorieten, en de Hethieten, en de Ferezieten, de Hevieten, en de Jebusieten),
3 Naar het land, dat van melk en honig is vloeiende; want Ik zal in het midden van u niet optrekken; want gij zijt een hardnekkig volk; dat Ik u op dezen weg niet vertere.
4 Toen het volk dit kwade woord hoorde, zo droegen zij leed; en niemand van hen deed zijn versiersel aan zich.
5 En de HEERE had tot Mozes gezegd: Zeg tot de kinderen Israels: Gij zijt een hardnekkig volk; in een ogenblik zou Ik in het midden van ulieden optrekken, en zou u vernielen; doch nu, legt uw sieraad van u af, en Ik zal weten, wat Ik u doen zal.
6 De kinderen Israels dan beroofden zichzelven van hun versierselen, verre van den berg Horeb.
7 En Mozes nam de tent, en spande ze zich buiten het leger, ver van het leger afwijkende; en hij noemde ze de Tent der samenkomst. En het geschiedde, dat al wie den HEERE zocht, uitging tot de tent der samenkomst, die buiten het leger was.
8 En het geschiedde, wanneer Mozes uitging naar de tent, stond al het volk op, en een ieder stelde zich in de deur zijner tent; en zij zagen Mozes na, totdat hij de tent ingegaan was.
9 En het geschiedde, als Mozes de tent ingegaan was, zo kwam de wolkkolom nederwaarts, en stond in de deur der tent, en Hij sprak met Mozes.
10 Als het volk de wolkkolom zag staan in de deur der tent, zo stond al het volk op, en zij bogen zich, een ieder in de deur zijner tent.
11 En de HEERE sprak tot Mozes aangezicht aan aangezicht, gelijk een man met zijn vriend spreekt; daarna keerde hij weder tot het leger; doch zijn dienaar Jozua, de zoon van Nun, de jongeling, week niet uit het midden der tent.
12 En Mozes zeide tot den HEERE: Zie, Gij zegt tot mij: Voer dit volk op! maar Gij laat mij niet weten, wien Gij met mij zult zenden; daar Gij gezegd hebt: Ik ken u bij name! en ook: Gij hebt genade gevonden in Mijn ogen!
13 Nu dan, ik bidde, indien ik genade gevonden heb in Uw ogen, zo laat mij nu Uw weg weten, en ik zal U kennen, opdat ik genade vinde in Uw ogen; en zie aan, dat deze natie Uw volk is!
14 Hij dan zeide: Zou Mijn aangezicht moeten medegaan, om u gerust te stellen?
15 Toen zeide hij tot Hem: Indien Uw aangezicht niet medegaan zal, doe ons van hier niet optrekken!
16 Want waarbij zou nu bekend worden, dat ik genade gevonden heb in Uw ogen, ik en Uw volk? Is het niet daarbij, dat Gij met ons gaat? Alzo zullen wij afgezonderd worden, ik en Uw volk, van alle volk, dat op den aardbodem is.
17 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Ook deze zelfde zaak, die gij gesproken hebt, zal Ik doen, dewijl gij genade gevonden hebt in Mijn ogen, en Ik u bij name ken.
18 Toen zeide hij: Toon mij nu Uw heerlijkheid!
19 Doch Hij zeide: Ik zal al Mijn goedigheid voorbij uw aangezicht laten gaan, en zal den Naam des HEEREN uitroepen voor uw aangezicht; maar Ik zal genadig zijn, wien Ik zal genadig zijn, en Ik zal Mij ontfermen, over wien Ik Mij ontfermen zal.
20 Hij zeide verder: Gij zoudt Mijn aangezicht niet kunnen zien; want Mij zal geen mens zien, en leven.
21 De HEERE zeide verder: Zie, er is een plaats bij Mij; daar zult gij u op de steenrots stellen.
22 En het zal geschieden, wanneer Mijn heerlijkheid voorbij zal gaan, zo zal Ik u in een kloof der steenrots zetten; en Ik zal u met Mijn hand overdekken, totdat Ik zal voorbijgegaan zijn.

23 En wanneer Ik Mijn hand zal weggenomen hebben, zo zult gij Mijn achterste delen zien; maar Mijn aangezicht zal niet gezien worden!

34
1 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Houw u twee stenen tafelen, gelijk de eerste waren, zo zal Ik op de tafelen schrijven dezelfde woorden, die op de eerste tafelen geweest zijn, die gij gebroken hebt.
2 En wees bereid tegen den morgenstond; dat gij in den morgenstond op den berg Sinai klimt, en stel u aldaar voor Mij, op den top des bergs.
3 En niemand zal met u opklimmen; dat er ook niemand gezien worde op den gansen berg; ook het kleine vee, noch runderen zullen tegenover dezen berg niet weiden.
4 Toen hieuw hij twee stenen tafelen, gelijk de eerste; en Mozes stond des morgens vroeg op, en klom op den berg Sinai, gelijk als hem de HEERE geboden had; en hij nam de twee stenen tafelen in zijn hand.
5 De HEERE nu kwam nederwaarts in een wolk, en stelde Zich aldaar bij hem; en Hij riep uit den Naam des HEEREN.
6 Als nu de HEERE voor zijn aangezicht voorbijging, zo riep Hij: HEERE, HEERE, God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid.
7 Die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, Die de ongerechtigheid, en overtreding, en zonde vergeeft; Die den schuldige geenszins onschuldig houdt, bezoekende de ongerechtigheid der vaderen aan de kinderen, en aan de kindskinderen, in het derde en vierde lid.
8 Mozes nu haastte zich en neigde het hoofd ter aarde, en hij boog zich.
9 En hij zeide: Heere! indien ik nu genade gevonden heb in Uw ogen, zo ga nu de Heere in het midden van ons, want dit is een hardnekkig volk; doch vergeef onze ongerechtigheid en onze zonde, en neem ons aan tot een erfdeel!
10 Toen zeide Hij: Zie, Ik maak een verbond; voor uw ganse volk zal Ik wonderen doen, die niet geschapen zijn op de ganse aarde, noch onder enige volken; alzo dat dit ganse volk, in welks midden gij zijt, des HEEREN werk zien zal, dat het schrikkelijk is, hetwelk Ik met u doe.
11 Onderhoudt gij hetgeen Ik u heden gebiede! zie, Ik zal voor uw aangezicht uitdrijven de Amorieten, en de Kanaanieten, en de Hethieten, en de Ferezieten, en de Hevieten, en de Jebusieten.
12 Wacht u, dat gij toch geen verbond maakt met den inwoner des lands, waarin gij komen zult; dat hij misschien niet tot een strik worde in het midden van u.
13 Maar hun altaren zult gijlieden omwerpen, en hun opgerichte beelden zult gij verbreken, en hun bossen zult gij afhouwen.
14 (Want gij zult u niet buigen voor een anderen god; want des HEEREN Naam is Ijveraar! een ijverig God is Hij!)
15 Opdat gij misschien geen verbond maakt met den inwoner van dat land; en zij hun goden niet nahoereren, noch hun goden offerande doen, en hij u nodigende, gij van hun offerande etet.
16 En gij voor uw zonen vrouwen neemt van hun dochteren; en hun dochteren, haar goden nahoererende, maken, dat ook uw zonen haar goden nahoereren.
17 Gij zult u geen gegoten goden maken.
18 Het feest der ongezuurde broden zult gij houden; zeven dagen zult gij ongezuurde broden eten, gelijk Ik u geboden heb, ter gezetter tijd der maand Abib; want in de maand Abib zijt gij uit Egypte uitgegaan.
19 Al wat de baarmoeder opent, is Mijn; ja, al uw vee, dat mannelijk zal geboren worden, openende de baarmoeder van het grote en kleine vee.
20 Doch den ezel, die de baarmoeder opent, zult gij met een stuk klein vee lossen; maar indien gij hem niet zult lossen, zo zult gij hem den nek breken. Al de eerstgeborenen uwer zonen zult gij lossen, en men zal voor Mijn aangezicht niet ledig verschijnen.
21 Zes dagen zult gij arbeiden, maar op den zevenden dag zult gij rusten; in den ploegtijd en in den oogst zult gij rusten.

22 Het feest der weken zult gij ook houden, zijnde het feest der eerstelingen van den tarweoogst, en het feest der inzameling, als het jaar om is.
23 Al wat mannelijk is onder u zal driemaal in het jaar verschijnen voor het aangezicht des Heeren HEEREN, den God van Israel.
24 Wanneer Ik de volken voor uw aangezicht uit de bezitting zal verdrijven, en uw landpalen verwijden, dan zal niemand uw land begeren, terwijl gij henen opgaan zult, om te verschijnen voor het aangezicht des HEEREN uws Gods, driemaal in het jaar.
25 Gij zult het bloed van Mijn slachtoffer niet offeren met gedesemd brood; het slachtoffer van het paasfeest zal ook niet vernachten tot den morgen.
26 De eerstelingen van de eerste vruchten uws lands zult gij in het huis des HEEREN uws Gods brengen. Gij zult het bokje in de melk zijner moeder niet koken.
27 Verder zeide de HEERE tot Mozes: Schrijf u deze woorden; want naar luid dezer woorden heb Ik een verbond met u en met Israel gemaakt.
28 En hij was aldaar met den HEERE, veertig dagen en veertig nachten; hij at geen brood, en hij dronk geen water; en Hij schreef op de tafelen de woorden des verbonds, de tien woorden.
29 En het geschiedde, toen Mozes van den berg Sinai afging (de twee tafelen der getuigenis nu waren in de hand van Mozes, als hij van den berg afging), zo wist Mozes niet, dat het vel zijns aangezichts glinsterde, toen Hij met hem sprak.
30 Als nu Aaron en al de kinderen Israels Mozes aanzagen, ziet, zo glinsterde het vel zijns aangezichts; daarom vreesden zij tot hem toe te treden.
31 Toen riep Mozes hen; en Aaron, en al de oversten in de vergadering keerden weder tot hem; en Mozes sprak tot hen.
32 En daarna traden al de kinderen Israels toe; en hij gebood hun al wat de HEERE met hem gesproken had op den berg Sinai.
33 Alzo eindigde Mozes met hen te spreken, en hij had een deksel op zijn aangezicht gelegd.
34 Doch als Mozes voor het aangezicht des HEEREN kwam, om met Hem te spreken, zo nam hij het deksel af, totdat hij uitging; en nadat hij uitgegaan was, zo sprak hij tot de kinderen Israels, wat hem geboden was.
35 Zo zagen dan de kinderen Israels het aangezicht van Mozes, dat het vel van het aangezicht van Mozes glinsterde; derhalve deed Mozes het deksel weder op zijn aangezicht, totdat hij inging om met Hem te spreken.

35
1 Toen deed Mozes de ganse vergadering der kinderen Israels verzamelen, en zeide tot hen: Dit zijn de woorden, die de HEERE geboden heeft, dat men ze doe.
2 Zes dagen zal men het werk doen; maar op den zevenden dag zal ulieden heiligheid zijn, een sabbat der rust den HEERE; al wie daarop werk doet, zal gedood worden.
3 Gij zult geen vuur aansteken in enige uwer woningen op den sabbatdag.
4 Verder sprak Mozes tot de ganse vergadering der kinderen Israels, zeggende: Dit is het woord, dat de HEERE geboden heeft, zeggende:
5 Neemt van hetgeen, dat gijlieden hebt, een hefoffer den HEERE; een ieder, wiens hart vrijwillig is, zal het brengen, ten hefoffer des HEEREN: goud, en zilver, en koper;
6 Als ook hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn linnen, en geiten haar;
7 En roodgeverfde ramsvellen, en dassenvellen, en sittimhout;
8 En olie tot den luchter, en specerijen ter zalfolie, en tot roking welriekende specerijen;
9 En sardonixstenen, en vervullende stenen, tot den efod en tot den borstlap.
10 En allen, die wijs van hart zijn onder ulieden, zullen komen, en maken alles, wat de HEERE geboden heeft:
11 De tabernakel, zijn tent en zijn deksel, zijn haakjes en zijn berderen, zijn richelen, zijn pilaren, en zijn voeten;
12 De ark en haar handbomen, het verzoendeksel en den voorhang des deksels;
13 De tafel en haar handbomen, en al haar gereedschap, en de toonbroden;
14 En den kandelaar tot het licht, en zijn gereedschap, en zijn lampen, en de olie tot het licht;
15 En het reukaltaar, en zijn handbomen, en de zalfolie, en het reukwerk van welriekende specerijen; en het deksel der deur aan de deur des tabernakels;
16 Het altaar des brandoffers, en den koperen rooster, dien het hebben zal, zijn handbomen, en al zijn gereedschappen; het wasvat en zijn voet.
17 De behangselen des voorhofs, zijn pilaren en zijn voeten; en het deksel van de poort des voorhofs;
18 De nagelen des tabernakels, en de pennen des voorhofs, met derzelver zelen;
19 De ambtsklederen om in het heilige te dienen, de heilige klederen van den priester Aaron, en de klederen zijner zonen, om het priesterambt te bedienen.
20 Toen ging de ganse vergadering der kinderen Israels uit van voor het aangezicht van Mozes.
21 En zij kwamen, alle man, wiens hart hem bewoog, en een ieder, wiens geest hem vrijwillig maakte, die brachten des HEEREN hefoffer tot het werk van de tent der samenkomst, en tot al haar dienst, en tot de heilige klederen.
22 Zo kwamen dan de mannen met de vrouwen, alle vrijwilligen van hart; zij brachten haken, en oorsierselen, en ringen, en spanselen, alle gouden vaten; en alle man, die een gouden beweegoffer den HEERE offerde,
23 En alle man, bij wien gevonden werd hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn linnen, en geiten haar, en roodgeverfde ramsvellen, en dassenvellen, die brachten ze.
24 Allen, die een hefoffer van zilver of koper offerden, die brachten het ten hefoffer des HEEREN; en allen, bij welke sittimhout gevonden werd, brachten het tot alle werk van den dienst.
25 En alle vrouwen, die wijs van hart waren, sponnen met haar handen, en zij brachten het gesponnene, de hemelsblauwe zijde, en het purper, het scharlaken, en het fijn linnen.
26 En alle vrouwen, welker hart haar bewoog in wijsheid, die sponnen het geiten haar.
27 De oversten nu brachten sardonixstenen en vulstenen, tot den efod en tot den borstlap;
28 En specerijen en olie, tot den luchter en tot de zalfolie, en tot roking welriekende specerijen.
29 Alle man en vrouw, welker hart hen vrijwillig bewoog te brengen tot al het werk, hetwelk de HEERE geboden had te maken door de hand van Mozes; dat brachten de kinderen Israels tot een vrijwillig offer den HEERE.

30 Daarna zeide Mozes tot de kinderen Israels: Ziet, de HEERE heeft met name geroepen Bezaleel, den zoon van Uri, den zoon van Hur, van den stam van Juda.
31 En de Geest Gods heeft hem vervuld met wijsheid, met verstand, en met wetenschap, namelijk in alle handwerk;
32 En om te bedenken vernuftigen arbeid, te werken in goud, en in zilver, en in koper,
33 En in kunstige steensnijding, om in te zetten, en in kunstige houtsnijding; om te werken in alle vernuftige handwerk.
34 Hij heeft hem ook in zijn hart gegeven anderen te onderwijzen, hem en Aholiab, den zoon van Ahisamach, van den stam van Dan.
35 Hij heeft hen vervuld met wijsheid des harten, om te maken alle werk eens werkmeesters, en des allervernuftigsten handwerkers, en des borduurders en hemelsblauw, en in purper, in scharlaken, en in fijn linnen, en des wevers; makende alle werk, en bedenkende vernuftigen arbeid.

36
1 Toen wrocht Bezaleel en Aholiab, en alle man, die wijs van hart was, in denwelken de HEERE wijsheid en verstand gegeven had, om te weten, hoe zij maken zouden alle werk ten dienste des heiligdoms naar alles, dat de HEERE geboden had.
2 Want Mozes had geroepen Bezaleel en Aholiab, en alle man, die wijs van hart was, in wiens hart God wijsheid gegeven had, al wiens hart hem bewogen had, dat hij toetrad tot het werk, om dat te maken.
3 Zij dan namen van voor het aangezicht van Mozes het ganse hefoffer, hetwelk de kinderen Israels gebracht hadden, tot het werk van den dienst des heiligdoms, om dat te maken; doch zij brachten tot hem nog allen morgen vrijwillig offer.
4 Derhalve kwamen alle wijzen, die al het werk des heiligdoms maakten, ieder man van zijn werk, hetwelk zij maakten;
5 En zij spraken tot Mozes, zeggende: Het volk brengt te veel, meer dan genoeg is ten dienste des werks, hetwelk de HEERE te maken geboden heeft.
6 Toen gebood Mozes, dat men een stem zoude laten gaan door het leger, zeggende: Man noch vrouw make geen werk meer ten hefoffer des heiligdoms! Alzo werd het volk teruggehouden van meer te brengen.
7 Want der stoffe was denzelven genoeg tot het gehele werk, dat te maken was; ja, er was over.
8 Alzo maakte een ieder wijze van hart, onder degenen, die het werk maakten, den tabernakel van tien gordijnen, van getweernd fijn linnen, en hemelsblauw, en purper, en scharlaken met cherubim; van het allerkunstelijkste werk maakte hij ze.
9 De lengte ener gordijn was van acht en twintig ellen, en de breedte ener gordijn van vier ellen; al deze gordijnen hadden een maat.
10 En hij voegde vijf gordijnen, de ene aan de andere; en hij voegde andere vijf gordijnen, de ene aan de andere.
11 Daarna maakte hij striklisjes van hemelsblauw aan den kant ener gordijn, aan het uiterste in de samenvoeging; hij deed het ook aan den uitersten kant der tweede samenvoegende gordijn.
12 Vijftig striklisjes maakte hij aan de ene gordijn, en vijftig striklisjes maakte hij aan het uiterste der gordijn; dat aan de tweede samenvoegende was; deze striklisjes vatten de ene aan de andere.
13 Hij maakte ook vijftig gouden haakjes, en voegde de gordijnen samen, de ene aan de andere, met deze haakjes, dat het een tabernakel werd.
14 Verder maakte hij gordijnen van geiten haar, tot een tent over den tabernakel; van elf gordijnen maakte hij ze.
15 De lengte ener gordijn was dertig ellen, en vier ellen de breedte ener gordijn; deze elf gordijnen hadden een maat.
16 En hij voegde vijf gordijnen samen bijzonder; wederom zes dezer gordijnen bijzonder.
17 En hij maakte vijftig striklisjes aan den kant van de gordijn, de uiterste in de samenvoeging; hij maakte ook vijftig striklisjes aan den kant van de gordijn der andere samenvoeging.
18 Hij maakte ook vijftig koperen haakjes, om de tent samen te voegen, dat zij een ware.
19 Ook maakte hij voor de tent een deksel van roodgeverfde ramsvellen, en daarover een deksel van dassenvellen.
20 Hij maakte ook aan den tabernakel berderen van staand sittimhout.
21 De lengte van een berd was tien ellen, en ene el en ene halve el was de breedte van elk berd.
22 Twee houvasten had een berd, als sporten in een ladder gezet, het ene nevens het andere; alzo maakte hij het met al de berderen des tabernakels.
23 Hij maakte ook de berderen tot den tabernakel; twintig berderen naar de zuidzijde zuidwaarts.

24 En hij maakte veertig zilveren voeten onder de twintig berderen; twee voeten onder een berd, aan zijn twee houvasten, en twee voeten onder een ander berd, aan zijn twee houvasten.
25 Hij maakte ook twintig berderen aan de andere zijde des tabernakels, aan den noorderhoek.
26 Met hun veertig zilveren voeten; twee voeten onder een berd, en twee voeten onder een ander berd.
27 Doch aan de zijde des tabernakels tegen het westen, maakte hij zes berderen.
28 Ook maakte hij twee berderen tot hoekberderen des tabernakels, aan de beide zijden.
29 En zij waren van beneden als tweelingen samengevoegd, zij waren ook als tweelingen aan deszelfs oppereinde samengevoegd met een ring; alzo deed hij met die beide, aan de twee hoeken.
30 Alzo waren er acht berderen met hun zilveren voeten, zijnde zestien voeten: twee voeten onder elk berd.
31 Hij maakte ook richelen van sittimhout; vijf aan de berderen der ene zijde des tabernakels;
32 En vijf richelen aan de berderen van de andere zijde des tabernakels; alsook vijf richelen aan de berderen des tabernakels, aan de beide zijden westwaarts.
33 En hij maakte de middelste richel doorschietende in het midden der berderen, van het ene einde tot het andere einde.
34 En hij overtrok de berderen met goud, en hun ringen (de plaatsen voor de richelen) maakte hij van goud; de richelen overtrok hij ook met goud.
35 Daarna maakte hij een voorhang van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getweernd linnen; van het allerkunstelijkste werk maakte hij denzelven, met cherubim.
36 En hij maakte daartoe vier pilaren van sittim hout, die hij overtrok met goud; hun haken waren van goud, en hij goot hun vier zilveren voeten.
37 Hij maakte ook aan de deur der tent een deksel van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getweernd linnen, geborduurd werk;
38 En de vijf pilaren daarvan, en hun haken; en hij overtrok hun hoofden en derzelver banden met goud; en hun vijf voeten waren van koper.

37
1 Alzo maakte Bezaleel de ark van sittimhout; twee ellen en een halve was haar lengte, en anderhalve el haar breedte, en anderhalve el haar hoogte.
2 En hij overtrok ze met louter goud, van binnen en van buiten; en hij maakte ze een gouden krans rondom.
3 En hij goot voor dezelve vier gouden ringen, aan haar vier hoeken, alzo dat twee ringen op derzelver ene zijde waren, en twee ringen op haar andere zijde.
4 En hij maakte handbomen van sittimhout, en hij overtrok ze met goud.
5 En hij stak de handbomen in de ringen, aan de zijden der ark, om de ark te dragen.
6 Hij maakte ook een verzoendeksel van louter goud; twee ellen en een halve was deszelfs lengte, en anderhalve el deszelfs breedte.
7 Ook maakte hij twee cherubim van goud; van dicht werk maakte hij ze, uit de beide einden des verzoendeksels.
8 Een cherub uit het ene einde aan deze zijde, en den anderen cherub uit het andere einde aan gene zijde; uit het verzoendeksel maakte hij de cherubim, uit deszelfs beide einden.
9 En de cherubim waren de beide vleugelen omhoog uitbreidende, bedekkende met hun vleugelen het verzoendeksel; en hun aangezichten waren tegenover elkander; de aangezichten der cherubim waren naar het verzoendeksel.
10 Hij maakte ook een tafel van sittimhout; twee ellen was haar lengte, en een el haar breedte; en een el en een halve haar hoogte.
11 En hij overtrok ze met louter goud; en hij maakte een gouden krans daaraan, rondom.
12 Hij maakte daaraan ook een lijst rondom, een hand breed; en hij maakte een gouden krans rondom derzelver lijst.
13 Hij goot ook vier gouden ringen daaraan; en hij zette de ringen aan de vier hoeken, die aan derzelver vier voeten waren.
14 Tegenover de lijst waren de ringen tot plaatsen voor de handbomen, om de tafel te dragen.
15 Hij maakte ook de handbomen van sittimhout; en hij overtrok ze met goud, om de tafel te dragen.
16 En hij maakte het gereedschap, dat op de tafel zijn zoude, haar schotelen, en haar reukschalen, en haar kroezen, en haar platelen (met welke zij bedekt zoude worden), van louter goud.
17 Hij maakte ook een kandelaar van louter goud. Van dicht werk maakte hij dezen kandelaar, zijn schacht, en zijn rieten; zijn schaaltjes, zijn knopen, en zijn bloemen waren uit hem.
18 Zes rieten nu gingen uit zijn zijden; drie rieten des kandelaars uit zijn ene zijde, en drie rieten des kandelaars uit zijn andere zijde.
19 In het ene riet waren drie schaaltjes, gelijk amandelnoten, een knoop en een bloem; en drie schaaltjes, gelijk amandelnoten in een ander riet, een knoop en een bloem; alzo waren die zes rieten, die uit den kandelaar gingen.
20 Maar aan den kandelaar zelven waren vier schaaltjes, gelijk amandelnoten, met zijn knopen, en met zijn bloemen.
21 En daar was een knoop onder twee rieten, uit denzelven uitgaande; ook een knoop onder twee rieten, uit denzelven uitgaande; nog een knoop onder twee rieten, uit denzelven uitgaande; alzo was het met de zes rieten, die uit denzelven uitgingen.
22 Hun knopen en rieten waren uit hem; het was altemaal een enig dicht werk van louter goud.
23 En hij maakte hem zeven lampen; zijn snuiters en zijn blusvaten waren van louter goud.
24 Hij maakte denzelven uit een talent louter goud, met al zijn vaten.
25 En hij maakte het reukaltaar van sittimhout; een el was zijn lengte en een el zijn breedte, vierkant, maar twee ellen zijn hoogte; uit hetzelve waren zijn hoornen.
26 En hij overtrok het met louter goud, zijn dak, en zijn wanden rondom, alsook zijn hoornen; en hij maakte het een gouden krans rondom.

27 Hij maakte ook twee gouden ringen daaraan, onder zijn krans, aan zijn twee hoeken, aan zijn beide zijden, tot plaatsen voor de handbomen, dat men het daarmede droeg.
28 En hij maakte de handbomen van sittimhout, en hij overtrok ze met goud.
29 Hij maakte ook de heilige zalfolie, en het reukwerk der zuiverste welriekende specerijen, naar apothekerswerk.

38
1 Hij maakte ook het brandofferaltaar van sittimhout; vijf ellen was deszelfs lengte, en vijf ellen zijn breedte, vierkant, en drie ellen zijn hoogte.
2 En hij maakte deszelfs hoornen op zijn vier hoeken; uit hetzelve waren zijn hoornen; en hij overtrok het met koper.
3 Hij maakte ook al het gereedschap des altaars, de potten, en de schoffelen, en de besprengbekkens, en de krauwelen, en de koolpannen; al zijn vaten maakte hij van koper.
4 Ook maakte hij aan het altaar een rooster van koperen netwerk, onder zijn omloop, van beneden tot zijn midden toe.
5 En hij goot vier ringen aan de vier einden des koperen roosters, tot plaatsen voor de handbomen.
6 En hij maakte de handbomen van sittimhout, en hij overtrok ze met koper.
7 En hij deed de handbomen in de ringen, aan de zijden des altaars, dat men het met dezelve droeg; hij maakte hetzelve hol van planken.
8 Hij maakte ook het koperen wasvat, met zijn koperen voet, van de spiegels der te hoop komende vrouwen, die te hoop kwamen voor de deur van de tent der samenkomst.
9 Hij maakte ook den voorhof, aan den zuidhoek zuidwaarts; de behangselen tot den voorhof waren van fijn getweernd linnen, van honderd ellen.
10 Hun twintig pilaren en derzelver twintig voeten, waren van koper; de haken dezer pilaren en hun banden waren van zilver.
11 En aan den noorderhoek honderd ellen, hun twintig pilaren en derzelver twintig voeten waren van koper; de haken der pilaren en derzelver banden waren van zilver.
12 En aan den westerhoek waren behangselen van vijftig ellen, hun pilaren tien en derzelver voeten tien; de haken der pilaren en hun banden waren van zilver.
13 En aan den oosterhoek tegen den opgang waren vijftig ellen.
14 De behangselen aan deze zijde waren vijftien ellen, derzelver pilaren drie en hun voeten drie.
15 En aan de andere zijde van de deur des voorhofs, van hier en van daar, waren behangselen van vijftien ellen; hun pilaren drie en derzelver voeten drie.
16 Al de behangselen des voorhofs waren rondom van fijn getweernd linnen.
17 De voeten nu der pilaren waren van koper, de haken der pilaren, en hun banden waren van zilver, en het overdeksel hunner hoofden was van zilver, en al de pilaren des voorhofs waren met zilver omtogen.
18 En het deksel van de poort des voorhofs was van geborduurd werk, van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getweernd linnen; en twintig ellen was de lengte, en de hoogte in de breedte was vijf ellen, tegenover de behangselen des voorhofs.
19 En hun vier pilaren en derzelver vier voeten waren van koper, hun haken waren van zilver; ook was het overdeksel hunner hoofden en hun banden van zilver.
20 En al de pennen des tabernakels en des voorhofs rondom waren van koper.
21 Dit zijn de getelde dingen van den tabernakel, van den tabernakel der getuigenis, die geteld zijn naar den mond van Mozes, ten dienste der Levieten, door de hand van Ithamar, den zoon van den priester Aaron.
22 Bezaleel nu, de zoon van Uri, den zoon van Hur, van den stam van Juda, maakte al, dat de HEERE aan Mozes geboden had.
23 En met hem Aholiab, de zoon van Ahisamach, van den stam van Dan, een werkmeester en vernuftig kunstenaar, en een borduurder in hemelsblauw, en in purper, en in scharlaken, en in fijn linnen.
24 Al het goud, dat tot het werk verarbeid is, in het ganse werk des heiligdoms, te weten, het goud des beweegoffers, was negen en twintig talenten, en zevenhonderd en dertig sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms.

25 Het zilver nu van de getelden der vergadering was honderd talenten, en duizend zevenhonderd vijf en zeventig sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms.
26 Een beka voor elk hoofd, dat is een halve sikkel, naar den sikkel des heiligdoms, van een ieder, die overging tot de getelden, van twintig jaren oud en daarboven, namelijk zeshonderd drie duizend, vijfhonderd en vijftig.
27 En er waren honderd talenten zilver, om te gieten de voeten des heiligdoms, en de voeten des voorhangs; tot honderd voeten waren honderd talenten, een talent tot een voet.
28 Maar uit de duizend zevenhonderd vijf en zeventig sikkelen maakte hij de haken aan de pilaren, en hij overtrok hun hoofden, en omtoog ze met banden.
29 Het koper nu des beweegoffers was zeventig talenten, en twee duizend vierhonderd sikkelen.
30 En hij maakte daarvan de voeten der deur van de tent der samenkomst, en het koperen altaar, en den koperen rooster, dien het had, en al het gereedschap des altaars.
31 En de voeten des voorhofs rondom, en de voeten van de poort des voorhofs, ook al de pennen des tabernakels, en al de pennen des voorhofs rondom.

39
1 Zij maakten ook ambtskledéren, om in het heilige te dienen, van hemelsblauw, en purper, en scharlaken; ook maakten zij de heilige klederen, die voor Aaron waren, gelijk de HEERE aan Mozes geboden had.
2 Aldus maakte hij den efod, van goud, hemelsblauw en purper, en scharlaken, en fijn getweernd linnen.
3 En zij rekten uit de dunne platen van goud, en sneden het tot draden, om te doen in het midden van het hemelsblauw, en in het midden van het purper, en in het midden van het scharlaken, en in het midden van het fijn linnen, van het allerkunstelijkste werk.
4 Zij maakten samenvoegende schouderbanden daaraan; aan deszelfs beide einden werd hij samengevoegd.
5 En de kunstelijke riem zijns efods, die daarop was, was gelijk zijn werk, van hetzelfde, van goud, van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getweernd linnen, gelijk als de HEERE aan Mozes bevolen had.
6 Zij bereidden ook de sardonixstenen, omvat in gouden kastjes, als zegelgravering gegraveerd, met de namen der zonen van Israel.
7 En hij zette ze op de schouderbanden des efods, tot stenen der gedachtenis voor de kinderen Israels, gelijk de HEERE aan Mozes geboden had.
8 Hij maakte ook den borstlap van het allerkunstelijkste werk, gelijk het werk des efods, van goud, hemelsblauw, en purper, en scharlaken, en fijn getweernd linnen.
9 Hij was vierkant; zij maakten den borstlap dubbel; een span was zijn lengte, en een span was zijn breedte, dubbel zijnde.
10 En zij vulden daarin vier rijen stenen: een rij van een Sardis, een Topaas en een Karbonkel; dit is de eerste rij.
11 En de tweede rij van een Smaragd, een Saffier en een Diamant.
12 En de derde rij van een Hyacint, Agaat, en Amethist.
13 En de vierde rij van een Turkoois, en een Sardonix, en een Jaspis; omvat in gouden kastjes in hun vullingen.
14 Deze stenen nu, met de namen der zonen van Israel, waren twaalf, met hun namen, met zegelgravering; ieder met zijn naam, naar de twaalf stammen.
15 Zij maakten ook aan den borstlap gelijk-eindigende ketentjes, van gedraaid werk, uit louter goud.
16 En zij maakten twee gouden kastjes, en twee gouden ringen; en zij zetten die twee ringen aan de beide einden des borstlaps.
17 En zij zetten de twee gedraaide gouden ketentjes aan de twee ringen, aan de einden van den borstlap.
18 Doch de twee andere einden der twee gedraaide ketenen zetten zij aan de twee kastjes, en zij zetten ze aan de schouderbanden des efods, recht op de voorste zijde van dien.
19 Zij maakten ook twee gouden ringen, die zij aan de twee andere einden des borstlaps zetten, inwendig aan zijn boord, die aan de zijde des efods is.
20 Nog maakten zij twee gouden ringen, die zij zetten aan de twee schouderbanden van den efod, beneden, aan deszelfs voorste zijde, tegenover zijn andere voege, boven den kunstelijken riem des efods.
21 En zij bonden den borstlap met zijn ringen aan de ringen van den efod, met een hemelsblauw snoer, dat hij op den kunstelijken riem van den efod was; opdat de borstlap van den efod niet afgescheiden wierd, gelijk als de HEERE aan Mozes geboden had.
22 En hij maakte den mantel des efods van geweven werk, geheel van hemelsblauw.
23 En het gat des mantels was in deszelfs midden, als het gat eens pantsiers; dit gat had een boord rondom, dat het niet gescheurd wierd.

24 En aan de zomen des mantels maakten zij granaatappelen van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, getweernd.
25 Zij maakten ook schelletjes van louter goud, en zij stelden de schelletjes tussen de granaatappelen, aan de zomen des mantels rondom, tussen de granaatappelen;
26 Dat er een schelletje, daarna een granaatappel was; wederom een schelletje, en een granaatappel; aan de zomen des mantels rondom; om te dienen, gelijk als de HEERE aan Mozes geboden had.
27 Zij maakten ook de rokken van fijn linnen, van geweven werk, voor Aaron en voor zijn zonen;
28 En den hoed van fijn linnen, en de sierlijke mutsen van fijn linnen, en de linnen onderbroeken van fijn getweernd linnen;
29 En den gordel van fijn getweernd linnen, en van hemelsblauw, en purper, en scharlaken, van geborduurd werk, gelijk als de HEERE aan Mozes geboden had.
30 Zij maakten ook de plaat van de kroon der heiligheid van louter goud, en zij schreven daarop een schrift, met zegelgravering: De HEILIGHEID DES HEEREN.
31 En zij hechtten een snoer van hemelsblauw daaraan, om aan den hoed van boven te hechten, gelijk als de HEERE aan Mozes geboden had.
32 Aldus werd al het werk des tabernakels, van de tent der samenkomst voleind; en de kinderen Israels hadden het gemaakt naar alles, wat de HEERE aan Mozes geboden had; alzo hadden zij het gemaakt.
33 Daarna brachten zij den tabernakel tot Mozes, de tent, en al haar gereedschap, haar haakjes, haar berderen, haar richelen, en haar pilaren, en haar voeten;
34 En het deksel van roodgeverfde ramsvellen, en het deksel van dassenvellen, en den voorhang van het deksel;
35 De ark der getuigenis, en haar handbomen, en het verzoendeksel;
36 De tafel, met al haar gereedschap, en de toonbroden;
37 Den louteren kandelaar met zijn lampen, de lampen, die men toerichten moest, en al deszelfs gereedschap, en de olie tot het licht;
38 Verder het gouden altaar, en de zalfolie, en het reukwerk van welriekende specerijen, en het deksel van de deur der tent.
39 Het koperen altaar, en den koperen rooster, dien het heeft, deszelfs handbomen, en al zijn gereedschap; het wasvat en zijn voet;
40 De behangselen des voorhofs, zijn pilaren en zijn voeten, en het deksel van de poort des voorhofs, zijn zelen, en zijn pennen, en al het gereedschap van den dienst des tabernakels, tot de tent der samenkomst;
41 De ambtsklederen, om in het heiligdom te dienen, de heilige klederen van den priester Aaron, en de klederen van zijn zonen, om het priesterambt te bedienen.
42 Naar alles, wat de HEERE aan Mozes geboden had, alzo hadden de kinderen Israels het ganse werk gemaakt.
43 Mozes nu bezag het ganse werk, en ziet, zij hadden het gemaakt, gelijk als de HEERE geboden had; alzo hadden zij het gemaakt. Toen zegende Mozes hen.

40
1 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Op den dag der eerste maand, te weten op den eersten der maand, zult gij den tabernakel, de tent der samenkomst, oprichten.
3 En gij zult aldaar zetten de ark der getuigenis; en gij zult de ark met den voorhang bedekken.
4 Daarna zult gij de tafel daarin brengen, en gij zult schikken wat daarop te schikken is; gij zult ook den kandelaar daarin brengen, en zijn lampen aansteken.
5 En gij zult het gouden altaar ten reukwerk voor de ark der getuigenis zetten; dan zult gij het deksel van de deur des tabernakels ophangen.
6 Gij zult ook het altaar des brandoffers zetten voor de deur van den tabernakel, van de tent der samenkomst.
7 En gij zult het wasvat zetten tussen de tent der samenkomst, en tussen het altaar; en gij zult water daar in doen.
8 Daarna zult gij den voorhof rondom zetten, en gij zult het deksel ophangen aan de poort des voorhofs.
9 Dan zult gij de zalfolie nemen en zalven den tabernakel, en al wat daarin is; en gij zult dezelven heiligen, met al zijn gereedschap, en het zal een heiligheid zijn.
10 Gij zult ook het altaar des brandoffers zalven, en al zijn gereedschap; en gij zult het altaar heiligen, en het altaar zal heiligheid der heiligheden zijn.
11 Dan zult gij het wasvat zalven, en deszelfs voet; en gij zult het heiligen.
12 Gij zult ook Aaron en zijn zonen doen naderen, tot de deur van de tent der samenkomst; en gij zult hen met water wassen.
13 En gij zult Aaron de heilige klederen aantrekken; en gij zult hem zalven, en hem heiligen, dat hij Mij het priesterambt bediene.
14 Gij zult ook zijn zonen doen naderen, en zult hun de rokken aantrekken.
15 En gij zult hen zalven, gelijk als gij hun vader zult gezalfd hebben, dat zij Mij het priesterambt bedienen. En het zal geschieden, dat hun hun zalving zal zijn tot een eeuwig priesterdom bij hun geslachten.
16 Mozes nu deed het naar alles, wat hem de HEERE geboden had; alzo deed hij.
17 En het geschiedde in de eerste maand, in het tweede jaar, op den eersten der maand, dat de tabernakel opgericht werd.
18 Want Mozes richtte den tabernakel op, en zette zijn voeten, en stelde zijn berderen, en zette zijn richelen daaraan, en hij richtte deszelfs pilaren op.
19 En hij spreidde de tent uit over den tabernakel, en hij zette het deksel der tent daar bovenop, gelijk als de HEERE aan Mozes geboden had.
20 Voorts nam hij, en leide de getuigenis in de ark, en deed de handbomen aan de ark, en hij zette het verzoendeksel boven op de ark.
21 En hij bracht de ark in den tabernakel, en hij hing den voorhang van het deksel op, en bedekte de ark der getuigenis, gelijk als de HEERE aan Mozes geboden had.
22 Hij zette ook de tafel in de tent der samenkomst, aan de zijde des tabernakels tegen het noorden, buiten den voorhang.
23 En hij schikte daarop het brood in orde, voor het aangezicht des HEEREN, gelijk als de HEERE aan Mozes geboden had.
24 Hij zette ook den kandelaar in de tent der samenkomst, recht over de tafel, aan de zijde des tabernakels, zuidwaarts.
25 En hij stak de lampen aan voor het aangezicht des HEEREN, gelijk als de HEERE aan Mozes geboden had.
26 En hij zette het gouden altaar in de tent der samenkomst, voor den voorhang.
27 En hij stak daarop aan reukwerk van welriekende specerijen, gelijk als de HEERE aan Mozes geboden had.

28 Hij hing ook het deksel van de deur des tabernakels.
29 En hij zette het altaar des brandoffers aan de deur des tabernakels, van de tent der samenkomst; en hij offerde daarop brandoffer, en spijsoffer, gelijk de HEERE aan Mozes geboden had.
30 Hij zette ook het wasvat tussen de tent der samenkomst, en tussen het altaar; en hij deed water daarin om te wassen.
31 En Mozes en Aaron, en zijn zonen wiesen daaruit hun handen en hun voeten.
32 Als zij ingingen tot de tent der samenkomst, en als zij tot het altaar naderden, zo wiesen zij zich zich, gelijk als de HEERE aan Mozes geboden had.
33 Hij richtte ook den voorhof op, rondom den tabernakel en het altaar, en hij hing het deksel van de poort des voorhofs op. Alzo voleindigde Mozes het werk.
34 Toen bedekte de wolk de tent der samenkomst; en de heerlijkheid des HEEREN vervulde den tabernakel.
35 Zodat Mozes niet kon ingaan in de tent der samenkomst, dewijl de wolk daarop bleef, en de heerlijkheid des HEEREN den tabernakel vervulde.
36 Als nu de wolk opgeheven werd van boven den tabernakel, zo reisden de kinderen Israels voort in al hun reizen.
37 Maar als de wolk niet opgeheven werd, zo reisden zij niet tot op den dag, dat zij opgeheven werd.
38 Want de wolk des HEEREN was op den tabernakel bij dag, en het vuur was er bij nacht op, voor de ogen van het ganse huis Israels in al hun reizen.

# LEVITICUS

1

1 En de HEERE riep Mozes, en sprak tot hem uit de tent der samenkomst, zeggende:
2 Spreek tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: Als een mens uit u den HEERE een offerande zal offeren, gij zult uw offeranden offeren van het vee, van runderen en van schapen.
3 Indien zijn offerande een brandoffer van runderen is, zo zal hij een volkomen mannetje offeren; aan de deur van de tent der samenkomst zal hij dat offeren, naar zijn welgevallen, voor het aangezicht des HEEREN.
4 En hij zal zijn hand op het hoofd des brandoffers leggen, opdat het voor hem aangenaam zij, om hem te verzoenen.
5 Daarna zal hij het jonge rund slachten voor het aangezicht des HEEREN; en de zonen van Aaron, de priesters, zullen het bloed offeren, en het bloed sprengen rondom dat altaar, hetwelk voor de deur van de tent der samenkomst is.
6 Dan zal hij het brandoffer de huid aftrekken, en het in zijn stukken delen.
7 En de zonen van Aaron, den priester, zullen vuur maken op het altaar, en zullen het hout op het vuur schikken.
8 Ook zullen de zonen van Aaron, de priesters, de stukken, het hoofd en het smeer, schikken op het hout, dat op het vuur is, hetwelk op het altaar is.
9 Doch zijn ingewand, en zijn schenkelen zal men met water wassen; en de priester zal dat alles aansteken op het altaar; het is een brandoffer, een vuuroffer, tot een liefelijken reuk den HEERE.
10 En indien zijn offerande is van klein vee, van schapen of van geiten, ten brandoffer, zal hij een volkomen mannetje offeren.
11 En hij zal dat slachten aan de zijde van het altaar noordwaarts, voor het aangezicht des HEEREN; en de zonen van Aaron, de priesters, zullen zijn bloed rondom op het altaar sprengen.
12 Daarna zal hij het in zijn stukken delen, mitsgaders zijn hoofd en zijn smeer; en de priester zal die schikken op het hout, dat op het vuur is, hetwelk op het altaar is.
13 Doch het ingewand en de schenkelen zal men met water wassen; en de priester zal dat alles offeren en aansteken op het altaar; het is een brandoffer, een vuuroffer, tot een liefelijken reuk den HEERE.
14 En indien zijn offerande voor den HEERE een brandoffer van gevogelte is, zo zal hij zijn offerande van tortelduiven, of van jonge duiven, offeren.
15 En de priester zal die tot het altaar brengen, en deszelfs hoofd met zijn nagel splijten, en op het altaar aansteken; en zijn bloed zal aan den wand des altaars uitgeduwd worden.
16 En zijn krop met zijn vederen zal hij wegdoen, en zal het werpen bij het altaar, oostwaarts, aan de plaats der as.
17 Verder zal hij die met zijn vleugelen klieven, niet afscheiden; en de priester zal die aansteken op het altaar, op het hout, dat op het vuur is; het is een brandoffer, een vuuroffer, tot een liefelijken reuk den HEERE.

2
1 Als nu een ziel een offerande van spijsoffer den HEERE zal offeren, zijn offerande zal van meelbloem zijn; en hij zal olie daarop gieten, en wierook daarop leggen.
2 En hij zal het brengen tot de zonen van Aaron, de priesters, een van welke daarvan zijn hand vol grijpen zal uit deszelfs meelbloem, en uit deszelfs olie, met al deszelfs wierook; en de priester zal deszelfs gedenkoffer aansteken op het altaar; het is een vuuroffer, tot een liefelijken reuk den HEERE.
3 Wat nu overblijft van het spijsoffer, zal voor Aaron en zijn zonen zijn; het is een heiligheid der heiligheden van de vuurofferen des HEEREN.
4 En als gij offeren zult een offerande van spijsoffer, een gebak des ovens; het zullen zijn ongezuurde koeken van meelbloem, met olie gemengd, en ongezuurde vladen, met olie bestreken.
5 En indien uw offerande spijsoffer is, in de pan gekookt, zij zal zijn van ongezuurde meelbloem, met olie gemengd.
6 Breekt ze in stukken, en giet olie daarop; het is een spijsoffer.
7 En zo uw offerande een spijsoffer des ketels is, het zal van meelbloem met olie gemaakt worden.
8 Dan zult gij dat spijsoffer, hetwelk daarvan zal gemaakt worden, den HEERE toebrengen; en men zal het tot den priester doen naderen, die het tot het altaar dragen zal.
9 En de priester zal van dat spijsoffer deszelfs gedenkoffer opnemen, en op het altaar aansteken, het is een vuuroffer, tot een liefelijken reuk den HEERE.
10 En wat overblijft van het spijsoffer, zal voor Aaron en zijn zonen zijn; het is een heiligheid der heiligheden van de vuurofferen des HEEREN.
11 Geen spijsoffer, dat gij den HEERE zult offeren, zal met desem gemaakt worden; want van geen zuurdesem, en van geen honig zult gijlieden den HEERE vuuroffer aansteken.
12 De offeranden der eerstelingen zult gij den HEERE offeren; maar op het altaar zullen zij niet komen tot een liefelijken reuk.
13 En alle offerande uws spijsoffers zult gij met zout zouten, en het zout des verbonds van uw God van uw spijsoffer niet laten afblijven; met al uw offerande zult gij zout offeren.
14 En zo gij den HEERE een spijsoffer der eerste vruchten offert, zult gij het spijsoffer uwer eerste vruchten van groene aren, bij het vuur gedord, dat is, het klein gebroken graan van volle groene aren, offeren.
15 En gij zult olie daarop doen, en wierook daarop leggen; het is een spijsoffer.
16 Zo zal de priester deszelfs gedenkoffer aansteken van zijn klein gebroken graan en van zijn olie, met al den wierook; het is een vuuroffer den HEERE.

3
1 En indien zijn offerande een dankoffer is; zo hij ze van de runderen offert, hetzij mannetje of wijfje, volkomen zal hij die offeren, voor het aangezicht des HEEREN.
2 En hij zal zijn hand op het hoofd zijner offerande leggen, en zal ze slachten voor de deur van de tent der samenkomst; en de zonen van Aaron, de priesters, zullen het bloed rondom op het altaar sprengen.
3 Daarna zal hij van dat dankoffer een vuuroffer den HEERE offeren; het vet, dat het ingewand bedekt, en al het vet, hetwelk aan het ingewand is.
4 Dan zal hij beide de nieren, en het vet, hetwelk daaraan is, dat aan de weekdarmen is; en het net over de lever, met de nieren, zal hij afnemen.
5 En de zonen van Aaron zullen dat aansteken op het altaar, op het brandoffer, hetwelk op het hout zal zijn, dat op het vuur is; het is een vuuroffer, tot een liefelijken reuk den HEERE.
6 En indien zijn offerande van klein vee is, den HEERE tot een dankoffer, hetzij mannetje of wijfje, volkomen zal hij die offeren.
7 Indien hij een lam tot zijn offerande offert, zo zal hij het offeren voor het aangezicht des HEEREN.
8 En hij zal zijn hand op het hoofd zijner offerande leggen, en hij zal die slachten voor de tent der samenkomst; en de zonen van Aaron zullen het bloed daarvan sprengen op het altaar rondom.
9 Daarna zal hij van dat dankoffer een vuuroffer den HEERE offeren; zijn vet, den gehelen staart, dien hij dicht aan de ruggegraat zal afnemen, en het vet bedekkende het ingewand, en al het vet, dat aan het ingewand is;
10 Ook beide de nieren, en het vet, dat daaraan is, dat aan de weekdarmen is; en het net over de lever met de nieren, zal hij afnemen.
11 En de priester zal dat aansteken op het altaar; het is een spijs des vuuroffers den HEERE.
12 Indien nu zijn offerande een geit is, zo zal hij die offeren voor het aangezicht des HEEREN.
13 En hij zal zijn hand op haar hoofd leggen, en hij zal haar slachten voor de tent der samenkomst; en de zonen van Aaron zullen haar bloed op het altaar sprengen rondom.
14 Dan zal hij daarvan zijn offerande offeren, een vuuroffer den HEERE; het vet bedekkende het ingewand, en al het vet, dat aan het ingewand is;
15 Mitsgaders de beide nieren, en het vet, dat daaraan is, dat aan de weekdarmen is; en het net over de lever, met de nieren, zal hij afnemen.
16 En de priester zal die aansteken op het altaar; het is een spijs des vuuroffers, tot een liefelijken reuk; alle vet zal des HEEREN zijn.
17 Dit zij een eeuwige inzetting voor uw geslachten, in al uw woningen: geen vet noch bloed zult gij eten.

4
1 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Spreek tot de kinderen Israels, zeggende: Als een ziel zal gezondigd hebben, door afdwaling van enige geboden des HEEREN, dat niet zou gedaan worden, en tegen een van die zal gedaan hebben;
3 Indien de priester, die gezalfd is, zal gezondigd hebben, tot schuld des volks, zo zal hij voor zijn zonde, die hij gezondigd heeft, offeren een var, een volkomen jong rund, den HEERE ten zondoffer.
4 En hij zal dien var brengen tot de deur van de tent der samenkomst, voor het aangezicht des HEEREN; en hij zal zijn hand op het hoofd van dien var leggen, en hij zal dien var slachten voor het aangezicht des HEEREN.
5 Daarna zal die gezalfde priester van het bloed van den var nemen, en hij zal dat tot de tent der samenkomst brengen.
6 En de priester zal zijn vinger in dat bloed dopen; en van dat bloed zal hij zevenmaal sprengen voor het aangezicht des HEEREN, voor den voorhang van het heilige.
7 Ook zal de priester van dat bloed doen op de hoornen des reukaltaars der welriekende specerijen, voor het aangezicht des HEEREN, dat in de tent der samenkomst is; dan zal hij al het bloed van den var uitgieten aan den bodem van het altaar des brandoffers, hetwelk is aan de deur van de tent der samenkomst.
8 Verder, al het vet van den var des zondoffers zal hij daarvan opnemen; het vet bedekkende het ingewand, en al het vet, dat aan het ingewand is;
9 Daartoe de twee nieren, en het vet, dat daaraan is, dat aan de weekdarmen is, en het net over de lever, met de nieren, zal hij afnemen;
10 Gelijk als het van den os des dankoffers opgenomen wordt; en de priester zal die aansteken op het altaar des brandoffers.
11 Maar de huid van dien var, en al zijn vlees, met zijn hoofd en met zijn schenkelen, en zijn ingewand, en zijn mest;
12 En dien gehelen var zal hij tot buiten het leger uitvoeren, aan een reine plaats, waar men de as uitstort, en zal hem met vuur op het hout verbranden; bij de uitgegoten as zal hij verbrand worden.
13 Indien nu de gehele vergadering van Israel afgedwaald zal zijn, en de zaak voor de ogen der gemeente verborgen is, en zij iets gedaan zullen hebben tegen enige van alle geboden des HEEREN, dat niet zoude gedaan worden, en zijn schuldig geworden;
14 En die zonde, die zij daartegen gezondigd zullen hebben, bekend is geworden; zo zal de gemeente een var, een jong rund, ten zondoffer offeren, en dien voor de tent der samenkomst brengen;
15 En de oudsten der vergadering zullen hun handen op het hoofd van den var leggen, voor het aangezicht des HEEREN; en hij zal den var slachten voor het aangezicht des HEEREN.
16 Daarna zal die gezalfde priester van het bloed van den var tot de tent der samenkomst brengen.
17 En de priester zal zijn vinger indopen, nemende van dat bloed; en hij zal zevenmaal sprengen voor het aangezicht des HEEREN, voor den voorhang.
18 En van dat bloed zal hij doen op de hoornen van het altaar, dat voor het aangezicht des HEEREN is, dat in de tent der samenkomst is; dan zal hij al het bloed uitgieten, aan den bodem van het altaar des brandoffers, hetwelk is voor de deur van de tent der samenkomst.
19 Daartoe zal hij al zijn vet van hem opnemen, en op het altaar aansteken.
20 En hij zal dezen var doen, gelijk als hij den var des zondoffers gedaan heeft, alzo zal hij hem doen; en de priester zal voor hen verzoening doen, en het zal hun vergeven worden.
21 Daarna zal hij dien var tot buiten het leger uitvoeren, en zal hem verbranden, gelijk als hij den eersten var verbrand heeft; het is een zondoffer der gemeente.

22 Als een overste zal gezondigd hebben, en tegen een van de geboden des HEEREN zijns Gods, door afdwaling, gedaan zal hebben, hetwelk niet zou gedaan worden, zodat hij schuldig is;
23 Of men zijn zonde, die hij daartegen gezondigd heeft, aan hem zal bekend gemaakt hebben; zo zal hij tot zijn offer brengen een geitenbok, een volkomen mannetje.
24 En hij zal zijn hand op het hoofd van den bok leggen, en zal hem slachten in de plaats, waar men het brandoffer slacht voor het aangezicht des HEEREN; het is een zondoffer.
25 Daarna zal de priester van het bloed des zondoffers met zijn vinger nemen, en dat op de hoornen van het altaar des brandoffers doen; dan zal hij zijn bloed aan den bodem van het altaar des brandoffers uitgieten.
26 Hij zal ook al zijn vet op het altaar aansteken, gelijk het vet des dankoffers; zo zal de priester voor hem verzoening doen van zijn zonden, en het zal hem vergeven worden.
27 En zo enig mens van het volk des lands door afdwaling zal gezondigd hebben, dewijl hij iets doet tegen een van de geboden des HEEREN, dat niet gedaan zou worden, zodat hij schuldig is;
28 Of men zijn zonde, die hij gezondigd heeft, aan hem zal bekend gemaakt hebben; zo zal hij tot zijn offerande brengen een jonge geit, een volkomen wijfje, voor zijn zonde, die hij gezondigd heeft.
29 En hij zal zijn hand op het hoofd des zondoffers leggen; en men zal dat zondoffer slachten in de plaats des brandoffers.
30 Daarna zal de priester van haar bloed met zijn vinger nemen, en doen het op de hoornen van het altaar des brandoffers; dan zal hij al het bloed daarvan aan den bodem van dat altaar uitgieten.
31 En al haar vet zal hij afnemen, gelijk als het vet van het dankoffer afgenomen wordt, en de priester zal het aansteken op het altaar, tot een liefelijken reuk den HEERE; en de priester zal voor hem verzoening doen, en het zal hem vergeven worden.
32 Maar zo hij een lam voor zijn offerande ten zondoffer brengt, het zal een volkomen wijfje zijn, dat hij brengt.
33 En hij zal zijn hand op het hoofd des zondoffers leggen, en hij zal dat slachten tot een zondoffer, in de plaats, waar men het brandoffer slacht.
34 Daarna zal de priester van het bloed des zondoffers met zijn vinger nemen, en zal het doen op de hoornen van het altaar des brandoffers; dan zal hij al het bloed daarvan aan den bodem van dat altaar uitgieten.
35 En al het vet daarvan zal hij afnemen, gelijk als het vet van het lam des dankoffers afgenomen wordt, en de priester zal die aansteken op het altaar, op de vuurofferen des HEEREN; en de priester zal voor hem verzoening doen over zijn zonde, die hij gezondigd heeft, en het zal hem vergeven worden.

5
1 Als nu een mens zal gezondigd hebben, dat hij gehoord heeft een stem des vloeks, waarvan hij getuige is, hetzij dat hij het gezien of geweten heeft; indien hij het niet te kennen geeft, zo zal hij zijn ongerechtigheid dragen.
2 Of wanneer een mens enig onrein ding zal aangeroerd hebben, hetzij het dode aas van een wild onrein gedierte, of het dode aas van onrein vee, of het dode aas van onrein kruipend gedierte; al is het voor hem verborgen geweest, nochtans is hij onrein en schuldig.
3 Of als hij zal aangeroerd hebben de onreinigheid van een mens, naar al zijn onreinigheid, waarmede hij onrein wordt; en het is voor hem verborgen geweest, en hij is het gewaar geworden, zo is hij schuldig.
4 Of als een mens zal gezworen hebben, onbedacht met zijn lippen uitsprekende, om kwaad te doen, of om goed te doen; naar al wat de mens in den eed onbedacht uitspreekt, en het is voor hem verborgen geweest, en hij is het gewaar geworden, zo is hij aan een van die schuldig.
5 Het zal dan geschieden, als hij aan een van die schuldig is, dat hij belijden zal, waarin hij gezondigd heeft;
6 En tot zijn schuldoffer den HEERE voor zijn zonde, die hij gezondigd heeft, brengen zal een wijfje van klein vee, een lam of een jonge geit, voor de zonde; zo zal de priester voor hem vanwege zijn zonde verzoening doen.
7 Maar indien zijn hand zoveel niet bereiken kan, als genoeg is tot een stuk klein vee, zo zal hij tot zijn offer voor de schuld, die hij gezondigd heeft, den HEERE brengen twee tortelduiven, of twee jonge duiven, een ten zondoffer, en een ten brandoffer.
8 En hij zal die tot den priester brengen, welke eerst die zal offeren, die tot het zondoffer is; en zal haar hoofd met zijn nagel nevens haar nek splijten, maar niet afscheiden.
9 En van het bloed des zondoffers zal hij aan den wand van het altaar sprengen; maar het overgeblevene van dat bloed zal uitgeduwd worden aan den bodem van het altaar; het is een zondoffer.
10 En de andere zal hij ten brandoffer maken, naar de wijze; zo zal de priester voor hem, vanwege zijn zonde, die hij gezondigd heeft, verzoening doen, en het zal hem vergeven worden.
11 Maar indien zijn hand niet bereiken kan aan twee tortelduiven of twee jonge duiven, zo zal hij, die gezondigd heeft, tot zijn offerande brengen het tiende deel van een efa meelbloem ten zondoffer; hij zal geen olie daarover doen, noch wierook daarop leggen; want het is een zondoffer.
12 En hij zal dat tot den priester brengen, en de priester zal daarvan zijn hand vol, der gedachtenis deszelven, grijpen, en dat aansteken op het altaar, op de vuurofferen des HEEREN; het is een zondoffer.
13 Zo zal de priester voor hem verzoening doen over zijn zonde, die hij gezondigd heeft in enige van die stukken, en het zal hem vergeven worden; en het zal des priesters zijn, gelijk het spijsoffer.
14 Wijders sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
15 Als een mens door overtreding overtreden, en door afdwaling gezondigd zal hebben, wat onwetende van de heilige dingen des HEEREN, zo zal hij tot zijn schuldoffer den HEERE brengen een volkomen ram uit de kudde, met uw schatting aan zilveren sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms, ten schuldoffer.
16 Zo zal hij, dat hij zondigende heeft onwetend van de heilige dingen, wedergeven, en zal deszelfs vijfde deel daarenboven toedoen, dat hij den priester geven zal; alzo zal de priester met den ram des schuldoffers voor hem verzoening doen, en het zal hem vergeven worden.
17 En indien een mens zal gezondigd hebben, en gedaan tegen een van alle geboden des HEEREN, hetwelk niet zou gedaan worden, al is het dat hij het niet geweten heeft, nochtans is hij schuldig, en zal zijn ongerechtigheid dragen.

18 En hij zal een volkomen ram uit de kudde tot den priester brengen, met uw schatting, ten schuldoffer; en de priester zal voor hem verzoening doen over zijn afdwaling, door welke hij afgedwaald is, die hij niet geweten had; zo zal het hem vergeven worden.
19 Het is een schuldoffer; hij heeft zich voorzeker schuldig gemaakt aan den HEERE.

6
1 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Als een mens gezondigd, en tegen den HEERE door overtreding overtreden zal hebben, dat hij aan zijn naaste zal gelogen hebben van hetgeen hem in bewaring gegeven, of ter hand gesteld was, of van roof, of dat hij met geweld zijn naaste onthoudt;
3 Of dat hij het verlorene gevonden, en daarover gelogen, en met valsheid gezworen zal hebben; over iets van alles, dat de mens doet, daarin zondigende.
4 Het zal dan geschieden, dewijl hij gezondigd heeft, en schuldig geworden is, dat hij wederuitkeren zal den roof, dien hij geroofd, of het onthoudene, dat hij met geweld onthoudt, of het bewaarde, dat bij hem te bewaren gegeven was, of het verlorene, dat hij gevonden heeft;
5 Of van al, waarover hij valselijk gezworen heeft, dat hij hetzelve in zijn hoofdsom wedergeve, en nog het vijfde deel daarenboven toedoen zal; wiens dat is, dien zal hij dat geven op den dag zijner schuld.
6 En hij zal den HEERE zijn schuldoffer brengen tot den priester, een volkomen ram uit de kudde, met uw schatting, ten schuldoffer.
7 Dan zal de priester voor hem verzoening doen voor het aangezicht des HEEREN, en het zal hem vergeven worden; over iets van al, wat hij doet, waar hij schuld aan heeft.
8 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
9 Gebied Aaron en zijn zonen, zeggende: Dit is de wet des brandoffers; het is hetgeen, wat door de branding op het altaar den gansen nacht tot aan den morgen opvaart; alwaar het vuur des altaars zal brandende gehouden worden.
10 En de priester zal zijn linnen kleed aantrekken, en de linnen onderbroek over zijn vlees aantrekken, en zal de as opnemen, als het vuur het brandoffer op het altaar zal verteerd hebben, en zal die bij het altaar leggen.
11 Daarna zal hij zijn klederen uittrekken, en zal andere klederen aandoen, en zal de as tot buiten het leger uitdragen aan een reine plaats.
12 Het vuur nu op het altaar zal daarop brandende gehouden worden, het zal niet uitgeblust worden; maar de priester zal daar elken morgen hout aansteken, en zal daarop het brandoffer schikken, en het vet der dankofferen daarop aansteken.
13 Het vuur zal geduriglijk op het altaar brandende gehouden worden; het zal niet uitgeblust worden.
14 Dit is nu de wet des spijsoffers; een der zonen van Aaron zal dat voor het aangezicht des HEEREN offeren, voor het altaar.
15 En hij zal daarvan opnemen zijn hand vol, uit de meelbloem des spijsoffers, en van deszelfs olie, en al den wierook, die op het spijsoffer is; dan zal hij het aansteken op het altaar; het is een liefelijke reuk tot deszelfs gedachtenis voor den HEERE.
16 En het overblijvende daarvan zullen Aaron en zijn zonen eten; ongezuurd zal het gegeten worden in de heilige plaats; in den voorhof van de tent der samenkomst zullen zij dat eten.
17 Het zal niet gedesemd gebakken worden; het is hun deel, dat Ik gegeven heb van Mijn vuurofferen; het is een heiligheid der heiligheden, gelijk het zondoffer en gelijk het schuldoffer.
18 Al wat mannelijk is onder de zonen van Aaron zal het eten; het zij een eeuwige inzetting voor uw geslachten van de vuurofferen des HEEREN; al wat die zal aanroeren, zal heilig zijn.
19 Wijders sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
20 Dit is de offerande van Aaron en van zijn zonen, die zij den HEERE offeren zullen, ten dage als hij zal gezalfd worden: het tiende deel ener efa meelbloem, een spijsoffer gedurig; de helft daarvan op den morgen, en de helft daarvan op den avond.
21 Het zal in een pan met olie gemaakt worden; geroost zult gij het brengen; en de gebakken stukken des spijsoffers zult gij offeren, tot een liefelijken reuk den HEERE.
22 Ook zal de priester, die uit zijn zonen in zijn plaats de gezalfde zal worden, hetzelfde doen; het zij een eeuwige inzetting; het zal voor den HEERE geheel aangestoken worden.

23 Alzo zal alle spijsoffer des priesters ganselijk zijn; het zal niet gegeten worden.
24 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
25 Spreek tot Aaron en tot zijn zonen, zeggende: Dit is de wet des zondoffers: in de plaats, waar het brandoffer geslacht wordt, zal het zondoffer voor het aangezicht des HEEREN geslacht worden; het is een heiligheid der heiligheden.
26 De priester, die het voor de zonde offert, zal het eten; in de heilige plaats zal het gegeten worden, in den voorhof van de tent der samenkomst.
27 Al wat deszelfs vlees zal aanroeren, zal heilig zijn; zo wie van zijn bloed op een kleed zal gesprengd hebben, dat, waarop hij gesprengd zal hebben, zult gij in de heilige plaats wassen.
28 En het aarden vat, waarin het gezoden is, zal gebroken worden; maar zo het in een koperen vat gezoden is, zo zal het geschuurd en in water gespoeld worden.
29 Al wat mannelijk is onder de priesteren, zal dat eten; het is een heiligheid der heiligheden.
30 Maar geen zondoffer, van welks bloed in de tent der samenkomst zal gebracht worden, om in het heiligdom te verzoenen, zal gegeten worden; het zal in het vuur verbrand worden.

7
1 Dit is nu de wet des schuldoffers; het is een heiligheid der heiligheden.
2 In de plaats, waar zij het brandoffer slachten, zullen zij het schuldoffer slachten; en men zal deszelfs bloed rondom op het altaar sprengen.
3 En daarvan zal men al zijn vet offeren, den staart, en het vet, dat het ingewand bedekt;
4 Ook de beide nieren, en het vet, dat daaraan is, dat op de weekdarmen is; en het net over de lever, met de nieren, zal men afnemen.
5 En de priester zal die aansteken op het altaar, ten vuuroffer den HEERE; het is een schuldoffer.
6 Al wat mannelijk is onder de priesteren zal dat eten; in de heilige plaats zal het gegeten worden; het is een heiligheid der heiligheden.
7 Gelijk het zondoffer, alzo zal ook het schuldoffer zijn; enerlei wet zal voor dezelve zijn; het zal des priesters zijn, die daarmede verzoening gedaan zal hebben.
8 Ook de priester, die iemands brandoffer offert, die priester zal de huid des brandoffers hebben, dat hij geofferd heeft.
9 Daartoe al het spijsoffer, dat in den oven gebakken wordt, met al wat in den ketel en in den pan bereid wordt, zal des priesters zijn, die dat offert.
10 Ook alle spijsoffer met olie gemengd, of droog, zal voor alle zonen van Aaron zijn, voor den enen als voor den anderen.
11 Dit is nu de wet des dankoffers, dat men den HEERE offeren zal.
12 Indien hij dat tot een lof offer offert, zo zal hij, nevens het lofoffer, ongezuurde koeken met olie gemengd, en ongezuurde vladen met olie bestreken, offeren; en zullen die koeken met olie gemengd van geroost meelbloem zijn.
13 Benevens de koeken zal hij tot zijn offerande gedesemd brood offeren, met het lofoffer zijns dankoffers.
14 En een daarvan uit de ganse offerande zal hij den HEERE ten hefoffer offeren; het zal voor den priester zijn, die het bloed des dankoffers sprengt.
15 Maar het vlees van het lofoffer zijns dankoffers zal op den dag van deszelfs offerande gegeten worden; daarvan zal men niet tot den morgen overlaten.
16 En zo het slachtoffer zijner offerande een gelofte, of vrijwillig offer is, dat zal ten dage als hij zijn offer offeren zal, gegeten worden, en het overgeblevene daarvan zal ook des anderen daags gegeten worden.
17 Wat nog van het vlees des slachtoffers overgebleven is, zal op den derden dag met vuur verbrand worden;
18 Want zo enigszins van dat vlees zijns dankoffers op den derden dag gegeten wordt, die dat geofferd heeft, zal niet aangenaam zijn; het zal hem niet toegerekend worden, het zal een afgrijselijk ding zijn; en de ziel, die daarvan eet, zal haar ongerechtigheid dragen.
19 En het vlees, dat iets onreins aangeroerd zal hebben, zal niet gegeten worden; met vuur zal het verbrand worden; maar aangaande het andere vlees, dat vlees zal een ieder, die rein is, mogen eten.
20 Doch als een ziel het vlees van het dankoffer, hetwelk des HEEREN is, gegeten zal hebben, en haar onreinigheid aan haar is, zo zal die ziel uit haar volken uitgeroeid worden.
21 En wanneer een ziel iets onreins zal aangeroerd hebben, als de onreinigheid des mensen, of het onreine vee, of enig onrein verfoeisel, en zal van het vlees des dankoffers, hetwelk des HEEREN is, gegeten hebben, zo zal die ziel uit haar volken uitgeroeid worden.
22 Daarna sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
23 Spreek tot de kinderen Israels, zeggende: Geen vet van een os, of schaap, of geit, zult gij eten.
24 Maar het vet van een dood aas, en het vet van het verscheurde, mag tot alle werk gebezigd worden; doch gij zult het ganselijk niet eten.

25 Want al wie het vet van vee eten zal, van hetwelk men den HEERE een vuuroffer zal geofferd hebben, die ziel, die het gegeten zal hebben, zal uit haar volken uitgeroeid worden.
26 Ook zult gij in uw woningen geen bloed eten, hetzij van het gevogelte, of van het vee.
27 Alle ziel, die enig bloed eten zal, die ziel zal uit haar volken uitgeroeid worden.
28 Voorts sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
29 Spreek tot de kinderen Israels, zeggende: Wie zijn dankoffer den HEERE offert, zal zijn offerande van zijn dankoffer den HEERE toebrengen.
30 Zijn handen zullen de vuurofferen des HEEREN brengen; het vet aan de borst zal hij met die borst brengen, om die tot een beweegoffer voor het aangezicht des HEEREN te bewegen.
31 En de priester zal dat vet op het altaar aansteken; doch de borst zal voor Aaron en zijn zonen zijn.
32 Gij zult ook den rechterschouder tot een hefoffer den priester geven, uit uw dankofferen.
33 Wie uit de zonen van Aaron het bloed des dankoffers en het vet offert, dien zal de rechterschouder ten dele zijn.
34 Want de beweegborst en den hefschouder heb Ik van de kinderen Israels uit hun dankofferen genomen, en heb dezelve aan Aaron, den priester, en aan zijn zonen, tot een eeuwige inzetting gegeven, van de kinderen Israels.
35 Dit is de zalving van Aaron en de zalving van zijn zonen, van de vuurofferen des HEEREN; ten dage als Hij hen deed naderen, om het priesterdom den HEERE te bedienen;
36 Hetwelk de HEERE hun van de kinderen Israels te geven geboden heeft, ten dage als Hij hen zalfde; het zij een eeuwige inzetting voor hun geslachten.
37 Dit is de wet des brandoffers, des spijsoffers, des zondoffers, des schuldoffers, des vuloffers en des dankoffers;
38 Die de HEERE Mozes op den berg Sinai geboden heeft, ten dage als Hij den kinderen Israels gebood, dat zij hun offeranden den HEERE, in de woestijn van Sinai, zouden offeren.

8
1 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Neem Aaron en zijn zonen met hem, en de klederen, en de zalfolie, daartoe den var des zondoffers, en de twee rammen, en den korf van de ongezuurde broden;
3 En verzamel de ganse vergadering aan de deur van de tent der samenkomst.
4 Mozes nu deed, gelijk als de HEERE hem geboden had; en de vergadering werd verzameld aan de deur van de tent der samenkomst.
5 Toen zeide Mozes tot de vergadering: Dit is de zaak, die de HEERE geboden heeft te doen.
6 En Mozes deed Aaron en zijn zonen naderen, en wies hen met dat water.
7 Daar deed hij hem den rok aan, en gordde hem met den gordel, en trok hem den mantel aan; en deed hij hem den efod aan, en gordde dien met den kunstelijken riem des efods, en ombond hem daarmede.
8 Voorts deed hij hem den borstlap aan, en voegde aan den borstlap de Urim en de Thummim.
9 En hij zette den hoed op zijn hoofd; en aan den hoed boven zijn aangezicht zette hij de gouden plaat, de kroon der heiligheid, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
10 Toen nam Mozes de zalfolie, en zalfde den tabernakel, en al wat daarin was, en heiligde ze.
11 En hij sprengde daarvan op het altaar zevenmaal; en hij zalfde het altaar, en al zijn gereedschap, mitsgaders het wasvat en zijn voet, om die te heiligen.
12 Daarna goot hij van de zalfolie op het hoofd van Aaron, en hij zalfde hem, om hem te heiligen.
13 Ook deed Mozes de zonen van Aaron naderen, en trok hun rokken aan, en gordde hen met een gordel, en bond hun mutsen op, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
14 Toen deed hij den var des zondoffers bijeenkomen; en Aaron en zijn zonen leiden hun handen op het hoofd van den var des zondoffers;
15 En men slachtte hem; en Mozes nam het bloed, en deed het met zijn vinger rondom op de hoornen des altaars, en ontzondigde het altaar; daarna goot hij het bloed uit aan den bodem des altaars, en heiligde het, om voor hetzelve verzoening te doen.
16 Voorts nam hij al het vet, dat aan het ingewand is, en het net der lever, en de twee nieren en haar vet; en Mozes stak het aan op het altaar.
17 Maar den var met zijn huid, en zijn vlees, en zijn mest, heeft hij buiten het leger met vuur verbrand, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
18 Daarna deed hij den ram des brandoffers bijbrengen; en Aaron en zijn zonen leiden hun handen op het hoofd van den ram.
19 En men slachtte hem; en Mozes sprengde het bloed op het altaar rondom.
20 Hij deelde ook den ram in zijn delen; en Mozes stak het hoofd aan, en die delen, en het smeer;
21 Doch het ingewand en de schenkelen wies hij met water; en Mozes stak dien gehelen ram aan op het altaar; het was een brandoffer tot een liefelijken reuk, een vuuroffer was het den HEERE, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
22 Daarna deed hij den anderen ram, den ram des vuloffers, bijbrengen; en Aaron met zijn zonen leiden hun handen op het hoofd van den ram.
23 En men slachtte hem; en Mozes nam van zijn bloed, en deed het op het lapje van Aarons rechteroor, en op den duim zijner rechterhand, en op den groten teen van zijn rechtervoet.
24 Hij deed ook de zonen van Aaron naderen; en Mozes deed van dat bloed op het lapje van hun rechteroor, en op den duim van hun rechterhand, en op den groten teen van hun rechtervoet; daarna sprengde Mozes dat bloed rondom op het altaar.
25 En hij nam het vet, en den staart, en al het vet, dat aan het ingewand is, en het net der lever, en de beide nieren, en haar vet, daartoe den rechterschouder.

26 Ook nam hij uit den korf van de ongezuurde broden, die voor het aangezicht des HEEREN was, een ongezuurde koek, en een geolieden broodkoek, en een vlade; en hij leide ze op dat vet, en op den rechterschouder.
27 En hij gaf dat alles in de handen van Aaron, en in de handen zijner zonen; en bewoog die ten beweegoffer, voor het aangezicht des HEEREN.
28 Daarna nam Mozes ze uit hun handen, en stak ze aan op het altaar, op het brandoffer; zij waren vulofferen tot een liefelijken reuk; het was een vuuroffer den HEERE.
29 Voorts nam Mozes de borst, en bewoog ze ten beweegoffer voor het aangezicht des HEEREN; zij werd Mozes ten dele van den ram des vuloffers, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
30 Mozes nam ook van de zalfolie, en van het bloed, hetwelk op het altaar was, en sprengde het op Aaron, op zijn klederen, en op zijn zonen, en op de klederen zijner zonen met hem; en hij heiligde Aaron, zijn klederen, en zijn zonen, en de klederen zijner zonen met hem.
31 En Mozes zeide tot Aaron en tot zijn zonen: Ziedt dat vlees voor de deur van de tent der samenkomst, en eet hetzelve daar, mitsgaders het brood, dat in den korf des vuloffers is; gelijk als ik geboden heb, zeggende: Aaron en zijn zonen zullen dat eten.
32 Maar het overige van het vlees en van het brood zult gij met vuur verbranden.
33 Ook zult gij uit de deur van de tent der samenkomst, zeven dagen, niet uitgaan, tot aan den dag, dat vervuld worden de dagen uws vuloffers; want zeven dagen zal men uw handen vullen.
34 Gelijk men gedaan heeft op dezen dag, heeft de HEERE te doen geboden, om voor u verzoening te doen.
35 Gij zult dan aan de deur van de tent der samenkomst blijven, dag en nacht, zeven dagen, en zult de wacht des HEEREN waarnemen, opdat gij niet sterft; want alzo is het mij geboden.
36 Aaron nu en zijn zonen deden al de dingen, die de HEERE door den dienst van Mozes geboden had.

9
1 En het geschiedde op den achtsten dag, dat Mozes riep Aaron en zijn zonen, en de oudsten van Israel;
2 En hij zeide tot Aaron: Neem u een kalf, een jong rund, ten zondoffer, en een ram ten brandoffer, die volkomen zijn; en breng ze voor het aangezicht des HEEREN.
3 Daarna spreek tot de kinderen Israels, zeggende: Neemt een geitenbok ten zondoffer, en een kalf, en een lam, eenjarig, volkomen, ten brandoffer;
4 Ook een os en ram ten dankoffer, om voor het aangezicht des HEEREN te offeren; en spijsoffer met olie gemengd; want heden zal de HEERE u verschijnen.
5 Toen namen zij hetgeen Mozes geboden had, brengende dat tot voor aan de tent der samenkomst; en de gehele vergadering naderde, en stond voor het aangezicht des HEEREN.
6 En Mozes zeide: Deze zaak, die de HEERE geboden heeft, zult gij doen; en de heerlijkheid des HEEREN zal u verschijnen.
7 En Mozes zeide tot Aaron: Nader tot het altaar, en maak uw zondoffer, en uw brandoffer toe; en doe verzoening voor u en voor het volk; maak daarna de offerande des volks toe, en doe de verzoening voor hen, gelijk als de HEERE geboden heeft.
8 Toen naderde Aaron tot het altaar, en slachtte het kalf des zondoffers, dat voor hem was.
9 En de zonen van Aaron brachten het bloed tot hem, en hij doopte zijn vinger in dat bloed, en deed het op de hoornen des altaars; daarna goot hij het bloed uit aan den bodem des altaars.
10 Maar het vet, en de nieren, en het net van de lever van het zondoffer heeft hij op het altaar aangestoken, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
11 Doch het vlees, en de huid verbrandde hij met vuur buiten het leger.
12 Daarna slachtte hij het brandoffer; en de zonen van Aaron leverden aan hem het bloed; en hij sprengde dat rondom op het altaar.
13 Ook leverden zij aan hem het brandoffer in zijn stukken, met het hoofd; en hij stak het aan op het altaar.
14 En hij wies het ingewand en de schenkelen; en hij stak ze aan op het brandoffer, op het altaar.
15 Daarna deed hij de offerande des volks toebrengen; en nam den bok des zondoffers, die voor het volk was, en slachtte hem, en bereidde hem ten zondoffer, gelijk het eerste.
16 Verder deed hij het brandoffer toebrengen, en maakte dat toe naar het recht.
17 En hij deed het spijsoffer toebrengen, en vulde daarvan zijn hand, en stak het aan op het altaar, behalve het morgenbrandoffer.
18 Daarna slachtte hij den os, en den ram ten dankoffer, dat voor het volk was; en de zonen van Aaron leverden het bloed aan hem, hetwelk hij rondom op het altaar sprengde;
19 En het vet van den os, en van den ram, den staart, en wat het ingewand bedekt, en de nieren, en het net der lever;
20 En zij leiden het vet op de borsten; en hij stak dat vet aan op het altaar.
21 Maar de borsten en den rechterschouder bewoog Aaron ten beweegoffer voor het aangezicht des HEEREN, gelijk als Mozes geboden had.
22 Daarna hief Aaron zijn handen op tot het volk, en zegende hen; en hij kwam af, nadat hij het zondoffer, en brandoffer, en dankoffer gedaan had.
23 Toen ging Mozes met Aaron in de tent der samenkomst; daarna kwamen zij uit, en zegenden het volk; en de heerlijkheid des HEEREN verscheen al het volk.
24 Want een vuur ging uit van het aangezicht des HEEREN, en verteerde op het altaar het brandoffer, en het vet. Als het ganse volk dit zag, zo juichten zij, en vielen op hun aangezichten.

10
1 En de zonen van Aaron, Nadab en Abihu, namen een ieder zijn wierookvat, en deden vuur daarin, en leiden reukwerk daarop, en brachten vreemd vuur voor het aangezicht des HEEREN, hetwelk hij hen niet geboden had.
2 Toen ging een vuur uit van het aangezicht des HEEREN, en verteerde hen; en zij stierven voor het aangezicht des HEEREN.
3 En Mozes zeide tot Aaron: Dat is het, wat de HEERE gesproken heeft, zeggende: In degenen, die tot Mij naderen, zal Ik geheiligd worden, en voor het aangezicht van al het volk zal Ik verheerlijkt worden. Doch Aaron zweeg stil.
4 En Mozes riep Misael en Elzafan, de zonen van Uzziel, den oom van Aaron, en zeide tot hen: Treedt toe, draagt uw broederen weg, van voor het heiligdom tot buiten het leger.
5 Toen traden zij toe, en droegen hen, in hun rokken, tot buiten het leger, gelijk als Mozes gesproken had.
6 En Mozes zeide tot Aaron, en tot Eleazar, en tot Ithamar, zijn zonen: Gij zult uw hoofden niet ontbloten, noch uw klederen verscheuren, opdat gij niet sterft, en grote toorn over de ganse vergadering kome; maar uw broederen, het ganse huis van Israel, zullen dezen brand, dien de HEERE aan gestoken heeft, bewenen.
7 Gij zult ook uit de deur van de tent der samenkomst niet uitgaan, opdat gij niet sterft; want de zalfolie des HEEREN is op u. En zij deden naar het woord van Mozes.
8 En de HEERE sprak tot Aaron, zeggende:
9 Wijn en sterken drank zult gij niet drinken, gij, noch uw zonen met u, als gij gaan zult in de tent der samenkomst, opdat gij niet sterft; het zij een eeuwige inzetting onder uw geslachten;
10 En om onderscheid te maken tussen het heilige en tussen het onheilige, en tussen het onreine en tussen het reine;
11 En om den kinderen Israels te leren al de inzettingen, die de HEERE door den dienst van Mozes tot hen gesproken heeft.
12 En Mozes sprak tot Aaron, en tot Eleazar, en tot Ithamar, zijn overgebleven zonen: Neemt het spijsoffer, dat van de vuurofferen des HEEREN overgebleven is, en eet hetzelve ongezuurd bij het altaar; want het is een heiligheid der heiligheden.
13 Daarom zult gij dat eten in de heilige plaats, dewijl het uw bescheiden deel en het bescheiden deel uwer zonen uit des HEEREN vuurofferen is; want alzo is mij geboden.
14 Ook de beweegborst en den hefschouder zult gij in een reine plaats eten, gij, en uw zonen, en uw dochteren met u; want tot uw bescheiden deel, en uwer zonen bescheiden deel, zijn zij uit de dankofferen der kinderen Israels gegeven.
15 Den hefschouder en de beweegborst zullen zij nevens de vuurofferen des vets toebrengen, om ten beweegoffer voor het aangezicht des HEEREN te bewegen; hetwelk, voor u en uw zonen met u, tot een eeuwige inzetting zijn zal, gelijk als de HEERE geboden heeft.
16 En Mozes zocht zeer naarstiglijk den bok des zondoffers; en ziet, hij was verbrand. Dies was hij op Eleazar en op Ithamar, de overgebleven zonen van Aaron, zeer toornig, zeggende:
17 Waarom hebt gij dat zondoffer niet gegeten in de heilige plaats? Want het is een heiligheid der heiligheden, en Hij heeft u dat gegeven, opdat gij de ongerechtigheid der vergadering zoudt dragen, om over die verzoening te doen voor het aangezicht des HEEREN.
18 Ziet, deszelfs bloed is niet binnen in het heiligdom gedragen; gij moest dat ganselijk gegeten hebben in het heiligdom, gelijk als ik geboden heb.
19 Toen sprak Aaron tot Mozes: Zie, heden hebben zij hun zondoffer en hun brandoffer voor het aangezicht des HEEREN geofferd, en zulke dingen zijn mij wedervaren; en had ik heden het zondoffer gegeten, zou dat goed geweest zijn in de ogen des HEEREN?
20 Als Mozes dit hoorde, zo was het goed in zijn ogen.

11
1 En de HEERE sprak tot Mozes en tot Aaron, zeggende tot hen:
2 Spreekt tot de kinderen Israels, zeggende: Dit is het gedierte, dat gij eten zult uit alle beesten, die op de aarde zijn.
3 Al wat onder de beesten den klauw verdeelt, en de kloof der klauwen in tweeen klieft, en herkauwt, dat zult gij eten.
4 Deze nochtans zult gij niet eten, van degenen, die alleen herkauwen, of de klauwen alleen verdelen: den kemel, want hij herkauwt wel, maar verdeelt den klauw niet; die zal u onrein zijn;
5 En het konijntje, want het herkauwt wel, maar verdeelt den klauw niet; dat zal u onrein zijn;
6 En den haas, want hij herkauwt wel, maar verdeelt den klauw niet; die zal u onrein zijn.
7 Ook het zwijn, want dat verdeelt wel den klauw, en klieft de klove der klauwen in tweeen, maar herkauwt het gekauwde niet; dat zal u onrein zijn.
8 Van hun vlees zult gij niet eten, en hun dood aas niet aanroeren, zij zullen u onrein zijn.
9 Dit zult gij eten van al wat in de wateren is: al wat in de wateren, in de zeeen en in de rivieren, vinnen en schubben heeft, dat zult gij eten;
10 Maar al wat in de zeeen en in de rivieren, van alle gewemel der wateren, en van alle levende ziel, die in de wateren is, geen vinnen of schubben heeft, dat zal u een verfoeisel zijn.
11 Ja, een verfoeisel zullen zij u zijn; van hun vlees zult gij niet eten, en hun dood aas zult gij verfoeien.
12 Al wat in de wateren geen vinnen en schubben heeft, dat zal u een verfoeisel zijn.
13 En van het gevogelte zult gij deze verfoeien, zij zullen niet gegeten worden, zij zullen een verfoeisel zijn: de arend, en de havik, en de zeearend,
14 En de gier, en de kraai, naar haar aard;
15 Alle rave naar haar aard;
16 En de struis, en de nachtuil, en de koekoek, en de sperwer naar zijn aard;
17 En de steenuil, en het duikertje, en de schuifuit,
18 En de kauw, en de roerdomp, en de pelikaan,
19 En de ooievaar, de reiger naar zijn aard, en de hop, en de vledermuis.
20 Alle kruipend gevogelte, dat op vier voeten gaat, zal u een verfoeisel zijn.
21 Dit nochtans zult gij eten van al het kruipend gevogelte, dat op vier voeten gaat, hetwelk boven aan zijn voeten schenkelen heeft, om daarmede op de aarde te springen;
22 Van die zult gij deze eten: den sprinkhaan naar zijn aard, en den solham naar zijn aard, en den hargol naar zijn aard, en den hagab naar zijn aard.
23 En alle kruipend gevogelte, dat vier voeten heeft, zal u een verfoeisel zijn.
24 En aan deze zult gij verontreinigd worden; zo wie hun dood aas zal aangeroerd hebben, zal onrein zijn tot aan den avond.
25 Zo wie van hun dood aas gedragen zal hebben, zal zijn klederen wassen, en onrein zijn tot aan den avond.
26 Alle beest, dat den klauw verdeelt, doch de klove niet in tweeen klieft, en niet herkauwt, zal u onrein zijn; zo wie hetzelve aangeroerd zal hebben, zal onrein zijn.
27 En al wat op zijn poten gaat onder alle gedierte, op vier voeten gaande, die zullen u onrein zijn; al wie hun dood aas aangeroerd zal hebben, zal onrein zijn tot aan den avond.
28 Ook die hun dood aas zal gedragen hebben, zal zijn klederen wassen, en onrein zijn tot aan den avond; zij zullen u onrein zijn.
29 Verder zal u dit onder het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt, onrein zijn: het wezeltje, en de muis, en de schildpad, naar haar aard;
30 En de zwijnegel, en de krokodil, en de hagedis, en de slak, en de mol;
31 Die zullen u onrein zijn onder alle kruipend gedierte; zo wie die zal aangeroerd hebben, als zij dood zijn, zal onrein zijn tot aan den avond.

32 Daartoe al hetgeen, waarop iets van dezelve vallen zal, als zij dood zijn, zal onrein zijn, hetzij van alle houten vat, of kleed, of vel, of zak, of alle vat, waarmede enig werk gedaan wordt; het zal in het water gestoken worden, en onrein zijn tot aan den avond; daarna zal het rein zijn.
33 En alle aarden vat, waarin iets van dezelve zal gevallen zijn, al wat daarin is, zal onrein zijn, en gij zult dat breken.
34 Van alle spijze, die men eet, waarop het water zal gekomen zijn, die zal onrein zijn; en alle drank, die men drinkt, zal in alle vat onrein zijn.
35 En waarop iets van hun dood aas zal vallen, zal onrein zijn; de oven en de aarden pan zal verbroken worden; zij zijn onrein, daarom zullen zij u onrein zijn.
36 Doch een fontein, of put van vergadering der wateren, zal rein zijn; maar wie hun dood aas zal aangeroerd hebben, zal onrein zijn.
37 En wanneer van hun dood aas zal gevallen zijn op enig zaaibaar zaad, dat gezaaid wordt, dat zal rein zijn.
38 Maar als water op het zaad gedaan zal worden, en van hun dood aas daarop zal gevallen zijn, dat zal u onrein zijn.
39 En wanneer van de dieren, die u tot spijze zijn, iets zal gestorven zijn, wie deszelfs dood aas zal aangeroerd hebben, zal onrein zijn tot aan den avond.
40 Ook die van hun dood aas gegeten zal hebben, zal zijn klederen wassen, en onrein zijn tot aan den avond; en die hun dood aas zal gedragen hebben, zal zijn klederen wassen, en onrein zijn tot aan den avond.
41 Voorts alle kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt, zal een verfoeisel zijn; het zal niet gegeten worden.
42 Al wat op zijn buik gaat, en al wat gaat op zijn vier voeten, of al wat vele voeten heeft, onder alle kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt, die zult gij niet eten, want zij zijn een verfoeisel.
43 Maakt uw zielen niet verfoeilijk aan enig kruipend gedierte, dat kruipt; en verontreinigt u niet daaraan, dat gij daaraan verontreinigd zoudt worden.
44 Want Ik ben de HEERE, uw God; daarom zult gij u heiligen, en heilig zijn, dewijl Ik heilig ben; en gij zult uw ziel niet verontreinigen aan enig kruipend gedierte, dat zich op de aarde roert.
45 Want Ik ben de HEERE, die u uit Egypteland doe optrekken, opdat Ik u tot een God zij, en opdat gij heilig zijt, dewijl Ik heilig ben.
46 Dit is de wet van de beesten, en van het gevogelte, en van alle levende ziel, die zich roert in de wateren, en van alle ziel, die kruipt op de aarde;
47 Om te onderscheiden tussen het onreine en tussen het reine, en tussen het gedierte, dat men eten, en tussen het gedierte, dat men niet eten zal.

12
1 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Spreek tot de kinderen Israels, zeggende: Wanneer een vrouw zaad gegeven, en een knechtje gebaard zal hebben, zo zal zij zeven dagen onrein zijn; volgens de dagen der afzondering harer krankheid zal zij onrein zijn.
3 En op den achtsten dag zal het vlees zijner voorhuid besneden worden.
4 Daarna zal zij drie en dertig dagen blijven in het bloed harer reiniging; niets heiligs zal zij aanroeren, en tot het heiligdom zal zij niet komen, totdat de dagen harer reiniging vervuld zijn.
5 Maar indien zij een meisje gebaard zal hebben, zo zal zij twee weken onrein zijn, volgens haar afzondering; daarna zal zij zes en zestig dagen blijven in het bloed harer reiniging.
6 En als de dagen harer reiniging voor den zoon, of voor de dochter, vervuld zullen zijn, zo zal zij een eenjarig lam ten brandoffer, en een jonge duif, of tortelduif, ten zondoffer brengen, voor de deur van de tent der samenkomst, tot den priester.
7 Die zal dat offeren voor het aangezicht des HEEREN, en zal voor haar verzoening doen, zo zal zij rein zijn van den vloed haars bloeds. Dit is de wet dergene, die een knechtje of meisje gebaard heeft.
8 Maar indien haar hand niet genoeg voor een lam vindt, zo zal zij twee tortelduiven, of twee jonge duiven nemen, een ten brandoffer, en een ten zondoffer; en de priester zal voor haar verzoening doen; zo zal zij rein zijn.

13
1 Verder sprak de HEERE tot Mozes en tot Aaron, zeggende:
2 Een mens, als in het vel zijns vleses een gezwel, of gezweer, of witte blaar zal zijn, welke in het vel zijns vleses tot een plaag der melaatsheid zou worden, hij zal dan tot den priester Aaron, of tot een uit zijn zonen, de priesteren, gebracht worden.
3 En de priester zal de plaag in het vel des vleses bezien; zo het haar in die plaag in wit veranderd is, en het aanzien der plaag dieper is dan het vel zijns vleses, het is de plaag der melaatsheid; als de priester hem bezien zal hebben, dan zal hij hem onrein verklaren.
4 Maar zo de blaar in het vel zijn vleses wit is, en haar aanzien niet dieper is dan het vel, en het haar niet in wit veranderd is, zo zal de priester hem, die de plaag heeft, zeven dagen opsluiten.
5 Daarna zal de priester op den zevenden dag hem bezien; indien, ziet, de plaag, naar dat hij zien kan, is staande gebleven, en de plaag in het vel niet uitgespreid is, zo zal de priester hem zeven andere dagen opsluiten.
6 En de priester zal hem andermaal op den zevenden dag bezien; indien, ziet, de plaag ingetrokken, en de plaag in het vel niet uitgespreid is, zo zal de priester hem rein verklaren; het was een verzwering; en hij zal zijn klederen wassen, zo is hij rein.
7 Maar zo de verzwering in het vel ganselijk uitgespreid is, nadat hij aan den priester tot zijn reiniging zal vertoond zijn, zo zal hij andermaal aan den priester vertoond worden.
8 Indien de priester merken zal, dat, ziet, de verzwering in het vel uitgespreid is, zo zal de priester hem onrein verklaren; het is melaatsheid.
9 Wanneer de plaag der melaatsheid in een mens zal zijn, zo zal hij tot den priester gebracht worden.
10 Indien de priester merken zal, dat, ziet, een wit gezwel in het vel is, hetwelk het haar in wit veranderd heeft, en gezondheid van levend vlees in dat gezwel is;
11 Dat is een verouderde melaatsheid in het vel zijns vleses; daarom zal hem de priester onrein verklaren; hij zal hem niet doen opsluiten, want hij is onrein.
12 En zo de melaatsheid in het vel ganselijk uitbot, en de melaatsheid het gehele vel desgenen, die de plaag heeft, van zijn hoofd tot zijn voeten, bedekt heeft, naar al het gezicht van de ogen des priesters;
13 En de priester merken zal, dat, ziet, de melaatsheid zijn gehele vlees bedekt heeft, zo zal hij hem, die de plaag heeft, rein verklaren; zij is geheel in wit veranderd; hij is rein.
14 Maar ten welken dage levend vlees daarin gezien zal worden, zal hij onrein zijn.
15 Als dan de priester dat levende vlees gezien zal hebben, zal hij hem onrein verklaren; dat levende vlees is onrein; het is melaatsheid.
16 Of als dat levende vlees verkeert, en in wit veranderd zal worden, zo zal hij tot den priester komen.
17 Als de priester hem bezien zal hebben, dat, ziet, de plaag in wit veranderd is, zo zal de priester hem, die de plaag heeft, rein verklaren; hij is rein.
18 Het vlees ook, als in deszelfs vel een zweer zal geweest zijn, zo het genezen is;
19 En in de plaats van die zweer een wit gezwel, of een witte roodachtige blaar worden zal, zo zal het aan den priester vertoond worden.
20 Indien de priester merken zal, dat, ziet, haar aanzien lager is dan het vel, en derzelver haar in wit veranderd is, zo zal de priester hem onrein verklaren; het is de plaag der melaatsheid, zij is door de zweer uitgebot.
21 Wanneer nu de priester die bezien zal hebben, dat, ziet, geen wit haar daaraan is, en die niet lager dan het vel, maar ingetrokken is, zo zal de priester hem zeven dagen opsluiten.
22 Zo zij daarna gans in het vel uitgespreid zal zijn, zo zal de priester hem onrein verklaren; het is de plaag.
23 Maar indien de blaar in haar plaats zal staande blijven, niet uitgespreid zijnde, het is de roof van die zweer, zo zal de priester hem rein verklaren;

24 Of wanneer in het vel des vleses een vurige brand zal geweest zijn, en het gezonde van dien brand een witte roodachtige of witte blaar is;
25 En de priester die gezien zal hebben, dat, ziet, het haar op de blaar in wit veranderd is, en haar aanzien dieper is dan het vel; het is melaatsheid, door den brand is zij uitgebot; daarom zal hem de priester onrein verklaren; het is de plaag der melaatsheid.
26 Maar indien de priester die merken zal, dat, ziet, op de blaar geen wit haar is, en zij niet lager dan het vel, maar ingetrokken is, zo zal de priester hem zeven dagen opsluiten.
27 Daarna zal de priester hem op den zevenden dag bezien; indien zij gans uitgespreid is in het vel, zo zal de priester hem onrein verklaren; het is de plaag der melaatsheid.
28 Maar indien de blaar in haar plaats staande zal blijven, noch in het vel uitgespreid, maar ingetrokken zal zijn, het is een gezwel van den brand; daarom zal de priester hem rein verklaren, want het is de roof van den brand.
29 Verder, als in een man of vrouw een plaag zal zijn in het hoofd, of in den baard;
30 En de priester de plaag zal bezien hebben, dat, ziet, haar aanzien dieper is dan het vel, en geelachtig dun haar daarop is, zo zal de priester hem onrein verklaren; het is schurftheid, het is melaatsheid van het hoofd of van den baard.
31 Maar als de priester de plaag der schurftheid zal bezien hebben, dat, ziet, haar aanzien niet dieper is dan het vel, en geen zwart haar daarop is, zo zal de priester hem, die de plaag der schurftheid heeft, zeven dagen doen opsluiten.
32 Daarna zal de priester die plaag op den zevenden dag bezien; indien, ziet, de schurftheid niet uitgespreid, en daarop geen geelachtig haar is, noch het aanzien der schurftheid dieper dan het vel is;
33 Zo zal hij zich scheren laten; maar de schurftheid zal hij niet scheren; en de priester zal hem, die de schurftheid heeft, andermaal zeven dagen doen opsluiten.
34 Daarna zal de priester die schurftheid op den zevenden dag bezien; indien, ziet, de schurftheid in het vel niet uitgespreid is, en haar aanzien niet dieper is dan het vel, zo zal de priester hem rein verklaren; en hij zal zijn klederen wassen, en rein zijn.
35 Maar indien de schurftheid in het vel gans uitgespreid is, na zijn reiniging;
36 En de priester hem zal bezien hebben, dat, ziet, de schurftheid in het vel uitgespreid is, de priester zal naar het geelachtig haar niet zoeken; hij is onrein.
37 Maar indien die schurftheid, naar dat hij zien kan, is staande gebleven, en zwart haar daarop gewassen is, die schurftheid is genezen, hij is rein; daarom zal de priester hem rein verklaren.
38 Verder als een man, of vrouw, aan het vel van hun vlees blaren zullen hebben, witte blaren;
39 En de priester zal gemerkt hebben, dat, ziet, ingetrokken witte blaren in het vel van hun vlees zijn; het is een witte puist in het vel uitgebot, hij is rein.
40 En als een man zijn hoofdhaar zal uitgevallen zijn, hij is kaal, hij is rein.
41 En zo van de zijde zijns aangezichts het haar van zijn hoofd zal uitgevallen zijn, hij is bles, hij is rein.
42 Maar zo in de kaalheid, of in de blesse, een witte roodachtige plaag is, dat is melaatsheid, uitbottende in zijn kaalheid, of in zijn blesse.
43 Als de priester hem zal bezien hebben, dat, ziet, het gezwel van die plaag in zijn kaalheid, of blesse, wit roodachtig is, gelijk het aanzien der melaatsheid van het vel des vleses;
44 Die man is melaats, hij is onrein; de priester zal hem ganselijk onrein verklaren, zijn plaag is op zijn hoofd.
45 Voorts zullen de klederen des melaatsen, in wien die plaag is, gescheurd zijn, en zijn hoofd zal ontbloot zijn, en hij zal de bovenste lip bewimpelen; daartoe zal hij roepen: Onrein, onrein!
46 Al de dagen, in welke deze plaag aan hem zal zijn, zal hij onrein zijn; onrein is hij, hij zal alleen wonen; buiten het leger zal zijn woning wezen.
47 Verder als aan een kleed de plaag der melaatsheid zal zijn, aan een wollen kleed, of aan een linnen kleed,

48 Of aan den scheerdraad, of aan den inslag van linnen, of van wol, of aan vel, of aan enig vellenwerk;
49 En die plaag aan het kleed, of aan het vel, of aan den scheerdraad, of aan den inslag, of aan enig vellentuig, groenachtig of roodachtig is; het is de plaag der melaatsheid; daarom zal zij den priester vertoond worden.
50 En de priester zal de plaag bezien; en hij zal hetgeen de plaag heeft, zeven dagen doen opsluiten.
51 Daarna zal hij op den zevenden dag de plaag bezien; zo de plaag uitgespreid is aan het kleed, of aan den scheerdraad, of aan den inslag, of aan het vel, tot wat werk dat vel zou mogen gemaakt zijn, die plaag is een knagende melaatsheid, het is onrein.
52 Daarom zal hij dat kleed, of die werpte, of dien inslag van wol, of van linnen, of alle vellentuig, waarin die plaag zal zijn, verbranden; want het is een knagende melaatsheid; het zal met vuur verbrand worden.
53 Doch indien de priester zal zien, dat, ziet, de plaag aan het kleed, of aan den scheerdraad, of aan den inslag, of aan enig vellentuig niet uitgespreid is;
54 Zo zal de priester gebieden, dat men hetgeen, waaraan die plaag is, wasse, en hij zal dat andermaal zeven dagen doen opsluiten.
55 Als de priester, nadat het gewassen is, de plaag zal bezien hebben, dat, ziet, de plaag haar gedaante niet veranderd heeft, en de plaag niet uitgespreid is, het is onrein, gij zult het met vuur verbranden; het is een ingraving aan zijn achterste of aan zijn voorste zijde.
56 Indien nu de priester merken zal, dat, ziet, die plaag, nadat zij zal gewassen zijn, ingetrokken is; dan zal hij ze van het kleed, of van het vel, of van den scheerdraad, of van den inslag afscheuren.
57 Maar zo zij nog aan het kleed, of aan den scheerdraad, of aan den inslag, of aan enig vellentuig, gezien wordt, het is uitbottende melaatsheid; gij zult hetgeen, waaraan de plaag is, met vuur verbranden.
58 Maar het kleed, of de werpte, of de inslag, of alle vellentuig, dat gij gewassen zult hebben, als de plaag daarvan geweken zal zijn, dat zal andermaal gewassen worden, en het zal rein zijn.
59 Dit is de wet van de plaag der melaatsheid, van een wollen of linnen kleed, of een werpte, of een inslag, of alle vellentuig, om dat rein te verklaren, of onrein te verklaren.

14
1 Daarna sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Dit zal de wet des melaatsen zijn, ten dage zijner reiniging: dat hij tot den priester zal gebracht worden.
3 En de priester zal buiten het leger gaan; als de priester merken zal, dat, ziet, die plaag der melaatsheid van den melaatse genezen is;
4 Zo zal de priester gebieden, dat men voor hem, die te reinigen zal zijn, twee levende reine vogelen neme, mitsgaders cederenhout, en scharlaken, en hysop.
5 De priester zal ook gebieden, dat men den ene vogel slachte, in een aarden vat, over levend water.
6 Dien levenden vogel zal hij nemen, en het cederhout, en het scharlaken, en den hysop; en zal die, en den levenden vogel dopen in het bloed des vogels, die boven het levende water geslacht is.
7 En hij zal over hem, die van de melaatsheid te reinigen is, zevenmaal sprengen; daarna zal hij hem rein verklaren, en den levenden vogel in het open veld vliegen laten.
8 Die nu te reinigen is, zal zijn klederen wassen, en al zijn haar afscheren, en zich in het water afwassen, zo zal hij rein zijn; daarna zal hij in het leger komen, maar zal buiten zijn tent zeven dagen blijven.
9 En op den zevenden dag zal het geschieden, dat hij al zijn haar zal afscheren, zijn hoofd, en zijn baard, en de wenkbrauwen zijner ogen; ja, al zijn haar zal hij afscheren, en al zijn klederen wassen, en zijn vlees met water baden, zo zal hij rein zijn.
10 En op den achtsten dag zal hij twee volkomen lammeren, en een eenjarig volkomen schaap nemen, mitsgaders drie tienden meelbloem ten spijsoffer, met olie gemengd, en een log olie.
11 De priester nu, die de reiniging doet, zal den man, die te reinigen is, en die dingen, stellen voor het aangezicht des HEEREN, aan de deur van de tent der samenkomst.
12 En de priester zal dat ene lam nemen, en hetzelve offeren tot een schuldoffer met den log olie; en zal die ten beweegoffer voor het aangezicht des HEEREN bewegen.
13 Daarna zal hij dat lam slachten in de plaats, waar men het zondoffer en het brandoffer slacht, in de heilige plaats; want het schuldoffer, gelijk het zondoffer, is voor den priester; het is een heiligheid der heiligheden.
14 En de priester zal van het bloed des schuldoffers nemen, hetwelk de priester doen zal op het lapje van het rechteroor desgenen, die te reinigen is, en op den duim zijner rechterhand, en op den groten teen zijns rechtervoets.
15 De priester zal ook uit den log der olie nemen, en zal ze op des priesters linkerhand gieten.
16 Dan zal de priester zijn rechtervinger indopen, nemende van die olie, die in zijn linkerhand is, en zal met zijn vinger van die olie zevenmaal sprengen, voor het aangezicht des HEEREN.
17 En van het overige van die olie, die in zijn hand zal zijn, zal de priester doen op het lapje van het rechteroor desgenen, die te reinigen is, en op den duim zijner rechterhand, en op den groten teen zijns rechtervoets, boven op het bloed des schuldoffers.
18 Dat nog overgebleven zal zijn van die olie, die in de hand des priesters geweest is, zal hij doen op het hoofd desgenen, die te reinigen is; zo zal de priester over hem verzoening doen voor het aangezicht des HEEREN.
19 De priester zal ook het zondoffer bereiden, en voor hem, die van zijn onreinigheid te reinigen is, verzoening doen; en daarna zal hij het brandoffer slachten.
20 En de priester zal dat brandoffer en dat spijsoffer op het altaar offeren; zo zal de priester de verzoening voor hem doen, en hij zal rein zijn.
21 Maar indien hij arm is, en zijn hand dat niet bereikt, zo zal hij een lam ten schuldoffer, ter beweging nemen, om voor hem verzoening te doen; daartoe een tiende meelbloem, met olie gemengd, ten spijsoffer, en een log olie;

22 Mitsgaders twee tortelduiven, of twee jonge duiven, die zijn hand bereiken zal, welker ene ten zondoffer, en een ten brandoffer zijn zal.
23 En hij zal die, op den achtsten dag zijner reiniging, tot den priester brengen, aan de deur van de tent der samenkomst, voor het aangezicht des HEEREN.
24 En de priester zal het lam des schuldoffers, en den log der olie nemen; en de priester zal die ten beweegoffer voor het aangezicht des HEEREN bewegen.
25 Daarna zal hij het lam des schuldoffers slachten, en de priester zal van het bloed des schuldoffers nemen, en doen op het rechteroorlapje desgenen, die te reinigen is, en op den duim zijner rechterhand, en op den groten teen zijns rechtervoets.
26 Ook zal de priester van die olie op des priesters linkerhand gieten.
27 Daarna zal de priester met zijn rechtervinger van die olie, die op zijn linkerhand is, sprengen, zevenmaal, voor het aangezicht des HEEREN.
28 En de priester zal van de olie, die op zijn hand is, doen aan het lapje van het rechteroor desgenen, die te reinigen is, en aan den duim zijner rechterhand, en aan den groten teen zijns rechtervoets, op de plaats van het bloed des schuldoffers.
29 En het overgeblevene van de olie, die in de hand des priesters is, zal hij doen op het hoofd desgenen, die te reinigen is, om de verzoening voor hem te doen, voor het aangezicht des HEEREN.
30 Daarna zal hij de ene van de tortelduiven, of van de jonge duiven bereiden, van hetgeen zijn hand bereikt zal hebben.
31 Van hetgeen zijn hand bereikt zal hebben, zal het een ten zondoffer, en het een ten brandoffer zijn, boven het spijsoffer; zo zal de priester voor hem, die te reinigen is, verzoening doen voor het aangezicht des HEEREN.
32 Dit is de wet desgenen, in wien de plaag der melaatsheid zal zijn, wiens hand in zijn reiniging dat niet bereikt zal hebben.
33 Verder sprak de HEERE tot Mozes en tot Aaron, zeggende:
34 Als gij zult gekomen zijn in het land van Kanaan, hetwelk Ik u tot bezitting geven zal, en Ik de plaag der melaatsheid aan een huis van dat land uwer bezitting zal gegeven hebben;
35 Zo zal hij, van wien dat huis is, komen, en den priester te kennen geven, zeggende: Het schijnt mij, alsof er een plaag in het huis ware.
36 En de priester zal gebieden, dat zij dat huis ruimen, aleer de priester komt, om die plaag te bezien, opdat niet al wat in dat huis is, onrein worde; en daarna zal de priester komen, om dat huis te bezien.
37 Als hij die plaag bezien zal, dat, ziet, die plaag aan de wanden van dat huis zijn groenachtige of roodachtige kuiltjes, en hun aanzien lager is dan die wand;
38 De priester zal uit dat huis uitgaan, aan de deur van het huis, en hij zal dat huis zeven dagen doen toesluiten.
39 Daarna zal de priester op den zevenden dag wederkeren; indien hij merken zal, dat, ziet, die plaag aan de wanden van dat huis uitgespreid is;
40 Zo zal de priester gebieden, dat zij de stenen, in welke die plaag is, uitbreken, en dezelve tot buiten de stad werpen, aan een onreine plaats;
41 En dat huis zal hij rondom van binnen doen schrabben, en zij zullen het stof, dat zij afgeschrabd hebben, tot buiten de stad aan een onreine plaats uitstorten.
42 Daarna zullen zij andere stenen nemen, en in de plaats van gene stenen brengen; en men zal ander leem nemen, en dat huis bestrijken.
43 Maar indien die plaag wederkeert, en in dat huis uitbot, nadat men de stenen uitgebroken heeft, en na het afschrabben van het huis, en nadat het zal bestreken zijn;
44 Zo zal de priester komen; als hij nu zal merken, dat, ziet, die plaag aan dat huis uitgespreid is, het is een knagende melaatsheid in dat huis, het is onrein.

45 Daarom zal men dat huis, zijn stenen, en zijn hout even afbreken, mitsgaders al het leem van het huis, en men zal het tot buiten de stad uitvoeren, aan een onreine plaats.
46 En die in dat huis gaat te enigen dage, als men hetzelve zal toegesloten hebben, zal onrein zijn tot aan den avond.
47 Die ook in dat huis te slapen ligt, zal zijn klederen wassen; insgelijks, die in dat huis eet, zal zijn klederen wassen.
48 Maar als de priester zal weder ingegaan zijn, en zal merken, dat, ziet, die plaag aan dat huis niet uitgespreid is, nadat het huis zal bestreken zijn; zo zal de priester dat huis rein verklaren, dewijl die plaag genezen is.
49 Daarna zal hij, om dat huis te ontzondigen, twee vogeltjes nemen, mitsgaders cederenhout, en scharlaken, en hysop.
50 En hij zal den enen vogel slachten in een aarden vat, over levend water.
51 Dan zal hij dat cederenhout, en dien hysop, en het scharlaken, en den levenden vogel nemen, en zal die in het bloed des geslachten vogels en in het levende water dopen; en hij zal dat huis zevenmaal besprengen.
52 Zo zal hij dat huis ontzondigen met het bloed des vogels, en met dat levend water, en met den levenden vogel, en met dat cederenhout, en met den hysop, en met het scharlaken.
53 Den levenden vogel nu zal hij tot buiten de stad, in het open veld, laten vliegen; zo zal hij over het huis verzoening doen, en het zal rein zijn.
54 Dit is de wet voor alle plage der melaatsheid, en voor schurftheid;
55 En voor melaatsheid der klederen, en der huizen;
56 Mitsgaders voor gezwel, en voor gezweer, en voor blaren;
57 Om te leren, op welken dag iets onrein, en op welken dag iets rein is. Dit is de wet der melaatsheid.

15
1 Verder sprak de HEERE tot Mozes en tot Aaron, zeggende:
2 Spreekt tot de kinderen Israels, en zegt tot hen: Een ieder man, als hij vloeiende zal zijn uit zijn vlees, zal om zijn vloed onrein zijn.
3 Dit nu zal zijn onreinigheid om zijn vloed zijn: zo zijn vlees zijn vloed uitzevert, of zijn vlees van zijn vloed zich verstopt, dat is zijn onreinigheid.
4 Alle leger, waarop hij, die den vloed heeft, zal liggen, zal onrein zijn, en alle tuig, waarop hij zal zitten, zal onrein zijn.
5 Een ieder ook, die zijn leger zal aanroeren, zal zijn klederen wassen, en zich met water baden, en zal onrein zijn tot aan den avond.
6 En die op dat tuig zit, waarop hij, die den vloed heeft, gezeten zal hebben, zal zijn klederen wassen, en zich met water baden, en zal onrein zijn tot aan den avond.
7 En die het vlees desgenen, die den vloed heeft, aanroert, zal zijn klederen wassen, en zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
8 Als ook hij, die den vloed heeft, op een reine zal gespogen hebben, dan zal hij zijn klederen wassen, en zal zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
9 Insgelijks alle zadel, waarop hij, die den vloed heeft, zal gereden hebben, zal onrein zijn.
10 En al wie iets aanroert, dat onder hem zal geweest zijn, zal onrein zijn tot aan den avond; en die hetzelve draagt, zal zijn klederen wassen, en zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
11 Daartoe een ieder, wien hij, die den vloed heeft, zal aangeroerd hebben, zonder zijn handen met water gespoeld te hebben, die zal zijn klederen wassen, en zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
12 Ook het aarden vat, hetwelk hij, die den vloed heeft, zal aangeroerd hebben, zal gebroken worden; maar alle houten vat zal met water gespoeld worden.
13 Als hij nu, die den vloed heeft, van zijn vloed gereinigd zal zijn, zo zal hij tot zijn reiniging zeven dagen voor zich tellen, en zijn klederen wassen, en hij zal zijn vlees met levend water baden, zo zal hij rein zijn.
14 En op den achtsten dag zal hij voor zich twee tortelduiven of twee jonge duiven nemen; en zal voor het aangezicht des HEEREN, aan de deur van de tent der samenkomst komen, en zal ze den priester geven.
15 En de priester zal die bereiden, een ten zondoffer, en een ten brandoffer; zo zal de priester over hem voor het aangezicht des HEEREN, vanwege zijn vloed, verzoening doen.
16 Verder een man, als van hem het zaad des bijliggens zal uitgegaan zijn, die zal zijn ganse vlees met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
17 Ook alle kleed, en alle vel, aan hetwelk het zaad des bijliggens wezen zal, dat zal met water gewassen worden, en onrein zijn tot aan den avond.
18 Mitsgaders de vrouw, als een man met het zaad des bijliggens bij haar gelegen zal hebben; daarom zullen zij zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
19 Maar als een vrouw vloeiende zijn zal, zijnde haar vloed van bloed in haar vlees, zo zal zij zeven dagen in haar afzondering zijn; en al wie haar aanroert, zal onrein zijn tot aan den avond.
20 En al hetgeen, waarop zij in haar afzondering zal gelegen hebben, zal onrein zijn; mitsgaders alles, waarop zij zal gezeten hebben, zal onrein zijn.
21 En al wie haar leger aanroert, zal zijn klederen wassen, en zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
22 Ook al wie enig tuig, waarop zij gezeten zal hebben, aanroert, zal zijn klederen wassen, en zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
23 Zelfs indien het op het leger geweest zal zijn, of op het tuig, waarop zij zat, als hij dat aanroerde, hij zal onrein zijn tot aan den avond.

24 Insgelijks zo iemand zekerlijk bij haar gelegen heeft, dat haar afzondering op hem zij, zo zal hij zeven dagen onrein zijn; daartoe alle leger, waarop hij zal gelegen hebben, zal onrein zijn.
25 Wanneer ook een vrouw, vele dagen buiten den tijd harer afzondering, van den vloed haars bloeds vloeien zal, of wanneer zij vloeien zal boven hare afzondering, zij zal al den dagen van den vloed harer onreinigheid, als in de dagen harer afzondering onrein zijn.
26 Alle leger, waarop zij al de dagen haars vloeds gelegen zal hebben, zal haar zijn als het leger harer afzondering; en alle tuig, waarop zij zal gezeten hebben, zal onrein zijn, naar de onreinigheid harer afzondering.
27 En zo wie die dingen aanroert, zal onrein zijn; daarom zal hij zijn klederen wassen, en zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
28 Maar als zij van haar vloed rein wordt, dan zal zij voor zich zeven dagen tellen, daarna zal zij rein zijn.
29 En op den achtsten dag zal zij voor zich twee tortelduiven, of twee jonge duiven nemen, en zij zal die tot den priester brengen, aan de deur van de tent der samenkomst.
30 Dan zal de priester een ten zondoffer en een ten brandoffer bereiden; en de priester zal voor haar, van den vloed harer onreinigheid, verzoening doen voor het aangezicht des HEEREN.
31 Alzo zult gij de kinderen Israels afzonderen van hun onreinigheid; opdat zij in hun onreinigheid niet sterven, als zij Mijn tabernakel, die in het midden van hen is, verontreinigen zouden.
32 Dit is de wet desgenen, die den vloed heeft, en van wien het zaad der bijligging uitgaat; zodat hij daardoor onrein wordt;
33 Mitsgaders van een zwakke vrouw in haar afzondering, en van degene, die van zijn vloed is vloeiende, voor een man, en voor een vrouw; en voor een man, die bij een onreine zal gelegen hebben.

16
1 En de HEERE sprak tot Mozes, nadat de twee zonen van Aaron gestorven waren, als zij genaderd waren voor het aangezicht des HEEREN, en gestorven waren;
2 De HEERE dan zeide tot Mozes: Spreek tot uw broeder Aaron, dat hij niet te allen tijde ga in het heilige, binnen den voorhang, voor het verzoendeksel, dat op de ark is, opdat hij niet sterve; want Ik verschijn in een wolk op het verzoendeksel.
3 Hiermede zal Aaron in het heilige gaan: met een var, een jong rund ten zondoffer, en een ram ten brandoffer.
4 Hij zal den heiligen linnen rok aandoen, en een linnen onderbroek zal aan zijn vlees zijn, en met een linnen gordel zal hij zich gorden, en met een linnen hoed bedekken; dit zijn heilige klederen; daarom zal hij zijn vlees met water baden, als hij ze zal aandoen.
5 En aan de vergadering der kinderen Israels zal hij nemen twee geitenbokken ten zondoffer, en een ram ten brandoffer.
6 Daarna zal Aaron den var des zondoffers, die voor hem zal zijn, offeren, en zal voor zich en voor zijn huis verzoening doen.
7 Hij zal ook beide bokken nemen, en hij zal die stellen voor het aangezicht des HEEREN, aan de deur van de tent der samenkomst.
8 En Aaron zal de loten over die twee bokken werpen: een lot voor den HEERE, en een lot voor den weggaanden bok.
9 Dan zal Aaron den bok, op denwelken het lot voor den HEERE zal gekomen zijn, toebrengen, en zal hem ten zondoffer maken.
10 Maar de bok, op denwelken het lot zal gekomen zijn, om een weggaande bok te zijn, zal levend voor het aangezicht des HEEREN gesteld worden, om door hem verzoening te doen; opdat men hem als een weggaanden bok naar de woestijn uitlate.
11 Aaron dan zal den var des zondoffers, die voor hemzelven zal zijn, toebrengen, en voor zichzelven en voor zijn huis verzoening doen, en zal den var des zondoffers, die voor hemzelven zal zijn, slachten.
12 Hij zal ook een wierookvat vol vurige kolen nemen van het altaar, van voor het aangezicht des HEEREN, en zijn handen vol reukwerk van welriekende specerijen, klein gestoten; en hij zal het binnen den voorhang dragen.
13 En hij zal dat reukwerk op het vuur leggen, voor het aangezicht des HEEREN, opdat de nevel des reukwerks het verzoendeksel, hetwelk is op de getuigenis, bedekke, en dat hij niet sterve.
14 En hij zal van het bloed van den var nemen, en zal met zijn vinger op het verzoendeksel oostwaarts sprengen; en voor het verzoendeksel zal hij zevenmaal met zijn vinger van dat bloed sprengen.
15 Daarna zal hij den bok des zondoffers, die voor het volk zal zijn, slachten, en zal zijn bloed tot binnen in den voorhang dragen, en zal met zijn bloed doen, gelijk als hij met het bloed van den var gedaan heeft, en zal dat sprengen op het verzoendeksel, en voor het verzoendeksel.
16 Zo zal hij voor het heilige, vanwege de onreinigheden der kinderen Israels, en vanwege hun overtredingen, naar al hun zonden, verzoening doen; en alzo zal hij doen aan de tent der samenkomst, welke met hen woont in het midden hunner onreinigheden.
17 En geen mens zal in de tent der samenkomst zijn, als hij zal ingaan, om in het heilige verzoening te doen, totdat hij zal uitkomen; alzo zal hij verzoening doen, voor zichzelven, en voor zijn huis, en voor de gehele gemeente van Israel.
18 Daarna zal hij tot het altaar, dat voor het aangezicht des HEEREN is, uitkomen, en verzoening voor hetzelve doen; en hij zal van het bloed van den var, en van het bloed van den bok nemen, en doen het rondom op de hoornen des altaars.
19 En hij zal daarop van dat bloed met zijn vinger zevenmaal sprengen, en hij zal dat reinigen en heiligen van de onreinigheden der kinderen Israels.

20 Als hij nu zal geeindigd hebben van het heilige, en de tent der samenkomst, en het altaar te verzoenen, zo zal hij dien levenden bok toebrengen.
21 En Aaron zal beide zijn handen op het hoofd van den levenden bok leggen, en zal daarop al de ongerechtigheden der kinderen Israels, en al hun overtredingen, naar al hun zonden, belijden; en hij zal die op het hoofd des boks leggen, en zal hem door de hand eens mans, die voorhanden is, naar de woestijn uitlaten.
22 Alzo zal die bok op zich al hun ongerechtigheden in een afgezonderd land wegdragen; en hij zal dien bok in de woestijn uitlaten.
23 Daarna zal Aaron komen in de tent der samenkomst, en zal de linnen klederen uitdoen, die hij aangedaan had, als hij in het heilige ging, en hij zal ze daar laten.
24 En hij zal zijn vlees in de heilige plaats met water baden, en zijn klederen aandoen; dan zal hij uitgaan, en zijn brandoffer, en het brandoffer des volks bereiden, en voor zich en voor het volk verzoening doen.
25 Ook zal hij het vet des zondoffers op het altaar aansteken.
26 En die den bok, welke een weggaande bok was, zal uitgelaten hebben, zal zijn klederen wassen, en zijn vlees met water baden; en daarna zal hij in het leger komen.
27 Maar den var des zondoffers, en den bok des zondoffers, welker bloed ingebracht is, om verzoening te doen in het heilige, zal men tot buiten het leger uitvoeren; doch hun vellen, hun vlees en hun mest zullen zij met vuur verbranden.
28 Die nu dezelve verbrandt, zal zijn klederen wassen, en zijn vlees met water baden; en daarna zal hij in het leger komen.
29 En dit zal voor u tot een eeuwige inzetting zijn: gij zult in de zevende maand, op den tienden der maand, uw zielen verootmoedigen, en geen werk doen, inboorling noch vreemdeling, die in het midden van u als vreemdeling verkeert.
30 Want op dien dag zal hij voor u verzoening doen, om u te reinigen; van al uw zonden zult gij voor het aangezicht des HEEREN gereinigd worden.
31 Dat zal u een sabbat der rust zijn, opdat gij uw zielen verootmoedigt; het is een eeuwige inzetting.
32 En de priester, dien men gezalfd, en wiens hand men gevuld zal hebben, om voor zijn vader het priesterambt te bedienen, zal de verzoening doen, als hij de linnen klederen, de heilige klederen, zal aangetrokken hebben.
33 Zo zal hij het heilige heiligdom verzoenen, en de tent der samenkomst, en het altaar zal hij verzoenen; desgelijks voor de priesteren, en voor al het volk der gemeente zal hij verzoening doen.
34 En dit zal u tot een eeuwige inzetting zijn, om voor de kinderen Israels van al hun zonden, eenmaal des jaars, verzoening te doen. En men deed, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.

17
1 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Spreek tot Aaron, en tot zijn zonen, en tot al de kinderen Israels, en zeg tot hen: Dit is het woord, hetwelk de HEERE geboden heeft, zeggende:
3 Een ieder van het huis Israels, die een os, of lam, of geit in het leger slachten zal, of die ze slachten zal buiten het leger;
4 En dezelve aan de deur van de tent der samenkomst niet brengen zal, om een offerande den HEERE voor den tabernakel des HEEREN te offeren; het bloed zal dienzelven man toegerekend worden, hij heeft bloed vergoten; daarom zal dezelve man uit het midden zijns volks uitgeroeid worden;
5 Opdat, wanneer de kinderen Israels hun slachtofferen brengen, welke zij op het veld slachten, dat zij die den HEERE toebrengen, aan de deur van de tent der samenkomst tot den priester, en dezelve tot dankofferen den HEERE slachten.
6 En de priester zal het bloed op het altaar des HEEREN, aan de deur van de tent der samenkomst, sprengen; en hij zal het vet aansteken, tot een liefelijken reuk den HEERE.
7 En zij zullen ook niet meer hun slachtofferen den duivelen, welke zij nahoereren, offeren; dat zal hun een eeuwige inzetting zijn voor hun geslachten.
8 Zeg dan tot hen: Een ieder van het huis Israels, en van de vreemdelingen, die in het midden van hen als vreemdelingen verkeren, die een brandoffer of slachtoffer zal offeren,
9 En dat tot de deur van de tent der samenkomst niet zal brengen, om hetzelve den HEERE te bereiden; diezelve man zal uit zijn volken uitgeroeid worden.
10 En een ieder uit het huis Israels, en uit de vreemdelingen, die in het midden van hen als vreemdelingen verkeren, die enig bloed zal gegeten hebben, tegen diens ziel, die dat bloed zal gegeten hebben, zal Ik Mijn aangezicht zetten, en zal die uit het midden haars volks uitroeien.
11 Want de ziel van het vlees is in het bloed; daarom heb Ik het u op het altaar gegeven, om over uw zielen verzoening te doen; want het is het bloed, dat voor de ziel verzoening zal doen.
12 Daarom heb Ik tot de kinderen Israels gezegd: Geen ziel van u zal bloed eten; noch de vreemdeling, die als vreemdeling in het midden van u verkeert, zal bloed eten.
13 Een ieder ook van de kinderen Israels en van de vreemdelingen, die als vreemdelingen in het midden van hen verkeren, die enig wild gedierte, of gevogelte, dat gegeten wordt, in de jacht gevangen zal hebben; die zal deszelfs bloed vergieten, en zal dat met stof bedekken.
14 Want het is de ziel van alle vlees; zijn bloed is voor zijn ziel; daarom heb Ik tot de kinderen Israels gezegd: Gij zult geens vleses bloed eten; want de ziel van alle vlees, dat is zijn bloed; zo wie dat eet, zal uitgeroeid worden.
15 En alle ziel onder de inboorlingen of onder de vreemdelingen, die een dood aas of het verscheurde zal gegeten hebben, die zal zijn klederen wassen, en zich met water baden, en onrein zijn tot aan den avond; daarna zal hij rein zijn.
16 Maar indien hij die niet wast, en zijn vlees niet baadt, zo zal hij zijn ongerechtigheid dragen.

18
1 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Spreek tot de kinderen Israels en zeg tot hen: Ik ben de HEERE, uw God!
3 Gij zult niet doen naar de werken des Egyptischen lands, waarin gij gewoond hebt; en naar de werken des lands Kanaan, waarheen Ik u brenge, zult gij niet doen, en zult in hun inzettingen niet wandelen.
4 Mijn rechten zult gij doen, en Mijn inzettingen zult gij houden, om in die te wandelen; Ik ben de HEERE, uw God!
5 Ja, Mijn inzettingen en Mijn rechten zult gij houden; welk mens dezelve zal doen, die zal door dezelve leven; Ik ben de HEERE!
6 Niemand zal tot enige nabestaande zijns vleses naderen, om de schaamte te ontdekken; Ik ben de HEERE!
7 Gij zult de schaamte uws vaders en de schaamte uwer moeder niet ontdekken; zij is uw moeder; gij zult haar schaamte niet ontdekken.
8 Gij zult de schaamte der huisvrouw uws vaders niet ontdekken; het is de schaamte uws vaders.
9 De schaamte uwer zuster, der dochter uws vaders, of der dochter uwer moeder, te huis geboren of buiten geboren, haar schaamte zult gij niet ontdekken.
10 De schaamte der dochter uws zoons, of der dochter uwer dochter, haar schaamte zult gij niet ontdekken; want zij zijn uw schaamte.
11 De schaamte van de dochter der huisvrouw uws vaders, die uw vader geboren is (zij is uw zuster), haar schaamte zult gij niet ontdekken.
12 Gij zult de schaamte van de zuster uws vaders niet ontdekken; zij is uws vaders nabestaande.
13 Gij zult de schaamte van de zuster uwer moeder niet ontdekken; want zij is uwer moeder nabestaande.
14 Gij zult de schaamte van den broeder uws vaders niet ontdekken; tot zijn huisvrouw zult gij niet naderen; zij is uw moei.
15 Gij zult de schaamte uwer schoondochter niet ontdekken; zij is uws zoons huisvrouw; gij zult haar schaamte niet ontdekken.
16 Gij zult de schaamte der huisvrouw uws broeders niet ontdekken; het is de schaamte uws broeders.
17 Gij zult de schaamte ener vrouw en harer dochter niet ontdekken; de dochter haars zoons, noch de dochter van haar dochter zult gij nemen, om haar schaamte te ontdekken; zij zijn nabestaanden; het is een schandelijke daad.
18 Gij zult ook geen vrouw tot haar zuster nemen, om haar te benauwen, mits haar schaamte nevens haar, in haar leven, te ontdekken.
19 Ook zult gij tot de vrouw in de afzondering van haar onreinigheid niet naderen, om haar schaamte te ontdekken.
20 En gij zult niet liggen bij uws naasten huisvrouw ter bezading, om met haar onrein te worden.
21 En van uw zaad zult gij niet geven, niet geven om voor den Molech door het vuur te doen gaan; en den Naam uws Gods zult gij niet ontheiligen; Ik ben de HEERE!
22 Bij een manspersoon zult gij niet liggen met vrouwelijke bijligging; dit is een gruwel.
23 Insgelijks zult gij bij geen beest liggen, om daarmede onrein te worden; een vrouw zal ook niet staan voor een beest, om daarmede te doen te hebben; het is een gruwelijke vermenging.
24 Verontreinigt u niet met enige van deze; want de heidenen, die Ik van uw aangezicht uitwerpe, zijn met alle deze verontreinigd;
25 Zodat het land onrein is, en Ik over hetzelve zijn ongerechtigheid bezoeke, en het land zijn inwoners uitspuwt.

26 Maar gij zult Mijn inzettingen en Mijn rechten onderhouden, en van al die gruwelen niets doen, inboorling noch vreemdeling, die in het midden van u als vreemdeling verkeert.
27 Want de lieden dezes lands, die voor u geweest zijn, hebben al deze gruwelen gedaan; en het land is onrein geworden.
28 Dat u dat land niet uitspuwe, als gij hetzelve zult verontreinigd hebben; gelijk als het het volk, dat voor u was, uitgespuwd heeft.
29 Want al wie enige van deze gruwelen doen zal, die zielen, die ze doen, zullen uit het midden van haar volk uitgeroeid worden.
30 Daarom zult gij Mijn bevel onderhouden, dat gij niet doet van die gruwelijke inzettingen, die voor u zijn gedaan geweest, en u daarmede niet verontreinigt; Ik ben de HEERE, uw God!

19
1 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Spreek tot de ganse vergadering der kinderen Israels, en zeg tot hen: Gij zult heilig zijn, want Ik, de HEERE, uw God, ben heilig!
3 Want ieder zal zijn moeder en zijn vader vrezen, en Mijn sabbatten houden; Ik ben de HEERE, uw God!
4 Gij zult u tot de afgoden niet keren, en u geen gegoten goden maken; Ik ben de HEERE, uw God!
5 En wanneer gij een dankoffer den HEERE offeren zult, naar uw welgevallen zult gij dat offeren.
6 Op den dag van uw offeren, en des anderen daags, zal het gegeten worden; maar wat tot op den derden dag overblijft zal met vuur verbrand worden.
7 En zo het op den derden dag enigszins gegeten wordt, het is een afgrijselijk ding, het zal niet aangenaam zijn.
8 En zo wie dat eet, zal zijn ongerechtigheid dragen, omdat hij het heilige des HEEREN ontheiligd heeft; daarom zal dezelve ziel, uit haar volken uitgeroeid worden.
9 Als gij ook den oogst uws lands inoogsten zult, gij zult den hoek uws velds niet ganselijk afoogsten, en dat van uw oogst op te zamelen is, niet opzamelen.
10 Insgelijks zult gij uw wijngaard niet nalezen, en de afgevallen bezien van uw wijngaard niet opzamelen; den arme en den vreemdeling zult gij die overlaten; Ik ben de HEERE, uw God!
11 Gij zult niet stelen, en gij zult niet liegen, noch valselijk handelen, een iegelijk tegen zijn naaste.
12 Gij zult niet valselijk bij Mijn Naam zweren; want gij zoudt den Naam uws Gods ontheiligen; Ik ben de HEERE.
13 Gij zult uw naaste niet bedriegelijk verdrukken, noch beroven; des dagloners arbeidsloon zal bij u niet vernachten tot aan den morgen.
14 Gij zult den dove niet vloeken, en voor het aangezicht des blinden geen aanstoot zetten; maar gij zult voor uw God vrezen; Ik ben de HEERE!
15 Gij zult geen onrecht doen in het gericht; gij zult het aangezicht des geringen niet aannemen, noch het aangezicht des groten voortrekken; in gerechtigheid zult gij uw naaste richten.
16 Gij zult niet wandelen als een achterklapper onder uw volken; gij zult niet staan tegen het bloed van uw naaste; Ik ben de HEERE!
17 Gij zult uw broeder in uw hart niet haten; gij zult uw naaste naarstiglijk berispen, en zult de zonde in hem niet verdragen.
18 Gij zult niet wreken, noch toorn behouden tegen de kinderen uws volks; maar gij zult uw naaste liefhebben als uzelven; Ik ben de HEERE!
19 Gij zult Mijn inzettingen houden; gij zult geen tweeerlei aard uwer beesten laten samen te doen hebben; uwen akker zult gij niet met tweeerlei zaad bezaaien, en een kleed van tweeerlei stof, dooreen vermengd, zal aan u niet komen.
20 En wanneer een man, door bijligging des zaads, bij een vrouw zal gelegen hebben, die een dienstmaagd is, bij den man versmaad, en geenszins gelost is, en haar geen vrijheid is gegeven; die zullen gegeseld worden; zij zullen niet gedood worden; want zij was niet vrij gemaakt.
21 En hij zal zijn schuldoffer den HEERE aan de deur van de tent der samenkomst brengen, een ram ten schuldoffer.
22 En de priester zal met den ram des schuldoffers, voor hem over zijn zonde, die hij gezondigd heeft, voor het aangezicht des HEEREN verzoening doen; en hem zal vergeving geschieden van zijn zonde, die hij gezondigd heeft.
23 Als gij ook in dat land gekomen zult zijn, en alle geboomte ter spijze geplant zult hebben, zo zult gij de voorhuid daarvan, deszelfs vrucht, besnijden; drie jaren zal het u onbesneden zijn, daarvan zal niet gegeten worden.

24 Maar in het vierde jaar zal al zijn vrucht een heilig ding zijn, ter lofzegging voor den HEERE.
25 En in het vijfde jaar zult gij deszelfs vrucht eten, om het inkomen daarvan voor u te vermeerderen; Ik ben de HEERE, uw God!
26 Gij zult niets met het bloed eten. Gij zult op geen vogelgeschrei acht geven, noch guichelarij plegen.
27 Gij zult de hoeken uws hoofds niet rond afscheren; ook zult gij de hoeken uws baards niet verderven.
28 Gij zult om een dood lichaam geen snijding in uw vlees maken, noch schrift van een ingedrukt teken in u maken; Ik ben de HEERE!
29 Gij zult uw dochter niet ontheiligen, haar ter hoererij houdende; opdat het land niet hoerere, en het land met schandelijke daden vervuld worde.
30 Gij zult Mijn sabbatten houden, en Mijn heiligdom zult gij vrezen; Ik ben de HEERE!
31 Gij zult u niet keren tot de waarzeggers, en tot de duivelskunstenaars; zoekt hen niet, u met hen verontreinigende; Ik ben de HEERE, uw God!
32 Voor het grauwe haar zult gij opstaan, en zult het aangezicht des ouden vereren; en gij zult vrezen voor uw God; Ik ben de HEERE!
33 En wanneer een vreemdeling bij u in uw land als vreemdeling verkeren zal, gij zult hem niet verdrukken.
34 De vreemdeling, die als vreemdeling bij u verkeert, zal onder u zijn als een inboorling van ulieden; gij zult hem liefhebben als uzelven; want gij zijt vreemdeling geweest in Egypteland; Ik ben de HEERE, uw God!
35 Gij zult geen onrecht doen in het gericht, met de el, met het gewicht, of met de maat.
36 Gij zult een rechte wage hebben, rechte weegstenen, een rechte efa, en een rechte hin; Ik ben de HEERE, uw God, die u uit Egypteland uitgevoerd heb!
37 Daarom zult gij al Mijn inzettingen en al Mijn rechten onderhouden, en zult ze doen; Ik ben de HEERE!

20
1 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Gij zult ook tot de kinderen Israels zeggen: Een ieder uit de kinderen Israels, of uit de vreemdelingen, die in Israel als vreemdelingen verkeren, die van zijn zaad den Molech gegeven zal hebben, zal zekerlijk gedood worden; het volk des lands zal hem met stenen stenigen.
3 En Ik zal Mijn aangezicht tegen dien man zetten, en zal hem uit het midden zijns volks uitroeien; want hij heeft van zijn zaad den Molech gegeven, opdat hij Mijn heiligdom ontreinigen, en Mijn heiligen Naam ontheiligen zou.
4 En indien het volk des lands hun ogen enigszins verbergen zal van dien man, als hij van zijn zaad den Molech zal gegeven hebben, dat het hem niet dode;
5 Zo zal Ik Mijn aangezicht tegen dien man en tegen zijn huisgezin zetten, en Ik zal hem, en al degenen, die hem nahoereren, om den Molech na te hoereren, uit het midden huns volks uitroeien.
6 Wanneer er een ziel is, die zich tot de waarzeggers en tot de duivelskunstenaars zal gekeerd hebben, om die na te hoereren, zo zal Ik Mijn aangezicht tegen die ziel zetten, en zal ze uit het midden haars volks uitroeien.
7 Daarom heiligt u, en weest heilig; want Ik ben de HEERE, uw God!
8 En onderhoudt Mijn inzettingen, en doet dezelve; Ik ben de HEERE, die u heilige.
9 Als er iemand is, die zijn vader of zijn moeder zal gevloekt hebben, die zal zekerlijk gedood worden; hij heeft zijn vader of zijn moeder gevloekt; zijn bloed is op hem!
10 Een man ook, die met iemands huisvrouw overspel zal gedaan hebben, dewijl hij met zijns naasten vrouw overspel gedaan heeft, zal zekerlijk gedood worden, de overspeler en de overspeelster.
11 En een man, die bij zijns vaders huisvrouw zal gelegen hebben, heeft zijns vaders schaamte ontdekt; zij beiden zullen zekerlijk gedood worden; hun bloed is op hen!
12 Insgelijks, als de man bij de vrouw zijns zoons zal gelegen hebben, zij zullen beiden zekerlijk gedood worden; zij hebben een gruwelijke vermenging gedaan; hun bloed is op hen!
13 Wanneer ook een man bij een manspersoon zal gelegen hebben, met vrouwelijke bijligging, zij hebben beiden een gruwel gedaan; zij zullen zekerlijk gedood worden; hun bloed is op hen!
14 En wanneer een man een vrouw en haar moeder zal genomen hebben, het is een schandelijke daad; men zal hem, en diezelve met vuur verbranden, opdat geen schandelijke daad in het midden van u zij.
15 Daartoe als een man bij enig vee zal gelegen hebben, hij zal zekerlijk gedood worden; ook zult gijlieden het beest doden.
16 Alzo wanneer een vrouw tot enig beest genaderd zal zijn, om daarmede te doen te hebben, zo zult gij die vrouw en dat beest doden; zij zullen zekerlijk gedood worden; hun bloed is op hen!
17 En als een man zijn zuster, de dochter zijns vaders, of de dochter zijner moeder, zal genomen hebben, en hij haar schaamte gezien, en zij zijn schaamte zal gezien hebben, het is een schandvlek; daarom zullen zij voor de ogen van de kinderen huns volks uitgeroeid worden; hij heeft de schaamte zijner zuster ontdekt, hij zal zijn ongerechtigheid dragen.
18 En als een man bij een vrouw, die haar krankheid heeft, zal gelegen en haar schaamte ontdekt, haar fontein ontbloot, en zij zelve de fontein haars bloeds ontdekt zal hebben, zo zullen zij beiden uit het midden huns volks uitgeroeid worden.
19 Daartoe zult gij de schaamte van de zuster uwer moeder, en van de zuster uws vaders niet ontdekken; dewijl hij zijn nabestaande ontbloot heeft, zullen zij hun ongerechtigheid dragen.
20 Als ook een man bij zijn moei zal gelegen hebben, hij heeft de schaamte zijns ooms ontdekt; zij zullen hun zonde dragen; zonder kinderen zullen zij sterven.
21 En wanneer een man zijns broeders huisvrouw zal genomen hebben, het is onreinigheid; hij heeft de schaamte zijns broeders ontdekt; zij zullen zonder kinderen zijn.

22 Onderhoudt dan al Mijn inzettingen en al Mijn rechten, en doet dezelve; opdat u dat land, waarheen Ik u brenge, om daarin te wonen, niet uitspuwe.
23 En wandelt niet in de inzettingen des volks, hetwelk Ik voor uw aangezicht uitwerp; want al deze dingen hebben zij gedaan; daarom ben Ik op hen verdrietig geworden.
24 En Ik heb u gezegd: Gij zult hun land erfelijk bezitten, en Ik zal u dat geven, opdat gij hetzelve erfelijk bezit, een land vloeiende van melk en honig; Ik ben de HEERE, uw God, Die u van de volken afgezonderd heb!
25 Daarom zult gij onderscheid maken tussen reine en onreine beesten, en tussen het onreine en reine gevogelte; en gij zult uw zielen niet verfoeilijk maken aan de beesten en aan het gevogelte, en aan al wat op den aardbodem kruipt, hetwelk Ik voor u afgezonderd heb, opdat gij het onrein houdt.
26 En gij zult Mij heilig zijn, want Ik, de HEERE, ben heilig; en Ik heb u van de volken afgezonderd, opdat gij Mijns zoudt zijn.
27 Als nu een man en vrouw in zich een waarzeggenden geest zal hebben, of een duivelskunstenaar zal zijn, zij zullen zekerlijk gedood worden; men zal hen met stenen stenigen; hun bloed is op hen.

21
1 Daarna zeide de HEERE tot Mozes: Spreek tot de priesters, de zonen van Aaron, en zeg tot hen: Over een dode zal een priester zich niet verontreinigen onder zijn volken.
2 Behalve over zijn bloedvriend, die hem ten naaste bestaat, over zijn moeder en over zijn vader, en over zijn zoon, en over zijn dochter, en over zijn broeder.
3 En over zijn zuster, die maagd is, hem nabestaande, die nog geen man toebehoord heeft; over die zal hij zich verontreinigen.
4 Hij zal zich niet verontreinigen over een overste onder zijn volken, om zich te ontheiligen.
5 Zij zullen op hun hoofd geen kaalheid maken, en zullen den hoek van hun baard niet afscheren, en in hun vlees zullen zij geen sneden snijden.
6 Zij zullen hun God heilig zijn, en den Naam huns Gods zullen zij niet ontheiligen; want zij offeren de vuurofferen des HEEREN, de spijze huns Gods; daarom zullen zij heilig zijn.
7 Zij zullen geen vrouw nemen, die een hoer of ontheiligde is, noch een vrouw nemen, die van haar man verstoten is; want hij is zijn God heilig.
8 Daarom zult gij hem heiligen, omdat hij de spijze uws Gods offert; hij zal u heilig zijn, want Ik ben heilig; Ik ben de HEERE, die u heilige!
9 Als nu de dochter van enigen priester zal beginnen te hoereren, zij ontheiligt haar vader; met vuur zal zij verbrand worden.
10 En hij, die de hogepriester onder zijn broederen is, op wiens hoofd de zalfolie gegoten is, en wiens hand men gevuld heeft, om die klederen aan te trekken, zal zijn hoofd niet ontbloten, noch zijn klederen scheuren.
11 Hij zal ook bij geen dode lichamen komen; zelfs over zijn vader en over zijn moeder zal hij zich niet verontreinigen.
12 En uit het heiligdom zal hij niet uitgaan, dat hij het heiligdom zijns Gods niet ontheilige, want de kroon der zalfolie zijns Gods is op hem; Ik ben de HEERE!
13 Hij zal ook een vrouw in haar maagdom nemen.
14 Een weduwe, of verstotene, of ontheiligde hoer, dezulke zal hij niet nemen; maar een maagd uit zijn volken zal hij tot een vrouw nemen.
15 En hij zal zijn zaad onder zijn volken niet ontheiligen; want Ik ben de HEERE, die hem heilige!
16 Wijders sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
17 Spreek tot Aaron, zeggende: Niemand uit uw zaad, naar hun geslachten, in wien een gebrek zal zijn, zal naderen, om de spijze zijns Gods te offeren.
18 Want geen man, in wien een gebrek zal zijn, zal naderen, hij zij een blind man, of kreupel, of te kort, of te lang in leden;
19 Of een man, in wien een breuk des voets, of een breuk der hand zal zijn;
20 Of die bultachtig, of dwergachtig zal zijn, of een vel op zijn oog zal hebben, of droge schurftheid, of etterige schurftheid, of die gebroken zal zijn aan zijn gemacht.
21 Geen man, uit het zaad van Aaron, den priester, in wien een gebrek is, zal toetreden om de vuurofferen des HEEREN te offeren; een gebrek is in hem, hij zal niet toetreden, om de spijs zijns Gods te offeren.
22 De spijs zijns Gods, van de allerheiligste dingen, en van de heilige dingen, zal hij mogen eten;
23 Doch tot den voorhang zal hij niet komen, en tot het altaar niet toetreden, omdat een gebrek in hem is; opdat hij Mijn heiligdommen niet ontheilige; want Ik ben de HEERE, die hen heilige!
24 En Mozes sprak zulks tot Aaron en tot zijn zonen, en tot al de kinderen Israels.

22
1 Daarna sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Spreek tot Aaron en tot zijn zonen, dat zij zich van de heilige dingen der kinderen Israels, die zij Mij heiligen, afzonderen, opdat zij de Naam Mijner heiligheid niet ontheiligen; Ik ben de HEERE!
3 Zeg tot hen: Alle man onder uw geslachten, die uit uw ganse zaad tot de heilige dingen, die de kinderen Israels den HEERE heiligen, naderen zal, als zijn onreinigheid op hem is; diezelve mens zal van voor Mijn aangezicht uitgeroeid worden; Ik ben de HEERE!
4 Niemand van het zaad van Aaron, die melaats is, of een vloed heeft, zal van die heilige dingen eten, totdat hij rein is; mitsgaders die iets aanroert, dat onrein is van een dood lichaam, of iemand, wien het zaad der bijligging ontgaat.
5 Of zo wie aangeroerd zal hebben enig kruipend gedierte, waarvan hij onrein is, of een mens, waarvan hij onrein is, naar al zijn onreinigheid;
6 De mens, die dat aangeroerd zal hebben, zal onrein zijn tot aan den avond, en hij zal van die heilige dingen niet eten, maar zal zijn vlees met water baden.
7 Als de zon zal ondergegaan zijn, dan zal hij rein zijn; en daarna zal hij van die heilige dingen eten; want dat is zijn spijze.
8 Het dode aas, en het verscheurde zal hij niet eten, om daarmede onrein te worden; Ik ben de HEERE!
9 Zij zullen dan Mijn bevel onderhouden, opdat zij geen zonde daarover dragen en daarin sterven, als zij die ontheiligd zouden hebben; Ik ben de HEERE, die hen heilige!
10 Ook zal geen vreemde het heilige eten; een bijwoner des priesters, en een dagloner, zullen het heilige niet eten.
11 Wanneer dan nog de priester een ziel met zijn geld zal gekocht hebben, die zal daarvan eten; en de ingeborene van zijn huis, die zullen van zijn spijze eten.
12 Maar als des priesters dochter een vreemden man zal toebehoren, zij zal van het hefoffer der heilige dingen niet eten.
13 Doch als des priesters dochter een weduwe of een verstotene zal zijn, en geen zaad hebben, en tot haars vaders huis, als in haar jonkheid, zal wedergekeerd zijn, zo zal zij van de spijze haars vaders eten; maar geen vreemde zal daarvan eten.
14 En wanneer iemand het heilige door dwaling zal gegeten hebben, zo zal hij deszelfs vijfde deel daarboven toedoen, en zal het den priester met het heilige wedergeven.
15 Zo zullen zij niet ontheiligen de heilige dingen der kinderen Israels, die zij den HEERE zullen gegeven hebben;
16 En hen doen dragen de ongerechtigheid der schuld, als zij hun heilige dingen zouden eten; want Ik ben de HEERE, Die hen heilige!
17 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
18 Spreek tot Aaron, en tot zijn zonen, en tot al de kinderen Israels, en zeg tot hen: Zo wie uit het huis van Israel, en uit de vreemdelingen in Israel is, die zijn offerande zal offeren naar al hun geloften, en naar al hun vrijwillige offeren, die zij den HEERE ten brandoffer zullen offeren;
19 Het zal naar uw welgevallen zijn, een volkomen mannetje, van de runderen, van de lammeren, of van de geiten.
20 Gij zult niet offeren iets, waarin een gebrek is; want het zou niet aangenaam zijn voor u.
21 En als iemand een dankoffer den HEERE zal offeren, uitzonderende van de runderen of van de schapen een gelofte, of vrijwillig offer, het zal volkomen zijn, opdat het aangenaam zij; geen gebrek zal daarin zijn.
22 Het blinde, of gebrokene, of verlamde, of wratte, of droge schurftheid, of etterige schurftheid hebbende, deze zult gij den HEERE niet offeren, en daarvan zult gij den HEERE geen vuuroffer op het altaar geven.

23 Doch een os, of klein vee, te lang of te verkrompen in leden, die zult gij tot een vrijwillig offer bereiden; doch tot een gelofte zou het niet aangenaam zijn.
24 Het gedrukte, of gestotene, of gescheurde, of gesnedene, zult gij den HEERE niet offeren; dat zult gij in uw land niet doen.
25 Gij zult ook uit de hand des vreemden van al deze dingen uw God geen spijs offeren; want hun verdorvenheid is in hen, in dezelve is gebrek, zij zouden niet aangenaam zijn voor u.
26 Wijders sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
27 Wanneer een os, of lam, of geit zal geboren zijn, zo zal die zeven dagen onder zijn moeder zijn; daarna, van den achtsten dag en daarover, zal hij aangenaam zijn tot offerande des vuuroffers den HEERE.
28 Gij zult ook een os, of klein vee, hem en zijn jong, op een dag niet slachten.
29 En als gij een lofoffer den HEERE zult slachten, naar uw wil zult gij het slachten.
30 Het zal op denzelfden dag gegeten worden; gij zult daarvan niet overlaten tot op den morgen; Ik ben de HEERE!
31 Daarom zult gij Mijn geboden houden, en dezelve doen; Ik ben de HEERE!
32 En gij zult Mijn heiligen Naam niet ontheiligen, opdat Ik in het midden der kinderen Israels geheiligd worde; Ik ben de HEERE, die u heilige!
33 Die u uit Egypteland uitgevoerd heb, opdat Ik u tot een God zij; Ik ben de HEERE!

23
1 Daarna sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Spreek tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: De gezette hoogtijden des HEEREN, welke gijlieden uitroepen zult, zullen heilige samenroepingen zijn; deze zijn Mijn gezette hoogtijden.
3 Zes dagen zal men het werk doen, maar op den zevenden dag is de sabbat der rust, een heilige samenroeping; geen werk zult gij doen; het is des HEEREN sabbat, in al uw woningen.
4 Deze zijn de gezette hoogtijden des HEEREN, de heilige samenroepingen, welke gij uitroepen zult op hun gezetten tijd.
5 In de eerste maand, op den veertienden der maand, tussen twee avonden is des HEEREN pascha.
6 En op den vijftienden dag der derzelver maand is het feest van de ongezuurde broden des HEEREN; zeven dagen zult gij ongezuurde broden eten.
7 Op den eersten dag zult gij een heilige samenroeping hebben; geen dienstwerk zult gij doen.
8 Maar gij zult zeven dagen vuuroffer den HEERE offeren; en op den zevenden dag zal een heilige samenroeping wezen; geen dienstwerk zult gij doen.
9 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
10 Spreek tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: Als gij in het land zult gekomen zijn, hetwelk Ik u geven zal, en gij zijn oogst zult inoogsten, dan zult gij een garf der eerstelingen van uw oogst tot den priester brengen.
11 En hij zal die garf voor het aangezicht des HEEREN bewegen, opdat het voor u aangenaam zij; des anderen daags na den sabbat zal de priester die bewegen.
12 Gij zult ook op den dag, als gij die garf bewegen zult, bereiden een volkomen lam, dat eenjarig is, ten brandoffer den HEERE;
13 En zijn spijsoffer twee tienden meelbloem, met olie gemengd, ten vuuroffer, den HEERE tot een liefelijken reuk; en zijn drankoffer van wijn, het vierde deel van een hin.
14 En gij zult geen brood, noch geroost koren, noch groene aren eten, tot op dienzelven dag, dat gij de offerande uws Gods zult gebracht hebben; het is een eeuwige inzetting voor uw geslachten, in al uw woningen.
15 Daarna zult gij u tellen van den anderen dag na den sabbat, van den dag, dat gij de garf des beweegoffers zult gebracht hebben; het zullen zeven volkomen sabbatten zijn;
16 Tot den anderen dag, na den zevenden sabbat, zult gij vijftig dagen tellen, dan zult gij een nieuw spijsoffer den HEERE offeren.
17 Gijlieden zult uit uw woningen twee beweegbroden brengen, zij zullen van twee tienden meelbloem zijn, gedesemd zullen zij gebakken worden; het zijn de eerstelingen den HEERE.
18 Gij zult ook met het brood zeven volkomen eenjarige lammeren, en een var, het jong van een rund, en twee rammen offeren; zij zullen den HEERE een brandoffer zijn, met hun spijsoffer en hun drankofferen, een vuuroffer, tot een liefelijken reuk den HEERE.
19 Ook zult gij een geitenbok ten zondoffer, en twee eenjarige lammeren ten dankoffer bereiden.
20 Dan zal de priester dezelve met het brood der eerstelingen ten beweegoffer, voor het aangezicht des HEEREN, met de twee lammeren bewegen; zij zullen den HEERE een heilig ding zijn, voor den priester.
21 En gij zult op dienzelfden dag uitroepen, dat gij een heilige samenroeping zult hebben; geen dienstwerk zult gij doen; het is een eeuwige inzetting in al uw woningen voor uw geslachten.
22 Als gij nu den oogst uws lands zult inoogsten, gij zult, in uw inoogsten, den hoek des velds niet ganselijk afmaaien, en de opzameling van uw oogst niet opzamelen; voor den arme en voor den vreemdeling zult gij ze laten; Ik ben de HEERE, uw God!
23 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
24 Spreek tot de kinderen Israels, zeggende: In de zevende maand, op den eersten der maand, zult gij een rust hebben, een gedachtenis des geklanks, een heilige samenroeping.
25 Geen dienstwerk zult gij doen; maar gij zult den HEERE vuuroffer offeren.

26 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
27 Doch op den tienden dezer zevende maand zal de verzoendag zijn, een heilige samenroeping zult gij hebben; dan zult gij uw zielen verootmoedigen, en zult den HEERE een vuuroffer offeren.
28 En op dienzelven dag zult gij geen werk doen; want het is de verzoendag, om over u verzoening te doen voor het aangezicht des HEEREN uws Gods.
29 Want alle ziel, welken op dienzelven dag niet zal verootmoedigd zijn geweest, die zal uitgeroeid worden uit haar volken.
30 Ook alle ziel, die enig werk op dienzelven dag gedaan zal hebben, die ziel zal Ik uit het midden haars volks verderven.
31 Gij zult geen werk doen; het is een eeuwige inzetting voor uw geslachten, in al uw woningen.
32 Het zal u een sabbat der rust zijn; dan zult gij uw zielen verootmoedigen; op den negenden der maand in den avond, van den avond tot den avond, zult gij uw sabbat rusten.
33 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
34 Spreek tot de kinderen Israels, zeggende: Op den vijftienden dag van deze zevende maand zal het feest der loofhutten zeven dagen den HEERE zijn.
35 Op den eersten dag zal een heilige samenroeping zijn; geen dienstwerk zult gij doen.
36 Zeven dagen zult gij den HEERE vuurofferen offeren; op den achtsten dag zult gij een heilige samenroeping hebben, en zult den HEERE vuuroffer offeren; het is een verbodsdag; gij zult geen dienstwerk doen.
37 Dit zijn de gezette hoogtijden des HEEREN, welke gij zult uitroepen tot heilige samenroepingen, om den HEERE vuuroffer, brandoffer en spijsoffer, slachtoffer en drankofferen, elk dagelijks op zijn dag, te offeren;
38 Behalve de sabbatten des HEEREN, en behalve uw gaven, en behalve al uw geloften, en behalve al uw vrijwillige offeren, welke gij den HEERE geven zult.
39 Doch op den vijftienden dag der zevende maand, als gij het inkomen des lands zult ingegaderd hebben, zult gij des HEEREN feest zeven dagen vieren; op den eersten dag zal er rust zijn, en op den achtsten dag zal er rust zijn.
40 En op den eersten dag zult gij u nemen takken van schoon geboomte, palmtakken, en meien van dichte bomen, met beekwilgen; en gij zult voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods, zeven dagen vrolijk zijn.
41 En gij zult dat feest den HEERE zeven dagen in het jaar vieren; het is een eeuwige inzetting voor uw geslachten; in de zevende maand zult gij het vieren.
42 Zeven dagen zult gij in de loofhutten wonen; alle inboorlingen in Israel zullen in loofhutten wonen;
43 Opdat uw geslachten weten, dat Ik de kinderen Israels in loofhutten heb doen wonen, als Ik hen uit Egypteland uitgevoerd heb; Ik ben de HEERE, uw God!
44 Alzo heeft Mozes de gezette hoogtijden des HEEREN tot de kinderen Israels uitgesproken.

24
1 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
2 Gebied den kinderen Israels, dat zij tot u brengen zuivere gestoten olijfolie, voor den luchter, om de lampen gedurig aan te steken.
3 Aaron zal die voor het aangezicht des HEEREN gedurig toerichten, van den avond tot den morgen, buiten den voorhang van de getuigenis, in de tent der samenkomst; het is een eeuwige inzetting voor uw geslachten.
4 Hij zal op den louteren kandelaar die lampen voor het aangezicht des HEEREN gedurig toerichten.
5 Gij zult ook meelbloem nemen, en twaalf koeken daarvan bakken; van twee tienden zal een koek zijn.
6 En gij zult ze in twee rijen leggen, zes in een rij, op de reine tafel, voor het aangezicht des HEEREN.
7 En op elke rij zult gij zuiveren wierook leggen, welke het brood ten gedenkoffer zal zijn; het is een vuuroffer den HEERE.
8 Op elken sabbatdag gedurig zal men dat voor het aangezicht des HEEREN toerichten, vanwege de kinderen Israels, tot een eeuwig verbond.
9 En het zal voor Aaron en zijn zonen zijn, die dat in de heilige plaats zullen eten; want het is voor hem een heiligheid der heiligheden uit de vuurofferen des HEEREN, een eeuwige inzetting.
10 En er ging de zoon ener Israelietische vrouw uit, die, in het midden der kinderen Israels, de zoon van een Egyptische man was; en de zoon van deze Israelietische en een Israelietisch man twistten in het leger.
11 Toen lasterde de zoon der Israelietische vrouw uitdrukkelijk den NAAM, en vloekte; daarom brachten zij hem tot Mozes; de naam nu zijner moeder was Selomith, de dochter van Dibri, van den stam Dan.
12 En zij leidden hem in de gevangenis, opdat hem, naar den mond des HEEREN, verklaring geschieden zou.
13 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
14 Breng den vloeker uit tot buiten het leger, en allen, die het gehoord hebben, zullen hun handen op zijn hoofd leggen; daarna zal hem de gehele vergadering stenigen.
15 En tot de kinderen Israels zult gij spreken, zeggende: Een ieder, als hij zijn God gevloekt zal hebben, zo zal hij zijn zonde dragen.
16 En wie den Naam des HEEREN gelasterd zal hebben, zal zekerlijk gedood worden; de ganse vergadering zal hem zekerlijk stenigen; alzo zal de vreemdeling zijn, gelijk de inboorling, als hij den NAAM zal gelasterd hebben, hij zal gedood worden.
17 En als iemand enige ziel des mensen zal verslagen hebben, hij zal zekerlijk gedood worden.
18 Maar wie de ziel van enig vee zal verslagen hebben, hij zal het wedergeven, ziel voor ziel.
19 Als ook iemand aan zijn naaste een gebrek zal aangebracht hebben; gelijk als hij gedaan heeft, zo zal ook aan hem gedaan worden:
20 Breuk voor breuk, oog voor oog, tand voor tand; gelijk als hij een gebrek een mens zal aangebracht hebben, zo zal ook hem aangebracht worden.
21 Wie dan enig vee verslaat, die zal het wedergeven; maar wie een mens verslaat, die zal gedood worden.
22 Enerlei recht zult gij hebben; zo zal de vreemdeling zijn, als de inboorling; want Ik ben de HEERE, uw God!
23 En Mozes zeide tot de kinderen Israels, dat zij den vloeker tot buiten het leger uitbrengen, en hem met stenen stenigen zouden. En de kinderen Israels deden, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.

25
1 Verder sprak de HEERE tot Mozes, aan den berg Sinai, zeggende:
2 Spreek tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: Wanneer gij zult gekomen zijn in dat land, dat Ik u geve, dan zal dat land rusten, een sabbat den HEERE.
3 Zes jaren zult gij uw akker bezaaien, en zes jaren uw wijngaard besnijden, en de inkomst daarvan inzamelen.
4 Doch in het zevende jaar zal voor het land een sabbat der rust zijn, een sabbat den HEERE; uw akker zult gij niet bezaaien en uw wijngaard niet besnijden.
5 Wat van zelf van uw oogst zal gewassen zijn, zult gij niet inoogsten, en de druiven uwer afzondering zult gij niet afsnijden; het zal een jaar der ruste voor het land zijn.
6 En de inkomst van den sabbat des lands zal voor u tot spijze zijn, voor u, en voor uw knecht, en voor uw dienstmaagd, en voor uw dagloner, en voor uw bijwoner, die bij u als vreemdelingen verkeren;
7 Mitsgaders voor het vee, en voor het gedierte, dat in uw land is, zal al de inkomst daarvan tot spijze zijn.
8 Gij zult u ook tellen zeven jaarweken, zevenmaal zeven jaren; zodat de dagen der zeven jaarweken u negen en veertig jaren zullen zijn.
9 Daarna zult gij in de zevende maand, op den tienden der maand, de bazuin des geklanks doen doorgaan; op den verzoendag zult gij de bazuin doen doorgaan in uw ganse land.
10 En gij zult dat vijftigste jaar heiligen, en vrijheid uitroepen in het land, voor al zijn inwoners; het zal u een jubeljaar zijn; en gij zult wederkeren een ieder tot zijn bezittingen, en zult wederkeren een ieder tot zijn geslacht.
11 Dit jubeljaar zal u het vijftigste jaar zijn; gij zult niet zaaien, noch inoogsten wat van zelf daarin zal gewassen zijn, noch ook de druiven der afzonderingen in hetzelve afsnijden.
12 Want dat is het jubeljaar; het zal u heilig zijn; gij zult uit het veld de inkomst daarvan eten.
13 Op dat jubeljaar zult gij ieder wederkeren tot zijn bezitting.
14 Daarom, wanneer gij aan uw naaste wat veilbaars verkopen, of uit de hand uws naasten kopen zult, dat niemand de een den ander verdrukke.
15 Naar het getal der jaren, van het jubeljaar af, zult gij van uw naaste kopen, en naar het getal van de jaren der inkomsten zal hij het aan u verkopen.
16 Naar de veelheid der jaren zult gij zijn koop vermeerderen, en naar de weinigheid der jaren zult gij zijn koop verminderen; want hij verkoopt aan u het getal der inkomsten.
17 Dat dan niemand zijn naaste verdrukke; maar vreest voor uw God; want Ik ben de HEERE, uw God!
18 En doet Mijn inzettingen, en houdt Mijn rechten, en doet dezelve; zo zult gij zeker wonen in het land.
19 En het land zal zijn vrucht geven, en gij zult eten tot verzadiging toe; en gij zult zeker daarin wonen.
20 En als gij zoudt zeggen: Wat zullen wij eten in het zevende jaar! Ziet, wij zullen niet zaaien, en onze inkomst niet inzamelen;
21 Zo zal Ik Mijn zegen gebieden over u in het zesde jaar, dat het de inkomst voor drie jaren zal voortbrengen.
22 Het achtste jaar nu zult gij zaaien, en zult van de oude inkomst eten, tot het negende jaar toe; totdat zijn inkomst ingekomen is, zult gij het oude eten.
23 Het land ook zal niet voor altoos verkocht worden; want het land is het Mijne, dewijl gij vreemdelingen en bijwoners bij Mij zijt.
24 Daarom zult gij, in het ganse land uwer bezitting, lossing voor het land toelaten.
25 Wanneer uw broeder zal verarmd zijn, en iets van zijn bezitting verkocht zal hebben, zo zal zijn losser, die hem nabestaande is, komen, en zal het verkochte zijns broeders lossen.

26 En wanneer iemand geen losser zal hebben, maar zijn hand bekomen en hij gevonden zal hebben, zoveel genoeg is tot zijn lossing;
27 Dan zal hij de jaren zijner verkoping rekenen, en het overschot zal hij den man, wien hij het verkocht had, weder uitkeren; en hij zal weder tot zijn bezitting komen.
28 Maar indien zijn hand niet gevonden heeft, wat genoeg is, om aan hem weder uit te keren, zo zal zijn verkochte goed zijn in de hand van deszelfs koper tot het jubeljaar toe; maar in het jubeljaar zal het uitgaan, en hij zal tot zijn bezitting wederkeren.
29 Insgelijks, wanneer iemand een woonhuis in een bemuurde stad zal verkocht hebben, zo zal zijn lossing zijn, totdat het jaar zijner verkoping volkomen zal zijn; in een vol jaar zal zijn lossing wezen.
30 Maar is het, dat het niet gelost wordt, tegen dat hem het gehele jaar zal vervuld zijn, zo zal dat huis, hetwelk in die stad is, die een muur heeft, voor altoos blijven aan hem, die dat gekocht heeft, onder zijn geslachten; het zal in het jubeljaar niet uitgaan.
31 Doch de huizen der dorpen, die rondom geen muur hebben, zullen als het veld des lands gerekend worden; daarvoor zal lossing zijn, en zij zullen in het jubeljaar uitgaan.
32 Aangaande de steden der Levieten, en de huizen der steden hunner bezitting; de Levieten zullen een eeuwige lossing hebben.
33 En als men onder de Levieten lossing zal gedaan hebben, zo zal de koop van het huis en van de stad zijner bezitting in het jubeljaar uitgaan; want de huizen van de steden der Levieten zijn hun bezitting in het midden van de kinderen Israels.
34 Doch het veld van de voorstad hunner steden zal niet verkocht worden; want het is een eeuwige bezitting voor hen.
35 En als uw broeder zal verarmd zijn, en zijn hand bij u wankelen zal, zo zult gij hem vasthouden, zelfs een vreemdeling en bijwoner, opdat hij bij u leve.
36 Gij zult geen woeker noch overwinst van hem nemen; maar gij zult vrezen voor uw God, opdat uw broeder bij u leve.
37 Uw geld zult gij hem niet op woeker geven, en gij zult uw spijze niet op overwinst geven.
38 Ik ben de HEERE, uw God, Die u uit Egypteland gevoerd heb, om u het land Kanaan te geven, opdat Ik u tot een God zij.
39 Desgelijks, wanneer uw broeder bij u zal verarmd zijn, en zich aan u verkocht zal hebben, gij zult hem niet doen dienen den dienst van een slaaf;
40 Als een dagloner, als een bijwoner zal hij bij u zijn; tot het jubeljaar zal hij bij u dienen.
41 Dan zal hij van u uitgaan, hij en zijn kinderen met hem, en hij zal tot zijn geslacht wederkeren, en tot de bezitting zijner vaderen wederkeren.
42 Want zij zijn Mijn dienstknechten, die Ik uit Egypteland uitgevoerd heb; zij zullen niet verkocht worden, gelijk men een slaaf verkoopt.
43 Gij zult geen heerschappij over hem hebben met wreedheid; maar gij zult vrezen voor uw God.
44 Aangaande uw slaaf of uw slavin, die gij zult hebben, die zullen van de volken zijn, die rondom u zijn; van die zult gij een slaaf of een slavin kopen.
45 Gij zult ze ook kopen van de kinderen der bijwoners, die bij u als vreemdelingen verkeren, uit hen en uit hun geslachten, die bij u zullen zijn, die zij in uw land zullen gewonnen hebben; en zij zullen u tot een bezitting zijn.
46 En gij zult u tot bezitters over hen stellen voor uw kinderen na u, opdat zij de bezitting erven; gij zult hen in eeuwigheid doen dienen; maar over uw broeders, de kinderen Israels, een iegelijk over zijn broeder, gij zult over hem geen heerschappij hebben met wreedheid.
47 En wanneer de hand eens vreemdelings en bijwoners, die bij u is, wat bekomen zal hebben, en uw broeder, die bij hem is, verarmd zal zijn, dat hij zich aan den vreemdeling, den bijwoner, die bij u is, of aan den stam van het geslacht des vreemdelings zal verkocht hebben;

48 Nadat hij zich zal verkocht hebben, zal er lossing voor hem zijn; een van zijn broeders zal hem lossen;
49 Of zijn oom, of de zoon zijns ooms, zal hem lossen, of die uit de naasten zijns vleses van zijn geslacht is, zal hem lossen; of heeft zijn hand wat bekomen, dat hij zichzelven losse.
50 En hij zal met zijn koper rekenen van dat jaar af, dat hij zich aan hem verkocht heeft tot het jubeljaar toe; alzo dat het geld zijner verkoping zal zijn naar het getal van de jaren, naar de dagen eens dagloners zal het met hem zijn.
51 Indien nog vele van die jaren zijn, naar die zal hij tot zijn lossing van het geld, waarover hij gekocht is, wedergeven.
52 En indien er nog weinige van die jaren overgebleven zijn, tot aan het jubeljaar, zo zal hij met hem rekenen; naar zijn jaren zal hij zijn lossing wedergeven.
53 Als een dagloner zal hij van jaar tot jaar bij hem zijn; men zal over hem geen heerschappij hebben met wreedheid voor uw ogen.
54 En is het, dat hij hierdoor niet gelost wordt, zo zal hij in het jubeljaar uitgaan, hij en zijn kinderen met hem.
55 Want de kinderen Israels zijn Mij tot dienstknechten; Mijn dienstknechten zijn zij, die Ik uit Egypteland uitgevoerd heb; Ik ben de HEERE, uw God!

26
1 Gij zult ulieden geen afgoden maken; noch gesneden beeld, noch opgericht beeld zult gij u stellen, noch gebeelden steen in uw land zetten, om u daarvoor te buigen; want Ik ben de HEERE, uw God!
2 Mijn sabbatten zult gij houden, en Mijn heiligdom zult gij vrezen; Ik ben de HEERE!
3 Indien gij in Mijn inzettingen wandelen, en Mijn geboden houden, en die doen zult;
4 Zo zal Ik uw regens geven op hun tijd; en het land zal zijn inkomst geven, en het geboomte des velds zal zijn vrucht geven;
5 En de dorstijd zal u reiken tot den wijnoogst, en de wijnoogst zal reiken tot den zaaitijd; en gij zult uw brood eten tot verzadiging toe, en gij zult zeker in uw land wonen.
6 Ook zal Ik vrede geven in het land, dat gij zult te slapen liggen, en niemand zij, die verschrikke; en Ik zal het boos gedierte uit het land doen ophouden, en het zwaard zal door uw land niet doorgaan.
7 En gij zult uw vijanden vervolgen; en zij zullen voor uw aangezicht door het zwaard vallen.
8 Vijf uit u zullen honderd vervolgen, en honderd uit u zullen tien duizend vervolgen; en uw vijanden zullen voor uw aangezicht door het zwaard vallen.
9 En Ik zal Mij tot u wenden, en zal u vruchtbaar maken, en u vermenigvuldigen; en Mijn verbond zal Ik met u bevestigen.
10 En gij zult het oude, dat verouderd is, eten; en het oude zult gij vanwege het nieuwe uitbrengen.
11 En Ik zal Mijn tabernakel in het midden van u zetten; en Mijn ziel zal van u niet walgen.
12 En Ik zal in het midden van u wandelen, en zal u tot een God zijn, en gij zult Mij tot een volk zijn.
13 Ik ben de HEERE, uw God, Die u uit het land der Egyptenaren uitgevoerd heb, opdat gij hun slaven niet zoudt zijn; en Ik heb de disselbomen van uw juk verbroken, en heb u doen rechtop staan.
14 Maar indien gij Mij niet zult horen, en al deze geboden niet zult doen;
15 En zo gij Mijn inzettingen zult smadelijk verwerpen, en zo uw ziel van Mijn rechten zal walgen, dat gij niet doet al Mijn geboden, om Mijn verbond te vernietigen;
16 Dit zal Ik u ook doen, dat Ik over u stellen zal verschrikking, tering en koorts, die de ogen verteren en de ziel pijnigen; gij zult ook uw zaad te vergeefs zaaien, en uw vijanden zullen dat opeten.
17 Daartoe zal Ik Mijn aangezicht tegen ulieden zetten, dat gij geslagen zult worden voor het aangezicht uwer vijanden; en uw haters zullen over u heerschappij hebben, en gij zult vlieden, als u iemand vervolgt.
18 En zo gij Mij tot deze dingen toe nog niet horen zult, Ik zal nog daar toedoen, om u zevenvoudig over uw zonden te tuchtigen.
19 Want Ik zal de hovaardigheid uwer kracht verbreken, en zal uw hemel als ijzer maken, en uw aarde als koper.
20 En uw macht zal ijdellijk verdaan worden; en uw land zal zijn inkomsten niet geven, en het geboomte des lands zal zijn vrucht niet geven.
21 En zo gij met Mij in tegenheid wandelen zult, en Mij niet zult willen horen, zo zal Ik over u, naar uw zonden, zevenvoudig slagen toedoen.
22 Want Ik zal onder u zenden het gedierte des velds, hetwelk u beroven, en uw vee uitroeien, en u verminderen zal; en uw wegen zullen woest worden.
23 Indien gij nog door deze dingen Mij niet getuchtigd zult zijn, maar met Mij in tegenheid wandelen;
24 Zo zal Ik ook met u in tegenheid wandelen, en Ik zal u ook zevenvoudig over uw zonden slaan.

25 Want Ik zal een zwaard over u brengen, dat de wraak des verbonds wreken zal, zodat gij in uw steden vergaderd zult worden; dan zal Ik de pest in het midden van u zenden, en gij zult in de hand des vijands overgegeven worden.
26 Als Ik u den staf des broods zal gebroken hebben, dan zullen tien vrouwen uw brood in een oven bakken, en zullen uw brood bij het gewicht wedergeven; en gij zult eten, maar niet verzadigd worden.
27 Als gij ook hierom Mij niet horen zult, maar met Mij wandelen zult in tegenheid;
28 Zo zal Ik ook met u in heetgrimmige tegenheid wandelen, en Ik zal u ook zevenvoudig over uw zonden tuchtigen.
29 Want gij zult het vlees uwer zonen eten, en het vlees uwer dochteren zult gij eten.
30 En Ik zal uw hoogten verderven, en uw zonnebeelden uitroeien, en zal uw dode lichamen op de dode lichamen uwer drekgoden werpen; en Mijn ziel zal aan u walgen.
31 En Ik zal uw steden een woestijn maken, en uw heiligdommen verwoesten; en Ik zal uw liefelijken reuk niet rieken.
32 Ja, Ik zal dat land verwoesten; dat uw vijanden, die daarin zullen wonen, zich daarover ontzetten zullen.
33 Daartoe zal Ik u onder de heidenen verstrooien; en een zwaard achter u uittrekken; en uw land zal woest, en uw steden zullen een woestijn zijn.
34 Dan zal het land aan zijn sabbatten een welgevallen hebben, al de dagen der verwoesting, en gij zult in het land uwer vijanden zijn; dan zal het land rusten, en aan zijn sabbatten een welgevallen hebben.
35 Al de dagen der verwoesting zal het rusten, overmits het niet rustte in uw sabbatten, als gij daarin woondet.
36 En aangaande de overgeblevenen onder u, Ik zal in hun hart een wekigheid in de landen hunner vijanden laten komen; zodat het geruis van een gedreven blad hen jagen zal, en zij zullen vlieden, gelijk men vliedt voor een zwaard, en zullen vallen, waar niemand is, die jaagt.
37 En zij zullen de een op den ander als voor het zwaard vallen, waar niemand is, die jaagt; en gij zult voor het aangezicht uwer vijanden niet kunnen bestaan.
38 Maar gij zult omkomen onder de heidenen, en het land uwer vijanden zal u verteren.
39 En de overgeblevenen onder u zullen om hun ongerechtigheid in de landen uwer vijanden uitteren; ja, ook om de ongerechtigheden hunner vaderen zullen zij met hen uitteren.
40 Dan zullen zij hun ongerechtigheid belijden, en de ongerechtigheid hunner vaderen met hun overtredingen, waarmede zij tegen Mij overtreden hebben, en ook dat zij met Mij in tegenheid gewandeld hebben.
41 Dat Ik ook met hen in tegenheid gewandeld, en hen in het land hunner vijanden gebracht zal hebben. Zo dan hun onbesneden hart gebogen wordt, en zij dan aan de straf hunner ongerechtigheid een welgevallen hebben;
42 Dan zal Ik gedenken aan Mijn verbond met Jakob, en ook aan Mijn verbond met Izak, en ook aan Mijn verbond met Abraham zal Ik gedenken, en aan het land zal Ik gedenken;
43 Als het land om hunnentwil zal verlaten zijn geweest, en aan zijn sabbatten een welgevallen gehad hebben, wanneer het om hunnentwil verwoest was, en zij aan de straf hunner ongerechtigheid een welgevallen zullen gehad hebben; daarom, en omdat zij Mijn rechten hadden verworpen, en hun ziel van Mijn inzettingen gewalgd had.
44 En hierenboven is dit ook; als zij in het land hunner vijanden zullen zijn, zal Ik hen niet verwerpen, noch van hen walgen, om een einde van hen te maken, vernietigende Mijn verbond met hen; want Ik ben de HEERE, hun God!
45 Maar Ik zal hun ten beste gedenken aan het verbond der voorouderen, die Ik uit Egypteland voor de ogen der heidenen uitgevoerd heb, opdat Ik hun tot een God ware; Ik ben de HEERE!
46 Dit zijn die inzettingen, en die rechten, en die wetten, welke de HEERE gegeven heeft, tussen Zich en tussen de kinderen Israels, op den berg Sinai, door de hand van Mozes.

27
1 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Spreek tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: Wanneer iemand een gelofte zal afgezonderd hebben, naar uw schatting zullen de zielen des HEEREN zijn.
3 Als uw schatting eens mans zal zijn van twintig jaren oud, tot een, die zestig jaren oud is; dan zal uw schatting zijn van vijftig sikkelen zilvers, naar den sikkel des heiligdoms.
4 Maar is het een vrouw, dan zal uw schatting zijn dertig sikkelen.
5 En is het van een, die vijf jaren oud is, tot een, die twintig jaren oud is, zo zal uw schatting van een man twintig sikkelen zijn, en voor een vrouw tien sikkelen.
6 Maar is het van een, die een maand oud is, tot een, die vijf jaren oud is, zo zal uw schatting van een man zijn vijf sikkelen zilvers, en uw schatting over een vrouw zal zijn drie sikkelen zilvers.
7 En is het van een, die zestig jaren oud is en daarboven, is het een man, zo zal uw schatting zijn vijftien sikkelen, en voor een vrouw tien sikkelen.
8 Maar zo hij armer is, dan uw schatting, zo zal hij zich voor het aangezicht des priesters zetten, opdat de priester hem schatte; naar dat de hand desgenen, die de gelofte gedaan heeft, zal kunnen bekomen, zal de priester hem schatten.
9 En indien het een beest is, waarvan men den HEERE offerande offert; al wat hij daarvan den HEERE zal gegeven hebben, zal heilig zijn.
10 Hij zal niet vermangelen, noch hetzelve verwisselen, een goed voor een kwaad, of een kwaad voor een goed; indien hij nochtans een beest voor een beest enigszins verwisselt, zo zal dit, en wat daarvoor verwisseld is, heilig zijn.
11 En indien het enig onrein beest is, van hetwelk men den HEERE geen offerande offert, zo zal hij dat beest voor het aangezicht des priesters zetten.
12 En de priester zal dat schatten, naar dat het goed of kwaad is; naar uw schatting, priester! zo zal het zijn.
13 Maar indien hij het immers lossen zal, zo zal hij deszelfs vijfde deel boven uw schatting toedoen.
14 En wanneer iemand zijn huis zal geheiligd hebben, dat het den HEERE heilig zij, zo zal de priester dat schatten, naar dat het goed of kwaad is; gelijk als de priester dat geschat zal hebben, zo zal het stand hebben.
15 En indien hij, die het geheiligd heeft, zijn huis zal lossen, zo zal hij een vijfde deel des gelds uwer schatting daarboven toedoen, zo zal het zijne zijn.
16 Indien ook iemand van den akker zijner bezitting den HEERE wat geheiligd zal hebben, zo zal uw schatting zijn naar zijn zaad; een homer gerstezaad zal zijn op vijftig sikkelen zilvers.
17 Indien hij zijn akker van het jubeljaar af geheiligd zal hebben, zo zal het naar uw schatting stand hebben.
18 Maar zo hij zijn akker na het jubeljaar geheiligd zal hebben, dan zal hem de priester het geld rekenen, naar de jaren, die nog overig zijn tot het jubeljaar; en het zal van uw schatting afgetrokken worden.
19 En indien hij, die den akker geheiligd heeft, denzelven ganselijk lossen zal, zo zal hij een vijfde deel des gelds uwer schatting daarboven toedoen, en dezelve zal hem gevestigd zijn.
20 En indien hij dien akker niet zal lossen, of indien hij dien akker aan een anderen man verkocht heeft, zo zal hij niet meer gelost worden.
21 Maar die akker, nadat hij in het jubeljaar zal uitgegaan zijn, zal den HEERE heilig zijn, als een verbannen akker; de bezitting daarvan zal des priesters zijn.
22 En indien hij den HEERE een akker heeft geheiligd, dien hij gekocht heeft, en niet is van den akker zijner bezitting;

23 Zo zal de priester hem rekenen de som uwer schatting tot het jubeljaar; en hij zal op denzelven dag uw schatting geven, een heiligheid den HEERE.
24 In het jubeljaar zal die akker wederkomen tot dien, van wien hij hem gekocht had, tot hem, wiens de bezitting van dat land was.
25 Al uw schatting nu zal naar den sikkel des heiligdoms geschieden; de sikkel zal zijn van twintig gera.
26 Maar het eerstgeborene, dat den HEERE van een beest eerstgeboren wordt, dat zal niemand heiligen; hetzij een os, of klein vee, het is des HEEREN.
27 Doch is het van een onrein beest, hij zal dat lossen naar uw schatting, en zal zijn vijfde deel daarboven toedoen; en indien het niet gelost wordt, zo zal het verkocht worden, naar uw schatting.
28 Evenwel niets, dat verbannen is, dat iemand den HEERE zal verbannen hebben, van al hetgeen hij heeft, van een mens, of van een beest, of van den akker zijner bezitting, zal verkocht noch gelost worden; al wat verbannen is, zal den HEERE een heiligheid der heiligheden zijn.
29 Al wat verbannen is, dat van de mensen zal verbannen zijn, zal niet gelost worden; het zal zekerlijk gedood worden.
30 Ook alle tienden des lands, van het zaad des lands, van de vrucht van het geboomte, zijn des HEEREN; zij zijn den HEERE heilig.
31 Maar zo iemand van zijn tienden immer iets lossen zal, hij zal zijn vijfde deel daarboven toedoen.
32 Aangaande al de tienden van runderen en klein vee, alles wat onder de roede zal doorgaan, het tiende zal den HEERE heilig zijn.
33 Hij zal tussen het goede en het kwade niet onderzoeken; hij zal het ook niet verwisselen; maar indien hij het immers verwisselen zal, zo zal dit, en wat daarvoor verwisseld is, heilig zijn; het zal niet gelost worden.
34 Dit zijn de geboden, die de HEERE Mozes geboden heeft, aan de kinderen Israels, op den berg Sinai.

# NUMERI

1

1 Voorts sprak de HEERE tot Mozes, in de woestijn van Sinai, in de tent der samenkomst, op den eersten der tweede maand, in het tweede jaar, nadat zij uit Egypteland uitgetogen ware, zeggende:
2 Neem op de som van de gehele vergadering der kinderen Israels, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaderen, in het getal der namen, van al wat mannelijk is, hoofd voor hoofd.
3 Van twintig jaren oud en daarboven, allen, die ten heire in Israel uittrekken; die zult gij tellen naar hun heiren, gij en Aaron.
4 En met ulieden zullen zijn van elken stam een man, die een hoofdman is over het huis zijner vaderen.
5 Deze zijn nu de namen der mannen, die bij u staan zullen: van Ruben, Elizur, de zoon van Sedeur.
6 Van Simeon, Selumiel, de zoon van Zurisaddai.
7 Van Juda, Nahesson, de zoon van Amminadab.
8 Van Issaschar, Nethaneel, de zoon van Zuar.
9 Van Zebulon, Eliab, de zoon van Helon.
10 Van de kinderen van Jozef: van Efraim, Elisama, de zoon van Ammihud; van Manasse, Gamaliel, de zoon van Pedazur.
11 Van Benjamin, Abidan, de zoon van Gideoni.
12 Van Dan, Ahiezer, de zoon van Ammisaddai.
13 Van Aser, Pagiel, de zoon van Ochran.
14 Van Gad, Eljasaf, de zoon van Dehuel.
15 Van Nafthali, Ahira, de zoon van Enan.
16 Dezen waren de geroepenen der vergadering, de oversten der stammen hunner vaderen; zij waren de hoofden der duizenden van Israel.
17 Toen namen Mozes en Aaron die mannen, welken met namen uitgedrukt zijn.
18 En zij verzamelden de gehele vergadering, op den eersten dag der tweede maand; en die verklaarden hun afkomst, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaderen, in het getal der namen, van die twintig jaren oud was en daarboven, hoofd voor hoofd.
19 Gelijk als de HEERE Mozes geboden had, zo heeft hij hen geteld in de woestijn van Sinai.
20 Zo waren de zonen van Ruben, den eerstgeborene van Israel, hun geboorten, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaderen, in het getal der namen, hoofd voor hoofd, al wat mannelijk was, van twintig jaren oud en daarboven, allen, die ten heire uittrokken;
21 Hun getelden van den stam van Ruben waren zes en veertig duizend en vijfhonderd.
22 Van de zonen van Simeon, hun geboorten, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaderen, zijn getelden, in het getal der namen, hoofd voor hoofd, al wat mannelijk was, van twintig jaren oud en daarboven, allen, die ten heire uittrokken;
23 Hun getelden van den stam van Simeon waren negen en vijftig duizend en driehonderd.
24 Van de zonen van Gad, hun geboorten, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaderen, in het getal der namen, van twintig jaren oud en daarboven, allen, die ten heire uittrokken.
25 Waren hun getelden van den stam van Gad vijf en veertig duizend zeshonderd en vijftig.
26 Van de zonen van Juda, hun geboorten, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaderen, in het getal der namen, van twintig jaren oud en daarboven, allen, die ten heire uittrokken,
27 Waren hun getelden van den stam van Juda vier en zeventig duizend en zeshonderd.
28 Van de zonen van Issaschar, hun geboorten, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaderen, in het getal der namen van twintig jaren oud en daarboven, allen, die ten heire uittrokken,
29 Waren hun getelden van den stam van Issaschar vier en vijftig duizend en vierhonderd.

30 Van de zonen van Zebulon, hun geboorten, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaderen, in het getal der namen, van twintig jaren oud en daarboven, allen, die ten heire uittrokken,
31 Waren hun getelden van den stam van Zebulon zeven en vijftig duizend en vierhonderd.
32 Van de zonen van Jozef: van de zonen van Efraim, hun geboorten, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaderen, in het getal der namen, van twintig jaren oud en daarboven, allen, die ten heire uittrokken,
33 Waren hun getelden van den stam van Efraim veertig duizend en vijfhonderd;
34 Van de zonen van Manasse, hun geboorten, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaderen, in het getal der namen, van twintig jaren oud en daarboven, allen, die ten heire uittrokken,
35 Waren hun getelden van den stam van Manasse twee en dertig duizend en tweehonderd.
36 Van de zonen van Benjamin, hun geboorten, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaderen, in het getal der namen, van twintig jaren oud en daarboven, allen, die ten heire uittrokken,
37 Waren hun getelden van den stam van Benjamin vijf en dertig duizend en vierhonderd.
38 Van de zonen van Dan, hun geboorten, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaderen, in het getal der namen, van twintig jaren oud en daarboven, allen, die ten heire uittrokken,
39 Waren hun getelden van den stam van Dan twee en zestig duizend en zevenhonderd.
40 Van de zonen van Aser, hun geboorten, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaderen, in het getal der namen, van twintig jaren oud en daarboven, allen, die ten heire uittrokken,
41 Waren hun getelden van den stam van Aser een en veertig duizend en vijfhonderd.
42 Van de zonen van Nafthali, hun geboorten, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaderen, in het getal der namen, van twintig jaren oud en daarboven, allen, die ten heire uittrokken,
43 Waren hun getelden van den stam van Nafthali drie en vijftig duizend en vierhonderd.
44 Dezen zijn de getelden, welke Mozes geteld heeft, en Aaron, en de oversten van Israel; twaalf mannen waren zij, elk over het huis zijner vaderen.
45 Alzo waren al de getelden der zonen van Israel, naar het huis hunner vaderen, van twintig jaren oud en daarboven, allen, die in Israel ten heire uittrokken,
46 Al de getelden dan waren zeshonderd drie duizend vijfhonderd en vijftig.
47 Maar de Levieten, naar den stam hunner vaderen, werden onder hen niet geteld.
48 Want de HEERE had tot Mozes gesproken, zeggende:
49 Alleen den stam van Levi zult gij niet tellen, noch hun som opnemen, onder de zonen van Israel.
50 Maar gij, stel de Levieten over den tabernakel der getuigenis, en over al zijn gereedschap, en over alles, wat daartoe behoort; zij zullen den tabernakel dragen, en al zijn gereedschap; en zij zullen dien bedienen, en zij zullen zich rondom den tabernakel legeren.
51 En als de tabernakel zal optrekken, de Levieten zullen denzelven afnemen; en wanneer de tabernakel zich legeren zal, zullen de Levieten denzelven oprichten; en de vreemde, die daarbij komt, zal gedood worden.
52 En de kinderen Israels zullen zich legeren, een iegelijk bij zijn leger, en een iegelijk bij zijn banier, naar hun heiren.
53 Maar de Levieten zullen zich legeren rondom den tabernakel der getuigenis, opdat geen verbolgenheid over de vergadering van de kinderen Israels zij; daarom zullen de Levieten de wacht van den tabernakel der getuigenis waarnemen.
54 Zo deden de kinderen Israels; naar alles, wat de HEERE Mozes geboden had, zo deden zij.

2
1 En de HEERE sprak tot Mozes en tot Aaron, zeggende:
2 De kinderen Israels zullen zich legeren, een ieder onder zijn banier, naar de tekenen van het huis hunner vaderen; rondom tegenover de tent der samenkomst zullen zij zich legeren.
3 Die zich nu legeren zullen oostwaarts tegen den opgang, zal zijn de banier des legers van Juda, naar hun heiren; en Nahesson, de zoon van Amminadab, zal de overste der zonen van Juda zijn.
4 Zijn heir nu, en zijn getelden waren vier en zeventig duizend en zeshonderd.
5 En nevens zal zich legeren de stam van Issaschar; en Nethaneel, de zoon van Zuar, zal de overste der zonen van Issaschar zijn.
6 Zijn heir nu, en zijn getelden waren vier en vijftig duizend en vierhonderd.
7 Daartoe de stam van Zebulon; en Eliab, de zoon van Helon, zal de overste der zonen van Zebulon zijn.
8 Zijn heir nu, en zijn getelden waren zeven en vijftig duizend en vierhonderd.
9 Al de getelden des legers van Juda waren honderd zes en tachtig duizend en vierhonderd, naar hun heiren. Zij zullen vooraan optrekken.
10 De banier des legers van Ruben, naar hun heiren, zal tegen het zuiden zijn; en Elizur, de zoon van Sedeur, zal de overste der zonen van Ruben zijn.
11 Zijn heir nu, en zijn getelden waren zes en veertig duizend en vijfhonderd.
12 En nevens hem zal zich legeren de stam van Simeon; en Selumiel, de zoon van Zurisaddai, zal de overste der zonen van Simeon zijn.
13 Zijn heir nu, en zijn getelden waren negen en vijftig duizend en driehonderd.
14 Daartoe de stam van Gad; en Eljasaf, de zoon van Rehuel, zal de overste der zonen van Gad zijn.
15 Zijn heir nu, en zijn getelden waren vijf en veertig duizend zeshonderd en vijftig.
16 Al de getelden in het leger van Ruben waren honderd een en vijftig duizend vierhonderd en vijftig; naar hun heiren. En zij zullen de tweede optrekken.
17 Daarna zal de tent der samenkomst optrekken, met het leger der Levieten, in het midden van de legers; gelijk als zij zich legeren zullen, alzo zullen zij optrekken, een iegelijk aan zijn plaats, naar hun banieren.
18 De banier des legers van Efraim, naar hun heiren, zal tegen het westen zijn; en Elisama, de zoon van Ammihud, zal de overste der zonen van Efraim zijn.
19 Zijn heir nu, en zijn getelden waren veertig duizend en vijfhonderd.
20 En nevens hem de stam van Manasse; en Gamaliel, de zoon van Pedazur, zal de overste der zonen van Manasse zijn.
21 Zijn heir nu, en zijn getelden waren twee en dertig duizend en tweehonderd.
22 Daartoe de stam van Benjamin; en Abidan, de zoon van Gideoni, zal de overste der zonen van Benjamin zijn.
23 Zijn heir nu, en zijn getelden waren vijf en dertig duizend en vierhonderd.
24 Al de getelden in het leger van Efraim waren honderd acht duizend en eenhonderd, naar hun heiren. En zij zullen de derde optrekken.
25 De banier des legers van Dan zal tegen het noorden zijn, naar hun heiren; en Ahiezer, de zoon van Ammisaddai, zal de overste der zonen van Dan zijn.
26 Zijn heir nu, en zijn getelden waren twee en zestig duizend en zevenhonderd.
27 En nevens hem zal zich legeren de stam van Aser; en Pagiel, de zoon van Ochran, zal de overste der zonen van Aser zijn.
28 Zijn heir nu, en zijn getelden waren een en veertig duizend en vijfhonderd.
29 Daartoe de stam van Nafthali; en Ahira, de zoon van Enan, zal de overste der zonen van Nafthali zijn.
30 Zijn heir nu, en zijn getelden waren drie en vijftig duizend en vierhonderd.

31 Al de getelden in het leger van Dan waren honderd zeven en vijftig duizend en zeshonderd. In het achterste zullen zij optrekken, naar hun banieren.
32 Dezen zijn de getelden van de kinderen Israels, naar het huis hunner vaderen; al de getelden der legers, naar hun heiren, waren zeshonderd drie duizend vijfhonderd en vijftig.
33 Maar de Levieten werden niet geteld onder de zonen van Israel, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
34 En de kinderen Israels deden naar alles, wat de HEERE Mozes geboden had, zo legerden zij zich naar hun banieren, en zo trokken zij op, een iegelijk naar zijn geslachten, naar het huis zijner vaderen.

3
1 Dit nu zijn de geboorten van Aaron en Mozes; ten dage als de HEERE met Mozes gesproken heeft op den berg Sinai.
2 En dit zijn de namen der zonen van Aaron: de eerstgeborene, Nadab, daarna Abihu, Eleazar, en Ithamar.
3 Dit zijn de namen der zonen van Aaron, der priesteren, die gezalfd waren, welker hand men gevuld had, om het priesterambt te bedienen.
4 Maar Nadab en Abihu stierven voor het aangezicht des HEEREN, als zij vreemd vuur voor het aangezicht des HEEREN in de woestijn van Sinai brachten, en hadden geen kinderen, doch Eleazar en Ithamar bedienden het priesterambt voor het aangezicht van hun vader Aaron.
5 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
6 Doe den stam van Levi naderen, en stel hem voor het aangezicht van den priester Aaron, opdat zij hem dienen;
7 En dat zij waarnemen zijn wacht, en de wacht der gehele vergadering, voor de tent der samenkomst, om den dienst des tabernakels te bedienen;
8 En dat zij al het gereedschap van de tent der samenkomst, en de wacht der kinderen Israels waarnemen, om den dienst des tabernakels te bedienen.
9 Gij zult dan, aan Aaron en aan zijn zonen, de Levieten geven; zij zijn gegeven, zij zijn hem gegeven uit de kinderen Israels.
10 Maar Aaron en zijn zonen zult gij stellen, dat zij hun priesterambt waarnemen; en de vreemde, die nadert, zal gedood worden.
11 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
12 En Ik, zie, Ik heb de Levieten uit het midden van de kinderen Israels genomen, in plaats van allen eerstgeborene, die de baarmoeder opent, uit de kinderen Israels; en de Levieten zullen Mijne zijn.
13 Want alle eerstgeborene is Mijn; van den dag, dat Ik alle eerstgeborenen in Egypteland sloeg, heb Ik Mij geheiligd alle eerstgeborenen in Israel, van de mensen tot de beesten; zij zullen Mijn zijn; Ik ben de HEERE!
14 En de HEERE sprak tot Mozes in de woestijn van Sinai, zeggende:
15 Tel de zonen van Levi naar het huis hunner vaderen, naar hun geslachten, al wat mannelijk is, van een maand oud en daarboven, die zult gij tellen.
16 En Mozes telde hen naar het bevel des HEEREN, gelijk als hem geboden was.
17 Dit nu waren de zonen van Levi met hun namen: Gerson, en Kahath, en Merari.
18 En dit zijn de namen der zonen van Gerson, naar hun geslachten: Libni en Simei.
19 En de zonen van Kahath, naar hun geslachten; Amram en Izhar, Hebron en Uzziel.
20 En de zonen van Merari, naar hun geslachten: Maheli en Musi; dit zijn de geslachten der Levieten, naar het huis hunner vaderen.
21 Van Gerson was het geslacht der Libnieten, en het geslacht der Simeieten; dit zijn de geslachten der Gersonieten.
22 Hun getelden in getal waren van al wat mannelijk was, van een maand oud en daarboven; hun getelden waren zeven duizend en vijfhonderd.
23 De geslachten der Gersonieten zullen zich legeren achter den tabernakel, westwaarts.
24 De overste nu van het vaderlijke huis der Gersonieten zal zijn Eljasaf, de zoon van Lael.
25 En de wacht der zonen van Gerson in de tent der samenkomst zal zijn de tabernakel en de tent, haar deksel, en het deksel aan de deur van de tent der samenkomst;
26 En de behangselen des voorhofs, en het deksel van de deur des voorhofs, welke bij den tabernakel en bij het altaar rondom zijn; mitsgaders de zelen, tot zijn gansen dienst.
27 En van Kahath is het geslacht der Amramieten, en het geslacht der Izharieten, en het geslacht der Hebronieten, en het geslacht der Uzzielieten; dit zijn de geslachten der Kohathieten.

28 In getal van al wat mannelijk was, van een maand oud en daarboven, waren acht duizend en zeshonderd, waarnemende de wacht des heiligdoms.
29 De geslachten der zonen van Kohath zullen zich legeren aan de zijde des tabernakels, zuidwaarts.
30 De overste nu van het vaderlijke huis der geslachten van de Kohathieten, zal zijn Elisafan, de zoon van Uzziel.
31 Hun wacht nu zal zijn de ark, en de tafel, en de kandelaar, en de altaren en het gereedschap des heiligdoms, met hetwelk zij dienst doen, en het deksel, en al wat tot zijn dienst behoort.
32 De overste nu der oversten van Levi zal zijn Eleazar, de zoon van Aaron, den priester; zijn opzicht zal zijn over degenen, die de wacht des heiligdoms waarnemen.
33 Van Merari is het geslacht der Mahelieten, en het geslacht der Musieten; dit zijn de geslachten van Merari.
34 En hun getelden in getal van al wat mannelijk was, van een maand oud en daarboven, waren zes duizend en tweehonderd.
35 De overste nu van het vaderlijke huis der geslachten van Merari zal zijn Zuriel, de zoon van Abihail; zij zullen zich legeren aan de zijde des tabernakels, noordwaarts.
36 En het opzicht der wachten van de zonen van Merari zal zijn over de berderen des tabernakels, en zijn richelen, en zijn pilaren, en zijn voeten, en al zijn gereedschap, en al wat tot zijn dienst behoort;
37 En de pilaren des voorhofs rondom, en hun voeten, en hun pennen, en hun zelen.
38 Die nu zich legeren zullen voor den tabernakel oostwaarts, voor de tent der samenkomst, tegen den opgang, zullen zijn Mozes, en Aaron met zijn zonen, waarnemende de wacht des heiligdoms, voor de wacht der kinderen Israels; en de vreemde, die nadert, zal gedood worden.
39 Alle getelden der Levieten, welke Mozes en Aaron, op het bevel des HEEREN, naar hun geslachten, geteld hebben, al wat mannelijk was, van een maand oud en daarboven, waren twee en twintig duizend.
40 En de HEERE zeide tot Mozes: Tel alle eerstgeborenen, wat mannelijk is onder de kinderen Israels, van een maand oud en daarboven; en neem het getal hunner namen op.
41 En gij zult voor Mij de Levieten nemen (Ik ben de HEERE!), in plaats van alle eerstgeborenen onder de kinderen Israels, en de beesten der Levieten, in plaats van alle eerstgeborenen onder de beesten der kinderen Israels.
42 Mozes dan telde, gelijk als de HEERE hem geboden had, alle eerstgeborenen onder de kinderen Israels.
43 En alle eerstgeborenen, die mannelijk waren, in het getal der namen, van een maand oud en daarboven, naar hun getelden, waren twee en twintig duizend tweehonderd en drie en zeventig.
44 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
45 Neem de Levieten, in plaats van alle eerstgeboorte onder de kinderen Israels, en de beesten der Levieten, in plaats van hun beesten; want de Levieten zullen Mijn zijn; Ik ben de HEERE!
46 Aangaande de tweehonderd drie en zeventig, die gelost zullen worden, die overschieten, boven de Levieten, van de eerstgeborenen van de kinderen Israels;
47 Gij zult voor elk hoofd vijf sikkels nemen; naar den sikkel des heiligdoms zult gij ze nemen; die sikkel is twintig gera.
48 En gij zult dat geld aan Aaron en zijn zonen geven, het geld der gelosten die onder hen overschieten.
49 Toen nam Mozes dat losgeld van degenen, die overschoten boven de gelosten door de Levieten.
50 Van de eerstgeborenen van de kinderen Israels nam hij dat geld, duizend driehonderd vijf en zestig sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms.
51 En Mozes gaf dat geld der gelosten aan Aaron en aan zijn zonen, naar het bevel des HEEREN, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.

4
1 En de HEERE sprak tot Mozes en tot Aaron, zeggende:
2 Neemt op de som der zonen van Kohath, uit het midden der zonen van Levi, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaderen.
3 Van dertig jaren oud en daarboven, tot vijftig jaren oud; al wie tot dezen strijd inkomt, om het werk in de tent der samenkomst te doen.
4 Dit zal de dienst zijn der zonen van Kohath, in de tent der samenkomst, te weten de heiligheid der heiligheden.
5 In het optrekken des legers, zo zullen Aaron en zijn zonen komen, en den voorhang des deksels afnemen, en zullen daarmede de ark der getuigenis bedekken.
6 En zij zullen een deksel van dassenvellen daarop leggen, en een geheel kleed van hemelsblauw daar bovenop uitspreiden; en zij zullen derzelver handbomen aanleggen.
7 Zij zullen ook op de toontafel een kleed van hemelsblauw uitspreiden, en zullen daarop zetten de schotels, en de reukschalen, en de kroezen, en de dekschotels; ook zal het gedurig brood daarop zijn.
8 Daarna zullen zij een scharlaken kleed daarover uitspreiden, en zullen dat met een deksel van dassenvellen bedekken; en zij zullen derzelver handbomen aanleggen.
9 Dan zullen zij een kleed van hemelsblauw nemen, en bedekken den kandelaar des luchters, en zijn lampen, en zijn snuiters, en zijn blusvaten, en al zijn olievaten, met welke zij aan denzelven dienen.
10 Zij zullen ook denzelven, en al zijn gereedschap, in een deksel van dassenvellen doen, en zullen hem op den draagboom leggen.
11 En over het gouden altaar zullen zij een kleed van hemelsblauw uitspreiden, en zullen dat met een deksel van dassenvellen bedekken; en zij zullen deszelfs handbomen aanleggen.
12 Zij zullen ook nemen alle gereedschap van den dienst, met hetwelk zij in het heiligdom dienen, en zullen het leggen in een kleed van hemelsblauw, en zullen hetzelve met een deksel van dassenvellen bedekken; en zij zullen het op den draagboom leggen.
13 En zij zullen de as van het altaar vegen, en zij zullen daarover een kleed van purper uitspreiden.
14 En zij zullen daarop leggen al zijn gereedschap, waarmede zij aan hetzelve dienen, de koolpannen, de krauwelen, en de schoffelen, en de sprengbekkens, al het gereedschap des altaars; en zij zullen daarover een deksel van dassenvellen uitspreiden, en zullen deszelfs handbomen aanleggen.
15 Als nu Aaron en zijn zonen, het dekken van het heiligdom, en van alle gereedschap des heiligdoms, in het optrekken des legers, zullen voleind hebben, zo zullen daarna de zonen van Kohath komen om te dragen; maar zij zullen dat heilige niet aanroeren, dat zij niet sterven. Dit is de last der zonen van Kohath, in de tent der samenkomst.
16 Het opzicht nu van Eleazar, den zoon van Aaron, den priester, zal zijn over de olie des luchters, en het reukwerk der welriekende specerijen, en het gedurig spijsoffer, en de zalfolie; het opzicht des gansen tabernakels, en alles wat daarin is, aan het heiligdom en aan zijn gereedschap.
17 En de HEERE sprak tot Mozes en tot Aaron, zeggende:
18 Gij zult den stam van de geslachten der Kohathieten niet laten uitgeroeid worden, uit het midden der Levieten;
19 Maar dit zult gij hun doen, opdat zij leven en niet sterven, als zij tot de heiligheid der heiligheden toetreden zullen: Aaron en zijn zonen zullen komen, en stellen hen een ieder over zijn dienst en aan zijn last.
20 Doch zij zullen niet inkomen om te zien, als men het heiligdom inwindt, opdat zij niet sterven.

21 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
22 Neem ook op de som der zonen van Gerson, naar het huis hunner vaderen, naar hun geslachten.
23 Gij zult hen tellen van dertig jaren oud en daarboven, tot vijftig jaren oud, al wie inkomt om den strijd te strijden, opdat hij den dienst bediene in de tent der samenkomst.
24 Dit zal zijn de dienst der geslachten van de Gersonieten, in het dienen en in den last.
25 Zij zullen dan dragen de gordijnen des tabernakels, en de tent der samenkomst; te weten haar deksel, en het dassendeksel, dat er bovenop is, en het deksel der deur van de tent der samenkomst,
26 En de behangselen des voorhofs, en het deksel der deur van de poort des voorhofs, hetwelk is bij den tabernakel en bij het altaar rondom; en hun zelen, en al het gereedschap van hun dienst, mitsgaders al wat daarvoor bereid wordt, opdat zij dienen.
27 De gehele dienst van de zonen der Gersonieten, in al hun last, en in al hun dienst, zal zijn naar het bevel van Aaron en van zijn zonen; en gijlieden zult hun ter bewaring al hun last bevelen.
28 Dit is de dienst van de geslachten der zonen van de Gersonieten, in de tent der samenkomst; en hun wacht zal zijn onder de hand van Ithamar, den zoon van Aaron, den priester.
29 Aangaande de zonen van Merari, die zult gij naar hun geslachten, en naar het huis hunner vaderen tellen.
30 Gij zult hen tellen van dertig jaren oud en daarboven, tot vijftig jaren oud, al wie inkomt tot dezen strijd, om te bedienen den dienst van de tent der samenkomst.
31 Dit zal nu zijn de onderhouding van hun last, naar al hun dienst, in de tent der samenkomst: de berderen des tabernakels, en zijn richelen, en zijn pilaren, en zijn voeten;
32 Mitsgaders de pilaren des voorhofs rondom, hun voeten, en hun pennen, en hun zelen, met al hun gereedschap, en met al hun dienst; en het gereedschap van de waarneming van hun last zult gij bij namen tellen.
33 Dit is de dienst van de geslachten der zonen van Merari, naar hun gansen dienst, in de tent der samenkomst, onder de hand van Ithamar, den zoon van Aaron, den priester.
34 Mozes dan en Aaron, en de oversten der vergadering telden de zonen der Kohathieten, naar hun geslachten, en naar het huis hunner vaderen:
35 Van dertig jaren oud en daarboven, tot vijftig jaren oud, al wie inkwam tot dezen strijd, tot den dienst in de tent der samenkomst;
36 Hun getelden nu waren, naar hun geslachten, twee duizend zevenhonderd en vijftig.
37 Dit zijn de getelden van de geslachten der Kohathieten, van al wie in de tent der samenkomst diende, welke Mozes en Aaron geteld hebben, naar het bevel des HEEREN, door de hand van Mozes.
38 Insgelijks de getelden der zonen van Gerson, naar hun geslachten, en naar het huis hunner vaderen;
39 Van dertig jaren oud en daarboven, tot vijftig jaren oud, al wie inkwam tot dezen strijd, tot den dienst in de tent der samenkomst;
40 Hun getelden waren, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaderen, twee duizend zeshonderd en dertig.
41 Dezen zijn de getelden van de geslachten der zonen van Gerson, van al wie in de tent der samenkomst diende, welke Mozes en Aaron telden, naar het bevel des HEEREN.
42 En de getelden van de geslachten der zonen van Merari, naar hun geslachten, naar het huis hunner vaderen,
43 Van dertig jaren oud en daarboven, tot vijftig jaren oud, al wie inkwam tot dezen strijd, tot den dienst in de tent der samenkomst;
44 Hun getelden nu waren, naar hun geslachten, drie duizend en tweehonderd.

45 Dezen zijn de getelden van de geslachten der zonen van Merari, welke Mozes en Aaron geteld hebben, naar het bevel des HEEREN, door de hand van Mozes.
46 Al de getelden, welke Mozes en Aaron, en de oversten van Israel geteld hebben van de Levieten, naar hun geslachten, en naar het huis hunner vaderen,
47 Van dertig jaren oud en daarboven, tot vijftig jaren oud, al wie inkwam, om den dienst der bediening en den dienst van den last, in de tent der samenkomst, te bedienen;
48 Hun getelden waren acht duizend vijfhonderd en tachtig.
49 Men telde hen, naar het bevel des HEEREN, door de hand van Mozes, een ieder naar zijn dienst, en naar zijn last; en zijn getelden waren, die de HEERE Mozes geboden had.

5
1 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
2 Gebied den kinderen Israels, dat zij uit het leger wegzenden alle melaatsen, en alle vloeienden, en allen, die onrein zijn van een dode.
3 Van den man tot de vrouw toe zult gij hen wegzenden; tot buiten het leger zult gij hen wegzenden; opdat zij niet verontreinigen hun legers, in welker midden Ik wone.
4 En de kinderen Israels deden alzo, en zonden hen tot buiten het leger; gelijk de HEERE tot Mozes gesproken had, alzo deden de kinderen Israels.
5 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
6 Spreek tot de kinderen Israels: Wanneer een man of een vrouw iets van enige menselijke zonden gedaan zullen hebben, overtreden hebbende door overtreding tegen den HEERE, zo is diezelve ziel schuldig.
7 En zij zullen hun zonde, welke zij gedaan hebben, belijden; daarna zal hij zijn schuld weder uitkeren, naar de hoofdsom daarvan, en derzelfder vijfde deel zal hij daarboven toedoen, en zal het dien geven, aan wien hij zich verschuldigd heeft.
8 Maar zo die man geen losser zal hebben, om de schuld aan hem weder uit te keren, zal die schuld, welken den HEERE weder uitgekeerd wordt, des priesters zijn; behalve den ram der verzoening, met welken hij voor hem verzoening doen zal.
9 Desgelijks zal alle heffing van alle geheiligde dingen der kinderen Israels, welke zij tot den priester brengen, zijne zijn.
10 En een ieders geheiligde dingen zullen zijne zijn; wat iemand den priester zal gegeven hebben, zal zijne zijn.
11 Wijders sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
12 Spreek tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: Wanneer van iemand zijn huisvrouw zal afgeweken zijn, en door overtreding tegen hem overtreden zal hebben;
13 Dat een man bij haar door bijligging des zaads zal gelegen hebben, en het voor de ogen haars mans zal verborgen zijn, en zij zich verheeld zal hebben, zijnde nochtans onrein geworden; en geen getuige tegen haar is, en zij niet betrapt is;
14 En de ijvergeest over hem gekomen is, dat hij ijvert over zijn huisvrouw, dewijl zij onrein geworden is; of dat over hem de ijvergeest gekomen is, dat hij over zijn huisvrouw ijvert, hoewel zij niet onrein geworden is;
15 Dan zal die man zijn huisvrouw tot den priester brengen, en zal haar offerande voor haar medebrengen, een tiende deel van een efa gerstemeel; hij zal geen olie daarop gieten, noch wierook daarop leggen, dewijl het een spijsoffer der ijveringen is, een spijsoffer der gedachtenis, dat de ongerechtigheid in gedachtenis brengt.
16 En de priester zal haar doen naderen; hij zal haar stellen voor het aangezicht des HEEREN.
17 En de priester zal heilig water in een aarden vat nemen; en van het stof, hetwelk op den vloer des tabernakels is, zal de priester nemen, en in het water doen.
18 Daarna zal de priester de vrouw voor het aangezicht des HEEREN stellen, en zal het hoofd van de vrouw ontbloten, en zal het spijsoffer der gedachtenis op haar handen leggen, hetwelk het spijsoffer der ijveringen is; en in de hand des priesters zal dat bitter water zijn, hetwelk den vloek medebrengt.
19 En de priester zal haar beedigen, en zal tot die vrouw zeggen: Indien iemand bij u gelegen heeft, en indien gij, onder uw man zijnde, niet afgeweken zijt tot onreinigheid, wees vrij van dit bitter water, hetwelk den vloek medebrengt!
20 Maar zo gij, onder uw man zijnde, afgeweken zijt, en zo gij onrein geworden zijt, dat een man bij u gelegen heeft, behalve uw man:
21 (Dan zal de priester die vrouw met den eed der vervloeking beedigen, en de priester zal tot die vrouw zeggen:) De HEERE zette u tot een vloek, en tot een eed, in het midden uws volks, mits dat de HEERE uw heup vervallende, en uw buik zwellende make;

22 Dat ditzelve water, hetwelk de vervloeking medebrengt, in uw ingewand inga, om den buik te doen zwellen, en de heup te doen vervallen! Dan zal die vrouw zeggen: Amen, amen!
23 Daarna zal de priester deze zelfde vloeken op een cedeltje schrijven, en hij zal het met het bitter water uitdoen.
24 En hij zal die vrouw dat bitter water, hetwelk de vervloeking medebrengt, te drinken geven, dat het water, hetwelk de vervloeking medebrengt, in haar tot bitterheden inga.
25 En de priester zal uit de hand van die vrouw het spijsoffer der ijveringen nemen, en hij zal datzelve spijsoffer voor het aangezicht des HEEREN bewegen, en zal dat op het altaar offeren.
26 De priester zal ook van dat spijsoffer, deszelfs gedenkoffer, een handvol grijpen, en zal het op het altaar aansteken; en daarna zal hij dat water die vrouw te drinken geven.
27 Als hij haar nu dat water zal te drinken gegeven hebben, het zal geschieden, indien zij onrein geworden is, en tegen haar man door overtreding zal overtreden hebben, dat het water, hetwelk vervloeking medebrengt, tot bitterheid in haar ingaan zal, en haar buik zwellen, en haar heup vervallen zal; en die vrouw zal in het midden van haar volk tot een vloek zijn.
28 Doch indien de vrouw niet onrein geworden is, maar rein is, zo zal zij vrij zijn, en zal met zaad bezadigd worden.
29 Dit is de wet der ijveringen, als een vrouw, onder haar man zijnde, zal afgeweken en onrein geworden zijn;
30 Of als over een man die ijvergeest zal gekomen zijn, en hij over zijn huisvrouw zal geijverd hebben, dat hij de vrouw voor het aangezicht des HEEREN stelle, en de priester aan haar deze ganse wet volbrenge.
31 En de man zal van de ongerechtigheid onschuldig zijn; maar diezelve vrouw zal haar ongerechtigheid dragen.

6
1 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
2 Spreek tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: Wanneer een man of een vrouw zich afgescheiden zal hebben, belovende de gelofte eens Nazireers, om zich den HEERE af te zonderen;
3 Van wijn en sterken drank zal hij zich afzonderen; wijnedik, en edik van sterken drank zal hij niet drinken, noch enige vochtigheid van druiven zal hij drinken, noch verse of gedroogde druiven eten.
4 Al de dagen van zijn Nazireerschap zal hij niet eten van iets, dat van den wijnstok des wijns gemaakt is, van de kernen af tot de basten toe.
5 Al de dagen der gelofte van zijn Nazireerschap zal het scheermes over zijn hoofd niet gaan; totdat die dagen vervuld zullen zijn, die hij zich den HEERE zal afgezonderd hebben, zal hij heilig zijn, latende de lokken van het haar zijns hoofds wassen.
6 Al de dagen, die hij zich den HEERE zal afgezonderd hebben, zal hij tot het lichaam eens doden niet gaan.
7 Om zijn vader of om zijn moeder, om zijn broeder of om zijn zuster, om hen zal hij zich niet verontreinigen, als zij dood zijn; want het Nazireerschap zijns Gods is op zijn hoofd.
8 Al de dagen van zijn Nazireerschap is hij den HEERE heilig.
9 En zo de gestorvene bij hem onvoorziens haastelijk gestorven ware, dat hij het hoofd van zijn Nazireerschap zou verontreinigd hebben, zo zal hij op den dag zijner reiniging zijn hoofd bescheren; op den zevenden dag zal hij het bescheren.
10 En op den achtsten dag zal hij twee tortelduiven, of twee jonge duiven brengen tot den priester, tot de deur van de tent der samenkomst.
11 De priester nu zal een bereiden ten zondoffer, en een ten brandoffer, en zal voor hem verzoening doen, van dat hij aan het dode lichaam gezondigd heeft; alzo zal hij zijn hoofd op dienzelfden dag heiligen.
12 Daarna zal hij de dagen van zijn Nazireerschap den HEERE afzonderen, en zal een lam, dat eenjarig is, brengen ten schuldoffer; en de vorige dagen zullen vallen, omdat zijn Nazireerschap verontreinigd was.
13 En dit is de wet des Nazireers: op den dag, als de dagen van zijn Nazireerschap zullen vervuld zijn, zal hij dit brengen tot de deur van de tent der samenkomst.
14 Hij dan zal tot zijn offerande den HEERE offeren een volkomen eenjarig lam ten brandoffer, en een volkomen eenjarig ooilam ten zondoffer, en een volkomen ram ten dankoffer.
15 En een korf ongezuurde koeken, koeken van meelbloem, met olie gemengd, en ongezuurde vladen, met olie bestreken, mitsgaders hun spijsoffer, en hun drankofferen;
16 En de priester zal het voor het aangezicht des HEEREN brengen, en zal zijn zondoffer en zijn brandoffer bereiden.
17 Hij zal ook den ram ten dankoffer den HEERE bereiden, met den korf der ongezuurde koeken; en de priester zal zijn spijsoffer en zijn drankoffer bereiden.
18 Alsdan zal de Nazireer, aan de deur van de tent der samenkomst, het hoofd van zijn Nazireerschap bescheren; en hij zal het hoofdhaar van zijn Nazireerschap nemen, en hij zal het leggen op het vuur, dat onder het dankoffer is.
19 Daarna zal de priester een gezoden schouder nemen van den ram, en een ongezuurden koek uit den korf, en een ongezuurde vlade; en hij zal ze op de handen des Nazireers leggen, nadat hij zijn Nazireerschap afgeschoren heeft.
20 En de priester zal die bewegen ten beweegoffer, voor het aangezicht des HEEREN; het is een heilig ding voor den priester, met de borst des beweegoffers, en met den schouder des hefoffers; en daarna zal die Nazireer wijn drinken.

21 Dit is de wet des Nazireers, die zijn offerande den HEERE voor zijn Nazireerschap zal beloofd hebben, behalve wat zijn hand bekomen zal; naar zijn gelofte, welke hij beloofd zal hebben, alzo zal hij doen, naar de wet van zijn Nazireerschap.
22 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
23 Spreek tot Aaron en zijn zonen, zeggende: Alzo zult gijlieden de kinderen Israels zegenen, zeggende tot hen:
24 De HEERE zegene u, en behoede u!
25 De HEERE doe Zijn aangezicht over u lichten, en zij u genadig!
26 De HEERE verheffe Zijn aangezicht over u, en geve u vrede!
27 Alzo zullen zij Mijn Naam op de kinderen Israels leggen; en Ik zal hen zegenen.

7
1 En het geschiedde ten dage, als Mozes geeindigd had den tabernakel op te richten, en dat hij dien gezalfd, en dien geheiligd had, en al zijn gereedschap, mitsgaders het altaar en al zijn gereedschap, en hij ze gezalfd, en dezelve geheiligd had;
2 Dat de oversten van Israel, de hoofden van het huis hunner vaderen, offerden; deze waren de oversten der stammen, die over de getelden stonden.
3 En zij brachten hun offerande voor het aangezicht des HEEREN, zes overdekte wagens, en twaalf runderen; een wagen voor twee oversten, en een os voor elk een; en brachten ze voor den tabernakel.
4 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
5 Neem ze van hen, opdat zij zijn mogen om te bedienen den dienst van de tent der samenkomst; en gij zult dezelve den Levieten geven, een ieder naar zijn dienst.
6 Alzo nam Mozes die wagens, en die runderen, en gaf dezelve den Levieten.
7 Twee wagens en vier runderen gaf hij den zonen van Gerson, naar hun dienst;
8 En vier wagens en acht runderen gaf hij den zonen van Merari, naar hun dienst; onder de hand van Ithamar, den zoon van Aaron, den priester.
9 Maar de zonen van Kohath gaf hij niet; want de dienst der heilige dingen was op hen, die zij op de schouderen droegen.
10 En de oversten offerden ter inwijding des altaars, op den dag als hetzelve gezalfd werd; de oversten dan offerden hun offeranden voor het altaar.
11 En de HEERE zeide tot Mozes: Elke overste zal (een iegelijk op zijn dag) zijn offerande offeren, ter inwijding des altaars.
12 Die nu op den eersten dag zijn offerande offerde, was Nahesson, de zoon van Amminadab, voor den stam van Juda.
13 En zijn offerande was: een zilveren schotel, welks gewicht was honderd dertig sikkelen; een zilveren sprengbekken van zeventig sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms; zij waren beide vol meelbloem met olie gemengd, ten spijsoffer;
14 Een reukschaal van tien gouden sikkelen, vol reukwerks;
15 Een var, een jong rund, een ram, een lam, dat eenjarig was, ten brandoffer;
16 Een geitenbok, ten zondoffer;
17 En ten dankoffer: twee runderen, vijf rammen, vijf bokken, vijf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Nahesson, den zoon van Amminadab.
18 Op den tweeden dag offerde Nethaneel, de zoon van Zuar, de overste van Issaschar.
19 Hij offerde zijn offerande: een zilveren schotel, welks gewicht was honderd dertig sikkelen; een zilveren sprengbekken van zeventig sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms; zij waren beide vol meelbloem met olie gemengd, ten spijsoffer;
20 En een reukschaal van tien gouden sikkelen, vol reukwerks;
21 Een var, een jong rund, een ram, een lam, dat eenjarig was, ten brandoffer;
22 Een geitenbok, ten zondoffer;
23 En ten dankoffer: twee runderen, vijf rammen, vijf bokken, vijf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Nethaneel, den zoon van Zuar.
24 Op den derden dag offerde de overste der zonen van Zebulon, Eliab, de zoon van Helon.
25 Zijn offerande was: een zilveren schotel, welks gewicht was honderd dertig sikkelen; een zilveren sprengbekken van zeventig sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms; zij waren beide vol meelbloem met olie gemengd, ten spijsoffer;
26 Een reukschaal van tien gouden sikkelen, vol reukwerks;
27 Een var, een jong rund, een ram, een lam, dat eenjarig was, ten brandoffer;
28 Een geitenbok, ten zondoffer;
29 En ten dankoffer: twee runderen, vijf rammen, vijf bokken, vijf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Eliab, den zoon van Helon.

30 Op den vierden dag offerde de overste der kinderen van Ruben, Elizur, de zoon van Sedeur.
31 Zijn offerande was: een zilveren schotel, welks gewicht was honderd dertig sikkelen; een zilveren sprengbekken van zeventig sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms; zij waren beide vol meelbloem met olie gemengd, ten spijsoffer;
32 Een reukschaal van tien gouden sikkelen, vol reukwerks;
33 Een var, een jong rund, een ram, een lam, dat eenjarig was, ten brandoffer;
34 Een geitenbok, ten zondoffer;
35 En ten dankoffer: twee runderen, vijf rammen, vijf bokken, vijf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Elizur, den zoon van Sedeur.
36 Op den vijfden dag offerde de overste der kinderen van Simeon, Selumiel, de zoon van Zurisaddai.
37 Zijn offerande was: een zilveren schotel, welks gewicht was honderd dertig sikkelen; een zilveren sprengbekken van zeventig sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms; zij waren beide vol meelbloem met olie gemengd, ten spijsoffer;
38 Een reukschaal van tien gouden sikkelen, vol reukwerks;
39 Een var, een jong rund, een ram, een lam, dat eenjarig was, ten brandoffer;
40 Een geitenbok, ten zondoffer;
41 En ten dankoffer: twee runderen, vijf rammen, vijf bokken, vijf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Selumiel, den zoon van Zurisaddai.
42 Op den zesden dag offerde de overste der kinderen van Gad, Eljasaf, den zoon van Dehuel.
43 Zijn offerande was: een zilveren schotel, welks gewicht was honderd dertig sikkelen; een zilveren sprengbekken van zeventig sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms; beide vol meelbloem gemengd met olie, ten spijsoffer;
44 Een reukschaal van tien gouden sikkelen, vol reukwerks;
45 Een var, een jong rund, een ram, een lam, dat eenjarig was, ten brandoffer;
46 Een geitenbok, ten zondoffer;
47 En ten dankoffer: twee runderen, vijf rammen, vijf bokken, vijf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Eljasaf, den zoon van Dehuel.
48 Op den zevenden dag offerde de overste der kinderen van Efraim, Elisama, den zoon van Ammihud.
49 Zijn offerande was: een zilveren schotel, welks gewicht was honderd dertig sikkelen; een zilveren sprengbekken van zeventig sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms; beide vol meelbloem met olie gemengd, ten spijsoffer;
50 Een reukschaal van tien gouden sikkelen, vol reukwerks;
51 Een var, een jong rund, een ram, een lam, dat eenjarig was, ten brandoffer;
52 Een geitenbok, ten zondoffer;
53 En ten dankoffer: twee runderen, vijf rammen, vijf bokken, vijf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Elisama, den zoon van Ammihud.
54 Op den achtsten dag offerde de overste der kinderen van Manasse, Gamaliel, de zoon van Pedazur.
55 Zijn offerande was: een zilveren schotel, welks gewicht was honderd dertig sikkelen; een zilveren sprengbekken van zeventig sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms; beide vol meelbloem met olie gemengd, ten spijsoffer;
56 Een reukschaal van tien gouden sikkelen, vol reukwerks;
57 Een var, een jong rund, een ram, een lam, dat eenjarig was, ten brandoffer;
58 Een geitenbok, ten zondoffer;
59 En ten dankoffer: twee runderen, vijf rammen, vijf bokken, vijf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Gamaliel, den zoon van Pedazur.
60 Op den negenden dag offerde de overste der kinderen van Benjamin, Abidan, de zoon van Gideoni.

61 Zijn offerande was: een zilveren schotel, welks gewicht was honderd dertig sikkelen; een zilveren sprengbekken van zeventig sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms; zij waren beide vol meelbloem met olie gemengd, ten spijsoffer;
62 Een reukschaal van tien gouden sikkelen, vol reukwerks;
63 Een var, een jong rund, een ram, een lam, dat eenjarig was, ten brandoffer;
64 Een geitenbok, ten zondoffer;
65 En ten dankoffer: twee runderen, vijf rammen, vijf bokken, vijf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Abidan, den zoon van Gideoni.
66 Op den tienden dag offerde de overste der kinderen van Dan, Ahiezer, de zoon van Ammisaddai.
67 Zijn offerande was: een zilveren schotel, welks gewicht was honderd dertig sikkelen; een zilveren sprengbekken van zeventig sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms; zij waren beide vol meelbloem met olie gemengd, ten spijsoffer;
68 Een reukschaal van tien gouden sikkelen, vol reukwerks;
69 Een var, een jong rund, een ram, een lam, dat eenjarig was, ten brandoffer;
70 Een geitenbok, ten zondoffer;
71 En ten dankoffer: twee runderen, vijf rammen, vijf bokken, vijf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Ahiezer, den zoon van Ammisaddai.
72 Op den elfden dag offerde de overste der kinderen van Aser, Pagiel, de zoon van Ochran.
73 Zijn offerande was: een zilveren schotel, welks gewicht was honderd dertig sikkelen; een zilveren sprengbekken van zeventig sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms; zij waren beide vol meelbloem met olie gemengd, ten spijsoffer;
74 Een reukschaal van tien gouden sikkelen, vol reukwerks;
75 Een var, een jong rund, een ram, een lam, dat eenjarig was, ten brandoffer;
76 Een geitenbok, ten zondoffer;
77 En ten dankoffer: twee runderen, vijf rammen, vijf bokken, vijf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Pagiel, den zoon van Ochran.
78 Op den twaalfden dag offerde de overste der kinderen van Nafthali, Ahira, de zoon van Enan.
79 Zijn offerande was: een zilveren schotel, welks gewicht was honderd dertig sikkelen; een zilveren sprengbekken van zeventig sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms; zij waren beide vol meelbloem met olie gemengd, ten spijsoffer;
80 Een reukschaal van tien gouden sikkelen, vol reukwerks;
81 Een var, een jong rund, een ram, een lam, dat eenjarig was, ten brandoffer;
82 Een geitenbok, ten zondoffer;
83 En ten dankoffer: twee runderen, vijf rammen, vijf bokken, vijf eenjarige lammeren. Dit was de offerande van Ahira, den zoon van Enan.
84 Dit was de inwijding des altaars van de oversten van Israel, op den dag als hetzelve gezalfd werd: twaalf zilveren schotels, twaalf zilveren sprengbekkens, twaalf gouden reukschalen.
85 Een zilveren schotel was van honderd dertig sikkelen, en een sprengbekken van zeventig; al het zilver van de vaten was twee duizend en vierhonderd sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms.
86 Twaalf gouden reukschalen van reukwerks; elke reukschaal was van tien sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms; al het goud der reukschalen was honderd en twintig sikkelen.
87 Al de runderen ten brandoffer waren twaalf varren, twaalf rammen, twaalf eenjarige lammeren, met hun spijsoffer; en twaalf geitenbokken ten zondoffer.
88 En al de runderen ten dankoffer waren vier en twintig varren, de rammen zestig, de bokken zestig, de eenjarige lammeren zestig. Dit is de inwijding des altaars, nadat hetzelve gezalfd was.

89 En als Mozes in de tent der samenkomst ging, om met Hem te spreken, zo hoorde hij een stem tot hem sprekende, van boven het verzoendeksel, hetwelk is op de ark der getuigenis, van tussen de twee cherubim. Alzo sprak Hij tot hem.

8
1 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
2 Spreek tot Aaron, en zeg tot hem: Als gij de lampen aansteken zult, recht tegenover den kandelaar zullen de zeven lampen lichten.
3 En Aaron deed alzo: tegenover vooraan den kandelaar stak hij deszelfs lampen aan; gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
4 Dit werk nu des kandelaars was van dicht goud, tot zijn schacht, tot zijn bloemen was het dicht; naar de gedaante, die de HEERE Mozes vertoond had, alzo had hij den kandelaar gemaakt.
5 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
6 Neem de Levieten uit het midden van de kinderen Israels, en reinig hen.
7 En aldus zult gij hun doen, om hen te reinigen: spreng op hen water der ontzondiging; en zij zullen het scheermes over hun ganse vlees doen gaan, en zij zullen hun klederen wassen, en zich reinigen.
8 Daarna zullen zij nemen een var, een jong rund, met zijn spijsoffer van meelbloem, met olie gemengd; en een anderen var, een jong rund, zult gij nemen ten zondoffer.
9 En gij zult de Levieten voor de tent der samenkomst doen naderen; en gij zult de gehele vergadering der kinderen Israels doen verzamelen.
10 Ja, gij zult de Levieten voor het aangezicht des HEEREN doen naderen; en de kinderen Israels zullen hun handen op de Levieten leggen.
11 En Aaron zal de Levieten bewegen ten beweegoffer voor het aangezicht des HEEREN, vanwege de kinderen Israels; opdat zij zijn, om den dienst des HEEREN te bedienen.
12 En de Levieten zullen hun handen op het hoofd der varren leggen; daarna bereidt gij een ten zondoffer, en een ten brandoffer den HEERE, om over de Levieten verzoening te doen.
13 En gij zult de Levieten stellen voor het aangezicht van Aaron, en voor het aangezicht van zijn zonen, en gij zult hen bewegen ten beweegoffer den HEERE.
14 En gij zult de Levieten uit het midden van de kinderen Israels uitscheiden, opdat de Levieten Mijn zijn.
15 En daarna zullen de Levieten inkomen, om de tent der samenkomst te bedienen; en gij zult hen reinigen, en zult hen ten beweegoffer bewegen.
16 Want zij zijn gegeven, zij zijn Mij gegeven uit het midden van de kinderen Israels; voor de opening van alle baarmoeder, voor de eerstgeborenen van een ieder uit de kinderen Israels, heb Ik ze Mij genomen.
17 Want alle eerstgeborene onder de kinderen Israels is Mijn, onder de mensen en onder de beesten; ten dage dat Ik alle eerstgeboorte in Egypteland sloeg, heb Ik dezelve Mij geheiligd.
18 En Ik heb de Levieten genomen voor alle eerstgeborenen onder de kinderen Israels.
19 En Ik heb de Levieten aan Aaron en aan zijn zonen tot een gift gegeven, uit het midden van de kinderen Israels, om den dienst van de kinderen Israels in de tent der samenkomst te bedienen, en om voor de kinderen Israels verzoening te doen, dat er geen plage zij onder de kinderen Israels, als de kinderen Israels tot het heiligdom naderen zouden.
20 En Mozes deed, en Aaron, en de ganse vergadering der kinderen Israels, aan de Levieten, naar alles, wat de HEERE Mozes geboden had van de Levieten, zo deden de kinderen Israels aan hen.
21 En de Levieten ontzondigden zich, en wiesen hun klederen, en Aaron bewoog hen ten beweegoffer voor het aangezicht des HEEREN; en Aaron deed verzoening over hen, om hen te reinigen.
22 En daarna kwamen de Levieten, om hun dienst te bedienen in de tent der samenkomst, voor het aangezicht van Aaron, en voor het aangezicht zijner zonen; gelijk als de HEERE Mozes van de Levieten geboden had, alzo deden zij aan hen.
23 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:

24 Dit is het, wat de Levieten aangaat: van vijf en twintig jaren oud en daarboven, zullen zij inkomen, om den strijd te strijden, in den dienst van de tent der samenkomst.
25 Maar van dat hij vijftig jaren oud is, zal hij van den strijd van dezen dienst afgaan, en hij zal niet meer dienen.
26 Doch hij zal met zijn broederen dienen in de tent der samenkomst, om de wacht waar te nemen; maar den dienst zal hij niet bedienen. Alzo zult gij aan de Levieten doen in hun wachten.

9
1 En de HEERE sprak tot Mozes in de woestijn van Sinai, in het tweede jaar, nadat zij uit Egypteland uitgetogen waren, in de eerste maand, zeggende:
2 Dat de kinderen Israels het pascha houden zouden, op zijn gezetten tijd.
3 Op den veertienden dag in deze maand, tussen twee avonden zult gij dat houden, op zijn gezetten tijd; naar al zijn inzettingen, en naar al zijn rechten zult gij dat houden.
4 Mozes dan sprak tot de kinderen Israels, dat zij het pascha zouden houden.
5 En zij hielden het pascha op den veertienden dag der eerste maand, tussen de twee avonden, in de woestijn van Sinai; naar alles, wat de HEERE Mozes geboden had, alzo deden de kinderen Israels.
6 Toen waren er lieden geweest, die over het dode lichaam eens mensen onrein waren, en op denzelven dag het pascha niet hadden kunnen houden; daarom naderden zij voor het aangezicht van Mozes, en voor het aangezicht van Aaron op dienzelven dag.
7 En diezelve lieden zeiden tot hem: Wij zijn onrein over het dode lichaam eens mensen; waarom zouden wij verkort worden, dat wij de offerande des HEEREN op zijn gezetten tijd niet zouden offeren, in het midden van de kinderen Israels?
8 En Mozes zeide tot hen: Blijft staande, dat ik hoor, wat de HEERE u gebieden zal.
9 Toen sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
10 Spreek tot de kinderen Israels, zeggende: Wanneer iemand onder u, of onder uw geslachten, over een dood lichaam onrein, of op een verren weg zal zijn, hij zal dan nog den HEERE het pascha houden.
11 In de tweede maand, op den veertienden dag, tussen de twee avonden, zullen zij dat houden; met ongezuurde broden en bittere saus zullen zij dat eten.
12 Zij zullen daarvan niet overlaten tot den morgen, en zullen daaraan geen been breken; naar alle inzetting van het pascha zullen zij dat houden.
13 Als een man, die rein is, en op den weg niet is, en nalaten zal het pascha te houden, zo zal diezelve ziel uit haar volken uitgeroeid worden; want hij heeft de offerande des HEEREN op zijn gezetten tijd niet geofferd, diezelve man zal zijn zonde dragen.
14 En wanneer een vreemdeling bij u als vreemdeling verkeert, en hij het pascha den HEERE ook houden zal, naar de inzetting van het pascha, en naar zijn wijze, alzo zal hij het houden; het zal enerlei inzetting voor ulieden zijn, beiden den vreemdeling en den inboorling des lands.
15 En op den dag van het oprichten des tabernakels bedekte de wolk den tabernakel, op de tent der getuigenis; en in den avond was over den tabernakel als een gedaante des vuurs, tot aan den morgen.
16 Alzo geschiedde het geduriglijk; de wolk bedekte denzelven, en des nachts was er een gedaante des vuurs.
17 Maar nadat de wolk opgeheven werd van boven de tent, zo verreisden ook daarna de kinderen Israels; en in de plaats, waar de wolk bleef, daar legerden zich de kinderen Israels.
18 Naar den mond des HEEREN, verreisden de kinderen Israels, en naar des HEEREN mond legerden zij zich; al de dagen, in dewelke de wolk over den tabernakel bleef, legerden zij zich.
19 En als de wolk vele dagen over den tabernakel verbleef, zo namen de kinderen Israels de wacht des HEEREN waar, en verreisden niet.
20 Als het nu was, dat de wolk weinige dagen op den tabernakel was, naar den mond des HEEREN legerden zij zich, en naar den mond des HEEREN verreisden zij.
21 Maar was het, dat de wolk van den avond tot den morgen daar was, en de wolk in den morgen opgeheven werd, zo verreisden zij; of des daags, of des nachts, als de wolk opgeheven werd, zo verreisden zij.
22 Of als de wolk twee dagen, of een maand, of vele dagen vertoog op den tabernakel, blijvende daarop, zo legerden zich de kinderen Israels, en verreisden niet; en als zij verheven werd, verreisden zij.

23 Naar den mond des HEEREN legerden zij zich, en naar den mond des HEEREN verreisden zij; zij namen de wacht des HEEREN waar, naar den mond des HEEREN, door de hand van Mozes.

10
1 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Maak u twee zilveren trompetten; van dicht werk zult gij ze maken; en zij zullen u zijn tot de samenroeping der vergadering, en tot den optocht der legers.
3 Als zij met dezelve blazen zullen, dan zal de gehele vergadering tot u vergaderd worden, aan de deur van de tent der samenkomst.
4 Maar als zij met de ene zullen blazen, dan zullen tot u vergaderd worden de oversten, de hoofden der duizenden van Israel.
5 Als gij met een gebroken geklank blazen zult, dan zullen de legers, die tegen het oosten gelegerd zijn, optrekken.
6 Maar als gij ten tweeden male met een gebroken klank blazen zult, zullen de legers, die tegen het zuiden legeren, optrekken; met een gebroken klank zullen zij blazen tot hun optochten.
7 Maar in het verzamelen van de gemeente, zult gij blazen, doch geen gebroken geklank maken.
8 En de zonen van Aaron, de priesters, zullen met die trompetten blazen; en zij zullen ulieden zijn tot een eeuwige inzetting bij uw geslachten.
9 En wanneer gijlieden in uw land ten strijde zult trekken tegen den vijand, die u benauwt, zult gij ook met die trompetten een gebroken klank maken; zo zal uwer gedacht worden voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods, en gij zult van uw vijanden verlost worden.
10 Desgelijks ten dage uwer vrolijkheid, en in uw gezette hoogtijden, en in de beginselen uwer maanden, zult gij ook met de trompetten blazen over uw brandofferen, en over uw dankofferen; en zij zullen u ter gedachtenis zijn voor het aangezicht uws Gods; Ik ben de HEERE, uw God!
11 En het geschiedde in het tweede jaar, in de tweede maand, op den twintigsten van de maand, dat de wolk verheven werd van boven den tabernakel der getuigenis.
12 En de kinderen Israels togen op, naar hun tochten, uit de woestijn Sinai; en de wolk bleef in de woestijn Paran.
13 Alzo togen zij vooreerst op, naar den mond des HEEREN, door de hand van Mozes.
14 Want vooreerst toog op de banier van het leger der kinderen van Juda, naar hun heiren; en over zijn heir was Nahesson, de zoon van Amminadab.
15 En over het heir van den stam der kinderen van Issaschar was Nethaneel, den zoon van Zuar.
16 En over het heir van den stam der kinderen van Zebulon was Eliab, de zoon van Helon.
17 Toen werd de tabernakel afgenomen, en de zonen van Gerson, en de zonen van Merari togen op, dragende den tabernakel.
18 Daarna toog de banier van het leger van Ruben, naar hun heiren; en over zijn heir was Elizur, de zoon van Sedeur.
19 En over het heir van den stam der kinderen van Simeon was Selumiel, de zoon van Zurisaddai.
20 En over het heir van den stam der kinderen van Gad was Eljasaf, de zoon van Dehuel.
21 Toen togen op de Kohathieten, dragende het heiligdom; en de anderen richtten den tabernakel op, tegen dat dezen kwamen.
22 Daarna toog op de banier van het leger der kinderen van Efraim, naar hun heiren; en over het heir was Elisama, de zoon van Ammihud.
23 En over het heir van den stam der kinderen van Manasse was Gamaliel, de zoon van Pedazur.
24 En over het heir van den stam der kinderen van Benjamin was Abidan, de zoon van Gideoni.
25 Toen toog op de banier van het leger der kinderen van Dan, samensluitende al de legers, naar hun heiren; en over zijn heir was Ahiezer de zoon van Ammisaddai.
26 En over het heir van den stam der kinderen van Aser was Pagiel, de zoon van Ochran.
27 En over het heir van den stam der kinderen van Nafthali was Ahira, de zoon van Enan.
28 Dit waren de tochten der kinderen Israels, naar hun heiren, als zij reisden.

29 Mozes nu zeide tot Hobab, den zoon van Rehuel, den Midianiet, den schoonvader van Mozes: Wij reizen naar die plaats, van welke de HEERE gezegd heeft: Ik zal u die geven; ga met ons, en wij zullen u weldoen, want de HEERE heeft over Israel het goede gesproken.
30 Doch hij zeide tot hem: Ik zal niet gaan; maar ik zal naar mijn land en naar mijn maagschap gaan.
31 En hij zeide: Verlaat ons toch niet; want dewijl gij weet, dat wij ons legeren in de woestijn, zo zult gij ons tot ogen zijn.
32 En het zal geschieden, als gij met ons zult gaan, en het goede geschieden zal, waarmede de HEERE bij ons weldoen zal, dat wij u ook weldoen zullen.
33 Zo togen zij drie dagreizen van den berg des HEEREN; en de ark des verbonds des HEEREN reisde voor hun aangezicht drie dagreizen, om voor hen een rustplaats uit te speuren.
34 En de wolk des HEEREN was des daags over hen, als zij uit het leger verreisden.
35 Het geschiedde nu in het optrekken van de ark, dat Mozes zeide: Sta op, HEERE! en laat Uw vijanden verstrooid worden, en Uw haters van Uw aangezicht vlieden!
36 En als zij rustte, zeide hij: Kom weder, HEERE! tot de tien duizenden der duizenden van Israel!

11
1 En het geschiedde, als het volk zich was beklagende, dat het kwaad was in de oren des HEEREN; want de HEERE hoorde het, zodat Zijn toorn ontstak, en het vuur des HEEREN onder hen ontbrandde, en verteerde, in het uiterste des legers.
2 Toen riep het volk tot Mozes; en Mozes bad tot den HEERE; en het vuur werd gedempt.
3 Daarom noemde hij den naam dier plaats Thab-era, omdat het vuur des HEEREN onder hen gebrand had.
4 En het gemene volk, dat in het midden van hen was, werd met lust bevangen; daarom zo weenden ook de kinderen Israels wederom, en zeiden: Wie zal ons vlees te eten geven?
5 Wij gedenken aan de vissen, die wij in Egypte om niet aten; aan de komkommers, en aan de pompoenen, en aan het look, en aan de ajuinen, en aan het knoflook.
6 Maar nu is onze ziel dor, er is niet met al, behalve dit Man voor onze ogen!
7 Het Man nu was als korianderzaad, en zijn verf was als de verf van den bedolah.
8 Het volk liep hier en daar, en verzamelde het, en maalde het met molens, of stiet het in mortieren, en zood het in potten, en maakte daarvan koeken; en zijn smaak was als de smaak van de beste vochtigheid der olie.
9 En wanneer de dauw des nachts op het leger nederviel, viel het Man op hetzelve neder.
10 Toen hoorde Mozes het volk wenen door hun huisgezinnen, een ieder aan de deur zijner hut; en de toorn des HEEREN ontstak zeer; ook was het kwaad in de ogen van Mozes.
11 En Mozes zeide tot de HEERE: Waarom hebt Gij aan Uw knecht kwalijk gedaan, en waarom heb ik geen genade in Uw ogen gevonden, dat Gij den last van dit ganse volk op mij legt?
12 Heb ik dan al dit volk ontvangen? heb ik het gebaard? dat Gij tot mij zoudt zeggen: Draag het in uw schoot, gelijk als een voedstervader den zuigeling draagt, tot dat land, hetwelk Gij hun vaderen gezworen hebt?
13 Van waar zou ik het vlees hebben, om al dit volk te geven? Want zij wenen tegen mij, zeggende: Geef ons vlees, dat wij eten!
14 Ik alleen kan al dit volk niet dragen; want het is mij te zwaar!
15 En indien Gij alzo aan mij doet, dood mij toch slechts, indien ik genade in Uw ogen gevonden heb; en laat mij mijn ongeluk niet aanzien!
16 En de HEERE zeide tot Mozes: Verzamel Mij zeventig mannen uit de oudsten van Israel, dewelke gij weet, dat zij de oudsten des volks en deszelfs ambtlieden zijn; en gij zult hen brengen voor de tent der samenkomst, en zij zullen zich daar bij u stellen.
17 Zo zal Ik afkomen en met u aldaar spreken; en van den Geest, die op u is, zal Ik afzonderen, en op hen leggen; en zij zullen met u den last van dit volk dragen, opdat gij dien alleen niet draagt.
18 En tot het volk zult gij zeggen: Heiligt u tegen morgen, en gij zult vlees eten; want gij hebt voor de oren des HEEREN geweend, zeggende: Wie zal ons vlees te eten geven? want het ging ons wel in Egypte! Daarom zal de HEERE u vlees geven, en gij zult eten.
19 Gij zult niet een dag, noch twee dagen eten, noch vijf dagen, noch tien dagen, noch twintig dagen;
20 Tot een gehele maand toe, totdat het uit uw neus uitga, en u tot walging zij; overmits gij den HEERE, Die in het midden van u is, verworpen hebt, en hebt voor Zijn aangezicht geweend, zeggende: Waarom nu zijn wij uit Egypte getogen?
21 En Mozes zeide: Zeshonderd duizend te voet is dit volk, in welks midden ik ben; en Gij hebt gezegd: Ik zal hun vlees geven, en zij zullen een gehele maand eten!
22 Zullen dan voor hen schapen en runderen geslacht worden, dat voor hen genoeg zij? zullen al de vissen der zee voor hen verzameld worden, dat voor hen genoeg zij?
23 Doch de HEERE zeide tot Mozes: Zou dan des HEEREN hand verkort zijn? Gij zult nu zien, of Mijn woord u wedervaren zal, of niet.

24 En Mozes ging uit, en sprak de woorden des HEEREN tot het volk; en hij verzamelde zeventig mannen uit de oudsten des volks, en stelde hen rondom de tent.
25 Toen kwam de HEERE af in de wolk, en sprak tot hem, en afzonderende van den Geest, die op hem was, legde Hem op de zeventig mannen, die oudsten; en het geschiedde, als de Geest op hen rustte, dat zij profeteerden, maar daarna niet meer.
26 Maar twee mannen waren in het leger overgebleven; des enen naam was Eldad, en des anderen naam Medad; en die Geest rustte op hen (want zij waren onder de aangeschrevenen, hoewel zij tot de tent niet uitgegaan waren), en zij profeteerden in het leger.
27 Toen liep een jongen heen, en boodschapte aan Mozes, en zeide: Eldad en Medad profeteren in het leger.
28 En Jozua, de zoon van Nun, de dienaar van Mozes, een van zijn uitgelezen jongelingen, antwoordde en zeide: Mijn heer Mozes, verbied hun!
29 Doch Mozes zeide tot hem: Zijt gij voor mij ijverende? Och, of al het volk des HEEREN profeten waren, dat de HEERE Zijn Geest over hen gave!
30 Daarna verzamelde zich Mozes tot het leger, hij en de oudsten van Israel.
31 Toen voer een wind uit van den HEERE, en raapte kwakkelen van de zee, en strooide ze bij het leger, omtrent een dagreize herwaarts, en omtrent een dagreize derwaarts, rondom het leger; en zij waren omtrent twee ellen boven de aarde.
32 Toen maakte zich het volk op, dien gehelen dag, en dien gansen nacht, en den gansen anderen dag, en verzamelden de kwakkelen; die het minst had, had tien homers verzameld; en zij spreidden ze voor zich van elkander rondom het leger.
33 Dat vlees was nog tussen hun tanden, eer het gekauwd was, zo ontstak de toorn des HEEREN tegen het volk, en de HEERE sloeg het volk met een zeer grote plaag.
34 Daarom heet men den naam derzelver plaats Kibroth Thaava; want daar begroeven zij het volk, dat belust was geweest.
35 Van Kibroth Thaava verreisde het volk naar Hazeroth; en zij bleven in Hazeroth.

12
1 Mirjam nu sprak, en Aaron, tegen Mozes, ter oorzake der vrouw, der Cuschietische, die hij genomen had; want hij had een Cuschietische ter vrouw genomen.
2 En zij zeiden: Heeft dan de HEERE maar alleen door Mozes gesproken? Heeft Hij ook niet door ons gesproken? En de HEERE hoorde het!
3 Doch de man Mozes was zeer zachtmoedig, meer dan alle mensen, die op den aardbodem waren.
4 Toen sprak de HEERE haastelijk tot Mozes, en tot Aaron, en tot Mirjam: Gij drie, komt uit tot de tent der samenkomst! En zij drie kwamen uit.
5 Toen kwam de HEERE af in de wolkkolom, en stond aan de deur der tent; daarna riep Hij Aaron en Mirjam; en zij beiden kwamen uit.
6 En Hij zeide: Hoort nu Mijn woorden! Zo er een profeet onder u is, Ik, de HEERE, zal door een gezicht Mij aan hem bekend maken, door een droom zal Ik met hem spreken.
7 Alzo is Mijn knecht Mozes niet, die in Mijn ganse huis getrouw is.
8 Van mond tot mond spreek Ik met hem, en door aanzien, en niet door duistere woorden; en de gelijkenis des HEEREN aanschouwt hij; waarom dan hebt gijlieden niet gevreesd tegen Mijn knecht, tegen Mozes, te spreken?
9 Zo ontstak des HEEREN toorn tegen hen, en Hij ging weg.
10 En de wolk week van boven de tent; en ziet, Mirjam was melaats, wit als de sneeuw. En Aaron zag Mirjam aan, en ziet, zij was melaats.
11 Daarom zeide Aaron tot Mozes: Och, mijn heer! leg toch niet op ons de zonde, waarmede wij zottelijk gedaan, en waarmede wij gezondigd hebben!
12 Laat zij toch niet zijn als een dode, van wiens vlees, als hij uit zijns moeders lijf uitgaat, de helft wel verteerd is!
13 Mozes dan riep tot den HEERE, zeggende: O God! heel haar toch!
14 En de HEERE zeide tot Mozes: Zo haar vader smadelijk in haar aangezicht gespogen had, zou zij niet zeven dagen beschaamd zijn? Laat haar zeven dagen buiten het leger gesloten, en daarna aangenomen worden!
15 Zo werd Mirjam buiten het leger zeven dagen gesloten; en het volk verreisde niet, totdat Mirjam aangenomen werd.
16 Maar daarna verreisde het volk van Hazeroth, en zij legerden zich in de woestijn van Paran.

13
1 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
2 Zend u mannen uit: die het land Kanaan verspieden, hetwelk Ik den kinderen Israels geven zal; van elken stam zijner vaderen zult gijlieden een man zenden, zijnde ieder een overste onder hen.
3 Mozes dan zond hen uit de woestijn van Paran, naar den mond des HEEREN; al die mannen waren hoofden der kinderen Israels.
4 En dit zijn hun namen: van den stam van Ruben, Sammua, de zoon van Zaccur.
5 Van den stam van Simeon, Safat, de zoon van Hori.
6 Van den stam van Juda, Kaleb, de zoon van Jefunne.
7 Van den stam van Issaschar, Jigeal, de zoon van Jozef.
8 Van den stam van Efraim, Hosea, de zoon van Nun.
9 Van den stam van Benjamin, Palti, de zoon van Rafu.
10 Van den stam van Zebulon, Gaddiel, de zoon van Sodi.
11 Van den stam van Jozef, voor den stam van Manasse, Gaddi, de zoon van Susi.
12 Van den stam van Dan, Ammiel, de zoon van Gemalli.
13 Van den stam van Aser, Sethur, de zoon van Michael.
14 Van den stam van Nafthali, Nachbi, de zoon van Wofsi.
15 Van den stam van Gad, Guel, de zoon van Machi.
16 Dit zijn de namen der mannen, die Mozes zond, om dat land te verspieden; en Mozes noemde Hosea, den zoon van Nun, Jozua.
17 Mozes dan zond hen, om het land Kanaan te verspieden; en hij zeide tot hen: Trekt dit henen op tegen het zuiden, en klimt op het gebergte;
18 En beziet het land, hoedanig het zij, en het volk, dat daarin woont, of het sterk zij of zwak, of het weinig zij of veel;
19 En hoedanig het land zij, waarin hetzelve woont, of het goed zij of kwaad; en hoedanig de steden zijn, in dewelke hetzelve woont, of in legers, of in sterkten;
20 Ook hoedanig het land zij, of het vet zij of mager, of er bomen in zijn of niet; en versterkt u, en neemt van de vrucht des lands. Die dagen nu waren de dagen der eerste vruchten van de wijndruiven.
21 Alzo trokken zij op, en verspiedden het land, van de woestijn Zin af tot Rechob toe, waar men gaat naar Hamath.
22 En zij trokken op in het zuiden, en kwamen tot Hebron toe, en daar waren Ahiman, Sesai en Talmai, kinderen van Enak; Hebron nu was zeven jaren gebouwd voor Zoan in Egypte.
23 Daarna kwamen zij tot het dal Eskol, en sneden van daar een rank af met een tros wijndruiven, dien zij droegen met tweeen, op een draagstok; ook van de granaatappelen en van de vijgen.
24 Diezelve plaats noemde men het dal Eskol, ter oorzake van den tros, dien de kinderen Israels van daar afgesneden hadden.
25 Daarna keerden zij weder van het verspieden des lands, ten einde van veertig dagen.
26 En zij gingen heen, en kwamen tot Mozes en tot Aaron, en tot de gehele vergadering der kinderen Israels, in de woestijn van Paran, naar Kades; en brachten bescheid weder aan hen, en aan de gehele vergadering, en lieten hun de vrucht des lands zien.
27 En zij vertelden hem, en zeiden: Wij zijn gekomen tot dat land, waarheen gij ons gezonden hebt; en voorwaar, het is van melk en honig vloeiende, en dit is zijn vrucht.
28 Behalve dat het een sterk volk is, hetwelk in dat land woont, en de steden zijn vast, en zeer groot; en ook hebben wij daar kinderen van Enak gezien.
29 De Amalekieten wonen in het land van het zuiden; maar de Hethieten, en de Jebusieten, en de Amorieten wonen op het gebergte; en de Kanaanieten wonen aan de zee, en aan den oever van de Jordaan.

30 Toen stilde Kaleb het volk voor Mozes, en zeide: Laat ons vrijmoedig optrekken, en dat erfelijk bezitten; want wij zullen dat voorzeker overweldigen!
31 Maar de mannen, die met hem opgetrokken waren, zeiden: Wij zullen tot dat volk niet kunnen optrekken, want het is sterker dan wij.
32 Alzo brachten zij een kwaad gerucht voort van het land, dat zij verspied hadden, aan de kinderen Israels, zeggende: Dat land, door hetwelk wij doorgegaan zijn, om het te verspieden, is een land, dat zijn inwoners verteert; en al het volk, hetwelk wij in het midden van hetzelve gezien hebben, zijn mannen van grote lengte.
33 Wij hebben ook daar de reuzen gezien, en de kinderen van Enak, van de reuzen; en wij waren als sprinkhanen in onze ogen, alzo waren wij ook in hun ogen.

14
1 Toen verhief zich de gehele vergadering, en zij hieven hun stem op, en het volk weende in dienzelven nacht.
2 En al de kinderen Israels murmureerden tegen Mozes en tegen Aaron; en de gehele vergadering zeide tot hen: Och, of wij in Egypteland gestorven waren! of, och, of wij in deze woestijn gestorven waren!
3 En waarom brengt ons de HEERE naar dat land, dat wij door het zwaard vallen, en onze vrouwen, en onze kinderkens ten roof worden? Zou het ons niet goed zijn naar Egypte weder te keren?
4 En zij zeiden de een tot den ander: Laat ons een hoofd opwerpen, en wederkeren naar Egypte!
5 Toen vielen Mozes en Aaron op hun aangezichten, voor het aangezicht van de ganse gemeente der vergadering van de kinderen Israels.
6 En Jozua, de zoon van Nun, en Kaleb, de zoon van Jefunne, zijnde van degenen, die dat land verspied hadden, scheurden hun klederen.
7 En zij spraken tot de ganse vergadering der kinderen Israels, zeggende: Het land, door hetwelk wij getrokken zijn, om hetzelve te verspieden, is een uitermate goed land.
8 Indien de HEERE een welgevallen aan ons heeft, zo zal Hij ons in dat land brengen, en zal ons dat geven; een land, hetwelk van melk en honig is vloeiende.
9 Alleen zijt tegen den HEERE niet wederspannig! en vreest gij niet het volk dezes lands; want zij zijn ons brood! hun schaduw is van hen geweken, en de HEERE is met ons; vreest hen niet!
10 Toen zeide de ganse vergadering, dat men hen met stenen stenigen zoude. Maar de heerlijkheid des HEEREN verscheen in de tent der samenkomst, voor al de kinderen Israels.
11 En de HEERE zeide tot Mozes: Hoe lang zal mij dit volk tergen? En hoe lang zullen zij aan Mij niet geloven, door alle tekenen, die Ik in het midden van hen gedaan heb?
12 Ik zal het met pestilentie slaan, en Ik zal het verstoten; en Ik zal u tot een groter en sterker volk maken, dan dit is.
13 En Mozes zeide tot den HEERE: Zo zullen het de Egyptenaars horen; want Gij hebt door Uw kracht dit volk uit het midden van hen doen optrekken;
14 En zij zullen zeggen tot de inwoners van dit land, die gehoord hebben, dat Gij, HEERE! in het midden van dit volk zijt; dat Gij, HEERE! oog aan oog gezien wordt, dat Uw wolk over hen staat, en Gij in een wolkkolom voor hun aangezicht gaat des daags, en in een vuurkolom des nachts.
15 En zoudt Gij dit volk als een enigen man doden, zo zouden de heidenen, die Uw gerucht gehoord hebben, spreken, zeggende:
16 Omdat de HEERE dit volk niet kon brengen in dat land, hetwelk Hij hun gezworen had, zo heeft Hij hen geslacht in de woestijn!
17 Nu dan, laat toch de kracht des HEEREN groot worden, gelijk als Gij gesproken hebt, zeggende:
18 De HEERE is lankmoedig en groot van weldadigheid, vergevende de ongerechtigheid en overtreding, die den schuldige geenszins onschuldig houdt, bezoekende de ongerechtigheid der vaderen aan de kinderen, in het derde en in het vierde lid.
19 Vergeef toch de ongerechtigheid dezes volks, naar de grootte Uwer goedertierenheid, en gelijk Gij ze aan dit volk, van Egypteland af tot hiertoe, vergeven hebt!
20 En de HEERE zeide: Ik heb hun vergeven naar uw woord.
21 Doch zekerlijk, zo waarachtig als Ik leef, zo zal de ganse aarde met de heerlijkheid des HEEREN vervuld worden!
22 Want al de mannen, die gezien hebben Mijn heerlijkheid, en Mijn tekenen, die Ik in Egypte en in de woestijn gedaan heb, en Mij nu tienmaal verzocht hebben, en Mijner stem niet zijn gehoorzaam geweest;

23 Zo zij het land, hetwelk Ik aan hun vaderen gezworen heb, zien zullen. Ja, geen van die Mij getergd hebben, zullen dat zien!
24 Doch Mijn knecht Kaleb, omdat een andere geest met hem geweest is, en hij volhard heeft Mij na te volgen, zo zal Ik hem brengen tot het land, in hetwelk hij gekomen was, en zijn zaad zal het erfelijk bezitten.
25 De Amalekieten nu en de Kanaanieten wonen in het dal; wendt u morgen, en maakt uw reize naar de woestijn, op den weg naar de Schelfzee.
26 Daarna sprak de HEERE tot Mozes en tot Aaron, zeggende:
27 Hoe lang zal Ik bij deze boze vergadering zijn, die tegen Mij zijn murmurerende? Ik heb gehoord de murmureringen van de kinderen Israels, waarmede zij tegen Mij zijn murmurerende.
28 Zeg tot hen: Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de HEERE, indien Ik ulieden zo niet doe, gelijk als gij in Mijn oren gesproken hebt!
29 Uw dode lichamen zullen in deze woestijn vallen; en al uw getelden, naar uw gehele getal, van twintig jaren oud en daarboven, gij, die tegen Mij gemurmureerd hebt.
30 Zo gij in dat land komt, over hetwelk Ik Mijn hand opgeheven heb, dat Ik u daarin zou doen wonen, behalve Kaleb, de zoon van Jefunne, en Jozua, de zoon van Nun.
31 En uw kinderkens, waarvan gij zeidet: Zij zullen ten roof worden! die zal Ik daarin brengen, en die zullen bekennen dat land, hetwelk gij smadelijk verworpen hebt.
32 Maar u aangaande, uw dode lichamen zullen in deze woestijn vallen!
33 En uw kinderen zullen gaan weiden in deze woestijn, veertig jaren, en zullen uw hoererijen dragen, totdat uw dode lichamen verteerd zijn in deze woestijn.
34 Naar het getal der dagen, in welke gij dat land verspied hebt, veertig dagen, elken dag voor elk jaar, zult gij uw ongerechtigheden dragen, veertig jaren, en gij zult gewaar worden Mijn afbreking.
35 Ik, de HEERE, heb gesproken: zo Ik dit aan deze ganse boze vergadering dergenen, die zich tegen Mij verzameld hebben, niet doe, zij zullen in deze woestijn te niet worden, en zullen daar sterven!
36 En die mannen, die Mozes gezonden had, om het land te verspieden, en wedergekomen zijnde, de ganse vergadering tegen hem hadden doen murmureren, een kwaad gerucht over dat land voortbrengende;
37 Diezelfde mannen, die een kwaad gerucht van dat land voortgebracht hadden, stierven door een plaag, voor het aangezicht des HEEREN.
38 Maar Jozua, de zoon van Nun, en Kaleb, de zoon van Jefunne, bleven levende van de mannen, die heengegaan waren, om het land te verspieden.
39 En Mozes sprak deze woorden tot al de kinderen Israels. Toen treurde het volk zeer.
40 En zij stonden des morgens vroeg op, en klommen op de hoogte des bergs, zeggende: Ziet, hier zijn wij, en wij zullen optrekken tot de plaats, die de HEERE gezegd heeft; want wij hebben gezondigd!
41 Maar Mozes zeide: Waarom overtreedt gij alzo het bevel des HEEREN? Want dat zal geen voorspoed hebben.
42 Trekt niet op, want de HEERE zal in het midden van u niet zijn; opdat gij niet geslagen wordt, voor het aangezicht uwer vijanden.
43 Want de Amalekieten, en de Kanaanieten zijn daar voor uw aangezicht, en gij zult door het zwaard vallen; want, omdat gij u afgekeerd hebt van den HEERE, zo zal de HEERE met u niet zijn.
44 Nochtans poogden zij vermetel, om op de hoogte des bergs te klimmen; maar de ark des verbonds des HEEREN en Mozes scheidden niet uit het midden des legers.
45 Toen kwamen af de Amalekieten en de Kanaanieten, die in dat gebergte woonden, en sloegen hen, en versmeten hen, tot Horma toe.

15
1 Daarna sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Spreek tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: Wanneer gij gekomen zult zijn in het land uwer woningen, dat Ik u geven zal;
3 En gij een vuuroffer den HEERE zult doen, een brandoffer, of slachtoffer, om af te zonderen een gelofte, of in een vrijwillig offer, of in uw gezette hoogtijden, om den HEERE een liefelijken reuk te maken, van runderen of van klein vee;
4 Zo zal hij, die zijn offerande den HEERE offert, een spijsoffer offeren van een tiende meelbloem, gemengd met een vierendeel van een hin olie.
5 En wijn ten drankoffer, een vierendeel van een hin, zult gij bereiden tot een brandoffer of tot een slachtoffer, voor een lam.
6 Of voor een ram zult gij een spijsoffer bereiden, van twee tienden meelbloem, gemengd met olie, een derde deel van een hin.
7 En wijn ten drankoffer, een derde deel van een hin, zult gij offeren tot een liefelijken reuk den HEERE.
8 En wanneer gij een jong rund zult bereiden tot een brandoffer of een slachtoffer, om een gelofte af te zonderen, of ten dankoffer den HEERE;
9 Zo zal hij tot een jong rund offeren een spijsoffer van drie tienden meelbloem, gemengd met olie, de helft van een hin.
10 En wijn zult gij offeren ten drankoffer, de helft van een hin, tot een vuuroffer van liefelijken reuk den HEERE.
11 Alzo zal gedaan worden met den enen os, of met den enen ram, of met het klein vee, van de lammeren, of van de geiten.
12 Naar het getal, dat gij bereiden zult, zult gij alzo doen met elkeen, naar hun getal.
13 Alle inboorling zal deze dingen alzo doen, offerende een vuuroffer tot een liefelijken reuk den HEERE.
14 Wanneer ook een vreemdeling bij u als vreemdeling verkeert, of die in het midden van u is, in uw geslachten, en hij een vuuroffer zal bereiden tot een liefelijken reuk den HEERE; gelijk als gij zult doen, alzo zal hij doen.
15 Gij, gemeente, het zij ulieden en den vreemdeling, die als vreemdeling bij u verkeert, enerlei inzetting: ter eeuwige inzetting bij uw geslachten, gelijk gijlieden, alzo zal de vreemdeling voor des HEEREN aangezicht zijn.
16 Enerlei wet en enerlei recht zal ulieden zijn, en den vreemdeling, die bij ulieden als vreemdeling verkeert.
17 Voorts sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
18 Spreek tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: Als gij zult gekomen zijn in het land, waarheen Ik u inbrengen zal,
19 Zo zal het geschieden, als gij van het brood des lands zult eten, dan zult gij den HEERE een hefoffer offeren.
20 De eerstelingen uws deegs, een koek zult gij tot een hefoffer offeren; gelijk het hefoffer des dorsvloers zult gij dat offeren.
21 Van de eerstelingen uws deegs zult gij den HEERE een hefoffer geven, bij uw geslachten.
22 Voorts wanneer gijlieden afgedwaald zult zijn, en niet gedaan hebben al deze geboden, die de HEERE tot Mozes gesproken heeft;
23 Alles, wat u de HEERE door de hand van Mozes geboden heeft; van dien dag af, dat het de HEERE geboden heeft, en voortaan bij uw geslachten;
24 Zo zal het geschieden, indien iets bij dwaling gedaan, en voor de ogen der vergadering verborgen is, dat de ganse vergadering een var, een jong rund, zal bereiden ten brandoffer, tot een liefelijken reuk den HEERE, met zijn spijsoffer en zijn drankoffer, naar de wijze; en een geitenbok ten zondoffer.

25 En de priester zal de verzoening doen voor de ganse vergadering van de kinderen Israels, en het zal hun vergeven worden; want het was een afdwaling, en zij hebben hun offerande gebracht, een vuuroffer den HEERE, en hun zondoffer, voor het aangezicht des HEEREN, over hun afdwaling.
26 Het zal dan aan de ganse vergadering der kinderen Israels vergeven worden, ook den vreemdeling, die in het midden van henlieden als vreemdeling verkeert; want het is het ganse volk door dwaling overkomen.
27 En indien een ziel door afdwaling gezondigd zal hebben, die zal een eenjarige geit ten zondoffer offeren.
28 En de priester zal de verzoening doen over de dwalende ziel, als zij gezondigd heeft door afdwaling, voor het aangezicht des HEEREN, doende de verzoening over haar; en het zal haar vergeven worden.
29 Den inboorling der kinderen Israels, en den vreemdeling, die in hunlieder midden als vreemdeling verkeert, enerlei wet zal ulieden zijn, dengene, die het door afdwaling doet.
30 Maar de ziel, die iets gedaan zal hebben met opgeheven hand, hetzij van inboorlingen of van vreemdelingen, die smaadt den HEERE; en diezelve ziel zal uitgeroeid worden uit het midden van haar volk;
31 Want zij heeft het woord des HEEREN veracht en Zijn gebod vernietigd; diezelve ziel zal ganselijk uitgeroeid worden; haar ongerechtigheid is op haar.
32 Als nu de kinderen Israels in de woestijn waren, zo vonden zij een man, hout lezende op den sabbatdag.
33 En die hem vonden, hout lezende, brachten hem tot Mozes, en tot Aaron, en tot de ganse vergadering.
34 En zij stelden hem in bewaring; want het was niet verklaard, wat hem gedaan zou worden.
35 Zo zeide de HEERE tot Mozes: Die man zal zekerlijk gedood worden; de ganse vergadering zal hem met stenen stenigen buiten het leger.
36 Toen bracht hem de ganse vergadering uit tot buiten het leger, en zij stenigden hem met stenen, dat hij stierf, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
37 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
38 Spreek tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: Dat zij zich snoertjes maken aan de hoeken hunner klederen, bij hun geslachten; en op de snoertjes des hoeks zullen zij een hemelsblauwen draad zetten.
39 En hij zal ulieden aan de snoertjes zijn, opdat gij het aanziet, en aan al de geboden des HEEREN gedenkt, en die doet; en gij zult naar uw hart, en naar uw ogen niet sporen, die gij zijt nahoererende;
40 Opdat gij gedenkt en doet al Mijn geboden, en uw God heilig zijt.
41 Ik ben de HEERE, uw God, Die u uit Egypteland uitgevoerd heb, om u tot een God te zijn; Ik ben de HEERE, uw God!

16
1 Korach nu, de zoon van Jizhar, zoon van Kohath, zoon van Levi, nam tot zich zo Dathan als Abiram, zonen van Eliab, en On, den zoon van Peleth, zonen van Ruben.
2 En zij stonden op voor het aangezicht van Mozes, mitsgaders tweehonderd en vijftig mannen uit de kinderen Israels, oversten der vergadering, de geroepenen der samenkomst, mannen van naam.
3 En zij vergaderden zich tegen Mozes, en tegen Aaron, en zeiden tot hen: Het is te veel voor u, want deze ganse vergadering, zij allen, zijn heilig, en de HEERE is in het midden van hen; waarom dan verheft gijlieden u over de gemeente des HEEREN?
4 Als Mozes dit hoorde, zo viel hij op zijn aangezicht.
5 En hij sprak tot Korach, en tot zijn ganse vergadering, zeggende: Morgen vroeg dan zal de HEERE bekend maken, wie de Zijne, en de heilige is, dien Hij tot Zich zal doen naderen; en wien Hij verkoren zal hebben, dien zal Hij tot Zich doen naderen.
6 Doet dit: neemt u wierookvaten, Korach en zijn ganse vergadering;
7 En doet morgen vuur daarin, legt reukwerk daarop voor het aangezicht des HEEREN; en het zal geschieden, dat de man, dien de HEERE verkiezen zal, die zal heilig zijn. Het is te veel voor u, gij, kinderen van Levi!
8 Voorts zeide Mozes tot Korach: Hoort toch, gij, kinderen van Levi!
9 Is het u te weinig, dat de God van Israel u van de vergadering van Israel heeft afgescheiden, om ulieden tot Zich te doen naderen; om den dienst van des HEEREN tabernakel te bedienen, en te staan voor het aangezicht der vergadering, om hen te dienen?
10 Daar Hij u, en al uw broederen, de kinderen van Levi, met u, heeft doen naderen; zoekt gij nu ook het priesterambt?
11 Daarom gij, en uw ganse vergadering, gij zijt vergaderd tegen den HEERE, want Aaron, wat is hij, dat gij tegen hem murmureert?
12 En Mozes schikte heen, om Dathan en Abiram, de zonen van Eliab, te roepen; maar zij zeiden: Wij zullen niet opkomen!
13 Is het te weinig, dat gij ons uit een land, van melk en honig vloeiende, hebt opgevoerd, om ons te doden in de woestijn, dat gij ook uzelven ten enenmaal over ons tot een overheer maakt?
14 Ook hebt gij ons niet gebracht in een land, dat van melk en honig vloeit, noch ons akkers en wijngaarden ten erfdeel gegeven. Zult gij de ogen dezer mannen uitgraven? Wij zullen niet opkomen!
15 Toen ontstak Mozes zeer, en hij zeide tot den HEERE: Zie hun offer niet aan! Ik heb niet een ezel van hen genomen, en niet een van hen kwaad gedaan.
16 Voorts zeide Mozes tot Korach: Gij, en uw ganse vergadering, weest voor het aangezicht des HEEREN; gij, en zij, ook Aaron, op morgen.
17 En neemt een ieder zijn wierookvat, en legt reukwerk daarin, en brengt voor het aangezicht des HEEREN, een ieder zijn wierookvat, tweehonderd en vijftig wierookvaten; ook gij, en Aaron, een ieder zijn wierookvat.
18 Zo namen zij een ieder zijn wierookvat, en deden vuur daarin, en leiden reukwerk daarin; en zij stonden voor de deur van de tent der samenkomst, ook Mozes en Aaron.
19 En Korach deed de ganse vergadering tegen hen verzamelen, aan de deur van de tent der samenkomst. Toen verscheen de heerlijkheid des HEEREN aan deze ganse vergadering.
20 En de HEERE sprak tot Mozes en tot Aaron, zeggende:
21 Scheidt u af uit het midden van deze vergadering, en Ik zal hen als in een ogenblik verteren!
22 Maar zij vielen op hun aangezichten, en zeiden: O God! God der geesten van alle vlees! een enig man zal gezondigd hebben, en zult Gij U over deze ganse vergadering grotelijks vertoornen?
23 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:

24 Spreek tot deze vergadering, zeggende: Gaat op van rondom de woning van Korach, Dathan en Abiram.
25 Toen stond Mozes op, en ging tot Dathan en Abiram; en achter hem gingen de oudsten van Israel.
26 En hij sprak tot de vergadering, zeggende: Wijkt toch af van de tenten dezer goddeloze mannen, en roert niets aan van hetgeen hunner is, opdat gij niet misschien verdaan wordt in al hun zonden.
27 Zo gingen zij op van de woning van Korach, Dathan en Abiram, van rondom; maar Dathan en Abiram gingen uit, staande in de deur hunner tenten, met hun vrouwen, en hun zonen, en hun kinderkens.
28 Toen zeide Mozes: Hieraan zult gij bekennen, dat de HEERE mij gezonden heeft, om al deze daden te doen, dat zij niet uit mijn eigen hart zijn.
29 Indien deze zullen sterven, gelijk alle mensen sterven, en over hen een bezoeking zal gedaan worden, naar aller mensen bezoeking, zo heeft mij de HEERE niet gezonden.
30 Maar indien de HEERE wat nieuws zal scheppen, en het aardrijk zijn mond zal opendoen, en verslinden hen met alles wat hunner is, en zij levend ter helle zullen nedervaren; alsdan zult gij bekennen, dat deze mannen de HEERE getergd hebben.
31 En het geschiedde, als hij geeindigd had al deze woorden te spreken, zo werd het aardrijk, dat onder hen was, gekloofd;
32 En de aarde opende haar mond, en verslond hen met hun huizen, en allen mensen, die Korach toebehoorden, en al de have.
33 En zij voeren neder, zij en alles wat hunner was, levend ter helle; en de aarde overdekte hen, en zij kwamen om uit het midden der gemeente.
34 En het ganse Israel, dat rondom hen was, vlood voor hun geschrei; want zij zeiden: Dat ons de aarde misschien niet verslinde!
35 Daartoe ging een vuur uit van den HEERE, en verteerde die tweehonderd en vijftig mannen, die reukwerk offerden.
36 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
37 Zeg tot Eleazar, den zoon van Aaron, den priester, dat hij de wierookvaten uit den brand opneme; en strooi het vuur verre weg; want zij zijn heilig;
38 Te weten de wierookvaten van dezen, die tegen hun zielen gezondigd hebben; dat men uitgerekte platen daarvan make, tot een overdeksel voor het altaar; want zij hebben ze gebracht voor het aangezicht des HEEREN, daarom zijn zij heilig; en zij zullen den kinderen Israels tot een teken zijn.
39 En Eleazar, de priester, nam de koperen wierookvaten, die de verbranden gebracht hadden, en zij rekten ze uit tot een overtreksel voor het altaar;
40 Ter nagedachtenis voor de kinderen Israels, opdat niemand vreemds, die niet uit het zaad van Aaron is, nadere om reukwerk aan te steken voor het aangezicht des HEEREN; opdat hij niet worde als Korach, en zijn vergadering, gelijk als hem de HEERE door den dienst van Mozes gesproken had.
41 Maar des anderen daags murmureerde de ganse vergadering der kinderen Israels tegen Mozes en tegen Aaron, zeggende: Gijlieden hebt des HEEREN volk gedood!
42 En het geschiedde, als de vergadering zich verzamelde tegen Mozes en Aaron, en zich wendde naar de tent der samenkomst, ziet, zo bedekte haar die wolk; en de heerlijkheid des HEEREN verscheen.
43 Mozes nu en Aaron kwamen tot voor de tent der samenkomst.
44 Toen sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
45 Maak u op uit het midden van deze vergadering, en Ik zal hen verteren, als in een ogenblik! Toen vielen zij op hun aangezichten.

46 En Mozes zeide tot Aaron: Neem het wierookvat, en doe vuur daarin van het altaar, en leg reukwerk daarop, haastelijk gaande tot de vergadering, doe over hen verzoening; want een grote toorn is van voor het aangezicht des HEEREN uitgegaan, de plaag heeft aangevangen.
47 En Aaron nam het, gelijk als Mozes gesproken had, en liep in het midden der gemeente, en ziet, de plaag had aangevangen onder het volk; en hij leide reukwerk daarin, en deed verzoening over het volk.
48 En hij stond tussen de doden en tussen de levenden; alzo werd de plaag opgehouden.
49 Die nu aan die plaag gestorven zijn, waren veertien duizend en zevenhonderd, behalve die gestorven waren om de zaak van Korach.
50 En Aaron keerde weder tot Mozes aan de deur van de tent der samenkomst; en de plaag was opgehouden.

17
1 Toen sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Spreek tot de kinderen Israels, en neem van hen voor elk vaderlijk huis een staf, van al hun oversten, naar het huis hunner vaderen, twaalf staven; eens iegelijken naam zult gij schrijven op zijn staf.
3 Doch Aarons naam zult gij schrijven op den staf van Levi; want een staf zal er zijn voor het hoofd van het huis hunner vaderen.
4 En gij zult ze wegleggen in de tent der samenkomst, voor de getuigenis, waarheen Ik met ulieden samenkomen zal.
5 En het zal geschieden, dat de staf des mans, welke Ik zal verkoren hebben, zal bloeien; en Ik zal stillen de murmureringen van de kinderen Israels tegen Mij, welke zij tegen ulieden murmureerden.
6 Mozes dan sprak tot de kinderen Israels, en al hun oversten gaven aan hem een staf, voor elken overste een staf, naar het huis hunner vaderen, twaalf staven; Aarons staf was ook onder hun staven.
7 En Mozes leide deze staven weg, voor het aangezicht des HEEREN, in de tent der getuigenis.
8 Het geschiedde nu des anderen daags, dat Mozes in de tent der getuigenis inging; en ziet, Aarons staf, voor het huis van Levi, bloeide; want hij bracht bloeisel voort, en bloesemde bloesem, en droeg amandelen.
9 Toen bracht Mozes al deze staven uit, van voor het aangezicht des HEEREN, tot al de kinderen Israels; en zij zagen het, en namen elk zijn staf.
10 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Breng de staf van Aaron weder voor de getuigenis, in bewaring, tot een teken voor de wederspannige kinderen; alzo zult gij een einde maken van hun murmureringen tegen Mij, dat zij niet sterven.
11 En Mozes deed het; gelijk als de HEERE hem geboden had, alzo deed hij.
12 Toen spraken de kinderen Israels tot Mozes, zeggende: Zie, wij geven den geest, wij vergaan, wij allen vergaan!
13 Al wie enigszins nadert tot den tabernakel des HEEREN, zal sterven; zullen wij dan den geest gevende verdaan worden?

18
1 Zo zeide de HEERE tot Aaron: Gij, en uw zonen, en het huis uws vaders met u, zult dragen de ongerechtigheid des heiligdoms; en gij, en uw zonen met u, zult dragen de ongerechtigheid van uw priesterambt.
2 En ook zult gij uw broederen, den stam van Levi, den stam uws vaders, met u doen naderen, dat zij u bijgevoegd worden, en u dienen; maar gij, en uw zonen met u, zult zijn voor de tent der getuigenis.
3 En zij zullen uw wacht waarnemen, en de wacht der ganse tent; doch tot het gereedschap des heiligdoms en het altaar zullen zij niet naderen, opdat zij niet sterven, zo zij als gijlieden.
4 Maar zij zullen u bijgevoegd worden, en de wacht van de tent der samenkomst waarnemen, in allen dienst der tent; en een vreemde zal tot u niet naderen.
5 Gijlieden nu zult waarnemen de wacht des heiligdoms, en de wacht des altaars; opdat er geen verbolgenheid meer zij over de kinderen Israels.
6 Want Ik, zie, Ik heb uw broederen, de Levieten, uit het midden der kinderen Israels genomen; zij zijn ulieden een gave, gegeven den HEERE, om den dienst van de tent der samenkomst te bedienen.
7 Maar gij, en uw zonen met u, zult ulieder priesterambt waarnemen in alle zaken des altaars, en in hetgeen van binnen den voorhang is, dat zult gijlieden bedienen; uw priesterambt geve Ik u tot een dienst van een geschenk; en de vreemde, die nadert, zal gedood worden.
8 Voorts sprak de HEERE tot Aaron: En Ik, zie, Ik heb u gegeven de wacht Mijner hefofferen, met alle heilige dingen van de kinderen Israels heb Ik ze u gegeven, om der zalving wil, en aan uw zonen, tot een eeuwige inzetting.
9 Dit zult gij hebben van de heiligheid der heiligheden, uit het vuur: al hun offeranden, met al hun spijsoffer, en met al hun zondoffer, en met al hun schuldoffer, dat zij Mij zullen wedergeven; het zal u en uw zonen een heiligheid der heiligheden zijn.
10 Aan het allerheiligste zult gij dat eten; al wat mannelijk is zal dat eten; het zal u een heiligheid zijn.
11 Ook zal dit het uwe zijn: het hefoffer hunner gave, met alle beweegofferen der kinderen Israels; Ik heb ze aan u gegeven, en aan uw zonen, en aan uw dochteren met u, tot een eeuwige inzetting; al wie in uw huis rein is, zal dat eten.
12 Al het beste van de olie, en al het beste van de most, en van koren, hun eerstelingen, die zij den HEERE zullen geven, u heb Ik ze gegeven.
13 De eerste vruchten van alles, wat in hun land is, die zij den HEERE zullen brengen, zullen uwe zijn; al wie in uw huis rein is, zal dat eten.
14 Al het verbannene in Israel zal het uwe zijn.
15 Al wat de baarmoeder opent, van alle vlees, dat zij den HEERE zullen brengen, onder de mensen, en onder de beesten, zal het uwe zijn; doch de eerstgeborenen der mensen zult gij ganselijk lossen; ook zult gij lossen de eerstgeborenen der onreine beesten.
16 Die nu onder dezelve gelost zullen worden, zult gij van een maand oud lossen, naar uw schatting, voor het geld van vijf sikkelen, naar den sikkel des heiligdoms, die is twintig gera.
17 Maar het eerstgeborene van een koe, of het eerstgeborene van een schaap, of het eerstgeborene van een geit zult gij niet lossen, zij zijn heilig; hun bloed zult gij sprengen op het altaar, en hun vet zult gij aansteken, tot een vuuroffer van liefelijken reuk den HEERE.
18 En hun vlees zal het uwe zijn; gelijk de beweegborst, en gelijk de rechterschouder, zal het uwe zijn.
19 Alle hefofferen der heilige dingen, die de kinderen Israels den HEERE zullen offeren, heb Ik aan u gegeven, en aan uw zonen, en aan uw dochteren met u, tot een eeuwige inzetting; het zal een eeuwig zoutverbond zijn, voor het aangezicht des HEEREN, voor u en voor uw zaad met u.

20 Ook zeide de HEERE tot Aaron: Gij zult in hun land niet erven, en gij zult geen deel in het midden van henlieden hebben; Ik ben uw deel en uw erfenis, in het midden van de kinderen Israels.
21 En zie, aan de kinderen van Levi heb Ik alle tienden in Israel ter erfenis gegeven, voor hun dienst, dien zij bedienen, den dienst van de tent der samenkomst.
22 En de kinderen Israels zullen niet meer naderen tot de tent der samenkomst, om zonde te dragen en te sterven.
23 Maar de Levieten, die zullen bedienen den dienst van de tent der samenkomst, en die zullen hun ongerechtigheid dragen; het zal een eeuwige inzetting zijn voor uw geslachten; en in het midden van de kinderen Israels zullen zij geen erfenis erven.
24 Want de tienden der kinderen Israels, die zij den HEERE tot een hefoffer zullen offeren, heb Ik aan de Levieten tot een erfenis gegeven; daarom heb Ik tot hen gezegd: Zij zullen in het midden van de kinderen Israels geen erfenis erven.
25 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
26 Gij zult ook tot de Levieten spreken, en tot hen zeggen: Wanneer gij van de kinderen Israels de tienden zult ontvangen hebben, die Ik u voor uw erfenis van henlieden gegeven heb, zo zult gij daarvan een hefoffer des HEEREN offeren, de tienden van die tienden;
27 En het zal u gerekend worden tot uw hefoffer, als koren van den dorsvloer, en als de volheid van de perskuip.
28 Alzo zult gij ook een hefoffer des HEEREN offeren van al uw tienden, die gij van de kinderen Israels zult hebben ontvangen; en gij zult daarvan des HEEREN hefoffer geven aan den priester Aaron.
29 Van al uw gaven zult gij alle hefoffer des HEEREN offeren; van al het beste van die, van zijn heiliging daarvan.
30 Gij zult dan tot hen zeggen: Als gij deszelfs beste daarvan offert, zo zal het den Levieten toegerekend worden als een inkomen des dorsvloers, en als een inkomen der perskuip.
31 En gij zult dat eten in alle plaatsen, gij en uw huis; want het is ulieden een loon voor uw dienst in de tent der samenkomst.
32 Zo zult gij daarover geen zonde dragen, als gij deszelfs beste daarvan offert; en gij zult de heilige dingen van de kinderen Israels niet ontheiligen, opdat gij niet sterft.

19
1 Wijders sprak de HEERE tot Mozes en tot Aaron, zeggende:
2 Dit is de inzetting van de wet, die de HEERE geboden heeft, zeggende: Spreek tot de kinderen Israels, dat zij tot u brengen een rode volkomen vaars, in welke geen gebrek is, op welke geen juk gekomen is.
3 En gij zult die geven aan Eleazar, den priester; en hij zal ze uitbrengen tot buiten het leger, en men zal haar voor zijn aangezicht slachten.
4 En Eleazar, den priester, zal van haar bloed met zijn vinger nemen, en hij zal van haar bloed recht tegenover de tent der samenkomst zevenmaal sprengen.
5 Voorts zal men deze vaars voor zijn ogen verbranden; haar vel, en haar vlees, en haar bloed, met haar mest, zal men verbranden.
6 En de priester zal nemen cederhout, en hysop, en scharlaken, en werpen ze in het midden van den brand dezer vaars.
7 Dan zal de priester zijn klederen wassen, en zijn vlees met water baden, en daarna in het leger gaan; en de priester zal onrein zijn tot aan den avond.
8 Ook die haar verbrand heeft, zal zijn klederen met water wassen, en zijn vlees met water baden, en onrein zijn tot aan den avond.
9 En een rein man zal de as dezer vaars verzamelen, en buiten het leger in een reine plaats wegleggen; en het zal zijn ter bewaring voor de vergadering van de kinderen Israels, tot het water der afzondering; het is ontzondiging.
10 En die de as dezer vaars verzameld heeft, zal zijn klederen wassen, en onrein zijn tot aan den avond. Dit zal den kinderen Israels, en den vreemdeling, die in het midden van henlieden als vreemdeling verkeert, tot een eeuwige inzetting zijn.
11 Wie een dode, enig dood lichaam van een mens, aanroert, die zal zeven dagen onrein zijn.
12 Op den derden dag zal hij zich daarmede ontzondigen, zo zal hij op den zevenden dag rein zijn; maar indien hij zich op den derden dag niet ontzondigt, zo zal hij op den zevenden dag niet rein zijn.
13 Al wie een dode4191, het dode lichaam eens mensen, die gestorven zal zijn, aanroert, en zich niet ontzondigd zal hebben, die verontreinigt den tabernakel des HEEREN; daarom zal die ziel uitgeroeid worden uit Israel; omdat het water der afzondering op hem niet gesprengd is, zal hij onrein zijn; zijn onreinigheid is nog in hem.
14 Dit is de wet, wanneer een mens zal gestorven zijn in een tent: al wie in die tent ingaat, en al wie in die tent is, zal zeven dagen onrein zijn.
15 Ook alle open gereedschap, waarop geen deksel gebonden is, dat is onrein.
16 En al wie in het open veld een, die met het zwaard verslagen is, of een dode, of het gebeente eens mensen, of een graf zal aangeroerd hebben, zal zeven dagen onrein zijn.
17 Voor een onreine nu zullen zij nemen van het stof des brands der ontzondiging, en daarop levend water doen in een vat.
18 En een rein man zal hysop nemen, en in dat water dopen, en sprengen het aan die tent, en op al het gereedschap, en aan de zielen, die daar geweest zijn; insgelijks aan dengene, die een gebeente, of een verslagene, of een dode, of een graf aangeroerd heeft.
19 En de reine zal den onreine op den derden dag, en op den zevenden dag besprengen; en op den zevenden dag zal hij hem ontzondigen; en hij zal zijn klederen wassen, en zich met water baden, en op den avond rein zijn.
20 Wie daarentegen onrein zal zijn, en zich niet zal ontzondigen, die ziel zal uit het midden der gemeente uitgeroeid worden; want hij heeft het heiligdom des HEEREN verontreinigd, het water der afzondering is op hem niet gesprengd, hij is onrein.
21 Dit zal hunlieden zijn tot een eeuwige inzetting. En die het water der afzondering sprengt, zal zijn klederen wassen; ook wie het water der afzondering aanroert, die zal onrein zijn tot aan den avond.

22 Ja, al wat die onreine aangeroerd zal hebben, zal onrein zijn; en de ziel, die dat aangeroerd zal hebben, zal onrein zijn tot aan den avond.

20
1 Als de kinderen Israels, de ganse vergadering, in de woestijn Zin gekomen waren, in de eerste maand, zo bleef het volk te Kades. En Mirjam stierf aldaar, en zij werd aldaar begraven.
2 En er was geen water voor de vergadering; toen vergaderden zij zich tegen Mozes en tegen Aaron.
3 En het volk twistte met Mozes, en zij spraken, zeggende: Och, of of wij den geest gegeven hadden, toen onze broeders voor het aangezicht des HEEREN den geest gaven!
4 Waarom toch hebt gijlieden de gemeente des HEEREN in deze woestijn gebracht, dat wij daar sterven zouden, wij en onze beesten?
5 En waarom hebt gijlieden ons doen optrekken uit Egypte, om ons te brengen in deze kwade plaats? Het is geen plaats van zaad, noch van vijgen, noch van wijnstokken, noch van granaatappelen; ook is er geen water om te drinken.
6 Toen gingen Mozes en Aaron van het aangezicht der gemeente tot de deur van de tent der samenkomst, en zij vielen op hun aangezichten; en de heerlijkheid des HEEREN verscheen hun.
7 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
8 Neem dien staf, en verzamel de vergadering, gij en Aaron, uw broeder, en spreekt gijlieden tot de steenrots voor hun ogen, zo zal zij hun water geven; alzo zult gij hun water voortbrengen uit de steenrots, en gij zult de vergadering en haar beesten drenken.
9 Toen nam Mozes den staf van voor het aangezicht des HEEREN, gelijk als Hij hem geboden had.
10 En Mozes en Aaron vergaderden de gemeente voor de steenrots, en hij zeide tot hen: Hoort toch, gij wederspannigen, zullen wij water voor ulieden uit deze steenrots hervoorbrengen?
11 Toen hief Mozes zijn hand op, en hij sloeg de steenrots tweemaal met zijn staf; en er kwam veel waters uit, zodat de vergadering dronk, en haar beesten.
12 Derhalve zeide de HEERE tot Mozes en tot Aaron: Omdat gijlieden Mij niet geloofd hebt, dat gij Mij heiligdet voor de ogen der kinderen van Israel, daarom zult gijlieden deze gemeente niet inbrengen in het land, hetwelk Ik hun gegeven heb.
13 Dit zijn de wateren van Meriba, daar de kinderen Israels met den HEERE om getwist hebben; en Hij werd aan hen geheiligd.
14 Daarna zond Mozes boden uit Kades tot den koning van Edom, welke zeiden: Alzo zegt uw broeder Israel: Gij weet al de moeite, die ons ontmoet is;
15 Dat onze vaders naar Egypte afgetogen zijn, en wij in Egypte vele dagen gewoond hebben; en dat de Egyptenaars aan ons en onze vaderen kwaad gedaan hebben.
16 Toen riepen wij tot den HEERE, en Hij hoorde onze stem, en Hij zond een Engel, en Hij leidde ons uit Egypte; en ziet, wij zijn te Kades, en stad aan het uiterste uwer landpale.
17 Laat ons toch door uw land trekken; wij zullen niet trekken door den akker, noch door de wijngaarden, noch zullen het water der putten drinken; wij zullen den koninklijken weg gaan, wij zullen niet afwijken ter rechter hand noch ter linkerhand, totdat wij door uw landpalen zullen getrokken zijn.
18 Doch Edom zeide tot hem: Gij zult door mij niet trekken, opdat ik niet misschien met het zwaard uitga u tegemoet!
19 Toen zeiden de kinderen Israels tot hem: Wij zullen door den gebaanden weg optrekken, en indien wij van uw water drinken, ik en mijn vee, zo zal ik deszelfs prijs daarvoor geven; ik zal alleenlijk, zonder iets anders, te voet doortrekken.
20 Doch hij zeide: Gij zult niet doortrekken! En Edom is hem tegemoet uitgetrokken, met een zwaar volk, en met een sterke hand.
21 Alzo weigerde Edom Israel toe te laten door zijn landpale te trekken; daarom week Israel van hem af.
22 Toen reisden zij van Kades; en de kinderen Israels kwamen, de ganse vergadering, aan den berg Hor.

23 De HEERE nu sprak tot Mozes, en tot Aaron, aan den berg Hor, aan de pale van het land van Edom, zeggende:
24 Aaron zal tot zijn volken verzameld worden; want hij zal niet komen in het land, hetwelk Ik aan de kinderen Israels gegeven heb, omdat gijlieden Mijn mond wederspannig geweest zijt bij de wateren van Meriba.
25 Neem Aaron, en Eleazar, zijn zoon, en doe hen opklimmen tot den berg Hor.
26 En trek Aaron zijn klederen uit, en trek ze Eleazar, zijn zoon, aan; want Aaron zal verzameld worden, en daar sterven.
27 Mozes nu deed, gelijk als de HEERE geboden had; want zij klommen op tot den berg Hor, voor de ogen der ganse vergadering.
28 En Mozes trok Aaron zijn klederen uit, en hij trok ze zijn zoon Eleazar aan; en Aaron stierf aldaar, op de hoogte diens bergs. Toen kwam Mozes en Eleazar van dien berg af.
29 Toen de ganse vergadering zag, dat Aaron overleden was, zo beweenden zij Aaron dertig dagen, het ganse huis van Israel.

21
1 Als de Kanaaniet, de koning van Harad, wonende tegen het zuiden, hoorde, dat Israel door den weg der verspieders kwam, zo streed hij tegen Israel, en hij voerde enige gevangenen uit denzelven gevankelijk weg.
2 Toen beloofde Israel den HEERE een gelofte, en zeide: Indien Gij dit volk geheel in mijn hand geeft, zo zal ik hun steden verbannen.
3 De HEERE dan verhoorde de stem van Israel, en gaf de Kanaanieten over; en hij verbande hen en hun steden; en hij noemde den naam dier plaats Horma.
4 Toen reisden zij van den berg Hor, op den weg der Schelfzee, dat zij om het land der Edomieten heentogen; doch de ziel des volks werd verdrietig op dezen weg.
5 En het volk sprak tegen God en tegen Mozes: Waarom hebt gijlieden ons doen optrekken uit Egypte, opdat wij sterven zouden in de woestijn? Want hier is geen brood, ook geen water, en onze ziel walgt over dit zeer lichte brood.
6 Toen zond de HEERE vurige slangen onder het volk, die beten het volk; en er stierf veel volks van Israel.
7 Daarom kwam het volk tot Mozes, en zij zeiden: Wij hebben gezondigd, omdat wij tegen den HEERE en tegen u gesproken hebben; bid den HEERE, dat Hij deze slangen van ons wegneme. Toen bad Mozes voor het volk.
8 En de HEERE zeide tot Mozes: Maak u een vurige slang, en stel ze op een stang; en het zal geschieden, dat al wie gebeten is, als hij haar aanziet, zo zal hij leven.
9 En Mozes maakte een koperen slang, en stelde ze op een stang; en het geschiedde, als een slang iemand beet, zo zag hij de koperen slang aan, en hij bleef levend.
10 Toen verreisden de kinderen Israels, en zij legerden zich te Oboth.
11 Daarna reisden zij van Oboth, en legerden zich aan de heuvelen van Abarim in de woestijn, die tegenover Moab is, tegen den opgang der zon.
12 Van daar reisden zij, en legerden zich bij de beek Zered.
13 Van daar reisden zij, en legerden zich aan deze zijde van de Arnon, welke in de woestijn is, uitgaande uit de landpalen der Amorieten; want de Arnon is de landpale van Moab, tussen Moab en tussen de Amorieten.
14 (Daarom wordt gezegd in het boek van de oorlogen des HEEREN: Tegen Waheb, in een wervelwind, en tegen de beken Arnon,
15 En den afloop der beken, die zich naar de gelegenheid van Ar wendt, en leent aan de landpale van Moab.)
16 En van daar reisden zij naar Beer. Dit is de put, van welken de HEERE tot Mozes zeide: Verzamel het volk, zo zal Ik hun water geven.
17 (Toen zong Israel dit lied: Spring op, gij put, zingt daarvan bij beurte!
18 Gij put, dien de vorsten gegraven hebben, dien de edelen des volks gedolven hebben, door den wetgever, met hun staven.) En van de woestijn reisden zij naar Mattana;
19 En van Mattana tot Nahaliel; en van Nahaliel tot Bamoth;
20 En van Bamoth tot het dal, dat in het veld van Moab is, aan de hoogte van Pisga, en dat tegen de wildernis ziet.
21 Toen zond Israel boden tot Sihon, den koning der Amorieten, zeggende:
22 Laat mij door uw land trekken. Wij zullen niet afwijken in de akkers, noch in de wijngaarden; wij zullen het water der putten niet drinken; wij zullen op den koninklijken weg gaan, totdat wij uw landpale doorgetogen zijn.
23 Doch Sihon liet Israel niet toe, door zijn landpale door te trekken; maar Sihon vergaderde al zijn volk, en hij ging uit, Israel tegemoet, naar de woestijn, en hij kwam te Jahza, en streed tegen Israel;

24 Maar Israel sloeg hem met de scherpte des zwaards, en nam zijn land in erfelijke bezitting, van de Arnon af tot de Jabbok toe, tot aan de kinderen Ammons; want de landpale der kinderen Ammons was vast.
25 Alzo nam Israel al deze steden in; en Israel woonde in al de steden der Amorieten, te Hesbon, en in al haar onderhorige plaatsen.
26 Want Hesbon was de stad van Sihon, den koning der Amorieten; en hij had gestreden tegen den vorigen koning der Moabieten, en hij had al zijn land uit zijn hand genomen, tot aan de Arnon.
27 Daarom zeggen zij, die spreekwoorden gebruiken: Komt tot Hesbon; men bouwe en bevestige de stad van Sihon!
28 Want er is een vuur uitgegaan uit Hesbon; een vlam uit de stad van Sihon; zij heeft verteerd Ar der Moabieten, en de heren der hoogten van de Arnon.
29 Wee u, Moab! Gij, volk Kamoz zijt verloren! Hij heeft zijn zonen, die ontliepen, en zijn dochters in de gevangenis geleverd aan Sihon, den koning der Amorieten.
30 En wij hebben hen nedergeveld! Hesbon is verloren tot Dibon toe; en wij hebben hen verwoest tot Nofat toe, welke tot Medeba toe reikt.
31 Alzo woonde Israel in het land van den Amoriet.
32 Daarna zond Mozes om Jaezer te verspieden; en zij namen haar onderhorige plaatsen in; en hij dreef de Amorieten, die er waren, uit de bezitting.
33 Toen wendden zij zich en trokken op den weg van Basan; en Og, de koning van Basan, ging uit hun tegemoet, hij en al zijn volk, tot den strijd, en Edrei.
34 De HEERE nu zeide tot Mozes: Vrees hem niet; want Ik heb hem in uw hand gegeven, en al zijn volk, ook zijn land; en gij zult hem doen, gelijk als gij Sihon, den koning der Amorieten, die te Hesbon woonde, gedaan hebt.
35 En zij sloegen hem, en zijn zonen, en al zijn volk, alzo dat hem niemand overbleef; en zij namen zijn land in erfelijke bezitting.

22
1 Daarna reisden de kinderen van Israel, en legerden zich in de vlakke velden van Moab, aan deze zijde van de Jordaan van Jericho.
2 Toen Balak, de zoon van Zippor, zag al wat Israel aan de Amorieten gedaan had;
3 Zo vreesde Moab zeer voor het aangezicht dezes volks, want het was veel; en Moab was beangstigd voor het aangezicht van de kinderen Israels.
4 Derhalve zeide Moab tot de oudsten der Midianieten: Nu zal deze gemeente oplikken al wat rondom ons is, gelijk de os de groente des velds oplikt. Te dier tijd nu was Balak, de zoon van Zippor, koning der Moabieten.
5 Die zond boden aan Bileam, den zoon van Beor, te Pethor, hetwelk aan de rivier is, in het land der kinderen zijns volks, om hem te roepen, zeggende: Zie, er is een volk uit Egypte getogen; zie, het heeft het gezicht des lands bedekt, en het blijft liggen recht tegenover mij.
6 En nu, kom toch, vervloek mij dit volk, want het is machtiger dan ik; misschien zal ik het kunnen slaan, of het uit het land verdrijven; want ik weet, dat, wien gij zegent, die zal gezegend zijn, en wien gij vervloekt, die zal vervloekt zijn.
7 Toen gingen de oudsten der Moabieten, en de oudsten der Midianieten, en hadden het loon der waarzeggingen in hun hand; alzo kwamen zij tot Bileam, en spraken tot hem de woorden van Balak.
8 Hij dan zeide tot hen: Vernacht hier dezen nacht, zo zal ik ulieden een antwoord wederbrengen, gelijk als de HEERE tot mij zal gesproken hebben. Toen bleven de vorsten der Moabieten bij Bileam.
9 En God kwam tot Bileam en zeide: Wie zijn die mannen, die bij u zijn?
10 Toen zeide Bileam tot God: Balak, de zoon van Zippor, de koning der Moabieten, heeft hen tot mij gezonden, zeggende:
11 Zie, er is een volk uit Egypte getogen, en het heeft het gezicht des lands bedekt; kom nu, vervloek het mij; misschien zal ik tegen hetzelve kunnen strijden, of het uitdrijven.
12 Toen zeide God tot Bileam: Gij zult met hen niet trekken; gij zult dat volk niet vloeken, want het is gezegend.
13 Toen stond Bileam des morgens op, en zeide tot de vorsten van Balak: Gaat naar uw land; want de HEERE weigert mij toe te laten met ulieden te gaan.
14 Zo stonden dan de vorsten der Moabieten op, en kwamen tot Balak, en zij zeiden: Bileam heeft geweigerd met ons te gaan.
15 Doch Balak voer nog voort vorsten te zenden, meer en eerlijker, dan die waren;
16 Die tot Bileam kwamen, en hem zeiden: Alzo zegt Balak, de zoon van Zippor: Laat u toch niet beletten tot mij te komen!
17 Want ik zal u zeer hoog vereren, en al wat gij tot mij zeggen zult, dat zal ik doen; zo kom toch, vervloek mij dit volk!
18 Toen antwoordde Bileam, en zeide tot de dienaren van Balak: Wanneer Balak mij zijn huis vol zilver en goud gave, zo vermocht ik niet het bevel des HEEREN mijns Gods te overtreden, om te doen klein of groot.
19 En nu, blijft gijlieden toch ook hier dezen nacht, opdat ik wete, wat de HEERE tot mij verder spreken zal.
20 God nu kwam tot Bileam des nachts, en zeide tot hem: Dewijl die mannen gekomen zijn, om u te roepen, sta op, ga met hen; en nochtans zult gij dat doen, hetwelk Ik tot u spreken zal.
21 Toen stond Bileam des morgens op, en zadelde zijn ezelin, en hij trok heen met de vorsten van Moab.
22 Doch de toorn van God werd ontstoken, omdat hij heentoog; en de Engel des HEEREN stelde Zich in den weg, hem tot een tegenpartij; hij reed nu op zijn ezelin, en twee zijner jongeren waren bij hem.

23 De ezelin nu zag den Engel des HEEREN staande in den weg, met Zijn uitgetrokken zwaard in Zijn hand; daarom week de ezelin uit den weg, en ging in het veld. Toen sloeg Bileam de ezelin, om dezelve naar den weg te doen wenden.
24 Maar de Engel des HEEREN stond in een pad der wijngaarden, zijnde een muur aan deze, en een muur aan gene zijde.
25 Toen de ezelin den Engel des HEEREN zag, zo klemde zij zichzelve aan den wand, en klemde Bileams voet aan den wand; daarom voer hij voort haar te slaan.
26 Toen ging de Engel des HEEREN noch verder, en Hij stond in een enge plaats, waar geen weg was om te wijken ter rechter hand noch ter linkerhand.
27 Als de ezelin den Engel des HEEREN zag, zo leide zij zich neder onder Bileam; en de toorn van Bileam ontstak, en hij sloeg de ezelin met een stok.
28 De HEERE nu opende den mond der ezelin, die tot Bileam zeide: Wat heb ik u gedaan, dat gij mij nu driemaal geslagen hebt?
29 Toen zeide Bileam tot de ezelin: Omdat gij mij bespot hebt; och, of ik een zwaard in mijn hand had! want ik zoude u nu doden.
30 De ezelin nu zeide tot Bileam: Ben ik niet uw ezelin, op welke gij gereden hebt van toen af, dat gij mijn heer geweest zijt, tot op dezen dag? Ben ik ooit gewend geweest u alzo te doen? Hij dan zeide: Neen!
31 Toen ontdekte de HEERE de ogen van Bileam, zodat hij den Engel des HEEREN zag, staande in den weg, en Zijn uitgetrokken zwaard in Zijn hand; daarom neigde hij het hoofd en boog zich op zijn aangezicht.
32 Toen zeide de Engel des HEEREN tot hem: Waarom hebt gij uw ezelin nu driemaal geslagen? Zie, Ik ben uitgegaan u tot een tegenpartij, dewijl deze weg van Mij afwijkt.
33 Maar de ezelin heeft Mij gezien, en zij is nu driemaal voor Mijn aangezicht geweken; indien zij voor Mijn aangezicht niet geweken ware, zekerlijk Ik zoude u nu ook gedood, en haar bij het leven behouden hebben.
34 Toen zeide Bileam tot den Engel des HEEREN: Ik heb gezondigd, want ik heb niet geweten, dat Gij mij tegemoet op dezen weg stond; en nu, is het kwaad in Uw ogen, ik zal wederkeren.
35 De Engel des HEEREN nu zeide tot Bileam: Ga heen met deze mannen; maar alleenlijk dat woord, wat Ik tot u spreken zal, dat zult gij spreken. Alzo toog Bileam met de vorsten van Balak.
36 Als Balak hoorde, dat Bileam kwam, zo ging hij uit, hem tegemoet, tot de stad der Moabieten, welke aan de landpale van de Arnon ligt, die aan het uiterste der landpale is.
37 En Balak zeide tot Bileam: Heb ik niet ernstiglijk tot u gezonden, om u te roepen? Waarom zijt gij niet tot mij gekomen? Kan ik u niet te recht vereren?
38 Toen zeide Bileam tot Balak: Zie, ik ben tot u gekomen; zal ik nu enigszins iets kunnen spreken? Het woord, hetwelk God in mijn mond leggen zal, dat zal ik spreken.
39 En Bileam ging met Balak; en zij kwamen te Kirjath-huzzoth.
40 Toen slachtte Balak runderen en schapen; en hij zond aan Bileam, en aan de vorsten, die bij hem waren.
41 En het geschiedde des morgens, dat Balak Bileam nam, en voerde hem op de hoogten van Baal, dat hij van daar zag het uiterste des volks.

23
1 Toen zeide Bileam tot Balak: Bouw mij hier zeven altaren, en bereid mij hier zeven varren en zeven rammen.
2 Balak nu deed, gelijk als Bileam gesproken had; en Balak en Bileam offerden een var en een ram, op elk altaar.
3 Toen zeide Bileam tot Balak: Blijf staan bij uw brandoffer, en ik zal heengaan; misschien zal de HEERE mij tegemoet komen; en hetgeen Hij wijzen zal, dat zal ik u bekend maken. Toen ging hij op de hoogte.
4 Als God Bileam ontmoet was, zo zeide hij tot Hem: Zeven altaren heb ik toegericht, en heb een var en een ram op elk altaar geofferd.
5 Toen leide de HEERE het woord in den mond van Bileam, en zeide: Keer weder tot Balak, en spreek aldus.
6 Als hij nu tot hem wederkeerde, ziet, zo stond hij bij zijn brandoffer, hij en al de vorsten der Moabieten.
7 Toen hief hij zijn spreuk op, en zeide: Uit Syrie heeft mij Balak, de koning der Moabieten, laten halen, van het gebergte tegen het oosten, zeggende: Kom, vervloek mij Jakob, en kom, scheld Israel!
8 Wat zal ik vloeken, dien God niet vloekt; en wat zal ik schelden, waar de HEERE niet scheldt?
9 Want van de hoogte der steenrotsen zie ik hem, en van de heuvelen aanschouw ik hem; ziet, dat volk zal alleen wonen, en het zal onder de heidenen niet gerekend worden.
10 Wie zal het stof van Jakob tellen, en het getal, ja, het vierde deel van Israel? Mijn ziel sterve den dood der oprechten, en mijn uiterste zij gelijk het zijne!
11 Toen zeide Balak tot Bileam: Wat hebt gij mij gedaan? Ik heb u genomen, om mijn vijanden te vloeken; maar zie, gij hebt hen doorgaans gezegend!
12 Hij nu antwoordde en zeide: Zal ik dat niet waarnemen te spreken, wat de HEERE in mijn mond gelegd heeft?
13 Toen zeide Balak tot hem: Kom toch met mij aan een andere plaats, van waar gij hem zult zien; gij zult niet dan zijn einde zien, maar hem niet ganselijk zien; en vervloek hem mij van daar!
14 Alzo nam hij hem mede tot het veld Zofim, op de hoogte van Pisga; en hij bouwde zeven altaren, en hij offerde een var en een ram op elk altaar.
15 Toen zeide hij tot Balak: Blijf hier staan bij uw brandoffer, en ik zal Hem aldaar ontmoeten.
16 Als de HEERE Bileam ontmoet was, zo leide Hij het woord in zijn mond, en Hij zeide: Keer weder tot Balak, en spreek alzo.
17 Toen hij tot hem kwam, ziet, zo stond hij bij zijn brandoffer, en de vorsten der Moabieten bij hem. Balak nu zeide tot hem: Wat heeft de HEERE gesproken?
18 Toen hief hij zijn spreuk op, en zeide: Sta op, Balak, en hoor! Neig uw oren tot mij, gij, zoon van Zippor!
19 God is geen man, dat Hij liegen zou, noch eens mensen kind, dat het Hem berouwen zou; zou Hij het zeggen, en niet doen, of spreken, en niet bestendig maken?
20 Zie, ik heb ontvangen te zegenen; dewijl Hij zegent, zo zal ik het niet keren.
21 Hij schouwt niet aan de ongerechtigheid in Jakob; ook ziet Hij niet aan de boosheid in Israel. De HEERE, zijn God, is met hem, en het geklank des Konings is bij hem.
22 God heeft hen uit Egypte uitgevoerd; zijn krachten zijn als van een eenhoorn.
23 Want er is geen toverij tegen Jakob noch waarzeggerij tegen Israel. Te dezer tijd zal van Jakob gezegd worden, en van Israel, wat God gewrocht heeft.
24 Zie, het volk zal opstaan als een oude leeuw, en het zal zich verheffen als een leeuw; het zal zich niet neerleggen, totdat het den roof gegeten, en het bloed der verslagenen gedronken zal hebben!

25 Toen zeide Balak tot Bileam: Gij zult het ganselijk noch vloeken, noch geenszins zegenen.
26 Doch Bileam antwoordde en zeide tot Balak: Heb ik niet tot u gesproken, zeggende: Al wat de HEERE spreken zal, dat zal ik doen?
27 Verder zeide Balak tot Bileam: Kom toch, ik zal u aan een ander plaats medenemen; misschien zal het recht zijn in de ogen van dien God, dat gij het mij van daar vervloekt.
28 Toen nam Balak Bileam mede tot de hoogte van Peor, die tegen de woestijn ziet.
29 En Bileam zeide tot Balak: Bouw mij hier zeven altaren, en bereid mij hier zeven varren en zeven rammen.
30 Balak nu deed, gelijk als Bileam gezegd had; en hij offerde een var en een ram op elk altaar.

24
1 Toen Bileam zag, dat het goed was in de ogen des HEEREN, dat hij Israel zegende, zo ging hij ditmaal niet heen, gelijk meermalen, tot de toverijen; maar hij stelde zijn aangezicht naar de woestijn.
2 Als Bileam zijn ogen ophief, en Israel zag, wonende naar zijn stammen, zo was de Geest van God op hem.
3 En hij hief zijn spreuk op, en zeide: Bileam, de zoon van Beor, spreekt, en de man, wien de ogen geopend zijn, spreekt!
4 De hoorder der redenen Gods spreekt, die het gezicht des Almachtigen ziet; die verrukt wordt, en wien de ogen ontdekt worden!
5 Hoe goed zijn uw tenten, Jakob! uw woningen, Israel!
6 Gelijk de beken breiden zij zich uit, als de hoven aan de rivieren; de HEERE heeft ze geplant, als de sandelbomen, als de cederbomen aan het water.
7 Er zal water uit zijn emmeren vloeien, en zijn zaad zal in vele wateren zijn; en zijn koning zal boven Agag verheven worden, en zijn koninkrijk zal verhoogd worden.
8 God heeft hem uit Egypte uitgevoerd; zijn krachten zijn als van een eenhoorn; hij zal de heidenen, zijn vijanden, verteren, en hun gebeente breken, en met zijn pijlen doorschieten.
9 Hij heeft zich gekromd, hij heeft zich nedergelegd, gelijk een leeuw, en als een oude leeuw; wie zal hem doen opstaan? Zo wie u zegent, die zij gezegend, en vervloekt zij, wie u vervloekt!
10 Toen ontstak de toorn van Balak tegen Bileam, en hij sloeg zijn handen samen; en Balak zeide tot Bileam: Ik heb u geroepen, om mijn vijanden te vloeken; maar zie, gij hebt hen nu driemaal gedurig gezegend!
11 En nu, pak u weg naar uw plaats! Ik had gezegd, dat ik u hoog vereren zou; maar zie, de HEERE heeft u die eer van u geweerd!
12 Toen zeide Bileam tot Balak: Heb ik ook niet tot uw boden, die gij tot mij gezonden hebt, gesproken, zeggende:
13 Wanneer mij Balak zijn huis vol zilver en goud gave, zo kan ik het bevel des HEEREN niet overtreden, doende goed of kwaad uit mijn eigen hart; wat de HEERE spreken zal, dat zal ik spreken.
14 En nu, zie, ik ga tot mijn volk; kom, ik zal u raad geven, en zeggen wat dit volk uw volk doen zal in de laatste dagen.
15 Toen hief hij zijn spreuk op, en zeide: Bileam, de zoon van Beor, spreekt, en die man, wien de ogen geopend zijn, spreekt!
16 De hoorder der redenen Gods spreekt, en die de wetenschap des Allerhoogsten weet; die het gezicht des Almachtigen ziet, die verrukt wordt, en wien de ogen ontdekt worden.
17 Ik zal hem zien, maar nu niet; ik zal hem aanschouwen, maar niet nabij. Er zal een ster voortkomen uit Jakob, en er zal een scepter uit Israel opkomen; die zal de palen der Moabieten verslaan, en zal al de kinderen van Seth verstoren.
18 En Edom zal een erfelijke bezitting zijn; en Seir zal zijn vijanden een erfelijke bezitting zijn; doch Israel zal kracht doen.
19 En er zal een uit Jakob heersen, en hij zal de overigen uit de steden ombrengen.
20 Toen hij de Amalekieten zag, zo hief hij zijn spreuk op, en zeide: Amalek is de eersteling der heidenen; maar zijn uiterste is ten verderve!
21 Toen hij de Kenieten zag, zo hief hij zijn spreuk op, en zeide: Uw woning is vast, en gij hebt uw nest in een steenrots gelegd.
22 Evenwel zal Kain verteerd worden, totdat u Assur gevankelijk wegvoeren zal!
23 Voorts hief hij zijn spreuk op, en zeide: Och, wie zal leven, als God dit doen zal!
24 En de schepen van den oever der Chitteers, die zullen Assur plagen, zij zullen ook Heber plagen; en hij zal ook ten verderve zijn.

25 Toen stond Bileam op, en ging heen, en keerde weder tot zijn plaats. Balak ging ook zijn weg.

25
1 En Israel verbleef te Sittim, en het volk begon te hoereren met de dochteren der Moabieten.
2 En zij nodigden het volk tot de slachtofferen harer goden; en het volk at, en boog zich voor haar goden.
3 Als nu Israel zich koppelde aan Baal-peor, ontstak de toorn des HEEREN tegen Israel.
4 En de HEERE zeide tot Mozes: Neem al de hoofden des volks, en hang ze den HEERE tegen de zon, zo zal de hittigheid van des HEEREN toorn gekeerd worden van Israel.
5 Toen zeide Mozes tot de rechters van Israel: Een iedere dode zijn mannen, die zich aan Baal-peor gekoppeld hebben!
6 En ziet, een man uit de kinderen Israels kwam, en bracht een Midianietin tot zijn broederen voor de ogen van Mozes, en voor de ogen van de ganse vergadering der kinderen Israels, toen zij weenden voor de deur van de tent der samenkomst.
7 Toen Pinehas, de zoon van Eleazar, den zoon van Aaron, den priester, dat zag, zo stond hij op uit het midden der vergadering, en nam een spies in zijn hand;
8 En hij ging den Israelietischen man na in de hoerenwinkel, en doorstak hen beiden, den Israelietischen man en de vrouw, door hun buik. Toen werd de plaag van over de kinderen Israels opgehouden.
9 Degenen nu, die aan de plaag stierven, waren vier en twintig duizend.
10 Toen sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
11 Pinehas, de zoon van Eleazar, den zoon van Aaron, den priester, heeft Mijn grimmigheid van over de kinderen Israels afgewend, dewijl hij Mijn ijver geijverd heeft in het midden derzelve, zodat Ik de kinderen Israels in Mijn ijver niet vernield heb.
12 Daarom spreek: Zie, Ik geef hem Mijn verbond des vredes.
13 En hij zal hebben, en zijn zaad na hem, het verbond des eeuwigen priesterdoms, daarom dat hij voor zijn God geijverd, en verzoening gedaan heeft voor de kinderen Israels.
14 De naam nu des verslagenen Israelietischen mans, die verslagen was met de Midianietin, was Zimri, de zoon van Salu, een overste van een vaderlijk huis der Simeonieten.
15 En de naam der verslagene Midianietische vrouw was Kozbi, een dochter van Zur, die een hoofd was der volken van een vaderlijk huis onder de Midianieten.
16 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
17 Handel vijandelijk met de Midianieten, en versla hen;
18 Want zij hebben vijandelijk tegen ulieden gehandeld door hun listen, die zij listig tegen u bedacht hebben in de zaak van Peor, en in de zaak van Kozbi, de dochter van den overste der Midianieten, hun zuster, die verslagen is, ten dage der plaag, om de zaak van Peor.

26
1 Het geschiedde nu na die plaag, dat de HEERE sprak tot Mozes, en tot Eleazar, den zoon van Aaron, den priester, zeggende:
2 Neem de som van de gehele vergadering der kinderen Israels op, van twintig jaren oud en daarboven, naar het huis hunner vaderen, al wie ten heire in Israel uittrekt.
3 Mozes dan en Eleazar, de priester, spraken hen aan, in de vlakke velden van Moab, aan de Jordaan van Jericho, zeggende:
4 Dat men opneme van twintig jaren oud en daarboven; gelijk als de HEERE Mozes geboden had, en den kinderen Israels, die uit Egypteland uitgetogen waren.
5 Ruben was de eerstgeborene van Israel. De zonen van Ruben waren: Hanoch, van welken was het geslacht der Hanochieten; van Pallu het geslacht der Palluieten;
6 Van Hezron het geslacht der Hezronieten; van Karmi het geslacht der Karmieten.
7 Dit zijn de geslachten der Rubenieten; en hun getelden waren drie en veertig duizend zevenhonderd en dertig.
8 En de zonen van Pallu waren Eliab.
9 En de zonen van Eliab waren Nemuel, en Dathan, en Abiram; deze Dathan en Abiram waren de geroepenen der vergadering, die gekijf maakten tegen Mozes en tegen Aaron, in de vergadering van Korach, als zij gekijf tegen den HEERE maakten.
10 En de aarde haar mond opendeed, en verslond hen met Korach, als die vergadering stierf, toen het vuur tweehonderd en vijftig mannen verteerde, en werden tot een teken.
11 Maar de kinderen van Korach stierven niet.
12 De zonen van Simeon, naar hun geslachten: van Nemuel, het geslacht der Nemuelieten; van Jamin het geslacht der Jaminieten; van Jachin het geslacht der Jachinieten;
13 Van Zerah het geslacht der Zerahieten; van Saul het geslacht der Saulieten.
14 Dat zijn de geslachten der Simeonieten: twee en twintig duizend en tweehonderd.
15 De zonen van Gad, naar hun geslachten: van Zefon het geslacht der Zefonieten; van Haggi het geslacht der Haggieten; van Suni het geslacht der Sunieten.
16 Van Ozni het geslacht der Oznieten; van Heri het geslacht der Herieten;
17 Van Arod het geslacht der Arodieten; van Areli het geslacht der Arelieten.
18 Dat zijn de geslachten der zonen van Gad, naar hun getelden: veertig duizend en vijfhonderd.
19 De zonen van Juda waren Er en Onan; maar Er en Onan stierven in het land Kanaan.
20 Alzo waren de zonen van Juda naar hun geslachten: van Sela het geslacht der Selanieten; van Perez het geslacht der Perezieten; van Zerah het geslacht der Zerahieten.
21 En de zonen van Perez waren: van Hezron het geslacht der Hezronieten; van Hamul het geslacht der Hamulieten.
22 Dat zijn de geslachten van Juda, naar hun getelden: zes en zeventig duizend en vijfhonderd.
23 De zonen van Issaschar, naar hun geslachten, waren: van Tola het geslacht der Tolaieten; van Puva het geslacht der Punieten;
24 Van Jasub het geslacht der Jasubieten; van Simron het geslacht der Simronieten.
25 Dat zijn de geslachten van Issaschar, naar hun getelden: vier en zestig duizend en driehonderd.
26 De zonen van Zebulon, naar hun geslachten, waren: van Sered het geslacht der Seredieten; van Elon het geslacht der Elonieten; van Jahleel het geslacht der Jahleelieten.
27 Dat zijn de geslachten der Zebulonieten, naar hun getelden: zestig duizend en vijfhonderd.
28 De zonen van Jozef, naar hun geslachten, waren Manasse en Efraim.
29 De zonen van Manasse waren: van Machir het geslacht der Machirieten; Machir nu gewon Gilead; van Gilead was het geslacht der Gileadieten.
30 Dit zijn de zonen van Gilead: van Jezer het geslacht der Jezerieten; van Helek het geslacht der Helekieten.
31 En van Asriel het geslacht der Asrielieten; en van Sechem het geslacht der Sechemieten;

32 En van Semida het geslacht der Semidaieten; en van Hefer het geslacht der Heferieten.
33 Doch Zelafead, de zoon van Hefer, had geen zonen, maar dochters; en de namen der dochteren van Zelafead waren: Machla en Noa, Hogla, Milka en Tirza.
34 Dat zijn de geslachten van Manasse: en hun getelden waren twee en vijftig duizend en zevenhonderd.
35 Dit zijn de zonen van Efraim, naar hun geslachten: van Sutelah het geslacht der Sutelahieten; van Becher het geslacht der Becherieten; van Tahan het geslacht der Tahanieten.
36 En dit zijn de zonen van Sutelah; van Eran het geslacht der Eranieten.
37 Dat zijn de geslachten der zonen van Efraim, naar hun getelden: twee en dertig duizend en vijfhonderd. Dat zijn de zonen van Jozef, naar hun geslachten.
38 De zonen van Benjamin, naar hun geslachten: van Bela het geslacht der Belaieten; van Asbel het geslacht der Asbelieten; van Ahiram het geslacht der Ahiramieten;
39 Van Sefufam het geslacht der Sufamieten; van Hufam het geslacht der Hufamieten.
40 En de zonen van Bela waren Ard en Naaman; van Ard het geslacht der Ardieten; van Naaman het geslacht der Naamieten.
41 Dat zijn de zonen van Benjamin, naar hun geslachten; en hun getelden waren vijf en veertig duizend en zeshonderd.
42 Dit zijn de zonen van Dan, naar hun geslachten: van Suham het geslacht der Suhamieten; dat zijn de geslachten van Dan, naar hun geslachten.
43 Al de geslachten der Suhamieten, naar hun getelden, waren vier en zestig duizend en vierhonderd.
44 De zonen van Aser, naar hun geslachten, waren: van Imna het geslacht der Imnaieten; van Isvi het geslacht der Isvieten; van Beria het geslacht der Beriieten.
45 Van de zonen van Beria waren: van Heber het geslacht der Heberieten; van Malchiel het geslacht der Malchielieten.
46 En de naam der dochter van Aser was Serah.
47 Dat zijn de geslachten der zonen van Aser, naar hun getelden: drie en vijftig duizend en vierhonderd.
48 De zonen van Nafthali, naar hun geslachten: van Jahzeel het geslacht der Jahzeelieten; van Guni het geslacht der Gunieten;
49 Van Jezer het geslacht der Jezerieten; van Sillem het geslacht der Sillemieten.
50 Dat zijn de geslachten van Nafthali, naar hun geslachten; en hun getelden waren vijf en veertig duizend en vierhonderd.
51 Dat zijn de getelden van de zonen Israels: zeshonderd een duizend zevenhonderd en dertig.
52 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
53 Aan dezen zal het land uitgedeeld worden ter erfenis, naar het getal der namen.
54 Aan degenen, die veel zijn, zult gij hun erfenis meerder maken, en aan hen, die weinig zijn, zult gij hun erfenis minder maken; aan een iegelijk zal, naar zijn getelden, zijn erfenis gegeven worden.
55 Het land nochtans zal door het lot gedeeld worden; naar de namen der stammen hunner vaderen zullen zij erven.
56 Naar het lot zal elks erfenis gedeeld worden tussen de velen en de weinigen.
57 Dit zijn nu de getelden van Levi, naar hun geslachten: van Gerson het geslacht der Gersonieten; van Kohath het geslacht der Kohathieten; van Merari het geslacht der Merarieten.
58 Dit zijn de geslachten van Levi: het geslacht der Libnieten, het geslacht der Hebronieten, het geslacht der Machlieten, het geslacht der Muzieten, het geslacht der Korachieten. En Kohath gewon Amram.
59 En de naam der huisvrouw van Amram was Jochebed, de dochter van Levi, welke de huisvrouw van Levi baarde in Egypte; en deze baarde aan Amram, Aaron, en Mozes, en Mirjam, hun zuster.

60 En aan Aaron werden geboren Nadab en Abihu, Eleazar en Ithamar.
61 Nadab nu en Abihu waren gestorven, toen zij vreemd vuur brachten voor het aangezicht des HEEREN.
62 En hun getelden waren drie en twintig duizend, al wat mannelijk is, van een maand oud en daarboven; want dezen werden niet geteld onder de kinderen Israels, omdat hun geen erfenis gegeven werd onder de kinderen Israels.
63 Dat zijn de getelden van Mozes en Eleazar, den priester, die de kinderen Israels telden in de vlakke velden van Moab, aan de Jordaan van Jericho.
64 En onder dezen was niemand uit de getelden van Mozes en Aaron, den priester, als zij de kinderen Israels telden in de woestijn van Sinai.
65 Want de HEERE had van die gezegd, dat zij in de woestijn gewisselijk zouden sterven; en er was niemand van hen overgebleven, dan Kaleb, de zoon van Jefunne, en Jozua, de zoon van Nun.

27
1 Toen naderden de dochteren van Zelafead, den zoon van Hefer, den zoon van Gilead, den zoon van Machir, den zoon van Manasse, onder de geslachten van Manasse, den zoon van Jozef (en dit zijn de namen zijner dochteren: Machla, Noa, en Hogla, en Milka, en Tirza);
2 En zij stonden voor het aangezicht van Mozes, en voor het aangezicht van Eleazar, den priester, en voor het aangezicht van de oversten, en van de ganse vergadering, aan de deur van de tent der samenkomst, zeggende:
3 Onze vader is gestorven in de woestijn, en hij is niet geweest in het midden der vergadering dergenen, die zich tegen den HEERE vergaderd hebben in de vergadering van Korach; maar hij is in zijn zonde gestorven, en had geen zonen.
4 Waarom zou de naam onzes vaders uit het midden van zijn geslacht weggenomen worden, omdat hij geen zoon heeft? Geef ons een bezitting in het midden der broederen van onzen vader.
5 En Mozes bracht haar rechtzaak voor het aangezicht des HEEREN.
6 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
7 De dochteren van Zelafead spreken recht; gij zult haar ganselijk geven de bezitting ener erfenis, in het midden van de broederen haars vaders; en gij zult de erfenis haars vaders op haar doen komen.
8 En tot de kinderen Israels zult gij spreken, zeggende: Wanneer iemand sterft, en geen zoon heeft, zo zult gij zijn erfenis op zijn dochter doen komen.
9 En indien hij geen dochter heeft, zo zult gij zijn erfenis aan zijn broederen geven.
10 Indien hij nu geen broederen heeft, zo zult gij zijn erfenis aan de broederen zijns vaders geven.
11 Indien ook zijn vader geen broeders heeft, zo zult gij zijn erfenis geven aan zijn naastbestaande, die hem de naaste van zijn geslacht is, dat hij het erfelijk bezitte. Dit zal den kinderen Israels tot een inzetting des rechts zijn, gelijk als de HEERE Mozes geboden heeft.
12 Daarna zeide de HEERE tot Mozes: Klim op dezen berg Abarim, en zie dat land, hetwelk Ik den kinderen Israels gegeven heb.
13 Wanneer gij dat gezien zult hebben, dan zult gij tot uw volken verzameld worden, gij ook, gelijk als uw broeder Aaron verzameld geworden is;
14 Naardien gijlieden Mijn mond wederspannig zijt geweest in de woestijn Zin, in de twisting der vergadering, om Mij aan de wateren voor hun ogen te heiligen. Dat zijn de wateren van Meriba, van Kades, in de woestijn Zin.
15 Toen sprak Mozes tot den HEERE, zeggende:
16 Dat de HEERE, de God der geesten van alle vlees, een man stelle over deze vergadering.
17 Die voor hun aangezicht uitga, en die voor hun aangezicht inga, en die hen uitleide, en die hen inleide; opdat de vergadering des HEEREN niet zij als schapen, die geen herder hebben.
18 Toen zeide de HEERE tot Mozes: Neem tot u Jozua, den zoon van Nun, een man, in wien de Geest is; en leg uw hand op hem;
19 En stel hem voor het aangezicht van Eleazar, den priester, en voor het aangezicht der ganse vergadering; en geef hem bevel voor hun ogen;
20 En leg op hem van uw heerlijkheid, opdat zij horen, te weten de ganse vergadering der kinderen Israels.
21 En hij zal voor het aangezicht van Eleazar, den priester, staan, die voor hem raad vragen zal, naar de wijze van Urim, voor het aangezicht des HEEREN; naar zijn mond zullen zij uitgaan, en naar zijn mond zullen zij ingaan, hij, en al de kinderen Israels met hem, en de ganse vergadering.
22 En Mozes deed, gelijk als de HEERE hem geboden had; want hij nam Jozua, en stelde hem voor het aangezicht van Eleazar, den priester, en voor het aangezicht der ganse vergadering.
23 En hij leide zijn handen op hem, en gaf hem bevel; gelijk als de HEERE door den dienst van Mozes gesproken had.

28
1 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Gebied den kinderen Israels, en zeg tot hen: Mijn offerande, Mijn spijze voor Mijn vuurofferen, Mijn liefelijken reuk, zult gij waarnemen, om Mij te offeren op zijn gezetten tijd.
3 En gij zult tot hen zeggen: Dit is het vuuroffer, hetwelk gij den HEERE offeren zult: twee volkomen eenjarige lammeren des daags, tot een gedurig brandoffer.
4 Het ene lam zult gij bereiden des morgens; en het andere lam zult gij bereiden tussen de twee avonden.
5 En een tiende deel ener efa meelbloem ten spijsoffer, gemengd met het vierendeel van een hin van gestoten olie.
6 Het is het gedurig brandoffer, hetwelk op den berg Sinai ingesteld was tot een liefelijken reuk, een vuuroffer den HEERE.
7 En zijn drankoffer zal zijn het vierendeel van een hin, voor het ene lam; in het heiligdom zult gij het drankoffer des sterken dranks den HEERE offeren.
8 En het andere lam zult gij bereiden tussen de twee avonden; gelijk het spijsoffer des morgens, en gelijk zijn drankoffer zult gij het bereiden, ten vuuroffer des liefelijken reuks den HEERE.
9 Maar op den sabbatdag twee volkomen eenjarige lammeren, en twee tienden meelbloem, ten spijsoffer, met olie gemengd, mitsgaders zijn drankoffer.
10 Het is het brandoffer des sabbats op elken sabbat, boven het gedurig brandoffer, en zijn drankoffer.
11 En in de beginselen uwer maanden zult gij een brandoffer den HEERE offeren: twee jonge varren, en een ram, zeven volkomen eenjarige lammeren;
12 En drie tienden meelbloem ten spijsoffer, met olie gemengd tot den enen var; en twee tienden meelbloem ten spijsoffer, met olie gemengd, tot den enen ram;
13 En tot elk tiende deel meelbloem ten spijsoffer, met olie gemengd, tot het ene lam; het is een brandoffer tot een liefelijken reuk, een vuuroffer, den HEERE.
14 En hun drankofferen zullen zijn de helft van een hin tot een var, en een derde deel van een hin tot een ram, en een vierendeel van een hin van wijn tot een lam; dat is het brandoffer der nieuwe maan in elke maand, naar de maanden des jaars.
15 Daartoe zal een geitenbok ten zondoffer den HEERE, boven het gedurige brandoffer, bereid worden, met zijn drankoffer.
16 En in de eerste maand, op den veertienden dag der maand, is het pascha den HEERE.
17 En op den vijftienden dag derzelve maand is het feest; zeven dagen zullen ongezuurde broden gegeten worden.
18 Op den eersten dag zal een heilige samenroeping zijn; geen dienstwerk zult gijlieden doen;
19 Maar gij zult een vuuroffer ten brandoffer den HEERE offeren: twee jonge varren, en een ram, daartoe zeven eenjarige lammeren; volkomen zullen zij u zijn.
20 En hun spijsoffer zal zijn meelbloem, met olie gemengd; drie tienden tot een var, en twee tienden tot een ram zult gij bereiden.
21 Tot elk zult gij een tiende deel bereiden tot een lam, tot die zeven lammeren toe.
22 Daarna een bok ten zondoffer, om over ulieden verzoening te doen.
23 Behalve het morgenbrandoffer, hetwelk tot een gedurig brandoffer is, zult gij deze dingen bereiden.
24 Achtervolgens deze dingen zult gij des daags, zeven dagen lang, de spijze des vuuroffers bereiden tot een liefelijken reuk den HEERE; boven dat gedurig brandoffer zal het bereid worden, met zijn drankoffer.
25 En op den zevenden dag zult gij een heilige samenroeping hebben; geen dienstwerk zult gij doen.

26 Insgelijks op den dag der eerstelingen, als gij een nieuw spijsoffer den HEERE zult offeren naar uw weken, zult gij een heilige samenroeping hebben; geen dienstwerk zult gij doen.
27 Dan zult gij den HEERE een brandoffer ten liefelijken reuk offeren: twee jonge varren, een ram, zeven eenjarige lammeren;
28 En hun spijsoffer van meelbloem, met olie gemengd: drie tienden tot een var, twee tienden tot een ram;
29 Tot elk een tiende tot een lam, tot die zeven lammeren toe;
30 Een geitenbok, om voor u verzoening te doen.
31 Behalve het gedurig brandoffer, en zijn spijsoffer, zult gij ze bereiden; zij zullen u volkomen zijn met hun drankofferen.

29
1 Desgelijks in de zevende maand, op den eersten der maand, zult gij een heilige samenroeping hebben; geen dienstwerk zult gij doen; het zal u een dag des geklanks zijn.
2 Dan zult gij een brandoffer, ten liefelijken reuk, den HEERE bereiden: een jongen var, een ram, zeven volkomen eenjarige lammeren;
3 En hun spijsoffer van meelbloem, met olie gemengd; drie tienden tot den var, twee tienden tot den ram.
4 En een tiende tot een lam, tot die zeven lammeren toe;
5 En een geitenbok ten zondoffer, om over ulieden verzoening te doen;
6 Behalve het brandoffer der maand, en zijn spijsoffer, en het gedurig brandoffer, en zijn spijsoffer, met hun drankofferen, naar hun wijze, ten liefelijken reuk, ten vuuroffer den HEERE.
7 En op den tienden dezer zevende maand zult gij een heilige samenroeping hebben, en gij zult uw zielen verootmoedigen; geen werk zult gij doen;
8 Maar gij zult brandoffer, ten liefelijken reuk, den HEERE offeren: een jongen var, een ram, zeven eenjarige lammeren; volkomen zullen zij u zijn.
9 En hun spijsoffer van meelbloem, met olie gemengd: drie tienden tot den var, twee tienden tot den enen ram;
10 Tot elk een tiende tot een lam, tot die zeven lammeren toe;
11 Een geitenbok ten zondoffer, behalve het zondoffer der verzoeningen, en het gedurig brandoffer; en zijn spijsoffer, met hun drankofferen.
12 Insgelijks op den vijftienden dag dezer zevende maand, zult gij een heilige samenroeping hebben; geen dienstwerk zult gij doen; maar zeven dagen zult gij den HEERE een feest vieren.
13 En gij zult een brandoffer ten vuuroffer offeren, ten liefelijken reuk den HEERE: dertien jonge varren, twee rammen, veertien eenjarige lammeren; zij zullen volkomen zijn;
14 En hun spijsoffer van meelbloem, met olie gemengd: drie tienden tot een var, tot die dertien varren toe; twee tienden tot een ram, onder die twee rammen;
15 En tot elke een tiende tot een lam, tot die veertien lammeren toe;
16 En een geitenbok ten zondoffer; behalve het gedurig brandoffer, zijn spijsoffer, en zijn drankoffer.
17 Daarna op den tweeden dag: twaalf jonge varren, twee rammen, veertien volkomen eenjarige lammeren;
18 En hun spijsoffer, en hun drankofferen tot de varren, tot de rammen, en tot de lammeren, in hun getal, naar de wijze;
19 En een geitenbok ten zondoffer; behalve het gedurig brandoffer, en zijn spijsoffer, met hun drankofferen.
20 En op den derden dag: elf varren, twee rammen, veertien volkomen eenjarige lammeren;
21 En hun spijsofferen, en hun drankofferen tot de varren, tot de rammen, en tot de lammeren, in hun getal, naar de wijze;
22 En een bok ten zondoffer; behalve het gedurig brandoffer, en zijn spijsoffer, en zijn drankoffer.
23 Verder op den vierden dag: tien varren, twee rammen, veertien volkomen eenjarige lammeren;
24 Hun spijsoffer, en hun drankofferen tot de varren, tot de rammen, en tot de lammeren, in hun getal, naar de wijze;
25 En een geitenbok ten zondoffer; behalve het gedurig brandoffer, zijn spijsoffer, en zijn drankoffer.
26 En op den vijfden dag: negen varren, twee rammen, en veertien volkomen eenjarige lammeren;
27 En hun spijsoffer, en hun drankofferen tot de varren, tot de rammen, en tot de lammeren, in hun getal, naar de wijze;

28 En een bok ten zondoffer; behalve het gedurig brandoffer, en zijn spijsoffer, en zijn drankoffer.
29 Daarna op den zesden dag: acht varren, twee rammen, veertien volkomen eenjarige lammeren;
30 En hun spijsoffer, en hun drankofferen tot de varren, tot de rammen, en tot de lammeren, in hun getal, naar de wijze;
31 En een bok ten zondoffer; behalve het gedurig brandoffer, zijn spijsoffer, en zijn drankofferen.
32 En op den zevenden dag: zeven varren, twee rammen, veertien volkomen eenjarige lammeren;
33 En hun spijsoffer, en hun drankofferen tot de varren, tot de rammen, en tot de lammeren, in hun getal, naar hun wijze;
34 En een bok ten zondoffer; behalve het gedurig brandoffer, zijn spijsoffer, en zijn drankoffer.
35 Op den achtsten dag zult gij een verbodsdag hebben; geen dienstwerk zult gij doen.
36 En gij zult een brandoffer ten vuuroffer offeren, ten liefelijken reuk den HEERE; een var, een ram, zeven volkomen eenjarige lammeren;
37 Hun spijsoffer, en hun drankofferen tot den var, tot den ram, en tot de lammeren, in hun getal, naar de wijze;
38 En een bok ten zondoffer; behalve het gedurig brandoffer, en zijn spijsoffer, en zijn drankoffer.
39 Deze dingen zult gij den HEERE doen op uw gezette hoogtijden; behalve uw geloften, en uw vrijwillige offeren, met uw brandofferen, en met uw spijsofferen en met uw drankofferen, en met uw dankofferen.
40 En Mozes sprak tot de kinderen Israels naar al wat de HEERE Mozes geboden had.

30
1 En Mozes sprak tot de hoofden der stammen van de kinderen Israels, zeggende: Dit is de zaak, die de HEERE geboden heeft:
2 Wanneer een man den HEERE een gelofte zal beloofd, of een eed zal gezworen hebben, zijn ziel met een verbintenis verbindende, zijn woord zal hij niet ontheiligen; naar alles, wat uit zijn mond gegaan is, zal hij doen.
3 Maar als een vrouw den HEERE een gelofte zal beloofd hebben, en zich met een verbintenis in het huis haars vaders in haar jonkheid zal verbonden hebben;
4 En haar vader haar gelofte, en haar verbintenis, waarmede zij haar ziel verbonden heeft, zal horen, en haar vader tegen haar zal stilzwijgen, zo zullen al haar geloften bestaan, en alle verbintenis, waarmede zij haar ziel verbonden heeft, zal bestaan.
5 Maar indien haar vader dat zal breken, ten dage als hij het hoort, al haar geloften, en haar verbintenissen, waarmede zij haar ziel verbonden heeft, zullen niet bestaan; maar de HEERE zal het haar vergeven; want haar vader heeft ze haar doen breken.
6 Doch indien zij immers een man heeft, en haar geloften op haar zijn, of de uitspraak harer lippen, waarmede zij haar ziel verbonden heeft;
7 En haar man dat zal horen, en ten dage als hij het hoort, tegen haar zal stilzwijgen, zo zullen haar geloften bestaan, en haar verbintenissen, waarmede zij haar ziel verbonden heeft, zullen bestaan.
8 Maar indien haar man ten dage, als hij het hoorde, dat zal breken, en haar gelofte, die op haar was, zal te niet maken, mitsgaders de uitspraak harer lippen, waarmede zij haar ziel verbonden heeft, zo zal het de HEERE haar vergeven.
9 Aangaande de gelofte ener weduwe, of ener verstotene: alles, waarmede zij haar ziel verbonden heeft, zal over haar bestaan.
10 Maar indien zij ten huize haars mans gelofte gedaan heeft, of met een eed door verbintenis haar ziel verbonden heeft;
11 En haar man dat gehoord, en tegen haar stil zal gezwegen hebben, dat niet brekende; zo zullen al haar geloften bestaan, mitsgaders alle verbintenis, waarmede zij haar ziel verbonden heeft, zal bestaan.
12 Maar indien haar man die dingen ganselijk te niet maakt, ten dage als hij het hoort, niets van al wat uit haar lippen gegaan is, van haar gelofte, en van de verbintenis harer ziel, zal bestaan; haar man heeft ze te niet gemaakt, en de HEERE zal het haar vergeven.
13 Alle gelofte, en allen eed der verbintenis, om de ziel te verootmoedigen, die zal haar man bevestigen, of die zal haar man te niet maken.
14 Maar zo haar man tegen haar van dag tot dag ganselijk stilzwijgt, zo bevestigt hij al haar geloften, of al haar verbintenissen, dewelke op haar zijn; hij heeft ze bevestigd, omdat hij tegen haar stilgezwegen heeft, ten dage als hij het hoorde.
15 Doch zo hij ze ganselijk te niet maken zal, nadat hij het gehoord zal hebben, zo zal hij haar ongerechtigheid dragen.
16 Dat zijn de inzettingen, die de HEERE Mozes geboden heeft, tussen een man en zijn huisvrouw, tussen een vader en zijn dochter, zijnde in haar jonkheid, ten huize haars vaders.

31
1 En de HEERE sprak tot Mozes, zeggende:
2 Neem de wraak der kinderen Israels van de Midianieten; daarna zult gij verzameld worden tot uw volken.
3 Mozes dan sprak tot het volk, zeggende: Dat zich mannen uit u ten strijde toerusten, en dat zij tegen de Midianieten zijn, om de wraak des HEEREN te doen aan de Midianieten.
4 Van elken stam onder alle stammen Israels zult gij een duizend ten strijde zenden.
5 Alzo werden geleverd uit de duizenden van Israel, duizend van elken stam, twaalf duizend toegerusten ten strijde.
6 En Mozes zond hen ten strijde, duizend van elken stam, hen en Pinehas, den zoon van Eleazar, den priester, ten strijde, met de heilige vaten, en de trompetten des geklanks in zijn hand.
7 En zij streden tegen de Midianieten, gelijk als de HEERE Mozes geboden had, en zij doodden al wat mannelijk was.
8 Daartoe doodden zij boven hun verslagenen, de koningen der Midianieten, Evi, en Rekem, en Zur, en Hur, en Reba, vijf koningen der Midianieten; ook doodden zij met het zwaard Bileam, den zoon van Beor.
9 Maar de kinderen Israels namen de vrouwen der Midianieten, en hun kinderkens gevangen; zij roofden ook al hun beesten, en al hun vee, en al hun vermogen.
10 Voorts al hun steden met hun woonplaatsen, en al hun burchten verbrandden zij met vuur.
11 En zij namen al den roof, en al den buit, van mensen en van beesten.
12 Daarna brachten zij de gevangenen, en den buit, en den roof, tot Mozes en tot Eleazar, den priester, en tot de vergadering der kinderen Israels, in het leger, in de vlakke velden van Moab, dewelke zijn aan de Jordaan van Jericho.
13 Maar Mozes en Eleazar, de priester, en alle oversten der vergadering, gingen uit hen tegemoet, tot buiten voor het leger.
14 En Mozes werd grotelijks vertoornd tegen de bevelhebbers des heirs, de hoofdlieden der duizenden, en de hoofdlieden der honderden, die uit den strijd van dien oorlog kwamen.
15 En Mozes zeide tot hen: Hebt gij dan alle vrouwen laten leven?
16 Ziet, deze waren, door den raad van Bileam, den kinderen Israels, om oorzake der overtreding tegen den HEERE te geven, in de zaak van Peor; waardoor die plaag werd onder de vergadering des HEEREN.
17 Nu dan, doodt al wat mannelijk is onder de kinderkens; en doodt alle vrouw, die door bijligging des mans een man bekend heeft.
18 Doch al de kinderen van vrouwelijk geslacht, die de bijligging des mans niet bekend hebben, laat voor ulieden leven.
19 En gijlieden, legert u buiten het leger zeven dagen; een ieder, die een mens gedood, en een ieder, die een verslagene zult aangeroerd hebben, zult u op den derden dag en op den zevenden dag ontzondigen, gij en uw gevangenen.
20 Ook zult gij alle kleding, en alle gereedschap van vellen, en alle geiten haren werk, en gereedschap van hout, ontzondigen.
21 En Eleazar, de priester, zeide tot de krijgslieden, die tot dien strijd getogen waren: Dit is de inzetting der wet, die de HEERE Mozes geboden heeft.
22 Alleen het goud en het zilver, en het koper, het ijzer, het tin en het lood;
23 Alle ding, dat het vuur lijdt, zult gij door het vuur laten doorgaan, dat het rein worde; evenwel zal het door het water der afzondering ontzondigd worden; maar al wat het vuur niet lijdt, zult gij door het water laten doorgaan.
24 Gij zult ook uw klederen op den zevenden dag wassen, dat gij rein wordt; en daarna zult gij in het leger komen.
25 Verder sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:

26 Neem op de som van den buit der gevangenen van mensen en van beesten; gij en Eleazar, de priester, en de hoofden van de vaderen der vergadering.
27 En deel den buit in twee helften tussen degenen, die den strijd aangegrepen hebben, die tot den strijd uitgegaan zijn, en tussen de ganse vergadering.
28 Daarna zult gij een schatting voor den HEERE heffen, van de oorlogsmannen, die tot dezen krijg uitgetogen zijn, van vijfhonderd een ziel, uit de mensen en uit de runderen, en uit de ezelen, en uit de schapen.
29 Van hun helft zult gij het nemen, en den priester Eleazar geven tot een heffing des HEEREN.
30 Maar van de helft der kinderen Israels zult gij een gevangene van vijftig nemen, uit de mensen, uit de runderen, uit de ezelen, en uit de schapen, uit al de beesten; en gij zult ze aan de Levieten geven, die de wacht van de tabernakel des HEEREN waarnemen.
31 En Mozes en Eleazar, de priester, deden, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
32 De buit nu, het overschot van den roof, dat het krijgsvolk geroofd had, was zeshonderd vijf en zeventig duizend schapen;
33 En twee en zeventig duizend runderen;
34 En een en zestig duizend ezelen;
35 En der mensen zielen, uit de vrouwen, die geen bijligging des mans bekend hadden, alle zielen waren twee en dertig duizend.
36 En de helft, te weten het deel dergenen, die tot dezen krijg uitgetogen waren, was in getal driehonderd zeven en dertig duizend en vijfhonderd schapen.
37 En de schatting voor den HEERE van schapen was zeshonderd vijf en zeventig.
38 En de runderen waren zes en dertig duizend, en hun schatting voor den HEERE twee en zeventig.
39 En de ezelen waren dertig duizend en vijfhonderd, en hun schatting voor den HEERE was een en zestig.
40 En der mensen zielen waren zestien duizend, en hun schatting voor den HEERE twee en dertig zielen.
41 En Mozes gaf Eleazar, den priester, de schatting van de heffing des HEEREN, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
42 En van de helft der kinderen Israels, welke Mozes afgedeeld had, van de mannen, die gestreden hadden;
43 (Het halve deel nu der vergadering was, uit de schapen, driehonderd zeven en dertig duizend en vijfhonderd;
44 En de runderen waren zes en dertig duizend;
45 En de ezelen dertig duizend en vijfhonderd;
46 En der mensen zielen zestien duizend;)
47 Van die helft der kinderen Israels nam Mozes een gevangene uit vijftig, van mensen en van beesten; en hij gaf ze aan de Levieten, die de wacht van den tabernakel des HEEREN waarnamen, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
48 Toen traden tot Mozes de bevelhebbers, die over de duizenden des heirs waren, de hoofdlieden der duizenden, en de hoofdlieden der honderden;
49 En zij zeiden tot Mozes: Uw knechten hebben opgenomen de som der krijgslieden, die onder onze hand geweest zijn; en uit ons ontbreekt niet een man.
50 Daarom hebben wij een offerande des HEEREN gebracht, een ieder wat hij gekregen heeft, een gouden vat, een keten, of een armring, een vingerring, een oorring, of een afhangenden gordel, om voor onze zielen verzoening te doen voor het aangezicht des HEEREN.
51 Zo nam Mozes en Eleazar, de priester, van hen het goud, alle welgewrochte vaten.
52 En al het goud der heffing, dat zij den HEERE offerden, was zestien duizend zevenhonderd en vijftig sikkelen, van de hoofdlieden der duizenden, en van de hoofdlieden der honderden.
53 Aangaande de krijgslieden, een iegelijk had geroofd voor zichzelven.

54 Zo nam Mozes en Eleazar, de priester, dat goud van de hoofdlieden der duizenden en der honderden, en zij brachten het in de tent der samenkomst, ter gedachtenis voor de kinderen Israels, voor het aangezicht des HEEREN.

32
1 De kinderen van Ruben nu hadden veel vee, en de kinderen van Gad hadden machtig veel; en zij bezagen het land Jaezer, en het land van Gilead, en ziet, deze plaats was een plaats voor vee.
2 Zo kwamen de kinderen van Gad en de kinderen van Ruben, en spraken tot Mozes, en tot Eleazar, den priester, en tot de oversten der vergadering, zeggende:
3 Ataroth, en Dibon, en Jaezer, en Nimra, en Hesbon, en Eleale, en Schebam, en Nebo, en Behon;
4 Dit land, hetwelk de HEERE voor het aangezicht der vergadering van Israel geslagen heeft, is een land voor vee; en uw knechten hebben vee.
5 Voorts zeiden zij: Indien wij genade in uw ogen gevonden hebben, dat ditzelve land aan uw knechten gegeven worde tot een bezitting; en doe ons niet trekken over de Jordaan.
6 Maar Mozes zeide tot de kinderen van Gad en tot de kinderen van Ruben: Zullen uw broeders ten strijde gaan, en zult gijlieden hier blijven?
7 Waarom toch zult gij het hart der kinderen Israels breken, dat zij niet overtrekken naar het land, dat de HEERE hun gegeven heeft?
8 Zo deden uw vaders, als ik hen van Kades-barnea zond, om dit land te bezien.
9 Als zij opgekomen waren tot aan het dal Eskol, en dit land bezagen, zo braken zij het hart der kinderen Israels, dat zij niet gingen naar het land, dat de HEERE hun gegeven had.
10 Toen ontstak de toorn des HEEREN te dien dage, en Hij zwoer, zeggende:
11 Indien deze mannen, die uit Egypte opgetogen zijn, van twintig jaren oud en daarboven, het land zullen zien, dat Ik Abraham, Izak en Jakob gezworen heb! Want zij hebben niet volhard Mij na te volgen;
12 Behalve Kaleb, de zoon van Jefunne, den Keniziet, en Jozua, de zoon van Nun; want zij hebben volhard den HEERE na te volgen.
13 Alzo ontstak des HEEREN toorn tegen Israel, en Hij deed hen omzwerven in de woestijn, veertig jaren, totdat verteerd was het ganse geslacht, hetwelk gedaan had, wat kwaad was in de ogen des HEEREN.
14 En ziet, gijlieden zijt opgestaan in stede van uw vaderen, een menigte van zondige mensen, om de hittigheid van des HEEREN toorn tegen Israel te vermeerderen.
15 Wanneer gij van achter Hem u zult afkeren, zo zal Hij wijders voortvaren het te laten in de woestijn; en gij zult al dit volk verderven.
16 Toen traden zij toe tot hem, en zeiden: Wij zullen hier schaapskooien bouwen voor ons vee, en steden voor onze kinderen.
17 Maar wij zelven zullen ons toerusten, haastende voor het aangezicht der kinderen Israels, totdat wij hen aan hun plaats zullen gebracht hebben; en onze kinderen zullen blijven in de vaste steden, vanwege de inwoners des lands.
18 Wij zullen niet wederkeren tot onze huizen, totdat zich de kinderen Israels tot erfelijke bezitters zullen gesteld hebben, een ieder van zijn erfenis.
19 Want wij zullen met hen niet erven aan gene zijde van de Jordaan, en verder heen, als onze erfenis ons toegekomen zal zijn aan deze zijde van de Jordaan, tegen den opgang.
20 Toen zeide Mozes tot hen: Indien gij deze zaak doen zult, indien gij u voor het aangezicht des HEEREN zult toerusten ten strijde.
21 En een ieder van u, die toegerust is, over de Jordaan zal trekken voor het aangezicht des HEEREN, totdat Hij Zijn vijanden voor Zijn aangezicht uit de bezitting zal verdreven hebben.
22 En het land voor het aangezicht des HEEREN ten ondergebracht zij; zo zult gij daarna wederkeren, en onschuldig zijn voor den HEERE en voor Israel, en dit land zal u ter bezitting zijn voor het aangezicht des HEEREN.
23 Indien gij daarentegen alzo niet zult doen, ziet, zo hebt gij tegen den HEERE gezondigd; doch gij zult uw zonde gewaar worden, als zij u vinden zal!

24 Bouwt u steden voor uw kinderen, en kooien voor uw schapen; en doet, wat uit uw mond uitgegaan is.
25 Toen spraken de kinderen van Gad en de kinderen van Ruben tot Mozes, zeggende: Uw knechten zullen doen, gelijk als mijn heer gebiedt.
26 Onze kinderen, onze vrouwen, onze have en al onze beesten zullen aldaar zijn in de steden van Gilead;
27 Maar uw knechten zullen overtrekken, al wie ten heire toegerust is, voor het aangezicht des HEEREN tot den strijd, gelijk als mijn heer gesproken heeft.
28 Toen gebood Mozes, hunnenthalve, den priester Eleazar, en Jozua, den zoon van Nun, en den hoofden der vaderen van de stammen der kinderen Israels;
29 En Mozes zeide tot hen: Indien de kinderen van Gad, en de kinderen van Ruben, met ulieden over de Jordaan zullen trekken, een ieder, die toegerust is ten oorlog, voor het aangezicht des HEEREN, als het land voor uw aangezicht zal ten ondergebracht zijn; zo zult gij hun het land Gilead ter bezitting geven.
30 Maar indien zij niet toegerust met u zullen overtrekken, zo zullen zij tot bezitters gesteld worden in het midden van ulieden in het land Kanaan.
31 En de kinderen van Gad en de kinderen van Ruben antwoordden, zeggende: Wat de HEERE tot uw knechten gesproken heeft, zullen wij alzo doen.
32 Wij zullen toegerust overtrekken voor het aangezicht des HEEREN naar het land Kanaan; en de bezitting onzer erfenis zullen wij hebben aan deze zijde van de Jordaan.
33 Alzo gaf Mozes hunlieden, den kinderen van Gad, en de kinderen van Ruben, en den halven stam van Manasse, den zoon van Jozef, het koninkrijk van Sihon, koning der Amorieten, en het koninkrijk van Og, koning van Bazan; het land met de steden van hetzelve in de landpalen, de steden des lands rondom.
34 En de kinderen van Gad bouwden Dibon, en Ataroth, en Aroer,
35 En Atroth-sofan, en Jaezer, en Jogbeha,
36 En Beth-nimra, en Beth-haran, vaste steden en schaapskooien.
37 En de kinderen van Ruben bouwden Hezbon, en Eleale, en Kirjathaim,
38 En Nebo, en Baal-meon, veranderd zijnde van naam, en Sibma; en zij noemden de namen der steden, die zij bouwden, met andere namen.
39 En de kinderen van Machir, den zoon van Manasse, gingen naar Gilead, en namen dat in, en zij verdreven de Amorieten, die daarin waren, uit de bezitting.
40 Zo gaf Mozes Gilead aan Machir, den zoon van Manasse; en hij woonde daarin.
41 Jair nu, de zoon van Manasse, ging heen en nam hunlieder dorpen in, en hij noemde die Havvoth-jair.
42 En Nobah ging heen, en nam Kenath in, met haar onderhorige plaatsen, en noemde ze Nobah naar zijn naam.

33
1 Dit zijn de reizen der kinderen Israels, die uit Egypteland uitgetogen zijn, naar hun heiren, door de hand van Mozes en Aaron.
2 En Mozes schreef hun uittochten, naar hun reizen, naar den mond des HEEREN; en dit zijn hun reizen, naar hun uittochten.
3 Zij reisden dan van Rameses; in de eerste maand, op den vijftienden dag der eerste maand, des anderen daags van het pascha, togen de kinderen Israels uit door een hoge hand, voor de ogen van alle Egyptenaren;
4 Als de Egyptenaars begroeven degenen, welke de HEERE onder hen geslagen had, alle eerstgeborenen; ook had de HEERE gerichten geoefend aan hun goden.
5 Als de kinderen Israels van Rameses verreisd waren, zo legerden zij zich te Sukkoth.
6 En zij verreisden van Sukkoth, en legerden zich in Etham, hetwelk aan het einde der woestijn is.
7 En zij verreisden van Etham, en keerden weder naar Pi-hachiroth, dat tegenover Baal-sefon is, en zij legerden zich voor Migdol.
8 En zij verreisden van Hachiroth, en gingen over, door het midden van de zee, naar de woestijn, en zij gingen drie dagreizen in de woestijn Etham, en legerden zich in Mara.
9 En zij verreisden van Mara, en kwamen te Elim; in Elim nu waren twaalf waterfonteinen en zeventig palmbomen, en zij legerden zich aldaar.
10 En zij verreisden van Elim, en legerden zich aan de Schelfzee.
11 En zij verreisden van de Schelfzee, en legerden zich in de woestijn Sin.
12 En zij verreisden uit de woestijn Sin, en zij legerden zich in Dofka.
13 En zij verreisden van Dofka, en legerden zich in Aluz.
14 En zij verreisden van Aluz, en legerden zich in Rafidim; doch daar was geen water voor het volk, om te drinken.
15 En zij verreisden van Rafidim, en legerden zich in de woestijn van Sinai.
16 En zij verreisden uit de woestijn van Sinai, en legerden zich in Kibroth-thaava.
17 En zij verreisden van Kibroth-thaava, en legerden zich in Hazeroth.
18 En zij verreisden van Hazeroth, en legerden zich in Rithma.
19 En zij verreisden van Rithma, en legerden zich in Rimmon-perez.
20 En zij verreisden van Rimmon-perez, en legerden zich in Libna.
21 En zij verreisden van Libna, en legerden zich in Rissa.
22 En zij verreisden van Rissa, en legerden zich in Kehelatha.
23 En zij verreisden van Kehelatha, en legerden zich in het gebergte van Safer.
24 En zij verreisden van het gebergte Safer, en legerden zich in Harada.
25 En zij verreisden van Harada, en legerden zich in Makheloth.
26 En zij verreisden van Makheloth, en legerden zich in Tachath.
27 En zij verreisden van Tachath, en legerden zich in Tharah.
28 En zij verreisden van Tharah, en legerden zich in Mithka.
29 En zij verreisden van Mithka, en legerden zich in Hasmona.
30 En zij verreisden van Hasmona, en legerden zich in Moseroth.
31 En zij verreisden van Moseroth, en legerden zich in Bene-jaakan.
32 En zij verreisden van Bene-jaakan, en legerden zich in Hor-gidgad.
33 En zij verreisden van Hor-gidgad, en legerden zich in Jotbatha.
34 En zij verreisden van Jotbatha, en legerden zich in Abrona.
35 En zij verreisden van Abrona, en legerden zich in Ezeon-geber.
36 En zij verreisden van Ezeon-geber, en legerden zich in de woestijn Zin, dat is Kades.
37 En zij verreisden van Kades, en legerden zich aan den berg Hor, aan het einde des lands van Edom.

38 Toen ging de priester Aaron op den berg Hor, naar den mond des HEEREN, en stierf aldaar, in het veertigste jaar na den uittocht van de kinderen Israels uit Egypteland, in de vijfde maand, op den eersten der maand.
39 Aaron nu was honderd drie en twintig jaren oud, als hij stierf op den berg Hor.
40 En de Kanaaniet, de koning van Harad, die in het zuiden woonde in het land Kanaan, hoorde, dat de kinderen Israels aankwamen.
41 En zij verreisden van den berg Hor, en legerden zich in Zalmona.
42 En zij verreisden van Zalmona, en legerden zich in Funon.
43 En zij verreisden van Funon, en legerden zich in Oboth.
44 En zij verreisden van Oboth, en legerden zich aan de heuvelen van Abarim, in de landpale van Moab.
45 En zij verreisden van de heuvelen van Abarim, en legerden zich in Dibon-gad.
46 En zij verreisden van Dibon-gad, en legerden zich in Almon-diblathaim.
47 En zij verreisden van Almon-diblathaim, en legerden zich in de bergen Abarim, tegen Nebo.
48 En zij verreisden van de bergen Abarim, en legerden zich in de vlakke velden der Moabieten, aan de Jordaan van Jericho.
49 En zij legerden zich aan de Jordaan van Beth-jesimoth, tot aan Abel-sittim, in de vlakke velden der Moabieten.
50 En de HEERE sprak tot Mozes, in de vlakke velden der Moabieten, aan de Jordaan van Jericho, zeggende:
51 Spreek tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: Wanneer gijlieden over de Jordaan zult gegaan zijn in het land Kanaan;
52 Zo zult gij alle inwoners des lands voor uw aangezicht uit de bezitting verdrijven, en al hun beeltenissen verderven; ook zult gij al hun gegotene beelden verderven, en al hun hoogten verdelgen.
53 En gij zult het land in erfelijke bezitting nemen, en daarin wonen; want Ik heb u dat land gegeven, om hetzelve erfelijk te bezitten.
54 En gij zult het land in erfelijke bezitting nemen door het lot, naar uw geslachten; dengenen, die veel zijn, zult gij hun erfenis meerder maken, en dien, die weinig zijn, zult gij hun erfenis minder maken; waarheen voor iemand het lot zal uitgaan, dat zal hij hebben; naar de stammen uwer vaderen zult gij de erfenis nemen.
55 Maar indien gij de inwoners des lands niet voor uw aangezicht uit de bezitting zult verdrijven, zo zal het geschieden, dat, die gij van hen zult laten overblijven, tot doornen zullen zijn in uw ogen, en tot prikkelen in uw zijden, en u zullen benauwen op het land, waarin gij woont.
56 En het zal geschieden, dat Ik u zal doen, gelijk als Ik hun dacht te doen.

34
1 Voorts sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
2 Gebied den kinderen Israels, en zeg tot hen: Wanneer gij in het land Kanaan ingaat, zo zal dit land zijn, dat u ter erfenis vallen zal, het land Kanaan, naar zijn landpalen.
3 De zuiderhoek nu zal u zijn van de woestijn Zin, aan de zijden van Edom; en de zuider landpale zal u zijn van het einde der Zoutzee tegen het oosten;
4 En deze landpale zal u omgaan van het zuiden naar den opgang van Akrabbim, en doorgaan naar Zin; en haar uitgangen zullen zijn, van het zuiden naar Kades-barnea; en zij zal uitgaan naar Hazar-addar, en doorgaan naar Azmon.
5 Voorts zal deze landpale omgaan van Azmon naar de rivier van Egypte, en haar uitgangen zullen zijn naar de zee.
6 Aangaande de landpale van het westen, daar zal u de grote zee de landpale zijn; dit zal uw landpale van het westen zijn.
7 Voorts zal u de landpale van het noorden deze zijn: van de grote zee af zult gij u den berg Hor aftekenen.
8 Van den berg Hor zult gij aftekenen tot daar men komt te Hamath; en de uitgangen dezer landpale zullen zijn naar Zedad.
9 En deze landpale zal uitgaan naar Zifron, en haar uitgangen zullen zijn te Hazar-enan; dit zal u de noorder landpale zijn.
10 Voorts zult gij u tot een landpale tegen het oosten aftekenen van Hazar-enan naar Sefam.
11 En deze landpale zal afgaan van Sefam naar Ribla, tegen het oosten van Ain; daarna zal deze landpale afgaan en strekken langs den oever van de zee Cinnereth oostwaarts.
12 Voorts zal deze landpale afgaan langs de Jordaan, en haar uitgangen zullen zijn aan de Zoutzee. Dit zal u zijn het land naar zijn landpale rondom.
13 En Mozes gebood den kinderen Israels, zeggende: Dit is het land, dat gij door het lot ten erve innemen zult, hetwelk de HEERE aan de negen stammen en den halven stam van Manasse te geven geboden heeft.
14 Want de stam van de kinderen der Rubenieten, naar het huis hunner vaderen, en de stam van de kinderen der Gadieten, naar het huis hunner vaderen, hebben ontvangen; mitsgaders de halve stam van Manasse heeft zijn erfenis ontvangen.
15 Twee stammen en een halve stam hebben hun erfenis ontvangen aan deze zijde van de Jordaan, van Jericho oostwaarts tegen den opgang.
16 Voorts sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
17 Dit zijn de namen der mannen, die ulieden het land ten erve zullen uitdelen: Eleazar, de priester, en Jozua, de zoon van Nun.
18 Daartoe zult gij uit elken stam een overste nemen, om het land ten erve uit te delen.
19 En dit zijn de namen dezer mannen: van den stam van Juda, Kaleb, zoon van Jefunne;
20 En van den stam der kinderen van Simeon, Semuel, zoon van Ammihud;
21 Van den stam van Benjamin, Elidad, zoon van Chislon;
22 En van den stam der kinderen van Dan, de overste Bukki, zoon van Jogli;
23 Van de kinderen van Jozef: van den stam der kinderen van Manasse, de overste Hanniel, zoon van Efod;
24 En van den stam der kinderen van Efraim, de overste Kemuel, zoon van Siftan;
25 En van den stam der kinderen van Zebulon, de overste Elizafan, zoon van Parnach;
26 En van den stam der kinderen van Issaschar, de overste Paltiel, zoon van Azzan;
27 En van den stam der kinderen van Aser, de overste Achihud, zoon van Selomi;
28 En van den stam der kinderen van Nafthali, de overste Pedael, zoon van Ammihud.
29 Dit zijn ze, dien de HEERE geboden heeft, den kinderen Israels de erfenissen uit te delen, in het land Kanaan.

35
1 En de HEERE sprak tot Mozes, in de vlakke velden der Moabieten, aan de Jordaan van Jericho, zeggende:
2 Gebied den kinderen Israels, dat zij van de erfenis hunner bezitting aan de Levieten steden zullen geven om te bewonen; daartoe zult gijlieden aan de Levieten voorsteden geven, aan de steden rondom dezelve.
3 En die steden zullen zij hebben om te bewonen; maar hun voorsteden zullen zijn voor hun beesten, en voor hun have, en voor al hun gedierte,
4 En de voorsteden der steden, die gij aan de Levieten zult geven, zullen van den stadsmuur af, en naar buiten, van duizend ellen zijn rondom.
5 En gij zult meten van buiten de stad, aan den hoek tegen het oosten, twee duizend ellen, en aan den hoek van het zuiden, twee duizend ellen, en aan den hoek van het westen, twee duizend ellen, en aan den hoek van het noorden, twee duizend ellen; dat de stad in het midden zij. Dit zullen zij hebben tot voorsteden van de steden.
6 De steden nu, die gij aan de Levieten zult geven, zullen zijn zes vrijsteden, die gij geven zult, opdat de doodslager daarheen vliede; en boven dezelve zult gij hun twee en veertig steden geven.
7 Al de steden, die gij aan de Levieten geven zult, zullen zijn acht en veertig steden, deze met haar voorsteden.
8 De steden, die gij van de bezitting der kinderen Israels geven zult, zult gij van dien, die vele heeft, vele nemen, en van dien, die weinig heeft, weinige nemen; een ieder zal naar zijn erfenis, die zij zullen erven, van zijn steden aan de Levieten geven.
9 Voorts sprak de HEERE tot Mozes, zeggende:
10 Spreek tot de kinderen Israels, en zeg tot hen: Wanneer gij over de Jordaan gaat naar het land Kanaan.
11 Zo zult gij maken, dat u steden tegemoet liggen, die u tot vrijsteden zullen zijn; opdat de doodslager daarheen vliede, die een ziel onwetend geslagen heeft.
12 En deze steden zullen u tot een toevlucht zijn voor den bloed wreker; opdat de doodslager niet sterve, totdat hij voor de vergadering aan het gericht gestaan hebbe.
13 En deze steden, die gij geven zult, zullen zes vrijsteden voor u zijn.
14 Drie dezer vrijsteden zult gij geven op deze zijde van de Jordaan, en drie dezer steden zult gij geven in het land Kanaan; vrijsteden zullen het zijn.
15 Die zes steden zullen voor de kinderen Israels, en voor den vreemdeling, en den bijwoner in het midden van hen, tot een toevlucht zijn; opdat daarheen vliede, wie een ziel onvoorziens slaat.
16 Maar indien hij hem met een ijzeren instrument geslagen heeft, dat hij gestorven zij, een doodslager is hij; deze doodslager zal zekerlijk gedood worden.
17 Of indien hij hem met een handsteen, waarvan met zoude kunnen sterven, geslagen heeft, dat hij gestorven zij, een doodslager is hij; deze doodslager zal zekerlijk gedood worden.
18 Of indien hij hem met een houten handinstrument, waarvan men zoude kunnen sterven, geslagen heeft, dat hij gestorven zij, een doodslager is hij; deze doodslager zal zekerlijk gedood worden.
19 De wreker des bloeds, die zal den doodslager doden; als hij hem ontmoet, zal hij hem doden.
20 Indien hij hem ook door haat zal gestoten hebben, of met opzet op hem geworpen heeft, dat hij gestorven zij;
21 Of hem door vijandschap met zijn hand geslagen heeft, dat hij gestorven zij; de slager zal zekerlijk gedood worden, een doodslager is hij; de bloedwreker zal dezen doodslager doden, als hij hem ontmoet.

22 Maar indien hij hem met der haast zonder vijandschap gestoten heeft, of enig instrument zonder opzet op hem geworpen heeft;
23 Of onvoorziens met enigen steen, waarvan men zoude kunnen sterven, en hij dien op hem heeft doen vallen, dat hij gestorven zij, zo hij hem toch geen vijand was, noch zijn kwaad zoekende;
24 Zo zal de vergadering richten tussen den slager, en tussen den bloedwreker, naar deze zelve rechten.
25 En de vergadering zal den doodslager redden uit den hand des bloedwrekers, en de vergadering zal hem doen wederkeren tot zijn vrijstad, waarheen hij gevloden was; en hij zal daarin blijven tot den dood des hogepriesters, dien men met de heilige olie gezalfd heeft.
26 Doch indien de doodslager enigszins zal gaan uit de palen zijner vrijstad, waarheen hij gevloden was,
27 En de bloedwreker hem zal vinden buiten de palen zijner vrijstad; zo de bloedwreker den doodslager zal doden, het zal hem geen bloedschuld zijn.
28 Want hij zou in zijn vrijstad gebleven zijn tot den dood des hogepriesters; maar na de dood des hogepriesters zal de doodslager wederkeren tot het land zijner bezitting.
29 En deze dingen zullen ulieden zijn tot een inzetting van recht, bij uw geslachten, in al uw woningen.
30 Al wie de ziel slaat, naar den mond der getuigen zal men den doodslager doden, maar een enig getuige zal niet getuigen tegen een ziel, dat zij sterve.
31 En gij zult geen verzoening nemen voor de ziel des doodslagers, die schuldig is te sterven; want hij zal zekerlijk gedood worden.
32 Ook zult gij geen verzoening nemen voor dien, die gevlucht is naar zijn vrijstad, dat hij zou wederkeren, om te wonen in het land, tot den dood des hoge priesters.
33 Zo zult gij niet ontheiligen het land, waarin gij zijt; want het bloed ontheiligt het land; en voor het land zal geen verzoening gedaan worden over het bloed, dat daarin vergoten is, dan door het bloed desgenen, die dat vergoten heeft.
34 Verontreinigt dan het land niet, waarin gij gaat wonen, in welks midden Ik wonen zal; want Ik ben de HEERE, wonende in het midden der kinderen Israels.

36
1 En de hoofden der vaderen van het geslacht der kinderen van Gilead, den zoon van Machir, den zoon van Manasse, uit de geslachten der kinderen van Jozef, traden toe, en spraken voor het aangezicht van Mozes, en voor het aangezicht der oversten, hoofden van de vaderen der kinderen Israels.
2 En zeiden: De HEERE heeft mijn heer geboden, dat land door het lot aan de kinderen Israels in erfenis te geven; en mijn heer is door den HEERE geboden, de erfenis van onzen broeder Zelafead te geven aan zijn dochteren.
3 Wanneer zij een van de zonen der andere stammen van de kinderen Israels tot vrouwen zouden worden, zo zou haar erfenis van de erfenis onzer vaderen afgetrokken worden, en toegedaan tot de erfenis van dien stam, aan welken zij geworden zouden; alzo zou van het lot onzer erfenis worden afgetrokken.
4 Als ook de kinderen Israels een jubeljaar zullen hebben, zo zou haar erfenis toegedaan zijn tot de erfenis van dien stam, aan welken zij zouden geworden zijn; alzo zou haar erfenis van de erfenis van den stam onzer vaderen afgetrokken worden.
5 Toen gebood Mozes den kinderen Israels, naar des HEEREN mond, zeggende: De stam der kinderen van Jozef spreekt recht.
6 Dit is het woord, dat de HEERE van de dochteren van Zelafead geboden heeft, zeggende: Laat zij dien tot vrouwen worden, die in haar ogen goed zal zijn; alleenlijk, dat zij aan het geslacht van haars vaders stam tot vrouwen worden.
7 Zo zal de erfenis van de kinderen Israels niet omgewend worden van stam tot stam; want de kinderen Israels zullen aanhangen, een ieder aan de erfenis van den stam zijner vaderen.
8 Voorts zal elke dochter, die een erfenis erft, van de stammen der kinderen Israels, ter vrouw worden aan een van het geslacht van den stam haars vaders; opdat de kinderen Israels erfelijk bezitten, een ieder de erfenis zijner vaderen.
9 Zo zal de erfenis niet omgewend worden van den enen stam tot den anderen; want de stammen der kinderen Israels zullen aanhangen, een ieder aan zijn erfenis.
10 Gelijk als de HEERE Mozes geboden had, alzo deden de dochteren van Zelafead;
11 Want Machla, Thirza, en Hogla, en Milka, en Noha, dochteren van Zelafead, zijn den zonen harer ooms tot vrouwen geworden.
12 Onder de geslachten van de kinderen van Manasse, den zoon van Jozef, zijn zij tot vrouwen geworden; alzo bleef haar erfenis aan den stam van het geslacht haars vaders.
13 Dat zijn de geboden en de rechten, die de HEERE door de dienst van Mozes aan de kinderen Israels geboden heeft, in de vlakke velden der Moabieten, aan de Jordaan van Jericho.

# DEUTERONOMIUM

1

1 Dit zijn de woorden, die Mozes tot gans Israel gesproken heeft, aan deze zijde van de Jordaan, in de woestijn, op het vlakke veld tegenover Suf, tussen Paran en tussen Tofel, en Laban, en Hazeroth, en Dizahab.
2 Elf dag reizen zijn het van Horeb, door den weg van het gebergte Seir, tot aan Kades-barnea.
3 En het is geschied in het veertigste jaar, in de elfde maand, op den eersten der maand, dat Mozes sprak tot de kinderen Israels, naar alles wat hem de HEERE aan hen bevolen had;
4 Nadat hij geslagen had Sihon, den koning der Amorieten, die te Hesbon woonde, en Og, den koning van Bazan, welke woonde in Astharoth, te Edrei.
5 Aan deze zijde van de Jordaan, in het land van Moab, hief Mozes aan, deze wet uit te leggen, zeggende:
6 De HEERE, onze God, sprak tot ons aan Horeb, zeggende: Gij zijt lang genoeg bij dezen berg gebleven.
7 Keert u, en vertrekt, en gaat in het gebergte der Amorieten, en tot al hun geburen, in het vlakke veld, op het gebergte, en in de laagte, en in het zuiden, en aan de havens der zee; het land der Kanaanieten, en den Libanon, tot aan die grote rivier, de rivier Frath.
8 Ziet, Ik heb dat land gegeven voor uw aangezicht; gaat daarin, en bezit erfelijk het land, dat de HEERE aan uw vaderen, Abraham, Izak en Jakob gezworen heeft, dat Hij het hun en hun zaad na hen geven zou.
9 En ik sprak ter zelfder tijd tot u, zeggende: Ik alleen zal u niet kunnen dragen.
10 De HEERE, uw God, heeft u vermenigvuldigd, en ziet, gij zijt heden als de sterren des hemels in menigte.
11 De HEERE, uwer vaderen God, doe tot u, zo als gij nu zijt, duizendmaal meer, en Hij zegene u, gelijk als Hij tot u gesproken heeft!
12 Hoe zoude ik alleen uw moeite, en uw last, en uw twistzaken dragen?
13 Neemt u wijze, en verstandige, en ervarene mannen, van uw stammen, dat ik hen tot uw hoofden stelle.
14 Toen antwoorddet gij mij, en zeidet: Dit woord is goed, dat gij gesproken hebt, om te doen.
15 Zo nam ik de hoofden uwer stammen, wijze en ervarene mannen, en stelde hen tot hoofden over u, oversten van duizenden, en oversten van honderden, en oversten van vijftigen, en oversten van tienen, en ambtlieden voor uw stammen.
16 En ik gebood uw rechters ter zelfder tijd, zeggende: Hoort de verschillen tussen uw broederen, en richt recht tussen den man en tussen zijn broeder, en tussen deszelfs vreemdeling.
17 Gij zult het aangezicht in het gericht niet kennen; gij zult den kleine, zowel als den grote, horen; gij zult niet vrezen voor iemands aangezicht; want het gericht is Godes; doch de zaak, die voor u te zwaar zal zijn, zult gij tot mij doen komen, en ik zal ze horen.
18 Alzo gebood ik u te dier tijd alle zaken, die gij zoudt doen.
19 Toen vertogen wij van Horeb, en doorwandelden die gans grote en vreselijke woestijn, die gij gezien hebt, op den weg van het gebergte der Amorieten, gelijk de HEERE, onze God, ons geboden had; en wij kwamen tot Kades-barnea.
20 Toen zeide ik tot ulieden: Gij zijt gekomen tot het gebergte der Amorieten, dat de HEERE, onze God, ons geven zal.
21 Ziet, de HEERE, uw God, heeft dat land gegeven voor uw aangezicht; trekt op, bezit het erfelijk, gelijk als de HEERE, uwer vaderen God, tot u gesproken heeft; vreest niet, en ontzet u niet.

22 Toen naderdet gij allen tot mij, en zeidet: Laat ons mannen voor ons aangezicht heenzenden, die ons het land uitspeuren, en ons bescheid wederbrengen, wat weg wij daarin optrekken zullen, en tot wat steden wij komen zullen.
23 Deze zaak nu was goed in mijn ogen; zo nam ik uit u twaalf mannen, van elken stam een man.
24 Die keerden zich, en togen op naar het gebergte, en kwamen tot het dal Eskol, en verspiedden datzelve.
25 En zij namen van de vrucht des lands in hun hand, en brachten ze tot ons af, en zeiden ons bescheid weder, en zeiden: Het land, dat de HEERE, onze God, ons geven zal, is goed.
26 Doch gij wildet niet optrekken; maar gij waart den mond des HEEREN uws Gods, wederspannig.
27 En gij murmureerdet in uw tenten, en zeidet: Omdat de HEERE ons haat, heeft Hij ons uit Egypteland uitgevoerd, opdat Hij ons levere in de hand der Amorieten, om ons te verdelgen.
28 Waarheen zouden wij optrekken? Onze broeders hebben ons hart doen smelten, zeggende: Het is een volk, groter en langer dan wij; de steden zijn groot, en gesterkt tot in den hemel toe; ook hebben wij daar kinderen der Enakieten gezien.
29 Toen zeide ik tot u: Verschrikt niet, en vreest niet voor hen.
30 De HEERE, uw God, Die voor uw aangezicht wandelt, Die zal voor u strijden, naar alles, wat Hij bij u voor uw ogen gedaan heeft in Egypte.
31 En in de woestijn, waar gij gezien hebt, dat de HEERE uw God, u daarin gedragen heeft, als een man zijn zoon draagt, op al den weg, dien gij gewandeld hebt, totdat gij kwaamt aan deze plaats.
32 Maar door dit woord geloofdet gij niet aan den HEERE, uw God.
33 Die voor uw aangezicht op den weg wandelde, om u de plaats uit te zien, waar gij zoudt legeren; des nachts in het vuur, opdat Hij u den weg wees, waarin gij zoudt gaan, en des daags in de wolk.
34 Als nu de HEERE de stem uwer woorden hoorde, zo werd Hij zeer toornig, en zwoer, zeggende:
35 Zo iemand van deze mannen, van dit kwade geslacht, zal zien dat goede land, hetwelk Ik gezworen heb uw vaderen te zullen geven!
36 Behalve Kaleb, de zoon van Jefunne; die zal het zien, en aan hem zal Ik het land geven, waarop hij getreden heeft, en aan zijn kinderen; omdat hij volhard heeft den HEERE te volgen.
37 Ook vertoornde zich de HEERE op mij om uwentwil, zeggende: Gij zult daar ook niet inkomen.
38 Jozua, de zoon van Nun, die voor uw aangezicht staat, die zal daarin komen; sterk denzelven, want hij zal het Israel doen erven.
39 En uw kinderkens, waarvan gij zeidet: Zij zullen tot een roof zijn; en uw kinderen, die heden noch goed noch kwaad weten, die zullen daarin komen, en dien zal Ik het geven, en die zullen het erfelijk bezitten.
40 Gij daarentegen, keert u, en reist naar de woestijn, den weg van de Schelfzee.
41 Toen antwoorddet gij, en zeidet tot mij: Wij hebben tegen den HEERE gezondigd; wij zullen optrekken, en strijden, naar alles, wat de HEERE, onze God, ons geboden heeft. Als gij nu een iegelijk zijn krijgsgereedschap aangorddet, en willens waart, om naar het gebergte henen op te trekken,
42 Zo zeide de HEERE tot mij: Zeg hun: Trekt niet op, en strijdt niet, want Ik ben niet in het midden van u; opdat gij niet voor het aangezicht uwer vijanden geslagen wordet.
43 Doch als ik tot u sprak, zo hoordet gij niet, maar waart den mond des HEEREN wederspannig, en handeldet trotselijk, en toogt op naar het gebergte.
44 Toen togen de Amorieten uit, die op dat gebergte woonden, u tegemoet, en vervolgden u, gelijk als de bijen doen; en zij verpletterden u in Seir tot Horma toe.

45 Als gij nu wederkwaamt en weendet voor het aangezicht des HEEREN, zo verhoorde de HEERE uw stem niet, en neigde Zijn oren niet tot u.
46 Alzo bleeft gij in Kades vele dagen, naar de dagen, dat gij er bleeft.

2
1 Daarna keerden wij ons, en reisden naar de woestijn, den weg van de Schelfzee, gelijk de HEERE tot mij gesproken had, en wij togen om het gebergte Seir, vele dagen.
2 Toen sprak de HEERE tot mij, zeggende:
3 Gijlieden hebt dit gebergte genoeg omgetogen; keert u naar het noorden;
4 En gebied het volk, zeggende: Gij zult doortrekken aan de landpale uwer broederen, de kinderen van Ezau, die in Seir wonen; zij zullen wel voor u vrezen; maar gij zult u zeer wachten.
5 Mengt u niet met hen; want Ik zal u van hun land niet geven, ook niet tot de betreding van een voetzool; want Ik heb Ezau het gebergte Seir ter erfenis gegeven.
6 Spijze zult gij voor geld van hen kopen, dat gij etet; en ook zult gij water voor geld van hen kopen, dat gij drinket.
7 Want de HEERE, uw God, heeft u gezegend in al het werk uwer hand; Hij kent uw wandelen door deze zo grote woestijn; deze veertig jaren is de HEERE, uw God, met u geweest; geen ding sheeft u ontbroken.
8 Als wij nu doorgetrokken waren van onze broederen, de kinderen van Ezau, die in Seir woonden, van den weg des vlakken velds, van Elath, en van Ezeon-geber, zo keerden wij ons, en doortogen den weg der woestijn van Moab.
9 Toen sprak de HEERE tot mij: Beangstig Moab niet, en meng u niet met hen in den strijd; want Ik zal u geen erfenis van hun land geven, dewijl Ik aan Lots kinderen Ar ter erfenis gegeven heb.
10 De Emieten woonden te voren daarin, een groot, en menigvuldig, en lang volk, gelijk de Enakieten.
11 Dezen werden ook voor reuzen gehouden, als de Enakieten; en de Moabieten noemden hen Emieten.
12 Ook woonden de Horieten te voren in Seir; maar de kinderen van Ezau verdreven hen uit de bezitting en verdelgden hen van hun aangezicht, en hebben in hunlieder plaats gewoond; gelijk als Israel gedaan heeft aan het land zijner erfenis, hetwelk de HEERE hun gegeven heeft.
13 Nu, maakt u op, en trekt over de beek Zered. Alzo trokken wij over de beek Zered.
14 De dagen nu, die wij gewandeld hebben van Kades-barnea, totdat wij over de beek Zered getogen zijn, waren acht en dertig jaren; totdat het ganse geslacht der krijgslieden uit het midden der heirlegers verteerd was, gelijk de HEERE hun gezworen had.
15 Zo was ook de hand des HEEREN tegen hen, om hen uit het midden des heirlegers te verslaan, totdat zij verteerd waren.
16 En het geschiedde, als al de krijgslieden verteerd waren, uit het midden des heirlegers wegstervende,
17 Dat de HEERE tot mij sprak, zeggende:
18 Gij zult heden doortrekken aan Ar, de landpale van Moab;
19 En gij zult naderen tegenover de kinderen Ammons; beangstig die niet, en meng u met hen niet; want Ik zal u van het land der kinderen Ammons geen erfenis geven, dewijl Ik het aan Lots kinderen ter erfenis gegeven heb.
20 Dit werd ook voor een land der reuzen gehouden; de reuzen woonden te voren daarin, en de Ammonieten noemden hen Zamzummieten;
21 Een groot, en menigvuldig, en lang volk, als de Enakieten; en de HEERE verdelgde hen voor hun aangezicht, zodat zij hen uit de bezitting verdreven, en aan hunlieder plaats woonden;
22 Gelijk als Hij aan de kinderen van Ezau, die in Seir wonen, gedaan heeft, voor welker aangezicht Hij de Horieten verdelgde; en zij verdreven hen uit de bezitting, en hebben aan hun plaats gewoond tot op dezen dag.
23 Ook hebben de Kafthorieten, die uit Kafthor uittogen, de Avieten, die in Hazerim tot Gaza toe woonden, verdelgd, en aan hun plaats gewoond.

24 Maakt u op, reist heen, en gaat over de beek Arnon; ziet, Ik heb Sihon, den koning van Hesbon, den Amoriet, en zijn land, in uw hand gegeven; begint te erven, en mengt u met hen in den strijd.
25 Te dezen dage zal Ik beginnen uw schrik en uw vreze te geven over het aangezicht der volken, onder den gansen hemel; die uw gerucht zullen horen, die zullen sidderen, en bang zijn van uw aangezicht.
26 Toen zond ik boden uit de woestijn Kedemot tot Sihon, den koning van Hesbon, met woorden van vrede, zeggende:
27 Laat mij door uw land doortrekken; ik zal alleenlijk langs den weg voorttrekken; ik zal noch ter rechter hand noch ter linkerhand uitwijken.
28 Verkoop mij spijze voor geld, dat ik ete, en geef mij water voor geld, dat ik drinke; alleenlijk laat mij op mijn voeten doortrekken;
29 Gelijk de kinderen van Ezau, die in Seir wonen, en de Moabieten, die in Ar wonen, mij gedaan hebben; totdat ik over de Jordaan kome in het land, dat de HEERE, onze God, ons geven zal.
30 Maar Sihon, de koning van Hesbon, wilde ons door hetzelve niet laten doortrekken; want de HEERE, uw God, verhardde zijn geest, en verstokte zijn hart, opdat Hij hem in uw hand gave, gelijk het is te dezen dage.
31 En de HEERE zeide tot mij: Zie, Ik heb begonnen Sihon en zijn land voor uw aangezicht te geven; begin dan te erven, om zijn land erfelijk te bezitten.
32 En Sihon toog uit ons tegemoet, hij en al zijn volk, ten strijde, naar Jahaz.
33 En de HEERE, onze God, gaf hem voor ons aangezicht; en wij sloegen hem, en zijn zonen, en al zijn volk.
34 En wij namen te dier tijd al zijn steden in, en wij verbanden alle steden, mannen, en vrouwen, en kinderkens; wij lieten niemand overblijven.
35 Het vee alleen roofden wij voor ons, en den roof der steden, die wij innamen.
36 Van Aroer af, dat aan den oever der beek Arnon is, en de stad, die aan de beek is, ook tot Gilead toe, was er geen stad, die voor ons te hoog was; de HEERE, onze God, gaf dat alles voor ons aangezicht.
37 Behalve tot het land van de kinderen Ammons naderdet gij niet, noch tot de ganse streek der beek Jabbok, noch tot de steden van het gebergte, noch tot iets, dat de HEERE, onze God, ons verboden had.

3
1 Daarna keerden wij ons en togen op, den weg van Bazan; en Og, de koning van Bazan, trok uit ons tegemoet, hij en al zijn volk, ten strijde bij Edrei.
2 Toen zeide de HEERE tot mij: Vrees hem niet, want Ik heb hem, en al zijn volk, en zijn land, in uw hand gegeven; en gij zult hem doen, gelijk als gij Sihon, den koning der Amorieten, die te Hesbon woonde, gedaan hebt.
3 En de HEERE, onze God, gaf ook Og, den koning van Bazan, en al zijn volk, in onze hand, zodat wij hem sloegen, totdat wij hem niemand lieten overblijven.
4 En wij namen te dier tijd al zijn steden; er was geen stad, die wij van hen niet namen: zestig steden, de ganse landstreek van Argob, het koninkrijk van Og in Bazan.
5 Al die steden waren met hoge muren, poorten en grendelen gesterkt, behalve zeer vele onbemuurde steden.
6 En wij verbanden dezelve, gelijk wij Sihon, den koning van Hesbon, gedaan hadden, verbannende alle steden, mannen, vrouwen en kinderkens.
7 Doch al het vee en den roof van die steden roofden wij voor ons.
8 Zo namen wij te dier tijd het land uit de hand van de twee koningen der Amorieten, die aan deze zijde van de Jordaan waren, van de beek Arnon tot den berg Hermon toe;
9 (De Zidoniers noemen Hermon Sirjon; maar de Amorieten noemen hem Senir.)
10 Al de steden des platten lands, en het ganse Gilead, en het ganse Bazan, tot Salcha en Edrei toe; steden des koninkrijks van Og in Bazan.
11 Want Og, de koning van Bazan, was alleen van de overigen der reuzen overgebleven; ziet, zijn bedstede, zijnde een bedstede van ijzer, is zij niet te Rabba der kinderen Ammons? Negen ellen is haar lengte, en vier ellen haar breedte, naar eens mans elleboog.
12 Ditzelfde land nu namen wij te dier tijd in bezit; van Aroer af, dat aan de beek Arnon is, en de helft van het gebergte van Gilead, met de steden van hetzelve, gaf ik aan de Rubenieten en Gadieten.
13 En het overige van Gilead, mitsgaders het ganse Bazan, het koninkrijk van Og, gaf ik aan den halven stam van Manasse, de ganse landstreek van Argob, door het ganse Bazan; datzelve werd genoemd het land der reuzen.
14 Jair, de zoon van Manasse, kreeg de ganse landstreek van Argob, tot aan de landpale der Gezurieten en Maachathieten; en hij noemde ze naar zijn naam, Bazan Havvoth-jair, tot op dezen dag.
15 En aan Machir gaf ik Gilead.
16 Maar aan de Rubenieten en Gadieten gaf ik van Gilead af tot aan de beek Arnon, het midden van de beek en de landpale; en tot aan de beek Jabbok, de landpale der kinderen Ammons;
17 Daartoe het vlakke veld, en de Jordaan, mitsgaders de landpale; van Cinnereth af tot aan de zee des vlakken velds, de Zoutzee, onder Asdoth-pisga tegen het oosten.
18 Voorts gebood ik ulieden ter zelfder tijd, zeggende: De HEERE, uw God, heeft u dit land gegeven om het te erven; allen dan, die strijdbare mannen zijt, trekt gewapend door voor het aangezicht van uw broederen, de kinderen Israels.
19 Behalve uw vrouwen, en uw kinderkens, en uw vee (ik weet, dat gij veel vee hebt), zij zullen blijven in uw steden, die ik u gegeven heb;
20 Totdat de HEERE uw broederen rust geve, gelijk ulieden, dat zij ook erven het land, dat de HEERE, uw God, hun geven zal aan gene zijde van de Jordaan; dan zult gij wederkeren, elk tot zijn erfenis, die ik u gegeven heb.
21 Ook gebood ik Jozua ter zelfder tijd, zeggende: Uw ogen zien alles, wat de HEERE, ulieder God, aan deze twee koningen gedaan heeft; alzo zal de HEERE aan alle koninkrijken doen, naar welke gij henen doortrekt.
22 Vreest ze niet; want de HEERE, uw God, strijdt voor ulieden.
23 Ook bad ik den HEERE om genade, zeggende ter zelfder tijd:

24 Heere HEERE! Gij hebt begonnen Uw knecht te tonen Uw grootheid en Uw sterke hand; want wat God is er in den hemel en op de aarde, die doen kan naar Uw werken, en naar Uw mogendheden!
25 Laat mij toch overtrekken, en dat goede land bezien, dat aan gene zijde van de Jordaan is, dat goede gebergte, en den Libanon!
26 Doch de HEERE verstoorde zich zeer om uwentwille over mij, en hoorde niet naar mij; maar de HEERE zeide tot mij: Het zij u genoeg; spreek niet meer tot Mij van deze zaak.
27 Klim op de hoogte van Pisga, en hef uw ogen op naar het westen, en naar het noorden, en naar het zuiden, en naar het oosten, en zie toe met uw ogen; want gij zult over deze Jordaan niet gaan.
28 Gebied dan Jozua, en versterk hem, en bekrachtig hem; want hij zal voor het aangezicht van dit volk henen overgaan, en zal hun dat land, dat gij zien zult, doen erven.
29 Alzo bleven wij in dit dal tegenover Beth-peor.

4
1 Nu dan, Israel! hoor naar de inzettingen en naar de rechten, die ik ulieden lere te doen; opdat gij leeft, en henen inkomt, en erft het land, dat de HEERE, uwer vaderen God, u geeft.
2 Gij zult tot dit woord, dat ik u gebiede, niet toedoen, ook daarvan niet afdoen; opdat gij bewaart de geboden van den HEERE, uw God, die ik u gebiede.
3 Uw ogen hebben gezien, wat God om Baal-peor gedaan heeft; want alle man, die Baal-peor navolgde, dien heeft de HEERE, uw God, uit het midden van u verdaan.
4 Gij daarentegen, die den HEERE, uw God, aanhingt, gij zijt heden allen levende.
5 Ziet, ik heb u geleerd de inzettingen en rechten, gelijk als de HEERE, mijn God, mij geboden heeft; opdat gij alzo doet in het midden des lands, waar gij naar toe gaat, om het te erven.
6 Behoudt ze dan, en doet ze; want dat zal uw wijsheid en uw verstand zijn voor de ogen der volken, die al deze inzettingen horen zullen, en zeggen: Dit grote volk alleen is een wijs en verstandig volk!
7 Want wat groot volk is er, hetwelk de goden zo nabij zijn als de HEERE, onze God, zo dikwijls als wij Hem aanroepen?
8 En wat groot volk is er, dat zo rechtvaardige inzettingen en rechten heeft, als deze ganse wet is, die ik heden voor uw aangezicht geef?
9 Alleenlijk wacht u, en bewaart uw ziel wel, dat gij niet vergeet de dingen, die uw ogen gezien hebben; en dat zij niet van uw hart wijken, al de dagen uws levens; en gij zult ze aan uw kinderen en uw kindskinderen bekend maken.
10 Ten dage, als gij voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods, aan Horeb stondt, als de HEERE tot mij zeide: Vergader Mij dit volk, en Ik zal hun Mijn woorden doen horen, die zij zullen leren, om Mij te vrezen al de dagen, die zij op den aardbodem zullen leven, en zij zullen ze hun kinderen leren;
11 En gijlieden naderdet en stondt beneden dien berg; (die berg nu brandde van vuur, tot aan het midden des hemels; er was duisternis, wolken en donkerheid).
12 Zo sprak de HEERE tot u uit het midden des vuurs; gij hoordet de stem der woorden; maar gij zaagt geen gelijkenis, behalve de stem.
13 Toen verkondigde Hij u Zijn verbond, dat Hij u gebood te doen, de tien woorden, en schreef ze op twee stenen tafelen.
14 Ook gebood mij de HEERE ter zelver tijd, dat ik u inzettingen en rechten leren zou; opdat gij die deedt in dat land, naar hetwelk gij doortrekt, om dat te erven.
15 Wacht u dan wel voor uw zielen; want gij hebt geen gelijkenis gezien, ten dage als de HEERE op Horeb uit het midden des vuurs tot u sprak;
16 Opdat gij u niet verderft, en maakt u iets gesnedens, de gelijkenis van enig beeld, de gedaante van man of vrouw,
17 De gedaante van enig beest, dat op de aarde is; de gedaante van enigen gevleugelden vogel, die door den hemel vliegt;
18 De gedaante van iets, dat op den aardbodem kruipt; de gedaante van enigen vis, die in het water is onder de aarde;
19 Dat gij ook uw ogen niet opheft naar den hemel, en aanziet de zon, en de maan, en de sterren, des hemels ganse heir; en wordt aangedreven, dat gij u voor die buigt, en hen dient; dewelke de HEERE, uw God, aan alle volken onder den gansen hemel heeft uitgedeeld.
20 Maar ulieden heeft de HEERE aangenomen, en uit den ijzeroven, uit Egypte, uitgevoerd; opdat gij Hem tot een erfvolk zoudt zijn, gelijk het te dezen dage is.
21 Ook vertoornde Zich de HEERE over mij, om ulieder woorden; en Hij zwoer, dat ik over de Jordaan niet zou gaan, en dat ik niet zou komen in dat goede land, dat de HEERE, uw God, u ter erfenis geven zal.
22 Want ik zal in dit land sterven; ik zal over de Jordaan niet gaan; maar gij zult er overgaan, en datzelve goede land erven.

23 Wacht u, dat gij het verbond des HEEREN, uws Gods, hetwelk Hij met u gemaakt heeft, niet vergeet, dat gij u een gesneden beeld zoudt maken, de gelijkenis van iets, dat de HEERE, uw God, u verboden heeft.
24 Want de HEERE, uw God, is een verterend vuur, een ijverig God.
25 Wanneer gij nu kinderen en kindskinderen gewonnen zult hebben, en in het land oud geworden zult zijn, en u zult verderven, dat gij gesneden beelden maakt, de gelijkenis van enig ding, en doet, wat kwaad is in de ogen des HEEREN, uws Gods, om Hem tot toorn te verwekken;
26 Zo roep ik heden den hemel en de aarde tot getuige tegen ulieden, dat gij voorzeker haast zult omkomen van dat land, waar gij over de Jordaan naar toe trekt, om dat te erven; gij zult uw dagen daarin niet verlengen, maar ganselijk verdelgd worden.
27 En de HEERE zal u verstrooien onder de volken; en gij zult een klein volksken in getal overblijven onder de heidenen, waar de HEERE u henen leiden zal.
28 En aldaar zult gij goden dienen, die des mensen handenwerk zijn, hout en steen, die niet zien, noch horen, noch eten, noch rieken.
29 Dan zult gij van daar den HEERE, uw God, zoeken, en vinden; als gij Hem zoeken zult met uw ganse hart en met uw ganse ziel.
30 Wanneer gij in angst zult zijn, en u al deze dingen zullen treffen; in het laatste der dagen, dan zult gij wederkeren tot den HEERE, uw God, en Zijn stem gehoorzaam zijn.
31 Want de HEERE, uw God, is een barmhartig God; Hij zal u niet verlaten, noch u verderven; en Hij zal het verbond uwer vaderen, dat Hij hun gezworen heeft, niet vergeten.
32 Want, vraag toch naar de vorige dagen, die voor u geweest zijn, van dien dag af, dat God den mens op de aarde geschapen heeft, van het ene einde des hemels tot aan het andere einde des hemels, of zulk een groot ding geschied of gehoord zij, als dit:
33 Of een volk gehoord hebbe de stem van God, sprekende uit het midden des vuurs, gelijk als gij gehoord hebt, en levend zij gebleven?
34 Of: of God verzocht heeft te gaan, om Zich een volk uit het midden eens volks aan te nemen, door verzoekingen, door tekenen, en door wonderen, en door strijd, en door een sterke hand, en door een uitgestrekten arm, en met grote verschrikkingen; naar al hetgeen de HEERE, uw God, ulieden voor uw ogen in Egypte gedaan heeft?
35 U is het getoond, opdat gij wetet, dat de HEERE die God is; er is niemand meer dan Hij alleen!
36 Van den hemel heeft Hij u Zijn stem laten horen, om u te onderwijzen; en op de aarde heeft Hij u Zijn groot vuur doen zien; en gij hebt Zijn woorden uit het midden des vuurs gehoord.
37 En omdat Hij uw vaderen liefhad, en hun zaad na hen verkoren had, zo heeft Hij u voor Zijn aangezicht door Zijn grote kracht uit Egypte uitgevoerd;
38 Om volken, die groter en machtiger waren dan gij, voor uw aangezicht uit de bezitting te verdrijven; om u in te brengen, dat Hij u hunlieder land ter erfenis gave, als het te dezen dage is.
39 Zo zult gij heden weten, en in uw hart hervatten, dat de HEERE die God is, boven in den hemel, en onder op de aarde, niemand meer!
40 En gij zult houden Zijn inzettingen en Zijn geboden, die ik u heden gebiede, opdat het u en uw kinderen na u welga, en opdat gij de dagen verlengt in het land, dat de HEERE, uw God, u geeft, voor altoos.
41 Toen scheidde Mozes drie steden uit, aan deze zijde van de Jordaan, tegen den opgang der zon;
42 Opdat daarheen vlood de doodslager, die zijn naaste onwetende doodslaat, dien hij van gisteren en eergisteren niet haatte; dat hij in een van deze steden vlood en levend bleef;
43 Bezer in de woestijn, in het effen land, voor de Rubenieten; en Ramoth in Gilead, voor de Gadieten; en Golan in Bazan, voor de Manassieten.

44 Dit is nu de wet, die Mozes den kinderen Israels voorstelde:
45 Dit zijn de getuigenissen, en de inzettingen, en de rechten, die Mozes sprak tot de kinderen Israels, als zij uit Egypte waren uitgetogen;
46 Aan deze zijde van de Jordaan, in het dal tegenover Beth-peor, in het land van Sihon, den koning der Amorieten, die te Hesbon woonde; welken Mozes sloeg, en de kinderen Israels, als zij uit Egypte waren uitgetogen,
47 En zijn land in bezitting genomen hadden; daartoe het land van Og, koning van Bazan; twee koningen der Amorieten, die aan deze zijde van de Jordaan waren, tegen den opgang der zon;
48 Van Aroer af, dat aan den oever der beek Arnon is, tot aan den berg Sion, welke is Hermon;
49 En al het vlakke veld, aan deze zijde van de Jordaan, naar het oosten, tot aan de zee des vlakken velds, onder Asdoth-pisga.

5
1 En Mozes riep het ganse Israel, en zeide tot hen: Hoor, Israel! de inzettingen en rechten, die ik heden voor uw oren spreek, dat gij ze leert en waarneemt, om dezelve te doen.
2 De HEERE, onze God, heeft een verbond met ons gemaakt aan Horeb.
3 Met onze vaderen heeft de HEERE dit verbond niet gemaakt, maar met ons, wij die hier heden allen levend zijn.
4 Van aangezicht tot aangezicht heeft de HEERE met u op den berg gesproken uit het midden des vuurs,
5 (Ik stond te dier tijd tussen den HEERE en tussen u, om u des HEEREN woord aan te zeggen; want gij vreesdet voor het vuur en klomt niet op den berg) zeggende:
6 Ik ben de HEERE, uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis uitgeleid heb.
7 Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.
8 Gij zult u geen gesneden beeld maken, noch enige gelijkenis, van hetgeen boven in den hemel, of onder op de aarde is; of in het water onder de aarde is;
9 Gij zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik, de HEERE, uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vaderen bezoek aan de kinderen, en aan het derde, en aan het vierde lid dergenen, die Mij haten;
10 En doe barmhartigheid aan duizenden dergenen, die Mij liefhebben, en Mijn geboden onderhouden.
11 Gij zult den Naam des HEEREN, uws Gods, niet ijdellijk gebruiken; want de HEERE zal niet onschuldig houden dengene, die Zijn Naam ijdellijk gebruikt.
12 Onderhoudt den sabbatdag, dat gij dien heiligt; gelijk als de HEERE, uw God, u geboden heeft.
13 Zes dagen zult gij arbeiden, en al uw werk doen;
14 Maar de zevende dag is de sabbat des HEEREN, uws Gods; dan zult gij geen werk doen, gij, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch uw os, noch uw ezel, noch enig van uw vee, noch de vreemdeling, die in uw poorten is; opdat uw dienstknecht, en uw dienstmaagd ruste, gelijk als gij.
15 Want gij zult gedenken, dat gij een dienstknecht in Egypteland geweest zijt, en dat de HEERE, uw God, u van daar heeft uitgeleid door een sterke hand en een uitgestrekten arm; daarom heeft u de HEERE, uw God, geboden, dat gij den sabbatdag houden zult.
16 Eert uw vader, en uw moeder, gelijk als de HEERE, uw God, u geboden heeft, opdat uw dagen verlengd worden, en opdat het u welga in het land, dat u de HEERE, uw God, geven zal.
17 Gij zult niet doodslaan.
18 En gij zult geen overspel doen.
19 En gij zult niet stelen.
20 En gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste.
21 En gij zult niet begeren uws naasten vrouw; en gij zult u niet laten gelusten uws naasten huis, zijn akker, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, zijn os, noch zijn ezel, noch iets, dat uws naasten is.
22 Deze woorden sprak de HEERE tot uw ganse gemeente, op den berg, uit het midden des vuurs, der wolk en der donkerheid, met een grote stem, en deed daar niets toe; en Hij schreef ze op twee stenen tafelen, en gaf ze mij.
23 En het geschiedde, als gij die stem uit het midden der duisternis hoordet, en de berg van vuur brandde, zo naderdet gij tot mij, alle hoofden uwer stammen, en uw oudsten,
24 En zeidet: Zie, de HEERE, onze God, heeft ons Zijn heerlijkheid en Zijn grootheid laten zien, en wij hebben Zijn stem gehoord uit het midden des vuurs; dezen dag hebben wij gezien, dat God met den mens spreekt, en dat hij levend blijft.
25 Maar nu, waarom zouden wij sterven? Want dit grote vuur zou ons verteren; indien wij voortvoeren de stem des HEEREN, onzes Gods, langer te horen, zo zouden wij sterven.

26 Want wie is er van alle vlees, die de stem des levenden Gods, sprekende uit het midden des vuurs, gehoord heeft gelijk wij, en is levend gebleven?
27 Nader gij, en hoor alles, wat de HEERE, onze God, zeggen zal; en spreek gij tot ons al wat de HEERE, onze God, tot u spreken zal, en wij zullen het horen en doen.
28 Als nu de HEERE de stem uwer woorden hoorde, toen gij tot mij spraakt, zo zeide de HEERE tot mij: Ik heb gehoord de stem der woorden van dit volk, die zij tot u gesproken hebben; het is altemaal goed, dat zij gesproken hebben.
29 Och, dat zij zulk een hart hadden, om Mij te vrezen, en al Mijn geboden te allen dage te onderhouden; opdat het hun en hun kinderen welging in eeuwigheid!
30 Ga, zeg hun: Keert weder naar uw tenten.
31 Maar gij, sta hier bij Mij, dat Ik tot u spreke al de geboden, en inzettingen, en rechten, die gij hun leren zult, dat zij ze doen in het land, hetwelk Ik hun geven zal, om dat te erven.
32 Neemt dan waar, dat gij doet, gelijk als de HEERE, uw God, u geboden heeft; en wijkt niet af ter rechter hand, noch ter linkerhand.
33 In al den weg, dien de HEERE, uw God, u gebiedt, zult gij gaan; opdat gij leeft, en dat het u welga, en gij de dagen verlengt in het land, dat gij erven zult.

6
1 Dit zijn dan de geboden, de inzettingen en de rechten, die de HEERE, uw God, geboden heeft om u te leren; opdat gij ze doet in het land, naar hetwelk gij heentrekt, om dat erfelijk te bezitten;
2 Opdat gij den HEERE, uw God, vrezet, om te houden al Zijn inzettingen, en Zijn geboden, die ik u gebiede; gij, en uw kind, en kindskind, al de dagen uws levens; en opdat uw dagen verlengd worden.
3 Hoor dan, Israel! en neem waar, dat gij ze doet, opdat het u welga, en opdat gij zeer vermenigvuldigdet (gelijk als u de HEERE, uwer vaderen God, gesproken heeft) in het land, dat van melk en honig is vloeiende.
4 Hoor, Israel! de HEERE, onze God, is een enig HEERE!
5 Zo zult gij den HEERE, uw God, liefhebben, met uw ganse hart, en met uw ganse ziel, en met al uw vermogen.
6 En deze woorden, die ik u heden gebiede, zullen in uw hart zijn.
7 En gij zult ze uw kinderen inscherpen, en daarvan spreken, als gij in uw huis zit, en als gij op den weg gaat, en als gij nederligt, en als gij opstaat.
8 Ook zult gij ze tot een teken binden op uw hand, en zij zullen u tot voorhoofdspanselen zijn tussen uw ogen.
9 En gij zult ze op de posten van uw huis, en aan uw poorten schrijven.
10 Als het dan zal geschied zijn, dat de HEERE, uw God, u zal hebben ingebracht in dat land, dat Hij uw vaderen, Abraham, Izak en Jakob, gezworen heeft, u te zullen geven; grote en goede steden, die gij niet gebouwd hebt,
11 En huizen, vol van alle goeds, die gij niet gevuld hebt, en uitgehouwen bornputten, die gij niet uitgehouwen hebt, wijngaarden en olijfgaarden, die gij niet geplant hebt, en gij gegeten hebt en verzadigd zijt;
12 Zo wacht u, dat gij den HEERE niet vergeet, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis heeft uitgevoerd.
13 Gij zult den HEERE, uw God, vrezen, en Hem dienen; en gij zult bij Zijn Naam zweren.
14 Gij zult andere goden niet navolgen, van de goden der volken, die rondom u zijn.
15 Want de HEERE, uw God is een ijverig God in het midden van u; dat de toorn des HEEREN, uws Gods, tegen u niet ontsteke, en Hij u van den aardbodem verdelge.
16 Gij zult den HEERE, uw God, niet verzoeken, gelijk als gij Hem verzocht hebt te Massa.
17 Gij zult de geboden des HEEREN, uws Gods, vlijtig houden, mitsgaders Zijn getuigenissen, en Zijn inzettingen, die Hij u geboden heeft.
18 En gij zult doen, wat recht en goed is in de ogen des HEEREN; opdat het u welga, en dat gij inkomt, en erft het goede land, dat de HEERE uw vaderen gezworen heeft;
19 Om al uw vijanden voor uw aangezicht te verdrijven, gelijk als de HEERE gesproken heeft.
20 Wanneer uw zoon u morgen zal vragen, zeggende: Wat zijn dat voor getuigenissen, en inzettingen, en rechten, die de HEERE, onze God, ulieden geboden heeft?
21 Zo zult gij tot uw zoon zeggen: Wij waren dienstknechten van Farao in Egypte; maar de HEERE heeft ons door een sterke hand uit Egypte uitgevoerd.
22 En de HEERE gaf tekenen, en grote en kwade wonderen, in Egypte, aan Farao en aan zijn ganse huis, voor onze ogen;
23 En hij voerde ons van daar uit, opdat Hij ons inbracht, om ons het land te geven, dat Hij onzen vaderen gezworen had.
24 En de HEERE gebood ons te doen al deze inzettingen, om te vrezen den HEERE, onzen God, ons voor altoos ten goede, om ons in het leven te behouden, gelijk het te dezen dage is.
25 En het zal ons gerechtigheid zijn, als wij zullen waarnemen te doen al deze geboden, voor het aangezicht des HEEREN, onzes Gods, gelijk Hij ons geboden heeft.

7
1 Wanneer u de HEERE, uw God, zal gebracht hebben in het land, waar gij naar toe gaat, om dat te erven; en Hij vele volken voor uw aangezicht zal hebben uitgeworpen, de Hethieten, en de Girgasieten, en de Amorieten, en de Kanaanieten, en de Ferezieten, en de Hevieten, en de Jebusieten, zeven volken, die meerder en machtiger zijn dan gij;
2 En de HEERE, uw God, hen zal gegeven hebben voor uw aangezicht, dat gij ze slaat; zo zult gij hen ganselijk verbannen; gij zult geen verbond met hen maken, noch hun genadig zijn.
3 Gij zult u ook met hen niet vermaagschappen; gij zult uw dochters niet geven aan hun zonen, en hun dochters niet nemen voor uw zonen.
4 Want zij zouden uw zonen van Mij doen afwijken, dat zij andere goden zouden dienen; en de toorn des HEEREN zou tegen ulieden ontsteken, en u haast verdelgen.
5 Maar alzo zult gij hun doen: hun altaren zult gij afwerpen, en hun opgerichte beelden verbreken, en hun bossen zult gij afhouwen, en hun gesnedene beelden met vuur verbranden.
6 Want gij zijt een heilig volk den HEERE, uw God; u heeft de HEERE, uw God, verkoren, dat gij Hem tot een volk des eigendoms zoudt zijn uit alle volken, die op den aardbodem zijn.
7 De HEERE heeft geen lust tot u gehad, noch u verkoren, om uw veelheid boven alle andere volken; want gij waart het weinigste van alle volken.
8 Maar omdat de HEERE ulieden liefhad, en opdat Hij hield den eed, dien Hij uw vaderen gezworen had, heeft u de HEERE met een sterke hand uitgevoerd, en heeft u verlost uit het diensthuis, uit de hand van Farao, koning van Egypte.
9 Gij zult dan weten, dat de HEERE, uw God, die God is, die getrouwe God, welke het verbond en de weldadigheid houdt dien, die Hem liefhebben, en Zijn geboden houden tot in duizend geslachten.
10 En Hij vergeldt een ieder van hen, die Hem haten, in zijn aangezicht, om hem te verderven; Hij zal het Zijn hater niet vertrekken, in zijn aangezicht zal Hij het hem vergelden.
11 Houdt dan de geboden, en de inzettingen, en de rechten, die ik u heden gebiede, om die te doen.
12 Zo zal het geschieden, omdat gij deze rechten zult horen, en houden, en dezelve doen, dat de HEERE, uw God, u het verbond en de weldadigheid zal houden, die Hij uw vaderen gezworen heeft;
13 En Hij zal u liefhebben, en zal u zegenen, en u doen vermenigvuldigen; en Hij zal zegenen de vrucht uws buiks, en de vrucht uws lands, uw koren, en uw most, en uw olie, de voortzetting uwer koeien, en de kudden van uw klein vee, in het land, dat Hij aan uw vaderen gezworen heeft u te geven.
14 Gezegend zult gij zijn boven alle volken; er zal onder u noch man noch vrouw onvruchtbaar zijn, ook niet onder uw beesten;
15 En de HEERE zal alle krankheid van u afweren, en Hij zal u geen van de kwade ziekten der Egyptenaren, die gij kent, opleggen, maar zal ze leggen op allen, die u haten.
16 Gij zult dan al die volken verteren, die de HEERE, uw God, u geven zal; uw oog zal hen niet verschonen, en gij zult hun goden niet dienen; want dat zoude u een strik zijn.
17 Zo gij in uw hart zeidet: Deze volken zijn meerder dan ik; hoe zou ik hen uit de bezitting kunnen verdrijven?
18 Vreest niet voor hen; gedenkt steeds, wat de HEERE, uw God, aan Farao en aan alle Egyptenaren gedaan heeft;
19 De grote verzoekingen, die uw ogen gezien hebben, en de tekenen, en de wonderen, en de sterke hand, en den uitgestrekten arm, door welken u de HEERE, uw God, heeft uitgevoerd; alzo zal de HEERE, uw God, doen aan alle volken, voor welker aangezicht gij vreest.
20 Daartoe zal de HEERE, uw God, ook horzelen onder hen zenden; totdat zij omkomen, die overgebleven, en voor uw aangezicht verborgen zijn.

21 Ontzet u niet voor hunlieder aangezicht; want de HEERE, uw God, is in het midden van u, een groot en vreselijk God.
22 En de HEERE, uw God, zal deze volken voor uw aangezicht allengskens uitwerpen; haastelijk zult gij hen niet mogen te niet doen, opdat het wild des velds niet tegen u vermenigvuldige.
23 En de HEERE zal hen geven voor uw aangezicht, en Hij zal hen verschrikken met grote verschrikking, totdat zij verdelgd worden.
24 Ook zal Hij hun koningen in uw hand geven, dat gij hun naam van onder den hemel te niet doet; geen man zal voor uw aangezicht bestaan, totdat gij hen zult hebben verdelgd.
25 De gesneden beelden van hun goden zult gij met vuur verbranden; het zilver en goud, dat daaraan is, zult gij niet begeren, noch voor u nemen, opdat gij daardoor niet verstrikt wordt; want dat is den HEERE, uw God, een gruwel.
26 Gij zult dan den gruwel in uw huis niet brengen, dat gij een ban zoudt worden, gelijk datzelve is; gij zult het ganselijk verfoeien, en ten enenmaal een gruwel daarvan hebben, want het is een ban.

8
1 Alle geboden, die ik u heden gebiede, zult gij waarnemen om te doen, opdat gij leeft, en vermenigvuldigt, en inkomt, en het land erft, dat de HEERE aan uw vaderen gezworen heeft.
2 En gij zult gedenken aan al den weg, dien u den HEERE, uw God, deze veertig jaren in de woestijn geleid heeft; opdat Hij u verootmoedige, om u te verzoeken, om te weten, wat in uw hart was, of gij Zijn geboden zoudt houden, of niet.
3 En Hij verootmoedigde u, en liet u hongeren, en spijsde u met het Man, dat gij niet kendet, noch uw vaderen gekend hadden; opdat Hij u bekend maakte, dat de mens niet alleen van het brood leeft, maar dat de mens leeft van alles, wat uit des HEEREN mond uitgaat.
4 Uw kleding is aan u niet verouderd, en uw voet is niet gezwollen, deze veertig jaren.
5 Bekent dan in uw hart, dat de HEERE, uw God, u kastijdt, gelijk als een man zijn zoon kastijdt.
6 En houdt de geboden des HEEREN, uws Gods, om in Zijn wegen te wandelen, en om Hem te vrezen.
7 Want de HEERE, uw God, brengt u in een goed land, een land van waterbeken, fonteinen en diepten, die in dalen en in bergen uitvlieten;
8 Een land van tarwe en gerst, en wijnstokken, en vijgebomen, en granaatappelen; een land van olierijke olijfbomen, en van honig;
9 Een land, waarin gij brood zonder schaarsheid eten zult, waarin u niets ontbreken zal; een land, welks stenen ijzer zijn, en uit welks bergen gij koper uithouwen zult.
10 Als gij dan zult gegeten hebben, en verzadigd zijn, zo zult gij den HEERE, uw God, loven over dat goede land, dat Hij u zal hebben gegeven.
11 Wacht u, dat gij den HEERE, uw God, niet vergeet, dat gij niet zoudt houden Zijn geboden, en Zijn rechten, en Zijn inzettingen, die ik u heden gebiede;
12 Opdat niet misschien, als gij zult gegeten hebben, en verzadigd zijn, en goede huizen gebouwd hebben, en die bewonen,
13 En uw runderen en uw schapen zullen vermeerderd zijn, ook zilver en goud u zal vermeerderd zijn, ja, al wat gij hebt vermeerderd zal zijn;
14 Uw hart zich alsdan verheffe, dat gij vergeet den HEERE, uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgevoerd heeft;
15 Die u geleid heeft in die grote en vreselijke woestijn, waar vurige slangen, en schorpioenen, en dorheid, waar geen water was; Die u water uit de keiachtige rots voortbracht;
16 Die u in de woestijn spijsde met Man, dat uw vaderen niet gekend hadden; om u te verootmoedigen, en om u te verzoeken, opdat Hij u ten laatste weldeed;
17 En gij in uw hart zegt: Mijn kracht, en de sterkte mijner hand heeft mij dit vermogen verkregen.
18 Maar gij zult gedenken den HEERE, uw God, dat Hij het is, die u kracht geeft om vermogen te verkrijgen; opdat Hij Zijn verbond bevestige, dat Hij aan uw vaderen gezworen heeft, gelijk het te dezen dage is.
19 Maar indien het geschiedt, dat gij den HEERE, uw God, ganselijk vergeet, en andere goden navolgt, en hen dient, en u voor dezelve buigt, zo betuig ik heden tegen u, dat gij voorzeker zult vergaan.
20 Gelijk de heidenen, die de HEERE voor uw aangezicht verdaan heeft, alzo zult gij vergaan, omdat gij de stem des HEEREN, uws Gods, niet gehoorzaam zult geweest zijn.

9
1 Hoor, Israel! gij zult heden over de Jordaan gaan, dat gij inkomt, om volken te erven, die groter en sterker zijn dan gij; steden, die groot en tot in den hemel gesterkt zijn;
2 Een groot en lang volk, kinderen der Enakieten; die gij kent, en van welke gij gehoord hebt: Wie zou bestaan voor het aangezicht der kinderen van Enak?
3 Zo zult gij heden weten, dat de HEERE, uw God, Degene is, die voor uw aangezicht doorgaat, een verterend vuur: Die zal hen verdelgen, en Die zal hen voor uw aangezicht nederwerpen; en gij zult ze uit de bezitting verdrijven, en zult hen haastelijk te niet doen, gelijk als de HEERE tot u gesproken heeft.
4 Wanneer hen nu de HEERE, uw God, voor uw aangezicht zal hebben uitgestoten, zo spreek niet in uw hart, zeggende: De HEERE heeft mij om mijn gerechtigheid ingebracht, om dit land te erven; want, om de goddeloosheid dezer volken, verdrijft hen de HEERE voor uw aangezicht uit de bezitting.
5 Niet om uw gerechtigheid, noch om de oprechtheid uws harten, komt gij er henen in, om hun land te erven; maar om de goddeloosheid dezer volken, verdrijft hen de HEERE, uw God, voor uw aangezicht uit de bezitting: en om het woord te bevestigen, dat de HEERE, uw God, aan uw vaderen, Abraham, Izak en Jakob, gezworen heeft.
6 Weet dan, dat u de HEERE, uw God, niet om uw gerechtigheid, ditzelve goede land geeft, om dat te erven; want gij zijt een hardnekkig volk.
7 Gedenk, vergeet niet, dat gij den HEERE, uw God, in de woestijn, zeer vertoornd hebt; van dien dag af, dat gij uit Egypteland uitgegaan zijt, totdat gij kwaamt aan deze plaats, zijt gijlieden wederspannig geweest tegen den HEERE.
8 Want aan Horeb vertoorndet gij den HEERE zeer, dat Hij Zich tegen u vertoornde, om u te verdelgen.
9 Als ik op den berg geklommen was, om te ontvangen de stenen tafelen, de tafelen des verbonds, dat de HEERE met ulieden gemaakt had, toen bleef ik veertig dagen en veertig nachten op den berg, at geen brood, en dronk geen water.
10 En de HEERE gaf mij de twee stenen tafelen, met Gods vinger beschreven; en op dezelve, naar al de woorden, die de HEERE op den berg, uit het midden des vuurs, ten dage der verzameling, met ulieden gesproken had.
11 Zo geschiedde het, ten einde van veertig dagen en veertig nachten, als mij de HEERE de twee stenen tafelen, de tafelen des verbonds, gaf,
12 Dat de HEERE tot mij zeide: Sta op, ga haastelijk af van hier; want uw volk, dat gij uit Egypte hebt uitgevoerd, heeft het verdorven; zij zijn haastelijk afgeweken van den weg, dien Ik hun geboden had; zij hebben zich een gegoten beeld gemaakt.
13 Voorts sprak de HEERE tot mij, zeggende: Ik heb dit volk aangemerkt, en zie, het is een hardnekkig volk.
14 Laat van Mij af, dat Ik hen verdelge, en hun naam van onder den hemel uitdoe; en Ik zal u tot een machtiger en meerder volk maken, dan dit is.
15 Toen keerde ik mij, en ging van den berg af; de berg nu brandde van vuur, en de twee tafelen des verbonds waren op beide mijn handen.
16 En ik zag toe, en ziet, gij hadt tegen den HEERE, uw God, gezondigd; gij hadt u een gegoten kalf gemaakt; gij waart haastelijk afgeweken van den weg, dien u de HEERE geboden had.
17 Toen vatte ik de twee tafelen, en wierp ze heen uit beide mijn handen, en brak ze voor uw ogen.
18 En ik wierp mij neder voor het aangezicht des HEEREN, als in het eerst, veertig dagen en veertig nachten; ik at geen brood, en dronk geen water; om al uw zonde, die gij hadt gezondigd, doende dat kwaad is in des HEEREN ogen, om Hem tot toorn te verwekken.
19 Want ik vreesde vanwege den toorn en de grimmigheid waarmede de HEERE zeer op ulieden vertoornd was, om u te verdelgen; doch de HEERE verhoorde mij ook op dat maal.

20 Ook vertoornde Zich de HEERE zeer tegen Aaron, om hem te verdelgen; doch ik bad ook ter zelver tijd voor Aaron.
21 Maar uw zonde, het kalf, dat gij hadt gemaakt, nam ik, en verbrandde het met vuur, en stampte het, malende het wel, totdat het verdund werd tot stof; en zijn stof wierp ik in de beek, die van den berg afvliet.
22 Ook vertoorndet gij den HEERE zeer te Thab-era en te Massa, en te Kibroth-thaava.
23 Voorts als de HEERE ulieden zond uit Kades-barnea, zeggende: Gaat op en erft dat land, dat Ik u gegeven heb; zo waart gij den mond des HEEREN, uws Gods, wederspannig, en geloofdet Hem niet, en waart Zijn stem niet gehoorzaam.
24 Wederspannig zijt gij geweest tegen den HEERE, van den dag af, dat ik u gekend heb.
25 En ik wierp mij neder voor des HEEREN aangezicht, die veertig dagen en veertig nachten, in welke ik mij nederwierp, dewijl de HEERE gezegd had, dat Hij u verdelgen zou.
26 En ik bad tot den HEERE, en zeide: Heere, HEERE, verderf Uw volk en Uw erfdeel niet, dat Gij door Uw grootheid verlost hebt; dat Gij uit Egypte door een sterke hand hebt uitgevoerd.
27 Gedenk aan Uw knechten, Abraham, Izak en Jakob; zie niet op de hardigheid dezes volks, noch op zijn goddeloosheid, noch op zijn zonde;
28 Opdat het land, van waar Gij ons hebt uitgevoerd, niet zegge: Omdat ze de HEERE niet kon brengen in het land, waarvan Hij hun gesproken had, en omdat Hij hen haatte, heeft Hij ze uitgevoerd, om hen te doden in de woestijn.
29 Zij zijn toch Uw volk, en Uw erfdeel, dat Gij door Uw grote kracht, en door Uw uitgestrekten arm hebt uitgevoerd!

10
1 Ter zelver tijd zeide de HEERE tot mij: Houw u twee stenen tafelen, als de eerste, en klim tot Mij op dezen berg; daarna zult gij u een kist van hout maken.
2 En Ik zal op die tafelen schrijven de woorden, die geweest zijn op de eerste tafelen, die gij gebroken hebt; en gij zult ze leggen in die kist.
3 Alzo maakte ik een kist van sittimhout, en hieuw twee stenen tafelen als de eerste; en ik klom op den berg, en de twee tafelen waren in mijn hand.
4 Toen schreef Hij op de tafelen, naar het eerste schrift, de tien woorden, die de HEERE, ten dage der verzameling, op den berg, uit het midden des vuurs, tot ulieden gesproken had; en de HEERE gaf ze mij.
5 En ik keerde mij, en ging af van den berg, en leide de tafelen in de kist, die ik gemaakt had; en aldaar zijn zij, gelijk als de HEERE mij geboden heeft.
6 (En de kinderen Israels reisden van Beeroth-bene-jaakan en Mosera. Aldaar stierf Aaron, en werd aldaar begraven; en zijn zoon Eleazar bediende het priesterambt in zijn plaats.
7 Van daar reisden zij naar Gudgod, en van Gudgod naar Jotbath, een land van waterbeken.)
8 Ter zelver tijd scheidde de HEERE den stam Levi uit, om de ark des verbonds des HEEREN te dragen, om voor het aangezicht des HEEREN te staan, om Hem te dienen, en om in Zijn Naam te zegenen, tot op dezen dag.
9 Daarom heeft Levi geen deel noch erve met zijn broederen; de HEERE is zijn Erfdeel, gelijk als de HEERE, uw God, tot hem gesproken heeft.
10 En ik stond op den berg, als de vorige dagen, veertig dagen en veertig nachten; en de HEERE verhoorde mij ook op datzelve maal; de HEERE heeft u niet willen verderven.
11 Maar de HEERE zeide tot mij: Sta op, ga op de reize, voor het aangezicht des volks, dat zij inkomen, en erven het land, dat Ik hun vaderen gezworen heb, hun te geven.
12 Nu dan, Israel! wat eist de HEERE, uw God van u dan den HEERE, uw God, te vrezen, in al Zijn wegen te wandelen, en Hem lief te hebben, en den HEERE, uw God, te dienen, met uw ganse hart en met uw ganse ziel;
13 Om te houden de geboden des HEEREN, en Zijn inzettingen, die ik u heden gebiede, u ten goede.
14 Ziet, des HEEREN, uws Gods, is de hemel, en de hemel der hemelen, de aarde, en al wat daarin is.
15 Alleenlijk heeft de HEERE lust gehad aan uw vaderen, om die lief te hebben, en heeft hun zaad na hen, ulieden, uit al de volken verkoren, gelijk het te dezen dage is.
16 Besnijdt dan de voorhuid uws harten, en verhardt uw nek niet meer.
17 Want de HEERE, uw God, is een God der goden, en een Heere der heren; die grote, die machtige, en die vreselijke God, Die geen aangezicht aanneemt, noch geschenk ontvangt;
18 Die het recht van den wees en van de weduwe doet; en den vreemdeling liefheeft, dat Hij hem brood en kleding geve.
19 Daarom zult gijlieden den vreemdeling liefhebben, want gij zijt vreemdelingen geweest in Egypteland.
20 Den HEERE, uw God, zult gij vrezen; Hem zult gij dienen, en Hem zult gij aanhangen, en bij Zijn Naam zweren.
21 Hij is uw Lof, en Hij is uw God. Die bij u gedaan heeft deze grote en vreselijke dingen, die uw ogen gezien hebben.
22 Uw vaderen togen af naar Egypte met zeventig zielen; en nu heeft u de HEERE, uw God, gesteld als de sterren des hemels in menigte.

11
1 Daarom zult gij den HEERE, uw God, liefhebben, en gij zult te allen dage onderhouden Zijn bevel, en Zijn inzettingen, en Zijn rechten, en Zijn geboden.
2 En gijlieden zult heden weten, dat ik niet spreek met uw kinderen, die het niet weten, en de onderwijzing des HEEREN, uws Gods, niet gezien hebben. Zijn grootheid, Zijn sterke hand en Zijn uitgestrekten arm;
3 Daartoe Zijn tekenen en Zijn daden, die Hij in het midden van Egypte gedaan heeft, aan Farao, den koning van Egypte, en aan zijn ganse land;
4 En wat Hij gedaan heeft aan het heir der Egyptenaren, aan deszelfs paarden en aan deszelfs wagenen; dat Hij de wateren van de Schelfzee boven hun aangezicht deed overzwemmen, als zij ulieden van achteren vervolgden; en de HEERE verdeed hen, tot op dezen dag.
5 En wat Hij ulieden gedaan heeft in de woestijn, totdat gij gekomen zijt aan deze plaats.
6 Daarboven, wat Hij gedaan heeft aan Dathan, en aan Abiram, zonen van Eliab, den zoon van Ruben; hoe de aarde haar mond opendeed, en hen verslond met hun huisgezinnen, en hun tenten, ja, al wat bestond, dat hun aanging, in het midden van gans Israel.
7 Want het zijn uw ogen, die gezien hebben al dit grote werk des HEEREN, dat Hij gedaan heeft.
8 Houdt dan alle geboden, die ik u heden gebiede; opdat gij gesterkt wordt en inkomt, en erft het land, waarheen gij overtrekt, om dat te erven;
9 En opdat gij de dagen verlengt in het land, dat de HEERE uw vaderen gezworen heeft, aan hen en aan hun zaad te geven; een land, vloeiende van melk en honig.
10 Want het land, waar gij naar toe gaat, om dat te erven, is niet als Egypteland, van waar gij uitgegaan zijt, hetwelk gij bezaaidet met uw zaad, en bewaterdet met uw gang, als een kruidhof.
11 Maar het land, waarheen gij overtrekt, om dat te erven, is een land van bergen en van dalen; het drinkt water bij den regen des hemels;
12 Een land, dat de HEERE, uw God, bezorgt; de ogen des HEEREN, uws Gods, zijn gedurig daarop, van het begin des jaars tot het einde des jaars.
13 En het zal geschieden, zo gij naarstiglijk zult horen naar Mijn geboden, die Ik u heden gebiede, om den HEERE, uw God, lief te hebben, en Hem te dienen, met uw ganse hart en met uw ganse ziel;
14 Zo zal Ik den regen uws lands geven te zijner tijd, vroegen regen en spaden regen, opdat gij uw koren, en uw most, en uw olie inzamelt.
15 En Ik zal kruid geven op uw veld voor uw beesten; en gij zult eten en verzadigd worden.
16 Wacht uzelven, dat ulieder hart niet verleid worde, dat gij afwijkt, en andere goden dient, en u voor die buigt;
17 Dat de toorn des HEEREN tegen ulieden ontsteke, en Hij den hemel toesluite, dat er geen regen zij, en het aardrijk zijn gewas niet geve; en gij haastelijk omkomt van het goede land, dat u de HEERE geeft.
18 Legt dan deze mijn woorden in uw hart, en in uw ziel, en bindt ze tot een teken op uw hand, dat zij tot voorhoofdspanselen zijn tussen uw ogen;
19 En leert die uw kinderen, sprekende daarvan, als gij in uw huis zit, en als gij op den weg gaat, en als gij nederligt, en als gij opstaat;
20 En schrijft ze op de posten van uw huis, en aan uw poorten;
21 Opdat uw dagen, en de dagen uwer kinderen, in het land, dat de HEERE uw vaderen gezworen heeft hun te geven, vermenigvuldigen, gelijk de dagen des hemels op de aarde.
22 Want zo gij naarstiglijk houdt al deze geboden, die ik u gebiede om die te doen, den HEERE, uw God, liefhebbende, wandelende in al Zijn wegen, en Hem aanhangende;
23 Zo zal de HEERE al deze volken voor uw aangezicht uit de bezitting verdrijven, en gij zult erfelijk bezitten groter en machtiger volken, dan gij zijt.

24 Alle plaats, waar uw voetzool op treedt, zal de uwe zijn; van de woestijn en den Libanon, van de rivier, de rivier Frath, tot aan de achterste zee, zal uw landpale zijn.
25 Niemand zal voor uw aangezicht bestaan; de HEERE, uw God, zal uw schrik en uw vreze geven over al het land, waarop gij treden zult, gelijk als Hij tot u gesproken heeft.
26 Ziet, ik stel ulieden heden voor, zegen en vloek:
27 Den zegen, wanneer gij horen zult naar de geboden des HEEREN, uws Gods, die ik u heden gebiede;
28 Maar den vloek, zo gij niet horen zult naar de geboden des HEEREN, uws Gods, en afwijkt van den weg, dien ik u heden gebiede, om andere goden na te wandelen, die gij niet gekend hebt.
29 En het zal geschieden, als u de HEERE, uw God, zal hebben ingebracht in het land, waar gij naar toe gaat, om dat te erven; dan zult gij den zegen uitspreken op den berg Gerizim, en den vloek op den berg Ebal.
30 Zijn zij niet aan gene zijde van de Jordaan, achter den weg van den ondergang der zon, in het land der Kanaanieten, die in het vlakke veld wonen, tegenover Gilgal, bij de eikenbossen van More?
31 Want gijlieden zult over de Jordaan gaan, dat gij inkomet om te erven dat land, dat de HEERE, uw God, u geven zal; en gij zult het erfelijk bezitten, en daarin wonen.
32 Neemt dan waar te doen al de inzettingen en de rechten, die ik u heden voorstel.

12
1 Dit zijn de inzettingen en de rechten, die gijlieden zult waarnemen om te doen, in dat land, hetwelk u de HEERE, uwer vaderen God, gegeven heeft, om het te erven; al de dagen, die gijlieden op den aardbodem leeft.
2 Gij zult ganselijk vernielen al de plaatsen, alwaar de volken, die gij zult erven, hun goden gediend hebben; op de hoge bergen, en op de heuvelen, en onder allen groenen boom.
3 En gij zult hun altaren afwerpen, en hun opgerichte beelden verbreken, en hun bossen met vuur verbranden, en de gesneden beelden hunner goden nederhouwen; en gij zult hun naam te niet doen uit diezelve plaats.
4 Gij zult den HEERE, uw God, alzo niet doen!
5 Maar naar de plaats, die de HEERE, uw God, uit al uw stammen verkiezen zal, om Zijn Naam aldaar te zetten, naar Zijn woning zult gijlieden vragen, en daarheen zult gij komen;
6 En daarheen zult gijlieden brengen uw brandofferen, en uw slachtofferen, en uw tienden, en het hefoffer uwer hand, en uw geloften, en uw vrijwillige offeren, en de eerstgeboorten uwer runderen en uwer schapen.
7 En aldaar zult gijlieden voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods, eten en vrolijk zijn, gijlieden en uw huizen, over alles, waaraan gij uw hand geslagen hebt, waarin u de HEERE, uw God, gezegend heeft.
8 Gij zult niet doen naar alles, wat wij hier heden doen, een ieder al wat in zijn ogen recht is.
9 Want gij zijt tot nu toe niet gekomen in de rust en in de erfenis, die de HEERE, uw God, u geven zal.
10 Maar gij zult over de Jordaan gaan, en wonen in het land, dat u de HEERE, uw God, zal doen erven; en Hij zal u rust geven van al uw vijanden rondom, en gij zult zeker wonen.
11 Dan zal er een plaats zijn, die de HEERE, uw God, verkiezen zal, om Zijn Naam aldaar te doen wonen; daarheen zult gij brengen alles, wat ik u gebiede: uw brandofferen, en uw slachtofferen, uw tienden, en het hefoffer uwer hand, en alle keur uwer geloften, die gij den HEERE beloven zult.
12 En gij zult vrolijk zijn voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods, gijlieden, en uw zonen, en uw dochteren, en uw dienstknechten, en uw dienstmaagden, en de Leviet, die in uw poorten is; want hij heeft geen deel noch erve met ulieden.
13 Wacht u, dat gij uw brandofferen niet offert in alle plaats, die gij zien zult.
14 Maar in de plaats, die de HEERE in een uwer stammen zal verkiezen, daar zult gij uw brandofferen offeren, en daar zult gij doen al wat ik u gebiede.
15 Doch naar allen lust uwer ziel zult gij slachten en vlees eten, naar den zegen des HEEREN, uws Gods, dien Hij u geeft, in al uw poorten; de onreine en de reine zal daarvan eten, als van een ree, en als van een hert.
16 Alleenlijk het bloed zult gijlieden niet eten; gij zult het op de aarde uitgieten als water.
17 Gij zult in uw poorten niet mogen eten de tienden van uw koren, en van uw most, en van uw olie, noch de eerstgeboorten van uw runderen en van uw schapen, noch enige uwer geloften, die gij zult hebben beloofd, noch uw vrijwillige offeren, noch het hefoffer uwer hand.
18 Maar gij zult dat eten voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods, in de plaats, die de HEERE, uw God, verkiezen zal, gij, en uw zoon, en uw dochter, en uw dienstknecht, en uw dienstmaagd, en de Leviet, die in uw poorten is; en gij zult vrolijk zijn voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods, over alles, waaraan gij uw handen geslagen hebt.
19 Wacht u, dat gij den Leviet niet verlaat, al uw dagen in uw land.
20 Wanneer de HEERE, uw God, uw landpale zal verwijd hebben, gelijk als Hij tot u gesproken heeft, en gij zeggen zult: Ik zal vlees eten; dewijl uw ziel lust heeft vlees te eten, zo zult gij vlees eten, naar allen lust uwer ziel.
21 Zo de plaats, die de HEERE, uw God, verkiezen zal, om Zijn Naam aldaar te zetten, verre van u zal zijn, zo zult gij slachten van uw runderen en van uw schapen, die de HEERE u

gegeven heeft, gelijk als ik u geboden heb; en gij zult eten in uw poorten, naar allen lust uwer ziel.
22 Doch gelijk als een ree en een hert gegeten wordt, alzo zult gij dat eten; de onreine en de reine zullen het te zamen eten.
23 Alleen houdt vast, dat gij het bloed niet eet; want het bloed is de ziel; daarom zult gij de ziel met het vlees niet eten;
24 Gij zult dat niet eten; op de aarde zult gij het uitgieten als water;
25 Gij zult dat niet eten; opdat het u, en uw kinderen na u, welga, als gij zult gedaan hebben, wat recht is in de ogen des HEEREN.
26 Doch uw heilige dingen, die gij hebben zult, en uw geloften zult gij opnemen, en komen tot de plaats, die de HEERE verkiezen zal;
27 En gij zult uw brandofferen, het vlees en het bloed, bereiden op het altaar des HEEREN, uws Gods; en het bloed uwer slachtofferen zal op het altaar des HEEREN, uws Gods, worden uitgegoten; maar het vlees zult gij eten.
28 Neemt waar, en hoort al deze woorden, die ik u gebiede, opdat het u, en uw kinderen na u, welga tot in eeuwigheid, als gij zult gedaan hebben wat goed en recht is in de ogen des HEEREN, uws Gods.
29 Wanneer de HEERE, uw God, voor uw aangezicht zal hebben uitgeroeid de volken, naar dewelke gij heengaat, om die erfelijk te bezitten; en gij die erfelijk zult bezitten, en in hun land wonen;
30 Wacht u, dat gij niet verstrikt wordt achter hen, nadat zij voor uw aangezicht zullen verdelgd zijn; en dat gij niet vraagt naar hun goden, zeggende: Gelijk als deze volken hun goden gediend hebben, alzo zal ik ook doen.
31 Gij zult alzo niet doen den HEERE, uw God; want al wat den HEERE een gruwel is, dat Hij haat, hebben zij hun goden gedaan; want zij hebben ook hun zonen en hun dochteren met vuur verbrand voor hun goden.
32 Al dit woord, hetwelk ik ulieden gebiede, zult gij waarnemen om te doen; gij zult daar niet toedoen, en daarvan niet afdoen.

13
1 Wanneer een profeet, of dromen-dromer, in het midden van u zal opstaan, en u geven een teken of wonder;
2 En dat teken of dat wonder komt, dat hij tot u gesproken had, zeggende: Laat ons andere goden, die gij niet gekend hebt, navolgen en hen dienen;
3 Gij zult naar de woorden van dien profeet, of naar dien dromen-dromer niet horen; want de HEERE, uw God, verzoekt ulieden, om te weten, of gij den HEERE, uw God, liefhebt met uw ganse hart en met uw ganse ziel.
4 Den HEERE, uw God, zult gij navolgen, en Hem vrezen, en Zijn geboden zult gij houden, en Zijn stem gehoorzaam zijn, en Hem dienen, en Hem aanhangen.
5 En diezelve profeet, of dromen-dromer, zal gedood worden; want hij heeft tot een afval gesproken tegen den HEERE, uw God, Die ulieden uit Egypteland heeft uitgevoerd, en u uit het diensthuis verlost; om u af te drijven van den weg, dien u de HEERE, uw God, geboden heeft, om daarin te wandelen. Zo zult gij het boze uit het midden van u wegdoen.
6 Wanneer uw broeder, de zoon uwer moeder, of uw zoon, of uw dochter, of de vrouw van uw schoot, of uw vriend, die als uw ziel is, u zal aanporren in het heimelijke, zeggende: Laat ons gaan, en dienen andere goden, die gij niet gekend hebt, gij noch uw vaderen;
7 Van de goden der volken, die rondom u zijn, nabij u, of verre van u, van het ene einde der aarde tot aan het andere einde der aarde;
8 Zo zult gij hem niet ter wille zijn, en naar hem niet horen; ook zal uw oog hem niet verschonen, en gij zult u niet ontfermen, noch hem verbergen;
9 Maar gij zult hem zekerlijk doodslaan; uw hand zal eerst tegen hem zijn, om hem te doden, en daarna de hand des gansen volks.
10 En gij zult hem met stenen stenigen, dat hij sterve; want hij heeft u gezocht af te drijven van den HEERE, uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgevoerd heeft.
11 Opdat gans Israel het hore en vreze, en niet voortvare te doen naar dit boze stuk in het midden van u.
12 Wanneer gij van een uwer steden, die de HEERE, uw God, u geeft, om aldaar te wonen, zult horen zeggen:
13 Er zijn mannen, Belials-kinderen, uit het midden van u uitgegaan, en hebben de inwoners hunner stad aangedreven, zeggende: Laat ons gaan, en dienen andere goden, die gij niet gekend hebt;
14 Zo zult gij onderzoeken, en naspeuren, en wel navragen; en ziet, het is de waarheid, de zaak is zeker, zulk een gruwel is in het midden van u gedaan;
15 Zo zult gij de inwoners derzelver stad ganselijk slaan met de scherpte des zwaards, verbannende haar, en alles, wat daarin is, ook haar beesten, met de scherpte des zwaards.
16 En al haar roof zult gij verzamelen in het midden van haar straat, en den HEERE, uw God, die stad en al haar roof ganselijk met vuur verbranden; en zij zal een hoop zijn eeuwiglijk, zij zal niet weder gebouwd worden.
17 Ook zal er niets van het verbannene aan uw hand kleven, opdat de HEERE Zich wende van de hitte Zijns toorns, en u geve barmhartigheid, en Zich uwer erbarme, en u vermenigvuldige, gelijk als Hij uw vaderen gezworen heeft;
18 Wanneer gij de stem des HEEREN, uws Gods, zult gehoorzaam zijn, om te houden al Zijn geboden, die ik u heden gebiede, om te doen wat recht is in de ogen des HEEREN, uws Gods.

14
1 Gijlieden zijt kinderen des HEEREN, uws Gods; gij zult uzelven niet snijden, noch kaalheid maken tussen uw ogen, over een dode.
2 Want gij zijt een heilig volk den HEERE, uw God; en u heeft de HEERE verkoren, om Hem tot een volk des eigendoms te zijn, uit al de volken, die op den aardbodem zijn.
3 Gij zult geen gruwel eten.
4 Dit zijn de beesten, die gijlieden eten zult; een os, klein vee der schapen, en klein vee der geiten;
5 Een hert, en een ree, en een buffel, en een steenbok, en een das, en een wilde os, en een gems.
6 Alle beesten, die de klauwen verdelen, en de kloof in twee klauwen klieven, en herkauwen onder de beesten, die zult gij eten.
7 Maar deze zult gij niet eten, van degenen, die alleen herkauwen, of van degenen, die den gekloofden klauw alleen verdelen: den kemel, en den haas, en het konijn; want deze herkauwen wel, maar zij verdelen den klauw niet; onrein zullen zij ulieden zijn.
8 Ook het varken; want dat verdeelt zijn klauw wel, maar het herkauwt niet; onrein zal het ulieden zijn; van hun vlees zult gij niet eten, en hun dood aas zult gij niet aanroeren.
9 Dit zult gij eten van alles, wat in de wateren is; al wat vinnen en schubben heeft, zult gij eten.
10 Maar al wat geen vinnen en schubben heeft, zult gij niet eten; het zal ulieden onrein zijn.
11 Allen reinen vogel zult gij eten.
12 Maar deze zijn het, van dewelke gij niet zult eten: de arend, en de havik, en de zeearend;
13 En de wouw, en de kraai, en de gier naar haar aard;
14 En alle rave naar zijn aard;
15 En de struis, en de nachtuil, en de koekoek, en de sperwer naar zijn aard;
16 En de steenuil, en de schuifuit, en de kauw,
17 En de roerdomp, en de pelikaan, en het duikertje;
18 En de ooievaar, en de reiger naar zijn aard; en de hop, en de vledermuis;
19 Ook al het kruipend gevogelte zal ulieden onrein zijn; zij zullen niet gegeten worden.
20 Al het rein gevogelte zult gij eten.
21 Gij zult geen dood aas eten; den vreemdeling, die in uw poorten is, zult gij het geven, dat hij het ete, of verkoopt het den vreemde; want gij zijt een heilig volk den HEERE, uw God. Gij zult het bokje niet koken in de melk zijner moeder.
22 Gij zult getrouwelijk vertienen al het inkomen uws zaads, dat elk jaar van het veld voortkomt.
23 En voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods, ter plaatse, die Hij verkiezen zal, om Zijn Naam aldaar te doen wonen, zult gij eten de tienden van uw koren, van uw most, en van uw olie, en de eerstgeboorten uwer runderen en uwer schapen; opdat gij den HEERE, uw God, leert vrezen alle dagen.
24 Wanneer dan nog de weg voor u te veel zal zijn, dat gij zulks niet zoudt kunnen heendragen, omdat de plaats te verre van u zal zijn, die de HEERE, uw God, verkiezen zal, om Zijn Naam aldaar te stellen; wanneer de HEERE, uw God, u zal gezegend hebben;
25 Zo maak het tot geld, en bindt het geld in uw hand, en gaat naar de plaats, die de HEERE, uw God, verkiezen zal;
26 En geeft dat geld voor alles, wat uw ziel gelust, voor runderen en voor schapen, en voor wijn, en voor sterken drank, en voor alles, wat uw ziel van u begeren zal, en eet aldaar voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods, en weest vrolijk, gij en uw huis.
27 Maar den Leviet, die in uw poorten is, zult gij niet verlaten; want hij heeft geen deel noch erve met u.
28 Ten einde van drie jaren zult gij voortbrengen alle tienden van uw inkomen, in hetzelve jaar, en gij zult ze wegleggen in uw poorten;

29 Zo zal komen de Leviet, dewijl hij geen deel noch erve met u heeft, en de vreemdeling, en de wees en de weduwe, die in uw poorten zijn, en zullen eten en verzadigd worden; opdat u de HEERE, uw God, zegene in al het werk uwer hand, dat gij doen zult.

15
1 Ten einde van zeven jaren zult gij een vrijlating maken.
2 Dit nu is de zaak der vrijlating, dat ieder schuldheer, die zijn naaste zal geleend hebben, vrijlate; hij zal zijn naaste of zijn broeder niet manen, dewijl men den HEERE een vrijlating heeft uitgeroepen.
3 Den vreemde zult gij manen; maar wat gij bij uw broeder hebt, zal uw hand vrijlaten;
4 Alleenlijk, omdat er geen bedelaar onder u zal zijn; want de HEERE zal u overloediglijk zegenen in het land, dat u de HEERE, uw God, ten erve zal geven, om hetzelve erfelijk te bezitten;
5 Indien gij slechts de stem des HEEREN, uws Gods, vlijtiglijk zult gehoorzamen, dat gij waarneemt te doen al deze geboden, die ik u heden gebiede.
6 Want de HEERE, uw God, zal u zegenen, gelijk als Hij tot u heeft gesproken, zo zult gij aan vele volken lenen; maar gij zult niet ontlenen; en gij zult over vele volken heersen; maar over u zullen zij niet heersen.
7 Wanneer er onder u een arme zal zijn, een uit uw broederen, in een uwer poorten, in uw land, dat de HEERE, uw God, u geven zal, zo zult gij uw hart niet verstijven, noch uw hand toesluiten voor uw broeder, die arm is;
8 Maar gij zult hem uw hand mildelijk opendoen, en zult hem rijkelijk lenen, genoeg voor zijn gebrek, dat hem ontbreekt.
9 Wacht u, dat in uw hart geen Belialswoord zij, om te zeggen: Het zevende jaar, het jaar der vrijlating, naakt; dat uw oog boos zij tegen uw broeder, die arm is, en dat gij hem niet gevet; en hij over u roepe tot den HEERE, en zonde in u zij.
10 Gij zult hem mildelijk geven, en uw hart zal niet boos zijn, als gij hem geeft; want om dezer zake wil zal u de HEERE, uw God, zegenen in al uw werk, en in alles, waaraan gij uw hand slaat.
11 Want de arme zal niet ophouden uit het midden des lands; daarom gebiede ik u, zeggende: Gij zult uw hand mildelijk opendoen aan uw broeder, aan uw bedrukten en aan uw armen in uw land.
12 Wanneer uw broeder, een Hebreer of een Hebreinne, aan u verkocht zal zijn, zo zal hij u zes jaren dienen; maar in het zevende jaar zult gij hem vrij van u laten gaan.
13 En als gij hem vrij van u gaan laat, zo zult gij hem niet ledig laten gaan:
14 Gij zult hem rijkelijk opleggen van uw kudde, en van uw dorsvloer, en van uw wijnpers; waarin u de HEERE, uw God, gezegend heeft, daarvan zult gij hem geven.
15 En gij zult gedenken, dat gij een dienstknecht in Egypteland geweest zijt, en dat u de HEERE, uw God, verlost heeft; daarom gebiede ik u heden deze zake.
16 Maar het zal geschieden, als hij tot u zeggen zal: Ik zal niet van u uitgaan, omdat hij u en uw huis liefheeft, dewijl het hem wel bij u is;
17 Zo zult gij een priem nemen, en steken in zijn oor en in de deur, en hij zal eeuwiglijk uw dienstknecht zijn; en aan uw dienstmaagd zult gij ook alzo doen.
18 Het zal niet hard zijn in uw ogen, als gij hem vrij van u gaan laat; want als een dubbel-loons-dagloner heeft hij u zes jaren gediend; zo zal u de HEERE, uw God, zegenen in alles, wat gij doen zult.
19 Al het eerstgeborene, dat onder uw runderen en onder uw schapen zal geboren worden, zijnde een manneken, zult gij den HEERE, uw God, heiligen; gij zult niet arbeiden met den eerstgeborene van uw os, noch de eerstgeborene uwer schapen scheren.
20 Voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods, zult gij ze jaar op jaar eten in de plaats, die de HEERE zal verkiezen, gij en uw huis.
21 Doch als enig gebrek daaraan zal zijn, hetzij mank of blind, of enig kwaad gebrek, zo zult gij het den HEERE, uw God, niet offeren;
22 In uw poorten zult gij het eten; de onreine en de reine te zamen, als een ree, en als een hert,

23 Zijn bloed alleen zult gij niet eten; gij zult het op de aarde uitgieten als water.

16
1 Neemt waar de maand Abib, dat gij den HEERE, uw God, pascha houdt; want in de maand Abib heeft u de HEERE, uw God, uit Egypteland uitgevoerd, bij nacht.
2 Dan zult gij den HEERE, uw God, het pascha slachten, schapen en runderen, in de plaats, die de HEERE verkiezen zal, om Zijn Naam aldaar te doen wonen.
3 Gij zult niets gedesemds op hetzelve eten; zeven dagen zult gij ongezuurde broden op hetzelve eten, een brood der ellende, (want in der haast zijt gij uit Egypteland uitgetogen); opdat gij gedenkt aan den dag van uw uittrekken uit Egypteland, al de dagen uws levens.
4 Er zal bij u in zeven dagen geen zuurdeeg gezien worden in enige uwer landpalen; ook zal van het vlees, dat gij aan den avond van den eersten dag geslacht zult hebben, niets tot den morgen overnachten.
5 Gij zult het pascha niet mogen slachten in een uwer poorten, die de HEERE, uw God, u geeft.
6 Maar aan de plaats, die de HEERE, uw God, verkiezen zal om daar Zijn Naam te doen wonen, aldaar zult gij het pascha slachten aan den avond, als de zon ondergaat, ter bestemder tijd van uw uittrekken uit Egypte.
7 Dan zult gij het koken en eten in de plaats, die de HEERE, uw God, verkiezen zal; daarna zult gij u des morgens keren, en heengaan naar uw tenten.
8 Zes dagen zult gij ongezuurde broden eten, en aan den zevenden dag is een verbods dag den HEERE, uw God; dan zult gij geen werk doen.
9 Zeven weken zult gij u tellen; van dat men met de sikkel begint in het staande koren, zult gij de zeven weken beginnen te tellen.
10 Daarna zult gij den HEERE, uw God, het feest der weken houden; het zal een vrijwillige schatting uwer hand zijn, dat gij geven zult, naardat u de HEERE, uw God, zal gezegend hebben.
11 En gij zult vrolijk zijn voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods, gij, en uw zoon, en uw dochter, en uw dienstknecht, en uw dienstmaagd, en de Leviet, die in uw poorten is, en de vreemdeling, en de wees, en de weduwe, die in het midden van u zijn; in de plaats, die de HEERE, uw God, zal verkiezen, om Zijnen Naam aldaar te doen wonen.
12 En gij zult gedenken, dat gij een dienstknecht geweest zijt in Egypte; en gij zult deze inzettingen houden en doen.
13 Het feest der loofhutten zult gij u zeven dagen houden, als gij zult hebben ingezameld van uw dorsvloer en van uw wijnpers.
14 En gij zult vrolijk zijn op uw feest, gij, en uw zoon, en uw dochter, en uw dienstknecht, en uw dienstmaagd, en de Leviet, en de vreemdeling, en de wees, en de weduwe, die in uw poorten zijn.
15 Zeven dagen zult gij den HEERE, uw God, feest houden, in de plaats, die de HEERE verkiezen zal; want de HEERE, uw God, zal u zegenen in al uw inkomen, en in al het werk uwer handen; daarom zult gij immers vrolijk zijn.
16 Driemaal in het jaar zal alles, wat mannelijk onder u is, voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods, verschijnen, in de plaats, die Hij verkiezen zal: op het feest der ongezuurde broden, en op het feest der weken, en op het feest der loofhutten; maar het zal niet ledig voor het aangezicht des HEEREN verschijnen:
17 Een ieder, naar de gave zijner hand, naar den zegen des HEEREN, uws Gods, dien Hij u gegeven heeft.
18 Rechters en ambtlieden zult gij u stellen in al uw poorten, die de HEERE, uw God, u geven zal, onder uw stammen; dat zij het volk richten met een gericht der gerechtigheid.
19 Gij zult het gericht niet buigen; gij zult het aangezicht niet kennen; ook zult gij geen geschenk nemen; want het geschenk verblindt de ogen der wijzen, en verkeert de woorden der rechtvaardigen.

20 Gerechtigheid, gerechtigheid zult gij najagen; opdat gij leeft, en erfelijk bezit het land, dat u de HEERE, uw God, geven zal.
21 Gij zult u geen bos planten van enig geboomte, bij het altaar des HEEREN, uws Gods, dat gij u maken zult.
22 Ook zult gij u geen opgericht beeld stellen, hetwelk de HEERE, uw God, haat.

17
1 Gij zult den HEERE, uw God, geen os of klein vee offeren, waaraan een gebrek zij of enig kwaad; want dat is den HEERE, uw God, een gruwel.
2 Wanneer in het midden van u, in een uwer poorten, die de HEERE, uw God, u geeft, een man of vrouw gevonden zal worden, die doen zal, dat kwaad is in de ogen des HEEREN, uws Gods, overtredende Zijn verbond;
3 Dat hij heengaat, en dient andere goden, en buigt zich voor die, of voor de zon, of voor de maan, of voor het ganse heir des hemels, hetwelk ik niet geboden heb;
4 En het wordt u aangezegd, en gij hoort het; zo zult gij het wel onderzoeken; en ziet, het is de waarheid, de zaak is zeker, zulk een gruwel is in Israel gedaan;
5 Zo zult gij dien man of die vrouw, die ditzelve boze stuk gedaan hebben, tot uw poorten uitbrengen, dien man zeg ik, of die vrouw; en gij zult hen met stenen stenigen, dat zij sterven.
6 Op den mond van twee getuigen, of drie getuigen, zal hij gedood worden, die sterven zal; op den mond van een enigen getuige zal hij niet gedood worden.
7 De hand der getuigen zal eerst tegen hem zijn, om hem te doden, en daarna de hand des gansen volks; zo zult gij het boze uit het midden van u wegdoen.
8 Wanneer een zaak aan het gericht voor u te zwaar zal zijn, tussen bloed en bloed, tussen rechtshandel en rechtshandel, tussen plage en plage, zijnde twistzaken in uw poorten, zo zult gij u opmaken en opgaan naar de plaats, die de HEERE, uw God, verkiezen zal;
9 En gij zult komen tot de Levietische priesters, en tot den rechter, die in die dagen zijn zal; en gij zult ondervragen, en zij zullen u de zaak des rechts aanzeggen.
10 En gij zult doen naar het bevel des woords, dat zij u zullen aanzeggen, van diezelve plaats, die de HEERE verkiezen zal, en gij zult waarnemen te doen naar alles, wat zij u zullen leren.
11 Naar het bevel der wet, die zij u zullen leren, en naar het oordeel, dat zij u zullen zeggen, zult gij doen; gij zult niet afwijken van het woord, dat zij u zullen aanzeggen, ter rechter hand of ter linkerhand.
12 De man nu, die trotselijk handelen zal, dat hij niet hore naar den priester, dewelke staat, om aldaar den HEERE, uw God, te dienen, of naar den rechter, dezelve man zal sterven; en gij zult het boze uit Israel wegdoen.
13 Dat het al dat volk hore en vreze, en niet meer trotselijk handele.
14 Wanneer gij zult gekomen zijn in het land, dat u de HEERE, uw God, geeft, en gij dat erfelijk zult bezitten en daarin wonen, en gij zeggen zult: Ik zal een koning over mij stellen, als al de volken, die rondom mij zijn;
15 Zo zult gij ganselijk tot koning over u stellen, dien de HEERE, uw God, verkiezen zal; uit het midden uwer broederen zult gij een koning over u stellen; gij zult niet vermogen over u te zetten een vreemden man, die uw broeder niet zij.
16 Maar hij zal voor zich de paarden niet vermenigvuldigen, en het volk niet doen wederkeren naar Egypte, om paarden te vermenigvuldigen; terwijl de HEERE ulieden gezegd heeft: Gij zult voortaan niet wederkeren door dezen weg.
17 Ook zal hij voor zich de vrouwen niet vermenigvuldigen, opdat zijn hart niet afwijke; hij zal ook voor zich geen zilver en goud zeer vermenigvuldigen.
18 Voorts zal het geschieden, als hij op den stoel zijns koninkrijks zal zitten, zo zal hij zich een dubbel van deze wet afschrijven in een boek, uit hetgeen voor het aangezicht der Levietische priesteren is;
19 En het zal bij hem zijn, en hij zal daarin lezen al de dagen zijns levens; opdat hij den HEERE, zijn God, lere vrezen, om te bewaren al de woorden dezer wet en deze inzettingen, om die te doen;
20 Dat zijn hart zich niet verheffe boven zijn broederen, en dat hij niet afwijke van het gebod, ter rechter hand of ter linkerhand; opdat hij de dagen verlenge in zijn koninkrijk, hij en zijn zonen, in het midden van Israël.

18
1 De Levietische priesteren, de ganse stam van Levi, zullen geen deel noch erve hebben met Israel; de vuuroffers des HEEREN en zijn erfdeel zullen zij eten.
2 Daarom zal hij geen erfdeel hebben in het midden zijner broederen; de HEERE is zijn Erfdeel, gelijk als Hij tot hem gesproken heeft.
3 Dit nu zal het recht der priesters zijn van het volk, van hen, die een offerande offeren, hetzij een os, of klein vee: dat hij den priester zal geven den schouder, en beide kinnebakken, en de pens.
4 De eerstelingen van uw koren, van uw most en van uw olie, en de eerstelingen van de beschering uwer schapen zult gij hem geven;
5 Want de HEERE, uw God, heeft hem uit al uw stammen verkoren, dat hij sta, om te dienen in den Naam des HEEREN, hij en zijn zonen, te allen dage.
6 Voorts wanneer een Leviet zal komen uit een uwer poorten, uit gans Israel, alwaar hij woont, en hij komt naar alle begeerte zijner ziel, tot de plaats, die de HEERE zal hebben verkoren;
7 En hij dienen zal in den Naam des HEEREN, zijns Gods, als al zijn broederen, de Levieten, die aldaar voor het aangezicht des HEEREN staan;
8 Zo zullen zij een gelijk deel eten, boven zijn verkoping bij de vaderen.
9 Wanneer gij komt in het land, dat de HEERE, uw God, u geven zal, zo zult gij niet leren te doen naar de gruwelen van dezelve volken.
10 Onder u zal niet gevonden worden, die zijn zoon of zijn dochter door het vuur doet doorgaan, die met waarzeggerijen omgaat, een guichelaar, of die op vogelgeschrei acht geeft, of tovenaar.
11 Of een bezweerder, die met bezwering omgaat, of die een waarzeggenden geest vraagt, of een duivelskunstenaar, of die de doden vraagt.
12 Want al wie zulks doet, is den HEERE een gruwel; en om dezer gruwelen wil verdrijft hen de HEERE, uw God, voor uw aangezicht, uit de bezitting.
13 Oprecht zult gij zijn met den HEERE, uw God.
14 Want deze volken, die gij zult erven, horen naar guichelaars en waarzeggers; maar u aangaande, de HEERE, uw God, heeft u zulks niet toegelaten.
15 Een Profeet, uit het midden van u, uit uw broederen, als mij, zal u de HEERE, uw God, verwekken; naar Hem zult gij horen;
16 Naar alles, wat gij van den HEERE, uw God, aan Horeb, ten dage der verzameling, geeist hebt, zeggende: Ik zal niet voortvaren te horen de stem des HEEREN, mijns Gods, en ditzelve grote vuur zal ik niet meer zien, dat ik niet sterve.
17 Toen zeide de HEERE tot mij: Het is goed, wat zij gesproken hebben.
18 Een Profeet zal Ik hun verwekken uit het midden hunner broederen, als u; en Ik zal Mijn woorden in Zijn mond geven, en Hij zal tot hen spreken alles, wat Ik Hem gebieden zal.
19 En het zal geschieden, de man, die niet zal horen naar Mijn woorden, die Hij in Mijn Naam zal spreken, van dien zal Ik het zoeken.
20 Maar de profeet, die hoogmoediglijk zal handelen, sprekende een woord in Mijn Naam, hetwelk Ik hem niet geboden heb te spreken, of die spreken zal in den naam van andere goden, dezelve profeet zal sterven.
21 Zo gij dan in uw hart zoudt mogen zeggen: Hoe zullen wij het woord kennen, dat de HEERE niet gesproken heeft?
22 Wanneer die profeet in den Naam des HEEREN zal hebben gesproken, en dat woord geschiedt niet, en komt niet; dat is het woord, dat de HEERE niet gesproken heeft; door trotsheid heeft die profeet dat gesproken; gij zult voor hem niet vrezen.

19
1 Wanneer de HEERE, uw God, de volken zal hebben uitgeroeid, welker land de HEERE, uw God, u geven zal, en gij die erfelijk zult bezitten, en in hun steden en in hun huizen wonen;
2 Zo zult gij u drie steden uitscheiden, in het midden van uw land, hetwelk de HEERE, uw God, u geven zal, om dat erfelijk te bezitten.
3 Gij zult u den weg bereiden, en de pale uws lands, dat u de HEERE, uw God, zal doen erven, in drieen delen; dit nu zal zijn, opdat ieder doodslager daarhenen vliede.
4 En dit zij de zaak des doodslagers, die daarhenen vlieden zal, dat hij leve; die zijn naaste zal geslagen hebben door onwetendheid, dien hij toch van gisteren en eergisteren niet haatte;
5 Als, dewelke met zijn naaste in het bos zal zijn gegaan, om hout te houwen, en zijn hand met de bijl wordt aangedreven, om hout af te houwen, en het ijzer schiet af van den steel, en treft zijn naaste, dat hij sterve; die zal in een dezer steden vluchten en leven;
6 Opdat de bloedwreker den doodslager niet najage, als zijn hart verhit is, en hem achterhale, omdat de weg te verre zou zijn, en hem sla aan het leven; zo toch geen oordeel des doods aan hem is; want hij haatte hem niet van gisteren en eergisteren.
7 Daarom gebiede ik u, zeggende: Gij zult u drie steden uitscheiden.
8 En indien de HEERE, uw God, uw landpale zal verwijden, gelijk als Hij uw vaderen gezworen heeft, en u al dat land geven zal, hetwelk Hij uw vaderen te geven gesproken heeft;
9 (Wanneer gij al ditzelve gebod zult waarnemen, om dat te doen, hetgeen ik u heden gebiede, den HEERE, uw God, liefhebbende, en alle dagen in Zijn wegen wandelende) zo zult gij u nog drie steden toedoen tot deze drie;
10 Opdat het bloed des onschuldigen niet vergoten worde in het midden van uw land, dat u de HEERE, uw God, ten erve geeft, en bloedschulden op u zouden zijn.
11 Maar wanneer er iemand zijn zal, die zijn naaste haat, en hem lagen legt, en staat tegen hem op, en slaat hem aan het leven, dat hij sterve; en vliedt tot een van die steden;
12 Zo zullen de oudsten zijner stad zenden, en nemen hem van daar, en zij zullen hem in de hand des bloedwrekers geven, dat hij sterve.
13 Uw oog zal hem niet verschonen; maar gij zult het bloed des onschuldigen uit Israel wegdoen, dat het u welga.
14 Gij zult uws naasten landpale, die de voorvaderen gepaald hebben, niet verrukken in uw erfdeel, dat gij erven zult, in het land, hetwelk u de HEERE, uw God, geeft, om dat erfelijk te bezitten.
15 Een enig getuige zal tegen niemand opstaan over enige ongerechtigheid of over enige zonde, van alle zonde, die hij zou mogen zondigen; op den mond van twee getuigen, of op den mond van drie getuigen zal de zaak bestaan.
16 Wanneer een wrevelige getuige tegen iemand zal opstaan, om een afwijking tegen hem te betuigen;
17 Zo zullen die twee mannen, welke den twist hebben, staan voor het aangezicht des HEEREN, voor het aangezicht der priesters, en der rechters, die in diezelve dagen zullen zijn.
18 En de rechters zullen wel onderzoeken; en ziet, de getuige is een vals getuige, hij heeft valsheid betuigd tegen zijn broeder;
19 Zo zult gijlieden hem doen, gelijk als hij zijn broeder dacht te doen; alzo zult gij het boze uit het midden van u wegdoen;
20 Dat de overgeblevenen het horen en vrezen, en niet voortvaren meer te doen naar dit boze stuk, in het midden van u.
21 En uw oog zal niet verschonen; ziel om ziel, oog om oog, tand om tand, hand om hand, voet om voet.

20
1 Wanneer gij zult uittrekken tot den strijd tegen uw vijanden, en zult zien paarden en wagenen, een volk, meerder dan gij, zo zult gij voor hen niet vrezen; want de HEERE, uw God, is met u, Die u uit Egypteland heeft opgevoerd.
2 En het zal geschieden, als gijlieden tot den strijd nadert, zo zal de priester toetreden, en tot het volk spreken.
3 En tot hen zeggen: Hoort, Israel! gijlieden zijt heden na aan den strijd tegen uw vijanden; uw hart worde niet week, vreest niet, en beeft niet, en verschrikt niet voor hun aangezicht.
4 Want het is de HEERE, uw God, Die met u gaat, om voor u te strijden tegen uw vijanden, om u te verlossen.
5 Dan zullen de ambtlieden tot het volk spreken, zeggende: Wie is de man, die een nieuw huis heeft gebouwd, en het niet heeft ingewijd? Die ga henen en kere weder naar zijn huis; opdat hij niet misschien sterve in den strijd, en iemand anders dat inwijde.
6 En wie is de man, die een wijngaard geplant heeft, en deszelfs vrucht niet heeft genoten? Die ga henen en kere weder naar zijn huis, opdat hij niet misschien in den strijd sterve en iemand anders die geniete.
7 En wie is de man, die een vrouw ondertrouwd heeft, en haar niet tot zich heeft genomen? Die ga henen en kere weder naar zijn huis; opdat hij niet misschien in dien strijd sterve, en een ander man haar neme.
8 Daarna zullen de ambtlieden voortvaren te spreken tot het volk, en zeggen: Wie is de man, die vreesachtig en week van hart is? Die ga henen en kere weder naar zijn huis; opdat het hart zijner broederen niet smelte, gelijk zijn hart.
9 En het zal geschieden, als die ambtlieden geeindigd zullen hebben te spreken tot het volk, zo zullen zij oversten der heiren aan de spits des volks bestellen.
10 Wanneer gij nadert tot een stad om tegen haar te strijden, zo zult gij haar den vrede toeroepen.
11 En het zal geschieden, indien zij u vrede zal antwoorden, en u opendoen, zo zal al het volk, dat daarin gevonden wordt, u cijnsbaar zijn, en u dienen.
12 Doch zo zij geen vrede met u zal maken, maar krijg tegen u voeren, zo zult gij haar belegeren.
13 En de HEERE, uw God, zal haar in uw hand geven; en gij zult alles, wat mannelijk daarin is, slaan met de scherpte des zwaards;
14 Behalve de vrouwen, en de kinderkens, en de beesten, en al wat in de stad zijn zal, al haar buit zult gij voor u roven; en gij zult eten den buit uwer vijanden, dien u de HEERE, uw God, gegeven heeft.
15 Alzo zult gij aan alle steden doen, die zeer verre van u zijn, die niet zijn van de steden dezer volken.
16 Maar van de steden dezer volken, die u de HEERE, uw God, ten erve geeft, zult gij niets laten leven, dat adem heeft.
17 Maar gij zult ze ganselijk verbannen: de Hethieten, en de Amorieten, en de Kanaanieten, en de Ferezieten, de Hevieten, en de Jebusieten, gelijk als u de HEERE, uw God, geboden heeft;
18 Opdat zij ulieden niet leren te doen naar al hun gruwelen, die zij hun goden gedaan hebben, en gij zondigt tegen den HEERE, uw God.
19 Wanneer gij een stad vele dagen zult belegeren, strijdende tegen haar, om die in te nemen, zo zult gij haar geboomte niet verderven, de bijl daaraan drijvende; want gij zult daarvan eten; daarom zult gij dat niet afhouwen (want het geboomte van het veld is des mensen spijze), opdat het voor uw aangezicht kome tot een bolwerk.
20 Maar het geboomte, hetwelk gij kennen zult, dat het geen geboomte ter spijze is, dat zult gij verderven en afhouwen; en gij zult een bolwerk bouwen tegen deze stad, dewelke tegen u krijg voert, totdat zij ten onderga.

21
1 Wanneer in het land, hetwelk de HEERE, uw God, u geven zal, om dat te erven, een verslagene zal gevonden worden, liggende in het veld, niet bekend zijnde, wie hem geslagen heeft;
2 Zo zullen uw oudsten en uw rechters uitgaan, en zij zullen meten naar de steden, die rondom den verslagene zijn.
3 De stad nu, die de naaste zal zijn aan den verslagene, daar zullen de oudsten derzelver stad een jonge koe van de runderen nemen, met dewelke niet gearbeid is, die aan het juk niet getrokken heeft.
4 En de oudsten derzelver stad zullen de jonge koe afbrengen in een ruw dal, dat niet bearbeid noch bezaaid zal zijn; en zij zullen deze jonge koe aldaar in het dal den nek doorhouwen.
5 Dan zullen de priesters, de kinderen van Levi, toetreden; want de HEERE, uw God, heeft hen verkoren, om Hem te dienen, en om in des HEEREN Naam te zegenen, en naar hun mond zal alle twist en alle plaag afgedaan worden.
6 En alle oudsten derzelver stad, die naast aan den verslagene zijn, zullen hun handen wassen over deze jonge koe, die in dat dal de nek doorgehouwen is;
7 En zij zullen betuigen en zeggen: Onze handen hebben dit bloed niet vergoten, en onze ogen hebben het niet gezien;
8 Wees genadig aan Uw volk Israel, dat Gij, o HEERE! verlost hebt, en leg geen onschuldig bloed in het midden van Uw volk Israel! En dat bloed zal voor hen verzoend zijn.
9 Alzo zult gij het onschuldig bloed uit het midden van u wegdoen; want gij zult doen, wat recht is in de ogen des HEEREN.
10 Wanneer gij zult uitgetogen zijn tot den strijd tegen uw vijanden; en de HEERE, uw God, hen zal gegeven hebben in uw hand, dat gij hun gevangenen gevankelijk wegvoert;
11 En gij onder de gevangenen zult zien een vrouw, schoon van gedaante, en gij lust tot haar gekregen zult hebben, dat gij ze u ter vrouwe neemt;
12 Zo zult gij haar binnen in uw huis brengen; en zij zal haar hoofd scheren, en haar nagelen besnijden.
13 En zij zal het kleed harer gevangenis van zich afleggen, en in uw huis zitten, en haar vader en haar moeder een maand lang bewenen; en daarna zult gij tot haar ingaan, en haar man zijn, en zij zal u ter vrouwe zijn.
14 En het zal geschieden, indien gij geen behagen in haar hebt, dat gij haar zult laten gaan naar haar begeerte; doch gij zult haar geenszins voor geld verkopen, gij zult met haar geen gewin drijven, daarom dat gij haar vernederd hebt.
15 Wanneer een man twee vrouwen heeft, een beminde, en een gehate; en de beminde en de gehate hem zonen zullen gebaard hebben, en de eerstgeboren zoon van de gehate zal zijn;
16 Zo zal het geschieden, ten dage als hij zijn zonen zal doen erven wat hij heeft, dat hij niet zal vermogen de eerstgeboorte te geven aan den zoon der beminde, voor het aangezicht van den zoon der gehate, die de eerstgeborene is.
17 Maar den eerstgeborene, den zoon der gehate, zal hij kennen, gevende hem het dubbele deel van alles, wat bij hem zal worden gevonden; want hij is het beginsel zijner kracht, het recht der eerstgeboorte is het zijne.
18 Wanneer iemand een moedwilligen en wederspannigen zoon heeft, die de stem zijns vaders en de stem zijner moeder niet gehoorzaam is; en zij hem gekastijd zullen hebben, en hij naar hen niet horen zal,
19 Zo zullen zijn vader en zijn moeder hem grijpen, en zij zullen hem uitbrengen tot de oudsten zijner stad, en tot de poorte zijner plaats.
20 En zij zullen zeggen tot de oudsten zijner stad: Deze onze zoon is afwijkende en wederspannig, hij is onze stem niet gehoorzaam; hij is een brasser en zuiper.

21 Dan zullen alle lieden zijner stad hem met stenen overwerpen, dat hij sterve; en gij zult het boze uit het midden van u wegdoen; dat het gans Israel hore, en vreze.
22 Voorts, wanneer in iemand een zonde zal zijn, die het oordeel des doods waardig is, dat hij gedood zal worden, en gij hem aan het hout zult opgehangen hebben;
23 Zo zal zijn dood lichaam aan het hout niet overnachten; maar gij zult het zekerlijk ten zelven dage begraven; want een opgehangene is Gode een vloek. Alzo zult gij uw land niet verontreinigen, dat u de HEERE, uw God, ten erve geeft.

22
1 Gij zult uws broeders os of klein vee niet zien afgedreven, en u van die verbergen; gij zult ze uw broeder ganselijk weder toesturen.
2 En indien uw broeder niet nabij u is, of gij hem niet kent, zo zult gij ze binnen in uw huis vergaderen, dat zij bij u zijn, totdat uw broeder die zoeke, en gij ze hem wedergeeft.
3 Alzo zult gij ook doen aan zijn ezel, en alzo zult gij doen aan zijn kleding, ja, alzo zult gij doen aan al het verlorene uws broeders, dat van hem verloren zal zijn, en dat gij zult hebben gevonden; gij zult u niet mogen verbergen.
4 Gij zult uws broeders ezel of zijn os niet zien, vallende op den weg, en u van die verbergen; gij zult ze met hem ganselijk oprichten.
5 Het kleed eens mans zal niet zijn aan een vrouw, en een man zal geen vrouwenkleed aantrekken; want al wie zulks doet, is den HEERE, uw God, een gruwel.
6 Wanneer voor uw aangezicht een vogelnest op den weg voorkomt, in enigen boom, of op de aarde, met jongen of eieren, en de moeder zittende op de jongen of op de eieren, zo zult gij de moeder met de jongen niet nemen.
7 Gij zult de moeder ganselijk vrijlaten; maar de jongen zult gij voor u nemen; opdat het u welga, en gij de dagen verlengt.
8 Wanneer gij een nieuw huis zult bouwen, zo zult gij op uw dak een leuning maken; opdat gij geen bloedschuld op uw huis legt, wanneer iemand, vallende, daarvan afviel.
9 Gij zult uw wijngaard niet met tweeerlei bezaaien; opdat de volheid des zaads, dat gij zult gezaaid hebben, en de inkomst des wijngaards niet ontheiligd worde.
10 Gij zult niet ploegen met een os en met een ezel te gelijk.
11 Gij zult geen kleed van gemengde stof aantrekken, wollen en linnen te gelijk.
12 Snoeren zult gij u maken aan de vier hoeken uws opperkleeds, waarmede gij u bedekt.
13 Wanneer een man een vrouw zal genomen hebben, en tot haar ingegaan zijnde, alsdan haar zal haten,
14 En haar oorzaak van naspraak zal opleggen, en een kwaden naam over haar uitbrengen, en zeggen: Deze vrouw heb ik genomen, en ben tot haar genaderd, maar heb den maagdom aan haar niet gevonden;
15 Dan zullen de vader van deze jonge dochter en haar moeder nemen, en tot de oudsten der stad aan de poort uitbrengen, den maagdom dezer jonge vrouw.
16 En de vader van de jonge dochter zal tot de oudsten zeggen: Ik heb mijn dochter aan dezen man gegeven tot een vrouw; maar hij heeft haar gehaat;
17 En ziet, hij heeft oorzaak van opspraak gegeven, zeggende: Ik heb den maagdom aan uw dochter niet gevonden; dit nu is de maagdom mijner dochter. En zij zullen het kleed voor het aangezicht van de oudsten der stad uitbreiden.
18 Dan zullen de oudsten derzelver stad dien man nemen, en kastijden hem;
19 En zij zullen hem een boete opleggen van honderd zilverlingen, en ze geven aan den vader van de jonge dochter, omdat hij een kwaden naam heeft uitgebracht over een jonge dochter van Israel; voorts zal zij hem ter vrouwe zijn, hij zal haar niet mogen laten gaan al zijn dagen.
20 Maar indien ditzelve woord waarachtig is, dat de maagdom aan de jonge dochter niet gevonden is;
21 Zo zullen zij deze jonge dochter uitbrengen tot de deur van haars vaders huis, en de lieden harer stad zullen haar met stenen stenigen, dat zij sterve, omdat zij een dwaasheid in Israel gedaan heeft, hoererende in haars vaders huis; zo zult gij het boze uit het midden van u wegdoen.
22 Wanneer een man gevonden zal worden, liggende bij eens mans getrouwde vrouw, zo zullen zij ook beiden sterven, de man, die bij de vrouw gelegen heeft, en de vrouw; zo zult gij het boze uit Israel wegdoen.

23 Wanneer er een jonge dochter zal zijn, die een maagd is, ondertrouwd aan een man, en een man haar in de stad zal gevonden, en bij haar gelegen hebben;
24 Zo zult gij ze beiden uitbrengen tot de poort derzelver stad, en gij zult hen met stenen stenigen, dat zij sterven; de jonge dochter, ter oorzake, dat zij niet geroepen heeft in de stad, en den man, ter oorzake dat hij zijns naasten vrouw vernederd heeft; zo zult gij het boze uit het midden van u wegdoen.
25 En indien een man een ondertrouwde jonge dochter in het veld gevonden, en de man haar verkracht en bij haar gelegen zal hebben, zo zal de man, die bij haar gelegen heeft, alleen sterven;
26 Maar de jonge dochter zult gij niets doen; de jonge dochter heeft geen zonde des doods; want gelijk of een man tegen zijn naaste opstond, en sloeg hem dood aan het leven, alzo is deze zaak.
27 Want hij heeft haar in het veld gevonden; de ondertrouwde jonge dochter riep, en er was niemand, die haar verloste.
28 Wanneer een man een jonge dochter zal gevonden hebben, die een maagd is, dewelke niet ondertrouwd is, en haar zal gegrepen en bij haar gelegen hebben, en zij gevonden zullen zijn;
29 Zo zal de man, die bij haar gelegen heeft, den vader van de jonge dochter vijftig zilverlingen geven, en zij zal hem ter vrouwe zijn, omdat hij haar vernederd heeft; hij zal ze niet mogen laten gaan al zijn dagen.
30 Een man zal zijns vaders vrouw niet nemen, en hij zal zijns vaders slippe niet ontdekken.

23
1 Die door plettering verwond of uitgesneden is aan de mannelijkheid, zal in de vergadering des HEEREN niet komen.
2 Geen bastaard zal in de vergadering des HEEREN komen; zelfs zijn tiende geslacht zal in de vergadering des HEEREN niet komen.
3 Geen Ammoniet, noch Moabiet zal in de vergadering des HEEREN komen; zelfs hun tiende geslacht zal in de vergadering des HEEREN niet komen tot in eeuwigheid.
4 Ter oorzake dat zij ulieden op den weg niet tegengekomen zijn met brood en met water, als gij uit Egypte uittoogt; en omdat hij tegen u gehuurd heeft Bileam, den zoon van Beor, van Pethor uit Mesopotamie, om u te vloeken.
5 Doch de HEERE, uw God, heeft naar Bileam niet willen horen; maar de HEERE, uw God, heeft u den vloek in een zegen veranderd, omdat de HEERE, uw God, u liefhad.
6 Gij zult hun vrede en hun best niet zoeken, al uw dagen in eeuwigheid.
7 Den Edomiet zult gij voor geen gruwel houden, want hij is uw broeder; den Egyptenaar zult gij voor geen gruwel houden want gij zijt een vreemdeling geweest in zijn land.
8 Aangaande de kinderen, die hun zullen geboren worden in het derde geslacht, elk van die zal in de vergadering des HEEREN komen.
9 Wanneer het leger uittrekt tegen uw vijanden, zo zult gij u wachten voor alle kwade zaak.
10 Wanneer iemand onder u is, die niet rein is, door enig toeval des nachts, die zal tot buiten het leger uitgaan; hij zal tot binnen het leger niet komen.
11 Maar het zal geschieden, dat hij zich tegen het naken van den avond met water zal baden; en als de zon ondergegaan is, zal hij tot binnen het leger komen.
12 Gij zult ook een plaats hebben buiten het leger, en daarhenen zult gij uitgaan naar buiten.
13 En gij zult een schopje hebben, benevens uw gereedschap, en het zal geschieden, als gij buiten gezeten hebt, dan zult gij daarmede graven, en u omkeren, en bedekken wat van u uitgegaan is.
14 Want de HEERE, uw God, wandelt in het midden van uw leger, om u te verlossen, en om uw vijanden voor uw aangezicht te geven; daarom zal uw leger heilig zijn, opdat Hij niets schandelijks onder u zie, en achterwaarts van u afkere.
15 Gij zult een knecht aan zijn heer niet overleveren, die van zijn heer tot u ontkomen zal zijn.
16 Hij zal bij u blijven in het midden van u, in de plaats, die hij zal verkiezen, in een van uw poorten, waar het goed voor hem is; gij zult hem niet verdrukken.
17 Er zal geen hoer zijn onder de dochteren van Israel; en er zal geen schandjongen zijn onder de zonen van Israel.
18 Gij zult geen hoerenloon noch hondenprijs in het huis des HEEREN, uws Gods, brengen, tot enige gelofte; want ook die beiden zijn den HEERE, uw God, een gruwel.
19 Gij zult aan uw broeder niet woekeren, met woeker van geld, met woeker van spijze, met woeker van enig ding, waarmede men woekert.
20 Aan den vreemde zult gij woekeren; maar aan uw broeder zult gij niet woekeren; opdat u de HEERE, uw God, zegene, in alles, waaraan gij uw hand slaat, in het land, waar gij naar toe gaat, om dat te erven.
21 Wanneer gij den HEERE, uw God, een gelofte zult beloofd hebben, gij zult niet vertrekken die te betalen; want de HEERE, uw God, zal ze zekerlijk van u eisen, en zonde zou in u zijn.
22 Maar als gij nalaat te beloven, zo zal het geen zonde in u zijn.
23 Wat uit uw lippen gaat, zult gij houden en doen; gelijk als gij den HEERE, uw God, een vrijwillig offer beloofd hebt, dat gij met uw mond gesproken hebt.
24 Wanneer gij gaan zult in uws naasten wijngaard, zo zult gij druiven eten naar uw lust, tot uw verzadiging; maar in uw vat zult gij niets doen.
25 Wanneer gij zult gaan in uws naasten staande koren, zo zult gij de aren met uw hand afplukken; maar de sikkel zult gij aan uws naasten staande koren niet bewegen.

24
1 Wanneer een man een vrouw zal genomen en die getrouwd hebben, zo zal het geschieden, indien zij geen genade zal vinden in zijn ogen, omdat hij iets schandelijks aan haar gevonden heeft, dat hij haar een scheidbrief zal schrijven, en in haar hand geven, en ze laten gaan uit zijn huis.
2 Zo zij dan, uit zijn huis uitgegaan zijnde, zal henengaan en een anderen man ter vrouwe worden,
3 En deze laatste man haar gehaat, en haar een scheidbrief geschreven, en in haar hand gegeven, en haar uit zijn huis zal hebben laten gaan; of als deze laatste man, die ze voor zich tot een vrouw genomen heeft, zal gestorven zijn;
4 Zo zal haar eerste man, die haar heeft laten gaan, haar niet mogen wedernemen, dat zij hem ter vrouwe zij, nadat zij is verontreinigd geworden; want dat is een gruwel voor het aangezicht des HEEREN; alzo zult gij het land niet doen zondigen, dat u de HEERE, uw God, ten erve geeft.
5 Wanneer een man een nieuwe vrouw zal genomen hebben, die zal in het heir niet uittrekken, en men zal hem geen last opleggen; een jaar lang zal hij vrij zijn in zijn huis, en zijn vrouw, die hij genomen heeft, verheugen.
6 Men zal beide molenstenen, immers den bovensten molensteen, niet te pand nemen; want hij neemt de ziel te pand.
7 Wanneer iemand gevonden zal worden, die een ziel steelt uit zijn broederen, uit de kinderen Israels, en drijft gewin met hem, en verkoopt hem; zo zal deze dief sterven, en gij zult het boze uit het midden van u wegdoen.
8 Wacht u in de plaag der melaatsheid, dat gij naarstiglijk waarneemt en doet naar alles, wat de Levietische priesteren ulieden zullen leren; gelijk als ik hun geboden heb, zult gij waarnemen te doen.
9 Gedenkt, wat de HEERE, uw God, gedaan heeft aan Mirjam, op den weg, als gij uit Egypte waart uitgetogen.
10 Wanneer gij aan uw naaste iets zult geleend hebben, zo zult gij tot zijn huis niet ingaan, om zijn pand te pand te nemen;
11 Buiten zult gij staan, en de man, dien gij geleend hebt, zal het pand naar buiten tot u uitbrengen.
12 Doch indien hij een arm man is, zo zult gij met zijn pand niet nederliggen.
13 Gij zult hem dat pand zekerlijk wedergeven, als de zon ondergaat, dat hij in zijn kleed nederligge, en u zegene; en het zal u gerechtigheid zijn voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods.
14 Gij zult den armen en nooddruftigen dagloner niet verdrukken, die uit uw broederen is, of uit uw vreemdelingen, die in uw land en in uw poorten zijn.
15 Op zijn dag zult gij zijn loon geven, en de zon zal daarover niet ondergaan; want hij is arm, en zijn ziel verlangt daarnaar; dat hij tegen u niet roepe tot den HEERE, en zonde in u zij.
16 De vaders zullen niet gedood worden voor de kinderen, en de kinderen zullen niet gedood worden voor de vaders; een ieder zal om zijn zonde gedood worden.
17 Gij zult het recht van den vreemdeling en van den wees niet buigen, en gij zult het kleed der weduwe niet te pand nemen.
18 Maar gij zult gedenken, dat gij een knecht in Egypte geweest zijt, en de HEERE, uw God, heeft u van daar verlost; daarom gebiede ik u deze zaak te doen.
19 Wanneer gij uw oogst op uw akker afgeoogst, en een garf op den akker vergeten zult hebben, zo zult gij niet wederkeren, om die op te nemen; voor den vreemdeling, voor den wees en voor de weduwe zal zij zijn; opdat u de HEERE, uw God, zegene, in al het werk uwer handen.
20 Wanneer gij uw olijfboom zult geschud hebben, zo zult gij de takken achter u niet nauw doorzoeken; voor den vreemdeling, voor den wees en voor de weduwe zal het zijn.

21 Wanneer gij uw wijngaard zult afgelezen hebben, zo zult gij de druiven achter u niet nalezen; voor den vreemdeling, voor den wees en voor de weduwe zal het zijn.
22 En gij zult gedenken, dat gij een knecht in Egypteland geweest zijt; daarom gebiede ik u deze zaak te doen.

25
1 Wanneer er tussen lieden twist zal zijn, en zij tot het gerecht zullen toetreden, dat zij hen richten, zo zullen zij den rechtvaardige rechtvaardig spreken, en den onrechtvaardige verdoemen.
2 En het zal geschieden, indien de onrechtvaardige slagen verdiend heeft, dat de rechter hem zal doen nedervallen, en hem doen slaan in zijn tegenwoordigheid, naar dat het voor zijn onrechtvaardigheid genoeg zal zijn, in getal.
3 Met veertig slagen zal hij hem doen slaan, hij zal er niet toedoen; opdat niet misschien zo hij voortvoere hem daarboven met meer slagen te doen slaan, uw broeder dan voor uw ogen verachtelijk gehouden worde.
4 Een os zult gij niet muilbanden, als hij dorst.
5 Wanneer broeders samenwonen, en een van hen sterft, en geen zoon heeft, zo zal de vrouw des verstorvenen aan geen vreemden man daarbuiten geworden; haar mans broeder zal tot haar ingaan, en nemen haar zich ter vrouwe, en doen haar den plicht van eens mans broeder.
6 En het zal geschieden, dat de eerstgeborene, dien zij zal baren, zal staan in den naam zijns broeders, des verstorvenen; opdat zijn naam niet uitgedelgd worde uit Israel.
7 Maar indien dezen man zijns broeders vrouw niet bevallen zal te nemen, zo zal zijn broeders vrouw opgaan naar de poort tot de oudsten, en zeggen: Mijns mans broeder weigert zijn broeder een naam te verwekken in Israel; hij wil mij den plicht van eens mans broeders niet doen.
8 Dan zullen hem de oudsten zijner stad roepen, en tot hem spreken; blijft hij dan daarbij staan, en zegt: Het bevalt mij niet haar te nemen;
9 Zo zal zijns broeders vrouw voor de ogen der oudsten tot hem toetreden, en zijn schoen van zijn voet uittrekken, en spuwen in zijn aangezicht, en zal betuigen en zeggen: Alzo zal dien man gedaan worden, die zijns broeders huis niet zal bouwen.
10 En zijn naam zal in Israel genoemd worden: Het huis desgenen, dien de schoen uitgetogen is.
11 Wanneer mannen, de een met den ander, twisten, en de vrouw des enen toetreedt, om haar man uit de hand desgenen, die hem slaat, te redden, en haar hand uitstrekt, en zijn schamelheid aangrijpt;
12 Zo zult gij haar hand afhouwen, uw oog zal niet verschonen.
13 Gij zult geen tweeerlei weegstenen in uw zak hebben; een groten en een kleinen.
14 Gij zult in uw huis geen tweeerlei efa hebben, een grote en een kleine.
15 Gij zult een volkomen en gerechten weegsteen hebben; gij zult een volkomene en gerechte efa hebben; opdat uw dagen verlengd worden in het land, dat u de HEERE, uw God, geven zal.
16 Want al wie zulks doet, is den HEERE, uw God, een gruwel; ja, al wie onrecht doet.
17 Gedenkt, wat u Amalek gedaan heeft op den weg, als gij uit Egypte uittoogt;
18 Hoe hij u op den weg ontmoette, en sloeg onder u in den staart al de zwakken achter u, als gij moede en mat waart; en hij vreesde God niet.
19 Het zal dan geschieden, als u de HEERE, uw God, rust zal gegeven hebben, van al uw vijanden rondom, in het land, dat u de HEERE, uw God, ten erve geven zal, om hetzelve erfelijk te bezitten, dat gij de gedachtenis van Amalek van onder den hemel zult uitdelgen; vergeet het niet!

26
1 Voorts zal het geschieden, wanneer gij zult gekomen zijn in het land, dat u de HEERE, uw God, ten erve geven zal, en gij dat erfelijk zult bezitten, en daarin wonen;
2 Zo zult gij nemen van de eerstelingen van alle vrucht des lands, die gij opbrengen zult van uw land, dat u de HEERE, uw God, geeft, en zult ze in een korf leggen; en gij zult heengaan tot de plaats, die de HEERE, uw God, verkoren zal hebben, om Zijn Naam aldaar te doen wonen;
3 En gij zult komen tot den priester, dewelke in die dagen zijn zal, en tot hem zeggen: Ik verklaar heden voor den HEERE, uw God, dat ik gekomen ben in het land, hetwelk de HEERE onzen vaderen gezworen heeft ons te zullen geven.
4 En de priester zal den korf van uw hand nemen, en hij zal dien voor het altaar des HEEREN, uws Gods, nederzetten.
5 Dan zult gij voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods, betuigen en zeggen: Mijn vader was een bedorven Syrier, en hij toog af naar Egypte, en verkeerde aldaar als vreemdeling met weinig volks; maar hij werd aldaar tot een groot, machtig en menigvuldig volk.
6 Doch de Egyptenaars deden ons kwaad, en verdrukten ons, en legden ons een harden dienst op.
7 Toen riepen wij tot den HEERE, den God onzer vaderen; en de HEERE verhoorde onze stem en zag onze ellende aan, en onzen arbeid, en onze onderdrukking.
8 En de HEERE voerde ons uit Egypte, door een sterke hand, en door een uitgestrekten arm, en door groten schrik, en door tekenen, en door wonderen.
9 En Hij heeft ons gebracht tot deze plaats; en Hij heeft ons dit land gegeven, een land vloeiende van melk en honig.
10 En nu, zie, ik heb gebracht de eerstelingen van de vrucht dezes lands, dat Gij, HEERE, mij gegeven hebt! Dan zult gij ze nederzetten voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods, en zult u buigen voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods;
11 En gij zult vrolijk zijn over al het goede, dat de HEERE, uw God, aan u en uw huis gegeven heeft; gij, en de Leviet, en de vreemdeling, die in het midden van u is.
12 Wanneer gij zult geeindigd hebben alle tienden van uw inkomen te vertienen, in het derde jaar, zijnde een jaar der tienden; dan zult gij aan den Leviet, aan den vreemdeling, aan den wees en aan de weduwe geven, dat zij in uw poorten eten en verzadigd worden.
13 En gij zult voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods, zeggen: Ik heb het heilige uit het huis weggenomen, en heb het ook aan den Leviet en aan den vreemdeling, aan den wees en aan de weduwe gegeven, naar al Uw geboden, die Gij mij geboden hebt; ik heb niets van Uw geboden overtreden, en niets vergeten.
14 Ik heb daarvan niets gegeten in mijn leed, en heb daarvan niets weggenomen tot iets onreins, noch daarvan gegeven tot een dode; ik ben der stem des HEEREN, mijns Gods, gehoorzaam geweest, ik heb gedaan naar alles, wat Gij mij geboden hebt.
15 Zie nederwaarts van Uw heilige woning, van den hemel, en zegen Uw volk Israel, en het land, dat Gij ons gegeven hebt, gelijk als Gij onzen vaderen gezworen hebt, een land van melk en honig vloeiende.
16 Te dezen dage gebiedt u de HEERE, uw God, deze inzettingen en rechten te doen; houdt dan en doet dezelve, met uw ganse hart en met uw ganse ziel.
17 Heden hebt gij den HEERE doen zeggen, dat Hij u tot een God zal zijn, en dat gij zult wandelen in Zijn wegen, en houden Zijn inzettingen, en Zijn geboden, en Zijn rechten, en dat gij Zijner stem zult gehoorzaam zijn.
18 En de HEERE heeft u heden doen zeggen, dat gij Hem tot een volk des eigendoms zult zijn, gelijk als Hij u gesproken heeft, en dat gij al Zijn geboden zult houden;
19 Opdat Hij u alzo boven al de volken, die Hij gemaakt heeft, hoog zette, tot lof, en tot een naam, en tot heerlijkheid; en opdat gij een heilig volk zijt den HEERE, uw God, gelijk als Hij gesproken heeft.

27
1 En Mozes, te zamen met de oudsten van Israel, gebood het volk, zeggende: Behoudt al deze geboden, die ik ulieden heden gebiede.
2 Het zal dan geschieden, ten dage als gij over de Jordaan zult gegaan zijn in het land, dat u de HEERE, uw God, geven zal, zo zult gij u grote stenen oprichten, en bestrijken ze met kalk;
3 En gij zult daarop schrijven alle woorden dezer wet, als gij overgegaan zult zijn; opdat gij komt in het land, dat de HEERE, uw God, u geven zal, een land vloeiende van melk en honig, gelijk als de HEERE, uwer vaderen God, tot u gesproken heeft.
4 Het zal dan geschieden, als gij over de Jordaan gegaan zult zijn, dat gij dezelve stenen, van dewelke ik u heden gebiede, zult oprichten op den berg Ebal, en gij zult ze met kalk bestrijken;
5 En gij zult aldaar den HEERE, uw God, een altaar bouwen, een altaar van stenen; gij zult geen ijzer over hetzelve bewegen.
6 Van gehele stenen zult gij het altaar des HEEREN, uws Gods, bouwen, en gij zult den HEERE, uw God, brandofferen daarop offeren.
7 Ook zult gij dankofferen offeren, en zult aldaar eten, en vrolijk zijn voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods.
8 En gij zult op deze stenen schrijven alle woorden dezer wet, die wel uitdrukkende.
9 Voorts sprak Mozes, te zamen met de Levietische priesteren, tot gans Israel, zeggende: Luistert toe en hoort o Israel! Op dezen dag zijt gij den HEERE, uw God, tot een volk geworden.
10 Daarom zult gij der stem des HEEREN, uws Gods, gehoorzaam zijn, en gij zult doen Zijn geboden en Zijn inzettingen, die ik u heden gebiede.
11 En Mozes gebood het volk te dien dage, zeggende:
12 Dezen zullen staan, om het volk te zegenen op den berg Gerizim, als gij over de Jordaan gegaan zult zijn: Simeon, en Levi, en Juda, en Issaschar, en Jozef, en Benjamin.
13 En dezen zullen staan over den vloek op den berg Ebal: Ruben, Gad en Aser, Zebulon, Dan en Nafthali.
14 En de Levieten zullen betuigen en zeggen tot allen man van Israel, met verhevene stem:
15 Vervloekt zij de man, die een gesneden of gegoten beeld, een gruwel des HEEREN, een werk van 's werkmeesters handen, zal maken, en zetten in het verborgene! En al het volk zal antwoorden en zeggen: Amen.
16 Vervloekt zij, die zijn vader of zijn moeder veracht! En al het volk zal zeggen: Amen.
17 Vervloekt zij, die zijns naasten landpale verrukt! En al het volk zal zeggen: Amen.
18 Vervloekt zij, die een blinde op den weg doet dolen! En al het volk zal zeggen: Amen.
19 Vervloekt zij, die het recht van den vreemdeling, van den wees en van de weduwe buigt! En al het volk zal zeggen: Amen.
20 Vervloekt zij, die bij de vrouw zijns vaders ligt, omdat hij zijns vaders slippe ontdekt heeft! En al het volk zal zeggen: Amen.
21 Vervloekt zij, die bij enig beest ligt! En al het volk zal zeggen: Amen.
22 Vervloekt zij, die bij zijn zuster ligt, de dochter zijns vaders of de dochter zijner moeder! En al het volk zal zeggen: Amen.
23 Vervloekt zij, die bij zijn schoonmoeder ligt! En al het volk zal zeggen: Amen.
24 Vervloekt zij, die zijn naaste in het verborgene verslaat! En al het volk zal zeggen: Amen.
25 Vervloekt zij, die geschenk neemt, om een ziel, het bloed eens onschuldigen, te verslaan! En al het volk zal zeggen: Amen.
26 Vervloekt zij, die de woorden dezer wet niet zal bevestigen, doende dezelve! En al het volk zal zeggen: Amen.

28
1 En het zal geschieden, indien gij der stem des HEEREN, uws Gods, vlijtiglijk zult gehoorzamen, waarnemende te doen al Zijn geboden, die ik u heden gebiede, zo zal de HEERE, uw God, u hoog zetten boven alle volken der aarde.
2 En al deze zegeningen zullen over u komen, en u aantreffen, wanneer gij der stem des HEEREN uws Gods, zult gehoorzaam zijn.
3 Gezegend zult gij zijn in de stad, en gezegend zult gij zijn in het veld.
4 Gezegend zal zijn de vrucht uws buiks, en de vrucht uws lands, en de vrucht uwer beesten, de voortzetting uwer koeien, en de kudden van uw klein vee.
5 Gezegend zal zijn uw korf, en uw baktrog.
6 Gezegend zult gij zijn in uw ingaan, gezegend zult gij zijn in uw uitgaan.
7 De HEERE zal geven uw vijanden, die tegen u opstaan, geslagen voor uw aangezicht; door een weg zullen zij tot u uittrekken, maar door zeven wegen zullen zij voor uw aangezicht vlieden.
8 De HEERE zal den zegen gebieden, dat Hij met u zij in uw schuren, en in alles, waaraan gij uw hand slaat; en Hij zal u zegenen in het land, dat u de HEERE, uw God, geven zal.
9 De HEERE zal u Zichzelven tot een heilig volk bevestigen, gelijk als Hij u gezworen heeft, wanneer gij de geboden des HEEREN, uws Gods, zult houden, en in Zijn wegen wandelen.
10 En alle volken der aarde zullen zien, dat de Naam des HEEREN over u genoemd is, en zij zullen voor u vrezen.
11 En de HEERE zal u doen overvloeien aan goed, in de vrucht uws buiks, en in de vrucht uwer beesten, en in de vrucht uws lands; op het land, dat de HEERE uw vaderen gezworen heeft u te zullen geven.
12 De HEERE zal u opendoen Zijn goeden schat, den hemel, om aan uw land regen te geven te zijner tijd, en om te zegenen al het werk uwer hand; en gij zult aan vele volken lenen, maar gij zult niet ontlenen.
13 En de HEERE zal u tot een hoofd maken, en niet tot een staart, en gij zult alleenlijk boven zijn, en niet onder zijn; wanneer gij horen zult naar de geboden des HEEREN, uws Gods, die ik u heden gebiede te houden en te doen;
14 En gij niet afwijken zult van al de woorden, die ik ulieden heden gebiede, ter rechter hand of ter linkerhand, dat gij andere goden nawandelt, om hen te dienen.
15 Daarentegen zal het geschieden, indien gij de stem des HEEREN, uws Gods, niet zult gehoorzaam zijn, om waar te nemen, dat gij doet al Zijn geboden en Zijn inzettingen, die ik u heden gebiede; zo zullen al deze vloeken over u komen, en u treffen.
16 Vervloekt zult gij zijn in de stad, en vervloekt zult gij zijn in het veld.
17 Vervloekt zal zijn uw korf, en uw baktrog.
18 Vervloekt zal zijn de vrucht uws buiks, en de vrucht uws lands, de voortzetting uwer koeien, en de kudden van uw klein vee.
19 Vervloekt zult gij zijn in uw ingaan, en vervloekt zult gij zijn in uw uitgaan.
20 De HEERE zal onder u zenden den vloek, de verstoring en het verderf, in alles, waaraan gij uw hand slaat, dat gij doen zult; totdat gij verdelgd wordt, en totdat gij haastelijk omkomt, vanwege de boosheid uwer werken, waarmede gij Mij verlaten hebt.
21 De HEERE zal u de pestilentie doen aankleven, totdat Hij u verdoe van het land, waar gij naar toe gaat, om dat te erven.
22 De HEERE zal u slaan met tering, en met koorts, en met vurigheid, en met hitte, en met droogte, en met brandkoren, en met honigdauw, die u vervolgen zullen, totdat gij omkomt.
23 En uw hemel, die boven uw hoofd is, zal koper zijn, en de aarde, die onder u is, zal ijzer zijn.

24 De HEERE, uw God, zal pulver en stof tot regen uws lands geven; van den hemel zal het op u nederdalen, totdat gij verdelgd wordt.
25 De HEERE zal u geslagen geven voor het aangezicht uwer vijanden; door een weg zult gij tot hem uittrekken, en door zeven wegen zult gij voor zijn aangezicht vlieden; en gij zult van alle koninkrijken der aarde beroerd worden.
26 En uw dood lichaam zal aan alle gevogelte des hemels, en aan de beesten der aarde tot spijze zijn; en niemand zal ze afschrikken.
27 De HEERE zal u slaan met zweren van Egypte, en met spenen, en met droge schurft, en met krauwsel, waarvan gij niet zult kunnen genezen worden.
28 De HEERE zal u slaan met onzinnigheid, en met blindheid, en met verbaasdheid des harten;
29 Dat gij op den middag zult omtasten, gelijk als een blinde omtast in het donkere, en uw wegen niet zult voorspoedig maken; maar gij zult alleenlijk verdrukt en beroofd zijn alle dagen, en er zal geen verlosser zijn.
30 Gij zult een vrouw ondertrouwen, maar een ander zal haar beslapen; een huis zult gij bouwen, maar daarin niet wonen; een wijngaard zult gij planten, maar dien niet gemeen maken.
31 Uw os zal voor uw ogen geslacht worden, maar gij zult daarvan niet eten; uw ezel zal van voor uw aangezicht geroofd worden, en tot u niet wederkeren; uw klein vee zal aan uw vijanden gegeven worden, en voor u zal geen verlosser zijn.
32 Uw zonen en uw dochteren zullen aan een ander volk gegeven worden, dat het uw ogen aanzien, en naar hen bezwijken den gansen dag; maar het zal in het vermogen uwer hand niet zijn.
33 De vrucht van uw land en al uw arbeid zal een volk eten, dat gij niet gekend hebt; en gij zult alle dagen alleenlijk verdrukt en gepletterd zijn.
34 En gij zult onzinnig zijn, vanwege het gezicht uwer ogen, dat gij zien zult.
35 De HEERE zal u slaan met boze zweren, aan de knieen en aan de benen, waarvan gij niet zult kunnen genezen worden, van uw voetzool af tot aan uw schedel.
36 De HEERE zal u, mitsgaders uw koning, dien gij over u zult gesteld hebben, doen gaan tot een volk, dat gij niet gekend hebt, noch uw vaderen; en aldaar zult gij dienen andere goden, hout en steen.
37 En gij zult zijn tot een schrik, tot een spreekwoord en tot een spotrede, onder al de volken, waarheen u de HEERE leiden zal.
38 Gij zult veel zaads op den akker uitbrengen, maar gij zult weinig inzamelen; want de sprinkhaan zal het verteren.
39 Wijngaarden zult gij planten, en bouwen, maar gij zult geen wijn drinken, noch iets vergaderen; want de worm zal het afeten.
40 Olijfbomen zult gij hebben in al uw landpalen, maar gij zult u met olie niet zalven; want uw olijfboom zal zijn vrucht afwerpen.
41 Zonen en dochteren zult gij gewinnen, maar zij zullen voor u niet zijn; want zij zullen in gevangenis gaan.
42 Al uw geboomte, en de vrucht uws lands zal het boos gewormte erfelijk bezitten.
43 De vreemdeling, die in het midden van u is, zal hoog, hoog boven u opklimmen; en gij zult laag, laag nederdalen.
44 Hij zal u lenen, maar gij zult hem niet lenen; hij zal tot een hoofd zijn, en gij zult tot een staart zijn.
45 En al deze vloeken zullen over u komen, en u vervolgen, en u treffen, totdat gij verdelgd wordt; omdat gij der stem des HEEREN, uws Gods, niet gehoorzaam zult geweest zijn, om te houden Zijn geboden en Zijn inzettingen, die Hij u geboden heeft.
46 En zij zullen onder u tot een teken, en tot een wonder zijn, ja, onder uw zaad tot in eeuwigheid.

47 Omdat gij den HEERE, uw God, niet gediend zult hebben met vrolijkheid en goedheid des harten, vanwege de veelheid van alles;
48 Zo zult gij uw vijanden, die de HEERE onder u zenden zal, dienen, in honger en in dorst, en in naaktheid, en in gebrek van alles; en Hij zal een ijzeren juk op uw hals leggen, totdat Hij u verdelge.
49 De HEERE zal tegen u een volk verheffen van verre, van het einde der aarde, gelijk als een arend vliegt; een volk, welks spraak gij niet zult verstaan;
50 Een volk, stijf van aangezicht, dat het aangezicht des ouden niet zal aannemen, noch den jonge genadig zijn.
51 En het zal de vrucht uwer beesten, en de vrucht uws lands opeten, totdat gij verdelgd zult zijn; hetwelk u geen koren, most noch olie, voortzetting uwer koeien noch kudden van uw klein vee zal overig laten, totdat Hij u verdoe.
52 En het zal u beangstigen in al uw poorten, totdat uw hoge en vaste muren nedervallen, op welke gij vertrouwdet in uw ganse land; ja, het zal u beangstigen in al uw poorten, in uw ganse land, dat u de HEERE, uw God, gegeven heeft.
53 En gij zult eten de vrucht uws buiks, het vlees uwer zonen en uwer dochteren, die u de HEERE, uw God, gegeven zal hebben; in de belegering en in de benauwing, waarmede uw vijanden u zullen benauwen.
54 Aangaande den man, die teder onder u, en die zeer wellustig geweest is, zijn oog zal kwaad zijn tegen zijn broeder, en tegen de huisvrouw zijns schoots, en tegen zijn overige zonen, die hij overgehouden zal hebben;
55 Dat hij niet aan een van die zal geven van het vlees zijner zonen, die hij eten zal, omdat hij voor zich niets heeft overgehouden; in de belegering en in de benauwing, waarmede uw vijand u in al uw poorten zal benauwen.
56 Aangaande de tedere en wellustige vrouw onder u, die niet verzocht heeft haar voetzool op de aarde te zetten, omdat zij zich wellustig en teder hield; haar oog zal kwaad zijn tegen den man haars schoots, en tegen haar zoon, en tegen haar dochter;
57 En dat om haar nageboorte, die van tussen haar voeten uitgegaan zal zijn, en om haar zonen, die zij gebaard zal hebben; want zij zal hen eten in het verborgene, vermits gebrek van alles; in de belegering en in de benauwing, waarmede uw vijand u zal benauwen in uw poorten.
58 Indien gij niet zult waarnemen te doen al de woorden dezer wet, die in dit boek geschreven zijn, om te vrezen dezen heerlijken en vreselijken Naam, den HEERE, uw God;
59 Zo zal de HEERE uw plagen wonderlijk maken, mitsgaders de plagen van uw zaad; het zullen grote en gewisse plagen, en boze en gewisse krankten zijn.
60 En Hij zal op u doen keren alle kwalen van Egypte, voor dewelke gij gevreesd hebt, en zij zullen u aanhangen.
61 Ook alle krankte, en alle plage, die in het boek dezer wet niet geschreven is, zal de HEERE over u doen komen, totdat gij verdelgd wordt.
62 En gij zult met weinige mensen overgelaten worden, in plaats dat gij geweest zijt als de sterren des hemels in menigte; omdat gij der stem des HEEREN, uws Gods, niet gehoorzaam geweest zijt.
63 En het zal geschieden, gelijk als de HEERE Zich over ulieden verblijdde, u goed doende en u vermenigvuldigende, alzo zal Zich de HEERE over u verblijden, u verdoende en u verdelgende; en gij zult uitgerukt worden uit het land, waar gij naar toe gaat, om dat te erven.
64 En de HEERE zal u verstrooien onder alle volken, van het ene einde der aarde tot aan het andere einde der aarde; en aldaar zult gij andere goden dienen, die gij niet gekend hebt, noch uw vaders, hout en steen.
65 Daartoe zult gij onder dezelve volken niet stil zijn, en uw voetzool zal geen rust hebben; want de HEERE zal u aldaar een bevend hart geven, en bezwijking der ogen, en mattigheid der ziel.

66 En uw leven zal tegenover u hangen; en gij zult nacht en dag schrikken, en gij zult van uw leven niet zeker zijn.
67 Des morgens zult gij zeggen: Och, dat het avond ware; en des avonds zult gij zeggen: Och, dat het morgen ware; vermits den schrik uws harten, waarmede gij zult verschrikt zijn, en vermits het gezicht uwer ogen, dat gij zien zult.
68 En de HEERE zal u naar Egypte doen wederkeren in schepen, door een weg, waarvan ik u gezegd heb: Gij zult dien niet meer zien; en aldaar zult gij u aan uw vijanden willen verkopen tot dienstknechten en tot dienstmaagden; maar er zal geen koper zijn.

29
1 Dit zijn de woorden des verbonds, dat de HEERE Mozes geboden heeft te maken met de kinderen Israels, in het land van Moab, boven het verbond, dat Hij met hen gemaakt had aan Horeb.
2 En Mozes riep gans Israel, en zeide tot hen: Gij hebt gezien al wat de HEERE in Egypteland voor uw ogen gedaan heeft, aan Farao, en aan al zijn knechten, en aan zijn land;
3 De grote verzoekingen, die uw ogen gezien hebben, diezelve tekenen en grote wonderen.
4 Maar de HEERE heeft ulieden niet gegeven een hart om te verstaan, noch ogen om te zien, noch oren om te horen, tot op dezen dag.
5 En Ik heb ulieden veertig jaren doen wandelen in de woestijn; uw klederen zijn aan u niet verouderd, en uw schoen is niet verouderd aan uw voet.
6 Brood hebt gij niet gegeten, en wijn en sterken drank hebt gij niet gedronken; opdat gij wistet, dat Ik de HEERE, uw God, ben.
7 Toen gij nu kwaamt aan deze plaats, toog Sihon, de koning van Hesbon, uit, en Og, de koning van Bazan, ons tegemoet, ten strijde; en wij sloegen hen.
8 En wij hebben hun land ingenomen, en dat ten erve gegeven aan de Rubenieten en Gadieten, mitsgaders aan den halven stam der Manassieten.
9 Houdt dan de woorden dezes verbonds, en doet ze; opdat gij verstandelijk handelt in alles, wat gij doen zult.
10 Gij staat heden allen voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods: uw hoofden uwer stammen, uw oudsten, en uw ambtlieden, alle man van Israel;
11 Uw kinderkens, uw vrouwen, en uw vreemdeling, die in het midden van uw leger is, van uw houthouwer tot uw waterputter toe;
12 Om over te gaan in het verbond des HEEREN, uws Gods, en in Zijn vloek, hetwelk de HEERE, uw God, heden met u maakt;
13 Opdat Hij u heden Zichzelven tot een volk bevestige, en Hij u tot een God zij, gelijk als Hij tot u gesproken heeft, en gelijk als Hij uw vaderen, Abraham, Izak en Jakob, gezworen heeft.
14 En niet met ulieden alleen maak ik dit verbond en dezen vloek;
15 Maar met dengene, die heden hier bij ons voor het aangezicht des HEEREN, onzes Gods, staat; en met dengene, die hier heden bij ons niet is.
16 Want gij weet, hoe wij in Egypteland gewoond hebben, en hoe wij doorgetogen zijn door het midden der volken, die gij doorgetogen zijt.
17 En gij hebt gezien hun verfoeiselen, en hun drekgoden, hout en steen, zilver en goud, die bij hen waren.
18 Dat onder ulieden niet zij een man, of vrouw, of huisgezin, of stam, die zijn hart heden wende van den HEERE, onzen God, om te gaan dienen de goden dezer volken; dat onder ulieden niet zij een wortel, die gal en alsem drage;
19 En het geschiede, als hij de woorden dezes vloeks hoort, dat hij zichzelven zegene in zijn hart, zeggende: Ik zal vrede hebben, wanneer ik schoon naar mijns harten goeddunken zal wandelen, om den dronkene te doen tot den dorstige.
20 De HEERE zal hem niet willen vergeven; maar alsdan zal des HEEREN toorn en ijver roken over denzelven man, en al de vloek, die in dit boek geschreven is, zal op hem liggen; en de HEERE zal zijn naam van onder den hemel uitdelgen.
21 En de HEERE zal hem ten kwade afscheiden van al de stammen Israels, naar alle vloeken des verbonds, dat in het boek dezer wet geschreven is.
22 Dan zal zeggen het navolgend geslacht, uw kinderen, die na ulieden opstaan zullen, en de vreemde, die uit verren lande komen zal, als zij zullen zien de plagen dezes lands en deszelfs krankheden, waarmede de HEERE het gekrenkt heeft;
23 Dat zijn ganse aarde zij zwavel en zout der verbranding; die niet bezaaid zal zijn, en geen spruit zal voortgebracht hebben, noch enig kruid daarin zal opgekomen zijn; gelijk de omkering

van Sodom en Gomorra, Adama en Zeboim, die de HEERE heeft omgekeerd in Zijn toorn en in Zijn grimmigheid;
24 En alle volken zullen zeggen: Waarom heeft de HEERE aan dit land alzo gedaan? Wat is de ontsteking van dezen groten toorn?
25 Dan zal men zeggen: Omdat zij het verbond des HEEREN, des Gods hunner vaderen, hebben verlaten, dat Hij met hen gemaakt had, als Hij hen uit Egypteland uitvoerde;
26 En zij heengegaan zijn, en andere goden gediend en zich voor die gebogen hebben; goden, die hen niet gekend hadden, en geen van welke hun iets medegedeeld had;
27 Daarom is de toorn des HEEREN ontstoken tegen dit land, om daarover te brengen al dezen vloek, die in dit boek geschreven is.
28 En de HEERE heeft hen uit hun land uitgetrokken, in toorn, en in grimmigheid, en in grote verbolgenheid; en Hij heeft hen verworpen in een ander land, gelijk het is te dezen dage.
29 De verborgene dingen zijn voor den HEERE, onzen God; maar de geopenbaarde zijn voor ons en voor onze kinderen, tot in eeuwigheid, om te doen al de woorden dezer wet.

30
1 Voorts zal het geschieden, wanneer al deze dingen over u zullen gekomen zijn, deze zegen of deze vloek, die ik u voorgesteld heb; zo zult gij het weder ter harte nemen, onder alle volken, waarheen u de HEERE, uw God, gedreven heeft;
2 En gij zult u bekeren tot den HEERE, uw God, en Zijner stem gehoorzaam zijn, naar alles, wat ik u heden gebiede, gij en uw kinderen, met uw ganse hart en met uw ganse ziel.
3 En de HEERE, uw God, zal uw gevangenis wenden, en Zich uwer ontfermen; en Hij zal u weder vergaderen uit al de volken, waarheen u de HEERE, uw God, verstrooid had.
4 Al waren uw verdrevenen aan het einde des hemels, van daar zal u de HEERE, uw God, vergaderen, en van daar zal Hij u nemen.
5 En de HEERE, uw God, zal u brengen in het land, dat uw vaderen erfelijk bezeten hebben, en gij zult dat erfelijk bezitten; en Hij zal u weldoen, en zal u vermenigvuldigen boven uw vaderen.
6 En de HEERE, uw God, zal uw hart besnijden, en het hart van uw zaad, om den HEERE, uw God, lief te hebben met uw ganse hart en met uw ganse ziel, opdat gij levet.
7 En de HEERE, uw God, zal al die vloeken leggen op uw vijanden en op uw haters, die u vervolgd hebben.
8 Gij dan zult u bekeren, en der stemme des HEEREN gehoorzaam zijn, en gij zult doen al Zijn geboden, die ik u heden gebiede.
9 En de HEERE, uw God, zal u doen overvloeien in al het werk uwer hand, in de vrucht uws buiks, en in de vrucht uwer beesten, en in de vrucht uws lands, ten goede; want de HEERE zal wederkeren, om Zich over u te verblijden ten goede, gelijk als Hij Zich over uw vaderen verblijd heeft;
10 Wanneer gij der stemme des HEEREN, uws Gods, zult gehoorzaam zijn, houdende Zijn geboden en Zijn inzettingen, die in dit wetboek geschreven zijn; wanneer gij u zult bekeren tot den HEERE, uw God, met uw ganse hart en met uw ganse ziel.
11 Want ditzelve gebod, hetwelk ik u heden gebiede, dat is van u niet verborgen, en dat is niet verre.
12 Het is niet in den hemel, om te zeggen: Wie zal voor ons ten hemel varen, dat hij het voor ons hale, en ons hetzelve horen late, dat wij het doen?
13 Het is ook niet op gene zijde der zee, om te zeggen: Wie zal voor ons overvaren aan gene zijde der zee, dat hij het voor ons hale, en ons hetzelve horen late, dat wij het doen?
14 Want dit woord is zeer nabij u, in uw mond, en in uw hart, om dat te doen.
15 Ziet, ik heb u heden voorgesteld het leven, en het goede, en den dood, en het kwade.
16 Want ik gebiede u heden, den HEERE, uw God, lief te hebben, in Zijn wegen te wandelen, en te houden Zijn geboden, en Zijn inzettingen, en Zijn rechten, opdat gij levet en vermenigvuldiget, en de HEERE, uw God, u zegene in het land, waar gij naar toe gaat, om dat te erven.
17 Maar indien uw hart zich zal afwenden, en gij niet horen zult, en gij gedreven zult worden, dat gij u voor andere goden buigt, en dezelve dient;
18 Zo verkondig ik ulieden heden, dat gij voorzeker zult omkomen; gij zult de dagen niet verlengen op het land, naar hetwelk gij over de Jordaan zijt heengaande, om daarin te komen, dat gij het erfelijk bezit.
19 Ik neem heden tegen ulieden tot getuigen den hemel en de aarde; het leven en den dood heb ik u voorgesteld, den zegen en den vloek! Kiest dan het leven, opdat gij levet, gij en uw zaad;
20 Liefhebbende den HEERE, uw God, Zijner stem gehoorzaam zijnde, en Hem aanhangende; want Hij is uw leven en de lengte uwer dagen; opdat gij blijft in het land, dat de HEERE uw vaderen, Abraham, Izak en Jakob, gezworen heeft hun te zullen geven.

31
1 Daarna ging Mozes heen, en sprak deze woorden tot gans Israel,
2 En zeide tot hen: Ik ben heden honderd en twintig jaren oud; ik zal niet meer kunnen uitgaan en ingaan; daartoe heeft de HEERE tot mij gezegd: Gij zult over deze Jordaan niet gaan.
3 De HEERE, uw God, Die zal voor uw aangezicht overgaan; Die zal deze volken van voor uw aangezicht verdelgen, dat gij hen erfelijk bezit. Jozua zal voor uw aangezicht overgaan, gelijk als de HEERE gesproken heeft.
4 En de HEERE zal hun doen, gelijk als Hij aan Sihon en Og, koningen der Amorieten, en aan hun land, gedaan heeft, die Hij verdelgd heeft.
5 Wanneer hen nu de HEERE voor uw aangezicht zal gegeven hebben, dan zult gij hun doen naar alle gebod, dat ik ulieden geboden heb.
6 Weest sterk en hebt goeden moed, en vreest niet, en verschrikt niet voor hun aangezicht; want het is de HEERE, uw God, Die met u gaat; Hij zal u niet begeven, noch u verlaten.
7 En Mozes riep Jozua, en zeide tot hem voor de ogen van gans Israel: Wees sterk en heb goeden moed, want gij zult met dit volk ingaan in het land dat de HEERE hun vaderen gezworen heeft, hun te zullen geven; en gij zult het hun doen erven.
8 De HEERE nu is Degene, Die voor uw aangezicht gaat; Die zal met u zijn; Hij zal u niet begeven, noch u verlaten; vrees niet, en ontzet u niet.
9 En Mozes schreef deze wet, en gaf ze aan de priesteren, de zonen van Levi, die de ark des verbonds des HEEREN droegen, en aan alle oudsten van Israel.
10 En Mozes gebood hun, zeggende: Ten einde van zeven jaren, op den gezetten tijd van het jaar der vrijlating, op het feest der loofhutten,
11 Als gans Israel zal komen, om te verschijnen voor het aangezicht des HEEREN, uws Gods, in de plaats, die Hij zal verkoren hebben, zult gij deze wet voor gans Israel uitroepen, voor hun oren;
12 Vergadert het volk, de mannen, en de vrouwen, en de kinderen, en uw vreemdelingen, die in uw poorten zijn; opdat zij horen, en opdat zij leren, en vrezen den HEERE, uw God, en waarnemen te doen alle woorden dezer wet.
13 En dat hun kinderen, die het niet geweten hebben, horen en leren, om te vrezen den HEERE, uw God, al de dagen, die gij leeft op het land, naar hetwelk gij over de Jordaan zijt heengaande, om dat te erven.
14 En de HEERE zeide tot Mozes: Zie, uw dagen zijn genaderd, om te sterven; roep Jozua, en stelt ulieden in de tent der samenkomst, dat Ik hem bevel geve. Zo ging Mozes, en Jozua, en zij stelden zich in de tent der samenkomst.
15 Toen verscheen de HEERE in de tent, in de wolkkolom; en de wolkkolom stond boven de deur der tent.
16 En de HEERE zeide tot Mozes: Zie, gij zult slapen met uw vaderen; en dit volk zal opstaan, en nahoereren de goden der vreemden van dat land, waar het naar toe gaat, in het midden van hetzelve; en het zal Mij verlaten en vernietigen Mijn verbond, dat Ik met hetzelve gemaakt heb.
17 Zo zal Mijn toorn te dien dage tegen hetzelve ontsteken, en Ik zal hen verlaten, en Mijn aangezicht van hen verbergen, dat zij ter spijze zijn, en vele kwaden en benauwdheden zullen het treffen; dat het te dien dage zal zeggen: Hebben mij deze kwaden niet getroffen, omdat mijn God in het midden van mij niet is?
18 Ik dan zal Mijn aangezicht te dien dage ganselijk verbergen, om al het kwaad, dat het gedaan heeft; want het heeft zich gewend tot andere goden.
19 En nu, schrijft ulieden dit lied, en leert het den kinderen Israels; legt het in hun mond; opdat dit lied Mij ten getuige zij tegen de kinderen Israels.
20 Want Ik zal dit volk inbrengen in het land, dat Ik zijn vaderen gezworen heb, vloeiende van melk en honig, en het zal eten, en verzadigd, en vet worden; dan zal het zich wenden tot andere goden, en hen dienen, en zij zullen Mij tergen, en Mijn verbond vernietigen.

21 En het zal geschieden, wanneer vele kwaden en benauwdheden hetzelve zullen treffen, dan zal dit lied voor zijn aangezicht antwoorden tot getuige; want het zal uit den mond zijns zaads niet vergeten worden; dewijl Ik weet zijn gedichtsel dat het heden maakt, aleer Ik het inbreng in het land, dat Ik gezworen heb.
22 Zo schreef Mozes dit lied te dien dage, en hij leerde het den kinderen Israels.
23 En Hij gebood Jozua, den zoon van Nun, en zeide: Zijt sterk en heb goeden moed, want gij zult de kinderen Israels inbrengen in het land, dat Ik hun gezworen heb; en Ik zal met u zijn.
24 En het geschiedde, als Mozes voleind had de woorden dezer wet te schrijven in een boek, totdat zij voltrokken waren;
25 Zo gebood Mozes den Levieten, die de ark des verbonds des HEEREN droegen, zeggende:
26 Neemt dit wetboek, en legt het aan de zijde van de ark des verbonds des HEEREN, uws Gods, dat het aldaar zij ten getuige tegen u.
27 Want ik ken uw wederspannigheid, en uw harden nek. Ziet, terwijl ik nog heden met ulieden leve, zijt gij wederspannig geweest tegen den HEERE; hoe veel te meer na mijn dood!
28 Vergadert tot mij al de oudsten uwer stammen, en uw ambtlieden; dat ik voor hun oren deze woorden spreke, en tegen hen den hemel en de aarde tot getuigen neme.
29 Want ik weet, dat gij het na mijn dood zekerlijk zult verderven, en afwijken van den weg, dien ik u geboden heb; dan zal u dit kwaad in het laatste der dagen ontmoeten, wanneer gij zult gedaan hebben, dat kwaad is in de ogen des HEEREN, om Hem door het werk uwer handen tot toorn te verwekken.
30 Toen sprak Mozes, voor de oren der ganse gemeente van Israel, de woorden dezes lieds, totdat zij voltrokken waren.

32
1 Neig de oren, gij hemel, en ik zal spreken; en de aarde hore de redenen mijns monds.
2 Mijn leer druipe als een regen, mijn rede vloeie als een dauw; als een stofregen op de grasscheutjes, en als druppelen op het kruid.
3 Want ik zal den Naam des HEEREN uitroepen; geeft onzen God grootheid!
4 Hij is de Rotssteen, Wiens werk volkomen is; want al Zijn wegen zijn gerichte. God is waarheid, en is geen onrecht; rechtvaardig en recht is Hij.
5 Hij heeft het tegen Hem verdorven; het zijn Zijn kinderen niet; de schandvlek is hun; het is een verkeerd en verdraaid geslacht.
6 Zult gij dit den HEERE vergelden, gij, dwaas en onwijs volk! Is Hij niet uw Vader, Die u verkregen, Die u gemaakt en u bevestigd heeft?
7 Gedenk aan de dagen van ouds; merk op de jaren van elk geslacht; vraag uw vader, die zal het u bekend maken, uw ouden, en zij zullen het u zeggen.
8 Toen de Allerhoogste aan de volken de erfenis uitdeelde, toen Hij Adams kinderen vaneen scheidde, heeft Hij de landpalen der volken gesteld naar het getal der kinderen Israels.
9 Want des HEEREN deel is Zijn volk, Jakob is het snoer Zijner erve.
10 Hij vond hem in een land der woestijn, en in een woeste huilende wildernis; Hij voerde hem rondom, Hij onderwees hem, Hij bewaarde hem als Zijn oogappel.
11 Gelijk een arend zijn nest opwekt, over zijn jongen zweeft, zijn vleugelen uitbreidt, ze neemt en ze draagt op zijn vlerken;
12 Zo leidde hem de HEERE alleen, en er was geen vreemd god met hem.
13 Hij deed hem rijden op de hoogten der aarde, dat hij at de inkomsten des velds; en Hij deed hem honig zuigen uit de steenrots, en olie uit den kei der rots;
14 Boter van koeien, en melk van klein vee, met het vet der lammeren en der rammen, die in Bazan weiden, en der bokken, met het vette der nieren van tarwe; en het druivenbloed, reinen wijn, hebt gij gedronken.
15 Als nu Jeschurun vet werd, zo sloeg hij achteruit (gij zijt vet, gij zijt dik, ja, met vet overdekt geworden!); en hij liet God varen, Die hem gemaakt heeft, en versmaadde den Rotssteen zijns heils.
16 Zij hebben Hem tot ijver verwekt door vreemde goden; door gruwelen hebben zij Hem tot toorn verwekt.
17 Zij hebben aan de duivelen geofferd, niet aan God; aan de goden, die zij niet kenden; nieuwe, die van nabij gekomen waren, voor dewelke uw vaders niet geschrikt hebben.
18 Den Rotssteen, Die u gegenereerd heeft, hebt gij vergeten; en gij hebt in vergetenis gesteld den God, Die u gebaard heeft.
19 Als het de HEERE zag, zo versmaadde Hij hen, uit toornigheid tegen zijn zonen en zijn dochteren.
20 En Hij zeide: Ik zal Mijn aangezicht van hen verbergen; Ik zal zien, welk hunlieder einde zal wezen; want zij zijn een gans verkeerd geslacht, kinderen, in welke geen trouw is.
21 Zij hebben Mij tot ijver verwekt door hetgeen geen God is; zij hebben Mij tot toorn verwekt door hun ijdelheden; Ik dan zal hen tot ijver verwekken door diegenen, die geen volk zijn; door een dwaas volk zal Ik hen tot toorn verwekken.
22 Want een vuur is aangestoken in Mijn toorn, en zal bernen tot in de onderste hel, en zal het land met zijn inkomst verteren, en de gronden der bergen in vlam zetten.
23 Ik zal kwaden over hen hopen; Mijn pijlen zal Ik op hen verschieten.
24 Uitgeteerd zullen zij zijn van honger, opgegeten van den karbonkel en bitter verderf; en Ik zal de tanden der beesten onder hen schikken, met vurig venijn van slangen des stofs.
25 Van buiten zal het zwaard beroven, en uit de binnenkameren de verschrikking; ook den jongeling, ook de jonge dochter, het zuigende kind met den grijzen man.

26 Ik zeide: In alle hoeken zoude Ik hen verstrooien; Ik zoude hun gedachtenis van onder de mensen doen ophouden;
27 Ten ware, dat Ik de toornigheid des vijands schroomde, dat niet hun tegenpartijen zich vreemd mochten houden; dat zij niet mochten zeggen: Onze hand is hoog geweest; de HEERE heeft dit alles niet gewrocht.
28 Want zij zijn een volk, dat door raadslagen verloren gaat, en er is geen verstand in hen.
29 O, dat zij wijs waren; zij zouden dit vernemen, zij zouden op hun einde merken.
30 Hoe zoude een enige duizend jagen, en twee tien duizend doen vluchten, ten ware, dat hunlieder Rotssteen hen verkocht, en de HEERE hen overgeleverd had?
31 Want hun rotssteen is niet gelijk onze Rotssteen, zelfs onze vijanden rechters zijnde.
32 Want hun wijnstok is uit den wijnstok van Sodom, en uit de velden van Gomorra; hun wijndruiven zijn vergiftige wijndruiven; zij hebben bittere bezien.
33 Hun wijn is vurig drakenvenijn, en een wreed adderenvergift.
34 Is dat niet bij Mij opgesloten, verzegeld in Mijn schatten?
35 Mijn is de wraak en de vergelding, ten tijde als hunlieder voet zal wankelen; want de dag huns ondergangs is nabij, en de dingen, die hun zullen gebeuren, haasten.
36 Want de HEERE zal aan Zijn volk recht doen, en het zal Hem over Zijn knechten berouwen; want Hij zal zien, dat de hand is weggegaan, en de beslotene en verlatene niets is.
37 Dan zal Hij zeggen: Waar zijn hun goden; de rotssteen, op welken zij betrouwden?
38 Welker slachtofferen vet zij aten, welker drankofferen wijn zij dronken; dat zij opstaan en u helpen, dat er verberging voor u zij.
39 Ziet nu, dat Ik, Ik DIE ben, en geen God met Mij, Ik dood en maak levend; Ik versla en Ik heel; en er is niemand, die uit Mijn hand redt!
40 Want Ik zal Mijn hand naar den hemel opheffen, en Ik zal zeggen: Ik leef in eeuwigheid!
41 Indien Ik Mijn glinsterend zwaard wette, en Mijn hand ten gerichte grijpt, zo zal Ik wraak op Mijn tegenpartijen doen wederkeren, en Mijn hateren vergelden.
42 Ik zal Mijn pijlen dronken maken van bloed, en Mijn zwaard zal vlees eten; van het bloed des verslagenen en des gevangenen, van het hoofd af zullen er wraken des vijands zijn.
43 Juicht, gij heidenen, met Zijn volk! want Hij zal het bloed Zijner knechten wreken; en Hij zal de wraak op Zijn tegenpartijen doen wederkeren, en verzoenen Zijn land en Zijn volk.
44 En Mozes kwam, en sprak al de woorden dezes lieds voor de oren des volks, hij en Hosea, de zoon van Nun.
45 Als nu Mozes geeindigd had al die woorden tot gans Israel te spreken;
46 Zo zeide hij tot hen: Zet uw hart op al de woorden, die ik heden onder ulieden betuige, dat gij ze uw kinderen gebieden zult, dat zij waarnemen te doen al de woorden dezer wet.
47 Want dat is geen vergeefs woord voor ulieden; maar het is uw leven; en door ditzelve woord zult gij de dagen verlengen op het land, waar gij over de Jordaan naar toe gaat, om dat te erven.
48 Daarna sprak de HEERE tot Mozes, op dienzelfden dag, zeggende:
49 Klim op den berg Abarim (deze is de berg Nebo, die in het land van Moab is, die tegenover Jericho is), en zie het land Kanaan, dat Ik den kinderen Israels tot een bezitting geven zal;
50 En sterf op dien berg, waarheen gij opklimmen zult, en word vergaderd tot uw volken; gelijk als uw broeder Aaron stierf op den berg Hor, en werd tot zijn volken vergaderd.
51 Omdat gijlieden u tegen Mij vergrepen hebt, in het midden der kinderen Israels, aan het twistwater te Kades, in de woestijn Zin; omdat gij Mij niet geheiligd hebt in het midden der kinderen Israels.
52 Want van tegenover zult gij dat land zien, maar daarheen niet inkomen, in het land, dat Ik den kinderen Israels geven zal.

33
1 Dit nu is de zegen, met welken Mozes, de man Gods, de kinderen Israels gezegend heeft, voor zijn dood.
2 Hij zeide dan: De HEERE is van Sinai gekomen, en is hunlieden opgegaan van Seir; Hij is blinkende verschenen van het gebergte Paran, en is aangekomen met tien duizenden der heiligen; tot Zijn rechterhand was een vurige wet aan hen.
3 Immers bemint Hij de volken! Al zijn heiligen zijn in Uw hand; zij zullen in het midden tussen Uw voeten gezet worden; een ieder zal ontvangen van Uw woorden.
4 Mozes heeft ons de wet geboden, een erfenis van Jakobs gemeente;
5 En Hij was koning in Jeschurun, als de hoofden des volks zich vergaderden, samen met de stammen Israels.
6 Dat Ruben leve, en niet sterve, en dat zijn lieden van getal zijn!
7 En dit is van Juda, dat hij zeide: Hoor, HEERE! de stem van Juda! en breng hem weder tot zijn volk; zijn handen moeten hem genoegzaam zijn, en zijt Gij hem een Hulp tegen zijn vijanden!
8 En van Levi zeide hij: Uw Thummim en Uw Urim zijn aan den man, Uw gunstgenoot; dien Gij verzocht hebt in Massa, met welken Gij getwist hebt aan de wateren van Meriba.
9 Die tot zijn vader en tot zijn moeder zeide: Ik zie hem niet; en die zijn broederen niet kende, en zijn zonen niet achtte; want zij onderhielden Uw woord, en bewaarden Uw verbond.
10 Zij zullen Jakob Uw rechten leren, en Israel Uw wet; zij zullen reukwerk voor Uw neus leggen, en dat gans verteerd zal worden, op Uw altaar.
11 Zegen, HEERE! zijn vermogen, en laat U het werk zijner handen wel bevallen; versla de lenden dergenen, die tegen hem opstaan en hem haten, dat zij niet weder opstaan!
12 En van Benjamin zeide hij: De beminde des HEEREN, hij zal zeker bij Hem wonen. Hij zal hem den gansen dag overdekken, en tussen Zijn schouders zal hij wonen!
13 En van Jozef zeide hij: Zijn land zij gezegend van den HEERE, van het uitnemendste des hemels, van den dauw, en van de diepte, die beneden is liggende;
14 En van de uitnemendste inkomsten der zon, en van de uitnemendste voortzetting der maan;
15 En van het voornaamste der oude bergen, en van het uitnemendste der eeuwige heuvelen;
16 En van het uitnemendste der aarde en haar volheid, en van de goedgunstigheid Desgenen, Die in het braambos woonde, kome de zegening op het hoofd van Jozef, en op den schedel des afgezonderden van zijn broederen!
17 Hij heeft de heerlijkheid des eerstgeborenen zijns osses, en zijn hoornen zijn hoornen des eenhoorns; met dezelve zal hij de volken te zamen stoten tot aan de einden des lands. Dezen nu zijn de tien duizenden van Efraim, en dezen zijn de duizenden van Manasse!
18 En van Zebulon zeide hij: Verheug u, Zebulon! over uw uittocht, en Issaschar! over uw hutten.
19 Zij zullen de volken tot den berg roepen; daar zullen zij offeranden der gerechtigheid offeren; want zij zullen den overvloed der zeeen zuigen, en de bedekte verborgen dingen des zands.
20 En van Gad zeide hij: Gezegend zij, die aan Gad ruimte maakt! hij woont als een oude leeuw, en verscheurt den arm, ja ook den schedel.
21 En hij heeft zich van het eerste voorzien, omdat hij aldaar in het deel des wetgevers bedekt was; daarom kwam hij met de hoofden des volks; hij verrichtte de gerechtigheid des HEEREN, en zijn gerichten met Israel.
22 En van Dan zeide hij: Dan is een jonge leeuw; hij zal als uit Bazan voortspringen.
23 En van Nafthali zeide hij: O Nafthali! wees verzadigd van de goedgunstigheid, en vol van den zegen des HEEREN; bezit erfelijk het westen en het zuiden.
24 En van Aser zeide hij: Aser zij gezegend met zonen; hij zij zijn broederen aangenaam, en dope zijn voet in olie.

25 Ijzer en koper zal onder uw schoen zijn; en uw sterkte gelijk uw dagen!
26 Niemand is er gelijk God, o Jeschurun! Die op den hemel vaart tot uw hulp, en met Zijn hoogheid op de bovenste wolken.
27 De eeuwige God zij u een woning, en van onder eeuwige armen; en Hij verdrijve den vijand voor uw aangezicht, en zegge: Verdelg!
28 Israel dan zal zeker alleen wonen, en Jakobs oog zal zijn op een land van koren en most; ja, zijn hemel zal van dauw druipen.
29 Welgelukzalig zijt gij, o Israel! wie is u gelijk? gij zijt een volk, verlost door den HEERE, het Schild uwer hulp, en Die een Zwaard is uwer hoogheid; daarom zullen zich uw vijanden geveinsdelijk aan u onderwerpen, en gij zult op hun hoogten treden!

34
1 Toen ging Mozes op uit de vlakke velden van Moab, naar den berg Nebo, op de hoogten van Pisga, welke recht tegenover Jericho is; en de HEERE wees hem dat ganse land, Gilead tot Dan toe;
2 En het ganse Nafthali, en het land van Efraim en Manasse, en het ganse land van Juda, tot aan de achterste zee;
3 En het Zuiden, en het effen veld der vallei van Jericho, de palmstad, tot Zoar toe.
4 En de HEERE zeide tot hem: Dit is het land, dat Ik Abraham, Izak en Jakob gezworen heb, zeggende: Aan uw zaad zal Ik het geven! Ik heb het u met uw ogen doen zien, maar gij zult daarheen niet overgaan.
5 Alzo stierf Mozes, de knecht des HEEREN, aldaar in het land van Moab, naar des HEEREN mond.
6 En Hij begroef hem in een dal, in het land van Moab, tegenover Beth-peor; en niemand heeft zijn graf geweten, tot op dezen dag.
7 Mozes nu was honderd en twintig jaren oud, als hij stierf; zijn oog was niet donker geworden, en zijn kracht was niet vergaan.
8 En de kinderen Israels beweenden Mozes, in de vlakke velden van Moab, dertig dagen; en de dagen des wenens, van den rouw over Mozes, werden voleindigd.
9 Jozua nu, de zoon van Nun, was vol van den Geest der wijsheid; want Mozes had zijn handen op hem gelegd; zo hoorden de kinderen Israels naar hem, en deden gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
10 En er stond geen profeet meer op in Israel, gelijk Mozes, dien de HEERE gekend had, van aangezicht tot aangezicht,
11 In al de tekenen en de wonderen, waartoe hem de HEERE gezonden heeft, om die in Egypteland te doen aan Farao, en aan al zijn knechten, en aan al zijn land;
12 En in al die sterke hand, en in al die grote verschrikking, die Mozes gedaan heeft voor de ogen van gans Israel.

# JOZUA

1

1 Het geschiedde nu, na den dood van Mozes, den knecht des HEEREN, dat de HEERE tot Jozua, den zoon van Nun, den dienaar van Mozes, sprak, zeggende:
2 Mijn knecht Mozes is gestorven; zo maak u nu op, trek over deze Jordaan, gij en al dit volk, tot het land, dat Ik hun, den kinderen Israels, geve.
3 Alle plaats, waarop ulieder voetzool treden zal, heb Ik u gegeven, gelijk als Ik tot Mozes gesproken heb.
4 Van de woestijn en dezen Libanon af tot aan de grote rivier, de rivier Frath, het ganse land der Hethieten, en tot aan de grote zee, tegen den ondergang der zon, zal ulieder landpale zijn.
5 Niemand zal voor uw aangezicht bestaan al de dagen uws levens; gelijk als Ik met Mozes geweest ben, zal Ik met u zijn; Ik zal u niet begeven, en zal u niet verlaten.
6 Wees sterk en heb goeden moed! want gij zult dit volk dat land erfelijk doen bezitten, dat Ik hun vaderen heb gezworen hun te geven.
7 Alleenlijk wees sterk en heb zeer goeden moed, dat gij waarneemt te doen naar de ganse wet, welke Mozes, Mijn knecht, u geboden heeft, en wijk daarvan niet, ter rechter hand noch ter linkerhand, opdat gij verstandelijk handelt alom, waar gij zult gaan;
8 Dat het boek dezer wet niet wijke van uw mond, maar overleg het dag en nacht, opdat gij waarneemt te doen naar alles, wat daarin geschreven is; want alsdan zult gij uw wegen voorspoedig maken, en alsdan zult gij verstandelijk handelen.
9 Heb Ik het u niet bevolen? wees sterk en heb goeden moed, en verschrik niet, en ontzet u niet; want de HEERE, uw God, is met u alom, waar gij heengaat.
10 Toen gebood Jozua den ambtlieden des volks, zeggende:
11 Gaat door het midden des legers, en beveelt het volk, zeggende: Bereidt teerkost voor ulieden; want binnen nog drie dagen zult gijlieden over deze Jordaan gaan, dat gij ingaat, om te erven het land, hetwelk de HEERE, uw God, ulieden geeft om te beerven.
12 En Jozua sprak tot de Rubenieten en Gadieten, en den halven stam van Manasse, zeggende:
13 Gedenkt aan het woord, hetwelk Mozes, de knecht des HEEREN, ulieden geboden heeft, zeggende: De HEERE, uw God, geeft ulieden rust, en Hij geeft u dit land;
14 Laat uw vrouwen, uw kleine kinderen, en uw vee blijven in het land, dat Mozes ulieden aan deze zijde van de Jordaan gegeven heeft; maar gijlieden zult gewapend trekken, voor het aangezicht uwer broederen, alle strijdbare helden, en zult hen helpen;
15 Totdat de HEERE uw broederen rust geve, als ulieden, en dat zij ook erfelijk bezitten het land, dat de HEERE, uw God, hun geeft; alsdan zult gijlieden wederkeren tot het land uwer erfenis, en zult het erfelijk bezitten, dat Mozes, de knecht des HEEREN, ulieden gegeven heeft, aan deze zijde van de Jordaan, tegen den opgang der zon.
16 Toen antwoordden zij Jozua, zeggende: Al wat gij ons geboden hebt, zullen wij doen, en alom, waar gij ons zenden zult, zullen wij gaan.
17 Gelijk wij in alles naar Mozes hebben gehoord, alzo zullen wij naar u horen; alleenlijk dat de HEERE, uw God, met u zij, gelijk als Hij met Mozes geweest is!
18 Alle man, die uw mond wederspannig wezen zal, en uw woorden niet horen zal in alles, wat gij hem gebieden zult, die zal gedood worden, alleenlijk wees sterk en heb goeden moed!

2
1 Jozua nu, de zoon van Nun, had twee mannen, die heimelijk verspieden zouden, gezonden van Sittim, zeggende: Gaat heen, bezichtigt het land en Jericho. Zij dan gingen, en kwamen ten huize van een vrouw, een hoer, wier naam was Rachab, en zij sliepen daar.
2 Toen werd den koning te Jericho geboodschapt, zeggende: Zie, in dezen nacht zijn hier mannen gekomen van de kinderen Israels, om dit land te doorzoeken.
3 Daarom zond de koning van Jericho tot Rachab, zeggende: Breng de mannen uit, die tot u gekomen zijn, die te uwen huize gekomen zijn; want zij zijn gekomen, om het ganse land te doorzoeken.
4 Maar die vrouw had die beide mannen genomen, en zij had hen verborgen; en zeide aldus: Er zijn mannen tot mij gekomen, maar ik wist niet, van waar zij waren.
5 En het geschiedde, als men de poort zou sluiten, als het duister was, dat die mannen uitgingen; ik weet niet, waarheen die mannen gegaan zijn; jaagt hen haastelijk na, want gij zult ze achterhalen.
6 Maar zij had hen op het dak doen klimmen, en zij had hen verstoken onder de vlasstoppelen, die van haar op het dak beschikt waren.
7 Die mannen nu jaagden hen na op den weg van de Jordaan, tot aan de veren; en men sloot de poort toe, nadat zij uitgegaan waren, die hen najaagden.
8 Eer zij nu sliepen, zo klom zij tot hen op, op het dak.
9 En zij sprak tot die mannen: Ik weet, dat de HEERE u dit land gegeven heeft, en dat ulieder verschrikking op ons gevallen is, en dat al de inwoners dezes lands voor ulieder aangezicht gesmolten zijn.
10 Want wij hebben gehoord, dat de HEERE de wateren der Schelfzee uitgedroogd heeft voor ulieder aangezicht, toen gij uit Egypte gingt; en wat gijlieden aan de twee koningen der Amorieten, Sihon en Og, gedaan hebt, die op gene zijde van de Jordaan waren, dewelke gijlieden verbannen hebt.
11 Als wij het hoorden, zo versmolt ons hart, en er bestaat geen moed meer in iemand, vanwege ulieder tegenwoordigheid; want de HEERE, ulieder God, is een God boven in den hemel, en beneden op de aarde.
12 Nu dan, zweert mij toch bij den HEERE, dewijl ik weldadigheid aan ulieden gedaan heb, dat gij ook weldadigheid doen zult aan mijns vaders huis, en geeft mij een waarteken,
13 Dat gij mijn vader en mijn moeder in het leven zult behouden, als ook mijn broeders en mijn zusters, met alles, wat zij hebben; en dat gij onze zielen van den dood redden zult.
14 Toen spraken die mannen tot haar: Onze ziel zij voor ulieden om te sterven, indien gijlieden deze onze zaak niet te kennen geeft; het zal dan geschieden, wanneer de HEERE ons dit land geeft, zo zullen wij aan u weldadigheid en trouw bewijzen.
15 Zij liet hen dan neder met een zeel door het venster; want haar huis was op den stadsmuur; en zij woonde op den muur.
16 En zij zeide tot hen: Gaat op het gebergte, opdat niet misschien de vervolgers u ontmoeten, en verbergt u aldaar drie dagen, totdat de vervolgers wedergekeerd zullen zijn; en gaat daarna uw weg.
17 Ook zeiden die mannen tot haar: Wij zullen onschuldig zijn van dezen uw eed, dien gij ons hebt doen zweren;
18 Zie, wanneer wij in het land komen, zo zult gij dit snoer van scharlakendraad aan het venster binden, door hetwelk gij ons zult nedergelaten hebben; en gij zult tot u in het huis vergaderen uw vader, en uw moeder, en uw broeders, en het ganse huisgezin uws vaders.
19 Zo zal het geschieden, al wie uit de deuren van uw huis naar buiten gaan zal, zijn bloed zij op zijn hoofd, en wij zullen onschuldig zijn; maar al wie bij u in het huis zijn zal, diens bloed zij op ons hoofd, indien een hand tegen hem zijn zal!

20 Maar indien gij deze onze zaak te kennen zult geven, zo zullen wij onschuldig zijn van uw eed, dien gij ons hebt doen zweren.
21 Zij nu zeide: Het zij alzo naar uw woorden. Toen liet zij hen gaan; en zij gingen heen; en zij bond het scharlakensnoer aan het venster.
22 Zij dan gingen heen, en kwamen op het gebergte, en bleven aldaar drie dagen, totdat de vervolgers wedergekeerd waren; want de vervolgers hadden hen op al den weg gezocht, maar niet gevonden.
23 Alzo keerden die twee mannen weder, en gingen af van het gebergte, en voeren over, en kwamen tot Jozua, den zoon van Nun; en zij vertelden hem al wat hun wedervaren was.
24 En zij zeiden tot Jozua: Zekerlijk, de HEERE heeft dat ganse land in onze handen gegeven; want ook zijn al de inwoners des lands voor onze aangezichten gesmolten.

3
1 Jozua dan maakte zich des morgens vroeg op, en zij reisden van Sittim, en kwamen tot aan de Jordaan, hij en al de kinderen Israels; en zij vernachtten aldaar, eer zij overtrokken.
2 En het geschiedde, dat de ambtlieden, op het einde van drie dagen, door het midden des legers gingen;
3 En zij geboden het volk, zeggende: Wanneer gij de ark des verbonds des HEEREN, uws Gods, ziet, en de Levietische priesters dezelve dragende, verreist gijlieden ook van uw plaats, en volgt haar na;
4 Dat er nochtans ruimte zij tussen ulieden en tussen dezelve, bij de twee duizend ellen in de maat; en nadert tot dezelve niet; opdat gij dien weg wetet, dien gij gaan zult; want gijlieden zijt door dien weg niet gegaan gisteren en eergisteren.
5 Jozua zeide ook tot het volk: Heiligt u! want morgen zal de HEERE wonderheden in het midden van ulieden doen.
6 Desgelijks sprak Jozua tot de priesters, zeggende: Neemt de ark des verbonds op, en gaat door voor het aangezicht van dit volk. Zij dan namen de ark des verbonds op, en zij gingen voor het aangezicht des volks.
7 Want de HEERE had tot Jozua gezegd: Dezen dag zal Ik beginnen u groot te maken voor de ogen van gans Israel, opdat zij weten, dat Ik met u zijn zal, gelijk als Ik met Mozes geweest ben.
8 Gij dan zult den priesteren, die de ark des verbonds dragen, gebieden, zeggende: Wanneer gijlieden komt tot aan het uiterste van het water van de Jordaan, staat stil in de Jordaan.
9 Toen zeide Jozua tot de kinderen Israels: Nadert herwaarts, en hoort de woorden des HEEREN, uws Gods.
10 Verder zeide Jozua: Hieraan zult gijlieden bekennen, dat de levende God in het midden van u is, en dat Hij ganselijk voor uw aangezicht uitdrijven zal de Kanaanieten, en de Hethieten, en de Hevieten, en de Ferezieten, en de Girgazieten, en de Amorieten en de Jebusieten.
11 Ziet, de ark des verbonds van den Heere der ganse aarde gaat door voor ulieder aangezicht in de Jordaan.
12 Nu dan, neemt gijlieden u twaalf mannen uit de stammen Israels, uit iederen stam een man;
13 Want het zal geschieden, met dat de voetzolen der priesteren, die de ark van den HEERE, den Heere der ganse aarde, dragen, in het water van de Jordaan zullen rusten, zo zullen de wateren van de Jordaan afgesneden worden, te weten de wateren, die van boven afvlieten, en zij zullen op een hoop blijven staan.
14 En het geschiedde, toen het volk vertrok uit zijn tenten, om over de Jordaan te gaan, zo droegen de priesters de ark des verbonds voor het aangezicht des volks.
15 En als zij, die de ark droegen, tot aan de Jordaan gekomen waren, en de voeten der priesteren, dragende de ark, ingedoopt waren in het uiterste van het water (de Jordaan nu was vol al de dagen des oogstes aan al haar oevers);
16 Zo stonden de wateren, die van boven afkwamen; zij rezen op een hoop, zeer verre van de stad Adam af, die ter zijde van Sarthan ligt; en die naar de zee des vlakken velds, te weten de Zoutzee, afliepen, vergingen, zij werden afgesneden. Toen trok het volk over, tegenover Jericho.
17 Maar de priesters, die de ark des verbonds des HEEREN droegen, stonden steevast op het droge, in het midden van de Jordaan; en gans Israel ging over op het droge, totdat al het volk geeindigd had door de Jordaan te trekken.

4
1 Het geschiedde nu, toen al het volk geeindigd had over de Jordaan te trekken, dat de HEERE tot Jozua sprak, zeggende:
2 Neemt gijlieden u twaalf mannen uit het volk, uit elken stam een man.
3 En gebiedt hun, zeggende: Neemt voor ulieden op, van hier uit het midden van de Jordaan, uit de standplaats van de voeten der priesteren, en bereidt twaalf stenen, en brengt ze met ulieden over, en stelt ze in het nachtleger, waar gij dezen nacht zult vernachten.
4 Jozua dan riep die twaalf mannen, die hij had doen bestellen van de kinderen Israels, uit elken stam een man.
5 En Jozua zeide tot hen: Gaat over voor de ark des HEEREN, uws Gods, midden in de Jordaan; en heft u een ieder een steen op zijn schouder, naar het getal der stammen van de kinderen Israels;
6 Opdat dit een teken zij onder ulieden; wanneer uw kinderen morgen vragen zullen, zeggende: Wat zijn u deze stenen?
7 Zo zult gij tot hen zeggen: Omdat de wateren van de Jordaan zijn afgesneden geweest voor de ark des verbonds des HEEREN; als zij toog door de Jordaan, werden de wateren van de Jordaan afgesneden; zo zullen deze stenen den kinderen Israels ter gedachtenis zijn tot in eeuwigheid.
8 De kinderen Israels nu deden alzo, gelijk als Jozua geboden had; en zij namen twaalf stenen op midden uit de Jordaan, gelijk als de HEERE tot Jozua gesproken had, naar het getal der stammen van de kinderen Israels en zij brachten ze met zich over naar het nachtleger, en stelden ze aldaar.
9 Jozua richtte ook twaalf stenen op, midden in de Jordaan, ter standplaats van de voeten der priesteren, die de ark des verbonds droegen; en zij zijn daar tot op dezen dag.
10 De priesters nu, die de ark droegen, stonden midden in de Jordaan, totdat alle ding volbracht was, hetwelk de HEERE Jozua geboden had het volk aan te zeggen, naar al wat Mozes Jozua geboden had. En het volk haastte, en het trok over.
11 En het geschiedde, als al het volk geeindigd had over te gaan, toen ging de ark des HEEREN over, en de priesters voor het aangezicht des volks.
12 En de kinderen van Ruben, en de kinderen van Gad, mitsgaders de halve stam van Manasse, trokken gewapend voor het aangezicht der kinderen Israels, gelijk als Mozes tot hen gesproken had.
13 Omtrent veertig duizend toegeruste krijgsmannen trokken er voor het aangezicht des HEEREN ten strijde, naar de vlakke velden van Jericho.
14 Te dienzelven dage maakte de HEERE Jozua groot voor de ogen van het ganse Israel; en zij vreesden hem, gelijk als zij Mozes gevreesd hadden, al de dagen zijns levens.
15 De HEERE dan sprak tot Jozua, zeggende:
16 Gebied den priesteren, die de ark der getuigenis dragen, dat zij uit de Jordaan opklimmen.
17 Toen gebood Jozua den priesteren, zeggende: Klimt op uit den Jordaan.
18 En het geschiedde, toen de priesters, die de ark des verbonds des HEEREN droegen, uit het midden van de Jordaan opgeklommen waren, en de voetzolen der priesteren afgetrokken waren tot op het droge; zo keerden de wateren van de Jordaan weder in hun plaats, en gingen als gisteren en eergisteren aan al haar oevers.
19 Het volk nu was den tienden der eerste maand uit de Jordaan opgeklommen; en zij legerden zich te Gilgal, aan het oosteinde van Jericho.
20 En Jozua richtte die twaalf stenen te Gilgal op, die zij uit de Jordaan genomen hadden.
21 En hij sprak tot de kinderen Israels, zeggende: Wanneer uw kinderen morgen hun vaderen vragen zullen, zeggende: Wat zijn deze stenen?
22 Zo zult gij het uw kinderen te kennen geven, zeggende: Op het droge is Israel door deze Jordaan gegaan.

23 Want de HEERE, uw God, heeft de wateren van de Jordaan voor uw aangezichten doen uitdrogen, totdat gijlieden er waart doorgegaan; gelijk als de HEERE, uw God, aan de Schelfzee gedaan heeft, die Hij voor ons aangezicht heeft doen uitdrogen, totdat wij daardoor gegaan waren;
24 Opdat alle volken der aarde de hand des HEEREN kennen zouden, dat zij sterk is; opdat gijlieden den HEERE, uw God, vrezet te allen dage.

5
1 En het geschiedde, toen al de koningen der Amorieten, die aan deze zijde van de Jordaan westwaarts, en al de koningen der Kanaanieten, die aan de zee waren, hoorden, dat de HEERE de wateren van de Jordaan had uitgedroogd, voor het aangezicht der kinderen Israels, totdat wij daardoor gegaan waren; zo versmolt hun hart, en er was geen moed meer in hen, voor het aangezicht der kinderen Israels.
2 Te dier tijd sprak de HEERE tot Jozua: Maak u stenen messen, en besnijd wederom de kinderen Israels ten tweeden maal.
3 Toen maakte zich Jozua stenen messen, en besneed de kinderen Israels op den heuvel der voorhuiden.
4 Dit nu was de oorzaak, waarom hen Jozua besneed: al het volk, dat uit Egypte getogen was, de manspersonen, alle krijgslieden, waren gestorven in de woestijn, op den weg, nadat zij uit Egypte getogen waren.
5 Want al het volk, dat er uittoog, was besneden; maar al het volk, dat geboren was in de woestijn op den weg, nadat zij uit Egypte getrokken waren, hadden zij niet besneden.
6 Want de kinderen Israels wandelden veertig jaren in de woestijn, totdat vergaan was het ganse volk der krijgslieden, die uit Egypte gegaan waren; die de stem des HEEREN niet gehoorzaam geweest waren, denwelken de HEERE gezworen had, dat Hij hun niet zoude laten zien het land, hetwelk de HEERE hun vaderen gezworen had ons te zullen geven, een land vloeiende van melk en honig.
7 Maar hun zonen heeft Hij aan hun plaats gesteld; die heeft Jozua besneden, omdat zij de voorhuid hadden; want zij hadden hen op den weg niet besneden.
8 En het geschiedde, als men een einde gemaakt had van al dat volk te besnijden, zo bleven zij in hun plaats in het leger, totdat zij genezen waren.
9 Verder sprak de HEERE tot Jozua: Heden heb Ik den smaad van Egypte van ulieden afgewenteld; daarom noemde men den naam dier plaats Gilgal, tot op dezen dag.
10 Terwijl de kinderen Israels te Gilgal gelegerd lagen, zo hielden zij het pascha op den veertienden dag derzelver maand, in den avond, op de vlakke velden van Jericho.
11 En zij aten van het overjarige koren des lands, des anderen daags van het pascha, ongezuurde broden en verzengde aren, even op dienzelven dag.
12 En het Manna hield op des anderen daags, nadat zij van des lands overjarige koren gegeten hadden; en de kinderen Israels hadden geen Manna meer, maar zij aten in hetzelve jaar van de inkomst des lands Kanaan.
13 Voorts geschiedde het, als Jozua bij Jericho was, dat hij zijn ogen ophief, en zag toe, en ziet, er stond een Man tegenover hem, Die een uitgetogen zwaard in Zijn hand had. En Jozua ging tot Hem, en zeide tot Hem: Zijt Gij van ons, of van onze vijanden?
14 En Hij zeide: Neen, maar Ik ben de Vorst van het heir des HEEREN: Ik ben nu gekomen! Toen viel Jozua op zijn aangezicht ter aarde en aanbad, en zeide tot Hem: Wat spreekt mijn Heere tot Zijn knecht?
15 Toen zeide de Vorst van het heir des HEEREN tot Jozua: Trek uw schoenen af van uw voeten; want de plaats, waarop gij staat, is heilig.

6
1 Jericho nu sloot de poorten toe, en was gesloten, voor het aangezicht van de kinderen Israels; er ging niemand uit, en er ging niemand in.
2 Toen zeide de HEERE tot Jozua: Zie, Ik heb Jericho met haar koning en strijdbare helden in uw hand gegeven.
3 Gij dan allen, die krijgslieden zijt, zult rondom de stad gaan, de stad omringende eenmaal; alzo zult gij doen zes dagen lang.
4 En zeven priesters zullen zeven ramsbazuinen dragen, voor de ark; en gijlieden zult op den zevenden dag de stad zevenmaal omgaan; en de priesters zullen met de bazuinen blazen.
5 En het zal geschieden, als men langzaam met den ramshoorn blaast, als gijlieden het geluid der bazuin hoort, zo zal al het volk juichen met een groot gejuich; dan zal de stadsmuur onder zich vallen, en het volk zal daarin klimmen, een iegelijk tegenover zich.
6 Toen riep Jozua, de zoon van Nun, de priesters, en zeide tot hen: Draagt de ark des verbonds, en dat zeven priesters zeven ramsbazuinen dragen, voor de ark des HEEREN.
7 En tot het volk zeide hij: Trekt door en gaat rondom deze stad; en wie toegerust is, die ga door voor de ark des HEEREN.
8 En het geschiedde, gelijk Jozua tot het volk gesproken had, zo gingen de zeven priesters, dragende zeven ramsbazuinen, voor het aangezicht des HEEREN; zij trokken door en bliezen met de bazuinen; en de ark des verbonds des HEEREN volgde hen na;
9 En wie toegerust was, ging voor het aangezicht der priesteren, die de bazuinen bliezen; en de achtertocht volgde de ark na, terwijl men ging en blies met de bazuinen.
10 Jozua nu had het volk geboden, zeggende: Gij zult niet juichen, ja, gij zult uw stem niet laten horen, en geen woord zal er uit uw mond uitgaan, tot op den dag, wanneer ik tot ulieden zeggen zal: Juicht! dan zult gij juichen.
11 En hij deed de ark des HEEREN rondom de stad gaan, omringende dezelve eenmaal; toen kwamen zij weder in het leger, en vernachtten in het leger.
12 Daarna stond Jozua des morgens vroeg op, en de priesters droegen de ark des HEEREN.
13 En de zeven priesters, dragende de zeven ramsbazuinen voor de ark des HEEREN, gingen voort, en bliezen met de bazuinen; en de toegerusten gingen voor hun aangezichten, en de achtertocht volgde de ark des HEEREN na, terwijl men ging en blies met de bazuinen.
14 Alzo gingen zij eenmaal rondom de stad op den tweeden dag; en zij keerden weder in het leger. Alzo deden zij zes dagen lang.
15 En het geschiedde op den zevenden dag, dat zij zich vroeg opmaakten, met het opgaan des dageraads, en zij gingen rondom de stad, naar dezelve wijze, zevenmaal; alleenlijk op dien dag gingen zij zevenmaal rondom de stad.
16 En het geschiedde ten zevenden male, als de priesters met de bazuinen bliezen, dat Jozua tot het volk sprak: Juicht, want de HEERE heeft ulieden de stad gegeven!
17 Doch deze stad zal den HEERE verbannen zijn, zij en al wat daarin is; alleenlijk zal de hoer Rachab levend blijven, zij en allen, die met haar in het huis zijn, omdat zij de boden, die wij uitgezonden hadden, verborgen heeft.
18 Alleenlijk dat gijlieden u wacht van het verbannene, opdat gij u misschien niet verbant, mits nemende van het verbannene, en het leger van Israel niet stelt tot een ban, noch datzelve beroert.
19 Maar al het zilver en goud, en de koperen en ijzeren vaten, zullen den HEERE heilig zijn; tot den schat des HEEREN zullen zij komen.
20 Het volk dan juichte, als zij met de bazuinen bliezen; en het geschiedde, als het volk het geluid der bazuin hoorde, zo juichte het volk met een groot gejuich; en de muur viel onder zich, en het volk klom in de stad, een ieder tegenover zich, en zij namen de stad in.
21 En zij verbanden alles, wat in de stad was, van den man tot de vrouw toe, van het kind tot den oude, en tot den os, en het klein vee, en den ezel, door de scherpte des zwaards.

22 Jozua nu zeide tot de twee mannen, de verspieders des lands: Gaat in het huis der vrouw, der hoer, en brengt die vrouw van daar uit, met al wat zij heeft, gelijk als gij haar gezworen hebt.
23 Toen gingen de jongelingen, de verspieders, daarin en brachten er Rachab uit, en haar vader, en haar moeder, en haar broeders, en al wat zij had; ook brachten zij uit al haar huisgezinnen, en zij stelden hen buiten het leger van Israel.
24 De stad nu verbrandden zij met vuur, en al wat daarin was; alleenlijk het zilver en goud, mitsgaders de koperen en ijzeren vaten, gaven zij tot den schat van het huis des HEEREN.
25 Dus liet Jozua de hoer Rachab leven, en het huisgezin haars vaders, en al wat zij had; en zij heeft gewoond in het midden van Israel tot op dezen dag, omdat zij de boden verborgen had, die Jozua gezonden had, om Jericho te verspieden.
26 En ter zelver tijd bezwoer hen Jozua, zeggende: Vervloekt zij die man voor het aangezicht des HEEREN, die zich opmaken en deze stad Jericho bouwen zal; dat hij ze grondveste op zijn eerstgeborenen zoon, en haar poorten stelle op zijn jongsten zoon!
27 Alzo was de HEERE met Jozua; en zijn gerucht liep door het ganse land.

7
1 Maar de kinderen Israels overtraden door overtreding met het verbannene; want Achan, de zoon van Charmi, den zoon van Zabdi, den zoon van Zerah, uit den stam van Juda, nam van het verbannene. Toen ontstak de toorn des HEEREN tegen de kinderen Israels.
2 Als Jozua mannen zond van Jericho naar Ai, dat bij Beth-aven ligt, aan het oosten van Beth-el, zo sprak hij tot hen, zeggende: Trekt opwaarts en bespiedt het land. Die mannen nu trokken op en bespiedden Ai.
3 Daarna keerden zij weder naar Jozua, en zeiden tot hem: Dat het ganse volk niet optrekke, dat er omtrent twee duizend mannen, of omtrent drie duizend mannen optrekken, om Ai te slaan; vermoei daarheen al het volk niet; want zij zijn weinige.
4 Alzo trokken derwaarts op van het volk omtrent drie duizend man; dewelke vloden voor het aangezicht der mannen van Ai.
5 En de mannen van Ai sloegen van dezelven omtrent zes en dertig man, en vervolgden hen van voor de poort tot Schebarim toe, en sloegen hen in een afgang. Toen versmolt het hart des volks, en het werd tot water.
6 Toen verscheurde Jozua zijn klederen, en viel op zijn aangezicht ter aarde, voor de ark des HEEREN, tot den avond toe, hij en de oudsten van Israel; en zij wierpen stof op hun hoofd.
7 En Jozua zeide: Ach, Heere HEERE! waarom hebt Gij dit volk door de Jordaan ooit doen gaan, om ons te geven in de hand der Amorieten, om ons te verderven? Och, dat wij toch tevreden geweest en gebleven waren aan gene zijde van de Jordaan!
8 Och, HEERE! wat zal ik zeggen, nademaal dat Israel voor het aangezicht zijner vijanden den nek gekeerd heeft?
9 Als het de Kanaanieten, en alle inwoners des lands horen zullen, zo zullen zij ons omsingelen, en onzen naam uitroeien van de aarde; wat zult Gij dan Uw groten Naam doen?
10 Toen zeide de HEERE tot Jozua: Sta op; waarom ligt gij dus neder op uw aangezicht?
11 Israel heeft gezondigd; en zij hebben ook Mijn verbond, hetwelk Ik hun geboden had, overtreden; en ook hebben zij van het verbannene genomen, en ook gestolen, en ook gelogen, en hebben het ook onder hun gereedschap gelegd.
12 Daarom zullen de kinderen Israels niet kunnen bestaan voor het aangezicht hunner vijanden; zij zullen den nek voor het aangezicht hunner vijanden keren; want zij zijn in den ban. Ik zal voortaan niet meer met ulieden zijn, tenzij gij den ban uit het midden van ulieden verdelgt.
13 Sta op, heilig het volk, en zeg: Heiligt u tegen morgen; want alzo zegt de HEERE, de God van Israel: Er is een ban in het midden van u, Israel! gij zult niet kunnen bestaan voor het aangezicht uwer vijanden, totdat gij den ban wegdoet uit het midden van u.
14 Gij zult dan in den morgenstond aankomen naar uw stammen; en het zal geschieden, de stam, welken de HEERE geraakt zal hebben, die zal aankomen naar de geslachten, en welk geslacht de HEERE geraakt zal hebben, dat zal aankomen bij huisgezinnen, en welk huisgezin de HEERE geraakt zal hebben, dat zal aankomen man voor man.
15 En het zal geschieden, die geraakt zal worden met den ban, die zal met vuur verbrand worden, hij en al wat hij heeft; omdat hij het verbond des HEEREN overtreden heeft, en omdat hij dwaasheid in Israel gedaan heeft.
16 Toen maakte zich Jozua des morgens vroeg op, en deed Israel aankomen naar zijn stammen; en de stam van Juda werd geraakt.
17 Als hij het geslacht van Juda deed aankomen, zo raakte hij het geslacht van Zarchi. Toen hij het geslacht van Zarchi deed aankomen, man voor man, zo werd Zabdi geraakt;
18 Welks huisgezin als hij deed aankomen, man voor man, zo werd Achan geraakt, de zoon van Charmi, den zoon van Zabdi, den zoon van Zerah, uit den stam van Juda.
19 Toen zeide Jozua tot Achan: Mijn zoon! Geef toch den HEERE, den God van Israel, de eer, en doe voor Hem belijdenis; en geef mij toch te kennen, wat gij gedaan hebt, verberg het voor mij niet.

20 Achan nu antwoordde Jozua, en zeide: Voorwaar, ik heb tegen den HEERE, den God Israels, gezondigd, en heb alzo en alzo gedaan.
21 Want ik zag onder den roof een schoon sierlijk Babylonisch overkleed, en tweehonderd sikkelen zilvers, en een gouden tong, welker gewicht was vijftig sikkelen; en ik kreeg lust daartoe, en ik nam ze; en zie, zij zijn verborgen in de aarde, in het midden mijner tent, en het zilver daaronder.
22 Toen zond Jozua boden henen, die tot de tent liepen; en ziet, het lag verborgen in zijn tent, en het zilver daaronder.
23 Zij dan namen die dingen uit het midden der tent, en zij brachten ze tot Jozua en tot al de kinderen Israels; en zij stortten ze uit voor het aangezicht des HEEREN.
24 Toen nam Jozua, en gans Israel met hem, Achan, den zoon van Zerah, en het zilver, en het sierlijk overkleed, en de gouden tong, en zijn zonen, en zijn dochteren, en zijn ossen, en zijn ezelen, en zijn vee, en zijn tent, en alles wat hij had; en zij voerden ze naar het dal Achor.
25 En Jozua zeide: Hoe hebt gij ons beroerd? De HEERE zal u beroeren te dezen dage! En gans Israel stenigde hem met stenen, en zij verbrandden hen met vuur, en zij overwierpen hen met stenen.
26 En zij richtten over een groten steenhoop, zijnde tot op dezen dag. Alzo keerde zich de HEERE van de hittigheid Zijns toorns. Daarom noemde men den naam dier plaats het dal van Achor, tot dezen dag toe.

8
1 Toen zeide de HEERE tot Jozua: Vrees niet, en ontzet u niet; neem met u al het krijgsvolk, en maak u op, trek op naar Ai; zie, Ik heb den koning van Ai, en zijn volk, en zijn stad, en zijn land in uw hand gegeven.
2 Gij nu zult aan Ai en haar koning doen, gelijk als gij aan Jericho en haar koning gedaan hebt; behalve dat gij haar roof en haar vee voor ulieden roven zult; stel u een achterlage tegen de stad, van achter dezelve.
3 Toen maakte zich Jozua op, en al het krijgsvolk, om op te trekken naar Ai. En Jozua verkoos dertig duizend mannen, strijdbare helden, en hij zond hen bij nacht uit,
4 En gebood hun, zeggende: Ziet toe, gijlieden zult der stad lagen leggen van achter de stad; houdt u niet zeer verre van de stad, en weest gij allen bereid.
5 Ik nu, en al het volk, dat bij mij is, zullen tot de stad naderen; en het zal geschieden, wanneer zij ons tegemoet zullen uitgaan, gelijk als in het eerst, zo zullen wij voor hun aangezicht vlieden.
6 Laat hen dan uitkomen achter ons, totdat wij hen van de stad aftrekken; want zij zullen zeggen: Zij vlieden voor onze aangezichten, gelijk als in het eerst; zo zullen wij vlieden voor hun aangezichten.
7 Dan zult gijlieden opstaan uit de achterlage, en gij zult de stad innemen; want de HEERE, uw God, zal ze in uw hand geven.
8 En het zal geschieden, wanneer gij de stad ingenomen hebt, zo zult gij de stad met vuur aansteken; naar het woord des HEEREN zult gijlieden doen; ziet, ik heb het ulieden geboden.
9 Alzo zond Jozua hen heen, en zij gingen naar de achterlage, en zij bleven tussen Beth-el en tussen Ai, tegen het westen van Ai; maar Jozua overnachtte dien nacht in het midden des volks.
10 En Jozua maakte zich des morgens vroeg op, en hij monsterde het volk; en hij trok op, hij en de oudsten van Israel, voor het aangezicht des volks, naar Ai.
11 Ook trok al het krijgsvolk op, dat bij hem was; en zij naderden en kwamen tegenover de stad, en zij legerden zich tegen het noorden van Ai; en er was een dal tussen hem en tussen Ai.
12 Hij nam ook omtrent vijf duizend man, en hij stelde hen tot een achterlage tussen Beth-el en tussen Ai, aan het westen der stad.
13 En zij stelden het volk, het ganse leger, dat aan het noorden der stad was, en zijn lage was aan het westen der stad. En Jozua ging in denzelven nacht in het midden des dals.
14 En het geschiedde, toen de koning van Ai dat zag, zo haastten zij en maakten zich vroeg op, en de mannen der stad kwamen uit, Israel tegemoet, ten strijde, hij en al zijn volk, ter bestemder tijd, voor het vlakke veld; want hij wist niet, dat hem iemand een achterlage leide van achter de stad.
15 Jozua dan, en gans Israel, werd geslagen voor hun aangezichten; en zij vloden door den weg der woestijn.
16 Daarom werd samengeroepen al het volk, dat in de stad was, om hen na te jagen; en zij joegen Jozua na, en werden van de stad afgetrokken.
17 En er werd niet een man overgelaten, in Ai, noch Beth-el, die niet uittrokken, Israel na; en zij lieten de stad openstaan, en joegen Israel achterna.
18 Toen sprak de HEERE tot Jozua: Strek de spies uit, die in uw hand is, naar Ai, want Ik zal hen in uw hand geven. Toen strekte Jozua de spies, die in zijn hand was, naar de stad aan.
19 Toen rees de achterlage haastelijk op van haar plaats, en zij liepen toe, met dat hij zijn hand uitgestrekt had, en kwamen aan de stad, en zij namen ze in, en zij haastten zich, en staken de stad aan met vuur.
20 Als de mannen van Ai zich achterom keerden, zo zagen zij, en ziet, de rook der stad ging op naar den hemel; en zij hadden geen ruimte, om herwaarts of derwaarts te vlieden; want het volk, dat naar de woestijn vluchtte, keerde zich tegen degenen, die hen najoegen.
21 En Jozua en gans Israel, ziende, dat de achterlage de stad ingenomen had, en dat de rook der stad opging, zo keerden zij zich om, en sloegen de mannen van Ai.

22 Ook kwamen die uit de stad hun tegemoet, zodat zij in het midden der Israelieten waren, deze van hier en gene van daar; en zij sloegen hen, totdat geen overige onder hen overbleef, noch die ontkwam.
23 Doch den koning van Ai grepen zij levend, en zij brachten hem tot Jozua.
24 En het geschiedde, toen de Israelieten een einde gemaakt hadden van al de inwoners van Ai te doden, op het veld, in de woestijn, in dewelke zij hen nagejaagd hadden, en dat zij allen door de scherpte des zwaards gevallen waren, totdat zij allen vernield waren; zo keerde zich gans Israel naar Ai, en zij sloegen ze met de scherpte des zwaards.
25 En het geschiedde, dat allen, die te dien dage vielen, zo mannen als vrouwen, waren twaalf duizend, al te zamen lieden van Ai.
26 Jozua trok ook zijn hand niet terug, die hij met de spies had uitgestrekt, totdat hij al de inwoners van Ai verbannen had.
27 Alleenlijk roofden de Israelieten voor zichzelven het vee en den buit derzelver stad, naar het woord des HEEREN, dat Hij Jozua geboden had.
28 Jozua nu verbrandde Ai, en hij stelde haar tot een eeuwigen hoop, ter verwoesting, tot op dezen dag.
29 En den koning van Ai hing hij aan een hout, tot aan den avondstond; en omtrent den ondergang der zon gebood Jozua, dat men zijn dood lichaam van het hout afname; en zij wierpen het aan de deur der stadspoort, en richtten daarop een groten steenhoop, zijnde tot op dezen dag.
30 Toen bouwde Jozua een altaar den HEERE, den God van Israel, op den berg Ebal;
31 Gelijk als Mozes, de knecht des HEEREN, den kinderen Israels geboden had, achtereenvolgens hetgeen geschreven is in het wetboek van Mozes: een altaar van gehele stenen, over dewelke men geen ijzer bewogen had; en daarop offerden zij den HEERE brandofferen; ook offerden zij dankofferen.
32 Aldaar schreef hij ook op stenen een dubbel van de wet van Mozes, hetwelk hij geschreven heeft voor het aangezicht der kinderen Israels.
33 En gans Israel met zijn oudsten, en ambtlieden, en zijn rechters, stonden aan deze en aan gene zijde der ark, voor de Levietische priesteren, die de ark des verbonds des HEEREN droegen, zo vreemdelingen als inboorlingen, een helft daarvan tegenover den berg Gerizim, en een helft daarvan tegenover den berg Ebal, gelijk als Mozes, de knecht des HEEREN, bevolen had; om het volk van Israel in het eerst te zegenen.
34 En daarna las hij overluid al de woorden der wet, de zegening en den vloek, naar alles, wat in het wetboek geschreven staat.
35 Daar was niet een woord van al hetgeen Mozes geboden had, dat Jozua niet overluid las voor de gehele gemeente van Israel, en de vrouwen, en de kleine kinderen, en de vreemdelingen, die in het midden van hen wandelden.

9
1 En het geschiedde, toen dit hoorden al de koningen, die aan deze zijde van de Jordaan waren, op het gebergte, en in de laagte, en aan alle havens der grote zee, tegenover den Libanon: de Hethieten, en de Amorieten, de Kanaanieten, de Ferezieten, de Hevieten, en de Jebusieten;
2 Zo vergaderden zij zich samen, om tegen Jozua en tegen Israel te krijgen, eenmoediglijk.
3 Als de inwoners te Gibeon hoorden, wat Jozua met Jericho en met Ai gedaan had,
4 Zo handelden zij ook arglistiglijk, en gingen heen, en veinsden zich gezanten te zijn, en zij namen oude zakken op hun ezels, en oude en gescheurde, en samengebonden lederen wijnzakken;
5 Ook oude en bevlekte schoenen aan hun voeten, en zij hadden oude klederen aan, en al het brood, dat zij op hun reize hadden, was droog en beschimmeld.
6 En zij gingen tot Jozua in het leger te Gilgal, en zij zeiden tot hem en tot de mannen van Israel: Wij zijn gekomen uit een ver land, zo maakt nu een verbond met ons.
7 Toen zeiden de mannen van Israel tot de Hevieten: Misschien woont gijlieden in het midden van ons, hoe zullen wij dan een verbond met u maken?
8 Zij dan zeiden tot Jozua: Wij zijn uw knechten. Toen zeide Jozua tot hen: Wie zijt gijlieden, en van waar komt gij?
9 Zij nu zeiden tot hem: Uw knechten zijn uit een zeer ver land gekomen, om den Naam des HEEREN, uws Gods; want wij hebben Zijn gerucht gehoord, en alles wat Hij in Egypte gedaan heeft;
10 En alles wat Hij gedaan heeft aan de twee koningen der Amorieten die aan gene zijde van de Jordaan waren, Sihon, den koning van Hesbon, en Og, den koning van Bazan, die te Astharoth woonde.
11 Daarom spraken tot ons onze oudsten, en al de inwoners onzes lands, zeggende: Neemt reiskost met u in uw handen op de reize, en gaat hun tegemoet, en zegt tot hen: Wij zijn ulieder knechten, zo maakt nu een verbond met ons.
12 Dit ons brood hebben wij warm tot onzen teerkost uit onze huizen genomen, ten dage, toen wij uittogen om tot ulieden te reizen; maar ziet, nu is het droog, en het is beschimmeld;
13 En deze lederen wijnzakken, die wij gevuld hebben, waren nieuw, maar ziet, zij zijn gescheurd; en deze onze klederen, en onze schoenen zijn oud geworden, vanwege deze zeer lange reis.
14 Toen namen de mannen van hun reiskost; en zij vraagden het den mond des HEEREN niet.
15 En Jozua maakte vrede met hen, en hij maakte een verbond met hen, dat hij hen bij het leven behouden zoude; en de oversten der vergadering zwoeren hun.
16 En het geschiedde ten einde van drie dagen, nadat zij het verbond met hen gemaakt hadden, zo hoorden zij, dat zij hun naburen waren, en dat zij in het midden van hen waren wonende.
17 Want toen de kinderen Israels voorttogen, zo kwamen zij ten derden dage aan hun steden; hun steden nu waren Gibeon, en Chefira, en Beeroth, en Kirjath-jearim.
18 En de kinderen Israels sloegen ze niet, omdat de oversten der vergadering hun gezworen hadden bij den HEERE, den God Israels; daarom murmureerde de ganse vergadering tegen de oversten.
19 Toen zeiden al de oversten tot de ganse vergadering: Wij hebben hun gezworen bij den HEERE, den God Israels; daarom kunnen wij hen niet aantasten.
20 Dit zullen wij hun doen, dat wij hen bij het leven behouden, opdat geen grote toorn over ons zij, om des eeds wil, dien wij hun gezworen hebben.
21 Verder zeiden de oversten tot hen: Laat hen leven, en laat ze houthouwers en waterputters zijn der ganse vergadering, gelijk de oversten tot hen gezegd hebben.
22 En Jozua riep hen, en sprak tot hen, zeggende: Waarom hebt gijlieden ons bedrogen, zeggende: Wij zijn zeer verre van ulieden gezeten, daar gij in het midden van ons zijt wonende?

23 Nu dan, vervloekt zijt gijlieden! en onder ulieden zullen niet afgesneden worden knechten, noch houthouwers, noch waterputters ten huize mijns Gods.
24 Zij dan antwoordden Jozua, en zeiden: Dewijl het aan uw knechten zekerlijk was te kennen gegeven, dat de HEERE, uw God, Zijn knecht Mozes geboden heeft, dat Hij ulieden al dit land geven, en al de inwoners des lands voor ulieder aangezicht verdelgen zoude, zo vreesden wij onzes levens zeer voor ulieder aangezichten; daarom hebben wij deze zaak gedaan.
25 En nu, zie, wij zijn in uw hand; doe, gelijk het goed en gelijk het recht is in uw ogen ons te doen.
26 Zo deed hij hun alzo, en hij verloste hen van de hand der kinderen Israels, dat zij hen niet doodsloegen.
27 Alzo gaf Jozua hen over ten zelven dage tot houthouwers en waterputters der vergadering, en dat tot het altaar des HEEREN, tot dezen dag toe, aan de plaats, die Hij verkiezen zoude.

10
1 Het geschiedde nu, toen Adoni-zedek, de koning van Jeruzalem, gehoord had, dat Jozua Ai ingenomen, en haar verbannen had, en aan Ai en haar koning alzo gedaan had, gelijk als hij aan Jericho en haar koning gedaan had; en dat de inwoners van Gibeon vrede met Israel gemaakt hadden, en in derzelver midden waren;
2 Zo vreesden zij zeer; want Gibeon was een grote stad, als een der koninklijke steden; ja, zij was groter dan Ai, en al haar mannen waren sterk.
3 Daarom zond Adoni-zedek, koning van Jeruzalem, tot Hoham, den koning van Hebron, en tot Pir-am, den koning van Jarmuth, en tot Jafia, den koning van Lachis, en tot Debir, den koning van Eglon, zeggende:
4 Komt op tot mij, en helpt mij, dat wij Gibeon slaan; omdat zij vrede gemaakt heeft met Jozua en met de kinderen Israels.
5 Toen werden verzameld en kwamen op, vijf koningen der Amorieten, de koning van Jeruzalem, de koning van Hebron, de koning van Jarmuth, de koning van Lachis, de koning van Eglon, zij en al hun legers; en zij belegerden Gibeon, en krijgden tegen haar.
6 De mannen nu van Gibeon zonden tot Jozua, in het leger van Gilgal, zeggende: Trek uw handen niet af van uw knechten, kom haastelijk tot ons op, en verlos ons, en help ons; want al de koningen der Amorieten, die op het gebergte wonen, hebben zich tegen ons vergaderd.
7 Toen toog Jozua op van Gilgal, hij en al het krijgsvolk met hem, en alle strijdbare helden.
8 Want de HEERE had tot Jozua gezegd: Vrees u niet voor hen, want Ik heb ze in uw hand gegeven; niemand van hen zal voor uw aangezicht bestaan.
9 Alzo kwam Jozua snellijk tot hen; den gansen nacht over was hij van Gilgal opgetrokken.
10 En de HEERE verschrikte hen voor het aangezicht van Israel; en hij sloeg hen met een groten slag te Gibeon, en vervolgde hen op den weg, waar men naar Beth-horon opgaat, en sloeg hen tot Azeka en tot Makkeda toe.
11 Het geschiedde nu, toen zij voor het aangezicht van Israel vluchtten, zijnde in den afgang van Beth-horon, zo wierp de HEERE grote stenen op hen van den hemel, tot Azeka toe, dat zij stierven; daar waren er meer, die van de hagelstenen stierven, dan die die kinderen Israels met het zwaard doodden.
12 Toen sprak Jozua tot den HEERE, ten dage als de HEERE de Amorieten voor het aangezicht der kinderen Israels overgaf, en zeide voor de ogen der Israelieten: Zon, sta stil te Gibeon, en gij, maan, in het dal van Ajalon!
13 En de zon stond stil, en de maan bleef staan, totdat zich het volk aan zijn vijanden gewroken had. Is dit niet geschreven in het boek des oprechten? De zon nu stond stil in het midden des hemels, en haastte niet onder te gaan omtrent een volkomen dag.
14 En er was geen dag aan dezen gelijk, voor hem noch na hem, dat de HEERE de stem eens mans alzo verhoorde; want de HEERE streed voor Israel.
15 Toen keerde Jozua weder, en gans Israel met hem, naar het leger te Gilgal.
16 Maar die vijf koningen waren gevloden, en hadden zich verborgen in de spelonk bij Makkeda.
17 En aan Jozua werd geboodschapt, mits te zeggen: Die vijf koningen zijn gevonden, verborgen in de spelonk bij Makkeda.
18 Zo zeide Jozua: Wentelt grote stenen voor den mond der spelonk, en stelt mannen daarvoor om hen te bewaren.
19 Maar staat gijlieden niet stil, jaagt uw vijanden achterna, en slaat hen in den staart; laat hen in hun steden niet komen; want de HEERE, uw God, heeft ze in uw hand gegeven.
20 En het geschiedde, toen Jozua en de kinderen Israels geeindigd hadden hen met een zeer groten slag te slaan, totdat zij vernield waren, en dat de overgeblevenen, die van hen overgebleven waren, in de vaste steden gekomen waren;

21 Zo keerde al het volk tot Jozua in het leger, bij Makkeda, in vrede; niemand had zijn tong tegen de kinderen Israels geroerd.
22 Daarna zeide Jozua: Opent den mond der spelonk, en brengt tot mij uit die vijf koningen, uit die spelonk.
23 Zij nu deden alzo, en brachten tot hem uit die vijf koningen, uit de spelonk: den koning van Jeruzalem, den koning van Hebron, den koning van Jarmuth, den koning van Lachis, den koning van Eglon.
24 En het geschiedde, als zij die koningen uitgebracht hadden tot Jozua, zo riep Jozua, al de mannen van Israel, en hij zeide tot de oversten des krijgsvolks, die met hem getogen waren: Treedt toe, zet uw voeten op de halzen dezer koningen. En zij traden toe, en zetten hun voeten op hun halzen.
25 Toen zeide Jozua tot hen: Vreest niet en ontzet u niet, zijt sterk en hebt goeden moed; want alzo zal de HEERE aan al uw vijanden doen, tegen dewelke gijlieden strijdt.
26 En Jozua sloeg hen daarna, en doodde ze, en hing ze aan vijf houten; en zij hingen aan de houten tot den avond.
27 En het geschiedde, ten tijde als de zon onderging, beval Jozua, dat men hen van de houten afname, en zij wierpen hen in de spelonk, alwaar zij verborgen geweest waren; en zij leiden grote stenen voor den mond der spelonk, die daar zijn tot op dezen zelven dag.
28 Op denzelven dag nam ook Jozua Makkeda in, en sloeg haar met de scherpte des zwaards; daartoe verbande hij derzelver koning, henlieden en alle ziel die daarin was; hij liet geen overigen overblijven; en hij deed den koning van Makkeda, gelijk als hij den koning van Jericho gedaan had.
29 Toen toog Jozua door, en gans Israel met hem, van Makkeda naar Libna, en hij krijgde tegen Libna.
30 En de HEERE gaf dezelve ook in de hand van Israel, met haar koning; en hij sloeg haar met de scherpte des zwaards, en alle ziel, die daarin was; hij liet daarin geen overigen overblijven; en hij deed derzelver koning, gelijk als hij den koning van Jericho gedaan had.
31 Toen toog Jozua voort, en gans Israel met hem, van Libna naar Lachis; en hij belegerde haar en krijgde tegen haar.
32 En de HEERE gaf Lachis in de hand van Israel; en hij nam haar in op den tweeden dag, en hij sloeg haar met de scherpte des zwaards, en alle ziel, die daarin was, naar alles, wat hij Libna gedaan had.
33 Toen trok Horam, de koning van Gezer, op, om Lachis te helpen; maar Jozua sloeg hem en zijn volk, totdat hij hem geen overigen overliet.
34 En Jozua trok voort van Lachis naar Eglon, en gans Israel met hem; en zij belegerden haar en krijgden tegen haar.
35 En zij namen haar in ten zelven dage, en sloegen haar met de scherpte des zwaards, en alle ziel, die daarin was, verbande hij op denzelven dag, naar alles, wat hij aan Lachis gedaan had.
36 Daarna toog Jozua op, en gans Israel met hem; van Eglon naar Hebron, en zij krijgden tegen haar.
37 En zij namen haar in, en sloegen haar met de scherpte des zwaards, zo haar koning als al haar steden, en alle ziel, die daarin was; hij liet niemand in het leven overblijven, naar alles, wat hij Eglon gedaan had; en hij verbande haar, en alle ziel, die daarin was.
38 Toen keerde Jozua, en gans Israel met hem, naar Debir, en hij krijgde tegen haar.
39 En hij nam haar in, met haar koning, en al haar steden, en zij sloegen haar met de scherpte des zwaards, en verbanden alle ziel, die daarin was; hij liet geen overigen overblijven; gelijk als hij aan Hebron gedaan had, alzo deed hij aan Debir en haar koning, en gelijk als hij aan Libna en haar koning gedaan had;

40 Alzo sloeg Jozua het ganse land, het gebergte, en het zuiden, en de laagte, en de aflopingen der wateren, en al hun koningen; hij liet geen overigen overblijven; ja, hij verbande alles, wat adem had, gelijk als de HEERE, de God Israels, geboden had.
41 En Jozua sloeg hen van Kades-barnea en tot Gaza toe; ook het ganse land Gosen, en tot Gibeon toe.
42 En Jozua nam al deze koningen en hun land op eenmaal; want de HEERE, de God Israels, streed voor Israel.
43 Toen keerde Jozua weder, en gans Israel met hem, naar het leger te Gilgal.

11
1 Het geschiedde daarna, als Jabin, de koning van Hazor, dit hoorde, zo zond hij tot Jobab, den koning van Madon, en tot den koning van Simron, en tot den koning van Achsaf,
2 En tot de koningen, die tegen het noorden op het gebergte, en op het vlakke, tegen het zuiden van Cinneroth, en in de laagte, en in Nafoth-dor, aan de zee waren;
3 Tot de Kanaanieten tegen het oosten en tegen het westen, en de Amorieten, en de Hethieten, en de Ferezieten; en de Jebusieten op het gebergte, en de Hevieten onder aan Hermon, in het land van Mizpa.
4 Dezen nu togen uit, en al hun heirlegers met hen; veel volks, als het zand, dat aan den oever der zee is, in veelheid; en zeer vele paarden en wagens.
5 Al deze koningen werden vergaderd, en kwamen en legerden zich samen aan de wateren van Merom, om tegen Israel te krijgen.
6 En de HEERE zeide tot Jozua: Vrees niet voor hun aangezichten; want morgen omtrent dezen tijd zal Ik hen altegader verslagen geven voor het aangezicht van Israel; hun paarden zult gij verlammen, en hun wagenen met vuur verbranden.
7 En Jozua, en al het krijgsvolk met hem, kwam snellijk over hen aan de wateren van Merom, en zij overvielen hen.
8 En de HEERE gaf hen in de hand van Israel, en zij sloegen hen, en joegen hen na tot groot Sidon toe, en tot Misrefoth-maim, en tot het dal Mizpa tegen het oosten; en zij sloegen hen, totdat zij geen overigen onder hen overlieten.
9 Jozua nu deed hun, gelijk hem de HEERE gezegd had; hun paarden verlamde hij, en hun wagenen verbrandde hij met vuur.
10 En Jozua keerde weder ter zelver tijd, en hij nam Hazor in, en haar koning sloeg hij met het zwaard; want Hazor was te voren het hoofd van al deze koninkrijken.
11 En zij sloegen alle ziel, die daarin was, met de scherpte des zwaards, die verbannende; er bleef niets over, dat adem had; en Hazor verbrandde hij met vuur.
12 En Jozua nam al de steden dezer koningen in, en al haar koningen, en hij sloeg hen met de scherpte des zwaards, hen verbannende, gelijk als Mozes, de knecht des HEEREN geboden had.
13 Alleenlijk verbrandden de Israelieten geen steden, die op haar heuvelen stonden, behalve Hazor alleen; dat verbrandde Jozua.
14 En al den roof dezer steden, en het vee, roofden de kinderen Israels voor zich; alleenlijk sloegen zij al de mensen met de scherpte des zwaards, totdat zij hen verdelgden; zij lieten niet overblijven wat adem had.
15 Gelijk als de HEERE Mozes, Zijn knecht, geboden had, alzo gebood Mozes aan Jozua; en alzo deed Jozua; hij deed er niet een woord af van alles, wat de HEERE Mozes geboden had.
16 Alzo nam Jozua al dat land in, het gebergte, en al het zuiden, en al het land van Gosen, en de laagte, en het vlakke veld, en het gebergte Israels, en zijn laagte.
17 Van den kalen berg, die opwaarts naar Seir gaat, tot Baal-gad toe, in het dal van den Libanon, onder aan den berg Hermon; al hun koningen nam hij ook, en sloeg hen, en doodde hen.
18 Vele dagen voerde Jozua krijg tegen al deze koningen.
19 Er was geen stad, die vrede maakte met de kinderen Israels, behalve de Hevieten, inwoners van Gibeon; zij namen ze allen in door krijg.
20 Want het was van den HEERE, hun harten te verstokken, dat zij Israel met oorlog tegemoet gingen, opdat hij hen verbannen zoude, dat hun geen genade geschiedde, maar opdat hij hen verdelgen zoude, gelijk als de HEERE Mozes geboden had.
21 Te dier tijde nu kwam Jozua, en roeide de Enakieten uit, van het gebergte, van Hebron, van Debir, van Anab, en van het ganse gebergte van Juda, en van het ganse gebergte van Israel; Jozua verbande hen met hun steden.

22 Er bleef niemand van de Enakieten over in het land der kinderen Israels; alleenlijk bleven zij over te Gaza, te Gath, en te Asdod.
23 Alzo nam Jozua al dat land in, naar alles, wat de HEERE tot Mozes gesproken had; en Jozua gaf het Israel ten erve, naar hun afdelingen, naar hun stammen. En het land rustte van den krijg.

12
1 Dit nu zijn de koningen des lands, die de kinderen Israels geslagen hebben, en hun land erfelijk bezaten, aan gene zijde van de Jordaan, tegen den opgang der zon; van de beek Arnon af tot den berg Hermon, en het ganse vlakke veld tegen het oosten:
2 Sihon, de koning der Amorieten, die te Hesbon woonde; die van Aroer af heerste, welke aan den oever der beek Arnon is, en over het midden der beek en de helft van Gilead, en tot aan de beek Jabbok, de landpale der kinderen Ammons;
3 En over het vlakke veld tot aan de zee van Cinneroth tegen het oosten, en tot aan de zee des vlakken velds, de Zoutzee, tegen het oosten, op den weg naar Beth-jesimoth; en van het zuiden beneden Asdoth-pisga.
4 Daartoe de landpale van Og, den koning van Bazan, die van het overblijfsel der reuzen was, wonende te Astharoth en te Edrei.
5 En heerste over den berg Hermon, en over Salcha, en over geheel Bazan, tot aan de landpale der Gezurieten, en der Maachathieten; en de helft van Gilead, de landpale van Sihon, den koning van Hesbon.
6 Mozes, de knecht des HEEREN, en de kinderen Israels sloegen hen, en Mozes, de knecht des HEEREN, gaf aan de Rubenieten en aan de Gadieten, en aan den halven stam van Manasse, dat land tot een erfelijke bezitting.
7 Dit nu zijn de koningen des lands, die Jozua sloeg, en de kinderen Israels, aan deze zijde van de Jordaan tegen het westen, van Baal-gad aan, in het dal van den Libanon, en tot aan den kalen berg, die naar Seir opgaat; en Jozua gaf het aan de stammen Israels tot een erfelijke bezitting, naar hun afdelingen.
8 Wat op het gebergte, en in de laagte, en in het vlakke veld, en in de aflopingen der wateren, en in de woestijn, en tegen het zuiden was: de Hethieten, de Amorieten, en Kanaanieten, de Ferezieten, de Hevieten, en de Jebusieten.
9 De koning van Jericho, een; de koning van Ai, die ter zijde van Beth-el is, een;
10 De koning van Jeruzalem, een; de koning van Hebron, een;
11 De koning van Jarmuth, een; de koning van Lachis, een;
12 De koning van Eglon, een; de koning van Gezer, een;
13 De koning van Debir, een; de koning van Geder, een;
14 De koning van Horma, een; de koning van Harad, een;
15 De koning van Libna, een; de koning van Adullam, een;
16 De koning van Makkeda, een; de koning van Beth-el, een;
17 De koning van Tappuah, een; de koning van Hefer, een;
18 De koning van Afek, een; de koning van Lassaron, een;
19 De koning van Madon, een; de koning van Hazor, een;
20 De koning van Simron-meron, een; de koning van Achsaf, een;
21 De koning van Taanach, een; de koning van Megiddo, een;
22 De koning van Kedes, een, de koning van Jokneam, aan den Karmel, een;
23 De koning van Dor, tot Nafath-dor, een; de koning der heidenen te Gilgal, een;
24 De koning van Thirza, een. Al deze koningen zijn een en dertig.

13
1 Jozua nu was oud, wel bedaagd; en de HEERE zeide tot hem: Gij zijt oud geworden, welbedaagd, en er is zeer veel lands overgebleven, om dat erfelijk te bezitten.
2 Dit is het land, dat overgebleven is; al de grenzen der Filistijnen en het ganse Gesuri.
3 Van de Sichor, die voor aan Egypte is, tot aan de landpale van Ekron tegen het noorden, dat den Kanaanieten toegerekend wordt; vijf vorsten der Filistijnen, de Gazatiet en Asdodiet, de Askeloniet, de Gathiet en Ekroniet, en de Avvieten.
4 Van het zuiden, het ganse land der Kanaanieten, en Meara, die van de Sidoniers is, tot Afek toe, tot aan de landpale der Amorieten.
5 Daartoe het land der Giblieten, en de ganse Libanon tegen den opgang der zon, van Baal-gad, onder aan den berg Hermon, tot aan den ingang van Hamath.
6 Allen, die op het gebergte wonen van den Libanon aan tot Misrefoth-maim toe, al de Sidoniers; Ik zal hen verdrijven van het aangezicht der kinderen Israels; alleenlijk maak, dat het Israel ten erfdeel valle, gelijk als Ik u geboden heb.
7 En nu, deel dit land tot een erfdeel aan de negen stammen, en aan den halven stam van Manasse,
8 Met denwelken de Rubenieten en Gadieten hun erfenis ontvangen hebben; dewelke Mozes hunlieden gaf aan gene zijde van de Jordaan tegen het oosten, gelijk als Mozes, de knecht des HEEREN, hun gegeven had:
9 Van Aroer aan, die aan den oever der beek Arnon is, en de stad, die in het midden der beek is, en al het vlakke land van Medeba tot Dibon toe;
10 En al de steden van Sihon, den koning der Amorieten, die te Hesbon geregeerd heeft, tot aan de landpale der kinderen Ammons;
11 En Gilead, en de landpale der Gezurieten, en der Maachathieten, en den gansen berg Hermon, en gans Bazan, tot Salcha toe;
12 Het ganse koninkrijk van Og, in Bazan, die geregeerd heeft te Astharoth, en te Edrei; deze is overig gebleven uit het overblijfsel der reuzen, dewelke Mozes heeft verslagen, en heeft ze verdreven.
13 Doch de kinderen Israels verdreven de Gezurieten en de Maachathieten niet; maar Gezur en Maachath woonden in het midden van Israel tot op dezen dag.
14 Alleenlijk gaf hij den stam Levi geen erfenis. De vuurofferen Gods, des HEEREN van Israel, zijn zijne erfenis, gelijk als Hij tot hem gesproken had.
15 Alzo gaf Mozes aan den stam der kinderen van Ruben, naar hun huisgezinnen,
16 Dat hun landpale was van Aroer af, dat aan den oever der beek Arnon is, en de stad, die in het midden der beek is, en al het vlakke land tot Medeba toe;
17 Hesbon en al haar steden, die in het vlakke land zijn, Dibon, en Bamoth-baal, en Beth-baal-meon,
18 En Jahza, en Kedemoth, en Mefaath,
19 En Kirjathaim, en Sibma, en Zeret-hassahar op den berg des dals,
20 En Beth-peor, en Asdoth-pisga, en Beth-jesimoth;
21 En alle steden des vlakken lands, en het ganse koninkrijk van Sihon, den koning der Amorieten, die te Hesbon regeerde, denwelke Mozes geslagen heeft, mitsgaders de vorsten van Midian, Evi, en Rekem, en Zur, en Hur, en Reba, geweldigen van Sihon, inwoners des lands.
22 Daartoe hebben de kinderen Israels met het zwaard gedood Bileam, den zoon van Beor, den voorzegger, nevens degenen, die van hen verslagen zijn.
23 De landpale nu der kinderen van Ruben was de Jordaan, en derzelver landpale; dat is het erfdeel der kinderen van Ruben, naar hun huisgezinnen, de steden en haar dorpen.
24 En aan den stam van Gad, aan de kinderen van Gad, naar hun huisgezinnen, gaf Mozes,
25 Dat hun landpale was Jaezer, en al de steden van Gilead, en het halve land der kinderen Ammons, tot Aroer toe, die voor aan Rabba is;

26 En van Hesbon af tot Ramath-mizpa en Betonim; en van Mahanaim tot aan de landpale van Debir;
27 En in het dal, Beth-haram, en Beth-nimra, en Sukkoth, en Zefon, wat over was van het koninkrijk van Sihon, den koning te Hesbon, de Jordaan en haar landpale, tot aan het einde der zee van Cinnereth, over de Jordaan, tegen het oosten.
28 Dit is het erfdeel der kinderen van Gad, naar hun huisgezinnen: de steden en haar dorpen.
29 Verder had Mozes aan den halven stam van Manasse een erfenis gegeven, die aan den halven stam der kinderen van Manasse bleef, naar hun huisgezinnen;
30 Zodat hun landpale was van Mahanaim af, het ganse Bazan, het ganse koninkrijk van Og, den koning van Bazan, en al de vlekken van Jair, die in Bazan zijn, zestig steden.
31 En het halve Gilead, en Astharoth, en Edrei, steden des koninkrijks van Og in Bazan, waren van de kinderen van Machir, den zoon van Manasse, namelijk de helft der kinderen van Machir, naar hun huisgezinnen.
32 Dat is het, wat Mozes ten erve uitgedeeld had in de velden van Moab, op gene zijde der Jordaan van Jericho, tegen het oosten.
33 Maar aan den stam van Levi gaf Mozes geen erfdeel; de HEERE, de God Israels, is Zelf hunlieder Erfdeel, gelijk als Hij tot hen gesproken heeft.

14
1 Dit is nu hetgeen de kinderen Israels geerfd hebben in het land Kanaan; hetwelk de priester Eleazar, en Jozua, de zoon van Nun, en de hoofden der vaderen van de stammen der kinderen Israels, hun hebben doen erven;
2 Door het lot hunner erfenis, gelijk als de HEERE door den dienst van Mozes geboden had, aangaande de negen stammen en den halven stam.
3 Want aan de twee stammen en den halven stam had Mozes een erfdeel gegeven op gene zijde van de Jordaan; maar aan de Levieten had hij geen erfdeel onder hen gegeven.
4 Want de kinderen van Jozef waren twee stammen, Manasse en Efraim; en aan de Levieten gaven zij geen deel in het land, maar steden om te bewonen, en derzelver voorsteden voor hun vee en voor hun bezitting.
5 Gelijk als de HEERE Mozes geboden had, alzo deden de kinderen Israels, en zij deelden het land.
6 Toen naderden de kinderen van Juda tot Jozua, te Gilgal, en Kaleb, de zoon van Jefunne, de Keneziet, zeide tot hem: Gij weet het woord, dat de HEERE tot Mozes, den man Gods, gesproken heeft te Kades-barnea, ter oorzake van mij, en ter oorzake van u.
7 Ik was veertig jaren oud, toen Mozes, de knecht des HEEREN, mij uitgezonden heeft van Kades-barnea, om het land te verspieden, en ik hem antwoord bracht, gelijk als het in mijn hart was.
8 Maar mijn broeders, die met mij opgegaan waren, deden het hart des volks smelten; doch ik volhardde den HEERE, mijn God, na te volgen.
9 Toen zwoer Mozes te dien zelven dage, zeggende: Indien niet het land, waarop uw voet getreden heeft, u en uw kinderen ten erfdeel zal zijn in eeuwigheid, dewijl gij volhard hebt den HEERE, mijn God, na te volgen.
10 En nu, zie, de HEERE heeft mij in het leven behouden, gelijk als Hij gesproken heeft; het zijn nu vijf en veertig jaren, sedert dat de HEERE dit woord tot Mozes gesproken heeft, toen Israel in de woestijn wandelde; en nu, zie, ik ben heden vijf en tachtig jaren oud.
11 Ik ben nog heden zo sterk, gelijk als ik was ten dage, toen Mozes mij uitzond; gelijk mijn kracht toen was, alzo is nu mijn kracht, tot den oorlog, en om uit te gaan, en om in te gaan.
12 En nu, geef mij dit gebergte, waarvan de HEERE te dien dage gesproken heeft; want gij hebt het te dienzelven dage gehoord, dat de Enakieten aldaar waren, en dat er grote vaste steden waren; of de HEERE met mij ware, dat ik hen verdreef, gelijk als de HEERE gesproken heeft.
13 Toen zegende hem Jozua, en hij gaf Kaleb, den zoon van Jefunne, Hebron ten erfdeel.
14 Daarom werd Hebron aan Kaleb, den zoon van Jefunne, den Keneziet, ten erfdeel tot op dezen dag; omdat hij volhard had den HEERE, den God Israels, na te volgen.
15 De naam nu van Hebron was eertijds Kirjath-arba, die een groot mens geweest is onder de Enakieten. En het land rustte van den krijg.

15
1 En het lot voor den stam der kinderen van Juda, naar hun huisgezinnen, was: aan de landpale van Edom, de woestijn Zin, zuidwaarts, was het uiterste tegen het zuiden;
2 Zodat hun landpale, tegen het zuiden, het uiterste van de Zoutzee was; van de tong af, die tegen het zuiden ziet;
3 En zij gaat uit naar het zuiden tot den opgang van Akrabbim, en gaat door naar Zin, en gaat op van het zuiden naar Kades-barnea, en gaat door Hezron, en gaat op naar Adar, en gaat om Karkaa;
4 En gaat door naar Azmon, en komt uit aan de beek van Egypte; en de uitgangen dezer landpale zullen naar de zee zijn. Dit zal uw landpale tegen het zuiden zijn.
5 De landpale nu tegen het oosten zal de Zoutzee zijn, tot aan het uiterste van de Jordaan; en de landpale, aan de zijde tegen het noorden, zal zijn van de tong der zee, van het uiterste van de Jordaan.
6 En deze landpale zal opgaan tot Beth-hogla, en zal doorgaan van het noorden naar Beth-araba; en deze landpale zal opgaan tot den steen van Bohan, den zoon van Ruben.
7 Verder zal deze landpale opgaan naar Debir, van het dal van Achor, en zal noordwaarts zien naar Gilgal, hetwelk tegen den opgang van Adummim is, die aan het zuiden der beek is. Daarna zal deze landpale doorgaan tot het water van En-semes, en haar uitgangen zullen wezen te En-rogel.
8 En deze landpale zal opgaan door het dal van den zoon van Hinnom, aan de zijde van den Jebusiet van het zuiden, dezelve is Jeruzalem; en deze landpale zal opwaarts gaan tot de spits van den berg, die voor aan het dal van Hinnom is, westwaarts, hetwelk in het uiterste van het dal der Refaieten is, tegen het noorden.
9 Daarna zal deze landpale strekken van de hoogte des bergs tot aan de waterfontein Nefthoah, en uitgaan tot de steden van het gebergte Efron. Verder zal deze landpale strekken naar Baala; deze is Kirjath-jearim.
10 Daarna zal deze landpale zich omkeren van Baala tegen het westen, naar het gebergte Seir, en zal doorgaan aan de zijde van den berg Jearim van het noorden; deze is Chesalon; en zij zal afkomen naar Beth-semes, en door Timna gaan.
11 Verder zal deze landpale uitgaan aan de zijde van Ekron, noordwaarts, en deze landpale zal strekken naar Sichron aan, en over den berg Baala gaan, en uitgaan te Jabneel; en de uitgangen dezer landpale zullen zijn naar de zee.
12 De landpale nu tegen het westen zal zijn tot de grote zee en derzelver landpale. Dit is de landpale der kinderen van Juda rondom heen, naar hun huisgezinnen.
13 Doch Kaleb, den zoon van Jefunne, had hij een deel gegeven in het midden der kinderen van Juda, naar den mond des HEEREN tot Jozua, de stad van Arba, vader van Enak, dat is Hebron.
14 En Kaleb verdreef van daar de drie zonen van Enak, Sesai, en Ahiman, en Talmai, geboren van Enak.
15 En daar daar toog hij opwaarts tot de inwoners van Debir (de naam van Debir nu was te voren Kirjath-sefer).
16 En Kaleb zeide: Wie Kirjath-sefer zal slaan, en nemen haar in, dien zal ik ook mijn dochter Achsa tot een vrouw geven.
17 Othniel nu, de zoon van Kenaz, den broeder van Kaleb, nam haar in; en hij gaf hem Achsa, zijn dochter, tot een vrouw.
18 En het geschiedde, als zij tot hem kwam, zo porde zij hem aan, om een veld van haar vader te begeren; en zij sprong van den ezel af; toen sprak Kaleb tot haar: Wat is u?
19 En zij zeide: Geef mij een zegen; dewijl gij mij een dor land gegeven hebt, geef mij ook waterwellingen. Toen gaf hij haar hoge waterwellingen en lage waterwellingen.
20 Dit is het erfdeel van den stam der kinderen van Juda, naar hun huisgezinnen.

21 De steden nu, van het uiterste van den stam der kinderen van Juda tot de landpale van Edom, tegen het zuiden, zijn: Kabzeel, en Eder, en Jagur,
22 En Kina, en Dimona, en Adada,
23 En Kedes, en Hazor, en Jithnan,
24 Zif, en Telem, en Bealoth,
25 En Hazor-hadattha, en Kerioth-hezron, (dat is Hazor).
26 Amam, en Sema, en Molada,
27 En Hazar-gadda, en Hesmon, en Beth-palet,
28 En Hazar-sual, en Beer-seba, en Biz-jotheja,
29 Baala, en Ijim, en Azem,
30 En Eltholad, en Chesil, en Horma,
31 En Ziklag, en Madmanna, en Sanzanna,
32 En Lebaoth, en Silhim, en Ain, en Rimmon. Al deze steden zijn negen en twintig en haar dorpen.
33 In de laagte zijn: Esthaol, en Zora, en Asna,
34 En Zanoah, en En-gannim, Tappuah, en Enam,
35 Jarmuth, en Adullam, Socho en Azeka,
36 En Saaraim, en Adithaim, en Gedera, en Gederothaim; veertien steden en haar dorpen.
37 Zenan, en Hadasa, en Migdal-gad,
38 En Dilan, en Mizpa, en Jokteel,
39 Lachis, en Bozkath, en Eglon,
40 En Chabbon, en Lahmas, en Chitlis,
41 En Gederoth, Beth-dagon, en Naama, en Makkeda; zestien steden en haar dorpen.
42 Libna, en Ether, en Asan,
43 En Jiftah, en Asna, en Nezib,
44 En Kehila, en Achzib, en Mareza; negen steden en haar dorpen;
45 Ekron, en haar onderhorige plaatsen, en haar dorpen.
46 Van Ekron, en naar de zee toe; alle, die aan de zijde van Asdod zijn, en haar dorpen;
47 Asdod, haar onderhorige plaatsen en haar dorpen; Gaza, haar onderhorige plaatsen en haar dorpen, tot aan de rivier van Egypte; en de grote zee, en haar landpale.
48 Op het gebergte nu: Samir, en Jatthir, en Socho,
49 En Danna, en Kirjath-sanna, die is Debir,
50 En Anab, en Estemo, en Anim,
51 En Gosen, en Holon, en Gilo; elf steden en haar dorpen.
52 Arab, en Duma, en Esan,
53 En Janum, en Beth-tappuah, en Afeka,
54 En Humta, en Kirjath-arba, die is Hebron, en Zior; negen steden en haar dorpen.
55 Maon, Karmel, en Zif, en Juta,
56 En Jizreel, en Jokdeam, en Zanoah,
57 Kain, Gibea, en Timna; tien steden en haar dorpen.
58 Halhul, Beth-zur, en Gedor,
59 En Maarath, en Beth-anoth, en Eltekon; zes steden en haar dorpen.
60 Kirjath-baal, die is Kirjath-jearim, en Rabba; twee steden en haar dorpen.
61 In de woestijn: Beth-araba, Middin en Sechacha,
62 En Nibsan, en de Zoutstad, en Engedi; zes steden en haar dorpen.
63 Maar de kinderen van Juda konden de Jebusieten, inwoners van Jeruzalem, niet verdrijven; alzo woonden de Jebusieten bij de kinderen van Juda te Jeruzalem, tot dezen dag toe.

16
1 Daarna kwam het lot der kinderen van Jozef uit: van de Jordaan bij Jericho, aan het water van Jericho, oostwaarts, de woestijn opgaande van Jericho, door het gebergte Beth-el;
2 En het komt van Beth-el uit naar Luz; en het gaat door tot de landpale des Archiets, tot Ataroth toe;
3 En het gaat af tegen het westen naar de landpale Jafleti, tot aan de landpale van het benedenste Beth-horon, en tot Gezer; en haar uitgangen zijn aan de zee.
4 Alzo hebben hun erfdeel bekomen de kinderen van Jozef, Manasse en Efraim.
5 De landpale nu der kinderen van Efraim, naar hun huisgezinnen, is deze: te weten, de landpale huns erfdeels was oostwaarts Atroth-addar tot aan het bovenste Beth-horon.
6 En deze landpale gaat uit tegen het westen bij Michmetath, van het noorden, en deze landpale keert zich om tegen het oosten naar Thaanath-silo, en gaat door dezelve van het oosten naar Janoah;
7 En komt af van Janoah naar Ataroth en Naharoth, en stoot aan Jericho, en gaat uit aan de Jordaan.
8 Van Tappuah gaat deze landpale westwaarts naar de beek Kana, en haar uitgangen zijn aan de zee. Dit is het erfdeel van den stam der kinderen van Efraim, naar hun huisgezinnen.
9 En de steden, die afgezonderd waren voor de kinderen van Efraim, waren in het midden van het erfdeel der kinderen van Manasse, al die steden en haar dorpen.
10 En zij verdreven de Kanaanieten niet, die te Gezer woonden; alzo woonden die Kanaanieten in het midden der Efraimieten tot op dezen dag; maar zij waren onder schatting dienende.

17
1 De stam van Manasse had ook een lot, omdat hij de eerstgeborene van Jozef was: te weten Machir, de eerstgeborene van Manasse, de vader van Gilead; omdat hij een krijgsman was, zo had hij Gilead en Bazan.
2 Ook hadden de overgebleven kinderen van Manasse een lot, naar hun huisgezinnen; te weten de kinderen van Abiezer, en de kinderen van Helek, en de kinderen van Asriel, en de kinderen van Sechem, en de kinderen van Hefer, en de kinderen van Semida. Dit zijn de mannelijke kinderen van Manasse, den zoon van Jozef, naar hun huisgezinnen.
3 Zelafead nu, de zoon van Hefer, den zoon van Gilead, den zoon van Machir, den zoon van Manasse, had geen zonen, maar dochters; en dit zijn de namen zijner dochteren: Machla en Noa, Hogla, Milka en Tirza.
4 Dezen dan traden toe voor het aangezicht van Eleazar, den priester, en voor het aangezicht van Jozua, den zoon van Nun, en voor het aangezicht der oversten, zeggende: De HEERE heeft Mozes geboden, dat men ons een erfdeel geven zou in het midden onzer broederen. Daarom gaf hij haar, naar den mond des HEEREN, een erfdeel in het midden der broederen van haar vader.
5 En aan Manasse vielen tien snoeren toe, behalve het land Gilead en Bazan, dat op gene zijde van de Jordaan is.
6 Want de dochteren van Manasse erfden een erfdeel in het midden zijner zonen; en het land Gilead hadden de overgebleven kinderen van Manasse.
7 Zodat de landpale van Manasse was van Aser af tot Michmetath, die voor aan Sichem is; en deze landpale gaat ter rechterhand tot aan de inwoners van En-tappuah.
8 Manasse had wel het land van Tappuah, maar Tappuah zelve, aan de landpale van Manasse, hadden de kinderen van Efraim.
9 Daarna komt de landpale af naar de beek Kana tegen het zuiden der beek. Deze steden zijn van Efraim in het midden der steden van Manasse; en de landpale van Manasse is aan het noorden der beek, en haar uitgangen zijn aan de zee.
10 Het was van Efraim tegen het zuiden, en tegen het noorden was het van Manasse, en de zee was zijn landpale; en aan het noorden stieten zij aan Aser, en aan het oosten aan Issaschar.
11 Want Manasse had, in Issaschar en in Aser, Beth-sean en haar onderhorige plaatsen, en Jibleam en haar onderhorige plaatsen, en de inwoners te Dor en haar onderhorige plaatsen, en de inwoners te En-dor en haar onderhorige plaatsen, en de inwoners te Thaanach en haar onderhorige plaatsen, en de inwoners te Megiddo en haar onderhorige plaatsen: drie landstreken.
12 En de kinderen van Manasse konden de inwoners van die steden niet verdrijven; want de Kanaanieten wilden in hetzelve land wonen.
13 En het geschiedde, als de kinderen Israels sterk werden, zo maakten zij de Kanaanieten cijnsbaar; maar zij verdreven hen niet ganselijk.
14 Toen spraken de kinderen van Jozef tot Jozua, zeggende: Waarom hebt gij mij ten erfdeel maar een lot en een snoer gegeven, daar ik toch een groot volk ben, voor zoveel de HEERE mij dus verre gezegend heeft?
15 Jozua nu zeide tot henlieden: Dewijl gij een groot volk zijt, zo ga op naar het woud, en houw daar voor u af in het land der Ferezieten en der Refaieten, dewijl u het gebergte van Efraim te eng is.
16 Toen zeiden de kinderen van Jozef: Dat gebergte zou ons niet genoegzaam zijn; er zijn ook ijzeren wagens bij alle Kanaanieten, die in het land des dals wonen, bij die te Beth-sean en haar onderhorige plaatsen, en die in het dal van Jizreel zijn.
17 Verder sprak Jozua tot het huis van Jozef, tot Efraim en tot Manasse, zeggende: Gij zijt een groot volk, en gij hebt grote kracht, gij zult geen een lot hebben;

18 Maar het gebergte zal het uwe zijn; en dewijl het een woud is, zo houw het af, zo zullen zijn uitgangen de uwe zijn; want gij zult de Kanaanieten verdrijven, al hebben zij ijzeren wagens, al zijn zij sterk.

18
1 En de ganse vergadering van de kinderen Israels verzamelde zich te Silo, en zij richtten aldaar op de tent der samenkomst, nadat het land voor hen onderworpen was.
2 En er bleven over onder de kinderen Israels, aan dewelken zij hun erfdeel niet uitgedeeld hadden, zeven stammen.
3 En Jozua zeide tot de kinderen Israels: Hoe lang houdt gij u zo slap, om voort te gaan, om het land te beerven, hetwelk de HEERE, de God uwer vaderen, u gegeven heeft?
4 Geeft voor ulieden drie mannen van elken stam, dat ik ze heenzende, en zij zich opmaken, en het land doorwandelen, en beschrijven hetzelve naar hun erven, en weder tot mij komen.
5 Zij nu zullen het delen in zeven delen; Juda zal blijven op zijn landpale van het zuiden, en het huis van Jozef zal blijven op zijn landpale van het noorden.
6 En gijlieden zult het land beschrijven in zeven delen, en tot mij herwaarts brengen, dat ik voor ulieden het lot hier werpe voor het aangezicht des HEEREN, onzes Gods.
7 Want de Levieten hebben geen deel in het midden van ulieden; maar het priesterdom des HEEREN is hun erfdeel. Gad nu, en Ruben, en de halve stam van Manasse, hebben hun erfdeel genomen op gene zijde van de Jordaan, oostwaarts, hetwelk hun Mozes, de knecht des HEEREN, gegeven heeft.
8 Toen maakten zich die mannen op, en gingen heen. En Jozua gebood hun, die heengingen om het land te beschrijven, zeggende: Gaat, en doorwandelt het land, en beschrijft het; komt dan weder tot mij, zo zal ik ulieden hier het lot werpen, voor het aangezicht des HEEREN, te Silo.
9 De mannen dan gingen heen, en togen het land door en beschreven het, naar de steden, in zeven delen, in een boek; en kwamen weder tot Jozua in het leger te Silo.
10 Toen wierp Jozua het lot voor hen te Silo, voor het aangezicht des HEEREN. En Jozua deelde aldaar den kinderen Israels het land, naar hun afdelingen.
11 En het lot van den stam der kinderen van Benjamin kwam op, naar hun huisgezinnen; en de landpale van hun lot ging uit tussen de kinderen van Juda, en tussen de kinderen van Jozef.
12 En hun landpale was naar den hoek noordwaarts van de Jordaan; en deze landpale gaat opwaarts aan de zijde van Jericho van het noorden, en gaat op door het gebergte westwaarts, en haar uitgangen zijn aan de woestijn van Beth-aven.
13 En van daar gaat de landpale door naar Luz, aan de zijde van Luz (welke is Beth-el), zuidwaarts; en deze landpale gaat af naar Atroth-addar, aan den berg, die aan de zuidzijde van het benedenste Beth-horon is.
14 En die landpale strekt en keert zich om, naar den westhoek zuidwaarts van den berg, die tegenover Beth-horon zuidwaarts is, en haar uitgangen zijn aan Kirjath-baal (welke is Kirjath-jearim), een stad der kinderen van Juda. Dit is de hoek ten westen.
15 De hoek nu ten zuiden is aan het uiterste van Kirjath-jearim; en deze landpale gaat uit ten westen, en zij komt uit aan de fontein der wateren van Neftoah.
16 En deze landpale gaat af tot aan het uiterste des bergs, die tegenover het dal van den zoon van Hinnom is, die in het dal der Refaieten is tegen het noorden; en gaat af door het dal van Hinnom, aan de zijde der Jebusieten zuidwaarts, en gaat af aan de fontein van Rogel;
17 En strekt zich van het noorden, en gaat uit te En-semes; van daar gaat zij uit naar Geliloth, welke is tegenover den opgang naar Adummim, en zij gaat af aan den steen van Bohan, den zoon van Ruben;
18 En gaat door ter zijde tegenover Araba naar het noorden, en gaat af te Araba.
19 Verder gaat deze landpale door aan de zijde van Beth-hogla noordwaarts, en de uitgangen van deze landpale zijn aan de tong der Zoutzee noordwaarts, aan het uiterste van de Jordaan zuidwaarts. Dit is de zuiderlandpale.
20 De Jordaan nu bepaalt haar aan den hoek naar het oosten. Dit is het erfdeel der kinderen van Benjamin, in hun landpalen rondom, naar hun huisgezinnen.

21 De steden nu van den stam der kinderen van Benjamin, naar hun huisgezinnen, zijn: Jericho, en Beth-hogla, en Emek-keziz,
22 En Beth-araba, en Zemaraim, en Beth-el,
23 En Haavvim, en Para, en Ofra,
24 Chefar-haammonai, en Ofni, en Gaba; twaalf steden en haar dorpen.
25 Gibeon, en Rama, en Beeroth,
26 En Mizpe, en Chefira, en Moza,
27 En Rekem, en Jirpeel, en Tharala,
28 En Zela, Elef en Jebusi (deze is Jeruzalem), Gibath, Kirjath: veertien steden mitsgaders haar dorpen. Dit is het erfdeel der kinderen van Benjamin, naar hun huisgezinnen.

19
1 Daarna ging het tweede lot uit voor Simeon, voor den stam der kinderen van Simeon, naar hun huisgezinnen; en hun erfdeel was in het midden van het erfdeel der kinderen van Juda.
2 En zij hadden in hun erfdeel: Beer-seba, en Seba, en Molada,
3 En Hazar-sual, en Bala, en Azem,
4 En Eltholad, en Bethul, en Horma,
5 En Ziklag, en Beth-hammerchaboth, en Hazar-suza,
6 En Beth-lebaoth, en Saruhen; dertien steden en haar dorpen.
7 Ain, Rimmon, en Ether, en Asan; vier steden en haar dorpen;
8 En al de dorpen, die rondom deze steden waren, tot Baalath-beer, dat is Ramath tegen het zuiden. Dit is het erfdeel van den stam der kinderen van Simeon, naar hun huisgezinnen.
9 Het erfdeel der kinderen van Simeon is onder het snoer der kinderen van Juda; want het erfdeel der kinderen van Juda was te groot voor hen; daarom erfden de kinderen van Simeon in het midden van hun erfdeel.
10 Daarna kwam het derde lot op voor de kinderen van Zebulon, naar hun huisgezinnen; en de landpale van hun erfdeel was tot aan Sarid.
11 En hun landpale gaat opwaarts naar het westen en Mar-ala, en reikt tot Dabbaseth, en reikt tot aan de beek, die voor aan Jokneam is.
12 En zij wendt zich van Sarid oostwaarts tegen den opgang der zon, tot de landpale van Chisloth-thabor, en zij komt uit te Dobrath, en gaat opwaarts naar Jafia.
13 En van daar gaat zij oostwaarts door naar den opgang, naar Gath-hefer, te Eth-kazin, en zij komt uit te Rimmon-methoar, hetwelk is Nea.
14 En deze landpale keert zich om tegen het noorden naar Hannathon, en haar uitgangen zijn het dal van Jiftah-el.
15 En Kattath, en Nahalal, en Simron, en Jidala, en Bethlehem; twaalf steden en haar dorpen.
16 Dit is het erfdeel der kinderen van Zebulon, naar hun huisgezinnen; deze steden en haar dorpen.
17 Het vierde lot ging uit voor Issaschar, voor de kinderen van Issaschar, naar hun huisgezinnen.
18 En hun landpale was Jizreela, en Chesulloth, en Sunem,
19 En Hafaraim, en Sion, en Anacharath,
20 En Rabbith, en Kisjon, en Ebez,
21 En Remeth, en En-gannim, en En-hadda, en Beth-pazzez.
22 En deze landpale reikt aan Thabor, en Sahazima, en Beth-semes; en de uitgangen van hun landpale zijn aan de Jordaan; zestien steden en haar dorpen.
23 Dit is het erfdeel van den stam der kinderen van Issaschar, naar hun huisgezinnen, de steden en haar dorpen.
24 Toen ging het vijfde lot voor den stam der kinderen van Aser uit, naar hun huisgezinnen.
25 En hun landpale was Helkath, en Hali, en Beten, en Achsaf,
26 En Allammelech, en Am-ad, en Mis-al; en zij reikt aan Karmel westwaarts, en aan Sichor-libnath;
27 En wendt zich tegen den opgang der zon naar Beth-dagon, en reikt aan Zebulon, en aan het dal Jiftha-el noordwaarts naar Beth-emek, en Nehiel, en komt uit tot Kabul ter linkerhand;
28 En Ebron, en Rehob, en Hammon, en Kana, tot aan groot Sidon.
29 En deze landpale wendt zich naar Rama, en tot aan de vaste stad Tyrus; dan keert deze landpale naar Hosa, en haar uitgangen zijn aan de zee, van het landsnoer strekkende naar Achzib,
30 En Umma, en Afek, en Rehob; twee en twintig steden en haar dorpen.
31 Dit is het erfdeel van den stam der kinderen van Aser, naar hun huisgezinnen, deze steden en haar dorpen.

32 Het zesde lot ging uit voor de kinderen van Nafthali, voor de kinderen van Nafthali, naar hun huisgezinnen.
33 En hun landpale is van Helef, van Allon tot Zaanannim, en Adami-nekeb, en Jabneel, tot Lakkum; en haar uitgangen zijn aan de Jordaan.
34 En deze landpale wendt zich westwaarts naar Asnoth-thabor, en van daar gaat zij voort naar Hukkok, en zij reikt aan Zebulon tegen het zuiden, en aan Aser reikt zij tegen het westen, en aan Juda aan de Jordaan tegen den opgang der zon.
35 De vaste steden nu zijn: Ziddim, Zer en Hammath, Rakkath en Cinnereth,
36 En Adama, en Rama, en Hazor,
37 En Kedes, en Edrei, en En-hazor,
38 En Jiron, en Migdal-el, Horem en Beth-anath, en Beth-semes; negentien steden en haar dorpen.
39 Dit is het erfdeel van den stam der kinderen van Nafthali, naar hun huisgezinnen, de steden en haar dorpen.
40 Het zevende lot ging uit voor den stam der kinderen van Dan, naar hun huisgezinnen.
41 En de landpale van hun erfdeel was: Zora, en Esthaol, en Ir-semes,
42 En Saalabbin, en Ajalon, en Jithla,
43 En Elon, en Timnatha, en Ekron,
44 En Elteke, en Gibbethon, en Baalath,
45 En Jehud, en Bene-berak, en Gath-rimmon,
46 En Me-jarkon, en Rakkon, met de landpale tegenover Jafo.
47 Doch de landpale der kinderen van Dan was hun te klein uitgekomen; daarom togen de kinderen van Dan op, en krijgden tegen Lesem, en namen haar in, en sloegen haar met de scherpte des zwaards, en erfden haar, en woonden daarin; en zij noemden Lesem Dan, naar den naam van hun vader Dan.
48 Dit is het erfdeel van den stam der kinderen van Dan, naar hun huisgezinnen, deze steden en haar dorpen.
49 Toen zij nu geeindigd hadden het land erfelijk te delen, naar zijn landpalen, zo gaven de kinderen Israels aan Jozua, den zoon van Nun, een erfdeel in het midden van hen.
50 Naar den mond des HEEREN gaven zij hem die stad, welke hij begeerde, Thimnath-serah, op het gebergte van Efraim; en hij bouwde die stad, en woonde in dezelve.
51 Dit zijn de erfdelen, welke Eleazar, de priester, en Jozua, de zoon van Nun, en de hoofden der vaderen van de stammen, door het lot aan de kinderen Israels erfelijk uitdeelden te Silo, voor het aangezicht des HEEREN, aan de deur van de tent der samenkomst. Aldus maakten zij een einde van het uitdelen des lands.

20
1 Verder sprak de HEERE tot Jozua, zeggende:
2 Spreek tot de kinderen Israels, zeggende: Geeft voor ulieden de vrijsteden, waarvan Ik met ulieden gesproken heb door den dienst van Mozes.
3 Dat daarhenen vliede de doodslager, die een ziel door dwaling, niet met wetenschap, verslaat; opdat zij ulieden zijn tot een toevlucht voor den bloedwreker.
4 Als hij vlucht tot een van die steden, zo zal hij staan aan de deur der stadspoort, en hij zal zijn woorden spreken voor de oren van de oudsten derzelver stad; dan zullen zij hem tot zich in de stad nemen, en hem plaats geven, dat hij bij hen wone.
5 En als de bloedwreker hem najaagt, zo zullen zij den doodslager in zijn hand niet overgeven, dewijl hij zijn naaste niet met wetenschap verslagen heeft, en hem gisteren en eergisteren niet heeft gehaat.
6 En hij zal in dezelve stad wonen, totdat hij sta voor het aangezicht der vergadering voor het gericht, totdat de hogepriester sterve, die in die dagen zijn zal; dan zal de doodslager wederkeren, en komen tot zijn stad, en tot zijn huis, tot de stad, van waar hij gevloden is.
7 Toen heiligden zij Kedes in Galilea, op het gebergte van Nafthali, en Sichem op het gebergte van Efraim, en Kirjath-arba, deze is Hebron, op het gebergte van Juda.
8 En aan gene zijde van de Jordaan, van Jericho oostwaarts, gaven zij Bezer in de woestijn, in het platte land, van den stam van Ruben; en Ramoth in Gilead, van den stam van Gad; en Golan in Bazan, van den stam van Manasse.
9 Dit nu zijn de steden, die bestemd waren voor al de kinderen Israels, en voor den vreemdeling, die in het midden van henlieden verkeert, opdat derwaarts vluchte al wie een ziel slaat door dwaling; opdat hij niet sterve door de hand des bloedwrekers, totdat hij voor het aangezicht der vergadering gestaan zal hebben.

21
1 Toen naderden de hoofden der vaderen van de Levieten tot Eleazar, den priester, en tot Jozua, den zoon van Nun, en tot de hoofden der vaderen van de stammen der kinderen Israels;
2 En zij spraken tot hen, te Silo, in het land Kanaan, zeggende: De HEERE heeft geboden door den dienst van Mozes, dat men ons steden te bewonen geven zou, en haar voorsteden voor onze beesten.
3 Daarom gaven de kinderen Israels aan de Levieten van hun erfdeel, naar den mond des HEEREN, deze steden en de voorsteden derzelve.
4 Toen ging het lot uit voor de huisgezinnen der Kahathieten; en voor de kinderen van Aaron, den priester, uit de Levieten, waren van den stam van Juda, en van den stam van Simeon, en van den stam van Benjamin, door het lot, dertien steden.
5 En aan de overgebleven kinderen van Kahath vielen, bij het lot, van de huisgezinnen van den stam van Efraim, en van den stam van Dan, en van den halven stam van Manasse, tien steden.
6 En aan de kinderen van Gerson, van de huisgezinnen van den stam van Issaschar, en van den stam van Aser, en van den stam van Nafthali, en van den halven stam van Manasse, in Bazan, bij het lot, dertien steden.
7 Aan de kinderen van Merari, naar hun huisgezinnen, van den stam van Ruben, en van den stam van Gad, en van den stam van Zebulon, twaalf steden.
8 Alzo gaven de kinderen Israels aan de Levieten deze steden en haar voorsteden, bij het lot, gelijk de HEERE geboden had door den dienst van Mozes.
9 Verder gaven zij van den stam der kinderen van Juda, en van den stam der kinderen van Simeon, deze steden, die men bij name noemde;
10 Dat zij waren van de kinderen van Aaron, van de huisgezinnen der Kahathieten, uit de kinderen van Levi; want het eerste lot was het hunne.
11 Zo gaven zij hun de stad van Arba, den vader van Anok (zij is Hebron), op den berg van Juda, en haar voorsteden rondom haar.
12 Maar het veld der stad en haar dorpen, gaven zij aan Kaleb, den zoon van Jefunne, tot zijn bezitting.
13 Alzo gaven zij aan de kinderen van den priester Aaron de vrijstad des doodslagers, Hebron en haar voorsteden, en Libna en haar voorsteden;
14 En Jatthir en haar voorsteden, en Esthemoa en haar voorsteden;
15 En Holon en haar voorsteden, en Debir en haar voorsteden;
16 En Ain en haar voorsteden, en Jutta en haar voorsteden, en Beth-semes en haar voorsteden; negen steden van deze twee stammen.
17 En van den stam van Benjamin, Gibeon en haar voorsteden, Geba en haar voorsteden;
18 Anathoth en haar voorsteden, en Almon en haar voorsteden: vier steden.
19 Al de steden der kinderen van Aaron, de priesteren, waren dertien steden en haar voorsteden.
20 De huisgezinnen nu der kinderen van Kahath, de Levieten, die overgebleven waren van de kinderen van Kahath, die hadden de steden huns lots van den stam van Efraim.
21 En zij gaven hun Sichem, een vrijstad des doodslagers, en haar voorsteden, op den berg Efraim, en Gezer en haar voorsteden;
22 En Kibzaim en haar voorsteden, en Beth-horon en haar voorsteden: vier steden.
23 En van den stam van Dan, Elteke en haar voorsteden, Gibbethon en haar voorsteden;
24 Ajalon en haar voorsteden, Gath-rimmon en haar voorsteden: vier steden.
25 En van den halven stam van Manasse, Thaanach en haar voorsteden, en Gath-rimmon en haar voorsteden: twee steden.
26 Al de steden voor de huisgezinnen van de overige kinderen van Kahath zijn tien, met haar voorsteden.

27 En aan de kinderen van Gerson, van de huisgezinnen der Levieten, van den halven stam van Manasse, de vrijstad des doodslagers, Golan in Bazan, en haar voorsteden, en Beesthera en haar voorsteden: twee steden.
28 En van den stam van Issaschar, Kisjon en haar voorsteden, en Dobrath en haar voorsteden;
29 Jarmuth en haar voorsteden, En-gannim en haar voorsteden: vier steden.
30 En van den stam van Aser, Misal en haar voorsteden, Abdon en haar voorsteden;
31 En Helkath en haar voorsteden, en Rehob en haar voorsteden: vier steden.
32 En van den stam van Nafthali, de vrijstad des doodslagers, Kedes in Galilea, en haar voorsteden, en Hammoth-dor en haar voorsteden, en Karthan en haar voorsteden: drie steden.
33 Al de steden der Gersonieten, naar hun huisgezinnen, zijn dertien steden en haar voorsteden.
34 Aan de huisgezinnen nu van de kinderen van Merari, van de overige Levieten, werd gegeven van den stam van Zebulon, Jokneam en haar voorsteden, Kartha en haar voorsteden;
35 Dimna en haar voorsteden, Nahalal en haar voorsteden: vier steden.
36 En van den stam van Ruben, Bezer en haar voorsteden, en Jahza en haar voorsteden;
37 Kedemoth en haar voorsteden, en Mefaath en haar voorsteden: vier steden.
38 Van den stam van Gad nu, de vrijstad des doodslagers, Ramoth in Gilead, en haar voorsteden, en Mahanaim en haar voorsteden;
39 Hesbon en haar voorsteden, Jaezer en haar voorsteden: al die steden zijn vier.
40 Al die steden waren van de kinderen van Merari, naar hun huisgezinnen, die nog overig waren van de huisgezinnen der Levieten; en hun lot was twaalf steden.
41 Al de steden der Levieten, in het midden van de erfenis der kinderen Israels, waren acht en veertig steden en haar voorsteden.
42 Deze steden waren elk met haar voorsteden rondom haar; alzo was het met al die steden.
43 Alzo gaf de HEERE aan Israel het ganse land, dat Hij gezworen had hun vaderen te geven, en zij beerfden het, en woonden daarin.
44 En de HEERE gaf hun rust rondom, naar alles, wat Hij hun vaderen gezworen had; en er bestond niet een man van al hun vijanden voor hun aangezicht; al hun vijanden gaf de HEERE in hun hand.
45 Er viel niet een woord van al de goede woorden, die de HEERE gesproken had tot het huis van Israel; het kwam altemaal.

22
1 Toen riep Jozua de Rubenieten, en de Gadieten, en den halven stam van Manasse,
2 En hij zeide tot hen: Gijlieden hebt onderhouden alles, wat u Mozes, de knecht des HEEREN, geboden heeft; en gij zijt mijner stem gehoorzaam geweest in alles, wat ik u geboden heb.
3 Gij hebt uw broederen niet verlaten nu langen tijd, tot op dezen dag toe; maar gij hebt waargenomen de onderhouding der geboden van den HEERE, uw God.
4 En nu, de HEERE, uw God, heeft uw broederen rust gegeven, gelijk Hij hun toegezegd had; keert dan nu wederom, en gaat gij naar uw tenten, naar het land uwer bezitting, hetwelk u Mozes, de knecht des HEEREN, gegeven heeft op gene zijde van de Jordaan.
5 Alleenlijk neemt naarstiglijk waar te doen het gebod en de wet, die u Mozes, de knecht des HEEREN, geboden heeft, dat gij den HEERE, uw God, liefhebt, en dat gij wandelt in al Zijn wegen, en Zijn geboden houdt, en Hem aanhangt, en dat gij Hem dient met uw ganse hart en met uw ganse ziel.
6 Alzo zegende hen Jozua, en hij liet hen gaan; en zij gingen naar hun tenten.
7 Want aan de helft van den stam van Manasse had Mozes een erfdeel gegeven in Bazan; maar aan de andere helft van denzelven gaf Jozua een erfdeel bij hun broederen, aan deze zijde van de Jordaan westwaarts. Verder ook als Jozua hen liet trekken naar hun tenten, zo zegende hij hen.
8 En hij sprak tot hen, zeggende: Keert weder tot uw tenten met veel rijkdom, en met zeer veel vee, met zilver, en met goud, en met koper, en met ijzer, en met zeer veel klederen; deelt den roof uwer vijanden met uw broederen.
9 Alzo keerden de kinderen van Ruben, en de kinderen van Gad, en de halve stam van Manasse wederom, en togen van de kinderen Israels, van Silo, dat in het land Kanaan is, om te gaan naar het land van Gilead, naar het land hunner bezitting, in hetwelk zij bezitters gemaakt waren, naar den mond des HEEREN, door den dienst van Mozes.
10 Toen zij kwamen aan de grenzen van de Jordaan, die in het land Kanaan zijn, zo bouwden de kinderen van Ruben, en de kinderen van Gad, en de halve stam van Manasse aldaar een altaar aan de Jordaan, een altaar groot in het aanzien.
11 En de kinderen Israels hoorden zeggen: Ziet, de kinderen van Ruben, en de kinderen van Gad, en de halve stam van Manasse hebben een altaar gebouwd, tegenover het land Kanaan, aan de grenzen van de Jordaan, aan de zijde der kinderen Israels.
12 Als de kinderen Israels dit hoorden, zo verzamelde de ganse vergadering der kinderen Israels te Silo, dat zij tegen hen optogen met een heir.
13 En de kinderen Israels zonden aan de kinderen van Ruben, en aan de kinderen van Gad, en aan den halven stam van Manasse, in het land Gilead, Pinehas, den zoon van Eleazar, den priester;
14 En tien vorsten met hem, van ieder vaderlijk huis een vorst, uit al de stammen van Israel; en zij waren een ieder een hoofd van het huis hunner vaderen over de duizenden van Israel.
15 Toen zij tot de kinderen van Ruben, en tot de kinderen van Gad, en tot den halven stam van Manasse kwamen, in het land Gilead, zo spraken zij met hen, zeggende:
16 Alzo spreekt de ganse gemeente des HEEREN: Wat overtreding is dit, waarmede gijlieden overtreden hebt tegen den God van Israel, heden afkerende van achter den HEERE, mits dat gij een altaar voor u gebouwd hebt, om heden tegen den HEERE wederspannig te zijn?
17 Is ons de ongerechtigheid van Peor te weinig, van dewelke wij niet gereinigd zijn tot op dezen dag, hoewel de plaag in de vergadering des HEEREN geweest is?
18 Dewijl gij u heden van achter den HEERE afkeert, het zal dan geschieden, als gij heden wederspannig zijt tegen den HEERE, zo zal Hij Zich morgen grotelijks vertoornen tegen de ganse gemeente van Israel.
19 Maar toch, indien het land uwer bezitting onrein is, komt over in het land van de bezitting des HEEREN, waar de tabernakel des HEEREN woont, en neemt bezitting in het midden van

ons; maar zijt niet wederspannig tegen den HEERE, en zijt ook niet wederspannig tegen ons, een altaar voor u bouwende, behalve het altaar van den HEERE, onzen God.
20 Heeft niet Achan, de zoon van Zerah, overtreding begaan met het verbannene, en kwam er niet een verbolgenheid over de ganse vergadering van Israel? En die man stierf niet alleen in zijn ongerechtigheid.
21 Toen antwoordden de kinderen van Ruben, en de kinderen van Gad, en de halve stam van Manasse, en zij spraken met de hoofden der duizenden van Israel:
22 De God der goden, de HEERE, de God der goden, de HEERE, Die weet het; Israel zelf zal het ook weten! Is het door wederspannigheid, of is het door overtreding tegen den HEERE, zo behoudt ons heden niet;
23 Dat wij ons een altaar zouden gebouwd hebben, om ons van achter den HEERE af te keren, of om brandoffer en spijsoffer daarop te offeren, of om dankoffer daarop te doen, zo eise het de HEERE.
24 En zo wij dit niet uit zorg vanwege deze zaak gedaan hebben, zeggende: Morgen mochten uw kinderen tot onze kinderen spreken, zeggende: Wat hebt gij met den HEERE, den God van Israel, te doen?
25 De HEERE heeft immers de Jordaan tot landpale gezet tussen ons en tussen ulieden, gij, kinderen van Ruben, en gij, kinderen van Gad! gij hebt geen deel aan den HEERE. Zo mochten uw kinderen onze kinderen doen ophouden, dat zij den HEERE niet vreesden.
26 Daarom zeiden wij: Laat ons toch voor ons maken, bouwende een altaar, niet ten brandoffer, noch ten offer.
27 Maar dat het een getuige zij tussen ons en tussen ulieden, en tussen onze geslachten na ons, opdat wij den dienst des HEEREN voor Zijn aangezicht dienen mochten met onze brandofferen, en met onze slachtofferen, en met onze dankofferen; en dat uw kinderen tot onze kinderen morgen niet zeggen: Gijlieden hebt geen deel aan den HEERE.
28 Daarom zeiden wij: Wanneer het geschiedt, dat zij morgen alzo tot ons en tot onze geslachten zeggen zullen; zo zullen wij zeggen: Ziet de gedaante van het altaar des HEEREN, hetwelk onze vaderen gemaakt hebben, niet ten brandoffer, noch ten offer; maar het is een getuige tussen ons en tussen ulieden.
29 Het zij verre van ons, dat wij zouden wederspannig zijn tegen den HEERE, of dat wij te dezen dage ons van achter den HEERE afkeren zouden, bouwende een altaar ten brandoffer, ten spijsoffer, of ten slachtoffer, behalve het altaar van den HEERE, onzen God, dat voor Zijn tabernakel is.
30 Toen de priester Pinehas, en de oversten der vergadering, en de hoofden der duizenden van Israel, die bij hem waren, de woorden hoorden, die de kinderen van Ruben, en de kinderen van Gad, en de kinderen van Manasse gesproken hadden, zo was het goed in hun ogen.
31 En Pinehas, de zoon van den priester Eleazar, zeide tot de kinderen van Ruben, en tot de kinderen van Gad, en tot de kinderen van Manasse: Heden weten wij, dat de HEERE in
het midden van ons is, dewijl gij deze overtreding tegen den HEERE niet begaan hebt; toen hebt gijlieden de kinderen Israels verlost uit de hand des HEEREN.
32 En Pinehas, de zoon van den priester Eleazar, keerde wederom met de oversten van de kinderen van Ruben, en van de kinderen van Gad, uit het land Gilead, naar het land Kanaan, tot de kinderen Israels; en zij brachten hun antwoord weder;
33 Het antwoord nu was goed in de ogen van de kinderen Israels, en de kinderen Israels loofden God, en zeiden niet meer van tegen hen op te trekken met een heir, om het land te verderven, waarin de kinderen van Ruben en de kinderen van Gad woonden.
34 En de kinderen van Ruben en de kinderen van Gad noemden dat altaar: Dat het een getuige zij tussen ons, dat de HEERE God is.

23
1 En het geschiedde na vele dagen, nadat de HEERE Israel rust gegeven had van al zijn vijanden rondom heen, en Jozua oud geworden en wel bedaagd was;
2 Zo riep Jozua gans Israel, hun oudsten, en hun hoofden, en hun richters, en hun ambtlieden, en hij zeide tot hen: Ik ben oud geworden, en wel bedaagd;
3 En gijlieden hebt gezien alles, wat de HEERE, uw God, gedaan heeft aan al deze volken voor uw aangezicht; want de HEERE, uw God, Zelf, is het, Die voor u gestreden heeft.
4 Ziet, ik heb u deze overige volken door het lot doen toevallen, ten erfdeel voor uw stammen, van de Jordaan af, met al de volken, die ik uitgeroeid heb, en tot de grote zee, tegen den ondergang der zon.
5 En de HEERE, uw God, Zelf zal hen uitstoten voor ulieder aangezicht, en Hij zal hen van voor ulieder aangezicht verdrijven; en gij zult hun land erfelijk bezitten, gelijk als de HEERE, uw God, tot u gesproken heeft.
6 Zo weest zeer sterk, om te bewaren en om te doen alles, wat geschreven is in het wetboek van Mozes; opdat gij daarvan niet afwijkt ter rechter hand noch ter linkerhand;
7 Dat gij niet ingaat tot deze volken: deze, die overgebleven zijn bij ulieden; gedenkt ook niet aan den naam hunner goden, en doet er niet bij zweren, en dient hen niet, en buigt u voor die niet;
8 Maar den HEERE, uw God, zult gij aanhangen, gelijk als gij tot op dezen dag gedaan hebt.
9 Want de HEERE heeft van uw aangezicht verdreven grote en machtige volken; en u aangaande, niemand heeft voor uw aangezicht bestaan, tot op dezen dag toe.
10 Een enig man onder u zal er duizend jagen; want het is de HEERE, uw God, Zelf, Die voor u strijdt, gelijk als Hij tot u gesproken heeft.
11 Daarom bewaart uw zielen naarstiglijk, dat gij den HEERE, uw God, liefhebt.
12 Want zo gij enigszins afkeert, en het overige van deze volken aanhangt, van deze, die bij u overgebleven zijn, en u met hen verzwagert, en gij tot hen zult ingaan, en zij tot u;
13 Weet voorzeker, dat de HEERE, uw God, niet voortvaren zal deze volken van voor uw aangezicht te verdrijven; maar zij zullen ulieden zijn tot een strik, en tot een net, en tot een gesel aan uw zijden, en tot doornen in uw ogen, totdat gij omkomt van dit goede land, hetwelk u de HEERE, uw God, gegeven heeft.
14 En ziet, ik ga heden in den weg der ganse aarde; en gij weet in uw ganse hart en in uw ganse ziel, dat er niet een enig woord gevallen is van al die goede woorden, welke de HEERE, uw God, over u gesproken heeft; zij zijn u alle overkomen; er is van dezelve niet een enig woord gevallen.
15 En het zal geschieden, gelijk als al die goede dingen over u gekomen zijn, die de HEERE, uw God, tot u gesproken heeft, alzo zal de HEERE over u komen laten al die kwade dingen, totdat Hij u verdelge van dit goede land, hetwelk u de HEERE, uw God gegeven heeft.
16 Wanneer gij het verbond des HEEREN, uws Gods, overtreedt, dat Hij u geboden heeft, en gij heengaat en dient andere goden, en u voor dezelve nederbuigt, zo zal de toorn des HEEREN over u ontsteken, en gij zult haastiglijk omkomen van het goede land, hetwelk Hij u gegeven heeft.

24
1 Daarna verzamelde Jozua al de stammen van Israel te Sichem, en hij riep de oudsten van Israel, en deszelfs hoofden, en deszelfs richters, en deszelfs ambtlieden; en zij stelden zich voor het aangezicht van God.
2 Toen zeide Jozua tot het ganse volk: Alzo zegt de HEERE, de God Israels: Over gene zijde der rivier hebben uw vaders van ouds gewoond, namelijk Terah, de vader van Abraham, en de vader van Nahor; en zij hebben andere goden gediend.
3 Toen nam Ik uw vader Abraham van gene zijde der rivier, en deed hem wandelen door het ganse land Kanaan; Ik vermeerderde ook zijn zaad en gaf hem Izak.
4 En aan Izak gaf Ik Jakob en Ezau; en Ik gaf aan Ezau het gebergte Seir, om dat erfelijk te bezitten; maar Jakob en zijn kinderen togen af in Egypte.
5 Toen zond Ik Mozes en Aaron, en Ik plaagde Egypte, gelijk als Ik in deszelfs midden gedaan heb; en daarna leidde Ik u daaruit.
6 Als Ik uw vaders uit Egypte gevoerd had, zo kwaamt gij aan de zee, en de Egyptenaars jaagden uw vaderen na met wagens en met ruiters, tot de Schelfzee.
7 Zij nu riepen tot den HEERE, en Hij stelde een duisternis tussen u en tussen de Egyptenaars, en Hij bracht de zee over hen, en bedekte hen; en uw ogen hebben gezien, wat Ik in Egypte gedaan heb. Daarna hebt gij vele dagen in de woestijn gewoond.
8 Toen bracht Ik u in het land der Amorieten, die over gene zijde van de Jordaan woonden, die streden tegen u; maar Ik gaf hen in uw hand, en gij bezat hun land erfelijk, en Ik verdelgde hen voor ulieder aangezicht.
9 Ook maakte zich Balak op, de zoon van Zippor, de koning der Moabieten, en hij streed tegen Israel; en hij zond heen, en deed Bileam, den zoon van Beor, roepen, opdat hij u vervloeken zou.
10 Maar Ik wilde Bileam niet horen; dies zegende hij u gestadig, en Ik verloste u uit zijn hand.
11 Toen gij over de Jordaan getrokken waart, en te Jericho kwaamt, zo krijgden de burgers van Jericho tegen u, de Amorieten, en de Ferezieten, en de Kanaanieten, en de Hethieten, en de Girgazieten, de Hevieten en de Jebusieten; doch Ik gaf hen in ulieder hand.
12 En Ik zond horzelen voor u heen; die dreven hen weg van ulieder aangezicht, gelijk de beide koningen der Amorieten, niet door uw zwaard, noch door uw boog.
13 Dus heb Ik u een land gegeven, waaraan gij niet gearbeid hebt, en steden, die gij niet gebouwd hebt, en gij woont in dezelve; gij eet van de wijngaarden en olijfbomen, die gij niet geplant hebt.
14 En nu, vreest den HEERE, en dient Hem in oprechtheid en in waarheid; en doet weg de goden, die uw vaders gediend hebben, aan gene zijde der rivier, en in Egypte; en dient den HEERE.
15 Doch zo het kwaad is in uw ogen den HEERE te dienen, kiest u heden, wien gij dienen zult; hetzij de goden, welke uw vaders, die aan de andere zijde der rivier waren, gediend hebben, of de goden der Amorieten, in welker land gij woont; maar aangaande mij, en mijn huis, wij zullen den HEERE dienen!
16 Toen antwoordde het volk en zeide: Het zij verre van ons, dat wij den HEERE verlaten zouden, om andere goden te dienen.
17 Want de HEERE is onze God; Hij is het, Die ons en onze vaderen uit het land van Egypte, uit het diensthuis heeft opgebracht, en Die deze grote tekenen voor onze ogen gedaan heeft, en ons bewaard heeft op al den weg, door welken wij getogen zijn, en onder alle volken, door welker midden wij getrokken zijn.
18 En de HEERE heeft voor ons aangezicht uitgestoten al die volken, zelfs den Amoriet, inwoner des lands. Wij zullen ook den HEERE dienen, want Hij is onze God.
19 Toen zeide Jozua tot het volk: Gij zult den HEERE niet kunnen dienen, want Hij is een heilig God; Hij is een ijverig God; Hij zal uw overtredingen en uw zonden niet vergeven.

20 Indien gij den HEERE verlaten en vreemde goden dienen zult, zo zal Hij Zich omkeren, en Hij zal u kwaad doen, en Hij zal u verdoen, naar dat Hij u goed gedaan zal hebben.
21 Toen zeide het volk tot Jozua: Neen, maar wij zullen den HEERE dienen.
22 Jozua nu zeide tot het volk: Gij zijt getuigen over uzelven, dat gij u den HEERE verkoren hebt, om Hem te dienen. En zij zeiden: Wij zijn getuigen.
23 En nu, doet de vreemde goden weg, die in het midden van u zijn, en neigt uw harten tot den HEERE, den God van Israel.
24 En het volk zeide tot Jozua: Wij zullen den HEERE, onzen God, dienen, en wij zullen Zijner stem gehoorzamen.
25 Alzo maakte Jozua op dienzelven dag een verbond met het volk; en hij stelde het hun tot een inzetting en recht te Sichem.
26 En Jozua schreef deze woorden in het wetboek Gods; en hij nam een groten steen, en hij richtte dien daar op onder den eik, die bij het heiligdom des HEEREN was.
27 En Jozua zeide tot het ganse volk: Ziet, deze steen zal ons tot een getuigenis zijn; want hij heeft gehoord al de redenen des HEEREN, die Hij tot ons gesproken heeft; ja, hij zal tot een getuigenis tegen ulieden zijn, opdat gij uw God niet liegt.
28 Toen zond Jozua het volk weg, een ieder naar zijn erfdeel.
29 En het geschiedde na deze dingen, dat Jozua, de zoon van Nun, de knecht des HEEREN, stierf, oud zijnde honderd en tien jaren.
30 En zij begroeven hem in de landpale zijns erfdeels, te Timnath-serah, welke is op een berg van Efraim, aan het noorden van den berg Gaas.
31 Israel nu diende den HEERE al de dagen van Jozua, en al de dagen van de oudsten, die lang na Jozua leefden, en die al het werk des HEEREN wisten, hetwelk Hij aan Israel gedaan had.
32 Zij begroeven ook de beenderen van Jozef, die de kinderen Israels uit Egypte opgebracht hadden, te Sichem, in dat stuk velds, hetwelk Jakob gekocht had van de kinderen van Hemor, den vader van Sichem, voor honderd stukken gelds, want zij waren aan de kinderen van Jozef ter erfenis geworden.
33 Ook stierf Eleazar, de zoon van Aaron; en zij begroeven hem op den heuvel van Pinehas, zijn zoon, die hem gegeven was geweest op het gebergte van Efraim.

# RICHTEREN

1

1 En het geschiedde na den dood van Jozua, dat de kinderen Israels den HEERE vraagden, zeggende: Wie zal onder ons het eerst optrekken naar de Kanaanieten, om tegen hen te krijgen?
2 En de HEERE zeide: Juda zal optrekken; ziet, Ik heb dat land in zijn hand gegeven.
3 Toen zeide Juda tot zijn broeder Simeon: Trek met mij op in mijn lot, en laat ons tegen de Kanaanieten krijgen, zo zal ik ook met u optrekken in uw lot. Alzo toog Simeon op met hem.
4 En Juda toog op, en de HEERE gaf de Kanaanieten en de Ferezieten in hun hand; en zij sloegen hen bij Bezek, tien duizend man.
5 En zij vonden Adoni-bezek te Bezek, en streden tegen hem; en zij sloegen de Kanaanieten en de Ferezieten.
6 Doch Adoni-bezek vluchtte; en zij jaagden hem na, en zij grepen hem, en hieuwen de duimen zijner handen en zijner voeten af.
7 Toen zeide Adoni-bezek: Zeventig koningen, met afgehouwen duimen van hun handen en van hun voeten, waren onder mijn tafel, de kruimen oplezende; gelijk als ik gedaan heb, alzo heeft mij God vergolden! En zij brachten hem te Jeruzalem, en hij stierf aldaar.
8 Want de kinderen van Juda hadden tegen Jeruzalem gestreden, en hadden haar ingenomen, en met de scherpte des zwaards geslagen; en zij hadden de stad in het vuur gezet.
9 En daarna waren de kinderen van Juda afgetogen, om te krijgen tegen de Kanaanieten, wonende in het gebergte, en in het zuiden, en in de laagte.
10 En Juda was heengetogen tegen de Kanaanieten, die te Hebron woonden (de naam nu van Hebron was te voren Kirjath-arba), en zij sloegen Sesai, en Ahiman, en Thalmai.
11 En van daar was hij heengetogen tegen de inwoners van Debir; de naam nu van Debir was te voren Kirjath-sefer.
12 En Kaleb zeide: Wie Kirjath-sefer zal slaan, en haar innemen, dien zal ik ook mijn dochter Achsa tot een vrouw geven.
13 Toen nam Othniel haar in, de zoon van Kenaz, broeder van Kaleb, die jonger was dan hij; en Kaleb gaf hem Achsa, zijn dochter, tot een vrouw.
14 En het geschiedde, als zij tot hem kwam, dat zij hem aanporde, om van haar vader een veld te begeren; en zij sprong van den ezel af; toen zeide Kaleb tot haar: Wat is u?
15 En zij zeide tot hem: Geef mij een zegen; dewijl gij mij een dor land gegeven hebt, geef mij ook waterwellingen. Toen gaf Kaleb haar hoge wellingen en lage wellingen.
16 De kinderen van den Keniet, den schoonvader van Mozes, togen ook uit de Palmstad op, met de kinderen van Juda, naar de woestijn van Juda, die tegen het zuiden van Harad is; en zij gingen heen en woonden met het volk.
17 Juda dan toog met zijn broeder Simeon, en zij sloegen de Kanaanieten, wonende te Zefat, en zij verbanden hen; en men noemde den naam dezer stad Horma.
18 Daartoe nam Juda Gaza in, met haar landpale, en Askelon met haar landpale, en Ekron met haar landpale.
19 En de HEERE was met Juda, dat hij de inwoners van het gebergte verdreef; maar hij ging niet voort om de inwoners des dals te verdrijven, omdat zij ijzeren wagenen hadden.
20 En zij gaven Hebron aan Kaleb, gelijk als Mozes gesproken had; en hij verdreef van daar de drie zonen van Enak.
21 Doch de kinderen van Benjamin hebben de Jebusieten, te Jeruzalem wonende, niet verdreven; maar de Jebusieten woonden met de kinderen van Benjamin te Jeruzalem, tot op dezen dag.
22 En het huis van Jozef toog ook op naar Beth-el. En de HEERE was met hen.
23 En het huis van Jozef bestelde verspieders bij Beth-el; de naam nu dezer stad was te voren Luz.

24 En de wachters zagen een man, uitgaande uit de stad; en zij zeiden tot hem: Wijs ons toch den ingang der stad, en wij zullen weldadigheid bij u doen.
25 En als hij hun den ingang der stad gewezen had, zo sloegen zij de stad met de scherpte des zwaards; maar dien man en zijn ganse huis lieten zij gaan.
26 Toen toog deze man in het land der Hethieten, en hij bouwde een stad, en noemde haar naam Luz; dit is haar naam tot op dezen dag.
27 En Manasse verdreef Beth-sean niet, noch haar onderhorige plaatsen, noch Thaanach met haar onderhorige plaatsen, noch de inwoners van Dor met haar onderhorige plaatsen, noch de inwoners van Jibleam met haar onderhorige plaatsen, noch de inwoners van Megiddo met haar onderhorige plaatsen; en de Kanaanieten wilden wonen in hetzelve land.
28 En het geschiedde, als Israel sterk werd, dat hij de Kanaanieten op cijns stelde; maar hij verdreef hen niet ganselijk.
29 Ook verdreef Efraim de Kanaanieten niet, die te Gezer woonden; maar de Kanaanieten woonden in het midden van hem te Gezer.
30 Zebulon verdreef de inwoners van Kitron niet, noch de inwoners van Nahalol; maar de Kanaanieten woonden in het midden van hem, en waren cijnsbaar.
31 Aser verdreef de inwoners van Acco niet, noch de inwoners van Sidon, noch Achlab, noch Achsib, noch Chelba, noch Afik, noch Rechob;
32 Maar de Aserieten woonden in het midden der Kanaanieten, die in het land woonden; want zij verdreven hen niet.
33 Nafthali verdreef de inwoners van Beth-semes niet, noch de inwoners van Beth-anath, maar woonde in het midden der Kanaanieten, die in het land woonden; doch de inwoners van Beth-semes en Beth-anath werden hun cijnsbaar.
34 En de Amorieten drongen de kinderen van Dan in het gebergte; want zij lieten hun niet toe, af te komen in het dal.
35 Ook wilden de Amorieten wonen op het gebergte van Heres, te Ajalon, en te Saalbim; maar de hand van het huis van Jozef werd zwaar, zodat zij cijnsbaar werden.
36 En de landpale der Amorieten was van den opgang van Akrabbim, van den rotssteen, en opwaarts heen.

2
1 En een Engel des HEEREN kwam opwaarts van Gilgal tot Bochim, en Hij zeide: Ik heb ulieden uit Egypte opgevoerd, en u gebracht in het land, dat Ik uw vaderen gezworen heb, en gezegd: Ik zal Mijn verbond met ulieden niet verbreken in eeuwigheid.
2 En ulieden aangaande, gij zult geen verbond maken met de inwoners dezes lands; hun altaren zult gij afbreken. Maar gij zijt Mijner stem niet gehoorzaam geweest; waarom hebt gij dit gedaan?
3 Daarom heb Ik ook gezegd: Ik zal hen voor uw aangezicht niet uitdrijven; maar zij zullen u aan de zijden zijn, en hun goden zullen u tot een strik zijn.
4 En het geschiedde, als de Engel des HEEREN deze woorden tot alle kinderen Israels gesproken had, zo hief het volk zijn stem op en weende.
5 Daarom noemden zij den naam dier plaats Bochim; en zij offerden aldaar den HEERE.
6 Als Jozua het volk had laten gaan, zo waren de kinderen Israels heengegaan, een ieder tot zijn erfdeel, om het land erfelijk te bezitten.
7 En het volk diende den HEERE, al de dagen van Jozua, en al de dagen der oudsten, die lang geleefd hadden na Jozua; die gezien hadden al dat grote werk des HEEREN, dat Hij aan Israel gedaan had.
8 Maar als Jozua, de zoon van Nun, de knecht des HEEREN, gestorven was, honderd en tien jaren oud zijnde;
9 En zij hem begraven hadden in de landpale zijns erfdeels, te Timnath-heres, op een berg van Efraim, tegen het noorden van den berg Gaas;
10 En al datzelve geslacht ook tot zijn vaderen vergaderd was; zo stond er een ander geslacht na hen op, dat den HEERE niet kende, noch ook het werk, dat Hij aan Israel gedaan had.
11 Toen deden de kinderen Israels, dat kwaad was in de ogen des HEEREN, en zij dienden de Baals.
12 En zij verlieten den HEERE, hunner vaderen God, Die hen uit Egypteland had uitgevoerd, en volgden andere goden na, van de goden der volken, die rondom hen waren, en bogen zich voor die, en zij verwekten den HEERE tot toorn.
13 Want zij verlieten den HEERE, en dienden den Baal en Astharoth.
14 Zo ontstak des HEEREN toorn tegen Israel, en Hij gaf hen in de hand der rovers, die hen beroofden; en Hij verkocht hen in de hand hunner vijanden rondom; en zij konden niet meer bestaan voor het aangezicht hunner vijanden.
15 Overal, waarheen zij uittogen, was de hand des HEEREN tegen hen, ten kwade, gelijk als de HEERE gesproken, en gelijk als de HEERE gezworen had; en hun was zeer bang.
16 En de HEERE verwekte richteren, die hen verlosten uit de hand dergenen, die hen beroofden;
17 Doch zij hoorden ook niet naar hun richteren, maar hoereerden andere goden na, en bogen zich voor die; haast weken zij af van den weg, dien hun vaders gewandeld hadden, horende de geboden des HEEREN; alzo deden zij niet.
18 En wanneer de HEERE hun richteren verwekte, zo was de HEERE met den richter, en verloste hen uit de hand hunner vijanden, al de dagen des richters; want het berouwde den HEERE, huns zuchtens halve vanwege degenen, die hen drongen en die hen drukten.
19 Maar het geschiedde met het versterven des richters, dat zij omkeerden, en verdierven het meer dan hun vaderen, navolgende andere goden, dezelve dienende, en zich voor die buigende; zij lieten niets vallen van hun werken, noch van dezen hun harden weg.
20 Daarom ontstak de toorn des HEEREN tegen Israel, dat Hij zeide: omdat dit volk Mijn verbond heeft overtreden, dat Ik hun vaderen geboden heb, en zij naar Mijn stem niet gehoord hebben;
21 Zo zal Ik ook niet voortvaren voor hun aangezicht iemand uit de bezitting te verdrijven, van de heidenen, die Jozua heeft achtergelaten, als hij stierf;

22 Opdat Ik Israel door hen verzoeke, of zij den weg des HEEREN zullen houden, om daarin te wandelen, gelijk als hun vaderen gehouden hebben, of niet.
23 Alzo liet de HEERE deze heidenen blijven, dat Hij hen niet haastelijk uit de bezitting verdreef; die Hij in de hand van Jozua niet had overgegeven.

3
1 Dit nu zijn de heidenen, die de HEERE liet blijven, om door hen Israel te verzoeken, allen, die niet wisten van al de krijgen van Kanaan;
2 Alleenlijk, opdat de geslachten der kinderen Israels die wisten, opdat Hij hun den krijg leerde, tenminste dengenen, die daar te voren niet van wisten.
3 Vijf vorsten der Filistijnen, en al de Kanaanieten, en de Sidoniers, en de Hevieten, wonende in het gebergte van den Libanon, van den berg Baal-hermon, tot daar men komt te Hamath.
4 Dezen dan waren, om Israel door hen te verzoeken, opdat men wiste, of zij de geboden des HEEREN zouden horen, die Hij hun vaderen door de hand van Mozes geboden had.
5 Als nu de kinderen Israels woonden in het midden der Kanaanieten, der Hethieten, en der Amorieten, en der Ferezieten, en der Hevieten, en der Jebusieten;
6 Zo namen zij zich derzelver dochters tot vrouwen, en gaven hun dochters aan derzelver zonen; en zij dienden derzelver goden.
7 En de kinderen Israels deden, dat kwaad was in de ogen des HEEREN, en vergaten den HEERE, hun God, en zij dienden de Baals en de bossen.
8 Toen ontstak de toorn des HEEREN tegen Israel; en Hij verkocht hen in de hand van Cuschan Rischataim, koning van Mesopotamie; en de kinderen Israels dienden Cuschan Rischataim acht jaren.
9 Zo riepen de kinderen Israels tot den HEERE; en de HEERE verwekte den kinderen Israels een verlosser, die hen verloste, Othniel, zoon van Kenaz, broeder van Kaleb, die jonger was dan hij.
10 En de Geest des HEEREN was over hem, en hij richtte Israel, en toog uit ten strijde; en de HEERE gaf Cuschan Rischataim, den koning van Syrie, in zijn hand, dat zijn hand sterk werd over Cuschan Rischataim.
11 Toen was het land veertig jaren stil, en Othniel, de zoon van Kenaz, stierf.
12 Maar de kinderen Israels voeren voort te doen, dat kwaad was in de ogen des HEEREN; toen sterkte de HEERE Eglon, den koning der Moabieten, tegen Israel, omdat zij deden, wat kwaad was in de ogen des HEEREN.
13 En hij vergaderde tot zich de kinderen Ammons en de Amalekieten en hij toog heen, en sloeg Israel, en zij namen de Palmstad in bezit.
14 En de kinderen Israels dienden Eglon, koning der Moabieten, achttien jaren.
15 Toen riepen de kinderen Israels tot den HEERE, en de HEERE verwekte hun een verlosser, Ehud, den zoon van Gera, een zoon van Jemini, een man, die links was. En de kinderen Israels zonden door zijn hand een geschenk aan Eglon, den koning der Moabieten.
16 En Ehud maakte zich een zwaard, dat twee scherpten had, welks lengte een el was; en hij gordde dat onder zijn klederen, aan zijn rechterheup.
17 En hij bracht aan Eglon, den koning der Moabieten, dat geschenk; Eglon nu was een zeer vet man.
18 En het geschiedde, als hij geeindigd had het geschenk te leveren, zo geleidde hij het volk, die het geschenk gedragen hadden;
19 Maar hij zelf keerde wederom van de gesneden beelden, die bij Gilgal waren, en zeide: Ik heb een heimelijke zaak aan u, o koning! dewelke zeide: Zwijg! En allen, die om hem stonden, gingen van hem uit.
20 En Ehud kwam tot hem in, daar hij was zittende in een koele opperzaal, die hij voor zich alleen had; zo zeide Ehud: Ik heb een woord Gods aan u. Toen stond hij op van den stoel.
21 Ehud dan reikte zijn linkerhand uit, en nam het zwaard van zijn rechterheup, en stak het in zijn buik;
22 Dat ook het hecht achter het lemmer inging, en het vet om het lemmer toesloot (want hij trok het zwaard niet uit zijn buik), en de drek uitging.

23 Toen ging Ehud uit van de voorzaal, en sloot de deuren der opperzaal voor zich toe, en deed ze in het slot.
24 Als hij uitgegaan was, zo kwamen zijn knechten, en zagen toe, en ziet, de deuren der opperzaal waren in het slot gedaan; zo zeiden zij: Zeker, hij bedekt zijn voeten in de verkoelkamer.
25 Als zij nu tot schamens toe gebeid hadden, ziet, zo opende hij de deuren der opperzaal niet. Toen namen zij den sleutel en deden open; en ziet, hunlieder heer lag ter aarde dood.
26 En Ehud ontkwam, terwijl zij vertoefden; want hij ging voorbij de gesneden beelden, en ontkwam naar Sehirath.
27 En het geschiedde, als hij aankwam, zo blies hij met de bazuin op het gebergte van Efraim; en de kinderen Israels togen met hem af van het gebergte, en hij zelf voor hun aangezicht heen.
28 En hij zeide tot hen: Volgt mij na; want de HEERE heeft uw vijanden, de Moabieten, in ulieder hand gegeven. En zij togen af, hem na, en namen de veren van de Jordaan in naar Moab, en lieten niemand overgaan.
29 En zij sloegen de Moabieten te dier tijd, omtrent tien duizend man, allen vette en allen strijdbare mannen, dat er niet een man ontkwam.
30 Alzo werd Moab te dien dage onder Israels hand te ondergebracht; en het land was stil tachtig jaren.
31 Na hem nu was Samgar, een zoon van Anath, die sloeg de Filistijnen, zeshonderd man, met een ossenstok; alzo verloste hij ook Israel.

4
1 Maar de kinderen Israels voeren voort te doen, dat kwaad was in de ogen des HEEREN, als Ehud gestorven was.
2 Zo verkocht hen de HEERE in de hand van Jabin, koning der Kanaanieten, die te Hazor regeerde; en zijn krijgsoverste was Sisera; dezelve nu woonde in Haroseth der heidenen.
3 Toen riepen de kinderen Israels tot den HEERE; want hij had negenhonderd ijzeren wagenen, en hij had de kinderen Israels met geweld onderdrukt, twintig jaren.
4 Debora nu, een vrouw, die een profetesse was, de huisvrouw van Lappidoth, deze richtte te dier tijd Israel.
5 En zij woonde onder den palmboom van Debora, tussen Rama en tussen Beth-el, op het gebergte van Efraim; en de kinderen Israels gingen op tot haar ten gerichte.
6 En zij zond heen en riep Barak, den zoon van Abinoam, van Kedes-nafthali; en zij zeide tot hem: Heeft de HEERE, de God Israels, niet geboden: Ga heen en trek op den berg Thabor, en neem met u tien duizend man, van de kinderen van Nafthali, en van de kinderen van Zebulon?
7 En Ik zal aan de beek Kison tot u trekken Sisera, den krijgsoverste van Jabin, met zijn wagenen en zijn menigte; en Ik zal hem in uw hand geven?
8 Toen zeide Barak tot haar: Indien gij met mij trekken zult, zo zal ik heen trekken; maar indien gij niet met mij zult trekken, zo zal ik niet trekken.
9 En zij zeide: Ik zal zekerlijk met u trekken, behalve dat de eer de uwe niet zal zijn op dezen weg, dien gij wandelt; want de HEERE zal Sisera verkopen in de hand ener vrouw. Alzo maakte Debora zich op, en toog met Barak naar Kedes.
10 Toen riep Barak Zebulon en Nafthali bijeen te Kedes, en hij toog op, op zijn voeten, met tien duizend man; ook toog Debora met hem op.
11 Heber nu, de Keniet, had zich afgezonderd van Kain, uit de kinderen van Hobab, Mozes' schoonvader; en hij had zijn tenten opgeslagen tot aan den eik in Zaanaim, die bij Kedes is.
12 Toen boodschapten zij Sisera, dat Barak, de zoon van Abinoam, op den berg Thabor getogen was.
13 Zo riep Sisera al zijn wagenen bijeen, negenhonderd ijzeren wagenen, en al het volk, dat met hem was, van Haroseth der heidenen tot de beek Kison.
14 Debora dan zeide tot Barak: Maak u op; want dit is de dag, in welken de HEERE Sisera in uw hand gegeven heeft; is de HEERE niet voor uw aangezicht henen uitgetogen? Zo trok Barak van den berg Thabor af, en tien duizend man achter hem.
15 En de HEERE versloeg Sisera, met al zijn wagenen, en het ganse heirleger, door de scherpte des zwaards, voor het aangezicht van Barak; dat Sisera van den wagen afklom, en vluchtte op zijn voeten.
16 En Barak jaagde ze na, achter de wagenen en achter het heirleger, tot aan Haroseth der heidenen. En het ganse heirleger van Sisera viel door de scherpte des zwaards, dat er niet overbleef tot een toe.
17 Maar Sisera vluchtte op zijn voeten naar de tent van Jael, de huisvrouw van Heber, den Keniet; want er was vrede tussen Jabin, den koning van Hazor, en tussen het huis van Heber, den Keniet.
18 Jael nu ging uit, Sisera tegemoet, en zeide tot hem: Wijk in, mijn heer, wijk in tot mij, vrees niet! En hij week tot haar in de tent, en zij bedekte hem met een deken.
19 Daarna zeide hij tot haar: Geef mij toch een weinig waters te drinken, want mij dorst. Toen opende zij een melkfles, en gaf hem te drinken, en dekte hem toe.
20 Ook zeide hij tot haar: Sta in de deur der tent; en het zij, zo iemand zal komen, en u vragen, en zeggen: Is hier iemand? dat gij zegt: Niemand.
21 Daarna nam Jael, de huisvrouw van Heber, een nagel der tent, en greep een hamer in haar hand, en ging stilletjes tot hem in, en dreef den nagel in den slaap zijns hoofds, dat hij in de aarde vast werd; hij nu was met een diepen slaap bevangen en vermoeid, en stierf.

22 En ziet, Barak vervolgde Sisera; en Jael ging uit hem tegemoet, en zeide tot hem: Kom, en ik zal u den man wijzen, dien gij zoekt. Zo kwam hij tot haar in, en ziet, Sisera lag dood, en de nagel was in den slaap zijns hoofds.
23 Alzo heeft God te dien dage Jabin, den koning van Kanaan, te ondergebracht, voor het aangezicht der kinderen Israels.
24 En de hand der kinderen Israels ging steeds voort, en werd hard over Jabin, den koning van Kanaan, totdat zij Jabin, den koning van Kanaan, hadden uitgeroeid.

5
1 Voorts zong Debora, en Barak, de zoon van Abinoam, ten zelven dage, zeggende:
2 Looft den HEERE, van het wreken der wraken in Israel, van dat het volk zich gewillig heeft aangeboden.
3 Hoort, gij koningen, neemt ter oren, gij vorsten! Ik, den HEERE zal ik zingen, ik zal den HEERE, den God Israels, psalmzingen.
4 HEERE! toen Gij voorttoogt van Seir, toen Gij daarheen traadt van het veld van Edom, beefde de aarde, ook droop de hemel, ook dropen de wolken van water.
5 De bergen vervloten van het aangezicht des HEEREN; zelfs Sinai van het aangezicht des HEEREN, des Gods van Israel.
6 In de dagen van Samgar, den zoon van Anath, in de dagen van Jael, hielden de wegen op, en die op paden wandelden, gingen kromme wegen.
7 De dorpen hielden op in Israel, zij hielden op; totdat ik, Debora, opstond, dat ik opstond, een moeder in Israel.
8 Verkoos hij nieuwe goden, dan was er krijg in de poorten; werd er ook een schild gezien, of een spies, onder veertig duizend in Israel?
9 Mijn hart is tot wetgevers van Israel, die zich gewillig aangeboden hebben onder het volk; looft den HEERE!
10 Gij, die op witte ezelinnen rijdt, gij, die aan het gerichte zit, en gij, die over weg wandelt, spreekt er van!
11 Van het gedruis der schutters, tussen de plaatsen, waar men water schept, spreekt aldaar te zamen van de gerechtigheid des HEEREN, van de gerechtigheden, bewezen aan zijn dorpen in Israel; toen ging des HEEREN volk af tot de poorten.
12 Waak op, waak op, Debora, waak op, waak op, spreek een lied! maak u op, Barak! en leid uw gevangenen gevangen, gij zoon van Abinoam.
13 Toen deed Hij de overgeblevenen heersen over de heerlijken onder het volk; de HEERE doet mij heersen over de geweldigen.
14 Uit Efraim was hun wortel tegen Amalek. Achter u was Benjamin onder uw volken. Uit Machir zijn de wetgevers afgetogen, en uit Zebulon, trekkende door den staf des schrijvers.
15 Ook waren de vorsten in Issaschar met Debora; en gelijk Issaschar, alzo was Barak; op zijn voeten werd hij gezonden in het dal. In Rubens gedeelten waren de inbeeldingen des harten groot.
16 Waarom bleeft gij zitten tussen de stallingen, om te horen het geblaat der kudden? De gedeelten van Ruben hadden grote onderzoekingen des harten.
17 Gilead bleef aan gene zijde van de Jordaan; en Dan, waarom onthield hij zich in schepen! Aser zat aan de zeehaven, en bleef in zijn gescheurde plaatsen.
18 Zebulon, het is een volk, dat zijn ziel versmaad heeft ter dood, insgelijks Nafthali, op de hoogten des velds.
19 De koningen kwamen, zij streden; toen streden de koningen van Kanaan, te Thaanach aan de wateren van Megiddo; zij brachten geen gewin des zilvers daarvan.
20 Van den hemel streden zij, de sterren uit haar loopplaatsen streden tegen Sisera.
21 De beek Kison wentelde hen weg, de beek Kedumin, de beek Kison; vertreed, o mijn ziel! de sterken.
22 Toen werden de paardenhoeven verpletterd, van het rennen, het rennen zijner machtigen.
23 Vloekt Meroz, zegt de Engel des HEEREN, vloekt haar inwoners geduriglijk; omdat zij niet gekomen zijn tot de hulp des HEEREN, tot de hulp des HEEREN, met de helden.
24 Gezegend zij boven de vrouwen Jael, de huisvrouw van Heber, den Keniet; gezegend zij ze boven de vrouwen in de tent!
25 Water eiste hij, melk gaf zij; in een herenschaal bracht zij boter.

26 Haar hand sloeg zij aan den nagel, en haar rechterhand aan den hamer der arbeidslieden; en zij klopte Sisera; zij streek zijn hoofd af, als zij zijn slaap had doorgenageld en doorgedrongen.
27 Tussen haar voeten kromde hij zich, viel henen, lag daar neder; tussen haar voeten kromde hij zich; hij viel; alwaar hij zich kromde, daar lag hij geheel geschonden!
28 De moeder van Sisera keek uit door het venster, en schreeuwde door de tralien: Waarom vertoeft zijn wagen te komen! Waarom blijven de gangen zijner wagenen achter?
29 De wijsten harer staatsvrouwen antwoordden; ook beantwoordde zij haar redenen aan zichzelve:
30 Zouden zij dan den buit niet vinden en delen? een liefje, of twee liefjes, voor iegelijken man? Voor Sisera een buit van verscheidene verven, een buit van verscheidene verven, gestikt; van verscheiden verf aan beide zijden gestikt, voor de buithalzen?
31 Alzo moeten omkomen al Uw vijanden, o HEERE! die Hem daarentegen liefhebben, moeten zijn, als wanneer de zon opgaat in haar kracht. En het land was stil, veertig jaren.

6
1 Maar de kinderen Israels deden, dat kwaad was in de ogen des HEEREN; zo gaf hen de HEERE in de hand der Midianieten, zeven jaren.
2 Als nu de hand der Midianieten sterk werd over Israel, maakten zich de kinderen Israels, vanwege de Midianieten, de holen, die in de bergen zijn, en de spelonken, en de vestingen.
3 want het geschiedde, als Israel gezaaid had, zo kwamen de Midianieten op, en de Amalekieten, en die van het oosten kwamen ook op tegen hen.
4 En zij legerden zich tegen hen, en verdierven de opkomst des lands, tot daar gij komt te Gaza; en zij lieten geen leeftocht overig in Israel, noch klein vee, noch os, noch ezel.
5 want zij kwamen op met hun vee en hun tenten; zij kwamen gelijk de sprinkhanen in menigte, dat men hen en hun kemelen niet tellen kon; en zij kwamen in het land, om dat te verderven.
6 Alzo werd Israel zeer verarmd, vanwege de Midianieten. Toen riepen de kinderen Israels tot den HEERE.
7 En het geschiedde, als de kinderen Israels tot den HEERE riepen, ter oorzake van de Midianieten;
8 Zo zond de HEERE een man, die een profeet was, tot de kinderen Israels; die zeide tot hen: Alzo zegt de HEERE, de God Israels: Ik heb u uit Egypte doen opkomen, en u uit het diensthuis uitgevoerd;
9 En Ik heb u verlost van de hand der Egyptenaren, en van de hand van allen, die u drukten; en Ik heb hen voor uw aangezicht uitgedreven, en u hun land gegeven;
10 En Ik zeide tot ulieden: Ik ben de HEERE, uw God; vreest de goden der Amorieten niet, in welker land gij woont; maar gij zijt Mijner stem niet gehoorzaam geweest.
11 Toen kwam een Engel des HEEREN, en zette Zich onder den eik, die te Ofra is, welke aan Joas, den Abi-ezriet, toekwam; en zijn zoon Gideon dorste tarwe bij de pers, om die te vluchten voor het aangezicht der Midianieten.
12 Toen verscheen hem de Engel des HEEREN, en zeide tot hem: De HEERE is met u, gij, strijdbare held!
13 Maar Gideon zeide tot Hem: Och, mijn Heer! zo de HEERE met ons is, waarom is ons dan dit alles wedervaren? en waar zijn al Zijn wonderen, die onze vaders ons verteld hebben, zeggende: Heeft ons de HEERE niet uit Egypte opgevoerd? Doch nu heeft ons de HEERE verlaten, en heeft ons in der Midianieten hand gegeven.
14 Toen keerde zich de HEERE tot hem, en zeide: Ga heen in deze uw kracht, en gij zult Israel uit der Midianieten hand verlossen; heb Ik u niet gezonden?
15 En hij zeide tot Hem: Och, mijn Heer! waarmede zal ik Israel verlossen? Zie, mijn duizend is het armste in Manasse, en ik ben de kleinste in mijns vaders huis.
16 En de HEERE zeide tot hem: omdat Ik met u zal zijn, zo zult gij de Midianieten slaan, als een enigen man.
17 En hij zeide tot Hem: Indien ik nu genade gevonden heb in Uw ogen, zo doe mij een teken, dat Gij het zijt, Die met mij spreekt.
18 Wijk toch niet van hier, totdat ik tot U kome, en mijn geschenk uitbrenge, en U voorzette. En Hij zeide: Ik zal blijven, totdat gij wederkomt.
19 En Gideon ging in, en bereidde een geitenbokje, en ongezuurde koeken van een efa meels; het vlees leide hij in een korf, en het sop deed hij in een pot; en hij bracht het tot Hem uit, tot onder den eik, en zette het neder.
20 Doch de Engel Gods zeide tot hem: Neem het vlees en de ongezuurde koeken, en leg ze op dien rotssteen, en giet het sop uit; en hij deed alzo.
21 En de Engel des HEEREN stak het uiterste van den staf uit, die in Zijn hand was, en roerde het vlees en de ongezuurde koeken aan; toen ging er vuur op uit de rots, en verteerde het vlees en de ongezuurde koeken. En de Engel des HEEREN bekwam uit zijn ogen.

22 Toen zag Gideon, dat het een Engel des HEEREN was; en Gideon zeide: Ach, Heere, HEERE! daarom, omdat ik een Engel des HEEREN gezien heb van aangezicht tot aangezicht.
23 Doch de HEERE zeide tot hem: Vrede zij u, vrees niet, gij zult niet sterven.
24 Toen bouwde Gideon aldaar den HEERE een altaar, en noemde het: De HEERE is vrede! het is nog tot op dezen dag in Ofra der Abi-ezrieten.
25 En het geschiedde in dienzelven nacht, dat de HEERE tot hem zeide: Neem een var van de ossen, die van uw vader zijn, te weten, den tweeden var, van zeven jaren; en breek af het altaar van Baal, dat van uw vader is, en houw af het bos, dat daarbij is.
26 En bouw den HEERE, uw God, een altaar, op de hoogte dezer sterkte, in een bekwame plaats; en neem den tweeden var, en offer een brandoffer met het hout der hage, die gij zult hebben afgehouwen.
27 Toen nam Gideon tien mannen uit zijn knechten, en deed, gelijk als de HEERE tot hem gesproken had. Doch het geschiedde, dewijl hij zijns vaders huis en de mannen van die stad vreesde, van het te doen bij dag, dat hij het deed bij nacht.
28 Als nu de mannen van die stad des morgens vroeg opstonden, ziet, zo was het altaar van Baal omgeworpen, en de haag, die daarbij was, afgehouwen, en die tweede var was op het gebouwde altaar geofferd.
29 Zo zeiden zij, de een tot den ander: Wie heeft dit stuk gedaan? En als zij onderzochten en navraagden, zo zeide men: Gideon, de zoon van Joas, heeft dit stuk gedaan.
30 Toen zeiden de mannen van die stad tot Joas: Breng uw zoon uit, dat hij sterve, omdat hij het altaar van Baal heeft omgeworpen, en omdat hij de haag, die daarbij was, afgehouwen heeft.
31 Joas daarentegen zeide tot allen, die bij hem stonden: Zult gij voor den Baal twisten; zult gij hem verlossen? Die voor hem zal twisten, zal nog dezen morgen gedood worden! Indien hij een god is, hij twiste voor zichzelven, omdat men zijn altaar heeft omgeworpen.
32 Daarom noemde hij hem te dien dage Jerubbaal, zeggende: Baal twiste tegen hem, omdat hij zijn altaar heeft omgeworpen.
33 Alle Midianieten nu, en Amalekieten, en de kinderen van het oosten, waren samenvergaderd, en zij trokken over, en legerden zich in het dal van Jizreel.
34 Toen toog de Geest des HEEREN Gideon aan, en hij blies met de bazuin, en de Abi-ezrieten werden achter hem bijeengeroepen.
35 Ook zond hij boden in gans Manasse, en die werden ook achter hem bijeengeroepen; desgelijks zond hij boden in Aser, en in Zebulon, en in Nafthali; en zij kwamen op, hun tegemoet.
36 En Gideon zeide tot God: Indien Gij Israel door mijn hand zult verlossen, gelijk als Gij gesproken hebt;
37 Zie, ik zal een wollen vlies op den vloer leggen; indien er dauw op het vlies alleen zal zijn, en droogte op de ganse aarde, zo zal ik weten, dat Gij Israel door mijn hand zult verlossen, gelijk als Gij gesproken hebt.
38 En het geschiedde alzo; want hij stond des anderen daags vroeg op, en drukte het vlies uit, en hij wrong den dauw uit het vlies, een schaal vol waters.
39 En Gideon zeide tot God: Uw toorn ontsteke niet tegen mij, dat ik alleenlijk ditmaal spreke; laat mij toch alleenlijk ditmaal met het vlies verzoeken; er zij toch droogte op het vlies alleen, en op de ganse aarde zij dauw.
40 En God deed alzo in denzelven nacht; want de droogte was op het vlies alleen, en op de ganse aarde was dauw.

7
1 Toen stond Jerubbaal (dewelke is Gideon) vroeg op, en al het volk, dat met hem was; en zij legerden zich aan de fontein van Harod; dat hij het heirleger der Midianieten had tegen het noorden, achter den heuvel More, in het dal.
2 En de HEERE zeide tot Gideon: Des volks is te veel, dat met u is, dan dat Ik de Midianieten in hun hand zou geven; opdat zich Israel niet tegen Mij beroeme, zeggende: Mijn hand heeft mij verlost.
3 Nu dan, roep nu uit voor de oren des volks, zeggende: Wie blode en versaagd is, die kere weder, en spoede zich naar het gebergte van Gilead! Toen keerden uit het volk weder twee en twintig duizend, dat er tien duizend overbleven.
4 En de HEERE zeide tot Gideon: Nog is des volks te veel; doe hen afgaan naar het water, en Ik zal ze u aldaar beproeven; en het zal geschieden, van welken Ik tot u zeggen zal: Deze zal met u trekken, die zal met u trekken; maar al degene, van welken Ik tot u zeggen zal: Deze zal niet met u trekken, die zal niet trekken.
5 En hij deed het volk afgaan naar het water. Toen zeide de HEERE tot Gideon: Al wie met zijn tong uit het water zal lekken, gelijk als een hond zou lekken, dien zult gij alleen stellen; desgelijks al wie op zijn knieen zal bukken om te drinken.
6 Toen was het getal dergenen, die met hun hand tot hun mond gelekt hadden, driehonderd man; maar alle overigen des volks hadden op hun knieen gebukt, om water te drinken.
7 En de HEERE zeide tot Gideon: Door deze driehonderd mannen, die gelekt hebben, zal Ik ulieden verlossen, en de Midianieten in uw hand geven; daarom laat al dat volk weggaan, een ieder naar zijn plaats.
8 En het volk nam den teerkost in hun hand, en hun bazuinen; en hij liet al die mannen van Israel gaan, een iegelijk naar zijn tent; maar die driehonderd man behield hij. En hij had het heirleger der Midianieten beneden in het dal.
9 En het geschiedde in denzelven nacht, dat de HEERE tot hem zeide: Sta op, ga henen af in het leger, want Ik heb het in uw hand gegeven.
10 Vreest gij dan nog af te gaan, zo ga af, gij, en Pura, uw jongen, naar het leger.
11 En gij zult horen, wat zij zullen spreken, en daarna zullen uw handen gesterkt worden, dat gij aftrekken zult in het leger. Toen ging hij af, met Pura, zijn jongen, tot het uiterste der schildwachten, die in het leger waren.
12 En de Midianieten, en Amalekieten, en al de kinderen van het oosten, lagen in het dal, gelijk sprinkhanen in menigte, en hun kemelen waren ontelbaar, gelijk het zand, dat aan den oever der zee is, in menigte.
13 Toen nu Gideon aankwam, ziet, zo was er een man, die zijn metgezel een droom vertelde, en zeide: Zie, ik heb een droom gedroomd, en zie, een geroost gerstebrood wentelde zich in het leger der Midianieten, en het kwam tot aan de tent, en sloeg haar, dat zij viel, en keerde haar om, het onderste boven, dat de tent er lag.
14 En zijn metgezel antwoordde, en zeide: Dit is niet anders, dan het zwaard van Gideon, den zoon van Joas, den Israelietischen man; God heeft de Midianieten en dit ganse leger in zijn hand gegeven.
15 En het geschiedde, als Gideon de vertelling dezes drooms, en zijn uitlegging hoorde, zo aanbad hij; en hij keerde weder tot het leger van Israel, en zeide: Maakt u op, want de HEERE heeft het leger der Midianieten in ulieder hand gegeven.
16 En hij deelde de driehonderd man in drie hopen; en hij gaf een iegelijk een bazuin in zijn hand, en ledige kruiken, en fakkelen in het midden der kruiken.
17 En hij zeide tot hen: Ziet naar mij en doet alzo; en ziet, als ik zal komen aan het uiterste des legers, zo zal het geschieden, gelijk als ik zal doen, alzo zult gij doen.
18 Als ik met de bazuin zal blazen, ik en allen, die met mij zijn, dan zult gijlieden ook met de bazuin blazen, rondom het ganse leger, en gij zult zeggen: Voor den HEERE en voor Gideon!

19 Alzo kwam Gideon, en honderd mannen, die met hem waren, in het uiterste des legers, in het begin van de middelste nachtwaak, als zij maar even de wachters gesteld hadden; en zij bliezen met de bazuinen, ook sloegen zij de kruiken, die in hun hand waren, in stukken.
20 Alzo bliezen de drie hopen met de bazuinen, en braken de kruiken; en zij hielden met de linkerhand de fakkelen, en met hun rechterhand de bazuinen om te blazen; en zij riepen: Het zwaard van den HEERE, en van Gideon!
21 En zij stonden, een iegelijk in zijn plaats, rondom het leger. Toen verliep het ganse leger, en zij schreeuwden en vloden.
22 Als de driehonderd met de bazuinen bliezen, zo zette de HEERE het zwaard des een tegen den anderen, en dat in het ganse leger; en het leger vluchtte tot Beth-sitta toe naar Tseredath, tot aan de grens van Abel-mehola, boven Tabbath.
23 Toen werden de mannen van Israel bijeengeroepen, uit Nafthali, en uit Aser, en uit gans Manasse; en zij jaagden de Midianieten achterna.
24 Ook zond Gideon boden in het ganse gebergte van Efraim, zeggende: Komt af den Midianieten tegemoet, en beneemt hunlieden de wateren, tot aan Beth-bara, te weten de Jordaan; alzo werd alle man van Efraim bijeengeroepen, en zij benamen hun de wateren tot aan Beth-bara, en de Jordaan.
25 En zij vingen twee vorsten der Midianieten, Oreb en Zeeb, en doodden Oreb op den rotssteen Oreb, en Zeeb doodden zij in de perskuip van Zeeb, en vervolgden de Midianieten; en zij brachten de hoofden van Oreb en Zeeb tot Gideon, over de Jordaan.

8
1 Toen zeiden de mannen van Efraim tot hem: Wat stuk is dit, dat gij ons gedaan hebt, dat gij ons niet riept, toen gij heentoogt om te strijden tegen de Midianieten? En zij twistten sterk met hem.
2 Hij daarentegen zeide tot hen: Wat heb ik nu gedaan, gelijk gijlieden; zijn niet de nalezingen van Efraim beter dan de wijnoogst van Abi-ezer?
3 God heeft de vorsten der Midianieten, Oreb en Zeeb, in uw hand gegeven; wat heb ik dan kunnen doen, gelijk gijlieden? Toen liet hun toorn van hem af, als hij dit woord sprak.
4 Als nu Gideon gekomen was aan de Jordaan, ging hij over, met de driehonderd mannen, die bij hem waren, zijnde moede, nochtans vervolgende.
5 En hij zeide tot de lieden van Sukkoth: Geeft toch enige bollen broods aan het volk, dat mijn voetstappen volgt, want zij zijn moede; en ik jaag Zebah en Tsalmuna, de koningen der Midianieten, achterna.
6 Maar de oversten van Sukkoth zeiden: Is dan de handpalm van Zebah en Tsalmuna alrede in uw hand, dat wij aan uw heir brood zouden geven?
7 Toen zeide Gideon: Daarom, als de HEERE Zebah en Tsalmuna in mijn hand geeft, zo zal ik uw vlees dorsen met doornen der woestijn, en met distelen.
8 En hij toog van daar op naar Pnuel, en sprak tot hen desgelijks. En de lieden van Pnuel antwoordden hem, gelijk als de lieden van Sukkoth geantwoord hadden.
9 Daarom sprak hij ook tot de lieden van Pnuel, zeggende: Als ik met vrede wederkome, zal ik deze toren afwerpen.
10 Zebah nu en Tsalmuna waren te Karkor, en hun legers met hen, omtrent vijftien duizend, al de overgeblevenen van het ganse leger der kinderen van het oosten; en de gevallenen waren honderd en twintig duizend mannen, die het zwaard uittrokken.
11 En Gideon toog opwaarts, den weg dergenen, die in tenten wonen, tegen het oosten van Nobah en Jogbeha; en hij sloeg dat leger, want het leger was zorgeloos.
12 En Zebah en Tsalmuna vloden; doch hij jaagde hen na; en hij ving de beide koningen der Midianieten, Zebah en Tsalmuna, en verschrikte het ganse leger.
13 Toen nu Gideon, de zoon van Joas, van den strijd wederkwam, voor den opgang der zon,
14 Zo ving hij een jongen van de lieden te Sukkoth, en ondervraagde hem; die schreef hem op de oversten van Sukkoth, en hun oudsten, zeven en zeventig mannen.
15 Toen kwam hij tot de lieden van Sukkoth, en zeide: Ziet daar Zebah en Tsalmuna, van dewelke gij mij smadelijk verweten hebt, zeggende: Is de handpalm van Zebah en Tsalmuna alrede in uw hand, dat wij aan uw mannen, die moede zijn, brood zouden geven?
16 En hij nam de oudsten dier stad, en doornen der woestijn, en distelen, en deed het den lieden van Sukkoth door dezelve verstaan.
17 En den toren van Pnuel wierp hij af, en doodde de lieden der stad.
18 Daarna zeide hij tot Zebah en Tsalmuna: Wat waren het voor mannen, die gij te Thabor doodsloegt? En zij zeiden: Gelijk gij, alzo waren zij, enerlei, van gedaante als koningszonen.
19 Toen zeide hij: Het waren mijn broeders, zonen mijner moeder; zo waarlijk als de HEERE leeft, zo gij hen hadt laten leven, ik zou ulieden niet doden!
20 En hij zeide tot Jether, zijn eerstgeborene: Sta op, dood hen; maar de jongeling trok zijn zwaard niet uit, want hij vreesde, dewijl hij nog een jongeling was.
21 Toen zeiden Zebah en Tsalmuna: Sta gij op, en val op ons aan, want naar dat de man is, zo is zijn macht. Zo stond Gideon op, en doodde Zebah en Tsalmuna, en nam de maantjes, die aan de halzen hunner kemelen waren.
22 Toen zeiden de mannen van Israel tot Gideon: Heers over ons, zo gij als uw zoon en uws zoons zoon, dewijl gij ons van der Midianieten hand verlost hebt.
23 Maar Gideon zeide tot hen: Ik zal over u niet heersen; ook zal mijn zoon over u niet heersen; de HEERE zal over u heersen.

24 Voorts zeide Gideon tot hen: Een begeerte zal ik van u begeren: geeft mij maar een iegelijk een voorhoofdsiersel van zijn roof; want zij hadden gouden voorhoofdsierselen gehad, dewijl zij Ismaelieten waren.
25 En zij zeiden: Wij zullen ze gaarne geven; en zij spreidden een kleed uit, en wierpen daarop een iegelijk een voorhoofdsiersel van zijn roof.
26 En het gewicht der gouden voorhoofdsierselen, die hij begeerd had, was duizend en zevenhonderd sikkelen gouds, zonder de maantjes, en ketenen, en purperen klederen, die de koningen der Midianieten aangehad hadden, en zonder de halsbanden, die aan de halzen hunner kemelen geweest waren.
27 En Gideon maakte daarvan een efod, en stelde die in zijn stad, te Ofra; en gans Israel hoereerde aldaar denzelven na; en het werd Gideon en zijn huis tot een valstrik.
28 Alzo werden de Midianieten te ondergebracht voor het aangezicht der kinderen Israels, en hieven hun hoofd niet meer op. En het land was stil veertig jaren, in de dagen van Gideon.
29 En Jerubbaal, de zoon van Joas, ging henen en woonde in zijn huis.
30 Gideon nu had zeventig zonen, die uit zijn heupe voortgekomen waren; want hij had vele vrouwen.
31 En zijn bijwijf, hetwelk te Sichem was, baarde hem ook een zoon; en hij noemde zijn naam Abimelech.
32 En Gideon, de zoon van Joas, stierf in goeden ouderdom; en hij werd begraven in het graf van zijn vader Joas, te Ofra, des Abi-ezriets.
33 En het geschiedde, als Gideon gestorven was, dat de kinderen Israels zich omkeerden, en de Baals nahoereerden; en zij stelden zich Baal-berith tot een God.
34 En de kinderen Israels dachten niet aan den HEERE, hun God, Die hen gered had van de hand van al hun vijanden van rondom.
35 En zij deden geen weldadigheid bij het huis van Jerubbaal, dat is Gideon, naar al het goede, dat hij bij Israel gedaan had.

9
1 Abimelech nu, de zoon van Jerubbaal, ging henen naar Sichem, tot de broeders zijner moeder; en hij sprak tot hen, en tot het ganse geslacht van het huis van den vader zijner moeder, zeggende:
2 Spreekt toch voor de oren van alle burgers van Sichem: Wat is u beter, dat zeventig mannen, alle zonen van Jerubbaal, over u heersen, of dat een man over u heerse? Gedenkt ook, dat ik uw been en uw vlees ben.
3 Toen spraken de broeders zijner moeder van hem, voor de oren van alle burgers van Sichem, al dezelve woorden; en hun hart neigde zich naar Abimelech; want zij zeiden: Hij is onze broeder.
4 En zij gaven hem zeventig zilverlingen, uit het huis van Baal-berith; en Abimelech huurde daarmede ijdele en lichtvaardige mannen, die hem navolgden.
5 En hij kwam in zijns vaders huis te Ofra, en doodde zijn broederen, de zonen van Jerubbaal, zeventig mannen, op een steen; doch Jotham, de jongste zoon van Jerubbaal werd overgelaten, want hij had zich verstoken.
6 Toen vergaderden zich alle burgeren van Sichem, en het ganse huis van Millo, en gingen heen en maakten Abimelech ten koning, bij den hogen eik, die bij Sichem is.
7 Als zij dit Jotham aanzeiden, zo ging hij heen, en stond op de hoogte des bergs Gerizim, en verhief zijn stem, en riep, en hij zeide tot hen: Hoort naar mij, gij, burgers van Sichem! en God zal naar ulieden horen.
8 De bomen gingen eens heen, om een koning over zich te zalven, en zij zeiden tot den olijfboom: Wees gij koning over ons.
9 Maar de olijfboom zeide tot hen: Zoude ik mijn vettigheid verlaten, die God en de mensen in mij prijzen? En zoude ik heengaan om te zweven over de bomen?
10 Toen zeiden de bomen tot den vijgeboom: Kom gij, wees koning over ons.
11 Maar de vijgeboom zeide tot hen: Zou ik mijn zoetigheid en mijn goede vrucht verlaten? En zou ik heengaan om te zweven over de bomen?
12 Toen zeiden de bomen tot den wijnstok: Kom gij, wees koning over ons.
13 Maar de wijnstok zeide tot hen: Zou ik mijn most verlaten, die God en mensen vrolijk maakt? En zou ik heengaan om te zweven over de bomen?
14 Toen zeiden al de bomen tot den doornenbos: Kom gij, wees koning over ons.
15 En de doornenbos zeide tot de bomen: Indien gij mij in waarheid tot een koning over u zalft, zo komt, vertrouwt u onder mijn schaduw; maar indien niet, zo ga vuur uit den doornenbos, en vertere de cederen van den Libanon.
16 Alzo nu, indien gij het in waarheid en oprechtheid gedaan hebt, dat gij Abimelech koning gemaakt hebt, en indien gij welgedaan hebt bij Jerubbaal en bij zijn huis, en indien gij hem naar de verdienste zijner handen gedaan hebt.
17 (want mijn vader heeft voor ulieden gestreden, en hij heeft zijn ziel verre weggeworpen, en u uit der Midianieten hand gered;
18 Maar gij zijt heden opgestaan tegen het huis mijns vaders, en hebt zijn zonen, zeventig mannen, op een steen gedood; en gij hebt Abimelech, een zoon zijner dienstmaagd, koning gemaakt over de burgers van Sichem, omdat hij uw broeder is);
19 Indien gij dan in waarheid en in oprechtheid bij Jerubbaal en bij zijn huis te dezen dage gehandeld hebt, zo weest vrolijk over Abimelech, en hij zij ook vrolijk over ulieden.
20 Maar indien niet, zo ga vuur uit van Abimelech, en vertere de burgers van Sichem, en het huis van Millo; en vuur ga uit van de burgers van Sichem, en van het huis van Millo, en vertere Abimelech!
21 Toen vlood Jotham, en vluchtte, en ging naar Beer; en hij woonde aldaar vanwege zijn broeder Abimelech.
22 Als nu Abimelech drie jaren over Israel geheerst had,

23 Zo zond God een bozen geest tussen Abimelech en tussen de burgers van Sichem; en de burgers van Sichem handelden trouweloos tegen Abimelech;
24 Opdat het geweld, gedaan aan de zeventig zonen van Jerubbaal, kwame, en opdat hun bloed gelegd wierd op Abimelech, hun broeder, die hen gedood had, en op de burgers van Sichem, die zijn handen gesterkt hadden om zijn broeders te doden.
25 En de burgers van Sichem bestelden tegen hem, die op de hoogten der bergen lagen leiden, en al wie voorbij hen op den weg doorging, beroofden zij; en het werd Abimelech aangezegd.
26 Gaal, de zoon van Ebed, kwam ook met zijn broederen, en zij gingen over in Sichem; en de burgeren van Sichem verlieten zich op hem.
27 En zij togen uit in het veld, en lazen hun wijnbergen af, en traden de druiven, en maakten lofliederen; en zij gingen in het huis huns gods, en aten en dronken, en vloekten Abimelech.
28 En Gaal, de zoon van Ebed, zeide: Wie is Abimelech, en wat is Sichem, dat wij hem dienen zouden? is hij niet een zoon van Jerubbaal? en Zebul zijn bevelhebber? dient liever de mannen van Hemor, den vader van Sichem; want waarom zouden wij hem dienen?
29 Och, dat dit volk in mijn hand ware! ik zoude Abimelech wel verdrijven. En tot Abimelech zeide hij: Vermeerder uw heir, en trek uit.
30 Als Zebul, de overste der stad, de woorden van Gaal, den zoon van Ebed, hoorde, zo ontstak zijn toorn.
31 En hij zond listiglijk boden tot Abimelech, zeggende: Zie, Gaal, de zoon van Ebed, en zijn broeders zijn te Sichem gekomen, en zie, zij, met deze stad, handelen vijandiglijk tegen u.
32 Zo maak u nu op bij nacht, gij en het volk, dat met u is, en leg lagen in het veld.
33 En het geschiede in den morgen, als de zon opgaat, zo maak u vroeg op, en overval deze stad; en zie, zo hij en het volk, dat met hem is, tot u uittrekken, zo doe hem, gelijk als uw hand vinden zal.
34 Abimelech dan maakte zich op, en al het volk, dat met hem was, bij nacht; en zij leiden lagen op Sichem, met vier hopen.
35 En Gaal, de zoon van Ebed, ging uit, en stond aan de deur van de stadspoort; en Abimelech rees op, en al het volk, dat met hem was, uit de achterlage.
36 Als Gaal dat volk zag, zo zeide hij tot Zebul: Zie, er komt volk af van de hoogten der bergen. Zebul daarentegen zeide tot hem: Gij ziet de schaduw der bergen voor mensen aan.
37 Maar Gaal voer wijders voort te spreken en zeide: Zie daar volk, afkomende uit het midden des lands, en een hoop komt van den weg van den eik Meonenim.
38 Toen zeide Zebul tot hem: Waar is nu uw mond, waarmede gij zeidet: Wie is Abimelech, dat wij hem zouden dienen? is niet dit het volk, dat gij veracht hebt? trek toch nu uit en strijd tegen hem!
39 En Gaal trok uit voor het aangezicht der burgeren van Sichem, en hij streed tegen Abimelech.
40 En Abimelech jaagde hem na, want hij vlood voor zijn aangezicht; en er vielen vele verslagenen tot aan de deur der stads poort.
41 Abimelech nu bleef te Aruma; en Zebul verdreef Gaal en zijn broederen, dat zij te Sichem niet mochten wonen.
42 En het geschiedde des anderen daags dat het volk uittrok in het veld, en zij zeiden het Abimelech aan.
43 Toen nam hij het volk, en deelde hen in drie hopen, en hij leide lagen in het veld; en hij zag toe, en ziet, het volk trok uit de stad, zo maakte hij zich tegen hen op, en sloeg hen.
44 want Abimelech en de hopen, die bij hem waren, overvielen hen, en bleven staan aan de deur der stadspoort; en de twee andere hopen overvielen allen, die in het veld waren, en sloegen hen.
45 Voorts streed Abimelech tegen de stad dienzelven ganse dag, en nam de stad in, en doodde het volk, dat daarin was; en hij brak de stad af, en bezaaide haar met zout.

46 Als alle burgers des torens van Sichem dat hoorden, zo gingen zij in de sterkte, in het huis van den god Berith.
47 En het werd Abimelech aangezegd, dat alle burgeren des torens van Sichem zich verzameld hadden.
48 Zo ging Abimelech op den berg Zalmon, hij en al het volk, dat met hem was; en Abimelech nam een bijl in zijn hand, en hieuw een tak van de bomen, en nam hem op, en leide hem op zijn schouder; en hij zeide tot het volk, dat bij hem was: Wat gij mij hebt zien doen, haast u, doet als ik.
49 Zo hieuw ook al het volk een iegelijk zijn tak af, en zij volgden Abimelech na, en leiden ze aan de sterkte, en verbrandden daardoor de sterkte met vuur; dat ook alle lieden des torens van Sichem stierven, omtrent duizend mannen en vrouwen.
50 Voorts toog Abimelech naar Thebez, en hij legerde zich tegen Thebez, en nam haar in.
51 Doch er was een sterke toren in het midden der stad; zo vloden daarheen al de mannen en de vrouwen, en alle burgers van de stad, en sloten voor zich toe; en zij klommen op het dak des torens.
52 Toen kwam Abimelech tot aan den toren, en bestormde dien; en hij genaakte tot aan de deur des torens, om dien met vuur te verbranden.
53 Maar een vrouw wierp een stuk van een molensteen op Abimelechs hoofd; en zij verpletterde zijn hersenpan.
54 Toen riep hij haastelijk, den jongen, die zijn wapenen droeg, en zeide tot hem: Trek uw zwaard uit, en dood mij, opdat zij niet van mij zeggen: Een vrouw heeft hem gedood. En zijn jongen doorstak hem, dat hij stierf.
55 Als nu de mannen van Israel zagen, dat Abimelech dood was, zo gingen zij een iegelijk naar zijn plaats.
56 Alzo deed God wederkeren het kwaad van Abimelech, dat hij aan zijn vader gedaan had, dodende zijn zeventig broederen.
57 Desgelijks al het kwaad der lieden van Sichem deed God wederkeren op hun hoofd; en de vloek van Jotham, den zoon van Jerubbaal, kwam over hen.

10
1 Na Abimelech nu stond op, om Israel te behouden, Thola, een zoon van Pua, zoon van Dodo, een man van Issaschar; en hij woonde te Samir, op het gebergte van Efraim.
2 En hij richtte Israel drie en twintig jaren; en hij stierf, en werd begraven te Samir.
3 En na hem stond op Jair, de Gileadiet; en hij richtte Israel twee en twintig jaren.
4 En hij had dertig zonen, rijdende op dertig ezelveulens, en die hadden dertig steden, die zij noemden Havvoth-jair, tot op dezen dag, dewelke in het land van Gilead zijn.
5 En Jair stierf, en werd begraven te Kamon.
6 Toen voeren de kinderen Israels voort te doen, dat kwaad was in de ogen des HEEREN, en dienden de Baals, en Astharoth, en de goden van Syrie, en de goden van Sidon, en de goden van Moab, en de goden der kinderen Ammons, mitsgaders de goden der Filistijnen; en zij verlieten den HEERE, en dienden Hem niet.
7 Zo ontstak de toorn des HEEREN tegen Israel; en Hij verkocht hen in de hand der Filistijnen, en in de hand der kinderen Ammons.
8 En zij onderdrukten en vertraden de kinderen Israels in datzelve jaar; achttien jaren, onderdrukten zij al de kinderen Israels, die aan gene zijde van de Jordaan waren, in het land der Amorieten, dat in Gilead is.
9 Daartoe togen de kinderen Ammons over de Jordaan, om te krijgen, zelfs tegen Juda, en tegen Benjamin, en tegen het huis van Efraim; zodat het Israel zeer bang werd.
10 Toen riepen de kinderen Israels tot den HEERE, zeggende: Wij hebben tegen U gezondigd, zo omdat wij onzen God hebben verlaten, als dat wij de Baals gediend hebben.
11 Maar de HEERE zeide tot de kinderen Israels: Heb Ik u niet van de Egyptenaren, en van de Amorieten, en van de kinderen Ammons, en van de Filistijnen,
12 En de Sidoniers, en Amalekieten, en Maonieten, die u onderdrukten, toen gij tot Mij riept, alsdan uit hun hand verlost?
13 Nochtans hebt gij Mij verlaten, en andere goden gediend; daarom zal Ik u niet meer verlossen.
14 Gaat henen, roept tot de goden, die gij verkoren hebt; laten die u verlossen, ter tijd uwer benauwdheid.
15 Maar de kinderen Israels zeiden tot den HEERE: Wij hebben gezondigd; doe Gij ons, naar alles, wat goed is in Uw ogen; alleenlijk verlos ons toch te dezen dage!
16 En zij deden de vreemde goden uit hun midden weg, en dienden den HEERE. Toen werd Zijn ziel verdrietig over den arbeid van Israel.
17 En de kinderen Ammons werden bijeengeroepen, en legerden zich in Gilead; daarentegen werden de kinderen Israels vergaderd, en legerden zich te Mizpa.
18 Toen zeide het volk, de oversten van Gilead, de een tot den ander: Wie is de man, die beginnen zal te strijden tegen de kinderen Ammons? die zal tot een hoofd zijn over alle inwoners van Gilead.

11
1 Jeftha nu, de Gileadiet, was een strijdbaar held, maar hij was een hoerekind; doch Gilead had Jeftha gegenereerd.
2 Gileads huisvrouw baarde hem ook zonen; en de zonen dezer vrouw, groot geworden zijnde, stieten Jeftha uit, en zeiden tot hem: Gij zult in het huis onzes vaders niet erven, want gij zijt een zoon van een andere vrouw.
3 Toen vlood Jeftha voor het aangezicht zijner broederen, en woonde in het land Tob; en ijdele mannen vergaderden zich tot Jeftha, en togen met hem uit.
4 En het geschiedde, na enige dagen, dat de kinderen Ammons tegen Israel krijgden.
5 Zo geschiedde het, als de kinderen Ammons tegen Israel krijgden, dat de oudsten van Gilead heengingen, om Jeftha te halen uit het land van Tob.
6 En zij zeiden tot Jeftha: Kom, en wees ons tot een overste, opdat wij strijden tegen de kinderen Ammons.
7 Maar Jeftha zeide tot de oudsten van Gilead: Hebt gijlieden mij niet gehaat, en mij uit mijn vaders huis verstoten? waarom zijt gij dan nu tot mij gekomen, terwijl gij in benauwdheid zijt?
8 En de oudsten van Gilead zeiden tot Jeftha: Daarom zijn wij nu tot u wedergekomen, dat gij met ons trekt, en tegen de kinderen Ammons strijdt; en gij zult ons tot een hoofd zijn, over alle inwoners van Gilead.
9 Toen zeide Jeftha tot de oudsten van Gilead: Zo gijlieden mij wederhaalt, om te strijden tegen de kinderen Ammons, en de HEERE hen voor mijn aangezicht geven zal, zal ik u dan tot een hoofd zijn?
10 En de oudsten van Gilead zeiden tot Jeftha: De HEERE zij toehoorder tussen ons, indien wij niet alzo naar uw woord doen.
11 Alzo ging Jeftha met de oudsten van Gilead, en het volk stelde hem tot een hoofd en overste over zich. En Jeftha sprak al zijn woorden voor het aangezicht des HEEREN te Mizpa.
12 Voorts zond Jeftha boden tot den koning der kinderen Ammons, zeggende: Wat hebben ik en gij met elkander te doen, dat gij tot mij gekomen zijt, om tegen mijn land te krijgen?
13 En de koning der kinderen Ammons zeide tot de boden van Jeftha: omdat Israel, als hij uit Egypte optoog, mijn land genomen heeft, van de Arnon af tot aan de Jabbok, en tot aan de Jordaan; zo geef mij dat nu weder met vrede.
14 Maar Jeftha voer wijders voort, en zond boden tot den koning der kinderen Ammons.
15 En hij zeide tot hem: Zo zegt Jeftha: Israel heeft het land der Moabieten, en het land der kinderen Ammons niet genomen;
16 want als zij uit Egypte optogen, zo wandelde Israel door de woestijn tot aan de Schelfzee, en kwam te Kades.
17 En Israel zond boden tot den koning der Edomieten, zeggende: Laat mij toch door uw land doortrekken; maar de koning der Edomieten gaf geen gehoor. En hij zond ook tot den koning der Moabieten, die ook niet wilde. Alzo bleef Israel in Kades.
18 Daarna wandelde hij in de woestijn, en toog om het land der Edomieten en het land der Moabieten, en kwam van den opgang der zon aan het land der Moabieten, en zij legerden zich op gene zijde van de Arnon; maar zij kwamen niet binnen de landpale der Moabieten; want de Arnon is de landpale der Moabieten.
19 Maar Israel zond boden tot Sihon, den koning der Amorieten, koning van Hesbon, en Israel zeide tot hem: Laat ons toch door uw land doortrekken tot aan mijn plaats.
20 Doch Sihon betrouwde Israel niet door zijn landpale door te trekken; maar Sihon verzamelde al zijn volk, en zij legerden zich te Jaza; en hij streed tegen Israel.
21 En de HEERE, de God Israels, gaf Sihon met al zijn volk in de hand van Israel, dat zij hen sloegen; alzo nam Israel erfelijk in het ganse land der Amorieten, die in datzelve land woonden.
22 En zij namen erfelijk in de ganse landpale der Amorieten, van de Arnon af tot aan de Jabbok, en van de woestijn tot aan de Jordaan.

23 Zo heeft nu de HEERE, de God Israels, de Amorieten voor het aangezicht van Zijn volk Israel uit de bezitting verdreven; en zoudt gij hunlieder erfgenaam zijn?
24 Zoudt gij niet dengene erven, dien uw god Kamos voor u uit de bezitting verdreef? Alzo zullen wij al dengene erven, dien de HEERE, onze God, voor ons aangezicht uit de bezitting verdrijft.
25 Nu voorts, zijt gij veel beter dan Balak, de zoon van Zippor, de koning der Moabieten? heeft hij ooit met Israel getwist? 518heeft hij ook ooit tegen hem gekrijgd?
26 Terwijl Israel driehonderd jaren gewoond heeft in Hesbon, en in haar stedekens, en in Aroer en in de stedekens, en in al de steden, die aan de zijde van de Arnon zijn; waarom hebt gij het dan in dien tijd niet gered?
27 Ook heb ik tegen u niet gezondigd, maar gij doet kwalijk bij mij, dat gij tegen mij krijgt; de HEERE, Die Rechter is, richte heden tussen de kinderen Israels en tussen de kinderen Ammons!
28 Maar de koning der kinderen Ammons hoorde niet naar de woorden van Jeftha, die hij tot hem gezonden had.
29 Toen kwam de Geest des HEEREN op Jeftha, dat hij Gilead en Manasse doortrok; want hij trok door tot Mizpa in Gilead, en van Mizpa in Gilead trok hij door tot de kinderen Ammons.
30 En Jeftha beloofde den HEERE een gelofte, en zeide: Indien Gij de kinderen Ammons ganselijk in mijn hand zult geven;
31 Zo zal het uitgaande, dat uit de deur van mijn huis mij tegemoet zal uitgaan, als ik met vrede van de kinderen Ammons wederkom, dat zal des HEEREN zijn, en ik zal het offeren ten brandoffer.
32 Alzo trok Jeftha door naar de kinderen Ammons, om tegen hen te strijden; en de HEERE gaf hen in zijn hand.
33 En hij sloeg hen van Aroer af tot daar gij komt te Minnith, twintig steden, en tot aan Abel-keramim, met een zeer groten slag. Alzo werden de kinderen Ammons te ondergebracht voor het aangezicht der kinderen Israels.
34 Toen nu Jeftha te Mizpa bij zijn huis kwam, ziet, zo ging zijn dochter uit hem tegemoet, met trommelen en met reien. Zij nu was alleen, een enig kind; hij had uit zich anders geen zoon of dochter.
35 En het geschiedde, als hij haar zag, zo verscheurde hij zijn klederen, en zeide: Ach, mijn dochter! gij hebt mij ganselijk nedergebogen, en gij zijt onder degenen, die mij beroeren; want ik heb mijn mond opengedaan tot den HEERE, en ik zal niet kunnen teruggaan.
36 En zij zeide tot hem: Mijn vader! hebt gij uw mond opengedaan tot den HEERE, doe mij, gelijk als uit uw mond gegaan is; naardien u de HEERE volkomene wraak gegeven heeft van uw vijanden, van de kinderen Ammons.
37 Voorts zeide zij tot haar vader: Laat deze zaak aan mij geschieden: Laat twee maanden van mij af, dat ik heenga, en ga tot de bergen, en bewene mijn maagdom, ik en mijn gezellinnen.
38 En hij zeide: Ga heen; en hij liet haar twee maanden gaan. Toen ging zij heen met haar gezellinnen, en beweende haar maagdom op de bergen.
39 En het geschiedde ten einde van twee maanden dat zij tot haar vader wederkwam, die aan haar volbracht zijn gelofte, die hij beloofd had; en zij heeft geen man bekend. Voorts werd het een gewoonheid in Israel,
40 Dat de dochteren Israels van jaar tot jaar heengingen, om de dochter van Jeftha, den Gileadiet, aan te spreken, vier dagen in het jaar.

12
1 Toen werden de mannen van Efraim bijeengeroepen, en trokken over naar het noorden; en zij zeiden tot Jeftha: Waarom zijt gij doorgetogen om te strijden tegen de kinderen Ammons, en hebt ons niet geroepen, om met u te gaan? wij zullen uw huis met u met vuur verbranden.
2 En Jeftha zeide tot hen: Ik en mijn volk waren zeer twistig met de kinderen Ammons; en ik heb ulieden geroepen, maar gij hebt mij uit hun hand niet verlost.
3 Als ik nu zag, dat gij niet verlostet, zo stelde ik mijn ziel in mijn hand, en toog door tot de kinderen Ammons, en de HEERE gaf hen in mijn hand; waarom zijt gij dan te dezen dage tot mij opgekomen, om tegen mij te strijden?
4 En Jeftha vergaderde alle mannen van Gilead, en streed met Efraim; en de mannen van Gilead sloegen Efraim, want de Gileadieten, zijnde tussen Efraim en tussen Manasse, zeiden: Gijlieden zijt vluchtelingen van Efraim.
5 want de Gileadieten namen den Efraimieten de veren van de Jordaan af; en het geschiedde, als de vluchtelingen van Efraim zeiden: Laat mij overgaan; zo zeiden de mannen van Gilead tot hem: Zijt gij een Efraimiet? wanneer hij zeide: Neen;
6 Zo zeiden zij tot hem: Zeg nu Schibboleth; maar hij zeide: Sibbolet, en kon het alzo niet recht spreken; zo grepen zij hem, en versloegen hem aan de veren van de Jordaan, dat te dier tijd van Efraim vielen twee en veertig duizend.
7 Jeftha nu richtte Israel zes jaren; en Jeftha, de Gileadiet, stierf, en werd begraven in de steden van Gilead.
8 En na hem richtte Israel Ebzan, van Bethlehem.
9 En hij had dertig zonen; en hij zond dertig dochteren naar buiten, en bracht dertig dochteren van buiten in voor zijn zonen; en hij richtte Israel zeven jaren.
10 Toen stierf Ebzan, en werd begraven te Bethlehem.
11 En na hem richtte Israel Elon, de Zebuloniet, en hij richtte Israel tien jaren.
12 En Elon, de Zebuloniet, stierf, en werd begraven te Ajalon, in het land van Zebulon.
13 En na hem richtte Israel Abdon, een zoon van Hillel, de Pirhathoniet.
14 En hij had veertig zonen, en dertig zoons zonen, rijdende op zeventig ezelveulens; en hij richtte Israel acht jaren.
15 Toen stierf Abdon, een zoon van Hillel, de Pirhathoniet; en hij werd begraven te Pirhathon, in het land van Efraim, op den berg van den Amalekiet.

13
1 En de kinderen Israels voeren voort te doen, dat kwaad was in de ogen des HEEREN; zo gaf de HEERE hen in de hand der Filistijnen veertig jaren.
2 En er was een man van Zora, uit het geslacht van een Daniet, wiens naam was Manoach; en zijn huisvrouw was onvruchtbaar en baarde niet.
3 En een Engel des HEEREN verscheen aan deze vrouw, en Hij zeide tot haar: Zie nu, gij zijt onvruchtbaar, en hebt niet gebaard; maar gij zult zwanger worden, en een zoon baren.
4 Zo wacht u toch nu, en drink geen wijn noch sterken drank, en eet niets onreins.
5 want zie, gij zult zwanger worden, en een zoon baren, op wiens hoofd geen scheermes zal komen; want dat knechtje zal een Nazireer Gods zijn, van moeders buik af; en hij zal beginnen Israel te verlossen uit der Filistijnen hand.
6 Toen kwam deze vrouw in, en sprak tot haar man, zeggende: Er kwam een Man Gods tot mij, Wiens aangezicht was als het aangezicht van een Engel Gods, zeer vreselijk; en ik vraagde Hem niet, van waar Hij was, en Zijn naam gaf Hij mij niet te kennen.
7 Maar Hij zeide tot mij: Zie, gij zult zwanger worden, en een zoon baren; zo drink nu geen wijn noch sterken drank, en eet niets onreins; want dat knechtje zal een Nazireer Gods zijn, van moeders buik af tot op den dag zijns doods.
8 Toen aanbad Manoach den HEERE vuriglijk, en zeide: Och, HEERE! dat toch de Man Gods, Dien Gij gezonden hebt, weder tot ons kome, en ons lere, wat we dat knechtje doen zullen, dat geboren zal worden.
9 En God verhoorde de stem van Manoach; en de Engel Gods kwam wederom tot de vrouw. Zij nu zat in het veld, doch haar man Manoach was niet bij haar.
10 Zo haastte de vrouw, en liep, en gaf het haar man te kennen; en zij zeide tot hem: Zie, die Man is mij verschenen, Welke op dien dag tot mij kwam.
11 Toen stond Manoach op, en ging zijn huisvrouw na; en hij kwam tot dien Man, en zeide tot Hem: Zijt gij die Man, Dewelke tot deze vrouw gesproken hebt? En Hij zeide: Ik ben het.
12 Toen zeide Manoach: Nu, dat Uw woorden komen; maar wat zal des knechtjes wijze en zijn werk zijn?
13 En de Engel des HEEREN zeide tot Manoach: Van alles, wat Ik tot de vrouw gezegd heb, zal zij zich wachten.
14 Zij zal niet eten van iets, dat van den wijnstok des wijns voortkomt; en wijn en sterken drank zal zij niet drinken, noch iets onreins eten; al wat Ik haar geboden heb, zal zij onderhouden.
15 Toen zeide Manoach tot den Engel des HEEREN: Laat ons U toch ophouden, en een geitenbokje voor Uw aangezicht bereiden.
16 Maar de Engel des HEEREN zeide tot Manoach: Indien gij Mij zult ophouden, Ik zal van uw brood niet eten; en indien gij een brandoffer zult doen, dat zult gij den HEERE offeren. Want Manoach wist niet, dat het een Engel des HEEREN was.
17 En Manoach zeide tot den Engel des HEEREN: Wat is Uw naam, opdat wij U vereren, wanneer Uw woord zal komen.
18 En de Engel des HEEREN zeide tot hem: Waarom vraagt gij dus naar Mijn naam? Die is toch Wonderlijk.
19 Toen nam Manoach een geitenbokje, en het spijsoffer, en offerde het op den rotssteen, den HEERE. En Hij handelde wonderlijk in Zijn doen; en Manoach en zijn huisvrouw zagen toe.
20 En het geschiedde, als de vlam van het altaar opvoer naar den hemel, zo voer de Engel des HEEREN op in de vlam des altaars. Als Manoach en zijn huisvrouw dat zagen, zo vielen zij op hun aangezichten ter aarde.
21 En de Engel des HEEREN verscheen niet meer aan Manoach, en aan zijn huisvrouw. Toen bekende Manoach, dat het een Engel des HEEREN was.
22 En Manoach zeide tot zijn huisvrouw: Wij zullen zekerlijk sterven, omdat wij God gezien hebben.

23 Maar zijn huisvrouw zeide tot hem: Zo de HEERE lust had ons te doden, Hij had het brandoffer en spijsoffer van onze hand niet aangenomen, noch ons dit alles getoond, noch ons om dezen tijd laten horen, zulks als dit is.
24 Daarna baarde deze vrouw een zoon, en zij noemde zijn naam Simson; en dat knechtje werd groot, en de HEERE zegende het.
25 En de Geest des HEEREN begon hem bij wijlen te drijven in het leger van Dan, tussen Zora en tussen Esthaol.

14
1 En Simson ging af naar Thimnath, en gezien hebbende een vrouw te Thimnath, van de dochteren der Filistijnen,
2 Zo ging hij opwaarts, en gaf het zijn vader en zijn moeder te kennen, en zeide: Ik heb een vrouw gezien te Thimnath, van de dochteren der Filistijnen; nu dan, neem mij die tot een vrouw.
3 Maar zijn vader zeide tot hem, mitsgaders zijn moeder: Is er geen vrouw onder de dochteren uwer broeders, en onder al mijn volk, dat gij heengaat, om een vrouw te nemen van de Filistijnen, die onbesnedenen? En Simson zeide tot zijn vader: Neem mij die, want zij is bevallig in mijn ogen.
4 Zijn vader nu en zijn moeder wisten niet, dat dit van den HEERE was, dat hij gelegenheid zocht van de Filistijnen; want de Filistijnen heersten te dier tijd over Israel.
5 Alzo ging Simson, met zijn vader en zijn moeder, henen af naar Thimnath. Als zij nu kwamen tot aan de wijngaarden van Thimnath, ziet daar, een jonge leeuw, brullende hem tegemoet.
6 Toen werd de Geest des HEEREN vaardig over hem, dat hij hem van een scheurde, gelijk men een bokje van een scheurt, en er was niets in zijn hand; doch hij gaf zijn vader en zijn moeder niet te kennen, wat hij gedaan had.
7 En hij kwam af, en sprak tot de vrouw; en zij beviel in Simsons ogen.
8 En na sommige dagen kwam hij weder, om haar te nemen; toen week hij af, om het aas van den leeuw te bezien, en ziet, een bijenzwerm was in het lichaam van den leeuw, met honig.
9 En hij nam dien in zijn handen, en ging voort, al gaande en etende; en hij ging tot zijn vader en tot zijn moeder, en gaf hun daarvan, en zij aten; doch hij gaf hun niet te kennen, dat hij den honig uit het lichaam van den leeuw genomen had.
10 Als nu zijn vader afgekomen was tot die vrouw, zo maakte Simson aldaar een bruiloft, want alzo plachten de jongelingen te doen.
11 En het geschiedde, als zij hem zagen, zo namen zij dertig metgezellen, die bij hem zouden zijn.
12 Simson dan zeide tot hen: Ik zal nu ulieden een raadsel te raden geven; indien gij mij dat in de zeven dagen dezer bruiloft wel zult verklaren en uitvinden, zo zal ik ulieden geven dertig fijne lijnwaadskleders, en dertig wisselkleders.
13 En indien gij het mij niet zult kunnen verklaren, zo zult gijlieden mij geven dertig fijne lijnwaadskleders, en dertig wisselkleders. En zij zeiden tot hem: Geef uw raadsel te raden, en laat het ons horen.
14 En hij zeide tot hen: Spijze ging uit van den eter, en zoetigheid ging uit van den sterke. En zij konden dat raadsel in drie dagen niet verklaren.
15 Daarna geschiedde het op den zevenden dag, dat zij tot de huisvrouw van Simson zeiden: Overreed uw man, dat hij ons dat raadsel verklare, opdat wij niet misschien u, en het huis uws vaders, met vuur verbranden. Hebt gijlieden ons genodigd, om het onze te bezitten; is het zo niet?
16 En Simsons huisvrouw weende voor hem en zeide: Gij haat mij maar, en hebt mij niet lief; gij hebt den kinderen mijns volks een raadsel te raden gegeven, en hebt het mij niet verklaard. En hij zeide tot haar: Zie, ik heb het mijn vader en mijn moeder niet verklaard, zou ik het u dan verklaren?
17 En zij weende voor hem, op den zevenden der dagen in dewelke zij deze bruiloft hadden; zo geschiedde het op den zevenden dag, dat hij het haar verklaarde, want zij perste hem; en zij verklaarde dat raadsel den kinderen haars volks.
18 Toen zeiden de mannen der stad tot hem, op den zevenden dag, eer de zon onderging: Wat is zoeter dan honig? en wat is sterker dan een leeuw? En hij zeide tot hen: Zo gij met mijn kalf niet hadt geploegd, gij zoudt mijn raadsel niet hebben uitgevonden.

19 Toen werd de Geest des HEEREN vaardig over hem, en hij ging af naar de Askelonieten, en sloeg van hen dertig man; en hij nam hun gewaad, en gaf de wisselklederen aan degenen, die dat raadsel verklaard hadden. Doch zijn toorn ontstak, en hij ging op in zijns vaders huis.
20 En de huisvrouw van Simson werd zijns metgezels, die hem vergezelschapt had.

15
1 En het geschiedde na sommige dagen, in de dagen van den tarweoogst, dat Simson zijn huisvrouw bezocht met een geitenbokje, en hij zeide: Laat mij tot mijn huisvrouw ingaan in de kamer; maar haar vader liet hem niet toe in te gaan.
2 want haar vader zeide: Ik sprak zeker, dat gij haar ganselijk haattet, zo heb ik haar aan uw metgezel gegeven. Is niet haar kleinste zuster schoner dan zij? Laat ze u toch zijn in de plaats van haar.
3 Toen zeide Simson tot henlieden: Ik ben ditmaal onschuldig van de Filistijnen, wanneer ik aan hen kwaad doe.
4 En Simson ging heen, en ving driehonderd vossen; en hij nam fakkelen, en keerde staart aan staart, en deed een fakkel tussen twee staarten in het midden.
5 En hij stak de fakkelen aan met vuur, en liet ze lopen in het staande koren der Filistijnen; en hij stak in brand zowel de korenhopen als het staande koren, zelfs tot de wijngaarden en olijfbomen toe.
6 Toen zeiden de Filistijnen: Wie heeft dit gedaan? En men zeide: Simson, de schoonzoon van den Thimniet, omdat hij zijn huisvrouw heeft genomen, en heeft haar aan zijn metgezel gegeven. Toen kwamen de Filistijnen op, en verbrandden haar en haar vader met vuur.
7 Toen zeide Simson tot hen: Zoudt gij alzo doen? Zeker, als ik mij aan u gewroken heb, zo zal ik daarna ophouden.
8 En hij sloeg hen, den schenkel en de heup, met een groten slag; en hij ging af, en woonde op de hoogte van de rots Etam.
9 Toen togen de Filistijnen op, en legerden zich tegen Juda, en breidden zich uit in Lechi.
10 En de mannen van Juda zeiden: Waarom zijt gijlieden tegen ons opgetogen? En zij zeiden: Wij zijn opgetogen om Simson te binden, om hem te doen, gelijk als hij ons gedaan heeft.
11 Toen kwamen drie duizend mannen af uit Juda tot het hol der rots Etam, en zeiden tot Simson: Wist gij niet, dat de Filistijnen over ons heersen? Waarom hebt gij ons dan dit gedaan? En hij zeide tot hen: Gelijk als zij mij gedaan hebben, alzo heb ik hunlieden gedaan.
12 En zij zeiden tot hem: Wij zijn afgekomen om u te binden, om u over te geven in de hand der Filistijnen. Toen zeide Simson tot hen: Zweert mij, dat gijlieden op mij niet zult aanvallen.
13 En zij spraken tot hem, zeggende: Neen, maar wij zullen u wel binden, en u in hunlieder hand overgeven; doch wij zullen u geenszins doden. En zij bonden hem met twee nieuwe touwen, en voerden hem op van de rots.
14 Als hij kwam tot Lechi, zo juichten de Filistijnen hem tegemoet; maar de Geest des HEEREN werd vaardig over hem; en de touwen, die aan zijn armen waren, werden als linnen draden, die van het vuur gebrand zijn, en zijn banden versmolten van zijn handen.
15 En hij vond een vochtig ezelskinnebakken, en hij strekte zijn hand uit, en nam het, en sloeg daarmede duizend man.
16 Toen zeide Simson: Met een ezelskinnebakken, een hoop, twee hopen, met een ezelskinnebakken heb ik duizend man geslagen.
17 En het geschiedde, als hij geeindigd had te spreken, zo wierp hij het kinnebakken uit zijn hand, en hij noemde dezelve plaats Ramath-lechi.
18 Als hem nu zeer dorstte, zo riep hij tot den HEERE, en zeide: Gij hebt door de hand van Uw knecht dit grote heil gegeven; zou ik dan nu van dorst sterven, en vallen in de hand dezer onbesnedenen?
19 Toen kloofde God de holle plaats, die in Lechi is, en er ging water uit van dezelve, en hij dronk. Toen kwam zijn geest weder, en hij werd levend. Daarom noemde hij haar naam: De fontein des aanroepers, die in Lechi is, tot op dezen dag.
20 En hij richtte Israel, in de dagen der Filistijnen, twintig jaren.

16
1 Simson nu ging heen naar Gaza; en hij zag aldaar een vrouw, die een hoer was; en hij ging tot haar in.
2 Toen werd den Gazieten gezegd: Simson is hier ingekomen; zo gingen zij rondom, en leiden hem den ganse nacht lagen in de stadspoort; doch zij hielden zich den ganse nacht stil, zeggende: Tot aan het morgenlicht, dan zullen wij hem doden.
3 Maar Simson lag tot middernacht toe; toen stond hij op ter middernacht, en hij greep de deuren der stadspoort met de beide posten, en nam ze weg met den grendelboom, en leide ze op zijn schouderen, en droeg ze opwaarts op de hoogte des bergs, die in het gezicht van Hebron is.
4 En het geschiedde daarna, dat hij een vrouw lief kreeg, aan de beek Sorek, welker naam was Delila.
5 Toen kwamen de vorsten der Filistijnen tot haar op, en zeiden tot haar: Overreed hem, en zie, waarin zijn grote kracht zij, en waarmede wij hem zouden machtig worden, en hem binden, om hem te plagen; zo zullen wij u geven, een iegelijk, duizend en honderd zilverlingen.
6 Delila dan zeide tot Simson: Verklaar mij toch, waarin uw grote kracht zij, en waarmede gij zoudt kunnen gebonden worden, dat men u plage.
7 En Simson zeide tot haar: Indien zij mij bonden met zeven verse zelen, die niet verdroogd zijn, zo zou ik zwak worden, en wezen als een ander mens.
8 Toen brachten de vorsten der Filistijnen tot haar op zeven verse zelen, die niet verdroogd waren; en zij bond hem daarmede.
9 De achterlage nu zat bij haar in een kamer. Zo zeide zij tot hem: De Filistijnen over u, Simson! Toen verbrak hij de zelen, gelijk als een snoertje van grof vlas verbroken wordt, als het vuur riekt. Alzo werd zijn kracht niet bekend.
10 Toen zeide Delila tot Simson: Zie, gij hebt met mij gespot, en leugenen tot mij gesproken; verklaar mij toch nu, waarmede gij zoudt kunnen gebonden worden?
11 En hij zeide tot haar: Indien zij mij vastbonden met nieuwe touwen, met dewelke geen werk gedaan is, zo zou ik zwak worden, en wezen als een ander mens.
12 Toen nam Delila nieuwe touwen, en bond hem daarmede, en zeide tot hem: De Filistijnen over u, Simson! (De achterlage nu was zittende in een kamer.) Toen verbrak hij ze van zijn armen als een draad.
13 En Delila zeide tot Simson: Tot hiertoe hebt gij met mij gespot, en leugenen tot mij gesproken; verklaar mij toch nu, waarmede gij zoudt kunnen gebonden worden. En hij zeide tot haar: Indien gij de zeven haarlokken mijns hoofds vlochtet aan een weversboom.
14 En zij maakte ze vast met een pin, en zeide tot hem: De Filistijnen over u, Simson! Toen waakte hij op uit zijn slaap, en nam weg de pin der gevlochten haarlokken, en den weversboom.
15 Toen zeide zij tot hem: Hoe zult gij zeggen: Ik heb u lief, daar uw hart niet met mij is? Gij hebt nu driemaal met mij gespot, en mij niet verklaard, waarin uw grote kracht zij.
16 En het geschiedde, als zij hem alle dagen met haar woorden perste, en hem moeilijk viel, dat zijn ziel verdrietig werd tot stervens toe;
17 Zo verklaarde hij haar zijn ganse hart, en zeide tot haar: Er is nooit een scheermes op mijn hoofd gekomen, want ik ben een Nazireer Gods van mijn moeders buik af; indien ik geschoren wierd, zo zou mijn kracht van mij wijken, en ik zou zwak worden, en wezen als alle de mensen.
18 Als nu Delila zag, dat hij haar zijn ganse hart verklaard had, zo zond zij heen, en riep de vorsten der Filistijnen, zeggende: Komt ditmaal op, want hij heeft mij zijn ganse hart verklaard. En de vorsten der Filistijnen kwamen tot haar op, en brachten dat geld in hun hand.
19 Toen deed zij hem slapen op haar knieen, en riep een man en liet hem de zeven haarlokken zijns hoofds afscheren, en zij begon hem te plagen; en zijn kracht week van hem.
20 En zij zeide: De Filistijnen over u, Simson! En hij ontwaakte uit zijn slaap, en zeide: Ik zal ditmaal uitgaan, als op andere malen, en mij uitschudden; want hij wist niet, dat de HEERE van hem geweken was.

21 Toen grepen hem de Filistijnen, en groeven zijn ogen uit; en zij voerden hem af naar Gaza, en bonden hem met twee koperen ketenen, en hij was malende in het gevangenhuis.
22 En het haar zijns hoofds begon weder te wassen, gelijk toen hij geschoren werd.
23 Toen verzamelden zich de vorsten der Filistijnen, om hun god Dagon een groot offer te offeren, en tot vrolijkheid; en zij zeiden: Onze god heeft onze vijand Simson in onze hand gegeven.
24 Desgelijks als hem het volk zag, loofden zij hun god, want zij zeiden: Onze god heeft in onze hand gegeven onzen vijand, en die ons land verwoestte, en die onzer verslagenen velen maakte!
25 En het geschiedde, als hun hart vrolijk was, dat zij zeiden: Roept Simson, dat hij voor ons spele. En zij riepen Simson uit het gevangenhuis; en hij speelde voor hun aangezichten, en zij deden hem staan tussen de pilaren.
26 Toen zeide Simson tot den jongen, die hem bij de hand hield: Laat mij gaan, dat ik de pilaren betaste, op dewelke het huis gevestigd is, dat ik daaraan leune.
27 Het huis nu was vol mannen en vrouwen; ook waren daar alle vorsten der Filistijnen; en op het dak waren omtrent drie duizend mannen en vrouwen, die toezagen, als Simson speelde.
28 Toen riep Simson tot den HEERE, en zeide: Heere, HEERE! gedenk toch mijner, en sterk mij toch alleenlijk ditmaal, o God! dat ik mij met een wrake voor mijn twee ogen aan de Filistijnen wreke.
29 En Simson vatte de twee middelste pilaren, op dewelke het huis was gevestigd, en waarop het steunde, den enen met zijn rechterhand, en den anderen met zijn linkerhand;
30 En Simson zeide: Mijn ziel sterve met de Filistijnen; en hij boog zich met kracht, en het huis viel op de vorsten, en op al het volk, dat daarin was. En de doden, die hij in zijn sterven gedood heeft, waren meer, dan die hij in zijn leven gedood had.
31 Toen kwamen zijn broeders af, en het ganse huis zijns vaders, en namen hem op, en brachten hem opwaarts, en begroeven hem tussen Zora en tussen Esthaol, in het graf van zijn vader Manoach; hij nu had Israel gericht twintig jaren.

17
1 En er was een man van het gebergte van Efraim, wiens naam was Micha.
2 Die zeide tot zijn moeder: De duizend en honderd zilverlingen, die u ontnomen zijn, om dewelke gij gevloekt hebt, en ook voor mijn oren gesproken hebt, zie, dat geld is bij mij, ik heb dat genomen. Toen zeide zijn moeder: Gezegend zij mijn zoon den HEERE!
3 Alzo gaf hij aan zijn moeder de duizend en honderd zilverlingen weder. Doch zijn moeder zeide: Ik heb dat geld den HEERE ganselijk geheiligd van mijn hand, voor mijn zoon, om een gesneden beeld en een gegoten beeld te maken; zo zal ik het u nu wedergeven.
4 Maar hij gaf dat geld aan zijn moeder weder. En zijn moeder nam tweehonderd zilverlingen, en gaf ze den goudsmid, die maakte daarvan een gesneden beeld en een gegoten beeld; dat was in het huis van Micha.
5 En de man Micha had een godshuis; en hij maakte een efod, en terafim, en vulde de hand van een uit zijn zonen, dat hij hem tot een priester ware.
6 In diezelve dagen was er geen koning in Israel; een iegelijk deed, wat recht was in zijn ogen.
7 Nu was er een jongeling van Bethlehem-juda, van het geslacht van Juda; deze was een Leviet, en verkeerde aldaar als vreemdeling.
8 En deze man was uit die stad, uit Bethlehem-juda getogen, om te verkeren, waar hij gelegenheid zou vinden. Als hij nu kwam aan het gebergte van Efraim tot aan het huis van Micha, om zijn weg te gaan,
9 Zo zeide Micha tot hem: Van waar komt gij? En hij zeide tot hem: Ik ben een Leviet, van Bethlehem-juda, en ik wandel, om te verkeren, waar ik gelegenheid zal vinden.
10 Toen zeide Micha tot hem: Blijf bij mij, en wees mij tot een vader en tot een priester; en ik zal u jaarlijks geven tien zilverlingen, en orde van klederen, en uw leeftocht; alzo ging de Leviet met hem.
11 En de Leviet bewilligde bij dien man te blijven; en de jongeling was hem als een van zijn zonen.
12 En Micha vulde de hand van den Leviet, dat hij hem tot een priester wierd; alzo was hij in het huis van Micha.
13 Toen zeide Micha: Nu weet ik, dat de HEERE mij weldoen zal, omdat ik dezen Leviet tot een priester heb.

18
1 In die dagen was er geen koning in Israel; en in dezelve dagen zocht de stam der Danieten voor zich een erfenis om te wonen; want hun was tot op dien dag onder de stammen van Israel niet genoegzaam ter erfenis toegevallen.
2 Zo zonden de kinderen van Dan uit hun geslacht vijf mannen uit hun einden, mannen, die strijdbaar waren, van Zora en van Esthaol, om het land te verspieden, en dat te doorzoeken; en zij zeiden tot hen: Gaat, doorzoekt het land. En zij kwamen aan het gebergte van Efraim, tot aan het huis van Micha, en vernachtten aldaar.
3 Zijnde bij het huis van Micha, zo kenden zij de stem van den jongeling, den Leviet; en zij weken daarheen, en zeiden tot hem: Wie heeft u hier gebracht, en wat doet gij alhier, en wat hebt gij hier?
4 En hij zeide tot hen: Zo en zo heeft Micha mij gedaan; en hij heeft mij gehuurd, en ik ben hem tot een priester.
5 Toen zeiden zij tot hem: Vraag toch God, dat wij mogen weten, of onze weg, op welken wij wandelen, voorspoedig zal zijn.
6 En de priester zeide tot hen: Gaat in vrede; uw weg, welken gij zult heentrekken, is voor den HEERE.
7 Toen gingen die vijf mannen heen, en kwamen te Lais; en zij zagen het volk, hetwelk in derzelver midden was, zijnde gelegen in zekerheid, naar de wijze der Sidoniers, stil en zeker zijnde; en daar was geen erfheer, die iemand om enige zaak schande aandeed in dat land; ook waren zij verre van de Sidoniers, en hadden niets te doen met enigen mens.
8 En zij kwamen tot hun broederen te Zora en te Esthaol, en hun broeders zeiden tot hen: Wat zegt gijlieden?
9 En zij zeiden: Maakt u op, en laat ons tot hen optrekken; want wij hebben dat land bezien, en ziet, het is zeer goed; zoudt gij dan stil zijn? Weest niet lui om te trekken, dat gij henen inkomt, om dat land in erfelijke bezitting te nemen;
10 (Als gij daarhenen komt, zo zult gij komen tot een zorgeloos volk, en dat land is wijd van ruimte) want God heeft het in uw hand gegeven; een plaats, alwaar geen gebrek is van enig ding, dat op de aarde is.
11 Toen reisden van daar uit het geslacht der Danieten, van Zora en van Esthaol, zeshonderd man, aangegord met krijgswapenen.
12 En zij togen op, en legerden zich bij Kirjath-jearim, in Juda; daarom noemden zij deze plaats, Machane-dan, tot op dezen dag; ziet, het is achter Kirjath-jearim.
13 En van daar togen zij door naar het gebergte van Efraim, en zij kwamen tot aan het huis van Micha.
14 Toen antwoordden de vijf mannen, die gegaan waren om het land van Lais te verspieden, en zeiden tot hun broederen: Weet gijlieden ook, dat in die huizen een efod is, en terafim, en een gesneden en een gegoten beeld? Zo weet nu, wat u te doen zij.
15 Toen weken zij daarheen, en kwamen aan het huis van den jongeling, den Leviet, ten huize van Micha; en zij vraagden hem naar vrede.
16 En de zeshonderd mannen, die van de kinderen van Dan waren, met hun krijgswapenen aangegord, bleven staan aan de deur van de poort.
17 Maar de vijf mannen, die gegaan waren om het land te verspieden, gingen op, kwamen daarhenen in, en namen weg het gesneden beeld, en den efod, en de terafim, en het gegoten beeld; de priester nu bleef staan aan de deur van de poort, met de zeshonderd mannen, die met krijgswapenen aangegord waren.
18 Als die nu ten huize van Micha waren ingegaan, en het gesneden beeld, den efod, en de terafim, en het gegoten beeld weggenomen hadden, zo zeide de priester tot hen: Wat doet gijlieden?

19 En zij zeiden tot hem: Zwijg, leg uw hand op uw mond, en ga met ons, en wees ons tot een vader en tot een priester! Is het beter, dat gij een priester zijt voor het huis van een man, of dat gij een priester zijt boeten voor een stam, en een geslacht in Israel?
20 Toen werd het hart van den priester vrolijk, en hij nam den efod, en de terafim, en het gesneden beeld, en hij kwam in het midden des volks.
21 Alzo keerden zij zich, en togen voort; en zij stelden de kinderkens, en het vee, en de bagage voor zich.
22 Als zij nu verre van Micha's huis gekomen waren, zo werden de mannen, zijnde in de huizen, die bij het huis van Micha waren, bijeengeroepen, en zij achterhaalden de kinderen van Dan.
23 En zij riepen de kinderen van Dan na; dewelke hun aangezichten omkeerden, en zeiden tot Micha: Wat is u, dat gij bijeengeroepen zijt?
24 Toen zeide hij: Gijlieden hebt mijn goden, die ik gemaakt had, weggenomen, mitsgaders den priester, en zijt weggegaan; wat heb ik nu meer? Wat is het dan, dat gij tot mij zegt: Wat is u?
25 Maar de kinderen van Dan zeiden tot hem: Laat uw stem bij ons niet horen, opdat niet misschien mannen, van bitteren gemoede, op u aanvallen, en gij uw leven verliest, en het leven van uw huis.
26 Alzo gingen de kinderen van Dan huns weegs; en Micha, ziende, dat zij sterker waren dan hij, zo keerde hij om, en kwam weder tot zijn huis.
27 Zij dan namen wat Micha gemaakt had, en den priester, die hij gehad had, en kwamen te Lais, tot een stil en zeker volk, en sloegen hen met de scherpte des zwaards, en de stad verbrandden zij met vuur.
28 En er was niemand, die hen verloste; want zij was verre van Sidon, en zij hadden niets met enigen mens te doen; en zij lag in het dal, dat bij Beth-rechob is. Daarna herbouwden zij de stad, en woonden daarin.
29 En zij noemden den naam der stad Dan, naar den naam huns vaders Dan, die aan Israel geboren was; hoewel de naam dezer stad te voren Lais was.
30 En de kinderen van Dan richtten voor zich dat gesneden beeld op; en Jonathan, de zoon van Gersom, den zoon van Manasse, hij en zijn zonen waren priesters voor den stam der Danieten, tot den dag toe, dat het land gevankelijk is weggevoerd.
31 Alzo stelden zij onder zich het gesneden beeld van Micha, dat hij gemaakt had, al de dagen, dat het huis Gods te Silo was.

19
1 Het geschiedde ook in die dagen, als er geen koning was in Israel, dat er een Levietisch man was, verkerende als vreemdeling aan de zijden van het gebergte van Efraim, die zich een vrouw, een bijwijf, nam van Bethlehem-juda.
2 Maar zijn bijwijf hoereerde, bij hem zijnde, en toog van hem weg naar haars vaders huis, tot Bethlehem-juda; en zij was aldaar enige dagen, te weten vier maanden.
3 En haar man maakte zich op, en toog haar na, om naar haar hart te spreken, om haar weder te halen; en zijn jongen was bij hem, en een paar ezels. En zij bracht hem in het huis haars vaders. En als de vader van de jonge vrouw hem zag, werd hij vrolijk over zijn ontmoeting.
4 En zijn schoonvader, de vader van de jonge vrouw, behield hem, dat hij drie dagen bij hem bleef; en zij aten en dronken, en vernachtten aldaar.
5 Op den vierden dag nu geschiedde het, dat zij des morgens vroeg op waren, en hij opstond om weg te trekken; toen zeide de vader van de jonge dochter tot zijn schoonzoon: Sterk uw hart met een bete broods, en daarna zult gijlieden wegtrekken.
6 Zo zaten zij neder, en zij beiden aten te zamen, en dronken. Toen zeide de vader van de jonge vrouw tot den man: Bewillig toch en vernacht, en laat uw hart vrolijk zijn.
7 Maar de man stond op, om weg te trekken. Toen drong hem zijn schoonvader, dat hij aldaar wederom vernachtte.
8 Als hij op den vijfden dag des morgens vroeg op was, om weg te trekken, zo zeide de vader van de jonge vrouw: Sterk toch uw hart. En zij vertoefden, totdat de dag zich neigde; en zij beiden aten te zamen.
9 Toen maakte zich de man op, om weg te trekken, hij, en zijn bijwijf, en zijn jongen; en zijn schoonvader, de vader van de jonge vrouw, zeide: Zie toch, de dag heeft afgenomen, dat het avond zal worden, vernacht toch; zie, de dag legert zich, vernacht hier, en laat uw hart vrolijk zijn, en maak u morgen vroeg op uws weegs, en ga naar uw tent.
10 Doch de man wilde niet vernachten, maar stond op, en trok weg, en kwam tot tegenover Jebus (dewelke is Jeruzalem), en met hem het paar gezadelde ezelen; ook was zijn bijwijf met hem.
11 Als zij nu bij Jebus waren, zo was de dag zeer gedaald; en de jongen zeide tot zijn heer: Trek toch voort, en laat ons in deze stad der Jebusieten wijken, en daarin vernachten.
12 Maar zijn heer zeide tot hem: Wij zullen herwaarts niet wijken tot een vreemde stad, die niet is van de kinderen Israels; maar wij zullen voorttrekken tot Gibea toe.
13 Voorts zeide hij tot zijn jongen: Ga voort, dat wij tot een van die plaatsen naderen, en te Gibea of te Rama vernachten.
14 Alzo togen zij voort, en wandelden; en de zon ging hun onder bij Gibea, dewelke Benjamins is;
15 En zij weken daarheen, dat zij inkwamen, om in Gibea te vernachten. Toen hij nu inkwam, zat hij neder in een straat der stad, want er was niemand, die hen in huis nam, om te vernachten.
16 En ziet, een oud man kwam van zijn werk van het veld in den avond, welke man ook was van het gebergte van Efraim, doch als vreemdeling verkeerde te Gibea; maar de lieden dezer plaats waren kinderen van Jemini.
17 Als hij nu zijn ogen ophief, zo zag hij dien reizenden man op de straat der stad; en de oude man zeide: Waar trekt gij henen, en van waar komt gij?
18 En hij zeide tot hem: Wij trekken door van Bethlehem-juda tot aan de zijden van het gebergte van Efraim, van waar ik ben; en ik was naar Bethlehem-juda getogen, maar ik trek nu naar het huis des HEEREN; en er is niemand, die mij in huis neemt.
19 Daar toch onze ezelen zowel stro als voeder hebben, en ook brood en wijn is voor mij, en voor uw dienstmaagd, en voor den jongen, die bij uw knechten is; er is aan geen ding gebrek.
20 Toen zeide de oude man: Vrede zij u! al wat u ontbreekt, is toch bij mij; alleenlijk vernacht niet op de straat.

21 En hij bracht hem in zijn huis, en gaf aan de ezelen voeder; en hun voeten gewassen hebbende, zo aten en dronken zij.
22 Toen zij nu hun hart vrolijk maakten, ziet, zo omringden de mannen van die stad (mannen, die Belials kinderen waren) het huis, kloppende op de deur; en zij spraken tot den ouden man, den heer des huizes, zeggende: Breng den man, die in uw huis gekomen is, uit, opdat wij hem bekennen.
23 En de man, de heer des huizes, ging tot hen uit, en zeide tot hen: Niet, mijn broeders, doet toch zo kwalijk niet; naardien deze man in mijn huis gekomen is, zo doet zulke dwaasheid niet.
24 Ziet, mijn dochter die maagd is, en zijn bijwijf, die zal ik nu uitbrengen, dat gij die schendt, en haar doet, wat goed is in uw ogen; maar doet aan dezen man zulk een dwaas ding niet.
25 Maar de mannen wilden naar hem niet horen. Toen greep de man zijn bijwijf, en bracht haar uit tot hen daarbuiten; en zij bekenden haar, en waren met haar bezig den ganse nacht tot aan den morgen, en lieten haar gaan, als de dageraad oprees.
26 En deze vrouw kwam tegen het aanbreken van den morgenstond, en viel neder voor de deur van het huis des mans, waarin haar heer was, totdat het licht werd.
27 Als nu haar heer des morgens opstond en de deuren van het huis opendeed, en uitging om zijns weegs te gaan, ziet, zo lag de vrouw, zijn bijwijf, aan de deur van het huis, en haar handen op den dorpel.
28 En hij zeide tot haar: Sta op, en laat ons trekken; maar niemand antwoordde. Toen nam hij haar op den ezel, en de man maakte zich op, en toog naar zijn plaats.
29 Als hij nu in zijn huis kwam, zo nam hij een mes, en greep zijn bijwijf, en deelde haar met haar beenderen in twaalf stukken; en hij zond ze in alle landpalen van Israel.
30 En het geschiedde, dat al wie het zag, zeide: Zulks is niet geschied noch gezien, van dien dag af, dat de kinderen Israels uit Egypteland zijn opgetogen, tot op dezen dag; legt uw hart daarop en spreekt!

20
1 Toen togen alle kinderen Israels uit, en de vergadering verzamelde zich, als een enig man, van Dan af tot Ber-seba toe, ook het land van Gilead, tot den HEERE te Mizpa.
2 En uit de hoeken des ganse volks stelden zich al de stammen van Israel in de vergadering van het volk Gods, vierhonderd duizend man te voet, die het zwaard uittrokken.
3 (De kinderen Benjamins nu hoorden, dat de kinderen Israels opgetogen naar Mizpa.) En de kinderen Israels zeiden: Spreekt, hoe is dit kwaad geschied?
4 Toen antwoordde de Levietische man, de man van de vrouw, die gedood was, en zeide: Ik kwam met mijn bijwijf te Gibea, dewelke Benjamins is, om te vernachten.
5 En de burgers van Gibea maakten zich tegen mij op, en omringden tegen mij het huis bij nacht; zij dachten mij te doden, en mijn bijwijf hebben zij geschonden, dat zij gestorven is.
6 Toen greep ik mijn bijwijf, en deelde haar, en zond haar in het ganse land der erfenis van Israel, omdat zij een schandelijke daad en dwaasheid in Israel gedaan hadden.
7 Ziet, gij allen zijt kinderen Israels, geeft hier voor ulieden woord en raad!
8 Toen maakte zich al het volk op, als een enig man, zeggende: Wij zullen niet gaan, een ieder naar zijn tent, noch wijken, een ieder naar zijn huis.
9 Maar nu, dit is de zaak, die wij aan Gibea zullen doen: tegen haar bij het lot!
10 En wij zullen tien mannen nemen van honderd, van alle stammen Israels, en honderd van duizend, en duizend van tienduizend, om teerkost te nemen voor het volk, opdat zij, komende te Gibea-benjamins, haar doen naar al de dwaasheid, die zij in Israel gedaan heeft.
11 Alzo werden alle mannen van Israel verzameld tot deze stad, verbonden als een enig man.
12 En de stammen van Israel zonden mannen door den ganse stam van Benjamin, zeggende: Wat voor een kwaad is dit, dat onder ulieden geschied is?
13 Zo geeft nu die mannen, die kinderen Belials, die te Gibea zijn, dat wij hen doden, en het kwaad uit Israel wegdoen. Doch de kinderen van Benjamin wilden niet horen naar de stem van hun broederen, de kinderen Israels.
14 Maar de kinderen van Benjamin verzamelden zich uit de steden naar Gibea, om uit te trekken ten strijde tegen de kinderen Israels.
15 En de kinderen van Benjamin werden te dien dage geteld uit de steden, zes en twintig duizend mannen, die het zwaard uittrokken, behalve dat de inwoners van Gibea geteld werden, zevenhonderd uitgelezene mannen.
16 Onder al dit volk waren zevenhonderd uitgelezene mannen, welke links waren; deze allen slingerden met een steen op een haar, dat het hun niet miste.
17 En de mannen van Israel werden geteld, behalve Benjamin, vierhonderd duizend mannen, die het zwaard uittrokken; deze allen waren mannen van oorlog.
18 En de kinderen Israels maakten zich op, en togen opwaarts ten huize Gods, en vraagden God, en zeiden: Wie zal onder ons vooreerst optrekken ten strijde tegen de kinderen van Benjamin? En de HEERE zeide: Juda vooreerst.
19 Alzo maakten zich de kinderen Israels in den morgenstond op, en legerden zich tegen Gibea.
20 En de mannen van Israel togen uit ten strijde tegen Benjamin; voorts schikten de mannen Israels den strijd tegen hen bij Gibea.
21 Toen togen de kinderen van Benjamin uit van Gibea, en zij vernielden ter aarde op dien dag van Israel twee en twintig duizend man.
22 Doch het volk versterkte zich, te weten de mannen van Israel, en zij beschikten den strijd wederom ter plaatse, waar zij dien des vorigen daags geschikt hadden.
23 En de kinderen Israels togen op, en weenden voor het aangezicht des HEEREN tot op den avond, en vraagden den HEERE zeggende: Zal ik weder genaken ten strijde tegen de kinderen van Benjamin, mijn broeder? En de HEERE zeide: Trekt tegen hem op.
24 Zo naderden de kinderen Israels tot de kinderen van Benjamin, des anderen daags.

25 En die van Benjamin trokken uit hun tegemoet, uit Gibea, op den tweeden dag, en velden van de kinderen Israels nog achttien duizend man neder ter aarde; die allen trokken het zwaard uit.
26 Toen togen alle kinderen Israels en al het volk op, en kwamen ten huize Gods, en weenden, en bleven aldaar voor het aangezicht des HEEREN, en vastten dien dag tot op den avond; en zij offerden brandofferen en dankofferen voor het aangezicht des HEEREN.
27 En de kinderen Israels vraagden den HEERE, want aldaar was de ark des verbonds van God in die dagen.
28 En Pinehas, de zoon van Eleazar, den zoon van Aaron, stond voor Zijn aangezicht, in die dagen, zeggende: Zal ik nog meer uittrekken ten strijde tegen de kinderen van Benjamin, mijn broeder, of zal ik ophouden? en de HEERE zeide: Trekt op, want morgen zal Ik hem in uw hand geven.
29 Toen bestelde Israel achterlagen op Gibea rondom.
30 En de kinderen Israels togen op, aan den derden dag, tegen de kinderen van Benjamin; en zij schikten den strijd op Gibea, als op de andere malen.
31 Toen togen de kinderen van Benjamin uit, het volk tegemoet, en werden van de stad afgetrokken; en zij begonnen te slaan van het volk, en te doorsteken, gelijk de andere malen, op de straten, waarvan de een opgaat naar het huis Gods, en de ander naar Gibea, in het veld, omtrent dertig man van Israel.
32 Toen zeiden de kinderen van Benjamin: Zij zijn voor ons aangezicht geslagen, als te voren; maar de kinderen Israels zeiden: Laat ons vlieden, en hen van de stad aftrekken naar de straten.
33 Toen maakten zich alle mannen van Israel op uit hun plaatsen, en schikten den strijd te Baal-thamar; ook brak Israels achterlage op uit haar plaats, na de ontbloting van Gibea.
34 En tien duizend uitgelezen mannen van gans Israel kwamen van tegenover Gibea, en de strijd werd zwaar; doch zij wisten niet, dat het kwaad hen treffen zou.
35 Toen sloeg de HEERE Benjamin voor Israels aangezicht; dat de kinderen Israels op dien dag van Benjamin vernielden vijf en twintig duizend en honderd mannen; die allen trokken het zwaard uit.
36 En de kinderen van Benjamin zagen, dat zij geslagen waren; want de mannen van Israel gaven den Benjaminieten plaats, omdat zij vertrouwden op de achterlage, die zij tegen Gibea gesteld hadden.
37 En de achterlage haastte, en brak voorwaarts naar Gibea toe; ja, de achterlage trok recht door, en sloeg de ganse stad met de scherpte des zwaards.
38 En de mannen van Israel hadden een bestemden tijd met de achterlage, wanneer zij een grote verheffing van rook van de stad zouden doen opgaan.
39 Zo keerden zich de mannen van Israel om in den strijd; en Benjamin had begonnen te slaan en te doorsteken van de mannen van Israel omtrent dertig man; want zij zeiden: Immers is hij zekerlijk voor ons aangezicht geslagen, als in den vorigen strijd.
40 Toen begon de verheffing op te gaan van de stad, als een pilaar van rook; als nu Benjamin achter zich omzag, ziet, zo ging de brand der stad op naar den hemel.
41 En de mannen van Israel keerden zich om; en de mannen van Benjamin werden verbaasd, want zij zagen, dat het kwaad hen treffen zou.
42 Zo wendden zij zich voor het aangezicht der mannen van Israel naar den weg der woestijn; maar de strijd kleefde hen aan, en die uit de steden vernielden ze in het midden van hen.
43 Zij omringden Benjamin, zij vervolgden hem, zij vertraden hem gemakkelijk, tot voor Gibea, tegen den opgang der zon.
44 En er vielen van Benjamin achttien duizend mannen; deze allen waren strijdbare mannen.
45 Toen keerden zij zich, en vloden naar de woestijn, tot den rotssteen van Rimmon; maar zij deden een nalezing onder hen op de straten, van vijf duizend man; voorts kleefden zij hen achteraan tot aan Gideom, en sloegen van hen twee duizend man.

46 Alzo waren allen, die op dien dag van Benjamin vielen, vijf en twintig duizend mannen, die het zwaard uittrokken; die allen waren strijdbare mannen.
47 Doch zeshonderd mannen keerden zich, en vloden naar de woestijn, tot den rotssteen van Rimmon, en bleven in den rotssteen van Rimmon, vier maanden.
48 En de mannen van Israel keerden weder tot de kinderen van Benjamin, en sloegen hen met de scherpte des zwaards, die van de gehele stad tot de beesten toe, ja, al wat gevonden werd; ook zetten zij alle steden, die gevonden werden, in het vuur.

21
1 De mannen van Israel nu hadden te Mizpa gezworen, zeggende: Niemand van ons zal zijn dochter aan de Benjaminieten ter vrouwe geven.
2 Zo kwam het volk tot het huis Gods, en zij bleven daar tot op den avond, voor Gods aangezicht; en zij hieven hun stem op en weenden met groot geween.
3 En zeiden: O HEERE, God van Israel! Waarom is dit geschied in Israel, dat er heden een stam van Israel gemist wordt?
4 En het geschiedde des anderen daags, dat zich het volk vroeg opmaakte, en bouwde aldaar een altaar; en zij offerden brandofferen en dankofferen.
5 En de kinderen Israels zeiden: Wie is er, die niet is opgekomen in de vergadering uit al de stammen van Israel tot den HEERE? want er was een grote eed geschied aangaande dengene, die niet opkwam tot den HEERE te Mizpa, zeggende: Hij zal zekerlijk gedood worden.
6 En het berouwde den kinderen Israels over Benjamin, hun broeder; en zij zeiden: Heden is een stam van Israel afgesneden.
7 Wat zullen wij, belangende de vrouwen, doen aan degenen, die overgebleven zijn? want wij hebben bij den HEERE gezworen, dat wij hun van onze dochteren geen tot vrouwen zullen geven.
8 En zij zeiden: Is er iemand van de stammen van Israel, die niet opgekomen is tot den HEERE te Mizpa? En ziet, van Jabes in Gilead was niemand opgekomen in het leger, tot de gemeente.
9 want het volk werd geteld, en ziet, er was niemand van de inwoners van Jabes in Gilead.
10 Toen zond de vergadering daarheen twaalf duizend mannen, van de strijdbaarste; en zij geboden hun, zeggende: Trekt heen, en slaat met de scherpte des zwaards de inwoners van Jabes in Gilead, met de vrouwen en de kinderkens.
11 Doch dit is de zaak, die ge doen zult; al wat mannelijk is, en alle vrouwen, die de bijligging eens mans bekend hebben, zult gij verbannen.
12 En zij vonden onder de inwoners van Jabes in Gilead vierhonderd jonge dochters, die maagden waren, die geen man bekend hadden in bijligging des mans; en zij brachten die in het leger te Silo, dewelke is in het land Kanaan.
13 Toen zond de ganse vergadering heen, en sprak tot de kinderen van Benjamin, die in den rotssteen van Rimmon waren, en zij riepen hun vrede toe.
14 Alzo kwamen de Benjaminieten ter zelfder tijd weder; en zij gaven hun de vrouwen, die zij in het leven behouden hadden van de vrouwen van Jabes in Gilead; maar alzo waren er nog niet genoeg voor hen.
15 Toen berouwde het den volke over Benjamin, omdat de HEERE een scheur gemaakt had in de stammen van Israel.
16 En de oudsten der vergadering zeiden: Wat zullen wij, belangende de vrouwen, doen aan degenen, die overgebleven zijn? want de vrouwen zijn uit Benjamin verdelgd.
17 Wijders zeiden zij: De erfenis dergenen, die ontkomen zijn, is van Benjamin, en er moet geen stam uitgedelgd worden uit Israel.
18 Maar wij zullen hun geen vrouwen van onze dochteren kunnen geven; want de kinderen Israels hebben gezworen, zeggende: Vervloekt zij, die den Benjaminieten een vrouw geeft!
19 Toen zeiden zij: Ziet, er is een feest des HEEREN te Silo, van jaar tot jaar, dat gehouden wordt tegen het noorden van het huis Gods, tegen den opgang der zon, aan den hogen weg, die opgaat van het huis Gods naar Sichem, en tegen het zuiden van Lebona.
20 En zij geboden den kinderen van Benjamin, zeggende: Gaat heen, en loert in de wijngaarden.
21 En let er op, en zie, als de dochters van Silo zullen uitgegaan zijn om met reien te dansen, zo komt gij voort uit de wijngaarden, en schaakt u, een ieder zijn huisvrouw, uit de dochteren van Silo; en gaat heen in het land van Benjamin.
22 En het zal geschieden, wanneer haar vaders of haar broeders zullen komen, om voor ons te rechten, dat wij tot hen zullen zeggen: Zijt hun om onzentwil genadig, omdat wij geen

huisvrouw voor een ieder van hen in dezen krijg genomen hebben; want gijlieden hebt ze hun niet gegeven, dat gij te dezer tijd schuldig zoudt zijn.
23 En de kinderen van Benjamin deden alzo, en voerden naar hun getal vrouwen weg, van de reiende dochters, die zij roofden, en zij togen heen, en keerden weder tot hun erfenis, en herbouwden de steden, en woonden daarin.
24 Ook togen de kinderen Israels te dier tijd van daar, een iegelijk naar zijn stam en naar zijn geslacht; alzo togen zij uit van daar, een iegelijk naar zijn erfenis.
25 In die dagen was er geen koning in Israel; een iegelijk deed, wat recht was in zijn ogen.

# RUTH

1

1 In de dagen, als de richters richtten, zo geschiedde het, dat er honger in het land was; daarom toog een man van Bethlehem-juda, om als vreemdeling te verkeren in de velden Moabs, hij, en zijn huisvrouw, en zijn twee zonen.
2 De naam nu dezes mans was Elimelech, en de naam zijner huisvrouw Naomi, en de naam zijner twee zonen Machlon en Chiljon, Efrathers, van Bethlehem-juda; en zij kwamen in de velden Moabs, en bleven aldaar.
3 En Elimelech, de man van Naomi, stierf; maar zij werd overgelaten met haar twee zonen.
4 Die namen zich Moabietische vrouwen; de naam der ene was Orpa, en de naam der andere Ruth; en zij bleven aldaar omtrent tien jaren.
5 En die twee, Machlon en Chiljon, stierven ook; alzo werd deze vrouw overgelaten na haar twee zonen en na haar man.
6 Toen maakte zij zich op met haar schoondochters, en keerde weder uit de velden van Moab; want zij had gehoord in het land van Moab, dat de HEERE Zijn volk bezocht had, gevende hun brood.
7 Daarom ging zij uit van de plaats, waar zij geweest was en haar twee schoondochters met haar. Als zij nu gingen op den weg, om weder te keren naar het land van Juda,
8 Zo zeide Naomi tot haar twee schoondochters: Gaat heen, keert weder, een iegelijk tot het huis van haar moeder; de HEERE doe bij u weldadigheid, gelijk als gij gedaan hebt bij de doden, en bij mij.
9 De HEERE geve u, dat gij ruste vindt, een iegelijk in het huis van haar man! En als zij haar kuste, hieven zij haar stem op en weenden;
10 En zij zeiden tot haar: Wij zullen zekerlijk met u wederkeren tot uw volk.
11 Maar Naomi zeide: Keert weder, mijn dochters! Waarom zoudt gij met mij gaan? Heb ik nog zonen in mijn lichaam, dat zij u tot mannen zouden zijn?
12 Keert weder, mijn dochters! Gaat heen; want ik ben te oud om een man te hebben. Wanneer ik al zeide: Ik heb hoop, of ik ook in dezen nacht een man had, ja, ook zonen baarde;
13 Zoudt gij daarnaar wachten, totdat zij zouden groot geworden zijn; zoudt gij daarnaar opgehouden worden, om geen man te nemen? Niet, mijn dochters! Want het is mij veel bitterder dan u; maar de hand des HEEREN is tegen mij uitgegaan.
14 Toen hieven zij haar stem op, en weenden wederom; en Orpa kuste haar schoonmoeder, maar Ruth kleefde haar aan.
15 Daarom zeide zij: Zie, uw zwagerin is wedergekeerd tot haar volk en tot haar goden; keer gij ook weder, uw zwagerin na.
16 Maar Ruth zeide: Val mij niet tegen, dat ik u zou verlaten, om van achter u weder te keren; want waar gij zult heengaan, zal ik ook heengaan, en waar gij zult vernachten, zal ik vernachten; uw volk is mijn volk, en uw God mijn God.
17 Waar gij zult sterven, zal ik sterven, en aldaar zal ik begraven worden; alzo doe mij de HEERE en alzo doe Hij daartoe, zo niet de dood alleen zal scheiding maken tussen mij en tussen u!
18 Als zij nu zag, dat zij vastelijk voorgenomen had met haar te gaan, zo hield zij op tot haar te spreken.
19 Alzo gingen die beiden, totdat zij te Bethlehem inkwamen; en het geschiedde, als zij te Bethlehem inkwamen, dat de ganse stad over haar beroerd werd, en zij zeiden: Is dit Naomi?
20 Maar zij zeide tot henlieden: Noemt mij niet Naomi, noemt mij Mara; want de Almachtige heeft mij grote bitterheid aangedaan.

21 Vol toog ik weg, maar ledig heeft mij de HEERE doen wederkeren; waarom zoudt gij mij Naomi noemen, daar de HEERE tegen mij getuigt, en de Almachtige mij kwaad aangedaan heeft?
22 Alzo kwam Naomi weder, en Ruth, de Moabietische, haar schoondochter, met haar, die uit de velden Moabs wederkwam; en zij kwamen te Bethlehem in het begin van den gersteoogst.

2
1 Naomi nu had een bloedvriend van haar man, een man, geweldig van vermogen, van het geslacht van Elimelech; en zijn naam was Boaz.
2 En Ruth, de Moabietische, zeide tot Naomi: Laat mij toch in het veld gaan, en van de aren oplezen, achter dien, in wiens ogen ik genade zal vinden. En zij zeide tot haar: Ga heen, mijn dochter!
3 Zo ging zij heen, en kwam en las op in het veld, achter de maaiers; en haar viel bij geval voor, een deel van het veld van Boaz, die van het geslacht van Elimelech was.
4 En ziet, Boaz kwam van Bethlehem, en zeide tot de maaiers: De HEERE zij met ulieden! En zij zeiden tot hem: De HEERE zegene u!
5 Daarna zeide Boaz tot zijn jongen, die over de maaiers gezet was: Wiens is deze jonge vrouw?
6 En de jongen, die over de maaiers gezet was, antwoordde en zeide: Deze is de Moabietische jonge vrouw, die met Naomi wedergekomen is uit de velden Moabs;
7 En zij heeft gezegd: Laat mij toch oplezen en aren bij de garven verzamelen, achter de maaiers; zo is zij gekomen en heeft gestaan van des morgens af tot nu toe; nu is haar te huis blijven weinig.
8 Toen zeide Boaz tot Ruth: Hoort gij niet, mijn dochter? Ga niet, om in een ander veld op te lezen; ook zult gij van hier niet weggaan, maar hier zult gij u houden bij mijn maagden.
9 Uw ogen zullen zijn op dit veld, dat zij maaien zullen, en gij zult achter haarlieden gaan; heb ik den jongens niet geboden, dat men u niet aanroere? Als u dorst, zo ga tot de vaten, en drink van hetgeen de jongens zullen geschept hebben.
10 Toen viel zij op haar aangezicht, en boog zich ter aarde, en zij zeide tot hem: Waarom heb ik genade gevonden in uw ogen, dat gij mij kent, daar ik een vreemde ben?
11 En Boaz antwoordde en zeide tot haar: Het is mij wel aangezegd alles, wat gij bij uw schoonmoeder gedaan hebt, na den dood uws mans, en hebt uw vader en uw moeder, en het land uwer geboorte verlaten, en zijt heengegaan tot een volk, dat gij van te voren niet kendet.
12 De HEERE vergelde u uw daad en uw loon zij volkomen, van den HEERE, den God Israels, onder Wiens vleugelen gij gekomen zijt om toevlucht te nemen!
13 En zij zeide: Laat mij genade vinden in uw ogen, mijn heer, dewijl gij mij getroost hebt, en dewijl gij naar het hart uwer dienstmaagd gesproken hebt, hoewel ik niet ben, gelijk een uwer dienstmaagden.
14 Als het nu etenstijd was, zeide Boaz tot haar: Kom hier bij, en eet van het brood, en doop uw bete in den azijn. Zo zat zij neder aan de zijde van de maaiers, en hij langde haar geroost koren, en zij at, en werd verzadigd, en hield over.
15 Als zij nu opstond, om op te lezen, zo gebood Boaz zijn jongens, zeggende: Laat haar ook tussen de garven oplezen, en beschaamt haar niet.
16 Ja, laat ook allengskens van de handvollen voor haar wat vallen, en laat het liggen, dat zij het opleze, en bestraft haar niet.
17 Alzo las zij op in dat veld, tot aan den avond; en zij sloeg uit, wat zij opgelezen had, en het was omtrent een efa gerst.
18 En zij nam het op, en kwam in de stad; en haar schoonmoeder zag, wat zij opgelezen had; ook bracht zij voort, en gaf haar, wat zij van haar verzadiging overgehouden had.
19 Toen zeide haar schoonmoeder tot haar: Waar hebt gij heden opgelezen, en waar hebt gij gewrocht? Gezegend zij, die u gekend heeft! En zij verhaalde haar schoonmoeder, bij wien zij gewrocht had, en zeide: De naam des mans, bij welken ik heden gewrocht heb, is Boaz.
20 Toen zeide Naomi tot haar schoondochter: Gezegend zij hij den HEERE, Die Zijn weldadigheid niet heeft nagelaten aan de levenden en aan de doden! Voorts zeide Naomi tot haar: Die man is ons nabestaande; hij is een van onze lossers.

21 En Ruth, de Moabietische, zeide: Ook, omdat hij tot mij gezegd heeft: Gij zult u houden bij de jongens, die ik heb, totdat zij den gansen oogst, die ik heb, zullen hebben voleindigd.
22 En Naomi zeide tot haar schoondochter Ruth: Het is goed, mijn dochter, dat gij met zijn maagden uitgaat, opdat zij u niet tegenvallen in een ander veld.
23 Alzo hield zij zich bij de maagden van Boaz, om op te lezen, totdat de gersteoogst en tarweoogst voleindigd waren; en zij bleef bij haar schoonmoeder.

3
1 En Naomi, haar schoonmoeder, zeide tot haar: Mijn dochter! zoude ik u geen rust zoeken, dat het u welga?
2 Nu dan, is niet Boaz, met wiens maagden gij geweest zijt, van onze bloedvriendschap? Zie, hij zal dezen nacht gerst op den dorsvloer wannen.
3 Zo baad u, en zalf u, en doe uw klederen aan, en ga af naar den dorsvloer; maar maak u den man niet bekend, totdat hij geeindigd zal hebben te eten en te drinken.
4 En het zal geschieden, als hij nederligt, dat gij de plaats zult merken, waar hij zal nedergelegen zijn; ga dan in, en sla zijn voetdeksel op, en leg u; zo zal hij u te kennen geven, wat gij doen zult.
5 En zij zeide tot haar: Al wat gij tot mij zegt, zal ik doen.
6 Alzo ging zij af naar den dorsvloer, en deed naar alles, wat haar schoonmoeder haar geboden had.
7 Als nu Boaz gegeten en gedronken had, en zijn hart vrolijk was, zo kwam hij om neder te liggen aan het uiterste van een koren hoop. Daarna kwam zij stilletjes in, en sloeg zijn voetdeksel op, en leide zich.
8 En het geschiedde te middernacht, dat die man verschrikte, en om zich greep; en ziet, een vrouw lag aan zijn voetdeksel.
9 En hij zeide: Wie zijt gij? En zij zeide: Ik ben Ruth, uw dienstmaagd, breid dan uw vleugel uit over uw dienstmaagd, want gij zijt de losser.
10 En hij zeide: Gezegend zijt gij den HEERE, mijn dochter! Gij hebt deze uw laatste weldadigheid beter gemaakt dan de eerste, dewijl gij geen jonge gezellen zijt nagegaan, hetzij arm of rijk.
11 En nu, mijn dochter, vrees niet; al wat gij gezegd hebt, zal ik u doen; want de ganse stad mijns volks weet, dat gij een deugdelijke vrouw zijt.
12 Nu dan, wel is waar, dat ik een losser ben; maar er is nog een losser, nader dan ik.
13 Blijf dezen nacht over; voorts in den morgen zal het geschieden, indien hij u lost, goed, laat hem lossen; maar indien het hem niet lust u te lossen, zo zal ik u lossen, zo waarachtig als de HEERE leeft; leg u neder tot den morgen toe.
14 Alzo lag zij neder aan zijn voetdeksel tot den morgen toe; en zij stond op, eer dat de een den ander kennen kon; want hij zeide: Het worde niet bekend, dat een vrouw op den dorsvloer gekomen is.
15 Voorts zeide hij: Lang den sluier, die op u is, en houd dien; en zij hield hem; en hij mat zes maten gerst, en leide ze op haar; daarna ging hij in de stad.
16 Zij nu kwam tot haar schoonmoeder, dewelke zeide: Wie zijt gij, mijn dochter? En zij verhaalde haar alles, wat die man haar gedaan had.
17 Ook zeide zij: Deze zes maten gerst heeft hij mij gegeven; want hij zeide tot mij: Kom niet ledig tot uw schoonmoeder.
18 Toen zeide zij: Zit stil, mijn dochter, totdat gij weet, hoe de zaak zal vallen; want die man zal niet rusten, tenzij dat hij heden deze zaak voleind hebbe.

4
1 En Boaz ging op in de poort, en zette zich aldaar en ziet, de losser, van welken Boaz gesproken had, ging voorbij; zo zeide hij: Wijk herwaarts, zet u hier, gij, zulk een! En hij week derwaarts, en zette zich.
2 En hij nam tien mannen van de oudsten der stad, en zeide: Zet u hier; en zij zetten zich.
3 Toen zeide hij tot dien losser: Het stuk lands, dat van onzen broeder Elimelech was, heeft Naomi, die uit der Moabieten land wedergekomen is, verkocht;
4 En ik heb gezegd: Ik zal het voor uw oor openbaren, zeggende: Aanvaard het in tegenwoordigheid der inwoners, en in tegenwoordigheid der oudsten mijns volks; zo gij het zult lossen, los het; en zo men het ook niet zou lossen, verklaar het mij, dat ik het wete; want er is niemand, behalve gij, die het losse, en ik na u. Toen zeide hij: Ik zal het lossen.
5 Maar Boaz zeide: Ten dage, als gij het land aanvaardt van de hand van Naomi, zo zult gij het ook aanvaarden van Ruth, de Moabietische, de huisvrouw des verstorvenen, om den naam des verstorvenen te verwekken over zijn erfdeel.
6 Toen zeide die losser: Ik zal het voor mij niet kunnen lossen, opdat ik mijn erfdeel niet misschien verderve; los gij mijn lossing voor u; want ik zal niet kunnen lossen.
7 Nu was dit van ouds een gewoonheid in Israel, bij de lossing en bij de verwisseling, om de ganse zaak te bevestigen, zo trok de man zijn schoen uit en gaf die aan zijn naaste; en dit was tot een getuigenis in Israel.
8 Zo zeide de losser tot Boaz: Aanvaard gij het voor u; en hij trok zijn schoen uit.
9 Toen zeide Boaz tot de oudsten en al het volk: Gijlieden zijt heden getuigen, dat ik aanvaard heb alles, wat van Elimelech geweest is, en alles, wat van Chiljon en Machlon geweest is, van de hand van Naomi.
10 Daartoe aanvaard ik mij ook Ruth, de Moabietische, de huisvrouw van Machlon, tot een vrouw, om den naam des verstorvenen over zijn erfdeel te verwekken, opdat de naam des verstorvenen niet worde uitgeroeid van zijn broederen, en van de poort zijner plaats; gijlieden zijt heden getuigen.
11 En al het volk, dat in de poort was, mitsgaders de oudsten zeiden: Wij zijn getuigen; de HEERE make deze vrouw, die in uw huis komt, als Rachel en als Lea, die beiden het huis van Israel gebouwd hebben; en handel kloekelijk in Efratha, en maak uw naam vermaard in Bethlehem!
12 En uw huis zij, als het huis van Perez (die Thamar aan Juda baarde), van het zaad, dat de HEERE u geven zal uit deze jonge vrouw.
13 Alzo nam Boaz Ruth, en zij werd hem ter vrouwe, en hij ging tot haar in; en de HEERE gaf haar, dat zij zwanger werd en een zoon baarde.
14 Toen zeiden de vrouwen tot Naomi: Geloofd zij de HEERE, Die niet heeft nagelaten u heden een losser te geven; en zijn naam worde vermaard in Israel!
15 Die zal u zijn tot een verkwikker der ziel, en om uw ouderdom te onderhouden; want uw schoondochter, die u liefheeft, heeft hem gebaard, dewelke u beter is dan zeven zonen.
16 En Naomi nam dat kind, en zette het op haar schoot, en werd zijn voedster.
17 En de naburinnen gaven hem een naam, zeggende: Aan Naomi is een zoon geboren; en zij noemden zijn naam Obed; deze is de vader van Isai, Davids vader.
18 Dit nu zijn de geboorten van Perez: Perez gewon Hezron;
19 En Hezron gewon Ram; en Ram gewon Amminadab;
20 En Amminadab gewon Nahesson; en Nahesson gewon Salma;
21 En Salmon gewon Boaz, en Boaz gewon Obed;
22 En Obed gewon Isai; en Isai gewon David.

# 1 SAMUEL

1 Daar was een man van Ramathaim-zofim, van het gebergte van Efraim, wiens naam was Elkana, een zoon van Jerocham, den zoon van Elihu, den zoon van Tochu, den zoon van Zuf, een Efrathiet.
2 En hij had twee vrouwen; de naam van de ene was Hanna, en de naam van de andere was Peninna. Peninna nu had kinderen, maar Hanna had geen kinderen.
3 Deze man nu ging opwaarts uit zijn stad van jaar tot jaar om te aanbidden, en om te offeren den HEERE der heirscharen te Silo; en aldaar waren priesters des HEEREN, Hofni, en Pinehas, de twee zonen van Eli.
4 En het geschiedde op dien dag, als Elkana offerde, zo gaf hij aan Peninna, zijn huisvrouw, en aan al haar zonen en haar dochteren, delen.
5 Maar aan Hanna gaf hij een aanzienlijk deel, want hij had Hanna lief; doch de HEERE had haar baarmoeder toegesloten.
6 En haar tegenpartijdige tergde haar ook met terging, om haar te vergrimmen, omdat de HEERE haar baarmoeder toegesloten had.
7 En alzo deed hij jaar op jaar; van dat zij opging tot het huis des HEEREN, zo tergde zij haar alzo; daarom weende zij en at niet.
8 Toen zeide Elkana, haar man: Hanna, waarom weent gij, en waarom eet gij niet, en waarom is uw hart kwalijk gesteld? Ben ik u niet beter dan tien zonen?
9 Toen stond Hanna op, nadat hij gegeten, en nadat hij gedronken had te Silo. En Eli, de priester, zat op een stoel bij een post van den tempel des HEEREN.
10 Zij dan viel bitterlijk bedroefd zijnde, zo bad zij tot den HEERE, en zij weende zeer.
11 En zij beloofde een gelofte, en zeide: HEERE der heirscharen, zo Gij eenmaal de ellende Uwer dienstmaagd aanziet, en mijner gedenkt, en Uw dienstmaagd niet vergeet, maar geeft aan Uw dienstmaagd een mannelijk zaad, zo zal ik dat den HEERE geven al de dagen zijns levens, en er zal geen scheermes op zijn hoofd komen.
12 Het geschiedde nu, als zij evenzeer bleef biddende voor het aangezicht des HEEREN, zo gaf Eli acht op haar mond.
13 Want Hanna sprak in haar hart; alleenlijk roerden zich haar lippen, maar haar stem werd niet gehoord; daarom hield Eli haar voor dronken.
14 En Eli zeide tot haar: Hoe lang zult gij u dronken aanstellen? Doe uw wijn van u.
15 Doch Hanna antwoordde en zeide: Neen, mijn heer! ik ben een vrouw, bezwaard van geest; ik heb noch wijn, noch sterken drank gedronken; maar ik heb mijn ziel uitgegoten voor het aangezicht des HEEREN.
16 Acht toch uw dienstmaagd niet voor een dochter Belials; want ik heb tot nu toe gesproken uit de veelheid van mijn gedachten en van mijn verdriet.
17 Toen antwoordde Eli en zeide: Ga heen in vrede, en de God Israels zal uw bede geven, die gij van Hem gebeden hebt.
18 En zij zeide: Laat uw dienstmaagd genade vinden in uw ogen! Alzo ging die vrouw haars weegs; en zij at, en haar aangezicht was haar zodanig niet meer.
19 En zij stonden des morgens vroeg op, en zij aanbaden voor het aangezicht des HEEREN, en zij keerden weder, en kwamen tot hun huis te Rama. En Elkana bekende zijn huisvrouw Hanna, en de HEERE gedacht aan haar.
20 En het geschiedde, na verloop van dagen, dat Hanna bevrucht werd, en baarde een zoon, en zij noemde zijn naam Samuel: Want, zeide zij, ik heb hem van den HEERE gebeden.
21 En die man, Elkana toog op met zijn ganse huis, om den HEERE te offeren het jaarlijkse offer, en zijn gelofte.
22 Doch Hanna toog niet op; maar zij zeide tot haar man: Als de jongen gespeend is, dan zal ik hem brengen, dat hij voor het aangezicht des HEEREN verschijne, en blijve daar tot in

eeuwigheid.
23 En Elkana, haar man, zeide tot haar: Doe, wat goed is in uw ogen; blijf, totdat gij hem zult gespeend hebben; de HEERE bevestige naar Zijn woord! Alzo bleef de vrouw, en zoogde haar zoon, totdat zij hem speende.
24 Daarna, als zij hem gespeend had, bracht zij hem met zich opwaarts, met drie varren, en een efa meels, en een fles met wijn; en zij bracht hem in het huis des HEEREN te Silo; en het jongsken was zeer jong.
25 En zij slachtten een var; alzo brachten zij het kind tot Eli.
26 En zij zeide: Och, mijn heer! zo waarachtig als uw ziel leeft, mijn heer! Ik ben die vrouw, die hier bij u stond, om den HEERE te bidden.
27 Ik bad om dit kind, en de HEERE heeft mij mijn bede gegeven, die ik van Hem gebeden heb.
28 Daarom heb ik hem ook den HEERE overgegeven al de dagen, die hij wezen zal; hij is van
en HEERE gebeden. En hij bad aldaar den HEERE aan.

2
1 Toen bad Hanna en zeide: Mijn hart springt van vreugde op in den HEERE; mijn hoorn is verhoogd in den HEERE; mijn mond is wijd opengedaan over mijn vijanden; want ik verheug mij in Uw heil.
2 Er is niemand heilig, gelijk de HEERE; want er is niemand dan Gij, en er is geen rotssteen, gelijk onze God!
3 Maakt het niet te veel, dat gij hoog, hoog zoudt spreken, dat iets hards uit uw mond zou gaan; want de HEERE is een God der wetenschappen, en Zijn daden zijn recht gedaan.
4 De boog der sterken is gebroken; en die struikelden, zijn met sterkte omgord.
5 Die verzadigd waren, hebben zich verhuurd om brood, en die hongerig waren, zijn het niet meer; totdat de onvruchtbare zeven heeft gebaard, en die vele kinderen had, krachteloos is geworden.
6 De HEERE doodt en maakt levend; Hij doet ter helle nederdalen, en Hij doet weder opkomen.
7 De HEERE maakt arm en maakt rijk; Hij vernedert, ook verhoogt Hij.
8 Hij verheft den geringe uit het stof, en den nooddruftige verhoogt Hij uit den drek, om te doen zitten bij de vorsten, dat Hij hen den stoel der ere doe beerven; want de grondvesten des aardrijks zijn des HEEREN, en Hij heeft de wereld daarop gezet.
9 Hij zal de voeten Zijner gunstgenoten bewaren; maar de goddelozen zullen zwijgen in duisternis; want een man vermag niet door kracht.
10 Die met den HEERE twisten, zullen verpletterd worden; Hij zal in den hemel over hen donderen; de HEERE zal de einden der aarde richten, en zal Zijn Koning sterkte geven, en den hoorn Zijns Gezalfden verhogen.
11 Daarna ging Elkana naar Rama in zijn huis; maar de jongeling was den HEERE dienende voor het aangezicht van den priester Eli.
12 Doch de zonen van Eli waren kinderen Belials; zij kenden den HEERE niet.
13 Want de wijze dier priesters met het volk was, dat, wanneer iemand een offerande offerde, des priesters jongen kwam, terwijl het vlees kookte, met een drietandigen krauwel in zijn hand;
14 En sloeg in de teile, of in den ketel, of in de pan, of in den pot; al wat de krauwel optrok, dat nam de priester voor zich. Alzo deden zij aan al de Israelieten, die te Silo kwamen.
15 Ook eer zij het vet aanstaken, kwam des priesters jongen, en zeide tot den man, die offerde: Geef dat vlees om te braden voor den priester; want hij zal geen gekookt vlees van u nemen, maar rauw.
16 Wanneer nu die man tot hem zeide: Zij zullen dat vet als heden ganselijk aansteken, zo neem dan voor u, gelijk als het uw ziel lusten zal; zo zeide hij tot hem: Nu zult gij het immers geven, en zo niet, ik zal het met geweld nemen.
17 Alzo was de zonde dezer jongelingen zeer groot voor het aangezicht des HEEREN; want de lieden verachtten het spijsoffer des HEEREN.
18 Doch Samuel diende voor het aangezicht des HEEREN, zijnde een jongeling, omgord met den linnen lijfrok.
19 En zijn moeder maakte hem een kleinen rok, en bracht hem dien van jaar tot jaar, als zij opkwam met haar man, om het jaarlijkse offer te offeren.
20 En Eli zegende Elkana, en zijn huisvrouw, en zeide: De HEERE geve u zaad uit deze vrouw voor de bede, die zij den HEERE afgebeden heeft. En zij gingen naar zijn plaats.
21 Want de HEERE bezocht Hanna, en zij werd bevrucht, en baarde drie zonen en twee dochters; en de jongeling Samuel werd groot bij den HEERE.
22 Doch Eli was zeer oud, en hoorde al, wat zijn zonen aan gans Israel deden, en dat zij sliepen bij de vrouwen, die met hopen samenkwamen aan de deur van de tent der samenkomst.
23 En hij zeide tot hen: Waarom doet gij al zulke dingen, dat ik deze uw boze stukken hore van dit ganse volk?

24 Niet, mijn zonen; want dit is geen goed gerucht, dat ik hoor; gij maakt, dat het volk des HEEREN overtreedt.
25 Wanneer een mens tegen een mens zondigt, zo zullen de goden hem oordelen; maar wanneer een mens tegen den HEERE zondigt, wie zal voor hem bidden? Doch zij hoorden de stem huns vaders niet, want de HEERE wilde hen doden.
26 En de jongeling Samuel nam toe, en werd groot en aangenaam beide bij den HEERE en ook bij de mensen.
27 En er kwam een man Gods tot Eli, en zeide tot hem: Zo zegt de HEERE: Heb Ik Mij klaarlijk geopenbaard aan het huis uws vaders, toen zij in Egypte waren, in het huis van Farao?
28 En Ik heb hem uit alle stammen van Israel Mij ten priester verkoren, om te offeren op Mijn altaar, om het reukwerk aan te steken, om den efod voor Mijn aangezicht te dragen; en heb aan het huis uws vaders gegeven al de vuurofferen van de kinderen Israels.
29 Waarom slaat gijlieden achteruit tegen Mijn slachtoffer, en tegen Mijn spijsoffer, hetwelk Ik geboden heb in de woning; en eert uw zonen meer dan Mij, dat gijlieden u mest van het voornaamste van alle spijsoffers van Mijn volk Israel?
30 Daarom spreekt de HEERE, de God Israels: Ik had wel klaarlijk gezegd: Uw huis en uws vaders huis zouden voor Mijn aangezicht wandelen tot in eeuwigheid; maar nu spreekt de HEERE: Dat zij verre van Mij; want die Mij eren, zal Ik eren, maar die Mij versmaden, zullen licht geacht worden.
31 Zie, de dagen komen, dat Ik uw arm zal afhouwen, en den arm van uws vaders huis, dat er geen oud man in uw huis wezen zal.
32 En gij zult aanschouwen de benauwdheid der woning Gods, in plaats van al het goede, dat Hij Israel zou gedaan hebben; en er zal te genen dage een oud man in uw huis zijn.
33 Doch de man, dien Ik u niet zal uitroeien van Mijn altaar, zou zijn om uw ogen te verteren, en om uw ziel te bedroeven; en al de menigte uws huizes zal sterven, mannen geworden zijnde.
34 Dit nu zal u een teken zijn, hetwelk over uw beide zonen, over Hofni en Pinehas, komen zal: op een dag zullen zij beiden sterven.
35 En Ik zal Mij een getrouwen priester verwekken; die zal doen, gelijk als in Mijn hart en in Mijn ziel zijn zal; dien zal Ik een bestendig huis bouwen, en hij zal altijd voor het aangezicht Mijns Gezalfden wandelen.
36 En het zal geschieden, dat al wie van uw huis zal overig zijn, zal komen, om zich voor hem neder te buigen voor een stukje gelds, en een bolle broods, en zal zeggen: Neem mij toch aan tot enige priesterlijke bediening, dat ik een bete broods moge eten.

3
1 En de jongeling Samuel diende den HEERE voor het aangezicht van Eli; en het woord des HEEREN was dierbaar in die dagen; er was geen openbaar gezicht.
2 En het geschiedde te dien dage, als Eli op zijn plaats nederlag (en zijn ogen begonnen donker te worden, dat hij niet zien kon),
3 En Samuel zich ook nedergelegd had, eer de lampe Gods uitgedaan werd, in den tempel des HEEREN, waar de ark Gods was,
4 Dat de HEERE, Samuel riep; en hij zeide: Zie, hier ben ik.
5 En hij liep tot Eli en zeide: Zie, hier ben ik, want gij hebt mij geroepen. Doch hij zeide: Ik heb niet geroepen, keer weder, leide u neder. En hij ging heen en legde zich neder.
6 Toen riep de HEERE Samuel wederom; en Samuel stond op; en ging tot Eli, en zeide: Zie, hier ben ik, want gij hebt mij geroepen. Hij dan zeide: Ik heb u niet geroepen, mijn zoon; keer weder, leg u neder.
7 Doch Samuel kende den HEERE nog niet; en het woord des HEEREN was aan hem nog niet geopenbaard.
8 Toen riep de HEERE Samuel wederom, ten derden maal; en hij stond op, en ging tot Eli, en zeide: Zie, hier ben ik, want gij hebt mij geroepen. Toen verstond Eli, dat de HEERE den jongeling riep.
9 Daarom zeide Eli tot Samuel: Ga heen, leg u neder, en het zal geschieden, zo Hij u roept, zo zult gij zeggen: Spreek, HEERE, want Uw knecht hoort. Toen ging Samuel heen en leide zich aan zijn plaats.
10 Toen kwam de HEERE, en stelde Zich daar, en riep gelijk de andere malen: Samuel, Samuel! En Samuel zeide: Spreek, want Uw knecht hoort.
11 En de HEERE zeide tot Samuel: Zie, Ik doe een ding in Israel, dat al wie het horen zal, dien zullen zijn beide oren klinken.
12 Te dienzelven dage zal Ik verwekken over Eli alles, wat Ik tegen zijn huis gesproken heb; Ik zal het beginnen en voleinden.
13 Want Ik heb hem te kennen gegeven, dat Ik zijn huis rechten zal tot in eeuwigheid, om der ongerechtigheids wil, die hij geweten heeft; want als zijn zonen zich hebben vervloekt gemaakt, zo heeft hij hen niet eens zuur aangezien.
14 Daarom dan heb Ik het huis van Eli gezworen: Zo de ongerechtigheid van het huis van Eli tot in eeuwigheid zal verzoend worden door slachtoffer of door spijsoffer!
15 Samuel nu lag tot aan den morgen; toen deed hij de deuren van het huis des HEEREN open; doch Samuel vreesde dit gezicht aan Eli te kennen te geven.
16 Toen riep Eli Samuel, en zeide: Mijn zoon Samuel! Hij dan zeide: Zie, hier ben ik.
17 En hij zeide: Wat is het woord, dat Hij tot u gesproken heeft? Verberg het toch niet voor mij; God doe u zo, en zo doe Hij daartoe, indien gij een woord voor mij verbergt van al de woorden, die Hij tot u gesproken heeft!
18 Toen gaf hem Samuel te kennen al die woorden, en verborg ze voor hem niet. En hij zeide: Hij is de HEERE; Hij doe, wat goed is in Zijn ogen!
19 Samuel nu werd groot; en de HEERE was met hem, en liet niet een van al Zijn woorden op de aarde vallen.
20 En gans Israel, van Dan tot Ber-seba toe, bekende, dat Samuel bevestigd was tot een profeet des HEEREN.
21 En de HEERE voer voort te verschijnen te Silo; want de HEERE openbaarde Zich aan Samuel te Silo, door het woord des HEEREN.

4
1 En het woord van Samuel geschiedde aan gans Israel. En Israel toog uit, den Filistijnen tegemoet, ten strijde, en legerde zich bij Eben-haezer, maar de Filistijnen legerden zich bij Afek.
2 En de Filistijnen stelden zich in slagorden, om Israel te ontmoeten; en als zich de strijd uitspreidde, zo werd Israel voor der Filistijnen aangezicht geslagen; want zij sloegen in de slagorden in het veld omtrent vier duizend man.
3 Als het volk wederom in het leger gekomen was, zo zeiden de oudsten van Israel: Waarom heeft ons de HEERE heden geslagen voor het aangezicht der Filistijnen? Laat ons van Silo tot ons nemen de ark des verbonds des HEEREN, en laat die in het midden van ons komen, opdat zij ons verlosse van de hand onzer vijanden.
4 Het volk dan zond naar Silo, en men bracht van daar de ark des verbonds des HEEREN der heirscharen, die tussen de cherubim woont; en de twee zonen van Eli, Hofni en Pinehas, waren daar met de ark des verbonds van God.
5 En het geschiedde, als de ark des verbonds des HEEREN in het leger kwam, zo juichte gans Israel met een groot gejuich, alzo dat de aarde dreunde.
6 Als nu de Filistijnen de stem van het juichen hoorden, zo zeiden zij: Wat is de stem van dit grote juichen in het leger der Hebreen? Toen vernamen zij, dat de ark des HEEREN in het leger gekomen was.
7 Daarom vreesden de Filistijnen, want zij zeiden: God is in het leger gekomen. En zij zeiden: Wee ons, want diergelijke is gisteren en eergisteren niet geschied!
8 Wee ons, wie zal ons redden uit de hand van deze heerlijke goden? Dit zijn dezelfde goden, die de Egyptenaars met alle plagen geplaagd hebben, bij de woestijn.
9 Zijt sterk, en weest mannen, gij Filistijnen, opdat gij de Hebreen niet misschien dient, gelijk als zij ulieden gediend hebben; zo zijt mannen, en strijdt.
10 Toen streden de Filistijnen, en Israel werd geslagen, en zij vloden een iegelijk in zijn tenten; en er geschiedde een zeer grote nederlaag, zodat er van Israel vielen dertig duizend voetvolks.
11 En de ark Gods werd genomen, en de twee zonen van Eli, Hofni en Pinehas, stierven.
12 Toen liep er een Benjaminiet uit de slagorden, en kwam te Silo denzelfden dag; en zijn klederen waren gescheurd, en er was aarde op zijn hoofd.
13 En als hij kwam, ziet, zo zat Eli op een stoel aan de zijde van den weg, uitziende; want zijn hart was sidderende vanwege de ark Gods. Als die man kwam, om zulks te verkondigen in de stad, toen schreeuwde de ganse stad.
14 En als Eli de stem des geroeps hoorde, zo zeide hij: Wat is de stem dezer beroerte? Toen haastte zich die man, en hij kwam en boodschapte het aan Eli.
15 (Eli nu was een man van acht en negentig jaren, en zijn ogen stonden stijf, dat hij niet zien kon.)
16 En die man zeide tot Eli: Ik ben het, die uit de slagorden kom, en ik ben heden uit de slagorden gevloden. Hij dan zeide: Wat is er geschied, mijn zoon?
17 Toen antwoordde hij, die de boodschap bracht, en zeide: Israel is gevloden voor het aangezicht der Filistijnen, en er is ook een grote nederlaag onder het volk geschied; daarenboven zijn uw twee zonen, Hofni en Pinehas, gestorven, en de ark Gods is genomen.
18 En het geschiedde, als hij van de ark Gods vermeldde, zo viel hij achterwaarts van den stoel af, aan de zijde der poort, en brak den nek, en stierf; want de man was oud en zwaar; en hij richtte Israel veertig jaren.
19 En zijn schoondochter, de huisvrouw van Pinehas, was bevrucht, zij zou baren; als deze de tijding hoorde, dat de ark Gods genomen was, en haar schoonvader gestorven was, en haar man, zo kromde zij zich, en baarde; want haar weeen overvielen haar.
20 En omtrent den tijd van haar sterven, zo spraken de vrouwen, die bij haar stonden: Vrees niet, want gij hebt een zoon gebaard. Doch zij antwoordde niet, en nam het niet ter harte.

21 En zij noemde het jongsken Ikabod, zeggende: De eer is weggevoerd uit Israel! Omdat de ark Gods gevankelijk weggevoerd was, en om haars schoonvaders en haars mans wil.
22 En zij zeide: De eer is gevankelijk weggevoerd uit Israel, want de ark Gods is genomen.

5
1 De Filistijnen nu namen de ark Gods, en zij brachten ze van Eben-haezer tot Asdod.
2 En de Filistijnen namen de ark Gods, en zij brachten ze in het huis van Dagon, en stelden ze bij Dagon.
3 Maar als die van Asdod des anderen daags vroeg opstonden, ziet, zo was Dagon op zijn aangezicht ter aarde gevallen voor de ark des HEEREN. En zij namen Dagon en zetten hem weder op zijn plaats.
4 Toen zij nu des anderen daags des morgens vroeg opstonden, ziet, Dagon lag op zijn aangezicht ter aarde gevallen voor de ark des HEEREN; maar het hoofd van Dagon, en de beide palmen zijner handen afgehouwen, aan den dorpel; alleenlijk was Dagon daarop overgebleven.
5 Daarom treden de priesters van Dagon, en allen, die in het huis van Dagon komen, niet op den dorpel van Dagon te Asdod, tot op dezen dag.
6 Doch de hand des HEEREN was zwaar over die van Asdod, en verwoestte hen; en Hij sloeg ze met spenen, Asdod en haar landpalen.
7 Toen nu de mannen te Asdod zagen, dat het alzo toeging, zo zeiden zij: Dat de ark des Gods van Israel bij ons niet blijve; want Zijn hand is hard over ons, en over Dagon, onzen god.
8 Daarom zonden zij heen, en verzamelden tot zich al de vorsten der Filistijnen, en zij zeiden: Wat zullen wij met de ark des Gods van Israel doen? En die zeiden: Dat de ark des Gods van Israel rondom Gath ga. Alzo droegen zij de ark des Gods van Israel rondom.
9 En het geschiedde, nadat zij die hadden rondom gedragen, zo was de hand des HEEREN tegen die stad met een zeer grote kwelling; want Hij sloeg de lieden dier stad van den kleine tot den grote, en zij hadden spenen in de verborgene plaatsen.
10 Toen zonden zij de ark Gods naar Ekron; maar het geschiedde, als de ark Gods te Ekron kwam, zo riepen die van Ekron, zeggende: Zij hebben de ark des Gods van Israel tot mij rondom gebracht, om mij en mijn volk te doden.
11 En zij zonden heen, en vergaderden al de vorsten der Filistijnen, en zeiden: Zendt de ark des Gods van Israel heen, dat zij wederkere tot haar plaats, opdat zij mij en mijn volk niet dode; want er was een dodelijke kwelling in de ganse stad, en de hand Gods was er zeer zwaar.
12 En de mensen, die niet stierven, werden geslagen met spenen, zodat het geschrei der stad opklom naar den hemel.

6
1 Als nu de ark des HEEREN zeven maanden in het land der Filistijnen geweest was,
2 Zo riepen de Filistijnen de priesters en de waarzeggers, zeggende: Wat zullen wij met de ark des HEEREN doen? Laat ons weten, waarmede wij ze aan haar plaats zenden zullen.
3 Zij dan zeiden: Indien gij de ark des Gods van Israel wegzendt, zendt haar niet ledig weg, maar vergeldt Hem ganselijk een schuldoffer; dan zult gij genezen worden, en ulieden zal bekend worden, waarom Zijn hand van u niet afwijkt.
4 Toen zeiden zij: Welk is dat schuldoffer, dat wij Hem vergelden zullen? En zij zeiden: Vijf gouden spenen, en vijf gouden muizen, naar het getal van de vorsten der Filistijnen; want het is enerlei plaag over u allen, en over uw vorsten.
5 Zo maakt dan beelden uwer spenen, en beelden uwer muizen, die het land verderven, en geeft den God van Israel de eer; misschien zal Hij Zijn hand verlichten van over ulieden, en van over uw god, en van over uw land.
6 Waarom toch zoudt gijlieden uw hart verzwaren, gelijk de Egyptenaars en Farao hun hart verzwaard hebben? Hebben zij niet, toen Hij wonderlijk met hen gehandeld had, hen laten trekken, dat zij heengingen?
7 Nu dan, neemt en maakt een nieuwen wagen, en twee zogende koeien, op dewelke geen juk gekomen is; spant de koeien aan den wagen, en brengt haar kalveren van achter haar weder naar huis.
8 Neemt dan de ark des HEEREN, en zet ze op den wagen, en legt de gouden kleinoden, die gij Hem ten schuldoffer vergelden zult, in een koffertje aan haar zijde; en zendt ze weg, dat zij heenga.
9 Ziet dan toe, indien zij den weg van haar landpale opgaat naar Beth-semes, zo heeft Hij ons dit groot kwaad gedaan; maar zo niet, zo zullen wij weten, dat Zijn hand ons niet geraakt heeft; het is ons een toeval geweest.
10 En die lieden deden alzo, en namen twee zogende koeien, en spanden ze aan den wagen, en haar kalveren sloten zij in huis.
11 En zij zetten de ark des HEEREN op den wagen, en het koffertje met de gouden muizen, en de beelden hunner spenen.
12 De koeien nu gingen recht in dien weg, op den weg naar Beth-semes op een straat; zij gingen steeds voort, al loeiende, en weken noch ter rechter hand noch ter linkerhand; en de vorsten der Filistijnen gingen achter dezelve tot aan de landpale van Beth-semes.
13 En die van Beth-semes maaiden den tarweoogst in het dal, en als zij hun ogen ophieven, zagen zij de ark en verblijdden zich, als zij die zagen.
14 En de wagen kwam op den akker van Jozua, den Beth-semiet, en bleef daar staande; en daar was een grote steen, en zij kloofden het hout van den wagen, en offerden de koeien den HEERE ten brandoffer.
15 En de Levieten namen de ark des HEEREN af en het koffertje, dat daarbij was, waarin de gouden kleinoden waren, en zetten ze op dien groten steen; en die lieden van Beth-semes offerden brandofferen, en slachtten slachtofferen den HEERE, op denzelven dag.
16 En als de vijf vorsten der Filistijnen zulks gezien hadden, zo keerden zij weder op denzelven dag naar Ekron.
17 Dit nu zijn de gouden spenen, die de Filistijnen aan den HEERE ten schuldoffer vergolden hebben: Voor Asdod een voor Gaza een, voor Askelon een, voor Gath een, voor Ekron een.
18 Ook gouden muizen, naar het getal van alle steden der Filistijnen, onder de vijf vorsten, van de vaste steden af tot aan de landvlekken; en tot aan Abel, den groten steen, op denwelken zij de ark des HEEREN nedergesteld hadden, die tot op dezen dag is op den akker van Jozua, den Beth-semiet.

19 En de Heere sloeg onder die lieden van Beth-semes, omdat zij in de ark des HEEREN gezien hadden; ja, Hij sloeg van het volk zeventig mannen, en vijftig duizend mannen. Toen bedreef het volk rouw, omdat de HEERE een groten slag onder het volk geslagen had.
20 Toen zeiden de lieden van Beth-semes: Wie zou kunnen bestaan voor het aangezicht van den HEERE, dezen heiligen God? En tot wien van ons zal Hij optrekken?
21 Zo zonden zij boden tot de inwoners van Kirjath-jearim, zeggende: De Filistijnen hebben de ark des HEEREN wedergebracht; komt af, haalt ze opwaarts tot u.

7
1 Toen kwamen de mannen van Kirjath-jearim, en haalden de ark des HEEREN op, en zij brachten ze in het huis van Abinadab, op den heuvel; en zij heiligden zijn zoon Eleazar, dat hij de ark des HEEREN bewaarde.
2 En het geschiedde, van dien dag af, dat de ark des Heeren te Kirjath-jearim bleef, en de dagen werden twintig jaren; en het ganse huis van Israel klaagde den HEERE achterna.
3 Toen sprak Samuel tot het ganse huis van Israel, zeggende: Indien gijlieden u met uw ganse hart tot den HEERE bekeert, zo doet de vreemde goden uit het midden van u weg, ook de Astharoths; en richt uw hart tot den HEERE, en dient Hem alleen, zo zal Hij u uit de hand der Filistijnen rukken.
4 De kinderen Israels nu deden de Baals en de Astharoths weg, en zij dienden den HEERE alleen.
5 Verder zeide Samuel: Vergadert het ganse Israel naar Mizpa, en ik zal den HEERE voor u bidden.
6 En zij werden vergaderd te Mizpa, en zij schepten water, en goten het uit voor het aangezicht des HEEREN; en zij vastten te dien dage, en zeiden aldaar: Wij hebben tegen den HEERE gezondigd. Alzo richtte Samuel de kinderen Israels te Mizpa.
7 Toen de Filistijnen hoorden, dat de kinderen Israels zich vergaderd hadden te Mizpa, zo kwamen de oversten der Filistijnen op tegen Israel. Als de kinderen Israels dat hoorden, zo vreesden zij voor het aangezicht der Filistijnen.
8 En de kinderen Israels zeiden tot Samuel: Zwijg niet van onzentwege, dat gij niet zoudt roepen tot den HEERE, onzen God, opdat Hij ons verlosse uit de hand der Filistijnen.
9 Toen nam Samuel een melklam, en hij offerde het geheel den HEERE ten brandoffer; en Samuel riep tot den HEERE voor Israel; en de HEERE verhoorde hem.
10 En het geschiedde, toen Samuel dat brandoffer offerde, zo kwamen de Filistijnen aan ten strijde tegen Israel; en de HEERE donderde te dien dage met een groten donder over de Filistijnen, en Hij verschrikte hen, zodat zij verslagen werden voor het aangezicht van Israel.
11 En de mannen van Israel togen uit van Mizpa, en vervolgden de Filistijnen, en zij sloegen hen tot onder Beth-kar.
12 Samuel nu nam een steen, en stelde dien tussen Mizpa en tussen Sen, en hij noemde diens naam Eben-haezer; en hij zeide: Tot hiertoe heeft de HEERE ons geholpen.
13 Alzo werden de Filistijnen vernederd, en kwamen niet meer in de landpalen van Israel; want de hand des HEEREN was tegen de Filistijnen al de dagen van Samuel.
14 En de steden, welke de Filistijnen van Israel genomen hadden kwamen weder aan Israel, van Ekron tot Gath toe; ook rukte Israel derzelver landpale uit de hand der Filistijnen; en er was vrede tussen Israel en tussen de Amorieten.
15 Samuel nu richtte Israel al de dagen zijns levens.
16 En hij toog van jaar tot jaar, en ging rondom naar Beth-el, en Gilgal, en Mizpa; en hij richtte Israel in al die plaatsen.
17 Doch hij keerde weder naar Rama; want daar was zijn huis, en daar richtte hij Israel; en hij bouwde aldaar den HEERE een altaar.

8
1 Het geschiedde nu, toen Samuel oud geworden was, zo stelde hij zijn zonen tot richters over Israel.
2 De naam van zijn eerstgeborenen zoon nu was Joel, en de naam van zijn tweeden was Abia; zij waren richters te Ber-seba.
3 Doch zijn zonen wandelden niet in zijn wegen; maar zij neigden zich tot de gierigheid, en namen geschenken, en bogen het recht.
4 Toen vergaderden zich alle oudsten van Israel, en zij kwamen tot Samuel te Rama;
5 En zij zeiden tot hem: Zie, gij zijt oud geworden, en uw zonen wandelen niet in uw wegen; zo zet nu een koning over ons, om ons te richten, gelijk al de volken hebben.
6 Maar dit woord was kwaad in de ogen van Samuel, als zij zeiden: Geef ons een koning, om ons te richten. En Samuel bad den HEERE aan.
7 Doch de HEERE zeide tot Samuel: Hoor naar de stem des volks in alles, wat zij tot u zeggen zullen; want zij hebben u niet verworpen, maar zij hebben Mij verworpen, dat Ik geen Koning over hen zal zijn.
8 Naar de werken, die zij gedaan hebben, van dien dag af, toen Ik hen uit Egypte geleid heb, tot op dezen dag toe, en hebben Mij verlaten en andere goden gediend; alzo doen zij u ook.
9 Hoor dan nu naar hun stem; doch als gij hen op het hoogste zult betuigd hebben, zo zult gij hen te kennen geven de wijze des konings, die over hen regeren zal.
10 Samuel nu zeide al de woorden des HEEREN het volk aan, hetwelk een koning van hem begeerde.
11 En zeide: Dit zal des konings wijze zijn, die over u regeren zal: hij zal uw zonen nemen, dat hij hen zich stelle tot zijn wagen, en tot zijn ruiteren, dat zij voor zijn wagen henen lopen;
12 En dat hij hen zich stelle tot oversten der duizenden, en tot oversten der vijftigen; en dat zij zijn akker ploegen, en dat zij zijn oogst oogsten, en dat zij zijn krijgswapenen maken, mitsgaders zijn wagentuig.
13 En uw dochteren zal hij nemen tot apothekeressen, en tot keukenmaagden, en tot baksters.
14 En uw akkers, en uw wijngaarden, en uw olijfgaarden, die de beste zijn, zal hij nemen, en zal ze aan zijn knechten geven.
15 En uw zaad, en uw wijngaarden zal hij vertienen, en hij zal ze aan zijn hovelingen, en aan zijn knechten geven.
16 En hij zal uw knechten, en uw dienstmaagden, en uw beste jongelingen, en uw ezelen nemen, en hij zal zijn werk daarmede doen.
17 Hij zal uw kudden vertienen; en gij zult hem tot knechten zijn.
18 Gij zult wel te dien dage roepen, vanwege uw koning, dien gij u zult verkoren hebben, maar de HEERE zal u te dien dage niet verhoren.
19 Doch het volk weigerde Samuels stem te horen; en zij zeiden: Neen, maar er zal een koning over ons zijn.
20 En wij zullen ook zijn gelijk al de volken; en onze koning zal ons richten, en hij zal voor onze aangezichten uitgaan, en hij zal onze krijgen voeren.
21 Als Samuel al de woorden des volks gehoord had, zo sprak hij dezelve voor de oren des HEEREN.
22 De HEERE nu zeide tot Samuel: Hoor naar hun stem, en stel hun een koning. Toen zeide Samuel tot de mannen van Israel: Gaat heen, een iegelijk naar zijn stad.

9
1 Er was nu een man van Benjamin, wiens naam was Kis, een zoon van Abiel, den zoon van Zeror, den zoon van Bechorath, den zoon van Afiah, den zoon eens mans van Jemini, een dapper held.
2 Die had een zoon, wiens naam was Saul, een jongeling, en schoon, ja, er was geen schoner man dan hij onder de kinderen Israels; van zijn schouderen en opwaarts was hij hoger dan al het volk.
3 De ezelinnen nu van Kis, den vader van Saul, waren verloren; daarom zeide Kis tot zijn zoon Saul: Neem nu een van de jongens met u, en maak u op, ga heen, zoek de ezelinnen.
4 Hij dan ging door het gebergte van Efraim, en hij ging door het land van Salisa, maar zij vonden ze niet; daarna gingen zij door het land van Sahalim, maar zij waren er niet; verder ging hij door het land van Jemini, doch zij vonden ze niet.
5 Toen zij in het land van Zuf kwamen, zeide Saul tot zijn jongen, die bij hem was: Kom en laat ons wederkeren; dat niet misschien mijn vader van de ezelinnen aflate, en voor ons bekommerd zij.
6 Hij daarentegen zeide tot hem: Zie toch, er is een man Gods in deze stad, en hij is een geeerd man; al wat hij spreekt, dat komt zekerlijk; laat ons nu derwaarts gaan, misschien zal hij ons onzen weg aanwijzen, op denwelken wij gaan zullen.
7 Toen zeide Saul tot zijn jongen: Maar zie, zo wij gaan, wat zullen wij toch dien man brengen? Want het brood is weg uit onze vaten, en wij hebben geen gaven, om den man Gods te brengen; wat hebben wij?
8 En de jongen antwoordde Saul verder en zeide: Zie, er vindt zich in mijn hand het vierendeel eens zilveren sikkels; dat zal ik den man Gods geven, opdat hij ons onzen weg wijze.
9 (Eertijds zeide een ieder aldus in Israel, als hij ging om God te vragen: Komt en laat ons gaan tot den ziener; want die heden een profeet genoemd wordt, die werd eertijds een ziener genoemd.)
10 Toen zeide Saul tot zijn jongen: Uw woord is goed, kom, laat ons gaan. En zij gingen naar de stad, waar de man Gods was.
11 Als zij opklommen door den opgang der stad, zo vonden zij maagden, die uitgingen om water te putten; en zij zeiden tot haar: Is de ziener hier?
12 Toen antwoordden zij hun, en zeiden: Ziet, hij is voor uw aangezicht; haast u nu, want hij is heden in de stad gekomen, dewijl het volk heden een offerande heeft op de hoogte.
13 Wanneer gijlieden in de stad komt, zo zult gij hem vinden, eer hij opgaat op de hoogte om te eten; want het volk zal niet eten, totdat hij komt, want hij zegent het offer, daarna eten de genodigden; daarom gaat nu op, want hem, als heden zult gij hem vinden.
14 Alzo gingen zij op in de stad. Toen zij in het midden der stad kwamen, ziet, zo ging Samuel uit hun tegemoet, om op te gaan naar de hoogte.
15 Want de HEERE had het voor Samuels oor geopenbaard, een dag eer Saul kwam, zeggende:
16 Morgen omtrent dezen tijd zal Ik tot u zenden een man uit het land van Benjamin, dien zult gij ten voorganger zalven over Mijn volk Israel; en hij zal Mijn volk verlossen uit der Filistijnen hand, want Ik heb Mijn volk aangezien, dewijl deszelfs geroep tot Mij gekomen is.
17 Toen Samuel Saul aanzag, zo antwoordde hem de HEERE: Zie, dit is de man, van welken Ik u gezegd heb: Deze zal over Mijn volk heersen.
18 En Saul naderde tot Samuel in het midden der poort, en zeide: Wijs mij toch, waar is hier het huis des zieners?
19 En Samuel antwoordde Saul en zeide: Ik ben de ziener; ga op voor mijn aangezicht op de hoogte, dat gijlieden heden met mij eet; zo zal ik u morgen vroeg laten gaan, en alles, wat in uw hart is, zal ik u te kennen geven.

20 Want de ezelinnen aangaande, die gij heden den derden dag verloren hebt, zet uw hart daarop niet, want zij zijn gevonden; en wiens zal zijn al het gewenste, dat in Israel is? Is het niet van u, en van het ganse huis uws vaders?
21 Toen antwoordde Saul, en zeide: Ben ik niet een zoon van Jemini, van den kleinsten der stammen van Israel? en mijn geslacht is het niet het kleinste van al de geslachten van den stam van Benjamin? Waarom spreekt gij mij dan aan met zulke woorden?
22 Samuel dan nam Saul en zijn jongen, en hij bracht ze in de kamer; en hij gaf hun plaats aan het opperste der genodigden; die nu waren omtrent dertig man.
23 Toen zeide Samuel tot den kok: Lang dat stuk, hetwelk Ik u gegeven heb, waarvan ik tot u zeide: Zet het bij u weg.
24 De kok nu bracht een schouder op, met wat daaraan was, en zette het voor Saul; en hij zeide: Zie, dit is het overgeblevene; zet het voor u, eet, want het is ter bestemder tijd voor u bewaard, als ik zeide: Ik heb het volk genodigd. Alzo at Saul met Samuel op dien dag.
25 Daarna gingen zij af van de hoogte in de stad; en hij sprak met Saul op het dak.
26 En zij stonden vroeg op; en het geschiedde, omtrent den opgang des dageraads, zo riep Samuel Saul op het dak, zeggende: Sta op, dat ik u gaan late. Toen stond Saul op, en zij beiden gingen uit, hij en Samuel, naar buiten.
27 Toen zij afgegaan waren aan het einde der stad, zo zeide Samuel tot Saul: Zeg den jongen, dat hij voor onze aangezichten heenga; toen ging hij heen; maar sta gij als nu stil, en ik zal Gods woord doen horen.

10
1 Toen nam Samuel een oliekruik, en goot ze uit op zijn hoofd, en kuste hem, en zeide: Is het niet alzo, dat de HEERE u tot een voorganger over Zijn erfdeel gezalfd heeft?
2 Als gij heden van mij gaat, zo zult gij twee mannen vinden bij het graf van Rachel, aan de landpale van Benjamin, te Zelzah; die zullen tot u zeggen: De ezelinnen zijn gevonden, die gij zijt gaan zoeken, en zie, uw vader heeft de zaken der ezelinnen verlaten, en hij is bekommerd voor ulieden, zeggende: Wat zal ik om mijn zoon doen?
3 Als gij u van daar en verder aan begeeft, en zult komen tot aan Elon-thabor, daar zullen u drie mannen vinden, opgaande tot God naar Beth-el; een, dragende drie bokjes, en een, dragende drie bollen broods, en een, dragende een fles wijn.
4 En zij zullen u naar uw welstand vragen, en zij zullen u twee broden geven; die zult gij van hun hand nemen.
5 Daarna zult gij komen op den heuvel Gods, waar der Filistijnen bezettingen zijn; en het zal geschieden, als gij aldaar in de stad komt, zo zult gij ontmoeten een hoop profeten, van de hoogte afkomende, en voor hun aangezichten luiten, en trommelen, en pijpen, en harpen, en zij zullen profeteren.
6 En de Geest des HEEREN zal vaardig worden over u, en gij zult met hen profeteren; en gij zult in een anderen man veranderd worden.
7 En het zal geschieden, als u deze tekenen zullen komen, doe gij, wat uw hand vinden zal, want God zal met u zijn.
8 Gij nu zult voor mijn aangezicht afgaan naar Gilgal, en zie, ik zal tot u afkomen, om brandofferen te offeren, om te offeren offeranden der dankzegging; zeven dagen zult gij daar beiden, totdat ik tot u kome, en u bekend make, wat gij doen zult.
9 Het geschiedde nu, toen hij zijn schouder keerde, om van Samuel te gaan, veranderde God hem het hart in een ander; en al die tekenen kwamen ten zelven dage.
10 Toen zij daar aan den heuvel kwamen, zie, zo kwam hem een hoop profeten tegemoet; en de Geest des HEEREN werd vaardig over hem, en hij profeteerde in het midden van hen.
11 En het geschiedde, als een iegelijk, die hem van te voren gekend had, zag, dat hij, ziet, profeteerde met de profeten, zo zeide het volk, een ieder tot zijn metgezel: Wat is dit, dat den zoon van Kis geschied is? Is Saul ook onder de profeten?
12 Toen antwoordde een man van daar, en zeide: Wie is toch hun vader? Daarom is het tot een spreekwoord geworden: Is Saul ook onder de profeten?
13 Toen hij nu voleind had te profeteren, zo kwam hij op de hoogte.
14 En Sauls oom zeide tot hem en tot zijn jongen: Waar zijt gijlieden heengegaan? Hij nu zeide: Om de ezelinnen te zoeken; toen wij zagen, dat zij er niet waren, zo kwamen wij tot Samuel.
15 Toen zeide Sauls oom: Geef mij toch te kennen, wat heeft Samuel ulieden gezegd?
16 Saul nu zeide tot zijn oom: Hij heeft ons voorzeker te kennen gegeven, dat de ezelinnen gevonden waren; maar de zaak des koninkrijks, waarvan Samuel gezegd had, gaf hij hem niet te kennen.
17 Doch Samuel riep het volk te zamen tot den HEERE, te Mizpa.
18 En hij zeide tot de kinderen Israels: Alzo heeft de HEERE, de God Israels, gesproken: Ik heb Israel uit Egypte opgebracht, en Ik heb ulieden van de hand der Egyptenaren gered, en van de hand van alle koninkrijken, die u onderdrukten.
19 Maar gijlieden hebt heden uw God verworpen, Die u uit al uw ellenden en uw noden verlost heeft, en hebt tot Hem gezegd: Zet een koning over ons; nu dan, stelt u voor het aangezicht des HEEREN, naar uw stammen en naar uw duizenden.
20 Toen nu Samuel al de stammen van Israel had doen naderen, zo is de stam van Benjamin geraakt.

21 Toen hij den stam van Benjamin deed aankomen naar zijn geslachten, zo werd het geslacht van Matri geraakt; en Saul, de zoon van Kis, werd geraakt. En zij zochten hem, maar hij werd niet gevonden.
22 Toen vraagden zij verder den HEERE, of die man nog derwaarts komen zou? De HEERE dan zeide: Ziet, hij heeft zich tussen de vaten verstoken.
23 Zij nu liepen, en namen hem van daar, en hij stelde zich in het midden des volks; en hij was hoger dan al het volk, van zijn schouder en opwaarts.
24 Toen zeide Samuel tot het ganse volk: Ziet gij, dien de HEERE verkoren heeft? Want gelijk hij, is er niemand onder het ganse volk. Toen juichte het ganse volk, en zij zeiden: de koning leve!
25 Samuel nu sprak tot het volk het recht des koninkrijks, en schreef het in een boek, en leide het voor het aangezicht des HEEREN. Toen liet Samuel het ganse volk gaan, elk naar zijn huis.
26 En Saul ging ook naar zijn huis te Gibea, en van het heir gingen met hem, welker hart God geroerd had.
27 Doch de kinderen Belials zeiden: Wat zou ons deze verlossen? en zij verachtten hem, en brachten hem geen geschenk. Doch hij was als doof.

11
1 Toen toog Nahas, de Ammoniet, op, en belegerde, Jabes in Gilead. En al de mannen van Jabes zeiden tot Nahas: Maak een verbond met ons, zo zullen wij u dienen.
2 Doch Nahas, de Ammoniet, zeide tot hen: Mits dezen zal ik een verbond met ulieden maken, dat ik u allen het rechteroog uitsteke; en dat ik deze schande op gans Israel legge.
3 Toen zeiden tot hem de oudsten Jabes: Laat zeven dagen van ons af, dat wij boden zenden in al de landpalen van Israel; is er dan niemand, die ons verlost, zo zullen wij tot u uitgaan.
4 Als de boden te Gibea-sauls kwamen, zo spraken zij deze woorden voor de oren van het volk. Toen hief al het volk zijn stem op, en weende.
5 En ziet, Saul kwam achter de runderen uit het veld, en Saul zeide: Wat is den volke, dat zij wenen? Toen vertelden zij hem de woorden der mannen van Jabes.
6 Toen werd de Geest Gods vaardig over Saul, als hij deze woorden hoorde; en zijn toorn ontstak zeer.
7 En hij nam een paar runderen, en hieuw ze in stukken, en hij zond ze in alle landpalen van Israel door de hand der boden, zeggende: Die niet zelf uittrekt achter Saul en achter Samuel, alzo zal men zijn runderen doen. Toen viel de vreze des HEEREN op het volk, en zij gingen uit als een enig man.
8 En hij telde hen te Bezek; en van de kinderen Israels waren driehonderd duizend, en van de mannen van Juda dertig duizend.
9 Toen zeiden zij tot de boden, die gekomen waren: Aldus zult gijlieden den mannen te Jabes in Gilead zeggen: Morgen zal u verlossing geschieden, als de zon heet worden zal. Als de boden kwamen, en verkondigden dat aan de mannen te Jabes, zo werden zij verblijd.
10 En de mannen van Jabes zeiden: Morgen zullen wij tot ulieden uitgaan, en gij zult ons doen naar alles, wat goed is in uw ogen.
11 Het geschiedde nu des anderen daags, dat Saul het volk stelde in drie hopen, en zij kwamen in het midden des legers, in de morgenwake, en zij sloegen Ammon, totdat de dag heet werd; en het geschiedde, dat de overigen alzo verstrooid werden, dat er onder hen geen twee te zamen bleven.
12 Toen zeide het volk tot Samuel: Wie is hij, die zeide: Zou Saul over ons regeren? Geeft hier die mannen, dat wij hen doden.
13 Maar Saul zeide: Er zal te dezen dage geen man gedood worden, want de HEERE heeft heden een verlossing in Israel gedaan.
14 Verder zeide Samuel tot het volk: Komt en laat ons naar Gilgal gaan, en het koninkrijk aldaar vernieuwen.
15 Toen ging al het volk naar Gilgal, en maakte Saul aldaar koning voor het aangezicht des HEEREN te Gilgal; en zij offerden aldaar dankofferen voor het aangezicht des HEEREN; en Saul verheugde zich aldaar gans zeer, met al de mannen van Israel.

12
1 Toen zeide Samuel tot gans Israel: Ziet, ik heb naar ulieder stem gehoord in alles, wat gij mij gezegd hebt, en ik heb een koning over u gezet.
2 En nu, ziet, daar trekt de koning voor uw aangezicht heen, en ik ben oud en grijs geworden, en ziet, mijn zonen zijn bij ulieden; en ik heb voor uw aangezichten gewandeld van mijn jeugd af tot dezen dag toe.
3 Ziet, hier ben ik, betuigt tegen mij voor den HEERE, en voor Zijn gezalfde, wiens os ik genomen heb, en wiens ezel ik genomen heb, en wien ik verongelijkt heb, wien ik onderdrukt heb, en van wiens hand ik een geschenk genomen heb, dat ik mijn ogen van hem zou verborgen hebben; zo zal ik het ulieden wedergeven.
4 Toen zeiden zij: Gij hebt ons niet verongelijkt, en gij hebt ons niet onderdrukt, en gij hebt van niemands hand iets genomen.
5 Toen zeide hij tot hen: De HEERE zij een Getuige tegen ulieden, en Zijn gezalfde zij te dezen dage getuige, dat gij in mijn hand niets gevonden hebt! En het volk zeide: Hij zij Getuige!
6 Verder zeide Samuel tot het volk: Het is de HEERE, Die Mozes en Aaron gemaakt heeft, en Die uw vaders uit Egypteland opgebracht heeft.
7 En nu, stelt u hier, dat ik met ulieden rechte, voor het aangezicht des HEEREN, over al de gerechtigheden des HEEREN, die Hij aan u en aan uw vaderen gedaan heeft.
8 Nadat Jakob in Egypte gekomen was, zo riepen uw vaders tot den HEERE; en de HEERE zond Mozes en Aaron, en zij leidden uw vaders uit Egypte, en deden hen aan deze plaats wonen.
9 Maar zij vergaten den HEERE, hun God; zo verkocht Hij hen in de hand van Sisera, den krijgsoverste, te Hazor, en in de hand der Filistijnen, en in de hand van den koning der Moabieten, die tegen hen streden.
10 En zij riepen tot den HEERE, en zeiden: Wij hebben gezondigd, dewijl wij den HEERE verlaten, en de Baals en Astharoths gediend hebben; en nu, ruk ons uit de hand onzer vijanden, en wij zullen U dienen.
11 En de HEERE zond Jerubbaal, en Bedan, en Jeftha, en Samuel, en Hij rukte u uit de hand uwer vijanden rondom, alzo dat gij zeker woondet.
12 Als gij nu zaagt, dat Nahas, de koning van de kinderen Ammons, tegen u kwam, zo zeidet gij tot mij: Neen, maar een koning zal over ons regeren; zo toch de HEERE, uw God, uw Koning was.
13 En nu, ziet daar den koning, dien gij verkoren hebt, dien gij begeerd hebt; en ziet, de HEERE heeft een koning over ulieden gezet.
14 Zo gij den HEERE zult vrezen, en Hem dienen, en naar Zijn stem horen, en den mond des HEEREN niet wederspannig zijt, zo zult gijlieden, zowel gij als de koning, die over u regeren zal, achter den HEERE, uw God, zijn.
15 Doch zo gij naar de stem des HEEREN niet zult horen, maar den mond des HEEREN wederspannig zijn, zo zal de hand des HEEREN, tegen u zijn, als tegen uw vaders.
16 Ook stelt u nu hier, en ziet die grote zaak, die de HEERE voor uw ogen doen zal.
17 Is het niet vandaag de tarweoogst? Ik zal tot den HEERE roepen, en Hij zal donder en regen geven; zo weet dan, en ziet, dat uw kwaad groot is, dat gij voor de ogen des HEEREN gedaan hebt, dat gij een koning voor u begeerd hebt.
18 Toen Samuel den HEERE aanriep, zo gaf de HEERE donder en regen te dien dage; daarom vreesde al het volk zeer den HEERE en Samuel.
19 En al het volk zeide tot Samuel: Bid voor uw knechten den HEERE, uw God, dat wij niet sterven; want boven al onze zonden hebben wij dit kwaad daartoe gedaan, dat wij voor ons een koning begeerd hebben.
20 Toen zeide Samuel tot het volk: Vreest niet, gij hebt al dit kwaad gedaan; doch wijkt niet van achter den HEERE af, maar dient den HEERE met uw ganse hart.

21 En wijkt niet af; want gij zoudt de ijdelheden na volgen, die niet bevorderlijk zijn, noch verlossen, want zij zijn ijdelheden.
22 Want de HEERE zal Zijn volk niet verlaten, om Zijns groten Naams wil, dewijl het den HEERE beliefd heeft, ulieden Zich tot een volk te maken.
23 Wat ook mij aangaat, het zij verre van mij, dat ik tegen den HEERE zou zondigen, dat ik zou aflaten voor ulieden te bidden; maar ik zal u den goeden en rechten weg leren.
24 Vreest slechts den HEERE, en dient Hem trouwelijk met uw ganse hart; want ziet, hoe grote dingen Hij bij ulieden gedaan heeft!
25 Maar indien gij voortaan kwaad doet, zo zult gijlieden, als ook uw koning, omkomen.

13
1 Saul was een jaar in zijn regering geweest, en het tweede jaar regeerde hij over Israel.
2 Toen verkoos zich Saul drie duizend mannen uit Israel; en er waren bij Saul twee duizend te Michmas en op het gebergte van Beth-el, en duizend waren er bij Jonathan te Gibea-benjamins; en het overige des volks liet hij gaan, een iegelijk naar zijn tent.
3 Doch Jonathan sloeg de bezetting der Filistijnen, die te Geba was, hetwelk de Filistijnen hoorden. Daarom blies Saul met de bazuin in het ganse land, zeggende: Laat het de Hebreen horen.
4 Toen hoorde het ganse Israel zeggen: Saul heeft de bezetting der Filistijnen geslagen, en ook is Israel stinkende geworden bij de Filistijnen. Toen werd het volk samengeroepen achter Saul, naar Gilgal.
5 En de Filistijnen werden verzameld om te strijden tegen Israel, dertig duizend wagens, en zes duizend ruiters, en volk in menigte als het zand, dat aan den oever der zee is; en zij togen op, en legerden zich te Michmas, tegen het oosten van Beth-aven.
6 Toen de mannen van Israel zagen, dat zij in nood waren (want het volk was benauwd), zo verborg zich het volk in de spelonken, en in de doornbossen, en in de steenklippen, en in de vestingen, en in de putten.
7 De Hebreen nu gingen over de Jordaan in het land van Gad en Gilead. Toen Saul nog zelf te Gilgal was, zo kwam al het volk bevende achter hem.
8 En hij vertoefde zeven dagen, tot den tijd, dien Samuel bestemd had. Als Samuel te Gilgal niet opkwam, zo verstrooide het volk van hem.
9 Toen zeide Saul: Brengt tot mij herwaarts een brandoffer, en dankofferen; en hij offerde brandoffer.
10 En het geschiedde, toen hij geeindigd had het brandoffer te offeren, ziet, zo kwam Samuel; en Saul ging uit hem tegemoet, om hem te zegenen.
11 Toen zeide Samuel: Wat hebt gij gedaan? Saul nu zeide: Omdat ik zag, dat zich het volk van mij verstrooide, en gij op den bestemden tijd der dagen niet kwaamt, en de Filistijnen te Michmas vergaderd waren,
12 Zo zeide ik: Nu zullen de Filistijnen tot mij afkomen te Gilgal, en ik heb het aangezicht des HEEREN niet ernstelijk aangebeden, zo dwong ik mijzelven, en heb brandoffer geofferd.
13 Toen zeide Samuel tot Saul: Gij hebt zottelijk gedaan; gij hebt het gebod van den HEERE, uw God, niet gehouden, dat Hij u geboden heeft; want de HEERE zou nu uw rijk over Israel bevestigd hebben tot in eeuwigheid.
14 Maar nu zal uw rijk niet bestaan. De HEERE heeft Zich een man gezocht naar Zijn hart, en de HEERE heeft hem geboden een voorganger te zijn over Zijn volk, omdat gij niet gehouden hebt, wat u de HEERE geboden had.
15 Toen maakte zich Samuel op, en hij ging op van Gilgal naar Gibea-benjamins; en Saul telde het volk, dat bij hem gevonden werd, omtrent zeshonderd man.
16 En Saul en zijn zoon Jonathan, en het volk, dat bij hen gevonden was, bleven te Gibea-benjamins; maar de Filistijnen waren te Michmas gelegerd.
17 En de verdervers gingen uit het leger der Filistijnen, in drie hopen; de ene hoop keerde zich op den weg naar Ofra, naar het land Sual;
18 En een hoop keerde zich naar den weg van Beth-horon; en een hoop keerde zich naar den weg der landpale, die naar het dal Zeboim naar de woestijn uitziet.
19 En er werd geen smid gevonden in het ganse land van Israel; want de Filistijnen hadden gezegd: Opdat de Hebreen geen zwaard noch spies maken.
20 Daarom moest gans Israel tot de Filistijnen aftrekken, opdat een iegelijk zijn ploegijzer, of zijn spade, of zijn bijl, of zijn houweel scherpen liet.
21 Maar zij hadden tandige vijlen tot hun houwelen, en tot hun spaden, en tot de drietandige vorken, en tot de bijlen, en tot het stellen der prikkelen.

22 En het geschiedde ten dage des strijds, dat er geen zwaard noch spies gevonden werd in de hand van het ganse volk, dat bij Saul en bij Jonathan was; doch bij Saul en bij Jonathan, zijn zoon, werden zij gevonden.
23 En der Filistijnen leger toog naar den doortocht van Michmas.

14
1 Het geschiedde nu op een dag, dat Jonathan, de zoon van Saul, tot den jongen, die zijn wapenen droeg, zeide: Kom, en laat ons tot de bezetting der Filistijnen overgaan, welke aan gene zijde is; doch hij gaf het zijn vader niet te kennen.
2 Saul nu zat aan het uiterste van Gibea onder den granatenboom, die te Migron was; en het volk, dat bij hem was, was omtrent zeshonderd man.
3 En Ahia, de zoon van Ahitub, den broeder van Ikabod, den zoon van Pinehas, den zoon van Eli, was priester des HEEREN, te Silo, dragende den efod; doch het volk wist niet, dat Jonathan heengegaan was.
4 Er was nu tussen de doortochten, waar Jonathan zocht door te gaan tot der Filistijnen bezetting, een scherpte van een steenklip aan deze zijde, en een scherpte van een steenklip aan gene zijde; en de naam der ene was Bozes, en de naam der andere Sene.
5 De ene tand was gelegen tegen het noorden, tegenover Michmas, en de andere tegen het zuiden, tegenover Geba.
6 Jonathan nu zeide tot den jongen, die zijn wapenen droeg: Kom, en laat ons tot de bezetting dezer onbesnedenen overgaan; misschien zal de HEERE voor ons werken; want bij den HEERE is geen verhindering, om te verlossen door velen of door weinigen.
7 Toen zeide zijn wapendrager tot hem: Doe al, wat in uw hart is; wend u, zie ik ben met u, naar uw hart.
8 Jonathan nu zeide: Zie, wij zullen overgaan tot die mannen, en wij zullen ons aan hen ontdekken.
9 Indien zij aldus tot ons zeggen: Staat stil, totdat wij aan ulieden komen; zo zullen wij blijven staan aan onze plaats, en tot hen niet opklimmen.
10 Maar zeggen zij aldus: Klimt tot ons op; zo zullen wij opklimmen, want de HEERE heeft hen in onze hand gegeven; en dit zal ons een teken zijn.
11 Toen zij beiden zich aan der Filistijnen bezetting ontdekten, zo zeiden de Filistijnen: Ziet, de Hebreen zijn uit de holen uitgegaan, waarin zij zich verstoken hadden.
12 Verder antwoordden de mannen der bezetting aan Jonathan en zijn wapendrager, en zeiden: Klimt op tot ons, en wij zullen het u wijs maken. En Jonathan zeide tot zijn wapendrager: Klim op achter mij, want de HEERE heeft hen gegeven in de hand van Israel.
13 Toen klom Jonathan op zijn handen en op zijn voeten, en zijn wapendrager hem na; en zij vielen voor Jonathans aangezicht, en zijn wapendrager doodde ze achter hem.
14 Deze eerste slag nu, waarmede Jonathan en zijn wapendrager omtrent twintig mannen versloegen, geschiedde omtrent in de helft eens bunders, zijnde een juk ossen lands.
15 En er was een beving in het leger, op het veld en onder het ganse volk; de bezetting en de verdervers beefden ook zelven; ja, het land werd beroerd, want het was een beving Gods.
16 Als nu de wachters van Saul te Gibea-benjamins zagen, dat, ziet, de menigte versmolt, en doorging, en geklopt werd;
17 Toen zeide Saul tot het volk, dat bij hem was: Telt toch, en beziet, wie van ons weggegaan zijn. En zij telden, en ziet, Jonathan en zijn wapendrager waren daar niet.
18 Toen zeide Saul tot Ahia: Breng de ark Gods herwaarts. Want de ark Gods was te dien dage bij de kinderen Israels.
19 En het geschiedde, toen Saul nog tot den priester sprak, dat het rumoer, hetwelk in der Filistijnen leger was, zeer toenam en vermenigvuldigde; zo zeide Saul tot den priester: Haal uw hand in.
20 Saul nu, en al het volk, dat bij hem was, werd samengeroepen, en zij kwamen ten strijde; en ziet, het zwaard des enen was tegen den anderen, er was een zeer groot gedruis.
21 Er waren ook Hebreen bij de Filistijnen, als eertijds, die met hen in het leger opgetogen waren rondom; dezen nu vervoegden zich ook met de Israelieten, die bij Saul en Jonathan waren.

22 Als alle mannen van Israel, die zich verstoken hadden in het gebergte van Efraim, hoorden, dat de Filistijnen vluchtten, zo kleefden zij ook hen achteraan in den strijd.
23 Alzo verloste de HEERE Israel te dien dage; en het leger trok over naar Beth-aven.
24 En de mannen van Israel werden mat te dien dage; want Saul had het volk bezworen, zeggende: Vervloekt zij de man, die spijze eet tot aan den avond, opdat ik mij aan mijn vijanden wreke! Daarom proefde dat ganse volk geen spijs.
25 En het ganse volk kwam in een woud; en daar was honig op het veld.
26 Toen het volk in het woud kwam, ziet, zo was er een honigvloed; maar niemand raakte met zijn hand aan zijn mond, want het volk vreesde de bezwering.
27 Maar Jonathan had het niet gehoord, toen zijn vader het volk bezworen had, en hij reikte het einde van den staf uit, die in zijn hand was, en hij doopte denzelven in een honigraat; als hij nu zijn hand tot zijn mond wendde, zo werden zijn ogen verlicht.
28 Toen antwoordde een man uit het volk, en zeide: Uw vader heeft het volk zwaarlijk bezworen, zeggende: Vervloekt zij de man, die heden brood eet! Daarom bezwijkt het volk.
29 Toen zeide Jonathan: Mijn vader heeft het land beroerd; zie toch, hoe mijn ogen verlicht zijn, omdat ik een weinig van dezen honig gesmaakt heb;
30 Hoe veel meer, indien het volk heden had mogen vrijelijk eten van den buit zijner vijanden, dien het gevonden heeft! Maar nu is die slag niet groot geweest over de Filistijnen.
31 Doch zij sloegen te dien dage de Filistijnen van Michmas tot Ajalon; en het volk was zeer moede.
32 Toen maakte zich het volk aan den buit, en zij namen schapen, en runderen, en kalveren, en zij slachtten ze tegen de aarde; en het volk at ze met het bloed.
33 En men boodschapte het Saul, zeggende: Zie, het volk verzondigt zich aan den HEERE, etende met het bloed. En hij zeide: Gij hebt trouwelooslijk gehandeld; wentelt heden een groten steen tot mij.
34 Verder sprak Saul: Verstrooit u onder het volk, en zegt tot hen: Brengt tot mij een iegelijk zijn os, en een iegelijk zijn schaap, en slacht het hier, en eet, en bezondigt u niet aan den HEERE, die etende met het bloed. Toen bracht al het volk een iegelijk zijn os met zijn hand, des nachts, en slachtte ze aldaar.
35 Toen bouwde Saul den HEERE een altaar; dit was het eerste altaar, dat hij den HEERE bouwde.
36 Daarna zeide Saul: Laat ons aftrekken de Filistijnen na, bij nacht, en laat ons dezelve beroven, totdat het morgen licht worde, en laat ons niet een man onder hen overig laten. Zij nu zeiden: Doe al wat goed is in uw ogen; maar de priester zeide: Laat ons herwaarts tot God naderen.
37 Toen vraagde Saul God: Zal ik aftrekken de Filistijnen na? Zult Gij ze in de hand van Israel overgeven? Doch Hij antwoordde hem niet te dien dage.
38 Toen zeide Saul: Komt herwaarts uit alle hoeken des volks, en verneemt, en ziet, waarin deze zonde heden geschied zij.
39 Want zo waarachtig als de HEERE leeft, Die Israel verlost, al ware het in mijn zoon Jonathan, zo zal hij den dood sterven; en niemand uit het ganse volk antwoordde hem.
40 Verder zeide hij tot het ganse Israel: Gijlieden zult aan de ene zijde zijn, en ik en mijn zoon Jonathan zullen aan de andere zijde zijn. Toen zeide het volk tot Saul: Doe, wat goed is in uw ogen.
41 Saul nu sprak tot den HEERE, den God Israels: Toon den onschuldige. Toen werd Jonathan en Saul geraakt, en het volk ging vrij uit.
42 Toen zeide Saul: Werpt het lot tussen mij en tussen mijn zoon Jonathan. Toen werd Jonathan geraakt.

43 Saul dan zeide tot Jonathan: Geef mij te kennen, wat gij gedaan hebt. Toen gaf het Jonathan hem te kennen, en zeide: Ik heb maar een weinig honigs geproefd, met het uiterste des stafs, dien ik in mijn hand had; zie hier ben ik, moet ik sterven?
44 Toen zeide Saul: Zo doe mij God, en zo doe Hij daartoe, Jonathan! gij moet den dood sterven.
45 Maar het volk zeide tot Saul: Zou Jonathan sterven, die deze grote verlossing in Israel gedaan heeft? Dat zij verre! zo waarachtig als de HEERE leeft, als er een haar van zijn hoofd op de aarde vallen zal; want hij heeft dit heden met God gedaan. Alzo verloste het volk Jonathan, dat hij niet stierf.
46 Saul nu toog op van achter de Filistijnen, en de Filistijnen trokken aan hun plaats.
47 Toen nam Saul het koninkrijk over Israel in; en hij streed rondom tegen al zijn vijanden, tegen Moab, en tegen de kinderen Ammons, en tegen Edom, en tegen de koningen van Zoba, en tegen de Filistijnen; en overal, waar hij zich wendde, oefende hij straf.
48 En hij handelde dapper, en hij sloeg de Amalekieten, en hij redde Israel uit de hand desgenen, die hem beroofde.
49 De zonen van Saul nu waren: Jonathan, en Isvi, en Malchi-sua; en de namen zijner twee dochteren waren deze: de naam der eerstgeborene was Merab, en de naam der kleinste Michal.
50 En de naam van Sauls huisvrouw was Ahinoam, een dochter van Ahimaaz; en de naam van zijn krijgsoverste was Abi-ner, een zoon van Ner, Sauls oom.
51 En Kis was Sauls vader, en Ner, Abners vader, was een zoon van Abiel.
52 En er was een sterke krijg tegen de Filistijnen al de dagen van Saul; daarom alle helden en alle kloeke mannen, die Saul zag, die vergaderde hij tot zich.

15
1 Toen zeide Samuel tot Saul: de HEERE heeft mij gezonden, dat ik u ten koning zalfde over Zijn volk, over Israel; hoor dan nu de stem van de woorden des HEEREN.
2 Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Ik heb bezocht, hetgeen Amalek aan Israel gedaan heeft, hoe hij zich tegen hem gesteld heeft op den weg, toen hij uit Egypte opkwam.
3 Ga nu heen, en sla Amalek, en verban alles, wat hij heeft, en verschoon hem niet; maar dood van den man af tot de vrouw toe, van de kinderen tot de zuigelingen, van de ossen tot de schapen, van de kemelen tot de ezelen toe.
4 Dit verkondigde Saul het volk, en hij telde hen te Telaim, tweehonderd duizend voetvolks, en tien duizend mannen van Juda.
5 Als Saul tot aan de stad Amalek kwam, zo leide hij een achterlage in het dal.
6 En Saul liet den Kenieten zeggen: Gaat weg, wijkt, trekt af uit het midden der Amalekieten, opdat ik u met hen niet wegruime; want gij hebt barmhartigheid gedaan aan al de kinderen Israels, toen zij uit Egypte opkwamen. Alzo weken de Kenieten uit het midden der Amalekieten.
7 Toen sloeg Saul de Amalekieten van Havila af, tot daar gij komt te Sur, dat voor aan Egypte is.
8 En hij ving Agag, den koning der Amalekieten, levend; maar al het volk verbande hij door de scherpte des zwaards.
9 Doch Saul en het ganse volk verschoonde Agag, en de beste schapen, en runderen, en de naast beste, en de lammeren, en al wat best was, en zij wilden ze niet verbannen; maar alle ding, dat verachtzaam, en dat verdwijnende was, verbanden zij.
10 Toen geschiedde het woord des HEEREN tot Samuel, zeggende:
11 Het berouwt Mij, dat Ik Saul tot koning gemaakt heb, dewijl hij zich van achter Mij afgekeerd heeft, en Mijn woorden niet bevestigd heeft. Toen ontstak Samuel, en hij riep tot den HEERE den gansen nacht.
12 Daarna maakte zich Samuel des morgens vroeg op, Saul tegemoet; en het werd Samuel geboodschapt, zeggende: Saul is te Karmel gekomen, en zie, hij heeft zich een pilaar gesteld; daarna is hij omgetogen, en doorgetrokken, en naar Gilgal afgekomen.
13 Samuel nu kwam tot Saul, en Saul zeide tot hem: Gezegend zijt gij den HEERE! Ik heb des HEEREN woord bevestigd.
14 Toen zeide Samuel: Wat is dan dit voor een stem der schapen in mijn oren, en een stem der runderen, die ik hoor?
15 Saul nu zeide: Zij hebben ze van de Amalekieten gebracht, want het volk heeft de beste schapen en runderen verschoond, om den HEERE, uw God, te offeren; maar het overige hebben wij verbannen.
16 Toen zeide Samuel tot Saul: Houd op, zo zal ik u te kennen geven, wat de HEERE vannacht tot mij gesproken heeft. Hij dan zeide tot hem: Spreek.
17 En Samuel zeide: Is het niet alzo, toen ge klein waart in uw ogen, dat gij het hoofd der stammen van Israel geworden zijt, en dat u de HEERE tot koning over Israel gezalfd heeft?
18 En de HEERE heeft u op den weg gezonden, en gezegd: Ga heen en verban de zondaars, de Amalekieten, en strijd tegen hen, totdat gij dezelve te niet doet.
19 Waarom toch hebt gij naar de stem des HEEREN niet gehoord, maar zijt tot den roof gevlogen, en hebt gedaan dat kwaad was in de ogen des HEEREN?
20 Toen zeide Saul tot Samuel: Ik heb immers naar de stem des HEEREN gehoord, en heb gewandeld op den weg, op denwelken mij de HEERE gezonden heeft; en ik heb Agag, den koning der Amalekieten, mede gebracht, maar de Amalekieten heb ik verbannen.
21 Het volk nu heeft genomen van den roof, schapen en runderen, het voornaamste van het verbannene, om den HEERE, uw God, op te offeren te Gilgal.

22 Doch Samuel zeide: Heeft de HEERE lust aan brandofferen, en slachtofferen, als aan het gehoorzamen van de stem des HEEREN? Zie, gehoorzamen is beter dan slachtoffer, opmerken dan het vette der rammen.
23 Want wederspannigheid is een zonde der toverij, en wederstreven is afgoderij en beeldendienst. Omdat gij des HEEREN woord verworpen hebt, zo heeft Hij u verworpen, dat gij geen koning zult zijn.
24 Toen zeide Saul tot Samuel: Ik heb gezondigd, omdat ik des HEEREN bevel en uw woorden overtreden heb; want ik heb het volk gevreesd en naar hun stem gehoord.
25 Nu dan, vergeef mij toch mijn zonde, en keer met mij wederom, dat ik den HEERE aanbidde.
26 Doch Samuel zeide tot Saul: Ik zal met u niet wederkeren; omdat gij het woord des HEEREN verworpen hebt, zo heeft u de HEERE verworpen, dat gij geen koning over Israel zult zijn.
27 Als zich Samuel omkeerde om weg te gaan, zo greep hij een slip van zijn mantel en zij scheurde.
28 Toen zeide Samuel tot hem: De HEERE heeft heden het koninkrijk van Israel van u afgescheurd, en heeft het aan uw naaste gegeven, die beter is dan gij.
29 En ook liegt Hij, Die de Overwinning van Israel is, niet, en het berouwt Hem niet; want Hij is geen mens, dat Hem iets berouwen zou.
30 Hij dan zeide: Ik heb gezondigd; eer mij toch nu voor de oudsten mijns volks, en voor Israel; en keer wederom met mij, dat ik den HEERE, uw God, aanbidde.
31 Toen keerde Samuel wederom Saul na; en Saul aanbad den HEERE.
32 Toen zeide Samuel: Breng Agag, den koning der Amalekieten, hier tot mij; Agag nu ging tot hem weeldelijk; en Agag zeide: Voorwaar, de bitterheid des doods is geweken!
33 Maar Samuel zeide: Gelijk als uw zwaard de vrouwen van haar kinderen beroofd heeft, alzo zal uw moeder van haar kinderen beroofd worden onder de vrouwen. Toen hieuw Samuel Agag in stukken, voor het aangezicht des HEEREN te Gilgal.
34 Daarna ging Samuel naar Rama; en Saul ging op naar zijn huis te Gibea-sauls.
35 En Samuel zag Saul niet meer tot den dag zijns doods toe; evenwel droeg Samuel leed om Saul; en het berouwde den HEERE, dat Hij Saul tot koning over Israel gemaakt had.

16
1 Toen zeide de HEERE tot Samuel: Hoe lang draagt gij leed om Saul, dien Ik toch verworpen heb, dat hij geen koning zij over Israel? Vul uw hoorn met olie, en ga heen; Ik zal u zenden tot Isai, den Bethlehemiet; want Ik heb Mij een koning onder zijn zonen uitgezien.
2 Maar Samuel zeide: Hoe zou ik heengaan? Saul zal het toch horen en mij doden. Toen zeide de HEERE: Neem een kalf van de runderen met u, en zeg: Ik ben gekomen, om den HEERE offerande te doen.
3 En gij zult Isai ten offer nodigen, en Ik zal u te kennen geven, wat gij doen zult, en gij zult Mij zalven, dien Ik u zeggen zal.
4 Samuel nu deed, hetgeen de HEERE gesproken had, en hij kwam te Bethlehem. Toen kwamen de oudsten der stad bevende hem tegemoet, en zeiden: Is uw komst met vrede?
5 Hij dan zeide: Met vrede; ik ben gekomen om den HEERE offerande te doen; heiligt u, en komt met mij ten offer; en hij heiligde Isai en zijn zonen, en hij nodigde hen ten offer.
6 En het geschiedde, toen zij inkwamen, zo zag hij Eliab aan, en dacht: Zekerlijk, is deze voor den HEERE, Zijn gezalfde.
7 Doch de HEERE zeide tot Samuel: Zie zijn gestalte niet aan, noch de hoogte zijner statuur, want Ik heb hem verworpen; want het is niet gelijk de mens ziet; want de mens ziet aan, wat voor ogen is, maar de HEERE ziet het hart aan.
8 Toen riep Isai, Abinadab, en hij deed hem voorbij het aangezicht van Samuel gaan; doch hij zeide: Dezen heeft de HEERE ook niet verkoren.
9 Daarna liet Isai Samma voorbijgaan; doch hij zeide: Dezen heeft de HEERE ook niet verkoren.
10 Alzo liet Isai zijn zeven zonen voorbij het aangezicht van Samuel gaan; doch Samuel zeide tot Isai: De HEERE heeft dezen niet verkoren.
11 Voorts zeide Samuel tot Isai: Zijn dit al de jongelingen? En hij zeide: De kleinste is nog overig, en zie, hij weidt de schapen. Samuel nu zeide tot Isai: Zend heen en laat hem halen; want wij zullen niet rondom aanzitten, totdat hij hier zal gekomen zijn.
12 Toen zond hij heen, en bracht hem in; hij nu was roodachtig, mitsgaders schoon van ogen en schoon van aanzien; en de HEERE zeide: Sta op, zalf hem, want deze is het.
13 Toen nam Samuel den oliehoorn, en hij zalfde hem in het midden zijner broederen. En de Geest des HEEREN werd vaardig over David van dien dag af en voortaan. Daarna stond Samuel op, en hij ging naar Rama.
14 En de Geest des HEEREN week van Saul; en een boze geest van den HEERE verschrikte hem.
15 Toen zeiden Sauls knechten tot hem: Zie toch, een boze geest Gods verschrikt u.
16 Onze heer zegge toch tot uw knechten, die voor uw aangezicht staan, dat zij een man zoeken, die op de harp spelen kan; en het zal geschieden, als de boze geest Gods op u is, dat hij met zijn hand spele, dat het beter met u worde.
17 Toen zeide Saul tot zijn knechten: Ziet mij toch naar een man uit, die wel spelen kan, en brengt hem tot mij.
18 Toen antwoordde een van de jongelingen, en zeide: Zie, ik heb gezien een zoon van Isai, den Bethlehemiet, die spelen kan en hij is een dapper held, en een krijgsman, en verstandig in zaken, en een schoon man, en de HEERE is met hem.
19 Saul nu zond boden tot Isai, en zeide: Zend uw zoon David tot mij, die bij de schapen is.
20 Toen nam Isai een ezel met brood, en een lederen zak met wijn, en een geitenbokje; en hij zond ze door de hand van zijn zoon David aan Saul.
21 Alzo kwam David tot Saul, en hij stond voor zijn aangezicht; en hij beminde hem zeer, en hij werd zijn wapendrager.
22 Daarna zond Saul tot Isai, om te zeggen: Laat toch David voor mijn aangezicht staan, want hij heeft genade in mijn ogen gevonden.

23 En het geschiedde, als de geest Gods over Saul was, zo nam David de harp, en hij speelde met zijn hand; dat was voor Saul een verademing, en het werd beter met hem, en de boze geest week van hem.

17
1 En de Filistijnen verzamelden hun heir ten strijde, en verzamelden zich te Socho, dat in Juda is; en zij legerden zich tussen Socho en tussen Azeka, aan het einde van Dammim.
2 Doch Saul en de mannen van Israel verzamelden zich, en legerden zich in het eikendal; en stelden de slagorde tegen de Filistijnen aan.
3 De Filistijnen nu stonden aan een berg aan gene, en de Israelieten stonden aan een berg aan deze zijde; en de vallei was tussen hen.
4 Toen ging er een kampvechter uit, uit het leger der Filistijnen; zijn naam was Goliath, van Gath; zijn hoogte was zes ellen en een span.
5 En hij had een koperen helm op zijn hoofd, en hij had een schubachtig pantsier aan; en het gewicht van het pantsier was vijf duizend sikkelen kopers;
6 En een koperen scheenharnas boven zijn voeten, en een koperen schild tussen zijn schouders;
7 En de schacht zijner spies was als een weversboom, en het lemmer zijner spies was van zeshonderd sikkelen ijzers; en de schilddrager ging voor zijn aangezicht.
8 Deze nu stond, en riep tot de slagorden van Israel, en zeide tot hen: Waarom zoudt gijlieden uittrekken, om de slagorde te stellen? Ben ik niet een Filistijn, en gijlieden knechten van Saul? Kiest een man onder u, die tot mij afkome.
9 Indien hij tegen mij strijden en mij verslaan kan, zo zullen wij ulieden tot knechten zijn; maar indien ik hem overwin en hem sla, zo zult gij ons tot knechten zijn, en ons dienen.
10 Verder zeide de Filistijn: Ik heb heden de slagorden van Israel gehoond, zeggende: Geeft mij een man, dat wij te zamen strijden!
11 Toen Saul en het ganse Israel deze woorden van den Filistijn hoorden, zo ontzetten zij zich, en vreesden zeer.
12 David nu was de zoon van den Efrathischen man van Bethlehem-juda, wiens naam was Isai, en die acht zonen had, en in de dagen van Saul was hij een man, oud, afgaande onder de mannen.
13 En de drie grootste zonen van Isai gingen heen; zij volgden Saul na in den krijg. De namen nu zijner drie zonen, die in den krijg gingen, waren: Eliab, de eerstgeborene, en zijn tweede Abinadab, en de derde Samma.
14 En David was de kleinste; en de drie grootsten waren Saul nagevolgd.
15 Doch David ging henen, en kwam weder van Saul, om zijns vaders schapen te weiden te Bethlehem.
16 De Filistijn nu trad toe, des morgens vroeg en des avonds. Alzo stelde hij zich daar veertig dagen lang.
17 En Isai zeide tot zijn zoon David: Neem toch voor uw broeders een efa van dit geroost koren, en deze tien broden, en breng ze terloops in het leger tot uw broederen.
18 Maar breng deze tien melkkazen aan de oversten over duizend; en gij zult uw broederen bezoeken, of het hun welga, en gij zult van hen pand medenemen.
19 Saul nu, en zij, en alle mannen van Israel waren bij het eikendal met de Filistijnen strijdende.
20 Toen maakte zich David des morgens vroeg op, en hij liet de schapen bij den hoeder, en hij nam het op, en ging henen, gelijk als Isai hem bevolen had; en hij kwam aan den wagenburg, als het heir in slagorde uittoog, en men ten strijde riep.
21 En de Israelieten en Filistijnen stelden slagorde tegen slagorde.
22 David nu liet de vaten van zich, onder de hand van den bewaarder der vaten, en hij liep ter slagorde; en hij kwam en vraagde zijn broederen naar hun welstand.
23 Toen hij met hen sprak, ziet, zo kwam de kampvechter op; zijn naam was Goliath, de Filistijn van Gath, uit het heir der Filistijnen, en hij sprak achtereenvolgens die woorden; en David hoorde ze.

24 Doch alle mannen in Israel, als zij dien man zagen, zo vluchtten zij voor zijn aangezicht, en zij vreesden zeer.
25 En de mannen Israels zeiden: Hebt gijlieden dien man wel gezien, die opgekomen is? Want hij is opgekomen, om Israel te honen; en het zal geschieden, dat de koning dien man, die hem slaat, met groten rijkdom verrijken zal, en hij zal hem zijn dochter geven, en hij zal zijns vaders huis vrijmaken in Israel.
26 Toen zeide David tot de mannen, die bij hem stonden, zeggende: Wat zal men dien man doen, die dezen Filistijn slaat, en den smaad van Israel wendt? Want wie is deze onbesneden Filistijn, dat hij de slagorden van den levenden God zou honen?
27 Wederom zeide hem het volk achtervolgens dat woord, zeggende: Alzo zal men den man doen, die hem slaat.
28 Als Eliab, zijn grootste broeder, hem tot die mannen hoorde spreken, zo ontstak de toorn van Eliab tegen David, en hij zeide: Waarom zijt gij nu afgekomen, en onder wien hebt gij de weinige schapen in de woestijn gelaten? Ik ken uw vermetelheid, en de boosheid uws harten wel; want gij zijt afgekomen, opdat gij den strijd zaagt.
29 Toen zeide David: Wat heb ik nu gedaan? Is er geen oorzaak?
30 En hij wendde zich af van dien naar een anderen toe, en hij zeide achtereenvolgens dat woord; en het volk gaf hem weder antwoord, achtervolgens de eerste woorden.
31 Toen die woorden gehoord werden, die David gesproken had, en in de tegenwoordigheid van Saul verkondigd werden, zo liet hij hem halen.
32 En David zeide tot Saul: Aan geen mens ontvalle het hart, om zijnentwil. Uw knecht zal heengaan en hij zal met dezen Filistijn strijden.
33 Maar Saul zeide tot David: Gij zult niet kunnen heengaan tot dezen Filistijn, om met hem te strijden; want gij zijt een jongeling, en hij is een krijgsman van zijn jeugd af.
34 Toen zeide David tot Saul: Uw knecht weidde de schapen zijns vaders, en er kwam een leeuw en een beer, en nam een schaap van de kudde weg.
35 En ik ging uit hem na, en ik sloeg hem, en redde het uit zijn mond; toen hij tegen mij opstond, zo vatte ik hem bij zijn baard, en sloeg hem, en doodde hem.
36 Uw knecht heeft zo den leeuw als den beer geslagen; alzo zal deze onbesneden Filistijn zijn, gelijk een van die, omdat hij de slagorden van den levenden God gehoond heeft.
37 Verder zeide David: De HEERE, Die mij van de hand des leeuws gered heeft, en uit de hand des beers, Die zal mij redden uit de hand van dezen Filistijn. Toen zeide Saul tot David: Ga heen, en de HEERE zij met u!
38 En Saul kleedde David met zijn klederen, en zette een koperen helm op zijn hoofd, en kleedde hem met een pantsier.
39 En David gordde zijn zwaard aan over zijn klederen, en wilde gaan; want hij had het nooit verzocht. Toen zeide David tot Saul: Ik kan in deze niet gaan, want ik heb het nooit verzocht; en David leide ze van zich.
40 En hij nam zijn staf in zijn hand, en hij koos zich vijf gladde stenen uit de beek, en leide ze in de herderstas, die hij had, te weten in den zak, en zijn slinger was in zijn hand; alzo naderde hij tot den Filistijn.
41 De Filistijn ging ook heen, gaande en naderende tot David, en zijn schilddrager ging voor zijn aangezicht.
42 Toen de Filistijn opzag, en David zag, zo verachtte hij hem; want hij was een jongeling, roodachtig, mitsgaders schoon van aanzien.
43 De Filistijn nu zeide tot David: Ben ik een hond, dat gij tot mij komt met stokken? En de Filistijn vloekte David bij zijn goden.
44 Daarna zeide de Filistijn tot David: Kom tot mij, zo zal ik uw vlees aan de vogelen des hemels geven, en aan de dieren des velds.

45 David daarentegen zeide tot den Filistijn: gij komt tot mij met een zwaard, en met een spies, en met een schild; maar ik kom tot u in den Naam van den HEERE der heirscharen, den God der slagorden van Israel, Dien gij gehoond hebt.
46 Te dezen dage zal de HEERE u besluiten in mijn hand, en ik zal u slaan, en ik zal uw hoofd van u wegnemen, en ik zal de dode lichamen van der Filistijnen leger dezen dag aan de vogelen des hemels, en aan de beesten des velds geven; en de ganse aarde zal weten, dat Israel een God heeft.
47 En deze ganse vergadering zal weten, dat de HEERE niet door het zwaard, noch door de spies verlost; want de krijg is des HEEREN, Die zal ulieden in onze hand geven.
48 En het geschiedde, toen de Filistijn zich opmaakte, en heenging, en David tegemoet naderde, zo haastte David, en liep naar de slagorde toe, den Filistijn tegemoet.
49 En David stak zijn hand in de tas, en hij nam een steen daaruit, en hij slingerde, en trof den Filistijn in zijn voorhoofd; zodat de steen zonk in zijn voorhoofd, en hij viel op zijn aangezicht ter aarde.
50 Alzo overweldigde David den Filistijn met een slinger en met een steen; en hij versloeg den Filistijn, en doodde hem; doch David had geen zwaard in de hand.
51 Daarom liep David, en stond op den Filistijn, en nam zijn zwaard, en hij trok het uit zijn schede, en hij doodde hem, en hij hieuw hem het hoofd daarmede af. Toen de Filistijnen zagen, dat hun geweldigste dood was, zo vluchtten zij.
52 Toen maakten zich de mannen van Israel en van Juda op, en juichten, en vervolgden de Filistijnen, tot daar men komt aan de vallei, en tot aan de poorten van Ekron; en de verwonden der Filistijnen vielen op den weg van Saaraim, en tot aan Gath, en tot aan Ekron.
53 Daarna keerden de kinderen Israels om, van het hittig najagen der Filistijnen, en zij beroofden hun legers.
54 Daarna nam David het hoofd van den Filistijn, en bracht het naar Jeruzalem; maar zijn wapenen leide hij in zijn tent.
55 Toen Saul David zag uitgaan den Filistijn tegemoet, zeide hij tot Abner, den krijgsoverste: Wiens zoon is deze jongeling, Abner? En Abner zeide: Zo waarachtig als uw ziel leeft, o koning! ik weet het niet.
56 De koning nu zeide: Vraag gij het, wiens zoon deze jongeling is.
57 Als David wederkeerde van het slaan des Filistijns, zo nam hem Abner, en hij bracht hem voor het aangezicht van Saul, en het hoofd van den Filistijn was in zijn hand.
58 En Saul zeide tot hem: Wiens zoon zijt gij, jongeling? En David zeide: Ik ben een zoon van uw knecht Isai, den Bethlehemiet.

18
1 Het geschiedde nu, als hij geeindigd had tot Saul te spreken, dat de ziel van Jonathan verbonden werd aan de ziel van David; en Jonathan beminde hem als zijn ziel.
2 En Saul nam hem te dien dage, en liet hem niet werderkeren tot zijns vaders huis.
3 Jonathan nu en David maakten een verbond, dewijl hij hem liefhad als zijn ziel.
4 En Jonathan deed zijn mantel af, dien hij aan had, en gaf hem aan David, ook zijn klederen, ja, tot zijn zwaard toe, en tot zijn boog toe, en tot zijn gordel toe.
5 En David toog uit, overal, waar Saul hem zond; hij gedroeg zich voorzichtiglijk, en Saul zette hem over de krijgslieden; en hij was aangenaam in de ogen des gansen volks, en ook in de ogen der knechten van Saul.
6 Het geschiedde nu, toen zij kwamen, en David wederkeerde van het slaan der Filistijnen, dat de vrouwen uitgingen uit al de steden van Israel, met gezang en reien, den koning Saul tegemoet, met trommelen, met vreugde en met muziekinstrumenten.
7 En de vrouwen, spelende, antwoordden elkander en zeiden: Saul heeft zijn duizenden verslagen, maar David zijn tienduizenden!
8 Toen ontstak Saul zeer, en dat woord was kwaad in zijn ogen, en hij zeide: Zij hebben David tien duizend gegeven, doch mij hebben zij maar duizend gegeven; en voorzeker zal het koninkrijk nog voor hem zijn.
9 En Saul had het oog op David, van dien dag af en voortaan.
10 En het geschiedde des anderen daags, dat de boze geest Gods over Saul vaardig werd, en hij profeteerde midden in het huis, en David speelde op snarenspel met zijn hand, als van dag tot dag; Saul nu had een spies in zijn hand.
11 En Saul schoot de spies, en zeide: Ik zal David aan den wand spitten; maar David wendde zich tweemaal van zijn aangezicht af.
12 En Saul vreesde voor David, want de HEERE was met hem, en Hij was van Saul geweken.
13 Daarom deed hem Saul van zich weg, en hij zette hem zich tot een overste van duizend; en hij ging uit en hij ging in voor het aangezicht des volks.
14 En David gedroeg zich voorzichtiglijk op al zijn wegen; en de HEERE was met hem.
15 Toen nu Saul zag, dat hij zich zeer voorzichtiglijk gedroeg, vreesde hij voor zijn aangezicht.
16 Doch gans Israel en Juda had David lief; want hij ging uit en hij ging in voor hun aangezicht.
17 Derhalve zeide Saul tot David: Zie, mijn grootste dochter Merab zal ik u tot een vrouw geven; alleenlijk, wees mij een dapper zoon, en voer den krijg des HEEREN. Want Saul zeide: Dat mijn hand niet tegen hem zij, maar dat de hand der Filistijnen tegen hem zij.
18 Doch David zeide tot Saul: Wie ben ik, en wat is mijn leven, en mijns vaders huisgezin in Israel, dat ik des konings schoonzoon zou worden?
19 Het geschiedde nu ten tijde als men Merab, de dochter van Saul, aan David geven zou, zo is zij aan Adriel, den Meholathiet, ter vrouw gegeven.
20 Doch Michal, de dochter van Saul, had David lief. Toen dat Saul te kennen werd gegeven, zo was die zaak recht in zijn ogen.
21 En Saul zeide: Ik zal haar hem geven, dat zij hem tot een valstrik zij, en dat de hand der Filistijnen tegen hem zij. Daarom zeide Saul tot David: Met de andere zult gij heden mijn schoonzoon worden.
22 En Saul gebood zijn knechten: Spreekt met David in het heimelijke, zeggende: Zie, de koning heeft lust aan u, en al zijn knechten hebben u lief; word dan nu des konings schoonzoon.
23 En de knechten van Saul spraken deze woorden voor de oren van David. Toen zeide David: Is dat licht in ulieder ogen, des konings schoonzoon te worden, daar ik een arm en verachtzaam man ben?
24 En de knechten van Saul boodschapten het hem, zeggende: Zulke woorden heeft David gesproken.

25 Toen zeide Saul: Aldus zult gijlieden tot David zeggen: De koning heeft geen lust aan den bruidschat, maar aan honderd voorhuiden der Filistijnen, opdat men zich wreke aan des konings vijanden. Want Saul dacht David te vellen door de hand der Filistijnen.
26 Zijn knechten nu boodschapten David deze woorden. En die zaak was recht in de ogen van David, dat hij des konings schoonzoon zou worden; maar de dagen waren nog niet vervuld.
27 Toen maakte zich David op, en hij en zijn mannen gingen heen, en zij sloegen onder de Filistijnen tweehonderd mannen, en David bracht hun voorhuiden, en men leverde ze den koning volkomenlijk, opdat hij schoonzoon des konings worden zou. Toen gaf Saul hem zijn dochter Michal ter vrouw.
28 En Saul zag en merkte, dat de HEERE met David was; en Michal, de dochter van Saul, had hem lief.
29 Toen vreesde zich Saul nog meer voor David; en Saul was David een vijand al zijn dagen.
30 Als de vorsten der Filistijnen uittogen, zo geschiedde het, als zij uittogen, dat David kloeker was, dan al de knechten van Saul; zodat zijn naam zeer geacht was.

19
1 Derhalve sprak Saul tot zijn zoon Jonathan en tot al zijn knechten, om David te doden. Doch Jonathan, Sauls zoon, had groot welgevallen aan David.
2 En Jonathan verkondigde het David, zeggende: Mijn vader Saul zoekt u te doden; nu dan, wacht u toch des morgens, en blijf in het verborgene, en versteek u.
3 Doch ik zal uitgaan, en aan de hand mijns vaders staan op het veld, waar gij zult zijn; en ik zal van u tot mijn vader spreken, en zal zien wat het zij; dat zal ik u verkondigen.
4 Zo sprak dan Jonathan goed van David tot zijn vader Saul; en hij zeide tot hem: De koning zondige niet tegen zijn knecht David, omdat hij tegen u niet gezondigd heeft, en omdat zijn daden voor u zeer goed zijn.
5 Want hij heeft zijn ziel in zijn hand gezet, en hij heeft den Filistijn geslagen, en de HEERE heeft een groot heil aan het ganse Israel gedaan; gij hebt het gezien, en gij zijt verblijd geweest; waarom zoudt gij dan tegen onschuldig bloed zondigen, David zonder oorzaak dodende?
6 Saul nu hoorde naar de stem van Jonathan; en Saul zwoer: zo waarachtig als de HEERE leeft, hij zal niet gedood worden!
7 En Jonathan riep David, en Jonathan gaf hem al deze woorden te kennen; en Jonathan bracht David tot Saul, en hij was voor zijn aangezicht als gisteren en eergisteren.
8 En er werd wederom krijg; en David toog uit, en streed tegen de Filistijnen, en hij sloeg hen met een groten slag, en zij vloden voor zijn aangezicht.
9 Doch de boze geest des HEEREN was over Saul, en hij zat in zijn huis, en zijn spies was in zijn hand; en David speelde op snarenspel met de hand;
10 Saul nu zocht met de spies David aan den wand te spitten, doch hij ontweek van het aangezicht van Saul, die met de spies in den wand sloeg. Toen vlood David, en ontkwam in dienzelfden nacht.
11 Maar Saul zond boden heen tot Davids huis, dat zij hem bewaarden, en dat zij hem des morgens doodden. Dit gaf Michal, zijn huisvrouw, David te kennen, zeggende: Indien gij uw ziel dezen nacht niet behoedt, zo zult gij morgen gedood worden.
12 En Michal liet David door een venster neder, en hij ging heen, en vluchtte, en ontkwam.
13 En Michal nam een beeld, en zij leide het in het bed, en zij leide een geitenvel aan zijn hoofdpeluw, en dekte het met een kleed toe.
14 Saul nu zond boden, om David te halen. Zij dan zeide: Hij is ziek.
15 Toen zond Saul boden, om David te bezien, zeggende: Breng hem op het bed tot mij op, dat men hem dode.
16 Als de boden kwamen, zo ziet, er was een beeld in het bed, en er was een geitenvel aan zijn hoofdpeluw.
17 Toen zeide Saul tot Michal: Waarom hebt gij mij alzo bedrogen en hebt mijn vijand laten gaan, dat hij ontkomen is? Michal nu zeide tot Saul: Hij zeide tot mij: Laat mij gaan, waarom zou ik u doden?
18 Alzo vluchtte David en ontkwam, en hij kwam tot Samuel te Rama, en hij gaf hem te kennen al wat Saul hem gedaan had; en hij en Samuel gingen heen, en zij bleven te Najoth.
19 En men boodschapte Saul, zeggende: Zie, David is te Najoth, bij Rama.
20 Toen zond Saul boden heen, om David te halen; die zagen een vergadering van profeten, profeterende, en Samuel staande, over hen gesteld; en de Geest Gods was over Sauls boden, en die profeteerden ook.
21 Toen men het Saul boodschapte, zo zond hij andere boden, en die profeteerden ook; toen voer Saul voort en zond de derde boden, en die profeteerden ook.
22 Daarna ging hij ook zelf naar Rama, en hij kwam tot den groten waterput, die te Sechu was, en hij vraagde en zeide: Waar is Samuel, en David? Toen werd hem gezegd: Zie, zij zijn te Najoth bij Rama.

23 Toen ging hij derwaarts naar Najoth bij Rama; en dezelfde Geest Gods was ook op hem, en hij, al voortgaande, profeteerde, totdat hij te Najoth in Rama kwam.
24 En hij toog zelf ook zijn klederen uit, en hij profeteerde zelf ook, voor het aangezicht van Samuel; en hij viel bloot neder dienzelfden gansen dag, en den gansen nacht. Daarom zegt men: Is Saul ook onder de profeten?

20
1 Toen vluchtte David van Najoth bij Rama, en hij kwam, en zeide voor het aangezicht van Jonathan: Wat heb ik gedaan, wat is mijn misdaad, en wat is mijn zonde voor het aangezicht uws vaders, dat hij mijn ziel zoekt?
2 Hij daarentegen zeide tot hem: Dat zij verre, gij zult niet sterven. Zie, mijn vader doet geen grote zaak, en geen kleine zaak, die hij voor mijn oor niet openbaart; waarom zou dan mijn vader deze zaak van mij verbergen? Dat is niet.
3 Toen zwoer David verder, en zeide: Uw vader weet zeer wel, dat ik genade in uw ogen gevonden heb; daarom heeft hij gezegd: Dat Jonathan dit niet wete, opdat hij zich niet bekommere; en zekerlijk, zo waarachtig als de HEERE leeft, en uw ziel leeft, er is maar als een schrede tussen mij en tussen den dood!
4 Jonathan nu zeide tot David: Wat uw ziel zegt, dat zal ik u doen.
5 En David zeide tot Jonathan: Zie, morgen is de nieuwe maan, dat ik zekerlijk met den koning zou aanzitten om te eten; zo laat mij gaan, dat ik mij op het veld verberge tot aan den derden avond.
6 Indien uw vader mij gewisselijk mist, zo zult gij zeggen: David heeft van mij zeer begeerd, dat hij tot zijn stad Bethlehem mocht lopen; want aldaar is een jaarlijks offer voor het ganse geslacht.
7 Indien hij aldus zegt: Het is goed, zo heeft uw knecht vrede; maar indien hij gans ontstoken is, zo weet, dat het kwaad bij hem ten volle besloten is.
8 Doe dan barmhartigheid aan uw knecht, want gij hebt uw knecht in een verbond des HEEREN met u gebracht; maar is er een misdaad in mij, zo dood gij mij; waarom zoudt gij mij toch tot uw vader brengen?
9 Toen zeide Jonathan: Dat zij verre van u! Maar indien ik zekerlijk merkte, dat dit kwaad bij mijn vader ten volle besloten ware, dat het u zou overkomen, zou ik dat u dan niet te kennen geven?
10 David nu zeide tot Jonathan: Wie zal het mij te kennen geven, indien uw vader u wat hards antwoordt?
11 Toen zeide Jonathan tot David: Kom, laat ons toch uitgaan in het veld; en die beiden gingen uit in het veld.
12 En Jonathan zeide tot David: De HEERE, de God Israels, indien ik mijn vader onderzocht zal hebben omtrent dezen tijd, morgen of overmorgen, en zie, het is goed voor David, en ik dan tot u niet zende, en voor uw oor openbare;
13 Alzo doe de HEERE aan Jonathan, en alzo doe Hij daartoe! Als mijn vader het kwaad over u behaagt, zo zal ik het voor uw oor ontdekken, en ik zal u trekken laten, dat gij in vrede heengaat; en de HEERE zij met u, gelijk als Hij met mijn vader geweest is.
14 En zult gij niet, indien ik dan nog leve, ja, zult gij niet de weldadigheid des HEEREN aan mij doen, dat ik niet sterve?
15 Ook zult gij uw weldadigheid niet afsnijden van mijn huis tot in eeuwigheid; ook niet wanneer de HEERE een iegelijk der vijanden van David van den aardbodem zal afgesneden hebben.
16 Alzo maakte Jonathan een verbond met het huis van David, zeggende: Dat het de HEERE eise van de hand der vijanden Davids!
17 En Jonathan voer voort, met David te doen zweren, omdat hij hem liefhad; want hij had hem lief met de liefde zijner ziel.
18 Daarna zeide Jonathan tot hem: Morgen is de nieuwe maan; dan zal men u missen, want uw zitplaats zal ledig gevonden worden.
19 En als gij de drie dagen zult uitgebleven zijn, kom haastig af, en ga tot die plaats, waar gij u verborgen hadt ten dage dezer handeling; en blijf bij den steen Ezel.
20 Zo zal ik drie pijlen ter zijde schieten, als of ik naar een teken schoot.

21 En zie, ik zal den jongen zenden, zeggende: Ga heen, zoek de pijlen, indien ik uitdrukkelijk tot den jongen zeg: Zie, de pijlen zijn van u af en herwaarts, neem hem; en kom gij, want er is vrede voor u, en er is geen ding, zo waarlijk de HEERE leeft!
22 Maar indien ik tot den jongen alzo zeg: Zie, de pijlen zijn van u af en verder; ga heen, want de HEERE heeft u laten gaan.
23 En aangaande de zaak, waarvan ik en gij gesproken hebben, zie, de HEERE zij tussen mij en tussen u, tot in eeuwigheid!
24 David nu verborg zich in het veld; en als het nieuwe maan was, zat de koning bij de spijze, om te eten.
25 Toen zich de koning gezet had op zijn zitplaats, op dit maal gelijk de andere maal, aan de stede bij den wand, zo stond Jonathan op, en Abner zat aan Sauls zijde, en Davids plaats werd ledig gevonden.
26 En Saul sprak te dien dage niets, want hij zeide: Hem is wat voorgevallen, dat hij niet rein is; voorzeker, hij is niet rein.
27 Het geschiedde nu des anderen daags, den tweeden der nieuwe maan, als Davids plaats ledig gevonden werd, zo zeide Saul tot zijn zoon Jonathan: Waarom is de zoon van Isai noch gisteren noch heden tot de spijze gekomen?
28 En Jonathan antwoordde Saul: David begeerde van mij ernstelijk naar Bethlehem te mogen gaan.
29 En hij zeide: Laat mij toch gaan; want ons geslacht heeft een offer in de stad, en mijn broeder heeft het mij zelfs geboden; heb ik nu genade in uw ogen gevonden, laat mij toch ontslagen zijn, dat ik mijn broeders zie; hierom is hij aan des konings tafel niet gekomen.
30 Toen ontstak de toorn van Saul tegen Jonathan, en hij zeide tot hem: Gij, zoon der verkeerde in wederspannigheid, weet ik het niet, dat gij den zoon van Isai verkoren hebt tot uw schande, en tot schande van de naaktheid uwer moeder?
31 Want al de dagen, die de zoon van Isai op den aardbodem leven zal, zo zult gij noch uw koninkrijk bevestigd worden; nu dan, schik heen, en haal hem tot mij, want hij is een kind des doods.
32 Toen antwoordde Jonathan Saul, zijn vader, en zeide tot hem: Waarom zal hij gedood worden? Wat heeft hij gedaan?
33 Toen schoot Saul de spies op hem, om hem te slaan. Alzo merkte Jonathan, dat dit ten volle bij zijn vader besloten was, David te doden.
34 Daarom stond Jonathan van de tafel op in hittigheid des toorns; en hij at op den tweeden dag der nieuwe maan geen brood, want hij was bekommerd om David, omdat zijn vader hem gesmaad had.
35 En het geschiedde des morgens, dat Jonathan in het veld ging, op den tijd, die David bestemd was; en er was een kleine jongen bij hem.
36 En hij zeide tot zijn jongen: Loop, zoek nu de pijlen, die ik schieten zal. De jongen liep heen, en hij schoot een pijl, dien hij deed over hem vliegen.
37 Toen de jongen tot aan de plaats des pijls, dien Jonathan geschoten had, gekomen was, zo riep Jonathan den jongen na, en zeide: Is niet de pijl van u af en verder?
38 Wederom riep Jonathan den jongen na: Haast u, spoed u, sta niet stil! De jongen van Jonathan nu raapte den pijl op, en hij kwam tot zijn heer.
39 Doch de jongen wist er niets van; Jonathan en David alleen wisten van de zaak.
40 Toen gaf Jonathan zijn gereedschap aan den jongen, dien hij had; en hij zeide tot hem: Ga heen, breng het in de stad.
41 Als de jongen heenging, zo stond David op van de zuidzijde, en hij viel op zijn aangezicht ter aarde, en hij boog zich driemaal; en zij kusten elkander, en weenden met elkander, totdat het David gans veel maakte.

42 Toen zeide Jonathan tot David: Ga in vrede; hetgeen wij beiden in den Naam des HEEREN gezworen hebben, zeggende: De HEERE zij tussen mij en tussen u, en tussen mijn zaad en tussen uw zaad, zij tot in eeuwigheid! Daarna stond hij op, en ging heen; en Jonathan kwam in de stad.

21
1 Toen kwam David te Nob, tot den priester Achimelech; en Achimelech kwam bevende David tegemoet, en hij zeide tot hem: Waarom zijt gij alleen, en geen man met u?
2 En David zeide tot den priester Achimelech: De koning heeft mij een zaak bevolen, en zeide tot mij: Laat niemand iets van de zaak weten, om dewelke ik u gezonden heb, en die ik u geboden heb; den jongelingen nu heb ik de plaats van zulk een te kennen gegeven.
3 En nu wat is er onder uw hand? Geef mij vijf broden in mijn hand, of wat er gevonden wordt.
4 En de priester antwoordde David, en zeide: Er is geen gemeen brood onder mijn hand; maar er is heilig brood, wanneer zich de jongelingen slechts van de vrouwen onthouden hebben.
5 David nu antwoordde den priester, en zeide tot hem: Ja trouwens, de vrouwen zijn ons onthouden geweest gisteren en eergisteren, toen ik uitging, en de vaten der jongelingen zijn heilig; en het is enigerwijze gemeen brood, te meer dewijl heden ander in de vaten zal geheiligd worden.
6 Toen gaf de priester hem dat heilige brood, dewijl er geen brood was dan de toonbroden, die van voor het aangezicht des HEEREN weggenomen waren, dat men er warm brood leide, ten dage als dat weggenomen werd.
7 Daar was nu een man van de knechten van Saul, te dienzelven dage opgehouden voor het aangezicht des HEEREN, en zijn naam was Doeg, een Edomiet, de machtigste onder de herderen, die Saul had.
8 En David zeide tot Achimelech: Is hier onder uw hand geen spies of zwaard? Want ik heb noch mijn zwaard noch ook mijn wapenen in mijn hand genomen, dewijl de zaak des konings haastig was.
9 Toen zeide de priester: Het zwaard van Goliath, den Filistijn, denwelken gij sloegt in het eikendal, zie, dat is hier, gewonden in een kleed, achter den efod; indien gij u dat nemen wilt, zo neem het, want hier is geen ander dan dit. David nu zeide: Er is zijns gelijke niet; geef het mij.
10 En David maakte zich op, en vluchtte te dien dage van het aangezicht van Saul; en hij kwam tot Achis, den koning van Gath.
11 Doch de knechten van Achis zeiden tot hem: Is deze niet David, de koning des lands? Zong men niet van dezen in de reien, zeggende: Saul heeft zijn duizenden verslagen, maar David zijn tienduizenden?
12 En David leide deze woorden in zijn hart; en hij was zeer bevreesd voor het aangezicht van Achis, den koning van Gath.
13 Daarom veranderde hij zijn gelaat voor hun ogen, en hij maakte zichzelven gek onder hun handen; en hij bekrabbelde de deuren der poort, en hij liet zijn zever in zijn baard aflopen.
14 Toen zeide Achis tot zijn knechten: Ziet, gij ziet, dat de man razende is, waarom hebt gij hem tot mij gebracht?
15 Heb ik razenden gebrek, dat gij dezen gebracht hebt, om voor mij te razen? Zal deze in mijn huis komen?

22
1 Toen ging David van daar, en ontkwam in de spelonk van Adullam. En zijn broeders hoorden het, en het ganse huis zijns vaders, en kwamen derwaarts tot hem af.
2 En tot hem vergaderde alle man, die benauwd was, en alle man, die een schuldeiser had, en alle man, wiens ziel bitterlijk bedroefd was, en hij werd tot overste over hen; zodat bij hem waren omtrent vierhonderd mannen.
3 En David ging van daar naar Mizpa der Moabieten; en hij zeide tot den koning der Moabieten: Laat toch mijn vader en mijn moeder bij ulieden uitgaan, totdat ik weet, wat God mij doen zal.
4 En hij bracht hen voor het aangezicht van den koning der Moabieten; en zij bleven bij hem al de dagen, die David in de vesting was.
5 Doch de profeet Gad zeide tot David: Blijf in de vesting niet, ga heen, en ga in het land van Juda. Toen ging David heen, en hij kwam in het woud Chereth.
6 En Saul hoorde, dat David bekend geworden was, en de mannen, die bij hem waren. Saul nu zat op een heuvel onder het geboomte te Rama, en hij had zijn spies in zijn hand, en al zijn knechten stonden bij hem.
7 Toen zeide Saul tot zijn knechten, die bij hem stonden: Hoort toch, gij, zonen van Jemini, zal ook de zoon van Isai u altegader akkers en wijnbergen geven? Zal hij u allen tot oversten van duizenden, en oversten van honderden stellen?
8 Dat gij u allen tegen mij verbonden hebt, en niemand voor mijn oor openbaart, dat mijn zoon een verbond gemaakt heeft met den zoon van Isai; en niemand is onder ulieden, dien het wee doet van mijnentwege, en die het voor mijn oor openbaart; want mijn zoon heeft mijn knecht tegen mij opgewekt, tot een lagenlegger, gelijk het te dezen dage is.
9 Toen antwoordde Doeg, de Edomiet, die bij de knechten van Saul stond, en zeide: Ik zag den zoon van Isai, komende te Nob, tot Achimelech, den zoon van Ahitub;
10 Die den HEERE voor hem vraagde, en gaf hem teerkost; hij gaf hem ook het zwaard van Goliath, den Filistijn.
11 Toen zond de koning heen, om den priester Achimelech, den zoon van Ahitub, te roepen, en zijns vaders ganse huis, de priesters, die te Nob waren; en zij kwamen allen tot den koning.
12 En Saul zeide: Hoor nu, gij, zoon van Ahitub! En hij zeide: Zie, hier ben ik, mijn heer!
13 Toen zeide Saul tot hem: Waarom hebt gijlieden samen u tegen mij verbonden, gij en de zoon van Isai, mits dat gij hem gegeven hebt brood en het zwaard, en God voor hem gevraagd, dat hij zou opstaan tegen mij tot een lagenlegger, gelijk het te dezen dage is?
14 En Achimelech antwoordde den koning en zeide: Wie is toch onder al uw knechten getrouw als David, en des konings schoonzoon, en voortgaande in uw gehoorzaamheid, en is eerlijk in uw huis?
15 Heb ik heden begonnen God voor hem te vragen? Dat zij verre van mij, de koning legge op zijn knecht geen ding, noch op het ganse huis mijns vader; want uw knecht heeft van al deze dingen niet geweten, klein noch groot.
16 Doch de koning zeide: Achimelech, gij moet den dood sterven, gij en het ganse huis uws vaders.
17 En de koning zeide tot de trawanten, die bij hem stonden: Wendt u, en doodt de priesters des HEEREN, omdat hun hand ook met David is, en omdat zij geweten hebben, dat hij vluchtte, en hebben het voor mijn oren niet geopenbaard. Doch de knechten des konings wilden hun hand niet uitsteken, om op de priesters des HEEREN aan te vallen.
18 Toen zeide de koning tot Doeg: Wend gij u, en val aan op de priesters. Toen wendde zich Doeg, de Edomiet, en hij viel aan op de priesters, en doodde te dien dage vijf en tachtig mannen, die den linnen lijfrok droegen.

19 Hij sloeg ook Nob, de stad dezer priesters, met de scherpte des zwaards, van den man tot de vrouw, van de kinderen tot de zuigelingen, zelfs de ossen en ezels, en de schapen, sloeg hij met de scherpte des zwaards.
20 Doch een der zonen van Achimelech, den zoon van Ahitub, ontkwam, wiens naam was Abjathar; die vluchtte David na.
21 En Abjathar boodschapte het David, dat Saul de priesteren des HEEREN gedood had.
22 Toen zeide David tot Abjathar: Ik wist wel te dien dage, toen Doeg, de Edomiet, daar was, dat hij het voorzeker Saul zou te kennen geven; ik heb oorzaak gegeven tegen al de zielen van uws vaders huis.
23 Blijf bij mij; vrees niet; want wie mijn ziel zoeken zal, die zal uw ziel zoeken; maar gij zult met mij in bewaring zijn.

23
1 En men boodschapte David, zeggende: Zie, de Filistijnen strijden tegen Kehila, en zij beroven de schuren.
2 En David vraagde den HEERE, zeggende: Zal ik heengaan en deze Filistijnen slaan? En de HEERE zeide tot David: Ga heen, en gij zult de Filistijnen slaan en Kehila verlossen.
3 Doch de mannen Davids zeiden tot hem: Zie, wij vrezen hier in Juda; hoeveel te meer, als wij naar Kehila tegen der Filistijnen slagorden gaan zullen.
4 Toen vraagde David den HEERE nog verder; en de HEERE antwoordde hem en zeide: Maak u op, trek af naar Kehila; want Ik geef de Filistijnen in uw hand.
5 Alzo toog David en zijn mannen naar Kehila, en hij streed tegen de Filistijnen, en dreef hun vee weg, en hij sloeg onder hen een groten slag; alzo verloste David de inwoners van Kehila.
6 En het geschiedde, toen Abjathar, de zoon van Achimelech, tot David vluchtte naar Kehila, dat hij afkwam met den efod in zijn hand.
7 Als aan Saul te kennen gegeven werd, dat David te Kehila gekomen was, zo zeide Saul: God heeft hem in mijn hand overgegeven, want hij is besloten, komende in een stad met poorten en grendelen.
8 Toen liet Saul al het volk ten strijde roepen, dat zij aftogen naar Kehila, om David en zijn mannen te belegeren.
9 Als nu David verstond, dat Saul dit kwaad tegen hem heimelijk voorhad, zeide hij tot den priester Abjathar: Breng den efod herwaarts.
10 En David zeide: HEERE, God van Israel! Uw knecht heeft zekerlijk gehoord, dat Saul zoekt naar Kehila te komen, en de stad te verderven om mijnentwil.
11 Zullen mij ook de burgers van Kehila in zijn hand overgeven? Zal Saul afkomen, gelijk als Uw knecht gehoord heeft? O HEERE, God van Israel, geef het toch Uw knecht te kennen! De HEERE nu zeide: Hij zal afkomen.
12 Daarna zeide David: Zouden de burgers van Kehila mij en mijn mannen overgeven in de hand van Saul? En de HEERE zeide: Zij zouden u overgeven.
13 Toen maakte zich David en zijn mannen op, omtrent zeshonderd man, en zij gingen uit Kehila, en zij gingen heen, waar zij konden gaan. Toen aan Saul geboodschapt werd, dat David uit Kehila ontkomen was, zo hield hij op uit te trekken.
14 David nu bleef in de woestijn in de vestingen, en hij bleef op den berg in de woestijn Zif; en Saul zocht hem alle dagen, doch God gaf hem niet over in zijn hand.
15 Als David zag, dat Saul uitgetogen was, om zijn ziel te zoeken, zo was David in de woestijn Zif in een woud.
16 Toen maakte zich Jonathan, de zoon van Saul, op, en hij ging tot David in het woud; en hij versterkte zijn hand in God.
17 En hij zeide tot hem: Vrees niet, want de hand van Saul, mijn vader, zal u niet vinden, maar gij zult koning worden over Israel, en ik zal de tweede bij u zijn; ook weet mijn vader Saul zulks wel.
18 En die beiden maakten een verbond voor het aangezicht des HEEREN; en David bleef in het woud, maar Jonathan ging naar zijn huis.
19 Toen togen de Zifieten op tot Saul naar Gibea, zeggende: Heeft zich niet David bij ons verborgen in de vestingen in het woud, op den heuvel van Hachila, die aan de rechterhand der wildernis is?
20 Nu dan, o koning, kom spoedig af naar al de begeerte uwer ziel; en het komt ons toe hem over te geven in de hand des konings.
21 Toen zeide Saul: Gezegend zijt gijlieden den HEERE, dat gij u over mij ontfermd hebt!
22 Gaat toch heen, en bereidt de zaak nog meer, dat gij weet en beziet zijn plaats, waar zijn gang is, wie hem daar gezien heeft; want hij heeft tot mij gezegd, dat hij zeer listiglijk pleegt te handelen.

23 Daarom ziet toe, en verneemt naar alle schuilplaatsen, in dewelke hij schuilt; komt dan weder tot mij met vast bescheid, zo zal ik met ulieden gaan; en het zal geschieden, zo hij in het land is, zo zal ik hem naspeuren onder alle duizenden van Juda.
24 Toen maakten zij zich op, en zij gingen naar Zif voor het aangezicht van Saul. David nu en zijn mannen waren in de woestijn van Maon, in het vlakke veld, aan de rechterhand der wildernis.
25 Saul en zijn mannen gingen ook om te zoeken. Dat werd David geboodschapt, die van dien rotssteen afgegaan was, en bleef in de woestijn van Maon. Toen Saul dat hoorde, jaagde hij David na in de woestijn van Maon.
26 En Saul ging aan deze zijde des bergs, en David en zijn mannen aan gene zijde des bergs. Het geschiedde nu, dat zich David haastte, om te ontgaan van het aangezicht van Saul; en Saul en zijn mannen omsingelden David en zijn mannen, om die te grijpen.
27 Doch daar kwam een bode tot Saul, zeggende: Haast u, en kom, want de Filistijnen zijn in het land gevallen.
28 Toen keerde zich Saul van David na te jagen, en hij toog den Filistijnen tegemoet; daarom noemde men die plaats Sela-machlekoth.
29 (24:1) En David toog van daar op, en hij bleef in de vestingen van En-gedi.

24
23:29 (24:1) En David toog van daar op, en hij bleef in de vestingen van En-gedi.
1 (24:2) En het geschiedde, nadat Saul wedergekeerd was van achter de Filistijnen, zo gaf men hem te kennen, zeggende: Zie, David is in de woestijn van En-gedi.
2 (24:3) Toen nam Saul drie duizend uitgelezen mannen uit gans Israel, en hij toog heen, om David en zijn mannen te zoeken boven op de rotsstenen der steenbokken.
3 (24:4) En hij kwam tot de schaapskooien aan den weg, waar een spelonk was; en Saul ging daarin, om zijn voeten te dekken. David nu en zijn mannen zaten aan de zijden der spelonk.
4 (24:5) Toen zeiden de mannen van David tot hem: Zie den dag, in welken de HEERE tot u zegt: Zie, Ik geef uw vijand in uw hand, en gij zult hem doen, gelijk als het goed zal zijn in uw ogen. En David stond op, en sneed stilletjes een slip van Sauls mantel.
5 (24:6) Doch het geschiedde daarna, dat Davids hart hem sloeg, omdat hij de slip van Saul afgesneden had.
6 (24:7) En hij zeide tot zijn mannen: Dat late de HEERE ver van mij zijn, dat ik die zaak doen zou aan mijn heer, den gezalfde des HEEREN, dat ik mijn hand tegen hem uitsteken zou; want hij is de gezalfde des HEEREN!
7 (24:8) En David scheidde zijn mannen met woorden, en liet hun niet toe, dat zij opstonden tegen Saul. En Saul maakte zich op uit de spelonk, en ging op den weg.
8 (24:9) Daarna maakte zich David ook op, en ging uit de spelonk, en hij riep Saul achterna, zeggende: Mijn heer koning! Toen zag Saul achter zich om, en David boog zich met het aangezicht ter aarde en neigde zich.
9 (24:10) En David zeide tot Saul: Waarom hoort gij de woorden der mensen, zeggende: Zie, David zoekt uw kwaad?
10 (24:11) Zie, te dezen dage hebben uw ogen gezien, dat de HEERE u heden in mijn hand gegeven heeft in deze spelonk, en men zeide, dat ik u doden zou; doch mijn hand verschoonde u, want ik zeide: Ik zal mijn hand niet uitsteken tegen mijn heer, want hij is de gezalfde des HEEREN.
11 (24:12) Zie toch, mijn vader, ja, zie de slip uws mantels in mijn hand; want als ik de slip uws mantels afgesneden heb, zo heb ik u niet gedood; beken en zie, dat er in mijn hand geen kwaad, noch overtreding is, en ik tegen u niet gezondigd heb; nochtans jaagt gij mijn ziel, dat gij ze wegneemt.
12 (24:13) De HEERE zal richten tussen mij en tussen u, en de HEERE zal mij wreken aan u; maar mijn hand zal niet tegen u zijn.
13 (24:14) Gelijk als het spreekwoord der ouden zegt: Van de goddelozen komt goddeloosheid voort; maar mijn hand zal niet tegen u zijn.
14 (24:15) Naar wien is de koning van Israel uitgegaan? Wien jaagt gij na? Naar een doden hond, naar een enige vlo!
15 (24:16) Doch de HEERE zal zijn tot Rechter, en richten tussen mij en tussen u, en zien daarin, en twisten mijn twist, en richten mij van uw hand.
16 (24:17) En het geschiedde, toen David geeindigd had al deze woorden tot Saul te spreken, zo zeide Saul: Is dit uw stem, mijn zoon David? Toen hief Saul zijn stem op en weende.
17 (24:18) En hij zeide tot David: Gij zijt rechtvaardiger dan ik; want gij hebt mij goed vergolden, en ik heb u kwaad vergolden.
18 (24:19) En gij hebt mij heden aangewezen, dat gij mij goed gedaan hebt; want de HEERE had mij in uw hand besloten, en gij hebt mij niet gedood.
19 (24:20) Zo wanneer iemand zijn vijand gevonden heeft, zal hij hem op een goeden weg laten gaan? De HEERE nu vergelde u het goede, voor dezen dag, dien gij mij heden gemaakt hebt.
20 (24:21) En nu, zie, ik weet, dat gij voorzeker koning worden zult, en dat het koninkrijk van Israel in uw hand bestaan zal.

21 (24:22) Zo zweer mij dan nu bij den HEERE, zo gij mijn zaad na mij zult uitroeien, en mijn naam zult uitdelgen van mijns vaders huis!
22 (24:23) Toen zwoer David aan Saul; en Saul ging in zijn huis, maar David en zijn mannen gingen op in de vesting.

25
1 En Samuel stierf; en gans Israel vergaderde zich, en zij bedreven rouw over hem, en begroeven hem in zijn huis te Rama. En David maakte zich op, en toog af naar de woestijn Paran.
2 En er was een man te Maon, en zijn bedrijf was te Karmel; en die man was zeer groot, en hij had drie duizend schapen, en duizend geiten; en hij was in het scheren zijner schapen te Karmel.
3 En de naam des mans was Nabal, en de naam zijner huisvrouw was Abigail; en de vrouw was goed van verstand, en schoon van gedaante; maar de man was hard en boos van daden, en hij was een Kalebiet.
4 Als David hoorde in de woestijn, dat Nabal zijn schapen schoor,
5 Zo zond David tien jongelingen; en David zeide tot de jongelingen: Gaat op naar Karmel, en als gij tot Nabal komt, zo zult gij hem in mijn naam naar den welstand vragen;
6 En zult alzo zeggen tot dien welvarende: Vrede zij u, en uw huize zij vrede, en alles, wat gij hebt, zij vrede!
7 En nu, ik heb gehoord, dat gij scheerders hebt; nu, de herders, die gij hebt, zijn bij ons geweest; wij hebben hun geen smaadheid aangedaan, en zij hebben ook niets gemist al de dagen, die zij te Karmel geweest zijn.
8 Vraag het uw jongelingen, en zij zullen het u te kennen geven. Laat dan deze jongelingen genade vinden in uw ogen, want wij zijn op een goeden dag gekomen; geef toch uw knechten, en uw zoon David, hetgeen uw hand vinden zal.
9 Toen de jongelingen van David gekomen waren, en in Davids naam naar al die woorden tot Nabal gesproken hadden, zo hielden zij stil.
10 En Nabal antwoordde den knechten van David, en zeide: Wie is David, en wie is de zoon van Isai? Er zijn heden vele knechten, die zich afscheuren, elk van zijn heer.
11 Zou ik dan mijn brood, en mijn water, en mijn geslacht vlees nemen, dat ik voor mijn scheerders geslacht heb, en zou ik het den mannen geven, die ik niet weet, van waar zij zijn?
12 Toen keerden zich de jongelingen van David naar hun weg; en zij keerden weder, en kwamen, en boodschapten hem achtervolgens al deze woorden.
13 David dan zeide tot zijn mannen: Een iegelijk gorde zijn zwaard aan. Toen gordde een iegelijk zijn zwaard aan, en David gordde ook zijn zwaard aan; en zij togen op achter David, omtrent vierhonderd man, en daar bleven er tweehonderd bij het gereedschap.
14 Doch een jongeling uit de jongelingen boodschapte het aan Abigail, de huisvrouw van Nabal, zeggende: Zie, David heeft boden gezonden uit de woestijn, om onzen heer te zegenen; maar hij is tegen hen uitgevaren.
15 Nochtans zijn zij ons zeer goede mannen geweest; en wij hebben geen smaadheid geleden, en wij hebben niets gemist al de dagen, die wij met hen verkeerd hebben, toen wij op het veld waren.
16 Zij zijn een muur om ons geweest, zo bij nacht als bij dag, al de dagen, die wij bij hen geweest zijn, weidende de schapen.
17 Weet dan nu, en zie, wat gij doen zult; want het kwaad is ten volle over onzen heer besloten, en over zijn ganse huis; en hij is een zoon Belials, dat men hem niet mag aanspreken.
18 Toen haastte zich Abigail, en nam tweehonderd broden, en twee lederzakken wijns, en vijf toebereide schapen, en vijf maten geroost koren, en honderd stukken rozijnen, en tweehonderd klompen vijgen, en leide die op ezelen.
19 En zij zeide tot haar jongelingen: Trekt heen voor mijn aangezicht; ziet, ik kom achter ulieden; doch haar man Nabal gaf zij het niet te kennen.
20 Het geschiedde nu, toen zij op den ezel reed, en dat zij afkwam in het verborgene des bergs, en ziet, David en zijn mannen kwamen af haar tegemoet, en zij ontmoette hen.

21 David nu had gezegd: Trouwens ik heb te vergeefs bewaard al wat deze in de woestijn heeft, alzo dat er niets van alles, wat hij heeft, gemist is; en hij heeft mij kwaad voor goed vergolden.
22 Zo doe God aan de vijanden van David, en zo doe Hij daartoe, indien ik van allen, die hij heeft, iets tot morgen overlaat, dat mannelijk is!
23 Toen nu Abigail David zag, zo haastte zij zich, en kwam van den ezel af, en zij viel voor het aangezicht van David op haar aangezicht, en zij boog zich ter aarde.
24 En zij viel aan zijn voeten en zeide: Och, mijn heer, mijn zij de misdaad, en laat toch uw dienstmaagd voor uw oren spreken, en hoor de woorden uwer dienstmaagd.
25 Mijn heer stelle toch zijn hart niet aan dezen Belials man, aan Nabal; want gelijk zijn naam is, alzo is hij; zijn naam is Nabal, en dwaasheid is bij hem; en ik, uw dienstmaagd, heb de jongelingen van mijn heer niet gezien, die gij gezonden hebt.
26 En nu, mijn heer! zo waarachtig als de HEERE leeft, en uw ziel leeft, het is de HEERE, Die u verhinderd heeft van te komen met bloedstorting, dat uw hand u zou verlossen; en nu, dat als Nabal worden uw vijanden, en die tegen mijn heer kwaad zoeken!
27 En nu, dit is de zegen, dien uw dienstmaagd mijn heer toegebracht heeft, dat hij gegeven worde den jongelingen, die mijns heren voetstappen nawandelen.
28 Vergeef toch aan uw dienstmaagd de overtreding, want de HEERE zal zekerlijk mijn heer een bestendig huis maken, dewijl mijn heer de oorlogen des HEEREN oorloogt, en geen kwaad bij u gevonden is van uw dagen af.
29 Wanneer een mens opstaan zal om u te vervolgen, en om uw ziel te zoeken, zo zal de ziel mijns heren ingebonden zijn in het bundeltje der levenden bij den HEERE, uw God; maar de ziel uwer vijanden zal Hij slingeren uit het midden van de holligheid des slingers.
30 En het zal geschieden, als de HEERE mijn heer naar al het goede doen zal, dat Hij over u gesproken heeft, en Hij u gebieden zal een voorganger te zijn over Israel;
31 Zo zal dit u, mijn heer, niet zijn tot wankeling, noch aanstoot des harten, te weten, dat gij bloed zonder oorzaak zoudt vergoten hebben, en dat mijn heer zichzelven zou verlost hebben; en als de HEERE mijn heer weldoen zal, zo zult gij uwer dienstmaagd gedenken.
32 Toen zeide David tot Abigail: Gezegend zij de HEERE, de God Israels, Die u te dezen dage mij tegemoet gezonden heeft!
33 En gezegend zij uw raad en gezegend zijt gij, dat gij mij te dezen dage geweerd hebt, van te komen met bloedstorting, dat mijn hand mij verlost zou hebben!
34 Want voorzeker, het is zo waarachtig als de HEERE, de God Israels, leeft, Die mij verhinderd heeft, van u kwaad te doen, dat, ten ware dat gij u gehaast hadt, en mij tegemoet gekomen waart, zo ware van Nabal niemand, die mannelijk is, overgebleven tot het morgenlicht!
35 Toen nam David uit haar hand, wat zij hem gebracht had; en hij zeide tot haar: Trek met vrede op naar uw huis; zie, ik heb naar uw stem gehoord, en heb uw aangezicht aangenomen.
36 Toen nu Abigail tot Nabal kwam, ziet, zo had hij een maaltijd in zijn huis, als eens konings maaltijd; en het hart van Nabal was vrolijk op denzelven, en hij was zeer dronken; daarom gaf zij hem niet een woord, klein noch groot, te kennen, tot aan het morgenlicht.
37 Het geschiedde nu in den morgen, toen de wijn van Nabal gegaan was, zo gaf hem zijn huisvrouw die woorden te kennen. Toen bestierf zijn hart in het binnenste van hem, en hij werd als een steen.
38 En het geschiedde omtrent na tien dagen, zo sloeg de HEERE Nabal, dat hij stierf.
39 Toen David hoorde, dat Nabal dood was, zo zeide hij: Gezegend zij de HEERE, Die den twist mijner smaadheid getwist heeft van de hand van Nabal, en heeft zijn knecht onthouden van het kwade, en dat de HEERE het kwaad van Nabal op zijn hoofd heeft doen wederkeren! En David zond heen, en liet met Abigail spreken, dat hij ze zich ter vrouwe nam.

40 Als nu de knechten van David tot Abigail gekomen waren te Karmel, zo spraken zij tot haar, zeggende: David heeft ons tot u gezonden, dat hij zich u ter vrouwe neme.
41 Toen stond zij op, en neigde zich met het aangezicht ter aarde, en zij zeide: Ziet, uw dienstmaagd zij tot een dienares, om de voeten der knechten mijns heren te wassen.
42 Abigail nu haastte, en maakte zich op, en zij reed op een ezel, met haar vijf jonge maagden, die haar voetstappen nawandelden; zij dan volgde de boden van David na, en zij werd hem ter huisvrouw.
43 Ook nam David Ahinoam van Jizreel; alzo waren ook die beiden hem tot vrouwen.
44 Want Saul had zijn dochter Michal, de huisvrouw van David, gegeven aan Palti, den zoon van Lais, die van Gallim was.

26
1 De Zifieten nu kwamen tot Saul te Gibea, zeggende: Houdt zich David niet verborgen op den heuvel van Hachila, voor aan de wildernis?
2 Toen maakte zich Saul op, en toog af naar de woestijn Zif, en met hem drie duizend man, uitgelezenen van Israel, om David te zoeken in de woestijn Zif.
3 En Saul legerde zich op den heuvel van Hachila, die voor aan de wildernis is aan den weg, maar David bleef in de woestijn, en zag, dat Saul achter hem kwam naar de woestijn.
4 Want David had verspieders gezonden, en hij vernam, dat Saul voorzeker kwam.
5 En David maakte zich op, en kwam aan de plaats, waar Saul zich gelegerd had, en David bezag de plaats, waar Saul lag, met Abner, den zoon van Ner, zijn krijgsoverste. En Saul lag in den wagenburg, en het volk was rondom hem gelegerd.
6 Toen antwoordde David, en sprak tot Achimelech, den Hethiet, en tot Abisai, den zoon van Zeruja, den broeder van Joab, zeggende: Wie zal met mij tot Saul in het leger afgaan? Toen zeide Abisai: Ik zal met u afgaan.
7 Alzo kwamen David en Abisai tot het volk des nachts; en ziet, Saul lag te slapen in den wagenburg, en zijn spies stak in de aarde aan zijn hoofdeinde, en Abner, en het volk lag rondom hem.
8 Toen zeide Abisai tot David: God heeft heden uw vijand in uw hand besloten; laat mij toch hem nu met de spies op eenmaal ter aarde slaan, en ik zal het hem niet ten tweeden male doen.
9 David daarentegen zeide tot Abisai: Verderf hem niet; want wie heeft zijn hand aan den gezalfde des HEEREN gelegd, en is onschuldig gebleven?
10 Verder zeide David: Zo waarachtig als de HEERE leeft, maar de HEERE zal hem slaan, of zijn dag zal komen, dat hij zal sterven, of hij zal in een strijd trekken, dat hij omkome.
11 De HEERE late het verre van mij zijn, dat ik mijn hand legge aan den gezalfde des HEEREN! zo neem toch nu de spies, die aan zijn hoofdeinde is, en de waterfles, en laat ons gaan.
12 Zo nam David de spies en de waterfles van Sauls hoofdeinde, en zij gingen heen; en er was niemand, die het zag, en niemand, die het merkte, ook niemand, die ontwaakte; want zij sliepen allen; want er was een diepe slaap des HEEREN op hen gevallen.
13 Toen David over aan gene zijde gekomen was, zo stond hij op de hoogte des bergs van verre, dat er een grote plaats tussen hen was.
14 En David riep tot het volk, en tot Abner, den zoon van Ner, zeggende: Zult gij niet antwoorden, Abner? Toen antwoordde Abner en zeide: Wie zijt gij, die tot den koning roept?
15 Toen zeide David tot Abner: Zijt gij niet een man, en wie is u gelijk in Israel? Waarom dan hebt gij over uw heer, den koning, geen wacht gehouden? Want daar is een van het volk gekomen, om den koning, uw heer, te verderven.
16 Deze zaak, die gij gedaan hebt, is niet goed; zo waarachtig als de HEERE leeft, gijlieden zijt kinderen des doods, die over uw heer, den gezalfde des HEEREN, geen wacht gehouden hebt! En nu, zie, waar de spies des konings is, en de waterfles, die aan zijn hoofdeinde was.
17 Saul nu kende de stem van David, en zeide: Is dit uw stem, mijn zoon David? David zeide: Het is mijn stem, mijn heer koning!
18 Hij zeide verder: Waarom vervolgt mijn heer zijn knecht alzo achterna, want wat heb ik gedaan, en wat kwaad is er in mijn hand?
19 En nu, mijn heer de koning hore toch naar de woorden zijns knechts. Indien de HEERE u tegen mij aanport, laat Hem het spijsoffer rieken; maar indien het mensenkinderen zijn, zo zijn zij vervloekt voor het aangezicht des HEEREN, dewijl zij mij heden verstoten, dat ik niet mag vastgehecht blijven in het erfdeel des HEEREN, zeggende: Ga heen, dien andere goden.
20 En nu, mijn bloed valle niet op de aarde van voor het aangezicht des HEEREN; want de koning van Israel is uitgegaan om een enige vlo te zoeken, gelijk als men een veldhoen op de bergen najaagt.

21 Toen zeide Saul: Ik heb gezondigd; keer weder, mijn zoon David, want ik zal u geen kwaad meer doen, voor dat mijn ziel dezen dag dierbaar in uw ogen geweest is; zie, ik heb dwaselijk gedaan, en ik heb zeer grotelijks gedwaald.
22 Toen antwoordde David, en zeide: Zie, de spies des konings; zo laat een van de jongelingen overkomen, en halen ze.
23 De HEERE dan vergelde aan een iegelijk zijn gerechtigheid en zijn getrouwheid; want de HEERE had u heden in mijn hand gegeven; maar ik heb mijn hand niet willen uitsteken, aan den gezalfde des HEEREN.
24 En zie, gelijk als te dezen dage uw ziel in mijn ogen is groot geacht geweest, alzo zij mijn ziel in de ogen des HEEREN groot geacht, en Hij verlosse mij uit allen nood.
25 Toen zeide Saul tot David: Gezegend zijt gij, mijn zoon David; gij zult het ja gewisselijk doen, en gij zult ook gewisselijk de overhand hebben. Toen ging David op zijn weg, en Saul keerde weder naar zijn plaats.

27
1 David nu zeide in zijn hart: Nu zal ik een der dagen door Sauls hand omkomen; mij is niet beter, dan dat ik haastelijk ontkome in het land der Filistijnen, opdat Saul van mij de hoop verlieze, om mij meer te zoeken in de ganse landpale van Israel; zo zal ik ontkomen uit zijn hand.
2 Toen maakte zich David op, en hij ging door, hij en de zeshonderd mannen, die bij hem waren, tot Achis, den zoon van Maoch, den koning van Gath.
3 En David bleef bij Achis te Gath, hij en zijn mannen, een iegelijk met zijn huis; David met zijn beide vrouwen, Ahinoam, en Jizreelietische, en Abigail, de huisvrouw van Nabal, de Karmelietische.
4 Toen aan Saul geboodschapt werd, dat David gevlucht was naar Gath, zo voer hij niet meer voort hem te zoeken.
5 En David zeide tot Achis: Indien ik nu genade in uw ogen gevonden heb, men geve mij een plaats in een van de steden des lands, dat ik daar wone; want waarom zou uw knecht in de koninklijke stad bij u wonen?
6 Toen gaf Achis te dien dage Ziklag; daarom is Ziklag van de koningen van Juda geweest tot op dezen dag.
7 Het getal nu der dagen, die David in het land der Filistijnen woonde, was een jaar en vier maanden.
8 David nu toog op met zijn mannen, en zij overvielen de Gesurieten, en de Girzieten, en de Amalekieten (want deze zijn vanouds geweest de inwoners des lands), dat gij gaat naar Sur, en tot aan Egypteland.
9 En David sloeg dat land, en liet noch man noch vrouw leven; ook nam hij de schapen en runderen, en de ezelen, en kemels, en klederen, en keerde weder en kwam tot Achis.
10 Als Achis zeide: Waar zijt gijlieden heden ingevallen? zo zeide David: Tegen het zuiden van Juda, en tegen het zuiden der Jerahmeelieten, en tegen het zuiden der Kenieten.
11 En David liet noch man noch vrouw leven, om te Gath te brengen, zeggende: Dat zij misschien van ons niet boodschappen, zeggende: Alzo heeft David gedaan! En alzo was zijn wijze al de dagen, die hij in der Filistijnen land gewoond heeft.
12 En Achis geloofde David, zeggende: Hij heeft zich ten enenmaal stinkende gemaakt bij zijn volk, in Israel; daarom zal hij eeuwiglijk mij tot een knecht zijn.

28
1 En het geschiedde in die dagen, als de Filistijnen hun legers vergaderden tot den strijd, om tegen Israel te strijden, zo zeide Achis tot David: Gij zult zekerlijk weten, dat gij met mij in het leger zult uittrekken, gij en uw mannen.
2 Toen zeide David tot Achis: Aldus zult gij weten, wat uw knecht doen zal. En Achis zeide tot David: Daarom zal ik u ten bewaarder mijns hoofds zetten, te allen dage.
3 Samuel nu was gestorven, en gans Israel had rouw over hem bedreven; en zij hadden hem begraven te Rama, te weten in zijn stad. En Saul had uit het land weggedaan de waarzeggers en duivelskunstenaars.
4 En de Filistijnen kwamen en vergaderden zich, en zij legerden zich te Sunem; en Saul vergaderde gans Israel, en zij legerden zich op Gilboa.
5 Toen Saul het leger der Filistijnen zag, zo vreesde hij, en zijn hart beefde zeer.
6 En Saul vraagde den HEERE; maar de HEERE antwoordde hem niet; noch door dromen, noch door de urim, noch door de profeten.
7 Toen zeide Saul tot zijn knechten: Zoekt mij een vrouw, die een waarzeggenden geest heeft, dat ik tot haar ga, en door haar onderzoeke. Zijn knechten nu zeiden tot hem: Zie, te Endor is een vrouw, die een waarzeggenden geest heeft.
8 En Saul verstelde zich, en trok andere klederen aan, en ging heen, en twee mannen met hem, en zij kwamen des nachts tot de vrouw, en hij zeide: Voorzeg mij toch door den waarzeggenden geest, en doe mij opkomen, dien ik tot u zeggen zal.
9 Toen zeide de vrouw tot hem: Zie, gij weet, wat Saul gedaan heeft, hoe hij de waarzegsters en de duivelskunstenaars uit dit land heeft uitgeroeid; waarom stelt gij dan mijn ziel een strik, om mij te doden?
10 Saul nu zwoer haar bij den HEERE, zeggende: Zo waarachtig als de HEERE leeft, indien u een straf om deze zaak zal overkomen!
11 Toen zeide de vrouw: Wien zal ik u doen opkomen? En hij zeide: Doe mij Samuel opkomen.
12 Toen nu de vrouw Samuel zag, zo riep zij met luider stem, en de vrouw sprak tot Saul, zeggende: Waarom hebt gij mij bedrogen? Want gij zijt Saul.
13 En de koning zeide tot haar: Vrees niet; maar wat ziet gij? Toen zeide de vrouw tot Saul: Ik zie goden, uit de aarde opkomende.
14 Hij dan zeide tot haar: Hoe is zijn gedaante? En zij zeide: Er komt een oud man op, en hij is met een mantel bekleed. Toen Saul vernam, dat het Samuel was, zo neigde hij zich met het aangezicht ter aarde, en hij boog zich.
15 En Samuel zeide tot Saul: Waarom hebt gij mij onrustig gemaakt, mij doende opkomen? Toen zeide Saul: Ik ben zeer beangstigd, want de Filistijnen krijgen tegen mij, en God is van mij geweken, en antwoordt mij niet meer, noch door den dienst der profeten, noch door dromen; daarom heb ik u geroepen, dat gij mij te kennen geeft, wat ik doen zal.
16 Toen zeide Samuel: Waarom vraagt gij mij toch, dewijl de HEERE van u geweken en uw vijand geworden is?
17 Want de HEERE heeft voor Zich gedaan, gelijk als Hij door mijn dienst gesproken heeft; en heeft het koninkrijk van uw hand gescheurd, en Hij heeft dat gegeven aan uw naaste, aan David.
18 Gelijk als gij naar de stem des HEEREN niet gehoord hebt, en de hittigheid Zijns toorns niet uitgericht hebt tegen Amalek; daarom heeft de HEERE u deze zaak gedaan te dezen dage.
19 En de HEERE zal ook Israel met u in de hand der Filistijnen geven, en morgen zult gij en uw zonen bij mij zijn; ook zal de HEERE het leger van Israel in de hand der Filistijnen geven.
20 Toen viel Saul haastelijk ter aarde, zo lang als hij was, en hij vreesde zeer vanwege de woorden van Samuel; ook was er geen kracht in hem; want hij had den gehelen dag en den gehelen nacht geen brood gegeten.

21 De vrouw nu kwam tot Saul, en zag, dat hij zeer verbaasd was; en zij zeide tot hem: Zie, uw dienstmaagd heeft naar uw stem gehoord, en ik heb mijn ziel in mijn hand gesteld, en ik heb uw woorden gehoord, die gij tot mij gesproken hebt.
22 Zo hoor toch gij nu ook naar de stem uwer dienstmaagd, en laat mij een bete broods voor u zetten, en eet; zo zal er kracht in u zijn, dat gij over weg gaat.
23 Doch hij weigerde het, en zeide: Ik zal niet eten. Maar zijn knechten, en ook de vrouw, hielden bij hem aan. Toen hoorde hij naar hun stem, en hij stond op van de aarde, en zette zich op het bed.
24 En de vrouw had een gemest kalf in het huis; en zij haastte zich en slachtte het; en zij nam meel, en kneedde het, en bakte daar ongezuurde koeken van.
25 En zij bracht ze voor Saul en voor zijn knechten, en zij aten; daarna stonden zij op, en gingen weg in dienzelfden nacht.

29
1 De Filistijnen nu hadden al hun legers vergaderd te Afek; en de Israelieten legerden zich bij de fontein, die bij Jizreel is.
2 En de vorsten der Filistijnen togen daarheen met honderden, en met duizenden; doch David met zijn mannen togen met Achis in den achtertocht.
3 Toen zeiden de oversten der Filistijnen: Wat zullen deze Hebreen? Zo zeide Achis tot de oversten der Filistijnen: Is deze niet David, de knecht van Saul, den koning van Israel, die deze dagen of deze jaren bij mij geweest is? En ik heb in hem niets gevonden van dien dag af, dat hij afgevallen is tot dezen dag toe.
4 Doch de oversten der Filistijnen werden zeer toornig op hem, en de oversten der Filistijnen zeiden tot hem: Doe den man wederkeren, dat hij tot zijn plaats wederkere, waar gij hem besteld hebt, en dat hij niet met ons aftrekke in den strijd, opdat hij ons niet tot een tegenpartijder worde in den strijd; want waarmede zou deze zich bij zijn heer aangenaam maken? Is het niet met de hoofden dezer mannen?
5 Is dit niet die David, van denwelken zij in den rei elkander antwoordden, zeggende: Saul heeft zijn duizenden geslagen, maar David zijn tienduizenden?
6 Toen riep Achis, David, en zeide tot hem: Het is zo waarachtig als de HEERE leeft, dat gij oprecht zijt, en uw uitgang en uw ingang met mij in het leger is goed in mijn ogen; want ik heb geen kwaad bij u gevonden, van dien dag af, dat gij tot mij zijt gekomen, tot dezen dag toe; maar gij zijt niet aangenaam in de ogen der vorsten.
7 Zo keer nu om, en ga in vrede, opdat gij geen kwaad doet in de ogen van de vorsten der Filistijnen.
8 Toen zeide David tot Achis: Maar wat heb ik gedaan? Of wat hebt gij in uw knecht gevonden, van dien dag af, dat ik voor uw aangezicht geweest ben, tot dezen dag toe, dat ik niet zal gaan en strijden tegen de vijanden van mijn heer, den koning?
9 Achis nu antwoordde en zeide tot David: Ik weet het; voorwaar, gij zijt aangenaam in mijn ogen, als een engel Gods; maar de oversten der Filistijnen hebben gezegd: Laat hem met ons in dezen strijd niet optrekken.
10 Nu dan, maak u morgen vroeg op met de knechten uws heren, die met u gekomen zijn; en als gijlieden u morgen vroeg zult opgemaakt hebben, en het ulieden licht geworden is, zo gaat heen.
11 Toen maakte zich David vroeg op, hij en zijn mannen, dat zij des morgens weggingen, om weder te keren in het land der Filistijnen; de Filistijnen daarentegen togen op naar Jizreel.

30
1 Het geschiedde nu, als David en zijn mannen den derden dag te Ziklag kwamen, dat de Amalekieten in het zuiden en te Ziklag ingevallen waren, en Ziklag geslagen, en dezelve met vuur verbrand hadden;
2 En dat zij de vrouwen, die daarin waren, gevankelijk weggevoerd hadden; doch zij hadden niemand doodgeslagen, van den kleinste tot den grootste, maar hadden ze weggevoerd en waren huns weegs gegaan.
3 En David en zijn mannen kwamen aan de stad, en ziet, zij was met vuur verbrand; en hun vrouwen, en hun zonen en hun dochteren waren gevankelijk weggevoerd.
4 Toen hief David en het volk, dat bij hem was, hun stem op, en weenden, tot dat er geen kracht meer in hen was om te wenen.
5 Davids beide vrouwen waren ook gevankelijk weggevoerd, Ahinoam, de Jizreelietische, en Abigail, de huisvrouw van Nabal, den Karmeliet.
6 En David werd zeer bang, want het volk sprak van hem te stenigen; want de zielen van het ganse volk waren verbitterd, een iegelijk over zijn zonen en over zijn dochteren; doch David sterkte zich in den HEERE, zijn God.
7 En David zeide tot den priester Abjathar, den zoon van Achimelech: Breng mij toch den efod hier. En Abjathar bracht den efod tot David.
8 Toen vraagde David den HEERE, zeggende: Zal ik deze bende achternajagen? Zal ik ze achterhalen? En Hij zeide tot hem: Jaag na, want gij zult gewisselijk achterhalen, en gij zult gewisselijk verlossen.
9 David dan ging heen, hij en de zes honderd mannen, die bij hem waren; en als zij kwamen aan de beek Besor, zo bleven de overigen staan.
10 En David vervolgde hen, hij en die vierhonderd mannen; en tweehonderd mannen bleven staan, die zo moede waren, dat zij over de beek Besor niet konden gaan.
11 En zij vonden een Egyptischen man op het veld, en zij brachten hem tot David; en zij gaven hem brood, en hij at, en zij gaven hem water te drinken.
12 Zij gaven hem ook een stuk van een klomp vijgen, en twee stukken rozijnen; en hij at, en zijn geest kwam weder in hem; want hij had in drie dagen en drie nachten geen brood gegeten, noch water gedronken.
13 Daarna zeide David tot hem: Wiens zijt gij? En van waar zijt gij? Toen zeide de Egyptische jongen: Ik ben de knecht van een Amalekietischen man, en mijn heer heeft mij verlaten, omdat ik voor drie dagen krank geworden ben.
14 Wij waren ingevallen tegen het zuiden van de Cherethieten, en op hetgeen van Juda is, en tegen het zuiden van Kaleb; en wij hebben Ziklag met vuur verbrand.
15 Toen zeide David tot hem: Zoudt gij mij wel henen afleiden tot deze bende? Hij dan zeide: Zweer mij bij God, dat gij mij niet zult doden, en dat gij mij niet zult overleveren in de hand mijns heren! Zo zal ik u tot deze bende afleiden.
16 En hij leidde hem af, en ziet, zij lagen verstrooid over de ganse aarde, etende, en drinkende, en dansende, om al den groten buit, dien zij genomen hadden uit het land der Filistijnen, en uit het land van Juda.
17 En David sloeg hen van de schemering tot aan den avond van hunlieder anderen dag; en er ontkwam niet een man van hen, behalve vierhonderd jonge mannen, die op kemelen reden en vloden.
18 Alzo redde David al wat de Amalekieten genomen hadden; ook redde David zijn twee vrouwen.
19 En onder hen werd niet gemist van den kleinste tot aan den grootste, en tot aan de zonen en dochteren; en van den buit, ook tot alles, wat zij van hen genomen hadden; David bracht het altemaal weder.

20 David nam ook al de schapen en de runderen; zij dreven ze voor datzelve vee heen, en zeiden: Dit is Davids buit.
21 Als David tot de tweehonderd mannen kwam, die zo moede waren geweest, dat zij David niet hadden kunnen navolgen, en die zij aan de beek Besor hadden laten blijven, die gingen David tegemoet, en het volk, dat bij hem was, tegemoet; en David trad tot het volk, en hij vraagde hen naar den welstand.
22 Toen antwoordde een ieder boos en Belials man onder de mannen, die met David getogen waren, en zij zeiden: Omdat zij met ons niet getogen zijn, zullen wij hun van den buit, dien wij gered hebben, niet geven, maar aan een iegelijk zijn vrouw en zijn kinderen; laat hen die heenleiden, en weggaan.
23 Maar David zeide: Alzo zult gij niet doen, mijn broeders, met hetgeen ons de HEERE gegeven heeft, en Hij heeft ons bewaard, en heeft de bende, die tegen ons kwam, in onze hand gegeven.
24 Wie zou toch ulieden in deze zaak horen? Want gelijk het deel dergenen is, die in den strijd mede afgetogen zijn, alzo zal ook het deel dergenen zijn, die bij het gereedschap gebleven zijn; zij zullen gelijkelijk delen.
25 En dit is van dien dag af en voortaan alzo geweest; want hij heeft het tot een inzetting en tot een recht gesteld in Israel, tot op dezen dag.
26 Als nu David te Ziklag kwam, zo zond hij tot de oudsten van Juda, zijn vrienden, van den buit, zeggende: Ziet, daar is een zegen voor ulieden, van den buit der vijanden des HEEREN.
27 Namelijk tot die te Beth-el, en tot die te Ramoth tegen het zuiden, en tot die te Jather,
28 En tot die te Aroer, en tot die te Sifmoth, en tot die te Esthemoa,
29 En tot die te Rachel, en tot die, welke in de steden der Jerahmeelieten waren, en tot die, welke in de steden der Kenieten waren,
30 En tot die te Horma, en tot die te Chor-asan, en tot die te Atach,
31 En tot die te Hebron, en tot al de plaatsen, waar David gewandeld had, hij en zijn mannen.

31
1 De Filistijnen dan streden tegen Israel; en de mannen Israels vloden voor het aangezicht der Filistijnen, en vielen verslagen op het gebergte Gilboa.
2 En de Filistijnen hielden dicht op Saul en zijn zonen; en de Filistijnen sloegen Jonathan, en Abinadab, en Malchisua, de zonen van Saul.
3 En de strijd werd zwaar tegen Saul; en de mannen, die met den boog schieten, troffen hem aan, en hij vreesde zeer voor de schutters.
4 Toen zeide Saul tot zijn wapendrager: Trek uw zwaard uit, en doorsteek mij daarmede, dat misschien deze onbesnedenen niet komen, en mij doorsteken, en met mij den spot drijven. Maar zijn wapendrager wilde niet, want hij vreesde zeer. Toen nam Saul het zwaard, en viel daarin.
5 Toen zijn wapendrager zag, dat Saul dood was, zo viel hij ook in zijn zwaard en stierf met hem.
6 Alzo stierf Saul, en zijn drie zonen, en zijn wapendrager, ook al zijn mannen, te dienzelven dage te gelijk.
7 Als de mannen van Israel, die aan deze zijde van het dal waren, en die aan deze zijde der Jordaan waren, zagen, dat de mannen van Israel gevloden waren, en dat Saul en zijn zonen dood waren, zo verlieten zij de steden, en zij vloden. Toen kwamen de Filistijnen en woonden daarin.
8 Het geschiedde nu des anderen daags, als de Filistijnen kwamen, om de verslagenen te plunderen, zo vonden zij Saul en zijn drie zonen, liggende op het gebergte Gilboa.
9 En zij hieuwen zijn hoofd af, en zij togen zijn wapenen uit, en zij zonden ze in der Filistijnen land rondom, om te boodschappen in het huis hunner afgoden, en onder het volk.
10 En zij leiden zijn wapenen in het huis van Astharoth; en zijn lichaam hechtten zij aan den muur te Beth-san.
11 Als de inwoners van Jabes in Gilead daarvan hoorden, wat de Filistijnen Saul gedaan hadden;
12 Zo maakten zich op alle strijdbare mannen, en gingen den gehelen nacht, en zij namen het lichaam van Saul, en de lichamen zijner zonen, van den muur te Beth-san; en zij kwamen te Jabes, en brandden ze aldaar.
13 En zij namen hun beenderen, en begroeven ze onder het geboomte te Jabes; en zij vastten zeven dagen.

# 1 SAMUEL

1 Voorts geschiedde het na Sauls dood, als David van den slag der Amalekieten was wedergekomen, en David twee dagen te Ziklag gebleven was;
2 Zo geschiedde het op den derden dag, dat, ziet, uit het heirleger van Saul, een man kwam, wiens klederen gescheurd waren, en aarde was op zijn hoofd; en het geschiedde, als hij tot David kwam, zo viel hij ter aarde en boog zich neder.
3 En David zeide tot hem: Van waar komt gij? En hij zeide tot hem: Ik ben ontkomen uit het heirleger van Israel.
4 Voorts zeide David tot hem: Wat is de zaak? Verhaal het mij toch. En hij zeide, dat het volk uit den strijd gevloden was, en dat er ook velen van het volk gevallen en gestorven waren, dat ook Saul en zijn zoon Jonathan dood waren.
5 En David zeide tot den jongen, die hem de boodschap bracht: Hoe weet gij, dat Saul dood is, en zijn zoon Jonathan?
6 Toen zeide de jongen, die hem de boodschap bracht: Ik kwam bij geval op het gebergte van Gilboa; en ziet, Saul leunde op zijn spies; en ziet, de wagens en ritmeesters hielden dicht op hem.
7 Zo zag hij achter zich om, en zag mij, en hij riep mij, en ik zeide: Zie, hier ben ik.
8 En hij zeide tot mij: Wie zijt gij? En ik zeide tot hem: Ik ben een Amalekiet.
9 Toen zeide hij tot mij: Sta toch bij mij, en dood mij; want deze malienkolder heeft mij opgehouden; want mijn leven is nog gans in mij.
10 Zo stond ik bij hem, en doodde hem; want ik wist, dat hij na zijn val niet leven zou; en ik nam de kroon, die op zijn hoofd was, en het armgesmijde, dat aan zijn arm was, en heb ze hier tot mijn heer gebracht.
11 Toen vatte David zijn klederen en scheurde ze; desgelijks ook al de mannen, die met hem waren.
12 En zij weeklaagden, en weenden, en vastten tot op den avond, over Saul en over Jonathan, zijn zoon, en over het volk des HEEREN, en over het huis Israels, omdat zij door het zwaard gevallen waren.
13 Voorts zeide David tot den jongen, die hem de boodschap gebracht had: Van waar zijt gij? En hij zeide: Ik ben de zoon van een vreemden man, van een Amalekiet.
14 En David zeide tot hem: Hoe, hebt gij niet gevreesd uw hand uit te strekken, om den gezalfde des HEEREN te verderven?
15 En David riep een van de jongens, en zeide: Treed toe, val op hem aan. En hij sloeg hem, dat hij stierf.
16 En David zeide tot hem: Uw bloed zij op uw hoofd; want uw mond heeft tegen u getuigd, zeggende: ik heb den gezalfde des HEEREN gedood.
17 David nu klaagde deze klage over Saul en over Jonathan, zijn zoon;
18 Als hij gezegd had, dat men den kinderen van Juda den boog zou leren; ziet, het is geschreven in het boek des Oprechten.
19 O Sieraad van Israel, op uw hoogten is hij verslagen; hoe zijn de helden gevallen!
20 Verkondigt het niet te Gath, boodschapt het niet op de straten van Askelon; opdat de dochters der Filistijnen zich niet verblijden, opdat de dochters der onbesnedenen niet opspringen van vreugde.
21 Gij, bergen van Gilboa, noch dauw noch regen moet zijn op u, noch velden der hefofferen; want aldaar is der helden schild smadelijk weggeworpen, het schild van Saul, alsof hij niet gezalfd ware geweest met olie.
22 Van het bloed der verslagenen, van het vette der helden, werd Jonathans boog niet achterwaarts gedreven; en Sauls zwaard keerde niet ledig weder.

23 Saul en Jonathan, die beminden, en die liefelijken in hun leven, zijn ook in hun dood niet gescheiden; zij waren lichter dan arenden, zij waren sterker dan leeuwen.
24 Gij, dochteren Israels, weent over Saul; die u kleedde met scharlaken, met weelde; die u sieraad van goud deed dragen over uw kleding.
25 Hoe zijn de helden gevallen in het midden van den strijd! Jonathan is verslagen op uw hoogten!
26 Ik ben benauwd om uwentwil, mijn broeder Jonathan! Gij waart mij zeer liefelijk; uw liefde was mij wonderlijker dan liefde der vrouwen.
27 Hoe zijn de helden gevallen, en de krijgswapenen verloren!

2
1 En het geschiedde daarna, dat David den HEERE vraagde, zeggende: Zal ik optrekken in een der steden van Juda? En de HEERE zeide tot hem: Trek op. En David zeide: Waarheen zal ik optrekken? En Hij zeide: Naar Hebron.
2 Alzo toog David derwaarts op, als ook zijn twee vrouwen, Ahinoam, de Jizreelietische, en Abigail, de huisvrouw van Nabal, de Karmeliet.
3 Ook deed David zijn mannen optrekken, die bij hem waren, een iegelijk met zijn huisgezin; en zij woonden in de steden van Hebron.
4 Daarna kwamen de mannen van Juda, en zalfden aldaar David tot een koning over het huis van Juda. Toen boodschapten zij David, zeggende: Het zijn de mannen van Jabes in Gilead, die Saul begraven hebben.
5 Toen zond David boden tot de mannen van Jabes in Gilead, en hij zeide tot hen: Gezegend zijt gij den HEERE, dat gij deze weldadigheid gedaan hebt aan uw heer, aan Saul, en hebt hem begraven.
6 Zo doe nu de HEERE aan u weldadigheid en trouw! En ik ook, ik zal aan u dit goede doen, dewijl gij deze zaak gedaan hebt.
7 En nu, laat uw handen sterk zijn, en zijt dapper, dewijl uw heer Saul gestorven is; en ook hebben mij die van het huis van Juda tot koning over zich gezalfd.
8 Abner nu, de zoon van Ner, de krijgsoverste, dien Saul gehad had, nam Isboseth, Sauls zoon, en voerde hem over naar Mahanaim,
9 En maakte hem ten koning over Gilead, en over de Aschurieten, en over Jizreel, en over Efraim, en over Benjamin, en over gans Israel.
10 Veertig jaren was Isboseth, Sauls zoon, oud, als hij koning werd over Israel; en hij regeerde het tweede jaar; alleenlijk die van het huis van Juda volgden David na.
11 Het getal nu der dagen, die David koning geweest is te Hebron, over het huis van Juda, is zeven jaren en zes maanden.
12 Toen toog Abner, de zoon van Ner, uit, met de knechten van Isboseth, den zoon van Saul, van Mahanaim naar Gibeon.
13 Joab, de zoon van Zeruja, en de knechten van David, togen ook uit; en zij ontmoetten elkander bij den vijver van Gibeon; en zij bleven, deze aan deze zijde des vijvers, en die aan gene zijde des vijvers.
14 En Abner zeide tot Joab: Laat zich nu de jongens opmaken, en voor ons aangezicht spelen. En Joab zeide: Laat hen zich opmaken.
15 Toen maakten zich op, en gingen over in getal, twaalf van Benjamin, te weten voor Isboseth, Sauls zoon, en twaalf van Davids knechten.
16 En de een greep den ander bij het hoofd, en stiet zijn zwaard in de zijde des anderen, en zij vielen te zamen; daarvan noemde men dezelve plaats Chelkath-hazurim, die bij Gibeon is.
17 En er was op dienzelfden dag een gans zeer harde strijd. Doch Abner en de mannen van Israel werden voor het aangezicht der knechten van David geslagen.
18 Nu waren aldaar drie zonen van Zeruja, Joab, en Abisai en Asahel; en Asahel was licht op zijn voeten, als een der reeen, die in het veld zijn.
19 En Asahel jaagde Abner achterna; en hij week niet, om van achter Abner ter rechter hand of ter linkerhand af te gaan.
20 Toen zag Abner achter zich om, en zeide: Zijt gij dit, Asahel? En hij zeide: Ik ben het.
21 En Abner zeide tot hem: Wijk tot uw rechterhand of tot uw linkerhand, en grijp u een van die jongens, en neem voor u hun gewaad; maar Asahel wilde niet afwijken van achter hem.
22 Toen voer Abner wijders voort, zeggende tot Asahel: Wijkt af van achter mij; waarom zal ik u ter aarde slaan? Hoe zou ik dan mijn aangezicht opheffen voor uw broeder Joab?
23 Maar hij weigerde af te wijken. Zo sloeg hem Abner met het achterste van de spies aan de vijfde rib, dat de spies van achter hem uitging; en hij viel aldaar, en stierf op zijn plaats. En het

geschiedde, dat allen, die tot de plaats kwamen, alwaar Asahel gevallen en gestorven was, staan bleven.
24 Maar Joab en Abisai jaagden Abner achterna; en de zon ging onder, als zij gekomen waren tot den heuvel van Amma, dewelke is voor Giach, op den weg der woestijn van Gibeon.
25 En de kinderen van Benjamin verzamelden zich achter Abner, en werden tot een hoop; en zij stonden op de spits van een heuvel.
26 Toen riep Abner tot Joab, en zeide: Zal dan het zwaard eeuwiglijk verteren? Weet gij niet, dat het in het laatste bitterheid zal zijn? En hoe lang zult gij het volk niet zeggen, dat zij wederkeren van hun broederen te vervolgen?
27 En Joab zeide: Zo waarachtig als God leeft, ten ware dat gij gesproken hadt, zekerlijk het volk zou al toen van den morgen af weggevoerd zijn geweest, een iegelijk van zijn broeder te vervolgen!
28 Toen blies Joab met de bazuin; en al het volk stond stil, en zij jaagden Israel niet meer achterna, en voeren niet wijders voort te strijden.
29 Abner dan en zijn mannen gingen dienzelfden gansen nacht over het vlakke veld; en zij gingen over de Jordaan en wandelden het ganse Bithron door, en kwamen tot Mahanaim.
30 Joab keerde ook weder van achter Abner, en verzamelde het ganse volk. En er werden van Davids knechten gemist negentien mannen, en Asahel.
31 Maar Davids knechten hadden van Benjamin en onder Abners mannen geslagen: driehonderd en zestig mannen waren er dood gebleven.
32 En zij namen Asahel op, en begroeven hem in zijns vaders graf, dat te Bethlehem was. Joab nu en zijn mannen gingen den gansen nacht, dat hun het licht aanbrak te Hebron.

3
1 En er was een lange krijg tussen het huis van Saul, en tussen het huis van David. Doch David ging en werd sterker; maar die van het huis van Saul gingen en werden zwakker.
2 En David werden zonen geboren te Hebron. Zijn eerstgeborene nu was Amnon, van Ahinoam, de Jizreelietische;
3 En zijn tweede was Chileab, van Abigail, de huisvrouw van Nabal, den Karmeliet; en de derde, Absalom, de zoon van Maacha, de dochter van Thalmai, koning van Gesur;
4 En de vierde, Adonia, de zoon van Haggith; en de vijfde Sefatja, de zoon van Abital;
5 En de zesde, Jithream, van Egla, Davids huisvrouw. Dezen zijn David geboren te Hebron.
6 Terwijl die krijg was tussen het huis van Saul, en tussen het huis van David, zo geschiedde het, dat Abner zich sterkte in het huis van Saul.
7 Saul nu had een bijwijf gehad, welker naam was Rizpa, dochter van Aja; en Isboseth zeide tot Abner: Waarom zijt gij ingegaan tot mijns vaders bijwijf?
8 Toen ontstak Abner zeer over Isboseths woorden, en zeide: Ben ik dan een hondskop, ik, die tegen Juda, aan het huis van Saul, uw vader, aan zijn broederen en aan zijn vrienden, heden weldadigheid doe, en u niet overgeleverd heb in Davids hand, dat gij heden aan mij onderzoekt de ongerechtigheid ener vrouw?
9 God doe Abner zo, en doe hem zo daartoe! Voorzeker, gelijk als de HEERE aan David gezworen heeft, dat ik even alzo aan hem zal doen.
10 Overbrengende het koninkrijk van het huis van Saul, en oprichtende den stoel van David over Israel en over Juda, van Dan tot Ber-seba toe.
11 En hij kon Abner verder niet een woord antwoorden, omdat hij hem vreesde.
12 Toen zond Abner boden voor zich tot David, zeggende: Wiens is het land? zeggende wijders: Maak uw verbond met mij, en zie, mijn hand zal met u zijn, om gans Israel tot u om te keren.
13 En hij zeide: Wel, ik zal een verbond met u maken; doch een ding begeer ik van u, zeggende: Gij zult mijn aangezicht niet zien, tenzij dat gij Michal, Sauls dochter, te voren inbrengt, als gij komt om mijn aangezicht te zien.
14 Ook zond David boden tot Isboseth, den zoon van Saul, zeggende: Geef mij mijn huisvrouw Michal, die ik mij met honderd voorhuiden der Filistijnen ondertrouwd heb.
15 Isboseth dan zond heen, en nam haar van den man, van Paltiel, den zoon van Lais.
16 En haar man ging met haar, al gaande en wenende achter haar, tot Bahurim toe. Toen zeide Abner tot hem: Ga weg, keer weder. En hij keerde weder.
17 Abner nu had woorden met de oudsten van Israel, zeggende: Gij hebt David te voren lang tot een koning over u begeerd.
18 Zo doet het nu; want de HEERE heeft tot David gesproken, zeggende: Door de hand van David, Mijn knecht, zal Ik Mijn volk Israel verlossen van de hand der Filistijnen, en van de hand van al hun vijanden.
19 En Abner sprak ook voor de oren van Benjamin. Voorts ging Abner ook heen, om te Hebron voor Davids oren te spreken alles, wat goed was in de ogen van Israel, en in de ogen van het ganse huis van Benjamin.
20 En Abner kwam tot David te Hebron, en twintig mannen met hem. En David maakte Abner, en den mannen, die met hem waren, een maaltijd.
21 Toen zeide Abner tot David: Ik zal mij opmaken, en heengaan, en vergaderen gans Israel tot mijn heer, den koning, dat zij een verbond met u maken, en gij regeert over alles, wat uw ziel begeert. Alzo liet David Abner gaan, en hij ging in vrede.
22 En ziet, Davids knechten en Joab kwamen van een bende, en brachten met zich een groten roof. Abner nu was niet bij David te Hebron; want hij had hem laten gaan, en hij was gegaan in vrede.

23 Als nu Joab en het ganse heir, dat met hem was, aankwamen, zo gaven zij Joab te kennen, zeggende: Abner, de zoon van Ner, is gekomen tot den koning, en hij heeft hem laten gaan, en hij is gegaan in vrede.
24 Toen ging Joab tot den koning in, en zeide: Wat hebt gij gedaan? Zie, Abner is tot u gekomen; waarom nu hebt gij hem laten gaan, dat hij zo vrij is weggegaan?
25 Gij kent Abner, den zoon van Ner; dat hij gekomen is om u te overreden, en om te weten uw uitgang en uw ingang, ja, om te weten alles, wat gij doet.
26 En Joab ging uit van David, en zond Abner boden na, die hem wederom haalden van den bornput van Sira; maar David wist het niet.
27 Als nu Abner weder te Hebron kwam, zo leidde Joab hem ter zijde af in het midden der poort, om in de stilte met hem te spreken; en hij sloeg hem aldaar aan de vijfde rib, dat hij stierf, om des bloeds wil van zijn broeder Asahel.
28 Als David dat daarna hoorde, zo zeide hij: Ik ben onschuldig, en mijn koninkrijk, bij den HEERE, tot in eeuwigheid, van het bloed van Abner, den zoon van Ner.
29 Het blijve op het hoofd van Joab, en op het ganse huis zijns vaders; en er worde van het huis van Joab niet afgesneden, die een vloed hebbe, en melaats zij, en zich aan den stok houde, en door het zwaard valle, en broodsgebrek hebbe!
30 Alzo hebben Joab en zijn broeder Abisai Abner doodgeslagen, omdat hij hun broeder Asahel te Gibeon in den strijd gedood had.
31 David dan zeide tot Joab en tot al het volk, dat bij hem was: Scheurt uw klederen, en gordt zakken aan, en weeklaagt voor Abner henen; en de koning David ging achter de baar.
32 Als zij nu Abner te Hebron begroeven, zo hief de koning zijn stem op, en weende bij Abners graf; ook weende al het volk.
33 En de koning maakte een klage over Abner, en zeide: Is dan Abner gestorven, als een dwaas sterft?
34 Uw handen waren niet gebonden, noch uw voeten in koperen boeien gedaan, maar gij zijt gevallen, gelijk men valt voor het aangezicht van kinderen der verkeerdheid. Toen weende het ganse volk nog meer over hem.
35 Daarna kwam al het volk, om David brood te doen eten, als het nog dag was; maar David zwoer, zeggende: God doe mij zo, en doe er zo toe, indien ik voor het ondergaan der zon brood of iets smake!
36 Als al het volk dit vernam, zo was het goed in hun ogen, alles, zoals de koning gedaan had, was goed in de ogen van het ganse volk.
37 En al het volk en gans Israel merkten te dienzelven dage, dat het van den koning niet was, dat men Abner, den zoon van Ner, gedood had.
38 Voorts zeide de koning tot zijn knechten: Weet gij niet, dat te dezen dage een vorst, ja, een grote in Israel gevallen is?
39 Maar ik ben heden teder, en gezalfd ten koning, en deze mannen, de zonen van Zeruja, zijn harder dan ik; de HEERE zal den boosdoener vergelden naar zijn boosheid.

4
1 Als nu Sauls zoon hoorde, dat Abner te Hebron gestorven was, werden zijn handen slap, en gans Israel werd verschrikt.
2 En Sauls zoon had twee mannen, oversten van benden; de naam des enen was Baena, en de naam des anderen Rechab, zonen van Rimmon, den Beerothiet, van de kinderen van Benjamin; want ook Beeroth werd aan Benjamin gerekend.
3 En de Beerothieten waren gevloden naar Gitthaim, en waren aldaar vreemdelingen tot op dezen dag.
4 En Jonathan, Sauls zoon, had een zoon, die geslagen was aan beide voeten; vijf jaren was hij oud als het gerucht van Saul en Jonathan uit Jizreel kwam; en zijn voedster hem opnam, en vluchtte; en het geschiedde, als zij haastte, om te vluchten, dat hij viel en kreupel werd; en zijn naam was Mefiboseth.
5 En de zonen van Rimmon: den Beerothiet, Rechab en Baena, gingen heen, en kwamen ten huize van Isboseth, als de dag heet geworden was; en hij lag op de slaapstede, in den middag.
6 En zij kwamen daarin tot het midden des huizes, als zullende tarwe halen; en zij sloegen hem aan de vijfde rib; en Rechab en zijn broeder Baena ontkwamen.
7 Want zij kwamen in huis, als hij op zijn bed lag, in zijn slaapkamer, en sloegen hem, en doodden hem, en hieuwen zijn hoofd af; en zij namen zijn hoofd, en gingen henen, den weg op het vlakke veld, den gansen nacht.
8 En zij brachten het hoofd van Isboseth tot David te Hebron, en zeiden tot den koning: Zie, daar is het hoofd van Isboseth, den zoon van Saul, uw vijand, die uw ziel zocht, alzo heeft de HEERE mijn heer den koning te dezen dage wrake gegeven van Saul en van zijn zaad.
9 Maar David antwoordde Rechab en zijn broeder Baena, den zonen van Rimmon, den Beerothiet, en zeide tot hen: Zo waarachtig als de HEERE leeft, Die mijn ziel uit alle benauwdheid verlost heeft!
10 Dewijl ik hem, die mij boodschapte, zeggende: Zie, Saul is dood; daar hij in zijn ogen was als een, die goede boodschap bracht, nochtans gegrepen en te Ziklag gedood heb, hoewel hij meende, dat ik hem bodenloon zou geven;
11 Hoeveel te meer, wanneer goddeloze mannen een rechtvaardigen man in zijn huis op zijn slaapstede hebben gedood? Nu dan, zou ik zijn bloed van uw handen niet eisen, en u van de aarde wegdoen?
12 En David gebood zijn jongens, en zij doodden hen, en hieuwen hun handen en hun voeten af, en hingen ze op bij den vijver te Hebron, maar het hoofd van Isboseth namen zij, en begroeven het in Abners graf te Hebron.

5
1 Toen kwamen alle stammen van Israel tot David te Hebron; en zij spraken, zeggende: Zie, wij, uw gebeente en uw vlees zijn wij.
2 Daartoe ook te voren, toen Saul koning over ons was, waart gij Israel uitvoerende en inbrengende; ook heeft de HEERE tot u gezegd: Gij zult Mijn volk Israel weiden, en gij zult tot een voorganger zijn over Israel.
3 Alzo kwamen alle oudsten van Israel tot den koning te Hebron; en de koning David maakte een verbond met hen te Hebron, voor het aangezicht des HEEREN; en zij zalfden David tot koning over Israel.
4 Dertig jaar was David oud, als hij koning werd; veertig jaren heeft hij geregeerd.
5 Te Hebron regeerde hij over Juda zeven jaren en zes maanden; en te Jeruzalem regeerde hij drie en dertig jaren over gans Israel en Juda.
6 En de koning toog met zijn mannen naar Jeruzalem, tegen de Jebusieten, die in dat land woonden. En zij spraken tot David, zeggende: Gij zult hier niet inkomen, maar de blinden en kreupelen zullen u afdrijven; dat is te zeggen: David zal hier niet inkomen.
7 Maar David nam den burg Sion in; dezelve is de stad Davids.
8 Want David zeide ten zelfden dage: Al wie de Jebusieten slaat, en geraakt aan die watergoot, en die kreupelen, en die blinden, die van Davids ziel gehaat zijn, die zal tot een hoofd en tot een overste zijn; daarom zegt men: Een blinde en kreupele zal in het huis niet komen.
9 Alzo woonde David in den burg en noemde dien Davids stad. En David bouwde rondom van Millo af en binnenwaarts.
10 David nu ging geduriglijk voort, en werd groot; want de HEERE, de God der heirscharen, was met hem.
11 En Hiram, de koning van Tyrus, zond boden tot David, en cederenhout, en timmerlieden, en metselaars; en zij bouwden David een huis.
12 En David merkte, dat de HEERE hem tot een koning over Israel bevestigd had, en dat Hij zijn koninkrijk verheven had, om Zijns volks Israels wil.
13 En David nam meer bijwijven, en vrouwen van Jeruzalem, nadat hij van Hebron gekomen was; en David werden meer zonen en dochteren geboren.
14 En dit zijn de namen dergenen, die hem te Jeruzalem geboren zijn: Schammua, en Schobab, en Nathan, en Salomo.
15 En Ibchar, en Elischua en Nefeg, en Jafia,
16 En Elischama, en Eljada, en Elifeleth.
17 Als nu de Filistijnen hoorden, dat zij David ten koning over Israel gezalfd hadden, zo togen alle Filistijnen op om David te zoeken; en David, dat horende, toog af, naar den burg.
18 En de Filistijnen kwamen en verspreidden zich in het dal Refaim.
19 Zo vraagde David den HEERE, zeggende: Zal ik optrekken tegen de Filistijnen? Zult Gij ze in mijn hand geven? En de HEERE zeide tot David: Trek op, want Ik zal de Filistijnen zekerlijk in uw hand geven.
20 Toen kwam David te Baal-perazim; en David sloeg hen aldaar, en zeide: De HEERE heeft mijn vijanden voor mijn aangezicht gescheurd, als een scheur der wateren; daarom noemde hij den naam derzelve plaats, Baal-perazim.
21 En zij lieten hun afgoden aldaar; en David en zijn mannen namen ze op.
22 Daarna togen de Filistijnen weder op; en zij verspreidden zich in het dal Refaim.
23 En David vraagde den HEERE, Dewelke zeide: Gij zult niet optrekken; maar trek om tot achter hen, dat gij aan hen komt van tegenover de moerbezienbomen;
24 En het geschiede, als gij hoort het geruis van een gang in de toppen der moerbezienbomen, dan rep u; want alsdan is de HEERE voor uw aangezicht uitgegaan, om het heirleger der Filistijnen te slaan.

25 En David deed alzo, gelijk als de HEERE hem geboden had; en hij sloeg de Filistijnen van Geba af, totdat gij komt te Gezer.

6
1 Daarna verzamelde David wederom alle uitgelezenen in Israel, dertig duizend.
2 En David maakte zich op, en ging heen met al het volk, dat bij hem was, van Baalim-juda, om van daar op te brengen de ark Gods, bij dewelke de Naam wordt aangeroepen, de Naam van den HEERE der heirscharen, Die daarop woont tussen de cherubim.
3 En zij voerden de ark Gods op een nieuwen wagen, en haalden ze uit het huis van Abinadab, dat op een heuvel is; en Uza en Ahio, zonen van Abinadab, leidden den nieuwen wagen.
4 Toen zij hem nu uit het huis van Abinadab, dat op den heuvel is, met de ark Gods, wegvoerden, zo ging Ahio voor de ark henen.
5 En David en het ganse huis Israels speelden voor het aangezicht des HEEREN, met allerlei snarenspel van dennenhout, als met harpen, en met luiten, en met trommelen, ook met schellen, en met cimbalen.
6 Als zij nu kwamen tot aan Nachons dorsvloer, zo strekte Uza zijn hand uit aan de ark Gods, en hield ze, want de runderen struikelden.
7 Toen ontstak de toorn des HEEREN tegen Uza, en God sloeg hem aldaar, om deze onbedachtzaamheid; en hij stierf aldaar bij de ark Gods.
8 En David ontstak, omdat de HEERE een scheur gescheurd had aan Uza; en hij noemde dezelve plaats Perez-uza, tot op dezen dag.
9 En David vreesde den HEERE ten zelven dage; en hij zeide: Hoe zal de ark des HEEREN tot mij komen?
10 David dan wilde de ark des HEEREN niet tot zich laten overbrengen in de stad Davids; maar David deed ze afwijken in het huis van Obed-edom, den Gethiet.
11 En de ark des HEEREN bleef in het huis van Obed-edom, den Gethiet, drie maanden; en de HEERE zegende Obed-edom en zijn ganse huis.
12 Toen boodschapte men den koning David, zeggende: De HEERE heeft het huis van Obed-edom, en al wat hij heeft, gezegend om der ark Gods wil; zo ging David heen en haalde de ark Gods uit het huis van Obed-edom opwaarts in de stad Davids, met vreugde.
13 En het geschiedde, als zij, die de ark des HEEREN droegen, zes treden voortgetreden waren, dat hij ossen en gemest vee offerde.
14 En David huppelde met alle macht voor het aangezicht des HEEREN; en David was omgord met een linnen lijfrok.
15 Alzo brachten David en het ganse huis Israels de ark des HEEREN op, met gejuich en met geluid der bazuinen.
16 En het geschiedde, als de ark des HEEREN in de stad Davids kwam, dat Michal, Sauls dochter, door het venster uitzag. Als zij nu den koning David zag, springende en huppelende voor het aangezicht des HEEREN, verachtte zij hem in haar hart.
17 Toen zij nu de ark des HEEREN inbrachten, stelden zij die in haar plaats, in het midden der tent, die David voor haar gespannen had; en David offerde brandofferen voor des HEEREN aangezicht, en dankofferen.
18 Als David geeindigd had het brandoffer en de dankofferen te offeren, zo zegende hij het volk in den Naam des HEEREN der heirscharen.
19 En hij deelde uit aan het ganse volk, aan de ganse menigte van Israel, van de mannen tot de vrouwen toe, aan een iegelijk een broodkoek, en een schoon stuk vlees, en een fles wijn. Toen ging al dat volk heen, een iegelijk naar zijn huis.
20 Als nu David wederkwam, om zijn huis te zegenen, ging Michal, Sauls dochter, uit, David tegemoet, en zeide: Hoe is heden de koning van Israel verheerlijkt, die zich heden voor de ogen van de dienstmaagden zijner dienstknechten heeft ontbloot, gelijk een van de ijdele lieden zich onbeschaamdelijk ontbloot?

21 Maar David zeide tot Michal: Voor het aangezicht des HEEREN, Die mij verkoren heeft voor uw vader en voor zijn ganse huis, mij instellende tot een voorganger over het volk des HEEREN, over Israel; ja, ik zal spelen voor het aangezicht des HEEREN.
22 Ook zal ik mij nog geringer houden dan alzo, en zal nederig zijn in mijn ogen, en met de dienstmaagden, waarvan gij gezegd hebt, met dezelve zal ik verheerlijkt worden.
23 Michal nu, Sauls dochter, had geen kind, tot den dag van haar dood toe.

7
1 En het geschiedde, als de koning in zijn huis zat, en de HEERE hem rust gegeven had van al zijn vijanden rondom,
2 Zo zeide de koning tot den profeet Nathan: Zie toch, ik woon in een cederen huis, en de ark Gods woont in het midden der gordijnen.
3 En Nathan zeide tot den koning: Ga heen, doe al wat in uw hart is, want de HEERE is met u.
4 Maar het gebeurde in denzelfden nacht, dat het woord des HEEREN tot Nathan geschiedde, zeggende:
5 Ga, en zeg tot Mijn knecht, tot David: Zo zegt de HEERE: Zoudt gij Mij een huis bouwen tot Mijn woning?
6 Want Ik heb in geen huis gewoond, van dien dag af, dat Ik de kinderen Israels uit Egypte opvoerde, tot op dezen dag; maar Ik heb gewandeld in een tent en in een tabernakel.
7 Overal, waar Ik met al de kinderen Israels heb gewandeld, heb Ik wel een woord gesproken met een der stammen Israels, dien Ik bevolen heb Mijn volk Israel te weiden, zeggende: Waarom bouwt gij Mij niet een cederen huis?
8 Nu dan, alzo zult gij tot Mijn knecht, tot David, zeggen: Zo zegt de HEERE der heirscharen: Ik heb u genomen van de schaapskooi, van achter de schapen, dat gij een voorganger zoudt zijn over Mijn volk, over Israel.
9 En Ik ben met u geweest, overal, waar gij gegaan zijt, en heb al uw vijanden voor uw aangezicht uitgeroeid; en Ik heb u een groten naam gemaakt, als den naam der groten, die op de aarde zijn.
10 En Ik heb voor Mijn volk, voor Israel, een plaats besteld, en hem geplant, dat hij aan zijn plaats wone, en niet meer heen en weder gedreven worde; en de kinderen der verkeerdheid zullen hem niet meer verdrukken, gelijk als in het eerst.
11 En van dien dag af, dat Ik geboden heb richters te wezen over Mijn volk Israel. Doch u heb Ik rust gegeven van al uw vijanden. Ook geeft u de HEERE te kennen, dat de HEERE u een huis maken zal.
12 Wanneer uw dagen zullen vervuld zijn, en gij met uw vaderen zult ontslapen zijn, zo zal Ik uw zaad na u doen opstaan, dat uit uw lijf voortkomen zal, en Ik zal zijn koninkrijk bevestigen.
13 Die zal Mijn Naam een huis bouwen; en Ik zal den stoel zijns koninkrijks bevestigen tot in eeuwigheid.
14 Ik zal hem zijn tot een Vader, en hij zal Mij zijn tot een zoon; dewelke als hij misdoet, zo zal Ik hem met een mensenroede en met plagen der mensenkinderen straffen.
15 Maar Mijn goedertierenheid zal van hem niet wijken, gelijk als Ik die weggenomen heb van Saul, dien Ik van voor uw aangezicht heb weggenomen.
16 Doch uw huis zal bestendig zijn, en uw koninkrijk tot in eeuwigheid, voor uw aangezicht; uw stoel zal vast zijn tot in eeuwigheid.
17 Naar al deze woorden, en naar dit ganse gezicht, alzo sprak Nathan tot David.
18 Toen ging de koning David in, en bleef voor het aangezicht des HEEREN, en hij zeide: Wie ben ik, Heere HEERE, en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt?
19 Daartoe is dit in Uw ogen nog klein geweest, Heere HEERE, maar Gij hebt ook over het huis Uws knechts gesproken tot van verre heen; en dit naar de wet der mensen, Heere HEERE!
20 En wat zal David nog meer tot U spreken? Want Gij kent Uw knecht, Heere HEERE!
21 Om Uws woords wil, en naar Uw hart hebt Gij al deze grote dingen gedaan, om aan Uw knecht bekend te maken.
22 Daarom zijt Gij groot, HEERE God! Want er is niemand gelijk Gij, en er is geen God dan alleen Gij, naar alles, wat wij met onze oren gehoord hebben.
23 En wie is, gelijk Uw volk, gelijk Israel, een enig volk op aarde, hetwelk God is heengegaan Zich tot een volk te verlossen, en om Zich een Naam te zetten, en om voor ulieden deze grote en

verschrikkelijke dingen te doen aan Uw land, voor het aangezicht Uws volks, dat Gij U uit Egypte verlost hebt, de heidenen en hun goden verdrijvende.
24 En Gij hebt Uw volk Israel U bevestigd, U tot een volk, tot in eeuwigheid; en Gij, HEERE, zijt hun tot een God geworden.
25 Nu dan, HEERE God, doe dit woord, dat Gij over Uw knecht en over zijn huis gesproken hebt, bestaan tot in eeuwigheid, en doe, gelijk als Gij gesproken hebt.
26 En Uw Naam worde groot gemaakt tot in eeuwigheid, dat men zegge: De HEERE der heirscharen is God over Israel; en het huis van Uw knecht David zal bestendig zijn voor Uw aangezicht.
27 Want Gij, HEERE der heirscharen, Gij, God Israels! Gij hebt voor het oor Uws knechts geopenbaard, zeggende: Ik zal u een huis bouwen; daarom heeft Uw knecht in zijn hart gevonden, dit gebed tot U te bidden.
28 Nu dan, Heere HEERE! Gij zijt die God, en Uw woorden zullen waarheid zijn, en Gij hebt dit goede tot Uw knecht gesproken.
29 Zo believe het U nu, en zegen het huis van Uw knecht, dat het in eeuwigheid voor uw aangezicht zij; want Gij, Heere HEERE, hebt het gesproken, en met Uw zegen zal het huis van Uw knecht gezegend worden in eeuwigheid.

8
1 En het geschiedde daarna, dat David de Filistijnen sloeg, en bracht hen ten onder; en David nam Meteg-amma uit der Filistijnen hand.
2 Ook sloeg hij de Moabieten, en mat hen met een snoer, doende hen ter aarde nederliggen; en hij mat met twee snoeren om te doden, en met een vol snoer om in het leven te laten. Alzo werden de Moabieten David tot knechten, brengende geschenken.
3 David sloeg ook Hadad-ezer, den zoon van Rechob, den koning van Zoba, toen hij heen toog, om zijn hand te wenden naar de rivier Frath.
4 En David nam hem duizend wagens af, en zevenhonderd ruiteren, en twintig duizend man te voet; en David ontzenuwde alle wagenpaarden, en hield daarvan honderd wagenen over.
5 En de Syriers van Damaskus kwamen om Hadad-ezer, den koning van Zoba, te helpen; maar David sloeg van de Syriers twee en twintig duizend man.
6 En David leide bezettingen in Syrie van Damaskus, en de Syriers werden David tot knechten, brengende geschenken; en de HEERE behoedde David overal, waar hij heentoog.
7 En David nam de gouden schilden die bij Hadad-ezers knechten geweest waren, en bracht ze te Jeruzalem.
8 Daartoe nam de koning David zeer veel kopers uit Betach, en uit Berothai, steden van Hadad-ezer.
9 Als nu Thoi, de koning van Hamath, hoorde, dat David het ganse heir van Hadad-ezer geslagen had;
10 Zo zond Thoi zijn zoon Joram tot den koning David, om hem te vragen naar zijn welstand, en om hem te zegenen, vanwege dat hij tegen Hadad-ezer gekrijgd en hem geslagen had, (want Hadad-ezer voerde steeds krijg tegen Thoi); en in zijn hand waren zilveren vaten, en gouden vaten, en koperen vaten;
11 Welke de koning David ook den HEERE heiligde, met het zilver en het goud, dat hij geheiligd had van alle heidenen, die hij zich onderworpen had;
12 Van Syrie, en van Moab, en van de kinderen Ammons, en van de Filistijnen, en van Amalek, en van den roof van Hadad-ezer, den zoon van Rechob, den koning van Zoba.
13 Ook maakte zich David een naam, als hij wederkwam, nadat hij de Syriers geslagen had, in het Zoutdal, achttien duizend.
14 En hij leide bezettingen in Edom; in gans Edom leide hij bezettingen; en alle Edomieten werden David tot knechten; en de HEERE behoedde David overal, waar hij heentoog.
15 Alzo regeerde David over gans Israel, en David deed aan zijn ganse volk recht en gerechtigheid.
16 Joab nu, de zoon van Zeruja, was over het heir; en Josafat, zoon van Achilud, was kanselier.
17 En Zadok, zoon van Ahitub, en Achimelech, zoon van Abjathar, waren priesters; en Seraja was schrijver.
18 Er was ook Benaja, zoon van Jojada, met de Krethi en de Plethi; maar Davids zonen waren prinsen.

9
1 En David zeide: Is er nog iemand die overgebleven is van het huis van Saul, dat ik weldadigheid aan hem doe, om Jonathans wil?
2 Het huis van Saul nu had een knecht, wiens naam was Ziba; en zij riepen hem tot David. En de koning zeide tot hem: Zijt gij Ziba? En hij zeide: Uw knecht.
3 En de koning zeide: Is er nog iemand van het huis van Saul, dat ik Gods weldadigheid bij hem doe? Toen zeide Ziba tot den koning: Er is nog een zoon van Jonathan, die geslagen is aan beide voeten.
4 En de koning zeide tot hem: Waar is hij? En Ziba zeide tot den koning: Zie, hij is in het huis van Machir, den zoon van Ammiel, te Lodebar.
5 Toen zond de koning David heen, en hij nam hem uit het huis van Machir, den zoon van Ammiel, van Lodebar.
6 Als nu Mefiboseth, de zoon van Jonathan, den zoon van Saul, tot David inkwam, zo viel hij op zijn aangezicht, en boog zich neder. En David zeide: Mefiboseth! En hij zeide: Zie, hier is uw knecht.
7 En David zeide tot hem: Vrees niet, want ik zal zekerlijk weldadigheid bij u doen, om uws vaders Jonathans wil; en ik zal u alle akkers van uw vader Saul wedergeven; en gij zult geduriglijk brood eten aan mijn tafel.
8 Toen boog hij zich, en zeide: Wat is uw knecht, dat gij omgezien hebt naar een doden hond, als ik ben?
9 Toen riep de koning Ziba, Sauls jongen, en zeide tot hem: Al wat Saul gehad heeft, en zijn ganse huis, heb ik den zoon uws heren gegeven.
10 Daarom zult gij voor hem het land bearbeiden, gij, en uw zonen, en uw knechten, en zult de vruchten inbrengen, opdat de zoon uws heren brood hebbe, dat hij ete; en Mefiboseth, de zoon uws heren, zal geduriglijk brood eten aan mijn tafel. Ziba nu had vijftien zonen en twintig knechten.
11 En Ziba zeide tot den koning: Naar alles, wat mijn heer de koning zijn knecht gebiedt, alzo zal uw knecht doen. Ook zou Mefiboseth, etende aan mijn tafel, als een van des konings zonen zijn.
12 Mefiboseth nu had een kleinen zoon, wiens naam was Micha; en allen, die in het huis van Ziba woonden, waren knechten van Mefiboseth.
13 Alzo woonde Mefiboseth te Jeruzalem, omdat hij geduriglijk at aan des konings tafel; en hij was kreupel aan beide zijn voeten.

10
1 En het geschiedde daarna, dat de koning der kinderen Ammons stierf, en zijn zoon Hanun werd koning in zijn plaats.
2 Toen zeide David: Ik zal weldadigheid doen aan Hanun, den zoon van Nahas, gelijk als zijn vader weldadigheid aan mij gedaan heeft. Zo zond David heen, om hem door den dienst zijner knechten te troosten over zijn vader. En de knechten van David kwamen in het land van de kinderen Ammons.
3 Toen zeiden de vorsten der kinderen Ammons tot hun heer Hanun: Eert David uw vader in uw ogen, omdat hij troosters tot u gezonden heeft? Heeft David zijn knechten niet daarom tot u gezonden, dat hij deze stad doorzoeke, en die verspiede, en die omkere?
4 Toen nam Hanun Davids knechten, en schoor hun baard half af, en sneed hun klederen half af, tot aan hun billen; en hij liet hen gaan.
5 Als zij dit David lieten weten, zo zond hij hun tegemoet; want deze mannen waren zeer beschaamd. En de koning zeide: Blijft te Jericho, totdat uw baard weder gewassen zal zijn, komt dan weder.
6 Toen nu de kinderen Ammons zagen, dat zij zich bij David stinkende gemaakt hadden, zonden de kinderen Ammons heen, en huurden van de Syriers van Beth-rechob, en van de Syriers van Zoba, twintig duizend voetvolks, en van den koning van Maacha duizend man, en van de mannen van Tob twaalf duizend man.
7 Als David dit hoorde, zond hij Joab heen, en het ganse heir met de helden.
8 En de kinderen Ammons togen uit, en stelden de slagorde voor de deur der poort; maar de Syriers van Zoba, en Rechob, en de mannen van Tob en Maacha waren bijzonder in het veld.
9 Als nu Joab zag, dat de spits der slagorde tegen hem was, van voren en van achteren, zo verkoos hij uit alle uitgelezenen van Israel, en stelde hen in orde tegen de Syriers aan;
10 En het overige des volks gaf hij onder de hand van zijn broeder Abisai, die het in orde stelde tegen de kinderen Ammons aan.
11 En hij zeide: Zo de Syriers mij te sterk zullen zijn, zo zult gij mij komen verlossen; en zo de kinderen Ammons u te sterk zullen zijn, zo zal ik komen om u te verlossen.
12 Wees sterk, en laat ons sterk zijn voor ons volk, en voor de steden onzes Gods; de HEERE nu doe, wat goed is in Zijn ogen.
13 Toen naderde Joab, en het volk, dat bij hem was, tot den strijd tegen de Syriers; en zij vloden voor zijn aangezicht.
14 Als de kinderen Ammons zagen, dat de Syriers vloden, vloden zij ook voor het aangezicht van Abisai, en kwamen in de stad. En Joab keerde weder van de kinderen Ammons, en kwam te Jeruzalem.
15 Toen nu de Syriers zagen, dat zij voor Israels aangezicht geslagen waren, zo vergaderden zij zich weder te zamen.
16 En Hadad-ezer zond heen, en deed de Syriers uitkomen, die op gene zijde der rivier zijn, en zij kwamen te Helam; en Sobach, Hadad-ezers krijgsoverste, toog voor hun aangezicht heen.
17 Als dat David werd aangezegd, verzamelde hij gans Israel, en toog over de Jordaan, en kwam te Helam, en de Syriers stelden de slagorde tegen David aan, en streden met hem.
18 Maar de Syriers vloden voor Israels aangezicht, en David versloeg van de Syriers zevenhonderd wagenen, en veertig duizend ruiteren; daartoe sloeg hij Sobach, hun krijgsoverste, dat hij aldaar stierf.
19 Toen nu al de koningen, die Hadad-ezers knechten waren, zagen, dat zij voor Israels aangezicht geslagen waren, maakten zij vrede met Israel, en dienden hen; en de Syriers vreesden de kinderen Ammons meer te verlossen.

11
1 En het geschiedde met de wederkomst van het jaar, ter tijde als de koningen uittrekken, dat David Joab, en zijn knechten met hem, en gans Israel henenzond, dat zij de kinderen Ammons verderven, en Rabba belegeren zouden. Doch David bleef te Jeruzalem.
2 Zo geschiedde het tegen den avondtijd, dat David van zijn leger opstond, en wandelde op het dak van het koningshuis, en zag van het dak een vrouw, zich wassende; deze vrouw nu was zeer schoon van aanzien.
3 En David zond henen, en ondervraagde naar deze vrouw; en men zeide: Is dat niet Bathseba, de dochter van Eliam, de huisvrouw van Uria, den Hethiet?
4 Toen zond David boden henen, en liet haar halen. En als zij tot hem ingekomen was, lag hij bij haar, (zij nu had zich van haar onreinigheid gezuiverd), daarna keerde zij weder naar haar huis.
5 En die vrouw werd zwanger; zo zond zij henen, en liet David weten, en zeide: Ik ben zwanger geworden.
6 Toen zond David tot Joab, zeggende: Zend Uria, den Hethiet, tot mij. En Joab zond Uria tot David.
7 Als nu Uria tot hem kwam, zo vraagde David naar den welstand van Joab, en naar den welstand des volks, en naar den welstand des krijgs.
8 Daarna zeide David tot Uria: Ga af naar uw huis, en was uw voeten. En toen Uria uit des konings huis uitging, volgde hem een gerecht des konings achterna.
9 Maar Uria leide zich neder voor de deur van des konings huis, met al de knechten zijns heren; en hij ging niet af in zijn huis.
10 En zij gaven het David te kennen, zeggende: Uria is niet afgegaan in zijn huis. Toen zeide David tot Uria: Komt gij niet van de reis? Waarom zijt gij niet afgegaan in uw huis?
11 En Uria zeide tot David: De ark, en Israel, en Juda blijven in de tenten; en mijn heer Joab, en de knechten mijns heren zijn gelegerd op het open veld, en zou ik in mijn huis gaan, om te eten en te drinken, en bij mijn huisvrouw te liggen? Zo waarachtig als gij leeft en uw ziel leeft, indien ik deze zaak doen zal!
12 Toen zeide David tot Uria: Blijf ook heden hier, zo zal ik u morgen afzenden. Alzo bleef Uria te Jeruzalem, dien dag en den anderen dag.
13 En David nodigde hem, zodat hij voor zijn aangezicht at en dronk, en hij maakte hem dronken. Daarna ging hij in den avond uit, om zich neder te leggen op zijn leger, met zijns heren knechten, maar ging niet af in zijn huis.
14 Des morgens nu geschiedde het, dat David een brief schreef aan Joab; en hij zond dien door de hand van Uria.
15 En hij schreef in dien brief, zeggende: Stel Uria vooraan tegenover den sterksten strijd, en keer van achter hem af, opdat hij geslagen worde en sterve.
16 Zo geschiedde het, als Joab op de stad gelet had, dat hij Uria stelde aan de plaats, waarvan hij wist, dat aldaar strijdbare mannen waren.
17 Als nu de mannen der stad uittogen en met Joab streden, vielen er van het volk, van Davids knechten, en Uria, de Hethiet, stierf ook.
18 Toen zond Joab heen, en liet David den gansen handel van dezen strijd weten.
19 En hij beval den bode, zeggende: Als gij zult geeindigd hebben den gansen handel van dezen strijd tot den koning uit te spreken;
20 En het zal geschieden, indien de grimmigheid des konings opkomt, en hij tot u zegt: Waarom zijt gij zo na aan de stad gekomen om te strijden? Wist gij niet, dat zij van den muur zouden schieten?
21 Wie sloeg Abimelech, den zoon van Jerubbeseth? Wierp niet een vrouw een stuk van een molensteen op hem van den muur, dat hij te Thebez stierf? Waarom zijt gij tot den muur genaderd? Dan zult gij zeggen: Uw knecht, Uria, de Hethiet, is ook dood.

22 En de bode ging heen, en kwam in, en gaf David te kennen alles, waar hem Joab om uitgezonden had.
23 En de bode zeide tot David: Die mannen zijn ons zeker te machtig geweest, en zijn tot ons uitgetogen in het veld; maar wij zijn tegen hen aan geweest tot aan de deur der poort.
24 Toen schoten de schutters van den muur af op uw knechten, dat er van des konings knechten dood gebleven zijn; en uw knecht, Uria, de Hethiet, is ook dood.
25 Toen zeide David tot den bode: Zo zult gij tot Joab zeggen: Laat deze zaak niet kwaad zijn in uw ogen, want het zwaard verteert zowel dezen als genen; versterk uw strijd tegen de stad, en verstoor ze; versterk hem alzo.
26 Als nu de huisvrouw van Uria hoorde, dat haar man Uria dood was, zo droeg zij leed over haar heer.
27 En als de rouw was overgegaan, zond David heen, en nam haar in zijn huis; en zij werd hem ter vrouwe, en baarde hem een zoon. Doch deze zaak, die David gedaan had, was kwaad in de ogen des HEEREN.

12
1 En de HEERE zond Nathan tot David. Als die tot hem inkwam, zeide hij tot hem: Er waren twee mannen in een stad, de een rijk en de ander arm.
2 De rijke had zeer veel schapen en runderen.
3 Maar de arme had gans niet dan een enig klein ooilam, dat hij gekocht had, en had het gevoed, dat het groot geworden was bij hem, en bij zijn kinderen tegelijk; het at van zijn bete, en dronk van zijn beker, en sliep in zijn schoot, en het was hem als een dochter.
4 Toen nu den rijken man een wandelaar overkwam, verschoonde hij te nemen van zijn schapen en van zijn runderen, om voor den reizenden man, die tot hem gekomen was, wat te bereiden; en hij nam des armen mans ooilam, en bereidde dat voor den man, die tot hem gekomen was.
5 Toen ontstak Davids toorn zeer tegen dien man; en hij zeide tot Nathan: Zo waarachtig als de HEERE leeft, de man, die dat gedaan heeft, is een kind des doods!
6 En dat ooilam zal hij viervoudig wedergeven, daarom dat hij deze zaak gedaan, en omdat hij niet verschoond heeft.
7 Toen zeide Nathan tot David: Gij zijt die man! Zo zegt de HEERE, de God Israels: Ik heb u ten koning gezalfd over Israel, en Ik heb u uit Sauls hand gered;
8 En Ik heb u uws heren huis gegeven, daartoe uws heren vrouwen in uw schoot, ja, Ik heb u het huis van Israel en Juda gegeven; en indien het weinig is, Ik zou u alzulks en alzulks daartoe doen.
9 Waarom hebt gij dan het woord des HEEREN veracht, doende wat kwaad is in Zijn ogen? Gij hebt Uria, den Hethiet, met het zwaard verslagen, en zijn huisvrouw hebt gij u ter vrouwe genomen; en hem hebt gij met het zwaard van de kinderen Ammons doodgeslagen.
10 Nu dan, het zwaard zal van uw huis niet afwijken tot in eeuwigheid; daarom dat gij Mij veracht hebt, en de huisvrouw van Uria, den Hethiet, genomen hebt, dat zij u ter vrouwe zij.
11 Zo zegt de HEERE: Zie, Ik zal kwaad over u verwekken uit uw huis, en zal uw vrouwen nemen voor uw ogen, en zal haar aan uw naaste geven; die zal bij uw vrouwen liggen, voor de ogen dezer zon.
12 Want gij hebt het in het verborgen gedaan; maar Ik zal deze zaak doen voor gans Israel, en voor de zon.
13 Toen zeide David tot Nathan: Ik heb gezondigd tegen den HEERE! En Nathan zeide tot David: De HEERE heeft ook uw zonde weggenomen, gij zult niet sterven.
14 Nochtans, dewijl gij door deze zaak de vijanden des HEEREN grotelijks hebt doen lasteren, zal ook de zoon, die u geboren is, den dood sterven.
15 Toen ging Nathan naar zijn huis. En de HEERE sloeg het kind, dat de huisvrouw van Uria David gebaard had, dat het zeer krank werd.
16 En David zocht God voor dat jongsken; en David vastte een vasten, en ging in, en lag den nacht over op de aarde.
17 Toen maakten zich de oudsten van zijn huis op tot hem, om hem te doen opstaan van de aarde; maar hij wilde niet, en at geen brood met hen.
18 En het geschiedde op den zevenden dag, dat het kind stierf; en Davids knechten vreesden hem aan te zeggen, dat het kind dood was, want zij zeiden: Ziet, als het kind nog levend was, spraken wij tot hem, maar hij hoorde naar onze stem niet, hoe zullen wij dan tot hem zeggen: Het kind is dood? Want het mocht kwaad doen.
19 Maar David zag, dat zijn knechten mompelden; zo merkte David, dat het kind dood was. Dies zeide David tot zijn knechten: Is het kind dood? En zij zeiden: Het is dood.
20 Toen stond David op van de aarde, en wies en zalfde zich, en veranderde zijn kleding, en ging in het huis des HEEREN, en bad aan; daarna kwam hij in zijn huis, en eiste brood; en zij zetten hem brood voor, en hij at.

21 Zo zeiden zijn knechten tot hem: Wat is dit voor een ding, dat gij gedaan hebt? Om des levenden kinds wil hebt gij gevast en geweend; maar nadat het kind gestorven is, zijt gij opgestaan en hebt brood gegeten.
22 En hij zeide: Als het kind nog leefde, heb ik gevast en geweend; want ik zeide: Wie weet, de HEERE zou mij mogen genadig zijn, dat het kind levend bleve.
23 Maar nu is het dood, waarom zou ik nu vasten? Zal ik hem nog kunnen wederhalen? Ik zal wel tot hem gaan, maar hij zal tot mij niet wederkomen.
24 Daarna troostte David zijn huisvrouw Bathseba, en ging tot haar in, en lag bij haar; en zij baarde een zoon, wiens naam zij noemde Salomo; en de HEERE had hem lief,
25 En zond heen door de hand van den profeet Nathan, en noemde zijn naam Jedid-jah, om des HEEREN wil.
26 Joab nu krijgde tegen Rabba der kinderen Ammons; en hij nam de koninklijke stad in.
27 Toen zond Joab boden tot David, en zeide: Ik heb gekrijgd tegen Rabba, ook heb ik de waterstad ingenomen.
28 Zo verzamel gij nu het overige des volks, en beleger de stad, en neem ze in; opdat niet, zo ik de stad zou innemen, mijn naam over haar uitgeroepen worde.
29 Toen verzamelde David al dat volk, en toog naar Rabba; en hij krijgde tegen haar, en nam ze in.
30 En hij nam de kroon haars konings van zijn hoofd af, welker gewicht was een talent gouds, met edelgesteente, en zij werd op Davids hoofd gezet; ook voerde hij uit een zeer groten roof der stad.
31 Het volk nu, dat daarin was, voerde hij uit, en leide het onder zagen, en onder ijzeren dorswagens, en onder ijzeren bijlen, en deed hen door den ticheloven doorgaan; en alzo deed hij aan alle steden der kinderen Ammons. Daarna keerde David, en al het volk, weder naar Jeruzalem.

13
1 En het geschiedde daarna, alzo Absalom, Davids zoon, een schone zuster had, welker naam was Thamar, dat Amnon, Davids zoon, haar lief kreeg.
2 En Amnon was benauwd tot krank wordens toe, om zijner zuster Thamars wil; want zij was een maagd, zodat het in Amnons ogen zwaar was, haar iets te doen.
3 Doch Amnon had een vriend, wiens naam was Jonadab, een zoon van Simea, Davids broeder; en Jonadab was een zeer wijs man.
4 Die zeide tot hem: Waarom zijt gij van morgen tot morgen zo mager, gij koningszoon, zult gij het mij niet te kennen geven? Toen zeide Amnon tot hem: Ik heb Thamar, de zuster van mijn broeder Absalom, lief.
5 En Jonadab zeide tot hem: Leg u op uw leger, en maak u krank; als dan uw vader zal komen om u te zien, zo zult gij tot hem zeggen: Dat toch mijn zuster Thamar kome, dat zij mij met brood spijzige, en de spijze voor mijn ogen toemake, opdat ik het aanzie, en van haar hand ete.
6 Amnon dan leide zich, en maakte zich krank. Toen nu de koning kwam om hem te zien, zeide Amnon tot den koning: Dat toch mijn zuster Thamar kome, dat zij twee koekjes voor mijn ogen toemake, en ik van haar hand ete.
7 Toen zond David heen tot Thamar in het huis, zeggende: Ga toch heen in het huis van uw broeder Amnon, en maak hem een spijze.
8 En Thamar ging heen in het huis van haar broeder Amnon, (hij nu was nederliggende), en zij nam deeg, en kneedde het, en maakte koekjes toe voor zijn ogen, en bakte de koekjes.
9 En zij nam een pan, en goot ze uit voor zijn aangezicht; maar hij weigerde te eten. En Amnon zeide: Doet alle man van mij uitgaan. En alle man ging van hem uit.
10 Toen zeide Amnon tot Thamar: Breng de spijze in de kamer, dat ik van uw hand ete; zo nam Thamar de koekjes, die zij gemaakt had, en bracht ze haar broeder Amnon in de kamer.
11 Als zij ze nu tot hem nabij bracht, dat hij ate, zo greep hij haar, en zeide tot haar: Kom, lig bij mij, mijn zuster!
12 Maar zij zeide tot hem: Niet, mijn broeder, verkracht mij niet, want alzo doet men niet in Israel; doe deze dwaasheid niet.
13 Want ik, waarhenen zou ik mijn schande brengen? En gij, gij zoudt zijn als een der dwazen in Israel; zo spreek toch nu tot den koning, want hij zal mij van u niet onthouden.
14 Doch hij wilde naar haar stem niet horen; maar sterker zijnde dan zij, zo verkrachtte hij haar, en lag bij haar.
15 Daarna haatte haar Amnon met een zeer groten haat; want de haat, waarmede hij haar haatte, was groter dan de liefde, waarmede hij haar had liefgehad; en Amnon zeide tot haar: Maak u op, ga weg.
16 Toen zeide zij tot hem: Er zijn geen oorzaken om mij uit te drijven; dit kwaad zou groter zijn dan het andere, dat gij bij mij gedaan hebt; maar hij wilde naar haar niet horen.
17 En hij riep zijn jongen, die hem diende, en zeide: Drijf nu deze van mij uit naar buiten, en grendel de deur achter haar toe.
18 Zij nu had een veelvervigen rok aan; want alzo werden des konings dochteren, die maagden waren, met mantels gekleed; en zijn dienaar bracht haar uit tot buiten, en grendelde de deur achter haar toe.
19 Toen nam Thamar as op haar hoofd, en scheurde den veelvervigen rok, dien zij aanhad; en zij leide haar hand op haar hoofd, en ging vast henen en kreet.
20 En haar broeder Absalom zeide tot haar: Is uw broeder Amnon bij u geweest? Nu dan, mijn zuster, zwijg stil, hij is uw broeder; zet uw hart niet op deze zaak. Alzo bleef Thamar en was eenzaam in het huis van haar broeder Absalom.
21 Als de koning David al deze dingen hoorde, zo ontstak hij zeer.
22 Doch Absalom sprak niet met Amnon, noch kwaad noch goed; maar Absalom haatte Amnon, ter oorzake dat hij zijn zuster Thamar verkracht had.

23 En het geschiedde, na twee volle jaren, dat Absalom, schaaps scheerders had te Baal-hazor, dat bij Efraim is; zo nodigde Absalom al des konings zonen.
24 En Absalom kwam tot den koning, en zeide: Zie, nu heeft uw knecht schaaps scheerders; dat toch de koning en zijn knechten met uw knecht gaan.
25 Maar de koning zeide tot Absalom: Niet, mijn zoon, laat ons toch niet al te zamen gaan, opdat wij u niet bezwaarlijk zijn; en hij hield bij hem aan, doch hij wilde niet gaan, maar zegende hem.
26 Toen zeide Absalom: Zo niet, laat toch mijn broeder Amnon met ons gaan. Maar de koning zeide tot hem: Waarom zou hij met u gaan?
27 Als Absalom bij hem aanhield, zo liet hij Amnon en al des konings zonen met hem gaan.
28 Absalom nu gebood zijn jongens, zeggende: Let er nu op, als Amnons hart vrolijk is van den wijn, en ik tot ulieden zal zeggen: Slaat Amnon, dan zult gij hem doden; vreest niet; is het niet, omdat ik het u geboden heb? Zijt sterk en weest dapper.
29 En Absaloms jongens deden aan Amnon, gelijk als Absalom geboden had. Toen stonden alle zonen des konings op, en reden een iegelijk op zijn muildier, en vloden.
30 En het geschiedde, als zij op den weg waren, dat het gerucht tot David kwam, dat men zeide: Absalom heeft al de zonen des konings geslagen, en er is niet een van hen overgelaten.
31 Toen stond de koning op, en scheurde zijn klederen, en leide zich neder ter aarde; desgelijks stonden al zijn knechten met gescheurde klederen.
32 Maar Jonadab, de zoon van Simea, Davids broeder, antwoordde en zeide: Mijn heer zegge niet, dat zij al de jongelingen, des konings zonen, gedood hebben; maar Amnon alleen is dood; want bij Absalom is er op toegeleid, van den dag af, dat hij zijn zuster Thamar verkracht heeft.
33 Zo neme nu mijn heer de koning de zaak niet in zijn hart, denkende: al des konings zonen zijn dood; want Amnon alleen is dood.
34 Absalom nu vluchtte; en de jongen, die de wacht hield, hief zijn ogen op, en zag toe, en ziet, er kwam veel volks van den weg achter hem, aan de zijde van het gebergte.
35 Toen zeide Jonadab tot den koning: Zie, de zonen des konings komen; naar het woord uws knechts, alzo is het geschied.
36 En het geschiedde, als hij geeindigd had te spreken, ziet, zo kwamen de zonen des konings, en hieven hun stemmen op en weenden; en de koning ook en al zijn knechten weenden met een zeer groot geween.
37 (Absalom dan vluchtte, en toog tot Thalmai, den zoon van Ammihur, koning van Gesur.) En hij droeg rouw over zijn zoon, al die dagen.
38 Alzo vluchtte Absalom, en toog naar Gesur; en hij was aldaar drie jaren.
39 Toen verlangde de ziel van den koning David zeer om naar Absalom uit te trekken; want hij had zich getroost over Amnon, dat hij dood was.

14
1 Als nu Joab, de zoon van Zeruja, merkte, dat des konings hart over Absalom was;
2 Zo zond Joab heen naar Thekoa, en nam van daar een wijze vrouw; en hij zeide tot haar: Stel u toch, alsof gij rouw droegt, en trek nu rouwklederen aan, en zalf u niet met olie, en wees als een vrouw, die nu vele dagen rouw gedragen heeft over een dode;
3 En ga in tot den koning, en spreek tot hem naar dit woord. En Joab leide de woorden in haar mond.
4 En de Thekoietische vrouw zeide tot den koning, als zij op haar aangezicht ter aarde was gevallen, en zich nedergebogen had, zo zeide zij: Behoud, o koning!
5 En de koning zeide tot haar: Wat is u? En zij zeide: Zekerlijk, ik ben een weduwvrouw, en mijn man is gestorven.
6 Nu had uw dienstmaagd twee zonen, en deze beiden twistten in het veld, en er was geen scheider tussen hen; zo sloeg de een den ander, en doodde hem.
7 En zie, het ganse geslacht is opgestaan tegen uw dienstmaagd, en hebben gezegd: Geef dien hier, die zijn broeder geslagen heeft, dat wij hem voor de ziel zijns broeders, dien hij doodgeslagen heeft, doden, en ook den erfgenaam verdelgen; alzo zullen zij mijn kool, die overgebleven is, uitblussen, opdat zij mijn man geen naam noch overblijfsel laten op den aardbodem.
8 Toen zeide de koning tot deze vrouw: Ga naar uw huis, en ik zal voor u gebieden.
9 En de Thekoietische vrouw zeide tot den koning: Mijn heer koning, de ongerechtigheid zij op mij en op mijns vaders huis; de koning daarentegen, en zijn stoel, zij onschuldig.
10 En de koning zeide: Spreekt iemand tegen u, zo breng hem tot mij; en hij zal u voortaan niet meer aantasten.
11 En zij zeide: De koning gedenke toch aan den HEERE, uw God, dat de bloedwrekers niet te vele worden om te verderven, dat zij mijn zoon niet verdelgen. Toen zeide hij: Zo waarachtig als de HEERE leeft, indien er een van de haren uws zoons op de aarde zal vallen!
12 Toen zeide deze vrouw: Laat toch uw dienstmaagd een woord tot mijn heer den koning spreken. En hij zeide: Spreek.
13 En de vrouw zeide: Waarom hebt gij dan alzulks tegen Gods volk gedaan? Want daaruit, dat de koning dit woord gesproken heeft, is hij als een schuldige, dewijl de koning zijn verstotene niet wederhaalt.
14 Want wij zullen den dood sterven, en wezen als water, dat, ter aarde uitgestort zijnde, niet verzameld wordt. God dan zal de ziel niet wegnemen, maar Hij zal gedachten denken, dat Hij den verstotene niet van Zich verstote.
15 Nu dan, dat ik gekomen ben, om ditzelve woord tot den koning, mijn heer, te spreken, is omdat het volk mij vreesachtig gemaakt heeft; zo zeide uw dienstmaagd: Ik zal nu tot den koning spreken; misschien zal de koning het woord zijner dienstmaagd doen.
16 Want de koning zal horen, om zijn dienstmaagd te redden van de hand des mans, die voorheeft mij en mijn zoon te zamen van Gods erve te verdelgen.
17 Wijders zeide uw dienstmaagd: Het woord mijns heren, des konings, zij toch tot rust; want gelijk een Engel Gods, alzo is mijn heer de koning, om te horen het goede en het kwade; en de HEERE, uw God, zal met u zijn.
18 Toen antwoordde de koning, en zeide tot de vrouw: Verberg nu niet voor mij de zaak, die ik u vragen zal. En de vrouw zeide: Mijn heer de koning spreke toch.
19 En de koning zeide: Is Joabs hand met u in dit alles? En de vrouw antwoordde en zeide: Zo waarachtig als uw ziel leeft, mijn heer koning, indien iemand ter rechter-of ter linkerhand zou kunnen afwijken van alles, wat mijn heer de koning gesproken heeft; want uw knecht Joab heeft het mij geboden, en die heeft al deze woorden in den mond uwer dienstmaagd gelegd;
20 Dat ik de gestalte dezer zaak alzo omwenden zou, zulks heeft uw knecht Joab gedaan; doch mijn heer is wijs, naar de wijsheid van een Engel Gods, om te merken alles, wat op de aarde is.

21 Toen zeide de koning tot Joab: Zie nu, ik heb deze zaak gedaan; zo ga henen, haal den jongeling Absalom weder.
22 Toen viel Joab op zijn aangezicht ter aarde, en boog zich, en dankte den koning; en Joab zeide: Heden heeft uw knecht gemerkt, dat ik genade gevonden heb in uw ogen, mijn heer koning! Omdat de koning het woord van zijn knecht gedaan heeft.
23 Alzo maakte zich Joab op, en toog naar Gesur; en hij bracht Absalom te Jeruzalem.
24 En de koning zeide: Dat hij in zijn huis kere, en mijn aangezicht niet zie. Alzo keerde Absalom in zijn huis, en zag des konings aangezicht niet.
25 Nu was er in gans Israel geen man zo schoon als Absalom, zeer te prijzen; van zijn voetzool af tot zijn hoofdschedel toe was er geen gebrek in hem.
26 En als hij zijn hoofd beschoor, (nu geschiedde het ten einde van elk jaar, dat hij het beschoor, omdat het hem te zwaar was, zo beschoor hij het), zo woog het haar zijns hoofds tweehonderd sikkelen, naar des konings gewicht.
27 Ook werden Absalom drie zonen geboren, en een dochter, welker naam was Thamar; deze was een vrouw, schoon van aanzien.
28 Alzo bleef Absalom twee volle jaren te Jeruzalem, dat hij des konings aangezicht niet zag.
29 Daarom zond Absalom tot Joab, dat hij hem tot den koning zond; maar hij wilde niet tot hem komen. Zo zond hij nog ten anderen male; evenwel wilde hij niet komen.
30 Zo zeide hij tot zijn knechten: Ziet, het stuk akkers van Joab is aan de zijde van het mijne, en hij heeft gerst daarop; gaat heen, en steekt het aan met vuur, en Absaloms knechten staken dat stuk akkers aan met vuur.
31 Toen maakte zich Joab op en kwam tot Absalom in het huis, en zeide tot hem: Waarom hebben uw knechten het stuk akkers, dat mijn is, met vuur aangestoken?
32 En Absalom zeide tot Joab: Zie, ik heb tot u gezonden, zeggende: Kom herwaarts, dat ik u tot den koning zende, om te zeggen: Waarom ben ik van Gesur gekomen? Het ware mij goed, dat ik nog daar ware; nu dan, laat mij het aangezicht des konings zien; is er dan nog een misdaad in mij, zo dode hij mij.
33 Toen ging Joab in tot den koning, en zeide het hem aan. Toen riep hij Absalom, en hij kwam tot den koning in, en boog zich voor hem op zijn aangezicht ter aarde, voor des konings aangezicht; en de koning kuste Absalom.

15
1 En het geschiedde daarna, dat Absalom zich liet bereiden wagenen en paarden, en vijftig mannen, lopende voor zijn aangezicht henen.
2 Ook maakte zich Absalom des morgens vroeg op, en stond aan de zijde van den weg der poort. En het geschiedde, dat Absalom allen man, die een geschil had, om tot den koning ten gerichte te komen, tot zich riep, en zeide: Uit welke stad zijt gij? Als hij dan zeide: Uw kencht is uit een der stammen Israels;
3 Zo zeide Absalom tot hem: Zie, uw zaken zijn goed en recht; maar gij hebt geen verhoorder van des konings wege.
4 Voorts zeide Absalom: Och, dat men mij ten rechter stelde in het land! Dat alle man tot mij kwame, die een geschil of rechtzaak heeft, dat ik hem recht sprake.
5 Het geschiedde ook, als iemand naderde, om zich voor hem te buigen, zo reikte hij zijn hand uit, en greep hem, en kuste hem.
6 En naar die wijze deed Absalom aan gans Israel, die tot den koning ten gerichte kwamen. Alzo stal Absalom het hart der mannen van Israel.
7 Ten einde nu van veertig jaren is het geschied, dat Absalom tot den koning zeide: Laat mij toch heengaan, en mijn gelofte, die ik den HEERE beloofd heb, te Hebron betalen.
8 Want uw knecht heeft een gelofte beloofd, als ik te Gesur in Syrie woonde, zeggende: Indien de HEERE mij zekerlijk weder te Jeruzalem zal brengen, zo zal ik den HEERE dienen.
9 Toen zeide de koning tot hem: Ga in vrede. Alzo maakte hij zich op, en ging naar Hebron.
10 Absalom nu had verspieders uitgezonden in alle stammen van Israel, om te zeggen: Als gij het geluid der bazuin zult horen, zo zult gij zeggen: Absalom is koning te Hebron.
11 En er gingen met Absalom van Jeruzalem tweehonderd mannen, genodigd zijnde, doch gaande in hun eenvoudigheid, want zij wisten van geen zaak.
12 Absalom zond ook om Achitofel, den Giloniet, Davids raad, uit zijn stad, uit Gilo te halen, als hij offeranden offerde. En de verbintenis werd sterk, en het volk kwam toe en vermeerderde bij Absalom.
13 Toen kwam er een boodschapper tot David, zeggende: Het hart van een iegelijk in Israel volgt Absalom na.
14 Zo zeide David tot al zijn knechten, die met hem te Jeruzalem waren: Maakt u op, en laat ons vlieden, want er zou voor ons geen ontkomen zijn voor Absaloms aangezicht; haast u, om weg te gaan, opdat hij niet misschien haaste, en ons achterhale, en een kwaad over ons drijve, en deze stad sla met de scherpte des zwaards.
15 Toen zeiden de knechten des konings tot den koning: Naar alles, wat mijn heer de koning verkiezen zal, ziet, hier zijn uw knechten.
16 En de koning ging uit met zijn ganse huis te voet; doch de koning liet tien bijwijven, om het huis te bewaren.
17 Als nu de koning met al het volk te voet was uitgegaan, zo bleven zij staan in een verre plaats.
18 En al zijn knechten gingen aan zijn zijde heen, ook al de Krethi en al de Plethi, en al de Gethieten, zeshonderd man, die van Gath te voet gekomen waren, gingen voor des konings aangezicht heen.
19 Zo zeide de koning tot Ithai, den Gethiet: Waarom zoudt gij ook met ons gaan? Keer weder, en blijf bij den koning; want gij zijt vreemd, en ook zult gij weder vertrekken naar uw plaats.
20 Gisteren zijt gij gekomen, en heden zou ik u met ons omvoeren om te gaan? Zo ik toch gaan moet, waarheen ik gaan kan, keer weder; en breng uw broederen wederom; weldadigheid en trouw zij met u.
21 Maar Ithai antwoordde den koning, en zeide: Zo waarachtig als de HEERE leeft, en mijn heer de koning leeft, in de plaats, waar mijn heer de koning zal zijn, hetzij ten dode, hetzij ten leven, daar zal uw knecht voorzeker ook zijn!

22 Toen zeide David tot Ithai: Zo kom, en ga over. Alzo ging Ithai, de Gethiet, over, en al zijn mannen, en al de kinderen die met hem waren.
23 En het ganse land weende met luider stem, als al het volk overging; ook ging de koning over de beek Kidron, en al het volk ging over, recht naar den weg der woestijn.
24 En ziet, Zadok was ook daar, en al de Levieten met hem, dragende de ark des verbonds van God, en zij zetten de ark Gods neder; en Abjathar klom op, totdat al het volk uit de stad geeindigd had over te gaan.
25 Toen zeide de koning tot Zadok: Breng de ark Gods weder in de stad; indien ik genade zal vinden in des HEEREN ogen, zo zal Hij mij wederhalen, en zal ze mij laten zien, mitsgaders Zijn woning.
26 Maar indien Hij alzo zal zeggen: Ik heb geen lust tot u; zie, hier ben ik, Hij doe mij, zo als het in Zijn ogen goed is.
27 Voorts zeide de koning tot den priester Zadok: Zijt gij niet een ziener? Keer weder in de stad met vrede; ook ulieder beide zonen, Ahimaaz, uw zoon, en Jonathan, Abjathars zoon, met u.
28 Zie, ik zal vertoeven in de vlakke velden der woestijn, totdat er een woord van ulieden kome, dat men mij aanzegge.
29 Alzo bracht Zadok, en Abjathar, de ark Gods weder te Jeruzalem, en zij bleven aldaar.
30 En David ging op door den opgang der olijven, opgaande en wenende, en het hoofd was hem bewonden; en hij zelf ging barrevoets; ook had al het volk, dat met hem was, een iegelijk zijn hoofd bedekt, en zij gingen op, opgaande en wenende.
31 Toen gaf men David te kennen, zeggende: Achitofel is onder degenen, die zich met Absalom hebben verbonden. Dies zeide David: O, HEERE! maak toch Achitofels raad tot zotheid.
32 En het geschiedde, als David tot op de hoogte kwam, dat hij aldaar God aanbad; ziet, toen ontmoette hem Husai, de Archiet, hebbende zijn rok gescheurd, en aarde op zijn hoofd.
33 En David zeide tot hem: Zo gij met mij voortgaat, zo zult gij mij tot een last zijn;
34 Maar zo gij weder in de stad gaat, en tot Absalom zegt: Uw knecht, ik zal des konings zijn; ik ben wel uws vaders knecht van te voren geweest, maar nu zal ik uw knecht zijn; zo zoudt gij mij den raad van Achitofel te niet maken.
35 En zijn niet Zadok en Abjathar, de priesters, aldaar met u? Zo zal het geschieden, dat gij alle ding, dat gij uit des konings huis zult horen, den priesteren, Zadok en Abjathar, zult te kennen geven.
36 Ziet, hun beide zonen zijn aldaar bij hen, Ahimaaz, Zadoks, en Jonathan, Abjathars zoon; zo zult gijlieden door hun hand tot mij zenden alle ding, dat gij zult horen.
37 Alzo kwam Husai, Davids vriend, in de stad; en Absalom kwam te Jeruzalem.

16
1 Als nu David een weinig van de hoogte was voortgegaan, ziet, toen ontmoette hem Ziba, Mefiboseths jongen, met een paar gezadelde ezelen, en daarop tweehonderd broden, met honderd stukken rozijnen, en honderd stukken zomervruchten, en een lederen zak wijns.
2 En de koning zeide tot Ziba: Wat zult gij daarmede? En Ziba zeide: De ezels zijn voor het huis des konings, om op te rijden en het brood en de zomervruchten, om te eten voor de jongens; en de wijn, opdat de moeden in de woestijn drinken.
3 Toen zeide de koning: Waar is dan de zoon uws heren? En Ziba zeide tot den koning: Zie, hij blijft te Jeruzalem, want hij zeide: Heden zal mij het huis Israels mijns vaders koninkrijk wedergeven.
4 Zo zeide de koning tot Ziba: Zie, het zal het uwe zijn alles wat Mefiboseth heeft. En Ziba zeide: Ik buig mij neder, laat mij genade vinden in uw ogen, mijn heer koning!
5 Als nu de koning David tot aan Bahurim kwam, ziet, toen kwam van daar een man uit, van het geslacht van het huis van Saul, wiens naam was Simei, de zoon van Gera; hij ging steeds voort, en vloekte.
6 En hij wierp David met stenen, mitsgaders alle knechten van den koning David, hoewel al het volk en al de helden aan zijn rechter-en aan zijn linkerhand waren.
7 Aldus nu zeide Simei in zijn vloeken: Ga uit, ga uit, gij, man des bloeds, en gij, Belials man!
8 De HEERE heeft op u doen wederkomen al het bloed van Sauls huis, in wiens plaats gij geregeerd hebt; nu heeft de HEERE het koninkrijk gegeven in de hand van Absalom, uw zoon; zie nu, gij zijt in uw ongeluk, omdat gij een man des bloeds zijt.
9 Toen zeide Abisai, de zoon van Zeruja, tot den koning: Waarom zou deze dode hond mijn heer den koning vloeken? Laat mij toch overgaan en zijn kop wegnemen.
10 Maar de koning zeide: Wat heb ik met u te doen, gij zonen van Zeruja? Ja, laat hem vloeken; want de HEERE toch heeft tot hem gezegd: Vloek David; wie zou dan zeggen: Waarom hebt gij alzo gedaan?
11 Voorts zeide David tot Abisai en tot al zijn knechten: Ziet, mijn zoon, die van mijn lijf is voortgekomen, zoekt mijn ziel; hoeveel te meer dan nu deze zoon van Jemini? Laat hem geworden, dat hij vloeke, want de HEERE heeft het hem gezegd.
12 Misschien zal de HEERE mijn ellende aanzien; en de HEERE zal mij goed vergelden voor zijn vloek, te dezen dage.
13 Alzo ging David met zijn lieden op den weg; en Simei ging al voort langs de zijde des bergs tegen hem over, en vloekte, en wierp met stenen van tegenover hem, en stoof met stof.
14 En de koning kwam in, en al het volk, dat met hem was, moede zijnde; en hij verkwikte zich aldaar.
15 Absalom nu en al het volk, de mannen van Israel, kwamen te Jeruzalem, en Achitofel met hem.
16 En het geschiedde, als Husai, de Archiet, Davids vriend, tot Absalom kwam, dat Husai tot Absalom zeide: De koning leve, de koning leve!
17 Maar Absalom zeide tot Husai: Is dit uw weldadigheid aan uw vriend? Waarom zijt gij niet met uw vriend getogen?
18 En Husai zeide tot Absalom: Neen, maar welken de HEERE verkiest, en al dit volk, en alle mannen van Israel, diens zal ik zijn, en bij hem zal ik blijven.
19 En ten andere, wien zou ik dienen? Zou het niet zijn voor het aangezicht zijns zoons? Gelijk als ik voor het aangezicht uws vaders gediend heb, alzo zal ik voor uw aangezicht zijn.
20 Toen zeide Absalom tot Achitofel: Geeft onder ulieden raad, wat zullen wij doen?
21 En Achitofel zeide tot Absalom: Ga in tot de bijwijven uws vaders, die hij gelaten heeft om het huis te bewaren; zo zal gans Israel horen, dat gij bij uw vader stinkende zijt geworden, en de handen van allen, die met u zijn, zullen gesterkt worden.

22 Zo spanden zij Absalom een tent op het dak; en Absalom ging in tot de bijwijven zijns vaders, voor de ogen van het ganse Israel.
23 En in die dagen was Achitofels raad, dien hij raadde, als of men naar Gods woord gevraagd had; alzo was alle raad van Achitofel, zo bij David als bij Absalom.

17
1 Voorts zeide Achitofel tot Absalom: Laat mij nu twaalf duizend mannen uitlezen, dat ik mij opmake en David dezen nacht achterna jage.
2 Zo zal ik over hem komen, daar hij moede en slap van handen is, en zal hem verschrikken, en al het volk, dat met hem is, zal vluchten; dan zal ik den koning alleen slaan.
3 En ik zal al het volk tot u doen wederkeren; de man, dien gij zoekt, is gelijk het wederkeren van allen; zo zal al het volk in vrede zijn.
4 Dit woord nu was recht in Absaloms ogen, en in de ogen van alle oudsten Israels.
5 Doch Absalom zeide: Roep toch ook Husai, den Archiet, en laat ons horen, wat hij ook zegt.
6 En als Husai tot Absalom inkwam, zo sprak Absalom tot hem, zeggende: Aldus heeft Achitofel gesproken; zullen wij zijn woord doen? Zo niet, spreek gij.
7 Toen zeide Husai tot Absalom: De raad, dien Achitofel op ditmaal geraden heeft, is niet goed.
8 Wijders zeide Husai: Gij kent uw vader en zijn mannen, dat zij helden zijn, dat zij bitter van gemoed zijn, als een beer, die van de jongen beroofd is in het veld; daartoe is uw vader een krijgsman, en zal niet vernachten met het volk.
9 Zie, nu heeft hij zich verstoken in een der holen, of in een der plaatsen. En het zal geschieden, als er in het eerst sommigen onder hen vallen, dat een ieder, die het zal horen, alsdan zal zeggen: Er is een slag geschied onder het volk, dat Absalom navolgt.
10 Zo zou hij, die ook een dapper man is, wiens hart is als een leeuwenhart, te enen male smelten; want gans Israel weet, dat uw vader een held is, en het dappere mannen zijn, die met hem zijn.
11 Maar ik rade, dat in alle haast tot u verzameld worde gans Israel, van Dan tot Ber-seba toe, als zand, dat aan de zee is, in menigte; en dat uw persoon medega in den strijd.
12 Dan zullen wij tot hem komen, in een der plaatsen, waar hij gevonden wordt, en hem gemakkelijk overvallen, gelijk als de dauw op den aardbodem valt; en er zal van hem, en van al de mannen, die met hem zijn, ook niet een worden overgelaten.
13 En indien hij zich in een stad zal begeven, zo zal gans Israel koorden tot dezelve stad aandragen, en wij zullen ze tot in de beek nedertrekken, totdat ook niet een steentje aldaar gevonden worde.
14 Toen zeide Absalom, en alle man van Israel: De raad van Husai, den Archiet, is beter dan Achitofels raad. Doch de HEERE had het geboden, om den goeden raad van Achitofel te vernietigen, opdat de HEERE het kwaad over Absalom bracht.
15 En Husai zeide tot Zadok en tot Abjathar, de priesters: Alzo en alzo heeft Achitofel Absalom en den oudsten van Israel geraden, maar alzo en alzo heb ik geraden.
16 Nu dan, zendt haastelijk henen, en boodschapt David, zeggende: Vernacht dezen nacht niet in de vlakke velden der woestijn, en ook ga spoedig over; opdat de koning niet verslonden worde, en al het volk, dat met hem is.
17 Jonathan nu en Ahimaaz stonden bij de fontein Rogel; en een dienstmaagd ging henen en zeide het hun aan; en zij gingen henen en zeiden het den koning David aan; want zij mochten zich niet zien laten, dat zij in de stad kwamen.
18 Een jongen dan nog zag hen, en zeide het Absalom aan; doch die beiden gingen haastelijk, en kwamen in eens mans huis te Bahurim, dewelke een put had in zijn voorhof, en zij daalden daarin.
19 En de vrouw nam en spreidde een deksel over het opene van den put, en strooide gort daarop. Alzo werd de zaak niet bekend.
20 Toen nu Absaloms knechten tot de vrouw in het huis kwamen, zeiden zij: Waar zijn Ahimaaz en Jonathan? En de vrouw zeide tot hen: Zij zijn over dat waterriviertje gegaan. En toen zij hen gezocht en niet gevonden hadden, keerden zij weder naar Jeruzalem.

21 En het geschiedde, nadat zij weggegaan waren, zo klommen zij uit den put, en gingen henen en boodschapten het den koning David; en zij zeiden tot David: Maakt ulieden op, en gaat haastelijk over het water, want alzo heeft Achitofel tegen ulieden geraden.
22 Toen maakte zich David op, en al het volk, dat met hem was; en zij gingen over de Jordaan. Aan het morgenlicht ontbrak er niet tot een toe, die niet over de Jordaan gegaan was.
23 Als nu Achitofel zag, dat zijn raad niet gedaan was, zadelde hij den ezel, en maakte zich op, en toog naar zijn huis in zijn stad, en gaf bevel aan zijn huis, en verhing zich. Alzo stierf hij, en werd begraven in zijns vaders graf.
24 David nu kwam te Mahanaim, en Absalom toog over de Jordaan, hij en alle mannen van Israel met hem.
25 En Absalom had Amasa in Joabs plaats gesteld over het heir. Amasa nu was eens mans zoon, wiens naam was Jethra, de Israeliet, die ingegaan was tot Abigail, dochter van Nahas, zuster van Zeruja, Joabs moeder.
26 Israel nu en Absalom legerden zich in het land van Gilead.
27 En het geschiedde, als David te Mahanaim gekomen was, dat Sobi, de zoon van Nahas, van Rabba der kinderen Ammons, en Machir, de zoon van Ammiel, van Lodebar, en Barzillai, de Gileadiet, van Rogelim,
28 Beddewerk, en schalen, en aarden vaten, en tarwe, en gerst, en meel, en geroost koren, en bonen, en linzen, ook geroost,
29 En honig, en boter, en schapen, en koeienkazen, brachten tot David, en tot het volk, dat met hem was, om te eten, want zij zeiden: Dit volk is hongerig, en moede, en dorstig in de woestijn.

18
1 En David monsterde het volk, dat met hem was; en hij stelde over hen oversten van duizenden, en oversten van honderden.
2 Voorts zond David het volk uit, een derde deel onder de hand van Joab, en een derde deel onder de hand van Abisai, den zoon van Zeruja, Joabs broeder, en een derde deel onder de hand van Ithai, den Gethiet. En de koning zeide tot het volk: Ik zal ook zelf zekerlijk met ulieden uittrekken.
3 Maar het volk zeide: Gij zult niet uittrekken; want of wij te enen male vloden, zij zullen het hart op ons niet stellen; ja, of de helft van ons stierf, zij zullen het hart op ons niet stellen; maar gij zijt nu als tien duizend onzer. Zo zal het nu beter zijn, dat gij ons uit de stad ter hulpe zijt.
4 Toen zeide de koning tot hen: Ik zal doen, wat goed is in uw ogen. De koning nu stond aan de zijde van de poort, en al het volk trok uit bij honderden en bij duizenden.
5 En de koning gebood Joab, en Abisai, en Ithai, zeggende: Handelt mij zachtkens met den jongeling, met Absalom. En al het volk hoorde het, als de koning aan al de oversten van Absaloms zaak gebood.
6 Alzo toog het volk uit in het veld, Israel tegemoet, en de strijd geschiedde bij Efraims woud.
7 En het volk van Israel werd aldaar voor het aangezicht van Davids knechten geslagen; en aldaar geschiedde te dienzelven dage een grote slag, van twintig duizend.
8 Want de strijd werd aldaar verspreid over al dat land. En het woud verteerde meer van het volk, dan die het zwaard verteerde, te dienzelven dage.
9 Absalom nu ontmoette voor het aangezicht der knechten Davids; en Absalom reed op een muildier; en als het muildier kwam onder de dichte takken van een groten eik, zo werd zijn hoofd vast aan den eik, dat hij hangen bleef tussen den hemel en tussen de aarde, en het muildier, dat onder hem was, ging door.
10 Als dat een man zag, zo gaf hij het Joab te kennen, en zeide: Zie, ik heb Absalom zien hangen aan een eik.
11 Toen zeide Joab tot den man, die het hem te kennen gaf: Zie toch, gij hebt het gezien, waarom dan hebt gij hem niet aldaar ter aarde geslagen, alzo het aan mij stond om u tien zilverlingen en een gordel te geven?
12 Maar die man zeide tot Joab: En of ik al duizend zilverlingen op mijn handen mocht wegen, zo zou ik mijn hand aan des konings zoon niet slaan; want de koning heeft u, en Abisai, en Ithai, voor onze oren geboden, zeggende: Hoedt u, wie gij zijt, van den jongeling, van Absalom.
13 Of ik al valselijk tegen mijn ziel handelde, zo zou toch geen ding voor den koning verborgen worden; ook gij zelf zoudt er u van tegenover stellen.
14 Toen zeide Joab: Ik zal hier bij u alzo niet vertoeven; en hij nam drie pijlen, en stak ze in Absaloms hart, daar hij nog levend was in het midden van den eik.
15 En tien jongens, wapendragers van Joab, omringden hem, en zij sloegen Absalom, en doodden hem.
16 Toen blies Joab met de bazuin, en al het volk keerde af van Israel achterna te jagen, want Joab hield het volk terug.
17 En zij namen Absalom, en wierpen hem in het woud, in een groten kuil, en stelden op hem een zeer groten steenhoop; en gans Israel vluchtte, een iegelijk naar zijn tent.
18 Absalom nu had genomen, en in zijn leven voor zich opgericht een pilaar, die in het koningsdal is; want hij zeide: Ik heb geen zoon, om aan mijn naam te doen gedenken; en hij had dien pilaar genoemd naar zijn naam; daarom wordt hij tot op dezen dag genoemd: Absaloms hand.
19 Toen zeide Ahimaaz, Zadoks zoon: Laat mij toch heenlopen, en den koning boodschappen, dat de HEERE hem recht gedaan heeft van de hand zijner vijanden.

20 Maar Joab zeide tot hem: Gij zult dezen dag geen boodschapper zijn, maar op een anderen dag zult gij boodschappen; dezen dag nu zult gij niet boodschappen, daarom dat des konings zoon dood is.
21 En Joab zeide tot Cuschi: Ga heen, en zeg den koning aan, wat gij gezien hebt; en Cuschi boog zich voor Joab, en liep heen.
22 Doch Ahimaaz, Zadoks zoon, voer nog voort en zeide tot Joab: Wat het ook zij, laat mij toch ook Cuschi achterna lopen. En Joab zeide: Waarom zoudt gij nu heenlopen, mijn zoon! Zo gij toch geen bekwame boodschap hebt?
23 Wat het ook zij, zeide hij, laat mij heenlopen; zo zeide hij tot hem: Loop heen. En Ahimaaz liep den weg van het effen veld, en kwam Cuschi voorbij.
24 David nu zat tussen de twee poorten; en de wachter ging op het dak der poort aan den muur, en hief zijn ogen op, en zag, en ziet, er liep een man alleen.
25 Zo riep de wachter, en zeide het den koning aan; en de koning zeide: Indien hij alleen is, zo is er een boodschap in zijn mond; en hij ging al voort en naderde.
26 Toen zag de wachter een anderen man lopende, en de wachter riep tot den poortier en zeide: Zie, er loopt nog een man alleen. Toen zeide de koning: Die is ook een boodschapper.
27 Voorts zeide de wachter: Ik zie den loop des eersten aan, als den loop van Ahimaaz, Zadoks zoon. Toen zeide de koning: Dat is een goed man, en hij zal met een goede boodschap komen.
28 Ahimaaz dan riep en zeide tot den koning Vrede! En hij boog zich voor den koning met het aangezicht ter aarde, en hij zeide: Geloofd zij de HEERE, uw God, Die de mannen, dewelke hun hand tegen mijn heer den koning ophieven, heeft overgegeven.
29 Toen zeide de koning: Is het wel met den jongeling, met Absalom? En Ahimaaz zeide: Ik zag een groot rumoer, als Joab, den knecht des konings, en mij uw knecht afzond, maar ik weet niet wat.
30 En de koning zeide: Ga om, stel u hier; zo ging hij om, en bleef staan.
31 En ziet, Cuschi kwam aan; en Cuschi zeide: Mijn heer den koning wordt geboodschapt, dat u de HEERE heden heeft recht gedaan van de hand van al degenen, die tegen u opstonden.
32 Toen zeide de koning tot Cuschi: Is het wel met den jongeling, met Absalom? En Cuschi zeide: De vijanden van mijn heer den koning, en allen, die tegen u ten kwade opstaan, moeten worden als die jongeling.
33 Toen werd de koning zeer beroerd, en ging op naar de opperzaal der poort, en weende; en in zijn gaan zeide hij alzo: Mijn zoon Absalom, mijn zoon, mijn zoon Absalom! Och, dat ik, ik voor u gestorven ware, Absalom, mijn zoon, mijn zoon!

19
1 En Joab werd aangezegd: Zie, de koning weent, en bedrijft rouw over Absalom.
2 Toen werd de verlossing te dienzelven dage het ganse volk tot rouw; want het volk had te dienzelven dage horen zeggen: Het smart den koning over zijn zoon.
3 En het volk kwam te dienzelven dage steelsgewijze in de stad, gelijk als het volk zich wegsteelt, dat beschaamd is, wanneer zij in den strijd gevloden zijn.
4 De koning nu had zijn aangezicht toegewonden, en de koning riep met luider stem: Mijn zoon Absalom, Absalom, mijn zoon, mijn zoon!
5 Toen kwam Joab tot den koning in het huis, en zeide: Gij hebt heden beschaamd het aangezicht van al uw knechten, die uw ziel, en de ziel uwer zonen en uwer dochteren, en de ziel uwer vrouwen, en de ziel uwer bijwijven heden hebben bevrijd;
6 Liefhebbende die u haten, en hatende die u liefhebben; want gij geeft heden te kennen, dat oversten en knechten bij u niets zijn; want ik merk heden, dat zo Absalom leefde, en wij heden allen dood waren, dat het alsdan recht zou zijn in uw ogen.
7 Zo sta nu op, ga uit, en spreek naar het hart uwer knechten; want ik zweer bij den HEERE, als gij niet uitgaat, zo er een man dezen nacht bij u zal vernachten! En dit zal u kwader zijn, dan al het kwaad, dat over u gekomen is van uw jeugd af tot nu toe.
8 Toen stond de koning op, en zette zich in de poort. En zij lieten al het volk weten, zeggende: Ziet, de koning zit in de poort. Toen kwam al het volk voor des konings aangezicht, maar Israel was gevloden, een iegelijk naar zijn tenten.
9 En al het volk, in alle stammen van Israel, was onder zich twistende, zeggende: De koning heeft ons gered van de hand onzer vijanden en hij heeft ons bevrijd van de hand der Filistijnen, en nu is hij uit het land gevlucht voor Absalom;
10 En Absalom, die wij over ons gezalfd hadden, is in den strijd gestorven; nu dan, waarom zwijgt gijlieden van den koning weder te halen?
11 Toen zond de koning David tot Zadok en tot Abjathar, de priesteren, zeggende: Spreekt tot de oudsten van Juda, zeggende: Waarom zoudt gijlieden de laatsten zijn, om den koning weder te halen in zijn huis? (Want de rede van het ganse Israel was tot den koning gekomen in zijn huis.)
12 Gij zijt mijn broederen; mijn been en mijn vlees zijt gij; waarom zoudt gij dan de laatsten zijn, om den koning weder te halen?
13 En tot Amasa zult gijlieden zeggen: Zijt gij niet mijn been en mijn vlees? God doe mij zo, en doe er zo toe, zo gij niet krijgsoverste zult zijn voor mijn aangezicht, te allen dage, in Joabs plaats.
14 Alzo neigde hij het hart aller mannen van Juda, als van een enigen man; en zij zonden henen tot den koning, zeggende: Keer weder, gij en al uw knechten.
15 Toen keerde de koning weder, en kwam tot aan de Jordaan; en Juda kwam te Gilgal, om den koning tegemoet te gaan, dat zij den koning over de Jordaan voerden.
16 En Simei, de zoon van Gera, een zoon van Jemini, die van Bahurim was, haastte zich, en kwam af met de mannen van Juda, den koning David tegemoet;
17 En duizend man van Benjamin met hem; ook Ziba, de knecht van Sauls huis, en zijn vijftien zonen en zijn twintig knechten met hem; en zij togen vaardiglijk over de Jordaan, voor den koning.
18 Als nu de pont overvoer, om het huis des konings over te halen, en te doen, wat goed was in zijn ogen, zo viel Simei, de zoon van Gera, neder voor het aangezicht des konings, als hij over de Jordaan voer;
19 En hij zeide tot den koning: Mijn heer rekene mij niet toe de misdaad, en gedenke niet, wat uw knecht verkeerdelijk gedaan heeft, te dien dage, als mijn heer de koning uit Jeruzalem uitging, dat het de koning zich ter harte zoude nemen.

20 Want uw knecht weet het zekerlijk, ik heb gezondigd; doch zie, ik ben heden gekomen, de eerste van het ganse huis van Jozef, om mijn heer den koning tegemoet af te komen.
21 Toen antwoordde Abisai, de zoon van Zeruja, en zeide: Zou dan Simei hiervoor niet gedood worden? Zo hij toch den gezalfde des HEEREN gevloekt heeft.
22 Maar David zeide: Wat heb ik met ulieden te doen, gij zonen van Zeruja! Dat gij mij heden ten satan zoudt zijn? Zou heden iemand gedood worden in Israel? Want weet ik niet, dat ik heden koning geworden ben over Israel?
23 En de koning zeide tot Simei: Gij zult niet sterven. En de koning zwoer hem.
24 Mefiboseth, Sauls zoon, kwam ook af den koning tegemoet; en hij had zijn voeten niet schoon gemaakt, noch zijn knevelbaard beschoren, noch zijn klederen gewassen, van dien dag af, dat de koning was weggegaan, tot dien dag toe, dat hij met vrede wederkwam.
25 En het geschiedde, als hij te Jeruzalem den koning tegemoet kwam, dat de koning tot hem zeide: Waarom zijt gij niet met mij getogen, Mefiboseth?
26 En hij zeide: Mijn heer koning, mijn knecht heeft mij bedrogen; want uw knecht zeide: Ik zal mij een ezel zadelen, en daarop rijden, en tot den koning trekken, want uw knecht is kreupel.
27 Daartoe heeft hij uw knecht bij mijn heer den koning valselijk aangedragen; doch mijn heer de koning is als een engel Gods; doe dan, wat goed is in uw ogen.
28 Want al mijns vaders huis is niet geweest, dan maar lieden des doods voor mijn heer den koning; nochtans hebt gij uw knecht gezet onder degenen, die aan uw tafel eten; wat heb ik dan meer voor gerechtigheid, en meer te roepen aan den koning?
29 Toen zeide de koning tot hem: Waarom spreekt gij meer van uw zaken? Ik heb gezegd: Gij en Ziba, deelt het land.
30 En Mefiboseth zeide tot den koning: Hij neme het ook gans weg, naardien mijn heer de koning met vrede in zijn huis is gekomen.
31 Barzillai, de Gileadiet, kwam ook af van Rogelim; en hij toog met den koning over de Jordaan, om hem over de Jordaan te geleiden.
32 Barzillai nu was zeer oud, een man van tachtig jaren; en hij had den koning onderhouden, toen hij te Mahanaim zijn verblijf had; want hij was een zeer groot man.
33 En de koning zeide tot Barzillai: Trekt gij met mij over, en ik zal u bij mij te Jeruzalem onderhouden.
34 Maar Barzillai zeide tot den koning: Hoe veel zullen de dagen der jaren mijns levens zijn, dat ik met den koning zou optrekken naar Jeruzalem?
35 Ik ben heden tachtig jaren oud; zou ik kunnen onderscheiden tussen goed en kwaad? Zou uw knecht kunnen smaken, wat ik eet en wat ik drink? Zoude ik meer kunnen horen naar de stem der zangers en zangeressen? En waarom zou uw knecht mijn heer den koning verder tot een last zijn?
36 Uw knecht zal maar een weinig met den koning over de Jordaan gaan; waarom toch zou mij de koning zulk een vergelding doen?
37 Laat toch uw knecht wederkeren, dat ik sterve in mijn stad, bij het graf mijns vaders en mijner moeder; maar zie, daar is uw knecht Chimham, laat dien met mijn heer den koning overtrekken, en doe hem, wat goed is in uw ogen.
38 Toen zeide de koning: Chimham zal met mij overtrekken, en ik zal hem doen, wat goed is in uw ogen; ja, alles, wat gij op mij begeren zult, zal ik u doen.
39 Toen nu al het volk over de Jordaan gegaan was, en de koning ook was overgegaan, kuste de koning Barzillai, en zegende hem; alzo keerde hij weder naar zijn plaats.
40 En de koning toog voort naar Gilgal, en Chimham toog met hem voort; en al het volk van Juda had den koning overgevoerd, als ook een gedeelte van het volk Israels.
41 En ziet, alle mannen van Israel kwamen tot den koning; en zij zeiden tot den koning: Waarom hebben u onze broeders, de mannen van Juda, gestolen, en hebben den koning en zijn huis over de Jordaan gevoerd, en alle mannen Davids met hem?

42 Toen antwoordden alle mannen van Juda tegen de mannen van Israel: Omdat de koning ons na verwant is; en waarom zijt gij nu toornig over deze zaak? Hebben wij dan enigszins gegeten van des konings kost, of heeft hij ons een geschenk geschonken?
43 En de mannen van Israel antwoordden den mannen van Juda, en zeiden: Wij hebben tien delen aan den koning, en ook aan David, wij, meer dan gij; waarom hebt gij ons dan gering geacht, dat ons woord niet het eerste geweest is, om onzen koning weder te halen? Maar het woord der mannen van Juda was harder dan het woord der mannen van Israel.

20
1 Toen was daar bij geval een Belials man, wiens naam was Seba, een zoon van Bichri, een man van Jemini; die blies met de bazuin, en zeide: Wij hebben geen deel aan David, en wij hebben geen erfenis aan den zoon van Isai, een iegelijk naar zijn tenten, o Israel!
2 Toen toog alle man van Israel op van achter David, Seba, den zoon van Bichri, achterna; maar de mannen van Juda kleefden hun koning aan, van de Jordaan af tot aan Jeruzalem.
3 Toen nu David in zijn huis te Jeruzalem kwam, nam de koning de tien vrouwen, zijn bijwijven, die hij gelaten had, om het huis te bewaren, en deed ze in een huis van bewaring, en onderhield ze, maar ging tot haar niet in. En zij waren opgesloten tot op den dag van haarlieder dood, levende als weduwen.
4 Voorts zeide de koning tot Amasa: Roep mij de mannen van Juda te zamen, tegen den derden dag; en gij, stel u dan hier.
5 En Amasa ging heen, om Juda bijeen te roepen; maar hij bleef achter, boven den gezetten tijd, dien hij hem gezet had.
6 Toen zeide David tot Abisai: Nu zal ons Seba, de zoon van Bichri, meer kwaads doen, dan Absalom; neem gij de knechten uws heren, en jaag hem achterna, opdat hij niet misschien vaste steden voor zich vinde, en zich aan onze ogen onttrekke.
7 Toen togen uit, hem achterna, de mannen van Joab, en de Krethi, en de Plethi, en al de helden. Dezen togen uit van Jeruzalem, om Seba, den zoon van Bichri, achterna te jagen.
8 Als zij nu waren bij den groten steen, die bij Gibeon is, zo kwam Amasa voor hun aangezicht. En Joab was omgord over zijn kleed, dat hij aan had, en daarop was een gordel, daar het zwaard aan vastgemaakt was op zijn lenden in zijn schede; en als hij voortging, zo viel het uit.
9 En Joab zeide tot Amasa: Is het wel met u, mijn broeder? En Joab vatte met de rechterhand den baard van Amasa, om hem te kussen.
10 En Amasa hoedde zich niet voor het zwaard, dat in Joabs hand was; zo sloeg hij hem daarmede aan de vijfde rib, en hij stortte zijn ingewand ter aarde uit, en hij sloeg hem niet ten tweeden male, en hij stierf. Toen jaagden Joab en zijn broeder Abisai, Seba, den zoon van Bichri, achterna.
11 Maar een man, van Joabs jongens, bleef bij hem staan, en hij zeide: Wie is er, die lust heeft aan Joab, en wie is er, die voor David is, die volge Joab na!
12 Amasa nu lag in het bloed gewenteld, midden op de straat. Als die man zag, dat al het volk staan bleef, zo deed hij Amasa weg van de straat in het veld, en wierp een kleed op hem, dewijl hij zag, dat al wie bij hem kwam, bleef staan.
13 Toen hij nu van de straat weggenomen was, toog alle man voort, Joab na, om Seba, den zoon van Bichri, achterna te jagen.
14 En hij toog heen door alle stammen van Israel, naar Abel, te weten, Beth-maacha, en het ganse Berim; en zij verzamelden zich, en kwamen hem ook na.
15 En zij kwamen en belegerden hem in Abel Beth-maacha, en zij wierpen een wal op tegen de stad, dat hij aan den buitenmuur stond; en al het volk, dat met Joab was, verdorven den muur, om dien neder te vellen.
16 Toen riep een wijze vrouw uit de stad: Hoort, hoort, zegt toch tot Joab: Nader tot hiertoe, dat ik tot u spreke.
17 Toen hij nu tot haar naderde, zeide de vrouw: Zijt gij Joab? En hij zeide: Ik ben het; en zij zeide tot hem: Hoor de woorden uwer dienstmaagd; en hij zeide: Ik hoor.
18 Toen sprak zij, zeggende: In voortijden spraken zij gemeenlijk, zeggende: Zij zullen zonder twijfel te Abel vragen; en alzo volbrachten zij het.
19 Ik ben een van de vreedzamen, van de getrouwen in Israel, en gij zoekt te doden een stad, die een moeder is in Israel; waarom zoudt gij het erfdeel des HEEREN verslinden?
20 Toen antwoordde Joab, en zeide: Het zij verre, het zij verre van mij, dat ik zou verslinden, en dat ik zou verderven!

21 De zaak is niet alzo; maar een man van het gebergte van Efraim, wiens naam is Seba, de zoon van Bichri, heeft zijn hand opgeheven tegen den koning, tegen David; lever hem alleen, zo zal ik van deze stad aftrekken. Toen zeide de vrouw tot Joab: Zie, zijn hoofd zal tot u over den muur geworpen worden.
22 En de vrouw kwam in tot al het volk, met haar wijsheid; en zij hieuwen Seba, den zoon van Bichri, het hoofd af, en wierpen het tot Joab. Toen blies hij met de bazuin, en zij verstrooiden zich van de stad, een iegelijk naar zijn tenten; en Joab keerde weder naar Jeruzalem tot den koning.
23 Joab nu was over het ganse heir van Israel; en Benaja, de zoon van Jojada, over de Krethi en over de Plethi;
24 En Adoram was over de schatting; en Josafat, de zoon van Ahilud, was kanselier;
25 En Seja was schrijver; en Zadok en Abjathar waren priesters.
26 En ook was Ira, de Jairiet, Davids opperofficier.

21
1 En er was in Davids dagen een honger, drie jaren, jaar achter jaar; en David zocht het aangezicht des HEEREN. En de HEERE zeide: Het is om Saul en om des bloedhuizes wil, omdat hij de Gibeonieten gedood heeft.
2 Toen riep de koning de Gibeonieten, en zeide tot hen: (De Gibeonieten nu waren niet van de kinderen Israels, maar van het overblijfsel der Amorieten; en de kinderen Israels hadden hun gezworen, maar Saul zocht hen te slaan in zijn ijver voor de kinderen van Israel en Juda.)
3 David dan zeide tot de Gibeonieten: Wat zal ik ulieden doen, en waarmede zal ik verzoenen, dat gij het erfdeel des HEEREN zegent?
4 Toen zeiden de Gibeonieten tot hem: Het is ons niet te doen om zilver en goud met Saul en met zijn huis; ook is het ons niet om iemand te doden in Israel. En hij zeide: Wat zegt gij dan, dat ik u doen zal?
5 En zij zeiden tot den koning: De man die ons te niet gemaakt, en tegen ons gedacht heeft, dat wij zouden verdelgd worden, zonder te kunnen bestaan in enige landpale van Israel;
6 Laat ons zeven mannen van zijn zonen gegeven worden, dat wij hen den HEERE ophangen te Gibea Sauls, o, gij verkorene des HEEREN! En de koning zeide: Ik zal hen geven.
7 Doch de koning verschoonde Mefiboseth, den zoon van Jonathan, den zoon van Saul, om den eed des HEEREN, die tussen hen was, tussen David en tussen Jonathan, Sauls zoon.
8 Maar de koning nam de twee zonen van Rizpa, dochter van Aja, die zij Saul gebaard had, Armoni en Mefiboseth; daartoe de vijf zonen van Michals zuster, Sauls dochter, die zij Adriel, den zoon van Barzillai, den Meholathiet, gebaard had;
9 En hij gaf hen in de hand der Gibeonieten, die ze ophingen op den berg voor het aangezicht des HEEREN; en die zeven vielen tegelijk; en zij werden gedood in de dagen van den oogst, in de eerste dagen, in het begin van den gersteoogst.
10 Toen nam Rizpa, de dochter van Aja, een zak, en spande dien voor zich uit op een rotssteen, van het begin van den oogst, totdat er water op hen drupte van den hemel; en zij liet het gevogelte des hemels op hen niet rusten des daags, noch het gedierte van het veld des nachts.
11 En het werd David aangezegd, wat Rizpa, de dochter van Aja, Sauls bijwijf, gedaan had.
12 Zo ging David henen, en nam de beenderen van Saul, en de beenderen van Jonathan, zijn zoon, van de burgeren van Jabes in Gilead, die dezelve gestolen hadden van de straat Beth-san, alwaar de Filistijnen ze hadden opgehangen, ten dage als de Filistijnen Saul sloegen op Gilboa.
13 En hij bracht van daar op de beenderen van Saul, en de beenderen van Jonathan, zijn zoon; ook verzamelden zij de beenderen der gehangenen.
14 En zij begroeven de beenderen van Saul en zijn zoon Jonathan in het land van Benjamin te Zela, in het graf van zijn vader Kis, en deden alles, wat de koning geboden had. Alzo werd God na dezen den lande verbeden.
15 Voorts hadden de Filistijnen nog een krijg tegen Israel. En David toog af, en zijn knechten met hem, en streden tegen de Filistijnen, dat David moede werd.
16 En Isbi Benob, die van de kinderen van Rafa was, en het gewicht zijner spies driehonderd gewicht kopers, en hij was aangegord met een nieuw zwaard; deze dacht David te slaan.
17 Maar Abisai, de zoon van Zeruja, hielp hem, en sloeg den Filistijn, en doodde hem. Toen zwoeren hem de mannen van David, zeggende: Gij zult niet meer met ons uittrekken ten strijde, opdat gij de lamp van Israel niet uitblust.
18 En het geschiedde daarna, dat er wederom een krijg was te Gob tegen de Filistijnen. Toen sloeg Sibbechai, de Husathiet, Saf, die van de kinderen van Rafa was.
19 Voorts was er nog een krijg te Gob tegen de Filistijnen; en Elhanan, de zoon van Jaare-oregim, sloeg Beth-halachmi, dewelke was met Goliath, den Gethiet, wiens spiesenhout was als een weversboom.

20 Nog was er ook een krijg te Gath; en er was een zeer lang man, die zes vingeren had aan zijn handen, en zes tenen aan zijn voeten, vier en twintig in getal, en deze was ook aan Rafa geboren.
21 En hij hoonde Israel; maar Jonathan, de zoon van Simea, Davids broeder, sloeg hem.
22 Deze vier waren aan Rafa geboren te Gath; en zij vielen door de hand van David, en door de hand zijner knechten.

22
1 En David sprak de woorden dezes lieds tot den HEERE, ten dage als de HEERE hem verlost had uit de hand van al zijn vijanden, en uit de hand van Saul.
2 Hij zeide dan: De HEERE is mij mijn Steenrots, en mijn Burg, en mijn Uithelper.
3 God is mijn Rots, ik zal op Hem betrouwen; mijn Schild en de Hoorn mijns heils, mijn Hoog Vertrek en mijn Toevlucht, mijn Verlosser! Van geweld hebt Gij mij verlost!
4 Ik riep den HEERE aan, Die te prijzen is, en ik werd verlost van mijn vijanden.
5 Want baren des doods hadden mij omvangen; beken Belials verschrikten mij.
6 Banden der hel omringden mij; strikken des doods bejegenden mij.
7 Als mij bange was, riep ik den HEERE aan, en riep tot mijn God; en Hij hoorde mijn stem uit Zijn paleis, en mijn geroep kwam in Zijn oren.
8 Toen daverde en beefde de aarde; de fondamenten des hemels beroerden zich, en daverden, omdat Hij ontstoken was.
9 Rook ging op van Zijn neus, en een vuur uit Zijn mond verteerde; kolen werden daarvan aangestoken.
10 En Hij boog den hemel, en daalde neder; en donkerheid was onder Zijn voeten.
11 En Hij voer op een cherub, en vloog, en werd gezien op de vleugelen des winds.
12 En Hij zette duisternis rondom Zich tot tenten, een samenbinding der wateren, wolken des hemels.
13 Van den glans voor Hem henen werden kolen des vuurs aangestoken.
14 De HEERE donderde van den hemel, en de Allerhoogste gaf Zijn stem.
15 En Hij zond pijlen uit en verstrooide ze; bliksemen en verschrikte ze.
16 En de diepe kolken der zee werden gezien, de gronden der wereld werden ontdekt, door het schelden des HEEREN, van het geblaas des winds van Zijn neus.
17 Hij zond van de hoogte, Hij nam mij, Hij trok mij op uit grote wateren.
18 Hij verloste mij van mijn sterken vijand, van mijn haters, omdat zij machtiger waren dan ik.
19 Zij hadden mij bejegend ten dage mijns ongevals; maar de HEERE was mij een Steunsel.
20 En Hij voerde mij uit in de ruimte, en rukte mij uit, want Hij had lust aan mij.
21 De HEERE vergold mij naar mijn gerechtigheid; Hij gaf mij weder naar de reinigheid mijner handen.
22 Want ik heb des HEEREN wegen gehouden, en ben van mijn God niet goddelooslijk afgegaan.
23 Want al Zijn rechten waren voor mij, en Zijn inzettingen, daarvan week ik niet af.
24 Maar ik was oprecht voor Hem; en ik wachtte mij voor mijn ongerechtigheid.
25 Zo gaf mij de HEERE weder naar mijn gerechtigheid, naar mijn reinigheid, voor Zijn ogen.
26 Bij den goedertierene houdt Gij U goedertieren; bij den oprechten held houdt Gij U oprecht.
27 Bij den reine houdt Gij U rein; maar bij den verkeerde houdt Gij U verdraaid.
28 En Gij verlost het bedrukte volk; maar Uw ogen zijn tegen de hogen, Gij zult hen vernederen.
29 Want Gij zijt mijn Lamp, o HEERE, en de HEERE doet mijn duisternis opklaren.
30 Want met U loop ik door een bende; met mijn God spring ik over een muur.
31 Gods weg is volmaakt; de rede des HEEREN is doorlouterd; Hij is een Schild allen, die op Hem betrouwen.
32 Want wie is God, behalve de HEERE, en wie is een rotssteen, behalve onze God?
33 God is mijn Sterkte en Kracht; en Hij heeft mijn weg volkomen geopend.
34 Hij maakt mijn voeten gelijk als der hinden, en stelt mij op mijn hoogten.
35 Hij leert mijn handen ten strijde, zodat een stalen boog met mijn armen verbroken is.
36 Ook hebt Gij mij gegeven het schild Uws heils, en door Uw verootmoedigen hebt Gij mij groot gemaakt.
37 Gij hebt mijn voetstap ruim gemaakt onder mij; en mijn enkelen hebben niet gewankeld.

38 Ik vervolgde mijn vijanden, en verdelgde hen, en keerde niet weder, totdat ik ze verdaan had.
39 En ik verteerde hen, en doorstak ze, dat zij niet weder opstonden; maar zij vielen onder mijn voeten.
40 Want Gij omgorddet mij met kracht ten strijde; Gij deedt onder mij nederbukken, die tegen mij opstonden.
41 En Gij gaaft mij den nek mijner vijanden, mijner haters, en ik vernielde hen.
42 Zij zagen uit, maar er was geen verlosser; naar den HEERE, maar Hij antwoordde hun niet.
43 Toen vergruisde ik hen als stof der aarde; ik stampte ze, ik breidde hen uit als slijk der straten.
44 Ook hebt Gij mij uitgeholpen van de twisten mijns volks, Gij hebt mij bewaard tot een hoofd der heidenen; het volk, dat ik niet kende, heeft mij gediend.
45 Vreemden hebben zich mij geveinsdelijk onderworpen; zo haast als hun oor van mij hoorde, hebben zij mij gehoorzaamd.
46 Vreemden zijn vervallen, en hebben zich aangegord uit hun sloten.
47 De HEERE leeft, en geloofd zij mijn Rotssteen; en verhoogd zij God, de Rotssteen mijns heils!
48 De God, Die mij volkomene wraak geeft, en de volken onder mij nederwerpt;
49 En Die mij uitvoert van mijn vijanden; en Gij verhoogt mij boven degenen, die tegen mij opstaan; Gij redt mij van den man alles gewelds.
50 Daarom zal ik U, o HEERE, loven onder de heidenen, en Uw Naam zal ik psalmzingen.
51 Hij is een Toren der verlossingen Zijns konings, en Hij doet goedertierenheid aan Zijn gezalfde, aan David en aan zijn zaad, tot in eeuwigheid.

23
1 Voorts zijn dit de laatste woorden van David. David, de zoon van Isai zegt, en de man, die hoog is opgericht, de gezalfde van Jakobs God, en liefelijk in psalmen van Israel, zegt:
2 De Geest des HEEREN heeft door mij gesproken, en Zijn rede is op mijn tong geweest.
3 De God Israels heeft gezegd, de Rotssteen Israels heeft tot mij gesproken: Er zal zijn een Heerser over de mensen, een Rechtvaardige, een Heerser in de vreze Gods.
4 En Hij zal zijn gelijk het licht des morgens, wanneer de zon opgaat, des morgens zonder wolken, wanneer van den glans na den regen de grasscheutjes uit de aarde voortkomen.
5 Hoewel mijn huis alzo niet is bij God, nochtans heeft Hij mij een eeuwig verbond gesteld, dat in alles wel geordineerd en bewaard is; voorzeker is daarin al mijn heil, en alle lust, hoewel Hij het nog niet doet uitspruiten.
6 Maar de mannen Belials zullen altemaal zijn als doornen, die weggeworpen worden, omdat men ze met de hand niet kan vatten;
7 Maar een iegelijk, die ze zal aantasten, voorziet zich met ijzer en het hout ener spies; en zij zullen ganselijk met vuur verbrand worden ter zelver plaats.
8 Dit zijn de namen der helden, die David gehad heeft: Joscheb Baschebeth, de zoon van Tachkemoni, de voornaamste der hoofdlieden. Deze was Adino, de Ezniet, die zich stelde tegen achthonderd, die van hem verslagen werden op eenmaal.
9 En na hem was Eleazar, de zoon van Dodo, zoon van Ahohi, deze was onder de drie helden met David, toen zij de Filistijnen beschimpten, die aldaar ten strijde verzameld waren, en de mannen van Israel waren opgetogen.
10 Deze stond op, en sloeg onder de Filistijnen, totdat zijn hand moede werd, ja, zijn hand aan het zwaard kleefde; en de HEERE wrocht een groot heil ten zelven dage; en het volk keerde wederom hem na, alleenlijk om te plunderen.
11 Na hem nu was Samma, de zoon van Age, de Hararíet. Toen de Filistijnen verzameld waren in een dorp, en aldaar een stuk akkers was vol linzen, en het volk voor het aangezicht der Filistijnen vluchtte;
12 Zo stelde hij zich in het midden van dat stuk, en verloste dat, en sloeg de Filistijnen; en de HEERE wrocht een groot heil.
13 Ook gingen af drie van de dertig hoofden, en kwamen in den oogst tot David, in de spelonk van Adullam; en de hoop der Filistijnen had zich gelegerd in het dal Rafaim.
14 En David was toen in een vesting; en de bezetting der Filistijnen was toen te Bethlehem.
15 En David kreeg lust, en zeide: Wie zal mij water te drinken geven uit Bethlehems bornput, die in de poort is?
16 Toen braken die drie helden door het leger der Filistijnen, en putten water uit Bethlehems bornput, die in de poort is, en droegen het, en kwamen tot David; doch hij wilde dat niet drinken, maar goot het uit voor den HEERE.
17 En zeide: Het zij verre van mij, o HEERE, dat ik dit zou doen; zou ik drinken het bloed der mannen, die heengegaan zijn met gevaar van hun leven? En hij wilde het niet drinken. Dit deden die drie helden.
18 Abisai, Joabs broeder, de zoon van Zeruja, die was ook een hoofd van drieen; en die hief zijn spies op tegen driehonderd, die van hem verslagen werden; en hij had een naam onder die drie.
19 Was hij niet de heerlijkste van die drie? Daarom was hij hun tot een overste. Maar hij kwam niet tot aan die eerste drie.
20 Voorts Benaja, de zoon van Jojada, de zoon van een dapperen man, groot van daden, van Kabzeel; die sloeg twee sterke leeuwen van Moab; ook ging hij af, en sloeg een leeuw in het midden van een kuil in den sneeuwtijd.

21 Daartoe sloeg hij een Egyptischen man, een man van aanzien; en in de hand des Egyptenaars was een spies, maar hij ging tot hem af met een staf; en hij rukte de spies uit de hand des Egyptenaars, en doodde hem met zijn eigen spies.
22 Die dingen deed Benaja, de zoon van Jojada; dies had hij een naam onder de drie helden.
23 Hij was de heerlijkste van de dertig, maar tot die drie eersten kwam hij niet; en David stelde hem over zijn trawanten.
24 Asahel, Joabs broeder, was onder de dertig; Elhanan, de zoon van Dodo, van Bethlehem;
25 Samma, de Harodiet; Elika, de Harodiet;
26 Helez, de Paltiet; Ira, de zoon van Ikes, de Thekoiet;
27 Abi-ezer, de Anetothiet; Mebunnai, de Husathiet;
28 Zalmon, de Ahohiet; Maharai, de Netofathiet;
29 Heleb, de zoon van Baena, de Netofathiet; Ithai, de zoon van Ribai, van Gibea der kinderen Benjamins;
30 Benaja, de Pirhathoniet; Hiddai, van de beken van Gaas;
31 Abi-albon, de Arbathiet; Azmaveth, de Barhumiet;
32 Eljachba, de Saalboniet; van de zonen van Jazen, Jonathan;
33 Samma, de Hararіet; Ahiam, de zoon van Sarar, de Hararіet;
34 Elifelet, de zoon van Ahasbai, de zoon van een Maachathiet; Eliam, de zoon van Achitofel, de Giloniet;
35 Hezrai, de Karmeliet; Paerai, de Arbiet;
36 Jig-al, de zoon van Nathan, van Zoba; Bani, de Gadiet;
37 Zelek, de Ammoniet; Naharai, de Beerothiet, de wapendrager van Joab, den zoon van Zeruja;
38 Ira, de Jethriet; Gareb, de Jethriet;
39 Uria, de Hethiet, zeven en dertig in alles.

24
1 En de toorn des HEEREN voer voort te ontsteken tegen Israel; en Hij porde David aan tegen henlieden, zeggende: Ga, tel Israel en Juda.
2 De koning dan zeide tot Joab, den krijgsoverste, die bij hem was: Trek nu om, door alle stammen van Israel, van Dan tot Ber-seba toe, en tel het volk, opdat ik het getal des volks wete.
3 Toen zeide Joab tot den koning: Nu doe de HEERE, uw God, tot dit volk, zoals deze en die nu zijn, honderdmaal meer, dat de ogen van mijn heer den koning het aanzien; maar waarom heeft mijn heer de koning lust tot deze zaak?
4 Doch des konings woord nam de overhand tegen Joab, en tegen de oversten des heirs. Alzo toog Joab uit, met de oversten des heirs, van des konings aangezicht, om het volk Israel te tellen.
5 En zij gingen over de Jordaan, en legerden zich bij Aroer, ter rechterhand der stad, die in het midden is van de beek van Gad, en aan Jaezer.
6 Voorts kwamen zij in Gilead, en in het lage land Hodsi; ook kwamen zij tot Dan-jaan, en rondom bij Sidon.
7 En zij kwamen tot de vesting van Tyrus, en alle steden der Hevieten en der Kanaanieten; en zij kwamen uit aan het zuiden van Juda te Ber-seba.
8 Alzo togen zij om door het ganse land; en ten einde van negen maanden en twintig dagen kwamen zij te Jeruzalem.
9 En Joab gaf de som van het getelde volk aan den koning; en in Israel waren achthonderd duizend strijdbare mannen, die het zwaard uittrokken, en de mannen van Juda waren vijfhonderd duizend man.
10 En Davids hart sloeg hem, nadat hij het volk geteld had; en David zeide tot den HEERE: Ik heb zeer gezondigd in hetgeen ik gedaan heb; maar nu, o HEERE, neem toch de misdaad Uws knechts weg, want ik heb zeer zottelijk gedaan.
11 Als nu David des morgens opstond, zo geschiedde het woord des HEEREN tot den profeet Gad, Davids ziener, zeggende:
12 Ga heen, en spreek tot David: Alzo zegt de HEERE: Drie dingen draag Ik u voor; verkies u een uit die, dat Ik u doe.
13 Zo kwam Gad tot David, en maakte het hem bekend, en zeide tot hem: Zal u een honger van zeven jaren in uw land komen? Of wilt gij drie maanden vlieden voor het aangezicht uwer vijanden, dat die u vervolgen? Of dat er drie dagen pestilentie in uw land zij? Merk nu, en zie toe, wat antwoord ik Dien zal wederbrengen, Die mij gezonden heeft.
14 Toen zeide David tot Gad: Mij is zeer bange; laat ons toch in de hand des HEEREN vallen, want Zijn barmhartigheden zijn vele, maar laat mij in de hand van mensen niet vallen.
15 Toen gaf de HEERE een pestilentie in Israel, van den morgen af tot den gezetten tijd toe; en er stierven van het volk, van Dan tot Ber-seba toe, zeventig duizend mannen.
16 Toen nu de engel zijn hand uitstrekte over Jeruzalem, om haar te verderven, berouwde het den HEERE over dat kwaad, en Hij zeide tot den engel, die het verderf onder het volk maakte: Het is genoeg, trek uw hand nu af. De engel des HEEREN nu was bij den dorsvloer van Arauna, den Jebusiet.
17 En David, als hij den engel zag, die het volk sloeg, sprak tot den HEERE, en zeide: Zie ik, ik heb gezondigd, en ik, ik heb onrecht gehandeld, maar wat hebben deze schapen gedaan? Uw hand zij toch tegen mij en tegen mijns vaders huis.
18 En Gad kwam tot David op dienzelfden dag, en zeide tot hem: Ga op, richt den HEERE een altaar op, op den dorsvloer van Arauna, den Jebusiet.
19 Alzo ging David op naar het woord van Gad, gelijk als de HEERE geboden had.
20 En Arauna zag toe, en zag den koning en zijn knechten tot zich overkomen; zo ging Arauna uit, en boog zich voor den koning met zijn aangezicht ter aarde.

21 En Arauna zeide: Waarom komt mijn heer de koning tot zijn knecht? En David zeide: Om dezen dorsvloer van u te kopen, om den HEERE een altaar te bouwen, opdat deze plage opgehouden worde van over het volk.
22 Toen zeide Arauna tot David: Mijn heer de koning neme en offere, wat goed is in zijn ogen; zie, daar de runderen ten brandoffer, en de sleden en het rundertuig tot hout.
23 Dit alles gaf Arauna, de koning, aan den koning. Voorts zeide Arauna tot den koning: De HEERE uw God neme een welgevallen in u!
24 Doch de koning zeide tot Arauna: Neen, maar ik zal het zekerlijk van u kopen voor den prijs; want ik zal den HEERE, mijn God, niet offeren brandofferen om niet. Alzo kocht David den dorsvloer en de runderen voor vijftig zilveren sikkelen.
25 En David bouwde aldaar den HEERE een altaar, en offerde brandofferen en dankofferen. Alzo werd de HEERE den lande verbeden, en deze plage van over Israel opgehouden.

# 1 KONINGEN

**1**

1 De koning David nu was oud, wel bedaagd; en zij dekten hem met klederen, doch hij kreeg gene warmte.
2 Toen zeiden zijn knechten tot hem: Laat ze mijn heer den koning een jonge dochter, een maagd zoeken, die voor het aangezicht des konings sta, en hem koestere; en zij slape in uw schoot, dat mijn heer de koning warm worde.
3 Zo zochten zij een schone jonge dochter in alle landpalen van Israel; en zij vonden Abisag, een Sunamietische, en brachten ze tot den koning.
4 En de jonge dochter was bovenmate schoon, en koesterde den koning, en diende hem; doch den koning bekende ze niet.
5 Adonia nu, de zoon van Haggith, verhief zich, zeggende: Ik zal koning zijn; en hij bereidde zich wagenen en ruiteren, en vijftig mannen, lopende voor zijn aangezicht.
6 En zijn vader had hem niet bedroefd van zijn dagen, zeggende: Waarom hebt gij alzo gedaan? En ook was hij zeer schoon van gedaante, en Haggith had hem gebaard na Absalom.
7 En zijn raadslagen waren met Joab, den zoon van Zeruja, en met Abjathar, den priester; die hielpen, volgende Adonia.
8 Maar Zadok, de priester, en Benaja, de zoon van Jojada, en Nathan, de profeet, en Simei, en Rei, en de helden, die David had, waren met Adonia niet.
9 En Adonia slachtte schapen en runderen, en gemest vee bij den steen Zoheleth, die bij de fontein Rogel is; en noodde al zijn broederen, de zonen des konings, en alle mannen van Juda, des konings knechten.
10 Maar Nathan, den profeet, en Benaja, en de helden, en Salomo, zijn broeder, noodde hij niet.
11 Toen sprak Nathan tot Bathseba, de moeder van Salomo, zeggende: Hebt gij niet gehoord, dat Adonia, de zoon van Haggith, koning is? En onze heer David weet dat niet.
12 Nu dan, kom, laat mij u toch een raad geven, dat gij uw ziel en de ziel van uw zoon Salomo redt.
13 Ga heen, en treed in tot den koning David, en zeg tot hem: Hebt gij niet, mijn heer koning, uw dienstmaagd gezworen, zeggende: Voorzeker, uw zoon Salomo zal na mij koning zijn, en hij zal op mijn troon zitten! Waarom dan is Adonia koning?
14 Zie, als gij daar nog met den koning spreken zult, zo zal ik na u inkomen, en zal uw woorden vervullen.
15 En Bathseba ging in tot den koning in de binnenkamer; doch de koning was zeer oud, en Abisag, de Sunamietische, diende den koning.
16 En Bathseba neigde het hoofd en boog zich neder voor den koning; en de koning zeide: Wat is u?
17 En zij zeide tot hem: Mijn heer! gij hebt uw dienstmaagd bij den HEERE, uw God, gezworen: Voorzeker Salomo, uw zoon, zal na mij koning zijn, en hij zal op mijn troon zitten!
18 En nu zie, Adonia is koning; en nu, mijn heer koning, gij weet het niet.
19 En hij heeft ossen, en gemest vee, en schapen in menigte geslacht, en genood al de zonen des konings, en Abjathar, den priester, en Joab, den krijgsoverste, maar uw knecht Salomo heeft hij niet genood.
20 Maar gij, mijn heer koning, de ogen van het ganse Israel zijn op u, dat gij hun zoudt te kennen geven, wie op den troon van mijn heer den koning na hem zitten zal.
21 Anders zal het geschieden, als mijn heer de koning met zijn vaderen zal ontslapen zijn, dat ik en mijn zoon Salomo als zondaars zullen zijn.
22 En ziet, zij sprak nog met den koning, als de profeet Nathan inkwam.
23 En zij gaven den koning te kennen, zeggende: Zie, de profeet Nathan is daar; en hij kwam voor het aangezicht des konings, en boog zich voor den koning op zijn aangezicht ter aarde.

24 En Nathan zeide: Mijn heer koning! hebt gij gezegd: Adonia zal na mij koning zijn, en hij zal op mijn troon zitten?
25 Want hij is heden afgegaan, en heeft geslacht ossen, en gemest vee, en schapen in menigte, en heeft genood al de zonen des konings, en de oversten des heirs, en Abjathar, den priester; en zie, zij eten, en drinken voor zijn aangezicht, en zeggen: De koning Adonia leve!
26 Maar mij, die uw knecht ben, en Zadok, den priester, en Benaja, den zoon van Jojada, en Salomo, uw knecht, heeft hij niet genood.
27 Is deze zaak van mijn heer den koning geschied? En hebt gij uw knecht niet bekend gemaakt, wie op den troon van mijn heer den koning na hem zitten zou?
28 En de koning David antwoordde en zeide: Roept mij Bathseba; en zij kwam voor het aangezicht des konings, en stond voor het aangezicht des konings.
29 Toen zwoer de koning, en zeide: Zo waarachtig als de HEERE leeft, die mijn ziel uit allen nood verlost heeft;
30 Voorzeker, gelijk als ik u gezworen heb bij den HEERE, den God Israels, zeggende: Voorzeker zal uw zoon Salomo na mij koning zijn, en zal op mijn troon in mijn plaats zitten; voorzeker, alzo zal ik te dezen zelfden dage doen.
31 Toen neigde zich Bathseba met het aangezicht ter aarde, en boog zich neder voor den koning, en zeide: Mijn heer de koning David leve in eeuwigheid!
32 En de koning David zeide: Roep mij Zadok, den priester, en Nathan, den profeet, en Benaja, den zoon van Jojada; en zij kwamen voor het aangezicht des konings.
33 En de koning zeide tot hen: Neemt met u de knechten uws heren, en doet mijn zoon Salomo rijden op de muilezelin, die voor mij is; en voert hem af naar Gihon.
34 En dat Zadok, de priester, met Nathan, den profeet, hem aldaar tot koning over Israel zalven. Daarna zult gij met de bazuin blazen, en zeggen: De koning Salomo leve!
35 Dan zult gij achter hem optrekken, en hij zal komen, en zal op mijn troon zitten, en hij zal koning zijn in mijn plaats; want ik heb geboden, dat hij een voorganger zou zijn over Israel en over Juda.
36 Toen antwoordde Benaja, de zoon van Jojada, den koning, en zeide: Amen; alzo zegge de HEERE, de God van mijn heer den koning!
37 Gelijk als de HEERE met mijn heer den koning geweest is, alzo zij Hij met Salomo; en Hij make zijn troon groter dan den troon van mijn heer den koning David!
38 Toen ging Zadok, de priester, af, met Nathan, den profeet, en Benaja, den zoon van Jojada, en de Krethi en de Plethi, en zij deden Salomo rijden op de muilezelin van den koning David, en geleidden hem naar Gihon.
39 En Zadok, de priester, nam den oliehoorn uit de tent, en zalfde Salomo; en zij bliezen met de bazuin, en al het volk zeide: De koning Salomo leve!
40 En al het volk kwam op achter hem, en het volk pijpte met pijpen, en verblijdde zich met grote blijdschap, zodat de aarde van hun geluid spleet.
41 En Adonia hoorde het, en al de genoden, die met hem waren, die nu geeindigd hadden te eten; ook hoorde Joab het geluid der bazuinen, en zeide: Waarom is het geroep dier stad, die in roer is?
42 Als hij nog sprak, ziet, zo kwam Jonathan, de zoon van Abjathar, den priester; en Adonia zeide: Kom in, want gij zijt een kloek man, en zult het goede boodschappen.
43 En Jonathan antwoordde en zeide tot Adonia: Ja, maar onze heer, de koning David, heeft Salomo tot koning gemaakt.
44 En de koning heeft met hem gezonden Zadok, den priester, en Nathan, den profeet, en Benaja, den zoon van Jojada, en de Krethi en de Plethi; en zij hebben hem doen rijden op de muilezelin des konings.

45 Daartoe hebben hem Zadok, de priester, en Nathan, de profeet, in Gihon tot koning gezalfd, en zijn van daar blijde opgetogen, zodat de stad in roer is; dat is het geroep, dat gij gehoord hebt.
46 En ook zit Salomo op den troon des koninkrijks.
47 Zo zijn ook de knechten des konings gekomen, om onzen heer, den koning David, te zegenen, zeggende: Uw God make den naam van Salomo beter dan uw naam, en make zijn troon groter dan uw troon; en de koning heeft aangebeden op de slaapstede.
48 Ja, ook heeft de koning aldus gezegd: Geloofd zij de HEERE, de God Israels, Die heden gegeven heeft een, zittende op mijn troon, dat het mijn ogen gezien hebben!
49 Toen verschrikten en stonden op al de genoden, die bij Adonia waren, en gingen een iegelijk zijns weegs.
50 Doch Adonia vreesde voor Salomo, en hij stond op, en ging heen, en vatte de hoornen des altaars.
51 En men maakte Salomo bekend, zeggende: Zie, Adonia vreest den koning Salomo, want zie, hij heeft de hoornen des altaars gevat, zeggende: Dat de koning Salomo mij als heden zwere, dat hij zijn knecht met het zwaard niet doden zal!
52 En Salomo zeide: Indien hij een vroom man zal zijn, daar zal niet van zijn haar op de aarde vallen; maar indien in hem kwaad bevonden zal worden, zo zal hij sterven.
53 En de koning Salomo zond heen, en zij deden hem afgaan van het altaar; en hij kwam, en boog zich neder voor den koning Salomo. En Salomo zeide tot hem: Ga heen naar uw huis.

**2**

1 Als nu de dagen van David nabij waren, dat hij sterven zou, zo gebood hij zijn zoon Salomo, zeggende:
2 Ik ga heen in den weg der ganse aarde, zo wees sterk, en wees een man.
3 En neem waar de wacht des HEEREN, uws Gods, om te wandelen in Zijn wegen, om te onderhouden Zijn inzettingen, en Zijn geboden, en Zijn rechten, en Zijn getuigenissen, gelijk geschreven is in de wet van Mozes; opdat gij verstandelijk handelt in al wat gij doen zult, en al waarheen gij u wenden zult;
4 Opdat de HEERE bevestige Zijn woord, dat Hij over mij gesproken heeft, zeggende: Indien uw zonen hun weg bewaren, om voor Mijn aangezicht trouwelijk, met hun ganse hart en met hun ganse ziel te wandelen, zo zal geen man, zeide Hij, u afgesneden worden van den troon Israels.
5 Zo weet gij ook, wat Joab, de zoon van Zeruja, mij gedaan heeft, en wat hij gedaan heeft aan de twee krijgsoversten van Israel, Abner, den zoon van Ner, en Amasa, den zoon van Jether, dien hij gedood heeft, en heeft krijgsbloed vergoten in vrede; en hij heeft krijgsbloed gedaan aan zijn gordel, die aan zijn lendenen was, en aan zijn schoenen, die aan zijn voeten waren.
6 Doe dan naar uw wijsheid, dat gij zijn grauwe haar niet met vrede in het graf laat dalen.
7 Maar aan de zonen van Barzillai, den Gileadiet, zult gij weldadigheid bewijzen, en zij zullen zijn onder degenen, die aan uw tafel eten; want alzo naderden zij tot mij, als ik vluchtte voor het aangezicht van uw broeder Absalom.
8 En zie, bij u is Simei, de zoon van Gera, de zoon van Jemini, uit Bahurim, die mij vloekte met een geweldige vloek, ten dage als ik ging naar Mahanaim; doch hij kwam af mij tegemoet aan de Jordaan, en ik zwoer hem bij den HEERE, zeggende: Zo ik hem met het zwaard dode!
9 Maar nu, houd hem niet onschuldig, dewijl gij een wijs man zijt; en gij zult weten, wat gij hem doen zult, opdat gij zijn grauwe haar met bloed in het graf doet dalen.
10 En David ontsliep met zijn vaderen, en werd begraven in de stad Davids.
11 De dagen nu, die David geregeerd heeft over Israel, zijn veertig jaren; zeven jaren heeft hij geregeerd in Hebron, en in Jeruzalem heeft hij drie en dertig jaren geregeerd.
12 En Salomo zat op den troon van zijn vader David; en zijn koninkrijk werd zeer bevestigd.
13 Toen kwam Adonia, de zoon van Haggith, tot Bathseba, de moeder van Salomo; en zij zeide: Is uw komst vrede? En hij zeide: Vrede.
14 Daarna zeide hij: Ik heb een woord aan u. En zij zeide: Spreek.
15 Hij zeide dan: Gij weet, dat het koninkrijk mijn was, en het ganse Israel zijn aangezicht op mij gezet had, dat ik koning zijn zou; hoewel het koninkrijk omgewend en mijns broeders geworden is; want het is van den HEERE hem geworden.
16 En nu begeer ik van u een enige begeerte; wijs mijn aangezicht niet af. En zij zeide tot hem: Spreek.
17 En hij zeide: Spreek toch tot den koning Salomo, want hij zal uw aangezicht niet afwijzen, dat hij mij Abisag, de Sunamietische, ter vrouwe geve.
18 En Bathseba zeide: Het is goed, ik zal den koning voor u aanspreken.
19 Zo kwam Bathseba tot den koning Salomo, om hem voor Adonia aan te spreken. En de koning stond op, haar tegemoet, en boog zich voor haar; daarna zat hij op zijn troon, en deed een stoel voor de moeder des konings zetten; en zij zat aan zijn rechterhand.
20 Toen zeide zij: Ik begeer van u een enige kleine begeerte, wijs mijn aangezicht niet af. En de koning zeide tot haar: Begeer, mijn moeder, want ik zal uw aangezicht niet afwijzen.
21 En zij zeide: Laat Abisag, de Sunamietische, aan Adonia, uw broeder, ter vrouwe gegeven worden.
22 Toen antwoordde de koning Salomo, en zeide tot zijn moeder: En waarom begeert gij Abisag, de Sunamietische, voor Adonia? Begeer ook voor hem het koninkrijk (want hij is mijn broeder, die ouder is dan ik ben), ja, voor hem, en voor Abjathar, den priester, en voor Joab, den zoon van Zeruja.

23 En de koning Salomo zwoer bij den HEERE, zeggende: Zo doe mij God, en zo doe Hij daartoe, voorzeker Adonia zal dat woord tegen zijn leven gesproken hebben!
24 En nu, zo waarachtig als de HEERE leeft, Die mij bevestigd heeft, en mij heeft doen zitten op den troon van mijn vader David, en Die mij een huis gemaakt heeft, gelijk als Hij gesproken had; voorzeker, Adonia zal heden gedood worden!
25 En de koning Salomo zond door de hand van Benaja, den zoon van Jojada; die viel op hem aan, dat hij stierf.
26 En tot Abjathar, den priester, zeide de koning: Ga naar Anathoth, op uw akkers; want gij zijt een man des doods; maar op dezen dag zal ik u niet doden, omdat gij de ark des Heeren HEEREN voor het aangezicht van mijn vader David gedragen hebt, en omdat gij verdrukt zijt geweest, in alles, waarin mijn vader verdrukt was.
27 Salomo dan verdreef Abjathar, dat hij des HEEREN priester niet ware, om te vervullen het woord des HEEREN, hetwelk Hij over het huis van Eli te Silo gesproken had.
28 Als het gerucht tot Joab kwam (want Joab had zich gewend achter Adonia, hoewel hij zich niet had gewend achter Absalom), zo vluchtte Joab tot de tent des HEEREN, en vatte de hoornen des altaars.
29 En het werd den koning Salomo aangezegd, dat Joab tot de tent des HEEREN gevloden was, en zie, hij is bij het altaar. Toen zond Salomo Benaja, den zoon van Jojada, zeggende: Ga heen, val op hem aan.
30 En Benaja kwam tot de tent des HEEREN, en zeide tot hem: Zo zegt de koning: Kom uit. En hij zeide: Neen, maar hier zal ik sterven! En Benaja bracht het antwoord weder aan den koning, zeggende: Zo heeft Joab gesproken, en zo heeft hij mij geantwoord.
31 En de koning zeide tot hem: Doe gelijk als hij gesproken heeft, en val op hem aan, en begraaf hem, opdat gij wegdoet, van mij en van mijns vaders huis, dat bloed, dat Joab zonder oorzaak vergoten heeft.
32 Zo zal de HEERE zijn bloed op zijn hoofd doen wederkeren, omdat hij op twee mannen, rechtvaardiger en beter dan hij, aangevallen is, en die met het zwaard gedood heeft, daar het mijn vader David niet wist, Abner, den zoon van Ner, den krijgsoverste van Israel, en Amasa, den zoon van Jether, den krijgsoverste van Juda.
33 Alzo zal hun bloed wederkeren op het hoofd van Joab, en op het hoofd van zijn zaad in eeuwigheid; maar David, en zijn zaad, en zijn huis, en zijn troon zal vrede hebben van den HEERE tot in eeuwigheid.
34 En Benaja, de zoon van Jojada, ging op, en viel op hem aan, en doodde hem; en hij werd begraven in zijn huis, in de woestijn.
35 En de koning zette Benaja, den zoon van Jojada, in zijn plaats over het heir; en Zadok, den priester, zette de koning in de plaats van Abjathar.
36 Daarna zond de koning, en riep Simei, en zeide tot hem: Bouw u een huis in Jeruzalem, en woon aldaar; en ga van daar niet uit herwaarts of derwaarts.
37 Want het zal geschieden ten dage van uw uitgaan, als gij over de beek Kidron zult gaan, weet voorzeker, dat gij den dood sterven zult; uw bloed zal op uw hoofd zijn.
38 En Simei zeide tot den koning: Dat woord is goed; gelijk als mijn heer de koning gesproken heeft, alzo zal uw knecht doen. En Simei woonde te Jeruzalem vele dagen.
39 Doch het geschiedde met het einde van drie jaren, dat twee knechten van Simei wegliepen tot Achis, den zoon van Maacha, den koning van Gath; en men gaf het Simei te kennen, zeggende: Zie, uw knechten zijn in Gath.
40 Toen maakte zich Simei op, en zadelde zijn ezel, en toog heen naar Gath tot Achis, om zijn knechten te zoeken; zo toog Simei heen, en bracht zijn knechten van Gath.
41 En het werd Salomo aangezegd, dat Simei uit Jeruzalem naar Gath getogen, en wedergekomen was.

42 Toen zond de koning, en riep Simei, en zeide tot hem: Heb ik u niet beedigd bij den HEERE, en tegen u betuigd, zeggende: Ten dage van uw uitgaan, als gij zult herwaarts of derwaarts gaan, weet voorzeker, dat gij den dood zult sterven? En gij zeidet tot mij: Dat woord is goed, dat ik gehoord heb.
43 Waarom dan hebt gij den eed des HEEREN niet gehouden, en het gebod, dat ik over u geboden had?
44 Verder zeide de koning tot Simei: Gij weet al de boosheid, die uw hart weet, die gij aan mijn vader David gedaan hebt; daarom heeft de HEERE uw boosheid op uw hoofd doen wederkeren.
45 Maar de koning Salomo is gezegend; en de troon van David zal bevestigd zijn voor het aangezicht des HEEREN tot in eeuwigheid.
46 En de koning gebood Benaja, den zoon van Jojada; die ging uit, en viel op hem aan, dat hij stierf. Alzo is het koninkrijk bevestigd in de hand van Salomo.

**3**

1 En Salomo verzwagerde zich met Farao, den koning van Egypte; en nam de dochter van Farao, en bracht ze in de stad Davids totdat hij voleind zou hebben het bouwen van zijn huis en het huis des HEEREN, en den muur van Jeruzalem rondom.
2 Alleenlijk offerde het volk op de hoogten, want geen huis was den Naam des HEEREN gebouwd, tot die dagen toe.
3 En Salomo had den HEERE lief, wandelende in de inzettingen van zijn vader David; alleenlijk offerde hij en rookte op de hoogten.
4 En de koning ging naar Gibeon, om aldaar te offeren, omdat die hoogte groot was; duizend brandofferen offerde5927 Salomo op dat altaar.
5 Te Gibeon verscheen de HEERE aan Salomo in een droom des nachts en God zeide: Begeer wat Ik u geven zal.
6 En Salomo zeide: Gij hebt aan Uw knecht David, mijn vader, grote weldadigheid gedaan, gelijk als hij voor Uw aangezicht gewandeld heeft, in waarheid, en in gerechtigheid, en in oprechtheid des harten met U; en Gij hebt hem deze grote weldadigheid gehouden, dat Gij hem gegeven hebt een zoon, zittende op zijn troon, als te dezen dage.
7 Nu dan, HEERE, mijn God! Gij hebt Uw knecht koning gemaakt in de plaats van mijn vader David; en ik ben een klein jongeling, ik weet niet uit te gaan noch in te gaan.
8 En Uw knecht is in het midden van Uw volk, dat Gij verkoren hebt, een groot volk, hetwelk niet kan geteld noch gerekend worden, vanwege de menigte.
9 Geef dan Uw knecht een verstandig hart, om Uw volk te richten, verstandelijk onderscheidende tussen goed en kwaad; want wie zou dit Uw zwaar volk kunnen richten?
10 Die zaak nu was goed in de ogen des HEEREN, dat Salomo deze zaak begeerd had.
11 En God zeide tot hem: Daarom dat gij deze zaak begeerd hebt, en niet begeerd hebt, voor u vele dagen, noch voor u begeerd hebt rijkdom, noch begeerd hebt de ziel uwer vijanden; maar hebt begeerd verstand voor u, om gerichtszaken te horen;
12 Zie, Ik heb gedaan naar uw woorden; zie, Ik heb u een wijs en verstandig hart gegeven, dat uws gelijke voor u niet geweest is, en uws gelijke na u niet opstaan zal.
13 Zelfs ook wat gij niet begeerd hebt, heb Ik u gegeven, beide rijkdom en eer; dat uws gelijke niemand onder de koningen al uw dagen zijn zal.
14 En zo gij in Mijn wegen wandelen zult, onderhoudende Mijn inzettingen en Mijn geboden, gelijk als uw vader David gewandeld heeft, zo zal Ik ook uw dagen verlengen.
15 En Salomo waakte op, en ziet, het was een droom. En hij kwam te Jeruzalem, en stond voor de ark des verbonds des HEEREN, en offerde brandofferen, en bereidde dankofferen, en maakte een maaltijd voor al zijn knechten.
16 Toen kwamen er twee vrouwen, die hoeren waren, tot den koning; en zij stonden voor zijn aangezicht.
17 En de ene vrouw zeide: Och, mijn heer. Ik en deze vrouw wonen in een huis; en ik heb bij haar in dat huis gebaard.
18 Het is nu geschied op den derden dag na mijn baren dat deze vrouw ook gebaard heeft; en wij waren te zamen, geen vreemde was met ons in dat huis, behalve ons tweeen in het huis.
19 En de zoon dezer vrouw is des nachts gestorven, omdat zij op hem gelegen had.
20 En zij stond ter middernacht op, en nam mijn zoon van bij mij, als uw dienstmaagd sliep, en leide hem in haar schoot, en haar doden zoon leide zij in mijn schoot.
21 En ik stond in de morgen op, om mijn zoon te zogen, en zie, hij was dood; maar ik lette in den morgen op hem, en zie, het was mijn zoon niet, dien ik gebaard had.
22 Toen zeide de andere vrouw: Neen, maar die levende is mijn zoon, en de dode is uw zoon; gene daarentegen zeide: Neen, maar de dode is uw zoon, en de levende is mijn zoon! Alzo spraken zij voor het aangezicht des konings.

23 Toen zeide de koning: Deze zegt: Dit is mijn zoon, die leeft, maar uw zoon is het, die dood is; en die zegt: Neen, maar de dode is uw zoon, en de levende mijn zoon.
24 Verder zeide de koning: Haalt mij een zwaard; en zij brachten een zwaard voor het aangezicht des konings.
25 En de koning zeide: Doorsnijdt dat levende kind in tweeen, en geeft de ene een helft, en de andere een helft.
26 Maar de vrouw, welker zoon de levende was, sprak tot den koning (want haar ingewand ontstak over haar zoon), en zeide: Och, mijn heer! Geef haar dat levende kind, en dood het geenszins; deze daarentegen zeide: Het zij noch het uwe noch het mijne, doorsnijdt het.
27 Toen antwoordde de koning, en zeide: Geeft aan die het levende kind, en doodt het geenszins; die is zijn moeder.
28 En geheel Israel hoorde dat oordeel, dat de koning geoordeeld had, en vreesde voor het aangezicht des konings; want zij zagen, dat de wijsheid Gods in hem was, om recht te doen.

**4**

1 Alzo was de koning Salomo koning over gans Israel.
2 En deze waren de vorsten, die hij had: Azaria, de zoon van Zadok, was opperambtman.
3 Elihoref, en Ahia, de zoon van Sisa, waren schrijvers; Josafat, de zoon van Ahilud, was kanselier.
4 En Benaja, de zoon van Jojada, was over het heir; en Zadok en Abjathar waren priesters.
5 En Azaria, de zoon van Nathan, was over de bestelmeesters; en Zabud, de zoon van Nathan, was overambtman, des konings vriend.
6 En Ahisar was hofmeester; en Adoniram, de zoon van Abda, was over de schatting.
7 En Salomo had twaalf bestelmeesters over gans Israel, die den koning en zijn huis verzorgden; voor elk was een maand in het jaar om te verzorgen.
8 En dit zijn hun namen: de zoon van Hur was in het gebergte van Efraim.
9 De zoon van Deker in Makaz, en in Saalbim, en Beth-semes, en Elon-beth-hanan.
10 De zoon van Hesed in Arubboth; hij had daartoe Socho en het ganse land Hefer.
11 De zoon van Abinadab had de ganse landstreek van Dor; deze had Tafath, de dochter van Salomo, tot een vrouw.
12 Baana, de zoon van Ahilud, had Taanach, en Megiddo, en het ganse Beth-sean, hetwelk is bij Zartana, beneden van Jizreel, van Beth-sean aan tot Abel-mehola, tot op gene zijde van Jokmeam.
13 De zoon van Geber was te Ramoth in Gilead; hij had de dorpen van Jair, den zoon van Manasse, die in Gilead zijn; ook had hij de streek van Argob, welke is in Basan, zestig grote steden, met muren en koperen grendelen.
14 Abinadab, de zoon van Iddo, was te Mahanaim.
15 Ahimaaz was in Nafthali; deze nam ook Salomo's dochter, Basmath, ter vrouwe.
16 Baana, de zoon van Husai, was in Aser en in Aloth.
17 Josafath, de zoon van Paruah, in Issaschar.
18 Simei, de zoon van Ela, in Benjamin.
19 Geber, de zoon van Uri, was in het land Gilead, het land van Sihon, den koning der Amorieten, en van Og, den koning van Basan, en hij was de enige bestelmeester, die in dat land was.
20 Juda nu en Israel waren velen, als zand, dat aan de zee is in menigte, etende, en drinkende, en blijde zijnde.
21 En Salomo was heersende over al de koninkrijken, van de rivier tot het land der Filistijnen, en tot aan de landpale van Egypte; die brachten geschenken, en dienden Salomo al de dagen zijns levens.
22 De spijze nu van Salomo was voor een dag, dertig kor meelbloem, en zestig kor meel;
23 Tien vette runderen, en twintig weiderunderen, en honderd schapen; uitgenomen de herten, en reeen, en buffelen en gemeste vogelen.
24 Want hij had heerschappij over al wat op deze zijde der rivier was van Thifsah tot aan Gaza, over alle koningen op deze zijde der rivier; en hij had vrede van al zijn zijden rondom.
25 En Juda en Israel woonden zeker, een iegelijk onder zijn wijnstok en onder zijn vijgeboom, van Dan tot Ber-seba, al de dagen van Salomo.
26 Salomo had ook veertig duizend paardenstallen tot zijn wagenen, en twaalf duizend ruiteren.
27 Die bestelmeesters nu, een ieder op zijn maand, verzorgden den koning Salomo, en al degenen, die tot de tafel van den koning Salomo naderden; zij lieten geen ding ontbreken.
28 De gerst nu en het stro voor de paarden, en voor de snelle kemelen, brachten zij aan de plaats, waar hij was, een iegelijk naar zijn last.
29 En God gaf Salomo wijsheid en zeer veel verstand, en een wijd begrip des harten, gelijk zand, dat aan den oever der zee is.

30 En de wijsheid van Salomo was groter dan de wijsheid van al die van het oosten, en dan alle wijsheid der Egyptenaren;
31 Ja, hij was wijzer dan alle mensen; dan Ethan, de Ezrahiet, en Heman, en Chalcol, en Darda, de zonen van Mahol; en zijn naam was onder alle heidenen rondom.
32 En hij sprak drie duizend spreuken; daartoe waren zijn liederen duizend en vijf.
33 Hij sprak ook van de bomen, van den cederboom af, die op den Libanon is, tot op den hysop, die aan den wand uitwast; hij sprak ook van het vee, en van het gevogelte, en van de kruipende dieren, en van de vissen.
34 En van alle volken kwamen er, om de wijsheid van Salomo te horen, van alle koningen der aarde, die van zijn wijsheid gehoord hadden.

**5**

1 En Hiram, de koning van Tyrus, zond zijn knechten tot Salomo (want hij had gehoord, dat zij Salomo tot koning gezalfd hadden in zijns vaders plaats), dewijl Hiram David altijd bemind had.
2 Daarna zond Salomo tot Hiram, zeggende:
3 Gij weet, dat mijn vader David den Naam des HEEREN, zijns Gods, geen huis kon bouwen, vanwege de oorlogen, waarmede zij hem omsingelden, totdat de HEERE hen onder zijn voetzolen gaf.
4 Maar nu heeft de HEERE, mijn God, mij van rondom rust gegeven; er is geen tegenpartijder, en geen bejegening van kwaad.
5 En zie, ik denk voor den Naam van den HEERE, mijn God, een huis te bouwen; gelijk als de HEERE gesproken heeft tot mijn vader David, zeggende: Uw zoon, dien Ik in uw plaats op uw troon zetten zal, die zal Mijn Naam dat huis bouwen.
6 Zo gebied nu, dat men mij cederen uit den Libanon houwe, en mijn knechten zullen met uw knechten zijn, en het loon uwer knechten zal ik u geven, naar al wat gij zeggen zult; want gij weet, dat onder ons niemand is, die weet hout te houwen, gelijk de Sidoniers.
7 En het geschiedde, als Hiram de woorden van Salomo gehoord had, dat hij zich zeer verblijdde, en zeide: Gezegend zij de HEERE heden, Die David een wijzen zoon gegeven heeft over dit grote volk!
8 En Hiram zond tot Salomo, zeggende: Ik heb gehoord, waarom gij tot mij gezonden hebt; ik zal al uw wil doen met het cederenhout, en met het dennenhout.
9 Mijn knechten zullen het afbrengen van den Libanon aan de zee; en ik zal het op vlotten over de zee doen voeren, tot die plaats, die gij aan mij ontbieden zult, en zal het aldaar los maken, en gij zult het wegnemen; gij zult ook mijn wil doen, dat gij mijn huis spijze geeft.
10 Alzo gaf Hiram aan Salomo cederenhout en dennenhout, naar al zijn wil.
11 En Salomo gaf Hiram twintig duizend kor tarwe, tot spijze van zijn huis, en twintig kor gestoten olie; zulks gaf Salomo aan Hiram jaar op jaar.
12 De HEERE dan gaf Salomo wijsheid, gelijk als Hij tot hem gesproken had; en er was vrede tussen Hiram en tussen Salomo, en zij beiden maakten een verbond.
13 En de koning Salomo deed een uitschot opkomen uit gans Israel; en het uitschot was dertig duizend man.
14 En hij zond hen naar den Libanon, tien duizend des maands bij beurten; een maand waren zij op den Libanon; twee maanden elk in zijn huis; en Adoniram was over dit uitschot.
15 Daartoe had Salomo zeventig duizend, die last droegen, en tachtig duizend houwers op het gebergte.
16 Behalve de oversten van Salomo's bestelden, die over dat werk waren, drie duizend en driehonderd, die heerschappij hadden over het volk, hetwelk dat werk deed.
17 Als de koning het nu gebood, zo voerden zij grote stenen toe, kostelijke stenen, gehouwen stenen, om den grond van dat huis te leggen.
18 En de bouwlieden van Salomo, en de bouwlieden van Hiram, en de Giblieten behieuwen ze, en bereidden het hout toe, en de stenen, om dat huis te bouwen.

**6**

1 Het geschiedde nu in het vierhonderd en tachtigste jaar, na den uitgang der kinderen Israels uit Egypte, in het vierde jaar van het koninkrijk van Salomo over Israel, in de maand Ziv (deze is de tweede maand), dat hij het huis des HEEREN bouwde.
2 En dat huis, hetwelk de koning Salomo den HEERE bouwde, was van zestig ellen in zijn lengte, en van twintig in zijn breedte, en van dertig ellen in zijn hoogte.
3 En het voorhuis, vooraan den tempel van dat huis, was in zijn lengte van twintig ellen, naar de breedte van het huis, tien ellen in zijn breedte, vooraan het huis.
4 En hij maakte vensteren aan het huis van gesloten uitzichten.
5 En rondom aan den wand van het huis bouwde hij kameren, aan de wanden van het huis rondom, beide van den tempel en van de aanspraakplaats. Alzo maakte hij zijkameren rondom.
6 De onderste kamer was van vijf ellen in haar breedte, en de middelste van zes ellen in haar breedte, en de derde van zeven ellen in haar breedte; want hij had aan het huis rondom buitenwaarts inkortingen gemaakt, opdat zij zich niet hielden in de wanden van het huis.
7 Het huis nu, als het gebouwd werd, werd met volmaakten steen, zoals dezelve toegevoerd was, gebouwd; zodat geen hameren, noch bijl of enig ijzeren gereedschap gehoord werd in het huis, als het gebouwd werd.
8 De deur der middelste zijkamer was aan de rechterzijde van het huis; en door wenteltrappen ging men tot de middelste zijkamer, en van de middelste tot de derde.
9 Alzo bouwde hij het huis, en volmaakte het; en bedekte dat huis met gewelven en rijen van cederen.
10 Hij bouwde ook de kameren aan het ganse huis, van vijf ellen in haar hoogte; en hij voegde ze vast aan dat huis met cederenhout.
11 Toen geschiedde het woord des HEEREN tot Salomo, zeggende:
12 Aangaande dit huis, dat gij bouwt, zo gij wandelt in Mijn inzettingen, en doet Mijn rechten, en onderhoudt al Mijn geboden, wandelende in dezelve; zo zal Ik Mijn woord met u bevestigen, dat Ik tot uw vader David gesproken heb;
13 En Ik zal in het midden der kinderen Israels wonen; en Ik zal Mijn volk Israel niet verlaten.
14 Alzo bouwde Salomo dat huis en volmaakte hetzelve.
15 Ook bouwde hij de wanden van het huis van binnen met cederen planken; van den vloer des huizes tot aan het dak der wanden, beschoot hij ze van binnen met hout; en overdekte den vloer van het huis met dennen planken.
16 Daartoe bouwde hij twintig ellen met cederen planken aan de zijden van het huis, van den vloer af tot de wanden; dit bouwde hij Hem van binnen tot een aanspraakplaats, tot het heilige der heiligen.
17 Dat huis nu was van veertig ellen, namelijk de tempel, die vooraan was.
18 En het ceder aan het huis inwendig was gesneden met knoppen en open bloemen; het was al ceder, geen steen werd gezien.
19 En de aanspraakplaats bereidde hij inwaarts in het huis, om de ark des verbonds des HEEREN daar te zetten.
20 En de aanspraakplaats vooraan was van twintig ellen in lengte, en van twintig ellen in breedte, en van twintig ellen in haar hoogte, en hij overtoog ze met gesloten goud; ook overtoog hij het cederen altaar.
21 En Salomo overtoog het huis van binnen met gesloten goud; en hij toog voor de aanspraakplaats een voorhang henen door met gouden ketenen, en overtoog dien met goud.
22 Alzo overtoog hij het ganse huis met goud, totdat het ganse huis volmaakt was; daartoe overtoog hij met goud het gehele altaar, dat voor de aanspraakplaats was.
23 In de aanspraakplaats nu maakte hij twee cherubs van olieachtig hout; elks hoogte was tien ellen.

24 En van vijf ellen was de ene vleugel des cherubs, en van vijf ellen de andere vleugel des cherubs; van het einde van zijn enen vleugel, tot aan het einde van zijn anderen vleugel, waren tien ellen.
25 Alzo was de andere cherub van tien ellen; beide cherubs hadden enerlei maat, en enerlei snede.
26 De hoogte van den enen cherub was van tien ellen, en alzo van den anderen cherub.
27 En hij zette deze cherubs in het midden van het binnenste huis; en de cherubs spreidden de vleugelen uit, zodat de vleugel des enen raakte aan dezen wand, en de vleugel des anderen cherubs raakte aan den anderen wand; en hun vleugelen naar het midden van het huis raakten vleugel aan vleugel.
28 En hij overtoog deze cherubs met goud.
29 En al de wanden van het huis, in het ronde, graveerde hij met uitgesneden graveringen van cherubs, en van palmbomen, en open bloemen, van binnen en van buiten.
30 Daartoe overtoog hij den vloer van het huis met goud van binnen en van buiten.
31 En aan den ingang der aanspraakplaats maakte hij deuren van olieachtig hout; de bovendorpel met de posten was het vijfde deel des wands.
32 De twee deuren ook waren van olieachtige bomen; en hij graveerde daarop graveringen van cherubs, en van palmbomen, en van open bloemen, dewelke hij met goud overtoog; ook trok hij goud over de cherubs en over de palmbomen.
33 En alzo maakte hij aan de deuren des tempels posten van olieachtige bomen, uit het vierde deel van de wand.
34 En de twee deuren waren van dennenhout; de twee zijden der ene deur waren omdraaiende; alzo waren de twee gegraveerde zijden der andere deur omdraaiende.
35 En hij graveerde ze met cherubs, en palmbomen, en open bloemen, dewelke hij met goud overtoog, gericht naar het uitgesnedene.
36 Daarna bouwde hij het binnenste voorhof van drie rijen gehouwen stenen, en een rij cederen balken.
37 In het vierde jaar werd de grond van het huis des HEEREN gelegd, in de maand Ziv;
38 En in het elfde jaar, in de maand Bul, welke is de achtste maand, was dit huis volmaakt, naar al zijn stukken en naar al zijn behoren; alzo heeft hij zeven jaren daaraan gebouwd.

**7**

1 Maar aan zijn huis bouwde Salomo dertien jaren, en hij volmaakte zijn ganse huis.
2 Hij bouwde ook het huis des wouds van Libanon, van honderd ellen in zijn lengte, en vijftig ellen in zijn breedte, en dertig ellen in zijn hoogte, op vier rijen van cederen pilaren, en cederen balken op de pilaren.
3 En het was bedekt met ceder van boven op de ribben, die op vijf en veertig pilaren waren, vijftien in een rij.
4 Er waren drie rijen van uitzichten, dat het ene venster was over het andere venster, in drie orden.
5 Ook waren al de deuren en de posten vierkantig van enerlei uitzicht; en venster was tegenover venster, in drie orden.
6 Daarna maakte hij een voorhuis van pilaren; vijftig ellen was zijn lengte, en dertig ellen zijn breedte; en het voorhuis was tegenover die, en de pilaren met de dikke balken tegenover dezelve.
7 Ook maakte hij een voorhuis voor den troon, alwaar hij richtte, tot een voorhuis des gerichts, dat met ceder bedekt was, van vloer tot vloer.
8 En aan zijn huis, alwaar hij woonde, was een ander voorhof, meer inwaarts dan dat voorhuis, hetwelk aan hetzelve werk gelijk was; ook maakte hij voor de dochter van Farao, die Salomo tot vrouw genomen had, een huis, aan dat voorhuis gelijk.
9 Al deze dingen waren van kostelijke stenen, naar de maten gehouwen, van binnen en van buiten met de zaag gezaagd; en dat van den grondslag tot aan de neutstenen een palm breed, en van buiten tot het grote voorhof.
10 Het was ook gegrondvest met kostelijke stenen, grote stenen; met stenen van tien ellen, en stenen van acht ellen.
11 En bovenop kostelijke stenen, naar de winkelmaten gehouwen, en cederen.
12 En het grote voorhof was rondom van drie rijen gehouwen stenen, met een rij van cederen balken. Zo was het met het binnenste voorhof, van het huis des HEEREN, en met het voorhuis van dat huis.
13 En de koning Salomo zond heen, en liet Hiram van Tyrus halen.
14 Hij was de zoon ener weduwvrouw, uit den stam van Nafthali, en zijn vader was een man van Tyrus geweest, een koperwerker, die vervuld was met wijsheid, en met verstand, en met wetenschap, om alle werk in het koper te maken; deze kwam tot den koning Salomo, en maakte al zijn werk.
15 Want hij vormde twee koperen pilaren; de hoogte van den enen pilaar was achttien ellen, en een draad van twaalf ellen omving den anderen pilaar.
16 Hij maakte ook twee kapitelen, van gegoten koper, om op de hoofden der pilaren te zetten; vijf ellen was de hoogte van het ene kapiteel, en vijf ellen de hoogte van het andere kapiteel.
17 De netten waren van nettenwerk, de banden van ketenwerk voor de kapitelen, die op het hoofd der pilaren waren; zeven waren voor het ene kapiteel, en zeven voor het andere kapiteel.
18 Zo maakte hij de pilaren, mitsgaders twee rijen rondom over het ene net, om de kapitelen, die boven het hoofd der granaatappelen waren, te bedekken; alzo deed hij ook aan het andere kapiteel.
19 En de kapitelen, dewelke waren op het hoofd der pilaren, waren van leliewerk in het voorhuis, van vier ellen.
20 De kapitelen nu waren op de twee pilaren, ja, daarboven tegenover den buik, dewelke was nevens het net; en tweehonderd granaatappelen waren in rijen rondom, ook over het andere kapiteel.
21 Daarna richtte hij de pilaren op in het voorhuis des tempels; en den rechter pilaar opgericht hebbende, zo noemde hij zijn naam Jachin, en den linker pilaar opgericht hebbende, zo noemde hij zijn naam Boaz.

22 En op het hoofd der pilaren was het leliewerk; alzo werd het werk der pilaren volmaakt.
23 Verder maakte hij de gegotene zee; van tien ellen was zij van haar enen rand tot haar anderen rand, rondom rond, en van vijf ellen in haar hoogte, en een meetsnoer van dertig ellen omving ze rondom.
24 En onder haar rand waren knoppen, dezelve rondom omsingelende, tien in een el, omringende die zee rondom; twee rijen dezer knoppen waren in haar gieting gegoten.
25 Zij stond op twaalf runderen; drie ziende naar het noorden, en drie ziende naar het westen, en drie ziende naar het zuiden, en drie ziende naar het oosten; en de zee was boven op dezelve; en al hun achterdelen waren inwaarts.
26 Haar dikte nu was een hand breed, en haar rand als het werk van den rand eens bekers of ener leliebloem; zij hield twee duizend bath.
27 Hij maakte ook tien koperen stellingen; van vier ellen was de lengte ener stelling, en van vier ellen haar breedte, en van drie ellen haar hoogte.
28 En dit was het werk der stelling; zij hadden lijsten, en de lijsten waren tussen kransen.
29 En op de lijsten, die tussen de kransen waren, waren leeuwen, runderen en cherubs; en op de kransen was een voet boven henen; en onder de leeuwen en runderen bijvoegselen van uitgerekt werk.
30 En een stelling had vier koperen raderen, en koperen platen; en haar vier hoeken hadden schouderen; onder het wasvat waren deze gegoten schouderen ter zijde van ieders bijvoegselen.
31 En de mond daarvan was van binnen den krans, en daarboven van een el, en de mond hiervan was rond van voetwerk van een el en een halve el; en op de mond daarvan waren ook graveringen, en de lijsten daarvan waren vierkantig, niet rond.
32 De vier raderen nu waren onder de lijsten, en de assen der raderen aan de stelling; en de hoogte van een rad was een el en een halve el.
33 En het werk van die raderen was als het werk van een wagenrad; hun assen, en hun naven, en hun randen, en hun spaken waren alle gegoten.
34 En er waren vier schouderen op de vier hoeken ener stelling; haar schouderen waren uit de stelling.
35 En op het hoofd ener stelling was een ronde hoogte van een halve el rondom; ook waren op het hoofd der stelling haar handhaven, en haar lijsten uit denzelve.
36 Hij sneed nu op de platen van haar handhaven, en op haar lijsten, cherubs, leeuwen, en palmbomen, naar elks ledige plaats, en bijvoegselen rondom.
37 Dezen gelijk maakte hij de tien stellingen; enerlei gieting, enerlei maat, enerlei snede hadden zij allen.
38 Hij maakte ook tien koperen wasvaten; een wasvat hield veertig bath; een wasvat was van vier ellen; op elke stelling van die tien stellingen was een wasvat.
39 En hij zette vijf dier stellingen aan de rechterzijde van het huis, en vijf aan de linkerzijde van het huis; maar de zee zette hij aan de rechterzijde van het huis, oostwaarts tegen het zuiden.
40 Daartoe maakte Hiram de wasvaten, en de schoffelen, en de besprengbekkens; en Hiram voleindde al het werk te maken, dat hij voor den koning Salomo maakte voor het huis des HEEREN;
41 Te weten de twee pilaren, en bollen der kapitelen, die op het hoofd der twee pilaren waren, en de twee netten, om de twee bollen der kapitelen te bedekken, die op het hoofd der pilaren waren;
42 En de vierhonderd granaatappelen tot de twee netten, namelijk twee rijen van granaatappelen tot het ene net, om de twee bollen der kapitelen te bedekken, die boven op de pilaren waren;
43 Mitsgaders de tien stellingen, en de tien wasvaten op de stellingen;
44 Daartoe de enige zee; en de twaalf runderen onder die zee.

45 De potten ook, en de schoffelen, en de besprengbekkens, en al deze vaten, die Hiram voor den koning Salomo tot het huis des HEEREN maakte, alle van gepolijst koper.
46 In de vlakte van de Jordaan goot ze de koning, in dichte aarde, tussen Sukkoth en tussen Zarthan.
47 En Salomo liet al deze vaten ongewogen vanwege de zeer grote menigte; het gewicht des kopers werd niet onderzocht.
48 Ook maakte Salomo al de vaten, die voor het huis des HEEREN waren; het gouden altaar, en de gouden tafel, op dewelke de toonbroden waren;
49 En de kandelaren, vijf aan de rechterhand, en vijf aan de linkerhand, voor de aanspraakplaats, van gesloten goud; en de bloemen, en de lampen, en de snuiters van goud;
50 Mitsgaders de schalen, en de gaffelen, en de sprengbekkens, en de rookschalen, en de wierookvaten, van gesloten goud; daartoe de herren der deuren van het binnenste huis, van het heilige der heiligen, en der deuren van het huis des tempels, van goud.
51 Alzo werd al het werk volbracht, dat de koning Salomo aan het huis des HEEREN maakte. Daarna bracht Salomo de geheiligde dingen van zijn vader David; het zilver en het goud, en de vaten leide hij onder de schatten van het huis des HEEREN.

**8**

1 Toen vergaderde Salomo de oudsten van Israel, en al de hoofden der stammen, de oversten der vaderen, onder de kinderen Israels, tot den koning Salomo te Jeruzalem, om de ark des verbonds des HEEREN op te brengen uit de stad Davids, dewelke is Sion.
2 En alle mannen van Israel verzamelden zich tot den koning Salomo, in de maand Ethanim op het feest; die is de zevende maand.
3 En al de oudsten van Israel kwamen; en de priesters namen de ark op.
4 En zij brachten de ark des HEEREN en de tent der samenkomst opwaarts mitsgaders al de heilige vaten, die in de tent waren; en de priesters en de Levieten brachten dezelve opwaarts.
5 De koning Salomo nu en de ganse vergadering van Israel, die bij hem vergaderd waren, waren met hem voor de ark, offerende schapen en runderen, die vanwege de menigte niet konden geteld, noch gerekend worden.
6 Alzo brachten de priesteren de ark des verbonds des HEEREN tot haar plaats, tot de aanspraakplaats van het huis, tot het heilige der heiligen, tot onder de vleugelen der cherubim.
7 Want de cherubim spreidden beide vleugelen over de plaats der ark; en de cherubim overdekten de ark en haar handbomen van boven.
8 Daarna schoven zij de handbomen verder uit, dat de hoofden der handbomen gezien werden uit het heiligdom voor aan de aanspraakplaats, maar buiten niet gezien werden; en zij zijn aldaar tot op dezen dag.
9 Er was niets in de ark, dan alleen de twee stenen tafelen, die Mozes bij Horeb daarin gelegd had, als de HEERE een verbond maakte met de kinderen Israels, toen zij uit Egypteland uitgetogen waren.
10 En het geschiedde, als de priesters uit het heilige uitgingen, dat een wolk het huis des HEEREN vervulde.
11 En de priesters konden niet staan om te dienen, vanwege de wolk; want de heerlijkheid des HEEREN had het huis des HEEREN vervuld.
12 Toen zeide Salomo: De HEERE heeft gezegd, dat Hij in donkerheid zou wonen.
13 Ik heb immers een huis gebouwd, U ter woonstede, een vaste plaats tot Uw eeuwige woning.
14 Daarna wendde de koning zijn aangezicht om, en zegende de ganse gemeente van Israel; en de ganse gemeente van Israel stond.
15 En hij zeide: Geloofd zij de HEERE, de God Israels, Die met Zijn mond tot mijn vader David gesproken heeft, en heeft het met Zijn hand vervuld, zeggende:
16 Van dien dag af, dat Ik Mijn volk Israel uit Egypteland uitgevoerd heb, heb Ik geen stad verkoren uit alle stammen van Israel, om een huis te bouwen, dat Mijn Naam daar zou wezen; maar Ik heb David verkoren, dat hij over Mijn volk Israel wezen zou.
17 Het was ook in het hart van mijn vader David, een huis den Naam van den HEERE, den God Israels, te bouwen.
18 Maar de HEERE zeide tot David, mijn vader: Dewijl dat in uw hart geweest is Mijn Naam een huis te bouwen, gij hebt welgedaan, dat het in uw hart geweest is.
19 Evenwel gij zult dat huis niet bouwen; maar uw zoon, die uit uw lendenen voortkomen zal, die zal Mijn Naam dat huis bouwen.
20 Zo heeft de HEERE bevestigd Zijn woord, dat Hij gesproken had; want ik ben opgestaan in de plaats van mijn vader David, en ik zit op den troon van Israel, gelijk als de HEERE gesproken heeft; en ik heb een huis gebouwd den Naam des HEEREN, des Gods van Israel.
21 En ik heb daar een plaats beschikt voor de ark, waarin het verbond des HEEREN is, hetwelk Hij met onze vaderen maakte, als Hij hen uit Egypteland uitvoerde.
22 En Salomo stond voor het altaar des HEEREN, tegenover de ganse gemeente van Israel, en breidde zijn handen uit naar den hemel;

23 En hij zeide: HEERE, God van Israel, er is geen God, gelijk Gij, boven in den hemel, noch beneden op de aarde, houdende het verbond en de weldadigheid aan Uw knechten, die voor Uw aangezicht met hun ganse hart wandelen;
24 Die Uw knecht, mijn vader David, gehouden hebt, wat Gij tot hem gesproken hadt; want met Uw mond hebt Gij gesproken, en met Uw hand vervuld, gelijk het te dezen dage is.
25 En nu HEERE, God van Israel, houd Uw knecht, mijn vader David, wat Gij tot hem gesproken hebt, zeggende: Geen man zal u van voor Mijn aangezicht afgesneden worden, die op den troon van Israel zitte; alleenlijk zo uw zonen hun weg bewaren, om te wandelen voor Mijn aangezicht, gelijk als gij gewandeld hebt voor Mijn aangezicht.
26 Nu dan, o God van Israel, laat toch Uw woord waar worden, hetwelk Gij gesproken hebt tot Uw knecht, mijn vader David.
27 Maar waarlijk, zou God op de aarde wonen? Zie, de hemelen, ja, de hemel der hemelen zouden U niet begrijpen, hoeveel te min dit huis, dat ik gebouwd heb!
28 Wend U dan nog tot het gebed van Uw knecht, en tot zijn smeking, o HEERE, mijn God, om te horen naar het geroep en naar het gebed, dat Uw knecht heden voor Uw aangezicht bidt.
29 Dat Uw ogen open zijn, nacht en dag, over dit huis, over deze plaats, van dewelke Gij gezegd hebt: Mijn Naam zal daar zijn; om te horen naar het gebed, hetwelk Uw knecht bidden zal in deze plaats.
30 Hoor dan naar de smeking van Uw knecht, en van Uw volk Israel, die in deze plaats zullen bidden; en Gij, hoor in de plaats Uwer woning, in den hemel, ja, hoor, en vergeef.
31 Wanneer iemand tegen zijn naaste zal gezondigd hebben, en hij hem een eed des vloeks opgelegd zal hebben, om zichzelven te vervloeken; en de eed des vloeks voor Uw altaar in dit huis komen zal;
32 Hoor Gij dan in den hemel, en doe, en richt Uw knechten, veroordelende den ongerechtige, gevende zijn weg op zijn hoofd, en rechtvaardigende den gerechtige, gevende hem naar zijn gerechtigheid.
33 Wanneer Uw volk Israel zal geslagen worden voor het aangezicht des vijands, omdat zij tegen U gezondigd zullen hebben, en zich tot U bekeren, en Uw Naam belijden, en tot U in dit huis bidden en smeken zullen;
34 Hoor Gij dan in den hemel, en vergeef de zonde van Uw volk Israel, en breng hen weder in het land, dat Gij hun vaderen gegeven hebt.
35 Als de hemel zal gesloten zijn, dat er geen regen is, omdat zij tegen U gezondigd zullen hebben; en zij in deze plaats bidden, en Uw Naam belijden, en van hun zonden zich bekeren zullen, als Gij hen geplaagd zult hebben;
36 Hoor Gij dan in den hemel, en vergeef de zonde van Uw knechten en van Uw volk Israel, als Gij hun zult geleerd hebben den goeden weg in denwelken zij wandelen zullen; en geef regen op Uw land, dat Gij Uw volk tot een erfenis gegeven hebt.
37 Als er honger in het land wezen zal, als er pest wezen zal, als er brandkoren, honigdauw, sprinkhanen, kevers wezen zullen, als zijn vijand in het land zijner poorten hem belegeren zal, of enige plage, of enige krankheid wezen zal;
38 Alle gebed, alle smeking, die van enig mens, van al Uw volk Israel, geschieden zal; als zij erkennen, een ieder de plage zijns harten, en een ieder zijn handen in dit huis uitbreiden zal;
39 Hoor Gij dan in den hemel, de vaste plaats Uwer woning, en vergeef, en doe, en geef een iegelijk naar al zijn wegen, gelijk Gij zijn hart kent; want Gij alleen kent het hart van alle kinderen der mensen;
40 Opdat zij U vrezen al de dagen, die zij leven zullen in het land, dat Gij onzen vaderen gegeven hebt.
41 Zelfs ook aangaande den vreemde, die van Uw volk Israel niet zal zijn, maar uit verren lande om Uws Naams wil komen zal;

42 (Want zij zullen horen van Uw groten Naam, en van Uw sterke hand, en van Uw uitgestrekten arm) als hij komen en bidden zal in dit huis;
43 Hoor Gij in den hemel, de vaste plaats Uwer woning, en doe naar alles, waarom die vreemde tot U roepen zal; opdat alle volken der aarde Uw Naam kennen, om U te vrezen, gelijk Uw volk Israel, en om te weten, dat Uw Naam genoemd wordt over dit huis, hetwelk ik gebouwd heb.
44 Wanneer Uw volk in den krijg tegen zijn vijand uittrekken zal door den weg, dien Gij hen henen zenden zult, en zullen tot den HEERE bidden naar den weg dezer stad, die Gij verkoren hebt, en naar dit huis, hetwelk ik Uw Naam gebouwd heb;
45 Hoor dan in den hemel hun gebed en hun smeking, en voer hun recht uit.
46 Wanneer zij gezondigd zullen hebben tegen U (want geen mens is er, die niet zondigt), en Gij tegen hen vertoornd zult zijn, en hen leveren zult voor het aangezicht des vijands, dat degenen, die hen gevangen hebben, hen gevankelijk wegvoeren in des vijands land, dat verre of nabij is.
47 En zij in het land, waar zij gevankelijk weggevoerd zijn, weder aan hun hart brengen zullen, dat zij zich bekeren, en tot U smeken in het land dergenen, die ze gevankelijk weggevoerd hebben, zeggende: Wij hebben gezondigd, en verkeerdelijk gedaan, wij hebben goddelooslijk gehandeld;
48 En zij zich tot U bekeren, met hun ganse hart, en met hun ganse ziel, in het land hunner vijanden, die hen gevankelijk weggevoerd zullen hebben; en tot U bidden zullen naar den weg van hun land (hetwelk Gij hun vaderen gegeven hebt), naar deze stad, die Gij verkoren hebt, en naar dit huis, dat ik Uw Naam gebouwd heb;
49 Hoor dan in den hemel, de vaste plaats Uwer woning, hun gebed en hun smeking en voer hun recht uit;
50 En vergeef aan Uw volk, dat zij tegen U gezondigd zullen hebben, en al hun overtredingen, waarmede zij tegen U zullen overtreden hebben; en geef hun barmhartigheid voor het aangezicht dergenen, die ze gevangen houden, opdat zij zich hunner ontfermen;
51 Want zij zijn Uw volk en Uw erfdeel, die Gij uitgevoerd hebt uit Egypteland, uit het midden des ijzeren ovens;
52 Opdat Uw ogen open zijn tot de smeking van Uw knecht, en tot de smeking van Uw volk Israel, om naar hen te horen, in al hun roepen tot U.
53 Want Gij hebt hen U tot een erfdeel afgezonderd, uit alle volken der aarde; gelijk als Gij gesproken hebt door den dienst van Mozes, Uw knecht, als Gij onze vaderen uit Egypte uitvoerdet, Heere HEERE!
54 Het geschiedde nu, als Salomo voleind had dit ganse gebed, en deze smeking tot den HEERE te bidden, dat hij van voor het altaar des HEEREN opstond, van het knielen op zijn knieen, met zijn handen uitgebreid naar den hemel;
55 Zo stond hij, en zegende de ganse gemeente van Israel, zeggende met luider stem:
56 Geloofd zij de HEERE, Die aan Zijn volk Israel rust gegeven heeft, naar alles, wat Hij gesproken heeft! Niet een enig woord is er gevallen van al Zijn goede woorden, die Hij gesproken heeft door den dienst van Mozes, Zijn knecht.
57 De HEERE, onze God, zij met ons, gelijk als Hij geweest is met onze vaderen; Hij verlate ons niet, en begeve ons niet;
58 Neigende tot Zich ons hart, om in al Zijn wegen te wandelen, en om te houden Zijn geboden, en Zijn inzettingen, en Zijn rechten, dewelke Hij onzen vaderen geboden heeft.
59 En dat deze mijn woorden, waarmede ik voor den HEERE gesmeekt heb, mogen nabij zijn voor den HEERE, onzen God, dag en nacht; opdat Hij het recht van Zijn knecht uitvoere, en het recht van Zijn volk Israel, elkeen dagelijks op zijn dag.
60 Opdat alle volken der aarde weten, dat de HEERE die God is, niemand meer;
61 En ulieder hart volkomen zij met den HEERE, onzen God, om te wandelen in Zijn inzettingen, en Zijn geboden te houden, gelijk te dezen dage.

62 En de koning, en gans Israel met hem, offerden slachtofferen voor het aangezicht des HEEREN.
63 En Salomo offerde ten dankoffer, dat hij den HEERE offerde, twee en twintig duizend runderen, en honderd en twintig duizend schapen. Alzo hebben zij het huis des HEEREN ingewijd, de koning en al de kinderen Israels.
64 Ten zelfden dage heiligde de koning het middelste des voorhofs, dat voor het huis des HEEREN was, omdat hij aldaar het brandoffer en het spijsoffer bereid had, mitsgaders het vet der dankofferen; want het koperen altaar, dat voor het aangezicht des HEEREN was, was te klein, om de brandofferen, en de spijsofferen, en het vet der dankofferen te vatten.
65 Terzelfder tijd ook hield Salomo het feest, en gans Israel met hem, een grote gemeente, van den ingang af van Hamath tot de rivier van Egypte, voor het aangezicht des HEEREN, onzes Gods, zeven dagen en zeven dagen, zijnde veertien dagen.
66 Op den achtsten dag liet hij het volk gaan, en zij zegenden den koning; daarna gingen zij naar hun tenten, blijde en goedsmoeds over al het goede, dat de HEERE aan David, Zijn knecht, en aan Israel, Zijn volk, gedaan had.

**9**

1 Het geschiedde nu, als Salomo voleind had te bouwen het huis des HEEREN en het huis des konings, en al de begeerte van Salomo, die hem gelust had te maken;
2 Dat de HEERE ten anderen male aan Salomo verscheen, gelijk als Hij hem in Gibeon verschenen was.
3 En de HEERE zeide tot hem: Ik heb uw gebed en uw smeking gehoord, die gij voor Mijn aangezicht smekende gedaan hebt; Ik heb dat huis geheiligd, hetwelk gij gebouwd hebt, opdat Ik Mijn Naam aldaar tot in eeuwigheid zette; en Mijn ogen en Mijn hart zullen daar zijn te allen dage.
4 En zo gij voor Mijn aangezicht wandelen zult, gelijk als uw vader David gewandeld heeft, met volkomenheid des harten, en met oprechtheid, om te doen naar al wat Ik u geboden heb, en Mijn inzettingen en Mijn rechten houden zult;
5 Zo zal Ik den troon uws koninkrijks over Israel bevestigen in eeuwigheid; gelijk als Ik gesproken heb over uw vader David, zeggende: Geen man zal u afgesneden worden van den troon van Israel.
6 Maar zo gijlieden u te enen male afkeren zult, gij en uw kinderen, van Mij na te volgen, en niet houden zult Mijn geboden en Mijn inzettingen, die Ik voor uw aangezicht gegeven heb; maar heengaan, en andere goden dienen, en u voor dezelve nederbuigen zult;
7 Zo zal Ik Israel uitroeien van het land, dat Ik hun gegeven heb, en dit huis, hetwelk Ik Mijn Naam geheiligd heb, zal Ik van Mijn aangezicht wegwerpen; en Israel zal tot een spreekwoord en spotrede zijn onder alle volken.
8 En aangaande dit huis, dat verheven zal geweest zijn, al wie voor hetzelve zal voorbijgaan, zal zich ontzetten en fluiten; men zal zeggen: Waarom heeft de HEERE alzo gedaan aan dit land en aan dit huis?
9 En men zal zeggen: Omdat zij den HEERE, hun God, verlaten hebben, Die hun vaderen uit Egypteland uitgevoerd had, en hebben zich aan andere goden gehouden, en zich voor dezelve nedergebogen, en hen gediend; daarom heeft de HEERE al dit kwaad over hen gebracht.
10 En het geschiedde ten einde van twintig jaren, in dewelke Salomo die twee huizen gebouwd had, het huis des HEEREN en het huis des konings;
11 (Waartoe Hiram, de koning van Tyrus, Salomo van cederbomen, en van dennenbomen, en van goud, naar al zijn lust opgebracht had), dat alstoen de koning Salomo aan Hiram twintig steden gaf in het land van Galilea.
12 En Hiram toog uit van Tyrus, om de steden te bezien, die Salomo hem gegeven had, maar zij waren niet recht in zijn ogen.
13 Daarom zeide hij: Wat zijn dat voor steden, mijn broeder, die gij mij gegeven hebt? En hij noemde ze het land Kabul, tot op dezen dag.
14 En Hiram had den koning gezonden honderd en twintig talenten gouds.
15 Dit is nu de oorzaak van het uitschot, dat de koning Salomo deed opkomen, om het huis des HEEREN te bouwen, en zijn huis, en Millo, en den muur van Jeruzalem, mitsgaders Hazor, en Megiddo, en Gezer.
16 Want Farao, de koning van Egypte, was opgekomen, en had Gezer ingenomen, en haar met vuur verbrand, en de Kanaanieten, die in de stad woonden, gedood, en had haar aan zijn dochter, de huisvrouw van Salomo, tot een geschenk gegeven.
17 Alzo bouwde Salomo Gezer, en het lage Beth-horon.
18 En Baalath, en Tamor in de woestijn, in dat land;
19 En al de schatsteden, die Salomo had, en de wagensteden, en de steden der ruiteren, en wat de begeerte van Salomo begeerde te bouwen, in Jeruzalem, en op den Libanon, en in het ganse land zijner heerschappij.
20 Aangaande al het volk, dat overgebleven was van de Amorieten, Hethieten, Ferezieten, Hevieten, en Jebusieten, die niet waren van de kinderen Israels;

21 Hun kinderen, die na hen in het land overgebleven waren, die de kinderen Israels niet hadden kunnen verbannen, die heeft Salomo gebracht op slaafsen uitschot tot op dezen dag.
22 Doch van de kinderen Israels maakte Salomo geen slaaf; maar zij waren krijgslieden, en zijn knechten, en zijn vorsten, en zijn hoofdlieden, en de oversten zijner wagenen, en zijner ruiteren.
23 Dezen waren de oversten der bestelden, die over het werk van Salomo waren, vijfhonderd en vijftig, die heerschappij hadden over het volk, dat in het werk doende was.
24 Doch de dochter van Farao toog van de stad Davids op tot haar huis, hetwelk hij voor haar gebouwd had; toen bouwde hij Millo.
25 En Salomo offerde driemaal des jaars brandofferen en dankofferen, op het altaar, dat hij den HEERE gebouwd had, en rookte op dat, hetwelk voor het aangezicht des HEEREN was, als hij het huis volmaakt had.
26 De koning Salomo maakte ook schepen te Ezeon-geber, dat bij Eloth is, aan den oever der Schelfzee, in het land van Edom.
27 En Hiram zond met die schepen zijn knechten, scheepslieden, kenners van de zee, met de knechten van Salomo.
28 En zij kwamen te Ofir, en haalden van daar aan goud, vierhonderd en twintig talenten, en brachten het tot den koning Salomo.

**10**

1 En toen de koningin van Scheba het gerucht van Salomo hoorde, aangaande den Naam des HEEREN, kwam zij, om hem met raadselen te verzoeken.
2 En zij kwam te Jeruzalem, met een zeer zwaar heir, met kemelen, dragende specerijen, en zeer veel gouds, en kostelijk gesteente; en zij kwam tot Salomo, en sprak tot hem al wat in haar hart was.
3 En Salomo verklaarde haar al haar woorden; geen ding was er verborgen voor den koning, dat hij haar niet verklaarde.
4 Als nu de koningin van Scheba zag al de wijsheid van Salomo, en het huis, hetwelk hij gebouwd had,
5 En de spijze zijner tafel, en het zitten zijner knechten, en het staan zijner dienaren, en hun kledingen, en zijn schenkers, en zijn opgang, waardoor hij henen opging in het huis des HEEREN, zo was in haar geen geest meer.
6 En zij zeide tot den koning: Het woord is waarheid geweest, dat ik in mijn land gehoord heb, van uw zaken en van uw wijsheid.
7 Ik heb die woorden niet geloofd, totdat ik gekomen ben, en mijn ogen dat gezien hebben; en zie, de helft is mij niet aangezegd; gij hebt met wijsheid en goed overtroffen het gerucht, dat ik gehoord heb.
8 Welgelukzalig zijn uw mannen, welgelukzalig deze uw knechten, die gedurig voor uw aangezicht staan, die uw wijsheid horen!
9 Geloofd zij de HEERE, uw God, Die behagen in u heeft gehad, om u op den troon van Israel te zetten! Omdat de HEERE Israel in eeuwigheid bemint, daarom heeft Hij u tot koning gesteld, om recht en gerechtigheid te doen.
10 En zij gaf den koning honderd en twintig talenten gouds, en zeer veel specerijen, en kostelijk gesteente; als deze specerij, die de koningin van Scheba den koning Salomo gaf, is er nooit meer in menigte gekomen.
11 Verder ook de schepen van Hiram, die goud uit Ofir voerden, brachten uit Ofir zeer veel almuggimhout en kostelijk gesteente.
12 En de koning maakte van dit almuggimhout steunselen voor het huis des HEEREN, en voor het huis des konings, mitsgaders harpen en luiten voor de zangers. Het almuggimhout was zo niet gekomen noch gezien geweest, tot op dezen dag.
13 En de koning Salomo gaf de koningin van Scheba al haar behagen, wat zij begeerde; behalve dat hij haar gaf naar het vermogen van den koning Salomo; zo keerde zij en toog in haar land, zij en haar knechten.
14 Het gewicht nu van het goud, dat voor Salomo op een jaar inkwam was zeshonderd zes en zestig talenten gouds;
15 Behalve dat van de kramers was, en van den handel der kruideniers, en van alle koningen van Arabie, en van de geweldigen van dat land.
16 Ook maakte de koning Salomo tweehonderd rondassen van geslagen goud; zeshonderd sikkelen gouds liet hij opwegen tot elke rondas.
17 Insgelijks driehonderd schilden van geslagen goud; drie pond gouds liet hij opwegen tot elk schild; en de koning leide ze in het huis des wouds van Libanon.
18 Nog maakte de koning een groten elpenbenen troon, en hij overtoog denzelven met dicht goud.
19 Deze troon had zes trappen, en het hoofd van den troon was van achteren rond, en aan beide zijden waren leuningen tot de zitplaats toe, en twee leeuwen stonden bij die leuningen.
20 En twaalf leeuwen stonden daar op de zes trappen aan beide zijden, desgelijks is in geen koninkrijken gemaakt geweest.

21 Ook waren alle drinkvaten van den koning Salomo van goud, en alle vaten van het huis des wouds van Libanon waren van gesloten goud; geen zilver was er aan; want het werd in de dagen van Salomo niet voor enig ding geacht.
22 Want de koning had in zee schepen van Tharsis, met de schepen van Hiram; deze schepen van Tharsis kwamen in, eenmaal in drie jaren, brengende goud, en zilver, elpenbeen, en apen, en pauwen.
23 Alzo werd de koning Salomo groter dan alle koningen der aarde, in rijkdom en in wijsheid.
24 En de ganse aarde zocht het aangezicht van Salomo, om zijn wijsheid te horen, die God in zijn hart gegeven had.
25 En zij brachten een ieder zijn geschenk, zilveren vaten, en gouden vaten, en klederen, en harnas, en specerijen, paarden en muilezelen, elk ding van jaar tot jaar.
26 Daartoe vergaderde Salomo wagenen en ruiteren, en hij had duizend en vierhonderd wagenen, en twaalf duizend ruiteren, en leide ze in de wagensteden en bij den koning in Jeruzalem.
27 En de koning maakte het zilver in Jeruzalem te zijn als stenen, en de cederen maakte hij te zijn als de wilde vijgebomen, die in de laagte zijn, in menigte.
28 En het uitbrengen der paarden was hetgeen Salomo uit Egypte had; en aangaande het linnen garen, de kooplieden des konings namen het linnen garen voor den prijs.
29 En een wagen kwam op, en ging uit van Egypte, voor zeshonderd sikkelen zilvers, en een paard voor honderd en vijftig; en alzo voerden ze die uit door hun hand voor alle koningen der Hethieten, en voor de koningen van Syrie.

**11**

1 En de koning Salomo had veel vreemde vrouwen lief, en dat benevens de dochter van Farao: Moabietische, Ammonietische, Edomietische, Sidonische, Hethietische;
2 Van die volken, waarvan de HEERE gezegd had tot de kinderen Israels: Gijlieden zult tot hen niet ingaan, en zij zullen tot u niet inkomen; zij zouden zekerlijk uw hart achter hun goden neigen; aan deze hing Salomo met liefde.
3 En hij had zevenhonderd vrouwen, vorstinnen, en driehonderd bijwijven en zijn vrouwen neigden zijn hart.
4 Want het geschiedde in den tijd van Salomo's ouderdom, dat zijn vrouwen zijn hart achter andere goden neigden; dat zijn hart niet volkomen was met den HEERE, zijn God, gelijk het hart van zijn vader David.
5 Want Salomo wandelde Astoreth, den god der Sidoniers, na, en Milchom, het verfoeisel der Ammonieten.
6 Alzo deed Salomo, dat kwaad was in de ogen des HEEREN; en volhardde niet den HEERE te volgen, gelijk zijn vader David.
7 Toen bouwde Salomo een hoogte voor Kamos, het verfoeisel der Moabieten, op den berg, die voor Jeruzalem is, en voor Molech, het verfoeisel der kinderen Ammons.
8 En alzo deed hij voor al zijn vreemde vrouwen, die haar goden rookten en offerden.
9 Daarom vertoornde Zich de HEERE tegen Salomo, omdat hij zijn hart geneigd had van den HEERE, den God Israels, Die hem tweemaal verschenen was.
10 En hem van deze zaak geboden had, dat hij andere goden niet zou nawandelen; doch hij hield niet, wat de HEERE geboden had.
11 Daarom zeide de HEERE tot Salomo: Dewijl dit bij u geschied is, dat gij niet hebt gehouden Mijn verbond en Mijn inzettingen, die Ik u geboden heb; Ik zal gewisselijk dit koninkrijk van u scheuren, en datzelve uw knecht geven.
12 In uw dagen nochtans zal Ik dat niet doen, om uws vaders Davids wil, van de hand uws zoons zal Ik het scheuren.
13 Doch Ik zal het gehele koninkrijk niet afscheuren; een stam zal Ik uw zoon geven, om Mijns knechts Davids wil, en om Jeruzalems wil, dat Ik verkoren heb.
14 Zo verwekte de HEERE Salomo een tegenpartijder, Hadad, den Edomiet; hij was van des konings zaad in Edom.
15 Want het was geschied, als David in Edom was, toen Joab, de krijgsoverste, optoog, om de verslagenen te begraven, dat hij al wat mannelijk was in Edom sloeg;
16 Want Joab bleef aldaar zes maanden, met het ganse Israel, totdat hij al wat mannelijk was in Edom uitgeroeid had.
17 Doch Hadad was ontvloden, hij en enige Edomietische mannen uit zijns vaders knechten met hem, om in Egypte te komen; Hadad nu was een klein jongsken.
18 En zij maakten zich op van Midian, en kwamen tot Paran; en namen met zich mannen van Paran, en kwamen in Egypte tot Farao, den koning van Egypte, die hem een huis gaf, en hem voeding toezeide, en hem een land gaf.
19 En Hadad vond grote genade in de ogen van Farao, zodat hij hem tot een vrouw gaf de zuster zijner huisvrouw, de zuster van Tachpenes, de koningin.
20 En de zuster van Tachpenes baarde hem zijn zoon Genubath, denwelken Tachpenes optoog in het huis van Farao; zodat Genubath in het huis van Farao was, onder de zonen van Farao.
21 Toen nu Hadad in Egypte hoorde, dat David met zijn vaderen ontslapen, en dat Joab, de krijgsoverste, dood was, zeide Hadad tot Farao: Laat mij gaan, dat ik in mijn land trekke.
22 Doch Farao zeide: Maar wat ontbreekt u bij mij, dat, zie, gij in uw land zoekt te trekken? En hij zeide: Niets, maar laat mij evenwel gaan.
23 Ook verwekte God hem een wederpartijder, Rezon, den zoon van Eljada, die gevloden was van zijn heer Hadad-ezer, den koning van Zoba,

24 Tegen welken hij ook mannen vergaderd had, en werd overste ener bende, als David die doodde; en getrokken zijnde naar Damaskus, woonden zij aldaar, en regeerden in Damaskus.
25 En hij was Israels tegenpartijder al de dagen van Salomo, en dat benevens het kwaad, dat Hadad deed; want hij had een afkeer van Israel, en hij regeerde over Syrie.
26 Daartoe Jerobeam, de zoon van Nebat, een Efrathiet van Zereda, Salomo's knecht (wiens moeders naam was Zerua, een weduwvrouw), hief ook de hand op tegen den koning.
27 Dit is nu de zaak, waarom hij de hand tegen den koning ophief. Salomo bouwde Millo, en sloot de breuk der stad van zijn vader David toe.
28 En de man Jerobeam was een dapper held. Toen Salomo dezen jongeling zag, dat hij arbeidzaam was, zo stelde hij hem over al den last van het huis van Jozef.
29 Het geschiedde nu te dier tijd, als Jerobeam uit Jeruzalem uitging, dat de profeet Ahia, de Siloniet, hem op den weg vond, en hij zich een nieuw kleed aangedaan had, en zij beiden alleen op het veld waren;
30 Zo vatte Ahia het nieuwe kleed, dat aan hem was, en scheurde het, in twaalf stukken.
31 En hij zeide tot Jerobeam: Neem u tien stukken; want alzo zegt de HEERE, de God Israels: Zie, Ik zal het koninkrijk van de hand van Salomo scheuren, en u tien stammen geven.
32 Maar een stam zal hij hebben, om Mijns knechts Davids wil, en om Jeruzalems wil, de stad, die Ik verkoren heb uit alle stammen van Israel.
33 Daarom dat zij Mij verlaten, en zich nedergebogen hebben voor Astoreth, den god der Sidoniers, Kamos, den god der Moabieten, en Milchom, den god der kinderen Ammons; en niet gewandeld hebben in Mijn wegen, om te doen wat recht is in Mijn ogen, te weten Mijn inzettingen en Mijn rechten; gelijk zijn vader David.
34 Doch niets van dit koninkrijk zal Ik uit zijn hand nemen; maar Ik stel hem tot een vorst al de dagen zijns levens, om Mijns knechts Davids wil, dien Ik verkoren heb, die Mijn geboden en Mijn inzettingen gehouden heeft.
35 Maar uit de hand zijns zoons zal Ik het koninkrijk nemen; en Ik zal u daarvan tien stammen geven.
36 En zijn zoon zal Ik een stam geven; opdat Mijn knecht David altijd een lamp voor Mijn aangezicht hebbe in Jeruzalem, de stad, die Ik Mij verkoren heb, om Mijn Naam daar te stellen.
37 Zo zal Ik u nemen, en gij zult regeren over al wat uw ziel zal begeren; en gij zult koning zijn over Israel.
38 En het zal geschieden, zo gij horen zult al wat Ik u zal gebieden, en in Mijn wegen zult wandelen, en doen wat recht in Mijn ogen is, houdende Mijn inzettingen en Mijn geboden, gelijk als Mijn knecht David gedaan heeft; dat Ik met u zal zijn, en u een bestendig huis bouwen, gelijk als Ik David gebouwd heb, en zal u Israel geven.
39 En Ik zal om diens wil het zaad van David verootmoedigen; nochtans niet altijd.
40 Daarom zocht Salomo Jerobeam te doden; maar Jerobeam maakte zich op, en vlood in Egypte, tot Sisak, den koning van Egypte, en was in Egypte, totdat Salomo stierf.
41 Het overige nu der geschiedenissen van Salomo, en al wat hij gedaan heeft, en zijn wijsheid, is dat niet geschreven in het boek der geschiedenissen van Salomo?
42 De tijd nu, dien Salomo te Jeruzalem over het ganse Israel regeerde, was veertig jaar.
43 Daarna ontsliep Salomo met zijn vaderen, en werd begraven in de stad van zijn vader David; en Rehabeam, zijn zoon, werd koning in zijn plaats.

**12**

1 En Rehabeam toog naar Sichem, want het ganse Israel was te Sichem gekomen, om hem koning te maken.
2 Het geschiedde nu, als Jerobeam, de zoon van Nebat, dit hoorde, daar hij nog in Egypte was (want hij was van het aangezicht van den koning Salomo gevloden; en Jerobeam woonde in Egypte),
3 Dat zij henen zonden, en lieten hem roepen; en Jerobeam en de ganse gemeente van Israel kwamen en spraken tot Rehabeam, zeggende:
4 Uw vader heeft ons juk hard gemaakt; gij dan nu, maak uws vaders harden dienst, en zijn zwaar juk, dat hij ons opgelegd heeft, lichter, en wij zullen u dienen.
5 En hij zeide tot hen: Gaat heen tot aan den derden dag, komt dan weder tot mij. En het volk ging heen.
6 En de koning Rehabeam hield raad met de oudsten, die gestaan hadden voor het aangezicht van zijn vader Salomo, als hij leefde, zeggende: Hoe raadt gijlieden, dat men dit volk antwoorden zal?
7 En zij spraken tot hem, zeggende: Indien gij heden knecht van dit volk wezen zult, en hen dienen, en hun antwoorden, en tot hen goede woorden spreken zult, zo zullen zij te allen dage uw knechten zijn.
8 Maar hij verliet den raad der oudsten, dien zij hem geraden hadden; en hij hield raad met de jongelingen, die met hem opgewassen waren, die voor zijn aangezicht stonden.
9 En hij zeide tot hen: Wat raadt gijlieden, dat wij dit volk antwoorden zullen, die tot mij gesproken hebben, zeggende: Maak het juk, dat uw vader ons opgelegd heeft, lichter.
10 En de jongelingen, die met hem opgewassen waren, spraken tot hem, zeggende: Alzo zult gij zeggen tot dat volk, die tot u gesproken hebben, zeggende: Uw vader heeft ons juk zwaar gemaakt, maar maak gij het over ons lichter; alzo zult gij tot hen spreken: Mijn kleinste vinger zal dikker zijn dan mijns vaders lenden.
11 Indien nu mijn vader een zwaar juk op u heeft doen laden, zo zal ik boven uw juk nog daartoe doen; mijn vader heeft u met geselen gekastijd, maar ik zal u met schorpioenen kastijden.
12 Zo kwam Jerobeam en het ganse volk tot Rehabeam op den derden dag, gelijk als de koning gesproken had, zeggende: Komt weder tot mij op den derden dag.
13 En de koning antwoordde het volk hardelijk; want hij verliet den raad der oudsten, dien zij hem geraden hadden.
14 En hij sprak tot hen naar den raad der jongelingen, zeggende: Mijn vader heeft uw juk zwaar gemaakt, maar ik zal boven uw juk nog daartoe doen; mijn vader heeft u met geselen gekastijd, maar ik zal u met schorpioenen kastijden.
15 Alzo hoorde de koning naar het volk niet; want deze omwending was van den HEERE, opdat Hij Zijn woord bevestigde, hetwelk de HEERE door den dienst van Ahia, den Siloniet, gesproken had tot Jerobeam, den zoon van Nebat.
16 Toen gans Israel zag, dat de koning naar hen niet hoorde, zo gaf het volk den koning weder antwoord, zeggende: Wat deel hebben wij aan David? Ja, geen erve hebben wij aan den zoon van Isai; naar uw tenten, o Israel! Voorzie nu uw huis, o David! Zo ging Israel naar zijn tenten.
17 Doch aangaande de kinderen van Israel, die in de steden van Juda woonden, over die regeerde Rehabeam ook.
18 Toen zond de koning Rehabeam Adoram, die over de schatting was; en het ganse Israel stenigde hem met stenen, dat hij stierf; maar de koning Rehabeam verkloekte zich om op een wagen te klimmen, dat hij naar Jeruzalem vluchtte.
19 Alzo vielen de Israelieten van het huis Davids af, tot op dezen dag.

20 En het geschiedde, als gans Israel hoorde, dat Jerobeam wedergekomen was, dat zij henen zonden, en hem in de vergadering riepen, en hem over gans Israel koning maakten; niemand volgde het huis Davids, dan de stam van Juda alleen.
21 Toen nu Rehabeam te Jeruzalem gekomen was, vergaderde hij het ganse huis van Juda en den stam van Benjamin, honderd en tachtig duizend uitgelezenen, geoefend ten oorlog, om tegen het huis Israels te strijden, opdat hij het koninkrijk weder aan Rehabeam, den zoon van Salomo, bracht.
22 Doch het woord van God geschiedde tot Semaja, den man Gods, zeggende:
23 Zeg tot Rehabeam, den zoon van Salomo, den koning van Juda, en tot het ganse huis van Juda en Benjamin, en overige des volks, zeggende:
24 Zo zegt de HEERE: Gij zult niet optrekken, noch strijden tegen uw broederen, de kinderen Israels; een ieder kere weder tot zijn huis, want deze zaak is van Mij geschied. En zij hoorden het woord des HEEREN, en keerden weder, om weg te trekken naar het woord des HEEREN.
25 Jerobeam nu bouwde Sichem op het gebergte van Efraim, en woonde daarin, en toog van daar uit, en bouwde Penuel.
26 En Jerobeam zeide in zijn hart: Nu zal het koninkrijk weder tot het huis van David keren.
27 Zo dit volk opgaan zal om offeranden te doen in het huis des HEEREN te Jeruzalem, zo zal het hart dezes volks tot hun heer, tot Rehabeam, den koning van Juda, wederkeren; ja, zij zullen mij doden, en tot Rehabeam, den koning van Juda, wederkeren.
28 Daarom hield de koning een raad, en maakte twee gouden kalveren; en hij zeide tot hen: Het is ulieden te veel om op te gaan naar Jeruzalem; zie uw goden, o Israel, die u uit Egypteland opgebracht hebben.
29 En hij zette het ene te Beth-el, en het andere stelde hij te Dan.
30 En deze zaak werd tot zonde; want het volk ging heen voor het ene, tot Dan toe.
31 Hij maakte ook een huis der hoogten; en maakte priesteren van de geringsten des volks, die niet waren uit de zonen van Levi.
32 En Jerobeam maakte een feest in de achtste maand, op den vijftienden dag der maand, gelijk het feest, dat in Juda was, en offerde op het altaar; van gelijken deed hij te Beth-el, offerende den kalveren, die hij gemaakt had; hij stelde ook te Beth-el priesteren der hoogten, die hij gemaakt had.
33 En hij offerde op het altaar, dat hij te Beth-el gemaakt had, op den vijftienden dag der achtste maand, der maand, dewelke hij uit zijn hart verdacht had; zo maakte hij den kinderen Israels een feest, en offerde op dat altaar, rokende.

**13**

1 En ziet, een man Gods kwam uit Juda, door het woord des HEEREN tot Beth-el; en Jerobeam stond bij het altaar, om te roken.
2 En hij riep tegen het altaar, door het woord des HEEREN, en zeide: Altaar, altaar, zo zegt de HEERE: Zie, een zoon zal aan het huis Davids geboren worden, wiens naam zal zijn Josia; die zal op u offeren de priesters der hoogten, die op u roken, en men zal mensenbeenderen op u verbranden.
3 En hij gaf ten zelfden dage een wonderteken, zeggende: Dit is dat wonderteken, waarvan de HEERE gesproken heeft; ziet, het altaar zal vaneen gescheurd, en de as, die daarop is, afgestort worden.
4 Het geschiedde nu, als de koning het woord van den man Gods hoorde, hetwelk hij tegen het altaar te Beth-el geroepen had, dat Jerobeam zijn hand van op het altaar uitstrekte, zeggende: Grijpt hem! Maar zijn hand, die hij tegen hem uitgestrekt had, verdorde, dat hij ze niet weder tot zich trekken kon.
5 En het altaar werd vaneen gescheurd, en de as van het altaar afgestort, naar dat wonderteken, dat de man Gods gegeven had, door het woord des HEEREN.
6 Toen antwoordde de koning, en zeide tot den man Gods: Aanbid toch het aangezicht des HEEREN, uws Gods, ernstelijk, en bid voor mij, dat mijn hand weder tot mij kome! Toen bad de man Gods het aangezicht des HEEREN ernstelijk; en de hand des konings kwam weder tot hem, en werd gelijk te voren.
7 En de koning sprak tot den man Gods: Kom met mij naar huis, en sterk u, en ik zal u een geschenk geven.
8 Maar de man Gods zeide tot den koning: Al gaaft gij mij de helft van uw huis, zo zou ik niet met u gaan, en ik zou in deze plaats geen brood eten, noch water drinken.
9 Want zo heeft mij de HEERE geboden door Zijn woord, zeggende: Gij zult geen brood eten, noch water drinken; en gij zult niet wederkeren door den weg, dien gij gegaan zijt.
10 En hij ging door een anderen weg, en keerde niet weder door den weg, door welken hij te Beth-el gekomen was.
11 Een oud profeet nu woonde te Beth-el; en zijn zoon kwam, en vertelde hem al het werk, dat de man Gods te dien dage in Beth-el gedaan had, met de woorden, die hij tot den koning gesproken had; deze vertelden zij ook hun vader.
12 En hun vader sprak tot hen: Wat weg is hij getogen? En zijn zonen hadden den weg gezien, welken de man Gods was getogen, die uit Juda gekomen was.
13 Toen zeide hij tot zijn zonen: Zadelt mij den ezel. En zij zadelden hem den ezel, en hij reed daarop.
14 En hij toog den man Gods na, en vond hem zittende onder een eik; en hij zeide tot hem: Zijt gij de man Gods, die uit Juda gekomen zijt? En hij zeide: Ik ben het.
15 Toen zeide hij tot hem: Kom met mij naar huis, en eet brood.
16 Doch hij zeide: Ik kan niet met u wederkeren, noch met u inkomen; ik zal ook geen brood eten, noch met u water drinken, in deze plaats.
17 Want een woord is tot mij geschied door het woord des HEEREN: Gij zult aldaar noch brood eten, noch water drinken; gij zult niet wederkeren, gaande door den weg, door denwelken gij gegaan zijt.
18 En hij zeide tot hem: Ik ben ook een profeet, gelijk gij, en een engel heeft tot mij gesproken door het woord des HEEREN, zeggende: Breng hem weder met u in uw huis, dat hij brood ete en water drinke. Doch hij loog hem.
19 En hij keerde met hem wederom, en at brood in zijn huis, en dronk water.
20 En het geschiedde, als zij aan de tafel zaten, dat het woord des HEEREN geschiedde tot den profeet, die hem had doen wederkeren;

21 En hij riep tot den man Gods, die uit Juda gekomen was, zeggende: Zo zegt de HEERE: Daarom dat gij den mond des HEEREN zijt wederspannig geweest, en niet gehouden hebt het gebod, dat u de HEERE, uw God, geboden had,
22 Maar zijt wedergekeerd, en hebt brood gegeten en water gedronken ter plaatse, waarvan Hij tot u gesproken had: Gij zult geen brood eten noch water drinken; zo zal uw dood lichaam in uw vaderen graf niet komen.
23 En het geschiedde, nadat hij brood gegeten, en nadat hij gedronken had, dat hij hem den ezel zadelde, te weten voor den profeet, dien hij had doen wederkeren.
24 Zo toog hij heen, en een leeuw vond hem op den weg, en doodde hem; en zijn dood lichaam lag geworpen op den weg, en de ezel stond daarbij; ook stond de leeuw bij het dode lichaam.
25 En ziet, er gingen lieden voorbij, en zagen het dode lichaam geworpen op den weg, en den leeuw, staande bij het dode lichaam; en zij kwamen en zeiden het in de stad, waarin de oude profeet woonde.
26 Als de profeet, die hem van den weg had doen wederkeren, dit hoorde, zo zeide hij: Het is de man Gods, die den mond des HEEREN wederspannig is geweest; daarom heeft de HEERE hem den leeuw overgegeven, die hem gebroken, en hem gedood heeft, naar het woord des HEEREN, dat Hij tot hem gesproken had.
27 Verder sprak hij tot zijn zonen, zeggende: Zadelt mij den ezel. En zij zadelden hem.
28 Toen toog hij heen, en vond zijn dood lichaam geworpen op den weg, en den ezel, en den leeuw, staande bij het dode lichaam; de leeuw had het dode lichaam niet gegeten, en den ezel niet gebroken.
29 Toen nam de profeet het dode lichaam van den man Gods op, en leide dat op den ezel, en voerde het wederom; zo kwam de oude profeet in de stad om rouw te bedrijven en hem te begraven.
30 En hij leide zijn dood lichaam in zijn graf; en zij maakten over hem een weeklage: Ach, mijn broeder!
31 Het geschiedde nu, nadat hij hem begraven had, dat hij sprak tot zijn zonen, zeggende: Als ik zal gestorven zijn, zo begraaft mij in dat graf, waarin de man Gods begraven is, en legt mijn beenderen bij zijn beenderen.
32 Want de zaak zal gewisselijk geschieden, die hij door het woord des HEEREN uitgeroepen heeft tegen het altaar, dat te Beth-el is, en tegen al de huizen der hoogten, die in de steden van Samaria zijn.
33 Na deze geschiedenis keerde zich Jerobeam niet van zijn bozen weg; maar maakte wederom priesters der hoogten van de geringsten des volks; wie wilde, diens hand vulde hij, en werd een van de priesters der hoogten.
34 En hij werd in deze zaak het huis van Jerobeam tot zonde, om hetzelve te doen afsnijden en te verdelgen van den aardbodem.

**14**

1 Te dierzelfder tijd was Abia, de zoon van Jerobeam, krank.
2 En Jerobeam zeide tot zijn huisvrouw: Maak u nu op, en verstel u, dat men niet merkte, dat gij Jerobeams huisvrouw zijt, en ga heen naar Silo, zie, daar is de profeet Ahia, die van mij gesproken heeft, dat ik koning zou zijn over dit volk.
3 En neem in uw hand tien broden, en koeken, en een kruik honig, en ga tot hem; hij zal u te kennen geven, wat dezen jongen geschieden zal.
4 En Jerobeams huisvrouw deed alzo, en maakte zich op, en ging naar Silo, en kwam in het huis van Ahia. Ahia nu kon niet zien, want zijn ogen stonden stijf vanwege zijn ouderdom.
5 Maar de HEERE zeide tot Ahia: Zie, Jerobeams huisvrouw komt, om een zaak van u te vragen, aangaande haar zoon, want hij is krank; zo en zo zult gij tot haar spreken, en het zal zijn, als zij inkomt, dat zij zich vreemd aanstellen zal.
6 En het geschiedde, als Ahia het geruis harer voeten hoorde, toen zij ter deure inkwam, dat hij zeide: Kom in, gij huisvrouw van Jerobeam! Waarom stelt gij u dus vreemd aan? Want ik ben tot u gezonden met een harde boodschap.
7 Ga heen, zeg Jerobeam: Zo zegt de HEERE, de God Israels: Daarom, dat Ik u verheven heb uit het midden des volks, en u tot een voorganger over Mijn volk Israel gesteld heb;
8 En het koninkrijk van het huis van David gescheurd, en dat u gegeven heb, en gij niet geweest zijt, gelijk Mijn knecht David, die Mijn geboden hield, en die Mij met zijn ganse hart navolgde, om te doen alleen wat recht is in Mijn ogen;
9 Maar kwaad gedaan hebt, doende des meer dan allen, die voor u geweest zijn, en henengegaan zijt, en hebt u andere goden en gegotene beelden gemaakt, om Mij tot toorn te verwekken, en hebt Mij achter uw rug geworpen;
10 Daarom, zie, Ik zal kwaad over het huis van Jerobeam brengen, en van Jerobeam uitroeien wat mannelijk is, den beslotene en verlatene in Israel; en Ik zal de nakomelingen van het huis van Jerobeam wegdoen, gelijk de drek weggedaan wordt, totdat het ganselijk vergaan zij.
11 Die van Jerobeam in de stad sterft, zullen de honden eten; en die in het veld sterft, zullen de vogelen des hemels eten; want de HEERE heeft het gesproken.
12 Gij dan maak u op, ga naar uw huis; als uw voeten in de stad zullen gekomen zijn, zo zal het kind sterven.
13 En gans Israel zal hem beklagen, en hem begraven; want deze alleen van Jerobeam zal in het graf komen, omdat in hem wat goeds voor den HEERE, den God Israels, in het huis van Jerobeam gevonden is.
14 Doch de HEERE zal Zich een koning verwekken over Israel, die het huis van Jerobeam ten zelfden dage uitroeien zal; maar wat zal het ook nu zijn?
15 De HEERE zal ook Israel slaan, gelijk een riet in het water omgedreven wordt, en zal Israel uitrukken uit dit goede land, dat Hij hun vaderen gegeven heeft, en zal hen verstrooien op gene zijde der rivier; daarom dat zij hun bossen gemaakt hebben, den HEERE tot toorn verwekkende.
16 En Hij zal Israel overgeven, om Jerobeams zonden wil, die gezondigd heeft, en die Israel heeft doen zondigen.
17 Toen maakte zich Jerobeams vrouw op, en ging heen, en kwam te Thirza; ls zij nu op den dorpel van het huis kwam, zo stierf de jongeling.
18 En zij begroeven hem, en gans Israel beklaagde hem; naar het woord des HEEREN, dat Hij gesproken had door den dienst van Zijn knecht Ahia, den profeet.
19 Het overige nu der geschiedenissen van Jerobeam, hoe hij gekrijgd, en hoe hij geregeerd heeft, ziet, die zijn geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israel.
20 De dagen nu, die Jerobeam heeft geregeerd, zijn twee en twintig jaren; en hij ontsliep met zijn vaderen, en Nadab, zijn zoon, regeerde in zijn plaats.
21 Rehabeam nu, de zoon van Salomo, regeerde in Juda; een en veertig jaren was Rehabeam oud, als hij koning werd, en regeerde zeventien jaren te Jeruzalem, in de stad, die de HEERE

verkoren had uit al de stammen van Israel, om Zijn Naam daar te zetten; en de naam zijner moeder was Naama, de Ammonietische.
22 En Juda deed, wat kwaad was in de ogen des HEEREN, en zij verwekten Hem tot ijver, meer dan al hun vaderen gedaan hadden, met hun zonden, die zij zondigden.
23 Want ook zij bouwden zich hoogten, en opgerichte beelden, en bossen, op allen hogen heuvel, en onder allen groenen boom.
24 Er waren ook schandjongens in het land; zij deden naar al de gruwelen der heidenen, die de HEERE van het aangezicht der kinderen Israels uit de bezitting verdreven had.
25 Het geschiedde nu in het vijfde jaar van den koning Rehabeam, dat Sisak, de koning van Egypte, optoog tegen Jeruzalem.
26 En hij nam de schatten van het huis des HEEREN, en de schatten van het huis des konings weg, ja, hij nam alles weg; hij nam ook al de gouden schilden weg, die Salomo gemaakt had.
27 En de koning Rehabeam maakte, in plaats van die, koperen schilden; en hij beval die onder de hand van de oversten der trawanten, die de deur van het huis des konings bewaarden.
28 En het geschiedde, zo wanneer de koning in het huis des HEEREN ging, dat de trawanten dezelve droegen, en die wederbrachten in der trawanten wachtkamer.
29 Het overige nu der geschiedenissen van Rehabeam, en al wat hij gedaan heeft, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Juda?
30 En er was krijg tussen Rehabeam en tussen Jerobeam, al hun dagen.
31 En Rehabeam ontsliep met zijn vaderen, en werd begraven bij zijn vaderen in de stad Davids; en de naam zijner moeder was Naama, de Ammonietische; en zijn zoon Abiam regeerde in zijn plaats.

**15**

1 In het achttiende jaar nu van den koning Jerobeam, den zoon van Nebat, werd Abiam koning over Juda.
2 Hij regeerde drie jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Maacha, een dochter van Abisalom.
3 En hij wandelde in al de zonden zijns vaders, die hij voor hem gedaan had; en zijn hart was niet volkomen met den HEERE, zijn God, gelijk het hart van zijn vader David.
4 Maar om Davids wil, gaf de HEERE, zijn God, hem een lamp in Jeruzalem, verwekkende zijn zoon na hem, en bevestigende Jeruzalem.
5 Omdat David gedaan had wat recht was in de ogen des HEEREN, en niet geweken was van alles, wat Hij hem geboden had, al de dagen zijns levens, dan alleen in de zaak van Uria, den Hethiet.
6 En er was krijg geweest tussen Rehabeam en tussen Jerobeam, al de dagen zijns levens.
7 Het overige nu der geschiedenissen van Abiam, en alles, wat hij gedaan heeft, is dat niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Juda? Er was ook krijg tussen Abiam en tussen Jerobeam.
8 En Abiam ontsliep met zijn vaderen, en zij begroeven hem in de stad Davids; en Asa, zijn zoon, regeerde in zijn plaats.
9 In het twintigste jaar van Jerobeam, den koning van Israel, werd Asa koning over Juda.
10 En hij regeerde een en veertig jaren te Jeruzalem, en de naam zijner moeder was Maacha, een dochter van Abisalom.
11 En Asa deed wat recht was in de ogen des HEEREN, gelijk zijn vader David.
12 Want hij nam weg de schandjongens uit het land, en deed weg al de drekgoden, die zijn vaders gemaakt hadden.
13 Ja, zelfs zijn moeder Maacha zette hij ook af, dat zij geen koningin ware, omdat zij een afgrijselijken afgod in een bos gemaakt had; ook roeide Asa uit haar afgrijselijken afgod, en verbrandde hem aan de beek Kidron.
14 De hoogten werden wel niet weggenomen; nochtans was het hart van Asa volkomen met den HEERE, al zijn dagen.
15 En hij bracht in het huis des HEEREN de geheiligde dingen zijns vaders, en zijn geheiligde dingen, zilver, en goud, en vaten.
16 En er was krijg tussen Asa en tussen Baesa, den koning van Israel, al hun dagen.
17 Want Baesa, de koning van Israel, toog op tegen Juda, en bouwde Rama; opdat hij niemand toeliet uit te gaan en in te komen tot Asa, den koning van Juda.
18 Toen nam Asa al het zilver en goud, dat overgebleven was in de schatten van het huis des HEEREN, en de schatten van het huis des konings, en gaf ze in de hand zijner knechten; en de koning Asa zond ze tot Benhadad, den zoon van Tabrimmon, den zoon van Hezion, den koning van Syrie, die te Damaskus woonde, zeggende:
19 Er is een verbond tussen mij en tussen u, tussen mijn vader en tussen uw vader; zie, ik zend u een geschenk, zilver en goud; ga heen, maak uw verbond te niet met Baesa, den koning van Israel, dat hij aftrekke van tegen mij.
20 En Benhadad hoorde naar den koning Asa, en zond de oversten der heiren, die hij had, tegen de steden van Israel; en sloeg Ijon, en Dan, en Abel Beth-maacha, en het ganse Cinneroth, met het ganse land Nafthali.
21 En het geschiedde, als Baesa zulks hoorde, dat hij afliet van Rama te bouwen, en hij bleef te Thirza.
22 Toen liet de koning Asa door gans Juda uitroepen (niemand was vrij), dat zij de stenen van Rama, en het hout daarvan, zouden wegdragen, waarmede Baesa gebouwd had; en de koning Asa bouwde daarmede Geba-benjamins, en Mizpa.

23 Het overige nu van alle geschiedenissen van Asa, en al zijn macht, en al wat hij gedaan heeft, en de steden, die hij gebouwd heeft, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Juda? Doch in den tijd zijns ouderdoms werd hij krank aan zijn voeten.
24 En Asa ontsliep met zijn vaderen, en werd begraven met zijn vaderen, in de stad van zijn vader David; en zijn zoon Josafat werd koning in zijn plaats.
25 Nadab nu, de zoon van Jerobeam, werd koning over Israel, in het tweede jaar van Asa, den koning van Juda; en hij regeerde twee jaren over Israel.
26 En hij deed wat kwaad was in de ogen des HEEREN, en wandelde in den weg zijns vaders, en in zijn zonde, waarmede hij Israel had doen zondigen.
27 En Baesa, de zoon van Ahia, van het huis van Issaschar, maakte een verbintenis tegen hem, en Baesa sloeg hem te Gibbethon, hetwelk der Filistijnen is, als Nadab en gans Israel Gibbethon belegerden.
28 En Baesa doodde hem, in het derde jaar van Asa, den koning van Juda, en werd koning in zijn plaats.
29 Het geschiedde nu, als hij regeerde, dat hij het ganse huis van Jerobeam sloeg; hij liet niets over van Jerobeam, wat adem had, totdat hij hem verdelgd had, naar het woord des HEEREN, dat Hij gesproken had door den dienst van Zijn knecht Ahia, den Siloniet;
30 Om de zonden van Jerobeam, die zondigde, en die Israel zondigen deed, en om zijn terging, waarmede hij den HEERE, den God Israels, getergd had.
31 Het overige nu der geschiedenissen van Nadab, en al wat hij gedaan heeft, is dat niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israel?
32 En er was oorlog tussen Asa en tussen Baesa, den koning van Israel, al hun dagen.
33 In het derde jaar van Asa, koning van Juda, werd Baesa, de zoon van Ahia, koning over gans Israel, te Thirza, en regeerde vier en twintig jaren.
34 En hij deed wat kwaad was in de ogen des HEEREN, en wandelde in den weg van Jerobeam, en in zijn zonde, waarmede hij Israel had doen zondigen.

**16**

1 Toen geschiedde het woord des HEEREN tot Jehu, den zoon van Hanani, tegen Baesa, zeggende:
2 Daarom, dat Ik u uit het stof verheven, en u tot een voorganger over Mijn volk Israel gesteld heb, en gij gewandeld hebt in den weg van Jerobeam, en Mijn volk Israel hebt doen zondigen, Mij tot toorn verwekkende door hun zonden;
3 Zie, zo zal Ik de nakomelingen van Baesa, en de nakomelingen van zijn huis wegdoen; en Ik zal uw huis maken, gelijk het huis van Jerobeam, den zoon van Nebat.
4 Die van Baesa in de stad sterft, zullen de honden eten, en die van hem in het veld sterft, zullen de vogelen des hemels eten.
5 Het overige nu der geschiedenissen van Baesa, en wat hij gedaan heeft, en zijn macht, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israel?
6 En Baesa ontsliep met zijn vaderen, en werd begraven te Thirza; en zijn zoon Ela regeerde in zijn plaats.
7 Alzo geschiedde ook het woord des HEEREN, door den dienst van den profeet Jehu, den zoon van Hanani, tegen Baesa en tegen zijn huis; en dat om al het kwaad, dat hij gedaan had in de ogen des HEEREN, Hem tot toorn verwekkende door het werk zijner handen, omdat hij was gelijk het huis van Jerobeam, en omdat hij hetzelve verslagen had.
8 In het zes en twintigste jaar van Asa, den koning van Juda, werd Ela, de zoon van Baesa, koning over Israel, te Thirza, en regeerde twee jaren.
9 En Zimri, zijn knecht, overste van de helft der wagenen, maakte een verbintenis tegen hem, als hij te Thirza was, zich dronken drinkende in het huis van Arza, den hofmeester te Thirza;
10 Zo kwam Zimri in, en sloeg hem, en doodde hem, in het zeven en twintigste jaar van Asa, den koning van Juda; en hij werd koning in zijn plaats.
11 En het geschiedde, als hij regeerde, als hij op zijn troon zat, dat hij het ganse huis van Baesa sloeg; hij liet hem niet over die mannelijk was, noch zijn bloedverwanten, noch zijn vrienden.
12 Alzo verdelgde Zimri het ganse huis van Baesa, naar het woord des HEEREN, dat Hij over Baesa gesproken had, door den dienst van den profeet Jehu;
13 Om al de zonden van Baesa, en de zonden van Ela, zijn zoon, waarmede zij gezondigd hadden, en waarmede zij Israel hadden doen zondigen, tot toorn verwekkende den HEERE, den God Israels, door hun ijdelheden.
14 Het overige nu der geschiedenissen van Ela, en al wat hij gedaan heeft, is dat niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israel?
15 In het zeven en twintigste jaar van Asa, den koning van Juda, regeerde Zimri zeven dagen te Thirza; en het volk had zich gelegerd tegen Gibbethon, dat der Filistijnen is.
16 Het volk nu, dat zich gelegerd had, hoorde zeggen: Zimri heeft een verbintenis gemaakt, ja, heeft ook den koning verslagen; daarom maakte het ganse Israel ten zelfden dage Omri, den krijgsoverste, koning over Israel, in het leger.
17 En Omri toog op, en gans Israel met hem van Gibbethon, en belegerde Thirza.
18 En het geschiedde, als Zimri zag, dat de stad ingenomen was, dat hij ging in het paleis van het huis des konings, en verbrandde boven zich het huis des konings met vuur, en stierf;
19 Om zijn zonden, die hij gezondigd had, doende wat kwaad was in de ogen des HEEREN, wandelende in den weg van Jerobeam, en in zijn zonde, die hij gedaan had, doende Israel zondigen.
20 Het overige nu der geschiedenissen van Zimri, en zijn verbintenis, die hij gemaakt heeft, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israel?
21 Toen werd het volk van Israel verdeeld in twee helften; de helft des volks volgde Tibni, den zoon van Ginath, om hem koning te maken; en de helft volgde Omri.
22 Maar het volk, dat Omri volgde, was sterker dan het volk, dat Tibni, den zoon van Ginath, volgde; en Tibni stierf, en Omri regeerde.

23 In het een en dertigste jaar van Asa, den koning van Juda, werd Omri koning over Israel, en regeerde twaalf jaren; te Thirza regeerde hij zes jaren.
24 En hij kocht den berg Samaria van Semer, voor twee talenten zilvers, en bebouwde den berg; en noemde den naam der stad, die hij bouwde, naar den naam van Semer, den heer des bergs, Samaria.
25 En Omri deed wat kwaad was in de ogen des HEEREN; ja, hij deed erger dan allen, die voor hem geweest waren.
26 En hij wandelde in alle wegen van Jerobeam, den zoon van Nebat, en in zijn zonden, waarmede hij Israel had doen zondigen, verwekkende den HEERE, den God Israels, tot toorn, door hun ijdelheden.
27 Het overige nu der geschiedenissen van Omri, wat hij gedaan heeft, en zijn macht die hij gepleegd heeft, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israel?
28 En Omri ontsliep met zijn vaderen, en werd begraven te Samaria; en zijn zoon Achab regeerde in zijn plaats.
29 En Achab, de zoon van Omri, werd koning over Israel, in het acht en dertigste jaar van Asa, den koning van Juda; en Achab, de zoon van Omri, regeerde over Israel, te Samaria, twee en twintig jaren.
30 En Achab, den zoon van Omri, deed wat kwaad was in de ogen des HEEREN, meer dan allen, die voor hem geweest waren.
31 En het geschiedde (was het een lichte zaak, dat hij wandelde in de zonden van Jerobeam, den zoon van Nebat?), dat hij nog ter vrouwe nam Izebel, de dochter van Eth-baal, den koning der Sidoniers, en heenging, en diende Baal, en boog zich voor hem.
32 En hij richtte voor Baal een altaar op, in het huis van Baal, hetwelk hij te Samaria gebouwd had.
33 Ook maakte Achab een bos, zodat Achab nog meer deed, om den HEERE, den God Israels, tot toorn te verwekken, dan alle koningen van Israel, die voor hem geweest waren.
34 In zijn dagen bouwde Hiel, de Betheliet, Jericho; op Abiram, zijn eerstgeborenen zoon, heeft hij haar gegrondvest, en op Segub, zijn jongsten zoon, heeft hij haar poorten gesteld; naar het woord des HEEREN, dat Hij door den dienst van Jozua, den zoon van Nun, gesproken had.

**17**

1 En Elia, de Thisbiet, van de inwoneren van Gilead, zeide tot Achab: Zo waarachtig als de HEERE, de God Israels, leeft, voor Wiens aangezicht ik sta, indien deze jaren dauw of regen zijn zal, tenzij dan naar mijn woord!
2 Daarna geschiedde het woord des HEEREN tot hem, zeggende:
3 Ga weg van hier, en wend u naar het oosten, en verberg u aan de beek Krith, die voor aan de Jordaan is.
4 En het zal geschieden, dat gij uit de beek drinken zult; en Ik heb de raven geboden, dat zij u daar onderhouden zullen.
5 Hij ging dan heen, en deed naar het woord des HEEREN; want hij ging en woonde bij de beek Krith, die voor aan de Jordaan is.
6 En de raven brachten hem des morgens brood en vlees, desgelijks brood en vlees des avonds; en hij dronk uit de beek.
7 En het geschiedde ten einde van vele dagen, dat de beek uitdroogde; want geen regen was in het land geweest.
8 Toen geschiedde het woord des HEEREN tot hem, zeggende:
9 Maak u op, ga heen naar Zarfath, dat bij Sidon is, en woon aldaar; zie, Ik heb daar een weduwvrouw geboden, dat zij u onderhoude.
10 Toen maakte hij zich op, en ging naar Zarfath. Als hij nu aan de poort der stad kwam, ziet, zo was daar een weduwvrouw, hout lezende; en hij riep tot haar, en zeide: Haal mij toch een weinig waters in dit vat, dat ik drinke.
11 Toen zij nu heenging om te halen, zo riep hij tot haar, en zeide: Haal mij toch ook een bete broods in uw hand.
12 Maar zij zeide: Zo waarachtig als de HEERE, uw God, leeft, indien ik een koek heb, dan alleen een hand vol meels in de kruik, en een weinig olie in de fles! En zie ik heb een paar houten gelezen, en ik ga heen, en zal het voor mij en voor mijn zoon bereiden, dat wij het eten, en sterven.
13 En Elia zeide tot haar: Vrees niet, ga heen, doe naar uw woord; maar maak mij vooreerst een kleinen koek daarvan, en breng mij dien hier uit; doch voor u en uw zoon zult gij daarna wat maken.
14 Want zo zegt de HEERE, de God Israels: Het meel van de kruik zal niet verteerd worden, en de olie der fles zal niet ontbreken, tot op den dag, dat de HEERE regen op den aardbodem geven zal.
15 En zij ging heen, en deed naar het woord van Elia; zo at zij, en hij, en haar huis, vele dagen.
16 Het meel van de kruik werd niet verteerd, en de olie van de fles ontbrak niet, naar het woord des HEEREN, dat Hij gesproken had door den dienst van Elia.
17 En het geschiedde na deze dingen, dat de zoon dezer vrouw, der waardin van het huis, krank werd; en zijn krankheid werd zeer sterk, totdat geen adem in hem overgebleven was.
18 En zij zeide tot Elia: Wat heb ik met u te doen, gij man Gods? Zijt gij bij mij ingekomen, om mijn ongerechtigheid in gedachtenis te brengen, en om mijn zoon te doden?
19 En hij zeide tot haar: Geef mij uw zoon. En hij nam hem van haar schoot, en droeg hem boven in de opperzaal, waar hij zelf woonde, en hij leide hem neder op zijn bed.
20 En hij riep den HEERE aan, en zeide: HEERE, mijn God, hebt Gij dan ook deze weduwe, bij dewelke ik herberge, zo kwalijk gedaan, dat Gij haar zoon gedood hebt?
21 En hij mat zich driemaal uit over dat kind, en riep den HEERE aan, en zeide: HEERE, mijn God, laat toch de ziel van dit kind in hem wederkomen.
22 En de HEERE verhoorde de stem van Elia; en de ziel van het kind kwam weder in hem, dat het weder levend werd.
23 En Elia nam het kind, en bracht het af van de opperzaal in het huis, en gaf het aan zijn moeder; en Elia zeide: Zie, uw zoon leeft.

24 Toen zeide die vrouw tot Elia: Nu weet ik, dat gij een man Gods zijt, en dat het woord des HEEREN in uw mond waarheid is.

**18**

1 En het gebeurde na vele dagen, dat het woord des HEEREN geschiedde tot Elia, in het derde jaar, zeggende: Ga heen, vertoon u aan Achab; want Ik zal regen geven op den aardbodem.
2 En Elia ging heen, om zich aan Achab te vertonen. En de honger was sterk in Samaria.
3 En Achab had, Obadja, den hofmeester, geroepen; en Obadja was den HEERE zeer vrezende.
4 Want het geschiedde, als Izebel de profeten des HEEREN uitroeide, dat Obadja honderd profeten nam, en verborg ze bij vijftig man in een spelonk, en onderhield hen met brood en water.
5 En Achab had gezegd tot Obadja: Trek door het land, tot alle waterfonteinen en tot alle rivieren; misschien zullen wij gras vinden, opdat wij de paarden en de muilezelen in het leven behouden, en niets uitroeien van de beesten.
6 En zij deelden het land onder zich, dat zij het doortogen; Achab ging bijzonder op een weg, en Obadja ging ook bijzonder op een weg.
7 Als nu Obadja op den weg was, ziet, zo was hem Elia tegemoet; en hem kennende, zo viel hij op zijn aangezicht, en zeide: Zijt gij mijn heer Elia?
8 Hij zeide: Ik ben het; ga heen, zeg uw heer: Zie, Elia is hier.
9 Maar hij zeide: Wat heb ik gezondigd, dat gij uw knecht geeft in de hand van Achab, dat hij mij dode?
10 Zo waarachtig als de HEERE, uw God, leeft, zo er een volk of koninkrijk is, waar mijn heer niet gezonden heeft, om u te zoeken; en als zij zeiden: Hij is hier niet; zo nam hij dat koninkrijk en dat volk een eed af; dat zij u niet hadden gevonden.
11 En nu zegt gij: Ga heen, zeg uw heer: Zie, Elia is hier.
12 En het mocht geschieden, wanneer ik van u zou weggegaan zijn, dat de Geest des HEEREN u wegnam, ik weet niet waarheen; en ik kwam, om dat Achab aan te zeggen, en hij vond u niet, zo zou hij mij doden; ik, uw knecht, nu vrees den HEERE van mijn jonkheid af.
13 Is mijn heer niet aangezegd, wat ik gedaan heb, als Izebel de profeten des HEEREN doodde? Dat ik van de profeten des HEEREN honderd man heb verborgen, elk vijftig man in een spelonk, en die met brood en water onderhouden heb?
14 En nu zegt gij: Ga heen, zeg uw heer: Zie, Elia is hier, en hij zou mij doodslaan.
15 En Elia zeide: Zo waarachtig als de HEERE der heirscharen leeft, voor Wiens aangezicht ik sta, ik zal voorzeker mij heden aan hem vertonen!
16 Toen ging Obadja Achab tegemoet, en zeide het hem aan; en Achab ging Elia tegemoet.
17 En het geschiedde, als Achab Elia zag, dat Achab tot hem zeide: Zijt gij die beroerder van Israel?
18 Toen zeide hij: Ik heb Israel niet beroerd, maar gij en uws vaders huis, daarmede, dat gijlieden de geboden des HEEREN verlaten hebt en de Baals nagevolgd zijt.
19 Nu dan, zend heen, verzamel tot mij het ganse Israel op den berg Karmel, en de vierhonderd en vijftig profeten van Baal, en de vierhonderd profeten van het bos, die van de tafel van Izebel eten.
20 Zo zond Achab onder alle kinderen Israels, en verzamelde de profeten op den berg Karmel.
21 Toen naderde Elia tot het ganse volk, en zeide: Hoe lang hinkt gij op twee gedachten? Zo de HEERE God is, volgt Hem na, en zo het Baal is, volgt hem na! Maar het volk antwoordde hem niet een woord.
22 Toen zeide Elia tot het volk: Ik ben alleen een profeet des HEEREN overgebleven, en de profeten van Baal zijn vierhonderd en vijftig mannen.
23 Dat men ons dan twee varren geve, en dat zij voor zich den enen var kiezen, en denzelven in stukken delen, en op het hout leggen, maar geen vuur daaraan leggen; en ik zal den anderen var bereiden, en op het hout leggen, en geen vuur daaraan leggen.

24 Roept gij daarna den naam van uw god aan, en ik zal den Naam des HEEREN aanroepen; en de God, Die door vuur antwoorden zal, Die zal God zijn. En het ganse volk antwoordde en zeide: Dat woord is goed.
25 En Elia zeide tot de profeten van Baal: Kiest gijlieden voor u den enen var, en bereidt gij hem eerst, want gij zijt velen; en roept den naam uws gods aan, en legt geen vuur daaraan.
26 En zij namen den var, dien hij hun gegeven had, en bereidden hem, en riepen den naam van Baal aan, van den morgen tot op den middag, zeggende: O Baal, antwoord ons! Maar er was geen stem en geen antwoorder. En zij sprongen tegen het altaar, dat men gemaakt had.
27 En het geschiedde op den middag, dat Elia met hen spotte, en zeide: Roept met luider stem, want hij is een god; omdat hij in gepeins is, of omdat hij wat te doen heeft, of omdat hij een reize heeft; misschien slaapt hij en zal wakker worden.
28 En zij riepen met luider stem, en zij sneden zichzelven messen en met priemen, naar hun wijze, totdat zij bloed over zich uitstortten.
29 Het geschiedde nu, als de middag voorbij was, dat zij profeteerden totdat men het spijsoffer zou offeren; maar er was geen stem, en geen antwoorder, en geen opmerking.
30 Toen zeide Elia tot het ganse volk: Nadert tot mij. En al het volk naderde tot hem; en hij heelde het altaar des HEEREN, dat verbroken was.
31 En Elia nam twaalf stenen, naar het getal der stammen van de kinderen Jakobs, tot welke het woord des HEEREN geschied was, zeggende: Israel zal uw naam zijn.
32 En hij bouwde met die stenen het altaar in den Naam des HEEREN; daarna maakte hij een groeve rondom het altaar, naar de wijdte van twee maten zaads.
33 En hij schikte het hout, en deelde den var in stukken, en leide hem op het hout. En hij zeide: Vult vier kruiken met water, en giet het op het brandoffer en op het hout.
34 En hij zeide: Doet het ten tweeden male. En zij deden het ten tweeden male. Voorts zeide hij: Doet het ten derden male. En zij deden het ten derden male;
35 Dat het water rondom het altaar liep; daartoe vulde hij ook de groeve met water.
36 Het geschiedde nu, als men het spijsoffer offerde, dat de profeet Elia naderde, en zeide: HEERE, God van Abraham, Izak en Israel, dat het heden bekend worde, dat Gij God in Israel zijt, en ik Uw knecht; en dat ik al deze dingen naar Uw woord gedaan heb.
37 Antwoord mij, HEERE, antwoord mij; opdat dit volk erkenne, dat Gij, o HEERE, die God zijt, en dat Gij hun hart achterwaarts omgewend hebt.
38 Toen viel het vuur des HEEREN, en verteerde dat brandoffer, en dat hout, en die stenen, en dat stof, ja, lekte dat water op, hetwelk in de groeve was.
39 Als nu het ganse volk dat zag, zo vielen zij op hun aangezichten, en zeiden: De HEERE is God, de HEERE is God!
40 En Elia zeide tot hen: Grijpt de profeten van Baal, dat niemand van hen ontkome. En zij grepen ze; en Elia voerde hen af naar de beek Kison, en slachtte hen aldaar.
41 Daarna zeide Elia tot Achab: Trek op, eet en drink; want er is een geruis van een overvloedigen regen.
42 Alzo toog Achab op, om te eten en te drinken; maar Elia ging op naar de hoogte van Karmel, en breidde zich uit voorwaarts ter aarde; daarna leide hij zijn aangezicht tussen zijn knieen.
43 En hij zeide tot zijn jongen: Ga nu op, en zie uit naar de zee. Toen ging hij op, en zag uit, en zeide: Er is niets. Toen zeide hij: Ga weder henen, zevenmaal.
44 En het geschiedde op de zevende maal, dat hij zeide: Zie, een kleine wolk, als eens mans hand, gaat op van de zee. En hij zeide: Ga op, zeg tot Achab: Span aan, en kom af, dat u de regen niet ophoude.
45 En het geschiedde ondertussen, dat de hemel van wolken en wind zwart werd; en er kwam een grote regen; en Achab reed weg, en toog naar Jizreel.
46 En de hand des HEEREN was over Elia, en hij gordde zijn lenden, en liep voor het aangezicht van Achab henen, tot daar men te Jizreel komt.

**19**

1 En Achab zeide Izebel aan al wat Elia gedaan had, en allen, die hij gedood had, te weten al de profeten, met het zwaard.
2 Toen zond Izebel een bode tot Elia, om te zeggen: Zo doen mij de goden, en doen zo daartoe, voorzeker, ik zal morgen omtrent dezen tijd uw ziel stellen, als de ziel van een hunner.
3 Toen hij dat zag, maakte hij zich op, en ging heen, om zijns levens wil, en kwam te Ber-seba, dat in Juda is, en liet zijn jongen aldaar.
4 Maar hij zelf ging henen in de woestijn een dagreis, en kwam, en zat onder een jeneverboom; en bad, dat zijn ziel stierve, en zeide: Het is genoeg; neem nu, HEERE, mijn ziel, want ik ben niet beter dan mijn vaderen.
5 En hij leide zich neder, en sliep onder een jeneverboom; en ziet, toen roerde hem een engel aan, en zeide tot hem: Sta op, eet;
6 En hij zag om, en ziet, aan zijn hoofdeinde was een koek op de kolen gebakken, en een fles met water; alzo at hij, en dronk, en leide zich wederom neder.
7 En de engel des HEEREN kwam ten anderen male weder, en roerde hem aan, en zeide: Sta op, eet, want de weg zou te veel voor u zijn.
8 Zo stond hij op, en at, en dronk; en hij ging, door de kracht derzelver spijs, veertig dagen en veertig nachten, tot aan den berg Gods, Horeb.
9 En hij kwam aldaar in een spelonk, en vernachtte aldaar; en ziet, het woord des HEEREN geschiedde tot hem, en zeide tot hem: Wat maakt gij hier, Elia?
10 En hij zeide: Ik heb zeer geijverd voor den HEERE, den God der heirscharen; want de kinderen Israels hebben Uw verbond verlaten, Uw altaren afgebroken en Uw profeten met het zwaard gedood; en ik alleen ben overgebleven, en zij zoeken mijn ziel, om die weg te nemen.
11 En Hij zeide: Ga uit, en sta op dezen berg, voor het aangezicht des HEEREN. En ziet, de HEERE ging voorbij, en een grote en sterke wind, scheurende de bergen, en brekende de steenrotsen, voor den HEERE henen; doch de HEERE was in den wind niet; en na dezen wind een aardbeving; de HEERE was ook in de aardbeving niet;
12 En na de aardbeving een vuur; de HEERE was ook in het vuur niet; en na het vuur het suizen van een zachte stilte.
13 En het geschiedde, als Elia dat hoorde, dat hij zijn aangezicht bewond met zijn mantel, en uitging, en stond in den ingang der spelonk. En ziet, een stem kwam tot hem, die zeide: Wat maakt gij hier, Elia?
14 En hij zeide: Ik heb zeer geijverd voor den HEERE, den God der heirscharen; want de kinderen Israels hebben Uw verbond verlaten, Uw altaren afgebroken en Uw profeten met het zwaard gedood; en ik alleen ben overgebleven, en zij zoeken mijn ziel, om die weg te nemen.
15 En de HEERE zeide tot hem: Ga, keer weder op uwe weg, naar de woestijn van Damaskus; en ga daar in, en zalf Hazael ten koning over Syrie.
16 Daartoe zult gij Jehu, den zoon van Nimsi, zalven ten koning over Israel; en Elisa, den zoon van Safat, van Abel-mehola, zult gij tot profeet zalven in uw plaats.
17 En het zal geschieden, dat Jehu hem, die van het zwaard van Hazael ontkomt, doden zal; en die van het zwaard van Jehu ontkomt, dien zal Elisa doden.
18 Ook heb Ik in Israel doen overblijven zeven duizend, alle knieen, die zich niet gebogen hebben voor Baal, en allen mond, die hem niet gekust heeft.
19 Zo ging hij van daar, en vond Elisa, den zoon van Safat; dezelve ploegde met twaalf juk runderen voor zich henen, en hij was bij het twaalfde; en Elia ging over tot hem, en wierp zijn mantel op hem.

20 En hij verliet de runderen, en liep Elia na, en zeide: Dat ik toch mijn vader en mijn moeder kusse, daarna zal ik u navolgen. En hij zeide tot hem: Ga, keer weder; want wat heb ik u gedaan?
21 Zo keerde hij weder van achter hem af, en nam een juk runderen, en slachtte het, en met het gereedschap der runderen zood hij hun vlees, hetwelk hij aan het volk gaf; en zij aten. Daarna stond hij op, en volgde Elia na, en diende hem.

**20**

1 En Benhadad, de koning van Syrie, vergaderde al zijn macht; en twee en dertig koningen waren met hem, en paarden en wagenen; en hij toog op, en belegerde Samaria en krijgde tegen haar.
2 En hij zond boden tot Achab, den koning van Israel, in de stad.
3 En hij zeide hem aan: Zo zegt Benhadad: Uw zilver en uw goud, dat is mijn, daartoe uw vrouwen en uw beste kinderen, die zijn mijn.
4 En de koning van Israel antwoordde en zeide: Naar uw woord, mijn heer de koning, ik ben uwe, en al wat ik heb.
5 Daarna kwamen de boden weder, en zeiden: Alzo spreekt Benhadad, zeggende: Ik heb wel tot u gezonden, zeggende: Uw zilver, en uw goud, en uw vrouwen, en uw kinderen zult gij mij geven;
6 Maar morgen om dezen tijd zal ik mijn knechten tot u zenden, dat zij uw huis en de huizen uwer knechten bezoeken; en het zal geschieden, dat zij al het begeerlijke uwer ogen in hun handen leggen en wegnemen zullen.
7 Toen riep de koning van Israel alle oudsten des lands, en zeide: Merkt toch en ziet, dat deze het kwade zoekt; want hij had tot mij gezonden, om mijn vrouwen, en om mijn kinderen, en om mijn zilver, en om mijn goud, en ik heb het hem niet geweigerd.
8 Doch al de oudsten, en het ganse volk, zeiden tot hem: Hoor niet, en bewillig niet.
9 Daarom zeide hij tot de boden van Benhadad: Zegt mijn heer den koning: Alles, waarom gij in het eerst tot uw knecht gezonden hebt, zal ik doen; maar deze zaak kan ik niet doen. Zo gingen de boden heen en brachten hem bescheid weder.
10 En Benhadad zond tot hem en zeide: De goden doen mij zo, en doen zo daartoe, indien het stof van Samaria genoeg zal zijn tot handvollen voor al het volk, dat mijn voetstappen volgt!
11 Maar de koning van Israel antwoordde en zeide: Spreekt tot hem: Die zich aangordt, beroeme zich niet, als die zich los maakt.
12 En het geschiedde, als hij dit woord hoorde, daar hij was drinkende, hij en de koningen in de tenten, dat hij zeide tot zijn knechten: Legt aan! En zij leiden aan tegen de stad.
13 En ziet, een profeet trad tot Achab, den koning van Israel, en zeide: Zo zegt de HEERE: Hebt gij gezien al deze grote menigte? Zie, Ik zal ze heden in uw hand geven, opdat gij weet, dat Ik de HEERE ben.
14 En Achab zeide: Door wie? En hij zeide: Zo zegt de HEERE: Door de jongens van de oversten der landschappen. En hij zeide: Wie zal den strijd aanbinden? En hij zeide: Gij.
15 Toen telde hij de jongens van de oversten der landschappen, en zij waren tweehonderd twee en dertig; en na hen telde hij al het volk, al de kinderen Israels, zeven duizend.
16 En zij togen uit op den middag. Benhadad nu dronk zich dronken in de tenten, hij en de koningen, de twee en dertig koningen, die hem hielpen.
17 En de jongens van de oversten der landschappen togen eerst uit. Doch Benhadad zond enigen uit, en zij boodschapten hem, zeggende: Uit Samaria zijn mannen uitgetogen.
18 En hij zeide: Hetzij dat zij tot vrede uitgetogen zijn, grijpt hen levend; hetzij ook, dat zij ten strijde uitgetogen zijn, grijpt hen levend.
19 Zo togen deze jongens van de oversten der landschappen uit de stad, en het heir, dat hen navolgde.
20 En een ieder sloeg zijn man, zodat de Syriers vloden, en Israel jaagde hen na. Doch Benhadad, de koning van Syrie, ontkwam op een paard, met enige ruiteren.
21 En de koning van Israel toog uit, en sloeg paarden en wagenen, dat hij een groten slag aan de Syriers sloeg.
22 Toen trad die profeet tot den koning van Israel, en zeide tot hem: Ga heen, sterk u; en bemerk, en zie, wat gij doen zult; want met de wederkomst des jaars zal de koning van Syrie tegen u optrekken.

23 Want de knechten van den koning van Syrie hadden tot hem gezegd: Hun goden zijn berggoden, daarom zijn zij sterker geweest dan wij; maar zeker, laat ons tegen hen op het effen veld strijden, zo wij niet sterker zijn dan zij!
24 Daarom doe deze zaak: Doe de koningen weg, elkeen uit zijn plaats, en stel landvoogden in hun plaats.
25 En gij, tel u een heir, als dat heir, dat van de uwen gevallen is, en paarden, als die paarden, en wagenen, als die wagenen; en laat ons tegen hen op het effen veld strijden, zo wij niet sterker zijn dan zij! En hij hoorde naar hun stem, en deed alzo.
26 Het geschiedde nu met de wederkomst des jaars, dat Benhadad de Syriers monsterde; en hij toog op naar Afek, ten krijge tegen Israel.
27 De kinderen Israels werden ook gemonsterd, en waren verzorgd van leeftocht, en trokken hun tegemoet; en de kinderen Israels legerden zich tegenover hen, als twee blote geitenkudden, maar de Syriers vervulden het land.
28 En de man Gods trad toe, en sprak tot den koning van Israel, en zeide: Zo zegt de HEERE: Daarom dat de Syriers gezegd hebben: De HEERE is een God der bergen, en Hij is niet een God der laagten; zo zal Ik al deze grote menigte in uw hand geven, opdat gijlieden weet, dat Ik de HEERE ben.
29 En dezen waren gelegerd tegenover die, zeven dagen; het geschiedde nu op den zevenden dag, dat de strijd aanging; en de kinderen Israels sloegen van de Syriers honderd duizend voetvolks op een dag.
30 En de overgeblevenen vloden naar Afek in de stad, en de muur viel op zeven en twintig duizend mannen, die overgebleven waren; ook vlood Benhadad, en kwam in de stad van kamer in kamer.
31 Toen zeiden de knechten tot hem: Zie toch, wij hebben gehoord, dat de koningen van het huis Israels goedertierene koningen zijn; laat ons toch zakken om onze lenden leggen, en koorden om onze hoofden, en uitgaan tot den koning van Israel; mogelijk zal hij uw ziel in het leven behouden.
32 Toen gordden zij zakken om hun lenden, en koorden om hun hoofden, en kwamen tot den koning van Israel, en zeiden: Uw knecht Benhadad zegt: Laat toch mijn ziel leven. En hij zeide: Leeft hij dan nog? Hij is mijn broeder.
33 De mannen nu namen naarstiglijk waar, en vatten het haastelijk, of het van hem ware, en zeiden: Uw broeder Benhadad leeft. En hij zeide: Komt, brengt hem. Toen kwam Benhadad tot hem uit, en hij deed hem op den wagen klimmen.
34 En hij zeide tot hem: De steden, die mijn vader van uw vader genomen heeft, zal ik wedergeven, en maak u straten in Damaskus, gelijk mijn vader in Samaria gemaakt heeft. En ik, antwoordde Achab, zal u met dit verbond dan laten gaan. Zo maakte hij een verbond met hem, en liet hem gaan.
35 Toen zeide een man uit de zonen der profeten tot zijn naaste, door het woord des HEEREN: Sla mij toch. En de man weigerde hem te slaan.
36 En hij zeide tot hem: Daarom dat gij de stem des HEEREN niet gehoorzaam zijt geweest, zie, als gij van mij weggegaan zijt, zo zal u een leeuw slaan. En als hij van bij hem weggegaan was, zo vond hem een leeuw, die hem sloeg.
37 Daarna vond hij een anderen man, en zeide: Sla mij toch. En die man sloeg hem, slaande en wondende.
38 Toen ging de profeet heen, en stond voor den koning op den weg; en hij verstelde zich met as boven zijn ogen.
39 En het geschiedde, als de koning voorbijging, dat hij tot den koning riep, en zeide: Uw knecht was uitgegaan in het midden des strijds; en zie, een man was afgeweken, en bracht tot mij een man, en zeide: Bewaar dezen man, indien hij enigszins gemist wordt, zo zal uw ziel in de plaats zijner ziel zijn, of gij zult een talent zilvers opwegen.

40 Het geschiedde nu, als uw knecht hier en daar doende was, dat hij er niet was. Toen zeide de koning van Israel tot hem: Zo is uw oordeel; gij hebt zelf het geveld.
41 Toen haastte hij zich, en deed de as af van zijn ogen; en de koning van Israel kende hem, dat hij een der profeten was.
42 En hij zeide tot hem: Zo zegt de HEERE: Omdat gij den man, dien Ik verbannen heb, uit de hand hebt laten gaan, zo zal uw ziel in de plaats van zijn ziel zijn, en uw volk in de plaats van zijn volk.
43 En de koning van Israel toog henen, gemelijk en toornig, naar zijn huis, en kwam te Samaria.

**21**

1 Het geschiedde nu na deze dingen, alzo Naboth, een Jizreeliet, een wijngaard had, die te Jizreel was, bij het paleis van Achab, den koning van Samaria.
2 Dat Achab sprak tot Naboth, zeggende: Geef mij uw wijngaard, opdat hij mij zij tot een kruidhof, dewijl hij nabij mijn huis is; en ik zal u daarvoor geven een wijngaard, die beter is dan die; of, zo het goed in uw ogen is, zal ik u in geld deszelfs waarde geven.
3 Maar Naboth zeide tot Achab: Dat late de HEERE verre van mij zijn, dat ik u de erve mijner vaderen geven zou!
4 Toen kwam Achab in zijn huis, gemelijk en toornig over het woord, dat Naboth, de Jizreeliet, tot hem gesproken had, en gezegd: Ik zal de erve mijner vaderen niet geven. En hij leide zich neder op zijn bed, en keerde zijn aangezicht om, en at geen brood.
5 Maar Izebel, zijn huisvrouw, kwam tot hem, en sprak tot hem: Wat is dit, dat uw geest dus gemelijk is, en dat gij geen brood eet?
6 En hij sprak tot haar: Omdat ik tot Naboth, den Jizreeliet, gesproken en hem gezegd heb: Geef mij uw wijngaard om geld, of, zo het u behaagt, zal ik u een wijngaard in zijn plaats geven; maar hij heeft gezegd: Ik zal u mijn wijngaard niet geven.
7 Toen zeide Izebel, zijn huisvrouw, tot hem: Zoudt gij nu het koninkrijk over Israel regeren? Sta op, eet brood, en uw hart zij vrolijk; ik zal u den wijngaard van Naboth, den Jizreeliet, geven.
8 Zij dan schreef brieven in den naam van Achab, en verzegelde ze met zijn signet; en zond de brieven tot de oudsten en tot de edelen, die in zijn stad waren, wonende met Naboth.
9 En zij schreef in die brieven, zeggende: Roept een vasten uit, en zet Naboth in de hoogste plaats des volks;
10 En zet tegenover hem twee mannen, zonen Belials, die tegen hem getuigen, zeggende: Gij hebt God en den koning gezegend; en voert hem uit, en stenigt hem, dat hij sterve.
11 En de mannen zijner stad, die oudsten en die edelen, die in zijn stad woonden, deden gelijk als Izebel tot hen gezonden had; gelijk als geschreven was in de brieven, die zij tot hen gezonden had.
12 Zij riepen een vasten uit; en zij zetten Naboth in de hoogste plaats des volks.
13 Toen kwamen de twee mannen, zonen Belials, en zetten zich tegenover hem; en de mannen Belials getuigden tegen hem, tegen Naboth, voor het volk, zeggende: Naboth heeft God en den koning gezegend. En zij voerden hem buiten de stad, en stenigden hem met stenen, dat hij stierf.
14 Daarna zonden zij tot Izebel, zeggende: Naboth is gestenigd en is dood.
15 Het geschiedde nu, toen Izebel hoorde, dat Naboth gestenigd en dood was, dat Izebel tot Achab zeide: Sta op, bezit den wijngaard van Naboth, den Jizreeliet, erfelijk, dien hij u weigerde om geld te geven; want Naboth leeft niet, maar is dood.
16 En het geschiedde, als Achab hoorde, dat Naboth dood was, dat Achab opstond, om naar den wijngaard van Naboth, den Jizreeliet, af te gaan, om dien erfelijk te bezitten.
17 Doch het woord des HEEREN geschiedde tot Elia, den Thisbiet, zeggende:
18 Maak u op, ga henen af, Achab, den koning van Israel, tegemoet, die in Samaria is; zie hij is in den wijngaard van Naboth, waarhenen hij afgegaan is, om dien erfelijk te bezitten.
19 En gij zult tot hem spreken, zeggende: Alzo zegt de HEERE: Hebt gij doodgeslagen, en ook een erfelijke bezitting ingenomen? Daartoe zult gij tot hem spreken, zeggende: Alzo zegt de HEERE: In plaats dat de honden het bloed van Naboth gelekt hebben, zullen de honden uw bloed lekken, ja het uwe!
20 En Achab zeide tot Elia: Hebt gij mij gevonden, o, mijn vijand? En hij zeide: Ik heb u gevonden, overmits gij uzelven verkocht hebt, om te doen dat kwaad is in de ogen des HEEREN.
21 Zie, Ik zal kwaad over u brengen, en uw nakomelingen wegdoen; en Ik zal van Achab uitroeien wat mannelijk is, mitsgaders den beslotene en verlatene in Israel.

22 En Ik zal uw huis maken gelijk het huis van Jerobeam, den zoon van Nebat, en gelijk het huis van Baesa, den zoon van Ahia; om de terging, waarmede gij Mij getergd hebt, en dat gij Israel hebt doen zondigen.
23 Verder ook over Izebel sprak de HEERE, zeggende: De honden zullen Izebel eten, aan den voorwal van Jizreel.
24 Die van Achab sterft in de stad, zullen de honden eten; en die in het veld sterft, zullen de vogelen des hemels eten.
25 Doch er was niemand geweest gelijk Achab, die zichzelven verkocht had, om te doen dat kwaad is in de ogen des HEEREN, dewijl Izebel, zijn huisvrouw, hem ophitste.
26 En hij deed zeer gruwelijk, wandelende achter de drekgoden; naar alles, wat de Amorieten gedaan hadden, die God voor het aangezicht van de kinderen Israels uit de bezitting verdreven had.
27 Het geschiedde nu, als Achab deze woorden hoorde, dat hij zijn klederen scheurde, en een zak om zijn vlees leide, en vastte; hij lag ook neder in den zak, en ging langzaam.
28 En het woord des HEEREN geschiedde tot Elia, den Thisbiet, zeggende:
29 Hebt gij gezien, dat Achab zich vernedert voor Mijn aangezicht? Daarom dewijl hij zich vernedert voor Mijn aangezicht, zo zal Ik dat kwaad in zijn dagen niet brengen; in de dagen zijns zoons zal Ik dat kwaad over zijn huis brengen.

**22**

1 En zij zaten drie jaren stil, dat er geen krijg was tussen Syrie en tussen Israel.
2 Maar het geschiedde in het derde jaar, als Josafat, de koning van Juda, tot den koning van Israel afgekomen was,
3 Dat de koning van Israel tot zijn knechten zeide: Weet gij, dat Ramoth in Gilead onze is? En wij zijn stil, zonder dat te nemen uit de hand van den koning van Syrie.
4 Daarna zeide hij tot Josafat: Zult gij met mij trekken in den strijd naar Ramoth in Gilead? En Josafat zeide tot den koning van Israel: Zo zal ik zijn gelijk gij zijt, zo mijn volk als uw volk, zo mijn paarden als uw paarden.
5 Verder zeide Josafat tot den koning van Israel: Vraag toch als heden naar het woord des HEEREN.
6 Toen vergaderde de koning van Israel de profeten, omtrent vierhonderd man, en hij zeide tot hen: Zal ik tegen Ramoth in Gilead ten strijde trekken, of zal ik het nalaten? En zij zeiden: Trek op, want de HEERE zal ze in de hand des konings geven.
7 Maar Josafat zeide: Is hier niet nog een profeet des HEEREN, dat wij het van hem vragen mochten?
8 Toen zeide de koning van Israel tot Josafat: Er is nog een man, om door hem den HEERE te vragen; maar ik haat hem, omdat hij over mij niets goeds profeteert, maar kwaad: Micha, de zoon van Jimla. En Josafat zeide: De koning zegge niet alzo!
9 Toen riep de koning van Israel een kamerling, en hij zeide: Haal haastelijk Micha, den zoon van Jimla.
10 De koning van Israel nu, en Josafat, de koning van Juda, zaten elk op zijn troon, bekleed met hun klederen, op het plein, aan de deur der poort van Samaria; en al de profeten profeteerden in hun tegenwoordigheid.
11 En Zedekia, de zoon van Kenaana, had zich ijzeren horens gemaakt; en hij zeide: Zo zegt de HEERE: Met deze zult gij de Syriers stoten, totdat gij hen gans verdaan zult hebben.
12 En al de profeten profeteerden alzo, zeggende: Trek op naar Ramoth in Gilead, en gij zult voorspoedig zijn; want de HEERE zal hen in de hand des konings geven.
13 De bode nu, die henengegaan was, om Micha te roepen, sprak tot hem, zeggende: Zie toch, de woorden der profeten zijn uit een mond goed tot den koning; dat toch uw woord zij, gelijk als het woord van een uit hen, en spreek het goede.
14 Doch Micha zeide: Zo waarachtig als de HEERE leeft, hetgeen de HEERE tot mij zeggen zal, dat zal ik spreken.
15 Als hij tot den koning gekomen was, zo zeide de koning tot hem: Micha, zullen wij naar Ramoth in Gilead ten strijde trekken, of zullen wij het nalaten? En hij zeide tot hem: Trek op, en gij zult voorspoedig zijn, want de HEERE zal ze in de hand des konings geven.
16 En de koning zeide tot hem: Tot hoe vele reizen zal ik u bezweren, opdat gij tot mij niet spreekt, dan alleen de waarheid, in den Naam des HEEREN?
17 En hij zeide: Ik zag het ganse Israel verstrooid op de bergen, gelijk schapen, die geen herder hebben; en de HEERE zeide: Dezen hebben geen heer; een iegelijk kere weder naar zijn huis in vrede.
18 Toen zeide de koning van Israel tot Josafat: Heb ik tot u niet gezegd: Hij zal over mij niets goed, maar kwaads profeteren?
19 Verder zeide hij: Daarom hoort het woord des HEEREN: Ik zag den HEERE, zittende op Zijn troon, en al het hemelse heir staande nevens Hem, aan Zijn rechter hand en aan Zijn linkerhand.
20 En de HEERE zeide: Wie zal Achab overreden, dat hij optrekke en valle te Ramoth in Gilead? De een nu zeide aldus, en de andere zeide alzo.
21 Toen ging een geest uit, en stond voor het aangezicht des HEEREN, en zeide: Ik zal hem overreden.

22 En de HEERE zeide tot hem: Waarmede? En hij zeide: Ik zal uitgaan, en een leugengeest zijn in den mond van al zijn profeten. En Hij zeide: Gij zult overreden, en zult het ook vermogen; ga uit en doe alzo.
23 Nu dan, zie, de HEERE heeft een leugengeest in den mond van al deze uw profeten gegeven; en de HEERE heeft kwaad over u gesproken.
24 Toen trad Zedekia, de zoon van Kenaana, toe, en sloeg Micha op het kinnebakken; en hij zeide: Door wat weg is de geest des HEEREN van mij doorgegaan, om u aan te spreken?
25 En Micha zeide: Zie, gij zult het zien, op dienzelfden dag, als gij zult gaan van kamer in kamer, om u te versteken.
26 De koning van Israel nu zeide: Neem Micha, en breng hem weder tot Amon, den overste der stad, en tot Joas, den zoon des konings;
27 En gij zult zeggen: Zo zegt de koning: Zet dezen in het gevangenhuis, en spijst hem met brood der bedruktheid, en met water der bedruktheid, totdat ik met vrede weder kom.
28 En Micha zeide: Indien gij enigszins met vrede wederkomt, zo heeft de HEERE door mij niet gesproken! Verder zeide hij: Hoort, gij volken altegaar!
29 Alzo toog de koning van Israel en Josafat, de koning van Juda, op naar Ramoth in Gilead.
30 En de koning van Israel zeide tot Josafat: Als ik mij versteld heb, zal ik in den strijd komen; maar gij, trek uw klederen aan. Alzo verstelde zich de koning van Israel, en kwam in den strijd.
31 De koning nu van Syrie had geboden aan de oversten der wagenen, van welke hij twee en dertig had, zeggende: Gij zult noch kleinen noch groten bestrijden, maar den koning van Israel alleen.
32 Het geschiedde dan, als de oversten der wagenen Josafat zagen, dat zij zeiden: Gewisselijk, die is de koning van Israel, en zij keerden zich naar hem, om te strijden; maar Josafat riep uit.
33 En het geschiedde, als de oversten der wagenen zagen, dat hij de koning van Israel niet was, dat zij zich van achter hem afkeerden.
34 Toen spande een man den boog in zijn eenvoudigheid, en schoot den koning van Israel tussen de gespen en tussen het pantsier. Toen zeide hij tot zijn voerman: Keer uw hand, en voer mij uit het leger, want ik ben zeer verwond.
35 En de strijd nam op denzelven dag toe, en de koning werd met den wagen staande gehouden tegenover de Syriers; maar hij stierf des avonds, en het bloed der wonde vloeide in den bak des wagens.
36 En er ging een uitroeping door het heirleger, als de zon onderging, zeggende: Een ieder kere naar zijn stad, en een ieder naar zijn land!
37 Alzo stierf de koning, en werd naar Samaria gebracht; en zij begroeven den koning te Samaria.
38 Als men nu den wagen in den vijver van Samaria spoelde, lekten de honden zijn bloed, waar de hoeren wiesen, naar het woord des HEEREN, dat Hij gesproken had.
39 Het overige nu der geschiedenissen van Achab, en al wat hij gedaan heeft, en het elpenbenen huis, dat hij gebouwd heeft, en al de steden, die hij gebouwd heeft, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israel?
40 Alzo ontsliep Achab met zijn vaderen; en zijn zoon Ahazia werd koning in zijn plaats.
41 Josafat nu, de zoon van Asa, werd koning over Juda, in het vierde jaar van Achab, den koning van Israel.
42 Josafat was vijf en dertig jaren oud, als hij koning werd, en regeerde vijf en twintig jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Azuba, de dochter van Silchi.
43 En hij wandelde in al den weg van zijn vader Asa; hij week niet daarvan, doende dat recht was in de ogen des HEEREN. (22:44) Evenwel werden de hoogten niet weggenomen; het volk offerde en rookte nog op de hoogten.
44 (22:45) En Josafat maakte vrede met den koning van Israel.

45 (22:46) Het overige nu der geschiedenissen van Josafat, en zijn macht, die hij bewezen heeft, en hoe hij geoorloogd heeft, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Juda?
46 (22:47) Ook deed hij uit het land weg de overige schandjongens, die in de dagen van zijn vader Asa overgebleven waren.
47 (22:48) Toen was er geen koning in Edom, maar een stadhouder des konings.
48 (22:49) En Josafat maakte schepen van Tharsis, om naar Ofir te gaan om goud; maar zij gingen niet, want de schepen werden gebroken te Ezeon-geber.
49 (22:50) Toen zeide Ahazia, de zoon van Achab, tot Josafat: Laat mijn knechten met uw knechten op de schepen varen; maar Josafat wilde niet.
50 (22:51) En Josafat ontsliep met zijn vaderen, en werd bij zijn vaderen begraven in de stad van zijn vader David; en zijn zoon Joram werd koning in zijn plaats.
51 (22:52) Ahazia, de zoon van Achab, werd koning over Israel te Samaria, in het zeventiende jaar van Josafat, den koning van Juda, en regeerde twee jaren over Israel.
52 (22:53) En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN; want hij wandelde in den weg van zijn vader, en in den weg van zijn moeder, en in den weg van Jerobeam, den zoon van Nebat, die Israel zondigen deed.
53 (22:54) En hij diende Baal, en boog zich voor hem, en vertoornde den HEERE, den God Israels, naar alles, wat zijn vader gedaan had.

# 2 KONINGEN

1
1 En Moab viel van Israel af, na Achabs dood.
2 En Ahazia viel door een tralie in zijn opperzaal, die te Samaria was, en werd krank. En hij zond boden, en zeide tot hen: Gaat heen, vraagt Baal-zebub, den god van Ekron, of ik van deze krankheid genezen zal.
3 Maar de Engel des HEEREN sprak tot Elia, den Thisbiet: Maak u op, ga op, den boden des konings van Samaria tegemoet, en spreek tot hen: Is het, omdat er geen God in Israel is, dat gijlieden heengaat, om Baal-zebub, den god van Ekron, te vragen?
4 Daarom nu zegt de HEERE alzo: Gij zult niet afkomen van dat bed, waarop gij geklommen zijt, maar gij zult den dood sterven. En Elia ging weg.
5 Zo kwamen de boden weder tot hem; en hij zeide tot hen: Wat is dit, dat gij wederkomt?
6 En zij zeiden tot hem: Een man kwam op, ons tegemoet, en zeide tot ons: Gaat heen, keert weder tot den koning die u gezonden heeft, en spreekt tot hem: Zo zegt de HEERE: Is het, omdat er geen God in Israel is, dat gij zendt, om Baal-zebub, den god van Ekron, te vragen? Daarom zult gij van dat bed, waarop gij geklommen zijt, niet afkomen, maar gij zult den dood sterven.
7 En hij sprak tot hen: Hoedanig was de gestalte des mans, die u tegemoet opgekomen is, en deze woorden tot u gesproken heeft?
8 En zij zeiden tot hem: Hij was een man met een harig kleed, en met een lederen gordel gegord om zijn lenden. Toen zeide hij: Het is Elia, de Thisbiet.
9 En hij zond tot hem een hoofdman van vijftig met zijn vijftigen. En als hij tot hem opkwam (want ziet, hij zat op de hoogte eens bergs), zo sprak hij tot hem: Gij, man Gods! de koning zegt: Kom af.
10 Maar Elia antwoordde en sprak tot den hoofdman van vijftigen: Indien ik dan een man Gods ben, zo dale vuur van den hemel, en vertere u en uw vijftigen. Toen daalde vuur van den hemel, en verteerde hem en zijn vijftigen.
11 En hij zond wederom tot hem een anderen hoofdman van vijftig met zijn vijftigen. Deze antwoordde en sprak tot hem: Gij, man Gods! zo zegt de koning: Kom haastelijk af.
12 En Elia antwoordde en sprak tot hem: Ben ik een man Gods, zo dale vuur van den hemel, en vertere u en uw vijftigen. Toen daalde vuur Gods van den hemel en verteerde hem en zijn vijftigen.
13 En wederom zond hij een hoofdman van de derde vijftigen met zijn vijftigen. Zo ging de derde hoofdman van vijftigen op, en kwam en boog zich op zijn knieen, voor Elia, en smeekte hem, en sprak tot hem: Gij, man Gods, laat toch mijn ziel en de ziel van uw knechten, van deze vijftigen, dierbaar zijn in uw ogen!
14 Zie, het vuur is van den hemel gedaald, en heeft die twee eerste hoofdmannen van vijftigen met hun vijftigen verteerd; maar nu, laat mijn ziel dierbaar zijn in uw ogen!
15 Toen sprak de Engel des HEEREN tot Elia: Ga af met hem; vrees niet voor zijn aangezicht. En hij stond op, en ging met hem af tot den koning.
16 En hij sprak tot hem: Zo zegt de HEERE: Daarom, dat gij boden gezonden hebt, om Baal-zebub, den god van Ekron, te vragen (is het, omdat er geen God in Israel is, om Zijn woord te vragen?); daarom, van dat bed, waarop gij geklommen zijt, zult gij niet afkomen, maar gij zult den dood sterven.
17 Alzo stierf hij, naar het woord des HEEREN, dat Elia gesproken had; en Joram werd koning in zijn plaats, in het tweede jaar van Joram, den zoon van Josafat, den koning van Juda; want hij had geen zoon.
18 Het overige nu der zaken van Ahazia, die hij gedaan heeft, is dat niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israël?

2
1 Het geschiedde nu, als de HEERE Elia met een onweder ten hemel opnemen zou, dat Elia met Elisa ging van Gilgal.
2 En Elia zeide tot Elisa: Blijf toch hier, want de HEERE heeft mij naar Beth-el gezonden. Maar Elisa zeide: Zo waarachtig als de HEERE leeft en uw ziel leeft, ik zal u niet verlaten! Alzo gingen zij af naar Beth-el.
3 Toen gingen de zonen der profeten, die te Beth-el waren, tot Elisa uit, en zeiden tot hem: Weet gij, dat de HEERE heden uw heer van uw hoofd wegnemen zal? En hij zeide: Ik weet het ook wel, zwijgt gij stil.
4 En Elia zeide tot hem: Elisa, blijf toch hier, want de HEERE heeft mij naar Jericho gezonden. Maar hij zeide: Zo waarachtig als de HEERE leeft en uw ziel leeft, ik zal u niet verlaten! Alzo kwamen zij te Jericho.
5 Toen traden de zonen der profeten, die te Jericho waren, naar Elisa toe, en zeiden tot hem: Weet gij, dat de HEERE heden uw heer van uw hoofd wegnemen zal? En hij zeide: Ik weet het ook wel, zwijgt gij stil.
6 En Elia zeide tot hem: Blijf toch hier, want de HEERE heeft mij naar de Jordaan gezonden. Maar hij zeide: Zo waarachtig als de HEERE leeft en uw ziel leeft, ik zal u niet verlaten! En zij beiden gingen henen.
7 En vijftig mannen van de zonen der profeten gingen henen, en stonden tegenover van verre; en die beiden stonden aan de Jordaan.
8 Toen nam Elia zijn mantel, en wond hem samen, en sloeg het water, en het werd herwaarts en derwaarts verdeeld; en zij beiden gingen er door op het droge.
9 Het geschiedde nu, als zij overgekomen waren, dat Elia zeide tot Elisa: Begeer wat ik u doen zal, eer ik van bij u weggenomen worde. En Elisa zeide: Dat toch twee delen van uw geest op mij zijn!
10 En hij zeide: Gij hebt een harde zaak begeerd; indien gij mij zult zien, als ik van bij u weggenomen worde, het zal u alzo geschieden; doch zo niet, het zal niet geschieden.
11 En het gebeurde, als zij voortgingen, gaande en sprekende, ziet, zo was er een vurige wagen met vurige paarden, die tussen hen beiden scheiding maakten. Alzo voer Elia met een onweder ten hemel.
12 En Elisa zag het, en hij riep: Mijn vader, mijn vader, wagen Israels en zijn ruiteren! En hij zag hem niet meer; en hij vatte zijn klederen en scheurde ze in twee stukken.
13 Hij hief ook Elia's mantel op, die van hem afgevallen was, en keerde weder, en stond aan den oever van de Jordaan.
14 En hij nam den mantel van Elia, die van hem afgevallen was, en sloeg het water, en zeide: Waar is de HEERE, de God van Elia? Ja, Dezelve? En hij sloeg het water, en het werd herwaarts en derwaarts verdeeld, en Elisa ging er door.
15 Als nu de kinderen der profeten, die tegenover te Jericho waren, hem zagen, zo zeiden zij: De geest van Elia rust op Elisa; en zij kwamen hem tegemoet, en bogen zich voor hem neder ter aarde.
16 En zij zeiden tot hem: Zie nu, er zijn bij uw knechten vijftig dappere mannen; laat hen toch heengaan, en uw heer zoeken, of niet misschien de Geest des HEEREN hem opgenomen, en op een der bergen, of in een der dalen hem geworpen heeft. Doch hij zeide: Zendt niet.
17 Maar zij hielden bij hem aan tot schamens toe; en hij zeide: Zendt. En zij zonden vijftig mannen, die drie dagen zochten, doch hem niet vonden.
18 Toen kwamen zij weder tot hem, daar hij te Jericho gebleven was; en hij zeide tot hen: Heb ik tot ulieden niet gezegd: Gaat niet?
19 En de mannen der stad zeiden tot Elisa: Zie toch, de woning dezer stad is goed, gelijk als mijn heer ziet; maar het water is kwaad, en het land onvruchtbaar.
20 En hij zeide: Brengt mij een nieuwe schaal, en legt er zout in. En zij brachten ze tot hem.

21 Toen ging hij uit tot de waterwel, en wierp het zout daarin, en zeide: Zo zegt de HEERE: Ik heb dit water gezond gemaakt, er zal geen dood noch onvruchtbaarheid meer van worden.
22 Alzo werd dat water gezond, tot op dezen dag, naar het woord van Elisa, dat hij gesproken had.
23 En hij ging van daar op naar Beth-el. Als hij nu den weg opging, zo kwamen kleine jongens uit de stad; die bespotten hem, en zeiden tot hem: Kaalkop, ga op, kaalkop, ga op!
24 En hij keerde zich achterom, en hij zag ze, en vloekte hen, in den Naam des HEEREN. Toen kwamen twee beren uit het woud, en verscheurden van dezelve twee en veertig kinderen.
25 En hij ging van daar naar den berg Karmel; en van daar keerde hij weder naar Samaria.

3
1 Joram nu, de zoon van Achab, werd koning over Israel te Samaria, in het achttiende jaar van Josafat, den koning van Juda, en hij regeerde twaalf jaren.
2 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN, doch niet gelijk zijn vader en gelijk zijn moeder; want hij deed dat opgerichte beeld van Baal weg, hetwelk zijn vader gemaakt had.
3 Evenwel hing hij de zonden van Jerobeam, den zoon van Nebat, aan, die Israel deed zondigen; hij week daarvan niet af.
4 Mesa nu, de koning der Moabieten, was een veehandelaar, en bracht op aan den koning van Israel honderd duizend lammeren, en honderd duizend rammen met de wol.
5 Maar het geschiedde, als Achab gestorven was, dat de koning der Moabieten van den koning van Israel afviel.
6 Zo toog de koning Joram ter zelfder tijd uit Samaria, en monsterde gans Israel.
7 En hij ging heen, en zond tot Josafat, den koning van Juda, zeggende: De koning der Moabieten is van mij afgevallen, zult gij met mij trekken in den oorlog tegen de Moabieten? En hij zeide: Ik zal opkomen; zo zal ik zijn, gelijk gij zijt, zo mijn volk als uw volk, zo mijn paarden als uw paarden.
8 En hij zeide: Door welken weg zullen wij optrekken? Hij dan zeide: Door den weg der woestijn van Edom.
9 Alzo toog de koning van Israel heen, en de koning van Juda, en de koning van Edom; en als zij zeven dagreizen omgetogen waren, zo had het leger en het vee, dat hen navolgde, geen water.
10 Toen zeide de koning van Israel: Ach, dat de HEERE deze drie koningen geroepen heeft, om die in der Moabieten hand te geven!
11 En Josafat zeide: Is hier geen profeet des HEEREN, dat wij door hem den HEERE mochten vragen? Toen antwoordde een van de knechten des konings van Israel, en zeide: Hier is Elisa, de zoon van Safat, die water op Elia's handen goot.
12 En Josafat zeide: Des HEEREN woord is bij hem. Zo togen tot hem af de koning van Israel, en Josafat, en de koning van Edom.
13 Maar Elisa zeide tot den koning van Israel: Wat heb ik met u te doen? Ga heen tot de profeten uws vaders, en tot de profeten uwer moeder. Doch de koning van Israel zeide tot hem: Neen, want de HEERE heeft deze drie koningen geroepen, om die in der Moabieten hand te geven.
14 En Elisa zeide: Zo waarachtig als de HEERE der heirscharen leeft, voor Wiens aangezicht ik sta, zo ik niet het aangezicht van Josafat, den koning van Juda, opnam, ik zou u niet aanschouwen, noch u aanzien!
15 Nu dan, brengt mij een speelman. En het geschiedde, als de speelman op de snaren speelde, dat de hand des HEEREN op hem kwam.
16 En hij zeide: Zo zegt de HEERE: Maakt in dit dal vele grachten.
17 Want zo zegt de HEERE: Gijlieden zult geen wind zien, en gij zult geen regen zien; nochtans zal dit dal met water vervuld worden, zodat gij zult drinken, gij en uw vee, en uw beesten.
18 Daartoe is dat slecht in de ogen des HEEREN, Hij zal ook de Moabieten in ulieder hand geven.
19 En gij zult alle vaste steden, en alle uitgelezene steden slaan, en zult alle goede bomen vellen, en zult alle waterfonteinen stoppen; en alle goede stukken lands zult gij met stenen verderven.
20 En het geschiedde des morgens, als men het spijsoffer offert, dat er, ziet, water door den weg van Edom kwam, en het land met water vervuld werd.
21 Toen nu al de Moabieten hoorden, dat koningen opgetogen waren, om tegen hen te strijden, zo werden zij samen geroepen, van al degenen af, die den gordel aangordden en daarboven, en zij stonden aan de landpale.

22 En toen zij zich des morgens vroeg opmaakten, en de zon over dat water oprees, zagen de Moabieten dat water tegenover rood, gelijk bloed.
23 En zij zeiden: Dit is bloed; de koningen hebben voorzeker zich met het zwaard verdorven, en hebben de een den ander verslagen; nu dan aan den buit, gij Moabieten!
24 Maar als zij aan het leger van Israel kwamen, maakten zich de Israelieten op, en sloegen de Moabieten; en zij vloden van hun aangezicht; ja, zij kwamen in het land, slaande ook de Moabieten.
25 De steden nu braken zij af, en een iegelijk wierp zijn steen op alle goede stukken lands, en zij vulden ze, en stopten alle waterfonteinen, en velden alle goede bomen, totdat zij in Kir-hareseth alleen de stenen daarvan lieten overblijven; en de slingeraars omsingelden en sloegen hen.
26 Doch als de koning der Moabieten zag, dat hem de strijd te sterk was, nam hij tot zich zevenhonderd mannen, die het zwaard uittogen, om door te breken tegen den koning van Edom; maar zij konden niet.
27 Toen nam hij zijn eerstgeboren zoon, die in zijn plaats koning zou worden, en offerde hem ten brandoffer op den muur. Daaruit werd een zeer grote toorn in Israel; daarom trokken zij van hem af, en keerden weder in hun land.

4
1 Een vrouw nu uit de vrouwen van de zonen der profeten riep tot Elisa, zeggende: Uw knecht, mijn man, is gestorven, en gij weet, dat uw knecht den HEERE was vrezende; nu is de schuldheer gekomen, om mijn beide kinderen voor zich tot knechten te nemen.
2 En Elisa zeide tot haar: Wat zal ik u doen? Geef mij te kennen, wat gij in het huis hebt. En zij zeide: Uw dienstmaagd heeft niet met al in het huis, dan een kruik met olie.
3 Toen zeide hij: Ga, eis voor u vaten van buiten, van al uw naburen ledige vaten; maak er niet weinig te hebben.
4 Kom dan in, en sluit de deur voor u en voor uw zonen toe; daarna giet in al die vaten, en zet weg, dat vol is.
5 Zo ging zij van hem, en sloot de deur voor zich en voor haar zonen toe; die brachten haar de vaten toe, en zij goot in.
6 En het geschiedde, als die vaten vol waren, dat zij tot haar zoon zeide: Breng mij nog een vat aan; maar hij zeide tot haar: Er is geen vat meer. En de olie stond stil.
7 Toen kwam zij, en gaf het den man Gods te kennen; en hij zeide: Ga heen, verkoop de olie, en betaal uw schuldheer; gij dan met uw zonen, leef bij het overige.
8 Het geschiedde ook op een dag, als Elisa naar Sunem doortrok, dat aldaar een grote vrouw was, dewelke hem aanhield om brood te eten. Voorts geschiedde het, zo dikwijls hij doortrok, week hij daarin, om brood te eten.
9 En zij zeide tot haar man: Zie nu, ik heb gemerkt, dat deze man Gods heilig is, die bij ons altoos doortrekt.
10 Laat ons toch een kleine opperkamer van een wand maken, en laat ons daar voor hem zetten een bed, en tafel, en stoel, en kandelaar; zo zal het geschieden, wanneer hij tot ons komt, dat hij daar inwijke.
11 En het geschiedde op een dag, dat hij daar kwam; en hij week in die opperkamer, en leide zich daar neder.
12 Toen zeide hij tot zijn jongen Gehazi: Roep deze Sunamietische. En als hij ze geroepen had, stond zij voor zijn aangezicht.
13 (Want hij had hem gezegd: Zeg nu tot haar: Zie, gij zijt zorgvuldig voor ons geweest, met al deze zorgvuldigheid; wat is er voor u te doen? Is er iets om voor u te spreken tot den koning, of tot den krijgsoverste? En zij had gezegd: Ik woon in het midden mijns volks.
14 Toen had hij gezegd: Wat is er dan voor haar te doen? En Gehazi had gezegd: Zij heeft toch geen zoon, en haar man is oud.
15 Daarom had hij gezegd: Roep haar. En als hij ze geroepen had, stond zij in de deur.)
16 En hij zeide: Op dezen gezetten tijd, omtrent dezen tijd des levens zult gij een zoon omhelzen. En zij zeide: Neen, mijn heer, gij, man Gods, lieg tegen uw dienstmaagd niet.
17 En de vrouw werd zwanger, en baarde een zoon op dien gezette tijd, omtrent den tijd des levens, dien Elisa tot haar gesproken had.
18 Toen nu het kind groot werd, geschiedde het op een dag, dat het uitging tot zijn vader, tot de maaiers.
19 En het zeide tot zijn vader: Mijn hoofd, mijn hoofd! Hij dan zeide tot een jongen: Draag hem tot zijn moeder.
20 En hij droeg hem, en bracht hem tot zijn moeder. En hij zat op haar knieen tot aan den middag toe; toen stierf hij.
21 En zij ging op, en leide hem op het bed van den man Gods; daarna sloot zij voor hem toe, en ging uit.
22 En zij riep om haar man, en zeide: Zend mij toch een van de jongens, en een van de ezelinnen, dat ik tot den man Gods lope, en wederkome.
23 En hij zeide: Waarom gaat gij heden tot hem? Het is geen nieuwe maan, noch sabbat. En zij zeide: Het zal wel zijn.

24 Toen zadelde zij de ezelin, en zeide tot haar jongen: Drijf, en ga voort; houd mij niet op voort te rijden, tenzij dan dat ik het u zegge.
25 Alzo toog zij heen, en kwam tot den man Gods, tot den berg Karmel. En het geschiedde, als de man Gods haar van tegenover zag, dat hij tot Gehazi, zijn jongen, zeide: Zie, daar is de Sunamietische.
26 Nu loop toch haar tegemoet, en zeg tot haar: Is het wel met u? Is het wel met uw man? Is het wel met uw kind? En zij zeide: Het is wel.
27 Toen zij nu tot den man Gods op den berg kwam, vatte zij zijn voeten. Maar Gehazi trad toe, om haar af te stoten. Doch de man Gods zeide: Laat ze geworden; want haar ziel is in haar bitterlijk bedroefd, en de HEERE heeft het voor mij verborgen, en mij niet verkondigd.
28 En zij zeide: Heb ik een zoon van mijn heer begeerd? Zeide ik niet: Bedrieg mij niet?
29 En hij zeide tot Gehazi: Gord uw lenden, en neem mijn staf in uw hand, en ga henen; zo gij iemand vindt, groet hem niet; en zo u iemand groet, antwoord hem niet; en leg mijn staf op het aangezicht van den jongen.
30 Doch de moeder van den jongen zeide: Zo waarachtig als de HEERE leeft en uw ziel leeft, ik zal u niet verlaten! Hij stond dan op, en volgde haar na.
31 Gehazi nu was voor hun aangezicht doorgegaan; en hij leide den staf op het aangezicht van den jongen; doch er was geen stem, noch opmerking. Zo keerde hij weder hem tegemoet, en bracht hem boodschap, zeggende: De jongen is niet ontwaakt.
32 En toen Elisa in het huis kwam, ziet, zo was de jongen dood, zijnde gelegd op zijn bed.
33 Zo ging hij in, en sloot de deur voor hen beiden toe, en bad tot den HEERE.
34 En hij klom op, en leide zich neder op het kind, en leggende zijn mond op deszelfs mond, en zijn ogen op zijn ogen, en zijn handen op zijn handen, breidde zich over hem uit. En het vlees des kinds werd warm.
35 Daarna kwam hij weder, en wandelde in het huis eens herwaarts, en eens derwaarts, en klom weder op, en breidde zich over hem uit; en de jongen niesde tot zevenmaal toe; daarna deed de jongen zijn ogen open.
36 En hij riep Gehazi, en zeide: Roep deze Sunamietische. En hij riep ze, en zij kwam tot hem; en hij zeide: Neem uw zoon op.
37 Zo kwam zij, en viel voor zijn voeten, en boog zich ter aarde, en zij nam haar zoon op, en ging uit.
38 Als nu Elisa weder te Gilgal kwam, zo was er honger in dat land, en de zonen der profeten zaten voor zijn aangezicht; en hij zeide tot zijn jongen: Zet den groten pot aan, en zied moes voor de zonen der profeten.
39 Toen ging er een uit in het veld, om moeskruiden te lezen, en hij vond een wilden wijnstok, en las daarvan, zijn kleed vol wilde kolokwinten, en kwam, en sneed ze in den moespot; want zij kenden ze niet.
40 Daarna schepten zij voor de mannen op om te eten; en het geschiedde, als zij aten van dat moes, dat zij riepen en zeiden: Man Gods, de dood is in den pot! En zij konden het niet eten.
41 Maar hij zeide: Brengt dan meel; en hij wierp het in den pot; en hij zeide: Schep voor het volk op, dat zij eten. Toen was er niets kwaads in den pot.
42 En er kwam een man van Baal-salisa, en bracht den man Gods broden der eerstelingen, twintig gerstebroden, en groene aren in haar hulzen; en hij zeide: Geef aan het volk, dat zij eten.
43 Doch zijn dienaar zeide: Wat zou ik dat aan honderd mannen voorzetten? En hij zeide: Geef aan het volk, dat zij eten; want alzo zegt de HEERE: Men zal eten en overhouden.
44 Zo zette hij het hun voor, en zij aten, en zij hielden over, naar het woord des HEEREN.

5
1 Naaman nu, de krijgsoverste van den koning van Syrie, was een groot man voor het aangezicht zijns heren, en van hoog aanzien; want door hem had de HEERE den Syriers verlossing gegeven; zo was deze man een strijdbaar held, doch melaats.
2 En er waren benden uit Syrie getogen, en hadden een kleine jonge dochter uit het land van Israel gevankelijk gebracht, die in den dienst der huisvrouw van Naaman was.
3 Deze zeide tot haar vrouw: Och, of mijn heer ware voor het aangezicht van den profeet, die te Samaria is, dan zou hij hem van zijn melaatsheid ontledigen.
4 Toen ging hij in en gaf het zijn heer te kennen, zeggende: Zo en zo heeft de jonge dochter gesproken, die uit het land van Israel is.
5 Toen zeide de koning van Syrie: Ga heen, kom, en ik zal een brief aan den koning van Israel zenden. En hij ging heen, en nam in zijn hand tien talenten zilvers, en zes duizend sikkelen gouds, en tien wisselklederen.
6 En hij bracht den brief tot den koning van Israel, zeggende: Zo wanneer nu deze brief tot u zal gekomen zijn, zie, ik heb mijn knecht Naaman tot u gezonden, dat gij hem ontledigt van zijn melaatsheid.
7 En het geschiedde, als de koning van Israel den brief gelezen had, dat hij zijn klederen scheurde, en zeide: Ben ik dan God, om te doden en levend te maken, dat deze tot mij zendt, om een man van zijn melaatsheid te ontledigen? Want voorwaar, merkt toch, en ziet, dat hij oorzaak tegen mij zoekt.
8 Maar het geschiedde, als Elisa, de man Gods, gehoord had, dat de koning van Israel zijn klederen gescheurd had, dat hij tot den koning zond, om te zeggen: Waarom hebt gij uw klederen gescheurd? Laat hem nu tot mij komen, zo zal hij weten, dat er een profeet in Israel is.
9 Alzo kwam Naaman met zijn paarden en met zijn wagen, en stond voor de deur van het huis van Elisa.
10 Toen zond Elisa tot hem een bode, zeggende: Ga heen en was u zevenmaal in de Jordaan, en uw vlees zal u wederkomen, en gij zult rein zijn.
11 Maar Naaman werd zeer toornig, en toog weg, en zeide: Zie, ik zeide bij mij zelven: Hij zal zekerlijk uitkomen, en staan, en den Naam des HEEREN, Zijns Gods, aanroepen, en zijn hand over de plaats strijken, en den melaatse ontledigen.
12 Zijn niet Abana en Farpar, de rivieren van Damaskus, beter dan alle wateren van Israel; zou ik mij in die niet kunnen wassen en rein worden? Zo wendde hij zich, en toog weg met grimmigheid.
13 Toen traden zijn knechten toe, en spraken tot hem, en zeiden: Mijn vader, zo die profeet tot u een grote zaak gesproken had, zoudt gij ze niet gedaan hebben? Hoeveel te meer, naardien hij tot u gezegd heeft: Was u, en gij zult rein zijn?
14 Zo klom hij af, en doopte zich in de Jordaan zevenmaal, naar het woord van den man Gods; en zijn vlees kwam weder, gelijk het vlees van een kleinen jongen; en hij werd rein.
15 Toen keerde hij weder tot den man Gods, hij en zijn ganse heir, en kwam, en stond voor zijn aangezicht en zeide: Zie, nu weet ik, dat er geen God is op de ganse aarde, dan in Israel! Nu dan, neem toch een zegen van uw knecht.
16 Maar hij zeide: Zo waarachtig als de HEERE leeft, voor Wiens aangezicht ik sta, indien ik het neme! En hij hield bij hem aan, opdat hij het nam, doch hij weigerde het.
17 En Naaman zeide: Zo niet; laat toch uw knecht gegeven worden een last aarde van een juk muildieren; want uw knecht zal niet meer brandoffer of slachtoffer aan andere goden doen, maar den HEERE.
18 In deze zaak vergeve de HEERE uw knecht: wanneer mijn heer in het huis van Rimmon zal gaan, om zich daar neder te buigen, en hij op mijn hand leunen zal en ik mij in het huis van Rimmon nederbuigen zal; als ik mij alzo nederbuigen zal in het huis van Rimmon, de HEERE vergeve toch uw knecht in deze zaak.

19 En hij zeide tot hem: Ga in vrede. En hij ging van hem een kleine streek lands.
20 Gehazi nu, de jongen van Elisa, den man Gods, zeide: Zie, mijn heer heeft Naaman, dien Syrier belet, dat men uit zijn hand niet genomen heeft, wat hij gebracht had; maar zo waarachtig als de HEERE leeft, ik zal hem nalopen, en zal wat van hem nemen!
21 Zo volgde Gehazi Naaman achterna. En toen Naaman zag, dat hij hem naliep, viel hij van den wagen af, hem tegemoet, en hij zeide: Is het wel?
22 En hij zeide: Het is wel; mijn heer heeft mij gezonden, om te zeggen: Zie, nu straks zijn tot mij twee jongelingen uit de zonen der profeten, van het gebergte van Efraim gekomen; geef hun toch een talent zilvers en twee wisselklederen.
23 En Naaman zeide: Belieft het u, neem twee talenten. En hij hield aan bij hem, en bond twee talenten zilvers in twee buidels, met twee wisselklederen, en hij leide ze op twee van zijn jongens, die ze voor zijn aangezicht droegen.
24 Als hij nu op de hoogte kwam, nam hij ze van hun hand, en bestelde ze in een huis; en hij liet de mannen gaan, en zij togen heen.
25 Daarna kwam hij in, en stond voor zijn heer. En Elisa zeide tot hem: Van waar, Gehazi? En hij zeide: Uw knecht is noch herwaarts noch derwaarts gegaan.
26 Maar hij zeide tot hem: Ging niet mijn hart mede, als die man zich omkeerde van op zijn wagen u tegemoet? Was het tijd, om dat zilver te nemen, en om klederen te nemen, en olijfbomen, en wijngaarden, en schapen, en runderen, en knechten, en dienstmaagden?
27 Daarom zal u de melaatsheid van Naaman aankleven, en uw zaad in eeuwigheid! Toen ging hij uit van voor zijn aangezicht, melaats, wit als de sneeuw.

6
1 En de kinderen der profeten zeiden tot Elisa: Zie nu, de plaats, waar wij wonen voor uw aangezicht, is voor ons te eng.
2 Laat ons toch tot aan de Jordaan gaan, en elk van daar een timmerhout halen, dat wij ons daar een plaats maken, om er te wonen. En hij zeide: Gaat heen.
3 En er zeide een: Het believe u toch te gaan met uw knechten. En hij zeide: Ik zal gaan.
4 Zo ging hij met hen. Als zij nu aan de Jordaan gekomen waren, hieuwen zij hout af.
5 En het geschiedde, als een het timmerhout velde, dat het ijzer in het water viel; en hij riep, en zeide: Ach, mijn heer, want het was geleend.
6 En de man Gods zeide: Waar is het gevallen? En toen hij hem de plaats gewezen had, sneed hij een hout af, en wierp het daarhenen, en deed het ijzer boven zwemmen.
7 En hij zeide: Neem het tot u op. Toen stak hij zijn hand uit, en nam het,
8 En de koning van Syrie voerde krijg tegen Israel, en beraadslaagde zich met zijn knechten, zeggende: Mijn legering zal zijn in de plaats van zulk een.
9 Maar de man Gods zond henen tot den koning van Israel, zeggende: Wacht u, dat gij door die plaats niet trekt, want de Syriers zijn daarhenen afgekomen.
10 Daarom zond de koning van Israel henen aan die plaats, waarvan hem de man Gods gezegd en hem gewaarschuwd had, en wachtte zich aldaar, niet eenmaal, noch tweemaal.
11 Toen werd het hart des konings van Syrie onstuimig over dezen handel; en hij riep zijn knechten, en zeide tot hen: Zult gij mij dan niet te kennen geven, wie van de onzen zij voor den koning van Israel?
12 En een van zijn knechten zeide: Neen, mijn heer koning! Maar Elisa, de profeet, die in Israel is, geeft den koning van Israel te kennen de woorden, die gij in uw binnenste slaapkamer spreekt.
13 En hij zeide: Gaat heen, en ziet, waar hij is, dat ik zende en hem halen late. En hem werd te kennen gegeven, zeggende: Zie, hij is te Dothan.
14 Toen zond hij daarhenen paarden, en wagenen, en een zwaar heir; welke des nachts kwamen, en omsingelden de stad.
15 En de dienaar van den man Gods stond zeer vroeg op, en ging uit; en ziet, een heir omringde de stad met paarden en wagenen. Toen zeide zijn jongen tot hem: Ach, mijn heer, hoe zullen wij doen.
16 En hij zeide: Vrees niet; want die bij ons zijn, zijn meer, dan die bij hen zijn.
17 En Elisa bad, en zeide: HEERE, open toch zijn ogen, dat hij zie! En de HEERE opende de ogen van den jongen, dat hij zag; en ziet, de berg was vol vurige paarden en wagenen rondom Elisa.
18 Als zij nu tot hem afkwamen, bad Elisa tot den HEERE, en zeide: Sla toch dit volk met verblindheden. En Hij sloeg hen met verblindheden, naar het woord van Elisa.
19 Toen zeide Elisa tot hen: Dit is de weg niet, en dit is de stad niet; volgt mij na, en ik zal u leiden tot den man, dien gij zoekt; en hij leidde hen naar Samaria.
20 En het geschiedde, als zij te Samaria gekomen waren, dat Elisa zeide: HEERE, open de ogen van dezen, dat zij zien! En de HEERE opende hun ogen, dat zij zagen; en ziet, zij waren in het midden van Samaria.
21 En de koning van Israel zeide tot Elisa, als hij hen zag: Zal ik hen slaan? Zal ik hen slaan, mijn vader?
22 Doch hij zeide: Gij zult hen niet slaan; zoudt gij ook slaan, die gij met uw zwaard en met uw boog gevangen hadt? Zet hun brood en water voor, dat zij eten en drinken, en tot hun heer trekken.
23 En hij bereidde hun een grote maaltijd, dat zij aten en dronken; daarna liet hij hen gaan, en zij trokken tot hun heer. Zo kwamen de benden der Syriers niet meer in het land van Israel.

24 En het geschiedde daarna, dat Benhadad, de koning van Syrie, zijn gehele leger verzamelde, en optoog, en Samaria belegerde.
25 En er werd grote honger in Samaria; want ziet, zij belegerden ze, totdat een ezelskop voor tachtig zilverlingen was verkocht, en een vierendeel van een kab duivenmest voor vijf zilverlingen.
26 En het geschiedde, als de koning op den muur voorbijging, dat een vrouw tot hem riep, zeggende: Help mij, heer koning!
27 En hij zeide: De HEERE helpt u niet; waarvan zou ik u helpen? Van den dorsvloer of van de wijnpers?
28 Verder zeide de koning tot haar: Wat is u? En zij zeide: Deze vrouw heeft tot mij gezegd: Geef uw zoon, dat wij hem heden eten, en morgen zullen wij mijn zoon eten.
29 Zo hebben wij mijn zoon gezoden, en hebben hem gegeten; maar als ik des anderen daags tot haar zeide: Geef uw zoon, dat wij hem eten, zo heeft zij haar zoon verstoken.
30 En het geschiedde, als de koning de woorden dezer vrouw gehoord had, dat hij zijn klederen scheurde, alzo hij op den muur voortging; en het volk zag, dat, ziet, een zak van binnen over zijn vlees was.
31 En hij zeide: Zo doe mij God, en doe zo daartoe, indien het hoofd van Elisa den zoon van Safat, heden op hem zal blijven staan!
32 (Elisa nu zat in zijn huis, en de oudsten zaten bij hem.) En hij zond een man van voor zijn aangezicht; maar eer de bode tot hem gekomen was, had hij gezegd tot de oudsten: Hebt gijlieden gezien, hoe die zoon des moordenaars gezonden heeft, om mijn hoofd af te nemen? Ziet toe, als die bode komt, sluit de deur toe, en dringt hem uit met de deur; is niet het geruis der voeten van zijn heer achter hem?
33 Als hij nog met hen sprak, ziet, zo kwam de bode tot hem af; en hij zeide: Zie, dat kwaad is van den HEERE; wat zou ik verder op den HEERE wachten?

7
1 Toen zeide Elisa: Hoort het woord des HEEREN; zo zegt de HEERE: Morgen omtrent dezen tijd zal een maat meelbloem verkocht worden voor een sikkel, en twee maten gerst voor een sikkel, in de poort van Samaria.
2 Maar een hoofdman, op wiens hand de koning leunde, antwoordde den man Gods, en zeide: Zie, zo de HEERE vensteren in den hemel maakte, zou die zaak kunnen geschieden? En hij zeide: Zie, gij zult het met uw ogen zien, doch daarvan niet eten.
3 Er waren nu vier melaatse mannen voor de deur der poort; die zeiden, de een tot den ander: Wat blijven wij hier, totdat wij sterven?
4 Indien wij zeggen: Laat ons in de stad komen, zo is de honger in de stad, en wij zullen daar sterven, en indien wij hier blijven, wij zullen ook sterven; nu dan, komt, en laat ons in het leger der Syriers vallen; indien zij ons laten leven, wij zullen leven; en indien zij ons doden, wij zullen maar sterven.
5 En zij stonden op in de schemering, om in het leger der Syriers te komen. Toen zij aan het uiterste van het leger der Syriers kwamen, ziet, toen was er niemand.
6 Want de HEERE had het heir der Syriers doen horen een geluid van wagenen, en een geluid van paarden, het geluid ener grote heirkracht; zodat zij zeiden de een tot den ander: Zie, de koning van Israel heeft tegen ons gehuurd de koningen der Hethieten, en de koningen der Egyptenaren, om tegen ons te komen.
7 Derhalve hadden zij zich opgemaakt, en waren in de schemering gevloden, en hadden hun tenten gelaten, en hun paarden, en hun ezelen, het leger gelijk als het was; en waren gevloden om huns levens wil.
8 Als nu deze melaatsen aan het uiterste des legers kwamen, zo gingen zij in een tent, en aten en dronken, en namen van daar zilver, en goud, en klederen, en gingen henen, en verborgen het; daarna keerden zij weder, en kwamen in een andere tent, namen van daar ook, en gingen henen, en verborgen het.
9 Toen zeiden zij, de een tot den ander: Wij doen niet recht; deze dag is een dag van goede boodschap, en wij zwijgen stil. Indien wij vertoeven tot den lichten morgen, zo zal ons de ongerechtigheid vinden; daarom nu, komt, laat ons gaan, en dit aan het huis des konings boodschappen.
10 Zo kwamen zij, en riepen tot den poortier der stad, en boodschapten hun, zeggende: Wij zijn gekomen tot het leger der Syriers, en ziet, niemand was daar, noch eens mensen stem; maar paarden aangebonden, en ezels aangebonden, en tenten, gelijk als zij waren.
11 En hij riep de poortiers; en zij deden de boodschap binnen in het huis des konings.
12 En de koning stond op in den nacht, en zeide tot zijn knechten: Ik zal u nu te kennen geven, wat de Syriers ons gedaan hebben; zij weten, dat wij hongerig zijn; daarom zijn zij uit het leger gegaan, om zich in het veld te verstéken, zeggende: Als zij uit de stad gegaan zullen zijn, dan zullen wij hen levend grijpen, en wij zullen in de stad komen.
13 Toen antwoordde een van zijn knechten, en zeide: Dat men toch neme vijf van de overige paarden, die hierbinnen overgebleven zijn (zie, zij zijn als de gehele menigte der Israelieten, die hierbinnen overgebleven zijn; zie, zij zijn als de gehele menigte der Israelieten, die vergaan zijn), laat ons die zenden, en zien.
14 Zij namen dan twee wagenpaarden. En de koning zond het leger der Syriers achterna, zeggende: Gaat henen, en ziet.
15 En zij volgden hen na tot de Jordaan toe; en ziet, de ganse weg was vol van klederen en gereedschap, die de Syriers in hun verhaasten weggeworpen hadden. De boden nu keerden weder, en boodschapten het den koning.
16 Toen ging het volk uit, en beroofde het leger der Syriers; en een maat meelbloem werd verkocht voor een sikkel, en twee maten gerst voor een sikkel, naar het woord des HEEREN.

17 De koning nu had den hoofdman, op wiens hand hij leunde, over die poort gesteld; en het volk vertrad hem in de poort, dat hij stierf, gelijk de man Gods gesproken had, die het sprak, als de koning tot hem afgekomen was.
18 Want het was geschied, gelijk de man Gods gesproken had tot den koning, zeggende: Morgen omtrent dezen tijd zullen twee maten gerst voor een sikkel, en een maat meelbloem voor een sikkel verkocht worden, in de poort van Samaria.
19 En die hoofdman had den man Gods geantwoord en gezegd: Zie, zo de HEERE vensteren in den hemel maakte, zou het ook naar dit woord geschieden kunnen? En hij had gezegd: Zie, gij zult het met uw ogen zien, doch daarvan niet eten.
20 Even alzo geschiedde hem, want het volk vertrad hem in de poort, dat hij stierf.

8
1 Elisa nu had gesproken tot die vrouw, welker zoon hij levend gemaakt had, zeggende: Maak u op, en ga heen, gij en uw huisgezin, en verkeer als vreemdeling, waar gij verkeren kunt; want de HEERE heeft een honger geroepen, die ook in het land zeven jaren komen zal.
2 En de vrouw had zich opgemaakt, en had gedaan naar het woord van den man Gods; want zij was gegaan met haar huisgezin, en had als vreemdeling verkeerd in het land der Filistijnen, zeven jaren.
3 En het geschiedde met het einde der zeven jaren, dat de vrouw uit het land der Filistijnen wederkeerde; en zij ging uit, dat zij tot den koning riep, om haar huis en om haar akker.
4 De koning nu sprak tot Gehazi, den jongen van den man Gods, zeggende: Vertel mij toch al de grote dingen, die Elisa gedaan heeft.
5 En het geschiedde, als hij den koning vertelde, hoe hij een dode had levend gemaakt, ziet, zo riep de vrouw, welker zoon hij levend gemaakt had, tot den koning, om haar huis en om haar akker. Toen zeide Gehazi: Mijn heer koning! Dit is de vrouw, en dit is haar zoon, dien Elisa heeft levend gemaakt.
6 En de koning ondervraagde de vrouw, en zij vertelde het hem. Toen gaf de koning haar een kamerling, zeggende: Doe haar wederhebben alles, wat het hare was, daartoe alle inkomsten des akkers, van den dag af, dat zij het land verlaten heeft, tot nu toe.
7 Daarna kwam Elisa te Damaskus, als Benhadad, de koning van Syrie, krank was; en men boodschapte hem, zeggende: De man Gods is herwaarts gekomen.
8 Toen zeide de koning tot Hazael: Neem een geschenk in uw hand, en ga den man Gods tegemoet; en vraag door hem den HEERE, zeggende: Zal ik van deze krankheid genezen?
9 Zo ging Hazael hem tegemoet, en nam een geschenk in zijn hand, te weten, alle goed van Damaskus, een last van veertig kemelen; en hij kwam, en stond voor zijn aangezicht, en zeide: Uw zoon Benhadad, de koning van Syrie, heeft mij tot u gezonden, om te zeggen: Zal ik van deze krankheid genezen?
10 En Elisa zeide tot hem: Ga, zeg, gij zult ganselijk niet genezen; want de HEERE heeft mij getoond, dat hij den dood sterven zal.
11 En hij hield zijn gezicht staande, en zette het vast tot schamens toe; en de man Gods weende.
12 Toen zeide Hazael: Waarom weent mijn heer? En hij zeide: omdat ik weet, wat kwaad gij den kinderen Israels doen zult; gij zult hun sterkten in het vuur zetten, en hun jonge manschap met het zwaard doden, en hun jonge kinderen verpletteren, en hun zwangere vrouwen opensnijden.
13 En Hazael zeide: Maar wat is uw knecht, die een hond is, dat hij deze grote zaak doen zou? En Elisa zeide: De HEERE heeft mij getoond, dat gij koning zijn zult over Syrie.
14 Zo ging hij weg van Elisa, en kwam tot zijn heer, die tot hem zeide: Wat heeft Elisa tot u gezegd? En hij zeide: Hij heeft tot mij gezegd: Gij zult zekerlijk genezen.
15 En het geschiedde des anderen daags, dat hij een deken nam, en in het water doopte, en over zijn aangezicht uitspreidde, dat hij stierf; en Hazael werd koning in zijn plaats.
16 In het vijfde jaar nu van Joram, den zoon van Achab, den koning van Israel, toen Josafat koning was van Juda, begon Jehoram, de zoon van Josafat, den koning van Juda, te regeren.
17 Hij was twee en dertig jaren oud, toen hij koning werd, en hij regeerde acht jaren te Jeruzalem.
18 En hij wandelde op den weg der koningen van Israel, gelijk als het huis van Achab deed; want de dochter van Achab was hem ter vrouw geworden; en hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN.
19 Doch de HEERE wilde Juda niet verderven, om Davids Zijns knechts wil; gelijk als Hij hem gezegd had, dat Hij hem te allen tijde voor zijn zonen een lamp zou geven.
20 In zijn dagen vielen de Edomieten van onder het gebied van Juda af, en maakten een koning over zich.

21 Daarom toog Joram over naar Zair, en al de wagenen met hem; en hij maakte zich des nachts op, en sloeg de Edomieten, die rondom hem waren, daartoe de oversten der wagenen; en het volk vlood in zijn hutten.
22 De Edomieten evenwel vielen van onder het gebied van Juda af, tot op dezen dag; toen viel Libna af in denzelfden tijd.
23 Het overige nu der geschiedenissen van Joram, en alles wat hij gedaan heeft, is dat niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Juda?
24 En Joram ontsliep met zijn vaderen, en werd begraven bij zijn vaderen, in de stad Davids; en Ahazia, zijn zoon, werd koning in zijn plaats.
25 In het twaalfde jaar van Joram, den zoon van Achab, den koning van Israel, begon Ahazia, de zoon van Jeroham, den koning van Juda, te regeren.
26 Twee en twintig jaren was Ahazia oud, als hij koning werd, en regeerde een jaar te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Athalia, de dochter van Omri, den koning van Israel.
27 En hij wandelde in den weg van het huis van Achab, en deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN, gelijk het huis van Achab; want hij was een schoonzoon van het huis van Achab.
28 En hij toog met Joram, den zoon van Achab, naar den strijd, te Ramoth in Gilead, tegen Hazael, den koning van Syrie; en de Syriers sloegen Joram.
29 Toen keerde Joram, de koning, wederom, opdat hij zich te Jizreel helen liet van de slagen, die hem de Syriers te Rama geslagen hadden, als hij streed tegen Hazael, den koning van Syrie; en Ahazia, de zoon van Jehoram, de koning van Juda, kwam af, om Joram, den zoon van Achab, te Jizreel te bezien, want hij was krank.

9
1 Toen riep de profeet Elisa een van de zonen der profeten, en hij zeide tot hem: Gord uw lenden, en neem deze oliekruik in uw hand, en ga heen naar Ramoth in Gilead.
2 Als gij daar zult gekomen zijn, zo zie, waar Jehu, de zoon van Josafat, den zoon van Nimsi, is; en ga in, en doe hem opstaan uit het midden zijner broederen, en breng hem in een binnenste kamer.
3 En neem de oliekruik, en giet ze uit op zijn hoofd, en zeg: Zo zegt de HEERE: Ik heb u tot koning gezalfd over Israel. Doe daarna de deur open, en vlied, en vertoef niet.
4 Zo ging de jongeling, die jongeling van den profeet, naar Ramoth in Gilead.
5 En toen hij inkwam, ziet, daar zaten de hoofdmannen van het heir, en hij zeide: Ik heb een woord aan u, o hoofdman! En Jehu zeide: Tot wien van ons allen? En hij zeide: Tot u, o hoofdman!
6 Toen stond hij op, en ging in huis; hij dan goot de olie op zijn hoofd, en hij zeide tot hem: Zo zegt de HEERE, de God Israels: Ik heb u gezalfd tot koning over het volk des HEEREN, over Israel.
7 En gij zult het huis van Achab, uw heer, slaan, opdat Ik het bloed van Mijn knechten, de profeten, en het bloed van alle knechten des HEEREN, wreke van de hand van Izebel.
8 En het ganse huis van Achab zal omkomen; en Ik zal van Achab uitroeien, wat mannelijk is, ook den beslotene en verlatene in Israel.
9 Want Ik zal het huis van Achab maken als het huis van Jerobeam, den zoon van Nebat, en als het huis van Baesa, den zoon van Ahia.
10 Ook zullen de honden Izebel eten op het stuk lands van Jizreel, en er zal niemand zijn, die haar begrave. Toen deed hij de deur open en vlood.
11 En als Jehu uitging tot de knechten zijns heren, zeide men tot hem: Is het al wel? Waarom is deze onzinnige tot u gekomen? En hij zeide tot hen: Gij kent den man en zijn spraak.
12 Maar zij zeiden: Het is leugen; geef het ons nu te kennen. En hij zeide: Zo en zo heeft hij tot mij gesproken, zeggende: Zo zegt de HEERE: Ik heb u gezalfd tot koning over Israel.
13 Toen haastten zij zich, en een iegelijk nam zijn kleed, en leide het onder hem, op den hoogsten trap; en zij bliezen met de bazuin, en zeiden: Jehu is koning geworden!
14 Alzo maakte Jehu, de zoon van Josafat, den zoon van Nimsi, een verbintenis tegen Joram. (Joram nu had Ramoth in Gilead bewaard, hij en gans Israel, uit oorzake van Hazael, den koning van Syrie;
15 Maar de koning Joram was wedergekeerd, opdat hij zich te Jizreel helen liet van de slagen, die hem de Syriers geslagen hadden, als hij streed tegen Hazael, den koning van Syrie.) En Jehu zeide: Zo het ulieder wil is, laat niemand van de stad uittrekken, die ontkome, om dit in Jizreel te gaan verkondigen.
16 Toen reed Jehu, en toog naar Jizreel; want Joram lag aldaar; en Ahazia, de koning van Juda, was afgekomen, om Joram te bezien.
17 De wachter nu stond op den toren te Jizreel, en zag den hoop van Jehu, als hij aankwam, en zeide: Ik zie een hoop. Toen zeide Joram: Neem een ruiter, en zend dien hunlieden tegemoet, en dat hij zegge: Is het vrede?
18 En de ruiter te paard toog heen hem tegemoet, en zeide: Zo zegt de koning: Is het vrede? En Jehu zeide: Wat hebt gij met den vrede te doen? Keer om naar achter mij. En de wachter gaf het te kennen, zeggende: De bode is tot hen gekomen, maar hij komt niet weder.
19 Toen zond hij een anderen ruiter te paard; en als deze tot hen gekomen was, zeide hij: Zo zegt de koning: Is het vrede? En Jehu zeide: Wat hebt gij met den vrede te doen? Keer om naar achter mij.
20 En de wachter gaf dit te kennen, zeggende: Hij is tot aan hen gekomen, maar hij komt niet weder; en het drijven is als het drijven van Jehu, den zoon van Nimsi, want hij drijft onzinniglijk.

21 Toen zeide Joram: Span aan. En men spande zijn wagen aan. Zo toog Joram, de koning van Israel, uit, en Ahazia, de koning van Juda, een ieder op zijn wagen; en zij togen uit Jehu tegemoet, en vonden hem op het stuk lands van Naboth, den Jizreeliet.
22 Het geschiedde nu, als Joram Jehu zag, dat hij zeide: Is het ook vrede, Jehu? Maar hij zeide: Wat vrede, zo lang als de hoererijen van uw moeder Izebel, en haar toverijen zo vele zijn?
23 Toen keerde Joram zijn hand, en vlood, en zeide tot Ahazia: Het is bedrog, Ahazia!
24 Maar Jehu spande den boog met volle kracht, en schoot Joram tussen zijn armen, dat de pijl door zijn hart uitging; en hij kromde zich in zijn wagen.
25 Toen zeide Jehu tot Bidkar, zijn hoofdman: Neem, werp hem op dat stuk lands van Naboth, den Jizreeliet; want gedenk, als ik en gij nevens elkander achter zijn vader Achab reden, dat hem de HEERE dezen last opleide, zeggende:
26 Zo Ik gisteravond niet gezien heb het bloed van Naboth, en het bloed zijner zonen, zegt de HEERE, en Ik u dat niet vergelde op dit stuk lands, zegt de HEERE. Nu dan, neem, werp hem op dat stuk lands, naar het woord des HEEREN.
27 Als Ahazia, de koning van Juda, dat zag, zo vlood hij door den weg van het huis des hofs; doch Jehu vervolgde hem achterna, en zeide: Slaat hem ook op den wagen, aan den opgang naar Gur, die bij Jibleam is; en hij vlood naar Megiddo, en stierf aldaar.
28 En zijn knechten voerden hem naar Jeruzalem, en zij begroeven hem in zijn graf, bij zijn vaderen in de stad Davids.
29 In het elfde jaar nu van Joram, den zoon van Achab, was Ahazia koning geworden over Juda.
30 En Jehu kwam te Jizreel. Als Izebel dat hoorde, zo blankette zij haar aangezicht, en versierde haar hoofd, en keek ten venster uit.
31 Toen nu Jehu ter poorte inkwam, zeide zij: Is het wel, o Zimri, doodslager van zijn heer?
32 En hij hief zijn aangezicht op naar het venster, en zeide: Wie is met mij? Wie? Toen zagen op hem twee, drie kamerlingen.
33 En hij zeide: Stoot ze van boven neder. En zij stieten haar van boven neder, zodat van haar bloed aan den wand en aan de paarden gesprengd werd; en hij vertrad haar.
34 Als hij nu ingekomen was, en gegeten en gedronken had, zeide hij: Ziet nu naar die vervloekte, en begraaf ze; want zij is eens konings dochter.
35 En zij gingen heen om haar te begraven; doch zij vonden niet van haar, dan het bekkeneel, en de voeten, en de palmen harer handen.
36 Toen kwamen zij weder, en gaven het hem te kennen, en hij zeide: Dit is het woord des HEEREN, dat Hij gesproken heeft door den dienst van Zijn knecht Elia, den Thisbiet, zeggende: Op het stuk lands van Jizreel zullen de honden het vlees van Izebel eten.
37 En het dode lichaam van Izebel zal zijn gelijk mest op het veld, in het stuk lands van Jizreel, dat men niet zal kunnen zeggen: Dit is Izebel.

10
1 Achab nu had zeventig zonen te Samaria; en Jehu schreef brieven, dewelke hij zond naar Samaria, tot de oversten van Jizreel, de oudsten, en tot de voedsterheren van Achab, zeggende:
2 Zo wanneer nu deze brief tot u zal gekomen zijn, dewijl de zonen van uw heer bij u zijn, ook de wagenen en de paarden bij u zijn, mitsgaders een vaste stad, en wapenen;
3 Zo ziet naar den beste en gerechtigste van de zonen uws heren, zet dien op zijns vaders troon; en strijdt voor het huis uws heren.
4 Doch zij vreesden gans zeer, en zeiden: Ziet, twee koningen bestonden niet voor zijn aangezicht, hoe zouden wij dan bestaan?
5 Die dan over het huis was, en die over de stad was, en de oudsten, en de voedsterheren zonden tot Jehu, zeggende: Wij zijn uw knechten, en al wat gij tot ons zeggen zult, zullen wij doen; wij zullen niemand koning maken; doe wat goed is in uw ogen.
6 Toen schreef hij ten tweeden male tot hen een brief, zeggende: Zo gij mijn zijt, en gij naar mijn stem hoort, neemt de hoofden van de mannen, de zonen uws heren, en komt tot mij morgen omtrent dezen tijd naar Jizreel. (De zonen nu de konings, zeventig mannen, waren bij de groten der stad, die hen opvoedden.)
7 Het geschiedde dan, als die brief tot hen kwam, dat zij de zonen des konings namen, en zeventig mannen sloegen; en zij leiden hun hoofden in korven, die zij tot hem zonden naar Jizreel.
8 En er kwam een bode, en boodschapte hem, zeggende: Zij hebben de hoofden van de zonen des konings gebracht. En hij zeide: Legt ze in twee hopen, aan de deur der poort, tot morgen.
9 En het geschiedde des morgens, toen hij uitging, dat hij stil stond, en tot al het volk zeide: Gij zijt rechtvaardig. Ziet, ik heb een verbintenis gemaakt tegen mijn heer, en heb hem doodgeslagen; en wie heeft alle deze geslagen?
10 Weet nu, dat niets van het woord des HEEREN, hetwelk de HEERE tegen het huis van Achab gesproken heeft, zal op de aarde vallen; want de HEERE heeft gedaan, wat Hij door den dienst van Zijn knecht Elia gesproken heeft.
11 Daartoe sloeg Jehu al de overgeblevenen van het huis van Achab te Jizreel, en al zijn groten, en zijn bekenden, en zijn priesteren; totdat hij hem geen overigen liet overblijven.
12 En hij maakte zich op, en toog heen en ging naar Samaria; en zijnde te Beth-heked der herderen, op den weg,
13 Vond Jehu de broederen van Ahazia, den koning van Juda, en hij zeide: Wie zijt gijlieden? En zij zeiden: Wij zijn de broederen van Ahazia, en zijn afgekomen, om de zonen des konings en de zonen der koningin te groeten.
14 Toen zeide hij: Grijpt hen levend. En zij grepen hen levend; en zij sloegen hen bij den bornput van Beth-heked, twee en veertig mannen, en hij liet niet een van hen over.
15 En van daar gegaan zijnde, zo vond hij Jonadab, den zoon van Rechab, hem tegemoet; die hem groette; en hij zeide tot hem: Is uw hart recht, gelijk als mijn hart met uw hart is? En Jonadab zeide: Het is, ja, het is; geef uw hand. En hij gaf zijn hand, en hij deed hem tot zich op den wagen klimmen.
16 En hij zeide: Ga met mij, en zie mijn ijver aan voor den HEERE. Zo deden zij hem rijden op zijn wagen.
17 En toen hij te Samaria kwam, sloeg hij allen, die aan Achab te Samaria overgebleven waren, totdat hij hem verdelgd had, naar het woord des HEEREN, dat Hij tot Elia gesproken had.
18 En Jehu verzamelde al het volk, en zeide tot hen: Achab heeft Baal een weinig gediend; Jehu zal hem veel dienen.
19 Nu daarom roept alle profeten van Baal, al zijn dienaren, en al zijn priesteren tot mij, dat niemand gemist worde; want ik heb een grote offerande aan Baal; al wie gemist wordt, zal niet leven. Doch Jehu deed dat door listigheid, opdat hij de dienaren van Baal ombracht.
20 Verder zeide Jehu: Heiligt Baal een verbods dag. en zij riepen dien uit.

21 Ook zond Jehu in het ganse Israel; en alle Baalsdienaren kwamen, dat niet een man overbleef, die niet kwam; en zij kwamen in het huis van Baal, dat het huis van Baal vervuld werd van het ene einde tot het andere einde.
22 Toen zeide hij tot dengene, die over het klederhuis was: Breng voor alle dienaren van Baal de kleding uit. En hij bracht voor hen de kleding uit.
23 En Jehu kwam met Jonadab, den zoon van Rechab, in het huis van Baal; en hij zeide tot de dienaren van Baal: Onderzoekt, en ziet toe, dat hier misschien bij u niemand zij van de dienaren des HEEREN, maar van de dienaren van Baal alleen.
24 Toen zij nu inkwamen, om slachtofferen en brandofferen te doen, bestelde zich Jehu daarbuiten tachtig mannen, en hij zeide: Zo iemand van de mannen, die ik in uw handen gebracht heb, ontkomt, zijn ziel zal voor deszelfs ziel zijn.
25 En het geschiedde, als hij voleind had het brandoffer te doen, dat Jehu zeide tot de trawanten en tot de hoofdmannen: Komt in, slaat hen, dat niemand uitkome. En zij sloegen hen met de scherpte des zwaard; en de trawanten en hoofdmannen wierpen hen weg; daarna kwamen zij tot de stad in het huis van Baal;
26 En zij brachten de opgerichte beelden uit het huis van Baal, en verbrandden ze.
27 Zij braken ook het opgerichte beeld van Baal af; daartoe braken zij het huis van Baal af, en maakten dat tot heimelijke gemakken, tot op dezen dag.
28 Alzo verdelgde Jehu Baal uit Israel.
29 Maar van de zonden van Jerobeam, den zoon van Nebat, die Israel zondigen deed, na te volgen, week Jehu niet af, te weten, van de gouden kalveren, die te Beth-el en die te Dan waren.
30 De HEERE dan zeide tot Jehu: Daarom dat gij welgedaan hebt, doende wat recht is in Mijn ogen, en hebt aan het huis van Achab gedaan, naar alles, wat in Mijn hart was, zullen u zonen tot het vierde gelid op den troon van Israel zitten.
31 Maar Jehu nam niet waar te wandelen in de wet des HEEREN, des Gods van Israel, met zijn ganse hart; hij week niet van de zonden van Jerobeam, die Israel zondigen deed.
32 In die dagen begon de HEERE Israel af te korten, want Hazael sloeg ze in alle landpalen van Israel:
33 Van de Jordaan af, tegen den opgang der zon, het ganse land van Gilead, der Gadieten, en der Rubenieten, en der Manassieten; van Aroer, dat aan de beek van Arnon is, en Gilead, en Basan.
34 Het overige nu der geschiedenissen van Jehu, en al wat hij gedaan heeft, en al zijn macht, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israel?
35 En Jehu ontsliep met zijn vaderen, en zij begroeven hem te Samaria, en zijn zoon Joahaz werd koning in zijn plaats.
36 En de dagen, die Jehu over Israel geregeerd heeft in Samaria, zijn acht en twintig jaren.

11
1 Toen nu Athalia, de moeder van Ahazia, zag, dat haar zoon dood was, zo maakte zij zich op, en bracht al het koninklijke zaad om.
2 Maar Joseba, de dochter van den koning Joram, de zuster van Ahazia, nam Joas, den zoon van Ahazia, en stal hem uit het midden van des konings zonen, die gedood werden, zettende hem en zijn voedster in een slaapkamer; en zij verborgen hem voor Athalia, dat hij niet gedood werd.
3 En hij was met haar verstoken in het huis des HEEREN zes jaren; en Athalia regeerde over het land.
4 In het zevende jaar nu zond Jojada, en nam de oversten van honderd met de hoofdmannen, en met de trawanten, en hij bracht hen tot zich, in het huis des HEEREN; en hij maakte een verbond met hen, en hij beedigde hen in het huis des HEEREN, en hij toonde hun den zoon des konings.
5 En hij gebood hun, zeggende: Dit is de zaak, die gij doen zult: een derde deel van u, die op den sabbat ingaan, zullen de wacht waarnemen van het huis des konings;
6 En een derde deel zal zijn aan de poort Sur; en een derde deel aan de poort achter de trawanten; zo zult gij waarnemen de wacht van dit huis, tegen inbreking.
7 En de twee delen van ulieden, allen, die op den sabbat uitgaan, zullen de wacht van het huis des HEEREN waarnemen bij den koning.
8 En gij zult den koning rondom omsingelen, een ieder met zijn wapenen in zijn hand, en hij, die tussen de ordeningen intreedt, zal gedood worden; en zijt gij bij den koning, als hij uitgaat, en als hij inkomt.
9 De oversten dan van honderd deden naar al wat de priester Jojada geboden had, en namen ieder zijn mannen, die op den sabbat ingingen, met degenen, die op den sabbat uitgingen; en zij kwamen tot den priester Jojada.
10 En de priester gaf aan de oversten van honderd de spiesen en de schilden, die van den koning David geweest waren, die in het huis des HEEREN geweest waren.
11 En de trawanten stonden, ieder met zijn wapenen in zijn hand, van de rechterzijde van het huis, tot de linkerzijde van het huis, naar het altaar en naar het huis toe, bij den koning rondom.
12 Daarna bracht hij des konings zoon voor, en zette hem de kroon op, en gaf hem de getuigenis; en zij maakten hem koning, en zalfden hem; daartoe klapten zij met de handen, en zeiden: De koning leve!
13 Toen Athalia hoorde de stem der trawanten en des volks, zo kwam zij tot het volk in het huis des HEEREN.
14 En zij zag toe, en ziet, de koning stond bij den pilaar, naar de wijze, en de oversten en de trompetten bij den koning; en al het volk des lands was blijde, en blies met trompetten. Toen verscheurde Athalia haar klederen, en zij riep: Verraad, verraad!
15 Maar de priester Jojada gebood aan de oversten van honderd, die over het heir gesteld waren, en zeide tot hen: Brengt haar uit tot buiten de ordeningen, en doodt, wie haar volgt, met het zwaard; want de priester had gezegd: Laat ze in het huis des HEEREN niet gedood worden.
16 En zij leiden de handen aan haar; en zij ging den weg van den ingang der paarden naar het huis des konings, en zij werd daar gedood.
17 En Jojada maakte een verbond tussen den HEERE en tussen den koning, en tussen het volk, dat het den HEERE tot een volk zou zijn; mitsgaders tussen den koning en tussen het volk.
18 Daarna ging al het volk des lands in het huis van Baal, en braken dat af; zijn altaren en zijn beelden verbraken zij recht wel; en Mattan, den priester van Baal, sloegen zij dood voor de altaren. De priester nu bestelde de ambten in het huis des HEEREN.
19 En hij nam de oversten van honderd, en de hoofdmannen, en de trawanten, en al het volk des lands; en zij brachten den koning af uit het huis des HEEREN, en kwamen door den weg van de poort der trawanten tot het huis des konings, en hij zat op den troon der koningen.
20 En al het volk des lands was blijde, en de stad werd stil, nadat zij Athalia met het zwaard gedood hadden bij des konings huis.

21 Joas was zeven jaren oud, toen hij koning werd.

12
1 In het zevende jaar van Jehu werd Joas koning, en regeerde veertig jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Zibja van Ber-seba.
2 En Joas deed dat recht was in de ogen des HEEREN, al zijn dagen, in dewelke de priester Jojada hem onderwees.
3 Alleenlijk werden de hoogten niet weggenomen; het volk offerde en rookte nog op de hoogten.
4 En Joas zeide tot de priesteren: Al het geld der geheiligde dingen, dat gebracht zal worden in het huis des HEEREN, te weten het geld desgenen, die overgaat tot de getelden, het geld van een ieder der personen naar zijn schatting, en al het geld, dat in ieders hart komt, om dat te brengen in het huis des HEEREN,
5 Zullen de priesters tot zich nemen, een ieder van zijn bekende; en zij zullen de breuken van het huis verbeteren, naar alles wat er voor breuk bevonden zal worden.
6 Maar het geschiedde in het drie en twintigste jaar van den koning Joas, dat de priesters de breuken van het huis niet gebeterd hadden.
7 Toen riep de koning Joas den priester Jojada en de andere priesteren, en zeide tot hen: Waarom betert gijlieden niet de breuken van het huis? Nu dan, neemt geen geld van uw bekenden, dat gij het zoudt geven voor de breuken van het huis.
8 En de priesters bewilligden van het volk geen geld te nemen, noch de breuken van het huis te verbeteren.
9 Maar de priester Jojada nam een kist, en boorde een gat in haar deksel, en zette die bij het altaar ter rechterhand, als iemand inkwam in het huis des HEEREN; en de priesters, die den dorpel bewaarden, staken daarin al het geld, dat ten huize des HEEREN gebracht werd.
10 Het geschiedde nu, als zij zagen, dat veel gelds in de kist was, dat des konings schrijver met den hogepriester opkwam, en zij bonden het samen, en telden het geld, dat in het huis des HEEREN gevonden werd.
11 En zij gaven het geld wel gewogen in handen der verzorgers van dat werk, die gesteld waren over het huis des HEEREN; en zij besteedden het uit aan de timmerlieden en aan de bouwlieden, die het huis des HEEREN vermaakten;
12 En aan de metselaren, en aan de steenhouwers, en om hout en gehouwen stenen te kopen, om de breuken van het huis des HEEREN te verbeteren, en voor al wat uitgegeven werd voor het huis, om dat te beteren.
13 Evenwel werden niet gemaakt voor het huis des HEEREN zilveren schalen, gaffelen, sprengbekkens, trompetten, noch enig gouden vat, of zilveren vat, van het geld, dat ten huize des HEEREN gebracht werd.
14 Maar zij gaven dat aan degenen, die het werk deden; en zij verbeterden daarmede het huis des HEEREN.
15 Daartoe eisten zij geen rekening van de mannen, wien zij dat geld in hun handen gaven, om aan degenen, die het werk deden, te geven; want zij handelden trouwelijk.
16 Het geld van schuldoffer, en het geld van zondofferen werd ten huize des HEEREN niet gebracht; het was voor de priesteren.
17 Toen trok Hazael, de koning van Syrie op, en krijgde tegen Gath, en nam haar in; daarna stelde Hazael zijn aangezicht, om tegen Jeruzalem op te trekken.
18 Maar Joas, de koning van Juda, nam al de geheiligde dingen, die Josafat, en Joram, en Ahazia, zijn vaderen, de koningen van Juda, geheiligd hadden, en zijn geheiligde dingen, en al het goud, dat gevonden werd in de schatten van het huis des HEEREN, en van het huis des konings, en zond het tot Hazael, den koning van Syrie; toen trok hij op van Jeruzalem.
19 Het overige nu der geschiedenissen van Joas, en al wat hij gedaan heeft, is dat niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Juda?
20 En zijn knechten stonden op, en maakten een verbintenis, en sloegen Joas, in het huis van Millo, dat afgaat naar Silla;

21 Want Jozacar, de zoon van Simeath, en Jozabad, de zoon van Somer, zijn knechten, sloegen hem, dat hij stierf; en zij begroeven hem met zijn vaderen in de stad Davids; en Amazia, zijn zoon, werd koning in zijn plaats.

13
1 In het drie en twintigste jaar van Joas, den zoon van Ahazia, den koning van Juda, werd Joahaz, de zoon van Jehu, koning over Israel, te Samaria, en regeerde zeventien jaren.
2 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN; want hij wandelde na de zonden van Jerobeam, den zoon van Nebat, die Israel zondigen deed; hij week daarvan niet af.
3 Daarom ontstak des HEEREN toorn tegen Israel; en Hij gaf hen in de hand van Hazael, den koning van Syrie, en in de hand van Benhadad, den zoon van Hazael, al die dagen.
4 Doch Joahaz bad des HEEREN aangezicht ernstelijk aan; en de HEERE verhoorde hem; want Hij zag de verdrukking van Israel, dat de koning van Syrie hen verdrukte.
5 (Zo gaf de HEERE Israel een verlosser, dat zij van onder de hand der Syriers uitkwamen; en de kinderen Israels woonden in hun tenten, als te voren.
6 Nochtans weken zij niet af van de zonden van het huis van Jerobeam, die Israel zondigen deed; maar hij wandelde daarin; en het bos bleef ook staan te Samaria.)
7 Want hij had Joahaz geen volk laten overblijven dan vijftig ruiteren en tien wagenen, en tien duizend voetvolks; want de koning van Syrie had hen omgebracht, en had hen dorsende gemaakt als stof.
8 Het overige nu der geschiedenissen van Joahaz, en al wat hij gedaan heeft, en zijn macht, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israel?
9 En Joahaz ontsliep met zijn vaderen, en zij begroeven hem te Samaria; en Joas, zijn zoon, regeerde in zijn plaats.
10 In het zeven en dertigste jaar van Joas, den koning van Juda, werd Joas, de zoon van Joahaz, koning over Israel, te Samaria, en regeerde zestien jaren.
11 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN; hij week niet af van al de zonden van Jerobeam, den zoon van Nebat, die Israel zondigen deed, maar hij wandelde daarin.
12 Het overige nu der geschiedenissen van Joas, en al wat hij gedaan heeft, en zijn macht, waarmede hij gestreden heeft tegen Amazia, den koning van Juda, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israel?
13 En Joas ontsliep met zijn vaderen, en Jerobeam zat op zijn troon. En Joas werd begraven te Samaria, bij de koningen van Israel.
14 Elisa nu was krank geweest van zijn krankheid, van dewelke hij stierf; en Joas, de koning van Israel, was tot hem afgekomen, en had geweend over zijn aangezicht, en gezegd: Mijn vader, mijn vader, wagen Israels en zijn ruiteren!
15 En Elisa zeide tot hem: Neem een boog en pijlen. En hij nam tot zich een boog en pijlen.
16 En hij zeide tot den koning van Israel: Leg uw hand aan den boog, en hij leide zijn hand daaraan; en Elisa leide zijn handen op des konings handen.
17 En hij zeide: Doe het venster open tegen het oosten. En hij deed het open. Toen zeide Elisa: Schiet. En hij schoot. En hij zeide: Het is een pijl der verlossing des HEEREN, en een pijl der verlossing tegen de Syriers; want gij zult de Syriers slaan in Afek, tot verdoens toe.
18 Daarna zeide hij: Neem de pijlen. En hij nam ze. Toen zeide hij tot den koning van Israel: Sla tegen de aarde. En hij sloeg driemaal; daarna stond hij stil.
19 Toen werd de man Gods zeer toornig op hem, en zeide: Gij zoudt vijf maal of zesmaal geslagen hebben; dan zoudt gij de Syriers tot verdoens toe geslagen hebben; doch nu zult gij de Syriers driemaal slaan.
20 Daarna stierf Elisa, en zij begroeven hem. De benden nu der Moabieten kwamen in het land met het ingaan des jaars.
21 En het geschiedde, als zij een man begroeven, dat zij, ziet, een bende zagen; zo wierpen zij den man in het graf van Elisa; en toen de man daarin kwam, en het gebeente van Elisa aanroerde, werd hij levend, en rees op zijn voeten.
22 Hazael nu, de koning van Syrie, verdrukte Israel, al de dagen van Joahaz.

23 Doch de HEERE was hun genadig, en ontfermde Zich hunner, en wendde Zich tot hen, om Zijns verbonds wil met Abraham, Izak en Jakob; en Hij wilde hen niet verderven, en heeft hen niet verworpen van Zijn aangezicht, tot nu toe.
24 En Hazael, de koning van Syrie, stierf, en zijn zoon Benhadad werd koning in zijn plaats.
25 Joas nu, de zoon van Joahaz, nam de steden weder in, uit de hand van Benhadad, den zoon van Hazael, die hij uit de hand van Joahaz, zijn vader, met krijg genomen had; Joas sloeg hem driemaal, en bracht de steden aan Israel weder.

14
1 In het tweede jaar van Joas, den zoon van Joahaz, den koning van Israel, werd Amazia koning, de zoon van Joas, den koning van Juda.
2 Vijf en twintig jaren was hij oud, toen hij koning werd, en regeerde negen en twintig jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Joaddan van Jeruzalem.
3 En hij deed dat recht was in de ogen des HEEREN, nochtans niet als zijn vader David; hij deed naar alles, wat zijn vader Joas gedaan had.
4 Alleenlijk werden de hoogten niet weggenomen; het volk offerde en rookte nog op de hoogten.
5 Het geschiedde nu, als het koninkrijk in zijn hand versterkt was, dat hij zijn knechten sloeg, die den koning, zijn vader, geslagen hadden,
6 Doch de kinderen der doodslagers doodde hij niet; gelijk geschreven is in het wetboek van Mozes, waar de HEERE geboden heeft, zeggende: De vaders zullen voor de kinderen niet gedood worden, en de kinderen zullen voor de vaders niet gedood worden; maar een ieder zal om zijn zonde gedood worden.
7 Hij sloeg de Edomieten in het Zoutdal tien duizend, en nam Sela in met krijg, en noemde haar naam Jokteel, tot op dezen dag.
8 Toen zond Amazia boden tot Joas, den zoon van Joahaz, den zoon van Jehu, den koning van Israel, zeggende: Kom, laat ons elkanders aangezicht zien.
9 Maar Joas, de koning van Israel, zond tot Amazia, den koning van Juda, zeggende: De distel, die op den Libanon is, zond tot den ceder, die op den Libanon is, zeggende: Geef uw dochter mijn zoon ter vrouw; maar het gedierte des velds, dat op den Libanon is, ging voorbij, en vertrad den distel.
10 Gij hebt de Edomieten dapper geslagen, daarom heeft uw hart u verheven; heb de eer, en blijf in uw huis; want waarom zoudt gij u in het kwade mengen, dat gij vallen zoudt, gij en Juda met u?
11 Doch Amazia hoorde niet; daarom toog Joas, de koning van Israel, op, zodat hij en Amazia, de koning van Juda, elkanders aangezicht zagen te Beth-semes, dat in Juda is.
12 En Juda werd geslagen voor het aangezicht van Israel, en zij vloden, een iegelijk in zijn tenten.
13 En Joas, de koning van Israel, greep Amazia, den koning van Juda, den zoon van Joas, den zoon van Ahazia, te Beth-semes, en kwam te Jeruzalem; en hij brak aan den muur van Jeruzalem, van de poort van Efraim tot aan de Hoekpoort, vierhonderd ellen.
14 En hij nam al het goud, en het zilver, en al de vaten, die gevonden werden in het huis des HEEREN, en in de schatten van des konings huis, mitsgaders gijzelaars; en hij keerde weder naar Samaria.
15 Het overige nu der geschiedenissen van Joas, wat hij gedaan heeft, en zijn macht, en hoe hij gestreden heeft tegen Amazia, den koning van Juda, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israel?
16 En Joas ontsliep met zijn vaderen, en werd te Samaria begraven bij de koningen van Israel; en zijn zoon Jerobeam werd koning in zijn plaats.
17 Amazia nu, de zoon van Joas, koning van Juda, leefde na den dood van Joas, den zoon van Joahaz, den koning van Israel, vijftien jaren.
18 Het overige nu der geschiedenissen van Amazia, is dat niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Juda?
19 En zij maakten een verbintenis tegen hem te Jeruzalem, dat hij vluchtte naar Lachis; maar zij zonden hem na tot Lachis, en doodden hem aldaar.
20 En zij brachten hem op paarden; en hij werd te Jeruzalem begraven, bij zijn vaderen, in de stad Davids.
21 En het ganse volk van Juda nam Azaria (die nu zestien jaren oud was), en maakten hem koning in plaats van zijn vader Amazia.

22 Die bouwde Elath, en bracht haar weder aan Juda, nadat de koning met zijn vaderen ontslapen was.
23 In het vijftiende jaar van Amazia, den zoon van Joas, den koning van Juda, werd te Samaria koning, Jerobeam, de zoon van Joas, koning van Israel, en regeerde een en veertig jaren.
24 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN; hij week niet van alle zonden van Jerobeam, den zoon van Nebat, die Israel zondigen deed.
25 Hij bracht ook weder de landpale van Israel van den ingang van Hamath, tot aan de zee van het vlakke veld; naar het woord des HEEREN, des Gods van Israel, dat Hij gesproken had door den dienst van Zijn knecht Jona, den zoon van Amitthai, den profeet, die van Gath-hefer was.
26 Want de HEERE zag, dat de ellende van Israel zeer bitter was, en dat er geen opgeslotenen noch verlatenen waren, en dat Israel geen helper had.
27 En de HEERE had niet gesproken, dat Hij den naam van Israel van onder den hemel verdelgen zou; maar Hij verloste hen door de hand van Jerobeam, den zoon van Joas.
28 Het overige nu der geschiedenissen van Jerobeam, en al wat hij gedaan heeft, en zijn macht, hoe hij gekrijgd heeft, en hoe hij Damaskus en Hamath, tot Juda behorende, aan Israel wedergebracht heeft, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israel?
29 En Jerobeam ontsliep met zijn vaderen, met de koningen van Israel; en zijn zoon Zacharia werd koning in zijn plaats.

15
1 In het zeven en twintigste jaar van Jerobeam, den koning van Israel, werd koning Azaria, de zoon van Amazia, den koning van Juda.
2 Hij was zestien jaren oud, toen hij koning werd, en hij regeerde twee en vijftig jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Jecholia van Jeruzalem.
3 En hij deed dat recht was in de ogen des HEEREN, naar al wat zijn vader Amazia gedaan had.
4 Alleenlijk werden de hoogten niet weggenomen; het volk offerde en rookte nog op de hoogten.
5 En de HEERE plaagde den koning, dat hij melaats werd tot den dag zijns doods; en hij woonde in een afgezonderd huis; doch Jotham, de zoon des konings, was over het huis, richtende het volk des lands.
6 Het overige nu der geschiedenissen van Azaria, en al wat hij gedaan heeft, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Juda?
7 En Azaria ontsliep met zijn vaderen, en zij begroeven hem bij zijn vaderen, in de stad Davids; en zijn zoon Jotham werd koning in zijn plaats.
8 In het acht en dertigste jaar van Azaria, den koning van Juda, regeerde Zacharia, de zoon van Jerobeam, over Israel te Samaria, zes maanden.
9 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN, gelijk als zijn vaderen gedaan hadden; hij week niet af van de zonden van Jerobeam, den zoon van Nebat, die Israel zondigen deed.
10 En Sallum, de zoon van Jabes, maakte een verbintenis tegen hem, en sloeg hem voor het volk, en doodde hem; en hij werd koning in zijn plaats.
11 Het overige nu der geschiedenissen van Zacharia, ziet, dat is geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israel.
12 Dit was het woord des HEEREN, dat Hij gesproken had tot Jehu, zeggende: U zullen zonen van het vierde gelid op den troon van Israel zitten; en het is alzo geschied.
13 Sallum, de zoon van Jabes, werd koning, in het negen en dertigste jaar van Uzzia, den koning van Juda; en hij regeerde een volle maand te Samaria.
14 Want Menahem, de zoon van Gadi, toog op van Thirza, en kwam te Samaria, en sloeg Sallum, den zoon van Jabes, te Samaria, en doodde hem, en werd koning in zijn plaats.
15 Het overige nu der geschiedenissen van Sallum, en zijn verbintenis, die hij maakte, ziet, die zijn geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israel.
16 Toen sloeg Menahem Tifsah, met allen, die daarin waren, ook haar landpalen van Thirza af; omdat men niet voor hem had opengedaan, zo sloeg hij hen; al haar bevruchte vrouwen hieuw hij in stukken.
17 In het negen en dertigste jaar van Azaria, den koning van Juda, werd Menahem, de zoon van Gadi, koning over Israel, en regeerde tien jaren te Samaria.
18 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN; hij week al zijn dagen niet af van de zonden van Jerobeam, den zoon van Nebat, die Israel zondigen deed.
19 Toen kwam Pul, de koning van Assyrie, tegen het land; en Menahem gaf aan Pul duizend talenten zilvers, opdat zijn hand met hem zoude zijn, om het koninkrijk in zijn hand te sterken.
20 Menahem nu bracht dit geld op van Israel, van alle geweldigen van vermogen, om den koning van Assyrie te geven, voor elk man vijftig zilveren sikkels; alzo keerde de koning van Assyrie weder, en bleef daar niet in het land.
21 Het overige nu der geschiedenissen van Menahem, en al wat hij gedaan heeft, is dat niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israel?
22 Daarna ontsliep Menahem met zijn vaderen; en zijn zoon Pekahia werd koning in zijn plaats.
23 In het vijftigste jaar van Azaria, den koning van Juda, werd Pekahia, de zoon van Menahem, koning over Israel, en regeerde twee jaren te Samaria.
24 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN; hij week niet af van de zonden van Jerobeam, den zoon van Nebat, die Israel zondigen deed.

25 En Pekah, de zoon van Remalia, zijn hoofdman, maakte een verbintenis tegen hem, en sloeg hem te Samaria, in het paleis van het huis des konings, met Argob en met Arje, en met hem vijftig mannen van de kinderen der Gileadieten; alzo doodde hij hem, en werd koning in zijn plaats.
26 Het overige nu der geschiedenissen van Pekahia, en al wat hij gedaan heeft, ziet, dat is geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israel.
27 In het twee en vijftigste jaar van Azaria, den koning van Juda, werd Pekah, de zoon van Remalia, koning over Israel, en regeerde twintig jaren te Samaria.
28 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN; hij week niet af van de zonden van Jerobeam, den zoon van Nebat, die Israel zondigen deed.
29 In de dagen van Pekah, den koning van Israel, kwam Tiglath-pilezer, de koning van Assyrie, en nam Ijon in, en Abel-beth-maacha, en Janoah, en Kedes, en Hazor, en Gilead, en Galilea, het ganse land van Nafthali; en hij voerde hen weg naar Assyrie.
30 En Hosea, de zoon van Ela, maakte een verbintenis tegen Pekah, den zoon van Remalia, en sloeg hem, en doodde hem, en werd koning in zijn plaats; in het twintigste jaar van Jotham, den zoon van Uzzia.
31 Het overige nu der geschiedenissen van Pekah, en al wat hij gedaan heeft, ziet, dat is geschreven in het boek der kronieken der koningen van Israel.
32 In het tweede jaar van Pekah, den zoon van Remalia, den koning van Israel, werd Jotham koning, de zoon van Uzzia, den koning van Juda.
33 Vijf en twintig jaren was hij oud, als hij koning werd, en regeerde zestien jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Jerusa, de dochter van Zadok.
34 En hij deed dat recht was in de ogen des HEEREN; naar alles, wat zijn vader Uzzia gedaan had, deed hij.
35 Alleenlijk werden de hoogten niet weggenomen; het volk offerde en rookte nog op de hoogten; dezelve bouwde de hoge poort aan het huis des HEEREN.
36 Het overige nu der geschiedenissen van Jotham, en al wat hij gedaan heeft, is dat niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Juda?
37 In die dagen begon de HEERE in Juda te zenden Rezin, den koning van Syrie, en Pekah, den zoon van Remalia.
38 En Jotham ontsliep met zijn vaderen, en werd begraven bij zijn vaderen in de stad van zijn vader David; en zijn zoon Achaz werd koning in zijn plaats.

16
1 In het zeventiende jaar van Pekah, den zoon van Remalia, werd Achaz koning, de zoon van Jotham, den koning van Juda.
2 Twintig jaren was Achaz oud, toen hij koning werd, en hij regeerde zestien jaren te Jeruzalem; en hij deed niet dat recht was in de ogen des HEEREN zijns Gods, als zijn vader David.
3 Want hij wandelde in den weg der koningen van Israel; ja, hij deed ook zijn zoon door het vuur gaan, naar de gruwelen der heidenen, die de HEERE voor de kinderen Israels verdreven had.
4 Hij offerde ook en rookte op de hoogten en op de heuvelen, ook onder alle groen geboomte.
5 Toen toog Rezin, de koning van Syrie, op, met Pekah, den zoon van Remalia, den koning van Israel, naar Jeruzalem ten strijde; en zij belegerden Achaz, maar zij vermochten niet met strijden.
6 Te dierzelfder tijd bracht Rezin, de koning van Syrie, Elath weder aan Syrie, en wierp de Joden uit Elath; en de Syriers kwamen te Elath, en hebben daar gewoond tot op dezen dag.
7 Achaz nu zond boden tot Tiglath-pilezer, den koning van Assyrie, zeggende: Ik ben uw knecht en uw zoon; kom op, en verlos mij uit de hand van den koning van Syrie, en uit de hand van den koning van Israel, die zich tegen mij opmaken.
8 En Achaz nam het zilver en het goud, dat in het huis des HEEREN, en in de schatten van het huis des konings gevonden werd, en hij zond den koning van Assyrie een geschenk.
9 Zo hoorde de koning van Assyrie naar hem; want de koning van Assyrie toog op tegen Damaskus, en nam haar in, en voerde hen gevankelijk naar Kir, en hij doodde Rezin.
10 Toen toog de koning Achaz Tiglath-pilezer, den koning van Assyrie, tegemoet, naar Damaskus; en gezien hebbende een altaar, dat te Damaskus was, zo zond de koning Achaz aan den priester Uria de gelijkenis van het altaar, en zijn afbeelding, naar zijn ganse maaksel.
11 En Uria, de priester, bouwde een altaar, naar alles, wat de koning Achaz van Damaskus ontboden had; alzo deed de priester Uria, tegen dat de koning Achaz van Damaskus kwam.
12 Als nu de koning van Damaskus gekomen was, zag de koning het altaar en de koning naderde tot het altaar, en offerde daarop.
13 En hij stak zijn brandoffer aan, en zijn spijsoffer, en goot zijn drankoffer en sprengde het bloed zijner dankofferen op dat altaar.
14 Maar het koperen altaar, dat voor het aangezicht des HEEREN was, dat bracht hij van het voorste deel van het huis, van tussen zijn altaar, en van tussen het huis des HEEREN, en hij zette het aan de zijde zijns altaars noordwaarts.
15 En de koning Achaz gebood Uria, den priester, zeggende: Steek op het grote altaar aan het morgenbrandoffer, en het avondspijsoffer, en des konings brandoffer, en zijn spijsoffer, en het brandoffer van al het volk des lands, en hun spijsoffer, en hun drankofferen; en spreng daarop al het bloed des brandoffers, en al het bloed des slachtoffers; maar het koperen altaar zal mij zijn, om te onderzoeken.
16 En Uria, de priester, deed naar alles, wat de koning Achaz geboden had.
17 En de koning Achaz sneed de lijsten der stellingen af, en nam die van boven het wasvat weg, en deed de zee af van de koperen runderen, die daaronder waren; en hij zette die op een stenen vloer.
18 Daartoe het deksel des sabbats, dat zij in het huis gebouwd hadden, en den buitensten ingang des konings nam hij weg van het huis des HEEREN, vanwege den koning van Assyrie.
19 Het overige nu der geschiedenissen van Achaz, wat hij gedaan heeft, is dat niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Juda?
20 En Achaz ontsliep met zijn vaderen, en werd begraven bij zijn vaderen, in de stad Davids; en Hizkia, zijn zoon, werd koning in zijn plaats.

17
1 In het twaalfde jaar van Achaz, den koning van Juda, werd Hosea, de zoon van Ela, koning over Israel te Samaria, en regeerde negen jaren.
2 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN; evenwel niet, als de koningen van Israel, die voor hem geweest waren.
3 Tegen hem toog op Salmaneser, koning van Assyrie; en Hosea werd zijn knecht, dat hij hem een geschenk gaf.
4 Maar de koning van Assyrie bevond een verbintenis in Hosea, dat hij tot So, den koning van Egypte, boden gezonden had, en het geschenk aan den koning van Assyrie niet als te voren van jaar tot jaar opbracht; zo besloot hem de koning van Assyrie, en bond hem in het gevangenhuis.
5 Want de koning van Assyrie toog op in het ganse land; ja, hij kwam op naar Samaria, en hij belegerde haar drie jaren.
6 In het negende jaar van Hosea, nam de koning van Assyrie Samaria in, en voerde Israel weg in Assyrie, en deed ze wonen in Halah, en in Habor, aan de rivier Gozan, en in de steden der Meden.
7 Want het was geschied, dat de kinderen Israels gezondigd hadden tegen den HEERE, hun God, Die hen uit Egypteland opgebracht had, van onder de hand van Farao, den koning van Egypte; en hadden andere goden gevreesd;
8 En hadden gewandeld in de inzettingen der heidenen, die de HEERE voor het aangezicht der kinderen Israels verdreven had, en der koningen van Israel, die ze gemaakt hadden.
9 En de kinderen Israels hadden de zaken, die niet recht zijn, tegen den HEERE, hun God, bemanteld; en hadden zich hoogten gebouwd in al hun steden, van den wachttoren af tot de vaste steden toe.
10 En zij hadden zich staande beelden opgericht en bossen, op allen hogen heuvel en onder alle groen geboomte.
11 En zij hadden daar gerookt op alle hoogten, gelijk de heidenen, die de HEERE van hun aangezichten weggevoerd had; en zij hadden kwade dingen gedaan, om den HEERE tot toorn te verwekken.
12 En zij hadden de drekgoden gediend, waarvan de HEERE tot hen gezegd had: Gij zult deze zaak niet doen.
13 Als nu de HEERE tegen Israel en tegen Juda, door den dienst van alle profeten, van alle zieners, betuigd had, zeggende: Bekeert u van uw boze wegen en houdt Mijn geboden, en Mijn inzettingen, naar al de wet, die Ik uw vaderen geboden heb, en die Ik tot u door de hand van Mijn knechten, de profeten, gezonden heb;
14 Zo hoorden zij niet, maar zij verhardden hun nek, gelijk de nek hunner vaderen geweest was, die aan den HEERE, hun God, niet geloofd hadden.
15 Daartoe verwierpen zij Zijn inzettingen, en Zijn verbond, dat Hij met hun vaderen gemaakt had, en Zijn getuigenissen, die Hij tegen hen betuigd had, en wandelden de ijdelheid na, dat zij ijdel werden, en achter de heidenen, die rondom hen waren, van dewelke de HEERE hun geboden had, dat zij niet zouden doen gelijk die.
16 Ja, zij verlieten al de geboden des HEEREN, huns Gods, en maakten zich gegoten beelden, twee kalveren; en maakten bossen, en bogen zich voor alle heir des hemels, en dienden Baal.
17 Ook deden zij hun zonen en hun dochteren door het vuur gaan, en gebruikten waarzeggerijen, en gaven op vogelgeschrei acht, en verkochten zich, om te doen dat kwaad was in de ogen des HEEREN, om Hem tot toorn te verwekken.
18 Daarom vertoornde zich de HEERE zeer over Israel, dat Hij hen wegdeed van Zijn aangezicht; er bleef niets over, behalve de stam van Juda alleen.
19 Zelfs hield Juda de geboden des HEEREN, huns Gods, niet; maar zij wandelden in de inzettingen van Israel, die zij gemaakt hadden.

20 Zo verwierp de HEERE het ganse zaad van Israel, en bedrukte hen, en gaf ze in de hand der rovers, totdat Hij hen van Zijn aangezicht weggeworpen had.
21 Want Hij scheurde Israel van het huis van David af, en zij maakten Jerobeam, den zoon van Nebat, koning; en Jerobeam dreef Israel af van achter den HEERE, en hij deed ze een grote zonde zondigen.
22 Alzo wandelden de kinderen Israels in alle zonden van Jerobeam die hij gedaan had; zij weken daarvan niet af;
23 Totdat de HEERE Israel van Zijn aangezicht wegdeed, gelijk als Hij gesproken had door den dienst van al Zijn knechten, de profeten; alzo werd Israel weggevoerd uit zijn land naar Assyrie, tot op dezen dag.
24 De koning nu van Assyrie bracht volk van Babel, en van Chuta, en van Avva, en van Hamath, en Sefarvaim, en deed hen wonen in de steden van Samaria, in de plaats der kinderen Israels; en zij namen Samaria erfelijk in, en woonden in haar steden.
25 En het geschiedde in het begin hunner woning aldaar, dat zij den HEERE niet vreesden; zo zond de HEERE leeuwen onder hen, die enigen van hen doodden.
26 Daarom spraken zij tot den koning van Assyrie, zeggende: De volken, die gij vervoerd hebt, en hebt doen wonen in de steden van Samaria, weten de wijze des Gods van het land niet; daarom heeft Hij leeuwen onder hen gezonden, en ziet, zij doden hen, dewijl zij niet weten de wijze des Gods van het land.
27 Toen gebood de koning van Assyrie, zeggende: Brengt een der priesteren daarheen, die gijlieden van daar weggevoerd hebt, dat zij henentrekken, en wonen aldaar; en dat hij hun lere de wijze des Gods van het land.
28 Zo kwam een uit de priesteren, die zij van Samaria weggevoerd hadden, en woonde te Beth-el; en hij leerde hun, hoe zij den HEERE vrezen zouden.
29 Maar elk volk maakte zijn goden; en zij stelden ze in de huizen der hoogten, die de Samaritanen gemaakt hadden, elk volk in hun steden, waarin zij woonachtig waren.
30 Want de lieden van Babel maakten Sukkoth Benoth, en de lieden van Chut maakten Nergal, en de lieden van Hamath maakten Asima,
31 En de Avieten maakten Nibhaz en Tartak, en de Sefarvieten verbrandden hun zonen voor Adramelech en Anamelech, de goden van Sefarvaim, met vuur.
32 Ook vreesden zij den HEERE, en maakten zich van hun geringsten priesteren der hoogten, dewelke voor hen dienst deden in de huizen der hoogten.
33 Zij vreesden den HEERE, en dienden ook hun goden, naar de wijze der volken, van dewelke zij die weggevoerd hadden.
34 Tot op dezen dag toe doen die naar de eerste wijzen; zij vrezen den HEERE niet, en zij doen niet naar hun inzettingen, en naar hun rechten, en naar de wet, en naar het gebod, dat de HEERE geboden heeft aan de kinderen van Jakob, dien Hij den naam Israel gaf.
35 Nochtans had de HEERE een verbond met hen gemaakt, en had hun geboden, zeggende: Gij zult geen andere goden vrezen, noch u voor hen nederbuigen, noch hen dienen, noch hun offerande doen.
36 Maar den HEERE, Die u uit Egypteland met grote kracht en met een uitgestrekten arm opgevoerd heeft, Dien zult gij vrezen, en voor Hem zult gij u buigen, en Hem zult gij offerande doen;
37 En de inzettingen, en de rechten, en de wet, en het gebod, die Hij u geschreven heeft, zult gij waarnemen te doen te allen dag; en gij zult andere goden niet vrezen.
38 En het verbond, dat Ik met u gemaakt heb, zult gij niet vergeten; en gij zult andere goden niet vrezen.
39 Maar den HEERE, uw God, zult gij vrezen; en Hij zal u redden uit de hand van al uw vijanden.
40 Doch zij hoorden niet, maar zij deden naar hun eerste wijze.

41 Maar deze volken vreesden den HEERE, en dienden hun gesneden beelden; ook doen hun kinderen en hun kindskinderen, gelijk als hun vaders gedaan hebben, tot op dezen dag.

18
1 Het geschiedde nu in het derde jaar van Hosea, den zoon van Ela, den koning van Israel, dat Hizkia koning werd, de zoon van Achaz, koning van Juda.
2 Vijf en twintig jaren was hij oud, toen hij koning werd, en hij regeerde negen en twintig jaren te Jeruzalem, en de naam zijner moeder was Abi, een dochter van Zacharia.
3 En hij deed dat recht was in de ogen des HEEREN, naar alles, wat zijn vader David gedaan had.
4 Hij nam de hoogten weg, en brak de opgerichte beelden, en roeide de bossen uit; en hij verbrijzelde de koperen slang, die Mozes gemaakt had, omdat de kinderen Israels tot die dagen toe haar gerookt hadden; en hij noemde haar Nehustan.
5 Hij betrouwde op den HEERE, den God Israels, zodat na hem zijns gelijke niet was onder alle koningen van Juda, noch die voor hem geweest waren.
6 Want hij kleefde den HEERE aan; hij week niet van Hem na te volgen, en hij hield Zijn geboden, die de HEERE aan Mozes geboden had.
7 Zo was de HEERE met hem; overal, waar hij henen uittrok, handelde hij kloekelijk; daartoe viel hij af van den koning van Assyrie, dat hij hem niet diende.
8 Hij sloeg de Filistijnen tot Gaza toe, en haar landpalen, van den wachttoren af tot de vaste steden toe.
9 Het geschiedde nu in het vierde jaar van den koning Hizkia (hetwelk was het zevende jaar van Hosea, den zoon van Ela, den koning van Israel) dat Salmaneser, de koning van Assyrie, opkwam tegen Samaria, en haar belegerde.
10 En zij namen haar in ten einde van drie jaren, in het zesde jaar van Hizkia; het was het negende jaar van Hosea, den koning van Israel, als Samaria ingenomen werd.
11 En de koning van Assyrie voerde Israel weg naar Assyrie, en deed hen leiden in Halah, en in Habor, bij de rivier Gozan, en in de steden der Meden.
12 Daarom dat zij de stem des HEEREN, huns Gods, niet waren gehoorzaam geweest, maar Zijn verbond overtreden hadden; en al wat Mozes, de knecht des HEEREN, geboden had, dat hadden zij niet gehoord, noch gedaan.
13 Maar in het veertiende jaar van den koning Hizkia kwam Sanherib, de koning van Assyrie, op tegen alle vaste steden van Juda, en nam ze in.
14 Toen zond Hizkia, de koning van Juda, tot den koning van Assyrie, naar Lachis, zeggende: Ik heb gezondigd, keer af van mij, wat gij mij opleggen zult, zal ik dragen. Toen leide de koning van Assyrie Hizkia, den koning van Juda, driehonderd talenten zilvers, en dertig talenten gouds op.
15 Alzo gaf Hizkia al het zilver, dat gevonden werd in het huis des HEEREN, en in de schatten van het huis des konings.
16 Te dier tijd sneed Hizkia het goud af van de deuren van den tempel des HEEREN, en van de posten, die Hizkia, de koning van Juda, had laten overtrekken, en gaf dat aan de koning van Assyrie.
17 Evenwel zond de koning van Assyrie Tartan, en Rabsaris, en Rabsake, van Lachis tot den koning Hizkia, met een zwaar heir naar Jeruzalem; en zij togen op, en kwamen naar Jeruzalem. En als zij optogen en gekomen waren, bleven zij staan bij den watergang des oppersten vijvers, welke is bij den hogen weg van het veld des vollers.
18 En zij riepen tot den koning; zo ging tot hen uit Eljakim, de zoon van Hilkia, de hofmeester, en Sebna, de schrijver, en Joah, de zoon van Asaf, de kanselier.
19 En Rabsake zeide tot hen: Zegt nu tot Hizkia: Zo zegt de grote koning, de koning van Assyrie: Wat vertrouwen is dit, waarmede gij vertrouwt?
20 Gij zegt (doch het is een woord der lippen): Er is raad en macht tot den oorlog; op wien vertrouwt gij nu, dat gij tegen mij rebelleert?

21 Zie nu, vertrouwt gij u op dien gebroken rietstaf, op Egypte, op denwelken zo iemand leunt, zo zal hij in zijn hand gaan, en die doorboren; alzo is Farao, de koning van Egypte, al dengenen, die op hem vertrouwen.
22 Maar zo gij tot mij zegt: Wij vertrouwen op den HEERE, onzen God; is Hij die niet, Wiens hoogten en Wiens altaren Hizkia weggenomen heeft, en tot Juda en tot Jeruzalem gezegd heeft: Voor dit altaar zult gij u buigen te Jeruzalem?
23 Nu dan, wed toch met mijn heer, den koning van Assyrie; en ik zal u twee duizend paarden geven, zo gij voor u de ruiters daarop zult kunnen geven.
24 Hoe zoudt gij dan het aangezicht van een enigen vorst van de geringste knechten mijns heren afkeren? Maar gij vertrouwt op Egypte, om de wagenen en om de ruiteren.
25 Nu, ben ik zonder den HEERE opgetogen tegen deze plaats, om die te verderven? De HEERE heeft tot mij gezegd: Trek op tegen dat land, en verderf het.
26 Toen zeide Eljakim, de zoon van Hilkia, en Sebna, en Joah tot Rabsake: Spreek toch tot uw knechten in het Syrisch, want wij verstaan het wel; en spreek met ons niet in het Joods, voor de oren des volks, dat op den muur is.
27 Maar Rabsake zeide tot hen: Heeft mijn heer mij tot uw heer en tot u gezonden, om deze woorden te spreken? Is het niet tot de mannen, die op den muur zitten, dat zij met ulieden hun drek eten, en hun water drinken zullen?
28 Alzo stond Rabsake, en riep met luider stem in het Joods; en hij sprak en zeide: Hoort het woord des groten konings, des konings van Assyrie!
29 Zo zegt de koning: Dat Hizkia u niet bedriege: want hij zal u niet kunnen redden uit zijn hand.
30 Daartoe dat Hizkia u niet doe vertrouwen op den HEERE, zeggende: De HEERE zal ons zekerlijk redden, en deze stad zal niet in de hand van den koning van Assyrie gegeven worden.
31 Hoort naar Hizkia niet; want zo zegt de koning van Assyrie: Handelt met mij door een geschenk, en komt tot mij uit, en eet, een ieder van zijn wijnstok, en een ieder van zijn vijgeboom; en drinkt een ieder het water zijns bornputs;
32 Totdat ik kom, en u haal in een land, als ulieder land, een land van koren en van most, een land van brood en van wijngaarden, een land van olijven, van olie en van honig; zo zult gij leven en niet sterven; en hoort niet naar Hizkia, want hij hitst u op, zeggende: De HEERE zal ons redden.
33 Hebben de goden der volken, ieder zijn land, enigszins gered uit de hand van den koning van Assyrie?
34 Waar zijn de goden van Hamath, en van Arpad? Waar zijn de goden van Sefarvaim, Hena en Ivva? Ja, hebben zij Samaria uit mijn hand gered?
35 Welke zijn ze onder alle goden der landen, die hun land uit mijn hand gered hebben, dat de HEERE Jeruzalem uit mijn hand redden zou?
36 Doch het volk zweeg stil en antwoordde hem niet een woord; want het gebod des konings was, zeggende: Gij zult hem niet antwoorden.
37 Toen kwam Eljakim, de zoon van Hilkia, de hofmeester, en Sebna, de schrijver, en Joah, de zoon van Asaf, de kanselier, tot Hizkia, met gescheurde klederen; en zij gaven hem de oorden van Rabsake te kennen.

19
1 En het geschiedde, als de koning Hizkia dat hoorde, zo scheurde hij zijn klederen, en bedekte zich met een zak, en ging in het huis des HEEREN.
2 Daarna zond hij Eljakim, den hofmeester, en Sebna, den schrijver, en de oudsten der priesteren, met zakken bedekt, tot Jesaja, den profeet, den zoon van Amoz;
3 En zij zeiden tot hem: Alzo zegt Hizkia: Deze dag is een dag der benauwdheid, en der schelding, en der lastering; want de kinderen zijn gekomen tot aan de geboorte, en er is geen kracht om te baren.
4 Misschien zal de HEERE, uw God, horen al de woorden van Rabsake, denwelken zijn heer, de koning van Assyrie, gezonden heeft, om den levenden God te honen, en te schelden, met woorden, die de HEERE, uw God, gehoord heeft; hef dan een gebed op voor het overblijfsel, dat gevonden wordt.
5 En de knechten van den koning Hizkia kwamen tot Jesaja.
6 En Jesaja zeide tot hen: Zo zult gij tot uw heer zeggen: Zo zegt de HEERE: Vrees niet voor de woorden, die gij gehoord hebt, waarmede Mij de dienaars van den koning van Assyrie gelasterd hebben.
7 Zie, Ik zal een geest in hem geven, dat hij een gerucht horen zal, en weder in zijn land keren; en Ik zal hem door het zwaard in zijn land vellen.
8 Zo kwam Rabsake weder, en vond den koning van Assyrie, strijdende tegen Libna; want hij had gehoord, dat hij van Lachis vertrokken was.
9 Als hij nu hoorde van Tirhaka, den koning van Cusch, zeggen: Ziet, hij is uitgetogen om tegen u te strijden, zond hij weder boden tot Hizkia, zeggende:
10 Zo zult gij spreken tot Hizkia, den koning van Juda, zeggende: Laat u uw God niet bedriegen, op welken gij vertrouwt, zeggende: Jeruzalem zal in de hand des konings van Assyrie niet gegeven worden.
11 Zie, gij hebt gehoord, wat de koningen van Assyrie aan alle landen gedaan hebben, die verbannende; en zoudt gij gered worden?
12 Hebben de goden der volken, die mijn vaders verdorven hebben, dezelve gered, als Gozan, en Haran, en Rezef, en de kinderen van Eden, die in Telasser waren?
13 Waar is de koning van Hamath, en de koning van Arpad, en de koning der stad Sefarvaim, Hena en Ivva?
14 Als nu Hizkia de brieven uit der boden hand ontvangen, en die gelezen had, ging hij op in het huis des HEEREN, en Hizkia breidde die uit voor het aangezicht des HEEREN.
15 En Hizkia bad voor het aangezicht des HEEREN, en zeide: O HEERE, God Israels, Die tussen de cherubim woont! Gij zelf, Gij alleen zijt de God van alle koninkrijken der aarde, Gij hebt den hemel en de aarde gemaakt.
16 O, HEERE! neig Uw oor en hoor, doe, HEERE! Uw ogen open en zie, en hoor de woorden van Sanherib, die dezen gezonden heeft, om den levenden God te honen.
17 Waarlijk, HEERE, hebben de koningen van Assyrie die heidenen en hun land verwoest;
18 En hebben hun goden in het vuur geworpen; want zij waren geen goden, maar het werk van mensenhanden, hout en steen; daarom hebben zij die verdorven.
19 Nu dan, HEERE, onze God, verlos ons toch uit zijn hand; zo zullen alle koninkrijken der aarde weten, dat Gij, HEERE, alleen God zijt.
20 Toen zond Jesaja, de zoon van Amoz, tot Hizkia, zeggende: Zo spreekt de HEERE, de God Israels: Dat gij tot Mij gebeden hebt tegen Sanherib, den koning van Assyrie, heb Ik gehoord.
21 Dit is het woord, dat de HEERE over hem gesproken heeft: De jonkvrouw, de dochter van Sion, veracht u, zij bespot u, de dochter van Jeruzalem schudt het hoofd achter u.
22 Wien hebt gij gehoond en gelasterd? en tegen Wien hebt gij de stem verheven, en uw ogen omhoog opgeheven? Tegen den Heilige Israels!

23 Door middel uwer boden hebt gij den HEERE gehoond, en gezegd: Ik heb met de menigte mijner wagenen beklommen de hoogten der bergen, de zijden van den Libanon; en ik zal zijn hoge cederbomen, en zijn uitgelezen dennebomen afhouwen; en zal komen in zijn uiterste herberg, in het woud zijns schonen velds.
24 Ik heb gegraven en heb gedronken vreemde wateren; en ik heb met mijn voetzolen alle rivieren der belegerde plaatsen verdroogd.
25 Hebt gij niet gehoord, dat Ik zulks lang te voren gedaan heb en dat van oude dagen af geformeerd heb? Nu heb Ik dat doen komen, dat gij zoudt zijn, om de vaste steden te verstoren tot woeste hopen.
26 Daarom waren haar inwoners handeloos; zij waren verslagen en beschaamd; zij waren als het gras des velds, en de groene grasscheutjes, het hooi der daken, en het brandkoren, eer het over einde staat.
27 Maar Ik weet uw zitten, en uw uitgaan, en uw inkomen, en uw woeden tegen Mij.
28 Om uw woeden tegen Mij, en dat uw woeling voor Mijn oren opgekomen is, zo zal Ik Mijn haak in uw neus leggen, en Mijn gebit in uw lippen, en Ik zal u doen wederkeren door dien weg, door denwelken gij gekomen zijt.
29 En dat zij u een teken, dat men in dit jaar eten zal, wat van zelf gewassen is; en in het tweede jaar, wat daarvan weder uitspruit; maar zaait in het derde jaar, en maait, en plant wijngaarden, en eet hun vruchten.
30 Want het ontkomene, dat overgebleven is van het huis van Juda, zal wederom nederwaarts wortelen, en zal opwaarts vrucht dragen.
31 Want van Jeruzalem zal het overblijfsel uitgaan, en het ontkomene van den berg Sion; de ijver van den HEERE der heirscharen zal dit doen.
32 Daarom zo zegt de HEERE van den koning van Assyrie: Hij zal in deze stad niet komen, noch daar een pijl inschieten; ook zal hij met geen schild daarvoor komen, en zal geen wal daartegen opwerpen.
33 Door den weg, dien hij gekomen is, door dien zal hij wederkeren; maar in deze stad zal hij niet komen, zegt de HEERE.
34 Want Ik zal deze stad beschermen, om die te verlossen, om Mijnentwil, en om Davids, Mijns knechts wil.
35 Het geschiedde dan in dienzelven nacht, dat de Engel des HEEREN uitvoer, en sloeg in het leger van Assyrie honderd vijf en tachtig duizend. En toen zij zich des morgens vroeg opmaakten, ziet, die allen waren dode lichamen.
36 Zo vertrok Sanherib, de koning van Assyrie, en toog henen, en keerde weder; en hij bleef te Nineve.
37 Het geschiedde nu, als hij in het huis van Nisroch, zijn god, zich nederboog, dat Adramelech en Sarezer, zijn zonen, hem met het zwaard versloegen; doch zij ontkwamen in het land van Ararat; en Esar-haddon, zijn zoon, werd koning in zijn plaats.

20
1 In die dagen werd Hizkia krank tot stervens toe; en de profeet Jesaja, de zoon van Amoz, kwam tot hem, en zeide tot hem: Zo zegt de HEERE: Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven, en niet leven.
2 Toen keerde hij zijn aangezicht om naar den wand, en hij bad tot den HEERE, zeggende:
3 Och, HEERE, gedenk toch, dat ik voor Uw aangezicht in waarheid en met een volkomen hart gewandeld, en wat goed in Uw ogen is, gedaan heb. En Hizkia weende gans zeer.
4 Het gebeurde nu, als Jesaja uit het middelvoorhof nog niet gegaan was, dat het woord des HEEREN tot hem geschiedde, zeggende:
5 Keer weder en zeg tot Hizkia, den voorganger Mijns volks: Zo zegt de HEERE, de God van uw vader David: Ik heb uw gebed gehoord, Ik heb uw tranen gezien; zie, Ik zal u gezond maken; aan den derden dag zult gij opgaan in het huis des HEEREN;
6 En Ik zal vijftien jaren tot uw dagen toedoen, en zal u uit de hand des konings van Assyrie verlossen, mitsgaders deze stad; en Ik zal deze stad beschermen om Mijnentwil, en om Mijns knechts Davids wil.
7 Daarna zeide Jesaja: Neemt een klomp vijgen; en zij namen ze, en leiden ze op de zweer, en hij werd genezen.
8 Hizkia nu had gezegd tot Jesaja: Welk is het teken, dat de HEERE mij gezond maken zal, en dat ik den derden dag in des HEEREN huis zal opgaan?
9 En Jesaja zeide: Dit zal u een teken van den HEERE zijn, dat de HEERE het woord, dat Hij gesproken heeft, doen zal: Zal de schaduw tien graden voorwaarts gaan, of tien graden achterwaarts keren?
10 Toen zeide Hizkia: Het is der schaduwe licht, tien graden nederwaarts te gaan; neen, maar dat de schaduw tien graden achterwaarts kere.
11 En Jesaja, de profeet, riep den HEERE aan; en Hij deed de schaduw tien graden achterwaarts keren in de graden, dewelke zij nederwaarts gegaan was, in de graden van Achaz' zonnewijzer.
12 Te dier tijd zond Berodach Baladan de zoon van Baladan, de koning van Babel, brieven en een geschenk aan Hizkia; want hij had gehoord, dat Hizkia krank geweest was.
13 En Hizkia hoorde naar hen, en hij toonde hun zijn ganse schathuis, het zilver, en het goud, en de specerijen, en de beste olie, en zijn wapenhuis, en al wat gevonden werd in zijn schatten; er was geen ding in zijn huis, noch in zijn ganse heerschappij, dat hij hun niet toonde.
14 Toen kwam de profeet Jesaja tot den koning Hizkia, en zeide tot hem: Wat hebben die mannen gezegd, en van waar zijn zij tot u gekomen? En Hizkia zeide: Zij zijn uit verren lande gekomen, uit Babel.
15 En hij zeide: Wat hebben zij gezien in uw huis? En Hizkia zeide: Zij hebben alles gezien, wat in mijn huis is; geen ding is er in mijn schatten, dat ik hun niet getoond heb.
16 Toen zeide Jesaja tot Hizkia: Hoor des HEEREN woord.
17 Zie, de dagen komen, dat al wat in uw huis is, en wat uw vaderen tot dezen dage toe opgelegd hebben, naar Babel weggevoerd zal worden; er zal niets overgelaten worden, zegt de HEERE.
18 Daartoe zullen zij van uw zonen, die uit u zullen voortkomen, die gij gewinnen zult, nemen, dat zij hovelingen zijn in het paleis des konings van Babel.
19 Maar Hizkia zeide tot Jesaja: Het woord des HEEREN, dat gij gesproken hebt, is goed. Ook zeide hij: Zou het niet, naardien vrede en waarheid in mijn dagen wezen zal?
20 Het overige nu der geschiedenissen van Hizkia, en al zijn macht, en hoe hij den vijver en den watergang gemaakt heeft, en water in de stad gebracht heeft, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Juda?
21 En Hizkia ontsliep met zijn vaderen; en zijn zoon Manasse werd koning in zijn plaats.

21
1 Manasse was twaalf jaren oud, toen hij koning werd, en hij regeerde vijf en vijftig jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Hefzi-bah.
2 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN, naar de gruwelen der heidenen, die de HEERE voor het aangezicht der kinderen Israels uit de bezitting verdreven had.
3 Want hij bouwde de hoogten weder op, die Hizkia, zijn vader, verdorven had; en hij richtte Baal altaren op, en maakte een bos, gelijk als Achab, de koning van Israel, gemaakt had, en boog zich neder voor al het heir des hemels, en diende ze.
4 En hij bouwde altaren in het huis des HEEREN, waarvan de HEERE gezegd had: Te Jeruzalem zal Ik Mijn Naam zetten.
5 Daartoe bouwde hij altaren voor al het heir des hemels, in beide de voorhoven van het huis des HEEREN.
6 Ja, hij deed zijn zoon door het vuur gaan, en pleegde guichelarij en gaf op vogelgeschrei acht; en hij stelde waarzeggers en duivelskunstenaren; hij deed zeer veel kwaads in de ogen des HEEREN, om Hem tot toorn te verwekken.
7 Hij stelde ook een gesneden beeld van het bos, dat hij gemaakt had, in het huis, waarvan de HEERE gezegd had tot David, en tot zijn zoon Salomo: In dit huis, en in Jeruzalem, die Ik uit alle stammen van Israel verkoren heb, zal Ik Mijn Naam zetten in eeuwigheid.
8 En Ik zal niet voortvaren den voet van Israel te bewegen uit dit land, dat Ik hun vaderen gegeven heb; alleenlijk, zo zij waarnemen te doen, naar alles, wat Ik hun geboden heb, en naar de ganse wet, die Mijn knecht Mozes hun geboden heeft.
9 Maar zij hoorden niet; want Manasse deed hen dwalen, dat zij erger deden dan de heidenen, die de HEERE voor het aangezicht der kinderen Israels verdelgd had.
10 Toen sprak de HEERE door den dienst van Zijn knechten, de profeten, zeggende:
11 Dewijl dat Manasse, de koning van Juda, deze gruwelen gedaan heeft, erger doende dan al wat de Amorieten gedaan hebben, die voor hem geweest zijn, ja, ook Juda door zijn drekgoden heeft doen zondigen;
12 Daarom, alzo zegt de HEERE, de God Israels: Ziet, Ik zal een kwaad over Jeruzalem en Juda brengen, dat een ieder, die het hoort, beide zijn oren klinken zullen.
13 En Ik zal over Jeruzalem het meetsnoer van Samaria trekken, mitsgaders het paslood van het huis van Achab; en Ik zal Jeruzalem uitwissen, gelijk als men een schotel uitwist; men wist dien uit, en men keert hem om op zijn holligheid.
14 En Ik zal het overblijfsel Mijns erfdeels verlaten, en zal ze in de hand hunner vijanden geven; en zij zullen tot een roof en plundering worden al hun vijanden.
15 Daarom, dat zij gedaan hebben dat kwaad was in Mijn ogen, en Mij tot toorn verwekt hebben, van dien dag, dat hun vaderen van Egypte uitgegaan zijn, ook tot op dezen dag toe.
16 Daartoe vergoot Manasse ook zeer veel onschuldig bloed, totdat hij Jeruzalem van het ene einde tot het andere vervuld had; behalve zijn zonde, die hij Juda zondigen deed, doende wat kwaad was in de ogen des HEEREN.
17 Het overige der geschiedenissen van Manasse, en al wat hij gedaan heeft, en zijn zonde, die hij gezondigd heeft, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Juda?
18 En Manasse ontsliep met zijn vaderen, en werd begraven in den hof van zijn huis, in den hof van Uzza; en zijn zoon Amon werd koning in zijn plaats.
19 Amon was twee en twintig jaren oud, toen hij koning werd, en hij regeerde twee jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Mesullemet, een dochter van Haruz van Jotba.
20 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN; gelijk als zijn vader Manasse gedaan had.
21 Want hij wandelde in al den weg, dien zijn vader gewandeld had, en hij diende de drekgoden, die zijn vader gediend had, en hij boog zich voor die neder.

22 Zo verliet hij den HEERE, den God zijner vaderen, en hij wandelde niet in den weg des HEEREN.
23 En de knechten van Amon maakten een verbintenis tegen hem, en zij doodden den koning in zijn huis.
24 Maar het volk des lands versloeg allen, die tegen den koning Amon een verbintenis gemaakt hadden; en het volk des lands maakte zijn zoon Josia koning in zijn plaats.
25 Het overige nu der geschiedenissen van Amon, wat hij gedaan heeft, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Juda?
26 En men begroef hem in zijn graf, in den hof van Uzza; en zijn zoon Josia werd koning in zijn plaats.

22
1 Josia was acht jaren oud, toen hij koning werd, en regeerde een en dertig jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Jedida, een dochter van Adaja, van Bozkath.
2 En hij deed dat recht was in de ogen des HEEREN; en hij wandelde in al den weg van zijn vader David, en week niet af ter rechter hand noch ter linkerhand.
3 Het geschiedde nu in het achttiende jaar van den koning Josia, dat de koning den schrijver Safan, den zoon van Azalia, den zoon van Mesullam, zond in het huis des HEEREN, zeggende:
4 Ga op tot Hilkia, den hogepriester, opdat hij het geld opsomme, dat in het huis des HEEREN gebracht is, hetwelk de wachters des dorpels van het volk verzameld hebben;
5 En dat zij dat geven in de hand der verzorgers van het werk, die besteld zijn over het huis des HEEREN; opdat zij het geven aan degenen, die het werk doen, dat in het huis des HEEREN is, om de breuken van het huis te beteren;
6 Aan de timmerlieden en de bouwlieden, en de metselaars, en om hout en gehouwene stenen te kopen, om het huis te beteren.
7 Doch er werd met hen geen rekening gehouden van het geld, dat in hun hand geleverd was, want zij handelden trouwelijk.
8 Toen zeide de hogepriester Hilkia tot Safan, den schrijver: Ik heb het wetboek in het huis des HEEREN gevonden; en Hilkia gaf dat boek aan Safan, die las het.
9 Daarna kwam Safan, de schrijver, tot den koning, en bracht den koning bescheid weder, en hij zeide: Uw knechten hebben het geld, dat in het huis gevonden was, samengebracht, en hebben het gegeven in de hand der verzorgers van het werk, die besteld waren over het huis des HEEREN.
10 Ook gaf Safan, de schrijver, den koning te kennen, zeggende: De priester Hilkia heeft mij een boek gegeven. En Safan las dat voor het aangezicht des konings.
11 Het geschiedde nu, als de koning de woorden des wetboeks hoorde, dat hij zijn klederen scheurde.
12 En de koning gebood Hilkia, den priester, en Ahikam, den zoon van Safan, en Achbor, den zoon van Michaja, en Safan, den schrijver, en Asaja, den knecht des konings, zeggende:
13 Gaat henen, vraagt den HEERE voor mij, en voor het volk, en voor het ganse Juda, over de woorden dezes boeks, dat gevonden is; want de grimmigheid des HEEREN is groot, dewelke tegen ons aangestoken is, omdat onze vaderen niet gehoord hebben naar de woorden dezes boeks, om te doen naar al wat voor ons geschreven is.
14 Toen ging de priester Hilkia, en Ahikam, en Achbor, en Safan, en Asaja henen tot de profetes Hulda, de huisvrouw van Sallum, den zoon van Tikva, den zoon van Harhas, den klederbewaarder (zij nu woonde te Jeruzalem, in het tweede deel), en zij spraken tot haar.
15 En zij zeide tot hen: Zo zegt de HEERE, de God Israels: Zegt tot den man, die u tot mij gezonden heeft:
16 Zo zegt de HEERE: Zie, Ik zal kwaad over deze plaats brengen, en over haar inwoners, namelijk al de woorden des boeks, dat de koning van Juda gelezen heeft.
17 Daarom dat zij Mij verlaten, en anderen goden gerookt hebben, opdat zij Mij tot toorn verwekten met al het werk hunner handen, zo zal Mijn grimmigheid aangestoken worden, tegen deze plaats, en niet uitgeblust worden.
18 Maar tot den koning van Juda, die u gezonden heeft, om den HEERE te vragen, alzo zult gij tot hem zeggen: Zo zegt de HEERE, de God Israels: Aangaande de woorden, die gij gehoord hebt;
19 Omdat uw hart week geworden is, en gij u voor het aangezicht des HEEREN vernederd hebt, als gij hoordet, wat Ik gesproken heb tegen deze plaats en derzelver inwoners, dat zij tot een verwoesting en vloek zullen worden, en dat gij uw klederen gescheurd en voor Mijn aangezicht geweend hebt; zo heb Ik u ook verhoord, spreekt de HEERE.

20 Daarom zie, Ik zal u verzamelen tot uw vaderen, en gij zult met vrede in uw graf verzameld worden, en uw ogen zullen al het kwaad niet zien, dat Ik over deze plaats brengen zal. En zij brachten den koning het antwoord weder.

23
1 Toen zond de koning henen, en tot hem verzamelden al die oudsten van Juda en Jeruzalem.
2 En de koning ging op in het huis des HEEREN, en met hem alle man van Juda, en alle inwoners van Jeruzalem, en de priesters en de profeten, en al het volk, van den minste tot den meeste; en hij las voor hun oren al de woorden van het boek des verbonds, dat in het huis des HEEREN gevonden was.
3 De koning nu stond aan den pilaar, en maakte een verbond voor des HEEREN aangezicht, om den HEERE na te wandelen, en Zijn geboden, en Zijn getuigenissen, en Zijn inzettingen met ganser harte en met ganser ziele te houden, bevestigende de woorden dezes verbonds, die in dit boek geschreven zijn. En het ganse volk stond in dit verbond.
4 En de koning gebood den hogepriester Hilkia, en den priesteren der tweede ordening, en den dorpelbewaarders, dat zij uit den tempel des HEEREN alle gereedschap, dat voor Baal, en voor het beeld van het bos, en voor al het heir des hemels gemaakt was, uitbrengen zouden; en hij verbrandde dat buiten Jeruzalem in de velden van Kidron, en liet het stof daarvan naar Beth-el dragen.
5 Daartoe schafte hij de Chemarim af, die de koningen van Juda gesteld hadden, opdat men roken zou op de hoogten, in de steden van Juda, en rondom Jeruzalem, mitsgaders, die voor Baal, de zon, en de maan, en de andere planeten, en al het heir des hemels rookten.
6 Hij bracht ook het beeld van het bos uit het huis des HEEREN weg, buiten Jeruzalem, tot de beek Kidron, en verbrandde het aan de beek Kidron, en vergruisde het tot stof; en hij wierp het stof daarvan op de graven der kinderen des volks.
7 Daartoe brak hij de huizen der schandjongens af, die aan het huis des HEEREN waren, alwaar de vrouwen huisjes voor het beeld van het bos weefden.
8 En hij bracht al de priesters uit de steden van Juda, en verontreinigde de hoogten, alwaar die priesters gerookt hadden, van Geba af tot Ber-seba toe; en hij brak de hoogten der poorten af, ook die aan de deur der poort van Jozua, den overste der stad, was, welke aan iemands linkerhand was, in de stadspoort gaande.
9 Doch de priesters der hoogten offerden niet op het altaar des HEEREN te Jeruzalem; maar zij aten ongezuurde broden in het midden van hun broederen.
10 Hij verontreinigde ook Thofeth, dat in het dal der kinderen van Hinnom is, opdat niemand zijn zoon of zijn dochter voor den Molech door het vuur deed gaan.
11 En hij schafte de paarden af, die de koningen van Juda voor de zon gesteld hadden, van den ingang van het huis des HEEREN, tot de kamer van Nathan-melech, den hoveling, die in Parvarim was; en de wagenen der zon verbrandde hij met vuur.
12 Verder de altaren die op het dak der opperzaal van Achaz waren, die de koningen van Juda gemaakt hadden, mitsgaders de altaren, die Manasse in de twee voorhoven van het huis des HEEREN gemaakt had, brak de koning af; en hij verbrijzelde ze van daar, en wierp het stof daarvan in de beek Kidron.
13 De hoogten ook, die vooraan Jeruzalem waren, dewelke waren ter rechterhand van den berg Mashith, die Salomo, de koning van Israel, voor Astoreth, het verfoeisel der Sidoniers, en voor Kamos, het verfoeisel der Moabieten, en voor Milchom, den gruwel der kinderen Ammons, gebouwd had, verontreinigde de koning.
14 Insgelijks brak hij de opgerichte beelden, en roeide de bossen uit; en hij vervulde hun plaats met mensenbeenderen.
15 Daartoe ook het altaar, dat te Beth-el was, en de hoogte, die Jerobeam, de zoon van Nebat, dewelke Israel zondigen deed, gemaakt had; te zamen dat altaar en die hoogte brak hij af; ja, hij verbrandde de hoogte, hij vergruisde ze tot stof, en hij verbrandde het bos.
16 En als Josia zich omkeerde, zag hij de graven, die daar op den berg waren, en zond henen, en nam de beenderen uit de graven, en verbrandde ze op dat altaar, en verontreinigde dat; naar het woord des HEEREN, dat de man Gods uitgeroepen had, die deze woorden uitriep.

17 Verder zeide hij: Wat is dat voor een grafteken, dat ik zie? En de lieden der stad zeiden tot hem: Het is het graf van den man Gods, die uit Juda kwam, en deze dingen, die gij tegen dit altaar van Beth-el gedaan hebt, uitgeroepen heeft.
18 En hij zeide: Laat hem liggen, dat niemand zijn beenderen verroere. Zo bevrijdden zij zijn beenderen, met de beenderen van den profeet, die uit Samaria gekomen was.
19 Daartoe nam Josia ook weg al de huizen der hoogten, die in de steden van Samaria waren, die de koningen van Israel gemaakt hadden, om den HEERE tot toorn te verwekken; en hij deed dezelve naar al de daden, die hij te Beth-el gedaan had.
20 En hij slachtte al de priesteren der hoogten, die daar waren, op de altaren, en verbrandde mensenbeenderen op dezelve. Daarna keerde hij weder naar Jeruzalem.
21 En de koning gebood het ganse volk, zeggende: Houdt den HEERE, uw God, pascha, gelijk in dit boek des verbonds geschreven is.
22 Want gelijk dit pascha was er geen gehouden, van de dagen der richteren af, die Israel gericht hadden, noch in al de dagen der koningen van Israel, noch der koningen van Juda.
23 Maar in het achttiende jaar van den koning Josia, werd dit pascha den HEERE te Jeruzalem gehouden.
24 En ook deed Josia weg de waarzeggers, en de duivelskunstenaars, en de terafim, en de drekgoden, en alle verfoeiselen, die in het land van Juda en in Jeruzalem gezien werden; opdat hij bevestigde de woorden der wet, die geschreven waren in het boek, dat de priester Hilkia in het huis des HEEREN gevonden had.
25 En voor hem was geen koning zijns gelijke, die zich tot den HEERE, met zijn ganse hart, en met zijn ganse ziel, en met zijn ganse kracht, naar al de wet van Mozes, bekeerd had; en na hem stond zijns gelijke niet op.
26 Nochtans keerde zich de HEERE van den brand Zijns groten toorns niet af, waarmede Zijn toorn brandde tegen Juda, om al de tergingen, waarmede Manasse Hem getergd had.
27 En de HEERE zeide: Ik zal Juda ook van Mijn aangezicht wegdoen, gelijk als Ik Israel weggedaan heb; en Ik zal deze stad Jeruzalem verwerpen, die Ik verkoren heb, en het huis, waarvan Ik gezegd heb: Mijn Naam zal daar wezen.
28 Het overige nu der geschiedenissen van Josia, en al wat hij gedaan heeft, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Juda?
29 In zijn dagen toog Farao Necho, de koning van Egypte, op tegen den koning van Assyrie, naar de rivier Frath; en de koning Josia toog hem tegemoet, en hij doodde hem te Megiddo, als hij hem gezien had.
30 En zijn knechten voerden hem dood op een wagen van Megiddo, en brachten hem te Jeruzalem, en begroeven hem in zijn graf; en het volk des lands nam Joahaz, den zoon van Josia, en zalfden hem, en maakten hem koning in zijns vaders plaats.
31 Drie en twintig jaren was Joahaz oud, toen hij koning werd, en hij regeerde drie maanden te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Hamutal, de dochter van Jeremia, van Libna.
32 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN, naar alles, wat zijn vaderen gedaan hadden.
33 Doch Farao Necho liet hem binden te Ribla in het land van Hamath, opdat hij te Jeruzalem niet regeren zou; en hij leide het land een boete op van honderd talenten zilvers en een talent gouds.
34 Ook maakte Farao Necho Eljakim, den zoon van Josia, koning, in de plaats van zijn vader Josia, en veranderde zijn naam in Jojakim; maar Joahaz nam hij mede, en hij kwam in Egypte, en stierf aldaar.
35 En Jojakim gaf dat zilver en dat goud aan Farao; doch hij schatte het land, om dat geld naar het bevel van Farao te geven; een ieder naar zijn schatting eiste hij het zilver en goud af van het volk des lands, om aan Farao Necho te geven.

36 Vijf en twintig jaren was Jojakim oud, toen hij koning werd, en regeerde elf jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Zebudda, een dochter van Pedaja, van Ruma.
37 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN, naar alles, wat zijn vaders gedaan hadden.

24
1 In zijn dagen toog Nebukadnezar, de koning van Babel, op, en Jojakim werd zijn knecht drie jaren; daarna keerde hij zich om, en rebelleerde tegen hem.
2 En de HEERE zond tegen hem de benden der Chaldeen, en de benden der Syriers, en de benden der Moabieten, en de benden der kinderen Ammons, en zond hen tegen Juda, om dat te verderven, naar het woord des HEEREN, dat Hij gesproken had door den dienst Zijner knechten, de profeten.
3 Zekerlijk geschiedde dit naar het bevel des HEEREN tegen Juda, dat Hij hen van Zijn aangezicht wegdeed, om de zonden van Manasse, naar alles, wat hij gedaan had;
4 Als ook om het onschuldig bloed, dat hij vergoten had, zodat hij Jeruzalem met onschuldig bloed vervuld had; daarom wilde de HEERE niet vergeven.
5 Het overige nu der geschiedenissen van Jojakim, en al wat hij gedaan heeft, is dat niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Juda?
6 En Jojakim ontsliep met zijn vaderen; en zijn zoon Jojachin werd koning in zijn plaats.
7 De koning nu van Egypte toog voortaan niet meer uit zijn land; want de koning van Babel had, van de rivier van Egypte af tot aan de rivier Frath, ingenomen al wat van den koning van Egypte was.
8 Jojachin was achttien jaren oud, toen hij koning werd, en regeerde drie maanden te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Nehusta, een dochter van Elnathan, van Jeruzalem.
9 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN, naar alles, wat zijn vader gedaan had.
10 Te dier tijd togen de knechten van Nebukadnezar, den koning van Babel, naar Jeruzalem; en de stad werd belegerd.
11 Zelfs kwam Nebukadnezar, de koning van Babel, tegen de stad, als zijn knechten die belegerden.
12 Toen ging Jojachin, de koning van Juda, uit tot den koning van Babel, hij, en zijn moeder, en zijn knechten, en zijn vorsten, en zijn hovelingen; en de koning van Babel nam hem gevangen in het achtste jaar zijner regering.
13 En hij bracht van daar uit al de schatten van het huis des HEEREN, en de schatten van het huis des konings; en hij hieuw alle gouden vaten af, die Salomo, de koning van Israel, in den tempel des HEEREN gemaakt had, gelijk als de HEERE gesproken had.
14 En hij voerde gans Jeruzalem weg, mitsgaders al de vorsten, en alle strijdbare helden, tien duizend gevangen, en alle timmerlieden en smeden; niemand werd overgelaten, dan het arme volk des lands.
15 Zo voerde hij Jojachin weg naar Babel, mitsgaders des konings moeder, en des konings vrouwen, en zijn hovelingen; daartoe de machtigen des lands bracht hij gevankelijk van Jeruzalem naar Babel;
16 En alle kloeke mannen tot zeven duizend, en timmerlieden en smeden tot een duizend, en alle helden, die ten oorlog geoefend waren; dezen bracht de koning van Babel gevankelijk naar Babel.
17 En de koning van Babel maakte Mattanja, deszelfs oom, koning in plaats van hem, en veranderde zijn naam in Zedekia.
18 Zedekia was een en twintig jaren oud, als hij koning werd, en hij regeerde elf jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Hamutal, een dochter van Jeremia, van Libna.
19 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN, naar alles, wat Jojakim gedaan had.
20 Want het geschiedde, om den toorn des HEEREN tegen Jeruzalem en tegen Juda, totdat Hij hen van Zijn aangezicht weggeworpen had. En Zedekia rebelleerde tegen den koning van Babel.

25
1 En het geschiedde in het negende jaar zijner regering, in de tiende maand, op den tienden der maand, dat Nebukadnezar, de koning van Babel, kwam tegen Jeruzalem, hij en zijn ganse heir, en legerde zich tegen haar; en zij bouwden tegen haar sterkten rondom.
2 Zo kwam de stad in belegering, tot in het elfde jaar van den koning Zedekia.
3 Op den negenden der vierde maand, als de honger in de stad sterk werd, en het volk des lands geen brood had,
4 Toen werd de stad doorgebroken, en al de krijgslieden vloden des nachts door den weg der poort, tussen de twee muren, die aan des konings hof waren (de Chaldeen nu waren tegen de stad rondom), en de koning trok door den weg des vlakken velds.
5 Doch het heir der Chaldeen jaagde den koning na, en zij achterhaalden hem in de vlakke velden van Jericho, en al zijn heir werd van bij hem verstrooid.
6 Zij dan grepen den koning, en voerden hem opwaarts tot den koning van Babel, naar Ribla; en zij spraken een oordeel tegen hem.
7 En zij slachtten de zonen van Zedekia voor zijn ogen, en men verblindde Zedekia's ogen, en zij bonden hem met twee koperen ketenen, en voerden hem naar Babel.
8 Daarna in de vijfde maand, op den zevenden der maand (dit was het negentiende jaar van Nebukadnezar, den koning van Babel) kwam Nebuzaradan, de overste der trawanten, de knecht des konings van Babel, te Jeruzalem.
9 En hij verbrandde het huis des HEEREN, en het huis des konings, mitsgaders alle huizen van Jeruzalem; en alle huizen der groten verbrandde hij met vuur.
10 En het ganse heir der Chaldeen, dat met den overste der trawanten was, brak de muren van Jeruzalem rondom af.
11 Het overige nu des volks, die in de stad overgelaten waren, en de afvalligen, die tot den koning van Babel gevallen waren, en het overige der menigte, voerde Nebuzaradan, de overste der trawanten, gevankelijk weg.
12 Maar van de armsten des lands liet de overste der trawanten enigen overig tot wijngaardeniers en tot akkerlieden.
13 Verder braken de Chaldeen de koperen pilaren, die in het huis des HEEREN waren, en de stellingen, en de koperen zee, die in het huis des HEEREN was; en zij voerden het koper daarvan naar Babel.
14 Zij namen ook de potten, en de schoffelen, en de gaffelen, en de rookschalen, en al de koperen vaten, daar men den dienst mede deed.
15 En de overste der trawanten nam weg de wierookvaten en de sprengbekkens, wat geheel goud en wat geheel zilver was.
16 De twee pilaren, de ene zee, en de stellingen, die Salomo voor het huis des HEEREN gemaakt had; het koper van al deze vaten was zonder gewicht.
17 De hoogte van een pilaar was achttien ellen, en het kapiteel daarop was koper; en de hoogte des kapiteels was drie ellen; en het net, en de granaatappelen op het kapiteel rondom, waren alle van koper; en dezen gelijk had de andere pilaar, met het net.
18 Ook nam de overste der trawanten Seraja, den hoofdpriester, en Zefanja, den tweeden priester, en de drie dorpelbewaarders.
19 En uit de stad nam hij een hoveling, die over de krijgslieden gesteld was, en vijf mannen uit degenen, die des konings aangezicht zagen, die in de stad gevonden werden, mitsgaders den oversten schrijver des heirs, die het volk des lands ten oorlog opschreef, en zestig mannen van het volk des lands, die in de stad gevonden werden.
20 Als Nebuzaradan, de overste der trawanten, dezen genomen had, zo bracht hij hen tot den koning van Babel, naar Ribla.
21 En de koning van Babel sloeg hen, en doodde hen te Ribla, in het land van Hamath. Alzo werd Juda uit zijn land gevankelijk weggevoerd.

22 Maar aangaande het volk, dat in het land van Juda overgebleven was, dat Nebukadnezar, de koning van Babel, had laten overblijven, daarover stelde hij Gedalia, den zoon van Ahikam, den zoon van Safan.
23 Toen nu al de oversten der heiren, zij en hun mannen, hoorden, dat de koning van Babel Gedalia tot overste gesteld had, kwamen zij tot Gedalia naar Mizpa; namelijk, Ismael, de zoon van Nethanja, en Johanan, de zoon van Kareah, en Seraja, de zoon van Tanhumeth, de Netofathiet, en Jaazanja, de zoon van den Maachathiet, zij en hun mannen.
24 En Gedalia zwoer hun en hun mannen, en zeide tot hen: Vreest niet van te zijn knechten der Chaldeen, blijft in het land, en dient den koning van Babel, zo zal het u wel gaan.
25 Maar het geschiedde in de zevende maand, dat Ismael, de zoon van Nethanja, den zoon van Elisama, van koninklijk zaad, kwam, en tien mannen met hem; en zij sloegen Gedalia, dat hij stierf; mitsgaders de Joden en de Chaldeen, die met hem te Mizpa waren.
26 Toen maakte zich al het volk op, van de minste tot den meeste, en de oversten der heiren, en kwamen in Egypte; want zij vreesden voor de Chaldeen.
27 Het geschiedde daarna in het zeven en dertigste jaar der wegvoering van Jojachin, den koning van Juda, in de twaalfde maand, op den zeven en twintigsten der maand, dat Evilmerodach, de koning van Babel, in het jaar, als hij koning werd, het hoofd van Jojachin, den koning van Juda, uit het gevangenhuis, verhief.
28 En hij sprak vriendelijk met hem, en stelde zijn stoel boven den stoel der koningen, die bij hem te Babel waren.
29 En hij veranderde de klederen zijner gevangenis, en hij at geduriglijk brood voor zijn aangezicht, al de dagen zijns levens.
30 En aangaande zijn tering, een gedurige tering werd hem van den koning gegeven, elk dagelijks bestemde deel op zijn dag, al de dagen zijns levens.

# 1 KRONIEKEN

1
1 Adam, Seth, Enos,
2 Kenan, Mahalal-el, Jered,
3 Henoch, Methusalah, Lamech,
4 Noach, Sem, Cham en Jafeth.
5 De kinderen van Jafeth waren Gomer, en Magog, en Madai, en Javan, en Tubal, en Mesech, en Tiras.
6 En de kinderen van Gomer waren Askenaz, en Difath, en Thogarma.
7 En de kinderen van Javan waren Elisa en Tharsisa, de Chittieten en Dodanieten.
8 De kinderen van Cham waren Cusch en Mitsraim, Put, en Kanaan.
9 En de kinderen van Cusch waren Seba, en Havila, en Sabta, en Raema, en Sabtecha; en de kinderen van Raema waren Scheba en Dedan.
10 Cusch nu gewon Nimrod; die begon geweldig te zijn op aarde.
11 En Mitsraim gewon de Ludieten, en de Anamieten, en de Lehabieten, en de Naftuchieten,
12 En de Pathrusieten, en de Casluchieten, (van welke de Filistijnen zijn voortgekomen) en de Cafthorieten.
13 Kanaan nu gewon Sidon, zijn eerstgeborene, en Heth,
14 En den Jebusiet, en den Amoriet, en den Girgasiet,
15 En den Heviet, en den Arkiet, en den Siniet,
16 En den Arvadiet, en den Zemariet, en den Hamathiet.
17 De kinderen van Sem waren Elam, en Assur, en Arfachsad, en Lud, en Aram, en Uz, en Hul, en Gether, en Mesech.
18 Arfachsad nu gewon Selah, en Selah gewon Heber.
19 Aan Heber nu zijn twee zonen geboren; de naam des enen was Peleg, omdat in zijn dagen het aardrijk verdeeld is, en de naam zijns broeders was Joktan.
20 En Joktan gewon Almodad, en Selef, en Hazarmaveth, en Jerah,
21 En Hadoram, en Uzal, en Dikla,
22 En Ebal, en Abimael, en Scheba,
23 En Ofir, en Havila, en Jobab. Alle dezen waren zonen van Joktan.
24 Sem, Arfachsad, Selah,
25 Heber, Peleg, Rehu,
26 Serug, Nahor, Terah,
27 Abram; die is Abraham.
28 De kinderen van Abraham waren Izak en Ismael.
29 Dit zijn hun geboorten: de eerstgeborene van Ismael was Nebajoth, en Kedar, en Adbeel, en Mibsam,
30 Misma en Duma, Massa, Hadad en Thema,
31 Jetur, Nafis, en Kedma; deze zijn de kinderen van Ismael.
32 De kinderen nu van Ketura, Abrahams bijwijf: die baarde Zimram, en Joksan, en Medan, en Midian, en Isbak, en Suah. En de kinderen van Joksan waren Scheba en Dedan.
33 De kinderen van Midian nu waren Efa, en Efer, en Henoch, en Abida, en Eldaa. Die allen waren zonen van Ketura.
34 Abraham nu gewon Izak. De zonen van Izak waren Ezau en Israel.
35 En de kinderen van Ezau: Elifaz, Rehuel, en Jehus, en Jaelam, en Korah.
36 De kinderen van Elifaz waren Theman, en Omar, Zefi, en Gaetham, Kenaz, en Timna, en Amalek.
37 De kinderen van Rehuel waren Nahath, Zerah, Samma en Mizza.

38 De kinderen van Seir nu waren Lotan, en Sobal, en Zibeon, en Ana, en Dison, en Ezer, en Disan.
39 De kinderen van Lotan nu waren Hori en Homam; en de zuster van Lotan was Timna.
40 De kinderen van Sobal waren Aljan, en Manahath, en Ebal, Sefi en Onam; en de kinderen van Zibeon waren Aja en Ana.
41 De kinderen van Ana waren Dison; en de zonen van Dison waren Hamram, en Esban, en Jithran, en Cheran.
42 De kinderen van Ezer waren Bilhan, en Zaavan, en Jaakan. De kinderen van Disan waren Uz en Aran.
43 Dit nu zijn de koningen, die geregeerd hebben in het land van Edom, eer er een koning regeerde over de kinderen Israels: Bela, de zoon van Beor; en de naam zijner stad was Dinhaba.
44 En Bela stierf, en Jobab regeerde in zijn plaats, een zoon van Zerah, van Bozra.
45 En Jobab stierf, en Husam, uit het land der Themanieten, regeerde in zijn plaats.
46 En Husam stierf, en Hadad, de zoon van Bedad, regeerde in zijn plaats, die de Midianieten in het veld van Moab versloeg; en de naam zijner stad was Avith.
47 En Hadad stierf, en Samla, van Masreka, regeerde in zijn plaats.
48 En Samla stierf, en Saul, van Rehoboth aan de rivier, regeerde in zijn plaats.
49 En Saul stierf, en Baal-hanan, de zoon van Achbor, regeerde in zijn plaats.
50 Als Baal-hanan stierf, zo regeerde Hadad in zijn plaats, en de naam zijner stad was Pahi, en de naam zijner huisvrouw was Mehetabeel, de dochter van Matred, dochter van Mee-sahab.
51 Toen Hadad stierf, zo werden vorsten in Edom: de vorst Timna, de vorst Alja, de vorst Jetheth,
52 De vorst Aholi-bama, de vorst Ela, de vorst Pinon,
53 De vorst Kenaz, de vorst Theman, de vorst Mibzar,
54 De vorst Magdiel, de vorst Iram. Dezen waren de vorsten van Edom.

2
1 Dezen zijn de kinderen van Israel: Ruben, Simeon, Levi en Juda, Issaschar en Zebulon,
2 Dan, Jozef en Benjamin, Nafthali, Gad en Aser.
3 De kinderen van Juda zijn: Er, en Onan, en Sela; drie zijn er hem geboren van de dochter van Sua, de Kanaanietische; en Er, de eerstgeborene van Juda, was kwaad in de ogen des HEEREN; daarom doodde Hij hem.
4 Maar Thamar, zijn schoondochter, baarde hem Perez en Zerah. Al de zonen van Juda waren vijf.
5 De kinderen van Perez waren Hezron en Hamul.
6 En de kinderen van Zerah waren Zimri, en Ethan, en Heman, en Chalcol, en Dara. Deze allen zijn vijf.
7 En de kinderen van Charmi waren Achan, de beroerder van Israel, die zich aan het verbannene vergreep.
8 De kinderen van Ethan nu waren Azaria.
9 En de kinderen van Hezron, die hem geboren zijn, waren Jerahmeel, en Ram, en Chelubai.
10 Ram nu gewon Amminadab, en Amminadab gewon Nahesson, den vorst der kinderen van Juda;
11 En Nahesson gewon Salma, en Salma gewon Boaz,
12 En Boaz gewon Obed, en Obed gewon Isai,
13 En Isai gewon Eliab, zijn eerstgeborene, en Abinadab, den tweede, en Simea, den derde,
14 Nethaneel, den vierde, Raddai, den vijfde,
15 Ozem, den zesde, David, den zevende.
16 En hun zusters waren Zeruja en Abigail. De kinderen nu van Zeruja waren Abisai, en Joab, en Asa-el; drie.
17 En Abigail baarde Amasa; en de vader van Amasa was Jether, een Ismaeliet.
18 Kaleb nu, de zoon van Hezron, gewon kinderen uit Azuba, zijn vrouw, en uit Jerioth. En de zonen van deze zijn: Jeser, en Sobab, en Ardon.
19 Als nu Azuba gestorven was, zo nam zich Kaleb Efrath, die baarde hem Hur.
20 En Hur gewon Uri, en Uri gewon Bezaleel.
21 Daarna ging Hezron in tot de dochter van Machir, den vader van Gilead, en hij nam ze, toen hij zestig jaren oud was; en zij baarde hem Segub.
22 Segub nu gewon Jair; en hij had drie en twintig steden in het land van Gilead.
23 En hij nam Gesur en Aram, met de vlekken van Jair, van dezelve, met Kenath en haar onderhorige plaatsen, zestig steden. Deze allen zijn zonen van Machir, den vader van Gilead.
24 En na den dood van Hezron, in Kaleb-efratha, heeft Abia, Hezrons huisvrouw, hem ook gebaard Asschur, de vader van Thekoa.
25 De kinderen van Jerahmeel nu, den eerstgeborene van Hezron, waren deze: de eerstgeborene was Ram, daartoe Buna, en Oren, en Ozem en Ahia.
26 Jerahmeel had nog een andere vrouw, welker naam was Atara; zij was de moeder van Onam.
27 En de kinderen van Ram, den eerstgeborene van Jerahmeel waren Maaz, en Jamin, en Eker.
28 En de kinderen van Onam waren Sammai en Jada. En de kinderen van Sammai: Nadab en Abisur.
29 De naam nu der huisvrouw van Abisur was Abihail: die baarde hem Achban en Molid.
30 En de kinderen van Nadab waren Seled en Appaim; en Seled stierf zonder kinderen.
31 En de kinderen van Appaim waren Jisei; en de kinderen van Jisei waren Sesan; en de kinderen van Sesan, Achlai.
32 En de kinderen van Jada, den broeder van Sammai, waren Jether en Jonathan; en Jether is gestorven zonder kinderen.
33 De kinderen van Jonathan nu waren Peleth en Zaza. Dit waren de kinderen van Jerahmeel.

34 En Sesan had geen zonen, maar dochteren. En Sesan had een Egyptischen knecht, wiens naam was Jarha.
35 Sesan nu gaf zijn dochter aan zijn knecht Jarha tot een vrouw; en zij baarde hem Attai.
36 Attai nu gewon Nathan, en Nathan gewon Zabad,
37 En Zabad gewon Eflal, en Eflal gewon Obed,
38 En Obed gewon Jehu, en Jehu gewon Azaria,
39 En Azaria gewon Helez, en Helez gewon Elasa,
40 En Elasa gewon Sismai, en Sismai gewon Sallum,
41 En Sallum gewon Jekamja, en Jekamja gewon Elisama.
42 De kinderen van Kaleb nu, den broeder van Jerahmeel, zijn Mesa, zijn eerstgeborene (die is de vader van Zif), en de kinderen van Maresa, den vader van Hebron.
43 De kinderen van Hebron nu waren Korah, en Tappuah, en Rekem, en Sema.
44 Sema nu gewon Raham, den vader van Jorkeam, en Rekem gewon Sammai.
45 De kinderen van Sammai nu waren Maon; en Maon was de vader van Beth-zur.
46 En Efa, het bijwijf van Kaleb, baarde Haran, en Moza, en Gazez; en Haran gewon Gazez.
47 De kinderen van Jochdai nu waren Regem, en Jotham, en Gesan, en Pelet, en Efa, en Saaf.
48 Uit het bijwijf Maacha gewon Kaleb: Seber en Tirhana.
49 En de huisvrouw van Saaf, den vader van Madmanna, baarde Seva, den vader van Machbena, en den vader van Gibea; en de dochter van Kaleb was Achsa.
50 Dit waren de kinderen van Kaleb, den zoon van Hur, den eerstgeborene van Efratha: Sobal, de vader van Kirjath-jearim;
51 Salma, de vader der Bethlehemieten; Haref, de vader van Beth-gader.
52 De kinderen van Sobal, den vader van Kirjath-jearim, waren Haroe en Hazihammenuchoth.
53 En de geslachten van Kirjath-jearim waren de Jithrieten, en de Futhieten, en de Sumathieten, en de Misraieten; van dezen zijn uitgegaan de Zoraieten en de Esthaolieten.
54 De kinderen van Salma waren de Bethlehemieten, en de Netofathieten, Atroth, Beth-joab, en de helft der Manathieten, en de Zorieten.
55 En de huisgezinnen der schrijvers, die te Jabes woonden, de Tirathieten, de Simeathieten, de Suchathieten; dezen zijn de Kenieten, die gekomen zijn van Hammath, den vader van het huis van Rechab.

3
1 Dezen nu waren de kinderen van David, die hem te Hebron geboren zijn: de eerstgeborene Amnon, van Ahinoam, de Jizreelietische; de tweede Daniel, van Abigail, de Karmelietische;
2 De derde Absalom, de zoon van Maacha, de dochter van Thalmai, de koning te Gesur; de vierde Adonia, de zoon van Haggith;
3 De vijfde Sefatja, van Abital; de zesde Jithream, van zijn huisvrouw Egla.
4 Zes zijn hem te Hebron geboren; want hij regeerde daar zeven jaren en zes maanden; en drie en dertig jaren regeerde hij te Jeruzalem.
5 Dezen nu zijn hem te Jeruzalem geboren: Simea, en Sobab, en Nathan, en Salomo; deze vier zijn van Bath-sua, de dochter van Ammiel;
6 Daartoe Jibchar, en Elisama, en Elifelet,
7 En Nogah, en Nefeg, en Jafia,
8 En Elisama, en Eljada, en Elifelet, negen.
9 Deze allen zijn zonen van David, behalve de kinderen der bijwijven, en Thamar hun zuster.
10 Salomo's zoon nu was Rehabeam; zijn zoon was Abia; zijn zoon was Asa; zijn zoon was Josafat;
11 Zijn zoon was Joram; zijn zoon was Ahazia; zijn zoon was Joas;
12 Zijn zoon was Amazia; zijn zoon was Azaria; zijn zoon was Jotham;
13 Zijn zoon was Achaz; zijn zoon was Hizkia; zijn zoon was Manasse;
14 Zijn zoon was Amon; zijn zoon was Josia.
15 De zonen van Josia nu waren dezen: de eerstgeborene Johanan, de tweede Jojakim, de derde Zedekia, de vierde Sallum.
16 De kinderen van Jojakim nu waren: Jechonia zijn zoon, Zedekia zijn zoon.
17 En de kinderen van Jechonia waren Assir; zijn zoon was Sealthiel;
18 Dezes zonen waren Malchiram, en Pedaja, en Senazar, Jekamja, Hosama en Nedabja.
19 De kinderen van Pedaja nu waren Zerubbabel en Simei; en de kinderen van Zerubbabel waren Mesullam en Hananja; en Selomith was hunlieder zuster;
20 En Hasuba, en Ohel, en Berechja, en Hasadja, Jusabhesed; vijf.
21 De kinderen van Hananja nu waren Pelatja en Jesaja. De kinderen van Refaja, de kinderen van Arnan, de kinderen van Obadja, de kinderen van Sechanja.
22 De kinderen nu van Sechanja waren Semaja; en de kinderen van Semaja waren Hattus, en Jigeal, en Bariah, en Nearja, en Safat; zes.
23 En de kinderen van Nearja waren Eljoenai, en Hizkia, en Azrikam; drie.
24 En de kinderen van Eljoenai waren Hodajeva, en Eljasib, en Pelaja, en Akkub, en Johanan, en Delaja, en Anani; zeven.

4
1 De kinderen van Juda waren Perez, Hezron en Charmi, en Hur, en Sobal.
2 En Reaja, de zoon van Sobal, gewon Jahath, en Jahath gewon Ahumai en Lahad; dit zijn de huisgezinnen der Zorathieten;
3 En dezen zijn van den vader Etam: Jizreel, en Isma, en Idbas; en de naam hunner zuster was Hazelelponi.
4 En Pnuel was de vader van Gedor, en Ezer de vader van Husah. Dit zijn de kinderen van Hur, den eerstgeborene van Efratha, den vader van Bethlehem.
5 Asschur nu, de vader van Thekoa, had twee vrouwen, Hela en Naara.
6 En Naara baarde hem Ahuzzam, en Hefer, en Temeni, en Haahastari. Dit zijn de kinderen van Naara.
7 En de kinderen van Hela waren Zereth, Jezohar, en Ethnan.
8 En Koz gewon Anub en Hazobeba, en de huisgezinnen van Aharlel, den zoon van Harum.
9 Jabez nu was heerlijker dan zijn broeders; en zijn moeder had zijn naam Jabez genoemd, zeggende: Want ik heb hem met smarten gebaard.
10 Want Jabez riep den God Israels aan, zeggende: Indien Gij mij rijkelijk zegenen, en mijn landpale vermeerderen zult, en Uw hand met mij zijn zal, en met het kwade alzo maakt, dat het mij niet smarte! En God liet komen, wat hij begeerde.
11 En Chelub, de broeder van Suha, gewon Mechir; hij is de vader van Eston.
12 Eston nu gewon Beth-rafa, en Pasea, en Tehinna, den vader van Ir-nahas; dit zijn de mannen van Recha.
13 En de kinderen van Kenaz waren Othniel en Seraja; en de kinderen van Othniel, Hathath.
14 En Meonothai gewon Ofra; en Seraja gewon Joab, den vader des dals der werkmeesters; want zij waren werkmeesters.
15 De kinderen van Kaleb nu, den zoon van Jefunne, waren Iru, Ela en Naam; en de kinderen van Ela, te weten Kenaz.
16 En de kinderen van Jehalelel waren Zif en Zifa, Thirea en Asareel.
17 En de kinderen van Ezra waren Jether, en Mered, en Efer, en Jalon; en zij baarde Mirjam, en Sammai, en Isbah, den vader van Esthemoa.
18 En zijn Joodse huisvrouw baarde Jered, den vader van Gedor, en Heber, den vader van Socho, en Jekuthiel, den vader van Zanoah; en die zijn kinderen van Bitja, de dochter van Farao, die Mered genomen had.
19 En de kinderen van de huisvrouw Hodija, de zuster van Naham, waren Abi-kehila, de Garmiet, en Esthemoa, de Maachathiet.
20 En de kinderen van Simon nu waren Amnon en Rinna, Ben-hanan en Tilon; en de kinderen van Isei waren Zoheth en Ben-zoheth.
21 De kinderen van Sela, den zoon van Juda, waren Er, de vader van Lecha, en Lada, de vader van Maresa; en de huisgezinnen van het huis der linnenwerkers in het huis Asbea.
22 Daartoe Jokim, en de mannen van Chozeba, en Joas, en Saraf (die over de Moabieten geheerst hebben) en de Jasubilehem; doch deze dingen zijn oud.
23 Dezen waren pottenbakkers, wonende bij plantages en tuinen; zij zijn daar gebleven bij den koning in zijn werk.
24 De kinderen van Simeon waren Nemuel en Jamin, Jarib, Zerah, Saul.
25 Sallum was zijn zoon; Mibsam was zijn zoon; Misma was zijn zoon.
26 De kinderen van Misma waren dezen: Hammuel zijn zoon, Zaccur zijn zoon, Simei zijn zoon.
27 Simei nu had zestien zonen en zes dochteren; maar zijn broeders hadden niet veel kinderen; en hun ganse huisgezin werd zo zeer niet vermenigvuldigd, als van de kinderen van Juda.
28 En zij woonden te Ber-seba, en te Molada, en te Hazar-sual,
29 En te Bilha, en te Ezem, en te Tholad,
30 En te Bethuel, en te Horma, en te Ziklag,

31 En te Beth-markaboth, en te Hazar-susim, en te Beth-biri, en te Saaraim. Dit waren hun steden, totdat David koning werd.
32 En hun dorpen waren Etam en Ain, Rimmon en Tochen, en Asan; vijf steden.
33 En al haar dorpen, die in den omloop dezer steden waren, tot Baal toe. Dit zijn hun woningen en hun geslachtsrekening voor hen.
34 Doch Mesobab, en Jamlech, en Josa, de zoon van Amazia,
35 En Joel, en Jehu, de zoon van Jesibja, den zoon van Seraja, den zoon van Asiel,
36 En Eljoenai, en Jaakoba, en Jesohaja, en Asaja, en Adiel, en Jesimeel, en Benaja,
37 En Ziza, de zoon van Sifei, den zoon van Allon, den zoon van Jedaja, den zoon van Simri, den zoon van Semaja;
38 Dezen kwamen tot namen, zijnde vorsten in hun huisgezinnen, en de huisgezinnen hunner vaderen braken uit in menigte.
39 En zij gingen tot aan den ingang van Gedor tot het oosten des dals, om weide te zoeken voor hun schapen.
40 En zij vonden vette en goede weide, en een land, wijd van begrip, en stil, en gerust; want die van Cham woonden daar te voren.
41 Dezen nu, die met namen beschreven zijn, kwamen in de dagen van Hizkia, den koning van Juda, en zij sloegen de tenten en woningen dergenen, die daar gevonden werden; en zij verbanden hen, tot op dezen dag; en zij woonden aan hun plaats, want daar was weide voor hun schapen.
42 Ook gingen uit hen, te weten uit de kinderen van Simeon, vijfhonderd mannen, tot het gebergte van Seir; en Pelatja, en Nearja, en Refaja, en Uzziel, de zonen van Isei, waren hun tot hoofden.
43 En zij sloegen de overigen der ontkomenen onder de Amalekieten, en zij woonden aldaar tot op dezen dag.

5

1 De kinderen van Ruben nu, den eerstgeborene van Israel; (want hij was de eerstgeborene; maar dewijl hij zijns vaders bed ontheiligd had, werd zijn eerstgeboorte gegeven aan de kinderen van Jozef, den zoon van Israel; doch niet alzo, dat hij zich in het geslachtsregister naar de eerstgeboorte rekenen mocht;
2 Want Juda werd machtig onder zijn broederen, en die tot een voorganger was, was uit hem; doch de eerstgeboorte was van Jozef.)
3 De kinderen van Ruben, den eerstgeborene van Israel, zijn Hanoch en Pallu, Hezron en Charmi.
4 De kinderen van Joel: zijn zoon Semaja; zijn zoon Gog; zijn zoon Simei;
5 Zijn zoon Micha; zijn zoon Reaja; zijn zoon Baal;
6 Zijn zoon Beera, welken Tiglath-pilneser, de koning van Assyrie, gevankelijk wegvoerde; hij was de vorst der Rubenieten.
7 Aangaande zijn broederen in hun huisgezinnen, als zij naar hun geboorten in de geslachtsregisters gesteld werden; de hoofden zijn geweest Jehiel en Zecharja,
8 En Bela, de zoon van Azaz, den zoon van Sema, den zoon van Joel, die woonde te Aroer, en tot aan Nebo, en Baal-meon,
9 En hij woonde tegen het oosten, tot den ingang der woestijn, van de rivier Frath af; want hun vee was veel geworden in het land van Gilead.
10 En in de dagen van Saul voerden zij krijg tegen de Hagarenen, die vielen door hun hand; en zij woonden in hun tenten tegen de gehele oostzijde van Gilead.
11 De kinderen van Gad nu woonden tegen hen over, in het land van Basan, tot Salcha toe.
12 Joel was het hoofd; en Safam de tweede; maar Jaenai en Safat bleven in Basan.
13 Hun broeders nu, naar hun vaderlijke huizen, waren Michael, en Mesullam, en Seba, en Jorai, en Jachan, en Zia, en Heber: zeven.
14 Dezen zijn de kinderen van Abihail, den zoon van Huri, den zoon van Jaroah, den zoon van Gilead, den zoon van Michael, den zoon van Jesisai, den zoon van Jahdo, den zoon van Buz.
15 Ahi, de zoon van Abdiel, den zoon van Guni, was het hoofd van het huis hunner vaderen.
16 En zij woonden in Gilead, in Basan, en in haar onderhorige plaatsen, en in al de voorsteden van Saron, tot aan hun uitgangen.
17 Deze allen zijn naar hun geslachtsregisters geteld, in de dagen van Jotham, den koning van Juda, en in de dagen van Jerobeam, den koning van Israel.
18 Van de kinderen van Ruben, en van de Gadieten, en van den halven stam van Manasse, van de strijdbaarste mannen, schild en zwaard dragende, en den boog spannende, en ervaren in den krijg, waren vier en veertig duizend zevenhonderd en zestig, uitgaande in het heir.
19 En zij voerden krijg tegen de Hagarenen, en tegen Jethur, en Nafis, en Nodab.
20 Doch zij werden geholpen tegen hen, en de Hagarenen werden in hun hand gegeven, en allen, die met hen waren; omdat zij tot God riepen in den krijg, zo liet Hij Zich van hen verbidden, dewijl zij op Hem vertrouwden.
21 En zij voerden hun vee gevankelijk weg; van hun kemelen vijftig duizend, en tweehonderd en vijftig duizend schapen, en twee duizend ezelen, en honderd duizend zielen der mensen.
22 Want er vielen vele verwonden, dewijl de strijd van God was; en zij woonden in hun plaats, totdat zij gevankelijk weggevoerd werden.
23 De kinderen nu van den halven stam van Manasse woonden in dat land. Zij werden vermenigvuldigd van Basan tot aan Baal-hermon, en Senir, en den berg Hermon.
24 Dezen nu waren de hoofden hunner vaderlijke huizen, te weten: Hefer, en Jisei, en Eliel, en Azriel, en Jeremia, en Hodavja, en Jahdiel; mannen sterk van kracht, mannen van naam, hoofden der huizen hunner vaderen.
25 Maar zij hebben tegen den God hunner vaderen overtreden, en de goden der volken des lands nagehoereerd, welke God voor hun aangezichten had verdelgd.

26 Zo verwekte de God Israels den geest van Pul, den koning van Assyrie, en den geest van Tiglath-pilneser, den koning van Assyrie, die voerde hen gevankelijk weg, te weten de Rubenieten, en de Gadieten, en den halven stam van Manasse; en hij bracht hen te Halah, en Habor, en Hara, en aan de rivier Gozan, tot op dezen dag.

6
1 De kinderen van Levi waren Gerson, Kahath en Merari.
2 De kinderen van Kahath nu waren Amram, Jizhar, en Hebron, en Uzziel.
3 En de kinderen van Amram waren Aaron, en Mozes en Mirjam; en de kinderen van Aaron waren Nadab en Abihu, Eleazar en Ithamar.
4 En Eleazar gewon Pinehas, Pinehas gewon Abisua;
5 En Abisua gewon Bukki, en Bukki gewon Uzzi;
6 En Uzzi gewon Zerahja, en Zerahja gewon Merajoth;
7 En Merajoth gewon Amarja, en Amarja gewon Ahitub;
8 En Ahitub gewon Zadok, en Zadok gewon Ahimaaz;
9 En Ahimaaz gewon Azarja, en Azarja gewon Johanan;
10 En Johanan gewon Azarja. Hij is het, die het priesterambt bediende in het huis, dat Salomo te Jeruzalem gebouwd had.
11 En Azarja gewon Amarja, en Amarja gewon Ahitub;
12 En Ahitub gewon Zadok, en Zadok gewon Sallum;
13 En Sallum gewon Hilkia, en Hilkia gewon Azarja;
14 En Azarja gewon Seraja, en Seraja gewon Jozadak;
15 En Jozadak ging mede, als de HEERE Juda en Jeruzalem gevankelijk wegvoerde door de hand van Nebukadnezar.
16 Zo zijn dan de kinderen van Levi: Gerson, Kahath en Merari.
17 En dit zijn de namen der zonen van Gerson: Libni en Simei.
18 En de kinderen van Kahath waren Amram, en Jizhar, en Hebron, en Uzziel.
19 De kinderen van Merari waren Maheli en Musi. En dit zijn de huisgezinnen der Levieten, naar hun vaderen.
20 Van Gerson: zijn zoon was Libni; zijn zoon Jahath; zijn zoon Zimma;
21 Zijn zoon Joah; zijn zoon Iddo; zijn zoon Zerah; zijn zoon Jeathrai.
22 De kinderen van Kahath waren: zijn zoon Amminadab; zijn zoon Korah; zijn zoon Assir;
23 Zijn zoon Elkana; en zijn zoon Ebjasaf; en zijn zoon Assir;
24 Zijn zoon Tahath; zijn zoon Uriel; zijn zoon Uzzia, en zijn zoon Saul.
25 De kinderen van Elkana nu waren Amasia en Ahimoth.
26 Elkana; dezes zoon was Elkana; zijn zoon was Zofai; en zijn zoon was Nahath;
27 Zijn zoon Eliab; zijn zoon Jeroham; zijn zoon Elkana.
28 De zonen van Samuel nu waren dezen: zijn eerstgeborene was Vasni, daarna Abia.
29 De kinderen van Merari waren Maheli; zijn zoon Libni; zijn zoon Simei; zijn zoon Uzza;
30 Zijn zoon Simea; zijn zoon Haggija; zijn zoon Asaja.
31 Dezen nu zijn het, die David gesteld heeft tot het ambt des gezangs in het huis des HEEREN, nadat de ark tot rust gekomen was.
32 En zij dienden voor den tabernakel van de tent der samenkomst met gezangen, totdat Salomo het huis des HEEREN te Jeruzalem bouwde; en zij stonden naar hun wijze in hun ambt.
33 Dezen nu zijn ze, die daar stonden met hun zonen; van de zonen der Kahathieten, Heman de zanger, de zoon van Joel, den zoon van Samuel,
34 Den zoon van Elkana, den zoon van Jeroham, den zoon van Eliel, den zoon van Toah,
35 Den zoon van Zuf, den zoon van Elkana, den zoon van Mahath, den zoon van Amasai,
36 Den zoon van Elkana, den zoon van Joel, den zoon van Azarja, den zoon van Zefanja,
37 Den zoon van Tahath, den zoon van Assir, den zoon van Ebjasaf, den zoon van Korah,
38 Den zoon van Jizhar, den zoon van Kahath, den zoon van Levi, den zoon van Israel.
39 En zijn broeder Asaf stond aan zijn rechter zijde; Asaf was de zoon van Berechja, den zoon van Simea,
40 Den zoon van Michael, den zoon van Baeseja, den zoon van Malchija,
41 Den zoon van Ethni, den zoon van Zerah, den zoon van Adaja,

42 Den zoon van Ethan, den zoon van Zimma, den zoon van Simei,
43 Den zoon van Jahath, den zoon van Gerson, den zoon van Levi.
44 Hunne broeders nu, de kinderen van Merari, stonden aan de linker zijde, namelijk Ethan, de zoon van Kisi, den zoon van Abdi, den zoon van Malluch,
45 Den zoon van Hasabja, den zoon van Amazia, den zoon van Hilkia,
46 Den zoon van Amzi, den zoon van Bani, den zoon van Semer,
47 Den zoon van Maheli, den zoon van Musi, den zoon van Merari, den zoon van Levi.
48 Hun broeders nu, de Levieten, waren gegeven tot allerlei dienst des tabernakels van het huis Gods.
49 Aaron nu en zijn zonen rookten op het altaar des brandoffers, en op het reukaltaar, zijnde besteld tot al het werk van het heilige der heiligen, en om over Israel verzoening te doen, naar alles wat Mozes, de knecht Gods, geboden had.
50 Dit nu zijn de kinderen van Aaron: Eleazar, was zijn zoon; Pinehas zijn zoon; Abisua zijn zoon;
51 Bukki zijn zoon; Uzzi zijn zoon; Serahja zijn zoon;
52 Merajoth zijn zoon; Amarja zijn zoon; Ahitub zijn zoon;
53 Zadok zijn zoon; Ahimaaz zijn zoon.
54 En dit waren hun woningen, naar hun kastelen, in hun landpalen, namelijk van de zonen van Aaron, van het huisgezin der Kahathieten, want dat lot was voor hen.
55 En zij gaven hun Hebron, in het land van Juda, en haar voorsteden rondom dezelve.
56 Maar het veld der stad, en haar dorpen, gaven zij Kaleb, den zoon van Jefunne.
57 En den kinderen van Aaron gaven zij steden van Juda, de vrijstad Hebron, en Libna en haar voorsteden, en Jattir en Esthemoa, en haar voorsteden,
58 En Hilen en haar voorsteden, en Debir en haar voorsteden,
59 En Asan en haar voorsteden, en Beth-semes en haar voorsteden.
60 Van den stam van Benjamin nu: Geba en haar voorsteden, en Allemeth en haar voorsteden, en Anathoth en haar voorsteden. Al hun steden, in hun huisgezinnen, waren dertien steden.
61 Maar de kinderen van Kahath, die overgebleven waren, hadden van het huisgezin van den stam, uit den halven stam van half Manasse, bij het lot, tien steden.
62 En de kinderen van Gerson, naar hun huisgezinnen, hadden van den stam van Issaschar, en van den stam van Aser, en van den stam van Nafthali, en van den stam van Manasse in Basan, dertien steden.
63 De kinderen van Merari, naar hun huisgezinnen, hadden van den stam van Ruben, en van den stam van Gad, en van den stam van Zebulon, bij het lot, twaalf steden.
64 Alzo gaven de kinderen Israels aan de Levieten deze steden en haar voorsteden.
65 En zij gaven ze bij het lot, van den stam der kinderen van Juda, en van den stam der kinderen van Simeon, en van den stam der kinderen van Benjamin, deze steden, dewelke zij bij namen noemden.
66 Aan de overigen nu, uit de huisgezinnen der kinderen van Kahath, dien gewerden steden hunner landpale, van den stam van Efraim.
67 Want zij gaven hun van de vrijsteden, Sichem en haar voorsteden op het gebergte van Efraim, en Gezer en haar voorsteden,
68 En Jokmeam en haar voorsteden, en Beth-horon en haar voorsteden,
69 En Ajalon en haar voorsteden, en Gath-rimmon en haar voorsteden.
70 En uit den halven stam van Manasse: Aner en haar voorsteden, en Bileam en haar voorsteden. De huisgezinnen der overige kinderen van Kahath hadden deze steden:
71 De kinderen van Gerson hadden van de huisgezinnen van den halven stam van Manasse: Golan in Basan en haar voorsteden, en Astharoth, en haar voorsteden.
72 En van den stam van Issaschar: Kedes en haar voorsteden, Dobrath en haar voorsteden,
73 En Ramoth en haar voorsteden, en Anem en haar voorsteden.

74 En van den stam van Aser: Masal en haar voorsteden, en Abdon en haar voorsteden,
75 En Hukok en haar voorsteden, en Rehob en haar voorsteden.
76 En van den stam van Nafthali: Kedes in Galilea, en haar voorsteden, en Hammon en haar voorsteden, en Kirjathaim en haar voorsteden.
77 De overige kinderen van Merari hadden van den stam van Zebulon: Rimmono en haar voorsteden, Thabor en haar voorsteden;
78 En aan gene zijde van de Jordaan tegen Jericho, tegen het oosten aan de Jordaan, van den stam van Ruben: Bezer in de woestijn, en haar voorsteden, en Jahza en haar voorsteden,
79 En Kedemoth en haar voorsteden, en Mefaath en haar voorsteden;
80 En van den stam van Gad: Ramoth in Gilead, en haar voorsteden, en Mahanaim en haar voorsteden,
81 En Hesbon en haar voorsteden, en Jaezer en haar voorsteden.

7
1 De kinderen van Issaschar waren Thola en Pua, Jasib en Simron; vier.
2 De kinderen van Thola nu waren Uzzi, en Refaja, en Jeriel, en Jachmai, en Jibsam, en Samuel; hoofden van de huizen hunner vaderen, van Thola, kloeke helden in hun geslachten; hun getal was in de dagen van David twee en twintig duizend en zeshonderd.
3 En de kinderen van Uzzi waren Jizrahja; en de kinderen van Jizrahja waren Michael, en Obadja, en Joel, en Jisia; deze vijf waren al te zamen hoofden.
4 En met hen naar hun geslachten, naar hun vaderlijke huizen, waren de hopen des krijgsheirs zes en dertig duizend; want zij hadden vele vrouwen en kinderen.
5 En hun broeders, in alle huisgezinnen van Issaschar, kloeke helden, waren zeven en tachtig duizend, al dezelve in geslachtsregisters gesteld zijnde.
6 De kinderen van Benjamin waren Bela, en Becher, en Jediael; drie.
7 En de kinderen van Bela waren Ezbon, en Uzzi, en Uzziel, en Jerimoth, en Iri; vijf hoofden in de huizen der vaderen, kloeke helden; die, in geslachtsregisters gesteld zijnde, waren twee en twintig duizend en vier en dertig.
8 De kinderen van Becher nu waren Zemira, en Joas, en Eliezer, en Eljoenai, en Omri, en Jeremoth, en Abija, en Anathoth, en Alemeth; deze allen waren kinderen van Becher.
9 Dezen nu in geslachtsregisters gesteld zijnde, naar hun geslachten, hoofden der huizen hunner vaderen, kloeke helden, waren twintig duizend en tweehonderd.
10 De kinderen van Jediael nu waren Bilhan; en de kinderen van Bilhan waren Jeus en Benjamin, en Ehud, en Chenaana, en Zethan, en Tharsis, en Ahi-sahar.
11 Alle dezen waren kinderen van Jediael, tot hoofden der vaderen, kloeke helden, zeventien duizend en tweehonderd, uitgaande in het heir ten strijde.
12 Daartoe Suppim en Huppim waren kinderen van Ir, en Husim, kinderen van Aher.
13 De kinderen van Nafthali waren Jahziel, en Guni, en Jezer, en Sallum, kinderen van Bilha.
14 De kinderen van Manasse waren Asriel, welken de vrouw van Gilead baarde; doch zijn bijwijf, de Syrische, baarde Machir, den vader van Gilead.
15 Machir nu nam tot een vrouw de zuster van Huppim en Suppim, en haar naam was Maacha; en de naam des tweeden was Zelafead. Zelafead nu had dochters.
16 En Maacha, de huisvrouw van Machir, baarde een zoon, en zij noemde zijn naam Peres, en de naams zijns broeders was Seres, en zijn zonen waren Ulam en Rekem.
17 De kinderen van Ulam nu waren Bedan; deze zijn de kinderen van Gilead, den zoon van Machir, den zoon van Manasse.
18 Belangende nu zijn zuster Molecheth, zij baarde Ishod, en Abiezer, en Mahela.
19 De kinderen van Semida nu waren Ahjan, en Sechem, en Likhi, en Aniam.
20 En de kinderen van Efraim waren Suthelah; en zijn zoon was Bered; en zijn zoon Tahath; en zijn zoon Elada; en zijn zoon Tahath;
21 En zijn zoon was Zabad; en zijn zoon Suthelah, en Ezer, en Elad. En de mannen van Gath, die in het land geboren waren, doodden hen, omdat zij afgekomen waren om hun vee te nemen.
22 Daarom droeg Efraim, hun vader, vele dagen leed; en zijn broeders kwamen om hem te troosten.
23 Daarna ging hij in tot zijn huisvrouw, en zij werd zwanger, en baarde een zoon; en hij noemde zijn naam Beria, omdat zij in ellende was in zijn huis.
24 Zijn dochter nu was Seera, die bouwde het lage en het hoge Beth-horon, en Uzzen-seera.
25 En Refah was zijn zoon, en Resef; en zijn zoon was Telah; en zijn zoon Tahan;
26 Zijn zoon was Ladan; zijn zoon Ammihud; zijn zoon Elisama;
27 Zijn zoon was Non; zijn zoon Jozua.
28 En hun bezitting en hun woning was Beth-el, en haar onderhorige plaatsen; en tegen het oosten Naaran, en tegen het westen Gezer en haar onderhorige plaatsen; en Sichem en haar onderhorige plaatsen, tot Gaza toe, en haar onderhorige plaatsen.

29 En aan de zijden der kinderen van Manasse was Beth-sean en haar onderhorige plaatsen, Thaanach en haar onderhorige plaatsen, Megiddo en haar onderhorige plaatsen, Dor en haar onderhorige plaatsen. In deze hebben de kinderen van Jozef, den zoon van Israel, gewoond.
30 De kinderen van Aser waren Jimna, en Jisva, en Jisvi, en Beria, en Sera, hunlieder zuster.
31 De kinderen van Beria nu waren Heber en Malchiel; hij is de vader van Birzavith.
32 En Heber gewon Jaflet, en Somer, en Hotham, en Sua, hunlieder zuster.
33 De kinderen van Jaflet nu waren Pasach, en Bimhal, en Asvath; dit waren de kinderen van Jaflet.
34 En de zonen van Semer waren Ahi en Rohega, Jehubba en Aram.
35 En de kinderen van zijn broeder Helem waren Zofah, en Jimna, en Seles, en Amal.
36 De kinderen van Zofah waren Suah, en Harnefer, en Sual, en Beri, en Jimra,
37 Bezer, en Hod, en Samma, en Silsa, en Jithran, en Beera.
38 De kinderen van Jether nu waren Jefunne, en Pispa, en Ara.
39 En de kinderen van Ulla waren Arah, en Hanniel, en Rizja.
40 Deze allen waren kinderen van Aser, hoofden der vaderlijke huizen, uitgelezene kloeke helden, hoofden der vorsten; en zij werden in geslachtsregisters geteld ten heire in den krijg; hun getal was zes en twintig duizend mannen.

8
1 Benjamin nu gewon Bela, zijn eerstgeborene, Asbel, den tweede, en Ahrah, den derde,
2 Naho, den vierde, en Rafa, den vijfde,
3 Bela nu had deze kinderen: Addar, en Gera, en Abihud,
4 En Abisua, en Naaman, en Ahoah,
5 En Gera, en Sefufan, en Huram.
6 Dezen nu zijn de kinderen van Ehud; dezen waren hoofden der vaderen van de inwoners te Geba, en hij voerde hen over naar Manahath;
7 En Naaman, en Ahia, en Gera; dezen voerde hij weg; en hij gewon Uzza en Ahihud.
8 En Saharaim gewon kinderen in het land van Moab (nadat hij dezelve weggezonden had) uit Husim en Baara, zijn vrouwen;
9 En uit Hodes, zijn huisvrouw, gewon hij Jobab, en Zibja, en Mesa, en Malcham,
10 En Jeuz, en Sochja, en Mirma; dezen zijn zijne zonen, hoofden der vaderen.
11 En uit Husim gewon hij Abitub en Elpaal.
12 De kinderen van Elpaal nu waren Eber, en Misam, en Semed; deze heeft Ono gebouwd, en Lod en haar onderhorige plaatsen;
13 En Beria, en Sema; dezen waren hoofden der vaderen van de inwoners te Ajalon; dezen hebben de inwoners van Gath verdreven.
14 En Ahjo, Sasak en Jeremoth,
15 En Zebadja, en Arad, en Eder,
16 En Michael, en Jispa, en Joha waren kinderen van Beria.
17 En Zebadja, en Mesullam, en Hizki, en Heber,
18 En Jismerai, en Jizlia en Jobab, de kinderen van Elpaal.
19 En Jakim, en Zichri, en Zabdi,
20 En Eljoenai, en Zillethai, en Eliel,
21 En Adaja, en Beraja, en Simrath waren kinderen van Simei.
22 En Jispan, en Eber, en Eliel,
23 En Abdon, en Zichri, en Hanan,
24 En Hananja, en Elam, en Antothija,
25 En Jifdeja, en Pnuel waren zonen van Sasak.
26 En Samserai, en Seharja, en Athalja,
27 En Jaaresja, en Elia, en Zichri waren zonen van Jeroham.
28 Dezen waren de hoofden der vaderen, hoofden naar hun geslachten; dezen woonden te Jeruzalem.
29 En te Gibeon woonde de vader van Gibeon; en de naam zijner huisvrouw was Maacha.
30 En zijn eerstgeboren zoon was Abdon, daarna Zur, en Kis, en Baal, en Nadab,
31 En Gedor, en Ahio, en Zecher.
32 En Mikloth gewon Simea; en dezen woonden ook tegenover hun broederen te Jeruzalem, met hun broederen.
33 Ner nu gewon Kis, en Kis gewon Saul, en Saul gewon Jonathan, en Malchi-sua, Abinadab, en Esbaal.
34 En Jonathans zoon was Merib-baal, en Merib-baal gewon Micha.
35 De kinderen van Micha nu waren Pithon, en Melech, en Thaarea, en Achaz.
36 En Achaz gewon Jehoadda, en Jehoadda gewon Alemeth, en Azmaveth, en Zimri; Zimri nu gewon Moza;
37 En Moza gewon Bina; zijn zoon was Rafa; zijn zoon was Elasa; zijn zoon was Azel.
38 Azel nu had zes zonen, en dit zijn hun namen; Azrikam, Bochru, en Ismael, en Searja, en Obadja, en Hanan. Al dezen waren zonen van Azel.
39 En de zonen van Esek, zijn broeder, waren Ulam, zijn eerstgeborene, Jeus, de tweede, en Elifelet, de derde.

40 En de zonen van Ulam waren mannen, kloeke helden, den boog spannende, en zij hadden vele zonen, en zoons zonen, honderd en vijftig. Al dezen waren van de kinderen van Benjamin.

9
1 En gans Israel werd in geslachtsregisters geteld, en ziet, zij zijn geschreven in het boek der koningen van Israel. En die van Juda waren weggevoerd naar Babel, om hunner overtredingen wil.
2 De eerste inwoners nu, die in hun bezitting, in hun steden kwamen, waren de Israelieten, de priesters, de Levieten, en de Nethinim.
3 Maar te Jeruzalem woonden van de kinderen van Juda, en van de kinderen van Benjamin, en van de kinderen van Efraim en Manasse;
4 Uthai, de zoon van Ammihud, den zoon van Omri, den zoon van Imri, den zoon van Bani, van de kinderen van Perez, den zoon van Juda.
5 En van de Silonieten was Asaja, de eerstgeborene, en zijn kinderen.
6 En van de kinderen van Zerah was Jeuel, en van hun broederen waren zeshonderd en negentig.
7 En van de kinderen van Benjamin waren Sallu, de zoon van Mesullam, den zoon van Hodavia, den zoon van Hassenua;
8 En Jibnea, de zoon van Jeroham, en Ela, de zoon van Uzzi, den zoon van Michri; en Mesullam, de zoon van Sefatja, den zoon van Reuel, den zoon van Jibnija;
9 En hun broederen naar hun geslachten, negenhonderd zes en vijftig; al deze mannen waren hoofden der vaderen in de huizen hunner vaderen.
10 Van de priesteren nu, Jedaja, en Jojarib, en Jachin,
11 En Azarja, de zoon van Hilkija, den zoon van Mesullam, den zoon van Zadok, den zoon van Merajoth, den zoon van Ahitub, overste van het huis Gods;
12 En Adaja, de zoon van Jeroham, den zoon van Pashur, den zoon van Malchija; en Massi, de zoon van Adiel, den zoon van Jahzera, den zoon van Mesullam, den zoon van Mesillemith, den zoon van Immer.
13 Daartoe hun broeders, hoofden in de huizen hunner vaderen, duizend zevenhonderd en zestig, kloeke helden aan het werk van den dienst van het huis Gods.
14 Van de Levieten nu waren Semaja, de zoon van Hasub, den zoon van Azrikam, den zoon van Hasabja, van de kinderen van Merari;
15 En Bakbakkar, Heres, en Galal, en Mattanja, de zoon van Micha, den zoon van Zichri, den zoon van Asaf;
16 En Obadja, de zoon van Semaja, den zoon van Galal, den zoon van Jeduthun; en Berechja, de zoon van Asa, den zoon van Elkana, woonachtig in de dorpen der Netofathieten.
17 De poortiers nu waren: Sallum, en Akkub, en Talmon, en Ahiman, en hun broeders; Sallum was het hoofd.
18 Ook tot nog toe, aan de poort des konings oostwaarts, waren dezen de poortiers onder de legers der kinderen van Levi.
19 En Sallum, de zoon van Kore, den zoon van Ebjasaf, den zoon van Korah, en zijn broeders van het huis zijns vaders, de Korahieten, waren over het werk van den dienst, wachters der dorpelen des tabernakels; gelijk hun vaders in het leger des HEEREN geweest waren bewaarders van den ingang;
20 Als Pinehas, de zoon van Eleazar, te voren voorganger bij hen was, met welken de HEERE was.
21 Zacharja, de zoon van Meselemja, was poortier aan de deur van de tent der samenkomst.
22 Allen, die uitgelezen waren tot poortiers aan de dorpelen, waren tweehonderd en twaalf. Dezen waren in het geslachtsregister gesteld naar hun dorpen. David en Samuel, de ziener, hadden hen in hun ambt bevestigd.
23 Zij dan en hun zonen waren aan de poorten van het huis des HEEREN, in het huis der tent, aan de wachten.
24 Die poortiers waren aan de vier winden, tegen het oosten, tegen het westen, tegen het noorden, en tegen het zuiden.

25 En hun broeders waren op hun dorpen, inkomende ten zevenden dage van tijd tot tijd, om met hen te dienen;
26 Want in dat ambt waren vier overste poortiers, die Levieten waren; en zij waren over de kameren en over de schatten van het huis Gods.
27 En zij bleven over nacht rondom het huis Gods; want op hen was de wacht, en zij waren over de opening, en dat allen morgen.
28 En enigen van hen waren over de vaten van den dienst; want bij getal droegen zij ze in, en bij getal droegen zij ze uit.
29 Want uit dezelve zijn er besteld over de vaten, en over al de heilige vaten, en over de meelbloem, en wijn, en olie, en wierook, en specerij.
30 En uit de zonen der priesteren waren de bereiders van het reukwerk der specerijen.
31 En Mattithja uit de Levieten, dewelke was de eerstgeborene van Sallum, den Korahiet, was in het ambt over het werk, dat in pannen gekookt wordt.
32 En uit de kinderen der Kahathieten, uit hun broederen, waren enigen over de broden der toerichting, om die alle sabbatten te bereiden.
33 Uit dezen zijn ook de zangers, hoofden der vaderen onder de Levieten in de kameren, dienstvrij; want dag en nacht was het op hen, in dat werk te zijn.
34 Dit zijn de hoofden der vaderen onder de Levieten, hoofden in hun geslachten; dezen woonden te Jeruzalem.
35 Maar te Gibeon hadden gewoond Jeiel, de vader van Gibeon; de naam zijner zuster nu was Maacha.
36 En Abdon was zijn eerstgeboren zoon, daarna Zur, en Kis, en Baal, en Ner, en Nadab.
37 En Gedor, en Ahio, en Zacharja, en Mikloth.
38 Mikloth nu gewon Simeam; dezen woonden ook te Jeruzalem, tegenover hun broederen, met hun broederen.
39 En Ner gewon Kis, en Kis gewon Saul, en Saul gewon Jonathan, en Malchi-sua, en Abinadab, en Esbaal.
40 En Jonathans zoon van Merib-baal, en Merib-baal gewon Micha.
41 De kinderen van Micha nu waren Pithon, en Melech, en Thaerea.
42 En Achaz gewon Jaera, en Jaera gewon Alemeth, en Azmaveth, en Zimri; en Zimri gewon Moza;
43 En Moza gewon Bina; wiens zoon was Refaja; wiens zoon was Elasa; wiens zoon was Azel.
44 Azel nu had zes zonen, en dit zijn hun namen: Azrikam, Bochru, en Ismael, en Searja, en Obadja, en Hanan; dezen zijn Azels zonen.

10
1 En de Filistijnen streden tegen Israel, en de mannen van Israel vloden voor het aangezicht der Filistijnen, en zij vielen verslagen op het gebergte Gilboa.
2 En de Filistijnen hielden dicht achter Saul aan en achter zijn zonen; en de Filistijnen sloegen Jonathan, en Abinadab, en Malchi-sua, de zonen van Saul.
3 En de strijd werd zwaar tegen Saul, en de schutters met de bogen troffen hem aan; en hij vreesde zeer voor de schutters.
4 Toen zeide Saul tot zijn wapendrager: Trek uw zwaard uit en doorsteek mij daarmede, dat misschien deze onbesnedenen niet komen, en met mij den spot drijven. Maar zijn wapendrager wilde niet, want hij vreesde zeer. Toen nam Saul het zwaard, en viel daarin.
5 Toen zijn wapendrager zag, dat Saul dood was, zo viel hij ook in het zwaard en stierf.
6 Alzo stierf Saul en zijn drie zonen; ook zijn ganse huis is tegelijk gestorven.
7 Als al de mannen van Israel, die in het dal waren, zagen, dat zij gevloden waren, en dat Saul en zijn zonen dood waren, zo verlieten zij hun steden, en zij vloden. Toen kwamen de Filistijnen en woonden daarin.
8 Het geschiedde nu des anderen daags, als de Filistijnen kwamen om de verslagenen te plunderen, zo vonden zij Saul en zijn zonen, liggende op het gebergte Gilboa.
9 En zij plunderden hem, en zij namen zijn hoofd en zijn wapenen, en zij zonden ze in der Filistijnen land rondom, om dit te boodschappen aan hun afgoden, en aan het volk.
10 En zij leiden zijn wapenen in het huis huns gods; en zijn hoofd hechtten zij in het huis van Dagon.
11 Als geheel Jabes in Gilead hoorde alles, wat de Filistijnen Saul gedaan hadden,
12 Zo maakten zich alle strijdbare mannen op, en zij namen het lichaam van Saul, en de lichamen zijner zonen, en zij brachten ze te Jabes; en zij begroeven hun beenderen onder een eikenboom te Jabes, en zij vastten zeven dagen.
13 Alzo stierf Saul, in zijn overtreding, waarmede hij overtreden had tegen den HEERE, tegen het woord des HEEREN hetwelk hij niet gehouden had; en ook omdat hij de waarzegster gevraagd had, haar zoekende,
14 En den HEERE niet gezocht had; daarom doodde Hij hem, en keerde het koninkrijk tot David, den zoon van Isai.

11
1 Toen vergaderde zich gans Israel tot David naar Hebron, zeggende: Zie, wij zijn uw gebeente en uw vlees.
2 Zelfs ook te voren, toen Saul nog koning was, hebt gij Israel uitgeleid en ingeleid; ook heeft de HEERE, uw God, tot u gezegd: Gij zult Mijn volk Israel weiden, en gij zult voorganger zijn van Mijn volk Israel.
3 Ook kwamen alle oudsten in Israel tot den koning naar Hebron, en David maakte een verbond met hen te Hebron, voor het aangezicht des HEEREN; en zij zalfden David ten koning over Israel, naar het woord des HEEREN, door den dienst van Samuel.
4 En David toog henen, en gans Israel, naar Jeruzalem, welke is Jebus; want daar waren de Jebusieten, de inwoners des lands.
5 En de inwoners van Jebus zeiden tot David: Gij zult hier niet inkomen. David dan nog won den burg Sion, welke is de stad Davids.
6 Want David zeide: Al wie de Jebusieten het eerst slaat, zal tot een hoofd, en tot een overste worden. Toen beklom Joab, de zoon van Zeruja, dien het eerst; daarom werd hij tot een hoofd.
7 David nu woonde op den burg; daarom heet men dien de stad Davids.
8 En hij bouwde de stad rondom, van Millo af, en rondom henen; en Joab vernieuwde het overige der stad.
9 En David ging geduriglijk voort, en werd groot, want de HEERE der heirscharen was met hem.
10 Dezen nu waren de hoofden der helden, die David had, die zich dapper bij hem gedragen hebben in zijn koninkrijk bij geheel Israel, om hem koning te maken, naar het woord des HEEREN over Israel.
11 Dezen nu zijn van het getal der helden, die David had: Jasobam, de zoon van Hachmoni, was het hoofd der dertigen, die zijn spies tegen driehonderd opheffende, hen op eenmaal versloeg.
12 En na hem was Eleazar, de zoon van Dodo, de Ahohiet; hij was onder die drie helden.
13 Hij was met David te Pas-dammim, als de Filistijnen daar ten strijde vergaderd waren, en het stuk des akkers vol gerst was, en het volk voor het aangezicht der Filistijnen vlood;
14 En zij stelden zich in het midden van dat stuk, en beschermden het, en zij sloegen de Filistijnen; en de HEERE verloste hen door een grote verlossing.
15 En drie uit de dertig hoofden togen af naar den rotssteen tot David in de spelonk van Adullam; en het leger der Filistijnen had zich gelegerd in het dal Refaim.
16 En David was toen in de vesting en de bezetting der Filistijnen was toen te Bethlehem.
17 En David kreeg lust, en zeide: Wie zal mij water te drinken geven uit Bethlehems bornput, die onder de poort is?
18 Toen braken die drie door het leger der Filistijnen, en putten water uit Bethlehems bornput, die onder de poort is, en zij droegen het en brachten het tot David. Doch David wilde het niet drinken, maar hij goot het uit voor den HEERE;
19 En hij zeide: Dat late mijn God verre van mij zijn, van zulks te doen! Zou ik het bloed dezer mannen drinken? Met gevaar huns levens, ja, met gevaar huns levens hebben zij dat gebracht. En hij wilde het niet drinken. Dit deden de drie helden.
20 Abisai nu, de broeder van Joab, was ook het hoofd van drie; en hij, verheffende zijn spies tegen driehonderd, versloeg hen; alzo had hij een naam onder die drie.
21 Uit die drie was hij geeerd boven de twee; daarom werd hij hun tot een overste; maar hij kwam tot aan de eerste drie niet.
22 Benaja, de zoon van Jojada, de zoon eens dapperen mans van Kabzeel, was groot van daden; hij versloeg twee sterke leeuwen van Moab; ook ging hij af, en versloeg een leeuw in het midden des kuils, in den sneeuwtijd.

23 Hij versloeg ook een Egyptischen man, een man van grote lengte, van vijf ellen; en die Egyptenaar had een spies in de hand, als een weversboom; maar hij ging tot hem af met een staf, en rukte de spies uit de hand des Egyptenaars, en hij doodde hem met zijn eigen spies.
24 Deze dingen deed Benaja, de zoon van Jojada; dies had hij een naam onder die drie helden.
25 Ziet, hij was de heerlijkste van die dertig; nochtans kwam hij tot aan de drie niet. En David stelde hem over zijn trawanten.
26 De helden nu der heiren waren: Asahel, de broeder van Joab; Elhanan, de zoon van Dodo, van Bethlehem;
27 Sammoth, de Harodiet; Helez, de Peloniet;
28 Ira, de zoon van Ikkes, de Thekoiet; Abiezer, de Anathothiet;
29 Sibbechai, de Husathiet; Ilai, de Ahohiet;
30 Maharai, de Netofathiet; Heled, de zoon van Baana, de Netofathiet;
31 Ithai, de zoon van Ribai, van Gibea der kinderen Benjamins; Benaja, de Pirhathoniet;
32 Hurai, van de beken van Gaas; Abiel; de Arbathiet;
33 Azmaveth, de Baharumiet; Eljahba, de Saalboniet;
34 Van de kinderen van Hasem, den Gizoniet, was Jonathan, de zoon van Sage, de Hararíet;
35 Ahiam, de zoon van Sachar, de Hararíet; Elifal, de zoon van Ur;
36 Hefer, de Mecherathiet; Ahia, de Peloniet;
37 Hezro, de Karmeliet; Naari, de zoon van Ezbai;
38 Joel, de broeder van Nathan; Mibhar, de zoon van Geri;
39 Zelek, de Ammoniet; Nahrai, de Berothiet, wapendrager van Joab, den zoon van Zeruja;
40 Ira, de Jithriet; Gareb, de Jithriet;
41 Uria, de Hethiet; Zabad, de zoon van Ahlai;
42 Adina, de zoon van Siza, de Rubeniet, was het hoofd der Rubenieten; nochtans waren er dertig boven hem;
43 Hanan, de zoon van Maacha, en Josafat, de Mithniet;
44 Uzzia, de Asterathiet; Sama, en Jeiel, de zoon van Hotham, den Aroeriet;
45 Jediael, de zoon van Simri, en Joha, zijn broeder, de Tiziet;
46 Eliel, Hammahavim en Jeribai, en Josavia, de zonen van Elnaam; en Jithma, de Moabiet;
47 Eliel en Obed, en Jaaziel van Mezobaja.

12
1 Dezen nu zijn het, die tot David kwamen naar Ziklag, toen hij nog besloten was voor het aangezicht van Saul, den zoon van Kis; zij waren ook onder de helden, die tot dien krijg hielpen.
2 Gewapend met bogen, rechts en links met stenen werpende, en met pijlen schietende uit den boog; zij waren van de broederen van Saul, uit Benjamin.
3 Het hoofd was Ahiezer, en Joas, zonen van Semaa, den Gibeathiet; daarna Jeziel en Pelet, zonen van Azmaveth, en Beracha, en Jehu, de Anathothiet.
4 En Jismaja, de Gibeoniet, was een held onder de dertig, en over dertig gesteld; en Jirmeja, en Jahaziel, en Johanan, en Jozabad, de Gederathiet;
5 Eluzai, en Jerimoth, en Bealja, en Semarja, en Sefatja, de Harufiet;
6 Elkana, en Jissia, en Azareel, en Joezer, en Jasobam, de Korahieten;
7 En Joela en Zebadja, de zonen van Jeroham, van Gedor.
8 Ook scheidden zich van de Gadieten af tot David, in die vesting naar de woestijn, kloeke helden, krijgslieden ten oorlog, toegerust met rondas en schild; en hun aangezichten waren aangezichten der leeuwen; en zij waren als de reeen op de bergen in snelheid.
9 Ezer was het hoofd; Obadja de tweede; Eliab de derde;
10 Mismanna de vierde; Jirmeja de vijfde;
11 Attai de zesde; Eliel de zevende;
12 Johanan de achtste; Elzabad de negende;
13 Jormeja de tiende; Machbannai de elfde.
14 Dezen waren van de kinderen van Gad, hoofden des heirs; een van de kleinsten was over honderd, en de grootste over duizend.
15 Deze zelfden zijn het, die over de Jordaan gingen in de eerste maand, toen dezelve vol was aan al haar oevers; en zij verdreven al de inwoners der laagten, tegen het oosten en tegen het westen.
16 Er kwamen ook van de kinderen van Benjamin en Juda op de vesting tot David.
17 En David ging uit hun tegemoet, en antwoordde, en zeide tot hen: Indien gijlieden ten vrede tot mij gekomen zijt, om mij te helpen, zo zal mijn hart tegelijk over ulieden zijn; maar indien het is, om mij aan mijn vijanden bedriegelijk over te leveren, daar toch geen wrevel in mijn handen is, de God onzer vaderen zie het, en straffe het!
18 En de Geest toog Amasai aan, den overste der hoofdlieden, en hij zeide: Wij zijn uw, o David, en met u zijn wij, gij, zoon van Isai. Vrede, vrede zij u, en vrede uw helperen; want uw God helpt u. Toen nam David hen aan, en stelde hen tot hoofden der benden.
19 Er vielen ook van Manasse tot David, toen hij met de Filistijnen kwam, om tegen Saul te strijden, alhoewel zij hen niet hielpen; want de vorsten der Filistijnen verlieten hem met raad, zeggende: Met gevaar van onze hoofden zou hij tot Saul, zijn heer, vallen.
20 Toen hij naar Ziklag toog, vielen tot hem uit Manasse: Adnah, en Jozabad, en Jediael, en Michael, en Jozabad, en Elihu, en Zillethai; hoofden der duizenden, die in Manasse waren.
21 En dezen hielpen David mede tegen die benden; want alle dezen waren kloeke helden; en zij waren oversten in het heir.
22 Want er kwamen er te dier tijd dag bij dag tot David, om hem te helpen, tot een groot leger toe, als een leger Gods.
23 En dit zijn de getallen der hoofden dergenen, die toegerust waren ten heire, die tot David te Hebron kwamen, om het koninkrijk van Saul tot hem te wenden, naar den mond des HEEREN:
24 Van de kinderen van Juda, die rondassen en spiesen droegen, waren zes duizend en achthonderd toegerust ten heire;
25 Van de kinderen van Simeon, kloeke helden ten heire, zeven duizend en honderd;
26 Van de kinderen van Levi, vier duizend en zeshonderd;

27 En Jehojada was overste der Aaronieten; en met hem waren er drie duizend en zevenhonderd.
28 En Zadok was een jongeling, een kloek held; en uit zijns vaders huis waren twee en twintig oversten;
29 En van de kinderen van Benjamin, de broederen van Saul, drie duizend; want tot nog toe waren er velen van hen, die het met het huis van Saul hielden;
30 En van de kinderen van Efraim, twintig duizend en achthonderd, kloeke helden, mannen van naam in het huis hunner vaderen;
31 En van den halven stam van Manasse achttien duizend, die met namen uitgedrukt zijn, dat zij kwamen, om David koning te maken;
32 En van de kinderen van Issaschar, die ervaren waren in het verstand van de tijden, om te weten wat Israel doen moest; hun hoofden waren tweehonderd, en alle hun broeders pasten op hun woord;
33 Uit Zebulon, uitgaande in het heir, toegerust ten strijde met alle krijgswapenen, vijftig duizend; en om een slagorde te houden met een onwankelbaar hart;
34 En uit Nafthali, duizend oversten, en bij hen met rondas en spies, zeven en dertig duizend.
35 En uit de Danieten, ten strijde toegerust, acht en twintig duizend en zeshonderd;
36 En uit Aser, uitgaande in het heir, om krijgsorde te houden, waren veertig duizend;
37 En van gene zijde van de Jordaan, van de Rubenieten, en Gadieten, en den halven stam van Manasse, met allerlei krijgsgereedschap ten oorlog, honderd en twintigduizend.
38 Al deze krijgslieden, die zich in slagorde konden houden, kwamen met een volkomen hart te Hebron, om David koning te maken over gans Israel. En ook was al het overige van Israel een hart, om David tot koning te maken.
39 En zij waren daar bij David drie dagen lang, etende en drinkende; want hun broeders hadden voor hen wat toebereid.
40 En ook de naasten aan hen, tot aan Issaschar, en Zebulon, en Nafthali, brachten brood op ezelen, en op kemelen, en op muildieren, en op runderen, meelspijs, stukken vijgen, en stukken rozijnen, en wijn, en olie, en runderen, en klein vee in menigte; want er was blijdschap in Israel.

13
1 En David hield raad met de oversten der duizenden en der honderden, en met alle vorsten.
2 En David zeide tot de ganse gemeente van Israel: Indien het ulieden goeddunkt, en van den HEERE, onzen God, te zijn, laat ons ons uitbreiden, laat ons zenden aan onze overige broeders, in alle landen van Israel, en de priesters en Levieten, die met hen zijn in de steden, met haar voorsteden, opdat zij tot ons vergaderd worden.
3 En laat ons de ark onzes Gods tot ons wederhalen, want wij hebben ze in de dagen van Saul niet gezocht.
4 Toen zeide de ganse gemeente, dat men alzo doen zou; want die zaak was recht in de ogen des gansen volks.
5 David dan vergaderde gans Israel van het Egyptische Sichor af, tot daar men komt te Hamath, om de ark Gods te brengen van Kirjath-jearim.
6 Toen toog David op met het ganse Israel naar Baala, dat is, Kirjath-jearim, hetwelk in Juda is, dat hij van daar ophaalde de ark Gods, des HEEREN, Die tussen de cherubim woont, waar de Naam wordt aangeroepen.
7 En zij voerden de ark Gods op een nieuwen wagen uit het huis van Abinadab. Uza nu en Ahio leidden den wagen.
8 En David en gans Israel speelden voor het aangezicht Gods met alle macht, zo met liederen, als met harpen, en met luiten, en met trommelen, en met cimbalen, en met trompetten.
9 Toen zij aan den dorsvloer van Chidon gekomen waren, zo strekte Uza zijn hand uit, om de ark te houden, want de runderen struikelden.
10 Toen ontstak de toorn des HEEREN over Uza, en Hij sloeg hem, omdat hij zijn hand had uitgestrekt aan de ark; en hij stierf aldaar voor het aangezicht Gods.
11 En David ontstak, dat de HEERE een scheur gescheurd had aan Uza; daarom noemde hij diezelve plaats Perez-uza, tot op dezen dag.
12 En David vreesde den HEERE te dien dage, zeggende: Hoe zal ik de ark Gods tot mij brengen?
13 Daarom liet David de ark niet tot zich brengen in de stad Davids, maar deed ze afwijken in het huis van Obed-edom, den Gethiet.
14 Alzo bleef de ark Gods bij het huisgezin van Obed-edom, in zijn huis, drie maanden; en de HEERE zegende het huis van Obed-edom, en alles, wat hij had.

14
1 Toen zond Hiram, de koning van Tyrus, boden tot David, en cederenhout, en metselaars, en timmerlieden, dat zij hem een huis bouwden.
2 En David merkte, dat hem de HEERE tot koning bevestigd had over Israel; want zijn koninkrijk werd ten hoogste verheven, om Zijns volks Israels wil.
3 En David nam meer vrouwen te Jeruzalem, en David gewon meer zonen en dochteren.
4 Dit nu zijn de namen der kinderen, die hij te Jeruzalem had: Sammua, en Sobab, Nathan en Salomo,
5 En Jibchar, en Elisua, en Elpelet,
6 En Nogah, en Nefeg, en Jafia,
7 En Elisama, en Beeljada, en Elifelet.
8 Toen de Filistijnen hoorden, dat David tot koning gezalfd was over het ganse Israel, zo togen al de Filistijnen op om David te zoeken. Toen David dat hoorde zo toog hij uit tegen hen.
9 Toen de Filistijnen kwamen, zo spreidden zij zich uit in de laagte van Refaim.
10 Toen vraagde David God, zeggende: Zal ik optrekken tegen de Filistijnen, en zult Gij hen in mijn hand geven? En de HEERE zeide tot hem: Trek op, want Ik zal hen in uw hand geven.
11 Toen zij nu optogen naar Baal-perazim, zo sloeg hen David daar; en David zeide: God heeft mijn vijanden door mijn hand gescheurd, als een scheur der wateren; daarom noemden zij den naam derzelver plaats Baal-perazim.
12 En daar lieten zij hun goden; en David gebood, en zij werden met vuur verbrand.
13 Doch de Filistijnen voeren nog voort, en zij verspreidden zich in dat dal.
14 En David vraagde God nog eens; en God zeide tot hem: Gij zult niet optrekken achter hen heen; maar omsingel hen van boven, en kom tot hen tegenover de moerbezienbomen.
15 En het zal geschieden, als gij hoort het geruis van een gang in de toppen der moerbezienbomen, kom dan uit ten strijde; want God zal voor uw aangezicht uitgegaan zijn, om het leger der Filistijnen te slaan.
16 David nu deed, gelijk als hem God geboden had; en zij sloegen het heir der Filistijnen van Gibeon af tot aan Gezer.
17 Alzo ging Davids naam uit in al die landen; en de HEERE gaf Zijn verschrikking over al die heidenen.

15
1 En David maakte zich huizen in zijn stad; en hij bereidde der ark Gods een plaats, en spande een tent voor haar.
2 Toen zeide David: Niemand mag de ark Gods dragen, dan de Levieten; want die heeft de HEERE verkoren, om de ark Gods te dragen, en om Hem te dienen tot in der eeuwigheid.
3 Ook vergaderde David gans Israel te Jeruzalem, om de ark des HEEREN op te halen aan haar plaats, die hij haar bereid had.
4 En David verzamelde de kinderen van Aaron en de Levieten.
5 Van de kinderen van Kehath was Uriel overste, en van zijn broederen waren honderd en twintig.
6 Van de kinderen van Merari was Asaja overste, en van zijn broederen waren tweehonderd en twintig.
7 Van de kinderen van Gersom was Joel overste, en van zijn broederen waren honderd en dertig.
8 Uit de kinderen van Elizafan was overste Semaja, en van zijn broederen waren tweehonderd.
9 Uit de kinderen van Hebron was Eliel overste, en zijn broederen waren tachtig.
10 Uit de kinderen van Uzziel was Amminadab overste, en zijn broederen waren honderd en twaalf.
11 En David riep de priesters Zadok en Abjathar, en de Levieten Uriel, Asaja en Joel, Semaja, en Eliel, en Amminadab.
12 En hij zeide tot hen: Gijlieden zijt hoofden der vaderen onder de Levieten; heiligt u, gij en uw broeders, dat gij de ark des HEEREN, des Gods van Israel, opbrengt, ter plaatse, die ik voor haar bereid heb.
13 Want omdat gijlieden ten eerste dit niet deedt, heeft de HEERE, onze God, onder ons een scheur gedaan, omdat wij Hem niet gezocht hebben naar het recht.
14 Zo heiligden zich dan de priesters en Levieten, om de ark des HEEREN, des Gods van Israel, op te brengen.
15 En de kinderen der Levieten droegen de ark Gods op hun schouderen, met de draagbomen, die op hen waren, gelijk als Mozes geboden had naar het woord des HEEREN.
16 En David zeide tot de oversten der Levieten, dat zij hun broeders, de zangers, stellen zouden met muziekinstrumenten, met luiten, en harpen, en cimbalen, dat zij zich zouden doen horen, verheffende de stem met blijdschap.
17 Zo stelden dan de Levieten Heman, den zoon van Joel, en uit zijn broederen Asaf, den zoon van Berechja; en uit de zonen van Merari, hun broederen, Ethan, den zoon van Kusaja;
18 En met hen hun broeders van de tweede orde: Zecharja, Ben en Jaaziel, en Semiramoth, en Jehiel, en Unni, Eliab, en Benaja, en Maaseja, en Mattithja, en Elifele, en Mikneja, en Obed-edom, en Jeiel, de poortiers.
19 De zangers nu, Heman, Asaf en Ethan, lieten zich horen met koperen cimbalen;
20 En Zecharja, en Aziel, en Semiramoth, en Jehiel, en Unni, en Eliab, en Maaseja, en Benaja, met luiten op Alamoth.
21 En Mattithja, en Elifele, en Mikneja, en Obed-edom, en Jeiel, en Azazja, met harpen op de Scheminith, om den toon te versterken.
22 En Chenanja, de overste der Levieten, was over het opheffen; hij onderwees hen in het opheffen; want hij was verstandig.
23 En Berechja en Elkana waren poortiers der ark.
24 En Sebanja, en Josafat, en Nethaneel, en Amasai, en Zecharja, en Benaja, en Eliezer, de priesters, trompetten met trompetten voor de ark Gods; en Obed-edom en Jehia waren poortiers der ark.

25 Het geschiedde nu, dat David en de oudsten van Israel, en de oversten der duizenden, henengingen, om de ark des verbonds des HEEREN op te halen, uit het huis van Obed-edom, met vreugde;
26 Zo geschiedde het, doordien dat God de Levieten hielp, die de ark des verbonds des HEEREN droegen, dat zij zeven varren en zeven rammen offerden.
27 David nu was gekleed met een mantel van fijn linnen; ook al de Levieten, die de ark droegen, en de zangers, en Chenanja, de overste van het opheffen der zangers; ook had David een lijfrok aan van linnen.
28 Alzo bracht gans Israel de ark des verbonds des HEEREN op, met gejuich, en met geluid der bazuin, en met trompetten, en met cimbalen, makende geluid met luiten en met harpen.
29 Het geschiedde nu, toen de ark des verbonds des HEEREN tot aan de stad Davids gekomen was, dat Michal, de dochter van Saul, door een venster keek, en den koning David zag, springende en spelende; zo verachtte zij hem in haar hart.

16
1 Toen zij de ark Gods inbrachten, zo stelden zij ze in het midden der tent, welke David voor haar gespannen had; en zij offerden brandofferen en dankofferen voor het aangezicht Gods.
2 Als David het brandoffer en de dankofferen geeindigd had te offeren, zo zegende hij het volk in den Naam des HEEREN.
3 En hij deelde een iegelijk in Israel, van den man tot de vrouw, een iegelijk een bol broods, en een schoon stuk vlees, en een fles wijn.
4 En hij stelde voor de ark des HEEREN sommigen uit de Levieten tot dienaars, en dat, om den HEERE, den God Israels, te vermelden, en te loven, en te prijzen.
5 Asaf was het hoofd, en Zecharja de tweede na hem; Jeiel, en Semiramoth, en Jehiel, en Mattithja, en Eliab, en Benaja, en Obed-edom, en Jeiel, met instrumenten der luiten en met harpen; en Asaf liet zich horen met cimbalen;
6 Maar Benaja en Jahaziel, de priesters, steeds met trompetten voor de ark des verbonds van God.
7 Te dienzelven dage gaf David ten eerste dezen psalm, om den HEERE te loven, door den dienst van Asaf, en zijn broederen.
8 Looft den HEERE, roept Zijn Naam aan, maakt Zijn daden bekend onder de volken.
9 Zingt Hem, psalmzingt Hem, spreekt aandachtelijk van al Zijn wonderwerken.
10 Roemt u in den Naam Zijner heiligheid; dat zich het hart dergenen, die den HEERE zoeken, verblijde.
11 Vraagt naar den HEERE en Zijn sterkte, zoekt Zijn aangezicht geduriglijk.
12 Gedenkt Zijner wonderwerken, die Hij gedaan heeft, Zijner wondertekenen, en de oordelen Zijns monds;
13 Gij, zaad van Israel, Zijn dienaar, gij, kinderen van Jakob, Zijn uitverkorenen!
14 Hij is de HEERE, onze God; Zijn oordelen zijn over de gehele aarde.
15 Gedenkt tot in der eeuwigheid Zijns verbonds, des woords, dat Hij ingesteld heeft tot in het duizendste geslacht;
16 Des verbonds, dat Hij met Abraham heeft gemaakt, en Zijns eeds aan Izak;
17 Welken Hij ook aan Jakob heeft gesteld tot een inzetting, aan Israel tot een eeuwig verbond;
18 Zeggende: Ik zal u het land Kanaan geven, een snoer van ulieder erfdeel;
19 Als gij weinige mensen in getal waart; ja, weinigen en vreemdelingen daarin.
20 En zij wandelden van volk tot volk, en van het ene koninkrijk tot een ander volk.
21 Hij liet niemand toe hen te onderdrukken; ook bestrafte Hij koningen om hunnentwil, zeggende:
22 Tast Mijn gezalfden niet aan, en doet Mijn profeten geen kwaad.
23 Zingt den HEERE, gij, ganse aarde, boodschapt Zijn heil van dag tot dag.
24 Vertelt Zijn eer onder de heidenen, Zijn wonderwerken onder alle volken.
25 Want de HEERE is groot, en zeer te prijzen, en Hij is vreselijk boven alle goden.
26 Want al de goden der volken zijn afgoden; maar de HEERE heeft de hemelen gemaakt.
27 Majesteit en heerlijkheid zijn voor Zijn aangezicht, sterkte en vrolijkheid zijn in Zijn plaats.
28 Geeft den HEERE, gij, geslachten der volken, geeft den HEERE eer en sterkte.
29 Geeft den HEERE de eer Zijns Naams, brengt offer, en komt voor Zijn aangezicht; aanbidt den HEERE in de heerlijkheid des heiligdoms.
30 Schrikt voor Zijn aangezicht, gij, gehele aarde! Ook zal de wereld bevestigd worden, dat zij niet bewogen worde.
31 Dat de hemelen zich verblijden, en de aarde verheuge zich, en dat men onder de heidenen zegge: De HEERE regeert.
32 Dat de zee bruise met haar volheid, dat het veld huppele van vreugde, met al wat daarin is.
33 Dan zullen de bomen des wouds juichen voor het aangezicht des HEEREN, omdat Hij komt, om de aarde te richten.

34 Looft den HEERE, want Hij is goed, want Zijn goedertierenheid is tot in eeuwigheid.
35 En zegt: Verlos ons, o God onzes heils, en verzamel ons, en red ons van de heidenen, dat wij Uw heiligen Naam loven, en dat wij ons Uws lofs roemen.
36 Geloofd zij de HEERE, de God Israels, van eeuwigheid tot eeuwigheid! En al het volk zeide: Amen! en het loofde den HEERE.
37 Alzo liet hij daar, voor de ark des verbonds des HEEREN, Asaf en zijn broederen, om geduriglijk te dienen voor de ark, naardat op elken dag besteld was.
38 Obed-edom nu, met hunlieder broederen, waren acht en zestig; en hij stelde Obed-edom, den zoon van Jeduthun, en Hosa, tot poortiers;
39 En den priester Zadok, en zijn broederen, de priesters, voor den tabernakel des HEEREN op de hoogte, welke te Gibeon is;
40 Om den HEERE de brandofferen geduriglijk te offeren op het brandofferaltaar, des morgens en des avonds; en zulks naar alles, wat er geschreven staat in de wet des HEEREN, die Hij Israel geboden had.
41 En met hen Heman en Jeduthun, en de overige uitgelezenen, die met namen uitgedrukt zijn om den HEERE te loven; want Zijn goedertierenheid is tot in der eeuwigheid.
42 Met hen dan waren Heman en Jeduthun, met trompetten en cimbalen voor degenen, die zich lieten horen, en met instrumenten der muziek Gods; maar de zonen van Jeduthun waren aan de poort.
43 Alzo toog het ganse volk henen, een iegelijk in zijn huis; en David keerde zich, om zijn huis te gaan zegenen.

17
1 Het geschiedde nu, als David in zijn huis woonde, dat David tot Nathan, den profeet, zeide: Zie, ik woon in een cederen huis, maar de ark des verbonds des HEEREN onder gordijnen.
2 Toen zeide Nathan tot David: Doe alles, wat in uw hart is, want God is met u.
3 Maar het geschiedde in denzelven nacht, dat het woord Gods tot Nathan kwam, zeggende:
4 Ga heen en zeg tot David, Mijn knecht: Alzo zegt de HEERE: Gij zult Mij geen huis bouwen, om in te wonen.
5 Want Ik heb in geen huis gewoond van dien dag af, dat Ik Israel heb opgevoerd tot dezen dag toe; maar Ik ben gegaan van tent tot tent, en van tabernakel tot tabernakel.
6 Overal, waar Ik gewandeld heb met geheel Israel, heb Ik wel een woord gesproken tot een van de richters van Israel, denwelken Ik gebood Mijn volk te weiden, zeggende: Waarom bouwt gijlieden Mij geen cederen huis?
7 Nu dan, alzo zult gij zeggen tot Mijn knecht, tot David: Zo zegt de HEERE der heirscharen: Ik heb u van de schaapskooi genomen, van achter de schapen, opdat gij een voorganger over Mijn volk Israel zoudt zijn;
8 En Ik ben met u geweest overal, waar gij heengegaan zijt, en Ik heb al uw vijanden uitgeroeid van voor uw aangezicht; en Ik heb u een naam gemaakt, gelijk de naam is der groten, die op de aarde zijn.
9 En Ik heb voor Mijn volk Israel een plaats besteld, en hem geplant, dat hij aan zijn plaats wone, en niet meer heen en weder gedreven worde; en de kinderen der verkeerdheid zullen hem niet meer krenken, gelijk als in het eerst.
10 En van die dagen af, dat Ik geboden heb richters te wezen over Mijn volk Israel; en heb al uw vijanden vernederd; ook heb Ik u te kennen gegeven, dat u de HEERE een huis bouwen zal.
11 En het zal geschieden, als uw dagen zullen vervuld zijn, dat gij heengaat tot uw vaderen, zo zal Ik uw zaad na u doen opstaan, hetwelk uit uw zonen zijn zal, en Ik zal zijn koninkrijk bevestigen.
12 Die zal Mij een huis bouwen, en Ik zal zijn stoel bevestigen tot in der eeuwigheid.
13 Ik zal hem tot een Vader zijn, en hij zal Mij tot een zoon zijn; en Mijn goedertierenheid zal Ik van hem niet wenden, gelijk als Ik die weggenomen heb van dien, die voor u geweest is;
14 Maar Ik zal hem in Mijn huis bestendig maken, en in Mijn Koninkrijk tot in eeuwigheid; en zijn stoel zal vast zijn tot in eeuwigheid.
15 Naar al deze woorden, en naar dit ganse gezicht, alzo sprak Nathan tot David.
16 Toen kwam de koning David in, en bleef voor het aangezicht des HEEREN, en hij zeide: Wie ben ik, HEERE God, en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt?
17 En dit is klein in Uw ogen geweest, o God! daarom hebt Gij van het huis Uws knechts tot van verre heen gesproken, en Gij hebt mij naar menselijke wijze voorzien met deze verhoging, o HEERE God!
18 Wat zal David meer bij U daartoe voegen, vanwege de eer aan Uw knecht? Doch Gij kent Uw knecht wel.
19 HEERE, om Uws knechts wil, en naar Uw hart, hebt Gij al deze grote dingen gedaan, om al deze grote dingen bekend te maken.
20 HEERE, er is niemand gelijk Gij, en er is geen God behalve Gij, naar alles, wat wij met onze oren gehoord hebben.
21 En wie is als Uw volk Israel, een enig volk op de aarde, hetwelk God heengegaan is Zich tot een volk te verlossen, dat Gij U een Naam maaktet van grote en verschrikkelijke dingen, met de heidenen uit te stoten van het aangezicht Uws volks, hetwelk Gij uit Egypte verlost hebt?
22 En Gij hebt Uw volk Israel U ten volk gemaakt tot in der eeuwigheid; en Gij, HEERE, zijt hun tot een God geworden.
23 Nu dan, HEERE, het woord, dat Gij over Uw knecht gesproken hebt, en over zijn huis, dat worde waar tot in eeuwigheid; en doe, gelijk als Gij gesproken hebt.

24 Ja, het worde waar, en Uw Naam worde groot gemaakt tot in eeuwigheid, dat men zegge: De HEERE der heirscharen, de God van Israel, is Israels God; en het huis van David, Uw knecht, zij bestendig voor Uw aangezicht.
25 Want Gij, mijn God, hebt voor het oor Uws knechts geopenbaard, dat Gij hem een huis bouwen zoudt; daarom heeft Uw knecht in zijn hart gevonden, om voor Uw aangezicht te bidden.
26 Nu dan, HEERE, Gij zijt die God; en Gij hebt dit goede over Uw knecht gesproken.
27 Nu dan, het heeft U beliefd te zegenen het huis Uws knechts, dat het in eeuwigheid voor Uw aangezicht zij; want Gij, HEERE, hebt het gezegend, en het zal gezegend zijn in eeuwigheid.

18
1 Het geschiedde nu na dezen, dat David de Filistijnen sloeg, en hen ten onder bracht; en hij nam Gath, en haar onderhorige plaatsen, uit der Filistijnen hand.
2 Hij sloeg ook de Moabieten, alzo dat de Moabieten Davids knechten werden, brengende geschenken.
3 David sloeg ook Hadar-ezer, den koning van Zoba, naar Hamath toe, toen hij heentoog, om zijn hand te stellen aan de rivier Frath.
4 En David nam hem duizend wagens af, en zeven duizend ruiters, en twintig duizend man te voet; en David ontzenuwde al de wagen paarden; doch hij behield honderd wagens daarvan over.
5 En de Syriers van Damaskus kwamen, om Hadar-ezer, den koning van Zoba, te helpen; maar David sloeg van de Syriers twee en twintig duizend man.
6 En David leide bezetting in Syrie van Damaskus, alzo dat de Syriers Davids knechten werden, geschenken brengende. En de HEERE behoedde David overal, waar hij heenging.
7 En David nam de gouden schilden, die bij Hadar-ezers knechten waren, en hij bracht ze te Jeruzalem.
8 Ook nam David zeer veel kopers uit Tibchath, en uit Chun, steden van Hadar-ezer; daarvan heeft Salomo de koperen zee, en de pilaren, en de koperen vaten gemaakt.
9 Toen Thou, de koning van Hamath, hoorde, dat David de ganse heirkracht van Hadar-ezer, den koning van Zoba, geslagen had;
10 Zo zond hij zijn zoon Hadoram tot den koning David, om hem naar zijn welstand te vragen, en om hem te zegenen, vanwege dat hij met Hadar-ezer gestreden, en hem verslagen had (want Hadar-ezer voerde oorlog tegen Thou), en alle gouden, en zilveren, en koperen vaten;
11 Deze heiligde de koning David ook den HEERE, met het zilver en het goud, hetwelk hij medegebracht had van al de heidenen: van de Edomieten, en van de Moabieten, en van de kinderen Ammons, en van de Filistijnen, en van de Amalekieten.
12 Ook sloeg Abisai, de zoon van Zeruja, de Edomieten in het Zoutdal, achttien duizend.
13 En hij leide bezetting in Edom, zodat al de Edomieten Davids knechten werden; en de HEERE behoedde David overal, waar hij heenging.
14 Alzo regeerde David over gans Israel, en hij deed zijn gansen volke recht en gerechtigheid.
15 Joab nu, de zoon van Zeruja, was over het heir; en Josafat, de zoon van Ahilud, was kanselier;
16 En Zadok, de zoon van Ahitub, en Abimelech, de zoon van Abjathar, waren priesters, en Sausa schrijver;
17 En Benaja, de zoon van Jojada, was over de Krethi en Plethi; maar de zonen van David waren de eersten aan de hand des konings.

19
1 En het geschiedde na dezen, dat Nahas, de koning der kinderen Ammons, stierf, en zijn zoon werd koning in zijn plaats.
2 Toen zeide David: Ik zal weldadigheid doen aan Hanun, den zoon van Nahas; want zijn vader heeft weldadigheid aan mij gedaan. Daarom zond David boden, om hem te troosten over zijn vader. Toen de knechten van David in het land der kinderen Ammons tot Hanun kwamen, om hem te troosten,
3 Zo zeiden de vorsten der kinderen Ammons tot Hanun: Eert David uw vader in uw ogen, omdat hij troosters tot u gezonden heeft? Zijn niet zijn knechten tot u gekomen, om te doorzoeken, en om om te keren, en om het land te verspieden?
4 Daarom nam Hanun de knechten van David, en hij beschoor hen, en sneed hun klederen half af tot aan de heupen, en liet hen henengaan.
5 Zij nu gingen henen, en men boodschapte David van deze mannen; en hij zond hun tegemoet; want die mannen waren zeer beschaamd. De koning dan zeide: Blijft te Jericho, totdat ulieder baard weder gewassen zij; komt dan wederom.
6 Toen de kinderen Ammons zagen, dat zij zich stinkende gemaakt hadden bij David, zo zond Hanun en de kinderen Ammons duizend talenten zilvers, om zich wagenen en ruiters te huren uit Mesopotamie, en uit Syrie-maacha, en uit Zoba;
7 Zodat zij zich huurden twee en dertig duizend wagenen; en de koning van Maacha en zijn volk kwamen en legerden zich voor Medeba; ook vergaderden de kinderen Ammons uit hun steden, en zij kwamen ten strijde.
8 Toen het David hoorde, zo zond hij Joab en het ganse heir met de helden.
9 Als de kinderen Ammons uitgetogen waren, zo stelden zij de slagorde voor de poort der stad; maar de koningen, die gekomen waren, die waren bijzonder in het veld.
10 Toen Joab zag, dat de spits der slagorde van voren en van achteren tegen hem was, zo verkoos hij enigen uit alle uitgelezenen in Israel, en hij stelde hen in orde tegen de Syriers aan.
11 En het overige des volks gaf hij in de hand van zijn broeder Abisai, en zij stelden hen in orde tegen de kinderen Ammons aan.
12 En hij zeide: Indien mij de Syriers te sterk worden, zo zult gij mij komen verlossen; en indien de kinderen Ammons u te sterk worden, zo zal ik u verlossen.
13 Wees sterk, en laat ons sterk zijn voor ons volk, en voor de steden onzes Gods; de HEERE nu doe, wat goed is in Zijn ogen.
14 Toen naderde Joab en het volk, dat bij hem was, ten strijde voor het aangezicht der Syriers; en zij vloden voor zijn aangezicht.
15 Toen de kinderen Ammons zagen, dat de Syriers vloden, zo vloden zij ook voor het aangezicht van Abisai, zijn broeder, en zij kwamen in de stad; en Joab kwam te Jeruzalem.
16 Als de Syriers zagen, dat zij voor het aangezicht van Israel geslagen waren, zo zonden zij boden, en brachten de Syriers uit, die aan gene zijde der rivier woonden; en Sofach, de krijgsoverste van Hadar-ezer, toog voor hun aangezicht heen.
17 Toen het David werd aangezegd, zo vergaderde hij gans Israel, en hij toog over de Jordaan, en hij kwam tot hen, en hij stelde de slagorde tegen hen. Als David de slagorde tegen de Syriers gesteld had, zo streden zij met hem.
18 Doch de Syriers vloden voor het aangezicht van Israel, en David versloeg van de Syriers zeven duizend wagenen, en veertig duizend mannen te voet; daartoe doodde hij Sofach, den krijgsoverste.
19 Toen de knechten van Hadar-ezer zagen, dat zij geslagen waren, voor het aangezicht van Israel, zo maakten zij vrede met David, en dienden hem; en de Syriers wilden de kinderen Ammons niet meer verlossen.

20
1 Het geschiedde nu ten tijde van de wederkomst des jaars, ten tijde als de koningen uittrokken, zo voerde Joab de heirkracht, en hij verdierf het land der kinderen Ammons; en hij kwam, en belegerde Rabba; maar David bleef te Jeruzalem. En Joab sloeg Rabba, en verwoestte ze.
2 En David nam de kroon huns konings van zijn hoofd, en hij bevond haar in gewicht een talent gouds, en daar was edelgesteente aan; en zij werd op Davids hoofd gezet, en hij voerde zeer veel roofs uit de stad.
3 Hij voerde ook al het volk uit, dat daarin was, en hij zaagde ze met de zaag, en met ijzeren dorswagens, en met bijlen; en alzo deed David aan al de steden der kinderen Ammons. Toen keerde David wederom met al het volk naar Jeruzalem.
4 En het geschiedde daarna, als de krijg met de Filistijnen te Gezer opstond, toen sloeg Sibchai, de Husathiet, Sippai, die van de kinderen van Rafa was; en zij werden ten ondergebracht.
5 Daarna was er nog een krijg tegen de Filistijnen, en Elhanan, de zoon van Jair, versloeg Lachmi, den broeder van Goliath, den Gethiet, wiens spieshout was als een weversboom.
6 Daarna was er nog een krijg te Gath; en daar was een zeer lang man, en zijn vingeren waren zes en zes, vier en twintig, en hij was ook van Rafa geboren;
7 En hij hoonde Israel, maar Jonathan, de zoon van Simea, den broeder van David, versloeg hem.
8 Dezen waren van Rafa geboren te Gath; en zij vielen door de hand van David, en door de hand zijner knechten.

21
1 Toen stond de satan op tegen Israel, en hij porde David aan, dat hij Israel telde.
2 En David zeide tot Joab en tot de oversten des volks: Gaat heen, telt Israel van Ber-seba tot Dan toe, en brengt hen tot mij, dat ik hun getal wete.
3 Toen zeide Joab: De HEERE doe tot Zijn volk, gelijk zij nu zijn, honderdmaal meer; zijn zij niet allen, o mijn heer koning, mijn heer tot knechten? Waarom verzoekt mijn heer dit? Waarom zou het Israel tot schuld worden?
4 Doch het woord des konings nam de overhand tegen Joab; derhalve toog Joab uit, en hij doorwandelde gans Israel; daarna kwam hij weder te Jeruzalem.
5 En Joab gaf David de som van het getelde volk; en gans Israel was elfhonderd duizend man, die het zwaard uittrokken, en Juda vierhonderd duizend, en zeventig duizend man, die het zwaard uittrokken.
6 Doch Levi en Benjamin telde hij onder dezelve niet; want des konings woord was Joab een gruwel.
7 En deze zaak was kwaad in de ogen Gods; daarom sloeg Hij Israel.
8 Toen zeide David tot God: Ik heb zeer gezondigd, dat ik deze zaak gedaan heb; maar neem toch nu de misdaad Uws knechts weg, want ik heb zeer zottelijk gehandeld.
9 De HEERE nu sprak tot Gad, den ziener van David, zeggende:
10 Ga heen, en spreek tot David, zeggende: Aldus zegt de HEERE: Drie dingen leg Ik u voor; kies u een uit die, dat Ik u doe.
11 En Gad kwam tot David, en zeide tot hem: Zo zegt de HEERE: Neem u uit:
12 Of drie jaren honger, of drie maanden verteerd te worden voor het aangezicht uwer wederpartij, en dat het zwaard uwer vijanden u achterhale; of drie dagen het zwaard des HEEREN, dat is, de pestilentie in het land, en een verdervenden engel des HEEREN in al de landpalen van Israel? Zo zie nu toe, wat antwoord ik Dien zal wedergeven, Die mij gezonden heeft.
13 Toen zeide David tot Gad: Mij is zeer bange; laat mij toch in de hand des HEEREN vallen; want Zijn barmhartigheden zijn zeer vele, maar laat mij in de hand der mensen niet vallen.
14 De HEERE dan gaf pestilentie in Israel; en er vielen van Israel zeventig duizend man.
15 En God zond een engel naar Jeruzalem, om die te verderven; en als hij haar verdierf, zag het de HEERE, en het berouwde Hem over dat kwaad; en Hij zeide tot den verdervenden engel: Het is genoeg, trek nu uw hand af. De engel des HEEREN nu stond bij den dorsvloer van Ornan, den Jebusiet.
16 Als David zijn ogen ophief, zo zag hij den engel des HEEREN, staande tussen de aarde en tussen den hemel, met zijn uitgetrokken zwaard in zijn hand, uitgestrekt over Jeruzalem; toen viel David, en de oudsten, bedekt met zakken, op hun aangezichten.
17 En David zeide tot God: Ben ik het niet, die gezegd heb, dat men het volk tellen zou? Ja, ik zelf ben het, die gezondigd en zeer kwalijk gehandeld heb; maar deze schapen, wat hebben die gedaan? O HEERE, mijn God, dat toch Uw hand tegen mij, en tegen het huis mijns vaders zij, maar niet tegen Uw volk ter plage.
18 Toen zeide de engel des HEEREN tot Gad, dat hij David zeggen zou, dat David zou opgaan, om den HEERE een altaar op te richten op den dorsvloer van Ornan, den Jebusiet.
19 Zo ging dan David op naar het woord van Gad, dat hij in den Naam des HEEREN gesproken had.
20 Toen zich Ornan wendde, zo zag hij den engel; en zijn vier zonen, die bij hem waren, verstaken zich; en Ornan dorste tarwe.
21 En David kwam tot Ornan; en Ornan zag toe, en zag David; zo ging hij uit den dorsvloer, en boog zich neder voor David, met het aangezicht ter aarde.

22 En David zeide tot Ornan: Geef mij de plaats des dorsvloers, dat ik op dezelve den HEERE een altaar bouwe; geef ze mij voor het volle geld, opdat deze plage opgehouden worde van over het volk.
23 Toen zeide Ornan tot David: Neem ze maar henen, en mijn heer de koning doe wat goed is in zijn ogen; zie, ik geef deze runderen tot brandofferen, en deze sleden tot hout, en de tarwe tot spijsoffer; ik geef het al.
24 En de koning David zeide tot Ornan: Neen, maar ik zal het zekerlijk kopen voor het volle geld; want ik zal voor den HEERE niet nemen wat uw is, dat ik een brandoffer om niet offere.
25 En David gaf aan Ornan voor die plaats zeshonderd gouden sikkelen van gewicht.
26 Toen bouwde David aldaar den HEERE een altaar, en hij offerde brandofferen en dankofferen. Als hij den HEERE aanriep, zo antwoordde Hij hem door vuur uit den hemel, op het brandofferaltaar.
27 En de HEERE zeide tot den engel, dat hij zijn zwaard weder in zijn schede steken zou.
28 Ter zelfder tijd, toen David zag, dat de HEERE hem geantwoord had op den dorsvloer van Ornan, den Jebusiet, zo offerde hij aldaar;
29 Want de tabernakel des HEEREN, dien Mozes in de woestijn gemaakt had, en het altaar des brandoffers, was te dier tijd op de hoogte te Gibeon.
30 David nu kon niet heengaan voor hetzelve, om God te zoeken; want hij was verschrikt voor het zwaard van den engel des HEEREN.

22
1 En David zeide: Hier zal het huis Gods des HEEREN zijn, en hier zal het altaar des brandoffers voor Israel zijn.
2 En David zeide, dat men vergaderen zou de vreemdelingen, die in het land Israels waren; en hij bestelde steenhouwers, om uit te houwen stenen, welke men behouwen zou, om het huis Gods te bouwen.
3 En David bereidde ijzer in menigte, tot nagelen aan de deuren der poorten, en tot de samenvoegingen; ook koper in menigte, zonder gewicht;
4 En cederenhout zonder getal; want de Sidoniers en de Tyriers brachten tot David cederenhout in menigte.
5 Want David zeide: Mijn zoon Salomo is een jongeling en teder; en het huis, dat men den HEERE bouwen zal, zal men ten hoogste groot maken, tot een Naam en tot heerlijkheid in alle landen; ik zal hem nu voorraad bereiden. Alzo bereidde David voorraad in menigte voor zijn dood.
6 Toen riep hij zijn zoon Salomo, en gebood hem den HEERE, den God Israels, een huis te bouwen.
7 En David zeide tot Salomo: Mijn zoon, wat mij aangaat, het was in mijn hart den Naam des HEEREN, mijns Gods, een huis te bouwen;
8 Doch het woord des HEEREN geschiedde tot mij, zeggende: Gij hebt bloed in menigte vergoten, want gij hebt grote krijgen gevoerd; gij zult Mijn Naam geen huis bouwen, dewijl gij veel bloeds op de aarde voor Mijn aangezicht vergoten hebt.
9 Zie, de zoon, die u geboren zal worden, die zal een man der rust zijn, want Ik zal hem rust geven van al zijn vijanden rondom henen; want zijn naam zal Salomo zijn, en Ik zal vrede en stilte over Israel geven in zijn dagen.
10 Die zal Mijn Naam een huis bouwen, en die zal Mij tot een zoon zijn, en Ik hem tot een Vader; en Ik zal den troon zijns rijks over Israel bevestigen tot in eeuwigheid.
11 Nu, mijn zoon, de HEERE zal met u zijn, en gij zult voorspoedig zijn, en zult het huis des HEEREN, uws Gods, bouwen, gelijk als Hij van u gesproken heeft.
12 Alleenlijk de HEERE geve u kloekheid en verstand, en geve u bevel over Israel, en dat om te onderhouden de wet des HEEREN, uws Gods.
13 Dan zult gij voorspoedig zijn, als gij waarnemen zult te doen de inzettingen en de rechten, die de HEERE aan Mozes geboden heeft over Israel. Wees sterk en heb goeden moed, vrees niet, en wees niet verslagen!
14 Zie daar, ik heb in mijn verdrukking voor het huis des HEEREN bereid honderd duizend talenten gouds, en duizend maal duizend talenten zilvers; en des kopers en des ijzers is geen gewicht, want het is er in menigte; ik heb ook hout en stenen bereid; doe gij er nog meer bij.
15 Ook zijn er bij u in menigte, die het werk kunnen doen, houwers, en werkmeesters in steen en hout, en allerlei wijze lieden in allerlei werk.
16 Des gouds, des zilvers, en des kopers, en des ijzers is geen getal; maak u op, en doe het, en de HEERE zal met u zijn.
17 Ook gebood David aan alle vorsten van Israel, dat zij zijn zoon Salomo helpen zouden, zeggende:
18 Is niet de HEERE, uw God, met ulieden, en heeft u rust gegeven rondom henen? Want Hij heeft de inwoners des lands in mijn hand gegeven, en dit land is onderworpen geworden voor het aangezicht des HEEREN, en voor het aangezicht Zijns volks.
19 Zo begeeft dan nu uw hart en uw ziel, om te zoeken den HEERE, uw God, en maakt u op, en bouwt het heiligdom Gods des HEEREN; dat men de ark des verbonds des HEEREN en de heilige vaten Gods in dit huis brenge, dat den Naam des HEEREN zal gebouwd worden.

23
1 Toen nu David oud was en zat van dagen, maakte hij zijn zoon Salomo tot koning over Israel.
2 En hij vergaderde al de vorsten van Israel, ook de priesters en de Levieten.
3 En de Levieten werden geteld, van dertig jaren af en daarboven; en hun getal was, naar hun hoofden, aan mannen, acht en dertig duizend.
4 Uit dezen waren er vier en twintig duizend om het werk van het huis des HEEREN aan te drijven; en zes duizend ambtlieden en rechters;
5 En vier duizend poortiers, en vier duizend lofzangers des HEEREN, met instrumenten, die ik gemaakt heb, zeide David, om lof te zingen.
6 En David verdeelde hen in verdelingen, naar de kinderen van Levi, Gerson, Kehath en Merari.
7 Uit de Gersonieten waren Ladan en Simei.
8 De kinderen van Ladan waren dezen: Jehiel, het hoofd, en Zetham, en Joel; drie.
9 De kinderen van Simei waren Selomith, en Haziel, en Haran, drie; dezen waren de hoofden der vaderen van Ladan.
10 De kinderen van Simei nu waren Jahath, Zina, en Jeus, en Beria; dezen waren de kinderen van Simei; vier.
11 En Jahath was het hoofd, en Zizza de tweede; maar Jeus en Beria hadden niet vele kinderen; daarom waren zij in het vaderlijke huis maar van een telling.
12 De kinderen van Kehath waren Amram, Jizhar, Hebron en Uzziel; vier.
13 De kinderen van Amram waren Aaron en Mozes. Aaron nu werd afgezonderd, dat hij heiligde de allerheiligste dingen, hij en zijn zonen, tot in eeuwigheid, om te roken voor het aangezicht des HEEREN, om Hem te dienen en om in Zijn Naam tot in eeuwigheid te zegenen.
14 Aangaande nu Mozes, den man Gods, zijn kinderen werden genoemd onder den stam van Levi.
15 De kinderen van Mozes waren Gersom en Eliezer.
16 Van de kinderen van Gersom was Sebuel het hoofd.
17 De kinderen van Eliezer nu waren dezen: Rehabja het hoofd; en Eliezer had geen andere kinderen, maar de kinderen van Rehabja vermeerderden ten hoogste.
18 Van de kinderen van Jizhar was Selomith het hoofd.
19 Aangaande de kinderen van Hebron: Jeria was het hoofd, Amarja de tweede, Jahaziel de derde, en Jekameam de vierde.
20 Aangaande de kinderen van Uzziel: Micha was het hoofd, en Jissia de tweede.
21 De kinderen van Merari waren Maheli en Musi; de kinderen van Maheli waren Eleazar en Kis.
22 En Eleazar stierf, en hij had geen zonen, maar dochters; en de kinderen van Kis, haar broeders, namen ze.
23 De kinderen van Musi waren Maheli, en Eder, en Jeremoth; drie.
24 Dit zijn de kinderen van Levi, naar het huis hunner vaderen, de hoofden der vaderen, naar hun gerekenden in het getal der namen naar hun hoofden, doende het werk van den dienst van het huis des HEEREN van twintig jaren oud en daarboven.
25 Want David had gezegd: De HEERE, de God Israels, heeft Zijn volk rust gegeven, en Hij zal te Jeruzalem wonen tot in eeuwigheid.
26 En ook aangaande de Levieten, dat zij den tabernakel, noch enig van deszelfs gereedschap, tot deszelfs dienst behorende, niet meer zouden dragen.
27 Want naar de laatste woorden van David werden de kinderen van Levi geteld, van twintig jaren oud en daarboven;
28 Omdat hun standplaats was aan de hand der zonen van Aaron in den dienst van het huis des HEEREN, over de voorhoven, en over de kameren, en over de reiniging van alle heilige dingen, en het werk van den dienst van het huis Gods;

29 Te weten tot het brood der toerichting, en tot de meelbloem ten spijsoffer, en tot ongezuurde vladen, en tot de pannen, en tot het gerooste, en tot alle mate en afmeting;
30 En om alle morgens te staan, om den HEERE te loven en te prijzen; en desgelijks des avonds;
31 En tot al het offeren der brandofferen des HEEREN, op de sabbatten, op de nieuwe maanden, en op de gezette hoogtijden in getal, naar de wijze onder hen, geduriglijk, voor het aangezicht des HEEREN;
32 En dat zij de wacht van de tent der samenkomst zouden waarnemen, en de wacht des heiligdoms, en de wacht der zonen van Aaron, hun broederen, in den dienst van het huis des HEEREN.

24
1 Aangaande nu de kinderen van Aaron, dit waren hun verdelingen. De zonen van Aaron waren Nadab, en Abihu, Eleazar en Ithamar.
2 Maar Nadab stierf, en Abihu, voor het aangezicht huns vaders, en zij hadden geen kinderen. En Eleazar en Ithamar bedienden het priesterambt.
3 David nu verdeelde hen, en Zadok uit de kinderen van Eleazar, en Abimelech uit de kinderen van Ithamar, naar hun ambt in hun dienst.
4 En van de kinderen van Eleazar werden meer gevonden tot hoofden der mannen, dan van de kinderen van Ithamar, als zij hen afdeelden; van de kinderen van Eleazar waren zestien hoofden der vaderlijke huizen, maar van de kinderen van Ithamar, naar hun vaderlijke huizen, acht.
5 En zij deelden hen door loten af, dezen met genen; want de oversten des heiligdoms en de oversten Gods waren uit de kinderen van Eleazar en van de kinderen van Ithamar.
6 En Semaja, de zoon van Nethaneel, de schrijver, uit de Levieten, schreef hen op, voor het aangezicht des konings, en van de vorsten, en van den priester Zadok, en van Achimelech, den zoon van Abjathar, en van de hoofden der vaderen onder de priesters en onder de Levieten; een vaderlijk huis werd genomen voor Eleazar, en desgelijks werd genomen voor Ithamar.
7 Het eerste lot nu ging uit voor Jojarib, het tweede voor Jedaja,
8 Het derde voor Harim, het vierde voor Seorim,
9 Het vijfde voor Malchia, het zesde voor Mijamin,
10 Het zevende voor Hakkoz, het achtste voor Abia,
11 Het negende voor Jesua, het tiende voor Sechanja,
12 Het elfde voor Eljasib, het twaalfde voor Jakim,
13 Het dertiende voor Huppa, het veertiende voor Jesebeab,
14 Het vijftiende voor Bilga, het zestiende voor Immer,
15 Het zeventiende voor Hezir, het achttiende voor Happizzes,
16 Het negentiende voor Petahja, het twintigste voor Jehezkel,
17 Het een en twintigste voor Jachin, het twee en twintigste voor Gamul,
18 Het drie en twintigste voor Delaja, het vier en twintigste voor Maazja.
19 Het ambt van dezen in hun dienst was te gaan in het huis des HEEREN, naar hun ordening door de hand van Aaron, huns vaders; gelijk als hem de HEERE, de God Israels, geboden had.
20 Van de overige kinderen van Levi nu, was van de kinderen van Amram Subael, van de kinderen van Subael was Jechdeja.
21 Aangaande Rehabja: van de kinderen van Rehabja was Jissia het hoofd.
22 Van de Jizharieten was Selomoth; van de kinderen van Selomoth was Jahath.
23 En van de kinderen van Hebron was Jeria de eerste, Amarja de tweede, Jahaziel de derde, Jekameam de vierde.
24 Van de kinderen van Uzziel was Micha; van de kinderen van Micha was Samir;
25 De broeder van Micha was Jissia; van de kinderen van Jissia was Zecharja.
26 De kinderen van Merari waren Maheli en Musi. De kinderen van Jaazia waren Beno.
27 De kinderen van Merari van Jaazia waren Beno, en Soham, en Zakkur, en Hibri.
28 Van Maheli was Eleazar; en die had geen kinderen.
29 Aangaande Kis: de kinderen van Kis waren Jerahmeel.
30 En de kinderen van Musi waren Maheli, en Eder, en Jeremoth. Dezen zijn de kinderen der Levieten, naar hun vaderlijke huizen.
31 En zij wierpen ook loten, nevens hun broederen, de zonen van Aaron, voor het aangezicht van den koning David, en Zadok, en Achimelech, en van de hoofden der vaderen onder de priesteren en onder de Levieten; het hoofd der vaderen tegen zijn kleinsten broeder.

25
1 En David, mitsgaders de oversten des heirs, scheidde af tot den dienst, van de kinderen van Asaf, en van Heman, en van Jeduthun, die met harpen, met luiten en met cimbalen profeteren zouden; en die onder hen geteld werden, waren mannen, bekwaam tot het werk van hun dienst.
2 Van de kinderen van Asaf waren Zakkur, en Jozef, en Nethanja, en Asarela, kinderen van Asaf; aan de hand van Asaf, die aan des konings handen profeteerde.
3 Aangaande Jeduthun: de kinderen van Jeduthun waren Gedalja, en Zeri, en Jesaja, Hasabja en Mattithja, zes; aan de handen van hun vader Jeduthun, op harpen profeterende met den HEERE te danken en te loven.
4 Aangaande Heman: de kinderen van Heman waren Bukkia, Mattanja, Uzziel, Sebuel, en Jerimoth, Hananja, Hanani, Eliatha, Giddalti, en Romamthi-ezer, Josbekasa, Mallothi, Hothir, Mahazioth.
5 Deze allen waren kinderen van Heman, den ziener des konings, in de woorden Gods, om den hoorn te verheffen; want God had Heman veertien zonen gegeven, en drie dochters.
6 Dezen waren altemaal aan de handen huns vaders gesteld tot het gezang van het huis des HEEREN, op cimbalen, luiten, en harpen, tot den dienst van het huis Gods, aan de handen van den koning, van Asaf, Jeduthun, en van Heman.
7 En hun getal met hun broederen, die geleerd waren in het gezang des HEEREN, allen meesters, was tweehonderd acht en tachtig.
8 En zij wierpen de loten over de wacht, tegen elkander, zo de kleinen, als de groten, den meester met den leerling.
9 Het eerste lot nu ging uit voor Asaf, namelijk voor Jozef. Het tweede voor Gedalja; hij en zijn broederen, en zijn zonen, waren twaalf.
10 Het derde voor Zakkur; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
11 Het vierde voor Jizri; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
12 Het vijfde voor Nethanja; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
13 Het zesde voor Bukkia; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
14 Het zevende voor Jesarela; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
15 Het achtste voor Jesaja; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
16 Het negende voor Mattanja; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
17 Het tiende voor Simei; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
18 Het elfde voor Azareel; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
19 Het twaalfde voor Hasabja; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
20 Het dertiende voor Subael; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
21 Het veertiende voor Mattithja; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
22 Het vijftiende voor Jeremoth; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
23 Het zestiende voor Hananja; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
24 Het zeventiende voor Josbekasa; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
25 Het achttiende voor Hanani; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
26 Het negentiende voor Mallothi; zijn zonen en zijn broederen; twaalf.
27 Het twintigste voor Eliatha; zijn zonen en zijn broederen; twaalf.
28 Het een en twintigste voor Hothir; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
29 Het twee en twintigste voor Giddalti; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
30 Het drie en twintigste voor Mahazioth; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.
31 Het vier en twintigste voor Romamthi-ezer; zijn zonen en zijn broederen, twaalf.

26
1 Aangaande de verdelingen der poortiers: van de Korahieten was Meselemja, de zoon van Kore, van de kinderen van Asaf.
2 Meselemja nu had kinderen; Zecharja was de eerstgeborene, Jediael de tweede, Zebadja de derde, Jathniel de vierde,
3 Elam de vijfde, Johanan de zesde, Eljeoenai de zevende.
4 Obed-edom had ook kinderen: Semaja was de eerstgeborene, Jozabad de tweede, Joah de derde, en Sachar de vierde, en Nethaneel de vijfde.
5 Ammiel de zesde, Issaschar de zevende, Peullethai de achtste; want God had hem gezegend.
6 Ook werden zijn zoon Semaja kinderen geboren, heersende over het huis huns vaders; want zij waren kloeke helden.
7 De kinderen van Semaja waren Othni, en Refael, en Obed, en Elzabad, zijn broeders, kloeke lieden; Elihu, en Semachja.
8 Deze allen waren uit de kinderen van Obed-edom; zij, en hun kinderen, en hun broeders, kloeke mannen in kracht tot den dienst; daar waren er twee en zestig van Obed-edom.
9 Meselemja nu had kinderen en broeders, kloeke lieden, achttien.
10 En Hosa, uit de kinderen van Merari, had zonen; Simri was het hoofd; (alhoewel hij de eerstgeborene niet was, nochtans stelde hem zijn vader tot een hoofd).
11 Hilkia was de tweede, Tebalja de derde, Zecharja de vierde; al de kinderen en broederen van Hosa waren dertien.
12 Uit dezen waren de verdelingen der poortiers onder de hoofden der mannen, tot de wachten tegen hun broederen, om te dienen in het huis des HEEREN.
13 En zij wierpen de loten, zo de kleinen als de groten, naar hun vaderlijke huizen, tot elke poort.
14 Het lot nu tegen het oosten viel op Salemja; maar voor zijn zoon Zecharja, die een verstandig raadsman was, wierp men de loten, en zijn lot is uitgekomen tegen het noorden;
15 Obed-edom tegen het zuiden; en voor zijn kinderen het huis der schatkameren.
16 Suppim en Hosa tegen het westen, met de poort Schallechet, bij den opgaanden hogen weg, wacht tegenover wacht.
17 Tegen het oosten waren zes Levieten; tegen het noorden des daags vier; tegen het zuiden des daags vier; maar bij de schatkameren twee en twee.
18 Aan Parbar tegen het westen waren er vier bij den hogen weg, twee bij Parbar.
19 Dit zijn de verdelingen der poortiers van de kinderen der Korahieten, en der kinderen van Merari.
20 Ook was, van de Levieten, Ahia over de schatten van het huis Gods, en over de schatten der geheiligde dingen.
21 Van de kinderen van Ladan, kinderen van den Gersoniet Ladan; van Ladan, den Gersoniet, waren hoofden der vaderen Jehieli.
22 De kinderen van Jehieli waren Zetham en Joel, zijn broeder; dezen waren over de schatten van het huis des HEEREN.
23 Voor de Amramieten, van de Jizharieten, van de Hebronieten, van de Uzzielieten,
24 En Sebuel, de zoon van Gersom, den zoon van Mozes, was overste over de schatten.
25 Maar zijn broeders van Eliezer waren dezen: Rehabja was zijn zoon, en Jesaja zijn zoon, en Joram zijn zoon, en Zichri zijn zoon, en Selomith zijn zoon.
26 Deze Selomith en zijn broeders waren over al de schatten der heilige dingen, die de koning David geheiligd had, mitsgaders de hoofden der vaderen, de oversten over duizenden en honderden, en de oversten des heirs;
27 Van de krijgen en van den buit hadden zij het geheiligd, om het huis des HEEREN te onderhouden.

28 Ook alles, wat Samuel, de ziener, geheiligd had, en Saul, de zoon van Kis, en Abner, de zoon van Ner, en Joab, de zoon van Zeruja; al wat iemand geheiligd had, was onder de hand van Selomith en zijn broederen.
29 Van de Jizharieten waren Chenanja en zijn zonen tot het buitenwerk in Israel, tot ambtlieden en tot rechters.
30 Van de Hebronieten was Hasabja, en zijn broeders, kloeke mannen, duizend en zevenhonderd, over de ambten van Israel op deze zijde van de Jordaan tegen het westen, over al het werk des HEEREN, en tot den dienst des konings.
31 Van de Hebronieten was Jeria het hoofd, van de Hebronieten zijner geslachten onder de vaderen; in het veertigste jaar des koninkrijks van David zijn er gezocht en onder hen gevonden kloeke helden in Jaezer in Gilead.
32 En zijn broeders waren kloeke lieden, twee duizend en zevenhonderd hoofden der vaderen; en de koning David stelde hen over de Rubenieten, en Gadieten, en den halven stam der Manassieten, tot alle zaken Gods en de zaken des konings.

27
1 Dit nu zijn de kinderen Israels naar hun getal, de hoofden der vaderen, en de oversten der duizenden en der honderden, met hun ambtlieden, den koning dienende in alle zaken der verdelingen, aangaande en afgaande van maand tot maand in al de maanden des jaars; elke verdeling was vier en twintig duizend.
2 Over de eerste verdeling in de eerste maand was Jasobam, de zoon van Zabdiel; en in zijn verdeling waren er vier en twintig duizend.
3 Hij was uit de kinderen van Perez, het hoofd van al de oversten der heiren in de eerste maand.
4 En over de verdeling in de tweede maand was Dodai, de Ahohiet, en over zijn verdeling was Mikloth ook voorganger; in zijn verdeling waren er ook vier en twintig duizend.
5 De derde overste des heirs in de derde maand was Benaja, de zoon van Jojada, den opperambtman; die was het hoofd; in zijn verdeling waren er ook vier en twintig duizend.
6 Deze Benaja was een held van de dertig, en over de dertig; en over zijn verdeling was Ammizabad, zijn zoon.
7 De vierde, in de vierde maand, was Asahel, de broeder van Joab, en na hem Zebadja, zijn zoon; in zijn verdeling waren er ook vier en twintig duizend.
8 De vijfde, in de vijfde maand, was Samhuth, de Jizrahiet, de overste; in zijn verdeling waren er ook vier en twintig duizend.
9 De zesde, in de zesde maand, was Ira, de zoon van Ikkes, de Thekoiet; in zijn verdeling waren er ook vier en twintig duizend.
10 De zevende, in de zevende maand, was Helez, de Peloniet, uit de kinderen van Efraim; in zijn verdeling waren er ook vier en twintig duizend.
11 De achtste, in de achtste maand, was Sibbechai, de Husathiet, van de Zerahieten; in zijn verdeling waren er ook vier en twintig duizend.
12 De negende, in de negende maand, was Abiezer, de Anathothiet; van de Benjaminieten; in zijn verdeling waren er ook vier en twintig duizend.
13 De tiende, in de tiende maand, was Maharai, de Nethofathiet, van de Zerahieten; in zijn verdeling waren er ook vier en twintig duizend.
14 De elfde, in de elfde maand, was Benaja, de Pirhathoniet, van de kinderen van Efraim; in zijn verdeling waren er ook vier en twintig duizend.
15 De twaalfde, in de twaalfde maand, was Heldai, de Nethofathiet, van Othniel; in zijn verdeling waren er ook vier en twintig duizend.
16 Doch over de stammen van Israel waren dezen: over de Rubenieten was Eliezer, de zoon van Zichri, voorganger; over de Simeonieten was Sefatja, de zoon van Maacha;
17 Over de Levieten was Hasabja, de zoon van Kemuel; over de Aaronieten was Zadok;
18 Over Juda was Elihu, uit de broederen van David; over Issaschar was Omri, de zoon van Michael;
19 Over Zebulon was Jismaja, de zoon van Obadja; over Nafthali was Jerimoth, de zoon van Azriel;
20 Over de kinderen van Efraim was Hosea, de zoon van Azazja; over den halven stam van Manasse was Joel, de zoon van Pedaja;
21 Over half Manasse, in Gilead, was Jiddo, de zoon van Zecharja; over Benjamin was Jaasiel, de zoon van Abner;
22 Over Dan was Azarel, de zoon van Jeroham. Dezen waren de oversten der stammen van Israel.
23 Maar David nam het getal van die niet op, die twintig jaren oud en daar beneden waren; omdat de HEERE gezegd had, dat Hij Israel vermenigvuldigen zou als de sterren des hemels.
24 Joab, de zoon van Zeruja, had begonnen te tellen, maar hij voleindde het niet, omdat er deshalve een grote toorn over Israel gekomen was; daarom is het getal niet opgebracht in de rekening der kronieken van den koning David.

25 En over de schatten des konings was Azmaveth, de zoon van Adiel; en over de schatten op het land, in de steden, en in de dorpen, en in de torens, was Jonathan, de zoon van Uzzia.
26 En over die, die het akkerwerk deden, in de landbouwing, was Ezri, de zoon van Chelub.
27 En over de wijngaarden was Simei, de Ramathiet; maar over hetgeen dat van de wijnstokken kwam tot de schatten des wijns, was Zabdi, de Sifmiet.
28 En over de olijfgaarden en de wilde vijgebomen, die in de laagte waren, was Baal-hanan, de Gederiet; maar Joas was over de schatten der olie.
29 En over de runderen, die in Saron weidden, was Sitrai, de Saroniet; maar over de runderen in de laagten, was Safat, de zoon van Adlai.
30 En over de kemelen was Obil, de Ismaeliet; en over de ezelinnen was Jechdeja, de Meronothiet.
31 En over het kleine vee was Jaziz, de Hageriet. Alle dezen waren oversten over de have, die de koning David had.
32 En Jonathan, Davids oom, was raad, een verstandig man; hij was ook schrijver; Jehiel nu, de zoon van Hachmoni, was bij de zonen des konings.
33 En Achitofel was raad des konings; en Husai, de Archiet, was des konings vriend.
34 En na Achitofel was Jojada, de zoon van Benaja, en Abjathar; maar Joab was des konings krijgsoverste.

28
1 Toen vergaderde David te Jeruzalem alle oversten van Israel, de oversten der stammen, en de oversten der verdelingen, den koning dienende, en de oversten der duizenden, en de oversten der honderden, en de oversten van alle have en vee des konings en zijner zonen, met de kamerlingen, en de helden, ja, allen kloeken held.
2 En de koning David stond op zijn voeten, en hij zeide: Hoort mij, mijn broeders, en mijn volk! Ik had in mijn hart een huis der rust voor de ark des verbonds des HEEREN te bouwen, en voor de voetbank der voeten onzes Gods, en ik heb gereedschap gemaakt om te bouwen.
3 Maar God heeft tot mij gezegd: Gij zult Mijn Naam geen huis bouwen, want gij zijt een krijgsman, en gij hebt veel bloeds vergoten.
4 Nu heeft mij de HEERE, de God Israels, verkoren uit mijns vaders ganse huis, dat ik tot koning over Israel wezen zou in eeuwigheid; want Hij heeft Juda tot een voorganger verkoren, en mijns vaders huis in het huis van Juda; en onder de zonen mijns vaders heeft Hij een welgevallen aan mij gehad, dat Hij mij ten koning maakte over gans Israel.
5 En uit al mijn zonen (want de HEERE heeft mij vele zonen gegeven) zo heeft Hij mijn zoon Salomo verkoren, dat hij zitten zou op den stoel des koninkrijks des HEEREN over Israel.
6 En Hij heeft tot mij gezegd: Uw zoon Salomo, die zal Mijn huis en Mijn voorhoven bouwen; want Ik heb hem Mij uitverkoren tot een zoon, en Ik zal hem tot een Vader zijn.
7 En Ik zal zijn koninkrijk bevestigen tot in eeuwigheid, indien hij sterk wezen zal, om Mijn geboden en Mijn rechten te doen, gelijk te dezen dage.
8 Nu dan, voor de ogen van het ganse Israel, de gemeente des HEEREN, en voor de oren onzes Gods, houdt en zoekt al de geboden des HEEREN, uws Gods; opdat gijlieden dit goede land erfelijk bezit, en uw kinderen na u tot in eeuwigheid doet erven.
9 En gij, mijn zoon Salomo, ken den God uws vaders, en dien Hem met een volkomen hart en met een willige ziel; want de HEERE doorzoekt alle harten, en Hij verstaat al het gedichtsel der gedachten; indien gij Hem zoekt, Hij zal van u gevonden worden; maar indien gij Hem verlaat, Hij zal u tot in eeuwigheid verstoten.
10 Zie nu toe, want de HEERE heeft u verkoren, dat gij een huis ten heiligdom bouwt; wees sterk, en doe het.
11 En David gaf zijn zoon Salomo een voorbeeld van het voorhuis, met zijn behuizingen, en zijn schatkameren, en zijn opperzalen, en zijn binnenkameren, en van het huis des verzoendeksels;
12 En een voorbeeld van alles, wat bij hem door den Geest was, namelijk van de voorhoven van het huis des HEEREN, en van alle kameren rondom; tot de schatten van het huis Gods, en tot de schatten der heilige dingen;
13 En van de verdelingen der priesteren en der Levieten, en van alle werk van den dienst van het huis des HEEREN, en van alle vaten van den dienst van het huis des HEEREN.
14 Het goud gaf hij naar het goudgewicht, tot alle vaten van elken dienst; ook zilver tot alle zilveren vaten bij gewicht, tot al de vaten van elken dienst;
15 En het gewicht tot de gouden kandelaars, en hun gouden lampen, naar het gewicht van elken kandelaar en zijn lampen; ook tot de zilveren kandelaars, naar het gewicht van een kandelaar en zijn lampen, naar den dienst van elken kandelaar.
16 Ook gaf hij het goud naar het gewicht tot de tafelen der toerichting, tot elke tafel, en het zilver tot de zilveren tafelen;
17 En louter goud tot de krauwelen, en tot de sprengbekkens, en tot de schotelen, en tot gouden bekers, het gewicht tot elken beker, desgelijks tot zilveren bekers, tot elken beker het gewicht;
18 En tot het reukaltaar gelouterd goud in gewicht; en goud tot het voorbeeld des wagens, te weten der cherubim, die de vleugels zouden uitbreiden, en de ark des verbonds des HEEREN overdekken.
19 Dit alles heeft men mij, zeide David, bij geschrift te verstaan gegeven van de hand des HEEREN, te weten al de werken dezes voorbeelds.

20 En David zeide tot zijn zoon Salomo: Wees sterk, en heb goeden moed, en doe het, vrees niet, en wees niet verslagen; want de HEERE God, mijn God, zal met u zijn; Hij zal u niet begeven, en Hij zal u niet verlaten, totdat gij al het werk tot den dienst van het huis des HEEREN zult volbracht hebben.
21 En zie, daar zijn de verdelingen der priesteren en der Levieten, tot allen dienst van het huis Gods; en bij u zijn tot alle werk allerlei vrijwilligen, met wijsheid tot allen dienst, ook de vorsten, en het ganse volk, bereid tot al uw bevelen.

29
1 Verder zeide de koning David tot de ganse gemeente: God heeft mijn zoon Salomo alleen verkoren, een jongeling en teder; dit werk daarentegen is groot, want het is geen paleis voor een mens, maar voor God, den HEERE.
2 Ik heb nu uit al mijn kracht bereid tot het huis mijns Gods, goud tot gouden, en zilver tot zilveren, en koper tot koperen, ijzer tot ijzeren, en hout tot houten werken; sardonixstenen en vervullende stenen, versierstenen en borduursel, en allerlei kostelijke stenen, en marmerstenen in menigte.
3 En daartoe, uit mijn welgevallen tot het huis mijns Gods, geef ik het bijzonder goud en zilver, dat ik heb, tot het huis mijns Gods daarenboven, behalve al wat ik ten huize des heiligdoms bereid heb;
4 Drie duizend talenten gouds, van het goud van Ofir, en zeven duizend talenten gelouterd zilver, om de wanden der huizen te overtrekken;
5 Goud tot de gouden, en zilver tot de zilveren vaten, en tot alle werk, door de hand der werkmeesteren te maken. En wie is er willig, heden zijn hand den HEERE te vullen?
6 Toen gaven vrijwillig de oversten der vaderen, en de oversten der stammen van Israel, en de oversten der duizenden en der honderden, en de oversten van het werk des konings;
7 En zij gaven, tot den dienst van het huis Gods, vijf duizend talenten gouds, en tien duizend drachmen, en tien duizend talenten zilvers, en achttien duizend talenten kopers, en honderd duizend talenten ijzers.
8 En bij wien stenen gevonden werden, die gaven zij in den schat van het huis des HEEREN, onder de hand van Jehiel, den Gersoniet.
9 En het volk was verblijd over hun vrijwillig geven; want zij gaven met een volkomen hart den HEERE vrijwillig; en de koning David verblijdde zich ook met grote blijdschap.
10 Daarom loofde David den HEERE voor de ogen der ganse gemeente; en David zeide: Geloofd zijt Gij, HEERE, God van onzen vader Israel, van eeuwigheid tot in eeuwigheid!
11 Uw, o HEERE, is de grootheid, en de macht, en de heerlijkheid, en de overwinning, en de majesteit; want alles, wat in den hemel en op aarde is, is Uw: Uw, o HEERE, is het Koninkrijk, en Gij hebt U verhoogd tot een Hoofd boven alles.
12 En rijkdom en eer zijn voor Uw aangezicht, en Gij heerst over alles; en in Uw hand is kracht en macht; ook staat het in Uw hand alles groot te maken en sterk te maken.
13 Nu dan, onze God, wij danken U, en loven den Naam Uwer heerlijkheid.
14 Want wie ben ik, en wat is mijn volk, dat wij de macht zouden verkregen hebben, om vrijwillig te geven als dit is? Want het is alles van U, en wij geven het U uit Uw hand.
15 Want wij zijn vreemdelingen en bijwoners voor Uw aangezicht, gelijk al onze vaders; onze dagen op aarde zijn als een schaduw, en er is geen verwachting.
16 HEERE, onze God, al deze menigte, die wij bereid hebben om U een huis te bouwen, den Naam Uwer heiligheid, dat is van Uw hand, en het is alles Uw.
17 En ik weet, mijn God, dat Gij het hart proeft, en dat Gij een welgevallen hebt aan oprechtigheden. Ik heb in oprechtigheid mijns harten al deze dingen vrijwillig gegeven, en ik heb nu met vreugde Uw volk, dat hier bevonden wordt, gezien, dat het zich jegens U vrijwillig gedragen heeft.
18 O HEERE, Gij, God onzer vaderen, Abraham, Izak en Israel, bewaar dit in der eeuwigheid in den zin der gedachten van het hart Uws volks, en richt hun hart tot U.
19 En geef mijn zoon Salomo een volkomen hart, om te houden Uw geboden, Uw getuigenissen en Uw inzettingen; en om alles te doen, en om dit paleis te bouwen, hetwelk ik bereid heb.
20 Daarna zeide David tot de ganse gemeente: Looft nu den HEERE, uw God! Toen loofde de ganse gemeente den HEERE, den God hunner vaderen; en zij neigden het hoofd, en zij bogen zich neder voor den HEERE, en voor den koning.

21 En zij offerden den HEERE slachtofferen; ook offerden zij den HEERE brandofferen, des anderen morgens van dien dag, duizend varren, duizend rammen, duizend lammeren, met hun drankofferen; en slachtofferen in menigte, voor gans Israel.
22 En zij aten en dronken deszelven daags voor het aangezicht des HEEREN met grote vreugde; en zij maakten Salomo, den zoon van David, ten andere male koning, en zij zalfden hem den HEERE tot voorganger, en Zadok tot priester.
23 Alzo zat Salomo op den troon des HEEREN, als koning in zijns vaders Davids plaats, en hij was voorspoedig; en gans Israel hoorde naar hem.
24 En al de vorsten, en helden, ja, ook al de zonen van den koning David, gaven de hand, dat zij onder den koning Salomo zijn zouden.
25 En de HEERE maakte Salomo groot ten hoogste voor de ogen van gans Israel; en Hij gaf aan hem een koninklijke majesteit, zodanige aan geen koning van Israel voor hem geweest is.
26 Zo heeft dan David, de zoon van Isai, geregeerd over gans Israel.
27 De dagen nu, die hij geregeerd heeft over Israel, zijn veertig jaren; te Hebron regeerde hij zeven jaren, en te Jeruzalem regeerde hij drie en dertig.
28 En hij stierf in goeden ouderdom, zat van dagen, rijkdom en eer; en zijn zoon Salomo regeerde in zijn plaats.
29 De geschiedenissen nu van den koning David, de eerste en de laatste, ziet, die zijn geschreven in de geschiedenissen van Samuel, den ziener, en in de geschiedenissen van den profeet Nathan, en in de geschiedenissen van Gad, den ziener;
30 Met al zijn koninkrijk, en zijn macht, en de tijden, die over hem verlopen zijn, en over Israel, en over al de koninkrijken der landen.

# 2 KRONIEKEN

1

1 En Salomo, de zoon van David, werd versterkt in zijn koninkrijk, want de HEERE, zijn God, was met hem, en maakte hem ten hoogste groot.
2 En Salomo sprak tot het ganse Israel, tot de oversten der duizenden en der honderden, en tot de richteren, en tot alle oversten in gans Israel, de hoofden der vaderen;
3 En zij gingen henen, Salomo en de ganse gemeente met hem, naar de hoogte, die te Gibeon was; want daar was de tent der samenkomst Gods, die Mozes, de knecht des HEEREN, in de woestijn gemaakt had.
4 (Maar de ark Gods had David van Kirjath-jearim opgebracht, ter plaatse, die David voor haar bereid had; want hij had voor haar een tent te Jeruzalem gespannen.)
5 Ook was het koperen altaar, dat Bezaleel, de zoon van Uri, den zoon van Hur, gemaakt had, aldaar voor den tabernakel des HEEREN; Salomo nu en de gemeente bezochten hetzelve.
6 En Salomo offerde daar, voor het aangezicht des HEEREN, op het koperen altaar, dat aan de tent der samenkomst was; en hij offerde daarop duizend brandofferen.
7 In dienzelfden nacht verscheen God aan Salomo; en Hij zeide tot hem: Begeer, wat Ik u geven zal.
8 En Salomo zeide tot God: Gij hebt aan mijn vader David grote weldadigheid gedaan; en Gij hebt mij koning gemaakt in zijn plaats;
9 Nu, HEERE God, laat Uw woord waar worden, gedaan aan mijn vader David; want Gij hebt mij koning gemaakt over een volk, menigvuldig als het stof der aarde;
10 Geef mij nu wijsheid en wetenschap, dat ik voor het aangezicht van dit volk uitga en inga; want wie zou dit Uw groot volk kunnen richten?
11 Toen zeide God tot Salomo: Daarom, dat dit in uw hart geweest is, en gij niet begeerd hebt rijkdom, goederen, noch eer, noch de ziel uwer haters, noch ook vele dagen begeerd hebt; maar wijsheid en wetenschap voor u begeerd hebt, opdat gij Mijn volk mocht richten, waarover Ik u koning gemaakt heb;
12 De wijsheid, en de wetenschap is u gegeven; daartoe zal Ik u rijkdom, en goederen, en eer geven, dergelijke geen koningen, die voor u geweest zijn, gehad hebben, en na u zal dergelijke niet zijn.
13 Alzo kwam Salomo te Jeruzalem, van de hoogte, die te Gibeon is, van voor de tent der samenkomst; en hij regeerde over Israel.
14 En Salomo vergaderde wagenen en ruiteren, zodat hij duizend en vierhonderd wagenen, en twaalf duizend ruiteren had; en hij leide ze in de wagensteden, en bij den koning te Jeruzalem.
15 En de koning maakte het zilver en het goud in Jeruzalem te zijn als stenen, en de cederen maakte hij te zijn als wilde vijgebomen, die in de laagten zijn, in menigte.
16 En het uitbrengen der paarden was hetgeen Salomo uit Egypte had; en aangaande het linnengaren, de kooplieden des konings namen het linnengaren voor den prijs.
17 En zij brachten op, en voerden een wagen uit van Egypte voor zeshonderd sikkelen zilvers, en een paard voor eenhonderd en vijftig; en alzo voerden zij die door hun hand uit, voor alle koningen der Hethieten, en voor de koningen van Syrie.

2
1 Salomo nu dacht voor den Naam des HEEREN een huis te bouwen, en een huis voor zijn koninkrijk.
2 En Salomo telde zeventig duizend lastdragende mannen, en tachtig duizend mannen, die houwen zouden in het gebergte; mitsgaders drie duizend en zeshonderd opzieners over dezelve.
3 En Salomo zond tot Huram, den koning van Tyrus, zeggende: Gelijk als gij met waren mijn vader David gedaan hebt, en hebt hem cederen gezonden, om voor hem een huis te bouwen, om daarin te wonen, zo doe ook met mij.
4 Zie, ik zal een huis voor den Naam des HEEREN, mijns Gods, bouwen, om Hem te heiligen, om reukwerk der welriekende specerijen voor Zijn aangezicht aan te steken, en voor de toerichting des gedurigen broods, en voor de brandofferen des morgens en des avonds, op de sabbatten, en op de nieuwe maanden, en op de gezette hoogtijden des HEEREN, onzes Gods; hetwelk voor eeuwig is in Israel.
5 En het huis, dat ik zal bouwen, zal groot zijn; want onze God is groter dan alle goden.
6 Doch wie zou de kracht hebben, om voor Hem een huis te bouwen, dewijl de hemelen, ja, de hemel der hemelen, Hem niet bevatten zouden? En wie ben ik, dat ik voor Hem een huis zou bouwen, ten ware om reukwerk voor Zijn aangezicht aan te steken?
7 Zo zend mij nu een wijzen man, om te werken in goud, en in zilver, en in koper, en in ijzer, en in purper, en karmozijn, en hemelsblauw, en die weet graveerselen te graveren, met de wijzen, die bij mij zijn in Juda en in Jeruzalem, die mijn vader David beschikt heeft.
8 Zend mij ook cederen, dennen, en algummimhout uit Libanon; want ik weet, dat uw knechten het hout van Libanon weten te houwen; en zie, mijn knechten zullen met uw knechten zijn.
9 En dat om mij hout in menigte te bereiden; want het huis, dat ik zal bouwen, zal groot en wonderlijk zijn.
10 En zie, ik zal uw knechten, den houwers, die het hout houwen, twintig duizend kor uitgeslagen tarwe, en twintig duizend kor gerst geven; daartoe twintig duizend bath wijn, en twintig duizend bath olie.
11 Huram nu, de koning van Tyrus, antwoordde door schrift, en zond tot Salomo: Daarom dat de HEERE Zijn volk lief heeft, heeft Hij u over hen tot koning gesteld.
12 Verder zeide Huram: Geloofd zij de HEERE, de God Israels, Die den hemel en de aarde gemaakt heeft, dat Hij den koning David een wijzen zoon, kloek in voorzichtigheid en verstand, gegeven heeft, die een huis voor den HEERE, en een huis voor zijn koninkrijk bouwe!
13 Zo zend ik nu een wijzen man, kloek van verstand, Huram Abi;
14 Den zoon ener vrouw uit de dochteren van Dan, en wiens vader een man geweest is van Tyrus, die weet te werken in goud, en in zilver, in koper, in ijzer, in stenen, en in hout, in purper, in hemelsblauw, en in fijn linnen, en in karmozijn, en om alle graveersels te graveren, en om te bedenken allen vernuftigen vond, die hem zal voorgesteld worden, met uw wijzen, en de wijzen van mijn heer, uw vader David.
15 Zo zende nu mijn heer zijn knechten de tarwe en de gerst, de olie en den wijn, die hij gezegd heeft.
16 En wij zullen hout houwen uit den Libanon, naar al uw nooddruft, en zullen het tot u met vlotten, over de zee, naar Jafo brengen; en gij zult het laten ophalen naar Jeruzalem.
17 En Salomo telde al de vreemde mannen, die in het land van Israel waren, achtervolgens de telling, met dewelke zijn vader David die geteld had; en er werden gevonden honderd drie en vijftig duizend en zeshonderd.
18 En hij maakte uit dezelve zeventig duizend lastdragers, en tachtig duizend houwers in het gebergte, mitsgaders drie duizend en zeshonderd opzieners, om het volk te doen arbeiden.

3
1 En Salomo begon het huis des HEEREN te bouwen te Jeruzalem, op den berg Moria, die zijn vader David gewezen was, in de plaats, die David toebereid had, op den dorsvloer van Ornan, den Jebusiet.
2 Hij begon nu te bouwen in de tweede maand, op den tweeden dag, in het vierde jaar van zijn koninkrijk.
3 En deze zijn de grondleggingen van Salomo, om het huis Gods te bouwen: de lengte in ellen, naar de eerste mate, was zestig ellen, en de breedte twintig ellen.
4 En het voorhuis, hetwelk vooraan was, was in de lengte, naar de breedte van het huis, twintig ellen, en de hoogte honderd en twintig; hetwelk hij van binnen overtrok met louter goud.
5 Het grote huis nu overdekte hij met dennenhout; daarna overtoog hij dat met goed goud; en hij maakte daarop palmen en ketenwerk.
6 Hij overtoog ook het huis met kostelijke stenen tot versiering; het goud nu was goud van Parvaim.
7 Daartoe overdekte hij aan het huis de balken, de posten en de wanden daarvan, en de deuren daarvan met goud; en hij graveerde cherubs aan de wanden.
8 Verder maakte hij het huis van het heilige der heiligen, welks lengte, naar de breedte van het huis, was twintig ellen, en de breedte daarvan twintig ellen; en hij overtoog dat met goed goud, tot zeshonderd talenten.
9 En het gewicht der nagelen was tot vijftig sikkelen gouds; en hij overtoog de opperzalen met goud.
10 Ook maakte hij, in het huis van het heilige der heiligen, twee cherubim van uittrekkend werk, en hij overtoog die met goud.
11 Aangaande de vleugelen der cherubim, hun lengte was twintig ellen; des enen vleugel was van vijf ellen, rakende aan den wand van het huis, en de andere vleugel van vijf ellen, rakende aan den vleugel des anderen cherubs.
12 Insgelijks was de vleugel des anderen cherubs van vijf ellen, rakende aan den wand van het huis; en de andere vleugel was van vijf ellen, klevende aan den vleugel des anderen cherubs.
13 De vleugelen dezer cherubim spreidden zich uit twintig ellen; en zij stonden op hun voeten, en hun aangezichten waren huiswaarts.
14 Hij maakte ook den voorhang van hemelsblauw, en purper, en karmozijn, en fijn linnen; en hij maakte cherubs daarop.
15 Nog maakte hij voor het huis twee pilaren, van vijf en dertig ellen in lengte; en het kapiteel, dat op derzelver hoofd was, was van vijf ellen.
16 Ook maakte hij ketenen, als in de aanspraakplaats, en hij zette ze op de hoofden der pilaren; daartoe maakte hij honderd granaatappelen, en zette ze tussen de ketenen.
17 En hij richtte de pilaren op voor aan den tempel, een ter rechterhand, en een ter linkerhand; en hij noemde den naam van den rechter Jachin, en den naam van den linker Boaz.

4
1 Hij maakte ook een koperen altaar, van twintig ellen in zijn lengte, en twintig ellen in zijn breedte, en tien ellen in zijn hoogte.
2 Daartoe maakte hij de gegoten zee; van tien ellen was zij, van haar enen rand tot haar anderen rand, rondom rond, en van vijf ellen in haar hoogte, en een meetsnoer van dertig ellen omving ze rondom.
3 Onder dezelve nu was de gelijkenis van runderen, rondom henen, die omsingelende, tien in een el, omringende de zee rondom; twee rijen dezer runderen waren in haar gieting gegoten.
4 Zij stond op twaalf runderen, drie ziende naar het noorden, en drie ziende naar het westen, en drie ziende naar het zuiden, en drie ziende naar het oosten; en de zee was boven op dezelve; en al hun achterdelen waren inwaarts.
5 Haar dikte nu was een hand breed, en haar rand als het werk van den rand eens bekers of ener leliebloem, bevattende vele bathen; zij hield drie duizend.
6 En hij maakte tien wasvaten, en stelde vijf ter rechter hand en vijf ter linkerhand, om daarin te wassen; wat ten brandoffer behoort, staken zij daarin; maar de zee was, opdat de priesters zich daarin zouden wassen.
7 Hij maakte ook tien gouden kandelaren, naar hun wijze, en hij stelde ze in den tempel, vijf aan de rechterhand, en vijf aan de linkerhand.
8 Ook maakte hij tien tafelen, en hij zette ze in den tempel, vijf aan de rechterhand, en vijf aan de linkerhand; en hij maakte honderd gouden sprengbekkens.
9 Verder maakte hij het voorhof der priesteren, en het grote voorhof, mitsgaders de deuren voor het voorhof, en overtoog hun deuren met koper.
10 De zee nu zette hij aan de rechterzijde, naar het oosten, tegenover het zuiden.
11 Daartoe maakte Huram de potten, en de schoffelen, en de sprengbekkens; alzo voleindde Huram het werk te maken, dat hij voor den koning Salomo aan het huis Gods maakte.
12 De twee pilaren, en de bollen, en de twee kapitelen, op het hoofd der pilaren; en de twee netten, om de twee bollen der kapitelen te bedekken, die op der pilaren hoofd waren;
13 En de vierhonderd granaatappelen tot de twee netten: twee rijen van granaatappelen tot elk net, om de twee bollen der kapitelen te bedekken, die boven op de pilaren waren.
14 Hij maakte ook de stellingen; en wasvaten maakte hij op de stellingen;
15 Een zee, en de twaalf runderen daaronder.
16 Insgelijks de potten, en de schoffelen, en de krauwelen, en al hun vaten maakte Huram Abi voor den koning Salomo, voor het huis des HEEREN, van gepolijst koper.
17 In de vlakte van de Jordaan goot ze de koning, in dichte aarde, tussen Sukkoth, en tussen Zeredatha.
18 En Salomo maakte al deze vaten, in grote menigte; want het gewicht des kopers werd niet onderzocht.
19 Ook maakte Salomo alle vaten, die voor het huis Gods waren, en het gouden altaar, en de tafelen, waarop de toonbroden zijn;
20 En de kandelaren met hun lampen, van gesloten goud, om die naar de wijze aan te steken, voor de aanspraakplaats;
21 En de bloemen, en de lampen, en de snuiters, van goud; het was het volmaaktste goud;
22 Mitsgaders de gaffelen, en de sprengbekkens, en de rookschalen, en de wierookvaten, van gesloten goud; aangaande den ingang van het huis, zijn binnenste deuren, van het heilige der heiligen, en de deuren van het huis des tempels waren van goud.

5
1 Alzo werd al het werk volbracht, dat Salomo aan het huis des HEEREN maakte. Daarna bracht Salomo de geheiligde dingen van zijn vader David; en het zilver, en het goud, en al de vaten leide hij onder de schatten van het huis Gods.
2 Toen vergaderde Salomo de oudsten van Israel, en al de hoofden der stammen, de oversten der vaderen onder de kinderen Israels, te Jeruzalem, om de ark des verbonds des HEEREN op te brengen uit de stad Davids, dewelke is Sion.
3 En alle mannen van Israel verzamelden zich tot den koning op het feest, hetwelk was in de zevende maand.
4 En al de oudsten van Israel kwamen, en de Levieten namen de ark op.
5 En zij brachten de ark, en de tent der samenkomst opwaarts, mitsgaders al de heilige vaten, die in de tent waren; deze brachten de priesters en Levieten opwaarts.
6 De koning Salomo nu, en de ganse vergadering van Israel, die bij hem vergaderd waren voor de ark, offerden schapen en runderen, die vanwege de menigte niet konden geteld noch gerekend worden.
7 Alzo brachten de priesters de ark des verbonds des HEEREN tot haar plaats, tot de aanspraakplaats van het huis, tot het heilige der heiligen, tot onder de vleugelen der cherubim.
8 Want de cherubim spreidden de beide vleugelen over de plaats der ark; en de cherubim overdekten de ark en haar handbomen van boven.
9 Daarna schoven zij de handbomen verder uit, dat de hoofden der handbomen gezien werden uit de ark, voor aan de aanspraakplaats, maar buiten niet gezien werden; en zij was daar tot op dezen dag.
10 Er was niets in de ark, dan alleen de twee tafelen, die Mozes bij Horeb daarin gedaan had als de HEERE een verbond maakte met de kinderen Israels, toen zij uit Egypte uitgetogen waren.
11 En het geschiedde, als de priesters uit het heilige uitgingen; (want al de priesters, die gevonden werden, hadden zich geheiligd, zonder de verdelingen te houden;
12 En de Levieten, die zangers waren van hen allen, van Asaf, van Heman, van Jeduthun, en van hun zonen, en van hun broederen, in fijn linnen gekleed, met cimbalen, en met luiten, en harpen, stonden tegen het oosten des altaars, en met hen tot honderd en twintig priesteren toe, trompettende met trompetten.)
13 Het geschiedde dan, als zij eenpariglijk trompetten en zongen, om een eenparige stem te laten horen, prijzende en lovende den HEERE; en als zij de stem verhieven met trompetten, en met cimbalen, en andere muzikale instrumenten, en als zij den HEERE prezen, dat Hij goed is, dat Zijn weldadigheid is tot in eeuwigheid; dat het huis met een wolk vervuld werd, namelijk het huis des HEEREN.
14 En de priesters konden, vanwege die wolk, niet staan, om te dienen; want de heerlijkheid des HEEREN had het huis Gods vervuld.

6
1 Toen zeide Salomo: De HEERE heeft gezegd, dat Hij in de donkerheid zou wonen.
2 En ik heb U een huis ter woonstede gebouwd, en een vaste plaats tot Uw eeuwige woning.
3 Daarna wendde de koning zijn aangezicht om, en zegende de ganse gemeente van Israel; en de ganse gemeente van Israel stond.
4 En hij zeide: Geloofd zij de HEERE, de God van Israel, Die met Zijn mond tot mijn vader David gesproken heeft, en heeft het met Zijn handen vervuld, zeggende:
5 Van dien dag af, dat Ik Mijn volk uit Egypteland uitgevoerd heb, heb Ik geen stad verkoren uit alle stammen van Israel, om een huis te bouwen, dat Mijn Naam daar zou wezen; en geen man verkoren om een voorganger te zijn over Mijn volk Israel.
6 Maar Ik heb Jeruzalem verkoren, dat Mijn Naam daar zou wezen; en Ik heb David verkoren, dat hij over Mijn volk Israel wezen zou.
7 Het was ook in het hart van mijn vader David, een huis te bouwen den Naam des HEEREN, des Gods van Israel.
8 Maar de HEERE zeide tot mijn vader David: Dewijl dat in uw hart geweest is, Mijn Naam een huis te bouwen, gij hebt welgedaan, dat het in uw hart geweest is.
9 Evenwel, gij zult dat huis niet bouwen, maar uw zoon, die uit uw lenden voortkomen zal, die zal Mijn Naam dat huis bouwen.
10 Zo heeft de HEERE Zijn woord bevestigd, dat Hij gesproken had; want ik ben opgestaan in de plaats van mijn vader David, en ik zit op den troon van Israel, gelijk als de HEERE gesproken heeft; en ik heb een huis gebouwd den Naam des HEEREN, des Gods van Israel.
11 En ik heb daar de ark gesteld, waarin het verbond des HEEREN is, hetwelk Hij maakte met de kinderen Israels.
12 En hij stond voor het altaar des HEEREN, tegenover de ganse gemeente van Israel; en hij breidde zijn handen uit;
13 (Want Salomo had een koperen gestoelte gemaakt, en had het gesteld in het midden des voorhofs; zijnde vijf ellen in zijn lengte en vijf ellen in zijn breedte, en drie ellen in zijn hoogte; en hij stond daarop, en knielde op zijn knieen voor de ganse gemeente van Israel, en breidde zijn handen uit naar den hemel).
14 En hij zeide: HEERE, God van Israel, er is geen God gelijk Gij, in den hemel noch op de aarde, houdende het verbond en de weldadigheid aan Uw knechten, die voor Uw aangezicht met hun ganse hart wandelen;
15 Die Uw knecht, mijn vader David, gehouden hebt, wat Gij tot hem gesproken hadt; want met Uw mond hebt Gij gesproken, en met Uw hand vervuld, gelijk het te dezen dage is.
16 En nu, HEERE, God van Israel, houd Uw knecht, mijn vader David, wat Gij tot hem gesproken hebt, zeggende: Geen man zal u van voor Mijn aangezicht afgesneden worden, die zitte op den troon van Israel; alleenlijk zo uw zonen hun weg bewaren, om te wandelen in Mijn wet, gelijk als gij gewandeld hebt voor Mijn aangezicht.
17 Nu dan, o HEERE, God van Israel! Laat Uw woord waar worden, hetwelk Gij gesproken hebt tot Uw knecht, tot David.
18 Maar waarlijk, zou God bij de mensen op de aarde wonen? Ziet de hemelen, ja, de hemel der hemelen, zouden U niet begrijpen, hoeveel te min dit huis, dat ik gebouwd heb?
19 Wend U dan nog tot het gebed Uws knechts, en tot zijn smeking, o HEERE, mijn God, om te horen naar het geroep en naar het gebed, dat Uw knecht voor Uw aangezicht bidt.
20 Dat Uw ogen open zijn, dag en nacht, over dit huis, over de plaats, van dewelke Gij gezegd hebt, Uw Naam daar te zullen zetten; om te horen naar het gebed, hetwelk Uw knecht bidden zal in deze plaats.
21 Hoor dan naar de smekingen van Uw knecht, en van Uw volk Israel, die in deze plaats zullen bidden; en hoor Gij uit de plaats Uwer woning, uit den hemel, ja, hoor, en vergeef.

22 Wanneer iemand tegen zijn naaste zal gezondigd hebben, en die hem een eed des vloeks opgelegd zal hebben, om zichzelven te vervloeken, en de eed des vloeks voor Uw altaar in dit huis komen zal;
23 Hoor Gij dan uit den hemel, en doe, en richt Uw knechten, vergeldende den goddeloze, gevende zijn weg op zijn hoofd, en rechtvaardigende den rechtvaardige, gevende hem naar zijn gerechtigheid.
24 Wanneer ook Uw volk Israel voor het aangezicht des vijands zal geslagen worden, omdat zij tegen U gezondigd zullen hebben, en zich bekeren, en Uw Naam belijden, en voor Uw aangezicht in dit huis bidden en smeken zullen,
25 Hoor Gij dan uit den hemel, en vergeef de zonden van Uw volk Israel, en breng hen weder in het land, dat Gij hun en hun vaderen gegeven hebt.
26 Als de hemel zal gesloten zijn, dat er geen regen is, omdat zij tegen U gezondigd zullen hebben; en zij in deze plaats bidden, en Uw Naam belijden, en van hun zonden zich bekeren zullen, als Gij hen geplaagd zult hebben;
27 Hoor Gij dan in den hemel, en vergeef de zonden Uwer knechten en van Uw volk Israel, als Gij hun zult geleerd hebben den goeden weg, in denwelken zij wandelen zullen; en geef regen op Uw land, dat Gij Uw volk tot een erfenis gegeven hebt.
28 Als er honger in het land wezen zal, als er pest wezen zal, als er brandkoren of honigdauw, sprinkhanen en kevers wezen zullen, als iemand van zijn vijanden in het land zijner poorten hem belegeren zal, of enige plage, of enige krankheid wezen zal;
29 Alle gebed, alle smeking, die van enig mens, of van al Uw volk Israel geschieden zal, als zij erkennen, een ieder zijn plage en zijn smarte, en een ieder zijn handen in dit huis uitbreiden zal;
30 Hoor Gij dan uit den hemel, de vaste plaats Uwer woning, en vergeef, en geef een iegelijk naar al zijn wegen, gelijk Gij zijn hart kent; want Gij alleen kent het hart van de kinderen der mensen.
31 Opdat zij U vrezen, om te wandelen in Uw wegen, al de dagen, die zij leven zullen op het land, dat Gij onzen vaderen gegeven hebt.
32 Zelfs ook aangaande den vreemde, die van Uw volk Israel niet zijn zal, maar uit verren lande, om Uws groten Naams, en Uwer sterke hand, en Uws uitgestrekten arms wil, komen zal; als zij komen, en bidden zullen in dit huis;
33 Hoor Gij dan uit den hemel, uit de vaste plaats Uwer woning, en doe naar alles, waarom die vreemde tot U roepen zal; opdat alle volken der aarde Uw Naam kennen, zo om U te vrezen, gelijk Uw volk Israel, als om te weten, dat Uw Naam genoemd wordt over dit huis, hetwelk ik gebouwd heb.
34 Wanneer Uw volk in den krijg tegen zijn vijanden uittrekken zal door den weg, dien Gij hen heenzenden zult, en zullen tot U bidden naar den weg dezer stad, die Gij verkoren hebt, en naar dit huis, hetwelk ik Uw Naam gebouwd heb;
35 Hoor dan uit den hemel hun gebed en hun smeking, en voer hun recht uit.
36 Wanneer zij gezondigd zullen hebben tegen U (want geen mens is er, die niet zondigt), en Gij tegen hen vertoornd zult zijn, en hen leveren zult voor het aangezicht des vijands, dat degenen, die hen gevangen hebben, hen gevankelijk wegvoeren in een land, dat verre of nabij is;
37 En zij in het land, waar zij gevankelijk weggevoerd zijn, weder aan hun hart brengen zullen, dat zij zich bekeren, en tot U smeken in het land hunner gevangenis, zeggende: Wij hebben gezondigd, verkeerdelijk gedaan, en goddelooslijk gehandeld;
38 En zij zich tot U bekeren, met hun ganse hart en met hun ganse ziel, in het land hunner gevangenis, waar zij hen gevankelijk weggevoerd hebben, en bidden zullen naar den weg huns lands, dat Gij hun vaderen gegeven hebt, en naar deze stad, die Gij verkoren hebt, en naar dit huis, dat ik Uw Naam gebouwd heb;
39 Hoor dan uit den hemel, uit de vaste plaats Uwer woning, hun gebed en hun smekingen, en voer hun recht uit, en vergeef Uw volk, wat zij tegen U gezondigd zullen hebben.

40 Nu, mijn God, laat toch Uw ogen open en Uw oren opmerkende zijn tot het gebed dezer plaats.
41 En nu, HEERE God, maak U op tot Uw rust, Gij en de ark Uwer kracht; laat Uw priesters, HEERE God, met heil bekleed worden, en laat Uw gunstgenoten over het goede blijde zijn.
42 O HEERE God! wend het aangezicht Uws gezalfden niet af; gedenk der weldadigheden van David, Uw knecht.

7
1 Als nu Salomo voleind had te bidden, zo daalde het vuur van den hemel, en verteerde het brandoffer en de slachtofferen; en de heerlijkheid des HEEREN vervulde het huis.
2 En de priesters konden niet ingaan in het huis des HEEREN; want de heerlijkheid des HEEREN had het huis des HEEREN vervuld.
3 En als al de kinderen Israels dat vuur zagen afdalen, en de heerlijkheid des HEEREN over het huis, zo bukten zij met hun aangezichten ter aarde op den vloer, en aanbaden en loofden den HEERE, dat Hij goedig is, dat Zijn weldadigheid is tot in eeuwigheid.
4 De koning nu en al het volk offerden slachtofferen voor het aangezicht des HEEREN.
5 En de koning Salomo offerde slachtofferen van runderen, twee en twintig duizend, en van schapen, honderd en twintig duizend. Alzo hebben de koning en het ganse volk het huis Gods ingewijd.
6 Ook stonden de priesters in hun wachten, en de Levieten met de muzikale instrumenten des HEEREN, die de koning David gemaakt had, om den HEERE te loven, dat Zijn weldadigheid is in eeuwigheid, als David door hun dienst Hem prees; en de priesters trompetten tegen hen over, en gans Israel stond.
7 En Salomo heiligde het middelste des voorhofs, hetwelk voor het huis des HEEREN was, dewijl hij daar de brandofferen en het vette der dankofferen bereid had; want het koperen altaar, dat Salomo gemaakt had, kon het brandoffer, en het spijsoffer, en het vette niet vatten.
8 Salomo hield ook ter zelfder tijd het feest zeven dagen, en gans Israel met hem, een zeer grote gemeente, van den ingang af van Hamath, tot de rivier van Egypte.
9 En ten achtsten dage hielden zij een verbodsdag; want zij hielden de inwijding des altaars zeven dagen, en het feest zeven dagen.
10 Doch op den drie en twintigsten dag der zevende maand liet hij het volk gaan tot hun hutten, blijde en goedsmoeds over het goede, dat de HEERE aan David en Salomo, en Zijn volk Israel gedaan had.
11 Alzo volbracht Salomo het huis des HEEREN, en het huis des konings; en al wat in Salomo's hart gekomen was, om in het huis des HEEREN en in zijn huis te maken, richtte hij voorspoedig uit.
12 En de HEERE verscheen Salomo des nachts, en Hij zeide tot hem: Ik heb uw gebed verhoord, en heb Mij deze plaats verkoren tot een offerhuis.
13 Zo Ik den hemel toesluite, dat er geen regen zij, of zo Ik den sprinkhaan gebiede, het land te verteren, of zo Ik pest onder Mijn volk zende;
14 En Mijn volk, over dewelken Mijn Naam genoemd wordt, zich verootmoedigt en bidt, en zij Mijn aangezicht zoeken, en zich bekeren van hun boze wegen; zo zal Ik uit den hemel horen, en hun zonden vergeven, en hun land genezen.
15 Nu zullen Mijn ogen open zijn, en Mijn oren opmerkende op het gebed dezer plaats.
16 Want Ik heb nu dit huis verkoren en geheiligd, opdat Mijn Naam daar zij tot in eeuwigheid en Mijn ogen en Mijn hart zullen daar te allen dage zijn.
17 En u aangaande, zo gij voor Mijn aangezicht wandelen zult, gelijk als uw vader David gewandeld heeft, en doen naar alles, wat Ik u geboden heb, en Mijn inzettingen en Mijn rechten houden zult;
18 Zo zal Ik den troon uws koninkrijks bevestigen, gelijk als Ik een verbond met uw vader David gemaakt heb, zeggende: Geen man zal u afgesneden worden, die in Israel heerse.
19 Maar zo gijlieden u afkeren zult, en Mijn inzettingen en Mijn geboden, die Ik voor uw aangezicht gegeven heb, verlaten, en henengaan, en andere goden dienen, en u voor die nederbuigen zult;
20 Zo zal Ik hen uitrukken uit Mijn land, dat Ik hun gegeven heb, en dit huis, dat Ik Mijn Naam geheiligd heb, zal Ik van Mijn aangezicht wegwerpen, en zal het tot een spreekwoord en spotrede onder alle volken maken.

21 En dit huis, dat verheven zal geweest zijn, daarover zal zich een ieder, die voorbijgaat, ontzetten, dat hij zal zeggen: Waarom heeft de HEERE aan dit land en aan dit huis alzo gedaan?
22 En men zal zeggen: Omdat zij den HEERE, hunner vaderen God, verlaten hebben, Die hen uit Egypteland uitgevoerd had, en hebben zich aan andere goden gehouden, en zich voor dezelve nedergebogen, en hen gediend; daarom heeft Hij al dat kwaad over hen gebracht.

8
1 Het geschiedde nu ten einde van twintig jaren, in dewelke Salomo het huis des HEEREN en zijn huis gebouwd had,
2 Dat Salomo de steden, welke Huram hem gegeven had, bouwde, en de kinderen Israels aldaar deed wonen.
3 Daarna toog Salomo naar Hamath-zoba, en hij overweldigde het.
4 Hij bouwde ook Thadmor in de woestijn, en al de schatsteden, die hij bouwde in Hamath.
5 Ook bouwde hij het hoge Beth-horon en het neder Beth-horon, vaste steden met muren, deuren en grendelen;
6 Mitsgaders Baalath, en al de schatsteden, die Salomo had, en alle wagensteden, en de steden der ruiteren, en wat de begeerte van Salomo begeerd had te bouwen, in Jeruzalem, en in den Libanon, en in het ganse land zijner heerschappij.
7 Aangaande al het volk, dat overgebleven was van de Hethieten, en de Amorieten, en de Ferezieten, en de Hevieten, en de Jebusieten, die niet uit Israel waren;
8 Uit hun kinderen, die na hen in het land overgebleven waren, welke de kinderen Israels niet verdaan hadden, die bracht Salomo op uitschot tot op dezen dag.
9 Doch uit de kinderen Israels, die Salomo niet maakte tot slaven in zijn werk; (want zij waren krijgslieden, en oversten zijner hoofdlieden, en oversten zijner wagenen en zijner ruiteren;)
10 Uit dezen dan waren oversten der bestelden, die de koning Salomo had, tweehonderd en vijftig, die over het volk heerschappij hadden.
11 Salomo nu deed de dochter van Farao opkomen uit de stad Davids, tot het huis, dat hij voor haar gebouwd had; want hij zeide: Mijn vrouw zal in het huis van David, den koning van Israel, niet wonen, omdat de plaatsen heilig zijn, tot dewelke de ark des HEEREN gekomen is.
12 Toen offerde Salomo den HEERE brandofferen op het altaar des HEEREN, hetwelk hij voor het voorhuis gebouwd had;
13 Zelfs naar den eis van elken dag, offerende, naar het gebod van Mozes, op de sabbatten, en op de nieuwe maanden, en op de gezette hoogtijden, drie malen in het jaar; op het feest van de ongezuurde broden, en op het feest der weken, en op het feest der loofhutten.
14 Hij stelde ook, naar de wijze zijns vaders Davids, de verdelingen der priesteren over hun dienst, en der Levieten over hun wachten, om God te prijzen, en voor de priesteren te dienen, naar den eis van elken dag; en de poortiers in hun verdelingen, aan elke poort; want alzo was het gebod van David, den man Gods.
15 En men week niet van des konings gebod aan de priesteren en de Levieten, aangaande alle zaken, en aangaande de schatten.
16 Alzo werd al het werk van Salomo bereid tot den dag der grondlegging van het huis des HEEREN, en tot het volbrengen van hetzelve, dat het huis des HEEREN volmaakt werd.
17 Toen toog Salomo naar Ezeon-geber, en naar Eloth, aan den oever der zee, in het land Edom.
18 En Huram zond hem, door de hand zijner knechten, schepen, mitsgaders knechten, kenners van de zee; en zij gingen met Salomo's knechten naar Ofir, en zij haalden van daar vierhonderd en vijftig talenten gouds, dewelke zij brachten tot den koning Salomo.

9
1 En toen de koningin van Scheba het gerucht van Salomo hoorde, kwam zij, om Salomo met raadselen te verzoeken, te Jeruzalem, met een zeer zwaar heir, en kemelen, dragende specerijen en goud in menigte, en kostelijk gesteente; en zij kwam tot Salomo, en sprak met hem al wat in haar hart was.
2 En Salomo verklaarde haar al haar woorden; en geen ding was er verborgen voor Salomo, dat hij haar niet verklaarde.
3 Als nu de koningin van Scheba zag de wijsheid van Salomo, en het huis, dat hij gebouwd had,
4 En de spijze zijner tafel, en het zitten zijner knechten, en het staan zijner dienaren, en hun kledingen, en zijn schenkers, en hun kledingen, en zijn opgang, waardoor hij opging in het huis des HEEREN, zo was in haar geen geest meer.
5 En zij zeide tot den koning: Het is een waarachtig woord geweest, dat ik in mijn land gehoord heb, van uw zaken en van uw wijsheid.
6 En ik heb hun woorden niet geloofd, totdat ik gekomen ben, en mijn ogen dat gezien hebben; en zie, de helft van de grootheid uwer wijsheid is mij niet aangezegd; gij hebt overtroffen het gerucht, dat ik gehoord heb.
7 Welgelukzalig zijn uw mannen, en welgelukzalig deze uw knechten, die geduriglijk voor uw aangezicht staan, en uw wijsheid horen.
8 Geloofd zij de HEERE, uw God, Die behagen in u gehad heeft, om u op Zijn troon, den HEERE, uw God, tot een koning te zetten; overmits uw God Israel bemint, om hetzelve tot in eeuwigheid op te richten, zo heeft Hij u tot een koning over hen gesteld, om recht en gerechtigheid te doen.
9 En zij gaf den koning honderd en twintig talenten gouds, en specerijen in grote menigte, en kostelijk gesteente; en er was gelijk deze specerij, die de koningin van Scheba den koning Salomo gaf, geen geweest.
10 Verder ook Hurams knechten, en Salomo's knechten, die goud brachten uit Ofir, brachten algummimhout en edelgesteente.
11 En de koning maakte van dat algummimhout hoge gangen tot het huis des HEEREN en tot het huis des konings, mitsgaders harpen en luiten voor de zangers; desgelijks ook was te voren in het land van Juda niet geweest.
12 En de koning Salomo gaf de koningin van Scheba al haar behagen, wat zij begeerde, behalve hetgeen zij tot den koning gebracht had; zo keerde zij, en toog naar haar land, zij en haar knechten.
13 Het gewicht nu van het goud, dat voor Salomo op een jaar inkwam, was zeshonderd zes en zestig talenten gouds;
14 Behalve dat zij van de kramers en de kooplieden inbrachten; ook brachten alle koningen van Arabie, en de vorsten deszelven lands, goud en zilver aan Salomo.
15 Daartoe maakte de koning Salomo tweehonderd rondassen van geslagen goud; zeshonderd sikkelen van geslagen goud liet hij opwegen tot elke rondas.
16 Insgelijks driehonderd schilden van geslagen goud; driehonderd sikkelen gouds liet hij opwegen tot elk schild; en de koning leide ze in het huis des wouds van den Libanon.
17 Nog maakte de koning een groten elpenbenen troon, en hij overtoog denzelven met louter goud.
18 En de troon had zes trappen en een voetbank van goud, aan den troon vast zijnde, en leuningen aan beide zijden, tot de zitplaats toe; en twee leeuwen stonden bij de leuningen.
19 En twaalf leeuwen stonden daar aan beide zijden, op de zes trappen; desgelijks is in geen koninkrijk gemaakt geweest.
20 Ook waren alle drinkvaten van den koning Salomo van goud, en alle vaten van het huis des wouds van den Libanon waren van gesloten goud; het zilver was in de dagen van Salomo niet voor iets geacht.

21 Want des konings schepen voeren naar Tharsis, met de knechten van Huram; eens in drie jaren kwamen de schepen van Tharsis in, brengende goud, en zilver, elpenbeen, en apen, en pauwen.
22 Alzo werd de koning Salomo groter dan alle koningen der aarde in rijkdom en wijsheid.
23 En alle koningen der aarde zochten Salomo's aangezicht, om zijn wijsheid te horen, die God in zijn hart gegeven had.
24 En zij brachten een ieder zijn geschenk, zilveren vaten, en gouden vaten, en klederen, harnas, en specerijen, paarden, en muilezelen, van elk van jaar tot jaar.
25 Ook had Salomo vier duizend paardenstallen, en wagenen, en twaalf duizend ruiteren; en hij leide ze in de wagensteden, en bij den koning te Jeruzalem.
26 En hij heerste over alle koningen, van de rivier tot aan het land der Filistijnen, en tot aan de landpale van Egypte.
27 Ook maakte de koning het zilver in Jeruzalem te zijn als stenen, en de cederen maakte hij te zijn als de wilde vijgebomen, die in de laagte zijn, in menigte.
28 En zij brachten voor Salomo paarden uit Egypte, en uit al die landen.
29 Het overige nu der geschiedenissen van Salomo, der eerste en der laatste, zijn die niet geschreven in de woorden van Nathan, den profeet, en in de profetie van Ahia, den Siloniet, en in de gezichten van Jedi, den ziener, aangaande Jerobeam, den zoon van Nebat?
30 En Salomo regeerde te Jeruzalem over gans Israel, veertig jaren.
31 En Salomo ontsliep met zijn vaderen, en zij begroeven hem in de stad zijns vaders Davids; en zijn zoon Rehabeam werd koning in zijn plaats.

10
1 En Rehabeam toog naar Sichem; want het ganse Israel was te Sichem gekomen, om hem koning te maken.
2 Het geschiedde nu, als Jerobeam, de zoon van Nebat, dat hoorde (dezelve nu was in Egypte, alwaar hij van het aangezicht van den koning Salomo gevloden was), dat Jerobeam uit Egypte wederkeerde;
3 Want zij zonden henen, en lieten hem roepen; zo kwam Jerobeam met het ganse Israel, en zij spraken tot Rehabeam, zeggende:
4 Uw vader heeft ons juk hard gemaakt, nu dan, maak gij uws vaders harden dienst, en zijn zwaar juk, dat hij ons opgelegd heeft, lichter, en wij zullen u dienen.
5 En hij zeide tot hen: Komt over drie dagen weder tot mij. En het volk ging heen.
6 En de koning Rehabeam hield raad met de oudsten, die gestaan hadden voor het aangezicht van zijn vader Salomo, als hij leefde, zeggende: Hoe raadt gijlieden, dat men dit volk antwoorden zal?
7 En zij spraken tot hem, zeggende: Indien gij dit volk goedertieren en jegens hen goedwillig wezen zult, en tot hen goede woorden spreken, zo zullen zij te allen dage uw knechten zijn.
8 Maar hij verliet den raad der oudsten, dien zij hem geraden hadden; en hij hield raad met de jongelingen, die met hem opgewassen waren, die voor zijn aangezicht stonden.
9 En hij zeide tot hen: Wat raadt gijlieden, dat wij dit volk antwoorden zullen, die tot mij gesproken hebben, zeggende: Maak het juk, dat uw vader ons opgelegd heeft, lichter?
10 En de jongelingen die met hem opgewassen waren, spraken tot hem, zeggende: Alzo zult gij zeggen tot dat volk, dat tot u gesproken heeft, zeggende: Uw vader heeft ons juk zwaar gemaakt, maar maak gij het over ons lichter; alzo zult gij tot hen spreken: Mijn kleinste vinger zal dikker zijn dan mijns vaders lenden.
11 Indien nu mijn vader een zwaar juk op u heeft doen laden, zo zal ik boven uw juk nog daartoe doen; mijn vader heeft u met geselen gekastijd, maar ik zal u met schorpioenen kastijden.
12 Zo kwam Jerobeam en al het volk tot Rehabeam, op den derden dag, gelijk als de koning gesproken had, zeggende: Komt weder tot mij op den derden dag.
13 En de koning antwoordde hun hardelijk; want de koning Rehabeam verliet den raad der oudsten.
14 En hij sprak tot hen naar den raad der jongelingen, zeggende: Mijn vader heeft uw juk zwaar gemaakt, maar ik zal nog daarboven toedoen; mijn vader heeft u met geselen gekastijd, maar ik zal u met schorpioenen kastijden.
15 Alzo hoorde de koning naar het volk niet; want deze omwending was van God, opdat de HEERE Zijn woord bevestigde, hetwelk Hij door den dienst van Ahia, den Siloniet, gesproken had tot Jerobeam, den zoon van Nebat.
16 Toen het ganse volk Israel zag, dat de koning naar hen niet hoorde, zo antwoordde het volk den koning, zeggende: Wat deel hebben wij aan David? Ja, geen erve hebben wij aan den zoon van Isai; een ieder naar uw tenten, o Israel! Voorzie nu uw huis, o David! Zo ging het ganse Israel naar zijn tenten.
17 Doch aangaande de kinderen van Israel, die in de steden van Juda woonden, over die regeerde Rehabeam ook.
18 Toen zond de koning Rehabeam Hadoram, die over de schatting was; en de kinderen Israels stenigden hem met stenen, dat hij stierf; maar de koning Rehabeam verkloekte zich, om op een wagen te klimmen, dat hij naar Jeruzalem vluchtte.
19 Alzo vielen de Israelieten van het huis van David af, tot op dezen dag.

11
1 Toen nu Rehabeam te Jeruzalem gekomen was, vergaderde hij het huis van Juda en Benjamin, eenhonderd en tachtig duizend uitgelezenen, geoefend ten oorlog, om tegen Israel te strijden, opdat hij het koninkrijk weder aan Rehabeam bracht.
2 Doch het woord des HEEREN geschiedde tot Semaja, den man Gods, zeggende:
3 Zeg tot Rehabeam, den zoon van Salomo, den koning van Juda, en tot het ganse Israel in Juda en Benjamin, zeggende:
4 Zo zegt de HEERE: Gij zult niet optrekken, noch strijden tegen uw broederen; een ieder kere weder tot zijn huis, want deze zaak is van Mij geschied. En zij hoorden de woorden des HEEREN, en zij keerden weder van tegen Jerobeam te trekken.
5 Rehabeam nu woonde te Jeruzalem; en hij bouwde steden tot vastigheden in Juda.
6 Hij bouwde nu Bethlehem, en Etham, en Thekoa,
7 En Beth-zur, en Socho, en Adullam,
8 En Gath, en Maresa, en Zif,
9 En Adoraim, en Lachis, en Azeka,
10 En Zora, en Ajalon, en Hebron; dewelke in Juda en in Benjamin de vaste steden waren.
11 En hij sterkte deze vastigheden, en leide oversten daarin, en schatten van spijs, en olie, en wijn;
12 En in elke stad rondassen en spiesen, en sterkte ze gans zeer; zo was Juda, en Benjamin zijne.
13 Daartoe de priesteren en de Levieten, die in het ganse Israel waren, stelden zich bij hem uit al hun landpalen.
14 Want de Levieten verlieten hun voorsteden en hun bezitting, en kwamen in Juda en in Jeruzalem; want Jerobeam en zijn zonen hadden hen verstoten, van het priesterdom des HEEREN te mogen bedienen.
15 En hij had zich priesteren gesteld voor de hoogte, en voor de duivelen, en voor de kalveren, die hij gemaakt had.
16 Na die kwamen ook uit alle stammen van Israel te Jeruzalem, die hun hart begaven, om den HEERE, den God Israels, te zoeken, dat zij den HEERE, den God hunner vaderen, offerande deden.
17 Alzo sterkten zij het koninkrijk van Juda, en bekrachtigden Rehabeam, den zoon van Salomo, drie jaren; want drie jaren wandelden zij in den weg van David, en Salomo.
18 En Rehabeam nam zich, benevens Mahalath, de dochter van Jerimoth, den zoon van David, ter vrouwe Abihail, de dochter van Eliab, den zoon van Isai,
19 Dewelke hem zonen baarde, Jeus, en Semaria, en Zaham.
20 En na haar nam hij Maacha, de dochter van Absalom; deze baarde hem Abia, en Attai, en Ziza, en Selomith.
21 En Rehabeam had Maacha, Absaloms dochter, liever dan al zijn vrouwen en zijn bijwijven; want hij had achttien vrouwen genomen, en zestig bijwijven; en hij gewon acht en twintig zonen en zestig dochteren.
22 En Rehabeam stelde Abia, den zoon van Maacha, tot een hoofd, om een overste te zijn onder zijn broederen; want het was om hem koning te maken.
23 En hij handelde verstandelijk, dat hij van al zijn zonen, door alle landen van Juda en Benjamin, in alle vaste steden verspreidde, denwelken hij spijze gaf in overvloed; en hij begeerde de veelheid van vrouwen.

12
1 Het geschiedde nu, als Rehabeam het koninkrijk bevestigd had, en hij sterk geworden was, dat hij de wet des HEEREN verliet, en gans Israel met hem.
2 Daarom geschiedde het, in het vijfde jaar van den koning Rehabeam, dat Sisak, de koning van Egypte, tegen Jeruzalem optoog (want zij hadden overtreden tegen den HEERE),
3 Met duizend en tweehonderd wagenen, en met zestig duizend ruiteren; en des volks was geen getal, dat met hem kwam uit Egypte, Libyers, Suchieten en Moren;
4 En hij nam de vaste steden in, die Juda had, en hij kwam tot Jeruzalem toe.
5 Toen kwam Semaja, de profeet, tot Rehabeam en de oversten van Juda, die te Jeruzalem verzameld waren, uit oorzaak van Sisak, en hij zeide tot hen: Alzo zegt de HEERE: Gij hebt Mij verlaten, daarom heb Ik u ook verlaten in de hand van Sisak.
6 Toen verootmoedigden zich de oversten van Israel en de koning, en zij zeiden: De HEERE is rechtvaardig.
7 Als nu de HEERE zag, dat zij zich verootmoedigden, geschiedde het woord des HEEREN tot Semaja, zeggende: Zij hebben zich verootmoedigd, Ik zal hen niet verderven; maar Ik zal hun in kort ontkoming geven, dat Mijn grimmigheid over Jeruzalem door de hand van Sisak niet zal uitgegoten worden.
8 Doch zij zullen hem tot knechten zijn, opdat zij onderkennen Mijn dienst, en den dienst van de koninkrijken der landen.
9 Zo toog Sisak, de koning van Egypte, op tegen Jeruzalem; en hij nam de schatten van het huis des HEEREN en de schatten van het huis des konings weg; hij nam alles weg; hij nam ook al de gouden schilden weg, die Salomo gemaakt had.
10 En de koning Rehabeam maakte, in plaats van die, koperen schilden; en hij beval die onder de hand van de oversten der trawanten, die de deur van het huis des konings bewaarden.
11 En het geschiedde, zo wanneer de koning in het huis des HEEREN ging, dat de trawanten kwamen, en die droegen, en die wederbrachten in der trawanten wachtkamer.
12 En als hij zich verootmoedigde, keerde de toorn des HEEREN van hem af, opdat Hij hem niet ten uiterste toe verdierf; ook waren in Juda nog goede dingen.
13 Zo versterkte zich de koning Rehabeam in Jeruzalem, en regeerde; want Rehabeam was een en veertig jaren oud, als hij koning werd, en hij regeerde zeventien jaren in Jeruzalem, de stad, die de HEERE uit alle stammen van Israel verkoren had, om Zijn Naam daar te zetten; en de naam zijner moeder was Naama, een Ammonietische.
14 En hij deed dat kwaad was, dewijl hij zijn hart niet richtte, om den HEERE te zoeken.
15 De geschiedenissen nu van Rehabeam, de eerste en de laatste, zijn die niet geschreven in de woorden van Semaja, den profeet, en Iddo, den ziener, verhalende de geslachtsregisteren; daartoe de krijgen van Rehabeam en Jerobeam in al hun dagen?
16 En Rehabeam ontsliep met zijn vaderen, en werd begraven in de stad Davids; en zijn zoon Abia werd koning in zijn plaats.

13
1 In het achttiende jaar van den koning Jerobeam, zo werd Abia koning over Juda.
2 Hij regeerde drie jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Michaja, de dochter van Uriel, van Gibea; en er was krijg tussen Abia en tussen Jerobeam.
3 En Abia bond den strijd aan met een heir van strijdbare helden, vierhonderd duizend uitgelezen mannen; en Jerobeam stelde tegen hem de slagorde, met achthonderd duizend uitgelezen mannen, kloeke helden.
4 En Abia maakte zich op van boven den berg Zemaraim, dewelke is in het gebergte van Efraim; en hij zeide: Hoort mij toe, Jerobeam, en gans Israel!
5 Staat het u niet toe te weten, dat de HEERE, de God Israels, het koninkrijk over Israel aan David gegeven heeft, tot in eeuwigheid, hem en zijn zonen, met een zoutverbond?
6 Evenwel is Jerobeam, de zoon van Nebat, de knecht van Salomo, den zoon van David, opgestaan, en heeft gerebelleerd tegen zijn heer.
7 Daartoe hebben zich ijdele mannen, kinderen Belials, tot hem vergaderd, en hebben zich sterk gemaakt tegen Rehabeam, den zoon van Salomo, als Rehabeam jong was en teder van hart, dat hij zich tegen hen niet kon versterken.
8 En nu, gij denkt u te versterken tegen het koninkrijk des HEEREN, hetwelk in de hand is der zonen van David; gij zijt wel een grote menigte, maar gij hebt gouden kalveren bij u, die u Jerobeam tot goden gemaakt heeft.
9 Hebt gij niet de priesteren des HEEREN, de zonen van Aaron, en de Levieten uitgedreven, en hebt u priesteren gemaakt, gelijk de volken der landen? Een iegelijk, die komt om zijn hand te vullen met een jong rund en zeven rammen, die wordt priester dergenen, die geen goden zijn.
10 Maar ons aangaande, de HEERE is onze God, en wij hebben Hem niet verlaten; en de priesters, die den HEERE dienen, zijn de zonen van Aaron, en de Levieten zijn in het werk.
11 En zij steken aan voor den HEERE brandofferen, op elken morgen en op elken avond, ook reukwerk van welriekende specerijen, nevens de toerichting des broods op de reine tafel, en den gouden kandelaar en zijn lampen, om die op elken avond te doen branden; want wij nemen waar de wacht des HEEREN, onzes Gods; maar gij hebt Hem verlaten.
12 Daarom ziet, God is met ons aan de spitse, en Zijn priesteren met de trompetten des geklanks, om tegen u alarmgeklank te maken; o kinderen Israels, strijdt niet tegen den HEERE, den God uwer vaderen, want gij zult geen voorspoed hebben.
13 Maar Jerobeam deed een achterlage omwenden, om van achter hen te komen; zo waren zij voor het aangezicht van Juda, en de achterlage was achter hen.
14 Toen nu Juda omzag, ziet, zo hadden zij den strijd voor en achter; en zij riepen tot den HEERE, en de priesters trompetten met de trompetten.
15 En de mannen van Juda maakten een alarmgeschrei; en het geschiedde, als de mannen van Juda een alarmgeschrei maakten, dat God Jerobeam en het ganse Israel sloeg voor Abia en Juda.
16 En de kinderen Israels vloden voor het aangezicht van Juda; en God gaf hen in hun hand.
17 Abia dan, en zijn volk, sloeg hen met een groten slag; want uit Israel vielen verslagen vijfhonderd duizend uitgelezen mannen.
18 Alzo werden de kinderen Israels vernederd te dier tijd; maar de kinderen van Juda werden machtig, dewijl zij op den HEERE, hunner vaderen God, gesteund hadden.
19 En Abia jaagde Jerobeam achterna, en nam van hem de steden, Beth-el met haar onderhorige plaatsen, en Jesana met haar onderhorige plaatsen, en Efron met haar onderhorige plaatsen.
20 En Jerobeam behield geen kracht meer in de dagen van Abia; maar de HEERE sloeg hem, dat hij stierf.
21 Zo versterkte zich Abia; en hij nam zich veertien vrouwen, en gewon twee en twintig zonen en zestien dochteren.

22 Het overige nu der geschiedenissen van Abia, zo zijn wegen als zijn woorden, zijn beschreven in de historie van den profeet Iddo.

14
1 Zo ontsliep Abia met zijn vaderen, en zij begroeven hem in de stad Davids, en zijn zoon Asa werd koning in zijn plaats. In zijn dagen was het land tien jaren stil.
2 En Asa deed dat goed en dat recht was in de ogen des HEEREN, zijns Gods.
3 Want hij nam de altaren der vreemden, en de hoogten weg, en brak de opgerichte beelden, en hieuw de bossen af.
4 En hij zeide tot Juda, dat zij den HEERE, den God hunner vaderen, zoeken, en dat zij de wet en het gebod doen zouden.
5 Hij nam ook weg uit alle steden van Juda de hoogten en de zonnebeelden; en het koninkrijk was voor hem stil.
6 Daartoe bouwde hij vaste steden in Juda; want het land was stil, en er was geen oorlog in die jaren tegen hem, dewijl de HEERE hem rust gaf.
7 Want hij zeide tot Juda: Laat ons deze steden bouwen, en muren daarom trekken, en torens, deuren en grendelen, terwijl het land nog is voor ons aangezicht; want wij hebben den HEERE, onzen God, gezocht, wij hebben Hem gezocht, en Hij heeft ons rondom henen rust gegeven. Zo bouwden zij en hadden voorspoed.
8 Asa nu had een heir van driehonderd duizend uit Juda, rondas en spies dragende, en tweehonderd en tachtig duizend uit Benjamin, het schild dragende en den boog spannende; al dezen waren kloeke helden.
9 En Zerah, de Moor, kwam tegen hen uit, met een heir van duizend maal duizend, en driehonderd wagenen; en hij kwam tot Maresa toe.
10 Toen toog Asa tegen hem uit; en zij stelden de slagorde in het dal Zefatha bij Maresa.
11 En Asa riep tot den HEERE, zijn God, en zeide: HEERE, het is niets bij U, te helpen hetzij den machtige, hetzij den krachteloze; help ons, o HEERE, onze God! Want wij steunen op U, en in Uw Naam zijn wij gekomen tegen deze menigte; o HEERE! Gij zijt onze God; laat den sterfelijken mens tegen U niets vermogen.
12 En de HEERE plaagde de Moren voor Asa en voor Juda; en de Moren vloden.
13 Asa nu en het volk, dat met hem was, jaagden hen na tot Gerar toe; en zo velen vielen er van de Moren, dat er voor hen geen hervatting was; want zij waren verbroken voor den HEERE en voor Zijn leger; en zij droegen zeer veel roofs daarvan.
14 En zij sloegen alle steden rondom Gerar; want de verschrikking des HEEREN was over hen; en zij beroofden al de steden, omdat veel roofs in dezelve was.
15 En zij sloegen ook de tenten van het vee, en voerden weg schapen in menigte, en kemelen; en kwamen weder te Jeruzalem.

15
1 Toen kwam de Geest Gods op Azaria, den zoon van Oded.
2 En hij ging uit, Asa tegen, en hij zeide tot hem: Hoort mij, Asa, en gans Juda, en Benjamin! De HEERE is met ulieden, terwijl gij met Hem zijt; en zo gij Hem zoekt, Hij zal van u gevonden worden; maar zo gij Hem verlaat, Hij zal u verlaten.
3 Israel nu is vele dagen geweest zonder den waren God, en zonder een lerenden priester, en zonder de wet.
4 Maar als zij zich in hun nood bekeerden tot den HEERE, den God Israels, en Hem zochten, zo werd Hij van hen gevonden.
5 En in die tijden was er geen vrede voor dengene, die uitging, en dengene, die inkwam; maar vele beroerten waren over al de inwoners van die landen;
6 Dat volk tegen volk, en stad tegen stad in stukken gestoten werden; want God had hen met allen angst verschrikt.
7 Daarom weest gij sterk, en laat uw handen niet verslappen; want er is loon naar uw werk.
8 Als nu Asa deze woorden hoorde, en de profetie van den profeet Oded, sterkte hij zich, en hij deed weg de verfoeiselen uit het ganse land van Juda en Benjamin, en uit de steden, die hij van het gebergte van Efraim genomen had, en vernieuwde het altaar des HEEREN, dat voor het voorhuis des HEEREN was.
9 En hij vergaderde het ganse Juda en Benjamin, en de vreemdelingen met hen uit Efraim, en Manasse, en uit Simeon; want uit Israel vielen zij tot hem in menigte, als zij zagen, dat de HEERE, zijn God, met hem was.
10 En zij vergaderden zich te Jeruzalem, in de derde maand, in het vijftiende jaar van het koninkrijk van Asa.
11 En zij offerden den HEERE ten zelfden dage van den roof, dien zij gebracht hadden, zevenhonderd runderen en zeven duizend schapen.
12 En zij traden in een verbond, dat zij den HEERE, den God hunner vaderen, zoeken zouden met hun ganse hart en met hun ganse ziel.
13 En al wie den HEERE, den God Israels, niet zou zoeken, zou gedood worden, van den kleine tot den grote, en van den man tot de vrouw toe.
14 En zij zwoeren den HEERE met luider stem en met gejuich, desgelijks met trompetten en met bazuinen.
15 En gans Juda was verblijd over dezen eed; want zij hadden met hun ganse hart gezworen, en met hun gansen wil Hem gezocht; en Hij werd van hen gevonden, en de HEERE gaf hun rust rondom henen.
16 Aangaande ook Maacha, de moeder van den koning Asa, hij zette haar af, dat zij geen koningin ware, omdat zij een afgrijselijken afgod in een bos gemaakt had; ook roeide Asa haar afgrijselijken afgod uit, en verbrijzelde en verbrandde hem aan de beek Kidron.
17 De hoogten werden wel niet weggenomen uit Israel, het hart van Asa nochtans was volkomen al zijn dagen.
18 En hij bracht in het huis Gods de geheiligde dingen zijns vaders, en zijn geheiligde dingen, zilver en goud, en vaten.
19 En er was geen oorlog tot in het vijf en dertigste jaar van het koninkrijk van Asa.

16
1 In het zes en dertigste jaar van het koninkrijk van Asa, toog Baesa, de koning van Israel, op tegen Juda, en bouwde Rama, opdat hij niemand toeliet uit te gaan en in te komen tot Asa, den koning van Juda.
2 Toen bracht Asa het zilver en het goud voort, uit de schatten van het huis des HEEREN en van het huis des konings, en zond tot Benhadad, den koning van Syrie, die te Damaskus woonde, zeggende:
3 Er is een verbond tussen mij en tussen u, en tussen mijn vader en tussen uw vader; zie, ik zend u zilver en goud, ga heen, maak uw verbond te niet met Baesa, den koning van Israel, dat hij van tegen mij aftrekke.
4 En Benhadad hoorde naar den koning Asa, en zond de oversten der heiren, die hij had, tegen de steden van Israel, en zij sloegen Ijon, en Dan, en Abel-maim, en alle schatsteden van Nafthali.
5 En het geschiedde, als Baesa zulks hoorde, dat hij afliet van Rama te bouwen, en zijn werk staakte.
6 Toen nam de koning Asa gans Juda, en zij droegen weg de stenen van Rama, en het hout daarvan, waarmede Baesa gebouwd had; en hij bouwde daarmede Geba en Mizpa.
7 En in denzelfden tijd kwam de ziener Hanani tot Asa, den koning van Juda, en hij zeide tot hem: Omdat gij gesteund hebt op den koning van Syrie, en niet gesteund hebt op den HEERE, uw God, daarom is het heir des konings van Syrie uit uw hand ontkomen.
8 Waren niet de Moren en de Libyers een groot heir met zeer veel wagenen en ruiteren? Toen gij nochtans op den HEERE steundet, heeft Hij hen in uw hand gegeven.
9 Want den HEERE aangaande, Zijn ogen doorlopen de ganse aarde, om Zich sterk te bewijzen aan degenen, welker hart volkomen is tot Hem; gij hebt hierin zottelijk gedaan; want van nu af zullen oorlogen tegen u zijn.
10 Doch Asa werd toornig tegen den ziener, en leidde hem in het gevangenhuis; want hij was hierover tegen hem ontsteld; daartoe onderdrukte Asa enigen uit het volk ter zelfder tijd.
11 En ziet, de geschiedenissen van Asa, de eerste met de laatste, ziet, zij zijn beschreven in het boek der koningen van Juda en Israel.
12 Asa nu werd, in het negen en dertigste jaar van zijn koninkrijk, krank aan zijn voeten; tot op het hoogste toe was zijn krankheid; daartoe ook zocht hij den HEERE niet in zijn krankheid, maar de medicijnmeesters.
13 Alzo ontsliep Asa met zijn vaderen; en hij stierf in het een en veertigste jaar zijner regering.
14 En zij begroeven hem in zijn graf, dat hij voor zich gegraven had in de stad Davids, en leiden hem op het bed, hetwelk hij gevuld had met specerijen, en dat van verscheidene soorten, naar apothekerskunst toebereid; en zij brandden over hem een gans grote branding.

17
1 En zijn zoon Josafat werd koning in zijn plaats, en hij sterkte zich tegen Israel.
2 En hij leide krijgsvolk in alle vaste steden van Juda, en leide bezettingen in het land van Juda, en in de steden van Efraim, die zijn vader Asa ingenomen had.
3 En de HEERE was met Josafat; want hij wandelde in de vorige wegen zijns vaders Davids, en zocht de Baals niet.
4 Maar hij zocht den God zijns vaders, en wandelde in Zijn geboden, en niet naar het doen van Israel.
5 En de HEERE bevestigde het koninkrijk in zijn hand, en gans Juda gaf Josafat geschenken; en hij had rijkdom en eer in menigte.
6 En zijn hart verhief zich in de wegen des HEEREN; en hij nam verder de hoogten en de bossen uit Juda weg.
7 In het derde jaar nu zijner regering zond hij tot zijn vorsten, tot Ben-chail, en tot Obadja, en tot Zecharja, en tot Nathaneel, en tot Michaja, opdat men zou leren in de steden van Juda.
8 En met hen de Levieten, Semaja en Nethanja, en Zebadja, en Asael, en Semiramoth, en Jonathan, en Adonia, en Tobia, en Tob-adonia, de Levieten, en met hen de priesters Elisama en Joram.
9 En zij leerden in Juda, en het wetboek des HEEREN was bij hen; en zij gingen rondom in alle steden van Juda, en leerden onder het volk.
10 En een verschrikking des HEEREN werd over alle koninkrijken der landen, die rondom Juda waren, dat zij niet krijgden tegen Josafat.
11 En van de Filistijnen brachten zij Josafat geschenken met het opgelegde geld; ook brachten hem de Arabieren klein vee, zeven duizend en zevenhonderd rammen, en zeven duizend en zevenhonderd bokken.
12 Alzo nam Josafat toe, en werd ten hoogste groot; daartoe bouwde hij in Juda burchten en schatsteden.
13 En hij had veel werks in de steden van Juda, en krijgslieden, kloeke helden in Jeruzalem.
14 Dit nu is hun telling, naar de huizen hunner vaderen. In Juda waren oversten der duizenden: Adna de overste, en met hem waren driehonderd duizend kloeke helden.
15 Naast hem nu was de overste Johanan; en met hem waren tweehonderd en tachtig duizend;
16 Naast hem was Amasia, de zoon van Zichri, die zich vrijwillig den HEERE overgegeven had; en met hem waren tweehonderd duizend kloeke helden.
17 En uit Benjamin was Eljada, een kloek held; en met hem tweehonderd duizend, die met boog en schild gewapend waren.
18 En naast hem was Jozabad; en met hem waren honderd en tachtig duizend, ten krijge toegerust.
19 Dezen waren in den dienst des konings; behalve degenen, die de koning in de vaste steden door gans Juda gezet had.

18
1 Josafat nu had rijkdom en eer in overvloed; en hij verzwagerde zich aan Achab.
2 En ten einde van enige jaren toog hij af tot Achab naar Samaria; en Achab slachtte schapen en runderen voor hem in menigte, en voor het volk, dat met waren hem was; en hij porde hem aan, om op te trekken naar Ramoth in Gilead.
3 Want Achab, de koning van Israel, zeide tot Josafat, den koning van Juda: Zult gij met mij gaan naar Ramoth in Gilead? En hij zeide tot hem: Zo zal ik zijn, gelijk gij zijt, en gelijk uw volk is, zal mijn volk zijn, en wij zullen met u zijn in dezen krijg.
4 Verder zeide Josafat tot den koning van Israel: Vraag toch als heden naar het woord des HEEREN.
5 Toen vergaderde de koning van Israel de profeten, vierhonderd mannen, en hij zeide tot hen: Zullen wij tegen Ramoth in Gilead ten strijde trekken, of zal ik het nalaten? En zij zeiden: Trek op, want God zal hen in de hand des konings geven.
6 Maar Josafat zeide: Is hier niet nog een profeet des HEEREN, dat wij van hem vragen mochten?
7 Toen zeide de koning van Israel tot Josafat: Er is nog een man, om door hem den HEERE te vragen; maar ik haat hem, want hij profeteert over mij niets goeds, maar altijd kwaad; deze is Micha, de zoon van Jimla. En Josafat zeide: de koning zegge niet alzo.
8 Toen riep de koning van Israel een kamerling, en hij zeide: Haal haastelijk Micha, den zoon van Jimla.
9 De koning van Israel nu en Josafat, de koning van Juda, zaten elk op zijn troon, bekleed met hun klederen, en zij zaten op het plein, aan de deur der poort van Samaria; en al de profeten profeteerden in hun tegenwoordigheid.
10 En Zedekia, de zoon van Kenaana, had zich ijzeren hoornen gemaakt, en hij zeide: Zo zegt de HEERE: Met deze zult gij de Syriers stoten, totdat gij hen gans verdaan zult hebben.
11 En al de profeten profeteerden alzo, zeggende: Trek op naar Ramoth in Gilead, en gij zult voorspoedig zijn, want de HEERE zal hen in de hand des konings geven.
12 De bode nu, die heengegaan was, om Micha te roepen, sprak tot hem, zeggende: Zie, de woorden der profeten zijn, uit een mond, goed tot den koning; dat nu toch uw woord zij, gelijk als van een uit hen, en spreek het goede.
13 Doch Micha zeide: Zo waarachtig als de HEERE leeft, hetgeen mijn God zeggen zal, dat zal ik spreken!
14 Als hij tot den koning gekomen was, zo zeide de koning tot hem: Micha, zullen wij naar Ramoth in Gilead ten strijde trekken, of zal ik het nalaten? En hij zeide: Trekt op, en gijlieden zult voorspoedig zijn, want zij zullen in uw hand gegeven worden.
15 En de koning zeide tot hem: Tot hoevele reizen zal ik u bezweren, opdat gij tot mij niet spreekt, dan de waarheid, in den Naam des HEEREN?
16 En hij zeide: Ik zag het ganse Israel verstrooid op de bergen, gelijk schapen, die geen herder hebben; en de HEERE zeide: Dezen hebben geen heer; een iegelijk kere weder naar zijn huis in vrede.
17 Toen zeide de koning van Israel tot Josafat: Heb ik tot u niet gezegd: Hij zal over mij niets goeds, maar kwaad profeteren?
18 Verder zeide hij: Daarom hoort het woord des HEEREN: Ik zag den HEERE, zittende op Zijn troon, en al het hemelse heir, staande aan Zijn rechter hand en Zijn linkerhand.
19 En de HEERE zeide: Wie zal Achab, den koning van Israel, overreden, dat hij optrekke, en valle te Ramoth in Gilead? Daarna zeide Hij: Deze zegt aldus, en die zegt alzo.
20 Toen kwam een geest voort, en stond voor het aangezicht des HEEREN, en zeide: Ik zal hem overreden. En de HEERE zeide tot hem: Waarmede?
21 En Hij zeide: Ik zal uitgaan, en een leugengeest zijn in den mond van al zijn profeten. En Hij zeide: Gij zult overreden, en zult ook vermogen; ga uit, en doe alzo.

22 Nu dan, zie, de HEERE heeft een leugengeest in den mond van deze uw profeten gegeven, en de HEERE heeft kwaad over u gesproken.
23 Toen trad Zedekia, de zoon van Kenaana, toe, en sloeg Micha op het kinnebakken, en hij zeide: Door wat weg is de Geest des HEEREN van mij doorgegaan, om u aan te spreken?
24 En Micha zeide: Zie, gij zult het zien aan dienzelfden dag, als gij zult gaan van kamer in kamer, om u te versteken.
25 De koning van Israel nu zeide: Neemt Micha, en brengt hem weder tot Amon, den overste der stad, en tot Joas, den zoon des konings;
26 En gijlieden zult zeggen: Zo zegt de koning: Zet dezen in het gevangenhuis, en spijst hem met brood der bedruktheid, en met water der bedruktheid, totdat ik met vrede wederkom.
27 En Micha zeide: Indien gij enigszins met vrede wederkomt, zo heeft de HEERE door mij niet gesproken. Verder zeide hij: Hoort, gij volken altegaar!
28 Alzo toog de koning van Israel, en Josafat, de koning van Juda, op naar Ramoth in Gilead.
29 En de koning van Israel zeide tot Josafat: Als ik mij versteld heb, zal ik in den strijd komen; maar gij, trek uw klederen aan. Alzo verstelde zich de koning van Israel, en zij kwamen in den strijd.
30 De koning nu van Syrie had geboden aan de oversten der wagenen, die hij had, zeggende: Gijlieden zult niet strijden tegen kleinen noch groten, maar tegen den koning van Israel alleen.
31 Het geschiedde dan, als de oversten der wagenen Josafat zagen, dat zij zeiden: Die is de koning van Israel; en zij togen rondom hem, om te strijden; maar Josafat riep, en de HEERE hielp hem, en God wendde hen van hem af.
32 Want het geschiedde, als de oversten der wagenen zagen, dat het de koning van Israel niet was, dat zij van achter hem afkeerden.
33 Toen spande een man den boog in zijn eenvoudigheid, en schoot den koning van Israel tussen de gespen en tussen het pantsier. Toen zeide hij tot den voerman: Keer uw hand en voer mij uit het leger, want ik ben verwond.
34 En de strijd nam op dien dag toe, en de koning van Israel deed zich met den wagen staande houden tegenover de Syriers, tot den avond toe; en hij stierf ter tijd, als de zon onderging.

19
1 En Josafat, de koning van Juda, keerde met vrede weder naar zijn huis te Jeruzalem.
2 En Jehu, de zoon van Hanani, de ziener, ging uit, hem tegen, en zeide tot den koning Josafat: Zoudt gij den goddeloze helpen, en die den HEERE haten, liefhebben? Nu is daarom over u van het aangezicht des HEEREN grote toornigheid.
3 Evenwel goede dingen zijn bij u gevonden; want gij hebt de bossen uit het land weggedaan, en uw hart gericht om God te zoeken.
4 Josafat nu woonde in Jeruzalem; en hij toog wederom uit door het volk, van Ber-seba af tot het gebergte van Efraim toe, en deed hen wederkeren tot den HEERE, hunner vaderen God.
5 En hij stelde richters in het land, in alle vaste steden van Juda, van stad tot stad.
6 En hij zeide tot de richters: Ziet wat gij doet, want gij houdt het gericht niet den mens, maar den HEERE; en Hij is bij u in de zaak van het gericht.
7 Nu dan, de verschrikking des HEEREN zij op ulieden; neemt waar, en doet het; want bij den HEERE, onzen God, is geen onrecht, noch aanneming van personen, noch ontvanging van geschenken.
8 Daartoe stelde Josafat ook te Jeruzalem enige van de Levieten, en van de priesteren, en van de hoofden der vaderen van Israel, over het gericht des HEEREN, en over rechtsgeschillen, als zij weder te Jeruzalem gekomen waren.
9 En hij gebood hun, zeggende: Doet alzo in de vreze des HEEREN, met getrouwheid en met een volkomen hart.
10 En in alle geschil, hetwelk van uw broederen, die in hun steden wonen, tot u zal komen, tussen bloed en bloed, tussen wet en gebod, en inzettingen en rechten, zo vermaant hen, dat zij niet schuldig worden aan den HEERE, en een grote toornigheid over u en over uw broederen zij; doet alzo, en gij zult niet schuldig worden.
11 En ziet, Amarja, de hoofdpriester, is over u in alle zaak des HEEREN; en Zebadja, de zoon van Ismael, de vorst van het huis van Juda, in alle zaak des konings; ook zijn de ambtlieden, de Levieten, voor uw aangezicht; weest sterk en doet het, en de HEERE zal met den goede zijn.

20
1 Het geschiedde nu na dezen, dat de kinderen Moabs, en de kinderen Ammons, en met hen anderen benevens de Ammonieten, kwamen tegen Josafat ten strijde.
2 Toen kwamen er, die Josafat boodschapten, zeggende: Daar komt een grote menigte tegen u van gene zijde der zee, uit Syrie; en zie, zij zijn te Hazezon-thamar, hetwelk is Engedi.
3 Josafat nu vreesde, en stelde zijn aangezicht, om den HEERE te zoeken; en hij riep een vasten uit in gans Juda.
4 En Juda werd vergaderd, om van den HEERE hulp te zoeken; ook kwamen zij uit alle steden van Juda, om den HEERE te zoeken.
5 En Josafat stond in de gemeente van Juda en Jeruzalem, in het huis des HEEREN, voor het nieuwe voorhof.
6 En hij zeide: O, HEERE, God onzer vaderen, zijt Gij niet de God in den hemel? Ja, Gij zijt de Heerser over alle koninkrijken der heidenen; en in Uw hand is kracht en sterkte, zodat niemand zich tegen U stellen kan.
7 Hebt Gij niet, onze God, de inwoners dezes lands van voor het aangezicht van Uw volk Israel verdreven, en dat aan het zaad van Abraham, Uw liefhebber, tot in eeuwigheid gegeven?
8 Zij nu hebben daarin gewoond, en zij hebben U daarin een heiligdom gebouwd voor Uw Naam, zeggende:
9 Indien over ons enig kwaad komt, het zwaard des oordeels, of pestilentie, of honger, wij zullen voor dit huis, en voor Uw aangezicht staan, dewijl Uw Naam in dit huis is; en wij zullen uit onze benauwdheid tot U roepen, en Gij zult verhoren en verlossen.
10 En nu, zie de kinderen Ammons, en Moab, en die van het gebergte Seir, door dewelken Gij Israel niet toeliet te trekken, als zij uit Egypteland togen, maar zij weken van hen, en verdelgden hen niet;
11 Zie dan, zij vergelden het ons, komende om ons uit Uw erve, die Gij ons te erven gegeven hebt, te verdrijven.
12 O, onze God, zult Gij geen recht tegen hen oefenen? want in ons is geen kracht tegen deze grote menigte, die tegen ons komt, en wij weten niet, wat wij doen zullen; maar onze ogen zijn op U.
13 En gans Juda stond voor het aangezicht des HEEREN, ook hun kinderkens, hun vrouwen en hun zonen.
14 Toen kwam de Geest des HEEREN in het midden der gemeente, op Jahaziel, den zoon van Zecharja, den zoon van Benaja, den zoon van Jehiel, den zoon van Matthanja, den Leviet, uit de zonen van Asaf;
15 En hij zeide: Merkt op, geheel Juda, en gij, inwoners van Jeruzalem, en gij, koning Josafat! Alzo zegt de HEERE tot ulieden: Vreest gijlieden niet, en wordt niet ontzet vanwege deze grote menigte; want de strijd is niet uwe, maar Gods.
16 Trekt morgen tot hen af; ziet, zij komen op bij den opgang van Ziz; en gij zult hen vinden in het einde des dals, voor aan de woestijn van Jeruel.
17 Gij zult in dezen strijd niet te strijden hebben; stelt uzelven, staat en ziet het heil des HEEREN met u, o Juda en Jeruzalem! Vreest niet, en ontzet u niet, gaat morgen uit, hun tegen, want de HEERE zal met u wezen.
18 Toen neigde zich Josafat met het aangezicht ter aarde; en gans Juda en de inwoners van Jeruzalem vielen neder voor het aangezicht des HEEREN, aanbiddende den HEERE.
19 En de Levieten uit de kinderen der Kahathieten, en uit de kinderen der Korahieten, stonden op, om den HEERE, den God Israels, met luider stem ten hoogste te prijzen.
20 En zij maakten zich des morgens vroeg op, en togen uit naar de woestijn van Thekoa; en als zij uittogen, stond Josafat en zeide: Hoort mij, o Juda, en gij, inwoners van Jeruzalem! Gelooft in den HEERE, uw God, zo zult gij bevestigd worden; gelooft aan Zijn profeten, en gij zult voorspoedig zijn.

21 Hij nu beraadslaagde zich met het volk, en hij stelde den HEERE zangers, die de heilige Majesteit prijzen zouden, voor de toegerusten uitgaande en zeggende: Looft den HEERE, want Zijn goedertierenheid is tot in eeuwigheid!
22 Ter tijd nu, als zij aanhieven met een vreugdegeroep en lofzang, stelde de HEERE achterlagen tegen de kinderen Ammons, Moab, en die van het gebergte Seir, die tegen Juda gekomen waren; en zij werden geslagen.
23 Want de kinderen Ammons en Moab stonden op tegen de inwoners van het gebergte Seir, om te verbannen en te verdelgen; en als zij met de inwoners van Seir een einde gemaakt hadden, hielpen zij de een den ander ten verderve.
24 Als nu Juda tot den wachttoren in de woestijn gekomen was, wendden zij zich naar de menigte; en ziet, het waren dode lichamen, liggende op de aarde, en niemand was ontkomen.
25 Josafat nu en zijn volk kwamen, om hun buit te roven, en zij vonden bij hen in menigte, zowel have en dode lichamen, als kostelijk gereedschap, en namen voor zich weg, totdat zij niet meer dragen konden; en zij roofden den buit drie dagen, want dies was veel.
26 En op den vierden dag vergaderden zij zich in het dal van Beracha, want daar loofden zij den HEERE; daarom noemden zij den naam dierzelver plaats het dal van Beracha, tot op dezen dag.
27 Daarna keerden alle mannen van Juda en Jeruzalem weder, en Josafat in de voorspitse van hen, om wederom met blijdschap tot Jeruzalem te komen; want de HEERE had hen verblijd over hun vijanden.
28 En zij kwamen te Jeruzalem, met luiten, en met harpen, en met trompetten, tot het huis des HEEREN.
29 En er werd een verschrikking Gods over alle koninkrijken dier landen, als zij hoorden, dat de HEERE tegen de vijanden van Israel gestreden had.
30 Alzo was het koninkrijk van Josafat stil; en zijn God gaf hem rust rondom henen.
31 Zo regeerde Josafat over Juda; hij was vijf en dertig jaren oud, als hij koning werd, en hij regeerde vijf en twintig jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Azuba, een dochter van Silhi.
32 En hij wandelde in den weg van zijn vader Asa, en hij week daarvan niet af, doende dat recht was in de ogen des HEEREN.
33 Evenwel werden de hoogten niet weggenomen; want het volk had nog zijn hart niet geschikt tot den God zijner vaderen.
34 Het overige nu der geschiedenissen van Josafat, de eerste en de laatste, ziet, die zijn geschreven in de geschiedenissen van Jehu, den zoon van Hanani, die men hem optekenen deed in het boek der koningen van Israel.
35 Doch na dezen vergezelschapte zich Josafat, de koning van Juda, met Ahazia, den koning van Israel; die handelde goddelooslijk in zijn doen.
36 En hij vergezelschapte zich met hem, om schepen te maken, om naar Tharsis te gaan; en zij maakten de schepen te Ezeon-geber.
37 Maar Eliezer, de zoon van Dodava, van Maresa, profeteerde tegen Josafat, zeggende: Omdat gij u met Ahazia vergezelschapt hebt, heeft de HEERE uw werken verscheurd. Alzo werden de schepen verbroken, dat zij niet konden naar Tharsis gaan.

21
1 Daarna ontsliep Josafat met zijn vaderen, en werd begraven bij zijn vaderen in de stad Davids; en zijn zoon Joram werd koning in zijn plaats.
2 En hij had broederen, Josafats zonen, Azarja, en Jehiel, en Zecharja, en Azarjahu, en Michael, en Sefatja; deze allen waren zonen van Josafat, den koning van Israel.
3 En hun vader had hun vele gaven gegeven van zilver, en van goud, en van kostelijkheden, met vaste steden in Juda; maar het koninkrijk gaf hij Joram, omdat hij de eerstgeborene was.
4 Als Joram tot het koninkrijk zijns vaders opgekomen was, en zich versterkt had, zo doodde hij al zijn broederen met het zwaard, mitsgaders ook enige van de vorsten van Israel.
5 Twee en dertig jaar was Joram oud, toen hij koning werd, en hij regeerde acht jaren te Jeruzalem.
6 En hij wandelde in den weg der koningen van Israel, gelijk als het huis van Achab deed; want hij had de dochter van Achab tot een vrouw; en hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN.
7 Doch de HEERE wilde het huis Davids niet verderven, om des verbonds wil, dat Hij met David gemaakt had; en gelijk als Hij gezegd had, hem en zijn zonen te allen dage een lamp te zullen geven.
8 In zijn dagen vielen de Edomieten af van onder het gebied van Juda, en zij maakten over zich een koning.
9 Daarom toog Joram voort met zijn oversten, en al de wagenen met hem; en hij maakte zich des nachts op, en sloeg de Edomieten, die rondom hem waren, en de oversten der wagenen.
10 Evenwel vielen de Edomieten af van onder het gebied van Juda, tot op dezen dag; toen ter zelfder tijd viel Libna af, van onder zijn gebied, want hij had den HEERE, den God zijner vaderen, verlaten.
11 Ook maakte hij hoogten op de bergen van Juda; en hij deed de inwoners van Jeruzalem hoereren, ja, hij dreef Juda daartoe.
12 Zo kwam een schrift tot hem van den profeet Elia, zeggende: Alzo zegt de HEERE, de God van uw vader David: Omdat gij in de wegen van uw vader Josafat, en in de wegen van Asa, den koning van Juda, niet gewandeld hebt;
13 Maar hebt gewandeld in den weg der koningen van Israel, en hebt Juda en de inwoners van Jeruzalem doen hoereren, achtervolgens het hoereren van het huis van Achab; en ook uw broederen, van uws vaders huis, gedood hebt, die beter waren dan gij;
14 Zie, de HEERE zal u plagen met een grote plage aan uw volk, en aan uw kinderen, en aan uw vrouwen, en aan al uw have.
15 Gij zult ook in grote krankheden zijn, door de krankheid uwer ingewanden, totdat uw ingewanden uitgaan vanwege de krankheid, jaar op jaar.
16 Zo verwekte de HEERE tegen Joram den geest der Filistijnen en der Arabieren, die aan de zijde der Moren zijn.
17 Die togen op in Juda, en braken daarin, en voerden alle have weg, die in het huis des konings gevonden werd, zelfs ook zijn kinderen, en zijn vrouwen; zodat hem geen zoon overgelaten werd, dan Joahaz, de kleinste zijner zonen.
18 En na dit alles plaagde hem de HEERE in zijn ingewand met een krankheid, daar geen genezen aan was.
19 Dit geschiedde van jaar tot jaar, zodat, wanneer de tijd van het einde der twee jaren uitging, zijn ingewanden met de krankheid uitgingen, dat hij stierf van boze krankheden; en zijn volk maakte hem gene branding, als de branding zijner vaderen.
20 Hij was twee en dertig jaren oud, als hij koning werd, en regeerde acht jaren te Jeruzalem; en hij ging henen zonder begeerd te zijn; en zij begroeven hem in de stad Davids, maar niet in de graven der koningen.

22
1 En de inwoners van Jeruzalem maakten Ahazia, zijn kleinsten zoon, koning in zijn plaats; want een bende, die met de Arabieren in het leger gekomen was, had al de eersten gedood. Ahazia dan, de zoon van Joram, de koning van Juda, regeerde.
2 Twee en veertig jaar was Ahazia oud, toen hij koning werd, en hij regeerde een jaar te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Athalia, een dochter van Omri.
3 Hij wandelde ook in de wegen van het huis van Achab; want zijn moeder was zijn raadgeefster, om goddelooslijk te handelen.
4 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN, gelijk het huis van Achab; want zij waren zijn raadgevers, na den dood zijns vaders, hem ten verderve.
5 Hij wandelde ook in hun raad, en toog henen met Joram, den zoon van Achab, den koning van Israel, tot den strijd tegen Hazael, den koning van Syrie, bij Ramoth in Gilead; en de Syriers sloegen Joram.
6 En hij keerde weder om zich te laten genezen te Jizreel; want hij had wonden, die men hem bij Rama geslagen had, als hij streed tegen Hazael, den koning van Syrie; en Azarja, de zoon van Joram, den koning van Juda, kwam af, om Joram, den zoon van Achab, te Jizreel te bezien, want hij was krank.
7 De vertreding nu van Ahazia was van God, dat hij tot Joram kwam; want als hij gekomen was, toog hij met Joram uit tot Jehu, den zoon van Nimsi, denwelken de HEERE gezalfd had, om het huis van Achab uit te roeien.
8 Zo geschiedde het, als Jehu het oordeel uitvoerde tegen het huis van Achab, dat hij de vorsten van Juda en de zonen der broederen van Ahazia, die Ahazia dienden, vond, en die doodde.
9 Daarna zocht hij Ahazia, en zij kregen hem (want hij was verstoken in Samaria), en zij brachten hem tot Jehu, en zij doodden hem, en begroeven hem; want zij zeiden: Hij is de zoon van Josafat, die den HEERE met zijn ganse hart gezocht heeft. Zo had het huis van Ahazia niemand, die kracht behield tot het koninkrijk.
10 Toen Athalia, de moeder van Ahazia, zag, dat haar zoon dood was, zo maakte zij zich op, en bracht al het koninklijke zaad van het huis van Juda om.
11 Maar Jozabath, de dochter des konings, nam Joas, den zoon van Ahazia, en stal hem uit het midden van des konings zonen, die gedood werden, en zette hem en zijn voedster in een slaapkamer; zo verborg hem Jozabath, de dochter van den koning Joram, de huisvrouw van den priester Jojada (want zij was de zuster van Ahazia), voor Athalia, dat zij hem niet doodde.
12 En hij was bij hen verstoken in het huis Gods zes jaren; en Athalia regeerde over het land.

23
1 Doch in het zevende jaar versterkte zich Jojada, en nam de oversten der honderden, Azarja, den zoon van Jeroham en Ismael, den zoon van Johanan, en Azarja, den zoon van Obed, en Maaseja, den zoon van Adaja, en Elisafat, den zoon van Zichri, met zich in een verbond.
2 Die togen om in Juda, en vergaderden de Levieten uit alle steden van Juda, en de hoofden der vaderen van Israel, en zij kwamen naar Jeruzalem.
3 En die ganse gemeente maakte een verbond in het huis Gods, met den koning; en hij zeide tot hen: Ziet, de zoon des konings zal koning zijn, gelijk als de HEERE van de zonen van David gesproken heeft.
4 Dit is de zaak, die gij doen zult: een derde deel van u, die op den sabbat ingaan, van de priesteren en van de Levieten, zullen tot poortiers der dorpelen zijn;
5 En een derde deel zal zijn aan het huis des konings; en een derde deel aan de Fondamentpoort; en al het volk zal in de voorhoven zijn van het huis des HEEREN.
6 Maar dat niemand kome in het huis des HEEREN, dan de priesteren en de Levieten, die dienen; die zullen ingaan, want zij zijn heilig; maar al het volk zal de wacht des HEEREN waarnemen.
7 De Levieten nu zullen de koning rondom omsingelen, een ieder met zijn wapenen in zijn hand; en die tot het huis inkomt, zal gedood worden; doch weest gijlieden bij den koning, als hij inkomt en uitgaat.
8 En de Levieten en gans Juda deden naar alles, wat de priester Jojada geboden had; en zij namen een ieder zijn mannen, die op den sabbat inkwamen, met degenen, die op den sabbat uitgingen; want de priester Jojada had aan de verdelingen geen verlof gegeven.
9 Verder gaf de priester Jojada aan de oversten der honderden de spiesen, en de rondassen, en de schilden, die van den koning David geweest waren, die in het huis Gods waren.
10 En hij stelde al het volk, en een ieder met zijn geweer in zijn hand, van de rechterzijde van het huis tot de linkerzijde van het huis, naar het altaar, en naar het huis, bij den koning rondom.
11 Toen brachten zij des konings zoon voor, en zetten hem de kroon op, en gaven hem de getuigenis, en zij maakten hem koning; en Jojada en zijn zonen zalfden hem, en zeiden: De koning leve!
12 Toen nu Athalia hoorde de stem des volks, dat toeliep en den koning roemde, kwam zij tot het volk in het huis des HEEREN.
13 En zij zag toe; en ziet, de koning stond bij zijn pilaar, aan den ingang; en de oversten en de trompetten waren bij den koning; en al het volk des lands was blijde, en blies met de trompetten; en de zangers waren er met muzikale instrumenten, en gaven te kennen, dat men lofzingen zou; toen verscheurde Athalia haar klederen, en zij riep: Verraad, verraad!
14 Maar de priester Jojada bracht de oversten der honderden, die over het heir gesteld waren, uit, en zeide tot hen: Brengt ze uit tot buiten de ordeningen, en die haar volgt, zal met het zwaard gedood worden; want de priester had gezegd: Gij zult ze in het huis des HEEREN niet doden.
15 En zij leiden de handen aan haar, en zij ging naar den ingang van de Paardenpoort, naar het huis des konings; en zij doodden ze daar.
16 En Jojada maakte een verbond tussen zich, en tussen al het volk, en tussen den koning, dat zij den HEERE tot een volk zouden zijn.
17 Daarna ging al het volk in het huis van Baal, en braken dat af; en zijn altaren en zijn beelden verbraken zij, en Matthan, den priester van Baal, sloegen zij dood voor de altaren.
18 Jojada nu bestelde de ambten in het huis des HEEREN, onder de hand der Levietische priesteren, die David in het huis des HEEREN afgedeeld had, om de brandofferen des HEEREN te offeren, gelijk in de wet van Mozes geschreven is, met blijdschap en met gezang, naar de instelling van David.
19 En hij stelde de poortiers aan de poorten van het huis des HEEREN, opdat niemand, in enig ding onrein zijnde, inkwame.

20 En hij nam de oversten der honderden, en de machtigen, en die heerschappij hadden onder het volk, en al het volk des lands, en bracht den koning van het huis des HEEREN af, en zij kwamen door het midden der hoge poort in het huis des konings; en zij zetten den koning op den troon des koninkrijks.
21 En al het volk des lands was blijde, en de stad werd stil, nadat zij Athalia met het zwaard gedood hadden.

24
1 Joas was zeven jaren oud, toen hij koning werd, en hij regeerde veertig jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Zibja, van Ber-seba.
2 En Joas deed dat recht was in de ogen des HEEREN, al de dagen van den priester Jojada.
3 En Jojada nam voor hem twee vrouwen; en hij gewon zonen en dochteren.
4 Het geschiedde nu na dezen, dat het in het hart van Joas was, het huis des HEEREN te vernieuwen.
5 Zo vergaderde hij de priesteren en de Levieten, en zeide tot hen: Trekt uit tot de steden van Juda, en vergadert geld van het ganse Israel, om het huis uws Gods te beteren van jaar tot jaar; en gijlieden, haast tot deze zaak; maar de Levieten haastten niet.
6 En de koning riep Jojada, het hoofd, en zeide tot hem: Waarom hebt gij geen onderzoek gedaan bij de Levieten, dat zij uit Juda en uit Jeruzalem inbrengen zouden de schatting van Mozes, den knecht des HEEREN, en van de gemeente van Israel, voor de tent der getuigenis?
7 Want als Athalia goddelooslijk handelde, hadden haar zonen het huis Gods opengebroken, ja, zelfs alle geheiligde dingen van het huis des HEEREN besteed aan de Baals.
8 En de koning gebood, en zij maakten een kist, en stelden die buiten aan de poort van het huis des HEEREN.
9 En men deed uitroeping in Juda en in Jeruzalem, dat men den HEERE inbrengen zou de schatting van Mozes, den knecht Gods, over Israel in de woestijn.
10 Toen verblijdden zich alle oversten en al het volk, en zij brachten in, en wierpen in de kist, totdat men voleind had.
11 Het geschiedde nu ter tijd, als hij de kist, naar des konings bevel, door de hand der Levieten, inbracht, en als zij zagen, dat er veel gelds was, dat de schrijver des konings kwam, en de bestelde van den hoofdpriester, en de kist ledig maakten, en die opnamen, en die wederbrachten aan haar plaats; alzo deden zij van dag tot dag, en verzamelden geld in menigte;
12 Hetwelk de koning en Jojada gaven aan degenen, die het werk van den dienst van het huis des HEEREN verzorgden; en zij huurden houwers en timmerlieden, om het huis des HEEREN te vernieuwen, mitsgaders ook werkmeesters in ijzer en koper, om het huis des HEEREN te beteren.
13 Zo deden de verzorgers van het werk, dat de betering des werks door hun hand toenam; en zij herstelden het huis Gods in zijn gestaltenis, en maakten het vast.
14 Als zij nu voleind hadden, brachten zij voor den koning en Jojada het overige des gelds, waarvan hij vaten maakte voor het huis des HEEREN, vaten om te dienen en te offeren, en rookschalen, en gouden en zilveren vaten; en zij offerden geduriglijk brandofferen in het huis des HEEREN al de dagen van Jojada.
15 En Jojada werd oud en zat van dagen, en stierf; hij was honderd en dertig jaren oud, toen hij stierf.
16 En zij begroeven hem in de stad Davids, bij de koningen; want hij had goed gedaan in Israel, beide aan God en zijn huize.
17 Maar na den dood van Jojada kwamen de vorsten van Juda, en bogen zich neder voor den koning; toen hoorde de koning naar hen.
18 Zo verlieten zij het huis des HEEREN, des Gods hunner vaderen, en dienden de bossen en de afgoden; toen was een grote toornigheid over Juda en Jeruzalem, om deze hun schuld.
19 Doch Hij zond profeten onder hen, om hen tot den HEERE te doen wederkeren; die betuigden tegen hen, maar zij neigden de oren niet.
20 En de Geest Gods toog Zacharia aan, den zoon van Jojada, den priester, die boven het volk stond, en hij zeide tot hen: Zo zegt God: Waarom overtreedt gij de geboden des HEEREN? Daarom zult gij niet voorspoedig zijn; dewijl gij den HEERE verlaten hebt, zo zal Hij u verlaten.

21 En zij maakten een verbintenis tegen hem, en stenigden hem met stenen door het gebod des konings, in het voorhof van het huis des HEEREN.
22 Zo gedacht de koning Joas niet der weldadigheid, die zijn vader Jojada aan hem gedaan had, maar doodde zijn zoon; dewelke, als hij stierf, zeide: De HEERE zal het zien en zoeken!
23 Daarom geschiedde het met den omgang des jaars, dat de heirkracht van Syrie tegen hem optoog, en zij kwamen tot Juda en Jeruzalem, en verdierven uit het volk al de vorsten des volks; en zij zonden al hun roof tot den koning van Damaskus.
24 Hoewel de heirkracht van Syrie met weinig mannen kwam, evenwel gaf de HEERE in hun hand een heirkracht van grote menigte, dewijl zij den HEERE, den God hunner vaderen, verlaten hadden; alzo voerden zij de oordelen uit tegen Joas.
25 En toen zij van hem getogen waren (want zij lieten hem in grote krankheden), maakten zijn knechten, om het bloed der zonen van den priester Jojada, een verbintenis tegen hem, en zij sloegen hem dood op zijn bed, dat hij stierf; en zij begroeven hem in de stad Davids, maar zij begroeven hem niet in de graven der koningen.
26 Dezen nu zijn, die een verbintenis tegen hem maakten: Zabad, de zoon van Simeath, de Ammonietische, en Jozabad, de zoon van Simrith, de Moabietische.
27 Aangaande nu zijn zonen, en de grootheid van den last, hem opgelegd, en het gebouw van het huis Gods, ziet, zij zijn geschreven in de historie van het boek der koningen; en zijn zoon Amazia werd koning in zijn plaats.

25
1 Amazia, vijf en twintig jaren oud zijnde, werd koning, en regeerde negen en twintig jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Joaddan, van Jeruzalem.
2 En hij deed dat recht was in de ogen des HEEREN, doch niet met een volkomen hart.
3 Het geschiedde nu, als het koninkrijk aan hem gesterkt was, dat hij zijn knechten, die den koning, zijn vader, geslagen hadden, doodde.
4 Doch hun kinderen doodde hij niet, maar hij deed, gelijk in de wet, in het boek van Mozes, geschreven is, waar de HEERE geboden heeft, zeggende: De vaders zullen niet sterven om de kinderen, en de kinderen zullen niet sterven om de vaders; maar een ieder zal om zijn zonde sterven.
5 En Amazia vergaderde Juda, en stelde hen, naar de huizen der vaderen, tot oversten van duizenden en tot oversten van honderden, door gans Juda en Benjamin; en hij monsterde hen, van twintig jaren oud en daarboven, en vond hen driehonderd duizend uitgelezenen, uittrekkende ten heire, handelende spies en rondas.
6 Daartoe huurde hij uit Israel honderd duizend kloeke helden, voor honderd talenten zilvers.
7 Maar er kwam een man Gods tot hem, zeggende: O, koning! laat het heir van Israel met u niet gaan; want de HEERE is niet met Israel, met alle kinderen van Efraim.
8 Maar zo gij gaat, doe het, wees sterk ten strijde; God zal u doen vallen voor den vijand; want in God is kracht, om te helpen en om te doen vallen.
9 En Amazia zeide tot den man Gods: Maar wat zal men doen met de honderd talenten, die ik aan de benden van Israel gegeven heb? En de man Gods zeide: De HEERE heeft meer dan dit, om u te geven.
10 Toen scheidde Amazia die af, te weten de benden, die uit Efraim tot hem gekomen waren, dat zij naar hun plaats gingen; daarom ontstak hun toorn zeer tegen Juda, en zij keerden weder tot hun plaats in hittigheid des toorns.
11 Amazia nu sterkte zich, en leidde zijn volk uit, en toog in het Zoutdal, en sloeg van de kinderen van Seir tien duizend.
12 Daartoe vingen de kinderen van Juda tien duizend levend, en brachten ze op de hoogte der steenrots, en stieten hen van de spits der steenrots af, dat zij allen barstten.
13 Maar de mannen der benden, die Amazia had doen wederkeren, dat zij met hem in den strijd niet zouden trekken, die deden een inval in de steden van Juda, van Samaria af tot Beth-horon toe, en sloegen van hen drie duizend, en roofden veel roofs.
14 Het geschiedde nu, nadat Amazia van het slaan der Edomieten gekomen was, en dat hij de goden der kinderen van Seir medegebracht had, dat hij die zich tot goden stelde, en zich voor dezelve neder boog en dien rookte.
15 Toen ontstak de toorn des HEEREN tegen Amazia; en Hij zond tot hem een profeet, die zeide tot hem: Waarom hebt gij de goden van dat volk gezocht, die hun volk niet gered hebben uit uw hand?
16 En het geschiedde, als hij tot hem sprak, dat hij hem zeide: Heeft men u tot des konings raadgever gesteld? Houd gij op; waarom zouden zij u slaan? Toen hield de profeet op, en zeide: Ik merk, dat God besloten heeft u te verderven, dewijl gij dit gedaan, en naar mijn raad niet gehoord hebt.
17 En Amazia, de koning van Juda, werd te rade, dat hij zond tot Joas, den zoon van Joahaz, den zoon van Jehu, den koning van Israel, om te zeggen: Kom, laat ons elkanders aangezicht zien.
18 Maar Joas, de koning van Israel, zond tot Amazia, den koning van Juda, om te zeggen: De distel, die op den Libanon is, zond tot den ceder, die op den Libanon is, om te zeggen: Geef uw dochter mijn zoon ter vrouw; maar het gedierte des velds, dat op den Libanon is, ging voorbij, en vertrad de distel.

19 Gij zegt: Zie, gij hebt de Edomieten geslagen; daarom heeft uw hart u verheven, om te roemen; nu, blijf in uw huis; waarom zoudt gij u in het kwaad mengen, dat gij vallen zoudt; gij en Juda met u?
20 Doch Amazia hoorde niet, want het was van God, opdat Hij hen in hun hand gave, overmits zij de goden der Edomieten gezocht hadden.
21 Zo toog Joas, de koning van Israel, op, en hij en Amazia, de koning van Juda, zagen elkanders aangezichten te Beth-semes, dat in Juda is.
22 En Juda werd geslagen voor het aangezicht van Israel; en zij vloden een iegelijk in zijn tenten.
23 En Joas, de koning van Israel, greep Amazia, den koning van Juda, den zoon van Joas, den zoon van Joahaz, te Beth-semes; en hij bracht hem te Jeruzalem, en hij brak aan den muur van Jeruzalem, van de poort van Efraim tot aan de Hoekpoort, vierhonderd ellen.
24 Daartoe nam hij al het goud, en het zilver, en al de vaten, die in het huis Gods gevonden werden, bij Obed-edom, en de schatten van het huis des konings, mitsgaders gijzelaars, en hij keerde weder naar Samaria.
25 Amazia nu, de zoon van Joas, de koning van Juda, leefde na den dood van Joas, den zoon van Joahaz, den koning van Israel, vijftien jaren.
26 Het overige nu der geschiedenissen van Amazia, de eerste en de laatste, ziet, zijn die niet geschreven in het boek der koningen van Juda en Israel?
27 Van den tijd nu af, dat Amazia afgeweken was van achter den HEERE, zo maakten zij in Jeruzalem een verbintenis tegen hem; doch hij vluchtte naar Lachis. Toen zonden zij hem na tot Lachis, en doodden hem aldaar.
28 En zij brachten hem op paarden, en begroeven hem bij zijn vaderen in de stad van Juda.

26
1 Toen nam het ganse volk van Juda Uzzia (die nu zestien jaren oud was), en maakte hem koning in de plaats van zijn vader Amazia.
2 Dezelve bouwde Eloth, en bracht ze weder aan Juda, nadat de koning met zijn vaderen ontslapen was.
3 Zestien jaren was Uzzia oud, toen hij koning werd, en hij regeerde twee en vijftig jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Jecholia, van Jeruzalem.
4 En hij deed dat recht was in de ogen des HEEREN, naar alles, wat zijn vader Amazia gedaan had.
5 Want hij begaf zich om God te zoeken, in de dagen van Zacharia, die verstandig was in de gezichten Gods; in de dagen nu, dat hij den HEERE zocht, maakte hem God voorspoedig.
6 Want hij toog uit, en krijgde tegen de Filistijnen, en brak den muur van Gath, en den muur van Jabne, en den muur van Asdod; daartoe bouwde hij steden in Asdod, en onder de Filistijnen.
7 En God hielp hem tegen de Filistijnen, en tegen de Arabieren, die te Gur-baal woonden, en tegen de Meunieten.
8 En de Ammonieten gaven Uzzia geschenken; en zijn naam ging tot den ingang van Egypte, want hij sterkte zich ten hoogste.
9 Daartoe bouwde Uzzia torens te Jeruzalem, aan de Hoekpoort en aan de Dalpoort, en aan de hoeken; en hij sterkte ze.
10 Hij bouwde ook torens in de woestijn, en hieuw vele putten uit, overmits hij veel vee had, beide in de laagten en in de effene velden; akkerlieden en wijngaardeniers op de bergen en op de vruchtbare velden; want hij was een liefhebber van den land bouw.
11 Verder had Uzzia een heirkracht van geoefenden ten oorlog, uittrekkende ten heire bij benden, naar het getal hunner monstering, daar de hand van Jeiel, den schrijver, en Mahaseja, den ambtman; onder de hand van Hananja, een van de vorsten des konings.
12 Het gehele getal van de hoofden der vaderen, der strijdbare helden, was twee duizend en zeshonderd.
13 En onder hun hand was een krijgsheir van driehonderd zeven duizend en vijfhonderd, die met strijdbare kracht zich ten oorlog oefenden, om den koning tegen den vijand te helpen.
14 En Uzzia bereidde voor hen, voor het ganse heir, schilden, en spiesen, en helmen, en pantsieren, en bogen, zelfs tot de slingerstenen toe.
15 Hij maakte ook te Jeruzalem kunstige werken, bedenking van kunstige werkmeesters, dat zij op de torens en op de hoeken zijn zouden, om met pijlen en met grote stenen, te schieten; zo ging zijn naam tot verre toe uit, want hij werd wonderlijk geholpen, totdat hij sterk was.
16 Maar als hij sterk geworden was, verhief zich zijn hart tot verdervens toe, en hij overtrad tegen den HEERE, zijn God; want hij ging in den tempel des HEEREN, om te roken op het reukaltaar.
17 Doch Azaria, de priester, ging hem na, en met hem des HEEREN priesters, tachtig kloeke mannen.
18 En zij wederstonden den koning Uzzia, en zeiden tot hem: Het komt u niet toe, Uzzia, den HEERE te roken, maar den priesteren, Aarons zonen, die geheiligd zijn, om te roken; ga uit het heiligdom, want gij hebt overtreden, en het zal u niet tot eer zijn van den HEERE God.
19 Toen werd Uzzia toornig, en het reukwerk was in zijn hand, om te roken; als hij nu toornig werd tegen de priesteren, rees de melaatsheid op aan zijn voorhoofd, voor het aangezicht der priesteren in het huis des HEEREN, van boven het reukaltaar.
20 Alstoen zag de hoofdpriester Azaria op hem, en al de priesteren en ziet, hij was melaats aan zijn voorhoofd, en zij stieten hem met der haast van daar, ja hij zelf werd ook gedreven uit te gaan, omdat de HEERE hem geplaagd had.

21 Alzo was de koning Uzzia melaats tot aan den dag zijns doods; en melaats zijnde, woonde hij in een afgezonderd huis, want hij was van het huis des HEEREN afgesneden; Jotham nu, zijn zoon, was over het huis des konings, richtende het volk des lands.
22 Het overige nu der geschiedenissen van Uzzia, de eerste en de laatste, heeft de profeet Jesaja, de zoon van Amos, beschreven.
23 En Uzzia ontsliep met zijn vaderen, en zij begroeven hem bij zijn vaderen, in het veld van de begrafenis, die van de koningen was; want zij zeiden: hij is melaats; en zijn zoon Jotham werd koning in zijn plaats.

27
1 Jotham was vijf en twintig jaren oud, toen hij koning werd, en hij regeerde zestien jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Jerusa, een dochter van Zadok.
2 En hij deed dat recht was in de ogen des HEEREN, naar alles, wat zijn vader Uzzia gedaan had, behalve dat hij in den tempel des HEEREN niet ging; en het volk verdierf zich nog.
3 Dezelve bouwde de hoge poorten aan het huis des HEEREN; hij bouwde ook veel aan den muur van Ofel.
4 Daartoe bouwde hij steden op het gebergte van Juda; en in de wouden bouwde hij burchten en torens.
5 Hij krijgde ook tegen den koning der kinderen Ammons, en had de overhand over hen, zodat de kinderen Ammons in datzelfde jaar hem gaven honderd talenten zilvers, en tien duizend kor tarwe, en tien duizend gerst; dit brachten hem de kinderen Ammons wederom, ook in het tweede en in het derde jaar.
6 Alzo versterkte zich Jotham; want hij richtte zijn wegen voor het aangezicht des HEEREN, zijns Gods.
7 Het overige nu der geschiedenissen van Jotham, en al zijn krijgen, en zijn wegen, ziet, zij zijn geschreven in het boek der koningen van Israel en Juda.
8 Hij was vijf en twintig jaren oud, toen hij koning werd; en hij regeerde zestien jaren te Jeruzalem.
9 En Jotham ontsliep met zijn vaderen, en zij begroeven hem in de stad Davids; en zijn zoon Achaz werd koning in zijn plaats.

28
1 Achaz was twintig jaren oud, toen hij koning werd, en regeerde zestien jaren te Jeruzalem; en hij deed niet dat recht was in de ogen des HEEREN, gelijk zijn vader David;
2 Maar hij wandelde in de wegen der koningen van Israel; daartoe maakte hij ook gegotene beelden voor de Baals.
3 Dezelve rookte ook in het dal des zoons van Hinnom; en hij brandde zijn zonen in het vuur, naar de gruwelen der heidenen, die de HEERE voor het aangezicht der kinderen Israels uit de bezitting verdreven had.
4 Ook offerde hij en rookte op de hoogten en op de heuvelen, mitsgaders onder alle groen geboomte.
5 Daarom gaf hem de HEERE, zijn God, in de hand des konings van Syrie, dat zij hem sloegen, en van hem gevankelijk wegvoerden een grote menigte van gevangenen, die zij te Damaskus brachten. En hij werd ook gegeven in de hand des konings van Israel, die hem sloeg met een groten slag.
6 Want Pekah, de zoon van Remalia, sloeg in Juda honderd en twintig duizend dood op een dag, allen strijdbare mannen, omdat zij den HEERE, den God hunner vaderen, verlaten hadden.
7 En Zichri, een geweldig man van Efraim, sloeg Maaseja, den zoon des konings, dood, en Azrikam, den huisoverste, mitsgaders Elkana, den tweede na den koning.
8 En de kinderen Israels voerden van hun broederen gevankelijk weg tweehonderd duizend, vrouwen, zonen en dochteren, en plunderden ook veel roofs van hen; en zij brachten den roof te Samaria.
9 Aldaar nu was een profeet des HEEREN, wiens naam was Oded; die ging uit, het heir tegen, dat naar Samaria kwam, en zeide tot hen: Ziet, door de grimmigheid des HEEREN, des Gods uwer vaderen, over Juda, heeft Hij hen in uw hand gegeven, en gij hebt hen doodgeslagen in toornigheid, die tot aan den hemel raakt.
10 Daartoe denkt gij nu de kinderen van Juda en Jeruzalem u tot slaven en slavinnen te onderwerpen; zijt gij het niet alleenlijk? Bij ulieden zijn schulden tegen den HEERE, uw God.
11 Nu dan, hoort mij, en brengt de gevangenen weder, die gij van uw broederen gevankelijk weggevoerd hebt; want de hitte van des HEEREN toorn is over u.
12 Toen maakten zich mannen op van de hoofden der kinderen van Efraim, Azaria, de zoon van Johanan, Berechja, de zoon van Mesillemoth en Jehizkia, de zoon van Sallum, en Amasa, de zoon van Hadlai, tegen degenen, die uit het heir kwamen.
13 En zij zeiden tot hen: Gij zult deze gevangenen hier niet inbrengen, tot een schuld over ons tegen den HEERE; denkt gijlieden toe te doen tot onze zonden en tot onze schulden, hoewel wij vele schulden hebben, en de hitte des toorns over Israel is?
14 Toen lieten de toegerusten de gevangenen en den roof voor het aangezicht der oversten en der ganse gemeente.
15 De mannen nu, die met namen uitgedrukt zijn, maakten zich op, en grepen de gevangenen, en kleedden van den roof al hun naakten; en zij kleedden hen, en schoeiden hen, en spijsden hen, en drenkten hen, en zalfden hen, en voerden ze op ezelen, allen die zwak waren, en brachten hen te Jericho, de Palmstad, bij hun broederen; daarna keerden zij weder naar Samaria.
16 Ter zelfder tijd zond de koning Achaz tot de koningen van Assyrie, dat zij hem helpen zouden.
17 Daarenboven waren ook de Edomieten gekomen, en hadden Juda geslagen en gevangenen gevankelijk weggevoerd.
18 Daartoe waren de Filistijnen in de steden der laagte en het zuiden van Juda ingevallen, en hadden ingenomen Beth-semes, en Ajalon, en Gederoth, en Socho en haar onderhorige plaatsen, en Timna en haar onderhorige plaatsen, en Gimzo en haar onderhorige plaatsen; en zij woonden aldaar.

19 Want de HEERE vernederde Juda, om der wille van Achaz, den koning Israels; want hij had Juda afgetrokken, dat het gans zeer overtrad tegen den HEERE.
20 En Tiglath-pilneser, de koning van Assyrie, kwam tot hem; doch hij benauwde hem, en sterkte hem niet.
21 Want Achaz nam een deel van het huis des HEEREN, en van het huis des konings en der vorsten, hetwelk hij den koning van Assyrie gaf; maar hij hielp hem niet.
22 Ja, ter tijd, als men hem benauwde, zo maakte hij des overtredens tegen den HEERE nog meer; dit was de koning Achaz.
23 Want hij offerde den goden van Damaskus, die hem geslagen hadden, en zeide: Omdat de goden der koningen van Syrie hen helpen, zal ik hun offeren, opdat zij mij ook helpen; maar zij waren hem tot zijn val, mitsgaders aan gans Israel.
24 En Achaz verzamelde de vaten van het huis Gods, en hieuw de vaten van het huis Gods in stukken, en sloot de deuren van het huis des HEEREN toe; daartoe maakte hij zich altaren in alle hoeken te Jeruzalem.
25 Ook maakte hij in elke stad van Juda hoogten, om anderen goden te roken; alzo verwekte hij den HEERE, zijner vaderen God, tot toorn.
26 Het overige nu der geschiedenissen, en al zijn wegen, de eerste en de laatste, ziet, zij zijn geschreven in het boek der koningen van Juda en Israel.
27 En Achaz ontsliep met zijn vaderen, en zij begroeven hem in de stad te Jeruzalem; maar zij brachten hem niet in de graven der koningen van Israel; en zijn zoon Jehizkia werd koning in zijn plaats.

29
1 Jehizkia werd koning, vijf en twintig jaren oud zijnde, en regeerde negen en twintig jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Abia, een dochter van Zacharia.
2 En hij deed dat recht was in de ogen des HEEREN, naar alles, wat zijn vader David gedaan had.
3 Dezelve deed in het eerste jaar zijner regering, in de eerste maand, de deuren van het huis des HEEREN open, en beterde ze.
4 En hij bracht de priesteren en de Levieten in, en hij verzamelde ze in de Ooststraat.
5 En hij zeide tot hen: Hoort mij, o Levieten; heiligt nu uzelven, en heiligt het huis des HEEREN, des Gods uwer vaderen, en brengt de onreinigheid uit van het heiligdom.
6 Want onze vaders hebben overtreden, en gedaan dat kwaad was in de ogen des HEEREN, onzes Gods, en hebben Hem verlaten, en zij hebben hun aangezichten van den tabernakel des HEEREN omgewend, en hebben den nek toegekeerd.
7 Ook hebben zij de deuren van het voorhuis toegesloten, en de lampen uitgeblust en het reukwerk niet gerookt; en het brandoffer hebben zij in het heiligdom aan den God Israels niet geofferd.
8 Daarom is een grote toorn des HEEREN over Juda en Jeruzalem geweest; en Hij heeft hen overgegeven ter beroering, ter verwoesting en ter aanfluiting, gelijk als gij ziet met uw ogen.
9 Want ziet, onze vaders zijn door het zwaard gevallen; daartoe onze zonen, en onze dochteren, en onze vrouwen zijn daarom in gevangenis geweest.
10 Nu is het in mijn hart een verbond te maken met den HEERE, den God Israels, opdat de hitte Zijns toorns van ons afkere.
11 Mijn zonen, weest nu niet traag; want de HEERE heeft u verkoren, dat gij voor Zijn aangezicht staan zoudt, om Hem te dienen; en opdat gij Hem dienaars en wierokers zoudt wezen.
12 Toen maakten zich de Levieten op, Mahath, de zoon van Amasai, en Joel, de zoon van Azarja, van de kinderen der Kahathieten; en van de kinderen van Merari, Kis, de zoon van Abdi, en Azarja, de zoon van Jehaleel; en van de Gersonieten, Joah, de zoon van Zimma, en Eden, de zoon van Joah;
13 En van de kinderen van Elizafan, Simri en Jeiel; en van de kinderen van Asaf, Zecharja en Mattanja;
14 En van de kinderen van Heman, Jehiel en Simei; en van de kinderen van Jeduthun, Semaja en Uzziel.
15 En zij verzamelden hun broederen, en heiligden zich, en kwamen, naar het gebod des konings, door de woorden des HEEREN, om het huis des HEEREN te reinigen.
16 Maar de priesteren gingen binnen in het huis des HEEREN, om dat te reinigen, en zij brachten uit in het voorhof van het huis des HEEREN al de onreinigheid, die zij in den tempel des HEEREN vonden; en de Levieten namen ze op, om naar buiten uit te brengen, in de beek Kidron.
17 Zij begonnen nu te heiligen op den eersten der eerste maand, en op den achtsten dag der maand kwamen zij in het voorhuis des HEEREN, en heiligden het huis des HEEREN in acht dagen; en op den zestienden dag der eerste maand maakten zij een einde.
18 Daarna kwamen zij binnen tot den koning Hizkia, en zeiden: Wij hebben het gehele huis des HEEREN gereinigd, mitsgaders het brandofferaltaar met al zijn gereedschap, en de tafel der toerichting met al haar gereedschap.
19 Alle gereedschap ook, dat de koning Achaz, onder zijn koninkrijk, door zijn overtreding weggeworpen had, hebben wij bereid en geheiligd; en zie, zij zijn voor het altaar des HEEREN.
20 Toen maakte zich de koning Jehizkia vroeg op, en verzamelde de oversten der stad, en hij ging op in het huis des HEEREN.

21 En zij brachten zeven varren, en zeven rammen, en zeven lammeren, en zeven geitenbokken ten zondoffer voor het koninkrijk, en voor het heiligdom, en voor Juda; en hij zeide tot de zonen van Aaron, de priesteren, dat zij die op het altaar des HEEREN zouden offeren.
22 Zo slachtten zij de runderen, en de priesters ontvingen het bloed, en sprengden het op het altaar; zij slachtten ook de rammen, en sprengden het bloed op het altaar; insgelijks slachtten zij de lammeren, en sprengden het bloed op het altaar.
23 Daarna brachten zij de bokken bij, ten zondoffer, voor het aangezicht des konings en der gemeente, en zij leiden hun handen op dezelve.
24 En de priesteren slachtten ze, en ontzondigden met derzelver bloed op het altaar, om verzoening te doen voor het ganse Israel; want de koning had dat brandoffer en dat zondoffer voor gans Israel bevolen.
25 En hij stelde de Levieten in het huis des HEEREN, met cimbalen, met luiten en harpen, naar het gebod van David, en van Gad, den ziener des konings, en van Nathan, den profeet; want dit gebod was van de hand des HEEREN, door de hand Zijner profeten.
26 De Levieten nu stonden met de instrumenten van David, en de priesters met de trompetten.
27 En Hizkia beval, dat men het brandoffer op het altaar zou offeren; ten tijde nu, als dat brandoffer begon, begon het gezang des HEEREN met de trompetten en met de instrumenten van David, den koning van Israel.
28 De ganse gemeente nu boog zich neder, als men het gezang zong, en met trompetten trompette; dit alles totdat het brandoffer voleind was.
29 Als men nu geeindigd had te offeren, bukten de koning en allen, die bij hem gevonden waren, en bogen zich neder.
30 Daarna zeide de koning Jehizkia, en de oversten, tot de Levieten, dat zij den HEERE loven zouden, met de woorden van David en van Asaf, den ziener; en zij loofden tot blijdschap toe; en neigden hun hoofden, en bogen zich neder.
31 En Jehizkia antwoordde en zeide: Nu hebt gij uw handen den HEERE gevuld, treedt toe, en brengt slachtofferen en lofofferen tot het huis des HEEREN; en de gemeente bracht slachtofferen en lofofferen en alle vrijwilligen van harte brandofferen.
32 En het getal der brandofferen, die de gemeente bracht, was zeventig runderen, honderd rammen, tweehonderd lammeren; deze alle den HEERE ten brandoffer.
33 Nog waren der geheiligde dingen zeshonderd runderen en drie duizend schapen.
34 Doch van de priesteren waren er te weinig, en zij konden al den brandofferen de huid niet aftrekken; daarom hielpen hen hun broederen, de Levieten, totdat het werk geeindigd was, en totdat de andere priesters zich geheiligd hadden; want de Levieten waren rechter van hart, om zich te heiligen, dan de priesteren.
35 En ook waren de brandofferen in menigte, met het vet der dankofferen, en met de drankofferen, voor de brandofferen; alzo werd de dienst van het huis des HEEREN besteld.
36 Jehizkia nu en al het volk verblijdden zich over hetgeen God het volk voorbereid had; want deze zaak geschiedde haastelijk.

30
1 Daarna zond Jehizkia tot het ganse Israel en Juda, en schreef ook brieven tot Efraim en Manasse, dat zij zouden komen tot het huis des HEEREN te Jeruzalem, om den HEERE, den God Israels, pascha te houden.
2 Want de koning had raad gehouden met zijn oversten en de ganse gemeente te Jeruzalem, om het pascha te houden, in de tweede maand.
3 Want zij hadden het niet kunnen houden te dierzelfder tijd, omdat de priesteren zich niet genoeg geheiligd hadden, en het volk zich niet verzameld had te Jeruzalem.
4 En deze zaak was recht in de ogen des konings, en in de ogen der ganse gemeente.
5 Zo stelden zij zulks, dat men een stem door gans Israel, van Ber-seba tot Dan, zou laten doorgaan, opdat zij zouden komen om het pascha den HEERE, den God Israels, te houden in Jeruzalem; want zij hadden het in lang niet gehouden, gelijk het geschreven was.
6 De lopers dan gingen henen met de brieven van de hand des konings en zijner vorsten, door gans Israel en Juda, en naar het gebod des konings, zeggende: Gij, kinderen Israels, bekeert u tot den HEERE, den God van Abraham, Izak en Israel, zo zal Hij Zich keren tot de ontkomenen, die ulieden overgebleven zijn uit de hand der koningen van Assyrie.
7 En zijt niet als uw vaders en als uw broeders, die tegen den HEERE, den God hunner vaderen, overtreden hebben; waarom Hij hen tot verwoesting overgegeven heeft, gelijk als gij ziet.
8 Verhardt nu ulieder nek niet, gelijk uw vaderen; geeft den HEERE de hand, en komt tot Zijn heiligdom, hetwelk Hij geheiligd heeft tot in eeuwigheid, en dient den HEERE, uw God; zo zal de hitte Zijns toorns van u afkeren.
9 Want als gij u bekeert tot den HEERE, zullen uw broederen en uw kinderen barmhartigheid vinden voor het aangezicht dergenen, die hen gevangen hebben, zodat zij in dit land zullen wederkomen; want de HEERE, uw God, is genadig en barmhartig, en zal het aangezicht van u niet afwenden, zo gij u tot Hem bekeert.
10 Zo gingen de lopers door, van stad tot stad, door het land van Efraim en Manasse, tot Zebulon toe; doch zij belachten hen, en bespotten hen.
11 Evenwel verootmoedigden zich sommigen van Aser, en Manasse, en van Zebulon, en kwamen te Jeruzalem.
12 Ook was de hand Gods in Juda, hun enerlei hart gevende, dat zij het gebod des konings en der vorsten deden, naar het woord des HEEREN.
13 En te Jeruzalem verzamelde zich veel volks, om het feest der ongezuurde broden te houden, in de tweede maand, een zeer grote gemeente.
14 En zij maakten zich op, en namen de altaren weg, die te Jeruzalem waren; daartoe namen zij alle rooktuig weg, hetwelk zij in de beek Kidron wierpen.
15 Toen slachtten zij het pascha, op den veertienden der tweede maand; en de priesters en de Levieten waren beschaamd geworden, en hadden zich geheiligd, en hadden brandofferen gebracht in het huis des HEEREN.
16 En zij stonden in hun stand, naar hun wijze, naar de wet van Mozes, den man Gods; de priesters sprengden het bloed, dat nemende uit de hand der Levieten.
17 Want een menigte was in die gemeente, die zich niet geheiligd hadden; daarom waren de Levieten over de slachting der paaslammeren, voor iedereen, die niet rein was, om die den HEERE te heiligen.
18 Want een menigte des volks, velen van Efraim en Manasse, Issaschar en Zebulon, hadden zich niet gereinigd, maar aten het pascha, niet gelijk geschreven is. Doch Jehizkia bad voor hen, zeggende: De HEERE, die goed is, make verzoening voor dien.
19 Die zijn ganse hart gericht heeft, om God den HEERE, den God zijner vaderen, te zoeken, hoewel niet naar de reinigheid des heiligdoms.
20 En de HEERE verhoorde Jehizkia, en heelde het volk.

21 Zo hielden de kinderen Israels, die te Jeruzalem gevonden werden, het feest der ongezuurde broden, zeven dagen, met grote blijdschap. De Levieten nu en de priesteren prezen den HEERE, dag op dag, met sterk luidende instrumenten des HEEREN.
22 En Jehizkia sprak naar het hart van alle Levieten, die verstand hadden in de goede kennis des HEEREN; en zij aten de offeranden des gezetten hoogtijds zeven dagen, offerende dankofferen, en lovende den HEERE, den God hunner vaderen.
23 Als nu de ganse gemeente raad gehouden had, om andere zeven dagen te houden, hielden zij nog zeven dagen met blijdschap.
24 Want Jehizkia, de koning van Juda, gaf de gemeente duizend varren en zeven duizend schapen; en de vorsten gaven de gemeente duizend varren en tien duizend schapen; de priesteren nu hadden zich in menigte geheiligd.
25 En de ganse gemeente van Juda verblijdde zich, mitsgaders de priesteren en de Levieten, en de gehele gemeente dergenen, die uit Israel gekomen waren; ook de vreemdelingen, die uit het land van Israel gekomen waren, en die in Juda woonden.
26 Zo was er grote blijdschap te Jeruzalem; want van de dagen van Salomo, den zoon van David, den koning van Israel, was desgelijks in Jeruzalem niet geweest.
27 Toen stonden de Levietische priesteren op, en zegenden het volk; en hun stem werd gehoord; want hun gebed kwam tot Zijn heilige woning in den hemel.

31
1 Als zij nu dit alles voleind hadden, togen alle Israelieten, die er gevonden werden, uit, tot de steden van Juda, en braken de opgerichte beelden, en hieuwen de bossen af, en wierpen de hoogten en de altaren af, uit gans Juda en Benjamin, ook in Efraim en Manasse, totdat zij alles te niet gemaakt hadden; daarna keerden al de kinderen Israels weder, een ieder tot zijn bezitting in hun steden.
2 En Hizkia bestelde de verdelingen der priesteren en der Levieten, naar hun verdelingen, een ieder naar zijn dienst, de priesteren en de Levieten tot het brandoffer en tot de dankofferen, om te dienen, en om te loven, en om te prijzen in de poort van de legers des HEEREN;
3 Ook het deel des konings van zijn have tot de brandofferen, tot de brandofferen des morgens en des avonds, en de brandofferen der sabbatten, en der nieuwe maanden, en der gezette hoogtijden; gelijk geschreven is in de wet des HEEREN.
4 En hij zeide tot het volk, tot de inwoners van Jeruzalem, dat zij het deel der priesteren en Levieten geven zouden, opdat zij versterkt mochten worden in de wet des HEEREN.
5 Toen nu dat woord uitbrak, brachten de kinderen Israels vele eerstelingen van koren, most, en olie, en honig, en van al de inkomsten des velds; ook brachten zij de tienden van alles in met menigte.
6 En de kinderen van Israel en Juda, die in de steden van Juda woonden, brachten ook tienden der runderen en der schapen, en tienden der heilige dingen, die den HEERE, hun God, geheiligd waren, en maakten vele hopen.
7 In de derde maand begonnen zij den grond van die hopen te leggen, en in de zevende maand voleindden zij.
8 Toen nu Jehizkia en de vorsten kwamen en die hopen zagen, zegenden zij den HEERE en Zijn volk Israel.
9 En Jehizkia ondervraagde de priesteren en de Levieten aangaande die hopen.
10 En Azaria, de hoofdpriester, van het huis van Zadok, sprak tot hem en zeide: Van dat men deze heffing begonnen heeft tot het huis des HEEREN te brengen, is er te eten geweest en verzadigd te worden, ja, over te houden tot overvloed toe; want de HEERE heeft Zijn volk gezegend, zodat deze veelheid overgebleven is.
11 Toen zeide Jehizkia, dat men kameren aan het huis des HEEREN bereiden zou; en zij bereidden ze.
12 Daarin brachten zij die heffing, en de tienden, en de geheiligde dingen, in getrouwigheid; en daarover was Chonanja, de Leviet, overste, en Simei, zijn broeder, de tweede.
13 Maar Jehiel, en Azazja, en Nahath, en Asahel, en Jerimoth, en Jozabad, en Eliel, en Jismachja, en Mahath, en Benaja, waren opzieners, onder de hand van Chonanja en Simei, zijn broeder; door het bevel van den koning Jehizkia en van Azaria, den overste van het huis Gods.
14 En Kore, de zoon van Jimna, de Leviet, de poortier tegen het oosten, was over de vrijwillige gaven Gods, om het hefoffer des HEEREN en het allerheiligste uit te delen.
15 En aan zijn hand waren Eden, en Minjamin, en Jesua, en Semaja, Amarja en Sechanja, in de steden der priesteren, met getrouwigheid, om aan hun broederen in de verdelingen, zowel aan de kleinen als de groten, uit te delen:
16 (Benevens die gesteld waren in het geslachtsregister der manspersonen, drie jaren oud en daarboven) allen, die in het huis des HEEREN gingen, tot het dagelijkse werk op elken dag, voor hun dienst, in hun wachten, naar hun verdelingen.
17 En met die gesteld waren in het geslachtsregister der priesteren naar het huis hunner vaderen, ook de Levieten van twintig jaren oud en daarboven, in hun wachten, naar hun verdelingen;
18 Ook tot de geslachtsrekening met al hun kinderkens, hun vrouwen, en hun zonen, en hun dochteren, door de ganse gemeente; want zij hadden zich in hun ambt in heiligheid geheiligd.

19 Ook waren onder de kinderen van Aaron, de priesteren, op de velden der voorsteden hunner steden, in elke stad, mannen, die met namen uitgedrukt waren, om aan alle manspersonen onder de priesteren en aan allen, die in het geslachtsregister onder de Levieten gesteld waren, delen te geven.
20 En alzo deed Jehizkia in geheel Juda; en hij deed dat goed, en recht, en waarachtig was, voor het aangezicht des HEEREN, zijns Gods.
21 En in alle werk, dat hij begon in den dienst van het huis Gods, en in de wet en in het gebod, om zijn God te zoeken, deed hij met zijn ganse hart, en had voorspoed.

32
1 Na deze geschiedenissen en derzelver bevestiging, kwam Sanherib, de koning van Assyrie, en toog in Juda, en legerde zich tegen de vaste steden, en dacht ze tot zich af te scheuren.
2 Jehizkia nu ziende, dat Sanherib kwam, en zijn aangezicht was tot den krijg tegen Jeruzalem;
3 Zo hield hij raad met zijn vorsten en zijn helden, om de fonteinwateren te stoppen, die buiten de stad waren; en zij hielpen hem.
4 Want veel volks werd vergaderd, dat al de fonteinen stopte, mitsgaders de beek, die door het midden des lands henenvloeide, zeggende: Waarom zouden de koningen van Assyrie komen, en veel waters vinden?
5 Zo versterkte hij zich, en bouwde den gehelen muur op, die gebroken was, dien hij optrok tot aan de torens, met een anderen muur daarbuiten, en hij versterkte Millo in de stad Davids; en hij maakte geweer en schilden in menigte.
6 En hij stelde krijgsoversten over het volk, en hij vergaderde hen tot zich in de straat der stadspoort, en sprak naar hun hart, zeggende:
7 Zijt sterk, en hebt een goeden moed, vreest niet, en ontzet u niet, voor het aangezicht des konings van Assyrie, noch voor het aangezicht der ganse menigte, die met hem is; want met ons is er meer, dan met hem.
8 Met hem is een vleselijke arm, maar met ons is de HEERE, onze God, om ons te helpen, en om onze krijgen te krijgen. En het volk steunde op de woorden van Jehizkia, den koning van Juda.
9 Na dezen zond Sanherib, de koning van Assyrie, zijn knechten naar Jeruzalem, (doch hij zelf was voor Lachis, en al zijn heerschappij met hem) tot Jehizkia, den koning van Juda, en tot het ganse Juda, dat te Jeruzalem was, zeggende:
10 Zo3541 zegt Sanherib, de koning van Assyrie: Waarom vertrouwt gij, dat gij te Jeruzalem blijft in de vesting?
11 Ruit u Jehizkia niet op, dat hij u overgeve, om door honger en door dorst te sterven, zeggende: De HEERE, onze God, zal ons uit de hand des konings van Assyrie redden?
12 Heeft niet dezelfde Jehizkia Zijn hoogten en Zijn altaren weggenomen, en tot Juda en tot Jeruzalem gesproken, zeggende: Voor het enige altaar zult gij u nederbuigen, en daarop roken?
13 Weet gij niet, wat ik gedaan heb, en mijn vaderen aan alle volken der landen? Hebben de goden van de natien dier landen hun land enigszins kunnen redden uit mijn hand?
14 Wie is er onder alle goden derzelver natien, dewelke mijn vaders verbannen hebben, die zijn volk heeft kunnen redden uit mijn hand, dat uw God u uit mijn hand zou kunnen redden?
15 Nu dan, dat Jehizkia ulieden niet bedriege, en dat hij u op zulk een wijze niet opruie, en gelooft hem niet; want geen god van enige natie en koninkrijk heeft zijn volk uit mijn hand en mijner vaderen hand kunnen redden; hoeveel te min zal uw God u uit mijn hand kunnen redden?
16 Daartoe spraken zijn knechten nog meer tegen God, den HEERE, en tegen Zijn knecht Jehizkia.
17 Ook schreef hij brieven, om den HEERE den God Israels, te honen en om tegen Hem te spreken, zeggende: Gelijk de goden van de natien der landen, die hun volk uit mijn hand niet gered hebben, alzo zal de God van Jehizkia Zijn volk uit mijn hand niet redden.
18 En zij riepen met luider stem, in het Joods, tegen het volk van Jeruzalem, dat op den muur was, om die bevreesd te maken en die te beroeren, opdat zij de stad mochten innemen.
19 En zij spraken van den God van Jeruzalem, als van de goden der volkeren der aarde, een werk van mensenhanden.
20 Maar de koning Jehizkia en de profeet Jesaja, de zoon van Amoz, baden daartegen, en zij riepen naar den hemel.
21 En de HEERE zond een engel, die alle strijdbare helden, en vorsten, en oversten in het leger des konings van Assyrie verdelgde. Zo is hij met schaamte des aangezichts in zijn land

wedergekeerd; en als hij in het huis zijns gods ingegaan was, zo velden hem daar met het zwaard, die uit zijn lijf voortgekomen waren.
22 Alzo verloste de HEERE Jehizkia en de inwoners van Jeruzalem, uit de hand van Sanherib, den koning van Assyrie, en uit de hand van allen; en Hij geleidde hen rondom heen.
23 En velen brachten geschenken tot den HEERE te Jeruzalem, en kostelijkheden tot Jehizkia, den koning van Juda, zodat hij daarna voor de ogen van alle heidenen verheven werd.
24 In die dagen werd Jehizkia krank tot stervens toe, en hij bad tot den HEERE, Die sprak tot hem, en Hij gaf hem een wonderteken.
25 Maar Jehizkia deed gene vergelding, naar de weldaad aan hem geschied, dewijl zijn hart verheven werd; daarom werd over hem, en over Juda en Jeruzalem, een grote toornigheid.
26 Doch Jehizkia verootmoedigde zich om de verheffing zijns harten, hij en de inwoners van Jeruzalem, zodat de grote toornigheid des HEEREN over hen niet kwam in de dagen van Jehizkia.
27 Jehizkia nu had zeer veel rijkdom en eer; en hij maakte zich schatkameren voor zilver en voor goud, en voor kostelijk gesteente, en voor specerijen, en voor schilden, en voor alle begeerlijk gereedschap;
28 Ook schathuizen voor de inkomsten van koren, en most, en olie; en stallen voor allerlei beesten, en kooien voor de kudden.
29 Daartoe had hij zich steden gemaakt, mitsgaders bezitting van schapen en runderen in menigte; want God gaf hem zeer grote have.
30 Doch Jehizkia stopte ook den opperuitgang der wateren van Gihon, en leidde ze recht af beneden naar het westen der stad Davids; want Jehizkia had voorspoed in al zijn werk.
31 Maar het is alzo, als de gezanten der vorsten van Babel, die tot hem gezonden hadden, om te vragen naar dat wonderteken, dat in het land geschied was, bij hem waren, verliet hem God, om hem te verzoeken, om te weten al wat in zijn hart was.
32 Het overige nu der geschiedenissen van Jehizkia, en zijn goeddadigheden, ziet, die zijn geschreven in het gezicht van den profeet Jesaja, den zoon van Amoz, en in het boek der koningen van Juda en Israel.
33 En Jehizkia ontsliep met zijn vaderen, en zij begroeven hem in het hoogste van de graven der zonen van David; daartoe deden gans Juda en de inwoners van Jeruzalem hem eer aan in zijn dood; en zijn zoon Manasse werd koning in zijn plaats.

33
1 Manasse was twaalf jaren oud, als hij koning werd, en regeerde vijf en vijftig jaren te Jeruzalem.
2 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN, naar de gruwelen der heidenen, die de HEERE voor het aangezicht der kinderen Israels uit de bezitting verdreven had.
3 Want hij bouwde de hoogten weder op, die zijn vader Jehizkia afgebroken had, en richtte den Baals altaren op, en maakte bossen, en boog zich neder voor al het heir des hemels, en diende ze;
4 En bouwde altaren in het huis des HEEREN, van hetwelk de HEERE gezegd had: Te Jeruzalem zal Mijn Naam zijn tot in eeuwigheid.
5 Daartoe bouwde hij altaren voor al het heir des hemels, in beide de voorhoven van het huis des HEEREN.
6 En hij deed zijn zonen door het vuur gaan, in het dal des zoons van Hinnom, en pleegde guichelarij, en gaf op vogelgeschrei acht, en toverde, en hij stelde waarzeggers en duivelskunstenaren; en hij deed zeer veel kwaads in de ogen des HEEREN, om Hem tot toorn te verwekken.
7 Hij stelde ook de gelijkenis van een gesneden beeld, die hij gemaakt had, in het huis Gods, van hetwelk God gezegd had tot David en tot zijn zoon Salomo: In dit huis, en te Jeruzalem, dat Ik uit alle stammen van Israel verkoren heb, zal Ik Mijn Naam zetten tot in eeuwigheid.
8 En Ik zal den voet van Israel niet meer doen wijken van het land, dat Ik uw vaderen besteld heb; alleenlijk zo zij waarnemen te doen, al hetgeen Ik hun geboden heb, naar de ganse wet, en inzettingen, en rechten, door de hand van Mozes.
9 Zo deed Manasse Juda en de inwoners te Jeruzalem dwalen, dat zij erger deden dan de heidenen, die de HEERE voor het aangezicht der kinderen Israels verdelgd had.
10 De HEERE sprak wel tot Manasse en tot zijn volk; maar zij merkten daar niet op.
11 Daarom bracht de HEERE over hen de krijgsoversten, die de koning van Assyrie had, dewelke Manasse gevangen namen onder de doornen; en zij bonden hem met twee koperen ketenen, en voerden hem naar Babel.
12 En als hij hem benauwde, bad hij het aangezicht des HEEREN, zijns Gods, ernstelijk aan, en vernederde zich zeer voor het aangezicht van den God zijner vaderen,
13 En bad Hem; en Hij liet Zich van hem verbidden, en hoorde zijn smeking, en Hij bracht hem weder te Jeruzalem, in zijn koninkrijk. Toen erkende Manasse, dat de HEERE God is.
14 En na dezen bouwde hij den buitenmuur aan de stad Davids, aan de westzijde van Gihon in het dal, en tot den ingang van de Vispoort, en omsingelde Ofel, en verhief dien zeer; hij leide ook krijgsoversten in alle vaste steden in Juda.
15 En hij nam de vreemde goden en die gelijkenis uit het huis des HEEREN weg, mitsgaders al de altaren, die hij gebouwd had op den berg van het huis des HEEREN, en te Jeruzalem; en hij wierp ze buiten de stad.
16 En hij richtte het altaar des HEEREN toe, en offerde daarop dankofferen en lofofferen, en zeide tot Juda, dat zij den HEERE, den God Israels, dienen zouden.
17 Maar het volk offerde nog op de hoogten, hoewel aan den HEERE, hun God.
18 Het overige nu der geschiedenissen van Manasse, en zijn gebed tot zijn God, ook de woorden der zieners, die tot hem gesproken hebben in den Naam van den HEERE, den God Israels, ziet, die zijn in de geschiedenissen der koningen van Israel;
19 En zijn gebed, en hoe God Zich van hem heeft laten verbidden, ook al zijn zonde, en zijn overtreding, en de plaatsen, waarop hij hoogten gebouwd, en bossen en gesneden beelden gesteld heeft, eer hij vernederd werd, ziet, dat is beschreven in de woorden der zieners.
20 En Manasse ontsliep met zijn vaderen, en zij begroeven hem in zijn huis; en zijn zoon Amon werd koning in zijn plaats.

21 Amon was twee en twintig jaren oud, als hij koning werd, en regeerde twee jaren te Jeruzalem.
22 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN, gelijk als zijn vader Manasse gedaan had; want Amon offerde al den gesneden beelden, die zijn vader Manasse gemaakt had, en diende ze.
23 Maar hij vernederde zich niet voor het aangezicht des HEEREN, gelijk Manasse, zijn vader, zich vernederd had; maar deze Amon vermenigvuldigde de schuld.
24 En zijn knechten maakten een verbintenis tegen hem, en doodden hem in zijn huis.
25 Maar het volk des lands sloeg hen allen, die de verbintenis tegen den koning Amon gemaakt hadden; en het volk des lands maakte zijn zoon Josia koning in zijn plaats.

34
1 Josia was acht jaren oud, toen hij koning werd, en regeerde een en dertig jaren te Jeruzalem.
2 En hij deed dat recht was in de ogen des HEEREN, en wandelde in de wegen van zijn vader David, en week niet af ter rechter hand, noch ter linkerhand.
3 Want in het achtste jaar zijner regering, toen hij nog een jongeling was, begon hij den God zijns vaders Davids te zoeken; en in het twaalfde jaar begon hij Juda en Jeruzalem van de hoogten en de bossen, en de gesneden en de gegoten beelden te reinigen.
4 En men brak voor zijn aangezicht af de altaren der Baals; en de zonnebeelden, die omhoog boven dezelve waren, hieuw hij af; de bossen ook, en de gesneden en gegoten beelden verbrak, en vergruisde, en strooide hij op de graven dergenen, die hun geofferd hadden.
5 En de beenderen der priesteren verbrandde hij op hun altaren; en hij reinigde Juda en Jeruzalem.
6 Daartoe in de steden van Manasse, en Efraim, en Simeon, ja, tot Nafthali toe, in haar woeste plaatsen rondom,
7 Brak hij ook de altaren af en de bossen, en de gesneden beelden stampte hij, die vergruizende, en al de zonnebeelden hieuw hij af in het ganse land van Israel; daarna keerde hij weder naar Jeruzalem.
8 In het achttiende jaar nu zijner regering, als hij het land en het huis gereinigd had, zond hij Safan, den zoon van Azalia, en Maaseja, den overste der stad, en Joha, den zoon van Joahaz, den kanselier, om het huis des HEEREN, zijns Gods, te verbeteren.
9 En zij kwamen tot Hilkia, den hogepriester, en zij gaven het geld, dat ten huize Gods gebracht was, hetwelk de Levieten, die den dorpel bewaarden, vergaderd hadden uit de hand van Manasse en Efraim, en uit het ganse overblijfsel van Israel, en uit gans Juda en Benjamin, en te Jeruzalem wedergekomen waren;
10 Zij nu gaven het in de hand der verzorgers van het werk, die besteld waren over het huis des HEEREN, en deze gaven dat dengenen, die het werk deden, die arbeidden aan het huis des HEEREN, om het huis te vermaken en te verbeteren.
11 Want zij gaven het den werkmeesters en den bouwlieden, om gehouwen stenen te kopen, en hout tot de samenvoegingen, en om de huizen te zolderen, die de koningen van Juda verdorven hadden.
12 En die mannen handelden trouwelijk in dit werk; en de bestelden over dezelve waren Jahath en Obadja, Levieten van de kinderen van Merari, mitsgaders Zacharia en Mesullam, van de kinderen der Kahathieten, om het werk voort te drijven; en die Levieten waren allen verstandig op instrumenten van muziek.
13 Zij waren ook over de lastdragers, en de voortdrijvers van allen, die in enig werk arbeidden; want uit de Levieten waren schrijvers, en ambtlieden, en poortiers.
14 En als zij het geld uitnamen, dat in het huis des HEEREN gebracht was, vond de priester Hilkia het wetboek des HEEREN, gegeven door de hand van Mozes.
15 En Hilkia antwoordde en zeide tot Safan, den schrijver: Ik heb het wetboek gevonden in het huis des HEEREN. En Hilkia gaf Safan dat boek.
16 En Safan droeg dat boek tot den koning; daarbenevens bracht hij nog den koning bescheid weder, zeggende: Al wat in de hand uwer knechten gegeven is, dat doen zij;
17 En zij hebben het geld samengestort, dat in het huis des HEEREN gevonden is, en hebben het gegeven in de hand der bestelden, en in de hand dergenen, die het werk maakten.
18 Voorts gaf Safan, de schrijver, den koning te kennen, zeggende: Hilkia, de priester, heeft mij een boek gegeven. En Safan las daarin voor het aangezicht des konings.
19 Het geschiedde nu, als de koning de woorden der wet hoorde, dat hij zijn klederen scheurde.
20 En de koning gebood Hilkia, en Ahikam, den zoon van Safan, en Abdon, den zoon van Micha, en Safan, den schrijver, en Asaja, den knecht des konings, zeggende:

21 Gaat heen, vraagt den HEERE voor mij, en voor het overgeblevene in Israel en in Juda, over de woorden dezes boeks, dat gevonden is; want de grimmigheid des HEEREN is groot, die over ons uitgegoten is, omdat onze vaders niet hebben gehouden het woord des HEEREN, om te doen naar al hetgeen in dat boek geschreven is.
22 Toen ging Hilkia henen, en die des konings waren, tot de profetes Hulda, de huisvrouw van Sallum, den zoon van Tokhath, den zoon van Hasra, den klederbewaarder. Zij nu woonde te Jeruzalem in het tweede deel; en zij spraken zulks tot haar.
23 En zij zeide tot hen: Zo zegt de HEERE, de God Israels: Zegt den man, die ulieden tot mij gezonden heeft:
24 Zo zegt de HEERE: Zie, Ik zal kwaad over deze plaats en over haar inwoners brengen; al de vloeken, die geschreven zijn in het boek, dat men voor het aangezicht des konings van Juda gelezen heeft.
25 Daarom dat zij Mij verlaten, en anderen goden gerookt hebben, opdat zij Mij tot toorn verwekten met alle werken hunner handen; zo zal Mijn grimmigheid uitgegoten worden tegen deze plaats, en niet uitgeblust worden.
26 Maar tot den koning van Juda, die ulieden gezonden heeft, om den HEERE te vragen, tot hem zult gij alzo zeggen: Zo zegt de HEERE, de God Israels: Aangaande de woorden, die gij hebt gehoord;
27 Omdat uw hart week geworden is, en gij u voor het aangezicht Gods vernederd hebt, als gij Zijn woorden hoordet tegen deze plaats en tegen haar inwoners, en hebt u vernederd voor Mijn aangezicht, en uw klederen gescheurd, en geweend voor Mijn aangezicht, zo heb Ik u ook verhoord, spreekt de HEERE.
28 Zie, Ik zal u verzamelen tot uw vaderen, en gij zult met vrede in uw graf verzameld worden, en uw ogen zullen al dat kwaad niet zien, dat Ik over deze plaats en over haar inwoners brengen zal. En zij brachten den koning dit antwoord weder.
29 Toen zond de koning henen, en verzamelde alle oudsten van Juda en Jeruzalem.
30 En de koning ging op in het huis des HEEREN, en al de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem, mitsgaders de priesters en de Levieten, en al het volk, van den grote tot den kleine toe; en men las voor hun oren al de woorden van het boek des verbonds, dat in het huis des HEEREN gevonden was.
31 En de koning stond in zijn standplaats, en maakte een verbond voor des HEEREN aangezicht, om den HEERE na te wandelen, en om Zijn geboden, en Zijn getuigenissen, en Zijn inzettingen, met zijn ganse hart en met zijn ganse ziel, te onderhouden, doende de woorden des verbonds, die in datzelve boek geschreven zijn.
32 En hij deed allen, die te Jeruzalem en in Benjamin gevonden werden, staan; en de inwoners van Jeruzalem deden naar het verbond van God, den God hunner vaderen.
33 Josia dan deed alle gruwelen weg uit alle landen, die der kinderen Israels waren, en maakte allen, die in Israel gevonden werden, te dienen; te dienen den HEERE, hun God; al zijn dagen weken zij niet af van den HEERE, den God hunner vaderen, na te volgen.

35
1 Daarna hield Josia het pascha den HEERE te Jeruzalem; en zij slachtten het pascha op den veertienden der eerste maand.
2 En hij stelde de priesters op hun wachten; en hij sterkte hen tot den dienst van het huis des HEEREN.
3 En hij zeide tot de Levieten, die gans Israel onderwezen, die den HEERE heilig waren: Zet de heilige ark in het huis, hetwelk Salomo, de zoon van David, de koning van Israel, gebouwd heeft; gij hebt geen last op de schouderen; dient nu den HEERE, uw God, en Zijn volk Israel;
4 En bereidt u naar de huizen uwer vaderen, naar uw verdelingen, naar het voorschrift van David, den koning van Israel, en naar de beschrijving van zijn zoon Salomo;
5 En staat in het heiligdom, naar de onderscheiding der vaderlijke huizen, voor uw broederen, het volk, en naar de afdeling van de vaderlijke huizen der Levieten;
6 En slacht het pascha, en heiligt u, en bereidt dat voor uw broederen, doende naar het woord des HEEREN, door de hand van Mozes.
7 En Josia gaf voor het volk, van klein vee, lammeren en jonge geitenbokken, die alle tot paasofferen, naar al hetgeen er gevonden werd, in getal dertig duizend; maar van runderen drie duizend; dit was van des konings have.
8 Ook gaven zijn vorsten tot een vrijwillig offer voor het volk, voor de priesteren, en voor de Levieten; Hilkia, en Zacharia, en Jehiel, de oversten van het huis Gods, gaven den priesteren tot paasofferen, twee duizend en zeshonderd klein vee, en driehonderd runderen.
9 Daartoe Chonanja, en Semaja, en Nethaneel, zijn broeders, mitsgaders Hasabja, en Jeiel, en Jozabad, de oversten der Levieten, gaven den Levieten tot paasofferen, vijf duizend klein vee en vijfhonderd runderen.
10 Alzo werd de dienst toebereid; en de priesteren stonden in hun standplaats, en de Levieten in hun verdelingen, naar het gebod des konings.
11 Daarna slachtte men het pascha, en de priesters sprengden het bloed uit hun handen, en de Levieten trokken de huiden af.
12 En zij namen het brandoffer daar af, opdat zij die naar de verdelingen der vaderlijke huizen, aan het volk geven mochten, om den HEERE te offeren, gelijk geschreven is in het boek van Mozes; en alzo met de runderen.
13 En zij kookten het pascha bij het vuur, naar het recht; maar de andere heilige dingen kookten zij in potten, en in ketels, en in pannen; en zij deelden het haastelijk onder al het volk.
14 Daarna bereidden zij ook voor zichzelven en voor de priesteren; want de priesters, de zonen van Aaron, waren tot aan den nacht in het offeren der brandofferen en des vets; daarom bereidden de Levieten voor zichzelven, en voor de priesteren, de zonen van Aaron.
15 En de zangers, de zonen van Asaf, waren in hun standplaats, naar het gebod van David, en Asaf, en Heman, en Jeduthun, den ziener des konings, mitsgaders de poortiers aan elke poort; zij behoefden niet te wijken van hun dienst, overmits hun broeders, de Levieten, voor hen bereidden.
16 Alzo werd de ganse dienst des HEEREN op denzelfden dag beschikt, om pascha te houden, en brandofferen op het altaar des HEEREN te offeren, naar het gebod van den koning Josia.
17 En de kinderen Israels, die er gevonden werden, hielden het pascha ter zelfder tijd, en het feest der ongezuurde broden, zeven dagen.
18 Daar was ook geen pascha als dat in Israel gehouden, van de dagen van Samuel, den profeet, af; en geen koningen van Israel hadden zulk een pascha gehouden, gelijk dat Josia hield met de priesters en de Levieten, en gans Juda en Israel, dat er gevonden werd, en de inwoners van Jeruzalem.
19 In het achttiende jaar van het koninkrijk van Josia, werd dit pascha gehouden.
20 Na dit alles, toen Josia het huis toebereid had, toog Necho, de koning van Egypte, op, om te krijgen tegen Karchemis, aan den Frath; en Josia toog uit hem tegemoet.

21 Toen zond hij boden tot hem, zeggende: Wat heb ik met u te doen, gij, koning van Juda? Wat u aangaat, ik ben heden tegen u niet, maar tegen een huis, dat oorlog voert tegen mij; en God heeft gezegd, dat ik mij haasten zou; houd u af van God, Die met mij is, opdat Hij u niet verderve.
22 Doch Josia keerde zijn aangezicht niet van hem; maar hij verstelde zich, om tegen hem te strijden, en hoorde niet naar de woorden van Necho uit den mond van God; maar hij kwam om te strijden in het dal Megiddo.
23 En de schutters schoten den koning Josia. Toen zeide de koning tot zijn knechten: Voert mij weg, want ik ben zeer gewond.
24 En zijn knechten namen hem weg van den wagen, en voerden hem op den tweeden wagen, dien hij had, en brachten hem te Jeruzalem; en hij stierf, en werd begraven in de graven zijner vaderen; en gans Juda en Jeruzalem bedreven rouw over Josia.
25 En Jeremia maakte een klaaglied over Josia; desgelijks alle zangers en zangeressen spraken in hun klaagliederen van Josia, tot op dezen dag; want zij gaven ze tot een inzetting in Israel; en ziet, zij zijn geschreven in de klaagliederen.
26 Het overige nu der geschiedenissen van Josia, en zijn goeddadigheden, naar dat geschreven is in de wet des HEEREN;
27 Zijn geschiedenissen dan, de eerste en de laatste, ziet, die zijn geschreven in het boek der koningen van Israel en van Juda.

36
1 Toen nam het volk des lands Joahaz, den zoon van Josia, en zij maakten hem koning, in zijns vaders plaats, te Jeruzalem.
2 Drie en twintig jaren was Joahaz oud, als hij koning werd, en hij regeerde drie maanden te Jeruzalem.
3 Want de koning van Egypte zette hem af te Jeruzalem; en hij leide het land een boete op van honderd talenten zilvers en een talent gouds.
4 En de koning van Egypte maakte zijn broeder Eljakim koning over Juda en Jeruzalem, en veranderde zijn naam in Jojakim; maar zijn broeder Joahaz nam Necho, en bracht hem in Egypte.
5 Vijf en twintig jaren was Jojakim oud, als hij koning werd, en regeerde elf jaren te Jeruzalem; en hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN, zijns Gods.
6 Nebukadnezar, de koning van Babel, toog tegen hem op, en bond hem met twee koperen ketenen, om hem te voeren naar Babel.
7 Nebukadnezar bracht ook van de vaten van het huis des HEEREN naar Babel, en stelde ze in zijn tempel te Babel.
8 Het overige nu van de geschiedenissen van Jojakim, en zijn gruwelen, die hij deed, en wat aan hem gevonden werd, ziet, dat is geschreven in het boek der koningen van Israel en Juda; en Jojachin, zijn zoon, werd koning in zijn plaats.
9 Acht jaren was Jojachin oud, als hij koning werd, en regeerde drie maanden en tien dagen te Jeruzalem, en deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN.
10 En met de wederkomst des jaars zond de koning Nebukadnezar henen, en liet hem naar Babel halen, met de kostelijke vaten van het huis des HEEREN; en hij maakte zijn broeder Zedekia koning over Juda en Jeruzalem.
11 Een en twintig jaren was Zedekia oud, als hij koning werd, en regeerde elf jaren te Jeruzalem.
12 En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN, zijns Gods; hij verootmoedigde zich niet voor het aangezicht van den profeet Jeremia, sprekende uit den mond des HEEREN.
13 Daartoe werd hij ook afvallig tegen den koning Nebukadnezar, die hem beedigd had bij God; en verhardde zijn nek, en verstokte zijn hart, dat hij zich niet bekeerde tot den HEERE, den God Israels.
14 Ook maakten alle oversten der priesteren, en het volk, der overtredingen zeer veel, naar alle gruwelen der heidenen; en zij verontreinigden het huis des HEEREN, dat Hij geheiligd had te Jeruzalem.
15 En de HEERE, de God hunner vaderen, zond tot hen, door de hand Zijner boden, vroeg op zijnde, om die te zenden; want Hij verschoonde Zijn volk en Zijn woning.
16 Maar zij spotten met de boden Gods, en verachtten Zijn woorden; zij verleidden zichzelven tegen Zijn profeten; totdat de grimmigheid des HEEREN tegen Zijn volk opging, dat er geen helen aan was.
17 Want Hij deed tegen hen opkomen den koning der Chaldeen, die hun jongelingen met het zwaard in het huis huns heiligdoms doodde, en hij verschoonde de jongelingen niet, noch de maagden, de ouden noch de stokouden; Hij gaf hen allen in zijn hand.
18 En alle vaten van het huis Gods, de grote en de kleine, en de schatten van het huis des HEEREN, en de schatten des konings en zijner vorsten, dit alles voerde hij naar Babel.
19 En zij verbrandden het huis Gods, en zij braken den muur van Jeruzalem af, en al de paleizen daarvan verbrandden zij met vuur, verdervende ook alle kostelijke vaten derzelve.
20 En wie overgebleven was van het zwaard, voerde hij weg naar Babel, en zij werden hem en zijn zonen tot knechten, tot het regeren des koninkrijks van Perzie;

21 Opdat het woord des HEEREN vervuld wierd, door den mond van Jeremia, totdat het land aan zijn sabbatten een welgevallen had; het rustte al de dagen der verwoesting, totdat de zeventig jaren vervuld waren.
22 Maar in het eerste jaar van Kores, koning van Perzie, opdat volbracht wierd het woord des HEEREN, door den mond van Jeremia, verwekte de HEERE den geest van Kores, koning van Perzie, dat hij een stem liet doorgaan door zijn ganse koninkrijk, zelfs ook in geschrift, zeggende:
23 Zo zegt Kores, koning van Perzie: De HEERE, de God des hemels, heeft mij alle koninkrijken der aarde gegeven; en Hij heeft mij bevolen Hem een huis te bouwen te Jeruzalem, hetwelk in Juda is; wie is onder ulieden van al Zijn volk? De HEERE, zijn God, zij met hem, en hij trekke op.

# EZRA

1

1 In het eerste jaar nu van Kores, koning van Perzie, opdat volbracht wierd het woord des HEEREN, uit den mond van Jeremia, verwekte de HEERE den geest van Kores, koning van Perzie, dat hij een stem liet doorgaan door zijn ganse koninkrijk, zelfs ook in geschrift, zeggende:
2 Zo zegt Kores, koning van Perzie: De HEERE, de God des hemels, heeft mij alle koninkrijken der aarde gegeven; en Hij heeft mij bevolen Hem een huis te bouwen te Jeruzalem, hetwelk in Juda is.
3 Wie is onder ulieden van al Zijn volk? Zijn God zij met hem, en hij trekke op naar Jeruzalem, dat in Juda is, en hij bouwe het huis des HEEREN, des Gods van Israel; Hij is de God, Die te Jeruzalem woont.
4 En al wie achterblijven zou in enige plaatsen, waar hij als vreemdeling verkeert, dien zullen de lieden zijner plaats bevorderlijk zijn met zilver, en met goud, en met have, en met beesten; benevens een vrijwillige gave, voor het huis Gods, Die te Jeruzalem woont.
5 Toen maakten zich op de hoofden der vaderen van Juda en Benjamin, en de priesteren en de Levieten, benevens een iegelijk, wiens geest God verwekte, dat zij optrokken om te bouwen het huis des HEEREN, die te Jeruzalem woont.
6 Allen nu, die rondom hen waren, sterkten hunlieder handen met zilveren vaten, met goud, met have, en met beesten, en met kostelijkheden; behalve alles, wat vrijwillig gegeven werd.
7 Ook bracht de koning Kores uit, de vaten van het huis des HEEREN, die Nebukadnezar uit Jeruzalem had uitgevoerd, en had gesteld in het huis zijns gods.
8 En Kores, de koning van Perzie, bracht ze uit door de hand van Mithredath, den schatmeester, die ze aan Sesbazar, den vorst van Juda, toetelde.
9 En dit is hun getal: dertig gouden bekkens, duizend zilveren bekkens, negen en twintig messen;
10 Dertig gouden bekers, vierhonderd en tien andere zilveren bekers; andere vaten, duizend.
11 Alle vaten van goud en van zilver waren vijf duizend en vierhonderd; deze alle voerde Sesbazar op, met degenen, die van de gevangenis opgevoerd werden, van Babel naar Jeruzalem.

2
1 Dit zijn de kinderen van dat landschap, die optogen uit de gevangenis, van de weggevoerden, die Nebukadnezar, koning van Babel, weggevoerd had naar Babel, die naar Jeruzalem en Juda zijn wedergekeerd, een iegelijk naar zijn stad;
2 Dewelken kwamen met Zerubbabel, Jesua, Nehemia, Seraja, Reelaja, Mordechai, Bilsan, Mizpar, Bigvai, Rehum en Baena. Dit is het getal der mannen des volks van Israel.
3 De kinderen van Paros, twee duizend honderd twee en zeventig.
4 De kinderen van Sefatja, driehonderd twee en zeventig.
5 De kinderen van Arach, zevenhonderd vijf en zeventig.
6 De kinderen van Pahath-moab, van de kinderen van Jesua-joab, twee duizend achthonderd en twaalf.
7 De kinderen van Elam, duizend tweehonderd vier en vijftig.
8 De kinderen van Zatthu, negenhonderd vijf en veertig.
9 De kinderen van Zakkai, zevenhonderd zestig.
10 De kinderen van Bani, zeshonderd twee en veertig.
11 De kinderen van Bebai, zeshonderd drie en twintig.
12 De kinderen van Azgad, duizend tweehonderd twee en twintig.
13 De kinderen van Adonikam, zeshonderd zes en zestig.
14 De kinderen van Bigvai, twee duizend zes en vijftig.
15 De kinderen van Adin, vierhonderd vier en vijftig.
16 De kinderen van Ater, van Hizkia, acht en negentig.
17 De kinderen van Bezai, driehonderd drie en twintig.
18 De kinderen van Jora, honderd en twaalf.
19 De kinderen van Hasum, tweehonderd drie en twintig.
20 De kinderen van Gibbar, vijf en negentig.
21 De kinderen van Bethlehem, honderd drie en twintig.
22 De mannen van Netofa, zes en vijftig.
23 De mannen van Anathoth, honderd acht en twintig.
24 De kinderen van Azmaveth, twee en veertig.
25 De kinderen van Kirjath-arim, Cefira en Beeroth, zevenhonderd drie en veertig.
26 De kinderen van Rama en Gaba, zeshonderd een en twintig.
27 De mannen van Michmas, honderd twee en twintig.
28 De mannen van Beth-el en Ai, tweehonderd drie en twintig.
29 De kinderen van Nebo, twee en vijftig.
30 De kinderen van Magbis, honderd zes en vijftig.
31 De kinderen van den anderen Elam, duizend tweehonderd vier en vijftig.
32 De kinderen van Harim, driehonderd en twintig.
33 De kinderen van Lod, Hadid en Ono, zevenhonderd vijf en twintig.
34 De kinderen van Jericho, driehonderd vijf en veertig.
35 De kinderen van Senaa, drie duizend zeshonderd en dertig.
36 De priesters. De kinderen van Jedaja, van het huis van Jesua, negenhonderd drie en zeventig.
37 De kinderen van Immer, duizend twee en vijftig.
38 De kinderen van Pashur, duizend tweehonderd zeven en veertig.
39 De kinderen van Harim, duizend en zeventien.
40 De Levieten. De kinderen van Jesua en Kadmiel, van de kinderen van Hodavja, vier en zeventig.
41 De zangers. De kinderen van Asaf honderd acht en twintig.
42 De kinderen der poortiers. De kinderen van Sallum, de kinderen van Ater, de kinderen van Talmon, de kinderen van Akkub, de kinderen van Hatita, de kinderen van Sobai; deze allen waren honderd negen en dertig.

43 De Nethinim. De kinderen van Ziha, de kinderen van Hasufa, de kinderen van Tabbaoth;
44 De kinderen van Keros, de kinderen van Siaha, de kinderen van Padon;
45 De kinderen van Lebana, de kinderen van Hagaba, de kinderen van Akkub;
46 De kinderen van Hagab, de kinderen van Samlai, de kinderen van Hanan;
47 De kinderen van Giddel, de kinderen van Gahar, de kinderen van Reaja;
48 De kinderen van Rezin, de kinderen van Nekoda, de kinderen van Gazzam;
49 De kinderen van Uza, de zonen van Paseah, de kinderen van Bezai;
50 De kinderen van Asna, de kinderen der Mehunim, de kinderen der Nefusim;
51 De kinderen van Bakbuk, de kinderen van Hakufa, de kinderen van Harhur;
52 De kinderen van Bazluth, de kinderen van Mehida, de kinderen van Harsa;
53 De kinderen van Barkos, de kinderen van Sisera, de kinderen van Thamah;
54 De kinderen van Neziah, de kinderen van Hatifa.
55 De kinderen der knechten van Salomo. De kinderen van Sotai, de kinderen van Sofereth, de kinderen van Peruda;
56 De kinderen van Jaala, de kinderen van Darkon, de kinderen van Giddel;
57 De kinderen van Sefatja, de kinderen van Hattil, de kinderen van Pocheret-hazebaim, de kinderen van Ami.
58 Al de Nethinim, en de kinderen der knechten van Salomo, waren driehonderd twee en negentig.
59 Dezen togen ook op van Tel-melah, Tel-harsa, Cherub, Addan en Immer; doch zij konden hunner vaderen huis en hun zaad niet bewijzen, of zij uit Israel waren.
60 De kinderen van Delaja, de kinderen van Tobia, de kinderen van Nekoda, zeshonderd twee en vijftig.
61 En van de kinderen der priesteren, de kinderen van Habaja, de kinderen van Koz, de kinderen van Barzillai, die van de dochteren van Barzillai, den Gileadiet, een vrouw genomen had, en naar hun naam genoemd was.
62 Dezen zochten hun register, onder degenen, die in het geslachtsregister gesteld waren, maar zij werden niet gevonden; daarom werden zij als onreinen van het priesterdom geweerd.
63 En Hattirsatha zeide tot hen, dat zij van de heiligste dingen niet zouden eten, totdat er een priester stond met urim en met thummim.
64 Deze ganse gemeente te zamen was twee en veertig duizend driehonderd en zestig.
65 Behalve hun knechten en hun maagden, die waren zeven duizend driehonderd zeven en dertig; en zij hadden tweehonderd zangers en zangeressen.
66 Hun paarden waren zevenhonderd zes en dertig; hun muildieren, tweehonderd vijf en veertig;
67 Hun kemelen, vierhonderd vijf en dertig; de ezelen, zes duizend zevenhonderd en twintig.
68 En sommigen van de hoofden der vaderen, als zij kwamen ten huize des HEEREN, die te Jeruzalem woont, gaven vrijwilliglijk ten huize Gods, om dat te zetten op zijn vaste plaats.
69 Zij gaven naar hun vermogen tot den schat des werks, aan goud, een en zestig duizend drachmen, en aan zilver, vijf duizend ponden, en honderd priesterrokken.
70 En de priesters en de Levieten, en sommigen uit het volk, zo de zangers als de poortiers, en de Nethinim woonden in hun steden, en gans Israel in zijn steden.

3
1 Toen nu de zevende maand aankwam, en de kinderen Israels in de steden waren, verzamelde zich het volk, als een enig man, te Jeruzalem.
2 En Jesua, de zoon van Jozadak, maakte zich op, en zijn broederen, de priesters en Zerubbabel, de zoon van Sealthiel, en zijn broederen, en zij bouwden het altaar des Gods van Israel, om daarop brandofferen te offeren, gelijk geschreven is in de wet van Mozes, den man Gods.
3 En zij vestigden het altaar op zijn stelling, maar met verschrikking, die over hen was, vanwege de volken der landen; en zij offerden daarop brandofferen den HEERE, brandofferen des morgens en des avonds.
4 En zij hielden het feest der loofhutten, gelijk geschreven is; en zij offerden brandofferen dag bij dag in getal, naar het recht, van elk dagelijks op zijn dag.
5 Daarna ook het gedurig brandoffer, en van de nieuwe maanden, en van alle gezette hoogtijden des HEEREN, die geheiligd waren; ook van een ieder, die een vrijwillige offerande den HEERE vrijwilliglijk offerde.
6 Van den eersten dag af der zevende maand begonnen zij den HEERE brandofferen te offeren; doch de grond van den tempel des HEEREN was niet gelegd.
7 Zo gaven zij geld aan de houwers en werkmeesters, ook spijs en drank, en olie aan de Sidoniers en aan de Tyriers, om cederenhout van den Libanon te brengen aan de zee naar Jafo, naar de vergunning van Kores, koning van Perzie, aan hen.
8 In het tweede jaar nu hunner aankomst ten huize Gods te Jeruzalem, in de tweede maand, begonnen Zerubbabel, de zoon van Sealthiel, en Jesua, de zoon van Jozadak, en de overige hunner broederen, de priesters en de Levieten, en allen, die uit de gevangenis te Jeruzalem gekomen waren; en zij stelden de Levieten, van twintig jaren oud en daarboven, om opzicht te nemen over het werk van des HEEREN huis.
9 Toen stond Jesua, zijn zonen en zijn broederen, en Kadmiel met zijn zonen, kinderen van Juda, als een man, om opzicht te hebben over degenen, die het werk deden aan het huis Gods, met de zonen van Henadad, hun zonen en hun broederen, de Levieten.
10 Als nu de bouwlieden den grond van des HEEREN tempel leiden, zo stelden zij de priesteren, aangekleed zijnde, met trompetten, en de Levieten, Asafs zonen, met cimbalen, om den HEERE te loven, naar de instelling van David, den koning van Israel.
11 En zij zongen bij beurten, met den HEERE te loven en te danken, dat Hij goed is, dat Zijn weldadigheid tot in eeuwigheid is over Israel. En al het volk juichte met groot gejuich, als men den HEERE loofde over de grondlegging van het huis des HEEREN.
12 Maar velen van de priesteren, en de Levieten, en hoofden der vaderen, die oud waren, die het eerste huis gezien hadden, dit huis in zijn grondlegging voor hun ogen zijnde, weenden met luider stem; maar velen verhieven de stem met gejuich en met vreugde.
13 Zodat het volk niet onderkende de stem van het gejuich der vreugde, van de stem des geweens van het volk; want het volk juichte met groot gejuich, dat de stem tot van verre gehoord werd.

4
1 Toen nu de wederpartijders van Juda en Benjamin hoorden, dat de kinderen der gevangenis den HEERE, den God Israels, den tempel bouwden;
2 Zo kwamen zij aan tot Zerubbabel, en tot de hoofden der vaderen, en zeiden tot hen: Laat ons met ulieden bouwen, want wij zullen uw God zoeken, gelijk gijlieden; ook hebben wij Hem geofferd sinds de dagen van Esar-haddon, den koning van Assur, die ons herwaarts heeft doen optrekken.
3 Maar Zerubbabel, en Jesua, en de overige hoofden der vaderen van Israel zeiden tot hen: Het betaamt niet, dat gijlieden en wij onzen God een huis bouwen; maar wij alleen zullen het den HEERE, den God Israels, bouwen, gelijk als de koning Kores, koning van Perzie, ons geboden heeft.
4 Evenwel maakte het volk des lands de handen des volks van Juda slap, en verstoorde hen in het bouwen;
5 En zij huurden tegen hen raadslieden, om hun raad te vernietigen, al de dagen van Kores, koning van Perzie, tot aan het koninkrijk van Darius, den koning van Perzie.
6 En onder het koninkrijk van Ahasveros, in het begin zijns koninkrijks, schreven zij een aanklacht tegen de inwoners van Juda en Jeruzalem.
7 En in de dagen van Arthahsasta schreef Bislam, Mithredath, Tabeel, en de overigen van zijn gezelschap, aan Arthahsasta, koning van Perzie; en de schrift des briefs was in het Syrisch geschreven, en in het Syrisch uitgelegd.
8 Rehum, de kanselier, en Simsai, de schrijver, schreven een brief tegen Jeruzalem, aan den koning Arthahsasta, op deze manier:
9 Toen Rehum, de kanselier, en Simsai, de schrijver, en de overigen van hun gezelschap, de Dinaieten, de Afarsathchieten, de Tarpelieten, de Afarsieten, de Archevieten, de Babyloniers, de Susanchieten, de Dehavieten, de Elamieten,
10 En de overige volkeren, die de grote en vermaarde Asnappar heeft vervoerd, en doen wonen in de stad van Samaria, ook de overigen, aan deze zijde der rivier, en op zulken tijd.
11 Dit is een afschrift des briefs, dien zij aan hem, aan den koning Arthahsasta, zonden: Uw knechten, de mannen aan deze zijde der rivier, en op zulken tijd.
12 Den koning zij bekend, dat de Joden, die van u zijn opgetogen, tot ons gekomen zijn te Jeruzalem, bouwende die rebelle en die boze stad, waarvan zij de muren voltrekken, en de fondamenten samenvoegen.
13 Zo zij nu den koning bekend, indien dezelve stad zal worden opgebouwd, en de muren voltrokken, dat zij den cijns, ouden impost, en tol niet zullen geven, en gij zult aan de inkomsten der koningen schade aanbrengen.
14 Nu, omdat wij salaris uit het paleis trekken, en het ons niet betaamt des konings oneer te zien, daarom hebben wij gezonden, en dit den koning bekend gemaakt;
15 Opdat men zoeke in het boek der kronieken uwer vaderen, zo zult gij vinden in het boek der kronieken, en weten, dat dezelve stad een rebelle stad geweest is, en den koningen en landschappen schade aanbrengende, en dat zij daarbinnen afval gesticht hebben, van oude tijden af; daarom is dezelve stad verwoest.
16 Wij maken dan de koning bekend, dat, zo dezelve stad zal worden opgebouwd, en haar muren voltrokken, gij daardoor geen deel zult hebben aan deze zijde der rivier.
17 De koning zond antwoord aan Rehum, den kanselier, en Simsai, den schrijver, en de overigen van hun gezelschappen, die te Samaria woonden; mitsgaders aan de overigen van deze zijde der rivier aldus: Vrede, en op zulken tijd.
18 De brief, dien gij aan ons geschikt hebt, is duidelijk voor mij gelezen.
19 En als van mij bevel gegeven was, hebben zij gezocht en gevonden, dat dezelve stad zich van oude tijden af tegen de koningen heeft verheven, en rebellie en afval daarin gesticht is.

20 Ook zijn er machtige koningen geweest over Jeruzalem, die geheerst hebben overal aan gene zijde der rivier; en hun is cijns, oude impost en tol gegeven.
21 Geeft dan nu bevel, om diezelve mannen te beletten, dat diezelve stad niet opgebouwd worde, totdat van mij bevel zal worden gegeven.
22 Weest gewaarschuwd, van feil in dezen te begaan; waarom zou het verderf tot schade der koningen aanwassen?
23 Toen, van dat het afschrift des briefs van den koning Arthahsasta voor Rehum, en Simsai, den schrijver, en hun gezelschappen gelezen was, togen zij in haast naar Jeruzalem tot de Joden, en beletten hen met arm en geweld.
24 Toen hield het werk op van het huis Gods, Die te Jeruzalem woont, ja, het hield op tot in het tweede jaar van het koninkrijk van Darius, den koning van Perzie.

5
1 Haggai nu, de profeet, en Zacharia, de zoon van Iddo, profeteerden tot de Joden, die in Juda en te Jeruzalem waren; in den naam Gods van Israel profeteerden zij tot hen.
2 Toen maakten zich op Zerubbabel, de zoon van Sealthiel, en Jesua, de zoon van Jozadak, en begonnen te bouwen het huis Gods, Die te Jeruzalem woont; en met hen de profeten Gods, die hen ondersteunden.
3 Te dier tijd kwam tot hen Thathnai, de landvoogd aan deze zijde der rivier, en Sthar-boznai, en hun gezelschap, en zeiden aldus tot hen: Wie heeft ulieden bevel gegeven dit huis te bouwen, en dezen muur te voltrekken?
4 Toen zeiden wij aldus tot hen, en welke de namen waren der mannen, die dit gebouw bouwden.
5 Doch het oog huns Gods was over de oudsten der Joden, dat zij hun niet beletten, totdat de zaak aan Darius kwam, en zij alsdan daarover een brief wederbrachten.
6 Afschrift des briefs, dien Thathnai, de landvoogd aan deze zijde der rivier, met Sthar-boznai, en zijn gezelschap, de Afarsechaieten, die aan deze zijde der rivier waren, aan den koning Darius zond.
7 Zij zonden een verhaal aan hem; en daarin was aldus geschreven: Den koning Darius zij alle vrede.
8 Den koning zij bekend, dat wij getogen zijn naar het landschap Juda, ten huize des groten Gods, hetwelk gebouwd wordt met grote stenen, en het hout wordt geleid in de wanden; en datzelve werk wordt ras gedaan, en gaat voorspoediglijk door hun handen voort.
9 Toen hebben wij denzelven oudsten gevraagd, en aldus tot hen gezegd: Wie heeft ulieden bevel gegeven dit huis te bouwen, en dezen muur te voltrekken?
10 Wijders hebben wij hun ook hun namen afgevraagd, dat wij ze u bekend maakten; dat wij mochten overschrijven de namen der mannen, die hoofden onder hen zijn.
11 En zij hebben ons dusdanig antwoord wedergegeven, zeggende: Wij zijn knechten van den God des hemels en der aarde, en bouwen het huis, dat vele jaren voor dezen is gebouwd geweest; want een groot koning van Israel had het gebouwd en voltrokken.
12 Maar nadat onze vaders den God des hemels hadden vertoornd, heeft Hij hen gegeven in de hand van Nebukadnezar, den koning van Babel, den Chaldeer; dewelke dat huis heeft vernield, en het volk naar Babel weggevoerd.
13 Doch in het eerste jaar van Kores, koning van Babel, heeft de koning Kores bevel gegeven dit huis Gods te bouwen.
14 Ja, de vaten van Gods huis, welke van goud en zilver waren, die Nebukadnezar uit den tempel, die te Jeruzalem was, had weggenomen en dezelve gebracht in den tempel van Babel, die heeft de koning Kores uitgehaald uit den tempel van Babel, en zij zijn gegeven aan een, wiens naam was Sesbazar, dien hij tot een landvoogd had gesteld.
15 En hij zeide tot hem: Neem deze vaten, ga ze afvoeren in den tempel, die te Jeruzalem is, en laat het huis Gods gebouwd worden op zijn plaats.
16 Toen kwam dezelve Sesbazar; hij leide de fondamenten van het huis Gods, Die te Jeruzalem woont; en er is van toen af tot nu toe gebouwd, doch niet volbracht.
17 Zo het dan nu den koning goeddunkt, laat er gezocht worden in het schathuis des konings aldaar, dat te Babel is, of het zij, dat een bevel van den koning Kores gegeven zij, om dit huis Gods te Jeruzalem te bouwen; en dat men des konings believen hiervan tot ons zende.

6
1 Toen gaf de koning Darius bevel; en zij zochten in de kanselarij, waar de schatten waren weggelegd, in Babel.
2 En te Achmetha, in de burcht, die in het landschap Medie is, werd een rol gevonden; en daarin was aldus geschreven: GEDACHTENIS;
3 In het eerste jaar van den koning Kores, gaf de koning Kores dit bevel: Het huis Gods te Jeruzalem, dat huis zal gebouwd worden, ter plaatse, waar zij offeranden offeren, en de fondamenten daarvan zullen zwaar zijn; zijn hoogte van zestig ellen, en zijn breedte van zestig ellen;
4 Met drie rijen van groten steen, en een rij van nieuw hout; en de onkosten zullen uit des konings huis gegeven worden.
5 Daartoe zal men ook de gouden en zilveren vaten van het huis Gods, die Nebukadnezar uit den tempel, die te Jeruzalem was, heeft weggevoerd, en naar Babel gebracht, wedergeven, dat zij gaan naar den tempel, die te Jeruzalem is, aan zijn plaats, en men zal ze afvoeren ten huize Gods.
6 Nu, gij Thathnai, landvoogd aan gene zijde der rivier, gij Sthar-boznai, met ulieder gezelschap, gij Afarsechaieten, die aan gene zijde der rivier zijt, weest verre van daar!
7 Laat hen aan den arbeid van dit huis Gods; dat de landvoogd der Joden en de oudsten der Joden dit huis Gods bouwen aan zijn plaats.
8 Ook wordt mij mij bevel gegeven, wat gijlieden doen zult aan de oudsten dezer Joden, om dit huis Gods te bouwen; te weten, dat uit des konings goederen, van den cijns aan gene zijde der rivier, de onkosten dezen mannen spoediglijk gegeven worden, opdat men hen niet belette.
9 En wat nodig is, als jonge runderen, en rammen, en lammeren, tot brandofferen aan den God des hemels, tarwe, zout, wijn en olie, naar het zeggen der priesteren, die te Jeruzalem zijn, dat het hun dag bij dag gegeven worde, dat er geen feil zij;
10 Opdat zij offeranden van liefelijken reuk aan den God des hemels offeren, en bidden voor het leven des konings en zijner kinderen.
11 Voorts wordt bevel van mij gegeven, dat al dengene, die dit woord zal veranderen, een hout uit zijn huis zal gerukt en opgericht worden, waaraan hij zal worden opgehangen; en zijn huis zal om diens wille tot een drekhoop gemaakt worden.
12 De God nu, die Zijn Naam aldaar heeft doen wonen, werpe ter neder alle koningen en volken, die hun hand zullen uitstrekken, om te veranderen en te verderven dit huis Gods, dat te Jeruzalem is. Ik, Darius, heb het bevel gegeven, dat het spoediglijk gedaan worde.
13 Toen deden Thathnai, de landvoogd aan gene zijde der rivier, Sthar-boznai, en hun gezelschap, spoediglijk alzo, naar hetgeen de koning Darius gezonden had.
14 En de oudsten der Joden bouwden en gingen voorspoediglijk voort, door de profetie van den profeet Haggai en Zacharia, den zoon van Iddo; en zij bouwden en voltrokken het, naar het bevel van den God Israels, en naar het bevel van Kores, en Darius, en Arthahsasta, koning van Perzie.
15 En dit huis werd volbracht op den derden dag der maand Adar; datzelve was het zesde jaar van het koninkrijk van den koning Darius.
16 En de kinderen Israels, de priesteren en Levieten, en de overige kinderen der gevangenis deden de inwijding van dit huis Gods met vreugde.
17 En zij offerden, ter inwijding van dit huis Gods, honderd runderen, tweehonderd rammen, vierhonderd lammeren en twaalf geitenbokken, ten zondoffer voor gans Israel, naar het getal der stammen Israels.
18 En zij stelden de priesteren in hun onderscheidingen, en de Levieten in hun verdelingen, tot den dienst Gods, Die te Jeruzalem is, naar het voorschrift des boeks van Mozes.
19 Ook hielden de kinderen der gevangenis het pascha, op den veertienden der eerste maand.

20 Want de priesters en de Levieten hadden zich gereinigd als een enig man; zij waren allen rein; en zij slachtten het pascha voor alle kinderen der gevangenis, en voor hun broederen, de priesteren, en voor zichzelven.
21 Alzo aten de kinderen Israels, die uit de gevangenis wedergekomen waren, mitsgaders al wie zich van de onreinigheid der heidenen des lands tot hen afgezonderd had, om den HEERE, den God Israels, te zoeken.
22 En zij hielden het feest der ongezuurde broden zeven dagen, met blijdschap; want de HEERE had hen verblijd, en het hart des konings van Assur tot hen gewend, om hun handen te sterken in het werk van het huis Gods, des Gods van Israel.

7
1 Na deze geschiedenissen nu, in het koninkrijk van Arthahsasta, koning van Perzie: Ezra, de zoon van Seraja, den zoon van Azarja, den zoon van Hilkia,
2 Den zoon van Sallum, den zoon van Zadok, den zoon van Ahitub,
3 Den zoon van Amarja, den zoon van Azarja, den zoon van Merajoth,
4 Den zoon van Zerahja, den zoon van Uzzi, den zoon van Bukki,
5 Den zoon van Abisua, den zoon van Pinehas, den zoon van Eleazar, den zoon van Aaron, den hoofdpriester.
6 Deze Ezra toog op uit Babel; en hij was een vaardig schriftgeleerde in de wet van Mozes, die de HEERE, de God Israels, gegeven heeft; en de koning gaf hem, naar de hand des HEEREN, zijns Gods, over hem, al zijn verzoek.
7 Ook sommigen van de kinderen Israels, en van de priesteren en de Levieten, en de zangers, en de poortiers, en de Nethinim, togen op naar Jeruzalem, in het zevende jaar van den koning Arthahsasta.
8 En hij kwam te Jeruzalem in de vijfde maand; dat was het zevende jaar dezes konings.
9 Want op den eersten der eerste maand was het begin des optochts uit Babel, en op den eersten der vijfde maand kwam hij te Jeruzalem, naar de goede hand zijns Gods over hem.
10 Want Ezra had zijn hart gericht, om de wet des HEEREN te zoeken en te doen, en om in Israel te leren de inzettingen en de rechten.
11 Dit is nu het afschrift des briefs, dien de koning Arthahsasta gaf aan Ezra, den priester, den schriftgeleerde; den schriftgeleerde van de woorden der geboden des HEEREN, en Zijn inzettingen over Israel:
12 Arthahsasta koning der koningen, aan Ezra, den priester, den schriftgeleerde der wet van den God des hemels, volkomen vrede en op zulken tijd.
13 Van mij wordt bevel gegeven, dat al wie vrijwillig is in mijn koninkrijk, van het volk van Israel, en van deszelfs priesteren en Levieten, om te gaan naar Jeruzalem, dat hij met u ga.
14 Dewijl gij van voor den koning en zijn zeven raadsheren gezonden zijt, om onderzoek te doen in Judea, en te Jeruzalem, naar de wet uws Gods, die in uw hand is;
15 En om henen te brengen het zilver en goud, dat de koning en zijn raadsheren vrijwilliglijk gegeven hebben aan den God Israels, Wiens woning te Jeruzalem is;
16 Mitsgaders al het zilver en goud, dat gij vinden zult in het ganse landschap van Babel, met de vrijwillige gave des volks en der priesteren, die vrijwilliglijk geven, ten huize huns Gods, dat te Jeruzalem is;
17 Opdat gij spoediglijk voor dat geld koopt runderen, rammen, lammeren, met hun spijsofferen, en hun drankofferen, en die offert op het altaar van het huis van ulieder God, dat te Jeruzalem is.
18 Daartoe, wat u en uw broederen goed dunken zal, met het overige zilver en goud te doen, zult gijlieden doen naar het welgevallen uws Gods.
19 En geef de vaten, die u gegeven zijn tot den dienst van het huis uws Gods, weder voor den God van Jeruzalem.
20 Het overige nu, dat van node zal zijn voor het huis uws Gods, dat u voorvallen zal uit te geven, zult gij geven uit het schathuis des konings.
21 En van mij, mij, koning Arthahsasta, wordt bevel gegeven aan alle schatmeesters, die aan gene zijde der rivier zijt, dat alles, wat Ezra, de priester, de schriftgeleerde der wet van den God des hemels, van u zal begeren, spoediglijk gedaan worde;
22 Tot honderd talenten zilvers toe, en tot honderd kor tarwe, en tot honderd bath wijn, en tot honderd bath olie, en zout zonder voorschrift.
23 Al wat naar het bevel van den God des hemels is, dat het vlijtiglijk gedaan worde, voor het huis van den God des hemels; want waartoe zou er grote toorn zijn over het koninkrijk des konings en zijner kinderen?

24 Ook laten wij ulieden weten, aangaande alle priesteren en Levieten, zangers, poortiers, Nethinim en dienaars van het huis dezes Gods, dat men den cijns, ouden impost en tol hun niet zal vermogen op te leggen.
25 En gij, Ezra, naar de wijsheid uws Gods, die in uw hand is, stel regeerders en richters, die al het volk richten, dat aan gene zijde der rivier is, allen, die de wetten Gods weten, en die ze niet weet, zult gijlieden die bekend maken.
26 En al wie de wet uws Gods en de wet des konings niet zal doen, over dien laat spoediglijk recht worden gedaan, hetzij ter dood, of tot uitbanning, of tot boete van goederen, of tot de banden.
27 Geloofd zij de HEERE, de God onzer vaderen, Die alzulks in het hart des konings gegeven heeft, om te versieren het huis des HEEREN, dat te Jeruzalem is.
28 En heeft tot mij weldadigheid geneigd, voor het aangezicht des konings en zijner raadsheren, en aller geweldige vorsten des konings! Zo heb ik mij gesterkt, naar de hand des HEEREN, mijns Gods, over mij, en de hoofden uit Israel vergaderd, om met mij op te trekken.

8
1 Dit nu zijn de hoofden hunner vaderen, met hun geslachtsrekening, die met mij uit Babel optogen, onder het koninkrijk van den koning Arthahsasta.
2 Van de kinderen van Pinehas, Gersom; van de kinderen van Ithamar, Daniel; van de kinderen van David, Hattus.
3 Van de kinderen van Sechanja, van de kinderen van Paros, Zacharja; en met hem werden bij geslachtsregisters gerekend, aan manspersonen, honderd en vijftig.
4 Van de kinderen van Pahath-moab, Eljehoenai, de zoon van Zerahja; en met hem tweehonderd manspersonen.
5 Van de kinderen van Sechanja, de zoon van Jahaziel; en met hem driehonderd manspersonen.
6 En van de kinderen van Adin, Ebed, de zoon van Jonathan; en met hem vijftig manspersonen.
7 En van de kinderen van Elam, Jesaja, de zoon van Athalja; en met hem zeventig manspersonen.
8 En van de kinderen van Sefatja, Zebadja, de zoon van Michael; en met hem tachtig manspersonen.
9 En van de kinderen van Joab, Obadja, de zoon van Jehiel; en met hem tweehonderd en achttien manspersonen.
10 En van de kinderen van Selomith, de zoon van Josifja; en met hem honderd en zestig manspersonen.
11 En van de kinderen van Babai, Zacharja, de zoon van Bebai; en met hem acht en twintig manspersonen.
12 En van de kinderen van Azgad, Johanan, de zoon van Katan; en met hem honderd en tien manspersonen.
13 En van de laatste kinderen van Adonikam, welker namen deze waren: Elifelet, Jehiel, en Semaja; en met hen zestig manspersonen.
14 En van de kinderen van Bigvai, Uthai en Zabbud; en met hen zeventig manspersonen.
15 En ik vergaderde hen aan de rivier, gaande naar Ahava, en wij legerden ons aldaar drie dagen; toen lette ik op het volk en de priesteren, en vond aldaar geen van de kinderen van Levi.
16 Zo zond ik tot Eliezer, tot Ariel, tot Semaja, en tot Elnathan, en tot Jarib, en tot Elnathan, en tot Nathan, en tot Zacharja, en tot Mesullam, de hoofden; en tot Jojarib en tot Elnathan, de leraars;
17 En ik gaf hun bevel aan Iddo, het hoofd in de plaats Chasifja; en ik leide de woorden in hun mond, om te zeggen tot Iddo, zijn broeder, en de Nethinim, in de plaats Chasifja, dat zij ons brachten dienaars voor het huis onzes Gods.
18 En zij brachten ons, naar de goede hand onzes Gods over ons, een man van verstand, van de kinderen van Mahli, den zoon van Levi, den zoon van Israel; namelijk Serebja, met zijn zonen en broederen, achttien;
19 En Hasabja, en met hem Jesaja, van de kinderen van Merari, met zijn broederen, en hun zonen, twintig;
20 En van Nethinim, die David en de vorsten ten dienste der Levieten gegeven hadden, tweehonderd en twintig Nethinim, die allen bij namen genoemd werden.
21 Toen riep ik aldaar een vasten uit aan de rivier Ahava, opdat wij ons verootmoedigden voor het aangezicht onzes Gods, om van Hem te verzoeken een rechten weg, voor ons, en voor onze kinderkens, en voor al onze have.
22 Want ik schaamde mij van den koning een heir en ruiters te begeren, om ons te helpen van den vijand, op den weg; omdat wij tot den koning hadden gesproken, zeggende: De hand onzes Gods is ten goede over allen, die Hem zoeken, maar Zijn sterkte en Zijn toorn over allen, die Hem verlaten.
23 Alzo vastten wij; en verzochten zulks van onzen God; en Hij liet zich van ons verbidden.

24 Toen scheidde ik twaalf uit van de oversten der priesteren: Serebja, Hasabja, en tien van hun broederen met hen.
25 En ik woog hun toe het zilver, en het goud, en de vaten, zijnde de offering van het huis onzes Gods die de koning en zijn raadsheren, en zijn vorsten, en gans Israel, die er gevonden werden, geofferd hadden;
26 Ik woog dan aan hun hand zeshonderd en vijftig talenten zilvers, en honderd zilveren vaten in talenten; aan goud, honderd talenten;
27 En twintig gouden bekers, tot duizend drachmen; en twee vaten van blinkend goed koper, begeerlijk als goud.
28 En ik zeide tot hen: Gij zijt heilig den HEERE, en deze vaten zijn heilig; ook dit zilver en dit goud, de vrijwillige gave, den HEERE, den God uwer vaderen.
29 Waakt en bewaart het, totdat gij het opweegt, in tegenwoordigheid van de oversten der priesteren en Levieten, en der vorsten der vaderen van Israel, te Jeruzalem, in de kameren van des HEEREN huis.
30 Toen ontvingen de priesters en de Levieten het gewicht des zilvers en des gouds, en der vaten, om te brengen te Jeruzalem, ten huize onzes Gods.
31 Alzo verreisden wij van de rivier Ahava, op den twaalfden der eerste maand, om te gaan naar Jeruzalem; en de hand onzes Gods was over ons, en redde ons van de hand des vijands, en desgenen, die ons lagen leide op den weg.
32 En wij kwamen te Jeruzalem; en wij bleven aldaar drie dagen.
33 Op den vierden dag nu werd gewogen het zilver, en het goud, en de vaten, in het huis onzes Gods, aan de hand van Meremoth, den zoon van Uria, den priester, en met hem Eleazar, de zoon van Pinehas; en met hen Jozabad, de zoon van Jesua, en Noadja, de zoon van Binnui, de Levieten.
34 Naar het getal en naar het gewicht van dat alles; en het ganse gewicht werd ter zelfder tijd opgeschreven.
35 En de weggevoerden, die uit de gevangenis gekomen waren, offerden den God Israels brandofferen; twaalf varren voor gans Israel, zes en negentig rammen, zeven en zeventig lammeren, twaalf bokken ten zondoffer; alles ten brandoffer den HEERE.
36 Daarna gaven zij de wetten des konings aan des konings stadhouders en landvoogden aan deze zijde der rivier; en zij bevorderden het volk en het huis Gods.

9
1 Als nu deze dingen voleind waren, traden de vorsten tot mij toe, zeggende: Het volk Israels, en de priesters, en de Levieten, zijn niet afgezonderd van de volken dezer landen, naar hun gruwelen, namelijk van de Kanaanieten, de Hethieten, de Ferezieten, de Jebusieten, de Ammonieten, de Moabieten, de Egyptenaren en de Amorieten.
2 Want zij hebben van hun dochteren genomen voor zichzelven en voor hun zonen, zodat zich vermengd hebben het heilig zaad met de volken dezer landen; ja, de hand der vorsten en overheden is de eerste geweest in deze overtreding.
3 Als ik nu deze zaak hoorde, scheurde ik mijn kleed en mijn mantel; en ik trok van het haar mijns hoofds en mijns baards uit, en zat verbaasd neder.
4 Toen verzamelden zich tot mij allen, die voor de woorden van den God Israels beefden, om de overtreding der weggevoerden; doch ik bleef verbaasd zitten tot aan het avondoffer.
5 En omtrent het avondoffer stond ik op uit mijn bedruktheid, als ik nu mijn kleed en mijn mantel gescheurd had; en ik boog mij op mijn knieen, en breidde mijn handen uit tot den HEERE, mijn God;
6 En ik zeide: Mijn God, ik ben beschaamd en schaamrood, om mijn aangezicht tot U op te heffen, mijn God; want onze ongerechtigheden zijn vermenigvuldigd tot boven ons hoofd, en onze schuld is groot geworden tot aan den hemel.
7 Van de dagen onzer vaderen af zijn wij in grote schuld tot op dezen dag; en wij zijn om onze ongerechtigheden overgegeven, wij, onze koningen en onze priesters, in de hand van de koningen der landen, in zwaard, in gevangenis, en in roof, en in schaamte des aangezichts, gelijk het is te dezen dage.
8 En nu is er, als een klein ogenblik, een genade geschied van den HEERE, onzen God, om ons een ontkoming over te laten, en ons een nagel te geven in Zijn heilige plaats, om onze ogen te verlichten, o onze God, en om ons een weinig levens te geven in onze dienstbaarheid.
9 Want wij zijn knechten; doch in onze dienstbaarheid heeft ons onze God niet verlaten; maar Hij heeft weldadigheid tot ons geneigd voor het aangezicht der koningen van Perzie, dat Hij ons een weinig levens gave, om het huis onzes Gods te verhogen, en de woestigheden van hetzelve op te richten, en om ons een tuin te geven in Juda en te Jeruzalem.
10 En nu, wat zullen wij zeggen, o onze God! na dezen? Want wij hebben Uw geboden verlaten,
11 Die Gij geboden hadt door den dienst Uwer knechten, de profeten, zeggende: Het land, waar gijlieden inkomt, om dat te erven, is een vuil land, door de vuiligheid van de volken der landen, om hun gruwelen, waarmede zij dat vervuld hebben, van het ene einde tot het andere einde, met hun onreinigheid.
12 Zo zult gij nu uw dochteren niet geven aan hun zonen, en hun dochteren niet nemen voor uw zonen, en zult hun vrede en hun best niet zoeken, tot in eeuwigheid; opdat gij sterk wordt, en het goede des lands eet, en uw kinderen doet erven tot in eeuwigheid.
13 En na alles, wat over ons gekomen is, om onze boze werken, en om onze grote schuld, omdat Gij, o onze God! belet hebt, dat wij niet te onder zijn vanwege onze ongerechtigheid, en hebt ons een ontkoming gegeven, als deze is;
14 Zullen wij nu wederkeren, om Uw geboden te vernietigen, en ons te verzwageren met de volken dezer gruwelen? Zoudt Gij niet tegen ons toornen tot verterens toe, dat er geen overblijfsel noch ontkoming zij?
15 O HEERE, God van Israel! Gij zijt rechtvaardig; want wij zijn overgelaten ter ontkoming, als het is te dezen dage. Zie, wij zijn voor Uw aangezicht in onze schuld; want er is niemand, die voor Uw aangezicht zou kunnen bestaan, om zulks.

10
1 Als Ezra alzo bad, en als hij deze belijdenis deed, wenende en zich voor Gods huis nederwerpende, verzamelde zich tot hem uit Israel een zeer grote gemeente van mannen, en vrouwen, en kinderen; want het volk weende met groot geween.
2 Toen antwoordde Sechanja, de zoon van Jehiel, een van de zonen van Elam, en zeide tot Ezra: Wij hebben overtreden tegen onzen God, en wij hebben vreemde vrouwen van de volken des lands bij ons doen wonen; maar nu, er is hope voor Israel, dezen aangaande.
3 Laat ons dan nu een verbond maken met onze God, dat wij al die vrouwen, en wat van haar geboren is, zullen doen uitgaan, naar den raad des HEEREN, en dergenen, die beven voor het gebod onzes Gods; en laat er gedaan worden naar de wet.
4 Sta op, want deze zaak komt u toe; en wij zullen met u zijn; wees sterk en doe het.
5 Toen stond Ezra op, en deed de oversten der priesteren, de Levieten en gans Israel zweren, te zullen doen naar dit woord; en zij zwoeren.
6 En Ezra stond op van voor Gods huis, en ging in de kamer van Johanan, den zoon van Eljasib; als hij daar kwam, at hij geen brood, en dronk geen water, want hij bedreef rouw over de overtreding der weggevoerden.
7 En zij lieten een stem doorgaan door Juda en Jeruzalem, aan al de kinderen der gevangenis, dat zij zich te Jeruzalem zouden verzamelen.
8 En al wie niet kwam in drie dagen, naar den raad der vorsten en der oudsten, al zijn have zou verbannen zijn; en hij zelf zou afgezonderd wezen van de gemeente der weggevoerden.
9 Toen verzamelden zich alle mannen van Juda en Benjamin te Jeruzalem in drie dagen; het was de negende maand op den twintigsten in de maand; en al het volk zat op de straat van Gods huis, sidderende om deze zaak, en vanwege de plasregenen.
10 Toen stond Ezra, de priester, op en zeide tot hen: Gijlieden hebt overtreden, en vreemde vrouwen bij u doen wonen, om Israels schuld te vermeerderen.
11 Nu dan, doet den HEERE, uwer vaderen God, belijdenis en doet Zijn welgevallen, en scheidt u af van de volken des lands, en van de vreemde vrouwen.
12 En de ganse gemeente antwoordde en zeide met luider stem: Naar uw woorden, alzo komt het ons toe te doen.
13 Maar des volks is veel, en het is een tijd van plasregen, dat men hier buiten niet staan kan; en het is geen werk van een dag noch van twee; want velen onzer hebben overtreden in deze zaak.
14 Laat toch onze vorsten der ganse gemeente hierover staan, en allen, die in onze steden zijn, die vreemde vrouwen bij zich hebben doen wonen, op gezette tijden komen, en met hen de oudsten van elke stad en derzelver rechters; totdat wij van ons afwenden de hittigheid des toorns onzes Gods, om dezer zaken wil.
15 Alleenlijk Jonathan, de zoon van Asahel, en Jehazia, de zoon van Tikva, stonden hierover; en Mesullam, en Sabbethai, de Leviet, hielpen hen.
16 En de kinderen der gevangenis deden alzo; en Ezra, de priester, met de mannen, de hoofden der vaderen, naar het huis hunner vaderen, en zij allen, bij namen genoemd, scheidden zich af, en zij zaten op den eersten dag der tiende maand, om deze zaak te onderzoeken.
17 En zij voleindden het met alle mannen, die vreemde vrouwen bij zich hadden doen wonen, tot op den eersten dag der eerste maand.
18 En er werden gevonden van de zonen der priesteren, die vreemde vrouwen bij zich hadden doen wonen; van de zonen van Jesua, den zoon van Jozadak, en zijn broederen, Maaseja, en Eliezer, en Jarib, en Gedalja.
19 En zij gaven hun hand, dat zij hun vrouwen zouden doen uitgaan; en schuldig zijnde, offerden zij een ram van de kudde voor hun schuld.
20 En van de kinderen van Immer: Hanani en Zebadja.
21 En van de kinderen van Harim: Maaseja, en Elia, en Semaja, en Jehiel, en Uzia,

22 En van de kinderen van Pashur: Eljoenai, Maaseja, Ismael, Nethaneel, Jozabad en Elasa.
23 En van de Levieten: Jozabad, en Simei, en Kelaja (deze is Kelita), Pethahja, Juda en Eliezer.
24 En van de zangers: Eljasib; en van de poortiers: Sallum, en Telem, en Uri.
25 En van Israel: van de kinderen van Paros: Ramja, en Jezia, en Malchia, en Mijamin, en Eleazar, en Malchia, en Benaja.
26 En van de kinderen van Elam: Mattanja, Zacharja, en Jehiel, en Abdi, en Jeremoth, en Elia.
27 En van de kinderen van Zatthu: Eljoenai, Eljasib, Mattanja, en Jeremoth, en Zabad, Aziza.
28 En van de kinderen van Bebai: Johanan, Hananja, Sabbai, en Athlai.
29 En van de kinderen van Bani: Mesullam, Malluch en Adaja, Jasub en Seal, Jeramoth.
30 En van de kinderen van Pahath-moab: Adna, en Chelal, Benaja, Maaseja, Mattanja, Bezaleel, en Binnui, en Manasse.
31 En van de kinderen van Harim: Eliezer, Jissia, Malchia, Semaja, Simeon.
32 Benjamin, Malluch, Semarja.
33 Van de kinderen van Hasum: Mathnai, Mattata, Zabad, Elifelet, Jeremai, Manasse, Simei.
34 Van de kinderen van Bani: Maadai, Amram, en Uel,
35 Benaja, Bedeja, Cheluhu,
36 Vanja, Meremoth, Eljasib,
37 Mattanja, Mathnai, en Jaasai,
38 En Bani, en Binnui, Simei,
39 En Selemja, en Nathan, en Adaja,
40 Machnadbai, Sasai, Sarai,
41 Azareel, Selemja, Semarja,
42 Sallum, Amarja, Jozef.
43 Van de kinderen van Nebo: Jeiel, Mattithja, Zabad, Zebina, Jaddai, en Joel, Benaja.
44 Alle dezen hadden vreemde vrouwen genomen; en sommigen van hen hadden vrouwen, waarbij zij kinderen gekregen hadden.

# NEHEMIA

1

1 De geschiedenissen van Nehemia, zoon van Hachalja. En het geschiedde in de maand Chisleu, in het twintigste jaar, als ik te Susan in het paleis was;
2 Zo kwam Hanani, een van mijn broederen, hij en sommige mannen uit Juda, en ik vraagde hen naar de Joden, die ontkomen waren (die overgebleven waren van de gevangenis), en naar Jeruzalem.
3 En zij zeiden tot mij: De overgeblevenen, die van de gevangenis aldaar in het landschap zijn overgebleven, zijn in grote ellende en in versmaadheid; en Jeruzalems muur is verscheurd, en haar poorten zijn met vuur verbrand.
4 En het geschiedde, als ik deze woorden hoorde, zo zat ik neder, en weende, en bedreef rouw, enige dagen; en ik was vastende en biddende voor het aangezicht van den God des hemels.
5 En ik zeide: Och, HEERE, God des hemels, Gij, grote en vreselijke God! Die het verbond en de goedertierenheid houdt dien, die Hem liefhebben, en Zijn geboden houden.
6 Laat toch Uw oor opmerkende, en Uw ogen open zijn, om te horen naar het gebed Uws knechts, dat ik heden voor Uw aangezicht bid, dag en nacht, voor de kinderen Israels, Uw knechten; en ik doe belijdenis over de zonden der kinderen Israels, die wij tegen U gezondigd hebben; ook ik en mijns vaders huis, wij hebben gezondigd.
7 Wij hebben het ganselijk tegen U verdorven; en wij hebben niet gehouden de geboden, noch de inzettingen, noch de rechten, die Gij Uw knecht Mozes geboden hebt.
8 Gedenk toch des woords, dat Gij Uw knecht Mozes geboden hebt, zeggende: Gijlieden zult overtreden, Ik zal u onder de volken verstrooien.
9 En gij zult u tot Mij bekeren, en Mijn geboden houden, en die doen; al waren uw verdrevenen aan het einde des hemels, Ik zal hen vandaar verzamelen, en zal ze brengen tot de plaats, die Ik verkoren heb, om Mijn Naam aldaar te doen wonen.
10 Zij zijn toch Uw knechten en Uw volk, dat Gij verlost hebt door Uw grote kracht en door Uw sterke hand.
11 Och, HEERE, laat toch Uw oor opmerkende zijn op het gebed Uws knechts, en op het gebed Uwer knechten, die lust hebben Uw Naam te vrezen; en doe het toch Uw knecht heden wel gelukken, en geef hem barmhartigheid voor het aangezicht dezes mans. Ik nu was des konings schenker.

2
1 Toen geschiedde het in de maand Nisan, in het twintigste jaar van den koning Arthahsasta, als er wijn voor zijn aangezicht was, dat ik den wijn opnam, en gaf hem den koning; nu was ik nooit treurig geweest voor zijn aangezicht.
2 Zo zeide de koning tot mij: Waarom is uw aangezicht treurig, zo gij toch niet krank zijt? Dit is niet dan treurigheid des harten. Toen vreesde ik gans zeer.
3 En ik zeide tot de koning: De koning leve in eeuwigheid! Hoe zou mijn aangezicht niet treurig zijn, daar de stad, de plaats der begrafenissen mijner vaderen, woest is, en haar poorten met vuur verteerd zijn?
4 En de koning zeide tot mij: Wat verzoekt gij nu? Toen bad ik tot God van den hemel.
5 En ik zeide tot den koning: Zo het den koning goeddunkt, en zo uw knecht voor uw aangezicht aangenaam is, dat gij mij zendt naar Juda, naar de stad der begrafenissen mijner vaderen, dat ik ze bouwe.
6 Toen zeide de koning tot mij, daar de koningin nevens hem zat: Hoe lang zal uw reis wezen, en wanneer zult gij wederkomen? En het behaagde den koning, dat hij mij zond, als ik hem zekeren tijd gesteld had.
7 Voorts zeide ik tot den koning: Zo het den koning goeddunkt, dat men mij brieven geve aan de landvoogden aan gene zijde der rivier, dat zij mij overgeleiden, totdat ik in Juda zal gekomen zijn;
8 Ook een brief aan Asaf, den bewaarder van den lusthof, denwelken de koning heeft, dat hij mij hout geve om te zolderen de poorten van het paleis, dat aan het huis is, en tot den stadsmuur, en tot het huis, waar ik intrekken zal. En de koning gaf ze mij, naar de goede hand mijns Gods over mij.
9 Toen kwam ik tot de landvoogden aan gene zijde der rivier, en gaf hun de brieven des konings. En de koning had oversten des heirs en ruiteren met mij gezonden.
10 Toen nu Sanballat, de Horoniet, en Tobia, de Ammonietische knecht dat hoorden, mishaagde het hun met groot mishagen, dat er een mens gekomen was, om wat goeds te zoeken voor de kinderen Israels.
11 En ik kwam te Jeruzalem, en was daar drie dagen.
12 Daarna maakte ik mij des nachts op, ik en weinig mannen met mij, en ik gaf geen mens te kennen, wat mijn God in mijn hart gegeven had, om aan Jeruzalem te doen; en er was geen dier met mij, dan het dier, waarop ik reed.
13 En ik trok uit bij nacht door de Dalpoort, en voorbij de Drakenfontein, en naar de Mistpoort, en ik brak aan de muren van Jeruzalem, dewelke verscheurd waren, en haar poorten met vuur verteerd.
14 En ik ging voort naar de Fonteinpoort, en naar des konings vijver; doch daar was geen plaats voor het dier, om onder mij voort te gaan.
15 Toen ging ik op, des nachts, door de beek, en ik brak aan den muur; en ik keerde weder, en kwam in door de Dalpoort; alzo keerde ik wederom.
16 En de overheden wisten niet, waar ik heengegaan was, en wat ik deed; want ik had tot nog toe den Joden, en den priesteren, en den edelen, en overheden, en den anderen, die het werk deden, niets te kennen gegeven.
17 Toen zeide ik tot hen: Gijlieden ziet de ellende, waarin wij zijn, dat Jeruzalem woest is, en haar poorten met vuur verbrand zijn; komt, en laat ons Jeruzalems muur opbouwen; opdat wij niet meer een versmaadheid zijn.
18 En ik gaf hun te kennen de hand mijns Gods, Die goed over mij geweest was, als ook de woorden des konings, die hij tot mij gesproken had. Toen zeiden zij: Laat ons op zijn, dat wij bouwen; en zij sterkten hun handen ten goede.

19 Als nu Sanballat, de Horoniet, en Tobia, de Ammonietische knecht, en Gesem, de Arabier, dit hoorden, zo bespotten zij ons, en verachtten ons; en zij zeiden: Wat is dit voor een ding, dat gijlieden doet? Wilt gijlieden tegen den koning rebelleren?
20 Toen gaf ik hun tot antwoord, en zeide tot hen: God van den hemel, Die zal het ons doen gelukken, en wij, Zijn knechten, zullen ons opmaken en bouwen; maar gijlieden hebt geen deel, noch gerechtigheid, noch gedachtenis in Jeruzalem.

3
1 En Eljasib, de hogepriester, maakte zich op met zijn broederen, de priesteren, en zij bouwden de Schaapspoort; zij heiligden ze, en richtten haar deuren op; ja, zij heiligden ze tot aan den toren Mea, tot aan den toren Hananeel.
2 En aan zijn hand bouwden de mannen van Jericho; ook bouwde aan zijn hand Zacchur, de zoon van Imri.
3 De Vispoort nu bouwden de kinderen van Senaa; zij zolderden die, en richtten haar deuren op, met haar sloten en haar grendelen.
4 En aan hun hand verbeterde Meremoth, de zoon van Uria, den zoon van Koz; en aan hun hand verbeterde Mesullam, de zoon van Berechja, den zoon van Mesezabeel; en aan hun hand verbeterde Zadok, zoon van Baena.
5 Voorts aan hun hand verbeterden de Thekoieten; maar hun voortreffelijken brachten hun hals niet tot den dienst huns Heeren.
6 En de Oude poort verbeterden Jojada, de zoon van Paseah, en Mesullam, de zoon van Besodja; deze zolderden zij, en richtten haar deuren op, met haar sloten en haar grendelen.
7 En aan hun hand verbeterden Melatja, de Gibeoniet, en Jadon, de Meronothiet, de mannen van Gibeon en van Mizpa; tot aan den stoel des landvoogds aan deze zijde der rivier.
8 Aan zijn hand verbeterde Uzziel, de zoon van Harhoja, een der goudsmeden, en aan zijn hand verbeterde Hananja, de zoon van een der apothekers; en zij lieten Jeruzalem tot aan den breden muur.
9 En aan hun hand verbeterde Refaja, de zoon van Hur, overste des halven deels van Jeruzalem.
10 Voorts aan hun hand verbeterde Jedaja, de zoon van Harumaf, en tegenover zijn huis; en aan zijn hand verbeterde Hattus, de zoon van Hasabneja.
11 De andere mate verbeterden Malchia, de zoon van Harim, en Hassub, de zoon van Pahath-moab; daartoe den Bakoventoren.
12 En aan zijn hand verbeterde Sallum, de zoon van Lohes, overste van het andere halve deel van Jeruzalem, hij en zijn dochteren.
13 De Dalpoort verbeterden Hanun, en de inwoners van Zanoah; zij bouwden die, en richtten haar deuren op, met haar sloten en haar grendelen; daartoe duizend ellen aan den muur, tot aan de Mistpoort.
14 De Mistpoort nu verbeterde Malchia, de zoon van Rechab, overste van het deel Beth-cherem; hij bouwde ze, en richtte haar deuren op, met haar sloten en haar grendelen.
15 En de Fonteinpoort verbeterde Sallum, de zoon van Kol-hoze, overste van het deel van Mizpa; hij bouwde ze, en overdekte ze, en richtte haar deuren op, met haar sloten en haar grendelen; daartoe den muur des vijvers Schelah bij des konings hof, en tot aan de trappen, die afgaan van Davids stad.
16 Na hem verbeterde Nehemia, de zoon van Azbuk, overste van het halve deel van Beth-zur, tot tegenover Davids graven, en tot aan den gemaakten vijver, en tot aan het huis der helden.
17 Na hem verbeterden de Levieten, Rehum, de zoon van Bani; aan zijn hand verbeterde Hasabja, de overste van het halve deel van Kehila, in zijn deel.
18 Na hem verbeterden hun broederen, Bavai, de zoon van Henadad, de overste van het andere halve deel van Kehila.
19 Aan zijn hand verbeterde Ezer, de zoon van Jesua, de overste van Mizpa, een andere maat; tegenover den opgang naar het wapenhuis, aan den hoek.
20 Na hem verbeterde zeer vuriglijk Baruch, de zoon van Zabbai, een andere maat; van den hoek tot aan de deur van het huis van Eljasib, den hogepriester.
21 Na hem verbeterde Meremoth, de zoon van Uria, den zoon van Koz, een andere maat; van de huisdeur van Eljasib af, tot aan het einde van Eljasibs huis.
22 En na hem verbeterden de priesteren, wonende in de vlakke velden.

23 Daarna verbeterden Benjamin, en Hassub, tegenover hun huis; na hem verbeterde Azaria, de zoon van Maaseja, den zoon van Hananja, bij zijn huis.
24 Na hem verbeterde Binnui, de zoon van Henadad, een andere maat; van het huis van Azaria tot aan den hoek en tot aan het punt;
25 Palal, de zoon van Uzai, tegen den hoek, en den hogen toren over, die van des konings huis uitsteekt, die bij den voorhof der gevangenis is; na hem Pedaja, de zoon van Paros;
26 De Nethinim nu, die in Ofel woonden, tot tegenover de Waterpoort aan het oosten, en den uitstekenden toren.
27 Daarna verbeterden de Thekoieten een andere maat; tegenover den groten uitstekenden toren, en tot aan den muur van Ofel.
28 Van boven de Paardenpoort verbeterden de priesteren, een iegelijk tegenover zijn huis.
29 Daarna verbeterde Zadok, de zoon van Immer, tegenover zijn huis. En na hem verbeterde Semaja, de zoon van Sechanja, de bewaarder van de Oostpoort.
30 Na hem verbeterden Hananja, de zoon van Selemja, en Hanun, de zoon van Zalaf, de zesde, een andere maat. Na hem verbeterde Mesullam, de zoon van Berechja, tegenover zijn kamer.
31 Na hem verbeterde Malchia, de zoon eens goudsmids, tot aan het huis der Nethinim en der kruideniers, tegenover de poort van Mifkad, en tot de opperzaal van het punt.
32 En tussen de opperzaal van het punt tot de Schaapspoort toe, verbeterden de goudsmeden en de kruideniers.

4
1 Maar het geschiedde, als Sanballat gehoord had, dat wij den muur bouwden, zo ontstak hij, en werd zeer toornig; en hij bespotte de Joden.
2 En sprak in de tegenwoordigheid zijner broederen en van het heir van Samaria, en zeide: Wat doen deze amechtige Joden? Zal men hen laten geworden? Zullen zij offeren? Zullen zij het in een dag voleinden? Zullen zij de steentjes uit de stofhopen levend maken, daar zij verbrand zijn?
3 En Tobia, de Ammoniet, was bij hem, en zeide: Al is het, dat zij bouwen, zo er een vos opkwame, hij zou hun stenen muur wel verscheuren.
4 Hoor, o onze God! dat wij zeer veracht zijn, en keer hun versmaadheid weder op hun hoofd, en geef hen over tot een roof in een land der gevangenis.
5 En dek hun ongerechtigheid niet toe; en hun zonde worde niet uitgedelgd van voor Uw aangezicht, want zij hebben U getergd, staande tegenover de bouwlieden.
6 Doch wij bouwden den muur, zodat de ganse muur samengevoegd werd tot zijn helft toe; want het hart des volks was om te werken.
7 En het geschiedde, als Sanballat, en Tobia, en de Arabieren, en de Ammonieten, en de Asdodieten hoorden, dat de verbetering aan de muren van Jeruzalem toenam, dat de scheuren begonnen gestopt te worden, zo ontstaken zij zeer;
8 En zij maakten allen te zamen een verbintenis, dat zij zouden komen om tegen Jeruzalem te strijden, en een verbijstering daarin te maken.
9 Maar wij baden tot onzen God, en zetten wacht tegen hen, dag en nacht, hunnenthalve.
10 Toen zeide Juda: De kracht der dragers is vervallen, en des stofs is veel, zodat wij aan den muur niet zullen kunnen bouwen.
11 Nu hadden onze vijanden gezegd: Zij zullen het niet weten, noch zien, totdat wij in het midden van hen komen, en slaan hen dood; alzo zullen wij het werk doen ophouden.
12 En het geschiedde, als de Joden, die bij hen woonden, kwamen, dat zij het ons wel tienmaal zeiden, uit al de plaatsen, door dewelke gij tot ons wederkeert.
13 Daarom zette ik in de benedenste plaatsen achter den muur, en op de hoogten, en ik zette het volk naar de geslachten, met hun zwaarden, hun spiesen en hun bogen.
14 En ik zag toe, en maakte mij op, en zeide tot de edelen, en tot de overheden, en tot het overige des volks: Vreest niet voor hun aangezicht; denkt aan dien groten en vreselijken HEERE, en strijdt voor uw broederen, uw zonen en uw dochteren, uw vrouwen en uw huizen.
15 Daarna geschiedde het, als onze vijanden hoorden, dat het ons bekend was geworden, en God hun raad te niet gemaakt had, zo keerden wij allen weder tot den muur, een iegelijk tot zijn werk.
16 En het geschiedde van dien dag af, dat de helft mijner jongens doende waren aan het werk, en de helft van hen hielden de spiesen, en de schilden, en de bogen, en de pantsiers; en de oversten waren achter het ganse huis van Juda.
17 Die aan den muur bouwden, en die den last droegen, en die oplaadden, waren een ieder met zijn ene hand doende aan het werk, en de andere hield het geweer.
18 En de bouwers hadden een iegelijk zijn zwaard aan zijn lenden gegord, en bouwden; maar die met de bazuin blies, was bij mij.
19 En ik zeide tot de edelen, en tot de overheden, en tot het overige des volks: Het werk is groot en wijd; en wij zijn op den muur afgezonderd, de een ver van den ander;
20 Ter plaatse, waar gij het geluid der bazuin zult horen, daarheen zult gij u tot ons verzamelen; onze God zal voor ons strijden.
21 Alzo waren wij doende aan het werk; en de helft van hen hielden de spiesen, van het opgaan des dageraads tot het voortkomen der sterren toe.
22 Ook zeide ik te dier tijd tot het volk: Een iegelijk vernachte met zijn jongen binnen Jeruzalem, opdat zij ons des nachts ter wacht zijn, en des daags aan het werk.

23 Voorts noch ik, noch mijn broederen, noch mijn jongelingen, noch de mannen van de wacht, die achter mij waren, wij trokken onze klederen niet uit; een iegelijk had zijn geweer en water.

5
1 Maar het geroep des volks en hunner vrouwen was groot, tegen hun broederen, de Joden.
2 Want er waren, die zeiden: Onze zonen, en onze dochteren, wij zijn velen; daarom hebben wij koren opgenomen, opdat wij eten en leven.
3 Ook waren er, die zeiden: Wij verpanden onze akkers, en onze wijngaarden, en onze huizen, opdat wij in dezen honger koren mogen opnemen.
4 Desgelijks waren er, die zeiden: Wij hebben geld ontleend tot des konings cijns, op onze akkers en onze wijngaarden.
5 Nu is toch ons vlees als het vlees onzer broederen, onze kinderen zijn als hun kinderen; en ziet, wij onderwerpen onze zonen en onze dochteren tot dienstknechten; ja, er zijn enige van onze dochteren onderworpen, dat zij in de macht onzer handen niet zijn; en anderen hebben onze akkers en onze wijngaarden.
6 Toen ik nu hun geroep en deze woorden hoorde, ontstak ik zeer.
7 En mijn hart beraadslaagde in mij; daarna twistte ik met de edelen, en met de overheden, en zeide tot hen: Gijlieden vordert een last, een iegelijk van zijn broeder. Voorts belegde ik een grote vergadering tegen hen.
8 En ik zeide tot hen: Wij hebben onze broederen, de Joden, die aan de heidenen verkocht waren, naar ons vermogen wedergekocht; en zoudt gijlieden ook uw broederen verkopen, of zouden zij aan ons verkocht worden? Toen zwegen zij, en vonden geen antwoord.
9 Voorts zeide ik: De zaak is niet goed, die gijlieden doet; zoudt gij niet wandelen in de vreze onzes Gods, om de versmading der heidenen, onze vijanden?
10 Ik, mijn broederen, en mijn jongens, vorderen wij ook geld en koren van hen? Laat ons toch dezen last nalaten.
11 Geeft hun toch als heden weder hun akkers, hun wijngaarden, hun olijfgaarden en hun huizen; en het honderdste deel van het geld, en van het koren, den most en de olie, die gij hun hebt afgevorderd.
12 Toen zeiden zij: Wij zullen het wedergeven, en van hen niets zoeken; wij zullen alzo doen, als gij zegt. En ik riep de priesteren, en deed hen zweren, dat zij doen zouden naar dit woord.
13 Ook schudde ik mijn boezem uit, en zeide: Alzo schudde God uit allen man, die dit woord niet zal bevestigen, uit zijn huis en uit zijn arbeid, en hij zij alzo uitgeschud en ledig. En de ganse gemeente zeide: Amen! En zij prezen de HEERE. En het volk deed naar dit woord.
14 Ook van dien dag af, dat hij mij bevolen heeft hun landvoogd te zijn in het land Juda, van het twintigste jaar af, tot het twee en dertigste jaar van den koning Arthahsasta, zijnde twaalf jaren, heb ik, met mijn broederen, het brood des landvoogds niet gegeten.
15 En de vorige landvoogden, die voor mij geweest zijn, hebben het volk bezwaard, en van hen genomen aan brood en wijn, daarna veertig zilveren sikkelen; ook heersten hun jongens over het volk; maar ik heb alzo niet gedaan, om der vreze Gods wil.
16 Daartoe heb ik ook aan het werk dezes muurs verbeterd, en wij hebben geen land gekocht; en al mijn jongens zijn aldaar verzameld geweest tot het werk.
17 Ook zijn van de Joden en van de overheden honderd en vijftig man, en die van de heidenen, die rondom ons zijn, tot ons kwamen, aan mijn tafel geweest.
18 En wat voor een dag bereid werd, was een os en zes uitgelezen schapen; ook werden mij vogelen bereid, en binnen tien dagen van allen wijn zeer veel; nog heb ik bij dezen het brood des landvoogds niet gezocht, omdat de dienstbaarheid zwaar was over dit volk.
19 Gedenk mijner, mijn God, ten goede, alles, wat ik aan dit volk gedaan heb.

6
1 Voorts is het geschied, als van Sanballat, en Tobia, en van Gesem, den Arabier, en van onze andere vijanden gehoord was, dat ik den muur gebouwd had, en dat geen scheur daarin was overgelaten; ook had ik tot dezen tijd toe de deuren niet opgezet in de poorten;
2 Zo zond Sanballat, en Gesem, tot mij, om te zeggen: Kom en laat ons te zamen vergaderen in de dorpen, in het dal Ono. Maar zij dachten mij kwaad te doen.
3 En ik zond boden tot hen, om te zeggen: Ik doe een groot werk, zodat ik niet zal kunnen afkomen; waarom zou dit werk ophouden, terwijl ik het zou nalaten, en tot ulieden afkomen?
4 Zij zonden nu wel viermaal tot mij, op dezelfde wijze. En ik antwoordde hun op dezelfde wijze.
5 Toen zond Sanballat tot mij op dezelfde wijze, ten vijfden male, zijn jongen, met een open brief in zijn hand.
6 Daarin was geschreven: Het is onder de volken gehoord, en Gasmu zegt: Gij en de Joden denkt te rebelleren, daarom bouwt gij den muur, en gij zult hun ten koning zijn; naar dat deze zaken zijn.
7 Dat gij ook profeten hebt besteld, om van u te Jeruzalem uit te roepen, zeggende: Hij is koning in Juda. Nu zal het van den koning gehoord worden, naar dat deze zaken zijn; kom dan nu, en laat ons te zamen raadslaan.
8 Doch ik zond tot hem, om te zeggen: Er is van al zulke zaken, als gij zegt, niets geschied; maar gij versiert ze uit uw hart.
9 Want zij allen zochten ons vreesachtig te maken, zeggende: Hun handen zullen van het werk aflaten, dat het niet zal gedaan worden; nu dan, sterk mijn handen!
10 Als ik nu kwam in het huis van Semaja, den zoon van Delaja, den zoon van Mehetabeel (hij nu was besloten), zo zeide hij: Laat ons samenkomen in het huis Gods, in het midden des tempels, en laat ons de deuren des tempels toesluiten; want zij zullen komen om u te doden, ja, bij nacht zullen zij komen, om u te doden.
11 Maar ik zeide: Zou een man, als ik, vlieden? En wie is er, zijnde als ik, die in den tempel zou gaan, dat hij levend bleve? Ik zal er niet ingaan.
12 Want ik merkte, en ziet, God had hem niet gezonden; maar hij sprak deze profetie tegen mij, omdat Tobia en Sanballat hem gehuurd hadden.
13 Daarom was hij gehuurd, opdat ik zou vrezen, en alzo doen, en zondigen; opdat zij iets zouden hebben tot een kwaden naam, opdat zij mij zouden honen.
14 Gedenk, mijn God, aan Tobia en aan Sanballat, naar deze zijn werken; en ook aan de profetes Noadja, en aan de andere profeten, die mij gezocht hebben vreesachtig te maken.
15 De muur nu werd volbracht, op den vijf en twintigsten van Elul, in twee en vijftig dagen.
16 En het geschiedde, als al onze vijanden dit hoorden, zo vreesden al de heidenen, die rondom ons waren, en zij vervielen zeer in hun ogen; want zij merkten, dat dit werk van onzen God gedaan was.
17 Ook schreven in die dagen edelen van Juda vele brieven, die naar Tobia gingen; en die van Tobia kwamen tot hen.
18 Want velen in Juda hadden hem gezworen, omdat hij was een schoonzoon van Sechanja, den zoon van Arah; en zijn zoon Johanan had genomen de dochter van Mesullam, den zoon van Berechja.
19 Ook verhaalden zij zijn goeddadigheden voor mijn aangezicht, en mijn woorden brachten zij uit tot hem. Tobia dan zond brieven, om mij vreesachtig te maken.

7
1 Voorts geschiedde het, als de muur gebouwd was, dat ik de deuren oprichtte, en de poortiers, en de zangers, en de Levieten werden besteld.
2 En ik gaf bevel aan mijn broeder Hanani, en aan Hananja, den overste van den burg te Jeruzalem, want hij was als een man van getrouwheid, en godvrezende boven velen.
3 En ik zeide tot hen: Laat de poorten van Jeruzalem niet geopend worden, totdat de zon heet wordt, en terwijl zij daarbij staan, laat hen de deuren sluiten, betast gij ze dan; en dat men wachten zette, inwoners van Jeruzalem, een iegelijk op zijn wacht, en een iegelijk tegenover zijn huis.
4 De stad nu was wijd van ruimte en groot; doch des volks was weinig daarbinnen; en de huizen waren niet gebouwd.
5 Zo gaf mijn God in mijn hart, dat ik de edelen, en de overheden, en het volk verzamelde, om de geslachten te rekenen; en ik vond het geslachtsregister dergenen, die in het eerst waren opgetogen, en vond daarin geschreven aldus:
6 Dit zijn de kinderen van dat landschap, die optogen uit de gevangenis der weggevoerden, die Nebukadnezar, koning van Babel, weggevoerd had, en die wedergekeerd zijn naar Jeruzalem en naar Juda, een iegelijk tot zijn stad;
7 Dewelke kwamen met Zerubbabel, Jesua, Nehemia, Azaria, Raamja, Nahamani, Mordechai, Bilsan, Mispereth, Bigvai, Nehum en Baena. Dit is het getal der mannen van het volk van Israel.
8 De kinderen van Parhos waren twee duizend, honderd twee en zeventig;
9 De kinderen van Sefatja, driehonderd twee en zeventig;
10 De kinderen van Arach, zeshonderd twee en vijftig;
11 De kinderen van Pahath-moab, van de kinderen van Jesua en Joab, twee duizend, achthonderd en achttien;
12 De kinderen van Elam, duizend, tweehonderd vier en vijftig;
13 De kinderen van Zatthu, achthonderd vijf en veertig;
14 De kinderen van Zakkai, zevenhonderd en zestig;
15 De kinderen van Binnui, zeshonderd acht en veertig;
16 De kinderen van Bebai, zeshonderd acht en twintig;
17 De kinderen van Azgad, twee duizend, driehonderd twee en twintig;
18 De kinderen van Adonikam, zeshonderd zeven en zestig;
19 De kinderen van Bigvai, twee duizend, zeven en zestig;
20 De kinderen van Adin, zeshonderd vijf en vijftig;
21 De kinderen van Ater, van Hizkia, acht en negentig;
22 De kinderen van Hassum, driehonderd acht en twintig;
23 De kinderen van Bezai, driehonderd vier en twintig;
24 De kinderen van Harif, honderd en twaalf;
25 De kinderen van Gibeon, vijf en negentig;
26 De mannen van Bethlehem en Netofa, honderd acht en tachtig;
27 De mannen van Anathoth, honderd acht en twintig;
28 De mannen van Beth-azmaveth, twee en veertig;
29 De mannen van Kirjath-jearim, Cefira en Beeroth, zevenhonderd drie en veertig;
30 De mannen van Rama en Gaba, zeshonderd en twintig;
31 De mannen van Michmas, honderd twee en twintig;
32 De mannen van Beth-el en Ai, honderd drie en twintig;
33 De mannen van het andere Nebo, twee en vijftig;
34 De kinderen des anderen Elams, duizend, tweehonderd vier en vijftig;
35 De kinderen van Harim, driehonderd en twintig;
36 De kinderen van Jericho, driehonderd vijf en veertig;
37 De kinderen van Lod, Hadid en Ono, zevenhonderd een en twintig;

38 De kinderen van Senaa, drie duizend, negenhonderd en dertig;
39 De priesters: de kinderen van Jedaja, van het huis van Jesua, negenhonderd drie en zeventig;
40 De kinderen van Immer, duizend twee en vijftig;
41 De kinderen van Pashur, duizend, tweehonderd zeven en veertig;
42 De kinderen van Harim, duizend en zeventien;
43 De Levieten: de kinderen van Jesua, van Kadmiel, van de kinderen van Hodeva, vier en zeventig;
44 De zangers: de kinderen van Asaf, honderd acht en veertig;
45 De poortiers: de kinderen van Sallum, de kinderen van Ater, de kinderen van Talmon, de kinderen van Akkub, de kinderen van Hatita, de kinderen van Sobai, honderd acht en dertig;
46 De Nethinim: de kinderen van Ziha, de kinderen van Hasufa, de kinderen van Tabbaoth;
47 De kinderen van Keros, de kinderen van Sia, de kinderen van Padon;
48 De kinderen van Lebana, de kinderen van Hagaba, de kinderen van Salmai;
49 De kinderen van Hanan, de kinderen van Giddel, de kinderen van Gahar;
50 De kinderen van Reaja, de kinderen van Rezin, de kinderen van Nekoda;
51 De kinderen van Gazzam, de kinderen van Uzza, de kinderen van Paseah;
52 De kinderen van Bezai, de kinderen van Meunim, de kinderen van Nefussim;
53 De kinderen van Bakbuk, de kinderen van Hakufa, de kinderen van Harhur;
54 De kinderen van Bazlith, de kinderen van Mehida, de kinderen van Harsa;
55 De kinderen van Barkos, de kinderen van Sisera, de kinderen van Thamah;
56 De kinderen van Neziah, de kinderen van Hatifa;
57 De kinderen der knechten van Salomo; de kinderen van Sotai, de kinderen van Sofereth, de kinderen van Perida;
58 De kinderen van Jaela, de kinderen van Darkon, de kinderen van Giddel;
59 De kinderen van Sefatja, de kinderen van Hattil, de kinderen van Pochereth van Zebaim, de kinderen van Amon;
60 Al de Nethinim, en de kinderen der knechten van Salomo, waren driehonderd twee en negentig.
61 Ook togen dezen op van Thel-melah, Thel-harsa, Cherub, Addon en Immer; maar zij konden hunner vaderen huis, en hun zaad niet tonen, of zij uit Israel waren;
62 De kinderen van Delaja, de kinderen van Tobia, de kinderen van Nekoda, zeshonderd twee en veertig.
63 En van de priesteren, de kinderen van Habaja, de kinderen van Koz, de kinderen van Barzillai, die een vrouw van de dochteren van Barzillai, den Gileadiet, genomen had, en naar hun naam genoemd was.
64 Dezen zochten hun geschrift, willende hun geslacht rekenen, maar het werd niet gevonden; daarom werden zij als onreinen van het priesterdom geweerd.
65 En Hattirsatha zeide tot hen, dat zij van de heiligste dingen niet zouden eten, totdat er een priester stond met urim en thummim.
66 Deze ganse gemeente te zamen was twee en veertig duizend, driehonderd en zestig;
67 Behalve hun knechten en hun maagden, die waren zeven duizend, driehonderd zeven en dertig; en zij hadden tweehonderd vijf en veertig zangers en zangeressen.
68 Hun paarden, zevenhonderd zes en dertig; hun muildieren, tweehonderd vijf en veertig;
69 Kemelen, vierhonderd vijf en dertig; ezelen, zes duizend, zevenhonderd en twintig.
70 Een deel nu van de hoofden der vaderen gaven tot het werk. Hattirsatha gaf tot den schat, aan goud, duizend drachmen, vijftig sprengbekkens, vijfhonderd en dertig priesterrokken.
71 En anderen van de hoofden der vaderen gaven tot den schat des werks, aan goud, twintig duizend drachmen, en aan zilver, twee duizend en tweehonderd ponden.
72 En wat de overigen des volks gaven, was aan goud, twintig duizend drachmen, en aan zilver, twee duizend mijnen, en zeven en zestig priesterrokken.

73 En de priesters, en de Levieten, en de poortiers, en de zangers, en sommigen van het volk, en de Nethinim, en gans Israel, woonden in hun steden. (8:1) Als nu de zevende maand aankwam, en de kinderen Israels in hun steden waren,

8
1 (8:2) Zo verzamelde zich al het volk als een enig man op de straat voor de Waterpoort; en zij zeiden tot Ezra, den schriftgeleerde, dat hij het boek der wet van Mozes zou halen, die de HEERE Israel geboden had.
2 (8:3) En Ezra, de priester, bracht de wet voor de gemeente, beiden mannen en vrouwen, en allen, die verstandig waren om te horen, op den eersten dag der zevende maand.
3 (8:4) En hij las daarin voor de straat, die voor de Waterpoort is, van het morgen licht aan tot op den middag, voor de mannen en vrouwen, en de verstandigen; en de oren des gansen volks waren naar het wetboek.
4 (8:5) En Ezra, de schriftgeleerde, stond op een hogen houten stoel, dien zij tot die zaak gemaakt hadden, en nevens hem stond Mattithja, en Sema, en Anaja, en Uria, en Hilkia, en Maaseja, aan zijn rechterhand; en aan zijn linkerhand Pedaja, en Misael, en Malchia, en Hasum, en Hasbaddana, Zacharja en Mesullam.
5 (8:6) En Ezra opende het boek voor de ogen des gansen volks, want hij was boven al het volk; en als hij het opende, stond al het volk.
6 (8:7) En Ezra loofde den HEERE, den groten God; en al het volk antwoordde: Amen, amen! met opheffing hunner handen, en neigden zich, en aanbaden den HEERE, met de aangezichten ter aarde.
7 (8:8) Jesua nu, en Bani, en Serebja, Jamin, Akkub, Sabbethai, Hodia, Maaseja, Kelita, Azaria, Jozabad, Hanan, Pelaja, en de Levieten onderwezen het volk in de wet. En het volk stond op zijn standplaats.
8 (8:9) En zij lazen in het boek, in de wet Gods, duidelijk; en den zin verklarende, zo maakten zij, dat men het verstond in het lezen.
9 (8:10) En Nehemia (dezelve is Hattirsatha) en Ezra, de priester, de schriftgeleerde, en de Levieten, die het volk onderwezen, zeiden tot al het volk: Deze dag is den HEERE, uw God, heilig; bedrijft dan geen rouw, en weent niet; want al het volk weende, als zij de woorden der wet hoorden.
10 (8:11) Voorts zeide hij tot hen: Gaat, eet het vette, en drinkt het zoete, en zendt delen dengenen, voor welken niets bereid is, want deze dag is onzen HEERE heilig; zo bedroeft u niet, want de blijdschap des HEEREN, die is uw sterkte.
11 (8:12) En de Levieten stilden al het volk, zeggende: Zwijgt, want deze dag is heilig, daarom bedroeft u niet.
12 (8:13) Toen ging al het volk henen om te eten, en om te drinken, en om delen te zenden, en om grote blijdschap te maken; want zij hadden de woorden verstaan, die men hun had bekend gemaakt.
13 (8:14) En des anderen daags verzamelden zich de hoofden der vaderen van het ganse volk, de priesters en de Levieten, tot Ezra, den schriftgeleerde, en dat, om verstand te bekomen in de woorden der wet.
14 (8:15) En zij vonden in de wet geschreven, dat de HEERE door de hand van Mozes geboden had, dat de kinderen Israels in loofhutten zouden wonen, op het feest in de zevende maand;
15 (8:16) En dat zij het zouden luidbaar maken, en een stem laten doorgaan door al hun steden, en te Jeruzalem, zeggende: Gaat uit op het gebergte, en haalt takken van olijfbomen, en takken van andere olieachtige bomen, en takken van mirtebomen, en takken van palmbomen, en takken van andere dichte bomen, om loofhutten te maken, als er geschreven is.
16 (8:17) Alzo ging het volk uit en haalden ze, en maakten zich loofhutten, een iegelijk op zijn dak, en in hun voorhoven, en in de voorhoven van Gods huis, en op de straat der Waterpoort, en op de straat van Efraimspoort.
17 (8:18) En de ganse gemeente dergenen, die uit de gevangenis waren wedergekomen, maakten loofhutten, en woonden in die loofhutten; want de kinderen Israels hadden alzo niet gedaan

sinds de dagen van Jesua, den zoon van Nun, tot op dezen dag toe; en er was zeer grote blijdschap.
18 (8:19) En men las in het wetboek Gods dag bij dag, van den eersten dag tot den laatsten dag. En zij hielden het feest zeven dagen, en op den achtsten dag den verbodsdag, naar het recht.

9
1 Voorts op den vier en twintigsten dag dezer maand verzamelden zich de kinderen Israels met vasten en met zakken, en aarde was op hen.
2 En het zaad Israels scheidde zich af van alle vreemden. En zij stonden, en deden belijdenis van hun zonden en hunner vaderen ongerechtigheden.
3 Want als zij opgestaan waren op hun standplaats, zo lazen zij in het wetboek des HEEREN, huns Gods, een vierendeel van den dag; en op een ander vierendeel deden zij belijdenis, en aanbaden den HEERE, hun God.
4 Jesua nu, en Bani, Kadmiel, Sebanja, Bunni, Serebja, Bani en Chenani, stonden op het hoge gestoelte der Levieten, en riepen met luider stem tot den HEERE, hun God;
5 En de Levieten, Jesua, en Kadmiel, Bani, Hasabneja; Serebja, Hodia, Sebanja, Petahja, zeiden: Staat op, looft den HEERE, uw God, van eeuwigheid tot in eeuwigheid; en men love den Naam Uwer heerlijkheid, die verhoogd is boven allen lof en prijs!
6 Gij zijt die HEERE alleen, Gij hebt gemaakt den hemel, den hemel der hemelen, en al hun heir, de aarde en al wat daarop is, de zeeen en al wat daarin is, en Gij maakt die allen levend; en het heir der hemelen aanbidt U.
7 Gij zijt die HEERE, de God, Die Abram hebt verkoren, en hem uit Ur der Chaldeen uitgevoerd; en Gij hebt zijn naam gesteld Abraham.
8 En Gij hebt zijn hart getrouw gevonden voor Uw aangezicht, en hebt een verbond met hem gemaakt, dat Gij zoudt geven het land der Kanaanieten, der Hethieten, der Amorieten, en der Ferezieten, en der Jebusieten, en der Girgasieten, dat Gij het zijn zade zoudt geven; en Gij hebt Uw woorden bevestigd, omdat Gij rechtvaardig zijt.
9 En Gij hebt aangezien onzer vaderen ellende in Egypte, en Gij hebt hun geroep gehoord aan de Schelfzee;
10 En Gij hebt tekenen en wonderen gedaan aan Farao, en aan al zijn knechten, en aan al het volk zijns lands; want Gij wist, dat zij trotselijk tegen hen handelden; en Gij hebt U een Naam gemaakt, als het is te dezen dage.
11 En Gij hebt de zee voor hun aangezicht gekliefd, dat zij in het midden der zee op het droge zijn doorgegaan; en hun vervolgers hebt Gij in de diepten geworpen, als een steen in sterke wateren.
12 En Gij hebt ze des daags geleid met een wolkkolom, en des nachts met een vuurkolom, om hen te lichten op den weg, waarin zij zouden wandelen.
13 En Gij zijt neergedaald op den berg Sinai, en hebt met hen gesproken uit den hemel; en Gij hebt hun gegeven rechtmatige rechten, en getrouwe wetten, goede inzettingen en geboden.
14 En Gij hebt Uw heiligen sabbat bekend gemaakt; en Gij hebt hun geboden, en inzettingen en een wet bevolen, door de hand van Uw knecht Mozes.
15 En Gij hebt hun brood uit den hemel gegeven voor hun honger, en hun water uit de steenrots voortgebracht voor hun dorst; en Gij hebt tot hen gezegd, dat zij zouden ingaan om te erven het land, waarover Gij Uw hand ophieft, dat Gij het hun zoudt geven.
16 Maar zij en onze vaders hebben trotselijk gehandeld, en zij hebben hun nek verhard, en niet gehoord naar Uw geboden;
17 En zij hebben geweigerd te horen, en niet gedacht aan Uw wonderen, die Gij bij hen gedaan hadt, en hebben hun nek verhard, en in hun wederspannigheid een hoofd gesteld, om weder te keren tot hun dienstbaarheid. Doch Gij, een God van vergevingen, genadig en barmhartig, lankmoedig, en groot van weldadigheid, hebt hen evenwel niet verlaten.
18 Zelfs, als zij zich een gegoten kalf gemaakt hadden, en gezegd: Dit is uw God, Die u uit Egypte heeft opgevoerd; en grote lasteren gedaan hadden;
19 Hebt Gij hen nochtans door Uw grote barmhartigheid niet verlaten in de woestijn; de wolkkolom week niet van hen des daags, om hen op den weg te leiden, noch de vuurkolom des nachts, om hen te lichten, en dat, op den weg, waarin zij zouden wandelen.

20 En Gij hebt Uw goeden Geest gegeven om hen te onderwijzen; en Uw Manna hebt Gij niet geweerd van hun mond, en water hebt Gij hun gegeven voor hun dorst.
21 Alzo hebt Gij hen veertig jaren onderhouden in de woestijn; zij hebben geen gebrek gehad; hun klederen zijn niet veroud, en hun voeten niet gezwollen.
22 Voorts hebt Gij hun koninkrijken en volken gegeven, en hebt hen verdeeld in hoeken. Alzo hebben zij erfelijk bezeten het land van Sihon, te weten, het land des konings van Hesbon, en het land van Og, koning van Basan.
23 Gij hebt ook hun kinderen vermenigvuldigd, als de sterren des hemels; en Gij hebt hen gebracht in het land, waarvan Gij tot hun vaderen hadt gezegd, dat zij zouden ingaan om het erfelijk te bezitten.
24 Alzo zijn de kinderen daarin gekomen, en hebben dat land erfelijk ingenomen; en Gij hebt de inwoners des lands, de Kanaanieten, voor hun aangezicht ten ondergebracht, en hebt hen in hun hand gegeven, mitsgaders hun koningen en de volken des lands, om daarmede te doen naar hun welgevallen.
25 En zij hebben vaste steden en een vet land ingenomen, en erfelijk bezeten, huizen, vol van alle goed, uitgehouwen bornputten, wijngaarden, olijfgaarden en bomen van spijze, in menigte; en zij hebben gegeten, en zijn zat en vet geworden, en hebben in wellust geleefd, door Uw grote goedigheid.
26 Maar zij zijn wederspannig geworden, en hebben tegen U gerebelleerd, en Uw wet achter hun rug geworpen, en Uw profeten gedood die tegen hen betuigden, om hen te doen wederkeren tot U; alzo hebben zij grote lasteren gedaan.
27 Daarom hebt Gij hen gegeven in de hand hunner benauwers, die hen benauwd hebben; maar als zij in den tijd hunner benauwdheid tot U riepen, hebt Gij van den hemel gehoord, en hun naar Uw grote barmhartigheden verlossers gegeven, die hen uit de hand hunner benauwers verlosten.
28 Maar als zij rust hadden, keerden zij weder om kwaad te doen voor Uw aangezicht; zo verliet Gij hen in de hand hunner vijanden, dat zij over hen heersten; als zij zich dan bekeerden, en U aanriepen, zo hebt Gij hen van den hemel gehoord, en hebt hen naar Uw barmhartigheden tot vele tijden uitgerukt.
29 En Gij hebt tegen hen betuigd, om hen te doen wederkeren tot Uw wet; maar zij hebben trotselijk gehandeld, en niet gehoord naar Uw geboden, en tegen Uw rechten, tegen dezelve hebben zij gezondigd, door dewelke een mens, die ze doet, leven zal; en zij hebben hun schouder teruggetogen, en hun nek verhard, en niet gehoord.
30 Doch Gij vertoogt het vele jaren over hen, en betuigdet tegen hen door Uw Geest, door den dienst Uwer profeten, maar zij neigden het oor niet; daarom hebt Gij hen gegeven in de hand van de volken der landen.
31 Doch door Uw grote barmhartigheden hebt Gij hen niet vernield, noch hen verlaten; want Gij zijt een genadig en barmhartig God.
32 Nu dan, o onze God, Gij grote, Gij machtige, en Gij vreselijke God, Die het verbond en de weldadigheid houdt; laat voor Uw aangezicht niet gering zijn al de moeite, die ons getroffen heeft, onze koningen, onze vorsten, en onze priesteren; en onze profeten, en onze vaderen, en Uw ganse volk, van de dagen der koningen van Assur af tot op dezen dag.
33 Doch Gij zijt rechtvaardig, in alles, wat ons overkomen is; want Gij hebt trouwelijk gehandeld, maar wij hebben goddelooslijk gehandeld.
34 En onze koningen, onze vorsten, onze priesters en onze vaders hebben Uw wet niet gedaan; en zij hebben niet geluisterd naar Uw geboden, en naar Uw getuigenissen, die Gij tegen hen betuigdet.
35 Want zij hebben U niet gediend in hun koninkrijk, en in Uw menigvuldig goed, dat Gij hun gaaft, en in dat wijde en dat vette land, dat Gij voor hun aangezicht gegeven hadt; en zij hebben zich niet bekeerd van hun boze werken.

36 Zie, wij zijn heden knechten; ja, het land, dat Gij onzen vaderen gegeven hebt, om de vrucht daarvan, en het goede daarvan te eten, zie, daarin zijn wij knechten.
37 En het vermenigvuldigt zijn inkomste voor den koningen, die Gij over ons gesteld hebt, om onzer zonden wil; en zij heersen over onze lichamen en over onze beesten, naar hun welgevallen; alzo zijn wij in grote benauwdheid.
38 En in dit alles maken wij een vast verbond en schrijven het; en onze vorsten, onze Levieten en onze priesteren zullen het verzegelen.

10
1 Tot de verzegelingen nu waren: Nehemia Hattirsatha, zoon van Hachalja, en Zidkia,
2 Seraja, Azarja, Jeremia,
3 Pashur, Amarja, Malchia,
4 Hattus, Sebanja, Malluch,
5 Harim, Meremoth, Obadja,
6 Daniel, Ginnethon, Baruch,
7 Mesullam, Abia, Mijamin,
8 Maazia, Bilgai, Semaja. Dit waren de priesters.
9 En de Levieten, namelijk: Jesua, zoon van Azanja, Binnui; van de zonen van Henadad, Kadmiel;
10 En hun broederen: Sebanja, Hodia, Kelita, Pelaja, Hanan,
11 Micha, Rehob, Hasabja,
12 Zakkur, Serebja, Sebanja,
13 Hodia, Bani, Beninu;
14 De hoofden des volks: Parhos, Pahath-moab, Elam, Zatthu, Bani,
15 Bunni, Azgad, Bebai,
16 Adonia, Bigvai, Adin,
17 Ater, Hizkia, Azzur,
18 Hodia, Hasum, Bezai,
19 Harif, Anathoth, Nebai,
20 Magpias, Mesullam, Hezir,
21 Mesezabeel, Zadok, Jaddua,
22 Pelatja, Hanan, Anaja,
23 Hosea, Hananja, Hassub,
24 Hallohes, Pilha, Sobek,
25 Rehum, Hasabna, Maaseja,
26 En Ahia, Hanan, Anan,
27 Malluch, Harim, Baana.
28 En het overige des volks, de priesteren, de Levieten, de poortiers, de zangers, de Nethinim, en al wie zich van de volken der landen had afgescheiden tot Gods wet, hun vrouwen, hun zonen en hun dochteren, al wie wetenschap en verstand had;
29 Die hielden zich aan hun broederen, hun voortreffelijken, en kwamen in den vloek en in den eed, dat zij zouden wandelen in de wet Gods, die gegeven is door de hand van den knecht Gods, Mozes; en dat zij zouden houden, en dat zij zouden doen al de geboden des HEEREN, onzes Heeren, en Zijn rechten en Zijn inzettingen;
30 En dat wij onze dochteren niet zouden geven aan de volken des lands, noch hun dochteren nemen voor onze zonen.
31 Ook als de volken des lands waren en alle koren op den sabbatdag ten verkoop brengen, dat wij op den sabbat, of op een anderen heiligen dag van hen niet zouden nemen; en dat wij het zevende jaar zouden vrij laten, mitsgaders allerhande bezwaarnis.
32 Voorts zetten wij ons geboden op, ons opleggende een derde deel van een sikkel in het jaar, tot den dienst van het huis onzes Gods;
33 Tot het brood der toerichting, en het gedurig spijsoffer, en tot het gedurig brandoffer, der sabbatten, der nieuwe maanden, tot de gezette hoogtijden, en tot de heilige dingen, en tot de zondofferen, om verzoening te doen over Israel; en tot alle werk van het huis onzes Gods.
34 Ook wierpen wij de loten, onder de priesters, de Levieten en het volk, over het offer van het hout, dat men brengen zou ten huize onzes Gods, naar het huis onzer vaderen, op bestemde tijden, jaar op jaar, om te branden op het altaar des HEEREN, onzes Gods, gelijk het in de wet geschreven is;

35 Dat wij ook de eerstelingen onzes lands en de eerstelingen van alle vrucht van al het geboomte, jaar op jaar, zouden brengen ten huize des HEEREN;
36 En de eerstgeborenen onzer zonen en onzer beesten, gelijk het in de wet geschreven is; en dat wij de eerstgeborenen onzer runderen en onzer schapen zouden brengen ten huize onzes Gods, tot de priesteren, die in het huis onzes Gods dienen.
37 En dat wij de eerstelingen onzes deegs, en onze hefofferen, en de vrucht aller bomen, most en olie, zouden brengen tot de priesteren, in de kameren van het huis onzes Gods, en de tienden onzes lands tot de Levieten; en dat dezelfde Levieten de tienden zouden hebben in alle steden onzer landbouwerij;
38 En dat er een priester, een zoon van Aaron, bij de Levieten zou zijn, als de Levieten de tienden ontvangen; en dat de Levieten de tienden zouden opbrengen ten huize onzes Gods, in de kameren van het schathuis.
39 Want de kinderen Israels en de kinderen van Levi moeten hefoffer van koren, most en olie in die kameren brengen, omdat aldaar de vaten des heiligdoms zijn, en de priesteren, die dienen, en de poortiers, en de zangers; dat wij alzo het huis onzes Gods niet zouden verlaten.

11
1 Voorts woonden de oversten des volks te Jeruzalem; maar het overige des volks wierpen loten, om uit tien een uit te brengen, die in de heilige stad Jeruzalem zou wonen, en negen delen in de andere steden.
2 En het volk zegende al de mannen, die vrijwilliglijk aanboden te Jeruzalem te wonen.
3 En dit zijn de hoofden van het landschap, die te Jeruzalem woonden; (maar in de steden van Juda woonden, een iegelijk op zijn bezitting, in hun steden, Israel, de priesters, en de Levieten, en de Nethinim, en de kinderen der knechten van Salomo).
4 Te Jeruzalem dan woonden sommigen van de kinderen van Juda, en van de kinderen van Benjamin. Van de kinderen van Juda: Athaja, de zoon van Uzzia, den zoon van Zacharja, den zoon van Amarja, den zoon van Sefatja, den zoon van Mahalaleel, van de kinderen van Perez;
5 En Maaseja, de zoon van Baruch, den zoon van Kol-hose, den zoon van Hazaja, den zoon van Adaja, den zoon van Jojarib, den zoon van Zacharja, den zoon van Siloni.
6 Alle kinderen van Perez, die te Jeruzalem woonden, waren vierhonderd acht en zestig dappere mannen.
7 En dit zijn de kinderen van Benjamin: Sallu, de zoon van Mesullam, den zoon van Joed, den zoon van Pedaja, den zoon van Kolaja, den zoon van Maaseja, den zoon van Ithiel, den zoon van Jesaja;
8 En na hem Gabbai, Sallai; negenhonderd acht en twintig.
9 En Joel, de zoon van Zichri, was opziener over hen; en Juda, de zoon van Senua, was de tweede over de stad.
10 Van de priesteren: Jedaja, de zoon van Jojarib, Jachin;
11 Seraja, de zoon van Hilkia, den zoon van Mesullam, den zoon van Zadok, den zoon van Merajoth, den zoon van Ahitub, was voorganger van Gods huis;
12 En hun broederen, die het werk in het huis deden, waren achthonderd twee en twintig. En Adaja, de zoon van Jeroham, den zoon van Pelalja, den zoon van Amzi, den zoon van Zacharja, den zoon van Pashur, den zoon van Malchia;
13 En zijn broederen, hoofden der vaderen, waren tweehonderd twee en veertig. En Amassai, de zoon van Azareel, den zoon van Achzai, den zoon van Mesillemoth, den zoon van Immer;
14 En hun broederen, dappere helden, waren honderd acht en twintig; en opziener over hen was Zabdiel, de zoon van Gedolim.
15 En van de Levieten: Semaja, de zoon van Hassub, den zoon van Azrikam, den zoon van Hasabja, den zoon van Buni.
16 En Sabbethai, en Jozabad, van de hoofden der Levieten, waren over het buitenwerk van het huis Gods.
17 En Matthanja, de zoon van Micha, den zoon van Zabdi, den zoon van Asaf, was het hoofd, die de dankzegging begon in het gebed, en Bakbukja was de tweede van zijn broederen; en Abda, de zoon van Sammua, den zoon van Galal, den zoon van Jeduthun.
18 Al de Levieten in de heilige stad waren tweehonderd vier en tachtig.
19 En de poortiers: Akkub, Talmon, met hun broederen, die wacht hielden in de poorten, waren honderd twee en zeventig.
20 Het overige nu van Israel, van de priesters en de Levieten, was in alle steden van Juda, een iegelijk in zijn erfdeel.
21 En de Nethinim woonden in Ofel; en Ziha en Gispa waren over de Nethinim.
22 En der Levieten opziener te Jeruzalem was Uzzi, de zoon van Bani, den zoon van Hasabja, den zoon van Matthanja, den zoon van Micha; van de kinderen van Asaf waren de zangers tegenover het werk van Gods huis.
23 Want er was een gebod des konings van hen, te weten, een zeker onderhoud voor de zangers, van elk dagelijks op zijn dag.

24 En Petahja, de zoon van Mesezabeel, van de kinderen van Zerah, den zoon van Juda, was aan des konings hand, in alle zaken tot het volk.
25 In de dorpen nu op hun akkers woonden sommigen van de kinderen van Juda, in Kirjath-arba en haar onderhorige plaatsen, en in Dibon en haar onderhorige plaatsen, en in Jekabzeel en haar dorpen;
26 En te Jesua, en te Molada, en te Beth-pelet,
27 En te Hazar-sual, en in Ber-seba, en haar onderhorige plaatsen,
28 En te Ziklag, en in Mechona en haar onderhorige plaatsen,
29 En te En-rimmon, en te Zora, en te Jarmuth,
30 Zanoah, Adullam en haar dorpen, Lachis en haar akkers, Azeka en haar onderhorige plaatsen; en zij legerden zich van Ber-seba af tot aan het dal Hinnom.
31 De kinderen van Benjamin nu van Geba woonden in Michmas, en Aja, en Beth-el, en haar onderhorige plaatsen,
32 Anathoth, Nob, Ananja,
33 Hazor, Rama, Gitthaim,
34 Hadid, Zeboim, Neballat,
35 Lod, en Ono, in het dal der werkmeesters.
36 Van de Levieten nu, woonden sommigen in de verdelingen van Juda, en van Benjamin.

12
1 Dit nu zijn de priesters en de Levieten, die met Zerubbabel, den zoon van Sealthiel, en Jesua, optogen: Seraja, Jeremia, Ezra,
2 Amarja, Malluch, Hattus,
3 Sechanja, Rehum, Meremoth,
4 Iddo, Ginnethoi, Abia,
5 Mijamin, Maadja, Bilga,
6 Semaja, en Jojarib, Jedaja,
7 Sallu, Amok, Hilkia, Jedaja; dat waren de hoofden der priesteren, en hun broederen, in de dagen van Jesua.
8 En de Levieten waren: Jesua, Binnui, Kadmiel, Serebja, Juda, Matthanja; hij en zijn broederen waren over de dankzeggingen.
9 En Bakbukja, en Unni, hun broederen, waren tegen hen over in de wachten.
10 Jesua nu gewon Jojakim, en Jojakim gewon Eljasib, en Eljasib gewon Jojada,
11 En Jojada gewon Jonathan, en Jonathan gewon Jaddua.
12 En in de dagen van Jojakim waren priesters, hoofden der vaderen: van Seraja was Meraja; van Jeremia, Hananja;
13 Van Ezra, Mesullam; van Amarja, Johanan;
14 Van Melichu, Jonathan; van Sebanja, Jozef;
15 Van Harim, Adna; van Merajoth, Helkai;
16 Van Iddo, Zacharia; van Ginnethon, Mesullam;
17 Van Abia, Zichri; van Minjamin, van Moadja, Piltai;
18 Van Bilga, Sammua; van Semaja, Jonathan;
19 En van Jojarib, Matthenai; van Jedaja, Uzzi;
20 Van Sallai, Kallai; van Amok, Heber;
21 Van Hilkia, Hasabja; van Jedaja, Nethaneel.
22 Van de Levieten werden in de dagen van Eljasib, Jojada, en Johanan, en Jaddua, de hoofden der vaderen beschreven; mitsgaders de priesteren, tot het koninkrijk van Darius, den Perziaan.
23 De kinderen van Levi, de hoofden der vaderen, werden beschreven in het boek der kronieken, tot de dagen van Johanan, den zoon van Eljasib, toe.
24 De hoofden dan der Levieten waren Hasabja, Serebja, en Jesua, de zoon van Kadmiel, en hun broederen tegen hen over, om te prijzen en te danken, naar het gebod van David, den man Gods, wacht tegen wacht.
25 Matthanja en Bakbukja, Obadja, Mesullam, Talmon en Akkub, waren poortiers, de wacht waarnemende bij de schatkamers der poorten.
26 Dezen waren in de dagen van Jojakim, den zoon van Jesua, den zoon van Jozadak, en in de dagen van Nehemia, den landvoogd, en van den priester Ezra, den schriftgeleerde.
27 In de inwijding nu van Jeruzalems muur, zochten zij de Levieten uit al hun plaatsen, dat zij hen te Jeruzalem brachten, om de inwijding te doen met vreugde, en met dankzeggingen, en met gezang, cimbalen, luiten, en met harpen.
28 Alzo werden de kinderen der zangers verzameld, zo uit het vlakke veld rondom Jeruzalem, als uit de dorpen van de Netofathieten;
29 En uit het huis van Gilgal, en uit de velden van Geba en Asmaveth; want de zangers hadden zich dorpen gebouwd rondom Jeruzalem.
30 En de priesters en de Levieten reinigden zichzelven; daarna reinigden zij het volk, en de poorten, en den muur.
31 Toen deed ik de vorsten van Juda opgaan op den muur; en ik stelde twee grote dankkoren en omgangen, een ter rechterhand op den muur, naar de Mistpoort toe.
32 En achter hen ging Hosaja, en de helft der vorsten van Juda.
33 En Azarja, Ezra, en Mesullam,

34 Juda, en Benjamin, en Semaja, en Jeremia;
35 En van de priesters kinderen met trompetten: Zacharja, de zoon van Jonathan, den zoon van Semaja, den zoon van Matthanja, den zoon van Michaja, den zoon van Zakkur, den zoon van Asaf;
36 En zijn broeders, Semaja, en Azareel, Milalai, Gilalai, Maai, Nethaneel, en Juda, Hanani, met muziekinstrumenten van David, den man Gods; en Ezra, de schriftgeleerde, ging voor hun aangezicht heen.
37 Voorts naar de Fonteinpoort, en tegen hen over, gingen zij op bij de trappen van Davids stad, door den opgang des muurs, boven Davids huis, tot aan de Waterpoort, tegen het oosten.
38 Het tweede dankkoor nu ging tegenover, en ik achter hetzelve, met de helft des volks, op den muur, van boven den Bakoventoren, tot aan den breden muur;
39 En van boven de poort van Efraim, en boven de Oude poort, en boven de Vispoort, en den toren Hananeel, en den toren Mea, tot aan de Schaapspoort, en zij bleven staan in de Gevangenpoort.
40 Daarna stonden de beide dankkoren in Gods huis; ook ik en de helft der overheden met mij.
41 En de priesters, Eljakim, Maaseja, Minjamin, Michaja, Eljoenei, Zacharja, Hananja, met trompetten;
42 Voorts Maaseja, en Semaja, en Eleazar, en Uzzi, en Johanan, en Malchia, en Elam, en Ezer; ook lieten zich de zangers horen, met Jizrahja, den opziener.
43 En zij offerden deszelven daags grote slachtofferen, en waren vrolijk; want God had hen vrolijk gemaakt met grote vrolijkheid; en ook waren de vrouwen en de kinderen vrolijk; zodat de vrolijkheid van Jeruzalem tot van verre gehoord werd.
44 Ook werden ten zelfden dage mannen gesteld over de kameren, tot de schatten, tot de hefofferen, tot de eerstelingen en tot de tienden, om daarin uit de akkers der steden te verzamelen de delen der wet, voor de priesteren en voor de Levieten; want Juda was vrolijk over de priesteren en over de Levieten, die daar stonden.
45 En de wacht huns Gods waarnamen, en de wacht der reiniging, ook de zangers, en de poortiers, naar het gebod van David en zijn zoon Salomo.
46 Want in de dagen van David en Asaf, van ouds, waren er hoofden der zangers, en des lofgezangs, en der dankzeggingen tot God.
47 Daarom gaf gans Israel, in de dagen van Zerubbabel, en in de dagen van Nehemia, de delen der zangers en der poortiers, van elk dagelijks op zijn dag; en zij heiligden voor de Levieten, en de Levieten heiligden voor de kinderen van Aaron.

13
1 Te dien dage werd er gelezen in het boek van Mozes, voor de oren des volks; en daarin werd geschreven gevonden, dat de Ammonieten en Moabieten niet zouden komen in de gemeente Gods, tot in eeuwigheid;
2 Omdat zij den kinderen Israels niet waren tegengekomen met brood en met water, ja, Bileam tegen hen gehuurd hadden, om hen te vloeken, hoewel onze God den vloek omkeerde in een zegen.
3 Zo geschiedde het, als zij deze wet hoorden, dat zij alle vermengeling van Israel afscheidden.
4 Eljasib nu, de priester, die gesteld was over de kamer van het huis onzes Gods, was voor dezen nabestaande van Tobia geworden.
5 En hij had hem een grote kamer gemaakt, alwaar zij te voren henenleiden het spijsoffer, den wierook en de vaten, en de tienden van koren, van most en van olie, die bevolen waren voor de Levieten, en de zangers, en de poortiers, mitsgaders het hefoffer der priesteren.
6 Doch in dit alles was ik niet te Jeruzalem; want in het twee en dertigste jaar van Arthahsasta, koning van Babel, kwam ik tot den koning; maar ten einde van sommige dagen verkreeg ik weder verlof van den koning.
7 En ik kwam te Jeruzalem, en verstond van het kwaad, dat Eljasib voor Tobia gedaan had, makende hem een kamer in de voorhoven van Gods huis.
8 En het mishaagde mij zeer; zo wierp ik al het huisraad van Tobia buiten, uit de kamer.
9 Voorts gaf ik bevel, en zij reinigden de kameren; en ik bracht daar weder in de vaten van Gods huis, met het spijsoffer en den wierook.
10 Ook vernam ik, dat der Levieten deel hun niet gegeven was; zodat de Levieten en de zangers, die het werk deden, gevloden waren, een iegelijk naar zijn akker.
11 En ik twistte met de overheden, en zeide: Waarom is het huis Gods verlaten? Doch ik vergaderde hen, en herstelde ze in hun stand.
12 Toen bracht gans Juda de tienden van het koren, en van den most, en van de olie, in de schatten.
13 En ik stelde tot schatmeesters over de schatten, Selemja, den priester, en Zadok, den schrijver, en Pedaja, uit de Levieten; en aan hun hand Hanan, den zoon van Zakkur, den zoon van Matthanja; want zij werden getrouw geacht, en hun werd opgelegd aan hun broederen uit te delen.
14 Gedenk mijner, mijn God, in dezen; en delg mijn weldadigheden niet uit, die ik aan het huis mijns Gods en aan Zijn wachten gedaan heb.
15 In dezelfde dagen zag ik in Juda, die persen traden op den sabbat, en die garven inbrachten, die zij op ezels laadden; als ook wijn, druiven en vijgen, en allen last, dien zij te Jeruzalem inbrachten op den sabbatdag; en ik betuigde tegen hen ten dage, als zij eetwaren verkochten.
16 Daar waren ook Tyriers binnen, die vis aanbrachten, en alle koopwaren, die zij op den sabbat verkochten aan de kinderen van Juda en te Jeruzalem.
17 Zo twistte ik met de edelen van Juda, en zeide tot hen: Wat voor een boos ding is dit, dat gijlieden doet, en ontheiligt den sabbatdag?
18 Deden niet uw vaders alzo, en onze God bracht al dit kwaad over ons en over deze stad? En gijlieden maakt de hittige gramschap nog meer over Israel, ontheiligende den sabbat.
19 Het geschiedde nu, als de poorten van Jeruzalem schaduw gaven, voor den sabbat, dat ik bevel gaf, en de deuren werden gesloten; en ik beval, dat zij ze niet zouden opendoen tot na den sabbat; en ik stelde van mijn jongens aan de poorten, opdat er geen last zou inkomen op den sabbatdag.
20 Toen vernachtten de kramers, en de verkopers van alle koopwaren, buiten voor Jeruzalem, eens of tweemaal.

21 Zo betuigde ik tegen hen, en zeide tot hen: Waarom vernacht gijlieden tegenover den muur? Zo gij het weder doet, zal ik de hand aan u slaan. Van dien tijd af kwamen zij niet op den sabbat.
22 Voorts zeide ik tot de Levieten, dat zij zich zouden reinigen, en de poorten komen wachten, om den sabbatdag te heiligen. Gedenk mijner ook in dezen, mijn God! en verschoon mij naar de veelheid Uwer goedertierenheid.
23 Ook zag ik in die dagen Joden, die Asdodische, Ammonietische en Moabietische vrouwen bij zich hadden doen wonen.
24 En hun kinderen spraken half Asdodisch, en zij konden geen Joods spreken, maar naar de taal eens iegelijken volks.
25 Zo twistte ik met hen, en vloekte hen, en sloeg sommige mannen van hen, en plukte hun het haar uit; en ik deed hen zweren bij God: Indien gij uw dochteren hun zonen zult geven, en indien gij van hun dochteren voor uw zonen of voor u zult nemen!
26 Heeft niet Salomo, de koning van Israel, daarin gezondigd, hoewel er onder vele heidenen geen koning was, gelijk hij, en hij zijn God lief was, en God hem ten koning over gans Israel gesteld had? Ook hem deden de vreemde vrouwen zondigen.
27 Zouden wij dan naar ulieden horen, dat gij al dit grote kwaad zoudt doen, overtredende tegen onzen God, doende vreemde vrouwen bij u wonen?
28 Ook was er een van de kinderen van Jojada, den zoon van Eljasib, den hogepriester, schoonzoon geworden van Sanballat, den Horoniet; daarom jaagde ik hem van mij weg.
29 Gedenk aan hen, mijn God, omdat zij het priesterdom hebben verontreinigd, ja, het verbond des priesterdoms en der Levieten.
30 Alzo reinigde ik hen van alle vreemden; en ik bestelde de wachten der priesteren en der Levieten, elk op zijn werk;
31 Ook tot het offer des houts, op bestemde tijden, en tot de eerstelingen. Gedenk mijner, mijn God, ten goede.

# ESTER

1

1 Het geschiedde nu in de dagen van Ahasveros, (hij is die Ahasveros, dewelke regeerde van Indie af tot aan Morenland toe, honderd zeven en twintig landschappen).
2 In die dagen, als de koning Ahasveros op den troon zijns koninkrijks zat, die op den burg Susan was;
3 In het derde jaar zijner regering maakte hij een maaltijd al zijn vorsten en zijn knechten; de macht van Perzie en Medie, de grootste heren en de oversten der landschappen waren voor zijn aangezicht;
4 Als hij vertoonde den rijkdom der heerlijkheid zijns rijks, en de kostelijkheid des sieraads zijner grootheid, vele dagen lang, honderd en tachtig dagen.
5 Toen nu die dagen vervuld waren, maakte de koning een maaltijd al den volke, dat gevonden werd op den burg Susan, van den grootste tot den kleinste, zeven dagen lang, in het voorhof van den hof van het koninklijk paleis.
6 Er waren witte, groene en hemelsblauwe behangselen, gevat aan fijn linnen en purperen banden, in zilveren ringen, en aan marmeren pilaren; de bedsteden waren van goud en zilver, op een vloer van porfier steen, en van marmer, en albast, en kostelijke stenen.
7 En men gaf te drinken in vaten van goud, en het ene vat was anders dan het andere vat; en er was veel koninklijke wijn, naar des konings vermogen.
8 En het drinken geschiedde naar de wet, dat niemand dwong; want alzo had de koning vastelijk bevolen aan alle groten zijns huizes, dat zij doen zouden naar den wil van een iegelijk.
9 De koningin Vasthi maakte ook een maaltijd voor de vrouwen in het koninklijk huis, hetwelk de koning Ahasveros had.
10 Op den zevenden dag, toen des konings hart vrolijk was van den wijn, zeide hij tot Mehuman, Biztha, Charbona, Bigtha en Abagtha, Zethar en Charchas, de zeven kamerlingen, dienende voor het aangezicht van den koning Ahasveros,
11 Dat zij Vasthi, de koningin, zouden brengen voor het aangezicht des konings, met de koninklijke kroon, om den volken en den vorsten haar schoonheid te tonen; want zij was schoon van aangezicht.
12 Doch de koningin Vasthi weigerde te komen op het woord des konings, hetwelk door den dienst der kamerlingen haar aangezegd was. Toen werd de koning zeer verbolgen, en zijn grimmigheid ontstak in hem.
13 Toen zeide de koning tot de wijzen, die de tijden verstonden (want alzo moest des konings zaak geschieden, in de tegenwoordigheid van al degenen, die de wet en het recht wisten;
14 De naasten nu bij hem waren Carsena, Sethar, Admatha, Tharsis, Meres, Marsena, Memuchan, zeven vorsten der Perzen en der Meden, die het aangezicht des konings zagen, die vooraan zaten in het koninkrijk),
15 Wat men naar de wet met de koningin Vasthi doen zou, omdat zij niet gedaan had het woord van den koning Ahasveros, door den dienst der kamerlingen?
16 Toen zeide Memuchan voor het aangezicht des konings en der vorsten: De koningin Vasthi heeft niet alleen tegen den koning misdaan, maar ook tegen al de vorsten, en tegen al de volken, die in al de landschappen van den koning Ahasveros zijn.
17 Want deze daad der koningin zal uitkomen tot alle vrouwen, zodat zij haar mannen verachten zullen in haar ogen, als men zeggen zal: De koning Ahasveros zeide, dat men de koningin Vasthi voor zijn aangezicht brengen zou; maar zij kwam niet.
18 Te dezen zelfden dage zullen de vorstinnen van Perzie en Medie ook alzo zeggen tot al de vorsten des konings, als zij deze daad der koningin zullen horen, en er zal verachtens en toorns genoeg wezen.

19 Indien het den koning goeddunkt, dat een koninklijk gebod van hem uitga, hetwelk geschreven worde in de wetten der Perzen en Meden, en dat men het niet overtrede: dat Vasthi niet inga voor het aangezicht van den koning Ahasveros, en de koning geve haar koninkrijk aan haar naaste, die beter is dan zij.
20 Als het bevel des konings, hetwelk hij doen zal in zijn ganse koninkrijk, (want het is groot) gehoord zal worden, zo zullen alle vrouwen aan haar mannen eer geven, van de grootste tot de kleinste toe.
21 Dit woord nu was goed in de ogen des konings en der vorsten; en de koning deed naar het woord van Memuchan.
22 En hij zond brieven aan al de landschappen des konings, aan een iegelijk landschap naar zijn schrift, en aan elk volk naar zijn spraak, dat elk man overheer in zijn huis wezen zou, en spreken naar de spraak zijns volks.

2
1 Na deze geschiedenissen, toen de grimmigheid van den koning Ahasveros gestild was, gedacht hij aan Vasthi, en wat zij gedaan had, en wat over haar besloten was.
2 Toen zeiden de jongelingen des konings, die hem dienden: Men zoeke voor den koning jonge dochters, maagden, schoon van aangezicht.
3 En de koning bestelle toezieners in al de landschappen zijns koninkrijks, dat zij vergaderen alle jonge dochters, maagden, schoon van aangezicht, tot den burg Susan, tot het huis der vrouwen, onder de hand van Hegai, des konings kamerling, bewaarder der vrouwen; en men geve haar haar versierselen.
4 En de jonge dochter, die in des konings oog schoon wezen zal, worde koningin in stede van Vasthi. Deze zaak nu was goed in de ogen des konings, en hij deed alzo.
5 Er was een Joods man op den burg Susan, wiens naam was Mordechai, een zoon van Jair, den zoon van Simei, den zoon van Kis, een man van Jemini;
6 Die weggevoerd was van Jeruzalem met de weggevoerden, die weggevoerd waren met Jechonia, den koning van Juda, denwelken Nebukadnezar, de koning van Babel, had weggevoerd.
7 En hij was het, die opvoedde Hadassa (deze is Esther, de dochter zijns ooms); want zij had geen vader noch moeder; en zij was een jonge dochter, schoon van gedaante, en schoon van aangezicht; en als haar vader en haar moeder stierven, had Mordechai ze zich tot een dochter aangenomen.
8 Het geschiedde nu, toen het woord des konings en zijn wet ruchtbaar was, en toen vele jonge dochters samenvergaderd werden op den burg Susan, onder de hand van Hegai, werd Esther ook genomen in des konings huis, onder de hand van Hegai, den bewaarder der vrouwen.
9 En die jonge dochter was schoon in zijn ogen, en zij verkreeg gunst voor zijn aangezicht; daarom haastte hij met haar versierselen en met haar delen haar te geven, en zeven aanzienlijke jonge dochters haar te geven uit het huis des konings; en hij verplaatste haar en haar jonge dochters naar het beste van het huis der vrouwen.
10 Esther had haar volk en haar maagschap niet te kennen gegeven; want Mordechai had haar geboden, dat zij het niet zou te kennen geven.
11 Mordechai nu wandelde allen dag voor het voorhof van het huis der vrouwen, om te vernemen naar den welstand van Esther, en wat met haar geschieden zou.
12 Als nu de beurt van elke jonge dochter naakte, om tot den koning Ahasveros te komen, nadat haar twaalf maanden lang naar de wet der vrouwen geschied was; want alzo werden vervuld de dagen harer versieringen, zes maanden met mirreolie, en zes maanden met specerijen, en met andere versierselen der vrouwen;
13 Daarmede kwam dan de jonge dochter tot den koning; al wat zij zeide, werd haar gegeven, dat zij daarmede ging uit het huis der vrouwen tot het huis des konings.
14 Des avonds ging zij daarin, en des morgens ging zij weder naar het tweede huis der vrouwen, onder de hand van Saasgaz, den kamerling des konings, bewaarder der bijwijven, zij kwam niet weder tot den koning, ten ware de koning lust tot haar had, en zij bij name geroepen werd.
15 Als de beurt van Esther, de dochter van Abichail, den oom van Mordechai, (die hij zich ter dochter genomen had) naakte, dat zij tot den koning komen zou, begeerde zij niet met al, dan wat Hegai, des konings kamerling, de bewaarder der vrouwen, zeide; en Esther verkreeg genade in de ogen van allen, die haar zagen.
16 Alzo werd Esther genomen tot den koning Ahasveros, tot zijn koninklijk huis, in de tiende maand, welke is de maand Tebeth, in het zevende jaar zijns rijks.
17 En de koning beminde Esther boven alle vrouwen, en zij verkreeg genade en gunst voor zijn aangezicht, boven alle maagden; en hij zette de koninklijke kroon op haar hoofd, en hij maakte haar koningin in de plaats van Vasthi.

18 Toen maakte de koning een groten maaltijd al zijn vorsten en zijn knechten, den maaltijd van Esther; en hij gaf den landschappen rust, en hij gaf geschenken naar des konings vermogen.
19 Toen ten anderen male maagden vergaderd werden, zo zat Mordechai in de poort des konings.
20 Esther nu had haar maagschap en haar volk niet te kennen gegeven, gelijk als Mordechai haar geboden had; want Esther deed het bevel van Mordechai, gelijk als toen zij bij hem opgevoed werd.
21 In die dagen, als Mordechai in de poort des konings zat, werden Bigthan en Theres, twee kamerlingen des konings van de dorpelwachters, zeer toornig, en zij zochten de hand te slaan aan den koning Ahasveros.
22 En deze zaak werd Mordechai bekend gemaakt, en hij gaf ze de koningin Esther te kennen; en Esther zeide het den koning in Mordechai's naam.
23 Als men de zaak onderzocht, is het zo bevonden, en zij beiden werden aan een galg gehangen; en het werd in de kronieken geschreven voor het aangezicht des konings.

3
1 Na deze geschiedenissen maakte de koning Ahasveros Haman groot, den zoon van Hammedatha, den Agagiet, en hij verhoogde hem, en hij zette zijn stoel boven al de vorsten, die bij hem waren.
2 En al de knechten des konings, die in de poort des konings waren, neigden en bogen zich neder voor Haman; want de koning had alzo van hem bevolen; maar Mordechai neigde zich niet, en boog zich niet neder.
3 Toen zeiden de knechten des konings, die in de poort des konings waren, tot Mordechai: Waarom overtreedt gij des konings gebod?
4 Het geschiedde nu, toen zij dit van dag tot dag tot hem zeiden, en hij naar hen niet hoorde, zo gaven zij het Haman te kennen, opdat zij zagen, of de woorden van Mordechai bestaan zouden; want hij had hun te kennen gegeven, dat hij een Jood was.
5 Toen Haman zag, dat Mordechai zich niet neigde, noch zich voor hem nederboog, zo werd Haman vervuld met grimmigheid.
6 Doch hij verachtte in zijn ogen, dat hij aan Mordechai alleen de hand zou slaan (want men had hem het volk van Mordechai aangewezen); maar Haman zocht al de Joden, die in het ganse koninkrijk van Ahasveros waren, namelijk het volk van Mordechai, te verdelgen.
7 In de eerste maand (deze is de maand Nisan) in het twaalfde jaar van den koning Ahasveros, wierp men het Pur, dat is, het lot, voor Hamans aangezicht, van dag tot dag, en van maand tot maand, tot de twaalfde maand toe; deze is de maand Adar.
8 Want Haman had tot den koning Ahasveros gezegd: Er is een volk, verstrooid en verdeeld onder de volken in al de landschappen uws koninkrijks; en hun wetten zijn verscheiden van de wetten aller volken; ook doen zij des konings wetten niet; daarom is het den koning niet oorbaar hen te laten blijven.
9 Indien het den koning goeddunkt, laat er geschreven worden, dat men hen verdoe; zo zal ik tien duizend talenten zilvers opwegen in de handen dergenen, die het werk doen, om in des konings schatten te brengen.
10 Toen trok de koning zijn ring van zijn hand, en hij gaf hem aan Haman, den zoon van Hammedatha, den Agagiet, der Joden tegenpartijder.
11 En de koning zeide tot Haman: Dat zilver zij u geschonken, ook dat volk, om daarmede te doen, naar dat het goed is in uw ogen.
12 Toen werden de schrijvers des konings geroepen, in de eerste maand, op den dertienden dag derzelve, en er werd geschreven naar alles, wat Haman beval, aan de stadhouders des konings, en aan de landvoogden, die over elk landschap waren, en aan de vorsten van elk volk, elk landschap naar zijn schrift, en elk volk naar zijn spraak; er werd geschreven in den naam van den koning Ahasveros, en het werd met des konings ring verzegeld.
13 De brieven nu werden gezonden door de hand der lopers tot al de landschappen des konings, dat men zou verdelgen, doden en verdoen al de Joden, van den jonge tot den oude toe, de kleine kinderen en de vrouwen, op een dag, op den dertienden der twaalfde maand (deze is de maand Adar), en dat men hun buit zou roven.
14 De inhoud van het schrift was, dat er een wet zou gegeven worden in alle landschappen, openbaar aan alle volken, dat zij tegen denzelfden dag zouden gereed zijn.
15 De lopers gingen uit, voortgedrongen zijnde door het woord des konings, en de wet werd uitgegeven in den burg Susan. En de koning en Haman zaten en dronken, doch de stad Susan was verward.

4
1 Als Mordechai wist al wat er geschied was, zo verscheurde Mordechai zijn klederen, en hij trok een zak aan met as; en hij ging uit door het midden der stad, en hij riep met een groot en bitter geroep.
2 En hij kwam tot voor de poort des konings; want niemand mocht in des konings poort inkomen, bekleed met een zak.
3 En in alle en een ieder landschap en plaats, waar het woord des konings en zijn wet aankwam, was een grote rouw onder de Joden, met vasten, en geween, en misbaar; vele lagen in zakken en as.
4 Toen kwamen Esthers jonge dochters en haar kamerlingen, en zij gaven het haar te kennen; en het deed de koningin zeer wee; en zij zond klederen om Mordechai aan te doen, en zijn zak van hem af te doen; maar hij nam ze niet aan.
5 Toen riep Esther Hatach, een van de kamerlingen des konings, welke hij voor haar gesteld had, en zij gaf hem bevel aan Mordechai, om te weten wat dit, en waarom dit ware.
6 Als Hatach uitging tot Mordechai, op de straat der stad, die voor de poort des konings was,
7 Zo gaf Mordechai hem te kennen al wat hem wedervaren was, en de verklaring van het zilver, hetwelk Haman gezegd had te zullen wegen in de schatten des konings, voor de Joden, om dezelve om te brengen.
8 En hij gaf hem het afschrift der geschrevene wet, die te Susan gegeven was, om hen te verdelgen, dat hij het Esther liet zien, en haar te kennen gaf, en haar gebood, dat zij tot den koning ging, om hem te smeken, en van hem te verzoeken voor haar volk.
9 Hatach nu kwam, en gaf Esther de woorden van Mordechai te kennen.
10 Toen zeide Esther tot Hatach, en gaf hem bevel aan Mordechai:
11 Alle knechten des konings, en het volk, der landschappen des konings, weten wel dat al wie tot den koning ingaat in het binnenste voorhof, die niet geroepen is, hij zij man of vrouw, zijn enig vonnis zij, dat men hem dode, tenzij dat de koning den gouden scepter hem toereike, opdat hij levend blijve; ik nu ben deze dertig dagen niet geroepen om tot den koning in te komen.
12 En zij gaven de woorden van Esther aan Mordechai te kennen.
13 Zo zeide Mordechai, dat men Esther wederom zeggen zou: Beeld u niet in, in uw ziel, dat gij zult ontkomen in het huis des konings, meer dan al de andere Joden.
14 Want indien gij enigszins zwijgen zult te dezer tijd, zo zal den Joden verkwikking en verlossing uit een andere plaats ontstaan; maar gij en uws vaders huis zult omkomen; en wie weet, of gij niet om zulken tijd als deze is, tot dit koninkrijk geraakt zijt.
15 Toen zeide Esther, dat men Mordechai weder aanzeggen zou:
16 Ga, vergader al de Joden, die te Susan gevonden worden, en vast voor mij, en eet of drinkt niet, in drie dagen, nacht noch dag; ik en mijn jonge dochters zullen ook alzo vasten, en alzo zal ik tot den koning ingaan, hetwelk niet naar de wet is. Wanneer ik dan omkome, zo kom ik om.
17 Toen ging Mordechai henen, en hij deed naar alles, wat Esther aan hem geboden had.

5
1 Het geschiedde nu aan den derden dag, dat Esther een koninklijk kleed aantrok, en stond in het binnenste voorhof van des konings huis, tegenover het huis des konings; de koning nu zat op zijn koninklijken troon, in het koninklijke huis, tegenover de deur van het huis.
2 En het geschiedde, toen de koning de koningin Esther zag, staande in het voorhof, verkreeg zij genade in zijn ogen, zodat de koning den gouden scepter, die in zijn hand was, Esther toereikte; en Esther naderde, en roerde de spits des scepters aan.
3 Toen zeide de koning tot haar: Wat is u, koningin Esther! of wat is uw verzoek? Het zal u gegeven worden, ook tot de helft des koninkrijks.
4 Esther nu zeide: Indien het den koning goeddunkt, zo kome de koning met Haman heden tot den maaltijd, dien ik hem bereid heb.
5 Toen zeide de koning: Doet Haman spoeden, dat hij het bevel van Esther doe. Als nu de koning met Haman tot den maaltijd, dien Esther bereid had, gekomen was,
6 Zo zeide de koning tot Esther op den maaltijd des wijns: Wat is uw bede? en zij zal u gegeven worden; en wat is uw verzoek? Het zal geschieden, ook tot de helft des koninkrijks.
7 Toen antwoordde Esther, en zeide: Mijn bede en verzoek is:
8 Indien ik genade gevonden heb in de ogen des konings, en indien het den koning goeddunkt, mij te geven mijn bede, en mijn verzoek te doen, zo kome de koning met Haman tot den maaltijd, dien ik hem bereiden zal; zo zal ik morgen doen naar het bevel des konings.
9 Toen ging Haman ten zelfden dage uit, vrolijk en goedsmoeds; maar toen Haman Mordechai zag in de poort des konings, en dat hij niet opstond, noch zich voor hem bewoog, zo werd Haman vervuld met grimmigheid op Mordechai.
10 Doch Haman bedwong zich, en hij kwam tot zijn huis; en hij zond henen, en liet zijn vrienden komen, en Zeres, zijn huisvrouw.
11 En Haman vertelde hun de heerlijkheid zijns rijkdoms, en de veelheid zijner zonen, en alles, waarin de koning hem groot gemaakt had, en waarin hij hem verheven had boven de vorsten en knechten des konings.
12 Verder zeide Haman: Ook heeft de koningin Esther niemand met den koning doen komen tot den maaltijd, dien zij bereid heeft, dan mij; en ik ben ook tegen morgen van haar met den koning genodigd.
13 Doch dit alles baat mij niet, zo langen tijd als ik den Jood Mordechai zie zitten in de poort des konings.
14 Toen zeide zijn huisvrouw Zeres tot hem, mitsgaders al zijn vrienden: Men make een galg, vijftig ellen hoog, en zeg morgen aan den koning, dat men Mordechai daaraan hange; ga dan vrolijk met den koning tot dien maaltijd. Deze raad nu dacht Haman goed, en hij deed de galg maken.

6
1 In denzelfden nacht was de slaap van den koning geweken, en hij zeide, dat men het boek der gedachtenissen, de kronieken, brengen zou; en zij werden in de tegenwoordigheid des konings gelezen.
2 En men vond geschreven, dat Mordechai had te kennen gegeven van Bigthana en Theres, twee kamerlingen des konings, uit de dorpelwachters, die de hand zochten te leggen aan den koning Ahasveros.
3 Toen zeide de koning: Wat eer en verhoging is Mordechai hierover gedaan? En de jongelingen des konings, zijn dienaars, zeiden: Aan hem is niets gedaan.
4 Toen zeide de koning: Wie is in het voorhof? (Haman nu was gekomen in het buitenvoorhof van het huis des konings, om den koning te zeggen, dat men Mordechai zou hangen aan de galg, die hij hem had doen bereiden.)
5 En des konings jongelingen zeiden tot hem: Zie, Haman staat in het voorhof. Toen zeide de koning: Dat hij inkome.
6 Als Haman ingekomen was, zo zeide de koning tot hem: Wat zal men met dien man doen, tot wiens eer de koning een welbehagen heeft? Toen zeide Haman in zijn hart: Tot wien heeft de koning een welbehagen, om hem eer te doen, meer dan tot mij?
7 Daarom zeide Haman tot den koning: Den man, tot wiens eer de koning een welbehagen heeft,
8 Zal men het koninklijke kleed brengen, dat de koning pleegt aan te trekken, en het paard, waarop de koning pleegt te rijden; en dat de koninklijke kroon op zijn hoofd gezet worde.
9 En men zal dat kleed en dat paard geven in de hand van een uit de vorsten des konings, van de grootste heren, en men zal het dien man aantrekken, tot wiens eer de koning een welbehagen heeft; en men zal hem op dat paard doen rijden door de straten der stad, en men zal voor hem roepen: Alzo zal men dien man doen, tot wiens eer de koning een welbehagen heeft!
10 Toen zeide de koning tot Haman: Haast u, neem dat kleed, en dat paard, gelijk als gij gesproken hebt, en doe alzo aan Mordechai, den Jood, dien aan de poort des konings zit; en laat niet een woord vallen van alles, wat gij gesproken hebt.
11 En Haman nam dat kleed en dat paard, en trok het kleed Mordechai aan, en deed hem rijden door de straten der stad, en hij riep voor hem: Alzo zal men dien man doen, tot wiens eer de koning een welbehagen heeft!
12 Daarna keerde Mordechai wederom tot de poort des konings; maar Haman werd voortgedreven naar zijn huis, treurig en met bedekten hoofde.
13 En Haman vertelde aan zijn huisvrouw Zeres en al zijn vrienden al wat hem wedervaren was. Toen zeiden hem zijn wijzen, en Zeres, zijn huisvrouw: Indien Mordechai, voor wiens aangezicht gij hebt begonnen te vallen, van het zaad der Joden is, zo zult gij tegen hem niet vermogen; maar gij zult gewisselijk voor zijn aangezicht vallen.
14 Toen zij nog met hem spraken, zo kwamen des konings kamerlingen nabij, en zij haastten Haman tot den maaltijd te brengen, dien Esther bereid had.

7
1 Toen de koning met Haman gekomen was, om te drinken met de koningin Esther;
2 Zo zeide de koning tot Esther, ook op den tweeden dag, op den maaltijd des wijns: Wat is uw bede, koningin Esther! en zij zal u gegeven worden; en wat is uw verzoek? Het zal geschieden, ook tot de helft des koninkrijks.
3 Toen antwoordde de koningin Esther, en zeide: Indien ik, o koning, genade in uw ogen gevonden heb, en indien het den koning goeddunkt, men geve mij mijn leven, om mijner bede wil, en mijn volk, om mijns verzoeks wil.
4 Want wij zijn verkocht, ik en mijn volk, dat men ons verdelge, dode en ombrenge. Indien wij nog tot knechten en tot dienstmaagden waren verkocht geweest, ik zou gezwegen hebben, ofschoon de onderdrukker de schade des konings geenszins zou kunnen vergoeden.
5 Toen sprak de koning Ahasveros, en zeide tot de koningin Esther: Wie is die, en waar is diezelve, die zijn hart vervuld heeft, om alzo te doen?
6 En Esther zeide: De man, de onderdrukker en vijand, is deze boze Haman! Toen verschrikte Haman voor het aangezicht des konings en der koningin.
7 En de koning stond op in zijn grimmigheid van den maaltijd des wijns, en ging naar den hof van het paleis. En Haman bleef staan, om van de koningin Esther, aangaande zijn leven verzoek te doen; want hij zag, dat het kwaad van de koning over hem ten volle besloten was.
8 Toen de koning wederkwam uit den hof van het paleis in het huis van den maaltijd des wijns, zo was Haman gevallen op het bed, waarop Esther was. Toen zeide de koning: Zou hij ook wel de koningin verkrachten bij mij in het huis? Het woord ging uit des konings mond, en zij bedekten Hamans aangezicht.
9 En Charbona, een van de kamerlingen, voor het aanschijn des konings staande, zeide: Ook zie, de galg, welke Haman gemaakt heeft voor Mordechai, die goed voor den koning gesproken heeft, staat bij Hamans huis, vijftig ellen hoog. Toen zeide de koning: Hang hem daaraan.
10 Alzo hingen zij Haman aan de galg, die hij voor Mordechai had doen bereiden; en de grimmigheid des konings werd gestild.

8
1 Te dienzelfden dage gaf de koning Ahasveros aan de koningin Esther het huis van Haman, den vijand der Joden; en Mordechai kwam voor het aangezicht des konings, want Esther had te kennen gegeven, wat hij voor haar was.
2 En de koning toog zijn ring af, dien hij van Haman genomen had, en gaf hem aan Mordechai; en Esther stelde Mordechai over het huis van Haman.
3 En Esther sprak verder voor het aangezicht des konings, en zij viel voor zijn voeten, en zij weende, en zij smeekte hem, dat hij de boosheid van Haman, den Agagiet, en zijn gedachte, die hij tegen de Joden gedacht had, zou wegnemen.
4 De koning nu reikte den gouden scepter Esther toe. Toen rees Esther op, en zij stond voor het aangezicht des konings.
5 En zij zeide: Indien het den koning goeddunkt, en indien ik genade voor zijn aangezicht gevonden heb, en deze zaak voor den koning recht is, en ik in zijn ogen aangenaam ben, dat er geschreven worde, dat de brieven en de gedachte van Haman, den zoon van Hammedatha, den Agagiet, wederroepen worden, welke hij geschreven heeft, om de Joden om te brengen, die in al de landschappen des konings zijn.
6 Want hoe zal ik vermogen, dat ik aanzie het kwaad, dat mijn volk treffen zal? En hoe zal ik vermogen, dat ik aanzie het verderf van mijn geslacht?
7 Toen zeide de koning Ahasveros tot de koningin Esther en tot Mordechai, den Jood: Ziet, het huis van Haman heb ik Esther gegeven, en hem heeft men aan de galg gehangen, omdat hij zijn hand aan de Joden geslagen had.
8 Schrijft dan gijlieden voor de Joden, zoals het goed is in uw ogen, in des konings naam, en verzegelt het met des konings ring; want het schrift, dat in des konings naam geschreven, en met des konings ring verzegeld is, is niet te wederroepen.
9 Toen werden des konings schrijvers geroepen, ter zelfder tijd, in de derde maand (zij is de maand Sivan), op den drie en twintigsten derzelve, en er werd geschreven naar alles, wat Mordechai gebood, aan de Joden, en aan de stadhouders, en landvoogden, en oversten der landschappen, die van Indie af tot aan Morenland strekken, honderd zeven en twintig landschappen, een ieder landschap naar zijn schrift, een ieder volk naar zijn spraak; ook aan de Joden naar hun schrift en naar hun spraak.
10 En men schreef in den naam van den koning Ahasveros, en men verzegelde het met des konings ring; en men zond de brieven door de hand der lopers te paard, rijdende op snelle kemelen, op muildieren, van merrien geteeld;
11 Dat de koning den Joden toeliet, die in elke stad waren, zich te vergaderen, en voor hun leven te staan, om te verdelgen, om te doden en om om te brengen alle macht des volks en des landschaps, die hen benauwen zou, de kleine kinderen en de vrouwen, en hun buit te roven;
12 Op een dag in al de landschappen van den koning Ahasveros, op den dertienden der twaalfde maand; deze is de maand Adar.
13 De inhoud van dit geschrift was: dat een wet zou gegeven worden in alle landschappen, openbaar aan alle volken; en dat de Joden gereed zouden zijn tegen dien dag, om zich te wreken aan hun vijanden.
14 De lopers, die op snelle kemelen reden en op muildieren, togen snellijk uit, aangedreven zijnde door het woord des konings. Deze wet nu werd gegeven op den burg Susan.
15 En Mordechai ging uit van voor het aangezicht des konings in een hemelsblauw en wit koninklijk kleed, en met een grote gouden kroon, en met een opperkleed van fijn linnen en purper; en de stad Susan juichte en was vrolijk.
16 Bij de Joden was licht, en blijdschap, en vreugde, en eer;
17 Ook in alle en een ieder landschap, en in alle en een iedere stad, ter plaatse, waar des konings woord en zijn wet aankwam, daar was bij de Joden blijdschap en vreugde, maaltijden

en vrolijke dagen; en velen uit de volken des lands werden Joden, want de vreze der Joden was op hen gevallen.

9
1 In de twaalfde maand nu (dezelve is de maand Adar), op den dertienden dag derzelve, toen des konings woord en zijn wet nabij gekomen was, dat men het doen zou, ten dage, als de vijanden der Joden hoopten over hen te heersen, zo is het omgekeerd, want de Joden heersten zelven over hun haters.
2 Want de Joden vergaderden zich in hun steden, in al de landschappen van den koning Ahasveros, om de hand te slaan aan degenen, die hun verderf zochten; en niemand bestond voor hen, want hunlieder schrik was op al die volken gevallen.
3 En al de oversten der landschappen, en de stadhouders, en landvoogden, en die het werk des konings deden, verhieven de Joden; want de vreze van Mordechai was op hen gevallen.
4 Want Mordechai was groot in het huis des konings, en zijn gerucht ging uit door alle landschappen; want die man, Mordechai, werd doorgaans groter.
5 De Joden nu sloegen op al hun vijanden, met den slag des zwaards, en der doding, en der verderving; en zij deden met hun haters naar hun welbehagen.
6 En in den burg Susan hebben de Joden gedood en omgebracht vijfhonderd mannen.
7 En Parsandatha, en Dalfon, en Asfata,
8 En Poratha, en Adalia, en Aridatha,
9 En Parmastha, en Arisai, en Aridai, en Vaizatha,
10 De tien zonen van Haman, den zoon van Hammedatha, den vijand der Joden, doodden zij; maar zij sloegen hun handen niet aan den roof.
11 Ten zelfden dage kwam voor den koning het getal der gedoden op den burg Susan.
12 En de koning zeide tot de koningin Esther: Te Susan op den burg hebben de Joden gedood en omgebracht vijfhonderd mannen en de tien zonen van Haman; wat hebben zij in al de andere landschappen des konings gedaan? Wat is nu uw bede? en het zal u gegeven worden; of wat is verder uw verzoek? het zal geschieden.
13 Toen zeide Esther: Dunkt het den koning goed, men late ook morgen den Joden, die te Susan zijn, toe, te doen naar het gebod van heden; en men hange de tien zonen van Haman aan de galg.
14 Toen zeide de koning, dat men alzo doen zou; en er werd een gebod gegeven te Susan, en men hing de tien zonen van Haman op.
15 En de Joden, die te Susan waren, vergaderden ook op den veertienden dag der maand Adar, en zij doodden te Susan driehonderd mannen; maar zij sloegen hun hand niet aan den roof.
16 De overige Joden nu, die in de landschappen des konings waren, vergaderden, opdat zij stonden voor hun leven, en rust hadden van hun vijanden, en zij doodden onder hun haters vijf en zeventig duizend; maar zij sloegen hun hand niet aan den roof.
17 Dit geschiedde op den dertienden dag der maand Adar; en op den veertienden derzelve rustten zij, en zij maakten denzelven een dag der maaltijden en der vreugde.
18 En de Joden, die te Susan waren, vergaderden op den dertienden derzelve, en op den veertienden derzelve; en zij rustten op den vijftienden derzelve, en zij maakten denzelven een dag der maaltijden en der vreugde.
19 Daarom maakten de Joden van de dorpen, die in de dorpsteden woonden, den veertienden dag der maand Adar ter vreugde en maaltijden, en een vrolijken dag, en der zending van delen aan elkander.
20 En Mordechai beschreef deze geschiedenissen; en hij zond brieven aan al de Joden, die in al de landschappen van den koning Ahasveros waren, dien, die nabij, en dien, die verre waren,
21 Om over hen te bevestigen, dat zij zouden onderhouden den veertienden dag der maand Adar, en den vijftienden dag derzelve, in alle en in ieder jaar;
22 Naar de dagen, in dewelke de Joden tot rust gekomen waren van hun vijanden, en de maand, die hun veranderd was van droefenis in blijdschap, en van rouw in een vrolijken dag; dat zij dezelve dagen maken zouden tot dagen der maaltijden, en der vreugde, en der zending van delen aan elkander, en der gaven aan de armen.

23 En de Joden namen aan te doen, wat zij begonnen hadden, en dat Mordechai aan hen geschreven had.
24 Omdat Haman, de zoon van Hammedatha, den Agagiet, aller Joden vijand, tegen de Joden gedacht had hen om te brengen; en dat hij het Pur, dat is, het lot had geworpen, om hen te verslaan, en om hen om te brengen.
25 Maar als zij voor den koning gekomen was, heeft hij door brieven bevolen, dat zijn boze gedachte, die hij gedacht had over de Joden, op zijn hoofd zou wederkeren; en men heeft hem en zijn zonen aan de galg gehangen.
26 Daarom noemt men die dagen Purim, van den naam van dat Pur. Hierom, vanwege al de woorden van dien brief, en hetgeen zij zelven daarvan gezien hadden, en wat tot hen overgekomen was,
27 Bevestigden de Joden, en namen op zich en op hun zaad, en op allen, die zich tot hen vervoegen zouden, dat men het niet overtrade, dat zij deze twee dagen zouden houden, naar het voorschrift derzelve, en naar den bestemden tijd derzelve, in alle en ieder jaar;
28 Dat deze dagen gedacht zouden worden en onderhouden, in alle en elk geslacht, elk huisgezin, elk landschap en elke stad; en dat deze dagen van Purim niet zouden overtreden worden onder de Joden, en dat de gedachtenis derzelve geen einde nemen zou bij hun zaad.
29 Daarna schreef de koningin Esther, de dochter van Abichail, en Mordechai, de Jood, met alle macht, om dezen brief van Purim ten tweeden male te bevestigen.
30 En hij zond de brieven aan al de Joden, in de honderd zeven en twintig landschappen van het koninkrijk van Ahasveros, met woorden van vrede en trouw;
31 Dat zij deze dagen van Purim bevestigen zouden op hun bestemde tijden, gelijk als Mordechai, de Jood, over hen bevestigd had, en Esther, de koningin, en gelijk als zij het bevestigd hadden voor zichzelven en voor hun zaad; de zaken van het vasten en hunlieder geroep.
32 En het bevel van Esther bevestigde de geschiedenissen van deze Purim, en het werd in een boek geschreven.

10
1 Daarna leide de koning Ahasveros schatting op het land, en de eilanden der zee.
2 Al de werken nu zijner macht en zijns gewelds, en de verklaring der grootheid van Mordechai, denwelken de koning groot gemaakt heeft, zijn die niet geschreven in het boek der kronieken der koningen van Medie en Perzie?
3 Want de Jood Mordechai was de tweede bij den koning Ahasveros, en groot bij de Joden, en aangenaam bij de menigte zijner broederen, zoekende het beste voor zijn volk, en sprekende voor den welstand van zijn ganse zaad.

# JOB

1

1 Er was een man in het land Uz, zijn naam was Job; en dezelve man was oprecht, en vroom, en godvrezende, en wijkende van het kwaad.
2 En hem werden zeven zonen en drie dochteren geboren.
3 Daartoe was zijn vee zeven duizend schapen, en drie duizend kemelen, en vijfhonderd juk ossen, en vijfhonderd ezelinnen; ook was zijn dienstvolk zeer veel; zodat deze man groter was dan al die van het oosten.
4 En zijn zonen gingen, en maakten maaltijden in ieders huis op zijn dag; en zij zonden henen, en nodigden hun drie zusteren, om met hen te eten en te drinken.
5 Het geschiedde dan, als de dagen der maaltijden omgegaan waren, dat Job henenzond, en hen heiligde en des morgens vroeg opstond, en brandofferen offerde naar hun aller getal; want Job zeide: Misschien hebben mijn kinderen gezondigd, en God in hun hart gezegend. Alzo deed Job al die dagen.
6 Er was nu een dag, als de kinderen Gods kwamen, om zich voor den HEERE te stellen, dat de satan ook in het midden van hen kwam.
7 Toen zeide de HEERE tot den satan: Van waar komt gij? En de satan antwoordde den HEERE, en zeide: Van om te trekken op de aarde, en van die te doorwandelen.
8 En de HEERE zeide tot den satan: Hebt gij ook acht geslagen op Mijn knecht Job? Want niemand is op de aarde gelijk hij, een man oprecht en vroom, godvrezende en wijkende van het kwaad.
9 Toen antwoordde de satan den HEERE, en zeide: Is het om niet, dat Job God vreest?
10 Hebt Gij niet een betuining gemaakt voor hem, en voor zijn huis, en voor al wat hij heeft rondom? Het werk zijner handen hebt Gij gezegend, en zijn vee is in menigte uitgebroken in den lande.
11 Maar toch strek nu Uw hand uit, en tast aan alles, wat hij heeft; zo hij U niet in Uw aangezicht zal zegenen?
12 En de HEERE zeide tot den satan: Zie, al wat hij heeft, zij in uw hand; alleen aan hem strek uw hand niet uit. En de satan ging uit van het aangezicht des HEEREN.
13 Er was nu een dag, als zijn zonen en zijn dochteren aten, en wijn dronken in het huis van hun broeder, den eerstgeborene.
14 Dat een bode tot Job kwam, en zeide: De runderen waren ploegende, en de ezelinnen weidende aan hun zijden.
15 Doch de Sabeers deden een inval, en namen ze, en sloegen de jongeren met de scherpte des zwaards; en ik ben maar alleen ontkomen, om het u aan te zeggen.
16 Als deze nog sprak, zo kwam een ander, en zeide: Het vuur Gods viel uit den hemel, en ontstak onder de schapen en onder de jongeren, en verteerde ze; en ik ben maar alleen ontkomen, om het u aan te zeggen.
17 Als deze nog sprak, zo kwam een ander, en zeide: De Chaldeen stelden drie hopen, en vielen op de kemelen aan, en namen ze, en sloegen de jongeren met de scherpte des zwaards; en ik ben maar alleen ontkomen, om het u aan te zeggen.
18 Als deze nog sprak, zo kwam een ander, en zeide: Uw zonen en uw dochteren aten, en dronken wijn, in het huis van hun broeder, den eerstgeborene;
19 En zie, een grote wind kwam van over de woestijn, en stiet aan de vier hoeken van het huis, en het viel op de jongelingen, dat ze stierven; en ik ben maar alleen ontkomen, om het u aan te zeggen.
20 Toen stond Job op, en scheurde zijn mantel, en schoor zijn hoofd, en viel op de aarde, en boog zich neder;

21 En hij zeide: Naakt ben ik uit mijner moeders buik gekomen, en naakt zal ik daarhenen wederkeren. De HEERE heeft gegeven, en de HEERE heeft genomen; de Naam des HEEREN zij geloofd!
22 In dit alles zondigde Job niet, en schreef Gode niets ongerijmds toe.

2
1 Wederom was er een dag, als de kinderen Gods kwamen, om zich voor den HEERE te stellen, dat de satan ook in het midden van hen kwam, om zich voor den HEERE te stellen.
2 Toen zeide de HEERE tot den satan: Van waar komt gij? En de satan antwoordde den HEERE, en zeide: Van om te trekken op de aarde, en van die te doorwandelen.
3 En de HEERE zeide tot den satan: Hebt gij ook acht geslagen op Mijn knecht Job? Want niemand is op de aarde gelijk hij, een man, oprecht en vroom, godvrezende en wijkende van het kwaad; en hij houdt nog vast aan zijn oprechtigheid, hoewel gij Mij tegen hem opgehitst hebt, om hem te verslinden zonder oorzaak.
4 Toen antwoordde de satan den HEERE, en zeide: Huid voor huid, en al wat iemand heeft, zal hij geven voor zijn leven.
5 Doch strek nu Uw hand uit, en tast zijn gebeente en zijn vlees aan; zo hij U niet in Uw aangezicht zal zegenen!
6 En de HEERE zeide tot den satan: Zie, hij zij in uw hand, doch verschoon zijn leven.
7 Toen ging de satan uit van het aangezicht des HEEREN, en sloeg Job met boze zweren, van zijn voetzool af tot zijn schedel toe.
8 En hij nam zich een potscherf, om zich daarmede te schrabben, en hij zat neder in het midden der as.
9 Toen zeide zijn huisvrouw tot hem: Houdt gij nog vast aan uw oprechtigheid? Zegen God, en sterf.
10 Maar hij zeide tot haar: Gij spreekt als een der zottinnen spreekt; ja, zouden wij het goede van God ontvangen, en het kwade niet ontvangen? In dit alles zondigde Job met zijn lippen niet.
11 Als nu de drie vrienden van Job gehoord hadden al dit kwaad, dat over hem gekomen was, kwamen zij, ieder uit zijn plaats, Elifaz, de Themaniet, en Bildad, de Suhiet, en Zofar, de Naamathiet; en zij waren het eens geworden, dat zij kwamen om hem te beklagen, en om hem te vertroosten.
12 En toen zij hun ogen van verre ophieven, kenden zij hem niet, en hieven hun stem op, en weenden; daartoe scheurden zij een ieder zijn mantel, en strooiden stof op hun hoofden naar den hemel.
13 Alzo zaten zij met hem op de aarde, zeven dagen en zeven nachten; en niemand sprak tot hem een woord, want zij zagen, dat de smart zeer groot was.

3
1 Daarna opende Job zijn mond, en vervloekte zijn dag.
2 Want Job antwoordde en zeide:
3 De dag verga, waarin ik geboren ben, en de nacht, waarin men zeide: Een knechtje is ontvangen;
4 Diezelve dag zij duisternis; dat God naar hem niet vrage van boven; en dat geen glans over hem schijne;
5 Dat de duisternis en des doods schaduw hem verontreinigen; dat wolken over hem wonen; dat hem verschrikken de zwarte dampen des dags!
6 Diezelve nacht, donkerheid neme hem in; dat hij zich niet verheuge onder de dagen des jaars; dat hij in het getal der maanden niet kome!
7 Ziet, diezelve nacht zij eenzaam; dat geen vrolijk gezang daarin kome;
8 Dat hem vervloeken de vervloekers des dags, die bereid zijn hun rouw te verwekken;
9 Dat de sterren van zijn schemertijd verduisterd worden; hij wachte naar het licht, en het worde niet; en hij zie niet de oogleden des dageraads!
10 Omdat hij niet toegesloten heeft de deuren mijns buiks, noch verborgen de moeite van mijn ogen.
11 Waarom ben ik niet gestorven van de baarmoeder af, en heb den geest gegeven, als ik uit den buik voortkwam?
12 Waarom zijn mij de knieen voorgekomen, en waartoe de borsten, opdat ik zuigen zou?
13 Want nu zou ik nederliggen, en stil zijn; ik zou slapen, dan zou voor mij rust wezen;
14 Met de koningen en raadsheren der aarde, die voor zich woeste plaatsen bebouwden;
15 Of met de vorsten, die goud hadden, die hun huizen met zilver vervulden.
16 Of als een verborgene misdracht, zou ik niet zijn; als de kinderkens, die het licht niet gezien hebben.
17 Daar houden de bozen op van beroering, en daar rusten de vermoeiden van kracht;
18 Daar zijn de gebondenen te zamen in rust; zij horen de stem des drijvers niet.
19 De kleine en de grote is daar; en de knecht vrij van zijn heer.
20 Waarom geeft Hij den ellendigen het licht, en het leven den bitterlijk bedroefden van gemoed?
21 Die verlangen naar den dood, maar hij is er niet; en graven daarnaar meer dan naar verborgene schatten;
22 Die blijde zijn tot opspringens toe, en zich verheugen, als zij het graf vinden;
23 Aan den man, wiens weg verborgen is, en dien God overdekt heeft?
24 Want voor mijn brood komt mijn zuchting; en mijn brullingen worden uitgestort als water.
25 Want ik vreesde een vreze, en zij is mij aangekomen; en wat ik schroomde, is mij overkomen.
26 Ik was niet gerust; en was niet stil, en rustte niet; en de beroering is gekomen.

4
1 Toen antwoordde Elifaz, de Themaniet, en zeide:
2 Zo wij een woord opnemen tegen u, zult gij verdrietig zijn? Nochtans wie zal zich van woorden kunnen onthouden?
3 Zie, gij hebt velen onderwezen, en gij hebt slappe handen gesterkt;
4 Uw woorden hebben den struikelende opgericht, en de krommende knieen hebt gij vastgesteld;
5 Maar nu komt het aan u, en gij zijt verdrietig; het raakt tot u, en gij wordt beroerd.
6 Was niet uw vreze Gods uw hoop, en de oprechtheid uwer wegen uw verwachting?
7 Gedenk toch, wie is de onschuldige, die vergaan zij; en waar zijn de oprechten verdelgd?
8 Maar gelijk als ik gezien heb: die ondeugd ploegen, en moeite zaaien, maaien dezelve.
9 Van den adem Gods vergaan zij, en van het geblaas van Zijn neus worden zij verdaan.
10 De brulling des leeuws, en de stem des fellen leeuws, en de tanden der jonge leeuwen worden verbroken.
11 De oude leeuw vergaat, omdat4480 er geen roof is, en de jongens eens oudachtigen leeuws worden verstrooid.
12 Voorts is tot mij een woord heimelijk gebracht, en mijn oor heeft een weinigje daarvan gevat;
13 Onder de gedachten van de gezichten des nachts, als diepe slaap valt op de mensen;
14 Kwam mij schrik en beving over, en verschrikte de veelheid mijner beenderen.
15 Toen ging voorbij mijn aangezicht een geest; hij deed het haar mijns vleses te berge rijzen.
16 Hij stond, doch ik kende zijn gedaante niet; een beeltenis was voor mijn ogen; er was stilte, en ik hoorde een stem, zeggende:
17 Zou een mens rechtvaardiger zijn dan God? Zou een man reiner zijn dan zijn Maker?
18 Zie, op Zijn knechten zou Hij niet vertrouwen; hoewel Hij in Zijn engelen klaarheid gesteld heeft.
19 Hoeveel te min op degenen, die lemen huizen bewonen, welker grondslag in het stof is? Zij worden verbrijzeld voor de motten.
20 Van den morgen tot den avond worden zij vermorzeld; zonder dat men er acht op slaat, vergaan zij in eeuwigheid.
21 Verreist niet hun uitnemendheid met hen? Zij sterven, maar niet in wijsheid.

5
1 Roep nu, zal er iemand zijn, die u antwoorde? En tot wien van de heiligen zult gij u keren?
2 Want den dwaze brengt de toornigheid om, en de ijver doodt den slechte.
3 Ik heb gezien een dwaas wortelende; doch terstond vervloekte ik zijn woning.
4 Verre waren zijn zonen van heil; en zij werden verbrijzeld in de poort, en er was geen verlosser.
5 Wiens oogst de hongerige verteerde, dien hij ook tot uit de doornen gehaald had; de struikrover slokte hun vermogen in.
6 Want uit het stof komt het verdriet niet voort, en de moeite spruit niet uit de aarde;
7 Maar de mens wordt tot moeite geboren; gelijk de spranken der vurige kolen zich verheffen tot vliegen.
8 Doch ik zou naar God zoeken, en tot God mijn aanspraak richten;
9 Die grote dingen doet, die men niet doorzoeken kan; wonderen, die men niet tellen kan;
10 Die den regen geeft op de aarde, en water zendt op de straten;
11 Om de vernederden te stellen in het hoge; dat de rouwdragenden door heil verheven worden.
12 Hij maakt te niet de gedachten der arglistigen; dat hun handen niet een ding uitrichten.
13 Hij vangt de wijzen in hun arglistigheid; dat de raad der verdraaiden gestort wordt.
14 Des daags ontmoeten zij de duisternis, en gelijk des nachts tasten zij in den middag.
15 Maar Hij verlost den behoeftige van het zwaard, van hun mond, en van de hand des sterken.
16 Zo is voor den arme verwachting; en de boosheid stopt haar mond toe.
17 Zie, gelukzalig is de mens, denwelken God straft; daarom verwerp de kastijding des Almachtigen niet.
18 Want Hij doet smart aan, en Hij verbindt; Hij doorwondt, en Zijn handen helen.
19 In zes benauwdheden zal Hij u verlossen, en in de zevende zal u het kwaad niet aanroeren.
20 In den honger zal Hij u verlossen van den dood, en in den oorlog van het geweld des zwaards.
21 Tegen den gesel der tong zult gij verborgen wezen, en gij zult niet vrezen voor de verwoesting, als zij komt.
22 Tegen de verwoesting en tegen den honger zult gij lachen, en voor het gedierte der aarde zult gij niet vrezen.
23 Want met de stenen des velds zal uw verbond zijn, en het gedierte des velds zal met u bevredigd zijn.
24 En gij zult bevinden, dat uw tent in vrede is; en gij zult uw woning verzorgen, en zult niet feilen.
25 Ook zult gij bevinden, dat uw zaad menigvuldig wezen zal, en uw spruiten als het kruid der aarde.
26 Gij zult in ouderdom ten grave komen, gelijk de korenhoop te zijner tijd opgevoerd wordt.
27 Zie dit, wij hebben het doorzocht, het is alzo; hoor het, en bemerk gij het voor u.

6
1 Maar Job antwoordde en zeide:
2 Och, of mijn verdriet recht gewogen wierd, en men mijn ellende samen in een weegschaal ophief!
3 Want het zou nu zwaarder zijn dan het zand der zeeen; daarom worden mijn woorden opgezwolgen.
4 Want de pijlen des Almachtigen zijn in mij, welker vurig venijn mijn geest uitdrinkt; de verschrikkingen Gods rusten zich tegen mij.
5 Rochelt ook de woudezel bij het jonge gras? Loeit de os bij zijn voeder?
6 Wordt ook het onsmakelijke gegeten zonder zout? Is er smaak in het witte des dooiers?
7 Mijn ziel weigert uw woorden aan te roeren; die zijn als mijn laffe spijze.
8 Och, of mijn begeerte kwame, en dat God mijn verwachting gave;
9 En dat het Gode beliefde, dat Hij mij verbrijzelde, Zijn hand losliet, en een einde met mij maakte!
10 Dat zou nog mijn troost zijn, en zou mij verkwikken in den weedom, zo Hij niet spaarde; want ik heb de redenen des Heiligen niet verborgen gehouden.
11 Wat is mijn kracht, dat ik hopen zou? Of welk is mijn einde, dat ik mijn leven verlengen zou?
12 Is mijn kracht stenen kracht? Is mijn vlees staal?
13 Is dan mijn hulp niet in mij, en is de wijsheid uit mij verdreven?
14 Aan hem, die versmolten is, zou van zijn vriend weldadigheid geschieden; of hij zou de vreze des Almachtigen verlaten.
15 Mijn broeders hebben trouwelooslijk gehandeld als een beek; als de storting der beken gaan zij door;
16 Die verdonkerd zijn van het ijs, en in dewelke de sneeuw zich verbergt.
17 Ten tijde, als zij van hitte vervlieten, worden zij uitgedelgd; als zij warm worden, verdwijnen zij uit haar plaats.
18 De gangen haars wegs wenden zich ter zijde af; zij lopen op in het woeste, en vergaan.
19 De reizigers van Thema zien ze, de wandelaars van Scheba wachten op haar.
20 Zij worden beschaamd, omdat elkeen vertrouwde; als zij daartoe komen, zo worden zij schaamrood.
21 Voorwaar, alzo zijt gijlieden mij nu niets geworden; gij hebt gezien de ontzetting, en gij hebt gevreesd.
22 Heb ik gezegd: Brengt mij, en geeft geschenken voor mij van uw vermogen?
23 Of bevrijdt mij van de hand des verdrukkers, en verlost mij van de hand der tirannen?
24 Leert mij, en ik zal zwijgen, en geeft mij te verstaan, waarin ik gedwaald heb.
25 O, hoe krachtig zijn de rechte redenen! Maar wat bestraft het bestraffen, dat van ulieden is?
26 Zult gij, om te bestraffen, woorden bedenken, en zullen de redenen des mismoedigen voor wind zijn?
27 Ook werpt gij u op een wees; en gij graaft tegen uw vriend.
28 Maar nu, belieft het u, wendt u tot mij, en het zal voor ulieder aangezicht zijn, of ik liege.
29 Keert toch weder, laat er geen onrecht wezen, ja, keert weder; nog zal mijn gerechtigheid daarin zijn.
30 Zou onrecht op mijn tong wezen? Zou mijn gehemelte niet de ellenden te verstaan geven?

7
1 Heeft niet de mens een strijd op de aarde, en zijn zijn dagen niet als de dagen des dagloners?
2 Gelijk de dienstknecht hijgt naar de schaduw, en gelijk de dagloner verwacht zijn werkloon;
3 Alzo zijn mij maanden der ijdelheid ten erve geworden, en nachten der moeite zijn mij voorbereid.
4 Als ik te slapen lig, dan zeg ik: Wanneer zal ik opstaan, en Hij den avond afgemeten hebben? En ik word zat van woelingen tot aan den schemertijd.
5 Mijn vlees is met het gewormte en met het gruis des stofs bekleed; mijn huid is gekliefd en verachtelijk geworden.
6 Mijn dagen zijn lichter geweest dan een weversspoel, en zijn vergaan zonder verwachting.
7 Gedenk, dat mijn leven een wind is; mijn oog zal niet wederkomen, om het goede te zien.
8 Het oog desgenen, die mij nu ziet, zal mij niet zien; uw ogen zullen op mij zijn; maar ik zal niet meer zijn.
9 Een wolk vergaat en vaart henen; alzo die in het graf daalt, zal niet weder opkomen.
10 Hij zal niet meer wederkeren tot zijn huis, en zijn plaats zal hem niet meer kennen.
11 Zo zal ik ook mijn mond niet wederhouden, ik zal spreken in benauwdheid mijns geestes; ik zal klagen in bitterheid mijner ziel.
12 Ben ik dan een zee, of walvis, dat Gij om mij wachten zet?
13 Wanneer ik zeg: Mijn bedstede zal mij vertroosten, mijn leger zal van mijn klacht wat wegnemen;
14 Dan ontzet Gij mij met dromen, en door gezichten verschrikt Gij mij;
15 Zodat mijn ziel de verworging kiest; den dood meer dan mijn beenderen.
16 Ik versmaad ze, ik zal toch in der eeuwigheid niet leven; houd op van mij, want mijn dagen zijn ijdelheid.
17 Wat is de mens, dat Gij hem groot acht, en dat Gij Uw hart op hem zet?
18 En dat Gij hem bezoekt in elken morgenstond; dat Gij hem in elken ogenblik beproeft?
19 Hoe lang keert Gij U niet af van mij, en laat niet van mij af, totdat ik mijn speeksel inzwelge?
20 Heb ik gezondigd, wat zal ik U doen, o Mensenhoeder? Waarom hebt Gij mij U tot een tegenloop gesteld, dat ik mijzelven tot een last zij?
21 En waarom vergeeft Gij niet mijn overtreding, en doet mijn ongerechtigheid niet weg? Want nu zal ik in het stof liggen; en Gij zult mij vroeg zoeken, maar ik zal niet zijn.

8
1 Toen antwoordde Bildad, de Suhiet, en zeide:
2 Hoe lang zult gij deze dingen spreken, en de redenen uws monds een geweldige wind zijn?
3 Zou dan God het recht verkeren, en zou de Almachtige de gerechtigheid verkeren?
4 Indien uw kinderen gezondigd hebben tegen Hem, Hij heeft hen ook in de hand hunner overtreding geworpen.
5 Maar indien gij naar God vroeg zoekt, en tot den Almachtige om genade bidt;
6 Zo gij zuiver en recht zijt, gewisselijk zal Hij nu opwaken, om uwentwil, en Hij zal de woning uwer gerechtigheid volmaken.
7 Uw beginsel zal wel gering zijn; maar uw laatste zal zeer vermeerderd worden.
8 Want vraag toch naar het vorige geslacht, en bereid u tot de onderzoeking hunner vaderen.
9 Want wij zijn van gisteren en weten niet; dewijl onze dagen op de aarde een schaduw zijn.
10 Zullen die u niet leren, tot u spreken, en uit hun hart redenen voortbrengen?
11 Verheft zich de bieze zonder slijk? Groeit het rietgras zonder water?
12 Als het nog in zijn groenigheid is, hoewel het niet afgesneden wordt, nochtans verdort het voor alle gras.
13 Alzo zijn de paden van allen, die God vergeten; en de verwachting des huichelaars zal vergaan.
14 Van denwelke zijn hoop walgen zal; en zijn vertrouwen zal zijn een huis der spinnekop.
15 Hij zal op zijn huis leunen, maar het zal niet bestaan; hij zal zich daaraan vasthouden, maar het zal niet staande blijven.
16 Hij is sappig voor de zon, en zijn scheuten gaan over zijn hof uit.
17 Zijn wortelen worden bij de springader ingevlochten; hij ziet een stenige plaats.
18 Maar als God hem verslindt uit zijn plaats, zo zal zij hem loochenen, zeggende: Ik heb u niet gezien.
19 Zie, dat is de vreugde zijns wegs; en uit het stof zullen anderen voortspruiten.
20 Zie, God zal den oprechte niet verwerpen; Hij vat ook de boosdoeners niet bij de hand;
21 Totdat Hij uw mond met gelach vervulle, en uw lippen met gejuich.
22 Uw haters zullen met schaamte bekleed worden; en de tent der goddelozen zal niet meer zijn.

9
1 Maar Job antwoordde en zeide:
2 Waarlijk, ik weet, dat het zo is; want hoe zou de mens rechtvaardig zijn bij God?
3 Zo Hij lust heeft, om met hem te twisten, niet een uit duizend zal hij Hem beantwoorden.
4 Hij is wijs van hart, en sterk van kracht; wie heeft zich tegen Hem verhard, en vrede gehad?
5 Die de bergen verzet, dat zij het niet gewaar worden, Die ze omkeert in Zijn toorn;
6 Die de aarde beweegt uit haar plaats, dat haar pilaren schudden;
7 Die de zon gebiedt, en zij gaat niet op; en verzegelt de sterren;
8 Die alleen de hemelen uitbreidt, en treedt op de hoogten der zee;
9 Die den Wagen maakt, den Orion, en het Zevengesternte, en de binnenkameren van het Zuiden;
10 Die grote dingen doet, die men niet doorzoeken kan; en wonderen, die men niet tellen kan.
11 Zie, Hij zal voor mij henengaan, en ik zal Hem niet zien; en Hij zal voorbijgaan, en ik zal Hem niet merken.
12 Zie, Hij zal roven, wie zal het Hem doen wedergeven? Wie zal tot Hem zeggen: Wat doet Gij?
13 God zal Zijn toorn niet afkeren; onder Hem worden gebogen de hovaardige helpers.
14 Hoeveel te min zal ik Hem antwoorden, en mijn woorden uitkiezen tegen Hem?
15 Denwelken ik, zo ik rechtvaardig ware, niet zou antwoorden; mijn Rechter zal ik om genade bidden.
16 Indien ik roep, en Hij mij antwoordt; ik zal niet geloven, dat Hij mijn stem ter ore genomen heeft.
17 Want Hij vermorzelt mij door een onweder, en vermenigvuldigt mijn wonden zonder oorzaak.
18 Hij laat mij niet toe mijn adem te verhalen; maar Hij verzadigt mij met bitterheden.
19 Zo het aan de kracht komt, zie, Hij is sterk; en zo het aan het recht komt, wie zal mij dagvaarden?
20 Zo ik mij rechtvaardig, mijn mond zal mij verdoemen; ben ik oprecht, Hij zal mij toch verkeerd verklaren.
21 Ben ik oprecht, zo acht ik toch mijn ziel niet; ik versmaad mijn leven.
22 Dat is een ding, daarom zeg ik: Den oprechte en den goddeloze verdoet Hij.
23 Als de gesel haastelijk doodt, bespot Hij de verzoeking der onschuldigen.
24 De aarde wordt gegeven in de hand des goddelozen; Hij overdekt het aangezicht harer rechteren; zo niet, wie is Hij dan?
25 En mijn dagen zijn lichter geweest dan een loper; zij zijn weggevloden, zij hebben het goede niet gezien.
26 Zij zijn voorbijgevaren met jachtschepen; gelijk een arend naar het aas toevliegt.
27 Indien mijn zeggen is: Ik zal mijn klacht vergeten, en ik zal mijn gebaar laten varen, en mij verkwikken;
28 Zo schroom ik voor al mijn smarten; ik weet, dat Gij mij niet onschuldig zult houden.
29 Ik zal toch goddeloos zijn; waarom dan zal ik ijdellijk arbeiden?
30 Indien ik mij wasse met sneeuwwater, en mijn handen zuivere met zeep;
31 Dan zult Gij mij in de gracht induiken, en mijn klederen zullen van mij gruwen.
32 Want Hij is niet een man, als ik, dien ik antwoorden zou, zo wij te zamen in het gericht kwamen.
33 Er is geen scheidsman tussen ons, die zijn hand op ons beiden leggen mocht.
34 Dat Hij van op mij Zijn roede wegdoe, en dat Zijn verschrikking mij niet verbaasd make;
35 Zo zal ik spreken, en Hem niet vrezen; want zodanig ben ik niet bij mij.

10
1 Mijn ziel is verdrietig over mijn leven; ik zal mijn klacht op mij laten; ik zal spreken in bitterheid mijner ziel.
2 Ik zal tot God zeggen: Verdoem mij niet; doe mij weten, waarover Gij met mij twist.
3 Is het U goed, dat Gij verdrukt, dat Gij verwerpt den arbeid Uwer handen, en over den raad der goddelozen schijnsel geeft?
4 Hebt Gij vleselijke ogen, ziet Gij, gelijk een mens ziet?
5 Zijn Uw dagen als de dagen van een mens? Zijn Uw jaren als de dagen eens mans?
6 Dat Gij onderzoekt naar mijn ongerechtigheid, en naar mijn zonde verneemt?
7 Het is Uw wetenschap, dat ik niet goddeloos ben; nochtans is er niemand, die uit Uw hand verlosse.
8 Uw handen doen mij smart aan, hoewel zij mij gemaakt hebben, te zamen rondom mij zijn zij, en Gij verslindt mij.
9 Gedenk toch, dat Gij mij als leem bereid hebt, en mij tot stof zult doen wederkeren.
10 Hebt Gij mij niet als melk gegoten, en mij als een kaas doen runnen?
11 Met vel en vlees hebt Gij mij bekleed; met beenderen ook en zenuwen hebt Gij mij samengevlochten;
12 Benevens het leven hebt Gij weldadigheid aan mij gedaan, en Uw opzicht heeft mijn geest bewaard.
13 Maar deze dingen hebt Gij verborgen in Uw hart; ik weet, dat dit bij U geweest is.
14 Indien ik zondig, zo zult Gij mij waarnemen, en van mijn misdaad zult Gij mij niet onschuldig houden.
15 Zo ik goddeloos ben, wee mij! En ben ik rechtvaardig, ik zal mijn hoofd niet opheffen; ik ben zat van schande, maar aanzie mijn ellende.
16 Want zij verheft zich; gelijk een felle leeuw jaagt Gij mij; Gij keert weder en stelt U wonderlijk tegen mij.
17 Gij vernieuwt Uw getuigen tegenover mij, en vermenigvuldigt Uw toorn tegen mij; verwisselingen, ja, een heirleger, zijn tegen mij.
18 En waarom hebt Gij mij uit de baarmoeder voortgebracht? Och, dat ik den geest gegeven had, en geen oog mij gezien had!
19 Ik zou zijn, alsof ik niet geweest ware; van moeders buik zou ik tot het graf gebracht zijn geweest.
20 Zijn mijn dagen niet weinig? Houd op, zet van mij af, dat ik mij een weinig verkwikke;
21 Eer ik henenga (en niet wederkom) in een land der duisternis en der schaduwe des doods;
22 Een stikdonker land, als de duisternis zelve, de schaduwe des doods, en zonder ordeningen, en het geeft schijnsel als de duisternis.

11
1 Toen antwoordde Zofar, de Naamathiet, en zeide:
2 Zou de veelheid der woorden niet beantwoord worden, en zou een klapachtig man recht hebben?
3 Zouden uw leugenen de lieden doen zwijgen, en zoudt gij spotten, en niemand u beschamen?
4 Want gij hebt gezegd: Mijn leer is zuiver, en ik ben rein in uw ogen.
5 Maar gewisselijk, och, of God sprak, en Zijn lippen tegen u opende;
6 En u bekend maakte de verborgenheden der wijsheid, omdat zij dubbel zijn in wezen! Daarom weet, dat God voor u vergeet van uw ongerechtigheid.
7 Zult gij de onderzoeking Gods vinden? Zult gij tot de volmaaktheid toe den Almachtige vinden?
8 Zij is als de hoogten der hemelen, wat kunt gij doen? Dieper dan de hel, wat kunt gij weten?
9 Langer dan de aarde is haar maat, en breder dan de zee.
10 Indien Hij voorbijgaat, opdat Hij overlevere of vergadere, wie zal dan Hem afkeren?
11 Want Hij kent de ijdele lieden, en Hij ziet de ondeugd; zou Hij dan niet aanmerken?
12 Dan zal een verstandeloos man kloekzinnig worden; hoewel de mens als het veulen eens woudezels geboren is.
13 Indien gij uw hart bereid hebt, zo breid uw handen tot Hem uit.
14 Indien er ondeugd in uw hand is, doe die verre weg; en laat het onrecht in uw tenten niet wonen.
15 Want dan zult gij uw aangezicht opheffen uit de gebreken, en zult vast wezen, en niet vrezen.
16 Want gij zult de moeite vergeten, en harer gedenken als der wateren, die voorbijgegaan zijn.
17 Ja, uw tijd zal klaarder dan de middag oprijzen; gij zult uitvliegen, als de morgenstond zult gij zijn.
18 En gij zult vertrouwen, omdat er verwachting zal zijn; en gij zult graven, gerustelijk zult gij slapen;
19 En gij zult nederliggen, en niemand zal u verschrikken; en velen zullen uw aangezicht smeken.
20 Maar de ogen der goddelozen zullen bezwijken, en de toevlucht zal van hen vergaan; en hun verwachting zal zijn de uitblazing der ziel.

12
1 Maar Job antwoordde en zeide:
2 Trouwens, omdat gijlieden het volk zijt, zo zal de wijsheid met ulieden sterven!
3 Ik heb ook een hart even als gijlieden, ik zwicht niet voor u; en bij wien zijn niet dergelijke dingen?
4 Ik ben het, die zijn vriend een spot is, maar roepende tot God, Die hem verhoort; de rechtvaardige en oprechte is een spot.
5 Hij is een verachte fakkel, naar de mening desgenen, die gerust is; hij is gereed met den voet te struikelen.
6 De tenten der verwoesters hebben rust, en die God tergen, hebben verzekerdheden, om hetgene God met Zijn hand toebrengt.
7 En waarlijk, vraag toch de beesten, en elkeen van die zal het u leren; en het gevogelte des hemels, dat zal het u te kennen geven.
8 Of spreek tot de aarde, en zij zal het u leren; ook zullen het u de vissen der zee vertellen.
9 Wie weet niet uit alle deze, dat de hand des HEEREN dit doet?
10 In Wiens hand de ziel is van al wat leeft, en de geest van alle vlees des mensen.
11 Zal niet het oor de woorden proeven, gelijk het gehemelte voor zich de spijze smaakt?
12 In de stokouden is de wijsheid, en in de langheid der dagen het verstand.
13 Bij Hem is wijsheid en macht; Hij heeft raad en verstand.
14 Ziet, Hij breekt af, en het zal niet herbouwd worden; Hij besluit iemand, en er zal niet opengedaan worden.
15 Ziet, Hij houdt de wateren op, en zij drogen uit; ook laat Hij ze uit, en zij keren de aarde om.
16 Bij Hem is kracht en wijsheid; Zijns is de dwalende, en die doet dwalen.
17 Hij voert de raadsheren beroofd weg, en de rechters maakt Hij uitzinnig,
18 Den band der koningen maakt Hij los, en Hij bindt den gordel aan hun lenden.
19 Hij voert de oversten beroofd weg, en de machtigen keert Hij om.
20 Hij beneemt den getrouwen de spraak, en der ouden oordeel neemt Hij weg.
21 Hij giet verachting over de prinsen uit, en Hij verslapt den riem der geweldigen.
22 Hij openbaart de diepten uit de duisternis, en des doods schaduwe brengt Hij voort in het licht.
23 Hij vermenigvuldigt de volken, en verderft ze; Hij breidt de volken uit, en leidt ze.
24 Hij neemt het hart van de hoofden des volks der aarde weg, en doet hen dwalen in het woeste, waar geen weg is.
25 Zij tasten in de duisternis, waar geen licht is; en Hij doet hen dwalen, als een dronkaard.

13
1 Ziet, dat alles heeft mijn oog gezien, mijn oor gehoord en verstaan.
2 Gelijk gijlieden het weet, weet ik het ook; ik zwicht niet voor u.
3 Maar ik zal tot den Almachtige spreken, en ben belust mij te verdedigen voor God.
4 Want gewisselijk, gij zijt leugenstoffeerders; gij allen zijt nietige medicijnmeesters.
5 Och, of gij gans stilzweegt! Dat zou ulieden voor wijsheid wezen.
6 Hoort toch mijn verdediging, en merkt op de twistingen mijner lippen.
7 Zult gij voor God onrecht spreken, en zult gij voor Hem bedriegerij spreken?
8 Zult gij Zijn aangezicht aannemen? Zult gij voor God twisten?
9 Zal het goed zijn, als Hij u zal onderzoeken? Zult gij met Hem spotten, gelijk men met een mens spot?
10 Hij zal u gewisselijk bestraffen, zo gij in het verborgene het aangezicht aanneemt.
11 Zal u niet Zijn hoogheid verschrikken, en Zijn vreze over u vallen?
12 Uw gedachtenissen zijn gelijk as, uw hoogten als hoogten van leem.
13 Houdt stil van mij, opdat ik spreke, en er ga over mij, wat het zij.
14 Waarom zou ik mijn vlees in mijn tanden nemen, en mijn ziel in mijn hand stellen?
15 Ziet, zo Hij mij doodde, zou ik niet hopen? Evenwel zal ik mijn wegen voor Zijn aangezicht verdedigen.
16 Ook zal Hij mij tot zaligheid zijn; maar een huichelaar zal voor Zijn aangezicht niet komen.
17 Hoort naarstiglijk mijn rede, en mijn aanwijzing met uw oren.
18 Ziet nu, ik heb het recht ordentelijk gesteld; ik weet, dat ik rechtvaardig zal verklaard worden.
19 Wie is hij, die met mij twist? Wanneer ik nu zweeg, zo zou ik den geest geven.
20 Alleenlijk doe twee dingen niet met mij; dan zal ik mij van Uw aangezicht niet verbergen.
21 Doe Uw hand verre van op mij, en Uw verschrikking make mij niet verbaasd.
22 Roep dan, en ik zal antwoorden; of ik zal spreken, en geef mij antwoord.
23 Hoeveel misdaden en zonden heb ik? Maak mijn overtreding en mijn zonden mij bekend.
24 Waarom verbergt Gij Uw aangezicht, en houdt mij voor Uw vijand?
25 Zult Gij een gedreven blad verbrijzelen, en zult Gij een drogen stoppel vervolgen?
26 Want Gij schrijft tegen mij bittere dingen; en Gij doet mij erven de misdaden mijner jonkheid.
27 Gij legt ook mijn voeten in den stok, en neemt waar al mijn paden; Gij drukt U in de wortelen mijner voeten,
28 En hij veroudert als een verrotting, als een kleed, dat de mot opeet.

14
1 De mens, van een vrouw geboren, is kort van dagen, en zat van onrust.
2 Hij komt voort als een bloem, en wordt afgesneden; ook vlucht hij als een schaduw, en bestaat niet.
3 Nog doet Gij Uw ogen over zulk een open; en Gij betrekt mij in het gericht met U.
4 Wie zal een reine geven uit den onreine? Niet een.
5 Dewijl zijn dagen bestemd zijn, het getal zijner maanden bij U is, en Gij zijn bepalingen gemaakt hebt, die hij niet overgaan zal;
6 Wend U van hem af, dat hij rust hebbe, totdat hij als een dagloner aan zijn dag een welgevallen hebbe.
7 Want voor een boom, als hij afgehouwen wordt, is er verwachting, dat hij zich nog zal veranderen, en zijn scheut niet zal ophouden.
8 Indien zijn wortel in de aarde veroudert, en zijn stam in het stof versterft;
9 Hij zal van den reuk der wateren weder uitspruiten, en zal een tak maken, gelijk een plant.
10 Maar een man sterft, als hij verzwakt is, en de mens geeft den geest, waar is hij dan?
11 De wateren verlopen uit een meer, en een rivier droogt uit en verdort;
12 Alzo ligt de mens neder, en staat niet op; totdat de hemelen niet meer zijn, zullen zij niet opwaken, noch uit hun slaap opgewekt worden.
13 Och, of Gij mij in het graf verstaakt, mij verborgt, totdat Uw toorn zich afkeerde; dat Gij mij een bepaling steldet, en mijner gedachtig waart!
14 Als een man gestorven is, zal hij weder leven? Ik zou al de dagen mijns strijds hopen, totdat mijn verandering komen zou.
15 Dat Gij zoudt roepen, en ik U zou antwoorden, dat Gij tot het werk Uwer handen zoudt begerig zijn.
16 Maar nu telt Gij mijn treden; Gij bewaart mij niet om mijner zonden wil.
17 Mijn overtreding is in een bundeltje verzegeld, en Gij pakt mijn ongerechtigheid opeen.
18 En voorwaar, een berg vallende vergaat, en een rots wordt versteld uit haar plaats;
19 De wateren vermalen de stenen, het stof der aarde overstelpt het gewas, dat van zelf daaruit voortkomt; alzo verderft Gij de verwachting des mensen.
20 Gij overweldigt hem in eeuwigheid, en hij gaat heen; veranderende zijn gelaat, zo zendt Gij hem weg.
21 Zijn kinderen komen tot eer, en hij weet het niet; of zij worden klein, en hij let niet op hen.
22 Maar zijn vlees, nog aan hem zijnde, heeft smart; en zijn ziel, in hem zijnde, heeft rouw.

15
1 Toen antwoordde Elifaz, de Themaniet, en zeide:
2 Zal een wijs man winderige wetenschap voor antwoord geven, en zal hij zijn buik vullen met oostenwind?
3 Bestraffende door woorden, die niet baten, en door redenen, met dewelke hij geen voordeel doet?
4 Ja, gij vernietigt de vreze, en neemt het gebed voor het aangezicht Gods weg.
5 Want uw mond leert uw ongerechtigheid, en gij hebt de tong der arglistigen verkoren.
6 Uw mond verdoemt u, en niet ik; en uw lippen getuigen tegen u.
7 Zijt gij de eerste een mens geboren? Of zijt gij voor de heuvelen voortgebracht?
8 Hebt gij den verborgen raad Gods gehoord, en hebt gij de wijsheid naar u getrokken?
9 Wat weet gij, dat wij niet weten? Wat verstaat gij, dat bij ons niet is?
10 Onder ons is ook een grijze, ja, een stokoude, meerder van dagen dan uw vader.
11 Zijn de vertroostingen Gods u te klein, en schuilt er enige zaak bij u?
12 Waarom rukt uw hart u weg, en waarom wenken uw ogen?
13 Dat gij uw geest keert tegen God, en zulke redenen uit uw mond laat uitgaan.
14 Wat is de mens, dat hij zuiver zou zijn, en die geboren is van een vrouw, dat hij rechtvaardig zou zijn?
15 Zie, op Zijn heiligen zou Hij niet vertrouwen, en de hemelen zijn niet zuiver in Zijn ogen.
16 Hoeveel te meer is een man gruwelijk en stinkende, die het onrecht indrinkt als water?
17 Ik zal u wijzen, hoor mij aan, en hetgeen ik gezien heb, dat zal ik vertellen;
18 Hetwelk de wijzen verkondigd hebben, en men voor hun vaderen niet verborgen heeft;
19 Denwelken alleen het land gegeven was, en door welker midden niemand vreemds doorging.
20 Te allen dage doet de goddeloze zichzelven weedom aan; en weinige jaren in getal zijn voor den tiran weggelegd.
21 Het geluid der verschrikkingen is in zijn oren; in den vrede zelven komt de verwoester hem over.
22 Hij gelooft niet uit de duisternis weder te keren, maar dat hij beloerd wordt ten zwaarde.
23 Hij zwerft heen en weder om brood, waar het zijn mag; hij weet, dat bij zijn hand gereed is de dag der duisternis.
24 Angst en benauwdheid verschrikken hem; zij overweldigt hem, gelijk een koning, bereid ten strijde.
25 Want hij strekt tegen God zijn hand uit, en tegen den Almachtige stelt hij zich geweldiglijk aan.
26 Hij loopt tegen Hem aan met den hals, met zijn dikke, hoog verhevene schilden;
27 Omdat hij zijn aangezicht met zijn vet bedekt heeft, en rimpelen gemaakt om de weekdarmen;
28 En heeft bewoond verdelgde steden, en huizen, die men niet bewoonde, die gereed waren tot steen hopen te worden.
29 Hij zal niet rijk worden, en zijn vermogen zal niet bestaan; en hun volmaaktheid zal zich niet uitbreiden op de aarde.
30 Hij zal van de duisternis niet ontwijken, de vlam zal zijn scheut verdrogen; hij zal wijken door het geblaas zijns monds.
31 Hij betrouwe niet op ijdelheid, waardoor hij verleid wordt; want ijdelheid zal zijn vergelding wezen.
32 Als zijn dag nog niet is, zal hij vervuld worden; want zijn tak zal niet groenen.
33 Men zal zijn onrijpe druiven afrukken, als van een wijnstok, en zijn bloeisel afwerpen, als van een olijfboom.
34 Want de vergadering der huichelaren wordt eenzaam, en het vuur verteert de tenten der geschenken.
35 Zijn ontvangen moeite, en baren ijdelheid, en hun buik richt bedrog aan.

16
1 Maar Job antwoordde en zeide:
2 Ik heb vele dergelijke dingen gehoord; gij allen zijt moeilijke vertroosters.
3 Zal er een einde zijn aan de winderige woorden? Of wat stijft u, dat gij alzo antwoordt?
4 Zou ik ook, als gijlieden, spreken, indien uw ziel ware in mijner ziele plaats? Zou ik woorden tegen u samenhopen, en zou ik over u met mijn hoofd schudden?
5 Ik zou u versterken met mijn mond, en de beweging mijner lippen zou zich inhouden.
6 Zo ik spreek, mijn smart wordt niet ingehouden; en houd ik op, wat gaat er van mij weg?
7 Gewisselijk, Hij heeft mij nu vermoeid; Gij hebt mijn ganse vergadering verwoest.
8 Dat Gij mij rimpelachtig gemaakt hebt, is tot een getuige; en mijn magerheid staat tegen mij op, zij getuigt in mijn aangezicht.
9 Zijn toorn verscheurt, en Hij haat mij; Hij knerst over mij met Zijn tanden; mijn wederpartijder scherpt zijn ogen tegen mij.
10 Zij gapen met hun mond tegen mij; zij slaan met smaadheid op mijn kinnebakken; zij vervullen zich te zamen aan mij.
11 God heeft mij den verkeerde overgegeven, en heeft mij afgewend in de handen der goddelozen.
12 Ik had rust, maar Hij heeft mij verbroken, en bij mijn nek gegrepen, en mij verpletterd; en Hij heeft mij Zich tot een doelwit opgericht.
13 Zijn schutters hebben mij omringd; Hij heeft mijn nieren doorspleten, en niet gespaard; Hij heeft mijn gal op de aarde uitgegoten.
14 Hij heeft mij gebroken met breuk op breuk; Hij is tegen mij aangelopen als een geweldige.
15 Ik heb een zak over mijn huid genaaid; ik heb mijn hoorn in het stof gedaan.
16 Mijn aangezicht is gans bemodderd van wenen, en over mijn oogleden is des doods schaduw.
17 Daar toch geen wrevel in mijn handen is, en mijn gebed zuiver is.
18 O, aarde! bedek mijn bloed niet; en voor mijn geroep zij geen plaats.
19 Ook nu, zie, in den hemel is mijn Getuige, en mijn Getuige in de hoogten.
20 Mijn vrienden zijn mijn bespotters; doch mijn oog druipt tot God.
21 Och, mocht men rechten voor een man met God, gelijk een kind des mensen voor zijn vriend.
22 Want weinige jaren in getal zullen er nog aankomen, en ik zal het pad henengaan, waardoor ik niet zal wederkeren.

17
1 Mijn geest is verdorven, mijn dagen worden uitgeblust, de graven zijn voor mij.
2 Zijn niet bespotters bij mij, en overnacht niet mijn oog in hunlieder verbittering?
3 Zet toch bij, stel mij een borg bij U; wie zal hij zijn? Dat in mijn hand geklapt worde.
4 Want hun hart hebt Gij van kloek verstand verborgen; daarom zult Gij hen niet verhogen.
5 Die met vleiing den vrienden wat aanzegt, ook zijner kinderen ogen zullen versmachten.
6 Doch Hij heeft mij tot een spreekwoord der volken gesteld; zodat ik een trommelslag ben voor ieders aangezicht.
7 Daarom is mijn oog door verdriet verdonkerd, en al mijn ledematen zijn gelijk een schaduw.
8 De oprechten zullen hierover verbaasd zijn, en de onschuldige zal zich tegen den huichelaar opmaken;
9 En de rechtvaardige zal zijn weg vasthouden, en die rein van handen is, zal in sterkte toenemen.
10 Maar toch gij allen, keert weder, en komt nu; want ik vind onder u geen wijze.
11 Mijn dagen zijn voorbijgegaan; uitgerukt zijn mijn gedachten, de bezittingen mijns harten.
12 Den nacht verstellen zij in den dag; het licht is nabij den ondergang vanwege de duisternis.
13 Zo ik wacht, het graf zal mijn huis wezen; in de duisternis zal ik mijn bed spreiden.
14 Tot de groeve roep ik: Gij zijt mijn vader! Tot het gewormte: Mijn moeder, en mijn zuster!
15 Waar zou dan nu mijn verwachting wezen? Ja, mijn verwachting, wie zal ze aanschouwen?
16 Zij zullen ondervaren met de handbomen des grafs, als er rust te zamen in het stof wezen zal.

18
1 Toen antwoordde Bildad, de Suhiet, en zeide:
2 Hoe lang is het, dat gijlieden een einde van woorden zult maken? Merkt op, en daarna zullen wij spreken.
3 Waarom worden wij geacht als beesten, en zijn onrein in ulieder ogen?
4 O gij, die zijn ziel verscheurt door zijn toorn! Zal om uwentwil de aarde verlaten worden, en zal een rots versteld worden uit haar plaats?
5 Ja, het licht der goddelozen zal uitgeblust worden, en de vonk zijns vuurs zal niet glinsteren.
6 Het licht zal verduisteren in zijn tent, en zijn lamp zal over hem uitgeblust worden.
7 De treden zijner macht zullen benauwd worden, en zijn raad zal hem nederwerpen.
8 Want met zijn voeten zal hij in het net geworpen worden, en zal in het wargaren wandelen.
9 De strik zal hem bij de verzenen vatten; de struikrover zal hem overweldigen.
10 Zijn touw is in de aarde verborgen, en zijn val op het pad.
11 De beroeringen zullen hem rondom verschrikken, en hem verstrooien op zijn voeten.
12 Zijn macht zal hongerig wezen, en het verderf is bereid aan zijn zijde.
13 De eerstgeborene des doods zal de grendelen zijner huid verteren, zijn grendelen zal hij verteren.
14 Zijn vertrouwen zal uit zijn tent uitgerukt worden; zulks zal hem doen treden tot den koning der verschrikkingen.
15 Zij zal wonen in zijn tent, waar zij de zijne niet is; zijn woning zal met zwavel overstrooid worden.
16 Van onder zullen zijn wortelen verdorren, en van boven zal zijn tak afgesneden worden.
17 Zijn gedachtenis zal vergaan van de aarde, en hij zal geen naam hebben op de straten.
18 Men zal hem stoten van het licht in de duisternis, en men zal hem van de wereld verjagen.
19 Hij zal geen zoon, noch neef hebben onder zijn volk; en niemand zal in zijn woningen overig zijn.
20 Over zijn dag zullen de nakomelingen verbaasd zijn, en de ouden met schrik bevangen worden.
21 Gewisselijk, zodanige zijn de woningen des verkeerden, en dit is de plaats desgenen die God niet kent.

19
1 Maar Job antwoordde en zeide:
2 Hoe lang zult gijlieden mijn ziel bedroeven, en mij met woorden verbrijzelen?
3 Gij hebt nu tienmaal mij schande aangedaan; gij schaamt u niet, gij verhardt u tegen mij.
4 Maar ook het zij waarlijk, dat ik gedwaald heb, mijn dwaling zal bij mij vernachten.
5 Indien gijlieden waarlijk u verheft tegen mij, en mijn smaad tegen mij drijft;
6 Weet nu, dat God mij heeft omgekeerd, en mij met Zijn net omsingeld.
7 Ziet, ik roep, geweld! doch word niet verhoord; ik schreeuw, doch er is geen recht.
8 Hij heeft mijn weg toegemuurd, dat ik niet doorgaan kan, en over mijn paden heeft Hij duisternis gesteld.
9 Mijn eer heeft Hij van mij afgetrokken, en de kroon mijns hoofds heeft Hij weggenomen.
10 Hij heeft mij rondom afgebroken, zodat ik henenga, en heeft mijn verwachting als een boom weggerukt.
11 Daartoe heeft Hij Zijn toorn tegen mij ontstoken, en mij bij Zich geacht als Zijn vijanden.
12 Zijn benden zijn te zamen aangekomen, en hebben tegen mij haar weg gebaand, en hebben zich gelegerd rondom mijn tent.
13 Mijn broeders heeft Hij verre van mij gedaan; en die mij kennen, zekerlijk, zij zijn van mij vervreemd.
14 Mijn nabestaanden houden op, en mijn bekenden vergeten mij.
15 Mijn huisgenoten en mijn dienstmaagden achten mij voor een vreemde; een uitlander ben ik in hun ogen.
16 Ik riep mijn knecht, en hij antwoordde niet; ik smeekte met mijn mond tot hem.
17 Mijn adem is mijn huisvrouw vreemd; en ik smeek om der kinderen mijns buiks wil.
18 Ook versmaden mij de jonge kinderen; sta ik op, zo spreken zij mij tegen.
19 Alle mensen mijns heimelijken raads hebben een gruwel aan mij; en die ik liefhad, zijn tegen mij gekeerd.
20 Mijn gebeente kleeft aan mijn huid en aan mijn vlees; en ik ben ontkomen met de huid mijner tanden.
21 Ontfermt u mijner, ontfermt u mijner, o gij, mijn vrienden! want de hand Gods heeft mij aangeraakt.
22 Waarom vervolgt gij mij als God, en wordt niet verzadigd van mijn vlees?
23 Och, of nu mijn woorden toch opgeschreven wierden. Och, of zij in een boek ook wierden ingetekend!
24 Dat zij met een ijzeren griffie en lood voor eeuwig in een rots gehouwen wierden!
25 Want ik weet: mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste over het stof opstaan;
26 En als zij na mijn huid dit doorknaagd zullen hebben, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen;
27 Denwelken ik voor mij aanschouwen zal, en mijn ogen zien zullen, en niet een vreemde; mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot.
28 Voorwaar, gij zoudt zeggen: Waarom vervolgen wij hem? Nademaal de wortel der zaak in mij gevonden wordt.
29 Schroomt u vanwege het zwaard; want de grimmigheid is over de misdaden des zwaards; opdat gij weet, dat er een gericht zij.

20
1 Toen antwoordde Zofar, de Naamathiet, en zeide:
2 Daarom doen mijn gedachten mij antwoorden, en over zulks is mijn verhaasten in mij.
3 Ik heb aangehoord een bestraffing, die mij schande aandoet; maar de geest zal uit mijn verstand voor mij antwoorden.
4 Weet gij dit? Van altoos af, van dat God den mens op de wereld gezet heeft,
5 Dat het gejuich de goddelozen van nabij geweest is, en de vreugde des huichelaars voor een ogenblik?
6 Wanneer zijn hoogheid tot den hemel toe opklomme, en zijn hoofd tot aan de wolken raakte;
7 Zal hij, gelijk zijn drek, in eeuwigheid vergaan; die hem gezien hadden, zullen zeggen: Waar is hij?
8 Hij zal wegvlieden als een droom, dat men hem niet vinden zal, en hij zal verjaagd worden als een gezicht des nachts.
9 Het oog, dat hem zag, zal het niet meer doen; en zijn plaats zal hem niet meer aanschouwen.
10 Zijn kinderen zullen zoeken den armen te behagen; en zijn handen zullen zijn vermogen moeten weder uitkeren.
11 Zijn beenderen zullen vol van zijn verborgene zonden zijn; van welke elkeen met hem op het stof nederliggen zal.
12 Indien het kwaad in zijn mond zoet is, hij dat verbergt, onder zijn tong,
13 Hij dat spaart, en hetzelve niet verlaat, maar dat in het midden van zijn gehemelte inhoudt;
14 Zijn spijze zal in zijn ingewand veranderd worden; gal der adderen zal zij in het binnenste van hem zijn.
15 Hij heeft goed ingeslokt, maar zal het uitspuwen; God zal het uit zijn buik uitdrijven.
16 Het vergif der adderen zal hij zuigen; de tong der slang zal hem doden.
17 De stromen, rivieren, beken van honig en boter zal hij niet zien.
18 Den arbeid zal hij wedergeven en niet inslokken; naar het vermogen zijner verandering, zo zal hij van vreugde niet opspringen.
19 Omdat hij onderdrukt heeft, de armen verlaten heeft, een huis geroofd heeft, dat hij niet opgebouwd had;
20 Omdat hij geen rust in zijn buik gekend heeft, zo zal hij van zijn gewenst goed niet uitbehouden.
21 Er zal niets overig zijn, dat hij ete; daarom zal hij niet wachten naar zijn goed.
22 Als zijn genoegzaamheid zal vol zijn, zal hem bang zijn; alle hand des ellendigen zal over hem komen.
23 Er zij wat om zijn buik te vullen; God zal over hem de hitte Zijns toorns zenden, en over hem regenen op zijn spijze.
24 Hij zij gevloden van de ijzeren wapenen, de stalen boog zal hem doorschieten.
25 Men zal het zwaard uittrekken, het zal uit het lijf uitgaan, en glinsterende uit zijn gal voortkomen; verschrikkingen zullen over hem zijn.
26 Alle duisternis zal verborgen zijn in zijn schuilplaatsen; een vuur, dat niet opgeblazen is, zal hem verteren; den overigen in zijn tent zal het kwalijk gaan.
27 De hemel zal zijn ongerechtigheid openbaren, en de aarde zal zich tegen hem opmaken.
28 De inkomste van zijn huis zal weggevoerd worden; het zal al henenvloeien in den dag Zijns toorns.
29 Dit is het deel des goddelozen mensen van God, en de erve zijner redenen van God.

21
1 Maar Job antwoordde en zeide:
2 Hoort aandachtelijk mijn rede, en laat dit zijn uw vertroostingen.
3 Verdraagt mij, en ik zal spreken; en nadat ik gesproken zal hebben, spot dan.
4 Is (mij aangaande) mijn klacht tot den mens? Doch of het zo ware, waarom zou mijn geest niet verdrietig zijn?
5 Ziet mij aan, en wordt verbaasd, en legt de hand op den mond.
6 Ja, wanneer ik daaraan gedenk, zo word ik beroerd, en mijn vlees heeft een gruwen gevat.
7 Waarom leven de goddelozen, worden oud, ja, worden geweldig in vermogen?
8 Hun zaad is bestendig met hen voor hun aangezicht, en hun spruiten zijn voor hun ogen.
9 Hun huizen hebben vrede zonder vreze, en de roede Gods is op hen niet.
10 Zijn stier bespringt, en mist niet; zijn koe kalft, en misdraagt niet.
11 Hun jonge kinderen zenden zij uit als een kudde, en hun kinderen huppelen.
12 Zij heffen op met de trommel en de harp, en zij verblijden zich op het geluid des orgels.
13 In het goede verslijten zij hun dagen; en in een ogenblik dalen zij in het graf.
14 Nochtans zeggen zij tot God: Wijk van ons, want aan de kennis Uwer wegen hebben wij geen lust.
15 Wat is de Almachtige, dat wij Hem zouden dienen? En wat baat zullen wij hebben, dat wij Hem aanlopen zouden?
16 Doch ziet, hun goed is niet in hun hand; de raad der goddelozen is verre van mij.
17 Hoe dikwijls geschiedt het, dat de lamp der goddelozen uitgeblust wordt, en hun verderf hun overkomt; dat God hun smarten uitdeelt in Zijn toorn!
18 Dat zij gelijk stro worden voor den wind, en gelijk kaf, dat de wervelwind wegsteelt;
19 Dat God Zijn geweld weglegt voor Zijn kinderen, hem vergeldt, dat hij het gewaar wordt;
20 Dat zijn ogen zijn ondergang zien, en hij drinkt van de grimmigheid des Almachtigen!
21 Want wat lust zou hij na zich aan zijn huis hebben, als het getal zijner maanden afgesneden is?
22 Zal men God wetenschap leren, daar Hij de hogen richt?
23 Deze sterft in de kracht zijner volkomenheid, daar hij gans stil en gerust was;
24 Zijn melkvaten waren vol melk, en het merg zijner benen was bevochtigd.
25 De ander daarentegen sterft met een bittere ziel, en hij heeft van het goede niet gegeten.
26 Zij liggen te zamen neder in het stof, en het gewormte overdekt ze.
27 Ziet, ik weet ulieder gedachten, en de boze verdichtselen, waarmede gij tegen mij geweld doet.
28 Want gij zult zeggen: Waar is het huis van den prins, en waar is de tent van de woningen der goddelozen?
29 Hebt gijlieden niet gevraagd de voorbijgaanden op den weg, en kent gij hun tekenen niet?
30 Dat de boze onttrokken wordt ten dage des verderfs; dat zij ten dage der verbolgenheden ontvoerd worden.
31 Wie zal hem in het aangezicht zijn weg vertonen? Als hij wat doet, wie zal hem vergelden?
32 Eindelijk wordt hij naar de graven gebracht, en is gedurig in den aardhoop.
33 De kluiten des dals zijn hem zoet, en hij trekt na zich alle mensen; en dergenen, die voor hem geweest zijn, is geen getal.
34 Hoe vertroost gij mij dan met ijdelheid, dewijl in uw antwoorden overtreding overig is?

22
1 Toen antwoordde Elifaz, de Themaniet, en zeide:
2 Zal ook een man Gode voordelig zijn? Maar voor zichzelven zal de verstandige voordelig zijn.
3 Is het voor den Almachtige nuttigheid, dat gij rechtvaardig zijt; of gewin, dat gij uw wegen volmaakt?
4 Is het om uw vreze, dat Hij u bestraft, dat Hij met u in het gericht komt?
5 Is niet uw boosheid groot, en uwer ongerechtigheden geen einde?
6 Want gij hebt uw broederen zonder oorzaak pand afgenomen, en de klederen der naakten hebt gij uitgetogen.
7 Den moede hebt gij geen water te drinken gegeven, en van den hongerige hebt gij het brood onthouden.
8 Maar was er een man van geweld, voor dien was het land, en een aanzienlijk persoon woonde daarin.
9 De weduwen hebt gij ledig weggezonden, en de armen der wezen zijn verbrijzeld.
10 Daarom zijn strikken rondom u, en vervaardheid heeft u haastelijk beroerd.
11 Of gij ziet de duisternis niet, en des water overvloed bedekt u.
12 Is niet God in de hoogte der hemelen? Zie toch het opperste der sterren aan, dat zij verheven zijn.
13 Daarom zegt gij: Wat weet er God van? Zal Hij door de donkerheid oordelen?
14 De wolken zijn Hem een verberging, dat Hij niet ziet; en Hij bewandelt den omgang der hemelen.
15 Hebt gij het pad der eeuw waargenomen, dat de ongerechtige lieden betreden hebben?
16 Die rimpelachtig gemaakt zijn, als het de tijd niet was; een vloed is over hun grond uitgestort;
17 Die zeiden tot God: Wijk van ons! En wat had de Almachtige hun gedaan?
18 Hij had immers hun huizen met goed gevuld; daarom is de raad der goddelozen verre van mij.
19 De rechtvaardigen zagen het, en waren blijde, en de onschuldige bespotte hen;
20 Dewijl onze stand niet verdelgd is, maar het vuur hun overblijfsel verteerd heeft.
21 Gewen u toch aan Hem, en heb vrede; daardoor zal u het goede overkomen.
22 Ontvang toch de wet uit Zijn mond, en leg Zijn redenen in uw hart.
23 Zo gij u bekeert tot den Almachtige, gij zult gebouwd worden; doe het onrecht verre van uw tenten.
24 Dan zult gij het goud op het stof leggen, en het goud van Ofir bij den rotssteen der beken;
25 Ja, de Almachtige zal uw overvloedig goud zijn, en uw krachtig zilver zijn;
26 Want dan zult gij u over den Almachtige verlustigen, en gij zult tot God uw aangezicht opheffen.
27 Gij zult tot Hem ernstiglijk bidden, en Hij zal u verhoren; en gij zult uw geloften betalen.
28 Als gij een zaak besluit, zo zal zij u bestendig zijn; en op uw wegen zal het licht schijnen.
29 Als men iemand vernederen zal, en gij zeggen zult: Het zij verhoging; dan zal God den nederige van ogen behouden.
30 Ja, Hij zal dien bevrijden, die niet onschuldig is, want hij wordt bevrijd door de zuiverheid uwer handen.

23
1 Maar Job antwoordde en zeide:
2 Ook heden is mijn klacht wederspannigheid; mijn plage is zwaar boven mijn zuchten.
3 Och, of ik wist, dat ik Hem vinden zou, ik zou tot Zijn stoel komen;
4 Ik zou het recht voor Zijn aangezicht ordentelijk voorstellen, en mijn mond zou ik met verdedigingen vervullen.
5 Ik zou de redenen weten, die Hij mij antwoorden zou; en verstaan, wat Hij mij zeggen zou.
6 Zou Hij naar de grootheid Zijner macht met mij twisten? Neen; maar Hij zou acht op mij slaan.
7 Daar zou de oprechte met Hem pleiten; en ik zou mij in eeuwigheid van mijn Rechter vrijmaken.
8 Zie, ga ik voorwaarts, zo is Hij er niet, of achterwaarts, zo verneem ik Hem niet.
9 Als Hij ter linkerhand werkt, zo aanschouw ik Hem niet; bedekt Hij Zich ter rechterhand, zo zie ik Hem niet.
10 Doch Hij kent den weg, die bij mij is; Hij beproeve mij; als goud zal ik uitkomen.
11 Aan Zijn gang heeft mijn voet vastgehouden; Zijn weg heb ik bewaard, en ben niet afgeweken.
12 Het gebod Zijner lippen heb ik ook niet weggedaan; de redenen Zijns monds heb ik meer dan mijn bescheiden deel weggelegd.
13 Maar is Hij tegen iemand, wie zal dan Hem afkeren? Wat Zijn ziel begeert, dat zal Hij doen.
14 Want Hij zal volbrengen, dat over mij bescheiden is; en diergelijke dingen zijn er vele bij Hem.
15 Hierom word ik voor Zijn aangezicht beroerd; aanmerk het, en vrees voor Hem;
16 Want God heeft mijn hart week gemaakt, en de Almachtige heeft mij beroerd;
17 Omdat ik niet uitgedelgd ben voor de duisternis, en dat Hij van mijn aangezicht de donkerheid bedekt heeft.

24
1 Waarom zouden van den Almachtige de tijden niet verborgen zijn, dewijl zij, die Hem kennen, Zijn dagen niet zien?
2 Zij tasten de landpalen aan; de kudden roven zij, en weiden ze.
3 Den ezel der wezen drijven zij weg; den os ener weduwe nemen zij te pand.
4 Zij doen de nooddruftigen wijken van den weg; te zamen versteken zich de ellendigen des lands.
5 Ziet, zij zijn woudezels in de woestijn; zij gaan uit tot hun werk, makende zich vroeg op ten roof; het vlakke veld is hem tot spijs, en den jongeren.
6 Op het veld maaien zij zijn voeder, en den wijnberg des goddelozen lezen zij af.
7 Den naakten laten zij vernachten zonder kleding, die geen deksel heeft tegen de koude.
8 Van den stroom der bergen worden zij nat, en zonder toevlucht zijnde, omhelzen zij de steenrotsen.
9 Zij rukken het weesje van de borst, en dat over den arme is, nemen zij te pand.
10 Den naakte doen zij weggaan zonder kleed, en hongerig, die garven dragen.
11 Tussen hun muren persen zij olie uit, treden de wijnpersen, en zijn dorstig.
12 Uit de stad zuchten de lieden, en de ziel der verwonden schreeuwt uit; nochtans beschikt God niets ongerijmds.
13 Zij zijn onder de wederstrevers des lichts; zij kennen Zijn wegen niet, en zij blijven niet op Zijn paden.
14 Met het licht staat de moorder op, doodt den arme en den nooddruftige; en des nachts is hij als een dief.
15 Ook neemt het oog des overspelers de schemering waar, zeggende: Geen oog zal mij zien; en hij legt een deksel op het aangezicht.
16 In de duisternis doorgraaft hij de huizen, die zij zich des daags afgetekend hadden; zij kennen het licht niet.
17 Want de morgenstond is hun te zamen de schaduw des doods; als men hen kent, zijn zij in de strikken van des doods schaduw.
18 Hij is licht op het vlakke der wateren; vervloekt is hun deel op de aarde; hij wendt zich niet tot den weg der wijngaarden.
19 De droogte mitsgaders de hitte nemen de sneeuwwateren weg; alzo het graf dergenen, die gezondigd hebben.
20 De baarmoeder vergeet hem, het gewormte is hem zoet, zijns wordt niet meer gedacht; en het onrecht wordt gebroken als een hout.
21 De onvruchtbare, die niet baart, teert hij af, en aan de weduwe doet hij niets goeds.
22 Ook trekt hij de machtigen door zijn kracht; staat hij op, zo is men des levens niet zeker.
23 Stelt hem God in gerustigheid, zo steunt hij daarop; nochtans zijn Zijn ogen op hun wegen.
24 Zij zijn een weinig tijds verheven, daarna is er niemand van hen; zij worden nedergedrukt; gelijk alle anderen worden zij besloten; en gelijk de top ener aar worden zij afgesneden.
25 Indien het nu zo niet is, wie zal mij leugenachtig maken, en mijn rede tot niet brengen?

25
1 Toen antwoordde Bildad, de Suhiet, en zeide:
2 Heerschappij en vreze zijn bij Hem, Hij maakt vrede in Zijn hoogten.
3 Is er een getal Zijner benden? En over wien staat Zijn licht niet op?
4 Hoe zou dan een mens rechtvaardig zijn bij God, en hoe zou hij zuiver zijn, die van een vrouw geboren is?
5 Zie, tot de maan toe, en zij zal geen schijnsel geven; en de sterren zijn niet zuiver in Zijn ogen.
6 Hoeveel te min de mens, die een made is, en des mensen kind, die een worm is!

26
1 Maar Job antwoordde en zeide:
2 Hoe hebt gij geholpen dien, die zonder kracht is, en behouden den arm, die zonder sterkte is?
3 Hoe hebt gij hem geraden, die geen wijsheid heeft, en de zaak, alzo zij is, ten volle bekend gemaakt?
4 Aan wien hebt gij die woorden verhaald? En wiens geest is van u uitgegaan?
5 De doden zullen geboren worden van onder de wateren, en hun inwoners.
6 De hel is naakt voor Hem, en geen deksel is er voor het verderf.
7 Hij breidt het noorden uit over het woeste; Hij hangt de aarde aan een niet.
8 Hij bindt de wateren in Zijn wolken; nochtans scheurt de wolk daaronder niet.
9 Hij houdt het vlakke Zijns troons vast; Hij spreidt Zijn wolk daarover.
10 Hij heeft een gezet perk over het vlakke der wateren rondom afgetekend, tot aan de voleinding toe des lichts met de duisternis.
11 De pilaren des hemels sidderen, en ontzetten zich voor Zijn schelden.
12 Door Zijn kracht klieft Hij de zee, en door Zijn verstand verslaat Hij haar verheffing.
13 Door Zijn Geest heeft Hij de hemelen versierd; Zijn hand heeft de langwemelende slang geschapen.
14 Ziet, dit zijn maar uiterste einden Zijner wegen; en wat een klein stukje der zaak hebben wij van Hem gehoord? Wie zou dan den donder Zijner mogendheden verstaan?

27
1 En Job ging voort zijn spreuk op te heffen, en zeide:
2 Zo waarachtig als God leeft, Die mijn recht weggenomen heeft, en de Almachtige, Die mijner ziel bitterheid heeft aangedaan!
3 Zo lang als mijn adem in mij zal zijn, en het geblaas Gods in mijn neus;
4 Indien mijn lippen onrecht zullen spreken, en indien mijn tong bedrog zal uitspreken!
5 Het zij verre van mij, dat ik ulieden rechtvaardigen zou; totdat ik den geest zal gegeven hebben, zal ik mijn oprechtigheid van mij niet wegdoen.
6 Aan mijn gerechtigheid zal ik vasthouden, en zal ze niet laten varen; mijn hart zal die niet versmaden van mijn dagen.
7 Mijn vijand zij als de goddeloze, en die zich tegen mij opmaakt, als de verkeerde.
8 Want wat is de verwachting des huichelaars, als hij zal gierig geweest zijn, wanneer God zijn ziel zal uittrekken?
9 Zal God zijn geroep horen, als benauwdheid over hem komt?
10 Zal hij zich verlustigen in den Almachtige? Zal hij God aanroepen te aller tijd?
11 Ik zal ulieden leren van de hand Gods; wat bij den Almachtige is, zal ik niet verhelen.
12 Ziet, gij zelve allen hebt het gezien; en waarom wordt gij dus door ijdelheid verijdeld?
13 Dit is het deel des goddelozen mensen bij God, en de erve der tirannen, die zij van den Almachtige ontvangen zullen.
14 Indien zijn kinderen vermenigvuldigen, het is ten zwaarde; en zijn spruiten zullen van brood niet verzadigd worden.
15 Zijn overgeblevenen zullen in den dood begraven worden, en zijn weduwen zullen niet wenen.
16 Zo hij zilver opgehoopt zal hebben als stof, en kleding bereid als leem;
17 Hij zal ze bereiden, maar de rechtvaardige zal ze aantrekken, en de onschuldige zal het zilver delen.
18 Hij bouwt zijn huis als een motte, en als een hoeder de hutte maakt.
19 Rijk ligt hij neder, en wordt niet weggenomen; doet hij zijn ogen open, zo is hij er niet.
20 Verschrikkingen zullen hem als wateren aangrijpen; des nachts zal hem een wervelwind wegstelen.
21 De oostenwind zal hem wegvoeren, dat hij henengaat, en zal hem wegstormen uit zijn plaats.
22 En God zal dit over hem werpen, en niet sparen; van Zijn hand zal hij snellijk vlieden.
23 Een ieder zal over hem met zijn handen klappen, en over hem fluiten uit zijn plaats.

28
1 Gewisselijk, er is voor het zilver een uitgang, en een plaats voor het goud, dat zij smelten.
2 Het ijzer wordt uit stof genomen, en uit steen wordt koper gegoten.
3 Het einde, dat God gesteld heeft voor de duisternis, en al het uiterste onderzoekt hij; het gesteente der donkerheid en der schaduw des doods.
4 Breekt er een beek door, bij dengene, die daar woont, de wateren vergeten zijnde van den voet, worden van den mens uitgeput, en gaan weg.
5 Uit de aarde komt het brood voort, en onder zich wordt zij veranderd, alsof zij vuur ware.
6 Haar stenen zijn de plaats van den saffier, en zij heeft stofjes van goud.
7 De roofvogel heeft het pad niet gekend, en het oog der kraai heeft het niet gezien.
8 De jonge hoogmoedige dieren hebben het niet betreden, de felle leeuw is daarover niet heengegaan.
9 Hij legt zijn hand aan de keiachtige rots, hij keert de bergen van den wortel om.
10 In de rotsstenen houwt hij stromen uit, en zijn oog ziet al het kostelijke.
11 Hij bindt de rivier toe, dat niet een traan uitkomt, en het verborgene brengt hij uit in het licht.
12 Maar de wijsheid, van waar zal zij gevonden worden? En waar is de plaats des verstands?
13 De mens weet haar waarde niet, en zij wordt niet gevonden in het land der levenden.
14 De afgrond zegt: Zij is in mij niet; en de zee zegt: Zij is niet bij mij.
15 Het gesloten goud kan voor haar niet gegeven worden, en met zilver kan haar prijs niet worden opgewogen.
16 Zij kan niet geschat worden tegen fijn goud van Ofir, tegen den kostelijken Schoham, en den Saffier.
17 Men kan het goud of het kristal haar niet gelijk waarderen; ook is zij niet te verwisselen voor een kleinood van dicht goud.
18 De Ramoth en Gabisch zal niet gedacht worden; want de trek der wijsheid is meerder dan der Robijnen.
19 Men kan de Topaas van Morenland haar niet gelijk waarderen; en bij het fijn louter goud kan zij niet geschat worden.
20 Die wijsheid dan, van waar komt zij, en waar is de plaats des verstands?
21 Want zij is verholen voor de ogen aller levenden, en voor het gevogelte des hemels is zij verborgen.
22 Het verderf en de dood zeggen: Haar gerucht hebben wij met onze oren gehoord.
23 God verstaat haar weg, en Hij weet haar plaats.
24 Want Hij schouwt tot aan de einden der aarde, Hij ziet onder al de hemelen.
25 Als Hij den wind het gewicht maakte, en de wateren opwoog in mate;
26 Als Hij den regen een gezette orde maakte, en een weg voor het weerlicht der donderen;
27 Toen zag Hij haar, en vertelde ze; Hij schikte ze, en ook doorzocht Hij ze.
28 Maar tot den mens heeft Hij gezegd: Zie, de vreze des HEEREN is de wijsheid, en van het kwade te wijken is het verstand.

29
1 En Job ging voort zijn spreuk op te heffen, en zeide:
2 Och, of ik ware, gelijk in de vorige maanden, gelijk in de dagen, toen God mij bewaarde!
3 Toen Hij Zijn lamp deed schijnen over mijn hoofd, en ik bij Zijn licht de duisternis doorwandelde;
4 Gelijk als ik was in de dagen mijner jonkheid, toen Gods verborgenheid over mijn tent was;
5 Toen de Almachtige nog met mij was, en mijn jongens rondom mij;
6 Toen ik mijn gangen wies in boter, en de rots bij mij oliebeken uitgoot;
7 Toen ik uitging naar de poort door de stad, toen ik mijn stoel op de straat liet bereiden.
8 De jongens zagen mij, en verstaken zich, en de stokouden rezen op en stonden.
9 De oversten hielden de woorden in, en leiden de hand op hun mond.
10 De stem der vorsten verstak zich, en hun tong kleefde aan hun gehemelte.
11 Als een oor mij hoorde, zo hield het mij gelukzalig; als mij een oog zag, zo getuigde het van mij.
12 Want ik bevrijdde den ellendige, die riep, en den wees, die geen helper had.
13 De zegen desgenen, die verloren ging, kwam op mij; en het hart der weduwe deed ik vrolijk zingen.
14 Ik bekleedde mij met gerechtigheid, en zij bekleedde mij; mijn oordeel was als een mantel en vorstelijke hoed.
15 Den blinden was ik tot ogen, en den kreupelen was ik tot voeten.
16 Ik was den nooddruftigen een vader; en het geschil, dat ik niet wist, dat onderzocht ik.
17 En ik verbrak de baktanden des verkeerden, en wierp den roof uit zijn tanden.
18 En ik zeide: Ik zal in mijn nest den geest geven, en ik zal de dagen vermenigvuldigen als het zand.
19 Mijn wortel was uitgebreid aan het water, en dauw vernachtte op mijn tak.
20 Mijn heerlijkheid was nieuw bij mij, en mijn boog veranderde zich in mijn hand.
21 Zij hoorden mij aan, en wachtten, en zwegen op mijn raad.
22 Na mijn woord spraken zij niet weder, en mijn rede drupte op hen.
23 Want zij wachtten naar mij, gelijk naar den regen, en sperden hun mond open, als naar den spaden regen.
24 Lachte ik hun toe, zij geloofden het niet; en het licht mijns aangezichts deden zij niet nedervallen.
25 Verkoos ik hun weg, zo zat ik bovenaan, en woonde als een koning onder de benden, als een, die treurigen vertroost.

30
1 Maar nu lachen over mij minderen dan ik van dagen, welker vaderen ik versmaad zou hebben, om bij de honden mijner kudde te stellen.
2 Waartoe zou mij ook geweest zijn de krachten hunner handen? Zij was door ouderdom in hen vergaan.
3 Die door gebrek en honger eenzaam waren, vliedende naar dorre plaatsen, in het donkere, woeste en verwoeste.
4 Die ziltige kruiden plukten bij de struiken, en welker spijze was de wortel der jeneveren.
5 Zij werden uit het midden uitgedreven; (men jouwde over hen, als over een dief),
6 Opdat zij wonen zouden in de kloven der dalen, de holen des stofs en der steenrotsen.
7 Zij schreeuwden tussen de struiken; onder de netelen vergaderden zij zich.
8 Zij waren kinderen der dwazen, en kinderen van geen naam; zij waren geslagen uit den lande.
9 Maar nu ben ik hun een snarenspel geworden, en ik ben hun tot een klapwoord.
10 Zij hebben een gruwel aan mij, zij maken zich verre van mij, ja, zij onthouden het speeksel niet van mijn aangezicht.
11 Want Hij heeft mijn zeel losgemaakt, en mij bedrukt; daarom hebben zij den breidel voor mijn aangezicht afgeworpen.
12 Ter rechterhand staat de jeugd op, stoten mijn voeten uit, en banen tegen mij hun verderfelijke wegen.
13 Zij breken mijn pad af, zij bevorderen mijn ellende; zij hebben geen helper van doen.
14 Zij komen aan, als door een wijde breuk; onder de verwoesting rollen zij zich aan.
15 Men is met verschrikkingen tegen mij gekeerd; elk een vervolgt als een wind mijn edele ziel, en mijn heil is als een wolk voorbijgegaan.
16 Daarom stort zich nu mijn ziel in mij uit; de dagen des druks grijpen mij aan.
17 Des nachts doorboort Hij mijn beenderen in mij, en mijn polsaderen rusten niet.
18 Door de veelheid der kracht is mijn kleed veranderd; Hij omgordt mij als de kraag mijns roks.
19 Hij heeft mij in het slijk geworpen, en ik ben gelijk geworden als stof en as.
20 Ik schrei tot U, maar Gij antwoordt mij niet; ik sta, maar Gij acht niet op mij.
21 Gij zijt veranderd in een wrede tegen mij; door de sterkte Uwer hand wederstaat Gij mij hatelijk.
22 Gij heft mij op in den wind; Gij doet mij daarop rijden, en Gij versmelt mij het wezen.
23 Want ik weet, dat Gij mij ter dood brengen zult, en tot het huis der samenkomst aller levenden.
24 Maar Hij zal tot den aardhoop de hand niet uitsteken; is er bij henlieden geschrei in zijn verdrukking?
25 Weende ik niet over hem, die harde dagen had? Was mijn ziel niet beangst over den nooddruftige?
26 Nochtans toen ik het goede verwachtte, zo kwam het kwade; toen ik hoopte naar het licht, zo kwam de donkerheid.
27 Mijn ingewand ziedt, en is niet stil; de dagen der verdrukking zijn mij voorgekomen.
28 Ik ga zwart daarheen, niet van de zon; opstaande schreeuw ik in de gemeente.
29 Ik ben den draken een broeder geworden, en een metgezel der jonge struisen.
30 Mijn huid is zwart geworden over mij, en mijn gebeente is ontstoken van dorrigheid.
31 Hierom is mijn harp tot een rouwklage geworden, en mijn orgel tot een stem der wenenden.

31
1 Ik heb een verbond gemaakt met mijn ogen; hoe zou ik dan acht gegeven hebben op een maagd?
2 Want wat is het deel Gods van boven, of de erve des Almachtigen uit de hoogten?
3 Is niet het verderf voor den verkeerde, ja, wat vreemds voor de werkers der ongerechtigheid?
4 Ziet Hij niet mijn wegen, en telt Hij niet al mijn treden?
5 Zo ik met ijdelheid omgegaan heb, en mijn voet gesneld heeft tot bedriegerij;
6 Hij wege mij op, in een rechte weegschaal, en God zal mijn oprechtigheid weten.
7 Zo mijn gang uit den weg geweken is, en mijn hart mijn ogen nagevolgd is, en aan mijn handen iets aankleeft;
8 Zo moet ik zaaien, maar een ander eten, en mijn spruiten moeten uitgeworteld worden!
9 Zo mijn hart verlokt is geweest tot een vrouw, of ik aan mijns naasten deur geloerd heb;
10 Zo moet mijn huisvrouw met een ander malen, en anderen zich over haar krommen!
11 Want dat is een schandelijke daad, en het is een misdaad bij de rechters.
12 Want dat is een vuur, hetwelk tot de verderving toe verteert, en al mijn inkomen uitgeworteld zou hebben.
13 Zo ik versmaad heb het recht mijns knechts, of mijner dienstmaagd, als zij geschil hadden met mij;
14 (Want wat zou ik doen, als God opstond? En als Hij bezoeking deed, wat zou ik Hem antwoorden?
15 Heeft Hij niet, Die mij in den buik maakte, hem ook gemaakt en Een ons in de baarmoeder bereid?)
16 Zo ik den armen hun begeerte onthouden heb, of de ogen der weduwe laten versmachten;
17 En mijn bete alleen gegeten heb, zodat de wees daarvan niet gegeten heeft;
18 (Want van mijn jonkheid af is hij bij mij opgetogen, als bij een vader, en van mijner moeders buik af heb ik haar geleid;)
19 Zo ik iemand heb zien omkomen, omdat hij zonder kleding was, en dat de nooddruftige geen deksel had;
20 Zo zijn lenden mij niet gezegend hebben, toen hij van de vellen mijner lammeren verwarmd werd;
21 Zo ik mijn hand tegen den wees bewogen heb, omdat ik in de poort mijn hulp zag;
22 Mijn schouder valle van het schouderbeen, en mijn arm breke van zijn pijp af!
23 Want het verderf Gods was bij mij een schrik, en ik vermocht niet vanwege Zijn hoogheid.
24 Zo ik het goud tot mijn hoop gezet heb, of tot het fijn goud gezegd heb: Gij zijt mijn vertrouwen;
25 Zo ik blijde ben geweest, omdat mijn vermogen groot was, en omdat mijn hand geweldig veel verkregen had;
26 Zo ik het licht aangezien heb, wanneer het scheen, of de maan heerlijk voortgaande;
27 En mijn hart verlokt is geweest in het verborgen, dat mijn hand mijn mond gekust heeft;
28 Dat ware ook een misdaad bij den rechter; want ik zou den God van boven verzaakt hebben.
29 Zo ik verblijd ben geweest in de verdrukking mijns haters, en mij opgewekt heb, als het kwaad hem vond;
30 (Ook heb ik mijn gehemelte niet toegelaten te zondigen, mits door een vloek zijn ziel te begeren).
31 Zo de lieden mijner tent niet hebben gezegd: Och, of wij van zijn vlees hadden, wij zouden niet verzadigd worden;
32 De vreemdeling overnachtte niet op de straat; mijn deuren opende ik naar den weg;
33 Zo ik, gelijk Adam, mijn overtredingen bedekt heb, door eigenliefde mijn misdaad verbergende!

34 Zeker, ik kon wel een grote menigte geweldiglijk onderdrukt hebben; maar de verachtste der huisgezinnen zou mij afgeschrikt hebben; zodat ik gewezen zou hebben, en ter deure niet uitgegaan zijn.
35 Och, of ik een hadde, die mij hoorde! Zie, mijn oogmerk is, dat de Almachtige mij antwoorde, en dat mijn tegenpartij een boek schrijve.
36 Zou ik het niet op mijn schouder dragen? Ik zou het op mij binden als een kroon.
37 Het getal mijner treden zou ik hem aanwijzen; als een vorst zou ik tot hem naderen.
38 Zo mijn land tegen mij roept, en zijn voren te zamen wenen;
39 Zo ik zijn vermogen gegeten heb zonder geld, en de ziel zijner akkerlieden heb doen hijgen;
40 Dat voor tarwe distelen voortkomen, en voor gerst stinkkruid! De woorden van Job hebben een einde.

32
1 Toen hielden de drie mannen op van Job te antwoorden, dewijl hij in zijn ogen rechtvaardig was.
2 Zo ontstak de toorn van Elihu, den zoon van Baracheel, den Buziet, van het geslacht van Ram; tegen Job werd zijn toorn ontstoken, omdat hij zijn ziel meer rechtvaardigde dan God.
3 Zijn toorn ontstak ook tegen zijn drie vrienden, omdat zij, geen antwoord vindende, nochtans Job verdoemden.
4 Doch Elihu had gewacht op Job in het spreken, omdat zij ouder van dagen waren dan hij.
5 Als dan Elihu zag, dat er geen antwoord was in den mond van die drie mannen, ontstak zijn toorn.
6 Hierom antwoordde Elihu, de zoon van Baracheel, den Buziet, en zeide: Ik ben minder van dagen, maar gijlieden zijt stokouden; daarom heb ik geschroomd en gevreesd, ulieden mijn gevoelen te vertonen.
7 Ik zeide: Laat de dagen spreken, en de veelheid der jaren wijsheid te kennen geven.
8 Zekerlijk de geest, die in den mens is, en de inblazing des Almachtigen, maakt henlieden verstandig.
9 De groten zijn niet wijs, en de ouden verstaan het recht niet.
10 Daarom zeg ik: Hoor naar mij; ik zal mijn gevoelen ook vertonen.
11 Ziet, ik heb gewacht op ulieder woorden; ik heb het oor gewend tot ulieder aanmerkingen, totdat gij redenen uitgezocht hadt.
12 Als ik nu acht op u gegeven heb, ziet, er is niemand, die Job overreedde, die uit ulieden zijn redenen beantwoordde;
13 Opdat gij niet zegt: Wij hebben de wijsheid gevonden; God heeft hem nedergestoten, geen mens.
14 Nu heeft hij tegen mij geen woorden gericht, en met ulieder woorden zal ik hem niet beantwoorden.
15 Zij zijn ontzet, zij antwoorden niet meer; zij hebben de woorden van zich verzet.
16 Ik heb dan gewacht, maar zij spreken niet; want zij staan stil; zij antwoorden niet meer.
17 Ik zal mijn deel ook antwoorden, ik zal mijn gevoelen ook vertonen.
18 Want ik ben der woorden vol; de geest mijns buiks benauwt mij.
19 Ziet, mijn buik is als de wijn, die niet geopend is; gelijk nieuwe lederen zakken zou hij bersten.
20 Ik zal spreken, opdat ik voor mij lucht krijge; ik zal mijn lippen openen, en zal antwoorden.
21 Och, dat ik niemands aangezicht aanneme, en tot den mens geen bijnamen gebruike!
22 Want ik weet geen bijnamen te gebruiken; in kort zou mijn Maker mij wegnemen.

33
1 En gewisselijk, o Job! hoor toch mijn redenen, en neem al mijn woorden ter ore.
2 Zie nu, ik heb mijn mond opengedaan; mijn tong spreekt onder mijn gehemelte.
3 Mijn redenen zullen de oprechtigheid mijns harten, en de wetenschap mijner lippen, wat zuiver is, uitspreken.
4 De Geest Gods heeft mij gemaakt, en de adem des Almachtigen heeft mij levend gemaakt.
5 Zo gij kunt, antwoord mij; schik u voor mijn aangezicht, stel u.
6 Zie, ik ben Godes, gelijk gij; uit het leem ben ik ook afgesneden.
7 Zie, mijn verschrikking zal u niet beroeren, en mijn hand zal over u niet zwaar zijn.
8 Zeker, gij hebt gezegd voor mijn oren, en ik heb de stem der woorden gehoord;
9 Ik ben rein, zonder overtreding; ik ben zuiver, en heb geen misdaad.
10 Zie, Hij vindt oorzaken tegen mij, Hij houdt mij voor Zijn vijand.
11 Hij legt mijn voeten in den stok; Hij neemt al mijn paden waar.
12 Zie, hierin zijt gij niet rechtvaardig, antwoord ik u; want God is meerder dan een mens.
13 Waarom hebt gij tegen Hem getwist? Want Hij antwoordt niet van al Zijn daden.
14 Maar God spreekt eens of tweemaal; doch men let niet daarop.
15 In den droom, door het gezicht des nachts, als een diepe slaap op de lieden valt, in de sluimering op het leger;
16 Dan openbaart Hij het voor het oor der lieden, en Hij verzegelt hun kastijding;
17 Opdat Hij den mens afwende van zijn werk, en van den man de hovaardij verberge;
18 Dat Hij zijn ziel van het verderf afhoude; en zijn leven, dat het door het zwaard niet doorga.
19 Ook wordt hij gestraft met smart op zijn leger, en de sterke menigte zijner beenderen;
20 Zodat zijn leven het brood zelf verfoeit, en zijn ziel de begeerlijke spijze;
21 Dat zijn vlees verdwijnt uit het gezicht, en zijn beenderen, die niet gezien werden, uitsteken;
22 En zijn ziel nadert ten verderve, en zijn leven tot de dingen, die doden.
23 Is er dan bij Hem een Gezant, een Uitlegger, een uit duizend, om den mens zijn rechten plicht te verkondigen;
24 Zo zal Hij hem genadig zijn, en zeggen: Verlos hem, dat hij in het verderf niet nederdale, Ik heb verzoening gevonden.
25 Zijn vlees zal frisser worden dan het was in de jeugd; hij zal tot de dagen zijner jonkheid wederkeren.
26 Hij zal tot God ernstiglijk bidden, Die in hem een welbehagen nemen zal, en zijn aangezicht met gejuich aanzien; want Hij zal den mens zijn gerechtigheid wedergeven.
27 Hij zal de mensen aanschouwen, en zeggen: Ik heb gezondigd, en het recht verkeerd, hetwelk mij niet heeft gebaat;
28 Maar God heeft mijn ziel verlost, dat zij niet voere in het verderf, zodat mijn leven het licht aanziet.
29 Zie, dit alles werkt God twee maal of driemaal met een man;
30 Opdat hij zijn ziel afkere van het verderf, en hij verlicht worde met het licht der levenden.
31 Merk op, o Job! Hoor naar mij; zwijg, en ik zal spreken.
32 Zo er redenen zijn, antwoord mij; spreek, want ik heb lust u te rechtvaardigen.
33 Zo niet, hoor naar mij; zwijg, en ik zal u wijsheid leren.

34
1 Verder antwoordde Elihu, en zeide:
2 Hoort, gij wijzen, mijn woorden, en gij verstandigen, neigt de oren naar mij.
3 Want het oor proeft de woorden, gelijk het gehemelte de spijze smaakt.
4 Laat ons kiezen voor ons, wat recht is; laat ons kennen onder ons wat goed is.
5 Want Job heeft gezegd: Ik ben rechtvaardig, en God heeft mijn recht weggenomen.
6 Ik moet liegen in mijn recht; mijn pijl is smartelijk zonder overtreding.
7 Wat man is er, gelijk Job? Hij drinkt de bespotting in als water;
8 En gaat over weg in gezelschap met de werkers der ongerechtigheid, en wandelt met goddeloze lieden.
9 Want hij heeft gezegd: Het baat een man niet, als hij welbehagen heeft aan God.
10 Daarom, gij, lieden van verstand, hoort naar mij: Verre zij God van goddeloosheid, en de Almachtige van onrecht!
11 Want naar het werk des mensen vergeldt Hij hem, en naar eens ieders weg doet Hij het hem vinden.
12 Ook waarlijk, God handelt niet goddelooslijk, en de Almachtige verkeert het recht niet.
13 Wie heeft Hem gesteld over de aarde, en wie heeft de ganse wereld geschikt?
14 Indien Hij Zijn hart tegen hem zette, Zijn geest en Zijn adem zou Hij tot Zich vergaderen;
15 Alle vlees zou tegelijk den geest geven, en de mens zou tot stof wederkeren.
16 Zo er dan verstand bij u is, hoor dit; neig de oren tot de stem mijner woorden.
17 Zou Hij ook, Die het recht haat, den gewonde verbinden, en zoudt gij den zeer Rechtvaardige verdoemen?
18 Zou men tot een koning zeggen: Gij Belial; tot de prinsen: Gij goddelozen!
19 Hoe dan tot Dien, Die het aangezicht der vorsten niet aanneemt, en den rijke voor den arme niet kent? Want zij zijn allen Zijner handen werk.
20 In een ogenblik sterven zij; zelfs ter middernacht wordt een volk geschud, dat het doorga; en de machtige wordt weggenomen zonder hand.
21 Want Zijn ogen zijn op ieders wegen, en Hij ziet al zijn treden.
22 Er is geen duisternis, en er is geen schaduw des doods, dat aldaar de werkers der ongerechtigheid zich verbergen mochten.
23 Gewisselijk, Hij legt den mens niet te veel op, dat hij tegen God in het gericht zou mogen treden.
24 Hij vermorzelt de geweldigen, dat men het niet doorzoeken kan, en stelt anderen in hun plaats.
25 Daarom dat Hij hun werken kent, zo keert Hij hen des nachts om, en zij worden verbrijzeld.
26 Hij klopt hen samen als goddelozen, in een plaats, waar aanschouwers zijn;
27 Daarom dat zij van achter Hem afgeweken zijn, en geen Zijner wegen verstaan hebben;
28 Opdat Hij op hem het geroep des armen brenge, en het geroep der ellendigen verhore.
29 Als Hij stilt, wie zal dan beroeren? Als Hij het aangezicht verbergt, wie zal Hem dan aanschouwen, zowel voor een volk, als voor een mens alleen?
30 Opdat de huichelachtige mens niet meer regere, en geen strikken des volks zijn.
31 Zekerlijk heeft hij tot God gezegd: Ik heb Uw straf verdragen, ik zal het niet verderven.
32 Behalve wat ik zie, leer Gij mij; heb ik onrecht gewrocht, ik zal het niet meer doen.
33 Zal het van u zijn, hoe Hij iets vergelden zal, dewijl gij Hem versmaadt? Zoudt gij dan verkiezen, en niet ik? Wat weet gij dan? Spreek.
34 De lieden van verstand zullen met mij zeggen, en een wijs man zal naar mij horen:
35 Dat Job niet met wetenschap gesproken heeft, en zijn woorden niet met kloek verstand geweest zijn.
36 Mijn Vader, laat Job beproefd worden tot het einde toe, om zijner antwoorden wil onder de ongerechtige lieden.

37 Want tot zijn zonde zou hij nog overtreding bijvoegen; hij zou onder ons in de handen klappen, en hij zou zijn redenen vermenigvuldigen tegen God.

35
1 Elihu antwoordde verder, en zeide:
2 Houdt gij dat voor recht, dat gij gezegd hebt: Mijn gerechtigheid is meerder dan Gods?
3 Want gij hebt gezegd: Wat zou zij u baten? Wat meer voordeel zal ik daarmede doen, dan met mijn zonde?
4 Ik zal u antwoord geven, en uw vrienden met u.
5 Bemerk den hemel en zie; en aanschouw de bovenste wolken, zij zijn hoger dan gij.
6 Indien gij zondigt, wat bedrijft gij tegen Hem? Indien uw overtredingen menigvuldig zijn, wat doet gij Hem?
7 Indien gij rechtvaardig zijt, wat geeft gij Hem, of wat ontvangt Hij uit uw hand?
8 Uw goddeloosheid zou zijn tegen een man, gelijk gij zijt, en uw gerechtigheid voor eens mensen kind.
9 Vanwege hun grootheid doen zij de onderdrukten roepen; zij schreeuwen vanwege den arm der groten.
10 Maar niemand zegt: Waar is God, mijn Maker, die de psalmen geeft in den nacht?
11 Die ons geleerder maakt dan de beesten der aarde, en ons wijzer maakt dan het gevogelte des hemels?
12 Daar roepen zij; maar Hij antwoordt niet, vanwege den hoogmoed der bozen.
13 Gewisselijk zal God de ijdelheid niet verhoren, en de Almachtige zal die niet aanschouwen.
14 Dat gij ook gezegd hebt: Gij zult Hem niet aanschouwen; er is nochtans gericht voor Zijn aangezicht, wacht gij dan op Hem.
15 Maar nu, dewijl het niets is, dat Zijn toorn Job bezocht heeft, en Hij hem niet zeer in overvloed doorkend heeft;
16 Zo heeft Job in ijdelheid zijn mond geopend, en zonder wetenschap woorden vermenigvuldigd.

36
1 Elihu ging nog voort, en zeide:
2 Verbeid mij een weinig, en ik zal u aanwijzen, dat er nog redenen voor God zijn.
3 Ik zal mijn gevoelen van verre ophalen, en mijn Schepper gerechtigheid toewijzen.
4 Want voorwaar, mijn woorden zullen geen valsheid zijn; een, die oprecht is van gevoelen, is bij u.
5 Zie, God is geweldig, nochtans versmaadt Hij niet; geweldig is Hij in kracht des harten.
6 Hij laat den goddeloze niet leven, en het recht der ellendigen beschikt Hij.
7 Hij onttrekt Zijn ogen niet van den rechtvaardige, maar met de koningen zijn zij in den troon; daar zet Hij hen voor altoos, en zij worden verheven.
8 En zo zij, gebonden zijnde in boeien, vast gehouden worden met banden der ellende;
9 Dan geeft Hij hun hun werk te kennen, en hun overtredingen, omdat zij de overhand genomen hebben;
10 En Hij openbaart het voor hunlieder oor ter tucht, en zegt, dat zij zich van de ongerechtigheid bekeren zouden.
11 Indien zij horen, en Hem dienen, zo zullen zij hun dagen eindigen in het goede, en hun jaren in liefelijkheden.
12 Maar zo zij niet horen, zo gaan zij door het zwaard door, en zij geven den geest zonder kennis.
13 En die met het hart huichelachtig zijn, leggen toorn op; zij roepen niet, als Hij hen gebonden heeft.
14 Hun ziel zal in de jonkheid sterven, en hun leven onder de schandjongens.
15 Hij zal den ellendige in zijn ellende vrijmaken, en in de onderdrukking zal Hij het voor hunlieder oor openbaren.
16 Alzo zou Hij ook u afgekeerd hebben van den mond des angstes tot de ruimte, onder dewelke geen benauwing zou geweest zijn; en het gerecht uwer tafel zou vol vettigheid geweest zijn.
17 Maar gij hebt het gericht des goddelozen vervuld; het gericht en het recht houden u vast.
18 Omdat er grimmigheid is, wacht u, dat Hij u misschien niet met een klop wegstote; zodat u een groot rantsoen er niet zou afbrengen.
19 Zou Hij uw rijkdom achten, dat gij niet in benauwdheid zoudt zijn; of enige versterkingen van kracht?
20 Haak niet naar dien nacht, als de volken van hun plaats opgenomen worden.
21 Wacht u, wend u niet tot ongerechtigheid; overmits gij ze in dezen verkoren hebt, uit oorzake van de ellende.
22 Zie, God verhoogt door Zijn kracht; wie is een Leraar, gelijk Hij?
23 Wie heeft Hem gesteld over Zijn weg? Of wie heeft gezegd: Gij hebt onrecht gedaan?
24 Gedenk, dat gij Zijn werk groot maakt, hetwelk de lieden aanschouwen.
25 Alle mensen zien het aan; de mens schouwt het van verre.
26 Zie, God is groot, en wij begrijpen het niet; er is ook geen onderzoeking van het getal Zijner jaren.
27 Want Hij trekt de druppelen der wateren op, die den regen na zijn damp uitgieten;
28 Welke de wolken uitgieten, en over den mens overvloediglijk afdruipen.
29 Kan men ook verstaan de uitbreidingen der wolken, en de krakingen Zijner hutte?
30 Zie, Hij breidt over hem Zijn licht uit, en de wortelen der zee bedekt Hij.
31 Want daardoor richt Hij de volken; Hij geeft spijze ten overvloede.
32 Met handen bedekt Hij het licht, en doet aan hetzelve verbod door dengene, die tussen doorkomt.
33 Daarvan verkondigt Zijn geklater, en het vee; ook van den opgaanden damp.

37
1 Ook beeft hierover mijn hart, en springt op uit zijn plaats.
2 Hoort met aandacht de beweging Zijner stem, en het geluid, dat uit Zijn mond uitgaat!
3 Dat zendt Hij rechtuit onder den gansen hemel, en Zijn licht over de einden der aarde.
4 Daarna brult Hij met de stem; Hij dondert met de stem Zijner hoogheid, en vertrekt die dingen niet, als Zijn stem zal gehoord worden.
5 God dondert met Zijn stem zeer wonderlijk; Hij doet grote dingen, en wij begrijpen ze niet.
6 Want Hij zegt tot de sneeuw: Wees op de aarde; en tot den plasregen des regens; dan is er de plasregen Zijner sterke regenen.
7 Dan zegelt Hij de hand van ieder mens toe, opdat Hij kenne al de lieden Zijns werks.
8 En het gedierte gaat in de loerplaatsen, en blijft in zijn holen.
9 Uit de binnenkamer komt de wervelwind, en van de verstrooiende winden de koude.
10 Door zijn geblaas geeft God de vorst, zodat de brede wateren verstijfd worden.
11 Ook vermoeit Hij de dikke wolken door klaarheid; Hij verstrooit de wolk Zijns lichts.
12 Die keert zich dan naar Zijn wijzen raad door ommegangen, dat zij doen al wat Hij ze gebiedt, op het vlakke der wereld, op de aarde.
13 Hetzij dat Hij die tot een roede, of tot Zijn land, of tot weldadigheid beschikt.
14 Neem dit, o Job, ter ore; sta, en aanmerk de wonderen Gods.
15 Weet gij, wanneer God over dezelve orde stelt, en het licht Zijner wolk laat schijnen?
16 Hebt gij wetenschap van de opwegingen der dikke wolken; de wonderheden Desgenen, Die volmaakt is in wetenschappen?
17 Hoe uw klederen warm worden, als Hij de aarde stil maakt uit het zuiden?
18 Hebt gij met Hem de hemelen uitgespannen, die vast zijn, als een gegoten spiegel?
19 Onderricht ons, wat wij Hem zeggen zullen; want wij zullen niets ordentelijk voorstellen kunnen vanwege de duisternis.
20 Zal het Hem verteld worden, als ik zo zou spreken? Denkt iemand dat, gewisselijk, hij zal verslonden worden.
21 En nu ziet men het licht niet als het helder is in den hemel, als de wind doorgaat, en dien zuivert;
22 Als van het noorden het goud komt; maar bij God is een vreselijke majesteit!
23 Den Almachtige, Dien kunnen wij niet uitvinden; Hij is groot van kracht; doch door gericht en grote gerechtigheid verdrukt Hij niet.
24 Daarom vrezen Hem de lieden; Hij ziet geen wijzen van harte aan.

38
1 Daarna antwoordde de HEERE Job uit een onweder, en zeide:
2 Wie is hij, die den raad verduistert met woorden zonder wetenschap?
3 Gord nu, als een man, uw lenden, zo zal Ik u vragen, en onderricht Mij.
4 Waar waart gij, toen Ik de aarde grondde? Geef het te kennen, indien gij kloek van verstand zijt.
5 Wie heeft haar maten gezet, want gij weet het; of wie heeft over haar een richtsnoer getrokken?
6 Waarop zijn haar grondvesten nedergezonken, of wie heeft haar hoeksteen gelegd?
7 Toen de morgensterren te zamen vrolijk zongen, en al de kinderen Gods juichten.
8 Of wie heeft de zee met deuren toegesloten, toen zij uitbrak, en uit de baarmoeder voortkwam?
9 Toen Ik de wolk tot haar kleding stelde, en de donkerheid tot haar windeldoek;
10 Toen Ik voor haar met Mijn besluit de aarde doorbrak, en zette grendel en deuren;
11 En zeide: Tot hiertoe zult gij komen, en niet verder, en hier zal hij zich stellen tegen den hoogmoed uwer golven.
12 Hebt gij van uw dagen den morgenstond geboden? Hebt gij den dageraad zijn plaats gewezen;
13 Opdat hij de einden der aarde vatten zou; en de goddelozen uit haar uitgeschud zouden worden?
14 Dat zij veranderd zou worden gelijk zegelleem, en zij gesteld worden als een kleed?
15 En dat van de goddelozen hun licht geweerd worde, en de hoge arm worde gebroken?
16 Zijt gij gekomen tot aan de oorsprongen der zee, en hebt gij in het onderste des afgronds gewandeld?
17 Zijn u de poorten des doods ontdekt, en hebt gij gezien de poorten van de schaduw des doods?
18 Zijt gij met uw verstand gekomen tot aan de breedte der aarde? Geef het te kennen, indien gij dit alles weet.
19 Waar is de weg, daar het licht woont? En de duisternis, waar is haar plaats?
20 Dat gij dat brengen zoudt tot zijn pale, en dat gij merken zoudt de paden zijns huizes?
21 Gij weet het, want gij waart toen geboren, en uw dagen zijn veel in getal.
22 Zijt gij gekomen tot de schatkameren der sneeuw, en hebt gij de schatkameren des hagels gezien?
23 Dien Ik ophoude tot den tijd der benauwdheid, tot den dag des strijds en des oorlogs!
24 Waar is de weg, daar het licht verdeeld wordt, en de oostenwind zich verstrooit op de aarde?
25 Wie deelt voor den stortregen een waterloop uit, en een weg voor het weerlicht der donderen?
26 Om te regenen op het land, waar niemand is, op de woestijn, waarin geen mens is;
27 Om het woeste en het verwoeste te verzadigen, en om het uitspruitsel der grasscheutjes te doen wassen.
28 Heeft de regen een vader, of wie baart de druppelen des dauws?
29 Uit wiens buik komt het ijs voort, en wie baart den rijm des hemels?
30 Als met een steen verbergen zich de wateren, en het vlakke des afgrond wordt omvat.
31 Kunt gij de liefelijkheden van het Zevengesternte binden, of de strengen des Orions losmaken?
32 Kunt gij de Mazzaroth voortbrengen op haar tijd, en den Wagen met zijn kinderen leiden?
33 Weet gij de verordeningen des hemels, of kunt gij deszelfs heerschappij op de aarde bestellen?
34 Kunt gij uw stem tot de wolken opheffen, opdat een overvloed van water u bedekke?

35 Kunt gij de bliksemen uitlaten, dat zij henenvaren, en tot u zeggen: Zie, hier zijn wij?
36 Wie heeft de wijsheid in het binnenste gezet? Of wie heeft den zin het verstand gegeven?
37 Wie kan de wolken met wijsheid tellen, en wie kan de flessen des hemels nederleggen?
38 Als het stof doorgoten is tot vastigheid, en de kluiten samenkleven?

39
39 (39:1) Zult gij voor den ouden leeuw roof jagen, of de graagheid der jonge leeuwen vervullen?
40 (39:2) Als zij nederbukken in de holen, en in den kuil zitten, ter loering?
41 (39:3) Wie bereidt de raaf haar kost, als haar jongen tot God schreeuwen, als zij dwalen, omdat er geen eten is?
1 (39:4) Weet gij den tijd van het baren der steengeiten? Hebt gij waargenomen den arbeid der hinden?
2 (39:5) Zult gij de maanden tellen, die zij vervullen, en weet gij den tijd van haar baren?
3 (39:6) Als zij zich krommen, haar jongen met versplijting voortbrengen, haar smarten uitwerpen?
4 (39:7) Haar jongen worden kloek, worden groot door het koren; zij gaan uit, en keren niet weder tot dezelve.
5 (39:8) Wie heeft den woudezel vrij henengezonden, en wie heeft de banden des wilden ezels gelost?
6 (39:9) Dien Ik de wildernis tot zijn huis besteld heb, en het ziltige tot zijn woningen.
7 (39:10) Hij belacht het gewoel der stad; het menigerlei getier des drijvers hoort hij niet.
8 (39:11) Dat hij uitspeurt op de bergen, is zijn weide; en hij zoekt allerlei groensel na.
9 (39:12) Zal de eenhoorn u willen dienen? Zal hij vernachten aan uw kribbe?
10 (39:13) Zult gij den eenhoorn met zijn touw aan de voren binden? Zal hij de laagten achter u eggen?
11 (39:14) Zult gij op hem vertrouwen, omdat zijn kracht groot is, en zult gij uw arbeid op hem laten?
12 (39:15) Zult gij hem geloven, dat hij uw zaad zal wederbrengen, en vergaderen tot uw dorsvloer?
13 (39:16) Zijn van u de verheugelijke vleugelen der pauwen? Of de vederen des ooievaars, en des struisvogels?
14 (39:17) Dat zij haar eieren in de aarde laat, en in het stof die verwarmt.
15 (39:18) En vergeet, dat de voet die drukken kan, en de dieren des velds die vertrappen kunnen?
16 (39:19) Zij verhardt zich tegen haar jongen, alsof zij de hare niet waren; haar arbeid is te vergeefs, omdat zij zonder vreze is.
17 (39:20) Want God heeft haar van wijsheid ontbloot, en heeft haar des verstands niet medegedeeld.
18 (39:21) Als het tijd is, verheft zij zich in de hoogte; zij belacht het paard en zijn rijder.
19 (39:22) Zult gij het paard sterkte geven? Kunt gij zijn hals met donder bekleden?
20 (39:23) Zult gij het beroeren als een sprinkhaan? De pracht van zijn gesnuif is een verschrikking.
21 (39:24) Het graaft in den grond, en het is vrolijk in zijn kracht; en trekt uit, den geharnaste tegemoet.
22 (39:25) Het belacht de vreze, en wordt niet ontsteld, en keert niet wederom vanwege het zwaard.
23 (39:26) Tegen hem ratelt de pijlkoker, het vlammig ijzer des spies en der lans.
24 (39:27) Met schudding en beroering slokt het de aarde op, en gelooft niet, dat het is het geluid der bazuin.
25 (39:28) In het volle geklank der bazuin, zegt het: Heah! en ruikt den krijg van verre, den donder der vorsten en het gejuich.
26 (39:29) Vliegt de sperwer door uw verstand, en breidt hij zijn vleugelen uit naar het zuiden?
27 (39:30) Is het naar uw bevel, dat de arend zich omhoog verheft, en dat hij zijn nest in de hoogte maakt?

28 (39:31) Hij woont en vernacht in de steenrots, op de scherpte der steenrots en der vaste plaats.
29 (39:32) Van daar speurt hij de spijze op; zijn ogen zien van verre af.
30 (39:33) Ook zuipen zijn jongen bloed; en waar verslagenen zijn, daar is hij.

40
1 (39:34) En de HEERE antwoordde Job, en zeide:
2 (39:35) Is het twisten met den Almachtige onderrichten? Wie God bestraft, die antwoorde daarop.
3 (39:36) Toen antwoordde Job den HEERE, en zeide:
4 (39:37) Zie, ik ben te gering; wat zou ik U antwoorden? Ik leg mijn hand op mijn mond.
5 (39:38) Eenmaal heb ik gesproken, maar zal niet antwoorden; of tweemaal, maar zal niet voortvaren.
6 (40:1) En de HEERE antwoordde Job uit een onweder, en zeide:
7 (40:2) Gord nu als een man uw lenden; Ik zal u vragen, en onderricht Mij.
8 (40:3) Zult gij ook Mijn oordeel te niet maken? Zult Gij Mij verdoemen, opdat gij rechtvaardig zijt?
9 (40:4) Hebt gij een arm gelijk God? En kunt gij, gelijk Hij, met de stem donderen?
10 (40:5) Versier u nu met voortreffelijkheid en hoogheid, en bekleed u met majesteit en heerlijkheid!
11 (40:6) Strooi de verbolgenheden uws toorns uit, en zie allen hoogmoedige, en verneder hem!
12 (40:7) Zie allen hoogmoedige, en breng hem ten onder; en verpletter de goddelozen in hun plaats!
13 (40:8) Verberg hen te zamen in het stof; verbind hun aangezichten in het verborgen!
14 (40:9) Dan zal Ik ook u loven, omdat uw rechterhand u zal verlost hebben.
15 (40:10) Zie nu Behemoth, welken Ik gemaakt heb nevens u; hij eet hooi, gelijk een rund.
16 (40:11) Zie toch, zijn kracht is in zijn lenden, en zijn macht in den navel zijns buiks.
17 (40:12) Als het hem lust, zijn staart is als een ceder; de zenuwen zijner schaamte zijn doorvlochten.
18 (40:13) Zijn beenderen zijn als vast koper; zijn gebeenten zijn als ijzeren handbomen.
19 (40:14) Hij is een hoofdstuk der wegen Gods; die hem gemaakt heeft, heeft hem zijn zwaard aangehecht.
20 (40:15) Omdat de bergen hem voeder voortbrengen, daarom spelen al de dieren des velds aldaar.
21 (40:16) Onder schaduwachtige bomen ligt hij neder, in een schuilplaats des riets en des slijks.
22 (40:17) De schaduwachtige bomen bedekken hem, elkeen met zijn schaduw; de beekwilgen omringen hem.
23 (40:18) Zie, hij doet de rivier geweld aan, en verhaast zich niet; hij vertrouwt, dat hij de Jordaan in zijn mond zou kunnen intrekken.
24 (40:19) Zou men hem voor zijn ogen kunnen vangen? Zou men hem met strikken den neus doorboren kunnen?

41
1 (40:20) Zult gij den Leviathan met den angel trekken, of zijn tong met een koord, dat gij laat nederzinken?
2 (40:21) Zult gij hem een bieze in den neus leggen, of met een doorn zijn kaak doorboren?
3 (40:22) Zal hij aan u veel smekingen maken? Zal hij zachtjes tot u spreken?
4 (40:23) Zal hij een verbond met u maken? Zult gij hem aannemen tot een eeuwigen slaaf?
5 (40:24) Zult gij met hem spelen gelijk met een vogeltje, of zult gij hem binden voor uw jonge dochters?
6 (40:25) Zullen de metgezellen over hem een maaltijd bereiden? Zullen zij hem delen onder de kooplieden?
7 (40:26) Zult gij zijn huis met haken vullen, of met een visserskrauwel zijn hoofd?
8 (40:27) Leg uw hand op hem, gedenk des strijds, doe het niet meer.
9 (40:28) Zie, zijn hoop zal feilen; zal hij ook voor zijn gezicht nedergeslagen worden?
10 (41:1) Niemand is zo koen, dat hij hem opwekken zou; wie is dan hij, die zich voor Mijn aangezicht stellen zou?
11 (41:2) Wie heeft Mij voorgekomen, dat Ik hem zou vergelden? Wat onder den gansen hemel is, is het Mijne.
12 (41:3) Ik zal zijn leden niet verzwijgen, noch het verhaal zijner sterkte, noch de bevalligheid zijner gestaltenis.
13 (41:4) Wie zou het opperste zijns kleeds ontdekken? Wie zou met zijn dubbelen breidel hem aankomen?
14 (41:5) Wie zou de deuren zijns aangezichts opendoen? Rondom zijn tanden is verschrikking.
15 (41:6) Zeer uitnemend zijn zijn sterke schilden, elkeen gesloten als met een nauwdrukkend zegel.
16 (41:7) Het een is zo na aan het andere, dat de wind daar niet kan tussen komen.
17 (41:8) Zij kleven aan elkander, zij vatten zich samen, dat zij zich niet scheiden.
18 (41:9) Elk een zijner niezingen doet een licht schijnen; en zijn ogen zijn als de oogleden des dageraads.
19 (41:10) Uit zijn mond gaan fakkelen, vurige vonken raken er uit.
20 (41:11) Uit zijn neusgaten komt rook voort, als uit een ziedenden pot en ruimen ketel.
21 (41:12) Zijn adem zou kolen doen vlammen, en een vlam komt uit zijn mond voort.
22 (41:13) In zijn hals herbergt de sterkte; voor hem springt zelfs de droefheid van vreugde op.
23 (41:14) De stukken van zijn vlees kleven samen; elkeen is vast in hem, het wordt niet bewogen.
24 (41:15) Zijn hart is vast gelijk een steen; ja, vast gelijk een deel van den ondersten molensteen.
25 (41:16) Van zijn verheffen schromen de sterken; om zijner doorbrekingen wille ontzondigen zij zich.
26 (41:17) Raakt hem iemand met het zwaard, dat zal niet bestaan, spies, schicht noch pantsier.
27 (41:18) Hij acht het ijzer voor stro, en het staal voor verrot hout.
28 (41:19) De pijl zal hem niet doen vlieden, de slingerstenen worden hem in stoppelen veranderd.
29 (41:20) De werpstenen worden van hem geacht als stoppelen, en hij belacht de drilling der lans.
30 (41:21) Onder hem zijn scherpe scherven; hij spreidt zich op het puntachtige, als op slijk.
31 (41:22) Hij doet de diepte zieden gelijk een pot; hij stelt de zee als een apothekerskokerij.
32 (41:23) Achter zich verlicht hij het pad; men zou den afgrond voor grijzigheid houden.
33 (41:24) Op de aarde is niets met hem te vergelijken, die gemaakt is om zonder schrik te wezen.
34 (41:25) Hij aanziet alles, wat hoog is, hij is een koning over alle jonge hoogmoedige dieren.

42
1 Toen antwoordde Job den HEERE, en zeide:
2 Ik weet, dat Gij alles vermoogt, en dat geen van Uw gedachten kan afgesneden worden.
3 Wie is hij, zegt Gij, die den raad verbergt zonder wetenschap? Zo heb ik dan verhaald, hetgeen ik niet verstond, dingen, die voor mij te wonderbaar waren, die ik niet wist.
4 Hoor toch, en ik zal spreken; ik zal U vragen, en onderricht Gij mij.
5 Met het gehoor des oors heb ik U gehoord; maar nu ziet U mijn oog.
6 Daarom verfoei ik mij, en ik heb berouw in stof en as.
7 Het geschiedde nu, nadat de HEERE die woorden tot Job gesproken had, dat de HEERE tot Elifaz, den Themaniet, zeide: Mijn toorn is ontstoken tegen u, en tegen uw twee vrienden, want gijlieden hebt niet recht van Mij gesproken, gelijk Mijn knecht Job.
8 Daarom neemt nu voor ulieden zeven varren en zeven rammen, en gaat henen tot Mijn knecht Job, en offert brandoffer voor ulieden, en laat Mijn knecht Job voor ulieden bidden; want zekerlijk, Ik zal zijn aangezicht aannemen, opdat Ik aan ulieden niet doe naar uw dwaasheid; want gijlieden hebt niet recht van Mij gesproken, gelijk Mijn knecht Job.
9 Toen gingen Elifaz, de Themaniet, en Bildad, de Suhiet, en Zofar, de Naamathiet, henen, en deden, gelijk als de HEERE tot hen gesproken had; en de HEERE nam het aangezicht van Job aan.
10 En de HEERE wendde de gevangenis van Job, toen hij gebeden had voor zijn vrienden; en de HEERE vermeerderde al hetgeen Job gehad had tot dubbel zoveel.
11 Ook kwamen tot hem al zijn broeders, en al zijn zusters, en allen, die hem te voren gekend hadden, en aten brood met hem in zijn huis, en beklaagden hem, en vertroostten hem over al het kwaad, dat de HEERE over hem gebracht had; en zij gaven hem een iegelijk een stuk gelds, een iegelijk ook een gouden voorhoofdsiersel.
12 En de HEERE zegende Jobs laatste meer dan zijn eerste; want hij had veertien duizend schapen, en zes duizend kemelen, en duizend juk runderen, en duizend ezelinnen.
13 Daartoe had hij zeven zonen en drie dochteren.
14 En hij noemde den naam der eerste Jemima, en den naam der tweede Kezia, en den naam der derde Keren-happuch.
15 En er werden zo schone vrouwen niet gevonden in het ganse land, als de dochteren van Job; en haar vader gaf haar erfdeel onder haar broederen.
16 En Job leefde na dezen honderd en veertig jaren, dat hij zag zijn kinderen, en de kinderen zijner kinderen, tot in vier geslachten.
17 En Job stierf, oud en der dagen zat.

# PSALMEN

1

1 Welgelukzalig is de man, die niet wandelt in den raad der goddelozen, noch staat op den weg der zondaren, noch zit in het gestoelte der spotters;
2 Maar zijn lust is in des HEEREN wet, en hij overdenkt Zijn wet dag en nacht.
3 Want hij zal zijn als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd, en welks blad niet afvalt; en al wat hij doet, zal wel gelukken.
4 Alzo zijn de goddelozen niet, maar als het kaf, dat de wind henendrijft.
5 Daarom zullen de goddelozen niet bestaan in het gericht, noch de zondaars in de vergadering der rechtvaardigen.
6 Want de HEERE kent den weg der rechtvaardigen; maar de weg der goddelozen zal vergaan.

2
1 Waarom woeden de heidenen, en bedenken de volken ijdelheid?
2 De koningen der aarde stellen zich op, en de vorsten beraadslagen te zamen tegen den HEERE, en tegen Zijn Gezalfde, zeggende:
3 Laat ons hun banden verscheuren, en hun touwen van ons werpen.
4 Die in den hemel woont, zal lachen; de HEERE zal hen bespotten.
5 Dan zal Hij tot hen spreken in Zijn toorn, en in Zijn grimmigheid zal Hij hen verschrikken.
6 Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Sion, den berg Mijner heiligheid.
7 Ik zal van het besluit verhalen: de HEERE heeft tot Mij gezegd: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegenereerd.
8 Eis van Mij, en Ik zal de heidenen geven tot Uw erfdeel, en de einden der aarde tot Uw bezitting.
9 Gij zult hen verpletteren met een ijzeren scepter; Gij zult hen in stukken slaan als een pottenbakkersvat.
10 Nu dan, gij koningen, handelt verstandiglijk; laat u tuchtigen, gij rechters der aarde!
11 Dient den HEERE met vreze, en verheugt u met beving.
12 Kust den Zoon, opdat Hij niet toorne, en gij op den weg vergaat, wanneer Zijn toorn maar een weinig zou ontbranden. Welgelukzalig zijn allen, die op Hem betrouwen.

3
1 Een psalm van David, als hij vlood voor het aangezicht van zijn zoon Absalom. (3:2) O HEERE! hoe zijn mijn tegenpartijders vermenigvuldigd; velen staan tegen mij op.
2 (3:3) Velen zeggen van mijn ziel: Hij heeft geen heil bij God. Sela.
3 (3:4) Doch Gij,HEERE! zijt een Schild voor mij, mijn eer, en Die mijn hoofd opheft.
4 (3:5) Ik riep met mijn stem tot den HEERE, en Hij verhoorde mij van den berg Zijner heiligheid. Sela.
5 (3:6) Ik lag neder en sliep; ik ontwaakte, want de HEERE ondersteunde mij.
6 (3:7) Ik zal niet vrezen voor tienduizenden des volks, die zich rondom tegen mij zetten.
7 (3:8) Sta op, HEERE, verlos mij, mijn God; want Gij hebt al mijn vijanden op het kinnebakken geslagen; de tanden der goddelozen hebt Gij verbroken.
8 (3:9) Het heil is des HEEREN; Uw zegen is over Uw volk. Sela.

4
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester, op de Neginoth. (4:2) Als ik roep, verhoor mij, o God mijner gerechtigheid! In benauwdheid hebt Gij mij ruimte gemaakt; wees mij genadig, en hoor mijn gebed.
2 (4:3) Gij, mannen, hoe lang zal mijn eer tot schande zijn? Hoe lang zult gij de ijdelheid beminnen, de leugen zoeken? Sela.
3 (4:4) Weet toch, dat de HEERE Zich een gunstgenoot heeft afgezonderd; de HEERE zal horen, als ik tot Hem roep.
4 (4:5) Zijt beroerd, en zondigt niet; spreekt in ulieder hart op uw leger, en zijt stil. Sela.
5 (4:6) Offert offeranden der gerechtigheid, en vertrouwt op den HEERE.
6 (4:7) Velen zeggen: Wie zal ons het goede doen zien? Verhef Gij over ons het licht Uws aanschijns, o HEERE!
7 (4:8) Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan ter tijd, als hun koren en hun most vermenigvuldigd zijn.
8 (4:9) Ik zal in vrede te zamen nederliggen en slapen; want Gij, o HEERE! alleen zult mij doen zeker wonen.

5
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester, op de Nechiloth. (5:2) O HEERE, neem mijn redenen ter ore; versta mijn overdenking.
2 (5:3) Merk op de stem mijns geroeps, o mijn Koning en mijn God! Want tot U zal ik bidden.
3 (5:4) Des morgens, HEERE, zult Gij mijn stem horen; des morgens zal ik mij tot U schikken, en wacht houden.
4 (5:5) Want Gij zijt geen God, Die lust heeft aan goddeloosheid; de boze zal bij U niet verkeren.
5 (5:6) De onzinnigen zullen voor Uw ogen niet bestaan; Gij haat alle werkers der ongerechtigheid.
6 (5:7) Gij zult de leugensprekers verdoen; van den man des bloeds en des bedrogs heeft de HEERE een gruwel.
7 (5:8) Maar ik zal door de grootheid Uwer goedertierenheid in Uw huis ingaan; ik zal mij buigen naar het paleis Uwer heiligheid, in Uw vreze.
8 (5:9) HEERE! Leid mij in Uw gerechtigheid, om mijner verspieders wil; richt Uw weg voor mijn aangezicht.
9 (5:10) Want in hun mond is niets rechts, hun binnenste is enkel verderving, hun keel is een open graf, met hun tong vleien zij.
10 (5:11) Verklaar hen schuldig, o God; laat hen vervallen van hun raadslagen; drijf hen henen om de veelheid hunner overtredingen, want zij zijn wederspannig tegen U.
11 (5:12) Maar laat verblijd zijn allen, die op U betrouwen, tot in eeuwigheid; laat hen juichen, omdat Gij hen overdekt; en laat in U van vreugde opspringen, die Uw Naam liefhebben.
12 (5:13) Want Gij, HEERE, zult den rechtvaardige zegenen; Gij zult hem met goedgunstigheid kronen, als met een rondas.

6
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester, op de Neginoth, op de Scheminith. (6:2) O HEERE, straf mij niet in Uw toorn, en kastijd mij niet in Uw grimmigheid!
2 (6:3) Wees mij genadig, HEERE, want ik ben verzwakt; genees mij, HEERE, want mijn beenderen zijn verschrikt.
3 (6:4) Ja, mijn ziel is zeer verschrikt; en Gij, HEERE, hoe lange?
4 (6:5) Keer weder, HEERE, red mijn ziel; verlos mij, om Uwer goedertierenheid wil.
5 (6:6) Want in den dood is Uwer geen gedachtenis; wie zal U loven in het graf?
6 (6:7) Ik ben moede van mijn zuchten; ik doe mijn bed den gansen nacht zwemmen; ik doornat mijn bedstede met mijn tranen.
7 (6:8) Mijn oog is doorknaagd van verdriet, is veroud, vanwege al mijn tegenpartijders.
8 (6:9) Wijkt van mij, al gij werkers der ongerechtigheid; want de HEERE heeft de stem mijns geweens gehoord.
9 (6:10) De HEERE heeft mijn smeking gehoord; de HEERE zal mijn gebed aannemen.
10 (6:11) Al mijn vijanden zullen zeer beschaamd en verbaasd worden; zij zullen terugkeren, zij zullen in een ogenblik beschaamd worden.

7
1 Davids Schiggajon, dat hij den HEERE gezongen heeft, over de woorden van Cusch, den zoon van Jemini. (7:2) HEERE, mijn God, op U betrouw ik; verlos mij van al mijn vervolgers, en red mij.
2 (7:3) Opdat hij mijn ziel niet rove als een leeuw, verscheurende, terwijl er geen verlosser is.
3 (7:4) HEERE, mijn God, indien ik dat gedaan heb, indien er onrecht in mijn handen is;
4 (7:5) Indien ik kwaad vergolden heb dien, die vrede met mij had; (ja, ik heb dien gered, die mij zonder oorzaak benauwde!)
5 (7:6) Zo vervolge de vijand mijn ziel, en achterhale ze, en vertrede mijn leven ter aarde, en doe mijn eer in het stof wonen! Sela.
6 (7:7) Sta op, HEERE, in Uw toorn, verhef U om de verbolgenheden mijner benauwers, en ontwaak tot mij; Gij hebt het gericht bevolen.
7 (7:8) Zo zal de vergadering der volken U omsingelen; keer dan boven haar weder in de hoogte.
8 (7:9) De HEERE zal den volken recht doen; richt mij, HEERE, naar mijn gerechtigheid, en naar mijn oprechtigheid, die bij mij is.
9 (7:10) Laat toch de boosheid der goddelozen een einde nemen, maar bevestig den rechtvaardige, Gij, Die harten en nieren beproeft, o rechtvaardige God!
10 (7:11) Mijn schild is bij God, Die de oprechten van hart behoudt.
11 (7:12) God is een rechtvaardige Rechter, en een God, Die te allen dage toornt.
12 (7:13) Indien hij zich niet bekeert, zo zal Hij Zijn zwaard wetten; Hij heeft Zijn boog gespannen, en dien bereid.
13 (7:14) En heeft dodelijke wapenen voor hem gereed gemaakt; Hij zal Zijn pijlen tegen de hittige vervolgers te werk stellen.
14 (7:15) Ziet, hij is in arbeid van ongerechtigheid, en is zwanger van moeite, hij zal leugen baren.
15 (7:16) Hij heeft een kuil gedolven, en dien uitgegraven, maar hij is gevallen in de groeve, die hij gemaakt heeft.
16 (7:17) Zijn moeite zal op zijn hoofd wederkeren, en zijn geweld op zijn schedel nederdalen.
17 (7:18) Ik zal den HEERE loven naar Zijn gerechtigheid, en den Naam des HEEREN, des Allerhoogsten, psalmzingen.

8
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester, op de Gitthith. (8:2) O HEERE, onze Heere! hoe heerlijk is Uw Naam op de ganse aarde! Gij, die Uw majesteit gesteld hebt boven de hemelen.
2 (8:3) Uit den mond der kinderkens en der zuigelingen hebt Gij sterkte gegrondvest, om Uwer tegenpartijen wil, om den vijand en wraakgierige te doen ophouden.
3 (8:4) Als ik Uw hemel aanzie, het werk Uwer vingeren, de maan en de sterren, die Gij bereid hebt;
4 (8:5) Wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt, en de zoon des mensen, dat Gij hem bezoekt?
5 (8:6) En hebt hem een weinig minder gemaakt dan de engelen, en hebt hem met eer en heerlijkheid gekroond?
6 (8:7) Gij doet hem heersen over de werken Uwer handen; Gij hebt alles onder zijn voeten gezet;
7 (8:8) Schapen en ossen, alle die; ook mede de dieren des velds.
8 (8:9) Het gevogelte des hemels, en de vissen der zee; hetgeen de paden der zeeen doorwandelt.
9 (8:10) O HEERE, onze Heere! hoe heerlijk is Uw Naam op de ganse aarde!

9

1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester, op Muth-labben. (9:2) Ik zal den HEERE loven met mijn ganse hart; ik zal al Uw wonderen vertellen.
2 (9:3) In U zal ik mij verblijden, en van vreugde opspringen; ik zal Uw Naam psalmzingen, o Allerhoogste!
3 (9:4) Omdat mijn vijanden achterwaarts gekeerd, gevallen en vergaan zijn van Uw aangezicht.
4 (9:5) Want Gij hebt mijn recht en mijn rechtszaak afgedaan; Gij hebt gezeten op den troon, o Rechter, der gerechtigheid.
5 (9:6) Gij hebt de heidenen gescholden, den goddeloze verdaan, hun naam uitgedelgd, tot in eeuwigheid en altoos.
6 (9:7) O vijand! zijn de verwoestingen voleind in eeuwigheid, en hebt gij de steden uitgeroeid? Hunlieder gedachtenis is met hen vergaan.
7 (9:8) Maar de HEERE zal in eeuwigheid zitten; Hij heeft Zijn troon bereid ten gerichte.
8 (9:9) En Hij Zelf zal de wereld richten in gerechtigheid, en de volken oordelen in rechtmatigheden.
9 (9:10) En de HEERE zal een Hoog Vertrek zijn voor den verdrukte, een Hoog Vertrek in tijden van benauwdheid.
10 (9:11) En die Uw Naam kennen, zullen op U vertrouwen, omdat Gij, HEERE, niet hebt verlaten degenen, die U zoeken.
11 (9:12) Psalmzingt den HEERE, Die te Sion woont; verkondigt onder de volken Zijn daden.
12 (9:13) Want Hij zoekt de bloedstortingen, Hij gedenkt derzelve; Hij vergeet het geroep der ellendigen niet.
13 (9:14) Wees mij genadig, HEERE, zie mijn ellende aan, van mijne haters mij aangedaan, Gij, Die mij verhoogt uit de poorten des doods;
14 (9:15) Opdat ik Uw gansen lof in de poorten der dochter van Sion vertelle, dat ik mij verheuge in Uw heil.
15 (9:16) De heidenen zijn gezonken in de groeve, die zij gemaakt hadden; hunlieder voet is gevangen in het net, dat zij verborgen hadden.
16 (9:17) De HEERE is bekend geworden; Hij heeft recht gedaan; de goddeloze is verstrikt in het werk zijner handen! Higgajon, Sela.
17 (9:18) De goddelozen zullen terugkeren, naar de hel toe, alle godvergetende heidenen.
18 (9:19) Want de nooddruftige zal niet voor altoos vergeten worden, noch de verwachting der ellendigen in eeuwigheid verloren zijn.
19 (9:20) Sta op, HEERE, laat de mens zich niet versterken; laat de heidenen voor Uw aangezicht geoordeeld worden.
20 (9:21) O HEERE! jaag hun vreze aan; laat de heidenen weten, dat zij mensen zijn. Sela.

10
1 O HEERE! waarom staat Gij van verre? waarom verbergt Gij U in tijden van benauwdheid?
2 De goddeloze vervolgt hittiglijk in hoogmoed den ellendige; laat hen gegrepen worden in de aanslagen, die zij bedacht hebben.
3 Want de goddeloze roemt over den wens zijner ziel; hij zegent den gierigaard, hij lastert den HEERE.
4 De goddeloze, gelijk hij zijn neus omhoog steekt, onderzoekt niet; al zijn gedachten zijn, dat er geen God is.
5 Zijn wegen maken ten allen tijde smarte; Uw oordelen zijn een hoogte, verre van hem; al zijn tegenpartijders, die blaast hij aan.
6 Hij zegt in zijn hart: Ik zal niet wankelen; want ik zal van geslacht tot geslacht in geen kwaad zijn.
7 Zijn mond is vol van vloek, en bedriegerijen, en list; onder zijn tong is moeite en ongerechtigheid.
8 Hij zit in de achterlage der hoeven, in verborgene plaatsen doodt hij den onschuldige; zijn ogen verbergen zich tegen den arme.
9 Hij legt lagen in een verborgen plaats, gelijk een leeuw in zijn hol; hij legt lagen, om den ellendige te roven; hij rooft den ellendige, als hij hem trekt in zijn net.
10 Hij duikt neder, hij buigt zich; en de arme hoop valt in zijn sterke poten.
11 Hij zegt in zijn hart: God heeft het vergeten, Hij heeft Zijn aangezicht verborgen, Hij ziet niet in eeuwigheid.
12 Sta op, HEERE God! hef Uw hand op, vergeet de ellendigen niet.
13 Waarom lastert de goddeloze God? zegt in zijn hart: Gij zult het niet zoeken?
14 Gij ziet het immers; want Gij aanschouwt de moeite en het verdriet, opdat men het in Uw hand geve; op U verlaat zich de arme, Gij zijt geweest een Helper van den wees.
15 Breek den arm des goddelozen en bozen; zoek zijn goddeloosheid, totdat Gij haar niet vindt.
16 De HEERE is Koning eeuwiglijk en altoos; de heidenen zijn vergaan uit Zijn land.
17 HEERE! Gij hebt den wens der zachtmoedigen gehoord; Gij zult hun hart sterken, Uw oor zal opmerken;
18 Om den wees en verdrukte recht te doen; opdat een mens van de aarde niet meer voortvare geweld te bedrijven.

11
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester. Ik betrouw op den HEERE; hoe zegt gijlieden tot mijn ziel: Zwerft henen naar ulieder gebergte, als een vogel?
2 Want ziet, de goddelozen spannen den boog, zij schikken hun pijlen op de pees, om in het donkere te schieten naar de oprechten van harte.
3 Zekerlijk, de fondamenten worden omgestoten; wat heeft de rechtvaardige bedreven?
4 De HEERE is in het paleis Zijner heiligheid, des HEEREN troon is in den hemel; Zijn ogen aanschouwen, Zijn oogleden proeven de mensenkinderen.
5 De HEERE proeft den rechtvaardige; maar den goddeloze, en dien, die geweld liefheeft, haat Zijn ziel.
6 Hij zal op de goddelozen regenen strikken, vuur en zwavel; en een geweldige stormwind zal het deel huns bekers zijn.
7 Want de HEERE is rechtvaardig, Hij heeft gerechtigheden lief; Zijn aangezicht aanschouwt den oprechte.

12
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester, op de Scheminith. (12:2) Behoud, o HEERE; want de goedertierene ontbreekt, want de getrouwen zijn weinig geworden onder de mensenkinderen.
2 (12:3) Zij spreken valsheid, een ieder met zijn naaste, met vleiende lippen; zij spreken met een dubbel hart.
3 (12:4) De HEERE snijde af alle vleiende lippen, de grootsprekende tong;
4 (12:5) Die daar zeggen: Wij zullen de overhand hebben met onze tong; onze lippen zijn onze! Wie is heer over ons?
5 (12:6) Om de verwoesting der ellendigen, om het kermen der nooddruftigen, zal Ik nu opstaan, zegt de HEERE; Ik zal in behoudenis zetten, dien hij aanblaast.
6 (12:7) De redenen des HEEREN zijn reine redenen, zilver, gelouterd in een aarden smeltkroes, gezuiverd zevenmaal.
7 (12:8) Gij, HEERE, zult hen bewaren; Gij zult hen behoeden voor dit geslacht, tot in eeuwigheid.
8 (12:9) De goddelozen draven rondom, wanneer de snoodsten van des mensenkinderen verhoogd worden.

13
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester. (13:2) Hoe lang, HEERE, zult Gij mij steeds vergeten? Hoe lang zult Gij Uw aangezicht voor mij verbergen?
2 (13:3) Hoe lang zal ik raadslagen voornemen in mijn ziel, droefenis in mijn hart bij dag? Hoe lang zal mijn vijand over mij verhoogd zijn?
3 (13:4) Aanschouw, verhoor mij, HEERE, mijn God; verlicht mijn ogen, opdat ik in den dood niet ontslape;
4 (13:5) Opdat niet mijn vijand zegge: Ik heb hem overmocht; mijn tegenpartijders zich verheugen, wanneer ik zou wankelen.
5 (13:6) Maar ik vertrouw op Uw goedertierenheid; mijn hart zal zich verheugen in Uw heil;
6 ik zal den HEERE zingen, omdat Hij aan mij welgedaan heeft.

14
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester. De dwaas zegt in zijn hart: Er is geen God. Zij verderven het, zij maken het gruwelijk met hun werk; er is niemand, die goed doet.
2 De HEERE heeft uit den hemel nedergezien op de mensenkinderen, om te zien, of iemand verstandig ware, die God zocht.
3 Zij zijn allen afgeweken, te zamen zijn zij stinkende geworden; er is niemand, die goed doet, ook niet een.
4 Hebben dan alle werkers der ongerechtigheid geen kennis, die mijn volk opeten, alsof zij brood aten? Zij roepen den HEERE niet aan.
5 Aldaar zijn zij met vervaardheid vervaard; want God is bij het geslacht des rechtvaardigen.
6 Gijlieden beschaamt den raad des ellendigen, omdat de HEERE zijn Toevlucht is.
7 Och, dat Israels verlossing uit Sion kwame! Als de HEERE de gevangenen Zijns volks zal doen wederkeren, dan zal zich Jakob verheugen, Israel zal verblijd zijn.

15
1 Een psalm van David. HEERE, wie zal verkeren in Uw tent? Wie zal wonen op den berg Uwer heiligheid?
2 Die oprecht wandelt, en gerechtigheid werkt, en die met zijn hart de waarheid spreekt;
3 Die met zijn tong niet achterklapt, zijn metgezellen geen kwaad doet, en geen smaadrede opneemt tegen zijn naaste;
4 In wiens ogen de verworpene veracht is, maar hij eert degenen, die den HEERE vrezen; heeft hij gezworen tot zijn schade, evenwel verandert hij niet;
5 Die zijn geld niet geeft op woeker, en geen geschenk neemt tegen den onschuldige. Die deze dingen doet, zal niet wankelen in eeuwigheid.

16
1 Een gouden kleinood van David. Bewaar mij, o God! want ik betrouw op U.
2 O mijn ziel! gij hebt tot den HEERE gezegd: Gij zijt de HEERE, mijn goedheid raakt niet tot U;
3 Maar tot de heiligen, die op de aarde zijn, en de heerlijken, in dewelke al mijn lust is.
4 De smarten dergenen, die een anderen God begiftigen, zullen vermenigvuldigd worden; ik zal hun drankofferen van bloed niet offeren, en hun namen op mijn lippen niet nemen.
5 De HEERE is het deel mijner erve, en mijns bekers; Gij onderhoudt mijn lot.
6 De snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen; ja, een schone erfenis is mij geworden.
7 Ik zal den HEERE loven, Die mij raad heeft gegeven; zelfs bij nacht onderwijzen mij mijn nieren.
8 Ik stel den HEERE geduriglijk voor mij, omdat Hij aan mijn rechterhand is, zal ik niet wankelen.
9 Daarom is mijn hart verblijd, en mijn eer verheugt zich; ook zal mijn vlees zeker wonen.
10 Want Gij zult mijn ziel in de hel niet verlaten; Gij zult niet toelaten, dat Uw Heilige de verderving zie.
11 Gij zult mij het pad des levens bekend maken; verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht; liefelijkheden zijn in Uw rechterhand, eeuwiglijk.

17
1 Een gebed van David. HEERE! hoor de gerechtigheid, merk op mijn geschrei, neem ter ore mijn gebed, met onbedriegelijke lippen gesproken.
2 Laat mijn recht van voor Uw aangezicht uitgaan, laat Uw ogen de billijkheden aanschouwen.
3 Gij hebt mijn hart geproefd, des nachts bezocht, Gij hebt mij getoetst. Gij vindt niets; hetgeen ik gedacht heb, overtreedt mijn mond niet.
4 Aangaande de handelingen des mensen, ik heb mij, naar het woord Uwer lippen, gewacht voor de paden des inbrekers;
5 Houdende mijn gangen in Uw sporen, opdat mijn voetstappen niet zouden wankelen.
6 Ik roep U aan, omdat Gij mij verhoort; o God! neig Uw oor tot mij; hoor mijn rede.
7 Maak Uw weldadigheden wonderbaar, Gij, die verlost degenen, die op U betrouwen, van degenen, die tegen Uw rechterhand opstaan!
8 Bewaar mij als het zwart des oogappels, verberg mij onder de schaduw Uwer vleugelen,
9 Voor het aangezicht der goddelozen, die mij verwoesten, mijner doodsvijanden, die mij omringen.
10 Met hun vet besluiten zij zich, met hun mond spreken zij hovaardelijk.
11 In onzen gang hebben zij ons nu omsingeld, zij zetten hun ogen op ons ter aarde nederbukkende.
12 Hij is gelijk als een leeuw, die begeert te roven, en als een jonge leeuw, zittende in verborgen plaatsen.
13 Sta op, HEERE, kom zijn aangezicht voor, vel hem neder; bevrijd mijn ziel met Uw zwaard van den goddeloze;
14 Met Uw hand van de lieden, o HEERE! van de lieden, die van de wereld zijn, welker deel in dit leven is, welker buik Gij vervult met Uw verborgen schat; de kinderen worden verzadigd, en zij laten hun overschot hun kinderkens achter.
15 Maar ik zal Uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen, ik zal verzadigd worden met Uw beeld, als ik zal opwaken.

18
1 Voor den opperzangmeester, een psalm van David, den knecht des HEEREN, die de woorden dezes lieds tot den HEERE gesproken heeft, ten dage, als hem de HEERE gered had uit de hand van al zijn vijanden, en uit de hand van Saul. (18:2) Hij zeide dan: Ik zal U hartelijk liefhebben, HEERE, mijn Sterkte!
2 (18:3) De HEERE is mijn Steenrots, en mijn Burg, en mijn Uithelper; mijn God, mijn Rots, op Welken ik betrouw; mijn Schild, en de Hoorn mijns heils, mijn Hoog Vertrek.
3 (18:4) Ik riep den HEERE aan, die te prijzen is, en werd verlost van mijn vijanden.
4 (18:5) Banden des doods hadden mij omvangen, en beken Belials verschrikten mij.
5 (18:6) Banden der hel omringden mij, strikken des doods bejegenden mij.
6 (18:7) Als mij bange was, riep ik den HEERE aan, en riep tot mijn God; Hij hoorde mijn stem uit Zijn paleis, en mijn geroep voor Zijn aangezicht kwam in Zijn oren.
7 (18:8) Toen daverde en beefde de aarde, en de gronden der bergen beroerden zich en daverden, omdat Hij ontstoken was.
8 (18:9) Rook ging op van Zijn neus, en een vuur uit Zijn mond verteerde; kolen werden daarvan aangestoken.
9 (18:10) En Hij boog den hemel, en daalde neder, en donkerheid was onder Zijn voeten.
10 (18:11) En Hij voer op een cherub, en vloog; ja, Hij vloog snellijk op de vleugelen des winds.
11 (18:12) Duisternis zette Hij tot Zijn verberging; rondom Hem was Zijn tent, duisterheid der wateren, wolken des hemels.
12 (18:13) Van den glans, die voor Hem was, dreven Zijn wolken daarhenen, hagel en vurige kolen.
13 (18:14) En de HEERE donderde in den hemel, en de Allerhoogste gaf Zijn stem, hagel en vurige kolen.
14 (18:15) En Hij zond Zijn pijlen uit, en verstrooide ze; en Hij vermenigvuldigde de bliksemen, en verschrikte ze.
15 (18:16) En de diepe kolken der wateren werden gezien, en de gronden der wereld werden ontdekt, van Uw schelden, o HEERE! van het geblaas des winds van Uw neus.
16 (18:17) Hij zond van de hoogte, Hij nam mij, Hij trok mij op uit grote wateren.
17 (18:18) Hij verloste mij van mijn sterken vijand, en van mijn haters, omdat zij machtiger waren dan ik.
18 (18:19) Zij hadden mij bejegend ten dage mijns ongevals; maar de HEERE was mij tot een Steunsel.
19 (18:20) En Hij voerde mij uit in de ruimte, Hij rukte mij uit, want Hij had lust aan mij.
20 (18:21) De HEERE vergold mij naar mijn gerechtigheid, Hij gaf mij weder naar de reinigheid mijner handen.
21 (18:22) Want ik heb des HEEREN wegen gehouden, en ben van mijn God niet goddeloslijk afgegaan.
22 (18:23) Want al Zijn rechten waren voor mij, en Zijn inzettingen deed ik niet van mij weg.
23 (18:24) Maar ik was oprecht bij Hem, en ik wachtte mij voor mijn ongerechtigheid.
24 (18:25) Zo gaf mij de HEERE weder naar mijn gerechtigheid, naar de reinigheid mijner handen, voor Zijn ogen.
25 (18:26) Bij den goedertierene houdt Gij U goedertieren, bij den oprechten man houdt Gij U oprecht.
26 (18:27) Bij den reine houdt Gij U rein, maar bij den verkeerde bewijst Gij U een Worstelaar.
27 (18:28) Want Gij verlost het bedrukte volk, maar de hoge ogen vernedert Gij.
28 (18:29) Want Gij doet mijn lamp lichten; de HEERE, mijn God, doet mijn duisternis opklaren.

29 (18:30) Want met U loop ik door een bende, en met mijn God spring ik over een muur.
30 (18:31) Gods weg is volmaakt; de rede des HEEREN is doorlouterd; Hij is een Schild allen, die op Hem betrouwen.
31 (18:32) Want wie is God, behalve de HEERE? En wie is een Rotssteen, dan alleen onze God?
32 (18:33) Het is God, die mij met kracht omgordt; en Hij heeft mijn weg volkomen gemaakt.
33 (18:34) Hij maakt mijn voeten gelijk als der hinden, en Hij stelt mij op mijn hoogten.
34 (18:35) Hij leert mijn handen ten strijde, zodat een stalen boog met mijn armen verbroken is.
35 (18:36) Ook hebt Gij mij het schild Uws heils gegeven, en Uw rechterhand heeft mij ondersteund, en Uw zachtmoedigheid heeft mij groot gemaakt.
36 (18:37) Gij hebt mijn voetstap ruim gemaakt onder mij, en mijn enkelen hebben niet gewankeld.
37 (18:38) Ik vervolgde mijn vijanden, en trof hen aan; en ik keerde niet weder, totdat ik hen verdaan had.
38 (18:39) Ik doorstak hen, dat zij niet weder konden opstaan; zij vielen onder mijn voeten.
39 (18:40) Want Gij omgorddet mij met kracht ten strijde; Gij deedt onder mij nederbukken, die tegen mij opstonden.
40 (18:41) En Gij gaaft mij den nek mijner vijanden, en mijn haters, die vernielde ik.
41 (18:42) Zij riepen, maar er was geen verlosser; tot den HEERE, maar Hij antwoordde hun niet.
42 (18:43) Toen vergruisde ik hen als stof voor den wind; ik ruimde hen weg als slijk der straten.
43 (18:44) Gij hebt mij uitgeholpen van de twisten des volks; Gij hebt mij gesteld tot een hoofd der heidenen; het volk, dat ik niet kende, heeft mij gediend.
44 (18:45) Zo haast als hun oor van mij hoorde, hebben zij mij gehoorzaamd; vreemden hebben zich mij geveinsdelijk onderworpen.
45 (18:46) Vreemden zijn vervallen, en hebben gesidderd uit hun sloten.
46 (18:47) De HEERE leeft, en geloofd zij mijn Rotssteen, en verhoogd zij de God mijns heils!
47 (18:48) De God, Die mij volkomen wraak geeft, en de volken onder mij brengt;
48 (18:49) Die mij uithelpt van mijn vijanden; ja, Gij verhoogt mij boven degenen, die tegen mij opstaan; Gij redt mij van den man des gewelds.
49 (18:50) Daarom zal ik U, o HEERE! loven onder de heidenen; en Uw Naam zal ik psalmzingen;
50 (18:51) Die de verlossingen Zijns konings groot maakt, en goedertierenheid doet aan Zijn gezalfde, aan David en aan zijn zaad tot in eeuwigheid.

19
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester. (19:2) De hemelen vertellen Gods eer, en het uitspansel verkondigt Zijner handen werk.
2 (19:3) De dag aan den dag stort overvloediglijk spraak uit, en de nacht aan den nacht toont wetenschap.
3 (19:4) Geen spraak, en geen woorden zijn er, waar hun stem niet wordt gehoord.
4 (19:5) Hun richtsnoer gaat uit over de ganse aarde, en hun redenen aan het einde der wereld; Hij heeft in dezelve een tent gesteld voor de zon.
5 (19:6) En die is als een bruidegom, uitgaande uit zijn slaapkamer; zij is vrolijk als een held, om het pad te lopen.
6 (19:7) Haar uitgang is van het einde des hemels, en haar omloop tot aan de einden deszelven; en niets is verborgen voor haar hitte.
7 (19:8) De wet des HEEREN is volmaakt, bekerende de ziel; de getuigenis des HEEREN is gewis, den slechten wijsheid gevende.
8 (19:9) De bevelen des HEEREN zijn recht, verblijdende het hart; het gebod des HEEREN is zuiver, verlichtende de ogen.
9 (19:10) De vreze des HEEREN is rein, bestaande tot in eeuwigheid, de rechten des HEEREN zijn waarheid, samen zijn zij rechtvaardig.
10 (19:11) Zij zijn begeerlijker dan goud, ja, dan veel fijn goud; en zoeter dan honig en honigzeem.
11 (19:12) Ook wordt Uw knecht door dezelve klaarlijk vermaand; in het houden van die is grote loon.
12 (19:13) Wie zou de afdwalingen verstaan? Reinig mij van de verborgene afdwalingen.
13 (19:14) Houd Uw knecht ook terug van trotsheden; laat ze niet over mij heersen; dan zal ik oprecht zijn en rein van grote overtreding.
14 (19:15) Laat de redenen mijns monds, en de overdenking mijns harten welbehagelijk zijn voor Uw aangezicht, o HEERE, mijn Rotssteen en mijn Verlosser!

20
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester. (20:2) De HEERE verhore u in den dag der benauwdheid; de Naam van den God Jakobs zette u in een hoog vertrek.
2 (20:3) Hij zende uw hulp uit het heiligdom, en ondersteune u uit Sion.
3 (20:4) Hij gedenke al uwer spijsofferen, en make uw brandoffer tot as. Sela.
4 (20:5) Hij geve u naar uw hart, en vervulle al uw raad.
5 (20:6) Wij zullen juichen over Uw heil, en de vaandelen opsteken in den Naam onzes Gods. De HEERE vervulle al uw begeerten.
6 (20:7) Alsnu weet ik, dat de HEERE Zijn Gezalfde behoudt; Hij zal Hem verhoren uit den hemel Zijner heiligheid; het heil Zijner rechterhand zal zijn met mogendheden.
7 (20:8) Dezen vermelden van wagens, en die van paarden; maar wij zullen vermelden van den Naam des HEEREN, onzes Gods.
8 (20:9) Zij hebben zich gekromd, en zijn gevallen; maar wij zijn gerezen en staande gebleven.
9 (20:10) O HEERE! behoud; die koning verhore ons ten dage van ons roepen.

21
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester. (21:2) O HEERE! de koning is verblijd over Uw sterkte; en hoezeer is hij verheugd over Uw heil!
2 (21:3) Gij hebt hem zijns harten wens gegeven, en de uitspraak zijner lippen hebt Gij niet geweerd. Sela.
3 (21:4) Want Gij komt hem voor met zegeningen van het goede; op zijn hoofd zet Gij een kroon van fijn goud.
4 (21:5) Het leven heeft hij van U begeerd. Gij hebt het hem gegeven; lengte van dagen, eeuwiglijk en altoos.
5 (21:6) Groot is zijn eer door Uw heil; majesteit en heerlijkheid hebt Gij hem toegevoegd.
6 (21:7) Want Gij zet hem tot zegeningen in eeuwigheid; Gij vervrolijkt hem door vreugde met Uw aangezicht.
7 (21:8) Want de koning vertrouwt op den HEERE, en door de goedertierenheid des Allerhoogsten zal hij niet wankelen.
8 (21:9) Uw hand zal alle vijanden vinden; uw rechterhand zal uw haters vinden.
9 (21:10) Gij zult hen zetten als een vurige oven ter tijd uws toornigen aangezichts; de HEERE zal hen in Zijn toorn verslinden, en het vuur zal hen verteren.
10 (21:11) Gij zult hun vrucht van de aarde verdoen, en hun zaad van de kinderen der mensen.
11 (21:12) Want zij hebben kwaad tegen U aangelegd; zij hebben een schandelijke daad bedacht, doch zullen niets vermogen.
12 (21:13) Want Gij zult hen zetten tot een wit; met Uw pezen zult Gij het op hun aangezicht toeleggen.
13 (21:14) Verhoog U, HEERE! in Uw sterkte; zo zullen wij zingen, en Uw macht met psalmen loven.

22
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester, op Aijeleth hasschachar. (22:2) Mijn God, mijn God! waarom hebt Gij mij verlaten, verre zijnde van mijn verlossing, van de woorden mijns brullens?
2 (22:3) Mijn God! Ik roep des daags, maar Gij antwoordt niet; en des nachts, en ik heb geen stilte.
3 (22:4) Doch Gij zijt heilig, wonende onder de lofzangen Israels.
4 (22:5) Op U hebben onze vaders vertrouwd; zij hebben vertrouwd, en Gij hebt hen uitgeholpen.
5 (22:6) Tot U hebben zij geroepen, en zijn uitgered; op U hebben zij vertrouwd, en zijn niet beschaamd geworden.
6 (22:7) Maar ik ben een worm en geen man, een smaad van mensen, en veracht van het volk.
7 (22:8) Allen, die mij zien, bespotten mij; zij steken de lip uit, zij schudden het hoofd, zeggende:
8 (22:9) Hij heeft het op den HEERE gewenteld, dat Hij hem nu uithelpe, dat Hij hem redde, dewijl Hij lust aan hem heeft!
9 (22:10) Gij zijt het immers, die mij uit den buik hebt uitgetogen; die mij hebt doen vertrouwen, zijnde aan mijner moeders borsten.
10 (22:11) Op U ben ik geworpen van de baarmoeder af; van den buik mijner moeder aan zijt Gij mijn God.
11 (22:12) Zo wees niet verre van mij, want benauwdheid is nabij; want er is geen helper.
12 (22:13) Vele varren hebben mij omsingeld, sterke stieren van Basan hebben mij omringd.
13 (22:14) Zij hebben hun mond tegen mij opgesperd, als een verscheurende en brullende leeuw.
14 (22:15) Ik ben uitgestort als water, en al mijn beenderen hebben zich vaneen gescheiden; mijn hart is als was, het is gesmolten in het midden mijns ingewands.
15 (22:16) Mijn kracht is verdroogd als een potscherf, en mijn tong kleeft aan mijn gehemelte; en Gij legt mij in het stof des doods.
16 (22:17) Want honden hebben mij omsingeld; een vergadering van boosdoeners heeft mij omgeven; zij hebben mijn handen en mijn voeten doorgraven.
17 (22:18) Al mijn beenderen zou ik kunnen tellen; zij schouwen het aan, zij zien op mij.
18 (22:19) Zij delen mijn klederen onder zich, en werpen het lot over mijn gewaad.
19 (22:20) Maar Gij, HEERE! wees niet verre; mijn Sterkte! haast U tot mijn hulp.
20 (22:21) Red mijn ziel van het zwaard, mijn eenzame van het geweld des honds.
21 (22:22) Verlos mij uit des leeuwen muil; en verhoor mij van de hoornen der eenhoornen.
22 (22:23) Zo zal ik Uw Naam mijn broederen vertellen; in het midden der gemeente zal ik U prijzen.
23 (22:24) Gij, die den HEERE vreest! prijst Hem; al gij zaad van Jakob! vereert Hem; en ontziet u voor Hem, al gij zaad van Israel!
24 (22:25) Want Hij heeft niet veracht, noch verfoeid de verdrukking des verdrukten, noch Zijn aangezicht voor hem verborgen; maar Hij heeft gehoord, als die tot Hem riep.
25 (22:26) Van U zal mijn lof zijn in een grote gemeente; ik zal mijn geloften betalen in tegenwoordigheid dergenen, die Hem vrezen.
26 (22:27) De zachtmoedigen zullen eten en verzadigd worden; zij zullen den HEERE prijzen, die Hem zoeken; ulieder hart zal in eeuwigheid leven.
27 (22:28) Alle einden der aarde zullen het gedenken, en zich tot den HEERE bekeren; en alle geslachten der heidenen zullen voor Uw aangezicht aanbidden.
28 (22:29) Want het koninkrijk is des HEEREN, en Hij heerst onder de heidenen.
29 (22:30) Alle vetten op aarde zullen eten, en aanbidden; allen, die in het stof nederdalen, zullen voor Zijn aangezicht nederbukken; en die zijn ziel bij het leven niet kan houden.

30 (22:31) Het zaad zal Hem dienen; het zal den HEERE aangeschreven worden tot in geslachten.
31 (22:32) Zij zullen aankomen, en Zijn gerechtigheid verkondigen den volke, dat geboren wordt, omdat Hij het gedaan heeft.

23
1 Een psalm van David. De HEERE is mijn Herder, mij zal niets ontbreken.
2 Hij doet mij nederliggen in grazige weiden; Hij voert mij zachtjes aan zeer stille wateren.
3 Hij verkwikt mijn ziel; Hij leidt mij in het spoor der gerechtigheid, om Zijns Naams wil.
4 Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen, want Gij zijt met mij; Uw stok en Uw staf, die vertroosten mij.
5 Gij richt de tafel toe voor mijn aangezicht, tegenover mijn tegenpartijders; Gij maakt mijn hoofd vet met olie, mijn beker is overvloeiende.
6 Immers zullen mij het goede en de weldadigheid volgen al de dagen mijns levens; en ik zal in het huis des HEEREN blijven in lengte van dagen.

24
1 Een psalm van David. De aarde is des HEEREN, mitsgaders haar volheid, de wereld, en die daarin wonen.
2 Want Hij heeft ze gegrond op de zeeen, en heeft ze gevestigd op de rivieren.
3 Wie zal klimmen op den berg des HEEREN, en wie zal staan in de plaats Zijner heiligheid?
4 Die rein van handen, en zuiver van hart is, die zijn ziel niet opheft tot ijdelheid, en die niet bedriegelijk zweert;
5 Die zal den zegen ontvangen van den HEERE, en gerechtigheid van den God zijns heils.
6 Dat is het geslacht dergenen, die naar Hem vragen, die Uw aangezicht zoeken, dat is Jakob! Sela.
7 Heft uw hoofden op, gij poorten, en verheft u, gij eeuwige deuren, opdat de Koning der ere inga!
8 Wie is de Koning der ere? De HEERE, sterk en geweldig, de HEERE, geweldig in den strijd.
9 Heft uw hoofden op, gij poorten, ja, heft op, gij eeuwige deuren! opdat de Koning der ere inga!
10 Wie is Hij, deze Koning der ere? De HEERE der heirscharen, Die is de Koning der ere. Sela.

25
1 Een psalm van David. Aleph. Tot U, o HEERE! hef ik mijn ziel op.
2 Beth. Mijn God! op U vertrouw ik; laat mij niet beschaamd worden; laat mijn vijanden niet van vreugde opspringen over mij.
3 Gimel. Ja, allen, die U verwachten, zullen niet beschaamd worden; zij zullen beschaamd worden, die trouwelooslijk handelen zonder oorzaak.
4 Daleth. HEERE! maak mij Uw wegen bekend, leer mij Uw paden.
5 He. Vau. Leid mij in Uw waarheid, en leer mij, want Gij zijt de God mijns heils; U verwacht ik den gansen dag.
6 Zain. Gedenk, HEERE! Uwer barmhartigheden en Uwer goedertierenheden, want die zijn van eeuwigheid.
7 Cheth. Gedenk niet der zonden mijner jonkheid, noch mijner overtredingen; gedenk mijner naar Uw goedertierenheid, om Uwer goedheid wil, o HEERE!
8 Teth. De HEERE is goed en recht; daarom zal Hij de zondaars onderwijzen in den weg.
9 Jod. Hij zal de zachtmoedigen leiden in het recht, en Hij zal den zachtmoedigen Zijn weg leren.
10 Caph. Alle paden des HEEREN zijn goedertierenheid en waarheid, dengenen, die Zijn verbond en Zijn getuigenissen bewaren.
11 Lamed. Om Uws Naams wil, HEERE! zo vergeef mijn ongerechtigheid, want die is groot.
12 Mem. Wie is de man, die den HEERE vreest? Hij zal hem onderwijzen in den weg, dien hij zal hebben te verkiezen.
13 Nun. Zijn ziel zal vernachten in het goede, en zijn zaad zal de aarde beerven.
14 Samech. De verborgenheid des HEEREN is voor degenen, die Hem vrezen; en Zijn verbond, om hun die bekend te maken.
15 Ain. Mijn ogen zijn geduriglijk op den HEERE, want Hij zal mijn voeten uit het net uitvoeren.
16 Pe. Wend U tot mij, en wees mij genadig, want ik ben eenzaam en ellendig.
17 Tsade. De benauwdheden mijns harten hebben zich wijd uitgestrekt; voer mij uit mijn noden.
18 Resch. Aanzie mijn ellende, en mijn moeite, en neem weg al mijn zonden.
19 Resch. Aanzie mijn vijanden, want zij vermenigvuldigen, en zij haten mij met een wreveligen haat.
20 Schin. Bewaar mijn ziel, en red mij; laat mij niet beschaamd worden, want ik betrouw op U.
21 Thau. Laat oprechtigheid en vroomheid mij behoeden, want ik verwacht U.
22 O God! verlos Israel uit al zijn benauwdheden.

26
1 Een psalm van David! Doe mij recht, HEERE! want ik wandel in mijn oprechtigheid; en ik vertrouw op den HEERE, ik zal niet wankelen.
2 Proef mij, HEERE, en verzoek mij; toets mijn nieren en mijn hart.
3 Want Uw goedertierenheid is voor mijn ogen, en ik wandel in Uw waarheid.
4 Ik zit niet bij ijdele lieden, en met bedekte lieden ga ik niet om.
5 Ik haat de vergadering der boosdoeners, en bij de goddelozen zit ik niet.
6 Ik was mijn handen in onschuld, en ik ga rondom uw altaar, o HEERE!
7 Om te doen horen de stem des lofs, en om te vertellen al Uw wonderen.
8 HEERE! ik heb lief de woning van Uw huis, en de plaats des tabernakels Uwer eer.
9 Raap mijn ziel niet weg met de zondaren, noch mijn leven met de mannen des bloeds;
10 In welker handen schandelijk bedrijf is, en welker rechterhand vol geschenken is.
11 Maar ik wandel in mijn oprechtigheid, verlos mij dan en wees mij genadig.
12 Mijn voet staat op effen baan; ik zal den HEERE loven in de vergaderingen.

27
1 Een psalm van David. De HEERE is mijn Licht en mijn Heil, voor wien zou ik vrezen? De HEERE is mijns levens kracht, voor wien zou ik vervaard zijn?
2 Als de bozen, mijn tegenpartijen, en mijn vijanden tegen mij, tot mij naderden, om mijn vlees te eten, stieten zij zelven aan, en vielen.
3 Ofschoon mij een leger belegerde, mijn hart zou niet vrezen; ofschoon een oorlog tegen mij opstond, zo vertrouw ik hierop.
4 Een ding heb ik van den HEERE begeerd, dat zal ik zoeken: dat ik al de dagen mijns levens mocht wonen in het huis des HEEREN, om de liefelijkheid des HEEREN te aanschouwen, en te onderzoeken in Zijn tempel.
5 Want Hij versteekt mij in Zijn hut, ten dage des kwaads; Hij verbergt mij in het verborgene Zijner tent; Hij verhoogt mij op een rotssteen.
6 Ook nu zal mijn hoofd verhoogd worden boven mijn vijanden, die rondom mij zijn, en ik zal in Zijn tent offeranden des geklanks offeren; ik zal zingen, ja, psalmzingen den HEERE.
7 Hoor, HEERE! mijn stem, als ik roep; en wees mij genadig, en antwoord mij.
8 Mijn hart zegt tot U: Gij zegt: Zoek Mijn aangezicht; ik zoek Uw aangezicht, o HEERE!
9 Verberg Uw aangezicht niet voor mij, keer Uw knecht niet af in toorn; Gij zijt mijn Hulp geweest, begeef mij niet, en verlaat mij niet, o God mijns heils!
10 Want mijn vader en mijn moeder hebben mij verlaten, maar de HEERE zal mij aannemen.
11 HEERE! leer mij Uw weg, en leid mij in het rechte pad, om mijner verspieders wil.
12 Geef mij niet over in de begeerte mijner tegenpartijders; want valse getuigen zijn tegen mij opgestaan, mitsgaders die wrevel uitblaast.
13 Zo ik niet had geloofd, dat ik het goede des HEEREN zou zien in het land der levenden, ik ware vergaan.
14 Wacht op den HEERE, zijt sterk, en Hij zal uw hart versterken, ja, wacht op den HEERE.

28
1 Een psalm van David. Tot U roep ik, HEERE! mijn Rotssteen, houd U niet als doof van mij af; opdat ik niet, zo Gij U van mij stil houdt, vergeleken worde met degenen, die in den kuil nederdalen.
2 Hoor de stem mijner smekingen, als ik tot U roep, als ik mijn handen ophef naar de aanspraakplaats Uwer heiligheid.
3 Trek mij niet weg met de goddelozen, en met de werkers der ongerechtigheid, die van vrede spreken met hun naasten, maar kwaad is in hun hart.
4 Geef hun naar hun doen, en naar de boosheid hunner handelingen; geef hun naar hunner handen werk; doe hun vergelding tot hen wederkeren.
5 Omdat zij niet letten op de daden des HEEREN, noch op het werk Zijner handen, zo zal Hij hen afbreken en zal hen niet bouwen.
6 Geloofd zij de HEERE, want Hij heeft de stem mijner smekingen gehoord.
7 De HEERE is mijn Sterkte en mijn Schild; op Hem heeft mijn hart vertrouwd, en ik ben geholpen; dies springt mijn hart van vreugde, en ik zal Hem met mijn gezang loven.
8 De HEERE is hunlieder Sterkte, en Hij is de Sterkheid der verlossingen Zijns Gezalfden.
9 Verlos Uw volk, en zegen Uw erve, en weid hen, en verhef hen tot in eeuwigheid.

29
1 Een psalm van David. Geeft den HEERE, gij kinderen der machtigen! geeft den HEERE eer en sterkte.
2 Geeft den HEERE de eer Zijns Naams, aanbidt den HEERE in de heerlijkheid des heiligdoms.
3 De stem des HEEREN is op de wateren, de God der ere dondert; de HEERE is op de grote wateren.
4 De stem des HEEREN is met kracht, de stem des HEEREN is met heerlijkheid.
5 De stem des HEEREN breekt de cederen; ja, de HEERE verbreekt de cederen van Libanon.
6 En Hij doet ze huppelen als een kalf, den Libanon en Sirjon als een jongen eenhoorn.
7 De stem des HEEREN houwt er vlammen vuurs uit.
8 De stem des HEEREN doet de woestijn beven; de HEERE doet de woestijn Kades beven.
9 De stem des HEEREN doet de hinden jongen werpen, en ontbloot de wouden; maar in Zijn tempel zegt Hem een iegelijk eer.
10 De HEERE heeft gezeten over den watervloed; ja, de HEERE zit, Koning in eeuwigheid.
11 De HEERE zal Zijn volk sterkte geven; de HEERE zal Zijn volk zegenen met vrede.

30
1 Een psalm, een lied der inwijding van Davids huis. (30:2) Ik zal U verhogen, HEERE, want Gij hebt mij opgetrokken, en mijn vijanden over mij niet verblijd.
2 (30:3) HEERE, mijn God! ik heb tot U geroepen, en Gij hebt mij genezen.
3 (30:4) HEERE! Gij hebt mijn ziel uit het graf opgevoerd; Gij hebt mij bij het leven behouden, dat ik in den kuil niet ben nedergedaald.
4 (30:5) Psalmzingt den HEERE, gij Zijn gunstgenoten! en zegt lof ter gedachtenis Zijner heiligheid.
5 (30:6) Want een ogenblik is er in Zijn toorn, maar een leven in Zijn goedgunstigheid; des avonds vernacht het geween, maar des morgens is er gejuich.
6 (30:7) Ik zeide wel in mijn voorspoed: Ik zal niet wankelen in eeuwigheid.
7 (30:8) Want, HEERE! Gij hadt mijn berg door Uw goedgunstigheid vastgezet; maar toen Gij Uw aangezicht verborgt, werd ik verschrikt.
8 (30:9) Tot U, HEERE! riep ik, en ik smeekte tot den HEERE:
9 (30:10) Wat gewin is er in mijn bloed, in mijn nederdalen tot de groeve? Zal U het stof loven? Zal het Uw waarheid verkondigen?
10 (30:11) Hoor, HEERE! en wees mij genadig; HEERE! wees mij een Helper.
11 (30:12) Gij hebt mij mijn weeklage veranderd in een rei; Gij hebt mijn zak ontbonden, en mij met blijdschap omgord;
12 (30:13) Opdat mijn eer U psalmzinge, en niet zwijge. HEERE, mijn God! in eeuwigheid zal ik U loven.

31
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester. (31:2) Op U, o HEERE! betrouw ik, laat mij niet beschaamd worden in eeuwigheid; help mij uit door Uw gerechtigheid.
2 (31:3) Neig Uw oor tot mij, red mij haastelijk; wees mij tot een sterke Rotssteen, tot een zeer vast Huis, om mij te behouden.
3 (31:4) Want Gij zijt mijn Steenrots en mijn Burg; leid mij dan, en voer mij, om Uws Naams wil.
4 (31:5) Doe mij uitgaan uit het net, dat zij voor mij verborgen hebben, want Gij zijt mijn Sterkte.
5 (31:6) In Uw hand beveel ik mijn geest; Gij hebt mij verlost, HEERE, Gij, God der waarheid!
6 (31:7) Ik haat degenen, die op valse ijdelheden acht nemen, en ik betrouw op den HEERE.
7 (31:8) Ik zal mij verheugen en verblijden in Uw goedertierenheid, omdat Gij mijn ellende hebt aangezien, en mijn ziel in benauwdheden gekend;
8 (31:9) En mij niet hebt overgeleverd in de hand des vijands; Gij hebt mijn voeten doen staan in de ruimte.
9 (31:10) Wees mij genadig, HEERE! want mij is bange; van verdriet is doorknaagd mijn oog, mijn ziel en mijn buik.
10 (31:11) Want mijn leven is verteerd van droefenis, en mijn jaren van zuchten; mijn kracht is vervallen door mijn ongerechtigheid, en mijn beenderen zijn doorknaagd.
11 (31:12) Vanwege al mijn wederpartijders ben ik, ook mijn naburen, grotelijks tot een smaad geworden, en mijn bekenden tot een schrik; die mij op de straten zien, vlieden van mij weg.
12 (31:13) Ik ben uit het hart vergeten als een dode; ik ben geworden als een bedorven vat.
13 (31:14) Want ik hoorde de naspraak van velen; vreze is van rondom, dewijl zij te zamen tegen mij raadslaan; zij denken mijn ziel te nemen.
14 (31:15) Maar ik vertrouw op U, o HEERE! Ik zeg: Gij zijt mijn God.
15 (31:16) Mijn tijden zijn in Uw hand; red mij van de hand mijner vijanden, en van mijn vervolgers.
16 (31:17) Laat Uw aangezicht over Uw knecht lichten; verlos mij door Uw goedertierenheid.
17 (31:18) HEERE! laat mij niet beschaamd worden, want ik roep U aan; laat de goddelozen beschaamd worden, laat hen zwijgen in het graf.
18 (31:19) Laat de valse lippen stom worden, die hard spreken tegen den rechtvaardige, in hoogmoed en verachting.
19 (31:20) O, hoe groot is Uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen; dat Gij gewrocht hebt voor degenen, die op U betrouwen, in de tegenwoordigheid der mensenkinderen!
20 (31:21) Gij verbergt hen in het verborgene Uws aangezichts voor de hoogmoedigheden des mans; Gij versteekt hen in een hut voor den twist der tongen.
21 (31:22) Geloofd zij de HEERE, want Hij heeft Zijn goedertierenheid aan mij wonderlijk gemaakt, mij voerende als in een vaste stad.
22 (31:23) Ik zeide wel in mijn haasten: Ik ben afgesneden van voor Uw ogen; dan nog hoordet Gij de stem mijner smekingen, als ik tot U riep.
23 (31:24) Hebt den HEERE lief, gij, al Zijn gunstgenoten! want de HEERE behoedt de gelovigen, en vergeldt overvloediglijk dengene, die hoogmoed bedrijft.
24 (31:25) Zijt sterk, en Hij zal ulieder hart versterken, allen gij, die op den HEERE hoopt!

32
1 Een onderwijzing van David. Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is.
2 Welgelukzalig is de mens, dien de HEERE de ongerechtigheid niet toerekent, en in wiens geest geen bedrog is.
3 Toen ik zweeg, werden mijn beenderen verouderd, in mijn brullen den gansen dag.
4 Want Uw hand was dag en nacht zwaar op mij; mijn sap werd veranderd in zomerdroogten. Sela.
5 Mijn zonde maakte ik U bekend, en mijn ongerechtigheid bedekte ik niet. Ik zeide: Ik zal belijdenis van mijn overtredingen doen voor den HEERE; en Gij vergaaft de ongerechtigheid mijner zonde. Sela.
6 Hierom zal U ieder heilige aanbidden in vindenstijd; ja, in een overloop van grote wateren zullen zij hem niet aanraken.
7 Gij zijt mij een Verberging; Gij behoedt mij voor benauwdheid; Gij omringt mij met vrolijke gezangen van bevrijding. Sela.
8 Ik zal u onderwijzen, en u leren van den weg, dien gij gaan zult; Ik zal raad geven, Mijn oog zal op u zijn.
9 Weest niet gelijk een paard, gelijk een muilezel, hetwelk geen verstand heeft, welks muil men breidelt met toom en gebit, opdat het tot u niet genake.
10 De goddeloze heeft veel smarten, maar die op den HEERE vertrouwt, dien zal de goedertierenheid omringen.
11 Verblijdt u in den HEERE, en verheugt u, gij rechtvaardigen! en zingt vrolijk, alle gij oprechten van harte!

33
1 Gij rechtvaardigen! zingt vrolijk in den HEERE; lof betaamt den oprechten.
2 Looft den HEERE met de harp; psalmzingt Hem met de luit, en het tiensnarig instrument.
3 Zingt Hem een nieuw lied; speelt wel met vrolijk geschal.
4 Want des HEEREN woord is recht, en al Zijn werk getrouw.
5 Hij heeft gerechtigheid en gericht lief; de aarde is vol van de goedertierenheid des HEEREN.
6 Door het Woord des HEEREN zijn de hemelen gemaakt, en door den Geest Zijns monds al hun heir.
7 Hij vergadert de wateren der zee als op een hoop; Hij stelt den afgronden schatkameren.
8 Laat de ganse aarde voor den HEERE vrezen; laat alle inwoners van de wereld voor Hem schrikken.
9 Want Hij spreekt, en het is er; Hij gebiedt, en het staat er.
10 De HEERE vernietigt den raad der heidenen; Hij breekt de gedachten der volken.
11 Maar de raad des HEEREN bestaat in eeuwigheid, de gedachten Zijns harten van geslacht tot geslacht.
12 Welgelukzalig is het volk, welks God de HEERE is; het volk, dat Hij Zich ten erve verkoren heeft.
13 De HEERE schouwt uit den hemel, en ziet alle mensenkinderen.
14 Hij ziet uit van Zijn vaste woonplaats op alle inwoners der aarde.
15 Hij formeert hun aller hart; Hij let op al hun werken.
16 Een koning wordt niet behouden door een groot heir; een held wordt niet gered door grote kracht;
17 Het paard feilt ter overwinning, en bevrijdt niet door zijn grote sterkte.
18 Ziet, des HEEREN oog is over degenen, die Hem vrezen, op degenen, die op Zijn goedertierenheid hopen.
19 Om hun ziel van den dood te redden, en om hen bij het leven te houden in den honger.
20 Onze ziel verbeidt den HEERE: Hij is onze Hulp en ons Schild.
21 Want ons hart is in Hem verblijd, omdat wij op den Naam Zijner heiligheid vertrouwen.
22 Uw goedertierenheid, HEERE! zij over ons; gelijk als wij op U hopen.

34
1 Een psalm van David, als hij zijn gelaat veranderd had voor het aangezicht van Abimelech, die hem wegjoeg, dat hij doorging. (34:2) Aleph. Ik zal den HEERE loven te aller tijd; Zijn lof zal geduriglijk in mijn mond zijn.
2 (34:3) Beth. Mijn ziel zal zich beroemen in den HEERE; de zachtmoedigen zullen het horen en verblijd zijn.
3 (34:4) Gimel. Maakt den HEERE met mij groot, en laat ons Zijn Naam samen verhogen.
4 (34:5) Daleth. Ik heb den HEERE gezocht, en Hij heeft mij geantwoord, en mij uit al mijn vrezen gered.
5 (34:6) He. Vau. Zij hebben op Hem gezien, ja, Hem als een waterstroom aangelopen; en hun aangezichten zijn niet schaamrood geworden.
6 (34:7) Zain. Deze ellendige riep, en de HEERE hoorde; en Hij verloste hem uit al zijn benauwdheden.
7 (34:8) Cheth. De Engel des HEEREN legert Zich rondom degenen, die Hem vrezen, en rukt hen uit.
8 (34:9) Teth. Smaakt en ziet, dat de HEERE goed is; welgelukzalig is de man, die op Hem betrouwt.
9 (34:10) Jod. Vreest den HEERE, gij Zijn heiligen! want die Hem vrezen, hebben geen gebrek.
10 (34:11) Caph. De jonge leeuwen lijden armoede, en hongeren; maar die den HEERE zoeken, hebben geen gebrek aan enig goed.
11 (34:12) Lamed. Komt, gij, kinderen! hoort naar mij! ik zal u des HEEREN vreze leren.
12 (34:13) Mem. Wie is de man, die lust heeft ten leven, die dagen liefheeft, om het goede te zien?
13 (34:14) Nun. Bewaar uw tong van het kwaad, en uw lippen van bedrog te spreken.
14 (34:15) Samech. Wijk af van het kwaad, en doe het goede; zoek den vrede, en jaag dien na.
15 (34:16) Ain. De ogen des HEEREN zijn op de rechtvaardigen, en Zijn oren tot hun geroep.
16 (34:17) Pe. Het aangezicht des HEEREN is tegen degenen, die kwaad doen, om hun gedachtenis van de aarde uit te roeien.
17 (34:18) Tsade. Zij roepen, en de HEERE hoort, en Hij redt hen uit al hun benauwdheden.
18 (34:19) Koph. De HEERE is nabij de gebrokenen van harte, en Hij behoudt de verslagenen van geest.
19 (34:20) Resch. Vele zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen; maar uit alle die redt hem de HEERE.
20 (34:21) Schin. Hij bewaart al zijn beenderen; niet een van die wordt gebroken.
21 (34:22) Thau. De boosheid zal den goddeloze doden; en die den rechtvaardige haten, zullen schuldig verklaard worden.
22 (34:23) De HEERE verlost de ziel Zijner knechten; en allen, die op Hem betrouwen, zullen niet schuldig verklaard worden.

35
1 Een psalm van David. Twist, HEERE! met mijn twisters; strijd met mijn bestrijders.
2 Grijp het schild en de rondas, en sta op tot mijn hulp.
3 En breng de spies voort, en sluit den weg toe, mijn vervolgers tegemoet; zeg tot mijn ziel: Ik ben uw Heil.
4 Laat hen beschaamd en te schande worden, die mijn ziel zoeken; laat hen achterwaarts gedreven en schaamrood worden, die kwaad tegen mij bedenken.
5 Laat hen worden als kaf voor den wind, en de Engel des HEEREN drijve hen weg.
6 Hun weg zij duister en gans slibberig; en de Engel des HEEREN vervolge hen.
7 Want zij hebben zonder oorzaak de groeve van hun net voor mij verborgen; zij hebben zonder oorzaak gegraven voor mijn ziel.
8 De verwoesting overkome hem, dat hij het niet wete, en zijn net, dat hij verborgen heeft, vange hemzelven; hij valle daarin met verwoesting.
9 Zo zal mijn ziel zich verheugen in den HEERE; zij zal vrolijk zijn in Zijn heil.
10 Al mijn beenderen zullen zeggen: HEERE, wie is U gelijk! U, Die den ellendige redt van dien, die sterker is dan hij, en den ellendige en nooddruftige van zijn berover.
11 Wrevelige getuigen staan er op; hetgeen ik niet weet, eisen zij van mij.
12 Zij vergelden mij kwaad voor goed, de beroving mijner ziel.
13 Mij aangaande daarentegen, als zij krank waren, was een zak mijn kleed; ik kwelde mijn ziel met vasten, en mijn gebed keerde weder in mijn boezem.
14 Ik ging steeds, alsof het een vriend, alsof het mij een broeder geweest ware; ik ging gebukt in het zwart, als een, die over zijn moeder treurt.
15 Maar als ik hinkte, waren zij verblijd, en verzamelden zich; zij verzamelden zich tot mij als geslagenen, en ik merkte niets; zij scheurden hun klederen, en zwegen niet stil.
16 Onder de huichelende spotachtige tafelbroeders knersten zij over mij met hun tanden.
17 HEERE! hoe lang zult Gij toezien? Breng mijn ziel weder van hunlieder verwoestingen, mijn eenzame van de jonge leeuwen.
18 Zo zal ik U loven in de grote gemeente; onder machtig veel volks zal ik U prijzen.
19 Laat hen zich niet verblijden over mij, die mij om valse oorzaken vijanden zijn; noch wenken met de ogen, die mij zonder oorzaak haten.
20 Want zij spreken niet van vrede, maar zij bedenken bedriegelijke zaken tegen de stillen in het land.
21 En zij sperren hun mond wijd op tegen mij; zij zeggen: Ha, ha, ons oog heeft het gezien!
22 HEERE! Gij hebt het gezien, zwijg niet; HEERE! wees niet verre van mij.
23 Ontwaak en word wakker tot mijn recht; mijn God en HEERE! tot mijn twistzaak.
24 Doe mij recht naar Uw gerechtigheid, HEERE, mijn God! en laat hen zich over mij niet verblijden.
25 Laat hen niet zeggen in hun hart: Heah, onze ziel! laat hen niet zeggen: Wij hebben hem verslonden!
26 Laat hen beschaamd en te zamen schaamrood worden, die zich in mijn kwaad verblijden; laat hen met schaamte en schande bekleed worden, die zich tegen mij groot maken.
27 Laat hen vrolijk zingen en verblijd zijn, die lust hebben tot mijn gerechtigheid; en laat hen geduriglijk zeggen: Groot gemaakt zij de HEERE, Die lust heeft tot den vrede Zijns knechts!
28 Zo zal mijn tong vermelden Uw gerechtigheid, en Uw lof den gansen dag.

36
1 Een psalm van David, den knecht des HEEREN, voor den opperzangmeester. (36:2) De overtreding des goddelozen spreekt in het binnenste van mijn hart: Er is geen vreze Gods voor zijn ogen.
2 (36:3) Want hij vleit zichzelven in zijn ogen, als men zijn ongerechtigheid bevindt, die te haten is.
3 (36:4) De woorden zijns monds zijn onrecht en bedrog; hij laat na te verstaan tot weldoen.
4 (36:5) Hij bedenkt onrecht op zijn leger; hij stelt zich op een weg, die niet goed is; het kwaad verwerpt hij niet.
5 (36:6) O HEERE! Uw goedertierenheid is tot in de hemelen; Uw waarheid tot de bovenste wolken toe.
6 (36:7) Uw gerechtigheid is als de bergen Gods, Uw oordelen zijn een grote afgrond; HEERE! Gij behoudt mensen en beesten.
7 (36:8) Hoe dierbaar is Uw goedertierenheid, o God! Dies de mensenkinderen onder de schaduw Uwer vleugelen toevlucht nemen.
8 (36:9) Zij worden dronken van de vettigheid Uws huizes; en Gij drenkt hen uit de beek Uwer wellusten.
9 (36:10) Want bij U is de fontein des levens; in Uw licht zien wij het licht.
10 (36:11) Strek Uw goedertierenheid uit over degenen, die U kennen, en Uw gerechtigheid over de oprechten van hart.
11 (36:12) De voet der hovaardigen kome niet over mij, en de hand der goddelozen doe mij niet omzwerven.
12 (36:13) Aldaar zijn de werkers der ongerechtigheid gevallen; zij zijn nedergestoten, en kunnen niet weder opstaan.

37
1 Een psalm van David. Aleph. Ontsteek u niet over de boosdoeners; benijd hen niet, die onrecht doen.
2 Want als gras zullen zij haast worden afgesneden, en als de groene grasscheutjes zullen zij afvallen.
3 Beth. Vertrouw op den HEERE, en doe het goede; bewoon de aarde, en voed u met getrouwigheid.
4 En verlustig u in den HEERE, zo zal Hij u geven de begeerten uws harten.
5 Gimel. Wentel uw weg op den HEERE, en vertrouw op Hem; Hij zal het maken;
6 En zal uw gerechtigheid doen voortkomen als het licht, en uw recht als den middag.
7 Daleth. Zwijg den HEERE, en verbeid Hem; ontsteek u niet over dengene, wiens weg voorspoedig is; over een man, die listige aanslagen uitvoert.
8 He. Laat af van toorn, en verlaat de grimmigheid; ontsteek u niet, immers niet, om kwaad te doen.
9 Want de boosdoeners zullen uitgeroeid worden, maar die den HEERE verwachten, die zullen de aarde erfelijk bezitten.
10 Vau. En nog een weinig, en de goddeloze zal er niet zijn; en gij zult acht nemen op zijn plaats, maar hij zal er niet wezen.
11 De zachtmoedigen daarentegen zullen de aarde erfelijk bezitten, en zich verlustigen over groten vrede.
12 Zain. De goddeloze bedenkt listige aanslagen tegen den rechtvaardige, en hij knerst over hem met zijn tanden.
13 De HEERE belacht hem, want Hij ziet, dat zijn dag komt.
14 Cheth. De goddelozen hebben het zwaard uitgetrokken, en hun boog gespannen, om den ellendige en nooddruftige neder te vellen, om te slachten, die oprecht van weg zijn.
15 Maar hun zwaard zal in hunlieder hart gaan; en hun bogen zullen verbroken worden.
16 Teth. Het weinige, dat de rechtvaardige heeft, is beter dan de overvloed veler goddelozen.
17 Want de armen der goddelozen zullen verbroken worden; maar de HEERE ondersteunt de rechtvaardigen.
18 Jod. De HEERE kent de dagen der oprechten; en hun erfenis zal in eeuwigheid blijven.
19 Zij zullen niet beschaamd worden in den kwaden tijd, en in de dagen des hongers zullen zij verzadigd worden.
20 Caph. Maar de goddelozen zullen vergaan, en de vijanden des HEEREN zullen verdwijnen, als het kostelijkste der lammeren; met den rook zullen zij verdwijnen.
21 Lamed. De goddeloze ontleent en geeft niet weder; maar de rechtvaardige ontfermt zich, en geeft.
22 Want zijn gezegenden zullen de aarde erfelijk bezitten; maar zijn vervloekten zullen uitgeroeid worden.
23 Mem. De gangen deszelven mans worden van den HEERE bevestigd; en Hij heeft lust aan zijn weg.
24 Als hij valt, zo wordt hij niet weggeworpen, want de HEERE ondersteunt zijn hand.
25 Nun. Ik ben jong geweest, ook ben ik oud geworden, maar heb niet gezien den rechtvaardige verlaten, noch zijn zaad zoekende brood.
26 Den gansen dag ontfermt hij zich, en leent; en zijn zaad is tot zegening.
27 Samech. Wijk af van het kwade, en doe het goede, en woon in eeuwigheid.
28 Want de HEERE heeft het recht lief, en zal Zijn gunstgenoten niet verlaten; in eeuwigheid worden zij bewaard; maar het zaad der goddelozen wordt uitgeroeid.
29 De rechtvaardigen zullen de aarde erfelijk bezitten, en in eeuwigheid daarop wonen.
30 Pe. De mond des rechtvaardigen vermeldt wijsheid, en zijn tong spreekt het recht.
31 De wet zijns Gods is in zijn hart; zijn gangen zullen niet slibberen.

32 Tsade. De goddeloze loert op den rechtvaardige, en zoekt hem te doden.
33 Maar de HEERE laat hem niet in zijn hand; en Hij verdoemt hem niet, als hij geoordeeld wordt.
34 Koph. Wacht op den HEERE, en houd Zijn weg, en Hij zal u verhogen, om de aarde erfelijk te bezitten; gij zult zien, dat de goddelozen worden uitgeroeid.
35 Resch. Ik heb gezien een gewelddrijvenden goddeloze, die zich uitbreidde als een groene inlandse boom.
36 Maar hij ging door, en zie, hij was er niet meer; en ik zocht hem, maar hij werd niet gevonden.
37 Schin. Let op den vrome, en zie naar den oprechte; want het einde van dien man zal vrede zijn.
38 Maar de overtreders worden te zamen verdelgd; het einde der goddelozen wordt uitgeroeid.
39 Thau. Doch het heil der rechtvaardigen is van den HEERE; hun Sterkte ter tijd van benauwdheid.
40 En de HEERE zal hen helpen, en zal hen bevrijden; Hij zal ze bevrijden van de goddelozen, en zal ze behouden; want zij betrouwen op Hem.

38
1 Een psalm van David, om te doen gedenken. (38:2) O HEERE! straf mij niet in Uw groten toorn, en kastijd mij niet in Uw grimmigheid.
2 (38:3) Want Uw pijlen zijn in mij gedaald, en Uw hand is op mij nedergedaald.
3 (38:4) Er is niets geheels in mijn vlees, vanwege Uw gramschap; er is geen vrede in mijn beenderen, vanwege mijn zonde.
4 (38:5) Want mijn ongerechtigheden gaan over mijn hoofd; als een zware last zijn zij mij te zwaar geworden.
5 (38:6) Mijn etterbuilen stinken, zij zijn vervuild, vanwege mijn dwaasheid.
6 (38:7) Ik ben krom geworden, ik ben uitermate zeer nedergebogen; ik ga den gansen dag in het zwart.
7 (38:8) Want mijn darmen zijn vol van een verachtelijke plage, en er is niets geheels in mijn vlees.
8 (38:9) Ik ben verzwakt, en uitermate zeer verbrijzeld; ik brul van het geruis mijns harten.
9 (38:10) HEERE! voor U is al mijn begeerte; en mijn zuchten is voor U niet verborgen.
10 (38:11) Mijn hart keert om en om, mijn kracht heeft mij verlaten; en het licht mijner ogen, ook zij zelven zijn niet bij mij.
11 (38:12) Mijn liefhebbers en mijn vrienden staan van tegenover mijn plage, en mijn nabestaanden staan van verre.
12 (38:13) En die mijn ziel zoeken, leggen mij strikken; en die mijn kwaad zoeken, spreken verdervingen, en zij overdenken den gansen dag listen.
13 (38:14) Ik daarentegen ben als een dove, ik hoor niet, en als een stomme, die zijn mond niet opendoet.
14 (38:15) Ja, ik ben als een man, die niet hoort, en in wiens mond geen tegenredenen zijn.
15 (38:16) Want op U, HEERE! hoop ik; Gij zult verhoren, HEERE, mijn God!
16 (38:17) Want ik zeide: Dat zij zich toch over mij niet verblijden! Wanneer mijn voet zou wankelen, zo zouden zij zich tegen mij groot maken.
17 (38:18) Want ik ben tot hinken gereed, en mijn smart is steeds voor mij.
18 (38:19) Want ik maak U mijn ongerechtigheid bekend, ik ben bekommerd vanwege mijn zonde.
19 (38:20) Maar mijn vijanden zijn levende, worden machtig; en die mij om valse oorzaken haten, worden groot.
20 (38:21) En die kwaad voor goed vergelden, staan mij tegen, omdat ik het goede najaag.
21 (38:22) Verlaat mij niet, o HEERE, mijn God! wees niet verre van mij.
22 (38:23) Haast U tot mijn hulp, HEERE, mijn Heil!

39
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester, voor Jeduthun. (39:2) Ik zeide: Ik zal mijn wegen bewaren, dat ik niet zondige met mijn tong; ik zal mijn mond met een breidel bewaren, terwijl de goddeloze nog tegenover mij is.
2 (39:3) Ik was verstomd door stilzwijgen, ik zweeg van het goede; maar mijn smart werd verzwaard.
3 (39:4) Mijn hart werd heet in mijn binnenste, een vuur ontbrandde in mijn overdenking; toen sprak ik met mijn tong:
4 (39:5) HEERE! maak mij bekend mijn einde, en welke de mate mijner dagen zij; dat ik wete, hoe vergankelijk ik zij.
5 (39:6) Zie, Gij hebt mijn dagen een handbreed gesteld, en mijn leeftijd is als niets voor U; immers is een ieder mens, hoe vast hij staat, enkel ijdelheid. Sela.
6 (39:7) Immers wandelt de mens als in een beeld, immers woelen zij ijdellijk; men brengt bijeen, en men weet niet, wie het naar zich nemen zal.
7 (39:8) En nu, wat verwacht ik, o HEERE! Mijn hoop, die is op U.
8 (39:9) Verlos mij van al mijn overtredingen; en stel mij niet tot een smaad des dwazen.
9 (39:10) Ik ben verstomd, ik zal mijn mond niet opendoen, want Gij hebt het gedaan.
10 (39:11) Neem Uw plage van op mij weg, ik ben bezweken van de bestrijding Uwer hand.
11 (39:12) Kastijdt Gij iemand met straffingen om de ongerechtigheid, zo doet Gij zijn bevalligheid smelten als een mot; immers is een ieder mens ijdelheid. Sela.
12 (39:13) Hoor, HEERE! mijn gebed, en neem mijn geroep ter ore; zwijg niet tot mijn tranen; want ik ben een vreemdeling bij U, een bijwoner, gelijk al mijn vaders.
13 (39:14) Wend U van mij af, dat ik mij verkwikke, eer dat ik heenga, en ik niet meer zij.

40
1 Davids psalm, voor den opperzangmeester. (40:2) Ik heb den HEERE lang verwacht; en Hij heeft Zich tot mij geneigd, en mijn geroep gehoord.
2 (40:3) En Hij heeft mij uit een ruisenden kuil, uit modderig slijk opgehaald, en heeft mijn voeten op een rotssteen gesteld, Hij heeft mijn gangen vastgemaakt.
3 (40:4) En Hij heeft een nieuw lied in mijn mond gegeven, een lofzang onzen Gode; velen zullen het zien, en vrezen, en op den HEERE vertrouwen.
4 (40:5) Welgelukzalig is de man, die den HEERE tot zijn vertrouwen stelt, en niet omziet naar de hovaardigen, en die tot leugen afwijken.
5 (40:6) Gij, o HEERE, mijn God! hebt Uw wonderen en Uw gedachten aan ons vele gemaakt, men kan ze niet in orde bij U verhalen; zal ik ze verkondigen en uitspreken, zo zijn zij menigvuldiger dan dat ik ze zou kunnen vertellen.
6 (40:7) Gij hebt geen lust gehad aan slachtoffer en spijsoffer; Gij hebt mij de oren doorboord; brandoffer en zondoffer hebt Gij niet geeist.
7 (40:8) Toen zeide ik: Zie, ik kom; in de rol des boeks is van mij geschreven.
8 (40:9) Ik heb lust, o mijn God! om Uw welbehagen te doen; en Uw wet is in het midden mijns ingewands.
9 (40:10) Ik boodschap de gerechtigheid in de grote gemeente; zie, mijn lippen bedwing ik niet; HEERE! Gij weet het.
10 (40:11) Uw gerechtigheid bedek ik niet in het midden mijns harten; Uw waarheid en Uw heil spreek ik uit; Uw weldadigheid en Uw trouw verheel ik niet in de grote gemeente.
11 (40:12) Gij, o HEERE! zult Uw barmhartigheden van mij niet onthouden; laat Uw weldadigheid en Uw trouw mij geduriglijk behoeden.
12 (40:13) Want kwaden, tot zonder getal toe, hebben mij omgeven; mijn ongerechtigheden hebben mij aangegrepen, dat ik niet heb kunnen zien; zij zijn menigvuldiger dan de haren mijns hoofds, en mijn hart heeft mij verlaten.
13 (40:14) Het behage U, HEERE! mij te verlossen; HEERE! haast U tot mijn hulp.
14 (40:15) Laat hen te zamen beschaamd en schaamrood worden, die mijn ziel zoeken, om die te vernielen; laat hen achterwaarts gedreven worden, en te schande worden, die lust hebben aan mijn kwaad.
15 (40:16) Laat hen verwoest worden tot loon hunner beschaming, die van mij zeggen: Ha, ha!
16 (40:17) Laat in U vrolijk en verblijd zijn allen, die U zoeken; laat de liefhebbers Uws heils geduriglijk zeggen: De HEERE zij groot gemaakt!
17 (40:18) Ik ben wel ellendig en nooddruftig, maar de HEERE denkt aan mij; Gij zijt mijn Hulp en mijn Bevrijder; o mijn God! vertoef niet.

41
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester. (41:2) Welgelukzalig is hij, die zich verstandiglijk gedraagt jegens een ellendige; de HEERE zal hem bevrijden ten dage des kwaads.
2 (41:3) De HEERE zal hem bewaren, en zal hem bij het leven behouden; hij zal op aarde gelukzalig gemaakt worden. Geef hem ook niet over in zijner vijanden begeerte.
3 (41:4) De HEERE zal hem ondersteunen op het ziekbed; in zijn krankheid verandert Gij zijn ganse leger.
4 (41:5) Ik zeide: O HEERE! wees mij genadig; genees mijn ziel, want ik heb tegen U gezondigd.
5 (41:6) Mijn vijanden spreken kwaad van mij, zeggende: Wanneer zal hij sterven, en zijn naam vergaan?
6 (41:7) En zo iemand van hen komt, om mij te zien, hij spreekt valsheid; zijn hart vergadert zich onrecht; gaat hij uit naar buiten, hij spreekt er van.
7 (41:8) Al mijn haters mompelen te zamen tegen mij; ze bedenken tegen mij, hetgeen mij kwaad is, zeggende:
8 (41:9) Een Belialsstuk kleeft hem aan; en hij, die nederligt, zal niet weder opstaan.
9 (41:10) Zelfs de man mijns vredes, op welken ik vertrouwde, die mijn brood at, heeft de verzenen tegen mij grotelijks verheven.
10 (41:11) Maar Gij, o HEERE! wees mij genadig, en richt mij op; en ik zal het hun vergelden.
11 (41:12) Hierbij weet ik, dat Gij lust aan mij hebt, dat mijn vijand over mij niet zal juichen.
12 (41:13) Want mij aangaande, Gij onderhoudt mij in mijn oprechtigheid, en Gij stelt mij voor Uw aangezicht in eeuwigheid.
13 (41:14) Geloofd zij de HEERE, de God Israels, van eeuwigheid en tot in eeuwigheid! Amen, ja, amen.

42
1 Een onderwijzing, voor den opperzangmeester, onder de kinderen van Korach. (42:2) Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, alzo schreeuwt mijn ziel tot U, o God!
2 (42:3) Mijn ziel dorst naar God, naar den levenden God; wanneer zal ik ingaan, en voor Gods aangezicht verschijnen?
3 (42:4) Mijn tranen zijn mij tot spijs dag en nacht; omdat zij den gansen dag tot mij zeggen: Waar is uw God?
4 (42:5) Ik gedenk daaraan, en stort mijn ziel uit in mij, omdat ik placht heen te gaan onder de schare, en met hen te treden naar Gods huis, met een stem van vreugdegezang en lof, onder de feesthoudende menigte.
5 (42:6) Wat buigt gij u neder, o mijn ziel! en zijt onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven voor de verlossingen Zijns aangezichts.
6 (42:7) O mijn God! mijn ziel buigt zich neder in mij, daarom gedenk ik Uwer uit het land van de Jordaan, en Hermon, uit het klein gebergte.
7 (42:8) De afgrond roept tot den afgrond, bij het gedruis Uwer watergoten; al Uw baren en Uw golven zijn over mij heengegaan.
8 (42:9) Maar de HEERE zal des daags Zijn goedertierenheid gebieden, en des nachts zal Zijn lied bij mij zijn; het gebed tot den God mijns levens.
9 (42:10) Ik zal zeggen tot God: Mijn Steenrots! waarom vergeet Gij mij? Waarom ga ik in het zwart, vanwege des vijands onderdrukking?
10 (42:11) Met een doodsteek in mijn beenderen honen mij mijn wederpartijders, als zij den gansen dag tot mij zeggen: Waar is uw God?
11 (42:12) Wat buigt gij u neder, o mijn ziel! en wat zijt gij onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven; Hij is de menigvuldige Verlossing mijns aangezichts, en mijn God.

43
1 Doe mij recht, o God! en twist Gij mijn twistzaak; bevrijd mij van het ongoedertieren volk, van den man des bedrogs en des onrechts.
2 Want Gij zijt de God mijner sterkte; waarom verstoot Gij mij dan? Waarom ga ik steeds in het zwart, vanwege des vijands onderdrukking?
3 Zend Uw licht en Uw waarheid, dat die mij leiden; dat zij mij brengen tot den berg Uwer heiligheid, en tot Uw woningen;
4 En dat ik inga tot Gods altaar, tot den God der blijdschap mijner verheuging, en U met de harp love, o God, mijn God!
5 Wat buigt gij u neder, o mijn ziel! en wat zijt gij onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven; Hij is de menigvuldige Verlossing mijns aangezichts, en mijn God.

44
1 Een onderwijzing, voor den opperzangmeester, onder de kinderen van Korach. (44:2) O God! wij hebben het met onze oren gehoord, onze vaders hebben het ons verteld: Gij hebt een werk gewrocht in hun dagen, in de dagen van ouds.
2 (44:3) Gij hebt de heidenen met Uw hand uit de bezitting verdreven, maar henlieden geplant; Gij hebt de volken geplaagd, henlieden daarentegen doen voortschieten.
3 (44:4) Want zij hebben het land niet geerfd door hun zwaard, en hun arm heeft hun geen heil gegeven; maar Uw rechterhand, en Uw arm, en het licht Uws aangezichts, omdat Gij een welbehagen in hen hadt.
4 (44:5) Gij Zelf zijt mijn Koning, o God! gebied de verlossingen Jakobs.
5 (44:6) Door U zullen wij onze wederpartijders met hoornen stoten; in Uw Naam zullen wij vertreden, die tegen ons opstaan.
6 (44:7) Want ik vertrouw niet op mijn boog, en mijn zwaard zal mij niet verlossen.
7 (44:8) Maar Gij verlost ons van onze wederpartijders, en Gij maakt onze haters beschaamd.
8 (44:9) In God roemen wij den gansen dag, en Uw Naam zullen wij loven in eeuwigheid. Sela.
9 (44:10) Maar nu hebt Gij ons verstoten en te schande gemaakt, dewijl Gij met onze krijgsheiren niet uittrekt.
10 (44:11) Gij doet ons achterwaarts keren van den wederpartijder; en onze haters beroven ons voor zich.
11 (44:12) Gij geeft ons over als schapen ter spijze, en Gij verstrooit ons onder de heidenen.
12 (44:13) Gij verkoopt Uw volk om geen waardij; en Gij verhoogt hun prijs niet.
13 (44:14) Gij stelt ons onze naburen tot smaad, tot spot en schimp dengenen, die rondom ons zijn.
14 (44:15) Gij stelt ons tot een spreekwoord onder de heidenen, tot een hoofdschudding onder de volken.
15 (44:16) Mijn schande is den gansen dag voor mij, en de schaamte mijns aangezichts bedekt mij;
16 (44:17) Om de stem des honers en des lasteraars, vanwege den vijand en den wraakgierige.
17 (44:18) Dit alles is ons overkomen, nochtans hebben wij U niet vergeten, noch valselijk gehandeld tegen Uw verbond.
18 (44:19) Ons hart is niet achterwaarts gekeerd, noch onze gang geweken van Uw pad.
19 (44:20) Hoewel Gij ons verpletterd hebt in een plaats der draken, en ons met een doodsschaduw bedekt hebt.
20 (44:21) Zo wij den Naam onzes Gods hadden vergeten, en onze handen tot een vreemden God uitgebreid,
21 (44:22) Zou God zulks niet onderzoeken? Want Hij weet de verborgenheden des harten.
22 (44:23) Maar om Uwentwil worden wij den gansen dag gedood; wij worden geacht als slachtschapen.
23 (44:24) Waak op, waarom zoudt Gij slapen, HEERE! Ontwaak, verstoot niet in eeuwigheid.
24 (44:25) Waarom zoudt Gij Uw aangezicht verbergen, onze ellende en onze onderdrukking vergeten?
25 (44:26) Want onze ziel is in het stof nedergebogen; onze buik kleeft aan de aarde.
26 (44:27) Sta op, ons ter hulp, en verlos ons om Uwer goedertierenheid wil.

45
1 Een onderwijzing, een lied der liefde, voor den opperzangmeester, onder de kinderen van Korach, op Schoschannim. (45:2) Mijn hart geeft een goede rede op; ik zegge mijn gedichten uit van een Koning; mijn tong is een pen eens vaardigen schrijvers.
2 (45:3) Gij zijt veel schoner dan de mensenkinderen; genade is uitgestort in Uw lippen; daarom heeft U God gezegend in eeuwigheid.
3 (45:4) Gord Uw zwaard aan de heup, o Held! Uw Majesteit en Uw heerlijkheid.
4 (45:5) En rijd voorspoediglijk in Uw heerlijkheid, op het woord der waarheid en rechtvaardige zachtmoedigheid; en Uw rechterhand zal U vreselijke dingen leren.
5 (45:6) Uw pijlen zijn scherp; volken zullen onder U vallen; zij treffen in het hart van des Konings vijanden.
6 (45:7) Uw troon, o God! is eeuwiglijk en altoos; de scepter Uws Koninkrijks is een scepter der rechtmatigheid.
7 (45:8) Gij hebt gerechtigheid lief, en haat goddeloosheid; daarom heeft U, o God! Uw God gezalfd met vreugdeolie, boven Uw medegenoten.
8 (45:9) Al Uw klederen zijn mirre, en aloe, en kassie; uit de elpenbenen paleizen, van waar zij U verblijden.
9 (45:10) Dochters van koningen zijn onder Uw kostelijke staatsdochteren; de Koningin staat aan Uw rechterhand, in het fijnste goud van Ofir.
10 (45:11) Hoor, o Dochter! en zie, en neig uw oor; en vergeet uw volk en uws vaders huis.
11 (45:12) Zo zal de Koning lust hebben aan uw schoonheid; dewijl Hij uw Heere is, zo buig u voor Hem neder.
12 (45:13) En de dochter van Tyrus, de rijken onder het volk, zullen uw aangezicht met geschenk smeken.
13 (45:14) Des Konings Dochter is geheel verheerlijkt inwendig; haar kleding is van gouden borduursel.
14 (45:15) In gestikte klederen zal zij tot den Koning geleid worden; de jonge dochteren, die achter haar zijn, haar medegezellinnen, zullen tot u gebracht worden.
15 (45:16) Zij zullen geleid worden met alle blijdschap en verheuging; zij zullen ingaan in des Konings paleis.
16 (45:17) In plaats van Uw vaderen zullen Uw zonen zijn; Gij zult hen tot vorsten zetten over de ganse aarde.
17 (45:18) Ik zal Uws Naams doen gedenken van elk geslacht tot geslacht; daarom zullen U de volken loven eeuwiglijk en altoos.

46
1 Een lied op Alamoth, voor den opperzangmeester, onder de kinderen van Korach. (46:2) God is ons een Toevlucht en Sterkte; Hij is krachtelijk bevonden een Hulp in benauwdheden.
2 (46:3) Daarom zullen wij niet vrezen, al veranderde de aarde haar plaats, en al werden de bergen verzet in het hart der zeeen;
3 (46:4) Laat haar wateren bruisen, laat ze beroerd worden; laat de bergen daveren, door derzelver verheffing! Sela.
4 (46:5) De beekjes der rivier zullen verblijden de stad Gods, het heiligdom der woningen des Allerhoogsten.
5 (46:6) God is in het midden van haar, zij zal niet wankelen; God zal haar helpen in het aanbreken van den morgenstond.
6 (46:7) De heidenen raasden, de koninkrijken bewogen zich; Hij verhief Zijn stem, de aarde versmolt.
7 (46:8) De HEERE der heirscharen is met ons; de God van Jakob is ons een Hoog Vertrek. Sela.
8 (46:9) Komt, aanschouwt de daden des HEEREN, Die verwoestingen op aarde aanricht.
9 (46:10) Die de oorlogen doet ophouden tot aan het einde der aarde, den boog verbreekt, en de spies aan twee slaat, de wagenen met vuur verbrandt.
10 (46:11) Laat af, en weet, dat Ik God ben; Ik zal verhoogd worden onder de heidenen, Ik zal verhoogd worden op de aarde.
11 (46:12) De HEERE der heirscharen is met ons; de God van Jakob is ons een Hoog Vertrek. Sela.

47
1 Een psalm, voor den opperzangmeester, onder de kinderen van Korach. (47:2) Al gij volken, klapt in de hand; juicht Gode met een stem van vreugdegezang.
2 (47:3) Want de HEERE, de Allerhoogste, is vreselijk, een groot Koning over de ganse aarde.
3 (47:4) Hij brengt de volken onder ons, en de natien onder onze voeten.
4 (47:5) Hij verkiest voor ons onze erfenis, de heerlijkheid van Jakob, dien Hij heeft liefgehad. Sela.
5 (47:6) God vaart op met gejuich, de HEERE met geklank der bazuin.
6 (47:7) Psalmzingt Gode, psalmzingt! Psalmzingt onzen Koning, psalmzingt!
7 (47:8) Want God is een Koning der ganse aarde; psalmzingt met een onderwijzing!
8 (47:9) God regeert over de heidenen; God zit op den troon Zijner heiligheid.
9 (47:10) De edelen der volken zijn verzameld tot het volk van den God van Abraham; want de schilden der aarde zijn Godes. Hij is zeer verheven!

48
1 Een lied, een psalm, voor de kinderen van Korach. (48:2) De HEERE is groot en zeer te prijzen, in de stad onzes Gods, op den berg Zijner heiligheid.
2 (48:3) Schoon van gelegenheid, een vreugde der ganse aarde is de berg Sion, aan de zijden van het noorden; de stad des groten Konings.
3 (48:4) God is in haar paleizen; Hij is er bekend voor een Hoog Vertrek.
4 (48:5) Want ziet, de koningen waren vergaderd; zij waren te zamen doorgetogen.
5 (48:6) Gelijk zij het zagen, alzo waren zij verwonderd; zij werden verschrikt, zij haastten weg.
6 (48:7) Beving greep hen aldaar aan, smart als van een barende vrouw.
7 (48:8) Met een oostenwind verbreekt Gij de schepen van Tharsis.
8 (48:9) Gelijk wij gehoord hadden, alzo hebben wij gezien in de stad des HEEREN der heirscharen, in de stad onzes Gods; God zal haar bevestigen tot in eeuwigheid. Sela.
9 (48:10) O God! wij gedenken Uwer weldadigheid, in het midden Uws tempels.
10 (48:11) Gelijk Uw Naam is, o God! alzo is Uw roem tot aan de einden der aarde; Uw rechterhand is vol van gerechtigheid.
11 (48:12) Laat de berg Sion blijde zijn; laat de dochteren van Juda zich verheugen, om Uwer oordelen wil.
12 (48:13) Gaat rondom Sion, en omringt haar; telt haar torens;
13 (48:14) Zet uw hart op haar vesting; beschouwt onderscheidenlijk haar paleizen, opdat gij het aan het navolgende geslacht vertelt.
14 (48:15) Want deze God is onze God eeuwiglijk en altoos; Hij zal ons geleiden tot den dood toe.

49
1 Een psalm, voor den opperzangmeester, onder de kinderen van Korach. (49:2) Hoort dit, alle gij volken! neemt ter ore, alle inwoners der wereld,
2 (49:3) Zowel slechten als aanzienlijken, te zamen rijk en arm!
3 (49:4) Mijn mond zal enkel wijsheid spreken, en de overdenking mijns harten zal vol verstand zijn.
4 (49:5) Ik zal mijn oor neigen tot een spreuk; ik zal mijn verborgene rede openen op de harp.
5 (49:6) Waarom zou ik vrezen in kwade dagen, als de ongerechtigen, die op de hielen zijn, mij omringen?
6 (49:7) Aangaande degenen, die op hun goed vertrouwen; en op de veelheid huns rijkdoms roemen;
7 (49:8) Niemand van hen zal zijn broeder immermeer kunnen verlossen; hij zal Gode zijn rantsoen niet kunnen geven;
8 (49:9) (Want de verlossing hunner ziel is te kostelijk, en zal in eeuwigheid ophouden);
9 (49:10) Dat hij ook voortaan geduriglijk zou leven, en de verderving niet zien.
10 (49:11) Want hij ziet, dat de wijzen sterven, dat te zamen een dwaas en een onvernuftige omkomen, en hun goed anderen nalaten.
11 (49:12) Hun binnenste gedachte is, dat hun huizen zullen zijn in eeuwigheid, hun woningen van geslacht tot geslacht; zij noemen de landen naar hun namen.
12 (49:13) De mens nochtans, die in waarde is, blijft niet; hij wordt gelijk als de beesten, die vergaan.
13 (49:14) Deze hun weg is een dwaasheid van hen; nochtans hebben hun nakomelingen een welbehagen in hun woorden. Sela.
14 (49:15) Men zet hen als schapen in het graf, de dood zal hen afweiden; en de oprechten zullen over hen heersen in dien morgenstond; en het graf zal hun gedaante verslijten, elk uit zijn woning.
15 (49:16) Maar God zal mijn ziel van het geweld des grafs verlossen, want Hij zal mij opnemen. Sela.
16 (49:17) Vrees niet, wanneer een man rijk wordt, wanneer de eer van zijn huis groot wordt;
17 (49:18) Want hij zal in zijn sterven niet met al medenemen, zijn eer zal hem niet nadalen.
18 (49:19) Hoewel hij zijn ziel in zijn leven zegent, en zij u loven, omdat gij uzelven goed doet;
19 (49:20) Zo zal zij toch komen tot het geslacht harer vaderen; tot in eeuwigheid zullen zij het licht niet zien.
20 (49:21) De mens, die in waarde is, en geen verstand heeft, wordt gelijk als de beesten, die vergaan.

50
1 Een psalm van Asaf. De God der goden, de HEERE spreekt, en roept de aarde, van den opgang der zon tot aan haar ondergang.
2 Uit Sion, de volkomenheid der schoonheid, verschijnt God blinkende.
3 Onze God zal komen en zal niet zwijgen; een vuur voor Zijn aangezicht zal verteren, en rondom Hem zal het zeer stormen.
4 Hij zal roepen tot den hemel van boven, en tot de aarde, om Zijn volk te richten.
5 Verzamelt Mij Mijn gunstgenoten, die Mijn verbond maken met offerande!
6 En de hemelen verkondigen Zijn gerechtigheid; want God Zelf is Rechter. Sela.
7 Hoort, Mijn volk! en Ik zal spreken; Israel! en Ik zal onder u betuigen; Ik, God, ben uw God.
8 Om uw offeranden zal Ik u niet straffen, want uw brandofferen zijn steeds voor Mij.
9 Ik zal uit uw huis geen var nemen, noch bokken uit uw kooien;
10 Want al het gedierte des wouds is Mijn, de beesten op duizend bergen.
11 Ik ken al het gevogelte der bergen, en het wild des velds is bij Mij.
12 Zo Mij hongerde, Ik zou het u niet zeggen; want Mijn is de wereld en haar volheid.
13 Zou Ik stierenvlees eten, of bokkenbloed drinken?
14 Offert Gode dank, en betaalt den Allerhoogste uw geloften.
15 En roept Mij aan in den dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen, en gij zult Mij eren.
16 Maar tot den goddeloze zegt God: Wat hebt gij Mijn inzettingen te vertellen, en neemt Mijn verbond in uw mond?
17 Dewijl gij de kastijding haat, en Mijn woorden achter u henenwerpt.
18 Indien gij een dief ziet, zo loopt gij met hem; en uw deel is met de overspelers.
19 Uw mond slaat gij in het kwade, en uw tong koppelt bedrog.
20 Gij zit, gij spreekt tegen uw broeder; tegen den zoon uwer moeder geeft gij lastering uit.
21 Deze dingen doet gij, en Ik zwijg; gij meent, dat Ik te enenmale ben, gelijk gij; Ik zal u straffen, en zal het ordentelijk voor uw ogen stellen.
22 Verstaat dit toch, gij godvergetenden! opdat Ik niet verscheure en niemand redde.
23 Wie dankoffert, die zal Mij eren; en wie zijn weg wel aanstelt, dien zal Ik Gods heil doen zien.

51
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester. (51:2) Toen de profeet Nathan tot hem was gekomen, nadat hij tot Bathseba was ingegaan. (51:3) Wees mij genadig, o God! naar Uw goedertierenheid; delg mijn overtreding uit, naar de grootheid Uwer barmhartigheden.
2 (51:4) Was mij wel van mijn ongerechtigheid, en reinig mij van mijn zonde.
3 (51:5) Want ik ken mijn overtredingen, en mijn zonde is steeds voor mij.
4 (51:6) Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd, en gedaan, dat kwaad is in Uw ogen; opdat Gij rechtvaardig zijt in Uw spreken, en rein zijt in Uw richten.
5 (51:7) Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren, en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen.
6 (51:8) Zie, Gij hebt lust tot waarheid in het binnenste, en in het verborgene maakt Gij mij wijsheid bekend.
7 (51:9) Ontzondig mij met hysop, en ik zal rein zijn; was mij, en ik zal witter zijn dan sneeuw.
8 (51:10) Doe mij vreugde en blijdschap horen; dat de beenderen zich verheugen, die Gij verbrijzeld hebt.
9 (51:11) Verberg Uw aangezicht van mijn zonden, en delg uit al mijn ongerechtigheden.
10 (51:12) Schep mij een rein hart, o God! en vernieuw in het binnenste van mij een vasten geest.
11 (51:13) Verwerp mij niet van Uw aangezicht, en neem Uw Heiligen Geest niet van mij.
12 (51:14) Geef mij weder de vreugde Uws heils; en de vrijmoedige geest ondersteune mij.
13 (51:15) Zo zal ik den overtreders Uw wegen leren; en de zondaars zullen zich tot U bekeren.
14 (51:16) Verlos mij van bloedschulden, o God, Gij, God mijns heils! zo zal mijn tong Uw gerechtigheid vrolijk roemen.
15 (51:17) Heere, open mijn lippen, zo zal mijn mond Uw lof verkondigen.
16 (51:18) Want Gij hebt geen lust tot offerande, anders zou ik ze geven; in brandofferen hebt Gij geen behagen.
17 (51:19) De offeranden Gods zijn een gebroken geest; een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God! niet verachten.
18 (51:20) Doe wel bij Sion naar Uw welbehagen; bouw de muren van Jeruzalem op.
19 (51:21) Dan zult Gij lust hebben aan de offeranden der gerechtigheid, aan brandoffer en een offer, dat gans verteerd wordt; dan zullen zij varren offeren op Uw altaar.

52
1 Een onderwijzing van David, voor den opperzangmeester. (52:2) Als Doeg, de Edomiet, gekomen was, en Saul te kennen gegeven, en tot hem gezegd had: David is gekomen ten huize van Achimelech. (52:3) Wat beroemt gij u in het kwaad, o gij geweldige? Gods goedertierenheid duurt toch den gansen dag.
2 (52:4) Uw tong denkt enkel schade als een geslepen scheermes, werkende bedrog.
3 (52:5) Gij hebt het kwade liever dan het goede, de leugen, dan gerechtigheid te spreken. Sela.
4 (52:6) Gij hebt lief alle woorden van verslinding, en een tong des bedrogs.
5 (52:7) God zal u ook afbreken in eeuwigheid; Hij zal u wegrapen en u uit de tent uitrukken; ja, Hij zal u uitwortelen uit het land der levenden. Sela.
6 (52:8) En de rechtvaardigen zullen het zien, en vrezen; en zij zullen over hem lachen, zeggende:
7 (52:9) Ziet den man, die God niet stelde tot Zijn Sterkte, maar vertrouwde op de veelheid zijns rijkdoms; hij was sterk geworden door zijn beschadigen.
8 (52:10) Maar ik zal zijn als een groene olijfboom in Gods huis; ik vertrouw op Gods goedertierenheid eeuwiglijk en altoos.
9 (52:11) Ik zal U loven in eeuwigheid, omdat Gij het gedaan hebt; en ik zal Uw Naam verwachten; want hij is goed voor Uw gunstgenoten.

53
1 Een onderwijzing van David, voor den opperzangmeester, op Machalath. (53:2) De dwaas zegt in zijn hart: Er is geen God; zij verderven het, en zij bedrijven gruwelijk onrecht; er is niemand, die goed doet.
2 (53:3) God heeft uit den hemel nedergezien op de mensenkinderen, om te zien, of iemand verstandig ware, die God zocht.
3 (53:4) Een ieder van hen is teruggekeerd, te zamen zijn zij stinkende geworden, er is niemand, die goed doet, ook niet een.
4 (53:5) Hebben dan de werkers der ongerechtigheid geen kennis, die Mijn volk opeten, alsof zij brood aten? Zij roepen God niet aan.
5 (53:6) Aldaar zijn zij met vervaardheid vervaard geworden, waar geen vervaardheid was; want God heeft de beenderen desgenen, die u belegerde, verstrooid; gij hebt hen beschaamd gemaakt, want God heeft hen verworpen.
6 (53:7) Och, dat Israels verlossingen uit Sion kwamen! Als God de gevangenen Zijns volks zal doen wederkeren, dan zal zich Jakob verheugen, Israel zal verblijd zijn.

54
1 Een onderwijzing van David, voor den opperzangmeester, op de Neginoth; (54:2) Als de Zifieten gekomen waren, en tot Saul gezegd hadden: Verbergt zich David niet bij ons? (54:3) O God! verlos mij door Uw Naam, en doe mij recht door Uw macht.
2 (54:4) O God! hoor mijn gebed; neig de oren tot de redenen mijns monds.
3 (54:5) Want vreemden staan tegen mij op, en tirannen zoeken mijn ziel; zij stellen God niet voor hun ogen. Sela.
4 (54:6) Ziet, God is mij een Helper; de Heere is onder degenen, die mijn ziel ondersteunen.
5 (54:7) Hij zal dit kwaad mijn verspieders vergelden; roei hen uit door Uw waarheid.
6 (54:8) Ik zal U met vrijwilligheid offeren; ik zal Uw Naam, o HEERE! loven, want Hij is goed.
7 (54:9) Want Hij heeft mij gered uit alle benauwdheid; en mijn oog heeft gezien op mijn vijanden.

55
1 Een onderwijzing van David, voor den opperzangmeester, op de Neginoth. (55:2) O God! neem mijn gebed ter oren, en verberg U niet voor mijn smeking.
2 (55:3) Merk op mij, en verhoor mij; ik bedrijf misbaar in mijn klacht, en maak getier;
3 (55:4) Om den roep des vijands, vanwege de beangstiging des goddelozen; want zij schuiven ongerechtigheid op mij, en in toorn haten zij mij.
4 (55:5) Mijn hart smart in het binnenste van mij, en verschrikkingen des doods zijn op mij gevallen.
5 (55:6) Vrees en beving komt mij aan, en gruwen overdekt mij;
6 (55:7) Zodat ik zeg: Och, dat mij iemand vleugelen, als ener duive, gave! ik zou henenvliegen, waar ik blijven mocht.
7 (55:8) Ziet, ik zou ver wegzwerven, ik zou vernachten in de woestijn. Sela.
8 (55:9) Ik zou haasten, dat ik ontkwame, van den drijvenden wind, van den storm.
9 (55:10) Verslind hen, HEERE! deel hun tong; want ik zie wrevel en twist in de stad.
10 (55:11) Dag en nacht omringen zij haar op haar muren; en ongerechtigheid en overlast is binnen in haar.
11 (55:12) Enkel verderving is binnen in haar; en list en bedrog wijkt niet van haar straat.
12 (55:13) Want het is geen vijand, die mij hoont, anders zou ik het hebben gedragen; het is mijn hater niet, die zich tegen mij groot maakt, anders zou ik mij voor hem verborgen hebben.
13 (55:14) Maar gij zijt het, o mens, als van mijn waardigheid, mijn leidsman en mijn bekende!
14 (55:15) Wij, die te zamen in zoetigheid heimelijk raadpleegden; wij wandelden in gezelschap ten huize Gods.
15 (55:16) Dat hun de dood als een schuldeiser overvalle, dat zij als levend ter helle nederdalen; want boosheden zijn in hun woning, in het binnenste van hen.
16 (55:17) Mij aangaande, ik zal tot God roepen, en de HEERE zal mij verlossen.
17 (55:18) Des avonds, en des morgens, en des middags zal ik klagen en getier maken; en Hij zal mijn stem horen.
18 (55:19) Hij heeft mijn ziel in vrede verlost van den strijd tegen mij; want met menigte zijn zij tegen mij geweest.
19 (55:20) God zal horen, en zal hen plagen, als die van ouds zit, Sela; dewijl bij hen gans geen verandering is, en zij God niet vrezen.
20 (55:21) Hij slaat zijn handen aan degenen, die vrede met Hem hadden; hij ontheiligt Zijn verbond.
21 (55:22) Zijn mond is gladder dan boter, maar zijn hart is krijg; zijn woorden zijn zachter dan olie, maar dezelve zijn blote zwaarden.
22 (55:23) Werp uw zorg op den HEERE, en Hij zal u onderhouden; Hij zal in eeuwigheid niet toelaten, dat de rechtvaardige wankele.
23 (55:24) Maar Gij, o God! zult die doen nederdalen in den put des verderfs; de mannen des bloeds en bedrogs zullen hun dagen niet ter helft brengen; ik, daarentegen, zal op U vertrouwen.

56
1 Een gouden kleinood van David, voor den opperzangmeester, op Jonath Elem Rechokim; als de Filistijnen hem gegrepen hadden te Gath. (56:2) Wees mij genadig, o God! want de mens zoekt mij op te slokken; den gansen dag dringt mij de bestrijder.
2 (56:3) Mijn verspieders zoeken mij den gansen dag op te slokken; want ik heb veel bestrijders, o Allerhoogste!
3 (56:4) Ten dage, als ik zal vrezen, zal ik op U vertrouwen.
4 (56:5) In God zal ik Zijn woord prijzen; ik vertrouw op God, ik zal niet vrezen; wat zoude mij vlees doen?
5 (56:6) Den gansen dag verdraaien zij mijn woorden; al hun gedachten zijn tegen mij ten kwade.
6 (56:7) Zij rotten samen, zij versteken zich, zij passen op mijn hielen; als die op mijn ziel wachten.
7 (56:8) Zouden zij om hun ongerechtigheid vrijgaan? Stort de volken neder in toorn, o God!
8 (56:9) Gij hebt mijn omzwerven geteld; leg mijn tranen in uw fles; zijn zij niet in Uw register?
9 (56:10) Dan zullen mijn vijanden achterwaarts keren, ten dage als ik roepen zal; dit weet ik, dat God met mij is.
10 (56:11) In God zal ik het woord prijzen; in den HEERE zal ik het woord prijzen.
11 (56:12) Ik vertrouw op God, ik zal niet vrezen; wat zou mij de mens doen?
12 (56:13) O God! op mij zijn Uw geloften; ik zal U dankzeggingen vergelden;
13 (56:14) Want Gij hebt mijn ziel gered van den dood; ook niet mijn voeten van aanstoot, om voor Gods aangezicht te wandelen in het licht der levenden?

57
1 Een gouden kleinood van David, voor den opperzangmeester, Altascheth; als hij voor Sauls aangezicht vlood in de spelonk. (57:2) Wees mij genadig, o God! Wees mij genadig, want mijn ziel betrouwt op U, en ik neem mijn toevlucht onder de schaduw Uwer vleugelen, totdat de verdervingen zullen voorbij zijn gegaan.
2 (57:3) Ik zal roepen tot God, den Allerhoogste, tot God, Die het aan mij voleinden zal.
3 (57:4) Hij zal van den hemel zenden, en mij verlossen, te schande makende dengene, die mij zoekt op te slokken. Sela. God zal Zijn goedertierenheid en Zijn waarheid zenden.
4 (57:5) Mijn ziel is in het midden der leeuwen, ik lig onder stokebranden, mensenkinderen, welker tanden spiesen en pijlen zijn, en hun tong een scherp zwaard.
5 (57:6) Verhef U boven de hemelen, o God! Uw eer zij over de ganse aarde.
6 (57:7) Zij hebben een net bereid voor mijn gangen, mijn ziel was nedergebukt; zij hebben een kuil voor mijn aangezicht gegraven; zij zijn er midden ingevallen. Sela.
7 (57:8) Mijn hart is bereid, o God! mijn hart is bereid; ik zal zingen, en psalmzingen.
8 (57:9) Waak op, mijn eer! waak op, gij, luit en harp! ik zal in den dageraad opwaken.
9 (57:10) Ik zal U loven onder de volken, o Heere! ik zal U psalmzingen onder de natien.
10 (57:11) Want Uw goedertierenheid is groot tot aan de hemelen, en Uw waarheid tot aan de bovenste wolken.
11 (57:12) Verhef U boven de hemelen, o God! Uw eer zij over de ganse aarde.

58
1 Een gouden kleinood van David, voor den opperzangmeester, Altascheth. (58:2) Spreekt gijlieden waarlijk gerechtigheid, gij, vergadering? Oordeelt gij billijkheden, gij, mensenkinderen?
2 (58:3) Ja, gij werkt ongerechtigheden in het hart; gij weegt het geweld uwer handen op de aarde.
3 (58:4) De goddelozen zijn vervreemd van de baarmoeder aan; de leugensprekers dolen van moeders buik aan.
4 (58:5) Zij hebben vurig venijn, naar gelijkheid van vurig slangenvenijn; zij zijn als een dove adder, die haar oren toestopt;
5 (58:6) Opdat zij niet hore naar de stem der belezers, desgenen, die ervaren is met bezweringen om te gaan.
6 (58:7) O God! verbreek hun tanden in hun mond; breek af de baktanden der jonge leeuwen, o HEERE!
7 (58:8) Laat hen smelten als water, laat hen daarhenen drijven; legt hij zijn pijlen aan, laat hen zijn, alsof zij afgesneden waren.
8 (58:9) Laat hem henengaan, als een smeltende slak; laat hen, als ener vrouwe misdracht, de zon niet aanschouwen.
9 (58:10) Eer dan uw potten den doornstruik gewaar worden, zal Hij hem als levend, als in heten toorn wegstormen.
10 (58:11) De rechtvaardige zal zich verblijden, als hij de wraak aanschouwt; hij zal zijn voeten wassen in het bloed des goddelozen.
11 (58:12) En de mens zal zeggen: Immers is er vrucht voor den rechtvaardige; immers is er een God, Die op de aarde richt.

59
1 Een gouden kleinood van David, voor den opperzangmeester, Altascheth; toen Saul gezonden had, die zijn huis bewaren zouden, om hem te doden. (59:2) Red mij van mijn vijanden, o mijn God! stel mij in een hoog vertrek voor degenen, die tegen mij opstaan.
2 (59:3) Red mij van de werkers der ongerechtigheid, en verlos mij van de mannen des bloeds.
3 (59:4) Want zie, zij leggen mijner ziel lagen; sterken rotten zich tegen mij; zonder mijn overtreding, en zonder mijn zonde, o HEERE!
4 (59:5) Zij lopen en bereiden zich zonder mijn misdaad; waak op mij tegemoet, en zie.
5 (59:6) Ja, Gij HEERE, God der heirscharen, God Israels! ontwaak, om al deze heidenen te bezoeken; wees niemand van hen genadig, die trouwelooslijk ongerechtigheid bedrijven. Sela.
6 (59:7) Tegen den avond keren zij weder, zij tieren als een hond, en zij gaan rondom de stad.
7 (59:8) Zie, zij storten overvloediglijk uit met hun mond; zwaarden zijn op hun lippen; want wie hoort het?
8 (59:9) Maar Gij, HEERE! zult hen belachen; Gij zult alle heidenen bespotten.
9 (59:10) Tegen zijn sterkte zal ik op U wachten; want God is mijn Hoog Vertrek.
10 (59:11) De God mijner goedertierenheid zal mij voorkomen; God zal mij op mijn verspieders doen zien.
11 (59:12) Dood hen niet, opdat mijn volk het niet vergete; doe hen omzwerven door Uw macht, en werp hen neder, o Heere, ons Schild!
12 (59:13) Om de zonde huns monds, om het woord hunner lippen; en laat hen gevangen worden in hun hoogmoed; en om den vloek, en om de leugen, die zij vertellen.
13 (59:14) Verteer hen in grimmigheid; verteer hen, dat zij er niet zijn, en laat hen weten, dat God Heerser is in Jakob, ja, tot aan de einden der aarde. Sela.
14 (59:15) Laat hen dan tegen den avond wederkeren, laat hen tieren als een hond, en rondom de stad gaan;
15 (59:16) Laat hen zelfs omzwerven om spijs; en laat hen vernachten, al zijn zij niet verzadigd.
16 (59:17) Maar ik zal Uw sterkte zingen, en des morgens Uw goedertierenheid vrolijk roemen, omdat Gij mij een Hoog Vertrek zijt geweest, en een Toevlucht ten dage, als mij bange was.
17 (59:18) Van U, o mijn Sterkte! zal ik psalmzingen; want God is mijn Hoog Vertrek, de God mijner goedertierenheid.

60
1 Een gouden kleinood van David tot lering, voor den opperzangmeester, op Schusan E'duth; (60:2) Als hij gevochten had met de Syriers van Mesopotamie, en met de Syriers van Zoba; en Joab wederkwam, en de Edomieten sloeg in het Zoutdal, twaalf duizend. (60:3) O God! Gij hadt ons verstoten, Gij hadt ons gescheurd, Gij zijt toornig geweest; keer weder tot ons.
2 (60:4) Gij hebt het land geschud, Gij hebt het gespleten; genees zijn breuken, want het wankelt.
3 (60:5) Gij hebt Uw volk een harde zaak doen zien; Gij hebt ons gedrenkt met zwijmelwijn.
4 (60:6) Maar nu hebt Gij dengenen, die U vrezen, een banier gegeven, om die op te werpen, vanwege de waarheid. Sela.
5 (60:7) Opdat Uw beminden zouden bevrijd worden; geef heil door Uw rechterhand, en verhoor ons.
6 (60:8) God heeft gesproken in Zijn heiligdom; dies zal ik van vreugde opspringen; ik zal Sichem delen, en het dal van Sukkoth zal ik afmeten.
7 (60:9) Gilead is mijn, en Manasse is mijn, en Efraim is de sterkte mijns hoofds; Juda is mijn wetgever.
8 (60:10) Moab is mijn waspot; op Edom zal ik mijn schoen werpen! juich over mij, o gij Palestina!
9 (60:11) Wie zal mij voeren in een vaste stad? Wie zal mij leiden tot in Edom?
10 (60:12) Zult Gij het niet zijn, o God! Die ons verstoten hadt, en niet uittoogt, o God! met onze heirkrachten?
11 (60:13) Geef Gij ons hulp uit de benauwdheid, want 's mensen heil is ijdelheid.
12 (60:14) In God zullen wij kloeke daden doen, en Hij zal onze wederpartijders vertreden.

61
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester, op de Neginoth. (61:2) O God! hoor mijn geschrei, merk op mijn gebed.
2 (61:3) Van het einde des lands roep ik tot U als mijn hart overstelpt is; leid mij op een rotssteen, die mij te hoog zou zijn.
3 (61:4) Want Gij zijt mij een Toevlucht geweest, een sterke Toren voor den vijand.
4 (61:5) Ik zal in Uw hut verkeren in eeuwigheden; ik zal mijn toevlucht nemen in het verborgene Uwer vleugelen. Sela.
5 (61:6) Want Gij, o God! hebt gehoord naar mijn geloften; Gij hebt mij gegeven de erfenis dergenen, die Uw Naam vrezen.
6 (61:7) Gij zult dagen tot des konings dagen toedoen; zijn jaren zullen zijn als van geslacht tot geslacht;
7 (61:8) Hij zal eeuwiglijk voor Gods aangezicht zitten; bereid goedertierenheid en waarheid, dat zij hem behoeden.
8 (61:9) Zo zal ik Uw Naam psalmzingen in eeuwigheid; opdat ik mijn geloften betale, dag bij dag.

62
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester, over Jeduthun. (62:2) Immers is mijn ziel stil tot God; van Hem is mijn heil.
2 (62:3) Immers is Hij mijn Rotssteen en mijn Heil, mijn Hoog Vertrek, ik zal niet grotelijks wankelen.
3 (62:4) Hoe lang zult gijlieden kwaad aanstichten tegen een man? Gij allen zult gedood worden; gij zult zijn als een ingebogen wand, een aangestoten muur.
4 (62:5) Zij raadslagen slechts, om hem van zijn hoogheid te verstoten; zij hebben behagen in leugen; met hun mond zegenen zij; maar met hun binnenste vloeken zij. Sela.
5 (62:6) Doch gij, o mijn ziel! zwijg Gode; want van Hem is mijn verwachting.
6 (62:7) Hij is immers mijn Rotssteen en mijn Heil, mijn Hoog Vertrek; ik zal niet wankelen.
7 (62:8) In God is mijn Heil en mijn Eer; de Rotssteen mijner sterkte, mijn Toevlucht is in God.
8 (62:9) Vertrouw op Hem te aller tijd, o gij volk! Stort ulieder hart uit voor Zijn aangezicht; God is ons een Toevlucht. Sela.
9 (62:10) Immers zijn de gemene lieden ijdelheid, de grote lieden zijn leugen; in de weegschaal opgewogen, zouden zij samen lichter zijn dan de ijdelheid.
10 (62:11) Vertrouwt niet op onderdrukking, noch op roverij; wordt niet ijdel, als het vermogen overvloedig aanwast, en zet er het hart niet op.
11 (62:12) God heeft een ding gesproken, ik heb dit tweemaal gehoord: dat de sterkte Godes is.
12 (62:13) En de goedertierenheid, o Heere! is Uwe; want Gij zult een iegelijk vergelden naar zijn werk.

63
1 Een psalm van David, als hij was in de woestijn van Juda. (63:2) O God! Gij zijt mijn God! ik zoek U in den dageraad; mijn ziel dorst naar U; mijn vlees verlangt naar U, in een land, dor en mat, zonder water.
2 (63:3) Voorwaar, ik heb U in het heiligdom aanschouwd, ziende Uw sterkheid en Uw eer;
3 (63:4) Want Uw goedertierenheid is beter dan het leven; mijn lippen zouden U prijzen.
4 (63:5) Alzo zou ik U loven in mijn leven; in Uw Naam zou ik mijn handen opheffen.
5 (63:6) Mijn ziel zou als met smeer en vettigheid verzadigd worden, en mijn mond zou roemen met vrolijk zingende lippen.
6 (63:7) Als ik Uwer gedenk op mijn legerstede, zo peins ik aan U in de nachtwaken.
7 (63:8) Want Gij zijt mij een hulp geweest; en in de schaduw Uwer vleugelen zal ik vrolijk zingen.
8 (63:9) Mijn ziel kleeft U achteraan; Uw rechterhand ondersteunt mij.
9 (63:10) Maar dezen, die mijn ziel zoeken tot verwoesting, zullen komen in de onderste plaatsen der aarde.
10 (63:11) Men zal hen storten door het geweld des zwaards; zij zullen de vossen ten deel worden.
11 (63:12) Maar de koning zal zich in God verblijden; een iegelijk, die bij Hem zweert, zal zich beroemen; want de mond der leugensprekers zal gestopt worden.

64
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester. (64:2) Hoor, o God! mijn stem in mijn geklag; behoed mijn leven voor des vijands schrik.
2 (64:3) Verberg mij voor den heimelijken raad der boosdoeners, voor de oproerigheid van de werkers der ongerechtigheid.
3 (64:4) Die hun tong scherpen als een zwaard, een bitter woord aanleggen als hun pijl;
4 (64:5) Om in verborgen plaatsen den oprechte te schieten; haastig schieten zij naar hem, en vrezen niet.
5 (64:6) Zij sterken zichzelven in een boze zaak; zij houden spraak van strikken te verbergen; zij zeggen: Wie zal ze zien?
6 (64:7) Zij doorzoeken allerlei schalkheid; ten uiterste doorzoeken zij, wat te doorzoeken is; zelfs het binnenste eens mans, en het diepe hart.
7 (64:8) Maar God zal hen haastig met een pijl schieten; hun plagen zijn er.
8 (64:9) En hun tong zal hen doen aanstoten tegen zichzelven; een ieder, die hen ziet, zal zich wegpakken.
9 (64:10) En alle mensen zullen vrezen, en Gods werk verkondigen, en Zijn doen verstandelijk aanmerken.
10 (64:11) De rechtvaardige zal zich verblijden in den HEERE, en op Hem betrouwen; en alle oprechten van hart zullen zich beroemen.

65
1 Een psalm van David, een lied, voor den opperzangmeester. (65:2) De lofzang is in stilheid tot U, o God! in Sion; en U zal de gelofte betaald worden.
2 (65:3) Gij hoort het gebed; tot U zal alle vlees komen.
3 (65:4) Ongerechtige dingen hadden de overhand over mij; maar onze overtredingen, die verzoent Gij.
4 (65:5) Welgelukzalig is hij, dien Gij verkiest, en doet naderen, dat hij wone in Uw voorhoven; wij zullen verzadigd worden met het goed van Uw huis, met het heilige van Uw paleis.
5 (65:6) Vreselijke dingen zult Gij ons in gerechtigheid antwoorden, o God onzes heils! o Vertrouwen aller einden der aarde, en der verre gelegenen aan de zee!
6 (65:7) Die de bergen vastzet door Zijn kracht, omgord zijnde met macht.
7 (65:8) Die het bruisen der zeeen stilt, het bruisen harer golven, en het rumoer der volken.
8 (65:9) En die op de einden wonen, vrezen voor Uw tekenen; Gij doet de uitgangen des morgens en des avonds juichen.
9 (65:10) Gij bezoekt het land, en hebbende het begerig gemaakt, verrijkt Gij het grotelijks; de rivier Gods is vol waters; wanneer Gij het alzo bereid hebt, maakt Gij hunlieder koren gereed.
10 (65:11) Gij maakt zijn opgeploegde aarde dronken; Gij doet ze dalen in zijn voren; Gij maakt het week door de druppelen; Gij zegent zijn uitspruitsel.
11 (65:12) Gij kroont het jaar Uwer goedheid; en Uw voetstappen druipen van vettigheid.
12 (65:13) Zij bedruipen de weiden der woestijn; en de heuvelen zijn aangegord met verheuging.
13 (65:14) De velden zijn bekleed met kudden, en de dalen zijn bedekt met koren; zij juichen, ook zingen zij.

66
1 Een lied, een psalm, voor den opperzangmeester. Juicht Gode, gij ganse aarde!
2 Psalmzingt de eer Zijns Naams; geeft eer Zijn lof.
3 Zegt tot God: Hoe vreselijk zijt Gij in Uw werken! Om de grootheid Uwer sterkte zullen zich Uw vijanden geveinsdelijk aan U onderwerpen.
4 De ganse aarde aanbidde U, en psalmzinge U; zij psalmzinge Uw Naam. Sela.
5 Komt en ziet Gods daden; Hij is vreselijk van werking aan de mensenkinderen.
6 Hij heeft de zee veranderd in het droge; zij zijn te voet doorgegaan door de rivier; daar hebben wij ons in Hem verblijd.
7 Hij heerst eeuwiglijk met Zijn macht; Zijn ogen houden wacht over de heidenen; laat de afvalligen niet verhoogd worden. Sela.
8 Looft, gij volken! onzen God; en laat horen de stem Zijns roems.
9 Die onze zielen in het leven stelt, en niet toelaat, dat onze voet wankele.
10 Want Gij hebt ons beproefd, o God! Gij hebt ons gelouterd, gelijk men het zilver loutert;
11 Gij hadt ons in het net gebracht; Gij hadt een engen band om onze lenden gelegd;
12 Gij hadt den mens op ons hoofd doen rijden; wij waren in het vuur en in het water gekomen; maar Gij hebt ons uitgevoerd in een overvloeiende verversing.
13 Ik zal met brandofferen in Uw huis gaan; ik zal U mijn geloften betalen,
14 Die mijn lippen hebben geuit, en mijn mond heeft uitgesproken, als mij bange was.
15 Brandofferen van mergbeesten zal ik U offeren, met rookwerk van rammen; ik zal runderen met bokken bereiden. Sela.
16 Komt, hoort toe, o allen gij, die God vreest, en ik zal vertellen, wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft.
17 Ik riep tot Hem met mijn mond, en Hij werd verhoogd onder mijn tong.
18 Had ik naar ongerechtigheid met mijn hart gezien, de Heere zou niet gehoord hebben.
19 Maar zeker, God heeft gehoord; Hij heeft gemerkt op de stem mijns gebeds.
20 Geloofd zij God, Die mijn gebed niet heeft afgewend, noch Zijn goedertierenheid van mij.

67
1 Een psalm, een lied, voor den opperzangmeester, op de Neginoth. (67:2) God zij ons genadig en zegene ons; Hij doe Zijn aanschijn aan ons lichten. Sela.
2 (67:3) Opdat men op de aarde Uw weg kenne, onder alle heidenen Uw heil.
3 (67:4) De volken zullen U, o God! loven; de volken, altemaal, zullen U loven.
4 (67:5) De natien zullen zich verblijden en juichen, omdat Gij de volken zult richten in rechtmatigheid; en de natien op de aarde die zult Gij leiden. Sela.
5 (67:6) De volken zullen U, o God! loven; de volken, altemaal, zullen U loven.
6 (67:7) De aarde geeft haar gewas; God, onze God, zal ons zegenen.
7 (67:8) God zal ons zegenen; en alle einden der aarde zullen Hem vrezen.

68
1 Een psalm, een lied van David, voor den opperzangmeester. (68:2) God zal opstaan, Zijn vijanden zullen verstrooid worden, en Zijn haters zullen van Zijn aangezicht vlieden.
2 (68:3) Gij zult hen verdrijven, gelijk rook verdreven wordt; gelijk was voor het vuur smelt, zullen de goddelozen vergaan van Gods aangezicht.
3 (68:4) Maar de rechtvaardigen zullen zich verblijden; zij zullen van vreugde opspringen voor Gods aangezicht, en van blijdschap vrolijk zijn.
4 (68:5) Zingt Gode, psalmzingt Zijn Naam; hoogt de wegen voor Dien, Die in de vlakke velden rijdt, omdat Zijn Naam is HEERE; en springt op van vreugde voor Zijn aangezicht.
5 (68:6) Hij is een Vader der wezen, en een Rechter der weduwen; God, in de woonstede Zijner heiligheid.
6 (68:7) Een God, Die de eenzamen zet in een huisgezin, uitvoert, die in boeien gevangen zijn; maar de afvalligen wonen in het dorre.
7 (68:8) O God! toen Gij voor het aangezicht Uws volks uittoogt, toen Gij daarhenen tradt in de woestijn; Sela.
8 (68:9) Daverde de aarde, ook dropen de hemelen voor Gods aanschijn; zelfs deze Sinai, voor het aanschijn Gods, des Gods van Israel.
9 (68:10) Gij hebt zeer milden regen doen druipen, o God! en Gij hebt Uw erfenis gesterkt, als zij mat was geworden.
10 (68:11) Uw hoop woonde daarin; Gij bereiddet ze door Uw goedheid voor den ellendige, o God!
11 (68:12) De HEERE gaf te spreken; der boodschappers van goede tijdingen was een grote heirschaar.
12 (68:13) De koningen der heirscharen vloden weg, zij vloden weg; en zij, die te huis bleef, deelde den roof uit.
13 (68:14) Al laagt gijlieden tussen twee rijen van stenen, zo zult gij toch worden als vleugelen ener duive, overdekt met zilver, en welker vederen zijn met uitgegraven geluwen goud.
14 (68:15) Als de Almachtige de koningen daarin verstrooide, werd zij sneeuwwit als op Zalmon.
15 (68:16) De berg Basan is een berg Gods; de berg Basan is een bultige berg.
16 (68:17) Waarom springt gij op, gij bultige bergen? Dezen berg heeft God begeerd tot Zijn woning; ook zal er de HEERE wonen in eeuwigheid.
17 (68:18) Gods wagenen zijn tweemaal tien duizend, de duizenden verdubbeld. De Heere is onder hen, een Sinai in heiligheid!
18 (68:19) Gij zijt opgevaren in de hoogte; Gij hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd; Gij hebt gaven genomen om uit te delen onder de mensen; ja, ook de wederhorigen om bij U te wonen, o HEERE God!
19 (68:20) Geloofd zij de Heere; dag bij dag overlaadt Hij ons. Die God is onze Zaligheid. Sela.
20 (68:21) Die God is ons een God van volkomene Zaligheid; en bij den HEERE, den Heere, zijn uitkomsten tegen den dood.
21 (68:22) Voorzeker zal God den kop Zijner vijanden verslaan, den harigen schedel desgenen, die in zijn schulden wandelt.
22 (68:23) De Heere heeft gezegd: Ik zal wederbrengen uit Basan; Ik zal wederbrengen uit de diepten der zee;
23 (68:24) Opdat gij uw voet, ja, de tong uwer honden, moogt steken in het bloed van de vijanden, van een iegelijk van hen.
24 (68:25) O God! zij hebben Uw gangen gezien, de gangen mijns Gods, mijns Konings, in het heiligdom.

25 (68:26) De zangers gingen voor, de speellieden achter, in het midden de trommelende maagden.
26 (68:27) Looft God in de gemeenten, den Heere, gij, die zijt uit den springader van Israel!
27 (68:28) Daar is Benjamin de kleine, die over hen heerste, de vorsten van Juda, met hun vergadering, de vorsten van Zebulon, de vorsten van Nafthali.
28 (68:29) Uw God heeft uw sterkte geboden; sterk, o God, wat Gij aan ons gewrocht hebt!
29 (68:30) Om Uws tempels wil te Jeruzalem, zullen U de koningen geschenk toebrengen.
30 (68:31) Scheld het wild gedierte des riets, de vergadering der stieren met de kalveren der volken; en dien, die zich onderwerpt met stukken zilvers; Hij heeft de volken verstrooid, die lust hebben in oorlogen.
31 (68:32) Prinselijke gezanten zullen komen uit Egypte; Morenland zal zich haasten zijn handen tot God uit te strekken.
32 (68:33) Gij koninkrijken der aarde, zingt Gode; psalmzingt den Heere! Sela.
33 (68:34) Dien, Die daar rijdt in den hemel der hemelen, Die van ouds is; ziet, Hij geeft Zijn stem, een stem der sterkte.
34 (68:35) Geeft Gode sterkte! Zijn hoogheid is over Israel, en Zijn sterkte in de bovenste wolken.
35 (68:36) O God! Gij zijt vreselijk uit Uw heiligdommen; de God Israels, Die geeft den volke sterkte en krachten. Geloofd zij God!

69
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester, op Schoschannim. (69:2) Verlos mij, o God! want de wateren zijn gekomen tot aan de ziel.
2 (69:3) Ik ben gezonken in grondeloze modder, waar men niet kan staan; ik ben gekomen in de diepten der wateren, en de vloed overstroomt mij.
3 (69:4) Ik ben vermoeid van mijn roepen, mijn keel is ontstoken, mijn ogen zijn bezweken, daar ik ben hopende op mijn God.
4 (69:5) Die mij zonder oorzaak haten, zijn meer dan de haren mijns hoofds; die mij zoeken te vernielen, die mij om valse oorzaken vijand zijn, zijn machtig geworden; wat ik niet geroofd heb, moet ik alsdan wedergeven.
5 (69:6) O God! Gij weet van mijn dwaasheid, en mijn schulden zijn voor U niet verborgen.
6 (69:7) Laat hen door mij niet beschaamd worden, die U verwachten, o Heere, HEERE der heirscharen, laat hen door mij niet te schande worden, die U zoeken, o God Israels!
7 (69:8) Want om Uwentwil draag ik versmaadheid; schande heeft mijn aangezicht bedekt.
8 (69:9) Ik ben mijn broederen vreemd geworden, en onbekend aan mijner moeders kinderen.
9 (69:10) Want de ijver van Uw huis heeft mij verteerd; en de smaadheden dergenen, die U smaden, zijn op mij gevallen.
10 (69:11) En ik heb geweend in het vasten mijner ziel; maar het is mij geworden tot allerlei smaad.
11 (69:12) En ik heb een zak tot mijn kleed aangedaan; maar ik ben hun tot een spreekwoord geworden.
12 (69:13) Die in de poort zitten, klappen van mij; en ik ben een snarenspel dergenen, die sterken drank drinken.
13 (69:14) Maar mij aangaande, mijn gebed is tot U, o HEERE; er is een tijd des welbehagens, o God! door de grootheid Uwer goedertierenheid; verhoor mij door de getrouwheid Uws heils.
14 (69:15) Ruk mij uit het slijk, en laat mij niet verzinken; laat mij gered worden van mijn haters, en uit de diepten der wateren.
15 (69:16) Laat de watervloed mij niet overstromen, en laat de diepte mij niet verslinden; en laat den put zijn mond over mij niet toesluiten.
16 (69:17) Verhoor mij, o HEERE, want Uw goedertierenheid is goed; zie mij aan naar de grootheid Uwer barmhartigheden.
17 (69:18) En verberg Uw aangezicht niet van Uw knecht, want mij is bange; haast U, verhoor mij.
18 (69:19) Nader tot mijn ziel, bevrijd ze; verlos mij om mijner vijanden wil.
19 (69:20) Gij weet mijn versmaadheid, en mijn schaamte, en mijn schande; al mijn benauwers zijn voor U.
20 (69:21) De versmaadheid heeft mijn hart gebroken, en ik ben zeer zwak; en ik heb gewacht naar medelijden, maar er is geen; en naar vertroosters, maar heb ze niet gevonden.
21 (69:22) Ja, zij hebben mij gal tot mijn spijs gegeven; en in mijn dorst hebben zij mij edik te drinken gegeven.
22 (69:23) Hun tafel worde voor hun aangezicht tot een strik, en tot volle vergelding tot een valstrik.
23 (69:24) Laat hun ogen duister worden, dat zij niet zien; en doe hun lenden gedurig waggelen.
24 (69:25) Stort over hen Uw gramschap uit; en de hittigheid Uws toorns grijpe hen aan.
25 (69:26) Hun paleis zij verwoest; in hun tenten zij geen inwoner.
26 (69:27) Want zij vervolgen, dien Gij geslagen hebt; en maken een praat van de smart Uwer verwonden.
27 (69:28) Doe misdaad tot hun misdaad, en laat hen niet komen tot Uw gerechtigheid.
28 (69:29) Laat hen uitgedelgd worden uit het boek des levens, en met de rechtvaardigen niet aangeschreven worden.

29 (69:30) Doch ik ben ellendig en in smart; Uw heil, o God! zette mij in een hoog vertrek.
30 (69:31) Ik zal Gods Naam prijzen met gezang, en Hem met dankzegging grootmaken.
31 (69:32) En het zal den HEERE aangenamer zijn dan een os, of een gehoornde var, die de klauwen verdeelt.
32 (69:33) De zachtmoedigen, dit gezien hebbende, zullen zich verblijden; en gij, die God zoekt, ulieder hart zal leven.
33 (69:34) Want de HEERE hoort de nooddruftigen, en Hij veracht Zijn gevangenen niet.
34 (69:35) Dat Hem prijzen de hemel en de aarde, de zeeen, en al wat daarin wriemelt.
35 (69:36) Want God zal Sion verlossen, en de steden van Juda bouwen; en aldaar zullen zij wonen, en haar erfelijk bezitten;
36 (69:37) En het zaad Zijner knechten zal haar beerven; en de liefhebbers Zijns Naams zullen daarin wonen.

70
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester, om te doen gedenken. (70:2) Haast U, o God, om mij te verlossen, o HEERE, tot mijn hulp.
2 (70:3) Laat hen beschaamd en schaamrood worden, die mijn ziel zoeken; laat hen achterwaarts gedreven en te schande worden, die lust hebben aan mijn kwaad.
3 (70:4) Laat hen terugkeren tot loon hunner beschaming, die daar zeggen: Ha, ha!
4 (70:5) Laat in U vrolijk en verblijd zijn allen, die U zoeken; laat de liefhebbers Uws heils geduriglijk zeggen: God zij groot gemaakt!
5 (70:6) Doch ik ben ellendig en nooddruftig; o God, haast U tot mij; Gij zijt mijn Hulp en mijn Bevrijder; HEERE, vertoef niet!

71
1 Op U, o HEERE! betrouw ik; laat mij niet beschaamd worden in eeuwigheid.
2 Red mij door Uw gerechtigheid, en bevrijd mij; neig Uw oor tot mij, en verlos mij.
3 Wees mij tot een Rotssteen, om daarin te wonen, om geduriglijk daarin te gaan; Gij hebt bevel gegeven, om mij te verlossen, want Gij zijt mijn Steenrots en mijn Burg.
4 Mijn God, bevrijd mij van de hand des goddelozen, van de hand desgenen, die verkeerdelijk handelt, en des opgeblazenen.
5 Want Gij zijt mijn Verwachting, Heere, HEERE! mijn Vertrouwen van mijn jeugd aan.
6 Op U heb ik gesteund van den buik aan; van mijner moeders ingewand aan zijt Gij mijn Uithelper; mijn lof is geduriglijk van U.
7 Ik ben velen als een wonder geweest; doch Gij zijt mijn sterke Toevlucht.
8 Laat mijn mond vervuld worden met Uw lof, den gansen dag met Uw heerlijkheid.
9 Verwerp mij niet in den tijd des ouderdoms; verlaat mij niet, terwijl mijn kracht vergaat.
10 Want mijn vijanden spreken van mij, en die op mijn ziel loeren, beraadslagen te zamen,
11 Zeggende: God heeft hem verlaten; jaagt na, en grijpt hem, want er is geen verlosser.
12 O God, wees niet verre van mij; mijn God! haast U tot mijn hulp.
13 Laat hen beschaamd worden, laat hen verteerd worden, die mijn ziel tegen zijn; laat hen met smaad en schande overdekt worden, die mijn kwaad zoeken.
14 Doch ik zal geduriglijk hopen, en zal al Uw lof nog groter maken.
15 Mijn mond zal Uw gerechtigheid vertellen, den gansen dag Uw heil; hoewel ik de getallen niet weet.
16 Ik zal heengaan in de mogendheden des Heeren HEEREN; ik zal Uw gerechtigheid vermelden, de Uwe alleen.
17 O God! Gij hebt mij geleerd van mijn jeugd aan, en tot nog toe verkondig ik Uw wonderen.
18 Daarom ook, terwijl de ouderdom en grijsheid daar is, verlaat mij niet, o God, totdat ik dezen geslachte verkondige Uw arm, allen nakomelingen Uw macht.
19 Ook is Uw gerechtigheid, o God, tot in de hoogte; Gij, Die grote dingen gedaan hebt; o God! wie is U gelijk?
20 Gij, Die mij veel benauwdheden en kwaden hebt doen zien, zult mij weder levend maken, en zult mij weder ophalen uit de afgronden der aarde.
21 Gij zult mijn grootheid vermeerderen, en mij rondom vertroosten.
22 Ook zal ik U loven met het instrument der luit, Uw trouw, mijn God; ik zal U psalmzingen met de harp, o Heilige Israels!
23 Mijn lippen zullen juichen, wanneer ik U zal psalmzingen, en mijn ziel, die Gij verlost hebt.
24 Ook zal mijn tong Uw gerechtigheid den gansen dag uitspreken, want zij zijn beschaamd, want zij zijn schaamrood geworden, die mijn kwaad zoeken.

72
1 Voor Salomo. O God! geef den koning Uw rechten, en Uw gerechtigheid den zoon des konings.
2 Zo zal hij Uw volk richten met gerechtigheid, en Uw ellendigen met recht.
3 De bergen zullen den volke vrede dragen, ook de heuvelen, met gerechtigheid.
4 Hij zal de ellendigen des volks richten; hij zal de kinderen des nooddruftigen verlossen, en den verdrukker verbrijzelen.
5 Zij zullen U vrezen, zolang de zon en maan zullen zijn, van geslacht tot geslacht.
6 Hij zal nederdalen als een regen op het nagras, als de druppelen, die de aarde bevochtigen.
7 In zijn dagen zal de rechtvaardige bloeien, en de veelheid van vrede, totdat de maan niet meer zij.
8 En hij zal heersen van de zee tot aan de zee, en van de rivier tot aan de einden der aarde.
9 De ingezetenen van dorre plaatsen zullen voor zijn aangezicht knielen, en zijn vijanden zullen het stof lekken.
10 De koningen van Tharsis en de eilanden zullen geschenken aanbrengen; de koningen van Scheba en Seba zullen vereringen toevoeren.
11 Ja, alle koningen zullen zich voor hem nederbuigen, alle heidenen zullen hem dienen.
12 Want hij zal den nooddruftige redden, die daar roept, mitsgaders den ellendige, en die geen helper heeft.
13 Hij zal den arme en nooddruftige verschonen, en de zielen der nooddruftigen verlossen.
14 Hij zal hun zielen van list en geweld bevrijden, en hun bloed zal dierbaar zijn in zijn ogen.
15 En hij zal leven; en men zal hem geven van het goud van Scheba, en men zal geduriglijk voor hem bidden; den gansen dag zal men hem zegenen.
16 Is er een hand vol koren in het land op de hoogte der bergen, de vrucht daarvan zal ruisen als de Libanon; en die van de stad zullen bloeien als het kruid der aarde.
17 Zijn naam zal zijn tot in eeuwigheid; zolang als er de zon is, zal zijn naam van kind tot kind voortgeplant worden; en zij zullen in hem gezegend worden; alle heidenen zullen hem welgelukzalig roemen.
18 Geloofd zij de HEERE God, de God Israels, Die alleen wonderen doet.
19 En geloofd zij de Naam Zijner heerlijkheid tot in eeuwigheid; en de ganse aarde worde met Zijn heerlijkheid vervuld. Amen, ja, amen.
20 De gebeden van David, den zoon van Isai, hebben een einde.

73
1 Een psalm van Asaf. Immers is God Israel goed, dengenen, die rein van harte zijn.
2 Maar mij aangaande, mijn voeten waren bijna uitgeweken; mijn treden waren bijkans uitgeschoten.
3 Want ik was nijdig op de dwazen, ziende der goddelozen vrede.
4 Want er zijn geen banden tot hun dood toe, en hun kracht is fris.
5 Zij zijn niet in de moeite als andere mensen, en worden met andere mensen niet geplaagd.
6 Daarom omringt hen de hovaardij als een keten; het geweld bedekt hen als een gewaad.
7 Hun ogen puilen uit van vet; zij gaan de inbeeldingen des harten te boven.
8 Zij mergelen de lieden uit, en spreken boselijk van verdrukking; zij spreken uit de hoogte.
9 Zij zetten hun mond tegen den hemel, en hun tong wandelt op de aarde.
10 Daarom keert zich Zijn volk hiertoe, als hun wateren eens vollen bekers worden uitgedrukt,
11 Dat zij zeggen: Hoe zou het God weten, en zou er wetenschap zijn bij den Allerhoogste?
12 Ziet, dezen zijn goddeloos; nochtans hebben zij rust in de wereld; zij vermenigvuldigen het vermogen.
13 Immers heb ik te vergeefs mijn hart gezuiverd, en mijn handen in onschuld gewassen.
14 Dewijl ik den gansen dag geplaagd ben, en mijn straffing is er alle morgens.
15 Indien ik zou zeggen: Ik zal ook alzo spreken; ziet, zo zou ik trouweloos zijn aan het geslacht Uwer kinderen.
16 Nochtans heb ik gedacht om dit te mogen verstaan; maar het was moeite in mijn ogen;
17 Totdat ik in Gods heiligdommen inging, en op hun einde merkte.
18 Immers zet Gij hen op gladde plaatsen; Gij doet hen vallen in verwoestingen.
19 Hoe worden zij als in een ogenblik tot verwoesting, nemen een einde, worden te niet van verschrikkingen!
20 Als een droom na het ontwaken! Als Gij opwaakt, o Heere, dan zult Gij hun beeld verachten.
21 Als mijn hart opgezwollen was, en ik in mijn nieren geprikkeld werd,
22 Toen was ik onvernuftig, en wist niets; ik was een groot beest bij U.
23 Ik zal dan geduriglijk bij U zijn; Gij hebt mijn rechterhand gevat;
24 Gij zult mij leiden door Uw raad; en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen.
25 Wien heb ik nevens U in den hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde!
26 Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen mijns harten, en mijn Deel in eeuwigheid.
27 Want ziet, die verre van U zijn, zullen vergaan; Gij roeit uit, al wie van U afhoereert;
28 Maar mij aangaande, het is mij goed nabij God te wezen; ik zet mijn betrouwen op den Heere HEERE, om al Uw werken te vertellen.

74
1 Een onderwijzing, voor Asaf. O God! waarom verstoot Gij in eeuwigheid? Waarom zou Uw toorn roken tegen de schapen Uwer weide?
2 Gedenk aan Uw vergadering, die Gij van ouds verworven hebt; de roede Uwer erfenis, die Gij verlost hebt; den berg Sion, waarop Gij gewoond hebt.
3 Hef Uw voeten op tot de eeuwige verwoestingen; de vijand heeft alles in het heiligdom verdorven.
4 Uw wederpartijders hebben in het midden van Uw vergaderplaatsen gebruld; zij hebben hun tekenen tot tekenen gesteld.
5 Een ieder werd er bekend als een, die de bijlen omhoog aanbrengt in de dichtigheid van een geboomte.
6 Alzo hebben zij nu derzelver graveerselen samen met houwelen en beukhamers in stukken geslagen.
7 Zij hebben Uw heiligdommen in het vuur gezet; ter aarde toe hebben zij de woning Uws Naams ontheiligd.
8 Zij hebben in hun hart gezegd: Laat ze ons te zamen uitplunderen; zij hebben alle Gods vergaderplaatsen in het land verbrand.
9 Wij zien onze tekenen niet; er is geen profeet meer, noch iemand bij ons, die weet, hoe lang.
10 Hoe lang, o God! zal de wederpartijder smaden? Zal de vijand Uw Naam in eeuwigheid lasteren?
11 Waarom trekt Gij Uw hand, ja, Uw rechterhand af? Trek haar uit het midden van Uw boezem; maak een einde.
12 Evenwel is God mijn Koning van ouds af, Die verlossingen werkt in het midden der aarde.
13 Gij hebt door Uw sterkte de zee gespleten; Gij hebt de koppen der draken in de wateren verbroken.
14 Gij hebt de koppen des Leviathans verpletterd; Gij hebt hem tot spijs gegeven aan het volk in dorre plaatsen.
15 Gij hebt een fontein en beek gekliefd; Gij hebt sterke rivieren uitgedroogd.
16 De dag is Uwe, ook is de nacht Uwe; Gij hebt het licht en de zon bereid.
17 Gij hebt al de palen der aarde gesteld; zomer en winter, die hebt Gij geformeerd.
18 Gedenk hieraan; de vijand heeft den HEERE gesmaad, en een dwaas volk heeft Uw Naam gelasterd.
19 Geef aan het wild gedierte de ziel Uwer tortelduif niet over; vergeet den hoop Uwer ellendigen niet in eeuwigheid.
20 Aanschouw het verbond; want de duistere plaatsen des lands zijn vol woningen van geweld.
21 Laat den verdrukte niet beschaamd wederkeren; laat den ellendige en nooddruftige Uw Naam prijzen.
22 Sta op, o God! twist Uw twistzaak; gedenk der smaadheid, die U van den dwaze wedervaart den ganse dag.
23 Vergeet niet het geroep Uwer wederpartijders; het getier dergenen, die tegen U opstaan, klimt geduriglijk op.

75
1 Voor den opperzangmeester, Altascheth; een psalm, een lied, voor Asaf. (75:2) Wij loven U, o God! wij loven, dat Uw Naam nabij is; men vertelt Uw wonderen.
2 (75:3) Als ik het bestemde ambt zal ontvangen hebben, zo zal ik gans recht richten.
3 (75:4) Het land en al zijn inwoners waren versmolten; maar ik heb zijn pilaren vastgemaakt. Sela.
4 (75:5) Ik heb gezegd tot de onzinnigen: Weest niet onzinnig; en tot de goddelozen: Verhoogt den hoorn niet.
5 (75:6) Verhoogt uw hoorn niet omhoog; spreekt niet met stijven hals.
6 (75:7) Want het verhogen komt niet uit het oosten, noch uit het westen, noch uit de woestijn;
7 (75:8) Maar God is Rechter; Hij vernedert dezen, en verhoogt genen.
8 (75:9) Want in des HEEREN hand is een beker, en de wijn is beroerd, vol van mengeling, en Hij schenkt daaruit; doch alle goddelozen der aarde zullen zijn droesemen uitzuigende drinken.
9 (75:10) En ik zal het in eeuwigheid verkondigen; ik zal den God Jakobs psalmzingen.
10 (75:11) En ik zal alle hoornen der goddelozen afhouwen; de hoornen des rechtvaardigen zullen verhoogd worden.

76
1 Een psalm, een lied van Asaf, voor den opperzangmeester, op de Neginoth. (76:2) God is bekend in Juda; Zijn Naam is groot in Israel.
2 (76:3) En in Salem is Zijn hut, en Zijn woning in Sion.
3 (76:4) Aldaar heeft Hij verbroken de vurige pijlen van den boog, het schild, en het zwaard, en den krijg. Sela.
4 (76:5) Gij zijt doorluchtiger en heerlijker dan de roofbergen.
5 (76:6) De stouthartigen zijn beroofd geworden; zij hebben hun slaap gesluimerd; en geen van de dappere mannen hebben hun handen gevonden.
6 (76:7) Van Uw schelden, o God van Jakob! is samen wagen en paard in slaap gezonken.
7 (76:8) Gij, vreselijk zijt Gij; en wie zal voor Uw aangezicht bestaan, van den tijd Uws toorns af?
8 (76:9) Gij deedt een oordeel horen uit den hemel; de aarde vreesde en werd stil,
9 (76:10) Als God opstond ten oordeel, om alle zachtmoedigen der aarde te verlossen. Sela.
10 (76:11) Want de grimmigheid des mensen zal U loffelijk maken; het overblijfsel der grimmigheden zult Gij opbinden.
11 (76:12) Doet geloften en betaalt ze den HEERE, uw God, gij allen, die rondom Hem zijt! Laat hen Dien, Die te vrezen is, geschenken brengen;
12 (76:13) Die den geest der vorsten als druiven afsnijdt; Die den koningen der aarde vreselijk is.

77
1 Een psalm van Asaf, voor den opperzangmeester, over Jeduthun. (77:2) Mijn stem is tot God, en ik roep; mijn stem is tot God, en Hij zal het oor tot mij neigen.
2 (77:3) Ten dage mijner benauwdheid zocht ik den HEERE; mijn hand was des nachts uitgestrekt, en liet niet af; mijn ziel weigerde getroost te worden.
3 (77:4) Dacht ik aan God, zo maakte ik misbaar; peinsde ik, zo werd mijn ziel overstelpt. Sela.
4 (77:5) Gij hieldt mijn ogen wakende; ik was verslagen, en sprak niet.
5 (77:6) Ik overdacht de dagen van ouds, de jaren der eeuwen.
6 (77:7) Ik dacht aan mijn snarenspel; in den nacht overleide ik in mijn hart, en mijn geest onderzocht:
7 (77:8) Zal dan de Heere in eeuwigheden verstoten, en voortaan niet meer goedgunstig zijn?
8 (77:9) Houdt Zijn goedertierenheid in eeuwigheid op? Heeft de toezegging een einde, van geslacht tot geslacht?
9 (77:10) Heeft God vergeten genadig te zijn? Heeft Hij Zijn barmhartigheden door toorn toegesloten? Sela.
10 (77:11) Daarna zeide ik: Dit krenkt mij; maar de rechterhand des Allerhoogsten verandert.
11 (77:12) Ik zal de daden des HEEREN gedenken; ja, ik zal gedenken Uw wonderen van ouds her;
12 (77:13) En zal al Uw werken betrachten, en van Uw daden spreken.
13 (77:14) O God! Uw weg is in het heiligdom; wie is een groot God, gelijk God?
14 (77:15) Gij zijt die God, Die wonder doet; Gij hebt Uw sterkte bekend gemaakt onder de volken.
15 (77:16) Gij hebt Uw volk door Uw arm verlost; de kinderen van Jakob en van Jozef. Sela.
16 (77:17) De wateren zagen U, o God! de wateren zagen U, zij beefden; ook waren de afgronden beroerd.
17 (77:18) De dikke wolken goten water uit; de bovenste wolken gaven geluid; ook gingen Uw pijlen daarhenen.
18 (77:19) Het geluid Uws donders was in het ronde; de bliksemen verlichtten de wereld; de aarde werd beroerd en daverde.
19 (77:20) Uw weg was in de zee, en Uw pad in grote wateren, en Uw voetstappen werden niet bekend.
20 (77:21) Gij leiddet Uw volk, als een kudde door de hand van Mozes en Aaron.

78
1 Een onderwijzing van Asaf. O mijn volk! neem mijn leer ter oren; neigt ulieder oor tot de redenen mijns monds.
2 Ik zal mijn mond opendoen met spreuken; ik zal verborgenheden overvloediglijk uitstorten, van ouds her;
3 Die wij gehoord hebben en weten ze, en onze vaders ons verteld hebben.
4 Wij zullen het niet verbergen voor hun kinderen, voor het navolgende geslacht, vertellende de loffelijkheden des HEEREN, en Zijn sterkheid, en Zijn wonderen, die Hij gedaan heeft.
5 Want Hij heeft een getuigenis opgericht in Jakob, en een wet gesteld in Israel; die Hij onzen vaderen geboden heeft, dat zij ze hun kinderen zouden bekend maken;
6 Opdat het navolgende geslacht die weten zou, de kinderen, die geboren zouden worden; en zouden opstaan, en vertellen ze hun kinderen;
7 En dat zij hun hoop op God zouden stellen, en Gods daden niet vergeten, maar Zijn geboden bewaren;
8 En dat zij niet zouden worden gelijk hun vaders, een wederhorig en wederspannig geslacht; een geslacht, dat zijn hart niet richtte, en welks geest niet getrouw was met God.
9 (De kinderen van Efraim, gewapende boogschutters, keerden om ten dage des strijds.)
10 Zij hielden Gods verbond niet, en weigerden te wandelen in Zijn wet.
11 En zij vergaten Zijn daden, en Zijn wonderen, die Hij hun had doen zien.
12 Voor hun vaderen had Hij wonder gedaan, in Egypteland, in het veld van Zoan.
13 Hij kliefde de zee, en deed er hen doorgaan; en de wateren deed Hij staan als een hoop.
14 En Hij leidde hen des daags met een wolk, en den gansen nacht met een licht des vuurs.
15 Hij kliefde de rotsstenen in de woestijn, en drenkte hen overvloedig, als uit afgronden.
16 Want Hij bracht stromen voort uit de steenrots, en deed de wateren afdalen als rivieren.
17 Nog voeren zij wijders voort tegen Hem te zondigen, verbitterende den Allerhoogste in de dorre wildernis.
18 En zij verzochten God in hun hart, begerende spijs naar hun lust.
19 En zij spraken tegen God, zij zeiden: Zou God een tafel kunnen toerichten in de woestijn?
20 Ziet, Hij heeft den rotssteen geslagen, dat er wateren uitvloeiden, en beken overvloediglijk uitbraken, zou Hij ook brood kunnen geven? Zou Hij Zijn volke vlees toebereiden?
21 Daarom hoorde de HEERE, en werd verbolgen; en een vuur werd ontstoken tegen Jakob, en toorn ging ook op tegen Israel;
22 Omdat zij in God niet geloofden, en op Zijn heil niet vertrouwden.
23 Daar Hij den wolken van boven gebood, en de deuren des hemels opende;
24 En regende op hen het Man om te eten, en gaf hun hemels koren.
25 Een iegelijk at het brood der Machtigen; Hij zond hun teerkost tot verzadiging.
26 Hij dreef den oostenwind voort in den hemel, en voerde den zuidenwind aan door Zijn sterkte;
27 En regende op hen vlees als stof, en gevleugeld gevogelte als zand der zeeen;
28 En deed het vallen in het midden zijns legers, rondom zijn woningen.
29 Toen aten zij, en werden zeer zat; zodat Hij hun hun lust toebracht.
30 Zij waren nog niet vervreemd van hun lust; hun spijs was nog in hun mond,
31 Als Gods toorn tegen hen opging, dat Hij van hun vetsten doodde, en de uitgelezenen van Israel nedervelde.
32 Boven dit alles zondigden zij nog, en geloofden niet, door Zijn wonderen.
33 Dies deed Hij hun dagen vergaan in ijdelheid, en hun jaren in verschrikking.
34 Als Hij hen doodde, zo vraagden zij naar Hem, en keerden weder, en zochten God vroeg;
35 En gedachten, dat God hun Rotssteen was, en God, de Allerhoogste, hun Verlosser.
36 En zij vleiden Hem met hun mond, en logen Hem met hun tong.
37 Want hun hart was niet recht met Hem, en zij waren niet getrouw in Zijn verbond.

38 Doch Hij, barmhartig zijnde, verzoende de ongerechtigheid, en verdierf hen niet; maar wendde dikwijls Zijn toorn af, en wekte Zijn ganse grimmigheid niet op.
39 En Hij dacht, dat zij vlees waren, een wind, die henengaat en niet wederkeert.
40 Hoe dikwijls verbitterden zij Hem in de woestijn, deden Hem smart aan in de wildernis!
41 Want zij kwamen alweder, en verzochten God, en stelden den Heilige Israels een perk.
42 Zij dachten niet aan Zijn hand, aan den dag, toen Hij hen van den wederpartijder verloste;
43 Hoe Hij Zijn tekenen stelde in Egypte, en Zijn wonderheden in het veld van Zoan;
44 En hun vloeden in bloed veranderde, en hun stromen, opdat zij niet zouden drinken.
45 Hij zond een vermenging van ongedierte onder hen, dat hen verteerde, en vorsen, die hen verdierven.
46 En Hij gaf hun gewas den kruidworm, en hun arbeid den sprinkhaan.
47 Hij doodde hun wijnstok door den hagel, en hun wilde vijgebomen door vurigen hagelsteen.
48 Ook gaf Hij hun vee den hagel over, en hun beesten aan de vurige kolen.
49 Hij zond onder hen de hittigheid Zijns toorns, verbolgenheid, en verstoordheid, en benauwdheid, met uitzending der boden van veel kwaads.
50 Hij woog een pad voor Zijn toorn; Hij onttrok hun ziel niet van den dood; en hun gedierte gaf Hij aan de pestilentie over.
51 En Hij sloeg al het eerstgeborene in Egypte, het beginsel der krachten in de tenten van Cham.
52 En Hij voerde Zijn volk als schapen, en leidde hen, als een kudde, in de woestijn.
53 Ja, Hij leidde hen zeker, zodat zij niet vreesden; want de zee had hun vijanden overdekt.
54 En Hij bracht hen tot de landpale Zijner heiligheid, tot dezen berg, dien Zijn rechterhand verkregen heeft.
55 En Hij verdreef voor hun aangezicht de heidenen, en deed hen vallen in het snoer hunner erfenis, en deed de stammen Israels in hun tenten wonen.
56 Maar zij verzochten en verbitterden God, den Allerhoogste, en onderhielden Zijn getuigenissen niet.
57 En zij weken terug, en handelden trouwelooslijk, gelijk hun vaders; zij zijn omgekeerd, als een bedriegelijke boog.
58 En zij verwekten Hem tot toorn door hun hoogten, en verwekten Hem tot ijver door hun gesneden beelden.
59 God hoorde het en werd verbolgen, en versmaadde Israel zeer.
60 Dies verliet Hij den tabernakel te Silo, de tent, die Hij tot een woning gesteld had onder de mensen.
61 En Hij gaf Zijn sterkte in de gevangenis, en Zijn heerlijkheid in de hand des wederpartijders.
62 En Hij leverde Zijn volk over ten zwaarde, en werd verbolgen tegen Zijn erfenis.
63 Het vuur verteerde hun jongelingen, en hun jonge dochters werden niet geprezen.
64 Hun priesters vielen door het zwaard, en hun weduwen weenden niet.
65 Toen ontwaakte de Heere, als een slapende, als een held, die juicht van den wijn.
66 En Hij sloeg Zijn wederpartijders aan het achterste; Hij deed hun eeuwige smaadheid aan.
67 Doch Hij verwierp de tent van Jozef, en den stam van Efraim verkoos Hij niet.
68 Maar Hij verkoos den stam van Juda, den berg Sion, dien Hij liefhad.
69 En Hij bouwde Zijn heiligdom als hoogten, als de aarde, die Hij gegrond heeft in eeuwigheid.
70 En Hij verkoos Zijn knecht David, en nam hem van de schaapskooien;
71 Van achter de zogende schapen deed Hij hem komen, om te weiden Jakob, Zijn volk, en Israel, Zijn erfenis.
72 Ook heeft hij hen geweid naar de oprechtheid zijns harten, en heeft hen geleid met een zeer verstandig beleid zijner handen.

79
1 Een psalm van Asaf. O God! Heidenen zijn gekomen in Uw erfenis; zij hebben den tempel Uwer heiligheid verontreinigd; zij hebben Jeruzalem tot steenhopen gesteld.
2 Zij hebben de dode lichamen Uwer knechten aan het gevogelte des hemels tot spijs gegeven; het vlees Uwer gunstgenoten aan het gedierte des lands.
3 Zij hebben hun bloed rondom Jeruzalem als water vergoten; en er was niemand, die hen begroef.
4 Wij zijn onzen naburen een smaadheid geworden; een spot en schimp dien, die rondom ons zijn.
5 Hoe lang, HEERE? Zult Gij eeuwiglijk toornen? Zal Uw ijver als vuur branden?
6 Stort Uw grimmigheid uit over de heidenen, die U niet kennen, en over de koninkrijken, die Uw Naam niet aanroepen.
7 Want men heeft Jakob opgegeten, en zij hebben zijn liefelijke woning verwoest.
8 Gedenk ons de vorige misdaden niet; haast U, laat Uw barmhartigheden ons voorkomen; want wij zijn zeer dun geworden.
9 Help ons, o God onzes heils! ter oorzake van de eer Uws Naams; en red ons, en doe verzoening over onze zonden, om Uws Naams wil.
10 Waarom zouden de heidenen zeggen: Waar is hun God? Laat de wraak des vergoten bloeds Uwer knechten onder de heidenen voor onze ogen bekend worden.
11 Laat het gekerm der gevangenen voor Uw aanschijn komen; behoud overig de kinderen des doods, naar de grootheid Uws arms.
12 En geef onze naburen zevenvoudig weder in hun schoot hun smaad, waarmede zij U, o Heere! gesmaad hebben.
13 Zo zullen wij, Uw volk en de schapen Uwer weide, U loven in eeuwigheid, van geslacht tot geslacht; wij zullen Uw roem vertellen.

80
1 Voor den opperzangmeester, op Schoschannim; een getuigenis, een psalm van Asaf. (80:2) O Herder Israels! neem ter ore, Die Jozef als schapen leiddet; Die tussen de cherubim zit, verschijn blinkende.
2 (80:3) Wek Uw macht op voor het aangezicht van Efraim, en Benjamin, en Manasse, en kom tot onze verlossing.
3 (80:4) O God! breng ons weder, en laat Uw aanschijn lichten, zo zullen wij verlost worden.
4 (80:5) O HEERE, God der heirscharen! hoe lang zult Gij roken tegen het gebed Uws volks?
5 (80:6) Gij spijst hen met tranenbrood, en drenkt hen met tranen uit een drieling.
6 (80:7) Gij hebt ons onzen naburen tot een twist gesteld, en onze vijanden spotten onder zich.
7 (80:8) O God der heirscharen! breng ons weder, en laat Uw aangezicht lichten; zo zullen wij verlost worden.
8 (80:9) Gij hebt een wijnstok uit Egypte overgebracht, hebt de heidenen verdreven, en hebt denzelven geplant;
9 (80:10) Gij hebt de plaats voor hem bereid, en zijn wortelen doen inwortelen, zodat hij het land vervuld heeft.
10 (80:11) De bergen zijn met zijn schaduw bedekt geweest, en zijn ranken waren als cederbomen Gods.
11 (80:12) Hij schoot zijn ranken uit tot aan de zee, en zijn scheuten tot aan de rivier.
12 (80:13) Waarom hebt Gij zijn muren doorgebroken, zodat allen, die den weg voorbijgaan, hem plukken?
13 (80:14) Het zwijn uit het woud heeft hem uitgewroet, en het wild des velds heeft hem afgeweid.
14 (80:15) O God der heirscharen! keer toch weder; aanschouw uit den hemel, en zie, en bezoek dezen wijnstok,
15 (80:16) En den stam, dien Uw rechterhand geplant heeft, en dat om den zoon, dien Gij U gesterkt hebt!
16 (80:17) Hij is met vuur verbrand; hij is afgehouwen; zij komen om van het schelden Uws aangezichts.
17 (80:18) Uw hand zij over den man Uwer rechterhand, over des mensen zoon, dien Gij U gesterkt hebt.
18 (80:19) Zo zullen wij van U niet terugkeren; behoud ons in het leven, zo zullen wij Uw Naam aanroepen.
19 (80:20) O HEERE, God der heirscharen! breng ons weder; laat Uw aanschijn lichten, zo zullen wij verlost worden.

81
1 Voor den opperzangmeester, op de Gittith, een psalm van Asaf. (81:2) Zingt vrolijk Gode, onze Sterkte; juicht den God van Jakob.
2 (81:3) Heft een psalm op, en geeft de trommel; de liefelijke harp met de luit.
3 (81:4) Blaast de bazuin in de nieuwe maan, ter bestemder tijd, op onzen feestdag.
4 (81:5) Want dat is een inzetting in Israel, een recht van den God Jakobs.
5 (81:6) Hij heeft het gezet tot een getuigenis in Jozef, als Hij uitgetogen was tegen Egypteland; alwaar ik gehoord heb een spraak, die ik niet verstond;
6 (81:7) Ik heb zijn schouder van den last onttrokken; zijn handen zijn van de potten ontslagen.
7 (81:8) In de benauwdheid riept gij, en Ik hielp u uit; Ik antwoordde u uit de schuilplaats des donders; Ik beproefde u aan de wateren van Meriba. Sela.
8 (81:9) Mijn volk, zeide Ik hoor toe, en Ik zal onder u betuigen, Israel, of gij naar Mij hoordet!
9 (81:10) Er zal onder u geen uitlands god wezen, en gij zult u voor geen vreemden god nederbuigen.
10 (81:11) Ik ben de Heere, uw God, Die u heb opgevoerd uit het land van Egypte; doe uw mond wijd open, en Ik zal hem vervullen.
11 (81:12) Maar Mijn volk heeft Mijn stem niet gehoord; en Israel heeft Mijner niet gewild.
12 (81:13) Dies heb Ik het overgegeven in het goeddunken huns harten, dat zij wandelden in hun raadslagen.
13 (81:14) Och, dat Mijn volk naar Mij gehoord had, dat Israel in Mijn wegen gewandeld had!
14 (81:15) In kort zou Ik hun vijanden gedempt hebben, en Mijn hand gewend hebben tegen hun wederpartijders.
15 (81:16) Die den HEERE haten, zouden zich Hem geveinsdelijk onderworpen hebben, maar hunlieder tijd zou eeuwig geweest zijn.
16 (81:17) En Hij zou het gespijsd hebben met het vette der tarwe; ja, Ik zou u verzadigd hebben met honig uit de rotsstenen.

82
1 Een psalm van Asaf. God staat in de vergadering Godes; Hij oordeelt in het midden der goden;
2 Hoe lang zult gijlieden onrecht oordelen, en het aangezicht der goddelozen aannemen? Sela.
3 Doet recht den arme en den wees; rechtvaardigt den verdrukte en den arme.
4 Verlost den arme en den behoeftige, rukt hem uit der goddelozen hand.
5 Zij weten niet, en verstaan niet; zij wandelen steeds in duisternis; dies wankelen alle fondamenten der aarde.
6 Ik heb wel gezegd: Gij zijt goden; en gij zijt allen kinderen des Allerhoogsten;
7 Nochtans zult gij sterven als een mens; en als een van de vorsten zult gij vallen.
8 Sta op, o God! oordeel het aardrijk, want Gij bezit alle natien.

83
1 Een lied, een psalm van Asaf. (83:2) O God! zwijg niet, houd U niet als doof, en zijt niet stil, o God!
2 (83:3) Want zie, Uw vijanden maken getier, en Uw haters steken het hoofd op.
3 (83:4) Zij maken listiglijk een heimelijken aanslag tegen Uw volk, en beraadslagen zich tegen Uw verborgenen.
4 (83:5) Zij hebben gezegd: Komt, en laat ons hen uitroeien, dat zij geen volk meer zijn; dat aan den naam Israels niet meer gedacht worde.
5 (83:6) Want zij hebben in het hart te zamen beraadslaagd; tegen U hebben zij een verbond gemaakt;
6 (83:7) De tenten van Edom en der Ismaelieten, Moab en de Hagarenen;
7 (83:8) Gebal, en Ammon, en Amalek, Palestina met de inwoners van Tyrus.
8 (83:9) Ook heeft zich Assur bij hen gevoegd; zij zijn den kinderen van Lot tot een arm geweest. Sela.
9 (83:10) Doe hun als Midian, als Sisera, als Jabin aan de beek Kison;
10 (83:11) Die verdelgd zijn te Endor; zij zijn geworden tot drek der aarde.
11 (83:12) Maak hen en hun prinsen als Oreb en als Zeeb, en al hun vorsten als de ganse aarde.Zebah en als Zalmuna;
12 (83:13) Die zeiden: Laat ons de schone woningen Gods voor ons in erfelijke bezitting nemen.
13 (83:14) Mijn God! maak hen als een wervel, als stoppelen voor den wind.
14 (83:15) Gelijk het vuur een woud verbrandt, en gelijk de vlam de bergen aansteekt;
15 (83:16) Vervolg hen alzo met Uw onweder, en verschrik hen met Uw draaiwind.
16 (83:17) Maak hun aangezicht vol schande, opdat zij, o HEERE! Uw Naam zoeken.
17 (83:18) Laat hen beschaamd en verschrikt wezen tot in eeuwigheid, en laat hen schaamrood worden, en omkomen;
18 (83:19) Opdat zij weten, dat Gij alleen met Uw Naam zijt de HEERE, de Allerhoogste over

84
1 Voor den opperzangmeester, op de Gittith; een psalm, voor de kinderen van Korach. (84:2) Hoe liefelijk zijn Uw woningen, o HEERE der heirscharen!
2 (84:3) Mijn ziel is begerig, en bezwijkt ook van verlangen, naar de voorhoven des HEEREN; mijn hart en mijn vlees roepen uit tot den levenden God.
3 (84:4) Zelfs vindt de mus een huis, en de zwaluw een nest voor zich, waar zij haar jongen legt, bij Uw altaren, HEERE der heirscharen, mijn Koning, en mijn God!
4 (84:5) Welgelukzalig zijn zij, die in Uw huis wonen; zij prijzen U gestadiglijk. Sela.
5 (84:6) Welgelukzalig is de mens, wiens sterkte in U is, in welker hart de gebaande wegen zijn.
6 (86:7) Als zij door het dal der moerbezienbomen doorgaan, stellen zij Hem tot een fontein; ook zal de regen hen gans rijkelijk overdekken.
7 (84:8) Zij gaan van kracht tot kracht; een iegelijk van hen zal verschijnen voor God in Sion.
8 (84:9) HEERE, God der heirscharen! hoor mijn gebed; neem het ter oren, o God van Jakob! Sela.
9 (84:10) O God, ons Schild! zie, en aanschouw het aangezicht Uws gezalfden.
10 (84:11) Want een dag in Uw voorhoven is beter dan duizend elders; ik koos liever aan den dorpel in het huis mijns Gods te wezen, dan lang te wonen in de tenten der goddeloosheid.
11 (84:12) Want God, de HEERE, is een Zon en Schild; de HEERE zal genade en eer geven; Hij zal het goede niet onthouden dengenen, die in oprechtheid wandelen.
12 (84:13) HEERE der heirscharen! welgelukzalig is de mens, die op U vertrouwt.

85
1 Een psalm, voor den opperzangmeester, onder de kinderen van Korach. (85:2) Gij zijt Uw lande gunstig geweest, HEERE! de gevangenis van Jakob hebt Gij gewend.
2 (85:3) De misdaad Uws volks hebt Gij weggenomen; Gij hebt al hun zonden bedekt. Sela.
3 (85:4) Gij hebt weggenomen al Uw verbolgenheid; Gij hebt U gewend van de hittigheid Uws toorns.
4 (85:5) Breng ons weder, o God onzes heils! en doe te niet Uw toornigheid over ons.
5 (85:6) Zult Gij eeuwiglijk tegen ons toornen? Zult Gij Uw toorn uitstrekken van geslacht tot geslacht?
6 (85:7) Zult Gij ons niet weder levend maken, opdat Uw volk zich in U verblijde?
7 (85:8) Toon ons Uw goedertierenheid, o HEERE, en geef ons Uw heil.
8 (85:9) Ik zal horen, wat God, de HEERE, spreken zal; want Hij zal tot Zijn volk en tot Zijn gunstgenoten van vrede spreken; maar dat zij niet weder tot dwaasheid keren.
9 (85:10) Zekerlijk, Zijn heil is nabij degenen, die Hem vrezen, opdat in ons land eer wone.
10 (85:11) De goedertierenheid en waarheid zullen elkander ontmoeten; de gerechtigheid en vrede zullen elkander kussen.
11 (85:12) De waarheid zal uit de aarde spruiten, en gerechtigheid zal van den hemel nederzien.
12 (85:13) Ook zal de HEERE het goede geven; en ons land zal zijn vrucht geven.
13 (85:14) De gerechtigheid zal voor Zijn aangezicht henengaan, en Hij zal ze zetten op den weg Zijner voetstappen.

86
1 Een gebed van David. HEERE! neig Uw oor, verhoor mij; want ik ben ellendig en nooddruftig.
2 Bewaar mijn ziel, want ik ben Uw gunstgenoot, o Gij, mijn God! verlos Uw knecht, die op U betrouwt.
3 Zijt mij genadig, HEERE! want ik roep tot U den gansen dag.
4 Verheug de ziel Uws knechts; want tot U, HEERE! verhef ik mijn ziel.
5 Want Gij, HEERE! zijt goed, en gaarne vergevende, en van grote goedertierenheid allen, die U aanroepen.
6 HEERE! neem mijn gebed ter ore, en merk op de stem mijner smekingen.
7 In den dag mijner benauwdheid roep ik U aan, want Gij verhoort mij.
8 Onder de goden is niemand U gelijk, Heere! en er zijn geen gelijk Uw werken.
9 Al de heidenen, Heere! die Gij gemaakt hebt, zullen komen, en zullen zich voor Uw aanschijn nederbuigen, en Uw Naam eren.
10 Want Gij zijt groot, en doet wonderwerken; Gij alleen zijt God.
11 Leer mij, HEERE! Uw weg; ik zal in Uw waarheid wandelen; verenig mijn hart tot de vreze Uws Naams.
12 Heere, mijn God! ik zal U met mijn ganse hart loven, en ik zal Uw Naam eren in eeuwigheid;
13 Want Uw goedertierenheid is groot over mij; en Gij hebt mijn ziel uit het onderste des grafs uitgerukt.
14 O God! de hovaardigen staan tegen mij op, en de vergaderingen der tirannen zoeken mijn ziel; en zij stellen U niet voor hun ogen.
15 Maar Gij, Heere! zijt een barmhartig en genadig God, lankmoedig, en groot van goedertierenheid en waarheid.
16 Wend U tot mij, en zijt mij genadig, geef Uw knecht Uw sterkte, en verlos den zoon Uwer dienstmaagd.
17 Doe aan mij een teken ten goede, opdat het mijn haters zien, en beschaamd worden, als Gij, HEERE! mij geholpen, en mij getroost zult hebben.

87
1 Een psalm, een lied voor de kinderen van Korach. Zijn grondslag is op de bergen der heiligheid.
2 De HEERE bemint de poorten van Sion boven alle woningen van Jakob.
3 Zeer heerlijke dingen worden van u gesproken, o stad Gods! Sela.
4 Ik zal Rahab en Babel vermelden, onder degenen, die Mij kennen; ziet, de Filistijn, en de Tyrier, met den Moor, deze is aldaar geboren.
5 En van Sion zal gezegd worden: Die en die is daarin geboren; en de Allerhoogste Zelf zal hen bevestigen.
6 De HEERE zal hen rekenen in het opschrijven der volken, zeggende: Deze is aldaar geboren. Sela.
7 En de zangers, gelijk de speellieden, mitsgaders al mijn fonteinen, zullen binnen u zijn.

88
1 Een lied, een psalm voor de kinderen van Korach, voor den opperzangmeester, op Machalath Leannoth; een onderwijzing van Heman, den Ezrahiet. (88:2) O HEERE, God mijns heils! bij dag, bij nacht roep ik voor U.
2 (88:3) Laat mijn gebed voor Uw aanschijn komen; neig Uw oor tot mijn geschrei.
3 (88:4) Want mijn ziel is der tegenheden zat, en mijn leven raakt tot aan het graf.
4 (88:5) Ik ben gerekend met degenen, die in de kuil nederdalen; ik ben geworden als een man, die krachteloos is;
5 (88:6) Afgezonderd onder de doden, gelijk de verslagenen, die in het graf liggen, die Gij niet meer gedenkt, en zij zijn afgesneden van Uw hand.
6 (88:7) Gij hebt mij in den ondersten kuil gelegd, in duisternissen, in diepten.
7 (88:8) Uw grimmigheid ligt op mij; Gij hebt mij nedergedrukt met al Uw baren. Sela.
8 (88:9) Mijn bekenden hebt Gij verre van mij gedaan, Gij hebt mij hun tot een groten gruwel gesteld; ik ben besloten, en kan niet uitkomen.
9 (88:10) Mijn oog treurt vanwege verdrukking; HEERE! ik roep tot U den gansen dag; ik strek mijn handen uit tot U.
10 (88:11) Zult Gij wonder doen aan de doden? Of zullen de overledenen opstaan, zullen zij U loven? Sela.
11 (88:12) Zal Uw goedertierenheid in het graf verteld worden, Uw getrouwheid in het verderf?
12 (88:13) Zullen Uw wonderen bekend worden in de duisternis, en Uw gerechtigheid in het land der vergetelheid?
13 (88:14) Maar ik, HEERE! roep tot U, en mijn gebed komt U voor in den morgenstond.
14 (88:15) HEERE! waarom verstoot Gij mijn ziel, en verbergt Uw aanschijn voor mij?
15 (88:16) Van der jeugd aan ben ik bedrukt en doodbrakende; ik draag Uw vervaarnissen, ik ben twijfelmoedig.
16 (88:17) Uw hittige toornigheden gaan over mij; Uw verschrikkingen doen mij vergaan.
17 (88:18) Den gansen dag omringen zij mij als water; te zamen omgeven zij mij.
18 (88:19) Gij hebt vriend en metgezel verre van mij gedaan; mijn bekenden zijn in duisternis.

89
1 Een onderwijzing van Ethan, den Ezrahiet. (89:2) Ik zal de goedertierenheid des HEEREN eeuwiglijk zingen; ik zal Uw waarheid met mijn mond bekend maken, van geslacht tot geslacht.
2 (89:3) Want ik heb gezegd: Uw goedertierenheid zal eeuwiglijk gebouwd worden; in de hemelen zelve hebt Gij Uw waarheid bevestigd, zeggende:
3 (89:4) Ik heb een verbond gemaakt met Mijn uitverkorene; Ik heb Mijn knecht David gezworen:
4 (89:5) Ik zal uw zaad tot in eeuwigheid bevestigen, en uw troon opbouwen van geslacht tot geslacht. Sela.
5 (89:6) Dies loven de hemelen Uw wonderen, o HEERE! ook is Uw getrouwheid in de gemeente der heiligen.
6 (89:7) Want wie mag in den hemel tegen den HEERE geschat worden? Wie is den HEERE gelijk, onder de kinderen der sterken?
7 (89:8) God is grotelijks geducht in den raad der heiligen, en vreselijk boven allen, die rondom Hem zijn.
8 (89:9) O HEERE, God der heirscharen! wie is als Gij, grootmachtig, o HEERE! en Uw getrouwheid is rondom U.
9 (89:10) Gij heerst over de opgeblazenheid der zee; wanneer haar baren zich verheffen, zo stilt Gij ze.
10 (89:11) Gij hebt Rahab verbrijzeld als een verslagene; Gij hebt Uw vijanden verstrooid met den arm Uwer sterkte.
11 (89:12) De hemel is Uwe, ook is de aarde Uwe; de wereld en haar volheid, die hebt Gij gegrond.
12 (89:13) Het noorden en het zuiden, die hebt Gij geschapen; Thabor en Hermon juichen in Uw Naam.
13 (89:14) Gij hebt een arm met macht; Uw hand is sterk, Uw rechterhand is hoog.
14 (89:15) Gerechtigheid en gericht zijn de vastigheid Uws troons; goedertierenheid en waarheid gaan voor Uw aanschijn henen.
15 (89:16) Welgelukzalig is het volk, hetwelk het geklank kent; o HEERE! zij zullen in het licht Uws aanschijns wandelen.
16 (89:17) Zij zullen zich den gansen dag verheugen in Uw Naam, en door Uw gerechtigheid verhoogd worden.
17 (89:18) Want Gij zijt de heerlijkheid hunner sterkte; en door Uw welbehagen zal onze hoorn verhoogd worden.
18 (89:19) Want ons schild is van den HEERE, en onze koning is van den Heilige Israels.
19 (89:20) Toen hebt Gij in een gezicht gesproken van Uw heilige, en gezegd: Ik heb hulp besteld bij een held; Ik heb een verkorene uit het volk verhoogd.
20 (89:21) Ik heb David, Mijn knecht, gevonden; met Mijn heilige olie heb Ik hem gezalfd;
21 (89:22) Met welken Mijn hand vast blijven zal; ook zal hem Mijn arm versterken.
22 (89:23) De vijand zal hem niet dringen, en de zoon der ongerechtigheid zal hem niet onderdrukken.
23 (89:24) Maar Ik zal zijn wederpartijders verpletteren voor zijn aangezicht, en die hem haten, zal Ik plagen.
24 (89:25) En Mijn getrouwheid en Mijn goedertierenheid zullen met hem zijn; en zijn hoorn zal in Mijn Naam verhoogd worden.
25 (89:26) En Ik zal zijn hand in de zee zetten, en zijn rechterhand in de rivieren.
26 (89:27) Hij zal Mij noemen: Gij zijt mijn Vader! mijn God, en de Rotssteen mijns heils!
27 (89:28) Ook zal Ik hem ten eerstgeborenen zoon stellen, ten hoogste over de koningen der aarde.

28 (89:29) Ik zal hem Mijn goedertierenheid in eeuwigheid houden, en Mijn verbond zal hem vast blijven.
29 (89:30) En Ik zal zijn zaad in eeuwigheid zetten, en zijn troon als de dagen der hemelen.
30 (89:31) Indien zijn kinderen Mijn wet verlaten, en in Mijn rechten niet wandelen;
31 (89:32) Indien zij Mijn inzettingen ontheiligen, en Mijn geboden niet houden;
32 (89:33) Zo zal Ik hun overtreding met de roede bezoeken, en hun ongerechtigheid met plagen.
33 (89:34) Maar Mijn goedertierenheid zal Ik van hem niet wegnemen, en in Mijn getrouwheid niet feilen.
34 (89:35) Ik zal Mijn verbond niet ontheiligen, en hetgeen uit Mijn lippen gegaan is, zal Ik niet veranderen.
35 (89:36) Ik heb eens gezworen bij Mijn heiligheid: Zo Ik aan David liege!
36 (89:37) Zijn zaad zal in der eeuwigheid zijn, en zijn troon zal voor Mij zijn gelijk de zon.
37 (89:38) Hij zal eeuwiglijk bevestigd worden, gelijk de maan; en de Getuige in den hemel is getrouw. Sela.
38 (89:39) Maar Gij hebt hem verstoten en verworpen; Gij zijt verbolgen geworden tegen Uw gezalfde.
39 (89:40) Gij hebt het verbond Uws knechts te niet gedaan; Gij hebt zijn kroon ontheiligd tegen de aarde.
40 (89:41) Gij hebt al zijn muren doorgebroken; Gij hebt zijn vestingen nedergeworpen.
41 (89:42) Allen, die den weg voorbijgingen, hebben hem beroofd; zijn naburen is hij tot een smaad geweest.
42 (89:43) Gij hebt de rechterhand zijner wederpartijders verhoogd; Gij hebt al zijn vijanden verblijd.
43 (89:44) Gij hebt ook de scherpte zijns zwaards omgekeerd, en hebt hem niet staande gehouden in den strijd.
44 (89:45) Gij hebt zijn schoonheid doen ophouden; en Gij hebt zijn troon ter aarde nedergestoten.
45 (89:46) Gij hebt de dagen zijner jeugd verkort; Gij hebt hem met schaamte overdekt. Sela.
46 (89:47) Hoe lang, o HEERE! zult Gij U steeds verbergen, zal Uw grimmigheid branden als een vuur?
47 (89:48) Gedenk van hoedanige eeuw ik ben; waarom zoudt Gij aller mensenkinderen tevergeefs geschapen hebben?
48 (89:49) Wat man leeft er, die den dood niet zien zal, die zijn ziel zal bevrijden van het geweld des grafs? Sela.
49 (89:50) HEERE! waar zijn Uw vorige goedertierenheden, die Gij David gezworen hebt bij Uw trouw?
50 (89:51) Gedenk, HEERE! aan den smaad Uwer knechten, dien ik in mijn boezem draag, van alle grote volken.
51 (89:52) Waarmede, o HEERE! Uw vijanden smaden, waarmede zij de voetstappen Uws gezalfden smaden.
52 (89:53) Geloofd zij de HEERE in eeuwigheid! Amen, ja, amen.

90
1 Een gebed van Mozes, den man Gods. HEERE! Gij zijt ons geweest een Toevlucht van geslacht tot geslacht.
2 Eer de bergen geboren waren, en Gij de aarde en de wereld voortgebracht hadt, ja, van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt Gij God.
3 Gij doet den mens wederkeren tot verbrijzeling, en zegt: Keert weder, gij mensenkinderen!
4 Want duizend jaren zijn in Uw ogen als de dag van gisteren, als hij voorbijgegaan is, en als een nachtwaak.
5 Gij overstroomt hen; zij zijn gelijk een slaap; in den morgenstond zijn zij gelijk het gras, dat verandert;
6 In den morgenstond bloeit het, en het verandert; des avonds wordt het afgesneden, en het verdort.
7 Want wij vergaan door Uw toorn; en door Uw grimmigheid worden wij verschrikt.
8 Gij stelt onze ongerechtigheden voor U, onze heimelijke zonden in het licht Uws aanschijns.
9 Want al onze dagen gaan henen door Uw verbolgenheid; wij brengen onze jaren door als een gedachte.
10 Aangaande de dagen onzer jaren, daarin zijn zeventig jaren, of, zo wij zeer sterk zijn, tachtig jaren; en het uitnemendste van die is moeite en verdriet; want het wordt snellijk afgesneden, en wij vliegen daarheen.
11 Wie kent de sterkte Uws toorns, en Uw verbolgenheid, naardat Gij te vrezen zijt?
12 Leer ons alzo onze dagen tellen, dat wij een wijs hart bekomen.
13 Keer weder, HEERE! tot hoe lange? en het berouwe U over Uw knechten.
14 Verzadig ons in den morgenstond met Uw goedertierenheid, zo zullen wij juichen, en verblijd zijn in al onze dagen.
15 Verblijd ons naar de dagen, in dewelke Gij ons gedrukt hebt, naar de jaren, in dewelke wij het kwaad gezien hebben.
16 Laat Uw werk aan Uw knechten gezien worden, en Uw heerlijkheid over hun kinderen.
17 En de liefelijkheid des HEEREN, onzes Gods; zij over ons; en bevestig Gij het werk onzer handen over ons, ja, het werk onzer handen, bevestig dat.

91
1 Die in de schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen.
2 Ik zal tot den HEERE zeggen: Mijn Toevlucht en mijn Burg! mijn God, op Welken ik vertrouw!
3 Want Hij zal u redden van den strik des vogelvangers, van de zeer verderfelijke pestilentie.
4 Hij zal u dekken met Zijn vlerken, en onder Zijn vleugelen zult gij betrouwen; Zijn waarheid is een rondas en beukelaar.
5 Gij zult niet vrezen voor den schrik des nachts, voor den pijl, die des daags vliegt;
6 Voor de pestilentie, die in de donkerheid wandelt; voor het verderf, dat op den middag verwoest.
7 Aan uw zijden zullen er duizend vallen, en tien duizend aan uw rechterhand; tot u zal het niet genaken.
8 Alleenlijk zult gij het met uw ogen aanschouwen; en gij zult de vergelding der goddelozen zien.
9 Want Gij, HEERE! zijt mijn Toevlucht! Den Allerhoogste hebt gij gesteld tot uw Vertrek;
10 U zal geen kwaad wedervaren, en geen plage zal uw tent naderen.
11 Want Hij zal Zijn engelen van u bevelen, dat zij u bewaren in al uw wegen.
12 Zij zullen u op de handen dragen, opdat gij uw voet aan geen steen stoot.
13 Op den fellen leeuw en de adder zult gij treden, gij zult den jongen leeuw en den draak vertreden.
14 Dewijl hij Mij zeer bemint, spreekt God, zo zal Ik hem uithelpen; Ik zal hem op een hoogte stellen, want hij kent Mijn Naam.
15 Hij zal Mij aanroepen, en Ik zal hem verhoren; in de benauwdheid zal Ik bij hem zijn. Ik zal er hem uittrekken, en zal hem verheerlijken.
16 Ik zal hem met langheid der dagen verzadigen, en Ik zal hem Mijn heil doen zien.

92
1 Een psalm, een lied, op den sabbatdag. (92:2) Het is goed, dat men den HEERE love, en Uw Naam psalmzinge, o Allerhoogste!
2 (92:3) Dat men in den morgenstond Uw goedertierenheid verkondige, en Uw getrouwheid in de nachten;
3 (92:4) Op het tiensnarig instrument en op de luit, met een voorbedacht lied op de harp.
4 (92:5) Want Gij hebt mij verblijd, HEERE! met Uw daden, ik zal juichen over de werken Uwer handen.
5 (92:6) O HEERE! hoe groot zijn Uw werken! zeer diep zijn Uw gedachten.
6 (92:7) Een onvernuftig man weet er niet van, en een dwaas verstaat ditzelve niet;
7 (92:8) Dat de goddelozen groeien als het kruid, en al de werkers der ongerechtigheid bloeien, opdat zij tot in der eeuwigheid verdelgd worden.
8 (92:9) Maar Gij zijt de Allerhoogste in eeuwigheid de HEERE!
9 (92:10) Want zie, Uw vijanden, o HEERE! want zie, Uw vijanden zullen vergaan; al de werkers der ongerechtigheid zullen verstrooid worden.
10 (92:11) Maar Gij zult mijn hoorn verhogen, gelijk eens eenhoorns; ik ben met verse olie overgoten.
11 (92:12) En mijn oog zal mijn verspieders aanschouwen; mijn oren zullen het horen, aangaande de boosdoeners, die tegen mij opstaan.
12 (92:13) De rechtvaardige zal groeien als een palmboom; hij zal wassen als een cederboom op Libanon.
13 (92:14) Die in het huis des HEEREN geplant zijn, dien zal gegeven worden te groeien in de voorhoven onzes Gods.
14 (92:15) In den grijzen ouderdom zullen zij nog vruchten dragen; zij zullen vet en groen zijn,
15 (92:16) Om te verkondigen, dat de HEERE recht is; Hij is mijn Rotssteen, en in Hem is geen onrecht.

93
1 De HEERE regeert, Hij is met hoogheid bekleed; de HEERE is bekleed met sterkte, Hij heeft Zich omgord. Ook is de wereld bevestigd, zij zal niet wankelen.
2 Van toen af is Uw troon bevestigd, Gij zijt van eeuwigheid af.
3 De rivieren verheffen, o HEERE! de rivieren verheffen haar bruisen; de rivieren verheffen haar aanstoting.
4 Doch de HEERE in de hoogte is geweldiger dan het bruisen van grote wateren, dan de geweldige baren der zee.
5 Uw getuigenissen zijn zeer getrouw; de heiligheid is Uw huize sierlijk, HEERE! tot lange dagen.

94
1 O God der wraken! o HEERE, God der wraken! verschijn blinkende.
2 Gij, Rechter der aarde! verhef U; breng vergelding weder over de hovaardigen.
3 Hoe lang zullen de goddelozen, o HEERE! hoe lang zullen de goddelozen van vreugde opspringen?
4 Uitgieten? hard spreken? alle werkers der ongerechtigheid zich beroemen?
5 O HEERE! zij verbrijzelen Uw volk, en zij verdrukken Uw erfdeel.
6 De weduwe en den vreemdeling doden zij, en zij vermoorden de wezen.
7 En zeggen: De HEERE ziet het niet, en de God van Jakob merkt het niet.
8 Aanmerkt, gij onvernuftigen onder het volk! en gij dwazen! wanneer zult gij verstandig worden?
9 Zou Hij, Die het oor plant, niet horen? zou Hij, Die het oog formeert, niet aanschouwen?
10 Zou Hij, Die de heidenen tuchtigt, niet straffen, Hij, Die den mens wetenschap leert?
11 De HEERE weet de gedachten des mensen, dat zij ijdelheid zijn.
12 Welgelukzalig is de man, o HEERE! dien Gij tuchtigt, en dien Gij leert uit Uw wet,
13 Om hem rust te geven van de kwade dagen; totdat de kuil voor den goddeloze gegraven wordt.
14 Want de HEERE zal Zijn volk niet begeven, en Hij zal Zijn erve niet verlaten.
15 Want het oordeel zal wederkeren tot de gerechtigheid; en alle oprechten van hart zullen hetzelve navolgen.
16 Wie zal voor mij staan tegen de boosdoeners? Wie zal zich voor mij stellen tegen de werkers der ongerechtigheid?
17 Ten ware dat de HEERE mij een Hulp geweest ware, mijn ziel had bijna in de stilte gewoond.
18 Als ik zeide: Mijn voet wankelt; Uw goedertierenheid, o HEERE! ondersteunde mij.
19 Als mijn gedachten binnen in mij vermenigvuldigd werden, hebben Uw vertroostingen mijn ziel verkwikt.
20 Zou zich de stoel der schadelijkheden met U vergezelschappen, die moeite verdicht bij inzetting?
21 Zij rotten zich samen tegen de ziel des rechtvaardigen, en zij verdoemen onschuldig bloed.
22 Doch de HEERE is mij geweest tot een Hoog Vertrek, en mijn God tot een Steenrots mijner toevlucht.
23 En Hij zal hun ongerechtigheid op hen doen wederkeren, en Hij zal hen in hun boosheid verdelgen; de HEERE, onze God, zal hen verdelgen.

95
1 Komt, laat ons den HEERE vrolijk zingen; laat ons juichen den Rotssteen onzes heils.
2 Laat ons Zijn aangezicht tegemoet gaan met lof; laat ons Hem juichen met psalmen.
3 Want de HEERE is een groot God; ja, een groot Koning boven alle goden;
4 In Wiens hand de diepste plaatsen der aarde zijn, en de hoogten der bergen zijn Zijne;
5 Wiens ook de zee is, want Hij heeft ze gemaakt; en Zijn handen hebben het droge geformeerd.
6 Komt, laat ons aanbidden en nederbukken; laat ons knielen voor den HEERE, Die ons gemaakt heeft.
7 Want Hij is onze God, en wij zijn het volk Zijner weide, en de schapen Zijner hand. Heden, zo gij Zijn stem hoort,
8 Verhardt uw hart niet, gelijk te Meriba, gelijk ten dage van Massa in de woestijn;
9 Waar Mij uw vaders verzochten, Mij beproefden, ook Mijn werk zagen.
10 Veertig jaren heb Ik verdriet gehad aan dit geslacht, en heb gezegd: Zij zijn een volk, dwalende van hart, en zij kennen Mijn wegen niet.
11 Daarom heb Ik in Mijn toorn gezworen: Zo zij in Mijn rust zullen ingaan!

96
1 Zingt den HEERE een nieuw lied; zingt den HEERE, gij ganse aarde!
2 Zingt den HEERE, looft Zijn Naam; boodschapt Zijn heil van dag tot dag.
3 Vertelt onder de heidenen Zijn eer, onder alle volken Zijn wonderen.
4 Want de HEERE is groot, en zeer te prijzen; Hij is vreselijk boven alle goden.
5 Want al de goden der volken zijn afgoden; maar de HEERE heeft de hemelen gemaakt.
6 Majesteit en heerlijkheid zijn voor Zijn aangezicht, sterkte en sieraad in Zijn heiligdom.
7 Geeft den HEERE, gij geslachten der volken! geeft den HEERE eer en sterkte.
8 Geeft den HEERE de eer Zijns Naams; brengt offer, en komt in Zijn voorhoven.
9 Aanbidt den HEERE in de heerlijkheid des heiligdoms; schrikt voor Zijn aangezicht, gij ganse aarde.
10 Zegt onder de heidenen: De HEERE regeert; ook zal de wereld bevestigd worden, zij zal niet bewogen worden; Hij zal de volken richten in alle rechtmatigheid.
11 Dat de hemelen zich verblijden, en de aarde zich verheuge, dat de zee bruise met haar volheid.
12 Dat het veld huppele van vreugde met al wat er in is, dat dan al de bomen des wouds juichen.
13 Voor het aangezicht des HEEREN; want Hij komt, want Hij komt, om de aarde te richten; Hij zal de wereld richten met gerechtigheid, en de volken met Zijn waarheid.

97
1 De HEERE regeert, de aarde verheuge zich; dat veel eilanden zich verblijden.
2 Rondom Hem zijn wolken en donkerheid, gerechtigheid en gericht zijn de vastigheid Zijns troons.
3 Een vuur gaat voor Zijn aangezicht heen, en het steekt Zijn wederpartijen rondom aan brand.
4 Zijn bliksemen verlichten de wereld; het aardrijk ziet ze en het beeft.
5 De bergen smelten als was voor het aanschijn des HEEREN, voor het aanschijn des HEEREN der ganse aarde.
6 De hemelen verkondigen Zijn gerechtigheid, en alle volken zien Zijn eer.
7 Beschaamd moeten wezen allen, die de beelden dienen, die zich op afgoden beroemen; buigt u neder voor Hem, alle gij goden!
8 Sion heeft gehoord, en het heeft zich verblijd, en de dochteren van Juda hebben zich verheugd vanwege Uw oordelen, o HEERE!
9 Want Gij, HEERE! zijt de Allerhoogste over de gehele aarde; Gij zijt zeer hoog verheven boven alle goden.
10 Gij liefhebbers des HEEREN! haat het kwade; Hij bewaart de zielen Zijner gunstgenoten; Hij redt hen uit der goddelozen hand.
11 Het licht is voor den rechtvaardige gezaaid, en vrolijkheid voor de oprechten van hart.
12 Gij rechtvaardigen! verblijdt u in den HEERE, en spreekt lof ter gedachtenis Zijner heiligheid.

98
1 Een psalm. Zingt den HEERE een nieuw lied; want Hij heeft wonderen gedaan; Zijn rechterhand, en de arm Zijner heiligheid, heeft Hem heil gegeven.
2 De HEERE heeft Zijn heil bekend gemaakt; Hij heeft Zijn gerechtigheid geopenbaard voor de ogen der heidenen.
3 Hij is gedachtig geweest Zijner goedertierenheid, en Zijner waarheid aan het huis Israels; en al de einden der aarde hebben gezien het heil onzes Gods.
4 Juicht den HEERE, gij ganse aarde! roept uit van vreugde, en zingt vrolijk, en psalmzingt.
5 Psalmzingt den HEERE met de harp, met de harp en met de stem des gezangs,
6 Met trompetten en bazuinengeklank; juicht voor het aangezicht des Konings, des HEEREN.
7 De zee bruise met haar volheid, de wereld met degenen, die daarin wonen.
8 Dat de rivieren met de handen klappen, dat tegelijk de gebergten vreugde bedrijven,
9 Voor het aangezicht des HEEREN, want Hij komt, om de aarde te richten; Hij zal de wereld richten in gerechtigheid, en de volken in alle rechtmatigheid.

99
1 De HEERE regeert, dat de volken beven; Hij zit tussen de cherubim; de aarde bewege zich.
2 De HEERE is groot in Sion, en Hij is hoog boven alle volken.
3 Dat zij Uw groten en vreselijken Naam loven, die heilig is;
4 En de sterkte des Konings, die het recht lief heeft. Gij hebt billijkheden bevestigd, Gij hebt recht en gerechtigheid gedaan in Jakob.
5 Verheft den HEERE, onzen God, en buigt u neder voor de voetbank Zijner voeten; Hij is heilig!
6 Mozes en Aaron waren onder Zijn priesters, en Samuel onder de aanroepers Zijns Naams; zij riepen tot den HEERE, en Hij verhoorde hen.
7 Hij sprak tot hen in een wolkkolom; zij hebben Zijn getuigenissen onderhouden, en de inzettingen, die Hij hun gegeven had.
8 O HEERE, onze God! Gij hebt hen verhoord, Gij zijt hun geweest een vergevend God, hoewel wraak doende over hun daden.
9 Verheft den HEERE, onzen God, en buigt u voor den berg Zijner heiligheid; want de HEERE, onze God, is heilig.

100
1 Een lofzang. Gij ganse aarde! juicht den HEERE.
2 Dient den HEERE met blijdschap, komt voor Zijn aanschijn met vrolijk gezang.
3 Weet, dat de HEERE is God; Hij heeft ons gemaakt (en niet wij), Zijn volk en de schapen Zijner weide.
4 Gaat in tot Zijn poorten met lof, in Zijn voorhoven met lofgezang; looft Hem, prijst Zijn Naam.
5 Want de HEERE is goed; Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid, en Zijn getrouwheid van geslacht tot geslacht.

101
1 Een psalm van David. Ik zal van goedertierenheid en recht zingen; U zal ik psalmzingen, o HEERE!
2 Ik zal verstandelijk handelen in den oprechten weg; wanneer zult Gij tot mij komen? Ik zal in het midden mijns huizes wandelen, in oprechtigheid mijns harten.
3 Ik zal geen Belialsstuk voor mijn ogen stellen; ik haat het doen der afvalligen, het zal mij niet aankleven.
4 Het verkeerde hart zal van mij wijken; den boze zal ik niet kennen.
5 Die zijn naaste in het heimelijke achterklapt; dien zal ik verdelgen; die hoog van ogen is, en trots van hart, die zal ik niet vermogen.
6 Mijn ogen zullen zijn op de getrouwen in het land, dat zij bij mij zitten; die in den oprechten weg wandelt, die zal mij dienen.
7 Wie bedrog pleegt, zal binnen mijn huis niet blijven; die leugenen spreekt, zal voor mijn ogen niet bevestigd worden.
8 Allen morgen zal ik alle goddelozen des lands verdelgen, om uit de stad des HEEREN alle werkers der ongerechtigheid uit te roeien.

102
1 Een gebed des verdrukten, als hij overstelpt is, en zijn klacht uitstort voor het aangezicht des HEEREN. (102:2) O HEERE! hoor mijn gebed, en laat mijn geroep tot U komen.
2 (102:3) Verberg Uw aangezicht niet voor mij, neig Uw oor tot mij ten dage mijner benauwdheid; ten dage als ik roep, verhoor mij haastelijk.
3 (102:4) Want mijn dagen zijn vergaan als rook, en mijn gebeenten zijn uitgebrand als een haard.
4 (102:5) Mijn hart is geslagen en verdord als gras, zodat ik vergeten heb mijn brood te eten.
5 (102:6) Mijn gebeente kleeft aan mijn vlees, vanwege de stem mijns zuchtens.
6 (102:7) Ik ben een roerdomp der woestijn gelijk geworden, ik ben geworden als een steenuil der wildernissen.
7 (102:8) Ik waak, en ben geworden als een eenzame mus op het dak.
8 (102:9) Mijn vijanden smaden mij al den dag; die tegen mij razen, zweren bij mij.
9 (102:10) Want ik eet as als brood, en vermeng mijn drank met tranen.
10 (102:11) Vanwege Uw verstoordheid en Uw groten toorn; want Gij hebt mij verheven, en mij weder nedergeworpen.
11 (102:12) Mijn dagen zijn als een afgaande schaduw, en ik verdor als gras.
12 (102:13) Maar Gij, HEERE! blijft in eeuwigheid, en Uw gedachtenis van geslacht tot geslacht.
13 (102:14) Gij zult opstaan, Gij zult U ontfermen over Sion, want de tijd om haar genadig te zijn, want de bestemde tijd is gekomen.
14 (102:15) Want Uw knechten hebben een welgevallen aan haar stenen, en hebben medelijden met haar gruis.
15 (102:16) Dan zullen de heidenen den Naam des HEEREN vrezen, en alle koningen der aarde Uw heerlijkheid.
16 (102:17) Als de HEERE Sion zal opgebouwd hebben, in Zijn heerlijkheid zal verschenen zijn,
17 (102:18) Zich gewend zal hebben tot het gebed desgenen, die gans ontbloot is, en niet versmaad hebben hunlieder gebed;
18 (102:19) Dat zal geschreven worden voor het navolgende geslacht; en het volk, dat geschapen zal worden, zal den HEERE loven;
19 (102:20) Omdat Hij uit de hoogte Zijns heiligdoms zal hebben nederwaarts gezien; dat de HEERE uit den hemel op de aarde geschouwd zal hebben;
20 (102:21) Om het zuchten der gevangenen te horen, om los te maken de kinderen des doods;
21 (102:22) Opdat men den Naam des HEEREN vertelle te Sion, en Zijn lof te Jeruzalem;
22 (102:23) Wanneer de volken samen zullen vergaderd worden, ook de koninkrijken, om den HEERE te dienen.
23 (102:24) Hij heeft mijn kracht op den weg ter neder gedrukt; mijn dagen heeft Hij verkort.
24 (102:25) Ik zeide: Mijn God! neem mij niet weg in het midden mijner dagen; Uw jaren zijn van geslacht tot geslacht.
25 (102:26) Gij hebt voormaals de aarde gegrond, en de hemelen zijn het werk Uwer handen;
26 (102:27) Die zullen vergaan, maar Gij zult staande blijven; en zij alle zullen als een kleed verouden; Gij zult ze veranderen als een gewaad, en zij zullen veranderd zijn.
27 (102:28) Maar Gij zijt Dezelfde, en Uw jaren zullen niet geeindigd worden.
28 (102:29) De kinderen Uwer knechten zullen wonen, en hun zaad zal voor Uw aangezicht bevestigd worden.

103
1 Een psalm van David. Loof den HEERE, mijn ziel, en al wat binnen in mij is, Zijn heiligen Naam.
2 Loof den HEERE, mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden;
3 Die al uw ongerechtigheid vergeeft, die al uw krankheden geneest;
4 Die uw leven verlost van het verderf, die u kroont met goedertierenheid en barmhartigheden;
5 Die uw mond verzadigt met het goede, uw jeugd vernieuwt als eens arends.
6 De HEERE doet gerechtigheid en gerichten al dengenen, die onderdrukt worden.
7 Hij heeft Mozes Zijn wegen bekend gemaakt, den kinderen Israels Zijn daden.
8 Barmhartig en genadig is de HEERE, lankmoedig en groot van goedertierenheid.
9 Hij zal niet altoos twisten, noch eeuwiglijk den toorn behouden.
10 Hij doet ons niet naar onze zonden, en vergeldt ons niet naar onze ongerechtigheden.
11 Want zo hoog de hemel is boven de aarde, is Zijn goedertierenheid geweldig over degenen, die Hem vrezen.
12 Zo ver het oosten is van het westen, zo ver doet Hij onze overtredingen van ons.
13 Gelijk zich een vader ontfermt over de kinderen, ontfermt Zich de HEERE over degenen, die Hem vrezen.
14 Want Hij weet, wat maaksel wij zijn, gedachtig zijnde, dat wij stof zijn.
15 De dagen des mensen zijn als het gras, gelijk een bloem des velds, alzo bloeit hij.
16 Als de wind daarover gegaan is, zo is zij niet meer, en haar plaats kent haar niet meer.
17 Maar de goedertierenheid des HEEREN is van eeuwigheid en tot eeuwigheid over degenen, die Hem vrezen, en Zijn gerechtigheid aan kindskinderen;
18 Aan degenen, die Zijn verbond houden, en die aan Zijn bevelen denken, om die te doen.
19 De HEERE heeft Zijn troon in de hemelen bevestigd, en Zijn Koninkrijk heerst over alles.
20 Looft den HEERE, Zijn engelen! gij krachtige helden, die Zijn woord doet, gehoorzamende de stem Zijns woords.
21 Looft den HEERE, al Zijn heirscharen! gij Zijn dienaars, die Zijn welbehagen doet!
22 Looft den HEERE, al Zijn werken! aan alle plaatsen Zijner heerschappij. Loof den HEERE, mijn ziel!

104
1 Loof den HEERE, mijn ziel! O HEERE, mijn God! Gij zijt zeer groot, Gij zijt bekleed met majesteit en heerlijkheid.
2 Hij bedekt Zich met het licht, als met een kleed; Hij rekt den hemel uit als een gordijn.
3 Die Zijn opperzalen zoldert in de wateren, Die van de wolken Zijn wagen maakt, Die op de vleugelen des winds wandelt.
4 Hij maakt Zijn engelen geesten, Zijn dienaars tot een vlammend vuur.
5 Hij heeft de aarde gegrond op haar grondvesten; zij zal nimmermeer noch eeuwiglijk wankelen.
6 Gij hadt ze met den afgrond als een kleed overdekt; de wateren stonden boven de bergen.
7 Van Uw schelden vloden zij, zij haastten zich weg voor de stem Uws donders.
8 De bergen rezen op, de dalen daalden, ter plaatse, die Gij voor hen gegrond hadt.
9 Gij hebt een paal gesteld, dien zij niet overgaan zullen; zij zullen de aarde niet weder bedekken.
10 Die de fonteinen uitzendt door de dalen, dat zij tussen de gebergten henen wandelen.
11 Zij drenken al het gedierte des velds; de woudezels breken er hun dorst mede.
12 Bij dezelve woont het gevogelte des hemels, een stem gevende van tussen de takken.
13 Hij drenkt de bergen uit Zijn opperzalen; de aarde wordt verzadigd van de vrucht Uwer werken.
14 Hij doet het gras uitspruiten voor de beesten, en het kruid tot dienst des mensen, doende het brood uit de aarde voortkomen.
15 En den wijn, die het hart des mensen verheugt, doende het aangezicht blinken van olie; en het brood, dat het hart des mensen sterkt.
16 De bomen des HEEREN worden verzadigd, de cederbomen van Libanon, die Hij geplant heeft;
17 Alwaar de vogeltjes nestelen; des ooievaars huis zijn de dennebomen.
18 De hoge bergen zijn voor de steenbokken; de steenrotsen zijn een vertrek voor de konijnen.
19 Hij heeft de maan gemaakt tot de gezette tijden, de zon weet haar ondergang.
20 Gij beschikt de duisternis, en het wordt nacht, in denwelken al het gedierte des wouds uittreedt:
21 De jonge leeuwen, briesende om een roof, en om hun spijs van God te zoeken.
22 De zon opgaande, maken zij zich weg, en liggen neder in hun holen.
23 De mens gaat dan uit tot zijn werk, en naar zijn arbeid tot den avond toe.
24 Hoe groot zijn Uw werken, o HEERE! Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt; het aardrijk is vol van Uw goederen.
25 Deze zee, die groot en wijd van ruimte is, daarin is het wriemelende gedierte, en dat zonder getal, kleine gedierten met grote.
26 Daar wandelen de schepen, en de Leviathan, dien Gij geformeerd hebt, om daarin te spelen.
27 Zij allen wachten op U, dat Gij hun hun spijze geeft te zijner tijd.
28 Geeft Gij ze hun, zij vergaderen ze; doet Gij Uw hand open, zij worden met goed verzadigd.
29 Verbergt Gij Uw aangezicht, zij worden verschrikt; neemt Gij hun adem weg, zij sterven, en zij keren weder tot hun stof.
30 Zendt Gij Uw Geest uit, zo worden zij geschapen, en Gij vernieuwt het gelaat des aardrijks.
31 De heerlijkheid des HEEREN zij tot in der eeuwigheid; de HEERE verblijde Zich in Zijn werken.
32 Als Hij de aarde aanschouwt, zo beeft zij; als Hij de bergen aanroert, zo roken zij.
33 Ik zal den HEERE zingen in mijn leven; ik zal mijn God psalmzingen, terwijl ik nog ben.
34 Mijn overdenking van Hem zal zoet zijn; ik zal mij in den HEERE verblijden.
35 De zondaars zullen van de aarde verdaan worden, en de goddelozen zullen niet meer zijn. Loof den HEERE, mijn ziel! Hallelujah!

105
1 Looft den HEERE, roept Zijn Naam aan, maakt Zijn daden bekend onder de volken.
2 Zingt Hem, psalmzingt Hem, spreekt aandachtelijk van al Zijn wonderen.
3 Roemt u in den Naam Zijner heiligheid; het hart dergenen, die den HEERE zoeken, verblijde zich.
4 Vraagt naar den HEERE en Zijn sterkte; zoekt Zijn aangezicht geduriglijk.
5 Gedenkt Zijner wonderen, die Hij gedaan heeft, Zijner wondertekenen, en der oordelen Zijns monds.
6 Gij zaad van Abraham, Zijn knecht, gij kinderen van Jakob, Zijn uitverkorene!
7 Hij is de HEERE, onze God; Zijn oordelen zijn over de gehele aarde.
8 Hij gedenkt Zijns verbonds tot in der eeuwigheid, des woords, dat Hij ingesteld heeft, tot in duizend geslachten;
9 Des verbonds, dat Hij met Abraham heeft gemaakt, en Zijns eeds aan Izak;
10 Welken Hij ook gesteld heeft aan Jakob tot een inzetting, aan Israel tot een eeuwig verbond,
11 Zeggende: Ik zal u geven het land Kanaan, het snoer van ulieder erfdeel.
12 Als zij weinig mensen in getal waren, ja, weinig en vreemdelingen daarin;
13 En wandelden van volk tot volk, van het ene koninkrijk tot het andere volk;
14 Hij liet geen mens toe hen te onderdrukken; ook bestrafte Hij koningen om hunnentwil, zeggende:
15 Tast Mijn gezalfden niet aan, en doet Mijn profeten geen kwaad.
16 Hij riep ook een honger in het land; Hij brak allen staf des broods.
17 Hij zond een man voor hun aangezicht henen; Jozef werd verkocht tot een slaaf.
18 Men drukte zijn voeten in den stok; zijn persoon kwam in de ijzers.
19 Tot den tijd toe, dat Zijn woord kwam, heeft hem de rede des HEEREN doorlouterd.
20 De koning zond, en deed hem ontslaan; de heerser der volken liet hem los.
21 Hij zette hem tot een heer over zijn huis, en tot een heerser over al zijn goed;
22 Om zijn vorsten te binden naar zijn lust, en zijn oudsten te onderwijzen.
23 Daarna kwam Israel in Egypte, en Jakob verkeerde als vreemdeling in het land van Cham.
24 En Hij deed Zijn volk zeer wassen, en maakte het machtiger dan Zijn tegenpartijders.
25 Hij keerde hun hart om, dat zij Zijn volk haatten, dat zij met Zijn knechten listiglijk handelden.
26 Hij zond Mozes, Zijn knecht, en Aaron, dien Hij verkoren had.
27 Zij deden onder hen de bevelen Zijner tekenen, en de wonderwerken in het land van Cham.
28 Hij zond duisternis, en maakte het duister; en zij waren Zijn woord niet wederspannig.
29 Hij keerde hun wateren in bloed, en Hij doodde hun vissen.
30 Hun land bracht vorsen voort in overvloed, tot in de binnenste kameren hunner koningen.
31 Hij sprak, en er kwam een vermenging van ongedierte, luizen, in hun ganse landpale.
32 Hij maakte hun regen tot hagel, vlammig vuur in hun land.
33 En Hij sloeg hun wijnstok en hun vijgeboom, en Hij brak het geboomte hunner landpalen.
34 Hij sprak, en er kwamen sprinkhanen en kevers, en dat zonder getal;
35 Die al het kruid in hun land opaten, ja, aten de vrucht hunner landouwe op.
36 Hij versloeg ook alle eerstgeborenen in hun land, de eerstelingen al hunner krachten.
37 En Hij voerde hen uit met zilver en goud; en onder hun stammen was niemand, die struikelde.
38 Egypte was blijde, als zij uittrokken, want hun verschrikking was op hen gevallen.
39 Hij breidde een wolk uit tot een deksel, en vuur om den nacht te verlichten.
40 Zij baden, en Hij deed kwakkelen komen, en Hij verzadigde hen met hemels brood.

41 Hij opende een steenrots, en er vloeiden wateren uit, die gingen door de dorre plaatsen als een rivier.
42 Want Hij dacht aan Zijn heilig woord, aan Abraham, Zijn knecht.
43 Alzo voerde Hij Zijn volk uit met vrolijkheid, Zijn uitverkorenen met gejuich.
44 En Hij gaf hun de landen der heidenen, zodat zij in erfenis bezaten den arbeid der volken;
45 Opdat zij Zijn inzettingen onderhielden, en Zijn wetten bewaarden. Hallelujah!

106
1 Hallelujah! Looft den HEERE, want Hij is goed, want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
2 Wie zal de mogendheden des HEEREN uitspreken, al Zijn lof verkondigen?
3 Welgelukzalig zijn zij, die het recht onderhouden, die te aller tijd gerechtigheid doet.
4 Gedenk mijner, o HEERE! naar het welbehagen tot Uw volk, bezoek mij met Uw heil;
5 Opdat ik aanschouwe het goede Uwer uitverkorenen; opdat ik mij verblijde met de blijdschap Uws volks; opdat ik mij beroeme met Uw erfdeel.
6 Wij hebben gezondigd, mitsgaders onze vaderen, wij hebben verkeerdelijk gedaan; wij hebben goddelooslijk gehandeld.
7 Onze vaders in Egypte hebben niet gelet op Uw wonderen; zij zijn der menigte Uwer goedertierenheid niet gedachtig geweest; maar zij waren wederspannig aan de zee, bij de Schelfzee.
8 Doch Hij verloste hen om Zijns Naams wil, opdat Hij Zijn mogendheid bekend maakte.
9 En Hij schold de Schelfzee, zodat zij verdroogde, en Hij deed hen wandelen door de afgronden, als door een woestijn.
10 En Hij verloste hen uit de hand des haters, en Hij bevrijdde hen van de hand des vijands.
11 En de wateren overdekten hun wederpartijders; niet een van hen bleef over.
12 Toen geloofden zij aan Zijn woorden; zij zongen Zijn lof.
13 Doch zij vergaten haast Zijn werken, zij verbeidden naar Zijn raad niet.
14 Maar zij werden belust met lust in de woestijn, en zij verzochten God in de wildernis.
15 Toen gaf Hij hun hun begeerte; maar Hij zond aan hun zielen een magerheid.
16 En zij benijdden Mozes in het leger, en Aaron, den heilige des HEEREN.
17 De aarde deed zich open, en verslond Dathan, en overdekte de vergadering van Abiram.
18 En een vuur brandde onder hun vergadering, een vlam stak de goddelozen aan brand.
19 Zij maakten een kalf bij Horeb, en zij bogen zich voor een gegoten beeld.
20 En zij veranderden hun Eer in de gedaante van een os, die gras eet.
21 Zij vergaten God, hun Heiland, Die grote dingen gedaan had in Egypte;
22 Wonderdaden in het land van Cham; vreselijke dingen aan de Schelfzee.
23 Dies Hij zeide, dat Hij hen verdelgen zou, ten ware Mozes, Zijn uitverkorene, in de scheure voor Zijn aangezicht gestaan had, om Zijn grimmigheid af te keren, dat Hij hen niet verdierf.
24 Zij versmaadden ook het gewenste land; zij geloofden Zijn woord niet.
25 Maar zij murmureerden in hun tenten; naar de stem des HEEREN hoorden zij niet.
26 Dies hief Hij tegen hen Zijn hand op, zwerende, dat Hij hen nedervellen zou in de woestijn;
27 En dat Hij hun zaad zou nedervellen onder de heidenen, en hen verstrooien zou door de landen.
28 Ook hebben zij zich gekoppeld aan Baal-peor, en zij hebben de offeranden der doden gegeten.
29 En zij hebben den Heere tot toorn verwekt met hun daden, zodat de plaag een inbreuk onder hen deed.
30 Toen stond Pinehas op, en hij oefende gericht, en de plaag werd opgehouden.
31 En het is hem gerekend tot gerechtigheid, van geslacht tot geslacht tot in eeuwigheid.
32 Zij maakten Hem ook zeer toornig aan het twistwater, en het ging Mozes kwalijk om hunnentwil.
33 Want zij verbitterden zijn geest, zodat hij wat onbedachtelijk voortbracht met zijn lippen.
34 Zij hebben die volken niet verdelgd, die de HEERE hun gezegd had;
35 Maar zij vermengden zich met de heidenen, en leerden derzelver werken.
36 En zij dienden hun afgoden, en zij werden hun tot een strik.
37 Daarenboven hebben zij hun zonen en hun dochteren den duivelen geofferd.

38 En zij hebben onschuldig bloed vergoten, het bloed hunner zonen en hunner dochteren, die zij den afgoden van Kanaan hebben opgeofferd; zodat het land door deze bloedschulden is ontheiligd geworden.
39 En zij ontreinigden zich door hun werken, en zij hebben gehoereerd door hun daden.
40 Dies is de toorn des HEEREN ontstoken tegen Zijn volk, en Hij heeft een gruwel gehad aan Zijn erfdeel.
41 En Hij gaf hen in de hand der heidenen, en hun haters heersten over hen.
42 En hun vijanden hebben hen verdrukt, en zij zijn vernederd geworden onder hun hand.
43 Hij heeft hen menigmaal gered; maar zij verbitterden Hem door hun raad, en werden uitgeteerd door hun ongerechtigheid.
44 Nochtans zag Hij hun benauwdheid aan, als Hij hun geschrei hoorde.
45 En Hij dacht tot hun beste aan Zijn verbond, en het berouwde Hem naar de veelheid Zijner goedertierenheden.
46 Dies gaf Hij hun barmhartigheid voor het aangezicht van allen, die hen gevangen hadden.
47 Verlos ons, HEERE, onze God! en verzamel ons uit de heidenen, opdat wij den Naam Uwer heiligheid loven, ons beroemende in Uw lof.
48 Geloofd zij de HEERE, de God Israels, van eeuwigheid en tot in eeuwigheid; en al het volk zegge: Amen, Hallelujah!

107
1 Looft den HEERE, want Hij is goed; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
2 Dat zulks de bevrijden des HEEREN zeggen, die Hij van de hand der wederpartijders bevrijd heeft.
3 En Hij die uit de landen verzameld heeft, van het oosten en van het westen, van het noorden en van de zee.
4 Die in de woestijn dwaalden, in een weg der wildernis, die geen stad ter woning vonden;
5 Zij waren hongerig, ook dorstig; hun ziel was in hen overstelpt.
6 Doch roepende tot den HEERE in de benauwdheid, die zij hadden, heeft Hij hen gered uit hun angsten;
7 En Hij leidde hen op een rechten weg, om te gaan tot een stad ter woning.
8 Laat hen voor den HEERE Zijn goedertierenheid loven, en Zijn wonderwerken voor de kinderen der mensen;
9 Want Hij heeft de dorstige ziel verzadigd, en de hongerige ziel met goed vervuld;
10 Die in duisternis en de schaduw des doods zaten, gebonden met verdrukking en ijzer;
11 Omdat zij wederspannig waren geweest tegen Gods geboden, en den raad des Allerhoogsten onwaardiglijk verworpen hadden.
12 Waarom Hij hun het hart door zwarigheid vernederd heeft; zij zijn gestruikeld, en er was geen helper.
13 Doch roepende tot den HEERE in de benauwdheid, die zij hadden, verloste Hij hen uit hun angsten.
14 Hij voerde hen uit de duisternis en de schaduw des doods, en Hij brak hun banden.
15 Laat hen voor den HEERE Zijn goedertierenheid loven, en Zijn wonderwerken voor de kinderen der mensen;
16 Want Hij heeft de koperen deuren gebroken, en de ijzeren grendelen in stukken gehouwen.
17 De zotten worden om den weg hunner overtreding, en om hun ongerechtigheden geplaagd;
18 Hun ziel gruwelde van alle spijze, en zij waren tot aan de poorten des doods gekomen.
19 Doch roepende tot den HEERE in de benauwdheid, die zij hadden, verloste Hij hen uit hun angsten.
20 Hij zond Zijn woord uit, en heelde hen, en rukte hen uit hun kuilen.
21 Laat hen voor den HEERE Zijn goedertierenheid loven, en Zijn wonderwerken voor de kinderen der mensen.
22 En dat zij lofofferen offeren, en met gejuich Zijn werken vertellen.
23 Die met schepen ter zee afvaren, handel doende op grote wateren;
24 Die zien de werken des HEEREN, en Zijn wonderwerken in de diepte.
25 Als Hij spreekt, zo doet Hij een stormwind opstaan, die haar golven omhoog verheft.
26 Zij rijzen op naar den hemel; zij dalen neder tot in de afgronden; hun ziel versmelt van angst.
27 Zij dansen en waggelen als een dronken man, en al hun wijsheid wordt verslonden.
28 Doch roepende tot den HEERE in de benauwdheid, die zij hadden, zo voerde Hij hen uit hun angsten.
29 Hij doet den storm stilstaan, zodat hun golven stilzwijgen.
30 Dan zijn zij verblijd, omdat zij gestild zijn, en dat Hij hen tot de haven hunner begeerte geleid heeft.
31 Laat hen voor den HEERE Zijn goedertierenheid loven, en Zijn wonderwerken voor de kinderen der mensen;
32 En Hem verhogen in de gemeente des volks, en in het gestoelte der oudsten Hem roemen.
33 Hij stelt de rivieren tot een woestijn, en watertochten tot dorstig land.
34 Het vruchtbaar land tot zouten grond, om de boosheid dergenen, die daarin wonen.
35 Hij stelt de woestijn tot een waterpoel, en het dorre land tot watertochten.
36 En Hij doet de hongerigen aldaar wonen, en zij stichten een stad ter woning;

37 En bezaaien akkers, en planten wijngaarden, die inkomende vrucht voortbrengen.
38 En Hij zegent hen, zodat zij zeer vermenigvuldigen, en hun vee vermindert Hij niet.
39 Daarna verminderen zij, en komen ten onder, door verdrukking, kwaad en droefenis.
40 Hij stort verachting uit over de prinsen, en doet hen dwalen in het woeste, waar geen weg is.
41 Maar Hij brengt den nooddruftige uit de verdrukking in een hoog vertrek, en maakt de huisgezinnen als kudden.
42 De oprechten zien het, en zijn verblijd, maar alle ongerechtigheid stopt haar mond.
43 Wie is wijs? Die neme deze dingen waar; en dat zij verstandelijk letten op de goedertierenheden des HEEREN.

108
1 Een lied, een psalm van David. (108:2) O God! mijn hart is bereid; ik zal zingen en psalmzingen, ook mijn eer.
2 (108:3) Waak op, gij luit en harp! ik zal in den dageraad opwaken.
3 (108:4) Ik zal U loven onder de volken, o HEERE! en ik zal U psalmzingen onder de natien.
4 (108:5) Want Uw goedertierenheid is groot tot boven de hemelen, en Uw waarheid tot aan de bovenste wolken.
5 (108:6) Verhef U, o God! boven de hemelen, en Uw eer over de ganse aarde.
6 (108:7) Opdat Uw beminden bevrijd worden; geef heil door Uw rechterhand, en verhoor ons.
7 (108:8) God heeft gesproken in Zijn heiligdom, dies zal ik van vreugde opspringen; ik zal Sichem delen, en het dal van Sukkoth zal ik afmeten.
8 (108:9) Gilead is mijn, Manasse is mijn, en Efraim is de sterkte mijns hoofds; Juda is mijn wetgever.
9 (108:10) Moab is mijn waspot; op Edom zal ik mijn schoen werpen; over Palestina zal ik juichen.
10 (108:11) Wie zal mij voeren in een vaste stad? Wie zal mij leiden tot in Edom?
11 (108:12) Zult Gij het niet zijn, o God! Die ons verstoten hadt, en Die niet uittoogt, o God! met onze heirkrachten?
12 (108:13) Geef Gij ons hulp uit de benauwdheid; want des mensen heil is ijdelheid.
13 (108:14) In God zullen wij kloeke daden doen, en Hij zal onze wederpartijders vertreden.

109
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester. O God mijns lofs! zwijg niet.
2 Want de mond des goddelozen en de mond des bedrogs zijn tegen mij opengedaan; zij hebben met mij gesproken met een valse tong.
3 En met hatelijke woorden hebben zij mij omsingeld; ja, zij hebben mij bestreden zonder oorzaak.
4 Voor mijn liefde, staan zij mij tegen; maar ik was steeds in het gebed.
5 En zij hebben mij kwaad voor goed opgelegd, en haat voor mijn liefde.
6 Stel een goddeloze over hem, en de satan sta aan zijn rechterhand.
7 Als hij gericht wordt, zo ga hij schuldig uit, en zijn gebed zij tot zonde.
8 Dat zijn dagen weinig zijn; een ander neme zijn ambt;
9 Dat zijn kinderen wezen worden, en zijn vrouw weduwe.
10 En dat zijn kinderen hier en daar omzwerven, en bedelen, en de nooddruft uit hun verwoeste plaatsen zoeken.
11 Dat de schuldeiser aansla al wat hij heeft, en dat de vreemden zijn arbeid roven.
12 Dat hij niemand hebbe, die weldadigheid over hem uitstrekke, en dat er niemand zij, die zijn wezen genadig zij.
13 Dat zijn nakomelingen uitgeroeid worden; hun naam worde uitgedelgd in het andere geslacht.
14 De ongerechtigheid zijner vaderen worde gedacht bij den HEERE, en de zonde zijner moeder worde niet uitgedelgd.
15 Dat zij gedurig voor den HEERE zijn; en Hij roeie hun gedachtenis uit van de aarde.
16 Omdat hij niet gedacht heeft weldadigheid te doen, maar heeft den ellendigen en den nooddruftigen man vervolgd, en den verslagene van hart, om hem te doden.
17 Dewijl hij den vloek heeft liefgehad, dat die hem overkome, en geen lust gehad heeft tot den zegen, zo zij die verre van hem.
18 En hij zij bekleed met den vloek, als met zijn kleed, en dat die ga tot in het binnenste van hem als het water, en als de olie in zijn beenderen.
19 Die zij hem als een kleed, waarmede hij zich bedekt, en tot een gordel, waarmede hij zich steeds omgordt.
20 Dit zij het werkloon mijner tegenstanders van den HEERE, en dergenen, die kwaad spreken tegen mijn ziel.
21 Maar Gij, o HEERE Heere! maak het met mij om Uws Naams wil; dewijl Uw goedertierenheid goed is, verlos mij.
22 Want ik ben ellendig en nooddruftig, en mijn hart is in het binnenste van mij doorwond.
23 Ik ga heen gelijk een schaduw, wanneer zij zich neigt; ik worde omgedreven als een sprinkhaan.
24 Mijn knieen struikelen van vasten, en mijn vlees is vermagerd, zodat er geen vet aan is.
25 Nog ben ik hun een smaad; als zij mij zien, zo schudden zij hun hoofd.
26 Help mij, HEERE, mijn God! verlos mij naar Uw goedertierenheid.
27 Opdat zij weten, dat dit Uw hand is, dat Gij het, HEERE! gedaan hebt.
28 Laat hen vloeken, maar zegen Gij; laat hen zich opmaken, maar dat zij beschaamd worden; doch dat zich Uw knecht verblijde.
29 Laat mijn tegenstanders met schande bekleed worden, en dat zij met hun beschaamdheid zich bedekken, als met een mantel.
30 Ik zal den HEERE met mijn mond zeer loven, en in het midden van velen zal ik Hem prijzen.
31 Want Hij zal den nooddruftige ter rechterhand staan, om hem te verlossen van degenen, die zijn ziel veroordelen.

110
1 Een psalm van David. De HEERE heeft tot mijn Heere gesproken: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank Uwer voeten.
2 De HEERE zal den scepter Uwer sterkte zenden uit Sion, zeggende: Heers in het midden Uwer vijanden.
3 Uw volk zal zeer gewillig zijn op den dag Uwer heirkracht, in heilig sieraad; uit de baarmoeder des dageraads zal U de dauw Uwer jeugd zijn.
4 De HEERE heeft gezworen, en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt Priester in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizedek.
5 De HEERE is aan Uw rechterhand; Hij zal koningen verslaan ten dage Zijns toorns.
6 Hij zal recht doen onder de heidenen; Hij zal het vol dode lichamen maken; Hij zal verslaan dengene, die het hoofd is over een groot land.
7 Hij zal op den weg uit de beek drinken; daarom zal Hij het hoofd omhoog heffen.

111
1 Hallelujah! Aleph. Ik zal den HEERE loven van ganser harte; Beth. In den raad en vergadering der oprechten.
2 Gimel. De werken des HEEREN zijn groot; Daleth. zij worden gezocht van allen, die er lust in hebben.
3 He. Zijn doen is majesteit en heerlijkheid; Vau. en Zijn gerechtigheid bestaat in der eeuwigheid.
4 Zain. Hij heeft Zijn wonderen een gedachtenis gemaakt; Cheth. de HEERE is genadig en barmhartig.
5 Teth. Hij heeft dengenen, die Hem vrezen, spijs gegeven; Jod. Hij gedenkt in der eeuwigheid aan Zijn verbond.
6 Caph. Hij heeft de kracht Zijner werken Zijn volke bekend gemaakt; Lamed. hun gevende de erve der heidenen.
7 Mem. De werken Zijner handen zijn waarheid en oordeel; Nun. al Zijn bevelen zijn getrouw.
8 Samech. Zij zijn ondersteund voor altoos en in eeuwigheid; Ain. zijnde gedaan in waarheid en oprechtigheid.
9 Pe. Hij heeft Zijn volke verlossing gezonden; Tsade. Hij heeft Zijn verbond in eeuwigheid geboden; Koph. Zijn Naam is heilig en vreselijk.
10 Resch. De vreze des HEEREN is het beginsel der wijsheid; Schin. allen, die ze doen, hebben goed verstand; Thau. Zijn lof bestaat tot in der eeuwigheid.

112
1 Hallelujah! Aleph. Welgelukzalig is de man, die den HEERE vreest; Beth. die groten lust heeft in Zijn geboden.
2 Gimel. Zijn zaad zal geweldig zijn op aarde; Daleth. het geslacht der oprechten zal gezegend worden.
3 He. In zijn huis zal have en rijkdom wezen; Vau. en zijn gerechtigheid bestaat in eeuwigheid.
4 Zain. Den oprechten gaat het licht op in de duisternis; Cheth. Hij is genadig, en barmhartig, en rechtvaardig.
5 Teth. Wel dien man, die zich ontfermt en uitleent; Jod. hij beschikt zijn zaken met recht.
6 Caph. Zekerlijk, hij zal in der eeuwigheid niet wankelen; Lamed. de rechtvaardige zal in eeuwige gedachtenis zijn.
7 Mem. Hij zal voor geen kwaad gerucht vrezen; Nun. zijn hart is vast, betrouwende op den HEERE.
8 Samech. Zijn hart, wel ondersteund zijnde, zal niet vrezen; Ain. totdat hij op zijn wederpartijen zie.
9 Pe. Hij strooit uit, hij geeft den nooddruftige; Tsade. zijn gerechtigheid bestaat in eeuwigheid; Koph. zijn hoorn zal verhoogd worden in eer.
10 Resch. De goddeloze zal het zien, en hij zal zich vertoornen; Schin. hij zal met zijn tanden knersen en smelten. Thau. de wens der goddelozen zal vergaan.

113
1 Hallelujah! Looft, gij knechten des HEEREN! looft den Naam des HEEREN.
2 De Naam des HEEREN zij geprezen, van nu aan tot in der eeuwigheid.
3 Van den opgang der zon af tot haar nedergang, zij de Naam des HEEREN geloofd.
4 De HEERE is hoog boven alle heidenen, boven de hemelen is Zijn heerlijkheid.
5 Wie is gelijk de HEERE, onze God? Die zeer hoog woont.
6 Die zeer laag ziet, in den hemel en op de aarde.
7 Die den geringe uit het stof opricht, en den nooddruftige uit den drek verhoogt;
8 Om te doen zitten bij de prinsen, bij de prinsen Zijns volks.
9 Die de onvruchtbare doet wonen met een huisgezin, een blijde moeder van kinderen. Hallelujah!

114
1 Toen Israel uit Egypte toog, het huis Jakobs van een volk, dat een vreemde taal had;
2 Zo werd Juda tot Zijn heiligdom, Israel Zijn volkomene heerschappij.
3 De zee zag het, en vlood; de Jordaan keerde achterwaarts.
4 De bergen sprongen als rammen, de heuvelen als lammeren.
5 Wat was u, gij zee! dat gij vloodt? gij Jordaan! dat gij achterwaarts keerdet?
6 Gij bergen, dat gij opsprongt als rammen? gij heuvelen! als lammeren?
7 Beef, gij aarde! voor het aangezicht des Heeren, voor het aangezicht van den God Jakobs;
8 Die den rotssteen veranderde in een watervloed, den keisteen in een waterfontein.

115
1 Niet ons, o HEERE! niet ons, maar Uw Naam geef eer, om Uwer goedertierenheid, om Uwer waarheid wil.
2 Waarom zouden de heidenen zeggen: Waar is nu hun God?
3 Onze God is toch in den hemel, Hij doet al wat Hem behaagt.
4 Hunlieder afgoden zijn zilver en goud, het werk van des mensen handen;
5 Zij hebben een mond, maar spreken niet; zij hebben ogen, maar zien niet;
6 Oren hebben zij, maar horen niet; zij hebben een neus, maar zij rieken niet;
7 Hun handen hebben zij, maar tasten niet; hun voeten, maar gaan niet; zij geven geen geluid door hun keel.
8 Dat die hen maken hun gelijk worden, en al wie op hen vertrouwt.
9 Israel! vertrouw gij op den HEERE; Hij is hun Hulp en hun Schild.
10 Gij huis van Aaron! vertrouw op den HEERE; Hij is hun Hulp en hun Schild.
11 Gijlieden, die den HEERE vreest! vertrouwt op den HEERE; Hij is hun Hulp en hun Schild.
12 De HEERE is onzer gedachtig geweest, Hij zal zegenen; Hij zal het huis van Israel zegenen, Hij zal het huis van Aaron zegenen.
13 Hij zal zegenen, die den HEERE vrezen, de kleinen met de groten.
14 De HEERE zal den zegen over ulieden vermeerderen, over ulieden en over uw kinderen.
15 Gijlieden zijt den HEERE gezegend, Die den hemel en de aarde gemaakt heeft.
16 Aangaande den hemel, de hemel is des HEEREN; maar de aarde heeft Hij den mensenkinderen gegeven.
17 De doden zullen den HEERE niet prijzen, noch die in de stilte nedergedaald zijn.
18 Maar wij zullen den HEERE loven van nu aan tot in der eeuwigheid. Hallelujah!

116
1 Ik heb lief, want de HEERE hoort mijn stem, mijn smekingen;
2 Want Hij neigt Zijn oor tot mij; dies zal ik Hem in mijn dagen aanroepen.
3 De banden des doods hadden mij omvangen, en de angsten der hel hadden mij getroffen; ik vond benauwdheid en droefenis.
4 Maar ik riep den Naam des HEEREN aan, zeggende: Och HEERE! bevrijd mijn ziel.
5 De HEERE is genadig en rechtvaardig, en onze God is ontfermende.
6 De HEERE bewaart de eenvoudigen; ik was uitgeteerd, doch Hij heeft mij verlost.
7 Mijn ziel! keer weder tot uw rust, want de HEERE heeft aan u welgedaan.
8 Want Gij, HEERE! hebt mijn ziel gered van den dood, mijn ogen van tranen, mijn voet van aanstoot.
9 Ik zal wandelen voor het aangezicht des HEEREN, in de landen der levenden.
10 Ik heb geloofd, daarom sprak ik; ik ben zeer bedrukt geweest.
11 Ik zeide in mijn haasten: Alle mensen zijn leugenaars.
12 Wat zal ik den HEERE vergelden voor al Zijn weldaden aan mij bewezen?
13 Ik zal den beker der verlossingen opnemen, en den Naam des HEEREN aanroepen.
14 Mijn geloften zal ik den HEERE betalen, nu, in de tegenwoordigheid van al Zijn volk.
15 Kostelijk is in de ogen des HEEREN de dood Zijner gunstgenoten.
16 Och, HEERE! zekerlijk ik ben Uw knecht, ik ben Uw knecht, een zoon Uwer dienstmaagd; Gij hebt mijn banden losgemaakt.
17 Ik zal U offeren een offerande van dankzegging, en den Naam des HEEREN aanroepen.
18 Ik zal mijn gelofte den HEERE betalen, nu, in de tegenwoordigheid van al Zijn volk.
19 In de voorhoven van het huis des HEEREN, in het midden van u, o Jeruzalem! Hallelujah!

117
1 Looft den HEERE, alle heidenen; prijst Hem, alle natien!
2 Want Zijn goedertierenheid is geweldig over ons, en de waarheid des HEEREN is in der eeuwigheid! Hallelujah!

118
1 Looft den HEERE, want Hij is goed; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
2 Dat Israel nu zegge, dat Zijn goedertierenheid in der eeuwigheid is.
3 Het huis van Aaron zegge nu, dat Zijn goedertierenheid in der eeuwigheid is.
4 Dat degenen, die den HEERE vrezen, nu zeggen, dat Zijn goedertierenheid in der eeuwigheid is.
5 Uit de benauwdheid heb ik den HEERE aangeroepen; de HEERE heeft mij verhoord, stellende mij in de ruimte.
6 De HEERE is bij mij, ik zal niet vrezen; wat zal mij een mens doen?
7 De HEERE is bij mij onder degenen, die mij helpen; daarom zal ik mijn lust zien aan degenen, die mij haten.
8 Het is beter tot den HEERE toevlucht te nemen, dan op den mens te vertrouwen.
9 Het is beter tot den HEERE toevlucht te nemen, dan op prinsen te vertrouwen.
10 Alle heidenen hadden mij omringd; het is in den Naam des HEEREN, dat ik ze verhouwen heb.
11 Zij hadden mij omringd, ja, zij hadden mij omringd; het is in den Naam des HEEREN, dat ik ze verhouwen heb.
12 Zij hadden mij omringd als bijen; zij zijn uitgeblust als een doornenvuur; het is in den Naam des HEEREN, dat ik ze verhouwen heb.
13 Gij hadt mij zeer hard gestoten, tot vallens toe, maar de HEERE heeft mij geholpen.
14 De HEERE is mijn Sterkte en Psalm, want Hij is mij tot heil geweest.
15 In de tenten der rechtvaardigen is een stem des gejuichs en des heils; de rechterhand des HEEREN doet krachtige daden.
16 De rechterhand des HEEREN is verhoogd; de rechterhand des HEEREN doet krachtige daden.
17 Ik zal niet sterven, maar leven; en ik zal de werken des HEEREN vertellen.
18 De HEERE heeft mij wel hard gekastijd; maar Hij heeft mij ter dood niet overgegeven.
19 Doet mij de poorten der gerechtigheid open, ik zal daardoor ingaan, ik zal den HEERE loven.
20 Dit is de poort des HEEREN, door dewelke de rechtvaardigen zullen ingaan.
21 Ik zal U loven, omdat Gij mij verhoord hebt, en mij tot heil geweest zijt.
22 De steen, dien de bouwlieden verworpen hadden, is tot een hoofd des hoeks geworden.
23 Dit is van den HEERE geschied, en het is wonderlijk in onze ogen.
24 Dit is de dag, dien de HEERE gemaakt heeft; laat ons op denzelven ons verheugen, en verblijd zijn.
25 Och HEERE! geef nu heil; och HEERE! geef nu voorspoed.
26 Gezegend zij hij, die daar komt in den Naam des HEEREN! Wij zegenen ulieden uit het huis des HEEREN.
27 De HEERE is God, Die ons licht gegeven heeft. Bindt het feest offer met touwen tot aan de hoornen van het altaar.
28 Gij zijt mijn God, daarom zal ik U loven; o mijn God! ik zal U verhogen.
29 Loof den HEERE, want Hij is goed; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.

119
1 Aleph. Welgelukzalig zijn de oprechten van wandel, die in de wet des HEEREN gaan.
2 Welgelukzalig zijn zij, die Zijn getuigenissen onderhouden, die Hem van ganser harte zoeken;
3 Ook geen onrecht werken, maar wandelen in Zijn wegen.
4 HEERE! Gij hebt geboden, dat men Uw bevelen zeer bewaren zal.
5 Och, dat mijn wegen gericht werden, om Uw inzettingen te bewaren!
6 Dan zou ik niet beschaamd worden, wanneer ik merken zou op al Uw geboden.
7 Ik zal U loven in oprechtheid des harten, als ik de rechten Uwer gerechtigheid geleerd zal hebben.
8 Ik zal Uw inzettingen bewaren; verlaat mij niet al te zeer.
9 Beth. Waarmede zal de jongeling zijn pad zuiver houden? Als hij dat houdt naar Uw woord.
10 Ik zoek U met mijn gehele hart, laat mij van Uw geboden niet afdwalen.
11 Ik heb Uw rede in mijn hart verborgen, opdat ik tegen U niet zondigen zou.
12 HEERE! Gij zijt gezegend; leer mij Uw inzettingen.
13 Ik heb met mijn lippen verteld al de rechten Uws monds.
14 Ik ben vrolijker in den weg Uwer getuigenissen, dan over allen rijkdom.
15 Ik zal Uw bevelen overdenken, en op Uw paden letten.
16 Ik zal mijzelven vermaken in Uw inzettingen; Uw woord zal ik niet vergeten.
17 Gimel. Doe wel bij Uw knecht, dat ik leve en Uw woord beware.
18 Ontdek mijn ogen, dat ik aanschouwe de wonderen van Uw wet.
19 Ik ben een vreemdeling op de aarde, verberg Uw geboden voor mij niet.
20 Mijn ziel is verbroken vanwege het verlangen naar Uw oordelen te aller tijd.
21 Gij scheldt de vervloekte hovaardigen, die van Uw geboden afdwalen.
22 Wentel van mij versmaadheid en verachting, want ik heb Uw getuigenissen onderhouden.
23 Als zelfs de vorsten zittende tegen mij gesproken hebben, heeft Uw knecht Uw inzettingen betracht.
24 Ook zijn Uw getuigenissen mijn vermakingen, en mijn raadslieden.
25 Daleth. Mijn ziel kleeft aan het stof; maak mij levend naar Uw woord.
26 Ik heb U mijn wegen verteld, en Gij hebt mij verhoord; leer mij Uw inzettingen.
27 Geef mij den weg Uwer bevelen te verstaan, opdat ik Uw wonderen betrachte.
28 Mijn ziel druipt weg van treurigheid; richt mij op naar Uw woord.
29 Wend van mij den weg der valsheid, en verleen mij genadiglijk Uw wet.
30 Ik heb verkoren den weg der waarheid, Uw rechten heb ik mij voorgesteld.
31 Ik kleef vast aan Uw getuigenissen; o HEERE! beschaam mij niet.
32 Ik zal den weg Uwer geboden lopen, als Gij mijn hart verwijd zult hebben.
33 He. HEERE! leer mij den weg Uwer inzettingen, en ik zal hem houden ten einde toe.
34 Geef mij het verstand, en ik zal Uw wet houden; ja, ik zal ze onderhouden met gansen harte.
35 Doe mij treden op het pad Uwer geboden, want daarin heb ik lust.
36 Neig mijn hart tot Uw getuigenissen, en niet tot gierigheid.
37 Wend mijn ogen af, dat zij geen ijdelheid zien; maak mij levend door Uw wegen.
38 Bevestig Uw toezegging aan Uw knecht, die Uw vreze toegedaan is.
39 Wend mijn smaadheid af, die ik vreze, want Uw rechten zijn goed.
40 Zie, ik heb een begeerte tot Uw bevelen; maak mij levend door Uw gerechtigheid.
41 Vau. En dat mij Uw goedertierenheden overkomen, o HEERE! Uw heil, naar Uw toezegging;
42 Opdat ik mijn smader wat heb te antwoorden, want ik vertrouw op Uw woord.
43 En ruk het woord der waarheid van mijn mond niet al te zeer, want ik hoop op Uw rechten.
44 Zo zal ik Uw wet steeds onderhouden, eeuwiglijk en altoos.
45 En ik zal wandelen in de ruimte, omdat ik Uw bevelen gezocht heb.
46 Ook zal ik voor koningen spreken van Uw getuigenissen, en mij niet schamen.
47 En ik zal mij vermaken in Uw geboden, die ik liefheb.

48 En ik zal mijn handen opheffen naar Uw geboden, die ik liefheb, en ik zal Uw inzettingen betrachten.
49 Zain. Gedenk des woords, tot Uw knecht gesproken, op hetwelk Gij mij hebt doen hopen.
50 Dit is mijn troost in mijn ellende, want Uw toezegging heeft mij levend gemaakt.
51 De hovaardigen hebben mij boven mate zeer bespot; nochtans ben ik van Uw wet niet geweken.
52 Ik heb gedacht, o HEERE! aan Uw oordelen van ouds aan, en heb mij getroost.
53 Grote beroering heeft mij bevangen vanwege de goddelozen, die Uw wet verlaten.
54 Uw inzettingen zijn mij gezangen geweest, ter plaatse mijner vreemdelingschappen.
55 HEERE! des nachts ben ik Uws Naams gedachtig geweest, en heb Uw wet bewaard.
56 Dat is mij geschied, omdat ik Uw bevelen bewaard heb.
57 Cheth. De HEERE is mijn deel, ik heb gezegd, dat ik Uw woorden zal bewaren.
58 Ik heb Uw aanschijn ernstelijk gebeden van ganser harte, wees mij genadig naar Uw toezegging.
59 Ik heb mijn wegen bedacht, en heb mijn voeten gekeerd tot Uw getuigenissen.
60 Ik heb gehaast, en niet vertraagd Uw geboden te onderhouden.
61 De goddeloze hopen hebben mij beroofd; nochtans heb ik Uw wet niet vergeten.
62 Te middernacht sta ik op, om U te loven voor de rechten Uwer gerechtigheid.
63 Ik ben een gezel van allen, die U vrezen, en van hen, die Uw bevelen onderhouden.
64 HEERE! de aarde is vol van Uw goedertierenheid; leer mij Uw inzettingen.
65 Teth. Gij hebt bij Uw knecht goed gedaan, HEERE, naar Uw woord.
66 Leer mij een goeden zin en wetenschap, want ik heb aan Uw geboden geloofd.
67 Eer ik verdrukt werd, dwaalde ik, maar nu onderhoud ik Uw woord.
68 Gij zijt goed en goeddoende; leer mij Uw inzettingen.
69 De hovaardigen hebben leugens tegen mij gestoffeerd; doch ik bewaar Uw bevelen van ganser harte.
70 Hun hart is vet als smeer; maar ik heb vermaak in Uw wet.
71 Het is mij goed, dat ik verdrukt ben geweest, opdat ik Uw inzettingen leerde.
72 De wet Uws monds is mij beter, dan duizenden van goud of zilver.
73 Jod. Uw handen hebben mij gemaakt, en bereid; maak mij verstandig, opdat ik Uw geboden lere.
74 Die U vrezen, zullen mij aanzien, en zich verblijden, omdat ik op Uw woord gehoopt heb.
75 Ik weet, HEERE! dat Uw gerichten de gerechtigheid zijn, en dat Gij mij uit getrouwheid verdrukt hebt.
76 Laat toch Uw goedertierenheid zijn om mij te troosten, naar Uw toezegging aan Uw knecht.
77 Laat mij Uw barmhartigheden overkomen, opdat ik leve, want Uw wet is al mijn vermaking.
78 Laat de hovaardigen beschaamd worden, omdat zij mij met leugen nedergestoten hebben; doch ik betracht Uw geboden.
79 Laat hen tot mij keren, die U vrezen, en die Uw getuigenissen kennen.
80 Laat mijn hart oprecht zijn tot Uw inzettingen, opdat ik niet beschaamd worde.
81 Caph. Mijn ziel is bezweken van verlangen naar Uw heil; op Uw woord heb ik gehoopt.
82 Mijn ogen zijn bezweken van verlangen naar Uw toezegging, terwijl ik zeide: Wanneer zult Gij mij vertroosten?
83 Want ik ben geworden als een lederen zak in den rook; doch Uw inzettingen heb ik niet vergeten.
84 Hoe vele zullen de dagen Uws knechts zijn? Wanneer zult Gij recht doen over mijn vervolgers?
85 De hovaardigen hebben mij putten gegraven, hetwelk niet is naar Uw wet.
86 Al Uw geboden zijn waarheid; zij vervolgen mij met leugen, help mij.
87 Zij hebben mij bijna vernietigd op de aarde, maar ik heb Uw bevelen niet verlaten.

88 Maak mij levend naar Uw goedertierenheid, dan zal ik de getuigenis Uws monds onderhouden.
89 Lamed. O HEERE! Uw woord bestaat in der eeuwigheid in de hemelen.
90 Uw goedertierenheid is van geslacht tot geslacht; Gij hebt de aarde vastgemaakt, en zij blijft staan;
91 Naar Uw verordeningen blijven zij nog heden staan, want zij allen zijn Uw knechten.
92 Indien Uw wet niet ware geweest al mijn vermaking, ik ware in mijn druk al lang vergaan.
93 Ik zal Uw bevelen in der eeuwigheid niet vergeten, want door dezelve hebt Gij mij levend gemaakt.
94 Ik ben Uw, behoud mij, want ik heb Uw bevelen gezocht.
95 De goddelozen hebben op mij gewacht, om mij te doen vergaan; ik neem acht op Uw getuigenissen.
96 In alle volmaaktheid heb ik een einde gezien; maar Uw gebod is zeer wijd.
97 Mem. Hoe lief heb ik Uw wet! Zij is mijn betrachting den gansen dag.
98 Zij maakt mij door Uw geboden wijzer, dan mijn vijanden zijn, want zij is in eeuwigheid bij mij.
99 Ik ben verstandiger dan al mijn leraars, omdat Uw getuigenissen mijn betrachting zijn.
100 Ik ben voorzichtiger dan de ouden, omdat ik Uw bevelen bewaard heb.
101 Ik heb mijn voeten geweerd van alle kwade paden, opdat ik Uw woord zou onderhouden.
102 Ik ben niet geweken van Uw rechten, want Gij hebt mij geleerd.
103 Hoe zoet zijn Uw redenen mijn gehemelte geweest, meer dan honig mijn mond!
104 Uit Uw bevelen krijg ik verstand, daarom haat ik alle leugenpaden.
105 Nun. Uw woord is een lamp voor mijn voet, en een licht voor mijn pad.
106 Ik heb gezworen, en zal het bevestigen, dat ik onderhouden zal de rechten Uwer gerechtigheid.
107 Ik ben gans zeer verdrukt, HEERE! maak mij levend naar Uw woord.
108 Laat U toch, o HEERE! welgevallen de vrijwillige offeranden mijns monds, en leer mij Uw rechten.
109 Mijn ziel is geduriglijk in mijn hand; nochtans vergeet ik Uw wet niet.
110 De goddelozen hebben mij een strik gelegd; nochtans ben ik niet afgedwaald van Uw bevelen.
111 Ik heb Uw getuigenissen genomen tot een eeuwige erve, want zij zijn mijns harten vrolijkheid.
112 Ik heb mijn hart geneigd, om Uw inzettingen eeuwiglijk te doen, ten einde toe.
113 Samech. Ik haat de kwade ranken, maar heb Uw wet lief.
114 Gij zijt mijn Schuilplaats en mijn Schild; op Uw Woord heb ik gehoopt.
115 Wijkt van mij, gij boosdoeners! dat ik de geboden mijns Gods moge bewaren.
116 Ondersteun mij naar Uw toezegging, opdat ik leve; en laat mij niet beschaamd worden over mijn hope.
117 Ondersteun mij, zo zal ik behouden zijn; dan zal ik mij steeds in Uw inzettingen vermaken.
118 Gij vertreedt al degenen, die van Uw inzettingen afdwalen, want hun bedrog is leugen.
119 Gij doet alle goddelozen der aarde weg als schuim, daarom heb ik Uw getuigenissen lief.
120 Het haar mijns vleses is te berge gerezen van verschrikking voor U, en ik heb gevreesd voor Uw oordelen.
121 Ain. Ik heb recht en gerechtigheid gedaan; geef mij niet over aan mijn onderdrukkers.
122 Wees borg voor Uw knecht ten goede; laat de hovaardigen mij niet onderdrukken.
123 Mijn ogen zijn bezweken van verlangen naar Uw heil, en naar de toezegging Uwer rechtvaardigheid.
124 Doe bij Uw knecht naar Uw goedertierenheid, en leer mij Uw inzettingen.
125 Ik ben Uw knecht, maak mij verstandig, en ik zal Uw getuigenissen kennen.

126 Het is tijd voor den HEERE, dat Hij werke, want zij hebben Uw wet verbroken.
127 Daarom heb ik Uw geboden lief, meer dan goud, ja, meer dan het fijnste goud.
128 Daarom heb ik al Uw bevelen, van alles, voor recht gehouden; maar alle valse pad heb ik gehaat.
129 Pe. Uw getuigenissen zijn wonderbaar, daarom bewaart ze mijn ziel.
130 De opening Uwer woorden geeft licht, de slechten verstandig makende.
131 Ik heb mijn mond wijd opengedaan, en gehijgd, want ik heb verlangd naar Uw geboden.
132 Zie mij aan, wees mij genadig, naar het recht aan degenen, die Uw Naam beminnen.
133 Maak mijn voetstappen vast in Uw Woord, en laat geen ongerechtigheid over mij heersen.
134 Verlos mij van des mensen overlast, en ik zal Uw bevelen onderhouden.
135 Doe Uw aangezicht lichten over Uw knecht, en leer mij Uw inzettingen.
136 Waterbeken vlieten af uit mijn ogen, omdat zij Uw wet niet onderhouden.
137 Tsade. HEERE! Gij zijt rechtvaardig, en elkeen Uwer oordelen is recht.
138 Gij hebt de gerechtigheid Uwer getuigenissen, en de waarheid hogelijk geboden.
139 Mijn ijver heeft mij doen vergaan, omdat mijn wederpartijders Uw woorden vergeten hebben.
140 Uw woord is zeer gelouterd, en Uw knecht heeft het lief.
141 Ik ben klein en veracht, doch Uw bevelen vergeet ik niet.
142 Uw gerechtigheid is gerechtigheid in eeuwigheid, en Uw wet is de waarheid.
143 Benauwdheid en angst hebben mij getroffen, doch Uw geboden zijn mijn vermakingen.
144 De gerechtigheid Uwer getuigenissen is in der eeuwigheid; doe ze mij verstaan, zo zal ik leven.
145 Koph. Ik heb van ganser harte geroepen: verhoor mij, o HEERE! ik zal Uw inzettingen bewaren.
146 Ik heb U aangeroepen, verlos mij, en ik zal Uw getuigenissen onderhouden.
147 Ik ben de morgen schemering voorgekomen, en heb geschrei gemaakt; op Uw woord heb ik gehoopt.
148 Mijn ogen komen de nacht waken voor, om Uw rede te betrachten.
149 Hoor mijn stem naar Uw goedertierenheid, o HEERE! maak mij levend naar Uw recht.
150 Die kwade praktijken najagen, genaken mij, zij wijken verre van Uw wet.
151 Maar Gij, HEERE! zijt nabij, en al Uw geboden zijn waarheid.
152 Van ouds heb ik geweten van Uw getuigenissen, dat Gij ze in eeuwigheid gegrond hebt.
153 Resch. Zie mijn ellende aan, en help mij uit, want Uw wet heb ik niet vergeten.
154 Twist mijn twistzaak, en verlos mij, maak mij levend, naar Uw toezegging.
155 Het heil is verre van de goddelozen, want zij zoeken Uw inzettingen niet.
156 HEERE! Uw barmhartigheden zijn vele; maak mij levend naar Uw rechten.
157 Mijn vervolgers en mijn wederpartijders zijn vele, maar van Uw getuigenissen wijk ik niet.
158 Ik heb gezien degenen, die trouwelooslijk handelen, en het verdroot mij, dat zij Uw woord niet onderhielden.
159 Zie aan, dat ik Uw bevelen lief heb, o HEERE! maak mij levend naar Uw goedertierenheid.
160 Het begin Uws woords is waarheid, en in der eeuwigheid is al het recht Uwer gerechtigheid.
161 Schin. De vorsten hebben mij vervolgd zonder oorzaak; maar mijn hart heeft gevreesd voor Uw woord.
162 Ik ben vrolijk over Uw toezegging, als een, die een groten buit vindt.
163 Ik haat de valsheid, en heb er een gruwel van; maar Uw wet heb ik lief.
164 Ik loof U zevenmaal des daags, over de rechten Uwer gerechtigheid.
165 Die Uw wet beminnen, hebben groten vrede, en zij hebben geen aanstoot.
166 O HEERE! ik hoop op Uw heil, en doe Uw geboden.
167 Mijn ziel onderhoudt Uw getuigenissen, en ik heb ze zeer lief.

168 Ik onderhoud Uw bevelen en Uw getuigenissen, want al mijn wegen zijn voor U.
169 Thau. O HEERE! laat mijn geschrei voor Uw aanschijn genaken, maak mij verstandig naar Uw woord.
170 Laat mijn smeken voor Uw aanschijn komen, red mij naar Uw toezegging.
171 Mijn lippen zullen Uw lof overvloediglijk uitstorten, als Gij mij Uw inzettingen zult geleerd hebben.
172 Mijn tong zal spraak houden van Uw rede, want al Uw geboden zijn rechtvaardigheid.
173 Laat Uw hand mij te hulp komen, want ik heb Uw bevelen verkoren.
174 O HEERE! ik verlang naar Uw heil, en Uw wet is al mijn vermaking.
175 Laat mijn ziel leven, en zij zal U loven, en laat Uw rechten mij helpen.
176 Ik heb gedwaald als een verloren schaap; zoek Uw knecht, want Uw geboden heb ik niet vergeten.

120
1 Een lied op Hammaaloth. Ik heb tot den HEERE geroepen in mijn benauwdheid, en Hij heeft mij verhoord.
2 O HEERE! red mijn ziel van de valse lippen, van de bedriegelijke tong.
3 Wat zal U de bedriegelijke tong geven, of wat zal zij U toevoegen?
4 Scherpe pijlen eens machtigen, mitsgaders gloeiende jeneverkolen.
5 O, wee mij, dat ik een vreemdeling ben in Mesech, dat ik in de tenten Kedars wone.
6 Mijn ziel heeft lang gewoond bij degenen, die den vrede haten.
7 Ik ben vreedzaam; maar als ik spreek, zijn zij aan den oorlog.

121
1 Een lied Hammaaloth. Ik hef mijn ogen op naar de bergen, vanwaar mijn hulp komen zal.
2 Mijn hulp is van den HEERE, Die hemel en aarde gemaakt heeft.
3 Hij zal uw voet niet laten wankelen; uw Bewaarder zal niet sluimeren.
4 Ziet, de Bewaarder Israels zal niet sluimeren, noch slapen.
5 De HEERE is uw Bewaarder, de HEERE is uw Schaduw, aan uw rechterhand.
6 De zon zal u des daags niet steken, noch de maan des nachts.
7 De HEERE zal u bewaren van alle kwaad; uw ziel zal Hij bewaren.
8 De HEERE zal uw uitgang en uw ingang bewaren, van nu aan tot in der eeuwigheid.

122
1 Een lied Hammaaloth, van David. Ik verblijd mij in degenen, die tot mij zeggen: Wij zullen in het huis des HEEREN gaan.
2 Onze voeten zijn staande in uw poorten, o Jeruzalem!
3 Jeruzalem is gebouwd, als een stad, die wel samengevoegd is;
4 Waarheen de stammen opgaan, de stammen des HEEREN, tot de getuigenis Israels, om den Naam des HEEREN te danken.
5 Want daar zijn de stoelen des gerichts gezet, de stoelen van het huis van David.
6 Bidt om den vrede van Jeruzalem; wel moeten zij varen, die u beminnen.
7 Vrede zij in uw vesting, welvaren in uw paleizen.
8 Om mijner broederen en mijner vrienden wil, zal ik nu spreken, vrede zij in u!
9 Om des huizes des HEEREN, onzes Gods wil, zal ik het goede voor u zoeken.

123
1 Een lied op Hammaaloth. Ik hef mijn ogen op tot U, Die in de hemelen zit.
2 Zie, gelijk de ogen der knechten zijn op de hand hunner heren; gelijk de ogen der dienstmaagd zijn op de hand harer vrouw; alzo zijn onze ogen op den HEERE, onze God, totdat Hij ons genadig zij.
3 Zijt ons genadig, o HEERE! zijt ons genadig, want wij zijn der verachting veel te zat.
4 Onze ziel is veel te zat des spots der weelderigen, der verachting der hovaardigen.

124
1 Een lied Hammaaloth, van David. Ten ware de HEERE, Die bij ons geweest is, zegge nu Israel,
2 Ten ware de HEERE, Die bij ons geweest is, als de mensen tegen ons opstonden;
3 Toen zouden zij ons levend verslonden hebben, als hun toorn tegen ons ontstak.
4 Toen zouden ons de wateren overlopen hebben; een stroom zou over onze ziel gegaan zijn.
5 Toen zouden de stoute wateren over onze ziel gegaan zijn.
6 De HEERE zij geloofd, Die ons in hun tanden niet heeft overgegeven tot een roof.
7 Onze ziel is ontkomen, als een vogel uit den strik der vogelvangers; de strik is gebroken, en wij zijn ontkomen.
8 Onze hulp is in den Naam des HEEREN, Die hemel en aarde gemaakt heeft.

125
1 Een lied Hammaaloth. Die op den HEERE vertrouwen, zijn als de berg Sion, die niet wankelt, maar blijft in eeuwigheid.
2 Rondom Jeruzalem zijn bergen; alzo is de HEERE rondom Zijn volk, van nu aan tot in der eeuwigheid.
3 Want de scepter der goddeloosheid zal niet rusten op het lot der rechtvaardigen; opdat de rechtvaardigen hun handen niet uitstrekken tot onrecht.
4 HEERE! doe den goeden wel, en dengenen, die oprecht zijn in hun harten.
5 Maar die zich neigen tot hun kromme wegen, die zal de HEERE weg doen gaan met de werkers der ongerechtigheid. Vrede zal over Israel zijn!

126
1 Een lied Hammaaloth. Als de HEERE de gevangenen Sions wederbracht, waren wij gelijk degenen, die dromen.
2 Toen werd onze mond vervuld met lachen, en onze tong met gejuich; toen zeide men onder de heidenen: De HEERE heeft grote dingen aan dezen gedaan.
3 De HEERE heeft grote dingen bij ons gedaan; dies zijn wij verblijd.
4 O HEERE! wend onze gevangenis, gelijk waterstromen in het zuiden.
5 Die met tranen zaaien, zullen met gejuich maaien.
6 Die het zaad draagt, dat men zaaien zal, gaat al gaande en wenende; maar voorzeker zal hij met gejuich wederkomen, dragende zijn schoven.

127
1 Een lied Hammaaloth, van Salomo. Zo de HEERE het huis niet bouwt, te vergeefs arbeiden deszelfs bouwlieden daaraan; zo de HEERE de stad niet bewaart, te vergeefs waakt de wachter.
2 Het is te vergeefs, dat gijlieden vroeg opstaat, laat opblijft, eet brood der smarten; het is alzo, dat Hij het Zijn beminden als in den slaap geeft.
3 Ziet, de kinderen zijn een erfdeel des HEEREN; des buiks vrucht is een beloning.
4 Gelijk de pijlen zijn in de hand eens helds, zodanig zijn de zonen der jeugd.
5 Welgelukzalig is de man, die zijn pijlkoker met dezelve gevuld heeft; zij zullen niet beschaamd worden, als zij met de vijanden spreken zullen in de poort.

128
1 Een lied Hammaaloth. Welgelukzalig is een iegelijk, die den HEERE vreest, die in Zijn wegen wandelt.
2 Want gij zult eten den arbeid uwer handen; welgelukzalig zult gij zijn, en het zal u welgaan.
3 Uw huisvrouw zal wezen als een vruchtbare wijnstok aan de zijden van uw huis; uw kinderen als olijfplanten rondom uw tafel.
4 Ziet, alzo zal zekerlijk die man gezegend worden, die den HEERE vreest.
5 De HEERE zal u zegenen uit Sion, en gij zult het goede van Jeruzalem aanschouwen al de dagen uws levens;
6 En gij zult uw kindskinderen zien. Vrede over Israel!

129
1 Een lied Hammaaloth. Zij hebben mij dikwijls benauwd van mijn jeugd af, zegge nu Israel;
2 Zij hebben mij dikwijls van mijn jeugd af benauwd; evenwel hebben zij mij niet overmocht.
3 Ploegers hebben op mijn rug geploegd; zij hebben hun voren lang getogen.
4 De HEERE, Die rechtvaardig is, heeft de touwen der goddelozen afgehouwen.
5 Laat hen beschaamd en achterwaarts gedreven worden, allen, die Sion haten.
6 Laat hen worden als gras op de daken, hetwelk verdort, eer men het uittrekt;
7 Waarmede de maaier zijn hand niet vult, noch de garvenbinder zijn arm;
8 En die voorbijgaan, niet zeggen: De zegen des HEEREN zij bij u! Wij zegenen ulieden in den Naam des HEEREN.

130
1 Een lied Hammaaloth. Uit de diepten roep ik tot U, o HEERE!
2 HEERE! hoor naar mijn stem; laat Uw oren opmerkende zijn op de stem mijner smekingen.
3 Zo Gij, HEERE! de ongerechtigheden gadeslaat; HEERE! wie zal bestaan?
4 Maar bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt.
5 Ik verwacht den HEERE; mijn ziel verwacht, en ik hoop op Zijn Woord.
6 Mijn ziel wacht op den HEERE, meer dan de wachters op den morgen; de wachters op den morgen.
7 Israel hope op den HEERE; want bij den HEERE is goedertierenheid, en bij Hem is veel verlossing.
8 En Hij zal Israel verlossen van al zijn ongerechtigheden.

131
1 Een lied Hammaaloth, van David. O HEERE! mijn hart is niet verheven, en mijn ogen zijn niet hoog; ook heb ik niet gewandeld in dingen mij te groot en te wonderlijk.
2 Zo ik mijn ziel niet heb gezet en stil gehouden, gelijk een gespeend kind bij zijn moeder! Mijn ziel is als een gespeend kind in mij.
3 Israel hope op den HEERE van nu aan tot in der eeuwigheid.

132
1 Een lied Hammaaloth. O HEERE! gedenk aan David, aan al zijn lijden;
2 Dat hij den HEERE gezworen heeft, den Machtige Jakobs gelofte gedaan heeft, zeggende:
3 Zo ik in de tent mijns huizes inga, zo ik op de koets van mijn bed klimme!
4 Zo ik mijn ogen slaap geve, mijn oogleden sluimering;
5 Totdat ik voor den HEERE een plaats gevonden zal hebben, woningen voor den Machtige Jakobs!
6 Ziet, wij hebben van haar gehoord in Efratha; wij hebben haar gevonden in de velden van Jaar.
7 Wij zullen in Zijn woningen ingaan, wij zullen ons nederbuigen voor de voetbank Zijner voeten.
8 Sta op, HEERE! tot Uw rust, Gij en de ark Uwer sterkte!
9 Dat Uw priesters bekleed worden met gerechtigheid, en dat Uw gunstgenoten juichen.
10 Weer het aangezicht Uws Gezalfden niet af, om Davids, Uws knechts wil.
11 De HEERE heeft David de waarheid gezworen, waarvan Hij niet wijken zal, zeggende: Van de vrucht uws buiks zal Ik op uw troon zetten.
12 Indien uw zonen Mijn verbond zullen houden, en Mijn getuigenissen, die Ik hun leren zal; zo zullen ook hun zonen tot in eeuwigheid op uw troon zitten.
13 Want de HEERE heeft Sion verkoren, Hij heeft het begeerd tot Zijn woonplaats, zeggende:
14 Dit is Mijn rust tot in eeuwigheid, hier zal Ik wonen, want Ik heb ze begeerd.
15 Ik zal haar kost rijkelijk zegenen, haar nooddruftigen zal Ik met brood verzadigen.
16 En haar priesters zal Ik met heil bekleden, en haar gunstgenoten zullen zeer juichen.
17 Daar zal Ik David een hoorn doen uitspruiten; Ik heb voor Mijn Gezalfde een lamp toegericht.
18 Ik zal zijn vijanden met schaamte bekleden; maar op hem zal zijn kroon bloeien.

133
1 Een lied Hammaaloth, van David. Ziet, hoe goed en hoe liefelijk is het, dat broeders ook samenwonen!
2 Het is, gelijk de kostelijke olie op het hoofd, nederdalende op den baard, den baard van Aaron, die nederdaalt tot op den zoom zijner klederen.
3 Het is gelijk de dauw van Hermon, en die nederdaalt op de bergen van Sion, want de HEERE gebiedt aldaar den zegen en het leven tot in der eeuwigheid.

134
1 Een lied Hammaaloth. Ziet, looft den HEERE, alle gij knechten des HEEREN! gij, die allen nacht in het huis des HEEREN staat.
2 Heft uw handen op naar het heiligdom, en looft den HEERE.
3 De HEERE zegene u uit Sion, Hij, Die den hemel en de aarde gemaakt heeft.

135
1 Hallelujah! Prijst den Naam des HEEREN, prijst Hem, gij knechten des HEEREN!
2 Gij, die staat in het huis des HEEREN, in de voorhoven van het huis onzes Gods!
3 Looft den HEERE, want de HEERE is goed; psalmzingt Zijn Naam, want Hij is liefelijk.
4 Want de HEERE heeft Zich Jakob verkoren, Israel tot Zijn eigendom.
5 Want ik weet, dat de HEERE groot is, en dat onze Heere boven alle goden is.
6 Al wat den HEERE behaagt, doet Hij, in de hemelen, en op de aarde, in de zeeen en alle afgronden.
7 Hij doet dampen opklimmen van het einde der aarde; Hij maakt de bliksemen met den regen; Hij brengt den wind uit Zijn schatkameren voort.
8 Die de eerstgeborenen van Egypte sloeg, van den mens af tot het vee toe.
9 Hij zond tekenen en wonderen in het midden van u, o Egypte! tegen Farao en tegen al zijn knechten.
10 Die veel volken sloeg, en machtige koningen doodde;
11 Sihon, den koning der Amorieten, en Og, den koning van Basan, en al de koninkrijken van Kanaan,
12 En Hij gaf hun land ten erve, ten erve aan Zijn volk Israel.
13 O HEERE! Uw Naam is in eeuwigheid; HEERE! Uw gedachtenis is van geslacht tot geslacht.
14 Want de HEERE zal Zijn volk richten, en het zal Hem berouwen over Zijn knechten.
15 De afgoden der heidenen zijn zilver en goud, een werk van mensenhanden.
16 Zij hebben een mond, maar spreken niet; zij hebben ogen, maar zien niet;
17 Oren hebben zij, maar horen niet; ook is er geen adem in hun mond.
18 Dat die ze maken, hun gelijk worden, en al wie op hen vertrouwt.
19 Gij huis Israels! looft den HEERE; gij huis Aarons! looft den HEERE.
20 Gij huis van Levi! looft den HEERE; gij die den HEERE vreest! looft den HEERE.
21 Geloofd zij de HEERE uit Sion, Die te Jeruzalem woont. Hallelujah!

136
1 Looft den HEERE, want Hij is goed; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid;
2 Looft den God der goden; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
3 Looft den Heere der heren; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
4 Dien, Die alleen grote wonderen doet; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
5 Dien, die de hemelen met verstand gemaakt heeft; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
6 Dien, Die de aarde op het water uitgespannen heeft; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
7 Dien, Die de grote lichten heeft gemaakt; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
8 De zon tot heerschappij op den dag; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
9 De maan en sterren tot heerschappij in den nacht; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
10 Dien, Die de Egyptenaren geslagen heeft in hun eerstgeborenen; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
11 En heeft Israel uit het midden van hen uitgebracht; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
12 Met een sterke hand, en met een uitgestrekte arm; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
13 Dien, Die de Schelfzee in delen deelde; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
14 En voerde Israel door het midden van dezelve; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
15 Hij heeft Farao met zijn heir gestort in de Schelfzee; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
16 Die Zijn volk door de woestijn geleid heeft; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
17 Die grote koningen geslagen heeft; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
18 En heeft heerlijke koningen gedood; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
19 Sihon, den Amorietischen koning; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
20 En Og, den koning van Basan; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
21 En heeft hun land ten erve gegeven; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
22 Ten erve aan Zijn knecht Israel; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
23 Die aan ons gedacht heeft in onze nederigheid; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
24 En Hij heeft ons onzen tegenpartijders ontrukt; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
25 Die allen vlees spijs geeft; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.
26 Looft den God des hemels; want Zijn goedertierenheid is in der eeuwigheid.

137
1 Aan de rivieren van Babel, daar zaten wij, ook weenden wij, als wij gedachten aan Sion.
2 Wij hebben onze harpen gehangen aan de wilgen, die daarin zijn.
3 Als zij, die ons aldaar gevangen hielden, de woorden eens lieds van ons begeerden, en zij, die ons overhoop geworpen hadden, vreugd, zeggende: Zingt ons een van de liederen Sions;
4 Wij zeiden: Hoe zouden wij een lied des HEEREN zingen in een vreemd land?
5 Indien ik u vergeet, o Jeruzalem! zo vergete mijn rechterhand zichzelve!
6 Mijn tong kleve aan mijn gehemelte, zo ik aan u niet gedenke, zo ik Jeruzalem niet verheffe boven het hoogste mijner blijdschap!
7 HEERE! gedenk aan de kinderen van Edom, aan den dag van Jeruzalem; die daar zeiden: Ontbloot ze, ontbloot ze, tot haar fondament toe!
8 O dochter van Babel! die verwoest zult worden, welgelukzalig zal hij zijn, die u uw misdaad vergelden zal, die gij aan ons misdaan hebt.
9 Welgelukzalig zal hij zijn, die uw kinderkens grijpen, en aan de steenrots verpletteren zal.

138
1 Een psalm van David. Ik zal U loven met mijn gehele hart; in de tegenwoordigheid der goden zal ik U psalmzingen.
2 Ik zal mij nederbuigen naar het paleis Uwer heiligheid, en ik zal Uw Naam loven, om Uw goedertierenheid en om Uw waarheid; want Gij hebt vanwege Uw gansen Naam Uw woord groot gemaakt.
3 Ten dage, als ik riep, zo hebt Gij mij verhoord; Gij hebt mij versterkt met kracht in mijn ziel.
4 Alle koningen der aarde zullen U, o HEERE! loven, wanneer zij gehoord zullen hebben de redenen Uws monds.
5 En zij zullen zingen van de wegen des HEEREN, want de heerlijkheid des HEEREN is groot.
6 Want de HEERE is hoog, nochtans ziet Hij den nederige aan, en den verhevene kent Hij van verre.
7 Als ik wandel in het midden der benauwdheid, maakt Gij mij levend; Uw hand strekt Gij uit tegen den toorn mijner vijanden, en Uw rechterhand behoudt mij.
8 De HEERE zal het voor mij voleinden; Uw goedertierenheid, HEERE! is in eeuwigheid; en laat niet varen de werken Uwer handen.

139
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester. HEERE! Gij doorgrondt en kent mij.
2 Gij weet mijn zitten en mijn opstaan; Gij verstaat van verre mijn gedachten.
3 Gij omringt mijn gaan en mijn liggen; en Gij zijt al mijn wegen gewend.
4 Als er nog geen woord op mijn tong is, zie, Heere! Gij weet het alles.
5 Gij bezet mij van achteren en van voren, en Gij zet Uw hand op mij.
6 De kennis is mij te wonderbaar, zij is hoog, ik kan er niet bij.
7 Waar zou ik heengaan voor Uw Geest en waar zou ik heenvlieden voor Uw aangezicht?
8 Zo ik opvoer ten hemel, Gij zijt daar; of bedde ik mij in de hel, zie, Gij zijt daar.
9 Nam ik vleugelen des dageraads, woonde ik aan het uiterste der zee;
10 Ook daar zou Uw hand mij geleiden, en Uw rechterhand zou mij houden.
11 Indien ik zeide: De duisternis zal mij immers bedekken; dan is de nacht een licht om mij.
12 Ook verduistert de duisternis voor U niet; maar de nacht licht als de dag; de duisternis is als het licht.
13 Want Gij bezit mijn nieren; Gij hebt mij in mijner moeders buik bedekt.
14 Ik loof U, omdat ik op een heel vreselijke wijze wonderbaarlijk gemaakt ben; wonderlijk zijn Uw werken! ook weet het mijn ziel zeer wel.
15 Mijn gebeente was voor U niet verholen, als ik in het verborgene gemaakt ben, en als een borduursel gewrocht ben, in de nederste delen der aarde.
16 Uw ogen hebben mijn ongevormden klomp gezien; en al deze dingen waren in Uw boek geschreven, de dagen als zij geformeerd zouden worden, toen nog geen van die was.
17 Daarom, hoe kostelijk zijn mij, o God, Uw gedachten! hoe machtig veel zijn haar sommen!
18 Zoude ik ze tellen? Harer is meer, dan des zands; word ik wakker, zo ben ik nog bij U.
19 O God! dat Gij den goddeloze ombracht! en gij, mannen des bloeds, wijkt van mij!
20 Die van U schandelijk spreken, en Uw vijanden ijdellijk verheffen.
21 Zou ik niet haten, HEERE! die U haten? en verdriet hebben in degenen, die tegen U opstaan?
22 Ik haat hen met volkomen haat, tot vijanden zijn zij mij.
23 Doorgrond mij, o God! en ken mijn hart; beproef mij, en ken mijn gedachten.
24 En zie, of bij mij een schadelijke weg zij; en leid mij op den eeuwigen weg.

140
1 Een psalm van David, voor den opperzangmeester. (140:2) Red mij, HEERE! van den kwaden mens; behoed mij voor den man alles gewelds;
2 (140:3) Die veel kwaads in het hart denken, allen dag samenkomen om te oorlogen.
3 (140:4) Zij scherpen hun tong, als een slang; heet addervergift is onder hun lippen. Sela.
4 (140:5) Bewaar mij, HEERE! van de handen des goddelozen; behoed mij van den man alles gewelds; van hen, die mijn voeten denken weg te stoten.
5 (140:6) De hovaardigen hebben mij een strik verborgen, en koorden; zij hebben een net uitgespreid aan de zijde des wegs; valstrikken hebben zij mij gezet. Sela.
6 (140:7) Ik heb tot den HEERE gezegd: Gij zijt mijn God; neem ter ore, o HEERE! de stem mijner smekingen.
7 (140:8) HEERE, Heere, Sterkte mijns heils! Gij hebt mijn hoofd bedekt ten dage der wapening.
8 (140:9) Geef, HEERE! de begeerten des goddelozen niet; bevorder zijn kwaad voornemen niet; zij zouden zich verheffen. Sela.
9 (140:10) Aangaande het hoofd dergenen, die mij omringen, de overlast hunner lippen overdekke hen.
10 (140:11) Vurige kolen moeten op hen geschud worden; Hij doe hen vallen in het vuur, in diepe kuilen, dat zij niet weder opstaan.
11 (140:12) Een man van kwade tong zal op de aarde niet bevestigd worden; een boos man des gewelds, dien zal men jagen, totdat hij geheel verdreven is.
12 (140:13) Ik weet, dat de HEERE de rechtzaak des ellendigen, en het recht der nooddruftigen zal uitvoeren.
13 (140:14) Gewisselijk, de rechtvaardigen zullen Uw Naam loven; de oprechten zullen voor Uw aangezicht blijven.

141
1 Een psalm van David. HEERE! ik roep U aan, haast U tot mij; neem mijn stem ter ore, als ik tot U roep.
2 Mijn gebed worde gesteld als reukwerk voor Uw aangezicht, de opheffing mijner handen als het avondoffer.
3 HEERE! zet een wacht voor mijn mond, behoed de deur mijner lippen.
4 Neig mijn hart niet tot een kwade zaak, om enigen handel in goddeloosheid te handelen, met mannen, die ongerechtigheid werken; en dat ik niet ete van hun lekkernijen.
5 De rechtvaardige sla mij, het zal weldadigheid zijn; en hij bestraffe mij, het zal olie des hoofds zijn, het zal mijn hoofd niet breken; want nog zal ook mijn gebed voor hen zijn in hun tegenspoeden.
6 Hun rechters zijn aan de zijde der steenrots vrijgelaten geweest, en hebben gehoord mijn redenen, dat zij aangenaam waren.
7 Onze beenderen zijn verstrooid aan den mond des grafs, gelijk of iemand op de aarde iets gekloofd en verdeeld had.
8 Doch op U zijn mijn ogen, HEERE, Heere! op U betrouw ik, ontbloot mijn ziel niet.
9 Bewaar mij voor het geweld des striks, dien zij mij gelegd hebben, en voor de valstrikken van de werkers der ongerechtigheid.
10 Dat de goddelozen elk in zijn garen vallen, te zamen, totdat ik zal zijn voorbijgegaan.

142
1 Een onderwijzing van David, een gebed, als hij in de spelonk was. (142:2) Ik riep met mijn stem tot den HEERE; ik smeekte tot den HEERE met mijn stem.
2 (142:3) Ik stortte mijn klacht uit voor Zijn aangezicht; ik gaf te kennen voor Zijn aangezicht mijn benauwdheid.
3 (142:4) Als mijn geest in mij overstelpt was, zo hebt Gij mijn pad gekend. Zij hebben mij een strik verborgen op den weg, dien ik gaan zou.
4 (142:5) Ik zag uit ter rechterhand, en ziet, zo was er niemand, die mij kende, er was geen ontvlieden voor mij; niemand zorgde voor mijn ziel.
5 (142:6) Tot U riep ik, o HEERE! ik zeide: Gij zijt mijn Toevlucht, mijn Deel in het land der levenden.
6 (142:7) Let op mijn geschrei, want ik ben zeer uitgeteerd; red mij van mijn vervolgers, want zij zijn machtiger dan ik.
7 (142:8) Voer mijn ziel uit de gevangenis, om Uw Naam te loven; de rechtvaardigen zullen mij omringen, wanneer Gij wel bij mij zult gedaan hebben.

143
1 Een psalm van David. O HEERE! hoor mijn gebed, neig de oren tot mijn smekingen; verhoor mij naar Uw waarheid, naar Uw gerechtigheid.
2 En ga niet in het gericht met Uw knecht; want niemand, die leeft, zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn.
3 Want de vijand vervolgt mijn ziel, hij vertreedt mijn leven ter aarde; hij legt mij in duisternissen, als degenen, die over lang dood zijn.
4 Daarom wordt mijn geest overstelpt in mij, mijn hart is verbaasd in het midden van mij.
5 Ik gedenk aan de dagen van ouds; ik overleg al Uw daden; ik spreek bij mijzelven van de werken Uwer handen.
6 Ik breid mijn handen uit tot U; mijn ziel is voor U als een dorstig land. Sela.
7 Verhoor mij haastelijk, HEERE! mijn geest bezwijkt; verberg Uw aangezicht niet van mij, want ik zou gelijk worden dengenen, die in den kuil dalen.
8 Doe mij Uw goedertierenheid in den morgenstond horen, want ik betrouw op U; maak mij bekend den weg, dien ik te gaan heb, want ik hef mijn ziel tot U op.
9 Red mij, HEERE! van mijn vijanden; bij U schuil ik.
10 Leer mij Uw welbehagen doen, want Gij zijt mijn God! Uw goede Geest geleide mij in een effen land.
11 O HEERE! maak mij levend, om Uws Naams wil; voer mijn ziel uit de benauwdheid, om Uw gerechtigheid.
12 En roei mijn vijanden uit, om Uw goedertierenheid, en breng hen om, allen, die mijn ziel beangstigen; want ik ben Uw knecht.

144
1 Een psalm van David. Gezegend zij de HEERE, mijn Rotssteen, Die mijn handen onderwijst ten strijde, mijn vingeren ten oorlog;
2 Mijn Goedertierenheid en mijn Burg, mijn Hoog Vertrek en mijn Bevrijder voor mij, mijn Schild, en op Wien ik mij betrouwe; Die mijn volk aan mij onderwerpt!
3 O HEERE! wat is de mens, dat Gij hem kent, het kind des mensen, dat Gij het acht?
4 De mens is der ijdelheid gelijk; zijn dagen zijn als een voorbijgaande schaduw.
5 Neig Uw hemelen, HEERE! en daal neder; raak de bergen aan, dat zij roken.
6 Bliksem bliksem, en verstrooi hen; zend Uw pijlen uit, en verdoe hen.
7 Steek Uw handen van de hoogte uit; ontzet mij, en ruk mij uit de grote wateren, uit de hand der vreemden;
8 Welker mond leugen spreekt, en hun rechterhand is een rechterhand der valsheid.
9 O God! ik zal U een nieuw lied zingen; met de luit en het tiensnarig instrument zal ik U psalmzingen.
10 Gij, Die den koningen overwinning geeft, Die Zijn knecht David ontzet van het boze zwaard;
11 Ontzet mij en red mij van de hand der vreemden, welker mond leugen spreekt, en hun rechterhand is een rechterhand der valsheid;
12 Opdat onze zonen zijn als planten, welke groot geworden zijn in hun jeugd; onze dochters als hoekstenen, uitgehouwen naar de gelijkenis van een paleis.
13 Dat onze winkelen vol zijnde, den enen voorraad na den anderen uitgeven; dat onze kudden bij duizenden werpen, ja, bij tienduizenden op onze hoeven vermenigvuldigen.
14 Dat onze ossen wel geladen zijn; dat geen inbreuk, noch uitval, noch gekrijs zij op onze straten.
15 Welgelukzalig is het volk, dien het alzo gaat; welgelukzalig, is het volk, wiens God de HEERE is.

145
1 Een lofzang van David. Aleph. O mijn God, Gij Koning! ik zal U verhogen, en Uw Naam loven in eeuwigheid en altoos.
2 Beth. Te allen dage zal ik U loven, en Uw Naam prijzen in eeuwigheid en altoos.
3 Gimel. De HEERE is groot en zeer te prijzen, en Zijn grootheid is ondoorgrondelijk.
4 Daleth. Geslacht aan geslacht zal Uw werken roemen; en zij zullen Uw mogendheden verkondigen.
5 He. Ik zal uitspreken de heerlijkheid der eer Uwer majesteit, en Uw wonderlijke daden.
6 Vau. En zij zullen vermelden de kracht Uwer vreselijke daden; en Uw grootheid, die zal ik vertellen.
7 Zain. Zij zullen de gedachtenis der grootheid Uwer goedheid overvloediglijk uitstorten, en zij zullen Uw gerechtigheid met gejuich verkondigen.
8 Cheth. Genadig en barmhartig is de HEERE, lankmoedig en groot van goedertierenheid.
9 Teth. De HEERE is aan allen goed, en Zijn barmhartigheden zijn over al Zijn werken.
10 Jod. Al Uw werken, HEERE, zullen U loven, en Uw gunstgenoten zullen U zegenen.
11 Caph. Zij zullen de heerlijkheid Uws Koninkrijks vermelden, en Uw mogendheid zullen zij uitspreken.
12 Lamed. Om den mensenkinderen bekend te maken Zijn mogendheden, en de eer der heerlijkheid Zijns Koninkrijks.
13 Mem. Uw Koninkrijk is een Koninkrijk van alle eeuwen, en Uw heerschappij is in alle geslacht en geslacht.
14 Samech. De HEERE ondersteunt allen, die vallen, en Hij richt op alle gebogenen.
15 Ain. Aller ogen wachten op U; en Gij geeft hun hun spijs te zijner tijd.
16 Pe. Gij doet Uw hand open, en verzadigt al wat er leeft, naar Uw welbehagen.
17 Tsade. De HEERE is rechtvaardig in al Zijn wegen, en goedertieren in al Zijn werken.
18 Koph. De HEERE is nabij allen, die Hem aanroepen, allen, die Hem aanroepen in der waarheid.
19 Resch. Hij doet het welbehagen dergenen, die Hem vrezen, en Hij hoort hun geroep, en verlost hen.
20 Schin. De HEERE bewaart al degenen, die Hem liefhebben; maar Hij verdelgt alle goddelozen.
21 Thau. Mijn mond zal den prijs des HEEREN uitspreken, en alle vlees zal Zijn heiligen Naam loven in der eeuwigheid en altoos.

146
1 Hallelujah! O mijn ziel! prijs den HEERE.
2 Ik zal den HEERE prijzen in mijn leven; ik zal mijn God psalmzingen, terwijl ik nog ben.
3 Vertrouwt niet op prinsen, op des mensen kind, bij hetwelk geen heil is.
4 Zijn geest gaat uit, hij keert wederom tot zijn aarde; te dienzelfden dage vergaan zijn aanslagen.
5 Welgelukzalig is hij, die den God Jakobs tot zijn Hulp heeft, wiens verwachting op den HEERE, zijn God is;
6 Die den hemel en de aarde gemaakt heeft, de zee en al wat in dezelve is; Die trouwe houdt in der eeuwigheid.
7 Die den verdrukte recht doet, Die den hongerige brood geeft; de HEERE maakt de gevangenen los.
8 De HEERE opent de ogen der blinden; de HEERE richt de gebogenen op; de HEERE heeft de rechtvaardigen lief.
9 De HEERE bewaart de vreemdelingen; Hij houdt den wees en de weduwe staande; maar der goddelozen weg keert Hij om.
10 De HEERE zal in eeuwigheid regeren; uw God, o Sion! is van geslacht tot geslacht. Hallelujah!

147
1 Hallelujah! Looft den HEERE uit de hemelen; looft Hem in de hoogste plaatsen!
2 Looft Hem, al Zijn engelen! Looft Hem, al Zijn heirscharen!
3 Looft Hem, zon en maan! Looft Hem, alle gij lichtende sterren!
4 Looft Hem, gij hemelen der hemelen! en gij wateren, die boven de hemelen zijt!
5 Dat zij den Naam des HEEREN loven; want als Hij het beval, zo werden zij geschapen.
6 En Hij heeft ze bevestigd voor altoos in eeuwigheid; Hij heeft hun een orde gegeven, die geen van hen zal overtreden.
7 Looft den HEERE, van de aarde; gij walvissen en alle afgronden!
8 Vuur en hagel, sneeuw en damp; gij stormwind, die Zijn woord doet!
9 Gij bergen en alle heuvelen; vruchtbomen en alle cederbomen!
10 Het wild gedierte en alle vee; kruipend gedierte en gevleugeld gevogelte!
11 Gij koningen der aarde, en alle volken, gij vorsten, en alle rechters der aarde!
12 Jongelingen en ook maagden; gij ouden met de jongen!
13 Dat zij den Naam des HEEREN loven; want Zijn Naam alleen is hoog verheven; Zijn majesteit is over de aarde en den hemel.
14 En Hij heeft den hoorn Zijns volks verhoogd, den roem al Zijner gunstgenoten, der kinderen Israels, des volks, dat nabij Hem is. Hallelujah!

148
1 Hallelujah! Looft den HEERE uit de hemelen; looft Hem in de hoogste plaatsen!
2 Looft Hem, al Zijn engelen! Looft Hem, al Zijn heirscharen!
3 Looft Hem, zon en maan! Looft Hem, alle gij lichtende sterren!
4 Looft Hem, gij hemelen der hemelen! en gij wateren, die boven de hemelen zijt!
5 Dat zij den Naam des HEEREN loven; want als Hij het beval, zo werden zij geschapen.
6 En Hij heeft ze bevestigd voor altoos in eeuwigheid; Hij heeft hun een orde gegeven, die geen van hen zal overtreden.
7 Looft den HEERE, van de aarde; gij walvissen en alle afgronden!
8 Vuur en hagel, sneeuw en damp; gij stormwind, die Zijn woord doet!
9 Gij bergen en alle heuvelen; vruchtbomen en alle cederbomen!
10 Het wild gedierte en alle vee; kruipend gedierte en gevleugeld gevogelte!
11 Gij koningen der aarde, en alle volken, gij vorsten, en alle rechters der aarde!
12 Jongelingen en ook maagden; gij ouden met de jongen!
13 Dat zij den Naam des HEEREN loven; want Zijn Naam alleen is hoog verheven; Zijn majesteit is over de aarde en den hemel.
14 En Hij heeft den hoorn Zijns volks verhoogd, den roem al Zijner gunstgenoten, der kinderen Israels, des volks, dat nabij Hem is. Hallelujah!

149
1 Hallelujah! Zingt den HEERE een nieuw lied; Zijn lof zij in de Gemeente Zijner gunstgenoten.
2 Dat Israel zich verblijde in Dengene, Die hem gemaakt heeft; dat de kinderen Sions zich verheugen over hun Koning.
3 Dat zij Zijn Naam loven op de fluit; dat zij Hem psalmzingen op de trommel en harp.
4 Want de HEERE heeft een welgevallen aan Zijn volk; Hij zal de zachtmoedigen versieren met heil.
5 Dat Zijn gunstgenoten van vreugde opspringen, om die eer; dat zij juichen op hun legers.
6 De verheffingen Gods zullen in hun keel zijn; en een tweesnijdend zwaard in hun hand;
7 Om wraak te doen over de heidenen, en bestraffingen over de volken;
8 Om hun koningen te binden met ketenen, en hun achtbaren met ijzeren boeien;
9 Om het beschreven recht over hen te doen. Dit zal de heerlijkheid van al Zijn gunstgenoten zijn. Hallelujah!

150
1 Hallelujah! Looft God in Zijn heiligdom; looft Hem in het uitspansel Zijner sterkte!
2 Looft Hem vanwege Zijn mogendheden; looft Hem naar de menigvuldigheid Zijner grootheid!
3 Looft Hem met geklank der bazuin; looft Hem met de luit en met de harp!
4 Looft Hem met de trommel en fluit; looft Hem met snarenspel en orgel!
5 Looft Hem met hel klinkende cimbalen; looft Hem met cimbalen van vreugdegeluid!
6 Alles, wat adem heeft, love den HEERE! Hallelujah!

# SPREUKEN

1

1 De spreuken van Salomo, den zoon van David, den koning van Israel,
2 Om wijsheid en tucht te weten; om te verstaan redenen des verstands;
3 Om aan te nemen onderwijs van goed verstand, gerechtigheid, en recht, en billijkheden;
4 Om den slechten kloekzinnigheid te geven, den jongeling wetenschap en bedachtzaamheid.
5 Die wijs is, zal horen, en zal in lere toenemen; en die verstandig is , zal wijzen raad bekomen;
6 Om te verstaan een spreuk en de uitlegging, de woorden der wijzen en hun raadselen.
7 De vrees des HEEREN is het beginsel der wetenschap; de dwazen verachten wijsheid en tucht.
8 Mijn zoon! hoor de tucht uws vaders, en verlaat de leer uwer moeder niet;
9 Want zij zullen uw hoofd een aangenaam toevoegsel zijn, en ketenen aan uw hals.
10 Mijn zoon! indien de zondaars u aanlokken, bewillig niet;
11 Indien zij zeggen: Ga met ons, laat ons loeren op bloed, ons versteken tegen den onschuldige, zonder oorzaak;
12 Laat ons hen levend verslinden, als het graf; ja, geheel en al, gelijk die in den kuil nederdalen;
13 Alle kostelijk goed zullen wij vinden, onze huizen zullen wij met roof vullen.
14 Gij zult uw lot midden onder ons werpen; wij zullen allen een buidel hebben.
15 Mijn zoon! wandel niet met hen op den weg; weer uw voet van hun pad.
16 Want hun voeten lopen ten boze; en zij haasten zich om bloed te storten.
17 Zekerlijk, het net wordt tevergeefs gespreid voor de ogen van allerlei gevogelte;
18 En deze loeren op hun eigen bloed, en versteken zich tegen hun zielen.
19 Zo zijn de paden van een iegelijk, die gierigheid pleegt; zij zal de ziel van haar meester vangen.
20 De opperste Wijsheid roept overluid daarbuiten; Zij verheft Haar stem op de straten.
21 Zij roept in het voorste der woelingen; aan de deuren der poorten spreekt Zij Haar redenen in de stad;
22 Gij slechten! hoe lang zult gij de slechtigheid beminnen, en de spotters voor zich de spotternij begeren, en de zotten wetenschap haten?
23 Keert u tot Mijn bestraffing; ziet, Ik zal Mijn Geest ulieden overvloediglijk uitstorten; Ik zal Mijn woorden u bekend maken.
24 Dewijl Ik geroepen heb, en gijlieden geweigerd hebt; Mijn hand uitgestrekt heb, en er niemand was, die opmerkte;
25 En gij al Mijn raad verworpen, en Mijn bestraffing niet gewild hebt;
26 Zo zal Ik ook in ulieder verderf lachen; Ik zal spotten, wanneer uw vreze komt.
27 Wanneer uw vreze komt gelijk een verwoesting, en uw verderf aankomt als een wervelwind; wanneer u benauwdheid en angst overkomt;
28 Dan zullen zij tot Mij roepen, maar Ik zal niet antwoorden; zij zullen Mij vroeg zoeken, maar zullen Mij niet vinden;
29 Daarom, dat zij de wetenschap gehaat hebben, en de vreze des HEEREN niet hebben verkoren.
30 Zij hebben in Mijn raad niet bewilligd; al Mijn bestraffingen hebben zij versmaad;
31 Zo zullen zij eten van de vrucht van hun weg, en zich verzadigen met hun raadslagen.
32 Want de afkering der slechten zal hen doden, en de voorspoed der zotten zal hen verderven.
33 Maar die naar Mij hoort, zal zeker wonen, en hij zal gerust zijn van de vreze des kwaads.

2
1 Mijn zoon! zo gij mijn redenen aanneemt, en mijn geboden bij u weglegt;
2 Om uw oren naar wijsheid te doen opmerken; zo gij uw hart tot verstandigheid neigt;
3 Ja, zo gij tot het verstand roept, uw stem verheft tot de verstandigheid;
4 Zo gij haar zoekt als zilver, en naspeurt als verborgen schatten;
5 Dan zult gij de vreze des HEEREN verstaan, en zult de kennis van God vinden.
6 Want de HEERE geeft wijsheid; uit Zijn mond komt kennis en verstand.
7 Hij legt weg voor de oprechten een bestendig wezen; Hij is een Schild dengenen, die oprechtelijk wandelen;
8 Opdat zij de paden des rechts houden; en Hij zal den weg Zijner gunstgenoten bewaren.
9 Dan zult gij verstaan gerechtigheid, en recht, en billijkheden, en alle goed pad.
10 Als de wijsheid in uw hart zal gekomen zijn, en de wetenschap voor uw ziel zal liefelijk zijn;
11 Zo zal de bedachtzaamheid over u de wacht houden, de verstandigheid zal u behoeden;
12 Om u te redden van den kwaden weg, van den man, die verkeerdheden spreekt;
13 Van degenen, die de paden der oprechtheid verlaten, om te gaan in de wegen der duisternis;
14 Die blijde zijn in het kwaad doen, zich verheugen in de verkeerdheden des kwaden;
15 Welker paden verkeerd zijn, en afwijkende in hun sporen;
16 Om u te redden van de vreemde vrouw, van de onbekende, die met haar redenen vleit;
17 Die den leidsman harer jonkheid verlaat, en het verbond haars Gods vergeet;
18 Want haar huis helt naar den dood, en haar paden naar de overledenen.
19 Allen die tot haar ingaan, zullen niet wederkomen, en zullen de paden des levens niet aantreffen;
20 Opdat gij wandelt op den weg der goeden, en houdt de paden der rechtvaardigen.
21 Want de vromen zullen de aarde bewonen, en de oprechten zullen daarin overblijven;
22 Maar de goddelozen zullen van de aarde uitgeroeid worden, en de trouwelozen zullen er van uitgerukt worden.

3
1 Mijn zoon! vergeet mijn wet niet, maar uw hart beware mijn geboden.
2 Want langheid van dagen, en jaren van leven, en vrede zullen zij u vermeerderen.
3 Dat de goedertierenheid en de trouw u niet verlaten; bind ze aan uw hals, schrijf ze op de tafel uws harten.
4 En vind gunst en goed verstand, in de ogen Gods en der mensen.
5 Vertrouw op den HEERE met uw ganse hart, en steun op uw verstand niet.
6 Ken Hem in al uw wegen, en Hij zal uw paden recht maken.
7 Zijt niet wijs in uw ogen; vrees den HEERE, en wijk van het kwade.
8 Het zal een medicijn voor uw navel zijn, en een bevochtiging voor uw beenderen.
9 Vereer den HEERE van uw goed, en van de eerstelingen al uwer inkomsten;
10 Zo zullen uw schuren met overvloed vervuld worden, en uw perskuipen van most overlopen.
11 Mijn zoon! verwerp de tucht des HEEREN niet, en wees niet verdrietig over Zijn kastijding;
12 Want de HEERE kastijdt dengene, dien Hij liefheeft, ja, gelijk een vader den zoon, in denwelken hij een welbehagen heeft.
13 Welgelukzalig is de mens, die wijsheid vindt, en de mens, die verstandigheid voortbrengt!
14 Want haar koophandel is beter dan de koophandel van zilver, en haar inkomst dan het uitgegraven goud.
15 Zij is kostelijker dan robijnen; en al wat u lusten mag, is met haar niet te vergelijken.
16 Langheid der dagen is in haar rechterhand, in haar linkerhand rijkdom en eer.
17 Haar wegen zijn wegen der liefelijkheid, en al haar paden vrede.
18 Zij is een boom des levens dengenen, die ze aangrijpen, en elkeen, die ze vast houdt, wordt gelukzalig.
19 De HEERE heeft de aarde door wijsheid gegrond, de hemelen door verstandigheid bereid.
20 Door Zijn wetenschap zijn de afgronden gekloofd, en de wolken druipen dauw.
21 Mijn zoon! laat ze niet afwijken van uw ogen; bewaar de bestendige wijsheid en bedachtzaamheid.
22 Want zij zullen het leven voor uw ziel zijn, en een aangenaamheid voor uw hals.
23 Dan zult gij uw weg zeker wandelen, en gij zult uw voet niet stoten.
24 Zo gij nederligt, zult gij niet schrikken; maar gij zult nederliggen en uw slaap zal zoet wezen.
25 Vrees niet voor haastigen schrik, noch voor de verwoesting der goddelozen, als zij komt.
26 Want de HEERE zal met uw hoop wezen, en Hij zal uw voet bewaren van gevangen te worden.
27 Onthoud het goed van zijn meesters niet, als het in het vermogen uwer hand is te doen.
28 Zeg niet tot uw naaste: Ga heen, en kom weder, en morgen zal ik geven, dewijl het bij u is.
29 Smeed geen kwaad tegen uw naaste, aangezien hij met vertrouwen bij u woont.
30 Twist met een mens niet zonder oorzaak, zo hij u geen kwaad gedaan heeft.
31 Zijt niet nijdig over een man des gewelds, en verkies geen van zijn wegen.
32 Want de afwijker is den HEERE een gruwel; maar Zijn verborgenheid is met den oprechte.
33 De vloek des HEEREN is in het huis des goddelozen; maar de woning der rechtvaardigen zal Hij zegenen.
34 Zekerlijk, de spotters zal Hij bespotten, maar den zachtmoedigen zal Hij genade geven.
35 De wijzen zullen eer beerven; maar elk een der zotten neemt schande op zich.

4
1 Hoort, gij kinderen! de tucht des vaders, en merkt op, om verstand te weten.
2 Dewijl ik ulieden goede leer geve, verlaat mijn wet niet.
3 Want ik was mijns vaders zoon, teder, en een enige voor het aangezicht mijner moeder.
4 Hij nu leerde mij, en zeide tot mij: Uw hart houde mijn woorden vast, onderhoud mijn geboden, en leef.
5 Verkrijg wijsheid, verkrijg verstand; vergeet niet, en wijk niet van de redenen mijns monds.
6 Verlaat ze niet, en zij zal u behoeden; heb ze lief, en zij zal u bewaren.
7 De wijsheid is het voornaamste; verkrijg dan wijsheid, en verkrijg verstand met al uw bezitting.
8 Verhef ze, en zij zal u verhogen; zij zal u vereren, als gij haar omhelzen zult.
9 Zij zal uw hoofd een aangenaam toevoegsel geven, een sierlijke kroon zal zij u leveren.
10 Hoor, mijn zoon! en neem mijn redenen aan, en de jaren des levens zullen u vermenigvuldigd worden.
11 Ik onderwijs u in den weg der wijsheid; ik doe u treden in de rechte sporen.
12 In uw gaan zal uw tred niet benauwd worden, en indien gij loopt, zult gij niet struikelen.
13 Grijp de tucht aan, laat niet af; bewaar ze, want zij is uw leven.
14 Kom niet op het pad der goddelozen, en treed niet op den weg der bozen.
15 Verwerp dien, ga er niet door; wijk er van, en ga voorbij.
16 Want zij slapen niet, zo zij geen kwaad gedaan hebben; en hun slaap wordt weggenomen, zo zij niet iemand hebben doen struikelen.
17 Want zij eten brood der goddeloosheid, en drinken wijn van enkel geweld.
18 Maar het pad der rechtvaardigen is gelijk een schijnend licht, voortgaande en lichtende tot den vollen dag toe.
19 De weg der goddelozen is als donkerheid, zij weten niet, waarover zij struikelen zullen.
20 Mijn zoon! merk op mijn woorden, neig uw oor tot mijn redenen.
21 Laat ze niet wijken van uw ogen, behoud ze in het midden uws harten.
22 Want zij zijn het leven dengenen, die ze vinden, en een medicijn voor hun gehele vlees.
23 Behoed uw hart boven al wat te bewaren is, want daaruit zijn de uitgangen des levens.
24 Doe de verkeerdheid des monds van u weg, en doe de verdraaidheid der lippen verre van u.
25 Laat uw ogen rechtuit zien, en uw oogleden zich recht voor u heen houden.
26 Weeg den gang uws voets, en laat al uw wegen wel gevestigd zijn.
27 Wijk niet ter rechter hand of ter linkerhand, wend uw voet af van het kwade.

5
1 Mijn zoon! merk op mijn wijsheid, neig uw oor tot mijn verstand;
2 Opdat gij alle bedachtzaamheid behoudt, en uw lippen wetenschap bewaren.
3 Want de lippen der vreemde vrouw druppen honigzeem, en haar gehemelte is gladder dan olie.
4 Maar het laatste van haar is bitter als alsem, scherp als een tweesnijdend zwaard.
5 Haar voeten dalen naar den dood, haar treden houden de hel vast.
6 Opdat gij het pad des levens niet zoudt wegen, zijn haar gangen ongestadig, dat gij het niet merkt.
7 Nu dan, gij kinderen! hoort naar mij, en wijkt niet van de redenen mijns monds.
8 Maak uw weg verre van haar, en nader niet tot de deur van haar huis;
9 Opdat gij anderen uw eer niet geeft, en uw jaren den wrede;
10 Opdat de vreemden zich niet verzadigen van uw vermogen, en al uw smartelijke arbeid niet kome in het huis des onbekenden;
11 En gij in uw laatste brult, als uw vlees, en uw lijf verteerd is;
12 En zegt: Hoe heb ik de tucht gehaat, en mijn hart de bestraffing versmaad!
13 En heb niet gehoord naar de stem mijner onderwijzers, noch mijn oren geneigd tot mijn leraars!
14 Ik ben bijna in alle kwaad geweest, in het midden der gemeente en der vergadering!
15 Drink water uit uw bak, en vloeden uit het midden van uw bornput;
16 Laat uw fonteinen zich buiten verspreiden, en de waterbeken op de straten;
17 Laat ze de uwe alleen zijn, en van geen vreemde met u.
18 Uw springader zij gezegend; en verblijd u vanwege de huisvrouw uwer jeugd;
19 Een zeer liefelijke hinde, en een aangenaam steengeitje; laat u haar borsten te allen tijd dronken maken; dool steeds in haar liefde.
20 En waarom zoudt gij, mijn zoon, in een vreemde dolen, en den schoot der onbekende omvangen?
21 Want eens iegelijks wegen zijn voor de ogen des HEEREN, en Hij weegt al zijne gangen.
22 Den goddeloze zullen zijn ongerechtigheden vangen, en met de banden zijner zonden zal hij vastgehouden worden.
23 Hij zal sterven, omdat hij zonder tucht geweest is, en in de grootheid zijner dwaasheid zal hij verdwalen.

6
1 Mijn zoon! zo gij voor uw naaste borg geworden zijt, voor een vreemde uw hand toegeklapt hebt;
2 Gij zijt verstrikt met de redenen uws monds; gij zijt gevangen met de redenen uws monds.
3 Doe nu dit, mijn zoon! en red u, dewijl gij in de hand uws naasten gekomen zijt; ga, onderwerp uzelven, en sterk uw naaste.
4 Laat uw ogen geen slaap toe, noch uw oogleden sluimering;
5 Red u, als een ree uit de hand des jagers, en als een vogel uit de hand des vogelvangers.
6 Ga tot de mier, gij luiaard! zie haar wegen, en word wijs;
7 Dewelke, geen overste, ambtman noch heerser hebbende,
8 Haar brood bereidt in den zomer, haar spijs vergadert in den oogst.
9 Hoe lang zult gij, luiaard, nederliggen? Wanneer zult gij van uw slaap opstaan?
10 Een weinig slapens, een weinig sluimerens, een weinig handvouwens, al nederliggende;
11 Zo zal uw armoede u overkomen als een wandelaar, en uw gebrek als een gewapend man.
12 Een Belialsmens, een ondeugdzaam man gaat met verkeerdheid des monds om;
13 Wenkt met zijn ogen, spreekt met zijn voeten, leert met zijn vingeren;
14 In zijn hart zijn verkeerdheden, hij smeedt te aller tijd kwaad; hij werpt twisten in.
15 Daarom zal zijn verderf haastelijk komen; hij zal schielijk verbroken worden, dat er geen genezen aan zij.
16 Deze zes haat de HEERE; ja, zeven zijn Zijn ziel een gruwel:
17 Hoge ogen, een valse tong, en handen, die onschuldig bloed vergieten;
18 Een hart, dat ondeugdzame gedachten smeedt; voeten, die zich haasten, om tot kwaad te lopen;
19 Een vals getuige, die leugenen blaast; en die tussen broederen krakelen inwerpt.
20 Mijn zoon, bewaar het gebod uws vaders, en verlaat de wet uwer moeder niet.
21 Bind ze steeds aan uw hart, hecht ze aan uw hals.
22 Als gij wandelt, zal dat u geleiden; als gij nederligt, zal het over u de wacht houden; als gij wakker wordt, zal hetzelve met u spreken.
23 Want het gebod is een lamp, en de wet is een licht, en de bestraffingen der tucht zijn de weg des levens;
24 Om u te bewaren voor de kwade vrouw, voor het gevlei der vreemde tong.
25 Begeer haar schoonheid niet in uw hart, en laat ze u niet vangen met haar oogleden.
26 Want door een vrouw, die een hoer is, komt men tot een stuk broods; en eens mans huisvrouw jaagt de kostelijke ziel.
27 Zal iemand vuur in zijn boezem nemen, dat zijn klederen niet verbrand worden?
28 Zal iemand op kolen gaan, dat zijn voeten niet branden?
29 Alzo die tot zijns naasten huisvrouw ingaat; al wie haar aanroert, zal niet onschuldig gehouden worden.
30 Men doet een dief geen verachting aan, als hij steelt om zijn ziel te vullen, dewijl hij honger heeft;
31 En gevonden zijnde, vergeldt hij het zevenvoudig; hij geeft al het goed van zijn huis.
32 Maar die met een vrouw overspel doet, is verstandeloos; hij verderft zijn ziel, die dat doet;
33 Plage en schande zal hij vinden, en zijn smaad zal niet uitgewist worden.
34 Want jaloersheid is een grimmigheid des mans; en in den dag der wraak zal hij niet verschonen.
35 Hij zal geen verzoening aannemen; en hij zal niet bewilligen, ofschoon gij het geschenk vergroot.

7
1 Mijn zoon, bewaar mijn redenen, en leg mijn geboden bij u weg.
2 Bewaar mijn geboden, en leef, en mijn wet als den appel uwer ogen.
3 Bind ze aan uw vingeren, schrijf ze op de tafels uws harten.
4 Zeg tot de wijsheid: Gij zijt mijn zuster; en heet het verstand uw bloedvriend;
5 Opdat zij u bewaren voor een vreemde vrouw, voor de onbekende, die met haar redenen vleit.
6 Want door het venster van mijn huis, door mijn tralie keek ik uit;
7 En ik zag onder de slechten; ik merkte onder de jonge gezellen een verstandelozen jongeling;
8 Voorbijgaande op de straat, nevens haar hoek, en hij trad op den weg van haar huis.
9 In de schemering, in den avond des daags, in den zwarten nacht en de donkerheid;
10 En ziet, een vrouw ontmoette hem in hoerenversiersel, en met het hart op haar hoede;
11 Deze was woelachtig en wederstrevig, haar voeten bleven in haar huis niet;
12 Nu buiten, dan op de straten zijnde, en bij alle hoeken loerende;
13 En zij greep hem aan, en kuste hem; zij sterkte haar aangezicht, en zeide tot hem:
14 Dankoffers zijn bij mij, ik heb heden mijn geloften betaald;
15 Daarom ben ik uitgegaan u tegemoet, om uw aangezicht naarstiglijk te zoeken, en ik heb u gevonden.
16 Ik heb mijn bedstede met tapijtsieraad toegemaakt, met uitgehouwen werken, met fijn linnen van Egypte;
17 Ik heb mijn leger met mirre, aloe en kaneel welriekende gemaakt;
18 Kom, laat ons dronken worden van minnen tot den morgen toe; laat ons ons vrolijk maken in grote liefde.
19 Want de man is niet in zijn huis, hij is een verren weg getogen;
20 Hij heeft een bundel gelds in zijn hand genomen; ten bestemden dage zal hij naar zijn huis komen.
21 Zij bewoog hem door de veelheid van haar onderricht, zij dreef hem aan door het gevlei harer lippen.
22 Hij ging haar straks achterna, gelijk een os ter slachting gaat, en gelijk een dwaas tot de tuchtiging der boeien.
23 Totdat hem de pijl zijn lever doorsneed; gelijk een vogel zich haast naar den strik, en niet weet, dat dezelve tegen zijn leven is.
24 Nu dan, kinderen, hoort naar mij, en luistert naar de redenen mijns monds.
25 Laat uw hart tot haar wegen niet wijken, dwaalt niet op haar paden.
26 Want zij heeft veel gewonden nedergeveld, en al haar gedoden zijn machtig vele.
27 Haar huis zijn wegen des grafs, dalende naar de binnenkameren des doods.

8
1 Roept de Wijsheid niet, en verheft niet de Verstandigheid Haar stem?
2 Op de spits der hoge plaatsen, aan den weg, ter plaatse, waar paden zijn, staat Zij;
3 Aan de zijde der poorten, voor aan de stad, aan den ingang der deuren roept Zij overluid:
4 Tot u, o mannen! roep Ik, en Mijn stem is tot de mensenkinderen.
5 Gij slechten! verstaat kloekzinnigheid, en gij zotten! verstaat met het hart.
6 Hoort, want ik zal vorstelijke dingen spreken, en de opening Mijner lippen zal enkel billijkheid zijn.
7 Want Mijn gehemelte zal de waarheid bedachtelijk uitspreken, en de goddeloosheid is Mijn lippen een gruwel.
8 Al de redenen Mijns monds zijn in gerechtigheid; er is niets verdraaids, noch verkeerds in.
9 Zij zijn alle recht voor dengene, die verstandig is, en rechtmatig voor degenen, die wetenschap vinden.
10 Neemt Mijn tucht aan, en niet zilver, en wetenschap, meer dan het uitgelezen uitgegraven goud.
11 Want wijsheid is beter dan robijnen, en al wat men begeren mag, is met haar niet te vergelijken.
12 Ik, Wijsheid, woon bij de kloekzinnigheid, en vinde de kennis van alle bedachtzaamheid.
13 De vreze des HEEREN is, te haten het kwade, de hovaardigheid, en den hoogmoed, en den kwaden weg; Ik haat ook den mond der verkeerdheden.
14 Raad en het wezen zijn Mijne; Ik ben het Verstand, Mijne is de Sterkte.
15 Door Mij regeren de koningen, en de vorsten stellen gerechtigheid.
16 Door Mij heersen de heersers, en de prinsen, al de rechters der aarde.
17 Ik heb lief, die Mij liefhebben; en die Mij vroeg zoeken, zullen Mij vinden.
18 Rijkdom en eer is bij Mij, duurachtig goed en gerechtigheid.
19 Mijn vrucht is beter dan uitgegraven goud, en dan dicht goud; en Mijn inkomen dan uitgelezen zilver.
20 Ik doe wandelen op den weg der gerechtigheid, in het midden van de paden des rechts;
21 Opdat Ik Mijn liefhebbers doe beerven dat bestendig is, en Ik zal hun schatkameren vervullen.
22 De HEERE bezat Mij in het beginsel Zijns wegs, voor Zijn werken, van toen aan.
23 Ik ben van eeuwigheid af gezalfd geweest; van den aanvang, van de oudheden der aarde aan.
24 Ik was geboren, als de afgronden nog niet waren, als nog geen fonteinen waren, zwaar van water;
25 Aleer de bergen ingevest waren, voor de heuvelen was Ik geboren.
26 Hij had de aarde nog niet gemaakt, noch de velden, noch de aanvang van de stofjes der wereld.
27 Toen Hij de hemelen bereidde, was Ik daar; toen Hij een cirkel over het vlakke des afgronds beschreef;
28 Toen Hij de opperwolken van boven vestigde; toen Hij de fonteinen des afgronds vastmaakte;
29 Toen Hij der zee haar perk zette, opdat de wateren Zijn bevel niet zouden overtreden; toen Hij de grondvesten der aarde stelde;
30 Toen was Ik een voedsterling bij Hem, en Ik was dagelijks Zijn vermakingen, te aller tijd voor Zijn aangezicht spelende;
31 Spelende in de wereld Zijns aardrijks, en Mijn vermakingen zijn met de mensenkinderen.
32 Nu dan, kinderen! hoort naar Mij; want welgelukzalig zijn zij, die Mijn wegen bewaren.
33 Hoort de tucht, en wordt wijs, en verwerpt die niet.
34 Welgelukzalig is de mens, die naar Mij hoort, dagelijks wakende aan Mijn poorten, waarnemende de posten Mijner deuren.

35 Want die Mij vindt, vindt het leven, en trekt een welgevallen van den HEERE.
36 Maar die tegen Mij zondigt, doet zijn ziel geweld aan; allen, die Mij haten, hebben den dood lief.

9
1 De opperste Wijsheid heeft Haar huis gebouwd; Zij heeft Haar zeven pilaren gehouwen.
2 Zij heeft Haar slachtvee geslacht. Zij heeft Haar wijn gemengd; ook heeft Zij Haar tafel toegericht.
3 Zij heeft Haar dienstmaagden uitgezonden; Zij nodigt op de tinnen van de hoogten der stad:
4 Wie is slecht? Hij kere zich herwaarts! Tot de verstandeloze zegt Zij:
5 Komt, eet van Mijn brood, en drinkt van den wijn, dien Ik gemengd heb.
6 Verlaat de slechtigheden, en leeft; en treedt in den weg des verstands.
7 Wie den spotter tuchtigt, behaalt zich schande; en die den goddeloze bestraft, zijn schandvlek.
8 Bestraf den spotter niet, opdat hij u niet hate; bestraf den wijze, en hij zal u liefhebben.
9 Leer den wijze, zo zal hij nog wijzer worden; onderwijs den rechtvaardige, zo zal hij in leer toenemen.
10 De vreze des HEEREN is het beginsel der wijsheid, en de wetenschap der heiligen is verstand.
11 Want door Mij zullen uw dagen vermenigvuldigen, en de jaren des levens zullen u toegedaan worden.
12 Indien gij wijs zijt, gij zijt wijs voor uzelven; en zijt gij een spotter, gij zult het alleen dragen.
13 Een zotte vrouw is woelachtig, de slechtigheid zelve, en weet niet met al.
14 En zij zit aan de deur van haar huis, op een stoel, op de hoge plaatsen der stad;
15 Om te roepen degenen, die op den weg voorbijgaan, die hun paden recht maken, zeggende:
16 Wie is slecht? Hij kere zich herwaarts; en tot den verstandeloze zegt zij:
17 De gestolen wateren zijn zoet, en het verborgen brood is liefelijk.
18 Maar hij weet niet, dat aldaar doden zijn; haar genoden zijn in de diepten der hel.

10
1 De spreuken van Salomo. Een wijs zoon verblijdt den vader; maar een zot zoon is zijner moeder droefheid.
2 Schatten der goddeloosheid doen geen nut; maar de gerechtigheid redt van den dood.
3 De HEERE laat de ziel des rechtvaardigen niet hongeren; maar de have der goddelozen stoot Hij weg.
4 Die met een bedriegelijke hand werkt, wordt arm; maar de hand der vlijtigen maakt rijk.
5 Die in den zomer vergadert, is een verstandig zoon; maar die in den oogst vast slaapt, is een zoon die beschaamd maakt.
6 Zegeningen zijn op het hoofd des rechtvaardigen; maar het geweld bedekt den mond der goddelozen.
7 De gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn; maar de naam der goddelozen zal verrotten.
8 Die wijs van hart is, neemt de geboden aan; maar die dwaas is van lippen, zal omgeworpen worden.
9 Die in oprechtheid wandelt, wandelt zeker; maar die zijn wegen verkeert, zal bekend worden.
10 Die met het oog wenkt, richt smart aan; en een dwaas van lippen zal omgeworpen worden.
11 De mond des rechtvaardigen is een springader des levens; maar het geweld bedekt den mond der goddelozen.
12 Haat verwekt krakelen; maar de liefde dekt alle overtredingen toe.
13 In de lippen des verstandigen wordt wijsheid gevonden; maar op den rug des verstandelozen de roede.
14 De wijzen leggen wetenschap weg; maar den mond des dwazen is de verstoring nabij.
15 Des rijken goed is een stad zijner sterkte; de armoede der geringen is hun verstoring.
16 Het werk des rechtvaardigen is ten leven; de inkomst des goddelozen is ter zonde.
17 Het pad tot het leven is desgenen die de tucht bewaart; maar die de bestraffing verlaat, doet dwalen.
18 Die den haat bedekt, is van valse lippen, en die een kwaad gerucht voortbrengt, is een zot.
19 In de veelheid der woorden ontbreekt de overtreding niet; maar die zijn lippen weerhoudt, is kloek verstandig.
20 De tong des rechtvaardigen is uitgelezen zilver; het hart der goddelozen is weinig waard.
21 De lippen des rechtvaardigen voeden er velen; maar de dwazen sterven door gebrek van verstand.
22 De zegen des HEEREN, die maakt rijk; en Hij voegt er geen smart bij.
23 Het is voor den zot als spel schandelijkheid te doen; maar voor een man van verstand, wijsheid te plegen.
24 De vreze des goddelozen, die zal hem overkomen; maar de begeerte der rechtvaardigen zal God geven.
25 Gelijk een wervelwind voorbijgaat, alzo is de goddeloze niet meer; maar de rechtvaardige is een eeuwige grondvest.
26 Gelijk edik den tanden, en gelijk rook den ogen is, zo is de luie dengenen, die hem uitzenden.
27 De vreze des HEEREN vermeerdert de dagen; maar de jaren der goddelozen worden verkort.
28 De hoop der rechtvaardigen is blijdschap; maar de verwachting der goddelozen zal vergaan.
29 De weg des HEEREN is voor den oprechte sterkte; maar voor de werkers der ongerechtigheid verstoring.
30 De rechtvaardige zal in eeuwigheid niet bewogen worden; maar de goddelozen zullen de aarde niet bewonen.
31 De mond des rechtvaardigen brengt overvloediglijk wijsheid voort; maar de tong der verkeerdheden zal uitgeroeid worden.

32 De lippen des rechtvaardigen weten wat welgevallig is; maar de mond der goddelozen enkel verkeerdheid.

11
1 Een bedriegelijke weegschaal is den HEERE een gruwel; maar een volkomen weegsteen is Zijn welgevallen.
2 Als de hovaardigheid komt, zal de schande ook komen; maar met de ootmoedigen is wijsheid.
3 De oprechtheid der oprechten leidt hen; maar de verkeerdheden der trouwelozen verstoort hen.
4 Goed doet geen nut ten dage der verbolgenheid; maar de gerechtigheid redt van den dood.
5 De gerechtigheid des oprechten maakt zijn weg recht; maar de goddeloze valt door zijn goddeloosheid.
6 De gerechtigheid der vromen zal hen redden; maar de trouwelozen worden gevangen in hun verkeerdheid.
7 Als de goddeloze mens sterft, vergaat zijn verwachting; zelfs is de allersterkste hoop vergaan.
8 De rechtvaardige wordt uit benauwdheid bevrijd; en de goddeloze komt in zijn plaats.
9 De huichelaar verderft zijn naaste door den mond; maar door wetenschap worden de rechtvaardigen bevrijd.
10 Een stad springt op van vreugde over het welvaren der rechtvaardigen; en als de goddelozen vergaan, is er gejuich.
11 Door den zegen der oprechten wordt een stad verheven; maar door den mond der goddelozen wordt zij verbroken.
12 Die verstandeloos is, veracht zijn naaste; maar een man van groot verstand zwijgt stil.
13 Die als een achterklapper wandelt, openbaart het heimelijke; maar die getrouw is van geest, bedekt de zaak.
14 Als er geen wijze raadslagen zijn, vervalt het volk; maar de behoudenis is in de veelheid der raadslieden.
15 Als iemand voor een vreemde borg geworden is, hij zal zekerlijk verbroken worden; maar wie degenen haat, die in de hand klappen, is zeker.
16 Een aangename huisvrouw houdt de eer vast, gelijk de geweldigen den rijkdom vasthouden.
17 Een goedertieren mens doet zijn ziel wel; maar die wreed is, beroert zijn vlees.
18 De goddeloze doet een vals werk; maar voor dengene, die gerechtigheid zaait, is trouwe loon.
19 Alzo is de gerechtigheid ten leven, gelijk die het kwade najaagt, naar zijn dood jaagt.
20 De verkeerden van hart zijn den HEERE een gruwel; maar de oprechten van weg zijn Zijn welgevallen.
21 Hand aan hand zal de boze niet onschuldig zijn; maar het zaad der rechtvaardigen zal ontkomen.
22 Een schone vrouw, die van rede afwijkt, is een gouden bagge in een varkenssnuit.
23 De begeerte der rechtvaardigen is alleenlijk het goede; maar de verwachting der goddelozen is verbolgenheid.
24 Er is een, die uitstrooit, denwelken nog meer toegedaan wordt; en een, die meer inhoudt dan recht is, maar het is tot gebrek.
25 De zegenende ziel zal vet gemaakt worden; en die bevochtigt, zal ook zelf een vroege regen worden.
26 Wie koren inhoudt, dien vloekt het volk; maar zegening zal zijn over het hoofd des verkopers.
27 Wie het goede vroeg nazoekt, zoekt welgevalligheid; maar wie het kwade natracht, dien zal het overkomen.
28 Wie op zijn rijkdom vertrouwt, die zal vallen; maar de rechtvaardigen zullen groenen als loof.
29 Wie zijn huis beroert, zal wind erven; en de dwaas zal een knecht zijn desgenen, die wijs van hart is.

30 De vrucht des rechtvaardigen is een boom des levens; en wie zielen vangt, is wijs.
31 Ziet, den rechtvaardige wordt vergolden op de aarde, hoeveel te meer den goddeloze en zondaar!

12
1 Wie de tucht liefheeft, die heeft de wetenschap lief; maar wie de bestraffing haat, is onvernuftig.
2 De goede zal een welgevallen trekken van den HEERE; maar een man van schandelijke verdichtselen zal Hij verdoemen.
3 De mens zal niet bevestigd worden door goddeloosheid; maar de wortel der rechtvaardigen zal niet bewogen worden.
4 Een kloeke huisvrouw is een kroon haars heren; maar die beschaamt maakt, is als verrotting in zijn beenderen.
5 Der rechtvaardigen gedachten zijn recht; der goddelozen raadslagen zijn bedrog.
6 De woorden der goddelozen zijn om op bloed te loeren; maar de mond der oprechten zal ze redden.
7 De goddelozen worden omgekeerd, dat zij niet meer zijn; maar het huis der rechtvaardigen zal bestaan.
8 Een ieder zal geprezen worden, naardat zijn verstandigheid is; maar die verkeerd van hart is, zal tot verachting wezen.
9 Beter is, die zich gering acht, en een knecht heeft, dan die zichzelven eert, en des broods gebrek heeft.
10 De rechtvaardige kent het leven van zijn beest; maar de barmhartigheden der goddelozen zijn wreed.
11 Die zijn land bouwt, zal van brood verzadigd worden; maar die ijdele mensen volgt, is verstandeloos.
12 De goddeloze begeert het net der bozen; maar de wortel der rechtvaardigen zal uitgeven.
13 In de overtreding der lippen is de strik des bozen; maar de rechtvaardige zal uit de benauwdheid uitkomen.
14 Een ieder wordt van de vrucht des monds met goed verzadigd; en de vergelding van des mensen handen zal hij tot zich wederbrengen.
15 De weg des dwazen is recht in zijn ogen; maar die naar raad hoort, is wijs.
16 De toorn des dwazen wordt ten zelven dage bekend; maar die kloekzinnig is, bedekt de schande.
17 Die waarheid voortbrengt, maakt gerechtigheid bekend; maar een getuige der valsheden, bedrog.
18 Daar is een, die woorden als steken van een zwaard onbedachtelijk uitspreekt; maar de tong der wijzen is medicijn.
19 Een waarachtige lip zal bevestigd worden in eeuwigheid; maar een valse tong is maar voor een ogenblik.
20 Bedrog is in het hart dergenen, die kwaad smeden; maar degenen die vrede raden, hebben blijdschap.
21 Den rechtvaardigen zal geen leed wedervaren; maar de goddelozen zullen met kwaad vervuld worden.
22 Valse lippen zijn den HEERE een gruwel; maar die trouwelijk handelen, zijn Zijn welgevallen.
23 Een kloekzinnig mens bedekt de wetenschap; maar het hart der zotten roept dwaasheid uit.
24 De hand der vlijtigen zal heersen; maar de bedriegers zullen onder cijns wezen.
25 Bekommernis in het hart des mensen buigt het neder; maar een goed woord verblijdt het.
26 De rechtvaardige is voortreffelijker dan zijn naaste; maar de weg der goddelozen doet hen dwalen.
27 Een bedrieger zal zijn jachtvang niet braden; maar het kostelijk goed des mensen is des vlijtigen.
28 In het pad der gerechtigheid is het leven; en in den weg van haar voetpad is de dood niet.

13
1 Een wijs zoon hoort de tucht des vaders; maar een spotter hoort de bestraffing niet.
2 Een ieder zal van de vrucht des monds het goede eten; maar de ziel der trouwelozen het geweld.
3 Die zijn mond bewaart, behoudt zijn ziel; maar voor hem is verstoring, die zijn lippen wijd opendoet.
4 De ziel des luiaards is begerig, doch er is niets; maar de ziel der vlijtigen zal vet gemaakt worden.
5 De rechtvaardige haat leugentaal; maar de goddeloze maakt zich stinkende, en doet zich schaamte aan.
6 De gerechtigheid bewaart den oprechte van weg; maar de goddeloosheid zal den zondaar omkeren.
7 Er is een, die zichzelven rijk maakt, en niet met al heeft, en een, die zichzelven arm maakt, en heeft veel goed.
8 Het rantsoen van ieders ziel is zijn rijkdom; maar de arme hoort het schelden niet.
9 Het licht der rechtvaardigen zal zich verblijden; maar de lamp der goddelozen zal uitgeblust worden.
10 Door hovaardigheid maakt men niet dan gekijf; maar bij de beradenen is wijsheid.
11 Goed, van ijdelheid gekomen, zal verminderd worden; maar die met de hand vergadert, zal het vermeerderen.
12 De uitgestelde hoop krenkt het hart; maar de begeerte, die komt, is een boom des levens.
13 Die het woord veracht, die zal verdorven worden; maar wie het gebod vreest, dien zal vergolden worden.
14 Des wijzen leer is een springader des levens, om af te wijken van de strikken des doods.
15 Goed verstand geeft aangenaamheid; maar de weg der trouwelozen is streng.
16 Al wie kloekzinnig is, handelt met wetenschap; maar een zot breidt dwaasheid uit.
17 Een goddeloze bode zal in het kwaad vallen; maar een trouw gezant is medicijn.
18 Armoede en schande is desgenen, die de tucht verwerpt; maar die de bestraffing waarneemt; zal geeerd worden.
19 De begeerte, die geschiedt, is zoet voor de ziel; maar het is den zotten een gruwel van het kwade af te wijken.
20 Die met de wijzen omgaat, zal wijs worden; maar die der zotten metgezel is, zal verbroken worden.
21 Het kwaad zal de zondaars vervolgen; maar den rechtvaardige zal men goed vergelden.
22 De goede zal zijner kinders kinderen doen erven; maar het vermogen des zondaars is voor den rechtvaardige weggelegd.
23 Het ploegen der armen geeft veelheid der spijze; maar daar is een, die verteerd wordt door gebrek van oordeel.
24 Die zijn roede inhoudt, haat zijn zoon; maar die hem liefheeft, zoekt hem vroeg met tuchtiging.
25 De rechtvaardige eet tot verzadiging zijner ziel toe; maar de buik der goddelozen zal gebrek hebben.

14
1 Elke wijze vrouw bouwt haar huis; maar die zeer dwaas is, breekt het af met haar handen.
2 Die in zijn oprechtheid wandelt, vreest den HEERE; maar die afwijkt in zijn wegen, veracht Hem.
3 In den mond des dwazen is een roede des hoogmoeds; maar de lippen der wijzen bewaren hen.
4 Als er geen ossen zijn, zo is de krib rein; maar door de kracht van den os is der inkomsten veel.
5 Een waarachtig getuige zal niet liegen; maar een vals getuige blaast leugens.
6 De spotter zoekt wijsheid, en er is gene; maar de wetenschap is voor den verstandige licht.
7 Ga weg van de tegenwoordigheid eens zotten mans; want gij zoudt bij hem geen lippen der wetenschap merken.
8 De wijsheid des kloekzinnigen is zijn weg te verstaan; maar dwaasheid der zotten is bedriegerij.
9 Elke dwaas zal de schuld verbloemen; maar onder de oprechten is goedwilligheid.
10 Het hart kent zijn eigen bittere droefheid; en een vreemde zal zich met deszelfs blijdschap niet vermengen.
11 Het huis der goddelozen zal verdelgd worden; maar de tent der oprechten zal bloeien.
12 Er is een weg, die iemand recht schijnt; maar het laatste van dien zijn wegen des doods.
13 Het hart zal ook in het lachen smart hebben; en het laatste van die blijdschap is droefheid.
14 Die afkerig van hart is, zal van zijn wegen verzadigd worden; maar een goed man van zich zelven.
15 De slechte gelooft alle woord; maar de kloekzinnige merkt op zijn gang.
16 De wijze vreest, en wijkt van het kwade; maar de zot is oplopende toornig, en zorgeloos.
17 Die haastig is tot toorn, zal dwaasheid doen; en een man van schandelijke verdichtselen zal gehaat worden.
18 De slechten erven dwaasheid; maar de kloekzinnigen zullen zich met wetenschap kronen.
19 De kwaden buigen voor het aangezicht der goeden neder, en de goddelozen voor de poorten des rechtvaardigen.
20 De arme wordt zelfs van zijn vriend gehaat; maar de liefhebbers des rijken zijn vele.
21 Die zijn naaste veracht, zondigt; maar die zich der nederigen ontfermt, die is welgelukzalig.
22 Dwalen zij niet, die kwaad stichten? Maar weldadigheid en trouw is voor degenen, die goed stichten.
23 In allen smartelijken arbeid is overschot; maar het woord der lippen strekt alleen tot gebrek.
24 Der wijzen kroon is hun rijkdom; de dwaasheid der zotten is dwaasheid.
25 Een waarachtig getuige redt de zielen; maar die leugens blaast, is een bedrieger.
26 In de vreze des HEEREN is een sterk vertrouwen, en Hij zal Zijn kinderen een Toevlucht wezen.
27 De vreze des HEEREN is een springader des levens, om af te wijken van de strikken des doods.
28 In de menigte des volks is des konings heerlijkheid; maar in gebrek van volk is eens vorsten verstoring.
29 De lankmoedige is groot van verstand; maar die haastig is van gemoed, verheft de dwaasheid.
30 Een gezond hart is het leven des vleses; maar nijd is verrotting der beenderen.
31 Die den arme verdrukt, smaadt deszelfs Maker; maar die zich des nooddruftigen ontfermt, eert Hem.
32 De goddeloze zal heengedreven worden in zijn kwaad; maar de rechtvaardige betrouwt zelfs in zijn dood.

33 Wijsheid rust in het hart des verstandigen; maar wat in het binnenste der zotten is, wordt bekend.
34 Gerechtigheid verhoogt een volk, maar de zonde is een schandvlek der natien.
35 Het welbehagen des konings is over een verstandigen knecht; maar zijn verbolgenheid zal zijn over dengene, die beschaamd maakt.

15
1 Een zacht antwoord keert de grimmigheid af; maar een smartend woord doet den toorn oprijzen.
2 De tong der wijzen maakt de wetenschap goed; maar de mond der zotten stort overvloediglijk dwaasheid uit.
3 De ogen des HEEREN zijn in alle plaatsen, beschouwende de kwaden en de goeden.
4 De medicijn der tong is een boom des levens; maar de verkeerdheid in dezelve is een breuk in den geest.
5 Een dwaas zal de tucht zijns vaders versmaden; maar die de bestraffing waarneemt, zal kloekzinniglijk handelen.
6 In het huis des rechtvaardigen is een grote schat; maar in des goddelozen inkomst is beroerte.
7 De lippen der wijzen zullen de wetenschap uitstrooien; maar het hart der zotten niet alzo.
8 Het offer der goddelozen is den HEERE een gruwel; maar het gebed der oprechten is Zijn welgevallen.
9 De weg der goddelozen is den HEERE een gruwel; maar dien, die de gerechtigheid najaagt, zal Hij liefhebben.
10 De tucht is onaangenaam voor dengene die het pad verlaat; en die de bestraffing haat, zal sterven.
11 De hel en het verderf zijn voor den HEERE; hoeveel te meer de harten van des mensen kinderen?
12 De spotter zal niet liefhebben, die hem bestraft; hij zal niet gaan tot de wijzen.
13 Een vrolijk hart zal het aangezicht blijde maken; maar door de smart des harten wordt de geest verslagen.
14 Een verstandig hart zal de wetenschap opzoeken; maar de mond der zotten zal met dwaasheid gevoed worden.
15 Al de dagen des bedrukten zijn kwaad; maar een vrolijk hart is een gedurige maaltijd.
16 Beter is weinig met de vreze des HEEREN, dan een grote schat, en onrust daarbij.
17 Beter is een gerecht van groen moes, waar ook liefde is, dan een gemeste os, en haat daarbij.
18 Een grimmig man zal gekijf verwekken; maar de lankmoedige zal den twist stillen.
19 De weg des luiaards is als een doornheg; maar het pad der oprechten is welgebaand.
20 Een wijs zoon zal den vader verblijden; maar een zot mens veracht zijn moeder.
21 De dwaasheid is den verstandeloze blijdschap; maar een man van verstand zal recht wandelen.
22 De gedachten worden vernietigd, als er geen raad is; maar door veelheid der raadslieden zal elkeen bestaan.
23 Een man heeft blijdschap in het antwoord zijns monds; en hoe goed is een woord op zijn tijd!
24 De weg des levens is den verstandige naar boven; opdat hij afwijke van de hel, beneden.
25 Het huis der hovaardigen zal de HEERE afrukken; maar de landpale der weduwe zal Hij vastzetten.
26 Des bozen gedachten zijn den HEERE een gruwel; maar der reinen zijn liefelijke redenen.
27 Die gierigheid pleegt, beroert zijn huis; maar die geschenken haat, zal leven.
28 Het hart des rechtvaardigen bedenkt zich, om te antwoorden; maar de mond der goddelozen zal overvloediglijk kwade dingen uitstorten.
29 De HEERE is ver van de goddelozen; maar het gebed der rechtvaardigen zal Hij verhoren.
30 Het licht der ogen verblijdt het hart; een goed gerucht maakt het gebeente vet.
31 Het oor, dat de bestraffing des levens hoort, zal in het midden der wijzen vernachten.
32 Die de tucht verwerpt, die versmaadt zijn ziel; maar die de bestraffing hoort, krijgt verstand.
33 De vreze des HEEREN is de tucht der wijsheid; en de nederigheid gaat voor de eer.

16
1 De mens heeft schikkingen des harten; maar het antwoord der tong is van den HEERE.
2 Alle wegen des mans zijn zuiver in zijn ogen; maar de HEERE weegt de geesten.
3 Wentel uw werken op den HEERE, en uw gedachten zullen bevestigd worden.
4 De HEERE heeft alles gewrocht om Zijns Zelfs wil; ja, ook den goddeloze tot den dag des kwaads.
5 Al wie hoog is van hart, is den HEERE een gruwel; hand aan hand, zal hij niet onschuldig zijn.
6 Door goedertierenheid en trouw wordt de misdaad verzoend; en door de vreze des HEEREN wijkt men af van het kwade.
7 Als iemands wegen den HEERE behagen, zo zal Hij ook zijn vijanden met hem bevredigen.
8 Beter is een weinig met gerechtigheid, dan de veelheid der inkomsten zonder recht.
9 Het hart des mensen overdenkt zijn weg; maar de HEERE stiert zijn gang.
10 Waarzegging is op de lippen des konings; zijn mond zal niet overtreden in het gericht.
11 Een rechte waag en weegschaal zijn des HEEREN; alle weegstenen des zaks zijn Zijn werk.
12 Het is der koningen gruwel goddeloosheid te doen; want door gerechtigheid wordt de troon bevestigd.
13 De lippen der gerechtigheid zijn het welgevallen der koningen; en elkeen van hen zal liefhebben dien, die rechte dingen spreekt.
14 De grimmigheid des konings is als de boden des doods; maar een wijs man zal die verzoenen.
15 In het licht van des konings aangezicht is leven; en zijn welgevallen is als een wolk des spaden regens.
16 Hoeveel beter is het wijsheid te bekomen, dan uitgegraven goud, en uitnemender, verstand te bekomen, dan zilver!
17 De baan der oprechten is van het kwaad af te wijken; hij behoedt zijn ziel, die zijn weg bewaart.
18 Hovaardigheid is voor de verbreking, en hoogheid des geestes voor den val.
19 Het is beter nederig van geest te zijn met de zachtmoedigen, dan roof te delen met de hovaardigen.
20 Die op het woord verstandelijk let, zal het goede vinden; en die op den HEERE vertrouwt, is welgelukzalig.
21 De wijze van hart zal verstandig genoemd worden; en de zoetheid der lippen zal de lering vermeerderen.
22 Het verstand dergenen, die het bezitten, is een springader des levens; maar de tucht der dwazen is dwaasheid.
23 Het hart eens wijzen maakt zijn mond verstandig, en zal op zijn lippen de lering vermeerderen.
24 Liefelijke redenen zijn een honigraat, zoet voor de ziel, en medicijn voor het gebeente.
25 Er is een weg, die iemand recht schijnt; maar het laatste van dien zijn wegen des doods.
26 De ziel des arbeidzamen arbeidt voor zichzelven; want zijn mond buigt zich voor hem.
27 Een Belialsman graaft kwaad; en op zijn lippen is als brandend vuur.
28 Een verkeerd man zal krakeel inwerpen; en een oorblazer scheidt den voornaamsten vriend.
29 Een man des gewelds verlokt zijn naaste, en hij leidt hem in een weg, die niet goed is.
30 Hij sluit zijn ogen, om verkeerdheden te bedenken; zijn lippen bijtende, volbrengt hij het kwaad.
31 De grijsheid is een sierlijke kroon; zij wordt op den weg der gerechtigheid gevonden.
32 De lankmoedige is beter dan de sterke; en die heerst over zijn geest, dan die een stad inneemt.
33 Het lot wordt in den schoot geworpen; maar het gehele beleid daarvan is van den HEERE.

17
1 Een droge bete, en rust daarbij, is beter, dan een huis vol van geslachte beesten met twist.
2 Een verstandig knecht zal heersen over een zoon, die beschaamd maakt, en in het midden der broederen zal hij erfenis delen.
3 De smeltkroes is voor het zilver, en de oven voor het goud; maar de HEERE proeft de harten.
4 De boosdoener merkt op de ongerechtige lip; een leugenaar neigt het oor tot de verkeerde tong.
5 Die den arme bespot, smaadt deszelfs Maker; die zich verblijdt in het verderf, zal niet onschuldig zijn.
6 De kroon de ouden zijn de kindskinderen, en der kinderen sieraad zijn hun vaderen.
7 Een voortreffelijke lip past een dwaze niet, veelmin een prins een leugenachtige lip.
8 Het geschenk is in de ogen zijner heren een aangenaam gesteente; waarhenen het zich zal wenden, zal het wel gedijen.
9 Die de overtreding toedekt, zoekt liefde; maar die de zaak weder ophaalt, scheidt den voornaamsten vriend.
10 De bestraffing gaat dieper in den verstandige, dan den zot honderdmaal te slaan.
11 Zekerlijk, de wederspannige zoekt het kwaad; maar een wrede bode zal tegen hem gezonden worden.
12 Dat een beer, die van jongen beroofd is, een man tegemoet kome, maar niet een zot in zijn dwaasheid.
13 Die kwaad voor goed vergeldt, het kwaad zal van zijn huis niet wijken.
14 Het begin des krakeels is gelijk een, die het water opening geeft; daarom verlaat den twist, eer hij zich vermengt.
15 Wie den goddeloze rechtvaardigt, en den rechtvaardige verdoemt, zijn den HEERE een gruwel, ja, die beiden.
16 Waarom toch zou in de hand des zots het koopgeld zijn, om wijsheid te kopen, dewijl hij geen verstand heeft?
17 Een vriend heeft te aller tijd lief; en een broeder wordt in de benauwdheid geboren.
18 Een verstandeloos mens klapt in de hand, zich borg stellende bij zijn naaste.
19 Die het gekijf liefheeft, heeft de overtreding lief; die zijn deur verhoogt, zoekt verbreking.
20 Wie verdraaid is van hart, zal het goede niet vinden; en die verkeerd is met zijn tong, zal in het kwaad vallen.
21 Wie een zot genereert, die zal hem tot droefheid zijn; en de vader des dwazen zal zich niet verblijden.
22 Een blij hart zal een medicijn goed maken; maar een verslagen geest zal het gebeente verdrogen.
23 De goddeloze zal het geschenk uit den schoot nemen, om de paden des rechts te buigen.
24 In het aangezicht des verstandigen is wijsheid; maar de ogen des zots zijn in het einde der aarde.
25 Een zotte zoon is een verdriet voor zijn vader, en bittere droefheid voor degene, die hem gebaard heeft.
26 Het is niet goed, den rechtvaardige ook te doen boeten, dat de prinsen iemand slaan zouden om hetgeen recht is.
27 Wie wetenschap weet, houdt zijn woorden in; en een man van verstand is kostelijk van geest.
28 Een dwaas zelfs, die zwijgt, zal wijs geacht worden, en die zijn lippen toesluit, verstandig.

18
1 Die zich afzondert, tracht naar wat begeerlijks; hij vermengt zich in alle bestendige wijsheid.
2 De zot heeft geen lust aan verstandigheid, maar daarin, dat zijn hart zich ontdekt.
3 Als de goddeloze komt, komt ook de verachting en met schande versmaadheid.
4 De woorden van den mond eens mans zijn diepe wateren; en de springader der wijsheid is een uitstortende beek.
5 Het is niet goed, het aangezicht des goddelozen aan te nemen, om den rechtvaardige in het gericht te buigen.
6 De lippen des zots komen in twist, en zijn mond roept naar slagen.
7 De mond des zots is hemzelven een verstoring, en zijn lippen een strik zijner ziel.
8 De woorden des oorblazers zijn als dergenen, die geslagen zijn, en die dalen in het binnenste des buiks.
9 Ook die zich slap aanstelt in zijn werk, die is een broeder van een doorbrenger.
10 De Naam des HEEREN is een Sterke Toren; de rechtvaardige zal daarhenen lopen, en in een Hoog Vertrek gesteld worden.
11 Des rijken goed is de stad zijner sterkte, en als een verheven muur in zijn inbeelding.
12 Voor de verbreking zal des mensen hart zich verheffen; en de nederigheid gaat voor de eer.
13 Die antwoord geeft, eer hij zal gehoord hebben, dat is hem dwaasheid en schande.
14 De geest eens mans zal zijn krankheid ondersteunen; maar een verslagen geest, wie zal dien opheffen?
15 Het hart der verstandigen bekomt wetenschap, en het oor der wijzen zoekt wetenschap.
16 De gift des mensen maakt hem ruimte, en zij geleidt hem voor het aangezicht der groten.
17 Die de eerste is in zijn twistzaak, schijnt rechtvaardig te zijn; maar zijn naaste komt, en hij onderzoekt hem.
18 Het lot doet de geschillen ophouden, en maakt scheiding tussen machtigen.
19 Een broeder is wederspanniger dan een sterke stad; en de geschillen zijn als een grendel van een paleis.
20 Van de vrucht van ieders mond zal zijn buik verzadigd worden; hij zal verzadigd worden van de inkomst zijner lippen.
21 Dood en leven zijn in het geweld der tong; en een ieder, die ze liefheeft, zal haar vrucht eten.
22 Die een vrouw gevonden heeft, heeft een goede zaak gevonden, en hij heeft welgevallen getrokken van den HEERE.
23 De arme spreekt smekingen; maar de rijke antwoordt harde dingen.
24 Een man, die vrienden heeft, heeft zich vriendelijk te houden; want er is een liefhebber, die meer aankleeft dan een broeder.

19
1 De arme, in zijn oprechtheid wandelende, is beter dan de verkeerde van lippen, en die een zot is.
2 Ook is de ziel zonder wetenschap niet goed; en die met de voeten haastig is, zondigt.
3 De dwaasheid des mensen zal zijn weg verkeren; en zijn hart zal zich tegen den HEERE vergrammen.
4 Het goed brengt veel vrienden toe; maar de arme wordt van zijn vriend gescheiden.
5 Een vals getuige zal niet onschuldig zijn; en die leugenen blaast, zal niet ontkomen.
6 Velen smeken het aangezicht des prinsen; en een ieder is een vriend desgenen, die giften geeft.
7 Al de broeders des armen haten hem; hoeveel te meer gaan zijn vrienden verre van hem! Hij loopt hen na met woorden, die niets zijn.
8 Die verstand bekomt, heeft zijn ziel lief; hij neemt de verstandigheid waar, om het goede te vinden.
9 Een vals getuige zal niet onschuldig zijn; en die leugenen blaast, zal vergaan.
10 De weelde staat een zot niet wel; hoeveel te min een knecht te heersen over vorsten!
11 Het verstand des mensen vertraagt zijn toorn; en zijn sieraad is de overtreding voorbij te gaan.
12 Des konings gramschap is als het brullen eens jongen leeuws; maar zijn welgevallen is als dauw op het kruid.
13 Een zotte zoon is zijn vader grote ellende; en de kijvingen ener vrouw als een gestadig druipen.
14 Huis en goed is een erve van de vaderen; maar een verstandige vrouw is van den HEERE.
15 Luiheid doet in diepen slaap vallen; en een bedriegelijke ziel zal hongeren.
16 Die het gebod bewaart, bewaart zijn ziel; die zijn wegen veracht, zal sterven.
17 Die zich des armen ontfermt, leent den HEERE, en Hij zal hem zijn weldaad vergelden.
18 Tuchtig uw zoon, als er nog hoop is; maar verhef uw ziel niet, om hem te doden.
19 Die groot is van grimmigheid, zal straf dragen; want zo gij hem uitredt, zo zult gij nog moeten voortvaren.
20 Hoor raad, en ontvang tucht, opdat gij in uw laatste wijs zijt.
21 In het hart des mans zijn veel gedachten; maar de raad des HEEREN, die zal bestaan.
22 De wens des mensen is zijn weldadigheid; maar de arme is beter dan een leugenachtig man.
23 De vreze des HEEREN is ten leven; want men zal verzadigd zijnde vernachten; met het kwaad zal men niet bezocht worden.
24 Een luiaard verbergt de hand in den boezem, en hij zal ze niet weder aan zijn mond brengen.
25 Sla den spotter, zo zal de slechte kloekzinnig worden; en bestraf den verstandige, hij zal wetenschap begrijpen.
26 Wie den vader verwoest, of de moeder verjaagt, is een zoon, die beschaamd maakt, en schande aandoet.
27 Laat af, mijn zoon, horende de tucht, af te dwalen van de redenen der wetenschap.
28 Een Belialsgetuige bespot het recht; en de mond der goddelozen slokt de ongerechtigheid in.
29 Gerichten zijn voor de spotters bereid, en slagen voor den rug der zotten.

20
1 De wijn is een spotter, de sterke drank is woelachtig; al wie daarin dwaalt, zal niet wijs zijn.
2 De schrik des konings is als het brullen eens jongen leeuws; die zich tegen hem vergramt, zondigt tegen zijn ziel.
3 Het is eer voor een man, van twist af te blijven; maar ieder dwaas zal er zich in mengen.
4 Om den winter zal de luiaard niet ploegen; daarom zal hij bedelen in den oogst, maar er zal niet zijn.
5 De raad in het hart eens mans is als diepe wateren; maar een man van verstand zal dien uithalen.
6 Elk van de menigte der mensen roept zijn weldadigheid uit; maar wie zal een recht trouwen man vinden?
7 De rechtvaardige wandelt steeds in zijn oprechtheid; welgelukzalig zijn zijn kinderen na hem.
8 Een koning, zittende op den troon des gerichts, verstrooit alle kwaad met zijn ogen.
9 Wie kan zeggen: Ik heb mijn hart gezuiverd, ik ben rein van mijn zonde?
10 Tweeerlei weegsteen, tweeerlei efa is den HEERE een gruwel, ja die beide.
11 Een jongen zal ook door zijn handelingen zich bekend maken, of zijn werk zuiver, en of het recht zal wezen.
12 Een horend oor, en een ziend oog heeft de HEERE gemaakt, ja, die beide.
13 Heb den slaap niet lief, opdat gij niet arm wordt; open uw ogen, verzadig u met brood.
14 Het is kwaad, het is kwaad! zal de koper zeggen; maar als hij weggegaan is, dan zal hij zich beroemen.
15 Goud is er, en menigte van robijnen; maar de lippen de wetenschap zijn een kostelijk kleinood.
16 Als iemand voor een vreemde borg geworden is, neem zijn kleed; en pand hem voor de onbekenden.
17 Het brood der leugen is den mens zoet; maar daarna zal zijn mond vol van zandsteentjes worden.
18 Elke gedachte wordt door raad bevestigd, daarom voer oorlog met wijze raadslagen.
19 Die als een achterklapper wandelt, openbaart het heimelijke; vermeng u dan niet met hem, die met zijn lippen verlokt.
20 Wie zijn vader of zijn moeder vloekt, diens lamp zal uitgeblust worden in zwarte duisternis.
21 Als een erfenis in het eerste verhaast wordt, zo zal haar laatste niet gezegend worden.
22 Zeg niet: Ik zal het kwaad vergelden; wacht op den HEERE, en Hij zal u verlossen.
23 Tweeerlei weegsteen is den HEERE een gruwel, en de bedriegelijke weegschaal is niet goed.
24 De treden des mans zijn van den HEERE; hoe zou dan een mens zijn weg verstaan?
25 Het is een strik des mensen, dat hij het heilige verslindt, en na gedane geloften, onderzoek te doen.
26 Een wijs koning verstrooit de goddelozen, en hij brengt het rad over hen.
27 De ziel des mensen is een lamp des HEEREN, doorzoekende al de binnenkameren des buiks.
28 Weldadigheid en waarheid bewaren den koning; en door weldadigheid ondersteunt hij zijn troon.
29 Der jongelingen sieraad is hun kracht, en der ouden heerlijkheid is de grijsheid.
30 Gezwellen der wonde zijn in den boze een zuivering, mitsgaders de slagen van het binnenste des buiks.

21
1 Des konings hart is in de hand des HEEREN als waterbeken. Hij neigt het tot al wat Hij wil.
2 Alle weg des mensen is recht in zijn ogen; maar de HEERE weegt de harten.
3 Gerechtigheid en recht te doen is bij den HEERE uitgelezener dan offer.
4 Hoogheid der ogen, en trotsheid des harten, en de ploeging der goddelozen, zijn zonde.
5 De gedachten des vlijtigen zijn alleen tot overschot; maar van een ieder, die haastig is, alleen tot gebrek.
6 Te arbeiden om schatten met een valse tong, is een voortgedrevene ijdelheid dergenen, die den dood zoeken.
7 De verwoesting der goddelozen zal hen doorsnijden, omdat zij weigeren recht te doen.
8 De weg des mensen is gans verkeerd en vreemd; maar het werk des zuiveren is recht.
9 Het is beter te wonen op een hoek van het dak, dan met een kijfachtige huisvrouw, en dat in een huis van gezelschap.
10 De ziel des goddelozen begeert het kwaad; zijn naaste krijgt geen genade in zijn ogen.
11 Als men den spotter straft, wordt de slechte wijs; en als men den wijze onderricht, neemt hij wetenschap aan.
12 De rechtvaardige let verstandelijk op des goddelozen huis, als God de goddelozen in het kwaad stort.
13 Die zijn oor stopt voor het geschrei des armen, die zal ook roepen, en niet verhoord worden.
14 Een gift in het verborgene houdt den toorn onder, en een geschenk in den schoot de sterke grimmigheid.
15 Het is den rechtvaardige een blijdschap recht te doen; maar voor de werkers der ongerechtigheid is het verschrikking.
16 Een mens, die van den weg des verstands afdwaalt, zal in de gemeente der doden rusten.
17 Die blijdschap liefheeft, die zal gebrek lijden; die wijn en olie liefheeft, zal niet rijk worden.
18 De goddeloze is een rantsoen voor de rechtvaardigen, en de trouweloze voor de oprechten.
19 Het is beter te wonen in een woest land, dan bij een zeer kijfachtige en toornige huisvrouw.
20 In des wijzen woning is een gewenste schat, en olie; maar een zot mens verslindt zulks.
21 Die rechtvaardigheid en weldadigheid najaagt, zal het leven, rechtvaardigheid en eer vinden.
22 De wijze beklimt de stad der geweldigen, en werpt de sterkte huns vertrouwens neder.
23 Die zijn mond en zijn tong bewaart, bewaart zijn ziel van benauwdheden.
24 Die een hovaardig pocher is, zijn naam is spotter; hij gaat met hovaardige verbolgenheid te werk.
25 De begeerte des luiaards zal hem doden, want zijn handen weigeren te werken.
26 Den gansen dag begeert hij begeerlijke dingen; maar de rechtvaardige zal geven, en niet inhouden.
27 Het offer der goddelozen is een gruwel; hoeveel te meer, als zij het met een schandelijk voornemen brengen!
28 Een leugenachtig getuige zal vergaan; en een man, die hoort, zal spreken tot overwinning.
29 Een goddeloos man sterkt zich in zijn aangezicht; maar de oprechte, die maakt zijn weg vast.
30 Er is geen wijsheid, en er is geen verstand, en er is geen raad tegen den HEERE.
31 Het paard wordt bereid tegen den dag des strijds; maar de overwinning is des HEEREN.

22
1 De naam is uitgelezener dan grote rijkdom, de goede gunst dan zilver en dan goud.
2 Rijken en armen ontmoeten elkander; de HEERE heeft hen allen gemaakt.
3 Een kloekzinnig mens ziet het kwaad, en verbergt zich; maar de slechten gaan henen door, en worden gestraft.
4 Het loon der nederigheid, met de vreze des HEEREN, is rijkdom, en eer, en leven.
5 Doornen en strikken zijn in den weg des verkeerden; die zijn ziel bewaart, zal zich verre van die maken.
6 Leer den jongen de eerste beginselen naar den eis zijns wegs; als hij ook oud zal geworden zijn, zal hij daarvan niet afwijken.
7 De rijke heerst over de armen; en die ontleent, is des leners knecht.
8 Die onrecht zaait, zal moeite maaien; en de roede zijner verbolgenheid zal een einde nemen.
9 Die goed van oog is, die zal gezegend worden; want hij heeft van zijn brood den armen gegeven.
10 Drijf den spotter uit, en het gekijf zal weggaan, en het geschil met de schande zal ophouden.
11 Die de reinheid des harten liefheeft, wiens lippen aangenaam zijn, diens vriend is de koning.
12 De ogen des HEEREN bewaren de wetenschap; maar de zaken des trouwelozen zal Hij omkeren.
13 De luiaard zegt: Er is een leeuw buiten; ik mocht op het midden der straten gedood worden!
14 De mond der vreemde vrouwen is een diepe gracht; op welken de HEERE vergramd is, zal daarin vallen.
15 De dwaasheid is in het hart des jongen gebonden; de roede der tucht zal ze verre van hem wegdoen.
16 Die den arme verdrukt, om het zijne te vermeerderen, en den rijke geeft, komt zekerlijk tot gebrek.
17 Neig uw oor, en hoor de woorden der wijzen, en stel uw hart tot mijn wetenschap;
18 Want het is liefelijk, als gij die in uw binnenste bewaart; zij zullen samen op uw lippen gepast worden.
19 Opdat uw vertrouwen op den HEERE zij, maak ik u die heden bekend; gij ook maak ze bekend.
20 Heb ik u niet heerlijke dingen geschreven van allerlei raad en wetenschap?
21 Om u bekend te maken de zekerheid van de redenen der waarheid; opdat gij de redenen der waarheid antwoorden moogt dengenen, die u zenden.
22 Beroof den arme niet, omdat hij arm is; en verbrijzel den ellendige niet in de poort.
23 Want de HEERE zal hun twistzaak twisten, en Hij zal dengenen, die hen beroven, de ziel roven.
24 Vergezelschap u niet met een grammoedige, en ga niet om met een zeer grimmig man;
25 Opdat gij zijn paden niet leert, en een strik over uw ziel haalt.
26 Wees niet onder degenen, die in de hand klappen, onder degenen, die voor schulden borg zijn.
27 Zo gij niet hadt om te betalen, waarom zou men uw bed van onder u wegnemen?
28 Zet de oude palen niet terug, die uw vaderen gemaakt hebben.
29 Hebt gij een man gezien, die vaardig in zijn werk is? Hij zal voor het aangezicht der koningen gesteld worden; voor het aangezicht der ongeachte lieden zal hij niet gesteld worden.

23
1 Als gij aangezeten zult zijn om met een heerser te eten, zo zult gij scherpelijk letten op dengene, die voor uw aangezicht is.
2 En zet een mes aan uw keel, indien gij een gulzig mens zijt;
3 Laat u niet gelusten zijner smakelijke spijzen, want het is een leugenachtig brood.
4 Vermoei u niet om rijk te worden; sta af van uw vernuft.
5 Zult gij uw ogen laten vliegen op hetgeen niets is? Want het zal zich gewisselijk vleugelen maken gelijk een arend, die naar den hemel vliegt.
6 Eet het brood niet desgenen, die boos is van oog, en wees niet belust op zijn smakelijke spijzen;
7 Want gelijk hij bedacht heeft in zijn ziel, alzo zal hij tot u zeggen: Eet en drink! maar zijn hart is niet met u;
8 Uw bete, die gij gegeten hebt, zoudt gij uitspuwen; en gij zoudt uw liefelijke woorden verderven.
9 Spreek niet voor het oor van een zot, want hij zou het verstand uwer woorden verachten.
10 Zet de oude palen niet terug; en kom op de akkers der wezen niet;
11 Want hun Verlosser is sterk; Die zal hun twistzaak tegen u twisten.
12 Begeef uw hart tot de tucht, en uw oren tot de redenen der wetenschap.
13 Weer de tucht van den jongen niet; als gij hem met de roede zult slaan, zal hij niet sterven.
14 Gij zult hem met de roede slaan, en zijn ziel van de hel redden.
15 Mijn zoon! zo uw hart wijs is, mijn hart zal blijde zijn, ja, ik.
16 En mijn nieren zullen van vreugde opspringen, als uw lippen billijkheden spreken zullen.
17 Uw hart zij niet nijdig over de zondaren; maar zijt te allen dage in de vreze des HEEREN.
18 Want zekerlijk, er is een beloning; en uw verwachting zal niet afgesneden worden.
19 Hoor gij, mijn zoon! en word wijs, en richt uw hart op den weg.
20 Zijt niet onder de wijnzuipers, noch onder de vleesvreters;
21 Want een zuiper en vraat zal arm worden; en de sluimering doet verscheurde klederen dragen.
22 Hoor naar uw vader, die u gewonnen heeft; en veracht uw moeder niet, als zij oud geworden is.
23 Koop de waarheid, en verkoop ze niet, mitsgaders wijsheid, en tucht, en verstand.
24 De vader des rechtvaardigen zal zich zeer verheugen; en die een wijzen zoon gewint, zal zich over hem verblijden.
25 Laat uw vader zich verblijden, ook uw moeder; en laat haar zich verheugen, die u gebaard heeft.
26 Mijn zoon! geef mij uw hart, en laat uw ogen mijn wegen bewaren.
27 Want een hoer is een diepe gracht, en een vreemde vrouw is een enge put.
28 Ook loert zij als een rover; en zij vermenigvuldigt de trouwelozen onder de mensen.
29 Bij wien is wee? bij wien och arme? bij wien gekijf? bij wien het beklag? bij wien wonden zonder oorzaak? bij wien de roodheid der ogen?
30 Bij degenen, die bij den wijn vertoeven; bij degenen, die komen om gemengden drank na te zoeken.
31 Zie den wijn niet aan, als hij zich rood vertoont, als hij in den beker zijn verve geeft, als hij recht opgaat;
32 In zijn einde zal hij als een slang bijten, en steken als een adder.
33 Uw ogen zullen naar vreemde vrouwen zien, en uw hart zal verkeerdheden spreken.
34 En gij zult zijn, gelijk een, die in het hart van de zee slaapt; en gelijk een, die in het opperste van den mast slaapt.
35 Men heeft mij geslagen, zult gij zeggen, ik ben niet ziek geweest; men heeft mij gebeukt, ik heb het niet gevoeld; wanneer zal ik opwaken? Ik zal hem nog meer zoeken!

24
1 Zijt niet nijdig over de boze lieden, en laat u niet gelusten, om bij hen te zijn.
2 Want hun hart bedenkt verwoesting, en hun lippen spreken moeite.
3 Door wijsheid wordt een huis gebouwd, en door verstandigheid bevestigd;
4 En door wetenschap worden de binnenkameren vervuld met alle kostelijk en liefelijk goed.
5 Een wijs man is sterk; en een man van wetenschap maakt de kracht vast.
6 Want door wijze raadslagen zult gij voor u den krijg voeren, en in de veelheid der raadgevers is de overwinning.
7 Alle wijsheid is voor den dwaze te hoog; hij zal in de poort zijn mond niet opendoen.
8 Die denkt om kwaad te doen, dien zal men een meester van schandelijke verdichtselen noemen.
9 De gedachte der dwaasheid is zonde; en een spotter is den mens een gruwel.
10 Vertoont gij u slap ten dage der benauwdheid, uw kracht is nauw.
11 Red degenen, die ter dood gegrepen zijn; want zij wankelen ter doding, zo gij u onthoudt.
12 Wanneer gij zegt: Ziet, wij weten dat niet; zal Hij, Die de harten weegt, dat niet merken? En Die uwe ziel gadeslaat, zal Hij het niet weten? Want Hij zal den mens vergelden naar zijn werk.
13 Eet honig, mijn zoon! want hij is goed, en honigzeem is zoet voor uw gehemelte.
14 Zodanig is de kennis der wijsheid voor uw ziel; als gij ze vindt, zo zal er beloning wezen, en uw verwachting zal niet afgesneden worden.
15 Loer niet, o goddeloze! op de woning des rechtvaardigen; verwoest zijn legerplaats niet.
16 Want de rechtvaardige zal zevenmaal vallen, en opstaan; maar de goddelozen zullen in het kwaad nederstruikelen.
17 Verblijd u niet, als uw vijand valt; en als hij nederstruikelt, laat uw hart zich niet verheugen;
18 Opdat het de HEERE niet zie, en het kwaad zij in Zijn ogen en Hij Zijn toorn van hem afkere.
19 Ontsteek u niet over de boosdoeners; zijt niet nijdig over de goddelozen.
20 Want de kwade zal geen beloning hebben, de lamp der goddelozen zal uitgeblust worden.
21 Mijn zoon! vrees den HEERE en den koning; vermeng u niet met hen, die naar verandering staan;
22 Want hun verderf zal haastelijk ontstaan; en wie weet hun beider ondergang?
23 Deze spreuken zijn ook van de wijzen. Het aangezicht in het gericht te kennen, is niet goed.
24 Die tot den goddeloze zegt: Gij zijt rechtvaardig; dien zullen de volken vervloeken, de natien zullen hem gram zijn.
25 Maar voor degenen, die hem bestraffen, zal liefelijkheid zijn; en de zegen des goeds zal op hen komen.
26 Men zal de lippen kussen desgenen, die rechte woorden antwoordt.
27 Beschik uw werk daarbuiten, en bereid het voor u op den akker, en bouw daarna uw huis.
28 Wees niet zonder oorzaak getuige tegen uw naaste; want zoudt gij verleiden met uw lip?
29 Zeg niet: Gelijk als hij mij gedaan heeft, zo zal ik hem doen; ik zal een ieder vergelden naar zijn werk.
30 Ik ging voorbij den akker eens luiaards, en voorbij den wijngaard van een verstandeloos mens;
31 En ziet, hij was gans opgeschoten van distelen; zijn gedaante was met netelen bedekt, en zijn stenen scheidsmuur was afgebroken.
32 Als ik dat aanschouwde, nam ik het ter harte; ik zag het, en nam onderwijzing aan;
33 Een weinig slapens, een weinig sluimerens, en weinig handvouwens, al nederliggende;
34 Zo zal uw armoede u overkomen, als een wandelaar, en uw velerlei gebrek als een gewapend man.

25
1 Dit zijn ook spreuken van Salomo, die de mannen van Hizkia, den koning van Juda, uitgeschreven hebben.
2 Het is Gods eer een zaak te verbergen; maar de eer der koningen een zaak te doorgronden.
3 Aan de hoogte des hemels, en aan de diepte der aarde, en aan het hart der koningen is geen doorgronding.
4 Doe het schuim van het zilver weg, en er zal een vat voor den smelter uitkomen;
5 Doe den goddelozen weg van het aangezicht des konings, en zijn troon zal door gerechtigheid bevestigd worden.
6 Praal niet voor het aangezicht des konings, en sta niet in de plaats der groten;
7 Want het is beter, dat men tot u zegge: Kom hier bovenaan, dan dat men u vernedere voor het aangezicht eens prinsen, dien uw ogen gezien hebben.
8 Vaar niet haastelijk voort om te twisten, opdat gij misschien in het laatste daarvan niet wat doet, als uw naaste u zou mogen beschaamd hebben.
9 Twist uw twistzaak met uw naaste; maar openbaar het heimelijke van een ander niet;
10 Opdat degene, die het hoort, u niet smade; want uw kwaad gerucht zou niet afgekeerd worden.
11 Een rede, op zijn pas gesproken, is als gouden appelen in zilveren gebeelde schalen.
12 Een wijs bestraffer bij een horend oor, is een gouden oorsiersel, en een halssieraad van het fijnste goud.
13 Een trouw gezant is dengenen, die hem zenden, als de koude der sneeuw ten dage des oogstes; want hij verkwikt zijns heren ziel.
14 Een man, die zichzelven beroemt over een valse gift, is als wolken en wind, waar geen regen bij is.
15 Een overste wordt door lankmoedigheid overreed; en een zachte tong breekt het gebeente.
16 Hebt gij honig gevonden, eet dat u genoeg is; opdat gij misschien daarvan niet zat wordt, en dien uitspuwt.
17 Spaar uw voet van het huis uws naasten, opdat hij niet zat van u worde, en u hate.
18 Een man, tegen zijn naaste een valse getuigenis sprekende, is een hamer, en zwaard, en scherpe pijl.
19 Het vertrouwen op een trouweloze, ten dage der benauwdheid, is als een gebroken tand en verstuikte voet.
20 Die liederen zingt bij een treurig hart, is gelijk hij, die een kleed aflegt ten dage der koude, en als edik op salpeter.
21 Indien dengene, die u haat, hongert, geef hem brood te eten; en zo hij dorstig is, geef hem water te drinken;
22 Want gij zult vurige kolen op zijn hoofd hopen, en de HEERE zal het u vergelden.
23 De noordenwind verdrijft den regen, en een vergramd aangezicht de verborgen tong.
24 Het is beter te wonen op een hoek van het dak, dan met een kijfachtige huisvrouw, en dat in een huis van gezelschap.
25 Een goede tijding uit een ver land is als koud water op een vermoeide ziel.
26 De rechtvaardige, wankelende voor het aangezicht des goddelozen, is een beroerde fontein, en verdorven springader.
27 Veel honigs te eten is niet goed; maar de onderzoeking van de heerlijkheid van zulke dingen is eer.
28 Een man, die zijn geest niet wederhouden kan, is een opengebrokene stad zonder muur.

26
1 Gelijk de sneeuw in den zomer, en gelijk de regen in den oogst, alzo past den zot de eer niet.
2 Gelijk de mus is tot wegzweven, gelijk een zwaluw tot vervliegen, alzo zal een vloek, die zonder oorzaak is, niet komen.
3 Een zweep is voor het paard, een toom voor den ezel, en een roede voor den rug der zotten.
4 Antwoord den zot naar zijn dwaasheid niet, opdat gij ook hem niet gelijk wordt.
5 Antwoord den zot naar zijn dwaasheid, opdat hij in zijn ogen niet wijs zij.
6 Hij snijdt zich de voeten af, en drinkt geweld, die boodschappen zendt door de hand van een zot.
7 Hef de benen van den kreupele op; alzo is een spreuk in den mond der zotten.
8 Gelijk hij, die een edel gesteente in een slinger bindt, alzo is hij, die den zot eer geeft.
9 Gelijk een doorn gaat in de hand eens dronkaards, alzo is een spreuk in den mond der zotten.
10 De groten doen een iegelijk verdriet aan, en huren de zotten, en huren de overtreders.
11 Gelijk een hond tot zijn uitspuwsel wederkeert, alzo herneemt de zot zijn dwaasheid.
12 Hebt gij een man gezien, die wijs in zijn ogen is! Van een zot is meer verwachting dan van hem.
13 De luiaard zegt: Er is een felle leeuw op den weg, een leeuw is op de straten.
14 Een deur keert om op haar herre, alzo de luiaard op zijn bed.
15 De luiaard verbergt zijn hand in den boezem, hij is te moede, om die weder tot zijn mond te brengen.
16 De luiaard is wijzer in zijn ogen, dan zeven, die met rede antwoorden.
17 De voorbijgaande, die zich vertoornt in een twist, die hem niet aangaat, is gelijk die een hond bij de oren grijpt.
18 Gelijk een, die zich veinst te razen, die vuursprankelen, pijlen en dodelijke dingen werpt;
19 Alzo is een man, die zijn naaste bedriegt, en zegt: Jok ik er niet mede?
20 Als er geen hout is, gaat het vuur uit; en als er geen oorblazer is, wordt het gekijf gestild.
21 De dove kool is om de vurige kool, en het hout om het vuur; alzo is een kijfachtig man, om twist te ontsteken.
22 De woorden des oorblazers zijn als dergenen, die geslagen zijn, en die dalen in het binnenste des buiks.
23 Brandende lippen, en een boos hart, zijn als een potscherf met schuim van zilver overtogen.
24 Die haat draagt, houdt zich vreemd met zijn lippen; maar in zijn binnenste stelt hij bedrog aan.
25 Als hij met zijn stem smeekt, geloof hem niet, want zeven gruwelen zijn in zijn hart.
26 Wiens haat door bedrog bedekt is, diens boosheid zal in de gemeente geopenbaard worden.
27 Die een kuil graaft, zal er in vallen, en die een steen wentelt, op hem zal hij wederkeren.
28 Een valse tong haat degenen, die zij verbrijzelt; en een gladde mond maakt omstoting.

27
1 Beroem u niet over den dag van morgen; want gij weet niet, wat de dag zal baren.
2 Laat u een vreemde prijzen, en niet uw mond; een onbekende, en niet uw lippen.
3 Een steen is zwaar, en het zand gewichtig; maar de toornigheid des dwazen is zwaarder dan die beide.
4 Grimmigheid en overloping van toorn is wreedheid; maar wie zal voor nijdigheid bestaan?
5 Openbare bestraffing is beter dan verborgene liefde.
6 De wonden des liefhebbers zijn getrouw; maar de kussingen des haters zijn af te bidden.
7 Een verzadigde ziel vertreedt het honigzeem; maar aan een hongerige ziel is alle bitter zoet.
8 Gelijk een vogel is, die uit zijn nest omdoolt, alzo is een man, die omdoolt uit zijn plaats.
9 Olie en reukwerk verblijdt het hart; alzo is de zoetigheid van iemands vriend, vanwege den raad der ziel.
10 Verlaat uw vriend, noch den vriend uws vaders niet; en ga ten huize uws broeders niet op den dag van uw tegenspoed. Beter is een gebuur die nabij is, dan een broeder, die verre is.
11 Zijt wijs, mijn zoon, en verblijd mijn hart; opdat ik mijn smader wat te antwoorden heb.
12 De kloekzinnige ziet het kwaad, en verbergt zich; de slechten gaan henen door, en worden gestraft.
13 Als iemand voor een vreemde borg geworden is, neem zijn kleed, en pand hem voor een onbekende vrouw.
14 Die zijn vriend zegent met luider stem, zich des morgens vroeg opmakende, het zal hem tot een vloek gerekend worden.
15 Een gedurige druiping ten dage des slagregens en een kijfachtige huisvrouw zijn even gelijk.
16 Elkeen, die haar verbergt, zou den wind verbergen, en de olie zijner rechterhand, die roept.
17 Ijzer scherpt men met ijzer; alzo scherpt een man het aangezicht zijns naasten.
18 Die den vijgeboom bewaart, zal zijn vrucht eten; en die zijn heer waarneemt, zal geeerd worden.
19 Gelijk in het water het aangezicht is tegen het aangezicht, alzo is des mensen hart tegen den mens.
20 De hel en het verderf worden niet verzadigd; alzo worden de ogen des mensen niet verzadigd.
21 De smeltkroes is voor het zilver, en de oven voor het goud; alzo is een man naar zijn lof te proeven.
22 Al stiet gij den dwaas in een mortier met een stamper, in het midden van het gestoten graan, zijn dwaasheid zou van hem niet afwijken.
23 Zijt naarstig, om het aangezicht uwer schapen te kennen; zet uw hart op de kudden.
24 Want de schat is niet tot in eeuwigheid; of zal de kroon van geslacht tot geslacht zijn?
25 Als het gras zich openbaart, en de grasscheuten gezien worden, laat de kruiden der bergen verzameld worden.
26 De lammeren zullen zijn tot uw kleding, en de bokken de prijs des velds.
27 Daartoe zult gij genoegzaamheid van geitenmelk hebben tot uw spijze, tot spijze van uw huis, en leeftocht uwer maagden.

28
1 De goddelozen vlieden, waar geen vervolger is; maar elk rechtvaardige is moedig, als een jonge leeuw.
2 Om de overtreding des lands zijn deszelfs vorsten vele; maar om verstandige en wetende mensen zal insgelijks verlenging wezen.
3 Een arm man, die de geringen verdrukt, is een wegvagende regen, zodat er geen brood zij.
4 Die de wet verlaten, prijzen de goddelozen; maar die de wet bewaren, mengen zich in strijd tegen hen.
5 De kwade lieden verstaan het recht niet; maar die den HEERE zoeken, verstaan alles.
6 De arme, wandelende in zijn oprechtheid, is beter, dan die verkeerd is van wegen, al is hij rijk.
7 Die de wet bewaart, is een verstandig zoon; maar die der vraten metgezel is, beschaamt zijn vader.
8 Die zijn goed vermeerdert met woeker en met overwinst, vergadert dat voor dengene, die zich des armen ontfermt.
9 Die zijn oor afwendt van de wet te horen, diens gebed zelfs zal een gruwel zijn.
10 Die de oprechten doet dwalen op een kwaden weg, zal zelf in zijn gracht vallen; maar de vromen zullen het goede beerven.
11 Een rijk man is wijs in zijn ogen; maar de arme, die verstandig is, doorzoekt hem.
12 Als de rechtvaardigen opspringen van vreugde, is er grote heerlijkheid; maar als de goddelozen opkomen, wordt de mens nauw gezocht.
13 Die zijn overtredingen bedekt, zal niet voorspoedig zijn; maar die ze bekent en laat, zal barmhartigheid verkrijgen.
14 Welgelukzalig is de mens, die geduriglijk vreest; maar die zijn hart verhardt, zal in het kwaad vallen.
15 De goddeloze, heersende over een arm volk, is een brullende leeuw, en een beer, die ginds en weder loopt.
16 Een vorst, die van alle verstand gebrek heeft, is ook veelvoudig in verdrukkingen; maar die de gierigheid haat, zal de dagen verlengen.
17 Een mens, gedrukt om het bloed ener ziel, zal naar den kuil toevlieden; men ondersteune hem niet!
18 Die oprecht wandelt, zal behouden worden; maar die zich verkeerdelijk gedraagt in twee wegen, zal in den enen vallen.
19 Die zijn land bouwt, zal met brood verzadigd worden; maar die ijdele mensen volgt, zal met armoede verzadigd worden.
20 Een gans getrouw man zal veelvoudig zijn in zegeningen; maar die haastig is, om rijk te worden, zal niet onschuldig wezen.
21 De aangezichten te kennen, is niet goed; want een man zal om een stuk broods overtreden.
22 Die zich haast naar goed, is een man van een boos oog; maar hij weet niet, dat het gebrek hem overkomen zal.
23 Die een mens bestraft, zal achterna gunst vinden, meer dan die met de tong vleit.
24 Wie zijn vader of zijn moeder berooft, en zegt: Het is geen overtreding; die is des verdervenden mans gezel.
25 Die grootmoedig is, verwekt gekijf; maar die op den HEERE vertrouwt, zal vet worden.
26 Die op zijn hart vertrouwt, die is een zot; maar die in wijsheid wandelt, die zal ontkomen.
27 Die den armen geeft, zal geen gebrek hebben; maar die zijn ogen verbergt, zal veel vervloekt worden.
28 Als de goddelozen opkomen, verbergt zich de mens; maar als zij omkomen, vermenigvuldigen de rechtvaardigen.

29
1 Een man, die, dikwijls bestraft zijnde, den nek verhardt, zal schielijk verbroken worden, zodat er geen genezen aan is.
2 Als de rechtvaardigen groot worden, verblijdt zich het volk; maar als de goddeloze heerst, zucht het volk.
3 Een man, die de wijsheid bemint, verblijdt zijn vader; maar die een metgezel der hoeren is, brengt het goed door.
4 Een koning houdt het land staande door het recht; maar een, die tot geschenken genegen is, verstoort hetzelve.
5 Een man, die zijn naaste vleit, spreidt een net uit voor deszelfs gangen.
6 In de overtreding eens bozen mans is een strik; maar de rechtvaardige juicht en is blijde.
7 De rechtvaardige neemt kennis van de rechtzaak der armen; maar de goddeloze begrijpt de wetenschap niet.
8 Spotdrijvende lieden blazen een stad aan brand; maar de wijzen keren den toorn af.
9 Een wijs man, met een dwaas man in rechten zich begeven hebbende, hetzij dat hij beroerd is of lacht, zo is er toch geen rust.
10 Bloedgierige lieden haten den vrome; maar de oprechten zoeken zijn ziel.
11 Een zot laat zijn gansen geest uit, maar de wijze wederhoudt dien achterwaarts.
12 Een heerser, die op leugentaal acht geeft, al zijn dienaars zijn goddeloos.
13 De arme en de bedrieger ontmoeten elkander; de HEERE verlicht hun beider ogen.
14 Een koning, die de armen in trouw recht doet, diens troon zal in eeuwigheid bevestigd worden.
15 De roede, en de bestraffing geeft wijsheid; maar een kind, dat aan zich zelf gelaten is, beschaamt zijn moeder.
16 Als de goddelozen velen worden, wordt de overtreding veel; maar de rechtvaardigen zullen hun val aanzien.
17 Tuchtig uw zoon, en hij zal u gerustheid aandoen, en hij zal uw ziel vermakelijkheden geven.
18 Als er geen profetie is, wordt het volk ontbloot; maar welgelukzalig is hij, die de wet bewaart.
19 Een knecht zal door de woorden niet getuchtigd worden; hoewel hij u verstaat, nochtans zal hij niet antwoorden.
20 Hebt gij een man gezien, die haastig in zijn woorden is? Van een zot is meer verwachting dan van hem.
21 Als men zijn knecht van jongs op weeldig houdt, hij zal in zijn laatste een zoon willen zijn.
22 Een toornig man verwekt gekijf; en de grammoedige is veelvoudig in overtreding.
23 De hoogmoed des mensen zal hem vernederen; maar de nederige van geest zal de eer vasthouden.
24 Die met een dief deelt, haat zijn ziel; hij hoort een vloek, en hij geeft het niet te kennen.
25 De siddering des mensen legt een strik; maar die op den HEERE vertrouwt, zal in een hoog vertrek gesteld worden.
26 Velen zoeken het aangezicht des heersers; maar een ieders recht is van den HEERE.
27 Een ongerechtig man is den rechtvaardige een gruwel; maar die recht is van weg, is den goddeloze een gruwel.

30
1 De woorden van Agur, den zoon van Jake; een last. De man spreekt tot Ithiel, tot Ithiel en Uchal.
2 Voorwaar, ik ben onvernuftiger dan iemand; en ik heb geen mensenverstand;
3 En ik heb geen wijsheid geleerd, noch de wetenschap der heiligen gekend.
4 Wie is ten hemel opgeklommen, en nedergedaald? Wie heeft den wind in Zijn vuisten verzameld? Wie heeft de wateren in een kleed gebonden? Wie heeft al de einden der aarde gesteld? Hoe is Zijn Naam, en hoe is de Naam Zijns Zoons, zo gij het weet?
5 Alle rede Gods is doorlouterd; Hij is een Schild dengenen, die op Hem betrouwen.
6 Doe niet tot Zijn woorden, opdat Hij u niet bestraffe, en gij leugenachtig bevonden wordt.
7 Twee dingen heb ik van U begeerd, onthoud ze mij niet, eer ik sterve;
8 Ijdelheid en leugentaal doe verre van mij; armoede of rijkdom geef mij niet; voed mij met het brood mijns bescheiden deels;
9 Opdat ik, zat zijnde, U dan niet verloochene, en zegge: Wie is de HEERE? of dat ik, verarmd zijnde, dan niet stele, en den Naam mijns Gods aantaste.
10 Achterklap niet van den knecht bij zijn heer, opdat hij u niet vloeke, en gij schuldig wordt.
11 Daar is een geslacht, dat zijn vader vervloekt, en zijn moeder niet zegent;
12 Een geslacht, dat rein in zijn ogen is, en van zijn drek niet gewassen is;
13 Een geslacht, welks ogen hoog zijn, en welks oogleden verheven zijn;
14 Een geslacht, welks tanden zwaarden, en welks baktanden messen zijn, om de ellendigen van de aarde en de nooddruftigen van onder de mensen te verteren.
15 De bloedzuiger heeft twee dochters: Geef, geef! Deze drie dingen worden niet verzadigd; ja, vier zeggen niet: Het is genoeg!
16 Het graf, de gesloten baarmoeder, de aarde, die van water niet verzadigd wordt, en het vuur zegt niet: Het is genoeg!
17 Het oog, dat den vader bespot, of de gehoorzaamheid der moeder veracht, dat zullen de raven der beek uitpikken, en des arends jongen zullen het eten.
18 Deze drie dingen zijn voor mij te wonderlijk, ja, vier, die ik niet weet:
19 De weg eens arends in den hemel; de weg ener slang op een rotssteen; de weg van een schip in het hart der zee; en de weg eens mans bij een maagd.
20 Alzo is de weg ener overspelige vrouw; zij eet en wist haar mond, en zegt: Ik heb geen ongerechtigheid gewrocht!
21 Om drie dingen ontroert zich de aarde, ja, om vier, die zij niet dragen kan:
22 Om een knecht, als hij regeert; en een dwaas, als hij van brood verzadigd is;
23 Om een hatelijke vrouw, als zij getrouwd wordt; en een dienstmaagd, als zij erfgenaam is van haar vrouw.
24 Deze vier zijn van de kleinste der aarde; doch dezelve zijn wijs, met wijsheid wel voorzien.
25 De mieren zijn een onsterk volk; evenwel bereiden zij in de zomer haar spijs.
26 De konijnen zijn een machteloos volk; nochtans stellen zij hun huis in den rotssteen.
27 De sprinkhanen hebben geen koning; nochtans gaan zij allen uit, zich verdelende in hopen.
28 De spinnekop grijpt met de handen, en is in de paleizen der koningen.
29 Deze drie maken een goeden tred; ja, vier zijn er, die een goeden gang maken;
30 De oude leeuw geweldig onder de gedierten, die voor niemand zal wederkeren;
31 Een windhond van goede lenden, of een bok; en een koning, die niet tegen te staan is.
32 Zo gij dwaselijk gehandeld hebt, met u te verheffen, en zo gij kwaad bedacht hebt, de hand op den mond!
33 Want de drukking der melk brengt boter voort, en de drukking van den neus brengt bloed voort, en de drukking des toorns brengt twist voort.

31
1 De woorden van den koning Lemuel; de last, maarmede zijn moeder hem onderwees.
2 Wat, o mijn zoon, en wat, o zoon mijns buiks? ja, wat, o zoon mijner geloften?
3 Geeft aan de vrouwen uw vermogen niet, noch uw wegen, om koningen te verdelgen.
4 Het komt den koningen niet toe, o Lemuel! het komt den koningen niet toe wijn te drinken, en den prinsen, sterken drank te begeren;
5 Opdat hij niet drinke, en het gezette vergete, en de rechtzaak van alle verdrukten verandere.
6 Geeft sterken drank dengene, die verloren gaat, en wijn dengenen, die bitterlijk bedroefd van ziel zijn;
7 Dat hij drinke, en zijn armoede vergete, en zijner moeite niet meer gedenke.
8 Open uw mond voor den stomme, voor de rechtzaak van allen, die omkomen zouden.
9 Open uw mond; oordeel gerechtelijk, en doe den verdrukte en nooddruftige recht.
10 Aleph. Wie zal een deugdelijke huisvrouw vinden? Want haar waardij is verre boven de robijnen.
11 Beth. Het hart haars heren vertrouwt op haar, zodat hem geen goed zal ontbreken.
12 Gimel. Zij doet hem goed en geen kwaad, al de dagen haars levens.
13 Daleth. Zij zoekt wol en vlas, en werkt met lust harer handen.
14 He. Zij is als de schepen eens koopmans; zij doet haar brood van verre komen.
15 Vau. En zij staat op, als het nog nacht is, en geeft haar huis spijze, en haar dienstmaagden het bescheiden deel.
16 Zain. Zij denkt om een akker, en krijgt hem; van de vrucht harer handen plant zij een wijngaard.
17 Cheth. Zij gordt haar lenden met kracht, en zij versterkt haar armen.
18 Teth. Zij smaakt, dat haar koophandel goed is; haar lamp gaat des nachts niet uit.
19 Jod. Zij steekt haar handen uit naar de spil, en haar handpalmen vatten den spinrok.
20 Caph. Zij breidt haar handpalm uit tot den ellendige; en zij steekt haar handen uit tot den nooddruftige.
21 Lamed. Zij vreest voor haar huis niet vanwege de sneeuw; want haar ganse huis is met dubbele klederen gekleed.
22 Mem. Zij maakt voor zich tapijtsieraad; haar kleding is fijn linnen en purper.
23 Nun. Haar man is bekend in de poorten, als hij zit met de oudsten des lands.
24 Samech. Zij maakt fijn lijnwaad en verkoopt het; en zij levert den koopman gordelen.
25 Ain. Sterkte en heerlijkheid zijn haar kleding; en zij lacht over den nakomenden dag.
26 Pe. Zij doet haar mond open met wijsheid; en op haar tong is leer der goeddadigheid.
27 Tsade. Zij beschouwt de gangen van haar huis; en het brood der luiheid eet zij niet.
28 Koph. Haar kinderen staan op, en roemen haar welgelukzalig; ook haar man, en hij prijst haar, zeggende:
29 Resch. Vele dochteren hebben deugdelijke gehandeld; maar gij gaat die allen te boven.
30 Schin. De bevalligheid is bedrog, en de schoonheid ijdelheid; maar een vrouw, die den HEERE vreest, die zal geprezen worden.
31 Thau. Geef haar van de vrucht harer handen, en laat haar werken haar prijzen in de poorten.

# PREDIKER

1
1 De woorden van den prediker, den zoon van David, den koning te Jeruzalem.
2 Ijdelheid der ijdelheden, zegt de prediker; ijdelheid der ijdelheden, het is al ijdelheid.
3 Wat voordeel heeft de mens van al zijn arbeid, dien hij arbeidt onder de zon?
4 Het ene geslacht gaat, en het andere geslacht komt; maar de aarde staat in der eeuwigheid.
5 Ook rijst de zon op, en de zon gaat onder, en zij hijgt naar haar plaats, waar zij oprees.
6 Zij gaat naar het zuiden, en zij gaat om naar het noorden; de wind gaat steeds omgaande, en de wind keert weder tot zijn omgangen.
7 Al de beken gaan in de zee, nochtans wordt de zee niet vol; naar de plaats, waar de beken heengaan, derwaarts gaande keren zij weder.
8 Al deze dingen worden zo moede, dat het niemand zou kunnen uitspreken; het oog wordt niet verzadigd met zien; en het oor wordt niet vervuld van horen.
9 Hetgeen er geweest is, hetzelve zal er zijn, en hetgeen er gedaan is, hetzelve zal er gedaan worden; zodat er niets nieuws is onder de zon.
10 Is er enig ding, waarvan men zou kunnen zeggen: Ziet dat, het is nieuw? Het is alreeds geweest in de eeuwen, die voor ons geweest zijn.
11 Er is geen gedachtenis van de voorgaande dingen; en van de navolgende dingen, die zijn zullen, van dezelve zal ook geen gedachtenis zijn bij degenen, die namaals wezen zullen.
12 Ik, prediker, was koning over Israel te Jeruzalem.
13 En ik begaf mijn hart om met wijsheid te onderzoeken, en na te speuren al wat er geschiedt onder den hemel. Deze moeilijke bezigheid heeft God den kinderen der mensen gegeven, om zich daarin te bekommeren.
14 Ik zag al de werken aan, die onder de zon geschieden; en ziet, het was al ijdelheid en kwelling des geestes.
15 Het kromme kan niet recht gemaakt worden; en hetgeen ontbreekt, kan niet geteld worden.
16 Ik sprak met mijn hart, zeggende: Zie, ik heb wijsheid vergroot en vermeerderd, boven allen, die voor mij te Jeruzalem geweest zijn; en mijn hart heeft veel wijsheid en wetenschap gezien.
17 En ik begaf mijn hart om wijsheid en wetenschap te weten, onzinnigheden en dwaasheid; ik ben gewaar geworden, dat ook dit een kwelling des geestes is.
18 Want in veel wijsheid is veel verdriet; en die wetenschap vermeerdert, vermeerdert smart.

2
1 Ik zeide in mijn hart: Nu, welaan, ik zal u beproeven door vreugde; derhalve zie het goede aan; maar zie, ook dat was ijdelheid.
2 Tot het lachen zeide ik: Gij zijt onzinnig, en tot de vreugde: Wat maakt deze?
3 Ik heb in mijn hart nagespeurd, om mijn vlees op te houden in den wijn, (nochtans leidende mijn hart in wijsheid) en om de dwaasheid vast te houden, totdat ik zou zien wat den kinderen der mensen het best ware, dat zij doen zouden onder den hemel, gedurende het getal der dagen huns levens.
4 Ik maakte mij grote werken, ik bouwde mij huizen, ik plantte mij wijngaarden.
5 Ik maakte mij hoven en lusthoven, en ik plantte bomen in dezelve, van allerlei vrucht.
6 Ik maakte mij vijvers van wateren, om daarmede te bewateren het woud, dat met bomen groende.
7 Ik kreeg knechten en maagden, en ik had kinderen des huizes; ook had ik een groot bezit van runderen en schapen, meer dan allen, die voor mij te Jeruzalem geweest waren.
8 Ik vergaderde mij ook zilver en goud, en kleinoden der koningen en der landschappen; ik bestelde mij zangers en zangeressen, en wellustigheden der mensenkinderen, snarenspel, ja, allerlei snarenspel.
9 En ik werd groot, en nam toe, meer dan iemand, die voor mij te Jeruzalem geweest was; ook bleef mijn wijsheid mij bij.
10 En al wat mijn ogen begeerden, dat onttrok ik hun niet; ik wederhield mijn hart niet van enige blijdschap, maar mijn hart was verblijd vanwege al mijn arbeid; en dit was mijn deel van al mijn arbeid.
11 Toen wendde ik mij tot al mijn werken, die mijn handen gemaakt hadden, en tot den arbeid, dien ik werkende gearbeid had; ziet, het was al ijdelheid en kwelling des geestes, en daarin was geen voordeel onder de zon.
12 Daarna wendde ik mij, om te zien wijsheid, ook onzinnigheden en dwaasheid; want hoe zou een mens, die den koning nakomen zal, doen hetgeen alrede gedaan is?
13 Toen zag ik, dat de wijsheid uitnemendheid heeft boven de dwaasheid, gelijk het licht uitnemendheid heeft boven de duisternis.
14 De ogen des wijzen zijn in zijn hoofd, maar de zot wandelt in de duisternis. Toen bemerkte ik ook, dat enerlei geval hun allen bejegent.
15 Dies zeide ik in mijn hart: Gelijk het den dwaze bejegent, zal het ook mijzelven bejegenen; waarom heb ik dan toen meer naar wijsheid gestaan? Toen sprak ik in mijn hart, dat ook hetzelve ijdelheid was.
16 Want er zal in eeuwigheid niet meer gedachtenis van een wijze, dan van een dwaas zijn; aangezien hetgeen nu is, in de toekomende dagen altemaal vergeten wordt; en hoe sterft de wijze met den zot?
17 Daarom haatte ik dit leven, want dit werk dacht mij kwaad, dat onder de zon geschiedt; want het is al ijdelheid en kwelling des geestes.
18 Ik haatte ook al mijn arbeid, dien ik bearbeid had onder de zon, dat ik dien zou achterlaten aan een mens, die na mij wezen zal.
19 Want wie weet, of hij wijs zal zijn, of dwaas? Evenwel zal hij heersen over al mijn arbeid, dien ik bearbeid heb en dien ik wijselijk beleid heb onder de zon. Dat is ook ijdelheid.
20 Daarom keerde ik mij om, om mijn hart te doen wanhopen over al den arbeid, dien ik bearbeid heb onder de zon.
21 Want er is een mens, wiens arbeid in wijsheid, en in wetenschap, en in geschiktheid is; nochtans zal hij dien overgeven tot zijn deel, aan een mens, die daaraan niet gearbeid heeft. Dit is ook ijdelheid en een groot kwaad.
22 Wat heeft toch die mens van al zijn arbeid, en van de kwellingen zijns harten, dien hij is bearbeidende onder de zon?

23 Want al zijn dagen zijn smarten, en zijn bezigheid is verdriet; zelfs des nachts rust zijn hart niet. Datzelve is ook ijdelheid.
24 Is het dan niet goed voor den mens, dat hij ete en drinke, en dat hij zijn ziel het goede doe genieten in zijn arbeid? Ik heb ook gezien, dat zulks van de hand Gods is.
25 (Want wie zou er van eten, of wie zou zich daartoe haasten, meer dan ik zelf?)
26 Want Hij geeft wijsheid, en wetenschap, en vreugde den mens, die goed is voor Zijn aangezicht; maar den zondaar geeft Hij bezigheid om te verzamelen en te vergaderen, opdat Hij het geve dien, die goed is voor Gods aangezicht. Dit is ook ijdelheid en kwelling des geestes.

3
1 Alles heeft een bestemden tijd, en alle voornemen onder den hemel heeft zijn tijd.
2 Er is een tijd om geboren te worden, en een tijd om te sterven; een tijd om te planten, en een tijd om het geplante uit te roeien;
3 Een tijd om te doden, en een tijd om te genezen; een tijd om af te breken, en een tijd om te bouwen;
4 Een tijd om te wenen, en een tijd om te lachen; een tijd om te kermen, en een tijd om op te springen;
5 Een tijd om stenen weg te werpen, en een tijd om stenen te vergaderen; een tijd om te omhelzen, en een tijd om verre te zijn van omhelzen;
6 Een tijd om te zoeken, en een tijd om verloren te laten gaan; een tijd om te bewaren, en een tijd om weg te werpen;
7 Een tijd om te scheuren, en een tijd om toe te naaien; een tijd om te zwijgen, en een tijd om te spreken;
8 Een tijd om lief te hebben, en een tijd om te haten; een tijd van oorlog, en een tijd van vrede.
9 Wat voordeel heeft hij, die werkt, van hetgeen hij bearbeidt?
10 Ik heb gezien de bezigheid, die God den kinderen der mensen gegeven heeft, om zichzelven daarmede te bekommeren.
11 Hij heeft ieder ding schoon gemaakt op zijn tijd; ook heeft Hij de eeuw in hun hart gelegd, zonder dat een mens het werk, dat God gemaakt heeft, kan uitvinden, van het begin tot het einde toe.
12 Ik heb gemerkt, dat er niets beters voor henlieden is, dan zich te verblijden, en goed te doen in zijn leven.
13 Ja ook, dat ieder mens ete en drinke, en het goede geniete van al zijn arbeid, Dit is een gave Gods.
14 Ik weet, dat al wat God doet, dat zal in der eeuwigheid zijn, en er is niet toe te doen, noch is er af te doen; en God doet dat, opdat men vreze voor Zijn aangezicht.
15 Hetgeen geweest is, dat is nu, en wat wezen zal, dat is alrede geweest; en God zoekt het weggedrevene;
16 Verder heb ik ook gezien onder de zon, ter plaatse des gerichts, aldaar was goddeloosheid; en ter plaatse der gerechtigheid, aldaar was goddeloosheid.
17 Ik zeide in mijn hart: God zal den rechtvaardige en den goddeloze oordelen; want aldaar is de tijd voor alle voornemen, en over alle werk.
18 Ik zeide in mijn hart van de gelegenheid der mensenkinderen, dat God hen zal verklaren, en dat zij zullen zien, dat zij als de beesten zijn aan zichzelven.
19 Want wat den kinderen der mensen wedervaart, dat wedervaart ook den beesten; en enerlei wedervaart hun beiden; gelijk die sterft, alzo sterft deze, en zij allen hebben enerlei adem, en de uitnemendheid der mensen boven de beesten is geen; want allen zijn zij ijdelheid.
20 Zij gaan allen naar een plaats; zij zijn allen uit het stof, en zij keren allen weder tot het stof.
21 Wie merkt, dat de adem van de kinderen der mensen opvaart naar boven, en de adem der beesten nederwaarts vaart in de aarde?
22 Dies heb ik gezien, dat er niets beters is, dan dat de mens zich verblijde in zijn werken, want dat is zijn deel; want wie zal hem daarhenen brengen, dat hij ziet, hetgeen na hem geschieden zal?

4
1 Daarna wende ik mij, en zag aan al de onderdrukkingen, die onder de zon geschieden; en ziet, er waren de tranen der verdrukten, en dergenen, die geen trooster hadden; en aan de zijde hunner verdrukkers was macht, zij daarentegen hadden geen vertrooster.
2 Dies prees ik de doden, die alrede gestorven waren, boven de levenden, die tot nog toe levend zijn.
3 Ja, hij is beter dan die beiden, die nog niet geweest is, die niet gezien heeft het boze werk, dat onder de zon geschiedt.
4 Verder zag ik al den arbeid en alle geschikkelijkheid des werks, dat het den mens nijd van zijn naaste aanbrengt. Dat is ook ijdelheid en kwelling des geestes.
5 De zot vouwt zijn handen samen, en eet zijn eigen vlees.
6 Een hand vol met rust is beter, dan beide de vuisten vol met arbeid en kwelling des geestes.
7 Ik wendde mij wederom, en ik zag een ijdelheid onder de zon;
8 Daar is er een, en geen tweede; hij heeft ook geen kind, noch broeder; nochtans is van al zijn arbeid geen einde; ook wordt zijn oog niet verzadigd van den rijkdom, en zegt niet: Voor wien arbeide ik toch, en doe mijn ziel gebrek hebben van het goede? Dit is ook ijdelheid, en het is een moeilijke bezigheid.
9 Twee zijn beter dan een; want zij hebben een goede beloning van hun arbeid;
10 Want indien zij vallen, de een richt zijn metgezel op; maar wee den ene, die gevallen is, want er is geen tweede om hem op te helpen.
11 Ook, indien twee te zamen liggen, zo hebben zij warmte; maar hoe zou een alleen warm worden?
12 En indien iemand den een mocht overweldigen, zo zullen de twee tegen hem bestaan; en een drievoudig snoer wordt niet haast gebroken.
13 Beter is een arm en wijs jongeling, dan een oud en zot koning, die niet weet van meer vermaand te worden.
14 Want een komt uit het gevangenhuis, om koning te zijn; daar ook een, die in zijn koninkrijk geboren is, verarmt.
15 Ik zag al de levenden wandelen onder de zon, met den jongeling, den tweede, die in diens plaats staan zal.
16 Er is geen einde van al het volk, van allen, die voor hen geweest zijn; de nakomelingen zullen zich ook over hem niet verblijden; gewisselijk, dat is ook ijdelheid en kwelling des geestes.
17 Bewaar uw voet, als gij tot het huis Gods ingaat, en zijt liever nabij om te horen, dan om der zotten slachtoffer te geven; want zij weten niet, dat zij kwaad doen.

5
5:2 (5:1) Wees niet te snel met uw mond, en uw hart haaste niet een woord voort te brengen voor Gods aangezicht; want God is in den hemel, en gij zijt op de aarde; daarom laat uw woorden weinig zijn.
3 (5:2) Want gelijk de droom komt door veel bezigheid, alzo de stem des zots door de veelheid der woorden.
4 (5:3) Wanneer gij een gelofte aan God zult beloofd hebben, stel niet uit dezelve te betalen; want Hij heeft geen lust aan zotten; wat gij zult beloofd hebben, betaal het.
5 (5:4) Het is beter, dat gij niet belooft, dan dat gij belooft en niet betaalt.
6 (5:5) Laat uw mond niet toe, dat hij uw vlees zou doen zondigen; en zeg niet voor het aangezicht des engels, dat het een dwaling was; waarom zou God grotelijks toornen, om uwer stemme wille, en verderven het werk uwer handen?
7 (5:6) Want gelijk in de veelheid der dromen ijdelheden zijn, alzo in veel woorden; maar vrees gij God!
8 (5:7) Indien gij de onderdrukking des armen, en de beroving des gerichts en der gerechtigheid ziet in een landschap, verwonder u niet over zulk een voornemen; want die hoger is dan de hoge, neemt er acht op; en daar zijn hogen boven henlieden.
9 (5:8) Het voordeel des aardrijks is voor allen: de koning zelfs wordt van het veld gediend.
10 (5:9) Die het geld liefheeft, wordt van het geld niet zat; en wie den overvloed liefheeft, wordt van het inkomen niet zat. Dit is ook ijdelheid.
11 (5:10) Waar het goed vermenigvuldigt, daar vermenigvuldigen ook die het eten; wat nuttigheid hebben dan de bezitters daarvan, dan het gezicht hunner ogen?
12 (5:11) De slaap des arbeiders is zoet, hij hebbe weinig of veel gegeten; maar de zatheid des rijken laat hem niet slapen.
13 (5:12) Er is een kwaad, dat krankheid aanbrengt, hetwelk ik zag onder de zon: rijkdom van zijn bezitters bewaard tot hun eigen kwaad.
14 (5:13) Of de rijkdom zelf vergaat door een moeilijke bezigheid; en hij gewint een zoon, en er is niet met al in zijn hand.
15 (5:14) Gelijk als hij voortgekomen is uit zijner moeders buik, alzo zal hij naakt wederkeren, gaande gelijk hij gekomen was; en hij zal niet medenemen van zijn arbeid, dat hij met zijn hand zou wegdragen.
16 (5:15) Daarom is dit ook een kwaad, dat krankheid aanbrengt; dat hij in alle manier, gelijk hij gekomen is, alzo heen gaat; en wat voordeel is het hem, dat hij in den wind gearbeid heeft?
17 (5:16) Dat hij ook al zijn dagen in duisternis gegeten heeft; en dat hij veel verdriets gehad heeft, ook zijn krankheid, en onstuimigen toorn?
18 (5:17) Ziet, wat ik gezien heb, een goede zaak, die schoon is: te eten en te drinken, en te genieten het goede van al zijn arbeid, dien hij bearbeid heeft onder de zon, gedurende het getal der dagen zijns levens, hetwelk God hem geeft; want dat is zijn deel.
19 (5:18) Ook een iegelijk mens, aan denwelken God rijkdom en goederen gegeven heeft, en Hij geeft hem de macht, om daarvan te eten, en om zijn deel te nemen, en om zich te verheugen van zijn arbeid, datzelve is een gave van God.
20 (5:19) Want hij zal niet veel gedenken aan de dagen zijns levens, dewijl hem God verhoort in de blijdschap zijns harten.

6
1 Er is een kwaad, dat ik gezien heb onder de zon, en het is veel onder de mensen:
2 Een man, denwelken God gegeven heeft rijkdom, en goederen, en eer; en hij heeft voor zijn ziel aan geen ding gebrek, van alles wat hij begeert; en God geeft hem de macht niet, om daarvan te eten, maar dat een vreemd man dat opeet. Dit is ook ijdelheid en een kwade smart.
3 Indien een man honderd kinderen gewon, en vele jaren leefde, zodat de dagen zijner jaren veel waren, doch zijn ziel niet verzadigd werd van het goed, en hij ook geen begrafenis had; ik zeg, dat een misdracht beter is dan hij.
4 Want met ijdelheid komt zij, en in duisternis gaat zij weg, en met duisternis wordt haar naam bedekt.
5 Ook heeft zij de zon niet gezien, noch bekend; zij heeft meer rust, dan hij.
6 Ja, al leefde hij schoon tweemaal duizend jaren, en het goede niet zag; gaan zij niet allen naar een plaats?
7 Al de arbeid des mensen is voor zijn mond; en nochtans wordt de begeerlijkheid niet vervuld.
8 Want wat heeft de wijze meer dan de zot? Wat heeft de arme meer, die voor de levenden weet te wandelen?
9 Beter is het aanzien der ogen, dan het wandelen der begeerlijkheid. Dit is ook ijdelheid en kwelling des geestes.
10 Wat ook iemand zij, alrede is zijn naam genoemd, en het is bekend, dat hij een mens is; en dat hij niet kan rechten met dien, die sterker is dan hij.
11 Voorwaar, er zijn veel dingen, die de ijdelheid vermeerderen; wat heeft de mens te meer daarvan?
12 Want wie weet, wat goed is voor den mens in dit leven, gedurende het getal der dagen van het leven zijner ijdelheid, welke hij doorbrengt als een schaduw? Want wie kan den mens aanzeggen, wat na hem wezen zal onder de zon?

7
1 Beter is een goede naam, dan goede olie, en de dag des doods, dan de dag, dat iemand geboren wordt.
2 Het is beter te gaan in het klaaghuis, dan te gaan in het huis des maaltijds; want in hetzelve is het einde aller mensen, en de levende legt het in zijn hart.
3 Het treuren is beter dan het lachen; want door de droefheid des aangezichts wordt het hart gebeterd.
4 Het hart der wijzen is in het klaaghuis; maar het hart der zotten in het huis der vreugde.
5 Het is beter te horen het bestraffen des wijzen, dan dat iemand hore het gezang der dwazen.
6 Want gelijk het geluid der doornen onder een pot is, alzo is het lachen eens zots. Dit is ook ijdelheid.
7 Voorwaar, de onderdrukking zou wel een wijze dol maken; en het geschenk verderft het hart.
8 Het einde van een ding is beter dan zijn begin; de lankmoedige is beter dan de hoogmoedige.
9 Zijt niet haastig in uw geest om te toornen; want de toorn rust in den boezem der dwazen.
10 Zeg niet: Wat is er, dat de vorige dagen beter geweest zijn, dan deze? Want gij zoudt naar zulks niet uit wijsheid vragen.
11 De wijsheid is goed met een erfdeel; en degenen, die de zon aanschouwen, hebben voordeel daarvan.
12 Want de wijsheid is tot een schaduw, en het geld is tot een schaduw; maar de uitnemendheid der wetenschap is, dat de wijsheid haar bezitters het leven geeft.
13 Aanmerk het werk Gods; want wie kan recht maken, dat Hij krom gemaakt heeft?
14 Geniet het goede ten dage des voorspoeds, maar ten dage des tegenspoeds, zie toe; want God maakt ook den een tegenover den ander, ter oorzake dat de mens niet zou vinden iets, dat na hem zal zijn.
15 Dit alles heb ik gezien in de dagen mijner ijdelheid; er is een rechtvaardige, die in zijn gerechtigheid omkomt; daarentegen is er een goddeloze, die in zijn boosheid zijn dagen verlengt.
16 Wees niet al te rechtvaardig, noch houd uzelven al te wijs; waarom zoudt gij verwoesting over u brengen?
17 Wees niet al te goddeloos, noch wees al te dwaas; waarom zoudt gij sterven buiten uw tijd?
18 Het is goed, dat gij daaraan vasthoudt, en trek ook uw hand van dit niet af; want die God vreest, dien ontgaat dat al.
19 De wijsheid versterkt den wijze meer dan tien heerschappers, die in een stad zijn.
20 Voorwaar, er is geen mens rechtvaardig op aarde, die goed doet, en niet zondigt.
21 Geef ook uw hart niet tot alle woorden, die men spreekt, opdat gij niet hoort, dat uw knecht u vloekt.
22 Want uw hart heeft ook veelmalen bekend, dat gij ook anderen gevloekt hebt.
23 Dit alles heb ik met wijsheid verzocht; ik zeide: Ik zal wijsheid bekomen, maar zij was nog verre van mij.
24 Hetgeen verre af is, en zeer diep, wie zal dat vinden?
25 Ik keerde mij om, en mijn hart, om te weten, en om na te sporen, en te zoeken wijsheid en een sluitrede; en om te weten de goddeloosheid der zotheid, en de dwaasheid der onzinnigheden.
26 En ik vond een bitterder ding, dan de dood: een vrouw, welker hart netten en garen, en haar handen banden zijn; wie goed is voor Gods aangezicht, zal van haar ontkomen; daarentegen de zondaar zal van haar gevangen worden.
27 Ziet, dit heb ik gevonden, zegt de prediker, het ene bij het andere, om de sluitrede te vinden;
28 Dewelke mijn ziel nog zoekt, maar ik heb haar niet gevonden: een man uit duizend heb ik gevonden; maar een vrouw onder die allen heb ik niet gevonden.

29 Alleenlijk ziet, dit heb ik gevonden, dat God den mens recht gemaakt heeft, maar zij hebben veel vonden gezocht.

8
1 Wie is gelijk de wijze, en wie weet de uitlegging der dingen? De wijsheid der mensen verlicht zijn aangezicht, en de stuursheid zijns aangezichts wordt daardoor veranderd.
2 Ik zeg: Neem acht op den mond des konings; doch naar de gelegenheid van den eed Gods.
3 Haast u niet weg te gaan van zijn aangezicht; blijf niet staande in een kwade zaak; want al wat hem lust, doet hij.
4 Waar het woord des konings is, daar is heerschappij; en wie zal tot hem zeggen: Wat doet gij?
5 Wie het gebod onderhoudt, zal niets kwaads gewaar worden; en het hart eens wijzen zal tijd en wijze weten.
6 Want een ieder voornemen heeft tijd en wijze, dewijl het kwaad des mensen veel is over hem.
7 Want hij weet niet, wat er geschieden zal; want wie zal het hem te kennen geven, wanneer het geschieden zal?
8 Er is geen mens, die heerschappij heeft over den geest, om den geest in te houden; en hij heeft geen heerschappij over den dag des doods; ook geen geweer in dezen strijd; ook zal de goddeloosheid haar meesters niet verlossen.
9 Dit alles heb ik gezien, toen ik mijn hart begaf tot alle werk, dat onder de zon geschiedt: er is een tijd, dat de ene mens over den anderen mens heerst, hem ten kwade.
10 Alzo heb ik ook gezien de goddelozen, die begraven waren, en degenen, die kwamen, en uit de plaats des Heiligen gingen, die werden vergeten in die stad, in dewelke zij recht gedaan hadden. Dit is ook ijdelheid.
11 Omdat niet haastelijk het oordeel over de boze daad geschiedt, daarom is het hart van de kinderen der mensen in hen vol om kwaad te doen.
12 Hoewel een zondaar honderd maal kwaad doet, en God hem de dagen verlengt; zo weet ik toch, dat het dien zal welgaan, die God vrezen, die voor Zijn aangezicht vrezen.
13 Maar den goddeloze zal het niet welgaan, en hij zal de dagen niet verlengen; hij zal zijn gelijk een schaduw, omdat hij voor Gods aangezicht niet vreest.
14 Er is nog een ijdelheid, die op aarde geschiedt: dat er zijn rechtvaardigen, dien het wedervaart naar het werk der goddelozen, en er zijn goddelozen, dien het wedervaart naar het werk der rechtvaardigen. Ik zeg, dat dit ook ijdelheid is.
15 Daarom prees ik de blijdschap, dewijl de mens niets beters heeft onder de zon, dan te eten, en te drinken, en blijde te zijn; want dat zal hem aankleven van zijn arbeid, de dagen zijns levens, die hem God geeft onder de zon.
16 Als ik mijn hart begaf, om wijsheid te weten, en om aan te zien de bezigheid, die op de aarde geschiedt, dat men ook, des daags of des nachts, den slaap niet ziet met zijne ogen;
17 Toen zag ik al het werk Gods, dat de mens niet kan uitvinden, het werk, dat onder de zon geschiedt, om hetwelk een mens arbeidt om te zoeken, maar hij zal het niet uitvinden; ja, indien ook een wijze zeide, dat hij het zou weten, zo zal hij het toch niet kunnen uitvinden.

9
1 Zekerlijk, dit alles heb ik in mijn hart gelegd, opdat ik dit alles klaarlijk mocht verstaan, dat de rechtvaardigen, en de wijzen, en hun werken in de hand Gods zijn; ook liefde, ook haat, weet de mens niet uit al hetgeen voor zijn aangezicht is.
2 Alle ding wedervaart hun, gelijk aan alle anderen; enerlei wedervaart den rechtvaardige en den goddeloze, den goede en den reine, als den onreine; zo dien, die offert, als dien, die niet offert; gelijk den goede, alzo ook den zondaar, dien, die zweert, gelijk dien, die den eed vreest.
3 Dit is een kwaad onder alles, wat onder de zon geschiedt, dat enerlei ding allen wedervaart, en dat ook het hart der mensenkinderen vol boosheid is, en dat er in hun leven onzinnigheden zijn in hun hart; en daarna moeten zij naar de doden toe.
4 Want voor dengene, die vergezelschapt is bij alle levenden, is er hoop; want een levende hond is beter dan een dode leeuw.
5 Want de levenden weten, dat zij sterven zullen, maar de doden weten niet met al; zij hebben ook geen loon meer, maar hun gedachtenis is vergeten.
6 Ook is alrede hun liefde, ook hun haat, ook hun nijdigheid vergaan; en zij hebben geen deel meer in deze eeuw in alles, wat onder de zon geschiedt.
7 Ga dan heen, eet uw brood met vreugde, en drink uw wijn van goeder harte; want God heeft alrede een behagen aan uw werken.
8 Laat uw klederen te allen tijd wit zijn, en laat op uw hoofd geen olie ontbreken.
9 Geniet het leven met de vrouw, die gij liefhebt, al de dagen uws ijdelen levens, welke God u gegeven heeft onder de zon, al uw ijdele dagen; want dit is uw deel in dit leven, en van uw arbeid, dien gij arbeidt onder de zon.
10 Alles, wat uw hand vindt om te doen, doe dat met uw macht; want er is geen werk, noch verzinning, noch wetenschap, noch wijsheid in het graf, daar gij heengaat.
11 Ik keerde mij, en zag onder de zon, dat de loop niet is der snellen, noch de strijd der helden, noch ook de spijs der wijzen, noch ook de rijkdom der verstandigen, noch ook de gunst der welwetenden, maar dat tijd en toeval aan alle dezen wedervaart;
12 Dat ook de mens zijn tijd niet weet, gelijk de vissen, die gevangen worden met het boze net; en gelijk de vogelen, die gevangen worden met den strik; gelijk die, alzo worden de kinderen der mensen verstrikt, ter bozer tijd, wanneer derzelve haastelijk over hen valt.
13 Ook heb ik onder de zon deze wijsheid gezien, en zij was groot bij mij;
14 Er was een kleine stad, en weinig lieden waren daarin; en een groot koning kwam tegen haar, en hij omsingelde ze, en hij bouwde grote vastigheden tegen haar.
15 En men vond daar een armen wijzen man in, die de stad verloste door zijn wijsheid; maar geen mens gedacht denzelven armen man.
16 Toen zeide ik: Wijsheid is beter dan kracht, hoewel de wijsheid des armen veracht, en zijn woorden niet waren gehoord geweest.
17 De woorden der wijzen moeten in stilheid aangehoord worden, meer dan het geroep desgenen, die over de zotten heerst.
18 De wijsheid is beter dan de krijgswapenen, maar een enig zondaar verderft veel goeds.

10
1 Een dode vlieg doet de zalf des apothekers stinken en opwellen; alzo een weinig dwaasheid een man, die kostelijk is van wijsheid en van eer.
2 Het hart des wijzen is tot zijn rechter hand, maar het hart eens zots is tot zijn linkerhand.
3 En ook wanneer de dwaas op den weg wandelt, zijn hart ontbreekt hem, en hij zegt tot een iegelijk, dat hij dwaas is.
4 Als de geest des heersers tegen u oprijst, verlaat uw plaats niet; want het is medicijn, het stilt grote zonden.
5 Er is nog een kwaad, dat ik gezien heb onder de zon, als een dwaling, die van het aangezicht des oversten voortkomt.
6 Een dwaas wordt gezet in grote hoogheden, maar de rijken zitten in de laagte.
7 Ik heb knechten te paard gezien, en vorsten, gaande als knechten op de aarde.
8 Wie een kuil graaft, zal daarin vallen; en wie een muur doorbreekt, een slang zal hem bijten.
9 Wie stenen wegdraagt, zal smart daardoor lijden; wie hout klieft, zal daardoor in gevaar zijn.
10 Indien hij het ijzer heeft stomp gemaakt, en hij slijpt de snede niet, dan moet hij meerder kracht te werk stellen; maar de wijsheid is een uitnemende zaak, om iets recht te maken.
11 Indien de slang gebeten heeft, eer der bezwering geschied is, dan is er geen nuttigheid voor den allerwelsprekendsten bezweerder.
12 De woorden van een wijzen mond zijn aangenaam; maar de lippen van een zot verslinden hemzelven.
13 Het begin der woorden zijns monds is dwaasheid, en het einde zijns monds is boze dolligheid.
14 De dwaas maakt wel veel woorden; maar de mens weet niet, wat het zij, dat geschieden zal; en wat na hem geschieden zal, wie zal het hem te kennen geven?
15 De arbeid der zotten maakt een iegelijk van hen moede; dewijl zij niet weten naar de stad te gaan.
16 Wee u, land! welks koning een kind is, en welks vorsten tot in den morgenstond eten!
17 Welgelukzalig zijt gij, land! welks koning een zoon der edelen is, en welks vorsten ter rechter tijd eten, tot sterkte en niet tot drinkerij.
18 Door grote luiheid verzwakt het gebint, en door slapheid der handen wordt het huis doorlekkende.
19 Men maakt maaltijden om te lachen, en de wijn verheugt de levenden, en het geld verantwoordt alles.
20 Vloek den koning niet, zelfs in uw gedachten, en vloek den rijke niet in het binnenste uwer slaapkamer; want het gevogelte des hemels zou de stem wegvoeren, en het gevleugelde zou het woord te kennen geven.

11
1 Werp uw brood uit op het water, want gij zult het vinden na vele dagen.
2 Geef een deel aan zeven, ja, ook aan acht; want gij weet niet, wat kwaad op de aarde wezen zal.
3 Als de wolken vol geworden zijn, zo storten zij plasregen uit op de aarde; en als de boom naar het zuiden, of als hij naar het noorden valt, in de plaats, waar de boom valt, daar zal hij wezen.
4 Wie op den wind acht geeft, die zal niet zaaien, en wie op de wolken ziet, die zal niet maaien.
5 Gelijk gij niet weet, welke de weg des winds zij, of hoedanig de beenderen zijn in den buik van een zwangere vrouw, alzo weet gij het werk Gods niet, Die het alles maakt.
6 Zaai uw zaad in den morgenstond, en trek uw hand des avonds niet af; want gij weet niet, wat recht wezen zal, of dit of dat, of dat die beide te zamen goed zijn zullen.
7 Verder, het licht is zoet, en het is den ogen goed de zon te aanschouwen;
8 Maar indien de mens veel jaren leeft, en verblijdt zich in die allen, zo laat hem ook gedenken aan de dagen der duisternis, want die zullen veel zijn; en al wat gekomen is, is ijdelheid.
9 Verblijd u, o jongeling! in uw jeugd, en laat uw hart zich vermaken in de dagen uwer jongelingschap, en wandel in de wegen uws harten, en in de aanschouwingen uwer ogen; maar weet, dat God, om al deze dingen, u zal doen komen voor het gericht.
10 Zo doe dan de toornigheid wijken van uw hart, en doe het kwade weg van uw vlees, want de jeugd, en de jonkheid is ijdelheid.

12
1 En gedenk aan uw Schepper in de dagen uwer jongelingschap, eer dat de kwade dagen komen, en de jaren naderen, van dewelke gij zeggen zult: Ik heb geen lust in dezelve.
2 Eer dan de zon, en het licht, en de maan, en de sterren verduisterd worden, en de wolken wederkomen na den regen.
3 In den dag, wanneer de wachters des huizes zullen beven, en de sterke mannen zichzelven zullen krommen, en de maalsters zullen stilstaan, omdat zij minder geworden zijn, en die door de vensteren zien, verduisterd zullen worden;
4 En de twee deuren naar de straat zullen gesloten worden, als er is een nederig geluid der maling, en hij opstaat op de stem van het vogeltje, en al de zangeressen nedergebogen zullen worden.
5 Ook wanneer zij voor de hoogte zullen vrezen, en dat er verschrikkingen zullen zijn op den weg, en de amandelboom zal bloeien, en dat de sprinkhaan zichzelven een last zal wezen, en dat de lust zal vergaan; want de mens gaat naar zijn eeuwig huis, en de rouwklagers zullen in de straat omgaan.
6 Eer dat het zilveren koord ontketend wordt, en de gulden schaal in stukken gestoten wordt, en de kruik aan de springader gebroken wordt, en het rad aan den bornput in stukken gestoten wordt;
7 En dat het stof wederom tot aarde keert, als het geweest is; en de geest weder tot God keert, Die hem gegeven heeft.
8 Ijdelheid der ijdelheden, zegt de prediker; het is al ijdelheid!
9 En voorts, dewijl de prediker wijs geweest is, zo leerde hij het volk nog wetenschap, en merkte op, en onderzocht; hij stelde vele spreuken in orde.
10 De prediker zocht aangename woorden uit te vinden, en het geschrevene is recht, woorden der waarheid.
11 De woorden der wijzen zijn gelijk prikkelen, en gelijk nagelen, diep ingeslagen van de meesters der verzamelingen, die gegeven zijn van den enigen Herder.
12 En wat boven dezelve is, mijn zoon! wees gewaarschuwd; van vele boeken te maken is geen einde, en veel lezens is vermoeiing des vleses.
13 Van alles, wat gehoord is, is het einde van de zaak: Vrees God, en houd Zijn geboden, want dit betaamt allen mensen.
14 Want God zal ieder werk in het gericht brengen, met al wat verborgen is, hetzij goed, of hetzij kwaad.

# HOOGLIED VAN SALOMO

1
1 Het Hooglied, hetwelk van Salomo is.
2 Hij kusse mij met de kussen Zijns monds; want Uw uitnemende liefde is beter dan wijn.
3 Uw olien zijn goed tot reuk, Uw naam is een olie, die uitgestort wordt; daarom hebben U de maagden lief.
4 Trek mij, wij zullen U nalopen! De Koning heeft mij gebracht in Zijn binnenkameren; wij zullen ons verheugen en in U verblijden; wij zullen Uw uitnemende liefde vermelden, meer dan den wijn; de oprechten hebben U lief.
5 Ik ben zwart, doch liefelijk (gij dochteren van Jeruzalem!), gelijk de tenten van Kedar, gelijk de gordijnen van Salomo.
6 Ziet mij niet aan, dat ik zwartachtig ben, omdat mij de zon heeft beschenen; de kinderen mijner moeder waren tegen mij ontstoken, zij hebben mij gezet tot een hoederin der wijngaarden. Mijn wijngaard, dien ik heb, heb ik niet gehoed.
7 Zeg mij aan, Gij, Dien mijn ziel liefheeft, waar Gij weidt, waar Gij de kudde legert in den middag; want waarom zou ik zijn als een, die zich bedekt bij de kudden Uwer metgezellen?
8 Indien gij het niet weet, o gij schoonste onder de vrouwen! zo ga uit op de voetstappen der schapen, en weid uw geiten bij de woningen der herderen.
9 Mijn vriendin! Ik vergelijk u bij de paarden aan de wagens van Farao.
10 Uw wangen zijn liefelijk in de spangen, uw hals in de parelsnoeren.
11 Wij zullen u gouden spangen maken, met zilveren stipjes.
12 Terwijl de Koning aan Zijn ronde tafel is, geeft mijn nardus zijn reuk.
13 Mijn Liefste is mij een bundeltje mirre, dat tussen mijn borsten vernacht.
14 Mijn Liefste is mij een tros van Cyprus, in de wijngaarden van En-gedi.
15 Zie, gij zijt schoon, Mijn vriendin! Zie, gij zijt schoon; uw ogen zijn duiven ogen.
16 Zie, gij zijt schoon, mijn Liefste, ja, liefelijk; ook groent onze bedstede.
17 De balken onzer huizen zijn cederen, onze galerijen zijn cipressen.

2
1 Ik ben een Roos van Saron, een Lelie der dalen.
2 Gelijk een lelie onder de doornen, alzo is Mijn vriendin onder de dochteren.
3 Als een appelboom onder de bomen des wouds, zo is mijn Liefste onder de zonen; ik heb groten lust in Zijn schaduw, en zit er onder, en Zijn vrucht is mijn gehemelte zoet.
4 Hij voert mij in het wijnhuis, en de liefde is Zijn banier over mij.
5 Ondersteunt gijlieden mij met de flessen, versterkt mij met de appelen, want ik ben krank van liefde.
6 Zijn linkerhand zij onder mijn hoofd, en Zijn rechterhand omhelze mij.
7 Ik bezweer u, gij, dochteren van Jeruzalem! die bij de reeen, of bij de hinden des velds zijt, dat gij die liefde niet opwekt, noch wakker maakt, totdat het dezelve luste!
8 Dat is de stem mijns Liefsten, ziet Hem, Hij komt, springende op de bergen, huppelende op de heuvelen!
9 Mijn Liefste is gelijk een ree, of een welp der herten; ziet, Hij staat achter onzen muur, kijkende uit de vensteren, blinkende uit de tralien.
10 Mijn Liefste antwoordt, en zegt tot mij: Sta op, Mijn vriendin, Mijn schone, en kom!
11 Want zie, de winter is voorbij, de plasregen is over, hij is overgegaan;
12 De bloemen worden gezien in het land, de zangtijd genaakt, en de stem der tortelduif wordt gehoord in ons land.
13 De vijgeboom brengt zijn jonge vijgjes voort, en de wijnstokken geven reuk met hun jonge druifjes. Sta op, Mijn vriendin! Mijn schone, en kom!
14 Mijn duive, zijnde in de kloven der steenrotsen, in het verborgene ener steile plaats, toon Mij uw gedaante, doe Mij uw stem horen; want uw stem is zoet, en uw gedaante is liefelijk.
15 Vangt gijlieden ons de vossen, de kleine vossen, die de wijngaarden verderven, want onze wijngaarden hebben jonge druifjes.
16 Mijn Liefste is mijn, en ik ben Zijn, Die weidt onder de lelien,
17 Totdat de dag aankomt, en de schaduwen vlieden; keer om, mijn Liefste! wordt Gij gelijk een ree, of een welp der herten, op de bergen van Bether.

3
1 Ik zocht des nachts op mijn leger Hem, Dien mijn ziel liefheeft; ik zocht Hem, maar ik vond Hem niet; ik zeide:
2 Ik zal nu opstaan, en in de stad omgaan, in de wijken en in de straten; ik zal Hem zoeken, Dien mijn ziel liefheeft; ik zocht Hem, maar ik vond Hem niet.
3 De wachters, die in de stad omgingen, vonden mij: ik zeide: Hebt gij Dien gezien, Dien mijn ziel liefheeft?
4 Toen ik een weinigje van hen weggegaan was, vond ik Hem, Dien mijn ziel liefheeft; ik hield Hem vast, en liet Hem niet gaan, totdat ik Hem in mijner moeders huis gebracht had, en in de binnenste kamer van degene, die mij gebaard heeft.
5 Ik bezweer u, gij dochteren van Jeruzalem! die bij de reeen of bij de hinden des velds zijt, dat gij de liefde niet opwekt, noch wakker maakt, totdat het haar luste!
6 Wie is zij, die daar opkomt uit de woestijn, als rookpilaren, berookt met mirre en wierook, en met allerlei poeder des kruideniers?
7 Ziet, het bed, dat Salomo heeft, daar zijn zestig helden rondom van de helden van Israel;
8 Die altemaal zwaarden houden, geleerd ten oorlog, elk hebbende zijn zwaard aan zijn heup, vanwege den schrik des nachts.
9 De koning Salomo heeft zich een koets gemaakt van het hout van Libanon.
10 De pilaren derzelve maakte hij van zilver, haar vloer van goud, haar gehemelte van purper; het binnenste was bespreid met de liefde van de dochteren van Jeruzalem.
11 Gaat uit, en aanschouwt, gij, dochteren van Sion! den koning Salomo, met de kroon, waarmede Hem Zijn moeder kroonde op den dag Zijner bruiloft, en op den dag der vreugde Zijns harten.

4
1 Zie, gij zijt schoon, Mijn vriendin! zie, gij zijt schoon; uw ogen zijn duiven ogen tussen uw vlechten; uw haar is als een kudde geiten, die het gras van den berg Gileads afscheren.
2 Uw tanden zijn als een kudde schapen, die geschoren zijn, die uit de wasstede opkomen; die al te zamen tweelingen voortbrengen, en geen onder hen is jongeloos.
3 Uw lippen zijn als een scharlaken snoer, en uw spraak is liefelijk; de slaap uws hoofds is als een stuk van een granaatappel tussen uw vlechten.
4 Uw hals is als Davids toren, die gebouwd is tot ophanging van wapentuig, waar duizend rondassen aan hangen, altemaal zijnde schilden der helden.
5 Uw twee borsten zijn gelijk twee welpen, tweelingen van een ree, die onder de lelien weiden.
6 Totdat de dag aankomt, en de schaduwen vlieden, zal Ik gaan tot den mirreberg, en tot den wierookheuvel.
7 Geheel zijt gij schoon, Mijn vriendin, en er is geen gebrek aan u.
8 Bij Mij van den Libanon af, o bruid! kom bij Mij van den Libanon af; zie van den top van Amana, van den top van Senir en van Hermon, van de woningen der leeuwinnen, van de bergen der luipaarden.
9 Gij hebt Mij het hart genomen, Mijn zuster, o bruid! gij hebt Mij het hart genomen, met een van uw ogen, met een keten van uw hals.
10 Hoe schoon is uw uitnemende liefde, Mijn zuster, o bruid! hoeveel beter is uw uitnemende liefde dan wijn, en de reuk uwer olien dan alle specerijen!
11 Uw lippen, o bruid! druppen van honigzeem; honig en melk is onder uw tong, en de reuk uwer klederen is als de reuk van Libanon.
12 Mijn zuster, o bruid! gij zijt een besloten hof, een besloten wel, een verzegelde fontein.
13 Uw scheuten zijn een paradijs van granaatappelen, met edele vruchten, cyprus met nardus;
14 Nardus en saffraan, kalmus en kaneel, met allerlei bomen van wierook, mirre en aloe, mitsgaders alle voornaamste specerijen.
15 O fontein der hoven, put der levende wateren, die uit Libanon vloeien!
16 Ontwaak, noordenwind! en kom, Gij zuidenwind! doorwaai mijn hof, dat zijn specerijen uitvloeien. O, dat mijn Liefste tot Zijn hof kwame, en ate zijn edele vruchten!

5
1 Ik ben in Mijn hof gekomen, o Mijn zuster, o bruid! Ik heb Mijn mirre geplukt met Mijn specerij; Ik heb Mijn honigraten met Mijn honig gegeten; Ik heb Mijn wijn, mitsgaders Mijn melk gedronken. Eet, vrienden! drinkt, en wordt dronken, o liefsten!
2 Ik sliep, maar mijn hart waakte, de stem mijns Liefsten, Die klopte, was: Doe Mij open, Mijn zuster, Mijn vriendin, Mijn duive, Mijn volmaakte! want Mijn hoofd is vervuld met dauw, Mijn haarlokken met nachtdruppen.
3 Ik heb mijn rok uitgetogen, hoe zal ik hem weder aantrekken? Ik heb mijn voeten gewassen, hoe zal ik ze weder bezoedelen?
4 Mijn Liefste trok Zijn hand van het gat der deur; en mijn ingewand werd ontroerd om Zijnentwil.
5 Ik stond op, om mijn Liefste open te doen; en mijn handen drupten van mirre, en mijn vingers van vloeiende mirre, op de handvaten des slots.
6 Ik deed mijn Liefste open, maar mijn Liefste was geweken, Hij was doorgegaan; mijn ziel ging uit vanwege Zijn spreken; ik zocht Hem, maar ik vond Hem niet, ik riep Hem, doch Hij antwoordde mij niet.
7 De wachters, die in de stad omgingen, vonden mij, zij sloegen mij, zij verwondden mij; de wachters op de muren namen mijn sluier van mij.
8 Ik bezweer u, gij dochters van Jeruzalem! indien gij mijn Liefste vindt, wat zult gij Hem aanzeggen? Dat ik krank ben van liefde.
9 Wat is uw Liefste meer dan een ander liefste, o gij schoonste onder de vrouwen! wat is uw Liefste meer dan een ander liefste, dat gij ons zo bezworen hebt!
10 Mijn Liefste is blank en rood, Hij draagt de banier boven tien duizend.
11 Zijn hoofd is van het fijnste goud, van het dichtste goud; Zijn haarlokken zijn gekruld, zwart als een raaf.
12 Zijn ogen zijn als der duiven bij de waterstromen, met melk gewassen, staande als in kasjes der ringen.
13 Zijn wangen zijn als een bed van specerijen, als welriekende torentjes; Zijn lippen zijn als lelien, druppende van vloeiende mirre.
14 Zijn handen zijn als gouden ringen, gevuld met turkoois; Zijn buik is als blinkend elpenbeen, overtogen met saffieren.
15 Zijn schenkelen zijn als marmeren pilaren, gegrond op voeten van het dichtste goud; Zijn gestalte is als de Libanon, uitverkoren als de cederen.
16 Zijn gehemelte is enkel zoetigheid, en al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Zulk een is mijn Liefste; ja, zulk een is mijn Vriend, gij dochters van Jeruzalem!

6
1 Waar is uw Liefste heengegaan, o gij schoonste onder de vrouwen? Waarheen heeft uw Liefste het aangezicht gewend, opdat wij Hem met u zoeken?
2 Mijn Liefste is afgegaan in Zijn hof, tot de specerijbedden, om te weiden in de hoven, en om de lelien te verzamelen.
3 Ik ben mijns Liefsten, en mijn Liefste is mijn, Die onder de lelien weidt.
4 Gij zijt schoon, Mijn vriendin, gelijk Thirza, liefelijk als Jeruzalem, schrikkelijk als slagorden met banieren.
5 Wend uw ogen van Mij af, want zij doen Mij geweld aan; uw haar is als een kudde geiten, die het gras van Gilead afscheren.
6 Uw tanden zijn als een kudde schapen, die uit de wasstede opkomen, die al te zamen tweelingen voortbrengen, en onder dezelve is geen jongeloos.
7 Uw wangen zijn als een stuk van een granaatappel tussen uw vlechten.
8 Er zijn zestig koninginnen en tachtig bijwijven, en maagden zonder getal.
9 Een enige is Mijn duive, Mijn volmaakte, de enige harer moeder, zij is de zuivere dergenen, die haar gebaard heeft; als de dochters haar zien, zo zullen zij haar welgelukzalig roemen, de koninginnen en de bijwijven; en zij zullen haar prijzen.
10 Wie is zij, die er uitziet als de dageraad, schoon, gelijk de maan, zuiver als de zon, schrikkelijk als slagorden met banieren?
11 Ik ben tot den notenhof afgegaan om de groene vruchten der vallei te zien; om te zien, of de wijnstok bloeide, de granaatbomen uitbotten.
12 Eer ik het wist, zette mij mijn ziel op de wagens van mijn vrijwillig volk.
13 Keer weder, keer weder, o Sulammith! Keer weder, keer weder, dat wij u mogen aanzien. Wat ziet gijlieden de Sulammith aan? Zij is als een rei van twee heiren.

7
1 Hoe schoon zijn uw gangen in de schoenen, gij prinsendochter! de omdraaiingen uwer heupen zijn als kostelijke ketens, zijnde het werk van de handen eens kunstenaars.
2 Uw navel is als een ronde beker, dien geen drank ontbreekt; uw buik is als een hoop tarwe, rondom bezet met lelien.
3 Uw twee borsten zijn als twee welpen, tweelingen van een ree.
4 Uw hals is als een elpenbenen toren, uw ogen zijn als de vijvers te Hesbon, bij de poort van Bath-rabbim; uw neus is als de toren van Libanon, die tegen Damaskus ziet.
5 Uw hoofd op u is als Karmel, en de haarband uws hoofds als purper; de koning is als gebonden op de galerijen.
6 Hoe schoon zijt gij, en hoe liefelijk zijt gij, o liefde, in wellusten!
7 Deze uw lengte is te vergelijken bij een palmboom, en uw borsten bij druif trossen.
8 Ik zeide: Ik zal op den palmboom klimmen, ik zal zijn takken grijpen; zo zullen dan uw borsten zijn als druif trossen aan den wijnstok, en de reuk van uw neus als appelen.
9 En uw gehemelte als goede wijn, die recht tot mijn Beminde gaat, doende de lippen der slapenden spreken.
10 Ik ben mijns Liefsten, en Zijn genegenheid is tot mij.
11 Kom, mijn Liefste! laat ons uitgaan in het veld, laat ons vernachten op de dorpen.
12 Laat ons vroeg ons opmaken naar de wijnbergen, laat ons zien, of de wijnstok bloeit, de jonge druifjes zich opendoen, de granaatappelbomen uitbotten; daar zal ik U mijn uitnemende liefde geven.
13 De dudaim geven reuk, en aan onze deuren zijn allerlei edele vruchten, nieuwe en oude; o mijn Liefste! die heb ik voor U weggelegd.

8
1 Och, dat Gij mij als een Broeder waart, zuigende de borsten mijner moeder! dat ik U op de straat vond, ik zou U kussen, ook zouden zij mij niet verachten.
2 Ik zou U leiden, ik zou U brengen in mijner moeders huis, Gij zoudt mij leren; ik zou U van specerijwijn te drinken geven, en van het sap van mijn granaatappelen.
3 Zijn linkerhand zij onder mijn hoofd, en Zijn rechterhand omhelze mij.
4 Ik bezweer u, gij dochteren van Jeruzalem! dat gij die liefde niet opwekt, noch wakker maakt, totdat het dezelve lust!
5 Wie is zij, die daar opklimt uit de woestijn, en liefelijk leunt op haar Liefste? Onder den appelboom heb ik u opgewekt, daar heeft u uw moeder met smart voortgebracht, daar heeft zij u met smart voortgebracht, die u gebaard heeft.
6 Zet mij als een zegel op Uw hart, als een zegel op Uw arm; want de liefde is sterk als de dood; de ijver is hard als het graf; haar kolen zijn vurige kolen, vlammen des HEEREN.
7 Vele wateren zouden deze liefde niet kunnen uitblussen; ja, de rivieren zouden ze niet verdrinken; al gaf iemand al het goed van zijn huis voor deze liefde, men zou hem te enenmale verachten.
8 Wij hebben een kleine zuster, die nog geen borsten heeft; wat zullen wij onze zuster doen in dien dag, als men van haar spreken zal?
9 Zo zij een muur is, wij zullen een paleis van zilver op haar bouwen; en zo zij een deur is, wij zullen haar rondom bezetten met cederen planken.
10 Ik ben een muur en mijn borsten zijn als torens. Toen was ik in Zijn ogen als een, die vrede vindt.
11 Salomo had een wijngaard, te Baal-hamon; hij gaf dezen wijngaard aan de hoeders, een ieder bracht voor deszelfs vrucht duizend zilverlingen.
12 Mijn wijngaard, dien ik heb, is voor mijn aangezicht; de duizend zilverlingen zijn voor u, o Salomo! maar tweehonderd zijn voor de hoeders van deszelfs vrucht.
13 O gij bewoonster der hoven! de metgezellen merken op uw stem; doe ze Mij horen.
14 Kom haastelijk, mijn Liefste! en wees Gij gelijk een ree, of gelijk een welp der herten op de bergen der specerijen.

# JESAJA

1

1 Het gezicht van Jesaja, den zoon van Amoz, hetwelk hij zag over Juda en Jeruzalem, in de dagen van Uzzia, Jotham, Achaz en Hizkia, de koningen van Juda.
2 Hoort, gij hemelen! en neem ter ore, gij aarde! want de HEERE spreekt: Ik heb kinderen groot gemaakt en verhoogd; maar zij hebben tegen Mij overtreden.
3 Een os kent zijn bezitter, en een ezel de krib zijns heren; maar Israel heeft geen kennis, Mijn volk verstaat niet.
4 Wee het zondige volk, het volk van zware ongerechtigheid, het zaad der boosdoeners, de verdervende kinderen! Zij hebben den HEERE verlaten, zij hebben den Heilige Israels gelasterd, zij hebben zich vervreemd, wijkende achterwaarts.
5 Waartoe zoudt gij meer geslagen worden? Gij zoudt des afvals des te meer maken; het ganse hoofd is krank, en het ganse hart is mat.
6 Van de voetzool af tot het hoofd toe is er niets geheels aan hetzelve; maar wonden, en striemen, en etterbuilen, die niet uitgedrukt noch verbonden zijn, en geen derzelve is met olie verzacht.
7 Uw aardrijk is een verwoesting, uw steden zijn met het vuur verbrand; uw land verteren de vreemden in uw tegenwoordigheid, en een verwoesting is er, als een omkering door de vreemden.
8 En de dochter van Sion is overgebleven als een hutje in den wijngaard, als een nachthutje in den komkommerhof, als een belegerde stad.
9 Zo niet de HEERE der heirscharen ons nog een weinig overblijfsel had gelaten, als Sodom zouden wij geworden zijn; wij zouden Gomorra gelijk zijn geworden.
10 Hoort des HEEREN woord, gij oversten van Sodom! neemt ter ore de wet onzes Gods, gij volk van Gomorra!
11 Waartoe zal Mij zijn de veelheid uwer slachtoffers? zegt de HEERE; Ik ben zat van de brandoffers der rammen, en het smeer der vette beesten, en heb geen lust aan het bloed der varren, noch der lammeren, noch der bokken.
12 Wanneer gijlieden voor Mijn aangezicht komt te verschijnen, wie heeft zulks van uw hand geeist, dat gij Mijn voorhoven betreden zoudt?
13 Brengt niet meer vergeefs offer, het reukwerk is Mij een gruwel; de nieuwe maanden, en sabbatten, en het bijeenroepen der vergaderingen vermag Ik niet, het is ongerechtigheid, zelfs de verbodsdagen.
14 Uw nieuwe maanden en uw gezette hoogtijden haat Mijn ziel, zij zijn Mij tot een last; Ik ben moede geworden, die te dragen.
15 En als gijlieden uw handen uitbreidt, verberg Ik Mijn ogen voor u; ook wanneer gij het gebed vermenigvuldigt, hoor Ik niet; want uw handen zijn vol bloed.
16 Wast u, reinigt u, doet de boosheid uwer handelingen van voor Mijn ogen weg, laat af van kwaad te doen.
17 Leert goed te doen, zoekt het recht, helpt den verdrukte, doet den wees recht, handelt de twistzaak der weduwe.
18 Komt dan, en laat ons samen rechten, zegt de HEERE; al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw, al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol.
19 Indien gijlieden willig zijt en hoort, zo zult gij het goede dezes lands eten;
20 Maar indien gij weigert, en wederspannig zijt, zo zult gij van het zwaard gegeten worden; want de mond des HEEREN heeft het gesproken.
21 Hoe is de getrouwe stad tot een hoer geworden! Zij was vol recht, gerechtigheid herbergde daarin, maar nu doodslagers.

22 Uw zilver is geworden tot schuim; uw wijn is vermengd met water.
23 Uw vorsten zijn afvalligen, en metgezellen der dieven, een ieder van hen heeft geschenken lief, en zij jagen de vergeldingen na; den wezen doen zij geen recht, en de twistzaak der weduwen komt voor hen niet.
24 Daarom spreekt de Heere, HEERE der heirscharen, de Machtige Israels: O wee! Ik zal Mij troosten van Mijn wederpartijders. Ik zal Mij wreken van Mijn vijanden.
25 En Ik zal Mijn hand tegen u keren, en Ik zal uw schuim op het allerreinste afzuiveren, en Ik zal al uw tin wegnemen.
26 En Ik zal u uw rechters wedergeven, als in het eerste, en uw raadslieden als in den beginne; daarna zult gij een stad der gerechtigheid, een getrouwe stad, genoemd worden.
27 Sion zal door recht verlost worden, en haar wederkerenden door gerechtigheid.
28 Maar er zal verbreking zijn der overtreders, en der zondaars te zamen; en die den HEERE verlaten, zullen omkomen.
29 Want zij zullen beschaamd worden om der eiken wil, die gijlieden begeerd hebt, en gij zult schaamrood worden, om der hoven wil, die gij verkoren hebt.
30 Want gij zult zijn als een eik, welks bladeren afvallen, en als een hof, die geen water heeft.
31 En de sterke zal wezen tot grof vlas, en zijn werkmeester tot een vonk, en zij zullen beiden te zamen branden, en er zal geen uitblusser wezen.

2
1 Het woord, dat Jesaja, de zoon van Amoz, gezien heeft over Juda en Jeruzalem.
2 En het zal geschieden in het laatste der dagen, dat de berg van het huis des HEEREN zal vastgesteld zijn op den top der bergen, en dat hij zal verheven worden boven de heuvelen, en tot denzelven zullen alle heidenen toevloeien.
3 En vele volken zullen heengaan en zeggen: Komt, laat ons opgaan tot den berg des HEEREN, tot het huis van den God Jakobs, opdat Hij ons lere van Zijn wegen, en dat wij wandelen in Zijn paden; want uit Sion zal de wet uitgaan, en des HEEREN woord uit Jeruzalem.
4 En Hij zal rechten onder de heidenen, en bestraffen vele volken; en zij zullen hun zwaarden slaan tot spaden, en hun spiesen tot sikkelen; het ene volk zal tegen het andere volk geen zwaard opheffen, en zij zullen geen oorlog meer leren.
5 Komt, gij huis van Jakob, en laat ons wandelen in het licht des HEEREN.
6 Maar Gij hebt Uw volk, het huis van Jakob, verlaten, want zij zijn vervuld met goddeloosheid, meer dan het oosten, en zij zijn guichelaars gelijk de Filistijnen, en aan de kinderen der vreemden tonen zij hun behagen.
7 En hun land is vervuld met zilver en goud, en hunner schatten is geen einde; hun land is ook vervuld met paarden, en hunner wagenen is geen einde.
8 Ook is hun land vervuld met afgoden; voor het werk hunner handen buigen zij zich neder, voor hetgeen hun vingeren gemaakt hebben.
9 Daar bukt zich de gemene man, en de aanzienlijke man vernedert zich; daarom zult Gij het hun niet vergeven.
10 Ga in den rotssteen, en verberg u in het stof, vanwege den schrik des HEEREN, en om de heerlijkheid Zijner majesteit.
11 De hoge ogen der mensen zullen vernederd worden, en de hoogheid der mannen zal nedergebogen worden; en de HEERE alleen zal in dien dag verheven zijn.
12 Want de dag des HEEREN der heirscharen zal zijn tegen allen hovaardige en hoge, en tegen allen verhevene, opdat hij vernederd worde;
13 En tegen alle hoge en verhevene cederen van Libanon, en tegen alle eiken van Basan;
14 En tegen alle hoge bergen, en tegen alle verhevene heuvelen;
15 En tegen allen hogen toren, en tegen allen vasten muur;
16 En tegen alle schepen van Tarsis, en tegen alle gewenste schilderijen.
17 En de hoogheid der mensen zal gebogen, en de hoogheid der mannen zal vernederd worden; en de HEERE alleen zal in die dag verheven zijn.
18 En elkeen der afgoden zal ganselijk vergaan.
19 Dan zullen zij in de spelonken der rotsstenen gaan, en in de holen der aarde, vanwege den schrik des HEEREN, en vanwege de heerlijkheid Zijner majesteit, wanneer Hij Zich opmaken zal, om de aarde te verschrikken.
20 In dien dag zal de mens zijn zilveren afgoden, en zijn gouden afgoden, welke zij zich gemaakt hadden, om zich daarvoor neder te buigen, wegwerpen voor de mollen en de vledermuizen;
21 Gaande in de reten der rotsen, en in de kloven der steenrotsen, vanwege den schrik des HEEREN, en vanwege de heerlijkheid Zijner majesteit, wanneer Hij Zich opmaken zal, om de aarde geweldiglijk te verschrikken.
22 Laat gijlieden dan af van den mens, wiens adem in zijn neus is, want waarin is hij te achten?

3
1 Want ziet, de Heere, HEERE der heirscharen, zal van Jeruzalem en van Juda wegnemen den stok en den staf, allen stok des broods, en allen stok des waters;
2 Den held en den krijgsman, den rechter en den profeet, en den waarzegger, en den oude;
3 Den overste van vijftig, en den aanzienlijke, en den raadsman, en den wijze onder de werkmeesters, en dien, die kloek ter tale is.
4 En Ik zal jongelingen stellen tot hun vorsten, en kinderen zullen over hen heersen;
5 En het volk zal gedrongen worden, de een zal zijn tegen den ander, en een iegelijk tegen zijn naaste; de jongeling zal stout zijn tegen den oude, de verachte tegen den eerlijke.
6 Wanneer iemand zijn broeder uit het huis zijns vaders zal aangrijpen, zeggende: Gij hebt een kleed, wees ons ten overste, laat toch dezen aanstoot onder uw hand wezen;
7 Zo zal hij in dien dag zijn hand opheffen, zeggende: Ik kan geen heelmeester wezen; er is ook geen brood en geen kleed in mijn huis; zet mij niet tot een overste des volks.
8 Want Jeruzalem heeft aangestoten, en Juda is gevallen, dewijl hun tong en zijn handelingen tegen den HEERE zijn, om de ogen Zijner heerlijkheid te verbitteren.
9 Het gelaat huns aangezichts getuigt tegen hen, en hun zonden spreken zij vrij uit, gelijk Sodom; zij verbergen ze niet. Wee hunlieder ziel; want zij doen zichzelven kwaad.
10 Zegt den rechtvaardige, dat het hem wel gaan zal; dat zij de vrucht hunner werken zullen eten.
11 Wee den goddeloze, het zal hem kwalijk gaan, want de vergelding zijner handen zal hem geschieden.
12 De drijvers Mijns volks zijn kinderen, en vrouwen heersen over hetzelve. O Mijn volk! die u leiden, verleiden u, en den weg uwer paden slokken zij in.
13 De HEERE stelt Zich om te pleiten, en Hij staat, om de volken te richten.
14 De HEERE komt ten gerichte tegen de oudsten Zijns volks en deszelfs vorsten, want gijlieden hebt dezen wijngaard verteerd; de roof des ellendigen is in uwe huizen.
15 Wat is ulieden, dat gij Mijn volk verbrijzelt, en de aangezichten der ellendigen vermaalt? spreekt de Heere, HEERE der heirscharen.
16 Verder zegt de HEERE: Daarom dat de dochteren van Sion zich verheffen, en gaan met uitgestrekten hals, en lonken met de ogen, al gaande en trippelende daarhenen treden, en alsof haar voeten gebonden waren.
17 Zo zal de HEERE den schedel der dochteren van Sion schurftig maken, en de HEERE zal haar schaamte ontbloten.
18 Ten zelfden dage zal de HEERE wegnemen het sieraad der kousebanden, en de netjes, en de maantjes,
19 De reukdoosjes, en de kleine ketentjes, en de glinsterende kledingen,
20 De hoofdkroning, en de armversierselen, en de bindselen, en de reukballetjes, en de oorringen,
21 De ringen en de voorhoofdsierselen,
22 De wisselklederen, en de manteltjes, en de hoedjes, en de buidels,
23 De spiegels, en de fijn-linnen deksels, en de hulledoeken, en de sluiers.
24 En het zal geschieden, dat er voor specerij stank zal zijn, en lossigheid voor een gordel, en kaalheid in plaats van haarvlechten, en omgording eens zaks in plaats van een wijden rok, en verbranding in plaats van schoonheid.
25 Uw mannen zullen door het zwaard vallen, en uw helden in den strijd.
26 En haar poorten zullen treuren, en leed dragen, en zij zal, ledig gemaakt zijnde, op de aarde zitten.

4

1 En te dien dage zullen zeven vrouwen een man aangrijpen, zeggende: Ons brood zullen wij eten, en met onze klederen zullen wij bekleed zijn, laat ons alleenlijk naar uw naam genoemd worden, neem onze smaadheid weg.
2 Te dien dage zal des HEEREN SPRUIT zijn tot sieraad en heerlijkheid, en de vrucht der aarde tot voortreffelijkheid en tot versiering dengenen, die het ontkomen zullen in Israel.
3 En het zal geschieden, dat de overgeblevene in Sion, en de overgelatene in Jeruzalem zal heilig geheten worden, een iegelijk, die geschreven is ten leven te Jeruzalem;
4 Als de Heere zal afgewassen hebben den drek der dochteren van Sion, en de bloedschulden van Jeruzalem zal verdreven hebben uit derzelver midden, door den Geest des oordeels, en door den Geest der uitbranding.
5 En de HEERE zal over alle woning van den berg Sions, en over haar vergaderingen, scheppen een wolk des daags, en een rook, en den glans eens vlammenden vuurs des nachts; want over alles wat heerlijk is, zal een beschutting wezen.
6 En daar zal een hut zijn tot een schaduw des daags tegen de hitte, en tot een toevlucht, en tot een verberging tegen den vloed en tegen den regen.

5
1 Nu zal ik mijn Beminde een lied mijns Liefsten zingen van Zijn wijngaard; Mijn Beminde heeft een wijngaard op een vetten heuvel.
2 En Hij heeft dien omtuind, en van stenen gezuiverd, en Hij heeft hem beplant met edele wijnstokken; en Hij heeft in deszelfs midden een toren gebouwd, en ook een wijnbak daarin uitgehouwen; en Hij heeft verwacht, dat hij goede druiven zou voortbrengen, maar hij heeft stinkende druiven voortgebracht.
3 Nu dan, gij inwoners van Jeruzalem, en gij mannen van Juda, oordeelt toch tussen Mij en tussen Mijn wijngaard.
4 Wat is er meer te doen aan Mijn wijngaard, hetwelk Ik aan hem niet gedaan heb? Waarom heb Ik verwacht, dat hij goede druiven voortbrengen zou, en hij heeft stinkende druiven voortgebracht?
5 Nu dan, Ik zal ulieden nu bekend maken, wat Ik Mijn wijngaard doen zal; Ik zal zijn tuin wegnemen, opdat hij zij tot afweiding; zijn muur zal Ik verscheuren, opdat hij zij tot vertreding.
6 En Ik zal hem tot woestheid maken; hij zal niet besnoeid, noch omgehakt worden, maar distelen en doornen zullen daarin opgaan; en Ik zal den wolken gebieden, dat zij geen regen daarop regenen.
7 Want de wijngaard van den HEERE der heirscharen is het huis van Israel, en de mannen van Juda zijn een plant zijner verlustigingen; en Hij heeft gewacht naar recht, maar ziet, het is schurftheid, naar gerechtigheid, maar ziet, het is geschreeuw.
8 Wee dengenen, die huis aan huis trekken, akker aan akker brengen, totdat er geen plaats meer zij, en dat gijlieden alleen inwoners gemaakt wordt in het midden des lands!
9 Voor mijn oren heeft de HEERE der heirscharen gesproken: Zo niet vele huizen tot verwoesting zullen worden, de grote en de treffelijke zonder inwoner!
10 Ja, tien bunderen wijngaards zullen een enig bath geven, en een homer zaads zal een efa geven.
11 Wee dengenen, die, zich vroeg opmakende in den morgenstond, sterken drank najagen, en vertoeven tot in de schemering, totdat de wijn hen heeft verhit!
12 En harpen en luiten, trommelen en pijpen, en wijn zijn in hun maaltijden; maar zij aanschouwen het werk des HEEREN niet, en zij zien niet op het maaksel Zijner handen.
13 Daarom zal mijn volk gevankelijk weggevoerd worden, omdat het geen wetenschap heeft; en deszelfs heerlijken zullen honger lijden, en hun menigte zal verdorren van dorst.
14 Daarom zal het graf zichzelf wijd opensperren, en zijn mond opendoen, zonder maat; opdat nederdale haar heerlijkheid, en haar menigte, met haar gedruis, en die in haar van vreugde opspringt.
15 Dan zal de gemene man nedergebogen worden, en de aanzienlijke man zal vernederd worden, en de ogen der hovaardigen zullen vernederd worden.
16 Doch de HEERE der heirscharen zal verhoogd worden door het recht; en God, die Heilige, zal geheiligd worden door gerechtigheid.
17 En de lammeren zullen weiden naar hun wijze, en de vreemdelingen zullen de woeste plaatsen der vetten eten.
18 Wee dengenen, die de ongerechtigheid trekken met koorden der ijdelheid, en de zonde als met dikke wagenzelen!
19 Die daar zeggen: Dat Hij haaste, dat Hij Zijn werk bespoedige, opdat wij het zien; en laat naderen en komen den raadslag des Heiligen van Israel, dat wij het vernemen!
20 Wee dengenen, die het kwade goed heten, en het goede kwaad; die duisternis tot licht stellen, en het licht tot duisternis; die het bittere tot zoet stellen, en het zoete tot bitterheid!
21 Wee dengenen, die in hun ogen wijs, en bij zichzelven verstandig zijn!
22 Wee dengenen, die helden zijn om wijn te drinken, en die kloeke mannen zijn om sterken drank te mengen!

23 Die den goddeloze rechtvaardigen om een geschenk, en de gerechtigheid der rechtvaardigen van dezelven afwenden.
24 Daarom, gelijk de tong des vuurs den stoppel verteert, en het kaf door de vlam verdaan wordt, alzo zal hun wortel als een uittering wezen; en hun bloem zal als stof opvaren; omdat zij verwerpen de wet des HEEREN der heirscharen, en de rede des Heiligen van Israel versmaden.
25 Daarom is de toorn des HEEREN ontstoken tegen Zijn volk, en Hij heeft tegen hetzelve Zijn hand uitgestrekt, en Hij heeft het geslagen, zodat de bergen hebben gebeefd, en hun dode lichamen zijn geworden als drek in het midden der straten. Om dit alles keert zich Zijn toorn niet af, maar Zijn hand is nog uitgestrekt.
26 Want Hij zal een banier opwerpen onder de heidenen van verre, en Hij zal hen herwaarts sissen van het einde der aarde; en ziet, haastelijk, snellijk zullen zij aankomen.
27 Geen moede, en geen struikelende zal onder hen wezen; niemand zal sluimeren noch slapen, noch de gordel zijner lendenen ontbonden worden, noch de schoenriem zijner schoenen afgescheurd worden.
28 Welker pijlen scherp zullen zijn, en al hun bogen gespannen; hunner paarden hoeven zullen als een rots geacht zijn, en hun raderen als een wervelwind.
29 Hun gebrul zal zijn als van een ouden leeuw, en zij zullen brullen als de jonge leeuwen, en zij zullen briesen, en den roof aangrijpen en wegvoeren; en er zal geen verlosser zijn.
30 En zij zullen tegen hetzelve te dien dage bruisen, als het bruisen der zee. Dan zal men de aarde aanzien, maar ziet, er zal duisternis en benauwdheid zijn, en het licht zal verduisterd worden in hun verwoestingen.

6
1 In het jaar, toen de koning Uzzia stierf, zo zag ik den Heere, zittende op een hogen en verheven troon, en Zijn zomen vervullende den tempel.
2 De serafs stonden boven Hem; een iegelijk had zes vleugelen; met twee bedekte ieder zijn aangezicht, en met twee bedekte hij zijn voeten, en met twee vloog hij.
3 En de een riep tot den ander, en zeide: Heilig, heilig, heilig is de HEERE der heirscharen! De ganse aarde is van Zijn heerlijkheid vol!
4 Zodat de posten der dorpels zich bewogen van de stem des roependen; en het huis werd vervuld met rook.
5 Toen zeide ik: Wee mij, want ik verga! dewijl ik een man van onreine lippen ben, en ik woon in het midden eens volks, dat onrein van lippen is; want mijn ogen hebben den Koning, den HEERE der heirscharen gezien.
6 Maar een van de serafs vloog tot mij, en had een gloeiende kool in zijn hand, die hij met de tang van het altaar genomen had.
7 En hij roerde mijn mond daarmede aan, en zeide: Zie, deze heeft uw lippen aangeroerd; alzo is uw misdaad van u geweken, en uw zonde is verzoend.
8 Daarna hoorde ik de stem des Heeren, dewelke zeide: Wien zal Ik zenden, en wie zal voor Ons henengaan? Toen zeide ik: Zie, hier ben ik, zend mij henen.
9 Toen zeide Hij: Ga henen, en zeg tot dit volk: Horende hoort, maar verstaat niet, en ziende ziet, maar merkt niet.
10 Maak het hart dezes volks vet, en maak hun oren zwaar, en sluit hun ogen, opdat het niet zie met zijn ogen, noch met zijn oren hore, noch met zijn hart versta, noch zich bekere, en Hij het geneze.
11 Toen zeide ik: Hoe lang, Heere? En Hij zeide: Totdat de steden verwoest worden, zodat er geen inwoner zij, en de huizen, dat er geen mens zij, en dat het land met verwoesting verstrooid worde.
12 Want de HEERE zal die mensen verre wegdoen, en de verlating zal groot wezen in het binnenste des lands.
13 Doch nog een tiende deel zal daarin zijn, en het zal wederkeren, en zijn om af te weiden; maar gelijk de eik, en gelijk de haageik, in dewelke na de afwerping der bladeren nog steunsel is, alzo zal het heilige zaad het steunsel daarvan zijn.

7
1 Het geschiedde nu in de dagen van Achaz, den zoon van Jotham, den zoon van Uzzia, den koning van Juda, dat Rezin, de koning van Syrie, en Pekah, de zoon van Remalia, de koning van Israel, optoog naar Jeruzalem, ten oorlog tegen haar; maar hij vermocht met strijden niet tegen haar.
2 Als men den huize Davids boodschapte, zeggende: De Syriers rusten op Efraim, zo bewoog zich zijn hart en het hart zijns volks, gelijk de bomen des wouds bewogen worden van den wind.
3 En de HEERE zeide tot Jesaja: Ga nu uit, Achaz tegemoet, gij en uw zoon, Schear-jaschub, aan het einde van den watergang des oppersten vijvers, aan den hogen weg van het veld des vollers;
4 En zeg tot hem: Wacht u, en zijt gerust, vrees niet, en uw hart worde niet week, vanwege die twee staarten dezer rokende vuurbranden; vanwege de ontsteking des toorns van Rezin en der Syriers, en van den zoon van Remalia;
5 Omdat de Syrier kwaad tegen u beraadslaagd heeft, met Efraim en den zoon van Remalia, zeggende:
6 Laat ons optrekken tegen Juda, en het verdriet aandoen, en het onder ons delen, en den zoon van Tabeal koning maken in het midden van hen.
7 Alzo zegt de Heere HEERE: Het zal niet bestaan, en het zal niet geschieden.
8 Maar Damaskus zal het hoofd van Syrie zijn, en Rezin het hoofd van Damaskus; en in nog vijf en zestig jaren zal Efraim verbroken worden, dat het geen volk zij.
9 Ondertussen zal Samaria Efraims hoofd zijn, en de zoon van Remalia het hoofd van Samaria. Indien gijlieden niet gelooft, zekerlijk, gij zult niet bevestigd worden.
10 En de HEERE voer voort te spreken tot Achaz, zeggende:
11 Eis u een teken van den HEERE, uw God; eis beneden in de diepte, of eis boven uit de hoogte.
12 Doch Achaz zeide: Ik zal het niet eisen, en ik zal den HEERE niet verzoeken.
13 Toen zeide hij: Hoort gijlieden nu, gij, huis van David! is het ulieden te weinig, dat gij de mensen moede maakt, dat gij ook mijn God moede maakt?
14 Daarom zal de Heere Zelf ulieden een teken geven; ziet, een maagd zal zwanger worden, en zij zal een Zoon baren, en Zijn naam IMMANUEL heten.
15 Boter en honig zal Hij eten, totdat Hij wete te verwerpen het kwade, en te verkiezen het goede.
16 Zekerlijk, eer dit Knechtje weet te verwerpen het kwade, en te verkiezen het goede, zal dat land, waarover gij verdrietig zijt, verlaten zijn van zijn twee koningen.
17 Doch de HEERE zal over u, en over uw volk, en over uws vaders huis, dagen doen komen, hoedanige niet gekomen zijn van dien dag af, dat Efraim van Juda is afgeweken, door den koning van Assyrie.
18 Want het zal te dien dage geschieden, dat de HEERE zal toesissen de vliegen, die aan het einde der rivieren van Egypte zijn, en de bijen die in het land van Assur zijn.
19 En zij zullen komen, en zij allen zullen rusten in de woeste dalen, en in de kloven der steenrotsen, en in al de doornhagen, en in alle geprezene plaatsen.
20 Te dien dage zal de Heere door een gehuurd scheermes, hetwelk aan gene zijde der rivier is, door den koning van Assyrie, afscheren het hoofd, en het haar der voeten; ja, het zal ook den baard gans wegnemen.
21 En het zal geschieden te dien dage, dat iemand een koetje in het leven zal behouden hebben, en twee schapen;
22 En het zal geschieden, dat hij vanwege de veelheid der melk, die zij geven zullen, boter zal eten; ja, een ieder, die overgebleven zal zijn in het midden des lands, die zal boter en honig eten.

23 Ook zal het te dienzelfden dage geschieden, dat iedere plaats, alwaar duizend wijnstokken geweest zijn, van duizend zilverlingen, tot doornen en distelen zal zijn;
24 Dat men met pijlen en met den boog aldaar zal moeten gaan; want het ganse land zal doornen en distelen zijn.
25 Ook al de bergen, die men met houwelen pleegt om te hakken, daar zal men niet komen uit vrees der doornen en der distelen; maar die zullen wezen tot inzending van den os, en tot vertreding van het kleinvee.

8
1 Verder zeide de HEERE tot mij: Neem u een grote rol, en schrijf daarop met eens mensen griffel: Haastende tot den roof, is hij spoedig tot den buit!
2 Toen nam ik mij getrouwe getuigen, Uria, den priester, en Zacharia, den zoon van Jeberechja.
3 En ik was tot de profetesse genaderd, die werd zwanger, en baarde een zoon; en de HEERE zeide tot mij: Noem zijn naam MAHER-SCHALAL, CHAZBAZ.
4 Want eer dat knechtje zal kunnen roepen: Mijn vader! of, mijn moeder! zal men den rijkdom van Damaskus, en den buit van Samaria dragen voor het aangezicht van den koning van Assur.
5 En de HEERE sprak nog verder tot mij, zeggende:
6 Dewijl dit volk veracht de wateren van Siloa, die zachtjes gaan, en er vreugde is bij Rezin en den zoon van Remalia;
7 Daarom ziet, zo zal de Heere over hen doen opkomen die sterke en geweldige wateren der rivier, den koning van Assyrie en al zijn heerlijkheid; en hij zal opkomen over al zijn stromen, en gaan over al zijn oevers;
8 En hij zal doortrekken in Juda, hij zal het overstromen, en er doorgaan, hij zal tot aan den hals reiken; en de uitstrekkingen zijner vleugelen zullen vervullen de breedte uws lands, o Immanuel!
9 Vergezelt u te zamen, gij volken! doch wordt verbroken; en neemt ter ore, allen gij, die in verre landen zijt, omgordt u, doch wordt verbroken; omgordt u, doch wordt verbroken!
10 Beraadslaagt een raad, doch hij zal vernietigd worden; spreekt een woord, doch het zal niet bestaan; want God is met ons!
11 Want alzo heeft de HEERE tot mij gezegd, met een sterke hand, en Hij onderwees mij van niet te wandelen op den weg dezes volks, zeggende:
12 Gijlieden zult niet zeggen: Een verbintenis, van alles, waar dit volk van zegt: Het is een verbintenis; en vreest gijlieden hun vreze niet, en verschrikt niet.
13 Den HEERE der heirscharen, Dien zult gijlieden heiligen, en Hij zij uw vreze, en Hij zij uw verschrikking.
14 Dan zal Hij ulieden tot een Heiligdom zijn; maar tot een steen des aanstoots en tot een rotssteen der struikeling den twee huizen van Israel, tot een strik en tot een net den inwoners te Jeruzalem.
15 En velen onder hen zullen struikelen, en vallen, en verbroken worden, en zullen verstrikt en gevangen worden.
16 Bind de getuigenis toe; verzegel de wet onder mijn leerlingen.
17 Daarom zal ik den Heere verbeiden, Die Zijn aangezicht verbergt voor het huis van Jakob, en ik zal Hem verwachten.
18 Ziet, ik en de kinderen, die mij de HEERE gegeven heeft, zijn tot tekenen en tot wonderen in Israel, van den HEERE der heirscharen, Die op den berg Sion woont.
19 Wanneer zij dan tot ulieden zeggen zullen: Vraagt waarzeggers en duivelskunstenaars, die daar piepen, en binnensmonds mompelen; zo zegt: Zal niet een volk zijn God vragen? zal men voor de levenden de doden vragen?
20 Tot de wet en tot de getuigenis! zo zij niet spreken naar dit woord, het zal zijn, dat zij geen dageraad zullen hebben.
21 En een ieder van hen zal daar doorgaan, hard gedrukt en hongerig; en het zal geschieden, wanneer hem hongert, en hij zeer toornig zal zijn, dan zal hij vloeken op zijn koning en op zijn God, als hij opwaarts zal zien;
22 Als hij de aarde aanschouwen zal, ziet, er zal benauwdheid en duisternis zijn; hij zal verduisterd zijn door angst, en voortgedreven door donkerheid.

9
1 (8:23) Maar het land, dat beangstigd was, zal niet gans verduisterd worden; gelijk als Hij het in den eersten tijd verachtelijk gemaakt heeft, naar het land van Zebulon aan, en naar het land van Nafthali aan, alzo heeft Hij het in het laatste heerlijk gemaakt, naar den weg zeewaarts aan gelegen over de Jordaan, aan Galilea der heidenen.
2 (9:1) Het volk, dat in duisternis wandelt, zal een groot licht zien; degenen, die wonen in het land van de schaduw des doods, over dezelve zal een licht schijnen.
3 (9:2) Gij hebt dit volk vermenigvuldigd, maar Gij hebt de blijdschap niet groot gemaakt; zij zullen nochtans blijde wezen voor Uw aangezicht, gelijk men zich verblijdt in den oogst, gelijk men verheugd is, wanneer men de buit uitdeelt.
4 (9:3) Want het juk van hun last, en den stok hunner schouders, en den staf desgenen, die hen dreef, hebt Gij verbroken, gelijk ten dage der Midianieten;
5 (9:4) Toen de ganse strijd dergenen, die streden, met gedruis geschiedde, en de klederen in het bloed gewenteld en verbrand werden, tot een voedsel des vuurs.
6 (9:5) Want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij is op Zijn schouder; en men noemt Zijn naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst;
7 (9:6) Der grootheid dezer heerschappij en des vredes zal geen einde zijn op den troon van David en in zijn koninkrijk, om dat te bevestigen, en dat te sterken met gericht en met gerechtigheid, van nu aan tot in eeuwigheid toe. De ijver des HEEREN der heirscharen zal zulks doen.
8 (9:7) De Heere heeft een woord gezonden in Jakob, en het is gevallen in Israel.
9 (9:8) En al dit volk zal het gewaar worden, Efraim en de inwoner van Samaria; in hoogmoed en grootsheid des harten, zeggende:
10 (9:9) De tichelstenen zijn gevallen, maar met uitgehouwen stenen zullen wij wederom bouwen; de wilde vijgebomen zijn afgehouwen, maar wij zullen ze in cederen veranderen;
11 (9:10) Want de HEERE zal Rezins tegenpartijders tegen hem verheffen, en Hij zal zijn vijanden samen vermengen:
12 (9:11) De Syriers van voren, en de Filistijnen van achteren, dat zij Israel opeten met vollen mond. Om dit alles keert Zijn toorn zich niet af, maar Zijn hand is nog uitgestrekt.
13 (9:12) Want dit volk keert zich niet tot Dien, Die het slaat, en den HEERE der heirscharen zoeken zij niet.
14 (9:13) Daarom zal de HEERE afhouwen uit Israel den kop en den staart, den tak en de bieze, op een dag.
15 (9:14) (De oude en aanzienlijke, die is de kop; maar de profeet, die valsheid leert, die is de staart.)
16 (9:15) Want de leiders dezes volks zijn verleiders, en die van hen geleid worden, worden ingeslokt.
17 (9:16) Daarom zal zich de Heere niet verblijden over hun jongelingen, en hunner wezen en hunner weduwen zal Hij zich niet ontfermen, want zij zijn allen te zamen huichelaars en boosdoeners, en alle mond spreekt dwaasheid. Om dit alles keert Zijn toorn zich niet af, maar Zijn hand is nog uitgestrekt.
18 (9:17) Want de goddeloosheid brandt als vuur, doornen en distelen zal zij verteren, en zal aansteken de verwarde struiken des wouds, die zich verheven hebben als de verheffing des rooks.
19 (9:18) Vanwege de verbolgenheid des HEEREN der heirscharen, zal het land verduisterd worden; en het volk zal zijn als een voedsel des vuurs: de een zal den ander niet verschonen.
20 (9:19) Zo hij ter rechterhand snijdt, zal hij toch hongeren, en zo hij ter linkerhand eet, zal hij toch niet verzadigd worden; een iegelijk zal het vlees zijns arms eten;

21 (9:20) Manasse Efraim, en Efraim Manasse, en zij zullen te zamen tegen Juda zijn. Om dit alles keert Zijn toorn zich niet af, maar Zijn hand is nog uitgestrekt.

10
1 Wee dengenen, die ongerechte inzettingen inzetten, en den schrijvers, die moeite voorschrijven;
2 Om de armen van het recht af te wenden, en om het recht der ellendigen Mijns volks te roven, opdat de weduwen hun buit worden, en opdat zij de wezen mogen plunderen!
3 Maar wat zult gijlieden doen ten dage der bezoeking, en der verwoesting, die van verre komen zal? Tot wien zult gij vlieden om hulp, en waar zult gij uw heerlijkheid laten?
4 Dat elkeen zich niet zou buigen onder de gevangenen, en vallen onder de gedoden? Om dit alles keert Zijn toorn zich niet af, maar Zijn hand is nog uitgestrekt.
5 Wee den Assyrier, die de roede Mijns toorns is, en Mijn grimmigheid is een stok in hun hand!
6 Ik zal hem zenden tegen een huichelachtig volk, en Ik zal hem bevel geven tegen het volk Mijner verbolgenheid; opdat hij den roof rove, en plundere de plundering, en stelle het ter vertreding, gelijk het slijk der straten.
7 Hoewel hij het zo niet meent, en zijn hart alzo niet denkt, maar hij zal in zijn hart hebben te verdelgen, en uit te roeien niet weinige volken.
8 Want hij zegt: Zijn niet mijn vorsten al te zamen koningen?
9 Is niet Kalno gelijk Karchemis? Is Hamath niet gelijk Arfad? Is niet Samaria gelijk Damaskus?
10 Gelijk als mijn hand gevonden heeft de koninkrijken der afgoden, ofschoon hun gesneden beelden beter zijn, dan die van Jeruzalem, en dan die van Samaria;
11 Gelijk als ik gedaan heb aan Samaria en aan haar afgoden, zou ik alzo niet kunnen doen aan Jeruzalem en aan haar afgoden?
12 Want het zal geschieden, als de HEERE een einde zal gemaakt hebben van al Zijn werk op den berg Sion en te Jeruzalem, dan zal Ik te huis zoeken de vrucht van de grootsheid des harten van den koning van Assyrie, en de pracht van de hoogheid zijner ogen.
13 Omdat hij gezegd heeft: Door de kracht mijner hand heb ik het gedaan, en door mijn wijsheid, want ik ben verstandig; en ik heb de landpalen der volken weggenomen, en heb hun voorraad geroofd, en heb als een geweldige de inwoners doen nederdalen;
14 En mijn hand heeft gevonden het vermogen der volken, als een nest, en ik heb het ganse aardrijk samengeraapt, gelijk men de eieren die verlaten zijn, samenraapt; en er is niemand geweest, die een vleugel verroerde, of den bek opendeed, of piepte.
15 Zal een bijl zich beroemen tegen dien, die daarmede houwt? Zal een zaag pochen tegen dien, die ze trekt? Alsof een staf bewoog degenen, die hem opheffen? Als men een stok opheft, is het geen hout?
16 Daarom zal de Heere HEERE der heirscharen onder zijn vetten een magerheid zenden; en onder zijn heerlijkheid zal Hij een brand doen branden, als den brand des vuurs.
17 Want het Licht van Israel zal tot een vuur zijn, en zijn Heilige tot een vlam, welke in brand steken en verteren zal zijn doornen en zijn distelen, op een dag.
18 Ook zal Hij verteren de heerlijkheid zijns wouds en zijns vruchtbaren velds; van de ziel af, tot het vlees toe; en hij zal zijn, gelijk als wanneer een vaandrager versmelt.
19 En de overgebleven bomen zijns wouds zullen weinig in getal zijn, ja, een jongen zou ze opschrijven.
20 En het zal geschieden te dien dage, dat het overblijfsel van Israel, en de ontkomenen van het huis Jakobs niet meer steunen zullen op dien, die ze geslagen heeft; maar zij zullen steunen op den HEERE, den Heilige Israels, oprechtelijk.
21 Het overblijfsel zal wederkeren, het overblijfsel van Jakob, tot den sterken God!
22 Want ofschoon uw volk, o Israel! is gelijk het zand der zee, zo zal toch maar het overblijfsel daarvan wederkeren; de verdelging is vastelijk besloten, overvloeiende met gerechtigheid.
23 Want een verdelging, die vastelijk besloten is, zal de Heere HEERE der heirscharen doen in het midden dezes gansen lands.

24 Daarom zegt de Heere HEERE der heirscharen alzo: Vreest niet, gij Mijn volk, dat te Sion woont! voor Assur, als hij u met de roede zal slaan, en hij zijn staf tegen u zal opheffen, naar de wijze der Egyptenaren;
25 Want nog een klein weinig, zo zal volbracht worden de gramschap, en Mijn toorn tot hun vernieling.
26 Want de HEERE der heirscharen zal tegen hem een gesel verwekken, gelijk de slachting van Midian was aan de rots van Oreb; en gelijk Zijn staf over de zee was, denwelken Hij verheffen zal, naar de wijze der Egyptenaren.
27 En het zal geschieden ten zelfden dage, dat zijn last zal afwijken van uw schouder, en zijn juk van uw hals; en het juk zal verdorven worden, om des Gezalfden wil.
28 Hij komt te Ajath, hij trekt door Migron; te Michmas legt hij zijn gereedschap af.
29 Zij trekken door den doorgang, te Geba houden zij hun vernachting; Rama beeft, Gibea Sauls vlucht.
30 Roep luide met uw stem, gij dochter van Gallim! laat ze horen tot Lais toe, o ellendige Anathoth!
31 Madmena vliedt weg, de inwoners van Gebim vluchten met hopen.
32 Nog een dag blijft hij te Nob; hij zal er zijn hand bewegen tegen den berg der dochter van Sion, den heuvel van Jeruzalem.
33 Doch ziet, de Heere HEERE der heirscharen zal met geweld de takken afkappen, en die hoog van gestalte zijn, zullen nedergehouwen worden; en de verhevenen zullen vernederd worden.
34 En Hij zal met ijzer de verwarde struiken des wouds omhouwen; en de Libanon zal vallen door den Heerlijke.

11
1 Want er zal een Rijsje voortkomen uit den afgehouwen tronk van Isai, en een Scheut uit zijn wortelen zal Vrucht voortbrengen.
2 En op Hem zal de Geest des HEEREN rusten, de Geest der wijsheid en des verstands, de Geest des raads en der sterkte, de Geest der kennis en der vreze des HEEREN.
3 En Zijn rieken zal zijn in de vreze des HEEREN; en Hij zal naar het gezicht Zijner ogen niet richten; Hij zal ook naar het gehoor Zijner oren niet bestraffen.
4 Maar Hij zal de armen met gerechtigheid richten, en de zachtmoedigen des lands met rechtmatigheid bestraffen; doch Hij zal de aarde slaan met de roede Zijns monds, en met den adem Zijner lippen zal Hij den goddeloze doden.
5 Want gerechtigheid zal de gordel Zijner lendenen zijn; ook zal de waarheid de gordel Zijner lendenen zijn.
6 En de wolf zal met het lam verkeren, en de luipaard bij den geitenbok nederliggen; en het kalf, en de jonge leeuw, en het mestvee te zamen, en een klein jongske zal ze drijven.
7 De koe en de berin zullen te zamen weiden, haar jongen zullen te zamen nederliggen, en de leeuw zal stro eten, gelijk de os.
8 En een zoogkind zal zich vermaken over het hol van een adder; en een gespeend kind zal zijn hand uitsteken in de kuil van den basilisk.
9 Men zal nergens leed doen noch verderven op den gansen berg Mijner heiligheid; want de aarde zal vol van kennis des HEEREN zijn, gelijk de wateren den bodem der zee bedekken.
10 Want het zal geschieden ten zelven dage, dat de heidenen naar den Wortel van Isai, Die staan zal tot een banier der volken, zullen vragen, en Zijn rust zal heerlijk zijn.
11 Want het zal geschieden te dien dage, dat de Heere ten anderen male Zijn hand aanleggen zal om weder te verwerven het overblijfsel Zijns volks, hetwelk overgebleven zal zijn van Assyrie, en van Egypte, en van Pathros, en van Morenland, en van Elam, en van Sinear, en van Hamath, en van de eilanden der zee.
12 En Hij zal een banier oprichten onder de heidenen, en Hij zal de verdrevenen van Israel verzamelen, en de verstrooiden uit Juda vergaderen, van de vier eilanden des aardrijks.
13 En de nijd van Efraim zal wegwijken, en de tegenpartijders van Juda zullen uitgeroeid worden; Efraim zal Juda niet benijden, en Juda zal Efraim niet benauwen.
14 Maar zij zullen den Filistijnen op den schouder vliegen tegen het westen, en zij zullen te zamen die van het oosten beroven; aan Edom en Moab zullen zij hun handen slaan, en de kinderen Ammons zullen hun gehoorzaam zijn.
15 Ook zal de HEERE den inham der zee van Egypte verbannen, en Hij zal Zijn hand bewegen tegen de rivier, door de sterkte Zijns winds; en Hij zal dezelve slaan in de zeven stromen, en Hij zal maken, dat men met schoenen daardoor zal gaan.
16 En er zal een gebaande weg zijn voor het overblijfsel Zijns volks, dat overgebleven zal zijn van Assur, gelijk als Israel geschiedde ten dage, toen het uit Egypteland optoog.

12
1 En te dienzelfden dage zult gij zeggen: Ik dank U, HEERE! dat Gij toornig op mij geweest zijt, maar Uw toorn is afgekeerd, en Gij troost mij.
2 Ziet, God is mijn Heil, ik zal vertrouwen en niet vrezen; want de Heere HEERE is mijn Sterkte en mijn Psalm, en Hij is mij tot Heil geworden.
3 En gijlieden zult water scheppen met vreugde uit de fonteinen des heils;
4 En zult te dienzelfden dage zeggen: Dankt den HEERE, roept Zijn Naam aan, maakt Zijn daden bekend onder de volken! vermeldt, dat Zijn Naam verhoogd is.
5 Psalmzingt den HEERE, want Hij heeft heerlijke dingen gedaan; zulks zij bekend op den gansen aardbodem.
6 Juich en zing vrolijk, gij inwoners van Sion! want de Heilige Israels is groot in het midden van u.

13
1 De last van Babel, dien Jesaja, de zoon van Amoz, gezien heeft.
2 Heft op een banier, op een hogen berg; verheft een stem tot hen; beweegt de hand omhoog, dat zij intrekken door de deuren der prinsen.
3 Ik heb aan Mijn geheiligden bevel gegeven; ook heb Ik tot Mijn toorn geroepen Mijn helden, de vrolijken Mijner hoogheid.
4 Er is een ruisende stem op de bergen, gelijk eens groten volks; een stem van gedruis der koninkrijken, der verzamelde heidenen; de HEERE der heirscharen monstert het krijgsheir.
5 Zij komen uit verren lande, van het einde des hemels; de HEERE en de instrumenten Zijner gramschap, om dat ganse land te verderven.
6 Huilt gijlieden, want de dag des HEEREN is nabij; hij komt als een verwoesting van den Almachtige.
7 Daarom zullen alle handen slap worden, en aller mensen hart zal versmelten;
8 En zij zullen verschrikt worden, smarten en weeen zullen hen aangrijpen, zij zullen bang zijn als een barende vrouw; een iegelijk zal over zijn naaste verbaasd zijn; hun aangezichten zullen vlammende aangezichten zijn.
9 Ziet, de dag des HEEREN komt, gruwelijk, met verbolgenheid en hittigen toorn, om het land te stellen tot verwoesting, en deszelfs zondaars daaruit te verdelgen.
10 Want de sterren des hemels en zijn gesternten zullen haar licht niet laten lichten; de zon zal verduisterd worden, wanneer zij zal opgaan, en de maan zal haar licht niet laten schijnen.
11 Want Ik zal over de wereld de boosheid bezoeken, en over de goddelozen hun ongerechtigheid; en Ik zal den hoogmoed der stouten doen ophouden, en de hovaardij der tirannen zal Ik vernederen.
12 Ik zal maken, dat een man dierbaarder zal zijn dan dicht goud, en een mens dan fijn goud van Ofir.
13 Daarom zal Ik den hemel beroeren, en de aarde zal bewogen worden van haar plaats, vanwege de verbolgenheid des HEEREN der heirscharen, en vanwege den dag Zijns hittigen toorns.
14 En een iegelijk zal zijn als een verjaagde ree, en als een schaap, dat niemand vergadert; een iegelijk zal naar zijn volk omzien, en een iegelijk zal naar zijn land vluchten.
15 Al wie gevonden wordt, zal doorstoken worden, en al wie daarbij gevoegd is, zal door het zwaard vallen.
16 Ook zullen hun kinderkens voor hun ogen verpletterd worden; hun huizen zullen geplunderd, en hun vrouwen geschonden worden.
17 Ziet, Ik zal de Meden tegen hen verwekken, die het zilver niet zullen achten, en aan het goud zullen zij geen lust hebben.
18 Maar hun bogen zullen de jongelingen verpletteren, en zij zullen zich niet ontfermen over de vrucht des buiks; hun oog zal de kinderen niet verschonen.
19 Alzo zal Babel, het sieraad der koninkrijken, de heerlijkheid, de hovaardigheid der Chaldeen, zijn gelijk als God Sodom en Gomorra omgekeerd heeft.
20 Daar zal geen woonplaats zijn in der eeuwigheid, en zij zal niet bewoond worden van geslacht tot geslacht; en de Arabier zal daar geen tent spannen, en de herders zullen er niet legeren.
21 Maar daar zullen nederliggen de wilde dieren der woestijnen, en hun huizen zullen vervuld worden met schrikkelijke gedierten, en daar zullen de jonge struisen wonen, en de duivelen zullen er huppelen.
22 En wilde dieren der eilanden zullen in zijn verlaten plaatsen elkander toeroepen, mitsgaders de draken in de wellustige paleizen; hun tijd toch is nabij om te komen, en hun dagen zullen niet vertogen worden.

14
1 Want de HEERE zal Zich over Jakob ontfermen, en Hij zal Israel nog verkiezen, en Hij zal hen in hun land zetten; en de vreemdeling zal zich tot hen vervoegen, en zij zullen het huis van Jakob aanhangen.
2 En de volken zullen hen aannemen, en in hun plaats brengen; en het huis Israels zal hen erfelijk bezitten in het land des HEEREN tot knechten en tot maagden; en zij zullen gevangen houden degenen, die hen gevangen hielden, en zij zullen heersen over hun drijvers.
3 En het zal geschieden ten dage, wanneer u de HEERE rust geven zal van uw smart, en van uw beroering, en van de harde dienstbaarheid, waarin men u heeft doen dienen;
4 Dan zult gij deze spreuk opnemen tegen den koning van Babel, en zeggen: Hoe houdt de drijver op? Hoe houdt de goudene op?
5 De HEERE heeft den stok der goddelozen gebroken, den scepter der heersers.
6 Die de volken plaagde in verbolgenheid met een plaag zonder ophouden, die in toorn over de heidenen heerste, die wordt vervolgd, zonder dat het iemand afweren kan.
7 De ganse aarde rust, zij is stil; zij maken groot geschal met gejuich.
8 Ook verheugen zich de dennen over u, en de cederen van Libanon, zeggende: Sinds dat gij daar nederligt, komt niemand tegen ons op, die ons afhouwe.
9 De hel van onderen was beroerd om uwentwil, om u tegemoet te gaan, als gij kwaamt; zij wekt om uwentwil de doden op, al de bokken der aarde; zij doet al de koningen der heidenen van hun tronen opstaan.
10 Die altegader zullen antwoorden, en tot u zeggen: Gij zijt ook krank geworden, gelijk wij, gij zijt ons gelijk geworden.
11 Uw hovaardij is in de hel nedergestort, met het geklank uwer luiten; de maden zullen onder u gestrooid worden, en de wormen zullen u bedekken.
12 Hoe zijt gij uit den hemel gevallen, o morgenster, gij zoon des dageraads! hoe zijt gij ter aarde nedergehouwen, gij, die de heidenen krenktet!
13 En zeidet in uw hart: Ik zal ten hemel opklimmen, ik zal mijn troon boven de sterren Gods verhogen; en ik zal mij zetten op den berg der samenkomst aan de zijden van het noorden.
14 Ik zal boven de hoogten der wolken klimmen, ik zal den Allerhoogste gelijk worden.
15 Ja, in de hel zult gij nedergestoten worden, aan de zijden van den kuil!
16 Die u zien zullen, zullen u aanschouwen, zij zullen op u letten, en zeggen: Is dat die man, die de aarde beroerde, die de koninkrijken deed beven?
17 Die de wereld als een woestijn stelde, en derzelver steden verstoorde, die zijn gevangenen niet liet los gaan naar huis toe?
18 Al de koningen der heidenen, zij allen liggen neder met eer, een iegelijk in zijn huis;
19 Maar gij zijt verworpen van uw graf, als een gruwelijke scheut, als een kleed der gedoden, die met het zwaard doorstoken zijn; als die nederdalen in een steenkuil, als een vertreden dood lichaam.
20 Gij zult bij dezelve niet gevoegd worden in de begrafenis; want gij hebt uw land verdorven, en uw volk gedood; het zaad der boosdoeners zal in der eeuwigheid niet genoemd worden.
21 Maakt de slachting voor zijn kinderen gereed, om hunner vaderen ongerechtigheid wil; dat zij niet opstaan, en de aarde erven, en de wereld vervullen met steden;
22 Want Ik zal tegen hen opstaan, spreekt de HEERE der heirscharen, en Ik zal van Babel uitroeien den naam en het overblijfsel, en den zoon en den zoonszoon, spreekt de HEERE.
23 En Ik zal hen stellen tot een erve der nachtuilen, en tot waterpoelen; en Ik zal hen met een bezem des verderfs uitvagen, spreekt de HEERE der heirscharen.
24 De HEERE der heirscharen heeft gezworen, zeggende: Indien niet, gelijk Ik gedacht heb, het alzo geschiede, en gelijk Ik beraadslaagd heb, het bestaan zal!
25 Dat Ik Assur in Mijn land zal verbreken, en hem op Mijn bergen vertreden; opdat zijn juk van hen afwijke, en zijn last van hun schouder wijke.

26 Dit is de raadslag, die beraadslaagd is over dat ganse land; en dit is de hand, die uitgestrekt is over alle volken.
27 Want de HEERE der heirscharen heeft het in Zijn raad besloten, wie zal het dan verbreken? en Zijn hand is uitgestrekt, wie zal ze dan keren?
28 In het jaar, toen de koning Achaz stierf, geschiedde deze last.
29 Verheug u niet, gij gans Palestina! dat de roede die u sloeg, gebroken is; want uit de wortel der slang zal een basilisk voortkomen, en haar vrucht zal een vurige vliegende draak zijn.
30 En de eerstgeborenen der armen zullen weiden, en de nooddruftigen zullen zeker nederliggen; uw wortel daarentegen zal Ik door den honger doden, en uw overblijfsel zal hij ombrengen.
31 Huil, gij poort, schreeuw, gij stad! gij zijt gesmolten, gij gans Palestina! want van het noorden komt een rook, en er is geen eenzame in zijn samenkomsten.
32 Wat zal men dan antwoorden den boden des volks? Dat de HEERE Sion gegrond heeft, opdat de bedrukten Zijns volks een toevlucht daarin hebben zouden.

15
1 De last van Moab. Zekerlijk, in den nacht is Ar-moabs verwoest, zij is uitgeroeid; zekerlijk, in den nacht is Kir-moabs verwoest, zij is uitgeroeid!
2 Hij gaat op naar Baith en Dibon, en naar Bamoth, om te wenen; over Nebo en over Medeba zal Moab huilen; op al hun hoofden is kaalheid, aller baard is afgesneden.
3 Op hun wijken hebben zij zakken aangegord; op hun daken en op hun straten huilen zij altemaal, afgaande met geween.
4 Zo Hesbon als Eleale schreeuwt, hun stem wordt gehoord tot Jahaz toe; daarom maken de toegerusten van Moab een geschrei, eens iegelijks ziel in hem is kwalijk gesteld.
5 Mijn hart schreeuwt over Moab, haar grendelen zijn naar Zoar toe, de driejarige vaars; want hij gaat op met geween naar den opgang van Luhith, want op den weg naar Horonaim verwekken zij een jammergeschrei.
6 Want de wateren van Nimrim zullen enkel verwoesting wezen; want het gras is verdord, het tedere gras is vergaan, er is geen groente.
7 Daarom zullen zij den overvloed, dien zij vergaderd hebben, en hetgeen zij weggelegd hebben, aan de beek der wilgen voeren.
8 Want dat geschreeuw zal omgaan door de landpale van Moab, haar gehuil tot Eglaim toe, ja, tot Beer-elim toe zal haar gehuil zijn.
9 Want de wateren van Dimon zijn vol bloeds, want Ik zal Dimon nog meer toeschikken: te weten leeuwen over de ontkomenen van Moab, mitsgaders over het overblijfsel des lands.

16
1 Zendt de lammeren van den heerser des lands van Sela af, naar de woestijn henen, tot den berg der dochter van Sion.
2 Anderszins zal het geschieden, dat de dochteren van Moab aan de veren van Arnon zullen zijn, als een zwervende vogel, uit het nest gedreven zijnde.
3 Brengt een raad aan, houdt gericht, maakt uw schaduw op het midden van den middag, gelijk van den nacht; verbergt de verdrevenen, en meldt den omzwervende niet.
4 Laat mijn verdrevenen onder u verkeren, o Moab! wees gij hun een schuilplaats voor het aangezicht des verstoorders; want de onderdrukker heeft een einde, de verstoring is te niet geworden, de vertreders zijn van de aarde verdaan.
5 Want er zal een troon bevestigd worden in goedertierenheid, en op denzelven zal bestendig een zitten in de tent van David, een, die oordeelt en het recht zoekt, en vaardig is ter gerechtigheid.
6 Wij hebben gehoord de hovaardij van Moab, hij is zeer hovaardig; zijn hoogmoed, en zijn hovaardij, en zijn verbolgenheid, zijn alzo zijn grendelen niet.
7 Daarom zal Moab over Moab huilen, altemaal zullen zij huilen; over de fondamenten van Kir-hareseth zult gijlieden zuchten, gewisselijk, zij zijn gebroken.
8 Want de velden van Hesbon zijn verflauwd, ook de wijnstok van Sibma, de heren der heidenen hebben zijn uitgelezen planten verpletterd; zij reiken tot Jaezer toe, zij dwalen door de woestijn; hun scheuten zijn uitgespreid, zij zijn gegaan over zee.
9 Daarom beween ik, in de wening over Jaezer, den wijnstok van Sibma, ik maak u doornat met mijn tranen, o Hesbon en Eleale! want het vreugdegeschrei over uw zomervruchten en over uw oogst is gevallen;
10 Alzo dat de blijdschap en vrolijkheid weggenomen is van het vruchtbare veld, en in de wijngaarden wordt niet gezongen, noch enig gejuich gemaakt; de druiven treder treedt geen wijn uit in de wijnbakken, ik heb het vreugdegeschrei doen ophouden.
11 Daarom rommelt mijn ingewand over Moab, als een harp, en mijn binnenste over Kir-heres.
12 En het zal geschieden, als men zien zal, dat Moab vermoeid is geworden op de hoogten, dan zal hij in zijn heiligdom gaan om te aanbidden, maar hij zal niet vermogen.
13 Dit is het woord, dat de HEERE tegen Moab gesproken heeft, van toen af.
14 Maar nu spreekt de HEERE, zeggende: Binnen drie jaren (als de jaren eens huurlings), dan zal de eer van Moab verachtzaam gemaakt worden, met al die grote menigte; en het overblijfsel zal klein, weinig, onmachtig wezen.

17
1 De last van Damaskus. Ziet, Damaskus zal weggenomen worden, dat zij geen stad meer zij, maar zij zal een vervallen steenhoop zijn.
2 De steden van Aroer zullen verlaten worden; voor de kudden zullen zij wezen, die zullen daar nederliggen, en niemand zal ze verschrikken.
3 En de vesting zal ophouden van Efraim, en het koninkrijk van Damaskus, en het overblijfsel der Syriers; zij zullen zijn gelijk de heerlijkheid der kinderen Israels, spreekt de HEERE der heirscharen.
4 En het zal geschieden te dien dage, dat de heerlijkheid van Jakob verdund zal worden, en dat de vettigheid van zijn vlees mager worden zal.
5 Want hij zal zijn, gelijk wanneer een maaier het staande koren verzamelt, en zijn arm aren afmaait; ja, hij zal zijn, gelijk wanneer iemand aren leest in het dal Refraim.
6 Doch een nalezing zal daarin overig blijven, gelijk in de afschudding eens olijfbooms, twee of drie bezien in den top der opperste twijg, en vier of vijf aan zijn vruchtbare takken, spreekt de HEERE, de God Israels.
7 Te dien dage zal de mens zien naar Dien, Die hem gemaakt heeft, en zijn ogen zullen op den Heilige Israels zien.
8 En hij zal niet aanschouwen de altaren, het werk zijner handen, ook hetgeen zijn vingeren gemaakt hebben, zal hij niet aanzien, noch de bossen, noch de zonnebeelden.
9 Te dien dage zullen zijn sterke steden zijn, als een verlaten struik, en opperste tak, welke zij verlaten hebben, om der kinderen Israels wil, hoewel daar verwoesting zal wezen.
10 Want gij hebt den God uws heils vergeten, en niet gedacht aan den Rotssteen uwer sterkte; daarom zult gij wel liefelijke planten planten, en gij zult hem met uitlandse ranken bezetten;
11 Ten dage, als gij ze zult geplant hebben, zult gij die doen wassen, en in den morgenstond zult gij uw zaad doen bloeien; doch het zal maar een hoop van het gemaaide zijn, in den dag der krankheid en der pijnlijke smart.
12 Wee der veelheid der grote volken, die daar bruisen, gelijk de zeeen bruisen; en wee het geruis der natien, die daar ruisen, gelijk de geweldige wateren ruisen!
13 De natien zullen wel ruisen, gelijk grote wateren ruisen; doch Hij zal hem schelden, zo zal hij verre wegvlieden, ja, hij zal gejaagd worden, als het kaf der bergen van den wind, en gelijk een kloot van den wervelwind.
14 Ten tijde des avonds, ziet, zo is er verschrikking, eer het morgen is, is hij er niet meer. Dit is het deel dergenen, die ons beroven, en het lot dergenen, die ons plunderen.

18
1 Wee het land, dat schaduwachtig is aan de frontieren, dat aan de zijde der rivieren van Morenland is;
2 Dat gezanten zendt over de zee, en in schepen van biezen op de wateren! Gaat henen, gij snelle boden! tot een volk, dat getrokken is en geplukt, tot een volk, dat vreselijk is van dat het was en voortaan; een volk van regel en regel, en van vertreding, welks land de rivieren beroven.
3 Allen gij ingezetenen der wereld, en gij inwoners der aarde! als men de banier zal oprichten op de bergen, zult gijlieden het zien, en als de bazuin zal blazen, zult gijlieden het horen.
4 Want alzo heeft de HEERE tot mij gezegd: Ik zal stil zijn, en zien in Mijn woning, als de glinsterende hitte op den regen, als een wolk des dauws in de hitte des oogstes;
5 Want voor den oogst, als de botte volkomen is, en de onrijpe druif rijp wordt na den bloesem, zo zal Hij de ranken met snoeimessen afsnijden, en de takken wegdoen en afkappen.
6 Zij zullen te zamen gelaten worden den roofvogelen der bergen, en den dieren der aarde; en de roofvogelen zullen op hen overzomeren, en alle dieren der aarde zullen daarop overwinteren.
7 Te dien tijd zal den HEERE der heirscharen een geschenk gebracht worden van het volk, dat getrokken is en geplukt, en van het volk, dat vreselijk is van dat het was en voortaan; een volk van regel en regel, en van vertreding, welks land de rivieren beroven; tot de plaats van den Naam des HEEREN der heirscharen, tot den berg Sion.

19
1 De last van Egypte. Ziet, de HEERE rijdt op een snelle wolk, en Hij zal in Egypte komen; en de afgoden van Egypte zullen bewogen worden van Zijn aangezicht, en het hart der Egyptenaren zal smelten in het binnenste van hen.
2 Want Ik zal de Egyptenaren tegen de Egyptenaren verwarren, dat zij zullen strijden een iegelijk tegen zijn broeder, en een iegelijk tegen zijn naaste, stad tegen stad, koninkrijk tegen koninkrijk.
3 En de geest der Egyptenaren zal uitgeledigd worden in het binnenste van hen, en hun raad zal Ik verslinden; dan zullen zij hun afgoden vragen, en den bezweerders, en den waarzeggers, en den duivelskunstenaars.
4 En Ik zal de Egyptenaars besluiten in de hand van harde heren, en een strenge koning zal over hen heersen, spreekt de Heere HEERE der heirscharen.
5 En zij zullen de wateren uit de zee doen vergaan, en de rivier zal verzijpen en verdrogen.
6 Zij zullen ook de rivieren verre terugdrijven, zij zullen ze uithozen, en de gedamde stromen opdrogen; het riet en het schilf zullen verwelken.
7 Het papiergewas bij de stromen, aan de oevers der stromen, en al het gezaaide aan de stromen, zal verdrogen; het zal weggestoten worden, en niet meer zijn.
8 En de vissers zullen treuren, en allen, die den angel in de stromen werpen, zullen rouw maken; en die het werpnet uitbreiden op de wateren, zullen kwijnen.
9 En de werkers in het fijne vlas zullen beschaamd worden, ook de wevers van de witte stof.
10 En zij zullen met hun fondamenten verbrijzeld worden, allen, die voor loon lustige staande wateren maken.
11 Gewisselijk, de vorsten van Zoan zijn dwazen, de raad der wijzen, der raadgevers van Farao, is onvernuftig geworden; hoe kunt gijlieden dan zeggen tot Farao; Ik ben een zoon der wijzen, een zoon der oude koningen?
12 Waar zijn nu uw wijzen? Dat zij u nu te kennen geven of vernemen, wat de HEERE der heirscharen beraadslaagd heeft tegen Egypte.
13 De vorsten van Zoan zijn zot geworden, de vorsten van Nof zijn bedrogen; zij zullen ook Egypte doen dwalen, tot den uitersten hoek zijner stammen.
14 De HEERE heeft een zeer verkeerden geest ingeschonken in het midden van hen, en zij hebben Egypte doen dwalen in al zijn doen, gelijk een dronkaard zich om en om wentelt in zijn uitspuwsel.
15 En er zal geen werk wezen voor de Egyptenaren, hetwelk het hoofd of de staart, de tak of de bieze doen mag.
16 Te dien dage zullen de Egyptenaars zijn als de vrouwen; en zij zullen beven en vrezen vanwege de beweging van de hand des HEEREN der heirscharen, welke Hij tegen hen bewegen zal.
17 En het land van Juda zal den Egyptenaren tot een schrik zijn; zo wie het vermelden zal, die zal in zichzelven bevreesd wezen vanwege den raad des HEEREN der heirscharen, dien Hij tegen hen beraadslaagd heeft.
18 Te dien dage zullen er vijf steden in Egypteland zijn, sprekende de spraak van Kanaan, en zwerende den HEERE der heirscharen; een zal genoemd zijn een stad der verstoring.
19 Te dien dage zal de HEERE een altaar hebben in het midden van Egypteland, en een opgericht teken aan haar landpalen voor den HEERE.
20 En het zal zijn tot een teken, en tot een getuigenis den HEERE der heirscharen in Egypteland, want zij zullen tot den HEERE roepen vanwege de verdrukkers, en Hij zal hun een Heiland en Meester zenden, Die zal hen verlossen.
21 En de HEERE zal den Egyptenaren bekend worden, en de Egyptenaars zullen den HEERE kennen te dien dage; en zij zullen Hem dienen met slachtoffer, en spijsoffer, en zij zullen den HEERE een gelofte beloven en betalen.

22 En de HEERE zal de Egyptenaars dapper slaan, en genezen; en zij zullen zich tot den HEERE bekeren, en Hij zal Zich van hen verbidden laten, en Hij zal hen genezen.
23 Te dien dage zal er een gebaande weg wezen van Egypte in Assyrie, dat de Assyriers in Egypte, en de Egyptenaars in Assyrie komen zullen; en de Egyptenaars zullen met de Assyriers den Heere dienen.
24 Te dien dage zal Israel de derde wezen met de Egyptenaren en met de Assyriers, een zegen in het midden van het land.
25 Want de HEERE der heirscharen zal hen zegenen, zeggende: Gezegend zij Mijn volk, de Egyptenaars, en de Assyriers, het werk Mijner handen, en Israel, Mijn erfdeel!

20
1 In het jaar, toen Tartan naar Asdod kwam, als hem Sargon, de koning van Assyrie gezonden had, toen hij krijg voerde tegen Asdod, en het innam;
2 Ter zelfder tijd sprak de HEERE, door den dienst van Jesaja, den zoon van Amoz, zeggende: Ga heen, en ontbind den zak van uw lendenen, en doe uw schoenen van uw voeten. En hij deed alzo, gaande naakt en barrevoets.
3 Toen zeide de HEERE: Gelijk als Mijn knecht Jesaja naakt en barrevoets wandelt, drie jaren, tot een teken en wonder over Egypte en over Morenland;
4 Alzo zal de koning van Assyrie voortdrijven de gevangenen der Egyptenaren, en de Moren, die weggevoerd zullen worden, jongen en ouden, naakt en barrevoets, en met blote billen, den Egyptenaren tot schaamte.
5 En zij zullen verschrikken en beschaamd zijn van de Moren, op dewelke zij zagen, en van de Egyptenaars, hun roem.
6 En de inwoners van dit eiland zullen te dien dage zeggen: Ziet, alzo is het gegaan dien, op welken wij zagen, werwaarts wij henenvloden om hulp, om gered te worden van het aangezicht des konings van Assyrie; hoe zullen wij dan ontkomen?

21
1 De last der woestijn aan de zee. Gelijk de wervelwinden in het zuiden henen doorgaan, zal hij uit de woestijn komen, uit een vreselijk land.
2 Een hard gezicht is mij te kennen gegeven: die trouweloze handelt trouwelooslijk, en die verstoorder verstoort; trek op, o Elam! beleger ze, o Media! Ik heb al haar zuchting doen ophouden.
3 Daarom zijn mijn lendenen vol van grote krankheid, bange weeen hebben mij aangegrepen, gelijk de bange weeen van een, die baart; ik krom mij van horen, ik word ontsteld van het aanzien.
4 Mijn hart dwaalt, gruwen verschrikt mij, de schemering, waar ik naar verlangd heb, stelt Hij mij tot beving.
5 Bereid de tafel, zie toe, gij wachter! eet, drink; maakt u op, gij vorsten, bestrijkt het schild!
6 Want aldus heeft de Heere tot mij gezegd: Ga heen, zet een wachter, laat hem aanzeggen, wat hij ziet.
7 En hij zag een wagen, een paar ruiters, een wagen met ezels, een wagen met kemels; en hij merkte zeer nauw op, met grote opmerking.
8 En hij riep: Een leeuw, Heere! ik sta op den wachttoren geduriglijk bij dag, en op mijn hoede zet ik mij ganse nachten.
9 En zie nu, daar komt een wagen mannen, en een paar ruiters! Toen antwoordde hij, en zeide: Babel is gevallen, zij is gevallen! en al de gesneden beelden harer goden heeft Hij verbroken tegen de aarde.
10 O mijn dorsing, en de tarwe mijns dorsvloers! wat ik gehoord heb van den HEERE der heirscharen, den God Israels, dat heb ik ulieden aangezegd.
11 De last van Duma. Men roept tot mij uit Seir: Wachter! wat is er van den nacht? Wachter! wat is er van den nacht?
12 De wachter zeide: De morgenstond is gekomen, en het is nog nacht; wilt gijlieden vragen, vraagt; keert weder, komt.
13 De last tegen Arabie. In het woud van Arabie zult gijlieden vernachten, o gij reizende gezelschappen van Dedanieten!
14 Komt den dorstige tegemoet met water; de inwoners des lands van Thema zijn den vluchtende met zijn brood bejegend.
15 Want zij vluchten voor de zwaarden, voor het uitgetrokken zwaard, en voor den gespannen boog, en voor de zwarigheid des krijgs.
16 Want alzo heeft de HEERE tot mij gezegd: Nog binnen een jaar, gelijk de jaren eens dagloners zijn, zo zal de heerlijkheid van Kedar ten ondergaan.
17 En het overgebleven getal der schutters, de helden der Kedarenen, zullen minder worden, want de HEERE, de God Israels heeft het gesproken.

22
1 De last van het dal des gezichts. Wat is u nu, dat gij altegader op de daken klimt?
2 Gij, die vol van groot gedruis waart, gij woelige stad, gij, vrolijk huppelende stad, Uw verslagenen zijn niet verslagen met het zwaard, noch gestorven in den strijd.
3 Al uw oversten zijn te zamen weggevlucht; zij zijn van de schutters gebonden, allen, die in u gevonden zijn, zijn samengebonden, zij zijn van verre gevloden.
4 Daarom zeg ik: Wendt het gezicht van mij af; laat mij bitterlijk wenen; dringt niet aan, om mij te troosten over de verstoring der dochteren mijns volks.
5 Want het is een dag van beroering, en van vertreding, en van verwarring van den Heere, den HEERE der heirscharen, in het dal des gezichts, een dag van ontmuring des muurs, en van geschreeuw naar het gebergte toe.
6 Want Elam heeft den pijlkoker genomen, de man is op den wagen, er zijn ruiters; en Kir ontbloot het schild.
7 En het zal geschieden, dat uw uitgelezen dalen vol wagenen zullen zijn, en dat de ruiters zich gewisselijk zullen zetten ter poorten aan.
8 En hij zal het deksel van Juda ontdekken; en te dien dage zult gij zien naar de wapenen in het huis des wouds.
9 En gijlieden zult bezien de reten der stad Davids, omdat zij vele zijn; en gij zult de wateren des ondersten vijvers vergaderen.
10 Gij zult ook de huizen van Jeruzalem tellen; en gij zult huizen afbreken, om de muren te bevestigen.
11 Ook zult gij een gracht maken tussen beide de muren, voor de wateren des ouden vijvers; maar gij zult niet opwaarts zien op Dien, Die zulks gedaan heeft, noch aanmerken Dien, Die dat van verre tijden geformeerd heeft.
12 En te dien dage zal de Heere, de HEERE der heirscharen, roepen tot geween, en tot rouwklage, en tot kaalheid, en tot omgording des zaks.
13 Maar ziet, er is vreugde en blijdschap met runderen te doden, en schapen te kelen, vlees te eten, en wijn te drinken, en te zeggen: Laat ons eten en drinken, want morgen zullen wij sterven.
14 Maar de HEERE der heirscharen heeft Zich voor mijn oren geopenbaard, zeggende: Indien ulieden deze ongerechtigheid verzoend wordt, totdat gij sterft! zegt de Heere, de HEERE der heirscharen.
15 Alzo zegt de Heere, de HEERE der heirscharen: Ga heen, ga in tot dien schatmeester, tot Sebna, den hofmeester, en spreek:
16 Wat hebt gij hier, of wien hebt gij hier, dat gij u hier een graf uitgehouwen hebt als die zijn graf in de hoogte uithouwt, die een woning voor zich op een rotssteen laat aftekenen?
17 Zie, de HEERE zal u wegwerpen met een mannelijke wegwerping, en Hij zal u ganselijk overdekken.
18 Hij zal u gewisselijk voortrollen, gelijk men een bal rolt, in een land, wijd van begrip; aldaar zult gij sterven, en aldaar zullen uw heerlijke wagenen zijn, o gij schandvlek van het huis uws heren!
19 En Ik zal u afstoten van uw staat, en van uw stand zal Hij u verstoren.
20 En het zal te dien dage geschieden, dat Ik Mijn knecht, Eljakim, den zoon van Hilkia, roepen zal.
21 En Ik zal hem met uw rok bekleden, en Ik zal hem met uw gordel sterken, en uw heerschappij zal Ik in zijn hand geven; en hij zal den inwoneren te Jeruzalem en den huize van Juda tot een vader zijn.
22 En Ik zal den sleutel van het huis van David op zijn schouder leggen; en hij zal opendoen, en niemand zal sluiten, en hij zal sluiten, en niemand zal opendoen.
23 En Ik zal hem als een nagel inslaan in een vaste plaats; en hij zal wezen tot een stoel der eer voor het huis zijns vaders.

24 En men zal aan hem hangen alle heerlijkheid van het huis zijns vaders, der uitspruitelingen en der afkomelingen, ook alle kleine vaten, van de vaten der bekers af, zelfs tot al de vaten der flessen.
25 Te dien dage, spreekt de HEERE der heirscharen, zal die nagel, die aan een vaste plaats gestoken was, weggenomen worden; en hij zal afgehouwen worden, en hij zal vallen, en de last, die daaraan is, zal afgesneden worden; want de HEERE heeft het gesproken.

23
1 De last van Tyrus. Huilt, gij schepen van Tarsis! want zij is verwoest, dat er geen huis meer is, dat niemand er meer ingaat; uit het land Chittim is het aan hen openbaar geworden.
2 Zwijgt, gij inwoners des eilands! gij, die de kooplieden van Sidon, over zee varende, vervulden,
3 En wiens inkomst was het zaad van Sichor over de grote wateren, de oogst der rivier; en zij was de markt der heidenen.
4 Word beschaamd, o Sidon! want de zee spreekt, ja, de sterkte der zee, zeggende: Ik heb geen barensnood gehad, ik heb ook niet gebaard, en ik heb geen jongelingen groot gemaakt, en geen jonge dochters opgebracht.
5 Gelijk als geweest is de tijding van Egypte, zal men ook in weedom zijn, als men van Tyrus horen zal.
6 Vaart over naar Tarsis, huilt, gij inwoners des eilands!
7 Is dit uw vrolijk huppelende stad? welker oudheid wel van oude dagen af is; maar haar eigen voeten zullen haar verre wegdragen, om in vreemdelingschap te verkeren.
8 Wie heeft dit beraadslaagd over Tyrus, die kronende stad, welker kooplieden vorsten zijn, welker handelaars de heerlijkste in het land zijn?
9 De HEERE der heirscharen heeft het beraadslaagd, opdat Hij ontheilige de hovaardij van alle sieraad, om al de heerlijksten der aarde verachtelijk te maken.
10 Ga door naar uw land, als een rivier, gij dochter van Tarsis! er is geen gordel meer.
11 Hij heeft Zijn hand uitgestrekt over de zee, Hij heeft de koninkrijken beroerd; de HEERE heeft bevel gegeven tegen Kanaan, om haar sterkten te verdelgen.
12 En Hij heeft gezegd: Gij zult niet meer vrolijk huppelen, o gij verdrukte maagd, gij dochter van Sidon! Naar Chittim toe, maak u op, vaar over; ook zult gij aldaar geen rust hebben.
13 Ziet, het land der Chaldeen; dit volk was er niet; Assur heeft het gefondeerd voor degenen, die in de wildernissen woonden; zij richtten hun sterkten op, en bouwden hun paleizen, maar Hij heeft het tot een vervallen hoop gesteld.
14 Huilt, gij schepen van Tarsis! want ulieder sterkte is verstoord.
15 En het zal geschieden te dien dage, dat Tyrus zal vergeten worden zeventig jaren, gelijk eens konings dagen; maar ten einde van zeventig jaren zal in Tyrus als een hoerenlied zijn:
16 Neem de harp, ga in de stad rondom, gij vergeten hoer! speel wel, zing veel liederen, opdat uwer gedacht worde!
17 Want het zal geschieden ten einde van zeventig jaren, dat de HEERE Tyrus zal bezoeken, en dat zij wederkeren zal tot haar hoerenloon, en zij zal hoererij bedrijven met alle koninkrijken der aarde, die op den aardbodem zijn.
18 En haar koophandel en haar hoerenloon zal den HEERE heilig zijn, het zal niet ten schat vergaderd noch opgesloten worden; maar haar koophandel zal wezen voor hen, die voor den HEERE wonen, opdat zij eten tot verzadiging, en dat zij durig deksel hebben.

24
1 Ziet, de HEERE maakt het land ledig, en Hij maakt het woest; en Hij keert deszelfs gestaltenis om, en Hij verstrooit zijn inwoners.
2 En gelijk het volk, alzo zal de priester wezen; gelijk de knecht, alzo zijn heer; gelijk de dienstmaagd, alzo haar vrouw; gelijk de koper, alzo de verkoper; gelijk de lener, alzo de ontlener; gelijk de woekeraar, alzo die, van welken hij woeker ontvangt.
3 Dat land zal ganselijk ledig gemaakt worden, en het zal ganselijk beroofd worden; want de HEERE heeft dit woord gesproken.
4 Het land treurt, het verwelkt; het aardrijk kweelt, het verwelkt; de hoogsten van het volk des lands kwelen.
5 Want het land is bevlekt vanwege zijn inwoners; want zij overtreden de wetten, zij veranderen de inzettingen, zij vernietigen het eeuwig verbond.
6 Daarom verteert de vloek het land, en die daarin wonen, zullen verwoest worden; daarom zullen de inwoners des lands verbrand worden, en er zullen weinig mensen overblijven.
7 De most treurt, de wijnstok kweelt, allen die blijhartig waren, zuchten.
8 De vreugde der trommelen rust; het geluid der vrolijk huppelenden houdt op, de vreugde der harp rust.
9 Zij zullen geen wijn drinken met gezang; de sterke drank zal bitter zijn dengenen, die hem drinken.
10 De woeste stad is verbroken, al de huizen staan gesloten, dat er niemand inkomen kan.
11 Er is een klagelijk geroep op de straten, om des wijns wil; alle blijdschap is verduisterd, de vreugde des lands is heengevaren.
12 Verwoesting is in de stad overgebleven, en met gekraak wordt de poort in stukken verbroken.
13 Want in het binnenste van het land, in het midden dezer volken, zal het alzo wezen, gelijk de afschudding des olijfbooms, gelijk de nalezingen, wanneer de wijnoogst geeindigd is.
14 Die zullen hun stem opheffen, zij zullen vrolijk zingen; vanwege de heerlijkheid des HEEREN zullen zij juichen van de zee af.
15 Daarom eert den HEERE in de valleien, in de eilanden der zee den Naam des HEEREN, des Gods van Israel.
16 Van het uiterste einde der aarde horen wij psalmen, tot verheerlijking des Rechtvaardigen. Doch nu zeg ik: Ik word mager, ik word mager, wee mij! de trouwelozen handelen trouwelooslijk, en met trouweloosheid handelen de trouwelozen trouwelooslijk.
17 De vrees, en de kuil, en de strik over u, o inwoners des lands!
18 En het zal geschieden, zo wie voor de stem der vreze vlieden zal, die zal in den kuil vallen; en die uit den kuil opklimt, die zal in den strik gevangen worden; want de sluizen in de hoogte zijn opengedaan, en de fondamenten der aarde zullen beven.
19 De aarde zal ganselijk verbroken worden, de aarde zal ganselijk vaneen gescheurd worden, de aarde zal ganselijk bewogen worden.
20 De aarde zal ganselijk waggelen, gelijk een dronkaard, en zij zal heen en weder bewogen worden, gelijk een nachthut; en haar overtreding zal zwaar op haar zijn, en zij zal vallen, en niet weder opstaan.
21 En het zal geschieden te dien dage, dat de HEERE bezoeking doen zal over de heirscharen des hogen in de hoogte, en over de koningen des aardbodems op den aardbodem.
22 En zij zullen samenvergaderd worden, gelijk de gevangenen in een put, en zij zullen besloten worden in een gevangenis, maar na vele dagen weder bezocht worden.
23 En de maan zal schaamrood worden, en de zon zal beschaamd worden, als de HEERE der heirscharen regeren zal op den berg Sion en te Jeruzalem, en voor zijn oudsten zal heerlijkheid zijn.

25
1 HEERE! Gij zijt mijn God, U zal ik verhogen, Uw Naam zal ik loven, want Gij hebt wonder gedaan; Uw raadslagen van verre zijn waarheid en vastigheid.
2 Want Gij hebt van de stad een steenhoop gemaakt; de vaste stad tot een vervallen hoop; het paleis der vreemdelingen, dat het geen stad meer zij, in eeuwigheid zal zij niet herbouwd worden.
3 Daarom zal U een machtig volk eren, de stad der tirannische volken zal U vrezen.
4 Want Gij zijt den arme een Sterkte geweest, een Sterkte den nooddruftige, als hem bange was; een Toevlucht tegen den vloed, een Schaduw tegen de hitte; want het blazen der tirannen is als een vloed tegen een wand.
5 Gelijk de hitte in een dorre plaats, zult Gij de onstuimigheid der vreemdelingen nederdrukken; gelijk de hitte door de schaduw ener dikke wolk, zal het gezang der tirannen vernederd worden.
6 En de HEERE der heirscharen zal op dezen berg allen volken een vetten maaltijd maken, een maaltijd van reinen wijn, van vet vol mergs, van reine wijnen, die gezuiverd zijn.
7 En Hij zal op dezen berg verslinden het bewindsel des aangezichts, waarmede alle volken bewonden zijn, en het deksel, waarmede alle natien bedekt zijn.
8 Hij zal den dood verslinden tot overwinning, en de Heere HEERE zal de tranen van alle aangezichten afwissen; en Hij zal de smaadheid Zijns volks van de ganse aarde wegnemen; want de HEERE heeft het gesproken.
9 En men zal te dien dage zeggen: Ziet, Deze is onze God; wij hebben Hem verwacht, en Hij zal ons zalig maken. Deze is de HEERE, wij hebben Hem verwacht, wij zullen ons verheugen en verblijden in Zijn zaligheid.
10 Want de hand des HEEREN zal op dezen berg rusten; maar Moab zal onder Hem verdorst worden, gelijk het stro verdorst wordt tot mest.
11 En Hij zal Zijn handen uitbreiden in het midden van hen, gelijk als een zwemmer die uitbreidt om te zwemmen, en Hij zal hun hoogmoed vernederen met de lagen hunner handen.
12 En Hij zal de hoge vesten uwer muren buigen, vernederen, ja, Hij zal ze ter aarde tot het stof toe doen reiken.

26
1 Te dien dage zal dit lied gezongen worden in het land van Juda; Wij hebben een sterke stad, God stelt heil tot muren en voorschansen.
2 Doet de poorten open, dat het rechtvaardige volk daarin ga, hetwelk de getrouwigheden bewaart.
3 Het is een bevestigd voornemen, Gij zult allerlei vrede bewaren, want men heeft op U vertrouwd.
4 Vertrouwt op den HEERE tot in der eeuwigheid; want in den Heere HEERE is een eeuwige rotssteen.
5 Want Hij buigt de hooggezetenen neder, de verheven stad; Hij vernedert ze, Hij vernedert ze tot de aarde toe, Hij doet ze tot aan het stof reiken.
6 De voet zal ze vertreden, de voeten des ellendigen, de treden der armen.
7 Het pad des rechtvaardigen is geheel effen, den gang des rechtvaardigen weegt Gij recht.
8 Wij hebben ook in den weg Uwer gerichten, U, o HEERE! verwacht; tot Uw Naam en tot Uw gedachtenis is de begeerte onzer ziel.
9 Met mijn ziel heb ik U begeerd in den nacht, ook zal ik met mijn geest, die in het binnenste van mij is, U vroeg zoeken; want wanneer Uw gerichten op de aarde zijn, zo leren de inwoners der wereld gerechtigheid.
10 Wordt den goddeloze genade bewezen, hij leert evenwel geen gerechtigheid, hij drijft onrecht in een gans richtig land, en hij ziet de hoogheid des HEEREN niet aan.
11 HEERE! is Uw hand verhoogd, zij zien het niet; maar zij zullen het zien, en beschaamd worden, vanwege den ijver over Uw volk, ook zal het vuur Uw wederpartijders verteren.
12 HEERE! Gij zult ons vrede bestellen, want Gij hebt ons ook al onze zaken uitgericht.
13 HEERE, onze God! andere heren, behalve Gij, hebben over ons geheerst; doch door U alleen gedenken wij Uws Naams.
14 Dood zijnde zullen zij niet weder leven, overleden zijnde zullen zij niet opstaan; daarom hebt Gij hen bezocht, en hebt hen verdelgd, en Gij hebt al hun gedachtenis doen vergaan.
15 Gij, o HEERE! hadt dit volk vermeerderd, Gij hadt dit volk vermeerderd; Gij waart verheerlijkt geworden; maar Gij hebt hen in al de einden des aardrijks verre weggedaan.
16 HEERE! in benauwdheid hebben zij U bezocht; zij hebben hun stil gebed uitgestort, als Uw tuchtiging over hen was.
17 Gelijk een bevruchte vrouw, als zij nadert tot het baren, smarten heeft, en schreeuwt in haar weeen, alzo zijn wij geweest, o HEERE! vanwege Uw aangezicht.
18 Wij waren bevrucht, wij hadden de smarten, maar wij hebben niet dan wind gebaard; wij deden het land geen behoudenis aan, en de inwoners der wereld vielen niet neder.
19 Uw doden zullen leven, ook mijn dood lichaam, zij zullen opstaan; waakt op en juicht, gij, die in het stof woont! want uw dauw zal zijn als een dauw der moeskruiden, en het land zal de overledenen uitwerpen.
20 Ga henen, mijn volk! ga in uw binnenste kamers, en sluit uw deuren na u toe; verberg u als een klein ogenblik, totdat de gramschap overga.
21 Want ziet, de HEERE zal uit Zijn plaats uitgaan, om de ongerechtigheid van de inwoners der aarde over hen te bezoeken; en de aarde zal haar bloed ontdekken, en zal haar doodgeslagenen niet langer bedekt houden.

27
1 Te dien dage zal de HEERE met Zijn hard, en groot, en sterk zwaard bezoeken den Leviathan, de langwemelende slang, ja, den Leviathan, de kromme slomme slang; en Hij zal den draak, die in de zee is, doden.
2 Te dien dage zal er een wijngaard van roden wijn zijn; zingt van denzelven bij beurte.
3 Ik, de HEERE, behoede dien, alle ogenblik zal Ik hem bevochtigen; opdat de vijand hem niet bezoeke, zal Ik hem bewaren nacht en dag.
4 Grimmigheid is bij Mij niet; wie zou Mij als een doorn en distel in oorlog stellen, dat Ik tegen hem zou aanvallen, en hem te gelijk verbranden zou?
5 Of hij moest Mijn sterkte aangrijpen, hij zal vrede met Mij maken; vrede zal hij met Mij maken.
6 In het toekomende zal Jakob wortelen schieten, Israel zal bloeien en groeien; en zij zullen de wereld met inkomsten vervullen.
7 Heeft Hij hem geslagen, gelijk Hij dien geslagen heeft, die hem sloeg? Is hij gedood, gelijk zijn gedoden gedood zijn geworden?
8 Met mate hebt Gij met hem getwist, wanneer Gij hem wegstiet; als Hij hem wegnam door Zijn harden wind, in den dag des oostenwinds.
9 Daarom zal daardoor de ongerechtigheid van Jakob verzoend worden, en dit is de ganse vrucht, dat Hij deszelfs zonde zal wegdoen, wanneer Hij al de stenen des altaars maken zal als verstrooide kalkstenen, de bossen en de zonnebeelden zullen niet bestaan.
10 Want de vaste stad zal eenzaam, de woonstede zal verstoten en verlaten worden, gelijk een woestijn; daar zullen de kalveren weiden, en daar zullen zij nederliggen, en zullen haar takken verslinden.
11 Als haar takken verdord zullen zijn, zullen zij afgebroken worden, en de vrouwen, komende, zullen ze aansteken; want het is geen volk van enig verstand; daarom zal Hij, Die het gemaakt heeft, Zich deszelven niet ontfermen, en Die het geformeerd heeft, zal aan hetzelve geen genade bewijzen.
12 En het zal te dien dage geschieden, dat de HEERE dorsen zal, van den stroom der rivier af tot aan de rivier van Egypte; doch gijlieden zult opgelezen worden, een bij een, o gij kinderen Israels!
13 En het zal te dien dage geschieden, dat er met een grote bazuin geblazen zal worden; dan zullen die komen, die in het land van Assur verloren zijn, en de heengedrevenen in het land van Egypte; en zij zullen den HEERE aanbidden op den heiligen berg te Jeruzalem.

28
1 Wee de hovaardige kroon der dronkenen van Efraim, welker heerlijk sieraad is een afvallende bloem, die daar is op het hoofd der zeer vette vallei, der geslagenen van den wijn.
2 Ziet, de Heere heeft een sterke en machtige, er is gelijk een hagelvloed, een poort des verderfs; gelijk een vloed der sterke wateren; die overvloeien, zal Hij ze ter aarde nederwerpen met de hand.
3 De hovaardige kronen der dronkenen van Efraim zullen met voeten vertreden worden.
4 En de afvallende bloem zijns heerlijken sieraads, die op het hoofd der zeer vette vallei is, zal zijn gelijk een vroegrijpe vrucht voor den zomer, welke, wanneer ze iemand ziet, terwijl zij nog in zijn hand is, slokt hij ze op.
5 Te dien dage zal de HEERE der heirscharen tot een heerlijke Kroon en tot een sierlijken Krans zijn den overgeblevenen Zijns volks;
6 En tot een Geest des oordeels dien, die ten oordeel zit, en tot een sterkte dengenen, die den strijd afkeren tot de poort toe.
7 En ook dwalen dezen van den wijn, en zij dolen van den sterken drank; de priester en de profeet dwalen van den sterken drank; zij zijn verslonden van den wijn, zij dolen van sterken drank; zij dwalen in het gezicht; zij waggelen in het gericht.
8 Want alle tafels zijn vol van uitspuwsel en van drek, zodat er geen plaats schoon is.
9 Wien zou Hij dan de kennis leren, en wien zou Hij het gehoorde te verstaan geven? Den gespeenden van de melk, den afgetrokkenen van de borsten?
10 Want het is gebod op gebod, gebod op gebod, regel op regel, regel op regel, hier een weinig, daar een weinig.
11 Daarom zal Hij door belachelijke lippen, en door een andere tong tot dit volk spreken;
12 Tot dewelken Hij gezegd heeft: Dit is de rust, geeft den moeden rust, en dit is de verkwikking; doch zij hebben niet willen horen.
13 Zo zal hun het woord des HEEREN zijn; gebod op gebod, gebod op gebod, regel op regel, regel op regel, hier een weinig, daar een weinig; opdat zij heengaan, en achterwaarts vallen, en verbreken, en verstrikt en gevangen worden.
14 Daarom, hoort des HEEREN woord, gij bespotters, gij heersers over dit volk, dat te Jeruzalem is!
15 Omdat gijlieden zegt: Wij hebben een verbond met den dood gemaakt, en met de hel hebben wij een voorzichtig verdrag gemaakt; wanneer de overvloeiende gesel doortrekken zal, zal hij tot ons niet komen; want wij hebben de leugen ons tot een toevlucht gesteld, en onder de valsheid hebben wij ons verborgen.
16 Daarom, alzo zegt de Heere HEERE: Ziet, Ik leg een grondsteen in Sion, een beproefden steen, een kostelijken hoeksteen, die wel vast gegrondvest is; wie gelooft, die zal niet haasten.
17 En Ik zal het gericht stellen naar het richtsnoer, en de gerechtigheid naar het paslood; en de hagel zal de toevlucht der leugen wegvagen, en de wateren zullen de schuilplaats overlopen.
18 En ulieder verbond met den dood zal te niet worden, en uw voorzichtig verdrag met de hel zal niet bestaan; wanneer de overvloeiende gesel doortrekken zal, dan zult gijlieden van denzelven vertreden worden.
19 Van den tijd af, als hij doortrekt, zal hij ulieden wegnemen, want allen morgen zal hij doortrekken, bij dag en bij nacht; en het zal geschieden, dat het gerucht te verstaan, enkel beroering wezen zal.
20 Want het bed zal korter zijn, dan dat men zich daarop uitstrekken kunne; en het deksel zal te smal wezen, als men zich daaronder voegt.
21 Want de HEERE zal Zich opmaken, gelijk op den berg Perazim, Hij zal beroerd zijn, gelijk in het dal van Gibeon, om Zijn werk te doen, Zijn werk zal vreemd zijn; en om Zijn daad te doen, Zijn daad zal vreemd zijn!

22 Nu dan, drijft den spot niet, opdat uw banden niet vaster gemaakt worden; want ik heb van den Heere HEERE der heirscharen gehoord een verdelging, ja, een, die vast besloten is over het ganse land.
23 Neemt ter ore en hoort mijn stem, merkt op en hoort mijn rede!
24 Ploegt de ploeger den gehelen dag om te zaaien? Opent en egt hij zijn land den gehelen dag?
25 Is het niet alzo? Wanneer hij het bovenste van hetzelve effen gemaakt heeft, dan strooit hij wikken, en spreidt komijn, of hij werpt er van de beste tarwe in, of uitgelezen gerst, of spelt, elk aan zijn plaats.
26 En zijn God onderricht hem van de wijze, Hij leert hem.
27 Want men dorst de wikken niet met den dorswagen, en men laat het wagenrad niet rondom over het komijn gaan; maar de wikken slaat men uit met een staf, en het komijn met een stok;
28 Het brood koren moet verbrijzeld worden, maar hij dorst het niet geduriglijk dorsende; noch hij breekt het met het wiel zijns wagens, noch hij verbrijzelt het met zijn paarden.
29 Zulks komt ook voort van den HEERE der heirscharen; Hij is wonderlijk van raad, Hij is groot van daad.

29
1 Wee Ariel, Ariel! de stad, waarin David gelegerd heeft; doet jaar tot jaar; laat ze feestofferen slachten.
2 Evenwel zal Ik Ariel beangstigen, en er zal treuring en droefheid wezen, en die stad zal Mij gelijk Ariel zijn.
3 Want Ik zal een leger in het rond om u slaan, en Ik zal u belegeren met bolwerken, en Ik zal vestingen tegen u opwerpen.
4 Dan zult gij vernederd worden, gij zult uit de aarde spreken, en uw spraak zal uit het stof zachtjes voortkomen; en uw stem zal zijn uit de aarde als van een tovenaar, en uw spraak zal uit het stof piepen.
5 En de menigte uwer vreemde soldaten zal zijn gelijk dun stof, en de menigte der tirannen als voorbijvliegend kaf; en het zal in een ogenblik haastelijk geschieden.
6 Gij zult van den HEERE der heirscharen bezocht worden met donder, en met aardbeving, en groot geluid, met wervelwind, en onweder, en de vlam eens verterenden vuurs.
7 En gelijk de droom van een nachtgezicht is, alzo zal de veelheid aller heidenen zijn, die tegen Ariel strijden zullen; zelfs allen, die tegen haar en haar vestingen strijden, en haar beangstigen zullen.
8 Het zal alzo zijn, gelijk wanneer een hongerige droomt, en ziet, hij eet; maar als hij ontwaakt, zo is zijn ziel ledig; of, gelijk als wanneer een dorstige droomt, en ziet, hij drinkt; maar als hij ontwaakt, ziet, zo is hij nog mat, en zijn ziel is begerig; alzo zal de menigte aller heidenen zijn, die tegen den berg Sion krijgen.
9 Zij vertoeven, daarom verwondert u; zij zijn vrolijk, derhalve roept gijlieden; zij zijn dronken, maar niet van wijn; zij waggelen, maar niet van sterken drank.
10 Want de HEERE heeft over ulieden uitgegoten een geest des diepen slaaps, en Hij heeft uw ogen toegesloten; de profeten, en uw hoofden, en de zieners heeft Hij verblind.
11 Daarom is ulieden alle gezicht geworden als de woorden van een verzegeld boek, hetwelk men geeft aan een, die lezen kan, zeggende: Lees toch dit; en hij zegt: Ik kan niet, want het is verzegeld.
12 Of men geeft het boek aan een, die niet lezen kan, zeggende: Lees toch dit; en hij zegt: Ik kan niet lezen.
13 Want de Heere heeft gezegd: Daarom dat dit volk tot Mij nadert met zijn mond, en zij Mij met hun lippen eren, doch hun hart verre van Mij doen; en hun vreze, waarmede zij Mij vrezen, mensengeboden zijn, die hun geleerd zijn;
14 Daarom, ziet, Ik zal voorts wonderlijk handelen met dit volk, wonderlijk en wonderbaarlijk; want de wijsheid zijner wijzen zal vergaan, en het verstand zijner verstandigen zal zich verbergen.
15 Wee dengenen, die zich diep versteken willen voor den HEERE, hun raad verbergende; en welker werken in duisterheid geschieden, en zij zeggen: Wie ziet ons, en wie kent ons?
16 Ulieder omkeren is, alsof de pottenbakker geacht werd als leem, dat het maaksel zeide van zijn maker: Hij heeft mij niet gemaakt; en het geformeerde vat van zijn pottenbakker zeide: Hij verstaat het niet.
17 Is het niet nog om een klein weinig, dat de Libanon in een vruchtbaar veld zal veranderd worden, en het vruchtbare veld voor een woud geacht zal worden?
18 En te dien dage zullen de doven horen de woorden des Boeks; en de ogen der blinden, zijnde uit de donkerheid en uit de duisternis, zullen zien.
19 En de zachtmoedigen zullen vreugde op vreugde hebben in den HEERE; en de behoeftigen onder de mensen zullen zich in den Heilige Israels verheugen.
20 Wanneer de tiran een einde zal hebben, en dat het met den bespotter uit zal zijn, en dat allen, die tot ongerechtigheid waken, uitgeroeid zullen zijn;

21 Die een mens schuldig maken om een woord, en leggen dien strikken, die hen bestraft in de poort; en die den rechtvaardige verdrijven in het woeste.
22 Daarom zegt de HEERE, Die Abraham verlost heeft, tot het huis van Jakob alzo: Jakob zal nu niet meer beschaamd worden, en nu zal zijn aangezicht niet meer bleek worden;
23 Want als hij zijn kinderen, het werk Mijner handen, zien zal in het midden van hen, zullen zij Mijn Naam heiligen; en zij zullen den Heilige Jakobs heiligen, en den God van Israel vrezen.
24 En die dwalende van geest zijn, zullen tot verstand komen, en de murmureerders zullen de lering aannemen.

30
1 Wee den kinderen, die afvallen, spreekt de HEERE, om een raadslag te maken, maar niet uit Mij, en om zich met een bedekking te bedekken, maar niet uit Mijn Geest, om zonde tot zonde te doen;
2 Die gaan, om af te trekken in Egypte, en vragen Mijn mond niet; om zich te sterken met de macht van Farao, en om hun toevlucht te nemen onder de schaduw van Egypte.
3 Want de sterkte van Farao zal ulieden tot schaamte zijn, en die toevlucht onder de schaduw van Egypte tot schande.
4 Wanneer zijn vorsten zullen geweest zijn tot Zoan, en zijn gezanten zullen gekomen zijn tot nabij Chanes;
5 Hij zal hen allen beschaamd maken door een volk, dat hun geen nut kan doen, noch tot hulp, noch tot voordeel, maar tot schande en ook tot smaadheid zijn zal.
6 De last der beesten, van het zuiden, naar het land des angstes, en der benauwdheid, van waar de sterke leeuw en de oude leeuw is, de basilisk en de vurige vliegende draak; hun goederen zullen zij voeren op den rug der veulens, en hun schatten op de bulten der kemelen, tot het volk, dat hun geen nut zal doen.
7 Want Egypte zal ijdellijk en te vergeefs helpen; daarom heb Ik hierover geroepen; Stilzitten zal hun sterkte zijn.
8 Nu dan, ga henen, schrijf voor hen op een tafel, en teken het in een boek, opdat het blijve tot den laatsten dag, voor altoos, tot in eeuwigheid.
9 Want het is een wederspannig volk; het zijn leugenachtige kinderen; kinderen, die des HEEREN wet niet horen willen.
10 Die daar zeggen tot de zieners: Ziet niet; en tot de schouwers: Schouwt ons niet, wat recht is; spreekt tot ons zachte dingen, schouwt ons bedriegerijen.
11 Wijkt af van den weg, maakt u van de baan; laat den Heilige Israels van ons ophouden!
12 Daarom, zo zegt de Heilige Israels: Omdat gijlieden dit woord verwerpt, en vertrouwt op onderdrukking en verkeerdheid, en steunt daarop:
13 Daarom zal ulieden deze misdaad zijn gelijk een vallende scheur, uitwaarts gebogen in een hogen muur, welks breuk haastelijk in een ogenblik komen zal.
14 Ja, Hij zal ze verbreken, gelijk een pottenbakkerskruik verbroken wordt; in het brijzelen zal Hij niet verschonen; alzo dat van haar verbrijzeling niet een scherf zal gevonden worden, om vuur uit den haard te nemen, of om water te scheppen uit een gracht.
15 Want alzo zegt de Heere HEERE, de Heilige Israels: Door wederkering en rust zoudt gijlieden behouden worden, in stilheid en in vertrouwen zou uw sterkte zijn; doch gij hebt niet gewild.
16 En gij zegt: Neen, maar op paarden zullen wij vlieden; daarom zult gij vlieden! En: Op snelle paarden zullen wij rijden; daarom zullen uw vervolgers ook snel zijn!
17 Een duizend van het schelden van enige, van het schelden van vijf zult gij allen vlieden; totdat gij overgelaten wordt, gelijk een mast op den top van een berg, en als een banier op een heuvel.
18 En daarom zal de HEERE wachten, opdat Hij u genadig zij, en daarom zal Hij verhoogd worden, opdat Hij Zich over ulieden ontferme, want de HEERE is een God des gerichts; welgelukzalig zijn die allen, die Hem verwachten.
19 Want het volk zal in Sion wonen, te Jeruzalem; gij zult ganselijk niet wenen; gewisselijk zal Hij u genadig zijn op de stem uws geroeps; zo haast Hij die horen zal, zal Hij u antwoorden.
20 De Heere zal ulieden wel brood der benauwdheid, en wateren der verdrukking geven; maar uw leraars zullen niet meer als met vleugelen wegvliegen, maar uw ogen zullen uw leraars zien;
21 En uw oren zullen horen het woord desgenen, die achter u is, zeggende: Dit is de weg, wandelt in denzelven; als gij zoudt afwijken ter rechter hand of ter linkerhand.

22 En gijlieden zult voor onrein houden het deksel uwer zilveren gesneden beelden, en het overtreksel uwer gouden gegoten beelden; gij zult ze wegwerpen gelijk een maanstondig kleed, en tot elk van die zeggen: Henen uit!
23 Dan zal Hij uw zaad, waarmede gij het land bezaaid hebt, regen geven, en brood van des lands inkomen, en hetzelve zal vet en smoutig zijn; uw vee zal te dien dage in een wijde landouwe weiden.
24 En de ossen, en ezelveulens, die het land bouwen, zullen zuiver voeder eten, hetwelk verschud is met de werpschoffel en met de wan.
25 En er zullen op allen hogen berg, en op allen verhevenen heuvel beekjes en watervlieten zijn, in den dag der grote slachting, wanneer de torens vallen zullen.
26 En het licht der maan zal zijn als het licht der zon, en het licht der zon zal zevenvoudig zijn als het licht van zeven dagen; ten dage als de HEERE de breuk Zijns volks zal verbinden, en de wonde, waarmede het geslagen is, genezen.
27 Ziet, de Naam des HEEREN komt van verre, Zijn toorn brandt, en de last is zwaar; Zijn lippen zijn vol gramschap, en Zijn tong, als een verterend vuur;
28 En Zijn adem is als een overlopende beek, die tot aan den hals toe raakt; om de heidenen te schudden met een schudding der ijdelheid, en als een misleidende toom in de kinnebakkens der volken.
29 Er zal een lofzang bij ulieden zijn, gelijk in den nacht, wanneer het feest geheiligd wordt; en blijdschap des harten, gelijk van een, die met pijpen wandelt, om te komen tot den berg des HEEREN, tot den Rotssteen van Israel.
30 En de HEERE zal Zijn heerlijke stem doen horen, en de nederlating Zijns arms doen zien, met grimmigheid van toorn, en een vlam van verterend vuur, stralen, en een vloed, en hagelstenen.
31 Want door de stem des HEEREN zal Assur te morzel geslagen worden, die met de roede sloeg.
32 En alwaar die gegrondveste staf doorgegaan zal zijn (op welken de HEERE dien zal hebben doen rusten), daar zal men met trommelen en harpen zijn; want met bewegende bestrijdingen zal Hij tegen hen strijden.
33 Want Tofeth is van gisteren bereid; ja, hij is ook voor den koning bereid; Hij heeft hem diep en wijd gemaakt, het vuur en hout van zijn brandstapel is veel; de adem des HEEREN zal hem aansteken als een zwavelstroom.

31
1 Wee dengenen, die in Egypte om hulp aftrekken, en steunen op paarden, en vertrouwen op wagenen, omdat er vele zijn, en op ruiters, omdat die zeer machtig zijn; en zien niet op den Heilige Israels, en zoeken den HEERE niet.
2 Nochtans is Hij ook wijs, en Hij doet het kwaad komen, en trekt Zijn woorden niet terug; maar Hij zal Zich opmaken tegen het huis der boosdoeners, en tegen de hulp dergenen, die ongerechtigheid werken.
3 Want de Egyptenaren zijn mensen, en geen God, en hun paarden zijn vlees, en geen geest; en de HEERE zal Zijn hand uitstrekken, dat de helper struikelen zal, en die geholpen wordt, zal nedervallen, en zij zullen al te zamen te niet komen.
4 Want alzo heeft de HEERE tot mij gezegd: Gelijk als een leeuw, en een jonge leeuw over zijn roof brult, wanneer ook een volle menigte der herderen samengeroepen wordt tegen hem, verschrikt hij voor hun stem niet, en vernedert zich niet vanwege hun veelheid; alzo zal de HEERE der heirscharen nederdalen, om te strijden voor den berg Sions en voor haar heuvel.
5 Gelijk vliegende vogelen, alzo zal de HEERE der heirscharen Jeruzalem beschutten, beschuttende zal Hij haar ook verlossen, doorgaande zal Hij haar ook uithelpen.
6 Bekeert u tot Hem, van Denwelken de kinderen Israels diep afgeweken zijn.
7 Want te dien dage zullen zij verwerpen, een ieder zijn zilveren afgoden en zijn gouden afgoden, welke u uw handen tot zonde gemaakt hadden;
8 En Assur zal vallen door het zwaard, niet eens mans, en het zwaard, niet eens mensen, zal hem verteren; en hij zal voor het zwaard vlieden, en zijn jongelingen zullen versmelten.
9 En hij zal van vreze doorgaan naar zijn rotssteen, en zijn vorsten zullen voor de banier verschrikken, spreekt de HEERE, die te Sion vuur, en te Jeruzalem een oven heeft.

32
1 Ziet, een koning zal regeren in gerechtigheid, en de vorsten zullen heersen naar recht.
2 En die man zal zijn als een verberging tegen den wind, en een schuilplaats tegen den vloed, als waterbeken in een dorre plaats, als de schaduw van een zwaren rotssteen in een dorstig land.
3 En de ogen dergenen, die zien, zullen niet terugzien, en de oren dergenen, die horen, zullen opmerken.
4 En het hart der onbedachtzamen zal de wetenschap verstaan, en de tong der stamelenden zal vaardig zijn, om bescheidenlijk te spreken.
5 De dwaas zal niet meer genoemd worden milddadig, en de gierige zal niet meer mild geheten worden.
6 Want een dwaas spreekt dwaasheid, en zijn hart doet ongerechtigheid, om huichelarij te plegen, en om dwaling te spreken tegen den HEERE, om de ziel des hongerigen ledig te laten, en den dorstige drank te doen ontbreken.
7 En eens gierigaards ganse gereedschap is kwaad; hij beraadslaagt schandelijke verdichtselen, om de ellendigen te bederven met valse redenen, en het recht, als de arme spreekt.
8 Maar een milddadige beraadslaagt milddadigheden, en staat op milddadigheden.
9 Staat op, gij geruste vrouwen, hoort mijn stem; gij dochters, die zo zeker zijt, neemt mijn redenen ter ore.
10 Vele dagen over het jaar zult gij beroerd zijn, gij dochters, die zo zeker zijt, want de wijnoogst zal uit zijn, er zal geen inzameling komen.
11 Beeft, gij geruste vrouwen; weest beroerd, dochters, die zo zeker zijt; trekt u uit, en ontbloot u, en gordt zakken om uw lendenen.
12 Men zal rouwklagen over de borsten, over de gewenste akkers, over de vruchtbare wijnstokken.
13 Op het land mijns volks zal de doorn en de distel opgaan; ja, op alle vreugdehuizen, in de vrolijk huppelende stad.
14 Want het paleis zal verlaten zijn, het gewoel der stad zal ophouden; Ofel en de wachttorens zullen tot spelonken zijn, tot in der eeuwigheid, een vreugde der woudezelen, een weide der kudden.
15 Totdat over ons uitgegoten worde de Geest uit de hoogte; dan zal de woestijn tot een vruchtbaar veld worden, en het vruchtbare veld zal voor een woud geacht worden.
16 En het recht zal in de woestijn wonen, en de gerechtigheid zal op het vruchtbare veld verblijven.
17 En het werk der gerechtigheid zal vrede zijn; en de werking der gerechtigheid zal zijn gerustheid en zekerheid tot in eeuwigheid.
18 En mijn volk zal in een woonplaats des vredes wonen, en in welverzekerde woningen, en in stille geruste plaatsen.
19 Maar het zal hagelen, waar men afgaat in het woud, en de stad zal laag worden in de laagte.
20 Welgelukzalig zijt gijlieden, die aan alle wateren zaait; gij, die den voet des osses en des ezels derwaarts henenzendt!

33
1 Wee u, gij verwoester, die niet verwoest zijt, en gij, die trouwelooslijk handelt, waar men niet trouwelooslijk tegen u gehandeld heeft! Als gij het verwoesten zult volbracht hebben, zult gij verwoest worden; als gij het trouweloos handelen zult voleind hebben, zal men trouwelooslijk tegen u handelen.
2 HEERE, wees ons genadig, wij hebben op U gewacht; wees hun arm allen morgen, daartoe onze behoudenis ten tijde der benauwdheid.
3 Van het geluid des rumoers zullen de volken wegvlieden; van Uw verhoging zullen de heidenen verstrooid worden.
4 Dan zal ulieder buit verzameld worden, gelijk de kevers verzameld worden; men zal daarin ginds en weder huppelen, gelijk de sprinkhanen ginds en weder huppelen.
5 De HEERE is verheven, want Hij woont in de hoogte; Hij heeft Sion vervuld met gericht en gerechtigheid.
6 En het zal geschieden, dat de vastigheid uwer tijden, de sterkte van uw behoudenissen zal zijn wijsheid en kennis; de vreze des HEEREN zal zijn schat zijn.
7 Ziet, hun allersterksten roepen daar buiten; de boden des vredes wenen bitterlijk.
8 De gebaande wegen zijn verwoest, die door de paden gaat, houdt op; hij vernietigt het verbond, hij veracht de steden, hij acht geen mens.
9 Het land treurt, het kweelt; de Libanon schaamt zich, hij verwelkt; Saron is geworden als een woestijn; zo Basan als Karmel zijn geschud.
10 Nu zal Ik opstaan, zegt de HEERE, nu zal Ik verhoogd worden, nu zal Ik verheven worden.
11 Gijlieden gaat met stro zwanger, gij zult stoppelen baren; uw geest zal u als vuur verslinden.
12 En de volken zullen zijn als de verbrandingen des kalks; als afgehouwen doornen zullen zij met het vuur verbrand worden.
13 Hoort gijlieden, die verre zijt, wat Ik gedaan heb; en gijlieden, die nabij zijt, bekent Mijn macht!
14 De zondaren te Sion zijn verschrikt; beving heeft de huichelaren aangegrepen; zij zeggen: Wie is er onder ons, die bij een verterend vuur wonen kan? Wie is er onder ons, die bij een eeuwigen gloed wonen kan?
15 Die in gerechtigheden wandelt, en die billijkheden spreekt; die het gewin der onderdrukkingen verwerpt; die zijn handen uitschudt, dat zij geen geschenken behouden; die zijn oor stopt, dat hij geen bloedschulden hore, en zijn ogen toesluit; dat hij het kwade niet aanzie;
16 Die zal in de hoogten wonen, de sterkten der steenrotsen zullen zijn hoog vertrek zijn; zijn brood wordt hem gegeven, zijn wateren zijn gewis.
17 Uw ogen zullen den Koning zien in Zijn schoonheid; zij zullen een ver gelegen land zien.
18 Uw hart zal de verschrikking overdenken, zeggende: Waar is de schrijver? Waar is de betaalsheer? Waar is hij, die de torens telt?
19 Gij zult niet meer dat stuurse volk zien, het volk, dat zo diep van spraak is, dat men het niet horen kan, van belachelijke tong, hetwelk men niet verstaan kan.
20 Schouwt Sion aan, de stad onzer bijeenkomsten; uw ogen zullen Jeruzalem zien, een geruste woonplaats, een tent, die niet ter neder geworpen zal worden, welker pinnen in der eeuwigheid niet zullen uitgetogen worden, en van welker zelen geen verscheurd worden.
21 Maar de HEERE zal aldaar bij ons heerlijk zijn, het zal zijn een plaats van rivieren, van wijde stromen; geen roeischuit zal daar doorvaren, en geen treffelijk schip zal daar overvaren.
22 Want de HEERE is onze Rechter, de HEERE is onze Wetgever, de HEERE is onze Koning. Hij zal ons behouden.
23 Uw touwen zijn slap geworden, zij zullen hun mastboom niet kunnen recht stijf houden, zij zullen het zeil niet uitspannen; dan zal de roof van een overvloedigen buit uitgedeeld worden, zelfs zullen de lammen den roof roven.

24 En geen inwoner zal zeggen: Ik ben ziek, want het volk, dat daarin woont, zal vergeving van ongerechtigheid hebben.

34
1 Nadert, gij heidenen, om te horen, en gij volken! luistert toe; de aarde hore, en haar volheid, de wereld en al wat daaruit voortkomt.
2 Want de verbolgenheid des HEEREN is over al de heidenen, en grimmigheid over al hun heir; Hij heeft hen verbannen, Hij heeft ze ter slachting overgegeven.
3 En hun verslagenen zullen weggeworpen worden, en van hun dode lichamen zal hun stank opgaan; en de bergen zullen smelten van hun bloed.
4 En al het heir der hemelen zal uitteren, en de hemelen zullen toegerold worden, gelijk een boek, en al hun heir zal afvallen, gelijk een blad van den wijnstok afvalt, en gelijk een vijg afvalt van den vijgeboom.
5 Want Mijn zwaard is dronken geworden in den hemel; ziet, het zal ten oordeel nederdalen op Edom, en op het volk, hetwelk Ik verbannen heb.
6 Het zwaard des HEEREN is vol van bloed, het is vet geworden van smeer, van het bloed der lammeren en der bokken, van het smeer der nieren van de rammen; want de HEERE heeft een slachtoffer te Bozra, en een grote slachting in het land der Edomieten.
7 En de eenhoornen zullen met hen afgaan, en de varren met de stieren; en hun land zal doordronken zijn van het bloed, en hun stof zal van het smeer vet gemaakt worden.
8 Want het zal zijn de dag der wraak des HEEREN, een jaar der vergeldingen, om Sions twistzaak.
9 En hun beken zullen in pek verkeerd worden, en hun stof in zwavel; ja, hun aarde zal tot brandend pek worden.
10 Het zal des nachts of des daags niet uitgeblust worden, tot in der eeuwigheid zal zijn rook opgaan; van geslacht tot geslacht zal het woest zijn, tot in eeuwigheid der eeuwigheden zal niemand daar doorgaan.
11 Maar de roerdomp en de nachtuil zullen het erfelijk bezitten, en de schuifuit, en de raaf zal daarin wonen; want Hij zal een richtsnoer der woestigheid over hen trekken, en een richtlood der ledigheid.
12 Hun edelen (doch zij zijn er niet) zullen zij tot het koninkrijk roepen, maar al hun vorsten zullen niets zijn.
13 En in hun paleizen zullen doornen opgaan, netelen en distelen in hun vestingen; en het zal een woning der draken zijn, een zaal voor de jongen der struisen.
14 En de wilde dieren der woestijnen zullen de wilde dieren der eilanden daar ontmoeten, en de duivel zal zijn metgezel toeroepen; ook zal het nachtgedierte zich aldaar nederzetten, en het zal een rustplaats voor zich vinden.
15 Daar zal de wilde meerle nestelen en leggen, en haar jongen uitbikken, en onder haar schaduw vergaderen; ook zullen aldaar de gieren met elkaar verzameld worden.
16 Zoekt in het boek des HEEREN, en leest; niet een van dezen zal er feilen, het een noch het ander zal men missen; want mijn mond zelf heeft het geboden, en Zijn Geest Zelf zal ze samenbrengen.
17 Want Hij Zelf heeft voor hen het lot geworpen, en Zijn hand heeft het hun uitgedeeld met het richtsnoer; tot in der eeuwigheid zullen zij dat erfelijk bezitten, van geslacht tot geslacht zullen zij daarin wonen.

35
1 De woestijn en de dorre plaatsen zullen hierover vrolijk zijn, en de wildernis zal zich verheugen, en zal bloeien als een roos.
2 Zij zal lustig bloeien, en zich verheugen, ja, met verheuging, en juichen; de heerlijkheid van Libanon is haar gegeven, het sieraard van Karmel en Saron; zij zullen zien de heerlijkheid des HEEREN, het sieraad onzes Gods.
3 Versterkt de slappe handen, en stelt de struikelende knieen vast.
4 Zegt den onbedachtzamen van harte: Weest sterk, en vreest niet; ziet, ulieder God zal ter wrake komen met de vergelding Gods. Hij zal komen en ulieden verlossen.
5 Alsdan zullen der blinden ogen opengedaan worden, en der doven oren zullen geopend worden.
6 Alsdan zal de kreupele springen als een hert, en de tong des stommen zal juichen; want in de woestijn zullen wateren uitbarsten, en beken in de wildernis.
7 En het dorre land zal tot staand water worden, en het dorstige land tot springaders der wateren; in de woningen der draken, waar zij gelegen hebben, zal gras met riet en biezen zijn.
8 En aldaar zal een verheven baan, en een weg zijn, welke de heilige weg zal genaamd worden; de onreine zal er niet doorgaan, maar hij zal voor deze zijn; die dezen weg wandelt, zelfs de dwazen zullen niet dwalen.
9 Er zal geen leeuw zijn, en geen verscheurend gedierte zal daarop komen, noch aldaar gevonden worden; maar de verlosten zullen daarop wandelen.
10 En de vrijgekochten des HEEREN zullen wederkeren, en tot Sion komen met gejuich, en eeuwige blijdschap zal op hun hoofd wezen; vrolijkheid en blijdschap zullen zij verkrijgen, maar droefenis en zuchting zullen wegvlieden.

36
1 En het geschiedde in het veertiende jaar van den koning Hizkia, dat Sanherib, de koning van Assyrie, optoog tegen alle vaste steden van Juda, en nam ze in.
2 En de koning van Assyrie zond Rabsake van Lachis naar Jeruzalem tot den koning Hizkia, met een zwaar heir; en hij stond aan den watergang des oppersten vijvers, aan den hogen weg van het veld des vollers.
3 Toen ging tot hem uit Eljakim, de zoon van Hilkia, de hofmeester, en Sebna, de schrijver, en Joah, de zoon van Asaf, de kanselier.
4 En Rabsake zeide tot hen: Zegt nu tot Hizkia: Zo zegt de grote koning, de koning van Assyrie: Wat vertrouwen is dit, waarmede gij vertrouwt;
5 Ik mocht zeggen (doch het is een woord der lippen): Er is raad en macht tot den oorlog; op wien vertrouwt gij nu, dat gij tegen mij rebelleert?
6 Zie, gij vertrouwt op dien gebrokenen rietstaf, op Egypte; op denwelken zo iemand leunt, zo zal hij in zijn hand gaan en die doorboren; alzo is Farao, de koning van Egypte, al dengenen, die op hem vertrouwen.
7 Maar zo gij tot mij zegt: Wij vertrouwen op den HEERE, onzen God; is Hij Die niet, Wiens hoogten en Wiens altaren Hizkia weggenomen heeft, en Die tot Juda en tot Jeruzalem gezegd heeft: Voor dit altaar zult gij u nederbuigen?
8 Nu dan, wed toch met mijn heer, den koning van Assyrie; en ik zal u twee duizend paarden geven, zo gij voor u de ruiters daarop zult kunnen geven.
9 Hoe zoudt gij dan het aangezicht van een enigen vorst, van de geringste knechten mijns heren, afkeren? Maar gij vertrouwt op Egypte, om de wagenen en om de ruiteren.
10 En nu ben ik zonder den HEERE opgetogen tegen dit land, om dat te verderven. De HEERE heeft tot mij gezegd: Trek op tegen dat land, en verderf het.
11 Toen zeide Eljakim, en Sebna, en Joah tot Rabsake: Spreek toch tot uw knechten in het Syrisch, want wij verstaan het wel; en spreek niet met ons in het Joods, voor de oren des volks, dat op den muur is.
12 Maar Rabsake zeide: Heeft mijn heer mij tot uw heer en tot u gezonden, om deze woorden te spreken? Is het niet tot de mannen, die op den muur zitten, dat zij met ulieden hun drek eten, en hun water drinken zullen?
13 Alzo stond Rabsake, en riep met luider stem in het Joods, en zeide: Hoort de woorden des groten konings, des konings van Assyrie!
14 Alzo zegt de koning: Dat Hizkia u niet bedriege, want hij zal u niet kunnen redden.
15 Daartoe, dat Hizkia u niet doe vertrouwen op den HEERE, zeggende: De HEERE zal ons zekerlijk redden; deze stad zal niet in de hand des konings van Assyrie gegeven worden.
16 Hoort naar Hizkia niet; want alzo zegt de koning van Assyrie: Handelt met mij door een geschenk, en komt tot mij uit, en eet, een ieder van zijn wijnstok, en een ieder van zijn vijgeboom, en drinkt een ieder het water zijns bornputs;
17 Totdat ik kom en u haal in een land, als ulieder land is, een land van koren en most, een land van brood en van wijngaarden.
18 Dat Hizkia ulieden niet verleide, zeggende: De HEERE zal ons redden; hebben de goden der volken, een ieder zijn land, gered uit de hand des konings van Assyrie?
19 Waar zijn de goden van Hamath en Arpad? Waar zijn de goden van Sefarvaim? Hebben zij ook Samaria van mijn hand gered?
20 Welke zijn ze onder al de goden dezer landen, die hun land uit mijn hand gered hebben, dat de HEERE Jeruzalem uit mijn hand zou redden?
21 Doch zij zwegen stil, en antwoordden hem niet een woord; want het gebod des konings was, zeggende: Gij zult hem niet antwoorden.

22 Toen kwam Eljakim, de zoon van Hilkia, de hofmeester, en Sebna, de schrijver, en Joah, de zoon van Asaf, de kanselier, tot Hizkia met gescheurde klederen; en zij gaven hem de woorden van Rabsake te kennen.

37
1 En het geschiedde, als de koning Hizkia dat hoorde, zo scheurde hij zijn klederen, en bedekte zich met een zak, en ging in het huis des HEEREN.
2 Daarna zond hij Eljakim, den hofmeester, en Sebna, den schrijver, en de oudsten der priesteren, met zakken bedekt, tot Jesaja, den profeet, den zoon van Amoz;
3 En zij zeiden tot hem: Alzo zegt Hizkia: Deze dag is een dag der benauwdheid, en der schelding, en der lastering; want de kinderen zijn gekomen tot aan de geboorte, en er is geen kracht om te baren.
4 Misschien zal de HEERE, uw God, horen de woorden van Rabsake, denwelken zijn heer, de koning van Assyrie, gezonden heeft, om den levenden God te honen, en te schelden met woorden, die de HEERE, uw God, gehoord heeft; hef dan een gebed op voor het overblijfsel, dat gevonden wordt.
5 En de knechten van den koning Hizkia kwamen tot Jesaja.
6 En Jesaja zeide tot hen: Zo zult gijlieden tot uw heer zeggen: Zo zegt de HEERE: Vrees niet voor de woorden, die gij gehoord hebt, waarmede Mij de dienaars des konings van Assyrie gelasterd hebben.
7 Zie, Ik zal een geest in hem geven, dat hij een gerucht horen zal, en weder in zijn land keren; en Ik zal hem door het zwaard in zijn land vellen.
8 Zo kwam Rabsake weder, en hij vond den koning van Assyrie strijdende tegen Libna; want hij had gehoord, dat hij van Lachis vertrokken was.
9 Als hij nu hoorde van Tirhaka, den koning van Cusch, zeggen: Hij is uitgetogen, om tegen u te strijden; toen hij zulks hoorde, zo zond hij weder boden tot Hizkia, zeggende:
10 Zo zult gijlieden spreken tot Hizkia, den koning van Juda, zeggende: Laat u uw God niet bedriegen, op Welken gij vertrouwt, zeggende: Jeruzalem zal in de hand des konings van Assyrie niet gegeven worden.
11 Zie, gij hebt gehoord, wat de koningen van Assyrie aan alle landen gedaan hebben, die verbannende; en zoudt gij gered worden?
12 Hebben de goden der volken die mijn vaders verdorven hebben, dezelven gered, als Gozan, en Haran, en Rezef, en de kinderen van Eden, die in Telasser waren?
13 Waar is de koning van Hamath, en de koning van Arpad, en de koning der stad Sefarvaim, Hena en Ivva?
14 Als nu Hizkia de brieven uit der boden hand ontvangen, en die gelezen had, ging hij op in het huis des HEEREN; en Hizkia breidde die uit voor het aangezicht des HEEREN.
15 En Hizkia bad tot den HEERE, zeggende:
16 O HEERE der heirscharen, Gij, God van Israel, Die tussen de cherubim woont! Gij Zelf, Gij alleen zijt de God van alle koninkrijken der aarde; Gij hebt den hemel en de aarde gemaakt!
17 O HEERE! neig Uw oor en hoor, HEERE! doe Uw ogen open, en zie; en hoor al de woorden van Sanherib, die gezonden heeft om den levenden God te honen.
18 Waarlijk, HEERE! hebben de koningen van Assyrie al de landen, mitsgaders derzelver landerijen verwoest;
19 En hebben hun goden in het vuur geworpen; want zij waren geen goden, maar het werk van mensenhanden, hout en steen; daarom hebben zij die verdorven.
20 Nu dan, HEERE, onze God, verlos ons uit zijn hand, zo zullen alle koninkrijken der aarde weten, dat Gij alleen de HEERE zijt.
21 Toen zond Jesaja, de zoon van Amoz, tot Hizkia, om te zeggen: Alzo zegt de HEERE, de God Israels: Dat gij tot Mij gebeden hebt tegen Sanherib, den koning van Assyrie, heb Ik gehoord.
22 Dit is het woord, dat de HEERE over hem gesproken heeft: De jonkvrouw, de dochter van Sion, veracht u, zij bespot u, de dochter van Jeruzalem schudt het hoofd achter u.

23 Wien hebt gij gehoond, en gelasterd, en tegen Wien hebt gij de stem verheven, en uw ogen omhoog opgeheven? Tegen den Heilige Israels!
24 Door middel uwer dienstknechten hebt gij den HEERE gehoond, en gezegd: Ik heb met de menigte mijner wagenen beklommen de hoogte der bergen, de zijden van Libanon; en ik zal zijn hoge cederbomen en zijn uitgelezen dennebomen afhouwen; en zal komen tot zijn uiterste hoogte, in het woud zijns schonen velds.
25 Ik heb gegraven en de wateren gedronken; en ik heb met mijn voetzolen alle rivieren der belegerde plaatsen verdroogd.
26 Hebt gij niet gehoord, dat Ik zulks lang te voren gedaan heb, en dat van de oude dagen af geformeerd heb? Nu heb Ik dat doen komen, dat gij zoudt zijn, om de vaste steden te verstoren tot woeste hopen.
27 Daarom waren haar inwoners handeloos, zij waren verslagen en beschaamd; zij waren als het gras des velds en de groene grasscheutjes, als het hooi der daken, en het brandkoren, eer het overeind staat.
28 Maar Ik weet uw zitten, en uw uitgaan, en uw inkomen, en uw woeden tegen Mij.
29 Om uw woeden tegen Mij, en dat uw woeling voor Mijn oren opgekomen is, zo zal Ik Mijn haak in uw neus leggen, en Mijn gebit in uw lippen, en Ik zal u doen wederkeren door dien weg, door denwelken gij gekomen zijt.
30 En dat zij u een teken, dat men in dit jaar, wat van zelf gewassen is, eten zal, en in het tweede jaar, wat daarvan weder uitspruit; maar zaait in het derde jaar, en maait, en plant wijngaarden, en eet hun vruchten.
31 Want het ontkomene, dat overgebleven is van het huis van Juda, zal wederom nederwaarts wortelen, en het zal opwaarts vrucht dragen.
32 Want van Jeruzalem zal het overblijfsel uitgaan, en het ontkomene van den berg Sion; de ijver des HEEREN der heirscharen zal dit doen.
33 Daarom, zo zegt de HEERE van den koning van Assyrie: Hij zal in deze stad niet komen, noch daar een pijl inschieten; ook zal hij met geen schild daarvoor komen, en zal geen wal daartegen opwerpen.
34 Door den weg, dien hij gekomen is, door dien zal hij wederkeren; maar in deze stad zal hij niet komen, zegt de HEERE.
35 Want Ik zal deze stad beschermen, om die te verlossen, om Mijnentwil, en om Davids, Mijns knechts wil.
36 Toen voer de engel des HEEREN uit, en sloeg in het leger van Assyrie honderd vijf en tachtig duizend. En toen zij zich des morgens vroeg opmaakten, ziet, die allen waren dode lichamen.
37 Zo vertrok Sanherib, de koning van Assyrie, en toog henen, en keerde weder; en hij bleef te Nineve.
38 Het geschiedde nu, als hij in het huis van Nisroch, zijn god, zich nederboog, dat Adramelech en Sarezer, zijn zonen, hem met het zwaard versloegen; doch zij ontkwamen in het land van Ararat; en Esar-haddon, zijn zoon, werd koning in zijn plaats.

38
1 In die dagen werd Hizkia krank tot stervens toe; en de profeet Jesaja, de zoon van Amoz, kwam tot hem, en zeide tot hem: Alzo zegt de HEERE: Geef bevel aan uw huis; want gij zult sterven, en niet leven.
2 Toen keerde Hizkia zijn aangezicht om naar den wand, en hij bad tot den HEERE.
3 En hij zeide: Och HEERE, gedenk toch, dat ik voor Uw aangezicht in waarheid en met een volkomen hart gewandeld, en wat goed in Uw ogen is, gedaan heb. En Hizkia weende gans zeer.
4 Toen geschiedde het woord des HEEREN tot Jesaja, zeggende:
5 Ga henen, en zeg tot Hizkia: Zo zegt de HEERE, de God van uw vader David: Ik heb uw gebed gehoord, Ik heb uw tranen gezien; zie, Ik zal vijftien jaren tot uw dagen toedoen;
6 En Ik zal u uit de hand des konings van Assyrie verlossen, mitsgaders deze stad; en Ik zal deze stad beschermen.
7 En dit zal u een teken zijn van den HEERE, dat de HEERE het woord, dat Hij gesproken heeft, doen zal:
8 Zie, Ik zal de schaduw der graden, die met de zon in de graden van Achaz' zonnewijzer nederwaarts gegaan is, tien graden achterwaarts doen keren. Dies is de zon tien graden teruggekeerd, in de graden, die zij nederwaarts gegaan was.
9 Dit is het schrift van Hizkia, koning van Juda, toen hij ziek geweest en van zijn ziekte genezen was.
10 Ik zeide: Vanwege de afsnijding mijner dagen, zal ik tot de poorten des grafs heengaan, ik word beroofd van het overige mijner jaren.
11 Ik zeide: Ik zal den HEERE niet meer zien, den HEERE, in het land der levenden; ik zal de mensen niet meer aanschouwen met de inwoners der wereld.
12 Mijn levenstijd is weggetogen, en van mij weggevoerd gelijk eens herders hut; ik heb mijn leven afgesneden, gelijk een wever zijn web; Hij zal mij afsnijden, als van den drom; van den dag tot den nacht zult Gij mij ten einde gebracht hebben.
13 Ik stelde mij voor tot den morgenstond toe; gelijk een leeuw, alzo zal Hij al mijn beenderen breken; van den dag tot den nacht zult Gij mij ten einde gebracht hebben.
14 Gelijk een kraan of zwaluw, alzo piepte ik; ik kirde als een duif; mijn ogen verhieven zich omhoog; o HEERE! ik word onderdrukt, wees Gij mijn Borg.
15 Wat zal ik spreken? Gelijk Hij het mij heeft toegezegd, alzo heeft Hij het gedaan; ik zal nu al zoetjes voorttreden al mijn jaren, vanwege de bitterheid mijner ziel.
16 Heere, bij deze dingen leeft men, en in dit alles is het leven van mijn geest; want Gij hebt mij gezond gemaakt en mij genezen.
17 Zie, in vrede is mij de bitterheid bitter geweest; maar Gij hebt mijn ziel liefelijk omhelsd, dat zij in de groeve der vertering niet kwame; want Gij hebt al mijn zonden achter Uw rug geworpen.
18 Want het graf zal U niet loven, de dood zal U niet prijzen; die in den kuil nederdalen, zullen op Uw waarheid niet hopen.
19 De levende, de levende, die zal U loven, gelijk ik heden doe; de vader zal den kinderen Uw waarheid bekend maken.
20 De HEERE was gereed om mij te verlossen; daarom zullen wij op mijn snarenspel spelen; al de dagen onzes levens, in het huis des HEEREN.
21 Jesaja nu had gezegd: Laat men nemen een klomp vijgen, en tot een pleister op het gezwel maken, en hij zal genezen.
22 En Hizkia had gezegd: Welk zal het teken zijn, dat ik ten huize des HEEREN zal opgaan?

39
1 Te dien tijd zond Merodach Baladan, de zoon van Baladan, de koning van Babel, brieven en een geschenk aan Hizkia; want hij had gehoord dat hij krank geweest en weder sterk geworden was.
2 En Hizkia verblijdde zich over hen, en hij toonde hun zijn schathuis, het zilver, en het goud, en de specerijen, en de beste olie, en zijn ganse wapenhuis, en al wat gevonden werd in zijn schatten; er was geen ding in zijn huis, noch in zijn ganse heerschappij, dat Hizkia hun niet toonde.
3 Toen kwam de profeet Jesaja tot den koning Hizkia, en zeide tot hem: Wat hebben die mannen gezegd, en van waar zijn zij tot u gekomen? En Hizkia zeide: Zij zijn uit verren lande tot mij gekomen, uit Babel.
4 En hij zeide: Wat hebben zij gezien in uw huis? En Hizkia zeide: Zij hebben alles gezien, wat in mijn huis is; geen ding is er in mijn schatten, dat ik hun niet getoond heb.
5 Toen zeide Jesaja tot Hizkia: Hoor het woord des HEEREN der heirscharen.
6 Zie, de dagen komen, dat al wat in uw huis is, en wat uw vaders opgelegd hebben tot een schat tot op dezen dag, naar Babel weggevoerd zal worden; er zal niets overgelaten worden, zegt de HEERE.
7 Daartoe zullen zij van uw zonen, die uit u zullen voortkomen, die gij gewinnen zult, nemen, dat zij hovelingen zijn in het paleis des konings van Babel.
8 Maar Hizkia zeide tot Jesaja: Het woord des HEEREN, dat gij gesproken hebt, is goed. Ook zeide hij: Doch het zij vrede en waarheid in mijn dagen!

40
1 Troost, troost Mijn volk, zal ulieder God zeggen.
2 Spreekt naar het hart van Jeruzalem, en roept haar toe, dat haar strijd vervuld is, dat haar ongerechtigheid verzoend is, dat zij van de hand des HEEREN dubbel ontvangen heeft voor al haar zonden.
3 Een stem des roependen in de woestijn: Bereidt den weg des HEEREN, maakt recht in de wildernis een baan voor onzen God!
4 Alle dalen zullen verhoogd worden, en alle bergen en heuvelen zullen vernederd worden; en wat krom is, dat zal recht, en wat hobbelachtig is, dat zal tot een vallei gemaakt worden.
5 En de heerlijkheid des HEEREN zal geopenbaard worden; en alle vlees te gelijk zal zien, dat het de mond des HEEREN gesproken heeft.
6 Een stem zegt: Roept! En hij zegt: Wat zal ik roepen? Alle vlees is gras, en al zijn goedertierenheid als een bloem des velds.
7 Het gras verdort, de bloem valt af, als de Geest des HEEREN daarin blaast; voorwaar, het volk is gras.
8 Het gras verdort, de bloem valt af; maar het Woord onzes Gods bestaat in der eeuwigheid.
9 O Sion, gij verkondigster van goede boodschap, klim op een hogen berg; o Jeruzalem, gij verkondigster van goede boodschap, hef uw stem op met macht, hef ze op, vrees niet, zeg den steden van Juda: Zie hier is uw God!
10 Ziet, de Heere HEERE zal komen tegen den sterke, en Zijn arm zal heersen; ziet, Zijn loon is bij Hem, en Zijn arbeidsloon is voor Zijn aangezicht.
11 Hij zal Zijn kudde weiden gelijk een herder; Hij zal de lammeren in Zijn armen vergaderen, en in Zijn schoot dragen; de zogenden zal Hij zachtjes leiden.
12 Wie heeft de wateren met Zijn vuist gemeten, en van de hemelen met de span de maat genomen, en heeft met een drieling het stof der aarde begrepen, en de bergen gewogen in een waag, en de heuvelen in een weegschaal?
13 Wie heeft den Geest des HEEREN bestierd, en wie heeft Hem als Zijn raadsman onderwezen?
14 Met wien heeft Hij raad gehouden, die Hem verstand zou geven, en Hem zou leren van het pad des rechts, en Hem wetenschap zou leren, en Hem zou bekend maken den weg des veelvoudigen verstands?
15 Ziet, de volken zijn geacht als een druppel van een emmer, en als een stofje van de weegschaal; ziet, Hij werpt de eilanden henen als dun stof!
16 En de Libanon is niet genoegzaam om te branden, en zijn gedierte is niet genoegzaam ten brandoffer.
17 Alle volken zijn als niets voor Hem; en zij worden bij Hem geacht minder dan niet, en ijdelheid.
18 Bij wien dan zult gij God vergelijken, of wat gelijkenis zult gij op Hem toepassen?
19 De werkmeester giet een beeld, en de goudsmid overtrekt het met goud, en giet er zilveren ketenen toe.
20 Die verarmd is, dat hij niet te offeren heeft, die kiest een hout uit, dat niet verrotte; hij zoekt zich een wijzen werkmeester, om een beeld te bereiden, dat niet wankele.
21 Weet gijlieden niet? Hoort gij niet? Is het u van den beginne aan niet bekend gemaakt! Hebt gij op de grondvesten der aarde niet gelet?
22 Hij is het, Die daar zit boven den kloot der aarde, en derzelver inwoners zijn als sprinkhanen; Hij is het, Die de hemelen uitspant als een dunnen doek, en breidt ze uit als een tent, om te bewonen;
23 Die de vorsten te niet maakt; de richters der aarde maakt Hij tot ijdelheid.

24 Ja, zij worden niet geplant, ja, zij worden niet gezaaid, ja, hun afgehouwen stam wortelt niet in de aarde; ook als Hij op hen blazen zal, zo zullen zij verdorren, en een stormwind zal hen als een stoppel wegnemen.
25 Bij wien dan zult gijlieden Mij vergelijken, dien Ik gelijk zij? zegt de Heilige.
26 Heft uw ogen op omhoog, en ziet, Wie deze dingen geschapen heeft; Die in getal hun heir voortbrengt; Die ze alle bij name roept, vanwege de grootheid Zijner krachten, en omdat Hij sterk van vermogen is; er wordt er niet een gemist.
27 Waarom zegt gij dan, o Jakob! en spreekt, o Israel! mijn weg is voor den HEERE verborgen, en mijn recht gaat van mijn God voorbij?
28 Weet gij het niet? Hebt gij niet gehoord, dat de eeuwige God, de HEERE, de Schepper van de einden der aarde, noch moede noch mat wordt? Er is geen doorgronding van Zijn verstand.
29 Hij geeft den moeden kracht, en Hij vermenigvuldigt de sterkte dien, die geen krachten heeft.
30 De jongen zullen moede en mat worden, en de jongelingen zullen gewisselijk vallen;
31 Maar dien den HEERE verwachten, zullen de kracht vernieuwen; zij zullen opvaren met vleugelen, gelijk de arenden; zij zullen lopen, en niet moede worden; zij zullen wandelen, en niet mat worden.

41
1 Zwijgt voor Mij, gij eilanden! en laat de volken de kracht vernieuwen; laat ze toetreden, laat ze dan spreken; laat ons samen ten gerichte naderen.
2 Wie heeft van den opgang dien rechtvaardige verwekt? heeft hem geroepen op zijn voet? de heidenen voor zijn aangezicht gegeven, en gemaakt, dat hij over koningen heerste? heeft ze zijn zwaard gegeven als stof, zijn boog als een voortgedreven stoppel?
3 Dat hij ze najaagde en doortrok met vrede, door een pad, hetwelk hij met zijn voeten niet gegaan had?
4 Wie heeft dit gewrocht en gedaan, roepende de geslachten van den beginne? Ik, de HEERE, Die de Eerste ben, en met den Laatste ben Ik Dezelfde.
5 De eilanden zagen het, en zij vreesden; de einden der aarde beefden; zij naderden en kwamen toe;
6 De een hielp den ander, en zeide tot zijn metgezel: Wees sterk!
7 En de werkmeester versterkte den goudsmid; die met den hamer glad maakt, dien, die op het aambeeld slaat, zeggende van het soldeersel: Het is goed; daarna maakt hij het vast met nagelen, dat het niet wankele.
8 Maar gij, Israel, Mijn knecht! gij Jakob, dien Ik verkoren heb! het zaad van Abraham, Mijn liefhebber!
9 Gij, welken Ik gegrepen heb van de einden der aarde, en uit haar bijzonderste geroepen heb; en zeide tot u: Gij zijt Mijn knecht; u heb Ik uitverkoren, en heb u niet verworpen.
10 Vrees niet, want Ik ben met u; zijt niet verbaasd, want Ik ben uw God; Ik sterk u, ook help Ik u, ook ondersteun Ik u met de rechterhand Mijner gerechtigheid.
11 Ziet, zij zullen beschaamd en te schande worden, allen, die tegen u ontstoken zijn; zij zullen worden als niet, en die lieden, die met u twisten, zullen vergaan.
12 Gij zult hen zoeken, maar zult hen niet vinden; de lieden, die met u kijven, zullen worden als niet, en die lieden, die met u oorlogen, als een nietig ding.
13 Want Ik, de HEERE, uw God, grijp uw rechterhand aan, Die tot u zeg: Vrees niet, Ik help u.
14 Vrees niet, gij wormpje Jakobs, gij volkje Israels! Ik help u, spreekt de HEERE, en uw Verlosser is de Heilige Israels!
15 Ziet, Ik heb u tot een scherpe nieuwe dorsslede gesteld, die scherpe pinnen heeft; gij zult bergen dorsen en vermalen, en heuvelen zult gij stellen gelijk kaf.
16 Gij zult ze wannen, en de wind zal ze wegnemen, en de stormwind zal ze verstrooien; maar gij zult u verheugen in den HEERE; in den Heilige Israels zult gij u roemen.
17 De ellendigen en nooddruftigen zoeken water, maar er is geen, hun tong versmacht van dorst; Ik, de HEERE zal hen verhoren, Ik, de God Israels, zal hen niet verlaten.
18 Ik zal rivieren op de hoge plaatsen openen, en fonteinen in het midden der valleien; Ik zal de woestijn tot een waterpoel zetten, en het dorre land tot watertochten.
19 Ik zal in de woestijn den cederboom, den sittimboom, en den mirteboom, en den olieachtigen boom zetten; Ik zal in de wildernis stellen den denneboom, den beuk, en den busboom te gelijk;
20 Opdat zij zien, en bekennen, en overleggen, en te gelijk verstaan, dat de hand des HEEREN zulks gedaan, en dat de Heilige Israels zulks geschapen heeft.
21 Brengt ulieder twistzaak voor, zegt de HEERE; brengt uw vaste bewijsredenen bij, zegt de Koning van Jakob.
22 Laat hen voortbrengen en ons verkondigen de dingen, die gebeuren zullen; verkondigt de vorige dingen, welke die geweest zijn, opdat wij het ter harte nemen, en het einde daarvan weten; of doet ons de toekomende dingen horen.
23 Verkondigt dingen, die hierna komen zullen, opdat wij weten, dat gij goden zijt; ja, doet goed, en doet kwaad, dat wij verbaasd staan, en te zamen toezien.
24 Ziet, gijlieden zijt minder dan niet, en ulieder werk is erger dan een adder; hij is een gruwel, die ulieden verkiest.

25 Ik verwek een van het noorden, en hij zal opkomen van den opgang der zon; hij zal Mijn Naam aanroepen; en hij zal komen over de overheden als over leem, en gelijk een pottenbakker het slijk treedt.
26 Wie heeft wat verkondigd van den beginne aan, dat wij het weten mogen, of van te voren, dat wij zeggen mogen: Hij is rechtvaardig; maar er is niemand, die het verkondigt, ook niemand, die wat horen doet, ook niemand, die ulieder woorden hoort.
27 Ik, de Eerste zeg tot Sion: Zie, zie ze daar! en tot Jeruzalem: Ik zal een blijden boodschapper geven.
28 Want Ik zag toe, maar er was niemand, zelfs onder dezen, maar er was geen raadgever, dat Ik hen zou vragen, en zij Mij antwoord geven zouden.
29 Ziet, zij zijn altemaal ijdelheid, hun werken zijn een nietig ding, hun gegoten beelden zijn wind, en een ijdel ding.

42
1 Ziet, Mijn Knecht, Dien Ik ondersteun, Mijn Uitverkorene, in Denwelken Mijn ziel een welbehagen heeft! Ik heb Mijn geest op Hem gegeven; Hij zal het recht den heidenen voortbrengen.
2 Hij zal niet schreeuwen, noch Zijn stem verheffen, noch Zijn stem op de straat horen laten.
3 Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken, en de rokende vlaswiek zal Hij niet uitblussen; met waarheid zal Hij het recht voortbrengen.
4 Hij zal niet verdonkerd worden, en Hij zal niet verbroken worden, totdat Hij het recht op aarde zal hebben besteld; en de eilanden zullen naar Zijn leer wachten.
5 Alzo zegt God, de HEERE, Die de hemelen geschapen, en dezelve uitgebreid heeft, Die de aarde uitgespannen heeft, en wat daaruit voortkomt; Die den volke, dat daarop is, den adem geeft, en den geest dengenen, die daarop wandelen:
6 Ik, de HEERE, heb u geroepen in gerechtigheid, en Ik zal u bij uw hand grijpen; en Ik zal u behoeden, en Ik zal u geven tot een Verbond des volks, tot een Licht der heidenen.
7 Om te openen de blinde ogen, om de gebondenen uit te voeren uit de gevangenis, en uit het gevangenhuis, die in duisternis zitten.
8 Ik ben de HEERE, dat is Mijn Naam; en Mijn eer zal Ik geen anderen geven, noch Mijn lof den gesneden beelden.
9 Ziet, de voorgaande dingen zijn gekomen, en nieuwe dingen verkondig Ik; eer dat zij uitspruiten, doe Ik ulieden die horen.
10 Zingt den HEERE een nieuw lied, Zijn lof van het einde der aarde; gij, die ter zee vaart, en al wat daarin is, gij eilanden en hun inwoners.
11 Laat de woestijn en haar steden de stem verheffen, met de dorpen, die Kedar bewoont; laat hen juichen, die in de rotsstenen wonen, en van den top der bergen af schreeuwen.
12 Laat ze den HEERE de eer geven, en Zijn lof in de eilanden verkondigen.
13 De HEERE zal uittrekken als een held; Hij zal den ijver opwekken als een krijgsman; Hij zal juichen, ja, Hij zal een groot getier maken; Hij zal Zijn vijanden overweldigen.
14 Ik heb van ouds gezwegen, Ik heb Mij stil gehouden en Mij ingehouden; Ik zal uitschreeuwen, als een, die baart, Ik zal ze verwoesten, en te zamen opslokken.
15 Ik zal bergen en heuvelen woest maken, en al hun gras zal Ik doen verdorren; en Ik zal de rivieren tot eilanden maken, en de poelen uitdrogen.
16 En Ik zal de blinden leiden door den weg, dien zij niet geweten hebben, Ik zal ze doen treden door de paden, die zij niet geweten hebben; Ik zal de duisternis voor hun aangezicht ten licht maken, en het kromme tot recht; deze dingen zal Ik hun doen, en Ik zal hen niet verlaten.
17 Maar die zich op gesneden beelden verlaten, die tot de gegoten beelden zeggen: Gij zijt onze goden; die zullen achterwaarts keren, en met schaamte beschaamd worden.
18 Hoort, gij doven! en schouwt aan, gij blinden! om te zien.
19 Wie is er blind als Mijn knecht, en doof, gelijk Mijn bode, dien Ik zende? Wie is blind, gelijk de volmaakte, en blind, gelijk de knecht des HEEREN?
20 Gij ziet wel veel dingen, maar gij bewaart ze niet; of schoon hij de oren opendoet, zo hoort hij toch niet.
21 De HEERE had lust aan hem, om Zijner gerechtigheid wil; Hij maakte hem groot door de wet, en Hij maakte hem heerlijk.
22 Maar nu is het een beroofd en geplunderd volk; zij zijn allen verstrikt in de holen, en verstoken in de gevangenhuizen; zij zijn tot een roof geworden, en er is niemand, die ze redt; tot een plundering, en niemand zegt: Geeft ze weder.
23 Wie onder ulieden neemt zulks ter oren? Wie merkt op en hoort, wat hierna zijn zal?
24 Wie heeft Jakob tot een plundering overgegeven, en Israel den rovers? Is het niet de HEERE, Hij, tegen Wien wij gezondigd hebben? Want zij wilden niet wandelen in Zijn wegen, en zij hoorden niet naar Zijn wet.

25 Daarom heeft Hij over hen uitgestort de grimmigheid Zijns toorns en de macht des oorlogs; en Hij heeft ze rondom in vlam gezet, doch zij merken het niet; en Hij heeft ze in brand gestoken, doch zij nemen het niet ter harte.

43
1 Maar nu, alzo zegt de HEERE, uw Schepper, o Jakob! en uw Formeerder, o Israel! vrees niet, want Ik heb u verlost; Ik heb u bij uw naam geroepen, gij zijt Mijn.
2 Wanneer gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn, en door de rivieren, zij zullen u niet overstromen; wanneer gij door het vuur zult gaan, zult gij niet verbranden, en de vlam zal u niet aansteken.
3 Want Ik ben de HEERE, uw God, de Heilige Israels, uw Heiland; Ik heb Egypte, Morenland en Seba gegeven tot uw losgeld in uw plaats.
4 Van toen af, dat gij kostelijk zijt geweest in Mijn ogen, zijt gij verheerlijkt geweest, en Ik heb u liefgehad; daarom heb Ik mensen in uw plaats gegeven, en volken in plaats van uw ziel.
5 Vrees niet, want Ik ben met u; Ik zal uw zaad van den opgang brengen, en Ik zal u verzamelen van den ondergang.
6 Ik zal zeggen tot het noorden: Geef; en tot het zuiden: Houd niet terug; breng Mijn zonen van verre, en Mijn dochters van het einde der aarde;
7 Een ieder, die naar Mijn Naam genoemd is, en dien Ik geschapen heb tot Mijn eer, dien Ik geformeerd heb, dien Ik ook gemaakt heb.
8 Breng voort het blinde volk, hetwelk ogen heeft, en de doven, die oren hebben.
9 Laat al de heidenen samen vergaderd worden, en laat de volken verzameld worden; wie onder hen zal dit verkondigen? Of laat hen ons doen horen de vorige dingen, laat hen hun getuigen voortbrengen, opdat zij gerechtvaardigd worden, en men het hore en zegge: Het is de waarheid.
10 Gijlieden zijt Mijn getuigen, spreekt de HEERE, en Mijn knecht, dien Ik uitverkoren heb; opdat gij het weet, en Mij gelooft, en verstaat, dat Ik Dezelve ben, dat voor Mij geen God geformeerd is, en na Mij geen zijn zal.
11 Ik, Ik ben de HEERE, en er is geen Heiland behalve Mij.
12 Ik heb verkondigd, en Ik heb verlost, en Ik heb het doen horen, en geen vreemd god was onder ulieden; en gij zijt Mijn getuigen, spreekt de HEERE, dat Ik God ben.
13 Ook eer de dag was, ben Ik, en er is niemand, die uit Mijn hand redden kan; Ik zal werken, en wie zal het keren?
14 Alzo zegt de HEERE, uw Verlosser, de Heilige Israels: Om ulieder wil heb Ik naar Babel gezonden, en heb hen allen vluchtig doen nederdalen, te weten de Chaldeen, in de schepen, op welke zij juichten.
15 Ik ben de HEERE, uw Heilige; de Schepper van Israel, ulieder Koning.
16 Alzo zegt de HEERE, Die in de zee een weg, en in de sterke wateren een pad maakte;
17 Die wagenen en paarden, heir en macht voortbracht; te zamen zijn zij nedergelegen, zij zullen niet weder opstaan, zij zijn uitgeblust, gelijk een vlaswiek zijn zij uitgegaan.
18 Gedenkt der vorige dingen niet, en overlegt de oude dingen niet.
19 Ziet, Ik zal wat nieuws maken, nu zal het uitspruiten, zult gijlieden dat niet weten? Ja, Ik zal in de woestijn een weg leggen, en rivieren in de wildernis.
20 Het gedierte des velds zal Mij eren, de draken en de jonge struisen; want Ik zal in de woestijn wateren geven, en rivieren in de wildernis, om Mijn volk, Mijn uitverkorenen drinken te geven.
21 Dit volk heb Ik Mij geformeerd, zij zullen Mijn lof vertellen.
22 Doch gij hebt Mij niet aangeroepen, o Jakob! als gij u tegen Mij vermoeid hebt, o Israel!
23 Mij hebt gij niet gebracht het kleine vee uwer brandofferen, en met uw slachtofferen hebt gij Mij niet geeerd; Ik heb u Mij niet doen dienen met spijsoffer, en Ik heb u niet vermoeid met wierook.
24 Mij hebt gij geen kalmus voor geld gekocht, en met het vette uwer slachtoffers hebt gij Mij niet gedrenkt; maar gij hebt Mij arbeid gemaakt, met uw zonden, gij hebt Mij vermoeid met uw ongerechtigheden.

25 Ik, Ik ben het, Die uw overtredingen uitdelg, om Mijnentwil, en Ik gedenk uwer zonden niet.
26 Maakt Mij indachtig, laat ons te zamen richten, vertelt gij uw redenen, opdat gij moogt gerechtvaardigd worden.
27 Uw eerste vader heeft gezondigd, en uw uitleggers hebben tegen Mij overtreden.
28 Daarom zal Ik de oversten des heiligdoms ontheiligen, en Jakob ten ban overgeven, en Israel tot beschimpingen.

44
1 Maar hoor nu Mijn knecht Jakob, en Israel, dien Ik verkoren heb!
2 Zo zegt de HEERE, uw Maker, en uw Formeerder van den buik af, Die u helpt: Vrees niet, o Jakob, Mijn knecht, en gij, Jeschurun, dien Ik uitverkoren heb!
3 Want Ik zal water gieten op de dorstigen, en stromen op het droge; Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten, en Mijn zegen op uw nakomelingen.
4 En zij zullen uitspruiten tussen in het gras, als de wilgen aan de waterbeken.
5 Deze zal zeggen: Ik ben des HEEREN; en die zal zich noemen met den naam van Jakob; en gene zal met zijn hand schrijven: Ik ben des HEEREN, en zich toenoemen met den naam van Israel.
6 Zo zegt de HEERE, de Koning van Israel, en zijn Verlosser, de HEERE der heirscharen: Ik ben de Eerste, en Ik ben de Laatste, en behalve Mij is er geen God.
7 En wie zal, gelijk als Ik, roepen en het verkondigen, en het ordentelijk voor Mij stellen, sedert dat Ik een eeuwig volk gesteld heb? en laat ze de toekomstige dingen, en die komen zullen, hun verkondigen.
8 Verschrikt niet, en vreest niet; heb Ik het u van toen af niet doen horen en verkondigd? Want gijlieden zijt Mijn getuigen: is er ook een God behalve Mij? Immers, is er geen andere rotssteen: Ik ken er geen?
9 De formeerders van gesneden beelden zijn al te zamen ijdelheid, en hun gewenste dingen doen geen nut; ja, zij zelven zijn hun getuigen; zij zien niet, en zij weten niet, daarom zullen zij beschaamd worden.
10 Wie formeert een god, en giet een beeld, dat geen nut doet?
11 Ziet, al hun medegenoten zullen beschaamd worden, want de werkmeesters zijn uit de mensen; dat zij zich altemaal vergaderen, dat zij opstaan, zij zullen verschrikken, zij zullen te zamen beschaamd worden.
12 De ijzersmid maakt een bijl, en werkt in den gloed, en formeert het met hamers, en werkt het met zijn sterken arm; ook lijdt hij honger, totdat hij krachteloos wordt, hij drinkt geen water, totdat hij amechtig wordt.
13 De timmerman trekt het richtsnoer uit, hij tekent het af met den draad, hij maakt het effen met de schaven, en tekent het met den passer, en maakt het naar de beeltenis eens mans, naar de schoonheid van een mens, dat het in het huis blijve.
14 Als hij zich cederen afhouwt, zo neemt hij een cypressenboom of een eik, en hij versterkt zich onder de bomen des wouds; hij plant een olmboom, en de regen maakt dien groot.
15 Dan is het voor den mens om te verbranden, dan neemt hij daarvan, en warmt er zich bij; ook ontsteekt hij het, en bakt er brood bij; daarenboven maakt hij er een god van, en buigt zich daarvoor, hij maakt er een gesneden beeld van, en knielt er voor neder.
16 Zijn helft brandt hij in het vuur, bij de andere helft daarvan eet hij vlees; hij braadt een gebraad, en hij wordt verzadigd; ook warmt hij zichzelven, en hij zegt: Hei! ik ben warm geworden, ik heb het vuur gezien!
17 Het overige nu daarvan maakt hij tot een god, tot zijn gesneden beeld; hij knielt er voor neder, en buigt zich, en bidt het aan, en zegt: Red mij, want gij zijt mijn god!
18 Zij weten niet, en verstaan niet, want het heeft hun ogen bestreken, dat zij niet zien, en hun harten, dat zij niet verstaan.
19 En niemand van hen brengt het in zijn hart, en er is noch kennis noch verstand, dat hij zeggen zou: De helft daarvan heb ik verbrand in het vuur, ja, ook op de kolen daarvan heb ik brood gebakken, ik heb vlees daarbij gebraden, en heb het gegeten; en zou ik het overblijfsel daarvan tot een gruwel maken, zou ik nederknielen voor hetgeen van een boom gekomen is?
20 Hij voedt zich met as, het bedrogen hart heeft hem ter zijde afgeleid; zodat hij zijn ziel niet redden kan, noch zeggen: Is er niet een leugen in mijn rechterhand?

21 Gedenk aan deze dingen, o Jakob, en Israel! Want gij zijt Mijn knecht, Ik heb u geformeerd; gij zijt Mijn knecht, Israel, gij zult van Mij niet vergeten worden.
22 Ik delg uw overtredingen uit als een nevel, en uw zonden als een wolk; keer weder tot Mij, want Ik heb u verlost.
23 Zingt met vreugde, gij hemelen! want de HEERE heeft het gedaan; juicht, gij benedenste delen der aarde! gij bergen! maakt een groot gedreun met vreugdegezang, gij bossen, en alle geboomte daarin! Want de HEERE heeft Jakob verlost, en Zich heerlijk gemaakt in Israel.
24 Alzo zegt de HEERE, uw Verlosser, en Die u geformeerd heeft van den buik af: Ik ben de HEERE, Die alles doet, Die den hemel uitbreidt, Ik alleen, en Die de aarde uitspant door Mijzelven;
25 Die de tekenen der leugendichters vernietigt, en de waarzeggers dol maakt; Die de wijzen achterwaarts doet keren, en Die hun wetenschap verdwaast;
26 Die het woord Zijns knechts bevestigt, en den raad Zijner boden volbrengt; Die tot Jeruzalem zegt: Gij zult bewoond worden; en tot de steden van Juda: Gij zult herbouwd worden, en Ik zal haar verwoeste plaatsen oprichten.
27 Die tot de diepte zegt: Verdroog, en uw rivieren zal Ik verdrogen.
28 Die van Cores zegt: Hij is Mijn herder, en hij zal al Mijn welgevallen volbrengen; zeggende ook tot Jeruzalem: Word gebouwd; en tot den tempel: Word gegrond.

45
1 Alzo zegt de HEERE tot Zijn gezalfde, tot Cores, wiens rechterhand Ik vat, om de volken voor zijn aangezicht neder te werpen; en Ik zal de lendenen der koningen ontbinden, om voor zijn aangezicht de deuren te openen, en de poorten zullen niet gesloten worden:
2 Ik zal voor uw aangezicht gaan, en Ik zal de kromme wegen recht maken; de koperen deuren zal Ik verbreken, en de ijzeren grendelen zal Ik in stukken slaan.
3 En Ik zal u geven de schatten, die in de duisternissen zijn, en de verborgene rijkdommen; opdat gij moogt weten, dat Ik de HEERE ben, Die u bij uw naam roept, de God van Israel;
4 Om Jakobs, Mijns knechts wil, en Israels, Mijns uitverkorenen; ja, Ik riep u bij uw naam, Ik noemde u toe, hoewel gij Mij niet kendet.
5 Ik ben de HEERE, en niemand meer, buiten Mij is er geen God; Ik zal u gorden, hoewel gij Mij niet kent.
6 Opdat men wete, van den opgang der zon en van den ondergang, dat er buiten Mij niets is, Ik ben de HEERE, en niemand meer.
7 Ik formeer het licht, en schep de duisternis; Ik maak den vrede en schep het kwaad, Ik, de HEERE, doe al deze dingen.
8 Drupt, gij hemelen! van boven af, en dat de wolken vloeien van gerechtigheid; en de aarde opene zich, en dat allerlei heil uitwasse, en gerechtigheid te zamen uitspruiten; Ik, de HEERE, heb ze geschapen.
9 Wee dien, die met zijn Formeerder twist, gelijk een potscherf met aarden potscherven! Zal ook het leem tot zijn formeerder zeggen: Wat maakt gij? of zal uw werk zeggen: Hij heeft geen handen?
10 Wee dien, die tot den vader zegt: Wat genereert gij? en tot de vrouw: Wat baart gij?
11 Alzo zegt de HEERE, de Heilige Israels, en deszelfs Formeerder: Zij hebben Mij van toekomende dingen gevraagd; van Mijn kinderen, zoudt gij Mij van het werk Mijner handen bevel geven?
12 Ik heb de aarde gemaakt, en Ik heb den mens daarop geschapen; Ik ben het! Mijn handen hebben de hemelen uitgebreid, en Ik heb al hun heir bevel gegeven.
13 Ik heb hem verwekt in gerechtigheid, en al zijn wegen zal Ik recht maken; hij zal Mijn stad bouwen, en hij zal Mijn gevangenen loslaten, niet voor prijs, noch voor geschenk, zegt de HEERE der heirscharen.
14 Alzo zegt de HEERE: De arbeid der Egyptenaren en de koophandel der Moren en der Sabeers, der mannen van grote lengte, zullen tot u overkomen, en zij zullen de uwe zijn, zij zullen u navolgen, in boeien zullen zij overkomen; en zij zullen zich voor u buigen, zij zullen u smeken, zeggende: Gewisselijk, God is in u, en er is anders geen God meer.
15 Voorwaar, Gij zijt een God, Die Zich verborgen houdt, de God Israels, de Heiland.
16 Zij zullen beschaamd en ook tot schande worden, zij allen; te zamen zullen zij met schande heengaan, die de afgoden maken.
17 Maar Israel wordt verlost door den HEERE, met een eeuwige verlossing; gijlieden zult niet beschaamd noch tot schande worden, tot in alle eeuwigheden.
18 Want alzo zegt de HEERE, Die de hemelen geschapen heeft, Die God, Die de aarde geformeerd, en Die ze gemaakt heeft; Hij heeft ze bevestigd, Hij heeft ze niet geschapen, dat zij ledig zijn zou, maar heeft ze geformeerd, opdat men daarin wonen zou: Ik ben de HEERE, en niemand meer.
19 Ik heb niet in het verborgene gesproken, in een donkere plaats der aarde; Ik heb tot het zaad van Jakob niet gezegd: Zoekt Mij te vergeefs; Ik ben de HEERE, Die gerechtigheid spreekt, Die rechtmatige dingen verkondigt.
20 Verzamelt u, en komt, treedt hier toe samen, gijlieden, die van de heidenen ontkomen zijt! Zij weten niets, die hun houten gesneden beelden dragen, en een god aanbidden, die niet verlossen kan.

21 Verkondigt en treedt hier toe, ja, beraadslaagt samen: wie heeft dat laten horen van ouds her? Wie heeft dat van toen af verkondigd? Ben Ik het niet, de HEERE? en er is geen God meer behalve Mij, een rechtvaardig God, en een Heiland, niemand is er dan Ik.
22 Wendt U naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde! want Ik ben God, en niemand meer.
23 Ik heb gezworen bij Mijzelven, er is een woord der gerechtigheid uit Mijn mond gegaan, en het zal niet wederkeren: dat Mij alle knie zal gebogen worden, alle tong Mij zal zweren.
24 Men zal van Mij zeggen: Gewisselijk, in den HEERE zijn gerechtigheden en sterkte; tot Hem zal men komen; maar zij zullen beschaamd worden allen, die tegen Hem ontstoken zijn.
25 Maar in den HEERE zullen gerechtvaardigd worden en zich beroemen, het ganse zaad van Israel.

46
1 Bel is gekromd, Nebo wordt nedergebogen, hun afgoden zijn geworden voor de dieren en voor de beesten; uw opgeladen pakken zijn een last voor de vermoeide beesten.
2 Samen zijn zij nedergebogen, zij zijn gekromd, zij hebben den last niet kunnen redden, maar zijzelven zijn in de gevangenis gegaan.
3 Hoor naar Mij, o huis van Jakob, en het ganse overblijfsel van het huis Israels! die van Mij gedragen zijt van den buik aan, en opgenomen van de baarmoeder af.
4 En tot den ouderdom toe zal Ik Dezelfde zijn, ja, tot de grijsheid toe zal Ik ulieden dragen; Ik heb het gedaan, en Ik zal u opnemen, en Ik zal dragen en redden.
5 Wien zoudt gijlieden Mij nabeelden, en evengelijk maken, en Mij vergelijken, dat wij elkander gelijken zouden?
6 Zij verkwisten het goud uit de beurs, en wegen het zilver met de waag; zij huren een goudsmid, en die maakt het tot een god, zij knielen neder, ook buigen zij zich daarvoor.
7 Zij nemen hem op den schouder, zij dragen hem, en zetten hem aan zijn plaats; daar staat hij, hij wijkt van zijn stede niet; ja, roept iemand tot hem, zo antwoordt hij niet, hij verlost hem niet uit zijn benauwdheid.
8 Gedenkt hieraan, en houdt u kloekelijk, brengt het weder in het hart, o gij overtreders!
9 Gedenkt der vorige dingen van oude tijden af, dat Ik God ben, en er is geen God meer, en er is niet gelijk Ik;
10 Die van den beginne aan verkondigt het einde, en van ouds af die dingen, die nog niet geschied zijn; Die zegt: Mijn raad zal bestaan, en Ik zal al Mijn welbehagen doen.
11 Die een roofvogel roept van het oosten, een man Mijns raads uit verren lande; ja, Ik heb het gesproken, Ik zal het ook doen komen; Ik heb het geformeerd, Ik zal het ook doen.
12 Hoort naar Mij, gij stijven van harte, gij, die verre van de gerechtigheid zijt!
13 Ik breng Mijn gerechtigheid nabij, zij zal niet verre wezen, en Mijn heil zal niet vertoeven; maar Ik zal heil geven in Sion, aan Israel Mijn heerlijkheid.

47
1 Daal af, en zit in het stof, gij jonkvrouw, dochter van Babel! zit op de aarde, er is geen troon meer, gij dochter der Chaldeen! want gij zult niet meer genaamd worden de tedere, noch de wellustige.
2 Neem de molen, en maal meel; ontdek uw vlechten, ontbloot de enkelen, ontdek de schenkelen, ga door de rivieren.
3 Uw schaamte zal ontdekt worden, ook zal uw schande gezien worden; Ik zal wraak nemen, en Ik zal op u niet aanvallen als een mens.
4 Onzes Verlossers Naam is HEERE der heirscharen, de Heilige Israels.
5 Zit stilzwijgende, en ga in de duisternis, gij dochter der Chaldeen! want gij zult niet meer genoemd worden koningin der koninkrijken.
6 Ik was op Mijn volk zeer toornig, Ik ontheiligde Mijn erve, en Ik gaf hen over in uw hand; doch gij beweest hun geen barmhartigheden, ja, zelfs over den oude maaktet gij uw juk zeer zwaar.
7 En gij zeidet: Ik zal koningin zijn in eeuwigheid; tot nog toe hebt gij deze dingen niet in uw hart genomen, gij hebt aan het einde daarvan niet gedacht.
8 Nu dan, hoor dit, gij weelderige! die zo zeker woont, die in haar hart zegt: Ik ben het, en niemand meer dan ik: ik zal geen weduwe zitten, noch de beroving van kinderen kennen.
9 Doch deze beide dingen zullen u in een ogenblik overkomen, op een dag, de beroving van kinderen en weduwschap; volkomenlijk zullen zij u overkomen, vanwege de veelheid uwer toverijen, vanwege de menigte uwer bezweringen.
10 Want gij hebt op uw boosheid vertrouwd; gij hebt gezegd: Niemand ziet mij; uw wijsheid en uw wetenschap heeft u afkerig gemaakt; en gij hebt in uw hart gezegd: Ik ben het, en niemand meer dan ik.
11 Daarom zal er over u een kwaad komen, gij zult den dageraad daarvan niet weten; en een verderf zal er op u vallen, hetwelk gij niet zult kunnen verzoenen; want er zal snellijk een onstuimige verwoesting over u komen, dat gij het niet weten zult.
12 Sta nu met uw bezweringen, en met de veelheid uwer toverijen, waarin gij gearbeid hebt van uw jeugd af; of gij misschien voordeel kondet doen, of gij misschien u kondet sterken.
13 Gij zijt moede geworden in de veelheid uwer raadslagen; laat nu opstaan, die den hemel waarnemen, die in de sterren kijken, die naar de nieuwe manen voorzeggen; en laat ze u verlossen van die dingen, die over u komen zullen.
14 Ziet, zij zullen zijn als stoppelen, het vuur zal ze verbranden, zij zullen zichzelven niet kunnen rukken uit de macht der vlam; het zal geen kool zijn om bij te warmen, geen vuur om daarvoor neder te zitten.
15 Alzo zullen zij u zijn, met dewelke gij gearbeid hebt, uw handelaars van uw jeugd aan, elk zal zijns weegs dwalen, niemand zal u verlossen.

48
1 Hoort dit, gij huis van Jakob, die genoemd wordt met den naam van Israel, en uit de wateren van Juda voortgekomen zijt! die daar zweert bij den Naam des HEEREN, en vermeldt den God Israels, maar niet in waarheid, noch in gerechtigheid.
2 Ja, van de heilige stad worden zij genoemd, en zij steunen op den God Israels; HEERE der heirscharen is Zijn Naam.
3 De vorige dingen heb Ik verkondigd van toen af, en uit Mijn mond zijn zij voortgekomen, en Ik heb ze doen horen; Ik heb ze snellijk gedaan, en zij zijn gekomen;
4 Omdat Ik wist, dat gij hard zijt, en uw nek een ijzeren zenuw is, en uw voorhoofd koper;
5 Daarom heb Ik het u van toen af verkondigd, eer dat het kwam, heb Ik het u doen horen; opdat gij niet misschien zoudt zeggen: Mijn afgod heeft die dingen gedaan, of mijn gesneden beeld, of mijn gegoten beeld heeft ze bevolen.
6 Gij hebt het gehoord, aanmerkt dat alles; zult gijlieden het ook niet verkondigen? Van nu af doe Ik u nieuwe dingen horen, en verborgen dingen, en die gij niet geweten hebt.
7 Nu zijn zij geschapen, en niet van toen af, en voor dezen dag hebt gij ze ook niet gehoord; opdat gij niet misschien zeggen zoudt: Ziet, ik heb ze geweten.
8 Ook hebt gij ze niet gehoord, ook hebt gij ze niet geweten, ook van toen af is uw oor niet geopend geweest; want Ik heb geweten, dat gij gans trouweloos lijk handelen zoudt, en dat gij van den buik af een overtreder genaamd zijt.
9 Om Mijns Naams wil zal Ik Mijn toorn langer uitstellen, en om Mijns roems wil zal Ik, u ten goede, Mij bedwingen, opdat Ik u niet afhouwe.
10 Ziet, Ik heb u gelouterd, doch niet als zilver, Ik heb u gekeurd in den smeltkroes der ellende.
11 Om Mijnentwil, om Mijnentwil zal Ik het doen, want hoe zou Hij ontheiligd worden? en Ik zal Mijn eer aan geen ander geven.
12 Hoor naar Mij, o Jakob! en gij Israel, Mijn geroepene! Ik ben Dezelfde; Ik ben de Eerste, ook ben Ik de Laatste.
13 Ook heeft Mijn hand de aarde gegrond, en Mijn rechterhand heeft de hemelen met de palm afgemeten; wanneer Ik ze roep, staan zij daar te zamen.
14 Vergadert u, gij allen, en hoort; wie onder hen heeft deze dingen verkondigd? De HEERE heeft hem lief, Hij zal Zijn welbehagen tegen Babel doen, en Zijn arm zal tegen de Chaldeen zijn.
15 Ik, Ik heb het gesproken, ook heb Ik hem geroepen; Ik zal hem doen komen, en hij zal voorspoedig zijn op zijn weg.
16 Nadert gijlieden tot Mij, hoort dit: Ik heb van den beginne niet in het verborgene gesproken, maar van dien tijd af, dat het geschied is, ben Ik daar; en nu, de Heere HEERE, en Zijn Geest heeft Mij gezonden.
17 Alzo zegt de HEERE, uw Verlosser, de Heilige Israels: Ik ben de HEERE, uw God, Die u leert, wat nut is, Die u leidt op den weg, dien gij gaan moet.
18 Och, dat gij naar Mijn geboden geluisterd hadt! zo zou uw vrede geweest zijn als een rivier, en uw gerechtigheid als de golven der zee.
19 Ook zou uw zaad geweest zijn als het zand, en die uit uw ingewanden voortkomen als deszelfs steentjes; wiens naam niet zou worden afgehouwen, noch verdelgd van voor Mijn aangezicht.
20 Gaat uit van Babel, vliedt van de Chaldeen, verkondigt met de stemme des gejuichs, doet zulks horen, brengt het uit tot aan het einde der aarde, zegt: De HEERE heeft Zijn knecht Jakob verlost!
21 En: Zij hadden geen dorst, toen Hij hen leidde door de woeste plaatsen; Hij deed hun water uit den rotssteen vlieten; als Hij den rotssteen kliefde, zo vloeiden de wateren daarhenen.
22 Maar de goddelozen hebben geen vrede, zegt de HEERE.

49
1 Hoort naar Mij, gij eilanden! en luistert toe, gij volken van verre! De HEERE heeft Mij geroepen van den buik af, van Mijner moeders ingewand af heeft Hij Mijn Naam gemeld.
2 En Hij heeft Mijn mond gemaakt als een scherp zwaard, onder de schaduw Zijner hand heeft Hij Mij bedekt; en Hij heeft Mij tot een zuiveren pijl gesteld, in Zijn pijlkoker heeft Hij Mij verborgen.
3 En Hij heeft tot Mij gezegd: Gij zijt Mijn Knecht, Israel, door Welken Ik verheerlijkt zal worden.
4 Doch Ik zeide: Ik heb te vergeefs gearbeid, Ik heb Mijn kracht onnuttelijk en ijdellijk toegebracht; gewisselijk, Mijn recht is bij den HEERE, en Mijn werkloon is bij Mijn God.
5 En nu zegt de HEERE, Die Mij Zich van moeders buik af tot een Knecht geformeerd heeft, dat Ik Jakob tot Hem wederbrengen zou; maar Israel zal zich niet verzamelen laten; nochtans zal Ik verheerlijkt worden in de ogen des HEEREN, en Mijn God zal Mijn Sterkte zijn.
6 Verder zeide Hij: Het is te gering, dat Gij Mij een Knecht zoudt zijn, om op te richten de stammen van Jakob, en om weder te brengen de bewaarden in Israel; Ik heb U ook gegeven tot een Licht der heidenen, om Mijn heil te zijn tot aan het einde der aarde.
7 Alzo zegt de HEERE, de Verlosser van Israel, Zijn Heilige, tot de verachte ziel, tot Dien, aan Welken het volk een gruwel heeft, tot den Knecht dergenen, die heersen: Koningen zullen het zien en opstaan, ook vorsten, en zij zullen zich voor U buigen; om des HEEREN wil, Die getrouw is, om den Heilige Israels, Die U verkoren heeft.
8 Alzo zegt de HEERE: In dien tijd des welbehagens heb Ik U verhoord, en ten dage des heils heb Ik U geholpen; en Ik zal U bewaren, en Ik zal U geven tot een verbond des volks, om het aardrijk op te richten, om de verwoeste erfenissen te doen beerven;
9 Om te zeggen tot de gebondenen: Gaat uit; tot hen, die in duisternis zijn: Komt te voorschijn; zij zullen op de wegen weiden, en op alle hoge plaatsen zal hun weide wezen.
10 Zij zullen niet hongeren, noch dorsten, en de hitte en de zon zal hen niet steken; want hun Ontfermer zal ze leiden, en Hij zal hen aan de springaders der wateren zachtjes leiden.
11 En Ik zal al Mijn bergen tot een weg maken, en Mijn banen zullen verhoogd zijn.
12 Zie, dezen zullen van verre komen; en zie, die van het noorden en van het westen, en geen uit het land van Sinim.
13 Juicht, gij hemelen! en verheug u, gij aarde! en gij bergen! maakt gedreun met gejuich; want de HEERE heeft Zijn volk vertroost, en Hij zal Zich over Zijn ellendigen ontfermen.
14 Doch Sion zegt: De HEERE heeft mij verlaten, en de HEERE heeft mij vergeten.
15 Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over den zoon haars buiks? Ofschoon deze vergate, zo zal Ik toch u niet vergeten.
16 Zie, Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd; uw muren zijn steeds voor Mij.
17 Uw zonen zullen zich haasten; maar uw verstoorders en uw verwoesters zullen van u uitgaan.
18 Hef uw ogen op rondom, en zie, alle deze vergaderen zich, zij komen tot u; Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de HEERE, zekerlijk, gij zult u met alle dezen als met een sieraad bekleden, en gij zult ze u aanbinden, gelijk een bruid.
19 Want in uw woeste en uw eenzame plaatsen, en uw verstoord land, gewisselijk, nu zult gij benauwd worden van inwoners; en die u verslonden, zullen zich verre van u maken.
20 Nog zullen de kinderen, waarvan gij beroofd waart, zeggen voor uw oren: De plaats is mij te nauw, wijk van mij, dat ik wonen moge.
21 En gij zult zeggen in uw hart: Wie heeft mij dezen gegenereerd, aangezien ik van kinderen beroofd en eenzaam was? Ik was in de gevangenis gegaan, en weggeweken; wie heeft mij dan dezen opgevoed? Ziet, ik was alleen overgelaten, waar waren dezen?

22 Alzo zegt de Heere HEERE: Ziet, Ik zal Mijn hand opheffen tot de heidenen, en tot de volken zal Ik Mijn banier opsteken; dan zullen zij uw zonen in de armen brengen, en uw dochters zullen op den schouder gedragen worden.
23 En koningen zullen uw voedsterheren zijn, hun vorstinnen uw zoogvrouwen; zij zullen zich voor u buigen met het aangezicht ter aarde, en zij zullen het stof uwer voeten lekken; en gij zult weten, dat Ik de HEERE ben, dat zij niet beschaamd zullen worden die Mij verwachten.
24 Zou ook een machtige de vangst ontnomen worden, of zouden de gevangenen eens rechtvaardigen ontkomen?
25 Doch alzo zegt de HEERE: Ja, de gevangenen des machtigen zullen hem ontnomen worden, en de vangst des tirans zal ontkomen; want met uw twisters zal Ik twisten, en uw kinderen zal Ik verlossen.
26 En Ik zal uw verdrukkers spijzen met hun eigen vlees, en van hun eigen bloed zullen zij dronken worden, als van zoeten wijn; en alle vlees zal gewaar worden, dat Ik, de HEERE, uw Heiland ben, en uw Verlosser, de Machtige Jakobs.

50
1 Alzo zegt de HEERE: Waar is de scheidbrief van ulieder moeder, waarmede Ik haar weggezonden heb? Of wie is er van Mijn schuldeisers, aan wien Ik u verkocht heb? Ziet, om uw ongerechtigheden zijt gij verkocht, en om uw overtredingen is uw moeder weggezonden.
2 Waarom kwam Ik, en er was niemand, waarom riep Ik, en niemand antwoordde? Is Mijn hand dus gans kort geworden, dat zij niet verlossen kan, of is er in Mij geen kracht om uit te redden? Ziet, door Mijn schelding maak Ik de zee droog, Ik stel de rivieren tot een woestijn, dat haar vis stinkt, omdat er geen water is, en sterft van dorst.
3 Ik bekleed den hemel met zwartheid, en stel een zak tot zijn deksel.
4 De Heere HEERE heeft Mij een tong der geleerden gegeven, opdat Ik wete met den moede een woord ter rechter tijd te spreken; Hij wekt allen morgen, Hij wekt Mij het oor, dat Ik hore, gelijk die geleerd worden.
5 De Heere HEERE heeft Mij het oor geopend, en Ik ben niet wederspannig, Ik wijk niet achterwaarts.
6 Ik geef Mijn rug dengenen, die Mij slaan, en Mijn wangen dengenen, die Mij het haar uitplukken; Mijn aangezicht verberg Ik niet voor smaadheden en speeksel.
7 Want de Heere HEERE helpt Mij, daarom word Ik niet te schande; daarom heb Ik Mijn aangezicht gesteld als een keisteen, want Ik weet, dat Ik niet zal beschaamd worden.
8 Hij is nabij, Die Mij rechtvaardigt, wie zal met Mij twisten? Laat ons te zamen staan; wie heeft een rechtzaak tegen Mij? hij kome herwaarts tot Mij.
9 Ziet, de Heere HEERE helpt Mij, wie is het, die Mij zal verdoemen? Ziet, zij zullen altemaal als een kleed verouden, de mot zal hen eten.
10 Wie is er onder ulieden, die den HEERE vreest, die naar de stem Zijns Knechts hoort? Als hij in de duisternissen wandelt, en geen licht heeft, dat hij betrouwe op den Naam des HEEREN, en steune op zijn God.
11 Ziet, gij allen, die een vuur aansteekt, die u met spranken omgordt! wandelt in de vlam van uw vuur, en in de spranken, die gij ontstoken hebt. Dat geschiedt u van Mijn hand, in smart zult gijlieden liggen.

51
1 Hoort naar Mij, gij, die de gerechtigheid najaagt, gij, die den HEERE zoekt! aanschouwt den rotssteen, waaruit gijlieden gehouwen zijt, en de holligheid des bornputs, waaruit gij gegraven zijt.
2 Aanschouwt Abraham, ulieder vader, en Sara, die ulieden gebaard heeft; want Ik riep hem, toen hij nog alleen was, en Ik zegende hem, en Ik vermenigvuldigde hem.
3 Want de HEERE zal Sion troosten, Hij zal troosten al haar woeste plaatsen, en Hij zal haar woestijn maken als Eden, en haar wildernis als den hof des HEEREN; vreugde en blijdschap zal daarin gevonden worden, dankzegging en een stem des gezangs.
4 Luistert naar Mij, Mijn volk! en Mijn lieden, neigt naar Mij het oor! want een wet zal van Mij uitgaan, en Ik zal Mijn recht doen rusten tot een licht der volken.
5 Mijn gerechtigheid is nabij, Mijn heil trekt uit, en Mijn armen zullen de volken richten; op Mij zullen de eilanden wachten, en op Mijn arm zullen zij hopen.
6 Heft ulieder ogen op naar den hemel, en aanschouwt de aarde beneden; want de hemel zal als een rook verdwijnen, en de aarde zal als een kleed verouden, en haar inwoners zullen van gelijken sterven; maar Mijn heil zal in eeuwigheid zijn, Mijn gerechtigheid zal niet verbroken worden.
7 Hoort naar Mij, gijlieden, die de gerechtigheid kent, gij volk, in welks hart Mijn wet is! vreest niet de smaadheid van den mens, en voor hun smaadredenen ontzet u niet.
8 Want de mot zal ze opeten als een kleed, en het schietwormpje zal ze opeten als wol; maar Mijn gerechtigheid zal in eeuwigheid zijn, en Mijn heil van geslacht tot geslachten.
9 Ontwaak, ontwaak, trek sterkte aan, Gij arm des HEEREN! ontwaak als in de verledene dagen, als in de geslachten van ouds; zijt Gij het niet, Die Rahab uitgehouwen hebt, Die den zeedraak verwond hebt?
10 Zijt Gij het niet, Die de zee, de wateren des groten afgronds, droog gemaakt hebt? Die de diepten der zee gemaakt hebt tot een weg, opdat de verlosten daardoor gingen?
11 Alzo zullen de vrijgekochten des HEEREN wederkeren, en met gejuich tot Sion komen; en eeuwige blijdschap zal op hun hoofd wezen; vreugde en blijdschap zullen zij aangrijpen, treuring en zuchting zullen wegvlieden.
12 Ik, Ik ben het, Die u troost; wie zijt gij, dat gij vreest voor den mens, die sterven zal? en voor eens mensen kind, dat hooi worden zal?
13 En vergeet den HEERE, Die u gemaakt heeft, Die de hemelen heeft uitgebreid, en de aarde gegrond heeft, en vreest geduriglijk den gansen dag, vanwege de grimmigheid des benauwers, wanneer hij zich bereidt om te verderven? Waar is dan de grimmigheid des benauwers?
14 De omzwevende gevangene zal haastelijk los gelaten worden; en hij zal in den kuil niet sterven, en zijn brood zal hem niet ontbreken.
15 Want Ik ben de HEERE, uw God, Die de zee klieft, dat haar golven bruisen; HEERE der heirscharen is Zijn Naam.
16 En Ik leg Mijn woorden in uw mond, en bedek u onder de schaduw Mijner hand; om den hemel te planten, en om de aarde te gronden, en om te zeggen tot Sion: Gij zijt Mijn volk.
17 Waak op, waak op, sta op, Jeruzalem! gij, die gedronken hebt van de hand des HEEREN den beker Zijner grimmigheid; den droesem van den beker der zwijmeling hebt gij gedronken, ja, uitgezogen.
18 Er is niemand van al de kinderen, die zij gebaard heeft, die haar zachtjes leidt; en niemand van al de kinderen, die zij opgevoed heeft, die haar bij de hand grijpt.
19 Deze twee dingen zijn u wedervaren, wie heeft medelijden met u? Er is verwoesting, en verbreking, en honger, en zwaard, door wien zal Ik u troosten?
20 Uw kinderen zijn in bezwijming gevallen, zij liggen vooraan op alle straten, gelijk een wilde os in het net; zij zijn vol van de grimmigheid des HEEREN, van de schelding uws Gods.
21 Daarom hoort nu dit, gij bedrukten! en gij dronkenen, maar niet van wijn!

22 Alzo zegt de Heere, de HEERE en uw God, Die Zijns volks zaak twisten zal: Zie, Ik neem den beker der zwijmeling van uw hand, den droesem van den beker Mijner grimmigheid; gij zult dien voortaan niet meer drinken.
23 Maar Ik zal hem dien, die u bedroefd hebben, in de hand zetten, die tot uw ziel zeiden: Buig u neder, dat wij over u gaan; en gij legdet uw rug neder als aarde, en als een straat dergenen, die daarover gaan.

52
1 Waak op, waak op, trek uw sterkte aan, o Sion! trek uw sierlijke klederen aan, o Jeruzalem, gij heilige stad? want in u zal voortaan geen onbesnedene noch onreine meer komen.
2 Schud u uit het stof, maak u op, zit neder, o Jeruzalem! maak u los van de banden van uw hals, gij gevangene dochter van Sion!
3 Want zo zegt de HEERE; Gijlieden zijt om niet verkocht, gij zult ook zonder geld gelost worden.
4 Want zo zegt de Heere HEERE: In vorige tijden trok Mijn volk af in Egypte, om als vreemdeling aldaar te verkeren; en Assur heeft hetzelve om niet onderdrukt.
5 En nu, wat heb Ik hier te doen? spreekt de HEERE, dewijl Mijn volk om niet weggenomen is, en degenen die over hetzelve heersen, het doen huilen, spreekt de HEERE, en Mijn Naam geduriglijk den gansen dag gelasterd wordt;
6 Daarom zal Mijn volk, daarom zal het Mijn Naam in dien dag kennen, dat Ik het Zelf ben, Die spreekt: Zie, hier ben Ik.
7 Hoe liefelijk zijn op de bergen de voeten desgenen, die het goede boodschapt, die den vrede doet horen; desgenen, die goede boodschap brengt van het goede, die heil doet horen; desgenen, die tot Sion zegt: Uw God is Koning.
8 Er is een stem uwer wachters; zij verheffen de stem, zij juichen te zamen; want zij zullen oog aan oog zien, als de HEERE Sion wederbrengen zal.
9 Maakt een geschal, juicht te zamen, gij woeste plaatsen van Jeruzalem! want de HEERE heeft Zijn volk getroost, Hij heeft Jeruzalem verlost.
10 De HEERE heeft Zijn heiligen arm ontbloot voor de ogen aller heidenen; en al de einden der aarde zullen zien het heil onzes Gods.
11 Vertrekt, vertrekt, gaat uit van daar, raakt het onreine niet aan; gaat uit het midden van hen, reinigt u, gij, die de vaten des HEEREN draagt!
12 Want gijlieden zult niet met haast uitgaan, noch met der vlucht henengaan; want de HEERE zal voor ulieder aangezicht henentrekken, en de God van Israel zal uw achtertocht wezen.
13 Ziet, Mijn Knecht zal verstandelijk handelen; Hij zal verhoogd en verheven, ja, zeer hoog worden.
14 Gelijk als velen zich over u ontzet hebben, alzo verdorven was Zijn gelaat, meer dan van iemand, en Zijn gedaante, meer dan van andere mensenkinderen;
15 Alzo zal Hij vele heidenen besprengen, ja, de koningen zullen hun mond over Hem toehouden; want denwelken het niet verkondigd was, die zullen het zien, en welken het niet gehoord hebben, die zullen het verstaan.

53
1 Wie heeft onze prediking geloofd, en aan wien is de arm des HEEREN geopenbaard?
2 Want Hij is als een rijsje voor Zijn aangezicht opgeschoten, en als een wortel uit een dorre aarde; Hij had geen gedaante noch heerlijkheid; als wij Hem aanzagen, zo was er geen gestalte, dat wij Hem zouden begeerd hebben.
3 Hij was veracht, en de onwaardigste onder de mensen, een Man van smarten, en verzocht in krankheid; en een iegelijk was als verbergende het aangezicht voor Hem; Hij was veracht, en wij hebben Hem niet geacht.
4 Waarlijk, Hij heeft onze krankheden op Zich genomen, en onze smarten heeft Hij gedragen; doch wij achtten Hem, dat Hij geplaagd, van God geslagen en verdrukt was.
5 Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld; de straf, die ons den vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden.
6 Wij dwaalden allen als schapen, wij keerden ons een iegelijk naar zijn weg; doch de HEERE heeft onzer aller ongerechtigheid op Hem doen aanlopen.
7 Als dezelve geeist werd, toen werd Hij verdrukt; doch Hij deed Zijn mond niet open; als een lam werd Hij ter slachting geleid, en als een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders, alzo deed Hij Zijn mond niet open.
8 Hij is uit den angst en uit het gericht weggenomen; en wie zal Zijn leeftijd uitspreken? Want Hij is afgesneden uit het land der levenden; om de overtreding Mijns volks is de plage op Hem geweest.
9 En men heeft Zijn graf bij de goddelozen gesteld, en Hij is bij den rijke in Zijn dood geweest, omdat Hij geen onrecht gedaan heeft, noch bedrog in Zijn mond geweest is.
10 Doch het behaagde den HEERE Hem te verbrijzelen; Hij heeft Hem krank gemaakt; als Zijn ziel Zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien, Hij zal de dagen verlengen; en het welbehagen des HEEREN zal door Zijn hand gelukkiglijk voortgaan.
11 Om den arbeid Zijner ziel zal Hij het zien, en verzadigd worden; door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, want Hij zal hun ongerechtigheden dragen.
12 Daarom zal Ik Hem een deel geven van velen, en Hij zal de machtigen als een roof delen, omdat Hij Zijn ziel uitgestort heeft in den dood, en met de overtreders is geteld geweest, en Hij veler zonden gedragen heeft, en voor de overtreders gebeden heeft.

54
1 Zing vrolijk, gij onvruchtbare, die niet gebaard hebt! maak geschal met vrolijk gezang, en juich, die geen barensnood gehad hebt! want de kinderen der eenzame zijn meer, dan de kinderen der getrouwde, zegt de HEERE.
2 Maak de plaats uwer tenten wijd, en dat men de gordijnen uwer woningen uitbreide, verhinder het niet; maak uw koorden lang, en steek uw pinnen vast in.
3 Want gij zult uitbreken ter rechter hand en ter linkerhand; en uw zaad zal de heidenen erven, en zij zullen de verwoeste steden doen bewonen.
4 Vrees niet, want gij zult niet beschaamd worden, en word niet schaamrood, want gij zult niet te schande worden; maar gij zult de schaamte uwer jonkheid vergeten, en den smaad uws weduwschaps zult gij niet meer gedenken.
5 Want uw Maker is uw Man, HEERE der heirscharen is Zijn Naam; en de Heilige Israels is uw Verlosser; Hij zal de God des gansen aardbodems genaamd worden.
6 Want de HEERE heeft u geroepen, als een verlaten vrouw en bedroefde van geest; nochtans zijt gij de huisvrouw der jeugd, hoewel gij versmaad zijt geweest, zegt uw God.
7 Voor een klein ogenblik heb Ik u verlaten; maar met grote ontfermingen zal Ik u vergaderen.
8 In een kleinen toorn heb Ik Mijn aangezicht van u een ogenblik verborgen; maar met eeuwige goedertierenheid zal Ik Mij uwer ontfermen, zegt de HEERE, uw Verlosser.
9 Want dat zal Mij zijn als de wateren van Noach, toen Ik zwoer, dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zouden gaan; alzo heb Ik gezworen, dat Ik niet meer op u toornen, noch u schelden zal.
10 Want bergen zullen wijken, en heuvelen wankelen; maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de HEERE, uw Ontfermer.
11 Gij verdrukte, door onweder voortgedrevene, ongetrooste! zie, Ik zal uw stenen gans sierlijk leggen, en Ik zal u op saffieren grondvesten.
12 En uw glasvensters zal Ik kristallijnen maken, en uw poorten van robijnstenen, en uw ganse landpale van aangename stenen.
13 En al uw kinderen zullen van den HEERE geleerd zijn, en de vrede uwer kinderen zal groot zijn.
14 Gij zult door gerechtigheid bevestigd worden; wees verre van verdrukking, want gij zult niet vrezen; en verre van verschrikking, want zij zal tot u niet naken.
15 Ziet, zij zullen zich zekerlijk vergaderen, doch niet uit Mij; wie zich tegen u vergaderen zal, die zal om uwentwil vallen.
16 Zie, Ik heb den smid geschapen, die de kolen in het vuur opblaast, en die het instrument voortbrengt tot zijn werk; ook heb Ik den verderver geschapen, om te vernielen.
17 Alle instrument, dat tegen u bereid wordt, zal niet gelukken, en alle tong, die in het gericht tegen u opstaat, zult gij verdoemen; dit is de erve der knechten des HEEREN, en hun gerechtigheid is uit Mij, spreekt de HEERE.

55
1 O alle gij dorstigen! komt tot de wateren, en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld, en zonder prijs, wijn en melk!
2 Waarom weegt gijlieden geld uit voor hetgeen geen brood is, en uw arbeid voor hetgeen niet verzadigen kan? Hoort aandachtiglijk naar Mij, en eet het goede, en laat uw ziel in vettigheid zich verlustigen.
3 Neigt uw oor, en komt tot Mij, hoort en uw ziel zal leven; want Ik zal met u een eeuwig verbond maken, en u geven de gewisse weldadigheden van David.
4 Ziet, Ik heb hem tot een getuige der volken gegeven, een vorst en gebieder der volken.
5 Ziet, gij zult een volk roepen, dat gij niet kendet, en het volk, dat u niet kende, zal tot u lopen, om des HEEREN uws Gods wil, en om des Heiligen Israels wil, want Hij heeft u verheerlijkt.
6 Zoekt den HEERE, terwijl Hij te vinden is; roept Hem aan, terwijl Hij nabij is.
7 De goddeloze verlate zijn weg, en de ongerechtige man zijn gedachten; en hij bekere zich tot den HEERE, zo zal Hij Zich Zijner ontfermen, en tot onzen God, want Hij vergeeft menigvuldiglijk.
8 Want Mijn gedachten zijn niet ulieder gedachten, en uw wegen zijn niet Mijn wegen, spreekt de HEERE.
9 Want gelijk de hemelen hoger zijn dan de aarde, alzo zijn Mijn wegen hoger dan uw wegen, en Mijn gedachten dan ulieder gedachten.
10 Want gelijk de regen en de sneeuw van den hemel nederdaalt, en derwaarts niet wederkeert; maar doorvochtigt de aarde, en maakt, dat zij voortbrenge en uitspruite, en zaad geve den zaaier, en brood den eter;
11 Alzo zal Mijn woord, dat uit Mijn mond uitgaat, ook zijn, het zal niet ledig tot Mij wederkeren; maar het zal doen, hetgeen Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgeen, waartoe Ik het zende.
12 Want in blijdschap zult gijlieden uittrekken, en met vrede voortgeleid worden; de bergen en heuvelen zullen geschal maken met vrolijk gezang voor uw aangezicht, en alle bomen des velds zullen de handen samenklappen.
13 Voor een doorn zal een denneboom opgaan, voor een distel zal een mirteboom opgaan; en het zal den HEERE wezen tot een naam, tot een eeuwig teken, dat niet uitgeroeid zal worden.

56
1 Alzo zegt de HEERE: Bewaart het recht, en doet gerechtigheid; want Mijn heil is nabij om te komen, en Mijn gerechtigheid om geopenbaard te worden.
2 Welgelukzalig is de mens, die zulks doet, en des mensen kind, dat daaraan vasthoudt; die den sabbat houdt, zodat gij dien niet ontheiligt, en die zijn hand bewaart van enig kwaad te doen.
3 En de vreemde, die zich tot den HEERE gevoegd heeft, spreke niet, zeggende: De HEERE heeft mij gans en al van Zijn volk gescheiden; en de gesnedene zegge niet: Ziet, ik ben een dorre boom.
4 Want alzo zegt de HEERE van de gesnedenen, die Mijn sabbatten houden, en verkiezen hetgeen, waartoe Ik lust heb, en vasthouden aan Mijn verbond;
5 Ik zal hen ook in Mijn huis en binnen Mijn muren een plaats en een naam geven, beter dan der zonen en dan der dochteren; een eeuwigen naam zal Ik een ieder van hen geven, die niet uitgeroeid zal worden.
6 En de vreemden, die zich tot den HEERE voegen, om Hem te dienen, en om den Naam des HEEREN lief te hebben, om Hem tot knechten te zijn; al wie den sabbat houdt, dat hij dien niet ontheilige, en die aan Mijn verbond vasthouden;
7 Die zal Ik ook brengen tot Mijn heiligen berg, en Ik zal hen verheugen in Mijn bedehuis; hun brandoffers en hun slachtoffers zullen aangenaam wezen op Mijn altaar; want Mijn huis zal een bedehuis genoemd worden voor alle volken.
8 De Heere HEERE, Die de verdrevenen van Israel vergadert, spreekt: Ik zal tot hem nog meer vergaderen, nevens hen, die tot hem vergaderd zijn.
9 Al gij gedierten des velds, komt om te eten, ja, al gij gedierten in het woud!
10 Hun wachters zijn allen blind, zij weten niet; zij allen zijn stomme honden, zij kunnen niet bassen; zij zijn slaperig, zij liggen neder, zij hebben het sluimeren lief.
11 En deze honden zijn sterk van begeerte, zij kunnen niet verzadigd worden, ja, het zijn herders, die niet verstaan kunnen; zij allen keren zich naar hun weg, elkeen naar zijn gewin, elk uit zijn einde.
12 Komt herwaarts, zeggen zij: ik zal wijn halen, en wij zullen sterken drank zuipen; en de dag van morgen zal zijn als deze, ja, groter, veel treffelijker.

57
1 De rechtvaardige komt om, en er is niemand, die het ter harte neemt; en de weldadige lieden worden weggeraapt, zonder dat er iemand op let, dat de rechtvaardige weggeraapt wordt voor het kwaad.
2 Hij zal ingaan in den vrede; zij zullen rusten op hun slaapsteden, een iegelijk, die in zijn oprechtheid gewandeld heeft.
3 Doch nadert gijlieden hier toe, gij kinderen der guichelares! gij overspelig zaad, en gij, die hoererij bedrijft!
4 Over wien maakt gij u lustig, over wien spert gij den mond wijd open en steekt de tong lang uit? Zijt gij niet kinderen der overtreding, een zaad der valsheid?
5 Die hittig zijt in de eikenbossen, onder allen groenen boom; slachtende de kinderen aan de beken, onder de hoeken der steenrotsen.
6 Aan de gladde stenen der beken is uw deel, die, die zijn uw lot; ook stort gij denzelven drankoffer uit, gij offert hun spijsoffer; zou Ik Mij over deze dingen troosten laten?
7 Gij stelt uw leger op een hogen en verhevenen berg; ook klimt gij derwaarts op, om slachtoffer te offeren.
8 En achter de deur en posten zet gij uw gedenkteken; want van Mij wijkende ontdekt gij u, en klimt op; gij maakt uw leger wijd, en maakt u een verbond met enigen uit dezelve, gij hebt hun leger lief in elke plaats, die gij ziet.
9 En gij trekt met olie tot den koning, en gij vermenigvuldigt uw welriekende zalven; en gij zendt uw gezanten verre weg, en vernedert u tot de hel toe.
10 Gij zijt vermoeid door uw grote reis, maar gij zegt niet: Het is buiten hoop; gij hebt het leven uwer hand gevonden, daarom wordt gij niet ziek.
11 Maar voor wien hebt gij geschroomd of gevreesd? Want gij hebt gelogen, en zijt Mijner niet gedachtig geweest, gij hebt Mij op uw hart niet gelegd; is het niet, om dat Ik zwijg, en dat van ouds af, en gij vreest Mij niet?
12 Ik zal uw gerechtigheid bekend maken, en uw werken, dat zij u geen nut doen zullen.
13 Wanneer gij roepen zult, zo laat die, die van u vergaderd zijn, u redden; doch de wind zal hen allen wegvoeren, de ijdelheid zal hen wegnemen. Maar die op Mij betrouwt, die zal het aardrijk erven, en Mijn heiligen berg erfelijk bezitten.
14 En men zal zeggen: Verhoogt de baan, verhoogt de baan, bereidt den weg, neemt den aanstoot uit den weg Mijns volks.
15 Want alzo zegt de Hoge en Verhevene, Die in de eeuwigheid woont, en Wiens Naam heilig is: Ik woon in de hoogte en in het heilige, en bij dien, die van een verbrijzelden en nederigen geest is, opdat Ik levend make den geest der nederigen, en opdat Ik levend make het hart der verbrijzelden.
16 Want Ik zal niet eeuwiglijk twisten, en Ik zal niet geduriglijk verbolgen zijn; want de geest zou van voor Mijn aangezicht overstelpt worden, en de zielen, die Ik gemaakt heb.
17 Ik was verbolgen over de ongerechtigheid hunner gierigheid, en sloeg hen; Ik verborg Mij, en was verbolgen; evenwel gingen zij afkerig henen in den weg huns harten.
18 Ik zie hun wegen, en Ik zal hen genezen; en Ik zal hen geleiden, en hun vertroostingen wedergeven, namelijk aan hun treurigen.
19 Ik schep de vrucht der lippen, vrede, vrede dengenen, die verre zijn, en dengenen, die nabij zijn, zegt de HEERE, en Ik zal hen genezen.
20 Doch de goddelozen zijn als een voortgedreven zee, want die kan niet rusten, en haar wateren werpen slijk en modder op.
21 De goddelozen, zegt mijn God, hebben geen vrede.

58
1 Roep uit de keel, houd niet in, verhef uw stem als een bazuin, en verkondig Mijn volk hun overtreding, en het huis Jakobs hun zonden.
2 Hoewel zij Mij dagelijks zoeken, en een lust hebben aan de kennis Mijner wegen, als een volk, dat gerechtigheid doet en het recht zijns Gods niet verlaat, vragen zij Mij naar de rechten der gerechtigheid; zij hebben een lust tot God te naderen;
3 Zeggende: Waarom vasten wij, en Gij ziet het niet aan, waarom kwellen wij onze ziel, en Gij weet het niet? Ziet, ten dage, wanneer gijlieden vast, zo vindt gij uw lust, en gij eist gestrengelijk al uw arbeid.
4 Ziet, tot twist en gekijf vast gijlieden, en om goddelooslijk met de vuist te slaan; vast niet gelijk heden, om uw stem te doen horen in de hoogte.
5 Zou het zulk een vasten zijn, dat Ik verkiezen zou, dat de mens zijn ziel een dag kwelle, dat hij zijn hoofd kromme gelijk een bieze, en een zak en as onder zich spreide? Zoudt gij dat een vasten heten, en een dag den HEERE aangenaam?
6 Is niet dit het vasten, dat Ik verkies: dat gij losmaakt de knopen der goddeloosheid, dat gij ontdoet de banden des juks, en dat gij vrij loslaat de verpletterden, en alle juk verscheurt?
7 Is het niet, dat gij den hongerige uw brood mededeelt, en de armen, verdrevenen in huis brengt? Als gij een naakte ziet, dat gij hem dekt, en dat gij u voor uw vlees niet verbergt?
8 Dan zal uw licht voortbreken als de dageraad, en uw genezing zal snellijk uitspruiten; en uw gerechtigheid zal voor uw aangezicht heengaan, en de heerlijkheid des HEEREN zal uw achtertocht wezen.
9 Dan zult gij roepen, en de HEERE zal antwoorden; gij zult schreeuwen, en Hij zal zeggen: Ziet, hier ben Ik. Zo gij uit het midden van u wegdoet het juk, het uitsteken des vingers, en het spreken der ongerechtigheid;
10 En zo gij uw ziel opent voor den hongerige, en de bedrukte ziel verzadigt; dan zal uw licht in de duisternis opgaan, en uw donkerheid zal zijn als de middag.
11 En de HEERE zal u geduriglijk leiden, en Hij zal uw ziel verzadigen in grote droogten, en uw beenderen vaardig maken; en gij zult zijn als een gewaterde hof, en als een springader der wateren, welker wateren niet ontbreken.
12 En die uit u voortkomen, zullen bouwen de oude verwoeste plaatsen; de fondamenten, van geslacht tot geslacht verwoest, zult gij oprichten; en gij zult genaamd worden: Die de bressen toemuurt, die de paden weder opmaakt, om te bewonen.
13 Indien gij uw voet van den sabbat afkeert, van te doen uw lust op Mijn heiligen dag; en indien gij den sabbat noemt een verlustiging, opdat de HEERE geheiligd worde, Die te eren is; en indien gij dien eert, dat gij uw wegen niet doet, en uw eigen lust niet vindt, noch een woord daarvan spreekt;
14 Dan zult gij u verlustigen in den HEERE, en Ik zal u doen rijden op de hoogten der aarde, en Ik zal u spijzigen met de erve van uw vader Jakob; want de mond des HEEREN heeft het gesproken.

59
1 Ziet, de hand des HEEREN is niet verkort, dat zij niet zou kunnen verlossen; en Zijn oor is niet zwaar geworden, dat het niet zou kunnen horen.
2 Maar uw ongerechtigheden maken een scheiding tussen ulieden en tussen uw God, en uw zonden verbergen het aangezicht van ulieden, dat Hij niet hoort.
3 Want uw handen zijn met bloed bevlekt; en uw vingeren met ongerechtigheid; uw lippen spreken valsheid, uw tong dicht onrecht.
4 Er is niemand, die voor de gerechtigheid roept, en niemand, die voor de waarheid in het gericht zich begeeft; zij vertrouwen op ijdelheid, en spreken leugen; met moeite zijn zij zwanger, en zij baren ongerechtigheid.
5 Zij broeden basiliskus-eieren uit, en zij weven spinnewebben; die van hun eieren eet, moet sterven, en als het in stukken gedrukt wordt, er berst een adder uit.
6 Hun webben deugen niet tot klederen, en zij zullen zichzelven niet kunnen dekken met hun werken; hun werken zijn werken der ongerechtigheid, en een maaksel des wrevels is in hun handen.
7 Hun voeten lopen tot het kwade, en zij haasten om onschuldig bloed te vergieten; hun gedachten zijn gedachten der ongerechtigheid, verstoring en verbreking is op hun banen.
8 Den weg des vredes kennen zij niet; en er is geen recht in hun gangen; hun paden maken zij verkeerd voor zich zelven, al wie daarop gaat, die kent den vrede niet.
9 Daarom is het recht verre van ons, en de gerechtigheid achterhaalt ons niet; wij wachten op het licht, maar ziet, er is duisternis, op een groten glans, maar wij wandelen in donkerheden.
10 Wij tasten naar den wand, gelijk de blinden, en, gelijk die geen ogen hebben, tasten wij; wij stoten ons op den middag, als in de schemering, wij zijn in woeste plaatsen gelijk de doden.
11 Wij brommen allen gelijk als de beren, en wij kirren doorgaans gelijk de duiven; wij wachten naar recht, maar er is geen, naar heil, maar het is verre van ons.
12 Want onze overtredingen zijn vele voor U, en onze zonden getuigen tegen ons; want onze overtredingen zijn bij ons, en onze ongerechtigheden kennen wij;
13 Het overtreden en het liegen tegen den HEERE, en het achterwaarts wijken van onzen God; het spreken van onderdrukking en afval, het ontvangen en het dichten van valse woorden uit het hart.
14 Daarom is het recht achterwaarts geweken, en de gerechtigheid staat van verre; want de waarheid struikelt op de straat, en wat recht is, kan er niet ingaan.
15 Ja, de waarheid ontbreekt er, en wie van het boze wijkt, stelt zich tot een roof; en de HEERE zag het, en het was kwaad in Zijn ogen, dat er geen recht was.
16 Dewijl Hij zag, dat er niemand was, zo ontzette Hij Zich, omdat er geen voorbidder was; daarom bracht Hem Zijn arm heil aan, en Zijn gerechtigheid ondersteunde Hem.
17 Want Hij trok gerechtigheid aan als een pantser, en den helm des heils zette Hij op Zijn hoofd, en de klederen der wraak trok Hij aan tot kleding, en Hij deed den ijver aan als een mantel.
18 Even naar de werken, even daarnaar zal Hij vergelden, grimmigheid aan Zijn wederpartijders, vergelding aan Zijn vijanden; den eilanden zal Hij het loon vergelden.
19 Dan zullen zij den Naam des HEEREN vrezen van den nedergang, en Zijn heerlijkheid van den opgang der zon; als de vijand zal komen gelijk een stroom, zal de Geest des HEEREN de banier tegen hen oprichten.
20 En er zal een Verlosser tot Sion komen, namelijk voor hen, die zich bekeren van de overtreding in Jakob, spreekt de HEERE.
21 Mij aangaande, dit is Mijn Verbond met hen, zegt de HEERE: Mijn Geest, Die op u is, en Mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, die zullen van uw mond niet wijken, noch van den mond van uw zaad, noch van den mond van het zaad uws zaads, zegt de HEERE, van nu aan tot in eeuwigheid toe.

60
1 Maak u op, word verlicht, want uw Licht komt, en de heerlijkheid des HEEREN gaat over u op.
2 Want zie, de duisternis zal de aarde bedekken, en donkerheid de volken; doch over u zal de HEERE opgaan, en Zijn heerlijkheid zal over u gezien worden.
3 En de heidenen zullen tot uw licht gaan, en koningen tot den glans, die u is opgegaan.
4 Hef uw ogen rondom op, en zie, die allen zijn vergaderd, zij komen tot u; uw zonen zullen van verre komen, en uw dochters zullen aan uw zijde gevoedsterd worden.
5 Dan zult gij het zien en samenvloeien, en uw hart zal vervaard zijn en verwijd worden; want de menigte der zee zal tot u gekeerd worden, het heir der heidenen zal tot u komen.
6 Een hoop kemelen zal u bedekken, de snelle kemelen van Midian en Hefa; zij allen uit Scheba zullen komen; goud en wierook zullen zij aanbrengen, en zij zullen den overvloedigen lof des HEEREN boodschappen.
7 Al de schapen van Kedar zullen tot u verzameld worden; de rammen van Nebajoth zullen u dienen; zij zullen met welgevallen komen op Mijn altaar, en Ik zal het huis Mijner heerlijkheid heerlijk maken.
8 Wie zijn deze, die daar komen gevlogen als een wolk, en als duiven tot haar vensters?
9 Want de eilanden zullen Mij verwachten, en de schepen van Tarsis vooreerst, om uw kinderen van verre te brengen, hun zilver en hun goud met hen, tot den Naam des HEEREN uws Gods, en tot den Heilige Israels, dewijl Hij u heerlijk gemaakt heeft.
10 En de vreemden zullen uw muren bouwen, en hun koningen zullen u dienen; want in Mijn verbolgenheid heb Ik u geslagen, maar in Mijn welbehagen heb Ik Mij over u ontfermd.
11 En uw poorten zullen steeds openstaan, zij zullen des daags of des nachts niet toegesloten worden; opdat men tot u inbrenge het heir der heidenen, en hun koningen tot u geleid worden.
12 Want het volk en het koninkrijk, welke u niet zullen dienen, die zullen vergaan; en die volken zullen gans verwoest worden.
13 De heerlijkheid van Libanon zal tot u komen, de denneboom, de beuke boom en de busboom te gelijk, om te versieren de plaats Mijns heiligdoms, en Ik zal de plaats Mijner voeten heerlijk maken.
14 Ook zullen, zich buigende, tot u komen de kinderen dergenen, die u onderdrukt hebben, en allen, die u gelasterd hebben zullen zich nederbuigen aan de planten uwer voeten; en zij zullen u noemen de stad des HEEREN, het Sion van den Heilige Israels.
15 In plaats dat gij verlaten en gehaat zijt geweest, zodat niemand door u henen ging, zo zal Ik u stellen tot een eeuwige heerlijkheid, tot een vreugde van geslacht tot geslacht.
16 En gij zult de melk der heidenen zuigen, en gij zult de borsten der koningen zuigen; en gij zult weten, dat Ik de HEERE ben, uw Heiland, en uw Verlosser, de Machtige Jakobs.
17 Voor koper zal Ik goud brengen, en voor ijzer zal Ik zilver brengen, en voor hout koper, en voor stenen ijzer; en zal uw opzieners vreedzaam maken, en uw drijvers rechtvaardigen.
18 Er zal geen geweld meer gehoord worden in uw land, verstoring noch verbreking in uw landpale; maar uw muren zult gij Heil heten, en uw poorten Lof.
19 De zon zal u niet meer wezen tot een licht des daags, en tot een glans zal u de maan niet lichten; maar de HEERE zal u wezen tot een eeuwig Licht, en uw God tot uw Sierlijkheid.
20 Uw zon zal niet meer ondergaan, en uw maan zal haar licht niet intrekken; want de HEERE zal u tot een eeuwig licht wezen, en de dagen uwer treuring zullen een einde nemen.
21 En uw volk zullen allen te zamen rechtvaardigen zijn, zij zullen in eeuwigheid de aarde erfelijk bezitten; zij zullen zijn een spruit Mijner plantingen, een werk Mijner handen, opdat Ik verheerlijkt worde.
22 De kleinste zal tot duizend worden, en de minste tot een machtig volk; Ik, de HEERE, zal zulks te zijner tijd snellijk doen komen.

61
1 De Geest des Heeren HEEREN is op Mij, omdat de Heere Mij gezalfd heeft, om een blijde boodschap te brengen den zachtmoedigen; Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van harte, om den gevangenen vrijheid uit te roepen, en den gebondenen opening der gevangenis;
2 Om uit te roepen het jaar van het welbehagen des HEEREN, en den dag der wraak onzes Gods; om alle treurigen te troosten;
3 Om den treurigen Sions te beschikken dat hun gegeven worde sieraad voor as, vreugdeolie voor treurigheid, het gewaad des lofs voor een benauwden geest; opdat zij genaamd worden eikebomen der gerechtigheid, een planting des HEEREN, opdat Hij verheerlijkt worde.
4 En zij zullen de oude verwoeste plaatsen bouwen, de vorige verstoringen weder oprichten, en de verwoeste steden vernieuwen, die verstoord waren van geslacht tot geslacht.
5 En uitlanders zullen staan, en uw kudden weiden; en vreemden zullen uw akkerlieden en uw wijngaardeniers zijn.
6 Doch gijlieden zult priesters des HEEREN heten, men zal u dienaren onzes Gods noemen; gij zult het vermogen der heidenen eten, en in hun heerlijkheid zult gij u roemen.
7 Voor uw dubbele schaamte en schande zullen zij juichen over hun deel; daarom zullen zij in hun land erfelijk het dubbele bezitten; zij zullen eeuwige vreugde hebben.
8 Want Ik, de HEERE, heb het recht lief, Ik haat den roof in het brandoffer, en Ik zal geven, dat hun werk in der waarheid zal zijn; en Ik zal een eeuwig verbond met hen maken.
9 En hun zaad zal onder de heidenen bekend worden, en hun nakomelingen in het midden der volken; allen, die hen zien zullen, zullen hen kennen, dat zij zijn een zaad, dat de HEERE gezegend heeft.
10 Ik ben zeer vrolijk in den HEERE, mijn ziel verheugt zich in mijn God, want Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils, den mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan; gelijk een bruidegom zich met priesterlijk sieraad versiert, en als een bruid zich versiert met haar gereedschap.
11 Want gelijk de aarde haar spruit voortbrengt, en gelijk een hof, hetgeen in hem gezaaid is, doet uitspruiten; alzo zal de Heere HEERE gerechtigheid en lof doen uitspruiten voor al de volken.

62
1 Om Sions wil zal ik niet zwijgen, en om Jeruzalems wil zal ik niet stil zijn; totdat haar gerechtigheid voortkome als een glans, en haar heil als een fakkel, die brandt.
2 En de heidenen zullen uw gerechtigheid zien, en alle koningen uw heerlijkheid; en gij zult met een nieuwen naam genoemd worden, welken des HEEREN mond uitdrukkelijk noemen zal.
3 En gij zult een sierlijke kroon zijn in de hand des HEEREN, en een koninklijke hoed in de hand uws Gods.
4 Tot u zal niet meer gezegd worden: De verlatene, en tot uw land zal niet meer gezegd worden: Het verwoeste; maar gij zult genoemd worden: Mijn lust is aan haar! en uw land: Het getrouwde; want de HEERE heeft een lust aan u, en uw land zal getrouwd worden.
5 Want gelijk een jongeling een jonkvrouw trouwt, alzo zullen uw kinderen u trouwen; en gelijk de bruidegom vrolijk is over de bruid, alzo zal uw God over u vrolijk zijn.
6 O Jeruzalem! Ik heb wachters op uw muren besteld, die geduriglijk al den dag en al den nacht niet zullen zwijgen. O gij, die des HEEREN doet gedenken, laat geen stilzwijgen bij ulieden wezen!
7 En zwijgt niet stil voor Hem, totdat Hij bevestige, en totdat Hij Jeruzalem stelle tot een lof op aarde.
8 De HEERE heeft gezworen bij Zijn rechterhand, en bij den arm Zijner sterkte: indien Ik uw koren meer zal geven tot spijs voor uw vijanden, en indien de vreemden zullen drinken van uw most, waaraan gij gearbeid hebt!
9 Maar die het inzamelen zullen, die zullen het eten, en zij zullen den HEERE prijzen; en die hem vergaderen zullen, zullen hem drinken in de voorhoven Mijns heiligdoms.
10 Gaat door, gaat door, door de poorten, bereidt den weg des volks; verhoogt, verhoogt een baan, ruimt de stenen weg, steekt een banier omhoog tot de volken!
11 Ziet, de HEERE heeft doen horen, tot aan het einde der aarde: zegt der dochter van Sion: Zie, uw Heil komt; zie, Zijn loon is met Hem, en Zijn arbeidsloon is voor Zijn aangezicht.
12 En zij zullen hen noemen het heilige volk, de verlosten des HEEREN; en gij zult genoemd worden de gezochte, de stad, die niet verlaten is.

63
1 Wie is Deze, Die van Edom komt met besprenkelde klederen, van Bozra? Deze, Die versierd is in Zijn gewaad? Die voorttrekt in Zijn grote kracht? Ik ben het, Die in gerechtigheid spreek, Die machtig ben te verlossen.
2 Waarom zijt Gij rood aan Uw gewaad, en Uw klederen als van een, die in de wijnpers treedt?
3 Ik heb de pers alleen getreden, en er was niemand van de volken met Mij; en Ik heb hen getreden in Mijn toorn, en heb hen vertrapt in Mijn grimmigheid; en hun kracht is gesprengd op Mijn klederen, en al Mijn gewaad heb Ik bezoedeld.
4 Want de dag der wraak was in Mijn hart, en het jaar Mijner verlosten was gekomen.
5 En Ik zag toe, en er was niemand die hielp; en Ik ontzette Mij, en er was niemand, die ondersteunde; daarom heeft Mijn arm Mij heil beschikt, en Mijn grimmigheid heeft Mij ondersteund,
6 En Ik heb de volken vertreden in Mijn toorn, en Ik heb hen dronken gemaakt in Mijn grimmigheid; en Ik heb hun kracht ter aarde doen nederdalen.
7 Ik zal de goedertierenheden des HEEREN vermelden, den veelvoudigen lof des HEEREN, naar alles, wat de HEERE ons heeft bewezen, en de grote goedigheid aan het huis van Israel, die Hij hun bewezen heeft, naar Zijn barmhartigheden, en naar de veelheid Zijner goedertierenheden.
8 Want Hij zeide: Zij zijn immers Mijn volk, kinderen, die niet liegen zullen? Alzo is Hij hun geworden tot een Heiland.
9 In al hun benauwdheid was Hij benauwd, en de Engel Zijns aangezichts heeft hen behouden; door Zijn liefde en door Zijn genade heeft Hij hen verlost; en Hij nam hen op, en Hij droeg hen al de dagen van ouds.
10 Maar zij zijn wederspannig geworden, en zij hebben Zijn Heiligen Geest smarten aangedaan; daarom is Hij hun in een vijand verkeerd, Hij Zelf heeft tegen hen gestreden.
11 Nochtans dacht Hij aan de dagen van ouds, aan Mozes en Zijn volk; maar nu, waar is Hij, Die hen uit de zee opgebracht heeft, met de herders Zijner kudde? Waar is Hij, Die Zijn Heiligen Geest in het midden van hen stelde?
12 Die den arm Zijner heerlijkheid heeft doen gaan aan de rechterhand van Mozes; Die de wateren voor hunlieder aangezichten kliefde opdat Hij Zich een eeuwigen Naam maakte?
13 Die hen leidde door de afgronden; als een paard in de woestijn, struikelden zij niet.
14 Gelijk een beest, dat afgaat in de valleien, heeft hun de Geest des HEEREN rust gegeven. Alzo hebt Gij Uw volk geleid, opdat Gij U een heerlijken Naam zoudt maken.
15 Zie van den hemel af, en aanschouw van Uw heilige en Uw heerlijke woning; waar zijn Uw ijver en Uw mogendheden, het gerommel Uws ingewands en Uwer barmhartigheden? Zij houden zich tegen mij in.
16 Gij zijt toch onze Vader, want Abraham weet van ons niet, en Israel kent ons niet; Gij, o HEERE! zijt onze Vader, onze Verlosser van ouds af is Uw Naam.
17 HEERE! waarom doet Gij ons van Uw wegen dwalen, waarom verstokt Gij ons hart, dat wij U niet vrezen? Keer weder om Uwer knechten wil, de stammen Uws erfdeels.
18 Uw heilig volk heeft het maar een weinig tijds bezeten; onze wederpartijders hebben Uw heiligdom vertreden.
19 Wij zijn geworden als die, over welke Gij van ouds niet hebt geheerst, en die naar Uw Naam niet zijn genoemd.

64
1 Och, dat Gij de hemelen scheurdet, dat Gij nederkwaamt, dat de bergen van Uw aangezicht vervloten;
2 Gelijk een smeltvuur brandt, en het vuur de wateren doet opbobbelen, om Uw Naam aan Uw wederpartijders bekend te maken! Laat alzo de heidenen voor Uw aangezicht beven.
3 Toen Gij vreselijke dingen deedt, die wij niet verwachtten; Gij kwaamt neder, van Uw aangezicht vervloten de bergen.
4 Ja, van ouds heeft men het niet gehoord, noch met oren vernomen, en geen oog heeft het gezien, behalve Gij, o God! wat Hij doen zal dien, die op Hem wacht.
5 Gij ontmoet den vrolijke, en die gerechtigheid doet dengenen, die Uwer gedenken op Uw wegen; zie, Gij waart verbolgen, omdat wij gezondigd hebben; in dezelve is de eeuwigheid, opdat wij behouden wierden.
6 Doch wij allen zijn als een onreine, en al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed; en wij allen vallen af als een blad, en onze misdaden voeren ons henen weg als een wind.
7 En er is niemand, die Uw Naam aanroept, die zich opwekt, dat hij U aangrijpe; want Gij verbergt Uw aangezicht voor ons, en Gij doet ons smelten, door middel van onze ongerechtigheden.
8 Doch nu, HEERE! Gij zijt onze Vader; wij zijn leem, en Gij zijt onze pottenbakker, en wij allen zijn Uwer handen werk.
9 HEERE! wees niet zo zeer verbolgen, en gedenk niet eeuwiglijk der ongerechtigheid; zie, aanschouw toch, wij allen zijn Uw volk.
10 Uw heilige steden zijn een woestijn geworden, Sion is een woestijn geworden, Jeruzalem een verwoesting.
11 Ons heilig en ons heerlijk huis, waarin onze vaders U loofden, is met vuur verbrand; en al onze gewenste dingen zijn tot woestheid geworden.
12 HEERE! zoudt Gij U over deze dingen inhouden, zoudt Gij stilzwijgen, en ons zozeer bedrukken?

65
1 Ik ben gevonden van hen, die naar Mij niet vraagden; Ik ben gevonden van degenen, die Mij niet zochten; tot het volk, dat naar Mijn Naam niet genoemd was, heb Ik gezegd: Ziet, hier ben Ik, ziet, hier ben Ik.
2 Ik heb Mijn handen uitgebreid, den gansen dag tot een wederstrevig volk, die wandelen op een weg, die niet goed is, naar hun eigen gedachten.
3 Een volk, Mij geduriglijk tergende in Mijn aangezicht, in hoven offerende, en rokende op tichelstenen;
4 Zittende bij de graven, zo vernachten zij bij degenen, die bewaard worden, etende zwijnenvlees, en er is sap van gruwelijke dingen in hun vaten.
5 Die daar zeggen: Houd u tot uzelven, en naak tot mij niet, want ik ben heiliger dan gij. Deze zijn een rook in Mijn neus, een vuur, den gansen dag brandende.
6 Ziet, het is voor Mijn aangezicht geschreven; Ik zal niet zwijgen, maar Ik zal vergelden, ja, in hun boezem zal Ik vergelden;
7 Uw ongerechtigheden, en uwer vaderen ongerechtigheden tegelijk, zegt de HEERE, die gerookt hebben op de bergen, en Mij smaadheid aangedaan hebben op de heuvelen; daarom zal Ik hun vorig werkloon in hun boezem weder toemeten.
8 Alzo zegt de HEERE: Gelijk wanneer men most in een bos druiven vindt, men zegt: Verderf ze niet, want er is een zegen in; alzo zal Ik het om Mijner knechten wil doen, dat Ik hen niet allen verderve.
9 En Ik zal zaad uit Jakob voortbrengen, en uit Juda een erfbezitter van Mijn bergen; en Mijn uitverkorenen zullen het erfelijk bezitten, en Mijn knechten zullen aldaar wonen.
10 En Saron zal tot een schaapskooi worden, en het dal van Achor tot een runderleger, voor Mijn volk, dat Mij gezocht heeft.
11 Maar gij verlaters des HEEREN, gij vergeters van den berg Mijner heiligheid, gij aanrichters ener tafel voor die bende, en gij opvullers des dranks voor dat getal!
12 Ik zal ulieden ook ten zwaarde tellen, dat gij allen u ter slachting zult krommen, omdat Ik geroepen heb, maar gij hebt niet geantwoord, Ik gesproken heb, maar gij hebt niet gehoord, maar hebt gedaan, dat kwaad was in Mijn ogen, en hebt verkoren hetgeen, waaraan Ik geen lust heb.
13 Daarom zegt de Heere HEERE alzo: Ziet, Mijn knechten zullen eten, doch gijlieden zult hongeren; ziet, Mijn knechten zullen drinken, doch gijlieden zult dorsten; ziet, Mijn knechten zullen blijde zijn, doch gijlieden zult beschaamd zijn.
14 Ziet, Mijn knechten zullen juichen van goeder harte, maar gijlieden zult schreeuwen van weedom des harten, en van verbreking des geestes zult gij huilen.
15 En gijlieden zult uw naam Mijn uitverkorenen tot een vervloeking laten; en de Heere HEERE zal ulieden doden, maar Zijn knechten zal Hij met een anderen naam noemen;
16 Zodat, wie zich zegenen zal op aarde, die zal zich zegenen in den God der waarheid; en wie zal zweren op aarde, die zal zweren bij den God der waarheid, omdat de vorige benauwdheden zullen vergeten zijn, en omdat zij voor Mijn ogen verborgen zijn.
17 Want ziet, Ik schep nieuwe hemelen en een nieuwe aarde; en de vorige dingen zullen niet meer gedacht worden, en zullen in het hart niet opkomen.
18 Maar weest gijlieden vrolijk, en verheugt u tot in der eeuwigheid in hetgeen Ik schep; want ziet, Ik schep Jeruzalem een verheuging, en haar volk een vrolijkheid.
19 En Ik zal Mij verheugen over Jeruzalem, en vrolijk zijn over Mijn volk; en in haar zal niet meer gehoord worden de stem der wening, noch de stem des geschreeuws.
20 Van daar zal niet meer wezen een zuigeling van weinig dagen, noch een oud man, die zijn dagen niet zal vervullen; want een jongeling zal sterven, honderd jaren oud zijnde, maar een zondaar, honderd jaren oud zijnde, zal vervloekt worden.

21 En zij zullen huizen bouwen en bewonen, en zij zullen wijngaarden planten, en derzelver vrucht eten.
22 Zij zullen niet bouwen, dat het een ander bewone; zij zullen niet planten, dat het een ander ete, want de dagen Mijns volks zullen zijn als de dagen eens booms, en Mijn uitverkorenen zullen het werk hunner handen verslijten.
23 Zij zullen niet tevergeefs arbeiden, noch baren ter verstoring; want zij zijn het zaad der gezegenden des HEEREN, en hun nakomelingen met hen.
24 En het zal geschieden, eer zij roepen, zo zal Ik antwoorden; terwijl zij nog spreken, zo zal Ik horen.
25 De wolf en het lam zullen te zamen weiden, en de leeuw zal stro eten als een rund, en stof zal de spijze der slang zijn; zij zullen geen kwaad doen noch verderven op Mijn gansen heiligen berg, zegt de HEERE.

66
1 Alzo zegt de HEERE: De hemel is Mijn troon, en de aarde is de voetbank Mijner voeten; waar zou dat huis zijn, dat gijlieden Mij zoudt bouwen, en waar is de plaats Mijner rust?
2 Want Mijn hand heeft al deze dingen gemaakt, en al deze dingen zijn geweest, spreekt de HEERE; maar op dezen zal Ik zien, op den arme en verslagene van geest, en die voor Mijn woord beeft.
3 Wie een os slacht, slaat een man; wie een lam offert, breekt een hond den hals; wie spijsoffer offert, is als die zwijnenbloed offert; wie wierook brandt ten gedenkoffer, is als die een afgod zegent. Dezen verkiezen ook hun wegen, en hun ziel heeft lust aan hun verfoeiselen.
4 Ik zal ook verkiezen het loon hunner handelingen, en hun vreze zal Ik over hen doen komen, omdat Ik geroepen heb, en niemand antwoordde, Ik gesproken heb en zij niet hoorden, maar deden dat kwaad is in Mijn ogen, en verkoren hetgeen waartoe Ik geen lust had.
5 Hoort des HEEREN woord, gij, die voor Zijn woord beeft! Uw broeders, die u haten, die u verre afzonderen, om Mijns Naams wil, zeggen: Dat de HEERE heerlijk worde! Doch Hij zal verschijnen tot ulieder vreugde, zij daarentegen zullen beschaamd worden.
6 Er zal een stem van een groot rumoer uit de stad zijn, een stem uit den tempel, de stem des HEEREN, Die Zijn vijanden de verdiensten vergeldt.
7 Eer zij barensnood had, heeft zij gebaard, eer haar smart overkwam, zo is zij van een knechtje verlost.
8 Wie heeft ooit zulks gehoord? Wie heeft dergelijks gezien? Zou een land kunnen geboren worden op een enigen dag? Zou een volk kunnen geboren worden op een enige reize? Maar Sion heeft weeen gekregen, en zij heeft haar zonen gebaard.
9 Zou Ik de baarmoeder openbreken, en niet genereren? zegt de HEERE; zou Ik, Die genereer, voortaan toesluiten? zegt uw God.
10 Verblijdt u met Jeruzalem, en verheugt u over haar, al haar liefhebbers! Weest vrolijk over haar met vreugde, gij allen, die over haar zijt treurig geweest!
11 Opdat gij moogt zuigen, en verzadigd worden van de borsten harer vertroostingen; opdat gij moogt uitzuigen, en u verlusten met den glans harer heerlijkheid.
12 Want alzo zegt de HEERE: Ziet, Ik zal den vrede over haar uitstrekken als een rivier, en de heerlijkheid der heidenen als een overlopende beek; dan zult gijlieden zuigen; gij zult op de zijden gedragen worden, en op de knieen zeer vriendelijk getroeteld worden.
13 Als een, dien zijn moeder troost, alzo zal Ik u troosten; ja, gij zult te Jeruzalem getroost worden.
14 En gij zult het zien, en uw hart zal vrolijk zijn, en uw beenderen zullen groenen als het tedere gras; dan zal de hand des HEEREN bekend worden aan Zijn knechten, en Hij zal Zijn vijanden gram worden.
15 Want ziet, de HEERE zal met vuur komen, en Zijn wagenen als een wervelwind; om met grimmigheid Zijn toorn hiertoe te wenden, en Zijn schelding met vuurvlammen.
16 Want met vuur, en met Zijn zwaard zal de HEERE in het recht treden met alle vlees; en de verslagenen des HEEREN zullen vermenigvuldigd zijn.
17 Die zichzelven heiligen, en zichzelven reinigen in de hoven, achter een in het midden derzelve, die zwijnenvlees eten, en verfoeisel, en muizen; te zamen zullen zij verteerd worden, spreekt de HEERE.
18 Hun werken en hun gedachten! Het komt, dat Ik vergaderen zal alle heidenen en tongen, en zij zullen komen, en zij zullen Mijn heerlijkheid zien.
19 En Ik zal een teken aan hen zetten, en uit hen, die het ontkomen zullen zijn, zal Ik zenden tot de heidenen naar Tarsis, Pul, en Lud, de boogschutters, naar Tubal en Javan, tot de ver gelegen eilanden, die Mijn gerucht niet gehoord, noch Mijn heerlijkheid gezien hebben; en zij zullen Mijn heerlijkheid onder de heidenen verkondigen.

20 En zij zullen al uw broeders uit alle heidenen den HEERE ten spijsoffer brengen, op paarden, en op wagenen, en op rosbaren, en op muildieren, en op snelle lopers, naar Mijn heiligen berg toe, naar Jeruzalem, zegt de HEERE, gelijk als de kinderen Israels het spijsoffer in een rein vat brengen ten huize des HEEREN.
21 En ook zal Ik uit dezelve enigen tot priesters en tot Levieten nemen, zegt de HEERE.
22 Want gelijk als die nieuwe hemel en die nieuwe aarde, die Ik maken zal, voor Mijn aangezicht zullen staan, spreekt de HEERE, alzo zal ook ulieder zaad en ulieder naam staan.
23 En het zal geschieden, dat van de ene nieuwe maan tot de andere, en van den enen sabbat tot den anderen, alle vlees komen zal om aan te bidden voor Mijn aangezicht, zegt de HEERE.
24 En zij zullen henen uitgaan, en zij zullen de dode lichamen der lieden zien, die tegen Mij overtreden hebben; want hun worm zal niet sterven, en hun vuur zal niet uitgeblust worden, en zij zullen allen vlees een afgrijzing wezen.

# JEREMIA

1

1 De woorden van Jeremia, den zoon van Hilkia, uit de priesteren, die te Anathoth waren, in het land van Benjamin;
2 Tot welken het woord des HEEREN geschiedde, in de dagen van Josia, zoon van Amon, koning van Juda, in het dertiende jaar zijner regering.
3 Ook geschiedde het tot hem in de dagen van Jojakim, zoon van Josia, koning van Juda, totdat voleind werd het elfde jaar van Zedekia, zoon van Josia, koning van Juda; totdat Jeruzalem gevankelijk werd weggevoerd in de vijfde maand.
4 Het woord des HEEREN dan geschiedde tot mij, zeggende:
5 Eer Ik u in moeders buik formeerde, heb Ik u gekend, en eer gij uit de baarmoeder voortkwaamt, heb Ik u geheiligd; Ik heb u den volken tot een profeet gesteld.
6 Toen zeide ik: Ach, Heere HEERE! zie, ik kan niet spreken, want ik ben jong.
7 Maar de HEERE zeide tot mij: Zeg niet: Ik ben jong; want overal, waarhenen Ik u zenden zal, zult gij gaan, en alles, wat Ik u gebieden zal, zult gij spreken.
8 Vrees niet voor hun aangezicht, want Ik ben met u, om u te redden, spreekt de HEERE.
9 En de HEERE stak Zijn hand uit, en roerde mijn mond aan; en de HEERE zeide tot mij: Zie, Ik geef Mijn woorden in uw mond.
10 Zie, Ik stel u te dezen dage over de volken en over de koninkrijken, om uit te rukken, en af te breken, en te verderven, en te verstoren; ook om te bouwen en te planten.
11 Wijders geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende: Wat ziet gij, Jeremia? En ik zeide: Ik zie een amandelroede.
12 En de HEERE zeide tot mij: Gij hebt wel gezien; want Ik zal wakker zijn over Mijn woord, om dat te doen.
13 En des HEEREN woord geschiedde ten tweeden male tot mij, zeggende: Wat ziet gij? En ik zeide: Ik zie een ziedenden pot, welks voorste deel tegen het noorden is.
14 En de HEERE zeide tot mij: Van het noorden zal zich dit kwaad opdoen over alle inwoners des lands.
15 Want zie, Ik roep alle geslachten der koninkrijken van het noorden, spreekt de HEERE; en zij zullen komen, en zetten een iegelijk zijn troon voor de deur der poorten van Jeruzalem, en tegen al haar muren rondom, en tegen alle steden van Juda.
16 En Ik zal Mijn oordelen tegen hen uitspreken over al hun boosheid; dat zij Mij verlaten hebben, en anderen goden gerookt, en zich gebogen hebben voor de werken hunner handen.
17 Gij dan, gord uw lendenen, en maakt u op, en spreek tot hen alles, wat Ik u gebieden zal; wees niet verslagen voor hun aangezicht, opdat Ik u voor hun aangezicht niet versla.
18 Want zie, Ik stel u heden tot een vaste stad, en tot een ijzeren pilaar, en tot koperen muren tegen het ganse land; tegen de koningen van Juda, tegen haar vorsten, tegen haar priesteren, en tegen het volk van het land.
19 En zij zullen tegen u strijden, maar tegen u niet vermogen; want Ik ben met u, spreekt de HEERE, om u uit te helpen.

2
1 En des HEEREN woord geschiedde tot mij, zeggende:
2 Ga en roep voor de oren van Jeruzalem, zeggende: Zo zegt de HEERE: Ik gedenk der weldadigheid uwer jeugd, der liefde uwer ondertrouw, toen gij Mij nawandeldet in de woestijn, in onbezaaid land.
3 Israel was den HEERE een heiligheid, de eerstelingen Zijner inkomste; allen, die hem opaten, werden voor schuldig gehouden; kwaad kwam hun over, spreekt de HEERE.
4 Hoort des HEEREN woord, gij huis van Jakob, en alle geslachten van het huis Israels!
5 Zo zegt de HEERE: Wat voor onrecht hebben uw vaders aan Mij gevonden, dat zij verre van Mij geweken zijn, en hebben de ijdelheid nagewandeld, en zij zijn ijdel geworden?
6 En zeiden niet: Waar is de HEERE, Die ons opvoerde uit Egypteland, Die ons leidde in de woestijn, in een land van wildernissen en kuilen, in een land van dorheid en schaduw des doods, in een land, waar niemand doorging, en waar geen mens woonde?
7 En Ik bracht u in een vruchtbaar land, om de vrucht van hetzelve en het goede er van te eten; maar toen gij daarin kwaamt, verontreinigdet gij Mijn land, en steldet Mijn erfenis tot een gruwel.
8 De priesters zeiden niet: Waar is de HEERE? en die de wet handelden, kenden Mij niet; en de herders overtraden tegen Mij; en de profeten profeteerden door Baal, en wandelden naar dingen, die geen nut doen.
9 Daarom zal Ik nog met ulieden twisten, spreekt de HEERE; ja, met uw kindskinderen zal Ik twisten.
10 Want, gaat over in de eilanden der Chitteers, en ziet toe, en zendt naar Kedar, en merkt er wel op; en ziet, of diesgelijks geschied zij?
11 Heeft ook een volk de goden veranderd, hoewel dezelve geen goden zijn? Nochtans heeft Mijn volk zijn Eer veranderd in hetgeen geen nut doet.
12 Ontzet u hierover, gij hemelen, en zijt verschrikt, wordt zeer woest, spreekt de HEERE.
13 Want Mijn volk heeft twee boosheden gedaan; Mij, den Springader des levenden waters, hebben zij verlaten, om zichzelven bakken uit te houwen, gebroken bakken, die geen water houden.
14 Is dan Israel een knecht, of is hij een ingeborene des huizes? Waarom is hij dan ten roof geworden?
15 De jonge leeuwen hebben over hem gebruld, zij hebben hun stem verheven; en zij hebben zijn land gezet in verwoesting; zijn steden zijn verbrand, dat er niemand in woont.
16 Ook hebben u de kinderen van Nof en Tachpanhes den schedel afgeweid.
17 Doet gij dit niet zelven, doordien gij den HEERE, uw God, verlaat, ten tijde als Hij u op den weg leidt?
18 En nu, wat hebt gij te doen met den weg van Egypte, om de wateren van Sihor te drinken? En wat hebt gij te doen met den weg van Assur, om de wateren der rivier te drinken?
19 Uw boosheid zal u kastijden, en uw afkeringen zullen u straffen; weet dan en ziet, dat het kwaad en bitter is, dat gij den HEERE, uw God, verlaat, en Mijn vreze niet bij u is, spreekt de Heere, de HEERE der heirscharen.
20 Als Ik van ouds uw juk verbroken, en uw banden verscheurd had, zo zeidet gij: Ik zal niet dienen; maar op allen hogen heuvel en onder allen groenen boom loopt gij om, hoererende.
21 Ik had u toch geplant, een edelen wijnstok, een geheel getrouw zaad; hoe zijt gij Mij dan veranderd in verbasterde ranken van een vreemden wijnstok?
22 Want, al wiest gij u met salpeter, en naamt u veel zeep, zo is toch uw ongerechtigheid voor Mijn aangezicht getekend, spreekt de Heere HEERE.
23 Hoe zegt gij: Ik ben niet verontreinigd, ik heb de Baals niet nagewandeld? Zie uw weg in het dal, ken, wat gij gedaan hebt, gij lichte, snelle kemelin, die haar wegen verdraait!

24 Zij is een woudezelin, gewend in de woestijn, naar den lust harer ziel schept zij den wind, wie zou haar ontmoeting afkeren? Allen, die haar zoeken, zullen niet moede worden, in haar maand zullen zij haar vinden.
25 Bedwing uw voet van ontschoeiing, en uw keel van dorst; maar gij zegt: Het is buiten hoop; neen, want ik heb de vreemden lief, en die zal ik nawandelen!
26 Gelijk een dief beschaamd wordt, wanneer hij gevonden wordt, alzo zijn die van het huis Israels beschaamd; zij, hun koningen, hun vorsten, en hun priesters, en hun profeten;
27 Die tot een hout zeggen: Gij zijt mijn vader; en tot een steen: Gij hebt mij gegenereerd; want zij keren Mij den nek toe, en niet het aangezicht; maar ten tijde huns kwaads zeggen zij: Sta op en verlos ons.
28 Waar zijn dan uw goden, die gij u gemaakt hebt? Laat ze opstaan, of zij u ten tijde uws kwaads zullen verlossen; want naar het getal uwer steden zijn uw goden, o Juda!
29 Waarom twist gij tegen Mij? Gij hebt allen tegen Mij overtreden, spreekt de HEERE.
30 Tevergeefs heb Ik uw kinderen geslagen; zij hebben de tucht niet aangenomen; ulieder zwaard heeft uw profeten verteerd, als een verdervende leeuw.
31 O geslacht, aanmerkt toch gijlieden des HEEREN woord! Ben Ik Israel een woestijn geweest, of een land der uiterste donkerheid? Waarom zegt dan Mijn volk: Wij zijn heren, wij zullen niet meer tot U komen?
32 Vergeet ook een jonkvrouw haar versiersel, of een bruid haar bindselen? Nochtans heeft Mijn volk Mij vergeten, dagen zonder getal.
33 Wat maakt gij uw weg goed, daar gij boelering zoekt? Waarom gij ook de booste hoeren uw wegen geleerd hebt.
34 Ja, het bloed van de zielen der onschuldige nooddruftigen is in uw zomen gevonden; Ik heb dat niet met opgraven gevonden, maar aan alle die.
35 Nog zegt gij: Zeker, ik ben onschuldig; Zijn toorn is immers van mij afgekeerd. Ziet, Ik zal met u rechten, omdat gij zegt: Ik heb niet gezondigd.
36 Wat reist gij veel uit, veranderende uw weg? Gij zult ook van Egypte beschaamd worden, gelijk als gij van Assur beschaamd zijt.
37 Gij zult ook van hier uitgaan met uw handen op uw hoofd; want de HEERE heeft al uw vertrouwen verworpen, zodat gij daarmede niet zult gedijen.

3
1 Men zegt: Zo een man zijn huisvrouw verlaat, en zij gaat van hem, en wordt eens anderen mans, zal hij ook tot haar nog wederkeren? Zou datzelve land niet grotelijks ontheiligd worden? Gij nu hebt met veel boeleerders gehoereerd, keer nochtans weder tot Mij, spreekt de HEERE.
2 Hef uw ogen op naar de hoge plaatsen, en zie toe, waar zijt gij niet beslapen? Gij hebt voor hen gezeten aan de wegen, als een Arabier in de woestijn; alzo hebt gij het land ontheiligd met uw hoererijen en met uw boosheid.
3 Daarom zijn de regendruppelen ingehouden, en er is geen spade regen geweest. Maar gij hebt een hoerenvoorhoofd, gij weigert schaamrood te worden.
4 Zult gij niet van nu af tot Mij roepen: Mijn Vader! Gij zijt de leidsman mijner jeugd!
5 Zal Hij in eeuwigheid den toorn behouden? Zal Hij dien gestadig bewaren? Zie, gij spreekt en doet die boosheden, en neemt de overhand.
6 Voorts zeide de HEERE tot mij, in de dagen van den koning Josia: Hebt gij gezien, wat de afgekeerde Israel gedaan heeft? Zij ging henen op allen hogen berg, en tot onder allen groenen boom, en hoereerde aldaar.
7 En Ik zeide, nadat zij zulks alles gedaan had: Bekeer u tot Mij; maar zij bekeerde zich niet. Dit zag de trouweloze, haar zuster Juda.
8 En Ik zag, als Ik ter oorzake van alles, waarin de afgekeerde Israel overspel bedreven had, haar verlaten, en haar haar scheidbrief gegeven had, dat de trouweloze, haar zuster Juda, niet vreesde, maar ging henen, en hoereerde zelve ook.
9 Ja, het geschiedde, vanwege het gerucht harer hoererij, dat zij het land ontheiligde; want zij bedreef overspel met steen en met hout.
10 En zelfs in dit alles heeft zich haar trouweloze zuster Juda tot Mij niet bekeerd met haar ganse hart, maar valselijk, spreekt de HEERE.
11 Dies de HEERE tot mij zeide: De afgekeerde Israel heeft haar ziel gerechtvaardigd, meer dan de trouweloze Juda.
12 Ga henen, en roep deze woorden uit tegen het noorden, en zeg: Bekeer u, gij afgekeerde Israel! spreekt de HEERE, zo zal Ik Mijn toorn op ulieden niet doen vallen; want Ik ben goedertieren, spreekt de HEERE. Ik zal den toorn niet in eeuwigheid behouden.
13 Alleen ken uw ongerechtigheid, dat gij tegen den HEERE, uw God, hebt overtreden, en uw wegen verstrooid hebt tot de vreemden, onder allen groenen boom, maar gij zijt Mijner stem niet gehoorzaam geweest, spreekt de HEERE.
14 Bekeert u, gij afkerige kinderen! spreekt de HEERE, want Ik heb u getrouwd, en Ik zal u aannemen, een uit een stad, en twee uit een geslacht, en zal u brengen te Sion.
15 En Ik zal ulieden herders geven naar Mijn hart; die zullen u weiden met wetenschap en verstand.
16 En het zal geschieden, wanneer gij vermenigvuldigd en vruchtbaar zult geworden zijn in het land, in die dagen, spreekt de HEERE, zullen zij niet meer zeggen: De ark des verbonds des HEEREN, ook zal zij in het hart niet opkomen; en zij zullen aan haar niet gedenken, en haar niet bezoeken, en zij zal niet weder gemaakt worden.
17 Te dier tijd zullen zij Jeruzalem noemen, des HEEREN troon; en al de heidenen zullen tot haar vergaderd worden, om des HEEREN Naams wil, te Jeruzalem; en zij zullen niet meer wandelen naar het goeddunken van hun boos hart.
18 In die dagen zal het huis van Juda gaan tot het huis van Israel; en zij zullen te zamen komen uit het land van het noorden, in het land, dat Ik uw vaderen ten erve gegeven heb.
19 Ik zeide wel: Hoe zal Ik u onder de kinderen zetten, en u geven het gewenste land, de sierlijke erfenis van de heirscharen der heidenen? Maar Ik zeide: Gij zult tot Mij roepen: Mijn Vader! en gij zult van achter Mij niet afkeren.
20 Waarlijk, gelijk een vrouw trouwelooslijk scheidt van haar vriend, alzo hebt gijlieden trouwelooslijk tegen Mij gehandeld, gij huis Israels! spreekt de HEERE.

21 Er is een stem gehoord op de hoge plaatsen, een geween en smekingen der kinderen Israels, omdat zij hun weg verkeerd, en den HEERE, hun God, vergeten hebben.
22 Keert weder, gij afkerige kinderen! Ik zal uw afkeringen genezen. Zie, hier zijn wij, wij komen tot U, want Gij zijt de HEERE, onze God!
23 Waarlijk, tevergeefs verwacht men het van de heuvelen en de menigte der bergen; waarlijk, in den HEERE, onzen God, is Israels heil!
24 Want de schaamte heeft den arbeid onzer vaderen opgegeten, van onze jeugd aan; hun schapen en hun runderen, hun zonen en hun dochteren.
25 Wij liggen in onze schaamte, en onze schande overdekt ons, want wij hebben tegen den HEERE, onzen God, gezondigd, wij en onze vaderen, van onze jeugd aan tot op dezen dag; en wij zijn der stem des HEEREN, onzes Gods, niet gehoorzaam geweest.

4
1 Zo gij u bekeren zult, Israel! spreekt de HEERE, bekeer u tot Mij; en zo gij uw verfoeiselen van Mijn aangezicht zult wegdoen, zo zwerft niet om.
2 Maar zweer: Zo waarachtig als de HEERE leeft! in waarheid, in recht en in gerechtigheid; zo zullen zich de heidenen in Hem zegenen, en zich in Hem beroemen.
3 Want zo zegt de HEERE tot de mannen van Juda, en tot Jeruzalem: Braakt ulieden een braakland, en zaait niet onder de doornen.
4 Besnijdt u den HEERE en doet weg de voorhuiden uwer harten, gij mannen van Juda en inwoners van Jeruzalem! opdat Mijner grimmigheid niet uitvare als een vuur, en brande, dat niemand blussen kunne, vanwege de boosheid uwer handelingen.
5 Verkondigt in Juda, en laat het horen te Jeruzalem, en zegt het; ja, blaast de bazuin in het land; roept met volle stem en zegt: Verzamelt ulieden, en laat ons ingaan in de vaste steden!
6 Werpt de banier op naar Sion, vlucht met hopen, blijft niet staan! want Ik breng een kwaad aan van het noorden, en een grote breuk.
7 De leeuw is opgekomen uit zijn haag, en de verderver der heidenen is opgetrokken, hij is uitgegaan uit zijn plaats, om uw land te stellen in verwoesting; uw steden zullen verstoord worden, dat er niemand in wone.
8 Hierom, gordt zakken aan, bedrijft misbaar en huilt; want de hittigheid van des HEEREN toorn is niet van ons afgekeerd.
9 En het zal te dier tijd geschieden, spreekt de HEERE, dat het hart des konings en het hart der vorsten vergaan zal; en de priesters zullen zich ontzetten, en de profeten zich verwonderen.
10 Toen zeide ik: Ach, Heere HEERE! waarlijk, Gij hebt dit volk en Jeruzalem grotelijks bedrogen, zeggende: Gijlieden zult vrede hebben; daar het zwaard tot aan de ziel raakt.
11 Te dier tijd zal tot dit volk en tot Jeruzalem gezegd worden: Een dorre wind van de hoge plaatsen in de woestijn, van den weg der dochter Mijns volks; niet om te wannen, noch om te zuiveren.
12 Er zal Mij een wind komen, die hun te sterk zal zijn. Nu zal Ik ook oordelen tegen hen uitspreken.
13 Ziet, hij komt op als wolken, en zijn wagenen zijn als een wervelwind, zijn paarden zijn sneller dan arenden; wee ons, want wij zijn verwoest!
14 Was uw hart van boosheid, o Jeruzalem! opdat gij behouden wordt; hoe lang zult gij de gedachten uwer ijdelheid in het binnenste van u laten vernachten?
15 Want een stem verkondigt van Dan af, en doet ellende horen van het gebergte van Efraim.
16 Vermeldt den volke, ziet, doet het horen tegen Jeruzalem; daar komen hoeders uit verren lande; en zij verheffen hun stem tegen de steden van Juda.
17 Als de wachters der velden zijn zij rondom tegen haar; omdat zij tegen Mij wederspannig geweest is, spreekt de HEERE.
18 Uw weg en uw handelingen hebben u deze dingen gedaan; dit is uw boosheid, dat het zo bitter is, dat het tot aan uw hart raakt.
19 O mijn ingewand, mijn ingewand! ik heb barenswee, o wanden mijns harten! mijn hart maakt getier in mij, ik kan niet zwijgen; want gij, mijn ziel! hoort het geluid der bazuin en het krijgsgeschrei.
20 Breuk op breuk wordt er uitgeroepen; want het ganse land is verstoord; haastelijk zijn mijn tenten verstoord, mijn gordijnen in een ogenblik!
21 Hoe lang zal ik de banier zien, het geluid der bazuin horen?
22 Zekerlijk, Mijn volk is dwaas, Mij kennen zij niet; het zijn zotte kinderen, en zij zijn niet verstandig; wijs zijn zij om kwaad te doen, maar goed te doen weten zij niet.
23 Ik zag het land aan, en ziet, het was woest en ledig; ook naar den hemel, en zijn licht was er niet.
24 Ik zag de bergen aan, en ziet, zij beefden; en al de heuvelen schudden.

25 Ik zag, en ziet, er was geen mens; en alle vogelen des hemels waren weggevlogen.
26 Ik zag, en ziet, het vruchtbare land was een woestijn, en al zijn steden waren afgebroken, vanwege den HEERE, vanwege de hittigheid Zijns toorns.
27 Want zo zegt de HEERE: Dit ganse land zal een woestijn zijn (doch Ik zal geen voleinding maken);
28 Hierom zal de aarde treuren, en de hemel daarboven zwart zijn; omdat Ik het heb gesproken, Ik heb het voorgenomen en het zal Mij niet rouwen, en Ik zal Mij daarvan niet afkeren.
29 Van het geroep der ruiteren en boogschutters vluchten al de steden; zij gaan in de wolken, en klimmen op de rotsen; al de steden zijn verlaten, zodat niemand in dezelve woont.
30 Wat zult gij dan doen, gij verwoeste? Al kleeddet gij u met scharlaken, al versierdet gij u met gouden sieraad, al schuurdet gij uw ogen met blanketsel, zo zoudt gij u toch tevergeefs oppronken; de boelen versmaden u, zij zullen uw ziel zoeken.
31 Want ik hoor een stem als van een vrouw, die in arbeid is, een benauwdheid als van een, die in des eersten kinds nood is, de stem van de dochter Sions; zij hijgt, zij breidt haar handen uit, zeggende: O, wee mij nu, want mijn ziel is moede vanwege de doodslagers!

5
1 Gaat om door de wijken van Jeruzalem, en ziet nu toe, en verneemt, en zoekt op haar straten, of gij iemand vindt, of er een is, die recht doet, die waarheid zoekt, zo zal Ik haar genadig zijn.
2 En of zij al zeggen: Zo waarachtig als de HEERE leeft! zo zweren zij toch valselijk.
3 O HEERE! zien Uw ogen niet naar waarheid? Gij hebt hen geslagen, maar zij hebben geen pijn gevoeld; Gij hebt hen verteerd, maar zij hebben geweigerd de tucht aan te nemen; zij hebben hun aangezichten harder gemaakt dan een steenrots, zij hebben geweigerd zich te bekeren.
4 Doch ik zeide: Zekerlijk, deze zijn arm; zij handelen zottelijk, omdat zij den weg des HEEREN, het recht hun Gods niet weten.
5 Ik zal gaan tot de groten, en met hen spreken, want die weten den weg des HEEREN, het recht huns Gods; maar zij hadden te zamen het juk verbroken, en de banden verscheurd.
6 Daarom heeft hen een leeuw uit het woud verslagen, een wolf der wildernissen zal hen verwoesten; een luipaard waakt tegen hun steden; al wie uit dezelve uitgaat, zal verscheurd worden; want hun overtredingen zijn vermenigvuldigd, hun afkeringen zijn machtig veel geworden.
7 Hoe zou Ik over zulks u vergeven? Uw kinderen verlaten Mij, en zweren bij hen, die geen God zijn; als Ik hen verzadigd heb, zo bedrijven zij overspel, en verzamelen bij hopen in het hoerenhuis.
8 Als welgevoederde hengsten zijn zij vroeg op; zij hunkeren een iegelijk naar zijns naasten huisvrouw.
9 Zou Ik over die dingen geen bezoeking doen? spreekt de HEERE. Of zou Mijn ziel zich niet wreken aan zulk een volk, als dit is?
10 Beklimt haar muren, en verderft ze (doch maakt geen voleinding); doet haar spitsen weg, want zij zijn des HEEREN niet.
11 Want het huis van Israel en het huis van Juda hebben gans trouwelooslijk tegen Mij gehandeld, spreekt de HEERE.
12 Zij verloochenen den HEERE, en zeggen: Hij is het niet, en ons zal geen kwaad overkomen, wij zullen noch zwaard noch honger zien.
13 Ja, die profeten zullen tot wind worden, want het woord is niet bij hen; hun zelven zal zo geschieden.
14 Daarom zegt de HEERE, de God der heirscharen, alzo, omdat gijlieden dit woord spreekt: Ziet, Ik zal Mijn woorden in uw mond tot vuur maken, en dit volk tot hout, en het zal hen verteren.
15 Ziet, Ik zal over ulieden een volk van verre brengen, o huis Israels! spreekt de HEERE; het is een sterk volk, het is een zeer oud volk, een volk, welks spraak gij niet zult kennen, en niet horen, wat het spreken zal.
16 Zijn pijlkoker is als een open graf; zij zijn altemaal helden.
17 En het zal uw oogst en uw brood opeten, dat uw zonen en uw dochteren zouden eten; het zal uw schapen en uw runderen opeten; het zal uw wijnstok en uw vijgeboom opeten; uw vaste steden, op dewelke gij vertrouwt, zal het arm maken, door het zwaard.
18 Nochtans zal Ik ook in die dagen, spreekt de HEERE, geen voleinding met ulieden maken.
19 En het zal geschieden, wanneer gij zult zeggen: Waarom heeft ons de HEERE, onze God, al deze dingen gedaan? dat gij tot hen zeggen zult: Gelijk als gijlieden Mij hebt verlaten, en vreemde goden in uw land gediend, alzo zult gij de uitlandse dienen, in een land, dat het uwe niet is.
20 Verkondigt dit in het huis van Jakob, en laat het horen in Juda, zeggende:
21 Hoort nu dit, gij dwaas en harteloos volk! die ogen hebben, maar zien niet, die oren hebben, maar horen niet.

22 Zult gijlieden Mij niet vrezen? spreekt de HEERE; zult gij voor Mijn aangezicht niet beven? Die der zee het zand tot een paal gesteld heb, met een eeuwige inzetting, dat zij daarover niet zal gaan; ofschoon haar golven zich bewegen, zo zullen zij toch niet vermogen, ofschoon zij bruisen, zo zullen zij toch daarover niet gaan.
23 Maar dit volk heeft een afvallig en wederspannig hart; zij zijn afgevallen en heengegaan;
24 En zij zeggen niet in hun hart: Laat ons nu den HEERE, onzen God, vrezen, Die den regen geeft, zo vroegen regen als spaden regen, op Zijn tijd; Die ons de weken, de gezette tijden van den oogst, bewaart.
25 Uw ongerechtigheden wenden die dingen af, en uw zonden weren dat goede van ulieden.
26 Want onder Mijn volk worden goddelozen gevonden; een ieder van hen loert, gelijk zich de vogelvangers schikken; zij zetten een verderfelijken strik, zij vangen de mensen.
27 Gelijk een kouw vol is van gevogelte, alzo zijn hun huizen vol van bedrog; daarom zijn zij groot en rijk geworden.
28 Zij zijn vet, zij zijn glad, zelfs de daden der bozen gaan zij te boven; de rechtzaak richten zij niet, zelfs de rechtzaak des wezen, nochtans zijn zij voorspoedig; ook oordelen zij het recht der nooddruftigen niet.
29 Zou Ik over die dingen geen bezoeking doen? spreekt de HEERE; zou Mijn ziel zich niet wreken aan zulk een volk als dit is?
30 Een schrikkelijke en afschuwelijke zaak geschiedt er in het land.
31 De profeten profeteren valselijk, en de priesters heersen door hun handen; en Mijn volk heeft het gaarne alzo; maar wat zult gij ten einde van dien maken?

6
1 Vlucht met hopen, gij kinderen van Benjamin! uit het midden van Jeruzalem, en blaast de bazuin te Thekoa, en heft een vuurteken op te Beth-cherem; want er kijkt een kwaad uit van het noorden, en een grote breuk.
2 Ik heb wel de dochter Sions bij een schone en wellustige vrouw vergeleken;
3 Maar er zullen herders tot haar komen met hun kudden; zij zullen tenten rondom tegen haar opslaan; zij zullen een iegelijk zijn ruimte afweiden.
4 Heiligt den krijg tegen haar, maakt u op, en laat ons optrekken op den middag; o, wee ons! want de dag heeft zich gewend, want de avondschaduwen neigen zich.
5 Maakt u op, en laat ons optrekken in den nacht, en haar paleizen verderven!
6 Want zo zegt de HEERE der heirscharen: Houwt bomen af, en werpt een wal op tegen Jeruzalem; zij is de stad, die bezocht zal worden; in het midden van haar is enkel verdrukking.
7 Gelijk een bornput zijn water opgeeft, alzo geeft zij haar boosheid op; geweld en verstoring wordt in haar gehoord, weedom en plaging is steeds voor Mijn aangezicht.
8 Laat u tuchtigen, Jeruzalem! opdat Mijn ziel niet van u afgetrokken worde, opdat Ik u niet stelle tot een woestheid, tot een onbewoond land.
9 Zo zegt de HEERE der heirscharen: Zij zullen Israels overblijfsel vlijtiglijk nalezen, gelijk een wijnstok; breng uw hand weder, gelijk een wijnlezer, aan de korven.
10 Tot wie zal ik spreken en betuigen, dat zij het horen? Ziet, hun oor is onbesneden, dat zij niet kunnen toeluisteren; ziet, het woord des HEEREN is hun tot een smaad, zij hebben geen lust daartoe.
11 Daarom ben ik vol van des HEEREN grimmigheid, ik ben moede geworden van inhouden; ik zal ze uitstorten over de kinderkens op de straat, en over de vergadering der jongelingen te zamen; want zelfs de man met de vrouw zullen gevangen worden, de oude met dien, die vol is van dagen.
12 En hun huizen zullen omgewend worden tot anderen, met te zamen de akkers en vrouwen; want Ik zal Mijn hand uitstrekken tegen de inwoners dezes lands, spreekt de HEERE.
13 Want van hun kleinste aan tot hun grootste toe pleegt een ieder van hen gierigheid, en van den profeet aan tot den priester toe bedrijft een ieder van hen valsheid.
14 En zij genezen de breuk van de dochter Mijns volks op het lichtste, zeggende: Vrede, vrede! doch daar is geen vrede.
15 Zijn zij beschaamd, omdat zij gruwel bedreven hebben? Ja, zij schamen zich in het minste niet, weten ook niet van schaamrood te maken; daarom zullen zij vallen onder de vallenden, ten tijde als Ik hen bezoeken zal, zullen zij struikelen, zegt de HEERE.
16 Zo zegt de HEERE: Staat op de wegen, en ziet toe, en vraagt naar de oude paden, waar toch de goede weg zij, en wandelt daarin; zo zult gij rust vinden voor uw ziel; maar zij zeggen: Wij zullen daarin niet wandelen.
17 Ik heb ook wachters over ulieden gesteld, zeggende: Luistert naar het geluid der bazuin; maar zij zeggen: Wij zullen niet luisteren.
18 Daarom hoort, gij heidenen! en verneem, o gij vergadering! wat onder hen is.
19 Hoor toe, gij aarde! Zie, Ik zal een kwaad brengen over dit volk, de vrucht hunner gedachten; want zij merken niet op Mijn woorden, en Mijn wet verwerpen zij.
20 Waartoe zal dan de wierook voor Mij uit Scheba komen, en de beste kalmus uit verren lande? Uw brandofferen zijn Mij niet behagelijk, en uw slachtofferen zijn Mij niet zoet.
21 Daarom zegt de HEERE alzo: Ziet, Ik zal dit volk allerlei aanstoot stellen; en daaraan zullen zich stoten te zamen vaders en kinderen, de nabuur en zijn metgezel, en zullen omkomen.
22 Zo zegt de HEERE: Ziet, er komt een volk uit het land van het noorden, en een grote natie zal opgewekt worden uit de zijden der aarde.

23 Boog en spies zullen zij voeren, het is een wreed volk, en zij zullen niet barmhartig zijn; hun stem zal bruisen als de zee, en op paarden zullen zij rijden; het is toegerust, als een man ten oorlog tegen u, o dochter van Sion!
24 Wij hebben zijn gerucht gehoord, onze handen zijn slap geworden; benauwdheid heeft ons aangegrepen, weedom als van een barende vrouw.
25 Gaat niet uit in het veld, noch wandelt op den weg; want des vijands zwaard is er, schrik van rondom!
26 O dochter Mijns volks! gord een zak aan, en wentel u in de as, maak u rouw eens enigen zoons, een zeer bitter misbaar; want de verstoorder zal ons snellijk overkomen.
27 Ik heb u onder Mijn volk gesteld, tot een wachttoren, tot een vesting; opdat gij hun weg zoudt weten en proeven.
28 Zij zijn allen de afvalligsten der afvalligen, wandelende in achterklap; zij zijn koper en ijzer; zij zijn altemaal verdervers.
29 De blaasbalg is verbrand, het lood is van het vuur verteerd; te vergeefs heeft de smelter zo vlijtiglijk gesmolten, dewijl de bozen niet afgetrokken zijn.
30 Men noemt ze een verworpen zilver; want de HEERE heeft hen verworpen.

7
1 Het woord, dat tot Jeremia geschied is, van den HEERE, zeggende:
2 Sta in de poort van des HEEREN huis, en roep aldaar dit woord uit, en zeg: Hoort des HEEREN woord, o gans Juda! gij, die door deze poorten ingaat, om den HEERE aan te bidden.
3 Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Maakt uw wegen en uw handelingen goed, zo zal Ik ulieden doen wonen in deze plaats.
4 Vertrouwt niet op valse woorden, zeggende: Des HEEREN tempel, des HEEREN tempel, des HEEREN tempel, zijn deze!
5 Maar indien gij uw wegen en uw handelingen waarlijk zult goed maken; indien gij waarlijk zult recht doen tussen den man en tussen zijn naaste;
6 De vreemdeling, wees en weduwe niet zult verdrukken, en geen onschuldig bloed in deze plaats vergieten; en andere goden niet zult nawandelen, ulieden ten kwade;
7 Zo zal Ik u in deze plaats, in het land, dat Ik uw vaderen gegeven heb, doen wonen van eeuw tot eeuw.
8 Ziet, gij vertrouwt u op valse woorden, die geen nut doen.
9 Zult gij stelen, doodslaan en overspel bedrijven, en valselijk zweren, en Baal roken, en andere goden nawandelen, die gij niet kent?
10 En dan komen en staan voor Mijn aangezicht in dit huis, dat naar Mijn Naam genoemd is, en zeggen: Wij zijn verlost, om al deze gruwelen te doen?
11 Is dan dit huis, dat naar Mijn Naam genoemd is, in uw ogen een spelonk der moordenaren? Ziet, Ik heb het ook gezien, spreekt de HEERE.
12 Want gaat nu henen naar Mijn plaats, die te Silo was, alwaar Ik Mijn Naam in het eerst had doen wonen; en ziet, wat Ik daaraan gedaan heb vanwege de boosheid van Mijn volk Israel.
13 En nu, omdat gijlieden al deze werken doet, spreekt de HEERE, en Ik tot u gesproken heb, vroeg op zijnde en sprekende, maar gij niet gehoord hebt, en Ik u geroepen, maar gij niet geantwoord hebt;
14 Zo zal Ik aan dit huis, dat naar Mijn Naam genoemd is, waarop gij vertrouwt, en aan deze plaats, die Ik u en uw vaderen gegeven heb, doen, gelijk als Ik aan Silo gedaan heb.
15 En Ik zal ulieden van Mijn aangezicht wegwerpen, gelijk als Ik al uw broederen, het ganse zaad van Efraim, weggeworpen heb.
16 Gij dan, bid niet voor dit volk, en hef geen geschrei noch gebed voor hen op, en loop Mij niet aan; want Ik zal u niet horen.
17 Ziet gij niet, wat zij doen in de steden van Juda, en op de straten van Jeruzalem?
18 De kinderen lezen hout op, en de vaders steken het vuur aan, en de vrouwen kneden het deeg, om gebeelde koeken te maken voor de Melecheth des hemels, en anderen goden drankofferen te offeren, om Mij verdriet aan te doen.
19 Doen zij Mij verdriet aan? spreekt de HEERE. Doen zij het zichzelven niet aan, tot beschaming huns aangezichts?
20 Daarom zegt de Heere HEERE alzo: Ziet, Mijn toorn en Mijn grimmigheid zal uitgestort worden over deze plaats, over de mensen en over de beesten, en over het geboomte des velds, en over de vrucht des aardrijks; en zal branden, en niet uitgeblust worden.
21 Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Doet uw brandofferen tot uw slachtofferen, en eet vlees.
22 Want Ik heb met uw vaderen, ten dage als Ik hen uit Egypteland uitvoerde, niet gesproken, noch hun geboden van zaken des brandoffers of slachtoffers.
23 Maar deze zaak heb Ik hun geboden, zeggende: Hoort naar Mijn stem, zo zal Ik u tot een God zijn, en gij zult Mij tot een volk zijn; en wandelt in al den weg, dien Ik u gebieden zal, opdat het u welga.
24 Doch zij hebben niet gehoord, noch hun oor geneigd, maar gewandeld in de raadslagen, in het goeddunken van hun boos hart; en zij zijn achterwaarts gekeerd, en niet voorwaarts.

25 Van dien dag af, dat uw vaders uit Egypteland zijn uitgegaan, tot op dezen dag, zo heb Ik tot u gezonden al Mijn knechten, de profeten, dagelijks vroeg op zijnde en zendende.
26 Doch zij hebben naar Mij niet gehoord, noch hun oor geneigd; maar zij hebben hun nek verhard, zij hebben het erger gemaakt dan hun vaders.
27 Ook zult gij al deze woorden tot hen spreken, maar zij zullen naar u niet horen; gij zult wel tot hen roepen, maar zij zullen u niet antwoorden.
28 Daarom zeg tot hen: Dit is het volk, dat naar de stem des HEEREN, zijns Gods, niet hoort, en de tucht niet aanneemt; de waarheid is ondergegaan, en uitgeroeid van hun mond.
29 Scheer uw hoofdhaar af, o Jeruzalem! en werp het weg, en verhef een weeklacht op de hoge plaatsen; want de HEERE heeft het geslacht Zijner verbolgenheid verworpen en verlaten.
30 Want de kinderen van Juda hebben gedaan, dat kwaad is in Mijn ogen, spreekt de HEERE; zij hebben hun verfoeiselen gesteld in het huis, dat naar Mijn Naam genoemd is, om dat te verontreinigen.
31 En zij hebben gebouwd de hoogten van Tofeth, dat in het dal des zoons van Hinnom is, om hun zonen en hun dochteren met vuur te verbranden; hetwelk Ik niet heb geboden, noch in Mijn hart is opgekomen.
32 Daarom ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat het niet meer zal geheten worden Tofeth, noch dal des zoons van Hinnom, maar moorddal; en zij zullen ze in Tofeth begraven, omdat er geen plaats zal zijn.
33 En de dode lichamen dezes volks zullen het gevogelte des hemels, en het gedierte der aarde tot spijze zijn, en niemand zal ze afschrikken.
34 En Ik zal uit de steden van Juda en uit de straten van Jeruzalem doen ophouden de stem der vrolijkheid en de stem der vreugde, de stem des bruidegoms en de stem der bruid; want het land zal tot een verwoesting worden.

8
1 Ter zelfder tijd, spreekt de HEERE, zullen zij de beenderen der koningen van Juda, en de beenderen hunner vorsten, en de beenderen der priesteren, en de beenderen der profeten, en de beenderen der inwoners van Jeruzalem, uit hun graven uithalen.
2 En zij zullen ze uitspreiden voor de zon, en voor de maan, en voor het ganse heir des hemels, die zij liefgehad, en die zij gediend, en die zij nagewandeld, en die zij gezocht hebben, en voor dewelke zij zich nedergebogen hebben; zij zullen niet verzameld noch begraven worden; tot mest op den aardbodem zullen zij zijn.
3 En de dood zal voor het leven verkoren worden, bij het ganse overblijfsel der overgeblevenen uit dit boze geslacht, in al de plaatsen der overgeblevenen, waar Ik hen henengedreven zal hebben, spreekt de HEERE der heirscharen.
4 Zeg wijders tot hen: Zo zegt de HEERE: Zal men vallen, en niet weder opstaan? Zal men afkeren, en niet wederkeren?
5 Waarom keert dan dit volk te Jeruzalem af met een altoosdurende afkering? Zij houden vast aan bedrog, zij weigeren weder te keren.
6 Ik heb geluisterd en toegehoord, zij spreken dat niet recht is, er is niemand, die berouw heeft over zijn boosheid, zeggende: Wat heb ik gedaan? Een ieder keert zich om in zijn loop, gelijk een onbesuisd paard in den strijd.
7 Zelfs een ooievaar aan den hemel weet zijn gezette tijden, en een tortelduif, en kraan, en zwaluw, nemen den tijd hunner aankomst waar; maar Mijn volk weet het recht des HEEREN niet.
8 Hoe zegt gij dan: Wij zijn wijs en de wet des HEEREN is bij ons! Ziet, waarlijk tevergeefs werkt de valse pen der schriftgeleerden.
9 De wijzen zijn beschaamd, verschrikt en gevangen; ziet, zij hebben des HEEREN woord verworpen, wat wijsheid zouden zij dan hebben?
10 Daarom zal Ik hun vrouwen aan anderen geven, hun akkers aan andere bezitters; want van den kleinste aan tot den grootste toe pleegt een ieder van hen gierigheid; van den profeet aan tot den priester toe bedrijft een ieder van hen valsheid.
11 En zij genezen de breuk van de dochter Mijns volks op het lichtste, zeggende: Vrede, vrede! doch daar is geen vrede.
12 Zijn zij beschaamd, omdat zij gruwel bedreven hebben? Ja, zij schamen zich in het minste niet, en weten niet schaamrood te worden; daarom zullen zij vallen onder de vallenden; ten tijde hunner bezoeking zullen zij struikelen, zegt de HEERE.
13 Ik zal hen voorzeker wegrapen, spreekt de HEERE; er zijn geen druiven aan den wijnstok, en geen vijgen aan den vijgeboom, ja, het blad is afgevallen; en de geboden, die Ik hun gegeven heb, die overtreden zij.
14 Waarom blijven wij zitten? Verzamelt u, en laat ons ingaan in de vaste steden, en aldaar stilzwijgen; immers heeft ons de HEERE, onze God, doen stilzwijgen, en ons met gallewater gedrenkt, omdat wij tegen den HEERE gezondigd hebben.
15 Men wacht naar vrede, maar er is niets goeds, naar tijd van genezing, maar ziet, er is verschrikking.
16 Van Dan af wordt het gesnuif zijner paarden gehoord; het ganse land beeft van het geluid der briesingen zijner sterken; en zij komen daarhenen, dat zij het land opeten en diens volheid, de stad en die daarin wonen.
17 Want ziet, Ik zend slangen, basilisken onder ulieden, tegen dewelke geen bezwering is; die zullen u bijten, spreekt de HEERE.
18 Mijn verkwikking is in droefenis; mijn hart is flauw in mij.
19 Ziet, de stem van het geschrei der dochteren mijns volks is uit zeer verren lande: Is dan de HEERE niet te Sion, is haar koning niet bij haar? Waarom hebben zij Mij vertoornd met hun gesneden beelden, met ijdelheden der vreemden?

20 De oogst is voorbijgaande, de zomer is ten einde; nog zijn wij niet verlost.
21 Ik ben gebroken vanwege de breuk der dochter mijns volks; ik ga in het zwart, ontzetting heeft mij aangegrepen.
22 Is er geen balsem in Gilead? Is er geen heelmeester aldaar? Want waarom is de gezondheid der dochter mijns volks niet gerezen?

9
1 Och, dat mijn hoofd water ware, en mijn oog een springader van tranen! zo zou ik dag en nacht bewenen de verslagenen van de dochter mijns volks.
2 Och, dat ik in de woestijn een herberg der wandelaars had, zo zou ik mijn volk verlaten, en van hen trekken; want zij zijn allen overspelers, een trouweloze hoop.
3 En zij spannen hun tong als hun boog tot leugen; zij worden geweldig in het land, doch niet tot waarheid; want zij gaan voort van boosheid tot boosheid, maar Mij kennen zij niet, spreekt de HEERE.
4 Wacht u, een iegelijk van zijn vriend, en vertrouwt niet op enigen broeder; want elk broeder doet niet dan bedriegen, en elk vriend wandelt in achterklap.
5 En zij handelen bedriegelijk, een ieder met zijn vriend, en spreken de waarheid niet; zij leren hun tong leugen spreken, zij maken zich moede met verkeerdelijk te handelen.
6 Uw woning is in het midden van bedrog; door bedrog weigeren zij Mij te kennen, spreekt de HEERE.
7 Daarom zegt de HEERE der heirscharen alzo: Ziet, Ik zal hen smelten en zal hen beproeven; want hoe zou Ik anders doen ten aanzien der dochter Mijns volks?
8 Hun tong is een moordpijl, zij spreekt bedrog; een ieder spreekt met zijn naaste van vrede met zijn mond, maar in zijn binnenste legt hij lagen.
9 Zou Ik hen om deze dingen niet bezoeken? spreekt de HEERE; zou Mijn ziel zich niet wreken aan zulk een volk, als dit is?
10 Ik zal een geween en een weeklage opheffen over de bergen, en een klaaglied over de herdershutten der woestijn; want zij zijn afgebrand, dat er niemand doorgaat, en men hoort er geen stem van vee; van de vogelen des hemels aan tot de beesten toe zijn zij weggezworven, doorgegaan!
11 En Ik zal Jeruzalem stellen tot steen hopen, tot een woning der draken; en de steden van Juda zal Ik stellen tot een verwoesting, zonder inwoner.
12 Wie is de wijze man, die dit versta? En tot wien heeft de mond des HEEREN gesproken, dat hij het verkondige, waarom het land vergaan en afgebrand zij als een woestijn, dat er niemand doorgaat?
13 En de HEERE zeide: Omdat zij Mijn wet, die Ik voor hun aangezicht gegeven had, verlaten hebben, en naar Mijn stem niet gehoord, noch daarnaar gewandeld hebben;
14 Maar hebben gewandeld naar het goeddunken huns harten, en naar de Baals, hetwelk hun vaders hun geleerd hadden.
15 Daarom zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels, alzo: Ziet, Ik zal dit volk spijzen met alsem, en Ik zal hen drenken met gallewater;
16 En Ik zal hen verstrooien onder de heidenen, die zij niet gekend hebben, zij noch hun vaders; en Ik zal het zwaard achter hen zenden, totdat Ik hen verteerd zal hebben.
17 Zo zegt de HEERE der heirscharen: Merkt daarop, en roept klaagvrouwen, dat zij komen; en zendt henen naar de wijze vrouwen, dat zij komen.
18 En haasten, en een weeklage over ons opheffen, dat onze ogen van tranen nederdalen, en onze oogleden van water vlieten.
19 Want er is een stem van weeklage gehoord uit Sion: Hoe zijn wij verstoord! wij zijn zeer beschaamd, omdat wij het land hebben verlaten, omdat zij onze woningen hebben omgeworpen.
20 Hoort dan des HEEREN woord, gij vrouwen! en uw oor ontvange het woord Zijns monds, en leert uw dochters weeklagen, en elke een haar metgezellin klaagliederen.
21 Want de dood is geklommen in onze vensteren, hij is in onze paleizen gekomen, om de kinderkens uit te roeien van de wijken, de jongelingen van de straten.
22 Spreek: Zo spreekt de HEERE: Ja, een dood lichaam des mensen zal liggen, als mest op het open veld, en als een garve achter den maaier, die niemand opzamelt.

23 Zo zegt de HEERE: Een wijze beroeme zich niet in zijn wijsheid, en de sterke beroeme zich niet in zijn sterkheid; een rijke beroeme zich niet in zijn rijkdom;
24 Maar die zich beroemt, beroeme zich hierin, dat hij verstaat, en Mij kent, dat Ik de HEERE ben, doende weldadigheid, recht en gerechtigheid op de aarde, want in die dingen heb Ik lust, spreekt de HEERE.
25 Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik bezoeking zal doen over alle besnedenen, met degenen, die de voorhuid hebben;
26 Over Egypte, en over Juda, en over Edom, en over de kinderen Ammons, en over Moab, en over allen, die aan de hoeken afgekort zijn, die in de woestijn wonen; want al de heidenen hebben de voorhuid, maar het ganse huis Israels heeft de voorhuid des harten.

10
1 Hoort het woord, dat de HEERE tot ulieden spreekt, o huis Israels!
2 Zo zegt de HEERE: Leert den weg der heidenen niet, en ontzet u niet voor de tekenen des hemels, dewijl zich de heidenen voor dezelve ontzetten.
3 Want de inzettingen der volken zijn ijdelheid; want het is hout, dat men uit het woud gehouwen heeft, een werk van des werkmeesters handen met de bijl.
4 Men pronkt het op met zilver en met goud; zij hechten ze met nagelen en met hameren, opdat het niet waggele.
5 Zij zijn gelijk een palmboom van dicht werk, maar kunnen niet spreken; zij moeten gedragen worden, want zij kunnen niet gaan; vreest niet voor hen, want zij kunnen geen kwaad doen, ook is er geen goeddoen bij hen.
6 Omdat niemand U gelijk is, o HEERE! zo zijt Gij groot, en groot is Uw Naam in mogendheid.
7 Wie zou U niet vrezen, Gij Koning der heidenen? Want het komt U toe; omdat toch onder alle wijzen der heidenen, en in hun ganse koninkrijk, niemand U gelijk is.
8 In een ding zijn zij toch onvernuftig en zot: een hout is een onderwijs der ijdelheden.
9 Uitgerekt zilver wordt van Tarsis gebracht, en goud van Ufaz, tot een werk des werkmeesters en van de handen des goudsmids; hemelsblauw en purper is hun kleding, een werk der wijzen zijn zij al te zamen.
10 Maar de HEERE God is de Waarheid, Hij is de levende God, en een eeuwig Koning; van Zijn verbolgenheid beeft de aarde, en de heidenen kunnen Zijn gramschap niet verdragen.
11 (Aldus zult gijlieden tot hen zeggen: De goden, die den hemel en de aarde niet gemaakt hebben, zullen vergaan van de aarde, en van onder dezen hemel.)
12 Die de aarde gemaakt heeft door Zijn kracht, Die de wereld bereid heeft door Zijn wijsheid, en den hemel uitgebreid door Zijn verstand.
13 Als Hij Zijn stem geeft, zo is er een gedruis van wateren in den hemel, en Hij doet de dampen opklimmen van het einde der aarde; Hij maakt de bliksemen met den regen, en doet den wind voortkomen uit Zijn schatkameren.
14 Een ieder mens is onvernuftig geworden, zodat hij geen wetenschap heeft, een ieder goudsmid is beschaamd van het gesneden beeld; want zijn gegoten beeld is leugen; en er is geen geest in hen.
15 Ijdelheid zijn zij, een werk van verleidingen; ten tijde hunner bezoeking zullen zij vergaan.
16 Jakobs deel is niet gelijk die, want Hij is de Formeerder van alles, en Israel is de roede Zijner erfenis; HEERE der heirscharen is Zijn Naam.
17 Raap uw kramerij weg uit het land, gij inwoneres der vesting!
18 Want zo zegt de HEERE: Ziet, Ik zal de inwoners des lands op ditmaal wegslingeren, en zal ze benauwen, opdat zij het vinden.
19 O, wee mij over mijn breuk! mijn plage is smartelijk; en ik had gezegd: Dit is immers een krankheid, die ik wel dragen zal!
20 Mijn tent is verstoord, en al mijn zelen zijn verscheurd; mijn kinderen zijn van mij uitgegaan, en zij zijn er niet; er is niemand meer, die mijn tent uitspant, en mijn gordijnen opricht.
21 Want de herders zijn onvernuftig geworden, en hebben den HEERE niet gezocht; daarom hebben zij niet verstandiglijk gehandeld, en hun ganse weide is verstrooid.
22 Ziet, er komt een stem des geruchts, en een groot beven uit het land van het noorden; dat men de steden van Juda zal stellen tot een verwoesting, een woning der draken.
23 Ik weet, o HEERE! dat bij den mens zijn weg niet is; het is niet bij een man, die wandelt, dat hij zijn gang richte.
24 Kastijd mij, HEERE! doch met mate; niet in Uw toorn, opdat Gij mij niet te niet maakt.
25 Stort Uw grimmigheid uit over de heidenen, die U niet kennen, en over de geslachten, die Uw Naam niet aanroepen; want zij hebben Jakob opgegeten, ja, zij hebben hem opgegeten, en hem verteerd, en zijn woning verwoest.

11
1 Het woord, dat tot Jeremia geschied is, van den HEERE, zeggende:
2 Hoort gijlieden de woorden dezes verbonds, en spreekt tot de mannen van Juda, en tot de inwoners van Jeruzalem;
3 Zeg dan tot hen: Zo zegt de HEERE, de God Israels: Vervloekt zij de man, die niet hoort de woorden dezes verbonds.
4 Dat Ik uw vaderen geboden heb, ten dage als Ik hen uit Egypteland, uit den ijzeroven, uitvoerde, zeggende: Zijt Mijner stem gehoorzaam, en doet dezelve, naar alles wat Ik ulieden gebiede; zo zult gij Mij tot een volk zijn, en Ik zal u tot een God zijn;
5 Opdat Ik den eed bevestige, dien Ik uw vaderen gezworen heb, hun te geven een land, vloeiende van melk en honig, als het is te dezen dage. Toen antwoordde ik en zeide: Amen, o HEERE!
6 En de HEERE zeide tot mij: Roep al deze woorden uit in de steden van Juda, en in de straten van Jeruzalem, zeggende: Hoort de woorden dezes verbonds, en doet dezelve.
7 Want Ik heb uw vaderen ernstiglijk betuigd, ten dage als Ik hen uit Egypteland opvoerde, tot op dezen dag, vroeg op zijnde en betuigende, zeggende: Hoort naar Mijn stem!
8 Maar zij hebben niet gehoord, noch hun oor geneigd, maar hebben gewandeld, een iegelijk naar het goeddunken van hunlieder boos hart; daarom heb Ik over hen gebracht al de woorden dezes verbonds, dat Ik geboden heb te doen, maar zij niet gedaan hebben.
9 Voorts zeide de HEERE tot mij: Er is een verbintenis bevonden onder de mannen van Juda, en onder de inwoners van Jeruzalem.
10 Zij zijn wedergekeerd tot de ongerechtigheden hunner voorvaderen, die Mijn woorden geweigerd hebben te horen; en zij hebben andere goden nagewandeld, om die te dienen; het huis Israels en het huis van Juda hebben Mijn verbond gebroken, dat Ik met hun vaderen gemaakt heb.
11 Daarom zegt de HEERE alzo: Ziet, Ik zal een kwaad over hen brengen, uit hetwelk zij niet zullen kunnen uitkomen; als zij dan tot Mij zullen roepen, zal Ik naar hen niet horen.
12 Dan zullen de steden van Juda en de inwoners van Jeruzalem henengaan, en roepen tot de goden, dien zij gerookt hebben; maar zij zullen hen gans niet kunnen verlossen ten tijde huns kwaads.
13 Want naar het getal uwer steden zijn uw goden geweest, o Juda! en naar het getal der straten van Jeruzalem hebt gijlieden altaren gesteld voor die schaamte, altaren om den Baal te roken.
14 Gij dan, bid niet voor dit volk, en hef geen geschrei noch gebed voor hen op; want Ik zal niet horen, ten tijde als zij over hun kwaad tot Mij zullen roepen.
15 Wat heeft Mijn beminde in Mijn huis te doen, dewijl zij die schandelijke daad met velen doet, en het heilige vlees van u geweken is? Wanneer gij kwaad doet, dan springt gij op van vreugde.
16 De HEERE had uw naam genoemd een groenen olijfboom, schoon van liefelijke vruchten; maar nu heeft Hij met een geluid van een groot geroep een vuur om denzelven aangestoken, en zijn takken zullen verbroken worden.
17 Want de HEERE der heirscharen, Die u heeft geplant, heeft een kwaad over u uitgesproken; om der boosheid wil van het huis Israels en van het huis van Juda, die zij onder zich bedrijven, om Mij te vertoornen, rokende den Baal.
18 De HEERE nu heeft het mij te kennen gegeven, dat ik het wete; toen hebt Gij mij hun handelingen doen zien.
19 En ik was als een lam, als een os, die geleid wordt om te slachten; want ik wist niet, dat zij gedachten tegen mij dachten, zeggende: Laat ons den boom met zijn vrucht verderven, en laat ons hem uit het land der levenden uitroeien, dat zijn naam niet meer gedacht worde.

20 Maar, o HEERE der heirscharen, Gij rechtvaardige Rechter, Die de nieren en het hart proeft! laat mij Uw wraak van hen zien; want aan U heb ik mijn twistzaak ontdekt.
21 Daarom, zo zegt de HEERE van de mannen van Anathoth, die uw ziel zoeken, zeggende: Profeteer niet in den Naam des HEEREN, opdat gij van onze handen niet sterft.
22 Daarom, zo zegt de HEERE der heirscharen: Ziet, Ik zal bezoeking over hen doen: de jongelingen zullen door het zwaard sterven, hun zonen en hun dochteren zullen van honger sterven.
23 En zij zullen geen overblijfsel hebben; want Ik zal een kwaad brengen over de mannen van Anathoth, in het jaar hunner bezoeking.

12
1 Gij zoudt rechtvaardig zijn, o HEERE! wanneer ik tegen U zou twisten; ik zal nochtans van Uw oordelen met U spreken; waarom is der goddelozen weg voorspoedig, waarom hebben zij rust, allen, die trouwelooslijk trouweloosheid bedrijven?
2 Gij hebt ze geplant, zij zijn ook ingeworteld, zij gaan voort, ook dragen zij vrucht; Gij zijt wel nabij in hun mond, maar verre van hun nieren.
3 Maar Gij, o HEERE! kent mij, Gij ziet mij, en proeft mijn hart, dat het met U is. Ruk ze uit als schapen ter slachting, en heilig ze tot den dag der doding.
4 Hoe lang zal het land treuren, en het kruid des gansen velds verdorren? Vanwege de boosheid dergenen, die daarin wonen, vergaan de beesten en het gevogelte; dewijl zij zeggen: Hij ziet ons einde niet.
5 Als gij loopt met de voetgangers, zo maken zij u moede; hoe zult gij u dan mengen met de paarden? Zo gij alleenlijk vertrouwt in een land van vrede, hoe zult gij het dan maken in de verheffing van de Jordaan?
6 Want ook uw broeders en uws vaders huis, ook diezelve handelen trouwelooslijk tegen u; ook diezelve roepen u met volle stem achterna; geloof hen niet, wanneer zij vriendelijk tot u spreken.
7 Ik heb Mijn huis verlaten, Ik heb Mijn erfenis laten varen; Ik heb de beminde Mijner ziel in de hand harer vijanden gegeven.
8 Mijn erfenis is Mij geworden als een leeuw in het woud; zij heeft haar stem tegen Mij verheven, daarom heb Ik haar gehaat.
9 Mijn erfenis is Mij een gesprenkelde vogel; de vogelen zijn rondom tegen haar; komt aan, verzamelt, al gij gedierte des velds, komt om te eten!
10 Veel herders hebben Mijn wijngaard verdorven, zij hebben Mijn akker vertreden; zij hebben Mijn gewensten akker gesteld tot een woeste wildernis.
11 Men heeft hem gesteld tot een woestheid, verwoest zijnde treurt hij tot Mij; het ganse land is verwoest, omdat er niemand is, die het ter harte neemt.
12 Op alle hoge plaatsen in de woestijn zijn verstoorders gekomen; want het zwaard des HEEREN verteert van het ene einde des lands tot aan het andere einde des lands; er is geen vrede voor enig vlees.
13 Zij hebben tarwe gezaaid, maar doornen gemaaid; zij hebben zich gepijnigd, maar niet gevorderd; wordt alzo beschaamd vanwege ulieder inkomsten, vanwege de hittigheid van den toorn des HEEREN.
14 Alzo zegt de HEERE: Aangaande al Mijn boze naburen, die Mijn erfenis aanroeren, dewelke Ik Mijn volke Israel erfelijk gegeven heb; ziet, Ik zal hen uit hun land uitrukken, maar het huis van Juda zal Ik uit hunlieder midden uitrukken.
15 En het zal geschieden, nadat Ik hen zal uitgerukt hebben, zo zal Ik wederkeren, en Mij hunner ontfermen; en Ik zal hen wederbrengen, een iegelijk tot zijn erfenis, en een iegelijk tot zijn land.
16 En het zal geschieden, indien zij de wegen Mijns volks vlijtiglijk zullen leren, zwerende bij Mijn Naam: Zo waarachtig als de HEERE leeft! gelijk als zij Mijn volk geleerd hebben te zweren bij Baal, zo zullen zij in het midden Mijns volks gebouwd worden.
17 Maar indien zij niet zullen horen, zo zal Ik diezelve natie ten enenmale uitrukken en verdoen, spreekt de HEERE.

13
1 Alzo heeft de HEERE tot mij gezegd: Ga henen, en koop u een linnen gordel, en doe dien aan uw lenden, maar breng hem niet in het water.
2 En ik kocht een gordel naar het woord des HEEREN, en ik deed dien aan mijn lenden.
3 Toen geschiedde des HEEREN woord ten tweeden male tot mij, zeggende:
4 Neem den gordel, dien gij gekocht hebt, die aan uw lenden is, en maak u op, en ga henen naar den Frath, en versteek dien aldaar in de klove ener steenrots.
5 Zo ging ik henen, en verstak dien bij den Frath, gelijk als de HEERE mij geboden had.
6 Het geschiedde nu ten einde van vele dagen, dat de HEERE tot mij zeide: Maak u op, ga henen naar den Frath, en neem den gordel van daar, dien Ik u geboden heb aldaar te versteken.
7 Zo ging ik naar den Frath, en groef, en nam den gordel van de plaats, alwaar ik dien verstoken had; en ziet, de gordel was verdorven en deugde nergens toe.
8 Toen geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
9 Zo zegt de HEERE: Alzo zal Ik verderven de hovaardij van Juda, en die grote hovaardij van Jeruzalem.
10 Ditzelve boze volk, dat Mijn woorden weigert te horen, dat in het goeddunken zijns harten wandelt, en andere goden navolgt, om die te dienen, en voor die zich neder te buigen; dat zal worden gelijk deze gordel, die nergens toe deugt.
11 Want gelijk als een gordel kleeft aan de lenden eens mans, alzo heb Ik het ganse huis Israels en het ganse huis van Juda aan Mij doen kleven, spreekt de HEERE, om Mij te zijn tot een volk, en tot een naam, en tot lof, en tot heerlijkheid; maar zij hebben niet gehoord.
12 Daarom zeg dit woord tot hen: Zo zegt de HEERE, de God Israels: Alle flessen zullen met wijn gevuld worden. Dan zullen zij tot u zeggen: Weten wij niet zeer wel, dat alle flessen met wijn gevuld zullen worden?
13 Maar gij zult tot hen zeggen: Zo zegt de HEERE: Ziet, Ik zal alle inwoners deze lands, zelfs de koningen, die op Davids troon zitten, en de priesters, en de profeten, en alle inwoners van Jeruzalem, opvullen met dronkenschap.
14 En Ik zal hen in stukken slaan, den een tegen den ander, zo de vaders als de kinderen te zamen, spreekt de HEERE; Ik zal niet verschonen noch sparen, noch Mij ontfermen, dat Ik hen niet zou verderven.
15 Hoort en neemt ter ore, verheft u niet; want de HEERE heeft het gesproken.
16 Geeft eer den HEERE, uw God, eer dat Hij het duister maakt, en eer uw voeten zich stoten aan de schemerende bergen; dat gij naar licht wacht, en Hij datzelve tot een schaduw des doods stelle, en tot een donkerheid zette.
17 Zult gijlieden dat dan nog niet horen, zo zal mijn ziel in verborgene plaatsen wenen vanwege den hoogmoed, en mijn oog zal bitterlijk tranen, ja, van tranen nederdalen, omdat des HEEREN kudde gevankelijk is weggevoerd.
18 Zeg tot den koning en tot de koningin: Vernedert u, zet u neder; want uw ganse hoofdsieraad, de kroon uwer heerlijkheid, is nedergedaald.
19 De steden van het zuiden zijn toegesloten, en er is niemand, die ze opent; het ganse Juda is weggevoerd, het is geheel en al weggevoerd.
20 Hef uw ogen op, en zie, die daar van het noorden komen! waar is de kudde, die u gegeven was, de schapen uwer heerlijkheid?
21 Wat zult gij zeggen, wanneer Hij bezoeking over u doen zal, daar gij hem geleerd hebt tot vorsten, tot een hoofd over u te zijn; zullen u de smarten niet aangrijpen, als een barende vrouw?
22 Wanneer gij dan in uw hart zult zeggen: Waarom zijn mij deze dingen bejegend? Om de veelheid uwer ongerechtigheid, zijn uw zomen ontdekt, en uw hielen hebben geweld geleden.
23 Zal ook een Moorman zijn huid veranderen? of een luipaard zijn vlekken? Zo zult gijlieden ook kunnen goed doen, die geleerd zijt kwaad te doen.

24 Daarom zal Ik hen verstrooien als een stoppel, die doorgaat, door een wind der woestijn.
25 Dit zal uw lot, het deel uwer maten zijn van Mij, spreekt de HEERE; gij, die Mij hebt vergeten, en op leugen vertrouwt.
26 Zo zal Ik ook uw zomen ontbloten boven uw aangezicht, en uw schande zal gezien worden.
27 Uw overspelen en uw hunkeringen, de schandelijkheid uws hoerdoms, op heuvelen, in het veld; Ik heb uw verfoeiselen gezien; wee u, Jeruzalem! zult gij niet rein worden? Hoe lang nog na dezen?

14
1 Het woord des HEEREN, dat tot Jeremia geschied is, over de zaken der grote droogte.
2 Juda treurt en haar poorten zijn verzwakt; zij zijn in het zwart gekleed ter aarde toe, en Jeruzalems geschrei klimt op.
3 En hun voortreffelijken zenden hun kleinen naar water; zij komen tot de grachten, zij vinden geen water, zij komen met hun vaten ledig weder; zij zijn beschaamd, ja, worden schaamrood, en bedekken hun hoofd.
4 Omdat het aardrijk gescheurd is, dewijl er geen regen op de aarde is; de akkerlieden zijn beschaamd, zij bedekken hun hoofd.
5 Want ook de hinden in het veld werpen jongen, en verlaten die, omdat er geen jong gras is.
6 En de woudezels staan op de hoge plaatsen, zij scheppen den wind gelijk de draken; hun ogen versmachten, omdat er geen kruid is.
7 Hoewel onze ongerechtigheden tegen ons getuigen, o HEERE! doe het om Uws Naams wil; want onze afkeringen zijn menigvuldig, wij hebben tegen U gezondigd.
8 O Israels Verwachting, Zijn Verlosser in tijd van benauwdheid! waarom zoudt Gij zijn als een vreemdeling in het land, en als een reiziger, die slechts inkeert om te vernachten?
9 Waarom zoudt Gij zijn als een versaagd man, als een held, die niet kan verlossen? Gij zijt toch in het midden van ons, o HEERE! en wij zijn naar Uw Naam genoemd, verlaat ons niet.
10 Alzo zegt de HEERE van dit volk: Zij hebben zo liefgehad te zwerven, zij hebben hun voeten niet bedwongen; daarom heeft de HEERE geen welgevallen aan hen, nu zal Hij hunner ongerechtigheden gedenken, en hun zonden bezoeken.
11 Wijders zeide de HEERE tot mij: Bid niet voor dit volk ten goede.
12 Ofschoon zij vasten, Ik zal naar hun geschrei niet horen, en ofschoon zij brandoffer en spijsoffer offeren, Ik zal aan hen geen welgevallen hebben; maar door het zwaard, en door den honger, en door de pestilentie zal Ik hen verteren.
13 Toen zeide ik: Ach, Heere HEERE! zie, die profeten zeggen hun: Gij zult geen zwaard zien, en gij zult geen honger hebben; maar Ik zal u een gewissen vrede geven in deze plaats.
14 En de HEERE zeide tot mij: Die profeten profeteren vals in Mijn Naam; Ik heb hen niet gezonden, noch hun bevel gegeven, noch tot hen gesproken; zij profeteren ulieden een vals gezicht, en waarzegging, en nietigheid, en bedriegerij huns harten.
15 Daarom zegt de HEERE alzo: Aangaande de profeten, die in Mijn Naam profeteren, daar Ik hen niet gezonden heb, en zij dan nog zeggen: Er zal geen zwaard noch honger in dit land zijn; diezelve profeten zullen door het zwaard en door den honger verteerd worden.
16 En het volk, tot hetwelk zij profeteren, zullen op de straten van Jeruzalem weggeworpen zijn vanwege den honger en het zwaard; en er zal niemand zijn, die hen begrave, hen, hun vrouwen, en hun zonen, en hun dochteren; alzo zal Ik hun boosheid over hen uitstorten.
17 Daarom zult gij dit woord tot hen zeggen: Mijn ogen zullen van tranen nederdalen nacht en dag, en niet ophouden; want de jonkvrouw der dochter Mijns volks is gebroken met een grote breuk, een plage, die zeer smartelijk is.
18 Zo ik uitga in het veld, ziet daar de verslagenen van het zwaard, en zo ik in de stad kome, ziet daar de kranken van honger! Ja, zowel de profeten als de priesters lopen om in het land, en weten niet.
19 Hebt Gij dan Juda ganselijk verworpen? Heeft Uw ziel een walging aan Sion? Waarom hebt Gij ons geslagen, dat er geen genezing voor ons is? Men wacht naar vrede, maar daar is niets goeds, en naar tijd van genezing, maar ziet, daar is verschrikking.
20 HEERE! wij kennen onze goddeloosheid, en onzer vaderen ongerechtigheid, want wij hebben tegen U gezondigd.
21 Versmaad ons niet, om Uws Naams wil; werp den troon Uwer heerlijkheid niet neder; gedenk, vernietig niet Uw verbond met ons.

22 Zijn er onder de ijdelheden der heidenen, die doen regenen, of kan de hemel druppelen geven? Zijt Gij die niet, o HEERE, onze God? Daarom zullen wij op U wachten, want Gij doet al die dingen.

15
1 Maar de HEERE zeide tot mij: Al stond Mozes en Samuel voor Mijn aangezicht, zo zou toch Mijn ziel tot dit volk niet wezen; drijf ze weg van Mijn aangezicht, en laat ze uitgaan.
2 En het zal geschieden, wanneer zij tot u zullen zeggen: Waarhenen zullen wij uitgaan? dat gij tot hen zult zeggen: Zo zegt de HEERE: Wie ten dood, ten dode; en wie tot het zwaard, ten zwaarde, en wie tot den honger, ten honger; en wie ter gevangenis, ter gevangenis!
3 Want Ik zal bezoeking over hen doen met vier geslachten, spreekt de HEERE: met het zwaard, om te doden; en met de honden, om te slepen; en met het gevogelte des hemels, en met het gedierte der aarde, om op te eten en te verderven.
4 En Ik zal hen overgeven tot een beroering aan alle koninkrijken der aarde, vanwege Manasse, zoon van Jehizkia, koning van Juda, om hetgeen hij te Jeruzalem gedaan heeft.
5 Want wie zou u verschonen, o Jeruzalem? of wie zou medelijden met u hebben, of wie zou aftreden, om u naar vrede te vragen?
6 Gij hebt Mij verlaten, spreekt de HEERE; gij zijt achterwaarts gegaan; daarom zal Ik Mijn hand tegen u uitstrekken en u verderven; Ik ben des berouwens moede geworden.
7 En Ik zal hen wannen met een wan, in de poorten des lands; Ik heb Mijn volk van kinderen beroofd en verdaan; zij zijn van hun wegen niet wedergekeerd.
8 Hun weduwen zijn Mij meerder geworden dan zand der zeeen; Ik heb hun over de moeder doen komen een jongeling, een verwoester op den middag; Ik heb hem haastelijk hen doen overvallen, de stad met verschrikkingen.
9 Zij, die zeven baarde, is zwak geworden; zij heeft haar ziel uitgeblazen, haar zon is ondergegaan, als het nog dag was; zij is beschaamd en schaamrood geworden; en hunlieder overblijfsel zal Ik aan het zwaard overgeven, voor het aangezicht hunner vijanden, spreekt de HEERE.
10 Wee mij, mijn moeder, dat gij mij gebaard hebt, een man van twist, en een man van krakeel den gansen lande! Ik heb hun niet op woeker gegeven, ook hebben zij mij niet op woeker gegeven, nog vloekt mij een ieder van hen.
11 De HEERE zeide: Zo niet uw overblijfsel ten goede zal zijn! zo Ik niet, in de tijd des kwaads en in tijd der benauwdheid, bij den vijand voor u tussenkome!
12 Zal ook enig ijzer het ijzer van het noorden of koper verbreken?
13 Ik zal uw vermogen en uw schatten tot een roof geven, zonder prijs; en dat om al uw zonden, en in al uw landpalen.
14 En Ik zal u overvoeren met uw vijanden, in een land, dat gij niet kent; want een vuur is aangestoken in Mijn toorn, het zal over u branden.
15 O HEERE! Gij weet het, gedenk mijner, en bezoek mij, en wreek mij van mijn vervolgers; neem mij niet weg in Uw lankmoedigheid over hen; weet, dat ik om Uwentwil versmaadheid drage.
16 Als Uw woorden gevonden zijn, zo heb ik ze opgegeten, en Uw woord is mij geweest tot vreugde en tot blijdschap mijns harten; want ik ben naar Uw Naam genoemd, o HEERE, God der heirscharen!
17 Ik heb in den raad der bespotters niet gezeten, noch ben van vreugde opgesprongen; vanwege Uw hand heb ik alleen gezeten, want Gij hebt mij met gramschap vervuld.
18 Waarom is mijn pijn steeds durende, en mijn plage smartelijk? Zij weigert geheeld te worden; zoudt Gij mij ganselijk zijn als een leugenachtige, als wateren, die niet bestendig zijn?
19 Daarom zegt de HEERE alzo: Zo gij zult wederkeren, zo zal Ik u doen wederkeren; gij zult voor Mijn aangezicht staan; en zo gij het kostelijke van het snode uittrekt, zult gij als Mijn mond zijn; laat hen tot u wederkeren, maar gij zult tot hen niet wederkeren.
20 Want Ik heb u tegen dit volk gesteld tot een koperen vasten muur; zij zullen wel tegen u strijden, maar u niet overmogen; want Ik ben met u, om u te behouden en om u uit te rukken, spreekt de HEERE.

21 Ja, Ik zal u rukken uit de hand der bozen, en Ik zal u verlossen uit de handpalm der tirannen.

16
1 En des HEEREN woord geschiedde tot mij, zeggende:
2 Gij zult u geen vrouw nemen, en gij zult geen zonen noch dochteren hebben in deze plaats.
3 Want zo zegt de HEERE van de zonen en van de dochteren, die in deze plaats geboren worden; daartoe van hun moeders, die ze baren, en van hun vaders, die ze gewinnen in dit land:
4 Zij zullen pijnlijke doden sterven, zij zullen niet beklaagd noch begraven worden, zij zullen tot mest op den aardbodem zijn, en zij zullen door het zwaard en door den honger verteerd worden, en hun dode lichamen zullen het gevogelte des hemels en het gedierte der aarde tot spijze zijn.
5 Want zo zegt de HEERE: Ga niet in het huis desgenen, die een rouwmaaltijd houdt, en ga niet henen om te rouwklagen, en heb geen medelijden met hen; want Ik heb van dit volk (spreekt de HEERE) weggenomen Mijn vrede, goedertierenheid en barmhartigheden;
6 Zodat groten en kleinen in dit land zullen sterven, zij zullen niet begraven worden; en men zal hen niet beklagen, noch zichzelven insnijden, noch kaal maken om hunnentwil.
7 Ook zal men hun niets uitdelen over den rouw, om iemand te troosten over een dode; noch hun te drinken geven uit den troostbeker, over iemands vader of over iemands moeder.
8 Ga ook niet in een huis des maaltijds, om bij hen te zitten, om te eten en te drinken.
9 Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Ziet, Ik zal van deze plaats, voor ulieder ogen en in ulieder dagen, doen ophouden de stem der vreugde en de stem der blijdschap, de stem des bruidegoms en de stem der bruid.
10 En het zal geschieden, als gij dit volk al deze woorden zult aanzeggen, en zij tot u zeggen: Waarom spreekt de HEERE al dit grote kwaad over ons, en welke is onze misdaad, en welke is onze zonde, die wij tegen den HEERE, onzen God, gezondigd hebben?
11 Dat gij tot hen zult zeggen: Omdat uw vaders Mij verlaten hebben, spreekt de HEERE, en hebben andere goden nagewandeld, en die gediend, en zich voor die nedergebogen; maar Mij verlaten, en Mijn wet niet gehouden hebben;
12 En gijlieden erger gedaan hebt dan uw vaderen; want ziet, gijlieden wandelt, een iegelijk naar het goeddunken van zijn boos hart, om naar Mij niet te horen.
13 Daarom zal Ik ulieden uit dit land werpen, in een land, dat gij niet gekend hebt, gij noch uw vaders; en aldaar zult gij andere goden dienen, dag en nacht, omdat Ik u geen genade zal geven.
14 Daarom, ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat er niet meer zal gezegd worden: Zo waarachtig als de HEERE leeft, Die de kinderen Israels uit Egypteland heeft opgevoerd!
15 Maar: Zo waarachtig als de HEERE leeft, Die de kinderen Israels heeft opgevoerd uit het land van het noorden, en uit al de landen waarhenen Hij hen gedreven had! want Ik zal hen wederbrengen in hun land, dat Ik hun vaderen gegeven heb.
16 Ziet, Ik zal zenden tot veel vissers, spreekt de HEERE, die zullen hen vissen; en daarna zal Ik zenden tot veel jagers, die zullen hen jagen, van op allen berg, en van op allen heuvel, ja, uit de kloven der steenrotsen.
17 Want Mijn ogen zijn op al hun wegen; zij zijn voor Mijn aangezicht niet verborgen, noch hun ongerechtigheid verholen van voor Mijn ogen.
18 Dies zal Ik eerst hun ongerechtigheid en hun zonde dubbel vergelden, omdat zij Mijn land ontheiligd hebben; zij hebben Mijn erfenis met de dode lichamen hunner verfoeiselen en hunner gruwelen vervuld.
19 O HEERE! Gij zijt mijn Sterkte, en mijn Sterkheid, en mijn Toevlucht ten dage der benauwdheid; tot U zullen de heidenen komen van de einden der aarde, en zeggen: Immers hebben onze vaders leugen erfelijk bezeten, en ijdelheid, waarin toch niets was, dat nut deed.
20 Zal een mens zich goden maken? Zij zijn toch geen goden.
21 Daarom, ziet, Ik zal hun bekend maken op ditmaal; Ik zal hun bekend maken Mijn hand en Mijn macht; en zij zullen weten, dat Mijn Naam is HEERE.

17
1 De zonde van Juda is geschreven met een ijzeren griffie, met de punt eens diamants; gegraven in de tafel van hunlieder hart, en aan de hoornen uwer altaren;
2 Gelijk hun kinderen hunner altaren gedenken, en hunner bossen, bij het groen geboomte, op de hoge heuvelen.
3 Ik zal Mijn berg met het veld, uw vermogen en al uw schatten ten roof geven, mitsgaders uw hoogten, om de zonde in al uw landpalen.
4 Alzo zult gij aflaten (en dat om u zelven) van uw erfenis, die Ik u gegeven heb, en Ik zal u uw vijanden doen dienen in een land, dat gij niet kent; want gijlieden hebt een vuur aangestoken in Mijn toorn, tot in eeuwigheid zal het branden.
5 Zo zegt de HEERE: Vervloekt is de man, die op een mens vertrouwt, en vlees tot zijn arm stelt, en wiens hart van den HEERE afwijkt!
6 Want hij zal zijn als de heide in de wildernis, die het niet gevoelt, wanneer het goede komt; maar blijft in dorre plaatsen in de woestijn, in zout en onbewoond land.
7 Gezegend daarentegen is de man, die op den HEERE vertrouwt, en wiens vertrouwen de HEERE is!
8 Want hij zal zijn als een boom, die aan het water geplant is, en zijn wortelen uitschiet aan een rivier, en gevoelt het niet, wanneer er een hitte komt, maar zijn loof blijft groen; en in een jaar van droogte zorgt hij niet, en houdt niet op van vrucht te dragen.
9 Arglistig is het hart, meer dan enig ding, ja, dodelijk is het, wie zal het kennen?
10 Ik, de HEERE, doorgrond het hart, en proef de nieren; en dat, om een iegelijk te geven naar zijn wegen, naar de vrucht zijner handelingen.
11 Gelijk een veldhoen eieren vergadert, maar broedt ze niet uit, alzo is hij, die rijkdom vergadert, doch niet met recht; in de helft zijner dagen zal hij dien moeten verlaten, en in zijn laatste een dwaas zijn.
12 Een troon der heerlijkheid, een hoogheid van het eerste aan, is de plaats onzes heiligdoms.
13 O HEERE, Israels Verwachting! allen, die U verlaten, zullen beschaamd worden; en die van mij afwijken, zullen in de aarde geschreven worden; want zij verlaten den HEERE, den Springader des levenden waters.
14 Genees mij, HEERE! zo zal ik genezen worden, behoud mij, zo zal ik behouden worden; want Gij zijt mijn Lof.
15 Ziet, zij zeggen tot mij: Waar is het woord des HEEREN? Laat het nu komen!
16 Ik heb toch niet aangedrongen, meer dan een herder achter U betaamde; ook heb ik den dodelijken dag niet begeerd, Gij weet het; wat uit mijn lippen is gegaan, is voor Uw aangezicht geweest.
17 Wees Gij mij niet tot een verschrikking; Gij zijt mijn Toevlucht ten dage des kwaads.
18 Laat mijn vervolgers beschaamd worden, maar laat mij niet beschaamd worden; laat hen verschrikt worden, maar laat mij niet verschrikt worden; breng over hen den dag des kwaads, en verbreek hen met een dubbele verbreking.
19 Alzo heeft de HEERE tot mij gezegd: Ga henen en sta in de poort van de kinderen des volks, door dewelke de koningen van Juda ingaan, en door dewelke zij uitgaan, ja, in alle poorten van Jeruzalem;
20 En zeg tot hen: Hoort des HEEREN woord, gij koningen van Juda, en gans Juda, en alle inwoners van Jeruzalem, die door deze poorten ingaat!
21 Zo zegt de HEERE: Wacht u op uw zielen, en draagt geen last op den sabbatdag, noch brengt in door de poorten van Jeruzalem.
22 Ook zult gijlieden geen last uitvoeren uit uw huizen op den sabbatdag, noch enig werk doen; maar gij zult den sabbatdag heiligen, gelijk als Ik uw vaderen geboden heb.

23 Maar zij hebben niet gehoord, noch hun oor geneigd; maar zij hebben hun nek verhard, om niet te horen, en om de tucht niet aan te nemen.
24 Het zal dan geschieden, indien gij vlijtiglijk naar Mij zult horen, spreekt de HEERE, dat gij geen last door de poorten dezer stad op den sabbatdag inbrengt, en gij den sabbatdag heiligt, dat gij geen werk daarop doet;
25 Zo zullen door de poorten dezer stad ingaan koningen en vorsten, zittende op den troon van David, rijdende op wagenen en op paarden, zij en hun vorsten, de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem; en deze stad zal bewoond worden in eeuwigheid.
26 En zij zullen komen uit de steden van Juda, en uit de plaatsen rondom Jeruzalem, en uit het land van Benjamin, en uit de laagte, en van het gebergte, en van het zuiden, aanbrengende brandoffer, en slachtoffer, en spijsoffer, en wierook, en aanbrengende lofoffer, ten huize des HEEREN.
27 Maar indien gij naar Mij niet zult horen, om den sabbatdag te heiligen, en om geen last te dragen als gij op den sabbatdag door de poorten van Jeruzalem ingaat; zo zal Ik een vuur in haar poorten aansteken, dat de paleizen van Jeruzalem zal verteren, en niet worden uitgeblust.

18
1 Het woord, dat tot Jeremia geschied is van den HEERE, zeggende:
2 Maak u op, en ga af in het huis des pottenbakkers, en aldaar zal Ik u Mijn woorden doen horen.
3 Zo ging ik af in het huis des pottenbakkers; en ziet, hij maakte een werk op de schijven.
4 En het vat, dat hij maakte, werd verdorven, als leem, in de hand des pottenbakkers; toen maakte hij daarvan weder een ander vat, gelijk als het recht was in de ogen des pottenbakkers te maken.
5 Toen geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
6 Zal Ik ulieden niet kunnen doen, gelijk deze pottenbakker, o huis Israels? spreekt de HEERE; ziet, gelijk leem in de hand des pottenbakkers, alzo zijt gijlieden in Mijn hand, o huis Israels!
7 In een ogenblik zal Ik spreken over een volk en over een koninkrijk, dat Ik het zal uitrukken, en afbreken, en verdoen;
8 Maar indien datzelve volk, over hetwelk Ik zulks gesproken heb, zich van zijn boosheid bekeert, zo zal Ik berouw hebben over het kwaad, dat Ik hetzelve gedacht te doen.
9 Ook zal Ik in een ogenblik spreken over een volk en over een koninkrijk, dat Ik het zal bouwen en planten;
10 Maar indien het doet, dat kwaad is in Mijn ogen, dat het naar Mijn stem niet hoort, zo zal Ik berouw hebben over het goede, met hetwelk Ik gezegd had hetzelve te zullen weldoen.
11 Nu dan, spreek nu tot de mannen van Juda en tot de inwoners van Jeruzalem, zeggende: Zo zegt de HEERE: Ziet, Ik formeer een kwaad tegen ulieden, en denk tegen ulieden een gedachte; zo bekeert u nu, een iegelijk van zijn bozen weg, en maakt uw wegen en uw handelingen goed.
12 Doch zij zeggen: Het is buiten hoop; maar wij zullen naar onze gedachten wandelen, en wij zullen doen, een iegelijk het goeddunken van zijn boos hart.
13 Daarom, zo zegt de HEERE: Vraagt nu onder de heidenen; wie heeft alzulks gehoord? De jonkvrouw Israels doet een zeer afschuwelijke zaak.
14 Zal men ook om een rotssteen des velds verlaten de sneeuw van Libanon? Zullen ook de vreemde, koude, vlietende wateren verlaten worden?
15 Nochtans heeft Mijn volk Mij vergeten, zij roken der ijdelheid; want zij hebben hen doen aanstoten op hun wegen, op de oude paden, opdat zij mochten wandelen in stegen van een weg, die niet opgehoogd is;
16 Om hun land te stellen tot een ontzetting, tot eeuwige aanfluitingen; al wie daar voorbijgaat, zal zich ontzetten, en met zijn hoofd schudden.
17 Als een oostenwind zal Ik hen verstrooien voor het aangezicht des vijands; Ik zal hun den nek en niet het aangezicht laten zien, ten dage huns verderfs.
18 Toen zeiden zij: Komt aan, laat ons gedachten tegen Jeremia denken; want de wet zal niet vergaan van den priester, noch de raad van den wijze, noch het woord van den profeet; komt aan, en laat ons hem slaan met de tong, en laat ons niet luisteren naar enige zijner woorden!
19 HEERE! luister naar mij, en hoor naar de stem mijner twisters.
20 Zal dan kwaad voor goed vergolden worden? want zij hebben mijn ziel een kuil gegraven; gedenk, dat ik voor Uw aangezicht gestaan heb, om goed voor hen te spreken, om Uw grimmigheid van hen af te wenden.
21 Daarom, geef hun zonen den honger over, en doe ze wegvloeien door het geweld des zwaards, en laat hun vrouwen van kinderen beroofd en weduwen worden, en laat hun mannen door den dood omgebracht, en hun jongelingen met het zwaard geslagen worden in den strijd.
22 Laat er een geschrei uit hun huizen gehoord worden, wanneer Gij haastelijk een bende over hen zult brengen; dewijl zij een kuil gegraven hebben om mij te vangen, en strikken verborgen voor mijn voeten.

23 Doch Gij, HEERE! weet al hun raad tegen mij ten dode; maak geen verzoening over hun ongerechtigheid, en delg hun zonde niet uit van voor Uw aangezicht; maar laat hen nedergeveld worden voor Uw aangezicht; handel alzo met hen, ten tijde Uws toorns.

19
1 Zo zegt de HEERE: Ga henen en koop een pottenbakkerskruik, en neem tot u van de oudsten des volks, en van de oudsten der priesteren.
2 En ga uit naar het dal des zoons van Hinnom, dat voor de deur der Zonnepoort is, en roep aldaar uit de woorden, die Ik tot u spreken zal;
3 En zeg: Hoort des HEEREN woord, gij koningen van Juda en inwoners van Jeruzalem! Alzo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Ziet, Ik zal een kwaad brengen over deze plaats, van hetwelk een ieder, die het hoort, zijn oren klinken zullen;
4 Omdat zij Mij verlaten, en deze plaats vervreemd, en anderen goden daarin gerookt hebben die zij niet gekend hebben, zij, noch hun vaders, noch de koningen van Juda; en hebben deze plaats vervuld met bloed der onschuldigen.
5 Want zij hebben de hoogten van Baal gebouwd, om hun zonen met vuur te verbranden, aan Baal tot brandofferen; hetwelk Ik niet geboden, noch gesproken heb, noch in Mijn hart is opgekomen?
6 Daarom, ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat deze plaats niet meer zal genoemd worden het Tofeth, of dal des zoons van Hinnom, maar Moorddal.
7 Want Ik zal den raad van Juda en Jeruzalem in deze plaats verijdelen, en zal hen voor het aangezicht hunner vijanden doen vallen door het zwaard, en door de hand dergenen, die hun ziel zoeken; en Ik zal hun dode lichamen het gevogelte des hemels en het gedierte der aarde tot spijze geven.
8 En Ik zal deze stad zetten tot een ontzetting en tot een aanfluiting; al wie voorbij haar gaat, zal zich ontzetten en fluiten over al haar plagen.
9 En Ik zal hunlieden het vlees hunner zonen en het vlees hunner dochteren doen eten, en zij zullen eten, een iegelijk het vlees zijns naasten, in de belegering en in de benauwing, waarmede hen hun vijanden, en die hun ziel zoeken, benauwen zullen.
10 Dan zult gij de kruik verbreken voor de ogen der mannen, die met u gegaan zijn;
11 En gij zult tot hen zeggen: Zo zegt de HEERE der heirscharen: Alzo zal Ik dit volk en deze stad verbreken, gelijk als men een pottenbakkersvat verbreekt, dat niet weder geheeld kan worden; en zij zullen hen in Tofeth begraven, omdat er geen andere plaats zal zijn om te begraven.
12 Zo zal Ik deze plaats doen, spreekt de HEERE, en haar inwoners; en dat om deze stad te stellen als een Tofeth.
13 En de huizen van Jeruzalem en de huizen der koningen van Juda zullen, gelijk alle plaatsen van Tofeth, onrein worden, met al de huizen, op welker daken zij aan al het heir des hemels gerookt en aan vreemde goden drankofferen geofferd hebben.
14 Toen nu Jeremia van Tofeth kwam, waarhenen hem de HEERE gezonden had, om te profeteren, stond hij in het voorhof van des HEEREN huis, en zeide tot al het volk:
15 Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Ziet, Ik zal over deze stad, en over al haar steden, al het kwaad brengen, dat Ik over haar gesproken heb; omdat zij hun nek verhard hebben, om Mijn woorden niet te horen.

20
1 Als Pashur, de zoon van Immer, de priester (deze nu was bestelde voorganger in het huis des HEEREN), Jeremia hoorde, diezelve woorden profeterende,
2 Zo sloeg Pashur den profeet Jeremia, en hij stelde hem in de gevangenis, dewelke is in de bovenste poort van Benjamin, die aan het huis des HEEREN is.
3 Maar het geschiedde des anderen daags, dat Pashur Jeremia uit de gevangenis voortbracht; toen zeide Jeremia tot hem: De HEERE noemt uw naam niet Pashur, maar Magor-missabib.
4 Want zo zegt de HEERE: Zie, Ik stel u tot een schrik voor uzelven en voor al uw liefhebbers; die zullen vallen door het zwaard hunner vijanden, dat het uw ogen aanzien; en Ik zal gans Juda geven in de hand des konings van Babel, die hen naar Babel gevankelijk zal wegvoeren, en slaan hen met het zwaard.
5 Ook zal Ik geven al het vermogen dezer stad, en al haar arbeid, en al haar kostelijkheid, en alle schatten der koningen van Juda, Ik zal ze geven in de hand hunner vijanden, die zullen ze roven, zullen ze nemen, en zullen ze brengen naar Babel.
6 En gij, Pashur, en alle inwoners van uw huis! gijlieden zult gaan in de gevangenis; en gij zult te Babel komen, en aldaar sterven, en aldaar begraven worden, gij en al uw vrienden, denwelken gij valselijk geprofeteerd hebt.
7 HEERE! Gij hebt mij overreed, en ik ben overreed geworden; Gij zijt mij te sterk geweest, en hebt overmocht; ik ben den gansen dag tot een belachen, een ieder van hen bespot mij.
8 Want sinds ik spreke, roep ik uit, ik roep geweld en verstoring; omdat mij des HEEREN woord den gansen dag tot smaad en tot schimp is.
9 Dies zeide ik: Ik zal Zijner niet gedenken, en niet meer in Zijn Naam spreken; maar het werd in mijn hart als een brandend vuur, besloten in mijn beenderen; en ik bemoeide mij om te verdragen, maar konde niet.
10 Want ik heb gehoord de naspraak van velen, van Magor-missabib, zeggende: Geef ons te kennen, en wij zullen het te kennen geven; al mijn vredegenoten nemen acht op mijn hinking; zij zeggen: Misschien zal hij overreed worden, dan zullen wij hem overmogen, en onze wraak van hem nemen.
11 Maar de HEERE is met mij als een verschrikkelijk Held; daarom zullen mijn vervolgers struikelen, en niets vermogen; zij zijn zeer beschaamd geworden, omdat zij niet verstandiglijk gehandeld hebben; het zal een eeuwige schande zijn, zij zal niet vergeten worden.
12 Gij dan, o HEERE der heirscharen, Die den rechtvaardige proeft, Die de nieren en het hart ziet, laat mij Uw wraak van hen zien, want ik heb U mijn twistzaak ontdekt.
13 Zingt den HEERE, prijst den HEERE; want Hij heeft de ziel des nooddruftigen uit de hand der boosdoeners verlost.
14 Vervloekt zij de dag, op welken ik geboren ben; de dag, op welken mijn moeder mij gebaard heeft, zij niet gezegend!
15 Vervloekt zij de man, die mijn vader geboodschapt heeft, zeggende: U is een jonge zoon geboren, verblijdende hem grotelijks!
16 Ja, dezelve man zij, als de steden, die de HEERE heeft omgekeerd, en het heeft Hem niet berouwd; en hij hore in den morgenstond een geroep, en op den middagtijd een geschrei.
17 Dat Hij mij niet gedood heeft van de baarmoeder af! Of mijn moeder mijn graf geweest is, of haar baarmoeder als van een, die eeuwiglijk zwanger is!
18 Waarom ben ik toch uit de baarmoeder voortgekomen, om moeite en droefenis te zien, en dat mijn dagen in beschaamdheid vergaan?

21
1 Het woord, dat van den HEERE geschied is tot Jeremia, als koning Zedekia tot hem zond Pashur, den zoon van Malchia, en Zefanja, den zoon van Maaseja, den priester, zeggende:
2 Vraag toch den HEERE voor ons, want Nebukadnezar, de koning van Babel, strijdt tegen ons; misschien zal de HEERE met ons doen naar al Zijn wonderen, dat hij van ons optrekke.
3 Toen zeide Jeremia tot hen: Zo zult gijlieden tot Zedekia zeggen:
4 Zo zegt de HEERE, de God Israels: Ziet, Ik zal de krijgswapenen omwenden, die in ulieder hand zijn, met dewelke gij strijdt tegen den koning van Babel en tegen de Chaldeen, die u belegeren, van buiten aan den muur; en Ik zal ze verzamelen in het midden van deze stad.
5 En Ik Zelf zal tegen ulieden strijden, met een uitgestrekte hand en met een sterken arm, ja, met toorn, en met grimmigheid, en met grote verbolgenheid.
6 En Ik zal de inwoners dezer stad slaan, zowel de mensen als de beesten; door een grote pestilentie zullen zij sterven.
7 En daarna spreekt de HEERE, zal Ik Zedekia, den koning van Juda, en zijn knechten, en het volk, en die in deze stad overgebleven zijn van de pestilentie, van het zwaard en van den honger, geven in de hand van Nebukadnezar, den koning van Babel, en in de hand hunner vijanden, en in de hand dergenen, die hun ziel zoeken; en hij zal ze slaan met de scherpte des zwaards; hij zal ze niet sparen, noch verschonen, noch zich ontfermen.
8 En tot dit volk zult gij zeggen: Zo zegt de HEERE: Ziet, Ik stel voor ulieder aangezicht den weg des levens en den weg des doods.
9 Die in deze stad blijft, zal sterven door het zwaard, of door den honger, of door de pestilentie; maar die er uitgaat en valt tot de Chaldeen, die ulieden belegeren, die zal leven, en zijn ziel zal hem tot een buit zijn.
10 Want Ik heb Mijn aangezicht tegen deze stad gesteld ten kwade en niet ten goede, spreekt de HEERE; zij zal gegeven worden in de hand des konings van Babel, en hij zal ze met vuur verbranden.
11 En aangaande het huis des konings van Juda, hoort des HEEREN woord.
12 O huis Davids! zo zegt de HEERE: Richt des morgens recht, en verlost den beroofde uit den hand des verdrukkers; opdat Mijn gramschap niet uitvare als een vuur, en brande, dat niemand blussen kunne, vanwege de boosheid uwer handelingen.
13 Ziet, Ik wil aan u, gij inwoneres des dals, gij rots van het plein! spreekt de HEERE; gijlieden, die zegt: Wie zou tegen ons afkomen, of wie zou komen in onze woningen?
14 En Ik zal over ulieden bezoeking doen naar de vrucht uwer handelingen, spreekt de HEERE; en Ik zal een vuur aansteken in haar woud, dat zal verteren al wat rondom haar is.

22
1 Alzo zegt de HEERE: Ga af in het huis des konings van Juda, en spreek aldaar dit woord.
2 En zeg: Hoor het woord des HEEREN, gij koning van Juda, gij, die zit op Davids troon, gij, en uw knechten, en uw volk, die door deze poorten ingaan!
3 Zo zegt de HEERE: Doet recht en gerechtigheid, en redt den beroofde uit de hand des verdrukkers; en onderdrukt den vreemdeling niet, den wees noch de weduwe; doet geen geweld en vergiet geen onschuldig bloed in deze plaats.
4 Want indien gijlieden deze zaak ernstiglijk zult doen, zo zullen door de poorten van dit huis koningen ingaan, zittende den David op zijn troon, rijdende op wagens en op paarden, hij, en zijn knechten, en zijn volk.
5 Indien gij daarentegen deze woorden niet zult horen, zo heb Ik bij Mij gezworen, spreekt de HEERE, dat dit huis tot een woestheid worden zal.
6 Want zo zegt de HEERE van het huis des konings van Juda: Gij zijt Mij een Gilead, een hoogte van Libanon; maar zo Ik u niet zette als een woestijn en onbewoonde steden!
7 Want Ik zal verdervers tegen u heiligen, elk met zijn gereedschap; die zullen uw uitgelezen cederen omhouwen, en in het vuur werpen.
8 Dan zullen veel heidenen voorbij deze stad gaan, en zullen zeggen, een ieder tot zijn naaste: Waarom heeft de HEERE alzo gedaan aan deze grote stad?
9 En zij zullen zeggen: Omdat zij het verbond des HEEREN, huns Gods, hebben verlaten, en hebben zich voor andere goden nedergebogen, en die gediend.
10 Weent niet over den dode, en beklaagt hem niet; weent vrij over dien, die weggegaan is, want hij zal nimmermeer wederkomen, dat hij het land zijner geboorte zie.
11 Want zo zegt de HEERE van Sallum, den zoon van Josia, koning van Juda, die in de plaats van zijn vader Josia regeerde, die uit deze plaats is uitgegaan: Hij zal daar nimmermeer wederkomen.
12 Maar in de plaats, waarhenen zij hem gevankelijk hebben weggevoerd, zal hij sterven, en dit land zal hij niet meer zien.
13 Wee dien, die zijn huis bouwt met ongerechtigheid, en zijn opperzalen met onrecht; die zijns naasten dienst om niet gebruikt, en geeft hen zijn arbeidsloon niet!
14 Die daar zegt: Ik zal mij een zeer hoog huis bouwen, en doorluchtige opperzalen; en hij houwt zich vensteren uit, en het is bedekt met ceder, en aangestreken met menie.
15 Zoudt gij regeren, omdat gij u mengt met den ceder? Heeft niet uw vader gegeten en gedronken, en recht en gerechtigheid gedaan, en het ging hem toen wel?
16 Hij heeft de rechtzaak des ellendigen en nooddruftigen gericht, toen ging het hem wel; is dat niet Mij te kennen? spreekt de HEERE.
17 Maar uw ogen en uw hart zijn niet dan op uw gierigheid, en op onschuldig bloed, om dat te vergieten, en op verdrukking en overlast, om die te doen.
18 Daarom zegt de HEERE alzo van Jojakim, zoon van Josia, koning van Juda: Zij zullen hem niet beklagen: Och mijn broeder! of, och zuster! Zij zullen hem niet beklagen: Och, heer! of, och zijn majesteit!
19 Met een ezelsbegrafenis zal hij begraven worden; men zal hem slepen en daarhenen werpen, verre weg van de poorten van Jeruzalem.
20 Klim op den Libanon en roep, en verhef uw stem op den Basan; roep ook van de veren; maar al uw liefhebbers zijn verbroken.
21 Ik sprak u aan in uw groten voorspoed, maar gij zeidet: Ik zal niet horen. Dit is uw weg van uw jeugd af, dat gij Mijner stem niet hebt gehoorzaamd.
22 De wind zal al uw herders weiden, en uw liefhebbers zullen in de gevangenis gaan; dan zult gij zekerlijk beschaamd en te schande worden, vanwege al uw boosheid.
23 O gij, die nu op den Libanon woont, en in de cederen nestelt! hoe begenadigd zult gij zijn, als u de smarten zullen aankomen, het wee als ener barende vrouw!

24 Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de HEERE, ofschoon Chonia, de zoon van Jojakim, den koning van Juda, een zegelring ware aan Mijn rechterhand, zo zal Ik u toch van daar wegrukken.
25 En Ik zal u geven in de hand dergenen, die uw ziel zoeken, en in de hand dergenen, voor welker aangezicht gij schrikt, namelijk in de hand van Nebukadnezar, den koning van Babel, en in de hand der Chaldeen.
26 En Ik zal u, en uw moeder, die u gebaard heeft, uitwerpen in een ander land, waarin gijlieden niet geboren zijt, en daar zult gij sterven.
27 En in het land, naar hetwelk hun ziel verlangt om daar weder te komen, daarhenen zullen zij niet wederkomen.
28 Is dan deze man Chonia een veracht, verstrooid, afgodisch beeld? Of is hij een vat, waaraan men geen lust heeft? Waarom zijn hij en zijn zaad uitgeworpen, ja, weggeworpen in een land, dat zij niet kennen?
29 O land, land, land! hoor des HEEREN woord!
30 Zo zegt de HEERE: Schrijft dezen zelfden man kinderloos, een man, die niet voorspoedig zal zijn in zijn dagen; want er zal niemand van zijn zaad voorspoedig zijn, zittende op den troon Davids, en heersende meer in Juda.

23
1 Wee den herderen, die de schapen Mijner weide ombrengen en verstrooien! spreekt de HEERE.
2 Daarom zegt de HEERE, de God Israels, alzo van de herderen, die Mijn volk weiden: Gijlieden hebt Mijn schapen verstrooid, en hebt ze verdreven, en hebt ze niet bezocht; ziet, Ik zal over u bezoeken de boosheid uwer handelingen, spreekt de HEERE.
3 En Ik zal het overblijfsel Mijner schapen Zelf vergaderen uit al de landen, waarhenen Ik ze verdreven heb; en Ik zal ze wederbrengen tot hun kooien, en zij zullen vruchtbaar zijn, en vermenigvuldigen.
4 En Ik zal herderen over hen verwekken, die ze weiden zullen; en zij zullen niet meer vrezen, noch verschrikt worden, noch gemist worden, spreekt de HEERE.
5 Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik aan David een rechtvaardige Spruit zal verwekken; Die zal Koning zijnde regeren, en voorspoedig zijn, en recht en gerechtigheid doen op de aarde.
6 In Zijn dagen zal Juda verlost worden, en Israel zeker wonen; en dit zal Zijn naam zijn, waarmede men Hem zal noemen: De HEERE: ONZE GERECHTIGHEID.
7 Daarom, ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat zij niet meer zullen zeggen: Zo waarachtig als de HEERE leeft, Die de kinderen Israels uit Egypteland heeft opgevoerd.
8 Maar: Zo waarachtig als de HEERE leeft, Die het zaad van het huis Israels heeft opgevoerd, en Die het aangebracht heeft uit het land van het noorden, en uit al de landen, waarheen Ik ze gedreven had! want zij zullen wonen in hun land.
9 Aangaande de profeten. Mijn hart wordt in mijn binnenste gebroken, al mijn beenderen bewegen zich; ik ben als een dronken man, en als een man, dien de wijn te boven gaat; vanwege den HEERE, en vanwege de woorden Zijner heiligheid.
10 Want het land is vol overspelers, want het land treurt vanwege den vloek, de weiden der woestijn verdorren, omdat hun loop boos is, en hun macht niet recht.
11 Want beiden profeten en priesters zijn huichelaars; zelfs in Mijn huis vind Ik hun boosheid, spreekt de HEERE.
12 Daarom zal hun weg hun zijn als zeer gladde plaatsen in de donkerheid; zij zullen aangedreven worden en daarin vallen; want Ik zal een kwaad over hen brengen in het jaar hunner bezoeking, spreekt de HEERE.
13 Ik heb wel ongerijmdheid gezien in de profeten van Samaria, die door Baal, profeteerden, en Mijn volk Israel verleidden.
14 Maar in de profeten van Jeruzalem zie Ik afschuwelijkheid; zij bedrijven overspel, en gaan om met valsheid, en sterken de handen der boosdoeners, opdat zij zich niet bekeren, een iegelijk van zijn boosheid; zij allen zijn Mij als Sodom, en haar inwoners als Gomorra.
15 Daarom zegt de HEERE der heirscharen van deze profeten alzo: Ziet, Ik zal hen met alsem spijzigen, en met gallewater drenken; want van Jeruzalems profeten is de huichelarij uitgegaan in het ganse land.
16 Zo zegt de HEERE der heirscharen: Hoort niet naar de woorden der profeten, die u profeteren; zij maken u ijdel; zij spreken het gezicht huns harten, niet uit des HEEREN mond.
17 Zij zeggen steeds tot degenen, die Mij lasteren: De HEERE heeft het gesproken, gijlieden zult vrede hebben; en tot al wie naar zijns harten goeddunken wandelt, zeggen zij: Ulieden zal geen kwaad overkomen.
18 Want wie heeft in des HEEREN raad gestaan, en Zijn woord gezien of gehoord? Wie heeft Zijn woord aangemerkt en gehoord?
19 Ziet, een onweder des HEEREN, een grimmigheid is uitgegaan, ja, een pijnlijk onweder, het zal blijven op der goddelozen hoofd.

20 Des HEEREN toorn zal zich niet afwenden, totdat Hij zal hebben gedaan, en totdat Hij zal hebben daargesteld de gedachten Zijns harten; in het laatste der dagen zult gij met verstand daarop letten.
21 Ik heb die profeten niet gezonden, nochtans hebben zij gelopen; Ik heb tot hen niet gesproken, nochtans hebben zij geprofeteerd.
22 Maar zo zij in Mijn raad hadden gestaan, zo zouden zij Mijn volk Mijn woorden hebben doen horen, en zouden hen afgekeerd hebben van hun bozen weg, en van de boosheid hunner handelingen.
23 Ben Ik een God van nabij, spreekt de HEERE, en niet een God van verre?
24 Zou zich iemand in verborgene plaatsen kunnen verbergen, dat Ik hem niet zou zien? spreekt de HEERE; vervul Ik niet den hemel en de aarde? spreekt de HEERE.
25 Ik heb gehoord, wat de profeten zeggen, die in Mijn Naam leugen profeteren, zeggende: Ik heb gedroomd, ik heb gedroomd.
26 Hoe lang? Is er dan een droom in het hart der profeten, die de leugen profeteren? Ja, het zijn profeten van huns harten bedriegerij.
27 Die daar denken om Mijn volk Mijn Naam te doen vergeten, door hun dromen, die zij, een ieder zijn naaste, vertellen; gelijk als hun vaders Mijn Naam vergeten hebben door Baal.
28 De profeet, bij welken een droom is, die vertelle den droom; en bij welken Mijn woord is, die spreke Mijn woord waarachtiglijk; wat heeft het stro met het koren te doen? spreekt de HEERE.
29 Is Mijn woord niet alzo, als een vuur? spreekt de HEERE, en als een hamer, die een steenrots te morzel slaat?
30 Daarom, ziet, Ik wil aan de profeten, spreekt de HEERE, die Mijn woorden stelen, een ieder van zijn naaste;
31 Ziet, Ik wil aan de profeten, spreekt de HEERE, die hun tong nemen, en spreken: Hij heeft het gesproken;
32 Ziet, Ik wil aan degenen, die valse dromen profeteren, spreekt de HEERE, en vertellen die, en verleiden Mijn volk met hun leugenen en met hun lichtvaardigheid; daar Ik hen niet gezonden, en hun niets bevolen heb, en zij dit volk gans geen nut doen, spreekt de HEERE.
33 Wanneer dan dit volk, of een profeet, of priester u vragen zal, zeggende: Wat is des HEEREN last? Zo zult gij tot hen zeggen: Wat last? Dat Ik ulieden verlaten zal, spreekt de HEERE.
34 En aangaande den profeet, of den priester, of het volk, dat zeggen zal: Des HEEREN last; dat Ik bezoeking zal doen over dien man en over zijn huis.
35 Aldus zult gijlieden zeggen, een iegelijk tot zijn naaste, en een iegelijk tot zijn broeder: Wat heeft de HEERE geantwoord, en wat heeft de HEERE gesproken?
36 Maar des HEEREN last zult gij niet meer gedenken; want een iegelijk zal zijn eigen woord een last zijn, dewijl gij verkeert de woorden van den levenden God, den HEERE der heirscharen, onzen God.
37 Aldus zult gij zeggen tot den profeet: Wat heeft u de HEERE geantwoord en wat heeft de HEERE gesproken?
38 Maar dewijl gij zegt: Des HEEREN last; daarom, zo zegt de HEERE: Omdat gij dit woord zegt: Des HEEREN last, daar Ik tot u gezonden heb, zeggende: Gij zult niet zeggen: Des HEEREN last;
39 Daarom, ziet, Ik zal u ook ganselijk vergeten, en u, mitsgaders de stad, die Ik u en uw vaderen gegeven heb, van Mijn aangezicht laten varen.
40 En Ik zal u eeuwige smaadheid aandoen, en eeuwige schande, die niet zal worden vergeten.

24
1 De HEERE deed mij zien, en ziet, er waren twee vijgenkorven, gezet voor den tempel des HEEREN; nadat Nebukadnezar, koning van Babel, gevankelijk had weggevoerd Jechonia, den zoon van Jojakim, den koning van Juda, mitsgaders de vorsten van Juda, en de timmerlieden, en de smeden van Jeruzalem, en hen te Babel gebracht had.
2 In den enen korf waren zeer goede vijgen, als de eerste rijpe vijgen zijn; maar in den anderen korf waren zeer boze vijgen, die vanwege de boosheid niet konden gegeten worden.
3 En de HEERE zeide tot mij: Wat ziet gij, Jeremia? En ik zeide: Vijgen; de goede vijgen zijn zeer goed, en de boze zeer boos, die vanwege de boosheid niet kunnen gegeten worden.
4 Toen geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
5 Zo zegt de HEERE, de God Israels: Gelijk die goede vijgen, alzo zal Ik kennen de gevankelijk weggevoerden van Juda, die Ik uit deze plaats naar het land der Chaldeen heb weggeschikt, ten goede.
6 En Ik zal Mijn oog op hen stellen ten goede, en zal hen wederbrengen in dit land; en Ik zal hen bouwen, en niet afbreken; en zal hen planten, en niet uitrukken.
7 En Ik zal hun een hart geven om Mij te kennen, dat Ik de HEERE ben; en zij zullen Mij tot een volk zijn, en Ik zal hun tot een God zijn; want zij zullen zich tot Mij met hun ganse hart bekeren.
8 En gelijk de boze vijgen, die vanwege de boosheid niet kunnen gegeten worden (want aldus zegt de HEERE), alzo zal Ik maken Zedekia, den koning van Juda, mitsgaders zijn vorsten, en het overblijfsel van Jeruzalem, die in dit land zijn overgebleven, en die in Egypteland wonen;
9 En Ik zal hen overgeven tot een beroering ten kwade, allen koninkrijken der aarde; tot smaadheid, en tot een spreekwoord, tot een spotrede, en tot een vloek, in al de plaatsen, waarhenen Ik hen gedreven zal hebben;
10 En Ik zal onder hen zenden het zwaard, den honger en de pestilentie, totdat zij verteerd zullen zijn uit het land, dat Ik hun en hun vaderen gegeven had.

25
1 Het woord, dat tot Jeremia geschied is over het ganse volk van Juda, in het vierde jaar van Jojakim, zoon van Josia, koning van Juda (dit was het eerste jaar van Nebukadnezar, koning van Babel);
2 Hetwelk de profeet Jeremia gesproken heeft tot het ganse volk van Juda, en tot al de inwoners van Jeruzalem, zeggende:
3 Van het dertiende jaar van Josia, den zoon van Amon, den koning van Juda, tot op dezen dag toe (dit is het drie en twintigste jaar) is het woord des HEEREN tot mij geschied; en ik heb tot ulieden gesproken, vroeg op zijnde en sprekende, maar gij hebt niet gehoord.
4 Ook heeft de HEERE tot u gezonden al Zijn knechten, de profeten, vroeg op zijnde en zendende (maar gij hebt niet gehoord, noch uw oor geneigd om te horen);
5 Zeggende: Bekeert u toch, een iegelijk van zijn bozen weg, en van de boosheid uwer handelingen, en woont in het land, dat de HEERE u en uw vaderen gegeven heeft, van eeuw tot in eeuw;
6 En wandelt andere goden niet na, om die te dienen, en u voor die neder te buigen; en vertoornt Mij niet door uwer handen werk, opdat Ik u geen kwaad doe.
7 Maar gij hebt naar Mij niet gehoord, spreekt de HEERE; opdat gij Mij vertoorndet door het werk uwer handen, u zelven ten kwade.
8 Daarom, zo zegt de HEERE der heirscharen: Omdat gij Mijn woorden niet hebt gehoord;
9 Ziet, Ik zal zenden, en nemen alle geslachten van het noorden, spreekt de HEERE; en tot Nebukadnezar, den koning van Babel, Mijn knecht; en zal ze brengen over dit land, en over de inwoners van hetzelve, en over al deze volken rondom; en Ik zal ze verbannen, en zal ze stellen tot een ontzetting, en tot een aanfluiting, en tot eeuwige woestheden.
10 En Ik zal van hen doen vergaan de stem der vrolijkheid en de stem der vreugde, de stem des bruidegoms en de stem der bruid, het geluid der molens en het licht der lamp.
11 En dit ganse land zal worden tot een woestheid, tot een ontzetting; en deze volken zullen den koning van Babel dienen zeventig jaren.
12 Maar het zal geschieden, als de zeventig jaren vervuld zijn, dan zal Ik over den koning van Babel, en over dat volk, spreekt de HEERE, hun ongerechtigheid bezoeken, mitsgaders over het land der Chaldeen, en zal dat stellen tot eeuwige verwoestingen.
13 En Ik zal over dat land brengen al Mijn woorden, die Ik daarover gesproken heb; al wat in dit boek geschreven is, wat Jeremia geprofeteerd heeft over al deze volken.
14 Want van hen zullen zich doen dienen, die ook machtige volken en grote koningen zijn; alzo zal Ik hun vergelden naar hun doen, en naar het werk hunner handen.
15 Want alzo heeft de HEERE, de God Israels, tot mij gezegd: Neem dezen beker des wijns der grimmigheid van Mijn hand, en geef dien te drinken al den volken, tot welke Ik u zende;
16 Dat zij drinken, en beven, en dol worden, vanwege het zwaard, dat Ik onder hen zal zenden.
17 En ik nam den beker van des HEEREN hand, en ik gaf te drinken al den volken, tot welke de HEERE mij gezonden had;
18 Namelijk Jeruzalem en de steden van Juda, en haar koningen, en haar vorsten; om die te stellen tot een woestheid, tot een ontzetting, tot een aanfluiting en tot een vloek, gelijk het is te dezen dage;
19 Farao, den koning van Egypte, en zijn knechten, en zijn vorsten, en al zijn volk;
20 En den gansen gemengden hoop, en allen koningen des lands van Uz; en allen koningen van der Filistijnen land, en Askelon, en Gaza, en Ekron, en het overblijfsel van Asdod;
21 Edom, en Moab, en den kinderen Ammons;
22 En allen koningen van Tyrus, en allen koningen van Sidon; en den koningen der eilanden, die aan gene zijde der zee zijn.
23 Dedan, en Thema, en Buz, en allen, die aan de hoeken afgekort zijn;

24 En allen koningen van Arabie; en allen koningen des gemengden hoops, die in de woestijn wonen;
25 En allen koningen van Zimri, en allen koningen van Elam, en allen koningen van Medie;
26 En allen koningen van het noorden, die nabij en die verre zijn, den een met den anderen; ja, allen koninkrijken der aarde, die op den aardbodem zijn. En de koning van Sesach zal na hen drinken.
27 Gij zult dan tot hen zeggen: Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Drinkt, en wordt dronken, en spuwt, en valt neder, dat gij niet weder opstaat, vanwege het zwaard, dat Ik onder u zal zenden.
28 En het zal geschieden, wanneer zij weigeren zullen den beker van uw hand te nemen om te drinken, dat gij tot hen zeggen zult: Zo zegt de HEERE der heirscharen: Gij zult zekerlijk drinken!
29 Want ziet, in de stad, die naar Mijn Naam genoemd is, begin Ik te plagen, en zoudt gij enigszins onschuldig gehouden worden? Gij zult niet onschuldig worden gehouden; want Ik roep het zwaard over alle inwoners der aarde, spreekt de HEERE der heirscharen.
30 Gij zult dan al deze woorden tot hen profeteren, en gij zult tot hen zeggen: De HEERE zal brullen uit de hoogte, en Zijn stem verheffen uit de woning Zijner heiligheid; Hij zal schrikkelijk brullen over Zijn woonstede; Hij zal een vreugdegeschrei, als de druiven treders, uitroepen tegen alle inwoners der aarde.
31 Het geschal zal komen tot aan het einde der aarde; want de HEERE heeft een twist met de volken, Hij zal gericht houden met alle vlees; de goddelozen heeft Hij aan het zwaard overgegeven, spreekt de HEERE.
32 Zo zegt de HEERE der heirscharen: Ziet, een kwaad gaat er uit van volk tot volk. en een groot onweder zal er verwekt worden van de zijden der aarde.
33 En de verslagenen des HEEREN zullen te dien dage liggen van het ene einde der aarde tot aan het andere einde der aarde; zij zullen niet beklaagd, noch opgenomen, noch begraven worden; tot mest op den aardbodem zullen zij zijn.
34 Huilt, gij herders! en schreeuwt, en wentelt u in de as, gij heerlijken van de kudde! want uw dagen zijn vervuld, dat men slachten zal, en van uw verstrooiingen, dan zult gij vervallen als een kostelijk vat.
35 En de vlucht zal vergaan van de herders, en de ontkoming van de heerlijken der kudde.
36 Er zal zijn een stem des geroeps der herderen, en een gehuil der heerlijken van de kudde, omdat de HEERE hun weide verstoort.
37 Want de landouwen des vredes zullen uitgeroeid worden, vanwege de hittigheid des toorns des HEEREN.
38 Hij heeft, als een jonge leeuw, Zijn hutte verlaten; want hunlieder land is geworden tot een verwoesting, vanwege de hittigheid des verdrukkers, ja, vanwege de hittigheid Zijns toorns.

26
1 In het begin des koninkrijks van Jojakim, den zoon van Josia, koning van Juda, geschiedde dit woord van den HEERE, zeggende:
2 Zo zegt de HEERE: Sta in het voorhof van het huis des HEEREN, en spreek tot alle steden van Juda, die komen om aan te bidden in het huis des HEEREN, al de woorden, die Ik u geboden heb tot hen te spreken, doe er niet een woord af.
3 Misschien zullen zij horen, en zich bekeren, een iegelijk van zijn bozen weg; zo zou Ik berouw hebben over het kwaad, dat Ik hun denk te doen vanwege de boosheid hunner handelingen.
4 Zeg dan tot hen: Zo zegt de HEERE: Zo gijlieden naar Mij niet zult horen, dat gij wandelt in Mijn wet, die Ik voor uw aangezicht gegeven heb;
5 Horende naar de woorden Mijner knechten, de profeten, die Ik tot u zende, zelfs vroeg op zijnde en zendende; doch gij niet gehoord hebt;
6 Zo zal Ik dit huis stellen als Silo, en deze stad zal Ik stellen tot een vloek allen volken der aarde.
7 En de priesters, en de profeten, en al het volk, hoorden Jeremia deze woorden spreken in het huis des HEEREN.
8 Zo geschiedde het, als Jeremia geeindigd had te spreken alles, wat de HEERE geboden had tot al het volk te spreken, dat de priesters en de profeten en al het volk hem grepen, zeggende: Gij zult den dood sterven!
9 Waarom hebt gij in den Naam des HEEREN geprofeteerd, zeggende: Dit huis zal worden als Silo, en deze stad zal woest worden, dat er niemand wone? En het ganse volk werd vergaderd tegen Jeremia, in het huis des HEEREN.
10 Als nu de vorsten van Juda deze woorden hoorden, gingen zij op uit het huis des konings naar het huis des HEEREN; en zij zetten zich bij de deur der nieuwe poort des HEEREN.
11 Toen spraken de priesters en de profeten tot de vorsten en tot al het volk, zeggende: Aan dezen man is een oordeel des doods, want hij heeft geprofeteerd tegen deze stad, gelijk als gij met uw oren gehoord hebt.
12 Maar Jeremia sprak tot al de vorsten en tot al het volk, zeggende: De HEERE heeft mij gezonden, om tegen dit huis en tegen deze stad te profeteren al de woorden, die gij gehoord hebt;
13 Nu dan, maakt uw wegen en uw handelingen goed, en gehoorzaamt de stem des HEEREN, uws Gods; zo zal het den HEERE berouwen over het kwaad, dat Hij tegen u gesproken heeft.
14 Doch ik, ziet, ik ben in uw handen; doet mij, als het goed, en als het recht is in uw ogen;
15 Maar weet voorzeker, dat gij, zo gij mij doodt, gewisselijk onschuldig bloed zult brengen op u, en op deze stad, en op haar inwoners; want in der waarheid, de HEERE heeft mij tot u gezonden, om al deze woorden voor uw oren te spreken.
16 Toen zeiden de vorsten en al het volk tot de priesteren en tot de profeten: Aan dezen man is geen oordeel des doods, want hij heeft tot ons gesproken in den Naam des HEEREN, onzes Gods.
17 Ook stonden er mannen op, van de oudsten des lands, en spraken tot de ganse gemeente des volks, zeggende:
18 Micha, de Morastiet, heeft in de dagen van Hizkia, koning van Juda, geprofeteerd, en tot al het volk van Juda gesproken, zeggende: Zo zegt de HEERE des heirscharen: Sion zal als een akker geploegd, en Jeruzalem tot steen hopen worden, en de berg dezes huizes tot hoogten des wouds.
19 Hebben ook Hizkia, de koning van Juda, en gans Juda hem ooit gedood? Vreesde hij niet den HEERE, en smeekte des HEEREN aangezicht, zodat het den HEERE berouwde over het kwaad, dat Hij tegen hen gesproken had? Wij dan doen een groot kwaad tegen onze zielen.

20 Er was ook een man, die in den Naam des HEEREN profeteerde, Uria, de zoon van Semaja, van Kirjath-jearim; die profeteerde tegen deze stad en tegen dit land, naar al de woorden van Jeremia.
21 En als de koning Jojakim, mitsgaders al zijn geweldigen, en al de vorsten zijn woorden hoorden, zocht de koning hem te doden; als Uria dat hoorde, zo vreesde hij, en vluchtte, en kwam in Egypte;
22 Maar de koning Jojakim zond mannen naar Egypte, Elnathan, den zoon van Achbor, en andere mannen met hem, in Egypte;
23 Die voerden Uria uit Egypte, en brachten hem tot den koning Jojakim, en hij sloeg hem met het zwaard, en hij wierp zijn dood lichaam in de graven van de kinderen des volks.
24 Maar de hand van Ahikam, den zoon van Safan, was met Jeremia, dat men hem niet overgaf in de hand des volk, om hem te doden.

27
1 In het begin des koninkrijks van Jojakim, zoon van Josia, koning van Juda, geschiedde dit woord tot Jeremia, van den HEERE, zeggende:
2 Alzo zeide de HEERE tot mij: Maak u banden en jukken, en doe die aan uw hals.
3 En zend ze tot den koning van Edom, en tot den koning van Moab, en tot den koning der kinderen Ammons, en tot den koning van Tyrus, en tot den koning van Sidon; door de hand der boden, die te Jeruzalem tot Zedekia, den koning van Juda, komen.
4 En beveel hun aan hun heren te zeggen: Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Zo zult gij tot uw heren zeggen:
5 Ik heb gemaakt de aarde, den mens en het vee, die op den aardbodem zijn, door Mijn grote kracht, en door Mijn uitgestrekten arm, en Ik geef ze aan welken het recht is in Mijn ogen.
6 En nu, Ik heb al deze landen gegeven in de hand van Nebukadnezar, den koning van Babel, Mijn knecht; zelfs ook het gedierte des velds heb Ik hem gegeven, om hem te dienen.
7 En alle volken zullen hem, en zijn zoon, en zijns zoons zoon dienen, totdat ook de tijd zijns eigenen lands kome; dan zullen zich machtige volken en grote koningen van hem doen dienen.
8 En het zal geschieden, het volk en het koninkrijk, dat hem, Nebukadnezar, den koning van Babel, niet zal dienen, en dat zijn hals niet zal geven onder het juk des konings van Babel; over datzelve volk zal Ik, spreekt de HEERE, bezoeking doen door het zwaard, en door den honger, en door de pestilentie, totdat Ik ze zal verteerd hebben door zijn hand.
9 Gijlieden dan, hoort niet naar uw profeten, en naar uw waarzeggers, en naar uw dromers, en naar uw guichelaars, en naar uw tovenaars, dewelke tot u spreken, zeggende: Gij zult den koning van Babel niet dienen.
10 Want zij profeteren u valsheid, om u verre uit uw land te brengen, en dat Ik u uitstote, en gij omkomt.
11 Maar het volk, dat zijn hals zal brengen onder het juk des konings van Babel, en hem dienen, datzelve zal Ik in zijn land laten, spreekt de HEERE, en het zal dat bouwen en daarin wonen.
12 Daarna sprak ik tot Zedekia, den koning van Juda, naar al deze woorden, zeggende: Brengt uw halzen onder het juk des konings van Babel, en dient hem en zijn volk, zo zult gij leven.
13 Waarom zoudt gij sterven, gij en uw volk door het zwaard, door den honger en door de pestilentie, gelijk als de HEERE gesproken heeft van het volk, dat den koning van Babel niet zal dienen.
14 Hoort dan niet naar de woorden der profeten, die tot u spreken, zeggende: Gij zult den koning van Babel niet dienen; want zij profeteren u valsheid.
15 Want Ik heb ze niet gezonden, spreekt de HEERE, en zij profeteren valselijk in Mijn Naam; opdat Ik u uitstote, en gij omkomt, gij en de profeten, die u profeteren.
16 Ook sprak ik tot de priesteren, en tot dit ganse volk, zeggende: Zo zegt de HEERE: Hoort niet naar de woorden uwer profeten, die u profeteren, zeggende: Ziet, de vaten van des HEEREN huis zullen nu haast uit Babel wedergebracht worden; want zij profeteren u valsheid.
17 Hoort niet naar hen, maar dient den koning van Babel, zo zult gijlieden leven; waarom zou deze stad tot een woestheid worden?
18 Maar zo zij profeten zijn, en zo des HEEREN woord bij hen is, laat hen nu bij den HEERE der heirscharen voorbidden, opdat de vaten, die in het huis des HEEREN, en in het huis des konings van Juda, en te Jeruzalem zijn overgebleven, niet naar Babel komen.
19 Want zo zegt de HEERE der heirscharen, van de pilaren, en van de zee, en van de stellingen, en van het overige der vaten, die in deze stad zijn overgebleven.
20 Die Nebukadnezar, de koning van Babel, niet heeft weggenomen, als hij Jechonia, den zoon van Jojakim, koning van Juda, van Jeruzalem, naar Babel gevankelijk wegvoerde, mitsgaders al de edelen van Juda en Jeruzalem;
21 Ja, zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels, van de vaten, die in het huis des HEEREN, en in het huis des konings van Juda, en te Jeruzalem zijn overgebleven:

22 Naar Babel zullen zij gebracht worden, en aldaar zullen zij zijn, tot den dag toe, dat Ik ze bezoeken zal, spreekt de HEERE; dan zal Ik ze opvoeren, en zal ze wederbrengen tot deze plaats.

28
1 Voorts geschiedde het in hetzelfde jaar, in het begin des koninkrijks van Zedekia, koning van Juda, in het vierde jaar, in de vijfde maand, dat Hananja, zoon van Azur, de profeet, die van Gibeon was, tot mij sprak, in het huis des HEEREN, voor de ogen der priesteren en des gansen volks, zeggende:
2 Zo spreekt de HEERE der heirscharen, de God Israels, zeggende: Ik heb het juk des konings van Babel verbroken.
3 In nog twee volle jaren zal Ik tot deze plaats wederbrengen al de vaten van het huis des HEEREN, die Nebukadnezar, de koning van Babel, uit deze plaats heeft weggenomen, en dezelve naar Babel gebracht.
4 Ook zal Ik Jechonia, den zoon van Jojakim, koning van Juda, en allen, die gevankelijk weggevoerd zijn van Juda, die te Babel gekomen zijn, tot deze plaats wederbrengen, spreekt de HEERE; want Ik zal het juk des konings van Babel verbreken.
5 Toen sprak de profeet Jeremia tot den profeet Hananja, voor de ogen der priesteren, en voor de ogen des gansen volks, die in het huis des HEEREN stonden;
6 En de profeet Jeremia zeide: Amen, de HEERE doe alzo! de HEERE bevestige uw woorden, die gij geprofeteerd hebt, dat Hij de vaten van des HEEREN huis, en allen, die gevankelijk zijn weggevoerd, van Babel wederbrenge tot deze plaats!
7 Maar hoor nu dit woord, dat ik spreek voor uw oren, en voor de oren des gansen volks:
8 De profeten, die voor mij en voor u van ouds geweest zijn, die hebben tegen veel landen en tegen grote koninkrijken geprofeteerd, van krijg, en van kwaad, en van pestilentie.
9 De profeet, die geprofeteerd zal hebben van vrede, als het woord van dien profeet komt, dan zal die profeet bekend worden, dat hem de HEERE in der waarheid gezonden heeft.
10 Toen nam de profeet Hananja het juk van den hals van den profeet Jeremia, en verbrak het.
11 En Hananja sprak voor de ogen des gansen volks, zeggende: Zo zegt de HEERE: Alzo zal Ik verbreken het juk van Nebukadnezar, den koning van Babel, in nog twee volle jaren, van den hals al der volken. En de profeet Jeremia ging zijns weegs.
12 Doch des HEEREN woord geschiedde tot Jeremia (nadat de profeet Hananja het juk van den hals van den profeet Jeremia verbroken had), zeggende:
13 Ga henen en spreek tot Hananja, zeggende: Zo zegt de HEERE: Houten jukken hebt gij verbroken, nu zult gij in plaats van die, ijzeren jukken maken.
14 Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Ik heb een ijzeren juk gedaan aan den hals van al deze volken, om Nebukadnezar, den koning van Babel, te dienen, en zij zullen hem dienen; ja, Ik heb hem ook het gedierte des velds gegeven.
15 En de profeet Jeremia zeide tot den profeet Hananja: Hoor nu, Hananja! de HEERE heeft u niet gezonden, maar gij hebt gemaakt, dat dit volk op leugen vertrouwt.
16 Daarom, zo zegt de HEERE: Zie, Ik zal u wegwerpen van den aardbodem; dit jaar zult gij sterven, omdat gij een afval gesproken hebt tegen den HEERE.
17 Alzo stierf de profeet Hananja in datzelfde jaar, in de zevende maand.

29
1 Voorts zijn dit de woorden des briefs, dien de profeet Jeremia zond van Jeruzalem tot de overige oudsten, die gevankelijk waren weggevoerd, mitsgaders tot de priesteren, en tot de profeten, en tot het ganse volk, dat Nebukadnezar van Jeruzalem gevankelijk had weggevoerd naar Babel.
2 (Nadat de koning Jechonia, en de koningin, en de kamerlingen, de vorsten van Juda en Jeruzalem, mitsgaders de timmerlieden en smeden van Jeruzalem waren uitgegaan);
3 Door de hand van Elasa, den zoon van Safan, en Gemarja, den zoon van Hilkia, die Zedekia, de koning van Juda, naar Babel zond, tot Nebukadnezar, den koning van Babel, zeggende:
4 Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels, tot allen, die gevankelijk zijn weggevoerd, die Ik gevankelijk heb doen wegvoeren van Jeruzalem naar Babel:
5 Bouwt huizen en woont daarin, en plant hoven en eet de vrucht daarvan;
6 Neemt vrouwen, en gewint zonen en dochteren, en neemt vrouwen voor uw zonen, en geeft uw dochteren aan mannen, dat zij zonen en dochteren baren; en wordt aldaar vermenigvuldigd, en wordt niet verminderd.
7 En zoekt den vrede der stad, waarhenen Ik u gevankelijk heb doen wegvoeren, en bidt voor haar tot den HEERE; want in haar vrede zult gij vrede hebben.
8 Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Laat uw profeten en uw waarzeggers, die in het midden van u zijn, u niet bedriegen, en hoort niet naar uw dromers, die gij doet dromen.
9 Want zij profeteren u valselijk in Mijn Naam; Ik heb hen niet gezonden, spreekt de HEERE.
10 Want zo zegt de HEERE: Zekerlijk, als zeventig jaren te Babel zullen vervuld zijn, zal Ik ulieden bezoeken, en Ik zal Mijn goed woord over u verwekken, u wederbrengende tot deze plaats.
11 Want Ik weet de gedachten, die Ik over u denk, spreekt de HEERE, gedachten des vredes, en niet des kwaads, dat Ik u geve het einde en de verwachting.
12 Dan zult gij Mij aanroepen, en henengaan, en tot Mij bidden; en Ik zal naar u horen.
13 En gij zult Mij zoeken en vinden, wanneer gij naar Mij zult vragen met uw ganse hart.
14 En Ik zal van ulieden gevonden worden, spreekt de HEERE, en Ik zal uw gevangenis wenden, en u vergaderen uit al de volken, en uit al de plaatsen, waarhenen Ik u gedreven heb, spreekt de HEERE; en Ik zal u wederbrengen tot de plaats, van waar Ik u gevankelijk heb doen wegvoeren.
15 Omdat gij zegt: de HEERE heeft ons profeten naar Babel verwekt;
16 Daarom zegt de HEERE alzo van den koning, die op Davids troon zit, en van al het volk, dat in deze stad woont, te weten, uw broederen, die met u niet zijn uitgegaan in de gevangenis;
17 Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Ziet, Ik zal het zwaard, den honger en de pestilentie onder hen zenden; en Ik zal ze maken als de afschuwelijke vijgen, die vanwege de boosheid niet kunnen gegeten worden.
18 En Ik zal ze achterna jagen met het zwaard, met den honger en met de pestilentie; en Ik zal ze overgeven tot een beroering, allen koninkrijken der aarde, tot een vloek, en tot een schrik, en tot een aanfluiting, en tot een smaadheid, onder al de volken, waar Ik ze henengedreven zal hebben;
19 Omdat zij naar Mijn woorden niet gehoord hebben, spreekt de HEERE, als Ik Mijn knechten, de profeten, tot hen zond, vroeg op zijnde en zendende; maar gijlieden hebt niet gehoord, spreekt de HEERE.
20 Gij dan, hoort des HEEREN woord, gij allen, die gevankelijk zijt weggevoerd, die Ik van Jeruzalem naar Babel heb weggezonden!
21 Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels, van Achab, zoon van Kolaja, en van Zedekia, zoon van Maaseja, die ulieden in Mijn Naam valselijk profeteren: Ziet, Ik zal hen geven in de hand van Nebukadnezar, den koning van Babel, en hij zal ze voor uw ogen slaan.

22 En van hen zal een vloek genomen worden bij al de gevankelijk weggevoerden van Juda, die in Babel zijn, dat men zegge: De HEERE stelle u als Zedekia, en als Achab, die de koning van Babel aan het vuur braadde;
23 Omdat zij een dwaasheid deden in Israel, en overspel bedreven met de vrouwen hunner naasten, en spraken het woord valselijk in Mijn Naam, dat Ik hun niet geboden had; en Ik ben Degene, Die het weet, en een getuige daarvan, spreekt de HEERE.
24 Tot Semaja nu, den Nechlamiet, zult gij spreken, zeggende:
25 Zo spreekt de HEERE der heirscharen, de God Israels, zeggende: Omdat gij brieven in uw naam gezonden hebt tot al het volk, dat te Jeruzalem is, en tot Zefanja, den zoon van Maaseja, den priester, en tot al de priesteren, zeggende:
26 De HEERE heeft u tot priester gesteld, in plaats van den priester Jojada, dat gij opzieners zoudt zijn in des HEEREN huis over allen man, die onzinnig is, en zich voor een profeet uitgeeft, dat gij dien stelt in de gevangenis en in den stok.
27 Nu dan, waarom hebt gij Jeremia, den Anathothiet, niet gescholden, die zich bij ulieden voor een profeet uitgeeft?
28 Want daarom heeft hij tot ons naar Babel gezonden, zeggende: Het zal lang duren; bouwt huizen, en woont daarin, en plant hoven, en eet de vrucht daarvan.
29 Zefanja nu, de priester, had dezen brief gelezen voor de oren van den profeet Jeremia.
30 Daarom geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia, zeggende:
31 Zend henen tot allen, die gevankelijk weggevoerd zijn, zeggende: Zo zegt de HEERE van Semaja, den Nechlamiet: Omdat Semaja ulieden geprofeteerd heeft, daar Ik hem niet gezonden heb, en heeft gemaakt, dat gij op leugen vertrouwt;
32 Daarom zegt de HEERE alzo: Ziet, Ik zal bezoeking doen over Semaja, den Nechlamiet, en over zijn zaad; hij zal niemand hebben, die in het midden dezes volks wone, en zal het goede niet zien, dat Ik Mijn volke doen zal, spreekt de HEERE; want hij heeft een afval gesproken tegen den HEERE.

30
1 Het woord, dat tot Jeremia geschied is van den HEERE, zeggende:
2 Zo spreekt de HEERE, de God Israels, zeggende: Schrijf u al de woorden, die Ik tot u gesproken heb, in een boek.
3 Want zie, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik de gevangenis van Mijn volk, Israel en Juda, wenden zal, zegt de HEERE; en Ik zal hen wederbrengen in het land, dat Ik hun vaderen gegeven heb, en zij zullen het erfelijk bezitten.
4 En dit zijn de woorden, die de HEERE gesproken heeft van Israel en van Juda.
5 Want zo zegt de HEERE: Wij horen een stem der verschrikking; er is vrees en geen vrede.
6 Vraagt toch en ziet, of een manspersoon baart? Waarom zie Ik dan eens iegelijken mans handen op zijn lenden, als van een barende vrouw, en alle aangezichten veranderd in bleekheid?
7 O wee! want die dag is zo groot, dat zijns gelijke niet geweest is; en het is een tijd van benauwdheid voor Jakob; nog zal hij daaruit verlost worden.
8 Want het zal te dien dage geschieden, spreekt de HEERE der heirscharen, dat Ik zijn juk van uw hals verbreken, en uw banden verscheuren zal; en vreemden zullen zich niet meer van hem doen dienen.
9 Maar zij zullen dienen den HEERE, hun God, en hun koning David, dien Ik hun verwekken zal.
10 Gij dan, vrees niet, o Mijn knecht Jakob! spreekt de HEERE, ontzet u niet, Israel! want zie, Ik zal u uit verre landen verlossen, en uw zaad uit het land hunner gevangenis; en Jakob zal wederkomen, en stil en gerust zijn, en er zal niemand zijn, die hem verschrikke.
11 Want Ik ben met u, spreekt de HEERE, om u te verlossen; want Ik zal een voleinding maken met al de heidenen, waarhenen Ik u verstrooid heb; maar met u zal Ik geen voleinding maken; maar Ik zal u kastijden met mate, en u niet gans onschuldig houden.
12 Want zo zegt de HEERE: Uw breuk is dodelijk, uw plage is smartelijk.
13 Er is niemand, die uw zaak oordeelt, aangaande het gezwel; gij hebt geen heelpleisters.
14 Al uw liefhebbers hebben u vergeten, zij vragen niet naar u; want Ik heb u geslagen met eens vijands plage, met de kastijding eens wreden; om de grootheid uwer ongerechtigheid, omdat uw zonden machtig veel zijn.
15 Wat krijt gij over uw breuk, dat uw smart dodelijk is? Om de grootheid uwer ongerechtigheid, omdat uw zonden machtig veel zijn, heb Ik u deze dingen gedaan.
16 Daarom, allen, die u opeten, zullen opgegeten worden, en al uw wederpartijders, zij allen zullen gaan in gevangenis; en die u beroven, zullen ter beroving zijn, en allen, die u plunderen, zal Ik ter plundering overgeven.
17 Want Ik zal u de gezondheid doen rijzen, en u van uw plagen genezen, spreekt de HEERE; omdat zij u noemen: De verdrevene. Het is Sion, zeggen zij; niemand vraagt naar haar.
18 Zo zegt de HEERE: Ziet, Ik zal de gevangenis der tenten Jakobs wenden, en Mij over hun woningen ontfermen; en de stad zal herbouwd worden op haar hoop, en het paleis zal liggen naar zijn wijze.
19 En van hen zal dankzegging uitgaan, en een stem der spelenden; en Ik zal hen vermeerderen, en zij zullen niet verminderd worden, en Ik zal hen verheerlijken, en zij zullen niet gering worden.
20 En zijn zonen zullen zijn als eertijds, en zijn gemeente zal voor Mijn aangezicht bevestigd worden; en Ik zal bezoeking doen over al zijn onderdrukkers.
21 En zijn Heerlijke zal uit hem zijn, en zijn Heerser uit het midden van hem voortkomen; en Ik zal hem doen naderen, en hij zal tot Mij genaken; want wie is hij, die met zijn hart borg worde, om tot Mij te genaken? spreekt de HEERE.
22 En gij zult Mij tot een volk zijn, en Ik zal u tot een God zijn.

23 Ziet, een onweder des HEEREN, een grimmigheid is uitgegaan, een aanhoudend onweder; het zal blijven op het hoofd der goddelozen.
24 De hittigheid van des HEEREN toorn zal zich niet afwenden, totdat Hij gedaan, en totdat Hij daargesteld zal hebben de gedachten Zijns harten; in het laatste der dagen zult gij daarop letten.

31
1 Ter zelfder tijd, spreekt de HEERE, zal Ik allen geslachten Israels tot een God zijn; en zij zullen Mij tot een volk zijn.
2 Zo zegt de HEERE: Het volk der overgeblevenen van het zwaard heeft genade gevonden in de woestijn, namelijk Israel, als Ik henenging om hem tot rust te brengen.
3 De HEERE is mij verschenen van verre tijden! Ja, Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde; daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid.
4 Ik zal u weder bouwen, en gij zult gebouwd worden, o jonkvrouw Israels! gij zult weder versierd zijn met uw trommelen, en uitgaan met den rei der spelenden.
5 Gij zult weder wijngaarden planten op de bergen van Samaria; de planters zullen planten, en de vrucht genieten.
6 Want er zal een dag zijn, waarin de hoeders op Efraims gebergte zullen roepen: Maakt ulieden op, en laat ons opgaan naar Sion, tot den HEERE, onzen God!
7 Want zo zegt de HEERE: Roept luide over Jakob met vreugde, en juicht vanwege het hoofd der heidenen; doet het horen, lofzingt, en zegt: O HEERE! behoud Uw volk, het overblijfsel van Israel.
8 Ziet, Ik zal ze aanbrengen uit het land van het noorden, en zal hen vergaderen van de zijden der aarde; onder hen zullen zijn blinden en lammen, zwangeren en barenden te zamen; met een grote gemeente zullen zij herwaarts wederkomen.
9 Zij zullen komen met geween, en met smekingen zal Ik hen voeren; Ik zal hen leiden aan de waterbeken, in een rechte weg, waarin zij zich niet zullen stoten; want Ik ben Israel tot een Vader, en Efraim is Mijn eerstgeborene.
10 Hoort des HEEREN woord, gij heidenen! en verkondigt in de eilanden, die verre zijn, en zegt: Hij, Die Israel verstrooid heeft, zal hem weder vergaderen, en hem bewaren als een herder zijn kudde.
11 Want de HEERE heeft Jakob vrijgekocht, en Hij heeft hem verlost uit de hand desgenen, die sterker was dan hij.
12 Dies zullen zij komen, en op de hoogte van Sion juichen, en toevloeien tot des HEEREN goed, tot het koren, en tot den most, en tot de olie, en tot de jonge schapen en runderen; en hun ziel zal zijn als een gewaterde hof, en zij zullen voortaan niet meer treurig zijn.
13 Dan zal zich de jonkvrouw verblijden in den rei, daartoe de jongelingen en ouden te zamen; want Ik zal hunlieder rouw in vrolijkheid veranderen, en zal hen troosten, en zal hen verblijden naar hun droefenis.
14 En Ik zal de ziel der priesteren met vettigheid dronken maken; en Mijn volk zal met Mijn goed verzadigd worden, spreekt de HEERE.
15 Zo zegt de HEERE: Er is een stem gehoord in Rama, een klage, een zeer bitter geween; Rachel weent over haar kinderen; zij weigert zich te laten troosten over haar kinderen, omdat zij niet zijn.
16 Zo zegt de HEERE: Bedwing uw stem van geween, en uw ogen van tranen; want er is loon voor uw arbeid, spreekt de HEERE; want zij zullen uit des vijands land wederkomen.
17 En er is verwachting voor uw nakomelingen, spreekt de HEERE; want uw kinderen zullen wederkomen tot hun landpale.
18 Ik heb wel gehoord, dat zich Efraim beklaagt, zeggende: Gij hebt mij getuchtigd, en ik ben getuchtigd geworden als een ongewend kalf. Bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn, want Gij zijt de HEERE, mijn God!
19 Zekerlijk, nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad, en nadat ik mijzelven ben bekend gemaakt, heb ik op de heup geklopt, ik ben beschaamd, ja, ook schaamrood geworden, omdat ik de smaadheid mijner jeugd gedragen heb.

20 Is niet Efraim Mij een dierbare zoon, is hij Mij niet een troetelkind? Want sinds Ik tegen hem gesproken heb, denk Ik nog ernstelijk aan hem; daarom rommelt Mijn ingewand over hem; Ik zal Mij zijner zekerlijk ontfermen, spreekt de HEERE.
21 Richt u merktekenen op, stel u spitse pilaren, zet uw hart op de baan, op den weg, dien gij gewandeld hebt; keer weder, o jonkvrouw Israels, keer weder tot deze uw steden!
22 Hoe lang zult gij u onttrekken, gij afkerige dochter? Want de HEERE heeft wat nieuws op de aarde geschapen: de vrouw zal den man omvangen.
23 Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Dit woord zullen zij nog zeggen in het land van Juda, en in zijn steden, als Ik hun gevangenis wenden zal: De HEERE zegene u, gij woning der gerechtigheid, gij berg der heiligheid!
24 En Juda, mitsgaders al zijn steden, zullen te zamen daarin wonen; de akkerlieden, en die met de kudde reizen.
25 Want Ik heb de vermoeide ziel dronken gemaakt, en Ik heb alle treurige ziel vervuld.
26 (Hierop ontwaakte ik, en zag toe, en mijn slaap was mij zoet.)
27 Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik het huis van Israel en het huis van Juda bezaaien zal met zaad van mensen en zaad van beesten.
28 En het zal geschieden, gelijk als Ik over hen gewaakt heb, om uit te rukken, en af te breken, en te verstoren, en te verderven, en kwaad aan te doen; alzo zal Ik over hen waken, om te bouwen en te planten, spreekt de HEERE.
29 In die dagen zullen zij niet meer zeggen: De vaders hebben onrijpe druiven gegeten, en der kinderen tanden zijn stomp geworden.
30 Maar een iegelijk zal om zijn ongerechtigheid sterven; een ieder mens, die de onrijpe druiven eet, zijn tanden zullen stomp worden.
31 Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik met het huis van Israel en met het huis van Juda een nieuw verbond zal maken;
32 Niet naar het verbond, dat Ik met hun vaderen gemaakt heb, ten dage als Ik hun hand aangreep, om hen uit Egypteland uit te voeren, welk Mijn verbond zij vernietigd hebben, hoewel Ik hen getrouwd had, spreekt de HEERE;
33 Maar dit is het verbond, dat Ik na die dagen met het huis van Israel maken zal, spreekt de HEERE: Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven; en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn.
34 En zij zullen niet meer, een iegelijk zijn naaste, en een iegelijk zijn broeder, leren, zeggende: Kent den HEERE! want zij zullen Mij allen kennen, van hun kleinste af tot hun grootste toe, spreekt de HEERE; want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven, en hunner zonden niet meer gedenken.
35 Zo zegt de HEERE, Die de zon ten lichte geeft des daags, de ordeningen der maan en der sterren ten lichte des nachts, Die de zee klieft, dat haar golven bruisen, HEERE der heirscharen is Zijn Naam:
36 Indien deze ordeningen van voor Mijn aangezicht zullen wijken, spreekt de HEERE, zo zal ook het zaad Israels ophouden, dat het geen volk zij voor Mijn aangezicht, al de dagen.
37 Zo zegt de HEERE: Indien de hemelen daarboven gemeten, en de fondamenten der aarde beneden doorgrond kunnen worden, zo zal Ik ook het ganse zaad Israels verwerpen, om alles, wat zij gedaan hebben, spreekt de HEERE.
38 Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat deze stad den HEERE zal herbouwd worden, van den toren Hananeel af tot aan de Hoekpoort.
39 En het meetsnoer zal wijders nevens dezelve uitgaan tot aan den heuvel Gareb, en zich naar Goath omwenden.
40 En het ganse dal der dode lichamen en der as, en al de velden tot aan de beek Kidron, tot aan den hoek van de Paardenpoort tegen het oosten, zal den HEERE een heiligheid zijn; er zal niets weder uitgerukt, noch afgebroken worden in eeuwigheid.

32
1 Het woord, dat tot Jeremia geschied is van den HEERE, in het tiende jaar van Zedekia, koning van Juda; dit jaar was het achttiende jaar van Nebukadnezar.
2 (Het heir nu des konings van Babel belegerde toen Jeruzalem, en de profeet Jeremia was besloten in het voorhof der bewaring, dat in het huis des konings van Juda is.
3 Want Zedekia, de koning van Juda, had hem besloten, zeggende: Waarom profeteert gij, zeggende: Zo zegt de HEERE: Ziet, Ik geef deze stad in de hand des konings van Babel, en hij zal ze innemen;
4 En Zedekia, de koning van Juda, zal van de hand der Chaldeen niet ontkomen; maar hij zal zekerlijk gegeven worden in de hand des konings van Babel, en zijn mond zal tot deszelfs mond spreken, en zijn ogen zullen deszelfs ogen zien;
5 En hij zal Zedekia naar Babel voeren, en aldaar zal hij zijn, totdat Ik hem bezoek, spreekt de HEERE; ofschoon gijlieden tegen de Chaldeen strijdt, gij zult toch geen geluk hebben.)
6 Jeremia dan zeide: Des HEEREN woord is tot mij geschied, zeggende:
7 Zie, Hanameel, de zoon van Sallum, uw oom, zal tot u komen, zeggende: Koop u mijn veld, dat bij Anathoth is, want gij hebt het recht van lossing, om te kopen.
8 Alzo kwam Hanameel, mijns ooms zoon, naar des HEEREN woord, tot mij, in het voorhof der bewaring, en zeide tot mij: Koop toch mijn veld, hetwelk is bij Anathoth, dat in het land van Benjamin is; want gij hebt het erfrecht, en gij hebt de lossing, koop het voor u. Toen merkte ik, dat het des HEEREN woord was.
9 Dies kocht ik van Hanameel, mijns ooms zoon, het veld, dat bij Anathoth is; en ik woog hem het geld toe, zeventien zilveren sikkelen.
10 En ik onderschreef den brief en verzegelde dien, en deed het getuigen betuigen, als ik het geld op de weegschaal gewogen had.
11 En ik nam den koopbrief, die verzegeld was naar het gebod en de inzettingen, en den open brief;
12 En ik gaf den koopbrief aan Baruch, den zoon van Nerija, den zoon van Machseja, voor de ogen van Hanameel, mijns ooms zoon, en voor de ogen der getuigen die den koopbrief hadden onderschreven; voor de ogen van al de Joden, die in het voorhof der bewaring zaten.
13 En ik beval Baruch voor hun ogen, zeggende:
14 Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Neem deze brieven, dezen koopbrief, zo den verzegelden als dezen open brief, en doe ze in een aarden vat, opdat zij vele dagen mogen bestaan.
15 Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Er zullen nog huizen, en velden, en wijngaarden in dit land gekocht worden.
16 Voorts, nadat ik den koopbrief aan Baruch, den zoon van Nerija, gegeven had, bad ik tot den HEERE, zeggende:
17 Ach, Heere HEERE! Zie, Gij hebt de hemelen en de aarde gemaakt, door Uw grote kracht en door Uw uitgestrekten arm; geen ding is U te wonderlijk.
18 Gij, Die goedertierenheid doet aan duizenden, en de ongerechtigheid der vaderen vergeldt in den schoot hunner kinderen na hen; Gij grote, Gij geweldige God, Wiens Naam is HEERE der heirscharen!
19 Groot van raad en machtig van daad; want Uw ogen zijn open over alle wegen der mensenkinderen, om een iegelijk te geven naar zijn wegen, en naar de vrucht zijner handelingen.
20 Gij, Die tekenen en wonderen gesteld hebt in Egypteland, tot op dezen dag, zo in Israel, als onder andere mensen, en hebt U een Naam gemaakt, als Hij is te dezen dage!
21 En hebt Uw volk Israel uit Egypteland uitgevoerd, door tekenen en door wonderen, en door een sterke hand, en door een uitgestrekten arm, en door grote verschrikking.

22 En hebt hun dit land gegeven, dat Gij hun vaderen gezworen hadt hun te zullen geven, een land vloeiende van melk en honig;
23 Zij zijn er ook ingekomen en hebben het erfelijk bezeten, maar hebben Uwer stem niet gehoorzaamd, en in Uw wet niet gewandeld; zij hebben niets gedaan van alles, wat Gij hun geboden hadt te doen; dies hebt Gij hun al dit kwaad doen bejegenen.
24 Zie, de wallen! zij zijn gekomen aan de stad, om die in te nemen, en de stad is gegeven in de hand der Chaldeen, die tegen haar strijden; vanwege het zwaard en den honger en de pestilentie; en wat Gij gesproken hebt, is geschied, en zie, Gij ziet het.
25 Evenwel hebt Gij tot mij gezegd, Heere HEERE! koop u dat veld voor geld, en doe het getuigen betuigen; daar de stad in der Chaldeen hand gegeven is.
26 Toen geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia, zeggende:
27 Zie, Ik ben de HEERE, de God van alle vlees; zou Mij enig ding te wonderlijk zijn?
28 Daarom zegt de HEERE alzo: Zie, Ik geef deze stad in de hand der Chaldeen, en in de hand van Nebukadnezar, den koning van Babel, en hij zal ze innemen.
29 En de Chaldeen, die tegen deze stad strijden, zullen er inkomen, en deze stad met vuur aansteken, en zullen ze verbranden, met de huizen, op welker daken zij aan Baal gerookt, en anderen goden drankofferen geofferd hebben, om Mij te vertoornen.
30 Want de kinderen Israels en de kinderen van Juda hebben van hun jeugd aan alleenlijk gedaan, dat kwaad was in Mijn ogen; want de kinderen Israels hebben Mij door het werk hunner handen alleenlijk vertoornd, spreekt de HEERE.
31 Want tot Mijn toorn en tot Mijn grimmigheid is Mij deze stad geweest, van den dag af, dat zij haar gebouwd hebben, tot op dezen dag toe; opdat Ik haar van Mijn aangezicht wegdeed;
32 Om al de boosheid der kinderen Israels en der kinderen van Juda, die zij gedaan hebben om Mij te vertoornen, zij, hun koningen, hun vorsten, hun priesteren, en hun profeten, en de mannen van Juda, en de inwoners van Jeruzalem;
33 Die Mij den nek hebben toegekeerd en niet het aangezicht; hoewel Ik hen leerde, vroeg op zijnde en lerende, evenwel hoorden zij niet, om tucht aan te nemen;
34 Maar zij hebben hun verfoeiselen gesteld in het huis, dat naar Mijn Naam genoemd is, om dat te verontreinigen.
35 En zij hebben de hoogten van Baal gebouwd, die in het dal des zoons van Hinnom zijn, om hun zonen en hun dochteren den Molech door het vuur te laten gaan; hetwelk Ik hun niet heb geboden, noch in Mijn hart is opgekomen, dat zij dezen gruwel zouden doen; opdat zij Juda mochten doen zondigen.
36 En nu, daarom zegt de HEERE, de God Israels, alzo van deze stad, waar gij van zegt: Zij is gegeven in de hand des konings van Babel, door het zwaard, en door den honger, en door de pestilentie;
37 Ziet, Ik zal hen vergaderen uit al de landen, waarhenen Ik hen zal verdreven hebben in Mijn toorn, en in Mijn grimmigheid, en in grote verbolgenheid; en Ik zal hen tot deze plaats wederbrengen, en zal hen zeker doen wonen.
38 Ja, zij zullen Mij tot een volk zijn, en Ik zal hun tot een God zijn.
39 En Ik zal hun enerlei hart en enerlei weg geven, om Mij te vrezen al de dagen, hun ten goede, mitsgaders hun kinderen na hen.
40 En Ik zal een eeuwig verbond met hen maken, dat Ik van achter hen niet zal afkeren, opdat Ik hun weldoe; en Ik zal Mijn vreze in hun hart geven, dat zij niet van Mij afwijken.
41 En Ik zal Mij over hen verblijden, dat Ik hun weldoe; en Ik zal hen getrouwelijk in dat land planten, met Mijn ganse hart en met Mijn ganse ziel.
42 Want zo zegt de HEERE: Gelijk als Ik over dit volk gebracht heb al dit grote kwaad, alzo zal Ik over hen brengen al het goede, dat Ik over hen spreke.
43 En er zullen velden gekocht worden in dit land, waarvan gij zegt: Het is woest, dat er geen mens noch beest in is; het is in der Chaldeen hand gegeven.

44 Velden zal men voor geld kopen, en de brieven onderschrijven, en verzegelen, en getuigen doen betuigen, in het land van Benjamin, en in de plaatsen rondom Jeruzalem, en in de steden van Juda, en in de steden van het gebergte, en in de steden der laagte, en in de steden van het zuiden; want Ik zal hun gevangenis wenden, spreekt de HEERE.

33
1 Voorts geschiedde des HEEREN woord ten tweeden male tot Jeremia, als hij nog in het voorhof der bewaring was opgesloten, zeggende:
2 Zo zegt de HEERE, Die het doet, de HEERE, Die dat formeert, opdat Hij het bevestige, HEERE is Zijn Naam;
3 Roep tot Mij, en Ik zal u antwoorden, en Ik zal u bekend maken grote en vaste dingen, die gij niet weet.
4 Want zo zegt de HEERE, de God Israels, van de huizen dezer stad, en van de huizen der koningen van Juda, die door de wallen en door het zwaard zijn afgebroken:
5 Er zijn er wel ingekomen, om te strijden tegen de Chaldeen, maar het is om die te vullen met dode lichamen van mensen, die Ik verslagen heb in Mijn toorn en in Mijn grimmigheid; en omdat Ik Mijn aangezicht van deze stad verborgen heb, om al hunlieder boosheid.
6 Zie, Ik zal haar de gezondheid en de genezing doen rijzen, en zal henlieden genezen, en zal hun openbaren overvloed van vrede en waarheid.
7 En Ik zal de gevangenis van Juda en de gevangenis van Israel wenden, en zal ze bouwen als in het eerste.
8 En Ik zal hen reinigen van al hun ongerechtigheid, met dewelke zij tegen Mij gezondigd hebben; en Ik zal vergeven al hun ongerechtigheden, met dewelke zij tegen Mij gezondigd en met dewelke zij tegen Mij overtreden hebben.
9 En het zal Mij zijn tot een vrolijken naam, tot een roem, en tot een sieraad bij alle heidenen der aarde; die al het goede zullen horen, dat Ik hun doe; en zij zullen vrezen en beroerd zijn over al het goede, en over al den vrede, dien Ik hun beschikke.
10 Alzo zegt de HEERE: In deze plaats (waarvan gij zegt: Zij is woest, dat er geen mens en geen beest in is), in de steden van Juda, en op de straten van Jeruzalem, die zo verwoest zijn, dat er geen mens, en geen inwoner, en geen beest in is, zal wederom gehoord worden,
11 De stem der vrolijkheid en de stem der blijdschap, de stem des bruidegoms en de stem der bruid, de stem dergenen, die zeggen: Looft den HEERE der heirscharen, want de HEERE is goed, want Zijn goedertierenheid is in eeuwigheid! de stem dergenen, die lof aanbrengen ten huize des HEEREN; want Ik zal de gevangenis des lands wenden, als in het eerste, zegt de HEERE.
12 Zo zegt de HEERE der heirscharen: In deze plaats, die zo woest is, dat er geen mens, zelfs tot het vee toe, in is, mitsgaders in al derzelver steden, zullen wederom woningen zijn van herderen, die de kudden doen legeren.
13 In de steden van het gebergte, in de steden der laagte, en in de steden van het zuiden, en in het land van Benjamin, en in de plaatsen rondom Jeruzalem, en in de steden van Juda, zullen de kudden wederom onder de handen des tellers doorgaan, zegt de HEERE.
14 Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik het goede woord verwekken zal, dat Ik tot het huis van Israel en over het huis van Juda gesproken heb.
15 In die dagen, en te dier tijd zal Ik David een SPRUIT der gerechtigheid doen uitspruiten; en Hij zal recht en gerechtigheid doen op aarde.
16 In die dagen zal Juda verlost worden, en Jeruzalem zeker wonen; en deze is, die haar roepen zal: De HEERE, onze GERECHTIGHEID.
17 Want zo zegt de HEERE: Aan David zal niet worden afgesneden een Man, Die op den troon van het huis Israels zitte.
18 Ook zal den Levietischen priesteren, van voor Mijn aangezicht, niet worden afgesneden een Man, Die brandoffer offere, en spijsoffer aansteke, en slachtoffer bereide al de dagen.
19 En des HEEREN woord geschiedde tot Jeremia, zeggende:
20 Alzo zegt de HEERE: Indien gijlieden Mijn verbond van den dag; en Mijn verbond van den nacht kondt vernietigen, zodat dag en nacht niet zijn op hun tijd;

21 Zo zal ook vernietigd kunnen worden Mijn verbond met Mijn knecht David, dat hij geen zoon hebbe, die op zijn troon regere, en met de Levieten, de priesteren, Mijn dienaren.
22 Gelijk het heir des hemels niet geteld, en het zand der zee niet gemeten kan worden, alzo zal Ik vermenigvuldigen het zaad van Mijn knecht David, en de Levieten, die Mij dienen.
23 Voorts geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia, zeggende:
24 Hebt gij niet gezien, wat dit volk spreekt, zeggende: De twee geslachten, die de HEERE verkoren had, die heeft Hij nu verworpen? Ja, zij versmaden Mijn volk, zodat het geen volk meer is voor hun aangezicht.
25 Zo zegt de HEERE: Indien Mijn verbond niet is van dag en nacht; indien Ik de ordeningen des hemels en der aarde niet gesteld heb;
26 Zo zal Ik ook het zaad van Jakob en van Mijn knecht David verwerpen, dat Ik van zijn zaad niet neme, die daar heerse over het zaad van Abraham, Izak en Jakob; want Ik zal hun gevangenis wenden en Mij hunner ontfermen.

34
1 Het woord, dat tot Jeremia geschied is van den HEERE (als Nebukadnezar, koning van Babel, en zijn ganse heir, en alle koninkrijken der aarde, die onder de heerschappij zijner hand waren, en al de volken tegen Jeruzalem streden, en tegen al haar steden), zeggende:
2 Zo zegt de HEERE, de God Israels: Ga henen en spreek tot Zedekia, den koning van Juda, en zeg tot hem: Zo zegt de HEERE: Zie, Ik geef deze stad in de hand des konings van Babel, en hij zal ze met vuur verbranden.
3 En gij zult van zijn hand niet ontkomen, maar zekerlijk gegrepen, en in zijn hand gegeven worden; en uw ogen zullen de ogen des konings van Babel zien, en zijn mond zal tot uw mond spreken, en gij zult te Babel komen.
4 Maar hoor des HEEREN woord, o Zedekia, koning van Juda! zo zegt de HEERE van u: Gij zult door het zwaard niet sterven.
5 Gij zult sterven in vrede, en naar de brandingen van uw vaderen, de vorige koningen, die voor u geweest zijn, alzo zullen zij over u branden, en u beklagen, zeggende: Och heer! want Ik heb het woord gesproken, spreekt de HEERE.
6 En de profeet Jeremia sprak al deze woorden tot Zedekia, den koning van Juda, te Jeruzalem.
7 Als het heir des konings van Babel streed tegen Jeruzalem, en tegen al de overgeblevene steden van Juda, tegen Lachis en tegen Azeka; want deze, zijnde vaste steden, waren overgebleven onder de steden van Juda.
8 Het woord, dat tot Jeremia geschied is van den HEERE, nadat de koning Zedekia een verbond gemaakt had met het ganse volk, dat te Jeruzalem was, om vrijheid voor hen uit te roepen.
9 Dat een iegelijk zijn knecht, en een iegelijk zijn maagd, zijnde een Hebreer of een Hebreinne, zou laten vrijgaan; zodat niemand zich van hen, van een Jood, zijn broeder, zou doen dienen.
10 Nu hoorden al de vorsten en al het volk, die het verbond hadden ingegaan, dat zij, een iegelijk zijn knecht, en een iegelijk zijn maagd zouden laten vrijgaan, zodat zij zich niet meer van hen zouden doen dienen; zij hoorden dan, en lieten hen gaan;
11 Maar zij keerden daarna wederom, en deden de knechten en maagden wederkomen, die zij hadden laten vrijgaan, en zij brachten hen ten onder tot knechten en tot maagden.
12 Daarom geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia, van den HEERE, zeggende:
13 Zo zegt de HEERE, de God Israels: Ik heb een verbond gemaakt met uw vaderen, ten dage, als Ik hen uit Egypteland, uit het diensthuis uitvoerde, zeggende:
14 Ten einde van zeven jaren zult gij laten gaan, een iegelijk zijn broeder, een Hebreer, die u zal verkocht zijn, en u zes jaren gediend heeft; gij zult hem dan van u laten vrijgaan; maar uw vaders hoorden niet naar Mij, en neigden hun oor niet.
15 Gijlieden nu waart heden wedergekeerd, en hadt gedaan, dat recht is in Mijn ogen, vrijheid uitroepende, een iegelijk voor zijn naaste; en gij hadt een verbond gemaakt voor Mijn aangezicht, in het huis, dat naar Mijn Naam genoemd is.
16 Maar gij zijt weder omgekeerd, en hebt Mijn Naam ontheiligd, en doen wederkomen, een iegelijk zijn knecht, en een iegelijk zijn maagd, die gij hadt laten vrijgaan naar hun lust; en gij hebt hen ten ondergebracht, om ulieden te wezen tot knechten en tot maagden.
17 Daarom zegt de HEERE alzo: Gijlieden hebt naar Mij niet gehoord, om vrijheid uit te roepen, een iegelijk voor zijn broeder, en een iegelijk voor zijn naaste; ziet, zo roep Ik uit tegen ulieden, spreekt de HEERE, een vrijheid ten zwaarde, ter pestilentie, en ten honger, en zal u overgeven ter beroering allen koninkrijken der aarde.
18 En Ik zal de mannen overgeven, die Mijn verbond hebben overtreden, die niet bevestigd hebben de woorden des verbonds, dat zij voor Mijn aangezicht gemaakt hadden, met het kalf, dat zij in tweeen hadden gehouwen, en waren tussen zijn stukken doorgegaan:
19 De vorsten van Juda, en de vorsten van Jeruzalem, de kamerlingen, en de priesteren, en al het volk des lands, die door de stukken des kalfs zijn doorgegaan.

20 Ja, Ik zal hen overgeven in de hand hunner vijanden, en in de hand dergenen, die hun ziel zoeken; en hun dode lichamen zullen het gevogelte des hemels en het gedierte der aarde tot spijze zijn.
21 Zelfs Zedekia, den koning van Juda, en zijn vorsten, zal Ik overgeven in de hand hunner vijanden, en in de hand dergenen, die hun ziel zoeken, te weten, in de hand van het heir des konings van Babel, die van ulieden nu zijn opgetogen.
22 Ziet, Ik zal bevel geven, spreekt de HEERE, en zal hen weder tot deze stad brengen, en zij zullen tegen haar strijden, en zullen ze innemen, en zullen ze met vuur verbranden; en Ik zal de steden van Juda stellen tot een verwoesting, dat er niemand in wone.

35
1 Het woord, dat tot Jeremia geschied is van den HEERE, in de dagen van Jojakim, den zoon van Josia, den koning van Juda, zeggende:
2 Ga henen tot der Rechabieten huis, en spreek met hen, en breng hen in des HEEREN huis, in een der kameren, en geef hun wijn te drinken.
3 Toen nam ik Jaazanja, den zoon van Jeremia, den zoon van Habazzinja, mitsgaders zijn broederen, en al zijn zonen, en het ganse huis der Rechabieten;
4 En bracht hen in des HEEREN huis, in de kamer der zonen van Hanan, den zoon van Jigdalia, den man Gods; welke is bij de kamer der oversten, die daar is boven de kamer van Maaseja, den zoon van Sallum, den dorpelbewaarder.
5 En ik zette den kinderen van het huis der Rechabieten koppen vol wijn en bekers voor; en ik zeide tot hen: Drinkt wijn.
6 Maar zij zeiden: Wij zullen geen wijn drinken; want Jonadab, de zoon van Rechab, onze vader, heeft ons geboden, zeggende: Gijlieden zult geen wijn drinken, gij, noch uw kinderen, tot in eeuwigheid.
7 Ook zult gijlieden geen huis bouwen, noch zaad zaaien, noch wijngaard planten, noch hebben; maar gij zult in tenten wonen al uw dagen; opdat gij veel dagen leeft in het land, alwaar gij als vreemdeling verkeert.
8 Zo hebben wij der stemme van Jonadab, den zoon van Rechab, onzen vader, gehoorzaamd in alles, wat hij ons geboden heeft; zodat wij geen wijn drinken al onze dagen, wij, onze vrouwen, onze zonen, en onze dochteren;
9 En dat wij geen huizen bouwen tot onze woning; ook hebben wij geen wijngaard, noch veld, noch zaad;
10 En wij hebben in tenten gewoond; alzo hebben wij gehoord en gedaan naar alles, wat ons onze vader Jonadab geboden heeft.
11 Maar het is geschied, als Nebukadrezar, de koning van Babel, naar dit land optoog, dat wij zeiden: Komt, en laat ons naar Jeruzalem trekken vanwege het heir der Chaldeen, en vanwege het heir der Syriers; alzo zijn wij te Jeruzalem gebleven.
12 Toen geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia, zeggende:
13 Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Ga henen en zeg tot de mannen van Juda en tot de inwoners van Jeruzalem: Zult gijlieden geen tucht aannemen, dat gij hoort naar Mijn woorden? spreekt de HEERE.
14 De woorden van Jonadab, den zoon van Rechab, die hij zijn kinderen geboden heeft, dat zij geen wijn zouden drinken, zijn bevestigd; want zij hebben geen gedronken tot op dezen dag, maar het gebod huns vaders gehoord; en Ik heb tot ulieden gesproken, vroeg op zijnde en sprekende, maar gij hebt naar Mij niet gehoord.
15 En Ik heb tot u gezonden al Mijn knechten, de profeten, vroeg op zijnde en zendende, om te zeggen: Bekeert u toch, een iegelijk van zijn bozen weg, en maakt uw handelingen goed, en wandelt andere goden niet na, om hen te dienen, zo zult gij in het land blijven, dat Ik u en uw vaderen gegeven heb; maar gij hebt uw oor niet geneigd, en naar Mij niet gehoord.
16 Dewijl dan de kinderen van Jonadab, den zoon van Rechab, het gebod huns vaders, dat hij hun geboden heeft, bevestigd hebben, maar dit volk naar Mij niet hoort;
17 Daarom alzo zegt de HEERE, de God der heirscharen, de God Israels: Ziet, Ik zal over Juda en over alle inwoners van Jeruzalem brengen al het kwaad, dat Ik tegen hen gesproken heb; omdat Ik tot hen gesproken heb, maar zij niet gehoord hebben, en Ik tot hen geroepen heb, maar zij niet hebben geantwoord.
18 Tot het huis nu der Rechabieten zeide Jeremia: Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Omdat gijlieden het gebod van uw vader Jonadab zijt gehoorzaam geweest, en hebt al zijn geboden bewaard, en gedaan naar alles, wat hij ulieden geboden heeft;

19 Daarom alzo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Er zal Jonadab, den zoon van Rechab, niet worden afgesneden een man, die voor Mijn aangezicht sta, al de dagen.

36
1 Het gebeurde ook in het vierde jaar van Jojakim, den zoon van Josia, den koning van Juda, dat dit woord tot Jeremia geschiedde van den HEERE, zeggende:
2 Neem u een rol des boeks, en schrijf daarop al de woorden, die Ik tot u gesproken heb, over Israel, en over Juda, en over al de volken, van den dag aan, dat Ik tot u gesproken heb, van de dagen van Josia aan, tot op dezen dag.
3 Misschien zullen die van het huis van Juda horen al het kwaad, dat Ik hun gedenk te doen; opdat zij zich bekeren, een iegelijk van zijn bozen weg, en Ik hun ongerechtigheid en hun zonde vergeve.
4 Toen riep Jeremia Baruch, den zoon van Nerija; en Baruch schreef uit den mond van Jeremia alle woorden des HEEREN, die Hij tot hem gesproken had, op een rol des boeks.
5 En Jeremia gebood Baruch, zeggende: Ik ben opgehouden, ik zal in des HEEREN huis niet kunnen gaan.
6 Zo ga gij henen, en lees in de rol, in dewelke gij uit mijn mond geschreven hebt, de woorden des HEEREN, voor de oren des volks, in des HEEREN huis, op den vastendag; en gij zult ze ook lezen voor de oren van gans Juda, die uit hun steden komen.
7 Misschien zal hunlieder smeking voor des HEEREN aangezicht nedervallen, en zij zullen zich bekeren, een iegelijk van zijn bozen weg; want groot is de toorn en de grimmigheid, die de HEERE tegen dit volk heeft uitgesproken.
8 En Baruch, de zoon van Nerija, deed naar alles, wat hem de profeet Jeremia geboden had, lezende in dat boek de woorden des HEEREN, in het huis des HEEREN.
9 Want het geschiedde in het vijfde jaar van Jojakim, den zoon van Josia, den koning van Juda, in de negende maand, dat zij een vasten voor des HEEREN aangezicht uitriepen, allen volke te Jeruzalem, mitsgaders allen volke, die uit de steden van Juda te Jeruzalem kwamen.
10 Zo las Baruch in dat boek de woorden van Jeremia in des HEEREN huis, in de kamer van Gemarja, den zoon van Safan, den schrijver, in het bovenste voorhof, aan de deur der nieuwe poort van het huis des HEEREN, voor de oren des gansen volks.
11 Als nu Michaja, de zoon van Gemarja, den zoon van Safan, al de woorden des HEEREN uit dat boek gehoord had;
12 Zo ging hij af ten huize des konings in de kamer des schrijvers; en ziet, aldaar zaten al de vorsten: Elisama, de schrijver, en Delaja, de zoon van Semaja, en Elnathan, de zoon van Achbor, en Gemarja, de zoon van Safan, en Zedekia, de zoon van Hananja, en al de vorsten.
13 En Michaja maakte hun bekend al de woorden, die hij gehoord had, als Baruch uit dat boek las voor de oren des volks.
14 Toen zonden al de vorsten Jehudi, den zoon van Nethanja, den zoon van Selemja, den zoon van Cuschi, tot Baruch, om te zeggen: De rol, waarin gij voor de oren des volks gelezen hebt, neem die in uw hand, en kom. Alzo nam Baruch, de zoon van Nerija, de rol in zijn hand, en kwam tot hen.
15 En zij zeiden tot hem: Zit toch neder, en lees ze voor onze oren; en Baruch las voor hun oren.
16 En het geschiedde, als zij al de woorden hoorden, dat zij verschrikten, de een tegen den ander; en zij zeiden tot Baruch: Voorzeker zullen wij al deze woorden den koning bekend maken.
17 En zij vraagden Baruch, zeggende: Verklaar ons toch, hoe hebt gij al deze woorden uit zijn mond geschreven?
18 En Baruch zeide tot hen: Uit zijn mond las hij tot mij al deze woorden, en ik schreef ze met inkt in dit boek.
19 Toen zeiden de vorsten tot Baruch: Ga henen, verberg u, gij en Jeremia; en niemand wete, waar gijlieden zijt.
20 Zij dan gingen in tot den koning in het voorhof; maar de rol leiden zij weg in de kamer van Elisama, den schrijver; en zij verklaarden al die woorden voor de oren des konings.

21 Toen zond de koning Jehudi, om de rol te halen; en hij haalde ze uit de kamer van Elisama, den schrijver; en Jehudi las ze voor de oren des konings, en voor de oren van al de vorsten, die omtrent den koning stonden.
22 (De koning nu zat in het winterhuis in de negende maand; en er was een vuur voor zijn aangezicht op den haard aangestoken.)
23 En het geschiedde, als Jehudi drie stukken, of vier gelezen had, versneed hij ze met een schrijfmes, en wierp ze in het vuur, dat op den haard was, totdat de ganse rol verteerd was in het vuur, dat op den haard was.
24 En zij verschrikten niet, en scheurden hun klederen niet, de koning noch al zijn knechten, die al deze woorden gehoord hadden.
25 Hoewel ook Elnathan, en Delaja, en Gemarja bij den koning daarvoor spraken, dat hij de rol niet zou verbranden; doch hij hoorde niet naar hen.
26 Daartoe gebood de koning aan Jerahmeel, den zoon van Hammelech, en Zeraja, den zoon van Azriel, en Selemja, den zoon van Abdeel, om den schrijver Baruch en den profeet Jeremia te vangen. Maar de HEERE had hen verborgen.
27 Toen geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia, nadat de koning de rol en de woorden, die Baruch geschreven had uit den mond van Jeremia, verbrand had, zeggende:
28 Neem u weder een andere rol, en schrijf daarop al de eerste woorden, die geweest zijn op de eerste rol, die Jojakim, de koning van Juda, verbrand heeft.
29 En tot Jojakim, den koning van Juda, zult gij zeggen: Zo zegt de HEERE: Gij hebt deze rol verbrand, zeggende: Waarom hebt gij daarop geschreven, zeggende: De koning van Babel zal zekerlijk komen, en dit land verderven, en maken, dat mens en beest daarin ophouden?
30 Daarom zegt de HEERE alzo van Jojakim, den koning van Juda: Hij zal geen hebben, die op Davids troon zitte; en zijn dood lichaam zal weggeworpen zijn, des daags in de hitte, en des nachts in de vorst.
31 En Ik zal over hem, en over zijn zaad, en over zijn knechten hunlieder ongerechtigheid bezoeken; en Ik zal over hen, en over de inwoners van Jeruzalem, en over de mannen van Juda, al het kwaad brengen, dat Ik tot hen gesproken heb; maar zij hebben niet gehoord.
32 Jeremia dan nam een andere rol, en gaf ze aan den schrijver Baruch, den zoon van Nerija; die schreef daarop, uit den mond van Jeremia, al de woorden des boeks, dat Jojakim, de koning van Juda, met vuur verbrand had; en tot dezelve werden nog veel dergelijke woorden toegedaan.

37
1 En Zedekia, zoon van Josia, regeerde, koning zijnde, in plaats van Chonja, Jojakims zoon, welken Zedekia Nebukadrezar, de koning van Babel, koning gemaakt had in het land van Juda.
2 Maar hij hoorde niet, hij, noch zijn knechten, noch het volk des lands, naar de woorden des HEEREN, die Hij sprak door den dienst van den profeet Jeremia.
3 Nochtans zond de koning Zedekia Juchal, den zoon van Selemja, en Sefanja, den zoon van Maaseja, den priester, tot den profeet Jeremia, om te zeggen: Bid toch voor ons tot den HEERE, onzen God!
4 (Want Jeremia was nog ingaande en uitgaande in het midden des volks, en zij hadden hem nog in het gevangenhuis niet gesteld.
5 En Farao's heir was uit Egypte uitgetogen; en de Chaldeen, die Jeruzalem belegerden, als zij het gerucht van hen gehoord hadden, zo waren zij van Jeruzalem opgetogen).
6 Toen geschiedde des HEEREN woord tot den profeet Jeremia, zeggende:
7 Zo zegt de HEERE, de God Israels: Zo zult gijlieden zeggen tot den koning van Juda, die u tot Mij gezonden heeft, om Mij te vragen: Ziet, Farao's heir, dat u ter hulpe uitgetogen is, zal wederkeren in zijn land, in Egypte;
8 En de Chaldeen zullen wederkeren, en tegen deze stad strijden; en zij zullen ze innemen, en zullen ze met vuur verbranden.
9 Zo zegt de HEERE: Bedriegt uw zielen niet, zeggende: De Chaldeen zullen zekerlijk van ons wegtrekken; want zij zullen niet wegtrekken.
10 Want al sloegt gijlieden het ganse heir der Chaldeen, die tegen u strijden, en er bleven van hen enige verwonde mannen over, zo zouden zich die, een iegelijk in zijn tent, opmaken, en deze stad met vuur verbranden.
11 Voorts geschiedde het, als het heir der Chaldeen van Jeruzalem was opgetogen, vanwege Farao's heir;
12 Dat Jeremia uit Jeruzalem uitging, om te gaan in het land van Benjamin, om van daar te scheiden door het midden des volks.
13 Als hij in de poort van Benjamin was, zo was daar de wachtmeester, wiens naam was Jerija, de zoon van Selemja, den zoon van Hananja; die greep den profeet Jeremia, zeggende: Gij wilt tot de Chaldeen vallen!
14 En Jeremia zeide: Het is vals, ik wil niet tot de Chaldeen vallen. Doch hij hoorde niet naar hem; maar Jerija greep Jeremia aan, en bracht hem tot de vorsten.
15 En de vorsten werden zeer toornig op Jeremia en sloegen hem; en zij stelden hem in het gevangenhuis, ten huize van Jonathan, den schrijver; want zij hadden dat tot een gevangenhuis gemaakt.
16 Als Jeremia in de plaats des kuils, en in de kotjes gekomen was, en Jeremia aldaar veel dagen gezeten had;
17 Zo zond de koning Zedekia henen, en liet hem halen; en de koning vraagde hem in zijn huis, in het verborgene, en zeide: Is er ook een woord van den HEERE? En Jeremia zeide: Er is; en hij zeide: Gij zult in de hand des konings van Babel gegeven worden.
18 Voorts zeide Jeremia tot den koning Zedekia: Wat heb ik tegen u, of tegen uw knechten, of tegen dit volk gezondigd, dat gijlieden mij in het gevangenhuis gesteld hebt?
19 Waar zijn nu ulieder profeten, die u geprofeteerd hebben, zeggende: De koning van Babel zal niet tegen ulieden, noch tegen dit land komen.
20 Nu dan, hoor toch, o mijn heer koning! laat toch mijn smeking voor uw aangezicht nedervallen, en breng mij niet weder in het huis van Jonathan, den schrijver, opdat ik aldaar niet sterve.
21 Toen gaf de koning Zedekia bevel; en zij bestelden Jeremia in het voorhof der bewaring, en men gaf hem des daags een bol broods uit de Bakkerstraat, totdat al het brood van de stad op was. Alzo bleef Jeremia in het voorhof der bewaring.

38
1 Als Sefatja, de zoon van Matthan, en Gedalia, de zoon van Pashur, en Juchal, de zoon van Selemja, en Pashur, de zoon van Malchia, de woorden hoorden, die Jeremia tot al het volk sprak, zeggende:
2 Zo zegt de HEERE: Wie in deze stad blijft, zal door het zwaard, door den honger of door de pestilentie sterven; maar wie tot de Chaldeen uitgaat, die zal leven, want hij zal zijn ziel tot een buit hebben, en zal leven.
3 Zo zegt de HEERE: Deze stad zal zekerlijk gegeven worden in de hand van het heir des konings van Babel, datzelve zal ze innemen;
4 Zo zeiden de vorsten tot den koning: Laat toch dezen man gedood worden; want aldus maakt hij de handen der krijgslieden, die in deze stad zijn overgebleven, en de handen des gansen volks slap, alzulke woorden tot hen sprekende; want deze man zoekt den vrede dezes volks niet, maar het kwaad.
5 En de koning Zedekia zeide: Ziet, hij is in uw hand; want de koning zou geen ding tegen u vermogen.
6 Toen namen zij Jeremia en wierpen hem in den kuil van Malchia, den zoon van Hammelech, die in het voorhof der bewaring was, en zij lieten Jeremia af met zelen; in den kuil nu was geen water, maar slijk; en Jeremia zonk in het slijk.
7 Als nu Ebed-melech, de Moorman, een der kamerlingen, die toen in des konings huis was, hoorde, dat zij Jeremia in den kuil gedaan hadden (de koning nu zat in de poort van Benjamin);
8 Zo ging Ebed-melech uit het huis des konings uit, en hij sprak tot den koning, zeggende:
9 Mijn heer koning! deze mannen hebben kwalijk gehandeld in alles, wat zij gedaan hebben aan den profeet Jeremia, dien zij in den kuil geworpen hebben; daar hij toch in zijn plaats zou gestorven zijn vanwege den honger, dewijl geen brood meer in de stad is.
10 Toen gebood de koning den Moorman Ebed-melech, zeggende: Neem van hier dertig mannen onder uw hand, en haal den profeet Jeremia op uit den kuil, eer dat hij sterft.
11 Alzo nam Ebed-melech de mannen onder zijn hand, en ging in des konings huis tot onder de schatkamer, en nam van daar enige oude verscheurde en oude versleten lompen; en hij liet ze met zelen af tot Jeremia in den kuil.
12 En Ebed-melech, de Moorman, zeide tot Jeremia: Leg nu deze oude verscheurde en versleten lompen onder de oksels uwer armen, van onder aan de zelen. En Jeremia deed alzo.
13 En zij trokken Jeremia bij de zelen, en haalden hem op uit de kuil; en Jeremia bleef in het voorhof der bewaring.
14 Toen zond de koning Zedekia henen, en liet den profeet Jeremia tot zich halen, in den derden ingang, die aan des HEEREN huis was; en de koning zeide tot Jeremia: Ik zal u een ding vragen, verheel geen ding voor mij.
15 En Jeremia zeide tot Zedekia: Als ik het u verklaren zal, zult gij mij niet zekerlijk doden? En als ik u raad zal geven, gij zult toch naar mij niet horen.
16 Toen zwoer de koning Zedekia aan Jeremia in het verborgene, zeggende: Zo waarachtig als de HEERE leeft, Die ons deze ziel gemaakt heeft: Indien ik u zal doden, of indien ik u zal overgeven in de hand dezer mannen, die uw ziel zoeken!
17 Jeremia dan zeide tot Zedekia: Zo zegt de HEERE, de God der heirscharen, de God Israels: Indien gij gewilliglijk tot de vorsten des koning van Babel zult uitgaan, zo zal uw ziel leven, en deze stad zal niet verbrand worden met vuur; en gij zult leven, gij en uw huis.
18 Maar indien gij tot de vorsten des konings van Babel niet zult uitgaan, zo zal deze stad gegeven worden in de hand der Chaldeen, en zij zullen ze met vuur verbranden; ook zult gij van hunlieder hand niet ontkomen.

19 En de koning Zedekia zeide tot Jeremia: Ik ben bevreesd voor de Joden, die tot de Chaldeen gevallen zijn, dat zij mij misschien in derzelver hand overgeven, en zij den spot met mij drijven.
20 En Jeremia zeide: Zij zullen u niet overgeven; wees toch gehoorzaam aan de stem des HEEREN, naar dewelke ik tot u spreek; zo zal het u welgaan, en uw ziel zal leven.
21 Maar indien gij weigert uit te gaan, zo is dit het woord, dat de HEERE mij heeft doen zien;
22 Ziedaar, al de vrouwen, die in het huis des konings van Juda zijn overgebleven, zullen uitgevoerd worden tot de vorsten des konings van Babel; en dezelve zullen zeggen: Uw vredegenoten hebben u aangehitst, en hebben u overmocht; uw voeten zijn in den modder gezonken; zij zijn achterwaarts gekeerd!
23 Zij zullen dan al uw vrouwen en al uw zonen tot de Chaldeen uitvoeren; ook zult gij zelf van hun hand niet ontkomen; maar gij zult door de hand des konings van Babel gegrepen worden, en gij zult deze stad met vuur verbranden.
24 Toen zeide Zedekia tot Jeremia: Dat niemand wete van deze woorden, zo zult gij niet sterven.
25 En als de vorsten zullen horen, dat ik met u gesproken heb, en tot u komen, en tot u zeggen: Verklaar ons nu, wat hebt gij tot den koning gesproken? verheel het niet voor ons, zo zullen wij u niet doden; en wat heeft de koning tot u gesproken?
26 Zo zult gij tot hen zeggen: Ik wierp mijn smeking voor des konings aangezicht neder, dat hij mij niet zou weder laten brengen in Jonathans huis, om aldaar te sterven.
27 Als dan al de vorsten tot Jeremia kwamen, en hem vraagden, verklaarde hij hun, naar al deze woorden, die de koning geboden had; en zij lieten van hem af, omdat de zaak niet was gehoord.
28 En Jeremia bleef in het voorhof der bewaring tot op den dag, dat Jeruzalem werd ingenomen; en hij was er nog, als Jeruzalem was ingenomen.

39
1 In het negende jaar van Zedekia, koning van Juda, in de tiende maand, kwam Nebukadrezar, de koning van Babel, en al zijn heir, tegen Jeruzalem, en zij belegerden haar.
2 In het elfde jaar van Zedekia, in de vierde maand, op den negenden der maand, werd de stad doorgebroken.
3 En alle vorsten des konings van Babel togen henen in, en hielden bij de middelste poort; namelijk Nergal-sarezer Samgar-nebu, Sarsechim Rab-saris, Nergal-sarezer Rab-mag, en al de overige vorsten des konings van Babel.
4 En het geschiedde, als Zedekia, de koning van Juda, en al de krijgslieden hen zagen, zo vloden zij, en togen bij nacht uit de stad, door den weg van des konings hof, door de poort tussen de twee muren; en hij toog uit door den weg des vlakken velds.
5 Doch het heir der Chaldeen jaagde hen achterna; en zij achterhaalden Zedekia in de vlakke velden van Jericho, en vingen hem, en brachten hem opwaarts tot Nebukadrezar, den koning van Babel, naar Ribla, in het land van Hamath; die sprak oordelen tegen hem uit.
6 En de koning van Babel slachtte de zonen van Zedekia te Ribla voor zijn ogen; ook slachtte de koning van Babel alle edelen van Juda.
7 En hij verblindde de ogen van Zedekia, en bond hem met twee koperen ketenen, om hem naar Babel te voeren.
8 En de Chaldeen verbrandden het huis des konings en de huizen des volks met vuur; en zij braken de muren van Jeruzalem af.
9 Het overige nu des volks, die in de stad waren overgebleven, en de afvalligen, die tot hem gevallen waren, met het overige des volks, die overgebleven waren, voerde Nebuzaradan, de overste der trawanten, gevankelijk naar Babel.
10 Maar van het volk, die arm waren, die niet met al hadden, liet Nebuzaradan, de overste der trawanten, enigen overig in het land van Juda; en hij gaf hun te dien dage wijngaarden en akkers.
11 Maar van Jeremia had Nebukadrezar, de koning van Babel, bevel gegeven in de hand van Nebuzaradan, den overste der trawanten, zeggende:
12 Neem hem, en stel uw ogen op hem, en doe hem niets kwaads; maar gelijk als hij tot u spreken zal, doe alzo met hem.
13 Zo zond Nebuzaradan, de overste der trawanten, mitsgaders Nebuschazban Rab-saris en Nergal-sarezer Rab-mag, en al de oversten des konings van Babel;
14 Zij zonden dan henen en namen Jeremia uit het voorhof der bewaring, en gaven hem over aan Gedalia, den zoon van Ahikam, den zoon van Safan, dat hij hem henen uitbracht naar huis; alzo bleef hij in het midden des volks.
15 Het woord des HEEREN was ook tot Jeremia geschied, als hij in het voorhof der bewaring besloten was, zeggende:
16 Ga henen, en spreek tot Ebed-melech, den Moorman, zeggende: Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Zie, Ik zal Mijn woorden brengen over deze stad, ten kwade en niet ten goede; en zij zullen te dien dage voor uw aangezicht zijn.
17 Maar Ik zal u te dien dage redden, spreekt de HEERE; en gij zult niet overgegeven worden in de hand der mannen, voor welker aangezicht gij vreest.
18 Want Ik zal u zekerlijk bevrijden, en gij zult door het zwaard niet vallen; maar gij zult uw ziel tot een buit hebben, omdat gij op Mij vertrouwd hebt, spreekt de HEERE.

40
1 Het woord, dat van den HEERE geschied is tot Jeremia, nadat Nebuzaradan, de overste der trawanten, hem had laten gaan van Rama; als hij hem had laten halen, daar hij met ketenen gebonden was in het midden aller gevangenen van Jeruzalem en Juda, die naar Babel gevankelijk werden weggevoerd.
2 Want de overste der trawanten liet Jeremia halen, en zeide tot hem: De HEERE, uw God, heeft dit kwaad over deze plaats gesproken.
3 En de HEERE heeft het doen komen, en gedaan, gelijk als Hij gesproken had; want gijlieden hebt gezondigd tegen den HEERE, en Zijner stem niet gehoorzaamd; daarom is ulieden deze zaak geschied.
4 Nu dan, zie, ik heb u heden losgemaakt van de ketenen, die aan uw hand waren; indien het goed is in uw ogen met mij naar Babel te komen, zo kom, en ik zal mijn oog op u stellen; maar indien het kwaad is in uw ogen met mij naar Babel te komen, zo laat het; zie, het ganse land is voor uw aangezicht, waarhenen het goed en recht in uw ogen is te gaan, ga daar.
5 En dewijl hij nog niet zal wederkeren, zo keer gij tot Gedalia, den zoon van Ahikam, den zoon van Safan, dien de koning van Babel over de steden van Juda gesteld heeft; en woon bij hem in het midden des volks; of overal, waar het in uw ogen recht is te gaan, ga er henen. En de overste der trawanten gaf hem reiskost en een geschenk, en liet hem gaan.
6 Alzo kwam Jeremia tot Gedalia, den zoon van Ahikam, te Mizpa; en hij woonde bij hem in het midden des volks, die in het land waren overgelaten.
7 Toen nu alle oversten der heiren, die in het veld waren, zij en hun mannen, hoorden, dat de koning van Babel Gedalia, den zoon van Ahikam, over het land gesteld had, en dat hij aan hem bevolen had de mannen, en de vrouwen, en de kinderkens, en van de armsten des lands, van degenen, die niet naar Babel gevankelijk waren weggevoerd;
8 Zo kwamen zij tot Gedalia te Mizpa, namelijk, Ismael, de zoon van Nethanja, en Johanan en Jonathan, de zonen van Kareah, en Seraja, de zoon van Tanhumeth, en de zonen van Efai, den Netofathiet, en Jezanja, de zoon eens Maachathiets, zij en hun mannen.
9 En Gedalia, de zoon van Ahikam, den zoon van Safan, zwoer hun en hun mannen, zeggende: Vreest niet van de Chaldeen te dienen; blijft in het land, en dient den koning van Babel, zo zal het u welgaan.
10 En ziet, ik woon te Mizpa, om te staan voor het aangezicht der Chaldeen, die tot ons zullen komen; gijlieden dan verzamelt wijn, en zomervruchten, en olie, en doet ze in uw vaten, en woont in uw steden, die gij hebt ingenomen.
11 Als ook al de Joden, die in Moab, en onder de kinderen Ammons, en in Edom, en die in al die landen waren, hoorden, dat de koning van Babel in Juda een overblijfsel gelaten had; en dat hij Gedalia, den zoon van Ahikam, den zoon van Safan, over hen gesteld had;
12 Zo keerden al de Joden weder uit al de plaatsen, waarhenen zij gedreven waren, en kwamen in het land van Juda tot Gedalia te Mizpa; en zij verzamelden zeer veel wijns en zomervruchten.
13 Doch Johanan, de zoon van Kareah, en alle oversten der heiren, die in het veld waren, kwamen tot Gedalia te Mizpa;
14 En zeiden tot hem: Weet gij wel, dat Baalis, de koning der kinderen Ammons, Ismael, den zoon van Nethanja, uitgezonden heeft, om u aan het leven te slaan? Maar Gedalia, de zoon van Ahikam, geloofde hen niet.
15 Johanan nochtans, de zoon van Kareah, sprak tot Gedalia, in het verborgene, te Mizpa, zeggende: Laat mij toch henengaan, en Ismael, den zoon van Nethanja, slaan, en niemand zal het weten; waarom zou hij u aan het leven slaan, en gans Juda, die tot u vergaderd zijn, verstrooid worden, en het overblijfsel van Juda verloren gaan?
16 Maar Gedalia, de zoon van Ahikam, zeide tot Johanan, den zoon van Kareah: Doe deze zaak niet, want gij spreekt vals van Ismael.

41
1 Maar het geschiedde in de zevende maand, dat Ismael, de zoon van Nethanja, den zoon van Elisama, van koninklijken zade, en de oversten des konings, te weten tien mannen, met hem kwamen tot Gedalia, den zoon van Ahikam, te Mizpa; en zij aten aldaar brood te zamen, te Mizpa.
2 En Ismael, de zoon van Nethanja, maakte zich op, mitsgaders de tien mannen, die met hem waren, en zij sloegen Gedalia, den zoon van Ahikam, den zoon van Safan, met het zwaard; alzo doodde hij hem, dien de koning van Babel over het land gesteld had.
3 Ook sloeg Ismael al de Joden, die met hem, namelijk met Gedalia, te Mizpa waren, en de Chaldeen, de krijgslieden, die aldaar gevonden werden.
4 Het geschiedde nu op den tweeden dag, nadat hij Gedalia gedood had, en niemand het wist;
5 Zo kwamen er lieden van Sichem, van Silo, en van Samaria, tachtig man, hebbende den baard afgeschoren, en de klederen gescheurd, en zichzelven gesneden; en spijsoffer en wierook waren in hun hand, om ten huize des HEEREN te brengen.
6 En Ismael, de zoon van Nethanja, ging uit van Mizpa hun tegemoet, al gaande en wenende; en het geschiedde, als hij hen aantrof dat hij zeide: Komt tot Gedalia, den zoon van Ahikam!
7 Maar het geschiedde, als zij in het midden der stad gekomen waren, dat Ismael, de zoon van Nethanja, hen keelde, en wierp hen in het midden des kuils, hij en de mannen, die met hem waren.
8 Doch onder hen werden tien mannen gevonden, die tot Ismael zeiden: Dood ons niet, want wij hebben verborgen schatten in het veld, van tarwe, en gerst, en olie, en honig. Zo liet hij af, en doodde ze niet in het midden hunner broederen.
9 De kuil nu, waarin Ismael al de dode lichamen der mannen, die hij aan de zijde van Gedalia geslagen had, henenwierp, is dezelfde, dien de koning Asa maakte vanwege Baesa, den koning Israels; dezen vulde Ismael, de zoon van Nethanja, met de verslagenen.
10 En Ismael voerde het ganse overblijfsel des volks, dat te Mizpa was, gevankelijk, te weten des konings dochteren, en al het volk, die te Mizpa waren overgelaten, die Nebuzaradan, de overste der trawanten, aan Gedalia, den zoon van Ahikam, bevolen had; Ismael dan, den zoon van Nethanja, voerde ze gevankelijk weg, en toog henen, om over te gaan tot de kinderen Ammons.
11 Toen nu Johanan, de zoon van Kareah, en al de oversten der heiren, die met hem waren, al het kwaad hoorden, dat Ismael, de zoon van Nethanja, gedaan had;
12 Zo namen zij al de mannen, en togen henen, om met Ismael, den zoon van Nethanja, te strijden; en zij vonden hem aan het grote water, dat bij Gibeon is.
13 En het geschiedde, als al het volk, dat met Ismael was, Johanan zag, den zoon van Kareah, en al de oversten der heiren, die met hem waren, zo werden zij verblijd.
14 En al het volk, dat Ismael van Mizpa gevankelijk had weggevoerd, wendde zich om; en zij keerden zich en gingen over tot Johanan, den zoon van Kareah.
15 Doch Ismael, de zoon van Nethanja, ontkwam van Johanans aangezicht, met acht mannen, en hij toog tot de kinderen Ammons.
16 Toen nam Johanan, de zoon van Kareah, mitsgaders al de oversten der heiren, die met hem waren, het ganse overblijfsel des volks, dat hij wedergebracht had van Ismael, den zoon van Nethanja, van Mizpa, (nadat hij Gedalia, den zoon van Ahikam, geslagen had) te weten de mannen, die krijgslieden waren, en de vrouwen, en kinderkens, en kamerlingen, die hij van Gibeon had wedergebracht;
17 En zij togen henen, en sloegen zich neder te Geruth-chimham, dat bij Bethlehem is, om voort te trekken, dat zij in Egypte kwamen.
18 Voor het aangezicht der Chaldeen; want zij vreesden voor hunlieder aangezicht, omdat Ismael, de zoon van Nethanja, Gedalia, den zoon van Ahikam, geslagen had, dien de koning van Babel over het land gesteld had.

42
1 Toen traden toe alle oversten der heiren, Johanan, de zoon van Kareah, en Jezanja, de zoon van Hosaja, en al het volk, van den kleinste tot den grootste toe;
2 En zij zeiden tot den profeet Jeremia: Laat toch onze smeking voor uw aangezicht nedervallen, en bid voor ons tot den HEERE, uw God, voor dit ganse overblijfsel; want wij zijn weinigen van velen overgelaten, gelijk als uw ogen ons zien;
3 Dat ons de HEERE, uw God, bekend make den weg, dien wij zullen ingaan, en de zaak, die wij zullen doen.
4 En de profeet Jeremia zeide tot hen: Ik heb het gehoord; ziet, ik zal tot den HEERE, uw God, bidden naar uw woorden; en het zal geschieden, het ganse woord, dat de HEERE u zal antwoorden, zal ik u bekend maken, ik zal u niet een woord onthouden.
5 Toen zeiden zij tot Jeremia: De HEERE zij tussen ons tot een waarachtig en gewis Getuige: indien wij niet naar alle woord, met hetwelk u de HEERE, uw God, tot ons zal zenden, alzo zullen doen!
6 Hetzij dan goed of kwaad, wij zullen der stem des HEEREN, onzes Gods, tot Welken wij u zenden, gehoorzaam zijn; opdat het ons welga, wanneer wij der stem des HEEREN, onzes Gods, zullen gehoorzaam zijn.
7 En het gebeurde ten einde van tien dagen, dat des HEEREN woord tot Jeremia geschiedde.
8 Toen riep hij Johanan, den zoon van Kareah, en alle oversten der heiren, die met hem waren, en al het volk, van den kleinste af tot den grootste toe;
9 En hij zeide tot hen: Zo zegt de HEERE, de God Israels, tot Welken gij mij gezonden hebt, om uw smeking voor Zijn aangezicht neder te werpen:
10 Indien gijlieden in dit land zult blijven wonen, zo zal Ik u bouwen en niet afbreken, en u planten en niet uitrukken; want Ik heb berouw over het kwaad, dat Ik u aangedaan heb.
11 Vreest niet voor het aangezicht des konings van Babel, voor wiens aangezicht gij vreest; vreest niet voor hem, spreekt de HEERE; want Ik zal met u zijn, om u te behouden en u van zijn hand te redden.
12 En Ik zal ulieden barmhartigheid geven, dat hij zich uwer erbarme, en u weder in uw land brenge.
13 Maar zo gijlieden zult zeggen: Wij zullen in dit land niet blijven; opdat gij der stem des HEEREN, uws Gods, niet gehoorzaam zijt,
14 Zeggende: Neen, maar wij zullen gaan in Egypteland, alwaar wij geen krijg zullen zien, noch het geluid der bazuin horen, noch naar brood hongeren, en daar zullen wij blijven;
15 Nu dan, daarom hoort des HEEREN woord, gij overblijfsel van Juda! Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Indien gij ganselijk uw aangezichten zult stellen om in Egypte te gaan, en zult henen ingaan, om aldaar als vreemdelingen te verkeren;
16 Zo zal het geschieden, dat het zwaard, waar gij voor vreest, u aldaar in Egypteland zal achterhalen; en de honger, waar gij voor zorgt, zal u aldaar in Egypte achter aankleven, en gij zult aldaar sterven.
17 Zo zullen al de mannen zijn, die hun aangezichten stellen, om in Egypte te gaan, om aldaar als vreemdelingen te verkeren; zij zullen sterven door het zwaard, door den honger en door de pestilentie; en zij zullen niemand hebben, die overblijve of ontkome van het kwaad, dat Ik over hen zal brengen.
18 Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Gelijk als Mijn toorn, en Mijn grimmigheid is uitgestort over de inwoners van Jeruzalem, alzo zal Mijn grimmigheid over ulieden uitgestort worden, als gij in Egypte zult gekomen zijn; en gij zult wezen tot een vervloeking, en tot een ontzetting, en tot een vloek, en tot smaadheid, en zult deze plaats niet meer zien.

19 De HEERE heeft tegen ulieden gesproken, gij overblijfsel van Juda! Gaat niet in Egypte; weet zekerlijk, dat ik heden tegen u betuigd heb.
20 Gewisselijk, gij hebt uw zielen verleid; want gij hebt mij tot den HEERE, uw God, gezonden, zeggende: Bid voor ons tot den HEERE, onzen God, en naar alles, wat de HEERE, onze God, zal zeggen, alzo maak het ons bekend, en wij zullen het doen.
21 Nu heb ik het u heden bekend gemaakt; maar gij hebt niet gehoord naar de stem des HEEREN, uws Gods, noch naar al hetgeen, met hetwelk Hij mij tot u gezonden heeft.
22 Zo weet nu zekerlijk, dat gij door het zwaard, door den honger en door de pestilentie sterven zult, ter plaatse, waar het u gelust heeft henen te gaan, om aldaar als vreemdelingen te verkeren.

43
1 En het geschiedde, als Jeremia geeindigd had tot het ganse volk te spreken al de woorden des HEEREN, huns Gods, met dewelke hem de HEERE, hun God, tot hen gezonden had, te weten al die woorden,
2 Zo sprak Azaria, de zoon van Hosaja, en Johanan, de zoon van Kareah, en al de trotse mannen, zeggende tot Jeremia: Gij spreekt leugen; de HEERE, onze God, heeft u niet gezonden, om te zeggen: Gijlieden zult niet gaan in Egypte, om aldaar als vreemdelingen te verkeren.
3 Maar Baruch, de zoon van Nerija, hitst u tegen ons op, opdat hij ons overgeve in de hand der Chaldeen, dat zij ons doden en ons gevankelijk naar Babel wegvoeren.
4 Alzo gehoorzaamde Johanan, de zoon van Kareah, en al de oversten der heiren, en al het volk, der stem des HEEREN niet, om in het land van Juda te blijven.
5 Maar Johanan, de zoon van Kareah, en al de oversten der heiren namen het ganse overblijfsel van Juda, die van al de heidenen, waar zij waren henengedreven, wedergekeerd waren, om in het land van Juda te wonen;
6 De mannen, en de vrouwen, en de kinderkens, en des konings dochteren, en alle ziel, die Nebuzaradan, de overste der trawanten, bij Gedalia, den zoon van Ahikam, den zoon van Safan, gelaten had, ook den profeet Jeremia, en Baruch, den zoon van Nerija;
7 En zij togen in Egypteland, want zij waren der stem des HEEREN niet gehoorzaam; en zij kwamen tot Tachpanhes.
8 Toen geschiedde des HEEREN woord tot Jeremia te Tachpanhes, zeggende:
9 Neem grote stenen in uw hand, en verberg ze in de klei in den ticheloven, die bij de deur van Farao's huis te Tachpanhes is, voor de ogen der Joodse mannen;
10 En zeg tot hen: Zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Ziet, Ik zal henenzenden, en Nebukadrezar, den koning van Babel, Mijn knecht, halen, en Ik zal zijn troon zetten boven op deze stenen, die Ik verborgen heb; en hij zal zijn schone tent daarover spannen.
11 En hij zal komen en Egypteland slaan: wie ten dood, ten dode; en wie ter gevangenis, ter gevangenis; en wie ten zwaard, ten zwaarde.
12 En Ik zal een vuur aansteken in de huizen der goden van Egypte, en hij zal ze verbranden, en gevankelijk wegvoeren; en hij zal Egypteland aantrekken, gelijk als een herder zijn kleed aantrekt, en hij zal van daar uittrekken in vrede.
13 En hij zal de opgerichte beelden van Beth-semes, hetwelk in Egypteland is, verbreken; en hij zal de huizen der goden van Egypte met vuur verbranden.

44
1 Het woord, dat tot Jeremia geschiedde aan al de Joden, die in Egypteland woonden, die te Migdol woonden, en te Tachpanhes, en te Nof, en in het land Pathros, zeggende:
2 Alzo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Gij hebt gezien al het kwaad, dat Ik gebracht heb over Jeruzalem en over alle steden van Juda; en ziet, zij zijn een woestheid te deze dage, en niemand woont daarin;
3 Vanwege hun boosheid, die zij gedaan hebben, om Mij te tergen, gaande om te roken en andere goden te dienen, die zij niet kenden, zij, gij, noch uw vaders.
4 En Ik heb tot u gezonden al Mijn knechten, de profeten, vroeg op zijnde en zendende, om te zeggen: Doet toch deze gruwelijke zaak niet, die Ik haat.
5 Maar zij hebben niet gehoord, noch hun oor geneigd, om zich van hun boosheid te bekeren, dat zij anderen goden niet roken.
6 Daarom is Mijn grimmigheid en Mijn toorn uitgestort, en heeft gebrand in de steden van Juda en in de straten van Jeruzalem; zodat zij tot eenzaamheid en tot verwoesting geworden zijn, gelijk het is te dezen dage.
7 En nu, zo zegt de HEERE, de God der heirscharen, de God Israels: Waarom doet gij zulk een groot kwaad tegen uw zielen, opdat gij u den man en de vrouw, het kind en den zuigeling uit het midden van Juda uitroeit, opdat gij u geen overblijfsel overlaat?
8 Tergende Mij door de werken uwer handen, rokende anderen goden in het land van Egypte, alwaar gij gekomen zijt, om daar als vreemdeling te verkeren; opdat gij uzelven uitroeit, en opdat gij wordt tot een vloek, en tot een smaadheid onder alle volken der aarde?
9 Hebt gij vergeten de boosheden uwer vaderen, en de boosheden der koningen van Juda, en de boosheden hunner vrouwen, en uw boosheden, en de boosheden uwer vrouwen, die zij gedaan hebben in het land van Juda en in de straten van Jeruzalem?
10 Zij zijn tot op dezen dag nog niet verbrijzeld van hart, en zij hebben niet gevreesd, noch gewandeld in Mijn wet en in Mijn inzettingen, die Ik voor ulieder aangezicht en voor het aangezicht uwer vaderen gegeven heb.
11 Daarom, zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Ziet, Ik zal Mijn aangezicht tegen ulieden stellen ten kwade, en om gans Juda uit te roeien.
12 En Ik zal het overblijfsel van Juda wegnemen, die hun aangezichten gesteld hebben, om in Egypteland te gaan, om aldaar als vreemdelingen te verkeren; en zij zullen allen in Egypteland verteerd worden; door het zwaard zullen zij vallen, door den honger zullen zij verteerd worden, van den kleinste tot den grootste toe; door het zwaard en door den honger zullen zij sterven; en zij zullen worden tot een vervloeking, tot een ontzetting en tot een vloek, en tot een smaadheid.
13 Want Ik zal bezoeking doen over degenen, die in Egypteland wonen, gelijk als Ik bezoeking gedaan heb over Jeruzalem, door het zwaard, door den honger en door de pestilentie;
14 Zodat het overblijfsel van Juda, die in Egypteland gekomen zijn, om aldaar als vreemdelingen te verkeren, geen zal hebben, die ontkome, of overblijve; te weten om weder te keren in het land van Juda, waarnaar hun ziel verlangt weder te keren, om aldaar te wonen; maar zij zullen er niet wederkeren, behalve die ontkomen zullen.
15 Toen antwoordden aan Jeremia al de mannen, die wisten, dat hun vrouwen anderen goden rookten, en al de vrouwen, die daar stonden, zijnde een grote hoop, mitsgaders al het volk, die in Egypteland, in Pathros, woonde, zeggende:
16 Aangaande het woord, dat gij tot ons in des HEEREN Naam gesproken hebt, wij zullen naar u niet horen.
17 Maar wij zullen ganselijk doen al hetgeen uit onzen mond is uitgegaan, rokende aan Melecheth des hemels, en haar drankofferen offerende, gelijk als wij gedaan hebben, wij en onze vaders, onze koningen en onze vorsten, in de steden van Juda en in de straten van Jeruzalem; toen werden wij met brood verzadigd, en waren vrolijk, en zagen geen kwaad.

18 Maar van toen af, dat wij opgehouden hebben aan Melecheth des hemels te roken, en haar drankofferen te offeren, hebben wij van alles gebrek gehad, en zijn door het zwaard en door den honger verteerd.
19 Ook wanneer wij aan Melecheth des hemels roken en haar drankofferen offeren, maken wij haar gebeelde koeken, om haar af te beelden, en offeren wij haar drankofferen, zonder onze mannen?
20 Toen sprak Jeremia tot al het volk, tot de mannen en tot de vrouwen, en tot al het volk, die hem zulks geantwoord hadden, zeggende:
21 Het roken, dat gijlieden in de steden van Juda en in de straten van Jeruzalem gerookt hebt, gij en uw vaderen, uw koningen en uw vorsten, en het volk des lands, heeft de HEERE daaraan niet gedacht, en is het niet in Zijn hart opgekomen?
22 Zodat het de HEERE niet meer kon verdragen, vanwege de boosheid uwer handelingen, vanwege de gruwelen, die gij deedt; daarom is uw land geworden tot een woestheid, en tot ontzetting, en tot een vloek, dat er niemand in woont, gelijk het is te dezen dage;
23 Vanwege dat gij gerookt hebt, en dat gij tegen den HEERE gezondigd hebt, en des HEEREN stem niet gehoorzaam zijt geweest, en in Zijn wet en in Zijn inzettingen, en in Zijn getuigenissen niet hebt gewandeld; daarom is u dit kwaad wedervaren, gelijk het is te dezen dage.
24 Voorts zeide Jeremia tot al het volk, en tot al de vrouwen: Hoort des HEEREN woord, gij gans Juda, die in Egypteland zijt!
25 Zo spreekt de HEERE der heirscharen, de God Israels, zeggende: Aangaande u en uw vrouwen, zij hebben toch met uw mond gesproken, en gij hebt het met uw handen vervuld, zeggende: Wij zullen onze geloften, die wij beloofd hebben, ganselijk houden, rokende aan Melecheth des hemels, en haar drankofferen offerende; nu, zij hebben uw geloften volkomenlijk bevestigd en uw geloften volkomenlijk gehouden.
26 Daarom hoort des HEEREN woord, gij gans Juda, die in Egypteland woont! Ziet, Ik zweer bij Mijn groten Naam, zegt de HEERE, zo Mijn Naam met den mond van enig man van Juda in gans Egypteland meer zal genoemd worden, die zegge: Zo waarachtig als de Heere HEERE leeft!
27 Ziet, Ik zal over hen waken ten kwade en niet ten goede; en alle mannen van Juda, die in Egypteland zijn, zullen door het zwaard en door den honger verteerd worden, totdat zij ten einde zijn.
28 Maar die van het zwaard ontkomen, zullen uit Egypteland wederkeren in het land van Juda, weinig in getal; en het ganse overblijfsel van Juda, die in Egypteland gekomen zijn, om aldaar als vreemdelingen te verkeren, zullen weten, wiens woord bestaan zal, het Mijn of het hunne.
29 En dit zal ulieden het teken zijn, spreekt de HEERE, dat Ik in deze plaats over u bezoeking zal doen; opdat gij weet, dat Mijn woorden zekerlijk over u bestaan zullen ten kwade;
30 Alzo zegt de HEERE: Ziet, Ik zal Farao Hofra, den koning van Egypte, geven in de hand zijner vijanden, en in de hand dergenen, die zijn ziel zoeken, gelijk als Ik Zedekia, den koning van Juda, gegeven heb in de hand van Nebukadrezar, den koning van Babel, zijn vijand, en die zijn ziel zocht.

45
1 Het woord, dat de profeet Jeremia gesproken heeft tot Baruch, den zoon van Nerija, als hij die woorden uit den mond van Jeremia in een boek schreef, in het vierde jaar van Jojakim, den zoon van Josia, den koning van Juda, zeggende:
2 Alzo zegt de HEERE, de God Israels, van u, o Baruch!
3 Gij zegt: Wee nu mij, want de HEERE heeft droefenis tot mijn smart gedaan; ik ben moede van mijn zuchten, en vind geen rust!
4 Zo zult gij tot hem zeggen: Zo zegt de HEERE: Zie, dat Ik gebouwd heb, breek Ik af, en dat Ik geplant heb, ruk Ik uit, zelfs dit ganse land.
5 En zoudt gij u grote dingen zoeken? Zoek ze niet; want zie, Ik breng een kwaad over alle vlees, spreekt de HEERE; maar Ik zal u uw ziel tot een buit geven, in alle plaatsen, waar gij zult henentrekken.

46
1 Het woord des HEEREN, dat tot den profeet Jeremia geschied is tegen de heidenen.
2 Tegen Egypte; tegen het heir van Farao Necho, koning van Egypte, dat aan de rivier Frath, bij Karchemis was, dat Nebukadrezar, de koning van Babel, sloeg, in het vierde jaar van Jojakim, den zoon van Josia, den koning van Juda.
3 Rust het schild en de rondas toe, en nadert tot den strijd!
4 Spant de paarden aan, en klimt op, gij ruiters! en stelt u met helmen; veegt de spiesen, trekt de pantsiers aan!
5 Waarom zie Ik, dat zij versaagd en achterwaarts gedreven zijn? Zelfs hun helden zijn verslagen, en nemen de vlucht, en zien niet om; er is schrik van rondom, spreekt de HEERE.
6 De snelle ontvliede niet, en de held ontkome niet; tegen het noorden, aan den oever der rivier Frath zijn zij gestruikeld en gevallen.
7 Wie is deze, die optrekt als een stroom, wiens wateren zich bewegen als de rivieren?
8 Egypte trekt op als een stroom, en zijn wateren bewegen zich als de rivieren; en hij zegt: Ik zal optrekken, ik zal de aarde bedekken, ik zal de stad, en die daarin wonen, verderven.
9 Trekt op, gij paarden! en raast, gij wagens! en laat de helden uittrekken: de Moren, en de Puteers, die het schild handelen, en de Lydiers, die den boog handelen en spannen.
10 Maar deze dag is des HEEREN, des HEEREN der heirscharen, een dag der wrake, dat Hij zich wreke van Zijn wederpartijders, en het zwaard zal vreten, en verzadigd, en dronken worden van hun bloed; want de Heere, HEERE der heirscharen, heeft een slachtoffer in het land van het noorden, aan de rivier Frath.
11 Ga henen op naar Gilead, en haal balsem, gij jonkvrouw, dochter van Egypte! Tevergeefs vermenigvuldigt gij de medicijnen, er is geen heling voor u.
12 De volken hebben uw schande gehoord, en het land is vol van uw gekrijt; want zij hebben zich gestoten, held tegen held, zij zijn beiden te zamen gevallen.
13 Het woord, dat de HEERE tot den profeet Jeremia sprak, van de aankomst van Nebukadrezar, den koning van Babel, om Egypteland te slaan.
14 Verkondigt in Egypte, en doet het horen te Migdol; doet het ook horen te Nof en Tachpanhes; zegt: Stelt er u naar, en maakt u gereed, want het zwaard heeft verteerd, wat rondom u is.
15 Waarom zijn uw sterken weggeveegd? Zij stonden niet, omdat hen de HEERE voortdreef.
16 Hij maakte der struikelenden veel; ja, de een viel op den ander; zodat zij zeiden: Staat op en laat ons wederkeren tot ons volk, en tot het land onzer geboorte, vanwege het verdrukkende zwaard.
17 Daar riepen zij: Farao, de koning van Egypte, is maar een gedruis; hij heeft den gezetten tijd laten voorbijgaan.
18 Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Koning, Wiens Naam is HEERE der heirscharen; hij zal voorzeker, als Thabor onder de bergen, en als Karmel bij de zee, aankomen!
19 Maak voor u gereedschap der gevankelijke wegvoering, gij inwoneres, gij dochter van Egypte! want Nof zal ter verwoesting worden, en zal verbrand worden, dat er niemand in wone.
20 Egypte is een zeer schone vaarze; de slachter komt, hij komt van het noorden.
21 Zelfs haar gehuurden in haar midden zijn als gemeste kalveren; maar die hebben zich ook gewend, zij zijn te zamen gevlucht, zij hebben niet gestaan; want de dag huns verderfs is over hen gekomen, de tijd hunner bezoeking.
22 Haar stem zal gaan als van een slang; want zij zullen met krijgsmacht daarhenen trekken, en tot haar met bijlen komen, gelijk houthouwers.
23 Zij hebben haar woud afgehouwen, spreekt de HEERE, hoewel het niet is te onderzoeken; want zij zijn meerder dan de sprinkhanen, zodat men hen niet tellen kan.
24 De dochter van Egypte is beschaamd; zij is gegeven in de hand des volks van het noorden.

25 De HEERE der heirscharen, de God Israels, zegt: Ziet, Ik zal bezoeking doen over de menigte van No, en over Farao, en over Egypte, en over haar goden, en over haar koningen, ja, over Farao, en over degenen, die op hem vertrouwen.
26 En Ik zal hen geven in de hand dergenen, die hunlieder ziel zoeken, en in de hand van Nebukadrezar, den koning van Babel, en in de hand zijner knechten. Maar daarna zal zij bewoond worden als in de dagen van ouds, spreekt de HEERE.
27 Maar gij, Mijn knecht Jakob! vrees niet, en ontzet u niet, o Israel! want zie, Ik zal u verlossen uit verre landen, en uw zaad uit het land hunner gevangenis; en Jakob zal wederkomen, en stil en gerust zijn, en niemand zal hem verschrikken.
28 Gij dan Mijn knecht Jakob! vrees niet, spreekt de HEERE; want Ik ben met u; want Ik zal een voleinding maken met al de heidenen, waarhenen Ik u gedreven zal hebben, doch met u zal Ik geen voleinding maken, maar u kastijden met mate, en u niet gans onschuldig houden.

47
1 Het woord des HEEREN, dat tot den profeet Jeremia geschiedde, tegen de Filistijnen; eer dat Farao Gaza sloeg.
2 Zo zegt de HEERE: Ziet, wateren komen op van het noorden, en zullen worden tot een overlopende beek, en overlopen het land en de volheid van hetzelve, de stad en die daarin wonen; en de mensen zullen schreeuwen, en al de inwoners des lands zullen huilen;
3 Vanwege het geluid van het geklater der hoeven zijner sterke paarden, vanwege het geraas zijner wagenen, en het bulderen zijner raderen; de vaders zien niet om naar de kinderen, vanwege de slappigheid der handen;
4 Vanwege den dag, die er komt om alle Filistijnen te verstoren, om Tyrus en Sidon allen overgeblevenen helper af te snijden; want de HEERE zal de Filistijnen, het overblijfsel des eilands van Kafthor, verstoren.
5 Kaalheid is op Gaza gekomen; Askelon is uitgeroeid, met het overblijfsel huns dals; hoe lang zult gij uzelven insnijdingen maken?
6 O wee, gij zwaard des HEEREN! Hoe lang zult gij niet stil houden? Vaar in uw schede, rust en wees stil!
7 Hoe zoudt gij stil houden? De HEERE heeft toch aan het zwaard bevel gegeven; tegen Askelon en tegen de zeehaven, aldaar heeft Hij het besteld.

48
1 Tegen Moab zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels, alzo: Wee over Nebo, want zij is verstoord; Kirjathaim is beschaamd, zij is ingenomen; de stad des hogen vertreks is beschaamd en verschrikt.
2 Moabs roem van Hesbon is er niet meer; zij hebben kwaad tegen haar gedacht, zeggende: Komt, en laat ons haar uitroeien, dat zij geen volk meer zij; ook gij, o Madmen! zult nedergehouwen worden, het zwaard zal achter u heengaan.
3 Er is een stem des gekrijts van Horonaim; verstoring en een grote breuk!
4 Moab is verbroken; haar kleine kinderen hebben een gekrijt laten horen.
5 Want in den opgang van Luhith zal geween bij geween opgaan, want in den afgang van Horonaim hebben Moabs wederpartijders een jammergeschrei gehoord.
6 Vlucht, redt ulieder ziel! en wordt als de heide in de woestijn;
7 Want om uw vertrouwen op uw werken, en op uw schatten, zult gij ook ingenomen worden; en Kamos zal henen uitgaan in gevangenis, zijn priesteren en zijn vorsten te zamen.
8 Want de verstoorder zal komen over elke stad, dat niet een stad ontkomen zal; en het dal zal verderven, en het effen veld verdelgd worden; want de HEERE heeft het gezegd.
9 Geeft Moab vederen, want al vliegende zal zij uitgaan; en haar steden zullen ter verwoesting worden, dat niemand in dezelve wone.
10 Vervloekt zij, die des HEEREN werk bedriegelijk doet; ja, vervloekt zij, die zijn zwaard van het bloed onthoudt!
11 Moab is van zijn jeugd aan gerust geweest, en hij heeft op zijn heffe stil gelegen, en is van vat in vat niet geledigd, en heeft niet gewandeld in gevangenis; daarom is zijn smaak in hem gebleven, en zijn reuk niet veranderd.
12 Daarom, ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik hem vreemde gasten zal toeschikken, die hem in vreemde plaatsen zullen voeren, en zijn vaten ledigen, en hunlieder flessen in stukken slaan.
13 En Moab zal beschaamd worden vanwege Kamos, gelijk als het huis Israels beschaamd is geworden vanwege Beth-el, hunlieder vertrouwen.
14 Hoe zult gij zeggen: Wij zijn helden en dappere mannen ten strijde?
15 Moab is verstoord, en uit zijn steden opgegaan, en de keur zijner jongelingen is ter slachting afgegaan, spreekt de Koning, Wiens Naam is HEERE der heirscharen.
16 Moabs verderf is nabij om te komen, en zijn kwaad haast zeer.
17 Beklaagt hem, gij allen, die rondom hem zijt, en allen, die zijn naam kent; zegt: Hoe is de sterke staf, de sierlijke stok verbroken?
18 Daal neder uit uw heerlijkheid, en woon in dorst, gij inwoneres, gij dochter van Dibon! want Moabs verstoorder is tegen u opgetogen, hij heeft uw vestingen verdorven.
19 Sta aan den weg, en zie toe, gij inwoneres van Aroer! Vraag den vluchtenden man en de ontkomene vrouw; zeg: Wat is er geschied?
20 Moab is beschaamd, want hij is verslagen; huilt en krijt! verkondigt te Arnon, dat Moab verstoord is.
21 En het oordeel is gekomen over het vlakke land; over Holon, en over Jahza, en over Mefaath,
22 En over Dibon, en over Nebo, en over Beth-diblathaim,
23 En over Kirjathaim, en over Beth-gamul, en over Beth-meon,
24 En over Kerioth, en over Bozra; ja, over alle steden van Moabs land, die verre en die nabij zijn.
25 Moabs hoorn is afgesneden, en zijn arm verbroken, spreekt de HEERE.
26 Maak hem dronken, omdat hij zich groot gemaakt heeft tegen den HEERE; zo zal Moab met de handen klappen in zijn uitspuwsel, en hij zelf zal ook ter belaching zijn.

27 Want is u niet Israel ter belaching geweest? Was hij onder de dieven gevonden, dat gij u zo bewoogt, van den tijd af, dat uw woorden van hem waren?
28 Verlaat de steden, en woont in de steenrots, gij inwoners van Moab! en wordt gelijk een duif, die in de doorgangen van den mond eens hols nestelt.
29 Wij hebben Moabs hovaardij gehoord (hij is zeer hovaardig), zijn trotsheid, en zijn hovaardij, en zijn hoogmoed, en zijns harten hoogheid.
30 Ik ken zijn verbolgenheid, spreekt de HEERE, maar niet alzo; zijn grendelen doen het zo niet.
31 Daarom zal Ik over Moab huilen, ja, om gans Moab zal Ik krijten; over de lieden van Kir-heres zal men zuchten.
32 Boven het geween van Jaezer zal Ik u bewenen, gij wijnstok van Sibma! uw wijnranken zijn over zee gegaan, zij hebben gereikt tot aan Jaezers zee; maar de verstoorder is gevallen op uw zomervruchten en op uw wijnoogst;
33 Zodat de blijdschap en verheuging uit het vruchtbare veld, namelijk uit Moabs land, weggenomen is; want Ik heb den wijn doen ophouden uit de kuipen; men zal geen druiven treden met vreugdegeschrei; het vreugdegeschrei zal geen vreugdegeschrei zijn.
34 Vanwege Hesbons gekrijt tot Eleale toe, tot Jahaz toe, hebben zij hun stem verheven, van Zoar tot aan Horonaim, die driejarige vaarze; want ook de wateren van Nimrim zullen tot verwoestingen worden.
35 En Ik zal in Moab doen ophouden, spreekt de HEERE, dien, die op de hoogte offert, en die zijn goden rookt.
36 Daarom zal Mijn hart over Moab getier maken als de fluiten; ook zal Mijn hart over de lieden van Kir-heres getier maken als de fluiten, omdat het overschot, dat hij gemaakt had, verloren is.
37 Want alle hoofden zijn kaal, en alle baarden afgekort; op alle handen zijn insnijdingen, en op de lenden is een zak.
38 Op alle daken van Moab, en op al haar straten is overal misbaar; want Ik heb Moab verbroken als een vat, waar men geen lust aan heeft, spreekt de HEERE.
39 Hoe is hij verslagen! zij huilen; hoe heeft Moab den nek met schaamte gewend! Alzo zal Moab allen, die rondom hem zijn, tot belaching en tot een ontzetting worden.
40 Want zo zegt de HEERE: Ziet, hij zal snel vliegen als een arend, en hij zal zijn vleugelen over Moab uitbreiden.
41 Elk een der steden is gewonnen, en elk een der vastigheden is ingenomen; en het hart van Moabs helden zal te dien dage wezen, als het hart ener vrouw, die in nood is.
42 Want Moab zal verdelgd worden, dat hij geen volk zij, omdat hij zich groot gemaakt heeft tegen den HEERE.
43 De vreze, en de kuil, en de strik, over u, gij inwoner van Moab! spreekt de HEERE.
44 Die van de vreze ontvliedt, zal in den kuil vallen, en die uit den kuil opkomt, zal in den strik gevangen worden; want Ik zal over haar, over Moab, het jaar van hunlieder bezoeking brengen, spreekt de HEERE.
45 Die voor des vijands macht vluchtten, bleven staan in de schaduw van Hesbon; maar een vuur is uitgegaan van Hesbon, en een vlam van tussen Sihon, en heeft de hoeken van Moab en den schedel der kinderen van het gedruis verteerd.
46 Wee u, Moab! het volk van Kamos is verloren; want uw zonen zijn weggenomen in gevangenis; ook zijn uw dochters in gevangenis.
47 Maar in het laatste der dagen, zal Ik Moabs gevangenis wenden, spreekt de HEERE. Tot hiertoe is Moabs oordeel.

49
1 Tegen de kinderen Ammons zegt de HEERE alzo: Heeft dan Israel geen kinderen? Heeft hij geen erfgenaam? Waarom is dan Malcham erfgenaam van Gad, en waarom woont zijn volk in deszelfs steden?
2 Daarom ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik over Rabba der kinderen Ammons een krijgsgeschrei zal doen horen, en zij zal tot een woesten hoop worden, en haar onderhorige plaatsen zullen met vuur aangestoken worden; en Israel zal erven degenen, die hem geerfd hadden, zegt de HEERE.
3 Huil, o Hesbon! want Ai is verstoord; krijt, gij dochteren van Rabba, gordt zakken aan, drijft misbaar, en loopt om bij de tuinen; want Malcham zal wandelen in gevangenis, zijn priesteren en zijn vorsten te zamen.
4 Wat roemt gij op uw dalen? Uw dal is weggevloten, gij afkerige dochter! die op haar schatten vertrouwt, zeggende: Wie zou tegen mij komen?
5 Ziet, Ik zal vreze over u brengen, spreekt de Heere, de HEERE der heirscharen, van allen, die rondom u zijn, en gijlieden zult, een iegelijk voor zich henen, uitgedreven worden, en niemand zal den omdolende vergaderen.
6 Maar daarna zal Ik de gevangenis der kinderen Ammons wenden, spreekt de HEERE.
7 Tegen Edom zegt de HEERE der heirscharen alzo: Is er dan geen wijsheid meer te Theman? Is de raad vergaan van de verstandigen? Is hunlieder wijsheid onnut geworden?
8 Vliedt, wendt u, woont in diepe plaatsen, gij inwoners van Dedan! want Ik heb Ezau's verderf over hem gebracht, den tijd, dat Ik hem bezocht heb.
9 Zo er wijnlezers tot u gekomen waren, zouden zij niet een nalezing hebben overgelaten? Zo er dieven bij nacht gekomen waren, zouden zij niet verdorven hebben zoveel hun genoeg ware?
10 Maar Ik heb Ezau ontbloot, Ik heb zijn verborgene plaatsen ontdekt, dat hij zich niet zal kunnen versteken; zijn zaad is verstoord, ook zijn broeders, en zijn naburen, en hij is er niet meer.
11 Laat uw wezen achter, en Ik zal hen in het leven behouden, en laat uw weduwen op Mij vertrouwen.
12 Want zo zegt de HEERE: Ziet, degenen, welker oordeel het niet is den beker te drinken, zullen ganselijk drinken; en zoudt gij enigszins onschuldig gehouden worden? Gij zult niet onschuldig worden gehouden, maar gij zult ganselijk drinken.
13 Want Ik heb bij Mijzelven gezworen, spreekt de HEERE, dat Bozra worden zal tot een ontzetting, tot een smaadheid, tot een woestheid, en tot een vloek; en al haar steden zullen worden tot eeuwige woestheden.
14 Ik heb een gerucht gehoord van den HEERE, en er is een gezant geschikt onder de heidenen, om te zeggen: Vergadert u, en komt aan tegen haar, en maakt u op ten strijde.
15 Want zie, Ik heb u klein gemaakt onder de heidenen, veracht onder de mensen.
16 Uw schrikkelijkheid heeft u bedrogen, en de trotsheid uws harten, gij, die woont in de kloven der steenrotsen, die u houdt op de hoogte der heuvelen! Al zoudt gij uw nest zo hoog maken als de arend, zo zal Ik u van daar nederstoten, spreekt de HEERE.
17 Alzo zal Edom worden tot een ontzetting; al wie voorbij haar gaat, zal zich ontzetten, en fluiten over al haar plagen.
18 Gelijk de omkering van Sodom en Gomorra en haar naburen, zal het zijn, zegt de HEERE; niemand zal daar wonen, en geen mensenkind daarin verkeren.
19 Ziet, gelijk een leeuw van de verheffing der Jordaan, zal hij opkomen tegen de sterke woning; want Ik zal hem in een ogenblik daaruit doen lopen; en wie daartoe verkoren is, dien zal Ik tegen haar bestellen; want wie is Mij gelijk, en wie zou Mij dagvaarden, en wie is die herder, die voor Mijn aangezicht bestaan zou?

20 Daarom hoort des HEEREN raadslag, dien Hij over Edom heeft beraadslaagd, en Zijn gedachten, die Hij gedacht heeft over de inwoners van Theman: Zo de geringsten van de kudde hen niet zullen nedertrekken! Indien hij hunlieder woning niet boven hen zal verwoesten!
21 De aarde heeft gebeefd van het geluid huns vals, van het gekrijt, welks geluid gehoord is bij de Schelfzee.
22 Ziet, hij zal opkomen en snel vliegen, als een arend, en zijn vleugelen over Bozra uitbreiden; en het hart van Edoms helden zal te dien dage wezen, als het hart ener vrouw, die in nood is.
23 Tegen Damaskus. Beschaamd is Hamath en Arpad; omdat zij een boos gerucht gehoord hebben, zijn zij gesmolten; bij de zee is bekommernis, men kan er niet rusten.
24 Damaskus is slap geworden, zij heeft zich gewend, om te vluchten, en siddering heeft haar aangegrepen; benauwdheid en smarten als van een barende vrouw hebben haar bevangen;
25 Hoe is de beroemde stad niet gelaten, de stad Mijner vrolijkheid!
26 Daarom zullen haar jongelingen vallen op haar straten; en al haar krijgslieden zullen te dien dage nedergehouwen worden, spreekt de HEERE der heirscharen.
27 En Ik zal een vuur aansteken in den muur van Damaskus, en het zal Benhadads paleizen verteren.
28 Tegen Kedar, en tegen de koninkrijken van Hazor, die Nebukadrezar, de koning van Babel, sloeg, zegt de HEERE alzo: Maakt u op, trekt op tegen Kedar, en verstoort de kinderen van het oosten.
29 Zij zullen hun tenten en hun kudden nemen, hun gordijnen en al hun gereedschap, en hun kemelen voor zich wegnemen; en zij zullen tegen hen uitroepen: Schrik van rondom!
30 Vliedt, zwerft fluks henen weg, woont in diepe plaatsen, gij inwoners van Hazor! spreekt de HEERE; want Nebukadrezar, de koning van Babel, heeft een raadslag tegen ulieden beraadslaagd, en een gedachte tegen hen gedacht.
31 Maakt u op, trekt op tegen het volk, dat rust heeft, dat in zekerheid woont, spreekt de HEERE; dat geen deuren noch grendel heeft, die alleen wonen.
32 En hun kemelen zullen ten roof zijn, en de menigte van hun vee zal ten buit zijn; en Ik zal hen verstrooien in alle winden, te weten degenen, die aan de hoeken afgekort zijn; en Ik zal hunlieder verderf van al zijn zijden aanbrengen, spreekt de HEERE.
33 En Hazor zal worden tot een drakenwoning, een verwoesting tot in eeuwigheid; niemand zal daar wonen, en geen mensenkind daarin verkeren.
34 Het woord des HEEREN, dat tot den profeet Jeremia geschied is tegen Elam, in het begin des koninkrijks van Zedekia, den koning van Juda, zeggende:
35 Zo zegt de HEERE der heirscharen: Ziet, Ik zal verbreken Elams boog, het voornaamste van hunlieder geweld.
36 En Ik zal de vier winden uit de vier hoeken des hemels over Elam aanbrengen, en zal hen in al diezelve winden verstrooien; en er zal geen volk zijn, waarhenen Elams verdrevenen niet zullen komen.
37 En Ik zal Elam versaagd maken voor het aangezicht hunner vijanden, en voor het aangezicht dergenen, die hun ziel zoeken, en zal een kwaad over hen brengen, de hittigheid mijns toorns, spreekt de HEERE; en Ik zal het zwaard achter hen zenden, totdat Ik hen verteerd zal hebben.
38 En Ik zal Mijn troon in Elam stellen; en zal den koning en de vorsten van daar vernielen, spreekt de HEERE;
39 Maar het zal geschieden in het laatste der dagen, dat Ik Elams gevangenis wenden zal, spreekt de HEERE.

50
1 Het woord, dat de HEERE gesproken heeft tegen Babel, tegen het land der Chaldeen, door den dienst van den profeet Jeremia.
2 Verkondigt onder de heidenen, en doet horen, en werpt een banier op, laat horen, verbergt het niet; zegt: Babel is ingenomen, Bel is beschaamd, Merodach is verpletterd, haar afgoden zijn beschaamd, haar drekgoden zijn verpletterd!
3 Want een volk komt tegen haar op van het noorden; dat zal haar land zetten in verwoesting, dat er geen inwoner in zal zijn; van de mensen aan tot de beesten toe zijn zij weggezworven, doorgegaan!
4 In dezelve dagen en ter zelver tijd, spreekt de HEERE, zullen de kinderen Israels komen, zij en de kinderen van Juda te zamen; wandelende en wenende zullen zij henengaan, en den HEERE, hun God, zoeken.
5 Zij zullen naar Sion vragen; op den weg herwaarts zullen hun aangezichten zijn; zij zullen komen en den HEERE toegevoegd worden, met een eeuwig verbond, dat niet zal worden vergeten.
6 Mijn volk waren verloren schapen, hun herders hadden hen verleid, zij hadden hen gevoerd naar de bergen, zij gingen van berg tot heuvel, zij vergaten hun legering.
7 Allen, die hen vonden, aten hen op, en hun wederpartijders zeiden: Wij zullen geen schuld hebben; daarom dat zij gezondigd hebben tegen den HEERE, in de woning der gerechtigheid, ja, tegen den HEERE, de Verwachting hunner vaderen.
8 Vliedt weg uit het midden van Babel, en gaat uit der Chaldeen land; en weest als de bokken voor de kudde henen.
9 Want ziet, Ik zal een verzameling van grote volken uit het land van het noorden verwekken, en tegen Babel opbrengen; die zullen zich tegen haar rusten; van daar zal zij ingenomen worden; hun pijlen zullen zijn als eens kloeken helds, geen zal ledig wederkeren.
10 En Chaldea zal ten roof zijn; allen, die het beroven, zullen verzadigd worden, spreekt de HEERE.
11 Omdat gij u verblijd hebt, omdat gij van vreugde hebt opgesprongen, gij plunderaars Mijner erfenis! omdat gij geil geworden zijt als een grazige vaars, en hebt gebriest als de sterke paarden;
12 Zo is uw moeder zeer beschaamd; die u gebaard heeft, is schaamrood geworden; ziet, zij is geworden de achterste der heidenen, een woestijn, dorheid en wildernis.
13 Vanwege de verbolgenheid des HEEREN zal zij niet bewoond worden, maar zij zal geheel een verwoesting worden; al wie aan Babel voorbijgaat, zal zich ontzetten, en fluiten over al haar plagen.
14 Rust u tegen Babel rondom, gij allen, die den boog spant! schiet in haar, en spaart de pijlen niet; want zij heeft tegen den HEERE gezondigd.
15 Juicht over haar rondom, zij heeft haar hand gegeven; haar fondamenten zijn gevallen, haar muren zijn afgebroken; want dat is des HEEREN wraak, wreekt u aan haar, doet haar, gelijk als zij gedaan heeft!
16 Roeit uit van Babel den zaaier, en dien, die de sikkel handelt in den oogsttijd; laat hen vanwege het verdrukkende zwaard, zich keren, een iegelijk tot zijn volk, en vlieden, een iegelijk naar zijn land.
17 Israel is een verbijsterd lam, dat de leeuwen verjaagd hebben; de eerste, die hem heeft opgegeten, was de koning van Assur, en deze de laatste, Nebukadrezar, de koning van Babel, heeft hem de beenderen verbrijzeld.
18 Daarom, zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Ziet, Ik zal bezoeking doen over den koning van Babel en over zijn land, gelijk als Ik bezoeking gedaan heb over den koning van Assur.

19 En Ik zal Israel weder tot zijn woning brengen, en hij zal weiden op den Karmel en op den Basan; en zijn ziel zal op het gebergte van Efraim en Gilead verzadigd worden.
20 In die dagen en te dier tijd, spreekt de HEERE, zal Israels ongerechtigheid gezocht worden, maar zij zal er niet zijn, en de zonden van Juda, maar zullen niet gevonden worden; want Ik zal ze dengenen vergeven, die Ik zal doen overblijven.
21 Tegen het land Merathaim, trek tegen hetzelve op, en tegen de inwoners van Pekod; verwoest en verban achter hen, spreekt de HEERE, en doe naar alles, wat Ik u geboden heb.
22 Er is een krijgsgeschrei in het land, en een grote breuk.
23 Hoe is de hamer der ganse aarde zo afgehouwen en verbroken! Hoe is Babel geworden tot een ontzetting onder de heidenen.
24 Ik heb u een strik gesteld, dies zijt gij ook gevangen, o Babel! dat gij het niet wist; gij zijt gevonden, en ook gegrepen, omdat gij u tegen den HEERE in strijd gemengd hebt.
25 De HEERE heeft Zijn schatkamer opengedaan, en de instrumenten Zijner gramschap voortgebracht; want dat is een werk van den Heere, den HEERE der heirscharen, in het land der Chaldeen.
26 Komt aan tegen haar van het uiterste, opent haar schuren, vertreedt haar als korenhopen, en verbant ze; laat ze geen overblijfsel hebben.
27 Doodt met het zwaard al haar varren, laat ze afgaan ter slachting; wee over hen, want hun dag is gekomen, de tijd hunner bezoeking!
28 Er is een stem der gevluchten en ontkomenen uit het land van Babel, om in Sion te verkondigen de wraak des HEEREN, onzes Gods, de wraak Zijns tempels.
29 Laat u horen tegen Babel, gij schutters! gij allen, die den boog spant! legert u tegen haar rondom, laat niemand van hen ontkomen; vergeldt haar naar haar werk, doet haar naar alles, wat zij gedaan heeft; want zij heeft trotselijk gehandeld tegen den HEERE, tegen den Heilige Israels.
30 Daarom zullen haar jongelingen vallen op haar straten, en al haar krijgslieden te dien dage uitgeroeid worden, spreekt de HEERE.
31 Ziet, Ik wil aan u, gij trotse! spreekt de Heere, de HEERE der heirscharen; want uw dag is gekomen, de tijd, dat Ik u bezoeken zal.
32 Dan zal de trotse aanstoten en vallen, en er zal niemand zijn, die hem opricht; ja, Ik zal een vuur aansteken in zijn steden, dat zal alle plaatsen rondom hem verteren.
33 Zo zegt de HEERE der heirscharen: De kinderen Israels en de kinderen van Juda zijn te zamen verdrukt geweest; en allen, die hen gevangen hadden, hebben hen vast gehouden; zij hebben hen geweigerd los te laten.
34 Maar hun Verlosser is sterk, HEERE der heirscharen is Zijn Naam; Hij zal hun twist zekerlijk twisten, opdat Hij het land in rust brenge, maar de inwoners van Babel beroere.
35 Het zwaard zal zijn over de Chaldeen, spreekt de HEERE; en over de inwoners van Babel, en over haar vorsten, en over haar wijzen.
36 Het zwaard zal zijn over de leugenaars, dat zij zot worden; het zwaard zal zijn over haar helden, dat zij versagen;
37 Het zwaard zal zijn over zijn paarden en over zijn wagenen, en over den gansen gemengden hoop, die in het midden van hen is, dat zij tot wijven worden; het zwaard zal zijn over haar schatten, dat zij geplunderd worden.
38 Droogte zal zijn over haar wateren, dat zij uitdrogen; want het is een land van gesneden beelden, en zij razen naar de schrikkelijke afgoden.
39 Daarom zo zullen de wilde dieren der woestijnen met de wilde dieren der eilanden daarin wonen; ook zullen de jonge struisen daarin wonen; en men zal er geen verblijf meer hebben in eeuwigheid, en zij zal niet bewoond worden van geslacht tot geslacht.
40 Gelijk God Sodom en Gomorra en haar naburen heeft omgekeerd, spreekt de HEERE, alzo zal niemand aldaar wonen, en geen mensenkind in haar verkeren.

41 Ziet, daar komt een volk uit het noorden; en een grote natie, en geweldige koningen zullen van de zijden der aarde opgewekt worden.
42 Boog en spies zullen zij voeren; wreed zijn zij, en zullen niet barmhartig zijn; hun stem zal bruisen als de zee, en op paarden zullen zij rijden; het is toegerust als een man ten oorlog, tegen u, o dochter van Babel!
43 De koning van Babel heeft hunlieder gerucht gehoord, en zijn handen zijn slap geworden; benauwdheid heeft hem aangegrepen, weedom als van een barende vrouw.
44 Ziet, gelijk een leeuw van de verheffing der Jordaan, zal hij opkomen tegen de sterke woning; want Ik zal hen in een ogenblik daaruit doen lopen; en wie daartoe verkoren is, dien zal Ik tegen haar bestellen; want wie is Mij gelijk, en wie zou Mij dagvaarden? En wie is de herder, die voor Mijn aangezicht bestaan zou?
45 Daarom hoort den raadslag des HEEREN, dien Hij over Babel heeft beraadslaagd, en Zijn gedachten, die Hij gedacht heeft over het land der Chaldeen: Zo de geringsten van de kudde hen niet zullen nedertrekken! Zo hij de woning boven hen niet zal verwoesten!
46 De aarde is bevende geworden van het geluid der inneming van Babel, en het gekrijt is gehoord onder de volken.

51
1 Zo zegt de HEERE: Ziet, Ik zal een verdervenden wind opwekken tegen Babel, en tegen degenen, die daar wonen in het hart van degenen, die tegen Mij opstaan.
2 En Ik zal Babel wanners toeschikken, die haar wannen, en haar land uitledigen zullen; want zij zullen ten dage des kwaads van rondom tegen haar zijn.
3 De schutter spanne zijn boog tegen dien, die spant, en tegen dien, die zich verheft in zijn pantsier; en verschoont haar jongelingen niet, verbant al haar heir;
4 Dat de verslagenen liggen in het land der Chaldeen, en de doorstokenen op haar straten.
5 Want Israel of Juda zal niet in weduwschap gelaten worden van zijn God, van den HEERE der heirscharen (hoewel hunlieder land vol van schuld is), van den Heilige Israels.
6 Vliedt uit het midden van Babel, en redt, een iegelijk zijn ziel; wordt niet uitgeroeid in haar ongerechtigheid; want dit is de tijd der wraak des HEEREN, Die haar de verdienste betaalt.
7 Babel was een gouden beker in de hand des HEEREN, die de ganse aarde dronken maakte; de volken hebben van haar wijn gedronken, daarom zijn de volken dol geworden.
8 Schielijk is Babel gevallen en verbroken; huilt over haar, neemt balsem tot haar pijn, misschien zal zij genezen worden.
9 Wij hebben Babel gemeesterd, maar zij is niet genezen; verlaat haar dan, en laat ons een iegelijk in zijn land trekken; want haar oordeel reikt tot aan den hemel, en is verheven tot aan de bovenste wolken.
10 De HEERE heeft onze gerechtigheden hervoor gebracht; komt en laat ons te Sion het werk des HEEREN, onzes Gods, vertellen!
11 Zuivert de pijlen, rust de schilden volkomenlijk toe; de HEERE heeft den geest der koningen van Medie opgewekt; want Zijn voornemen is tegen Babel, dat Hij haar verderve; want dit is de wraak des HEEREN, de wraak Zijns tempels.
12 Verheft de banier op de muren van Babel, versterkt de wacht, stelt wachters, bereidt de lagen; want gelijk de HEERE heeft voorgenomen, alzo heeft Hij gedaan, wat Hij over de inwoners van Babel gesproken heeft.
13 Gij, die aan vele wateren woont, die machtig zijt van schatten! uw einde is gekomen, de maat uwer gierigheid.
14 De HEERE der heirscharen heeft gezworen bij Zijn ziel: Ofschoon Ik u met mensen als met kevers vervuld heb, nochtans zullen zij elkander een vreugdegeschrei over u toeroepen!
15 Die de aarde gemaakt heeft door Zijn kracht, Die de wereld bereid heeft door Zijn wijsheid, en den hemel uitgebreid door Zijn verstand;
16 Als Hij Zijn stem geeft, zo is er een gedruis van wateren in den hemel, en Hij doet de dampen opklimmen van het einde der aarde; Hij maakt de bliksemen met den regen, en doet den wind voortkomen uit Zijn schatkameren.
17 Een ieder mens is onvernuftig geworden, zodat hij geen wetenschap heeft; een ieder goudsmid is beschaamd van het gesneden beeld; want zijn gegoten beeld is leugen, en er is geen geest in hen.
18 Ijdelheid zijn zij, een werk van verleidingen; ten tijde hunner bezoeking zullen zij vergaan.
19 Jakobs deel is niet gelijk die; want Hij is de Formeerder van alles, en Israel is de roede Zijner erfenis; HEERE der heirscharen is Zijn Naam.
20 Gij zijt Mij een voorhamer, en krijgswapenen; en door u zal Ik volken in stukken slaan, en door u zal Ik koninkrijken verderven.
21 En door u zal Ik in stukken slaan het paard en zijn ruiter; en door u zal Ik in stukken slaan den wagen en zijn ruiter.
22 En door u zal Ik in stukken slaan den man en de vrouw; en door u zal Ik in stukken slaan den oude en den jonge; en door u zal Ik in stukken slaan den jongeling en de jonkvrouw.
23 En door u zal Ik in stukken slaan den herder en zijn kudde; en door u zal Ik in stukken slaan den akkerman en zijn juk ossen; en door u zal Ik in stukken slaan landvoogden en overheden.

24 Maar Ik zal Babel en allen inwoneren van Chaldea vergelden al hun boosheid, die zij gedaan hebben aan Sion, voor ulieder ogen, spreekt de HEERE.
25 Ziet, Ik wil aan u, gij verdervende berg! spreekt de HEERE, gij, die de ganse aarde verderft, en Ik zal Mijn hand tegen u uitstrekken, en u van de steenrotsen afwentelen, en zal u stellen tot een berg des brands.
26 En zij zullen uit u geen steen nemen tot een hoek, ook geen steen tot fondamenten; want gij zult tot eeuwige woestheden zijn, spreekt de HEERE.
27 Verheft de banier in het land, blaast de bazuin onder de heidenen, heiligt de heidenen tegen haar, roept tegen haar bijeen de koninkrijken van Ararat, Minni en Askenaz; bestelt een krijgsoverste tegen haar, brengt paarden opwaarts, als ruige kevers!
28 Heiligt tegen haar de heidenen, de koningen van Medie, haar landvoogden en al haar overheden, ja, het ganse land harer heerschappij.
29 Dan zal het land beven en pijn lijden; want elk een van des HEEREN gedachten staat vast tegen Babel, om Babels land te stellen tot een verwoesting, dat er geen inwoner zij.
30 Babels helden hebben opgehouden te strijden, zij zijn gebleven in de vestingen, hun macht is bezweken, zij zijn tot wijven geworden; zij hebben hun woningen aangestoken, hun grendels zijn verbroken.
31 De loper zal den loper tegemoet lopen, en de kondschapper den kondschapper tegemoet, om den koning van Babel bekend te maken, dat zijn stad van het einde is ingenomen;
32 En dat de veren ingenomen, en de rietpoelen met vuur verbrand zijn; en dat de krijgslieden verbaasd zijn.
33 Want zo zegt de HEERE der heirscharen, de God Israels: De dochter van Babel is als een dorsvloer, het is tijd, dat men ze trede; nog een weinig, dan zal haar de tijd des oogstes overkomen.
34 Nebukadrezar, de koning van Babel, heeft mij opgegeten, hij heeft mij verpletterd, hij heeft mij gesteld als een ledig vat, hij heeft mij verslonden als een draak, hij heeft zijn balg gevuld van mijn lekkernijen; hij heeft mij verdreven.
35 Het geweld, dat mij en mijn vlees is aangedaan, zij op Babel! zegge de inwoneres van Sion; en mijn bloed zij op de inwoners van Chaldea! zegge Jeruzalem.
36 Daarom, zo zegt de HEERE: Ziet, Ik zal uw twist twisten, en uw wraak wreken; en Ik zal haar zee droog maken, en haar springader opdrogen.
37 En Babel zal worden tot steen hopen, een woning der draken, een ontzetting en aanfluiting, dat er geen inwoner zij.
38 Zij zullen te zamen brullen als jonge leeuwen, briesen als leeuwenwelpen.
39 Als zij verhit zijn, zal Ik hun drank opzetten, en zal hen dronken maken, opdat zij opspringen; maar zij zullen een eeuwigen slaap slapen, en niet opwaken, spreekt de HEERE.
40 Ik zal hen afvoeren als lammeren om te slachten, als rammen met bokken.
41 Hoe is Sesach zo veroverd, en de roem der ganse aarde ingenomen! Hoe is Babel geworden tot een ontzetting onder de heidenen!
42 Een zee is over Babel gerezen, door de veelheid harer golven is zij bedekt.
43 Haar steden zijn geworden tot verwoesting, een dor land en wildernis; een land, waarin niemand woont, en waar geen mensenkind doorgaat.
44 En Ik zal bezoeking doen over Bel te Babel, en Ik zal uit zijn muil uithalen, wat hij verslonden heeft; en de heidenen zullen niet meer tot hem toevloeien, want ook Babels muur is gevallen.
45 Gaat uit, Mijn volk, uit het midden van haar, en redt een iegelijk zijn ziel, vanwege de hittigheid van den toorn des HEEREN.
46 En opdat ulieder hart misschien niet week worde, en gij vreest van het gerucht, dat gehoord zal worden in het land; want er zal een gerucht komen in het ene jaar, en daarna een gerucht in het andere jaar; en er zal geweld zijn in het land, heer over heer.

47 Daarom ziet, de dagen komen, dat Ik bezoeking zal doen over de gesneden beelden van Babel; en haar ganse land zal beschaamd worden, en al haar verslagenen zullen in het midden van haar liggen.
48 En de hemel en de aarde, mitsgaders al wat daarin is, zullen juichen over Babel; want van het noorden zullen haar de verstoorders aankomen, spreekt de HEERE.
49 Gelijk Babel geweest is tot een val der verslagenen van Israel, alzo zullen te Babel de verslagenen des gansen lands vallen.
50 Gij ontkomenen van het zwaard, gaat weg, en blijft niet staan; gedenkt des HEEREN van verre, en laat Jeruzalem in ulieder hart opkomen.
51 Gij moogt zeggen: Wij zijn beschaamd geworden, want wij hebben versmaadheid gehoord, schaamroodheid heeft ons aangezicht bedekt; omdat uitlandsen over de heiligdommen van des HEEREN huis gekomen zijn;
52 Daarom ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat Ik bezoeking doen zal over haar gesneden beelden; en de dodelijk verwonde zal kermen in haar ganse land.
53 Al klom Babel ten hemel op, en al maakte zij vast de hoogte harer sterkte, zo zullen haar toch verstoorders van Mij overkomen, spreekt de HEERE.
54 Er is een stem des gekrijts uit Babel, en een grote breuk uit het land der Chaldeen.
55 Want de HEERE verstoort Babel, en zal de grootse stem uit haar doen vergaan; want hunlieder golven zullen bruisen als grote wateren; het geruis van hunlieder geluid zal zich verheffen.
56 Want de verstoorder komt over haar, over Babel, en haar helden zullen gevangen worden; hunlieder bogen zijn verbroken; want de HEERE, de God der vergelding, zal hun zekerlijk betalen.
57 En Ik zal haar vorsten, en haar wijzen, haar landvoogden, en haar overheden, en haar helden dronken maken; en zij zullen een eeuwigen slaap slapen, en niet opwaken, spreekt de Koning, Wiens Naam is HEERE der heirscharen.
58 Zo zegt de HEERE der heirscharen: Die brede muur van Babel zal ten enemale ontbloot worden, en haar hoge poorten zullen met vuur aangestoken worden; zodat de volken tevergeefs, en de natien ten vure zullen gearbeid hebben, dat zij mat worden.
59 Het woord, dat de profeet Jeremia beval aan Seraja, den zoon van Nerija, den zoon van Machseja, als hij van Zedekia, den koning van Juda, naar Babel toog, in het vierde jaar zijner regering; en Seraja was een vreemdzaam vorst.
60 Jeremia nu schreef al het kwaad, dat over Babel komen zou, in een boek, te weten al deze woorden, die tegen Babel geschreven zijn.
61 En Jeremia zeide tot Seraja: Als gij te Babel komt, zo zult gij zien en lezen al deze woorden;
62 En gij zult zeggen: O HEERE, Gij hebt over deze plaats gesproken, dat Gij ze zult uitroeien, zodat er geen inwoner in zij, van den mens tot op het beest, maar dat zij worden zal tot eeuwige woestheden.
63 En het zal geschieden, als gij geeindigd zult hebben dit boek te lezen, dan zult gij een steen daaraan binden, en werpen het in het midden van den Frath;
64 En zult zeggen: Alzo zal Babel zinken, en niet weder opkomen, vanwege het kwaad, dat Ik over haar zal brengen, en zij zullen mat worden. Tot hiertoe zijn de woorden van Jeremia.

52
1 Zedekia was een en twintig jaren oud, als hij koning werd, en hij regeerde elf jaren te Jeruzalem; en de naam zijner moeder was Hamutal, een dochter van Jeremia, van Libna.
2 En hij deed, dat kwaad was in de ogen des HEEREN, naar alles, wat Jojakim gedaan had.
3 Want het geschiedde, om den toorn des HEEREN tegen Jeruzalem en Juda, totdat Hij hen van Zijn aangezicht weggeworpen had; en Zedekia rebelleerde tegen den koning van Babel.
4 En het geschiedde in het negende jaar zijner regering, in de tiende maand, op den tienden der maand, dat Nebukadrezar, de koning van Babel, kwam tegen Jeruzalem, hij en zijn ganse heir, en zij legerden zich tegen haar, en zij bouwden tegen haar sterkten rondom.
5 Alzo kwam de stad in belegering, tot in het elfde jaar van den koning Zedekia.
6 In de vierde maand, op den negenden der maand, als de honger in de stad sterk werd, en het volk des lands geen brood had;
7 Toen werd de stad doorgebroken, en al de krijgslieden vloden, en trokken uit des nachts, uit de stad, door den weg der poort tussen de twee muren, die aan des konings hof waren (de Chaldeen nu waren tegen de stad rondom), en zij togen door den weg des vlakken velds.
8 Doch het heir der Chaldeen jaagde den koning na, en zij achterhaalden Zedekia in de vlakke velden van Jericho; en al zijn heir werd van bij hem verstrooid.
9 Zij dan grepen den koning, en voerden hem opwaarts tot den koning van Babel naar Ribla, in het land van Hamath; die sprak oordelen tegen hem.
10 En de koning van Babel slachtte de zonen van Zedekia voor zijn ogen; en hij slachtte ook al de vorsten van Juda te Ribla.
11 En hij verblindde de ogen van Zedekia, en hij bond hem met twee koperen ketenen; alzo bracht hem de koning van Babel naar Babel, en stelde hem in het gevangenhuis, tot den dag zijns doods toe.
12 Daarna, in de vijfde maand, op den tienden der maand (dit jaar was het negentiende jaar van den koning Nebukadrezar, den koning van Babel), als Nebuzaradan, de overste der trawanten, die voor het aangezicht des konings van Babel stond, te Jeruzalem gekomen was;
13 Zo verbrandde hij het huis des HEEREN en het huis des konings; mitsgaders alle huizen van Jeruzalem en alle huizen der groten verbrandde hij met vuur.
14 En het ganse heir der Chaldeen, dat met den overste der trawanten was, brak alle muren van Jeruzalem rondom af.
15 Van de armsten nu des volks en het overige des volks, die in de stad overgelaten waren, en de afvalligen, die tot den koning van Babel gevallen waren, en het overige der menigte, voerde Nebuzaradan, de overste der trawanten, gevankelijk weg.
16 Maar van de armsten des lands liet Nebuzaradan, de overste der trawanten, enigen over tot wijngaardeniers en tot akkerlieden.
17 Verder braken de Chaldeen de koperen pilaren, die in het huis des HEEREN waren, en de stellingen, en de koperen zee, die in het huis des HEEREN was; en zij voerden al het koper daarvan naar Babel.
18 Ook namen zij de potten en de schoffelen, en de gaffelen, en de sprengbekkens, en de rookschalen, en al de koperen vaten, waar men den dienst mede deed.
19 En de overste der trawanten nam weg de schalen, en de wierookvaten, en de sprengbekkens, en de potten, en de kandelaars, en de rookschalen, en de kroezen; wat geheel goud, en wat geheel zilver was.
20 De twee pilaren, de ene zee, en de twaalf koperen runderen, die in de plaats der stellingen waren, die de koning Salomo voor het huis des HEEREN gemaakt had; het koper daarvan, te weten van al deze vaten, was zonder gewicht.
21 Aangaande de pilaren, achttien ellen was de hoogte eens pilaars, en een draad van twaalf ellen omving hem; en zijn dikte was vier vingeren, en hij was hol.

22 En het kapiteel daarop was koper, en de hoogte des enen kapiteels was vijf ellen, en een net, en granaatappelen op het kapiteel rondom, alles koper; en dezen gelijk had de andere pilaar, met granaatappelen.
23 En de granaatappelen waren zes en negentig, gezet naar den wind; alle granaatappelen waren honderd, over het net rondom.
24 Ook nam de overste der trawanten Seraja, den hoofdpriester, en Zefanja, den tweeden priester, en de drie dorpelbewaarders.
25 En uit de stad nam hij een hoveling, die over de krijgslieden gesteld was, en zeven mannen uit degenen, die des konings aangezicht zagen, die in de stad gevonden werden, mitsgaders den oversten schrijver des heirs, die het volk des lands ten oorlog opschreef, en zestig mannen van het volk des lands, die in het midden der stad gevonden werden.
26 Als Nebuzaradan, de overste der trawanten, dezen genomen had, zo bracht hij hen tot den koning van Babel naar Ribla.
27 En de koning van Babel sloeg hen en doodde hen te Ribla, in het land van Hamath. Alzo werd Juda uit zijn land gevankelijk weggevoerd.
28 Dit is het volk, dat Nebukadrezar gevankelijk heeft weggevoerd; in het zevende jaar, drie duizend drie en twintig Joden;
29 In het achttiende jaar van Nebukadrezar, voerde hij gevankelijk weg achthonderd twee en dertig zielen uit Jeruzalem;
30 In het drie en twintigste jaar van Nebukadrezar voerde Nebuzaradan, de overste der trawanten, gevankelijk weg van de Joden zevenhonderd vijf en veertig zielen. Alle zielen zijn vier duizend en zeshonderd.
31 Het geschiedde daarna, in het zeven en dertigste jaar der gevankelijke wegvoering van Jojachin, den koning van Juda, in de twaalfde maand, op den vijf en twintigsten der maand, dat Evilmerodach, de koning van Babel, in het eerste jaar zijns koninkrijks, het hoofd van Jojachin, den koning van Juda, verhief, en hem uit het gevangenhuis uitbracht.
32 En hij sprak vriendelijk met hem, en stelde zijn stoel boven den stoel der koningen, die bij hem te Babel waren.
33 En hij veranderde de klederen zijner gevangenis; en hij at geduriglijk brood voor zijn aangezicht, al de dagen zijns levens.
34 En aangaande zijn tering, een gedurige tering werd hem van den koning van Babel gegeven, elk dagelijks bestemde deel op zijn dag, tot op den dag zijns doods, al de dagen zijns levens.

# KLAAGLIEDEREN

1

1 Aleph. Hoe zit die stad zo eenzaam, die vol volks was, zij is als een weduwe geworden, zij, die groot was onder de heidenen, een vorstin onder de landschappen, is cijnsbaar geworden.
2 Beth. Zij weent steeds des nachts, en haar tranen lopen over haar kinnebakken; zij heeft geen trooster onder al haar liefhebbers; al haar vrienden hebben trouwelooslijk met haar gehandeld, zij zijn haar tot vijanden geworden.
3 Gimel. Juda is in gevangenis gegaan vanwege de ellende, en vanwege de veelheid der dienstbaarheid; zij woont onder de heidenen, zij vindt geen rust; al haar vervolgers achterhalen ze tussen de engten.
4 Daleth. De wegen Sions treuren, omdat niemand op het feest komt; al haar poorten zijn woest, haar priesters zuchten: haar jonkvrouwen zijn bedroefd, en zij zelve is in bitterheid.
5 He. Haar tegenpartijders zijn ten hoofd geworden, haar vijanden zijn gerust; omdat haar de HEERE bedroefd heeft, vanwege de veelheid harer overtredingen; haar kinderkens gaan henen in de gevangenis voor het aangezicht des tegenpartijders.
6 Vau. En van de dochter Sions is al haar sieraad weggegaan; haar vorsten zijn als de herten, die geen weide vinden, en zij gaan krachteloos henen voor het aangezicht des vervolgers.
7 Zain. Jeruzalem is, in de dagen harer ellende en harer veelvuldige ballingschap, indachtig aan al haar gewenste dingen, die zij van oude dagen af gehad heeft; dewijl haar volk door de hand des tegenpartijders valt, en zij geen helper heeft; de tegenpartijders zien haar aan, zij spotten met haar rustdagen.
8 Cheth. Jeruzalem heeft zwaarlijk gezondigd, daarom is zij als een afgezonderde vrouw geworden; allen, die haar eerden, achten haar onwaard, dewijl zij haar naaktheid gezien hebben; zij zucht ook, en zij is achterwaarts gekeerd.
9 Teth. Haar onreinheid is in haar zomen, zij heeft niet gedacht aan haar uiterste, daarom is zij wonderbaarlijk omlaag gedaald; zij heeft geen trooster. HEERE, zie mijn ellende aan, want de vijand maakt zich groot.
10 Jod. De tegenpartijder heeft zijn hand aan al haar gewenste dingen uitgebreid; immers heeft zij aangezien, dat de heidenen in haar heiligdom gingen, waarvan Gij geboden hadt, dat zij in Uw gemeente niet komen zouden.
11 Caph. Al haar volk zucht, brood zoekende, zij hebben hun gewenste dingen voor spijs gegeven, om de ziel te verkwikken. Zie, HEERE, en aanschouw, dat ik onwaard geworden ben.
12 Lamed. Gaat het ulieden niet aan, gij allen, die over weg gaat? Schouwt het aan en ziet, of er een smart zij gelijk mijn smart, die mij aangedaan is, waarmede de HEERE mij bedroefd heeft ten dage der hittigheid Zijns toorns.
13 Mem. Van de hoogte heeft Hij een vuur in mijn beenderen gezonden, waarover Hij geheerst heeft; Hij heeft voor mijn voeten een net uitgebreid, Hij heeft mij achterwaarts doen keren, Hij heeft mij woest en ziek gemaakt den gansen dag.
14 Nun. Het juk mijner overtredingen is aangebonden door Zijn hand, zij zijn samengevlochten, zij zijn op mijn hals geklommen; Hij heeft mijn kracht doen vervallen; de HEERE heeft mij in hun handen gegeven, ik kan niet opstaan.
15 Samech. De Heere heeft al mijn sterken in het midden van mij vertreden; Hij heeft een bijeenkomst over mij uitgeroepen, om mijn jongelingen te verbreken; de Heere heeft de wijnpers der jonkvrouw, der dochter van Juda, aangetreden.
16 Ain. Om dezer dingen wille ween ik; mijn oog, mijn oog vliet af van water, omdat de trooster, die mijn ziel zou verkwikken, verre van mij is; mijn kinderen zijn verwoest, omdat de vijand de overhand heeft.

17 Pe. Sion breidt haar handen uit, daar is geen trooster voor haar; de HEERE heeft van Jakob geboden, dat die rondom hem zijn, zijn tegenpartijders zouden zijn; Jeruzalem is als een afgezonderde vrouw onder hen.
18 Tsade. De HEERE is rechtvaardig, want ik ben Zijn mond wederspannig geweest; hoort toch, alle gij volken, en ziet mijn smart; mijn jonkvrouwen en mijn jongelingen zijn in de gevangenis gegaan.
19 Koph. Ik riep tot mijn liefhebbers, maar zij hebben mij bedrogen; mijn priesters en mijn oudsten hebben in de stad den geest gegeven, als zij spijze voor zich zochten, opdat zij hun ziel mochten verkwikken.
20 Resch. Aanzie, HEERE, want mij is bange; mijn ingewand is beroerd, mijn hart heeft zich omgekeerd in het binnenste van mij, want ik ben zeer wederspannig geweest; van buiten heeft mij het zwaard van kinderen beroofd, van binnen is als de dood.
21 Schin. Zij horen, dat ik zucht, maar ik heb geen trooster; al mijn vijanden horen mijn kwaad; en zij zijn vrolijk, dat Gij het gedaan hebt; als Gij den dag zult voortgebracht hebben, dien Gij uitgeroepen hebt, zo zullen zij zijn, gelijk ik ben.
22 Thau. Laat al hun kwaad voor Uw aangezicht komen, en doe hun, gelijk als Gij mij gedaan hebt vanwege al mijn overtredingen; want mijn zuchtingen zijn vele, en mijn hart is mat.

2
1 Aleph. Hoe heeft de Heere de dochter Sions in Zijn toorn bewolkt? Hij heeft de heerlijkheid van Israel van den hemel op de aarde nedergeworpen; en Hij heeft aan de voetbank Zijner voeten niet gedacht in den dag Zijns toorns.
2 Beth. De Heere heeft al de woningen Jakobs verslonden, en heeft ze niet verschoond; Hij heeft de vastigheden der dochter van Juda afgebroken in Zijn verbolgenheid, Hij heeft gemaakt, dat zij de aarde raken; Hij heeft het koninkrijk en deszelfs vorsten ontheiligd.
3 Gimel. Hij heeft, in ontsteking des toorns, den gehelen hoorn Israels afgehouwen; Hij heeft Zijn rechterhand achterwaarts getrokken, toen de vijand kwam, en Hij is tegen Jakob ontstoken als een vlammend vuur, dat rondom verteert.
4 Daleth. Hij heeft Zijn boog gespannen als een vijand; Hij heeft zich met Zijn rechterhand gesteld als een tegenpartijder, dat Hij doodde al de begeerlijke dingen der ogen; Hij heeft Zijn grimmigheid in de tent der dochter Sions uitgestort als een vuur.
5 He. De Heere is geworden als een vijand; Hij heeft Israel verslonden, Hij heeft al haar paleizen verslonden. Hij heeft deszelfs vastigheden verdorven; en Hij heeft bij de dochter van Juda het klagen en kermen vermenigvuldigd.
6 Vau. En Hij heeft Zijn hut met geweld afgerukt, als een hof, Hij heeft Zijn vergaderplaats verdorven; de HEERE heeft in Sion doen vergeten den hoogtijd en den sabbat, en Hij heeft in de gramschap Zijns toorns den koning en den priester smadelijk verworpen.
7 Zain. De Heere heeft Zijn altaar verstoten. Hij heeft Zijn heiligdom te niet gedaan, Hij heeft de muren harer paleizen in des vijands hand overgegeven; zij hebben in het huis des HEEREN een stem verheven als op den dag eens gezetten hoogtijds.
8 Cheth. De HEERE heeft gedacht te verderven den muur der dochter Sions; Hij heeft het richtsnoer daarover getogen, Hij heeft Zijn hand niet afgewend, dat Hij ze niet verslonde; en Hij heeft den voormuur en den muur te zamen treurig gemaakt, zij zijn verzwakt.
9 Teth. Haar poorten zijn in de aarde verzonken; Hij heeft haar grendelen verdorven en gebroken; haar koning en haar vorsten zijn onder de heidenen; er is geen wet; haar profeten vinden ook geen gezicht van den HEERE.
10 Jod. De oudsten der dochter Sions zitten op de aarde, zij zwijgen stil, zij werpen stof op hun hoofd, zij hebben zakken aangegord; de jonge dochters van Jeruzalem laten haar hoofd ter aarde hangen.
11 Caph. Mijn ogen zijn verteerd door tranen, mijn ingewand wordt beroerd; mijn lever is ter aarde uitgeschud, vanwege de breuk der dochter mijns volks; omdat het kind en de zuigeling op de straten der stad in onmacht zinken;
12 Lamed. Als zij tot hun moeders zeggen: Waar is koren en wijn, als zij op de straten der stad in onmacht zinken, als de verslagenen; als zich hun ziel uitschudt in den schoot hunner moeders.
13 Mem. Wat getuigen zal ik u brengen, wat zal ik bij u vergelijken, gij dochter Jeruzalems? Wat zal ik bij u vergelijken, dat ik u trooste, gij jonkvrouw, dochter Sions, want uw breuk is zo groot als de zee, wie kan u helen?
14 Nun. Uw profeten hebben u ijdelheid en ongerijmdheid gezien, en zij hebben u uw ongerechtigheid niet geopenbaard, om uw gevangenis af te wenden, maar zij hebben voor u gezien ijdele lasten en uitstotingen.
15 Samech. Allen, die over weg gaan, klappen met de handen over u, zij fluiten en schudden hun hoofd over de dochter Jeruzalems, zeggende: Is dit die stad, waar men van zeide, dat zij volkomen van schoonheid was, een vreugde der ganse aarde?
16 Pe. Al uw vijanden sperren hun mond op over u, zij fluiten en knersen met de tanden, zij zeggen: Wij hebben haar verslonden; dit is immers de dag, dien wij verwacht hebben, wij hebben hem gevonden, wij hebben hem gezien.

17 Ain. De HEERE heeft gedaan, wat Hij gedacht had, Hij heeft Zijn woord vervuld, dat Hij bevolen had van oude dagen; Hij heeft afgebroken en niet gespaard; en Hij heeft den vijand over u verblijd, Hij heeft den hoorn uwer tegenpartijders verhoogd.
18 Tsade. Hun hart schreeuwde tot den Heere: O gij muur der dochter Sions, laat dag en nacht tranen afvlieten als een beek; geef uzelve geen rust, uw oogappel houde niet op!
19 Koph. Maak u op, maak geschrei des nachts in het begin der nachtwaken, stort uw hart uit voor het aangezicht des Heeren als water; hef uw handen tot Hem op voor de ziel uwer kinderkens, die in onmacht gevallen zijn van honger, vooraan op alle straten.
20 Resch. Zie, HEERE, aanschouw toch, aan wien Gij alzo gedaan hebt; zullen dan de vrouwen haar vrucht eten, de kinderkens, die men op de handen draagt? Zullen dan de profeet en de priester in het heiligdom des HEEREN gedood worden?
21 Schin. De jongen en de ouden liggen op de aarde op de straten; mijn jonkvrouwen en mijn jongelingen zijn door het zwaard gevallen; Gij hebt ze in den dag Uws toorns gedood, Gij hebt ze geslacht en niet verschoond.
22 Thau. Gij hebt mijn verschrikkingen van rondom geroepen, als tot een dag eens gezetten hoogtijds; en er is niemand aan den dag des toorns des HEEREN ontkomen of overgebleven; die ik op de handen gedragen en opgetogen heb, die heeft mijn vijand omgebracht.

3
1 Aleph. Ik ben de man, die ellende gezien heeft door de roede Zijner verbolgenheid.
2 Aleph. Hij heeft mij geleid en gevoerd in de duisternis, en niet in het licht.
3 Aleph. Hij heeft Zich immers tegen mij gewend, Hij heeft Zijn hand den gansen dag veranderd.
4 Beth. Hij heeft mijn vlees en mijn huid oud gemaakt, Hij heeft mijn beenderen gebroken.
5 Beth. Hij heeft tegen mij gebouwd, en Hij heeft mij met galle en moeite omringd.
6 Beth. Hij heeft mij gezet in duistere plaatsen, als degenen, die over lang dood zijn.
7 Gimel. Hij heeft mij toegemuurd, dat ik er niet uit gaan kan; Hij heeft mijn koperen boeien verzwaard.
8 Gimel. Ook wanneer ik roep en schreeuw, sluit Hij de oren voor mijn gebed.
9 Gimel. Hij heeft mijn wegen toegemuurd met uitgehouwen stenen, Hij heeft mijn paden verkeerd.
10 Daleth. Hij is mij een loerende beer, een leeuw in verborgen plaatsen.
11 Daleth. Hij heeft mijn wegen afgewend; en Hij heeft mij in stukken gebroken; Hij heeft mij woest gemaakt.
12 Daleth. Hij heeft Zijn boog gespannen, en Hij heeft mij den pijl als ten doel gesteld.
13 He. Hij heeft Zijn pijlen in mijn nieren doen ingaan.
14 He. Ik ben al mijn volk tot belaching geworden, hun snarenspel den gansen dag.
15 He. Hij heeft mij met bitterheden verzadigd, Hij heeft mij met alsem dronken gemaakt.
16 Vau. Hij heeft mijn tanden met zandsteentjes verbrijzeld, Hij heeft mij in de as nedergedrukt.
17 Vau. En Gij hebt mijn ziel verre van den vrede verstoten, ik heb het goede vergeten.
18 Vau. Toen zeide ik: Mijn sterkte is vergaan, en mijn hoop van den HEERE.
19 Zain. Gedenk aan mijn ellende en aan mijn ballingschap, aan den alsem en galle.
20 Zain. Mijn ziel gedenkt er wel terdege aan, en zij bukt zich neder in mij.
21 Zain. Dit zal ik mij ter harte nemen, daarom zal ik hopen;
22 Cheth. Het zijn de goedertierenheden des HEEREN, dat wij niet vernield zijn, dat Zijn barmhartigheden geen einde hebben;
23 Cheth. Zij zijn allen morgen nieuw, Uw trouw is groot.
24 Cheth. De HEERE is mijn Deel, zegt mijn ziel, daarom zal ik op Hem hopen.
25 Teth. De HEERE is goed dengenen, die Hem verwachten, der ziele, die Hem zoekt.
26 Teth. Het is goed, dat men hope, en stille zij op het heil des HEEREN.
27 Teth. Het is goed voor een man, dat hij het juk in zijn jeugd draagt.
28 Jod. Hij zitte eenzaam, en zwijge stil, omdat Hij het hem opgelegd heeft.
29 Jod. Hij steke zijn mond in het stof, zeggende: Misschien is er verwachting.
30 Jod. Hij geve zijn wang dien, die hem slaat, hij worde zat van smaad.
31 Caph. Want de Heere zal niet verstoten in eeuwigheid.
32 Caph. Maar als Hij bedroefd heeft, zo zal Hij Zich ontfermen, naar de grootheid Zijner goedertierenheden.
33 Caph. Want Hij plaagt of bedroeft des mensen kinderen niet van harte.
34 Lamed. Dat men al de gevangenen der aarde onder Zijn voeten verbrijzelt;
35 Lamed. Dat men het recht eens mans buigt voor het aangezicht des Allerhoogsten;
36 Lamed. Dat men een mens verongelijkt in zijn twistzaak; zou het de Heere niet zien?
37 Mem. Wie zegt wat, hetwelk geschiedt, zo het de Heere niet beveelt?
38 Mem. Gaat niet uit den mond des Allerhoogsten het kwade en het goede?
39 Mem. Wat klaagt dan een levend mens? Een ieder klage vanwege zijn zonden.
40 Nun. Laat ons onze wegen onderzoeken en doorzoeken, en laat ons wederkeren tot den HEERE.
41 Nun. Laat ons onze harten opheffen, mitsgaders de handen, tot God in den hemel, zeggende:

42 Nun. Wij hebben overtreden, en wij zijn wederspannig geweest, daarom hebt Gij niet gespaard.
43 Samech. Gij hebt ons met toorn bedekt, en Gij hebt ons vervolgd; Gij hebt ons gedood. Gij hebt niet verschoond.
44 Samech. Gij hebt U met een wolk bedekt, zodat er geen gebed doorkwam.
45 Samech. Gij hebt ons tot een uitvaagsel en wegwerpsel gesteld, in het midden der volken.
46 Pe. Al onze vijanden hebben hun mond tegen ons opgesperd.
47 Pe. De vreze en de kuil zijn over ons gekomen, de verwoesting en de verbreking.
48 Pe. Met waterbeken loopt mijn oog neder, vanwege de breuk der dochter mijns volks.
49 Ain. Mijn oog vliet, en kan niet ophouden, omdat er geen rust is;
50 Ain. Totdat het de HEERE van den hemel aanschouwe, en het zie.
51 Ain. Mijn oog doet mijn ziele moeite aan, vanwege al de dochteren mijner stad.
52 Tsade. Die mijn vijanden zijn zonder oorzaak, hebben mij als een vogeltje dapperlijk gejaagd.
53 Tsade. Zij hebben mijn leven in een kuil uitgeroeid, en zij hebben een steen op mij geworpen.
54 Tsade. De wateren zwommen over mijn hoofd; ik zeide: Ik ben afgesneden!
55 Koph. HEERE! Ik heb Uw Naam aangeroepen uit den ondersten kuil.
56 Koph. Gij hebt mijn stem gehoord, verberg Uw oor niet voor mijn zuchten, voor mijn roepen.
57 Koph. Gij hebt U genaderd ten dage, als ik U aanriep; Gij hebt gezegd: Vrees niet!
58 Resch. HEERE! Gij hebt de twistzaken mijner ziel getwist, Gij hebt mijn leven verlost.
59 Resch. HEERE! Gij hebt gezien de verkeerdheid, die men mij aangedaan heeft, oordeel mijn rechtzaak.
60 Resch. Gij hebt al hun wraak gezien, al hun gedachten tegen mij.
61 Schin. HEERE! Gij hebt hun smaden gehoord, en al hun gedachten tegen mij;
62 Schin. De lippen dergenen, die tegen mij opstaan, en hun dichten tegen mij den gansen dag.
63 Schin. Aanschouw hun zitten en opstaan; ik ben hun snarenspel.
64 Thau. HEERE! geef hun weder die vergelding, naar het werk hunner handen.
65 Thau. Geef hun een deksel des harten; Uw vloek zij over hen!
66 Thau. Vervolg ze met toorn, en verdelg ze van onder den hemel des HEEREN.

4
1 Aleph. Hoe is het goud zo verdonkerd, het goede fijne goud zo veranderd! Hoe zijn de stenen des heiligdoms vooraan op alle straten verworpen!
2 Beth. De kostelijke kinderen Sions, tegen fijn goud geschat, hoe zijn zij nu gelijk gerekend aan de aarden flessen, het werk van de handen eens pottenbakkers!
3 Gimel. Zelfs laten de zeekalveren de borsten neder, zij zogen hun welpen; maar de dochter mijns volks is als een wrede geworden, gelijk de struisen in de woestijn.
4 Daleth. De tong van het zoogkind kleeft aan zijn gehemelte van dorst; de kinderkens eisen brood, er is niemand, die het hun mededeelt.
5 He. Die lekkernijen aten, versmachten nu op de straten; die in karmozijn opgetrokken zijn, omhelzen den drek.
6 Vau. En de ongerechtigheid der dochter mijns volks is groter dan de zonden van Sodom, dat als in een ogenblik omgekeerd werd, en geen handen hadden arbeid over haar.
7 Zain. Haar bijzondersten waren reiner dan de sneeuw, zij waren witter dan melk; zij waren roder van lichaam dan robijnen, gladder dan een saffier.
8 Cheth. Maar nu is hun gedaante verduisterd van zwartigheid, men kent hen niet op de straten; hun huid kleeft aan hun beenderen, zij is verdord, zij is geworden als een hout.
9 Teth. De verslagenen van het zwaard zijn gelukkiger dan de verslagenen van den honger; want die vlieten daarhenen, als doorstoken zijnde, omdat er geen vruchten der velden zijn.
10 Jod. De handen der barmhartige vrouwen hebben haar kinderen gekookt; zij zijn haar tot spijze geworden in de verbreking der dochter mijns volks.
11 Caph. De HEERE heeft Zijn grimmigheid volbracht, Hij heeft de hittigheid Zijns toorns uitgestort; en Hij heeft te Sion een vuur aangestoken, hetwelk haar fondamenten verteerd heeft.
12 Lamed. De koningen der aarde zouden het niet geloofd hebben, noch al de inwoners der wereld, dat de tegenpartijder en vijand tot de poorten van Jeruzalem zou ingaan.
13 Mem. Het is vanwege de zonden harer profeten, en de misdaden harer priesteren, die in het midden van haar het bloed der rechtvaardigen vergoten hebben.
14 Nun. Zij zwierven als blinden op de straten, zij waren met bloed besmet, zodat men niet kon zien, of men raakte hun klederen aan.
15 Samech. Zij riepen tot hen: Wijkt, hier is een onreine, wijkt, wijkt, roert niet aan! Zekerlijk, zij zijn weggevlogen, ja, weggezworven; zij zeiden onder de heidenen: Zij zullen er niet langer wonen.
16 Pe. Des HEEREN aangezicht heeft ze verdeeld. Hij zal ze voortaan niet meer aanzien; zij hebben het aangezicht der priesteren niet geeerd, zij hebben den ouden geen genade bewezen.
17 Ain. Nog bezweken ons onze ogen, ziende naar onze ijdele hulp; wij gaapten met ons gapen op een volk, dat niet kon verlossen.
18 Tsade. Zij hebben onze gangen nagespeurd, dat wij op onze straten niet gaan konden; ons einde is genaderd, onze dagen zijn vervuld, ja, ons einde is gekomen.
19 Koph. Onze vervolgers zijn sneller geweest dan de arenden des hemels; zij hebben ons op de bergen hittiglijk vervolgd, in de woestijn hebben zij ons lagen gelegd.
20 Resch. De adem onzer neuzen, de gezalfde des HEEREN, is gevangen in hun groeven; van welken wij zeiden: Wij zullen onder zijn schaduw leven onder de heidenen!
21 Schin. Wees vrolijk, en verblijd u, gij dochter Edoms, die in het land Uz woont! doch de beker zal ook tot u komen, gij zult dronken worden, en ontbloot worden.
22 Thau. Uw ongerechtigheid heeft een einde, o gij dochter Sions! Hij zal u niet meer gevankelijk doen wegvoeren; maar uw ongerechtigheid, o gij dochter Edoms! zal Hij bezoeken; Hij zal uw zonden ontdekken.

5
1 Gedenk, HEERE, wat ons geschied is, aanschouw het, en zie onzen smaad aan.
2 Ons erfdeel is tot de vreemdelingen gewend, onze huizen tot de uitlanders.
3 Wij zijn wezen zonder vader, onze moeders zijn als de weduwen.
4 Ons water moeten wij voor geld drinken; ons hout komt ons op prijs te staan.
5 Wij lijden vervolging op onze halzen; zijn wij moede, men laat ons geen rust.
6 Wij hebben den Egyptenaar de hand gegeven, en den Assyrier, om met brood verzadigd te worden.
7 Onze vaders hebben gezondigd, en zijn niet meer, en wij dragen hun ongerechtigheden.
8 Knechten heersen over ons; er is niemand, die ons uit hun hand rukke.
9 Wij moeten ons brood met gevaar onzes levens halen, vanwege het zwaard der woestijn.
10 Onze huid is zwart geworden gelijk een oven, vanwege den geweldigen storm des hongers.
11 Zij hebben de vrouwen te Sion verkracht, en de jonge dochters in de steden van Juda.
12 De vorsten zijn door hunlieder hand opgehangen; de aangezichten der ouden zijn niet geeerd geweest.
13 Zij hebben de jongelingen weggenomen, om te malen, en de jongens struikelen onder het hout.
14 De ouden houden op van de poort, de jongelingen van hun snarenspel.
15 De vreugde onzes harten houdt op, onze rei is in treurigheid veranderd.
16 De kroon onzes hoofds is afgevallen; o wee nu onzer, dat wij zo gezondigd hebben!
17 Daarom is ons hart mat, om deze dingen zijn onze ogen duister geworden.
18 Om des bergs Sions wil, die verwoest is, waar de vossen op lopen.
19 Gij, o HEERE, zit in eeuwigheid, Uw troon is van geslacht tot geslacht.
20 Waarom zoudt Gij ons steeds vergeten? Waarom zoudt Gij ons zo langen tijd verlaten?
21 HEERE, bekeer ons tot U, zo zullen wij bekeerd zijn; vernieuw onze dagen als van ouds.
22 Want zoudt Gij ons ganselijk verwerpen? Zoudt Gij zozeer tegen ons verbolgen zijn?

# EZECHIËL

1

1 In het dertigste jaar, in de vierde maand, op den vijfden derzelve maand, als ik in het midden der weggevoerden was bij de rivier Chebar, zo geschiedde het, dat de hemelen werden geopend, en ik gezichten Gods zag.
2 Op den vijfden derzelve maand (dit was het vijfde jaar van de wegvoering van den koning Jojachin),
3 Geschiedde het woord des HEEREN uitdrukkelijk tot Ezechiel, den zoon van Buzi, den priester, in het land der Chaldeen, bij de rivier Chebar; en de hand des HEEREN was daar op hem.
4 Toen zag ik, en ziet, een stormwind kwam van het noorden af, een grote wolk, en een vuur daarin vervangen, en een glans was rondom die wolk; en uit het midden daarvan was als de verf van Hasmal, uit het midden des vuurs.
5 En uit het midden daarvan kwam de gelijkenis van vier dieren; en dit was hun gedaante: zij hadden de gelijkenis van een mens;
6 En elkeen had vier aangezichten; insgelijks had elkeen van hen vier vleugelen.
7 En hun voeten waren rechte voeten, en hun voetplanten waren gelijk de voetplanten van een kalf, en glinsterden gelijk de verf van glad koper.
8 En mensenhanden waren onder hun vleugelen, aan hun vier zijden; en die vier hadden hun aangezichten en hun vleugelen.
9 Hun vleugelen waren samengevoegd, de een aan den ander; zij keerden zich niet om, als zij gingen; zij gingen elkeen recht uit voor zijn aangezicht henen.
10 De gelijkenis nu van hun aangezicht was het aangezicht eens mensen, en het aangezicht eens leeuws hadden zij vier aan de rechterzijde; en ter linkerzijde hadden die vier eens ossen aangezicht; ook hadden die vier eens arends aangezicht.
11 Ook waren hun aangezichten en hun vleugelen opwaarts verdeeld; elkeen had er twee samengevoegd aan de andere, en twee bedekten hun lichamen.
12 En zij gingen elkeen rechtuit voor zijn aangezicht henen; waarhenen de geest was om te gaan, gingen zij; zij keerden zich niet om, als zij gingen.
13 Aangaande de gelijkenis der dieren, hun gedaante was als brandende kolen des vuurs, als de gedaante der fakkelen; datzelve vuur ging steeds tussen die dieren; en het vuur had een glans, en uit het vuur kwam een bliksem voort.
14 De dieren nu liepen en keerden weder als de gedaante van een weerlicht.
15 Als ik die dieren zag, ziet, zo was er een rad op de aarde bij die dieren, naar vier aangezichten van hetzelve.
16 De gedaante der raderen en derzelver maaksel was als de verf van een turkoois; en die vier hadden enerlei gelijkenis; daartoe was hun gedaante, en hun maaksel, alsof het ware een rad in het midden van een rad.
17 Als zij gingen, zij gingen op hun vier zijden; zij keerden zich niet om, als zij gingen.
18 En hun velgen, die waren zo hoog, dat zij vreselijk waren; en hun velgen waren vol ogen rondom aan die vier raderen.
19 Als nu de dieren gingen, gingen de raderen bij hen; en als de dieren van de aarde opgeheven werden, werden de raderen opgeheven.
20 Waarhenen de geest was om te gaan, gingen zij, waarhenen de geest was om te gaan; en de raderen werden tegenover hen opgeheven; want de geest der dieren was in de raderen.
21 Als die gingen, gingen deze; en als die stonden, stonden zij; en als die van de aarde opgeheven werden, werden de raderen tegenover hen opgeheven; want de geest der dieren was in de raderen.

22 En over de hoofden der dieren was de gelijkenis eens uitspansels, gelijk de verf van het vreselijke kristal, van boven af over hun hoofden uitgespreid.
23 En onder dat uitspansel waren hun vleugelen rechtop, de een aan den ander; ieder had er twee, die herwaarts hun lichamen bedekten, en ieder had er twee, die ze derwaarts bedekten.
24 En als zij gingen, hoorde ik een geruis hunner vleugelen, als het geruis van vele wateren, als de stem des Almachtigen, als de stem eens geroeps, als het gedreun eens heirlegers; als zij stonden, zo lieten zij hun vleugelen neder.
25 En er geschiedde een stem van boven het uitspansel, hetwelk boven hun hoofden was, als zij stonden, en hun vleugelen nedergelaten hadden.
26 En boven het uitspansel, hetwelk was boven hun hoofden, was de gelijkenis eens troons, als de gedaante van een saffiersteen; en op de gelijkenis des troons was de gelijkenis als de gedaante eens mensen, daarboven op zijnde.
27 En ik zag als de verf van Hasmal, als de gedaante van vuur rondom daarbinnen, van de gedaante Zijner lenden en opwaarts; en van de gedaante Zijner lenden en nederwaarts, zag ik als de gedaante van vuur, en glans aan Hem rondom.
28 Gelijk de gedaante van den boog, die in de wolk is ten dage des plasregens, alzo was de gedaante van den glans rondom; dit was de gedaante van de gelijkenis der heerlijkheid des HEEREN; en als ik het zag, viel ik op mijn aangezicht, en ik hoorde een stem van Een, Die sprak.

2
1 En Hij zeide tot mij: Mensenkind, sta op uw voeten, en Ik zal met u spreken.
2 Zo kwam in mij, als Hij tot mij sprak, de Geest, Die mij stelde op mijn voeten; en ik hoorde Dien, Die tot mij sprak.
3 En Hij zeide tot mij: Mensenkind! Ik zend u tot de kinderen Israels, tot de rebellerende volken, die tegen Mij gerebelleerd hebben; zij en hun vaderen hebben overtreden tegen Mij tot op dezen zelven huidigen dag.
4 En deze kinderen zijn hard van aangezicht, en stijf van hart; Ik zend u tot hen, en gij zult tot hen zeggen: Zo zegt de Heere HEERE!
5 En zij, hetzij dat zij het horen zullen, of hetzij dat zij het laten zullen (want zij zijn een wederspannig huis), zo zullen zij weten, dat een profeet in het midden van hen geweest is.
6 En gij, mensenkind! vrees niet voor hen, en vrees niet voor hun woorden, hoewel wederwilligen en doornen bij u zijn, en gij bij schorpioenen woont; vrees voor hun woorden niet, en ontzet u niet voor hun aangezicht, want zij zijn een wederspannig huis.
7 Maar gij zult Mijn woorden tot hen spreken, hetzij dat zij horen zullen, of hetzij dat zij het laten zullen; want zij zijn wederspannig.
8 Doch gij, mensenkind, hoor hetgeen Ik tot u spreek; wees gij niet wederspannig, gelijk dat wederspannig huis; open uw mond, en eet, wat Ik u geef.
9 Toen zag ik, en ziet, er was een hand tot mij uitgestoken; en ziet, daarin was de rol eens boeks.
10 En Hij spreidde die voor mijn aangezicht uit; en zij was beschreven voor en achter; en daarin waren geschreven klaagliederen, en zuchting, en wee.

3
1 Daarna zeide Hij tot mij: Mensenkind, eet, wat gij vinden zult; eet deze rol, en ga, spreek tot het huis Israels.
2 Toen opende ik mijn mond, en Hij gaf mij die rol te eten.
3 En Hij zeide tot mij: Mensenkind, geef uw buik te eten, en vul uw ingewand met deze rol, die Ik u geef. Toen at ik, en het was in mijn mond als honig, vanwege de zoetigheid.
4 En Hij zeide tot mij: Mensenkind, ga henen, kom tot het huis Israels, en spreek tot hen met Mijn woorden.
5 Want gij zijt niet gezonden tot een volk, diep van spraak en zwaar van tong, maar tot het huis Israels;
6 Niet tot vele volken, diep van spraak en zwaar van tong, welker woorden gij niet kunt verstaan; zouden zij niet, zo Ik u tot hen gezonden had, naar u gehoord hebben?
7 Maar het huis Israels wil naar u niet horen, omdat zij naar Mij niet willen horen; want het ganse huis Israels is stijf van voorhoofd, en hard van hart zijn zij.
8 Ziet, Ik heb uw aangezicht stijf gemaakt tegen hun aangezichten, en uw voorhoofd stijf tegen hun voorhoofd.
9 Uw voorhoofd heb Ik gemaakt als een diamant, harder dan een rots; vrees hen niet, en ontzet u niet voor hun aangezichten, omdat zij een wederspannig huis zijn.
10 Verder zeide Hij tot mij: Mensenkind, vat al Mijn woorden, die Ik tot u spreken zal, in uw hart, en hoor ze met uw oren.
11 En ga henen, kom tot de weggevoerden, tot de kinderen uws volks, en spreek tot hen, en zeg tot hen: Zo zegt de Heere HEERE, hetzij dat zij horen zullen, of hetzij dat zij het laten zullen.
12 Toen nam de Geest mij op, en ik hoorde achter mij een stem van grote ruising, zeggende: Geloofd zij de heerlijkheid des HEEREN uit Zijn plaats!
13 En ik hoorde het geluid van der dieren vleugelen, die de een den ander raakten, en het geluid der raderen tegenover hen; en het geluid ener grote ruising.
14 Toen hief de Geest mij op, en nam mij weg, en ik ging henen, bitterlijk bedroefd door de hitte mijns geestes; maar de hand des HEEREN was sterk op mij.
15 En ik kwam tot de weggevoerden te Tel-abib, die aan de rivier Chebar woonden, en ik bleef daar zij woonden; ja, ik bleef daar verbaasd in het midden van hen zeven dagen.
16 Het gebeurde nu ten einde van zeven dagen, dat het woord des HEEREN tot mij geschiedde, zeggende:
17 Mensenkind! Ik heb u tot een wachter gesteld over het huis Israels; zo zult gij het woord uit Mijn mond horen, en hen van Mijnentwege waarschuwen.
18 Als Ik tot den goddeloze zeg: Gij zult den dood sterven, en gij waarschuwt hem niet, en spreekt niet, om den goddeloze van zijn goddelozen weg te waarschuwen, opdat gij hem in het leven behoudt; die goddeloze zal in zijn ongerechtigheid sterven, maar zijn bloed zal Ik van uw hand eisen.
19 Doch als gij den goddeloze waarschuwt, en hij zich van zijn goddeloosheid en van zijn goddelozen weg niet bekeert, hij zal in zijn ongerechtigheid sterven; maar gij hebt uw ziel bevrijd.
20 Als ook een rechtvaardige zich van zijn gerechtigheid afkeert, en onrecht doet, en Ik een aanstoot voor zijn aangezicht leg, hij zal sterven; omdat gij hem niet gewaarschuwd hebt, zal hij in zijn zonde sterven, en zijn gerechtigheden, die hij gedaan heeft, zullen niet gedacht worden; maar zijn bloed zal Ik van uw hand eisen.
21 Doch als gij den rechtvaardige waarschuwt, opdat de rechtvaardige niet zondige, en hij niet zondigt; hij zal zekerlijk leven, omdat hij gewaarschuwd is; en gij hebt uw ziel bevrijd.
22 En de hand des HEEREN was daar op mij, en Hij zeide tot mij: Maak u op, ga uit in de vallei, en Ik zal daar met u spreken.

23 En ik maakte mij op, en ging uit in de vallei, en ziet, de heerlijkheid des HEEREN stond aldaar, gelijk de heerlijkheid, die ik gezien had bij de rivier Chebar; en ik viel op mijn aangezicht.
24 Toen kwam de Geest in mij, en stelde mij op mijn voeten, en Hij sprak met mij, en Hij zeide tot mij: Ga, besluit u binnen in uw huis.
25 Want u aangaande, mensenkind, ziet, zij zouden dikke touwen aan u leggen, en zij zouden u daarmede binden; daarom zult gij niet uitgaan in het midden van hen.
26 En Ik zal uw tong aan uw gehemelte doen kleven, dat gij stom worden zult, en zult hun niet zijn tot een bestraffenden man; want zij zijn een wederspannig huis.
27 Maar als Ik met u spreken zal, zal Ik uw mond opendoen, en gij zult tot hen zeggen: Zo zegt de Heere HEERE, wie hoort, die hore, en wie het laat, die late het; want zij zijn een wederspannig huis.

4
1 En gij, mensenkind, neem u een tichelsteen, en leg dien voor uw aangezicht, en bewerp daarop de stad Jeruzalem.
2 En maak een belegering tegen haar, en bouw tegen haar sterkten, en werp tegen haar een wal op, en stel legers tegen haar, en zet tegen haar stormrammen rondom.
3 Verder, neem gij u een ijzeren pan, en stel ze tot een ijzeren muur tussen u en tussen die stad; en richt uw aangezicht tegen haar, dat zij in belegering kome, en gij zult ze belegeren. Dit zij den huize Israels een teken.
4 Lig gij ook neder op uw linkerzijde, en leg daarop de ongerechtigheid van het huis Israels, naar het getal der dagen, dat gij daarop zult liggen, zult gij hun ongerechtigheid dragen.
5 Want Ik heb u gegeven de jaren hunner ongerechtigheid, naar het getal der dagen, driehonderd en negentig dagen, dat gij de ongerechtigheid van het huis Israels dragen zult.
6 Als gij nu deze voleinden zult, lig ten anderen male neder op uw rechterzijde, en gij zult de ongerechtigheid van het huis van Juda dragen veertig dagen; Ik heb u gegeven elken dag voor elk jaar.
7 Daarom zult gij uw aangezicht richten tegen de belegering van Jeruzalem, en uw arm zal ontbloot zijn; en gij zult tegen haar profeteren.
8 En ziet, Ik zal dikke touwen aan u leggen, dat gij u niet omkeert van uw ene zijde tot uw andere zijde, totdat gij de dagen uwer belegering voleind hebt.
9 En neemt gij voor u tarwe, en gerst, en bonen, en linzen, en heerse, en spelt; en doe die in een vat, en maak die u tot brood; naar het getal der dagen, die gij op uw zijde nederliggen zult, driehonderd en negentig dagen, zult gij dat eten.
10 Uw spijze nu, die gij eten zult, zal in gewicht zijn twintig sikkelen daags; van tijd tot tijd zult gij die eten.
11 Gij zult ook water naar zekere maat drinken, het zesde deel van een hin; van tijd tot tijd zult gij het drinken.
12 En gij zult een gerstekoek eten, en dien zult gij met drek van des mensen afgang bakken voor hun ogen.
13 En de HEERE zeide: Alzo zullen de kinderen Israels hun brood onrein eten onder de heidenen, waarhenen Ik hen verdrijven zal.
14 Toen zeide ik: Ach, Heere, HEERE, zie, mijn ziel is niet verontreinigd geweest; want ik heb, van mijn jeugd af tot nu toe, geen dood aas, noch dat verscheurd is, gegeten, en geen verfoeilijk vlees is in mijn mond gekomen.
15 En Hij zeide tot mij: Zie, Ik heb u rundermest gegeven voor mensendrek, zo zult gij uw brood daarmede bereiden.
16 Daarna zeide Hij tot mij: Gij mensenkind, zie, Ik breek den staf des broods in Jeruzalem, en zij zullen het brood met gewicht en met kommer eten, en het water met zekere maat en met verbaasdheid drinken;
17 Opdat zij des broods en des waters gebrek hebben, en de een met den ander verbaasd worden, en in hun ongerechtigheid uitteren.

5
1 En gij, mensenkind, neem u een scherp mes, een scheermes der barbieren zult gij u nemen, hetwelk gij zult laten gaan over uw hoofd en over uw baard; daarna zult gij u een weegschaal nemen, en die haren delen.
2 Een derde deel zult gij in het midden der stad met vuur verbranden, nadat de dagen der belegering vervuld worden; dan zult gij een derde deel nemen, slaande met een zwaard rondom hetzelve, en een derde deel zult gij in den wind strooien; want Ik zal het zwaard achter hen uittrekken.
3 Gij zult ook weinige in getal daarvan nemen, en in uw slippen binden.
4 En nog zult gij van die nemen, en die werpen in het midden des vuurs, en zult ze verbranden met vuur; daaruit zal voortkomen een vuur tegen het gehele huis van Israel.
5 Alzo zegt de Heere HEERE: Dit is Jeruzalem, welke Ik in het midden der heidenen gezet heb, en landen rondom haar henen.
6 Doch zij heeft Mijn rechten veranderd in goddeloosheid meer dan de heidenen, en Mijn inzettingen meer dan de landen, die rondom haar zijn; want zij hebben Mijn rechten verworpen, en in Mijn inzettingen hebben zij niet gewandeld.
7 Daarom zegt de Heere HEERE alzo: Dewijl gijlieden dies meer gemaakt hebt dan de heidenen, die rondom u zijn, in Mijn inzettingen niet gewandeld hebt, en Mijn rechten niet gedaan hebt, zelfs naar de rechten der heidenen, die rondom u zijn, niet gedaan hebt;
8 Daarom zegt de Heere HEERE alzo: Ziet, Ik wil aan u, ja Ik, want Ik zal gerichten in het midden van u oefenen, voor de ogen van die heidenen.
9 En Ik zal onder u doen, hetgeen Ik niet gedaan heb, en desgelijks Ik voortaan niet doen zal, om al uwer gruwelen wil.
10 Daarom zullen de vaders de kinderen eten in het midden van u, en de kinderen zullen hun vaderen eten; en Ik zal gerichten onder u oefenen, en zal al uw overblijfsel in alle winden verstrooien.
11 Daarom zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE (omdat gij Mijn heiligdom verontreinigd hebt met al uw verfoeiselen, en met al uw gruwelen), zo Ik ook niet daarom u verminderen, en Mijn oog u niet verschonen zal, en Ik ook niet zal sparen!
12 Een derde deel van u zal van de pestilentie sterven, en zal door honger in het midden van u te niet worden; en een derde deel zal in het zwaard vallen rondom u; en een derde deel zal Ik in alle winden verstrooien, en Ik zal het zwaard achter hen uittrekken.
13 Alzo zal Mijn toorn volbracht worden, en Ik zal Mijn grimmigheid op hen doen rusten, en Mij troosten; en zij zullen weten, dat Ik, de HEERE, in Mijn ijver gesproken heb, als Ik Mijn grimmigheid tegen hen volbracht zal hebben.
14 Daartoe zal Ik u ter woestheid en ter smaadheid zetten onder de heidenen, die rondom u zijn, voor de ogen van al degene, die voorbijgaat.
15 Zo zal de smaadheid en hoon een onderwijs en ontzetting den heidenen zijn, die rondom u zijn, wanneer Ik over u gerichten in toorn, en in grimmigheid, en in grimmige straffen oefenen zal; Ik, de HEERE, heb het gesproken!
16 Wanneer Ik de boze pijlen des hongers tegen hen uitzenden zal, die ten verderve zijn zullen, die Ik uitzenden zal om u te verderven; zo zal Ik den honger over u vermeerderen, en u den staf des broods breken.
17 Ja, honger en boos gedierte, die u van kinderen beroven zullen, zal Ik over u zenden; ook zal pestilentie en bloed onder u omgaan; en het zwaard zal Ik over u brengen; Ik, de HEERE, heb het gesproken!

6
1 En het woord des HEEREN geschiedde tot mij, zeggende:
2 Mensenkind, zet uw aangezicht tegen de bergen Israels, en profeteer tegen dezelve;
3 En zeg: Gij bergen Israels, hoort het woord des Heeren HEEREN! Zo zegt de Heere HEERE tot de bergen en tot de heuvelen, tot de beken en tot de dalen: Ziet, Ik, Ik breng over u het zwaard, en Ik zal uw hoogten verderven.
4 Daartoe zullen uw altaren verwoest, en uw zonnebeelden verbroken worden; en Ik zal uw verslagenen nedervellen voor het aangezicht uwer drekgoden.
5 En Ik zal de dode lichamen der kinderen Israels voor het aangezicht hunner drekgoden leggen, en Ik zal uw beenderen rondom uw altaren strooien.
6 In al uw woningen zullen de steden verwoest en de hoogten tot wildernis worden, opdat uw altaren woest en eenzaam zijn, en uw drekgoden verbroken worden en ophouden, en uw zonnebeelden afgehouwen, en uw werken uitgedelgd worden.
7 En de verslagenen zullen in het midden van u liggen, opdat gij weet, dat Ik de HEERE ben.
8 Ik zal dan nog een overblijfsel laten, als gij enigen zult hebben, die het zwaard ontkomen onder de heidenen, wanneer gij in de landen zult verstrooid worden.
9 Dan zullen uw ontkomenen Mijner gedenken onder de heidenen, waar zij gevankelijk zullen geworden zijn, omdat Ik verbroken ben door hun hoerachtig hart, dat van Mij afgeweken is, en door hun ogen, die hun drekgoden nahoereren; en zij zullen een walging aan zichzelven hebben over de boosheden, die zij in al hun gruwelen gedaan hebben.
10 En zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben; Ik heb niet tevergeefs gesproken, van hun dit kwaad aan te doen.
11 Zo zegt de Heere HEERE: Sla met uw hand, en stamp met uw voet, en zeg: Ach, over alle gruwelen der boosheden van het huis Israels; want zij zullen door het zwaard, door den honger en door de pestilentie vallen.
12 Die verre af is, zal door de pest sterven, en die nabij is, zal door het zwaard vallen; maar die overgebleven en belegerd is, zal door honger sterven; alzo zal Ik Mijn grimmigheid tegen hen volbrengen.
13 Dan zult gij weten, dat Ik de HEERE ben, als hun verslagenen in het midden hunner drekgoden rondom hun altaren wezen zullen op alle hoge heuvelen, op alle toppen der bergen, en onder allen groenen boom, en onder alle dichte eiken, de plaats, alwaar zij al hun drekgoden liefelijken reuk maakten.
14 Daarom zal Ik Mijn hand over hen uitstrekken, en zal het land woest maken, ja, woester dan de woestijn naar Diblath henen, in al hun woningen; en zij zullen bevinden, dat Ik de HEERE ben.

7
1 Daarna geschiedde het woord des HEEREN tot mij, zeggende:
2 Verder, gij mensenkind, zo zegt de Heere HEERE, van het land Israels: Het einde is er, het einde is gekomen over de vier hoeken des lands.
3 Nu is het einde over u; want Ik zal Mijn toorn tegen u zenden, en Ik zal u richten naar uw wegen, en Ik zal op u brengen al uw gruwelen.
4 En Mijn oog zal u niet verschonen, en Ik zal niet sparen; maar Ik zal uw wegen op u brengen, en uw gruwelen zullen in het midden van u zijn, en gijlieden zult weten, dat Ik de HEERE ben.
5 Zo zegt de Heere HEERE: Een kwaad, een enig kwaad, ziet, is gekomen;
6 Een einde is er gekomen, dat einde is gekomen, het is opgewaakt tegen u; ziet, het kwaad is gekomen!
7 De morgenstond is tot u gekomen, o inwoner des lands, de tijd is gekomen, de dag der beroerte is nabij, en er is geen wederklank der bergen.
8 Nu zal Ik in kort Mijn grimmigheid over u uitgieten, en Mijn toorn tegen u volbrengen, en u richten naar uw wegen, en zal op u brengen al uw gruwelen.
9 En Mijn oog zal niet verschonen, en Ik zal niet sparen; Ik zal u geven naar uw wegen, en uw gruwelen zullen in het midden van u zijn; en gijlieden zult weten, dat Ik de HEERE ben, Die slaat.
10 Ziet, de dag, ziet, de morgenstond is gekomen, de morgenstond is voortgekomen, de roede heeft gebloeid, de hovaardij heeft gegroend.
11 Het geweld is opgerezen tot een roede der goddeloosheid; niets van hen zal overblijven, noch van hun menigte, noch van hun gedruis, en geen klage zal over hen zijn.
12 De tijd is gekomen, de dag is genaakt; de koper zij niet blijde, en de verkoper bedrijve geen rouw; want een brandende toorn is over de gehele menigte van het land.
13 Want de verkoper zal tot het verkochte niet wederkeren, ofschoon hun leven nog onder de levenden ware; overmits het gezicht, aangaande de gehele menigte van het land, niet zal terugkeren; en niemand zal door zijn ongerechtigheid zijn leven sterken.
14 Zij hebben met de trompet getrompet, en hebben alles bereid, maar niemand trekt ten strijde; want Mijn brandende toorn is over de gehele menigte van het land.
15 Het zwaard is buiten, en de pest, en de honger van binnen; die op het veld is, zal door het zwaard sterven, en die in de stad is, dien zal de honger en de pest verteren.
16 En hun ontkomenden zullen wel ontkomen, maar zij zullen op de bergen zijn, zij allen zullen zijn gelijk duiven der dalen, kermende, een ieder om zijn ongerechtigheid.
17 Alle handen zullen slap worden, en alle knieen zullen henenvlieten als water.
18 Ook zullen zij zakken aangorden, gruwen zal ze bedekken, en over alle aangezichten zal schaamte wezen, en op al hun hoofden kaalheid.
19 Zij zullen hun zilver op de straten werpen, en hun goud zal tot onreinigheid zijn; hun zilver en hun goud zal hen niet kunnen uithelpen ten dage der verbolgenheid des HEEREN; hun ziel zullen zij niet verzadigen, en hun ingewanden zullen zij niet vullen; want het zal de aanstoot hunner ongerechtigheid zijn.
20 En Hij heeft de schoonheid Zijns sieraads ter overtreffelijkheid gezet; maar zij hebben daarin beelden hunner gruwelen en hunner verfoeiselen gemaakt; daarom heb Ik dat hun tot onreinigheid gesteld.
21 En Ik zal het in de hand der vreemden overgeven ten roof, en den goddelozen der aarde ten buit, en zij zullen het ontheiligen.
22 Ook zal Ik Mijn aangezicht van hen omwenden, en zij zullen Mijn verborgen plaats ontheiligen; want inbrekers zullen daar inkomen en die ontheiligen.
23 Maak een keten; want het land is vol van bloedgerichten, en de stad is vol van geweld.
24 Daarom zal Ik de kwaadste der heidenen doen komen, die hun huizen erfelijk bezitten zullen, en zal den hoogmoed der sterken doen ophouden, en die hen heiligen, zullen ontheiligd worden.

25 De ondergang komt; en zij zullen den vrede zoeken, maar hij zal er niet zijn.
26 Ellende zal op ellende komen, en er zal gerucht op gerucht wezen; dan zullen zij het gezicht van een profeet zoeken; maar de wet zal vergaan van den priester, en de raad van de oudsten.
27 De koning zal rouw bedrijven, en de vorsten zullen met verwoesting bekleed zijn, en de handen van het volk des lands zullen beroerd zijn; Ik zal hun doen naar hun weg, en met hun rechten zal Ik ze richten; en zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben.

8
1 Het geschiedde nu in het zesde jaar, in de zesde maand, op den vijfden der maand, als ik in mijn huis zat, en de oudsten van Juda voor mijn aangezicht zaten, dat de hand des Heeren HEEREN daar over mij viel.
2 Toen zag ik, en ziet, een gelijkenis, als de gedaante van vuur; van de gedaante Zijner lenden en nederwaarts was vuur; en van Zijn lenden en opwaarts, als de gedaante ener klaarheid, als de verf van Hasmal.
3 En Hij stak de gelijkenis ener hand uit, en nam mij bij het haar mijns hoofds; en de Geest voerde mij op tussen de aarde en tussen den hemel, en bracht mij in de gezichten Gods te Jeruzalem, tot de deur der poort van het binnenste voorhof, dewelke ziet naar het noorden, alwaar de zitplaats was van een beeld der ijvering, dat tot ijver verwekt.
4 En ziet, de heerlijkheid des Gods van Israel was aldaar, naar de gedaante, die ik in de vallei gezien had.
5 En Hij zeide tot mij: Mensenkind, hef nu uw ogen op naar den weg van het noorden; en ik hief mijn ogen op naar den weg van het noorden, en ziet, tegen het noorden aan de poort van het altaar was dit beeld der ijvering, in den ingang.
6 En Hij zeide tot mij: Mensenkind, ziet gij wel, wat zij doen, de grote gruwelen, die het huis Israels hier doet, opdat Ik van Mijn heiligdom verre wegga? Doch gij zult nog wederom grote gruwelen zien.
7 Zo bracht Hij mij tot de deur van het voorhof. Toen zag ik, en ziet, er was een hol in den wand.
8 En Hij zeide tot mij: Mensenkind, graaf nu in dien wand. En ik groef in dien wand, en ziet, daar was een deur.
9 Toen zeide Hij tot mij: Ga in, en zie de boze gruwelen, die zij hier doen.
10 Zo ging ik in, en ik zag, en ziet, er was alle beeltenis van kruipende dieren en verfoeilijke beesten, en van alle drekgoden van het huis Israels, geheel rondom aan den wand gemaald.
11 En zeventig mannen uit de oudsten van het huis Israels, met Jaazanja, den zoon van Safan, staande in het midden van hen, stonden voor hun aangezichten; en een ieder had zijn rookvat in zijn hand, en een overvloedige wolk des reukwerks ging op.
12 Toen zeide Hij tot mij: Hebt gij gezien, mensenkind, wat de oudsten van het huis Israels doen in de duisternis, een ieder in zijn gebeelde binnenkameren? want zij zeggen: De HEERE ziet ons niet, de HEERE heeft het land verlaten.
13 En Hij zeide tot mij: Gij zult nog wederom grote gruwelen zien, die zij doen.
14 En Hij bracht mij tot de deur der poort van het huis des HEEREN, die naar het noorden is, en ziet, daar zaten vrouwen, bewenende den Thammuz.
15 En Hij zeide tot mij: Hebt gij, mensenkind, dat gezien? Gij zult nog wederom grotere gruwelen zien dan deze.
16 En Hij bracht mij tot het binnenste voorhof van het huis des HEEREN; en ziet, aan de deur van den tempel des HEEREN, tussen het voorhuis en tussen het altaar, waren omtrent vijf en twintig mannen; hun achterste leden waren naar den tempel des HEEREN, en hun aangezichten naar het oosten, en deze bogen zich neder naar het oosten voor de zon.
17 Toen zeide Hij tot mij: Hebt gij, mensenkind, dat gezien? Is er iets lichter geacht bij het huis van Juda, dan deze gruwelen te doen, die zij hier doen? Als zij het land met geweld vervuld hebben, zo keren zij zich, om Mij te vertoornen; want zie, zij steken de wijnranken aan hun neus.
18 Daarom zal Ik ook handelen in grimmigheid, Mijn oog zal niet verschonen, en Ik zal niet sparen; hoewel zij voor Mijn oren met luider stem roepen, nochtans zal Ik hen niet horen.

9
1 Daarna riep Hij voor mijn oren met luider stem, zeggende: Doet de opzieners der stad naderen, en elkeen met zijn verdervend wapen in zijn hand.
2 En ziet, zes mannen kwamen van den weg der Hoge poort, die gekeerd is naar het noorden, en elkeen met zijn verpletterend wapen in zijn hand; en een man in het midden van hen was met linnen bekleed, en een schrijvers-inktkoker was aan zijn lenden; en zij kwamen in, en stonden bij het koperen altaar.
3 En de heerlijkheid des Gods van Israel hief zich op van den cherub, waarop Hij was, tot den dorpel van het huis; en Hij riep tot den man, die met linnen bekleed was, die de schrijvers-inktkoker aan zijn lenden had.
4 En de HEERE zeide tot hem: Ga door, door het midden der stad, door het midden van Jeruzalem, en teken een teken op de voorhoofden der lieden, die zuchten en uitroepen over al die gruwelen, die in het midden derzelve gedaan worden.
5 Maar tot die anderen zeide Hij voor mijn oren: Gaat door, door de stad achter hem, en slaat, ulieder oog verschone niet, en spaart niet!
6 Doodt ouden, jongelingen en maagden, en kinderkens en vrouwen, tot verdervens toe; maar genaakt aan niemand, op denwelken het teken is, en begint van Mijn heiligdom. En zij begonnen van de oude mannen, die voor het huis waren.
7 En Hij zeide tot hen: Verontreinigt het huis, en vervult de voorhoven met verslagenen; gaat henen uit. En zij gingen henen uit, en zij sloegen in de stad.
8 Het geschiedde nu, als zij hen geslagen hadden, en ik overgebleven was, dat ik op mijn aangezicht viel, en riep, en zeide: Ach, Heere HEERE, zult Gij al het overblijfsel van Israel verderven, met Uw grimmigheid uit te gieten over Jeruzalem?
9 Toen zeide Hij tot mij: De ongerechtigheid van het huis van Israel en van Juda is gans zeer groot, en het land is met bloed vervuld, en de stad is vol van afwijking; want zij zeggen: De HEERE heeft het land verlaten, en de HEERE ziet niet.
10 Daarom ook, wat Mij aangaat, Mijn oog zal niet verschonen, en Ik zal niet sparen; Ik zal hun weg op hun hoofd geven.
11 En ziet, de man, die met linnen bekleed was, aan wiens lenden de inktkoker was, bracht bescheid weder, zeggende: Ik heb gedaan, gelijk als Gij mij geboden hadt.

10
1 Daarna zag ik, en ziet, boven het uitspansel, hetwelk was over het hoofd der cherubs, was als een saffiersteen, als de gedaante van de gelijkenis eens troons; en Hij verscheen op dezelve.
2 En Hij sprak tot den man, bekleed met linnen, en Hij zeide: Ga in tot tussen de wielen, tot onder den cherub, en vul uw vuisten met vurige kolen van tussen de cherubs, en strooi ze over de stad; en hij ging in voor mijn ogen.
3 De cherubs nu stonden ter rechterzijde van het huis, als die man inging; en een wolk vervulde het binnenste voorhof.
4 Toen hief zich de heerlijkheid des HEEREN omhoog van boven den cherub, op den dorpel van het huis; en het huis werd vervuld met een wolk, en het voorhof was vol van den glans der heerlijkheid des HEEREN.
5 En het geruis van de vleugelen der cherubs werd gehoord tot het uiterste voorhof, als de stem des almachtigen Gods, wanneer Hij spreekt.
6 Het geschiedde nu, als Hij den man, bekleed met linnen, geboden had, zeggende: Neem vuur van tussen de wielen, van tussen de cherubs, dat hij inging en stond bij een rad.
7 Toen stak een cherub zijn hand uit van tussen de cherubs tot het vuur, hetwelk was tussen de cherubs, en nam daarvan, en gaf het in de vuisten desgenen, die met linnen bekleed was; die nam het, en ging uit.
8 Want er werd gezien aan de cherubs de gelijkenis van eens mensen hand onder hun vleugelen.
9 Toen zag ik, en ziet, vier raderen waren bij de cherubs; een rad was bij elken cherub; en de gedaante der raderen was als de verf van een turkoois-steen.
10 En aangaande hun gedaanten, die vier hadden enerlei gelijkenis, gelijk of het ware geweest een rad in het midden van een rad.
11 Als die gingen, zo gingen deze op hun vier zijden; zij keerden zich niet om, als zij gingen; maar de plaats, waarheen het hoofd zag, die volgden zij na; zij keerden zich niet om, als zij gingen.
12 Hun ganse lichaam nu, en hun ruggen, en hun handen, en hun vleugelen, mitsgaders de raderen, waren vol ogen rondom; die vier hadden hun raderen.
13 Aangaande de raderen, elkeen derzelve werd voor mijn oren genoemd Galgal.
14 En elkeen had vier aangezichten; het eerste aangezicht was het aangezicht eens cherubs, en het tweede aangezicht was het aangezicht eens mensen, en het derde het aangezicht eens leeuws, en het vierde het aangezicht eens arends.
15 En die cherubs hieven zich omhoog; dit was hetzelfde dier, dat ik bij de rivier Chebar gezien had.
16 En als de cherubs gingen, zo gingen die raderen nevens dezelven; en als de cherubs hun vleugelen ophieven, om zich van de aarde omhoog te heffen, zo keerden zich diezelve raderen ook niet om van bij hen.
17 Als die stonden, stonden deze, en als die opgeheven werden, hieven zich deze ook op; want de geest der dieren was in hen.
18 Toen ging de heerlijkheid des HEEREN van boven den dorpel des huizes weg, en stond boven de cherubs.
19 En de cherubs hieven hun vleugelen op, en verhieven zich van de aarde omhoog voor mijn ogen, als zij uitgingen; en de raderen waren tegenover hen; en elkeen stond aan de deur der Oostpoort van het huis des HEEREN; en de heerlijkheid des Gods Israels was van boven over hen.
20 Dit is het dier, dat ik zag onder den Gods Israels bij de rivier Chebar; en ik bemerkte, dat het cherubs waren.
21 Elkeen had vier aangezichten, en elkeen had vier vleugelen; en de gelijkenis van mensenhanden was onder hun vleugelen.

22 En aangaande de gelijkenis van hun aangezichten, het waren dezelfde aangezichten, die ik gezien had bij de rivier Chebar, hun gedaanten en zij zelven; zij gingen ieder recht uit voor zijn aangezicht henen.

11
1 Toen hief mij de Geest op, en bracht mij tot de Oostpoort van het huis des HEEREN, dewelke ziet oostwaarts; en ziet, aan de deur der poort waren vijf en twintig mannen, en in het midden van hen zag ik Jaazanja, den zoon van Azzur, en Pelatja, den zoon van Benaja, vorsten des volks.
2 En Hij zeide tot mij: Mensenkind, deze zijn de mannen, die ongerechtigheid bedenken, en die kwaden raad raden in deze stad.
3 Die zeggen: Men moet geen huizen nabij bouwen; deze stad zou de pot, en wij het vlees zijn.
4 Daarom profeteer tegen hen; profeteer, o mensenkind!
5 Zo viel dan de Geest des HEEREN op mij, en Hij zeide tot mij: Zeg: Zo zegt de HEERE: Alzo zegt gijlieden, o huis Israels! want Ik weet elkeen der dingen, die in uw geest opklimmen.
6 Gij hebt uw verslagenen in deze stad vermenigvuldigd, en gij hebt derzelver straten met de verslagenen vervuld.
7 Daarom, zo zegt de Heere HEERE: Uw verslagenen, die gij in het midden derzelve nedergelegd hebt, die zijn dat vlees, en deze stad is de pot; maar ulieden zal Ik uit het midden derzelve doen uitgaan.
8 Gijlieden hebt het zwaard gevreesd; en het zwaard zal Ik over u brengen, spreekt de Heere HEERE.
9 Ook zal Ik ulieden uit het midden derzelve doen uitgaan, en Ik zal u overgeven in de hand der vreemden; en Ik zal recht onder u doen.
10 Gij zult door het zwaard vallen; in de landpale Israels zal Ik u richten, en gij zult weten, dat Ik de HEERE ben.
11 Deze stad zal ulieden niet tot een pot zijn, en gij zult in het midden derzelve niet tot vlees zijn; in de landpale Israels zal Ik u richten.
12 En gij zult weten, dat Ik de HEERE ben, omdat gij in Mijn inzettingen niet gewandeld, en Mijn rechten niet gedaan hebt, maar naar de rechten der heidenen, die rondom u zijn, gedaan hebt.
13 Het geschiedde nu, als ik profeteerde, dat Pelatja, de zoon van Benaja, stierf. Toen viel ik neder op mijn aangezicht, en riep met luider stem; en zeide: Ach, Heere HEERE! zult Gij gans een voleinding maken met het overblijfsel van Israel?
14 Toen geschiedde het woord des HEEREN tot mij, zeggende:
15 Mensenkind, het zijn uw broederen, uw broederen, de mannen uwer maagschap, en het ganse huis Israels, ja, dat ganse, tot welke de inwoners van Jeruzalem gezegd hebben: Maakt u verre af van den HEERE, ditzelve land is ons tot een erfbezitting gegeven.
16 Daarom zeg: Zo zegt de Heere HEERE: Hoewel Ik hen verre onder de heidenen weggedaan heb, en hoewel Ik hen in de landen verstrooid heb, nochtans zal Ik hun een weinig tijds tot een heiligdom zijn, in de landen, waarin zij gekomen zijn.
17 Daarom zeg: Alzo zegt de Heere HEERE: Ja, Ik zal ulieden vergaderen uit de volken, en Ik zal u verzamelen uit de landen, waarin gij verstrooid zijt, en Ik zal u het land Israels geven.
18 En zij zullen daarhenen komen, en al deszelfs verfoeiselen en al deszelfs gruwelen van daar wegdoen.
19 En Ik zal hun enerlei hart geven, en zal een nieuwen geest in het binnenste van u geven; en Ik zal het stenen hart uit hun vlees wegnemen, en zal hun een vlesen hart geven;
20 Opdat zij wandelen in Mijn inzettingen, en Mijn rechten bewaren, en dezelve doen; en zij zullen Mij tot een volk zijn, en Ik zal hun tot een God zijn.
21 Maar welker hart het hart hunner verfoeiselen en hunner gruwelen nawandelt, derzelver weg zal Ik op hun hoofd geven, spreekt de Heere HEERE.
22 Toen hieven de cherubs hun vleugelen op, en de raderen tegenover hen; en de heerlijkheid des Gods van Israel was over hen van boven.

23 En de heerlijkheid des HEEREN rees op van het midden der stad, en stond op den berg, die tegen het oosten der stad is.
24 Daarna nam mij de Geest op, en bracht mij in gezicht door den Geest Gods in Chaldea tot de gevankelijk weggevoerden; en het gezicht, dat ik gezien had, voer van mij op.
25 En ik sprak tot de gevankelijk weggevoerden al de woorden des HEEREN, die Hij mij had doen zien.

12
1 Verder geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
2 Mensenkind! gij woont in het midden van een wederspannig huis, dewelke ogen hebben om te zien, en niet zien, oren hebben om te horen, en niet horen, want zij zijn een wederspannig huis.
3 Daarom gij, mensenkind, maak u gereedschap van vertrekking; en vertrek bij dag voor hun ogen; en gij zult vertrekken van uw plaats tot een andere plaats voor hun ogen; misschien zullen zij het merken, hoewel zij een wederspannig huis zijn.
4 Gij zult dan uw gereedschap bij dag voor hun ogen uitbrengen, als het gereedschap dergenen, die vertrekken; daarna zult gij in den avond uitgaan voor hun ogen, gelijk zij uitgaan, die vertrekken.
5 Doorgraaf u den wand voor hun ogen, en breng daardoor uw gereedschap uit.
6 Voor hun ogen zult gij het op de schouders dragen, in donker zult gij het uitbrengen; uw aangezicht zult gij bedekken, dat gij het land niet ziet; want Ik heb u den huize Israels tot een wonderteken gegeven.
7 En ik deed alzo, gelijk als mij bevolen was; ik bracht mijn gereedschap uit bij dag, als het gereedschap dergenen, die vertrekken; daarna in den avond doorgroef ik mij den wand met de hand; ik bracht het uit in donker, en ik droeg het op den schouder voor hun ogen.
8 En des morgens geschiedde het woord des HEEREN tot mij, zeggende:
9 Mensenkind, heeft niet het huis Israels, het wederspannig huis, tot u gezegd: Wat doet gij?
10 Zeg tot hen: Alzo zegt de Heere HEERE: Deze last is tegen den vorst te Jeruzalem, en het ganse huis Israels, dat in het midden van hen is.
11 Zeg: Ik ben ulieder wonderteken; gelijk als ik gedaan heb, alzo zal hun gedaan worden; zij zullen door wegvoering in de gevangenis heengaan.
12 En de vorst, die in het midden van hen is, zal het gereedschap op den schouder dragen in donker, en hij zal uitgaan; zij zullen door den wand graven, om hem daardoor uit te brengen; hij zal zijn aangezicht bedekken, opdat hij met het oog de aarde niet zie.
13 Ik zal ook Mijn net over hem uitspreiden, dat hij in Mijn jachtgaren gegrepen worde; en Ik zal hem brengen in Babylonie, het land der Chaldeen; ook zal hij dat niet zien, hoewel hij daar sterven zal.
14 En allen, die rondom hem zijn tot zijn hulp, en al zijn benden zal Ik in alle winden verstrooien; en Ik zal het zwaard achter hen uittrekken.
15 Alzo zullen zij weten, dat Ik de HEERE ben, wanneer Ik hen onder de heidenen verspreiden en hen in de landen verstrooien zal.
16 Doch Ik zal van hen weinige lieden doen overblijven van het zwaard, van den honger en van de pestilentie; opdat zij al hun gruwelen vertellen onder de heidenen, waarhenen zij komen zullen, en zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben.
17 Daarna geschiedde het woord des HEEREN tot mij, zeggende:
18 Mensenkind, gij zult uw brood eten met beven, en uw water zult gij met beroerte en met kommer drinken.
19 En gij zult tot het volk des lands zeggen: Alzo zegt de Heere HEERE, van de inwoners van Jeruzalem, in het land Israels: Zij zullen hun brood met kommer eten, en hun water zullen zij met verbaasdheid drinken, omdat hun land woest zal worden van zijn volheid, vanwege het geweld van al degenen, die daarin wonen;
20 En de bewoonde steden zullen woest worden, en het land zal een wildernis zijn; en gij zult weten, dat Ik de HEERE ben.
21 Wederom geschiedde het woord des HEEREN tot mij, zeggende:
22 Mensenkind, wat is dit voor een spreekwoord, dat gijlieden hebt in het land Israels, zeggende: de dagen zullen verlengd worden, en al het gezicht zal vergaan?

23 Daarom zeg tot hen: Alzo zegt de Heere HEERE: Ik zal dit spreekwoord doen ophouden, dat zij het niet meer ten spreekwoord gebruiken zullen in Israel. Maar spreek tot hen: De dagen zijn nabij gekomen, en het woord van ieder gezicht.
24 Want geen ijdel gezicht zal er meer wezen, noch vleiende waarzegging, in het midden van het huis Israels.
25 Want Ik ben de HEERE, Ik zal spreken; het woord, dat Ik zal spreken, zal gedaan worden, de tijd zal niet meer uitgesteld worden; want in uw dagen, o wederspannig huis, zal Ik een woord spreken, en hetzelve doen, spreekt de Heere HEERE.
26 Verder geschiedde het woord des HEEREN tot mij, zeggende:
27 Mensenkind, zie, die van het huis Israels zeggen: Het gezicht dat hij ziet, is voor vele dagen, en hij profeteert van tijden, die verre zijn.
28 Daarom zeg tot hen: Alzo zegt de Heere HEERE: Geen Mijner woorden zullen meer uitgesteld worden; het woord, hetwelk Ik gesproken heb, dat zal gedaan worden, spreekt de Heere HEERE.

13
1 En des HEEREN woord geschiedde tot mij, zeggende:
2 Mensenkind, profeteer tegen de profeten Israels, die profeteren, en zeg tot degenen, die uit hun hart profeteren: Hoort des HEEREN woord.
3 Zo zegt de Heere HEERE: Wee over die dwaze profeten, die hun geest nawandelen, en hetgeen zij niet gezien hebben!
4 Uw profeten, o Israel, zijn als vossen in de woeste plaatsen.
5 Gij zijt in de bressen niet opgetreden, noch hebt den muur toegemuurd voor het huis Israels, om in den strijd te staan, ten dage des HEEREN.
6 Zij zien ijdelheid en leugenachtige voorzegging, die daar zeggen: De HEERE heeft gesproken, daar de HEERE hen niet gezonden heeft; en zij geven hope van het woord te zullen bevestigen.
7 Ziet gij niet een ijdel gezicht, en spreekt een leugenachtige voorzegging, als gij zegt: De HEERE spreekt, daar Ik niet gesproken heb?
8 Daarom zo zegt de Heere HEERE: omdat gijlieden ijdelheid spreekt, en leugen ziet; daarom, ziet, Ik wil aan u, spreekt de Heere HEERE.
9 En Mijn hand zal zijn tegen de profeten, die ijdelheid zien, en leugen voorzeggen; zij zullen in de vergadering Mijns volks niet zijn, en in het schrift van het huis Israels niet geschreven worden, en in het land Israels niet komen; en gij zult weten, dat Ik de Heere HEERE ben.
10 Daarom, ja, daarom dat zij Mijn volk verleiden, zeggende: Vrede, daar geen vrede is; en dat de een een lemen wand bouwt, en ziet, de anderen denzelven pleisteren met loze kalk.
11 Zeg tot degenen, die met loze kalk pleisteren, dat hij omvallen zal; er zal een overstelpende plasregen zijn; en gij, o grote hagelstenen, zult vallen, en een grote stormwind zal hem splijten.
12 Ziet, als die wand zal gevallen zijn, zal dan niet tot u gezegd worden: Waar is de pleistering, waarmede gij gepleisterd hebt?
13 Daarom alzo zegt de Heere HEERE: Ja, Ik zal hem door een groten stormwind in Mijn grimmigheid splijten, en er zal een overstelpende plasregen zijn in Mijn toorn, en grote hagelstenen in Mijn grimmigheid, om dien te verdoen.
14 Zo zal Ik den wand afbreken, dien gijlieden met loze kalk gepleisterd hebt, en zal hem ter aarde nederwerpen, dat zijn grond zal ontdekt worden; alzo zal de stad vallen, en gij zult in het midden van haar omkomen; en gij zult weten, dat Ik de HEERE ben.
15 Zo zal Ik Mijn grimmigheid tegen den wand voortbrengen, en tegen degenen, die hem pleisteren met loze kalk; en Ik zal tot ulieden zeggen: Die wand is er niet meer, en die hem pleisterden, zijn er niet;
16 Te weten de profeten Israels, die van Jeruzalem profeteren, en voor haar een gezicht des vredes zien, waar geen vrede is, spreekt de Heere HEERE.
17 En gij, mensenkind, zet uw aangezicht tegen de dochteren uws volks, dewelke profeteren uit haar hart, en profeteer tegen haar;
18 En zeg: Zo zegt de Heere HEERE: Wee die vrouwen, die kussens naaien voor alle okselen der armen, en maken hoofddeksels voor het hoofd van alle statuur, om de zielen te jagen! Zult gij de zielen Mijns volks jagen, en zult gij u de zielen in het leven behouden?
19 En zult gij Mij ontheiligen bij Mijn volk, voor handvollen van gerst, en voor stukken broods, om zielen te doden, die niet zouden sterven, en om zielen in het leven te behouden, die niet zouden leven, door uw liegen tot Mijn volk, dat de leugen hoort?
20 Daarom, zo zegt de Heere HEERE: Ziet, Ik wil aan uw kussens, waarmede gij aldaar de zielen jaagt naar de bloemhoven, en Ik zal ze uit uw armen wegscheuren; en Ik zal die zielen losmaken, de zielen, die gij jaagt naar de bloemhoven.
21 Daartoe zal Ik uw hoofddeksels scheuren, en Mijn volk uit uw hand redden, zodat zij niet meer in uw hand zullen zijn tot een jacht; en gij zult weten, dat Ik de HEERE ben.

22 Omdat gijlieden het hart des rechtvaardigen door valsheid hebt bedroefd gemaakt, daar Ik hem geen smart aangedaan heb; en omdat gij de handen des goddelozen gesterkt hebt, opdat hij zich van zijn bozen weg niet afkeren zou, dat Ik hem in het leven behield;
23 Daarom zult gij niet meer ijdelheid zien, noch waarzegging gebruiken; maar Ik zal Mijn volk uit uw hand redden, en gij zult weten, dat Ik de HEERE ben.

14
1 Daarna kwamen tot mij mannen uit de oudsten van Israel, en zaten neder voor mijn aangezicht.
2 Toen geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
3 Mensenkind, deze mannen hebben hun drekgoden in hun hart opgezet, en hebben den aanstoot hunner ongerechtigheid recht voor hun aangezichten gesteld; word Ik dan ernstiglijk van hen gevraagd?
4 Daarom spreek met hen, en zeg tot hen: Alzo zegt de Heere HEERE: Een ieder man uit het huis Israels, die de drekgoden in zijn hart opzet, en den aanstoot zijner ongerechtigheid recht voor zijn aangezicht stelt, en komt tot den profeet, Ik, de HEERE zal hem, als hij komt, antwoorden naar de menigte zijner drekgoden;
5 Opdat Ik het huis Israels in hun hart grijpe, dewijl zij allen door hun drekgoden van Mij vervreemd zijn.
6 Daarom zeg tot het huis Israels: Alzo zegt de Heere HEERE: Bekeert u, en keert u af van uw drekgoden, en keert uw aangezichten af van al uw gruwelen.
7 Want ieder man uit het huis Israels, en uit den vreemdeling, die in Israel verkeert, die zich van achter Mij afscheidt, en zet zijn drekgoden op in zijn hart, en stelt den aanstoot zijner ongerechtigheid recht voor zijn aangezicht, en komt tot den profeet, om Mij door hem te vragen; Ik ben de HEERE, hem zal geantwoord worden door Mij;
8 En Ik zal Mijn aangezicht tegen dienzelven man zetten, en zal hem stellen tot een teken en tot spreekwoorden, en zal hem uitroeien uit het midden Mijns volks; en gijlieden zult weten, dat Ik de HEERE ben.
9 Als nu een profeet overreed zal zijn, en iets gesproken zal hebben, Ik, de HEERE, heb dienzelven profeet overreed, en Ik zal Mijn hand tegen hem uitstrekken, en zal hem verdelgen uit het midden van Mijn volk Israel.
10 En zij zullen hun ongerechtigheid dragen; gelijk de ongerechtigheid des vragers zal zijn; alzo zal zijn de ongerechtigheid des profeten;
11 Opdat het huis Israels niet meer van achter Mij afdwale, en zij zich niet meer verontreinigen met al hun overtredingen; alsdan zullen zij Mij tot een volk zijn, en Ik zal hun tot een God zijn, spreekt de Heere HEERE.
12 Verder geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
13 Mensenkind, als een land tegen Mij gezondigd zal hebben, zwaarlijk overtredende, zo zal Ik Mijn hand daartegen uitstrekken, en zal hetzelve den staf des broods breken, en een honger daarin zenden, dat Ik daaruit mensen en beesten uitroeie;
14 Ofschoon deze drie mannen, Noach, Daniel en Job, in het midden deszelven waren, zij zouden door hun gerechtigheid alleen hun ziel bevrijden, spreekt de Heere HEERE.
15 Zo Ik het boos gedierte make door het land door te gaan, hetwelk dat van kinderen berove, zodat het woest worde, dat er niemand doorga, vanwege het gedierte;
16 Die drie mannen in het midden deszelven zijnde, zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE, zo zij zonen, en zo zij dochteren bevrijden zouden, zij zelven alleen zouden bevrijd worden, maar het land zou woest worden.
17 Of als Ik het zwaard brenge over datzelve land, en zegge: Zwaard! ga door, door dat land, zodat Ik daarvan uitroeie mensen en beesten;
18 Ofschoon die drie mannen in het midden deszelven waren, zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE, zij zouden zonen noch dochteren bevrijden, maar zij zelven alleen zouden bevrijd worden.
19 Of als Ik de pestilentie in datzelve land zende, en Mijn grimmigheid daarover met bloed uitgiete, om daarvan mensen en beesten uit te roeien;
20 Ofschoon Noach, Daniel en Job in het midden deszelven waren, zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE, zo zij een zoon, of zo zij een dochter zouden bevrijden, zij zouden alleen hun ziel door hun gerechtigheid bevrijden.

21 Want alzo zegt de Heere HEERE: Hoeveel te meer als Ik mijn vier boze gerichten, het zwaard, en den honger, en het boze gedierte, en de pestilentie gezonden zal hebben tegen Jeruzalem, om daaruit mensen en beesten uit te roeien!
22 Doch ziet, daarin zullen ontkomenen overblijven, die uitgevoerd zullen worden, zonen en dochteren; ziet, zij zullen tot ulieden uitkomen, en gij zult hun weg zien, en hun handelingen; en gij zult vertroost worden over het kwaad, dat Ik over Jeruzalem gebracht zal hebben, ja, al wat Ik zal gebracht hebben over haar.
23 Zo zullen zij u vertroosten, als gij hun weg en hun handelingen zien zult; en gij zult weten, dat Ik niet zonder oorzaak gedaan heb, al wat Ik in haar gedaan heb, spreekt de Heere HEERE.

15
1 En des HEEREN woord geschiedde tot mij, zeggende:
2 Mensenkind, wat is het hout des wijnstoks meer dan alle hout, of de wijnrank meer dan dat onder het hout eens wouds is?
3 Wordt daarvan hout genomen, om een stuk werk te maken? Neemt men daarvan een pin, om enig vat daaraan te hangen?
4 Ziet, het wordt aan het vuur overgegeven, opdat het verteerd worde; het vuur verteert beide zijn einden, en zijn middelste wordt verbrand; zou het deugen tot een stuk werks?
5 Ziet, toen het geheel was, werd het tot geen stuk werks gemaakt; hoeveel te min als het vuur dat verteerd heeft, zodat het verbrand is, zal het dan nog tot een stuk werks gemaakt worden?
6 Daarom, alzo zegt de Heere HEERE: Gelijk als het hout des wijnstoks is onder het hout des wouds, hetwelk Ik aan het vuur overgeef, opdat het verteerd worde, alzo zal Ik de inwoners van Jeruzalem overgeven.
7 Want Ik zal Mijn aangezicht tegen hen zetten; als zij van het ene vuur uitgaan, zal het andere vuur hen verteren; en gij zult weten, dat Ik de HEERE ben, als Ik Mijn aangezicht tegen hen gesteld zal hebben.
8 En Ik zal het land woest maken, omdat zij zwaarlijk overtreden hebben, spreekt de Heere HEERE.

16
1 Verder geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
2 Mensenkind, maak Jeruzalem haar gruwelen bekend,
3 En zeg: Alzo zegt de Heere HEERE tot Jeruzalem: Uw handelingen en uw geboorten zijn uit het land der Kanaanieten; uw vader was een Amoriet en uw moeder een Hethietische.
4 En aangaande uw geboorten: ten dage, als gij geboren waart, werd uw navel niet afgesneden; en gij waart niet met water gewassen, toen Ik u aanschouwde; gij waart ook geenszins met zout gewreven, noch in windselen gewonden.
5 Geen oog had medelijden over u, om u een van deze dingen te doen, om zich over u te erbarmen; maar gij zijt geworpen geweest op het vlakke des velds, om de walgelijkheid van uw ziel, ten dage, toen gij geboren waart.
6 Als Ik bij u voorbijging, zo zag Ik u, vertreden zijnde in uw bloed, en Ik zeide tot u in uw bloed: Leef; ja, Ik zeide tot u in uw bloed: Leef!
7 Ik heb u tot tien duizend, als het gewas des velds, gemaakt; en gij zijt gegroeid, en groot geworden, en zijt gekomen tot grote sierlijkheid; uw borsten zijn vast geworden, en uw haar is gewassen, doch gij waart naakt en bloot.
8 Als Ik nu bij u voorbijging, zag Ik u, en ziet, uw tijd was de tijd der minne; zo breidde Ik Mijn vleugel over u uit, en dekte uw naaktheid; ja, Ik zwoer u, en kwam met u in een verbond, spreekt de Heere HEERE en gij werdt de Mijne.
9 Daarna wies Ik u met water, en Ik spoelde uw bloed van u af, en zalfde u met olie.
10 Ik bekleedde u ook met gestikt werk, en Ik schoeide u met dassenvellen, en omgordde u met fijn linnen, en bedekte u met zijde.
11 Ook versierde Ik u met sieraad, en deed armringen aan uw handen, en een keten aan uw hals.
12 Desgelijks deed Ik een voorhoofdsiersel aan uw aangezicht, en oorringen aan uw oren, en een kroon der heerlijkheid op uw hoofd.
13 Zo waart gij versierd met goud en zilver, en uw kleding was fijn linnen, en zijde, en gestikt werk; gij at meelbloem, en honig, en olie, en gij waart gans zeer schoon, en waart voorspoedig, dat gij een koninkrijk werdt.
14 Daartoe ging van u een naam uit onder de heidenen om uw schoonheid; want die was volmaakt door Mijn heerlijkheid, die Ik op u gelegd had, spreekt de Heere HEERE.
15 Maar gij hebt vertrouwd op uw schoonheid, en hebt gehoereerd vanwege uw naam; ja, hebt uw hoererijen uitgestort aan een ieder, die voorbijging; voor hem was zij.
16 En gij hebt van uw klederen genomen, en u gemaakt geplekte hoogten, en hebt daarop gehoereerd; zulks is niet gekomen, en zal niet geschieden.
17 Daartoe hebt gij genomen de vaten uws sieraads van Mijn goud en van Mijn zilver, dat Ik u gegeven had, en gij hebt u mansbeelden gemaakt, en gij hebt met dezelve gehoereerd.
18 En gij hebt uw gestikte klederen genomen, en hebt ze bedekt; en gij hebt Mijn olie en Mijn reukwerk voor hun aangezichten gesteld.
19 En Mijn brood, hetwelk Ik u gaf, meelbloem en olie, en honig, waarmede Ik u spijsde, dat hebt gij ook voor hun aangezichten gesteld tot een liefelijken reuk; zo is het geschied, spreekt de Heere HEERE.
20 Verder hebt gij uw zonen en uw dochteren, die gij Mij gebaard hadt, genomen, en hebt ze denzelven geofferd om te verteren; is het wat kleins van uw hoererijen,
21 Dat gij Mijn kinderen geslacht hebt, en hebt ze overgegeven, als gij dezelve voor hen door het vuur hebt doen gaan?
22 Ook hebt gij bij al uw gruwelen en uw hoererijen niet gedacht aan de dagen uwer jonkheid, als gij naakt en bloot waart, als gij vertreden waart in uw bloed.
23 Het is ook geschied na al uw boosheid, (wee, wee u, spreekt de Heere HEERE),
24 Dat gij u een verwelfsel gebouwd hebt, en u een hoge plaats gemaakt hebt in elke straat.

25 Aan elk hoofd des wegs hebt gij uw hoge plaatsen gebouwd, en hebt uw schoonheid gruwelijk gemaakt, en hebt met uw benen geschreden voor een ieder, die voorbijging, en hebt uw hoererijen vermenigvuldigd.
26 Gij hebt ook gehoereerd met de kinderen van Egypte, uw naburen, die groot van vlees zijn; en gij hebt uw hoererij vermenigvuldigd, om Mij tot toorn te verwekken.
27 Ziet, daarom strekte Ik Mijn hand over u uit, en verminderde uw bescheiden deel; en Ik gaf u over in den lust dergenen, die u haten, der dochteren der Filistijnen, die vanwege uw schandelijken weg beschaamd waren.
28 Verder hebt gij gehoereerd met de kinderen van Assur, omdat gij onverzadelijk waart; ja, als gij met hen gehoereerd hebt, zijt gij ook niet verzadigd geworden.
29 Maar gij hebt uw hoererij vermenigvuldigd in het land van Kanaan tot in Chaldea; en daarmede ook zijt gij niet verzadigd geworden.
30 Hoe zwak is uw hart (spreekt de Heere HEERE) als gij al deze dingen doet, zijnde het werk van een heersende hoerachtige vrouw!
31 Als gij uw verwelfsel bouwt aan het hoofd van iederen weg, en uw hoge plaats maakt in elke straat, en niet zijt geweest als een hoer, het hoerenloon beschimpende.
32 O, die overspelige vrouw, zij neemt in plaats van haar man de vreemden aan.
33 Men geeft loon aan alle hoeren; maar gij geeft uw loon aan al uw boelen, en gij beschenkt ze, opdat zij tot u van rondom zouden ingaan om uw hoererijen.
34 Zo geschiedt met u in uw hoererijen het tegendeel van de vrouwen, dewijl men u niet naloopt, om te hoereren; want als gij hoerenloon geeft, en het hoerenloon u niet gegeven wordt; zo zijt gij tot een tegendeel geworden.
35 Daarom, o hoer, hoor des HEEREN woord.
36 Alzo zegt de Heere HEERE: Omdat uw vergif uitgestort is, en uw schaamte door uw hoererijen met uw boelen ontdekt is, en met al de drekgoden uwer gruwelen, en na het bloed uwer kinderen, dat gij hun gegeven hebt;
37 Daarom, zie, Ik zal al uw boelen vergaderen, met dewelke gij vermengd zijt geweest, en allen, die gij liefgehad hebt, met allen, die gij gehaat hebt; en Ik zal hen van rondom vergaderen tegen u, en Ik zal voor hen uw naaktheid ontdekken, dat zij uw ganse naaktheid zien zullen.
38 Daartoe zal Ik u naar de rechten der overspeelsters en der bloedvergietsters richten; en Ik zal u overgeven aan het bloed der grimmigheid en des ijvers.
39 En Ik zal u in hun hand overgeven, en zij zullen uw verwelfsel afbreken, en uw hoge plaatsen omwerpen, en uw klederen u uittrekken, en uw sierlijke juwelen nemen, en u naakt en bloot laten.
40 Daarna zullen zij tegen u een vergadering doen opkomen, en zullen u met stenen stenigen, en u met hun zwaarden doorsteken.
41 Zij zullen ook uw huizen met vuur verbranden, en oordelen tegen u uitvoeren voor veler vrouwen ogen; en Ik zal u doen ophouden van een hoer te zijn, en gij zult ook niet meer hoerenloon geven.
42 Zo zal Ik Mijn grimmigheid op u doen rusten, en Mijn ijver zal van u afwijken; en Ik zal stil zijn, en niet meer toornig wezen.
43 Daarom dat gij niet gedacht hebt aan de dagen uwer jonkheid, en Mij tot beroering geweest zijt met dit alles, zie, zo zal Ik ook uw weg op uw hoofd geven, spreekt de Heere HEERE; en gij zult die schandelijke daad niet doen boven al uw gruwelen.
44 Zie, een ieder, die spreekwoorden gebruikt, zal van u een spreekwoord gebruiken, zeggende: Zo de moeder is, is haar dochter.
45 Gij zijt de dochter uwer moeder, die de walg had van haar man en van haar kinderen; en gij zijt de zuster uwer zusteren, die de walg gehad hebben van haar mannen en van haar kinderen; uw moeder was een Hethietische, en uw vader een Amoriet.

46 Uw grote zuster nu is Samaria, zij en haar dochteren, dewelke woont aan uw linkerhand; maar uw zuster, die kleiner is dan gij, die tegen uw rechterhand woont, is Sodom en haar dochteren.
47 Doch gij hebt in haar wegen niet gewandeld, noch naar haar gruwelen gedaan; het was wat gerings, een verdriet; maar gij hebt het meer verdorven dan zij, in al uw wegen.
48 Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE, indien Sodom, uw zuster, zij met haar dochteren, gedaan heeft, gelijk gij gedaan hebt en uw dochteren!
49 Ziet, dit was de ongerechtigheid uwer zuster Sodom; hoogmoed, zatheid van brood en stille gerustheid had zij en haar dochteren; maar zij sterkte de hand des armen en nooddruftigen niet.
50 En zij verhieven zich, en deden gruwelijkheid voor Mijn aangezicht; daarom deed Ik ze weg, nadat Ik het gezien had.
51 Samaria ook heeft naar de helft uwer zonden niet gezondigd; en gij hebt uw gruwelen meer dan zij vermenigvuldigd, en hebt uw zusters gerechtvaardigd door al uw gruwelen, die gij gedaan hebt.
52 Draag gij dan ook uw schande, gij, die voor uw zusteren geoordeeld hebt door uw zonden, die gij gruwelijker gemaakt hebt dan zij; zij zijn rechtvaardiger dan gij; wees gij dan ook beschaamd, en draag uw schande, omdat gij uw zusters gerechtvaardigd hebt.
53 Als Ik haar gevangenen wederbrengen zal, namelijk de gevangenen van Sodom en haar dochteren, en de gevangenen van Samaria en haar dochteren, dan zal Ik wederbrengen de gevangenen uwer gevangenis in het midden van haar.
54 Opdat gij uw schande draagt, en te schande gemaakt wordt, om al hetgeen gij gedaan hebt, als gij haar troosten zult.
55 Als uw zusters, Sodom en haar dochteren, zullen wederkeren tot haar vorigen staat, mitsgaders Samaria en haar dochteren zullen wederkeren tot haar vorigen staat, zult gij ook en uw dochteren wederkeren tot uw vorigen staat.
56 Ja, uw zuster Sodom is in uw mond niet gehoord geweest, ten dage uws groten hoogmoeds,
57 Aleer uw boosheid ontdekt was. Als de tijd was der versmading van de dochteren van Syrie, en van al degenen, die rondom datzelve waren, de dochteren der Filistijnen, die u verachten van rondom,
58 Hebt gij uw schandelijke daden en uw gruwelen gedragen, spreekt de HEERE.
59 Want alzo zegt de Heere HEERE: Ik zal u ook doen, gelijk als gij gedaan hebt, die den eed veracht hebt, brekende het verbond.
60 Evenwel zal Ik gedachtig wezen aan Mijn verbond met u, in de dagen uwer jonkheid, en Ik zal met u een eeuwig verbond oprichten.
61 Dan zult gij uwer wegen gedenken en beschaamd zijn, als gij uw zusteren, die groter zijn dan gij, met degenen, die kleiner zijn dan gij, aannemen zult; want Ik zal u dezelve geven tot dochteren, maar niet uit uw verbond.
62 Want Ik zal Mijn verbond met u oprichten, en gij zult weten, dat Ik de HEERE ben;
63 Opdat gij het gedachtig zijt, en u schaamt, en niet meer uw mond opent vanwege uw schande, wanneer Ik voor u verzoening doen zal over al hetgeen gij gedaan hebt, spreekt de Heere HEERE.

17
1 En des HEEREN woord geschiedde tot mij, zeggende:
2 Mensenkind, stel een raadsel voor, en gebruik een gelijkenis tot het huis Israels,
3 En zeg: Alzo zegt de Heere HEERE: Een arend, die groot was, groot van vleugelen, lang van vlerken, vol van vederen, die verscheidene verven had, kwam op den Libanon, en nam den oppersten tak van een ceder.
4 Hij plukte den top van zijn jonge takjes af, en bracht hem in een land van koophandel; hij zette hem in een stad van kooplieden.
5 Hij nam ook van het zaad des lands, en legde het in een zaadakker; hij nam het, hij zette het bij vele wateren met grote voorzichtigheid.
6 En het sproot uit, en werd tot een welig uitlopenden wijnstok, doch nederig van stam, ziende met zijn takken naar hem, dewijl zijn wortelen onder hem waren. Zo werd hij tot een wijnstok, die ranken voortbracht en scheuten uitwierp.
7 Nog was er een grote arend, groot van vleugelen en overvloedig van vederen; en ziet, deze wijnstok voegde zijn wortelen naar denzelven toe, en wierp zijn takken tot hem uit, opdat hij hem bevochtigen zou naar de bedden zijner planting toe.
8 Hij was in een goede landouwe bij vele wateren geplant, om takken te maken en vrucht te dragen, opdat hij tot een heerlijken wijnstok worden mocht.
9 Zeg: Alzo zegt de Heere HEERE: Zal hij gedijen? Zal hij niet zijn wortelen uitrukken, en zijn vrucht afsnijden, dat hij droog worde? Hij zal aan al de bladeren van zijn gewas verdrogen; en dat niet door een groten arm, noch door veel volks, om dien van zijn wortelen weg te voeren.
10 Ja ziet, zal hij geplant zijnde gedijen? Zal hij niet, als de oostenwind hem aanroert, gans verdrogen? Op de bedden van zijn gewas zal hij verdrogen.
11 Daarna geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
12 Zeg nu tot dat wederspannig huis: Weet gij niet, wat deze dingen zijn? Zeg: Ziet, de koning van Babel is tot Jeruzalem gekomen, en heeft haar koning genomen, en haar vorsten, en heeft ze tot zich gevoerd naar Babel.
13 Daartoe heeft hij van het koninklijk zaad genomen, en daarmede een verbond gemaakt, en heeft hem tot een eed gebracht, en de machtigen des lands heeft hij weggenomen;
14 Opdat het koninkrijk nederig zou zijn, zich niet verheffende, en dat het, zijn verbond houdende, bestaan mocht.
15 Maar hij rebelleerde tegen hem, zendende zijn boden in Egypte, opdat men hem paarden en veel volks bestellen zou; zal hij gedijen? Zal hij ontkomen, die zulke dingen doet? Ja, zal hij het verbond breken en ontkomen?
16 Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE, zo hij niet in de plaats des konings, die hem koning gemaakt heeft, wiens eed hij veracht, en wiens verbond hij gebroken heeft, bij hem in het midden van Babel zal sterven!
17 Ook zal Farao, door een groot heir en door menigte van krijgs vergadering, met hem in oorlog niets uitrichten als men een wal zal opwerpen, en als men sterkten bouwen zal, om vele zielen uit te roeien.
18 Want hij heeft den eed veracht, brekende het verbond, daar hij, ziet, zijn hand gegeven had; dewijl hij al deze dingen gedaan heeft, zal hij niet ontkomen.
19 Daarom, alzo zegt de Heere HEERE: Zo waarachtig als Ik leef, zo Ik Mijn eed, dien hij veracht heeft, en Mijn verbond, dat hij gebroken heeft, datzelve niet op zijn hoofd geve!
20 En Ik zal Mijn net over hem uitspreiden, dat hij gegrepen zal worden in Mijn jachtgaren; en Ik zal hem doen brengen naar Babel, en zal daar met hem rechten over zijn overtreding, waardoor hij tegen Mij overtreden heeft.
21 Daartoe zullen al zijn vluchtelingen met al zijn benden door het zwaard vallen, en de overgeblevenen zullen in alle winden verstrooid worden; en gijlieden zult weten, dat Ik, de HEERE, gesproken heb.

22 Alzo zegt de Heere HEERE: Ik zal ook van den oppersten tak des hogen ceders nemen, dat Ik zetten zal; van het opperste zijner jonge takjes zal Ik een tederen afplukken, denwelken Ik op een hogen en verhevenen berg planten zal;
23 Op den berg der hoogte van Israel zal Ik hem planten; en hij zal takken voortbrengen, en vrucht dragen, en hij zal tot een heerlijken ceder worden, dat onder hem wonen zal alle gevogelte van allerlei vleugel; in de schaduw zijner takken zullen zij wonen.
24 Zo zullen alle bomen des velds weten, dat Ik, de HEERE, den hogen boom vernederd heb, den nederigen boom verheven heb, den groenen boom verdroogd, en den drogen boom bloeiende gemaakt heb; Ik, de HEERE, heb het gesproken, en zal het doen.

18
1 Verder geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
2 Wat is ulieden, dat gij dit spreekwoord gebruikt van het land Israels, zeggende: De vaders hebben onrijpe druiven gegeten, en de tanden der kinderen zijn stomp geworden?
3 Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE, zo het ulieden meer gebeuren zal, dit spreekwoord in Israel te gebruiken!
4 Ziet, alle zielen zijn Mijne; gelijk de ziel des vaders, alzo ook de ziel des zoons, zijn Mijne; de ziel, die zondigt, die zal sterven.
5 Wanneer nu iemand rechtvaardig is, en doet recht en gerechtigheid;
6 Niet eet op de bergen, en zijn ogen niet opheft tot de drekgoden van het huis Israels; noch de huisvrouw zijns naasten verontreinigt, noch tot de afgezonderde vrouw nadert;
7 En niemand verdrukt, den schuldenaar zijn pand wedergeeft, geen roof rooft, den hongerige zijn brood geeft, en den naakte met kleding bedekt;
8 Niet geeft op woeker, noch overwinst neemt, zijn hand van onrecht afkeert, waarachtig recht tussen den een en den anderen oefent;
9 In Mijn inzettingen wandelt, en Mijn rechten onderhoudt, om trouwelijk te handelen; die rechtvaardige zal gewisselijk leven, spreekt de Heere HEERE.
10 Heeft hij nu een zoon gewonnen, die een inbreker is, die bloed vergiet, die zijn broeder doet een van deze dingen;
11 En die al die dingen niet doet; maar eet ook op de bergen, en verontreinigt de huisvrouw zijns naasten;
12 Verdrukt den ellendige en den nooddruftige, rooft veel roofs, geeft het pand niet weder, en heft zijn ogen op tot de drekgoden, doet gruwel;
13 Geeft op woeker, en neemt overwinst; zou die leven? Hij zal niet leven, al die gruwelen heeft hij gedaan; hij zal voorzeker gedood worden; zijn bloed zal op hem zijn!
14 Ziet nu, heeft hij een zoon gewonnen, die al de zonden zijn vaders, die hij doet, aanziet, en toeziet, dat hij dergelijke niet doet;
15 Niet eet op de bergen, noch zijn ogen opheft tot de drekgoden van het huis Israels, de huisvrouw zijns naasten niet verontreinigt;
16 En niemand verdrukt, het pand niet behoudt, en geen roof rooft, zijn brood den hongerige geeft, en den naakte met kleding bedekt;
17 Zijn hand van den ellendige afhoudt, geen woeker noch overwinst neemt, Mijn rechten doet, en in Mijn inzettingen wandelt; die zal niet sterven om de ongerechtigheid zijns vaders; hij zal gewisselijk leven.
18 Zijn vader, dewijl hij met onderdrukking onderdrukt heeft, des broeders goed geroofd heeft, en gedaan heeft, dat niet goed was in het midden zijner volken; ziet daar, hij zal sterven in zijn ongerechtigheid.
19 Maar gijlieden zegt: Waarom draagt de zoon niet de ongerechtigheid des vaders? Immers zal de zoon, die recht en gerechtigheid gedaan heeft, en al Mijn inzettingen onderhouden, en die gedaan heeft, gewisselijk leven.
20 De ziel, die zondigt, die zal sterven; de zoon zal niet dragen de ongerechtigheid des vaders, en de vader zal niet dragen de ongerechtigheid des zoons; de gerechtigheid des rechtvaardigen zal op hem zijn, en de goddeloosheid des goddelozen zal op hem zijn.
21 Maar wanneer de goddeloze zich bekeert van al zijn zonden, die hij gedaan heeft, en al Mijn inzettingen onderhoudt, en doet recht en gerechtigheid, hij zal gewisselijk leven, hij zal niet sterven.
22 Al zijn overtredingen, die hij gedaan heeft, zullen hem niet gedacht worden; in zijn gerechtigheid, die hij gedaan heeft, zal hij leven.
23 Zou Ik enigzins lust hebben aan den dood des goddelozen, spreekt de Heere HEERE; is het niet, als hij zich bekeert van zijn wegen, dat hij leve?

24 Maar als de rechtvaardige zich afkeert van zijn gerechtigheid, en onrecht doet, doende naar al de gruwelen, die de goddeloze doet, zou die leven? Al zijn gerechtigheden, die hij gedaan heeft, zullen niet gedacht worden; in zijn overtreding, waardoor hij overtreden heeft, en in zijn zonde, die hij gezondigd heeft, in die zal hij sterven.
25 Nog zegt gijlieden: De weg des HEEREN is niet recht; hoort nu, o huis Israels! is Mijn weg niet recht? Zijn niet uw wegen onrecht?
26 Als de rechtvaardige zich afkeert van zijn gerechtigheid, en onrecht doet, en sterft in dezelve, hij zal in zijn onrecht, dat hij gedaan heeft, sterven.
27 Maar als de goddeloze zich bekeert van zijn goddeloosheid, die hij gedaan heeft, en doet recht en gerechtigheid, die zal zijn ziel in het leven behouden;
28 Dewijl hij toeziet, en zich bekeert van al zijn overtredingen, die hij gedaan heeft, hij zal gewisselijk leven, hij zal niet sterven.
29 Evenwel zegt het huis Israels: De weg des HEEREN is niet recht. Zouden Mijn wegen, o huis Israels, niet recht zijn? Zijn niet uw wegen onrecht?
30 Daarom zal Ik u richten, o huis Israels! een ieder naar zijn wegen, spreekt de Heere HEERE, keert weder, en bekeert u van al uw overtredingen, zo zal de ongerechtigheid u niet tot een aanstoot worden.
31 Werpt van u weg al uw overtredingen, waardoor gij overtreden hebt, en maakt u een nieuw hart en een nieuwen geest; want waarom zoudt gij sterven, o huis Israels?
32 Want Ik heb geen lust aan den dood des stervenden, spreekt de Heere HEERE; daarom bekeert u en leeft.

19
1 Verder, hef gij een weeklage op over de vorsten van Israel,
2 En zeg: Wat was uw moeder? Een leeuwin, onder de leeuwen nederliggende; zij bracht haar welpen op in het midden der jonge leeuwen.
3 Zij toog nu een van haar welpen op; het werd een jonge leeuw, die leerde roof te roven, hij at mensen op.
4 Dit hoorden de volken van hem, hij werd gegrepen in hun groeve; en zij brachten hem met haken naar Egypteland.
5 Zij nu ziende, dat zij in hope was geweest, doch haar verwachting verloren was, zo nam zij een ander van haar welpen, hetwelk zij tot een jongen leeuw stelde.
6 Deze wandelde steeds onder de leeuwen, werd een jonge leeuw, en leerde roof te roven, hij at mensen op.
7 Hij bekende zijn weduwen, en hij verwoestte hun steden; zodat het land en zijn volheid ontzet werd van de stem zijner brulling.
8 Toen begaven zich de volken tegen hem rondom uit de landschappen, en zij spreidden hun net over hem uit; in hun groeve werd hij gegrepen.
9 En zij stelden hem in gesloten bewaring met haken, opdat zij hem brachten tot den koning van Babel; zij brachten hem in vestingen, opdat zijn stem niet meer gehoord wierde op de bergen Israels.
10 Uw moeder was als een wijnstok in uw stilheid, geplant bij wateren; hij was vruchtbaar en vol ranken vanwege vele wateren.
11 En hij had sterke roeden tot scepteren der heersers, en de stam van elke roede werd hoog tussen de dichte takken; en hij werd gezien door zijn hoogte, met de menigte zijner takken.
12 Maar hij werd door grimmigheid uitgerukt, en ter aarde geworpen, en de oostenwind heeft zijn vrucht verdroogd; zijn sterke roeden zijn afgebroken en zijn verdroogd; het vuur heeft ze verteerd.
13 En nu is hij geplant in een woestijn, in een dor en dorstig land.
14 Daartoe is een vuur uitgegaan uit een roede zijner ranken, dat zijn vrucht verteerd heeft; zodat aan hem geen sterke roede is tot een scepter, om te heersen. Dit is een weeklage, en is tot een weeklage geworden.

20
1 En het geschiedde in het zevende jaar, in de vijfde maand, op den tienden derzelver maand, dat er mannen uit de oudsten van Israel kwamen, om den HEERE te vragen; en zij zaten neder voor mijn aangezicht.
2 Toen geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
3 Mensenkind, spreek tot de oudsten van Israel, en zeg tot hen: Alzo zegt de Heere HEERE: Komt gij, om Mij te vragen? Zo waarachtig als Ik leef, zo Ik van u gevraagd worde, spreekt de Heere HEERE.
4 Zoudt gij hun recht geven, zoudt gij hun recht geven, o mensenkind? Maak hun de gruwelen hunner vaderen bekend;
5 En zeg tot hen: Alzo zegt de Heere HEERE: Ten dage als Ik Israel verkoos, zo hief Ik Mijn hand op tot het zaad van het huis Jakobs, en maakte Mijzelven hun in Egypteland bekend; ja, Ik hief Mijn hand tot hen op, zeggende: Ik ben de HEERE, uw God.
6 Ten zelven dage hief Ik Mijn hand tot hen op, dat Ik hen uit Egypteland uitvoeren zou, in een land, dat Ik voor hen uitgespeurd had, vloeiende van melk en honig, hetwelk het sieraad is van alle landen.
7 En Ik zeide tot hen: Een ieder werpe de verfoeiselen zijner ogen weg; en verontreinigt ulieden niet met de drekgoden van Egypte; Ik, de HEERE, ben uw God.
8 Maar zij waren wederspannig tegen Mij, en wilden naar Mij niet horen; niemand wierp de verfoeiselen zijner ogen weg, noch verliet de drekgoden van Egypte; daarom zeide Ik, dat Ik Mijn grimmigheid over hen uitgieten zou, om Mijn toorn tegen hen te volbrengen in het midden van Egypteland.
9 Doch Ik deed het om Mijns Naams wil, opdat hij niet ontheiligd wierde voor de ogen der heidenen, in welker midden zij waren; aan welke Ik Mij, voor derzelver ogen, bekend gemaakt heb, om hen uit Egypteland uit te voeren.
10 En Ik voerde hen uit Egypteland, en bracht hen in de woestijn.
11 Daar gaf Ik hun Mijn inzettingen, en maakte hun Mijn rechten bekend, dewelke, zo ze een mens doet, zal hij door dezelve leven.
12 Daartoe ook gaf Ik hun Mijn sabbatten, om een teken te zijn tussen Mij en tussen hen, opdat zij zouden weten, dat Ik de HEERE ben, Die hen heilige.
13 Maar het huis Israels werd wederspannig tegen Mij in de woestijn; zij wandelden in Mijn inzettingen niet, en verwierpen Mijn rechten; dewelke, zo ze een mens doet, zal hij door dezelve leven; en zij ontheiligden Mijn sabbatten zeer, dat Ik zeide, Mijn grimmigheid te zullen uitgieten over hen in de woestijn, om hen te verdoen.
14 Maar Ik deed het om Mijns Naams wil, opdat die niet ontheiligd werd voor de ogen van die heidenen, voor welker ogen Ik hen uitvoerde.
15 Evenwel hief Ik ook Mijn hand op tot hen in de woestijn, dat Ik hen niet zou brengen in het land, dat Ik hun gegeven had, vloeiende van melk en honig, hetwelk het sieraad is van alle landen;
16 Daarom dat zij Mijn rechten verwierpen, en in Mijn inzettingen niet wandelden, en Mijn sabbatten ontheiligden; want hun hart wandelde hun drekgoden na.
17 Doch Mijn oog verschoonde hen, dat Ik hen niet verdierf, en geen voleinding met hen maakte in de woestijn.
18 Maar Ik zeide tot hun kinderen in de woestijn: Wandelt niet in de inzettingen uwer vaderen, en onderhoudt hun rechten niet, en verontreinigt u niet met hun drekgoden.
19 Ik ben de HEERE, uw God, wandelt in Mijn inzettingen, en onderhoudt Mijn rechten, en doet dezelve.
20 En heiligt Mijn sabbatten, en zij zullen tot een teken zijn tussen Mij en tussen ulieden, opdat gij weet, dat Ik, de HEERE, uw God ben.

21 Maar die kinderen waren ook wederspannig tegen Mij; zij wandelden niet in Mijn inzettingen, en Mijn rechten namen zij niet waar, om die te doen; dewelke, zo ze een mens doet, zal hij door dezelve leven; zij ontheiligden Mijn sabbatten, dat Ik zeide, Mijn grimmigheid te zullen uitgieten over hen, volbrengende Mijn toorn tegen hen in de woestijn.
22 Doch Ik keerde Mijn hand af, en deed het om Mijns Naams wil, opdat hij voor de ogen der heidenen niet zou ontheiligd worden, voor welker ogen Ik hen uitgevoerd had.
23 Ik hief ook Mijn hand tot hen op in de woestijn, dat Ik hen verspreiden zou onder de heidenen, en hen verstrooien in de landen;
24 Omdat zij Mijn rechten niet gedaan hadden, maar Mijn inzettingen verworpen en Mijn sabbatten ontheiligd hadden, en hun ogen achter de drekgoden hunner vaderen waren.
25 Daarom gaf Ik hun ook besluitingen, die niet goed waren, en rechten, waarbij zij niet leven zouden.
26 En Ik verontreinigde hen in hun giften, omdat zij door het vuur deden doorgaan al wat de baarmoeder opent; opdat Ik ze verwoesten zou, ten einde dat zij zouden weten, dat Ik de HEERE ben.
27 Daarom, mensenkind, spreek tot het huis Israels, en zeg tot hen: Alzo zegt de Heere HEERE: Hiermede nog hebben Mij uw vaderen gesmaad, dat zij door overtreding tegen Mij overtreden hebben.
28 Als Ik hen in het land gebracht had, over hetwelk Ik Mijn hand opgeheven had, om hetzelve hun te geven, zo zagen zij naar allen hogen heuvel en alle dicht geboomte, en offerden daar hun offeren, en zij gaven daar hun tergende offeranden, en daar zetten zij hun liefelijken reuk, en daar offerden zij hun drankofferen.
29 En Ik zeide tot hen: Wat is die hoogte, waarhenen gij gaat? Nochtans is de naam daarvan genoemd hoogte, tot op dezen dag toe.
30 Daarom zeg tot het huis Israels: Alzo zegt de Heere HEERE: Zijt gij verontreinigd geworden in den weg uwer vaderen, en hoereert gij achter hun verfoeiselen?
31 Ja, met het offeren uwer gaven, met uw kinderen door het vuur te doen doorgaan, zijt gij verontreinigd aan al uw drekgoden tot op dezen dag toe; en zou Ik van u gevraagd worden, o huis Israels? Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE, zo Ik van u gevraagd worde!
32 Daarom, dat in uw geest opgeklommen is, zal geenszins geschieden, dat gij zegt: Wij zullen als de heidenen en als de geslachten der landen zijn, dienende hout en steen.
33 Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE: Zo Ik niet met een sterke hand, en uitgestrekten arm, en met een uitgegoten grimmigheid over u zal regeren!
34 Want Ik zal u uit de volken voeren, en u vergaderen uit de landen, waarin gij verstrooid zijt, door een sterke hand, en door een uitgestrekten arm, en door een uitgegoten grimmigheid.
35 Daartoe zal Ik u brengen in de woestijn der volken, en Ik zal met u aldaar rechten, aangezicht aan aangezicht;
36 Gelijk als Ik gerecht heb met uw vaderen in de woestijn van Egypteland, alzo zal Ik met u rechten, spreekt de Heere HEERE.
37 En Ik zal ulieden onder de roede doen doorgaan, en Ik zal u brengen onder den band des verbonds.
38 Daartoe zal Ik, die rebel zijn, en die tegen Mij overtreden, uit ulieden uitzuiveren; Ik zal hen uit het land hunner vreemdelingschappen uitvoeren, en zij zullen in het landschap Israels niet weder komen, en gij zult weten, dat Ik de HEERE ben.
39 En gijlieden, o huis Israels, alzo zegt de Heere HEERE: Gaat henen, dient een ieder zijn drekgoden, ook hierna, dewijl gijlieden naar Mij niet hoort; doch ontheiligt niet meer Mijn heiligen Naam, met uw giften en met uw drekgoden.
40 Want op Mijn heiligen berg, op den hogen berg Israels, spreekt de Heere HEERE, daar zal Mij het ganse huis Israels in het land dienen, zij allen; daar zal Ik welgevallen aan hen nemen,

en daar zal Ik uw hefofferen eisen, en de eerstelingen uwer heffingen met al uw geheiligde dingen.
41 Ik zal een welgevallen aan ulieden nemen om den liefelijken reuk, wanneer Ik u van de volken uitvoeren, en u vergaderen zal uit de landen, in dewelke gij zult verstrooid zijn, en Ik zal in u geheiligd worden voor de ogen der heidenen.
42 En gij zult weten, dat Ik de HEERE ben, als Ik u in het landschap Israels gebracht zal hebben, in het land, waarover Ik Mijn hand opgeheven heb, om hetzelve uw vaderen te geven.
43 Daar zult gij dan gedenken aan uw wegen, en aan al uw handelingen waarmede gij u verontreinigd hebt, en gij zult van u zelven een walging hebben over al uw boosheden, die gij gedaan hebt.
44 Zo zult gij weten, dat Ik de HEERE ben, als Ik met u gedaan zal hebben, om Mijns Naams wil, niet naar uw boze wegen, noch naar uw verdorven handelingen, o huis Israels, spreekt de Heere HEERE.
45 Verder geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
46 Mensenkind, zet uw aangezicht naar den weg van het zuiden, en drup tegen het zuiden; en profeteer tegen het woud van het veld in het zuiden.
47 En zeg tot het zuiderwoud: Hoor des HEEREN woord: Alzo zegt de Heere HEERE: Ziet, Ik zal een vuur in u aansteken, hetwelk in u allen groenen boom en allen dorren boom verteren zal; de vlammende vlam zal niet uitgeblust worden, maar daardoor zullen verbrand worden alle aangezichten van het zuiden tot het noorden toe.
48 En alle vlees zal zien, dat Ik, de HEERE, dat aangestoken heb; het zal niet uitgeblust worden.
49 En ik zeide: Ach, Heere HEERE, zij zeggen van mij: Is hij niet een verdichter van gelijkenissen?

21
1 En des HEEREN woord geschiedde tot mij, zeggende:
2 Mensenkind! zet uw aangezicht tegen Jeruzalem, en drup tegen de heiligdommen, en profeteer tegen het land van Israel;
3 En zeg tot het land van Israel: Alzo zegt de HEERE: Ziet, Ik wil aan u, en Ik zal Mijn zwaard uit zijn schede trekken; en Ik zal van u uitroeien den rechtvaardige en den goddeloze.
4 Omdat Ik dan van u uitroeien zal den rechtvaardige en den goddeloze, daarom zal Mijn zwaard uit zijn schede uitgaan tegen alle vlees, van het zuiden tot het noorden.
5 En alle vlees zal weten, dat Ik, de HEERE, Mijn zwaard uit zijn schede getrokken heb; het zal niet meer wederkeren.
6 Maar gij, mensenkind, zucht; zucht voor hun ogen met verbreking der lenden en met bitterheid.
7 En het zal geschieden, als zij tot u zeggen zullen: Waarom zucht gij, dat gij zeggen zult: Om het gerucht, want het komt! en alle hart zal versmelten, en alle handen zullen verslappen, en alle geest zal inkrimpen, en alle knieen als water henenvlieten; ziet, het komt, en het zal geschieden, spreekt de Heere HEERE.
8 Wederom geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
9 Mensenkind, profeteer en zeg: Alzo zegt de HEERE: Zeg: Het zwaard, het zwaard is gescherpt, en ook geveegd.
10 Het is gescherpt, opdat het een slachting slachte; het is geveegd, opdat het een glinster hebbe; of wij dan zullen vrolijk zijn? het is de roede Mijns Zoons, die alle hout versmaadt.
11 En Hij heeft hetzelve te vegen gegeven, opdat men het met de hand handelen zou; dat zwaard is gescherpt, en dat is geveegd, om hetzelve in de hand des doodslagers te geven.
12 Schreeuw en huil, o mensenkind, want hetzelve zal zijn tegen Mijn volk, het zal zijn tegen al de vorsten van Israel; verschrikkingen zullen vanwege het zwaard bij Mijn volk zijn; daarom klop op de heup.
13 Als er beproeving was, wat was het toen? Zou er dan ook geen versmadende roede zijn, spreekt de Heere HEERE.
14 Daarom gij, mensenkind, profeteer, en sla hand tegen hand; want het zwaard zal verdubbeld worden ten derden male, het is het zwaard dergenen, die verslagen zullen worden; het is het zwaard der groten, die verslagen zullen worden, dat tot hen in de binnenste kameren indringen zal.
15 Ik heb de punt des zwaards gezet tegen al hun poorten, opdat het hart versmelte, en de aanstoten vermenigvuldigen; ach, het is toegemaakt, opdat het glinstere, het is ingewonden om te slachten.
16 Houd u bijeen, o zwaard! keer u rechtsom, schik u, keer u linksom, waarhenen uw aangezicht gesteld is.
17 En Ik Zelf zal ook Mijn hand tegen Mijn hand slaan, en Mijn grimmigheid doen rusten; Ik, de HEERE, heb het gesproken.
18 Wederom geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
19 Gij nu, mensenkind, stel u twee wegen voor, waardoor het zwaard des konings van Babel komt; uit een land zullen zij beide voortkomen; en kies een zijde, kies ze aan het hoofd van den weg der stad.
20 Gij zult een weg voorstellen, waardoor het zwaard inkomen zal tegen Rabba der kinderen Ammons, of tegen Juda, tot de vaste stad Jeruzalem.
21 Want de koning van Babel zal aan de wegscheiding staan, aan het hoofd van de twee wegen, om waarzegging te gebruiken; hij zal zijn pijlen slijpen; hij zal de terafim vragen, hij zal de lever bezien.
22 De waarzegging zal aan zijn rechterhand zijn op Jeruzalem, om hoofdmannen te stellen, om den mond te openen in het doodslaan, om de stem op te heffen met gejuich, om stormrammen te stellen tegen de poorten, om sterkten op te werpen, om bolwerken te bouwen.

23 Dit zal hun in hun ogen als een ijdel waarzeggen zijn, omdat zij met eden beedigd zijn onder hen; maar hij zal der ongerechtigheid gedenken, opdat zij gegrepen worden.
24 Daarom zegt de Heere HEERE alzo: Omdat gijlieden uwer ongerechtigheid doet gedenken, doordien uw overtredingen ontdekt worden, zodat uw zonden gezien worden in al uw handelingen; omdat uwer gedacht wordt, zult gij met de hand gegrepen worden.
25 En gij, o onheilig, goddeloos vorst van Israel, wiens dag komen zal, ten tijde der uiterste ongerechtigheid;
26 Alzo zegt de Heere HEERE: Doe dien hoed weg, en hef dien kroon af, deze zal dezelfde niet wezen; Ik zal verhogen dien, die nederig is, en vernederen dien, die hoog is.
27 Ik zal die kroon omgekeerd, omgekeerd, omgekeerd stellen; ja, zij zal niet zijn, totdat hij kome, die daartoe recht heeft, en dien Ik geven zal.
28 En gij, mensenkind, profeteer en zeg: Alzo zegt de Heere HEERE, van de kinderen Ammons, en van hun smading; zo zeg: Het zwaard, het zwaard is uitgetrokken, het is ter slachting geveegd om te verdoen, om te glinsteren;
29 Terwijl zij u ijdelheid zien, terwijl zij u leugen voorzeggen, om u op de halzen te stellen dergenen, die van de goddelozen verslagen zijn, welker dag gekomen was ten tijde der uiterste ongerechtigheid.
30 Keer uw zwaard weder in zijn schede! In de plaats, waar gij geschapen zijt, in het land uwer woningen zal Ik u richten.
31 En Ik zal over u Mijn gramschap uitgieten, Ik zal tegen u door het vuur Mijner verbolgenheid blazen; en Ik zal u overgeven in de hand van brandende mensen, smeders des verderfs.
32 Het vuur zult gij tot spijze zijn, uw bloed zal zijn in het midden des lands; uwer zal niet gedacht worden; want Ik, de HEERE, heb het gesproken.

22
1 Voorts geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
2 Gij nu, mensenkind, zoudt gij der bloedstad recht geven? Zoudt gij haar recht geven? Ja, maak haar bekend al haar gruwelen.
3 En zeg: Alzo zegt de Heere HEERE: O stad, die in haar midden bloed vergiet, opdat haar tijd kome, en drekgoden tegen zichzelve maakt, om zich te verontreinigen!
4 Door uw bloed, dat gij vergoten hebt, zijt gij schuldig geworden, en met uw drekgoden, die gij gemaakt hebt, hebt gij u verontreinigd, en hebt uw dagen doen naderen, en zijt tot uw jaren gekomen; daarom heb Ik u den heidenen overgegeven tot een smaad, en allen landen tot een spot.
5 Die nabij en verre van u zijn, zullen u bespotten, gij onreine van naam en vol van onrust!
6 Ziet, de vorsten Israels zijn in u geweest, een ieder naar zijn kracht, om bloed te vergieten.
7 Vader en moeder hebben zij in u licht geacht; met den vreemdeling hebben zij in het midden van u door verdrukking gehandeld; zij hebben in u den wees en de weduwe verdrukt.
8 Mijn heilige dingen hebt gij veracht, en Mijn sabbatten hebt gij ontheiligd.
9 Achterklappers zijn in u geweest om bloed te vergieten, en in u hebben zij op de bergen gegeten, zij hebben schandelijkheid in het midden van u gedaan.
10 Men heeft de schaamte des vaders in u ontdekt; die onrein was door afzondering, hebben zij in u verkracht.
11 Daartoe heeft de een gruwel gedaan met zijns naasten huisvrouw, en een ander heeft zijns zoons vrouw met schandelijkheid verontreinigd; nog een ander heeft in u zijn zuster, zijns vaders dochter; verkracht.
12 Zij hebben geschenken in u genomen, om bloed te vergieten; woeker en overwinst hebt gij genomen, en gij hebt gierigheid gepleegd aan uw naaste door verdrukking; maar gij hebt Mijner vergeten, spreekt de Heere HEERE.
13 Ziet dan, Ik heb Mijn hand geslagen, om uw gierigheid, die gij bedreven hebt, en om uw bloed, die in het midden van u geweest zijn.
14 Zal uw hart bestaan? zullen uw handen sterk zijn, in de dagen, als Ik met u handelen zal? Ik, de HEERE, heb het gesproken, en zal het doen.
15 En Ik zal u verstrooien onder de heidenen, en u verspreiden in de landen, en uw ontreinigheid uit u verteren.
16 Zo zult gij in u ontheiligd zijn voor de ogen der heidenen; en gij zult weten, dat Ik de HEERE ben.
17 Wijders geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
18 Mensenkind, die van het huis Israels zijn Mij tot schuim geworden; zij zijn allen koper, of tin, of ijzer, of lood, in het midden des ovens; zilverschuim zijn zij geworden.
19 Daarom, alzo zegt de Heere HEERE: Omdat gijlieden allen tot schuim geworden zijt, daarom ziet, Ik zal u in het midden van Jeruzalem vergaderen.
20 Gelijk zilver, of koper, of ijzer, of lood, of tin in het midden eens ovens vergaderd wordt, om het vuur daarover op te blazen, opdat men het smelte; alzo zal Ik ulieden vergaderen in Mijn toorn, en in Mijn grimmigheid daar laten, en smelten.
21 Ja, Ik zal u bijeenbrengen, en zal op u blazen in het vuur Mijner verbolgenheid, dat gij in het midden van haar zult gesmolten worden.
22 Gelijk het zilver in het midden des ovens gesmolten wordt, alzo zult gijlieden in het midden van haar gesmolten worden; en gij zult weten, dat Ik, de HEERE, Mijn grimmigheid over u uitgegoten heb.
23 Voorts geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
24 Mensenkind, zeg tot haar; Gij zijt een land, dat niet gereinigd is, dat zijn plasregen niet heeft gehad ten dage der gramschap.

25 De verbintenis harer profeten is in het midden van haar als een brullende leeuw, die een roof rooft; zij eten de zielen op, den schat en het kostelijke nemen zij weg; haar weduwen vermenigvuldigen zij in het midden van haar.
26 Haar priesters doen Mijn wet geweld aan, en zij ontheiligen Mijn heilige dingen; tussen het heilige en het onheilige maken zij geen onderscheid, en het verschil tussen het onreine en reine geven zij niet te kennen; daartoe verbergen zij hun ogen van Mijn sabbatten; ja, Ik word in het midden van hen ontheiligd.
27 Haar vorsten zijn in het midden van haar als wolven, die een roof roven, om bloed te vergieten, en om zielen te verderven; opdat zij gierigheid zouden plegen.
28 Haar profeten nu pleisteren hen met loze kalk; ziende ijdelheid en hun leugen voorzeggende, zeggende: Alzo zegt de Heere HEERE! en de HEERE heeft niet gesproken.
29 Het volk des lands pleegt enkel verdrukking, en bedrijft enkel roverij, ook onderdrukken zij den ellendige en nooddruftige, en den vreemdeling verdrukken zij zonder recht.
30 Ik zocht nu een man uit hen, die den muur mocht toemuren, en voor Mijn aangezicht in de bresse staan voor het land, opdat Ik het niet mocht verderven; maar Ik vond niemand.
31 Daarom heb Ik Mijn gramschap over hen uitgegoten; door het vuur Mijner verbolgenheid heb Ik hen verteerd; hun weg heb Ik op hun hoofd gegeven, spreekt de Heere HEERE.

23
1 Verder geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
2 Mensenkind! daar waren twee vrouwen, dochteren van een moeder.
3 Dezen hoereerden in Egypte; in haar jeugd hoereerden zij; daar werden haar borsten gedrukt, en daar werden de tepelen haars maagdoms betast.
4 Haar namen nu waren: Ohola, de grootste, en Oholiba, haar zuster; en zij werden de Mijne, en baarden zonen en dochteren; dit waren haar namen: Samaria is Ohola, en Jeruzalem Oholiba.
5 Ohola nu hoereerde, zijnde onder Mij; en zij werd verliefd op haar boelen, op de Assyriers, die nabij waren;
6 Bekleed met hemelsblauw, vorsten en overheden, altemaal gewenste jongelingen, ruiteren, rijdende op paarden.
7 Alzo dreef zij haar hoererijen met dezelve, die allen de keure der kinderen van Assur waren; en met allen, op dewelke zij verliefd was, met al derzelver drekgoden, verontreinigde zij zich.
8 Zij verliet ook haar hoererijen niet, gebracht uit Egypte; want zij hadden bij haar in haar jeugd gelegen, en zij hadden de tepelen haars maagdoms betast, en zij hadden hun hoererij over haar uitgestort.
9 Daarom gaf Ik haar in de hand van haar boelen over, in de hand der kinderen van Assur, op dewelke zij verliefd was.
10 Dezen ontdekten haar schaamte, haar zonen en haar dochteren namen zij weg, maar haar doodden zij met het zwaard; en zij kreeg een naam onder de vrouwen, nadat men gerichten over haar geoefend had.
11 Als haar zuster, Oholiba, dit zag, zo verdierf zij haar minne nog meer dan zij, en haar hoererijen meer dan de hoererijen van haar zuster.
12 Zij werd verliefd op de kinderen van Assur, de vorsten en overheden, die nabij waren, bekleed met volkomen sieraad, ruiteren, rijdende op paarden, altemaal gewenste jongelingen.
13 Toen zag Ik, dat zij verontreinigd was; zij hadden beiden enerlei weg.
14 Ja, zij deed tot haar hoererijen nog meer toe; want toen zij geschilderde mannen aan den wand zag, de beelden der Chaldeen, geschilderd met menie,
15 Gegord met een gordel aan hun lenden, hebbende overvloedig geverfde hoeden op hun hoofden, die allen in het aanzien hoofdmannen waren, naar de gelijkenis der kinderen van Babel, van Chaldea, het land hunner geboorte;
16 Zo werd zij op dezelve verliefd met het opzien van haar ogen, en zij zond boden tot hen, naar Chaldea.
17 De kinderen van Babel nu kwamen tot haar in tot het leger der minne, en verontreinigden haar met hun hoererij; ook verontreinigde zij zich met hen; daarna werd haar ziel van hen afgetrokken.
18 Alzo ontdekte zij haar hoererijen, en ontdekte haar schaamte; toen werd Mijn ziel van haar afgetrokken, gelijk als Mijn ziel was afgetrokken van haar zuster.
19 Doch zij vermenigvuldigde haar hoererijen, gedenkende aan de dagen van haar jeugd, als zij gehoereerd had in het land van Egypte.
20 En zij werd verliefd meer dan derzelver bijwijven, welker vlees is als het vlees der ezelen, en welker vloed is als de vloed der paarden.
21 Alzo hebt gij weder opgehaald de schandelijke daad uwer jeugd, als die van Egypte uw tepelen betastten, vanwege de borsten uwer jeugd.
22 Daarom, o Oholiba! alzo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik zal uw boelen, van welke uw ziel is afgetrokken, tegen u verwekken, en Ik zal hen van rondom tegen u aanbrengen.
23 De kinderen van Babel en alle Chaldeen, Pekod, en Soa, en Koa, en alle kinderen van Assur met hen; gewenste jongelingen, die allen vorsten en overheden zijn, hoofdmannen en vermaarde lieden, die allen te paard rijden.

24 Die zullen tegen u komen met karren, wagenen en wielen, en met een vergadering van volken, rondassen, en schilden, en helmen; zij zullen zich rondom tegen u zetten; en Ik zal voor hun aangezicht het gericht stellen, en zij zullen u richten naar hun rechten.
25 En Ik zal Mijn ijver tegen u zetten, dat zij in grimmigheid met u zullen handelen; zij zullen uw neus en uw oren afnemen, en het laatste van u zal door het zwaard vallen; zij zullen uw zonen en uw dochteren wegnemen, en het laatste van u zal door het vuur verteerd worden.
26 Zij zullen u ook uw klederen uittrekken, en uw sieraadtuig wegnemen.
27 Zo zal Ik uw schandelijkheid van u doen ophouden, mitsgaders uw hoererij, gebracht uit Egypteland; en gij zult uw ogen naar hen niet opheffen, en aan Egypte niet meer gedenken.
28 Want alzo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik zal u overgeven in de hand dergenen, die gij haat, in de hand dergenen, van dewelken uw ziel is afgetrokken.
29 Die zullen met u handelen uit haat, en al uw arbeid wegnemen, en u naakt en bloot laten, dat uw hoerenschaamte ontdekt worde, mitsgaders uw schandelijkheid en uw hoererijen.
30 Deze dingen zal men u doen, dewijl gij de heidenen nagehoereerd hebt, en omdat gij u met hun drekgoden verontreinigd hebt.
31 In den weg uwer zuster hebt gij gewandeld, daarom zal Ik haar beker in uw hand geven.
32 Alzo zegt de Heere HEERE: Gij zult den beker uwer zuster drinken, die diep en wijd is; gij zult tot belaching en spot worden; de beker houdt veel in.
33 Van dronkenschap en jammer zult gij vol worden; de beker van uw zuster Samaria is een beker der verwoesting en der eenzaamheid.
34 Gij zult hem drinken en uitzuigen, en zijn scherven zult gij brijzelen, en uw borsten zult gij afrukken; want Ik heb het gesproken, spreekt de Heere HEERE.
35 Daarom, alzo zegt de Heere HEERE: Omdat gij Mijner vergeten, en Mij achter uw rug geworpen hebt, zo draagt gij ook uw schandelijkheid en uw hoererijen.
36 En de HEERE zeide tot mij: Mensenkind! zoudt gij Ohola en Oholiba recht geven? Ja, vertoon haar haar gruwelen.
37 Want zij hebben overspel gedaan, en er is bloed in haar handen; en zij hebben met haar drekgoden overspel gedaan; daartoe hebben zij ook haar kinderen, die zij Mij gebaard hadden, voor hen door het vuur laten doorgaan, tot spijze.
38 Nog hebben zij Mij dit gedaan; zij hebben Mijn heiligdom ten zelven dage verontreinigd, en Mijn sabbatten ontheiligd.
39 Want als zij hun kinderen hun drekgoden geslacht hadden, zo kwamen zij op dienzelven dag in Mijn heiligdom, om dat te ontheiligen; en ziet, alzo hebben zij gedaan in het midden van Mijn huis.
40 Dit is er ook, dat zij gezonden hebben tot mannen, die van verre zouden komen; tot dewelken als een bode gezonden was, ziet, zo kwamen zij, voor dewelken gij u wiest, uw ogen blankettet en u met sieraad versierdet;
41 En gij zat op een heerlijk bed, voor hetwelk een tafel toegericht was, en op hetwelk gij Mijn reukwerk en Mijn olie gezet hadt.
42 Als nu het geruis der menigte daarop stil was, zo zonden zij tot mannen uit de menigte der mensen, en daar werden wijnzuipers aangebracht uit de woestijn; die deden armringen aan haar handen, en een sierlijke kroon op haar hoofden.
43 Toen zeide Ik van deze, die van overspelerijen verouderd was: Nu zullen zij hoereren de hoererijen dezer hoer, en die ook.
44 En men ging tot haar in, gelijk men ingaat tot een vrouw, die een hoer is; alzo gingen zij in tot Ohola en tot Oholiba, die schandelijke vrouwen.
45 Rechtvaardige mannen dan, die zullen haar richten naar het recht der overspeelsters, en naar het recht der bloedvergietsters; want zij zijn overspeelsters, en bloed is in haar handen.
46 Want alzo zegt de Heere HEERE: Ik zal een vergadering tegen haar doen opkomen, en zal ze ter beroering en ten roof overgeven.

47 En de vergadering zal ze met stenen stenigen, en dezelve met hun zwaarden nederhouwen; haar zonen en haar dochteren zullen zij doden, en haar huizen met vuur verbranden.
48 Alzo zal Ik de schandelijkheid uit het land doen ophouden; opdat alle vrouwen onderwezen worden, dat zij naar uw schandelijkheid niet doen.
49 Alzo zullen zij uw schandelijkheid op u leggen, en gij zult de zonden uwer drekgoden dragen; en gijlieden zult weten, dat Ik de Heere HEERE ben.

24
1 Wijders geschiedde des HEEREN woord tot mij, in het negende jaar, in de tiende maand, op den tienden der maand, zeggende:
2 Mensenkind! schrijf u den naam van den dag op, even van dezen zelfden dag; de koning van Babel legt zich voor Jeruzalem, even op dezen zelfden dag.
3 En gebruik een gelijkenis tot dat wederspannig huis, en zeg tot hen: Alzo zegt de Heere HEERE: Zet een pot toe, zet hem toe, en giet ook water daarin.
4 Doe zijn stukken te zamen daarin, alle goede stukken, de dij en den schouder, vul hem met de keur der beenderen.
5 Neem de keur van de kudde, en stook ook een brandstapel van de beenderen daaronder; doe hem wel opzieden; ook zullen zijn beenderen daarin gekookt worden.
6 Daarom, alzo zegt de Heere HEERE: Wee der bloedstad, den pot, welks schuim in hem is, en van welken zijn schuim niet is uitgegaan! trek stuk bij stuk daaruit, en laat het lot over hem niet vallen.
7 Want haar bloed is in het midden van haar; op een gladde steenrots heeft zij dat gelegd; zij heeft het op de aarde niet uitgestort, om hetzelve met stof te bedekken.
8 Opdat Ik de grimmigheid doe opgaan om wraak te oefenen, heb Ik ook haar bloed op een gladde steenrots gelegd, opdat het niet bedekt worde.
9 Daarom, alzo zegt de Heere HEERE: Wee der bloedstad! Ik zal ook den brandstapel groot maken!
10 Draag veel houts toe, steek het vuur aan, verteer het vlees, en kruid het met specerijen, en laat de beenderen verbranden.
11 Stel hem daarna ledig op zijn kolen, opdat hij heet worde, en zijn roest verbrande, en zijn onreinigheid in het midden van hem versmelte, zijn schuim verteerd worde.
12 Met ijdelheden heeft zij Mij moede gemaakt; nog is haar overvloedig schuim van haar niet uitgegaan; haar schuim moet in het vuur.
13 In uw onreinigheid is schandelijkheid, omdat Ik u gereinigd heb, en gij niet gereinigd zijt, zo zult gij van uw onreinigheid niet meer gereinigd worden, totdat Ik Mijn grimmigheid op u zal hebben doen rusten.
14 Ik, de HEERE, heb het gesproken; het zal komen, en Ik zal het doen; Ik zal er niet van wijken, en Ik zal niet verschonen noch berouw hebben; naar uw wegen en naar uw handelingen zullen zij u richten, spreekt de Heere HEERE.
15 Wijders geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
16 Mensenkind! zie, Ik zal den lust uwer ogen van u wegnemen door een plage; nochtans zult gij niet rouwklagen, noch wenen, en uw tranen zullen niet voortkomen.
17 Houd stil van kermen, gij zult geen dodenrouw maken, bind uw hoed op u, en doe uw schoenen aan uw voeten; en de bovenste lip zult gij niet bewinden, en zult der lieden brood niet eten.
18 Dit sprak ik tot het volk in den morgenstond, en mijn huisvrouw stierf in den avond; en ik deed in den morgenstond, gelijk mij geboden was.
19 En het volk zeide tot mij: Zult gij ons niet te kennen geven, wat ons deze dingen zijn, dat gij aldus doet?
20 En ik zeide tot hen: Het woord des HEEREN is tot mij geschied, zeggende:
21 Zeg tot het huis Israels: Alzo zegt de Heere HEERE: Ziet, Ik zal Mijn heiligdom ontheiligen, de heerlijkheid uwer sterkte, de begeerte uwer ogen, en de verschoning uwer ziel; en uw zonen en uw dochteren, die gij verlaten hebt, zullen door het zwaard vallen.
22 Dan zult gijlieden doen, gelijk als ik gedaan heb; de bovenste lip zult gij niet bewinden, en der lieden brood zult gij niet eten.

23 En uw hoeden zullen op uw hoofden zijn, en uw schoenen aan uw voeten; gij zult niet rouwklagen, noch wenen, maar gij zult in uw ongerechtigheden versmachten, en een iegelijk tegen zijn broeder zuchten.
24 Alzo zal ulieden Ezechiel tot een wonderteken zijn; naar alles, wat hij gedaan heeft, zult gij doen; als dit komt, dan zult gij weten, dat Ik de Heere HEERE ben.
25 En gij, mensenkind! zal het niet zijn, ten dage, als Ik van hen zal wegnemen hun sterkte, de vreugde huns sieraads, den lust hunner ogen en het verlangen hunner zielen, hun zonen en hun dochteren;
26 Dat tenzelfden dage een ontkomene tot u zal komen, om uw oren dat te doen horen?
27 Ten zelven dage zal uw mond bij dien, die ontkomen is, opengedaan worden, en gij zult spreken, en niet meer stom zijn; alzo zult gij hun tot een wonderteken zijn, en zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben.

25
1 En des HEEREN woord geschiedde tot mij, zeggende:
2 Mensenkind! zet uw aangezicht tegen de kinderen Ammons, en profeteer tegen dezelve;
3 En zeg tot de kinderen Ammons: Hoort des Heeren HEEREN woord: Alzo zegt de Heere HEERE: Omdat gij gezegd hebt: Heah! over Mijn heiligdom, als het ontheiligd werd, en over het land Israels, als het verwoest werd, en over het huis van Juda, als zij in gevangenis gingen;
4 Daarom, ziet, Ik zal u aan die van het oosten overgeven tot een bezitting, dat zij hun burgen in u zetten, en hun woningen in u stellen, die zullen uw vruchten eten, en die zullen uw melk drinken.
5 En Ik zal Rabba tot een kemelstal maken, en de kinderen Ammons tot een schaapskooi; en gij zult weten, dat Ik de HEERE ben.
6 Want alzo zegt de Heere HEERE: Omdat gij met de hand geklapt, en met den voet gestampt hebt, en van harte verblijd zijt geweest in al uw plundering, over het land Israels;
7 Daarom, ziet, Ik zal Mijn hand tegen u uitstrekken, en u den heidenen ten buit geven, en zal u uit de volken uitroeien, en u uit de landen verdoen; Ik zal u verdelgen; en gij zult weten, dat Ik de HEERE ben.
8 Alzo zegt de Heere HEERE: Omdat Moab en Seir zeggen: Ziet, het huis van Juda is gelijk al de heidenen;
9 Daarom, ziet, Ik zal de zijde van Moab openen, van de steden af, van zijn steden, die van zijn grenzen af zijn, het sieraad des lands, Beth-jesimoth, Baal-meon, en tot Kiriathaim toe;
10 Voor die van het oosten, met het land der kinderen Ammons, hetwelk Ik ter bezitting zal overgeven; opdat der kinderen Ammons onder de heidenen niet meer gedacht worde.
11 Ik zal ook in Moab gerichten oefenen; en zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben.
12 Alzo zegt de Heere HEERE: Omdat Edom met enkel wraakgierigheid gehandeld heeft tegen het huis van Juda; en zij zich zeer schuldig gemaakt hebben, dat zij zich aan hen gewroken hebben:
13 Daarom, alzo zegt de Heere HEERE: Ik zal ook Mijn hand uitstrekken tegen Edom, en Ik zal mens en beest uit haar uitroeien; en zal haar tot een woestheid stellen van Theman af; en zij zullen tot Dedan toe door het zwaard vallen.
14 En Ik zal Mijn wraak doen aan Edom, door de hand van Mijn volk Israel; en zij zullen tegen Edom naar Mijn toorn en naar Mijn grimmigheid handelen; alzo zullen zij Mijn wraak gewaar worden, spreekt de Heere HEERE.
15 Alzo zegt de Heere HEERE: Omdat de Filistijnen door wraak gehandeld hebben, en van harte wraak geoefend hebben door plundering, om te vernielen door een eeuwige vijandschap;
16 Daarom, alzo zegt de Heere HEERE: Ziet, Ik strek Mijn hand uit tegen de Filistijnen, en zal de Cherethieten uitroeien, en het overblijfsel van de zeehaven verdoen.
17 En Ik zal grote wraak met grimmige straffingen onder hen doen; en zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben, als Ik Mijn wraak aan hen gedaan zal hebben.

26
1 En het gebeurde in het elfde jaar, op den eersten der maand, dat des HEEREN woord tot mij geschiedde, zeggende:
2 Mensenkind! daarom dat Tyrus van Jeruzalem gezegd heeft: Heah! zij is verbroken, de poort der volken; zij is tot mij omgewend; ik zal vervuld worden, zij is verwoest!
3 Daarom, alzo zegt de Heere HEERE: Ziet, Ik wil aan u, o Tyrus! en Ik zal vele heidenen tegen u doen opkomen, alsof Ik de zee met haar golven deed opkomen.
4 Die zullen de muren van Tyrus verderven, en haar torens afbreken; ja, Ik zal haar stof van haar wegvagen, en zal haar tot een gladde steenrots maken.
5 Zij zal in het midden der zee zijn tot uitspreiding van netten; want Ik heb het gesproken, spreekt de Heere HEERE; en zij zal den heidenen ten roof worden.
6 En haar dochteren, die in het veld zijn, zullen met het zwaard gedood worden; en zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben.
7 Want alzo zegt de Heere HEERE: Ziet, Ik zal Nebukadrezar, den koning van Babel, den koning der koningen, van het noorden tegen Tyrus brengen, met paarden en met wagenen, en met ruiteren, en krijgs vergaderingen, en veel volks.
8 Hij zal uw dochteren op het veld met het zwaard doden, en hij zal sterkten tegen u maken, en een wal tegen u opwerpen, en rondassen tegen u opheffen.
9 En hij zal muurbrekers tegen uw muren stellen, en uw torens met zijn zwaarden afbreken.
10 Vanwege de menigte zijner paarden zal u derzelver stof bedekken; uw muren zullen beven vanwege het gedruis der ruiteren, en wielen, en wagenen, als hij door uw poorten zal intrekken, gelijk door de ingangen ener doorgebrokene stad.
11 Hij zal met de hoeven zijner paarden al uw straten vertreden; uw volk zal hij met het zwaard doden, en elk een van de kolommen uwer sterkten zal ter aarde nederstorten.
12 En zij zullen uw vermogen roven, en uw koopmanswaren plunderen, en uw muren afbreken, en uw kostelijke huizen omwerpen; en uw stenen, en uw hout, en uw stof zullen zij in het midden der wateren werpen.
13 Zo zal Ik het gedeun uwer liederen doen ophouden, en het geklank uwer harpen zal niet meer gehoord worden.
14 Ja, Ik zal u maken tot een gladde steenrots; gij zult zijn tot uitspreiding der netten, gij zult niet meer gebouwd worden; want Ik, de HEERE, heb het gesproken, spreekt de Heere HEERE.
15 Alzo zegt de Heere HEERE tot Tyrus: Zullen niet de eilanden van het geluid uws vals beven, als de dodelijk verwonde zal kermen, wanneer men in het midden van u schrikkelijk zal moorden?
16 En alle vorsten der zee zullen afdalen van hun tronen, en hun mantels van zich doen, en hun gestikte klederen uittrekken; met sidderingen zullen zij bekleed worden, op de aarde zullen zij nederzitten, en telken ogenblik sidderen, en over u ontzet zijn;
17 En zij zullen een klaaglied over u opheffen, en tot u zeggen: Hoe zijt gij uit de zeeen vergaan, gij welbewoonde, gij beroemde stad, die sterk geweest is ter zee, zij en haar inwoners; die hunlieder schrik gaven aan allen, die in haar woonden!
18 Nu zullen de eilanden sidderen ten dage uws vals; ja, de eilanden, die in de zee zijn, zullen beroerd worden vanwege uw uitgang.
19 Want alzo zegt de Heere HEERE: Als Ik u zal stellen tot een verwoeste stad, gelijk de steden, die niet bewoond worden; als Ik een afgrond over u zal doen opkomen, en de grote wateren u zullen overdekken.
20 Dan zal Ik u doen nederdalen met degenen die in den kuil nederdalen tot het oude volk, en zal u doen nederliggen in de onderste plaatsen der aarde, in de woeste plaatsen, die van ouds geweest zijn, met degenen, die in den kuil nederdalen, opdat gij niet bewoond wordt; en Ik zal het sieraad herstellen in het land der levenden.

21 Maar u zal Ik tot een groten schrik stellen, en gij zult er niet meer zijn; als gij gezocht wordt, zo zult gij niet meer gevonden worden in eeuwigheid, spreekt de Heere HEERE.

27
1 Wijders geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
2 Gij dan, mensenkind! hef een klaaglied op over Tyrus;
3 En zeg tot Tyrus, die daar woont aan de ingangen der zee, handelende met de volken in vele eilanden: Zo zegt de Heere HEERE: O Tyrus! gij zegt: Ik ben volmaakt in schoonheid.
4 Uw landpalen zijn in het hart der zeeen; uw bouwers hebben uw schoonheid volkomen gemaakt.
5 Zij hebben al uw denningen uit dennebomen van Senir gebouwd; zij hebben cederen van den Libanon gehaald, om masten voor u te maken.
6 Zij hebben uw riemen uit eiken van Basan gemaakt; uw berderen hebben zij gemaakt uw welbetreden elpenbeen, uit de eilanden der Chittieten.
7 Fijn linnen met stiksel uit Egypte was uw uitbreidsel, dat het u tot een zeil ware; hemelsblauw en purper, uit de eilanden van Elisa, was uw deksel.
8 De inwoners van Sidon en Arvad waren uw roeiers; uw wijzen, o Tyrus! die in u waren, die waren uw schippers.
9 De oudsten van Gebal en haar wijzen waren in u, verbeterende uw breuken; alle schepen der zee en haar zeelieden waren in u, om onderlingen handel met u te drijven.
10 Perzen, en Lydiers, en Puteers waren in uw heir, uw krijgslieden; schild en helm hingen zij in u op, die maakten uw sieraad.
11 De kinderen van Arvad en uw heir waren rondom op uw muren, en de Gammadieten waren op uw torens; hun schilden hingen zij rondom aan uw muren; die maakten uw schoonheid volkomen.
12 Tarsis dreef koophandel met u vanwege de veelheid van allerlei goed; met zilver, ijzer, tin, en lood handelden zij op uw markten.
13 Javan, Tubal en Mesech waren uw kooplieden; met mensenzielen en koperen vaten dreven zij onderlingen handel met u.
14 Uit het huis van Togarma leverden zij paarden, en ruiteren, en muilezels op uw markten.
15 De kinderen van Dedan waren uw kooplieden; vele eilanden waren de koophandel uwer hand; hoornen van elpenbeen en ebbenhout gaven zij u weder tot een verering.
16 Syrie dreef koophandel met u, vanwege de veelheid uwer werken; met smaragden, purper, en gestikt werk, en zijde, en Ramoth, en Cadkod, handelden zij op uw markten.
17 Juda en het land Israels waren uw kooplieden; met tarwe van Minnit en Pannag, en honig, en olie, en balsem, dreven zij onderlingen handel met u.
18 Damaskus dreef koophandel met u, om de veelheid uwer werken, vanwege de veelheid van allerlei goed; met wijn van Chelbon en witte wol.
19 Ook leverden Dan en Javan, de omreizer, op uw markten; glad ijzer, kassie en kalmus was in uw onderlingen koophandel.
20 Dedan handelde met u met kostelijk gewand tot wagens.
21 Arabie en alle vorsten van Kedar waren de kooplieden uwer hand; met lammeren, en rammen, en bokken, daarmede handelden zij met u.
22 De kooplieden van Scheba en Raema waren uw kooplieden; met alle hoofdspecerij, en met alle kostelijk gesteente en goud, handelden zij op uw markten.
23 Haran, en Kanne, en Eden, de kooplieden van Scheba, Assur en Kilmad, handelden met u.
24 Die waren uw kooplieden met volkomen sieradien, met pakken van hemelsblauw en gestikt werk, en met schatkisten van schone klederen; gebonden met koorden, en in ceder gepakt, onder uw koopmanschap.
25 De schepen van Tarsis zongen van u, vanwege den onderlingen koophandel met u; en gij waart vervuld, en zeer verheerlijkt in het hart der zeeen.
26 Die u roeien, hebben u in grote wateren gevoerd; de oostenwind heeft u verbroken in het hart der zeeen.

27 Uw goed, en uw marktwaren, uw onderlinge koophandel, uw zeelieden, en uw schippers; die uw breuken verbeteren, en die onderlingen handel met u drijven, en al uw krijgslieden, die in u zijn, zelfs met uw ganse gemeente, die in het midden van u is, zullen vallen in het hart der zeeen, ten dage van uw val.
28 Van het geluid des geschreeuws uwer schippers zullen de voorsteden beven.
29 En allen, die den riem handelen, zeelieden, en alle schippers van de zee, zullen uit hun schepen nederklimmen; op het land zullen zij staan blijven.
30 En zij zullen hun stem over u laten horen, en bitterlijk schreeuwen; en zij zullen stof op hun hoofden werpen, zij zullen zich wentelen in de as.
31 En zij zullen zich over u gans kaal maken, en zakken aangorden; en zullen over u wenen met bitterheid der ziel, en bittere rouwklage.
32 En zij zullen in hun gekerm een klaaglied over u opheffen, en over u weeklagen, zeggende: Wie is geweest als Tyrus, als de uitgeroeide in het midden der zee?
33 Als uw marktwaren uit de zeeen voortkwamen, hebt gij vele volken verzadigd; met de veelheid uwer goederen en uw onderlingen koophandel, hebt gij de koningen der aarde rijk gemaakt.
34 Ten tijde, dat gij uit de zeeen verbroken zijt in de diepte der wateren, zijn uw onderlinge koophandel en uw ganse gemeente in het midden van u gevallen.
35 Alle inwoners der eilanden zijn over u ontzet, en hun koningen staan de haren te berge, zij zijn verbaasd van aangezicht.
36 De handelaars onder de volken fluiten u aan; gij zijt een grote schrik geworden, en zult er niet meer zijn tot in eeuwigheid.

28
1 Voorts geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
2 Mensenkind! zeg tot den vorst van Tyrus: Zo zegt de Heere HEERE: Omdat uw hart zich verheft en zegt: Ik ben God, ik zit in Godes stoel, in het hart der zeeen! daar gij een mens en geen God zijt, stelt gij nochtans uw hart, als Gods hart.
3 Zie, gij zijt wijzer dan Daniel; zij hebben niets toegeslotens voor u verborgen.
4 Door uw wijsheid en door uw verstand, hebt gij vermogen voor u verkregen; ja, gij hebt goud en zilver verkregen in uw schatten.
5 Door de grootheid uwer wijsheid in uw koophandel hebt gij uw vermogen vermeerderd, en uw hart verheft zich vanwege uw vermogen.
6 Daarom zegt de Heere HEERE alzo: Omdat gij uw hart gesteld hebt als Gods hart;
7 Daarom zie, Ik zal vreemden over u brengen, de tirannigste der heidenen; die zullen hun zwaarden uittrekken over de schoonheid uwer wijsheid, en zullen uw glans ontheiligen.
8 Ter groeve zullen zij u doen nederdalen; en gij zult sterven den dood eens verslagenen in het hart der zeeen.
9 Zult gij dan enigszins, voor het aangezicht uws doodslagers, zeggen: Ik ben God? daar gij een mens zijt en geen God, in de hand desgenen, die u verslaat?
10 Gij zult den dood der onbesnedenen sterven; door de hand der vreemden; want Ik heb het gesproken, spreekt de Heere HEERE.
11 Wijders geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
12 Mensenkind! hef een klaaglied op over den koning van Tyrus, en zeg tot hem: Zo zegt de Heere HEERE: Gij verzegelaar der som, vol van wijsheid en volmaakt in schoonheid!
13 Gij waart in Eden, Gods hof; alle kostelijk gesteente was uw deksel, sardisstenen, topazen en diamanten, turkooizen, sardonixstenen en jaspisstenen, saffieren, robijnen, en smaragden, en goud; het werk uwer trommelen en uwer pijpen was bij u; ten dage als gij geschapen werdt, waren zij bereid.
14 Gij waart een gezalfde, overdekkende cherub; en Ik had u alzo gezet; gij waart op Gods heiligen berg; gij wandeldet in het midden der vurige stenen.
15 Gij waart volkomen in uw wegen, van den dag af, dat gij geschapen zijt, totdat er ongerechtigheid in u gevonden is.
16 Door de veelheid uws koophandels hebben zij het midden van u met geweld vervuld, en gij hebt gezondigd; daarom zal Ik u ontheiligen van Gods berg, en zal u, gij overdekkende cherub! verdoen uit het midden der vurige stenen!
17 Uw hart verheft zich over uw schoonheid; gij hebt uw wijsheid bedorven, vanwege uw glans; Ik heb u op de aarde henengeworpen, Ik heb u voor het aangezicht der koningen gesteld, om op u te zien.
18 Vanwege de veelheid uwer ongerechtigheden, door het onrecht uws koophandels, hebt gij uw heiligdommen ontheiligd; daarom heb Ik een vuur uit het midden van u doen voortkomen, dat u heeft verteerd, en Ik heb u gemaakt tot as op de aarde, voor de ogen van al degenen, die u zien.
19 Allen, die u kennen onder de volken, zijn over u ontzet; gij zijt een grote schrik geworden, en zult er niet meer zijn tot in eeuwigheid.
20 Wijders geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
21 Mensenkind! zet uw aangezicht tegen Sidon, en profeteer tegen haar,
22 En zeg: Zo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik wil aan u, o Sidon! en zal in het midden van u verheerlijkt worden; en zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben, als Ik gerichten in haar zal hebben geoefend, en in haar geheiligd zal zijn.
23 Want Ik zal de pestilentie in haar zenden, en bloed op haar straten, en de verslagenen zullen vallen in het midden van haar, door het zwaard, dat tegen haar zal zijn van rondom; en zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben.

24 En het huis Israels zal geen smartenden doorn noch wee doende distel meer hebben, van allen, die rondom hen zijn, die henlieden beroven; en zij zullen weten, dat Ik de Heere HEERE ben.
25 Alzo zegt de Heere HEERE: Als Ik het huis Israels zal vergaderd hebben uit de volken, onder dewelke zij verstrooid zijn, en Ik onder hen voor de ogen der heidenen zal geheiligd zijn, dan zullen zij in hun land wonen, dat Ik aan Mijn knecht, aan Jakob gegeven heb.
26 En zij zullen daarin zeker wonen, en huizen bouwen, en wijngaarden planten; ja, zij zullen zeker wonen; als Ik gerichten zal hebben geoefend tegen allen, die henlieden beroofd hebben, van degenen, die rondom hen zijn; en zij zullen weten dat Ik, de HEERE, hunlieder God ben.

29
1 In het tiende jaar, in de tiende maand, op den twaalfden der maand, geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
2 Mensenkind! zet uw aangezicht tegen Farao, den koning van Egypte, en profeteer tegen hem, en tegen het ganse Egypte.
3 Spreek en zeg: Zo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik wil aan u, o Farao, koning van Egypte! dien groten zeedraak, die in het midden zijner rivieren ligt; die daar zegt: Mijn rivier is de mijne, en ik heb die voor mij gemaakt.
4 Maar Ik zal haken in uw kaken doen, en den vis uwer rivieren aan uw schubben doen kleven; en Ik zal u uit het midden uwer rivieren optrekken, en al de vis uwer rivieren zal aan uw schubben kleven.
5 En Ik zal u verlaten in de woestijn, u en al den vis uwer rivieren; op het open veld zult gij vallen; gij zult niet verzameld noch vergaderd worden; aan het gedierte der aarde en aan het gevogelte des hemels heb Ik u ter spijze gegeven.
6 En al de inwoners van Egypte zullen weten, dat Ik de HEERE ben, omdat zij den huize Israels een rietstaf geweest zijn.
7 Als zij u bij uw hand grepen, zo werdt gij gebroken, en spleet hun alle zijden; en als zij op u leunden, zo werdt gij verbroken, en liet alle lenden op zichzelven staan.
8 Daarom zo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik zal het zwaard over u brengen, en Ik zal uit u mens en beest uitroeien.
9 En Egypteland zal worden tot een wildernis en woestheid, en zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben; omdat hij zegt: De rivier is mijn, en ik heb die gemaakt.
10 Daarom, zie, Ik wil aan u en aan uw rivier; en Ik zal Egypteland stellen tot woeste wilde eenzaamheden, van den toren van Syene af, tot aan de landpale van Morenland.
11 Geen mensenvoet zal door hetzelve doorgaan, en geen beestenvoet zal door hetzelve doorgaan, en het zal veertig jaren onbewoond zijn.
12 Want Ik zal Egypteland stellen tot een verwoesting in het midden der verwoeste landen, en zijn steden zullen een woestheid zijn in het midden der verwoeste steden, veertig jaren; en Ik zal de Egyptenaars verstrooien onder de heidenen, en zal hen verspreiden in de landen.
13 Maar zo zegt de Heere HEERE: Ten einde van veertig jaren zal Ik de Egyptenaars vergaderen uit de volken, waarhenen zij verstrooid zijn geworden.
14 En Ik zal de gevangenis der Egyptenaren wenden, en hen wederbrengen in het land van Pathros, in het land huns koophandels; en aldaar zullen zij een nederig koninkrijk zijn.
15 En het zal nederiger zijn dan de andere koninkrijken, en zich niet meer verheffen boven de heidenen; want Ik zal hen verminderen, dat zij niet zullen heersen over de heidenen.
16 En het zal den huize Israels niet meer zijn tot een vertrouwen, dat der ongerechtigheid doet gedenken, wanneer zij naar henlieden omzien; maar zij zullen weten, dat Ik de Heere HEERE ben.
17 Voorts gebeurde het in het zeven en twintigste jaar, in de eerste maand, op den eersten der maand, dat het woord des HEEREN tot mij geschiedde, zeggende:
18 Mensenkind! Nebukadrezar, de koning van Babel, heeft zijn heir een groten dienst doen dienen tegen Tyrus; alle hoofden zijn kaal geworden, en alle zijden zijn uitgeplukt; en noch hij, noch zijn heir heeft loon gehad vanwege Tyrus, voor den dienst, dien hij tegen haar gediend heeft.
19 Daarom, zo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik zal Nebukadrezar, den koning van Babel, Egypteland geven; en hij zal deszelfs menigte wegvoeren, en deszelfs buit buiten, en deszelfs roof roven, en het zal het loon zijn voor zijn heir.
20 Tot zijn arbeidsloon, omdat hij tegen haar gediend heeft, heb Ik hem Egypteland gegeven, omdat zij voor Mij gewrocht hebben, spreekt de Heere HEERE.

21 Te dien dage zal Ik den hoorn van het huis Israels doen uitspruiten, en u opening des monds geven in het midden van hen; en zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben.

30
1 Wijders geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
2 Mensenkind! profeteer, en zeg: Zo zegt de Heere HEERE: Huilt: Ach die dag!
3 Want de dag is nabij, ja, de dag des HEEREN is nabij, een wolkige dag, het zal der heidenen tijd zijn.
4 En het zwaard zal komen in Egypte, en er zal grote smart zijn in Morenland, als de verslagenen zullen vallen in Egypte; want zij zullen derzelver menigte wegnemen, en haar fondamenten zullen verbroken worden.
5 Morenland, en Put, en Lud, en al de gemengde hoop, en Cub, en de kinderen van het land des verbonds zullen met hen vallen door het zwaard.
6 Zo zegt de HEERE: Ja, zij zullen vallen, die Egypte ondersteunen, en de hovaardij harer sterkte zal nederdalen; van den toren van Syene af zullen zij daarin door het zwaard vallen, spreekt de Heere HEERE.
7 En zij zullen verwoest worden in het midden der verwoeste landen; en haar steden zullen zijn in het midden der verwoeste steden.
8 En zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben, als Ik een vuur in Egypte zal hebben gelegd, en al haar helpers zullen verbroken worden.
9 Te dien dage zullen er boden van voor Mijn aangezicht in schepen uitvaren, om het zorgeloze Morenland te verschrikken; en er zal grote smart bij hen zijn, als in den dag van Egypte; want ziet, het komt aan!
10 Zo zegt de Heere HEERE: Ja, Ik zal de menigte van Egypte doen ophouden, door de hand van Nebukadrezar, den koning van Babel.
11 Hij, en zijn volk met hem, de tirannigste der heidenen zullen aangevoerd worden, om het land te verderven; en zij zullen hun zwaarden tegen Egypte uittrekken, en het land met verslagenen vervullen.
12 En Ik zal de rivieren tot droogte maken, en het land verkopen in de hand der bozen; en Ik zal het land met zijn volheid verwoesten door de hand der vreemden: Ik, de HEERE, heb het gesproken.
13 Zo zegt de Heere HEERE: Ik zal ook de drekgoden verdoen, en de nietige afgoden doen ophouden uit Nof; en er zal geen vorst meer zijn uit Egypteland; en Ik zal een vreze in Egypteland stellen.
14 En Ik zal Pathros verwoesten, en een vuur leggen in Zoan; en Ik zal gerichten oefenen in No.
15 En Ik zal Mijn grimmigheid uitgieten over Sin, de sterkte van Egypte; en Ik zal de menigte van No uitroeien.
16 En Ik zal een vuur in Egypte leggen; Sin zal zeer grote pijn hebben, en No zal gespleten worden, en Nof zal dagelijks zeer bang zijn.
17 De jongelingen van Aven en Pibeseth zullen door het zwaard vallen, en de dochters zullen gaan in de gevangenis.
18 En te Tachpanhes zal de dag verduisterd worden, als Ik het juk van Egypte aldaar zal verbreken, en de hovaardij harer sterkte in haar zal ophouden; haar zal een wolk bedekken, en haar dochters zullen gaan in de gevangenis.
19 Alzo zal Ik gerichten oefenen in Egypte; en zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben.
20 Ook gebeurde het in het elfde jaar, in de eerste maand, op den zevenden der maand, dat het woord des HEEREN tot mij geschiedde, zeggende:
21 Mensenkind! Ik heb den arm van Farao, den koning van Egypte, verbroken; en ziet, hij zal niet verbonden worden, met pleisters op te leggen, met een windeldoek aan te doen, om dien te verbinden, om dien te sterken, dat hij het zwaard houde.
22 Daarom zegt de Heere HEERE alzo: Ziet, Ik wil aan Farao, den koning van Egypte, en zal zijn armen verbreken, beide den sterken en den verbrokenen; en Ik zal het zwaard uit zijn hand doen vallen.

23 En Ik zal de Egyptenaars verstrooien onder de heidenen, en zal hen verspreiden in de landen.
24 En Ik zal de armen des konings van Babel sterken, en Mijn zwaard in zijn hand geven; maar Farao's armen zal Ik verbreken, dat hij voor zijn aangezicht zal kermen, gelijk een dodelijk verwonde kermt.
25 Ja, Ik zal de armen des konings van Babel sterken, maar Farao's armen zullen daarhenen vallen; en zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben, als Ik Mijn zwaard in de hand des konings van Babel zal hebben gegeven, en hij datzelve over Egypteland zal hebben uitgestrekt.
26 En Ik zal de Egyptenaars verstrooien onder de heidenen, en zal hen verspreiden in de landen; alzo zullen zij weten, dat Ik de HEERE ben.

31
1 Het gebeurde ook in het elfde jaar, in de derde maand, op den eersten der maand, dat des HEEREN woord tot mij geschiedde, zeggende:
2 Mensenkind! zeg tot Farao, den koning van Egypte, en tot zijn menigte: Wien zijt gij gelijk in uw grootheid?
3 Zie, Assur was een ceder op den Libanon, schoon van takken, schaduwachtig van loof, en hoog van stam, en zijn top was tussen dichte takken.
4 De wateren maakten hem groot, de afgrond maakte hem hoog; die ging met zijn stromen rondom zijn planting, en zond zijn waterleidingen uit tot alle bomen des velds.
5 Daarom werd zijn stam hoger dan alle bomen des velds; en zijn takjes werden menigvuldig, en zijn scheuten lang, vanwege de grote wateren, als hij uitschoot.
6 Alle vogelen des hemels nestelden op zijn takjes, en alle dieren des velds teelden onder zijn scheuten; en alle grote volken zaten onder zijn schaduw.
7 Alzo was hij schoon in zijn grootheid en in de lengte zijner takken, omdat zijn wortel aan grote wateren was.
8 De cederen in Gods hof verduisterden hem niet, de dennebomen waren zijn takken niet gelijk, en de kastanjebomen waren niet gelijk zijn scheuten; geen boom in Gods hof was hem gelijk in zijn schoonheid.
9 Ik had hem zo schoon gemaakt door de veelheid zijner takken, dat alle bomen van Eden, die in Gods hof waren, hem benijdden.
10 Daarom, zo zegt de Heere HEERE: Omdat gij u verheven hebt over uw stam, ja, hij stak zijn top op boven het midden der dichte takken, en zijn hart verhief zich over zijn hoogte;
11 Daarom gaf Ik hem in de hand van den machtigste der heidenen, dat die hem rechtschapen zou behandelen; Ik dreef hem uit om zijn goddeloosheid.
12 En vreemden, de tirannigste der heidenen, roeiden hem uit en verlieten hem; zijn takken vielen op de bergen en in alle valleien, en zijn scheuten werden verbroken bij alle stromen des lands; en alle volken der aarde gingen af uit zijn schaduw, en verlieten hem.
13 Alle vogelen des hemels woonden op zijn omgevallen stam, en alle dieren des velds waren op zijn scheuten;
14 Opdat zich geen waterrijke bomen verheffen over hun stam, en hun top niet opsteken boven het midden der dichte takken, en geen bomen, die water drinken, op zichzelven staan vanwege hun hoogte; want zij zijn allen overgegeven ter dood, tot het onderste der aarde, in het midden der mensenkinderen, tot degenen, die in den kuil nederdalen.
15 Zo zegt de Heere HEERE: Ten dage, als hij ter helle nederdaalde, maakte Ik een treuren; Ik bedekte om zijnentwil den afgrond, en weerde de stromen van dien, en de grote wateren werden geschut; en Ik maakte den Libanon om zijnentwil zwart, en al het geboomte des velds was om zijnentwil bewonden.
16 Van het geluid zijns vals deed Ik de heidenen beven, als Ik hem ter helle deed nederdalen, met degenen, die in den kuil nederdalen; en alle bomen van Eden, de keur en het beste van Libanon, alle bomen, die water drinken, troostten zich in het onderste der aarde.
17 Diezelve daalden ook met hem neder ter helle, tot de verslagenen van het zwaard; en die zijn arm geweest waren, die onder zijn schaduw in het midden der heidenen gezeten hadden.
18 Wien zijt gij alzo gelijk in heerlijkheid en grootheid, onder de bomen van Eden? Ja, gij zult nedergevoerd worden met de bomen van Eden, tot het onderste der aarde; in het midden der onbesnedenen zult gij liggen, met de verslagenen door het zwaard. Dat is Farao, en zijn ganse menigte, spreekt de Heere HEERE.

32
1 Het gebeurde ook in het twaalfde jaar, in de twaalfde maand op den eersten der maand, dat het woord des HEEREN tot mij geschiedde, zeggende:
2 Mensenkind! hef een klaaglied op over Farao, den koning van Egypte, en zeg tot hem: Gij waart een jongen leeuw onder de heidenen gelijk; en gij waart als een zeedraak in de zeeen, en braakt voort in uw rivieren, en beroerdet het water met uw voeten, en vermodderdet hunlieder rivieren.
3 Alzo zegt de Heere HEERE: Ik zal daarom Mijn net over u uitspreiden door een vergadering van vele volken; die zullen u optrekken in Mijn garen.
4 Dan zal Ik u laten op het land, Ik zal u henenwerpen op het open veld; en Ik zal al het gevogelte des hemels op u doen wonen, en het gedierte der ganse aarde van u verzadigen.
5 En Ik zal uw vlees henengeven op de bergen, en de dalen met uw hoogheid vervullen.
6 En Ik zal het land, waarin gij zwemt, van uw bloed drenken tot aan de bergen; en de stromen zullen van u vervuld worden.
7 En als Ik u zal uitblussen, zal Ik den hemel bedekken, en zijn sterren zwart maken; Ik zal de zon met wolken bedekken, en de maan zal haar licht niet laten lichten.
8 Alle lichtende lichten aan den hemel, die zal Ik om uwentwil zwart maken; en Ik zal een duisternis over uw land maken, spreekt de Heere HEERE.
9 Daartoe zal Ik het hart van vele volken verdrietig maken, als Ik uw verbreking onder de heidenen zal brengen in de landen, die gij niet gekend hebt.
10 En Ik zal maken, dat zich vele volken over u ontzetten, en hun koningen zullen de haren over u te berge staan, als Ik Mijn zwaard zal zwaaien voor hun aangezichten; en zij zullen elk ogenblik sidderen, een ieder voor zijn ziel, ten dage uws vals.
11 Want zo zegt de Heere HEERE: Het zwaard des konings van Babel zal u overkomen.
12 Ik zal uw menigte vellen door de zwaarden der helden, die al te zamen de tirannigste der heidenen zijn; die zullen de hovaardij van Egypte verstoren, en haar ganse menigte zal verdelgd worden.
13 En Ik zal haar beesten verdoen van bij de grote wateren; en geen mensenvoet zal ze meer beroeren, en geen beestenklauwen zullen ze beroeren.
14 Dan zal Ik hunlieder wateren doen zinken, en Ik zal hunlieder rivieren doen gaan als olie, spreekt de Heere HEERE:
15 Als Ik Egypteland zal hebben gesteld tot een verwoesting, en het land van zijn volheid zal woest zijn geworden, als Ik geslagen zal hebben allen, die daarin wonen; alzo zullen zij weten, dat Ik de HEERE ben.
16 Dat is het klaaglied, en dat zullen zij klagelijk zingen; de dochteren der heidenen zullen het klagelijk zingen; zij zullen het klagelijk zingen over Egypte en over haar ganse menigte, spreekt de Heere HEERE.
17 Voorts gebeurde het in het twaalfde jaar, op den vijftienden der maand, dat het woord des HEEREN tot mij geschiedde, zeggende:
18 Mensenkind! weeklaag over de menigte van Egypte, en doe ze nederdalen, (haar en de dochteren der prachtige heidenen) in de onderste plaatsen der aarde, bij degenen, die in den kuil zijn nedergedaald.
19 Boven wien zijt gij liefelijk! Daal neder, en leg u bij de onbesnedenen.
20 In het midden der verslagenen van het zwaard zullen zij vallen; zij is aan het zwaard overgegeven; trek haar henen met al haar menigte.
21 De machtigste der helden zullen hem, met zijn helpers, toespreken, uit het midden der hel; zij zijn nedergedaald, de onbesnedenen liggen er, verslagen van het zwaard;
22 Daar is Assur met haar gansen hoop, zijn graven zijn rondom hem; zij zijn allen verslagen, gevallen door het zwaard;

23 Welker graven gesteld zijn in de zijden des kuils, en haar hoop is rondom haar graf; zij zijn allen verslagen, gevallen door het zwaard, die een schrik gaven in het land der levenden.
24 Daar is Elam met haar ganse menigte rondom haar graf; zij zijn allen verslagen, de gevallenen door het zwaard, die onbesneden zijn nedergedaald tot de onderste plaatsen der aarde, die hun schrik hadden gegeven in het land der levenden; nu dragen zij hun schande met degenen, die in den kuil zijn nedergedaald.
25 In het midden der verslagenen hebben zij haar een legerstede gesteld onder haar ganse menigte, rondom hem zijn haar graven; zij zijn allen onbesneden, verslagenen van het zwaard, omdat een schrik van hen gegeven is in het land der levenden; nu dragen zij hun schande met degenen, die in den kuil zijn nedergedaald; hij is geleid in het midden der verslagenen.
26 Daar is Mesech, en Tubal, met haar ganse menigte; rondom hem zijn haar graven; zij zijn allen onbesneden, verslagenen van het zwaard, omdat zij hun schrik gegeven hebben in het land der levenden.
27 Maar zij liggen niet met de helden, die onder de onbesnedenen gevallen zijn; die ter helle zijn nedergedaald met hun krijgswapenen, en welker zwaarden men gelegd heeft onder hun hoofden; welker ongerechtigheid nochtans op hun beenderen is, omdat der helden schrik in het land der levenden geweest is.
28 Gij ook zult verbroken worden in het midden der onbesnedenen, en zult liggen met de verslagenen van het zwaard.
29 Daar is Edom, haar koningen en al haar vorsten, die met hunlieder macht geleid zijn bij de verslagenen van het zwaard; diezelve liggen met de onbesnedenen en met degenen, die in den kuil zijn nedergedaald.
30 Daar zijn de geweldigen van het Noorden, zij allen, en alle Sidoniers, die met de verslagenen zijn nedergedaald, beschaamd zijnde vanwege hun schrik, die uit hun macht voortkwam, en zij liggen onbesneden bij de verslagenen van het zwaard, en dragen hun schande met degenen, die in den kuil zijn nedergedaald.
31 Farao zal henlieden zien, en zich troosten over zijn ganse menigte; de verslagenen van het zwaard van Farao en zijn ganse heir, spreekt de Heere HEERE.
32 Want Ik heb ook Mijn schrik gegeven in het land der levenden; dies zal hij geleid worden in het midden der onbesnedenen bij de verslagenen van het zwaard, Farao en zijn ganse menigte, spreekt de Heere HEERE.

33
1 En des HEEREN woord geschiedde tot mij, zeggende:
2 Mensenkind! spreek tot de kinderen uws volks, en zeg tot hen: Wanneer Ik het zwaard over enig land breng, en het volk des lands een man uit hun einden nemen, en dien voor zich tot een wachter stellen;
3 En hij het zwaard ziet komen over het land, en blaast met de bazuin, en waarschuwt het volk;
4 En een, die het geluid der bazuin hoort, wel hoort, maar zich niet laat waarschuwen; en het zwaard komt, en neemt hem weg, diens bloed is op zijn hoofd.
5 Hij hoorde het geluid der bazuin, maar liet zich niet waarschuwen, zijn bloed is op hem; maar hij, die zich laat waarschuwen, behoudt zijn ziel.
6 Wanneer daarentegen de wachter het zwaard ziet komen, en blaast niet met de bazuin, zodat het volk niet is gewaarschuwd; en het zwaard komt, en neemt een ziel uit hen weg; die is wel in zijn ongerechtigheid weggenomen, maar zijn bloed zal Ik van des hand des wachters eisen.
7 Gij nu, o mensenkind! Ik heb u tot een wachter gesteld over het huis Israels; zo zult gij het woord uit Mijn mond horen, en hen van Mijnentwege waarschuwen.
8 Als Ik tot den goddeloze zeg: O goddeloze, gij zult den dood sterven! en gij spreekt niet, om den goddeloze van zijn weg af te manen; die goddeloze zal in zijn ongerechtigheid sterven, maar zijn bloed zal Ik van uw hand eisen.
9 Maar als gij den goddeloze van zijn weg afmaant, dat hij zich van dien bekere, en hij zich van zijn weg niet bekeert, zo zal hij in zijn ongerechtigheid sterven; maar gij hebt uw ziel bevrijd.
10 Daarom, gij mensenkind! zeg tot het huis Israels: Gijlieden spreekt aldus, zeggende: Dewijl onze overtredingen en onze zonden op ons zijn, en wij in dezelve versmachten, hoe zouden wij dan leven?
11 Zeg tot hen: Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE, zo Ik lust heb in den dood des goddelozen! maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich bekere van zijn weg en leve. Bekeert u, bekeert u van uw boze wegen, want waarom zoudt gij sterven, o huis Israels?
12 Gij dan, o mensenkind! zeg tot de kinderen uws volks: De gerechtigheid des rechtvaardigen zal hem niet redden ten dage zijner overtreding; en aangaande de goddeloosheid des goddelozen, hij zal om dezelve niet vallen, ten dage als hij zich van zijn goddeloosheid bekeert; en de rechtvaardige zal niet kunnen leven door dezelve zijn gerechtigheid, ten dage als hij zondigt.
13 Als Ik tot den rechtvaardige zeg, dat hij zekerlijk leven zal, en hij op zijn gerechtigheid vertrouwt, en onrecht doet, zo zullen al zijn gerechtigheden niet gedacht worden, maar in zijn onrecht, dat hij doet, daarin zal hij sterven.
14 Als Ik ook tot den goddeloze zeg: Gij zult den dood sterven! en hij zich van zijn zonde bekeert, en recht en gerechtigheid doet;
15 Geeft de goddeloze het pand weder, betaalt hij het geroofde, wandelt hij in de inzettingen des levens, zodat hij geen onrecht doet; hij zal zekerlijk leven, hij zal niet sterven.
16 Al zijn zonden, die hij gezondigd heeft, zullen hem niet gedacht worden; hij heeft recht en gerechtigheid gedaan, hij zal zekerlijk leven.
17 Nog zeggen de kinderen uws volks: De weg des HEEREN is niet recht; daar toch hun eigen weg niet recht is.
18 Als de rechtvaardige afkeert van zijn gerechtigheid, en doet onrecht, zo zal hij daarin sterven.
19 En als de goddeloze zich bekeert van zijn goddeloosheid, en doet recht en gerechtigheid, zo zal hij daarin leven.
20 Nog zegt gij: De weg des HEEREN is niet recht; Ik zal ulieden richten, een ieder naar zijn wegen, o huis Israels!

21 En het geschiedde in het twaalfde jaar onzer gevankelijke wegvoering, in de tiende maand, op den vijfden der maand, dat er een tot mij kwam, die van Jeruzalem ontkomen was, zeggende: De stad is geslagen.
22 Nu was de hand des HEEREN op mij geweest des avonds, eer die ontkomene kwam, en had mijn mond opengedaan, totdat hij des morgens tot mij kwam. Alzo werd mijn mond opengedaan, en ik was niet meer stom.
23 Toen geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
24 Mensenkind! de inwoners van die woeste plaatsen in het land Israels spreken, zeggende: Abraham was een enig man, en bezat dit land erfelijk; maar onzer zijn velen; het land is ons gegeven tot een erfelijke bezitting.
25 Daarom zeg tot hen: Zo zegt de Heere HEERE: Gij eet vlees met het bloed, en heft uw ogen op tot uw drekgoden, en vergiet bloed; en zoudt gij het land erfelijk bezitten?
26 Gij staat op ulieder zwaard; gij doet gruwel, en verontreinigt, een ieder de huisvrouw zijns naasten; en zoudt gij het land erfelijk bezitten?
27 Alzo zult gij tot hen zeggen: De Heere HEERE zegt alzo: Zo waarachtig als Ik leef, indien niet, die in die woeste plaatsen zijn, door het zwaard zullen vallen, en zo Ik niet dien, die in het open veld is, het wild gedierte overgeve, dat het hem vrete, en die in de vestingen en in de spelonken zijn, door de pestilentie zullen sterven!
28 Want Ik zal het land tot een verwoesting en een schrik stellen, en de hovaardij zijner sterkte zal ophouden; en de bergen Israels zullen woest zijn, dat er niemand overga.
29 Dan zullen zij weten, dat Ik de HEERE ben, als Ik het land tot een verwoesting en een schrik zal gesteld hebben, om al hun gruwelen, die zij gedaan hebben.
30 En gij, o mensenkind! de kinderen uws volks spreken steeds van u bij de wanden en in de deuren der huizen; en de een spreekt met den ander, een iegelijk met zijn broeder, zeggende: Komt toch en hoort, wat het woord zij, dat van den HEERE voortkomt.
31 En zij komen tot u, gelijk het volk pleegt te komen, en zitten voor uw aangezicht als Mijn volk, en horen uw woorden, maar zij doen ze niet; want zij maken liefkozingen met hun mond, maar hun hart wandelt hun gierigheid na.
32 En ziet, gij zijt hun als een lied der minnen, als een, die schoon van stem is, of die wel speelt; daarom horen zij uw woorden, maar zij doen ze niet.
33 Maar als dat komt (zie, het zal komen!) dan zullen zij weten, dat er een profeet in het midden van hen geweest is.

34
1 En des HEEREN woord geschiedde tot mij, zeggende:
2 Mensenkind! profeteer tegen de herders van Israel; profeteer en zeg tot hen, tot de herders: Alzo zegt de Heere HEERE: Wee den herderen Israels, die zichzelven weiden! zullen niet de herders de schapen weiden?
3 Gij eet het vette, en bekleedt u met de wol, gij slacht het gemeste, maar de schapen weidt gij niet.
4 De zwakke sterkt gij niet, en het kranke heelt gij niet, en het gebrokene verbindt gij niet, en het weggedrevene brengt gij niet weder, en het verlorene zoekt gij niet; maar gij heerst over hen met strengheid en met hardigheid.
5 Alzo zijn zij verstrooid, omdat er geen herder is; en zij zijn al het wild gedierte des velds tot spijze geworden, dewijl zij verstrooid waren.
6 Mijn schapen dolen op alle bergen en op allen hogen heuvel, ja, Mijn schapen zijn verstrooid op den gansen aardbodem; en er is niemand, die er naar vraagt, en niemand, die ze zoekt.
7 Daarom, gij herders! hoort des HEEREN woord!
8 Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE, zo Ik niet! Omdat Mijn schapen geworden zijn tot een roof, en Mijn schapen al het wild gedierte des velds tot spijze geworden zijn, omdat er geen herder is, en Mijn herders naar Mijn schapen niet vragen; en de herders weiden zichzelven, maar Mijn schapen weiden zij niet;
9 Daarom, gij herders! hoort des HEEREN woord!
10 Alzo zegt de Heere HEERE: Ziet, Ik wil aan de herders, en zal Mijn schapen van hun hand eisen, en zal ze van het weiden der schapen doen ophouden, zodat de herders zichzelven niet meer zullen weiden; en Ik zal Mijn schapen uit hun mond rukken, zodat zij hun niet meer tot spijze zullen zijn.
11 Want zo zegt de Heere HEERE: Ziet, Ik, ja, Ik zal naar Mijn schapen vragen, en zal ze opzoeken.
12 Gelijk een herder zijn kudde opzoekt, ten dage als hij in het midden zijner verspreide schapen is, alzo zal Ik Mijn schapen opzoeken; en Ik zal ze redden uit al de plaatsen, waarhenen zij verstrooid zijn, ten dage der wolke en der donkerheid.
13 En Ik zal ze uitvoeren van de volken, en zal ze vergaderen uit de landen, en brengen ze in hun land; en Ik zal ze weiden op de bergen Israels, bij de stromen en in alle bewoonbare plaatsen des lands.
14 Op een goede weide zal Ik ze weiden, en op de hoge bergen Israels zal hun kooi zijn; aldaar zullen zij nederliggen in een goede kooi, en zullen weiden in een vette weide, op de bergen Israels.
15 Ik zal Mijn schapen weiden, en Ik zal ze legeren, spreekt de Heere HEERE.
16 Het verlorene zal Ik zoeken, en het weggedrevene zal Ik wederbrengen, en het gebrokene zal Ik verbinden, en het kranke zal Ik sterken; maar het vette en het sterke zal Ik verdelgen, Ik zal ze weiden met oordeel.
17 Want gij, o Mijn schapen! de Heere HEERE zegt alzo: Ziet, Ik zal richten tussen klein vee en klein vee, tussen de rammen en de bokken.
18 Is het u te weinig, dat gij de goede weide afweidt? Zult gij nog het overige uwer weide met uw voeten vertreden? En zult gij de bezonkene wateren drinken, en de overgelatene met uw voeten vermodderen?
19 Mijn schapen dan, zullen zij afweiden, wat met uw voeten vertreden is, en drinken, wat met uw voeten vermodderd is?
20 Daarom zegt de Heere HEERE alzo tot hen: Ziet Ik, ja, Ik zal richten tussen het vette klein vee, en tussen het magere klein vee.
21 Omdat gij al de zwakken met de zijde en met den schouder verdringt, en met uw hoornen stoot, totdat gij dezelve naar buiten toe verstrooid hebt;

22 Daarom zal Ik Mijn schapen verlossen, dat zij niet meer tot een roof zullen zijn; en Ik zal richten tussen klein vee en klein vee.
23 En Ik zal een enigen Herder over hen verwekken, en Hij zal hen weiden, namelijk Mijn knecht David; die zal ze weiden, en Die zal hun tot een Herder zijn.
24 En Ik, de HEERE, zal hun tot een God zijn; en Mijn knecht David zal Vorst zijn in het midden van hen, Ik, de HEERE, heb het gesproken.
25 En Ik zal een verbond des vredes met hen maken, en zal het boos gedierte uit het land doen ophouden; en zij zullen zeker wonen in de woestijn, en slapen in de wouden.
26 Want Ik zal dezelve, en de plaatsen rondom Mijn heuvel, stellen tot een zegen; en Ik zal den plasregen doen nederdalen op zijn tijd, plasregens van zegen zullen er zijn.
27 En het geboomte des velds zal zijn vrucht geven, en het land zal zijn inkomst geven, en zij zullen zeker zijn in hun land; en zullen weten, dat Ik de HEERE ben, als Ik de disselbomen huns juks zal hebben verbroken, en hen gerukt uit de hand dergenen, die zich van hen deden dienen.
28 En zij zullen den heidenen niet meer ten roof zijn, en het wild gedierte der aarde zal ze niet meer vreten; maar zij zullen zeker wonen, en er zal niemand zijn, die ze verschrikke.
29 En Ik zal hun een plant van naam verwekken; en zij zullen niet meer weggeraapt worden door honger in het land, en den smaad der heidenen niet meer dragen.
30 Maar zij zullen weten, dat Ik, de HEERE, hun God, met hen ben, en dat zij Mijn volk zijn, het huis Israels, spreekt de Heere HEERE.
31 Gij nu, o Mijn schapen, schapen Mijner weide! gij zijt mensen; maar Ik ben uw God, spreekt de Heere HEERE.

35
1 Wijders geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
2 Mensenkind! zet uw aangezicht tegen het gebergte Seir, en profeteer tegen hetzelve,
3 En zeg tot hetzelve: Alzo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik wil aan u, o gebergte Seir! en Ik zal Mijn hand tegen u uitstrekken, en zal u stellen tot een verwoesting en een strik.
4 Ik zal uw steden stellen tot eenzaamheid, en gij zult een verwoesting worden, en zult weten, dat Ik de HEERE ben.
5 Omdat gij een eeuwige vijandschap hebt, en hebt de kinderen Israels doen wegvloeien door het geweld des zwaards, ten tijde huns verderfs, ten tijde der uiterste ongerechtigheid;
6 Daarom, zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE; Ik zal u voorzeker ten bloede bereiden, en het bloed zal u vervolgen; alzo gij het bloed niet hebt gehaat, zal u het bloed ook vervolgen.
7 En Ik zal het gebergte Seir tot de uiterste verwoesting stellen; en Ik zal uit hetzelve uitroeien dien, die er doorgaat, en dien, die wederkeert.
8 En Ik zal zijn bergen met zijn verslagenen vervullen; uw heuvelen, en uw dalen, en al uw stromen, in dezelve zullen de verslagenen van het zwaard liggen.
9 Tot eeuwige verwoestingen zal Ik u stellen, en uw steden zullen niet bewoond worden; alzo zult gij weten, dat Ik de HEERE ben.
10 Omdat gij zegt: Die twee volken en die twee landen zullen mij geworden, en wij zullen ze erfelijk bezitten, ofschoon de HEERE daar ware;
11 Daarom, zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE: Ik zal ook handelen naar uw toorn en naar uw nijdigheid, die gij uit uw haat tegen hen hebt te werk gesteld; en Ik zal bij hen bekend worden, wanneer Ik u zal gericht hebben.
12 En gij zult weten, dat Ik, de HEERE, al uw lasteringen gehoord heb, die gij tegen de bergen Israels gesproken hebt, zeggende: Zij zijn verwoest, zij zijn ons ter spijze gegeven.
13 Alzo hebt gij u met uw mond tegen Mij groot gemaakt, en uw woorden tegen Mij vermenigvuldigd; Ik heb het gehoord.
14 Alzo zegt de Heere HEERE: Gelijk het ganse land verblijd is, alzo zal Ik u de verwoesting aandoen.
15 Gelijk gij u verblijd hebt over de erfenis van het huis Israels, omdat zij verwoest is, alzo zal Ik aan u doen; het gebergte van Seir, en gans Edom, zal geheel een verwoesting worden; en zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben.

36
1 En gij, mensenkind! profeteer tot de bergen Israels, en zeg: Gij bergen Israels! hoort des HEEREN woord.
2 Alzo zegt de Heere HEERE: Omdat de vijand van u zegt: Heah! zelfs de eeuwige hoogten zijn ons ten erve geworden!
3 Daarom profeteer en zeg: Zo zegt de Heere HEERE: Daarom, omdat men u van rondom verwoest en opgeslokt heeft, opdat gij voor het overblijfsel der heidenen ten erve zoudt zijn, en gij gebracht zijt op de klapachtige lip en in opspraak des volks;
4 Daarom, gij bergen Israels! hoort het woord des Heeren HEEREN: Zo zegt de Heere HEERE tot de bergen en tot de heuvelen, tot de stromen en tot de dalen, tot de verwoeste eenzame plaatsen en tot de verlaten steden, die tot een roof en tot een spot geworden zijn voor het overblijfsel der heidenen, die rondom zijn;
5 Daarom, zo zegt de Heere HEERE: Zo Ik niet in het vuur Mijns ijvers gesproken heb tegen het overblijfsel der heidenen, en tegen het ganse Edom; die Mijn land zichzelven ten erve gegeven hebben met blijdschap des gansen harten, met begerige plundering, opdat de landerij daarvan ten rove zou zijn!
6 Daarom profeteer van het land Israels, en zeg tot de bergen en tot de heuvelen, tot de stromen en tot de dalen: Zo zegt de Heere HEERE: Ziet, Ik heb in Mijn ijver en in Mijn grimmigheid gesproken, omdat gij den smaad der heidenen gedragen hebt;
7 Daarom, zo zegt de Heere HEERE: Ik heb Mijn hand opgeheven; zo niet de heidenen, die rondom u zijn, zelf hun schande zullen dragen!
8 Maar gij, o bergen Israels! gij zult weder uw takken geven, en uw vrucht voor Mijn volk Israel dragen, want zij naderen te komen.
9 Want ziet, Ik ben bij u, en Ik zal u aanzien, en gij zult gebouwd en bezaaid worden.
10 En Ik zal mensen op u vermenigvuldigen, het ganse huis Israels, ja, dat geheel; en de steden zullen bewoond, en de eenzame plaatsen bebouwd worden.
11 Ja, Ik zal mensen en beesten op u vermenigvuldigen, en zij zullen vermenigvuldigd worden en vruchtbaar zijn; en Ik zal u doen bewonen, als in uw vorige tijden, ja, Ik zal het beter maken dan in uw beginselen; en gij zult weten, dat Ik de HEERE ben.
12 En Ik zal mensen op u doen wandelen, namelijk Mijn volk Israel, die zullen u erfelijk bezitten, en gij zult hun ter erfenis zijn, en gij zult ze voortaan niet meer beroven.
13 Zo zegt de Heere HEERE: Omdat zij tot u zeggen: Gij zijt een land, dat mensen opeet, en gij zijt een land, dat uw volken berooft;
14 Daarom zult gij niet meer mensen opeten, en uw volken niet meer doen struikelen, spreekt de Heere HEERE.
15 En Ik zal maken, dat men den schimp der heidenen niet meer over u hore, en gij zult den smaad der natien niet meer dragen; en gij zult uw volken niet meer doen struikelen, spreekt de Heere HEERE.
16 Wijders geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
17 Mensenkind! het huis Israels, als zij in hun land woonden, toen verontreinigden zij datzelve met hun weg en met hun handelingen; hun weg was voor Mijn aangezicht als de onreinigheid ener afgezonderde vrouw.
18 Daarom goot Ik Mijn grimmigheid over hen uit, om des bloeds wil, dat zij in het land vergoten hadden, en om hun drekgoden, waarmede zij dat verontreinigd hadden.
19 En Ik verstrooide hen onder de heidenen, en zij werden verspreid in de landen; Ik oordeelde ze naar hun weg en naar hun handelingen.
20 Als zij nu tot de heidenen kwamen, waarhenen zij getogen waren, ontheiligden zij Mijn heiligen Naam, omdat men van hen zeide: Dezen zijn het volk des HEEREN, en zijn uit Zijn land uitgegaan.

21 Maar Ik verschoonde hen om Mijn heiligen Naam, dien het huis Israels ontheiligde onder de heidenen, waarhenen zij gekomen waren.
22 Daarom zeg tot het huis Israels: Zo zegt de Heere HEERE: Ik doe het niet om uwentwil, gij huis Israels! maar om Mijn heiligen Naam, dien gijlieden ontheiligd hebt onder de heidenen, waarhenen gij gekomen zijt.
23 Want Ik zal Mijn groten Naam heiligen, die onder de heidenen ontheiligd is, dien gij in het midden van hen ontheiligd hebt; en de heidenen zullen weten, dat Ik de HEERE ben, spreekt de Heere HEERE, als Ik aan u voor hun ogen zal geheiligd zijn.
24 Want Ik zal u uit de heidenen halen, en zal u uit al de landen vergaderen; en Ik zal u in uw land brengen.
25 Dan zal Ik rein water op u sprengen, en gij zult rein worden; van al uw onreinigheden en van al uw drekgoden zal Ik u reinigen.
26 En Ik zal u een nieuw hart geven, en zal een nieuwen geest geven in het binnenste van u; en Ik zal het stenen hart uit uw vlees wegnemen, en zal u een vlesen hart geven.
27 En Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u; en Ik zal maken, dat gij in Mijn inzettingen zult wandelen, en Mijn rechten zult bewaren en doen.
28 En gij zult wonen in het land, dat Ik uw vaderen gegeven heb, en gij zult Mij tot een volk zijn, en Ik zal u tot een God zijn.
29 En Ik zal u verlossen van al uw onreinigheden; en Ik zal roepen tot het koren, en zal dat vermenigvuldigen, en Ik zal geen honger op u leggen.
30 En Ik zal de vrucht van het geboomte en de inkomst des velds vermenigvuldigen; opdat gij de smaadheid des hongers niet meer ontvangt onder de heidenen.
31 Dan zult gij gedenken aan uw boze wegen en uw handelingen, die niet goed waren; en gij zult een walging van u zelf hebben over uw ongerechtigheden en over uw gruwelen.
32 Ik doe het niet om uwentwil, spreekt de Heere HEERE, het zij u bekend! Schaamt u en wordt schaamrood van uw wegen, gij huis Israels!
33 Alzo zegt de Heere HEERE: Ten dage, als Ik u reinigen zal van al uw ongerechtigheden, dan zal Ik de steden doen bewonen, en de eenzame plaatsen zullen bebouwd worden.
34 En het verwoeste land zal bebouwd worden, in plaats dat het een verwoesting was, voor de ogen van een ieder, die er doorging.
35 En zij zullen zeggen: Dit land, dat verwoest was, is geworden als een hof van Eden; en de eenzame, en de verwoeste en verstoorde steden zijn vast en bewoond.
36 Dan zullen de heidenen, die in de plaatsen rondom u zullen overgelaten zijn, weten, dat Ik, de HEERE, de verstoorde plaatsen bebouw, en het verwoeste beplant. Ik, de HEERE, heb het gesproken en zal het doen.
37 Alzo zegt de Heere HEERE: Daarenboven zal Ik hierom van het huis Israels verzocht worden, dat Ik het hun doe; Ik zal ze vermenigvuldigen van mensen, als schapen.
38 Gelijk de geheiligde schapen, gelijk de schapen van Jeruzalem op hun gezette hoogtijden, alzo zullen de eenzame steden vol zijn van mensenkudden; en zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben.

37
1 De hand des HEEREN was op mij, en de HEERE voerde mij uit in den geest, en zette mij neder in het midden ener vallei; dezelve nu was vol beenderen.
2 En Hij deed mij bij dezelve voorbijgaan geheel rondom; en ziet, er waren zeer vele op den grond der vallei; en ziet, zij waren zeer dor.
3 En Hij zeide tot mij: Mensenkind! zullen deze beenderen levend worden? En ik zeide: Heere HEERE, Gij weet het!
4 Toen zeide Hij tot mij: Profeteer over deze beenderen, en zeg tot dezelve: Gij dorre beenderen! hoort des HEEREN woord.
5 Alzo zegt de Heere HEERE tot deze beenderen: Ziet, Ik zal den geest in u brengen, en gij zult levend worden.
6 En Ik zal zenuwen op u leggen, en vlees op u doen opkomen, en een huid over u trekken, en den geest in u geven, en gij zult levend worden; en gij zult weten, dat Ik de HEERE ben.
7 Toen profeteerde ik, gelijk mij bevolen was, en er werd een geluid, als ik profeteerde, en ziet een beroering! en de beenderen naderden, elk been tot zijn been.
8 En ik zag, en ziet, en er werden zenuwen op dezelve, en er kwam vlees op; en Hij trok een huid boven over dezelve, maar er was geen geest in hen.
9 En Hij zeide tot mij: Profeteer tot den geest; profeteer, mensenkind! en zeg tot den geest: Zo zegt de Heere HEERE: Gij geest! kom aan van de vier winden, en blaas in deze gedoden, opdat zij levend worden.
10 En ik profeteerde, gelijk als Hij mij bevolen had. Toen kwam de geest in hen, en zij werden levend en stonden op hun voeten, een gans zeer groot heir.
11 Toen zeide Hij tot mij: Mensenkind! deze beenderen zijn het ganse huis Israels; ziet, zij zeggen: Onze beenderen zijn verdord, en onze verwachting is verloren, wij zijn afgesneden.
12 Daarom, profeteer en zeg tot hen: Zo zegt de Heere HEERE: Ziet, Ik zal uw graven openen, en zal ulieden uit uw graven doen opkomen, o Mijn volk! en Ik zal u brengen in het land Israels.
13 En gij zult weten, dat Ik de HEERE ben, als Ik uw graven zal hebben geopend, en als Ik u uit uw graven zal hebben doen opkomen, o Mijn volk!
14 En Ik zal Mijn Geest in u geven, en gij zult leven, en Ik zal u in uw land zetten; en gij zult weten, dat Ik, de HEERE, dit gesproken en gedaan heb, spreekt de HEERE.
15 Wijders geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
16 Gij nu, mensenkind! neem u een hout, en schrijf daarop: Voor Juda, en voor de kinderen Israels, zijn metgezellen; en neem een ander hout, en schrijf daarop: Voor Jozef, het hout van Efraim, en van het ganse huis Israels, zijn metgezellen.
17 Doe gij ze dan naderen, het een tot het ander tot een enig hout; en zij zullen tot een worden in uw hand.
18 En wanneer de kinderen uws volks tot u zullen spreken, zeggende: Zult gij ons niet te kennen geven, wat u deze dingen zijn?
19 Zo spreek tot hen: Alzo zegt de Heere HEERE: Ziet, Ik zal het hout van Jozef, dat in Efraims hand geweest is, en van de stammen Israels, zijn metgezellen, nemen, en Ik zal dezelve met hem voegen tot het hout van Juda, en zal ze maken tot een enig hout; en zij zullen een worden in Mijn hand.
20 De houten nu, op dewelke gij zult geschreven hebben, zullen in uw hand zijn voor hunlieder ogen.
21 Spreek dan tot hen: Zo zegt de Heere HEERE: Ziet, Ik zal de kinderen Israels halen uit het midden der heidenen, waarhenen zij getogen zijn, en zal ze vergaderen van rondom, en brengen hen in hun land;
22 En Ik zal ze maken tot een enig volk in het land, op de bergen Israels; en zij zullen allen te zamen een enigen Koning tot koning hebben; en zij zullen niet meer tot twee volken zijn, noch voortaan meer in twee koninkrijken verdeeld zijn.

23 En zij zullen zich niet meer verontreinigen met hun drekgoden, en met hun verfoeiselen, en met al hun overtredingen; en Ik zal ze verlossen uit al hun woonplaatsen, in dewelke zij gezondigd hebben, en zal ze reinigen; zo zullen zij Mij tot een volk zijn, en Ik zal hun tot een God zijn.
24 En Mijn Knecht David zal Koning over hen zijn; en zij zullen allen te zamen een Herder hebben; en zij zullen in Mijn rechten wandelen, en Mijn inzettingen bewaren en die doen.
25 En zij zullen wonen in het land, dat Ik Mijn knecht Jakob gegeven heb, waarin uw vaders gewoond hebben; ja, daarin zullen zij wonen, zij en hun kinderen, en hun kindskinderen tot in eeuwigheid, en Mijn Knecht David zal hunlieder Vorst zijn tot in eeuwigheid.
26 En Ik zal een verbond des vredes met hen maken, het zal een eeuwig verbond met hen zijn; en Ik zal ze inzetten en zal ze vermenigvuldigen, en Ik zal Mijn heiligdom in het midden van hen zetten tot in eeuwigheid.
27 En Mijn tabernakel zal bij hen zijn, en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn.
28 En de heidenen zullen weten, dat Ik de HEERE ben, Die Israel heilige, als Mijn heiligdom in het midden van hen zal zijn tot in eeuwigheid.

38
1 Wijders geschiedde des HEEREN woord tot mij, zeggende:
2 Mensenkind! zet uw aangezicht tegen Gog, het land van Magog, den hoofdvorst van Mesech en Tubal; en profeteer tegen hem,
3 En zeg: Zo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik wil aan u, o Gog, gij hoofdvorst van Mesech en Tubal!
4 En Ik zal u omwenden, en haken in uw kaken leggen, en Ik zal u uitvoeren, mitsgaders uw ganse heir, paarden en ruiteren, die altemaal volkomen wel gekleed zijn, een grote vergadering, met rondas en schild, die altemaal zwaarden handelen;
5 Perzen, Moren en Puteers met hen, die altemaal schild en helm voeren;
6 Gomer en al zijn benden, en het huis van Togarma, aan de zijden van het noorden, en al zijn benden; vele volken met u.
7 Zijt bereid en maakt u gereed, gij en uw ganse vergadering, die tot u vergaderd zijn; en wees gij hun tot een wacht.
8 Na vele dagen zult gij bezocht worden; in het laatste der jaren zult gij komen in het land, dat wedergebracht is van het zwaard, dat vergaderd is uit vele volken, op de bergen Israels, die steeds tot verwoesting geweest zijn; als hetzelve land uit de volken zal uitgevoerd zijn, en zij allemaal zeker zullen wonen.
9 Dan zult gij optrekken, gij zult aankomen als een onstuimige verwoesting, gij zult zijn als een wolk, om het land te bedekken; gij en al uw benden, en vele volken met u.
10 Alzo zegt de Heere HEERE: Te dien dage zal het ook geschieden, dat er raadslagen in uw hart zullen opkomen, en gij zult een kwade gedachte denken,
11 En zult zeggen: Ik zal optrekken naar dat dorpland, ik zal komen tot degenen, die in rust zijn, die zeker wonen, die altemaal wonen zonder muur, en grendel noch deuren hebben.
12 Om buit te buiten, en om roof te roven; om uw hand te wenden tegen de woeste plaatsen, die nu bewoond zijn, en tegen een volk, dat uit de heidenen verzameld is, dat vee en have verkregen heeft, wonende in het midden des lands.
13 Scheba, en Dedan, en de kooplieden van Tarsis, en alle hun jonge leeuwen zullen tot u zeggen: Komt gij, om buit te buiten? hebt gij uw vergadering vergaderd, om roof te roven? om zilver en goud weg te voeren, om vee en have weg te nemen, om een groten buit te buiten?
14 Daarom profeteer, o mensenkind! en zeg tot Gog: Zo zegt de Heere HEERE: Zult gij het, te dien dage, als Mijn volk Israel zeker woont, niet gewaar worden?
15 Gij zult dan komen uit uw plaats, uit de zijden van het noorden, gij en vele volken met u; die altemaal op paarden zullen rijden, een grote vergadering, en een machtig heir;
16 En gij zult optrekken tegen Mijn volk Israel, als een wolk, om het land te bedekken; in het laatste der dagen zal het geschieden; dan zal Ik u aanbrengen tegen Mijn land, opdat de heidenen Mij kennen, als Ik aan u, o Gog! voor hun ogen zal geheiligd worden.
17 Zo zegt de Heere HEERE: Zijt gij die, van welken Ik in verleden dagen gesproken heb, door den dienst Mijner knechten, de profeten Israels, die in die dagen geprofeteerd hebben, jaren lang, dat Ik u tegen hen zou aanbrengen?
18 Maar het zal geschieden te dien dage, ten dage als Gog tegen het land Israels zal aankomen, spreekt de Heere HEERE, dat Mijn grimmigheid in Mijn neus zal opkomen.
19 Want Ik heb gesproken in Mijn ijver, in het vuur Mijner verbolgenheid: Zo er niet, te dien dage, een groot beven zal zijn in het land Israels!
20 Zodat van Mijn aangezicht beven zullen de vissen der zee, en het gevogelte des hemels, en het gedierte des velds, en al het kruipend gedierte, dat op het aardrijk kruipt, en alle mensen, die op den aardbodem zijn; en de bergen zullen nedergeworpen worden, en de steile plaatsen zullen nedervallen, en alle muren zullen ter aarde nedervallen.
21 Want Ik zal het zwaard over hem roepen op al Mijn bergen, spreekt de Heere HEERE; het zwaard van een ieder zal tegen zijn broeder zijn.

22 En Ik zal met hem rechten, door pestilentie en door bloed; en Ik zal een overstelpenden plasregen, en grote hagelstenen, vuur en zwavel regenen op hem, en op zijn benden, en op de vele volken, die met hem zullen zijn.
23 Alzo zal Ik Mij groot maken, en Mij heiligen, en bekend worden voor de ogen van vele heidenen; en zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben.

39
1 Voorts, gij mensenkind! profeteer tegen Gog, en zeg: Zo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik wil aan u, o Gog, hoofdvorst van Mesech en Tubal!
2 En Ik zal u omwenden, en een zeshaak in u slaan, en u optrekken uit de zijden van het noorden, en Ik zal u brengen op de bergen Israels.
3 Maar Ik zal uw boog uit uw linkerhand slaan, en Ik zal uw pijlen uit uw rechterhand doen vallen.
4 Op de bergen Israels zult gij vallen, gij en al uw benden, en de volken, die met u zijn; Ik heb u aan de roofvogelen, aan het gevogelte van allen vleugel, en aan het gedierte des velds ter spijze gegeven.
5 Op het open veld zult gij vallen; want Ik heb het gesproken, spreekt de Heere HEERE.
6 En Ik zal een vuur zenden in Magog, en onder degenen, die in de eilanden zeker wonen; en zij zullen weten, dat Ik de HEERE ben.
7 En Ik zal Mijn heiligen Naam in het midden van Mijn volk Israel bekend maken, en zal Mijn heiligen Naam niet meer laten ontheiligen; en de heidenen zullen weten, dat Ik de HEERE ben, de Heilige in Israel.
8 Ziet, het komt en zal geschieden, spreekt de Heere HEERE; dit is de dag, van welken Ik gesproken heb.
9 En de inwoners der steden Israels zullen uitgaan, en vuur stoken en branden van de wapenen, zo van schilden als rondassen, van bogen en van pijlen, zo van handstokken als van spiesen; en zij zullen daarvan vuur stoken zeven jaren;
10 Zodat zij geen hout uit het veld zullen dragen, noch uit de wouden houwen, maar van de wapenen vuur stoken; en zij zullen beroven degenen, die hen beroofd hadden, en plunderen, die hen geplunderd hadden, spreekt de Heere HEERE.
11 En het zal te dien dage geschieden, dat Ik aan Gog aldaar een grafstede in Israel zal geven, het dal der doorgangers naar het oosten der zee; en datzelve zal den doorgangers den neus stoppen; en aldaar zullen zij begraven Gog en zijn ganse menigte, en zullen het noemen: Het dal van Gogs menigte.
12 Het huis Israels nu zal hen begraven, om het land te reinigen, zeven maanden lang.
13 Ja, al het volk des lands zal begraven, en het zal hun tot een naam zijn, ten dage als Ik zal verheerlijkt zijn, spreekt de Heere HEERE.
14 Ook zullen zij mannen uitscheiden, die gestadig door het land doorgaan, en doodgravers met de doorgangers, om te begraven degenen, die op den aardbodem zijn overgelaten, om dien te reinigen; ten einde van zeven maanden zullen zij onderzoek doen.
15 En deze doorgangers zullen door het land doorgaan, en als iemand een mensenbeen ziet, zo zal hij een merkteken daarbij oprichten; totdat de doodgravers hetzelve zullen hebben begraven in het dal van Gogs menigte.
16 Ook zo zal de naam der stad Hamona zijn. Alzo zullen zij het land reinigen.
17 Gij dan, mensenkind! zo zegt de Heere HEERE: Zeg tot het gevogelte van allen vleugel, en tot al het gedierte des velds: Vergadert u, en komt aan, verzamelt u van rondom, tot Mijn slachtoffer, dat Ik voor u geslacht heb, een groot slachtoffer, op de bergen Israels, en eet vlees, en drinkt bloed.
18 Het vlees der helden zult gij eten, en het bloed van de vorsten der aarde drinken; der rammen, der lammeren, en bokken, en varren, die altemaal gemesten van Basan zijn.
19 En gij zult het vette eten tot verzadiging toe, en bloed drinken tot dronkenschap toe; van Mijn slachtoffer, dat Ik voor u geslacht heb.
20 En gij zult verzadigd worden aan Mijn tafel van rij paarden en wagen paarden, van helden en alle krijgslieden, spreekt de Heere HEERE.
21 En Ik zal Mijn eer zetten onder de heidenen; en alle heidenen zullen Mijn oordeel zien, dat Ik gedaan heb, en Mijn hand, die Ik aan hen gelegd heb.

22 En die van het huis Israels zullen weten, dat Ik, de HEERE, hunlieder God ben, van dien dag af en voortaan.
23 En de heidenen zullen weten, dat die van het huis Israels gevankelijk zijn weggevoerd om hun ongerechtigheid, omdat zij tegen Mij hadden overtreden, en dat Ik Mijn aangezicht voor hen verborgen heb, en heb ze overgegeven in de hand hunner wederpartijders, zodat zij altemaal door het zwaard gevallen zijn;
24 Naar hun onreinigheid en naar hun overtredingen heb Ik met hen gehandeld, en Ik heb Mijn aangezicht voor hen verborgen.
25 Daarom zo zegt de Heere HEERE: Nu zal Ik Jakobs gevangenen wederbrengen, en zal Mij ontfermen over het ganse huis Israels, en Ik zal ijveren over Mijn heiligen Naam;
26 Als zij hun schande zullen gedragen hebben, en al hun overtreding, met dewelke zij tegen Mij hebben overtreden, toen zij in hun land zeker woonden, en er niemand was, die hen verschrikte.
27 Als Ik hen zal hebben wedergebracht uit de volken, en hen vergaderd zal hebben uit de landen hunner vijanden, en Ik aan hen geheiligd zal zijn voor de ogen van vele heidenen;
28 Dan zullen zij weten, dat Ik, de HEERE, hunlieder God ben, dewijl Ik ze gevankelijk heb doen wegvoeren onder de heidenen, maar heb ze weder verzameld in hun land, en heb aldaar niemand van hen meer overgelaten.
29 En Ik zal Mijn aangezicht voor hen niet meer verbergen, wanneer Ik Mijn Geest over het huis Israels zal hebben uitgegoten, spreekt de Heere HEERE.

40
1 In het vijf en twintigste jaar onzer gevankelijke wegvoering, in het begin des jaars, op den tienden der maand, in het veertiende jaar, nadat de stad geslagen was; even op dienzelfden dag, was de hand des HEEREN op mij, en Hij bracht mij derwaarts.
2 In de gezichten Gods bracht Hij mij in het land Israels, en Hij zette mij op een zeer hogen berg; en aan denzelven was als een gebouw ener stad tegen het zuiden.
3 Als Hij mij daarhenen gebracht had, ziet, zo was er een man, wiens gedaante was als de gedaante van koper; en in zijn hand was een linnen snoer, en een meetriet; en hij stond in de poort.
4 En die man sprak tot mij: Mensenkind! zie met uw ogen, en hoor met uw oren, en zet uw hart op alles, wat ik u zal doen zien; want, opdat ik u zou doen zien, zijt gij herwaarts gebracht; verkondig daarna den huize Israels alles, wat gij ziet.
5 En ziet, er was een muur buiten aan het huis, rondom henen, en in des mans hand was een meetriet van zes ellen, elke el van een el en een handbreed, en hij mat de breedte des gebouws een riet, en de hoogte een riet.
6 Toen kwam hij tot de poort, welke zag den weg naar het oosten, en hij ging bij derzelver trappen op, en mat den dorpel der poort een riet de breedte, en den anderen dorpel een riet de breedte.
7 En elk kamertje een riet de lengte, en een riet de breedte; en tussen de kamertjes vijf ellen; en den dorpel der poort, bij het voorhuis der poort van binnen, een riet.
8 Ook mat hij het voorhuis der poort van binnen, een riet.
9 Toen mat hij het andere voorhuis der poort, acht ellen, en haar posten twee ellen; en het voorhuis der poort was van binnen.
10 En de kamertjes der poort, den weg naar het oosten, waren drie van deze, en drie van gene zijde; die drie hadden enerlei maat; ook hadden de posten, van deze en van gene zijde, enerlei maat.
11 Voorts mat hij de wijdte der deur van de poort tien ellen; de lengte der poort dertien ellen.
12 En er was een ruim voor aan de kamertjes, van een el van deze, en een ruim van een el van gene zijde; en elk kamertje zes ellen van deze, en zes ellen van gene zijde.
13 Toen mat hij de poort van het dak van het ene kamertje af tot aan het dak van een ander; de breedte was vijf en twintig ellen; deur was tegenover deur.
14 Ook maakte hij posten van zestig ellen, namelijk tot den post des voorhofs, rondom de poort henen.
15 En van het voorste deel der poort des ingangs, tot aan het voorste deel van het voorhuis van de binnenpoort, waren vijftig ellen.
16 En er waren gesloten vensters aan de kamertjes, en aan hun posten inwaarts in de poort rondom henen; alzo ook aan de voorhuizen; de vensters nu waren rondom henen inwaarts, en aan de posten waren palmbomen.
17 Voorts bracht hij mij in het buitenste voorhof, en ziet, er waren kameren, en een plaveisel, dat gemaakt was in het voorhof rondom henen, dertig kameren waren er op het plaveisel.
18 Het plaveisel nu was aan de zijde van de poorten, tegenover de lengte van de poorten; dit was het benedenste plaveisel.
19 En hij mat de breedte, van het voorste deel der benedenste poort af, voor aan het binnenste voorhof, van buiten, honderd ellen, oostwaarts en noordwaarts.
20 Aangaande de poort nu, die den weg naar het noorden zag, aan het buitenste voorhof, hij mat derzelver lengte en derzelver breedte.
21 En haar kamertjes, drie van deze en drie van gene zijde; en haar posten en haar voorhuizen waren naar de maat der eerste poort; vijftig ellen haar lengte, en de breedte van vijf en twintig ellen.

22 En haar vensters, en haar voorhuizen, en haar palmbomen, waren naar de maat der poort, die den weg naar het oosten zag; en men ging daarin op met zeven trappen, en haar voorhuizen waren voor aan dezelve.
23 De poort nu van het binnenste voorhof was tegenover de poort van het noorden en van het oosten; en hij mat van poort tot poort honderd ellen.
24 Daarna voerde hij mij den weg naar het zuiden; en ziet, er was een poort den weg naar het zuiden; en hij mat derzelver posten, en derzelver voorhuizen, naar deze maten.
25 En zij had vensteren, ook aan haar voorhuizen, rondom henen, gelijk deze vensteren; de lengte was vijftig ellen, en de breedte vijf en twintig ellen.
26 En haar opgangen waren van zeven trappen, en haar voorhuizen waren voor aan dezelve; en zij had palmbomen, een van deze, en een van gene zijde aan haar posten.
27 Ook was er een poort in het binnenste voorhof, den weg naar het zuiden; en hij mat van poort tot poort, den weg naar het zuiden, honderd ellen.
28 Voorts bracht hij mij door de zuiderpoort tot het binnenvoorhof; en hij mat de zuiderpoort naar deze maten.
29 En haar kamertjes, en haar posten, en haar voorhuizen waren naar deze maten; en zij had vensteren, ook in haar voorhuizen, rondom henen; de lengte was vijftig ellen, en de breedte vijf en twintig ellen.
30 En er waren voorhuizen rondom henen; de lengte was vijf en twintig ellen, en de breedte vijf ellen.
31 En haar voorhuizen waren aan het buitenste voorhof, ook waren er palmbomen aan haar posten, en haar opgangen waren van acht trappen.
32 Daarna bracht hij mij tot het binnenste voorhof, den weg naar het oosten; en hij mat de poort, naar deze maten;
33 Ook haar kamertjes, en haar posten, en haar voorhuizen naar deze maten; en zij had vensteren ook aan haar voorhuizen, rondom henen; de lengte was vijftig ellen, en de breedte vijf en twintig ellen.
34 En haar voorhuizen waren aan het buitenste voorhof; ook waren er palmbomen aan haar posten, van deze en van gene zijde; en haar opgangen waren van acht trappen.
35 Daarna bracht hij mij tot de noorderpoort; en hij mat naar deze maten.
36 Haar kamertjes, haar posten en haar voorhuizen; ook had zij vensteren rondom henen; de lengte was vijftig ellen en de breedte vijf en twintig ellen.
37 En haar posten waren aan het buitenste voorhof; ook waren er palmbomen aan haar posten, van deze en van gene zijde; en haar opgangen waren van acht trappen.
38 Haar kameren nu en haar deuren waren bij de posten der poorten; aldaar wies men het brandoffer.
39 En in het voorhuis der poort waren twee tafelen van deze, en twee tafelen van gene zijde, om daarop te slachten het brandoffer, en het zondoffer, en het schuldoffer.
40 Ook waren er aan de zijde van buiten des opgangs, aan de deur der noorderpoort, twee tafelen; en aan de andere zijde, die aan het voorhuis der poort was, twee tafelen.
41 Vier tafelen van deze, en vier tafelen van gene zijde, aan de zijde der poort, acht tafelen, waarop men slachtte.
42 Maar de vier tafelen voor het brandoffer waren van gehouwen stenen, de lengte een el en een halve, en de breedte een el en een halve, en de hoogte een el; op dezelve nu leide men het gereedschap henen, waarmede men het brandoffer en slachtoffer slachtte.
43 De haardstenen nu waren een handbreed dik, ordentelijk geschikt in het huis rondom henen; en op de tafelen was het offervlees.
44 En van buiten de binnenste poort waren de kameren der zangers, in het binnenste voorhof, dat aan de zijde van de noorderpoort was; en het voorste deel derzelve was den weg naar het zuiden; een was er aan de zijde van de oostpoort, ziende den weg naar het noorden.

45 En hij sprak tot mij: Deze kamer, welker voorste deel den weg naar het zuiden is, is voor de priesteren, die de wacht des huizes waarnemen.
46 Maar de kamer, welker voorste deel den weg naar het noorden is, is voor de priesteren, die de wacht des altaars waarnemen; dat zijn de kinderen van Zadok, die uit de kinderen van Levi tot den HEERE naderen, om Hem te dienen.
47 En hij mat het voorhof: de lengte honderd ellen, en de breedte honderd ellen, vierkant; en het altaar was voor aan het huis.
48 Toen bracht hij mij tot het voorhuis des huizes, en hij mat elken post van het voorhuis, vijf ellen van deze, en vijf ellen van gene zijde; en de breedte der poort, drie ellen van deze, en drie ellen van gene zijde.
49 De lengte van het voorhuis twintig ellen, en de breedte elf ellen; en het was met trappen, bij dewelke men daarin opging; ook waren er pilaren aan de posten, een van deze, en een van gene zijde.

41
1 Voorts bracht hij mij tot den tempel; en hij mat de posten, zes ellen de breedte van deze, en zes ellen de breedte van gene zijde, de breedte der tent.
2 En de breedte der deur, tien ellen, en de zijden der deur, vijf ellen van deze, en vijf ellen van gene zijde; ook mat hij de lengte daarvan, veertig ellen, en de breedte twintig ellen.
3 Daarna ging hij in naar binnen, en mat den post der deur, twee ellen; en de deur zes ellen, en de breedte der deur zeven ellen.
4 Ook mat hij de lengte daarvan, twintig ellen, en de breedte twintig ellen voor aan den tempel; en hij zeide tot mij: Dit is de heiligheid der heiligheden.
5 En hij mat den wand des huizes zes ellen; en de breedte van elke zijkamer, vier ellen, rondom het huis henen rondom.
6 De zijkameren nu waren zijkamer boven zijkamer, drie, en dat dertig malen, en zij kwamen in den wand, die aan het huis was, tot die zijkamers rondom henen, opdat zij vastgehouden mochten worden; want zij werden niet vastgehouden in den wand des huizes.
7 En het was voor de zijkameren opwaarts naar boven al wijder, en gaf zich rondom; want het huis was omsingeld opwaarts naar boven, rondom het huis henen; daarom was de breedte des huizes naar boven; en alzo ging het onderste op naar het bovenste door het middelste.
8 En ik zag de hoogte des huizes rondom henen. De fondamenten der zijkameren waren van een vol riet, zes ellen, de el tot den oksel toe genomen.
9 De breedte van den wand, die tot de zijkameren was naar buiten, was vijf ellen; en dat ledig gelaten was, was de plaats der zijkameren, die aan het huis waren.
10 En tussen de kameren was een breedte van twintig ellen, rondom het huis, rondom henen.
11 De deuren nu van de zijkameren waren naar het ledig gelatene toe, de ene deur den weg naar het noorden, en de andere deur naar het zuiden; en de breedte van de ledig gelaten plaats was vijf ellen rondom henen.
12 Voorts van het gebouw, dat voor aan de afgesneden plaats was in den hoek des wegs naar het westen, was de breedte zeventig ellen, en van den wand des gebouws was de breedte vijf ellen rondom henen, en de lengte daarvan negentig ellen.
13 Voorts mat hij het huis, de lengte honderd ellen; ook de afgesneden plaats en het gebouw, en de wanden daarvan, de lengte honderd ellen.
14 En de breedte van het voorste deel des huizes, en der afgesneden plaats tegen het oosten, honderd ellen.
15 Ook mat hij de lengte des gebouws voor aan de afgesneden plaats dat achter dezelve was, en derzelver galerijen van deze en van gene zijde, honderd ellen; met den binnensten tempel, en de voorhuizen des voorhofs.
16 De dorpelen, en de gesloten vensters en de galerijen rondom die drie, tegenover den dorpel, waren beschoten met hout rondom henen, en van de aarde tot aan de vensteren; de vensteren waren bedekt;
17 Tot hetgeen boven de deur was, en tot het binnenste en buitenste huis toe, en aan den gansen wand rondom henen in het binnenste en buitenste, al bij maten.
18 En het was gemaakt met cherubs en palmbomen; zodat er een palmboom was tussen cherub en cherub, en elke cherub had twee aangezichten;
19 Namelijk, eens mensen aangezicht tegen den palmboom van deze, en eens jongen leeuws aangezicht tegen den palmboom van gene zijde; gemaakt in het ganse huis rondom henen.
20 Van de aarde af tot boven de deur waren de cherubs en de palmbomen gemaakt, ook aan den wand des tempels.
21 De posten des tempels waren vierkant; en aangaande het voorste deel des heiligdoms, de ene gedaante was als de andere gedaante.

22 De hoogte des houten altaars was drie ellen, en zijn lengte twee ellen, en het had zijn hoeken; en zijn lengte en zijn wanden waren van hout. En hij sprak tot mij: Dit is de tafel, die voor des HEEREN aangezicht zal zijn.
23 De tempel nu en het heiligdom hadden beide twee deuren.
24 En er waren twee bladen aan de deuren; te weten twee bladen, die men omdraaien kon; twee aan de ene deur, en twee bladen aan de andere.
25 En aan dezelve, namelijk aan de deuren des tempels, waren cherubs en palmbomen gemaakt, gelijk als er aan de wanden gemaakt waren; en het hout aan het voorste deel van het voorhuis van buiten was dik.
26 En aan de gesloten vensteren waren ook palmbomen van deze en van gene zijde, aan de zijden van het voorhuis; en aan de zijkameren van het huis, en aan de dikke planken.

42
1 Daarna bracht hij mij uit tot het buitenste voorhof; den weg naar den weg van het noorden; en hij bracht mij tot de kameren, die tegenover de afgesneden plaats, en die tegenover het gebouw tegen het noorden waren:
2 Voor aan de lengte van de honderd ellen naar de deur van het noorden; en de breedte was vijftig ellen.
3 Tegenover de twintig ellen, die het binnenste voorhof had, en tegenover het plaveisel, dat het buitenste voorhof had, was galerij tegen galerij, in drie rijen.
4 En voor de kameren was een wandeling van tien ellen de breedte; naar binnen toe, en een weg van een el; en de deuren van dezelve waren tegen het noorden.
5 De bovenste kameren nu waren nauwer (omdat de galerijen hoger waren dan dezelve), dan de onderste en dan de middelste des gebouws.
6 Want zij waren wel van drie rijen, maar hadden geen pilaren gelijk de pilaren der voorhoven; daarom waren zij benauwder dan de onderste en dan de middelste van de aarde af.
7 De muur nu, die naar buiten tegenover de kameren was, den weg naar het buitenste voorhof, voor aan de kameren, de lengte van dien was vijftig ellen.
8 Want de lengte der kameren, die het buitenste voorhof had, was vijftig ellen; en ziet, voor aan den tempel waren honderd ellen.
9 Van onder deze kameren nu was de ingang van het oosten, als iemand tot dezelve ingaat, uit het buitenste voorhof.
10 Aan de breedte van den muur des voorhofs, den weg naar het oosten, voor aan de afgesneden plaats, en voor aan het gebouw, waren kameren.
11 En de weg voor dezelve henen was als de gedaante der kameren, die den weg naar het noorden waren, naar derzelver lengte, alzo naar derzelver breedte; en al haar uitgangen waren ook naar derzelver wijzen en naar derzelver deuren.
12 En gelijk de deuren der kameren, die den weg naar het zuiden waren, was er een deur in het hoofd van den weg, den weg voor aan den rechten muur, den weg naar het oosten, als men daar ingaat.
13 Toen zeide hij tot mij: De kameren van het noorden, en de kameren van het zuiden, die voor aan de afgesneden plaats zijn, dat zijn heilige kameren, waarin de priesters, die tot den HEERE naderen, die allerheiligste dingen zullen eten; aldaar zullen zij de allerheiligste dingen henenleggen, en het spijsoffer, en het zondoffer, en het schuldoffer, want de plaats is heilig.
14 Als de priesters ingegaan zullen zijn, zo zullen zij uit het heiligdom niet weder uitgaan in het buitenste voorhof, maar aldaar hun klederen henenleggen, in dewelke zij gediend hebben, want die zijn een heiligheid; en zij zullen andere klederen aantrekken, en naderen tot hetgeen voor het volk is.
15 Als hij nu de maten van het binnenste huis geeindigd had, zo bracht hij mij uit, den weg naar de poort, die den weg naar het oosten zag, en hij mat ze rondom henen.
16 Hij mat de oostzijde met het meetriet; vijfhonderd rieten, met het meetriet, rondom.
17 Hij mat de noordzijde, vijfhonderd rieten, met het meetriet, rondom.
18 De zuidzijde mat hij, vijfhonderd rieten, met het meetriet.
19 Hij ging om naar de westzijde, en hij mat vijfhonderd rieten, met het meetriet.
20 Hij mat het aan de vier zijden; het had een muur rondom henen, de lengte was vijfhonderd rieten, en de breedte vijfhonderd, om onderscheid te maken tussen het heilige en onheilige.

43
1 Toen leidde hij mij tot de poort, de poort, die den weg naar het oosten zag.
2 En ziet, de heerlijkheid des Gods van Israel kwam van den weg naar het oosten; en Zijn stem was als het geruis van vele wateren, en de aarde werd verlicht van Zijn heerlijkheid.
3 En alzo was de gedaante van het gezicht, dat ik zag, gelijk het gezicht, dat ik gezien had, toen ik kwam, om de stad te verderven; en het waren gezichten, als het gezicht, dat ik gezien had aan de rivier Chebar; en ik viel op mijn aangezicht.
4 En de heerlijkheid des HEEREN kwam in het huis, door den weg der poort, die den weg naar het oosten zag.
5 En de Geest nam mij op, en bracht mij in het binnenste voorhof; en ziet, de heerlijkheid des HEEREN had het huis vervuld.
6 En ik hoorde Een, Die met mij sprak, uit het huis; en de man was bij mij, staande.
7 En Hij zeide tot mij: Mensenkind! dit is de plaats Mijns troons, en de plaats der zolen Mijner voeten, alwaar Ik wonen zal in het midden der kinderen Israels, in eeuwigheid; en die van het huis Israels zullen Mijn heiligen Naam niet meer verontreinigen, zij noch hun koningen, met hun hoererij en met de dode lichamen hunner koningen, op hun hoogten;
8 Als zij hun dorpel stelden aan Mijn dorpel, en hun post nevens Mijn post, dat er maar een wand tussen Mij en tussen hen was, en verontreinigden Mijn heiligen Naam met hun gruwelen, die zij deden; waarom Ik ze verteerd heb in Mijn toorn.
9 Nu zullen zij hun hoererij en de dode lichamen hunner koningen verre van Mij wegdoen; en Ik zal in het midden van hen wonen in eeuwigheid.
10 Gij mensenkind; wijs den huize Israels dit huis, opdat zij schaamrood worden vanwege hun ongerechtigheden, en laat ze het patroon afmeten.
11 En indien zij schaamrood worden vanwege alles, wat zij gedaan hebben, zo maak hun bekend den vorm van het huis, en zijn gestaltenis, en zijn uitgangen, en zijn ingangen, en al zijn vormen, en al zijn ordinantien, ja, al zijn vormen en al zijn wetten; en schrijf het voor hun ogen, opdat zij zijn gansen vorm en al zijn ordinantien bewaren, en dezelve doen.
12 Dit is de wet van het huis: op de hoogte des bergs zal zijn ganse grens, rondom henen, een heiligheid der heiligheden zijn; ziet, dit is de wet van het huis.
13 En dit zijn de maten des altaars naar de ellen, zijnde de el een el en een handbreed; de boezem van een el, en een el de breedte; en zijn einde aan zijn rand rondom een span; en dit is de rug des altaars.
14 Van den boezem nu op de aarde tot aan het onderste afzetsel, twee ellen; en de breedte een el; en van het kleinste afzetsel tot aan het grootste afzetsel, vier ellen, en de breedte een el.
15 En de Harel vier ellen; en van den Ariel voorts opwaarts, de vier hoornen.
16 De Ariel nu, twaalf ellen de lengte, met twaalf ellen breedte, vierkant aan zijn vier zijden.
17 En het afzetsel veertien ellen de lengte, met veertien ellen breedte, aan zijn vier zijden, en de rand rondom hetzelve, de helft ener el; en de boezem daaraan, een el rondom; en zijn trappen ziende naar het oosten.
18 En Hij zeide tot mij: Mensenkind! zo zegt de Heere HEERE: Dit zijn de ordinantien des altaars, ten dage als men het zal maken, om brandoffer daarop te offeren, en om bloed daarop te sprengen.
19 En gij zult aan de Levietische priesteren, dewelke uit het zaad van Zadok zijn, die tot Mij naderen (spreekt de Heere HEERE), om Mij te dienen, geven een var, een jong rund, ten zondoffer.
20 En gij zult van deszelfs bloed nemen, en doen het aan zijn vier hoornen, en aan de vier hoeken der afzetsels, en aan den rand rondom; alzo zult gij het ontzondigen, en het verzoenen.
21 Daarna zult gij den var des zondoffers nemen; en hij zal hem verbranden in een bestelde plaats van het huis buiten het heiligdom.

22 En op den tweeden dag zult gij een volkomen geitenbok offeren ten zondoffer; en zij zullen het altaar ontzondigen, gelijk als zij dat ontzondigd hebben met den var.
23 Als gij een einde zult gemaakt hebben van het ontzondigen, dan zult gij een var, een volkomen jong rund, offeren, en een volkomen ram van de kudde.
24 En gij zult ze offeren voor het aangezicht des HEEREN; en de priesteren zullen zout daarop werpen, en zullen ze offeren ten brandoffer den HEERE.
25 Zeven dagen zult gij dagelijks een bok des zondoffers bereiden; ook zullen zij een var, een jong rund, en een ram van de kudde, beide volkomen bereiden.
26 Zeven dagen zullen zij het altaar verzoenen, en het reinigen, en zijn handen vullen.
27 Als zij nu deze dagen zullen voleind hebben, dan zal het op den achtsten dag en voortaan geschieden, dat de priesters uw brandofferen en uw dankofferen op het altaar zullen bereiden; en Ik zal een welgevallen aan ulieden hebben, spreekt de Heere HEERE.

44
1 Toen deed hij mij wederkeren den weg naar de poort van het buitenste heiligdom, die naar het oosten zag; en die was toegesloten.
2 En de HEERE zeide tot mij: Deze poort zal toegesloten zijn, zij zal niet geopend worden, noch iemand door dezelve ingaan, omdat de HEERE, de God Israels, door dezelve is ingegaan; daarom zal zij toegesloten zijn.
3 De vorst, de vorst, die zal in dezelve zitten, om brood te eten voor het aangezicht des HEEREN; door den weg van het voorhuis der poort zal hij ingaan, en door den weg van hetzelve zal hij uitgaan.
4 Daarna bracht hij mij den weg der noorderpoort, voor aan het huis; en ik zag, en ziet, de heerlijkheid des HEEREN had het huis des HEEREN vervuld; toen viel ik op mijn aangezicht.
5 En de HEERE zeide tot mij: Mensenkind! zet er uw hart op, en zie met uw ogen, en hoor met uw oren alles, wat Ik met u spreken zal, van alle inzettingen van het huis des HEEREN, en van al zijn wetten; en zet uw hart op de ingang van het huis, met alle uitgangen des heiligdoms.
6 En zeg tot die wederspannigen, tot het huis Israels: Zo zegt de Heere HEERE: Het is te veel voor ulieden, vanwege al uw gruwelen, o huis Israels.
7 Dewijl gijlieden vreemden hebt ingebracht, onbesnedenen van hart en onbesnedenen van vlees, om in Mijn heiligdom te zijn, om dat te ontheiligen, te weten Mijn huis; als gij Mijn brood, het vette en het bloed offerdet, en zij Mijn verbond verbraken, nevens al uw gruwelen.
8 En gijlieden hebt de wacht van Mijn heilige dingen niet waargenomen; maar gij hebt uzelven enigen tot wachters Mijner wacht gesteld in Mijn heiligdom.
9 Alzo zegt de Heere HEERE: Geen vreemde, onbesneden van hart, en onbesneden van vlees, zal in Mijn heiligdom ingaan, van enigen vreemde, die in het midden der kinderen Israels is.
10 Maar de Levieten, die verre van Mij geweken zijn, als Israel ging dolen, die van Mij zijn afgedwaald, hun drekgoden achterna, zullen wel hun ongerechtigheid dragen;
11 Nochtans zullen zij in Mijn heiligdom bedienaars zijn, in de ambten aan de poorten van het huis, en zij zullen het huis bedienen; zij zullen het brandoffer en het slachtoffer voor het volk slachten, en zullen voor hun aangezicht staan, om hen te dienen;
12 Omdat zij henlieden gediend hebben voor het aangezicht hunner drekgoden, en den huize Israels tot een aanstoot der ongerechtigheid geweest zijn, daarom heb Ik Mijn hand tegen hen opgeheven, spreekt de Heere HEERE, dat zij hun ongerechtigheid zullen dragen.
13 En zij zullen tot Mij niet naderen, om Mij het priesterambt te bedienen, en om te naderen tot al Mijn heilige dingen, tot de allerheiligste dingen; maar zullen hun schande dragen, en hun gruwelen, die zij gedaan hebben.
14 Daarom zal Ik hen stellen tot wachters van de wacht des huizes, aan al zijn dienst, en aan alles, wat daarin zal gedaan worden.
15 Maar de Levietische priesters, de kinderen van Zadok, die de wacht Mijns heiligdoms hebben waargenomen, als de kinderen Israels van Mij afdwaalden, die zullen tot Mij naderen, om Mij te dienen; en zullen voor Mijn aangezicht staan, om Mij het vette en het bloed te offeren, spreekt de Heere HEERE;
16 Die zullen in Mijn heiligdom ingaan, en die zullen tot Mijn tafel naderen om Mij te dienen, en zij zullen Mijn wacht waarnemen.
17 En het zal geschieden, als zij tot de poorten van het binnenste voorhof zullen ingaan, dat zij linnen klederen zullen aantrekken; maar wol zal op hen niet komen, als zij dienen in de poorten van het binnenste voorhof, en inwaarts.
18 Linnen huiven zullen op hun hoofd zijn, en linnen onderbroeken zullen op hun lenden zijn; zij zullen zich niet gorden in het zweet.
19 En als zij uitgaan tot het buitenste voorhof, namelijk tot het buitenste voorhof tot het volk, zullen zij hun klederen, in dewelke zij gediend hebben, uittrekken, en dezelve henenleggen in de

heilige kameren; en zullen andere klederen aantrekken, opdat zij het volk niet heiligen met hun klederen.
20 En zij zullen hun hoofd niet glad afscheren, ook de lokken niet lang laten wassen; behoorlijk zullen zij hun hoofden bescheren.
21 Ook zal geen priester wijn drinken, als zij in het binnenste voorhof zullen ingaan.
22 Ook zullen zij zich geen weduwe of verstotene tot vrouwen nemen; maar jonge dochters van het zaad van het huis Israels, of een weduwe, die een weduwe zal geweest zijn van een priester, zullen zij nemen.
23 En zij zullen Mijn volk onderscheid leren tussen het heilige en onheilige, en hun bekend maken het onderscheid tussen het onreine en reine.
24 En over een twistzaak zullen zij staan om te richten; naar Mijn rechten zullen zij hen richten; en zij zullen Mijn wetten en Mijn inzettingen op al Mijn gezette hoogtijden houden, en Mijn sabbatten heiligen.
25 Ook zal geen van hen tot een doden mens ingaan, dat hij onrein worde; maar om een vader, of om een moeder, of om een zoon, of om een dochter, om een broeder of om een zuster, die geens mans geweest is, zullen zij zich mogen verontreinigen.
26 En na zijn reiniging zullen zij hem zeven dagen tellen.
27 En ten dage, als hij in het heilige zal ingaan, in het binnenste voorhof, om in het heilige te dienen, zal hij zijn zondoffer offeren, spreekt de Heere HEERE.
28 Dit nu zal hun tot een erfenis zijn: Ik ben hun Erfenis; daarom zult gij hunlieden geen bezitting geven in Israel; Ik ben hun Bezitting.
29 Het spijsoffer, en het zondoffer, en het schuldoffer, die zullen zij eten; ook zal al het verbannene in Israel het hunne zijn.
30 En de eerstelingen van alle eerste vruchten van alles, en alle hefoffer van alles, van al uw hefofferen, zullen der priesteren zijn; ook zult gij de eerstelingen van uw deeg den priester geven, om den zegen op uw huis te doen rusten.
31 Geen aas, noch wat verscheurd is van het gevogelte, of van het vee, zullen de priesters eten.

45
1 Als gijlieden nu het land zult doen vallen in erfenis, zo zult gij een hefoffer den HEERE offeren, tot een heilige plaats, van het land; de lengte zal zijn de lengte van vijf en twintig duizend meetrieten, en de breedte tien duizend; dat zal in zijn gehele grenzen rondom heilig zijn.
2 Hiervan zullen tot het heiligdom zijn vijfhonderd met vijfhonderd, vierkant rondom; en het zal vijftig ellen hebben tot een buitenruim rondom.
3 Alzo zult gij meten van deze maat, de lengte van vijf en twintig duizend, en de breedte van tien duizend en daarin zal het heiligdom zijn met het heilige der heiligen.
4 Dat zal een heilige plaats zijn van het land; zij zal zijn voor de priesteren, die het heiligdom bedienen, die naderen om den HEERE te dienen; en het zal hun een plaats zijn tot huizen, en een heilige plaats voor het heiligdom.
5 Voorts zullen de Levieten, die dienaars des huizes, ook de lengte hebben van vijf en twintig duizend, en de breedte van tien duizend, hunlieden tot een bezitting, voor twintig kameren.
6 En tot bezitting van de stad zult gij geven de breedte van vijf duizend en de lengte van vijf en twintig duizend, tegenover het heilig hefoffer; voor het ganse huis Israels zal het zijn.
7 De vorst nu zal zijn deel hebben van deze en van gene zijde des heiligen hefoffers en der bezitting der stad, voor aan het heilig hefoffer, en voor aan de bezitting der stad; van den westerhoek westwaarts, en van den oosterhoek oostwaarts; en de lengte zal zijn tegenover een der delen, van de westergrens tot de oostergrens toe.
8 Dit land aangaande, het zal hem tot een bezitting zijn in Israel; en Mijn vorsten zullen Mijn volk niet meer verdrukken, maar den huize Israels het land laten, naar hun stammen.
9 Alzo zegt de Heere HEERE: Het is te veel voor u, gij vorsten Israels! doet geweld en verstoring weg, en doet recht en gerechtigheid; neemt uw uitstotingen op van Mijn volk, spreekt de Heere HEERE.
10 Een rechte waag, en een rechte efa, en een rechte bath zult gijlieden hebben.
11 Een efa en een bath zullen van enerlei mate zijn, dat een bath het tiende deel van een homer houde; ook een efa het tiende deel van een homer; de mate daarvan zal zijn naar den homer.
12 En de sikkel zal zijn van twintig gera; twintig sikkelen, vijf en twintig sikkelen en vijftien sikkelen, zal ulieden een pond zijn.
13 Dit is het hefoffer, dat gijlieden offeren zult: het zesde deel van een efa van een homer tarwe; ook zult gij het zesde deel van een efa geven van een homer gerst.
14 Aangaande de inzetting van olie, van een bath olie; gij zult offeren het tiende deel van een bath uit een kor, hetwelk is een homer van tien bath, want tien bath zijn een homer.
15 Voorts een lam uit de kudde, uit de tweehonderd, uit het waterrijke land van Israel, tot spijsoffer, en tot brandoffer, en tot dankofferen om verzoening over hen te doen, spreekt de Heere HEERE.
16 Al het volk des lands zal in dit hefoffer zijn, voor den vorst in Israel.
17 En het zal den vorst opleggen te offeren de brandofferen, en het spijsoffer, en het drankoffer, op de feesten, en op de nieuwe maanden, en op de sabbatten, op alle gezette hoogtijden van het huis Israels; hij zal het zondoffer, en het spijsoffer, en het brandoffer, en de dankofferen doen, om verzoening te doen voor het huis Israels.
18 Alzo zegt de Heere HEERE: In de eerste maand, op den eersten der maand, zult gij een volkomen var, een jong rund, nemen; en gij zult het heiligdom ontzondigen.
19 En de priester zal van het bloed des zondoffers nemen, en doen het aan de posten des huizes, en aan de vier hoeken van het afzetsel des altaars, en aan de posten der poorten van het binnenste voorhof.
20 Alzo zult gij ook doen op den zevenden in die maand; vanwege den afdwalende, en vanwege den slechte; alzo zult gijlieden het huis verzoenen.
21 In de eerste maand, op den veertienden dag der maand, zal ulieden het pascha zijn; een feest van zeven dagen, ongezuurde broden zal men eten.

22 En de vorst zal op denzelven dag voor zichzelven, en voor al het volk des lands, bereiden een var des zondoffers.
23 En de zeven dagen van het feest zal hij een brandoffer den HEERE bereiden, van zeven varren en zeven rammen, die volkomen zijn, dagelijks, de zeven dagen lang, en een zondoffer van een geitenbok, dagelijks.
24 Ook zal hij een spijsoffer bereiden, een efa tot een var, en een efa tot een ram; en een hin olie tot een efa.
25 In de zevende maand, op den vijftienden dag der maand zal hij op het feest desgelijks doen, zeven dagen lang; gelijk het zondoffer, gelijk het brandoffer, en gelijk het spijsoffer, en gelijk de olie.

46
1 Alzo zegt de Heere HEERE: De poort van het binnenste voorhof, die naar het oosten ziet; zal de zes werkdagen gesloten zijn; maar op den sabbatdag zal zij geopend worden; ook zal zij geopend worden op den dag van de nieuwe maan.
2 En de vorst zal ingaan door den weg van het voorhuis derzelve poort van buiten, en zal staan aan den post van de poort; en de priesters zullen zijn brandofferen en zijn dankofferen bereiden, en hij zal aanbidden aan den dorpel der poort, en daarna uitgaan; doch de poort zal niet gesloten worden tot op den avond.
3 Ook zal het volk des lands aanbidden voor de deur derzelve poort, op de sabbatten en op de nieuwe manen, voor het aangezicht des HEEREN.
4 Het brandoffer nu, dat de vorst den HEERE zal offeren, zal op den sabbatdag zijn, zes volkomen lammeren, en een volkomen ram.
5 En het spijsoffer, een efa tot den ram, maar tot de lammeren zal het spijsoffer een gave zijner hand zijn; en olie, een hin tot een efa.
6 Maar op den dag van de nieuwe maan, een var, een jong rund, van de volkomene, en zes lammeren, en een ram; volkomen zullen zij zijn.
7 En ten spijsoffer zal hij bereiden een efa tot den var, en een efa tot den ram; maar tot de lammeren, zoals zijn hand bekomen zal; en een hin olie tot een efa.
8 En als de vorst ingaat, zal hij door den weg van het voorhuis der poort ingaan, en door deszelfs weg weder uitgaan.
9 Maar als het volk des lands voor het aangezicht des HEEREN komt, op de gezette hoogtijden, die door den weg van de noorderpoort ingaat om te aanbidden, zal door den weg van de zuiderpoort weder uitgaan; en die door den weg van de zuiderpoort ingaat, zal door den weg van de noorderpoort weder uitgaan; hij zal niet wederkeren door den weg der poort, door dewelke hij is ingegaan, maar recht voor zich henen uitgaan.
10 De vorst nu zal in het midden van hen ingaan, als zij ingaan; en als zij uitgaan, zullen zij samen uitgaan.
11 Voorts op de feesten, en op de gezette hoogtijden zal het spijsoffer zijn, een efa tot een var, en een efa tot een ram; maar tot de lammeren, een gave zijner hand; en olie, een hin tot een efa.
12 En als de vorst een vrijwillig offer zal doen, een brandoffer of dankofferen tot een vrijwillig offer den HEERE, zo zal men hem de poort openen, die naar het oosten ziet; en hij zal zijn brandoffer en zijn dankofferen doen, gelijk als hij zal gedaan hebben op den sabbatdag; en als hij weder uitgaat, zal men de poort sluiten, nadat hij uitgegaan zal zijn.
13 Wijders zult gij een volkomen eenjarig lam dagelijks bereiden ten brandoffer den HEERE; alle morgens zult gij dat bereiden.
14 En gij zult ten spijsoffer daarop doen, alle morgens een zesde deel van een efa, en olie een derde deel van een hin, om de meelbloem te bedruipen; tot een spijsoffer den HEERE, tot eeuwige inzettingen, geduriglijk.
15 Zij zullen dan het lam, en het spijsoffer, en de olie alle morgens bereiden tot een gedurig brandoffer.
16 Alzo zegt de Heere HEERE: Wanneer de vorst aan iemand van zijn zonen een geschenk zal geven van zijn erfenis, dat zullen zijn zonen hebben; het zal hun bezitting zijn in erfenis.
17 Maar wanneer hij van zijn erfenis een geschenk zal geven aan een van zijn knechten, die zal dat hebben tot het vrijjaar toe; dan zal het tot den vorst wederkeren; het is immers zijn erfenis, zijn zonen zullen het hebben.
18 En de vorst zal niets nemen van de erfenis des volks, om hen van hun bezitting te beroven; van zijn bezitting zal hij zijn zonen erf nalaten; opdat niet Mijn volk, een iegelijk uit zijn erfenis, verstrooid worde.

19 Daarna bracht hij mij door den ingang, die aan de zijde der poort was, tot de heilige kameren, den priesteren toe behorende, die naar het noorden zagen, en ziet, aldaar was een plaats aan beide zijden, naar het westen.
20 En hij zeide tot mij: Dit is de plaats, alwaar de priesters het schuldoffer en het zondoffer zullen koken; en waar zij het spijsoffer zullen bakken, opdat zij het niet uitbrengen in het buitenste voorhof, om het volk te heiligen.
21 Toen bracht hij mij in het buitenste voorhof, en voerde mij om in de vier hoeken des voorhofs; en ziet, in elken hoek des voorhofs was een ander voorhofje.
22 In de vier hoeken des voorhofs waren voorhofjes met schoorstenen, van veertig ellen de lengte, en dertig de breedte; dezelve vier hoekhofjes hadden enerlei maat.
23 En er was rondom in dezelve een ringmuur, rondom deze vier; en er waren keukens gemaakt beneden aan de ringmuren rondom.
24 En hij zeide tot mij: Dit zijn de keukens, alwaar de dienaars des huizes het slachtoffer des volks zullen koken.

47
1 Daarna bracht hij mij weder tot de deur van het huis, en ziet, er vloten wateren uit, van onder den dorpel des huizes naar het oosten; want het voorste deel van het huis was in het oosten, en de wateren daalden af van onderen, uit de rechterzijde des huizes, van het zuiden des altaars.
2 En hij bracht mij uit door den weg van de noorderpoort, en voerde mij om door den weg van buiten, tot de buitenpoort, den weg, die naar het oosten ziet; en ziet, de wateren sprongen uit de rechterzijde.
3 Als nu die man naar het oosten uitging, zo was er een meetsnoer in zijn hand; en hij mat duizend ellen, en deed mij door de wateren doorgaan, en de wateren raakten tot aan de enkelen.
4 Toen mat hij nog duizend ellen, en deed mij door de wateren doorgaan, en de wateren raakten tot aan de knieen; en hij mat nog duizend, en deed mij doorgaan, en de wateren raakten tot aan de lenden.
5 Voorts mat hij nog duizend, en het was een beek, waar ik niet kon doorgaan; want de wateren waren hoge wateren, waar men door zwemmen moest, een beek, waar men niet kon doorgaan.
6 En hij zeide tot mij: Hebt gij het gezien, mensenkind? Toen voerde hij mij, en bracht mij weder tot aan den oever der beek.
7 Als ik wederkeerde, ziet, zo was er aan den oever der beek zeer veel geboomte, van deze en van gene zijde.
8 Toen zeide hij tot mij: Deze wateren vlieten uit naar het voorste Galilea, en dalen af in het vlakke veld; daarna komen zij in de zee; in de zee uitgebracht zijnde, zo worden de wateren gezond.
9 Ja, het zal geschieden, dat alle levende ziel, die er wemelt, overal, waarhenen een der twee beken zal komen, leven zal, en daar zal zeer veel vis zijn, omdat deze wateren daarhenen zullen gekomen zijn, en zij zullen gezond worden, en het zal leven, alles, waarhenen deze beek zal komen.
10 Ook zal het geschieden, dat er vissers aan dezelve zullen staan, van En-gedi aan tot En-eglaim toe; daar zullen plaatsen zijn tot uitspreiding der netten; haar vis zal naar zijn aard wezen als de vis van de grote zee, zeer menigvuldig.
11 Doch haar modderige plaatsen en haar moerassen zullen niet gezond worden, zij zijn tot zout overgegeven.
12 Aan de beek nu, aan haar oever, zal van deze en van gene zijde opgaan allerlei spijsgeboomte, welks blad niet zal afvallen, noch de vrucht daarvan vergaan; in zijn maanden zal het nieuwe vruchten voortbrengen; want zijn wateren vlieten uit het heiligdom; en zijn vrucht zal zijn tot spijze, en zijn blad tot heling.
13 Alzo zegt de Heere HEERE: Dit zal de landpale zijn, naar dewelke gij het land ten erve zult nemen, naar de twaalf stammen Israels: Jozef twee snoeren.
14 En gij zult dat erven, de een zowel als de ander; over hetwelk Ik Mijn hand heb opgeheven, dat Ik het uw vaderen zou geven; en ditzelve land zal ulieden in erfenis vallen.
15 Dit nu zal de landpale des lands zijn: aan den noorderhoek, van de grote zee af, den weg van Hethlon, waar men komt te Zedad.
16 Hamath, Berotha, Sibraim, dat tussen de landpale van Damaskus en tussen de landpale van Hamath is; Hazar Hattichon, dat aan de landpale van Havran is.
17 Alzo zal de landpale van de zee af zijn, Hazar-enon, de landpale van Damaskus, en het noorden noordwaarts, en de landpale van Hamath; en dat zal de noorderhoek zijn.
18 Den oosterhoek nu zult gijlieden meten van tussen Havran, en van tussen Damaskus, en van tussen Gilead, en van tussen het land Israels aan den Jordaan, van de landpale af tot de Oostzee toe; en dat zal de oosterhoek zijn.
19 En den zuiderhoek zuidwaarts van Thamar af, tot aan het twistwater van Kades, voorts naar de beek henen, tot aan de grote zee; en dat zal de zuiderhoek zuidwaarts zijn.

20 En den westerhoek, de grote zee, van de landpale af tot daar men recht tegenover Hamath komt; dat zal de westerhoek zijn.
21 Ditzelve land nu zult gij ulieden uitdelen naar de stammen Israels.
22 Maar het zal geschieden, dat gij hetzelve zult doen vallen in erfenis voor ulieden, en voor de vreemdelingen, die in het midden van u verkeren, die kinderen in het midden van u zullen gewonnen hebben; en zij zullen ulieden zijn, als een inboorling onder de kinderen Israels; zij zullen met ulieden in erfenis vallen, in het midden der stammen Israels.
23 Ook zal het geschieden, in den stam, bij welken de vreemdeling verkeert, aldaar zult gij hem zijn erfenis geven, spreekt de Heere HEERE.

48
1 Dit nu zijn de namen der stammen. Van het einde noordwaarts, aan de zijde des wegs van Hethlon, waar men komt te Hamath, Hazar-enan, de landpale van Damaskus, noordwaarts aan de zijde van Hamath (ook zal hij den ooster hoek en westerhoek hebben), zal Dan een snoer hebben.
2 En aan de landpale van Dan, van den oosterhoek tot den westerhoek toe, Aser een.
3 En aan de landpale van Aser, van den oosterhoek af tot den westerhoek toe, Nafthali een.
4 En aan de landpale van Nafthali, van den oosterhoek tot den westerhoek toe, Manasse een.
5 En aan de landpale van Manasse, van den oosterhoek tot den westerhoek toe, Efraim een.
6 En aan de landpale van Efraim, van den oosterhoek tot den westerhoek toe, Ruben een.
7 En aan de landpale van Ruben, van den oosterhoek tot den westerhoek toe, Juda een.
8 Aan de landpale nu van Juda, van den oosterhoek tot den westerhoek toe, zal het hefoffer zijn, dat gijlieden zult offeren, vijf en twintig duizend meetrieten in breedte, en de lengte, als van een der andere delen, van den oosterhoek tot den westerhoek toe; en het heiligdom zal in het midden deszelven zijn.
9 Het hefoffer, dat gijlieden den HEERE zult offeren, zal wezen de lengte van vijf en twintig duizend, en de breedte van tien duizend.
10 En daarin zal het heilig hefoffer zijn voor de priesteren, noordwaarts de lengte van vijf en twintig duizend, en westwaarts de breedte van tien duizend, en oostwaarts de breedte van tien duizend, en zuidwaarts de lengte van vijf en twintig duizend; en het heiligdom des HEEREN zal in het midden deszelven zijn.
11 Het zal zijn voor de priesteren, die geheiligd zijn uit de kinderen van Zadok, die Mijn wacht hebben waargenomen; die niet gedwaald hebben, als de kinderen Israels dwaalden; gelijk als de andere Levieten gedwaald hebben.
12 En het geofferde van het hefoffer des lands zal hunlieden een heiligheid der heiligheden zijn, aan de landpale der Levieten.
13 Voorts zullen de Levieten tegenover de landpale der priesteren hebben de lengte van vijf en twintig duizend, en de breedte van tien duizend; de ganse lengte zal zijn vijf en twintig duizend, en de breedte tien duizend.
14 En zij zullen daarvan niet verkopen, noch de eerstelingen des lands verwisselen, noch overdragen; want het is een heiligheid den HEERE.
15 Maar de vijf duizend, dat is hetgeen overgelaten is in de breedte, voor aan de vijf en twintig duizend, dat zal onheilig zijn, voor de stad, tot bewoning en tot voorsteden; en de stad zal in het midden daarvan zijn.
16 En dit zullen haar maten zijn: de noorderhoek, vier duizend en vijfhonderd meetrieten; en de zuiderhoek vier duizend en vijfhonderd en van den oosterhoek vier duizend en vijfhonderd; en de westerhoek vier duizend en vijfhonderd.
17 De voorsteden nu der stad zullen zijn, noordwaarts tweehonderd en vijftig, en zuidwaarts tweehonderd en vijftig, en oostwaarts tweehonderd en vijftig, en westwaarts tweehonderd en vijftig.
18 En het overgelatene in de lengte, tegenover het heilig hefoffer, zal zijn tien duizend oostwaarts, en tien duizend westwaarts; en het zal tegenover het heilig hefoffer zijn; en de inkomst daarvan zal wezen tot onderhoud voor degenen, die de stad dienen.
19 En die de stad dienen, zullen haar dienen uit alle stammen Israels.
20 Het ganse hefoffer zal zijn van vijf en twintig duizend meetrieten, met vijf en twintig duizend; vierkant zult gijlieden het heilig hefoffer offeren, met de bezitting der stad.
21 En het overgelatene zal voor den vorst zijn, van deze en van gene zijde des heiligen hefoffers, en van de bezitting der stad, voor aan de vijf en twintig duizend meetrieten des hefoffers, tot aan de ooster landpale en westerlandpale, voor aan de vijf en twintig duizend aan

de westerlandpale, tegenover de andere delen, dat zal voor den vorst zijn; en het heilig hefoffer, en het heiligdom des huizes, zal in het midden daarvan zijn.
22 Van de bezitting nu der Levieten, en van de bezitting der stad af, zijnde in het midden van hetgeen des vorsten zal zijn; wat tussen de landpale van Juda, en tussen de landpale van Benjamin is, zal des vorsten zijn.
23 Aangaande voorts het overige der stammen; van den oosterhoek tot den westerhoek toe, Benjamin een snoer.
24 En aan de landpale van Benjamin, van den oosterhoek tot den westerhoek toe, Simeon een.
25 En aan de landpale van Simeon, van den oosterhoek tot de westerhoek toe, Issaschar een.
26 En aan de landpale van Issaschar, van den oosterhoek tot aan den westerhoek toe, Zebulon een.
27 En aan de landpale van Zebulon, van den oosterhoek tot den westerhoek toe, Gad een.
28 Aan de landpale nu van Gad, aan den zuiderhoek zuidwaarts, daar zal de landpale zijn van Thamar af, naar het twistwater van Kades, voorts naar de beek henen, tot aan de grote zee.
29 Dit is het land, dat gijlieden zult doen vallen in erfenis, voor de stammen Israels, en dit zullen hun delen zijn, spreekt de Heere HEERE.
30 Voorts zullen dit de uitgangen der stad zijn: van den noorderhoek, vier duizend en vijfhonderd maten.
31 En de poorten der stad zullen zijn naar de namen der stammen Israels; drie poorten noordwaarts; een poort van Ruben, een poort van Juda, een poort van Levi.
32 En aan den oosterhoek, vier duizend en vijfhonderd maten, en drie poorten: namelijk, een poort van Jozef, een poort van Benjamin, een poort van Dan.
33 De zuiderhoek ook vier duizend en vijfhonderd maten, en drie poorten: een poort van Simeon, een poort van Issaschar, een poort van Zebulon.
34 De westerhoek, vier duizend en vijfhonderd; derzelver poorten drie: een poort van Gad, een poort van Aser, een poort van Nafthali.
35 Rondom achttien duizend; en de naam der stad zal van dien dag af zijn: DE HEERE IS ALDAAR.

# DANIËL

1

1 In het derde jaar des koninkrijks van Jojakim, den koning van Juda, kwam Nebukadnezar, de koning van Babel, te Jeruzalem, en belegerde haar.
2 En de HEERE gaf Jojakim, den koning van Juda, in zijn hand, en een deel der vaten van het huis Gods; en hij bracht ze in het land van Sinear, in het huis zijns gods; en de vaten bracht hij in het schathuis zijns gods.
3 En de koning zeide tot Aspenaz, den overste zijner kamerlingen, dat hij voorbrengen zou enigen uit de kinderen Israels, te weten, uit het koninklijk zaad, en uit de prinsen;
4 Jongelingen, aan dewelke geen gebrek ware, maar schoon van aangezicht, en vernuftig in alle wijsheid, en ervaren in wetenschap, en kloek van verstand, en in dewelke bekwaamheid ware, om te staan in des konings paleis; en dat men hen onderwees in de boeken en spraak der Chaldeen.
5 En de koning verordende hun, wat men ze dag bij dag geven zou van de stukken der spijs des konings, en van den wijn zijns dranks, en dat men hen drie jaren alzo optoog, en dat zij ten einde derzelve zouden staan voor het aangezicht des konings.
6 Onder dezelve nu waren uit de kinderen van Juda: Daniel, Hananja, Misael en Azarja.
7 En de overste der kamerlingen gaf hun andere namen, en Daniel noemde hij Beltsazar, en Hananja Sadrach, en Misael Mesach, en Azarja Abed-nego.
8 Daniel nu nam voor in zijn hart, dat hij zich niet zou ontreinigen met de stukken van de spijs des konings, noch met den wijn zijns dranks; daarom verzocht hij van den overste der kamerlingen, dat hij zich niet mocht ontreinigen.
9 En God gaf Daniel genade en barmhartigheid voor het aangezicht van den overste der kamerlingen.
10 Want de overste der kamerlingen zeide tot Daniel: Ik vreze mijn heer, den koning, die ulieder spijs, en ulieder drank verordend heeft; want waarom zou hij ulieder aangezichten droeviger zien, dan der jongelingen, die in gelijkheid met ulieden zijn? Alzo zoudt gij mijn hoofd bij den koning schuldig maken.
11 Toen zeide Daniel tot Melzar, dien de overste der kamerlingen gesteld had over Daniel, Hananja, Misael en Azarja:
12 Beproef toch uw knechten tien dagen lang, en men geve ons van het gezaaide te eten, en water te drinken.
13 En men zie voor uw aangezicht onze gedaanten, en de gedaante der jongelingen, die de stukken van de spijs des konings eten; en doe met uw knechten, naar dat gij zien zult.
14 Toen hoorde hij hen in deze zaak, en hij beproefde ze tien dagen.
15 Ten einde nu der tien dagen, zag men, dat hun gedaanten schoner waren, en zij vetter waren van vlees dan al de jongelingen, die de stukken van de spijze des konings aten.
16 Toen geschiedde het, dat Melzar de stukken hunner spijs wegnam, mitsgaders den wijn huns dranks, en hij gaf hun van het gezaaide.
17 Aan deze vier jongelingen nu gaf God wetenschap en verstand in alle boeken, en wijsheid; maar Daniel gaf Hij verstand in allerlei gezichten en dromen.
18 Ten einde nu der dagen, waarvan de koning gezegd had, dat men hen zou inbrengen, zo bracht ze de overste der kamerlingen in voor het aangezicht van Nebukadnezar,
19 En de koning sprak met hen; doch er werd uit hen allen niemand gevonden, gelijk Daniel, Hananja, Misael en Azarja; en zij stonden voor het aangezicht des konings.
20 En in alle zaken van verstandige wijsheid, die de koning hun afvroeg, zo vond hij hen tienmaal boven al de tovenaars en sterrekijkers, die in zijn ganse koninkrijk waren.
21 En Daniel bleef tot het eerste jaar van den koning Kores toe.

2
1 In het tweede jaar nu des koninkrijks van Nebukadnezar, droomde Nebukadnezar dromen; daarvan werd zijn geest verslagen, en zijn slaap werd in hem gebroken.
2 Toen zeide de koning, dat men roepen zou de tovenaars, en de sterrekijkers, en de guichelaars, en de Chaldeen, om den koning zijn dromen te kennen te geven; zij nu kwamen, en stonden voor het aangezicht des konings.
3 En de koning zeide tot hen: Ik heb een droom gedroomd; en mijn geest is ontsteld om dien droom te weten.
4 Toen spraken de Chaldeen, tot den koning in het Syrisch: O koning, leef in eeuwigheid! Zeg uw knechten den droom, zo zullen wij de uitlegging te kennen geven.
5 De koning antwoordde en zeide tot de Chaldeen: De zaak is mij ontgaan; indien gij mij den droom en zijn uitlegging niet bekend maakt, gij zult in stukken gehouwen worden, en uw huizen zullen tot een drekhoop gemaakt worden.
6 Maar indien gijlieden den droom en zijn uitlegging te kennen geeft, zo zult gij geschenken en gaven, en grote eer van mij ontvangen; daarom geeft mij den droom en zijn uitlegging te kennen.
7 Zij antwoordden ten tweeden male, en zeiden: De koning zegge zijn knechten den droom, dan zullen wij de uitlegging te kennen geven.
8 De koning antwoordde en zeide: Ik weet vastelijk, dat gijlieden den tijd uitkoopt, dewijl gij ziet, dat de zaak mij ontgaan is.
9 Indien gijlieden mij dien droom niet te kennen geeft, ulieder vonnis is enerlei; daarom hebt gij een leugenachtig en verdicht woord voor mij te zeggen bereid, totdat de tijd verandere; daarom zegt mij den droom, dan zal ik weten, dat gij mij deszelfs uitlegging zult te kennen geven.
10 De Chaldeen antwoordden voor den koning, en zeiden: Er is geen mens op den aardbodem, die des konings woord zou kunnen te kennen geven; daarom is er geen koning, grote of heerser, die zulk een zaak begeerd heeft van enigen tovenaar, of sterrekijker, of Chaldeer.
11 Want de zaak die de koning begeert, is te zwaar; en er is niemand anders, die dezelve voor den koning te kennen kan geven, dan de goden, welker woning bij het vlees niet is.
12 Daarom werd de koning toornig en zeer verbolgen, en zeide, dat men al de wijzen te Babel zou ombrengen.
13 Die wet dan ging uit, en de wijzen werden gedood; men zocht ook Daniel en zijn metgezellen, om gedood te worden.
14 Toen bracht Daniel een raad en oordeel in, aan Arioch, den overste der trawanten des konings, die uitgetogen was, om de wijzen van Babel te doden.
15 Hij antwoordde en zeide tot Arioch, den bevelhebber des konings: Waarom zou de wet van 's konings wege zo verhaast worden? Toen gaf Arioch aan Daniel de zaak te kennen.
16 En Daniel ging in, en verzocht van den koning, dat hij hem een bestemden tijd wilde geven, dat hij den koning de uitlegging te kennen gave.
17 Toen ging Daniel naar zijn huis, en hij gaf de zaak zijn metgezellen, Hananja, Misael, en Azarja te kennen;
18 Opdat zij van den God des hemels barmhartigheden verzochten over deze verborgenheid, dat Daniel en zijn metgezellen met de overige wijzen van Babel niet omkwamen.
19 Toen werd aan Daniel in een nachtgezicht de verborgenheid geopenbaard; toen loofde Daniel den God des hemels.
20 Daniel antwoordde en zeide: De Naam Gods zij geloofd van eeuwigheid tot in eeuwigheid, want Zijn is de wijsheid en de kracht.
21 Want Hij verandert de tijden en stonden; Hij zet de koningen af, en Hij bevestigt de koningen; Hij geeft den wijzen wijsheid, en wetenschap dengenen, die verstand hebben;
22 Hij openbaart diepe en verborgen dingen; Hij weet, wat in het duister is, want het licht woont bij Hem.

23 Ik dank en ik loof U, o God mijner vaderen! omdat Gij mij wijsheid en kracht gegeven hebt, en mij nu bekend gemaakt hebt, wat wij van U verzocht hebben, want Gij hebt ons des konings zaak bekend gemaakt.
24 Daarom ging Daniel in tot Arioch, dien de koning gesteld had om de wijzen van Babel om te brengen; hij ging henen en zeide aldus tot hem: Breng de wijzen van Babel niet om, maar breng mij in voor den koning, en ik zal den koning de uitlegging te kennen geven.
25 Toen bracht Arioch met haast Daniel voor den koning, en hij sprak alzo tot hem: Ik heb een man van de gevankelijk weggevoerden van Juda gevonden, die den koning de uitlegging zal bekend maken.
26 De koning antwoordde en zeide tot Daniel, wiens naam Beltsazar was: Zijt gij machtig mij bekend te maken den droom, dien ik gezien heb, en zijn uitlegging?
27 Daniel antwoordde voor den koning, en zeide: De verborgenheid, die de koning eist, kunnen de wijzen, de sterrekijkers, de tovenaars, en de waarzeggers den koning niet te kennen geven;
28 Maar er is een God in den hemel, Die verborgenheden openbaart, Die heeft den koning Nebukadnezar bekend gemaakt, wat er geschieden zal in het laatste der dagen; uw droom, en de gezichten uws hoofds op uw leger, zijn deze:
29 Gij, o koning! op uw leger zijnde, klommen uw gedachten op, wat hierna geschieden zou; en Hij, Die verborgen dingen openbaart, heeft u te kennen gegeven, wat er geschieden zal.
30 Mij nu, mij is de verborgenheid geopenbaard, niet door wijsheid, die in mij is boven alle levenden; maar daarom opdat men den koning de uitlegging zou bekend maken, en opdat gij de gedachten uws harten zoudt weten.
31 Gij, o koning! zaagt, en ziet, er was een groot beeld (dit beeld was treffelijk, en deszelfs glans was uitnemend), staande tegen u over; en zijn gedaante was schrikkelijk.
32 Het hoofd van dit beeld was van goed goud; zijn borst en zijn armen van zilver; zijn buik en zijn dijen van koper;
33 Zijn schenkelen van ijzer; zijn voeten eensdeels van ijzer, en eensdeels van leem.
34 Dit zaagt gij, totdat er een steen afgehouwen werd zonder handen, die sloeg dat beeld aan zijn voeten van ijzer en leem, en vermaalde ze.
35 Toen werden te zamen vermaald het ijzer, leem, koper, zilver en goud, en zij werden gelijk kaf van de dorsvloeren des zomers, en de wind nam ze weg, en er werd geen plaats voor dezelve gevonden; maar de steen, die het beeld geslagen heeft, werd tot een groten berg, alzo dat hij de gehele aarde vervulde.
36 Dit is de droom; zijn uitlegging nu zullen wij voor den koning zeggen.
37 Gij, o koning! zijt een koning der koningen; want de God des hemels heeft u een koninkrijk, macht, en sterkte, en eer gegeven;
38 En overal, waar mensenkinderen wonen, heeft Hij de beesten des velds en de vogelen des hemels in uw hand gegeven; en Hij heeft u gesteld tot een heerser over al dezelve; gij zijt dat gouden hoofd.
39 En na u zal een ander koninkrijk opstaan, lager dan het uwe; daarna een ander, het derde koninkrijk van koper, hetwelk heersen zal over de gehele aarde.
40 En het vierde koninkrijk zal hard zijn, gelijk ijzer; aangezien het ijzer alles vermaalt en verzwakt; gelijk nu het ijzer, dat zulks alles verbreekt, alzo zal het vermalen en verbreken.
41 En dat gij gezien hebt de voeten en de tenen, ten dele van pottenbakkersleem, en ten dele van ijzer, dat zal een gedeeld koninkrijk zijn, doch daar zal van des ijzers vastigheid in zijn, ten welken aanzien gij gezien hebt ijzer vermengd met modderig leem;
42 En de tenen der voeten, ten dele ijzer, en ten dele leem; dat koninkrijk zal ten dele hard zijn, en ten dele broos.
43 En dat gij gezien hebt ijzer vermengd met modderig leem, zij zullen zich wel door menselijk zaad vermengen, maar zij zullen de een aan den ander niet hechten, gelijk als zich ijzer met leem niet vermengt.

44 Doch in de dagen van die koningen zal de God des hemels een Koninkrijk verwekken, dat in der eeuwigheid niet zal verstoord worden; en dat Koninkrijk zal aan geen ander volk overgelaten worden; het zal al die koninkrijken vermalen, en te niet doen, maar zelf zal het in alle eeuwigheid bestaan.
45 Daarom hebt gij gezien, dat uit den berg een steen zonder handen afgehouwen is geworden, die het ijzer, koper, leem, zilver en goud vermaalde; de grote God heeft den koning bekend gemaakt, wat hierna geschieden zal; de droom nu is gewis, en zijn uitlegging is zeker.
46 Toen viel de koning Nebukadnezar op zijn aangezicht, en aanbad Daniel; en hij zeide, dat men hem met spijsoffer en liefelijk reukwerk een drankoffer doen zou.
47 De koning antwoordde Daniel en zeide: Het is de waarheid, dat ulieder God een God der goden is, en een Heere der koningen, en Die de verborgenheden openbaart, dewijl gij deze verborgenheid hebt kunnen openbaren.
48 Toen maakte de koning Daniel groot, en hij gaf hem vele grote geschenken, en hij stelde hem tot een heerser over het ganse landschap van Babel, en een overste der overheden over al de wijzen van Babel.
49 Toen verzocht Daniel van den koning; en hij stelde Sadrach, Mesach en Abed-nego over de bediening van het landschap van Babel; maar Daniel bleef aan de poort des konings.

3
1 De koning Nebukadnezar maakte een beeld van goud, welks hoogte was zestig ellen, zijn breedte zes ellen; hij richtte het op in het dal Dura, in het landschap van Babel.
2 En de koning Nebukadnezar zond henen, om te verzamelen, de stadhouders, de overheden, en de landvoogden, de wethouders, de schatmeesters, de raadsheren, de ambtlieden, en al de heerschappers der landschappen, dat zij komen zouden tot de inwijding van het beeld, hetwelk de koning Nebukadnezar had opgericht.
3 Toen verzamelden zich de stadhouders, de overheden, de landvoogden, de wethouders, de schatmeesters, de raadsheren, de ambtlieden, en al de heerschappers der landschappen, tot inwijding van het beeld, hetwelk de koning Nebukadnezar had opgericht; en zij stonden voor het beeld, dat Nebukadnezar had opgericht.
4 En een heraut riep met kracht: Men zegt u aan, gij volken, gij natien, en tongen!
5 Ten tijde als gij horen zult het geluid des hoorns, der pijp, der citer, der vedel, der psalteren, des akkoordgezangs, en allerlei soorten van muziek, zo zult gijlieden nedervallen, en aanbidden het gouden beeld, hetwelk de koning Nebukadnezar heeft opgericht;
6 En wie niet nedervalt en aanbidt, die zal te dierzelfder ure in het midden van den oven des brandenden vuurs geworpen worden.
7 Daarom te dier tijd, als al die volken hoorden het geluid des hoorns, der pijp, der citer, der vedel, der psalteren, en allerlei soorten der muziek, alle volken, natien, en tongen nedervallende, aanbaden het gouden beeld, hetwelk de koning Nebukadnezar had opgericht.
8 Daarom naderden even ter zelfder tijd Chaldeeuwse mannen, die de Joden openlijk beschuldigden;
9 Zij antwoordden en zeiden tot den koning Nebukadnezar: O koning! leef in der eeuwigheid!
10 Gij, o koning! hebt een bevel gegeven, dat alle mensen, die horen zouden het geluid des hoorns, der pijp, der citer, der vedel, der psalteren, en des akkoordgezangs, en allerlei soorten van muziek, nedervallen, en het gouden beeld aanbidden zouden;
11 En wie niet nederviel, en aanbad, die zou in het midden van den oven des brandenden vuurs geworpen worden.
12 Er zijn Joodse mannen, die gij over de bediening van het landschap van Babel gesteld hebt, Sadrach, Mesach en Abed-nego; deze mannen hebben, o koning! op u geen acht gesteld; uw goden eren zij niet, en zij bidden het gouden beeld niet aan, hetwelk gij opgericht hebt.
13 Toen zeide Nebukadnezar in toorn en grimmigheid, dat men Sadrach, Mesach en Abed-nego voorbrengen zou; toen werden die mannen voor den koning gebracht.
14 Nebukadnezar antwoordde en zeide tot hen: Is het met opzet, Sadrach, Mesach en Abed-nego, dat gijlieden mijn goden niet eert, en het gouden beeld, dat ik opgericht heb, niet aanbidt?
15 Nu dan, zo gijlieden gereed zijt, dat gij ten tijde, als gij horen zult het geluid des hoorns, der pijp, der citer, der vedel, der psalteren, en des akkoordgezangs, en allerlei soort der muziek, nedervalt, en aanbidt het beeld, dat ik gemaakt heb, zo is het wel; maar zo gijlieden het niet aanbidt; ter zelfder ure zult gijlieden geworpen worden in het midden van den oven des brandenden vuurs; en wie is de God, Die ulieden uit mijn handen verlossen zou?
16 Sadrach, Mesach en Abed-nego antwoordden en zeiden tot den koning Nebukadnezar: Wij hebben niet nodig u op deze zaak te antwoorden.
17 Zal het zo zijn, onze God, Dien wij eren, is machtig ons te verlossen uit den oven des brandenden vuurs, en Hij zal ons uit uw hand, o koning! verlossen.
18 Maar zo niet, u zij bekend, o koning! dat wij uw goden niet zullen eren, noch het gouden beeld, dat gij hebt opgericht, zullen aanbidden.
19 Toen werd Nebukadnezar vol grimmigheid, en de gedaante zijns aangezichts veranderde tegen Sadrach, Mesach en Abed-nego; hij antwoordde en zeide, dat men den oven zevenmaal meer heet zou maken dan men dien pleegt heet te maken.

20 En tot de sterkste mannen van kracht, die in zijn heir waren, zeide hij, dat zij Sadrach, Mesach en Abed-nego binden zouden, om te werpen in den oven des brandenden vuurs.
21 Toen werden die mannen gebonden in hun mantels, hun broeken, en hun hoeden, en hun andere klederen, en zij wierpen hen in het midden van den oven des brandenden vuurs.
22 Daarom dan, dewijl het woord des konings aandreef, en de oven zeer heet was, zo hebben de vonken des vuurs die mannen, die Sadrach, Mesach en Abed-nego opgeheven hadden, gedood.
23 Maar als die drie mannen, Sadrach, Mesach en Abed-nego, in het midden van den oven des brandenden vuurs, gebonden zijnde, gevallen waren,
24 Toen ontzette zich de koning Nebukadnezar, en hij stond op in der haast, antwoordde en zeide tot zijn raadsheren: Hebben wij niet drie mannen in het midden des vuurs, gebonden zijnde, geworpen? Zij antwoordden en zeiden tot den koning: Het is gewis, o koning!
25 Hij antwoordde en zeide: Ziet, ik zie vier mannen, los wandelende in het midden des vuurs, en er is geen verderf aan hen; en de gedaante des vierden is gelijk eens zoons der goden.
26 Toen naderde Nebukadnezar tot de deur van den oven des brandenden vuurs, antwoordde en sprak: Gij Sadrach, Mesach en Abed-nego, gij knechten des allerhoogsten Gods! gaat uit en komt hier! Toen gingen Sadrach, Mesach en Abed-nego uit het midden des vuurs.
27 Toen vergaderden de stadhouders, de overheden, en de landvoogden, en de raadsheren des konings, deze mannen beziende, omdat het vuur over hun lichamen niet geheerst had, en dat het haar huns hoofds niet verbrand was, en hun mantels niet veranderd waren, ja, dat de reuk des vuurs daardoor niet gegaan was.
28 Nebukadnezar antwoordde en zeide: Geloofd zij de God van Sadrach, Mesach en Abed-nego, Die Zijn engel gezonden, en Zijn knechten verlost heeft, die op Hem vertrouwd hebben, en des konings woord veranderd, en hun lichamen overgegeven hebben, opdat zij geen god eerden noch aanbaden, dan hun God.
29 Daarom wordt van mij een bevel gegeven, dat alle volk, natie en tong, die lastering spreekt tegen den God van Sadrach, Mesach en Abed-nego, in stukken gehouwen worde, en zijn huis tot een drekhoop gesteld worde; want er is geen ander God, Die alzo verlossen kan.
30 Toen maakte de koning Sadrach, Mesach en Abed-nego voorspoedig in het landschap van Babel.

4
1 De koning Nebukadnezar aan alle volken, natien en tongen, die op den gansen aardbodem wonen: uw vrede worde vermenigvuldigd!
2 Het behaagt mij te verkondigen de tekenen en wonderen, die de allerhoogste God aan mij gedaan heeft.
3 Hoe groot zijn Zijn tekenen! en hoe machtig Zijn wonderen! Zijn Rijk is een eeuwig Rijk, en Zijn heerschappij is van geslacht tot geslacht.
4 Ik, Nebukadnezar, gerust zijnde in mijn huis, en in mijn paleis groenende,
5 Zag een droom, die mij vervaarde, en de gedachten, die ik op mijn bed had, en de gezichten mijns hoofds beroerden mij.
6 Daarom is er een bevel van mij gesteld, dat men voor mij zou inbrengen al de wijzen van Babel, opdat zij mij de uitlegging van dien droom zouden bekend maken.
7 Toen kwamen in de tovenaars, de sterrekijkers, de Chaldeen en de waarzeggers; en ik zeide den droom voor hen; maar zij maakten mij zijn uitlegging niet bekend;
8 Totdat ten laatste Daniel voor mij inkwam, wiens naam Beltsazar is, naar den naam mijns gods, in wien ook de geest der heilige goden is; en ik vertelde den droom voor hem, zeggende:
9 Beltsazar, gij overste der tovenaars! dewijl ik weet, dat de geest der heilige goden in u is, en geen verborgenheid u zwaar is, zo zeg de gezichten mijns drooms, dien ik gezien heb, te weten zijn uitlegging.
10 De gezichten nu mijns hoofds op mijn leger waren deze: Ik zag, en ziet, er was een boom in het midden der aarde, en zijn hoogte was groot.
11 De boom werd groot en sterk; en zijn hoogte reikte aan den hemel, en hij werd gezien tot aan het einde der ganse aarde;
12 Zijn loof was schoon, en zijn vruchten vele, en er was spijze aan dezelve voor allen; onder hem vond het gedierte des velds schaduw, en de vogelen des hemels woonden in zijn takken, en alle vlees werd daarvan gevoed.
13 Ik zag verder in de gezichten mijns hoofds, op mijn leger; en ziet, een wachter, namelijk een heilige, kwam af van den hemel,
14 Roepende met kracht, en aldus zeggende: Houwt dien boom af, en kapt zijn takken af; stroopt zijn loof af, en verstrooit zijn vruchten, dat de dieren van onder hem wegzwerven, en de vogelen van zijn takken;
15 Doch laat den stam met zijn wortelen in de aarde, en met een ijzeren en koperen band in het tedere gras des velds; en laat hem in den dauw des hemels nat gemaakt worden, en zijn deel zij met het gedierte in het kruid der aarde.
16 Zijn hart worde veranderd, dat het geens mensen hart meer zij, en hem worde eens beesten hart gegeven, en laat zeven tijden over hem voorbijgaan.
17 Deze zaak is in het besluit der wachters, en deze begeerte is in het woord der heiligen; opdat de levenden bekennen, dat de Allerhoogste heerschappij heeft over de koninkrijken der mensen, en geeft ze aan wien Hij wil, ja, zet daarover den laagste onder de mensen.
18 Dezen droom heb ik, koning Nebukadnezar gezien; gij nu, Beltsazar! zeg de uitlegging van dien, dewijl al de wijzen mijns koninkrijks mij de uitlegging niet hebben kunnen bekend maken; maar gij kunt wel, dewijl de geest der heilige goden in u is.
19 Toen ontzette zich Daniel, wiens naam Beltsazar is, bij een uur lang, en zijn gedachten beroerden hem. De koning antwoordde en zeide: Beltsazar! laat u de droom en zijn uitlegging niet beroeren. Beltsazar antwoordde en zeide: Mijn heer! de droom wedervare uw hateren, en zijn uitlegging uw wederpartijders!
20 De boom, dien gij gezien hebt, die groot en sterk geworden was, en wiens hoogte tot aan den hemel reikte, en die over het ganse aardrijk gezien werd;
21 En wiens loof schoon, en wiens vruchten vele waren, en waar spijze aan was voor allen, onder wien het gedierte des velds woonde, en in wiens takken de vogelen des hemels nestelden;

22 Dat zijt gij, o koning! die groot en sterk zijt geworden; want uw grootheid is zo gewassen, dat zij reikt aan den hemel, en uw heerschappij aan het einde des aardrijks.
23 Dat nu de koning, een wachter, namelijk een heilige gezien heeft, van den hemel afkomende, die zeide: Houwt dezen boom af, en verderft hem; doch laat den stam met zijn wortelen in de aarde, en met een ijzeren en koperen band in het tedere gras des velds, en in de dauw des hemels nat gemaakt worden, en dat zijn deel zij met het gedierte des velds, totdat er zeven tijden over hem voorbijgaan;
24 Dit is de beduiding, o koning! en dit is een besluit des Allerhoogsten, hetwelk over mijn heer, den koning, komen zal:
25 Te weten, men zal u van de mensen verstoten, en met het gedierte des velds zal uw woning zijn, en men zal u het kruid, als den ossen, te smaken geven; en gij zult van den dauw des hemels nat gemaakt worden, en er zullen zeven tijden over u voorbijgaan, totdat gij bekent, dat de Allerhoogste heerschappij heeft over de koninkrijken der mensen, en geeft ze, wien Hij wil.
26 Dat er ook gezegd is, dat men den stam met de wortelen van dien boom laten zou; uw koninkrijk zal u bestendig zijn, nadat gij zult bekend hebben, dat de Hemel heerst.
27 Daarom, o koning! laat mijn raad u behagen, en breek uw zonden af door gerechtigheid, en uw ongerechtigheden door genade te bewijzen aan de ellendigen, of er verlenging van uw vrede mocht wezen.
28 Dit alles overkwam den koning Nebukadnezar.
29 Want op het einde van twaalf maanden, toen hij op het koninklijk paleis van Babel wandelde,
30 Sprak de koning, en zeide: Is dit niet het grote Babel, dat ik gebouwd heb tot een huis des koninkrijks, door de sterkte mijner macht, en ter ere mijner heerlijkheid!
31 Dit woord nog zijnde in des konings mond, viel er een stem uit den hemel: U, o koning Nebukadnezar! wordt gezegd: Het koninkrijk is van u gegaan.
32 En men zal u van de mensen verstoten, en uw woning zal bij de beesten des velds zijn; men zal u gras te smaken geven, als den ossen, en er zullen zeven tijden over u voorbijgaan, totdat gij bekent, dat de Allerhoogste over de koninkrijken der mensen heerschappij heeft, en dat Hij ze geeft, aan wien Hij wil.
33 Ter zelfder ure werd dat woord volbracht over Nebukadnezar, want hij werd uit de mensen verstoten, en hij at gras als de ossen, en zijn lichaam werd van den dauw des hemels nat gemaakt, totdat zijn haar wies als der arenden vederen, en zijn nagelen als der vogelen.
34 Ten einde dezer dagen nu, hief ik, Nebukadnezar, mijn ogen op ten hemel, want mijn verstand kwam weer in mij; en ik loofde den Allerhoogste, en ik prees en verheerlijkte den Eeuwiglevende, omdat Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, en Zijn Koninkrijk is van geslacht tot geslacht;
35 En al de inwoners der aarde zijn als niets geacht, en Hij doet naar Zijn wil met het heir des hemels en de inwoners der aarde, en er is niemand, die Zijn hand afslaan, of tot Hem zeggen kan: Wat doet Gij?
36 Ter zelfder tijd kwam mijn verstand weder in mij; ook kwam de heerlijkheid mijns koninkrijks, mijn majesteit en mijn glans weder op mij; en mijn raadsheren en mijn geweldigen zochten mij, en ik werd in mijn koninkrijk bevestigd; en mij werd groter heerlijkheid toegevoegd.
37 Nu prijs ik, Nebukadnezar, en verhoog, en verheerlijk den Koning des hemels, omdat al Zijn werken waarheid, en Zijn paden gerichten zijn; en Hij is machtig te vernederen degenen, die in hoogmoed wandelen.

5
1 De koning Belsazar maakte een groten maaltijd voor zijn duizend geweldigen, en hij dronk wijn voor die duizend.
2 Als Belsazar den wijn geproefd had, zeide hij, dat men de gouden en zilveren vaten voorbrengen zou, die zijn vader Nebukadnezar uit den tempel, die te Jeruzalem geweest was, weggevoerd had; opdat de koning en zijn geweldigen, zijn vrouwen en zijn bijwijven uit dezelve dronken.
3 Toen bracht men voor de gouden vaten, die men uit den tempel van het huis Gods, die te Jeruzalem geweest was, weggevoerd had; en de koning en zijn geweldigen, zijn vrouwen, en zijn bijwijven dronken daaruit.
4 Zij dronken den wijn, en prezen de gouden, en de zilveren, de koperen, de ijzeren, de houten en de stenen goden.
5 Ter zelfder ure kwamen er vingeren van eens mensen hand voort, die schreven tegenover den kandelaar, op de kalk van den wand van het koninklijk paleis, en de koning zag het deel der hand, die daar schreef.
6 Toen veranderde zich de glans des konings, en zijn gedachten verschrikten hem; en de banden zijner lendenen werden los, en zijn knieen stieten tegen elkander aan.
7 Zodat de koning met kracht riep dat men de sterrekijkers, de Chaldeen en de waarzeggers inbrengen zou; en de koning antwoordde en zeide tot de wijzen van Babel: Alle man, die dit schrift lezen, en deszelfs uitlegging mij te kennen zal geven, die zal met purper gekleed worden, met een gouden keten om zijn hals, en hij zal de derde heerser in dit koninkrijk zijn.
8 Toen kwamen al de wijzen des konings in; maar zij konden dit schrift niet lezen, noch den koning deszelfs uitlegging bekend maken.
9 Toen verschrikte de koning Belsazar zeer, en zijn glans werd aan hem veranderd, en zijn geweldigen werden verbaasd.
10 Om deze woorden des konings en zijner geweldigen, ging de koningin in het huis des maaltijds. De koningin sprak en zeide: O koning, leef in eeuwigheid! laat u uw gedachten niet verschrikken, en uw glans niet veranderd worden.
11 Er is een man in uw koninkrijk, in wien de geest der heilige goden is, want in de dagen uws vaders is bij hem gevonden licht, en verstand, en wijsheid, gelijk de wijsheid der goden is; daarom stelde hem de koning Nebukadnezar, uw vader, tot een overste der tovenaars, der sterrekijkers, der Chaldeen, en der waarzeggers, uw vader, o koning!
12 Omdat een voortreffelijke geest, en wetenschap, en verstand van een, die dromen uitlegt, en der aanwijzing van raadselen, en van een, die knopen ontbindt, gevonden werd in hem, in Daniel, dien de koning den naam van Beltsazar gaf; laat nu Daniel geroepen worden, die zal de uitlegging te kennen geven.
13 Toen werd Daniel voor den koning ingebracht. De koning antwoordde en zeide tot Daniel: Zijt gij die Daniel, een uit de gevankelijk weggevoerden van Juda, die de koning, mijn vader, uit Juda gebracht heeft?
14 Ik heb toch van u gehoord, dat de geest der goden in u is, en dat er licht, en verstand, en voortreffelijke wijsheid in u gevonden wordt.
15 Nu, zo zijn voor mij ingebracht de wijzen en de sterrekijkers, om dit schrift te lezen, en deszelfs uitlegging mij bekend te maken; maar zij kunnen de uitlegging dezer woorden niet te kennen geven.
16 Doch van u heb ik gehoord, dat gij uitleggingen kunt geven, en knopen ontbinden; nu, indien gij dit schrift zult kunnen lezen, en deszelfs uitlegging mij bekend maken, gij zult met purper bekleed worden, met een gouden keten om uw hals, en gij zult de derde heerser in dit koninkrijk zijn.

17 Toen antwoordde Daniel, en zeide voor den koning: Heb uw gaven voor uzelven, en geef uw vereringen aan een ander; ik zal nochtans het schrift voor den koning lezen, en de uitlegging zal ik hem bekend maken.
18 Wat u aangaat, o koning! de allerhoogste God heeft uw vader Nebukadnezar het koninkrijk, en grootheid, en eer, en heerlijkheid gegeven;
19 En vanwege de grootheid, die Hij hem gegeven had, beefden en sidderden alle volken, natien en tongen voor hem; dien hij wilde, doodde hij, en dien hij wilde, behield hij in het leven, en dien hij wilde, verhoogde hij, en dien hij wilde, vernederde hij.
20 Maar toen zich zijn hart verhief, en zijn geest verstijfd werd ter hovaardij, werd hij van den troon zijns koninkrijks afgestoten, en men nam de eer van hem weg.
21 En hij werd van de kinderen der mensen verstoten, en zijn hart werd den beesten gelijk gemaakt, en zijn woning was bij de woudezelen; men gaf hem gras te smaken gelijk den ossen; en zijn lichaam werd van den dauw des hemels nat gemaakt, totdat hij bekende, dat God, de Allerhoogste, Heerser is over de koninkrijken der mensen, en over dezelve stelt, wien Hij wil.
22 En gij, Belsazar, zijn zoon! hebt uw hart niet vernederd, alhoewel gij dit alles wel geweten hebt.
23 Maar gij hebt u verheven tegen den Heere des hemels, en men heeft de vaten van Zijn huis voor u gebracht, en gij, en uw geweldigen, uw vrouwen, en uw bijwijven hebben wijn uit dezelve gedronken, en de goden van zilver en goud, koper, ijzer, hout en steen, die niet zien, noch horen, noch weten, hebt gij geprezen; maar dien God, in Wiens hand uw adem is, en bij Wien al uw paden zijn, hebt gij niet verheerlijkt.
24 Toen is dat deel der hand van Hem gezonden, en dit schrift getekend geworden.
25 Dit nu is het schrift, dat daar getekend is: MENE, MENE, TEKEL, UPHARSIN.
26 Dit is de uitlegging dezer woorden: MENE; God heeft uw koninkrijk geteld, en Hij heeft het voleind.
27 TEKEL; gij zijt in weegschalen gewogen; en gij zijt te licht gevonden.
28 PERES; uw koninkrijk is verdeeld, en het is den Meden en den Perzen gegeven.
29 Toen beval Belsazar, en zij bekleedden Daniel met purper, met een gouden keten om zijn hals, en zij riepen overluid van hem, dat hij de derde heerser in dat koninkrijk was.
30 In dienzelfden nacht, werd Belsazar, der Chaldeen koning, gedood.

6
31 (6:1) Darius, de Meder nu, ontving het koninkrijk, omtrent twee en zestig jaren oud zijnde.
1 (6:2) En het dacht Darius goed, dat hij over het koninkrijk stelde honderd en twintig stadhouders, die over het ganse koninkrijk zijn zouden;
2 (6:3) En over dezelve drie vorsten, van dewelke Daniel de eerste zou zijn, denwelken die stadhouders zelfs zouden rekenschap geven, opdat de koning geen schade leed.
3 (6:4) Toen overtrof deze Daniel die vorsten en die stadhouders, daarom dat een voortreffelijke geest in hem was; en de koning dacht hem te stellen over het gehele koninkrijk.
4 (6:5) Toen zochten de vorsten en de stadhouders gelegenheid te vinden, tegen Daniel vanwege het koninkrijk; maar zij konden geen gelegenheid noch misdaad vinden, dewijl hij getrouw was, en geen vergrijping noch misdaad in hem gevonden werd.
5 (6:6) Toen zeiden die mannen: Wij zullen tegen dezen Daniel geen gelegenheid vinden, tenzij wij tegen hem iets vinden in de wet zijns Gods.
6 (6:7) Zo kwamen deze vorsten en de stadhouders met hopen tot den koning, en zeiden aldus tot hem: O koning Darius, leef in eeuwigheid!
7 (6:8) Al de vorsten des rijks, de overheden en stadhouders, de raadsheren en landvoogden hebben zich beraadslaagd een koninklijke ordonnantie te stellen, en een sterk gebod te maken, dat al wie in dertig dagen een verzoek zal doen van enigen god of mens, behalve van u, o koning! die zal in den kuil der leeuwen geworpen worden.
8 (6:9) Nu, o koning! gij zult een gebod bevestigen, en een schrift tekenen, dat niet veranderd worde, naar de wet der Meden en der Perzen, die niet mag wederroepen worden.
9 (6:10) Daarom tekende de koning Darius dat schrift en gebod.
10 (6:11) Toen nu Daniel verstond, dat dit schrift getekend was, ging hij in zijn huis (hij nu had in zijn opperzaal open vensters tegen Jeruzalem aan), en hij knielde drie tijden 's daags op zijn knieen, en hij bad, en deed belijdenis voor zijn God, ganselijk gelijk hij voor dezen gedaan had.
11 (6:12) Toen kwamen die mannen met hopen, en zij vonden Daniel biddende en smekende voor zijn God.
12 (6:13) Toen kwamen zij nader, en spraken voor den koning van het gebod des konings: Hebt gij niet een gebod getekend, dat alle man, die in dertig dagen van enigen god of mens iets verzoeken zou, behalve van u, o koning! in den kuil der leeuwen zou geworpen worden? De koning antwoordde en zeide: Het is een vaste rede, naar de wet der Meden en Perzen, die niet mag herroepen worden.
13 (6:14) Toen antwoordden zij, en zeiden voor den koning: Daniel, een van de gevankelijk weggevoerden uit Juda heeft, o koning! op u geen acht gesteld, noch op het gebod dat gij getekend hebt; maar hij bidt op drie tijden 's daags zijn gebed.
14 (6:15) Toen de koning deze rede hoorde, was hij zeer bedroefd bij zichzelven, en hij stelde het hart op Daniel om hem te verlossen; ja, tot den ondergang der zon toe bemoeide hij zich, om hem te redden.
15 (6:16) Toen kwamen die mannen met hopen tot den koning, en zij zeiden tot den koning: Weet, o koning! dat der Meden en der Perzen wet is, dat geen gebod noch ordonnantie, die de koning verordend heeft, mag veranderd worden.
16 (6:17) Toen beval de koning, en zij brachten Daniel voor, en wierpen hem in den kuil der leeuwen; en de koning antwoordde en zeide tot Daniel: Uw God, Dien gij geduriglijk eert, Die verlosse u!
17 (6:18) En er werd een steen gebracht, en op den mond des kuils gelegd: en de koning verzegelde denzelven met zijn ring, en met den ring zijner geweldigen, opdat de wil aangaande Daniel niet zou veranderd worden.
18 (6:19) Toen ging de koning naar zijn paleis, en overnachtte nuchteren, en liet geen vreugdespel voor zich brengen; en zijn slaap week verre van hem.

19 (6:20) Toen stond de koning in den vroegen morgenstond met het licht op, en hij ging met haast henen tot den kuil der leeuwen.
20 (6:21) Als hij nu tot den kuil genaderd was, riep hij tot Daniel met een droeve stem; de koning antwoordde en zeide tot Daniel: O Daniel, gij knecht des levenden Gods! heeft ook uw God, Dien gij geduriglijk eert, u van de leeuwen kunnen verlossen?
21 (6:22) Toen sprak Daniel tot den koning: O koning, leef in eeuwigheid!
22 (6:23) Mijn God heeft Zijn engel gezonden, en Hij heeft den muil der leeuwen toegesloten, dat zij mij niet beschadigd hebben, omdat voor Hem onschuld in mij gevonden is; ook heb ik, o koning! tegen u geen misdaad gedaan.
23 (6:24) Toen werd de koning bij zichzelven zeer vrolijk, en zeide, dat men Daniel uit den kuil trekken zou. Toen Daniel uit den kuil opgetrokken was, zo werd er geen schade aan hem gevonden, dewijl hij in zijn God geloofd had.
24 (6:25) Toen beval de koning, en zij brachten die mannen voor, die Daniel overluid beschuldigd hadden, en zij wierpen in den kuil der leeuwen hen, hun kinderen, en hun vrouwen; en zij kwamen niet op den grond des kuils, of de leeuwen heersten over hen, zij vermorzelden ook al hun beenderen.
25 (6:26) Toen schreef de koning Darius aan alle volken, natien en tongen, die op de ganse aarde woonden: Uw vrede worde vermenigvuldigd!
26 (6:27) Van mij is een bevel gegeven, dat men in de ganse heerschappij mijns koninkrijks beve en siddere voor het aangezicht van den God van Daniel; want Hij is de levende God, en bestendig in eeuwigheden, en Zijn koninkrijk is niet verderfelijk, en Zijn heerschappij is tot het einde toe.
27 (6:28) Hij verlost en redt, en Hij doet tekenen en wonderen in den hemel en op de aarde; Die heeft Daniel uit het geweld der leeuwen verlost.
28 (6:29) Deze Daniel nu had voorspoed in het koninkrijk van Darius, en in het koninkrijk van Kores, den Perziaan.

7
1 In het eerste jaar van Belsazar, den koning van Babel, zag Daniel een droom, en gezichten zijns hoofds, op zijn leger; toen schreef hij dien droom, en hij zeide de hoofdsom der zaken.
2 Daniel antwoordde en zeide: Ik zag in mijn gezicht bij nacht, en ziet, de vier winden des hemels braken voort op de grote zee.
3 En er klommen vier grote dieren op uit de zee, het ene van het andere verscheiden.
4 Het eerste was als een leeuw, en het had arendsvleugelen; ik zag toe, totdat zijn vleugelen uitgeplukt waren, en het werd van de aarde opgeheven, en op de voeten gesteld, als een mens, en aan hetzelve werd eens mensen hart gegeven.
5 Daarna, ziet, het andere dier, het tweede, was gelijk een beer, en stelde zich aan de ene zijde, en het had drie ribben in zijn muil tussen zijn tanden; en men zeide aldus tot hetzelve: Sta op, eet veel vlees.
6 Daarna zag ik, en ziet, er was een ander dier, gelijk een luipaard, en het had vier vleugels eens vogels op zijn rug; ook had hetzelve dier vier hoofden, en aan hetzelve werd de heerschappij gegeven.
7 Daarna zag ik in de nachtgezichten, en ziet, het vierde dier was schrikkelijk en gruwelijk, en zeer sterk; en het had grote ijzeren tanden, het at, en verbrijzelde, en vertrad het overige met zijn voeten; en het was verscheiden van al de dieren, die voor hetzelve geweest waren; en het had tien hoornen.
8 Ik nam acht op de hoornen, en ziet, een andere kleine hoorn kwam op tussen dezelve, en drie uit de vorige hoornen werden uitgerukt voor denzelven; en ziet, in dienzelven hoorn waren ogen als mensenogen, en een mond, grote dingen sprekende.
9 Dit zag ik, totdat er tronen gezet werden, en de Oude van dagen Zich zette, Wiens kleed wit was als de sneeuw, en het haar Zijns hoofds als zuivere wol; Zijn troon was vuurvonken, deszelfs raderen een brandend vuur.
10 Een vurige rivier vloeide, en ging van voor Hem uit, duizendmaal duizenden dienden Hem, en tien duizendmaal tien duizenden stonden voor Hem; het gericht zette zich, en de boeken werden geopend.
11 Toen zag ik toe vanwege de stem der grote woorden, welke die hoorn sprak; ik zag toe, totdat het dier gedood, en zijn lichaam verdaan werd, en overgegeven om van het vuur verbrand te worden.
12 Aangaande ook de overige dieren, men nam hun heerschappij weg, want verlenging van het leven was hun gegeven tot tijd en stonde toe.
13 Verder zag ik in de nachtgezichten, en ziet, er kwam Een met de wolken des hemels, als eens mensen zoon, en Hij kwam tot den Oude van dagen, en zij deden Hem voor Denzelven naderen.
14 En Hem werd gegeven heerschappij, en eer, en het Koninkrijk, dat Hem alle volken, natien en tongen eren zouden; Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet vergaan zal, en Zijn Koninkrijk zal niet verdorven worden.
15 Mij Daniel werd mijn geest doorstoken in het midden van het lichaam, en de gezichten mijns hoofds verschrikten mij.
16 Ik naderde tot een dergenen, die daar stonden, en verzocht van hem de zekerheid over dit alles; en hij zeide ze mij, en gaf mij de uitlegging dezer zaken te kennen.
17 Deze grote dieren, die vier zijn, zijn vier koningen, die uit de aarde opstaan zullen.
18 Maar de heiligen der hoge plaatsen zullen dat Koninkrijk ontvangen, en zij zullen het Rijk bezitten tot in der eeuwigheid, ja, tot in eeuwigheid der eeuwigheden.
19 Toen wenste ik naar de waarheid van het vierde dier, hetwelk verscheiden was van al de andere, zeer gruwelijk, welks tanden van ijzer waren, en zijn klauwen van koper; het at, het verbrijzelde, en vertrad het overige met zijn voeten.

20 En aangaande de tien hoornen die op zijn hoofd waren, en den anderen, die opkwam, en voor denwelken drie afgevallen waren, namelijk dien hoorn, die ogen had, en een mond, die grote dingen sprak, en wiens aanzien groter was, dan van zijn metgezellen.
21 Ik had gezien, dat diezelve hoorn krijg voerde tegen de heiligen, en dat hij die overmocht,
22 Totdat de Oude van dagen kwam, en het gericht gegeven werd aan de heiligen der hoge plaatsen, en dat de bestemde tijd kwam, dat de heiligen het Rijk bezaten.
23 Hij zeide aldus: Het vierde dier zal het vierde rijk op aarde zijn, dat verscheiden zal zijn van al die rijken, en het zal de ganse aarde opeten, en het zal dezelve vertreden, en het zal ze verbrijzelen.
24 Belangende nu de tien hoornen: uit dat koninkrijk zullen tien koningen opstaan, en een ander zal na hen opstaan; en dat zal verscheiden zijn van de vorigen, en het zal drie koningen vernederen.
25 En het zal woorden spreken tegen den Allerhoogsten, en het zal de heiligen der hoge plaatsen verstoren, en het zal menen de tijden en de wet te veranderen, en zij zullen in deszelfs hand overgegeven worden tot een tijd, en tijden, en een gedeelte eens tijds.
26 Daarna zal het gericht zitten, en men zal zijn heerschappij wegnemen, hem verdelgende en verdoende, tot het einde toe.
27 Maar het rijk, en de heerschappij, en de grootheid der koninkrijken onder den gansen hemel, zal gegeven worden den volke der heiligen der hoge plaatsen, welks Rijk een eeuwig Rijk zijn zal; en alle heerschappijen zullen Hem eren en gehoorzamen.
28 Tot hiertoe is het einde dezer rede. Wat mij Daniel aangaat, mijn gedachten verschrikten mij zeer, en mijn glans veranderde aan mij; doch ik bewaarde dat woord in mijn hart.

8
1 In het derde jaar des koninkrijks van den koning Belsazar, verscheen mij een gezicht, mij Daniel, na hetgeen mij in het eerste verschenen was.
2 En ik zag een gezicht, (het geschiedde nu, toen ik het zag, dat ik in den burg Susan was, welke in het landschap Elam is) ik zag dan in een gezicht, dat ik aan den vloed Ulai was.
3 En ik hief mijn ogen op, en ik zag, en ziet, een ram stond voor dien vloed, die had twee hoornen, en die twee hoornen waren hoog, en de een was hoger dan de andere, en de hoogste kwam in het laatste op.
4 Ik zag, dat de ram met de hoornen tegen het westen stiet, en tegen het noorden, en tegen het zuiden, en geen dieren konden voor zijn aangezicht bestaan, en er was niemand, die uit zijn hand verloste; maar hij deed naar zijn welgevallen, en hij maakte zich groot.
5 Toen ik dit overlegde, ziet, er kwam een geitenbok van het westen over den gansen aardbodem, en roerde de aarde niet aan; en die bok had een aanzienlijken hoorn tussen zijn ogen.
6 En hij kwam tot den ram, die de twee hoornen had, dien ik had zien staan voor den vloed; en hij liep op hem aan in de grimmigheid zijner kracht.
7 En ik zag hem, nakende aan den ram, en hij verbitterde zich tegen hem, en hij stiet den ram, en hij brak zijn beide hoornen; en in den ram was geen kracht, om voor zijn aangezicht te bestaan; en hij wierp hem ter aarde, en hij vertrad hem, en er was niemand, die den ram uit zijn hand verloste.
8 En de geitenbok maakte zich uitermate groot; maar toen hij sterk geworden was, brak die grote hoorn, en er kwamen op aan deszelfs plaats vier aanzienlijke, naar de vier winden des hemels.
9 En uit een van die kwam voort een kleine hoorn, welke uitnemend groot werd, tegen het zuiden, en tegen het oosten, en tegen het sierlijke land.
10 En hij werd groot tot aan het heir des hemels; en hij wierp er sommigen van dat heir, namelijk van de sterren, ter aarde neder, en hij vertrad ze.
11 Ja, hij maakte zich groot tot aan den Vorst diens heirs, en van Denzelven werd weggenomen het gedurig offer, en de woning Zijns heiligdoms werd nedergeworpen.
12 En het heir werd in den afval overgegeven tegen het gedurig offer; en hij wierp de waarheid ter aarde; en deed het, en het gelukte wel.
13 Daarna hoorde ik een heilige spreken; en de heilige zeide tot den onbenoemde, die daar sprak: Tot hoelang zal dat gezicht van het gedurig offer en van den verwoestenden afval zijn, dat zo het heiligdom als het heir ter vertreding zal overgegeven worden?
14 En hij zeide tot mij: Tot twee duizend en driehonderd avonden en morgens; dan zal het heiligdom gerechtvaardigd worden.
15 En het geschiedde, toen ik dat gezicht zag, ik Daniel, zo zocht ik het verstand deszelven, en ziet, er stond voor mij als de gedaante eens mans.
16 En ik hoorde tussen Ulai eens mensen stem, die riep en zeide: Gabriel! geef dezen het gezicht te verstaan.
17 En hij kwam nevens waar ik stond; en als hij kwam, verschrikte ik, en viel op mijn aangezicht. Toen zeide hij tot mij: Versta, gij mensenkind! want dit gezicht zal zijn tot den tijd van het einde.
18 Als hij nu met mij sprak, viel ik in een diepen slaap op mijn aangezicht ter aarde; toen roerde hij mij aan, en hij stelde mij op mijn standplaats.
19 En hij zeide: Zie, ik zal u te kennen geven, wat er geschieden zal ten einde dezer gramschap; want ter bestemder tijd zal het einde zijn.
20 De ram met de twee hoornen, dien gij gezien hebt, zijn de koningen der Meden en der Perzen.

21 Die harige bok nu, is de koning van Griekenland; en de grote hoorn, welke tussen zijn ogen is, is de eerste koning.
22 Dat er nu vier aan zijn plaats stonden, toen hij verbroken was; vier koninkrijken zullen uit dat volk ontstaan, doch niet met zijn kracht.
23 Doch op het laatste huns koninkrijks, als het de afvalligen op het hoogste gebracht zullen hebben, zo zal er een koning staan, stijf van aangezicht, en raadselen verstaande;
24 En zijn kracht zal sterk worden, doch niet door zijn kracht; en hij zal het wonderlijk verderven, en zal geluk hebben, en zal het doen; en hij zal de sterken, mitsgaders het heilige volk verderven;
25 En door zijn kloekheid zo zal hij de bedriegerij doen gedijen in zijn hand; en hij zal zich in zijn hart verheffen; en in stille rust zal hij er velen verderven, en zal staan tegen den Vorst der vorsten, doch hij zal zonder hand verbroken worden.
26 Het gezicht nu van avond en morgen, dat er gezegd is, is de waarheid; en gij, sluit dit gezicht toe, want er zijn nog vele dagen toe.
27 Toen werd ik, Daniel, zwak, en was enige dagen krank; daarna stond ik op, en deed des konings werk; en ik was ontzet over dit gezicht; maar niemand merkte het.

9
1 In het eerste jaar van Darius, den zoon van Ahasveros, uit het zaad der Meden, die koning gemaakt was over het koninkrijk der Chaldeen;
2 In het eerste jaar zijner regering, merkte ik, Daniel, in de boeken, dat het getal der jaren, van dewelke het woord des HEEREN tot den profeet Jeremia geschied was, in het vervullen der verwoestingen van Jeruzalem, zeventig jaren was.
3 En ik stelde mijn aangezicht tot God, den Heere, om Hem te zoeken met het gebed, en smekingen, met vasten, en zak, en as.
4 Ik bad dan tot den HEERE, mijn God, en deed belijdenis, en zeide: Och Heere! Gij grote en verschrikkelijke God, Die het verbond en de weldadigheid houdt dien, die Hem liefhebben en Zijn geboden houden.
5 Wij hebben gezondigd, en hebben onrecht gedaan, en goddelooslijk gehandeld, en gerebelleerd, met af te wijken van Uw geboden, en van Uw rechten.
6 En wij hebben niet gehoord naar Uw dienstknechten, de profeten, die in Uw Naam spraken tot onze koningen, onze vorsten en onze vaders, en tot al het volk des lands.
7 Bij U, o Heere! is de gerechtigheid, maar bij ons de beschaamdheid der aangezichten, gelijk het is te dezen dage; bij de mannen van Juda, en de inwoners van Jeruzalem, en geheel Israel, die nabij en die verre zijn, in al de landen, waar Gij ze henengedreven hebt, om hun overtreding, waarmede zij tegen U overtreden hebben.
8 O Heere! bij ons is de beschaamdheid der aangezichten, bij onze koningen, bij onze vorsten, en bij onze vaders, omdat wij tegen U gezondigd hebben.
9 Bij den Heere, onzen God, zijn de barmhartigheden en vergevingen, alhoewel wij tegen Hem gerebelleerd hebben.
10 En wij hebben der stem des HEEREN, onzes Gods, niet gehoorzaamd, dat wij in Zijn wetten wandelen zouden, die Hij gegeven heeft voor onze aangezichten, door de hand van Zijn knechten, de profeten.
11 Maar geheel Israel heeft Uw wet overtreden, met af te wijken, dat zij Uwer stem niet gehoorzaamden; daarom is over ons uitgestort die vloek, en die eed, die geschreven is in de wet van Mozes, den knecht Gods, dewijl wij tegen Hem gezondigd hebben.
12 En Hij heeft Zijn woorden bevestigd, die Hij gesproken heeft tegen ons, en tegen onze richters, die ons richtten, brengende over ons een groot kwaad, hetwelk niet geschied is onder den gansen hemel, gelijk aan Jeruzalem geschied is.

13 Gelijk als in de wet van Mozes geschreven is, alzo is al dat kwaad over ons gekomen; en wij smeekten het aangezicht des HEEREN, onzes Gods, niet, afkerende van onze ongerechtigheden, en verstandelijk acht gevende op Uw waarheid.
14 Daarom heeft de HEERE over het kwade gewaakt, en Hij heeft het over ons gebracht; want de HEERE, onze God, is rechtvaardig in al Zijn werken, die Hij gedaan heeft, dewijl wij Zijner stem niet gehoorzaamden.
15 En nu, o Heere, onze God! Die Uw volk uit Egypteland gevoerd hebt, met een sterke hand, en hebt U een Naam gemaakt, gelijk hij is te dezen dage; wij hebben gezondigd, wij zijn goddeloos geweest.
16 O Heere! naar al Uw gerechtigheden, laat toch Uw toorn en Uw grimmigheid afgekeerd worden van Uw stad Jeruzalem, Uw heiligen berg; want om onzer zonden wil en om onzer vaderen ongerechtigheden, zijn Jeruzalem en Uw volk tot versmaadheid bij allen, die rondom ons zijn.
17 En nu, o onze God! hoor naar het gebed Uws knechts, en naar zijn smekingen; en doe Uw aangezicht lichten over Uw heiligdom, dat verwoest is; om des Heeren wil.
18 Neig Uw oor, mijn God! en hoor, doe Uw ogen op, en zie onze verwoestingen, en de stad, die naar Uw Naam genoemd is; want wij werpen onze smekingen voor Uw aangezicht niet neder op onze gerechtigheden, maar op Uw barmhartigheden, die groot zijn.
19 O Heere, hoor! o Heere, vergeef! o Heere, merk op en doe het, vertraag het niet! Om Uws Zelfs wil, o mijn God! Want Uw stad, en Uw volk is naar Uw Naam genoemd.
20 Als ik nog sprak, en bad, en beleed mijn zonde, en de zonde mijns volks van Israel, en mijn smeking nederwierp voor het aangezicht des HEEREN, mijns Gods, om des heiligen bergs wil mijns Gods;
21 Als ik nog sprak in het gebed, zo kwam de man Gabriel, dien ik in het begin in een gezicht gezien had, snellijk gevlogen, mij aanrakende, omtrent den tijd des avondoffers.
22 En hij onderrichtte mij en sprak met mij, en zeide: Daniel! nu ben ik uitgegaan, om u den zin te doen verstaan.
23 In het begin uwer smekingen is het woord uitgegaan, en ik ben gekomen, om u dat te kennen te geven; want gij zijt een zeer gewenst man; versta dan dit woord, en merk op dit gezicht.
24 Zeventig weken zijn bestemd over uw volk, en over uw heilige stad, om de overtreding te sluiten, en om de zonden te verzegelen, en om de ongerechtigheid te verzoenen, en om een eeuwige gerechtigheid aan te brengen, en om het gezicht, en den profeet te verzegelen, en om de heiligheid der heiligheden te zalven.
25 Weet dan, en versta: van den uitgang des woords, om te doen wederkeren, en om Jeruzalem te bouwen, tot op Messias, den Vorst, zijn zeven weken, en twee en zestig weken; de straten, en de grachten zullen wederom gebouwd worden, doch in benauwdheid der tijden.
26 En na die twee en zestig weken zal de Messias uitgeroeid worden, maar het zal niet voor Hem zelven zijn; en een volk des vorsten, hetwelk komen zal, zal de stad en het heiligdom verderven, en zijn einde zal zijn met een overstromenden vloed, en tot het einde toe zal er krijg zijn, en vastelijk besloten verwoestingen.
27 En hij zal velen het verbond versterken een week; en in de helft der week zal hij het slachtoffer en het spijsoffer doen ophouden, en over den gruwelijken vleugel zal een verwoester zijn, ook tot de voleinding toe, die vastelijk besloten zijnde, zal uitgestort worden over den verwoeste.

10
1 In het derde jaar van Kores, den koning van Perzie, werd aan Daniel, wiens naam genoemd werd Beltsazar, een zaak geopenbaard, en die zaak is de waarheid, doch in een gezetten groten tijd; en hij verstond die zaak, en hij had verstand van het gezicht.
2 In die dagen was ik, Daniel, treurende drie weken der dagen.
3 Begeerlijke spijze at ik niet, en vlees of wijn kwam in mijn mond niet; ook zalfde ik mij gans niet, totdat die drie weken der dagen vervuld waren.
4 En op den vier en twintigsten dag der eerste maand, zo was ik aan den oever der grote rivier, welke is Hiddekel.
5 En ik hief mijn ogen op, en zag, en ziet, er was een Man met linnen bekleed, en Zijn lenden waren omgord met fijn goud van Ufaz.
6 En Zijn lichaam was gelijk een turkoois, en Zijn aangezicht gelijk de gedaante des bliksems, en Zijn ogen gelijk vurige fakkelen, en Zijn armen en Zijn voeten gelijk de verf van gepolijst koper; en de stem Zijner woorden was gelijk de stem ener menigte.
7 En ik, Daniel, alleen zag dat gezicht, maar de mannen, die bij mij waren, zagen dat gezicht niet; doch een grote verschrikking viel op hen, en zij vloden, om zich te versteken.
8 Ik dan werd alleen overgelaten, en zag dit grote gezicht, en er bleef in mij geen kracht overig; en mijn sierlijkheid werd aan mij veranderd in een verderving, zodat ik geen kracht behield.
9 En ik hoorde de stem Zijner woorden; en toen ik de stem Zijner woorden hoorde, zo viel ik in een diepen slaap op mijn aangezicht, met mijn aangezicht ter aarde.
10 En ziet, een hand roerde mij aan, en maakte, dat ik mij bewoog op mijn knieen, en de palmen mijner handen.
11 En Hij zeide tot mij: Daniel, gij zeer gewenste man! merk op de woorden, die Ik tot u spreken zal, en sta op uw standplaats, want Ik ben alnu tot u gezonden; en toen Hij dat woord tot mij sprak, stond ik bevende.
12 Toen zeide Hij tot mij: Vrees niet, Daniel! want van den eersten dag aan, dat gij uw hart begaaft, om te verstaan en om uzelven te verootmoedigen, voor het aangezicht uws Gods, zijn uw woorden gehoord, en om uwer woorden wil ben Ik gekomen.
13 Doch de vorst des koninkrijks van Perzie stond tegenover Mij een en twintig dagen; en ziet, Michael, een van de eerste vorsten, kwam om Mij te helpen, en Ik werd aldaar gelaten bij de koningen van Perzie.
14 Nu ben Ik gekomen, om u te doen verstaan, hetgeen uw volk bejegenen zal in het vervolg der dagen, want het gezicht is nog voor vele dagen.
15 En toen Hij deze woorden met mij sprak, sloeg ik mijn aangezicht ter aarde, en ik werd stom.
16 En ziet, Een, den mensenkinderen gelijk, raakte mijn lippen aan, toen deed ik mijn mond open, en ik sprak, en zeide tot Dien, Die tegenover mij stond: Mijn Heere! om des gezichts wil keren zich mijn weeen over mij, zodat ik geen kracht behoude.
17 En hoe kan de knecht van dezen mijn Heere spreken met dien mijn Heere? Want wat mij aangaat, van nu af bestaat geen kracht in mij, en geen adem is in mij overgebleven.
18 Toen raakte mij wederom aan Een, als in de gedaante van een mens; en Hij versterkte mij.
19 En Hij zeide: Vrees niet, gij zeer gewenste man! vrede zij u, wees sterk, ja, wees sterk! En terwijl Hij met mij sprak, werd ik versterkt, en zeide: Mijn Heere spreke, want Gij hebt mij versterkt.
20 Toen zeide Hij: Weet gij, waarom dat Ik tot u gekomen ben? Doch nu zal Ik wederkeren om te strijden tegen den vorst der Perzen; en als Ik zal uitgegaan zijn, ziet, zo zal de vorst van Griekenland komen.
21 Doch Ik zal u te kennen geven, hetgeen getekend is in het geschrift der waarheid; en er is niet een, die zich met Mij versterkt tegen dezen, dan uw vorst Michael.

11
1 Ik nu, ik stond in het eerste jaar van Darius, den Meder, om hem te versterken en te stijven.
2 En nu, ik zal u de waarheid te kennen geven; ziet, er zullen nog drie koningen in Perzie staan, en de vierde zal verrijkt worden met groten rijkdom, meer dan al de anderen; en nadat hij zich in zijn rijkdom zal versterkt hebben, zal hij ze allen verwekken tegen het koninkrijk van Griekenland.
3 Daarna zal er een geweldig koning opstaan, die met grote heerschappij heersen zal, en hij zal doen naar zijn welgevallen.
4 En als hij zal staan, zal zijn rijk gebroken, en in de vier winden des hemels verdeeld worden, maar niet aan zijn nakomelingen, ook niet naar zijn heerschappij, waarmede hij heerste; want zijn rijk zal uitgerukt worden, en dat voor anderen, dan deze.
5 En de koning van het Zuiden, die een van zijn vorsten is, zal sterk worden; doch een ander zal sterker worden dan hij, en hij zal heersen; zijn heerschappij zal een grote heerschappij zijn.
6 Op het einde nu van sommige jaren, zullen zij zich met elkander bevrienden, en de dochter des konings van het Zuiden zal komen tot de koning van het Noorden, om billijke voorwaarden te maken; doch zij zal de macht des arms niet behouden, daarom zal hij, noch zijn arm, niet bestaan; maar zij zal overgegeven worden, en die haar gebracht hebben, en die haar gegenereerd heeft, en die haar gesterkt heeft in die tijden.
7 Doch uit de spruit van haar wortelen zal er een opstaan in zijn staat, die zal met heirkracht komen, en hij zal komen tegen die sterke plaatsen des konings van het Noorden, en hij zal tegen dezelve doen, en hij zal ze bemachtigen.
8 Ook zal hij hun goden, met hun vorsten, met hun gewenste vaten van zilver en goud, in de gevangenis naar Egypte brengen; en hij zal enige jaren staande blijven boven den koning van het Noorden.
9 Alzo zal de koning van het Zuiden in het koninkrijk komen, en hij zal wederom in zijn land trekken.
10 Doch zijn zonen zullen zich in strijd mengen, en zij zullen een menigte van grote heiren verzamelen; en een van hen zal snellijk komen, en als een vloed overstromen en doortrekken; en hij zal wederom komen, en zich in den strijd mengen, tot aan zijn sterke plaats toe.
11 En de koning van het Zuiden zal verbitterd worden, en hij zal uittrekken, en strijden tegen hem, tegen den koning van het Noorden, die ook een grote menigte oprichten zal, doch die menigte zal in zijn hand gegeven worden.
12 Als die menigte zal weggenomen zijn, zal zijn hart zich verheffen, en hij zal er enige tien duizenden nedervellen; evenwel zal hij niet gesterkt worden.
13 Want de koning van het Noorden zal wederkeren, en hij zal een groter menigte dan de eerste was, oprichten; en aan het einde van de tijden der jaren, zal hij snellijk komen met een grote heirkracht, en met groot goed.
14 Ook zullen er in die tijden velen opstaan tegen den koning van het Zuiden; en de scheurmakers uws volks zullen verheven worden, om het gezicht te bevestigen, doch zij zullen vallen.
15 En de koning van het Noorden zal komen, en een wal opwerpen, en vaste steden innemen; en de armen van het Zuiden zullen niet bestaan, noch zijn uitgelezen volk, ja, er zal geen kracht zijn om te bestaan.
16 Maar hij, die tegen hem komt, zal doen naar zijn welgevallen, en niemand zal voor zijn aangezicht bestaan; hij zal ook staan in het land des sieraads, en de verderving zal in zijn hand wezen.
17 En hij zal zijn aangezicht stellen, om met de kracht zijns gansen rijks te komen, en hij zal billijke voorwaarden medebrengen, en hij zal het doen; want hij zal hem een dochter der vrouwen geven, om haar te verderven, maar zij zal niet vast staan, en zij zal voor hem niet zijn.

18 Daarna zal hij zijn aangezicht tot de eilanden keren, en hij zal er vele innemen; doch een overste zal zijn smaad tegen hem doen ophouden, behalve dat hij zijn smaad op hem zal doen wederkeren.
19 En hij zal zijn aangezicht keren naar de sterkten zijns lands, en hij zal aanstoten, en vallen, en niet gevonden worden.
20 En in zijn staat zal er een opstaan, doende een geldeiser doortrekken, in koninklijke heerlijkheid; maar hij zal in enige dagen gebroken worden, nochtans niet door toornigheden, noch door oorlog.
21 Daarna zal er een verachte in zijn staat staan, denwelken men de koninklijke waardigheid niet zal geven; doch hij zal in stilheid komen, en het koninkrijk door vleierijen bemachtigen.
22 En de armen der overstroming zullen overstroomd worden van voor zijn aangezicht, en zij zullen gebroken worden, en ook de vorst des verbonds.
23 En na de vereniging met hem zal hij bedrog plegen, en hij zal optrekken, en hij zal met weinig volks gesterkt worden.
24 Met stilheid zal hij ook in de vette plaatsen des landschaps komen, en hij zal doen, dat zijn vaders, of de vaders zijner vaderen, niet gedaan hebben; roof, en buit, en goederen, zal hij onder hen uitstrooien, en hij zal tegen de vastigheden zijn gedachten denken, doch tot een zekeren tijd toe.
25 En hij zal zijn kracht en zijn hart verwekken tegen den koning van het Zuiden, met een grote heirkracht; en de koning van het Zuiden zal zich in den strijd mengen met een grote en zeer machtige heirkracht; doch hij zal niet bestaan, want zij zullen gedachten tegen hem denken.
26 En die de stukken zijner spijze zullen eten, zullen hem breken, en de heirkracht deszelven zal overstromen, en vele verslagenen zullen vallen.
27 En het hart van beide deze koningen zal wezen om kwaad te doen, en aan een tafel zullen zij leugen spreken; en het zal niet gelukken, want het zal nog een einde hebben ter bestemder tijd.
28 En hij zal in zijn land wederkeren met groot goed, en zijn hart zal zijn tegen het heilig verbond; en hij zal het doen, en wederkeren in zijn land.
29 Ter bestemder tijd zal hij wederkeren, en tegen het Zuiden komen, doch het zal niet zijn gelijk de eerste, noch gelijk de laatste reize.
30 Want er zullen schepen van Chittim tegen hem komen, daarom zal hij met smart bevangen worden, en hij zal wederkeren, en gram worden tegen het heilig verbond, en hij zal het doen; want wederkerende zal hij acht geven op de verlaters des heiligen verbonds.
31 En er zullen armen uit hem ontstaan, en zij zullen het heiligdom ontheiligen, en de sterkte, en zij zullen het gedurige offer wegnemen, en een verwoestenden gruwel stellen.
32 En die goddelooslijk handelen tegen het verbond, zal hij doen huichelen door vleierijen; maar het volk, die hun God kennen, zullen zij grijpen, en zullen het doen.
33 En de leraars des volks zullen er velen onderwijzen, en zij zullen vallen door het zwaard en door vlam, door gevangenis en door beroving, vele dagen.
34 Als zij nu zullen vallen, zullen zij met een kleine hulp geholpen worden; doch velen zullen zich door vleierijen tot hen vervoegen.
35 En van de leraars zullen er sommigen vallen, om hen te louteren en te reinigen, en wit te maken, tot den tijd van het einde toe; want het zal nog zijn voor een bestemden tijd.
36 En die koning zal doen naar zijn welgevallen, en hij zal zichzelven verheffen, en groot maken boven allen God, en hij zal tegen den God der goden wonderlijke dingen spreken; en hij zal voorspoedig zijn, totdat de gramschap voleind zij, want het is vastelijk besloten, het zal geschieden.
37 En op de goden zijner vaderen zal hij geen acht geven, noch op de begeerte der vrouwen; hij zal ook op geen God acht geven, maar hij zal zich boven alles groot maken.

38 En hij zal den god Mauzzim in zijn standplaats eren; namelijk den god, welken zijn vaders niet gekend hebben, zal hij eren met goud, en met zilver, en met kostelijk gesteente, en met gewenste dingen.
39 En hij zal de vastigheden der sterkten maken met den vreemden god; dengenen, die hij kennen zal, zal hij de eer vermenigvuldigen, en hij zal ze doen heersen over velen, en hij zal het land uitdelen om prijs.
40 En op den tijd van het einde, zal de koning van het Zuiden tegen hem met hoornen stoten; en de koning van het Noorden zal tegen hem aanstormen, met wagenen, en met ruiteren, en met vele schepen; en hij zal in de landen komen, en hij zal ze overstromen en doortrekken.
41 En hij zal komen in het land des sieraads, en vele landen zullen ter nedergeworpen worden; doch deze zullen zijn hand ontkomen, Edom en Moab, en de eerstelingen der kinderen Ammons.
42 En hij zal zijn hand aan de landen leggen, ook zal het land van Egypte niet ontkomen.
43 En hij zal heersen over de verborgen schatten des gouds en des zilvers, en over al de gewenste dingen van Egypte; en die van Libye, en de Moren zullen in zijn gangen wezen.
44 Maar de geruchten van het Oosten en van het Noorden zullen hem verschrikken; daarom zal hij uittrekken met grote grimmigheid om velen te verdelgen en te verbannen.
45 En hij zal de tenten van zijn paleis planten tussen de zeeen aan den berg des heiligen sieraads; en hij zal tot zijn einde komen, en zal geen helper hebben.

12
1 En te dier tijd zal Michael opstaan, die grote vorst, die voor de kinderen uws volks staat, als het zulk een tijd der benauwdheid zijn zal, als er niet geweest is, sinds dat er een volk geweest is, tot op dienzelven tijd toe; en te dier tijd zal uw volk verlost worden, al wie gevonden wordt geschreven te zijn in het boek.
2 En velen van die, die in het stof der aarde slapen, zullen ontwaken, dezen ten eeuwigen leven, en genen tot versmaadheden, en tot eeuwige afgrijzing.
3 De leraars nu zullen blinken, als de glans des uitspansels, en die er velen rechtvaardigen, gelijk de sterren, altoos en eeuwiglijk.
4 En gij, Daniel! sluit deze woorden toe, en verzegel dit boek, tot den tijd van het einde; velen zullen het naspeuren, en de wetenschap zal vermenigvuldigd worden.
5 En ik, Daniel, zag, en ziet, er stonden twee anderen, de een aan deze zijde van den oever der rivier, en de ander aan gene zijde van den oever der rivier.
6 En hij zeide tot den Man, bekleed met linnen, Die boven op het water der rivier was: Tot hoe lang zal het zijn, dat er een einde van deze wonderen zal wezen?
7 En ik hoorde dien Man, bekleed met linnen, Die boven op het water van de rivier was, en Hij hief Zijn rechter hand en Zijn linkerhand op naar den hemel, en zwoer bij Dien, Die eeuwiglijk leeft, dat na een bestemden tijd, bestemde tijden, en een helft, en als Hij zal voleind hebben te verstrooien de hand des heiligen volks, al deze dingen voleind zullen worden.
8 Dit hoorde ik, doch ik verstond het niet; en ik zeide: Mijn Heere! wat zal het einde zijn van deze dingen?
9 En Hij zeide: Ga henen, Daniel! want deze woorden zijn toegesloten en verzegeld tot den tijd van het einde.
10 Velen zullen er gereinigd en wit gemaakt, en gelouterd worden; doch de goddelozen zullen goddelooslijk handelen, en geen van de goddelozen zullen het verstaan, maar de verstandigen zullen het verstaan.
11 En van dien tijd af, dat het gedurig offer zal weggenomen, en de verwoestende gruwel zal gesteld zijn, zullen zijn duizend tweehonderd en negentig dagen.
12 Welgelukzalig is hij, die verwacht en raakt tot duizend driehonderd vijf en dertig dagen.
13 Maar gij, ga henen tot het einde, want gij zult rusten, en zult opstaan in uw lot, in het einde der dagen.

# HOSEA

1

1 Het woord des HEEREN, dat geschied is tot Hosea, den zoon van Beeri, in de dagen van Uzzia, Jotham, Achaz, Hizkia, koningen van Juda, en in de dagen van Jerobeam, zoon van Joas, koning van Israel.
2 Het begin van het woord des HEEREN door Hosea. De HEERE dan zeide tot Hosea: Ga henen, neem u een vrouw der hoererijen, en kinderen der hoererijen; want het land hoereert ganselijk van achter den HEERE.
3 Zo ging hij henen, en nam Gomer, een dochter van Diblaim; en zij ontving; en baarde hem een zoon.
4 En de HEERE zeide tot hem: Noem zijn naam Jizreel, want nog een weinig tijds, zo zal Ik de bloedschulden van Jizreel bezoeken over het huis van Jehu, en zal het koninkrijk van het huis van Israel doen ophouden.
5 En het zal te dien dage geschieden, dat Ik Israels boog verbreken zal, in het dal van Jizreel.
6 En zij ontving wederom, en baarde een dochter; en Hij zeide tot hem: Noem haar naam Lo-ruchama; want Ik zal Mij voortaan niet meer ontfermen over het huis Israels, maar Ik zal ze zekerlijk wegvoeren.
7 Maar over het huis van Juda zal Ik Mij ontfermen, en zal ze verlossen door den HEERE, hun God, en Ik zal ze niet verlossen door boog, noch door zwaard, noch door krijg, door paarden noch door ruiteren.
8 Als zij nu Lo-ruchama gespeend had, ontving zij, en baarde een zoon.
9 En Hij zeide: Noem zijn naam Lo-ammi; want gijlieden zijt Mijn volk niet, zo zal Ik ook de uwe niet zijn.
10 Nochtans zal het getal der kinderen Israels zijn als het zand der zee, dat niet gemeten noch geteld kan worden; en het zal geschieden dat ter plaatse, waar tot hen gezegd zal zijn: Gijlieden zijt Mijn volk niet; tot hen gezegd zal worden: Gij zijt kinderen des levenden Gods.
11 En de kinderen van Juda, en de kinderen Israels zullen samenvergaderd worden, en zich een enig hoofd stellen, en uit het land optrekken; want de dag van Jizreel zal groot zijn.
2:1 (1:12) Zegt tot uw broederen: Ammi, en tot uw zusteren: Ruchama.

2
1 (1:12) Zegt tot uw broederen: Ammi, en tot uw zusteren: Ruchama.
2 (2:1) Twist tegen ulieder moeder, twist, omdat zij Mijn vrouw niet is, en Ik haar Man niet ben; en laat ze haar hoererijen van haar aangezicht, en haar overspelerijen van tussen haar borsten wegdoen.
3 (2:2) Opdat Ik ze niet naakt uitstrope, en zette ze als ten dage, toen zij geboren werd; ja, make ze als een woestijn, en zette ze als een dor land, en dode ze door dorst;
4 (2:3) En Mij harer kinderen niet ontferme, omdat zij kinderen der hoererijen zijn.
5 (2:4) Want hunlieder moeder hoereert, die henlieden ontvangen heeft, handelt schandelijk; want zij zegt: Ik zal mijn boelen nagaan, die mij mijn brood en mijn water, mijn wol en mijn vlas, mijn olie en mijn drank geven.
6 (2:5) Daarom, ziet, Ik zal uw weg met doornen betuinen, en Ik zal een heiningmuur maken, dat zij haar paden niet zal vinden.
7 (2:6) En zij zal haar boelen nalopen, maar dezelve niet aantreffen; en zij zal hen zoeken, maar niet vinden; dan zal zij zeggen: Ik zal henengaan, en keren weder tot mijn vorigen Man, want toen was mij beter dan nu.
8 (2:7) Zij bekent toch niet, dat Ik haar het koren, en den most, en de olie gegeven heb, en haar het zilver en goud vermenigvuldigd heb, dat zij tot den Baal gebruikt hebben.
9 (2:8) Daarom zal Ik wederkomen, en Mijn koren wegnemen op zijn tijd, en Mijn most op zijn gezetten tijd; en Ik zal wegrukken Mijn wol en Mijn vlas, dienende om haar naaktheid te bedekken.
10 (2:9) En nu zal Ik haar dwaasheid ontdekken voor de ogen harer boelen; en niemand zal haar uit Mijn hand verlossen.
11 (2:10) En Ik zal doen ophouden al haar vrolijkheid, haar feesten, haar nieuwe maanden, en haar sabbatten, ja, al haar gezette hoogtijden.
12 (2:11) En Ik zal verwoesten haar wijnstok en haar vijgeboom, waarvan zij zegt: Deze zijn mij een hoerenloon, dat mij mijn boelen gegeven hebben; maar Ik zal ze stellen tot een woud, en het wild gedierte des velds zal ze vreten.
13 (2:12) En Ik zal over haar bezoeken de dagen des Baals, waarin zij dien gerookt heeft, en zich versierd met haar voorhoofdsiersel, en haar halssieraad, en is haar boelen nagegaan, maar heeft Mij vergeten, spreekt de HEERE.
14 (2:13) Daarom, ziet, Ik zal haar lokken, en zal haar voeren in de woestijn; en Ik zal naar haar hart spreken.
15 (2:14) En Ik zal haar geven haar wijngaarden van daar af, en het dal Achor, tot een deur der hoop; en aldaar zal zij zingen, als in de dagen harer jeugd, en als ten dage, toen zij optoog uit Egypteland.
16 (2:15) En het zal te dien dage geschieden, spreekt de HEERE, dat gij Mij noemen zult: Mijn Man; en Mij niet meer noemen zult: Mijn Baal!
17 (2:16) En Ik zal de namen der Baals van haar mond wegdoen; zij zullen niet meer bij hun namen gedacht worden.
18 (2:17) En Ik zal te dien dage een verbond voor hen maken met het wild gedierte des velds, en met het gevogelte des hemels, en het kruipend gedierte des aardbodems; en Ik zal den boog, en het zwaard, en den krijg van de aarde verbreken, en zal hen in zekerheid doen nederliggen.
19 (2:18) En Ik zal u Mij ondertrouwen in eeuwigheid; ja, Ik zal u Mij ondertrouwen in gerechtigheid en in gericht, en in goedertierenheid en in barmhartigheden.
20 (2:19) En Ik zal u Mij ondertrouwen in geloof; en gij zult den HEERE kennen.
21 (2:20) En het zal te dien dage geschieden, dat Ik verhoren zal, spreekt de HEERE; Ik zal den hemel verhoren, en die zal de aarde verhoren.
22 (2:21) En de aarde zal het koren verhoren, mitsgaders den most en de olie; en die zullen Jizreel verhoren.

23 (2:22) En Ik zal ze Mij op de aarde zaaien, en zal Mij ontfermen over Lo-ruchama; en Ik zal zeggen tot Lo-ammi: Gij zijt Mijn volk; en dat zal zeggen: O, mijn God!

3
1 En de HEERE zeide tot mij: Ga wederom henen, bemin een vrouw, die, bemind zijnde van haar vriend, nochtans overspel doet; gelijk de HEERE de kinderen Israels bemint, maar zij zien om naar andere goden, en beminnen de flessen der druiven.
2 En ik kocht ze mij voor vijftien zilverlingen, en een homer gerst, en een halven homer gerst.
3 En ik zeide tot haar: Gij zult vele dagen na mij blijven zitten (gij zult niet hoereren, noch een anderen man geworden), en ik ook na u.
4 Want de kinderen Israels zullen vele dagen blijven zitten, zonder koning, en zonder vorst, en zonder offer, en zonder opgericht beeld, en zonder efod en terafim.
5 Daarna zullen zich de kinderen Israels bekeren, en zoeken den HEERE, hun God, en David, hun Koning; en zij zullen vrezende komen tot den HEERE en tot Zijn goedheid, in het laatste der dagen.

4
1 Hoort des HEEREN woord, gij kinderen Israels! want de HEERE heeft een twist met de inwoners des lands, omdat er geen trouw, en geen weldadigheid, en geen kennis van God in het land is;
2 Maar vloeken en liegen, en doodslaan, en stelen, en overspel doen; zij breken door, en bloedschulden raken aan bloedschulden.
3 Daarom zal het land treuren, en een iegelijk, die daarin woont, kwelen, met het gedierte des velds, en met het gevogelte des hemels; ja, ook de vissen der zee zullen weggeraapt worden.
4 Doch niemand twiste noch bestraffe iemand; want uw volk is als die met den priester twisten.
5 Daarom zult gij vallen bij dag, ja, zelfs de profeet zal met u vallen bij nacht; en Ik zal uw moeder uitroeien.
6 Mijn volk is uitgeroeid, omdat het zonder kennis is; dewijl gij de kennis verworpen hebt, heb Ik u ook verworpen, dat gij Mij het priesterambt niet zult bedienen; dewijl gij de wet uws Gods vergeten hebt, zal Ik ook uw kinderen vergeten.
7 Gelijk zij meerder geworden zijn, alzo hebben zij tegen Mij gezondigd; Ik zal hunlieder eer in schande veranderen.
8 Zij eten de zonde Mijns volks, en verlangen, een ieder met zijn ziel, naar hun ongerechtigheid.
9 Daarom, gelijk het volk, alzo zal de priester zijn; en Ik zal zijn wegen over hem bezoeken, en zijn handelingen hem vergelden.
10 En zij zullen eten, maar niet zat worden, zullen hoereren, maar niet uitbreken in menigte; want zij hebben nagelaten den HEERE in acht te nemen.
11 Hoererij, en wijn, en most neemt het hart weg.
12 Mijn volk vraagt zijn hout, en zijn stok zal het hem bekend maken; want de geest der hoererijen verleidt hen, dat zij van onder hun God weghoereren.
13 Op de hoogten der bergen offeren zij, en op de heuvelen roken zij, onder een eik, en populier, en iepeboom, omdat derzelver schaduw goed is; daarom hoereren uw dochteren, en uw bruiden bedrijven overspel.
14 Ik zal over uw dochteren geen bezoeking doen, omdat zij hoereren, en over uw bruiden, omdat zij overspel doen; want zij zelven scheiden zich af met de hoeren, en offeren met de snoodste hoeren; het volk dan, dat geen verstand heeft, zal omgekeerd worden.
15 Zo gij, o Israel! wilt hoereren, dat immers Juda niet schuldig worde; komt gij toch niet te Gilgal, en gaat niet op naar Beth-aven, en zweert niet: Zo waarachtig als de HEERE leeft.
16 Want Israel is onbandig, als een onbandige koe; nu zal hen de HEERE weiden, als een lam in de ruimte.
17 Efraim is vergezeld met de afgoden; laat hem varen.
18 Hunlieder zuiperij is afvallig; zij doen niet dan hoereren; hun schilden (het is een schande!) beminnen het woord: Geeft.
19 Een wind heeft hen gebonden in zijn vleugelen, en zij zullen beschaamd worden vanwege hun offeranden.

5
1 Hoort dit, gij priesters! en merkt op, gij huis Israels! en neemt ter oren, gij huis des konings! want ulieden gaat dit oordeel aan, omdat gij een strik zijt geworden te Mizpa, en een uitgespannen net op Thabor.
2 En die afwijken, verdiepen zich om te slachten; maar Ik zal hun allen een tuchtmeester zijn.
3 Ik ken Efraim, en Israel is voor Mij niet verborgen; dat gij, o Efraim! nu hoereert, en Israel verontreinigd is.
4 Zij stellen hun handelingen niet aan, om zich tot hun God te bekeren; want de geest der hoererijen is in het midden van hen, en den HEERE kennen zij niet.
5 Dies zal Israel hovaardij in zijn aangezicht getuigen; en Israel en Efraim zullen vallen door hun ongerechtigheid; ook zal Juda met hen vallen.
6 Met hun schapen, en met hun runderen zullen zij dan gaan, om den HEERE te zoeken, maar niet vinden; Hij heeft Zich van hen onttrokken.
7 Zij hebben trouwelooslijk gehandeld tegen den HEERE; want zij hebben vreemde kinderen gewonnen; nu zal hen de nieuwe maand verteren met hun delen.
8 Blaast de bazuin te Gibea, de trompet te Rama; roept luide te Beth-aven; achter u, Benjamin!
9 Efraim zal tot verwoesting worden, ten dage der straf; onder de stammen Israels heb Ik bekend gemaakt, dat gewis is.
10 De vorsten van Juda zijn geworden, gelijk die de landpalen verrukken; Ik zal Mijn verbolgenheid, als water, over hen uitgieten.
11 Efraim is verdrukt, hij is verpletterd met recht; want hij heeft zo gewild; hij heeft gewandeld naar het gebod.
12 Daarom zal Ik Efraim zijn als een mot, en den huize van Juda als een verrotting.
13 Als Efraim zijn krankheid zag, en Juda zijn gezwel, zo toog Efraim tot Assur, en hij zond tot den koning Jareb; maar die zal ulieden niet kunnen genezen, en zal het gezwel van ulieden niet helen.
14 Want Ik zal Efraim zijn als een felle leeuw, en den huize van Juda als een jonge leeuw; Ik, Ik zal verscheuren en henengaan; Ik zal wegvoeren, en er zal geen redder zijn.
15 Ik zal henengaan en keren weder tot Mijn plaats, totdat zij zichzelven schuldig kennen en Mijn aangezicht zoeken; als hun bange zal zijn, zullen zij Mij vroeg zoeken.

6
1 Komt en laat ons wederkeren tot den HEERE, want Hij heeft verscheurd, en Hij zal ons genezen; Hij heeft geslagen, en Hij zal ons verbinden.
2 Hij zal ons na twee dagen levend maken; op den derden dag zal Hij ons doen verrijzen, en wij zullen voor Zijn aangezicht leven.
3 Dan zullen wij kennen, wij zullen vervolgen, om den HEERE te kennen; Zijn uitgang is bereid als de dageraad; en Hij zal tot ons komen als een regen, als de spade regen en vroege regen des lands.
4 Wat zal Ik u doen, o Efraim! wat zal Ik u doen, o Juda! dewijl uw weldadigheid is als een morgenwolk, en als een vroegkomende dauw, die henengaat.
5 Daarom heb Ik hen behouwen door de profeten; Ik heb ze gedood door de redenen Mijns monds; en uw oordelen zullen voortkomen aan het licht.
6 Want Ik heb lust tot weldadigheid, en niet tot offer; en tot de kennis Gods, meer dan tot brandofferen.
7 Maar zij hebben het verbond overtreden als Adam; daar hebben zij trouwelooslijk tegen Mij gehandeld.
8 Gilead is een stad van werkers der ongerechtigheid; zij is betreden van bloed.
9 Gelijk de benden der straatschenders op iemand wachten, alzo is het gezelschap der priesteren; zij moorden op den weg naar Sichem, waarlijk, zij doen schandelijke daden.
10 Ik zie een afschuwelijke zaak in het huis Israels; aldaar is Efraims hoererij, Israel is verontreinigd.
11 Ook heeft hij u, o Juda! een oogst gezet, als Ik de gevangenen Mijns volks wederbracht.

7
1 Terwijl Ik Israel genees, zo wordt Efraims ongerechtigheid ontdekt, mitsgaders de boosheden van Samaria; want zij werken valsheid; en de dief gaat er in, de bende der straatschenders stroopt daar buiten.
2 En zij zeggen niet in hun hart, dat Ik al hunner boosheid gedachtig ben; nu omsingelen hen hun handelingen, zij zijn voor Mijn aangezicht.
3 Zij verblijden den koning met hun boosheid, en de vorsten met hun leugenen.
4 Zij bedrijven al te zamen overspel, zij zijn gelijk een bakoven, die heet gemaakt is van den bakker; die ophoudt van wakker te zijn, nadat hij het deeg heeft gekneed, totdat het doorgezuurd zij.
5 Het is de dag onzes konings; de vorsten maken hem krank door verhitting van den wijn; hij strekt zijn hand voort met de spotters.
6 Want zij voeren hun hart aan, als een bakoven, tot hun lagen; hunlieder bakker slaapt den gansen nacht; 's morgens brandt hij als een vlammend vuur.
7 Zij zijn allen te zamen verhit als een bakoven, en zij verteren hun rechters; al hun koningen vallen; er is niemand onder hen, die tot Mij roept.
8 Efraim, die verwart zich met de volken; Efraim is een koek, die niet is omgekeerd;
9 Vreemden verteren zijn kracht, en hij merkt het niet; ook is de grauwigheid op hem verspreid, en hij merkt het niet.
10 Dies zal de hovaardij van Israel in zijn aangezicht getuigen; dewijl zij zich niet bekeren tot den HEERE, hun God, noch Hem zoeken in alle deze.
11 Want Efraim is als een botte duif, zonder hart; zij roepen Egypte aan, zij gaan henen tot Assur.
12 Wanneer zij zullen henengaan, zal Ik Mijn net over hen uitspreiden, Ik zal ze als vogelen des hemels doen nederdalen. Ik zal ze tuchtigen, gelijk gehoord is in hun vergadering.
13 Wee hen, want zij zijn van Mij afgezworven; verstoring over hen, want zij hebben tegen Mij overtreden! Ik zou hen wel verlossen, maar zij spreken leugenen tegen Mij.
14 Zij roepen ook niet tot Mij met hun hart, wanneer zij huilen op hun legers; om koren en most verzamelen zij zich, maar zij wederstreven tegen Mij.
15 Ik heb hen wel getuchtigd, en hunlieder armen gesterkt; maar zij denken kwaad tegen Mij.
16 Zij keren zich, maar niet tot den Allerhoogste, zij zijn als een bedriegelijke boog; hun vorsten vallen door het zwaard; vanwege de gramschap hunner tong; dit is hunlieder bespotting in Egypteland.

8
1 De bazuin aan uw mond; hij komt als een arend tegen het huis des HEEREN; omdat zij Mijn verbond hebben overtreden, en zijn tegen Mijn wet afvallig geworden.
2 Dan zullen zij tot Mij roepen: Mijn God! wij, Israel, kennen U.
3 Israel heeft het goede verstoten; de vijand zal hem vervolgen.
4 Zij hebben koningen gemaakt, maar niet uit Mij; zij hebben vorsten gesteld, maar Ik heb het niet gekend; van hun zilver en hun goud hebben zij voor zichzelven afgoden gemaakt, opdat zij uitgeroeid worden.
5 Uw kalf, o Samaria! heeft u verstoten; Mijn toorn is tegen hen ontstoken; hoe lang zullen zij de reinigheid niet verdragen?
6 Want dat is ook uit Israel; een werkmeester heeft het gemaakt, en het is geen God, maar het zal tot stukken worden, het kalf van Samaria.
7 Want zij hebben wind gezaaid, en zullen een wervelwind maaien; het zal geen staande koren hebben, het uitspruitsel zal geen meel maken; of het misschien maakte, vreemden zullen het verslinden.
8 Israel is verslonden; nu zijn zij onder de heidenen geworden, gelijk een vat, waar men geen lust toe heeft.
9 Want zij zijn opgetogen naar Assur, een woudezel, die alleen voor zichzelven is; die van Efraim hebben boelen om hoerenloon gehuurd.
10 Dewijl zij dan onder de heidenen boelen om hoerenloon gehuurd hebben, zo zal Ik die nu ook verzamelen; ja, zij hebben al een weinig begonnen, vanwege den last van den koning der vorsten.
11 Omdat Efraim de altaren vermenigvuldigd heeft tot zondigen, zo zijn hem de altaren geworden tot zondigen.
12 Ik schrijf hem de voortreffelijkheden Mijner wet voor; maar die zijn geacht als wat vreemds.
13 Aangaande de offeranden Mijner gaven, zij offeren vlees, en eten het, maar de HEERE heeft aan hen geen welgevallen. Nu zal Hij hunner ongerechtigheid gedenken, en hun zonden bezoeken; zij zullen weder in Egypte keren.
14 Want Israel heeft zijn Maker vergeten, en tempelen gebouwd, en Juda heeft vaste steden vermenigvuldigd; maar Ik zal een vuur zenden in zijn steden, dat zal haar paleizen verteren.

9
1 Verblijd u niet, o Israel! tot opspringens toe, gelijk de volken; want gij hoereert van uw God af; gij hebt hoerenloon lief, op alle dorsvloeren des korens.
2 De dors vloer en de wijnkuip zal henlieden niet voeden; en de most zal hun liegen.
3 Zij zullen in des HEEREN land niet blijven; maar Efraim zal weder tot Egypte keren, en zij zullen in Assyrie het onreine eten.
4 Zij zullen den HEERE geen drankofferen doen van wijn, ook zouden zij Hem niet zoet zijn, hun offeranden zouden hun zijn als treurbrood; allen, die dat zouden eten, zouden onrein worden; want hun brood zal voor hun ziel zijn, het zal in des HEEREN huis niet komen.
5 Wat zult gijlieden dan doen op een gezetten hoogtijdsdag, en op een feestdag des HEEREN?
6 Want ziet, zij gaan daarhenen vanwege de verstoring; Egypte zal ze verzamelen, Mof zal ze begraven; begeerte zal er zijn naar hun zilver, netelen zullen hen erfelijk bezitten, doornen zullen in hun tenten zijn.
7 De dagen der bezoeking zijn gekomen, de dagen der vergelding zijn gekomen; die van Israel zullen het gewaar worden; de profeet is een dwaas, de man des geestes is onzinnig; om de grootheid uwer ongerechtigheid is de haat ook groot.
8 De wachter van Efraim is met mijn God, maar de profeet is een vogelvangersstrik, op al zijn wegen, een haat in het huis zijns Gods.
9 Zij hebben zich zeer diep verdorven, als in de dagen van Gibea; Hij zal hunner ongerechtigheid gedenken, Hij zal hun zonden bezoeken.
10 Ik vond Israel als druiven in de woestijn, Ik zag uw vaderen als de eerste vrucht aan den vijgeboom in haar beginsel; maar zij gingen in tot Baal-peor, en zonderden zich af tot die schaamte, en werden gans verfoeilijk naar hun boelerij.
11 Aangaande Efraim, hunlieder heerlijkheid zal wegvlieden als een vogel; van de geboorte, en van moeders buik, en van de ontvangenis af.
12 Ofschoon zij hun kinderen mochten groot maken, Ik zal er hen toch van beroven, dat zij onder de mensen niet zullen zijn; want ook, wee hun, als Ik van hen zal geweken zijn!
13 Efraim is, gelijk als Ik Tyrus aanzag, die geplant is in een liefelijke woonplaats; maar Efraim zal zijn kinderen moeten uitbrengen tot den doodslager.
14 Geef hun, HEERE! Wat zult Gij geven? Geef hun een misdragende baarmoeder, en uitdrogende borsten.
15 Al hun boosheid is te Gilgal, want daar heb Ik ze gehaat, om de boosheid van hun handelingen; Ik zal ze uit Mijn huis uitdrijven, Ik zal ze voortaan niet meer liefhebben; al hun vorsten zijn afvalligen.
16 Efraim is geslagen, hunlieder wortel is verdord, zij zullen geen vrucht voortbrengen; ja, ofschoon zij genereerden, zo zal Ik toch de gewenste vruchten van hun buik doden.
17 Mijn God zal ze verwerpen, omdat zij naar Hem niet horen; en zij zullen omzwervende zijn onder de heidenen.

10
1 Israel is een uitgeledigde wijnstok, hij brengt weder vrucht voor zich; maar naar de veelheid zijner vrucht heeft hij de altaren vermenigvuldigd; naar de goedheid zijns lands, hebben zij de opgerichte beelden goed gemaakt.
2 Hij heeft hun hart verdeeld, nu zullen zij verwoest worden; Hij zal hun altaren doorhouwen, Hij zal hun opgerichte beelden verstoren.
3 Want nu zullen zij zeggen: Wij hebben geen koning; want wij hebben den HEERE niet gevreesd; wat zou ons dan een koning doen?
4 Zij hebben woorden gesproken, valselijk zwerende in het verbond maken; daarom zal het oordeel als een vergiftig kruid groenen, op de voren der velden.
5 De inwoners van Samaria zullen verschrikt zijn over het kalf van Beth-aven; want zijn volk zal over hetzelve treuren, mitsgaders zijn Chemarim (die zich over hetzelve verheugden), over zijn heerlijkheid, omdat zij van hetzelve is weggevaren.
6 Ja, datzelve zal naar Assur gevoerd worden, tot een geschenk voor den koning Jareb; Efraim zal schaamte behalen, en Israel zal beschaamd worden vanwege zijn raadslag.
7 De koning van Samaria is afgehouwen, als schuim op het water.
8 En de hoogten van Aven, Israels zonde, zullen verdelgd worden; doornen en distelen zullen op hunlieder altaren opkomen; en zij zullen zeggen tot de bergen: Bedekt ons! en tot de heuvelen: Valt op ons!
9 Sinds de dagen van Gibea, hebt gij gezondigd, o Israel; daar zijn zij staande gebleven; de strijd te Gibea, tegen de kinderen der verkeerdheid, zal ze niet aangrijpen.
10 Het is in Mijn lust, dat Ik ze zal binden; en volken zullen tegen henlieden verzameld worden, als Ik ze binden zal in hun twee voren.
11 Dewijl Efraim een vaars is, gewend gaarne te dorsen, zo ben Ik over de schoonheid van haar hals overgegaan; Ik zal Efraim berijden, Juda zal ploegen, Jakob zal voor zich eggen.
12 Zaait u tot gerechtigheid, maait tot weldadigheid; braakt u een braakland; dewijl het tijd is den HEERE te zoeken, totdat Hij kome, en over u de gerechtigheid regene.
13 Gij hebt goddeloosheid geploegd, verkeerdheid gemaaid, en de vrucht der leugen gegeten; want gij hebt vertrouwd op uw weg, op de veelheid uwer helden.
14 Daarom zal er een groot gedruis ontstaan onder uw volken, en al uw vestingen zullen verstoord worden, gelijk Salman Beth-arbel verstoorde ten dage des krijgs; de moeder werd verpletterd met de zonen.
15 Alzo heeft Beth-el ulieden gedaan, vanwege de boosheid uwer boosheid; Israels koning is in den dageraad ten enenmale uitgeroeid.

11
1 Als Israel een kind was, toen heb Ik hem liefgehad, en Ik heb Mijn zoon uit Egypte geroepen.
2 Maar gelijk zij henlieden riepen, alzo gingen zij van hun aangezicht weg; zij offerden den Baals, en rookten den gesnedenen beelden.
3 Ik nochtans leerde Efraim gaan; Hij nam ze op Zijn armen, maar zij bekenden niet, dat Ik ze genas.
4 Ik trok ze met mensenzelen, met touwen der liefde, en was hun, als degenen, die het juk van op hun kinnebakken oplichten, en Ik reikte hem voeder toe.
5 Hij zal in Egypteland niet wederkeren; maar Assur, die zal zijn koning zijn; omdat zij zich weigerden te bekeren.
6 En het zwaard zal in zijn steden blijven, en zijn grendelen verteren, en opeten, vanwege hun beraadslagingen.
7 Want Mijn volk blijft hangen aan de afkering van Mij; zij roepen het wel tot den Allerhoogste, maar niet een verhoogt Hem.
8 Hoe zou Ik u overgeven, o Efraim? u overleveren, o Israel? Hoe zou Ik u maken als Adama, u stellen als Zeboim? Mijn hart is in Mij omgekeerd, al Mijn berouw is te zamen ontstoken.
9 Ik zal de hittigheid Mijns toorns niet uitvoeren; Ik zal niet wederkeren om Efraim te verderven; want Ik ben God en geen mens, de Heilige in het midden van u, en Ik zal in de stad niet komen.
10 Zij zullen den HEERE achterna wandelen, Hij zal brullen als een leeuw, wanneer Hij brullen zal, dan zullen de kinderen van de zee af al bevende aankomen.
11 Zij zullen bevende aankomen als een vogeltje uit Egypte, en als een duif uit het land van Assur; en Ik zal hen doen wonen in hun huizen, spreekt de HEERE.
12 (12:1) Die van Efraim hebben Mij omsingeld met leugen, en het huis Israels met bedrog; maar Juda heerste nog met God, en was met de heiligen getrouw.

12
11:12 (12:1) Die van Efraim hebben Mij omsingeld met leugen, en het huis Israels met bedrog; maar Juda heerste nog met God, en was met de heiligen getrouw.
1 (12:2) Efraim weidt zich met wind, en jaagt den oostenwind na; den gansen dag vermenigvuldigt hij leugen en verwoesting; en zij maken verbond met Assur, en de olie wordt naar Egypte gevoerd.
2 (12:3) Ook heeft de HEERE een twist met Juda, en Hij zal bezoeking doen over Jakob naar zijn wegen, naar zijn handelingen zal Hij hem vergelden.
3 (12:4) In moeders buik hield hij zijn broeder bij de verzenen; en in zijn kracht gedroeg hij zich vorstelijk met God.
4 (12:5) Ja, hij gedroeg zich vorstelijk tegen den Engel, en overmocht Hem; hij weende en smeekte Hem. Te Beth-el vond hij Hem, en aldaar sprak Hij met ons;
5 (12:6) Namelijk, de HEERE, de God der heirscharen; HEERE is Zijn gedenknaam.
6 (12:7) Gij dan, bekeer u tot uw God, bewaar weldadigheid en recht, en wacht geduriglijk op uw God.
7 (12:8) In des koopmans hand is een bedriegelijke weegschaal, hij bemint te verdrukken;
8 (12:9) Nog zegt Efraim: Evenwel ben ik rijk geworden, ik heb mij groot goed verkregen; in al mijn arbeid zullen zij mij geen ongerechtigheid vinden, die zonde zij.
9 (12:10) Maar Ik ben de HEERE, uw God, van Egypteland af; Ik zal u nog in tenten doen wonen, als in de dagen der samenkomst;
10 (12:11) En Ik zal spreken tot de profeten, en Ik zal het gezicht vermenigvuldigen; en door den dienst der profeten zal Ik gelijkenissen voorstellen.
11 (12:12) Zekerlijk is Gilead ongerechtigheid, zij zijn enkel ijdelheid; te Gilgal offeren zij ossen, ja, hun altaren zijn als steen hopen op de voren der velden.
12 (12:13) Jakob vlood toch naar het veld van Syrie, en Israel diende om een vrouw, en hoedde om een vrouw.
13 (12:14) Maar de HEERE voerde Israel op uit Egypte door een profeet, en door een profeet werd hij gehoed.
14 (12:15) Efraim daarentegen heeft Hem zeer bitterlijk vertoornd; daarom zal Hij zijn bloed op hem laten, en zijn Heere zal hem zijn smaad vergelden.

13
1 Als Efraim sprak, zo beefde men, hij heeft zich verheven in Israel; maar hij is schuldig geworden aan den Baal en is gestorven.
2 En nu zijn zij voortgevaren te zondigen, en hebben zich van hun zilver een gegoten beeld gemaakt, afgoden naar hun verstand, die altemaal smedenwerk zijn; waarvan zij nochtans zeggen: De mensen, die offeren, zullen de kalveren kussen.
3 Daarom zullen zij zijn als een morgenwolk, en als een vroegkomende dauw, die henengaat; als kaf van den dorsvloer, en als rook uit den schoorsteen wordt weggestormd.
4 Ik ben toch de HEERE, uw God, van Egypteland af; daarom zoudt gij geen God kennen dan Mij alleen, want er is geen Heiland dan Ik.
5 Ik heb u gekend in de woestijn, in een zeer heet land.
6 Daarna zijn zij, naardat hunlieder weide was, zat geworden; als zij zat zijn geworden, heeft zich hun hart verheven; daarom hebben zij Mij vergeten.
7 Dies werd Ik hun als een felle leeuw; als een luipaard loerde Ik op den weg.
8 Ik ontmoette hen als een beer, die van jongen beroofd is, en scheurde het slot huns harten; en Ik verslond ze aldaar als een oude leeuw; het wild gedierte des velds verscheurde hen.
9 Het heeft u bedorven, o Israel! want in Mij is uw hulp.
10 Waar is uw koning nu? Dat hij u behoude in al uw steden! En uw richters, waar gij van zeidet: Geef mij een koning en vorsten?
11 Ik gaf u een koning in Mijn toorn en nam hem weg in Mijn verbolgenheid.
12 Efraims ongerechtigheid is samengebonden, zijn zonde is opgelegd.
13 Smarten ener barende vrouw zullen hem aankomen; hij is een onwijs kind; want anders zou hij geen tijd in de kindergeboorte blijven staan.
14 Doch Ik zal hen van het geweld der hel verlossen, Ik zal ze vrijmaken van den dood: o dood! waar zijn uw pestilentien? hel! waar is uw verderf? Berouw zal van Mijn ogen verborgen zijn,
15 Want hij zal vrucht voortbrengen onder de broederen; doch er zal een oostenwind komen, een wind des HEEREN, opkomende uit de woestijn; en zijn springader zal uitdrogen, diezelve zal den schat van alle gewenste huisraad roven.

14
13:16 (14:1) Samaria zal woest worden, want zij is wederspannig geweest tegen haar God; zij zullen door het zwaard vallen, hun kinderkens zullen verpletterd, en hun zwangere vrouwen zullen opengesneden worden.
1 (14:2) Bekeer u, o Israel! tot den HEERE, uw God, toe; want gij zijt gevallen om uw ongerechtigheid.
2 (14:3) Neem deze woorden met u, en bekeer u tot den HEERE; zeg tot Hem: Neem weg alle ongerechtigheid, en geef het goede, zo zullen wij betalen de varren onzer lippen.
3 (14:4) Assur zal ons niet behouden, wij zullen niet rijden op paarden, en tot het werk onzer handen niet meer zeggen: Gij zijt onze God. Immers zal een wees bij U ontfermd worden.
4 (14:5) Ik zal hunlieder afkering genezen, Ik zal hen vrijwilliglijk liefhebben; want Mijn toorn is van hem gekeerd.
5 (14:6) Ik zal Israel zijn als de dauw; hij zal bloeien als de lelie, en hij zal zijn wortelen uitslaan als de Libanon.
6 (14:7) Zijn scheuten zullen zich uitspreiden, en zijn heerlijkheid zal zijn als des olijfbooms, en hij zal een reuk hebben als de Libanon.
7 (14:8) Zij zullen wederkeren, zittende onder zijn schaduw; zij zullen ten leven voortbrengen als koren, en bloeien als de wijnstok; zijn gedachtenis zal zijn als de wijn van Libanon.
8 (14:9) Efraim! wat heb Ik meer met de afgoden te doen? Ik heb hem verhoord, en zal op hem zien; Ik zal hem zijn als een groenende denneboom; uw vrucht is uit Mij gevonden.
9 (14:10) Wie is wijs? die versta deze dingen; wie is verstandig? die bekenne ze; want des HEEREN wegen zijn recht, en de rechtvaardigen zullen daarin wandelen, maar de overtreders zullen daarin vallen.

# JOËL

1

1 Het woord des HEEREN, dat geschied is tot Joel, den zoon van Pethuel:
2 Hoort dit, gij oudsten! en neemt ter oren, alle inwoners des lands! Is dit geschied in uw dagen, of ook in de dagen uwer vaderen?
3 Vertelt uw kinderen daarvan, en laat het uw kinderen hun kinderen vertellen, en derzelver kinderen aan een ander geslacht.
4 Wat de rups heeft overgelaten, heeft de sprinkhaan afgegeten, en wat de sprinkhaan heeft overgelaten, heeft de kever afgegeten, en wat de kever heeft overgelaten, heeft de kruidworm afgegeten.
5 Waakt op, gij dronkenen! en weent, en huilt, alle gij wijnzuipers! om den nieuwen wijn, dewijl hij van uw mond is afgesneden.
6 Want een volk is opgekomen over mijn land, machtig en zonder getal; zijn tanden zijn leeuwentanden, en het heeft baktanden eens ouden leeuws.
7 Het heeft mijn wijnstok gesteld tot een verwoesting, en mijn vijgeboom tot schuim; het heeft hem ganselijk ontbloot en nedergeworpen, zijn ranken zijn wit geworden.
8 Kermt, als een jonkvrouw, die met een zak omgord is vanwege den man van haar jeugd.
9 Spijsoffer en drankoffer is van het huis des HEEREN afgesneden; de priesters, des HEEREN dienaars, treuren.
10 Het veld is verwoest, het land treurt; want het koren is verwoest, de most is verdroogd, de olie is flauw.
11 De akkerlieden zijn beschaamd, de wijngaardeniers huilen, om de tarwe en om de gerst, want de oogst des velds is vergaan.
12 De wijnstok is verdord, de vijgeboom is flauw; de granaatappelboom, ook de palmboom en appelboom; alle bomen des velds zijn verdord; ja de vrolijkheid is verdord van de mensenkinderen.
13 Omgordt u, en rouwklaagt, gij priesters! huilt, gij dienaars des altaars! gaat in, vernacht in zakken, gij dienaars mijns Gods! want spijsoffer en drankoffer is geweerd van het huis uws Gods.
14 Heiligt een vasten, roept een verbodsdag uit, verzamelt de oudsten, en alle inwoners dezes lands, ten huize des HEEREN, uws Gods, en roept tot den HEERE.
15 Ach, die dag! want de dag des HEEREN is nabij, en zal als een verwoesting komen van den Almachtige.
16 Is niet de spijze voor onze ogen afgesneden? Blijdschap en verheuging van het huis onzes Gods?
17 De granen zijn onder hun kluiten verrot, de schathuizen zijn verwoest, de schuren zijn afgebroken, want het koren is verdord.
18 O, hoe zucht het vee, de runderkudden zijn bedwelmd, want zij hebben geen weide, ook zijn de schaapskudden verwoest.
19 Tot U, o HEERE! roep ik; want een vuur heeft de weiden der woestijn verteerd, en een vlam heeft alle bomen des velds aangestoken.
20 Ook schreeuwt elk beest des velds tot U; want de waterstromen zijn uitgedroogd, en een vuur heeft de weiden der woestijn verteerd.

2
1 Blaast de bazuin te Sion, en roept luide op den berg Mijner heiligheid; laat alle inwoners des lands beroerd zijn, want de dag des HEEREN komt, want hij is nabij.
2 Een dag van duisternis en donkerheid, een dag van wolken en dikke duisterheid, als de dageraad uitgespreid over de bergen; een groot en machtig volk, desgelijks van ouds niet geweest is, en na hetzelve niet meer zal zijn tot in jaren van vele geslachten.
3 Voor hetzelve verteert een vuur, en achter hetzelve brandt een vlam; het land is voor hetzelve als een lusthof, maar achter hetzelve een woeste wildernis, en ook is er geen ontkomen van hetzelve.
4 De gedaante deszelven is als de gedaante van paarden, en als ruiters zo zullen zij lopen.
5 Zij zullen daarhenen springen als een gedruis van wagenen, op de hoogten der bergen; als het gedruis ener vuurvlam, die stoppelen verteert; als een machtig volk, dat in slagorde gesteld is.
6 Van deszelfs aangezicht zullen de volken in pijn zijn; alle aangezichten zullen betrekken als een pot.
7 Als helden zullen zij lopen, als krijgslieden zullen zij de muren beklimmen; en zij zullen daarhenen trekken, een iegelijk in zijn wegen, en zullen hun paden niet verdraaien.
8 Ook zullen zij de een den ander niet dringen; zij zullen daarhenen trekken elk in zijn baan; en al vielen zij op een geweer, zij zouden niet verwond worden.
9 Zij zullen in de stad omlopen, zij zullen lopen op de muren, zij zullen klimmen in de huizen; zij zullen door de vensteren inkomen als een dief.
10 De aarde is beroerd voor deszelfs aangezicht, de hemel beeft; de zon en maan worden zwart, en de sterren trekken haar glans in.
11 En de HEERE verheft Zijn stem voor Zijn heir henen; want Zijn leger is zeer groot, want Hij is machtig, doende Zijn woord; want de dag des HEEREN is groot en zeer vreselijk, en wie zal hem verdragen?
12 Nu dan ook, spreekt de HEERE, bekeert u tot Mij met uw ganse hart, en dat met vasten en met geween, en met rouwklage.
13 En scheurt uw hart en niet uw klederen, en bekeert u tot den HEERE, uw God; want Hij is genadig en barmhartig, lankmoedig en groot van goedertierenheid, en berouw hebbende over het kwade.
14 Wie weet, Hij mocht Zich wenden en berouw hebben; en Hij mocht een zegen achter Zich overlaten tot spijsoffer en drankoffer voor den HEERE, uw God.
15 Blaast de bazuin te Sion, heiligt een vasten, roept een verbodsdag uit.
16 Verzamelt het volk, heiligt de gemeente, vergadert de oudsten, verzamelt de kinderkens, en die de borsten zuigen; de bruidegom ga uit zijn binnenkamer, en de bruid uit haar slaapkamer.
17 Laat de priesters, des HEEREN dienaars, wenen tussen het voorhuis en het altaar, en laat hen zeggen: Spaar Uw volk, o HEERE! en geef Uw erfenis niet over tot een smaadheid, dat de heidenen over hen zouden heersen; waarom zouden zij onder de volken zeggen: Waar is hunlieder God?
18 Zo zal de HEERE ijveren over Zijn land, en Hij zal Zijn volk verschonen.
19 En de HEERE zal antwoorden en tot Zijn volk zeggen: Ziet, Ik zend ulieden het koren, en den most, en de olie, dat gij daarvan verzadigd zult worden; en Ik zal u niet meer overgeven tot een smaadheid onder de heidenen.
20 En Ik zal dien van het noorden verre van ulieden doen vertrekken, en hem wegdrijven in een dor en woest land, zijn aangezicht naar de Oostzee, en zijn einde naar de achterste zee; en zijn stank zal opgaan, en zijn vuiligheid zal opgaan; want hij heeft grote dingen gedaan.
21 Vrees niet, o land! verheug u, en wees blijde; want de HEERE heeft grote dingen gedaan.
22 Vreest niet, gij beesten des velds! want de weiden der woestijn zullen weder jong gras voortbrengen; want het geboomte zal zijn vrucht dragen, de wijnstok en vijgeboom zullen hun vermogen geven.

23 En gij, kinderen van Sion! verheugt u en zijt blijde in den HEERE, uw God; want Hij zal u geven dien Leraar ter gerechtigheid; en Hij zal u den regen doen nederdalen, den vroegen regen en den spaden regen in de eerste maand.
24 En de dorsvloeren zullen vol koren zijn, en de perskuipen van most en olie overlopen.
25 Alzo zal Ik ulieden de jaren vergelden, die de sprinkhaan, de kever, en de kruidworm, en de rups heeft afgegeten; Mijn groot heir, dat Ik onder u gezonden heb.
26 En gij zult overvloediglijk en tot verzadiging eten, en prijzen den Naam des HEEREN, uw Gods, Die wonderlijk bij u gehandeld heeft; en Mijn volk zal niet beschaamd worden tot in eeuwigheid.
27 En gij zult weten, dat Ik in het midden van Israel ben, en dat Ik de HEERE, uw God, ben, en niemand meer; en Mijn volk zal niet beschaamd worden in eeuwigheid.
28 En daarna zal het geschieden, dat Ik Mijn Geest zal uitgieten over alle vlees, en uw zonen en uw dochteren zullen profeteren; uw ouden zullen dromen dromen, uw jongelingen zullen gezichten zien;
29 Ja, ook over de dienstknechten, en over de dienstmaagden, zal Ik in die dagen Mijn Geest uitgieten.
30 En Ik zal wondertekenen geven in den hemel en op de aarde: bloed, en vuur, en rookpilaren.
31 De zon zal veranderd worden in duisternis, en de maan in bloed, eer dat die grote en vreselijke dag des HEEREN komt.
32 En het zal geschieden, al wie den Naam des HEEREN zal aanroepen, zal behouden worden; want op den berg Sions en te Jeruzalem zal ontkoming zijn, gelijk als834 de HEERE gezegd heeft; en dat, bij de overgeblevenen, die de HEERE zal roepen.

3
1 Want ziet, in die dagen en te dier tijd, als Ik de gevangenis van Juda en Jeruzalem zal wenden;
2 Dan zal Ik alle heidenen vergaderen, en zal hen afvoeren in het dal van Josafat; en Ik zal met hen aldaar richten, vanwege Mijn volk en Mijn erfdeel Israel, dat zij onder de heidenen hebben verstrooid, en Mijn land gedeeld;
3 En hebben het lot over Mijn volk geworpen en een knechtje gegeven om een hoer, en een meisje verkocht om wijn, dat zij mochten drinken.
4 En ook, wat hebt gij met Mij te doen, gij Tyrus en Sidon, en alle grenzen van Palestina! Zoudt gij Mij een vergelding wedergeven? Maar zo gij Mij wilt vergelden, lichtelijk, haastelijk, zal Ik uw vergelding op uw hoofd wederbrengen.
5 Omdat gij Mijn zilver en Mijn goud hebt weggenomen, en hebt Mijn beste kleinodien in uw tempels gebracht.
6 En gij hebt de kinderen van Juda en de kinderen van Jeruzalem verkocht aan de kinderen der Grieken, opdat gij hen verre van hun landpale mocht brengen.
7 Ziet, Ik zal ze opwekken uit de plaats, waarhenen gij ze hebt verkocht; en Ik zal uw vergelding wederbrengen op uw hoofd.
8 En Ik zal uw zonen en uw dochteren verkopen in de hand der kinderen van Juda, die ze verkopen zullen aan die van Scheba, aan een vergelegen volk; want de HEERE heeft het gesproken.
9 Roept dit uit onder de heidenen, heiligt een krijg; wekt de helden op, laat naderen, laat optrekken alle krijgslieden.
10 Slaat uw spaden tot zwaarden, en uw sikkelen tot spiesen; de zwakke zegge: Ik ben een held.
11 Rot te hoop, en komt aan, alle gij volken van rondom, en vergadert u! (O HEERE, doe Uw helden derwaarts nederdalen!)
12 De heidenen zullen zich opmaken, en optrekken naar het dal van Josafat; maar aldaar zal Ik zitten, om te richten alle heidenen van rondom.
13 Slaat de sikkel aan, want de oogst is rijp geworden; komt aan, daalt henen af, want de pers is vol, en de perskuipen lopen over; want hunlieder boosheid is groot.
14 Menigten, menigten in het dal des dorswagens; want de dag des HEEREN is nabij, in het dal des dorswagens.
15 De zon en maan zijn zwart geworden, en de sterren hebben haar glans ingetrokken.
16 En de HEERE zal uit Sion brullen, en uit Jeruzalem Zijn stem geven, dat hemel en aarde beven zullen; maar de HEERE zal de Toevlucht Zijns volks, en de Sterkte der kinderen Israels zijn.
17 En gijlieden zult weten, dat Ik de HEERE, uw God ben, wonende op Sion, den berg Mijner heiligheid; en Jeruzalem zal een heiligheid zijn, en vreemden zullen niet meer door haar doorgaan.
18 En het zal te dien dage geschieden dat de bergen van zoeten wijn zullen druipen, en de heuvelen van melk vlieten, en alle stromen van Juda vol van water gaan; en er zal een fontein uit het huis des HEEREN uitgaan, en zal het dal van Sittim bewateren.
19 Egypte zal tot verwoesting worden, en Edom zal worden tot een woeste wildernis, om het geweld, gedaan aan de kinderen van Juda, in welker land zij onschuldig bloed vergoten hebben.
20 Maar Juda zal blijven in eeuwigheid, en Jeruzalem van geslacht tot geslacht.21 En Ik zal hunlieder bloed reinigen, dat Ik niet gereinigd had; en de HEERE zal wonen op Sion.

# AMOS

1

1 De woorden van Amos, die onder de veeherderen was van Thekoa, dewelk hij gezien heeft over Israel, in de dagen van Uzzia, koning van Juda, en in de dagen van Jerobeam, zoon van Joas, koning van Israel; twee jaren voor de aardbeving.
2 En hij zeide: De HEERE zal brullen uit Sion, en Zijn stem verheffen uit Jeruzalem; en de woningen der herderen zullen treuren, en de hoogte van Karmel zal verdorren.
3 Alzo zegt de HEERE: Om drie overtredingen van Damaskus, en om vier zal Ik dat niet afwenden; omdat zij Gilead met ijzeren dorswagens hebben gedorst.
4 Daarom zal Ik een vuur in het huis van Hazael zenden, dat zal de paleizen van Benhadad verteren.
5 En Ik zal den grendel van Damaskus verbreken, en zal uitroeien den inwoner van Bikeat-aven, en dien, die den scepter houdt, uit Beth-eden; en het volk van Syrie zal gevankelijk weggevoerd worden naar Kir, zegt de HEERE.
6 Alzo zegt de HEERE: Om drie overtredingen van Gaza, en om vier zal Ik dat niet afwenden; omdat zij Mijn volk gevankelijk hebben weggevoerd met een volkomen wegvoering, om aan Edom over te leveren.
7 Daarom zal Ik een vuur zenden in den muur van Gaza, dat zal haar paleizen verteren.
8 En Ik zal den inwoner uitroeien uit Asdod, en dien, die den scepter houdt, uit Askelon; en Ik zal Mijn hand wenden tegen Ekron, en het overblijfsel der Filistijnen zal vergaan, zegt de Heere HEERE.
9 Alzo zegt de HEERE: Om drie overtredingen van Tyrus, en om vier zal Ik dat niet afwenden; omdat zij Mijn volk met een volkomen wegvoering hebben overgeleverd aan Edom, en niet gedacht aan het verbond der broederen.
10 Daarom zal Ik een vuur zenden in den muur van Tyrus, dat zal haar paleizen verteren.
11 Alzo zegt de HEERE: Om drie overtredingen van Edom, en om vier zal Ik dat niet afwenden; omdat hij zijn broederen met het zwaard heeft vervolgd, en zijn barmhartigheden verdorven; en dat zijn toorn eeuwiglijk verscheurt, en hij zijn verbolgenheid altoos behoudt.
12 Daarom zal Ik een vuur zenden in Theman, dat zal de paleizen van Bozra verteren.
13 Alzo zegt de HEERE: Om drie overtredingen der kinderen Ammons, en om vier zal Ik dat niet afwenden; omdat zij de zwangere vrouwen van Gilead hebben opengesneden, om hun landpale te verwijden.
14 Daarom zal Ik een vuur aansteken in den muur van Rabba, dat zal haar paleizen verteren; met een gejuich ten dage des strijds, met een onweder ten dage des wervelwinds.
15 En hunlieder koning zal gaan in de gevangenis, hij en zijn vorsten te zamen, zegt de HEERE.

2
1 Alzo zegt de HEERE: Om drie overtredingen van Moab, en om vier zal Ik dat niet afwenden; omdat hij de beenderen des konings van Edom tot kalk verbrand heeft.
2 Daarom zal Ik een vuur in Moab zenden, dat zal de paleizen van Kerioth verteren; en Moab zal sterven met groot gedruis, met gejuich, met geluid der bazuin.
3 En Ik zal den rechter uit het midden van haar uitroeien; en al haar vorsten zal Ik met hem doden, zegt de HEERE.
4 Alzo zegt de HEERE: Om drie overtredingen van Juda, en om vier zal Ik dat niet afwenden; omdat zij de wet des HEEREN verworpen, en Zijn inzettingen niet bewaard hebben; en hun leugenen hen verleid hebben, die hun vaders hebben nagewandeld.
5 Daarom zal Ik een vuur in Juda zenden, dat zal Jeruzalems paleizen verteren.
6 Alzo zegt de HEERE: Om drie overtredingen van Israel, en om vier zal Ik dat niet afwenden; omdat zij den rechtvaardige voor geld verkopen, en den nooddruftige om een paar schoenen.
7 Die er naar hijgen, dat het stof der aarde op het hoofd der armen zij, en den weg der zachtmoedigen verkeren; en de man en zijn vader gaan tot een jonge dochter om Mijn heiligen Naam te ontheiligen.
8 En zij leggen zich neder bij elk altaar op de verpande klederen, en drinken den wijn der geboeten in het huis van hun goden.
9 Ik daarentegen heb den Amoriet voor hunlieder aangezicht verdelgd, wiens hoogte was als de hoogte der cederen, en hij was sterk als de eiken; maar Ik heb zijn vrucht van boven, en zijn wortelen van onderen verdelgd.
10 Ook heb Ik ulieden uit Egypteland opgevoerd; en Ik heb u veertig jaren in de woestijn geleid, opdat gij het land van den Amoriet erfelijk bezat.
11 En Ik heb sommigen uit uw zonen tot profeten verwekt, en uit uw jongelingen tot Nazireen; is dit niet alzo, gij kinderen Israels? spreekt de HEERE.
12 Maar gijlieden hebt aan de Nazireen wijn te drinken gegeven, en gij hebt den profeten geboden, zeggende: Gij zult niet profeteren.
13 Ziet, Ik zal uw plaatsen drukken, gelijk als een wagen drukt, die vol garven is.
14 Zodat de snelle niet zal ontvlieden, en de sterke zijn kracht niet verkloeken, en een held zal zijn ziel niet bevrijden.
15 En die den boog handelt, zal niet bestaan, en die licht is op zijn voeten, zal zich niet bevrijden; ook zal, die te paard rijdt, zijn ziel niet bevrijden.
16 En de kloekhartigste onder de helden zal te dien dage naakt heenvlieden, spreekt de HEERE.

3
1 Hoort dit woord, dat de HEERE tegen ulieden spreekt, gij kinderen van Israel! namelijk tegen het ganse geslacht, dat Ik uit Egypteland heb opgevoerd, zeggende:
2 Uit alle geslachten des aardbodems heb Ik ulieden alleen gekend; daarom zal Ik al uw ongerechtigheden over ulieden bezoeken.
3 Zullen twee te zamen wandelen, tenzij dat zij bijeengekomen zijn?
4 Zal een leeuw brullen in het woud, als hij geen roof heeft? Zal een jonge leeuw uit zijn hol zijn stem verheffen, tenzij dat hij wat gevangen hebbe?
5 Zal een vogel in den strik op de aarde vallen, als er geen strik voor hem is? Zal men den strik van den aardbodem opnemen, als men ganselijk niet heeft gevangen?
6 Zal de bazuin in de stad geblazen worden, dat het volk niet siddere? zal er een kwaad in de stad zijn, dat de HEERE niet doet?
7 Gewisselijk, de Heere HEERE zal geen ding doen, tenzij Hij Zijn verborgenheid aan Zijn knechten, de profeten, geopenbaard hebbe.
8 De leeuw heeft gebruld, wie zou niet vrezen? De Heere HEERE heeft gesproken, wie zou niet profeteren?
9 Doet het horen in de paleizen te Asdod, en in de paleizen in Egypteland, en zegt: Verzamelt u op de bergen van Samaria, en ziet de grote beroerten in het midden van haar, en de verdrukten binnen in haar.
10 Want zij weten niet te doen, dat recht is, spreekt de HEERE; die in hun paleizen schatten vergaderen door geweld en verstoring.
11 Daarom, zo zegt de Heere HEERE: De vijand! en dat rondom het land! die zal uw sterkte van u nederstorten, en uw paleizen zullen uitgeplunderd worden.
12 Alzo zegt de HEERE: Gelijk als een herder twee schenkelen, of een stukje van een oor uit des leeuwen muil redt, alzo zullen de kinderen Israels gered worden, die daar zitten te Samaria, in den hoek van het bed, en op de sponde van de koets.
13 Hoort en betuigt in het huis Jakobs, spreekt de Heere HEERE, de God der heirscharen;
14 Dat Ik, ten dage als Ik Israels overtredingen over hem bezoeken zal, ook bezoeking zal doen over de altaren van Beth-el; en de hoornen des altaars zullen worden afgehouwen, en ter aarde vallen.
15 En Ik zal het winterhuis met het zomerhuis slaan; en de elpenbenen huizen zullen vergaan, en de grote huizen een einde nemen, spreekt de HEERE.

4
1 Hoort dit woord, gij koeien van Basan! gij, die op den berg van Samaria zijt, die de armen verdrukt, die de nooddruftigen verplettert; gij, die tot hunlieder heren zegt: Brengt aan, opdat wij drinken.
2 De Heere HEERE heeft gezworen bij Zijn heiligheid, dat er, ziet, dagen over ulieden zullen komen, dat men u zal optrekken met haken, en uw nakomelingen met visangelen.
3 En gij zult door de bressen uitgaan, een ieder voor zich henen; en gij zult, hetgeen in het paleis gebracht is, wegwerpen, spreekt de HEERE.
4 Komt te Beth-el, en overtreedt te Gilgal; maakt des overtredens veel, en brengt uw offers des morgens, uw tienden om de drie dagen!
5 En rookt van het gedesemde een lofoffer, en roept vrijwillige offers uit, doet het horen; want alzo hebt gij het gaarne, gij kinderen Israels! spreekt de Heere HEERE.
6 Daarom heb Ik ulieden ook reinheid der tanden gegeven in al uw steden, en gebrek van brood in al uw plaatsen; nochtans hebt gij u niet bekeerd tot Mij, spreekt de HEERE.
7 Daartoe heb Ik ook den regen van ulieden geweerd, als er nog drie maanden waren tot den oogst, en heb doen regenen over de ene stad, maar over de andere stad niet doen regenen; het ene stuk lands werd beregend, maar het andere stuk lands, waar het niet op regende, verdorde.
8 En twee, drie steden togen om tot een stad, opdat zij water mochten drinken, maar werden niet verzadigd; nochtans hebt gij u niet bekeerd tot Mij, spreekt de HEERE.
9 Ik heb ulieden geslagen met brandkoren en met honigdauw; de veelheid uwer hoven, en uwer wijngaarden, en uwer vijgebomen, en uwer olijfbomen at de rups op; nochtans hebt gij u niet bekeerd tot Mij, spreekt de HEERE.
10 Ik heb de pestilentie onder ulieden gezonden, naar de wijze van Egypte; Ik heb uw jongelingen door het zwaard gedood, en uw paarden gevankelijk laten wegvoeren; en Ik heb den stank uwer heirlegeren zelfs in uw neus doen opgaan; nochtans hebt gij u niet bekeerd tot Mij, spreekt de HEERE.
11 Ik heb sommigen onder ulieden omgekeerd, gelijk God Sodom en Gomorra omkeerde, u, die waart als een vuurbrand, dat uit den brand gered is; nochtans hebt gij u niet bekeerd tot Mij, spreekt de HEERE.
12 Daarom zal Ik u alzo doen, o Israel! omdat Ik u dan dit doen zal, zo schik u, o Israel! om uw God te ontmoeten.
13 Want zie, Die de bergen formeert, en den wind schept, en den mens bekend maakt, wat zijn gedachte zij, Die den dageraad duisternis maakt, en op de hoogten der aarde treedt, HEERE, God der heirscharen, is Zijn Naam.

5
1 Hoort dit woord, dat Ik over ulieden ophef, een klaaglied, o huis Israels!
2 De jonkvrouw Israels is gevallen, zij zal niet weder opstaan; zij is verlaten op haar land, er is niemand, die haar opricht.
3 Want zo zegt de Heere HEERE: De stad, die uitgaat met duizend, zal honderd overhouden, en die uitgaat met honderd, zal tien overhouden, in het huis Israels.
4 Want zo zegt de HEERE tot het huis Israels: Zoekt Mij, en leeft.
5 Maar zoekt Beth-el niet, en komt niet te Gilgal, en gaat niet over naar Ber-seba; want Gilgal zal voorzeker gevankelijk worden weggevoerd, en Beth-el zal worden tot niet.
6 Zoekt den HEERE, en leeft; opdat Hij niet doorbreke in het huis van Jozef als een vuur, dat vertere, zodat er niemand zij, die het blusse in Beth-el;
7 Die het recht in alsem verkeren, en de gerechtigheid ter aarde doen liggen.
8 Die het Zevengesternte en den Orion maakt, en de doodsschaduw in den morgenstond verandert, en den dag als den nacht verduistert; Die de wateren der zee roept, en giet ze uit op den aardbodem, HEERE is Zijn Naam.
9 Die Zich verkwikt door verwoesting over een sterke; zodat de verwoesting komt over een vesting.
10 Zij haten in de poort dengene, die bestraft, en hebben een gruwel van dien, die oprechtelijk spreekt.
11 Daarom, omdat gij den arme vertreedt en een last koren van hem neemt, zo hebt gij wel huizen gebouwd van gehouwen steen, maar gij zult daarin niet wonen; gij hebt gewenste wijngaarden geplant, maar gij zult derzelver wijn niet drinken.
12 Want Ik weet, dat uw overtredingen menigvuldig, en uw zonden machtig vele zijn; zij benauwen den rechtvaardige, nemen zoengeld, en verstoten de nooddruftigen in de poort.
13 Daarom zal de verstandige te dier tijd zwijgen, want het zal een boze tijd zijn.
14 Zoekt het goede, en niet het boze, opdat gij leeft; en alzo zal de HEERE, de God der heirscharen, met ulieden zijn, gelijk als gij zegt.
15 Haat het boze, en hebt lief het goede, en bestelt het recht in de poort, misschien zal de HEERE, de God der heirscharen, aan Jozefs overblijfsel genadig zijn.
16 Daarom, zo zegt de HEERE, de God der heirscharen, de Heere: Op alle straten zal rouwklage zijn, en in alle wijken zullen zij zeggen: Och! och! en zullen den akkerman roepen tot treuren, en rouwklage zal zijn bij degenen, die verstand van kermen hebben.
17 Ja, in alle wijngaarden zal rouwklage zijn; want Ik zal door het midden van u doorgaan; zegt de HEERE.
18 Wee dien, die des HEEREN dag begeren! Waartoe toch zal ulieden de dag des HEEREN zijn? Hij zal duisternis wezen en geen licht.
19 Als wanneer iemand vlood voor het aangezicht eens leeuws, en hem ontmoette een beer; of dat hij kwam in een huis, en leunde met zijn hand aan den wand, en hem beet een slang.
20 Zal dan niet des HEEREN dag duisternis zijn, en geen licht? En donkerheid, zodat er geen glans aan zij?
21 Ik haat, Ik versmaad uw feesten, en Ik mag uw verbods dagen niet rieken.
22 Want ofschoon gij Mij brandofferen offert, mitsgaders uw spijsofferen, Ik heb er toch geen welgevallen aan; en het dankoffer van uw vette beesten mag Ik niet aanzien.
23 Doe het getier uwer liederen van Mij weg; ook mag Ik uwer luiten spel niet horen.
24 Maar laat het oordeel zich daarhenen wenden als de wateren, en de gerechtigheid als een sterke beek.
25 Hebt gij Mij veertig jaren in de woestijn slachtofferen en spijsoffer toegebracht, o huis Israels?
26 Ja, gij droegt de tent van uw Melech, en den Kijun, uw beelden, de ster uws gods, dien gij uzelf hadt gemaakt.

27 Daarom zal Ik ulieden gevankelijk wegvoeren, ver boven Damaskus henen, zegt de HEERE, Wiens Naam is God der heirscharen.

6
1 Wee den gerusten te Sion, en den zekeren op den berg van Samaria! die de voornaamste zijn van de eerstelingen der volken, en tot dewelke die van het huis Israels komen.
2 Gaat over naar Kalne, en ziet toe; en gaat van daar naar Hamath, de grote stad, en trekt af naar Gath der Filistijnen; of zij beter zijn dan deze koninkrijken, of hun landpale groter dan uw landpale?
3 Gij, die den bozen dag verre stelt, en den stoel des gewelds nabij brengt.
4 Die daar liggen op elpenbenen bedsteden, en weelderig zijn op hun koetsen, en eten de lammeren van de kudde, en de kalveren uit het midden van den meststal.
5 Die op het geklank der luit kwinkeleren, en bedenken zichzelven instrumenten der muziek, gelijk David;
6 Die wijn uit schalen drinken, en zich zalven met de voortreffelijkste olie, maar bekommeren zich niet over de verbreking van Jozef.
7 Daarom zullen zij nu gevankelijk henengaan onder de voorsten, die in gevangenis gaan; en het banket dergenen, die weelderig zijn, zal wegwijken.
8 De Heere HEERE heeft gezworen bij Zichzelf (spreekt de HEERE, de God der heirscharen): Ik heb een gruwel van Jakobs hovaardij, en Ik haat zijn paleizen; daarom zal Ik de stad en haar volheid overleveren.
9 En het zal geschieden, zo er tien mannen in enig huis zullen overgelaten zijn, dat zij sterven zullen.
10 En de naaste vriend zal een iegelijk van die opnemen, of die hem verbrandt, om de beenderen uit het huis uit te brengen, en zal zeggen tot dien, die binnen de zijden van het huis is: Zijn er nog meer bij u? En hij zal zeggen: Niemand. Dan zal hij zeggen: Zwijg! want zij waren niet om des HEEREN Naam te vermelden.
11 Want ziet, de HEERE geeft bevel, en Hij zal het grote huis slaan met inwatering, en het kleine huis met spleten.
12 Zullen ook paarden rennen op een steenrots? Zal men ook daarop met runderen ploegen? Want gijlieden hebt het recht in gal verkeerd, en de vrucht der gerechtigheid in alsem.
13 Gij, die blijde zijt over een nietig ding; gij, die zegt: Hebben wij ons niet door onze sterkte hoornen verkregen?
14 Want ziet, Ik zal over ulieden, o huis Israels! een volk verwekken, spreekt de HEERE, de God der heirscharen; die zullen ulieden drukken, van daar men komt te Hamath, tot aan de beek der wildernis.

7
1 De Heere HEERE deed mij aldus zien; en ziet, Hij formeerde sprinkhanen, in het begin des opkomens van het nagras; en ziet, het was het nagras, na des konings afmaaiingen.
2 En het geschiedde, als zij het kruid des lands geheel zouden hebben afgegeten, dat ik zeide: Heere HEERE! vergeef toch; wie zou er van Jakob blijven staan; want hij is klein!
3 Toen berouwde zulks den HEERE; het zal niet geschieden, zeide de HEERE.
4 Wijders deed mij de Heere HEERE aldus zien; en ziet, de Heere HEERE riep uit, dat Hij wilde twisten met vuur; en het verteerde een groten afgrond, ook verteerde het een stuk lands.
5 Toen zeide ik: Heere HEERE! houd toch op; wie zou er van Jakob blijven staan; want hij is klein!
6 Toen berouwde zulks den HEERE. Ook dit zal niet geschieden, zeide de Heere HEERE.
7 Nog deed Hij mij aldus zien; en ziet, de Heere stond op een muur, die naar het paslood gemaakt was, en een paslood was in Zijn hand.
8 En de HEERE zeide tot mij: Wat ziet gij, Amos? En ik zeide: Een paslood. Toen zeide de HEERE: Zie, Ik zal het paslood stellen in het midden van Mijn volk Israel; Ik zal het voortaan niet meer voorbijgaan.
9 Maar Izaks hoogten zullen verwoest, en Israels eigendommen verstoord worden; en Ik zal tegen Jerobeams huis opstaan met het zwaard.
10 Toen zond Amazia, de priester te Beth-el, tot Jerobeam, den koning van Israel, zeggende: Amos heeft een verbintenis tegen u gemaakt, in het midden van het huis Israels; het land zal al zijn woorden niet kunnen verdragen.
11 Want alzo zegt Amos: Jerobeam zal door het zwaard sterven, en Israel zal voorzeker uit zijn land gevankelijk worden weggevoerd.
12 Daarna zeide Amazia tot Amos: Gij ziener! ga weg, vlied in het land van Juda, en eet aldaar brood, en profeteer aldaar.
13 Maar te Beth-el zult gij voortaan niet meer profeteren; want dat is des konings heiligdom, en dat is het huis des koninkrijks.
14 Toen antwoordde Amos, en zeide tot Amazia: Ik was geen profeet, en ik was geen profetenzoon; maar ik was een ossenherder, en las wilde vijgen af.
15 Maar de HEERE nam mij van achter de kudde; en de HEERE zeide tot mij: Ga henen, profeteer tot Mijn volk Israel.
16 Nu dan, hoor des HEEREN woord: Gij zegt: Gij zult niet profeteren tegen Israel, noch druppen tegen het huis van Izak.
17 Daarom zegt de HEERE alzo: Uw vrouw zal in de stad hoereren, en uw zonen en uw dochteren zullen door het zwaard vallen, en uw land zal door het snoer uitgedeeld worden; en gij zult in een onrein land sterven, en Israel zal voorzeker uit zijn land gevankelijk worden weggevoerd.

8
1 De Heere HEERE deed mij aldus zien; en ziet, een korf met zomervruchten.
2 En Hij zeide: Wat ziet gij, Amos? En ik zeide: Een korf met zomervruchten. Toen zeide de HEERE tot mij: Het einde is gekomen over Mijn volk Israel; Ik zal het voortaan niet meer voorbijgaan.
3 Maar de gezangen des tempels zullen te dien dage huilen, spreekt de Heere HEERE; vele dode lichamen zullen er zijn, in alle plaatsen zal men ze stilzwijgend wegwerpen.
4 Hoort dit, gij, die den nooddruftige opslokt! en dat om te vernielen de ellendigen des lands;
5 Zeggende: Wanneer zal de nieuwe maan overgaan, dat wij leeftocht mogen verkopen? en de sabbat, dat wij koren mogen openen? verkleinende de efa, en den sikkel vergrotende, en verkeerdelijk handelende met bedrieglijke weegschalen;
6 Dat wij de armen voor geld mogen kopen, en den nooddruftige om een paar schoenen; dan zullen wij het kaf van het koren verkopen.
7 De HEERE heeft gezworen bij Jakobs heerlijkheid: Zo Ik al hun werken in eeuwigheid zal vergeten!
8 Zou het land hierover niet beroerd worden, en al wie daarin woont treuren? Ja, het zal geheel oprijzen als een rivier, en het zal heen en weder gedreven en verdronken worden, als door de rivier van Egypte.
9 En het zal te dien dage geschieden, spreekt de Heere HEERE, dat Ik de zon op den middag zal doen ondergaan, en het land bij lichten dage verduisteren.
10 En Ik zal uw feesten in rouw, en al uw liederen in weeklage veranderen, en op alle lenden een zak, en op alle hoofd kaalheid brengen; en Ik zal het land stellen in rouw, als er is over een enigen zoon, en deszelfs einde als een bitteren dag.
11 Ziet, de dagen komen, spreekt de Heere HEERE, dat Ik een honger in het land zal zenden; niet een honger naar brood, noch dorst naar water, maar om te horen de woorden des HEEREN.
12 En zij zullen zwerven van zee tot zee, en van het noorden tot het oosten; zij zullen omlopen om het woord des HEEREN te zoeken, maar zullen het niet vinden.
13 Te dien dage zullen de schone jonkvrouwen en de jongelingen van dorst versmachten;
14 Die daar zweren bij de schuld van Samaria, en zeggen: Zo waarachtig als uw God van Dan leeft, en de weg van Ber-seba leeft! en zij zullen vallen, en niet weder opstaan.

9
1 Ik zag den Heere staan op het altaar, en Hij zeide: Sla dien knoop, dat de posten beven, en doorkloof ze allen in het hoofd; en Ik zal hun achterste met het zwaard doden; en vliedende zal onder hen niet ontvlieden, noch de ontkomende onder hen behouden worden.
2 Al groeven zij tot in de hel, zo zal Mijn hand ze van daar halen, en al klommen zij in den hemel, zo zal Ik ze van daar doen nederdalen.
3 En al verstaken zij zich op de hoogte van Karmel, zo zal Ik ze naspeuren en van daar halen; en al verborgen zij zich van voor Mijn ogen in den grond van de zee, zo zal Ik van daar een slang gebieden, die zal ze bijten.
4 En al gingen zij in gevangenis voor het aangezicht hunner vijanden, zo zal Ik van daar het zwaard gebieden, dat het hen dode; en Ik zal Mijn oog tegen hen zetten ten kwade, en niet ten goede.
5 Want de Heere HEERE der heirscharen is het, Die het land aanroert, dat het versmelte, en allen, die daarin wonen, treuren; en dat het geheel oprijze als een rivier, en verdronken worde als door de rivier van Egypte.
6 Die Zijn opperzalen in den hemel bouwt, en Zijn benden heeft Hij op aarde gefondeerd; Die de wateren der zee roept, en giet ze uit op den aardbodem; HEERE is Zijn Naam.
7 Zijt gijlieden Mij niet als de kinderen der Moren, o kinderen Israels? spreekt de HEERE. Heb Ik Israel niet opgevoerd uit Egypteland, en de Filistijnen uit Kafthor, en de Syriers uit Kir?
8 Ziet, de ogen des Heeren HEEREN zijn tegen dit zondig koninkrijk, dat Ik het van den aardbodem verdelge; behalve dat Ik het huis Jakobs niet ganselijk zal verdelgen, spreekt de HEERE.
9 Want ziet, Ik geef bevel, en Ik zal het huis Israels onder al de heidenen schudden, gelijk als zaad geschud wordt in een zeef; en niet een steentje zal er ter aarde vallen.
10 Alle zondaars Mijns volks zullen door het zwaard sterven; die daar zeggen: Het kwaad zal tot ons niet genaken, noch ons voorkomen.
11 Te dien dage zal Ik de vervallen hut van David weder oprichten, en Ik zal haar reten vertuinen, en wat aan haar is afgebroken, weder oprichten, en zal ze bouwen, als in de dagen van ouds;
12 Opdat zij erfelijk bezitten het overblijfsel van Edom, en al de heidenen, die naar Mijn Naam genoemd worden, spreekt de HEERE, Die dit doet.
13 Ziet, de dagen komen, spreekt de HEERE, dat de ploeger den maaier, en de druiventreder den zaadzaaier genaken zal; en de bergen zullen van zoeten wijn druipen, en al de heuvelen zullen smelten.
14 En Ik zal de gevangenis van Mijn volk Israel wenden, en zij zullen de verwoeste steden herbouwen en bewonen, en wijngaarden planten, en derzelver wijn drinken; en zij zullen hoven maken, en derzelver vrucht eten.
15 En Ik zal ze in hun land planten; en zij zullen niet meer worden uitgerukt uit hun land, dat Ik hunlieden gegeven heb, zegt de HEERE, uw God.

# OBADJA

1

1 Het gezicht van Obadja. Alzo zegt de Heere HEERE van Edom: Wij hebben een gerucht gehoord van den HEERE, en er is een gezant geschikt onder de heidenen: Staat op, en laat ons opstaan tegen hen ten strijde.
2 Ziet, Ik heb u klein gemaakt onder de heidenen, gij zijt zeer veracht.
3 De trotsheid uws harten heeft u bedrogen; hij, die daar woont in de kloven der steenrotsen, in zijn hoge woning; die in zijn hart zegt: Wie zou mij ter aarde nederstoten?
4 Al verhieft gij u gelijk de arend, en al steldet gij uw nest tussen de sterren, zo zal Ik u van daar nederstoten, spreekt de HEERE.
5 Zo er dieven, zo er nachtrovers tot u gekomen waren (hoe zijt gij uitgeroeid!), zouden zij niet gestolen hebben zoveel hun genoeg ware? Zo er wijnlezers tot u gekomen waren, zouden zij niet een nalezing hebben overgelaten?
6 Hoe zijn Ezau's goederen nagespeurd, zijn verborgen schatten opgezocht!
7 Al uw bondgenoten hebben u tot aan de landpale uitgeleid; uw vredegenoten hebben u bedrogen, zij hebben u overmocht; die uw brood eten, zullen een gezwel onder u zetten, er is geen verstand in hem.
8 Zal het niet te dien dage zijn, spreekt de HEERE, dat Ik de wijzen uit Edom, en het verstand uit Ezau's gebergte zal doen vergaan?
9 Ook zullen uw helden, o Theman! versaagd zijn; opdat een ieder uit Ezau's gebergte door den moord worde uitgeroeid.
10 Om het geweld, begaan aan uw broeder Jakob, zal schaamte u bedekken; en gij zult uitgeroeid worden in eeuwigheid.
11 Ten dage als gij tegenover stondt, ten dage als de uitlanders zijn heir gevangen voerden, en de vreemden tot zijn poorten introkken, en over Jeruzalem het lot wierpen, waart gij ook als een van hen.
12 Toen zoudt gij niet gezien hebben op den dag uws broeders, den dag zijner vervreemding; noch u verblijd hebben over de kinderen van Juda, ten dage huns ondergangs; noch uw mond groot gemaakt hebben, ten dage der benauwdheid;
13 Noch ter poorte Mijns volks ingegaan zijn, ten dage huns verderfs; noch gezien hebben, ook gij, op zijn kwaad, ten dage zijns verderfs; noch uw handen uitgestrekt hebben aan zijn heir, ten dage zijns verderfs;
14 Noch gestaan hebben op de wegscheiding, om zijn ontkomenen uit te roeien; noch zijn overgeblevenen overgeleverd hebben, ten dage der benauwdheid.
15 Want de dag des HEEREN is nabij, over al de heidenen; gelijk als gij gedaan hebt, zal u gedaan worden; uw vergelding zal op uw hoofd wederkeren.
16 Want gelijk gijlieden gedronken hebt op den berg Mijner heiligheid, zo zullen al de heidenen geduriglijk drinken; ja, zij zullen drinken en inzwelgen, en zullen zijn als of zij er niet geweest waren.
17 Maar op den berg Sions zal ontkoming zijn, en hij zal een heiligheid zijn; en die van het huis Jakobs zullen hun erfgoederen erfelijk bezitten.
18 En Jakobs huis zal een vuur zijn, en Jozefs huis een vlam, en Ezau's huis tot een stoppel; en zij zullen tegen hen ontbranden, en zullen ze verteren, zodat Ezau's huis geen overgeblevene zal hebben; want de HEERE heeft het gesproken.
19 En die van het zuiden zullen Ezau's gebergte, en die van de laagte zullen de Filistijnen erfelijk bezitten; ja, zij zullen het veld van Efraim en het veld van Samaria erfelijk bezitten; en Benjamin Gilead.

20 En de gevankelijk weggevoerden van dit heir der kinderen Israels, hetgeen der Kanaanieten was, tot Zarfath toe; en de gevankelijk weggevoerden van Jeruzalem, hetgeen in Sefarad is, zij zullen de steden van het zuiden erfelijk bezitten.
21 En er zullen heilanden op den berg Sions opkomen, om Ezau's gebergte te richten; en het koninkrijk zal des HEEREN zijn.

# JONA

**1**

1 En het woord des HEEREN geschiedde tot Jona, den zoon van Amitthai, zeggende:
2 Maak u op, ga naar de grote stad Nineve, en predik tegen haar; want hunlieder boosheid is opgeklommen voor Mijn aangezicht.
3 Maar Jona maakte zich op om te vluchten naar Tarsis, van het aangezicht des HEEREN; en hij kwam af te Jafo, en vond een schip, gaande naar Tarsis, en hij gaf de vracht daarvan, en ging neder in hetzelve, om met henlieden te gaan naar Tarsis, van het aangezicht des HEEREN.
4 Maar de HEERE wierp een groten wind op de zee; en er werd een grote storm in de zee, zodat het schip dacht te breken.
5 Toen vreesden de zeelieden, en riepen een iegelijk tot zijn god, en wierpen de vaten, die in het schip waren, in de zee, om het van dezelve te verlichten; maar Jona was nedergegaan aan de zijden van het schip, en lag neder, en was met een diepen slaap bevangen.
6 En de opperschipper naderde tot hem, en zeide tot hem: Wat is u, gij hardslapende? Sta op, roep tot uw God, misschien zal die God aan ons gedenken, dat wij niet vergaan.
7 Voorts zeiden zij, een ieder tot zijn metgezel: Komt, en laat ons loten werpen, opdat wij mogen weten, om wiens wil ons dit kwaad overkomt. Alzo wierpen zij loten, en het lot viel op Jona.
8 Toen zeiden zij tot hem: Verklaar ons nu, om wiens wil ons dit kwaad overkomt. Wat is uw werk en van waar komt gij? Welk is uw land en van welk volk zijt gij?
9 En hij zeide tot hen: Ik ben een Hebreer; en ik vreze den HEERE, den God des hemels, Die de zee en het droge gemaakt heeft.
10 Toen vreesden die mannen met grote vreze, en zeiden tot hem: Wat hebt gij dit gedaan? Want de mannen wisten, dat hij van des HEEREN aangezicht vlood; want hij had het hun te kennen gegeven.
11 Voorts zeiden zij tot hem: Wat zullen wij u doen, opdat de zee stil worde van ons? Want de zee werd hoe langer hoe onstuimiger.
12 En hij zeide tot hen: Neemt mij op, en werpt mij in de zee, zo zal de zee stil worden van ulieden; want ik weet, dat deze grote storm ulieden om mijnentwil over komt.
13 Maar de mannen roeiden, om het schip weder te brengen aan het droge, doch zij konden niet; want de zee werd hoe langer hoe onstuimiger tegen hen.
14 Toen riepen zij tot den HEERE, en zeiden: Och HEERE! laat ons toch niet vergaan om dezes mans ziel, en leg geen onschuldig bloed op ons; want Gij, HEERE! hebt gedaan, gelijk als het U heeft behaagd.
15 En zij namen Jona op, en wierpen hem in de zee. Toen stond de zee stil van haar verbolgenheid.
16 Dies vreesden de mannen den HEERE met grote vreze; en zij slachtten den HEERE slachtoffer, en beloofden geloften.
17 De HEERE nu beschikte een groten vis, om Jona in te slokken; en Jona was in het ingewand van den vis, drie dagen en drie nachten.

**2**

1 En Jona bad tot den HEERE, zijn God, uit het ingewand van den vis.
2 En hij zeide: Ik riep uit mijn benauwdheid tot den HEERE, en Hij antwoordde mij; uit den buik des grafs schreide ik, en Gij hoordet mijn stem.
3 Want Gij hadt mij geworpen in de diepte, in het hart der zeeen, en de stroom omving mij; al Uw baren en Uw golven gingen over mij henen.
4 En ik zeide: Ik ben uitgestoten van voor Uw ogen; nochtans zal ik den tempel Uwer heiligheid weder aanschouwen.
5 De wateren hadden mij omgeven tot de ziel toe, de afgrond omving mij; het wier was aan mijn hoofd gebonden.
6 Ik was nedergedaald tot de gronden der bergen; de grendelen der aarde waren om mij henen in eeuwigheid; maar Gij hebt mijn leven uit het verderf opgevoerd, o HEERE, mijn God!
7 Als mijn ziel in mij overstelpt was, dacht ik aan den HEERE, en mijn gebed kwam tot U, in den tempel Uwer heiligheid.
8 Die de valse ijdelheden onderhouden, verlaten hunlieder weldadigheid.
9 Maar ik zal U offeren met de stem der dankzegging; wat ik beloofd heb, zal ik betalen. Het heil is des HEEREN.
10 De HEERE nu sprak tot den vis; en hij spuwde Jona uit op het droge.

**3**

1 En het woord des HEEREN geschiedde ten anderen male tot Jona, zeggende:
2 Maak u op, ga naar de grote stad Nineve; en predik tegen haar de prediking, die Ik tot u spreek.
3 Toen maakte zich Jona op, en ging naar Nineve, naar het woord des HEEREN. Nineve nu was een grote stad Gods, van drie dagreizen.
4 En Jona begon in de stad te gaan, een dagreis; en hij predikte, en zeide: Nog veertig dagen, dan zal Nineve worden omgekeerd.
5 En de lieden van Nineve geloofden aan God; en zij riepen een vasten uit, en bekleedden zich met zakken, van hun grootste af tot hun kleinste toe.
6 Want dit woord geraakte tot den koning van Nineve, en hij stond op van zijn troon, en deed zijn heerlijk overkleed van zich; en hij bedekte zich met een zak, en zat neder in de as.
7 En hij liet uitroepen, en men sprak te Nineve, uit bevel des konings en zijner groten, zeggende: Laat mens noch beest, rund noch schaap, iets smaken, laat ze niet weiden, noch water drinken.
8 Maar mens en beest zullen met zakken bedekt zijn, en zullen sterk tot God roepen; en zij zullen zich bekeren, een iegelijk van zijn bozen weg, en van het geweld, dat in hun handen is.
9 Wie weet, God mocht Zich wenden, en berouw hebben; en Hij mocht Zich wenden van de hittigheid Zijns toorns, dat wij niet vergingen!
10 En God zag hun werken, dat zij zich bekeerden van hun bozen weg; en het berouwde God over het kwaad, dat Hij gesproken had hun te zullen doen, en Hij deed het niet.

**4**

1 Dit verdroot, Jona met groot verdriet, en zijn toorn ontstak.
2 En hij bad tot den HEERE, en zeide: Och HEERE! was dit mijn woord niet, als ik nog in mijn land was? Daarom kwam ik het voor, vluchtende naar Tarsis; want ik wist, dat Gij een genadig en barmhartig God zijt, lankmoedig en groot van goedertierenheid, en berouw hebbende over het kwaad.
3 Nu dan, HEERE! neem toch mijn ziel van mij; want het is mij beter te sterven dan te leven.
4 En de HEERE zeide: Is uw toorn billijk ontstoken?
5 Jona nu ging ter stad uit, en zette zich tegen het oosten der stad; en hij maakte zich aldaar een verdek, en zat daaronder in de schaduw, totdat hij zag, wat van de stad zou worden.
6 En God, de HEERE, beschikte een wonderboom, en deed hem opschieten boven Jona, opdat er schaduw mocht zijn over zijn hoofd, om hem te redden van zijn verdriet. En Jona verblijdde zich over den wonderboom met grote blijdschap.
7 Maar God beschikte een worm des anderen daags in het opgaan van den dageraad; die stak den wonderboom, dat hij verdorde.
8 En het geschiedde, als de zon oprees, dat God een stillen oostenwind beschikte; en de zon stak op het hoofd van Jona, dat hij amechtig werd; en hij wenste zijner ziel te mogen sterven, en zeide: Het is mij beter te sterven dan te leven.
9 Toen zeide God tot Jona: Is uw toorn billijk ontstoken over den wonderboom? En hij zeide: Billijk is mijn toorn ontstoken ter dood toe.
10 En de HEERE zeide: Gij verschoont den wonderboom, aan welken gij niet hebt gearbeid, noch dien groot gemaakt; die in een nacht werd, en in een nacht verging;
11 En Ik zou die grote stad Nineve niet verschonen? waarin veel meer dan honderd en twintig duizend mensen zijn, die geen onderscheid weten tussen hun rechterhand, en hun linkerhand; daartoe veel vee?

# MICHA

1

1 Het woord des HEEREN, dat geschied is tot Micha, den Morastiet, in de dagen van Jotham, Achaz en Jehizkia, koningen van Juda; dat hij gezien heeft over Samaria en Jeruzalem.
2 Hoort, gij volken altemaal! merk op, gij aarde, mitsgaders derzelver volheid! de Heere HEERE nu zal tot een getuige zijn tegen ulieden, de Heere uit den tempel Zijner heiligheid.
3 Want ziet, de HEERE gaat uit van Zijn plaats, en Hij zal nederdalen en treden op de hoogten der aarde.
4 En de bergen zullen onder Hem versmelten, en de dalen gekloofd worden, gelijk was voor het vuur, gelijk wateren, die uitgestort worden in de laagte.
5 Dit alles, om de overtreding van Jakob, en om de zonden van het huis Israels; wie is het begin van de overtreding van Jakob? Is het niet Samaria? En wie van de hoogten van Juda? Is het niet Jeruzalem?
6 Daarom zal Ik Samaria stellen tot een steenhoop des velds, tot plantingen eens wijngaards; en Ik zal haar stenen in de vallei storten, en haar fondamenten ontdekken.
7 En al haar gesneden beelden zullen vermorzeld worden, en al haar hoerenbeloningen zullen met vuur verbrand worden, en al haar afgoden zal Ik stellen tot een woestheid; want zij heeft ze van hoerenloon vergaderd, en zij zullen tot hoerenloon wederkeren.
8 Hierom zal ik misbaar bedrijven en huilen; ik zal beroofd en naakt gaan; ik zal misbaar maken als de draken, en treuren als de jonge struisen.
9 Want haar plagen zijn dodelijk; want zij zijn gekomen tot aan Juda; hij is geraakt tot aan de poort mijns volks, tot aan Jeruzalem.
10 Verkondigt het niet te Gath, weent zo jammerlijk niet; wentelt u in het stof in het huis van Afra.
11 Ga door, gij inwoneres van Safir! met blote schaamte; de inwoneres van Zaanan gaat niet uit; rouwklage is te Beth-haezel; hij zal zijn stand van ulieden nemen.
12 Want de inwoneres van Maroth is krank om des goeds wil; want een kwaad is van den HEERE afgedaald, tot aan de poort van Jeruzalem.
13 Span de snelle dieren aan den wagen, gij inwoners van Lachis! (deze is der dochter Sions het beginsel der zonde) want in u zijn Israels overtredingen gevonden.
14 Daarom geef geschenken aan Morescheth-gaths; de huizen van Achzib zullen den koningen van Israel tot een leugen zijn.
15 Ik zal u nog een erfgenaam toebrengen, gij inwoneres van Maresa! Hij zal komen tot aan Adullam, tot aan de heerlijkheid Israels.
16 Maak u kaal en scheer u, om uw troetelkinderen; verwijd uw kaalheid, als de arend, omdat zij gevankelijk van u zijn weggevoerd.

2
1 Wee dien, die ongerechtigheid bedenken, en kwaad werken op hun legers; in het licht van den morgenstond doen zij het, dewijl het in de macht van hunlieder hand is.
2 En zij begeren akkers, en roven ze, en huizen, en nemen ze weg; alzo doen zij geweld aan den man en zijn huis, ja, aan een iegelijk en zijn erfenis.
3 Daarom, alzo zegt de HEERE: Ziet, Ik denk een kwaad over dit geslacht, waaruit gijlieden uw halzen niet zult uittrekken, en zo rechtop niet gaan; want het zal een boze tijd zijn.
4 Te dien dage zal men een spreekwoord over ulieden opnemen; en men zal een klagelijke klacht klagen, en zeggen: Wij zijn ten enenmale verwoest; Hij verwisselt mijns volks deel; hoe ontwendt Hij mij; Hij deelt uit, afwendende onze akkers.
5 Daarom zult gij niemand hebben, die het snoer werpe in het lot, in de gemeente des HEEREN.
6 Profeteert gijlieden niet, zeggen zij, laat die profeteren; zij profeteren niet als die; men wijkt niet af van smaadheden.
7 O gij, die Jakobs huis geheten zijt! Is dan de Geest des HEEREN verkort? Zijn dat Zijn werken? Doen Mijn woorden geen goed bij dien, die recht wandelt?
8 Maar gisteren stelde zich Mijn volk op, tot vijand, tegenover een kleed; gij stroopt een mantel van degenen, die zeker voorbijgaan, wederkomende van den strijd.
9 De vrouwen Mijns volks verdrijft gij, elk een uit het huis van haar vermakingen; van haar kinderkens neemt gij Mijn sieraad in eeuwigheid.
10 Maakt u dan op, en gaat henen; want dit land zal de rust niet zijn; omdat het verontreinigd is, zal het u verderven, en dat met een geweldige verderving.
11 Zo er iemand is, die met wind omgaat, en valselijk liegt, zeggende: Ik zal u profeteren voor wijn en voor sterken drank! dat is een profeet dezes volks.
12 Voorzeker zal Ik u, o Jakob! gans verzamelen; voorzeker zal Ik Israels overblijfsel vergaderen; Ik zal het te zamen zetten als schapen van Bozra; als een kudde in het midden van haar kooi zullen zij van mensen deunen.
13 De doorbreker zal voor hun aangezicht optrekken; zij zullen doorbreken, en door de poort gaan, en door dezelve uittrekken; en hun koning zal voor hun aangezicht henengaan; en de HEERE in hun spits.

3
1 Voorts zeide ik: Hoort nu, gij hoofden Jakobs, en gij oversten van het huis Israels! Betaamt het ulieden niet het recht te weten?
2 Zij haten het goede, en hebben het kwade lief; zij roven hun huid van hen af, en hun vlees van hun beenderen.
3 Ja, zij zijn het, die het vlees mijns volks eten, en hun huid afstropen, en hun beenderen verbreken; en vaneen leggen, gelijk als in een pot, en als vlees in het midden eens ketels.
4 Alsdan zullen zij roepen tot den HEERE, doch Hij zal hen niet verhoren; maar zal Zijn aangezicht te dier tijd voor hen verbergen, gelijk als zij hun handelingen kwaad gemaakt hebben.
5 Alzo zegt de HEERE, tegen de profeten, die Mijn volk verleiden; die met hun tanden bijten, en roepen vrede uit; maar die niet geeft in hun mond, tegen dien zo heiligen zij een krijg.
6 Daarom zal het nacht voor ulieden worden vanwege het gezicht, en ulieden zal duisternis zijn vanwege de waarzegging; en de zon zal over deze profeten ondergaan; en de dag zal over hen zwart worden.
7 En de zieners zullen beschaamd, en de waarzeggers schaamrood worden; en zij zullen al te zamen de bovenste lip bewimpelen; want er zal geen antwoord Gods zijn.
8 Maar waarlijk, ik ben vol krachts van den Geest des HEEREN; en vol van gericht en dapperheid, om Jakob te verkondigen zijn overtreding, en Israel zijn zonde.
9 Hoort nu dit, gij hoofden van het huis Jakobs, en gij oversten van het huis Israels! die van het gericht een gruwel hebt, en al wat recht is verkeert;
10 Bouwende Sion met bloed, en Jeruzalem met onrecht.
11 Haar hoofden rechten om geschenken, en haar priesters leren om loon, en haar profeten waarzeggen om geld; nog steunen zij op den HEERE, zeggende: Is de HEERE niet in het midden van ons? Ons zal geen kwaad overkomen.
12 Daarom, om uwentwil, zal Sion als een akker geploegd worden, en Jeruzalem zal tot steenhopen worden, en de berg dezes huizes tot hoogten eens wouds.

4
1 Maar in het laatste der dagen zal het geschieden, dat de berg van het huis des HEEREN zal vastgesteld zijn op den top der bergen; en hij zal verheven zijn boven de heuvelen, en de volken zullen tot hem toevloeien.
2 En vele heidenen zullen henengaan, en zeggen: Komt en laat ons opgaan tot den berg des HEEREN, en ten huize van den God Jakobs, opdat Hij ons lere van Zijn wegen, en wij in Zijn paden wandelen; want uit Sion zal de wet uitgaan, en des HEEREN woord uit Jeruzalem.
3 En Hij zal onder grote volken richten, en machtige heidenen straffen, tot verre toe; en zij zullen hun zwaarden slaan tot spaden, en hun spiesen tot sikkelen; het ene volk zal tegen het andere volk geen zwaard opheffen, en zij zullen den krijg niet meer leren.
4 Maar zij zullen zitten, een ieder onder zijn wijnstok, en onder zijn vijgeboom, en er zal niemand zijn, die ze verschrikke; want de mond des HEEREN der heirscharen heeft het gesproken.
5 Want alle volken zullen wandelen, elk in den naam zijns gods; maar wij zullen wandelen in den Naam des HEEREN, onzes Gods, eeuwiglijk en altoos.
6 Te dien dage, spreekt de HEERE, zal Ik haar, die hinkende was, verzamelen, en haar, die verdreven was, vergaderen, en die Ik geplaagd had.
7 En Ik zal haar, die hinkende was, maken tot een overblijfsel, en haar die verre henen verstoten was, tot een machtig volk; en de HEERE zal Koning over hen zijn op den berg Sions, van nu aan tot in eeuwigheid.
8 En gij Schaapstoren, gij Ofel der dochter Sions! tot u zal komen, ja, daar zal komen de vorige heerschappij, het koninkrijk der dochteren van Jeruzalem.
9 Nu, waarom zoudt gij zo groot geschrei maken? Is er geen koning onder u? Is uw Raadgever vergaan, dat u smart, als van een barende vrouw, heeft aangegrepen?
10 Lijd smart en arbeid om voort te brengen, o dochter Sions! als een barende vrouw; want nu zult gij wel uit de stad henen uitgaan, en op het veld wonen, en tot in Babel komen, maar aldaar zult gij gered worden; aldaar zal u de HEERE verlossen uit de hand uwer vijanden.
11 Nu zijn wel vele heidenen tegen u verzameld, die daar zeggen: Laat ze ontheiligd worden, en laat ons oog schouwen aan Sion.
12 Maar zij weten de gedachten des HEEREN niet, en verstaan Zijn raadslag niet; dat Hij hen vergaderd heeft als garven tot den dorsvloer.
13 Maak u op en dors, o dochter Sions! Want Ik zal uw hoorn ijzer maken, en uw klauwen koper maken, en gij zult vele volken verpletteren; en Ik zal hunlieder gewin den HEERE verbannen, en hun vermogen den Heere der ganse aarde.
1 (4:14) Nu, rot u met benden, gij dochter der bende, hij zal een belegering tegen ons stellen; zij zullen den rechter Israels met de roede op het kinnebakken slaan.

5
1 (4:14) Nu, rot u met benden, gij dochter der bende, hij zal een belegering tegen ons stellen; zij zullen den rechter Israels met de roede op het kinnebakken slaan.
2 (5:1) En gij, Bethlehem Efratha! zijt gij klein om te wezen onder de duizenden van Juda? Uit u zal Mij voortkomen, Die een Heerser zal zijn in Israel, en Wiens uitgangen zijn van ouds, van de dagen der eeuwigheid.
3 (5:2) Daarom zal Hij henlieden overgeven, tot den tijd toe, dat zij, die baren zal, gebaard hebbe; dan zullen de overigen Zijner broederen zich bekeren met de kinderen Israels.
4 (5:3) En Hij zal staan, en zal weiden in de kracht des HEEREN, in de hoogheid van den Naam des HEEREN, Zijns Gods, en zij zullen wonen, want nu zal Hij groot zijn tot aan de einden der aarde.
5 (5:4) En Deze zal Vrede zijn; wanneer Assur in ons land zal komen, en wanneer hij in onze paleizen zal treden, zo zullen wij tegen hem stellen zeven herders, en acht vorsten uit de mensen.
6 (5:5) Die zullen het land van Assur afweiden met het zwaard, en het land van Nimrod in deszelfs ingangen. Alzo zal Hij ons redden van Assur, wanneer dezelve in ons land zal komen, en wanneer hij in onze landpale zal treden.
7 (5:6) En Jakobs overblijfsel zal zijn in het midden van vele volken, als een dauw van den HEERE, als droppelen op het kruid, dat naar geen man wacht, noch mensenkinderen verbeidt.
8 (5:7) Ja, het overblijfsel van Jakob zal zijn onder de heidenen, in het midden van vele volken, als een leeuw onder de beesten des wouds, als een jonge leeuw onder de schaapskudden; dewelke, wanneer hij doorgaat, zo vertreedt en verscheurt hij, dat niemand redde.
9 (5:8) Uw hand zal verhoogd zijn boven uw wederpartijders, en al uw vijanden zullen uitgeroeid worden.
10 (5:9) En het zal te dien dage geschieden, spreekt de HEERE, dat Ik uw paarden uit het midden van u zal uitroeien, en Ik zal uw wagenen verdoen.
11 (5:10) En Ik zal de steden uws lands uitroeien, en Ik zal al uw vestingen afbreken.
12 (5:11) En Ik zal de toverijen uit uw hand uitroeien, en gij zult geen guichelaars hebben.
13 (5:12) En Ik zal uw gesneden beelden en uw opgerichte beelden uit het midden van u uitroeien, dat gij u niet meer zult nederbuigen voor het werk uwer handen.
14 (5:13) Voorts zal Ik uw bossen uit het midden van u uitroeien, en Ik zal uw steden verdelgen.
15 (5:14) En Ik zal in toorn en in grimmigheid wrake doen aan de heidenen, die niet horen.

6
1 Hoort nu, wat de HEERE zegt: Maak u op, twist met de bergen, en laat de heuvelen uw stem horen.
2 Hoort, gij bergen! den twist des HEEREN, mitsgaders gij sterke fondamenten der aarde! want de HEERE heeft een twist met Zijn volk, en Hij zal Zich met Israel in recht begeven.
3 O Mijn volk! wat heb Ik u gedaan, en waarmede heb Ik u vermoeid? Betuig tegen Mij.
4 Immers heb Ik u uit Egypteland opgevoerd, en u uit het diensthuis verlost; en Ik heb voor uw aangezicht henen gezonden Mozes, Aaron en Mirjam.
5 Mijn volk! gedenk toch wat Balak, de koning van Moab, beraadslaagde, en wat hem Bileam, de zoon van Beor, antwoordde; en wat geschied is van Sittim af tot Gilgal toe, opdat gij de gerechtigheden des HEEREN kent.
6 Waarmede zal ik den HEERE tegenkomen, en mij bukken voor den hogen God? Zal ik Hem tegenkomen met brandofferen, met eenjarige kalveren?
7 Zou de HEERE een welgevallen hebben aan duizenden van rammen, aan tien duizenden van oliebeken? Zal ik mijn eerstgeborene geven voor mijn overtreding, de vrucht mijns buiks voor de zonde mijner ziel?
8 Hij heeft u bekend gemaakt, o mens! wat goed is; en wat eist de HEERE van u, dan recht te doen, en weldadigheid lief te hebben, en ootmoediglijk te wandelen met uw God?
9 De stem des HEEREN roept tot de stad (want Uw Naam ziet het wezen): Hoort de roede, en wie ze besteld heeft!
10 Zijn er niet nog, in eens ieders goddelozen huis, schatten der goddeloosheid en een schaarse efa, dat te verfoeien is?
11 Zou ik rein zijn, met een goddeloze weegschaal en met een zak van bedriegelijke weegstenen?
12 Dewijl haar rijke lieden vol zijn van geweld, en haar inwoners leugen spreken, en haar tong bedriegelijk is in haar mond;
13 Zo zal Ik u ook krenken, u slaande, en verwoestende om uw zonden.
14 Gij zult eten, maar niet verzadigd worden, en uw nederdrukking zal in het midden van u zijn; en gij zult aangrijpen, maar niet wegbrengen, en wat gij zult wegbrengen, zal Ik aan het zwaard overgeven.
15 Gij zult zaaien, maar niet maaien; gij zult olijven treden, maar u met olie niet zalven, en most, maar geen wijn drinken.
16 Want de inzettingen van Omri worden onderhouden, en het ganse werk van het huis van Achab; en gij wandelt in derzelver raadslagen; opdat Ik u stelle tot verwoesting, en haar inwoners tot aanfluiting; alzo zult gij de smaadheid Mijns volks dragen.

7
1 Ai mij! want ik ben, als wanneer de zomervruchten zijn ingezameld; als wanneer de nalezingen in den wijnoogst geschied zijn; er is geen druif om te eten; mijn ziel begeert vroegrijpe vrucht.
2 De goedertierene is vergaan uit het land, en er is niemand oprecht onder de mensen; zij loeren altemaal op bloed, zij jagen, een iegelijk zijn broeder, met een jachtgaren.
3 Om met beide handen wel dapper kwaad te doen, zo eist de vorst, en de rechter oordeelt om vergelding; en de grote spreekt de verderving zijner ziel, en zij draaien ze dicht ineen.
4 De beste van hen is als een doorn; de oprechtste is scherper dan een doornheg; de dag uwer wachters, uw bezoeking, is gekomen; nu zal hunlieder verwarring wezen.
5 Gelooft een vriend niet, vertrouwt niet op een voornaamsten vriend; bewaar de deuren uws monds voor haar, die in uw schoot ligt.
6 Want de zoon veracht den vader, de dochter staat op tegen haar moeder, de schoondochter tegen haar schoonmoeder; eens mans vijanden zijn zijn huisgenoten.
7 Maar ik zal uitzien naar den HEERE, ik zal wachten op den God mijns heils; mijn God zal mij horen.
8 Verblijd u niet over mij, o mijn vijandin! wanneer ik gevallen ben, zal ik weder opstaan; wanneer ik in duisternis zal gezeten zijn, zal de HEERE mij een licht zijn.
9 Ik zal des HEEREN gramschap dragen, want ik heb tegen Hem gezondigd; totdat Hij mijn twist twiste, en mijn recht uitvoere; Hij zal mij uitbrengen aan het licht; ik zal mijn lust zien aan Zijn gerechtigheid.
10 En mijn vijandin zal het zien, en schaamte zal haar bedekken; die tot mij zegt: Waar is de HEERE, uw God? Mijn ogen zullen aan haar zien; nu zal zij worden tot vertreding, als slijk der straten.
11 Ten dage als Hij uw muren zal herbouwen, te dien dage zal het besluit verre heengaan.
12 Te dien dage zal het ook komen tot u toe, van Assur af, zelfs tot de vaste steden toe; en van de vestingen tot aan de rivier, en van zee tot zee, en van gebergte tot gebergte.
13 Maar dit land zal worden tot een verwoesting, zijner inwoners halve, vanwege de vrucht hunner handelingen.
14 Gij dan, weid Uw volk met Uw staf, de kudde Uwer erfenis, die alleen woont, in het woud, in het midden van een vruchtbaar land; laat ze weiden in Basan en Gilead, als in de dagen van ouds.
15 Ik zal haar wonderen doen zien, als in de dagen, toen gij uit Egypteland uittoogt.
16 De heidenen zullen het zien, en beschaamd zijn, vanwege al hun macht; zij zullen de hand op den mond leggen; hun oren zullen doof worden.
17 Zij zullen het stof lekken, als de slang; als kruipende dieren der aarde, zullen zij zich beroeren uit hun sloten; zij zullen met vervaardheid komen tot den HEERE, onzen God, en zullen voor U vrezen.
18 Wie is een God gelijk Gij, Die de ongerechtigheid vergeeft, en de overtreding van het overblijfsel Zijner erfenis voorbij gaat? Hij houdt Zijn toorn niet in eeuwigheid; want Hij heeft lust aan goedertierenheid.
19 Hij zal Zich onzer weder ontfermen; Hij zal onze ongerechtigheden dempen; ja, Gij zult al hun zonden in de diepten der zee werpen.
20 Gij zult Jakob de trouw, Abraham de goedertierenheid geven, die Gij onzen vaderen van oude dagen af gezworen hebt.

# NAHUM

1

1 De last van Nineve. Het boek des gezichts van Nahum, den Elkosiet.
2 Een ijverig God en een wreker is de HEERE, een wreker is de HEERE, en zeer grimmig; een wreker is de HEERE aan Zijn wederpartijders, en Hij behoudt den toorn Zijn vijanden.
3 De HEERE is lankmoedig, doch van grote kracht, en Hij houdt den schuldige geenszins onschuldig. Des HEEREN weg is in wervelwind, en in storm, en de wolken zijn het stof Zijner voeten.
4 Hij scheldt de zee, en maakt ze droog, en Hij verdroogt alle rivieren; Basan en Karmel kwelen, ook kweelt de bloem van Libanon.
5 De bergen beven voor Hem, en de heuvelen versmelten; en de aarde licht zich op voor Zijn aangezicht, en de wereld, en allen, die daarin wonen.
6 Wie zal voor Zijn gramschap staan, en wie zal voor de hittigheid Zijns toorns bestaan? Zijn grimmigheid is uitgestort als vuur, en de rotsstenen worden van Hem vermorzeld.
7 De HEERE is goed, Hij is ter sterkte in den dag der benauwdheid, en Hij kent hen, die op Hem betrouwen.
8 En met een doorgaanden vloed zal Hij haar plaats te niet maken; en duisternis zal Zijn vijanden vervolgen.
9 Wat denkt gijlieden tegen den HEERE? Hij zal zelf een voleinding maken; de benauwdheid zal niet tweemaal op rijzen.
10 Dewijl zij in elkander gevlochten zijn als doornen, en dronken zijn, gelijk zij plegen dronken te zijn, zo worden zij volkomen verteerd, als een dorre stoppel.
11 Van u is een uitgegaan, die kwaad denkt tegen den HEERE, een Belialsraadsman.
12 Alzo zegt de HEERE: Zijn zij voorspoedig, en alzo velen, alzo zullen zij ook geschoren worden, en hij zal doorgaan; Ik heb u wel gedrukt, maar Ik zal u niet meer drukken.
13 Maar nu zal Ik zijn juk van u breken, en zal uw banden verscheuren.
14 Doch tegen u heeft de HEERE bevolen, dat er van uw naam niemand meer gezaaid zal worden; uit het huis uws gods zal Ik uitroeien de gesneden en gegoten beelden; Ik zal u daar een graf maken, als gij zult veracht zijn geworden.
15 Ziet op de bergen de voeten desgenen, die het goede boodschapt, die vrede doet horen; vier uw vierdagen, o Juda! betaal uw geloften; want de Belials -man zal voortaan niet meer door u doorgaan, hij is gans uitgeroeid.

2
1 De verstrooier trekt tegen uw aangezicht op, bewaar de vesting; bezichtig den weg; sterk de lenden, versterk de kracht zeer.
2 Want de HEERE heeft de hovaardij Jakobs afgewend, gelijk de hovaardij Israels; want de ledigmakers hebben ze ledig gemaakt, en zij hebben hun wijnranken verdorven.
3 De schilden zijner helden zijn rood gemaakt, de kloeke mannen zijn scharlakenvervig; de wagens zijn in het vuur der fakkelen, ten dage als hij zich bereidt; en de spiesen worden geschud.
4 De wagens razen door de wijken, zij lopen ginds en weder op de straten; hun gedaanten zijn als der fakkelen, zij lopen door elkander henen als de bliksemen.
5 Hij zal aan zijn voortreffelijken gedenken, doch zij zullen struikelen in hun tochten; zij zullen haasten naar hun muur, als het beschutsel vaardig zal wezen.
6 De poorten der rivieren zullen geopend worden, en het paleis zal versmelten.
7 En Huzab zal gevankelijk weggevoerd worden, men zal haar heten voortgaan; en haar maagden zullen haar geleiden, als met een stem der duiven, trommelende op haar harten.
8 Nineve is wel als een watervijver, van de dagen af dat zij geweest is, doch zij zullen vluchten. Staat, staat! zal men roepen, maar niemand zal omzien.
9 Rooft zilver, rooft goud, want er is geen einde des voorraads, der heerlijkheid van allerlei gewenste vaten.
10 Zij is geledigd, ja, uitgeledigd, uitgeput, en haar hart versmelt, en de knieen schudden, en in al de lenden is smart, en hun aller aangezichten betrekken, als een pot.
11 Waar is nu de woning der leeuwen, en die weide der jonge leeuwen? Alwaar de leeuw, de oude leeuw, en het leeuwenwelp wandelde, en er was niemand, die hen verschrikte.
12 De leeuw, die genoeg roofde voor zijn welpen, en worgde voor zijn oude leeuwinnen, die zijn holen vervulde met roof, en zijn woningen met het geroofde.
13 Ziet, Ik wil aan u, spreekt de HEERE der heirscharen, en Ik zal haar wagenen in rook verbranden, en het zwaard zal uw jonge leeuwen verteren, en Ik zal uw roof uitroeien van de aarde, en de stem uwer gezanten zal niet meer gehoord worden.

3
1 Wee der bloedstad, die gans vol leugen, en verscheuring is! de roof houdt niet op.
2 Er is het geklap der zweep, en het geluid van het bulderen der raderen; en de paarden stampen, en de wagens springen op.
3 De ruiter steekt omhoog, zo het vlammende zwaard, als de bliksemende spies, en er zal veelheid der verslagenen zijn, en een zware menigte der dode lichamen; ja, er zal geen einde zijn der lichamen, men zal over hun lichamen struikelen;
4 Om der grote hoererijen wil der zeer bevallige hoer, der meesteres der toverijen, die met haar hoererijen volken verkocht heeft, en geslachten met haar toverijen.
5 Ziet, Ik wil aan u, spreekt de HEERE der heirscharen, en Ik zal uw zomen ontdekken boven uw aangezicht, en Ik zal den heidenen uw naaktheid, en den koninkrijken uw schande wijzen.
6 En Ik zal verfoeilijke dingen op u werpen, en u tot schande maken, en Ik zal u als een spiegel stellen.
7 En het zal geschieden, dat allen, die u zien, van u wegvlieden zullen en zeggen: Nineve is verstoord, wie zal medelijden met haar hebben? Van waar zal ik u troosters zoeken?
8 Zijt gij beter dan No, de volkrijke, gelegen in de rivieren? die rondom henen water heeft, welker voormuur de zee is, haar muur is van zee.
9 Morenland en Egypte waren haar macht, en er was geen einde; Put en Lybea waren tot uw hulp.
10 Nog is zij gevankelijk gegaan in de gevangenis; ook zijn haar kinderen op het hoofd van alle straten verpletterd geworden; en over haar geeerden hebben zij het lot geworpen, en al haar groten zijn in boeien gebonden geworden.
11 Ook zult gij dronken worden, gij zult u verbergen; ook zult gij een sterkte zoeken vanwege den vijand.
12 Al uw vastigheden zijn vijgebomen met de eerste vruchten; indien zij geschud worden, zo vallen zij dien op den mond, die ze eten wil.
13 Ziet, uw volk zal in het midden van u tot vrouwen worden; de poorten uws lands zullen uw vijanden wijd geopend worden; het vuur zal uw grendelen verteren.
14 Schep u water ter belegering; versterk uw vastigheden; ga in de klei, en treed in het leem; verbeter den ticheloven.
15 Het vuur zal u aldaar verteren; het zwaard zal u uitroeien, het zal u afeten, als de kevers; vermeerder u als kevers, vermeerder u als sprinkhanen.
16 Gij hebt meer handelaars, dan er sterren aan den hemel zijn; de kevers zullen invallen, en er van vliegen.
17 Uw gekroonden zijn als de sprinkhanen, en uw krijgsoversten als de grote kevers, die zich in de heiningmuren legeren in de koude der dagen; wanneer de zon opgaat, zo vliegen zij weg, alzo dat hun plaats onbekend is, waar zij geweest zijn.
18 Uw herders zullen sluimeren, o koning van Assur! uw voortreffelijken zullen zich leggen, uw volk zal zich op de bergen wijd uitbreiden, en niemand zal ze verzamelen.
19 Er is geen samentrekking voor uw breuk, uw plage is smartelijk; allen, die het gerucht van u horen, zullen de handen over u klappen; want over wien is uw boosheid niet geduriglijk gegaan?

# HABAKUK

1

1 De last, welken Habakuk, de profeet, gezien heeft.
2 HEERE! hoe lang schreeuw ik, en Gij hoort niet, hoe lang roep ik geweld, tot U, en Gij verlost niet!
3 Waarom laat Gij mij ongerechtigheid zien, en aanschouwt de kwelling? Want verwoesting en geweld is tegen mij over, en er is twist, en men neemt gekijf op.
4 Daarom wordt de wet onderlaten, en het recht komt nimmermeer voort; want de goddeloze omringt den rechtvaardige; daarom komt het recht verdraaid voor.
5 Ziet onder de heidenen, en aanschouwt, en verwondert u, verwondert u, want Ik werk een werk in ulieder dagen, hetwelk gij niet geloven zult, als het verteld zal worden.
6 Want ziet, Ik verwek de Chaldeen, een bitter en snel volk, trekkende door de breedten der aarde, om erfelijk te bezitten woningen, die de zijne niet zijn.
7 Schrikkelijk en vreselijk is hetzelve; zijn recht en zijn hoogheid gaat van hemzelven uit.
8 Want zijn paarden zijn lichter dan de luipaarden, en zij zijn scherper dan de avondwolven, en zijn ruiters verspreiden zich; ja, zijn ruiters zullen van verre komen, zij zullen vliegen als een arend, zich spoedende om te eten.
9 Het zal geheellijk tot geweld komen, wat zij inslorpen zullen met hun aangezichten, zullen zij brengen naar het oosten; en het zal de gevangenen verzamelen als zand.
10 En hij zal de koningen beschimpen, en de prinsen zullen hem een belaching zijn; hij zal alle vesting belachen; want hij zal stof vergaderen, en hij zal ze innemen.
11 Dan zal hij den geest veranderen, en hij zal doortrekken, en zich schuldig maken, houdende deze zijn kracht voor zijn God.
12 Zijt Gij niet van ouds af de HEERE, mijn God, mijn Heilige? Wij zullen niet sterven; o HEERE! tot een oordeel hebt Gij hem gesteld, en o Rots! om te straffen, hebt Gij hem gegrondvest.
13 Gij zijt te rein van ogen, dan dat Gij het kwade zoudt zien, en de kwelling kunt Gij niet aanschouwen; waarom zoudt Gij aanschouwen die trouwelooslijk handelen? Waarom zoudt Gij zwijgen, als de goddeloze dien verslindt, die rechtvaardiger is dan hij?
14 En waarom zoudt Gij de mensen maken, als de vissen der zee, als het kruipend gedierte, dat geen heerser heeft?
15 Hij trekt ze allen met den angel op, hij vergadert ze in zijn garen, en hij verzamelt ze in zijn net; daarom verblijdt en verheugt hij zich.
16 Daarom offert hij aan zijn garen, en rookt aan zijn net; want door dezelve is zijn deel vet geworden, en zijn spijze smoutig.
17 Zal hij dan daarom altoos zijn garen ledig maken, en zal hij niet verschonen, met altoos de volken te doden?

2
1 Ik stond op mijn wacht, en ik stelde mij op de sterkte, en ik hield wacht om te zien, wat Hij in mij spreken zou, en wat ik antwoorden zou op mijn bestraffing.
2 Toen antwoordde mij de HEERE, en zeide: Schrijf het gezicht, en stel het duidelijk op tafelen, opdat daarin leze die voorbijloopt.
3 Want het gezicht zal nog tot een bestemden tijd zijn, dan zal Hij het op het einde voortbrengen, en niet liegen; zo Hij vertoeft, verbeid Hem, want Hij zal gewisselijk komen, Hij zal niet achterblijven.
4 Ziet, zijn ziel verheft zich, zij is niet recht in hem; maar de rechtvaardige zal door zijn geloof leven.
5 En ook dewijl hij trouwelooslijk handelt bij den wijn, een trots man is, en in zijn woning niet blijft; die zijn ziel wijd opendoet als het graf, en gelijk de dood is, die niet zat wordt, en tot zich verzamelt al de heidenen, en vergadert tot zich alle volken.
6 Zouden dan niet al dezelve van hem een spreekwoord opnemen, en een uitlegging der raadselen van hem? En men zal zeggen: Wee dien, die vermeerdert hetgeen het zijne niet is (hoe lange!), en dien, die op zich laadt dik slijk.
7 Zullen niet onvoorziens opstaan, die u bijten zullen, en ontwaken, die u zullen bewegen, en zult gij hun niet tot plundering worden?
8 Omdat gij vele heidenen beroofd hebt, zo zullen alle overgeblevene volken u beroven; om het bloed der mensen, en het geweld aan het land, de stad, en alle inwoners derzelve.
9 Wee dien, die met kwade gierigheid giert voor zijn huis, opdat hij in de hoogte zijn nest stelle, om bevrijd te zijn uit de hand des kwaads.
10 Gij hebt schaamte beraadslaagd voor uw huis; uitroeiende vele volken, zo hebt gij gezondigd tegen uw ziel.
11 Want de steen uit den muur roept, en de balk uit het hout antwoordt dien.
12 Wee dien, die de stad met bloed bouwt, en die de stad met onrecht bevestigt!
13 Ziet, is het niet van den HEERE der heirscharen, dat de volken arbeiden ten vure, en de lieden zich vermoeien tevergeefs?
14 Want de aarde zal vervuld worden, dat zij de heerlijkheid des HEEREN bekennen, gelijk de wateren den bodem der zee bedekken.
15 Wee dien, die zijn naaste te drinken geeft, gij, die uw wijnfles daarbij voegt, en ook dronken maakt, opdat gij hun naaktheden aanschouwt.
16 Gij zult ook verzadigd worden met schande, voor eer; drinkt gij ook, en ontbloot de voorhuid; de beker der rechterhand des HEEREN zal zich tot u wenden, en er zal een schandelijk uitbraaksel over uw heerlijkheid zijn.
17 Want het geweld, dat tegen Libanon begaan is, zal u bedekken, en de verwoesting der beesten zal ze verschrikken, om des bloeds wil der mensen, en des gewelds in het land, de stad en aan alle inwoners derzelve.
18 Wat zal het gesneden beeld baten, dat zijn formeerder het gesneden heeft? of het gegoten beeld, hetwelk een leugenleraar is, dat de formeerder op zijn formeersel vertrouwt, als hij stomme afgoden gemaakt heeft?
19 Wee dien, die tot het hout zegt: Word wakker! en: Ontwaak! tot den zwijgenden steen. Zou het leren? Ziet, het is met goud en zilver overtrokken, en er is gans geen geest in het midden van hetzelve.
20 Maar de HEERE is in Zijn heiligen tempel. Zwijg voor Zijn aangezicht, gij ganse aarde!

3
1 Een gebed van Habakuk, den profeet, op Sjigjonoth.
2 HEERE! als ik Uw rede gehoord heb, heb ik gevreesd; Uw werk, o HEERE! behoud dat in het leven in het midden der jaren, maak het bekend in het midden der jaren; in den toorn gedenk des ontfermens.
3 God kwam van Theman, en de Heilige van den berg Paran. Sela. Zijn heerlijkheid bedekte de hemelen, en het aardrijk was vol van Zijn lof.
4 En er was een glans als des lichts, Hij had hoornen aan Zijn hand, en aldaar was Zijn sterkte verborgen.
5 Voor Zijn aangezicht ging de pestilentie, en de vurige kool ging voor Zijn voeten henen.
6 Hij stond, en mat het land, Hij zag toe, en maakte de heidenen los, en de gedurige bergen zijn verstrooid geworden; de heuvelen der eeuwigheid hebben zich gebogen; de gangen der eeuw zijn Zijne.
7 Ik zag de tenten van Kusan onder de ijdelheid; de gordijnen des lands van Midian schudden.
8 Was de HEERE ontstoken tegen de rivieren? Was Uw toorn tegen de rivieren, was Uw verbolgenheid tegen de zee, toen Gij op Uw paarden reedt? Uw wagens waren heil.
9 De naakte grond werd ontbloot door Uw boog, om de eden, aan de stammen gedaan door het woord. Sela. Gij hebt de rivieren der aarde gekloofd.
10 De bergen zagen U, en leden smart; de waterstroom ging door, de afgrond gaf zijn stem, hij hief zijn zijden op in de hoogte.
11 De zon en de maan stonden stil in haar woning; met het licht gingen Uw pijlen daarhenen, met glans Uw bliksemende spies.
12 Met gramschap tradt Gij door het land, met toorn dorstet Gij de heidenen.
13 Gij toogt uit tot verlossing Uws volks, tot verlossing met Uw Gezalfde; Gij doorwonddet het hoofd van het huis des goddelozen, ontblotende den grond tot den hals toe. Sela.
14 Gij doorboordet met zijn staven het hoofd zijner dorplieden; zij hebben gestormd, om mij te verstrooien; die zich verheugden, alsof zij de ellendigen in het verborgen zouden opeten.
15 Gij betradt met Uw paarden de zee; de geweldige wateren werden een hoop.
16 Als ik het hoorde, zo werd mijn buik beroerd; voor de stem hebben mijn lippen gebeefd; verrotting kwam in mijn gebeente, en ik werd beroerd in mijn plaats. Zekerlijk, ik zal rusten ten dage der benauwdheid, als hij optrekken zal tegen het volk, dat hij het met benden aanvalle.
17 Alhoewel de vijgeboom niet bloeien zal, en geen vrucht aan den wijnstok zijn zal, dat het werk des olijfbooms liegen zal, en de velden geen spijze voortbrengen; dat men de kudde uit de kooi afscheuren zal, en dat er geen rund in de stallingen wezen zal;
18 Zo zal ik nochtans in den HEERE van vreugde opspringen, ik zal mij verheugen in den God mijns heils.
19 De Heere HEERE is mijn Sterkte; en Hij zal mijn voeten maken als der hinden, en Hij zal mij doen treden op mijn hoogten. Voor den opperzangmeester op mijn Neginoth.

# ZEFANJA

1

1 Het woord des HEEREN, hetwelk geschied is tot Zefanja, den zoon van Cuschi, den zoon van Gedalja, den zoon van Amarja, den zoon van Hizkia; in de dagen van Josia, den zoon van Amon, den koning van Juda.
2 Ik zal ganselijk alles wegrapen uit dit land, spreekt de HEERE.
3 Ik zal wegrapen mensen en beesten; Ik zal wegrapen de vogelen des hemels, en de vissen der zee, en de ergernissen met de goddelozen; ja, Ik zal de mensen uit dit land uitroeien, spreekt de HEERE.
4 En Ik zal Mijn hand uitstrekken tegen Juda, en tegen alle inwoners van Jeruzalem; en Ik zal uit deze plaats uitroeien het overblijfsel van Baal, en den naam der Chemarim met de priesters;
5 En die zich nederbuigen op de daken voor het heir des hemels, en die zich nederbuigende zweren bij den HEERE, en zweren bij Malcham;
6 En die terugkeren van achter den HEERE; en die den HEERE niet zoeken, en vragen naar Hem niet.
7 Zwijgt voor het aangezicht des Heeren HEEREN; want de dag des HEEREN is nabij; want de HEERE heeft een slachtoffer bereid, Hij heeft Zijn genoden geheiligd.
8 En het zal geschieden in den dag van het slachtoffer des HEEREN, dat Ik bezoeking zal doen over de vorsten, en over de kinderen des konings, en over allen, die zich kleden met vreemde kleding.
9 Ook zal Ik ten zelven dage bezoeking doen over al wie over den dorpel springt; die het huis hunner heren vullen met geweld en bedrog.
10 En er zal te dien dage, spreekt de HEERE, een stem des gekrijts zijn van de Vispoort af, en een gehuil van het tweede gedeelte, en een grote breuk van de heuvelen af.
11 Huilt, gij inwoners der laagte! Want al het volk van koophandel is uitgehouwen, al de gelddragers zijn uitgeroeid.
12 En het zal geschieden te dien tijde, Ik zal Jeruzalem met lantaarnen doorzoeken; en Ik zal bezoeking doen over de mannen, die stijf geworden zijn op hun droesem, die in hun hart zeggen: De HEERE doet geen goed, en Hij doet geen kwaad.
13 Daarom zal hun vermogen ten roof worden, en hun huizen tot verwoesting; zij bouwen wel huizen, maar zij zullen ze niet bewonen; en zij planten wijngaarden, maar zij zullen derzelver wijn niet drinken.
14 De grote dag des HEEREN is nabij; hij is nabij, en zeer haastende; de stem van den dag des HEEREN; de held zal aldaar bitterlijk schreeuwen.
15 Die dag zal een dag der verbolgenheid zijn; een dag der benauwdheid en des angstes, een dag der woestheid en verwoesting, een dag der duisternis en der donkerheid, een dag der wolk en der dikke donkerheid;
16 Een dag der bazuin en des geklanks tegen de vaste steden en tegen de hoge hoeken.
17 En Ik zal de mensen bang maken, dat zij zullen gaan als de blinden; want zij hebben tegen den HEERE gezondigd; en hun bloed zal vergoten worden als stof, en hun vlees zal worden als drek.
18 Noch hun zilver, noch hun goud zal hen kunnen redden ten dage der verbolgenheid des HEEREN; maar door het vuur Zijns ijvers zal dit ganse land verteerd worden; want Hij zal een voleinding maken, gewisselijk, een haastige, met al de inwoners dezes lands.

2
1 Doorzoek u zelf nauw, ja, doorzoek nauw, gij volk, dat met geen lust bevangen wordt!
2 Eer het besluit bare (gelijk kaf gaat de dag voorbij), terwijl de hittigheid van des HEEREN toorn over ulieden nog niet komt; terwijl de dag van den toorn des HEEREN over ulieden nog niet komt.
3 Zoekt den HEERE, alle gij zachtmoedigen des lands, die Zijn recht werken! Zoekt gerechtigheid, zoekt zachtmoedigheid, misschien zult gij verborgen worden in den dag van den toorn des HEEREN.
4 Want Gaza zal verlaten wezen, en Askelon zal ter verwoesting wezen; Asdod zal men in den middag verdrijven, en Ekron zal uitgeworteld worden.
5 Wee den inwoneren van de landstreek der zee, den volken der Cheretim! Het woord des HEEREN zal tegen ulieden zijn, gij Kanaan, der Filistijnen land! en Ik zal u verdoen, dat er geen inwoner zal zijn.
6 En de landstreek der zee zal wezen tot hutten, uitgegraven putten der herders, en betuiningen der kudden.
7 En de landstreek zal wezen voor het overblijfsel van het huis van Juda, dat zij daarin weiden; des avonds zullen zij in de huizen van Askelon legeren, als de HEERE, hunlieder God, hen zal bezocht, en hun gevangenis zal gewend hebben.
8 Ik heb de beschimping van Moab gehoord, en de scheldwoorden der kinderen Ammons, waarmede zij Mijn volk beschimpt hebben, en hebben zich groot gemaakt tegen deszelfs landpale.
9 Daarom, zo waarachtig als Ik leef, spreekt de HEERE der heirscharen, de God Israels: Moab zal zekerlijk zijn als Sodom, en de kinderen Ammons als Gomorra, een netelheide, en een zoutgroeve, en een verwoesting tot in eeuwigheid! De overigen Mijns volks zullen ze beroven, en het overige Mijns volks zal ze erfelijk bezitten.
10 Dat zullen zij hebben in plaats van hun hoogmoed; want zij hebben beschimpt, en hebben zich groot gemaakt tegen het volk van den HEERE der heirscharen.
11 Vreselijk zal de HEERE tegen hen wezen, want Hij zal al de goden der aarde doen uitteren; en een iegelijk uit zijn plaats zal Hem aanbidden, al de eilanden der heidenen.
12 Ook gij, Moren! zult de verslagenen van Mijn zwaard zijn.
13 Hij zal ook Zijn hand uitstrekken tegen het Noorden, en Hij zal Assur verdoen; en Hij zal Nineve stellen tot een verwoesting, droog als een woestijn.
14 En in het midden van haar zullen den kudden legeren, al het gedierte der volken; ook de roerdomp, ook de nachtuil zullen op haar granaatappelen vernachten; een stem zal in het venster zingen, verwoesting zal in den dorpel zijn, als Hij haar cederwerk zal ontbloot hebben.
15 Dit is die stad, die opspringt van vreugde, die zeker woont, die in haar hart zegt: Ik ben het, en buiten mij is geen meer; hoe is zij geworden tot woestheid, een rustplaats van het gedierte! Een ieder, die daardoor trekt, zal ze aanfluiten, hij zal zijn hand bewegen.

3
1 Wee der ijselijke, en der bevlekte, der verdrukkende stad!
2 Zij hoort naar de stem niet; zij neemt de tucht niet aan; zij vertrouwt niet op den HEERE; tot haar God nadert zij niet.
3 Haar vorsten zijn brullende leeuwen in het midden van haar; haar rechters zijn avondwolven, die de beenderen niet breken tot aan den morgen.
4 Haar profeten zijn lichtvaardig, gans trouweloze mannen; haar priesters verontreinigen het heilige, zij doen der wet geweld aan.
5 De rechtvaardige HEERE is in het midden van haar, Hij doet geen onrecht; allen morgen geeft Hij Zijn recht in het licht, er ontbreekt niet; doch de verkeerde weet van geen schaamte.
6 Ik heb de heidenen uitgeroeid, hun hoeken zijn verwoest, Ik heb hun straten eenzaam gemaakt, dat niemand daardoor gaat; hun steden zijn verstoord, zodat er niemand is, dat er geen inwoner is.
7 Ik zeide: Immers zult gij Mij vrezen, gij zult de tucht aannemen, opdat haar woning niet uitgeroeid zou worden; al wat Ik haar bezocht hebbe, waarlijk, zij hebben zich vroeg opgemaakt, zij hebben al hun handelingen verdorven.
8 Daarom verwacht Mij, spreekt de HEERE, ten dage als Ik Mij opmake tot den roof; want Mijn oordeel is, de heidenen te verzamelen, de koninkrijken te vergaderen, om over hen Mijn gramschap, de ganse hittigheid Mijns toorns uit te storten, want dit ganse land zal door het vuur van Mijn ijver verteerd worden.
9 Gewisselijk, dan zal Ik tot de volken een reine spraak wenden; opdat zij allen den Naam des HEEREN aanroepen, opdat zij Hem dienen met een eenparigen schouder.
10 Van de zijden der rivieren der Moren zullen Mijn ernstige aanbidders, met de dochter Mijner verstrooiden, Mijn offeranden brengen.
11 Te dien dage zult gij niet beschaamd wezen vanwege al uw handelingen, waarmede gij tegen Mij overtreden hebt; want alsdan zal Ik uit het midden van u wegnemen, die van vreugde opspringen over uw hovaardij, en gij zult u voortaan niet meer verheffen om Mijns heiligen bergs wil.
12 Maar Ik zal in het midden van u doen overblijven een ellendig en arm volk; die zullen op den Naam des HEEREN betrouwen.
13 De overgeblevenen van Israel zullen geen onrecht doen, noch leugen spreken, en in hun mond zal geen bedriegelijke tong gevonden worden; maar zij zullen weiden en nederliggen, en niemand zal hen verschrikken.
14 Zing vrolijk, gij dochter Sions, juich, Israel; wees blijde, en spring op van vreugde van ganser harte, gij dochter Jeruzalems!
15 De HEERE heeft uw oordelen weggenomen, Hij heeft uw vijand weggevaagd; de Koning Israels, de HEERE, is in het midden van u, gij zult geen kwaad meer zien.
16 Te dien dage zal tot Jeruzalem gezegd worden: Vrees niet, o Sion! laat uw handen niet slap worden.
17 De HEERE, uw God, is in het midden van u, een Held, Die verlossen zal; Hij zal over u vrolijk zijn met blijdschap, Hij zal zwijgen in Zijn liefde, Hij zal Zich over u verheugen met gejuich.
18 De bedroefden, om der bijeenkomst wil, zal Ik verzamelen, zij zijn uit u; de schimping is een last op haar.
19 Ziet, Ik zal te dien tijde al uw verdrukkers verdoen; en Ik zal de hinkenden behoeden, en de uitgestotenen verzamelen; en Ik zal ze stellen tot een lof, en tot een naam, in het ganse land, waar zij beschaamd zijn geweest.
20 Te dier tijd zal Ik ulieden herwaarts brengen, ten tijde namelijk, als Ik u verzamelen zal; zekerlijk Ik zal ulieden zetten tot een naam en tot een lof, onder alle volken der aarde, als Ik uw gevangenissen voor uw ogen wenden zal, zegt de HEERE.

# HAGGAÏ

1

1 In het tweede jaar van den koning Darius, in de zesde maand, op den eersten dag der maand, geschiedde het woord des HEEREN, door den dienst van Haggai, den profeet, tot Zerubbabel, den zoon van Sealthiel, den vorst van Juda, en tot Josua, den zoon van Jozadak, den hogepriester, zeggende:
2 Alzo spreekt de HEERE der heirscharen zeggende: Dit volk zegt: De tijd is niet gekomen, de tijd, dat des HEEREN huis gebouwd worde.
3 En het woord des HEEREN geschiedde door den dienst van den profeet Haggai, zeggende:
4 Is het voor ulieden wel de tijd, dat gij woont in uw gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?
5 Nu dan, alzo zegt de HEERE der heirscharen: Stelt uw hart op uw wegen.
6 Gij zaait veel, en gij brengt weinig in; gij eet, maar niet tot verzadiging; gij drinkt, maar niet tot dronken worden toe; gij kleedt u, maar niet tot uw verwarming, en wie loon ontvangt, die ontvangt dat loon in een doorgeboorden buidel.
7 Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Stelt uw hart op uw wegen.
8 Klimt op het gebergte, en brengt hout aan, en bouwt dit huis, en Ik zal een welgevallen daaraan hebben, en verheerlijkt worden, zegt de HEERE.
9 Gij ziet om naar veel, maar ziet, gij bekomt weinig; en als gij het in huis gebracht hebt, zo blaas Ik daarin. Waarom dat? spreekt de HEERE der heirscharen; om Mijns huizes wil, hetwelk woest is, en dat gij loopt elk voor zijn eigen huis.
10 Daarom onthouden zich de hemelen over u, dat er geen dauw is, en het land onthoudt zijn vruchten.
11 Want Ik heb een droogte geroepen over het land, en over de bergen, en over het koren, en over den most, en over de olie, en over hetgeen de aardbodem zou voortbrengen; ook over de mensen, en over de beesten, en over allen arbeid der handen.
12 Toen hoorde Zerubbabel, de zoon van Sealthiel, en Josua, de zoon van Jozadak, de hogepriester, en al het overblijfsel des volks, naar de stem van den HEERE, hun God, en naar de woorden van den profeet Haggai, gelijk als hem de HEERE, hun God, gezonden had; en het volk vreesde voor het aangezicht des HEEREN.
13 Toen sprak Haggai, de bode des HEEREN, in de boodschap des HEEREN, tot het volk, zeggende: Ik ben met ulieden, spreekt de HEERE.
14 En de HEERE verwekte den geest van Zerubbabel, den zoon van Sealthiel, den vorst van Juda, en den geest van Josua, den zoon van Jozadak, den hogepriester, en den geest van het ganse overblijfsel des volks; en zij kwamen en maakten het werk in het huis van den HEERE der heirscharen, hun God.
15 (2:1) Op den vier en twintigsten dag der maand, in de zesde maand, in het tweede jaar van den koning Darius.

2
1:15 (2:1) Op den vier en twintigsten dag der maand, in de zesde maand, in het tweede jaar van den koning Darius.
1 (2:2) In de zevende maand, op den een en twintigsten der maand, geschiedde het woord des HEEREN door den dienst van den profeet Haggai, zeggende:
2 (2:3) Spreek nu tot Zerubbabel, den zoon van Sealthiel, den vorst van Juda, en tot Josua, den zoon van Jozadak, den hogepriester, en tot het overblijfsel des volks, zeggende:
3 (2:4) Wie is onder ulieden overgebleven, die, dit huis in zijn eerste heerlijkheid gezien heeft, en hoedanig ziet gij hetzelve nu? Is dit niet als niets in uw ogen?
4 (2:5) Doch nu, wees sterk, gij Zerubbabel! spreekt de HEERE; en wees sterk, gij Josua, zoon van Jozadak, hogepriester! en wees sterk, al gij volk des lands! spreekt de HEERE; en werkt, want Ik ben met u, spreekt de HEERE der heirscharen;
5 (2:6) Met het woord, in hetwelk Ik met ulieden een verbond gemaakt heb, als gij uit Egypte uittrokt, en Mijn Geest, staande in het midden van u; vreest niet!
6 (2:7) Want alzo zegt de HEERE der heirscharen: Nog eens, een weinig tijds zal het zijn; en Ik zal de hemelen, en de aarde, en de zee, en het droge doen beven.
7 (2:8) Ja, Ik zal al de heidenen doen beven, en zij zullen komen tot den Wens aller heidenen, en Ik zal, dit huis met heerlijkheid vervullen, zegt de HEERE der heirscharen.
8 (2:9) Mijn is het zilver, en Mijn is het goud, spreekt de HEERE der heirscharen.
9 (2:10) De heerlijkheid van dit laatste huis zal groter worden, dan van het eerste, zegt de HEERE der heirscharen; en in deze plaats zal Ik vrede geven, spreekt de HEERE der heirscharen.
10 (2:11) Op den vier en twintigsten dag der negende maand, in het tweede jaar van Darius, geschiedde het woord des HEEREN door den dienst van den profeet Haggai, zeggende:
11 (2:12) Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Vraag nu den priesters de wet, zeggende:
12 (2:13) Ziet, iemand draagt heilig vlees in de slip van zijn kleed, en hij raakt met zijn slip aan het brood, of aan het moes, of aan den wijn, of aan de olie, of aan enige spijze, zal het heilig worden? En de priesters antwoordden, en zeiden: Neen.
13 (2:14) En Haggai zeide: Indien iemand, die onrein is van een dood lichaam, iets van die dingen aanroert, zal het onrein worden? En de priesters antwoordden, en zeiden: Het zal onrein worden.
14 (2:15) Toen antwoordde Haggai, en zeide: Alzo is dit volk, en alzo is deze natie voor Mijn aangezicht, spreekt de HEERE, en alzo is al het werk hunner handen; en wat zij daar offeren, dat is onrein.
15 (2:16) En nu, stelt er toch ulieder hart op, van dezen dag af en opwaarts, eer er steen op steen gelegd werd aan den tempel des HEEREN;
16 (2:17) Eer die dingen geschiedden, kwam iemand tot den koren hoop van twintig maten, zo waren er maar tien; komende tot den wijnbak, om vijftig maten van de pers te scheppen, zo waren er maar twintig.
17 (2:18) Ik sloeg ulieden met brandkoren, met honigdauw en met hagel, al het werk uwer handen; en gij keerdet u niet tot Mij, spreekt de HEERE.
18 (2:19) Stelt er toch uw hart op, van dezen dag af en opwaarts; van den vier en twintigsten dag der negende maand af, van den dag af, als het fondament aan den tempel des HEEREN is gelegd geworden, stelt er uw hart op.
19 (2:20) Is er nog zaad in de schuur? Zelfs tot den wijnstok, en den vijgeboom, en den granaatappelboom, en den olijfboom, die niet gedragen heeft, die zal Ik van dezen dag af zegenen.
20 (2:21) Het woord des HEEREN nu geschiedde ten tweeden male tot Haggai, op den vier en twintigsten der maand, zeggende:

21 (2:22) Spreek tot Zerubbabel, den vorst van Juda, zeggende: Ik zal de hemelen en de aarde bewegen.
22 (2:23) En Ik zal den troon der koninkrijken omkeren, en verdelgen de vastigheid van de koninkrijken der heidenen; en Ik zal den wagen omkeren, en die daarop rijden; en de paarden, en die daarop rijden, zullen nederstorten, een iegelijk in des anderen zwaard.
23 (2:24) Te dien dage, spreekt de HEERE der heirscharen, zal Ik u nemen, o Zerubbabel, gij zoon van Sealthiel, Mijn knecht! spreekt de HEERE, en Ik zal u stellen, als een zegelring; want u heb Ik verkoren, spreekt de Heere der heirscharen.

# ZACHERIA

1

1 In de achtste maand, in het tweede jaar van Darius, geschiedde het woord des HEEREN tot Zacharia, den zoon van Berechja, den zoon van Iddo, den profeet, zeggende:
2 De HEERE is zeer vertoornd geweest tegen uw vaderen.
3 Daarom zeg tot hen: Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Keert weder tot Mij, spreekt de HEERE der heirscharen, zo zal Ik weder tot ulieden keren, zegt de HEERE der heirscharen.
4 Weest niet als uw vaderen, tot dewelke de vorige profeten riepen, zeggende: Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Bekeert u toch van uw boze wegen, en uw boze handelingen; maar zij hoorden niet, en zij luisterden niet naar Mij, spreekt de HEERE.
5 Uw vaderen, waar zijn die? En de profeten, zullen zij in eeuwigheid leven?
6 Nochtans Mijn woorden en Mijn inzettingen, die Ik Mijn knechten, den profeten, geboden had, hebben zij uw vaders niet getroffen? zodat zij wederkerende zeiden: Gelijk als de HEERE der heirscharen gedacht heeft ons te doen, naar onze wegen en naar onze handelingen, alzo heeft Hij met ons gedaan.
7 Op den vier en twintigsten dag, in de elfde maand (die de maand Schebat is), in het tweede jaar van Darius, geschiedde het woord des HEEREN tot Zacharia, den zoon van Berechja, den zoon van Iddo, den profeet, zeggende:
8 Ik zag des nachts, en ziet, een Man rijdende op een rood paard, en Hij stond tussen de mirten, die in de diepte waren; en achter Hem waren rode, bruine en witte paarden.
9 En Ik zeide: Mijn Heere! wat zijn deze? Toen zeide tot mij de Engel, Die met mij sprak: Ik zal u tonen, wat deze zijn.
10 Toen antwoordde de Man, Die tussen de mirten stond, en zeide: Deze zijn het, die de HEERE uitgezonden heeft, om het land te doorwandelen.
11 En zij antwoordden den Engel des HEEREN, Die tussen de mirten stond, en zeiden: Wij hebben het land doorwandeld, en ziet, het ganse land zit en het is stil.
12 Toen antwoordde de Engel des HEEREN, en zeide: HEERE der heirscharen! hoe lang zult Gij U niet ontfermen over Jeruzalem, en over de steden van Juda, op welke Gij gram geweest zijt, deze zeventig jaren?
13 En de HEERE antwoordde den Engel, Die met mij sprak, goede woorden, troostelijke woorden.
14 En de Engel, Die met mij sprak, zeide tot mij: Roep uit, zeggende: Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Ik ijver over Jeruzalem en over Sion met een groten ijver.
15 En Ik ben met een zeer groten toorn vertoornd tegen die geruste heidenen; want Ik was een weinig toornig, maar zij hebben ten kwade geholpen.
16 Daarom zegt de HEERE alzo: Ik ben tot Jeruzalem wedergekeerd met ontfermingen; Mijn huis zal daarin gebouwd worden, spreekt de HEERE der heirscharen, en het richtsnoer zal over Jeruzalem uitgestrekt worden.
17 Roep nog, zeggende: Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Mijn steden zullen nog uitgespreid worden vanwege het goede; want de HEERE zal Sion nog troosten, en Hij zal Jeruzalem nog verkiezen.
18 En ik hief mijn ogen op, en zag; en ziet, er waren vier hoornen.
19 En ik zeide tot den Engel, Die met mij sprak: Wat zijn deze? En Hij zeide tot mij: Dat zijn de hoornen, welke Juda, Israel en Jeruzalem verstrooid hebben.
20 En de HEERE toonde mij vier smeden.
21 Toen zeide ik: Wat komen die maken? En Hij sprak, zeggende: Dat zijn de hoornen, die Juda verstrooid hebben, zodat niemand zijn hoofd ophief; maar deze zijn gekomen om die te verschrikken, om de hoornen der heidenen neder te werpen, welke den hoorn verheven hebben tegen het land van Juda, om dat te verstrooien.

2
1 Wederom hief ik mijn ogen op, en ik zag; en ziet, er was een man, en in zijn hand was een meetsnoer.
2 En ik zeide: Waar gaat gij henen? En hij zeide tot mij: Om Jeruzalem te meten; om te zien, hoe groot haar breedte, en hoe groot haar lengte wezen zal.
3 En ziet, de Engel, Die met mij sprak, ging uit; en een andere Engel ging uit, hem tegemoet.
4 En hij zeide tot hem: Loop, spreek dezen jongeling aan, zeggende: Jeruzalem zal dorpsgewijze bewoond worden, vanwege de veelheid der mensen en der beesten, die in het midden derzelve wezen zal.
5 En Ik zal haar wezen, spreekt de HEERE, een vurige muur rondom; en Ik zal tot heerlijkheid wezen in het midden van haar.
6 Hui, hui, vliedt toch uit het Noorderland, spreekt de HEERE; want Ik heb ulieden uitgebreid naar de vier winden des hemels, spreekt de HEERE.
7 Hui, Sion! ontkomt gij, die woont bij de dochter van Babel!
8 Want zo zegt de HEERE der heirscharen: Naar de heerlijkheid over u, heeft Hij mij gezonden tot die heidenen, die ulieden beroofd hebben; want die ulieden aanraakt, die raakt Zijn oogappel aan.
9 Want ziet, Ik zal Mijn hand over henlieden bewegen, en zij zullen hunnen knechten een roof wezen. Alzo zult gijlieden weten, dat de HEERE der heirscharen mij gezonden heeft.
10 Juich en verblijd u, gij dochter Sions; want zie, Ik kom, en Ik zal in het midden van u wonen, spreekt de HEERE.
11 En vele heidenen zullen te dien dage den HEERE toegevoegd worden, en zij zullen Mij tot een volk wezen; en Ik zal in het midden van u wonen; en gij zult weten, dat de HEERE der heirscharen mij tot u gezonden heeft.
12 Dan zal de HEERE Juda erven voor Zijn deel, in het heilige land, en Hij zal Jeruzalem nog verkiezen.
13 Zwijg, alle vlees, voor het aangezicht des HEEREN! want Hij is ontwaakt uit Zijn heilige woning.

3
1 Daarna toonde Hij mij Josua, den hogepriester, staande voor het aangezicht van den Engel des HEEREN; en de satan stond aan zijn rechterhand, om hem te wederstaan.
2 Doch de HEERE zeide tot den satan: De HEERE schelde u, gij satan! ja, de HEERE schelde u, Die Jeruzalem verkiest; is deze niet een vuurbrand uit het vuur gerukt?
3 Josua nu was bekleed met vuile klederen, als hij voor het aangezicht des Engels stond.
4 Toen antwoordde Hij, en sprak tot degenen, die voor Zijn aangezicht stonden, zeggende: Doet deze vuile klederen van hem weg. Daarna sprak Hij tot hem: Zie, Ik heb uw ongerechtigheid van u weggenomen, en Ik zal u wisselklederen aandoen.
5 Dies zeg Ik: Laat ze een reinen hoed op zijn hoofd zetten. En zij zetten dien reinen hoed op zijn hoofd, en zij togen hem klederen aan; en de Engel des HEEREN stond daarbij.
6 Toen betuigde de Engel des HEEREN Josua, zeggende:
7 Zo zegt de HEERE der heirscharen: Indien gij in Mijn wegen zult wandelen, en indien gij Mijn wacht zult waarnemen, zo zult gij ook Mijn huis richten, en ook Mijn voorhoven bewaren; en Ik zal u wandelingen geven onder dezen, die hier staan.
8 Hoor nu toe, Josua, gij hogepriester! gij en uw vrienden, die voor uw aangezicht zitten, want zij zijn een wonderteken; want ziet, Ik zal Mijn Knecht, de SPRUITE, doen komen.
9 Want ziet, aangaande dien steen, welken Ik gelegd heb voor het aangezicht van Josua, op dien enen steen zullen zeven ogen wezen; ziet, Ik zal zijn graveersel graveren, spreekt de HEERE der heirscharen, en Ik zal de ongerechtigheid dezes lands op een dag wegnemen.
10 Te dien dage, spreekt de HEERE der heirscharen, zult gijlieden een iegelijk zijn naaste nodigen tot onder den wijnstok en tot onder den vijgeboom.

4
1 En de Engel, Die met mij sprak, kwam weder; en Hij wekte mij op, gelijk een man, die van zijn slaap opgewekt wordt.
2 En Hij zeide tot mij: Wat ziet gij? En ik zeide: Ik zie, en ziet, een geheel gouden kandelaar, en een oliekruikje boven deszelfs hoofd, en zijn zeven lampen daarop; die lampen hadden zeven en zeven pijpen, dewelke boven zijn hoofd waren;
3 En twee olijfbomen daarnevens, een ter rechterzijde van het oliekruikje, en een tot deszelfs linkerzijde.
4 En ik antwoordde, en zeide tot den Engel, Die met mij sprak, zeggende: Mijn Heere! wat zijn deze dingen?
5 Toen antwoordde de Engel, Die met mij sprak, en zeide tot mij: Weet gij niet, wat deze dingen zijn? En ik zeide: Neen, mijn Heere!
6 Toen antwoordde Hij, en sprak tot mij, zeggende: Dit is het woord des HEEREN tot Zerubbabel, zeggende: Niet door kracht noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden, zegt de HEERE der heirscharen.
7 Wie zijt gij, o grote berg? Voor het aangezicht van Zerubbabel zult gij worden tot een vlak veld; want hij zal den hoofdsteen voortbrengen met toeroepingen: Genade, genade zij denzelven!
8 Het woord des HEEREN geschiedde verder tot mij, zeggende:
9 De handen van Zerubbabel hebben dit huis gegrondvest, zijn handen zullen het ook voleinden; opdat gij weet, dat de HEERE der heirscharen mij tot ulieden gezonden heeft.
10 Want wie veracht den dag der kleine dingen? daar zich toch die zeven verblijden zullen, als zij het tinnen gewicht zullen zien in de hand van Zerubbabel; dat zijn de ogen des HEEREN, die het ganse land doortrekken.
11 Verder antwoordde ik, en zeide tot Hem: Wat zijn die twee olijfbomen, ter rechterzijde des kandelaars, en aan zijn linkerzijde?
12 En andermaal antwoordende, zo zeide ik tot Hem: Wat zijn die twee takjes der olijfbomen, welke in de twee gouden kruiken zijn, die goud van zich gieten?
13 En Hij sprak tot mij, zeggende: Weet gij niet, wat deze zijn? En ik zeide: Neen, mijn Heere!
14 Toen zeide Hij: Deze zijn de twee olietakken, welke voor den Heere der ganse aarde staan.

5
1 En ik hief mijn ogen weder op, en ik zag; en ziet, een vliegende rol.
2 En Hij zeide tot mij: Wat ziet gij? En ik zeide: Ik zie een vliegende rol, welker lengte is van twintig ellen, en haar breedte van tien ellen.
3 Toen zeide Hij tot mij: Dit is de vloek, die uitgaan zal over het ganse land; want een iegelijk, die steelt, zal van hier, volgens denzelven vloek, uitgeroeid worden; desgelijks een iegelijk, die valselijk zweert, zal van hier, volgens denzelven vloek, uitgeroeid worden.
4 Ik breng dezen vloek voort, spreekt de HEERE der heirscharen, dat hij kome in het huis van den dief, en in het huis desgenen, die bij Mijn Naam valselijk zweert; en hij zal in het midden zijns huizes overnachten, en hij zal het verteren, met zijn houten en zijn stenen.
5 En de Engel, Die met mij sprak, ging uit, en zeide tot mij: Hef nu uw ogen op, en zie, wat dit zij, dat er voortkomt.
6 En ik zeide: Wat is dat? En Hij zeide: Dit is een efa, die voortkomt. Verder zeide Hij: Dit is het oog over henlieden in het ganse land.
7 En ziet, een plaat van lood werd opgeheven, en er was een vrouw, zittende in het midden der efa.
8 En Hij zeide: Deze is de goddeloosheid; en Hij wierp ze in het midden van de efa; en Hij wierp het loden gewicht op den mond derzelve.
9 En ik hief mijn ogen op, en ik zag; en ziet, twee vrouwen kwamen voort, en wind was in haar vleugelen, en zij hadden vleugelen, als de vleugelen eens ooievaars; en zij voerden de efa tussen de aarde en tussen den hemel.
10 Toen zeide ik tot den Engel, Die met mij sprak: Waarhenen brengen zij deze efa?
11 En Hij zeide tot mij: Om haar een huis te bouwen in het land Sinear; dat zij daar gevestigd en gesteld worde op haar grondvesting.

6
1 En ik hief mijn ogen weder op, en ik zag; en ziet, vier wangens gingen er uit van tussen twee bergen, en die bergen waren bergen van koper.
2 Aan den eersten wagen waren rode paarden; en aan den tweeden wagen waren zwarte paarden.
3 En aan den derden wagen witte paarden; en aan den vierden wagen hagelvlekkige paarden, die sterk waren.
4 En ik antwoordde, en zeide tot den Engel, Die met mij sprak: Wat zijn deze, mijn Heere?
5 En de Engel antwoordde, en zeide tot mij: Deze zijn de vier winden des hemels, uitgaande van daar zij stonden voor den Heere der ganse aarde.
6 Aan welken wagen de zwarte paarden zijn, die paarden gaan uit naar het Noorderland; en de witte gaan uit, dezelve achterna; en de hagelvlekkige gaan uit naar het Zuiderland.
7 En die sterke paarden gingen uit, en zochten voort te gaan, om het land te doorwandelen; want Hij had gezegd: Gaat heen, doorwandelt het land. En zij doorwandelden het land.
8 En Hij riep mij, en sprak tot mij, zeggende: Zie, deze, die uitgegaan zijn naar het Noorderland, hebben Mijn Geest doen rusten in het Noorderland.
9 En des HEEREN woord geschiedde tot mij, zeggende:
10 Neem van de gevankelijk weggevoerden van Cheldai, van Tobia, en van Jedaja, en kom gij te dien dage, en ga in ten huize van Josia, den zoon van Zefanja, dewelke uit Babel gekomen zijn;
11 Te weten, neem zilver en goud, en maak kronen; en zet ze op het hoofd van Josua, den zoon van Jozadak, den hogepriester.
12 En spreek tot hem, zeggende: Alzo spreekt de HEERE der heirscharen, zeggende: Ziet, een Man, Wiens naam is SPRUITE, Die zal uit Zijn plaats spruiten, en Hij zal des HEEREN tempel bouwen.
13 Ja, Hij zal den tempel des HEEREN bouwen, en Hij zal het sieraad dragen, en Hij zal zitten, en heersen op Zijn troon; en Hij zal priester zijn op Zijn troon; en de raad des vredes zal tussen die Beiden wezen.
14 En die kronen zullen wezen voor Chelem, en voor Tobia, en voor Jedaja, en voor Chen, den zoon van Zefanja, tot een gedachtenis in den tempel des HEEREN.
15 En die verre zijn, zullen komen, en zullen bouwen in den tempel des HEEREN, en gijlieden zult weten, dat de HEERE der heirscharen mij tot u gezonden heeft. Dit zal geschieden, indien gij vlijtiglijk zult horen naar de stem des HEEREN, uws Gods.

7
1 Het gebeurde nu in het vierde jaar van den koning Darius, dat het woord des HEEREN geschiedde tot Zacharia, op den vierden der negende maand, namelijk in Chisleu.
2 Toen men naar het huis van God gezonden had Sarezer, en Regem-melech, en zijn mannen, om het aangezicht des HEEREN te smeken;
3 Zeggende tot de priesters, die in het huis des HEEREN der heirscharen waren, en tot de profeten, zeggende: Moet ik wenen in de vijfde maand, mij afzonderende, gelijk als ik gedaan heb nu zo vele jaren?
4 Toen geschiedde het woord des HEEREN der heirscharen tot mij, zeggende:
5 Spreek tot het ganse volk dezes lands, en tot de priesters, zeggende: Toen gij vasttet en rouwklaagdet, in de vijfde en in de zevende maand, namelijk nu zeventig jaren, hebt gijlieden Mij, Mij enigszins gevast?
6 Of als gij at, en als gij dronkt, waart gij het niet, die daar at, en gij, die daar dronkt?
7 Zijn het niet de woorden, welke de HEERE uitriep door den dienst der vorige profeten, toen Jeruzalem bewoond en gerust was, en haar steden rondom haar; en het zuiden en de laagte bewoond was?
8 Verder geschiedde het woord des HEEREN tot Zacharia, zeggende:
9 Alzo sprak de HEERE der heirscharen, zeggende: Richt een waarachtig gericht, en doet goedertierenheid en barmhartigheden, de een aan den ander;
10 En verdrukt de weduwe noch den wees, den vreemdeling noch den ellendige; en denkt niet in uw hart de een des anderen kwaad.
11 Maar zij weigerden op te merken, en togen hun schouder terug, en zij verzwaarden hun oren, opdat zij niet hoorden.
12 En zij maakten hun hart als een diamant, opdat zij niet hoorden de wet en de woorden, die de HEERE der heirscharen zond in Zijn Geest, door den dienst der vorige profeten, waaruit ontstaan is een grote toorn van den HEERE der heirscharen.
13 Daarom is het geschied, gelijk als Hij geroepen had, doch zij niet gehoord hebben, alzo riepen zij ook, maar Ik hoorde niet, zegt de HEERE der heirscharen;
14 Maar Ik heb hen weggestormd onder alle heidenen, welke zij niet kenden; en het land werd achter hen verwoest, zodat er niemand doorging, noch wederkeerde; want zij stelden het gewenste land tot een verwoesting.

8
1 Daarna geschiedde het woord des HEEREN der heirscharen tot mij, zeggende:
2 Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Ik heb geijverd over Sion met een groten ijver; ja, met grote grimmigheid heb Ik over haar geijverd.
3 Alzo zegt de HEERE: Ik ben wedergekeerd tot Sion, en Ik zal in het midden van Jeruzalem wonen; en Jeruzalem zal geheten worden een stad der waarheid, en de berg des HEEREN der heirscharen, een berg der heiligheid.
4 Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Er zullen nog oude mannen en oude vrouwen zitten op de straten van Jeruzalem; een ieder zal zijn stok in zijn hand hebben vanwege de veelheid der dagen.
5 En de straten dier stad zullen vervuld worden met knechtjes en meisjes, spelende op haar straten.
6 Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Omdat het wonderlijk is in de ogen van het overblijfsel dezes volks in deze dagen, zou het daarom ook in Mijn ogen wonderlijk zijn? spreekt de HEERE der heirscharen.
7 Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Ziet, Ik zal Mijn volk verlossen uit het land des opgangs, en uit het land des nedergangs der zon.
8 En Ik zal hen herwaarts brengen, dat zij in het midden van Jeruzalem wonen zullen; en zij zullen Mij tot een volk zijn, en Ik zal hun tot een God zijn, in waarheid en in gerechtigheid.
9 Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Laat uw handen sterk zijn, gijlieden, die in deze dagen deze woorden gehoord hebt uit den mond der profeten, die geweest zijn ten dage, als de grond van het huis des HEEREN der heirscharen gelegd is, dat de tempel gebouwd zou worden.
10 Want voor die dagen kwam des mensen loon te niet, en het loon van het vee was geen; en de uitgaande en de inkomende hadden geen vrede vanwege den vijand, want Ik zond alle mensen, een iegelijk tegen zijn naaste.
11 Maar nu zal Ik aan het overblijfsel dezes volks niet wezen, gelijk in de vorige dagen, spreekt de HEERE der heirscharen.
12 Want het zaad zal voorspoedig zijn, de wijnstok zal zijn vrucht geven, en de aarde zal haar inkomen geven, en de hemelen zullen hun dauw geven; en Ik zal het overblijfsel dezes volks dit alles doen erven.
13 En het zal geschieden, gelijk als gij, o huis van Juda! en gij, o huis Israels! geweest zijt een vloek onder de heidenen, alzo zal Ik ulieden behoeden, en gij zult een zegening wezen; vreest niet, laat uw handen sterk zijn.
14 Want alzo zegt de HEERE der heirscharen: Gelijk als Ik gedacht heb ulieden kwaad te doen, toen Mij uw vaderen grotelijks vertoornden, zegt de HEERE der heirscharen, en het heeft Mij niet berouwd.
15 Alzo denk Ik wederom in deze dagen goed te doen aan Jeruzalem, en aan het huis van Juda; vreest niet!
16 Dit zijn de dingen, die gij doen zult: spreekt de waarheid, een iegelijk met zijn naaste; oordeelt de waarheid en een oordeel des vredes in uw poorten.
17 En denkt niet de een des anderen kwaad in ulieder hart; en hebt een valsen eed niet lief; want al deze zijn dingen, die Ik haat, spreekt de HEERE.
18 Wederom geschiedde het woord des HEEREN der heirscharen tot mij, zeggende:
19 Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Het vasten der vierde, en het vasten der vijfde, en het vasten der zevende, en het vasten der tiende maand, zal den huize van Juda tot vreugde, en tot blijdschap, en tot vrolijke hoogtijden wezen; hebt dan de waarheid en den vrede lief.
20 Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Nog zal het geschieden, dat de volken, en de inwoners van vele steden komen zullen;

21 En de inwoners der ene stad zullen gaan tot de inwoners der andere, zeggende: Laat ons vlijtig henengaan, om te smeken het aangezicht des HEEREN, en om den HEERE der heirscharen te zoeken; ik zal ook henengaan.
22 Alzo zullen vele volken, en machtige heidenen komen, om den HEERE der heirscharen te Jeruzalem te zoeken, en om het aangezicht des HEEREN te smeken.
23 Alzo zegt de HEERE der heirscharen: Het zal in die dagen geschieden, dat tien mannen, uit allerlei tongen der heidenen, grijpen zullen, ja, de slip grijpen zullen van een Joodsen man, zeggende: Wij zullen met ulieden gaan, want wij hebben gehoord, dat God met ulieden is.

9
1 De last van het woord des HEEREN over het land Chadrach en Damaskus, deszelfs rust; want de HEERE heeft een oog over den mens, gelijk over al de stammen Israels.
2 En ook zal Hij Hamath met dezelve bepalen; Tyrus en Sidon, hoewel zij zeer wijs is;
3 En Tyrus zich sterkten gebouwd heeft, en zilver verzameld heeft als stof, en fijn goud als slijk der straten;
4 Ziet, de HEERE zal haar uit het bezit stoten, en Hij zal haar vesting in de zee verslaan; en zij zal met vuur verteerd worden.
5 Askelon zal het zien, en zal vrezen; desgelijks Gaza, en zal grote smart hebben, mitsgaders Ekron, dewijl hetgeen, waar zij op zagen, hen heeft te schande gemaakt; en de koning van Gaza zal vergaan, en Askelon zal niet bewoond worden.
6 En de bastaard zal te Asdod wonen, en Ik zal den hoogmoed der Filistijnen uitroeien.
7 En Ik zal zijn bloed uit zijn mond wegdoen, en zijn verfoeiselen van tussen zijn tanden; alzo zal hij ook onzen God overblijven; ja, hij zal zijn als een vorst in Juda, en Ekron als de Jebusiet.
8 En Ik zal Mij rondom Mijn huis legeren, vanwege het heirleger, vanwege den doorgaande, en vanwege den wederkerende, opdat de drijver niet meer door hen doorga; want nu heb Ik het met Mijn ogen aangezien.
9 Verheug u zeer, gij dochter Sions! juich, gij dochter Jeruzalems! Ziet, uw Koning zal u komen, rechtvaardig, en Hij is een Heiland; arm, en rijdende op een ezel, en op een veulen, een jong der ezelinnen.
10 En Ik zal de wagens uit Efraim uitroeien, en de paarden uit Jeruzalem; ook zal de strijdboog uitgeroeid worden, en Hij zal den heidenen vrede spreken; en Zijn heerschappij zal zijn van zee tot aan zee, en van de rivier tot aan de einden der aarde.
11 U ook aangaande, o Sion! door het bloed uws verbonds, heb Ik uw gebondenen uit den kuil, daar geen water in is, uitgelaten.
12 Keert gijlieden weder tot de sterkte, gij gebondenen, die daar hoopt! ook heden verkondig Ik, dat Ik u dubbel zal wedergeven;
13 Als Ik Mij Juda zal gespannen, en Ik Efraim den boog zal gevuld hebben; en Ik uw kinderen, o Sion! zal verwekt hebben tegen uw kinderen, o Griekenland! en u gesteld zal hebben als het zwaard van een held.
14 En de HEERE zal over henlieden verschijnen, en Zijn pijlen zullen uitvaren als een bliksem; en de Heere HEERE zal met de bazuin blazen, en Hij zal voorttreden met stormen uit het zuiden.
15 De HEERE der heirscharen zal hen beschutten, en zij zullen eten, nadat zij de slingerstenen zullen ten ondergebracht hebben; zij zullen ook drinken, en een gedruis maken als de wijn; en zij zullen vervuld worden, gelijk het bekken, gelijk de hoeken des altaars.
16 En de HEERE, hun God, zal ze te dien dage behouden, als zijnde de kudde Zijns volks; want gekroonde stenen zullen in Zijn land, als een banier, opgericht worden.
17 Want hoe groot zal zijn goed wezen en hoe groot zal zijn schoonheid wezen! Het koren zal de jongelingen, en de most zal de jonkvrouwen sprekende maken.

10
1 Begeert van den HEERE regen, ten tijde des spaden regens; de HEERE maakt de weerlichten; en Hij zal hun regen genoeg geven voor ieder kruid op het veld.
2 Want de terafim spreken ijdelheid, en de waarzeggers zien valsheid, en zij spreken ijdele dromen, zij troosten met ijdelheid; daarom zijn zij henengetogen als schapen, zij zijn onderdrukt geworden; want er was geen herder.
3 Tegen de herders was Mijn toorn ontstoken, en over de bokken heb Ik bezoeking gedaan; maar de HEERE der heirscharen zal Zijn kudde bezoeken, het huis van Juda, en Hij zal hen stellen, gelijk het paard Zijner majesteit in den strijd.
4 Van hetzelve zal de hoeksteen, van hetzelve zal de nagel, van hetzelve zal de strijdboog, te zamen zullen van hetzelve alle drijvers voortkomen.
5 En zij zullen zijn als de helden, die in het slijk der straten treden in den strijd, en zij zullen strijden; want de HEERE zal met hen wezen; en zij zullen die beschamen, die op paarden rijden.
6 En Ik zal het huis van Juda versterken, en het huis van Jozef zal Ik behouden, en Ik zal hen weder inzetten; want Ik heb Mij hunner ontfermd, en zij zullen wezen, alsof Ik hen niet verstoten had; want Ik ben de HEERE, hun God, en Ik zal ze verhoren.
7 En zij zullen zijn als een held van Efraim, en hun hart zal zich verblijden, als van den wijn; en hun kinderen zullen het zien, en zich verblijden, hun hart zal zich verheugen in den HEERE.
8 Ik zal hen toesissen, en zal ze vergaderen, want Ik zal ze verlossen; en zij zullen vermenigvuldigd worden, gelijk zij te voren vermenigvuldigd waren.
9 En Ik zal hen onder de volken zaaien, en zij zullen Mijner gedenken in verre plaatsen; en zij zullen leven met hun kinderen, en wederkeren.
10 Want Ik zal ze wederbrengen uit Egypteland, en Ik zal ze vergaderen uit Assyrie; en Ik zal ze in het land van Gilead en Libanon brengen, maar het zal hun niet genoeg wezen.
11 En Hij zal door de zee gaan, die benauwende, en Hij zal de golven in de zee slaan, en al de diepten der rivieren zullen verdrogen; dan zal de hoogmoed van Assur nedergeworpen worden, en de schepter van Egypte zal wegwijken.
12 En Ik zal hen sterken in den HEERE, en in Zijn Naam zullen zij wandelen, spreekt de HEERE.

11
1 Doe uw deuren open, o Libanon! opdat het vuur uw cederen vertere.
2 Huilt, gij dennen! dewijl de cederen gevallen zijn, dewijl die heerlijke bomen verwoest zijn; huilt, gij eiken van Basan! dewijl het sterke woud nedergevallen is.
3 Er is een stem des gehuils der herderen, dewijl hun heerlijkheid verwoest is; een stem des gebruls der jonge leeuwen, dewijl de hoogmoed van de Jordaan verwoest is.
4 Alzo zegt de HEERE, mijn God: Weidt deze slachtschapen.
5 Welker bezitters hen doden, en houden het voor geen schuld; en een ieder dergenen, die ze verkopen, zegt: Geloofd zij de HEERE, dat ik rijk geworden ben! en niemand van degenen, die ze weiden, verschoont ze.
6 Zekerlijk, Ik zal niet meer de inwoners dezes lands verschonen, spreekt de HEERE; maar ziet, Ik zal de mensen overleveren, elk een in de hand zijns naasten, en in de hand zijns konings, en zij zullen dit land te morzel slaan, en Ik zal ze uit hun hand niet verlossen.
7 Dies heb ik deze slachtschapen geweid, dewijl zij ellendige schapen zijn; en ik heb mij genomen twee stokken, den een heb ik genoemd LIEFELIJKHEID, en den anderen heb ik genoemd SAMENBINDERS; en ik heb die schapen geweid.
8 En ik heb drie herders in een maand afgesneden; want mijn ziel was over hen verdrietig geworden, en ook had hun ziel een walg van mij.
9 En ik zeide: Ik zal ulieden niet meer weiden; wat sterft, dat sterve, en wat afgesneden is, dat zij afgesneden, en dat de overgeblevenen de een des anderen vlees verslinden.
10 En ik nam mijn stok LIEFELIJKHEID, en ik verbrak denzelven, te niet doende mijn verbond, hetwelk ik met al deze volken gemaakt had.
11 Dus werd het te dien dage vernietigd, en alzo hebben de ellendigen onder de schapen, die op mij wachtten, bekend, dat het des HEEREN woord was.
12 Want ik had tot henlieden gezegd: Indien het goed is in uw ogen, brengt mijn loon, en zo niet, laat het na. En zij hebben mijn loon gewogen, dertig zilverlingen.
13 Doch de HEERE zeide tot mij: Werp ze henen voor den pottenbakker: een heerlijken prijs, dien ik waard geacht ben geweest van hen! En ik nam die dertig zilverlingen, en wierp ze in het huis des HEEREN, voor den pottenbakker.
14 Toen verbrak ik mijn tweeden stok, SAMENBINDERS, te niet doende de broederschap tussen Juda en tussen Israel.
15 Verder zeide de HEERE tot mij: Neem u nog eens dwazen herders gereedschap.
16 Want ziet, Ik zal een herder verwekken in dit land; dat gereed is om afgesneden te worden, zal hij niet bezoeken; het jonge zal hij niet zoeken, en het verbrokene zal hij niet helen, en het stilstaande zal hij niet dragen; maar het vlees van het vette zal hij eten, en derzelver klauwen zal hij verscheuren.
17 Wee den nietigen herder, den verlater der kudde! Het zwaard zal over zijn arm zijn, en over zijn rechteroog; zijn arm zal ten enenmale verdorren, en zijn rechteroog zal ten enenmale donker worden.

12
1 De last van het woord des HEEREN over Israel. De HEERE spreekt, Die den hemel uitbreidt, en de aarde grondvest, en des mensen geest in zijn binnenste formeert.
2 Ziet, Ik zal Jeruzalem stellen tot een drinkschaal der zwijmeling allen volken rondom; ja, ook zal zij zijn over Juda, in de belegering tegen Jeruzalem.
3 En het zal te dien dage geschieden, dat Ik Jeruzalem stellen zal tot een lastigen steen allen volken; allen, die zich daarmede beladen, zullen gewisselijk doorsneden worden; en al de volken der aarde zullen zich tegen haar verzamelen.
4 Te dien dage, spreekt de HEERE, zal Ik alle paarden met schuwigheid slaan, en hun ruiters met zinneloosheid; maar over het huis van Juda zal Ik Mijn ogen openen, en alle paarden der volken zal Ik met blindheid slaan.
5 Dan zullen de leidslieden van Juda in hun hart zeggen: De inwoners van Jeruzalem zullen mij een sterkte zijn in den HEERE der heirscharen, hun God.
6 Te dien dage zal Ik de leidslieden van Juda stellen als een vurige haard onder het hout, en als een vurige fakkel onder de schoven; en zij zullen ter rechter zijde en ter linkerzijde alle volken rondom verteren; en Jeruzalem zal nog blijven in haar plaats te Jeruzalem.
7 En de HEERE zal de tenten van Juda ten voorste behouden, opdat de heerlijkheid van het huis Davids, en de heerlijkheid der inwoners van Jeruzalem, zich niet verheffe tegen Juda.
8 Te dien dage zal de HEERE de inwoners van Jeruzalem beschutten; en die, die onder hen struikelen zou, zal te dien dage zijn als David; en het huis Davids zal zijn als goden; als de Engel des HEEREN voor hun aangezicht.
9 En het zal te dien dage geschieden, dat Ik zal zoeken te verdelgen alle heidenen, die tegen Jeruzalem aankomen.
10 Doch over het huis Davids, en over de inwoners van Jeruzalem, zal Ik uitstorten den Geest der genade en der gebeden; en zij zullen Mij aanschouwen, Dien zij doorstoken hebben, en zij zullen over Hem rouwklagen, als met de rouwklage over een enigen zoon; en zij zullen over Hem bitterlijk kermen, gelijk men bitterlijk kermt over een eerstgeborene.
11 Te dien dage zal te Jeruzalem de rouwklage groot zijn, gelijk die rouwklage van Hadadrimmon, in het dal van Megiddon.
12 En het land zal rouwklagen, elk geslacht bijzonder; het geslacht van het huis Davids bijzonder, en hunlieder vrouwen bijzonder; en het geslacht van het huis van Nathan bijzonder, en hun vrouwen bijzonder;
13 Het geslacht van het huis van Levi bijzonder, en hun vrouwen bijzonder; het geslacht van Simei bijzonder, en hun vrouwen bijzonder;
14 Al de overige geslachten, elk geslacht bijzonder, en hunlieder vrouwen bijzonder.

13
1 Te dien dage zal er een Fontein geopend zijn voor het huis Davids, en voor de inwoners van Jeruzalem, tegen de zonde en tegen de onreinigheid.
2 En het zal te dien dage geschieden, spreekt de HEERE der heirscharen, dat Ik uitroeien zal uit het land de namen der afgoden, dat zij niet meer gedacht zullen worden; ja, ook de profeten, en den onreinen geest zal Ik uit het land wegdoen.
3 En het zal geschieden, wanneer iemand meer profeteert, dat zijn vader en zijn moeder, die hem gegenereerd hebben, tot hem zullen zeggen: Gij zult niet leven, dewijl gij valsheid gesproken hebt in den Naam des HEEREN; en zijn vader en zijn moeder, die hem gegenereerd hebben, zullen hem doorsteken, wanneer hij profeteert.
4 En het zal geschieden te dien dage, dat die profeten beschaamd zullen worden, een iegelijk vanwege zijn gezicht, wanneer hij profeteert; en zij zullen geen haren mantel aandoen, om te liegen.
5 Maar hij zal zeggen: Ik ben geen profeet, ik ben een man, die het land bouwt; want een mens heeft mij daartoe geworven van mijn jeugd aan.
6 En zo iemand tot hem zegt: Wat zijn deze wonden in uw handen? zo zal hij zeggen: Het zijn de wonden, waarmede ik geslagen ben, in het huis mijner liefhebbers.
7 Zwaard! ontwaak tegen Mijn Herder, en tegen den Man, Die Mijn Metgezel is, spreekt de HEERE der heirscharen; sla dien Herder, en de schapen zullen verstrooid worden; maar Ik zal Mijn hand tot de kleinen wenden.
8 En het zal geschieden in het ganse land, spreekt de HEERE, de twee delen daarin zullen uitgeroeid worden, en den geest geven; maar het derde deel zal daarin overblijven.
9 En Ik zal dat derde deel in het vuur brengen, en Ik zal het louteren, gelijk men zilver loutert, en Ik zal het beproeven, gelijk men goud beproeft; het zal Mijn Naam aanroepen, en Ik zal het verhoren; Ik zal zeggen: Het is Mijn volk; en het zal zeggen: De HEERE is mijn God.

14
1 Ziet, de dag komt den HEERE, dat uw roof zal uitgedeeld worden in het midden van u, o Jeruzalem!
2 Want Ik zal alle heidenen tegen Jeruzalem ten strijde verzamelen; en de stad zal ingenomen, en de huizen zullen geplunderd, en de vrouwen zullen geschonden worden; en de helft der stad zal uitgaan in de gevangenis; maar het overige des volks zal uit de stad niet uitgeroeid worden.
3 En de HEERE zal uittrekken, en Hij zal strijden tegen die heidenen, gelijk ten dage als Hij gestreden heeft, ten dage des strijds.
4 En Zijn voeten zullen te dien dage staan op den Olijfberg, die voor Jeruzalem ligt, tegen het oosten; en de Olijfberg zal in tweeen gespleten worden naar het oosten, en naar het westen, zodat er een zeer grote vallei zal zijn; en de ene helft des bergs zal wijken naar het noorden, en de helft deszelven naar het zuiden.
5 Dan zult gijlieden vlieden door de vallei Mijner bergen (want deze vallei der bergen zal reiken tot Azal), en gij zult vlieden, gelijk als gij vloodt voor de aardbeving in de dagen van Uzzia, den koning van Juda; den zal de HEERE, mijn God, komen, en al de heiligen met U, o HEERE!
6 En het zal te dien dage geschieden, dat er niet zal zijn het kostelijk licht, en de dikke duisternis.
7 Maar het zal een enige dag zijn, die den HEERE bekend zal zijn; het zal noch dag, noch nacht zijn; en het zal geschieden, ten tijde des avonds, dat het licht zal wezen.
8 Ook zal het te dien dage geschieden, dat er levende wateren uit Jeruzalem vlieten zullen, de helft van die naar de oostzee, en de helft van die naar de achterste zee aan; zij zullen des zomers en des winters zijn.
9 En de HEERE zal tot Koning over de ganse aarde zijn; te dien dage zal de HEERE een zijn, en Zijn Naam een.
10 Dit ganse land zal rondom als een vlak veld gemaakt worden, van Geba tot Rimmon toe, zuidwaarts van Jeruzalem; en zij zal verhoogd en bewoond worden in haar plaats; van de poort van Benjamin af, tot aan de plaats van de eerste poort, tot aan de Hoekpoort toe; en van den toren van Hananeel, tot aan des konings wijnbakken toe.
11 En zij zullen daarin wonen, en er zal geen verbanning meer zijn; want Jeruzalem zal zeker wonen.
12 En dit zal de plage zijn, waarmede de HEERE al de volken plagen zal, die tegen Jeruzalem krijg gevoerd zullen hebben: Hij zal een iegelijks vlees, daar hij op zijn voeten staat, doen uitteren; en een iegelijks ogen zullen uitteren in hun holen; een eens iegelijks tong zal in hun mond uitteren.
13 Ook zal het te dien dage geschieden, dat er een groot gedruis van den HEERE onder hen zal wezen, zodat zij een ieder zijns naasten hand zullen aangrijpen, een eens ieders hand zal tegen de hand zijns naasten opgaan.
14 En ook zal Juda te Jeruzalem strijden; en het vermogen aller heidenen rondom zal verzameld worden, goud en zilver, en klederen in grote menigte.
15 Alzo zal ook de plage der paarden, der muildieren, der kemelen, en der ezelen, en aller beesten zijn, die in diezelve heirlegers geweest zullen zijn, gelijk gener plage geweest is.
16 En het zal geschieden, dat al de overgeblevenen van alle heidenen, die tegen Jeruzalem zullen gekomen zijn, die zullen van jaar tot jaar optrekken om aan te bidden den Koning, den HEERE der heirscharen, en om te vieren het feest der loofhutten.
17 En het zal geschieden, zo wie van de geslachten der aarde niet zal optrekken naar Jeruzalem, om den Koning, den HEERE der heirscharen, te aanbidden, zo zal er over henlieden geen regen wezen.

18 En indien het geslacht der Egyptenaren, over dewelke de regen niet is, niet zal optrekken noch komen, zo zal die plage over hen zijn, met dewelke de HEERE die heidenen plagen zal, die niet optrekken zullen, om te vieren het feest der loofhutten.
19 Dit zal de zonde der Egyptenaren zijn, mitsgaders de zonde aller heidenen, die niet optrekken zullen, om te vieren het feest der loofhutten.
20 Te dien dage zal op de bellen der paarden staan: De HEILIGHEID DES HEEREN. En de potten in het huis des HEEREN zullen zijn als de sprengbekkens voor het altaar;
21 Ja, al de potten in Jeruzalem en in Juda zullen den HEERE der heirscharen heilig zijn, zodat allen, die offeren willen, zullen komen, en van dezelve nemen, en in dezelve koken; en er zal geen Kanaaniet meer zijn, in het huis des HEEREN der heirscharen, te dien dage.

# MALEACHIE

1

1 De last van het woord des HEEREN tot Israel, door den dienst van Maleachi.
2 Ik heb u liefgehad, zegt de HEERE; maar gij zegt: Waarin hebt Gij ons liefgehad? Was niet Ezau Jakobs broeder? spreekt de HEERE; nochtans heb Ik Jakob liefgehad.
3 En Ezau heb Ik gehaat; en Ik heb zijn bergen gesteld tot een verwoesting, en zijn erve voor de draken der woestijn.
4 Ofschoon Edom zeide: Wij zijn verarmd, doch wij zullen de woeste plaatsen weder bouwen; alzo zegt de HEERE der heirscharen: Zullen zij bouwen, zo zal Ik afbreken; en men zal hen noemen: Landpale der goddeloosheid, en een volk, op hetwelk de HEERE vergramd is tot in eeuwigheid.
5 En uw ogen zullen het zien, en gijlieden zult zeggen: De HEERE zij groot gemaakt, van de landpale Israels af!
6 Een zoon zal den vader eren, en een knecht zijn heer; ben Ik dan een Vader, waar is Mijn eer? En ben Ik een Heere, waar is Mijn vreze? zegt de HEERE der heirscharen tot u, o priesters, verachters Mijns Naams! Maar gij zegt: Waarmede verachten wij Uw Naam?
7 Gij brengt op Mijn altaar verontreinigd brood, en zegt: Waarmede verontreinigen wij U? Daarmede, dat gij zegt: Des HEEREN tafel is verachtelijk.
8 Want als gij wat blinds aanbrengt om te offeren, het is bij u niet kwaad; en als gij wat kreupels of wat kranks aanbrengt, het is niet kwaad! Brengt dat toch uw vorst; zal hij een welgevallen aan u hebben? of zal hij uw aangezicht opnemen? zegt de HEERE der heirscharen.
9 Nu dan, smeekt toch het aangezicht van God, dat Hij ons genadig zij; zulks is van uw hand geschied, zal Hij uw aangezicht opnemen? zegt de HEERE der heirscharen?
10 Wie is er ook onder u, die de deuren om niet toesluit? En gij steekt het vuur niet aan op Mijn altaar om niet. Ik heb geen lust aan u, zegt de HEERE der heirscharen, en het spijsoffer is Mij van uw hand niet aangenaam.
11 Maar van den opgang der zon tot haar ondergang, zal Mijn Naam groot zijn onder de heidenen; en aan alle plaats zal Mijn Naam reukwerk toegebracht worden, en een rein spijsoffer; want Mijn Naam zal groot zijn onder de heidenen, zegt de HEERE der heirscharen.
12 Maar gij ontheiligt dien, als gij zegt: Des HEEREN tafel is ontreinigd, en haar inkomen, haar spijs is verachtelijk.
13 Nog zegt gij: Ziet, wat een vermoeidheid! maar gij zoudt het kunnen wegblazen, zegt de HEERE der heirscharen; gij brengt ook hetgeen geroofd is, en dat kreupel en krank is; gij brengt ook spijsoffer; zou Mij zulks aangenaam zijn van uw hand? zegt de HEERE.
14 Ja, vervloekt zij de bedrieger, die een mannetje in zijn kudde heeft, en den Heere belooft, en offert, dat verdorven is! want Ik ben een groot Koning, zegt de HEERE der heirscharen, en Mijn Naam is vreselijk onder de heidenen.

2
1 En nu, gij priesters! tot u wordt dit gebod gezonden;
2 Indien gij het niet zult horen, en indien gij het niet zult ter harte nemen, om Mijn Naam eer te geven, zegt de HEERE der heirscharen, zo zal Ik den vloek onder u zenden, en Ik zal uw zegeningen vervloeken; ja, Ik heb ook alrede elkeen derzelve vervloekt, omdat gij het niet ter harte neemt.
3 Ziet, Ik zal u het zaad verderven; en Ik zal drek op uw aangezichten strooien, den drek uwer feesten, zodat men u met denzelven wegnemen zal.
4 Dan zult gij weten, dat Ik dit gebod tot u gezonden heb; opdat Mijn verbond met Levi zij, zegt de HEERE der heirscharen.
5 Mijn verbond met hem was het leven, en de vrede; en Ik gaf hem die tot een vreze; en hij vreesde Mij, en hij werd om Mijns Naams wil verschrikt.
6 De wet der waarheid was in zijn mond, en er werd geen onrecht in zijn lippen gevonden; hij wandelde met Mij in vrede en in rechtmatigheid, en hij bekeerde er velen van ongerechtigheid.
7 Want de lippen der priesters zullen de wetenschap bewaren, en men zal uit zijn mond de wet zoeken; want hij is een engel des HEEREN der heirscharen.
8 Maar gij zijt van den weg afgeweken, gij hebt er velen doen struikelen in de wet, gij hebt het verbond met Levi verdorven, zegt de HEERE der heirscharen.
9 Daarom heb Ik ook u verachtelijk en onwaard gemaakt voor het ganse volk, dewijl gij Mijn wegen niet houdt, maar het aangezicht aanneemt in de wet.
10 Hebben wij niet allen een Vader? Heeft niet een God ons geschapen? Waarom handelen wij dan trouwelooslijk de een tegen den ander, ontheiligende het verbond onzer vaderen?
11 Juda handelt trouwelooslijk, en er wordt een gruwel gedaan in Israel, en in Jeruzalem; want Juda ontheiligt de heiligheid des HEEREN, welke Hij liefheeft; want hij heeft de dochter eens vreemden gods getrouwd.
12 De HEERE zal den man, die zulks doet, uitroeien uit de hutten van Jakob, dien, die waakt, en dien, die antwoordt, en die den HEERE der heirscharen spijsoffer brengt.
13 Dit tweede doet gijlieden ook, dat gij het altaar des HEEREN bedekt met tranen, met wening en met zuchting; zodat Hij niet meer het spijsoffer aanschouwen, noch met welgevallen van uw hand ontvangen wil.
14 Gij nu zegt: Waarom? Daarom dat de HEERE een Getuige geweest is, tussen u en tussen de huisvrouw uwer jeugd, met dewelke gij trouwelooslijk handelt; daar zij toch uw gezellin, en de huisvrouw uws verbonds is.
15 Heeft Hij niet maar een gemaakt, hoewel Hij des geestes overig had? En waarom maar dien enen? Hij zocht een zaad Gods. Daarom, wacht u met uw geest, en dat niemand trouwelooslijk handele tegen de huisvrouw zijner jeugd.
16 Want de HEERE, de God Israels, zegt, dat Hij het verlaten haat, alhoewel hij den wrevel bedekt met Zijn kleed, zegt de HEERE der heirscharen; daarom wacht u met uw geest, dat gij niet trouwelooslijk handelt.
17 Gij vermoeit den HEERE met uw woorden; nog zegt gij: Waarmede vermoeien wij Hem? Daarmede, dat gij zegt: Al wie kwaad doet, is goed in de ogen des HEEREN, en Hij heeft lust aan zodanigen; of, waar is de God des oordeels?

3
1 Ziet, Ik zende Mijn engel, die voor Mijn aangezicht den weg bereiden zal; en snellijk zal tot Zijn tempel komen die Heere, Dien gijlieden zoekt, te weten de Engel des verbonds, aan Denwelken gij lust hebt; ziet, Hij komt, zegt de HEERE der heirscharen.
2 Maar wie zal den dag Zijner toekomst verdragen, en wie zal bestaan, als Hij verschijnt? Want Hij zal zijn als het vuur van een goudsmid, en als zeep der vollers.
3 En Hij zal zitten, louterende, en het zilver reinigende, en Hij zal de kinderen van Levi reinigen, en Hij zal ze doorlouteren als goud, en als zilver; dan zullen zij den HEERE spijsoffer toebrengen in gerechtigheid.
4 Dan zal het spijsoffer van Juda en Jeruzalem den HEERE zoet wezen, als in de oude dagen, en als in de vorige jaren.
5 En Ik zal tot ulieden ten oordeel naderen; en Ik zal een snel Getuige zijn tegen de tovenaars, en tegen de overspelers, en tegen degenen, die valselijk zweren, en tegen degenen, die het loon des dagloners met geweld inhouden, die de weduwe, en den wees, en den vreemdeling het recht verkeren, en Mij niet vrezen, zegt de HEERE der heirscharen.
6 Want Ik, de HEERE, word niet veranderd; daarom zijt gij, o kinderen Jakobs! niet verteerd.
7 Van uwer vaderen dag af, zijt gij afgeweken van Mijn inzettingen, en hebt ze niet bewaard; keert weder tot Mij, en Ik zal tot u wederkeren, zegt de HEERE der heirscharen; maar gij zegt: Waarin zullen wij wederkeren?
8 Zal een mens God beroven? Maar gij berooft Mij, en zegt: Waarin beroven wij U? In de tienden en het hefoffer.
9 Met een vloek zijt gij vervloekt, omdat gij Mij berooft, zelfs het ganse volk.
10 Brengt al de tienden in het schathuis, opdat er spijze zij in Mijn huis; en beproeft Mij nu daarin, zegt de HEERE der heirscharen, of Ik u dan niet opendoen zal de vensteren des hemels, en u zegen afgieten, zodat er geen schuren genoeg wezen zullen.
11 En Ik zal om uwentwil den opeter schelden, dat hij u de vrucht des lands niet verderve; en de wijnstok op het veld zal u geen misdracht voortbrengen, zegt de HEERE der heirscharen.
12 En alle heidenen zullen u gelukzalig noemen; want gijlieden zult een lustig land zijn, zegt de HEERE der heirscharen.
13 Uw woorden zijn tegen Mij te sterk geworden, zegt de HEERE; maar gij zegt: Wat hebben wij tegen U gesproken?
14 Gij zegt: Het is tevergeefs God te dienen; want wat nuttigheid is het, dat wij Zijn wacht waarnemen, en dat wij in het zwart gaan, voor het aangezicht des HEEREN der heirscharen?
15 En nu, wij achten de hoogmoedigen gelukzalig; ook die goddeloosheid doen, worden gebouwd; ook verzoeken zij den HEERE, en ontkomen.
16 Alsdan spreken, die den HEERE vrezen, een ieder tot zijn naaste: De HEERE merkt er toch op en hoort, en er is een gedenkboek voor Zijn aangezicht geschreven, voor degenen, die den HEERE vrezen, en voor degenen, die aan Zijn Naam gedenken.
17 En zij zullen, zegt de HEERE der heirscharen, te dien dage, dien Ik maken zal, Mij een eigendom zijn; en Ik zal hen verschonen, gelijk als een man zijn zoon verschoont, die hem dient.
18 Dan zult gijlieden wederom zien, het onderscheid tussen den rechtvaardige en den goddeloze, tussen dien, die God dient, en dien, die Hem niet dient.

4
1 Want ziet, die dag komt, brandende als een oven, dan zullen alle hoogmoedigen, en al wie goddeloosheid doet, een stoppel zijn, en de toekomstige dag zal ze in vlam zetten, zegt de HEERE der heirscharen, Die hun noch wortel, noch tak laten zal.
2 Ulieden daarentegen, die Mijn Naam vreest, zal de Zon der gerechtigheid opgaan, en er zal genezing zijn onder Zijn vleugelen; en gij zult uitgaan, en toenemen, als mestkalveren.
3 En gij zult de goddelozen vertreden; want zij zullen as worden onder de zolen uwer voeten, te dien dage, dien Ik maken zal, zegt de HEERE der heirscharen.
4 Gedenk der wet van Mozes, Mijn knecht, die Ik hem bevolen heb op Horeb aan gans Israel, der inzettingen en rechten.
5 Ziet, Ik zende ulieden den profeet Elia, eer dat die grote en die vreselijke dag des HEEREN komen zal.
6 En hij zal het hart der vaderen tot de kinderen wederbrengen, en het hart der kinderen tot hun vaderen; opdat Ik niet kome, en de aarde met den ban sla.

# MATTHEUS

**1**

1 Het boek des geslachts van Jezus Christus, den Zoon van David, den zoon van Abraham.
2 Abraham gewon Izak, en Izak gewon Jakob, en Jakob gewon Juda, en zijn broeders;
3 En Juda gewon Fares en Zara bij Thamar; en Fares gewon Esrom, en Esrom gewon Aram;
4 En Aram gewon Aminadab, en Aminadab gewon Nahasson, en Nahasson gewon Salmon;
5 En Salmon gewon Booz bij Rachab, en Booz gewon Obed bij Ruth, en Obed gewon Jessai;
6 En Jessai gewon David, den koning; en David, de koning, gewon Salomon bij degene, die Uria's vrouw was geweest;
7 En Salomon gewon Roboam, en Roboam gewon Abia, en Abia gewon Asa;
8 En Asa gewon Josafat, en Josafat gewon Joram, en Joram gewon Ozias;
9 En Ozias gewon Joatham, en Joatham gewon Achaz, en Achaz gewon Ezekias;
10 En Ezekias gewon Manasse, en Manasse gewon Amon, en Amon gewon Josias;
11 En Josias gewon Jechonias, en zijn broeders, omtrent de Babylonische overvoering.
12 En na de Babylonische overvoering gewon Jechonias Salathiel, en Salathiel gewon Zorobabel;
13 En Zorobabel gewon Abiud, en Abiud gewon Eljakim, en Eljakim gewon Azor;
14 En Azor gewon Sadok, en Sadok gewon Achim, en Achim gewon Elihud;
15 En Elihud gewon Eleazar, en Eleazar gewon Matthan, en Matthan gewon Jakob;
16 En Jakob gewon Jozef, den man van Maria, uit welke geboren is JEZUS, gezegd Christus.
17 Al de geslachten dan, van Abraham tot David, zijn veertien geslachten; en van David tot de Babylonische overvoering, zijn veertien geslachten; en van de Babylonische overvoering tot Christus, zijn veertien geslachten.
18 De geboorte van Jezus Christus was nu aldus; want als Maria, Zijn moeder, met Jozef ondertrouwd was, eer zij samengekomen waren, werd zij zwanger bevonden uit den Heiligen Geest.
19 Jozef nu, haar man, alzo hij rechtvaardig was, en haar niet wilde openbaarlijk te schande maken, was van wil haar heimelijk te verlaten.
20 En alzo hij deze dingen in den zin had, ziet, de engel des Heeren verscheen hem in den droom, zeggende: Jozef, gij zone Davids! wees niet bevreesd Maria, uw vrouw, tot u te nemen; want hetgeen in haar ontvangen is, dat is uit den Heiligen Geest;
21 En zij zal een Zoon baren, en gij zult Zijn naam heten JEZUS; want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden.
22 En dit alles is geschied, opdat vervuld zou worden, hetgeen van den Heere gesproken is, door den profeet, zeggende:
23 Ziet, de maagd zal zwanger worden, en een Zoon baren, en gij zult Zijn naam heten Emmanuel; hetwelk is, overgezet zijnde, God met ons.
24 Jozef dan, opgewekt zijnde van den slaap, deed, gelijk de engel des Heeren hem bevolen had, en heeft zijn vrouw tot zich genomen;
25 En bekende haar niet, totdat zij dezen haar eerstgeboren Zoon gebaard had; en heette Zijn naam Jezus.

**2**

1 Toen nu Jezus geboren was te Bethlehem, gelegen in Judea, in de dagen van den koning Herodes, ziet, enige wijzen van het Oosten zijn te Jeruzalem aangekomen.
2 Zeggende: Waar is de geboren Koning der Joden? want wij hebben gezien Zijn ster in het Oosten, en zijn gekomen om Hem te aanbidden.
3 De koning Herodes nu, dit gehoord hebbende, werd ontroerd, en geheel Jeruzalem, met hem.
4 En bijeenvergaderd hebbende al de overpriesters en Schriftgeleerden des volks, vraagde van hen, waar de Christus zou geboren worden.
5 En zij zeiden tot hem: Te Bethlehem, in Judea gelegen; want alzo is geschreven door den profeet:
6 En gij Bethlehem, gij land Juda! zijt geenszins de minste onder de vorsten van Juda; want uit u zal de Leidsman voortkomen, Die Mijn volk Israel weiden zal.
7 Toen heeft Herodes de wijzen heimelijk geroepen, en vernam naarstiglijk van hen den tijd, wanneer de ster verschenen was;
8 En hen naar Bethlehem zendende, zeide: Reist heen, en onderzoekt naarstiglijk naar dat Kindeken, en als gij Het zult gevonden hebben, boodschapt het mij, opdat ik ook kome en Datzelve aanbidde.
9 En zij, den koning gehoord hebbende, zijn heengereisd; en ziet, de ster, die zij in het oosten gezien hadden, ging hun voor, totdat zij kwam en stond boven de plaats, waar het Kindeken was.
10 Als zij nu de ster zagen, verheugden zij zich met zeer grote vreugde.
11 En in het huis gekomen zijnde, vonden zij het Kindeken met Maria, Zijn moeder, en nedervallende hebben zij Hetzelve aangebeden; en hun schatten opengedaan hebbende, brachten zij Hem geschenken: goud en wierook, en mirre.
12 En door Goddelijke openbaring vermaand zijnde in den droom, dat zij niet zouden wederkeren tot Herodes, vertrokken zij door een anderen weg weder naar hun land.
13 Toen zij nu vertrokken waren, ziet, de engel des Heeren verschijnt Jozef in den droom, zeggende: Sta op, en neem tot u het Kindeken en Zijn moeder, en vlied in Egypte, en wees aldaar, totdat ik het u zeggen zal; want Herodes zal het Kindeken zoeken, om Hetzelve te doden.
14 Hij dan opgestaan zijnde, nam het Kindeken en Zijn moeder tot zich in den nacht, en vertrok naar Egypte;
15 En was aldaar tot den dood van Herodes; opdat vervuld zou worden hetgeen van den Heere gesproken is door den profeet, zeggende: Uit Egypte heb Ik Mijn Zoon geroepen.
16 Als Herodes zag, dat hij van de wijzen bedrogen was, toen werd hij zeer toornig, en enigen afgezonden hebbende, heeft omgebracht al de kinderen, die binnen Bethlehem, en in al deszelfs landpalen waren, van twee jaren oud en daaronder, naar den tijd, dien hij van de wijzen naarstiglijk onderzocht had.
17 Toen is vervuld geworden, hetgeen gesproken is door den profeet Jeremia, zeggende:
18 Een stem is in Rama gehoord, geklag, geween en veel gekerm; Rachel beweende haar kinderen, en wilde niet vertroost wezen, omdat zij niet zijn!
19 Toen Herodes nu gestorven was, ziet, de engel des Heeren verschijnt Jozef in den droom, in Egypte.
20 Zeggende: Sta op, neem het Kindeken en Zijn moeder tot u, en trek in het land Israels; want zij zijn gestorven, die de ziel van het Kindeken zochten.
21 Hij dan, opgestaan zijnde, heeft tot zich genomen het Kindeken en Zijn moeder, en is gekomen in het land Israels.
22 Maar als hij hoorde, dat Archelaus in Judea koning was, in de plaats van zijn vader Herodes, vreesde hij daarheen te gaan; maar door Goddelijke openbaring vermaand in den droom, is hij vertrokken in de delen van Galilea.

23 En daar gekomen zijnde, nam hij zijn woonplaats in de stad, genaamd Nazareth; opdat vervuld zou worden, wat door de profeten gezegd is, dat Hij Nazarener zal geheten worden.

**3**

1 En in die dagen kwam Johannes de Doper, predikende in de woestijn van Judea,
2 En zeggende: Bekeert u; want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen.
3 Want deze is het, van denwelken gesproken is door Jesaja, den profeet, zeggende: De stem des roependen in de woestijn: Bereidt den weg des Heeren, maakt Zijn paden recht!
4 En dezelve Johannes had zijn kleding van kemelshaar, en een lederen gordel om zijn lenden; en zijn voedsel was sprinkhanen en wilde honig.
5 Toen is tot hem uitgegaan Jeruzalem en geheel Judea, en het gehele land rondom de Jordaan;
6 En werden van hem gedoopt in de Jordaan, belijdende hun zonden.
7 Hij dan, ziende velen van de Farizeen en Sadduceen tot zijn doop komen, sprak tot hen: Gij adderengebroedsels! wie heeft u aangewezen te vlieden van den toekomenden toorn?
8 Brengt dan vruchten voort, der bekering waardig.
9 En meent niet bij u zelven te zeggen: Wij hebben Abraham tot een vader; want ik zeg u, dat God zelfs uit deze stenen Abraham kinderen kan verwekken.
10 En ook is alrede de bijl aan den wortel der bomen gelegd; alle boom dan, die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen.
11 Ik doop u wel met water tot bekering; maar Die na mij komt, is sterker dan ik, Wiens schoenen ik niet waardig ben Hem na te dragen; Die zal u met den Heiligen Geest en met vuur dopen.
12 Wiens wan in Zijn hand is, en Hij zal Zijn dorsvloer doorzuiveren, en Zijn tarwe in Zijn schuur samenbrengen, en zal het kaf met onuitblusselijk vuur verbranden.
13 Toen kwam Jezus van Galilea naar de Jordaan, tot Johannes, om van hem gedoopt te worden.
14 Doch Johannes weigerde Hem zeer, zeggende: Mij is nodig van U gedoopt te worden, en komt Gij tot mij?
15 Maar Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Laat nu af; want aldus betaamt ons alle gerechtigheid te vervullen. Toen liet hij van Hem af.
16 En Jezus, gedoopt zijnde, is terstond opgeklommen uit het water; en ziet, de hemelen werden Hem geopend, en hij zag den Geest Gods nederdalen, gelijk een duive, en op Hem komen.
17 En ziet, een stem uit de hemelen, zeggende: Deze is Mijn Zoon, Mijn Geliefde, in Denwelken Ik Mijn welbehagen heb!

**4**

1 Toen werd Jezus van den Geest weggeleid in de woestijn, om verzocht te worden van den duivel.
2 En als Hij veertig dagen en veertig nachten gevast had, hongerde Hem ten laatste.
3 En de verzoeker, tot Hem gekomen zijnde, zeide: Indien Gij Gods Zoon zijt, zeg, dat deze stenen broden worden.
4 Doch Hij, antwoordende, zeide: Er is geschreven: De mens zal bij brood alleen niet leven, maar bij alle woord, dat door den mond Gods uitgaat.
5 Toen nam Hem de duivel mede naar de heilige stad, en stelde Hem op de tinne des tempels;
6 En zeide tot Hem: Indien Gij Gods Zoon zijt, werp Uzelven nederwaarts; want er is geschreven, dat Hij Zijn engelen van U bevelen zal, en dat zij U op de handen zullen nemen, opdat Gij niet te eniger tijd Uw voet aan een steen aanstoot.
7 Jezus zeide tot hem: Er is wederom geschreven: Gij zult den Heere, uw God, niet verzoeken.
8 Wederom nam Hem de duivel mede op een zeer hogen berg, en toonde Hem al de koninkrijken der wereld, en hun heerlijkheid;
9 En zeide tot Hem: Al deze dingen zal ik U geven, indien Gij, nedervallende, mij zult aanbidden.
10 Toen zeide Jezus tot hem: Ga weg, satan, want er staat geschreven: Den Heere, uw God, zult gij aanbidden, en Hem alleen dienen.
11 Toen liet de duivel van Hem af; en ziet, de engelen zijn toegekomen, en dienden Hem.
12 Als nu Jezus gehoord had, dat Johannes overgeleverd was, is Hij wedergekeerd naar Galilea;
13 En Nazareth verlaten hebbende, is komen wonen te Kapernaum, gelegen aan de zee, in de landpale van Zebulon en Nafthali;
14 Opdat vervuld zou worden, hetgeen gesproken is door Jesaja, den profeet, zeggende:
15 Het land Zebulon en het land Nafthali aan den weg der zee over de Jordaan, Galilea der volken;
16 Het volk, dat in duisternis zat, heeft een groot licht gezien; en degenen, die zaten in het land en de schaduwe des doods, denzelven is een licht opgegaan.
17 Van toen aan heeft Jezus begonnen te prediken en te zeggen: Bekeert u; want het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen.
18 En Jezus, wandelende aan de zee van Galilea, zag twee broeders, namelijk Simon, gezegd Petrus, en Andreas, zijn broeder, het net in de zee werpende want zij waren vissers;
19 En Hij zeide tot hen: Volgt Mij na, en Ik zal u vissers der mensen maken.
20 Zij dan, terstond de netten verlatende, zijn Hem nagevolgd.
21 En Hij, van daar voortgegaan zijnde, zag twee andere broeders, namelijk Jakobus, den zoon van Zebedeus, en Johannes, zijn broeder, in het schip met hun vader Zebedeus, hun netten vermakende, en heeft hen geroepen.
22 Zij dan, terstond verlatende het schip en hun vader, zijn Hem nagevolgd.
23 En Jezus omging geheel Galilea, lerende in hun synagogen en predikende het Evangelie des Koninkrijks, en genezende alle ziekte en alle kwale onder het volk.
24 En Zijn gerucht ging van daar uit in geheel Syrie; en zij brachten tot Hem allen, die kwalijk gesteld waren, met verscheidene ziekten en pijnen bevangen zijnde, en van den duivel bezeten, en maanzieken en geraakten; en Hij genas dezelve.
25 En vele scharen volgden Hem na, van Galilea en van Dekapolis, en van Jeruzalem, en van Judea, en van over de Jordaan.

**5**

1 En Jezus, de schare ziende, is geklommen op een berg, en als Hij nedergezeten was, kwamen Zijn discipelen tot Hem.
2 En Zijn mond geopend hebbende, leerde Hij hen, zeggende:
3 Zalig zijn de armen van geest; want hunner is het Koninkrijk der hemelen.
4 Zalig zijn die treuren; want zij zullen vertroost worden.
5 Zalig zijn de zachtmoedigen; want zij zullen het aardrijk beerven.
6 Zalig zijn die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid; want zij zullen verzadigd worden.
7 Zalig zijn de barmhartigen; want hun zal barmhartigheid geschieden.
8 Zalig zijn de reinen van hart; want zij zullen God zien.
9 Zalig zijn de vreedzamen; want zij zullen Gods kinderen genaamd worden.
10 Zalig zijn die vervolgd worden om der gerechtigheid wil; want hunner is het Koninkrijk der hemelen.
11 Zalig zijt gij, als u de mensen smaden, en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreken, om Mijnentwil.
12 Verblijdt en verheugt u; want uw loon is groot in de hemelen; want alzo hebben zij vervolgd de profeten, die voor u geweest zijn.
13 Gij zijt het zout der aarde; indien nu het zout smakeloos wordt, waarmede zal het gezouten worden? Het deugt nergens meer toe, dan om buiten geworpen, en van de mensen vertreden te worden.
14 Gij zijt het licht der wereld; een stad boven op een berg liggende, kan niet verborgen zijn.
15 Noch steekt men een kaars aan, en zet die onder een koornmaat, maar op een kandelaar, en zij schijnt allen, die in het huis zijn;
16 Laat uw licht alzo schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien, en uw Vader, Die in de hemelen is, verheerlijken.
17 Meent niet, dat Ik gekomen ben, om de wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen, om die te ontbinden, maar te vervullen.
18 Want voorwaar zeg Ik u: Totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal er niet een jota noch een tittel van de wet voorbijgaan, totdat het alles zal zijn geschied.
19 Zo wie dan een van deze minste geboden zal ontbonden, en de mensen alzo zal geleerd hebben, die zal de minste genaamd worden in het Koninkrijk der hemelen; maar zo wie dezelve zal gedaan en geleerd hebben, die zal groot genaamd worden in het Koninkrijk der hemelen.
20 Want Ik zeg u: Tenzij uw gerechtigheid overvloediger zij, dan der Schriftgeleerden en der Farizeen, dat gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins zult ingaan.
21 Gij hebt gehoord, dat tot de ouden gezegd is: Gij zult niet doden; maar zo wie doodt, die zal strafbaar zijn door het gericht.
22 Doch Ik zeg u: Zo wie te onrecht op zijn broeder toornig is, die zal strafbaar zijn door het gericht; en wie tot zijn broeder zegt: Raka! die zal strafbaar zijn door den groten raad; maar wie zegt: Gij dwaas! die zal strafbaar zijn door het helse vuur.
23 Zo gij dan uw gave zult op het altaar offeren, en aldaar gedachtig wordt, dat uw broeder iets tegen u heeft;
24 Laat daar uw gave voor het altaar, en gaat heen, verzoent u eerst met uw broeder, en komt dan en offert uw gave.
25 Weest haastelijk welgezind jegens uw wederpartij, terwijl gij nog met hem op den weg zijt; opdat de wederpartij niet misschien u den rechter overlevere, en de rechter u den dienaar overlevere, en gij in de gevangenis geworpen wordt.
26 Voorwaar, Ik zeg u: Gij zult daar geenszins uitkomen, totdat gij den laatsten penning zult betaald hebben.
27 Gij hebt gehoord, dat van de ouden gezegd is: Gij zult geen overspel doen.

28 Maar Ik zeg u, dat zo wie een vrouw aan ziet, om dezelve te begeren, die heeft alrede overspel in zijn hart met haar gedaan.
29 Indien dan uw rechteroog u ergert, trekt het uit, en werpt het van u; want het is u nut, dat een uwer leden verga, en niet uw gehele lichaam in de hel geworpen worde.
30 En indien uw rechterhand u ergert, houwt ze af, en werpt ze van u; want het is u nut, dat een uwer leden verga, en niet uw gehele lichaam in de hel geworpen worde.
31 Er is ook gezegd: Zo wie zijn vrouw verlaten zal, die geve haar een scheidbrief.
32 Maar Ik zeg u, dat zo wie zijn vrouw verlaten zal, anders dan uit oorzake van hoererij, die maakt, dat zij overspel doet; en zo wie de verlatene zal trouwen, die doet overspel.
33 Wederom hebt gij gehoord, dat van de ouden gezegd is: Gij zult den eed niet breken, maar gij zult den Heere uw eden houden.
34 Maar Ik zeg u: Zweert ganselijk niet, noch bij den hemel, omdat hij is de troon Gods;
35 Noch bij de aarde, omdat zij is de voetbank Zijner voeten; noch bij Jeruzalem, omdat zij is de stad des groten Konings;
36 Noch bij uw hoofd zult gij zweren, omdat gij niet een haar kunt wit of zwart maken;
37 Maar laat zijn uw woord ja, ja; neen, neen; wat boven deze is, dat is uit den boze.
38 Gij hebt gehoord, dat gezegd is: Oog om oog, en tand om tand.
39 Maar Ik zeg u, dat gij den boze niet wederstaat; maar, zo wie u op de rechterwang slaat, keert hem ook de andere toe;
40 En zo iemand met u rechten wil, en uw rok nemen, laat hem ook den mantel;
41 En zo wie u zal dwingen een mijl te gaan, gaat met hem twee mijlen.
42 Geeft dengene, die iets van u bidt, en keert u niet af van dengene, die van u lenen wil.
43 Gij hebt gehoord, dat er gezegd is: Gij zult uw naaste liefhebben, en uw vijand zult gij haten.
44 Maar Ik zeg u: Hebt uw vijanden lief; zegent ze, die u vervloeken; doet wel dengenen, die u haten; en bidt voor degenen, die u geweld doen, en die u vervolgen;
45 Opdat gij moogt kinderen zijn uws Vaders, Die in de hemelen is; want Hij doet Zijn zon opgaan over bozen en goeden, en regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen.
46 Want indien gij liefhebt, die u liefhebben, wat loon hebt gij? Doen ook de tollenaars niet hetzelfde?
47 En indien gij uw broeders alleen groet, wat doet gij boven anderen? Doen ook niet de tollenaars alzo?
48 Weest dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader, Die in de hemelen is, volmaakt is.

**6**

1 Hebt acht, dat gij uw aalmoes niet doet voor de mensen, om van hen gezien te worden; anders zo hebt gij geen loon bij uw Vader, Die in de hemelen is.
2 Wanneer gij dan aalmoes doet, zo laat voor u niet trompetten, gelijk de geveinsden in de synagogen en op de straten doen, opdat zij van de mensen geeerd mogen worden. Voorwaar zeg Ik u: Zij hebben hun loon weg.
3 Maar als gij aalmoes doet, zo laat uw linker hand niet weten, wat uw rechter doet;
4 Opdat uw aalmoes in het verborgen zij; en uw Vader, Die in het verborgen ziet, Die zal het u in het openbaar vergelden.
5 En wanneer gij bidt, zo zult gij niet zijn gelijk de geveinsden; want die plegen gaarne, in de synagogen en op de hoeken der straten staande, te bidden, opdat zij van de mensen mogen gezien worden. Voorwaar, Ik zeg u, dat zij hun loon weg hebben.
6 Maar gij, wanneer gij bidt, gaat in uw binnenkamer, en uw deur gesloten hebbende, bidt uw Vader, Die in het verborgen is; en uw Vader, Die in het verborgen ziet, zal het u in het openbaar vergelden.
7 En als gij bidt, zo gebruikt geen ijdel verhaal van woorden, gelijk de heidenen; want zij menen, dat zij door hun veelheid van woorden zullen verhoord worden.
8 Wordt dan hun niet gelijk; want uw Vader weet, wat gij van node hebt, eer gij Hem bidt.
9 Gij dan bidt aldus: Onze Vader, Die in de hemelen zijt! Uw Naam worde geheiligd.
10 Uw Koninkrijk kome. Uw wil geschiede, gelijk in den hemel alzo ook op de aarde.
11 Geef ons heden ons dagelijks brood.
12 En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren.
13 En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze. Want Uw is het Koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in der eeuwigheid, amen.
14 Want indien gij den mensen hun misdaden vergeeft, zo zal uw hemelse Vader ook u vergeven.
15 Maar indien gij den mensen hun misdaden niet vergeeft, zo zal ook uw Vader uw misdaden niet vergeven.
16 En wanneer gij vast, toont geen droevig gezicht, gelijk de geveinsden; want zij mismaken hun aangezichten, opdat zij van de mensen mogen gezien worden, als zij vasten. Voorwaar, Ik zeg u, dat zij hun loon weg hebben.
17 Maar gij, als gij vast, zalft uw hoofd, en wast uw aangezicht;
18 Opdat het van de mensen niet gezien worde, als gij vast, maar van uw Vader, Die in het verborgen is; en uw Vader, Die in het verborgen ziet, zal het u in het openbaar vergelden.
19 Vergadert u geen schatten op de aarde, waar ze de mot en de roest verderft, en waar de dieven doorgraven en stelen;
20 Maar vergadert u schatten in den hemel, waar ze noch mot noch roest verderft, en waar de dieven niet doorgraven noch stelen;
21 Want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn.
22 De kaars des lichaams is het oog; indien dan uw oog eenvoudig is, zo zal uw gehele lichaam verlicht wezen;
23 Maar indien uw oog boos is, zo zal geheel uw lichaam duister zijn. Indien dan het licht, dat in u is, duisternis is, hoe groot zal de duisternis zelve zijn!
24 Niemand kan twee heren dienen; want of hij zal den enen haten en den anderen liefhebben, of hij zal den enen aanhangen en den anderen verachten; gij kunt niet God dienen en den Mammon.
25 Daarom zeg Ik u: Zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten, en wat gij drinken zult; noch voor uw lichaam, waarmede gij u kleden zult; is het leven niet meer dan het voedsel, en het lichaam dan de kleding?
26 Aanziet de vogelen des hemels, dat zij niet zaaien, noch maaien, noch verzamelen in de schuren; en uw hemelse Vader voedt nochtans dezelve; gaat gij dezelve niet zeer veel te boven?

27 Wie toch van u kan, met bezorgd te zijn, een el tot zijn lengte toedoen?
28 En wat zijt gij bezorgd voor de kleding? Aanmerkt de lelien des velds, hoe zij wassen; zij arbeiden niet, en spinnen niet;
29 En Ik zeg u, dat ook Salomo, in al zijn heerlijkheid, niet is bekleed geweest, gelijk een van deze.
30 Indien nu God het gras des velds, dat heden is, en morgen in den oven geworpen wordt, alzo bekleedt, zal Hij u niet veel meer kleden, gij kleingelovigen?
31 Daarom zijt niet bezorgd, zeggende: Wat zullen wij eten, of wat zullen wij drinken, of waarmede zullen wij ons kleden?
32 Want al deze dingen zoeken de heidenen; want uw hemelse Vader weet, dat gij al deze dingen behoeft.
33 Maar zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen u toegeworpen worden.
34 Zijt dan niet bezorgd tegen den morgen; want de morgen zal voor het zijne zorgen; elke dag heeft genoeg aan zijn zelfs kwaad.

**7**

1 Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt.
2 Want met welk oordeel gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden; en met welke mate gij meet, zal u wedergemeten worden.
3 En wat ziet gij den splinter, die in het oog uws broeders is, maar den balk, die in uw oog is, merkt gij niet?
4 Of, hoe zult gij tot uw broeder zeggen: Laat toe, dat ik den splinter uit uw oog uitdoe; en zie, er is een balk in uw oog?
5 Gij geveinsde! werp eerst den balk uit uw oog, en dan zult gij bezien, om den splinter uit uws broeders oog uit te doen.
6 Geeft het heilige den honden niet, noch werpt uw paarlen voor de zwijnen; opdat zij niet te eniger tijd dezelve met hun voeten vertreden, en zich omkerende, u verscheuren.
7 Bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal opengedaan worden.
8 Want een iegelijk, die bidt, die ontvangt; en die zoekt, die vindt; en die klopt, dien zal opengedaan worden.
9 Of wat mens is er onder u, zo zijn zoon hem zou bidden om brood, die hem een steen zal geven?
10 En zo hij hem om een vis zou bidden, die hem een slang zal geven?
11 Indien dan gij, die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven, hoeveel te meer zal uw Vader, Die in de hemelen is, goede gaven geven dengenen, die ze van Hem bidden!
12 Alle dingen dan, die gij wilt, dat u de mensen zouden doen, doet gij hun ook alzo; want dat is de wet en de profeten.
13 Gaat in door de enge poort; want wijd is de poort, en breed is de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er, die door dezelve ingaan;
14 Want de poort is eng, en de weg is nauw, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er, die denzelven vinden.
15 Maar wacht u van de valse profeten, dewelke in schaapskleders tot u komen, maar van binnen zijn zij grijpende wolven.
16 Aan hun vruchten zult gij hen kennen. Leest men ook een druif van doornen, of vijgen van distelen?
17 Alzo een ieder goede boom brengt voort goede vruchten, en een kwade boom brengt voort kwade vruchten.
18 Een goede boom kan geen kwade vruchten voortbrengen, noch een kwade boom goede vruchten voortbrengen.
19 Een ieder boom, die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen.
20 Zo zult gij dan dezelve aan hun vruchten kennen.
21 Niet een iegelijk, die tot Mij zegt: Heere, Heere! zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen, maar die daar doet den wil Mijns Vaders, Die in de hemelen is.
22 Velen zullen te dien dage tot Mij zeggen: Heere, Heere! hebben wij niet in Uw Naam geprofeteerd, en in Uw Naam duivelen uitgeworpen, en in Uw Naam vele krachten gedaan?
23 En dan zal Ik hun openlijk aanzeggen: Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, gij, die de ongerechtigheid werkt!
24 Een iegelijk dan, die deze Mijn woorden hoort en dezelve doet, dien zal Ik vergelijken bij een voorzichtig man, die zijn huis op een steenrots gebouwd heeft;
25 En er is slagregen nedergevallen, en de waterstromen zijn gekomen, en de winden hebben gewaaid, en zijn tegen hetzelve huis aangevallen, en het is niet gevallen, want het was op de steenrots gegrond.
26 En een iegelijk, die deze Mijn woorden hoort en dezelve niet doet, die zal bij een dwazen man vergeleken worden, die zijn huis op het zand gebouwd heeft;

27 En de slagregen is nedergevallen, en de waterstromen zijn gekomen, en de winden hebben gewaaid, en zijn tegen hetzelve huis aangeslagen, en het is gevallen, en zijn val was groot.
28 En het is geschied, als Jezus deze woorden geeindigd had, dat de scharen zich ontzetten over Zijn leer;
29 Want Hij leerde hen, als macht hebbende, en niet als de Schriftgeleerden.

**8**

1 Toen Hij nu van den berg afgeklommen was, zijn Hem vele scharen gevolgd.
2 En ziet, een melaatse kwam, en aanbad Hem, zeggende: Heere! indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen.
3 En Jezus, de hand uitstrekkende, heeft hem aangeraakt, zeggende: Ik wil, word gereinigd! En terstond werd hij van zijn melaatsheid gereinigd.
4 En Jezus zeide tot hem: Zie, dat gij dit niemand zegt; maar ga heen, toon uzelven den priester, en offer de gave, die Mozes geboden heeft, hun tot een getuigenis.
5 Als nu Jezus te Kapernaum ingegaan was, kwam tot Hem een hoofdman over honderd, biddende Hem,
6 En zeggende: Heere! mijn knecht ligt te huis geraakt, en lijdt zware pijnen.
7 En Jezus zeide tot hem: Ik zal komen en hem genezen.
8 En de hoofdman over honderd, antwoordende, zeide: Heere! ik ben niet waardig, dat Gij onder mijn dak zoudt inkomen; maar spreek alleenlijk een woord, en mijn knecht zal genezen worden.
9 Want ik ben ook een mens onder de macht van anderen, hebbende onder mij krijgsknechten; en ik zeg tot dezen: Ga! en hij gaat; en tot den anderen: Kom! en hij komt; en tot mijn dienstknecht: Doe dat! en hij doet het.
10 Jezus nu, dit horende, heeft Zich verwonderd, en zeide tot degenen, die Hem volgden: Voorwaar zeg Ik u, Ik heb zelfs in Israel zo groot een geloof niet gevonden.
11 Doch Ik zeg u, dat velen zullen komen van oosten en westen en zullen met Abraham, en Izak, en Jakob, aanzitten in het Koninkrijk der hemelen;
12 En de kinderen des Koninkrijks zullen uitgeworpen worden in de buitenste duisternis; aldaar zal wening zijn, en knersing der tanden.
13 En Jezus zeide tot den hoofdman over honderd: Ga heen, en u geschiede, gelijk gij geloofd hebt. En zijn knecht is gezond geworden te dierzelver ure.
14 En Jezus gekomen zijnde in het huis van Petrus, zag zijn vrouws moeder te bed liggen, hebbende de koorts.
15 En Hij raakte haar hand aan, en de koorts verliet haar; en zij stond op, en diende henlieden.
16 En als het laat geworden was, hebben zij velen, van den duivel bezeten, tot Hem gebracht, en Hij wierp de boze geesten uit met den woorde, en Hij genas allen, die kwalijk gesteld waren;
17 Opdat vervuld zou worden, dat gesproken was door Jesaja, den profeet, zeggende: Hij heeft onze krankheden op Zich genomen, en onze ziekten gedragen.
18 En Jezus, vele scharen ziende rondom Zich, beval aan de andere zijde over te varen.
19 En er kwam een zeker Schriftgeleerde tot Hem, en zeide tot Hem: Meester! ik zal U volgen, waar Gij ook henengaat.
20 En Jezus zeide tot hem: De vossen hebben holen, en de vogelen des hemels nesten; maar de Zoon des mensen heeft niet, waar Hij het hoofd nederlegge.
21 En een ander uit Zijn discipelen zeide tot Hem: Heere! laat mij toe, dat ik eerst heenga, en mijn vader begrave.
22 Doch Jezus zeide tot hem: Volg Mij, en laat de doden hun doden begraven.
23 En als Hij in het schip gegaan was, zijn Hem Zijn discipelen gevolgd.
24 En ziet, er ontstond een grote onstuimigheid in de zee, alzo dat het schip van de golven bedekt werd; doch Hij sliep.
25 En Zijn discipelen, bij Hem komende, hebben Hem opgewekt, zeggende: Heere, behoed ons, wij vergaan!
26 En Hij zeide tot hen: Wat zijt gij vreesachtig, gij kleingelovigen? Toen stond Hij op, en bestrafte de winden en de zee; en er werd grote stilte.

27 En de mensen verwonderden zich, zeggende: Hoedanig een is Deze, dat ook de winden en de zee Hem gehoorzaam zijn!
28 En als Hij over aan de andere zijde was gekomen in het land der Gergesenen, zijn Hem twee, van den duivel bezeten, ontmoet, komende uit de graven, die zeer wreed waren, alzo dat niemand door dien weg kon voorbij gaan.
29 En ziet, zij riepen, zeggende: Jezus, Gij Zone Gods! wat hebben wij met U te doen? Zijt Gij hier gekomen om ons te pijnigen voor den tijd?
30 En verre van hen was een kudde veler zwijnen, weidende.
31 En de duivelen baden Hem, zeggende: Indien Gij ons uitwerpt, laat ons toe, dat wij in die kudde zwijnen varen.
32 En Hij zeide tot hen: Gaat heen. En zij uitgaande, voeren heen in de kudde zwijnen; en ziet, de gehele kudde zwijnen stortte van de steilte af in de zee, en zij stierven in het water.
33 En die ze weidden, zijn gevlucht; en als zij in de stad gekomen waren, boodschapten zij al deze dingen, en wat den bezetenen geschied was.
34 En ziet, de gehele stad ging uit, Jezus tegemoet; en als zij Hem zagen, baden zij, dat Hij uit hun landpalen wilde vertrekken.

**9**

1 En in het schip gegaan zijnde, voer Hij over en kwam in Zijn stad. En ziet, zij brachten tot Hem een geraakte, op een bed liggende.
2 En Jezus, hun geloof ziende, zeide tot den geraakte: Zoon! wees welgemoed; uw zonden zijn u vergeven.
3 En ziet, sommigen der Schriftgeleerden zeiden in zichzelven: Deze lastert God.
4 En Jezus, ziende hun gedachten, zeide: Waarom overdenkt gij kwaad in uw harten?
5 Want wat is lichter te zeggen: De zonden zijn u vergeven? of te zeggen: Sta op en wandel?
6 Doch opdat gij moogt weten, dat de Zoon des mensen macht heeft op de aarde, de zonden te vergeven toen zeide Hij tot den geraakte: Sta op, neem uw bed op, en ga heen naar uw huis.
7 En hij opgestaan zijnde, ging heen naar zijn huis.
8 De scharen nu dat ziende, hebben zich verwonderd, en God verheerlijkt, die zodanige macht den mensen gegeven had.
9 En Jezus, van daar voortgaande, zag een mens in het tolhuis zitten, genaamd Mattheus; en zeide tot hem: Volg Mij. En hij opstaande, volgde Hem.
10 En het geschiedde, als Hij in het huis van Mattheus aanzat, ziet, vele tollenaars en zondaars kwamen en zaten mede aan, met Jezus en Zijn discipelen.
11 En de Farizeen, dat ziende, zeiden tot Zijn discipelen: Waarom eet uw Meester met de tollenaren en de zondaren?
12 Maar Jezus, zulks horende, zeide tot hen: Die gezond zijn hebben den medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn.
13 Doch gaat heen en leert, wat het zij: Ik wil barmhartigheid, en niet offerande; want Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering.
14 Toen kwamen de discipelen van Johannes tot Hem, zeggende: Waarom vasten wij en de Farizeen veel, en Uw discipelen vasten niet?
15 En Jezus zeide tot hen: Kunnen ook de bruiloftskinderen treuren, zolang de Bruidegom bij hen is? Maar de dagen zullen komen, wanneer de Bruidegom van hen zal weggenomen zijn, en dan zullen zij vasten.
16 Ook zet niemand een lap ongevold laken op een oud kleed; want deszelfs aangezette lap scheurt af van het kleed, en er wordt een ergere scheur.
17 Noch doet men nieuwen wijn in oude leder zakken; anders zo bersten de leder zakken, en de wijn wordt uitgestort, en de leder zakken verderven, maar men doet nieuwen wijn in nieuwe leder zakken, en beide te zamen worden behouden.
18 Als Hij deze dingen tot hen sprak, ziet, een overste kwam en aanbad Hem, zeggende: Mijn dochter is nu terstond gestorven, doch kom en leg Uw hand op haar, en zij zal leven.
19 En Jezus opgestaan zijnde, volgde hem, en Zijn discipelen.
20 En ziet, een vrouw die twaalf jaren het bloedvloeien gehad had, komende tot Hem van achteren, raakte den zoom Zijns kleeds aan;
21 Want zij zeide in zichzelven: Indien ik alleenlijk Zijn kleed aanraak, zo zal ik gezond worden.
22 En Jezus, Zich omkerende, en haar ziende, zeide: Wees welgemoed, dochter! uw geloof heeft u behouden. En de vrouw werd gezond van dezelve ure af.
23 En als Jezus in het huis des oversten kwam, en zag de pijpers en de woelende schare,
24 Zeide Hij tot hen: Vertrekt; want het dochtertje is niet dood, maar slaapt. En zij belachten Hem.
25 Als nu de schare uitgedreven was, ging Hij in, en greep haar hand; en het dochtertje stond op.
26 En dit gerucht ging uit door dat gehele land.
27 En als Jezus van daar voortging, zijn Hem twee blinden gevolgd, roepende en zeggende: Gij Zone Davids, ontferm U onzer!

28 En als Hij in huis gekomen was, kwamen de blinden tot Hem. En Jezus zeide tot hen: Gelooft gij, dat Ik dat doen kan? Zij zeiden tot Hem: Ja, Heere!
29 Toen raakte Hij hun ogen aan, zeggende: U geschiede naar uw geloof.
30 En hun ogen zijn geopend geworden. En Jezus heeft hun zeer gestrengelijk verboden, zeggende: Ziet, dat niemand het wete.
31 Maar zij, uitgegaan zijnde, hebben Hem ruchtbaar gemaakt door dat gehele land.
32 Als dezen nu uitgingen, ziet, zo brachten zij tot Hem een mens, die stom en van den duivel bezeten was.
33 En als de duivel uitgeworpen was, sprak de stomme. En de scharen verwonderden zich, zeggende: Er is nooit desgelijks in Israel gezien!
34 Maar de Farizeen zeiden: Hij werpt de duivelen uit door den overste der duivelen.
35 En Jezus omging al de steden en vlekken, lerende in hun synagogen, en predikende het Evangelie des Koninkrijks, en genezende alle ziekte en alle kwale onder het volk.
36 En Hij, de scharen ziende, werd innerlijk met ontferming bewogen over hen, omdat zij vermoeid en verstrooid waren, gelijk schapen, die geen herder hebben.
37 Toen zeide Hij tot Zijn discipelen: De oogst is wel groot; maar de arbeiders zijn weinige;
38 Bidt dan den Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstote.

**10**

1 En Zijn twaalf discipelen tot Zich geroepen hebbende, heeft Hij hun macht gegeven over de onreine geesten, om dezelve uit te werpen, en om alle ziekte en alle kwale te genezen.
2 De namen nu der twaalf apostelen zijn deze: de eerste, Simon, gezegd Petrus, en Andreas, zijn broeder; Jakobus, de zoon van Zebedeus, en Johannes, zijn broeder;
3 Filippus en Bartholomeus; Thomas en Mattheus, de tollenaar; Jakobus, de zoon van Alfeus, en Lebbeus, toegenaamd Thaddeus;
4 Simon Kananites, en Judas Iskariot, die Hem ook verraden heeft.
5 Deze twaalf heeft Jezus uitgezonden, en hun bevel gegeven, zeggende: Gij zult niet heengaan op den weg der heidenen, en gij zult niet ingaan in enige stad der Samaritanen.
6 Maar gaat veel meer heen tot de verloren schapen van het huis Israels.
7 En heengaande predikt, zeggende: Het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen.
8 Geneest de kranken; reinigt de melaatsen; wekt de doden op; werpt de duivelen uit. Gij hebt het om niet ontvangen, geeft het om niet.
9 Verkrijgt u noch goud, noch zilver, noch koper geld in uw gordels;
10 Noch male tot den weg, noch twee rokken, noch schoenen, noch staf; want de arbeider is zijn voedsel waardig.
11 En in wat stad of vlek gij zult inkomen, onderzoekt, wie daarin waardig is; en blijft aldaar, totdat gij daar uitgaat.
12 En als gij in het huis gaat, zo groet hetzelve.
13 En indien dat huis waardig is, zo kome uw vrede over hetzelve, maar indien het niet waardig is, zo kere uw vrede weder tot u.
14 En zo iemand u niet zal ontvangen, noch uw woorden horen, uitgaande uit dat huis of uit dezelve stad, schudt het stof uwer voeten af.
15 Voorwaar zeg Ik u: Het zal den lande van Sodom en Gomorra verdragelijker zijn in den dag des oordeels, dan dezelve stad.
16 Ziet, Ik zende u als schapen in het midden der wolven; zijt dan voorzichtig gelijk de slangen, en oprecht gelijk de duiven.
17 Maar wacht u voor de mensen; want zij zullen u overleveren in de raadsvergaderingen, en in hun synagogen zullen zij u geselen.
18 En gij zult ook voor stadhouders en koningen geleid worden, om Mijnentwil, hun en den heidenen tot getuigenis.
19 Doch wanneer zij u overleveren, zo zult gij niet bezorgd zijn, hoe of wat gij spreken zult; want het zal u in dezelve ure gegeven worden, wat gij spreken zult.
20 Want gij zijt het niet, die spreekt, maar het is de Geest uws Vaders, Die in u spreekt.
21 En de ene broeder zal den anderen broeder overleveren tot den dood, en de vader het kind, en de kinderen zullen opstaan tegen de ouders, en zullen hen doden.
22 En gij zult van allen gehaat worden om Mijn Naam; maar die volstandig zal blijven tot het einde, die zal zalig worden.
23 Wanneer zij u dan in deze stad vervolgen, vliedt in de andere; want voorwaar zeg ik u: Gij zult uw reis door de steden Israels niet geeindigd hebben, of de Zoon des mensen zal gekomen zijn.
24 De discipel is niet boven den meester, noch de dienstknecht boven zijn heer.
25 Het zij den discipel genoeg, dat hij worde gelijk zijn meester, en de dienstknecht gelijk zijn heer. Indien zij den Heere des huizes Beelzebul hebben geheten, hoeveel te meer Zijn huisgenoten!
26 Vreest dan hen niet; want er is niets bedekt, hetwelk niet zal ontdekt worden, en verborgen, hetwelk niet zal geweten worden.
27 Hetgeen Ik u zeg in de duisternis, zegt het in het licht; en hetgeen gij hoort in het oor, predikt dat op de daken.

28 En vreest u niet voor degenen, die het lichaam doden, en de ziel niet kunnen doden; maar vreest veel meer Hem, Die beide ziel en lichaam kan verderven in de hel.
29 Worden niet twee musjes om een penningsken verkocht? En niet een van deze zal op de aarde vallen zonder uw Vader.
30 En ook uw haren des hoofds zijn alle geteld.
31 Vreest dan niet; gij gaat vele musjes te boven.
32 Een iegelijk dan, die Mij belijden zal voor de mensen, dien zal Ik ook belijden voor Mijn Vader, Die in de hemelen is.
33 Maar zo wie Mij verloochend zal hebben voor de mensen, dien zal Ik ook verloochenen voor Mijn Vader, Die in de hemelen is.
34 Meent niet, dat Ik gekomen ben, om vrede te brengen op de aarde; Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard.
35 Want Ik ben gekomen, om den mens tweedrachtig te maken tegen zijn vader, en de dochter tegen haar moeder, en de schoondochter tegen haar schoonmoeder.
36 En zij zullen des mensen vijanden worden, die zijn huisgenoten zijn.
37 Die vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig; en die zoon of dochter liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig.
38 En die zijn kruis niet op zich neemt, en Mij navolgt, is Mijns niet waardig.
39 Die zijn ziel vindt, zal dezelve verliezen; en die zijn ziel zal verloren hebben om Mijnentwil, zal dezelve vinden.
40 Die u ontvangt, ontvangt Mij; en die Mij ontvangt, ontvangt Hem, Die Mij gezonden heeft.
41 Die een profeet ontvangt in den naam eens profeten, zal het loon eens profeten ontvangen; en die een rechtvaardige ontvangt in den naam eens rechtvaardigen, zal het loon eens rechtvaardigen ontvangen.
42 En zo wie een van deze kleinen te drinken geeft alleenlijk een beker koud water, in den naam eens discipels, voorwaar zeg Ik u, hij zal zijn loon geenszins verliezen.

**11**

1 En het is geschied, toen Jezus geeindigd had Zijn twaalf discipelen bevelen te geven, dat Hij van daar voortging, om te leren en te prediken in hun steden.
2 En Johannes, in de gevangenis gehoord hebbende de werken van Christus, zond twee van zijn discipelen;
3 En zeide tot hem: Zijt Gij Degene, Die komen zou, of verwachten wij een anderen?
4 En Jezus antwoordde en zeide tot hen: Gaat heen en boodschapt Johannes weder, hetgeen gij hoort en ziet:
5 De blinden worden ziende, en de kreupelen wandelen; de melaatsen worden gereinigd, en de doven horen; de doden worden opgewekt, en den armen wordt het Evangelie verkondigd.
6 En zalig is hij, die aan Mij niet zal geergerd worden.
7 Als nu dezen heengingen, heeft Jezus tot de scharen begonnen te zeggen van Johannes: Wat zijt gij uitgegaan in de woestijn te aanschouwen? Een riet, dat van den wind ginds en weder bewogen wordt?
8 Maar wat zijt gij uitgegaan te zien? Een mens, met zachte klederen bekleed? Ziet, die zachte klederen dragen, zijn in der koningen huizen.
9 Maar wat zijt gij uitgegaan te zien? Een profeet? Ja, Ik zeg u, ook veel meer dan een profeet.
10 Want deze is het, van dewelken geschreven staat: Ziet, Ik zende Mijn engel voor Uw aangezicht, die Uw weg bereiden zal voor U heen.
11 Voorwaar zeg Ik u: onder degenen, die van vrouwen geboren zijn, is niemand opgestaan meerder dan Johannes de Doper; doch die de minste is in het Koninkrijk der hemelen, is meerder dan hij.
12 En van de dagen van Johannes den Doper tot nu toe, wordt het Koninkrijk der hemelen geweld aangedaan, en de geweldigers nemen hetzelve met geweld.
13 Want al de profeten en de wet hebben tot Johannes toe geprofeteerd.
14 En zo gij het wilt aannemen, hij is Elias, die komen zou.
15 Wie oren heeft om te horen, die hore.
16 Doch waarbij zal Ik dit geslacht vergelijken? Het is gelijk aan de kinderkens, die op de markten zitten, en hun gezellen toeroepen.
17 En zeggen: Wij hebben u op de fluit gespeeld, en gij hebt niet gedanst; wij hebben u klaagliederen gezongen, en gij hebt niet geweend.
18 Want Johannes is gekomen, noch etende, noch drinkende, en zij zeggen: Hij heeft den duivel.
19 De Zoon des mensen is gekomen, etende en drinkende, en zij zeggen: Ziet daar, een Mens, Die een vraat en wijnzuiper is, een Vriend van tollenaren en zondaren. Doch de Wijsheid is gerechtvaardigd geworden van Haar kinderen.
20 Toen begon Hij de steden, in dewelke Zijn krachten meest geschied waren, te verwijten, omdat zij zich niet bekeerd hadden.
21 Wee u, Chorazin! wee u Bethsaida! want zo in Tyrus en Sidon de krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden zich eertijds in zak en as bekeerd hebben.
22 Doch Ik zeg u: Het zal Tyrus en Sidon verdragelijker zijn in den dag des oordeels, dan ulieden.
23 En gij, Kapernaum! die tot den hemel toe zijt verhoogd, gij zult tot de hel toe nedergestoten worden. Want zo in Sodom die krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden tot op den huidigen dag gebleven zijn.
24 Doch Ik zeg u, dat het den lande van Sodom verdragelijker zal zijn in den dag des oordeels, dan u.
25 In dienzelfden tijd antwoordde Jezus en zeide: Ik dank U, Vader! Heere des hemels en der aarde! dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve den kinderkens geopenbaard.
26 Ja, Vader! Want alzo is geweest het welbehagen voor U.

27 Alle dingen zijn Mij overgegeven van Mijn Vader; en niemand kent den Zoon dan de Vader, noch iemand kent den Vader dan de Zoon, en dien het de Zoon wil openbaren.
28 Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven.
29 Neemt Mijn juk op u, en leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen.
30 Want Mijn juk is zacht, en Mijn last is licht.

**12**

1 In dien tijd ging Jezus, op een sabbatdag, door het gezaaide, en Zijn discipelen hadden honger, en begonnen aren te plukken, en te eten.
2 En de Farizeen, dat ziende, zeiden tot Hem: Zie, Uw discipelen doen, wat niet geoorloofd is te doen op den sabbat.
3 Maar Hij zeide tot hen: Hebt gij niet gelezen, wat David gedaan heeft, toen hem hongerde, en hun, die met hem waren?
4 Hoe hij gegaan is in het huis Gods, en de toonbroden gegeten heeft, die hem niet geoorloofd waren te eten, noch ook hun, die met hem waren, maar den priesteren alleen.
5 Of hebt gij niet gelezen in de wet, dat de priesters den sabbat ontheiligen in den tempel, op de sabbatdagen, en nochtans onschuldig zijn?
6 En Ik zeg u, dat Een, meerder dan de tempel, hier is.
7 Doch zo gij geweten hadt, wat het zij: Ik wil barmhartigheid en niet offerande, gij zoudt de onschuldigen niet veroordeeld hebben.
8 Want de Zoon des mensen is een Heere ook van den sabbat.
9 En van daar voortgaande, kwam Hij in hun synagoge.
10 En ziet, er was een mens, die een dorre hand had, en zij vraagden Hem, zeggende: Is het ook geoorloofd op de sabbatdagen te genezen? opdat zij Hem mochten beschuldigen.
11 En Hij zeide tot hen: Wat mens zal er zijn onder u, die een schaap heeft, en zo datzelve op een sabbatdag in een gracht valt, die hetzelve niet zal aangrijpen en uitheffen?
12 Hoe veel gaat nu een mens een schaap te boven? Zo is het dan op de sabbatdagen geoorloofd wel te doen.
13 Toen zeide Hij tot dien mens: Strek uw hand uit; en hij strekte ze uit, en zij werd hersteld, gezond gelijk de andere.
14 En de Farizeen, uitgegaan zijnde, hielden te zamen raad tegen Hem, hoe zij Hem doden mochten.
15 Maar Jezus, dat wetende, vertrok van daar, en vele scharen volgden Hem, en Hij genas ze allen.
16 En Hij gebood hun scherpelijk, dat zij Hem niet openbaar maken zouden;
17 Opdat vervuld zou worden, hetgeen gesproken is door Jesaja, den profeet, zeggende:
18 Ziet, Mijn Knecht, Welken Ik verkoren heb, Mijn Beminde, in Welken Mijn ziel een welbehagen heeft; Ik zal Mijn Geest op Hem leggen, en Hij zal het oordeel den heidenen verkondigen.
19 Hij zal niet twisten, noch roepen, noch zal er iemand Zijn stem op de straten horen.
20 Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken, en het rokende lemmet zal Hij niet uitblussen, totdat Hij het oordeel zal uitbrengen tot overwinning.
21 En in Zijn Naam zullen de heidenen hopen.
22 Toen werd tot Hem gebracht een van den duivel bezeten, die blind en stom was; en Hij genas hem, alzo dat de blinde en stomme beide sprak en zag.
23 En al de scharen ontzetten zich, en zeiden: Is niet Deze de Zoon van David?
24 Maar de Farizeen, dit gehoord hebbende, zeiden: Deze werpt de duivelen niet uit, dan door Beelzebul, den overste der duivelen.
25 Doch Jezus, kennende hun gedachten, zeide tot hen: Een ieder koninkrijk, dat tegen zichzelf verdeeld is, wordt verwoest; en een iedere stad, of huis, dat tegen zichzelf verdeeld is, zal niet bestaan.
26 En indien de satan den satan uitwerpt, zo is hij tegen zichzelf verdeeld; hoe zal dan zijn rijk bestaan?
27 En indien Ik door Beelzebul de duivelen uitwerp, door wien werpen ze dan uw zonen uit? Daarom zullen die uw rechters zijn.

28 Maar indien Ik door den Geest Gods de duivelen uitwerp, zo is dan het Koninkrijk Gods tot u gekomen.
29 Of hoe kan iemand in het huis eens sterken inkomen, en zijn vaten ontroven, tenzij dat hij eerst den sterke gebonden hebbe? en alsdan zal hij zijn huis beroven.
30 Wie met Mij niet is, die is tegen Mij; en wie met Mij niet vergadert, die verstrooit.
31 Daarom zeg Ik u: Alle zonde en lastering zal den mensen vergeven worden; maar de lastering tegen den Geest zal den mensen niet vergeven worden.
32 En zo wie enig woord gesproken zal hebben tegen den Zoon des mensen, het zal hem vergeven worden; maar zo wie tegen den Heiligen Geest zal gesproken hebben, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de toekomende.
33 Of maakt den boom goed en zijn vrucht goed; of maakt den boom kwaad en zijn vrucht kwaad; want uit de vrucht wordt de boom gekend.
34 Gij adderengebroedsels! hoe kunt gij goede dingen spreken, daar gij boos zijt? want uit den overvloed des harten spreekt de mond.
35 De goede mens brengt goede dingen voort uit den goeden schat des harten, en de boze mens brengt boze dingen voort uit den boze schat.
36 Maar Ik zeg u, dat van elk ijdel woord, hetwelk de mensen zullen gesproken hebben, zij van hetzelve zullen rekenschap geven in den dag des oordeels.
37 Want uit uw woorden zult gij gerechtvaardigd worden, en uit uw woorden zult gij veroordeeld worden.
38 Toen antwoordden sommigen der Schriftgeleerden en Farizeen, zeggende: Meester! wij willen van U wel een teken zien.
39 Maar Hij antwoordde en zeide tot hen: Het boos en overspelig geslacht verzoekt een teken; en hun zal geen teken gegeven worden, dan het teken van Jonas, den profeet.
40 Want gelijk Jonas drie dagen en drie nachten was in den buik van den walvis, alzo zal de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten wezen in het hart der aarde.
41 De mannen van Nineve zullen opstaan in het oordeel met dit geslacht, en zullen hetzelve veroordelen; want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jonas; en ziet, meer dan Jona is hier!
42 De koningin van het zuiden zal opstaan in het oordeel met dit geslacht, en hetzelve veroordelen; want zij is gekomen van het einde der aarde, om te horen de wijsheid van Salomo; en ziet, meer dan Salomo is hier!
43 En wanneer de onreine geest van den mens uitgegaan is, zo gaat hij door dorre plaatsen, zoekende rust, en vindt ze niet.
44 Dan zegt hij: Ik zal wederkeren in mijn huis, van waar ik uitgegaan ben; en komende, vindt hij het ledig, met bezemen gekeerd en versierd.
45 Dan gaat hij heen en neemt met zich zeven andere geesten, bozer dan hij zelf, en ingegaan zijnde, wonen zij aldaar; en het laatste van denzelven mens wordt erger dan het eerste. Alzo zal het ook met dit boos geslacht zijn.
46 En als Hij nog tot de scharen sprak, ziet, Zijn moeder en broeders stonden buiten, zoekende Hem te spreken.
47 En iemand zeide tot Hem: Zie, Uw moeder en Uw broeders staan daar buiten, zoekende U te spreken.
48 Maar Hij, antwoordende, zeide tot dengene die Hem dat zeide: Wie is Mijn moeder, en wie zijn Mijn broeders?
49 En Zijn hand uitstrekkende over Zijn discipelen, zeide Hij: Ziet, Mijn moeder en Mijn broeders.
50 Want zo wie den wil Mijns Vaders doet, Die in de hemelen is, dezelve is Mijn broeder, en zuster, en moeder.

**13**

1 En te dien dage Jezus, uit het huis gegaan zijnde, zat bij de zee.
2 En tot Hem vergaderden vele scharen, zodat Hij in een schip ging en nederzat, en al de schare stond op den oever.
3 En Hij sprak tot hen vele dingen door gelijkenissen, zeggende: Ziet, een zaaier ging uit om te zaaien.
4 En als hij zaaide, viel een deel van het zaad bij den weg; en de vogelen kwamen en aten datzelve op.
5 En een ander deel viel op steenachtige plaatsen, waar het niet veel aarde had; en het ging terstond op, omdat het geen diepte van aarde had.
6 Maar als de zon opgegaan was, zo is het verbrand geworden; en omdat het geen wortel had, is het verdord.
7 En een ander deel viel in de doornen; en de doornen wiesen op, en verstikten hetzelve.
8 En een ander deel viel in de goede aarde, en gaf vrucht, het een honderd-, het ander zestig-, en het ander dertig voud.
9 Wie oren heeft om te horen, die hore.
10 En de discipelen tot Hem komende, zeiden tot Hem: Waarom spreekt Gij tot hen door gelijkenissen?
11 En Hij, antwoordende, zeide tot hen: Omdat het u gegeven is, de verborgenheden van het Koninkrijk der hemelen te weten, maar dien is het niet gegeven.
12 Want wie heeft, dien zal gegeven worden, en hij zal overvloediglijk hebben; maar wie niet heeft, van dien zal genomen worden, ook dat hij heeft.
13 Daarom spreek Ik tot hen door gelijkenissen, omdat zij ziende niet zien, en horende niet horen, noch ook verstaan.
14 En in hen wordt de profetie van Jesaja vervuld, die zegt: Met het gehoor zult gij horen, en geenszins verstaan; en ziende zult gij zien, en geenszins bemerken.
15 Want het hart dezes volks is dik geworden, en zij hebben met de oren zwaarlijk gehoord, en hun ogen hebben zij toegedaan; opdat zij niet te eniger tijd met de ogen zouden zien, en met de oren horen, en met het hart verstaan, en zich bekeren, en Ik hen geneze.
16 Doch uw ogen zijn zalig, omdat zij zien, en uw oren, omdat zij horen.
17 Want voorwaar zeg Ik u, dat vele profeten en rechtvaardigen hebben begeerd te zien de dingen, die gij ziet, en hebben ze niet gezien; en te horen de dingen, die gij hoort, en hebben ze niet gehoord.
18 Gij dan, hoort de gelijkenis van den zaaier.
19 Als iemand dat Woord des Koninkrijks hoort, en niet verstaat, zo komt de boze, en rukt weg, hetgeen in zijn hart gezaaid was; deze is degene, die bij den weg bezaaid is.
20 Maar die in steenachtige plaatsen bezaaid is, deze is degene, die het Woord hoort, en dat terstond met vreugde ontvangt;
21 Doch hij heeft geen wortel in zichzelven, maar is voor een tijd; en als verdrukking of vervolging komt, om des Woords wil, zo wordt hij terstond geergerd.
22 En die in de doornen bezaaid is, deze is degene, die het Woord hoort; en de zorgvuldigheid dezer wereld, en de verleiding des rijkdoms verstikt het Woord, en het wordt onvruchtbaar.
23 Die nu in de goede aarde bezaaid is, deze is degene, die het Woord hoort en verstaat, die ook vrucht draagt en voortbrengt, de een honderd-, de ander zestig-, en de ander dertig voud.
24 Een andere gelijkenis heeft Hij hun voorgesteld, zeggende: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een mens, die goed zaad zaaide in zijn akker.
25 En als de mensen sliepen, kwam zijn vijand, en zaaide onkruid midden in de tarwe, en ging weg.

26 Toen het nu tot kruid opgeschoten was, en vrucht voortbracht, toen openbaarde zich ook het onkruid.
27 En de dienstknechten van den heer des huizes gingen en zeiden tot hem: Heere! hebt gij niet goed zaad in uw akker gezaaid? Van waar heeft hij dan dit onkruid?
28 En hij zeide tot hen: Een vijandig mens heeft dat gedaan. En de dienstknechten zeiden tot hem: Wilt gij dan, dat wij heengaan en datzelve vergaderen?
29 Maar hij zeide: Neen, opdat gij, het onkruid vergaderende, ook mogelijk met hetzelve de tarwe niet uittrekt.
30 Laat ze beiden te zamen opwassen tot den oogst, en in den tijd des oogstes zal ik tot de maaiers zeggen: Vergadert eerst dat onkruid, en bindt het in busselen, om hetzelve te verbranden; maar brengt de tarwe samen in mijn schuur.
31 Een andere gelijkenis heeft Hij hun voorgesteld, zeggende: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan het mosterdzaad, hetwelk een mens heeft genomen en in zijn akker gezaaid;
32 Hetwelk wel het minste is onder al de zaden, maar wanneer het opgewassen is, dan is 't het meeste van de moeskruiden, en het wordt een boom, alzo dat de vogelen des hemels komen en nestelen in zijn takken.
33 Een andere gelijkenis sprak Hij tot hen, zeggende: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een zuurdesem, welken een vrouw nam en verborg in drie maten meels, totdat het geheel gezuurd was.
34 Al deze dingen heeft Jezus tot de scharen gesproken door gelijkenissen, en zonder gelijkenis sprak Hij tot hen niet.
35 Opdat vervuld zou worden, wat gesproken is door den profeet, zeggende: Ik zal Mijn mond opendoen door gelijkenissen; Ik zal voortbrengen dingen, die verborgen waren van de grondlegging der wereld.
36 Toen nu Jezus de scharen van Zich gelaten had, ging Hij naar huis. En Zijn discipelen kwamen tot Hem, zeggende: Verklaar ons de gelijkenis van het onkruid des akkers.
37 En Hij, antwoordende, zeide tot hen: Die het goede zaad zaait, is de Zoon des mensen;
38 En de akker is de wereld; en het goede zaad, zijn de kinderen des Koninkrijks; en het onkruid zijn de kinderen des bozen;
39 En de vijand, die hetzelve gezaaid heeft, is de duivel; en de oogst is de voleinding der wereld; en de maaiers zijn de engelen.
40 Gelijkerwijs dan het onkruid vergaderd, en met vuur verbrand wordt, alzo zal het ook zijn in de voleinding dezer wereld.
41 De Zoon des mensen zal Zijn engelen uitzenden, en zij zullen uit Zijn Koninkrijk vergaderen al de ergernissen, en degenen, die de ongerechtigheid doen;
42 En zullen dezelve in den vurigen oven werpen; daar zal wening zijn en knersing der tanden.
43 Dan zullen de rechtvaardigen blinken, gelijk de zon, in het Koninkrijk huns Vaders. Die oren heeft om te horen, die hore.
44 Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een schat, in den akker verborgen, welken een mens gevonden hebbende, verborg dien, en van blijdschap over denzelven, gaat hij heen, en verkoopt al wat hij heeft, en koopt dienzelven akker.
45 Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een koopman, die schone paarlen zoekt;
46 Dewelke, hebbende een parel van grote waarde gevonden, ging heen en verkocht al wat hij had, en kocht dezelve.
47 Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een net, geworpen in de zee, en dat allerlei soorten van vissen samenbrengt;
48 Hetwelk, wanneer het vol geworden is, de vissers aan den oever optrekken, en nederzittende, lezen het goede uit in hun vaten, maar het kwade werpen zij weg.
49 Alzo zal het in de voleinding der eeuwen wezen; de engelen zullen uitgaan, en de bozen uit het midden der rechtvaardigen afscheiden;

50 En zullen dezelve in den vurigen oven werpen; daar zal zijn wening en knersing der tanden.
51 En Jezus zeide tot hen: Hebt gij dit alles verstaan? Zij zeiden tot Hem: Ja, Heere!
52 En Hij zeide tot hen: Daarom, een iegelijk Schriftgeleerde, in het Koninkrijk der hemelen onderwezen, is gelijk aan een heer des huizes, die uit zijn schat nieuwe en oude dingen voortbrengt.
53 En het is geschied, als Jezus deze gelijkenissen geeindigd had, vertrok Hij van daar.
54 En gekomen zijnde in Zijn vaderland, leerde Hij hen in hun synagoge, zodat zij zich ontzetten, en zeiden: Van waar komt Dezen die wijsheid en die krachten?
55 Is Deze niet de Zoon des timmermans? en is Zijn moeder niet genaamd Maria, en Zijn broeders Jakobus en Joses, en Simon en Judas?
56 En Zijn zusters, zijn zij niet allen bij ons? Van waar komt dan Dezen dit alles?
57 En zij werden aan Hem geergerd. Maar Jezus zeide tot hen: Een profeet is niet ongeeerd, dan in zijn vaderland, en in zijn huis.
58 En Hij heeft aldaar niet vele krachten gedaan, vanwege hun ongeloof.

**14**

1 Te dierzelfder tijd hoorde Herodes, de viervorst, het gerucht van Jezus;
2 En zeide tot zijn knechten: Deze is Johannes de Doper; hij is opgewekt van de doden, en daarom werken die krachten in Hem.
3 Want Herodes had Johannes gevangen genomen, en hem gebonden, en in den kerker gezet, om Herodias' wil, de huisvrouw van Filippus, zijn broeder.
4 Want Johannes zeide tot hem: Het is u niet geoorloofd haar te hebben.
5 En willende hem doden, vreesde hij het volk, omdat zij hem hielden voor een profeet.
6 Maar als de dag der geboorte van Herodes gehouden werd, danste de dochter van Herodias in het midden van hen, en zij behaagde aan Herodes.
7 Waarom hij haar met ede beloofde te geven, wat zij ook zou eisen.
8 En zij, te voren onderricht zijnde van haar moeder, zeide: Geef mij hier in een schotel het hoofd van Johannes den Doper.
9 En de koning werd bedroefd; doch om de eden, en degenen, die met hem aanzaten, gebood hij, dat het haar zou gegeven worden;
10 En zond heen, en onthoofdde Johannes in den kerker.
11 En zijn hoofd werd gebracht in een schotel, en het dochtertje gegeven; en zij droeg het tot haar moeder.
12 En zijn discipelen kwamen, en namen het lichaam weg, en begroeven hetzelve; en gingen en boodschapten het Jezus.
13 En als Jezus dit hoorde, vertrok Hij van daar te scheep, naar een woeste plaats alleen; en de scharen, dat horende, zijn Hem te voet gevolgd uit de steden.
14 En Jezus uitgaande, zag een grote schare, en werd innerlijk met ontferming over hen bewogen, en genas hun kranken.
15 En als het nu avond werd, kwamen Zijn discipelen tot Hem, zeggende: Deze plaats is woest, en de tijd is nu voorbijgegaan; laat de scharen van U, opdat zij heengaan in de vlekken en zichzelven spijze kopen.
16 Maar Jezus zeide tot hen: Het is hun niet van node heen te gaan, geeft gij hun te eten.
17 Doch zij zeiden tot Hem: Wij hebben hier niet, dan vijf broden en twee vissen.
18 En Hij zeide: Brengt Mij dezelve hier.
19 En Hij beval de scharen neder te zitten op het gras, en nam de vijf broden en de twee vissen, en opwaarts ziende naar den hemel, zegende dezelve; en als Hij ze gebroken had, gaf Hij de broden den discipelen, en de discipelen aan de scharen.
20 En zij aten allen en werden verzadigd, en zij namen op, het overschot der brokken, twaalf volle korven.
21 Die nu gegeten hadden, waren omtrent vijf duizend mannen, zonder de vrouwen en kinderen.
22 En terstond dwong Jezus Zijn discipelen in het schip te gaan, en voor Hem af te varen naar de andere zijde, terwijl Hij de scharen van Zich zou laten.
23 En als Hij nu de scharen van Zich gelaten had, klom Hij op den berg alleen, om te bidden. En als het nu avond was geworden, zo was Hij daar alleen.
24 En het schip was nu midden in de zee, zijnde in nood van de baren; want de wind was hun tegen.
25 Maar ter vierde wake des nachts kwam Jezus af tot hen, wandelende op de zee.
26 En de discipelen, ziende Hem op de zee wandelen, werden ontroerd, zeggende: Het is een spooksel! En zij schreeuwden van vreze.
27 Maar terstond sprak hen Jezus aan, zeggende: Zijt goedsmoeds, Ik ben het, vreest niet.
28 En Petrus antwoordde Hem, en zeide: Heere! indien Gij het zijt, zo gebied mij tot U te komen op het water.
29 En Hij zeide: Kom. En Petrus klom neder van het schip, en wandelde op het water, om tot Jezus te komen.

30 Maar ziende den sterken wind, werd hij bevreesd, en als hij begon neder te zinken, riep hij, zeggende: Heere, behoud mij!
31 En Jezus, terstond de hand uitstekende, greep hem aan, en zeide tot hem: Gij kleingelovige! waarom hebt gij gewankeld?
32 En als zij in het schip geklommen waren, stilde de wind.
33 Die nu in het schip waren, kwamen en aanbaden Hem, zeggende: Waarlijk, Gij zijt Gods Zoon!
34 En overgevaren zijnde, kwamen zij in het land Gennesaret.
35 En als de mannen van die plaats Hem werden kennende, zonden zij in dat gehele omliggende land, en brachten tot Hem allen, die kwalijk gesteld waren;
36 En baden Hem, dat zij alleenlijk den zoom Zijns kleeds zouden mogen aanraken; en zovelen als Hem aanraakten, werden gezond.

**15**

1 Toen kwamen tot Jezus enige Schriftgeleerden en Farizeen, die van Jeruzalem waren, zeggende:
2 Waarom overtreden Uw discipelen de inzetting der ouden? Want zij wassen hun handen niet, wanneer zij brood zullen eten.
3 Maar Hij, antwoordende, zeide tot hen: Waarom overtreedt ook gij het gebod Gods, door uw inzetting?
4 Want God heeft geboden, zeggende: Eert uw vader en moeder, en: Wie vader of moeder vloekt, die zal den dood sterven.
5 Maar gij zegt: Zo wie tot vader of moeder zal zeggen: Het is een gave, zo wat u van mij zou kunnen ten nutte komen; en zijn vader of zijn moeder geenszins zal eren, die voldoet.
6 En gij hebt alzo Gods gebod krachteloos gemaakt door uw inzetting.
7 Gij geveinsden! Wel heeft Jesaja van u geprofeteerd, zeggende:
8 Dit volk genaakt Mij met hun mond, en eert Mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van Mij;
9 Doch tevergeefs eren zij Mij, lerende leringen, die geboden van mensen zijn.
10 En als Hij de schare tot Zich geroepen had, zeide Hij tot hen: Hoort en verstaat.
11 Hetgeen ten monde ingaat, ontreinigt den mens niet; maar hetgeen ten monde uitgaat, dat ontreinigt den mens.
12 Toen kwamen Zijn discipelen tot Hem, en zeiden tot Hem: Weet Gij wel, dat de Farizeen deze rede horende, geergerd zijn geweest?
13 Maar Hij, antwoordende zeide: Alle plant, die Mijn hemelse Vader niet geplant heeft, zal uitgeroeid worden.
14 Laat hen varen; zij zijn blinde leidslieden der blinden. Indien nu de blinde den blinde leidt, zo zullen zij beiden in den gracht vallen.
15 En Petrus, antwoordende, zeide tot Hem: Verklaar ons deze gelijkenis.
16 Maar Jezus zeide: Zijt ook gijlieden alsnog onwetende?
17 Verstaat gij nog niet, dat al wat ten monde ingaat, in den buik komt, en in de heimelijkheid wordt uitgeworpen?
18 Maar die dingen, die ten monde uitgaan, komen voort uit het hart, en dezelve ontreinigen den mens.
19 Want uit het hart komen voort boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valse getuigenissen, lasteringen.
20 Deze dingen zijn het, die den mens ontreinigen; maar het eten met ongewassen handen ontreinigt den mens niet.
21 En Jezus van daar gaande, vertrok naar de delen van Tyrus en Sidon.
22 En ziet, een Kananese vrouw, uit die landpalen komende, riep tot Hem, zeggende: Heere! Gij Zone Davids, ontferm U mijner! mijn dochter is deerlijk van den duivel bezeten.
23 Doch Hij antwoordde haar niet een woord. En Zijn discipelen, tot Hem komende, baden Hem, zeggende: Laat haar van U; want zij roept ons na.
24 Maar Hij, antwoordende, zeide: Ik ben niet gezonden, dan tot de verloren schapen van het huis Israels.
25 En zij kwam en aanbad Hem, zeggende: Heere, help mij!
26 Doch Hij antwoordde en zeide: Het is niet betamelijk het brood der kinderen te nemen, en den hondekens voor te werpen.
27 En zij zeide: Ja, Heere! doch de hondekens eten ook van de brokjes die er vallen van de tafel van hun heren.
28 Toen antwoordde Jezus, en zeide tot haar: O vrouw! groot is uw geloof; u geschiede, gelijk gij wilt. En haar dochter werd gezond van diezelfde ure.

29 En Jezus, van daar vertrekkende, kwam aan de zee van Galilea, en klom op den berg, en zat daar neder.
30 En vele scharen zijn tot Hem gekomen, hebbende bij zich kreupelen, blinden, stommen, lammen, en vele anderen, en wierpen ze voor de voeten van Jezus; en Hij genas dezelve.
31 Alzo dat de scharen zich verwonderden, ziende de stommen sprekende, de lammen gezond, de kreupelen wandelende, en de blinden ziende; en zij verheerlijkten den God Israels.
32 En Jezus, Zijn discipelen tot Zich geroepen hebbende, zeide: Ik word innerlijk met ontferming bewogen over de schare, omdat zij nu drie dagen bij Mij gebleven zijn, en hebben niet wat zij eten zouden; en Ik wil hen niet nuchteren van Mij laten, opdat zij op den weg niet bezwijken.
33 En Zijn discipelen zeiden tot Hem: Van waar zullen wij zovele broden in de woestijn bekomen, dat wij zulk een grote schare zouden verzadigen?
34 En Jezus zeide tot hen: Hoevele broden hebt gij? Zij zeiden: Zeven, en weinige visjes.
35 En Hij gebood den scharen neder te zitten op de aarde.
36 En Hij nam de zeven broden en de vissen, en als Hij gedankt had, brak Hij ze, en gaf ze Zijn discipelen; en de discipelen gaven ze aan de schare.
37 En zij aten allen en werden verzadigd, en zij namen op, het overschot der brokken, zeven volle manden.
38 En die daar gegeten hadden, waren vier duizend mannen, zonder de vrouwen en kinderen.
39 En de scharen van Zich gelaten hebbende, ging Hij in het schip, en kwam in de landpalen van Magdala.

**16**

1 En de Farizeen en Sadduceen tot Hem gekomen zijnde, en Hem verzoekende, begeerden van Hem, dat Hij hun een teken uit den hemel zou tonen.
2 Maar Hij antwoordde, en zeide tot hen: Als het avond geworden is, zegt gij: Schoon weder; want de hemel is rood;
3 En des morgens: Heden onweder; want de hemel is droevig rood. Gij geveinsden! het aanschijn des hemels weet gij wel te onderscheiden, en kunt gij de tekenen der tijden niet onderscheiden?
4 Het boos en overspelig geslacht verzoekt een teken; en hun zal geen teken gegeven worden, dan het teken van Jona, den profeet. En hen verlatende, ging Hij weg.
5 En als Zijn discipelen op de andere zijde gekomen waren, hadden zij vergeten broden mede te nemen.
6 En Jezus zeide tot hen: Ziet toe, en wacht u van den zuurdesem der Farizeen en Sadduceen.
7 En zij overlegden bij zichzelven, zeggende: Het is omdat wij geen broden mede genomen hebben.
8 En Jezus, dat wetende, zeide tot hen: Wat overlegt gij bij uzelven, gij kleingelovigen! dat gij geen broden mede genomen hebt?
9 Verstaat gij nog niet? en gedenkt gij niet aan de vijf broden der vijf duizend mannen; en hoevele korven gij opnaamt?
10 Noch aan de zeven broden der vier duizend mannen, en hoevele manden gij opnaamt?
11 Hoe verstaat gij niet, dat Ik u van geen brood gesproken heb, als Ik zeide, dat gij u wachten zoudt van den zuurdesem der Farizeen en Sadduceen.
12 Toen verstonden zij, dat Hij niet gezegd had, dat zij zich wachten zouden van den zuurdesem des broods, maar van de leer der Farizeen en Sadduceen.
13 Als nu Jezus gekomen was in de delen van Cesarea Filippi, vraagde Hij Zijn discipelen, zeggende: Wie zeggen de mensen, dat Ik, de Zoon des mensen, ben?
14 En zij zeiden: Sommigen: Johannes de Doper; en anderen: Elias; en anderen: Jeremia of een van de profeten.
15 Hij zeide tot hen: Maar gij, wie zegt gij, dat Ik ben?
16 En Simon Petrus, antwoordende, zeide: Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods.
17 En Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Zalig zijt gij, Simon, Bar-jona! want vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar Mijn Vader, Die in de hemelen is.
18 En Ik zeg u ook, dat gij zijt Petrus, en op deze petra zal Ik Mijn gemeente bouwen, en de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen.
19 En Ik zal u geven de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen; en zo wat gij zult binden op de aarde, zal in de hemelen gebonden zijn; en zo wat gij ontbinden zult op de aarde, zal in de hemelen ontbonden zijn.
20 Toen verbood Hij Zijn discipelen, dat zij iemand zeggen zouden, dat Hij was Jezus, de Christus.
21 Van toen aan begon Jezus Zijn discipelen te vertonen, dat Hij moest heengaan naar Jeruzalem, en veel lijden van de ouderlingen, en overpriesteren, en Schriftgeleerden, en gedood worden, en ten derden dage opgewekt worden.
22 En Petrus, Hem tot zich genomen hebbende, begon Hem te bestraffen, zeggende: Heere, wees U genadig! dit zal U geenszins geschieden.
23 Maar Hij, Zich omkerende, zeide tot Petrus: Ga weg achter Mij, satanas! gij zijt Mij een aanstoot, want gij verzint niet de dingen, die Gods zijn, maar die der mensen zijn.
24 Toen zeide Jezus tot Zijn discipelen: Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelven, en neme zijn kruis op, en volge Mij.
25 Want zo wie zijn leven zal willen behouden, die zal hetzelve verliezen; maar zo wie zijn leven verliezen zal, om Mijnentwil, die zal hetzelve vinden.

26 Want wat baat het een mens, zo hij de gehele wereld gewint, en lijdt schade zijner ziel? Of wat zal een mens geven, tot lossing van zijn ziel?
27 Want de Zoon des mensen zal komen in de heerlijkheid Zijns Vaders, met Zijn engelen, en alsdan zal Hij een iegelijk vergelden naar zijn doen.
28 Voorwaar zeg Ik u: Er zijn sommigen van die hier staan, dewelke den dood niet smaken zullen, totdat zij den Zoon des mensen zullen hebben zien komen in Zijn Koninkrijk.

**17**

1 En na zes dagen nam Jezus met Zich Petrus, en Jakobus, en Johannes, zijn broeder, en bracht hen op een hogen berg alleen.
2 En Hij werd voor hen veranderd van gedaante; en Zijn aangezicht blonk gelijk de zon, en Zijn klederen werden wit gelijk het licht.
3 En ziet, van hen werden gezien Mozes en Elias, met Hem samensprekende.
4 En Petrus, antwoordende, zeide tot Jezus: Heere! het is goed, dat wij hier zijn; zo Gij wilt, laat ons hier drie tabernakelen maken, voor U een, en voor Mozes een, en een voor Elias.
5 Terwijl hij nog sprak, ziet, een luchtige wolk heeft hen overschaduwd; en ziet, een stem uit de wolk, zeggende: Deze is Mijn geliefde Zoon, in Denwelken Ik Mijn welbehagen heb; hoort Hem!
6 En de discipelen, dit horende, vielen op hun aangezicht, en werden zeer bevreesd.
7 En Jezus, bij hen komende, raakte hen aan, en zeide: Staat op en vreest niet.
8 En hun ogen opheffende, zagen zij niemand, dan Jezus alleen.
9 En als zij van den berg afkwamen, gebood hun Jezus, zeggende: Zegt niemand dit gezicht, totdat de Zoon des mensen zal opgestaan zijn uit de doden.
10 En Zijn discipelen vraagden Hem, zeggende: Wat zeggen dan de Schriftgeleerden, dat Elias eerst moet komen?
11 Doch Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Elias zal wel eerst komen, en alles weder oprichten.
12 Maar Ik zeg u, dat Elias nu gekomen is, en zij hebben hem niet gekend; doch zij hebben aan hem gedaan, al wat zij hebben gewild; alzo zal ook de Zoon des mensen van hen lijden.
13 Toen verstonden de discipelen dat Hij hun van Johannes de Doper gesproken had.
14 En als zij bij de schare gekomen waren, kwam tot Hem een mens, vallende voor Hem op de knieen, en zeggende:
15 Heere! ontferm U over mijn zoon; want hij is maanziek, en is in zwaar lijden; want menigmaal valt hij in het vuur, en menigmaal in het water.
16 En ik heb hem tot Uw discipelen gebracht, en zij hebben hem niet kunnen genezen.
17 En Jezus, antwoordende, zeide: O, ongelovig en verkeerd geslacht, hoe lang zal Ik nog met ulieden zijn, hoe lang zal Ik u nog verdragen? Brengt hem Mij hier.
18 En Jezus bestrafte hem, en de duivel ging van hem uit, en het kind werd genezen van die ure af.
19 Toen kwamen de discipelen tot Jezus alleen, en zeiden: Waarom hebben wij hem niet kunnen uitwerpen?
20 En Jezus zeide tot hen: Om uws ongeloofs wil; want voorwaar zeg Ik u: Zo gij een geloof hadt als een mosterdzaad, gij zoudt tot dezen berg zeggen: Ga heen van hier derwaarts, en hij zal heengaan; en niets zal u onmogelijk zijn.
21 Maar dit geslacht vaart niet uit, dan door bidden en vasten.
22 En als zij in Galilea verkeerden, zeide Jezus tot hen: De Zoon des mensen zal overgeleverd worden in de handen der mensen;
23 En zij zullen Hem doden, en ten derden dage zal Hij opgewekt worden. En zij werden zeer bedroefd.
24 En als zij te Kapernaum ingekomen waren, gingen tot Petrus die de didrachmen ontvingen, en zeiden: Uw Meester, betaalt Hij de didrachmen niet?
25 Hij zeide: Ja. En toen hij in huis gekomen was, voorkwam hem Jezus, zeggende: Wat dunkt u, Simon! de koningen der aarde, van wie nemen zij tollen of schatting, van hun zonen, of van de vreemden?
26 Petrus zeide tot Hem: Van de vreemden. Jezus zeide tot hem: Zo zijn dan de zonen vrij.

27 Maar opdat wij hun geen aanstoot geven, ga heen naar de zee, werp den angel uit, en den eersten vis, die opkomt, neem, en zijn mond geopend hebbende, zult gij een stater vinden; neem dien, en geef hem aan hen voor Mij en u.

**18**

1 Te dierzelfder ure kwamen de discipelen tot Jezus, zeggende: Wie is toch de meeste in het Koninkrijk der hemelen?
2 En Jezus een kindeken tot Zich geroepen hebbende, stelde dat in het midden van hen;
3 En zeide: Voorwaar zeg Ik u: Indien gij u niet verandert, en wordt gelijk de kinderkens, zo zult gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins ingaan.
4 Zo wie dan zichzelven zal vernederen, gelijk dit kindeken, deze is de meeste in het Koninkrijk der hemelen.
5 En zo wie zodanig een kindeken ontvangt in Mijn Naam, die ontvangt Mij.
6 Maar zo wie een van deze kleinen, die in Mij geloven, ergert, het ware hem nutter, dat een molensteen aan zijn hals gehangen, en dat hij verzonken ware in de diepte der zee.
7 Wee der wereld van de ergernissen, want het is noodzakelijk, dat de ergernissen komen; doch wee dien mens, door welken de ergernis komt!
8 Indien dan uw hand of uw voet u ergert, houwt ze af en werpt ze van u. Het is u beter, tot het leven in te gaan, kreupel of verminkt zijnde, dan twee handen of twee voeten hebbende, in het eeuwige vuur geworpen te worden.
9 En indien uw oog u ergert, trekt het uit, en werpt het van u. Het is u beter, maar een oog hebbende, tot het leven in te gaan, dan twee ogen hebbende, in het helse vuur geworpen te worden.
10 Ziet toe, dat gij niet een van deze kleinen veracht. Want Ik zeg ulieden, dat hun engelen, in de hemelen, altijd zien het aangezicht Mijns Vaders, Die in de hemelen is.
11 Want de Zoon des mensen is gekomen om zalig te maken, dat verloren was.
12 Wat dunkt u, indien enig mens honderd schapen had, en een uit dezelve afgedwaald ware, zal hij niet de negen en negentig laten, en op de bergen heengaande, het afgedwaalde zoeken?
13 En indien het geschiedt, dat hij hetzelve vindt, voorwaar zeg Ik u, dat hij zich meer verblijdt over hetzelve, dan over de negen en negentig, die niet afgedwaald zijn geweest.
14 Alzo is de wil niet, uws Vaders, Die in de hemelen is, dat een van deze kleinen verloren ga.
15 Maar indien uw broeder tegen u gezondigd heeft, ga heen en bestraf hem tussen u en hem alleen; indien hij u hoort, zo hebt gij uw broeder gewonnen.
16 Maar indien hij u niet hoort, zo neem nog een of twee met u; opdat in den mond van twee of drie getuigen alle woord besta.
17 En indien hij denzelven geen gehoor geeft; zo zeg het der gemeente; en indien hij ook der gemeente geen gehoor geeft, zo zij hij u als de heiden en de tollenaar.
18 Voorwaar zeg Ik u: Al wat gij op de aarde binden zult, zal in den hemel gebonden wezen; en al wat gij op de aarde ontbinden zult, zal in den hemel ontbonden wezen.
19 Wederom zeg Ik u: Indien er twee van u samenstemmen op de aarde, over enige zaak, die zij zouden mogen begeren, dat die hun zal geschieden van Mijn Vader, Die in de hemelen is.
20 Want waar twee of drie vergaderd zijn in Mijn Naam, daar ben Ik in het midden van hen.
21 Toen kwam Petrus tot Hem, en zeide: Heere! hoe menigmaal zal mijn broeder tegen mij zondigen, en ik hem vergeven! Tot zevenmaal?
22 Jezus zeide tot hem: Ik zeg u, niet tot zevenmaal, maar tot zeventigmaal zeven maal.
23 Daarom wordt het Koninkrijk der hemelen vergeleken bij een zeker koning, die rekening met zijn dienstknechten houden wilde.
24 Als hij nu begon te rekenen, werd tot hem gebracht een, die hem schuldig was tien duizend talenten.
25 En als hij niet had, om te betalen, beval zijn heer, dat men hem zou verkopen, en zijn vrouw en kinderen, en al wat hij had, en dat de schuld zou betaald worden.
26 De dienstknecht dan, nedervallende, aanbad hem, zeggende: Heer! wees lankmoedig over mij, en ik zal u alles betalen.

27 En de heer van dezen dienstknecht, met barmhartigheid innerlijk bewogen zijnde, heeft hem ontslagen, en de schuld hem kwijtgescholden.
28 Maar dezelve dienstknecht, uitgaande, heeft gevonden een zijner mededienstknechten, die hem honderd penningen schuldig was, en hem aanvattende, greep hem bij de keel, zeggende: Betaal mij, wat gij schuldig zijt.
29 Zijn mededienstknecht dan, nedervallende aan zijn voeten, bad hem, zeggende: Wees lankmoedig over mij, en ik zal u alles betalen.
30 Doch hij wilde niet, maar ging heen, en wierp hem in de gevangenis, totdat hij de schuld zou betaald hebben.
31 Als nu zijn mededienstknechten zagen, hetgeen geschied was, zijn zij zeer bedroefd geworden; en komende, verklaarden zij hunnen heer al wat er geschied was.
32 Toen heeft hem zijn heer tot zich geroepen, en zeide tot hem: Gij boze dienstknecht, al die schuld heb ik u kwijtgescholden, dewijl gij mij gebeden hebt;
33 Behoordet gij ook niet u over uw mededienstknecht te ontfermen, gelijk ik ook mij over u ontfermd heb?
34 En zijn heer, vertoornd zijnde, leverde hem den pijnigers over, totdat hij zou betaald hebben al wat hij hem schuldig was.
35 Alzo zal ook Mijn hemelse Vader u doen, indien gij niet van harte vergeeft een iegelijk zijn broeder zijn misdaden.

**19**

1 En het geschiedde, toen Jezus deze woorden geeindigd had, dat Hij vertrok van Galilea, en kwam over de Jordaan, in de landpalen van Judea.
2 En vele scharen volgden Hem, en Hij genas ze aldaar.
3 En de Farizeen kwamen tot Hem, verzoekende Hem, en zeggende tot Hem: Is het een mens geoorloofd zijn vrouw te verlaten, om allerlei oorzaak?
4 Doch Hij, antwoordende, zeide tot hen: Hebt gij niet gelezen, Die van den beginne den mens gemaakt heeft, dat Hij ze gemaakt heeft man en vrouw?
5 En gezegd heeft: Daarom zal een mens vader en moeder verlaten, en zal zijn vrouw aanhangen, en die twee zullen tot een vlees zijn;
6 Alzo dat zij niet meer twee zijn, maar een vlees. Hetgeen dan God samengevoegd heeft, scheide de mens niet.
7 Zij zeiden tot hem: Waarom heeft dan Mozes geboden een scheidbrief te geven en haar te verlaten?
8 Hij zeide tot hen: Mozes heeft vanwege de hardigheid uwer harten u toegelaten uw vrouwen te verlaten; maar van den beginne is het alzo niet geweest.
9 Maar Ik zeg u, dat zo wie zijn vrouw verlaat, anders dan om hoererij, en een andere trouwt, die doet overspel, en die de verlatene trouwt, doet ook overspel.
10 Zijn discipelen zeiden tot Hem: Indien de zaak des mensen met de vrouw alzo staat, zo is het niet oorbaar te trouwen.
11 Doch Hij zeide tot hen: Allen vatten dit woord niet, maar dien het gegeven is.
12 Want er zijn gesnedenen, die uit moeders lijf alzo geboren zijn; en er zijn gesnedenen, die van de mensen gesneden zijn; en er zijn gesnedenen, die zichzelven gesneden hebben, om het Koninkrijk der hemelen. Die dit vatten kan, vatte het.
13 Toen werden kinderkens tot Hem gebracht, opdat Hij de handen hun zou opleggen en bidden; en de discipelen bestraften dezelve.
14 Maar Jezus zeide: Laat af van de kinderkens, en verhindert hen niet tot Mij te komen; want derzulken is het Koninkrijk der hemelen.
15 En als Hij hun de handen opgelegd had, vertrok Hij van daar.
16 En ziet, er kwam een tot Hem, en zeide tot Hem: Goede Meester! wat zal ik goeds doen, opdat ik het eeuwige leven hebbe?
17 En Hij zeide tot hem: Wat noemt gij Mij goed? Niemand is goed dan Een, namelijk God. Doch wilt gij in het leven ingaan, onderhoud de geboden.
18 Hij zeide tot Hem: Welke? En Jezus zeide: Deze: Gij zult niet doden; gij zult geen overspel doen; gij zult niet stelen; gij zult geen valse getuigenis geven;
19 Eer uw vader en moeder; en: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelven.
20 De jongeling zeide tot Hem: Al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jonkheid af; wat ontbreekt mij nog?
21 Jezus zeide tot hem: Zo gij wilt volmaakt zijn, ga heen, verkoop wat gij hebt, en geef het den armen, en gij zult een schat hebben in den hemel; en kom herwaarts, volg Mij.
22 Als nu de jongeling dit woord hoorde, ging hij bedroefd weg; want hij had vele goederen.
23 En Jezus zeide tot Zijn discipelen: Voorwaar, Ik zeg u, dat een rijke bezwaarlijk in het Koninkrijk der hemelen zal ingaan.
24 En wederom zeg Ik u: Het is lichter, dat een kemel ga door het oog van een naald, dan dat een rijke inga in het Koninkrijk Gods.
25 Zijn discipelen nu, dit horende, werden zeer verslagen, zeggende: Wie kan dan zalig worden?
26 En Jezus, hen aanziende, zeide tot hen: Bij de mensen is dat onmogelijk, maar bij God zijn alle dingen mogelijk.

27 Toen antwoordde Petrus, en zeide tot Hem: Zie, wij hebben alles verlaten, en zijn U gevolgd, wat zal ons dan geworden?
28 En Jezus zeide tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, dat gij, die Mij gevolgd zijt, in de wedergeboorte, wanneer de Zoon des mensen zal gezeten zijn op den troon Zijner heerlijkheid, dat gij ook zult zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israels.
29 En zo wie zal verlaten hebben, huizen, of broeders, of zusters, of vader, of moeder, of vrouw, of kinderen, of akkers, om Mijns Naams wil, die zal honderdvoud ontvangen, en het eeuwige leven beerven.
30 Maar vele eersten zullen de laatsten zijn, en vele laatsten de eersten.

**20**

1 Want het Koninkrijk der hemelen is gelijk een heer des huizes, die met den morgenstond uitging, om arbeiders te huren in zijn wijngaard.
2 En als hij met de arbeiders eens geworden was, voor een penning des daags, zond hij hen heen in zijn wijngaard.
3 En uitgegaan zijnde omtrent de derde ure, zag hij anderen, ledig staande op de markt.
4 En hij zeide tot dezelve: Gaat ook gij heen in den wijngaard, en zo wat recht is, zal ik u geven. En zij gingen.
5 Wederom uitgegaan zijnde omtrent de zesde en negende ure, deed hij desgelijks.
6 En uitgegaan zijnde omtrent de elfde ure, vond hij anderen ledig staande, en zeide tot hen: Wat staat gij hier den gehelen dag ledig?
7 Zij zeiden tot hem: Omdat ons niemand gehuurd heeft. Hij zeide tot hen: Gaat ook gij heen in den wijngaard, en zo wat recht is, zult gij ontvangen.
8 Als het nu avond geworden was, zeide de heer des wijngaards, tot zijn rentmeester: Roep de arbeiders, en geef hun het loon, beginnende van de laatsten tot de eersten.
9 En als zij kwamen, die ter elfder ure gehuurd waren, ontvingen zij ieder een penning.
10 En de eersten komende, meenden, dat zij meer ontvangen zouden; en zij zelven ontvingen ook elk een penning.
11 En dien ontvangen hebbende, murmureerden zij tegen den heer des huizes,
12 Zeggende: Deze laatsten hebben maar een uur gearbeid, en gij hebt ze ons gelijk gemaakt, die den last des daags en de hitte gedragen hebben.
13 Doch hij, antwoordende, zeide tot een van hen: Vriend! ik doe u geen onrecht; zijt gij niet met mij eens geworden voor een penning?
14 Neem het uwe en ga heen. Ik wil dezen laatsten ook geven, gelijk als u.
15 Of is het mij niet geoorloofd, te doen met het mijne, wat ik wil? Of is uw oog boos, omdat ik goed ben?
16 Alzo zullen de laatsten de eersten zijn, en de eersten de laatsten; want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren.
17 En Jezus, opgaande naar Jeruzalem, nam tot Zich de twaalf discipelen alleen op den weg, en zeide tot hen:
18 Ziet, wij gaan op naar Jeruzalem, en de Zoon des mensen zal den overpriesteren en Schriftgeleerden overgeleverd worden, en zij zullen Hem ter dood veroordelen;
19 En zij zullen Hem den heidenen overleveren, om Hem te bespotten en te geselen, en te kruisigen; en ten derden dage zal Hij weder opstaan.
20 Toen kwam de moeder der zonen van Zebedeus tot Hem met haar zonen, Hem aanbiddende, en begerende wat van Hem.
21 En Hij zeide tot haar: Wat wilt gij? Zij zeide tot Hem: Zeg, dat deze mijn twee zonen zitten mogen, de een tot Uw rechter-, en de ander tot Uw linker hand in Uw Koninkrijk.
22 Maar Jezus antwoordde en zeide: Gijlieden weet niet wat gij begeert; kunt gij den drinkbeker drinken, dien Ik drinken zal, en met den doop gedoopt worden, waarmede Ik gedoopt worde? Zij zeiden tot Hem: Wij kunnen.
23 En Hij zeide tot hen: Mijn drinkbeker zult gij wel drinken, en met den doop, waarmede Ik gedoopt worde, zult gij gedoopt worden; maar het zitten tot Mijn rechter-, en tot Mijn linker hand, staat bij Mij niet te geven, maar het zal gegeven worden dien het bereid is van Mijn Vader.
24 En als de andere tien dat hoorden, namen zij het zeer kwalijk van de twee broeders.
25 En als Jezus hen tot Zich geroepen had, zeide Hij: Gij weet, dat de oversten der volken heerschappij voeren over hen, en de groten gebruiken macht over hen.
26 Doch alzo zal het onder u niet zijn; maar zo wie onder u zal willen groot worden, die zij uw dienaar;

27 En zo wie onder u zal willen de eerste zijn, die zij uw dienstknecht.
28 Gelijk de Zoon des mensen niet is gekomen om gediend te worden, maar om te dienen, en Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen.
29 En als zij van Jericho uitgingen, is Hem een grote schare gevolgd.
30 En ziet, twee blinden, zittende aan den weg, als zij hoorden, dat Jezus voorbijging, riepen, zeggende: Heere, Gij Zone Davids! ontferm U onzer.
31 En de schare bestrafte hen, opdat zij zwijgen zouden; maar zij riepen te meer, zeggende: Ontferm U onzer, Heere, Gij Zone Davids!
32 En Jezus, stil staande, riep hen en zeide: Wat wilt gij, dat Ik u doe?
33 Zij zeiden tot Hem: Heere! dat onze ogen geopend worden.
34 En Jezus, innerlijk bewogen zijnde met barmhartigheid, raakte hun ogen aan; en terstond werden hun ogen ziende, en zij volgden Hem.

**21**

1 En als zij nu Jeruzalem genaakten, en gekomen waren te Beth-fage, aan den Olijfberg, toen zond Jezus twee discipelen, zeggende tot hen:
2 Gaat heen in het vlek, dat tegen u over ligt, en gij zult terstond een ezelin gebonden vinden, en een veulen met haar; ontbindt ze, en brengt ze tot Mij.
3 En indien u iemand iets zegt, zo zult gij zeggen, dat de Heere deze van node heeft, en hij zal ze terstond zenden.
4 Dit alles nu is geschied, opdat vervuld worde, hetgeen gesproken is door den profeet, zeggende:
5 Zegt der dochter Sions: Zie, uw Koning komt tot u, zachtmoedig en gezeten op een ezelin en een veulen, zijnde een jong ener jukdragende ezelin.
6 En de discipelen heengegaan zijnde, en gedaan hebbende, gelijk Jezus hun bevolen had,
7 Brachten de ezelin en het veulen, en leiden hun klederen op dezelve, en zetten Hem daarop.
8 En de meeste schare spreidden hun klederen op den weg, en anderen hieuwen takken van de bomen, en spreidden ze op den weg.
9 En de scharen, die voorgingen en die volgden, riepen, zeggende: Hosanna den Zone Davids! Gezegend is Hij, Die komt in den Naam des Heeren! Hosanna in de hoogste hemelen!
10 En als Hij te Jeruzalem inkwam, werd de gehele stad beroerd, zeggende: Wie is Deze?
11 En de scharen zeiden: Deze is Jezus, de Profeet van Nazareth in Galilea.
12 En Jezus ging in den tempel Gods, en dreef uit allen, die verkochten en kochten in den tempel, en keerde om de tafelen der wisselaars, en de zitstoelen dergenen, die de duiven verkochten.
13 En Hij zeide tot hen: Er is geschreven: Mijn huis zal een huis des gebeds genaamd worden; maar gij hebt dat tot een moordenaarskuil gemaakt.
14 En er kwamen blinden en kreupelen tot Hem in den tempel, en Hij genas dezelve.
15 Als nu de overpriesters en Schriftgeleerden zagen de wonderheden, die Hij deed, en de kinderen, roepende in den tempel, en zeggende: Hosanna den Zone Davids! namen zij dat zeer kwalijk;
16 En zeiden tot Hem: Hoort Gij wel, wat dezen zeggen? En Jezus zeide tot hen: Ja; hebt gij nooit gelezen: Uit den mond der jonge kinderen en der zuigelingen hebt Gij U lof toebereid?
17 En hen verlatende, ging Hij van daar uit de stad, naar Bethanie, en overnachtte aldaar.
18 En des morgens vroeg, als Hij wederkeerde naar de stad, hongerde Hem.
19 En ziende, een vijgeboom aan den weg, ging Hij naar hem toe, en vond niets aan denzelven, dan alleenlijk bladeren; en zeide tot hem: Uit u worde geen vrucht meer in der eeuwigheid! En de vijgeboom verdorde terstond.
20 En de discipelen, dat ziende, verwonderden zich, zeggende: Hoe is de vijgeboom zo terstond verdord?
21 Doch Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Voorwaar zeg Ik u: Indien gij geloof hadt, en niet twijfeldet, gij zoudt niet alleenlijk doen, hetgeen den vijgeboom is geschied; maar indien gij ook tot dezen berg zeidet: Word opgeheven en in de zee geworpen! het zou geschieden.
22 En al wat gij zult begeren in het gebed, gelovende, zult gij ontvangen.
23 En als Hij in den tempel gekomen was, kwamen tot Hem, terwijl Hij leerde, de overpriesters en de ouderlingen des volks, zeggende: Door wat macht doet Gij deze dingen? En Wie heeft U deze macht gegeven?
24 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Ik zal u ook een woord vragen, hetwelk indien gij Mij zult zeggen, zo zal Ik u ook zeggen, door wat macht Ik deze dingen doe.
25 De doop van Johannes, van waar was die, uit den hemel, of uit de mensen? En zij overlegden bij zichzelven en zeiden: Indien wij zeggen: Uit den hemel; zo zal Hij ons zeggen: Waarom hebt gij hem dan niet geloofd?

26 En indien wij zeggen: Uit de mensen: zo vrezen wij de schare; want zij houden allen Johannes voor een profeet.
27 En zij, Jezus antwoordende, zeiden: Wij weten het niet. En Hij zeide tot hen: Zo zeg Ik u ook niet, door wat macht Ik dit doe.
28 Maar wat dunkt u? Een mens had twee zonen, en gaande tot den eersten, zeide: Zoon! ga heen, werk heden in mijn wijngaard.
29 Doch hij antwoordde en zeide: Ik wil niet; en daarna berouw hebbende, ging hij heen.
30 En gaande tot den tweeden, zeide desgelijks, en deze antwoordde en zeide: Ik ga, heer! en hij ging niet.
31 Wie van deze twee heeft den wil des vaders gedaan? Zij zeiden tot Hem: De eerste. Jezus zeide tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, dat de tollenaars en de hoeren u voorgaan in het Koninkrijk Gods.
32 Want Johannes is tot u gekomen in den weg der gerechtigheid, en gij hebt hem niet geloofd; maar de tollenaars en de hoeren hebben hem geloofd; doch gij, zulks ziende, hebt daarna geen berouw gehad, om hem te geloven.
33 Hoort een andere gelijkenis. Er was een heer des huizes, die een wijngaard plantte, en zette een tuin daarom, en groef een wijnpersbak daarin, en bouwde een toren, en verhuurde dien den landlieden, en reisde buiten 's lands.
34 Toen nu de tijd der vruchten genaakte, zond hij zijn dienstknechten tot de landlieden, om zijn vruchten te ontvangen.
35 En de landlieden, nemende zijn dienstknechten, hebben den een geslagen, en den anderen gedood, en den derden gestenigd.
36 Wederom zond hij andere dienstknechten, meer in getal dan de eersten, en zij deden hun desgelijks.
37 En ten laatste zond hij tot hen zijn zoon, zeggende: Zij zullen mijn zoon ontzien.
38 Maar de landlieden, den zoon ziende, zeiden onder elkander: Deze is de erfgenaam, komt, laat ons hem doden, en zijn erfenis aan ons behouden.
39 En hem nemende, wierpen zij hem uit, buiten den wijngaard, en doodden hem.
40 Wanneer dan de heer des wijngaards komen zal, wat zal hij dien landlieden doen?
41 Zij zeiden tot hem: Hij zal den kwaden een kwaden dood aandoen, en zal den wijngaard aan andere landlieden verhuren, die hem de vruchten op haar tijden zullen geven.
42 Jezus zeide tot hen: Hebt gij nooit gelezen in de Schriften: De steen, dien de bouwlieden verworpen hebben, deze is geworden tot een hoofd des hoeks; van den Heere is dit geschied, en het is wonderlijk in onze ogen?
43 Daarom zeg Ik ulieden, dat het Koninkrijk Gods van u zal weggenomen worden, en een volk gegeven, dat zijn vruchten voortbrengt.
44 En wie op dezen steen valt, die zal verpletterd worden; en op wien hij valt, dien zal hij vermorzelen.
45 En als de overpriesters en Farizeen deze Zijn gelijkenissen hoorden, verstonden zij, dat Hij van hen sprak.
46 En zoekende Hem te vangen, vreesden zij de scharen, dewijl deze Hem hielden voor een profeet.

**22**

1 En Jezus, antwoordende, sprak tot hen wederom door gelijkenissen, zeggende:
2 Het Koninkrijk der hemelen is gelijk een zeker koning, die zijn zoon een bruiloft bereid had;
3 En zond zijn dienstknechten uit, om de genoden ter bruiloft te roepen; en zij wilden niet komen.
4 Wederom zond hij andere dienstknechten uit, zeggende: Zegt den genoden: Ziet, ik heb mijn middagmaal bereid; mijn ossen, en de gemeste beesten zijn geslacht, en alle dingen zijn gereed; komt tot de bruiloft.
5 Maar zij, zulks niet achtende, zijn heengegaan, deze tot zijn akker, gene tot zijn koopmanschap.
6 En de anderen grepen zijn dienstknechten, deden hun smaadheid aan, en doodden hen.
7 Als nu de koning dat hoorde, werd hij toornig, en zijn krijgsheiren zendende, heeft die doodslagers vernield, en hun stad in brand gestoken.
8 Toen zeide hij tot zijn dienstknechten: De bruiloft is wel bereid, doch de genoden waren het niet waardig.
9 Daarom gaat op de uitgangen der wegen, en zovelen als gij er zult vinden, roept ze tot de bruiloft.
10 En dezelve dienstknechten, uitgaande op de wegen, vergaderden allen, die zij vonden, beiden kwaden en goeden; en de bruiloft werd vervuld met aanzittende gasten.
11 En als de koning ingegaan was, om de aanzittende gasten te overzien, zag hij aldaar een mens, niet gekleed zijnde met een bruiloftskleed;
12 En zeide tot hem: Vriend! hoe zijt gij hier ingekomen, geen bruiloftskleed aan hebbende? En hij verstomde.
13 Toen zeide de koning tot de dienaars: Bindt zijn handen en voeten, neemt hem weg, en werpt hem uit in de buitenste duisternis; daar zal zijn wening en knersing der tanden.
14 Want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren.
15 Toen gingen de Farizeen heen, en hielden te zamen raad, hoe zij Hem verstrikken zouden in Zijn rede.
16 En zij zonden uit tot Hem hun discipelen, met de Herodianen, zeggende: Meester! wij weten, dat Gij waarachtig zijt, en den weg Gods in der waarheid leert, en naar niemand vraagt; want Gij ziet den persoon der mensen niet aan;
17 Zeg ons dan: wat dunkt U? Is het geoorloofd, den keizer schatting te geven of niet?
18 Maar Jezus, bekennende hun boosheid, zeide:
19 Gij geveinsden, wat verzoekt gij Mij? Toont Mij de schattingpenning. En zij brachten Hem een penning.
20 En Hij zeide tot hen: Wiens is dit beeld en het opschrift?
21 Zij zeiden tot Hem: Des keizers. Toen zeide Hij tot hen: Geeft dan den keizer, dat des keizers is, en Gode, dat Gods is.
22 En zij, dit horende, verwonderden zich, en Hem verlatende, zijn zij weggegaan.
23 Te dienzelfden dage kwamen tot Hem de Sadduceen, die zeggen, dat er geen opstanding is, en vraagden Hem.
24 Zeggende: Meester! Mozes heeft gezegd: Indien iemand sterft, geen kinderen hebbende, zo zal zijn broeder deszelfs vrouw trouwen, en zijn broeder zaad verwekken.
25 Nu waren er bij ons zeven broeders; en de eerste, een vrouw getrouwd hebbende, stierf; en dewijl hij geen zaad had, zo liet hij zijn vrouw voor zijn broeder.
26 Desgelijks ook de tweede, en de derde, tot den zevende toe.
27 Ten laatste na allen, is ook de vrouw gestorven.
28 In de opstanding dan, wiens vrouw zal zij wezen van die zeven, want zij hebben ze allen gehad?

29 Maar Jezus antwoordde en zeide tot hen: Gij dwaalt, niet wetende de Schriften, noch de kracht Gods.
30 Want in de opstanding nemen zij niet ten huwelijk, noch worden ten huwelijk uitgegeven; maar zij zijn als engelen Gods in den hemel.
31 En wat aangaat de opstanding der doden, hebt gij niet gelezen, hetgeen van God tot ulieden gesproken is, Die daar zegt:
32 Ik ben de God Abrahams, en de God Izaks, en de God Jakobs! God is niet een God der doden, maar der levenden.
33 En de scharen, dit horende, werden verslagen over Zijn leer.
34 En den Farizeen, gehoord hebbende, dat Hij den Sadduceen den mond gestopt had, zijn te zamen bijeenvergaderd.
35 En een uit hen, zijnde een wetgeleerde, heeft gevraagd, Hem verzoekende, en zeggende:
36 Meester! welk is het grote gebod in de wet?
37 En Jezus zeide tot hem: Gij zult liefhebben den Heere, uw God, met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand.
38 Dit is het eerste en het grote gebod.
39 En het tweede aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelven.
40 Aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten.
41 Als nu de Farizeen samenvergaderd waren, vraagde hun Jezus,
42 En zeide: Wat dunkt u van den Christus? Wiens Zoon is Hij? Zij zeiden tot Hem: Davids Zoon.
43 Hij zeide tot hen: Hoe noemt Hem dan David, in den Geest, zijn Heere? zeggende:
44 De Heere heeft gezegd tot Mijn Heere: Zit aan Mijn rechter hand, totdat Ik Uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten.
45 Indien Hem dan David noemt zijn Heere, hoe is Hij zijn Zoon?
46 En niemand kon Hem een woord antwoorden; noch iemand durfde Hem van dien dag aan iets meer vragen.

**23**

1 Toen sprak Jezus tot de scharen en tot Zijn discipelen,
2 Zeggende: De Schriftgeleerden en de Farizeen zijn gezeten op den stoel van Mozes;
3 Daarom, al wat zij u zeggen, dat gij houden zult, houdt dat en doet het; maar doet niet naar hun werken; want zij zeggen het, en doen het niet.
4 Want zij binden lasten, die zwaar zijn en kwalijk om te dragen, en leggen ze op de schouderen der mensen; maar zij willen die met hun vinger niet verroeren.
5 En al hun werken doen zij, om van de mensen gezien te worden; want zij maken hun gedenkcedels breed, en maken de zomen van hun klederen groot.
6 En zij beminnen de vooraanzitting in de maaltijden, en de voorgestoelten in de synagogen;
7 Ook de begroetingen op de markten, en van de mensen genaamd te worden: Rabbi, Rabbi!
8 Doch gij zult niet Rabbi genaamd worden; want Een is uw Meester, namelijk Christus; en gij zijt allen broeders.
9 En gij zult niemand uw vader noemen op de aarde; want Een is uw Vader, namelijk Die in de hemelen is.
10 Noch zult gij meesters genoemd worden; want Een is uw Meester, namelijk Christus.
11 Maar de meeste van u zal uw dienaar zijn.
12 En wie zichzelven verhogen zal, die zal vernederd worden; en wie zichzelven zal vernederen, die zal verhoogd worden.
13 Maar wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeen, gij geveinsden! want gij sluit het Koninkrijk der hemelen voor de mensen, overmits gij daar niet ingaat, noch degenen, die ingaan zouden, laat ingaan.
14 Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeen, gij geveinsden, want gij eet de huizen der weduwen op, en dat onder den schijn van lang te bidden; daarom zult gij te zwaarder oordeel ontvangen.
15 Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeen, gij geveinsden, want gij omreist zee en land, om een Jodengenoot te maken, en als hij het geworden is, zo maakt gij hem een kind der helle, tweemaal meer dan gij zijt.
16 Wee u, gij blinde leidslieden, die zegt: Zo wie gezworen zal hebben bij den tempel, dat is niets; maar zo wie gezworen zal hebben bij het goud des tempels, die is schuldig.
17 Gij dwazen en blinden, want wat is meerder, het goud, of de tempel, die het goud heiligt?
18 En zo wie gezworen zal hebben bij het altaar, dat is niets; maar zo wie gezworen zal hebben bij de gave, die daarop is, die is schuldig.
19 Gij dwazen en blinden, want wat is meerder, de gave, of het altaar, dat de gave heiligt?
20 Daarom wie zweert bij het altaar, die zweert bij hetzelve, en bij al wat daarop is.
21 En wie zweert bij den tempel, die zweert bij denzelven, en bij Dien, Die daarin woont.
22 En wie zweert bij den hemel, die zweert bij den troon Gods, en bij Dien, Die daarop zit.
23 Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeen, gij geveinsden, want gij vertient de munte, en de dille, en den komijn, en gij laat na het zwaarste der wet, namelijk het oordeel, en de barmhartigheid, en het geloof. Deze dingen moest men doen, en de andere niet nalaten.
24 Gij blinde leidslieden, die de mug uitzijgt, en den kemel doorzwelgt.
25 Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeen, gij geveinsden, want gij reinigt het buitenste des drinkbekers, en des schotels, maar van binnen zijn zij vol van roof en onmatigheid.
26 Gij blinde Farizeer, reinig eerst wat binnen in den drinkbeker en den schotel is, opdat ook het buitenste derzelve rein worde.
27 Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeen, gij geveinsden, want gij zijt den witgepleisterden graven gelijk, die van buiten wel schoon schijnen, maar van binnen zijn zij vol doodsbeenderen en alle onreinigheid.
28 Alzo ook schijnt gij wel den mensen van buiten rechtvaardig, maar van binnen zijt gij vol geveinsdheid en ongerechtigheid.

29 Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeen, gij geveinsden, want gij bouwt de graven der profeten op, en versiert de graftekenen der rechtvaardigen;
30 En zegt: Indien wij in de tijden onzer vaderen waren geweest, wij zouden met hen geen gemeenschap gehad hebben aan het bloed der profeten.
31 Aldus getuigt gij tegen uzelven, dat gij kinderen zijt dergenen, die de profeten gedood hebben.
32 Gij dan ook, vervult de mate uwer vaderen!
33 Gij slangen, gij adderengebroedsels! hoe zoudt gij de helse verdoemenis ontvlieden?
34 Daarom ziet, Ik zende tot u profeten, en wijzen, en schriftgeleerden, en uit dezelve zult gij sommigen doden en kruisigen, en sommigen uit dezelve zult gij geselen in uw synagogen, en zult hen vervolgen van stad tot stad;
35 Opdat op u kome al het rechtvaardige bloed, dat vergoten is op de aarde, van het bloed des rechtvaardigen Abels af, tot op het bloed van Zacharia, den zoon van Barachia, welken gij gedood hebt tussen den tempel en het altaar.
36 Voorwaar zeg Ik u: Al deze dingen zullen komen over dit geslacht.
37 Jeruzalem, Jeruzalem! gij, die de profeten doodt, en stenigt, die tot u gezonden zijn! hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkerwijs een hen haar kiekens bijeenvergadert onder de vleugels; en gijlieden hebt niet gewild.
38 Ziet, uw huis wordt u woest gelaten.
39 Want Ik zeg u: Gij zult Mij van nu aan niet zien, totdat gij zeggen zult: Gezegend is Hij, Die komt in den Naam des Heeren!

**24**

1 En Jezus ging uit en vertrok van den tempel; en Zijn discipelen kwamen bij Hem, om Hem de gebouwen des tempels te tonen.
2 En Jezus zeide tot hen: Ziet gij niet al deze dingen? Voorwaar zeg Ik u: Hier zal niet een steen op den anderen steen gelaten worden, die niet afgebroken zal worden.
3 En als Hij op den Olijfberg gezeten was, gingen de discipelen tot Hem alleen, zeggende: Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn, en welk zal het teken zijn van Uw toekomst, en van de voleinding der wereld?
4 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Ziet toe, dat u niemand verleide.
5 Want velen zullen komen onder Mijn Naam, zeggende: Ik ben de Christus; en zij zullen velen verleiden.
6 En gij zult horen van oorlogen, en geruchten van oorlogen; ziet toe, wordt niet verschrikt; want al die dingen moeten geschieden, maar nog is het einde niet.
7 Want het ene volk zal tegen het andere volk opstaan, en het ene koninkrijk tegen het andere koninkrijk; en er zullen zijn hongersnoden, en pestilentien, en aardbevingen in verscheidene plaatsen.
8 Doch al die dingen zijn maar een beginsel der smarten.
9 Alsdan zullen zij u overleveren in verdrukking, en zullen u doden, en gij zult gehaat worden van alle volken, om Mijns Naams wil.
10 En dan zullen er velen geergerd worden, en zullen elkander overleveren, en elkander haten.
11 En vele valse profeten zullen opstaan, en zullen er velen verleiden.
12 En omdat de ongerechtigheid vermenigvuldigd zal worden, zo zal de liefde van velen verkouden.
13 Maar wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden.
14 En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de gehele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken; en dan zal het einde komen.
15 Wanneer gij dan zult zien den gruwel der verwoesting, waarvan gesproken is door Daniel, den profeet, staande in de heilige plaats; die het leest, die merke daarop!
16 Dat alsdan, die in Judea zijn, vlieden op de bergen;
17 Die op het dak is, kome niet af, om iets uit zijn huis weg te nemen;
18 En die op den akker is, kere niet weder terug, om zijn klederen weg te nemen.
19 Maar wee den bevruchten, en den zogenden vrouwen in die dagen!
20 Doch bidt, dat uw vlucht niet geschiede des winters, noch op een sabbat.
21 Want alsdan zal grote verdrukking wezen, hoedanige niet is geweest van het begin der wereld tot nu toe, en ook niet zijn zal.
22 En zo die dagen niet verkort werden, geen vlees zou behouden worden; maar om der uitverkorenen wil zullen die dagen verkort worden.
23 Alsdan, zo iemand tot ulieden zal zeggen: Ziet, hier is de Christus, of daar, gelooft het niet.
24 Want er zullen valse christussen en valse profeten opstaan, en zullen grote tekenen en wonderheden doen, alzo dat zij indien het mogelijk ware ook de uitverkorenen zouden verleiden.
25 Ziet, Ik heb het u voorzegd!
26 Zo zij dan tot u zullen zeggen: Ziet, hij is in de woestijn; gaat niet uit; Ziet, hij is in de binnenkameren; gelooft het niet.
27 Want gelijk de bliksem uitgaat van het oosten, en schijnt tot het westen, alzo zal ook de toekomst van den Zoon des mensen wezen.
28 Want alwaar het dode lichaam zal zijn, daar zullen de arenden vergaderd worden.
29 En terstond na de verdrukking dier dagen, zal de zon verduisterd worden, en de maan zal haar schijnsel niet geven, en de sterren zullen van den hemel vallen, en de krachten der hemelen zullen bewogen worden.

30 En alsdan zal in den hemel verschijnen het teken van den Zoon des mensen; en dan zullen al de geslachten der aarde wenen, en zullen den Zoon des mensen zien, komende op de wolken des hemels, met grote kracht en heerlijkheid.
31 En Hij zal Zijn engelen uitzenden met een bazuin van groot geluid, en zij zullen Zijn uitverkorenen bijeenvergaderen uit de vier winden, van het ene uiterste der hemelen tot het andere uiterste derzelve.
32 En leert van den vijgeboom deze gelijkenis: wanneer zijn tak nu teder wordt, en de bladeren uitspruiten, zo weet gij, dat de zomer nabij is.
33 Alzo ook gijlieden, wanneer gij al deze dingen zult zien, zo weet, dat het nabij is, voor de deur.
34 Voorwaar, Ik zeg u: Dit geslacht zal geenszins voorbijgaan, totdat al deze dingen zullen geschied zijn.
35 De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar Mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan.
36 Doch van dien dag en die ure weet niemand, ook niet de engelen der hemelen, dan Mijn Vader alleen.
37 En gelijk de dagen van Noach waren, alzo zal ook zijn de toekomst van den Zoon des mensen.
38 Want gelijk zij waren in de dagen voor den zondvloed, etende en drinkende, trouwende en ten huwelijk uitgevende, tot den dag toe, in welken Noach in de ark ging;
39 En bekenden het niet, totdat de zondvloed kwam, en hen allen wegnam; alzo zal ook zijn de toekomst van den Zoon des mensen.
40 Alsdan zullen er twee op den akker zijn, de een zal aangenomen, en de ander zal verlaten worden.
41 Er zullen twee vrouwen malen in den molen, de ene zal aangenomen, en de andere zal verlaten worden.
42 Waakt dan; want gij weet niet, in welke ure uw Heere komen zal.
43 Maar weet dit, dat zo de heer des huizes geweten had, in welke nachtwake de dief komen zou, hij zou gewaakt hebben, en zou zijn huis niet hebben laten doorgraven.
44 Daarom, zijt ook gij bereid; want in welke ure gij het niet meent, zal de Zoon des mensen komen.
45 Wie is dan de getrouwe en voorzichtige dienstknecht, denwelken zijn heer over zijn dienstboden gesteld heeft, om hunlieder hun voedsel te geven ter rechter tijd?
46 Zalig is die dienstknecht, welken zijn heer, komende, zal vinden alzo doende.
47 Voorwaar, Ik zeg u, dat hij hem zal zetten over al zijn goederen.
48 Maar zo die kwade dienstknecht in zijn hart zou zeggen: Mijn heer vertoeft te komen;
49 En zou beginnen zijn mededienstknechten te slaan, en te eten en te drinken met de dronkaards;
50 Zo zal de heer van dezen dienstknecht komen ten dage, in welken hij hem niet verwacht, en ter ure, die hij niet weet;
51 En zal hem afscheiden, en zijn deel zetten met de geveinsden; daar zal wening zijn en knersing der tanden.

**25**

1 Alsdan zal het Koninkrijk der hemelen gelijk zijn aan tien maagden, welke haar lampen namen, en gingen uit, den bruidegom tegemoet.
2 En vijf van haar waren wijzen, en vijf waren dwazen.
3 Die dwaas waren, haar lampen nemende, namen geen olie met zich.
4 Maar de wijzen namen olie in haar vaten, met haar lampen.
5 Als nu de bruidegom vertoefde, werden zij allen sluimerig, en vielen in slaap.
6 En ter middernacht geschiedde een geroep: Ziet, de bruidegom komt, gaat uit hem tegemoet!
7 Toen stonden al die maagden op, en bereidden haar lampen.
8 En de dwazen zeiden tot de wijzen: Geeft ons van uw olie; want onze lampen gaan uit.
9 Doch de wijzen antwoordden, zeggende: Geenszins, opdat er misschien voor ons en voor u niet genoeg zij; maar gaat liever tot de verkopers, en koopt voor uzelven.
10 Als zij nu heengingen om te kopen, kwam de bruidegom; en die gereed waren, gingen met hem in tot de bruiloft, en de deur werd gesloten.
11 Daarna kwamen ook de andere maagden, zeggende: Heer, heer, doe ons open!
12 En hij, antwoordende, zeide: Voorwaar zeg ik u: Ik ken u niet.
13 Zo waakt dan; want gij weet den dag niet, noch de ure, in dewelke de Zoon des mensen komen zal.
14 Want het is gelijk een mens, die buiten 's lands reizende, zijn dienstknechten riep, en gaf hun zijn goederen over.
15 En den ene gaf hij vijf talenten, en den ander twee, en den derden een, een iegelijk naar zijn vermogen, en verreisde terstond.
16 Die nu de vijf talenten ontvangen had, ging heen, en handelde daarmede, en won andere vijf talenten.
17 Desgelijks ook die de twee ontvangen had, die won ook andere twee.
18 Maar die het ene ontvangen had, ging heen en groef in de aarde, en verborg het geld zijns heren.
19 En na een langen tijd kwam de heer van dezelve dienstknechten, en hield rekening met hen.
20 En die de vijf talenten ontvangen had, kwam, en bracht tot hem andere vijf talenten, zeggende: Heer, vijf talenten hebt gij mij gegeven; zie, andere vijf talenten heb ik boven dezelve gewonnen.
21 En zijn heer zeide tot hem: Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht! over weinig zijt gij getrouw geweest; over veel zal ik u zetten; ga in, in de vreugde uws heeren.
22 En die de twee talenten ontvangen had, kwam ook tot hem, en zeide: Heer, twee talenten hebt gij mij gegeven; zie, twee andere talenten heb ik boven dezelve gewonnen.
23 Zijn heer zeide tot hem: Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest; over veel zal ik u zetten; ga in, in de vreugde uws heeren.
24 Maar die het ene talent ontvangen had, kwam ook en zeide: Heer! ik kende u, dat gij een hard mens zijt, maaiende, waar gij niet gezaaid hebt, en vergaderende van daar, waar gij niet gestrooid hebt;
25 En bevreesd zijnde, ben ik heengegaan, en heb uw talent verborgen in de aarde; zie, gij hebt het uwe.
26 Maar zijn heer, antwoordende, zeide tot hem: Gij boze en luie dienstknecht! gij wist, dat ik maai, waar ik niet gezaaid heb, en van daar vergader, waar ik niet gestrooid heb.
27 Zo moest gij dan mijn geld den wisselaren gedaan hebben, en ik, komende, zou het mijne wedergenomen hebben met woeker.
28 Neemt dan van hem het talent weg, en geeft het dengene, die de tien talenten heeft.
29 Want een iegelijk die heeft, dien zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar van dengene, die niet heeft, van dien zal genomen worden, ook dat hij heeft.

30 En werpt den onnutten dienstknecht uit in de buitenste duisternis; daar zal wening zijn en knersing der tanden.
31 En wanneer de Zoon des mensen komen zal in Zijn heerlijkheid, en al de heilige engelen met Hem, dan zal Hij zitten op den troon Zijner heerlijkheid.
32 En voor Hem zullen al de volken vergaderd worden, en Hij zal ze van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt.
33 En Hij zal de schapen tot Zijn rechter hand zetten, maar de bokken tot Zijn linker hand.
34 Alsdan zal de Koning zeggen tot degenen, die tot Zijn rechter hand zijn: Komt, gij gezegenden Mijns Vaders! beerft dat Koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld.
35 Want Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling, en gij hebt Mij geherbergd.
36 Ik was naakt, en gij hebt Mij gekleed; Ik ben krank geweest, en gij hebt Mij bezocht; Ik was in de gevangenis, en gij zijt tot Mij gekomen.
37 Dan zullen de rechtvaardigen Hem antwoorden, zeggende: Heere! wanneer hebben wij U hongerig gezien, en gespijzigd, of dorstig, en te drinken gegeven?
38 En wanneer hebben wij U een vreemdeling gezien, en geherbergd, of naakt en gekleed?
39 En wanneer hebben wij U krank gezien, of in de gevangenis, en zijn tot U gekomen?
40 En de Koning zal antwoorden en tot hen zeggen: Voorwaar zeg Ik u: Voor zoveel gij dit een van deze Mijn minste broeders gedaan hebt, zo hebt gij dat Mij gedaan.
41 Dan zal Hij zeggen ook tot degenen, die ter linker hand zijn: Gaat weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur, hetwelk den duivel en zijn engelen bereid is.
42 Want Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij niet te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij niet te drinken gegeven;
43 Ik was een vreemdeling; en gij hebt Mij niet geherbergd; naakt, en gij hebt Mij niet gekleed; krank, en in de gevangenis, en gij hebt Mij niet bezocht.
44 Dan zullen ook dezen Hem antwoorden, zeggende: Heere, wanneer hebben wij U hongerig gezien, of dorstig, of een vreemdeling, of naakt, of krank, of in de gevangenis, en hebben U niet gediend?
45 Dan zal Hij hun antwoorden en zeggen: Voorwaar zeg Ik u: Voor zoveel gij dit een van deze minsten niet gedaan hebt, zo hebt gij het Mij ook niet gedaan.
46 En dezen zullen gaan in de eeuwige pijn; maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven.

**26**

1 En het is geschied, als Jezus al deze woorden geeindigd had, dat Hij tot Zijn discipelen zeide:
2 Gij weet, dat na twee dagen het pascha is, en de Zoon des mensen zal overgeleverd worden, om gekruisigd te worden.
3 Toen vergaderden de overpriesters en de Schriftgeleerden, en de ouderlingen des volks, in de zaal des hogepriesters, die genaamd was Kajafas;
4 En zij beraadslaagden te zamen, dat zij Jezus met listigheid vangen en doden zouden.
5 Doch zij zeiden: Niet in het feest, opdat er geen oproer worde onder het volk.
6 Als nu Jezus te Bethanie was, ten huize van Simon, den melaatse,
7 Kwam tot Hem een vrouw, hebbende een albasten fles met zeer kostelijke zalf, en goot ze uit op Zijn hoofd, daar Hij aan tafel zat.
8 En Zijn discipelen, dat ziende, namen het zeer kwalijk, zeggende: Waartoe dit verlies?
9 Want deze zalf had kunnen duur verkocht, en de penningen den armen gegeven worden.
10 Maar Jezus, zulks verstaande, zeide tot hen: Waarom doet gij deze vrouw moeite aan? want zij heeft een goed werk aan Mij gewrocht.
11 Want de armen hebt gij altijd met u, maar Mij hebt gij niet altijd.
12 Want als zij deze zalf op Mijn lichaam gegoten heeft, zo heeft zij het gedaan tot een voorbereiding van Mijn begrafenis.
13 Voorwaar zeg Ik u: Alwaar dit Evangelie gepredikt zal worden in de gehele wereld, daar zal ook tot haar gedachtenis gesproken worden van hetgeen zij gedaan heeft.
14 Toen ging een van de twaalven, genaamd Judas Iskariot, tot de overpriesters,
15 En zeide: Wat wilt gij mij geven, en ik zal Hem u overleveren? En zij hebben hem toegelegd dertig zilveren penningen.
16 En van toen af zocht hij gelegenheid, opdat hij Hem overleveren mocht.
17 En op den eersten dag der ongehevelde broden kwamen de discipelen tot Jezus, zeggende tot Hem: Waar wilt Gij, dat wij U bereiden het pascha te eten?
18 En Hij zeide: Gaat heen in de stad, tot zulk een, en zegt hem: De Meester zegt: Mijn tijd is nabij, Ik zal bij u het pascha houden met Mijn discipelen.
19 En de discipelen deden, gelijk Jezus hun bevolen had, en bereidden het pascha.
20 En als het avond geworden was, zat Hij aan met de twaalven.
21 En toen zij aten, zeide Hij: Voorwaar, Ik zeg u, dat een van u, Mij zal verraden.
22 En zij, zeer bedroefd geworden zijnde, begon een iegelijk van hen tot Hem te zeggen: Ben ik het, Heere?
23 En Hij, antwoordende, zeide: Die de hand met Mij in den schotel indoopt, die zal Mij verraden.
24 De Zoon des mensen gaat wel heen, gelijk van Hem geschreven is; maar wee dien mens, door welken de Zoon des mensen verraden wordt; het ware hem goed, zo die mens niet geboren was geweest.
25 En Judas, die Hem verried, antwoordde en zeide: Ben ik het, Rabbi? Hij zeide tot hem: Gij hebt het gezegd.
26 En als zij aten, nam Jezus het brood, en gezegend hebbende, brak Hij het, en gaf het den discipelen, en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam.
27 En Hij nam den drinkbeker, en gedankt hebbende, gaf hun dien, zeggende: Drinkt allen daaruit;
28 Want dat is Mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, hetwelk voor velen vergoten wordt, tot vergeving der zonden.
29 En Ik zeg u, dat Ik van nu aan niet zal drinken van de vrucht des wijnstoks tot op dien dag, wanneer Ik met u dezelve nieuw zal drinken in het Koninkrijk Mijns Vaders.
30 En als zij den lofzang gezongen hadden, gingen zij uit naar den Olijfberg.

31 Toen zeide Jezus tot hen: Gij zult allen aan Mij geergerd worden in dezen nacht; want er is geschreven: Ik zal den Herder slaan, en de schapen der kudde zullen verstrooid worden.
32 Maar nadat Ik zal opgestaan zijn, zal Ik u voorgaan naar Galilea.
33 Doch Petrus, antwoordende, zeide tot Hem: Al werden zij ook allen aan U geergerd, ik zal nimmermeer geergerd worden.
34 Jezus zeide tot hem: Voorwaar, Ik zeg u, dat gij in dezen zelfden nacht, eer de haan gekraaid zal hebben, Mij driemaal zult verloochenen.
35 Petrus zeide tot Hem: Al moest ik ook met U sterven, zo zal ik U geenszins verloochenen! Desgelijks zeiden ook al de discipelen.
36 Toen ging Jezus met hen in een plaats genaamd Gethsemane, en zeide tot de discipelen: Zit hier neder, totdat Ik heenga, en aldaar zal gebeden hebben.
37 En met Zich nemende Petrus, en de twee zonen van Zebedeus, begon Hij droevig en zeer beangst te worden.
38 Toen zeide Hij tot hen: Mijn ziel is geheel bedroefd tot den dood toe; blijft hier en waakt met Mij.
39 En een weinig voortgegaan zijnde, viel Hij op Zijn aangezicht, biddende en zeggende: Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat dezen drinkbeker van Mij voorbijgaan! doch niet, gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt.
40 En Hij kwam tot de discipelen en vond hen slapende, en zeide tot Petrus: Kunt gij dan niet een uur met Mij waken?
41 Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt; de geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak.
42 Wederom ten tweeden male heengaande, bad Hij, zeggende: Mijn Vader! Indien deze drinkbeker van Mij niet voorbij kan gaan, tenzij dat Ik hem drinke, Uw wil geschiede!
43 En komende bij hen, vond Hij hen wederom slapende; want hun ogen waren bezwaard.
44 En hen latende, ging Hij wederom heen, en bad ten derden male, zeggende dezelfde woorden.
45 Toen kwam Hij tot Zijn discipelen, en zeide tot hen: Slaapt nu voort, en rust; ziet, de ure is nabij gekomen, en de Zoon des mensen wordt overgeleverd in de handen der zondaren.
46 Staat op, laat ons gaan; ziet, hij is nabij, die Mij verraadt.
47 En als Hij nog sprak, ziet, Judas, een van de twaalven, kwam, en met hem een grote schare, met zwaarden en stokken, gezonden van de overpriesters en ouderlingen des volks.
48 En die Hem verried, had hun een teken gegeven, zeggende: Dien ik zal kussen, Dezelve is het, grijpt Hem.
49 En terstond komende tot Jezus, zeide hij: Wees gegroet, Rabbi! en hij kuste Hem.
50 Maar Jezus zeide tot hem: Vriend! waartoe zijt gij hier! Toen kwamen zij toe, en sloegen de handen aan Jezus en grepen Hem.
51 En ziet, een van degenen, die met Jezus waren, de hand uitstekende, trok zijn zwaard uit, en slaande den dienstknecht des hogepriesters, hieuw zijn oor af.
52 Toen zeide Jezus tot hem: Keer uw zwaard weder in zijn plaats; want allen, die het zwaard nemen, zullen door het zwaard vergaan.
53 Of meent gij, dat Ik Mijn Vader nu niet kan bidden, en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen engelen bijzetten?
54 Hoe zouden dan de Schriften vervuld worden, die zeggen, dat het alzo geschieden moet?
55 Ter zelfder ure sprak Jezus tot de scharen: Gij zijt uitgegaan als tegen een moordenaar, met zwaarden en stokken, om Mij te vangen; dagelijks zat Ik bij u, lerende in den tempel, en gij hebt Mij niet gegrepen;
56 Doch dit alles is geschied, opdat de Schriften der profeten zouden vervuld worden. Toen vluchtten al de discipelen, Hem verlatende.

57 Die nu Jezus gevangen hadden, leidden Hem heen tot Kajafas, den hogepriester, alwaar de Schriftgeleerden en ouderlingen vergaderd waren.
58 En Petrus volgde Hem van verre tot aan de zaal des hogepriesters, en binnengegaan zijnde, zat hij bij de dienaren, om het einde te zien.
59 En de overpriesters, en de ouderlingen, en de gehele grote raad zochten valse getuigenis tegen Jezus, opdat zij Hem doden mochten; en vonden niet.
60 En hoewel er vele valse getuigen gekomen waren, zo vonden zij toch niet.
61 Maar ten laatste kwamen twee valse getuigen, en zeiden: Deze heeft gezegd: Ik kan den tempel Gods afbreken, en in drie dagen denzelven opbouwen.
62 En de hogepriester, opstaande, zeide tot Hem: Antwoordt Gij niets? Wat getuigen dezen tegen U?
63 Doch Jezus zweeg stil. En de hogepriester, antwoordende, zeide tot Hem: Ik bezweer U bij den levenden God, dat Gij ons zegt, of Gij zijt de Christus, de Zoon van God?
64 Jezus zeide tot hem: Gij hebt het gezegd. Doch Ik zeg ulieden: Van nu aan zult gij zien den Zoon des mensen, zittende ter rechter hand der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels.
65 Toen verscheurde de hogepriester zijn klederen, zeggende: Hij heeft God gelasterd, wat hebben wij nog getuigen van node? Ziet, nu hebt gij Zijn gods lastering gehoord.
66 Wat dunkt ulieden? En zij, antwoordende, zeiden: Hij is des doods schuldig.
67 Toen spogen zij in Zijn aangezicht, en sloegen Hem met vuisten.
68 En anderen gaven Hem kinnebakslagen, zeggende: Profeteer ons, Christus, wie is het, die U geslagen heeft?
69 En Petrus zat buiten in de zaal; en een dienstmaagd kwam tot hem, zeggende: Gij waart ook met Jezus, den Galileer.
70 Maar hij loochende het voor allen, zeggende: Ik weet niet, wat gij zegt.
71 En als hij naar de voorpoort uitging, zag hem een andere dienstmaagd, en zeide tot degenen, die aldaar waren: Deze was ook met Jezus den Nazarener.
72 En hij loochende het wederom met een eed, zeggende: Ik ken den Mens niet.
73 En een weinig daarna, die er stonden, bijkomende, zeiden tot Petrus: Waarlijk, gij zijt ook van die, want ook uw spraak maakt u openbaar.
74 Toen begon hij zich te vervloeken, en te zweren: Ik ken den Mens niet.
75 En terstond kraaide de haan; en Petrus werd indachtig het woord van Jezus, Die tot hem gezegd had: Eer de haan gekraaid zal hebben, zult gij Mij driemaal verloochenen. En naar buiten gaande, weende hij bitterlijk.

**27**

1 Als het nu morgenstond geworden was, hebben al de overpriesters en de ouderlingen des volks te zamen raad genomen tegen Jezus, dat zij Hem doden zouden.
2 En Hem gebonden hebbende, leidden zij Hem weg, en gaven Hem over aan Pontius Pilatus, den stadhouder.
3 Toen heeft Judas, dien Hem verraden had, ziende, dat Hij veroordeeld was, berouw gehad, en heeft de dertig zilveren penningen den overpriesters en den ouderlingen wedergebracht,
4 Zeggende: Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed! Maar zij zeiden: Wat gaat ons dat aan? Gij moogt toezien.
5 En als hij de zilveren penningen in den tempel geworpen had, vertrok hij, en heengaande verworgde zichzelven.
6 En de overpriesters, de zilveren penningen nemende, zeiden: Het is niet geoorloofd, dezelve in de offerkist te leggen, dewijl het een prijs des bloeds is.
7 En te zamen raad gehouden hebbende, kochten zij daarmede den akker des pottenbakkers, tot een begrafenis voor de vreemdelingen.
8 Daarom is die akker genaamd de akker des bloeds, tot op den huidigen dag.
9 Toen is vervuld geworden, hetgeen gesproken is door den profeet Jeremia, zeggende: En zij hebben de dertig zilveren penningen genomen, de waarde des Gewaardeerden van de kinderen Israels, Denwelken zij gewaardeerd hebben;
10 En hebben dezelve gegeven voor den akker des pottenbakkers; volgens hetgeen mij de Heere bevolen heeft.
11 En Jezus stond voor den stadhouder; en de stadhouder vraagde Hem, zeggende: Zijt Gij de Koning der Joden? En Jezus zeide tot hem: Gij zegt het.
12 En als Hij van de overpriesters en de ouderlingen beschuldigd werd, antwoordde Hij niets.
13 Toen zeide Pilatus tot Hem: Hoort Gij niet, hoevele zaken zij tegen U getuigen?
14 Maar Hij antwoordde hem niet op een enig woord, alzo dat de stadhouder zich zeer verwonderde.
15 En op het feest was de stadhouder gewoon den volke een gevangene los te laten, welken zij wilden.
16 En zij hadden toen een welbekenden gevangene, genaamd Bar-abbas.
17 Als zij dan vergaderd waren, zeide Pilatus tot hen: Welken wilt gij, dat ik u zal loslaten, Bar-abbas, of Jezus, Die genaamd wordt Christus?
18 Want hij wist, dat zij Hem door nijdigheid overgeleverd hadden.
19 En als hij op den rechterstoel zat, zo heeft zijn huisvrouw tot hem gezonden, zeggende: Heb toch niet te doen met dien Rechtvaardige; want ik heb heden veel geleden in den droom om Zijnentwil.
20 Maar de overpriesters en de ouderlingen hebben den scharen aangeraden, dat zij zouden Bar-abbas begeren, en Jezus doden.
21 En de stadhouder, antwoordende, zeide tot hen: Welken van deze twee wilt gij, dat ik u zal loslaten? En zij zeiden: Bar-abbas.
22 Pilatus zeide tot hen: Wat zal ik dan doen met Jezus, Die genaamd wordt Christus? Zij zeiden allen tot hem: Laat Hem gekruisigd worden.
23 Doch de stadhouder zeide: Wat heeft Hij dan kwaads gedaan? En zij riepen te meer, zeggende: Laat Hem gekruisigd worden!
24 Als nu Pilatus zag, dat hij niet vorderde, maar veel meer dat er oproer werd, nam hij water en wies de handen voor de schare, zeggende: Ik ben onschuldig aan het bloed dezes Rechtvaardigen; gijlieden moogt toezien.
25 En al het volk, antwoordende, zeide: Zijn bloed kome over ons, en over onze kinderen.
26 Toen liet hij hun Bar-abbas los, maar Jezus gegeseld hebbende, gaf hij Hem over om gekruisigd te worden.

27 Toen namen de krijgsknechten des stadhouders Jezus met zich in het rechthuis, en vergaderden over Hem de ganse bende.
28 En als zij Hem ontkleed hadden, deden zij Hem een purperen mantel om;
29 En een kroon van doornen gevlochten hebbende, zetten die op Zijn hoofd, en een rietstok in Zijn rechter hand; en vallende op hun knieen voor Hem, bespotten zij Hem, zeggende: Wees gegroet, Gij Koning der Joden!
30 En op Hem gespogen hebbende, namen zij den rietstok en sloegen op Zijn hoofd.
31 En toen zij Hem bespot hadden, deden zij Hem den mantel af, en deden Hem Zijn klederen aan, en leidden Hem heen om te kruisigen.
32 En uitgaande, vonden zij een man van Cyrene, met name Simon; dezen dwongen zij, dat hij Zijn kruis droeg.
33 En gekomen zijnde tot de plaats, genaamd Golgotha, welke is gezegd Hoofdschedelplaats,
34 Gaven zij Hem te drinken edik met gal gemengd; en als Hij dien gesmaakt had, wilde Hij niet drinken.
35 Toen zij nu Hem gekruisigd hadden, verdeelden zij Zijn klederen, het lot werpende; opdat vervuld zou worden, hetgeen gezegd is door den profeet: Zij hebben Mijn klederen onder zich verdeeld, en hebben het lot over Mijn kleding geworpen.
36 En zij, nederzittende, bewaarden Hem aldaar.
37 En zij stelden boven Zijn hoofd Zijn beschuldiging geschreven: DEZE IS JEZUS, DE KONING DER JODEN.
38 Toen werden met Hem twee moordenaars gekruisigd, een ter rechter-, en een ter linker zijde.
39 En die voorbijgingen, lasterden Hem, schuddende hun hoofden.
40 En zeggende: Gij, Die den tempel afbreekt, en in drie dagen opbouwt, verlos Uzelven. Indien Gij de Zone Gods zijt, zo kom af van het kruis.
41 En desgelijks ook de overpriesters met de Schriftgeleerden, en ouderlingen, en Farizeen, Hem bespottende, zeiden:
42 Anderen heeft Hij verlost, Hij kan Zichzelven niet verlossen. Indien Hij de Koning Israels is, dat Hij nu afkome van het kruis, en wij zullen Hem geloven.
43 Hij heeft op God betrouwd; dat Hij Hem nu verlosse, indien Hij Hem wel wil; want Hij heeft gezegd: Ik ben Gods Zoon.
44 En hetzelfde verweten Hem ook de moordenaars, die met Hem gekruisigd waren.
45 En van de zesde ure aan werd er duisternis over de gehele aarde, tot de negende ure toe.
46 En omtrent de negende ure riep Jezus met een grote stem zeggende: ELI, ELI, LAMA SABACHTHANI! dat is: Mijn God! Mijn God! Waarom hebt Gij Mij verlaten!
47 En sommigen van die daar stonden, zulks horende, zeiden: Deze roept Elias.
48 En terstond een van hen toe lopende, nam een spons, en die met edik gevuld hebbende, stak ze op een rietstok, en gaf Hem te drinken.
49 Doch de anderen zeiden: Houd op, laat ons zien, of Elias komt, om Hem te verlossen.
50 En Jezus, wederom met een grote stem roepende, gaf den geest.
51 En ziet, het voorhangsel des tempels scheurde in tweeen, van boven tot beneden; en de aarde beefde, en de steenrotsen scheurden.
52 En de graven werden geopend, en vele lichamen der heiligen, die ontslapen waren, werden opgewekt;
53 En uit de graven uitgegaan zijnde, na Zijn opstanding, kwamen zij in de heilige stad, en zijn velen verschenen.
54 En de hoofdman over honderd, en die met hem Jezus bewaarden, ziende de aardbeving, en de dingen, die geschied waren, werden zeer bevreesd, zeggende: Waarlijk, Deze was Gods Zoon!

55 En aldaar waren vele vrouwen, van verre aanschouwende, die Jezus gevolgd waren van Galilea, om Hem te dienen.
56 Onder dewelke was Maria Magdalena, en Maria, de moeder van Jakobus en Joses, en de moeder der zonen van Zebedeus.
57 En als het avond geworden was, kwam een rijk man van Arimathea, met name Jozef, die ook zelf een discipel van Jezus was.
58 Deze kwam tot Pilatus, en begeerde het lichaam van Jezus. Toen beval Pilatus, dat hem het lichaam gegeven zou worden.
59 En Jozef, het lichaam nemende, wond hetzelve in een zuiver fijn lijnwaad.
60 En leide dat in zijn nieuw graf, hetwelk hij in een steenrots uitgehouwen had; en een groten steen tegen de deur des grafs gewenteld hebbende, ging hij weg.
61 En aldaar was Maria Magdalena, en de andere Maria, zittende tegenover het graf.
62 Des anderen daags nu, welke is na de voorbereiding, vergaderden de overpriesters en de Farizeen tot Pilatus,
63 Zeggende: Heer, wij zijn indachtig, dat deze verleider, nog levende, gezegd heeft: Na drie dagen zal Ik opstaan.
64 Beveel dan, dat het graf verzekerd worde tot den derden dag toe, opdat Zijn discipelen misschien niet komen bij nacht, en stelen Hem, en zeggen tot het volk: Hij is opgestaan van de doden; en zo zal de laatste dwaling erger zijn, dan de eerste.
65 En Pilatus zeide tot henlieden: Gij hebt een wacht; gaat heen, verzekert het, gelijk gij het verstaat.
66 En zij heengaande, verzekerden het graf met de wacht, den steen verzegeld hebbende.

**28**

1 En laat na de sabbat, als het begon te lichten, tegen den eersten dag der week, kwam Maria Magdalena, en de andere Maria, om het graf te bezien.
2 En ziet, er geschiedde een grote aardbeving; want een engel des Heeren, nederdalende uit den hemel, kwam toe, en wentelde den steen af van de deur, en zat op denzelven.
3 En zijn gedaante was gelijk een bliksem, en zijn kleding wit gelijk sneeuw.
4 En uit vrees van hem zijn de wachters zeer verschrikt geworden, en werden als doden.
5 Maar de engel, antwoordende, zeide tot de vrouwen: Vreest gijlieden niet; want ik weet, dat gij zoekt Jezus, Die gekruisigd was.
6 Hij is hier niet; want Hij is opgestaan, gelijk Hij gezegd heeft. Komt herwaarts, ziet de plaats, waar de Heere gelegen heeft.
7 En gaat haastelijk henen, en zegt Zijn discipelen, dat Hij opgestaan is van de doden; en ziet, Hij gaat u voor naar Galilea, daar zult gij Hem zien. Ziet, ik heb het ulieden gezegd.
8 En haastelijk uitgaande van het graf, met vreze en grote blijdschap, liepen zij henen, om hetzelve Zijn discipelen te boodschappen.
9 En als zij heengingen, om Zijn discipelen te boodschappen, ziet, Jezus is haar ontmoet, zeggende: Weest gegroet! En zij, tot Hem komende, grepen Zijn voeten, en aanbaden Hem.
10 Toen zeide Jezus tot haar: Vreest niet; gaat henen, boodschapt Mijn broederen, dat zij heengaan naar Galilea, en aldaar zullen zij Mij zien.
11 En als zij heengingen, ziet, enigen van de wacht kwamen in de stad, en boodschapten den overpriesters al de dingen, die geschied waren.
12 En zij vergaderd zijnde met de ouderlingen, en te zamen raad genomen hebbende, gaven zij den krijgsknechten veel gelds,
13 En zeiden: Zegt: Zijn discipelen zijn des nachts gekomen, en hebben Hem gestolen, als wij sliepen.
14 En indien zulks komt gehoord te worden van den stadhouder, wij zullen hem tevreden stellen, en maken, dat gij zonder zorg zijt.
15 En zij, het geld genomen hebbende, deden, gelijk zij geleerd waren. En dit woord is verbreid geworden bij de Joden tot op den huidigen dag.
16 En de elf discipelen zijn heengegaan naar Galilea, naar den berg, waar Jezus hen bescheiden had.
17 En als zij Hem zagen, baden zij Hem aan; doch sommigen twijfelden.
18 En Jezus, bij hen komende, sprak tot hen, zeggende: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde.
19 Gaat dan henen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in den Naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes; lerende hen onderhouden alles, wat Ik u geboden heb.
20 En ziet, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld.

# MARKUS

**1**

1 Het begin des Evangelies van Jezus Christus, den Zoon van God.
2 Gelijk geschreven is in de profeten: Ziet, Ik zend Mijn engel voor Uw aangezicht, die Uw weg voor U heen bereiden zal.
3 De stem des roependen in de woestijn: Bereidt den weg des Heeren, maakt Zijn paden recht.
4 Johannes was dopende in de woestijn, en predikende den doop der bekering tot vergeving der zonden.
5 En al het Joodse land ging tot hem uit, en die van Jeruzalem; en werden allen van hem gedoopt in de rivier de Jordaan, belijdende hun zonden.
6 En Johannes was gekleed met kemelshaar, en met een lederen gordel om zijn lenden, en at sprinkhanen en wilde honig.
7 En hij predikte, zeggende: Na mij komt, Die sterker is dan ik, Wien ik niet waardig ben, nederbukkende, den riem Zijner schoenen te ontbinden.
8 Ik heb ulieden wel gedoopt met water, maar Hij zal u dopen met den Heiligen Geest.
9 En het geschiedde in diezelfde dagen, dat Jezus kwam van Nazareth, gelegen in Galilea, en werd van Johannes gedoopt in de Jordaan.
10 En terstond, als Hij uit het water opklom, zag Hij de hemelen opengaan, en den Geest, gelijk een duif, op Hem nederdalen.
11 En er geschiedde een stem uit de hemelen: Gij zijt Mijn geliefde Zoon, in Denwelken Ik Mijn welbehagen heb!
12 En terstond dreef Hem de Geest uit in de woestijn.
13 En Hij was aldaar in de woestijn veertig dagen, verzocht van den satan; en was bij de wilde gedierten; en de engelen dienden Hem.
14 En nadat Johannes overgeleverd was, kwam Jezus in Galilea, predikende het Evangelie van het Koninkrijk Gods.
15 En zeggende: De tijd is vervuld, en het Koninkrijk Gods nabij gekomen; bekeert u, en gelooft, het Evangelie.
16 En wandelende bij de Galilese zee, zag Hij Simon en Andreas, zijn broeder, werpende het net in de zee want zij waren vissers;
17 En Jezus zeide tot hen: Volgt Mij na, en Ik zal maken, dat gij vissers der mensen zult worden.
18 En zij, terstond hun netten verlatende, zijn Hem gevolgd.
19 En van daar een weinig voortgegaan zijnde, zag Hij Jakobus, den zoon van Zebedeus, en Johannes, zijn broeder, en dezelven in het schip hun netten vermakende.
20 En terstond riep Hij hen; en zij, latende hun vader Zebedeus in het schip, met de huurlingen, zijn Hem nagevolgd.
21 En zij kwamen binnen Kapernaum; en terstond op den sabbatdag in de synagoge gegaan zijnde, leerde Hij.
22 En zij versloegen zich over Zijn leer; want Hij leerde hen, als machthebbende, en niet als de Schriftgeleerden.
23 En er was in hun synagoge een mens, met een onreinen geest, en hij riep uit,
24 Zeggende: Laat af, wat hebben wij met U te doen, Gij Jezus Nazarener, zijt Gij gekomen om ons te verderven? Ik ken U, wie Gij zijt, namelijk de Heilige Gods.
25 En Jezus bestrafte hem, zeggende: Zwijg stil, en ga uit van hem.
26 En de onreine geest, hem scheurende, en roepende met een grote stem, ging uit van hem.
27 En zij werden allen verbaasd, zodat zij onder elkander vraagden, zeggende: Wat is dit? Wat nieuwe leer is deze, dat Hij met macht ook den onreinen geesten gebiedt, en zij Hem gehoorzaam zijn!

28 En Zijn gerucht ging terstond uit, in het gehele omliggende land van Galilea.
29 En van stonde aan uit de synagoge gegaan zijnde, kwamen zij in het huis van Simon en Andreas, met Jakobus en Johannes.
30 En Simons vrouws moeder lag met de koorts; en terstond zeiden zij Hem van haar.
31 En Hij, tot haar gaande, vatte haar hand, en richtte ze op; en terstond verliet haar de koorts, en zij diende henlieden.
32 Als het nu avond geworden was, toen de zon onderging, brachten zij tot Hem allen, die kwalijk gesteld, en van den duivel bezeten waren.
33 En de gehele stad was bijeenvergaderd omtrent de deur.
34 En Hij genas er velen, die door verscheidene ziekten kwalijk gesteld waren; en wierp vele duivelen uit, en liet de duivelen niet toe te spreken, omdat zij Hem kenden.
35 En des morgens vroeg, als het nog diep in den nacht was, opgestaan zijnde, ging Hij uit, en ging henen in een woeste plaats, en bad aldaar.
36 En Simon, en die met hem waren, zijn Hem nagevolgd.
37 En zij Hem gevonden hebbende, zeiden tot Hem: Zij zoeken U allen.
38 En Hij zeide tot hen: Laat ons in de bijliggende vlekken gaan, opdat Ik ook daar predike; want daartoe ben Ik uitgegaan.
39 En Hij predikte in hun synagogen, door geheel Galilea, en wierp de duivelen uit.
40 En tot Hem kwam een melaatse, biddende Hem, en vallende voor Hem op de knieen, en tot Hem zeggende: Indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen.
41 En Jezus, met barmhartigheid innerlijk bewogen zijnde, strekte de hand uit, en raakte hem aan, en zeide tot hem: Ik wil, word gereinigd!
42 En als Hij dit gezegd had, ging de melaatsheid terstond van hem, en hij werd gereinigd.
43 En als Hij hem strengelijk verboden had, deed Hij hem terstond van Zich gaan;
44 En zeide tot hem: Zie, dat gij niemand iets zegt; maar ga heen en vertoon uzelven den priester, en offer voor uw reiniging, hetgeen Mozes geboden heeft, hun tot een getuigenis.
45 Maar hij uitgegaan zijnde, begon vele dingen te verkondigen, en dat woord te verbreiden, alzo dat Hij niet meer openbaar in de stad kon komen, maar was buiten in de woeste plaatsen; en zij kwamen tot Hem van alle kanten.

**2**

1 En na sommige dagen is Hij wederom binnen Kapernaum gekomen; en het werd gehoord, dat Hij in huis was.
2 En terstond vergaderden daar velen, alzo dat ook zelfs de plaatsen omtrent de deur hen niet meer konden bevatten; en Hij sprak het woord tot hen.
3 En er kwamen sommigen tot Hem, brengende een geraakte, die van vier gedragen werd.
4 En niet kunnende tot Hem genaken, overmits de schare, ontdekten zij het dak, waar Hij was; en dat opgebroken hebbende, lieten zij het beddeken neder, daar de geraakte op lag.
5 En Jezus, hun geloof ziende, zeide tot den geraakte: Zoon, uw zonden zijn u vergeven.
6 En sommigen van de Schriftgeleerden zaten aldaar, en overdachten in hun harten:
7 Wat spreekt Deze aldus gods lasteringen? Wie kan de zonden vergeven, dan alleen God?
8 En Jezus, terstond in Zijn geest bekennende, dat zij alzo in zichzelven overdachten, zeide tot hen: Wat overdenkt gij deze dingen in uw harten?
9 Wat is lichter, te zeggen tot den geraakte: De zonden zijn u vergeven, of te zeggen: Sta op, en neem uw beddeken op, en wandel?
10 Doch opdat gij moogt weten, dat de Zoon des mensen macht heeft, om de zonden op de aarde te vergeven zeide Hij tot den geraakte:
11 Ik zeg u: Sta op, en neem uw beddeken op, en ga heen naar uw huis.
12 En terstond stond hij op, en het beddeken opgenomen hebbende, ging hij uit in aller tegenwoordigheid; zodat zij zich allen ontzetten en verheerlijkten God, zeggende: Wij hebben nooit zulks gezien!
13 En Hij ging wederom uit naar de zee; en de gehele schare kwam tot Hem, en Hij leerde hen.
14 En voorbijgaande zag Hij Levi, den zoon van Alfeus zitten in het tolhuis, en zeide tot hem: Volg Mij. En hij opstaande, volgde Hem.
15 En het geschiedde, als Hij aanzat in deszelfs huis, dat ook vele tollenaren en zondaren aanzaten met Jezus en Zijn discipelen; want zij waren velen, en waren Hem gevolgd.
16 En de Schriftgeleerden en de Farizeen, ziende Hem eten met de tollenaren en zondaren, zeiden tot Zijn discipelen: Wat is het, dat Hij met de tollenaren en zondaren eet en drinkt?
17 En Jezus, dat horende, zeide tot hen: Die gezond zijn, hebben den medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn. Ik ben niet gekomen, om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering.
18 En de discipelen van Johannes en der Farizeen vastten; en zij kwamen en zeiden tot Hem: Waarom vasten de discipelen van Johannes en der Farizeen, en Uw discipelen vasten niet?
19 En Jezus zeide tot hen: Kunnen ook de bruiloftskinderen vasten, terwijl de Bruidegom bij hen is? Zo langen tijd zij den Bruidegom bij zich hebben, kunnen zij niet vasten.
20 Maar de dagen zullen komen, wanneer de Bruidegom van hen zal weggenomen zijn, en alsdan zullen zij vasten in dezelve dagen.
21 En niemand naait een lap ongevold laken op een oud kleed; anders scheurt deszelfs nieuwe aangenaaide lap iets af van het oude kleed, en er wordt een ergere scheur.
22 En niemand doet nieuwen wijn in oude lederzakken; anders doet de nieuwe wijn de leder zakken bersten en de wijn wordt uitgestort, en de leder zakken verderven; maar nieuwen wijn moet men in nieuwe leder zakken doen.
23 En het geschiedde, dat Hij op een sabbatdag door het gezaaide ging, en Zijn discipelen begonnen, al gaande, aren te plukken.
24 En de Farizeen zeiden tot Hem: Zie, waarom doen zij op den sabbatdag, wat niet geoorloofd is?
25 En Hij zeide tot hen: Hebt gij nooit gelezen, wat David gedaan heeft, als hij nood had, en hem hongerde, en dengenen, die met hem waren?

26 Hoe hij ingegaan is in het huis Gods, ten tijde van Abjathar, den hogepriester, en de toonbroden gegeten heeft, die niemand zijn geoorloofd te eten, dan den priesteren, en ook gegeven heeft dengenen, die met hem waren?
27 En Hij zeide tot hen: De sabbat is gemaakt om den mens, niet de mens om den sabbat.
28 Zo is dan de Zoon des mensen een Heere ook van den sabbat.

**3**

1 En Hij ging wederom in de synagoge; en aldaar was een mens, hebbende een verdorde hand.
2 En zij namen Hem waar, of Hij op den sabbat hem genezen zou, opdat zij Hem beschuldigen mochten.
3 En Hij zeide tot den mens, die de verdorde hand had: Sta op in het midden.
4 En Hij zeide tot hen: Is het geoorloofd op sabbatdagen goed te doen, of kwaad te doen, een mens te behouden, of te doden? En zij zwegen stil.
5 En als Hij hen met toorn rondom aangezien had, meteen bedroefd zijnde over de verharding van hun hart, zeide Hij tot den mens: Strek uw hand uit. En hij strekte ze uit; en zijn hand werd hersteld, gezond gelijk de andere.
6 En de Farizeen, uitgegaan zijnde, hebben terstond met de Herodeanen te zamen raad gehouden tegen Hem, hoe zij Hem doden zouden.
7 En Jezus vertrok met Zijn discipelen naar de zee; en Hem volgde een grote menigte van Galilea, en van Judea,
8 en van Jeruzalem, en van Idumea, en van over de Jordaan; en die van omtrent Tyrus en Sidon, een grote menigte, gehoord hebbende, hoe grote dingen Hij deed, kwamen tot Hem.
9 En Hij zeide tot Zijn discipelen, dat een scheepje steeds omtrent Hem blijven zou, om der schare wil, opdat zij Hem niet zouden verdringen.
10 Want Hij had er velen genezen, alzo dat Hem al degenen, die enige kwalen hadden, overvielen, opdat zij Hem mochten aanraken.
11 En de onreine geesten, als zij Hem zagen, vielen voor Hem neder en riepen, zeggende: Gij zijt de Zone Gods!
12 En Hij gebood hun scherpelijk dat zij Hem niet zouden openbaar maken.
13 En Hij klom op den berg, en riep tot Zich, die Hij wilde; en zij kwamen tot Hem.
14 En Hij stelde er twaalf, opdat zij met Hem zouden zijn, en opdat Hij dezelve zou uitzenden om te prediken;
15 En om macht te hebben, de ziekten te genezen, en de duivelen uit te werpen.
16 En Simon gaf Hij den toe naam Petrus;
17 En Jakobus, den zoon van Zebedeus, en Johannes, den broeder van Jakobus; en gaf hun toe namen, Boanerges, hetwelk is, zonen des donders;
18 En Andreas, en Filippus, en Bartholomeus, en Mattheus, en Thomas, en Jakobus, den zoon van Alfeus, en Thaddeus, en Simon Kananites,
19 En Judas Iskariot, die Hem ook verraden heeft.
20 En zij kwamen in huis; en daar vergaderde wederom een schare, alzo dat zij ook zelfs niet konden brood eten.
21 En als degenen, die Hem bestonden, dit hoorden, gingen zij uit, om Hem vast te houden; want zij zeiden: Hij is buiten Zijn zinnen.
22 En de Schriftgeleerden, die van Jeruzalem afgekomen waren, zeiden: Hij heeft Beelzebul, en door den overste der duivelen werpt Hij de duivelen uit.
23 En hen tot Zich geroepen hebbende, zeide Hij tot hen in gelijkenissen: Hoe kan de satan den satan uitwerpen?
24 En indien een koninkrijk tegen zichzelf verdeeld is, zo kan dat koninkrijk niet bestaan.
25 En indien een huis tegen zichzelf verdeeld is, zo kan dat huis niet bestaan.
26 En indien de satan tegen zichzelven opstaat, en verdeeld is, zo kan hij niet bestaan, maar heeft een einde.
27 Er kan niemand in het huis eens sterken ingaan en zijn vaten ontroven, indien hij niet eerst den sterke bindt; en alsdan zal hij zijn huis beroven.
28 Voorwaar, Ik zeg u, dat al de zonden den kinderen der mensen zullen vergeven worden, en allerlei lasteringen, waarmede zij zullen gelasterd hebben;

29 Maar zo wie zal gelasterd hebben tegen den Heiligen Geest, die heeft geen vergeving in der eeuwigheid, maar hij is schuldig des eeuwigen oordeels.
30 Want zij zeiden: Hij heeft een onreinen geest.
31 Zo kwamen dan Zijn broeders en Zijn moeder; en buiten staande, zonden zij tot Hem, en riepen Hem.
32 En de schare zat rondom Hem; en zij zeiden tot Hem: Zie, Uw moeder en Uw broeders daar buiten zoeken U.
33 En Hij antwoordde hun, zeggende: Wie is Mijn moeder, of Mijn broeders?
34 En rondom overzien hebbende, die om Hem zaten, zeide Hij: Ziet, Mijn moeder en Mijn broeders.
35 Want zo wie den wil van God doet, die is Mijn broeder, en Mijn zuster, en moeder.

**4**

1 En Hij begon wederom te leren omtrent de zee; en er vergaderde een grote schare bij Hem, alzo dat Hij, in het schip gegaan zijnde, nederzat op de zee; en de gehele schare was op het land aan de zee.
2 En Hij leerde hun veel dingen door gelijkenissen, en Hij zeide in Zijn lering tot hen:
3 Hoort toe: ziet, een zaaier ging uit om te zaaien.
4 En het geschiedde in het zaaien, dat het ene deel zaads viel bij den weg; en de vogelen des hemels kwamen, en aten het op.
5 En het andere viel op het steenachtige, waar het niet veel aarde had; en het ging terstond op, omdat het geen diepte van aarde had.
6 Maar als de zon opgegaan was, zo is het verbrand geworden, en omdat het geen wortel had, zo is het verdord.
7 En het andere viel in de doornen, en de doornen wiesen op, en verstikten hetzelve, en het gaf geen vrucht.
8 En het andere viel in de goede aarde, en gaf vrucht, die opging en wies; en het ene droeg dertig-,en het andere zestig-,en het andere honderd voud.
9 En Hij zeide tot hen: Wie oren heeft om te horen, die hore.
10 En als Hij nu alleen was, vraagden Hem degenen, die omtrent Hem waren, met de twaalven, naar de gelijkenis.
11 En Hij zeide tot hen: Het is u gegeven te verstaan de verborgenheid van het Koninkrijk Gods; maar dengenen, die buiten zijn, geschieden al deze dingen door gelijkenissen;
12 Opdat zij ziende zien, en niet bemerken, en horende horen, en niet verstaan; opdat zij zich niet te eniger tijd, bekeren en hun de zonden vergeven worden.
13 En Hij zeide tot hen: Weet gij deze gelijkenis niet, en hoe zult gij al de gelijkenissen verstaan?
14 De zaaier is, die het Woord zaait.
15 En dezen zijn, die bij den weg bezaaid worden, waarin het Woord gezaaid wordt; en als zij het gehoord hebben, zo komt de satan terstond, en neemt het Woord weg, hetwelk in hun harten gezaaid was.
16 En dezen zijn desgelijks, die op de steenachtige plaatsen bezaaid worden; welke, als zij het Woord gehoord hebben, terstond hetzelve met vreugde ontvangen.
17 En hebben geen wortel in zichzelven, maar zijn voor een tijd; daarna, als verdrukking of vervolging komt om des Woords wil, zo worden zij terstond geergerd.
18 En dezen zijn, die in de doornen bezaaid worden; namelijk degenen, die het Woord horen;
19 En de zorgvuldigheden dezer wereld, en de verleiding des rijkdoms en de begeerlijkheden omtrent de andere dingen, inkomende, verstikken het Woord, en het wordt onvruchtbaar.
20 En dezen zijn, die in de goede aarde bezaaid zijn, welke het Woord horen en aannemen, en dragen vruchten, het ene dertig-,en het andere zestig-,en het andere honderd voud.
21 En Hij zeide tot hen: Komt ook de kaars, opdat zij onder de koornmaat of onder het bed gezet worde? Is het niet, opdat zij op den kandelaar gezet worde?
22 Want er is niets verborgen, dat niet geopenbaard zal worden; en er is niets geschied, om verborgen te zijn, maar opdat het in het openbaar zou komen.
23 Zo iemand oren heeft om te horen, die hore.
24 En Hij zeide tot hen: Ziet, wat gij hoort. Met wat mate gij meet, zal u gemeten worden, en u, die hoort, zal meer toegelegd worden.
25 Want zo wie heeft, dien zal gegeven worden; en wie niet heeft, van dien zal genomen worden, ook dat hij heeft.
26 En Hij zeide: Alzo is het Koninkrijk Gods, gelijk of een mens het zaad in de aarde wierp;
27 En voorts sliep, en opstond, nacht en dag; en het zaad uitsproot en lang werd, dat hij zelf niet wist, hoe.

28 Want de aarde brengt van zelve vruchten voort: eerst het kruid, daarna de aar, daarna het volle koren in de aar.
29 En als de vrucht zich voordoet, terstond zendt hij de sikkel daarin, omdat de oogst daar is.
30 En Hij zeide: Waarbij zullen wij het Koninkrijk Gods vergelijken, of met wat gelijkenis zullen wij hetzelve vergelijken?
31 Namelijk bij een mosterdzaad, hetwelk, wanneer het in de aarde gezaaid wordt, het minste is van al de zaden, die op de aarde zijn.
32 En wanneer het gezaaid is, gaat het op, en wordt het meeste van al de moeskruiden, en maakt grote takken, alzo dat de vogelen des hemels onder zijn schaduw kunnen nestelen.
33 En door vele zulke gelijkenissen sprak Hij tot hen het Woord, naardat zij het horen konden.
34 En zonder gelijkenis sprak Hij tot hen niet; maar Hij verklaarde alles Zijn discipelen in het bijzonder.
35 En op denzelfden dag, als het nu avond geworden was, zeide Hij tot hen: Laat ons overvaren aan de andere zijde.
36 En zij, de schare gelaten hebbende, namen Hem mede, gelijk Hij in het schip was; en er waren nog andere scheepjes met Hem.
37 En er werd een grote storm van wind, en de baren sloegen over in het schip, alzo dat het nu vol werd.
38 En Hij was in het achterschip, slapende op een oorkussen; en zij wekten Hem op, en zeiden tot Hem: Meester, bekommert het U niet, dat wij vergaan?
39 En Hij opgewekt zijnde, bestrafte den wind, en zeide tot de zee: Zwijg, wees stil! En de wind ging liggen, en er werd grote stilte.
40 En Hij zeide tot hen: Wat zijt gij zo vreesachtig? Hebt gij geen geloof?
41 En zij vreesden met grote vreze, en zeiden tot elkander: Wie is toch Deze, dat ook de wind en de zee Hem gehoorzaam zijn?

**5**

1 En zij kwamen over op de andere zijde der zee, in het land der Gadarenen.
2 En zo Hij uit het schip gegaan was, terstond ontmoette Hem, uit de graven, een mens met een onreinen geest;
3 Dewelke zijn woning in de graven had, en niemand kon hem binden, ook zelfs niet met ketenen.
4 Want hij was menigmaal met boeien en ketenen gebonden geweest, en de ketenen waren van hem in stukken getrokken, en de boeien verbrijzeld, en niemand was machtig om hem te temmen.
5 En hij was altijd, nacht en dag, op de bergen en in de graven, roepende en slaande zichzelven met stenen.
6 Als hij nu Jezus van verre zag, liep hij toe, en aanbad Hem.
7 En met een grote stem roepende, zeide hij: Wat heb ik met U te doen, Jezus, Gij Zone Gods, des Allerhoogsten? Ik bezweer U bij God, dat Gij mij niet pijnigt!
8 Want Hij zeide tot hem: Gij onreine geest, ga uit van den mens!
9 En Hij vraagde hem: Welke is uw naam? En hij antwoordde, zeggende: Mijn naam is Legio; want wij zijn velen.
10 En hij bad Hem zeer, dat Hij hen buiten het land niet wegzond.
11 En aldaar aan de bergen was een grote kudde zwijnen, weidende.
12 En al de duivelen baden Hem, zeggende: Zend ons in die zwijnen, opdat wij in dezelve mogen varen.
13 En Jezus liet het hun terstond toe. En de onreine geesten, uitgevaren zijnde, voeren in de zwijnen; en de kudde stortte van de steilte af in de zee daar waren er nu omtrent twee duizend, en versmoorden in de zee.
14 En die de zwijnen weidden zijn gevlucht, en boodschapten zulks in de stad en op het land. En zij gingen uit, om te zien, wat het was, dat er geschied was.
15 En zij kwamen tot Jezus, en zagen den bezetene zittende, en gekleed, en wel bij zijn verstand, namelijk die het legioen gehad had, en zij werden bevreesd.
16 En die het gezien hadden, vertelden hun, wat den bezetene geschied was, en ook van de zwijnen.
17 En zij begonnen Hem te bidden, dat Hij van hun landpalen wegging.
18 En als Hij in het schip ging, bad Hem degene, die bezeten was geweest, dat hij met Hem mocht zijn.
19 Doch Jezus liet hem dat niet toe, maar zeide tot hem: Ga heen naar uw huis tot de uwen, en boodschap hun, wat grote dingen u de Heere gedaan heeft, en hoe Hij Zich uwer ontfermd heeft.
20 En hij ging heen, en begon te verkondigen in het land van Dekapolis, wat grote dingen hem Jezus gedaan had; en zij verwonderden zich allen.
21 En als Jezus wederom in het schip overgevaren was aan de andere zijde, vergaderde een grote schare bij Hem; en Hij was bij de zee.
22 En ziet, er kwam een van de oversten der synagoge, met name Jairus; en Hem ziende, viel hij aan Zijn voeten,
23 En bad Hem zeer, zeggende: Mijn dochtertje is in haar uiterste; ik bid U, dat Gij komt en de handen op haar legt, opdat zij behouden worde, en zij zal leven.
24 En Hij ging met hem; en een grote schare volgde Hem, en zij verdrongen Hem.
25 En een zekere vrouw, die twaalf jaren den vloed des bloeds gehad had,
26 En veel geleden had van vele medicijnmeesters, en al het hare daaraan ten koste gelegd en geen baat gevonden had, maar met welke het veeleer erger geworden was;
27 Deze van Jezus horende, kwam onder de schare van achteren, en raakte Zijn kleed aan;
28 Want zij zeide: Indien ik maar Zijn klederen mag aanraken, zal ik gezond worden.
29 En terstond is de fontein haars bloeds opgedroogd, en zij gevoelde aan haar lichaam, dat zij van die kwaal genezen was.

30 En terstond Jezus, bekennende in Zichzelven de kracht, die van Hem uitgegaan was, keerde Zich om in de schare, en zeide: Wie heeft Mijn klederen aangeraakt?
31 En Zijn discipelen zeiden tot Hem: Gij ziet, dat de schare U verdringt, en zegt Gij: Wie heeft Mij aangeraakt?
32 En Hij zag rondom om haar te zien, die dat gedaan had.
33 En de vrouw, vrezende en bevende, wetende, wat aan haar geschied was, kwam en viel voor Hem neder, en zeide Hem al de waarheid.
34 En Hij zeide tot haar: Dochter, uw geloof heeft u behouden; ga heen in vrede, en zijt genezen van deze uw kwaal.
35 Terwijl Hij nog sprak, kwamen enigen van het huis des oversten der synagoge, zeggende: Uw dochter is gestorven; wat zijt gij den Meester nog moeilijk?
36 En Jezus, terstond gehoord hebbende het woord, dat er gesproken werd, zeide tot den overste der synagoge: Vrees niet; geloof alleenlijk.
37 En Hij liet niemand toe Hem te volgen, dan Petrus, en Jakobus, en Johannes, den broeder van Jakobus;
38 En kwam in het huis des oversten der synagoge; en zag de beroerte en degenen, die zeer weenden en huilden.
39 En ingegaan zijnde, zeide Hij tot hen: Wat maakt gij beroerte, en wat weent gij? Het kind is niet gestorven, maar het slaapt.
40 En zij belachten Hem; maar Hij, als Hij hen allen had uitgedreven, nam bij Zich den vader en de moeder des kinds, en degenen die met Hem waren, en ging binnen, waar het kind lag.
41 En Hij vatte de hand des kinds, en zeide tot haar: Talitha kumi! hetwelk is, zijnde overgezet: Gij dochtertje Ik zeg u, sta op.
42 En terstond stond het dochtertje op, en wandelde; want het was twaalf jaren oud; en zij ontzetten zich met grote ontzetting.
43 En Hij gebood hun zeer, dat niemand datzelve zou weten; en zeide, dat men haar zou te eten geven.

**6**

1 En Hij ging van daar weg, en kwam in Zijn vaderland, en Zijn discipelen volgden Hem.
2 En als het sabbat geworden was, begon Hij in de synagoge te leren; en velen, die Hem hoorden, ontzetten zich, zeggende: Van waar komen Dezen deze dingen, en wat wijsheid is dit, die Hem gegeven is, dat ook zulke krachten door Zijn handen geschieden?
3 Is deze niet de timmerman, de zoon van Maria, en de broeder van Jakobus en Joses, en van Judas en Simon, en zijn Zijn zusters niet hier bij ons? En zij werden aan Hem geergerd.
4 En Jezus zeide tot hen: Een profeet is niet ongeeerd dan in zijn vaderland en onder zijn magen, en in zijn huis.
5 En Hij kon aldaar geen kracht doen; dan Hij legde weinigen zieken de handen op, en genas hen.
6 En Hij verwonderde Zich over hun ongeloof, en omging de vlekken daar rondom, lerende.
7 En Hij riep tot Zich de twaalven, en begon hen uit te zenden twee en twee, en gaf hun macht over de onreine geesten.
8 En Hij gebood hun, dat zij niets zouden nemen tot den weg, dan alleenlijk een staf, geen male, geen brood, geen geld in den gordel;
9 Maar dat zij schoenzolen zouden aanbinden, en met geen twee rokken gekleed zijn.
10 En Hij zeide tot hen: Zo waar gij in een huis zult ingaan, blijft daar, totdat gij van daar uitgaat.
11 En zo wie u niet zullen ontvangen, noch u horen, vertrekkende van daar, schudt het stof af, dat onder aan uw voeten is, hun tot een getuigenis. Voorwaar zeg Ik u: Het zal Sodom en Gomorra verdragelijker zijn in den dag des oordeels dan dezelve stad.
12 En uitgegaan zijnde, predikten zij, dat zij zich zouden bekeren.
13 En zij wierpen vele duivelen uit, en zalfden vele kranken met olie, en maakten hen gezond.
14 En de koning Herodes hoorde het want Zijn Naam was openbaar geworden, en zeide: Johannes, die daar doopte, is van de doden opgewekt, en daarom werken die krachten in Hem.
15 Anderen zeiden: Hij is Elias; en anderen zeiden: Hij is een profeet, of als een der profeten.
16 Maar als het Herodes hoorde, zeide hij: Deze is Johannes, dien ik onthoofd heb; die is van de doden opgewekt.
17 Want dezelve Herodes, enigen uitgezonden hebbende, had Johannes gevangen genomen, en hem in de gevangenis gebonden, uit oorzaak van Herodias, de huisvrouw van zijn broeder Filippus, omdat hij haar getrouwd had.
18 Want Johannes zeide tot Herodes: Het is u niet geoorloofd de huisvrouw uws broeders te hebben.
19 En Herodias legde op hem toe; en wilde hem doden, en konde niet;
20 Want Herodes vreesde Johannes, wetende, dat hij een rechtvaardig en heilig man was, en hield hem in waarde; en als hij hem hoorde, deed hij vele dingen, en hoorde hem gaarne.
21 En als er een welgelegen dag gekomen was, toen Herodes, op den dag zijner geboorte, een maaltijd aanrichtte, voor zijn groten, en de oversten over duizend, en de voornaamsten van Galilea;
22 En als de dochter van dezelve Herodias inkwam, en danste, en Herodes en dengenen, die mede aanzaten, behaagde, zo zeide de koning tot het dochtertje: Eis van mij, wat gij ook wilt, en ik zal het u geven.
23 En hij zwoer haar: Zo wat gij van mij zult eisen, zal ik u geven, ook tot de helft mijns koninkrijks!
24 En zij, uitgegaan zijnde, zeide tot haar moeder: Wat zal ik eisen? En die zeide: Het hoofd van Johannes den Doper.
25 En zij, terstond met haast ingaande tot den koning, heeft het geeist, zeggende: Ik wil, dat gij mij nu terstond, in een schotel, geeft het hoofd van Johannes den Doper.

26 En de koning, zeer bedroefd geworden zijnde, nochtans om de eden, en degenen, die mede aanzaten, wilde hij haar hetzelve niet afslaan.
27 En de koning zond terstond een scherprechter, en gebood zijn hoofd te brengen. Deze nu ging heen, en onthoofdde hem in de gevangenis;
28 En bracht zijn hoofd in een schotel, en gaf hetzelve het dochtertje, en het dochtertje gaf hetzelve harer moeder.
29 En als zijn discipelen dit hoorden, gingen zij en namen zijn dood lichaam weg, en legden dat in een graf.
30 En de apostelen kwamen weder tot Jezus, en boodschapten Hem alles, beide wat zij gedaan hadden, en wat zij geleerd hadden.
31 En Hij zeide tot hen: Komt gijlieden in een woeste plaats hier alleen, en rust een weinig; want er waren velen, die kwamen en die gingen, en zij hadden zelfs geen gelegen tijd om te eten.
32 En zij vertrokken in een schip, naar een woeste plaats, alleen.
33 En de scharen zagen hen heenvaren, en velen werden Hem kennende, en liepen gezamenlijk te voet van alle steden derwaarts, en kwamen hun voor, en gingen samen tot Hem.
34 En Jezus, uitgaande, zag een grote schare, en werd innerlijk met ontferming bewogen over hen; want zij waren als schapen, die geen herder hebben; en Hij begon hun vele dingen te leren.
35 En als het nu laat op den dag geworden was, kwamen Zijn discipelen tot Hem, en zeiden: Deze plaats is woest, en het is nu laat op den dag;
36 Laat ze van U, opdat zij heengaan in de omliggende dorpen en vlekken, en broden voor zichzelven mogen kopen; want zij hebben niet, wat zij eten zullen.
37 Maar Hij, antwoordende, zeide tot hen: Geeft gij hun te eten. En zij zeiden tot Hem: Zullen wij heengaan, en kopen voor tweehonderd penningen brood, en hun te eten geven?
38 En Hij zeide tot hen: Hoeveel broden hebt gij? Gaat heen en beziet het. En toen zij het vernomen hadden, zeiden zij: Vijf, en twee vissen.
39 En Hij gebood hun, dat zij hen allen zouden doen nederzitten bij waardschappen, op het groene gras.
40 En zij zaten neder in gedeelten bij honderd te zamen, en bij vijftig te zamen.
41 En als Hij de vijf broden en de twee vissen genomen had, zag Hij op naar den hemel, zegende en brak de broden, en gaf ze Zijn discipelen, opdat zij ze hun zouden voorleggen, en de twee vissen deelde Hij voor allen.
42 En zij aten allen, en zijn verzadigd geworden.
43 En zij namen op twaalf volle korven brokken, en van de vissen.
44 En die daar de broden gegeten hadden, waren omtrent vijf duizend mannen.
45 En terstond dwong Hij Zijn discipelen in het schip te gaan, en voor henen te varen aan de andere zijde tegen over Bethsaida, terwijl Hij de schare van Zich zou laten.
46 En als Hij aan dezelve hun afscheid gegeven had, ging Hij op den berg om te bidden.
47 En als het nu avond was geworden, zo was het schip in het midden van de zee, en Hij was alleen op het land.
48 En Hij zag, dat zij zich zeer pijnigden, om het schip voort te krijgen; want de wind was hun tegen; en omtrent de vierde wake des nachts, kwam Hij tot hen, wandelende op de zee, en wilde hen voorbijgaan.
49 En zij, ziende Hem wandelen op de zee, meenden, dat het een spooksel was, en schreeuwden zeer;
50 Want zij zagen Hem allen, en werden ontroerd; en terstond sprak Hij met hen, en zeide tot hen: Zijt welgemoed, Ik ben het; vreest niet.
51 En Hij klom tot hen in het schip, en de wind stilde; en zij ontzetten zich bovenmate zeer in zichzelven, en waren verwonderd.
52 Want zij hadden niet gelet op het wonder der broden; want hun hart was verhard.

53 En als zij overgevaren waren, kwamen zij in het land Gennesareth, en havenden aldaar.
54 En als zij uit het schip gegaan waren, terstond werden zij Hem kennende.
55 En het gehele omliggende land doorlopende, begonnen zij op beddekens degenen, die kwalijk gesteld waren, om te dragen, ter plaatse, waar zij hoorden, dat Hij was.
56 En zo waar Hij kwam, in vlekken, of steden, of dorpen, daar leiden zij de kranken op de markten, en baden Hem, dat zij maar den zoom Zijns kleeds aanraken mochten; en zovelen, als er Hem aanraakten, werden gezond.

**7**

1 En tot Hem vergaderden de Farizeen, en sommigen der Schriftgeleerden, die van Jeruzalem gekomen waren;
2 En ziende, dat sommigen van Zijn discipelen met onreine, dat is, met ongewassen handen brood aten, berispten zij hen.
3 Want de Farizeen en al de Joden eten niet, tenzij dat zij eerst de handen dikmaals wassen, houdende de inzettingen der ouden.
4 En van de markt komende, eten zij niet, tenzij dat zij eerst gewassen zijn. En vele andere dingen zijn er, die zij aangenomen hebben te houden, als namelijk de wassingen der drinkbekers, en kannen, en koperen vaten, en bedden.
5 Daarna vraagden Hem de Farizeen en de Schriftgeleerden: Waarom wandelen Uw discipelen niet naar de inzetting der ouden, maar eten het brood met ongewassen handen?
6 Maar Hij antwoordde en zeide tot hen: Wel heeft Jesaja, van u, geveinsden, geprofeteerd, gelijk geschreven is: Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van Mij.
7 Doch tevergeefs eren zij Mij, lerende leringen, die geboden zijn der mensen;
8 Want, nalatende het gebod Gods, houdt gij de inzettingen der mensen, als namelijk wassingen der kannen en drinkbekers; en andere dergelijke dingen doet gij vele.
9 En Hij zeide tot hen: Gij doet zeker Gods gebod wel te niet, opdat gij uw inzettingen zoudt onderhouden.
10 Want Mozes heeft gezegd: Eer uw vader en uw moeder; en: wie vader of moeder vloekt, die zal den dood sterven.
11 Maar gijlieden zegt: Zo een mens tot vader of moeder zegt: Het is korban dat is te zeggen, een gave, zo wat u van mij zou kunnen ten nutte komen, die voldoet.
12 En gij laat hem niet meer toe, iets aan zijn vader of zijn moeder te doen;
13 Makende alzo Gods woord krachteloos door uw inzetting, die gij ingezet hebt; en vele dergelijke dingen doet gij.
14 En tot Zich de ganse schare geroepen hebbende, zeide Hij tot hen: Hoort Mij allen en verstaat.
15 Er is niets van buiten den mens in hem ingaande, hetwelk hem kan ontreinigen; maar de dingen, die van hem uitgaan, die zijn het, welke den mens ontreinigen.
16 Zo iemand oren heeft om te horen, die hore.
17 En toen Hij van de schare in huis gekomen was, vraagden Hem Zijn discipelen van de gelijkenis.
18 En Hij zeide tot hen: Zijt ook gij alzo onwetende? Verstaat gij niet, dat al wat van buiten in den mens ingaat, hem niet kan ontreinigen?
19 Want het gaat niet in zijn hart, maar in den buik, en gaat in de heimelijkheid uit, reinigende al de spijzen.
20 En Hij zeide: Hetgeen uitgaat uit den mens, dat ontreinigt den mens.
21 Want van binnen uit het hart der mensen komen voort kwade gedachten, overspelen, hoererijen, doodslagen,
22 Dieverijen, gierigheden, boosheden, bedrog, ontuchtigheid, een boos oog, lastering, hovaardij, onverstand.
23 Al deze boze dingen komen voort van binnen, en ontreinigen den mens.
24 En van daar opstaande, ging Hij weg naar de landpalen van Tyrus en Sidon; en in een huis gegaan zijnde, wilde Hij niet, dat het iemand wist, en Hij kon nochtans niet verborgen zijn.
25 Want een vrouw, welker dochtertje een onreinen geest had, van Hem gehoord hebbende, kwam en viel neder aan Zijn voeten.
26 Deze nu was een Griekse vrouw, van geboorte uit Syro-fenicie; en zij bad Hem, dat Hij den duivel uitwierp uit haar dochter.

27 Maar Jezus zeide tot haar: Laat eerst de kinderen verzadigd worden; want het is niet betamelijk dat men het brood der kinderen neme, en den hondekens voor werpe.
28 Maar zij antwoordde en zeide tot Hem: Ja, Heere, doch ook de hondekens eten onder de tafel van de kruimkens der kinderen.
29 En Hij zeide tot haar: Om dezes woords wil ga heen, de duivel is uit uw dochter uitgevaren.
30 En als zij in haar huis kwam, vond zij, dat de duivel uitgevaren was, en de dochter liggende op het bed.
31 En Hij wederom weggegaan zijnde van de landpalen van Tyrus en Sidon, kwam aan de zee van Galilea, door het midden der landpalen van Dekapolis.
32 En zij brachten tot Hem een dove, die zwaarlijk sprak, en baden Hem, dat Hij de hand op hem legde.
33 En hem van de schare alleen genomen hebbende, stak Hij Zijn vingeren in zijn oren, en gespogen hebbende, raakte Hij zijn tong aan;
34 En opwaarts ziende naar den hemel, zuchtte Hij, en zeide tot hem: Effatha! dat is: wordt geopend!
35 En terstond werden zijn oren geopend, en de band zijner tong werd los, en hij sprak recht.
36 En Hij gebood hunlieden, dat zij het niemand zeggen zouden; maar wat Hij hun ook gebood, zo verkondigden zij het des te meer.
37 En zij ontzetten zich bovenmate zeer, zeggende: Hij heeft alles wel gedaan, en Hij maakt, dat de doven horen, en de stommen spreken.

**8**

1 In dezelfde dagen, als er een geheel grote schare was, en zij niet hadden, wat zij eten zouden, riep Jezus Zijn discipelen tot Zich, en zeide tot hen:
2 Ik word innerlijk met ontferming bewogen over de schare; want zij zijn nu drie dagen bij Mij gebleven, en hebben niet, wat zij eten zouden.
3 En indien Ik hen nuchteren naar hun huis laat gaan, zo zullen zij op den weg bezwijken; want sommigen van hen komen van verre.
4 En Zijn discipelen antwoordden Hem: Van waar zal iemand dezen met broden hier in de woestijn kunnen verzadigen?
5 En Hij vraagde hun: Hoeveel broden hebt gij? En zij zeiden: Zeven.
6 En Hij gebood de schare neder te zitten op de aarde, en Hij nam de zeven broden, en gedankt hebbende, brak Hij ze, en gaf ze Zijn discipelen, opdat zij ze zouden voorleggen; en zij leiden ze der schare voor.
7 En zij hadden weinige visjes; en als Hij gezegend had, zeide Hij, dat zij ook die zouden voorleggen.
8 En zij hebben gegeten, en zijn verzadigd geworden, en zij namen het overschot der brokken op, zeven manden.
9 Die nu gegeten hadden, waren omtrent vier duizend; en Hij liet hen gaan.
10 En terstond in het schip gegaan zijnde met Zijn discipelen, is Hij gekomen in de delen van Dalmanutha.
11 En de Farizeen gingen uit, en begonnen met Hem te twisten, begerende van Hem een teken van den hemel, Hem verzoekende.
12 En Hij, zwaarlijk zuchtende in Zijn geest, zeide: Wat begeert dit geslacht een teken? Voorwaar, Ik zeg u: Zo aan dit geslacht een teken gegeven zal worden!
13 En Hij verliet hen, en wederom in het schip gegaan zijnde, voer Hij weg naar de andere zijde.
14 En Zijn discipelen hadden vergeten brood mede te nemen, en hadden niet dan een brood met zich in het schip.
15 En Hij gebood hun, zeggende: Ziet toe, wacht u van den zuurdesem der Farizeen, en van den zuurdesem van Herodes.
16 En zij overleiden onder elkander, zeggende: Het is, omdat wij geen broden hebben.
17 En Jezus, dat bekennende, zeide tot hen: Wat overlegt gij, dat gij geen broden hebt? Bemerkt gij nog niet, en verstaat gij niet, hebt gij nog uw verharde hart?
18 Ogen hebbende, ziet gij niet? En oren hebbende, hoort gij niet?
19 En gedenkt gij niet, toen Ik de vijf broden brak onder de vijf duizend mannen, hoeveel volle korven met brokken gij opnaamt? Zij zeiden Hem: Twaalf.
20 En toen Ik de zeven brak onder de vier duizend mannen, hoeveel volle manden met brokken gij opnaamt? En zij zeiden: Zeven.
21 En Hij zeide tot hen: Hoe verstaat gij niet?
22 En Hij kwam te Bethsaida; en zij brachten tot Hem een blinde, en baden Hem, dat Hij hem aanraakte.
23 En de hand des blinden genomen hebbende, leidde Hij hem uit buiten het vlek, en spoog in zijn ogen, en leide de handen op hem, en vraagde hem, of hij iets zag.
24 En hij, opziende, zeide: Ik zie de mensen, want ik zie hen, als bomen, wandelen.
25 Daarna leide Hij de handen wederom op zijn ogen, en deed hem opzien. En hij werd hersteld, en zag hen allen ver en klaar.
26 En Hij zond hem naar zijn huis, zeggende: Ga niet in het vlek, en zeg het niemand in het vlek.
27 En Jezus ging uit en Zijn discipelen naar de vlekken van Cesarea Filippi. En op den weg vraagde Hij Zijn discipelen, zeggende tot hen: Wie zeggen de mensen, dat Ik ben?
28 En zij antwoordden: Johannes de Doper; en anderen: Elias; en anderen: Een van de profeten.

29 En Hij zeide tot hen: Maar gijlieden, wie zegt gij dat Ik ben? En Petrus, antwoordende, zeide tot Hem: Gij zijt de Christus.
30 En Hij gebood hun scherpelijk, dat zij het niemand zouden zeggen van Hem.
31 En Hij begon hun te leren, dat de Zoon des mensen veel moest lijden, en verworpen worden van de ouderlingen, en overpriesters, en Schriftgeleerden, en gedood worden, en na drie dagen wederom opstaan.
32 En dit woord sprak Hij vrij uit; en Petrus, Hem tot zich genomen hebbende, begon Hem te bestraffen;
33 Maar Hij, Zich omkerende, en Zijn discipelen aanziende, bestrafte Petrus, zeggende: Ga heen, achter Mij, satanas, want gij verzint niet de dingen, die Gods zijn, maar die der mensen zijn.
34 En tot Zich geroepen hebbende de schare met Zijn discipelen, zeide Hij tot hen: Zo wie achter Mij wil komen, die verloochene zichzelven, en neme zijn kruis op, en volge Mij.
35 Want zo wie zijn leven zal willen behouden, die zal hetzelve verliezen; maar zo wie zijn leven zal verliezen, om Mijnentwil, en om des Evangelies wil, die zal hetzelve behouden.
36 Want wat zou het den mens baten zo hij de gehele wereld won, en zijner ziele schade leed?
37 Of wat zal een mens geven, tot lossing van zijn ziel?
38 Want zo wie zich Mijns en Mijner woorden zal geschaamd hebben, in dit overspelig en zondig geslacht, diens zal Zich de Zoon des mensen ook schamen, wanneer Hij zal komen in de heerlijkheid Zijns Vaders, met de heilige engelen.

**9**

1 En Hij zeide tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, dat er sommigen zijn van degenen, die hier staan, die den dood niet zullen smaken, totdat zij zullen hebben gezien, dat het Koninkrijk Gods met kracht gekomen is.
2 En na zes dagen nam Jezus met Zich Petrus, en Jakobus, en Johannes, en bracht hen op een hogen berg bezijden alleen; en Hij werd voor hen van gedaante veranderd.
3 En Zijn klederen werden blinkende, zeer wit als sneeuw, hoedanige geen voller op aarde zo wit maken kan.
4 En van hen werd gezien Elias met Mozes, en zij spraken met Jezus.
5 En Petrus, antwoordende, zeide tot Jezus: Rabbi, het is goed, dat wij hier zijn, en laat ons drie tabernakelen maken, voor U een, en voor Mozes een, en voor Elias een.
6 Want hij wist niet, wat hij zeide; want zij waren zeer bevreesd.
7 En er kwam een wolk, die hen overschaduwde, en een stem kwam uit de wolk, zeggende: Deze is Mijn geliefde Zoon, hoort Hem!
8 En haastelijk rondom ziende, zagen zij niemand meer, dan Jezus alleen bij zich.
9 En als zij van den berg afkwamen, gebood Hij hun, dat zij niemand verhalen zouden, hetgeen zij gezien hadden, dan wanneer de Zoon des mensen uit de doden zou opgestaan zijn.
10 En zij behielden dit woord bij zichzelven, vragende onder elkander, wat het was, uit de doden opstaan.
11 En zij vraagden Hem, zeggende: Waarom zeggen de Schriftgeleerden, dat Elias eerst komen moet?
12 En Hij, antwoordende, zeide tot hen: Elias zal wel eerst komen, en alles weder oprichten; en het zal geschieden, gelijk geschreven is van den Zoon des mensen, dat Hij veel lijden zal en veracht worden.
13 Maar Ik zeg u, dat ook Elias gekomen is, en zij hebben hem gedaan al wat zij gewild hebben, gelijk van hem geschreven is.
14 En als Hij bij de discipelen gekomen was, zag Hij een grote schare rondom hen, en enige Schriftgeleerden met hen twistende.
15 En terstond de gehele schare Hem ziende, werd verbaasd, en toelopende groetten zij Hem.
16 En Hij vraagde den Schriftgeleerden: Wat twist gij met dezen?
17 En een uit de schare, antwoordende, zeide: Meester, ik heb mijn zoon tot U gebracht, die een stommen geest heeft.
18 En waar hij hem ook aangrijpt, zo scheurt hij hem, en schuimt, en knerst met zijn tanden, en verdort; en ik heb Uw discipelen gezegd dat zij hem zouden uitwerpen, en zij hebben niet gekund.
19 En Hij antwoordden hem, en zeide: O ongelovig geslacht, hoe lang zal Ik nog bij ulieden zijn, hoe lang zal Ik u nog verdragen? Brengt hem tot Mij.
20 En zij brachten denzelven tot Hem; en als hij Hem zag, scheurde hem terstond de geest; en hij vallende op de aarde, wentelde zich al schuimende.
21 En Hij vraagde zijn vader: Hoe langen tijd is het, dat hem dit overkomen is? En hij zeide: Van zijn kindsheid af.
22 En menigmaal heeft hij hem ook in het vuur en in het water geworpen, om hem te verderven; maar zo Gij iets kunt, wees met innerlijke ontferming over ons bewogen, en help ons.
23 En Jezus zeide tot hem: Zo gij kunt geloven, alle dingen zijn mogelijk dengene, die gelooft.
24 En terstond de vader des kinds, roepende met tranen, zeide: Ik geloof, Heere! kom mijn ongelovigheid te hulp.
25 En Jezus ziende, dat de schare gezamenlijk toeliep, bestrafte den onreinen geest, zeggende tot hem: Gij stomme en dove geest! Ik beveel u, ga uit van hem, en kom niet meer in hem.
26 En hij, roepende en hem zeer scheurende, ging uit; en het kind werd als dood, alzo dat velen zeiden, dat het gestorven was.

27 En Jezus, hem bij de hand grijpende, richtte hem op; en hij stond op.
28 En als Hij in huis gegaan was, vraagden Hem Zijn discipelen alleen: Waarom hebben wij hem niet kunnen uitwerpen?
29 En Hij zeide tot hen: Dit geslacht kan nergens door uitgaan, dan door bidden en vasten.
30 En van daar weggaande, reisden zij door Galilea; en Hij wilde niet, dat het iemand wist.
31 Want Hij leerde Zijn discipelen, en zeide tot hen: De Zoon des mensen zal overgeleverd worden in de handen der mensen, en zij zullen Hem doden, en gedood zijnde, zal Hij ten derden dage wederopstaan.
32 Maar zij verstonden dat woord niet, en zij vreesden Hem te vragen.
33 En Hij kwam te Kapernaum, en in het huis gekomen zijnde, vraagde Hij hun: Waarvan hadt gij woorden onder elkander op den weg?
34 Doch zij zwegen; want zij waren onder elkander in woorden geweest op den weg, wie de meeste zou zijn.
35 En nedergezeten zijnde, riep Hij de twaalven, en zeide tot hen: Indien iemand wil de eerste zijn, die zal de laatste van allen zijn, en aller dienaar.
36 En nemende een kindeken, stelde Hij dat midden onder hen, en omving het met Zijn armen, en zeide tot hen:
37 Zo wie een van zodanige kinderkens zal ontvangen in Mijn Naam, die ontvangt Mij; en zo wie Mij zal ontvangen, die ontvangt Mij niet, maar Dien, Die Mij gezonden heeft.
38 En Johannes antwoordde Hem, zeggende: Meester! wij hebben een gezien, die de duivelen uitwierp in Uw Naam, welke ons niet volgt; en wij hebben het hem verboden, omdat hij ons niet volgt.
39 Doch Jezus zeide: Verbiedt hem niet; want er is niemand, die een kracht doen zal in Mijn Naam, en haastelijk van Mij zal kunnen kwalijk spreken.
40 Want wie tegen ons niet is, die is voor ons.
41 Want zo wie ulieden een beker water zal te drinken geven in Mijn Naam, omdat gij discipelen van Christus zijt, voorwaar zeg Ik u, hij zal zijn loon geenszins verliezen.
42 En zo wie een van deze kleinen, die in Mij geloven, ergert, het ware hem beter, dat een molensteen om zijn hals gedaan ware, en dat hij in de zee geworpen ware.
43 En indien uw hand u ergert, houwt ze af; het is u beter verminkt tot het leven in te gaan, dan de twee handen hebbende, heen te gaan in de hel, in het onuitblusselijk vuur;
44 Waar hun worm niet sterft, en het vuur niet uitgeblust wordt.
45 En indien uw voet u ergert, houwt hem af; het is u beter kreupel tot het leven in te gaan, dan de twee voeten hebbende, geworpen te worden in de hel, in het onuitblusselijk vuur;
46 Waar hun worm niet sterft, en het vuur niet uitgeblust wordt.
47 En indien uw oog u ergert, werpt het uit; het is u beter maar een oog hebbende in het Koninkrijk Gods in te gaan, dan twee ogen hebbende, in het helse vuur geworpen te worden;
48 Waar hun worm niet sterft, en het vuur niet uitgeblust wordt.
49 Want een ieder zal met vuur gezouten worden, en iedere offerande zal met zout gezouten worden.
50 Het zout is goed; maar indien het zout onzout wordt, waarmede zult gij dat smakelijk maken? Hebt zout in uzelven, en houdt vrede onder elkander.

**10**

1 En van daar opgestaan zijnde, ging Hij naar de landpalen van Judea, door de overzijde van de Jordaan; en de scharen kwamen wederom samen bij Hem, en gelijk Hij gewoon was, leerde Hij hen wederom.
2 En de Farizeen, tot Hem komende, vraagden Hem, of het een man geoorloofd is, zijn vrouw te verlaten, Hem verzoekende.
3 Maar Hij antwoordende, zeide tot hen: Wat heeft u Mozes geboden?
4 En zij zeiden: Mozes heeft toegelaten een scheidbrief te schrijven, en haar te verlaten.
5 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Vanwege de hardigheid uwer harten heeft hij ulieden dat gebod geschreven.
6 Maar van het begin der schepping heeft ze God man en vrouw gemaakt.
7 Daarom zal een mens zijn vader en zijn moeder verlaten, en zal zijn vrouw aanhangen;
8 En die twee zullen tot een vlees zijn, alzo dat zij niet meer twee zijn, maar een vlees.
9 Hetgeen dan God samengevoegd heeft, scheide de mens niet.
10 En in het huis vraagden Hem Zijn discipelen wederom van hetzelve.
11 En Hij zeide tot hen: Zo wie zijn vrouw verlaat, en een andere trouwt, die doet overspel tegen haar.
12 En indien een vrouw haar man zal verlaten, en met een anderen trouwen, die doet overspel.
13 En zij brachten kinderkens tot Hem, opdat Hij ze aanraken zou; en de discipelen bestraften degenen, die ze tot Hem brachten.
14 Maar Jezus, dat ziende, nam het zeer kwalijk, en zeide tot hen: Laat de kinderkens tot Mij komen, en verhindert ze niet; want derzulken is het Koninkrijk Gods.
15 Voorwaar zeg Ik u: Zo wie het Koninkrijk Gods niet ontvangt, gelijk een kindeken, die zal in hetzelve geenszins ingaan.
16 En Hij omving ze met Zijn armen, en de handen op hen gelegd hebbende, zegende Hij dezelve.
17 En als Hij uitging op den weg, liep een tot Hem, en voor Hem op de knieen vallende, vraagde Hem: Goede Meester! wat zal ik doen, opdat ik het eeuwige leven beerve?
18 En Jezus zeide tot hem: Wat noemt gij Mij goed? Niemand is goed, dan Een, namelijk God.
19 Gij weet de geboden: Gij zult geen overspel doen; gij zult niet doden; gij zult niet stelen; gij zult geen valse getuigenis geven; gij zult niemand te kort doen; eer uw vader en uw moeder.
20 Doch hij, antwoordende, zeide tot Hem: Meester! al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jonkheid af.
21 En Jezus, hem aanziende, beminde hem, en zeide tot hem: Een ding ontbreekt u; ga heen, verkoop alles, wat gij hebt, en geef het den armen, en gij zult een schat hebben in den hemel; en kom herwaarts, neem het kruis op, en volg Mij.
22 Maar hij, treurig geworden zijnde over dat woord, ging bedroefd weg; want hij had vele goederen.
23 En Jezus rondom ziende, zeide tot Zijn discipelen: Hoe bezwaarlijk zullen degenen, die goed hebben, in het Koninkrijk Gods inkomen!
24 En de discipelen werden verbaasd over deze Zijn woorden. Maar Jezus wederom antwoordende, zeide tot hen: Kinderen! Hoe zwaar is het, dat degenen, die op het goed hun betrouwen zetten, in het Koninkrijk Gods ingaan!
25 Het is lichter, dat een kemel ga door het oog van een naald, dan dat een rijke in het Koninkrijk Gods inga.
26 En zij werden nog meer verslagen, zeggende tot elkander: Wie kan dan zalig worden?
27 Doch Jezus, hen aanziende, zeide: Bij de mensen is het onmogelijk, maar niet bij God; want alle dingen zijn mogelijk bij God.
28 En Petrus begon tot Hem te zeggen: Zie, wij hebben alles verlaten, en zijn U gevolgd.

29 En Jezus, antwoordende, zeide: Voorwaar zeg Ik ulieden: Er is niemand, die verlaten heeft huis, of broeders, of zusters, of vader, of moeder, of vrouw, of kinderen, of akkers, om Mijnentwil en des Evangelies wil,
30 Of hij ontvangt honderdvoud, nu in dezen tijd, huizen, en broeders, en zusters, en moeders, en kinderen, en akkers, met de vervolgingen, en in de toekomende eeuw het eeuwige leven.
31 Maar vele eersten zullen de laatsten zijn, en velen, die de laatsten zijn, de eersten.
32 En zij waren op den weg, gaande op naar Jeruzalem; en Jezus ging voor hen; en zij waren verbaasd, en Hem volgende, waren zij bevreesd. En de twaalven wederom tot Zich nemende, begon Hij hun te zeggen de dingen, die Hem overkomen zouden;
33 Zeggende: Ziet, wij gaan op naar Jeruzalem, en de Zoon des mensen zal den overpriesteren, en den Schriftgeleerden overgeleverd worden, en zij zullen Hem ter dood veroordelen, en Hem den heidenen overleveren;
34 En zij zullen Hem bespotten, en Hem geselen, en Hem bespuwen, en Hem doden; en ten derden dage zal Hij weder opstaan.
35 En tot Hem kwamen Jakobus en Johannes, de zonen van Zebedeus, zeggende: Meester! wij wilden wel, dat Gij ons deedt, zo wat wij begeren zullen.
36 En Hij zeide tot hen: Wat wilt gij, dat Ik u doe?
37 En zij zeiden tot Hem: Geef ons, dat wij mogen zitten, de een aan Uw rechter-,en de ander aan Uw linker hand in Uw heerlijkheid.
38 Maar Jezus zeide tot hen: Gij weet niet, wat gij begeert. Kunt gij den drinkbeker drinken, dien Ik drink, en met den doop gedoopt worden, daar Ik mede gedoopt word?
39 En zij zeiden tot Hem: Wij kunnen. Doch Jezus zeide tot hen: Den drinkbeker, dien Ik drink, zult gij wel drinken, en met den doop gedoopt worden, daar Ik mede gedoopt word;
40 Maar het zitten tot Mijn rechter-en tot Mijn linker hand staat bij Mij niet te geven; maar het zal gegeven worden dien het bereid is.
41 En als de andere tien dit hoorden, begonnen zij het van Jakobus en Johannes zeer kwalijk te nemen.
42 Maar Jezus, hen tot Zich geroepen hebbende, zeide tot hen: Gij weet, dat degenen, die geacht worden oversten te zijn der volken, heerschappij voeren over hen, en hun groten gebruiken macht over hen.
43 Doch alzo zal het onder u niet zijn; maar zo wie onder u groot zal willen worden, die zal uw dienaar zijn.
44 En zo wie van u de eerste zal willen worden, die zal aller dienstknecht zijn.
45 Want ook de Zoon des mensen is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen, en Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen.
46 En zij kwamen te Jericho. En als Hij en Zijn discipelen, en een grote schare van Jericho uitging, zat de zoon van Timeus, Bar-timeus, de blinde, aan den weg, bedelende.
47 En horende, dat het Jezus de Nazarener was, begon hij te roepen en te zeggen: Jezus, Gij Zone Davids! ontferm U mijner.
48 En velen bestraften hem, opdat hij zwijgen zou; maar hij riep zoveel temeer: Gij Zone Davids! ontferm U mijner.
49 En Jezus, stil staande, zeide, dat men hem roepen zou; en zij riepen den blinde, zeggende tot hem: Heb goeden moed; sta op; Hij roept u.
50 En hij, zijn mantel afgeworpen hebbende, stond op, en kwam tot Jezus.
51 En Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Wat wilt gij, dat Ik u doen zal? En de blinde zeide tot Hem: Rabboni! dat ik ziende mag worden.
52 En Jezus zeide tot hem: Ga heen, uw geloof heeft u behouden. En terstond werd hij ziende, en volgde Jezus op den weg.

**11**

1 En toen zij Jeruzalem genaakten, te Beth-fage en Bethanie, aan den Olijfberg, zond Hij twee van Zijn discipelen uit,
2 En zeide tot hen: Gaat heen in het vlek, dat tegen u over is; en terstond als gij in hetzelve komt, zult gij vinden een veulen gebonden, op hetwelk geen mens gezeten heeft, ontbindt het, en brengt het.
3 En indien iemand tot u zegt: Waarom doet gij dat? Zo zegt, dat de Heere hetzelve van node heeft; en hij zal het terstond herwaarts zenden.
4 En zij gingen heen, en vonden het veulen gebonden bij de deur, buiten aan de wegscheiding, en zij ontbonden hetzelve.
5 En sommigen van degenen, die aldaar stonden, zeiden tot hen: Wat doet gij, dat gij het veulen ontbindt?
6 Doch zij zeiden tot hen, gelijk Jezus bevolen had; en zij lieten ze gaan.
7 En zij brachten het veulen tot Jezus, en wierpen hun klederen daarop; en Hij zat op hetzelve.
8 En velen spreidden hun klederen op den weg, en anderen hieuwen meien van de bomen, en spreidden ze op den weg.
9 En die voorgingen en die volgden riepen, zeggende: Hosanna! gezegend is Hij, Die komt in den Naam des Heeren!
10 Gezegend zij het Koninkrijk van onzen vader David, hetwelk komt in den Naam des Heeren! Hosanna in de hoogste hemelen!
11 En Jezus kwam binnen Jeruzalem, en in den tempel; en als Hij alles rondom bezien had, en het nu avondstond was, ging Hij uit naar Bethanie met de twaalven.
12 En des anderen daags, als zij uit Bethanie gingen, hongerde Hem.
13 En ziende van verre een vijgeboom, die bladeren had, ging Hij om te zien, of Hij ook iets op denzelven zou vinden; en daarbij gekomen zijnde, vond Hij niet dan bladeren; want het was de tijd der vijgen niet.
14 En Jezus, antwoordende, zeide tot denzelven: Niemand ete enige vrucht meer van u in der eeuwigheid! En Zijn discipelen hoorden het.
15 En zij kwamen te Jeruzalem; en Jezus, in den tempel gegaan zijnde, begon degenen, die in den tempel verkochten en kochten, uit te drijven; en de tafelen der wisselaars, en de zitstoelen dergenen, die de duiven verkochten, keerde Hij om;
16 En liet niet toe, dat iemand enig vat door den tempel droeg.
17 En Hij leerde, zeggende tot hen: Is er niet geschreven: Mijn huis zal een huis des gebeds genaamd worden allen volken? Maar gij hebt dat tot een kuil der moordenaren gemaakt.
18 En de Schriftgeleerden en de overpriesters hoorden dat, en zochten, hoe zij Hem doden zouden; want zij vreesden Hem, omdat de ganse schare ontzet was over Zijn leer.
19 En als het nu laat geworden was, ging Hij uit buiten de stad.
20 En des morgens vroeg voorbijgaande, zagen zij, dat de vijgeboom verdord was, van de wortelen af.
21 En Petrus, zulks indachtig geworden zijnde, zeide tot Hem: Rabbi! zie, de vijgeboom, dien Gij vervloekt hebt, is verdord.
22 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Hebt geloof op God.
23 Want voorwaar zeg Ik u, dat, zo wie tot dezen berg zal zeggen: Word opgeheven en in de zee geworpen; en niet zal twijfelen in zijn hart, maar zal geloven, dat hetgeen hij zegt, geschieden zal, het zal hem geworden, zo wat hij zegt.
24 Daarom zeg Ik u: Alle dingen, die gij biddende begeert, gelooft, dat gij ze ontvangen zult, en zij zullen u geworden.

25 En wanneer gij staat om te bidden, vergeeft, indien gij iets hebt tegen iemand; opdat ook uw Vader, Die in de hemelen is, ulieden uw misdaden vergeve.
26 Maar indien gij niet vergeeft, zo zal uw Vader, Die in de hemelen is, ook uw misdaden niet vergeven.
27 En zij kwamen wederom te Jeruzalem. En als Hij in den tempel wandelde, kwamen tot Hem de overpriesters, en de Schriftgeleerden, en de ouderlingen.
28 En zeiden tot Hem: Door wat macht doet Gij deze dingen? En wie heeft U deze macht gegeven, dat Gij deze dingen doen zoudt?
29 Maar Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Ik zal u ook een woord vragen; antwoordt Mij ook, en zo zal Ik u zeggen, door wat macht Ik deze dingen doe:
30 De doop van Johannes, was die uit den hemel, of uit de mensen? Antwoordt Mij.
31 En zij overlegden onder zich, zeggende: Indien wij zeggen: Uit den hemel, zo zal Hij zeggen: Waarom hebt gij hem dan niet geloofd?
32 Maar indien wij zeggen: Uit de mensen; zo vrezen wij het volk; want zij hielden allen van Johannes, dat hij waarlijk een profeet was.
33 En, antwoordende, zeiden zij tot Jezus: Wij weten het niet. En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Zo zeg Ik u ook niet, door wat macht Ik deze dingen doe.

**12**

1 En Hij begon door gelijkenissen tot hen te zeggen: Een mens plantte een wijngaard, en zette een tuin daarom, en groef een wijnpersbak, en bouwde een toren, en verhuurde dien aan de landlieden, en reisde buiten 's lands.
2 En als het de tijd was, zond hij een dienstknecht tot de landlieden, opdat hij van de landlieden ontving van de vrucht des wijngaards.
3 Maar zij namen en sloegen hem, en zonden hem ledig heen.
4 En hij zond wederom een anderen dienstknecht tot hen, en dien stenigden zij, en wondden hem het hoofd, en zonden hem henen, schandelijk behandeld zijnde.
5 En wederom zond hij een anderen, en dien doodden zij; en vele anderen, waarvan zij sommigen sloegen, en sommigen doodden.
6 Als hij dan nog een zoon had, die hem lief was, zo heeft hij ook dien ten laatste tot hen gezonden, zeggende: Zij zullen immers mijn zoon ontzien.
7 Maar die landlieden zeiden onder elkander: Deze is de erfgenaam; komt, laat ons hem doden, en de erfenis zal onze zijn.
8 En zij namen en doodden hem, en wierpen hem uit, buiten den wijngaard.
9 Wat zal dan de heer des wijngaards doen? Hij zal komen, en de landlieden verderven, en den wijngaard aan anderen geven.
10 Hebt gij ook deze Schrift niet gelezen: De steen, dien de bouwlieden verworpen hebben, deze is geworden tot een hoofd des hoeks;
11 Van den Heere is dit geschied, en het is wonderlijk in onze ogen?
12 En zij zochten Hem te vangen, maar zij vreesden de schare; want zij verstonden, dat Hij die gelijkenis op hen sprak; en zij verlieten Hem en gingen weg.
13 En zij zonden tot Hem enigen der Farizeen en der Herodianen, opdat zij Hem in Zijn rede vangen zouden.
14 Dezen nu kwamen en zeiden tot Hem: Meester! wij weten, dat Gij waarachtig zijt, en naar niemand vraagt; want Gij ziet den persoon der mensen niet aan, maar Gij leert den weg Gods in der waarheid; is het geoorloofd, den keizer schatting te geven, of niet? Zullen wij geven, of niet geven?
15 En Hij, wetende hun geveinsdheid, zeide tot hen: Wat verzoekt gij Mij? Brengt Mij een penning, dat Ik hem zie.
16 En zij brachten een. En Hij zeide tot hen: Wiens is dit beeld, en het opschrift? en zij zeiden tot Hem: Des keizers.
17 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Geeft dan den keizer, dat des keizers is, en Gode, dat Gods is. En zij verwonderden zich over Hem.
18 En de Sadduceen kwamen tot Hem, welke zeggen, dat er geen opstanding is, en vraagden Hem, zeggende:
19 Meester! Mozes heeft ons geschreven: Indien iemands broeder sterft, en een vrouw achterlaat, en geen kinderen nalaat, dat zijn broeder deszelfs vrouw nemen zal en zijn broeder zaad verwekken.
20 Er waren nu zeven broeders, en de eerste nam een vrouw, en stervende liet geen zaad na.
21 De tweede nam haar ook, en is gestorven, en ook deze liet geen zaad na; en de derde desgelijks.
22 En al de zeven namen dezelve, en lieten geen zaad na; de laatste van allen is ook de vrouw gestorven.
23 In de opstanding dan, wanneer zij zullen opgestaan zijn, wiens vrouw zal zij van dezen zijn? Want die zeven hebben haar tot een vrouw gehad.
24 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Dwaalt gij niet, daarom, dat gij de Schriften niet weet, noch de kracht Gods?

25 Want als zij uit de doden zullen opgestaan zijn, zo trouwen zij niet, noch worden ten huwelijk gegeven; maar zij zijn gelijk engelen, die in de hemelen zijn.
26 Doch aangaande de doden, dat zij opgewekt zullen worden, hebt gij niet gelezen in het boek van Mozes, hoe God in het doornenbos tot hem gesproken heeft, zeggende: Ik ben de God Abrahams, en de God Izaks, en de God Jakobs?
27 God is niet een God der doden, maar een God der levenden. Gij dwaalt dan zeer.
28 En een der Schriftgeleerden horende, dat zij te zamen in woorden waren, en wetende, dat Hij hun wel geantwoord had, kwam tot Hem, en vraagde Hem: Welk is het eerste gebod van alle?
29 En Jezus antwoordde hem: Het eerste van al de geboden is: Hoor, Israel! de Heere, onze God, is een enig Heere.
30 En gij zult den Heere, uw God, liefhebben uit geheel uw hart, en uit geheel uw ziel, en uit geheel uw verstand, en uit geheel uw kracht. Dit is het eerste gebod.
31 En het tweede aan dit gelijk, is dit: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelven. Er is geen ander gebod, groter dan deze.
32 En de schriftgeleerde zeide tot Hem: Meester, Gij hebt wel in der waarheid gezegd, dat er een enig God is, en er is geen ander dan Hij;
33 En Hem lief te hebben uit geheel het hart, en uit geheel het verstand, en uit geheel de ziel, en uit geheel de kracht; en den naaste lief te hebben als zichzelven, is meer dan al de brandofferen en de slachtofferen.
34 En Jezus ziende, dat hij verstandelijk geantwoord had, zeide tot hem: Gij zijt niet verre van het Koninkrijk Gods. En niemand durfde Hem meer vragen.
35 En Jezus antwoordde en zeide, lerende in den tempel: Hoe zeggen de Schriftgeleerden, dat de Christus een Zoon van David is?
36 Want David zelf heeft door den Heiligen Geest gezegd: De Heere heeft gezegd tot mijn Heere: Zit aan Mijn rechter hand, totdat Ik Uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten.
37 David dan zelf noemt Hem zijn Heere, en hoe is Hij zijn Zoon? En de menigte der schare hoorde Hem gaarne.
38 En Hij zeide tot hen in Zijn leer: Wacht u voor de Schriftgeleerden, die daar gaarne willen wandelen in lange klederen, en gegroet zijn op de markten;
39 En de voorgestoelten hebben in de synagogen, en de vooraanzittingen in de maaltijden;
40 Welke de huizen der weduwen opeten, en dat onder den schijn van lang te bidden. Dezen zullen zwaarder oordeel ontvangen.
41 En Jezus, gezeten zijnde tegenover de schatkist, zag, hoe de schare geld wierp in de schatkist; en vele rijken wierpen veel daarin.
42 En er kwam een arme weduwe, die twee kleine penningen daarin wierp, hetwelk is een oort.
43 En Jezus, Zijn discipelen tot Zich geroepen hebbende, zeide tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, dat deze arme weduwe meer ingeworpen heeft, dan allen, die in de schatkist geworpen hebben.
44 Want zij allen hebben van hun overvloed daarin geworpen; maar deze heeft van haar gebrek, al wat zij had, daarin geworpen, haar gansen leeftocht.

**13**

1 En als Hij uit den tempel ging, zeide een van Zijn discipelen tot Hem: Meester, zie, hoedanige stenen, en hoedanige gebouwen!
2 En Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Ziet gij deze grote gebouwen? Er zal niet een steen op den anderen steen gelaten worden, die niet afgebroken zal worden.
3 En als Hij gezeten was op den Olijfberg, tegen den tempel over, vraagden Hem Petrus, en Jakobus, en Johannes, en Andreas, alleen:
4 Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn? En welk is het teken, wanneer deze dingen allen voleindigd zullen worden?
5 En Jezus, hun antwoordende, begon te zeggen: Ziet toe, dat u niemand verleide.
6 Want velen zullen komen onder Mijn Naam, zeggende: Ik ben de Christus; en zullen velen verleiden.
7 En wanneer gij zult horen van oorlogen, en geruchten van oorlogen, zo wordt niet verschrikt; want dit moet geschieden; maar nog is het einde niet.
8 Want het ene volk zal tegen het andere volk opstaan, en het ene koninkrijk tegen het andere koninkrijk; en er zullen aardbevingen zijn in verscheidene plaatsen, en er zullen hongersnoden wezen, en beroerten. Deze dingen zijn maar beginselen der smarten.
9 Maar ziet gij voor uzelven toe; want zij zullen u overleveren in de raadsvergaderingen, en in de synagogen; gij zult geslagen worden, en voor stadhouders en koningen zult gij gesteld worden, om Mijnentwil, hun tot een getuigenis.
10 En het Evangelie moet eerst gepredikt worden onder al de volken.
11 Doch wanneer zij u leiden zullen, om u over te leveren, zo zijt te voren niet bezorgd, wat gij spreken zult, en bedenkt het niet; maar zo wat u in die ure gegeven zal worden, spreekt dat; want gij zijt het niet, die spreekt, maar de Heilige Geest.
12 En de ene broeder zal den anderen overleveren tot den dood, en de vader het kind; en de kinderen zullen opstaan tegen de ouders, en zullen hen doden.
13 En gij zult gehaat worden van allen, om Mijns Naams wil; maar wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden.
14 Wanneer gij dan zult zien den gruwel der verwoesting, waarvan door den profeet Daniel gesproken is, staande waar het niet behoort, die het leest, die merke daarop! alsdan, die in Judea zijn, dat zij vlieden op de bergen.
15 En die op het dak is, kome niet af in het huis, en ga niet in, om iets uit zijn huis weg te nemen.
16 En die op den akker is, kere niet weder terug, om zijn kleed te nemen.
17 Maar wee den bevruchten en den zogenden vrouwen in die dagen!
18 Doch bidt, dat uw vlucht niet geschiede des winters.
19 Want die dagen zullen zulke verdrukking zijn, welker gelijke niet geweest is van het begin der schepselen, die God geschapen heeft, tot nu toe, en ook niet zijn zal.
20 En indien de Heere de dagen niet verkort had, geen vlees zou behouden worden; maar om der uitverkorenen wil, die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij de dagen verkort.
21 En alsdan, zo iemand tot ulieden zal zeggen: Ziet, hier is de Christus; of ziet, Hij is daar; gelooft het niet.
22 Want er zullen valse christussen, en valse profeten opstaan, en zullen tekenen en wonderen doen, om te verleiden, indien het mogelijk ware, ook de uitverkorenen.
23 Maar gijlieden ziet toe; ziet, Ik heb u alles voorzegd!
24 Maar in die dagen, na die verdrukking, zal de zon verduisterd worden, en de maan zal haar schijnsel niet geven.
25 En de sterren des hemels zullen daaruit vallen, en de krachten, die in de hemelen zijn, zullen bewogen worden.

26 En alsdan zullen zij den Zoon des mensen zien, komende in de wolken, met grote kracht en heerlijkheid.
27 En alsdan zal Hij Zijn engelen uitzenden, en zal Zijn uitverkorenen bijeenvergaderen uit de vier winden, van het uiterste der aarde, tot het uiterste des hemels.
28 En leert van den vijgeboom deze gelijkenis; wanneer nu zijn tak teder wordt, en de bladeren uitspruiten, zo weet gij, dat de zomer nabij is.
29 Alzo ook gij, wanneer gij deze dingen zult zien geschieden, zo weet, dat het nabij, voor de deur is.
30 Voorwaar, Ik zeg u, dat dit geslacht niet zal voorbijgaan, totdat al deze dingen zullen geschied zijn.
31 De hemel en de aarde zullen voorbijgaan; maar Mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan.
32 Maar van dien dag en die ure weet niemand, noch de engelen, die in den hemel zijn, noch de Zoon, dan de Vader.
33 Ziet toe, waakt en bidt; want gij weet niet, wanneer de tijd is.
34 Gelijk een mens, buiten 's lands reizende, zijn huis verliet, en zijn dienstknechten macht gaf, en elk zijn werk, en den deurwachter gebood, dat hij zou waken;
35 Zo waakt dan want gij weet niet, wanneer de heer des huizes komen zal, des avonds laat, of ter middernacht, of met het hanengekraai, of in den morgenstond;
36 Opdat hij niet onvoorziens kome, en u slapende vinde.
37 En hetgeen Ik u zeg, dat zeg Ik allen: Waakt.

**14**

1 En het pascha, en het feest der ongehevelde broden was na twee dagen. En de overpriesters en de Schriftgeleerden zochten, hoe zij Hem met listigheid vangen en doden zouden.
2 Maar zij zeiden: Niet in het feest, opdat niet misschien oproer onder het volk worde.
3 En als Hij te Bethanie was, in het huis van Simon, den melaatse, daar Hij aan tafel zat, kwam een vrouw, hebbende een albasten fles met zalf van onvervalsten nardus, van groten prijs; en de albasten fles gebroken hebbende, goot die op Zijn hoofd.
4 En er waren sommigen, die dat zeer kwalijk namen bij zichzelven, en zeiden: Waartoe is dit verlies der zalf geschied?
5 Want dezelve had kunnen boven de driehonderd penningen verkocht, en die den armen gegeven worden; en zij vergrimden tegen haar.
6 Maar Jezus zeide: Laat af van haar; wat doet gij haar moeite aan? Zij heeft een goed werk aan Mij gewrocht.
7 Want de armen hebt gij altijd met u, en wanneer gij wilt, kunt gij hun weldoen; maar Mij hebt gij niet altijd.
8 Zij heeft gedaan, hetgeen zij konde; zij is voorgekomen, om Mijn lichaam te zalven, tot een voorbereiding ter begrafenis.
9 Voorwaar zeg Ik u: Alwaar dit Evangelie gepredikt zal worden in de gehele wereld, daar zal ook tot haar gedachtenis gesproken worden, van hetgeen zij gedaan heeft.
10 En Judas Iskariot, een van de twaalven, ging heen tot de overpriesters, opdat hij Hem hun zou overleveren.
11 En zij, dat horende, waren verblijd, en beloofden hem geld te geven; en hij zocht, hoe hij Hem bekwamelijk overleveren zou.
12 En op den eersten dag der ongehevelde broden, wanneer zij het pascha slachtten, zeiden Zijn discipelen tot Hem: Waar wilt Gij, dat wij heengaan, en bereiden, dat Gij het pascha eet?
13 En Hij zond twee van Zijn discipelen uit, en zeide tot hen: Gaat henen in de stad, en u zal een mens ontmoeten, dragende een kruik water, volgt dien;
14 En zo waar hij ingaat, zegt tot den heer des huizes: De Meester zegt: Waar is de eetzaal, daar Ik het pascha met Mijn discipelen eten zal?
15 En hij zal u wijzen een grote opperzaal, toegerust en gereed; bereidt het ons aldaar.
16 En Zijn discipelen gingen uit, en kwamen in de stad, en vonden het, gelijk Hij hun gezegd had, en bereidden het pascha.
17 En als het avond geworden was, kwam Hij met de twaalven.
18 En als zij aanzaten en aten, zeide Jezus: Voorwaar, Ik zeg u, dat een van u, die met Mij eet, Mij zal verraden.
19 En zij begonnen bedroefd te worden, en de een na den ander tot Hem te zeggen: Ben ik het? En een ander: Ben ik het?
20 Maar Hij antwoordde en zeide tot hen: Het is een uit de twaalven, die met Mij in den schotel indoopt.
21 De Zoon des mensen gaat wel heen, gelijk van Hem geschreven is; maar wee dien mens, door welken de Zoon des mensen verraden wordt! Het ware hem goed, zo die mens niet geboren ware geweest.
22 En als zij aten, nam Jezus brood, en als Hij gezegend had, brak Hij het, en gaf het hun, en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam.
23 En Hij nam den drinkbeker, en gedankt hebbende, gaf hun dien; en zij dronken allen uit denzelven.
24 En Hij zeide tot hen: Dat is Mijn bloed, het bloed des Nieuwen Testaments, hetwelk voor velen vergoten wordt.
25 Voorwaar, Ik zeg u, dat Ik niet meer zal drinken van de vrucht des wijnstoks, tot op dien dag, wanneer Ik dezelve nieuw zal drinken in het Koninkrijk Gods.

26 En als zij den lofzang gezongen hadden, gingen zij uit naar den Olijfberg.
27 En Jezus zeide tot hen: Gij zult in dezen nacht allen aan Mij geergerd worden; want er is geschreven: Ik zal den Herder slaan, en de schapen zullen verstrooid worden.
28 Maar nadat Ik zal opgestaan zijn, zal Ik u voorgaan naar Galilea.
29 En Petrus zeide tot Hem: Of zij ook allen geergerd wierden, zo zal ik toch niet geergerd worden.
30 En Jezus zeide tot hem: Voorwaar, Ik zeg u, dat heden in dezen nacht, eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, gij Mij driemaal zult verloochenen.
31 Maar hij zeide nog des te meer: Al moest ik met U sterven, zo zal ik U geenszins verloochenen! En insgelijks zeiden zij ook allen.
32 En zij kwamen in een plaats, welker naam was Gethsemane, en Hij zeide tot Zijn discipelen: Zit hier neder, totdat Ik gebeden zal hebben.
33 En Hij nam met Zich Petrus, en Jakobus, en Johannes, en begon verbaasd en zeer beangst te worden;
34 En zeide tot hen: Mijn ziel is geheel bedroefd tot den dood toe; blijft hier, en waakt.
35 En een weinig voortgegaan zijnde, viel Hij op de aarde, en bad, zo het mogelijk ware, dat die ure van Hem voorbijginge.
36 En Hij zeide: Abba, Vader! alle dingen zijn U mogelijk; neem dezen drinkbeker van Mij weg, doch niet wat Ik wil, maar wat Gij wilt.
37 En Hij kwam, en vond hen slapende, en zeide tot Petrus: Simon! slaapt gij? Kunt gij niet een uur waken?
38 Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt; de geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak.
39 En wederom heengegaan zijnde, bad Hij, sprekende dezelfde woorden.
40 En wedergekeerd zijnde, vond Hij hen wederom slapende, want hun ogen waren bezwaard; en zij wisten niet, wat zij Hem antwoorden zouden.
41 En Hij kwam ten derden male, en zeide tot hen: Slaapt nu voort, en rust; het is genoeg, de ure is gekomen; ziet, de Zoon des mensen wordt overgeleverd in de handen der zondaren.
42 Staat op, laat ons gaan; ziet, die Mij verraadt, is nabij.
43 En terstond, als Hij nog sprak, kwam Judas aan, die een was van de twaalven, en met hem een grote schare, met zwaarden en stokken, gezonden van de overpriesters, en de Schriftgeleerden, en de ouderlingen.
44 En die Hem verried, had hun een gemeen teken gegeven, zeggende: Dien ik kussen zal, Die is het, grijpt Hem, en leidt Hem zekerlijk henen.
45 En als hij gekomen was, ging hij terstond tot Hem, en zeide: Rabbi, en kuste Hem.
46 En zij sloegen hun handen aan Hem, en grepen Hem.
47 En een dergenen, die daarbij stonden, het zwaard trekkende, sloeg den dienstknecht des hogepriesters, en hieuw hem zijn oor af.
48 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Zijt gij uitgegaan, met zwaarden en stokken, als tegen een moordenaar, om Mij te vangen?
49 Dagelijks was Ik bij ulieden in den tempel, lerende, en gij hebt Mij niet gegrepen; maar dit geschiedt, opdat de Schriften vervuld zouden worden.
50 En zij, Hem verlatende, zijn allen gevloden.
51 En een zeker jongeling volgde Hem, hebbende een lijnwaad omgedaan over het naakte lijf, en de jongelingen grepen hem.
52 En hij, het lijnwaad verlatende, is naakt van hen gevloden.
53 En zij leidden Jezus henen tot den hogepriester; en bij hem vergaderden al de overpriesters, en de ouderlingen, en de Schriftgeleerden.
54 En Petrus volgde Hem van verre, tot binnen in de zaal des hogepriesters, en hij was mede zittende met de dienaren, en zich warmende bij het vuur.

55 En de overpriesters, en de gehele raad, zochten getuigenis tegen Jezus, om Hem te doden, en vonden niet.
56 Want velen getuigden valselijk tegen Hem, en de getuigenissen waren niet eenparig.
57 En enigen, opstaande, getuigden valselijk tegen Hem, zeggende:
58 Wij hebben Hem horen zeggen: Ik zal dezen tempel, die met handen gemaakt is, afbreken, en in drie dagen een anderen, zonder handen gemaakt, bouwen.
59 En ook alzo was hun getuigenis niet eenparig.
60 En de hogepriester, in het midden opstaande, vraagde Jezus, zeggende: Antwoordt Gij niets? Wat getuigen dezen tegen U;
61 Maar Hij zweeg stil, en antwoordde niets. Wederom vraagde Hem de hogepriester, en zeide tot Hem: Zijt Gij de Christus, de Zoon des gezegenden Gods?
62 En Jezus zeide: Ik ben het. En gijlieden zult den Zoon des mensen zien zitten ter rechter hand der kracht Gods, en komen met de wolken des hemels.
63 En de hogepriester, verscheurende zijn klederen, zeide: Wat hebben wij nog getuigen van node?
64 Gij hebt de gods lastering gehoord; wat dunkt ulieden? En zij allen veroordeelden Hem, des doods schuldig te zijn.
65 En sommigen begonnen Hem te bespuwen, en Zijn aangezicht te bedekken, en met vuisten te slaan, en tot Hem te zeggen: Profeteer! En de dienaars gaven Hem kinnebakslagen.
66 En als Petrus beneden in de zaal was, kwam een van de dienstmaagden des hogepriesters;
67 En ziende Petrus zich warmende, zag zij hem aan, en zeide: Ook gij waart met Jezus den Nazarener.
68 Maar hij heeft het geloochend, zeggende: Ik ken Hem niet, en ik weet niet wat gij zegt. En hij ging buiten in de voorzaal, en de haan kraaide.
69 En de dienstmaagd, hem wederom ziende, begon te zeggen tot degenen, die daarbij stonden: Deze is een van die.
70 Maar hij loochende het wederom. En een weinig daarna, die daarbij stonden, zeiden wederom tot Petrus: Waarlijk, gij zijt een van die; want gij zijt ook een Galileer, en uw spraak gelijkt.
71 En hij begon zichzelven te vervloeken en te zweren: Ik ken dezen Mens niet, Dien gij zegt.
72 En de haan kraaide de tweede maal; en Petrus werd indachtig het woord, hetwelk Jezus tot hem gezegd had: Eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, zult gij Mij driemaal verloochenen. En hij, zich van daar makende, weende.

**15**

1 En terstond, des morgens vroeg, hielden de overpriesters te zamen raad, met de ouderlingen en Schriftgeleerden, en den gehelen raad, en Jezus gebonden hebbende, brachten zij Hem heen, en gaven Hem aan Pilatus over.
2 En Pilatus vraagde Hem: Zijt Gij de Koning der Joden? En Hij antwoordende, zeide tot hem: Gij zegt het.
3 En de overpriesters beschuldigden Hem van vele zaken; maar Hij antwoordde niets.
4 En Pilatus vraagde Hem wederom, zeggende: Antwoordt Gij niet? Zie, hoe vele zaken zij tegen U getuigen!
5 En Jezus heeft niet meer geantwoord, zodat Pilatus zich verwonderde.
6 En op het feest liet hij hun een gevangene los, wien zij ook begeerden.
7 En er was een, genaamd Bar-abbas, gevangen met andere medeoproermakers, die in het oproer een doodslag gedaan had.
8 En de schare riep uit, en begon te begeren, dat hij deed, gelijk hij hun altijd gedaan had.
9 En Pilatus antwoordde hun, zeggende: Wilt gij, dat ik u den Koning der Joden loslate?
10 Want hij wist, dat de overpriesters Hem door nijd overgeleverd hadden.
11 Maar de overpriesters bewogen de schare, dat hij hun liever Bar-abbas zou loslaten.
12 En Pilatus, antwoordende, zeide wederom tot hen: Wat wilt gij dan, dat ik met Hem doen zal, Dien gij een Koning der Joden noemt?
13 En zij riepen wederom: Kruis Hem.
14 Doch Pilatus zeide tot hen: Wat heeft Hij dan kwaads gedaan? En zij riepen te meer: Kruis Hem!
15 Pilatus nu, willende der schare genoeg doen, heeft hun Bar-abbas losgelaten, en gaf Jezus over, als hij Hem gegeseld had, om gekruist te worden.
16 En de krijgsknechten leidden Hem binnen in de zaal, welke is het rechthuis, en riepen de ganse bende samen;
17 En deden Hem een purperen mantel aan, en een doornenkroon gevlochten hebbende, zetten Hem die op;
18 En begonnen Hem te groeten, zeggende: Wees gegroet, Gij Koning der Joden!
19 En sloegen Zijn hoofd met een rietstok, en bespogen Hem, en vallende op de knieen, aanbaden Hem.
20 En als zij Hem bespot hadden, deden zij Hem den purperen mantel af, en deden Hem Zijn eigen klederen aan, en leidden Hem uit, om Hem te kruisigen.
21 En zij dwongen een Simon van Cyrene, die daar voorbijging, komende van den akker, den vader van Alexander en Rufus, dat hij Zijn kruis droeg.
22 En zij brachten Hem tot de plaats Golgotha, hetwelk is, overgezet zijnde, Hoofdschedelplaats.
23 En zij gaven Hem gemirreden wijn te drinken; maar Hij nam dien niet.
24 En als zij Hem gekruisigd hadden, verdeelden zij Zijn klederen, werpende het lot over dezelve, wat een iegelijk wegnemen zou.
25 En het was de derde ure, en zij kruisigden Hem.
26 En het opschrift Zijner beschuldiging was boven Hem geschreven: DE KONING DER JODEN.
27 En zij kruisigden met Hem twee moordenaars, een aan Zijn rechter-,en een aan Zijn linker zijde.
28 En de Schrift is vervuld geworden, die daar zegt: En Hij is met de misdadigers gerekend.
29 En die voorbijgingen, lasterden Hem, schuddende hun hoofden, en zeggende: Ha! Gij, die den tempel afbreekt, en in drie dagen opbouwt,
30 Behoud Uzelven, en kom af van het kruis.

31 En insgelijks ook de overpriesters, met de Schriftgeleerden, zeiden tot elkander, al spottende: Hij heeft anderen verlost; Zichzelven kan Hij niet verlossen.
32 De Christus, de Koning Israels, kome nu af van het kruis, opdat wij het zien en geloven mogen. Ook die met Hem gekruist waren, smaadden Hem.
33 En als de zesde ure gekomen was, werd er duisternis over de gehele aarde, tot de negende ure toe.
34 En ter negender ure, riep Jezus met een grote stem, zeggende: ELOI, ELOI, LAMMA SABACHTANI, hetwelk is, overgezet zijnde: Mijn God, Mijn God! Waarom hebt Gij Mij verlaten?
35 En sommigen van die daarbij stonden, dit horende, zeiden: Ziet, Hij roept Elias.
36 En er liep een, en vulde een spons met edik, en stak ze op een rietstok, en gaf Hem te drinken, zeggende: Houdt stil, laat ons zien, of Elias komt, om Hem af te nemen.
37 En Jezus, een grote stem van Zich gegeven hebbende, gaf den geest.
38 En het voorhangsel des tempels scheurde in tweeen, van boven tot beneden.
39 En de hoofdman over honderd, die daarbij tegenover Hem stond, ziende, dat Hij alzo roepende den geest gegeven had, zeide: Waarlijk, deze Mens was Gods Zoon!
40 En er waren ook vrouwen, van verre dit aanschouwende, onder welke ook was Maria Magdalena, en Maria, de moeder van Jakobus, den kleine, en van Joses, en Salome;
41 Welke ook, toen Hij in Galilea was, Hem waren gevolgd, en Hem gediend hadden; en vele andere vrouwen, die met Hem naar Jeruzalem opgekomen waren.
42 En als het nu avond was geworden, dewijl het de voorbereiding was, welke is de voorsabbat;
43 Kwam Jozef, die van Arimathea was, een eerlijk raadsheer, die ook zelf het Koninkrijk Gods was verwachtende, en zich verstoutende, ging hij in tot Pilatus, en begeerde het lichaam van Jezus.
44 En Pilatus verwonderde zich, dat Hij alrede gestorven was; en den hoofdman over honderd tot zich geroepen hebbende, vraagde hem, of Hij lang gestorven was.
45 En als hij het van den hoofdman over honderd verstaan had, schonk hij Jozef het lichaam.
46 En hij kocht fijn lijnwaad, en Hem afgenomen hebbende, wond Hem in dat fijne lijnwaad, en leide Hem in een graf, hetwelk uit een steenrots gehouwen was; en hij wentelde een steen tegen de deur des grafs.
47 En Maria Magdalena, en Maria, de moeder van Joses, aanschouwden, waar Hij gelegd werd.

**16**

1 En als de sabbat voorbijgegaan was, hadden Maria Magdalena, en Maria, de moeder van Jakobus, en Salome specerijen gekocht, opdat zij kwamen en Hem zalfden.
2 En zeer vroeg op den eersten dag der week, kwamen zij tot het graf, als de zon opging;
3 En zeiden tot elkander: Wie zal ons den steen van de deur des grafs afwentelen?
4 En opziende zagen zij, dat de steen afgewenteld was want hij was zeer groot.
5 En in het graf ingegaan zijnde, zagen zij een jongeling, zittende ter rechter zijde, bekleed met een wit lang kleed, en werden verbaasd.
6 Maar hij zeide tot haar: Zijt niet verbaasd; gij zoekt Jezus den Nazarener, Die gekruist was; Hij is opgestaan; Hij is hier niet; ziet de plaats, waar zij Hem gelegd hadden.
7 Doch gaat heen, zegt Zijnen discipelen, en Petrus, dat Hij u voorgaat naar Galilea; aldaar zult gij Hem zien, gelijk Hij ulieden gezegd heeft.
8 En zij, haastelijk uitgegaan zijnde, vloden van het graf, en beving en ontzetting had haar bevangen; en zij zeiden niemand iets; want zij waren bevreesd.
9 En als Jezus opgestaan was, des morgens vroeg, op den eersten dag der week, verscheen Hij eerst aan Maria Magdalena, uit welke Hij zeven duivelen uitgeworpen had.
10 Deze, heengaande, boodschapte het dengenen, die met Hem geweest waren, welke treurden en weenden.
11 En als dezen hoorden, dat Hij leefde, en van haar gezien was, geloofden zij het niet.
12 En na dezen is Hij geopenbaard in een andere gedaante, aan twee van hen, daar zij wandelden, en in het veld gingen.
13 Dezen, ook heengaande, boodschapten het aan de anderen; maar zij geloofden ook die niet.
14 Daarna is Hij geopenbaard aan de elven, daar zij aanzaten, en verweet hun hun ongelovigheid en hardigheid des harten, omdat zij niet geloofd hadden degenen, die Hem gezien hadden, nadat Hij opgestaan was.
15 En Hij zeide tot hen: Gaat heen in de gehele wereld, predikt het Evangelie aan alle kreaturen.
16 Die geloofd zal hebben, en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden.
17 En degenen, die geloofd zullen hebben, zullen deze tekenen volgen: in Mijn Naam zullen zij duivelen uitwerpen; met nieuwe tongen zullen zij spreken.
18 Slangen zullen zij opnemen; en al is het, dat zij iets dodelijks zullen drinken, dat zal hun niet schaden; op kranken zullen zij de handen leggen, en zij zullen gezond worden.
19 De Heere dan, nadat Hij tot hen gesproken had, is opgenomen in den hemel, en is gezeten aan de rechter hand Gods.
20 En zij, uitgegaan zijnde, predikten overal, en de Heere wrocht mede, en bevestigde het Woord door tekenen, die daarop volgden.

# LUKAS

**1**

1 Nademaal velen ter hand genomen hebben, om in orde te stellen een verhaal van de dingen, die onder ons volkomen zekerheid hebben;
2 Gelijk ons overgeleverd hebben, die van den beginne zelven aanschouwers en dienaars des Woords geweest zijn;
3 Zo heeft het ook mij goed gedacht, hebbende alles van voren aan naarstiglijk onderzocht, vervolgens aan u te schrijven, voortreffelijke Theofilus!
4 Opdat gij moogt kennen de zekerheid der dingen, waarvan gij onderwezen zijt.
5 In de dagen van Herodes, den koning van Judea, was een zeker priester, met name Zacharias, van de dagorde van Abia; en zijn vrouw was uit de dochteren van Aaron, en haar naam Elizabet.
6 En zij waren beiden rechtvaardig voor God, wandelende in al de geboden en rechten des Heeren, onberispelijk.
7 En zij hadden geen kind, omdat Elizabet onvruchtbaar was, en zij beiden verre op hun dagen gekomen waren.
8 En het geschiedde, dat, als hij het priesterambt bediende voor God, in de beurt zijner dagorde.
9 Naar de gewoonte der priesterlijke bediening, hem te lote was gevallen, dat hij zoude ingaan in den tempel des Heeren om te reukofferen.
10 En al de menigte des volks was buiten, biddende, ten ure des reukoffers.
11 En van hem werd gezien een engel des Heeren, staande ter rechter zijde van het altaar des reukoffers.
12 En Zacharias, hem ziende, werd ontroerd, en vreze is op hem gevallen.
13 Maar de engel zeide tot hem: Vrees niet, Zacharias! want uw gebed is verhoord, en uw vrouw Elizabet zal u een zoon baren, en gij zult zijn naam heten Johannes.
14 En u zal blijdschap en verheuging zijn, en velen zullen zich over zijn geboorte verblijden.
15 Want hij zal groot zijn voor den Heere; noch wijn, noch sterken drank zal hij drinken, en hij zal met den Heiligen Geest vervuld worden, ook van zijner moeders lijf aan.
16 En hij zal velen der kinderen Israels bekeren tot den Heere, hun God.
17 En hij zal voor Hem heengaan, in den geest en de kracht van Elias, om te bekeren de harten der vaderen tot de kinderen, en de ongehoorzamen tot de voorzichtigheid der rechtvaardigen, om den Heere te bereiden een toegerust volk.
18 En Zacharias zeide tot den engel: Waarbij zal ik dat weten? Want ik ben oud, en mijn vrouw is verre op haar dagen gekomen.
19 En de engel antwoordde en zeide tot hem: Ik ben Gabriel, die voor God sta, en ben uitgezonden, om tot u te spreken, en u deze dingen te verkondigen.
20 En zie, gij zult zwijgen, en niet kunnen spreken, tot op den dag, dat deze dingen geschied zullen zijn; om dies wil, dat gij mijn woorden niet geloofd hebt, welke vervuld zullen worden op hun tijd.
21 En het volk was wachtende op Zacharias, en zij waren verwonderd, dat hij zo lang vertoefde in den tempel.
22 En als hij uitkwam, kon hij tot hen niet spreken; en zij bekenden, dat hij een gezicht in den tempel gezien had. En hij wenkte hun toe, en bleef stom.
23 En het geschiedde, als de dagen zijner bediening vervuld waren, dat hij naar zijn huis ging.
24 En na die dagen werd Elizabet, zijn vrouw, bevrucht; en zij verborg zich vijf maanden, zeggende:
25 Alzo heeft mij de Heere gedaan, in de dagen, in welke Hij mij aangezien heeft, om mijn versmaadheid onder de mensen weg te nemen.

26 En in de zesde maand werd de engel Gabriel van God gezonden naar een stad in Galilea, genaamd Nazareth;
27 Tot een maagd, die ondertrouwd was met een man, wiens naam was Jozef, uit den huize Davids; en de naam der maagd was Maria.
28 En de engel tot haar ingekomen zijnde, zeide: Wees gegroet, gij begenadigde; de Heere is met u; gij zijt gezegend onder de vrouwen.
29 En als zij hem zag, werd zij zeer ontroerd over dit zijn woord, en overleide, hoedanig deze groetenis mocht zijn.
30 En de engel zeide tot haar: Vrees niet, Maria, want gij hebt genade bij God gevonden.
31 En zie, gij zult bevrucht worden, en een Zoon baren, en zult Zijn naam heten JEZUS.
32 Deze zal groot zijn, en de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden; en God, de Heere, zal Hem den troon van Zijn vader David geven.
33 En Hij zal over het huis Jakobs Koning zijn in der eeuwigheid, en Zijns Koninkrijks zal geen einde zijn.
34 En Maria zeide tot den engel: Hoe zal dat wezen, dewijl ik geen man bekenne?
35 En de engel, antwoordende, zeide tot haar: De Heilige Geest zal over u komen, en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen; daarom ook, dat Heilige, Dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden.
36 En zie, Elizabet, uw nicht, is ook zelve bevrucht, met een zoon, in haar ouderdom; en deze maand is haar, die onvruchtbaar genaamd was, de zesde.
37 Want geen ding zal bij God onmogelijk zijn.
38 En Maria zeide: Zie, de dienstmaagd des Heeren; mij geschiede naar uw woord. En de engel ging weg van haar.
39 En Maria, opgestaan zijnde in diezelfde dagen, reisde met haast naar het gebergte, in een stad van Juda;
40 En kwam in het huis van Zacharias, en groette Elizabet.
41 En het geschiedde, als Elizabet de groetenis van Maria hoorde, zo sprong het kindeken op in haar buik; en Elizabet werd vervuld met den Heiligen Geest;
42 En riep uit met een grote stem, en zeide: Gezegend zijt gij onder de vrouwen, en gezegend is de vrucht uws buiks!
43 En van waar komt mij dit, dat de moeder mijns Heeren tot mij komt?
44 Want zie, als de stem uwer groetenis in mijn oren geschiedde, zo sprong het kindeken van vreugde op in mijn buik.
45 En zalig is zij, die geloofd heeft; want de dingen, die haar van den Heere gezegd zijn, zullen volbracht worden.
46 En Maria zeide: Mijn ziel maakt groot den Heere;
47 En mijn geest verheugt zich in God, mijn Zaligmaker;
48 Omdat Hij de nederheid Zijner dienstmaagd heeft aangezien; want zie, van nu aan zullen mij zalig spreken al de geslachten.
49 Want grote dingen heeft aan mij gedaan Hij, Die machtig is, en heilig is Zijn Naam.
50 En Zijn barmhartigheid is van geslacht tot geslacht over degenen, die Hem vrezen.
51 Hij heeft een krachtig werk gedaan door Zijn arm; Hij heeft verstrooid de hoogmoedigen in de gedachten hunner harten.
52 Hij heeft machtigen van de tronen afgetrokken, en nederigen heeft Hij verhoogd.
53 Hongerigen heeft Hij met goederen vervuld; en rijken heeft Hij ledig weggezonden.
54 Hij heeft Israel, Zijn knecht, opgenomen, opdat Hij gedachtig ware der barmhartigheid.
55 (Gelijk Hij gesproken heeft tot onze vaderen, namelijk tot Abraham, en zijn zaad) in eeuwigheid.
56 En Maria bleef bij haar omtrent drie maanden, en keerde weder tot haar huis.
57 En de tijd van Elizabet werd vervuld, dat zij baren zoude, en zij baarde een zoon.

58 En die daar rondom woonden, en haar magen hoorden, dat de Heere Zijn barmhartigheid grotelijks aan haar bewezen had, en waren met haar verblijd.
59 En het geschiedde, dat zij op den achtsten dag kwamen, om het kindeken te besnijden, en noemden het Zacharias, naar den naam zijns vaders.
60 En zijn moeder antwoordde en zeide: Niet alzo, maar hij zal Johannes heten.
61 En zij zeiden tot haar: Er is niemand in uw maagschap, die met dien naam genaamd wordt.
62 En zij wenkten zijn vader, hoe hij wilde, dat hij genaamd zou worden.
63 En als hij een schrijftafeltje geeist had, schreef hij, zeggende: Johannes is zijn naam. En zij verwonderden zich allen.
64 En terstond werd zijn mond geopend, en zijn tong losgemaakt; en hij sprak, God lovende.
65 En er kwam vrees over allen, die rondom hen woonden; en in het gehele gebergte van Judea werd veel gesproken van al deze dingen.
66 En allen, die het hoorden, namen het ter harte, zeggende: Wat zal toch dit kindeken wezen? En de hand des Heeren was met hem.
67 En Zacharias, zijn vader, werd vervuld met den Heiligen Geest, en profeteerde, zeggende:
68 Geloofd zij de Heere, de God Israels, want Hij heeft bezocht, en verlossing te weeg gebracht Zijn volke;
69 En heeft een hoorn der zaligheid ons opgericht, in het huis van David, Zijn knecht;
70 Gelijk Hij gesproken heeft door den mond Zijner heilige profeten, die van het begin der wereld geweest zijn;
71 Namelijk een verlossing van onze vijanden, en van de hand al dergenen, die ons haten;
72 Opdat Hij barmhartigheid deed aan onze vaderen, en gedachtig ware aan Zijn heilig verbond;
73 En aan den eed, dien Hij Abraham, onzen vader, gezworen heeft, om ons te geven.
74 Dat wij, verlost zijnde uit de hand onzer vijanden, Hem dienen zouden zonder vreze.
75 In heiligheid en gerechtigheid voor Hem, al de dagen onzes levens.
76 En gij, kindeken, zult een profeet des Allerhoogsten genaamd worden; want gij zult voor het aangezicht des Heeren heengaan, om Zijn wegen te bereiden;
77 Om Zijn volk kennis der zaligheid te geven, in vergeving hunner zonden,
78 door de innerlijke bewegingen der barmhartigheid onzes Gods, met welke ons bezocht heeft de Opgang uit de hoogte;
79 Om te verschijnen dengenen, die gezeten zijn in duisternis en schaduw des doods; om onze voeten te richten op den weg des vredes.
80 En het kindeken wies op, en werd gesterkt in den geest, en was in de woestijnen, tot den dag zijner vertoning aan Israel.

**2**

1 En het geschiedde in diezelfde dagen, dat er een gebod uitging van den Keizer Augustus, dat de gehele wereld beschreven zou worden.
2 Deze eerste beschrijving geschiedde, als Cyrenius over Syrie stadhouder was.
3 En zij gingen allen om beschreven te worden, een iegelijk naar zijn eigen stad.
4 En Jozef ging ook op van Galilea, uit de stad Nazareth, naar Judea, tot de stad Davids, die Bethlehem genaamd wordt, (omdat hij uit het huis en geslacht van David was);
5 Om beschreven te worden met Maria, zijn ondertrouwde vrouw, welke bevrucht was.
6 En het geschiedde, als zij daar waren, dat de dagen vervuld werden, dat zij baren zoude.
7 En zij baarde haar eerstgeboren Zoon, en wond Hem in doeken, en leide Hem neder in de kribbe, omdat voor henlieden geen plaats was in de herberg.
8 En er waren herders in diezelfde landstreek, zich houdende in het veld, en hielden de nachtwacht over hun kudde.
9 En ziet, een engel des Heeren stond bij hen, en de heerlijkheid des Heeren omscheen hen, en zij vreesden met grote vreze.
10 En de engel zeide tot hen: Vreest niet, want, ziet, ik verkondig u grote blijdschap, die al den volke wezen zal;
11 Namelijk dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus, de Heere, in de stad Davids.
12 En dit zal u het teken zijn: gij zult het Kindeken vinden in doeken gewonden, en liggende in de kribbe.
13 En van stonde aan was er met den engel een menigte des hemelsen heirlegers, prijzende God en zeggende:
14 Ere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen.
15 En het geschiedde, als de engelen van hen weggevaren waren naar den hemel, dat de herders tot elkander zeiden: Laat ons dan heengaan naar Bethlehem, en laat ons zien het woord, dat er geschied is, hetwelk de Heere ons heeft verkondigd.
16 En zij kwamen met haast, en vonden Maria en Jozef, en het Kindeken liggende in de kribbe.
17 En als zij Het gezien hadden, maakten zij alom bekend het woord, dat hun van dit Kindeken gezegd was.
18 En allen, die het hoorden, verwonderden zich over hetgeen hun gezegd werd van de herders.
19 Doch Maria bewaarde deze woorden alle te zamen, overleggende die in haar hart.
20 En de herders keerden wederom, verheerlijkende en prijzende God over alles, wat zij gehoord en gezien hadden, gelijk tot hen gesproken was.
21 En als acht dagen vervuld waren, dat men het Kindeken besnijden zou, zo werd Zijn Naam genaamd JEZUS, welke genaamd was van den engel, eer Hij in het lichaam ontvangen was.
22 En als de dagen harer reiniging vervuld waren, naar de wet van Mozes, brachten zij Hem te Jeruzalem, opdat zij Hem den Heere voorstelden;
23 (Gelijk geschreven is in de wet des Heeren: Al wat mannelijk is, dat de moeder opent, zal den Heere heilig genaamd worden.)
24 En opdat zij offerande gaven, naar hetgeen in de wet des Heeren gezegd is, een paar tortelduiven, of twee jonge duiven.
25 En ziet, er was een mens te Jeruzalem, wiens naam was Simeon; en deze mens was rechtvaardig en godvrezende; verwachtende de vertroosting Israels, en de Heilige Geest was op hem.
26 En hem was een Goddelijke openbaring gedaan door den Heiligen Geest, dat hij den dood niet zien zoude, eer hij den Christus des Heeren zou zien.
27 En hij kwam door den Geest in den tempel. En als de ouders het Kindeken Jezus inbrachten, om naar de gewoonte der wet met Hem te doen;
28 Zo nam hij Hetzelve in zijn armen, en loofde God, en zeide:

29 Nu laat Gij, Heere! Uw dienstknecht gaan in vrede naar Uw woord;
30 Want mijn ogen hebben Uw zaligheid gezien,
31 Die Gij bereid hebt voor het aangezicht van al de volken:
32 Een Licht tot verlichting der heidenen, en tot heerlijkheid van Uw volk Israel.
33 En Jozef en Zijn moeder verwonderden zich over hetgeen van Hem gezegd werd.
34 En Simeon zegende henlieden, en zeide tot Maria, Zijn moeder: Zie, Deze wordt gezet tot een val en opstanding veler in Israel, en tot een teken, dat wedersproken zal worden.
35 (En ook een zwaard zal door uw eigen ziel gaan) opdat de gedachten uit vele harten geopenbaard worden.
36 En er was Anna, een profetesse, een dochter van Fanuel, uit den stam van Aser; deze was tot groten ouderdom gekomen, welke met haar man zeven jaren had geleefd van haar maagdom af.
37 En zij was een weduwe van omtrent vier en tachtig jaren, dewelke niet week uit den tempel, met vasten en bidden, God dienende nacht en dag.
38 En deze, te dierzelfder ure daarbij komende, heeft insgelijks den Heere beleden, en sprak van Hem tot allen, die de verlossing in Jeruzalem verwachtten.
39 En als zij alles voleindigd hadden, wat naar de wet des Heeren te doen was, keerden zij weder naar Galilea, tot hun stad Nazareth.
40 En het Kindeken wies op, en werd gesterkt in den geest, en vervuld met wijsheid; en de genade Gods was over Hem.
41 En Zijn ouders reisden alle jaar naar Jeruzalem, op het feest van pascha.
42 En toen Hij twaalf jaren oud geworden was, en zij naar Jeruzalem opgegaan waren, naar de gewoonte van den feestdag;
43 En de dagen aldaar voleindigd hadden, toen zij wederkeerden, bleef het Kind Jezus te Jeruzalem, en Jozef en Zijn moeder wisten het niet.
44 Maar menende, dat Hij in het gezelschap op den weg was, gingen zij een dagreize, en zochten Hem onder de magen, en onder de bekenden.
45 En als zij Hem niet vonden, keerden zij wederom naar Jeruzalem, Hem zoekende.
46 En het geschiedde, na drie dagen, dat zij Hem vonden in den tempel, zittende in het midden der leraren, hen horende, en hen ondervragende.
47 En allen, die Hem hoorden, ontzetten zich over Zijn verstand en antwoorden.
48 En zij, Hem ziende, werden verslagen; en Zijn moeder zeide tot Hem: Kind! waarom hebt Gij ons zo gedaan? Zie, Uw vader en ik hebben U met angst gezocht.
49 En Hij zeide tot hen: Wat is het, dat gij Mij gezocht hebt? Wist gij niet, dat Ik moet zijn in de dingen Mijns Vaders?
50 En zij verstonden het woord niet, dat Hij tot hen sprak.
51 En Hij ging met hen af, en kwam te Nazareth, en was hun onderdanig. En Zijn moeder bewaarde al deze dingen in haar hart.
52 En Jezus nam toe in wijsheid, en in grootte, en in genade bij God en de mensen.

**3**

1 En in het vijftiende jaar der regering van den keizer Tiberius, als Pontius Pilatus stadhouder was over Judea, en Herodes een viervorst over Galilea, en Filippus, zijn broeder, een viervorst over Iturea en over het land Trachonitis, en Lysanias een viervorst over Abilene;
2 Onder de hogepriesters Annas en Kajafas, geschiedde het woord Gods tot Johannes, den zoon van Zacharias, in de woestijn.
3 En hij kwam in al het omliggende land der Jordaan, predikende den doop der bekering tot vergeving der zonden.
4 Gelijk geschreven is in het boek der woorden van Jesaja, den profeet, zeggende: De stem des roependen in de woestijn: Bereidt den weg des Heeren, maakt Zijn paden recht!
5 Alle dal zal gevuld worden, en alle berg en heuvel zal vernederd worden, en de kromme wegen zullen tot een rechten weg worden, en de oneffen tot effen wegen.
6 En alle vlees zal de zaligheid Gods zien.
7 Hij zeide dan tot de scharen, die uitkwamen, om van hem gedoopt te worden: Gij adderengebroedsels, wie heeft u aangewezen te vlieden van den toekomenden toorn?
8 Brengt dan vruchten voort der bekering waardig; en begint niet te zeggen bij uzelven: Wij hebben Abraham tot een vader; want ik zeg u, dat God zelfs uit deze stenen Abraham kinderen kan verwekken.
9 En de bijl ligt ook alrede aan den wortel der bomen; alle boom dan, die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen, en in het vuur geworpen.
10 En de scharen vraagden hem, zeggende: Wat zullen wij dan doen?
11 En hij, antwoordende, zeide tot hen: Die twee rokken heeft, dele hem mede, die geen heeft; en die spijze heeft, doe desgelijks.
12 En er kwamen ook tollenaars om gedoopt te worden, en zeiden tot hem: Meester! wat zullen wij doen?
13 En hij zeide tot hen: Eist niet meer, dan hetgeen u gezet is.
14 En hem vraagden ook de krijgslieden, zeggende: En wij, wat zullen wij doen? En hij zeide tot hen: Doet niemand overlast, en ontvreemdt niemand het zijne met bedrog, en laat u vergenoegen met uw bezoldigingen.
15 En als het volk verwachtte, en allen in hun harten overleiden van Johannes, of hij niet mogelijk de Christus ware;
16 Zo antwoordde Johannes aan allen, zeggende: Ik doop u wel met water; maar Hij komt, Die sterker is dan ik, Wien ik niet waardig ben den riem van Zijn schoenen te ontbinden; Deze zal u dopen met den Heiligen Geest en met vuur;
17 Wiens wan in Zijn hand is, en Hij zal Zijn dorsvloer doorzuiveren, en de tarwe zal Hij in Zijn schuur samenbrengen; maar het kaf zal Hij met onuitblusselijk vuur verbranden.
18 Hij dan, ook nog vele andere dingen vermanende, verkondigde den volke het Evangelie.
19 Maar als Herodes, de viervorst, van hem bestraft werd, om Herodias' wil, de vrouw van Filippus, zijn broeder, en over alle boze stukken, die Herodes deed,
20 Zo heeft hij ook dit nog boven alles daar toegedaan, dat hij Johannes in de gevangenis gesloten heeft.
21 En het geschiedde, toen al het volk gedoopt werd, en Jezus ook gedoopt was, en bad, dat de hemel geopend werd;
22 En dat de Heilige Geest op Hem nederdaalde, in lichamelijke gedaante, gelijk een duif; en dat er een stem geschiedde uit den hemel, zeggende: Gij zijt Mijn geliefde Zoon, in U heb Ik Mijn welbehagen!
23 En Hij, Jezus, begon omtrent dertig jaren oud te wezen, zijnde (alzo men meende) de zoon van Jozef, den zoon van Heli,
24 Den zoon van Matthat, den zoon van Levi, den zoon van Melchi, den zoon van Janna, den zoon van Jozef,

25 Den zoon van Mattathias, den zoon van Amos, den zoon van Naum, den zoon van Esli, den zoon van Naggai,
26 Den zoon van Maath, den zoon van Mattathias, den zoon van Semei, den zoon van Jozef, den zoon van Juda,
27 Den zoon van Johannes, den zoon van Rhesa, den zoon van Zorobabel, den zoon van Salathiel, den zoon van Neri,
28 Den zoon van Melchi, den zoon van Addi, den zoon van Kosam, den zoon van Elmodam, den zoon van Er,
29 Den zoon van Joses, den zoon van Eliezer, den zoon van Jorim, den zoon van Matthat, den zoon van Levi,
30 Den zoon van Simeon, den zoon van Juda, den zoon van Jozef, den zoon van Jonan, den zoon van Eljakim,
31 Den zoon van Meleas, den zoon van Mainan, den zoon van Mattatha, den zoon van Nathan, den zoon van David,
32 Den zoon van Jesse, den zoon van Obed, den zoon van Booz, den zoon van Salmon, den zoon van Nahasson,
33 Den zoon van Aminadab, den zoon van Aram, den zoon van Esrom, den zoon van Fares, den zoon van Juda,
34 Den zoon van Jakob, den zoon van Izak, den zoon van Abraham, den zoon van Thara, den zoon van Nachor,
35 Den zoon van Saruch, den zoon van Ragau, den zoon van Falek, den zoon van Heber, den zoon van Sala,
36 Den zoon van Kainan, den zoon van Arfaxad, den zoon van Sem, den zoon van Noe, den zoon van Lamech,
37 Den zoon van Mathusala, den zoon van Enoch, den zoon van Jared, den zoon van Malaleel, den zoon van Kainan,
38 Den zoon van Enos, den zoon van Seth, den zoon van Adam, den zoon van God.

**4**

1 En Jezus, vol des Heiligen Geestes, keerde wederom van de Jordaan, en werd door den Geest geleid in de woestijn;
2 En werd veertig dagen verzocht van den duivel; en at gans niet in die dagen, en als dezelve geeindigd waren, zo hongerde Hem ten laatste.
3 En de duivel zeide tot Hem: Indien Gij Gods Zoon zijt, zeg tot dezen steen, dat hij brood worde.
4 En Jezus antwoordde hem, zeggende: Er is geschreven, dat de mens bij brood alleen niet zal leven, maar bij alle woord Gods.
5 En als Hem de duivel geleid had op een hogen berg, toonde hij Hem al de koninkrijken der wereld, in een ogenblik tijds.
6 En de duivel zeide tot Hem: Ik zal U al deze macht, en de heerlijkheid derzelver koninkrijken geven; want zij is mij overgegeven, en ik geef ze, wien ik ook wil;
7 Indien Gij dan mij zult aanbidden, zo zal het alles Uw zijn.
8 En Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Ga weg van Mij, satan, want er is geschreven: Gij zult den Heere, uw God, aanbidden, en Hem alleen dienen.
9 En hij leidde Hem naar Jeruzalem, en stelde Hem op de tinne des tempels, en zeide tot Hem: Indien Gij de Zoon Gods zijt, werp Uzelven van hier nederwaarts;
10 Want er is geschreven, dat Hij Zijn engelen van U bevelen zal, dat zij U bewaren zullen;
11 En dat zij U op de handen nemen zullen, opdat Gij Uw voet niet te eniger tijd aan een steen stoot.
12 En Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Er is gezegd: Gij zult den Heere, uw God, niet verzoeken.
13 En als de duivel alle verzoeking voleindigd had, week hij van Hem voor een tijd.
14 En Jezus keerde wederom, door de kracht des Geestes, naar Galilea; en het gerucht van Hem ging uit door het gehele omliggende land.
15 En Hij leerde in hun synagogen, en werd van allen geprezen.
16 En Hij kwam te Nazareth, daar Hij opgevoed was, en ging, naar Zijn gewoonte, op den dag des sabbats in de synagoge; en stond op om te lezen.
17 En Hem werd gegeven het boek van den profeet Jesaja; en als Hij het boek opengedaan had, vond Hij de plaats, daar geschreven was:
18 De Geest des Heeren is op Mij, daarom heeft Hij Mij gezalfd; Hij heeft Mij gezonden, om den armen het Evangelie te verkondigen, om te genezen, die gebroken zijn van hart;
19 Om den gevangenen te prediken loslating, en den blinden het gezicht, om de verslagenen heen te zenden in vrijheid; om te prediken het aangename jaar des Heeren.
20 En als Hij het boek toegedaan en den dienaar wedergegeven had, zat Hij neder; en de ogen van allen in de synagoge waren op Hem geslagen.
21 En Hij begon tot hen te zeggen: Heden is deze Schrift in uw oren vervuld.
22 En zij gaven Hem allen getuigenis, en verwonderden zich over de aangename woorden, die uit Zijn mond voortkwamen; en zeiden: Is deze niet de Zoon van Jozef?
23 En Hij zeide tot hen: Gij zult zonder twijfel tot Mij dit spreekwoord zeggen: Medicijnmeester! genees Uzelven; al wat wij gehoord hebben, dat in Kapernaum geschied is, doe dat ook hier in Uw vaderland.
24 En Hij zeide: Voorwaar Ik zeg u, dat geen profeet aangenaam is in zijn vaderland.
25 Maar Ik zeg u in der waarheid: Er waren vele weduwen in Israel in de dagen van Elias, toen de hemel drie jaren en zes maanden gesloten was, zodat er grote hongersnood werd over het gehele land.
26 En tot geen van haar werd Elias gezonden, dan naar Sarepta Sidonis, tot een vrouw, die weduwe was.

27 En er waren vele melaatsen in Israel, ten tijde van den profeet Elisa; en geen van hen werd gereinigd, dan Naaman, de Syrier.
28 En zij werden allen in de synagoge met toorn vervuld, als zij dit hoorden.
29 En opstaande, wierpen zij Hem uit, buiten de stad, en leidden Hem op den top des bergs, op denwelken hun stad gebouwd was, om Hem van de steilte af te werpen.
30 Maar Hij, door het midden van hen doorgegaan zijnde, ging weg.
31 En Hij kwam af te Kapernaum, een stad van Galilea, en leerde hen op de sabbatdagen.
32 En zij versloegen zich over Zijn leer, want Zijn woord was met macht.
33 En in de synagoge was een mens, hebbende een geest eens onreinen duivels; en hij riep uit met grote stemme,
34 Zeggende: Laat af, wat hebben wij met U te doen, Gij Jezus Nazarener? Zijt Gij gekomen, om ons te verderven? Ik ken U, wie Gij zijt, namelijk de Heilige Gods.
35 En Jezus bestrafte hem, zeggende: Zwijg stil, en ga van hem uit. En de duivel, hem in het midden geworpen hebbende, voer van hem uit, zonder hem iets te beschadigen.
36 En er kwam een verbaasdheid over allen; en zij spraken samen tot elkander, zeggende: Wat woord is dit, dat Hij met macht en kracht den onreinen geesten gebiedt, en zij varen uit?
37 En het gerucht van Hem ging uit in alle plaatsen des omliggenden lands.
38 En Jezus, opgestaan zijnde uit de synagoge, ging in het huis van Simon; en Simons vrouws moeder was met een grote koorts bevangen, en zij baden Hem voor haar.
39 En staande boven haar, bestrafte Hij de koorts, en de koorts verliet haar; en zij van stonde aan opstaande, diende henlieden.
40 En als de zon onderging, brachten allen, die kranken hadden, met verscheidene ziekten bevangen, die tot Hem, en Hij leide een iegelijk van hen de handen op, en genas dezelve.
41 En er voeren ook duivelen uit van velen, roepende en zeggende: Gij zijt de Christus, de Zone Gods! En hen bestraffende, liet Hij die niet spreken, omdat zij wisten, dat Hij de Christus was.
42 En als het dag werd, ging Hij uit, en trok naar een woeste plaats; en de scharen zochten Hem, en kwamen tot bij Hem, en hielden Hem op, dat Hij van hen niet zou weggaan.
43 Maar Hij zeide tot hen: Ik moet ook anderen steden het Evangelie van het Koninkrijk Gods verkondigen; want daartoe ben Ik uitgezonden.
44 En Hij predikte in de synagogen van Galilea.

**5**

1 En het geschiedde, als de schare op Hem aandrong, om het Woord Gods te horen, dat Hij stond bij het meer Gennesareth.
2 En Hij zag twee schepen aan den oever van het meer liggende, en de vissers waren daaruit gegaan, en spoelden de netten.
3 En Hij ging in een van die schepen, hetwelk van Simon was, en bad hem, dat hij een weinig van het land afstak; en nederzittende, leerde Hij de scharen uit het schip.
4 En als Hij afliet van spreken, zeide Hij tot Simon: Steek af naar de diepte, en werp uw netten uit om te vangen.
5 En Simon antwoordde en zeide tot Hem: Meester, wij hebben den gehelen nacht over gearbeid, en niet gevangen; doch op Uw woord zal ik het net uitwerpen.
6 En als zij dat gedaan hadden, besloten zij een grote menigte vissen, en hun net scheurde.
7 En zij wenkten hun medegenoten, die in het andere schip waren, dat zij hen zouden komen helpen. En zij kwamen, en vulden beide de schepen, zodat zij bijna zonken.
8 En Simon Petrus, dat ziende, viel neder aan de knieen van Jezus, zeggende: Heere! ga uit van mij; want ik ben een zondig mens.
9 Want verbaasdheid had hem bevangen, en allen, die met hem waren, over de vangst der vissen, die zij gevangen hadden;
10 En desgelijks ook Jakobus en Johannes, de zonen van Zebedeus, die medegenoten van Simon waren. En Jezus zeide tot Simon: Vrees niet; van nu aan zult gij mensen vangen.
11 En als zij de schepen aan land gestuurd hadden, verlieten zij alles, en volgden Hem.
12 En het geschiedde, als Hij in een dier steden was, ziet, er was een man vol melaatsheid; en Jezus ziende, viel hij op het aangezicht, en bad Hem, zeggende: Heere! zo Gij wilt, Gij kunt mij reinigen.
13 En Hij, de hand uitstrekkende, raakte hem aan; en zeide: Ik wil, word gereinigd! En terstond ging de melaatsheid van hem.
14 En Hij gebood hem, dat hij het niemand zeggen zou; maar ga heen, zeide Hij, vertoon uzelven den priester, en offer voor uw reiniging, gelijk Mozes geboden heeft, hun tot een getuigenis.
15 Maar het gerucht van Hem ging te meer voort; en vele scharen kwamen samen om Hem te horen, en door Hem genezen te worden van hun krankheden.
16 Maar Hij vertrok in de woestijnen, en bad aldaar.
17 En het geschiedde in een dier dagen, dat Hij leerde, en er zaten Farizeen en leraars der wet, die van alle vlekken van Galilea, en Judea, en Jeruzalem gekomen waren; en de kracht des Heeren was er om hen te genezen.
18 En ziet, enige mannen brachten op een bed een mens, die geraakt was, en zochten hem in te brengen, en voor Hem te leggen.
19 En niet vindende, waardoor zij hem inbrengen mochten, overmits de schare, zo klommen zij op het dak, en lieten hem door de tichelen neder met het beddeken, in het midden, voor Jezus.
20 En Hij ziende hun geloof, zeide tot hem: Mens, uw zonden zijn u vergeven.
21 En de Schriftgeleerden en de Farizeen begonnen te overdenken, zeggende: Wie is Deze, Die gods lastering spreekt? Wie kan de zonden vergeven, dan God alleen?
22 Maar Jezus, hun overdenkingen bekennende, antwoordde en zeide tot hen: Wat overdenkt gij in uw harten?
23 Wat is lichter te zeggen: Uw zonden zijn u vergeven, of te zeggen: Sta op en wandel?
24 Doch opdat gij moogt weten, dat de Zoon des mensen macht heeft op de aarde, de zonde te vergeven (zeide Hij tot den geraakte): Ik zeg u, sta op, en neem uw beddeken op, en ga heen naar uw huis.
25 En hij, terstond voor Hem opstaande, en opgenomen hebbende hetgeen, daar hij op gelegen had, ging heen naar zijn huis, God verheerlijkende.

26 En ontzetting heeft hen allen bevangen, en zij verheerlijkten God, en werden vervuld met vreze, zeggende: Wij hebben heden ongelofelijke dingen gezien.
27 En na dezen ging Hij uit, en zag een tollenaar, met name Levi, zitten in het tolhuis, en zeide tot hem: Volg Mij.
28 En hij, alles verlatende, stond op en volgde Hem.
29 En Levi richtte Hem een groten maaltijd aan, in zijn huis; en er was een grote schare van tollenaren, en van anderen, die met hen aanzaten.
30 En hun Schriftgeleerden en de Farizeen murmureerden tegen Zijn discipelen, zeggende: Waarom eet en drinkt gij met tollenaren en zondaren?
31 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Die gezond zijn, hebben den medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn.
32 Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaren tot bekering.
33 En zij zeiden tot Hem: Waarom vasten de discipelen van Johannes dikmaals, en doen gebeden, desgelijks ook de discipelen der Farizeen, maar de Uwe eten en drinken?
34 Doch Hij zeide tot hen: Kunt gij de bruiloftskinderen, terwijl de Bruidegom bij hen is, doen vasten?
35 Maar de dagen zullen komen, wanneer de Bruidegom van hen zal weggenomen zijn, dan zullen zij vasten in die dagen.
36 En Hij zeide ook tot hen een gelijkenis: Niemand zet een lap van een nieuw kleed op een oud kleed; anders zo scheurt ook dat nieuwe het oude, en de lap van het nieuwe komt met het oude niet overeen.
37 En niemand doet nieuwen wijn in oude leder zakken; anders zo zal de nieuwe wijn de leder zakken doen bersten, en de wijn zal uitgestort worden, en de leder zakken zullen verderven.
38 Maar nieuwen wijn moet men in nieuwe leder zakken doen, en zij worden beide te zamen behouden.
39 En niemand, die ouden drinkt, begeert terstond nieuwen; want hij zegt: De oude is beter.

**6**

1 En het geschiedde op den tweeden eersten sabbat, dat Hij door het gezaaide ging; en Zijn discipelen plukten aren, en aten ze, die wrijvende met de handen.
2 En sommigen der Farizeen zeiden tot hen: Waarom doet gij, wat niet geoorloofd is te doen op de sabbatten?
3 En Jezus, hun antwoordende, zeide: Hebt gij ook dat niet gelezen, hetwelk David deed, wanneer hem hongerde, en dengenen, die met hem waren?
4 Hoe hij ingegaan is in het huis Gods, en de toonbroden genomen en gegeten heeft, en ook gegeven dengenen, die met hem waren, welke niet zijn geoorloofd te eten, dan alleen den priesteren.
5 En Hij zeide tot hen: De Zoon des mensen is een Heere ook van den sabbat.
6 En het geschiedde ook op een anderen sabbat, dat Hij in de synagoge ging, en leerde. En daar was een mens, en zijn rechterhand was dor.
7 En de Schriftgeleerden en de Farizeen namen Hem waar, of Hij op den sabbat genezen zou; opdat zij enige beschuldiging tegen Hem mochten vinden.
8 Doch Hij kende hun gedachten, en zeide tot den mens, die de dorre hand had: Rijs op, en sta in het midden. En hij opgestaan zijnde, stond over einde.
9 Zo zeide dan Jezus tot hen: Ik zal u vragen: Wat is geoorloofd op de sabbatten, goed te doen, of kwaad te doen, een mens te behouden, of te verderven?
10 En hen allen rondom aangezien hebbende, zeide Hij tot den mens: Strek uw hand uit. En hij deed alzo; en zijn hand werd hersteld, gezond gelijk de andere.
11 En zij werden vervuld met uitzinnigheid, en spraken samen met elkander, wat zij Jezus doen zouden.
12 En het geschiedde in die dagen, dat Hij uitging naar den berg, om te bidden, en Hij bleef den nacht over in het gebed tot God.
13 En als het dag was geworden, riep Hij Zijn discipelen tot Zich, en verkoos er twaalf uit hen, die Hij ook apostelen noemde:
14 Namelijk Simon, welken Hij ook Petrus noemde; en Andreas zijn broeder, Jakobus en Johannes, Filippus en Bartholomeus;
15 Mattheus en Thomas, Jakobus, den zoon van Alfeus, en Simon genaamd Zelotes;
16 Judas Jakobi, en Judas Iskariot, die ook de verrader geworden is.
17 En met hen afgekomen zijnde, stond Hij op een vlakke plaats, en met Hem de schare Zijner discipelen, en een grote menigte des volks van geheel Judea en Jeruzalem, en van den zeekant van Tyrus en Sidon;
18 Die gekomen waren, om Hem te horen, en om van hun ziekten genezen te worden, en die van onreine geesten gekweld waren; en zij werden genezen.
19 En al de schare zocht Hem aan te raken; want er ging kracht van Hem uit, en Hij genas ze allen.
20 En Hij, Zijn ogen opslaande over Zijn discipelen, zeide: Zalig zijt gij, armen, want uwer is het Koninkrijk Gods.
21 Zalig zijt gij, die nu hongert; want gij zult verzadigd worden. Zalig zijt gij, die nu weent; want gij zult lachen.
22 Zalig zijt gij, wanneer u de mensen haten, en wanneer zij u afscheiden, en smaden, en uw naam als kwaad verwerpen, om des Zoons des mensen wil.
23 Verblijdt u in dien dag, en zijt vrolijk; want, ziet, uw loon is groot in den hemel; want hun vaders deden desgelijks den profeten.
24 Maar wee u, gij rijken, want gij hebt uw troost weg.
25 Wee u, die verzadigd zijt, want gij zult hongeren. Wee u, die nu lacht, want gij zult treuren en wenen.

26 Wee u, wanneer al de mensen wel van u spreken, want hun vaders deden desgelijks den valsen profeten.
27 Maar Ik zeg ulieden, die dit hoort: Hebt uw vijanden lief; doet wel dengenen, die u haten.
28 Zegent degenen, die u vervloeken, en bidt voor degenen, die u geweld doen.
29 Dengene, die u aan de wang slaat, biedt ook de andere; en dengene, die u den mantel neemt, verhindert ook den rok niet te nemen.
30 Maar geeft een iegelijk, die van u begeert; en van dengene, die het uwe neemt, eist niet weder.
31 En gelijk gij wilt, dat u de mensen doen zullen, doet gij hun ook desgelijks.
32 En indien gij liefhebt, die u liefhebben, wat dank hebt gij? Want ook de zondaars hebben lief degenen, die hen liefhebben.
33 En indien gij goed doet dengenen, die u goed doen, wat dank hebt gij? Want ook de zondaars doen hetzelfde.
34 En indien gij leent dengenen, van welke gij hoopt weder te ontvangen, wat dank hebt gij? Want ook de zondaars lenen den zondaren, opdat zij evengelijk weder mogen ontvangen.
35 Maar hebt uw vijanden lief, en doet goed, en leent, zonder iets weder te hopen; en uw loon zal groot zijn, en gij zult kinderen des Allerhoogsten zijn; want Hij is goedertieren over de ondankbaren en bozen.
36 Weest dan barmhartig, gelijk ook uw Vader barmhartig is.
37 En oordeelt niet, en gij zult niet geoordeeld worden; verdoemt niet, en gij zult niet verdoemd worden; laat los, en gij zult losgelaten worden.
38 Geeft, en u zal gegeven worden; een goede, neergedrukte, en geschudde en overlopende maat zal men in uw schoot geven; want met dezelfde maat, waarmede gijlieden meet, zal ulieden wedergemeten worden.
39 En Hij zeide tot hen een gelijkenis: Kan ook wel een blinde een blinde op den weg leiden? Zullen zij niet beiden in de gracht vallen?
40 De discipel is niet boven zijn meester; maar een iegelijk volmaakt discipel zal zijn gelijk zijn meester.
41 En wat ziet gij den splinter, die in uws broeders oog is, en den balk, die in uw eigen oog is, merkt gij niet?
42 Of hoe kunt gij tot uw broeder zeggen: Broeder, laat toe, dat ik den splinter, die in uw oog is, uitdoe; daar gij zelf den balk, die in uw oog is, niet ziet? Gij geveinsde! doe eerst den balk uit uw oog, en dan zult gij bezien, om den splinter uit te doen, die in uws broeders oog is.
43 Want het is geen goede boom, die kwade vrucht voortbrengt, en geen kwade boom, die goede vrucht voortbrengt;
44 Want ieder boom wordt uit zijn eigen vrucht gekend; want men leest geen vijgen van doornen, en men snijdt geen druif van bramen.
45 De goede mens brengt het goede voort uit den goeden schat zijns harten; en de kwade mens brengt het kwade voort uit den kwaden schat zijns harten; want uit den overvloed des harten spreekt zijn mond.
46 En wat noemt gij Mij, Heere, Heere! en doet niet hetgeen Ik zeg?
47 Een iegelijk, die tot Mij komt, en Mijn woorden hoort, en dezelve doet, Ik zal u tonen, wien hij gelijk is.
48 Hij is gelijk een mens, die een huis bouwde, en groef, en verdiepte, en leide het fondament op een steenrots; als nu de hoge vloed kwam, zo sloeg de waterstroom tegen dat huis aan, en kon het niet bewegen; want het was op de steenrots gegrond.
49 Maar die ze gehoord, en niet gedaan zal hebben, is gelijk een mens, die een huis bouwde op de aarde zonder fondament; tegen hetwelk de waterstroom aansloeg, en het viel terstond, en de val van datzelve huis was groot.

**7**

1 Nadat Hij nu al Zijn woorden voleindigd had, ten aanhore des volks, ging Hij in te Kapernaum.
2 En een dienstknecht van een zeker hoofdman over honderd, die hem zeer waard was, krank zijnde, lag op zijn sterven.
3 En van Jezus gehoord hebbende, zond hij tot Hem de ouderlingen der Joden, Hem biddende, dat Hij wilde komen, en zijn dienstknecht gezond maken.
4 Dezen nu, tot Jezus gekomen zijnde, baden Hem ernstelijk, zeggende: Hij is waardig, dat Gij hem dat doet;
5 Want hij heeft ons volk lief, en heeft zelf ons de synagoge gebouwd.
6 En Jezus ging met hen. En als Hij nu niet verre van het huis was, zond de hoofdman over honderd tot Hem enige vrienden, en zeide tot Hem: Heere, neem de moeite niet; want ik ben niet waardig, dat Gij onder mijn dak zoudt inkomen.
7 Daarom heb ik ook mijzelven niet waardig geacht, om tot U te komen; maar zeg het met een woord, en mijn knecht zal genezen worden.
8 Want ik ben ook een mens, onder de macht van anderen gesteld, hebbende krijgsknechten onder mij, en ik zeg tot dezen: Ga, en hij gaat; en tot den anderen: Kom! en hij komt; en tot mijn dienstknecht: Doe dat! en hij doet het.
9 En Jezus, dit horende, verwonderde Zich over hem; en Zich omkerende, zeide tot de schare, die Hem volgde: Ik zeg ulieden: Ik heb zo groot een geloof zelfs in Israel niet gevonden.
10 En die gezonden waren, wedergekeerd zijnde in het huis, vonden den kranken dienstknecht gezond.
11 En het geschiedde op den volgenden dag, dat Hij ging naar een stad, genaamd Nain, en met Hem gingen velen van Zijn discipelen, en een grote schare.
12 En als Hij de poort der stad genaakte, zie daar, een dode werd uitgedragen, die een eniggeboren zoon zijner moeder was, en zij was weduwe en een grote schare van de stad was met haar.
13 En de Heere, haar ziende, werd innerlijk met ontferming over haar bewogen, en zeide tot haar: Ween niet.
14 En Hij ging toe, en raakte de baar aan; (de dragers nu stonden stil) en Hij zeide: Jongeling, Ik zeg u, sta op!
15 En de dode zat overeind, en begon te spreken. En Hij gaf hem aan zijn moeder.
16 En vreze beving hen allen, en zij verheerlijkten God, zeggende: Een groot Profeet is onder ons opgestaan, en God heeft Zijn volk bezocht.
17 En dit gerucht van Hem ging uit in geheel Judea, en in al het omliggende land.
18 En de discipelen van Johannes boodschapten hem van al deze dingen.
19 En Johannes, zekere twee van zijn discipelen tot zich geroepen hebbende, zond hen tot Jezus, zeggende: Zijt Gij Degene, Die komen zou, of verwachten wij een anderen?
20 En als de mannen tot Hem gekomen waren, zeiden zij: Johannes de Doper heeft ons tot U afgezonden, zeggende: Zijt Gij, Die komen zou, of verwachten wij een anderen?
21 En in dezelfde ure genas Hij er velen van ziekten en kwalen, en boze geesten; en velen blinden gaf Hij het gezicht.
22 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Gaat heen, en boodschapt Johannes weder de dingen, die gij gezien en gehoord hebt, namelijk dat de blinden ziende worden, de kreupelen wandelen, de melaatsen gereinigd worden, de doven horen, de doden opgewekt worden, den armen het Evangelie verkondigd wordt.
23 En zalig is hij, die aan Mij niet zal geergerd worden.

24 Als nu de boden van Johannes weggegaan waren, begon Hij tot de scharen van Johannes te zeggen: Wat zijt gij uitgegaan in de woestijn te aanschouwen? Een riet, dat van den wind ginds en weder bewogen wordt?
25 Maar wat zijt gij uitgegaan te zien? Een mens, met zachte klederen bekleed? Ziet, die in heerlijke kleding en wellust zijn, die zijn in de koninklijke hoven.
26 Maar wat zijt gij uitgegaan te zien? Een profeet? Ja, Ik zeg u, ook veel meer dan een profeet.
27 Deze is het, van welken geschreven is: Ziet, Ik zende Mijn engel voor uw aangezicht, die Uw weg voor U heen bereiden zal.
28 Want Ik zeg ulieden: Onder die van vrouwen geboren zijn, is niemand meerder profeet, dan Johannes de Doper; maar de minste in het Koninkrijk Gods is meerder dan hij.
29 En al het volk, Hem horende, en de tollenaars, die met den doop van Johannes gedoopt waren, rechtvaardigden God.
30 Maar de Farizeen en de wetgeleerden hebben den raad Gods tegen zichzelven verworpen, van hem niet gedoopt zijnde.
31 En de Heere zeide: Bij wien zal Ik dan de mensen van dit geslacht vergelijken, en wien zijn zij gelijk?
32 Zij zijn gelijk aan de kinderen, die op de markt zitten, en elkander toeroepen, en zeggen: Wij hebben u op de fluit gespeeld, en gij hebt niet gedanst; wij hebben u klaagliederen gezongen, en gij hebt niet geweend.
33 Want Johannes de Doper is gekomen, noch brood etende, noch wijn drinkende; en gij zegt: Hij heeft den duivel.
34 De Zoon des mensen is gekomen, etende en drinkende, en gij zegt: Ziet daar, een Mens, Die een vraat en wijnzuiper is, een Vriend van tollenaren en zondaren.
35 Doch de wijsheid is gerechtvaardigd geworden van al haar kinderen.
36 En een der Farizeen bad Hem, dat Hij met hem ate; en ingegaan zijnde in des Farizeers huis, zat Hij aan.
37 En ziet, een vrouw in de stad, welke een zondares was, verstaande, dat Hij in des Farizeers huis aanzat, bracht een albasten fles met zalf.
38 En staande achter Zijn voeten, wenende, begon zij Zijn voeten nat te maken met tranen, en zij droogde ze af met het haar van haar hoofd, en kuste Zijn voeten, en zalfde ze met de zalf.
39 En de Farizeer, die Hem genood had, zulks ziende, sprak bij zichzelven, zeggende: Deze, indien Hij een profeet ware, zou wel weten, wat en hoedanige vrouw deze is, die Hem aanraakt; want zij is een zondares.
40 En Jezus antwoordende, zeide tot hem: Simon! Ik heb u wat te zeggen. En hij sprak: Meester! zeg het.
41 Jezus zeide: Een zeker schuldheer had twee schuldenaars; de een was schuldig vijfhonderd penningen, en de andere vijftig;
42 En als zij niet hadden om te betalen, schold hij het hun beiden kwijt. Zeg dan, wie van dezen zal hem meer liefhebben?
43 En Simon, antwoordende, zeide: Ik acht, dat hij het is, dien hij het meeste kwijtgescholden heeft. En Hij zeide tot hem: Gij hebt recht geoordeeld.
44 En Hij, Zich omkerende naar de vrouw, zeide tot Simon: Ziet gij deze vrouw? Ik ben in uw huis gekomen; water hebt gij niet tot Mijn voeten gegeven; maar deze heeft Mijn voeten met tranen nat gemaakt, en met het haar van haar hoofd afgedroogd.
45 Gij hebt Mij geen kus gegeven; maar deze, van dat zij ingekomen is, heeft niet afgelaten Mijn voeten te kussen.
46 Met olie hebt gij Mijn hoofd niet gezalfd; maar deze heeft Mijn voeten met zalf gezalfd.
47 Daarom zeg Ik u: Haar zonden zijn haar vergeven, die vele waren; want zij heeft veel liefgehad; maar dien weinig vergeven wordt, die heeft weinig lief.
48 En Hij zeide tot haar: Uw zonden zijn u vergeven.

49 En die mede aanzaten, begonnen te zeggen bij zichzelven: Wie is Deze, Die ook de zonden vergeeft?
50 Maar Hij zeide tot de vrouw: Uw geloof heeft u behouden; ga heen in vrede.

**8**

1 En het geschiedde daarna, dat Hij reisde van de ene stad en vlek tot de andere, predikende en verkondigende het Evangelie van het Koninkrijk Gods; en de twaalven waren met Hem;
2 En sommige vrouwen, die van boze geesten en krankheden genezen waren, namelijk Maria, genaamd Magdalena, van welke zeven duivelen uitgegaan waren;
3 En Johanna, de huisvrouw van Chusas, den rentmeester van Herodes, en Susanna, en vele anderen, die Hem dienden van haar goederen.
4 Als nu een grote schare bijeenvergaderde, en zij van alle steden tot Hem kwamen, zo zeide Hij door gelijkenis:
5 Een zaaier ging uit, om zijn zaad te zaaien; en als hij zaaide, viel het ene bij den weg, en werd vertreden, en de vogelen des hemels aten dat op.
6 En het andere viel op een steenrots, en opgewassen zijnde, is het verdord, omdat het geen vochtigheid had.
7 En het andere viel in het midden van de doornen, en de doornen mede opwassende, verstikten hetzelve.
8 En het andere viel op de goede aarde, en opgewassen zijnde, bracht het honderdvoudige vrucht voort. Dit zeggende, riep Hij: Wie oren heeft, om te horen, die hore.
9 En Zijn discipelen vraagden Hem, zeggende: Wat mag deze gelijkenis wezen?
10 En Hij zeide: U is het gegeven, de verborgenheden van het Koninkrijk Gods te verstaan; maar tot de anderen spreek Ik in gelijkenissen, opdat zij ziende niet zien, en horende niet verstaan.
11 Dit is nu de gelijkenis: Het zaad is het Woord Gods.
12 En die bij den weg bezaaid worden, zijn dezen, die horen; daarna komt de duivel, en neemt het Woord uit hun hart weg, opdat zij niet zouden geloven, en zalig worden.
13 En die op de steenrots bezaaid worden, zijn dezen, die, wanneer zij het gehoord hebben, het Woord met vreugde ontvangen; en dezen hebben geen wortel, die maar voor een tijd geloven, en in den tijd der verzoeking wijken zij af.
14 En dat in de doornen valt, zijn dezen, die gehoord hebben, en heengaande verstikt worden door de zorgvuldigheden, en rijkdom, en wellusten des levens, en voldragen geen vrucht.
15 En dat in de goede aarde valt, zijn dezen, die, het Woord gehoord hebbende, hetzelve in een eerlijk en goed hart bewaren, en in volstandigheid vruchten voortbrengen.
16 En niemand, die een kaars ontsteekt, bedekt dezelve met een vat, of zet ze onder een bed; maar zet ze op een kandelaar, opdat degenen, die inkomen, het licht zien mogen.
17 Want er is niets verborgen, dat niet openbaar zal worden; noch heimelijk, dat niet bekend zal worden, en in het openbaar komen.
18 Ziet dan, hoe gij hoort; want zo wie heeft, dien zal gegeven worden; en zo wie niet heeft, ook hetgeen hij meent te hebben, zal van hem genomen worden.
19 En Zijn moeder en Zijn broeders kwamen tot Hem, en konden bij Hem niet komen, vanwege de schare.
20 En Hem werd geboodschapt van enigen, die zeiden: Uw moeder en Uw broeders staan daar buiten, begerende U te zien.
21 Maar Hij antwoordde en zeide tot hen: Mijn moeder en Mijn broeders zijn dezen, die Gods Woord horen, en datzelve doen.
22 En het geschiedde in een van die dagen, dat Hij in een schip ging, en Zijn discipelen met Hem; en Hij zeide tot hen: Laat ons overvaren aan de andere zijde van het meer. En zij staken af.
23 En als zij voeren, viel Hij in slaap; en er kwam een storm van wind op het meer, en zij werden vol waters, en waren in nood.
24 En zij gingen tot Hem, en wekten Hem op, zeggende: Meester, Meester, wij vergaan! en Hij, opgestaan zijnde, bestrafte den wind en de watergolven, en zij hielden op, en er werd stilte.

25 En Hij zeide tot hen: Waar is uw geloof? Maar zij, bevreesd zijnde, verwonderden zich, zeggende tot elkander: Wie is toch Deze, dat Hij ook de winden en het water gebiedt, en zij zijn Hem gehoorzaam?
26 En zij voeren voort naar het land der Gadarenen, hetwelk is tegenover Galilea.
27 En als Hij aan het land uitgegaan was, ontmoette Hem een zeker man uit de stad, die van over langen tijd met duivelen was bezeten geweest; en was met geen klederen gekleed, en bleef in geen huis, maar in de graven.
28 En hij, Jezus ziende, en zeer roepende, viel voor Hem neder, en zeide met een grote stem: Wat heb ik met U te doen, Jezus, Gij Zone Gods, des Allerhoogsten, ik bid U, dat Gij mij niet pijnigt!
29 Want Hij had den onreinen geest geboden, dat hij van den mens zou uitvaren; want hij had hem menigen tijd bevangen gehad; en hij werd met ketenen en met boeien gebonden, om bewaard te zijn; en hij verbrak de banden, en werd van den duivel gedreven in de woestijnen.
30 En Jezus vraagde hem, zeggende: Welke is uw naam? En hij zeide: Legio. Want vele duivelen waren in hem gevaren.
31 En zij baden Hem, dat Hij hun niet gebieden zou in den afgrond heen te varen.
32 En aldaar was een kudde veler zwijnen, weidende op den berg; en zij baden Hem, dat Hij hun wilde toelaten in dezelve te varen. En Hij liet het hun toe.
33 En de duivelen, uitvarende van den mens, voeren in de zwijnen; en de kudde stortte van de steilte af in het meer; en versmoorde.
34 En die ze weidden, ziende hetgeen geschied was, zijn gevlucht; en heengaande boodschapten het in de stad, en op het land.
35 En zij gingen uit, om te zien hetgeen geschied was, en kwamen tot Jezus, en vonden den mens, van welken de duivelen uitgevaren waren, zittend aan de voeten van Jezus, gekleed en wel bij zijn verstand; en zij werden bevreesd.
36 En ook, die het gezien hadden, verhaalden hun, hoe de bezetene was verlost geworden.
37 En de gehele menigte van het omliggende land der Gadarenen baden Hem, dat Hij van hen wegging; want zij waren met grote vreze bevangen. En Hij, in het schip gegaan zijnde, keerde wederom.
38 En de man, van welken de duivelen uitgevaren waren, bad Hem, dat hij mocht bij Hem zijn. Maar Jezus liet hem van Zich gaan, zeggende:
39 Keer weder naar uw huis, en vertel, wat grote dingen u God gedaan heeft. En hij ging heen door de gehele stad, verkondigende, wat grote dingen Jezus hem gedaan had.
40 En het geschiedde, als Jezus wederkeerde, dat Hem de schare ontving; want zij waren allen Hem verwachtende.
41 En ziet, er kwam een man, wiens naam was Jairus, en hij was een overste der synagoge; en hij viel aan de voeten van Jezus, en bad Hem, dat Hij in zijn huis wilde komen.
42 Want hij had een enige dochter, van omtrent twaalf jaren, en deze lag op haar sterven. En als Hij heenging, zo verdrongen Hem de scharen.
43 En een vrouw, die twaalf jaren lang den vloed des bloeds gehad had, welke al haar leeftocht aan medicijnmeesters ten koste gelegd had; en van niemand had kunnen genezen worden,
44 Van achteren tot Hem komende, raakte den zoom Zijns kleeds aan; en terstond stelpte de vloed haars bloeds.
45 En Jezus zeide: Wie is het, die Mij heeft aangeraakt? En als zij het allen miszaakten, zeide Petrus en die met hem waren: Meester, de scharen drukken en verdringen U, en zegt Gij: Wie is het, die Mij aangeraakt heeft?
46 En Jezus zeide: Iemand heeft Mij aangeraakt; want Ik heb bekend, dat kracht van Mij uitgegaan is.

47 De vrouw nu, ziende, dat zij niet verborgen was, kwam bevende, en voor Hem nedervallende, verklaarde Hem voor al het volk, om wat oorzaak zij Hem aangeraakt had, en hoe zij terstond genezen was.
48 En Hij zeide tot haar: Dochter, wees welgemoed, uw geloof heeft u behouden; ga heen in vrede.
49 Als Hij nog sprak, kwam er een van het huis des oversten der synagoge, zeggende tot hem: Uw dochter is gestorven; zijt den Meester niet moeielijk.
50 Maar Jezus, dat horende, antwoordde hem, zeggende: Vrees niet, geloof alleenlijk, en zij zal behouden worden.
51 En als Hij in het huis kwam, liet Hij niemand inkomen, dan Petrus, en Jakobus, en Johannes, en den vader en de moeder des kinds.
52 En zij schreiden allen, en maakten misbaar over hetzelve. En Hij zeide: Schreit niet; zij is niet gestorven; maar zij slaapt.
53 En zij belachten Hem, wetende, dat zij gestorven was.
54 Maar als Hij ze allen uitgedreven had, greep Hij haar hand en riep, zeggende: Kind, sta op!
55 En haar geest keerde weder, en zij is terstond opgestaan; en Hij gebood, dat men haar te eten geven zoude.
56 En haar ouders ontzetten zich; en Hij beval hun, dat zij niemand zouden zeggen hetgeen geschied was.

**9**

1 En Zijn twaalf discipelen samengeroepen hebbende, gaf Hij hun kracht en macht over al de duivelen, en om ziekten te genezen.
2 En Hij zond hen heen, om te prediken het Koninkrijk Gods, en de kranken gezond te maken.
3 En Hij zeide tot hen: Neemt niets mede tot den weg, noch staven, noch male, noch brood, noch geld; noch iemand van u zal twee rokken hebben.
4 En in wat huis gij ook zult ingaan, blijft aldaar, en gaat van daar uit.
5 En zo wie u niet zullen ontvangen, uitgaande van die stad, schudt ook het stof af van uw voeten, tot een getuigenis tegen hen.
6 En zij, uitgaande, doorgingen al de vlekken, verkondigende het Evangelie, en genezende de zieken overal.
7 En Herodes, de viervorst, hoorde al de dingen, die van Hem geschiedden; en was twijfelmoedig, omdat van sommigen gezegd werd, dat Johannes van de doden was opgestaan.
8 En van sommigen, dat Elias verschenen was; en van anderen, dat een profeet van de ouden was opgestaan.
9 En Herodes zeide: Johannes heb ik onthoofd; wie is nu Deze, van Welken ik zulke dingen hoor? En hij zocht Hem te zien.
10 En de apostelen, wedergekeerd zijnde, verhaalden Hem al wat zij gedaan hadden. En Hij nam hen mede en vertrok alleen in een woeste plaats der stad, genaamd Bethsaida.
11 En de scharen, dat verstaande, volgden Hem; en Hij ontving ze, en sprak tot hen van het Koninkrijk Gods; en die genezing van node hadden, maakte Hij gezond.
12 En de dag begon te dalen; en de twaalven, tot Hem komende, zeiden tot Hem: Laat de schare van U, opdat zij, heengaande in de omliggende vlekken en in de dorpen, herberg nemen mogen, en spijze vinden; want wij zijn hier in een woeste plaats.
13 Maar Hij zeide tot hen: Geeft gij hun te eten. En zij zeiden: Wij hebben niet meer dan vijf broden, en twee vissen; tenzij dan dat wij heengaan en spijs kopen voor al dit volk;
14 Want er waren omtrent vijf duizend mannen. Doch Hij zeide tot Zijn discipelen: Doet hen nederzitten bij zaten, elk van vijftig.
15 En zij deden alzo, en deden hen allen nederzitten.
16 En Hij, de vijf broden en de twee vissen genomen hebbende, zag op naar den hemel, en zegende die, en brak ze, en gaf ze den discipelen, om der schare voor te leggen.
17 En zij aten en werden allen verzadigd; en er werd opgenomen, hetgeen hun van de brokken overgeschoten was, twaalf korven.
18 En het geschiedde, als Hij alleen was biddende, dat de discipelen met Hem waren, en Hij vraagde hen, zeggende: Wie zeggen de scharen, dat Ik ben?
19 En zij, antwoordende, zeiden: Johannes de Doper; en anderen: Elias; en anderen: Dat enig profeet van de ouden opgestaan is.
20 En Hij zeide tot hen: Maar gijlieden, wie zegt gij, dat Ik ben? En Petrus, antwoordende, zeide: De Christus Gods.
21 En Hij gebood hun scherpelijk en beval, dat zij dit niemand zeggen zouden;
22 Zeggende: De Zoon des mensen moet veel lijden, en verworpen worden van de ouderlingen, en overpriesters, en Schriftgeleerden, en gedood en ten derden dage opgewekt worden.
23 En Hij zeide tot allen: Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelven, en neme zijn kruis dagelijks op, en volge Mij.
24 Want zo wie zijn leven behouden wil, die zal het verliezen; maar zo wie zijn leven verliezen zal, om Mijnentwil, die zal het behouden.
25 Want wat baat het een mens, die de gehele wereld zou winnen, en zichzelven verliezen, of schade zijns zelfs lijden?

26 Want zo wie zich Mijns en Mijner woorden zal geschaamd hebben, diens zal de Zoon des mensen Zich schamen, wanneer Hij komen zal in Zijn heerlijkheid, en in de heerlijkheid des Vaders, en der heilige engelen.
27 En Ik zeg u waarlijk: Er zijn sommigen dergenen, die hier staan, die den dood niet zullen smaken, totdat zij het Koninkrijk Gods zullen gezien hebben.
28 En het geschiedde, omtrent acht dagen na deze woorden, dat Hij medenam Petrus, en Johannes, en Jakobus, en klom op den berg, om te bidden.
29 En als Hij bad, werd de gedaante Zijns aangezichts veranderd, en Zijn kleding wit en zeer blinkende.
30 En ziet, twee mannen spraken met Hem, welke waren Mozes en Elias.
31 Dewelke, gezien zijnde in heerlijkheid, zeiden Zijn uitgang, dien Hij zoude volbrengen te Jeruzalem.
32 Petrus nu, en die met hem waren, waren met slaap bezwaard; en ontwaakt zijnde, zagen zij Zijn heerlijkheid, en de twee mannen, die bij Hem stonden.
33 En het geschiedde, als zij van Hem afscheidden, zo zeide Petrus tot Jezus: Meester, het is goed, dat wij hier zijn; en laat ons drie tabernakelen maken, voor U een, en voor Mozes een, en voor Elias een; niet wetende, wat hij zeide.
34 Als hij nu dit zeide, kwam een wolk, en overschaduwde hen; en zij werden bevreesd, als die in de wolk ingingen.
35 En er geschiedde een stem uit de wolk, zeggende: Deze is Mijn geliefde Zoon; hoort Hem!
36 En als de stem geschiedde, zo werd Jezus alleen gevonden. En zij zwegen stil, en verhaalden in die dagen niemand iets van hetgeen zij gezien hadden.
37 En het geschiedde des daags daaraan, als zij van den berg afkwamen, dat Hem een grote schare in het gemoet kwam.
38 En ziet, een man van de schare riep uit, zeggende: Meester, ik bid U, zie toch mijn zoon aan; want hij is mij een eniggeborene.
39 En zie, een geest neemt hem, en van stonde aan roept hij, en hij scheurt hem, dat hij schuimt, en wijkt nauwelijks van hem, en verplettert hem.
40 En ik heb Uw discipelen gebeden, dat zij hem zouden uitwerpen, en zij hebben niet gekund.
41 En Jezus, antwoordende, zeide: O ongelovig en verkeerd geslacht, hoe lang zal Ik nog bij ulieden zijn, en ulieden verdragen? Breng uw zoon hier.
42 En nog, als hij naar Hem toekwam, scheurde hem de duivel, en verscheurde hem; maar Jezus bestrafte den onreinen geest, en maakte het kind gezond, en gaf hem zijn vader weder.
43 En zij werden allen verslagen over de grootdadigheid Gods. En als zij allen zich verwonderden over al de dingen, die Jezus gedaan had, zeide Hij tot Zijn discipelen:
44 Legt gij deze woorden in uw oren: Want de Zoon des mensen zal overgeleverd worden in der mensen handen.
45 Maar zij verstonden dit woord niet, en het was voor hen verborgen, alzo dat zij het niet begrepen; en zij vreesden van dat woord Hem te vragen.
46 En er rees een overlegging onder hen, namelijk, wie van hen de meeste ware.
47 Maar Jezus, ziende de overlegging hunner harten, nam een kindeken, en stelde dat bij Zich;
48 En zeide tot hen: Zo wie dit kindeken ontvangen zal in Mijn Naam, die ontvangt Mij; en zo wie Mij ontvangen zal, ontvangt Hem, Die Mij gezonden heeft. Want die de minste onder u allen is, die zal groot zijn.
49 En Johannes antwoordde en zeide: Meester! wij hebben een gezien, die in Uw Naam de duivelen uitwierp, en wij hebben het hem verboden, omdat hij U met ons niet volgt.
50 En Jezus zeide tot hem: Verbied het niet; want wie tegen ons niet is, die is voor ons.
51 En het geschiedde, als de dagen Zijner opneming vervuld werden, zo richtte Hij Zijn aangezicht, om naar Jeruzalem te reizen.

52 En Hij zond boden uit voor Zijn aangezicht; en zij, heengereisd zijnde, kwamen in een vlek der Samaritanen, om voor Hem herberg te bereiden.
53 En zij ontvingen Hem niet, omdat Zijn aangezicht was als reizende naar Jeruzalem.
54 Als nu Zijn discipelen, Jakobus en Johannes, dat zagen, zeiden zij: Heere, wilt Gij, dat wij zeggen, dat vuur van den hemel nederdale, en dezen verslinde, gelijk ook Elias gedaan heeft?
55 Maar Zich omkerende, bestrafte Hij hen, en zeide: Gij weet niet van hoedanigen geest gij zijt.
56 Want de Zoon des mensen is niet gekomen om der mensen zielen te verderven, maar om te behouden. En zij gingen naar een ander vlek.
57 En het geschiedde op den weg, als zij reisden, dat een tot Hem zeide: Heere, ik zal U volgen, waar Gij ook heengaat.
58 En Jezus zeide tot hem: De vossen hebben holen, en de vogelen des hemels nesten; maar de Zoon des mensen heeft niet, waar Hij het hoofd nederlegge.
59 En Hij zeide tot een anderen: Volg Mij. Doch hij zeide: Heere, laat mij toe, dat ik heenga, en eerst mijn vader begrave.
60 Maar Jezus zeide tot hem: Laat de doden hun doden begraven; doch gij, ga heen en verkondig het Koninkrijk Gods.
61 En ook een ander zeide: Heere, ik zal U volgen; maar laat mij eerst toe, dat ik afscheid neme van degenen, die in mijn huis zijn.
62 En Jezus zeide tot hem: Niemand, die zijn hand aan den ploeg slaat, en ziet naar hetgeen achter is, is bekwaam tot het Koninkrijk Gods.

**10**

1 En na dezen stelde de Heere nog andere zeventig, en zond hen heen voor Zijn aangezicht, twee en twee, in iedere stad en plaats, daar Hij komen zou.
2 Hij zeide dan tot hen: De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinige; daarom, bidt den Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstote.
3 Gaat henen; ziet, Ik zend u als lammeren in het midden der wolven.
4 Draagt geen buidel, noch male, noch schoenen; en groet niemand op den weg.
5 En in wat huis gij zult ingaan, zegt eerst: Vrede zij dezen huize!
6 En indien aldaar een zoon des vredes is, zo zal uw vrede op hem rusten; maar indien niet, zo zal uw vrede tot u wederkeren.
7 En blijft in datzelve huis, etende en drinkende, hetgeen van hen voorgezet wordt; want de arbeider is zijn loon waardig; gaat niet over van het ene huis in het andere huis.
8 En in wat stad gij zult ingaan, en zij u ontvangen, eet hetgeen ulieden voorgezet wordt.
9 En geneest de kranken, die daarin zijn, en zegt tot hen: Het Koninkrijk Gods is nabij u gekomen.
10 Maar in wat stad gij zult ingaan, en zij u niet ontvangen, uitgaande op haar straten, zo zegt:
11 Ook het stof, dat uit uw stad aan ons kleeft, schudden wij af op ulieden; nochtans zo weet dit, dat het Koninkrijk Gods nabij u gekomen is.
12 En Ik zeg u, dat het dien van Sodom verdragelijker wezen zal in dien dag, dan dezelve stad.
13 Wee u, Chorazin, wee u, Bethsaida, want zo in Tyrus en Sidon de krachten geschied waren, die in u geschied zijn, zij zouden eertijds, in zak en as zittende, zich bekeerd hebben.
14 Doch het zal Tyrus en Sidon verdragelijker zijn in het oordeel, dan ulieden.
15 En gij, Kapernaum, die tot den hemel toe verhoogd zijt, gij zult tot de hel toe nedergestoten worden.
16 Wie u hoort, die hoort Mij; en wie u verwerpt, die verwerpt Mij; en wie Mij verwerpt, die verwerpt Dengene, Die Mij gezonden heeft.
17 En de zeventigen zijn wedergekeerd met blijdschap, zeggende: Heere, ook de duivelen zijn ons onderworpen, in Uw Naam.
18 En Hij zeide tot hen: Ik zag den satan, als een bliksem, uit den hemel vallen.
19 Ziet, Ik geve u de macht, om op slangen en schorpioenen te treden, en over alle kracht des vijands; en geen ding zal u enigszins beschadigen.
20 Doch verblijdt u daarin niet, dat de geesten u onderworpen zijn; maar verblijdt u veel meer, dat uw namen geschreven zijn in de hemelen.
21 Te dier ure verheugde Zich Jezus in den geest, en zeide: Ik dank U, Vader! Heere des hemels en der aarde; dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve den kinderkens geopenbaard; ja, Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U.
22 Alle dingen zijn Mij van Mijn Vader overgegeven; en niemand weet, wie de Zoon is, dan de Vader; en wie de Vader is, dan de Zoon, en dien het de Zoon zal willen openbaren.
23 En Zich kerende naar de discipelen, zeide Hij tot hen alleen: Zalig zijn de ogen, die zien, hetgeen gij ziet.
24 Want Ik zeg u, dat vele profeten en koningen hebben begeerd te zien, hetgeen gij ziet, en hebben het niet gezien; en te horen, hetgeen gij hoort, en hebben het niet gehoord.
25 En ziet, een zeker wetgeleerde stond op, Hem verzoekende, en zeggende: Meester, wat doende zal ik het eeuwige leven beerven?
26 En Hij zeide tot hem: Wat is in de wet geschreven? Hoe leest gij?
27 En hij, antwoordende, zeide: Gij zult den Heere, uw God, liefhebben, uit geheel uw hart, en uit geheel uw ziel, en uit geheel uw kracht, en uit geheel uw verstand; en uw naaste als uzelven.
28 En Hij zeide tot hem: Gij hebt recht geantwoord; doe dat, en gij zult leven.
29 Maar hij, willende zichzelven rechtvaardigen, zeide tot Jezus: En wie is mijn naaste?

30 En Jezus, antwoordende, zeide: Een zeker mens kwam af van Jeruzalem naar Jericho, en viel onder de moordenaars, welke, hem ook uitgetogen, en daartoe zware slagen gegeven hebbende, heengingen, en lieten hem half dood liggen.
31 En bij geval kwam een zeker priester denzelven weg af, en hem ziende, ging hij tegenover hem voorbij.
32 En desgelijks ook een Leviet, als hij was bij die plaats, kwam hij, en zag hem, en ging tegenover hem voorbij.
33 Maar een zeker Samaritaan, reizende, kwam omtrent hem, en hem ziende, werd hij met innerlijke ontferming bewogen.
34 En hij, tot hem gaande, verbond zijn wonden, gietende daarin olie en wijn; en hem heffende op zijn eigen beest, voerde hem in de herberg en verzorgde hem.
35 En des anderen daags weggaande, langde hij twee penningen uit, en gaf ze den waard, en zeide tot hem: Draag zorg voor hem: en zo wat gij meer aan hem ten koste zult leggen, dat zal ik u wedergeven, als ik wederkom.
36 Wie dan van deze drie dunkt u de naaste geweest te zijn desgenen, die onder de moordenaars gevallen was?
37 En hij zeide: Die barmhartigheid aan hem gedaan heeft. Zo zeide dan Jezus tot hem: Ga heen, en doe gij desgelijks.
38 En het geschiedde, als zij reisden, dat Hij kwam in een vlek; en een zekere vrouw, met name Martha, ontving Hem in haar huis.
39 En deze had een zuster, genaamd Maria, welke ook, zittende aan de voeten van Jezus, Zijn woord hoorde.
40 Doch Martha was zeer bezig met veel dienens, en daarbij komende, zeide zij: Heere, trekt Gij U dat niet aan, dat mijn zuster mij alleen laat dienen? Zeg dan haar, dat zij mij helpe.
41 En Jezus, antwoordende, zeide tot haar: Martha, Martha, gij bekommert en ontrust u over vele dingen;
42 Maar een ding is nodig; doch Maria heeft het goede deel uitgekozen, hetwelk van haar niet zal weggenomen worden.

**11**

1 En het geschiedde, toen Hij in een zekere plaats was biddende, als Hij ophield, dat een van Zijn discipelen tot Hem zeide: Heere, leer ons bidden, gelijk ook Johannes zijn discipelen geleerd heeft.
2 En Hij zeide tot hen: Wanneer gij bidt, zo zegt: Onze Vader, Die in de hemelen zijt! Uw Naam worde geheiligd. Uw Koninkrijk kome. Uw wil geschiede, gelijk in den hemel, alzo ook op de aarde.
3 Geef ons elken dag ons dagelijks brood.
4 En vergeef ons onze zonden; want ook wij vergeven aan een iegelijk, die ons schuldig is. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze.
5 En Hij zeide tot hen: Wie van u zal een vriend hebben, en zal ter middernacht tot hem gaan, en tot hem zeggen: Vriend! leen mij drie broden;
6 Overmits mijn vriend van de reis tot mij gekomen is, en ik heb niet, dat ik hem voorzette;
7 En dat die van binnen, antwoordende, zou zeggen: Doe mij geen moeite aan; de deur is nu gesloten, en mijn kinderen zijn met mij in de slaapkamer; ik kan niet opstaan, om u te geven.
8 Ik zeg ulieden: Hoewel hij niet zou opstaan en hem geven, omdat hij zijn vriend is, nochtans om zijner onbeschaamdheid wil, zal hij opstaan, en hem geven zoveel als hij er behoeft.
9 En Ik zeg ulieden: Bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal opengedaan worden.
10 Want een iegelijk, die bidt, die ontvangt; en die zoekt, die vindt; en die klopt, dien zal opengedaan worden.
11 En wat vader onder u, dien de zoon om brood bidt, zal hem een steen geven, of ook om een vis, zal hem voor een vis een slang geven?
12 Of zo hij ook om een ei zou bidden, zal hij hem een schorpioen geven?
13 Indien dan gij, die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven, hoeveel te meer zal de hemelse Vader den Heiligen Geest geven dengenen, die Hem bidden?
14 En Hij wierp een duivel uit, en die was stom. En het geschiedde, als de duivel uitgevaren was, dat de stomme sprak; en de scharen verwonderden zich.
15 Maar sommigen van hen zeiden: Hij werpt de duivelen uit door Beelzebul, den overste der duivelen.
16 En anderen, Hem verzoekende, begeerden van Hem een teken uit den hemel.
17 Maar Hij, kennende hun gedachten, zeide tot hen: Een ieder koninkrijk, dat tegen zichzelf verdeeld is, wordt verwoest; en een huis, tegen zichzelf verdeeld zijnde, valt.
18 Indien nu ook de satan tegen zichzelven verdeeld is, hoe zal zijn rijk bestaan? Dewijl gij zegt, dat Ik door Beelzebul de duivelen uitwerp.
19 En indien Ik door Beelzebul de duivelen uitwerp, door wien werpen ze uw zonen uit? Daarom zullen dezen uw rechters zijn.
20 Maar indien Ik door den vinger Gods de duivelen uitwerp, zo is dan het Koninkrijk Gods tot u gekomen.
21 Wanneer een sterke gewapende zijn hof bewaart, zo is al wat hij heeft in vrede.
22 Maar als een daarover komt, die sterker is dan hij, en hem overwint, die neemt zijn gehele wapenrusting, daar hij op vertrouwde, en deelt zijn roof uit.
23 Wie met Mij niet is, die is tegen Mij; en wie met Mij niet vergadert, die verstrooit.
24 Wanneer de onreine geest van den mens uitgevaren is, zo gaat hij door dorre plaatsen, zoekende rust; en die niet vindende, zegt hij: Ik zal wederkeren in mijn huis, daar ik uitgevaren ben.
25 En komende, vindt hij het met bezemen gekeerd en versierd.
26 Dan gaat hij heen, en neemt met zich zeven andere geesten, bozer dan hij zelf is, en ingegaan zijnde, wonen zij aldaar; en het laatste van dien mens wordt erger dan het eerste.

27 En het geschiedde, als Hij deze dingen sprak, dat een zekere vrouw, de stem verheffende uit de schare, tot Hem zeide: Zalig is de buik, die U gedragen heeft, en de borsten, die Gij hebt gezogen.
28 Maar Hij zeide: Ja, zalig zijn degenen, die het Woord Gods horen, en hetzelve bewaren.
29 En als de scharen dicht bijeenvergaderden, begon Hij te zeggen: Dit is een boos geslacht; het verzoekt een teken, en hetzelve zal geen teken gegeven worden, dan het teken van Jonas, den profeet.
30 Want gelijk Jonas den Ninevieten een teken geweest is, alzo zal ook de Zoon des mensen zijn dezen geslachte.
31 De koningin van het Zuiden zal opstaan in het oordeel met de mannen van dit geslacht, en zal ze veroordelen; want zij is gekomen van de einden der aarde, om te horen de wijsheid van Salomo; en ziet, meer dan Salomo is hier.
32 De mannen van Nineve, zullen opstaan in het oordeel met dit geslacht, en zullen hetzelve veroordelen; want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jonas; en ziet, meer dan Jonas is hier!
33 En niemand, die een kaars ontsteekt, zet die in het verborgen, noch onder een koornmaat, maar op een kandelaar, opdat degenen, die inkomen, het licht zien mogen.
34 De kaars des lichaams is het oog: wanneer dan uw oog eenvoudig is, zo is ook uw gehele lichaam verlicht; maar zo het boos is, zo is ook uw gehele lichaam duister.
35 Zie dan toe, dat niet het licht, hetwelk in u is, duisternis zij.
36 Indien dan uw lichaam geheel verlicht is, niet hebbende enig deel, dat duister is, zo zal het geheel verlicht zijn, gelijk wanneer de kaars met het schijnsel u verlicht.
37 Als Hij nu dit sprak, bad Hem een zeker Farizeer, dat Hij bij hem het middagmaal wilde eten; en ingegaan zijnde, zat Hij aan.
38 En de Farizeer, dat ziende, verwonderde zich, dat Hij niet eerst, voor het middagmaal, Zich gewassen had.
39 En de Heere zeide tot hem: Nu gij Farizeen, gij reinigt het buitenste des drinkbekers en des schotels; maar het binnenste van u is vol van roof en boosheid.
40 Gij onverstandigen! Die het buitenste heeft gemaakt, heeft Hij ook niet het binnenste gemaakt?
41 Doch geeft tot aalmoes, hetgeen daarin is; en ziet, alles is u rein.
42 Maar wee u, Farizeen, want gij vertient munte, en ruite, en alle moeskruid, en gij gaat voorbij het oordeel en de liefde Gods. Dit moest men doen, en het andere niet nalaten.
43 Wee u, Farizeen, want gij bemint het voorgestoelte in de synagogen, en de begroetingen op de markten.
44 Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeen, gij geveinsden, want gij zijt gelijk de graven, die niet openbaar zijn, en de mensen, die daarover wandelen, weten het niet.
45 En een van de wetgeleerden, antwoordende, zeide tot Hem: Meester! als Gij deze dingen zegt, zo doet Gij ook ons smaadheid aan.
46 Doch Hij zeide: Wee ook u, wetgeleerden! want gij belast de mensen met lasten, zwaar om te dragen, en zelven raakt gij die lasten niet aan met een van uw vingeren.
47 Wee u, want gij bouwt de graven der profeten, en uw vaders hebben dezelve gedood.
48 Zo getuigt gij dan, dat gij mede behagen hebt aan de werken uwer vaderen; want zij hebben ze gedood, en gij bouwt hun graven.
49 Waarom ook de wijsheid Gods zegt: Ik zal profeten en apostelen tot hen zenden, en van die zullen zij sommigen doden, en sommigen zullen zij uitjagen;
50 Opdat van dit geslacht afgeeist worde het bloed van al de profeten, dat vergoten is van de grondlegging der wereld af.
51 Van het bloed van Abel, tot het bloed van Zacharia, die gedood is tussen het altaar en het huis Gods; ja, zeg Ik u, het zal afgeeist worden van dit geslacht!

52 Wee u, gij wetgeleerden, want gij hebt den sleutel der kennis weggenomen; gijzelven zijt niet ingegaan, en die ingingen, hebt gij verhinderd.
53 En als Hij deze dingen tot hen zeide, begonnen de Schriftgeleerden en Farizeen hard aan te houden, en Hem van vele dingen te doen spreken;
54 Hem lagen leggende, en zoekende iets uit Zijn mond te bejagen, opdat zij Hem beschuldigen mochten.

**12**

1 Daarentussen als vele duizenden der schare bijeenvergaderd waren, zodat zij elkander vertraden, begon Hij te zeggen tot Zijn discipelen: Vooreerst wacht uzelven voor den zuurdesem der Farizeen, welke is geveinsdheid.
2 En er is niets bedekt, dat niet zal ontdekt worden, en verborgen, dat niet zal geweten worden.
3 Daarom, al wat gij in de duisternis gezegd hebt, zal in het licht gehoord worden; en wat gij in het oor gesproken hebt, in de binnenkamers, zal op de daken gepredikt worden.
4 En Ik zeg u, Mijn vrienden: Vreest u niet voor degenen, die het lichaam doden, en daarna niet meer kunnen doen.
5 Maar Ik zal u tonen, Wien gij vrezen zult: vreest Dien, Die, nadat Hij gedood heeft, ook macht heeft in de hel te werpen; ja, Ik zeg u, vreest Dien!
6 Worden niet vijf musjes verkocht voor twee penningskens? En niet een van die is voor God vergeten.
7 Ja, ook de haren uws hoofds zijn alle geteld. Vreest dan niet; gij gaat vele musjes te boven.
8 En Ik zeg u: Een iegelijk, die Mij belijden zal voor de mensen, dien zal ook de Zoon des mensen belijden voor de engelen Gods.
9 Maar wie Mij verloochenen zal voor de mensen, die zal verloochend worden voor de engelen Gods.
10 En een iegelijk, die enig woord spreken zal tegen den Zoon des mensen, het zal hem vergeven worden; maar wie tegen den Heiligen Geest gelasterd zal hebben, dien zal het niet vergeven worden.
11 En wanneer zij u heenbrengen zullen in de synagogen, en tot de overheden en de machten, zo zijt niet bezorgd, hoe of wat gij tot verantwoording zeggen, of wat gij spreken zult;
12 Want de Heilige Geest zal u in dezelve ure leren, hetgeen gij spreken moet.
13 En een uit de schare zeide tot Hem: Meester, zeg mijn broeder, dat hij met mij de erfenis dele.
14 Maar Hij zeide tot hem: Mens, wie heeft Mij tot een rechter of scheidsman over ulieden gesteld?
15 En Hij zeide tot hen: Ziet toe en wacht u van de gierigheid; want het is niet in den overvloed gelegen, dat iemand leeft uit zijn goederen.
16 En Hij zeide tot hen een gelijkenis, en sprak: Eens rijken mensen land had wel gedragen;
17 En hij overleide bij zichzelven, zeggende: Wat zal ik doen, want ik heb niet, waarin ik mijn vruchten zal verzamelen.
18 En hij zeide: Dit zal ik doen; ik zal mijn schuren afbreken, en grotere bouwen, en zal aldaar verzamelen al dit mijn gewas, en deze mijn goederen;
19 En ik zal tot mijn ziel zeggen: Ziel! gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren, neem rust, eet, drink, wees vrolijk.
20 Maar God zeide tot hem: Gij dwaas! in dezen nacht zal men uw ziel van u afeisen; en hetgeen gij bereid hebt, wiens zal het zijn?
21 Alzo is het met dien, die zichzelven schatten vergadert, en niet rijk is in God.
22 En Hij zeide tot Zijn discipelen: Daarom zeg Ik u: Zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten zult, noch voor het lichaam, waarmede gij u kleden zult.
23 Het leven is meer dan het voedsel, en het lichaam dan de kleding.
24 Aanmerkt de raven, dat zij niet zaaien, noch maaien, welke geen spijskamer noch schuur hebben, en God voedt dezelve; hoeveel gaat gij de vogelen te boven?
25 Wie toch van u kan, met bezorgd te zijn, een el tot zijn lengte toedoen?
26 Indien gij dan ook het minste niet kunt, wat zijt gij voor de andere dingen bezorgd?
27 Aanmerkt de lelien, hoe zij wassen; zij arbeiden niet, en spinnen niet; en Ik zeg u: ook Salomo in al zijn heerlijkheid is niet bekleed geweest als een van deze.

28 Indien nu God het gras dat heden op het veld is, en morgen in den oven geworpen wordt, alzo bekleedt, hoeveel meer u, gij kleingelovigen!
29 En gijlieden, vraagt niet, wat gij eten, of wat gij drinken zult; en weest niet wankelmoedig.
30 Want al deze dingen zoeken de volken der wereld; maar uw Vader weet, dat gij deze dingen behoeft.
31 Maar zoekt het Koninkrijk Gods, en al deze dingen zullen u toegeworpen worden.
32 Vreest niet, gij klein kuddeken, want het is uws Vaders welbehagen, ulieden het Koninkrijk te geven.
33 Verkoopt hetgeen gij hebt, en geeft aalmoes. Maakt uzelven buidels, die niet verouden, een schat, die niet afneemt, in de hemelen, daar de dief niet bijkomt, noch de mot verderft.
34 Want waar uw schat is, aldaar zal ook uw hart zijn.
35 Laat uw lendenen omgord zijn, en de kaarsen brandende.
36 En zijt gij den mensen gelijk, die op hun heer wachten, wanneer hij wederkomen zal van de bruiloft, opdat, als hij komt en klopt, zij hem terstond mogen opendoen.
37 Zalig zijn die dienstknechten, welke de heer, als hij komt, zal wakende vinden. Voorwaar, Ik zeg u, dat hij zich zal omgorden, en zal hen doen aanzitten, en bijkomende, zal hij hen dienen.
38 En zo hij komt in de tweede nacht wake, en komt in de derde wake, en vindt hen alzo, zalig zijn dezelve dienstknechten.
39 Maar weet dit, dat, indien de heer des huizes geweten had, in welke ure de dief zou komen, hij zou gewaakt hebben, en zou zijn huis niet hebben laten doorgraven.
40 Gij dan, zijt ook bereid; want in welke ure gij het niet meent, zal de Zoon des mensen komen.
41 En Petrus zeide tot Hem: Heere! zegt Gij deze gelijkenis tot ons, of ook tot allen?
42 En de Heere zeide: Wie is dan de getrouwe en voorzichtige huisbezorger, dien de heer over zijn dienstboden zal zetten, om hun ter rechter tijd het bescheiden deel spijze te geven?
43 Zalig is de dienstknecht, welken zijn heer, als hij komt, zal vinden, alzo doende.
44 Waarlijk, Ik zeg ulieden, dat hij hem over al zijn goederen zetten zal.
45 Maar indien dezelve dienstknecht in zijn hart zou zeggen: Mijn heer vertoeft te komen; en zou beginnen de knechten en de dienstmaagden te slaan, en te eten en te drinken, en dronken te worden;
46 Zo zal de heer deszelven dienstknechts komen ten dage, in welken hij hem niet verwacht, en ter ure, die hij niet weet; en zal hem afscheiden, en zal zijn deel zetten met de ontrouwen.
47 En die dienstknecht, welke geweten heeft den wil zijns heeren, en zich niet bereid, noch naar zijn wil gedaan heeft, die zal met vele slagen geslagen worden.
48 Maar die denzelven niet geweten heeft, en gedaan heeft dingen, die slagen waardig zijn, die zal met weinige slagen geslagen worden. En een iegelijk, wien veel gegeven is, van dien zal veel geeist worden; en wien men veel vertrouwd heeft, van dien zal men overvloediger eisen.
49 Ik ben gekomen, om vuur op de aarde te werpen; en wat wil Ik, indien het alrede ontstoken is?
50 Maar Ik moet met een doop gedoopt worden; en hoe worde Ik geperst, totdat het volbracht zij!
51 Meent gij, dat Ik gekomen ben, om vrede te geven op de aarde? Neen, zeg Ik u, maar veeleer verdeeldheid.
52 Want van nu aan zullen er vijf in een huis verdeeld zijn, drie tegen twee, en twee tegen drie.
53 De vader zal tegen den zoon verdeeld zijn, en de zoon tegen den vader; de moeder tegen de dochter; en de dochter tegen de moeder; de schoonmoeder tegen haar schoondochter, en de schoondochter tegen haar schoonmoeder.
54 En Hij zeide ook tot de scharen: Wanneer gij een wolk ziet opgaan van het westen, terstond zegt gijlieden: Er komt regen; en het geschiedt alzo.
55 En wanneer gij den zuidenwind ziet waaien, zo zegt gij: Er zal hitte zijn; en het geschiedt.

56 Gij geveinsden, het aanschijn der aarde en des hemels weet gij te beproeven; en hoe beproeft gij dezen tijd niet?
57 En waarom oordeelt gij ook van uzelven niet, hetgeen recht is?
58 Want als gij heengaat met uw wederpartij voor de overheid, zo doet naarstigheid op den weg, om van hem verlost te worden; opdat hij misschien u niet voor den rechter trekke, en de rechter u den gerechtsdienaar overlevere, en de gerechtsdienaar u in de gevangenis werpe.
59 Ik zeg u: Gij zult van daar geenszins uitgaan, totdat gij ook het laatste penningsken betaald zult hebben.

**13**

1 En er waren te dierzelfder tijd enigen tegenwoordig, die Hem boodschapten van de Galileers, welker bloed Pilatus met hun offeranden gemengd had.
2 En Jezus antwoordde, en zeide tot hen: Meent gij, dat deze Galileers zondaars zijn geweest boven al de Galileers, omdat zij zulks geleden hebben?
3 Ik zeg u: Neen zij; maar indien gij u niet bekeert, zo zult gij allen desgelijks vergaan.
4 Of die achttien, op welke de toren in Siloam viel, en doodde ze; meent gij, dat deze schuldenaars zijn geweest, boven alle mensen, die in Jeruzalem wonen?
5 Ik zeg u: Neen zij; maar indien gij u niet bekeert, zo zult gij allen insgelijks vergaan.
6 En Hij zeide deze gelijkenis: Een zeker man had een vijgeboom, geplant in zijn wijngaard; en hij kwam en zocht vrucht daarop, en vond ze niet.
7 En hij zeide tot den wijngaardenier: Zie, ik kome nu drie jaren, zoekende vrucht op dezen vijgeboom, en vind ze niet; houw hem uit; waartoe beslaat hij ook onnuttelijk de aarde?
8 En hij, antwoordende, zeide tot hem: Heer, laat hem ook nog dit jaar, totdat ik om hem gegraven en mest gelegd zal hebben;
9 En indien hij vrucht zal voortbrengen, laat hem staan; maar indien niet, zo zult gij hem namaals uithouwen.
10 En Hij leerde op den sabbat in een der synagogen.
11 En ziet, er was een vrouw, die een geest der krankheid achttien jaren lang gehad had, en zij was samengebogen, en kon zich ganselijk niet oprichten.
12 En Jezus, haar ziende, riep haar tot Zich, en zeide tot haar: Vrouw, gij zijt verlost van uw krankheid.
13 En Hij legde de handen op haar; en zij werd terstond weder recht, en verheerlijkte God.
14 En de overste der synagoge, kwalijk nemende, dat Jezus op den sabbat genezen had, antwoordde en zeide tot de schare: Er zijn zes dagen, in welke men moet werken; komt dan in dezelve, en laat u genezen, en niet op den dag des sabbats.
15 De Heere dan antwoordde hem en zeide: Gij geveinsde, maakt niet een iegelijk van u op den sabbat zijn os of ezel van de kribbe los, en leidt hem heen om te doen drinken?
16 En deze, die een dochter Abrahams is, welke de satan, ziet, nu achttien jaren gebonden had, moest die niet losgemaakt worden van dezen band, op den dag des sabbats?
17 En als Hij dit zeide, werden zij allen beschaamd, die zich tegen Hem stelden; en al de schare verblijdde zich over al de heerlijke dingen, die van Hem geschiedden.
18 En Hij zeide: Wien is het Koninkrijk Gods gelijk, en waarbij zal Ik hetzelve vergelijken?
19 Het is gelijk aan een mostaardzaad, hetwelk een mens genomen en in zijn hof geworpen heeft; en het wies op, en werd tot een groten boom, en de vogelen des hemels nestelden in zijn takken.
20 En Hij zeide wederom: Waarbij zal Ik het Koninkrijk Gods vergelijken?
21 Het is gelijk aan een zuurdesem, welken een vrouw nam, en verborg in drie maten meels, totdat het geheel gezuurd was.
22 En Hij reisde van de ene stad en vlek tot de andere, lerende, en richtende Zijn reis naar Jeruzalem.
23 En er zeide een tot Hem: Heere, zijn er ook weinigen, die zalig worden? En Hij zeide tot hen:
24 Strijdt om in te gaan door de enge poort; want velen, zeg Ik u, zullen zoeken in te gaan, en zullen niet kunnen;
25 Namelijk nadat de Heer des huizes zal opgestaan zijn, en de deur zal gesloten hebben, en gij zult beginnen buiten te staan, en aan de deur te kloppen, zeggende: Heere, Heere, doe ons open! en Hij zal antwoorden en tot u zeggen: Ik ken u niet, van waar gij zijt.
26 Alsdan zult gij beginnen te zeggen: Wij hebben in Uw tegenwoordigheid gegeten en gedronken, en Gij hebt in onze straten geleerd.

27 En Hij zal zeggen: Ik zeg u, Ik ken u niet, van waar gij zijt; wijkt van Mij af, alle gij werkers der ongerechtigheid!
28 Aldaar zal zijn wening en knersing der tanden, wanneer gij zult zien Abraham, en Izak, en Jakob, en al de profeten in het Koninkrijk Gods, maar ulieden buiten uitgeworpen.
29 En daar zullen er komen van Oosten en Westen, en van Noorden en Zuiden, en zullen aanzitten in het Koninkrijk Gods.
30 En ziet, er zijn laatsten, die de eersten zullen zijn; en er zijn eersten, die de laatsten zullen zijn.
31 Te dienzelfden dage kwamen er enige Farizeen, zeggende tot Hem: Ga weg, en vertrek van hier; want Herodes wil U doden.
32 En Hij zeide tot hen: Gaat heen, en zegt dien vos: Zie, Ik werp duivelen uit, en maak gezond, heden en morgen, en ten derden dage worde Ik voleindigd.
33 Doch Ik moet heden, en morgen, en den volgenden dag reizen; want het gebeurt niet, dat een profeet gedood wordt buiten Jeruzalem.
34 Jeruzalem, Jeruzalem! gij, die de profeten doodt, en stenigt, die tot u gezonden zijn, hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkerwijs een hen haar kiekens onder de vleugelen vergadert; en gijlieden hebt niet gewild?
35 Ziet, uw huis wordt ulieden woest gelaten. En voorwaar, Ik zeg u, dat gij Mij niet zult zien, totdat de tijd zal gekomen zijn, als gij zult zeggen: Gezegend is Hij, Die komt in den Naam des Heeren!

**14**

1 En het geschiedde, als Hij gekomen was in het huis van een der oversten der Farizeen, op den sabbat, om brood te eten, dat zij Hem waarnamen.
2 En ziet, er was een zeker waterzuchtig mens voor Hem.
3 En Jezus, antwoordende, zeide tot de wetgeleerden en Farizeen, en sprak: Is het ook geoorloofd op den sabbat gezond te maken?
4 Maar zij zwegen stil. En Hij nam hem, en genas hem, en liet hem gaan.
5 En Hij, hun antwoordende, zeide: Wiens ezel of os van ulieden zal in een put vallen, en die hem niet terstond zal uittrekken op den dag des sabbats?
6 En zij konden Hem daarop niet weder antwoorden.
7 En Hij zeide tot de genoden een gelijkenis, aanmerkende, hoe zij de vooraanzittingen verkozen; zeggende tot hen:
8 Wanneer gij van iemand ter bruiloft genood zult zijn, zo zet u niet in de eerste zitplaats; opdat niet misschien een waardiger dan gij van hem genood zij;
9 En hij, komende, die u en hem genood heeft, tot u zegge: Geef dezen plaats; en gij alsdan zoudt beginnen met schaamte de laatste plaats te houden.
10 Maar wanneer gij genood zult zijn, ga heen en zet u in de laatste plaats; opdat, wanneer hij komt, die u genood heeft, hij tot u zegge: Vriend, ga hoger op. Alsdan zal het u eer zijn voor degenen, die met u aanzitten.
11 Want een iegelijk, die zichzelven verhoogt, zal vernederd worden; en die zichzelven vernedert, zal verhoogd worden.
12 En Hij zeide ook tot dengene, die Hem genood had: Wanneer gij een middagmaal of avondmaal zult houden, zo roep niet uw vrienden, noch uw broeders, noch uw magen, noch uw rijke geburen; opdat ook dezelve u niet te eniger tijd wedernoden, en u vergelding geschiede.
13 Maar wanneer gij een maaltijd zult houden, zo nood armen, verminkten, kreupelen, blinden;
14 En gij zult zalig zijn, omdat zij niet hebben, om u te vergelden; want het zal u vergolden worden in de opstanding der rechtvaardigen.
15 En als een van degenen, die mede aanzaten, deze dingen hoorde, zeide hij tot Hem: Zalig is hij, die brood eet in het Koninkrijk Gods.
16 Maar Hij zeide tot hem: Een zeker mens bereidde een groot avondmaal, en hij noodde er velen.
17 En hij zond zijn dienstknecht uit ten ure des avondmaals, om den genoden te zeggen: Komt, want alle dingen zijn nu gereed.
18 En zij begonnen allen zich eendrachtelijk te ontschuldigen. De eerste zeide tot hem: Ik heb een akker gekocht, en het is nodig, dat ik uitga, en hem bezie; ik bid u, houd mij voor verontschuldigd.
19 En een ander zeide: Ik heb vijf juk ossen gekocht, en ik ga heen, om die te beproeven; ik bid u, houd mij voor verontschuldigd.
20 En een ander zeide: Ik heb een vrouw getrouwd, en daarom kan ik niet komen.
21 En dezelve dienstknecht weder gekomen zijnde, boodschapte deze dingen zijn heer. Toen werd de heer des huizes toornig, en zeide tot zijn dienstknecht: Ga haastelijk uit in de straten en wijken der stad, en breng de armen, en verminkten, en kreupelen, en blinden hier in.
22 En de dienstknecht zeide: Heere, het is geschied, gelijk gij bevolen hebt, en nog is er plaats.
23 En de heer zeide tot den dienstknecht: Ga uit in de wegen en heggen; en dwing ze in te komen, opdat mijn huis vol worde;
24 Want ik zeg ulieden, dat niemand van die mannen, die genood waren, mijn avondmaal smaken zal.
25 En vele scharen gingen met Hem; en Hij, Zich omkerende, zeide tot hen:
26 Indien iemand tot Mij komt en niet haat zijn vader, en moeder, en vrouw, en kinderen, en broeders, en zusters, ja, ook zelfs zijn eigen leven, die kan Mijn discipel niet zijn.

27 En wie zijn kruis niet draagt, en Mij navolgt, die kan Mijn discipel niet zijn.
28 Want wie van u, willende een toren bouwen, zit niet eerst neder, en overrekent de kosten, of hij ook heeft, hetgeen tot volmaking nodig is?
29 Opdat niet misschien, als hij het fondament gelegd heeft, en niet kan voleindigen, allen, die het zien, hem beginnen te bespotten.
30 Zeggende: Deze mens heeft begonnen te bouwen, en heeft niet kunnen voleindigen.
31 Of wat koning, gaande naar den krijg, om tegen een anderen koning te slaan, zit niet eerst neder, en beraadslaagt, of hij machtig is met tien duizend te ontmoeten dengene, die met twintig duizend tegen hem komt?
32 Anderszins zendt hij gezanten uit, terwijl degene nog verre is, en begeert, hetgeen tot vrede dient.
33 Alzo dan een iegelijk van u, die niet verlaat alles, wat hij heeft, die kan Mijn discipel niet zijn.
34 Het zout is goed; maar indien het zout smakeloos geworden is, waarmede zal het smakelijk gemaakt worden?
35 Het is noch tot het land, noch tot den mesthoop bekwaam; men werpt het weg. Wie oren heeft, om te horen, die hore.

**15**

1 En al de tollenaars en de zondaars naderden tot Hem, om Hem te horen.
2 En de Farizeen en de Schriftgeleerden murmureerden, zeggende: Deze ontvangt de zondaars, en eet met hen.
3 En Hij sprak tot hen deze gelijkenis, zeggende:
4 Wat mens onder u, hebbende honderd schapen; en een van die verliezende, verlaat niet de negen en negentig in de woestijn, en gaat naar het verlorene, totdat hij hetzelve vinde?
5 En als hij het gevonden heeft, legt hij het op zijn schouders, verblijd zijnde.
6 En te huis komende, roept hij de vrienden en de geburen samen, zeggende tot hen: Weest blijde met mij; want ik heb mijn schaap gevonden, dat verloren was.
7 Ik zeg ulieden, dat er alzo blijdschap zal zijn in den hemel over een zondaar, die zich bekeert, meer dan over negen en negentig rechtvaardigen, die de bekering niet van node hebben.
8 Of wat vrouw, hebbende tien penningen, indien zij een penning verliest, ontsteekt niet een kaars, en keert het huis met bezemen, en zoekt naarstiglijk, totdat zij dien vindt?
9 En als zij dien gevonden heeft, roept zij de vriendinnen en de geburinnen samen, zeggende: Weest blijde met mij; want ik heb den penning gevonden, dien ik verloren had.
10 Alzo, zeg Ik ulieden, is er blijdschap voor de engelen Gods over een zondaar, die zich bekeert.
11 En Hij zeide: Een zeker mens had twee zonen.
12 En de jongste van hen zeide tot den vader: Vader, geef mij het deel des goeds, dat mij toekomt. En hij deelde hun het goed.
13 En niet vele dagen daarna, de jongste zoon, alles bijeenvergaderd hebbende, is weggereisd in een ver gelegen land, en heeft aldaar zijn goed doorgebracht, levende overdadiglijk.
14 En als hij het alles verteerd had, werd er een grote hongersnood in datzelve land, en hij begon gebrek te lijden.
15 En hij ging heen, en voegde zich bij een van de burgers deszelven lands; en die zond hem op zijn land om de zwijnen te weiden.
16 En hij begeerde zijn buik te vullen met den draf, dien de zwijnen aten; en niemand gaf hem dien.
17 En tot zichzelven gekomen zijnde, zeide hij: Hoe vele huurlingen mijns vaders hebben overvloed van brood, en ik verga van honger!
18 Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan, en ik zal tot hem zeggen: Vader, ik heb gezondigd tegen den Hemel, en voor u;
19 En ik ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden; maak mij als een van uw huurlingen.
20 En opstaande ging hij naar zijn vader. En als hij nog ver van hem was, zag hem zijn vader, en werd met innerlijke ontferming bewogen; en toe lopende, viel hem om zijn hals, en kuste hem.
21 En de zoon zeide tot hem: Vader, ik heb gezondigd tegen den Hemel, en voor u, en ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden.
22 Maar de vader zeide tot zijn dienstknechten: Brengt hier voor het beste kleed, en doet het hem aan, en geeft hem een ring aan zijn hand, en schoenen aan de voeten;
23 En brengt het gemeste kalf, en slacht het; en laat ons eten en vrolijk zijn.
24 Want deze mijn zoon was dood, en is weder levend geworden; en hij was verloren, en is gevonden! En zij begonnen vrolijk te zijn.
25 En zijn oudste zoon was in het veld; en als hij kwam, en het huis genaakte, hoorde hij het gezang en het gerei,
26 En tot zich geroepen hebbende een van de knechten, vraagde, wat dat mocht zijn.
27 En deze zeide tot hem: Uw broeder is gekomen, en uw vader heeft het gemeste kalf geslacht, omdat hij hem gezond weder ontvangen heeft.

28 Maar hij werd toornig, en wilde niet ingaan. Zo ging dan zijn vader uit, en bad hem.
29 Doch hij, antwoordende, zeide tot den vader: Zie, ik dien u nu zo vele jaren, en heb nooit uw gebod overtreden, en gij hebt mij nooit een bokje gegeven, opdat ik met mijn vrienden mocht vrolijk zijn.
30 Maar als deze uw zoon gekomen is, die uw goed met hoeren doorgebracht heeft, zo hebt gij hem het gemeste kalf geslacht.
31 En hij zeide tot hem: Kind, gij zijt altijd bij mij, en al het mijne is uwe.
32 Men behoorde dan vrolijk en blijde te zijn; want deze uw broeder was dood, en is weder levend geworden; en hij was verloren, en is gevonden.

**16**

1 En Hij zeide ook tot Zijn discipelen: Er was een zeker rijk mens, welke een rentmeester had; en deze werd bij hem verklaagd, als die zijn goederen doorbracht.
2 En hij riep hem, en zeide tot hem: Hoe hoor ik dit van u? Geef rekenschap van uw rentmeesterschap; want gij zult niet meer kunnen rentmeester zijn.
3 En de rentmeester zeide bij zichzelven: Wat zal ik doen, dewijl mijn heer dit rentmeesterschap van mij neemt? Graven kan ik niet; te bedelen schaam ik mij.
4 Ik weet, wat ik doen zal, opdat, wanneer ik van het rentmeesterschap afgezet zal wezen, zij mij in hun huizen ontvangen.
5 En hij riep tot zich een iegelijk van de schuldenaars zijns heeren, en zeide tot den eersten: Hoeveel zijt gij mijn heer schuldig?
6 En hij zeide: Honderd vaten olie. En hij zeide tot hem: Neem uw handschrift, en nederzittende, schrijf haastelijk vijftig.
7 Daarna zeide hij tot een anderen: En gij, hoeveel zijt gij schuldig? En hij zeide: Honderd mudden tarwe. En hij zeide tot hem: Neem uw handschrift, en schrijf tachtig.
8 En de heer prees den onrechtvaardigen rentmeester, omdat hij voorzichtiglijk gedaan had; want de kinderen dezer wereld zijn voorzichtiger, dan de kinderen des lichts, in hun geslacht.
9 En Ik zeg ulieden: Maakt uzelven vrienden uit den onrechtvaardigen Mammon, opdat, wanneer u ontbreken zal, zij u mogen ontvangen in de eeuwige tabernakelen.
10 Die getrouw is in het minste, die is ook in het grote getrouw; en die in het minste onrechtvaardig is, die is ook in het grote onrechtvaardig.
11 Zo gij dan in den onrechtvaardigen Mammon niet getrouw zijt geweest, wie zal u het ware vertrouwen?
12 En zo gij in eens anders goed niet getrouw zijt geweest, wie zal u het uwe geven?
13 Geen huisknecht kan twee heren dienen; want of hij zal den enen haten, en den anderen liefhebben, of hij zal den enen aanhangen, en den anderen verachten; gij kunt God niet dienen en den Mammon.
14 En al deze dingen hoorden ook de Farizeen, die geldgierig waren, en zij beschimpten Hem.
15 En Hij zeide tot hen: Gij zijt het, die uzelven rechtvaardigt voor de mensen; maar God kent uw harten; want dat hoog is onder de mensen, is een gruwel voor God.
16 De wet en de profeten zijn tot op Johannes; van dien tijd af wordt het Koninkrijk Gods verkondigd, en een iegelijk doet geweld op hetzelve.
17 En het is lichter, dat de hemel en de aarde voorbijgaan, dan dat een tittel der wet valle.
18 Een iegelijk, die zijn vrouw verlaat, en een andere trouwt, die doet overspel; en een iegelijk, die de verlatene van den man trouwt, die doet ook overspel.
19 En er was een zeker rijk mens, en was gekleed met purper en zeer fijn lijnwaad, levende allen dag vrolijk en prachtig.
20 En er was een zeker bedelaar, met name Lazarus, welke lag voor zijn poort vol zweren;
21 En begeerde verzadigd te worden van de kruimkens, die van de tafel des rijken vielen; maar ook de honden kwamen en lekten zijn zweren.
22 En het geschiedde, dat de bedelaar stierf, en van de engelen gedragen werd in den schoot van Abraham.
23 En de rijke stierf ook, en werd begraven. En als hij in de hel zijn ogen ophief, zijnde in de pijn, zag hij Abraham van verre, en Lazarus in zijn schoot.
24 En hij riep en zeide: Vader Abraham, ontferm u mijner, en zend Lazarus, dat hij het uiterste zijns vingers in het water dope, en verkoele mijn tong; want ik lijde smarten in deze vlam.
25 Maar Abraham zeide: Kind, gedenk, dat gij uw goed ontvangen hebt in uw leven, en Lazarus desgelijks het kwade; en nu wordt hij vertroost, en gij lijdt smarten.

26 En boven dit alles, tussen ons en ulieden is een grote klove gevestigd, zodat degenen, die van hier tot u willen overgaan, niet zouden kunnen, noch ook die daar zijn, van daar tot ons overkomen.
27 En hij zeide: Ik bid u dan, vader, dat gij hem zendt tot mijns vaders huis;
28 Want ik heb vijf broeders; dat hij hun dit betuige, opdat ook zij niet komen in deze plaats der pijniging.
29 Abraham zeide tot hem: Zij hebben Mozes en de profeten, dat zij die horen.
30 En hij zeide: Neen, vader Abraham, maar zo iemand van de doden tot hen heenging, zij zouden zich bekeren.
31 Doch Abraham zeide tot hem: Indien zij Mozes en de profeten niet horen, zo zullen zij ook, al waren het, dat er iemand uit de doden opstond, zich niet laten gezeggen.

**17**

1 En Hij zeide tot de discipelen: Het kan niet wezen, dat er geen ergernissen komen; doch wee hem, door welken zij komen;
2 Het zoude hem nuttiger zijn, dat een molensteen om zijn hals gedaan ware, en hij in de zee geworpen, dan dat hij een van deze kleinen zou ergeren.
3 Wacht uzelven. En indien uw broeder tegen u zondigt, zo bestraf hem; en indien het hem leed is, zo vergeef het hem.
4 En indien hij zevenmaal daags tegen u zondigt, en zevenmaal daags tot u wederkeert, zeggende: Het is mij leed; zo zult gij het hem vergeven.
5 En de apostelen zeiden tot den Heere: Vermeerder ons het geloof.
6 En de Heere zeide: Zo gij een geloof hadt als een mostaardzaad, gij zoudt tegen dezen moerbezienboom zeggen: Word ontworteld, en in de zee geplant, en hij zou u gehoorzaam zijn.
7 En wie van u heeft een dienstknecht ploegende, of de beesten hoedende, die tot hem, als hij van den akker inkomt, terstond zal zeggen: Kom bij, en zit aan?
8 Maar zal hij niet tot hem zeggen: Bereid, dat ik te avond zal eten, en omgord u, en dien mij, totdat ik zal gegeten en gedronken hebben; en eet en drink gij daarna?
9 Dankt hij ook denzelven dienstknecht omdat hij gedaan heeft, hetgeen hem bevolen was? Ik meen, neen.
10 Alzo ook gij, wanneer gij zult gedaan hebben al hetgeen u bevolen is, zo zegt: Wij zijn onnutte dienstknechten; want wij hebben maar gedaan, hetgeen wij schuldig waren te doen.
11 En het geschiedde, als Hij naar Jeruzalem reisde, dat Hij door het midden van Samaria en Galilea ging.
12 En als Hij in een zeker vlek kwam, ontmoetten Hem tien melaatse mannen, welke stonden van verre;
13 En zij verhieven hun stem, zeggende: Jezus, Meester! ontferm U onzer!
14 En als Hij hen zag, zeide Hij tot hen: Gaat heen en vertoont uzelven den priesteren. En het geschiedde, terwijl zij heengingen, dat zij gereinigd werden.
15 En een van hen, ziende, dat hij genezen was, keerde wederom, met grote stemme God verheerlijkende.
16 En hij viel op het aangezicht voor Zijn voeten, Hem dankende; en dezelve was een Samaritaan;
17 En Jezus, antwoordende, zeide: Zijn niet de tien gereinigd geworden, en waar zijn de negen?
18 En zijn er geen gevonden, die wederkeren, om Gode eer te geven, dan deze vreemdeling?
19 En Hij zeide tot hem: Sta op, en ga heen; uw geloof heeft u behouden.
20 En gevraagd zijnde van de Farizeen, wanneer het Koninkrijk Gods komen zou, heeft Hij hun geantwoord en gezegd: Het Koninkrijk Gods komt niet met uiterlijk gelaat.
21 En men zal niet zeggen: Ziet hier, of ziet daar, want, ziet, het Koninkrijk Gods is binnen ulieden.
22 En Hij zeide tot de discipelen: Er zullen dagen komen, wanneer gij zult begeren een der dagen van den Zoon des mensen te zien, en gij zult dien niet zien.
23 En zij zullen tot u zeggen: Ziet hier, of ziet daar is Hij; gaat niet heen, en volgt niet.
24 Want gelijk de bliksem, die van het ene einde onder den hemel bliksemt, tot het andere onder den hemel schijnt, alzo zal ook de Zoon des mensen wezen in Zijn dag.
25 Maar eerst moet Hij veel lijden, en verworpen worden van dit geslacht.
26 En gelijk het geschied is in de dagen van Noach, alzo zal het ook zijn in de dagen van den Zoon des mensen.
27 Zij aten, zij dronken, zij namen ten huwelijk, zij werden ten huwelijk gegeven, tot den dag, op welken Noach in de ark ging, en de zondvloed kwam, en verdierf ze allen.
28 Desgelijks ook, gelijk het geschiedde in de dagen van Lot; zij aten, zij dronken, zij kochten, zij verkochten, zij plantten, zij bouwden;

29 Maar op den dag, op welken Lot van Sodom uitging, regende het vuur en sulfer van den hemel, en verdierf ze allen.
30 Even alzo zal het zijn in den dag, op welken de Zoon des mensen geopenbaard zal worden.
31 In dienzelven dag, wie op het dak zal zijn, en zijn huisraad in huis, die kome niet af, om hetzelve weg te nemen; en wie op den akker zijn zal, die kere desgelijks niet naar hetgeen, dat achter is.
32 Gedenkt aan de vrouw van Lot.
33 Zo wie zijn leven zal zoeken te behouden, die zal het verliezen; en zo wie hetzelve zal verliezen, die zal het in het leven behouden.
34 Ik zeg u: In dien nacht zullen twee op een bed zijn; de een zal aangenomen, en de ander zal verlaten worden.
35 Twee vrouwen zullen te zamen malen; de ene zal aangenomen, en de andere zal verlaten worden.
36 Twee zullen op den akker zijn; de een zal aangenomen, en de ander zal verlaten worden.
37 En zij antwoordden en zeiden tot Hem: Waar, Heere? En Hij zeide tot hen: Waar het lichaam is, aldaar zullen de arenden vergaderd worden.

**18**

1 En Hij zeide ook een gelijkenis tot hen, daartoe strekkende, dat men altijd bidden moet, en niet vertragen;
2 Zeggende: Er was een zeker rechter in een stad, die God niet vreesde, en geen mens ontzag.
3 En er was een zekere weduwe in dezelfde stad, en zij kwam tot hem, zeggende: Doe mij recht tegen mijn wederpartij.
4 En hij wilde voor een langen tijd niet; maar daarna zeide hij bij zichzelven: Hoewel ik God niet vreze, en geen mens ontzie;
5 Nochtans, omdat deze weduwe mij moeielijk valt, zo zal ik haar recht doen, opdat zij niet eindelijk kome, en mij het hoofd breke.
6 En de Heere zeide: Hoort, wat de onrechtvaardige rechter zegt.
7 Zal God dan geen recht doen Zijn uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen, hoewel Hij lankmoedig is over hen?
8 Ik zeg u, dat Hij hun haastelijk recht doen zal. Doch de Zoon des mensen, als Hij komt, zal Hij ook geloof vinden op de aarde?
9 En Hij zeide ook tot sommigen, die bij zichzelven vertrouwden, dat zij rechtvaardig waren, en de anderen niets achtten, deze gelijkenis:
10 Twee mensen gingen op in den tempel om te bidden, de een was een Farizeer, en de ander een tollenaar.
11 De Farizeer, staande, bad dit bij zichzelven: O God! ik dank U, dat ik niet ben gelijk de andere mensen, rovers, onrechtvaardigen, overspelers; of ook gelijk deze tollenaar.
12 Ik vast tweemaal per week; ik geef tienden van alles, wat ik bezit.
13 En de tollenaar, van verre staande, wilde ook zelfs de ogen niet opheffen naar den hemel, maar sloeg op zijn borst, zeggende: O God! wees mij zondaar genadig!
14 Ik zeg ulieden: Deze ging af gerechtvaardigd in zijn huis, meer dan die; want een ieder, die zichzelven verhoogt, zal vernederd worden, en die zichzelven vernedert, zal verhoogd worden.
15 En zij brachten ook de kinderkens tot Hem, opdat Hij die zou aanraken; en de discipelen, dat ziende, bestraften dezelve.
16 Maar Jezus riep dezelve kinderkens tot Zich, en zeide: Laat de kinderkens tot Mij komen, en verhindert hen niet; want derzulken is het Koninkrijk Gods.
17 Voorwaar, zeg Ik u: Zo wie het Koninkrijk Gods niet zal ontvangen als een kindeken, die zal geenszins in hetzelve komen.
18 En een zeker overste vraagde Hem, zeggende: Goede Meester, wat doende zal ik het eeuwige leven beerven?
19 En Jezus zeide tot hem: Wat noemt gij Mij goed? Niemand is goed, dan Een, namelijk God.
20 Gij weet de geboden: Gij zult geen overspel doen; gij zult niet doden; gij zult niet stelen; gij zult geen valse getuigenis geven; eer uw vader en uw moeder.
21 En hij zeide: Al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jonkheid aan.
22 Doch Jezus, dit horende, zeide tot hem: Nog een ding ontbreekt u; verkoop alles, wat gij hebt, en deel het onder de armen, en gij zult een schat hebben in den hemel; en kom herwaarts, volg Mij.
23 Maar als hij dit hoorde, werd hij geheel droevig; want hij was zeer rijk.
24 Jezus nu, ziende, dat hij geheel droevig geworden was, zeide: Hoe bezwaarlijk zullen degenen, die goed hebben, in het Koninkrijk Gods ingaan!
25 Want het is lichter, dat een kemel ga door het oog van een naald, dan dat een rijke in het Koninkrijk Gods inga.
26 En die dit hoorden, zeiden: Wie kan dan zalig worden?
27 En Hij zeide: De dingen, die onmogelijk zijn bij de mensen, zijn mogelijk bij God.
28 En Petrus zeide: Zie, wij hebben alles verlaten, en zijn U gevolgd.

29 En Hij zeide tot hen: Voorwaar, Ik zeg ulieden, dat er niemand is, die verlaten heeft huis, of ouders, of broeders, of vrouw, of kinderen, om het Koninkrijk Gods;
30 Die niet zal veelvoudig weder ontvangen in dezen tijd, en in de toekomende eeuw het eeuwige leven.
31 En Hij nam de twaalven bij Zich, en zeide tot hen: Ziet, wij gaan op naar Jeruzalem, en het zal alles volbracht worden aan den Zoon des mensen, wat geschreven is door de profeten.
32 Want Hij zal den heidenen overgeleverd worden, en Hij zal bespot worden, en smadelijk behandeld worden, en bespogen worden.
33 En Hem gegeseld hebbende, zullen zij Hem doden; en ten derden dage zal Hij wederopstaan.
34 En zij verstonden geen van deze dingen; en dit woord was voor hen verborgen, en zij verstonden niet, hetgeen gezegd werd.
35 En het geschiedde, als Hij nabij Jericho kwam, dat een zeker blinde aan den weg zat, bedelende.
36 En deze, horende de schare voorbijgaan, vraagde, wat dat ware.
37 En zij boodschapten hem, dat Jezus de Nazarener voorbijging.
38 En hij riep, zeggende: Jezus, Gij Zone Davids, ontferm U mijner!
39 En die voorbijgingen, bestraften hem, opdat hij zwijgen zou; maar hij riep zoveel te meer: Zone Davids, ontferm U mijner!
40 En Jezus, stil staande, beval, dat men denzelven tot Hem brengen zou; en als hij nabij Hem gekomen was, vraagde Hij hem,
41 Zeggende: Wat wilt gij, dat Ik u doen zal? En hij zeide: Heere! dat ik ziende mag worden.
42 En Jezus zeide tot hem: Word ziende; uw geloof heeft u behouden.
43 En terstond werd hij ziende, en volgde Hem, God verheerlijkende. En al het volk, dat ziende, gaf Gode lof.

**19**

1 En Jezus, ingekomen zijnde, ging door Jericho.
2 En zie, er was een man, met name geheten Zacheus; en deze was een overste der tollenaren, en hij was rijk;
3 En zocht Jezus te zien, wie Hij was; en kon niet vanwege de schare, omdat hij klein van persoon was.
4 En vooruitlopende, klom hij op een wilden vijgeboom, opdat hij Hem mocht zien; want Hij zou door dien weg voorbijgaan.
5 En als Jezus aan die plaats kwam, opwaarts ziende, zag Hij hem, en zeide tot hem: Zacheus! haast u, en kom af; want Ik moet heden in uw huis blijven.
6 En hij haastte zich en kwam af, en ontving Hem met blijdschap.
7 En allen, die het zagen, murmureerden, zeggende: Hij is tot een zondigen man ingegaan, om te herbergen.
8 En Zacheus stond, en zeide tot den Heere: Zie, de helft van mijn goederen, Heere, geef ik den armen; en indien ik iemand iets door bedrog ontvreemd heb, dat geef ik vierdubbel weder.
9 En Jezus zeide tot hem: Heden is dezen huize zaligheid geschied, nademaal ook deze een zoon van Abraham is.
10 Want de Zoon des mensen is gekomen, om te zoeken en zalig te maken, dat verloren was.
11 En als zij dat hoorden, voegde Hij daarbij, en zeide een gelijkenis; omdat Hij nabij Jeruzalem was, en omdat zij meenden, dat het Koninkrijk Gods terstond zou openbaar worden.
12 Hij zeide dan: Een zeker welgeboren man reisde in een ver gelegen land, om voor zichzelven een koninkrijk te ontvangen, en dan weder te keren.
13 En geroepen hebbende zijn tien dienstknechten, gaf hij hun tien ponden, en zeide tot hen: Doet handeling, totdat ik kome.
14 En zijn burgers haatten hem, en zonden hem gezanten na, zeggende: Wij willen niet, dat deze over ons koning zij.
15 En het geschiedde, toen hij wederkwam, als hij het koninkrijk ontvangen had, dat hij zeide, dat die dienstknechten tot hem zouden geroepen worden, wien hij het geld gegeven had; opdat hij weten mocht, wat een iegelijk met handelen gewonnen had.
16 En de eerste kwam, en zeide: Heer, uw pond heeft tien ponden daartoe gewonnen.
17 En hij zeide tot hem: Wel, gij goede dienstknecht, dewijl gij in het minste getrouw zijt geweest, zo heb macht over tien steden.
18 En de tweede kwam, en zeide: Heer, uw pond heeft vijf ponden gewonnen.
19 En hij zeide ook tot dezen: En gij, wees over vijf steden.
20 En een ander kwam, zeggende: Heer, zie hier uw pond, hetwelk ik in een zweetdoek weggelegd had;
21 Want ik vreesde u, omdat gij een straf mens zijt; gij neemt weg, wat gij niet gelegd hebt, en gij maait, wat gij niet gezaaid hebt.
22 Maar hij zeide tot hem: Uit uw mond zal ik u oordelen, gij boze dienstknecht! Gij wist, dat ik een straf mens ben, nemende weg, wat ik niet gelegd heb, en maaiende, wat ik niet gezaaid heb.
23 Waarom hebt gij dan mijn geld niet in de bank gegeven, en ik, komende, had hetzelve met woeker mogen eisen?
24 En hij zeide tot degenen, die bij hem stonden: Neemt dat pond van hem weg, en geeft het dien, die de tien ponden heeft.
25 En zij zeiden tot hem: Heer, hij heeft tien ponden.
26 Want ik zeg u, dat een iegelijk, die heeft, zal gegeven worden; maar van degene, die niet heeft, van dien zal genomen worden ook wat hij heeft.
27 Doch deze mijn vijanden, die niet hebben gewild, dat ik over hen koning zoude zijn, brengt ze hier, en slaat ze hier voor mij dood.
28 En dit gezegd hebbende, reisde Hij voor hen heen, en ging op naar Jeruzalem.

29 En het geschiedde, als Hij nabij Beth-fage en Bethanie gekomen was, aan den berg, genaamd den Olijfberg, dat Hij twee van Zijn discipelen uitzond,
30 Zeggende: Gaat henen in dat vlek, dat tegenover is; in hetwelk inkomende, zult gij een veulen gebonden vinden, waarop geen mens ooit heeft gezeten; ontbindt hetzelve, en brengt het.
31 En indien iemand u vraagt: Waarom ontbindt gij dat, zo zult gij alzo tot hem zeggen: Omdat het de Heere van node heeft.
32 En die uitgezonden waren, heengegaan zijnde, vonden het, gelijk Hij hun gezegd had.
33 En als zij het veulen ontbonden, zeiden de heren van hetzelve tot hen: Waarom ontbindt gij het veulen?
34 En zij zeiden: De Heere heeft het van node.
35 En zij brachten hetzelve tot Jezus. En hun klederen op het veulen geworpen hebbende, zetten zij Jezus daarop.
36 En als Hij voort reisde, spreidden zij hun klederen onder Hem op den weg.
37 En als Hij nu genaakte aan den afgang des Olijfbergs, begon al de menigte der discipelen zich te verblijden, en God te loven met grote stemme, vanwege al de krachtige daden, die zij gezien hadden;
38 Zeggende: Gezegend is de Koning, Die daar komt in den Naam des Heeren! Vrede zij in den hemel, en heerlijkheid in de hoogste plaatsen!
39 En sommigen der Farizeen uit de schare zeiden tot Hem: Meester, bestraf Uw discipelen.
40 En Hij, antwoordende, zeide tot hen: Ik zeg ulieden, dat, zo deze zwijgen, de stenen haast roepen zullen.
41 En als Hij nabij kwam, en de stad zag, weende Hij over haar,
42 Zeggende: Och, of gij ook bekendet, ook nog in dezen uw dag, hetgeen tot uw vrede dient! Maar nu is het verborgen voor uw ogen.
43 Want er zullen dagen over u komen, dat uw vijanden een begraving rondom u zullen opwerpen, en zullen u omsingelen, en u van alle zijden benauwen;
44 En zullen u tot den grond nederwerpen, en uw kinderen in u; en zij zullen in u den enen steen op den anderen steen niet laten; daarom dat gij den tijd uwer bezoeking niet bekend hebt.
45 En gegaan zijnde in den tempel, begon Hij uit te drijven degenen, die daarin verkochten en kochten,
46 Zeggende tot hen: Er is geschreven: Mijn huis is een huis des gebeds; maar gij hebt dat tot een kuil der moordenaren gemaakt.
47 En Hij leerde dagelijks in den tempel; en de overpriesters, en de Schriftgeleerden, en de oversten des volks zochten Hem te doden.
48 En zij vonden niet, wat zij doen zouden; want al het volk hing Hem aan, en hoorde Hem.

**20**

1 En het geschiedde in een van die dagen, als Hij in den tempel het volk leerde, en het Evangelie verkondigde, dat de overpriesters, en Schriftgeleerden, met de ouderlingen daarover kwamen,
2 En spraken tot Hem zeggende: Zeg ons, door wat macht Gij deze dingen doet; of wie Hij is, Die U deze macht heeft gegeven?
3 En Hij, antwoordende, zeide tot hen: Ik zal u ook een woord vragen, en zegt Mij:
4 De doop van Johannes, was die uit den Hemel, of uit de mensen?
5 En zij overleiden onder zich, zeggende: Indien wij zeggen: Uit den Hemel; zo zal Hij zeggen: Waarom hebt gij dan hem niet geloofd?
6 En indien wij zeggen: Uit de mensen; zo zal ons al het volk stenigen; want zij houden voor zeker, dat Johannes een profeet was.
7 En zij antwoordden, dat zij niet wisten, vanwaar die was.
8 En Jezus zeide tot hen: Zo zeg Ik u ook niet, door wat macht Ik deze dingen doe.
9 En Hij begon tot het volk deze gelijkenis te zeggen: Een zeker mens plantte een wijngaard, en hij verhuurde dien aan landlieden, en trok een langen tijd buiten 's lands.
10 En als het de tijd was, zond hij tot de landlieden een dienstknecht, opdat zij hem van de vrucht des wijngaards geven zouden; maar de landlieden sloegen denzelven, en zonden hem ledig heen.
11 En wederom zond hij nog een anderen dienstknecht; maar ook dien geslagen en smadelijk behandeld hebbende, zonden zij hem ledig heen.
12 En wederom zond hij nog een derden; maar zij verwondden ook dezen, en wierpen hem uit.
13 En de heer des wijngaards zeide: Wat zal ik doen? Ik zal mijn geliefden zoon zenden; mogelijk dezen ziende, zullen zij hem ontzien.
14 Maar als de landlieden hem zagen, overleiden zij onder elkander, en zeiden: Deze is de erfgenaam; komt, laat ons hem doden, opdat de erfenis onze worde.
15 En als zij hem buiten den wijngaard uitgeworpen hadden, doodden zij hem. Wat zal dan de heer des wijngaards hun doen?
16 Hij zal komen en deze landlieden verderven, en zal den wijngaard aan anderen geven. En als zij dat hoorden, zeiden zij: Dat zij verre!
17 Maar Hij zag hen aan, en zeide: Wat is dan dit, hetwelk geschreven staat: De steen, dien de bouwlieden verworpen hebben, deze is tot een hoofd des hoeks geworden?
18 Een iegelijk, die op dien steen valt, zal verpletterd worden, en op wien hij valt, dien zal hij vermorzelen.
19 En de overpriesteren en de Schriftgeleerden zochten te dierzelver ure de handen aan Hem te slaan; maar zij vreesden het volk; want zij verstonden, dat Hij deze gelijkenis tegen hen gesproken had.
20 En zij namen Hem waar, en zonden verspieders uit, die zichzelven veinsden rechtvaardig te zijn; opdat zij Hem in Zijn rede vangen mochten, om Hem aan de heerschappij en de macht des stadhouders over te leveren.
21 En zij vraagden Hem, zeggende: Meester, wij weten, dat Gij recht spreekt en leert, en den persoon niet aanneemt, maar den weg Gods leert in der waarheid.
22 Is het ons geoorloofd den keizer schatting te geven, of niet?
23 En Hij, hun arglistigheid bemerkende, zeide tot hen: Wat verzoekt gij Mij?
24 Toont Mij een penning; wiens beeld en opschrift heeft hij? En zij, antwoordende, zeiden: Des keizers.
25 En Hij zeide tot hen: Geeft dan den keizer, dat des keizers is, en Gode, dat Gods is.
26 En zij konden Hem in Zijn woord niet vatten voor het volk; en zich verwonderende over Zijn antwoord, zwegen zij stil.

27 En tot Hem kwamen sommigen der Sadduceen, welke tegensprekende zeggen, dat er geen opstanding is, en vraagden Hem,
28 Zeggende: Meester! Mozes heeft ons geschreven: Zo iemands broeder sterft, die een vrouw heeft, en hij sterft zonder kinderen, dat zijn broeder de vrouw nemen zal, en zijn broeder zaad verwekken.
29 Er waren nu zeven broeders; en de eerste nam een vrouw, en hij stierf zonder kinderen.
30 En de tweede nam die vrouw, en ook deze stierf zonder kinderen.
31 En de derde nam dezelve vrouw; en desgelijks ook de zeven, en hebben geen kinderen nagelaten, en zijn gestorven.
32 En ten laatste na allen stierf ook de vrouw.
33 In de opstanding dan, wiens vrouw van dezen zal zij zijn? Want die zeven hebben dezelve tot een vrouw gehad.
34 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: De kinderen dezer eeuw trouwen, en worden ten huwelijk uitgegeven;
35 Maar die waardig zullen geacht zijn die eeuw te verwerven en de opstanding uit de doden, zullen noch trouwen, noch ten huwelijk uitgegeven worden;
36 Want zij kunnen niet meer sterven, want zij zijn den engelen gelijk; en zij zijn kinderen Gods, dewijl zij kinderen der opstanding zijn.
37 En dat de doden opgewekt zullen worden, heeft ook Mozes aangewezen bij het doornenbos, als hij den Heere noemt den God Abrahams, en den God Izaks, en den God Jakobs.
38 God nu is niet een God der doden, maar der levenden; want zij leven Hem allen.
39 En sommigen der Schriftgeleerden, antwoordende, zeiden: Meester! Gij hebt wel gezegd.
40 En zij durfden Hem niet meer iets vragen.
41 En Hij zeide tot hen: Hoe zeggen zij, dat de Christus Davids Zoon is?
42 En David zelf zegt in het boek der psalmen: De Heere heeft gezegd tot mijn Heere: Zit aan Mijn rechter hand,
43 Totdat Ik Uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten.
44 David dan noemt Hem zijn Heere; en hoe is Hij zijn Zoon?
45 En daar al het volk het hoorde, zeide Hij tot Zijn discipelen:
46 Wacht u van de Schriftgeleerden, die daar willen wandelen in lange klederen, en beminnen de groetingen op de markten, en de voorgestoelten in de synagogen, en de vooraanzittingen in de maaltijden;
47 Die der weduwen huizen opeten, en onder een schijn lange gebeden doen; dezen zullen zwaarder oordeel ontvangen.

**21**

1 En opziende, zag Hij de rijken hun gaven in de schatkist werpen.
2 En Hij zag ook een zekere arme weduwe twee kleine penningen daarin werpen.
3 En Hij zeide: Waarlijk, Ik zeg u, dat deze arme weduwe meer dan allen heeft ingeworpen.
4 Want die allen hebben van hun overvloed geworpen tot de gaven Gods; maar deze heeft van haar gebrek, al den leeftocht, dien zij had, daarin geworpen.
5 En als sommigen zeiden van den tempel, dat hij met schone stenen en begiftigingen versierd was, zeide Hij:
6 Wat deze dingen aangaat, die gij aanschouwt, er zullen dagen komen, in welke niet een steen op den anderen steen zal gelaten worden, die niet zal worden afgebroken.
7 En zij vraagden Hem, zeggende: Meester, wanneer zullen dan deze dingen zijn, en welk is het teken, wanneer deze dingen zullen geschieden?
8 En Hij zeide: Ziet, dat gij niet verleid wordt; want velen zullen er komen onder Mijn Naam, zeggende: Ik ben de Christus; en de tijd is nabij gekomen, gaat dan hen niet na.
9 En wanneer gij zult horen van oorlogen en beroerten, zo wordt niet verschrikt; want deze dingen moeten eerst geschieden; maar nog is terstond het einde niet.
10 Toen zeide Hij tot hen: Het ene volk zal tegen het andere volk opstaan, en het ene koninkrijk tegen het andere koninkrijk.
11 En er zullen grote aardbevingen wezen in verscheidene plaatsen, en hongersnoden, en pestilentien; er zullen ook schrikkelijke dingen, en grote tekenen van den hemel geschieden.
12 Maar voor dit alles, zullen zij hun handen aan ulieden slaan, en u vervolgen, u overleverende in de synagogen en gevangenissen; en gij zult getrokken worden voor koningen en stadhouders, om Mijns Naams wil.
13 En dit zal u overkomen tot een getuigenis.
14 Neemt dan in uw harten voor, van te voren niet te overdenken, hoe gij u verantwoorden zult;
15 Want Ik zal u mond en wijsheid geven, welke niet zullen kunnen tegenspreken, noch wederstaan allen, die zich tegen u zetten.
16 En gij zult overgeleverd worden ook van ouders, en broeders, en magen, en vrienden; en zij zullen er sommigen uit u doden.
17 En gij zult van allen gehaat worden om Mijns Naams wil.
18 Doch niet een haar uit uw hoofd zal verloren gaan.
19 Bezit uw zielen in uw lijdzaamheid.
20 Maar wanneer gij zien zult, dat Jeruzalem van heirlegers omsingeld wordt, zo weet alsdan, dat haar verwoesting nabij gekomen is.
21 Alsdan die in Judea zijn, dat zij vlieden naar de bergen; en die in het midden van dezelve zijn, dat zij daaruit trekken; en die op de velden zijn, dat zij in dezelve niet komen.
22 Want deze zijn dagen der wraak, opdat alles vervuld worde, dat geschreven is.
23 Doch wee den bevruchten en den zogenden vrouwen in die dagen, want er zal grote nood zijn in het land, en toorn over dit volk.
24 En zij zullen vallen door de scherpte des zwaards, en gevankelijk weggevoerd worden onder alle volken; en Jeruzalem zal van de heidenen vertreden worden, totdat de tijden der heidenen vervuld zullen zijn.
25 En er zullen tekenen zijn in de zon, en maan, en sterren, en op de aarde benauwdheid der volken met twijfelmoedigheid, als de zee en watergolven groot geluid zullen geven;
26 En den mensen het hart zal bezwijken van vrees en verwachting der dingen, die het aardrijk zullen overkomen; want de krachten der hemelen zullen bewogen worden.
27 En alsdan zullen zij den Zoon des mensen zien komen in een wolk, met grote kracht en heerlijkheid.
28 Als nu deze dingen beginnen te geschieden, zo ziet omhoog, en heft uw hoofden opwaarts, omdat uw verlossing nabij is.

29 En Hij zeide tot hen een gelijkenis: Ziet den vijgeboom, en al de bomen.
30 Wanneer zij nu uitspruiten, en gij dat ziet, zo weet gij uit uzelven, dat de zomer nu nabij is.
31 Alzo ook gij, wanneer gij deze dingen zult zien geschieden, zo weet, dat het Koninkrijk Gods nabij is.
32 Voorwaar Ik zeg u, dat dit geslacht geenszins zal voorbijgaan, totdat alles zal geschied zijn.
33 De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar Mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan.
34 En wacht uzelven, dat uw harten niet te eniger tijd bezwaard worden met brasserij en dronkenschap, en zorgvuldigheden dezes levens, en dat u die dag niet onvoorziens over kome.
35 Want gelijk een strik zal hij komen over al degenen, die op den gansen aardbodem gezeten zijn.
36 Waakt dan te aller tijd, biddende, dat gij moogt waardig geacht worden te ontvlieden al deze dingen, die geschieden zullen, en te staan voor den Zoon des mensen.
37 Des daags nu was Hij lerende in den tempel; maar des nachts ging Hij uit, en vernachtte op den berg, genaamd den Olijf berg.
38 En al het volk kwam des morgens vroeg tot Hem in den tempel, om Hem te horen.

**22**

1 En het feest der ongehevelde broden, genaamd pascha, was nabij.
2 En de overpriesters en de Schriftgeleerden zochten, hoe zij Hem ombrengen zouden; want zij vreesden het volk.
3 En de satan voer in Judas, die toegenaamd was Iskariot, zijnde uit het getal der twaalven.
4 En hij ging heen en sprak met de overpriesters en de hoofdmannen, hoe hij Hem hun zou overleveren.
5 En zij waren verblijd, en zijn het eens geworden, dat zij hem geld geven zouden.
6 En hij beloofde het, en zocht gelegenheid, om Hem hun over te leveren, zonder oproer.
7 En de dag der ongehevelde broden kwam, op denwelken het pascha moest geslacht worden.
8 En Hij zond Petrus en Johannes uit, zeggende: Gaat heen, en bereidt ons het pascha, opdat wij het eten mogen.
9 En zij zeiden tot Hem: Waar wilt Gij, dat wij het bereiden?
10 En Hij zeide tot hen: Ziet, als gij in de stad zult gekomen zijn, zo zal u een mens ontmoeten, dragende een kruik waters; volgt hem in het huis, daar hij ingaat.
11 En gij zult zeggen tot den huisvader van dat huis: De Meester zegt u: Waar is de eetzaal, daar Ik het pascha met Mijn discipelen eten zal?
12 En hij zal u een grote toegeruste opperzaal wijzen, bereidt het aldaar.
13 En zij, heengaande, vonden het, gelijk Hij hun gezegd had, en bereidden het pascha.
14 En als de ure gekomen was, zat Hij aan, en de twaalf apostelen met Hem.
15 En Hij zeide tot hen: Ik heb grotelijks begeerd, dit pascha met u te eten, eer dat Ik lijde;
16 Want Ik zeg u, dat Ik niet meer daarvan eten zal, totdat het vervuld zal zijn in het Koninkrijk Gods.
17 En als Hij een drinkbeker genomen had, en gedankt had, zeide Hij: Neemt dezen, en deelt hem onder ulieden.
18 Want Ik zeg u, dat Ik niet drinken zal van de vrucht des wijnstoks, totdat het Koninkrijk Gods zal gekomen zijn.
19 En Hij nam brood, en als Hij gedankt had, brak Hij het, en gaf het hun, zeggende: Dat is Mijn lichaam, hetwelk voor u gegeven wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis.
20 Desgelijks ook den drinkbeker na het avondmaal, zeggende: Deze drinkbeker is het nieuwe testament in Mijn bloed, hetwelk voor u vergoten wordt.
21 Doch ziet, de hand desgenen, die Mij verraadt, is met Mij aan de tafel.
22 En de Zoon des mensen gaat wel heen, gelijk besloten is; doch wee dien mens, door welken Hij verraden wordt!
23 En zij begonnen onder elkander te vragen, wie van hen het toch mocht zijn, die dat doen zou.
24 En er werd ook twisting onder hen, wie van hen scheen de meeste te zijn.
25 En Hij zeide tot hen: De koningen der volken heersen over hen; en die macht over hen hebben, worden weldadige heren genaamd.
26 Doch gij niet alzo; maar de meeste onder u, die zij gelijk de minste, en die voorganger is, als een die dient.
27 Want wie is meerder, die aanzit, of die dient? Is het niet die aanzit? Maar Ik ben in het midden van u, als een die dient.
28 En gij zijt degenen, die met Mij steeds gebleven zijt in Mijn verzoekingen.
29 En Ik verordineer u het Koninkrijk, gelijkerwijs Mijn Vader dat Mij verordineerd heeft;
30 Opdat gij eet en drinkt aan Mijn tafel in Mijn Koninkrijk, en zit op tronen, oordelende de twaalf geslachten Israels.
31 En de Heere zeide: Simon, Simon, ziet, de satan heeft ulieden zeer begeerd om te ziften als de tarwe;
32 Maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude; en gij, als gij eens zult bekeerd zijn, zo versterk uw broeders.

33 En hij zeide tot Hem: Heere, ik ben bereid, met U ook in de gevangenis en in den dood te gaan.
34 Maar Hij zeide: Ik zeg u, Petrus, de haan zal heden niet kraaien, eer gij driemaal zult verloochend hebben, dat gij Mij kent.
35 En Hij zeide tot hen: Als Ik u uitzond, zonder buidel, en male, en schoenen, heeft u ook iets ontbroken? En zij zeiden: Niets.
36 Hij zeide dan tot hen: Maar nu, wie een buidel heeft, die neme hem, desgelijks ook een male; en die geen heeft, die verkope zijn kleed, en kope een zwaard.
37 Want Ik zeg u, dat nog dit, hetwelk geschreven is, in Mij moet volbracht worden, namelijk: En Hij is met de misdadigen gerekend. Want ook die dingen, die van Mij geschreven zijn, hebben een einde.
38 En zij zeiden: Heere! zie hier twee zwaarden. En Hij zeide tot hen: Het is genoeg.
39 En uitgaande, vertrok Hij, gelijk Hij gewoon was, naar den Olijfberg; en Hem volgden ook Zijn discipelen.
40 En als Hij aan die plaats gekomen was, zeide Hij tot hen: Bidt, dat gij niet in verzoeking komt.
41 En Hij scheidde Zich van hen af, omtrent een steenworp; en knielde neder en bad,
42 Zeggende: Vader, of Gij wildet dezen drinkbeker van Mij wegnemen, doch niet Mijn wil, maar de Uwe geschiede.
43 En van Hem werd gezien een engel uit den hemel, die Hem versterkte.
44 En in zwaren strijd zijnde, bad Hij te ernstiger. En zijn zweet werd gelijk grote droppelen bloeds, die op de aarde afliepen.
45 En als Hij van het gebed opgestaan was, kwam Hij tot Zijn discipelen, en vond hen slapende van droefheid.
46 En Hij zeide tot hen: Wat slaapt gij? Staat op en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt.
47 En als Hij nog sprak, ziet daar een schare; en een van de twaalven, die genaamd was Judas, ging hun voor, en kwam bij Jezus, om Hem te kussen.
48 En Jezus zeide tot hem: Judas, verraadt gij den Zoon des mensen met een kus?
49 En die bij Hem waren, ziende, wat er geschieden zou, zeiden tot Hem: Heere, zullen wij met het zwaard slaan?
50 En een uit hen sloeg den dienstknecht des hogepriesters, en hieuw hem zijn rechteroor af.
51 En Jezus, antwoordende, zeide: Laat hen tot hiertoe geworden; en raakte zijn oor aan, en heelde hem.
52 En Jezus zeide tot de overpriesters, en de hoofdmannen des tempels, en ouderlingen, die tegen Hem gekomen waren: Zijt gij uitgegaan met zwaarden en stokken als tegen een moordenaar?
53 Als Ik dagelijks met u was in den tempel, zo hebt gij de handen tegen Mij niet uitgestoken; maar dit is uw ure, en de macht der duisternis.
54 En zij grepen Hem en leidden Hem weg, en brachten Hem in het huis des hogepriesters. En Petrus volgde van verre.
55 En als zij vuur ontstoken hadden in het midden van de zaal, en zij te zamen nederzaten, zat Petrus in het midden van hen.
56 En een zekere dienstmaagd, ziende hem bij het vuur zitten, en haar ogen op hem houdende, zeide: Ook deze was met Hem.
57 Maar hij verloochende Hem, zeggende: Vrouw, ik ken Hem niet.
58 En kort daarna een ander, hem ziende, zeide: Ook gij zijt van die. Maar Petrus zeide: Mens, ik ben niet.
59 En als het omtrent een uur geleden was, bevestigde dat een ander, zeggende: In der waarheid, ook deze was met Hem; want hij is ook een Galileer.

60 Maar Petrus zeide: Mens, ik weet niet, wat gij zegt. En terstond, als hij nog sprak, kraaide de haan.
61 En de Heere, Zich omkerende, zag Petrus aan; en Petrus werd indachtig het woord des Heeren, hoe Hij hem gezegd had: Eer de haan zal gekraaid hebben, zult gij Mij driemaal verloochenen.
62 En Petrus, naar buiten gaande, weende bitterlijk.
63 En de mannen, die Jezus hielden, bespotten Hem, en sloegen Hem.
64 En als zij Hem overdekt hadden, sloegen zij Hem op het aangezicht, en vraagden Hem, zeggende: Profeteer, wie het is, die U geslagen heeft?
65 En vele andere dingen zeiden zij tegen Hem, lasterende.
66 En als het dag geworden was, vergaderden de ouderlingen des volks, en de overpriesters en Schriftgeleerden, en brachten Hem in hun raad,
67 Zeggende: Zijt Gij de Christus, zeg het ons. En Hij zeide tot hen: Indien Ik het u zeg, gij zult het niet geloven;
68 En indien Ik ook vraag, gij zult Mij niet antwoorden, of loslaten;
69 Van nu aan zal de Zoon des mensen gezeten zijn aan de rechter hand der kracht Gods.
70 En zij zeiden allen: Zijt Gij dan de Zoon Gods? En Hij zeide tot hen: Gij zegt, dat Ik het ben.
71 En zij zeiden: Wat hebben wij nog getuigenis van node? Want wij zelven hebben het uit Zijn mond gehoord.

**23**

1 En de gehele menigte van hen stond op, en leidde Hem tot Pilatus.
2 En zij begonnen Hem te beschuldigen, zeggende: Wij hebben bevonden, dat Deze het volk verkeert, en verbiedt den keizer schattingen te geven, zeggende, dat Hij Zelf Christus, de Koning is.
3 En Pilatus vraagde Hem, zeggende: Zijt Gij de Koning der Joden? En Hij antwoordde hem en zeide: Gij zegt het.
4 En Pilatus zeide tot de overpriesters en de scharen: Ik vind geen schuld in dezen Mens.
5 En zij hielden te sterker aan, zeggende: Hij beroert het volk, lerende door geheel Judea, begonnen hebbende van Galilea tot hier toe.
6 Als nu Pilatus van Galilea hoorde, vraagde hij, of die Mens een Galileer was?
7 En verstaande, dat Hij uit het gebied van Herodes was, zond hij Hem heen tot Herodes, die ook zelf in die dagen binnen Jeruzalem was.
8 En als Herodes Jezus zag, werd hij zeer verblijd; want hij was van over lang begerig geweest Hem te zien, omdat hij veel van Hem hoorde; en hoopte enig teken te zien, dat van Hem gedaan zou worden.
9 En hij vraagde Hem met vele woorden; doch Hij antwoordde hem niets.
10 En de overpriesters en de Schriftgeleerden stonden, en beschuldigden Hem heftiglijk.
11 En Herodes met zijn krijgslieden Hem veracht en bespot hebbende, deed Hem een blinkend kleed aan, en zond Hem weder tot Pilatus.
12 En op denzelfde dag werden Pilatus en Herodes vrienden met elkander; want zij waren te voren in vijandschap tegen den anderen.
13 En als Pilatus de overpriesters, en de oversten, en het volk bijeengeroepen had, zeide hij tot hen:
14 Gij hebt dezen Mens tot mij gebracht, als een, die het volk afkerig maakt; en ziet, ik heb Hem in uw tegenwoordigheid ondervraagd, en heb in dezen Mens geen schuld gevonden, van hetgeen daar gij Hem mede beschuldigt;
15 Ja, ook Herodes niet; want ik heb ulieden tot hem gezonden, en ziet, er is van Hem niets gedaan, dat des doods waardig is.
16 Zo zal ik Hem dan kastijden en loslaten.
17 En hij moest hun op het feest een loslaten.
18 Doch al de menigte riep gelijkelijk, zeggende: Weg met Dezen, en laat ons Bar-abbas los.
19 Dewelke was om zeker oproer, dat in de stad geschied was, en om een doodslag, in de gevangenis geworpen.
20 Pilatus dan riep hun wederom toe, willende Jezus loslaten.
21 Maar zij riepen daartegen, zeggende: Kruis Hem, kruis Hem!
22 En hij zeide ten derden male tot hen: Wat heeft Deze dan kwaads gedaan? Ik heb geen schuld des doods in Hem gevonden. Zo zal ik Hem dan kastijden en loslaten.
23 Maar zij hielden aan met groot geroep, eisende, dat Hij zou gekruist worden; en hun en der overpriesteren geroep werd geweldiger.
24 En Pilatus oordeelde, dat hun eis geschieden zou.
25 En hij liet hun los dengene, die om oproer en doodslag in de gevangenis geworpen was, welken zij geeist hadden; maar Jezus gaf hij over tot hun wil.
26 En als zij Hem wegleidden, namen zij een Simon van Cyrene, komende van den akker, en legden hem het kruis op, dat hij het achter Jezus droeg.
27 En een grote menigte van volk en van vrouwen volgde Hem, welke ook weenden en Hem beklaagden.
28 En Jezus, Zich tot haar kerende, zeide: Gij dochters van Jeruzalem! weent niet over Mij, maar weent over uzelven, en over uw kinderen.

29 Want ziet, er komen dagen, in welke men zeggen zal: Zalig zijn de onvruchtbaren, en de buiken, die niet gebaard hebben, en de borsten, die niet gezoogd hebben.
30 Alsdan zullen zij beginnen te zeggen tot de bergen: Valt op ons; en tot de heuvelen: Bedekt ons.
31 Want indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden?
32 En er werden ook twee anderen, zijnde kwaaddoeners, geleid, om met Hem gedood te worden.
33 En toen zij kwamen op de plaats, genaamd Hoofdschedel plaats, kruisigden zij Hem aldaar, en de kwaaddoeners, den een ter rechter zijde en den ander ter linker zijde.
34 En Jezus zeide: Vader, vergeef het hun; want zij weten niet, wat zij doen. En verdelende Zijn klederen, wierpen zij het lot.
35 En het volk stond en zag het aan. En ook de oversten met hen beschimpten Hem, zeggende: Anderen heeft Hij verlost, dat Hij nu Zichzelven verlosse, zo Hij is de Christus, de Uitverkorene Gods.
36 En ook de krijgsknechten, tot Hem komende, bespotten Hem, en brachten Hem edik;
37 En zeiden: Indien gij de Koning der Joden zijt, zo verlos Uzelven.
38 En er was ook een opschrift boven Hem geschreven, met Griekse, en Romeinse en Hebreeuwse letters: DEZE IS DE KONING DER JODEN.
39 En een der kwaaddoeners, die gehangen waren, lasterde Hem, zeggende: Indien Gij de Christus zijt, verlos Uzelven en ons.
40 Maar de andere, antwoordende, bestrafte hem, zeggende: Vreest gij ook God niet, daar gij in hetzelfde oordeel zijt?
41 En wij toch rechtvaardiglijk; want wij ontvangen straf, waardig hetgeen wij gedaan hebben; maar Deze heeft niets onbehoorlijks gedaan.
42 En hij zeide tot Jezus: Heere, gedenk mijner, als Gij in Uw Koninkrijk zult gekomen zijn.
43 En Jezus zeide tot hem: Voorwaar, zeg Ik u: Heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn.
44 En het was omtrent de zesde ure, en er werd duisternis over de gehele aarde, tot de negende ure toe.
45 En de zon werd verduisterd, en het voorhangsel des tempels scheurde midden door.
46 En Jezus, roepende met grote stemme, zeide: Vader, in Uw handen beveel Ik Mijn geest. En als Hij dat gezegd had, gaf Hij den geest.
47 Als nu de hoofdman over honderd zag, wat er geschied was, verheerlijkte hij God, en zeide: Waarlijk, deze Mens was rechtvaardig.
48 En al de scharen, die samengekomen waren om dit te aanschouwen, ziende de dingen, die geschied waren, keerden wederom, slaande op hun borsten.
49 En al Zijn bekenden stonden van verre, ook de vrouwen, die Hem te zamen gevolgd waren van Galilea, en zagen dit aan.
50 En zie, een man, met name Jozef, zijnde een raadsheer, een goed en rechtvaardig man,
51 (Deze had niet mede bewilligd in hun raad en handel) van Arimathea, een stad der Joden, en die ook zelf het Koninkrijk Gods verwachtte;
52 Deze ging tot Pilatus, en begeerde het lichaam van Jezus.
53 En als hij hetzelve afgenomen had, wond hij dat in een fijn lijnwaad, en legde het in een graf, in een rots gehouwen, waarin nog nooit iemand gelegd was.
54 En het was de dag der voorbereiding, en de sabbat kwam aan.
55 En ook de vrouwen, die met Hem gekomen waren uit Galilea, volgden na en aanschouwden het graf, en hoe Zijn lichaam gelegd werd.
56 En wedergekeerd zijnde, bereidden zij specerijen en zalven; en op den sabbat rustten zij naar het gebod.

**24**

1 En op den eersten dag der week, zeer vroeg in den morgenstond, gingen zij naar het graf, dragende de specerijen, die zij bereid hadden, en sommigen met haar.
2 En zij vonden den steen afgewenteld van het graf.
3 En ingegaan zijnde, vonden zij het lichaam van den Heere Jezus niet.
4 En het geschiedde, als zij daarover twijfelmoedig waren, zie, twee mannen stonden bij haar in blinkende klederen.
5 En als zij zeer bevreesd werden, en het aangezicht naar de aarde neigden, zeiden zij tot haar: Wat zoekt gij den Levende bij de doden?
6 Hij is hier niet, maar Hij is opgestaan. Gedenkt, hoe Hij tot u gesproken heeft, als Hij nog in Galilea was,
7 Zeggende: De Zoon des mensen moet overgeleverd worden in de handen der zondige mensen, en gekruisigd worden, en ten derden dage wederopstaan.
8 En zij werden indachtig Zijner woorden.
9 En wedergekeerd zijnde van het graf, boodschapten zij al deze dingen aan de elven, en aan al de anderen.
10 En deze waren Maria Magdalena, en Johanna, en Maria, de moeder van Jakobus, en de andere met haar, die dit tot de apostelen zeiden.
11 En haar woorden schenen voor hen als ijdel geklap, en zij geloofden haar niet.
12 Doch Petrus opstaande, liep tot het graf, en nederbukkende, zag hij de linnen doeken, liggende alleen, en ging weg, zich verwonderende bij zichzelven van hetgeen geschied was.
13 En zie, twee van hen gingen op denzelfden dag naar een vlek, dat zestig stadien van Jeruzalem was, welks naam was Emmaus;
14 En zij spraken samen onder elkander van al deze dingen, die er gebeurd waren.
15 En het geschiedde, terwijl zij samen spraken, en elkander ondervraagden, dat Jezus Zelf bij hen kwam, en met hen ging.
16 En hun ogen werden gehouden, dat zij Hem niet kenden.
17 En Hij zeide tot hen: Wat redenen zijn dit, die gij, wandelende, onder elkander verhandelt, en waarom ziet gij droevig?
18 En de een, wiens naam was Kleopas, antwoordende, zeide tot Hem: Zijt Gij alleen een vreemdeling te Jeruzalem, en weet niet de dingen, die deze dagen daarin geschied zijn?
19 En Hij zeide tot hen: Welke? En zij zeiden tot Hem: De dingen aangaande Jezus den Nazarener, Welke een Profeet was, krachtig in werken en woorden, voor God en al het volk.
20 En hoe onze overpriesters en oversten Denzelven overgeleverd hebben tot het oordeel des doods, en Hem gekruisigd hebben.
21 En wij hoopten, dat Hij was Degene, Die Israel verlossen zou. Doch ook, benevens dit alles, is het heden de derde dag, van dat deze dingen geschied zijn.
22 Maar ook sommige vrouwen uit ons hebben ons ontsteld, die vroeg in den morgenstond aan het graf geweest zijn;
23 En Zijn lichaam niet vindende, kwamen zij en zeiden, dat zij ook een gezicht van engelen gezien hadden, die zeggen, dat Hij leeft.
24 En sommigen dergenen, die met ons zijn, gingen heen tot het graf, en bevonden het alzo, gelijk ook de vrouwen gezegd hadden; maar Hem zagen zij niet.
25 En Hij zeide tot hen: O onverstandigen en tragen van hart, om te geloven al hetgeen de profeten gesproken hebben!
26 Moest de Christus niet deze dingen lijden, en alzo in Zijn heerlijkheid ingaan?
27 En begonnen hebbende van Mozes en van al de profeten, legde Hij hun uit, in al de Schriften, hetgeen van Hem geschreven was.

28 En zij kwamen nabij het vlek, daar zij naar toegingen; en Hij hield Zich, alsof Hij verder gaan zou.
29 En zij dwongen Hem, zeggende: Blijf met ons; want het is bij den avond, en de dag is gedaald. En Hij ging in, om met hen te blijven.
30 En het geschiedde, als Hij met hen aanzat, nam Hij het brood, en zegende het, en als Hij het gebroken had, gaf Hij het hun.
31 En hun ogen werden geopend, en zij kenden Hem; en Hij kwam weg uit hun gezicht.
32 En zij zeiden tot elkander: Was ons hart niet brandende in ons, als Hij tot ons sprak op den weg, en als Hij ons de Schriften opende?
33 En zij, opstaande ter zelfder ure, keerden weder naar Jeruzalem, en vonden de elven samenvergaderd, en die met hen waren;
34 Welke zeiden: De Heere is waarlijk opgestaan, en is van Simon gezien.
35 En zij vertelden, hetgeen op den weg geschied was, en hoe Hij hun bekend was geworden in het breken des broods.
36 En als zij van deze dingen spraken, stond Jezus Zelf in het midden van hen, en zeide tot hen: Vrede zij ulieden!
37 En zij verschrikt en zeer bevreesd geworden zijnde, meenden, dat zij een geest zagen.
38 En Hij zeide tot hen: Wat zijt gij ontroerd, en waarom klimmen zulke overleggingen in uw harten?
39 Ziet Mijn handen en Mijn voeten; want Ik ben het Zelf; tast Mij aan, en ziet; want een geest heeft geen vlees en benen, gelijk gij ziet, dat Ik heb.
40 En als Hij dit zeide, toonde Hij hun de handen en de voeten.
41 En toen zij het van blijdschap nog niet geloofden, en zich verwonderden, zeide Hij tot hen: Hebt gij hier iets om te eten?
42 En zij gaven Hem een stuk van een gebraden vis, en van honigraten.
43 En Hij nam het, en at het voor hun ogen.
44 En Hij zeide tot hen: Dit zijn de woorden, die Ik tot u sprak, als Ik nog met u was, namelijk dat het alles moest vervuld worden, wat van Mij geschreven is in de Wet van Mozes, en de Profeten, en Psalmen.
45 Toen opende Hij hun verstand, opdat zij de Schriften verstonden.
46 En zeide tot hen: Alzo is er geschreven, en alzo moest de Christus lijden, en van de doden opstaan ten derden dage.
47 En in Zijn Naam gepredikt worden bekering en vergeving der zonden, onder alle volken, beginnende van Jeruzalem.
48 En gij zijt getuigen van deze dingen.
49 En ziet, Ik zende de belofte Mijns Vaders op u; maar blijft gij in de stad Jeruzalem, totdat gij zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte.
50 En Hij leidde hen buiten tot aan Bethanie, en Zijn handen opheffende, zegende Hij hen.
51 En het geschiedde, als Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde, en werd opgenomen in den hemel.
52 En zij aanbaden Hem, en keerden weder naar Jeruzalem met grote blijdschap.
53 En zij waren allen tijd in den tempel, lovende en dankende God.

# JOHANNES

**1**

1 In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God.
2 Dit was in den beginne bij God.
3 Alle dingen zijn door Hetzelve gemaakt, en zonder Hetzelve is geen ding gemaakt, dat gemaakt is.
4 In Hetzelve was het Leven, en het Leven was het Licht der mensen.
5 En het Licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft hetzelve niet begrepen.
6 Er was een mens van God gezonden, wiens naam was Johannes.
7 Deze kwam tot een getuigenis, om van het Licht te getuigen, opdat zij allen door hem geloven zouden.
8 Hij was het Licht niet, maar was gezonden, opdat hij van het Licht getuigen zou.
9 Dit was het waarachtige Licht, Hetwelk verlicht een iegelijk mens, komende in de wereld.
10 Hij was in de wereld, en de wereld is door Hem gemaakt; en de wereld heeft Hem niet gekend.
11 Hij is gekomen tot het Zijne, en de Zijnen hebben Hem niet aangenomen.
12 Maar zovelen Hem aangenomen hebben, dien heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in Zijn Naam geloven;
13 Welke niet uit den bloede, noch uit den wil des vleses, noch uit den wil des mans, maar uit God geboren zijn.
14 En het Woord is vlees geworden, en heeft onder ons gewoond (en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborenen van den Vader), vol van genade en waarheid.
15 Johannes getuigt van Hem, en heeft geroepen, zeggende: Deze was het, van Welken ik zeide: Die na mij komt, is voor mij geworden, want Hij was eer dan ik.
16 En uit Zijn volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade voor genade.
17 Want de wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden.
18 Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, Die in den schoot des Vaders is, Die heeft Hem ons verklaard.
19 En dit is de getuigenis van Johannes, toen de Joden enige priesters en Levieten afzonden van Jeruzalem, opdat zij hem zouden vragen: Wie zijt gij?
20 En hij beleed en loochende het niet; en beleed: Ik ben de Christus niet.
21 En zij vraagden hem: Wat dan? Zijt gij Elias? En hij zeide: Ik ben die niet. Zijt gij de profeet? En hij antwoordde: Neen.
22 Zij zeiden dan tot hem: Wie zijt gij? opdat wij antwoord geven mogen dengenen, die ons gezonden hebben; wat zegt gij van uzelven?
23 Hij zeide: Ik ben de stem des roependen in de woestijn: Maakt den weg des Heeren recht, gelijk Jesaja, de profeet, gesproken heeft.
24 En de afgezondenen waren uit de Farizeen;
25 En zij vraagden hem en spraken tot hem: Waarom doopt gij dan, zo gij de Christus niet zijt, noch Elias, noch de profeet?
26 Johannes antwoordde hun, zeggende: Ik doop met water, maar Hij staat midden onder ulieden, Dien gij niet kent;
27 Dezelve is het, Die na mij komt, Welke voor mij geworden is, Wien ik niet waardig ben, dat ik Zijn schoenriem zou ontbinden.
28 Deze dingen zijn geschied in Bethabara, over de Jordaan, waar Johannes was dopende.
29 Des anderen daags zag Johannes Jezus tot zich komende, en zeide: Zie het Lam Gods, Dat de zonde der wereld wegneemt!

30 Deze is het, van Welken ik gezegd heb: Na mij komt een Man, Die voor mij geworden is, want Hij was eer dan ik.
31 En ik kende Hem niet; maar opdat Hij aan Israel zou geopenbaard worden, daarom ben ik gekomen, dopende met het water.
32 En Johannes getuigde, zeggende: Ik heb den Geest zien nederdalen uit den hemel, gelijk een duif, en bleef op Hem.
33 En ik kende Hem niet; maar Die mij gezonden heeft, om te dopen met water, Die had mij gezegd: Op Welken gij den Geest zult zien nederdalen, en op Hem blijven, Deze is het, Die met den Heiligen Geest doopt.
34 En ik heb gezien, en heb getuigd, dat Deze de Zoon van God is.
35 Des anderen daags wederom stond Johannes, en twee uit zijn discipelen.
36 En ziende op Jezus, daar wandelende, zeide hij: Ziet, het Lam Gods!
37 En die twee discipelen hoorden hem dat spreken, en zij volgden Jezus.
38 En Jezus Zich omkerende, en ziende hen volgen, zeide tot hen: (1:39) Wat zoekt gij? En zij zeiden tot Hem: Rabbi! (hetwelk is te zeggen, overgezet zijnde, Meester) waar woont Gij?
39 (1:40) Hij zeide tot hen: Komt en ziet! Zij kwamen en zagen, waar Hij woonde, en bleven dien dag bij Hem. En het was omtrent de tiende ure.
40 (1:41) Andreas, de broeder van Simon Petrus, was een van de twee, die het van Johannes gehoord hadden, en Hem gevolgd waren.
41 (1:42) Deze vond eerst zijn broeder Simon, en zeide tot hem: Wij hebben gevonden den Messias, hetwelk is, overgezet zijnde, de Christus.
42 (1:43) En hij leidde hem tot Jezus. En Jezus, hem aanziende, zeide: Gij zijt Simon, de zoon van Jonas; gij zult genaamd worden Cefas, hetwelk overgezet wordt Petrus.
43 (1:44) Des anderen daags wilde Jezus heengaan naar Galilea, en vond Filippus, en zeide tot hem: Volg Mij.
44 (1:45) Filippus nu was van Bethsaida, uit de stad van Andreas en Petrus.
45 (1:46) Filippus vond Nathanael en zeide tot hem: Wij hebben Dien gevonden, van Welken Mozes in de wet geschreven heeft, en de profeten, namelijk Jezus, den zoon van Jozef, van Nazareth.
46 (1:47) En Nathanael zeide tot hem: Kan uit Nazareth iets goeds zijn? Filippus zeide tot hem: Kom en zie.
47 (1:48) Jezus zag Nathanael tot Zich komen, en zeide van hem: Zie, waarlijk een Israeliet, in welken geen bedrog is.
48 (1:49) Nathanael zeide tot Hem: Van waar kent Gij mij? Jezus antwoordde en zeide tot hem: Eer u Filippus riep, daar gij onder den vijgeboom waart, zag Ik u.
49 (1:50) Nathanael antwoordde en zeide tot Hem: Rabbi! Gij zijt de Zone Gods, Gij zijt de Koning Israels.
50 (1:51) Jezus antwoordde en zeide tot hem: Omdat Ik u gezegd heb: Ik zag u onder de vijgeboom, zo gelooft gij; gij zult grotere dingen zien dan deze.
51 (1:52) En Hij zeide tot hem: Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: Van nu aan zult gij den hemel zien geopend, en de engelen Gods opklimmende en nederdalende op den Zoon des mensen.

**2**

1 En op den derden dag was er een bruiloft te Kana in Galilea; en de moeder van Jezus was aldaar.
2 En Jezus was ook genood, en Zijn discipelen, tot de bruiloft.
3 En als er wijn ontbrak, zeide de moeder van Jezus tot Hem: Zij hebben geen wijn.
4 Jezus zeide tot haar: Vrouw, wat heb Ik met u te doen? Mijn ure is nog niet gekomen.
5 Zijn moeder zeide tot de dienaars: Zo wat Hij ulieden zal zeggen, doet dat.
6 En aldaar waren zes stenen watervaten gesteld, naar de reiniging der Joden, elk houdende twee of drie metreten.
7 Jezus zeide tot hen: Vult de watervaten met water. En zij vulden ze tot boven toe.
8 En Hij zeide tot hen: Schept nu, en draagt het tot den hofmeester; en zij droegen het.
9 Als nu de hofmeester het water, dat wijn geworden was, geproefd had (en hij wist niet, van waar de wijn was; maar de dienaren, die het water geschept hadden, wisten het), zo riep de hofmeester den bruidegom.
10 En zeide tot hem: Alle man zet eerst den goeden wijn op, en wanneer men wel gedronken heeft, alsdan den minderen; maar gij hebt den goeden wijn tot nu toe bewaard.
11 Dit beginsel der tekenen heeft Jezus gedaan te Kana in Galilea, en heeft Zijn heerlijkheid geopenbaard; en Zijn discipelen geloofden in Hem.
12 Daarna ging Hij af naar Kapernaum, Hij, en Zijn moeder, en Zijn broeders, en Zijn discipelen; en zij bleven aldaar niet vele dagen.
13 En het pascha der Joden was nabij, en Jezus ging op naar Jeruzalem.
14 En Hij vond in den tempel, die ossen, en schapen, en duiven verkochten, en de wisselaars daar zittende.
15 En een gesel van touwtjes gemaakt hebbende, dreef Hij ze allen uit den tempel, ook de schapen en de ossen; en het geld der wisselaren stortte Hij uit, en keerde de tafelen om.
16 En Hij zeide tot degenen, die de duiven verkochten: Neemt deze dingen van hier weg; maakt niet het huis Mijns Vaders tot een huis van koophandel.
17 En Zijn discipelen werden indachtig, dat er geschreven is: De ijver van Uw huis heeft mij verslonden.
18 De Joden antwoordden dan, en zeiden tot Hem: Wat teken toont Gij ons, dat Gij deze dingen doet?
19 Jezus antwoordde en zeide tot hen: Breekt dezen tempel, en in drie dagen zal Ik denzelven oprichten.
20 De Joden zeiden dan: Zes en veertig jaren is over dezen tempel gebouwd, en Gij, zult Gij dien in drie dagen oprichten?
21 Maar Hij zeide dit van den tempel Zijns lichaams.
22 Daarom, als Hij opgestaan was van de doden, werden Zijn discipelen gedachtig, dat Hij dit tot hen gezegd had, en zij geloofden de Schrift, en het woord, dat Jezus gesproken had.
23 En als Hij te Jeruzalem was, op het pascha, in het feest, geloofden velen in Zijn Naam, ziende Zijn tekenen, die Hij deed.
24 Maar Jezus Zelf betrouwde hun Zichzelven niet, omdat Hij hen allen kende,
25 En omdat Hij niet van node had, dat iemand getuigen zou van den mens; want Hij Zelf wist, wat in den mens was.

**3**

1 En er was een mens uit de Farizeen, wiens naam was Nicodemus, een overste der Joden;
2 Deze kwam des nachts tot Jezus, en zeide tot Hem: Rabbi, wij weten, dat Gij zijt een Leraar van God gekomen; want niemand kan deze tekenen doen, die Gij doet, zo God met hem niet is.
3 Jezus antwoordde en zeide tot hem: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Tenzij dat iemand wederom geboren worde, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien.
4 Nicodemus zeide tot Hem: Hoe kan een mens geboren worden, nu oud zijnde? Kan hij ook andermaal in zijner moeders buik ingaan, en geboren worden?
5 Jezus antwoordde: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Zo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het Koninkrijk Gods niet ingaan.
6 Hetgeen uit het vlees geboren is, dat is vlees; en hetgeen uit den Geest geboren is, dat is geest.
7 Verwonder u niet, dat Ik u gezegd heb: Gijlieden moet wederom geboren worden.
8 De wind blaast, waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid; maar gij weet niet, van waar hij komt, en waar hij heen gaat; alzo is een iegelijk, die uit den Geest geboren is.
9 Nicodemus antwoordde en zeide tot Hem: Hoe kunnen deze dingen geschieden?
10 Jezus antwoordde en zeide tot hem: Zijt gij een leraar van Israel, en weet gij deze dingen niet?
11 Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Wij spreken, wat Wij weten, en getuigen, wat Wij gezien hebben; en gijlieden neemt Onze getuigenis niet aan.
12 Indien Ik ulieden de aardse dingen gezegd heb, en gij niet gelooft, hoe zult gij geloven, indien Ik ulieden de hemelse zou zeggen?
13 En niemand is opgevaren in den hemel, dan Die uit den hemel nedergekomen is, namelijk de Zoon des mensen, Die in den hemel is.
14 En gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzo moet de Zoon des mensen verhoogd worden;
15 Opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.
16 Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.
17 Want God heeft Zijn Zoon niet gezonden in de wereld, opdat Hij de wereld veroordelen zou, maar opdat de wereld door Hem zou behouden worden.
18 Die in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld, maar die niet gelooft, is alrede veroordeeld, dewijl hij niet heeft geloofd in den Naam des eniggeboren Zoons van God.
19 En dit is het oordeel, dat het licht in de wereld gekomen is, en de mensen hebben de duisternis liever gehad dan het licht; want hun werken waren boos.
20 Want een iegelijk, die kwaad doet, haat het licht, en komt tot het licht niet, opdat zijn werken niet bestraft worden.
21 Maar die de waarheid doet, komt tot het licht, opdat zijn werken openbaar worden, dat zij in God gedaan zijn.
22 Na dezen kwam Jezus en Zijn discipelen in het land van Judea, en onthield Zich aldaar met hen, en doopte.
23 En Johannes doopte ook in Enon bij Salim, dewijl aldaar vele wateren waren; en zij kwamen daar, en werden gedoopt.
24 Want Johannes was nog niet in de gevangenis geworpen.
25 Er rees dan een vraag van enigen uit de discipelen van Johannes met de Joden over de reiniging.
26 En zij kwamen tot Johannes, en zeiden tot hem: Rabbi, Die met u was over de Jordaan, Welken gij getuigenis gaaft, zie, Die doopt, en zij komen allen tot Hem.
27 Johannes antwoordde en zeide: Een mens kan geen ding aannemen, zo het hem uit den hemel niet gegeven zij.

28 Gijzelven zijt mijn getuigen, dat ik gezegd heb: Ik ben de Christus niet; maar dat ik voor Hem heen uitgezonden ben.
29 Die de bruid heeft, is de bruidegom, maar de vriend des bruidegoms, die staat en hem hoort, verblijdt zich met blijdschap om de stem des bruidegoms. Zo is dan deze mijn blijdschap vervuld geworden.
30 Hij moet wassen, maar ik minder worden.
31 Die van boven komt, is boven allen; die uit de aarde is voortgekomen, die is uit de aarde, en spreekt uit de aarde. Die uit den hemel komt, is boven allen.
32 En hetgeen Hij gezien en gehoord heeft, dat getuigt Hij; en Zijn getuigenis neemt niemand aan.
33 Die Zijn getuigenis aangenomen heeft, die heeft verzegeld, dat God waarachtig is.
34 Want Dien God gezonden heeft, Die spreekt de woorden Gods; want God geeft Hem den Geest niet met mate.
35 De Vader heeft den Zoon lief, en heeft alle dingen in Zijn hand gegeven.
36 Die in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven; maar die den Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.

**4**

1 Als dan de Heere verstond, dat de Farizeen gehoord hadden, dat Jezus meer discipelen maakte en doopte dan Johannes;
2 (Hoewel Jezus zelf niet doopte, maar Zijn discipelen),
3 Zo verliet Hij Judea, en ging wederom heen naar Galilea.
4 En Hij moest door Samaria gaan.
5 Hij kwam dan in een stad van Samaria, genaamd Sichar, nabij het stuk land, hetwelk Jakob zijn zoon Jozef gaf.
6 En aldaar was de fontein Jakobs. Jezus dan, vermoeid zijnde van de reize, zat alzo neder nevens de fontein. Het was omtrent de zesde ure.
7 Er kwam een vrouw uit Samaria om water te putten. Jezus zeide tot haar: Geef Mij te drinken.
8 (Want Zijn discipelen waren heengegaan in de stad, opdat zij zouden spijze kopen.)
9 Zo zeide dan de Samaritaanse vrouw tot Hem: Hoe begeert Gij, Die een Jood zijt, van mij te drinken, die een Samaritaanse vrouw ben? Want de Joden houden geen gemeenschap met de Samaritanen.
10 Jezus antwoordde en zeide tot haar: Indien gij de gave Gods kendet, en Wie Hij is, Die tot u zegt: Geef Mij te drinken, zo zoudt gij van Hem hebben begeerd, en Hij zoude u levend water gegeven hebben.
11 De vrouw zeide tot Hem: Heere! Gij hebt niet om mede te putten, en de put is diep; van waar hebt Gij dan het levend water?
12 Zijt Gij meerder dan onze vader Jakob, die ons den put gegeven heeft, en hijzelf heeft daaruit gedronken, en zijn kinderen en zijn vee?
13 Jezus antwoordde, en zeide tot haar: Een ieder, die van dit water drinkt, zal wederom dorsten;
14 Maar zo wie gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, dien zal in eeuwigheid niet dorsten; maar het water, dat Ik hem zal geven, zal in hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven.
15 De vrouw zeide tot Hem: Heere, geef mij dat water, opdat mij niet dorste, en ik hier niet moet komen, om te putten.
16 Jezus zeide tot haar: Ga heen, roep uw man, en kom hier.
17 De vrouw antwoordde en zeide: Ik heb geen man. Jezus zeide tot haar: Gij hebt wel gezegd: Ik heb geen man.
18 Want gij hebt vijf mannen gehad, en dien gij nu hebt, is uw man niet; dat hebt gij met waarheid gezegd.
19 De vrouw zeide tot Hem: Heere, ik zie, dat Gij een profeet zijt.
20 Onze vaders hebben op dezen berg aangebeden; en gijlieden zegt, dat te Jeruzalem de plaats is, waar men moet aanbidden.
21 Jezus zeide tot haar: Vrouw, geloof Mij, de ure komt, wanneer gijlieden, noch op dezen berg, noch te Jeruzalem, den Vader zult aanbidden.
22 Gijlieden aanbidt, wat gij niet weet; wij aanbidden, wat wij weten; want de zaligheid is uit de Joden.
23 Maar de ure komt, en is nu, wanneer de ware aanbidders den Vader aanbidden zullen in geest en waarheid; want de Vader zoekt ook dezulken, die Hem alzo aanbidden.
24 God is een Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid.
25 De vrouw zeide tot Hem: Ik weet, dat de Messias komt (Die genaamd wordt Christus); wanneer Die zal gekomen zijn, zo zal Hij ons alle dingen verkondigen.
26 Jezus zeide tot haar: Ik ben het, Die met u spreek.
27 En daarop kwamen Zijn discipelen en verwonderden zich, dat Hij met een vrouw sprak. Nochtans zeide niemand: Wat vraagt Gij, of: Wat spreekt Gij met haar?
28 Zo verliet de vrouw dan haar watervat, en ging heen in de stad en zeide tot de lieden:

29 Komt, ziet een Mens, Die mij gezegd heeft alles, wat ik gedaan heb; is Deze niet de Christus?
30 Zij dan gingen uit de stad, en kwamen tot Hem.
31 En ondertussen baden Hem de discipelen, zeggende: Rabbi, eet.
32 Maar Hij zeide tot hen: Ik heb een spijs om te eten, die gij niet weet.
33 Zo zeiden dan de discipelen tegen elkander: Heeft Hem iemand te eten gebracht?
34 Jezus zeide tot hen: Mijn spijs is, dat Ik doe den wil Desgenen, Die Mij gezonden heeft, en Zijn werk volbrenge.
35 Zegt gijlieden niet: Het zijn nog vier maanden, en dan komt de oogst? Ziet, Ik zeg u: Heft uw ogen op en aanschouwt de landen; want zij zijn alrede wit om te oogsten.
36 En die maait, ontvangt loon, en vergadert vrucht ten eeuwigen leven; opdat zich te zamen verblijde, beide, die zaait en die maait.
37 Want hierin is die spreuk waarachtig: Een ander is het, die zaait, en een ander, die maait.
38 Ik heb u uitgezonden, om te maaien, hetgeen gij niet bearbeid hebt; anderen hebben het bearbeid, en gij zijt tot hun arbeid ingegaan.
39 En velen der Samaritanen uit die stad geloofden in Hem, om het woord der vrouw, die getuigde: Hij heeft mij gezegd alles, wat ik gedaan heb.
40 Als dan de Samaritanen tot Hem gekomen waren, baden zij Hem, dat Hij bij hen bleef; en Hij bleef aldaar twee dagen.
41 En er geloofden er veel meer om Zijns woords wil;
42 En zeiden tot de vrouw: Wij geloven niet meer om uws zeggens wil; want wij zelven hebben Hem gehoord, en weten, dat Deze waarlijk is de Christus, de Zaligmaker der wereld.
43 En na de twee dagen ging Hij van daar en ging heen naar Galilea;
44 Want Jezus heeft Zelf getuigd, dat een profeet in zijn eigen vaderland geen eer heeft.
45 Als Hij dan in Galilea kwam, ontvingen Hem de Galileers, gezien hebbende al de dingen, die Hij te Jeruzalem op het feest gedaan had; want ook zij waren tot het feest gegaan.
46 Zo kwam dan Jezus wederom te Kana in Galilea, waar Hij het water wijn gemaakt had. En er was een zeker koninklijk hoveling, wiens zoon krank was, te Kapernaum.
47 Deze, gehoord hebbende, dat Jezus uit Judea in Galilea kwam, ging tot Hem, en bad Hem, dat Hij afkwame, en zijn zoon gezond maakte; want hij lag op zijn sterven.
48 Jezus dan zeide tot hem: Tenzij dat gijlieden tekenen en wonderen ziet, zo zult gij niet geloven.
49 De koninklijke hoveling zeide tot Hem: Heere, kom af, eer mijn kind sterft.
50 Jezus zeide tot hem: Ga heen, uw zoon leeft. En de mens geloofde het woord, dat Jezus tot hem zeide, en ging heen.
51 En als hij nu afging, kwamen hem zijn dienstknechten tegemoet, en boodschapten, zeggende: Uw kind leeft!
52 Zo vraagde hij dan van hen de ure, in welke het beter met hem geworden was. En zij zeiden tot hem: Gisteren te zeven ure verliet hem de koorts.
53 De vader bekende dan, dat het in dezelve ure was, in dewelke Jezus tot hem gezegd had: Uw zoon leeft. En hij geloofde zelf, en zijn gehele huis.
54 Dit tweede teken heeft Jezus wederom gedaan, als Hij uit Judea in Galilea gekomen was.

**5**

1 Na dezen was een feest der Joden, en Jezus ging op naar Jeruzalem.
2 En er is te Jeruzalem aan de Schaaps poort, een badwater, hetwelk in het Hebreeuws toegenaamd wordt Bethesda, hebbende vijf zalen.
3 In dezelve lag een grote menigte van kranken, blinden, kreupelen, verdorden, wachtende op de roering des waters.
4 Want een engel daalde neder op zekeren tijd in dat badwater, en beroerde het water; die dan eerst daarin kwam, na de beroering van het water, die werd gezond, van wat ziekte hij ook bevangen was.
5 En aldaar was een zeker mens, die acht en dertig jaren krank gelegen had.
6 Jezus, ziende dezen liggen, en wetende, dat hij nu langen tijd gelegen had, zeide tot hem: Wilt gij gezond worden?
7 De kranke antwoordde Hem: Heere, ik heb geen mens, om mij te werpen in het badwater, wanneer het water beroerd wordt; en terwijl ik kom, zo daalt een ander voor mij neder.
8 Jezus zeide tot hem: Sta op, neem uw beddeken op, en wandel.
9 En terstond werd de mens gezond, en nam zijn beddeken op en wandelde. En het was sabbat op denzelven dag.
10 De Joden zeiden dan tot dengene, die genezen was: Het is sabbat; het is u niet geoorloofd het beddeken te dragen.
11 Hij antwoordde hun: Die mij gezond gemaakt heeft, Die heeft mij gezegd: Neem uw beddeken op, en wandel.
12 Zij vraagden hem dan: Wie is de Mens, Die u gezegd heeft: Neem uw beddeken op, en wandel?
13 En die gezond gemaakt was, wist niet, Wie Hij was; want Jezus was ontweken, alzo er een grote schare in die plaats was.
14 Daarna vond hem Jezus in den tempel, en zeide tot hem: Zie, gij zijt gezond geworden; zondig niet meer, opdat u niet wat ergers geschiede.
15 De mens ging heen, en boodschapte den Joden, dat het Jezus was, Die hem gezond gemaakt had.
16 En daarom vervolgden de Joden Jezus, en zochten Hem te doden, omdat Hij deze dingen op den sabbat deed.
17 En Jezus antwoordde hun: Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik werk ook.
18 Daarom zochten dan de Joden te meer Hem te doden, omdat Hij niet alleen den sabbat brak, maar ook zeide, dat God Zijn eigen Vader was, Zichzelven Gode evengelijk makende.
19 Jezus dan antwoordde en zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: De Zoon kan niets van Zichzelven doen, tenzij Hij den Vader dat ziet doen; want zo wat Die doet, hetzelve doet ook de Zoon desgelijks.
20 Want de Vader heeft den Zoon lief, en toont Hem alles, wat Hij doet; en Hij zal Hem groter werken tonen dan deze, opdat gij u verwondert.
21 Want gelijk de Vader de doden opwekt en levend maakt, alzo maakt ook de Zoon levend, Die Hij wil.
22 Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft al het oordeel den Zoon gegeven;
23 Opdat zij allen den Zoon eren, gelijk zij den Vader eren. Die den Zoon niet eert, eert den Vader niet, Die Hem gezonden heeft.
24 Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Die Mijn woord hoort, en gelooft Hem, Die Mij gezonden heeft, die heeft het eeuwige leven, en komt niet in de verdoemenis, maar is uit den dood overgegaan in het leven.
25 Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: De ure komt, en is nu, wanneer de doden zullen horen de stem des Zoons Gods, en die ze gehoord hebben, zullen leven.

26 Want gelijk de Vader het leven heeft in Zichzelven, alzo heeft Hij ook den Zoon gegeven, het leven te hebben in Zichzelven;
27 En heeft Hem macht gegeven, ook gericht te houden, omdat Hij des mensen Zoon is.
28 Verwondert u daar niet over, want de ure komt, in dewelke allen, die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen;
29 En zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben, tot de opstanding des levens, en die het kwade gedaan hebben, tot de opstanding der verdoemenis.
30 Ik kan van Mijzelven niets doen. Gelijk Ik hoor, oordeel Ik, en Mijn oordeel is rechtvaardig; want Ik zoek niet Mijn wil, maar den wil des Vaders, Die Mij gezonden heeft.
31 Indien Ik van Mijzelven getuig, Mijn getuigenis is niet waarachtig.
32 Er is een ander, die van Mij getuigt, en Ik weet, dat de getuigenis, welke hij van Mij getuigt, waarachtig is.
33 Gijlieden hebt tot Johannes gezonden, en hij heeft der waarheid getuigenis gegeven.
34 Doch Ik neem geen getuigenis van een mens; maar dit zeg Ik, opdat gijlieden zoudt behouden worden.
35 Hij was een brandende en lichtende kaars; en gij hebt ulieden voor een korten tijd in zijn licht willen verheugen.
36 Maar Ik heb een getuigenis meerder, dan die van Johannes; want de werken, die Mij de Vader gegeven heeft, om die te volbrengen, dezelve werken, die Ik doe, getuigen van Mij, dat Mij de Vader gezonden heeft.
37 En de Vader, Die Mij gezonden heeft, Die heeft Zelf van Mij getuigd. Gij hebt noch Zijn stem ooit gehoord, noch Zijn gedaante gezien.
38 En Zijn woord hebt gij niet in u blijvende; want gij gelooft Dien niet, Dien Hij gezonden heeft.
39 Onderzoekt de Schriften; want gij meent in dezelve het eeuwige leven te hebben; en die zijn het, die van Mij getuigen.
40 En gij wilt tot Mij niet komen, opdat gij het leven moogt hebben.
41 Ik neem geen eer van mensen;
42 Maar Ik ken ulieden, dat gij de liefde Gods in uzelven niet hebt.
43 Ik ben gekomen in den Naam Mijns Vaders, en gij neemt Mij niet aan; zo een ander komt in zijn eigen naam, dien zult gij aannemen.
44 Hoe kunt gij geloven, gij, die eer van elkander neemt, en de eer, die van God alleen is, niet zoekt?
45 Meent niet, dat Ik u verklagen zal bij den Vader; die u verklaagt, is Mozes, op welken gij gehoopt hebt.
46 Want indien gij Mozes geloofdet, zo zoudt gij Mij geloven; want hij heeft van Mij geschreven.
47 Maar zo gij zijn Schriften niet gelooft, hoe zult gij Mijn woorden geloven?

**6**

1 Na dezen vertrok Jezus over de zee van Galilea, welke is de zee van Tiberias.
2 En Hem volgde een grote schare, omdat zij Zijn tekenen zagen, die Hij deed aan de kranken.
3 En Jezus ging op den berg, en zat aldaar neder met Zijn discipelen.
4 En het pascha, het feest der Joden, was nabij.
5 Jezus dan, de ogen opheffende, en ziende, dat een grote schare tot Hem kwam, zeide tot Filippus: Van waar zullen wij broden kopen, opdat deze eten mogen?
6 (Doch dit zeide Hij, hem beproevende; want Hij wist Zelf, wat Hij doen zou.)
7 Filippus antwoordde Hem: Voor tweehonderd penningen brood is voor dezen niet genoeg, opdat een iegelijk van hen een weinig neme.
8 Een van Zijn discipelen, namelijk Andreas, de broeder van Simon Petrus, zeide tot Hem:
9 Hier is een jongsken, dat vijf gerstebroden heeft, en twee visjes; maar wat zijn deze onder zo velen?
10 En Jezus zeide: Doet de mensen nederzitten. En er was veel gras in die plaats. Zo zaten dan de mannen neder, omtrent vijf duizend in getal.
11 En Jezus nam de broden, en gedankt hebbende, deelde Hij ze den discipelen, en de discipelen dengenen, die nedergezeten waren; desgelijks ook van de visjes, zoveel zij wilden.
12 En als zij verzadigd waren, zeide Hij tot Zijn discipelen: Vergadert de overgeschoten brokken, opdat er niets verloren ga.
13 Zij vergaderden ze dan, en vulden twaalf korven met brokken van de vijf gerstebroden, welke overgeschoten waren dengenen, die gegeten hadden.
14 De mensen dan, gezien hebbende het teken, dat Jezus gedaan had, zeiden: Deze is waarlijk de Profeet, Die in de wereld komen zou.
15 Jezus dan, wetende, dat zij zouden komen, en Hem met geweld nemen, opdat zij Hem Koning maakten, ontweek wederom op den berg, Hij Zelf alleen.
16 En als het avond geworden was, gingen Zijn discipelen af naar de zee.
17 En in het schip gegaan zijnde, kwamen zij over de zee naar Kapernaum. En het was alrede duister geworden, en Jezus was tot hen niet gekomen.
18 En de zee verhief zich, overmits er een grote wind waaide.
19 En als zij omtrent vijf en twintig of dertig stadien gevaren waren, zagen zij Jezus, wandelende op de zee, en komende bij het schip; en zij werden bevreesd.
20 Maar Hij zeide tot hen: Ik ben het; zijt niet bevreesd.
21 Zij hebben dan Hem gewilliglijk in het schip genomen; en terstond kwam het schip aan het land, daar zij naar toe voeren.
22 Des anderen daags de schare, die aan de andere zijde der zee stond, ziende, dat aldaar geen ander scheepje was dan dat ene, daar Zijn discipelen ingegaan waren, en dat Jezus met Zijn discipelen in dat scheepje niet was gegaan, maar dat Zijn discipelen alleen weggevaren waren;
23 (Doch er kwamen andere scheepjes van Tiberias, nabij de plaats, waar zij het brood gegeten hadden, als de Heere gedankt had.)
24 Toen dan de schare zag, dat Jezus aldaar niet was, noch Zijn discipelen, zo gingen zij ook in de schepen, en kwamen te Kapernaum, zoekende Jezus.
25 En als zij Hem gevonden hadden over de zee, zeiden zij tot Hem: Rabbi, wanneer zijt Gij hier gekomen?
26 Jezus antwoordde hun en zeide: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: gij zoekt Mij, niet omdat gij tekenen gezien hebt, maar omdat gij van de broden gegeten hebt, en verzadigd zijt.
27 Werkt niet om de spijs, die vergaat, maar om de spijs, die blijft tot in het eeuwige leven, welke de Zoon des mensen ulieden geven zal; want Dezen heeft God de Vader verzegeld.
28 Zij zeiden dan tot Hem: Wat zullen wij doen, opdat wij de werken Gods mogen werken?
29 Jezus antwoordde en zeide tot hen: Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, Dien Hij gezonden heeft.

30 Zij zeiden dan tot Hem: Wat teken doet Gij dan, opdat wij het mogen zien, en U geloven? Wat werkt Gij?
31 Onze vaders hebben het Manna gegeten in de woestijn; gelijk geschreven is: Hij gaf hun het brood uit den hemel te eten.
32 Jezus dan zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Mozes heeft u niet gegeven het brood uit den hemel; maar Mijn Vader geeft u dat ware Brood uit den hemel.
33 Want het Brood Gods is Hij, Die uit den hemel nederdaalt, en Die der wereld het leven geeft.
34 Zij zeiden dan tot Hem: Heere, geef ons altijd dit Brood.
35 En Jezus zeide tot hen: Ik ben het Brood des levens; die tot Mij komt, zal geenszins hongeren, en die in Mij gelooft, zal nimmermeer dorsten.
36 Maar Ik heb u gezegd, dat gij Mij ook gezien hebt, en gij gelooft niet.
37 Al wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen; en die tot Mij komt, zal Ik geenszins uitwerpen.
38 Want Ik ben uit den hemel nedergedaald, niet opdat Ik Mijn wil zou doen, maar den wil Desgenen, Die Mij gezonden heeft.
39 En dit is de wil des Vaders, Die Mij gezonden heeft, dat al wat Hij Mij gegeven heeft, Ik daaruit niet verlieze, maar hetzelve opwekke ten uitersten dage.
40 En dit is de wil Desgenen, Die Mij gezonden heeft, dat een iegelijk, die den Zoon aanschouwt, en in Hem gelooft, het eeuwige leven hebbe; en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage.
41 De Joden dan murmureerden over Hem, omdat Hij gezegd had: Ik ben het Brood, Dat uit den hemel nedergedaald is.
42 En zij zeiden: Is deze niet Jezus, de Zoon van Jozef, Wiens vader en moeder wij kennen? Hoe zegt Deze dan: Ik ben uit den hemel nedergedaald?
43 Jezus antwoordde dan, en zeide tot hen: Murmureert niet onder elkander.
44 Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke; en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage.
45 Er is geschreven in de profeten: En zij zullen allen van God geleerd zijn. Een iegelijk dan, die het van den Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Mij.
46 Niet dat iemand den Vader gezien heeft, dan Die van God is; Deze heeft den Vader gezien.
47 Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Die in Mij gelooft, heeft het eeuwige leven.
48 Ik ben het Brood des levens.
49 Uw vaders hebben het Manna gegeten in de woestijn, en zij zijn gestorven.
50 Dit is het Brood, dat uit den hemel nederdaalt, opdat de mens daarvan ete, en niet sterve.
51 Ik ben dat levende Brood, dat uit den hemel nedergedaald is; zo iemand van dit Brood eet, die zal in der eeuwigheid leven. En het Brood, dat Ik geven zal, is Mijn vlees, hetwelk Ik geven zal voor het leven der wereld.
52 De Joden dan streden onder elkander, zeggende: Hoe kan ons deze Zijn vlees te eten geven?
53 Jezus dan zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: Tenzij dat gij het vlees des Zoons des mensen eet, en Zijn bloed drinkt, zo hebt gij geen leven in uzelven.
54 Die Mijn vlees eet, en Mijn bloed drinkt, die heeft het eeuwige leven; en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage.
55 Want Mijn vlees is waarlijk Spijs, en Mijn bloed is waarlijk Drank.
56 Die Mijn vlees eet, en Mijn bloed drinkt, die blijft in Mij, en Ik in hem.
57 Gelijkerwijs Mij de levende Vader gezonden heeft, en Ik leve door den Vader; alzo die Mij eet, dezelve zal leven door Mij.
58 Dit is het Brood, dat uit den hemel nedergedaald is; niet gelijk uw vaders het Manna gegeten hebben, en zijn gestorven. Die dit Brood eet, zal in der eeuwigheid leven.
59 Deze dingen zeide Hij in de synagoge, lerende te Kapernaum.

60 Velen dan van Zijn discipelen, dit horende, zeiden: Deze rede is hard; wie kan dezelve horen?
61 Jezus nu, wetende bij Zichzelven, dat Zijn discipelen daarover murmureerden, zeide tot hen: Ergert ulieden dit?
62 Wat zou het dan zijn, zo gij den Zoon des mensen zaagt opvaren, daar Hij te voren was?
63 De Geest is het, Die levend maakt; het vlees is niet nut. De woorden, die Ik tot u spreek, zijn geest en zijn leven.
64 Maar er zijn sommigen van ulieden, die niet geloven. Want Jezus wist van den beginne, wie zij waren, die niet geloofden, en wie hij was, die Hem verraden zou.
65 En Hij zeide: Daarom heb Ik u gezegd, dat niemand tot Mij komen kan, tenzij dat het hem gegeven zij van Mijn Vader.
66 Van toen af gingen velen Zijner discipelen terug, en wandelden niet meer met Hem.
67 Jezus dan zeide tot de twaalven: Wilt gijlieden ook niet weggaan?
68 Simon Petrus dan antwoordde Hem: Heere, tot Wien zullen wij heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens.
69 En wij hebben geloofd en bekend, dat Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods.
70 Jezus antwoordde hun: Heb Ik niet u twaalf uitverkoren? En een uit u is een duivel.
71 En Hij zeide dit van Judas, Simons zoon, Iskariot; want deze zou Hem verraden, zijnde een van de twaalven.

**7**

1 En na dezen wandelde Jezus in Galilea; want Hij wilde in Judea niet wandelen, omdat de Joden Hem zochten te doden.
2 En het feest der Joden, namelijk de loof huttenzetting, was nabij.
3 Zo zeiden dan Zijn broeders tot Hem: Vertrek van hier, en ga heen in Judea, opdat ook Uw discipelen Uw werken mogen aanschouwen, die Gij doet.
4 Want niemand doet iets in het verborgen, en zoekt zelf, dat men openlijk van hem spreke. Indien Gij deze dingen doet, zo openbaar Uzelven aan de wereld.
5 Want ook Zijn broeders geloofden niet in Hem.
6 Jezus dan zeide tot hen: Mijn tijd is nog niet hier, maar uw tijd is altijd bereid.
7 De wereld kan ulieden niet haten, maar Mij haat zij, omdat Ik van dezelve getuig, dat haar werken boos zijn.
8 Gaat gijlieden op tot dit feest; Ik ga nog niet op tot dit feest; want Mijn tijd is nog niet vervuld.
9 En als Hij deze dingen tot hen gezegd had, bleef Hij in Galilea.
10 Maar als Zijn broeders opgegaan waren, toen ging Hij ook Zelf op tot het feest, niet openlijk, maar als in het verborgen.
11 De Joden dan zochten Hem in het feest, en zeiden: Waar is Hij?
12 En er was veel gemurmels van Hem onder de scharen. Sommigen zeiden: Hij is goed; en anderen zeiden: Neen, maar Hij verleidt de schare.
13 Nochtans sprak niemand vrijmoediglijk van Hem, om de vrees der Joden.
14 Doch als het nu in het midden van het feest was, zo ging Jezus op in den tempel, en leerde.
15 En de Joden verwonderden zich, zeggende: Hoe weet Deze de Schriften, daar Hij ze niet geleerd heeft?
16 Jezus antwoordde hun, en zeide: Mijn leer is Mijne niet, maar Desgenen, Die Mij gezonden heeft.
17 Zo iemand wil Deszelfs wil doen, die zal van deze leer bekennen, of zij uit God is, dan of Ik van Mijzelven spreek.
18 Die van zichzelven spreekt, zoekt zijn eigen eer; maar Die de eer zoekt Desgenen, Die Hem gezonden heeft, Die is waarachtig, en geen ongerechtigheid is in Hem.
19 Heeft Mozes u niet de wet gegeven? En niemand van u doet de wet. Wat zoekt gij Mij te doden?
20 De schare antwoordde en zeide: Gij hebt den duivel; wie zoekt U te doden?
21 Jezus antwoordde en zeide tot hen: Een werk heb Ik gedaan, en gij verwondert u allen.
22 Daarom heeft Mozes ulieden de besnijdenis gegeven (niet dat zij uit Mozes is, maar uit de vaderen), en gij besnijdt een mens op den sabbat.
23 Indien een mens de besnijdenis ontvangt op den sabbat, opdat de wet van Mozes niet gebroken worde; zijt gij toornig op Mij, dat Ik een gehelen mens gezond gemaakt heb op den sabbat?
24 Oordeelt niet naar het aanzien, maar oordeelt een rechtvaardig oordeel.
25 Sommigen dan uit die van Jeruzalem zeiden: Is Deze niet, Dien zij zoeken te doden?
26 En ziet, Hij spreekt vrijmoediglijk, en zij zeggen Hem niets. Zouden nu wel de oversten waarlijk weten, dat Deze waarlijk is de Christus?
27 Doch van Dezen weten wij, van waar Hij is; maar de Christus, wanneer Hij komen zal, zo zal niemand weten, van waar Hij is.
28 Jezus dan riep in den tempel, lerende en zeggende: En gij kent Mij, en gij weet, van waar Ik ben; en Ik ben van Mijzelven niet gekomen, maar Hij is waarachtig, Die Mij gezonden heeft, Welken gijlieden niet kent.
29 Maar Ik ken Hem; want Ik ben van Hem, en Hij heeft Mij gezonden.

30 Zij zochten Hem dan te grijpen; maar niemand sloeg de hand aan Hem; want Zijn ure was nog niet gekomen.
31 En velen uit de schare geloofden in Hem, en zeiden: Wanneer de Christus zal gekomen zijn, zal Hij ook meer tekenen doen dan die, welke Deze gedaan heeft?
32 De Farizeen hoorden, dat de schare dit van Hem murmelde; en de Farizeen en de overpriesters zonden dienaren, opdat zij Hem grijpen zouden.
33 Jezus dan zeide tot hen: Nog een kleinen tijd ben Ik bij u, en Ik ga heen tot Dengene, Die Mij gezonden heeft.
34 Gij zult Mij zoeken, en gij zult Mij niet vinden; en waar Ik ben, kunt gij niet komen.
35 De Joden dan zeiden tot elkander: Waar zal Deze heengaan, dat wij Hem niet zullen vinden? Zal Hij tot de verstrooide Grieken gaan, en de Grieken leren?
36 Wat is dit voor een rede, die Hij gezegd heeft: Gij zult Mij zoeken, en zult Mij niet vinden; en waar Ik ben, kunt gij niet komen?
37 En op den laatsten dag, zijnde de grote dag van het feest, stond Jezus en riep, zeggende: Zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke.
38 Die in Mij gelooft, gelijkerwijs de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijn buik vloeien.
39 (En dit zeide Hij van den Geest, Denwelken ontvangen zouden, die in Hem geloven; want de Heilige Geest was nog niet, overmits Jezus nog niet verheerlijkt was.)
40 Velen dan uit de schare, deze rede horende, zeiden: Deze is waarlijk de Profeet.
41 Anderen zeiden: Deze is de Christus. En anderen zeiden: Zal dan de Christus uit Galilea komen?
42 Zegt de Schrift niet, dat de Christus komen zal uit den zade Davids, en van het vlek Bethlehem, waar David was?
43 Er werd dan tweedracht onder de schare, om Zijnentwil.
44 En sommigen van hen wilden Hem grijpen; maar niemand sloeg de handen aan Hem.
45 De dienaars dan kwamen tot de overpriesters en Farizeen; en die zeiden tot hen: Waarom hebt gij Hem niet gebracht?
46 De dienaars antwoordden: Nooit heeft een mens alzo gesproken, gelijk deze Mens.
47 De Farizeen dan antwoordden hun: Zijt ook gijlieden verleid?
48 Heeft iemand uit de oversten in Hem geloofd, of uit de Farizeen?
49 Maar deze schare, die de wet niet weet, is vervloekt.
50 Nicodemus zeide tot hen, welke des nachts tot Hem gekomen was, zijnde een uit hen:
51 Oordeelt ook onze wet den mens, tenzij dat zij eerst van hem gehoord heeft, en verstaat, wat hij doet?
52 Zij antwoordden en zeiden tot hem: Zijt gij ook uit Galilea? Onderzoek en zie, dat uit Galilea geen profeet opgestaan is.
53 En een iegelijk ging heen naar zijn huis.

**8**

1 Maar Jezus ging naar den Olijfberg.
2 En des morgens vroeg kwam Hij wederom in den tempel, en al het volk kwam tot Hem; en nedergezeten zijnde, leerde Hij hen.
3 En de Schriftgeleerden en de Farizeen brachten tot Hem een vrouw, in overspel gegrepen.
4 En haar gesteld hebbende in het midden, zeiden zij tot Hem: Meester, deze vrouw is op de daad zelve gegrepen, overspel begaande.
5 En Mozes heeft ons in de wet geboden, dat dezulken gestenigd zullen worden; Gij dan, wat zegt Gij?
6 En dit zeiden zij, Hem verzoekende, opdat zij iets hadden, om Hem te beschuldigen. Maar Jezus, nederbukkende, schreef met den vinger in de aarde.
7 En als zij Hem bleven vragen, richtte Hij Zich op, en zeide tot hen: Die van ulieden zonder zonde is, werpe eerst den steen op haar.
8 En wederom nederbukkende, schreef Hij in de aarde.
9 Maar zij, dit horende, en van hun geweten overtuigd zijnde, gingen uit, de een na den andere, beginnende van de oudsten tot de laatsten; en Jezus werd alleen gelaten; en de vrouw in het midden staande.
10 En Jezus, Zich oprichtende, en niemand ziende dan de vrouw, zeide tot haar: Vrouw, waar zijn deze uw beschuldigers? Heeft u niemand veroordeeld?
11 En zij zeide: Niemand, Heere! En Jezus zeide tot haar: Zo veroordeel Ik u ook niet; ga heen, en zondig niet meer.
12 Jezus dan sprak wederom tot henlieden, zeggende: Ik ben het licht der wereld; die Mij volgt, zal in de duisternis niet wandelen, maar zal het licht des levens hebben.
13 De Farizeen dan zeiden tot Hem: Gij getuigt van Uzelven; Uw getuigenis is niet waarachtig.
14 Jezus antwoordde, en zeide tot hen: Hoewel Ik van Mijzelven getuig, zo is nochtans Mijn getuigenis waarachtig; want Ik weet, van waar Ik gekomen ben, en waar Ik heenga; maar gijlieden weet niet, van waar Ik kom, en waar Ik heenga.
15 Gij oordeelt naar het vlees; Ik oordeel niemand.
16 En indien Ik ook oordeel, Mijn oordeel is waarachtig; want Ik ben niet alleen, maar Ik en de Vader, Die Mij gezonden heeft.
17 En er is ook in uw wet geschreven, dat de getuigenis van twee mensen waarachtig is.
18 Ik ben het, Die van Mijzelven getuig, en de Vader, Die Mij gezonden heeft, getuigt van Mij.
19 Zij dan zeiden tot Hem: Waar is Uw Vader? Jezus antwoordde: Gij kent noch Mij, noch Mijn Vader; indien gij Mij kendet, zo zoudt gij ook Mijn Vader kennen.
20 Deze woorden sprak Jezus bij de schatkist, lerende in den tempel; en niemand greep Hem; want Zijn ure was nog niet gekomen.
21 Jezus dan zeide wederom tot hen: Ik ga heen, en gij zult Mij zoeken, en in uw zonden zult gij sterven; waar Ik heenga, kunt gijlieden niet komen.
22 De Joden dan zeiden: Zal Hij ook Zichzelven doden, omdat Hij zegt: Waar Ik heenga, kunt gijlieden niet komen?
23 En Hij zeide tot hen: Gijlieden zijt van beneden, Ik ben van boven; gij zijt uit deze wereld, Ik ben niet uit deze wereld.
24 Ik heb u dan gezegd, dat gij in uw zonden zult sterven; want indien gij niet gelooft, dat Ik Die ben, gij zult in uw zonden sterven.
25 Zij zeiden dan tot Hem: Wie zijt Gij? En Jezus zeide tot hen: Wat Ik van den beginne ulieden ook zegge.
26 Ik heb vele dingen van u te zeggen en te oordelen; maar Die Mij gezonden heeft, is waarachtig; en de dingen, die Ik van Hem gehoord heb, dezelve spreek Ik tot de wereld.
27 Zij verstonden niet, dat Hij hun van den Vader sprak.

28 Jezus dan zeide tot hen: Wanneer gij den Zoon des mensen zult verhoogd hebben, dan zult gij verstaan, dat Ik Die ben, en dat Ik van Mijzelven niets doe; maar deze dingen spreek Ik, gelijk Mijn Vader Mij geleerd heeft.
29 En Die Mij gezonden heeft, is met Mij. De Vader heeft Mij niet alleen gelaten, want Ik doe altijd, wat Hem behagelijk is.
30 Als Hij deze dingen sprak, geloofden velen in Hem.
31 Jezus dan zeide tot de Joden, die in Hem geloofden: Indien gijlieden in Mijn woord blijft, zo zijt gij waarlijk Mijn discipelen;
32 En zult de waarheid verstaan, en de waarheid zal u vrijmaken.
33 Zij antwoordden Hem: Wij zijn Abrahams zaad, en hebben nooit iemand gediend; hoe zegt Gij dan: Gij zult vrij worden?
34 Jezus antwoordde hun: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Een iegelijk, die de zonde doet, is een dienstknecht der zonde.
35 En de dienstknecht blijft niet eeuwiglijk in het huis, de zoon blijft er eeuwiglijk.
36 Indien dan de Zoon u zal vrijgemaakt hebben, zo zult gij waarlijk vrij zijn.
37 Ik weet, dat gij Abrahams zaad zijt; maar gij zoekt Mij te doden; want Mijn woord heeft in u geen plaats.
38 Ik spreek wat Ik bij Mijn Vader gezien heb; gij doet dan ook, wat gij bij uw vader gezien hebt.
39 Zij antwoordden en zeiden tot Hem: Abraham is onze vader. Jezus zeide tot hen: Indien gij Abrahams kinderen waart, zo zoudt gij de werken van Abraham doen.
40 Maar nu zoekt gij Mij te doden, een Mens, Die u de waarheid gesproken heb, welke Ik van God gehoord heb. Dat deed Abraham niet.
41 Gij doet de werken uws vaders. Zij zeiden dan tot Hem: Wij zijn niet geboren uit hoererij; wij hebben een Vader, namelijk God.
42 Jezus dan zeide tot hen: Indien God uw Vader ware, zo zoudt gij Mij liefhebben; want Ik ben van God uitgegaan; en kom van Hem. Want Ik ben ook van Mijzelven niet gekomen, maar Hij heeft Mij gezonden.
43 Waarom kent gij Mijn spraak niet? Het is, omdat gij Mijn woord niet kunt horen.
44 Gij zijt uit den vader den duivel, en wilt de begeerten uws vaders doen; die was een mensenmoorder van den beginne, en is in de waarheid niet staande gebleven; want geen waarheid is in hem. Wanneer hij de leugen spreekt, zo spreekt hij uit zijn eigen; want hij is een leugenaar, en de vader derzelve leugen.
45 Maar Mij, omdat Ik u de waarheid zeg, gelooft gij niet.
46 Wie van u overtuigt Mij van zonde? En indien Ik de waarheid zeg, waarom gelooft gij Mij niet?
47 Die uit God is, hoort de woorden Gods; daarom hoort gijlieden niet, omdat gij uit God niet zijt.
48 De Joden dan antwoordden en zeiden tot Hem: Zeggen wij niet wel, dat Gij een Samaritaan zijt, en den duivel hebt?
49 Jezus antwoordde: Ik heb den duivel niet; maar Ik eer Mijn Vader, en gij onteert Mij.
50 Doch Ik zoek Mijn eer niet; er is Een, Die ze zoekt en oordeelt.
51 Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Zo iemand Mijn woord zal bewaard hebben, die zal den dood niet zien in der eeuwigheid.
52 De Joden dan zeiden tot Hem: Nu bekennen wij, dat Gij den duivel hebt. Abraham is gestorven, en de profeten; en zegt Gij: Zo iemand Mijn woord bewaard zal hebben, die zal den dood niet smaken in der eeuwigheid?
53 Zijt Gij meerder, dan onze vader Abraham, welke gestorven is, en de profeten zijn gestorven; wien maakt Gij Uzelven?

54 Jezus antwoordde: Indien Ik Mijzelven eer, zo is Mijn eer niets; Mijn Vader is het, Die Mij eert, Welken gij zegt, dat uw God is.
55 En gij kent Hem niet, maar Ik ken Hem; en indien Ik zeg, dat Ik Hem niet ken, zo zal Ik ulieden gelijk zijn, dat is een leugenaar; maar Ik ken Hem, en bewaar Zijn woord.
56 Abraham, uw vader, heeft met verheuging verlangd, opdat hij Mijn dag zien zou; en hij heeft hem gezien, en is verblijd geweest.
57 De Joden dan zeiden tot Hem: Gij hebt nog geen vijftig jaren, en hebt Gij Abraham gezien?
58 Jezus zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Eer Abraham was, ben Ik.
59 Zij namen dan stenen op, dat zij ze op Hem wierpen. Maar Jezus verborg Zich, en ging uit den tempel, gaande door het midden van hen; en ging alzo voorbij.

**9**

1 En voorbijgaande, zag Hij een mens, blind van de geboorte af.
2 En Zijn discipelen vraagden Hem, zeggende: Rabbi, wie heeft er gezondigd, deze, of zijn ouders, dat hij blind zou geboren worden?
3 Jezus antwoordde: Noch deze heeft gezondigd, noch zijn ouders, maar dit is geschied, opdat de werken Gods in hem zouden geopenbaard worden.
4 Ik moet werken de werken Desgenen, Die Mij gezonden heeft, zolang het dag is; de nacht komt, wanneer niemand werken kan.
5 Zolang Ik in de wereld ben, zo ben Ik het Licht der wereld.
6 Dit gezegd hebbende, spoog Hij op de aarde, en maakte slijk uit dat speeksel, en streek dat slijk op de ogen des blinden;
7 En zeide tot hem: Ga heen, was u in het badwater Siloam (hetwelk overgezet wordt: uitgezonden). Hij dan ging heen en wies zich, en kwam ziende.
8 De geburen dan, en die hem te voren gezien hadden, dat hij blind was, zeiden: Is deze niet, die zat en bedelde?
9 Anderen zeiden: Hij is het; en anderen: Hij is hem gelijk. Hij zeide: Ik ben het.
10 Zij dan zeiden tot hem: Hoe zijn u de ogen geopend?
11 Hij antwoordde en zeide: De Mens, genaamd Jezus, maakte slijk, en bestreek mijn ogen, en zeide tot mij: Ga heen naar het badwater Siloam, en was u. En ik ging heen, en wies mij, en ik werd ziende.
12 Zij dan zeiden tot hem: Waar is Die? Hij zeide: Ik weet het niet.
13 Zij brachten hem tot de Farizeen, hem namelijk, die te voren blind geweest was.
14 En het was sabbat, als Jezus het slijk maakte, en zijn ogen opende.
15 De Farizeen dan vraagden hem ook wederom, hoe hij ziende geworden was. En hij zeide tot hen: Hij legde slijk op mijn ogen, en ik wies mij, en ik zie.
16 Sommigen dan uit de Farizeen zeiden: Deze Mens is van God niet, want Hij houdt den sabbat niet. Anderen zeiden: Hoe kan een mens, die een zondaar is, zulke tekenen doen? En er was tweedracht onder hen.
17 Zij zeiden wederom tot den blinde: Gij, wat zegt gij van Hem; dewijl Hij uw ogen geopend heeft? En hij zeide: Hij is een Profeet.
18 De Joden dan geloofden van hem niet, dat hij blind geweest was, en ziende was geworden, totdat zij geroepen hadden de ouders desgenen, die ziende geworden was.
19 En zij vraagden hun, zeggende: Is deze uw zoon, welken gij zegt, dat blind geboren is? Hoe ziet hij dan nu?
20 Zijn ouders antwoordden hun en zeiden: Wij weten, dat deze onze zoon is, en dat hij blind geboren is;
21 Maar hoe hij nu ziet, weten wij niet; of wie zijn ogen geopend heeft, weten wij niet; hij heeft zijn ouderdom, vraagt hemzelven; hij zal van zichzelven spreken.
22 Dit zeiden zijn ouders, omdat zij de Joden vreesden; want de Joden hadden alrede te zamen een besluit gemaakt, zo iemand Hem beleed Christus te zijn, dat die uit de synagoge zou geworpen worden.
23 Daarom zeiden zijn ouders: Hij heeft zijn ouderdom, vraagt hemzelven.
24 Zij dan riepen voor de tweede maal den mens, die blind geweest was, en zeiden tot hem: Geef God de eer; wij weten, dat deze Mens een zondaar is.
25 Hij dan antwoordde en zeide: Of Hij een zondaar is, weet ik niet; een ding weet ik, dat ik blind was, en nu zie.
26 En zij zeiden wederom tot hem: Wat heeft Hij u gedaan? Hoe heeft Hij uw ogen geopend?
27 Hij antwoordde hun: Ik heb het u alrede gezegd, en gij hebt het niet gehoord; wat wilt gij het wederom horen? Wilt gijlieden ook Zijn discipelen worden?

28 Zij gaven hem dan scheldwoorden, en zeiden: Gij zijt Zijn discipel; maar wij zijn discipelen van Mozes.
29 Wij weten, dat God tot Mozes gesproken heeft; maar Dezen weten wij niet, van waar Hij is.
30 De mens antwoordde, en zeide tot hen: Hierin is immers wat wonders, dat gij niet weet, van waar Hij is, en nochtans heeft Hij mijn ogen geopend.
31 En wij weten, dat God de zondaars niet hoort; maar zo iemand godvruchtig is, en Zijn wil doet, dien hoort Hij.
32 Van alle eeuw is het niet gehoord, dat iemand eens blindgeborenen ogen geopend heeft.
33 Indien Deze van God niet ware, Hij zou niets kunnen doen.
34 Zij antwoordden, en zeiden tot hem: Gij zijt geheel in zonden geboren, en leert gij ons? En zij wierpen hem uit.
35 Jezus hoorde, dat zij hem uitgeworpen hadden, en hem vindende, zeide Hij tot hem: Gelooft gij in den Zoon van God?
36 Hij antwoordde en zeide: Wie is Hij, Heere, opdat ik in Hem moge geloven?
37 En Jezus zeide tot Hem: En gij hebt Hem gezien, en Die met u spreekt, Dezelve is het.
38 En hij zeide: Ik geloof, Heere! En hij aanbad Hem.
39 En Jezus zeide: Ik ben tot een oordeel in deze wereld gekomen, opdat degenen, die niet zien, zien mogen, en die zien, blind worden.
40 En dit hoorden enigen uit de Farizeen, die bij Hem waren, en zeiden tot Hem: Zijn wij dan ook blind?
41 Jezus zeide tot hen: Indien gij blind waart, zo zoudt gij geen zonde hebben; maar nu zegt gij: Wij zien; zo blijft dan uw zonde.

**10**

1 Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: Die niet ingaat door de deur in den stal der schapen, maar van elders inklimt, die is een dief en moordenaar.
2 Maar die door de deur ingaat, is een herder der schapen.
3 Dezen doet de deurwachter open, en de schapen horen zijn stem; en hij roept zijn schapen bij name, en leidt ze uit.
4 En wanneer hij zijn schapen uitgedreven heeft, zo gaat hij voor hen heen; en de schapen volgen hem, overmits zij zijn stem kennen.
5 Maar een vreemde zullen zij geenszins volgen, maar zullen van hem vlieden; overmits zij de stem des vreemden niet kennen.
6 Deze gelijkenis zeide Jezus tot hen; maar zij verstonden niet, wat het was, dat Hij tot hen sprak.
7 Jezus dan zeide wederom tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Ik ben de Deur der schapen.
8 Allen, zovelen als er voor Mij zijn gekomen, zijn dieven en moordenaars; maar de schapen hebben hen niet gehoord.
9 Ik ben de Deur; indien iemand door Mij ingaat, die zal behouden worden; en hij zal ingaan en uitgaan, en weide vinden.
10 De dief komt niet, dan opdat hij stele, en slachte, en verderve; Ik ben gekomen, opdat zij het leven hebben, en overvloed hebben.
11 Ik ben de goede Herder; de goede herder stelt zijn leven voor de schapen.
12 Maar de huurling, en die geen herder is, wien de schapen niet eigen zijn, ziet den wolf komen, en verlaat de schapen, en vliedt; en de wolf grijpt ze, en verstrooit de schapen.
13 En de huurling vliedt, overmits hij een huurling is, en heeft geen zorg voor de schapen.
14 Ik ben de goede Herder; en Ik ken de Mijnen, en worde van de Mijnen gekend.
15 Gelijkerwijs de Vader Mij kent, alzo ken Ik ook den Vader; en Ik stel Mijn leven voor de schapen.
16 Ik heb nog andere schapen, die van dezen stal niet zijn; deze moet Ik ook toebrengen; en zij zullen Mijn stem horen; en het zal worden een kudde, en een Herder.
17 Daarom heeft mij de Vader lief, overmits Ik Mijn leven afleg, opdat Ik hetzelve wederom neme.
18 Niemand neemt hetzelve van Mij, maar Ik leg het van Mijzelven af; Ik heb macht hetzelve af te leggen, en heb macht hetzelve wederom te nemen. Dit gebod heb Ik van Mijn Vader ontvangen.
19 Er werd dan wederom tweedracht onder de Joden, om dezer woorden wil.
20 En velen van hen zeiden: Hij heeft den duivel, en is uitzinnig; wat hoort gij Hem?
21 Anderen zeiden: Dit zijn geen woorden eens bezetenen; kan ook de duivel der blinden ogen openen?
22 En het was het feest der vernieuwing des tempels te Jeruzalem; en het was winter.
23 En Jezus wandelde in den tempel, in het voorhof van Salomo.
24 De Joden dan omringden Hem, en zeiden tot Hem: Hoe lang houdt Gij onze ziel op? Indien Gij de Christus zijt, zeg het ons vrijuit.
25 Jezus antwoordde hun: Ik heb het u gezegd, en gij gelooft het niet. De werken, die Ik doe in den Naam Mijns Vaders, die getuigen van Mij.
26 Maar gijlieden gelooft niet; want gij zijt niet van Mijn schapen, gelijk Ik u gezegd heb.
27 Mijn schapen horen Mijn stem, en Ik ken dezelve, en zij volgen Mij.
28 En Ik geef hun het eeuwige leven; en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal dezelve uit Mijn hand rukken.
29 Mijn Vader, die ze Mij gegeven heeft, is meerder dan allen; en niemand kan ze rukken uit de hand Mijns Vaders.
30 Ik en de Vader zijn een.

31 De Joden dan namen wederom stenen op, om Hem te stenigen.
32 Jezus antwoordde hun: Ik heb u vele treffelijke werken getoond van Mijn Vader; om welk werk van die stenigt gij Mij?
33 De Joden antwoordden Hem, zeggende: Wij stenigen U niet over enig goed werk, maar over gods lastering, en omdat Gij, een Mens zijnde, Uzelven God maakt.
34 Jezus antwoordde hun: Is er niet geschreven in uw wet: Ik heb gezegd, gij zijt goden?
35 Indien de wet die goden genaamd heeft, tot welke het woord Gods geschied is, en de Schrift niet kan gebroken worden;
36 Zegt gijlieden tot Mij, Dien de Vader geheiligd en in de wereld gezonden heeft: Gij lastert God; omdat Ik gezegd heb: Ik ben Gods Zoon?
37 Indien Ik niet doe de werken Mijns Vaders, zo gelooft Mij niet;
38 Maar indien Ik ze doe, en zo gij Mij niet gelooft, zo gelooft de werken; opdat gij moogt bekennen en geloven, dat de Vader in Mij is, en Ik in Hem.
39 Zij zochten dan wederom Hem te grijpen, en Hij ontging uit hun hand.
40 En Hij ging wederom over de Jordaan, tot de plaats, waar Johannes eerst doopte; en Hij bleef aldaar.
41 En velen kwamen tot Hem, en zeiden: Johannes deed wel geen teken; maar alles, wat Johannes van Dezen zeide, was waar.
42 En velen geloofden aldaar in Hem.

**11**

1 En er was een zeker man krank, genaamd Lazarus, van Bethanie, uit het vlek van Maria en haar zuster Martha.
2 (Maria nu was degene, die den Heere gezalfd heeft met zalf, en Zijn voeten afgedroogd heeft met haar haren; welker broeder Lazarus krank was.)
3 Zijn zusters dan zonden tot Hem, zeggende: Heere, zie, dien Gij liefhebt, is krank.
4 En Jezus, dat horende, zeide: Deze krankheid is niet tot den dood, maar ter heerlijkheid Gods; opdat de Zone Gods door dezelve verheerlijkt worde.
5 Jezus nu had Martha, en haar zuster, en Lazarus lief.
6 Als Hij dan gehoord had, dat hij krank was, toen bleef Hij nog twee dagen in de plaats, waar Hij was.
7 Daarna zeide Hij verder tot de discipelen: Laat ons wederom naar Judea gaan.
8 De discipelen zeiden tot Hem: Rabbi! de Joden hebben U nu onlangs gezocht te stenigen, en gaat Gij wederom derwaarts?
9 Jezus antwoordde: Zijn er niet twaalf uren in den dag? Indien iemand in den dag wandelt, zo stoot hij zich niet, overmits hij het licht dezer wereld ziet;
10 Maar indien iemand in den nacht wandelt, zo stoot hij zich, overmits het licht in hem niet is.
11 Dit sprak Hij; en daarna zeide Hij tot hen: Lazarus, onze vriend, slaapt; maar Ik ga heen, om hem uit den slaap op te wekken.
12 Zijn discipelen dan zeiden: Heere, indien hij slaapt, zo zal hij gezond worden.
13 Doch Jezus had gesproken van zijn dood; maar zij meenden, dat Hij sprak van de rust des slaaps.
14 Toen zeide dan Jezus tot hen vrijuit: Lazarus is gestorven.
15 En Ik ben blijde om uwentwil, dat Ik daar niet geweest ben, opdat gij geloven moogt; doch laat ons tot hem gaan.
16 Thomas dan, genaamd Didymus, zeide tot zijn mededискipelen: Laat ons ook gaan, opdat wij met Hem sterven.
17 Jezus dan, gekomen zijnde, vond, dat hij nu vier dagen in het graf geweest was.
18 (Bethanie nu was nabij Jeruzalem, omtrent vijftien stadien van daar.)
19 En velen uit de Joden waren gekomen tot Martha en Maria, opdat zij haar vertroosten zouden over haar broeder.
20 Martha dan, als zij hoorde, dat Jezus kwam, ging Hem tegemoet; doch Maria bleef in huis zitten.
21 Zo zeide Martha dan tot Jezus: Heere, waart Gij hier geweest, zo ware mijn broeder niet gestorven;
22 Maar ook nu weet ik, dat alles, wat Gij van God begeren zult, God U het geven zal.
23 Jezus zeide tot haar: Uw broeder zal wederopstaan.
24 Martha zeide tot Hem: Ik weet, dat hij opstaan zal in de opstanding ten laatsten dage.
25 Jezus zeide tot haar: Ik ben de Opstanding en het Leven; die in Mij gelooft zal leven, al ware hij ook gestorven;
26 En een iegelijk, die leeft, en in Mij gelooft, zal niet sterven in der eeuwigheid. Gelooft gij dat?
27 Zij zeide tot Hem: Ja, Heere; ik heb geloofd, dat Gij zijt de Christus, de Zone Gods, Die in de wereld komen zou.
28 En dit gezegd hebbende, ging zij heen, en riep Maria, haar zuster, heimelijk, zeggende: De Meester is daar, en Hij roept u.
29 Deze, als zij dat hoorde, stond haastelijk op, en ging tot Hem.
30 (Jezus nu was nog in het vlek niet gekomen, maar was in de plaats, waar Hem Martha tegemoet gekomen was.)

31 De Joden dan, die met haar in het huis waren, en haar vertroostten, ziende Maria, dat zij haastelijk opstond en uitging, volgden haar, zeggende: Zij gaat naar het graf, opdat zij aldaar wene.
32 Maria dan, als zij kwam, waar Jezus was, en Hem zag, viel aan Zijn voeten, zeggende tot Hem: Heere, indien Gij hier geweest waart, zo ware mijn broeder niet gestorven.
33 Jezus dan, als Hij haar zag wenen, en de Joden, die met haar kwamen, ook wenen, werd zeer bewogen in den geest, en ontroerde Zichzelven;
34 En zeide: Waar hebt gij hem gelegd? Zij zeiden tot Hem: Heere, kom en zie het.
35 Jezus weende.
36 De Joden dan zeiden: Ziet, hoe lief Hij hem had!
37 En sommigen uit hen zeiden: Kon Hij, Die de ogen des blinden geopend heeft, niet maken, dat ook deze niet gestorven ware?
38 Jezus dan wederom in Zichzelven zeer bewogen zijnde, kwam tot het graf; en het was een spelonk, en een steen was daarop gelegd.
39 Jezus zeide: Neemt den steen weg. Martha, de zuster des gestorvenen, zeide tot Hem: Heere, hij riekt nu al, want hij heeft vier dagen aldaar gelegen.
40 Jezus zeide tot haar: Heb Ik u niet gezegd, dat, zo gij gelooft, gij de heerlijkheid Gods zien zult?
41 Zij namen dan den steen weg, waar de gestorvene lag. En Jezus hief de ogen opwaarts, en zeide: Vader, Ik dank U, dat Gij Mij gehoord hebt.
42 Doch Ik wist, dat Gij Mij altijd hoort; maar om der schare wil, die rondom staat, heb Ik dit gezegd, opdat zij zouden geloven, dat Gij Mij gezonden hebt.
43 En als Hij dit gezegd had, riep Hij met grote stemme: Lazarus, kom uit!
44 En de gestorvene kwam uit, gebonden aan handen en voeten met grafdoeken, en zijn aangezicht was omwonden met een zweetdoek. Jezus zeide tot hen: Ontbindt hem, en laat hem heengaan.
45 Velen dan uit de Joden, die tot Maria gekomen waren, en aanschouwd hadden, hetgeen Jezus gedaan had, geloofden in Hem.
46 Maar sommigen van hen gingen tot de Farizeen, en zeiden tot hen, hetgeen Jezus gedaan had.
47 De overpriesters dan en de Farizeen vergaderden den raad, en zeiden: Wat zullen wij doen? want deze Mens doet vele tekenen.
48 Indien wij Hem alzo laten geworden, zij zullen allen in Hem geloven, en de Romeinen zullen komen, en wegnemen beide onze plaats en volk.
49 En een uit hen, namelijk Kajafas, die deszelven jaars hogepriester was, zeide tot hen: Gij verstaat niets;
50 En gij overlegt niet, dat het ons nut is, dat een mens sterve voor het volk, en het gehele volk niet verloren ga.
51 En dit zeide hij niet uit zichzelven; maar, zijnde hogepriester deszelven jaars, profeteerde hij, dat Jezus sterven zou voor het volk;
52 En niet alleen voor dat volk, maar opdat Hij ook de kinderen Gods, die verstrooid waren, tot een zou vergaderen.
53 Van dien dag dan af beraadslaagden zij te zamen, dat zij Hem doden zouden.
54 Jezus dan wandelde niet meer vrijelijk onder de Joden; maar ging van daar naar het land bij de woestijn, naar de stad, genaamd Efraim, en verkeerde aldaar met Zijn discipelen.
55 En het pascha der Joden was nabij, en velen uit dat land gingen op naar Jeruzalem, voor het pascha, opdat zij zichzelven reinigden.
56 Zij zochten dan Jezus, en zeiden onder elkander, staande in den tempel: Wat dunkt u? Dunkt u, dat Hij niet komen zal tot het feest?
57 De overpriesters nu en de Farizeen hadden een gebod gegeven, dat, zo iemand wist, waar Hij was, hij het zou te kennen geven, opdat zij Hem mochten vangen.

**12**

1 Jezus dan kwam zes dagen voor het pascha te Bethanie, daar Lazarus was, die gestorven was geweest, welken Hij opgewekt had uit de doden.
2 Zij bereidden Hem dan aldaar een avondmaal, en Martha diende; en Lazarus was een van degenen, die met Hem aanzaten.
3 Maria dan, genomen hebbende een pond zalf van onvervalsten, zeer kostelijken nardus, heeft de voeten van Jezus gezalfd, en met haar haren Zijn voeten afgedroogd; en het huis werd vervuld van den reuk der zalf.
4 Zo zeide dan een van Zijn discipelen, namelijk Judas, Simons zoon, Iskariot, die Hem verraden zou:
5 Waarom is deze zalf niet verkocht voor driehonderd penningen, en den armen gegeven?
6 En dit zeide hij, niet omdat hij bezorgd was voor de armen, maar omdat hij een dief was, en de beurs had, en droeg hetgeen gegeven werd.
7 Jezus dan zeide: Laat af van haar; zij heeft dit bewaard tegen den dag Mijner begrafenis.
8 Want de armen hebt gijlieden altijd met u, maar Mij hebt gij niet altijd.
9 Een grote schare dan der Joden verstond, dat Hij aldaar was; en zij kwamen, niet alleen om Jezus' wil, maar opdat zij ook Lazarus zouden zien, dien Hij uit de doden opgewekt had.
10 En de overpriesters beraadslaagden, dat zij ook Lazarus doden zouden.
11 Want velen van de Joden gingen heen om zijnentwil, en geloofden in Jezus.
12 Des anderen daags, een grote schare, die tot het feest gekomen was, horende, dat Jezus naar Jeruzalem kwam,
13 Namen de takken van palmbomen, en gingen uit Hem tegemoet, en riepen: Hosanna! Gezegend is Hij, Die komt in den Naam des Heeren, Hij, Die is de Koning Israels!
14 En Jezus vond een jongen ezel, en zat daarop, gelijk geschreven is:
15 Vrees niet, gij dochter Sions, zie, uw Koning komt, zittende op het veulen ener ezelin.
16 Doch dit verstonden Zijn discipelen in het eerst niet; maar als Jezus verheerlijkt was, toen werden zij indachtig, dat dit van Hem geschreven was, en dat zij Hem dit gedaan hadden.
17 De schare dan, die met Hem was, getuigde dat Hij Lazarus uit het graf geroepen, en hem uit de doden opgewekt had.
18 Daarom ging ook de schare Hem tegemoet, overmits zij gehoord had, dat Hij dat teken gedaan had.
19 De Farizeen dan zeiden onder elkander: Ziet gij wel, dat gij gans niet vordert? Ziet, de gehele wereld gaat Hem na.
20 En er waren sommige Grieken uit degenen, die opgekomen waren, opdat zij op het feest zouden aanbidden;
21 Dezen dan gingen tot Filippus, die van Bethsaida in Galilea was, en baden hem, zeggende: Heere, wij wilden Jezus wel zien.
22 Filippus kwam en zeide het Andreas; en Andreas en Filippus wederom zeiden het Jezus.
23 Maar Jezus antwoordde hun, zeggende: De ure is gekomen, dat de Zoon des mensen zal verheerlijkt worden.
24 Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Indien het tarwegraan in de aarde niet valt, en sterft, zo blijft hetzelve alleen; maar indien het sterft, zo brengt het veel vrucht voort.
25 Die zijn leven liefheeft, zal hetzelve verliezen; en die zijn leven haat in deze wereld, zal hetzelve bewaren tot het eeuwige leven.
26 Zo iemand Mij dient, die volge Mij; en waar Ik ben, aldaar zal ook Mijn dienaar zijn. En zo iemand Mij dient, de Vader zal hem eren.
27 Nu is Mijn ziel ontroerd; en wat zal Ik zeggen? Vader, verlos Mij uit deze ure! Maar hierom ben Ik in deze ure gekomen.

28 Vader, verheerlijk Uw Naam. Er kwam dan een stem uit den hemel, zeggende: En Ik heb Hem verheerlijkt, en Ik zal Hem wederom verheerlijken.
29 De schare dan, die daar stond, en dit hoorde, zeide, dat er een donderslag geschied was. Anderen zeiden: Een engel heeft tot Hem gesproken.
30 Jezus antwoordde en zeide: Niet om Mijnentwil is deze stem geschied, maar om uwentwil.
31 Nu is het oordeel dezer wereld; nu zal de overste dezer wereld buiten geworpen worden.
32 En Ik, zo wanneer Ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal hen allen tot Mij trekken.
33 (En dit zeide Hij, betekenende, hoedanigen dood Hij sterven zou.)
34 De schare antwoordde Hem: Wij hebben uit de wet gehoord, dat de Christus blijft in der eeuwigheid; en hoe zegt Gij, dat de Zoon des mensen moet verhoogd worden? Wie is deze Zoon des mensen?
35 Jezus dan zeide tot hen: Nog een kleinen tijd is het Licht bij ulieden; wandelt, terwijl gij het Licht hebt, opdat de duisternis u niet bevange. En die in de duisternis wandelt, weet niet, waar hij heengaat.
36 Terwijl gij het Licht hebt, gelooft in het Licht, opdat gij kinderen des Lichts moogt zijn. Deze dingen sprak Jezus; en weggaande verborg Hij Zich van hen.
37 En hoewel Hij zovele tekenen voor hen gedaan had, nochtans geloofden zij in Hem niet;
38 Opdat het woord van Jesaja, den profeet, vervuld werd, dat hij gesproken heeft: Heere, wie heeft onze prediking geloofd, en wien is de arm des Heeren geopenbaard?
39 Daarom konden zij niet geloven, dewijl Jesaja wederom gezegd heeft:
40 Hij heeft hun ogen verblind, en hun hart verhard; opdat zij met de ogen niet zien, en met het hart niet verstaan, en zij bekeerd worden, en Ik hen geneze.
41 Dit zeide Jesaja, toen hij Zijn heerlijkheid zag, en van Hem sprak.
42 Nochtans geloofden ook zelfs velen uit de oversten in Hem; maar om der Farizeen wil beleden zij het niet; opdat zij uit de synagoge niet zouden geworpen worden.
43 Want zij hadden de eer der mensen lief, meer dan de eer van God.
44 En Jezus riep, en zeide: Die in Mij gelooft, gelooft in Mij niet, maar in Dengene, Die Mij gezonden heeft.
45 En die Mij ziet, die ziet Dengene, Die Mij gezonden heeft.
46 Ik ben een Licht, in de wereld gekomen, opdat een iegelijk, die in Mij gelooft, in de duisternis niet blijve.
47 En indien iemand Mijn woorden gehoord, en niet geloofd zal hebben, Ik oordeel hem niet; want Ik ben niet gekomen, opdat Ik de wereld oordele, maar opdat Ik de wereld zalig make.
48 Die Mij verwerpt, en Mijn woorden niet ontvangt, heeft, die hem oordeelt; het woord, dat Ik gesproken heb, dat zal hem oordelen ten laatsten dage.
49 Want Ik heb uit Mijzelven niet gesproken; maar de Vader, Die Mij gezonden heeft, Die heeft Mij een gebod gegeven, wat Ik zeggen zal, en wat Ik spreken zal.
50 En Ik weet, dat Zijn gebod het eeuwige leven is. Hetgeen Ik dan spreek, dat spreek Ik alzo, gelijk Mij de Vader gezegd heeft.

**13**

1 En voor het feest van het pascha, Jezus wetende, dat Zijn ure gekomen was, dat Hij uit deze wereld zou overgaan tot den Vader, alzo Hij de Zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zo heeft Hij hen liefgehad tot het einde.
2 En als het avondmaal gedaan was, toen nu de duivel in het hart van Judas, Simons zoon, Iskariot, gegeven had, dat hij Hem verraden zou),
3 Jezus, wetende, dat de Vader Hem alle dingen in de handen gegeven had, en dat Hij van God uitgegaan was, en tot God heenging,
4 Stond op van het avondmaal, en legde Zijn klederen af, en nemende een linnen doek, omgordde Zichzelven.
5 Daarna goot Hij water in het bekken, en begon de voeten der discipelen te wassen, en af te drogen met den linnen doek, waarmede Hij omgord was.
6 Hij dan kwam tot Simon Petrus; en die zeide tot Hem: Heere, zult Gij mij de voeten wassen?
7 Jezus antwoordde en zeide tot hem: Wat Ik doe, weet gij nu niet, maar gij zult het na dezen verstaan.
8 Petrus zeide tot Hem: Gij zult mijn voeten niet wassen in der eeuwigheid! Jezus antwoordde hem: Indien Ik u niet wasse, gij hebt geen deel met Mij.
9 Simon Petrus zeide tot Hem: Heere, niet alleen mijn voeten, maar ook de handen en het hoofd.
10 Jezus zeide tot hem: Die gewassen is, heeft niet van node, dan de voeten te wassen, maar is geheel rein. En gijlieden zijt rein, doch niet allen.
11 Want Hij wist, wie Hem verraden zou; daarom zeide Hij: Gij zijt niet allen rein.
12 Als Hij dan hun voeten gewassen, en Zijn klederen genomen had, zat Hij wederom aan, en zeide tot hen: Verstaat gij, wat Ik ulieden gedaan heb?
13 Gij heet Mij Meester en Heere; en gij zegt wel, want Ik ben het.
14 Indien dan Ik, de Heere en de Meester, uw voeten gewassen heb, zo zijt gij ook schuldig, elkanders voeten te wassen.
15 Want Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat, gelijkerwijs Ik u gedaan heb, gijlieden ook doet.
16 Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Een dienstknecht is niet meerder dan zijn heer, noch een gezant meerder, dan die hem gezonden heeft.
17 Indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij, zo gij dezelve doet.
18 Ik zeg niet van u allen: Ik weet, welke Ik uitverkoren heb; maar dit geschiedt, opdat de Schrift vervuld worde: Die met Mij het brood eet, heeft tegen Mij zijn verzenen opgeheven.
19 Van nu zeg Ik het ulieden, eer het geschied is, opdat, wanneer het geschied zal zijn, gij geloven moogt, dat Ik het ben.
20 Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Zo Ik iemand zende, wie dien ontvangt, die ontvangt Mij, en wie Mij ontvangt, die ontvangt Hem, Die Mij gezonden heeft.
21 Jezus, deze dingen gezegd hebbende, werd ontroerd in den geest, en betuigde, en zeide: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, dat een van ulieden Mij zal verraden.
22 De discipelen dan zagen op elkander, twijfelende, van wien Hij dat zeide.
23 En een van Zijn discipelen was aanzittende in den schoot van Jezus, welken Jezus liefhad.
24 Simon Petrus dan wenkte dezen, dat hij vragen zou, wie hij toch ware, van welken Hij dit zeide.
25 En deze, vallende op de borst van Jezus, zeide tot Hem: Heere, wie is het?
26 Jezus antwoordde: Deze is het, dien Ik de bete, als Ik ze ingedoopt heb, geven zal. En als Hij de bete ingedoopt had, gaf Hij ze Judas, Simons zoon, Iskariot.
27 En na de bete, toen voer de satan in hem. Jezus dan zeide tot hem: Wat gij doet, doe het haastelijk.
28 En dit verstond niemand dergenen, die aanzaten, waartoe Hij hem dat zeide.

29 Want sommigen meenden, dewijl Judas de beurs had, dat hem Jezus zeide: Koop, hetgeen wij van node hebben tot het feest, of, dat hij den armen wat geven zou.
30 Hij dan, de bete genomen hebbende, ging terstond uit. En het was nacht.
31 Als hij dan uitgegaan was, zeide Jezus: Nu is de Zoon des mensen verheerlijkt, en God is in Hem verheerlijkt.
32 Indien God in Hem verheerlijkt is, zo zal ook God Hem verheerlijken in Zichzelven, en Hij zal Hem terstond verheerlijken.
33 Kinderkens, nog een kleinen tijd ben Ik bij u. Gij zult Mij zoeken, en gelijk Ik den Joden gezegd heb: Waar Ik heenga, kunt gij niet komen; alzo zeg Ik ulieden nu ook.
34 Een nieuw gebod geef Ik u, dat gij elkander liefhebt; gelijk Ik u liefgehad heb, dat ook gij elkander liefhebt.
35 Hieraan zullen zij allen bekennen, dat gij Mijn discipelen zijt, zo gij liefde hebt onder elkander.
36 Simon Petrus zeide tot Hem: Heere, waar gaat Gij heen? Jezus antwoordde hem: Waar Ik heenga, kunt gij Mij nu niet volgen; maar gij zult Mij namaals volgen.
37 Petrus zeide tot Hem: Heere, waarom kan ik U nu niet volgen? Ik zal mijn leven voor U zetten.
38 Jezus antwoordde hem: Zult gij uw leven voor Mij zetten? Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: De haan zal niet kraaien, totdat gij Mij driemaal verloochend zult hebben.

**14**

1 Uw hart worde niet ontroerd; gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij.
2 In het huis Mijns Vaders zijn vele woningen; anderszins zo zou Ik het u gezegd hebben; Ik ga heen om u plaats te bereiden.
3 En zo wanneer Ik heen zal gegaan zijn, en u plaats zal bereid hebben, zo kome Ik weder en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn moogt, waar Ik ben.
4 En waar Ik heenga, weet gij, en den weg weet gij.
5 Thomas zeide tot Hem: Heere, wij weten niet, waar Gij heengaat; en hoe kunnen wij den weg weten?
6 Jezus zeide tot hem: Ik ben de Weg, en de Waarheid, en het Leven. Niemand komt tot den Vader, dan door Mij.
7 Indien gijlieden Mij gekend hadt, zo zoudt gij ook Mijn Vader gekend hebben; en van nu kent gij Hem, en hebt Hem gezien.
8 Filippus zeide tot Hem: Heere, toon ons den Vader, en het is ons genoeg.
9 Jezus zeide tot hem: Ben Ik zo langen tijd met ulieden, en hebt gij Mij niet gekend, Filippus? Die Mij gezien heeft, die heeft den Vader gezien; en hoe zegt gij: Toon ons den Vader?
10 Gelooft gij niet, dat Ik in den Vader ben, en de Vader in Mij is? De woorden, die Ik tot ulieden spreek, spreek Ik van Mijzelven niet, maar de Vader, Die in Mij blijft, Dezelve doet de werken.
11 Gelooft Mij, dat Ik in den Vader ben en de Vader in Mij is; en indien niet, zo gelooft Mij om de werken zelve.
12 Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: Die in Mij gelooft, de werken, die Ik doe, zal hij ook doen, en zal meerder doen, dan deze; want Ik ga heen tot Mijn Vader.
13 En zo wat gij begeren zult in Mijn Naam, dat zal Ik doen; opdat de Vader in den Zoon verheerlijkt worde.
14 Zo gij iets begeren zult in Mijn Naam, Ik zal het doen.
15 Indien gij Mij liefhebt, zo bewaart Mijn geboden.
16 En Ik zal den Vader bidden, en Hij zal u een anderen Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid;
17 Namelijk den Geest der waarheid, Welken de wereld niet kan ontvangen; want zij ziet Hem niet, en kent Hem niet; maar gij kent Hem; want Hij blijft bij ulieden, en zal in u zijn.
18 Ik zal u geen wezen laten; Ik kom weder tot u.
19 Nog een kleinen tijd, en de wereld zal Mij niet meer zien; maar gij zult Mij zien; want Ik leef, en gij zult leven.
20 In dien dag zult gij bekennen, dat Ik in Mijn Vader ben, en gij in Mij, en Ik in u.
21 Die Mijn geboden heeft, en dezelve bewaart, die is het, die Mij liefheeft; en die Mij liefheeft, zal van Mijn Vader geliefd worden; en Ik zal hem liefhebben, en Ik zal Mijzelven aan hem openbaren.
22 Judas, niet de Iskariot, zeide tot Hem: Heere, wat is het, dat Gij Uzelven aan ons zult openbaren, en niet aan de wereld?
23 Jezus antwoordde en zeide tot hem: Zo iemand Mij liefheeft, die zal Mijn woord bewaren; en Mijn Vader zal hem liefhebben, en Wij zullen tot hem komen, en zullen woning bij hem maken.
24 Die Mij niet liefheeft, die bewaart Mijn woorden niet; en het woord dat gijlieden hoort, is het Mijne niet, maar des Vaders, Die Mij gezonden heeft.
25 Deze dingen heb Ik tot u gesproken, bij u blijvende.
26 Maar de Trooster, de Heilige Geest, Welken de Vader zenden zal in Mijn Naam, Die zal u alles leren, en zal u indachtig maken alles, wat Ik u gezegd heb.
27 Vrede laat Ik u, Mijn vrede geef Ik u; niet gelijkerwijs de wereld hem geeft, geef Ik hem u. Uw hart worde niet ontroerd en zij niet versaagd.

28 Gij hebt gehoord, dat Ik tot u gezegd heb: Ik ga heen, en kom weder tot u. Indien gij Mij liefhadt, zo zoudt gij u verblijden, omdat Ik gezegd heb: Ik ga heen tot den Vader; want Mijn Vader is meerder dan Ik.
29 En nu heb Ik het u gezegd, eer het geschied is; opdat, wanneer het geschied zal zijn, gij geloven moogt.
30 Ik zal niet meer veel met u spreken; want de overste dezer wereld komt, en heeft aan Mij niets.
31 Maar opdat de wereld wete, dat Ik den Vader liefheb, en alzo doe, gelijkerwijs Mij de Vader geboden heeft. Staat op, laat ons van hier gaan.

**15**
1 Ik ben de ware Wijnstok, en Mijn Vader is de Landman.
2 Alle rank, die in Mij geen vrucht draagt, die neemt Hij weg; en al wie vrucht draagt, die reinigt Hij, opdat zij meer vrucht drage.
3 Gijlieden zijt nu rein om het woord, dat Ik tot u gesproken heb.
4 Blijft in Mij, en Ik in u. Gelijkerwijs de rank geen vrucht kan dragen van zichzelve, zo zij niet in den wijnstok blijft; alzo ook gij niet, zo gij in Mij niet blijft.
5 Ik ben de Wijnstok, en gij de ranken; die in Mij blijft, en Ik in hem, die draagt veel vrucht; want zonder Mij kunt gij niets doen.
6 Zo iemand in Mij niet blijft, die is buiten geworpen, gelijkerwijs de rank, en is verdord; en men vergadert dezelve, en men werpt ze in het vuur, en zij worden verbrand.
7 Indien gij in Mij blijft, en Mijn woorden in u blijven, zo wat gij wilt, zult gij begeren, en het zal u geschieden.
8 Hierin is Mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt; en gij zult Mijn discipelen zijn.
9 Gelijkerwijs de Vader Mij liefgehad heeft, heb Ik ook u liefgehad; blijft in deze Mijn liefde.
10 Indien gij Mijn geboden bewaart, zo zult gij in Mijn liefde blijven; gelijkerwijs Ik de geboden Mijns Vaders bewaard heb, en blijf in Zijn liefde.
11 Deze dingen heb Ik tot u gesproken, opdat Mijn blijdschap in u blijve, en uw blijdschap vervuld worde.
12 Dit is Mijn gebod, dat gij elkander liefhebt, gelijkerwijs Ik u liefgehad heb.
13 Niemand heeft meerder liefde dan deze, dat iemand zijn leven zette voor zijn vrienden.
14 Gij zijt Mijn vrienden, zo gij doet wat Ik u gebiede.
15 Ik heet u niet meer dienstknechten; want de dienstknecht weet niet, wat zijn heer doet; maar Ik heb u vrienden genoemd; want al wat Ik van Mijn Vader gehoord heb, dat heb Ik u bekend gemaakt.
16 Gij hebt Mij niet uitverkoren, maar Ik heb u uitverkoren, en Ik heb u gesteld, dat gij zoudt heengaan en vrucht dragen, en dat uw vrucht blijve; opdat, zo wat gij van den Vader begeren zult in Mijn Naam, Hij u dat geve.
17 Dit gebied Ik u, opdat gij elkander liefhebt.
18 Indien u de wereld haat, zo weet, dat zij Mij eer dan u gehaat heeft.
19 Indien gij van de wereld waart, zo zou de wereld het hare liefhebben; doch omdat gij van de wereld niet zijt, maar Ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de wereld.
20 Gedenk des woords, dat Ik u gezegd heb: Een dienstknecht is niet meerder dan zijn heer. Indien zij Mij vervolgd hebben, zij zullen ook u vervolgen; indien zij Mijn woord bewaard hebben, zij zullen ook het uwe bewaren.
21 Maar al deze dingen zullen zij doen om Mijns Naams wil, omdat zij Hem niet kennen, Die Mij gezonden heeft.
22 Indien Ik niet gekomen ware, en tot hen gesproken had, zij hadden geen zonde; maar nu hebben zij geen voorwendsel voor hun zonde.
23 Die Mij haat, die haat ook Mijn Vader.
24 Indien Ik de werken onder hen niet had gedaan, die niemand anders gedaan heeft, zij hadden geen zonde; maar nu hebben zij ze gezien, en beiden Mij en Mijn Vader gehaat.
25 Maar dit geschiedt, opdat het woord vervuld worde, dat in hun wet geschreven is: Zij hebben mij zonder oorzaak gehaat.
26 Maar wanneer de Trooster zal gekomen zijn, Dien Ik u zenden zal van den Vader, namelijk de Geest der waarheid, Die van den Vader uitgaat, Die zal van Mij getuigen.
27 En gij zult ook getuigen, want gij zijt van den beginne met Mij geweest.

**16**

1 Deze dingen heb Ik tot u gesproken, opdat gij niet geergerd wordt.
2 Zij zullen u uit de synagogen werpen; ja, de ure komt, dat een iegelijk, die u zal doden, zal menen Gode een dienst te doen.
3 En deze dingen zullen zij u doen, omdat zij den Vader niet gekend hebben, noch Mij.
4 Maar deze dingen heb Ik tot u gesproken, opdat, wanneer de ure zal gekomen zijn, gij dezelve moogt gedenken, dat Ik ze u gezegd heb; doch deze dingen heb Ik u van het begin niet gezegd, omdat Ik bij ulieden was.
5 En nu ga Ik heen tot Dengene, die Mij gezonden heeft, en niemand van u vraagt Mij: Waar gaat Gij henen?
6 Maar omdat Ik deze dingen tot u gesproken heb, zo heeft de droefheid uw hart vervuld.
7 Doch Ik zeg u de waarheid: Het is u nut, dat Ik wegga; want indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen; maar indien Ik heenga, zo zal Ik Hem tot u zenden.
8 En Die gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonde, en van gerechtigheid, en van oordeel:
9 Van zonde, omdat zij in Mij niet geloven;
10 En van gerechtigheid, omdat Ik tot Mijn Vader heenga, en gij zult Mij niet meer zien;
11 En van oordeel, omdat de overste dezer wereld geoordeeld is.
12 Nog vele dingen heb Ik u te zeggen, doch gij kunt die nu niet dragen.
13 Maar wanneer Die zal gekomen zijn, namelijk de Geest der waarheid, Hij zal u in al de waarheid leiden; want Hij zal van Zichzelven niet spreken, maar zo wat Hij zal gehoord hebben, zal Hij spreken, en de toekomende dingen zal Hij u verkondigen.
14 Die zal Mij verheerlijken; want Hij zal het uit het Mijne nemen, en zal het u verkondigen.
15 Al wat de Vader heeft, is Mijn; daarom heb Ik gezegd, dat Hij het uit het Mijne zal nemen, en u verkondigen.
16 Een kleinen tijd, en gij zult Mij niet zien; en wederom een kleinen tijd, en gij zult Mij zien, want Ik ga heen tot den Vader.
17 Sommigen dan uit Zijn discipelen zeiden tot elkander: Wat is dit, dat Hij tot ons zegt: Een kleinen tijd, en gij zult Mij niet zien; en wederom een kleinen tijd, en gij zult Mij zien; en: Want Ik ga heen tot den Vader?
18 Zij zeiden dan: Wat is dit, dat Hij zegt: Een kleinen tijd? Wij weten niet, wat Hij zegt.
19 Jezus dan bekende, dat zij Hem wilden vragen, en zeide tot hen: Vraagt gij daarvan onder elkander, dat Ik gezegd heb: Een kleinen tijd, en gij zult Mij niet zien, en wederom een kleinen tijd, en gij zult Mij zien?
20 Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, dat gij zult schreien, en klagelijk wenen, maar de wereld zal zich verblijden; en gij zult bedroefd zijn, maar uw droefheid zal tot blijdschap worden.
21 Een vrouw, wanneer zij baart, heeft droefheid, dewijl haar ure gekomen is; maar wanneer zij het kindeken gebaard heeft, zo gedenkt zij de benauwdheid niet meer, om de blijdschap, dat een mens ter wereld geboren is.
22 En gij dan hebt nu wel droefheid; maar Ik zal u wederom zien, en uw hart zal zich verblijden, en niemand zal uw blijdschap van u wegnemen.
23 En in dien dag zult gij Mij niets vragen. Voorwaar, voorwaar Ik zeg u: Al wat gij den Vader zult bidden in Mijn Naam, dat zal Hij u geven.
24 Tot nog toe hebt gij niet gebeden in Mijn Naam; bidt, en gij zult ontvangen, opdat uw blijdschap vervuld zij.
25 Deze dingen heb Ik door gelijkenissen tot u gesproken; maar de ure komt, dat Ik niet meer door gelijkenissen tot u spreken zal, maar u vrijuit van den Vader zal verkondigen.
26 In dien dag zult gij in Mijn Naam bidden; en Ik zeg u niet, dat Ik den Vader voor u bidden zal;

27 Want de Vader Zelf heeft u lief, dewijl gij Mij liefgehad hebt, en hebt geloofd, dat Ik van God ben uitgegaan.
28 Ik ben van den Vader uitgegaan, en ben in de wereld gekomen; wederom verlaat Ik de wereld, en ga heen tot den Vader.
29 Zijn discipelen zeiden tot Hem: Zie, nu spreekt Gij vrijuit, en zegt geen gelijkenis.
30 Nu weten wij, dat Gij alle dingen weet, en Gij hebt niet van node, dat U iemand vrage. Hierom geloven wij, dat Gij van God uitgegaan zijt.
31 Jezus antwoordde hun: Gelooft gij nu?
32 Ziet, de ure komt, en is nu gekomen, dat gij zult verstrooid worden, een iegelijk naar het zijne, en gij Mij alleen zult laten; en nochtans ben Ik niet alleen; want de Vader is met Mij.
33 Deze dingen heb Ik tot u gesproken, opdat gij in Mij vrede hebt. In de wereld zult gij verdrukking hebben, maar hebt goeden moed, Ik heb de wereld overwonnen.

**17**

1 Dit heeft Jezus gesproken, en Hij hief Zijn ogen op naar den hemel, en zeide: Vader, de ure is gekomen, verheerlijk Uw Zoon, opdat ook Uw Zoon U verheerlijke.
2 Gelijkerwijs Gij Hem macht gegeven hebt over alle vlees, opdat al wat Gij Hem gegeven hebt, Hij hun het eeuwige leven geve.
3 En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, den enigen waarachtigen God, en Jezus Christus, Dien Gij gezonden hebt.
4 Ik heb U verheerlijkt op de aarde; Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen;
5 En nu verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelven, met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was.
6 Ik heb Uw Naam geopenbaard den mensen, die Gij Mij uit de wereld gegeven hebt. Zij waren Uw, en Gij hebt Mij dezelve gegeven; en zij hebben Uw woord bewaard.
7 Nu hebben zij bekend, dat alles, wat Gij Mij gegeven hebt, van U is.
8 Want de woorden, die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik hun gegeven, en zij hebben ze ontvangen, en zij hebben waarlijk bekend, dat Ik van U uitgegaan ben, en hebben geloofd, dat Gij Mij gezonden hebt.
9 Ik bid voor hen; Ik bid niet voor de wereld, maar voor degenen, die Gij Mij gegeven hebt, want zij zijn Uw.
10 En al het Mijne is Uw, en het Uwe is Mijn; en Ik ben in hen verheerlijkt.
11 En Ik ben niet meer in de wereld, maar deze zijn in de wereld, en Ik kome tot U, Heilige Vader, bewaar ze in Uw Naam, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij een zijn, gelijk als Wij.
12 Toen Ik met hen in de wereld was, bewaarde Ik ze in Uw Naam. Die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik bewaard, en niemand uit hen is verloren gegaan, dan de zoon der verderfenis, opdat de Schrift vervuld worde.
13 Maar nu kom Ik tot U, en spreek dit in de wereld, opdat zij Mijn blijdschap vervuld mogen hebben in zichzelven.
14 Ik heb hun Uw woord gegeven; en de wereld heeft ze gehaat, omdat zij van de wereld niet zijn, gelijk als Ik van de wereld niet ben.
15 Ik bid niet, dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart van den boze.
16 Zij zijn niet van de wereld, gelijkerwijs Ik van de wereld niet ben.
17 Heilig ze in Uw waarheid; Uw woord is de waarheid.
18 Gelijkerwijs Gij Mij gezonden hebt in de wereld, alzo heb Ik hen ook in de wereld gezonden.
19 En Ik heilige Mijzelven voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid.
20 En Ik bid niet alleen voor dezen, maar ook voor degenen, die door hun woord in Mij geloven zullen.
21 Opdat zij allen een zijn, gelijkerwijs Gij, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons een zijn; opdat de wereld gelove, dat Gij Mij gezonden hebt.
22 En Ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij Mij gegeven hebt; opdat zij een zijn, gelijk als Wij Een zijn;
23 Ik in hen, en Gij in Mij; opdat zij volmaakt zijn in een, en opdat de wereld bekenne, dat Gij Mij gezonden hebt, en hen liefgehad hebt, gelijk Gij Mij liefgehad hebt.
24 Vader, Ik wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt; opdat zij Mijn heerlijkheid mogen aanschouwen, die Gij Mij gegeven hebt; want Gij hebt Mij liefgehad, voor de grondlegging der wereld.
25 Rechtvaardige Vader, de wereld heeft U niet gekend; maar Ik heb U gekend, en dezen hebben bekend, dat Gij Mij gezonden hebt.
26 En Ik heb hun Uw Naam bekend gemaakt, en zal Hem bekend maken; opdat de liefde, waarmede Gij Mij liefgehad hebt, in hen zij, en Ik in hen.

**18**

1 Jezus, dit gezegd hebbende, ging uit met Zijn discipelen over de beek Kedron, waar een hof was, in welken Hij ging, en Zijn discipelen.
2 En Judas, die Hem verried, wist ook die plaats, dewijl Jezus aldaar dikwijls vergaderd was geweest met Zijn discipelen.
3 Judas dan, genomen hebbende de bende krijgsknechten en enige dienaars van de overpriesters en Farizeen, kwam aldaar met lantaarnen, en fakkelen, en wapenen.
4 Jezus dan, wetende alles, wat over Hem komen zou, ging uit, en zeide tot hen: Wien zoekt gij?
5 Zij antwoordden Hem: Jezus den Nazarener. Jezus zeide tot hen: Ik ben het. En Judas, die Hem verried, stond ook bij hen.
6 Als Hij dan tot hen zeide: Ik ben het; gingen zij achterwaarts, en vielen ter aarde.
7 Hij vraagde hun dan wederom: Wien zoekt gij? En zij zeiden: Jezus den Nazarener.
8 Jezus antwoordde: Ik heb u gezegd, dat Ik het ben. Indien gij dan Mij zoekt, zo laat dezen heengaan.
9 Opdat het woord vervuld zou worden, dat Hij gezegd had: Uit degenen, die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik niemand verloren.
10 Simon Petrus dan, hebbende een zwaard, trok hetzelve uit, en sloeg des hogepriesters dienstknecht, en hieuw zijn rechteroor af. En de naam van den dienstknecht was Malchus.
11 Jezus dan zeide tot Petrus: Steek uw zwaard in de schede. Den drinkbeker, dien Mij de Vader gegeven heeft, zal Ik dien niet drinken?
12 De bende dan, en de overste over duizend, en de dienaars der Joden namen Jezus gezamenlijk, en bonden Hem;
13 En leidden Hem henen, eerst tot Annas; want hij was de vrouws vader van Kajafas, welke deszelven jaars hogepriester was.
14 Kajafas nu was degene, die den Joden geraden had, dat het nut was, dat een Mens voor het volk stierve.
15 En Simon Petrus volgde Jezus, en een ander discipel. Deze discipel nu was den hogepriester bekend, en ging met Jezus in des hogepriesters zaal.
16 En Petrus stond buiten aan de deur. De andere discipel dan, die den hogepriester bekend was, ging uit, en sprak met de deurwaarster, en bracht Petrus in.
17 De dienstmaagd dan, die de deurwaarster was, zeide tot Petrus: Zijt ook gij niet uit de discipelen van dezen Mens? Hij zeide: Ik ben niet.
18 En de dienstknechten en de dienaars stonden, hebbende een kolenvuur gemaakt, omdat het koud was, en warmden zich. Petrus stond bij hen, en warmde zich.
19 De hogepriester dan vraagde Jezus van Zijn discipelen, en van Zijn leer.
20 Jezus antwoordde hem: Ik heb vrijuit gesproken tot de wereld; Ik heb allen tijd geleerd in de synagoge en in den tempel, waar de Joden van alle plaatsen samenkomen; en in het verborgen heb Ik niets gesproken.
21 Wat ondervraagt gij Mij? Ondervraag degenen, die het gehoord hebben, wat Ik tot hen gesproken heb; zie, dezen weten, wat Ik gezegd heb.
22 En als Hij dit zeide, gaf een van de dienaren, die daarbij stond, Jezus een kinnebakslag, zeggende: Antwoordt Gij alzo den hogepriester?
23 Jezus antwoordde hem: Indien Ik kwalijk gesproken heb, betuig van het kwade; en indien wel, waarom slaat gij Mij?
24 (Annas dan had Hem gebonden gezonden tot Kajafas, den hogepriester.)
25 En Simon Petrus stond en warmde zich. Zij zeiden dan tot hem: Zijt gij ook niet uit Zijn discipelen? Hij loochende het, en zeide: Ik ben niet.

26 Een van de dienstknechten des hogepriesters, die maagschap was van dengene, dien Petrus het oor afgehouwen had, zeide: Heb ik u niet gezien in den hof met Hem?
27 Petrus dan loochende het wederom. En terstond kraaide de haan.
28 Zij dan leidden Jezus van Kajafas in het rechthuis. En het was 's morgens vroeg; en zij gingen niet in het rechthuis, opdat zij niet verontreinigd zouden worden, maar opdat zij het pascha eten mochten.
29 Pilatus dan ging tot hen uit, en zeide: Wat beschuldiging brengt gij tegen dezen Mens?
30 Zij antwoordden en zeiden tot hem: Indien Deze geen kwaaddoener ware, zo zouden wij Hem u niet overgeleverd hebben.
31 Pilatus dan zeide tot hen: Neemt gij Hem, en oordeelt Hem naar uw wet. De Joden dan zeiden tot hem: Het is ons niet geoorloofd iemand te doden.
32 Opdat het woord van Jezus vervuld wierd, dat Hij gezegd had, betekenende, hoedanigen dood Hij sterven zoude.
33 Pilatus dan ging wederom in het rechthuis, en riep Jezus, en zeide tot Hem: Zijt Gij de Koning der Joden?
34 Jezus antwoordde hem: Zegt gij dit van uzelven, of hebben het u anderen van Mij gezegd?
35 Pilatus antwoordde: Ben ik een Jood? Uw volk en de overpriesters hebben U aan mij overgeleverd; wat hebt Gij gedaan?
36 Jezus antwoordde: Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld. Indien Mijn Koninkrijk van deze wereld ware, zo zouden Mijn dienaren gestreden hebben, opdat Ik den Joden niet ware overgeleverd; maar nu is Mijn Koninkrijk niet van hier.
37 Pilatus dan zeide tot Hem: Zijt Gij dan een Koning? Jezus antwoordde: Gij zegt, dat Ik een Koning ben. Hiertoe ben Ik geboren en hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik der waarheid getuigenis geven zou. Een iegelijk, die uit de waarheid is, hoort Mijn stem.
38 Pilatus zeide tot Hem: Wat is waarheid? En als hij dat gezegd had, ging hij wederom uit tot de Joden, en zeide tot hen: Ik vind geen schuld in Hem.
39 Doch gij hebt een gewoonte, dat ik u op het pascha een loslate. Wilt gij dan, dat ik u den Koning der Joden loslate?
40 Zij dan riepen allen wederom, zeggende: Niet Dezen, maar Bar-abbas! En Bar-abbas was een moordenaar.

**19**

1 Toen nam Pilatus dan Jezus, en geselde Hem.
2 En de krijgsknechten, een kroon van doornen gevlochten hebbende, zetten die op Zijn hoofd, en wierpen Hem een purperen kleed om;
3 En zeiden: Wees gegroet, Gij Koning der Joden! En zij gaven Hem kinnebakslagen.
4 Pilatus dan kwam wederom uit, en zeide tot hen: Ziet, ik breng Hem tot ulieden uit, opdat gij wetet, dat ik in Hem geen schuld vinde.
5 Jezus dan kwam uit, dragende de doornenkroon, en het purperen kleed. En Pilatus zeide tot hen: Ziet, de Mens!
6 Als Hem dan de overpriesters en de dienaars zagen, riepen zij, zeggende: Kruis Hem, kruis Hem; Pilatus zeide tot hen: Neemt gijlieden Hem en kruist Hem; want ik vind in Hem geen schuld.
7 De Joden antwoordden hem: Wij hebben een wet, en naar onze wet moet Hij sterven, want Hij heeft Zichzelven Gods Zoon gemaakt.
8 Toen Pilatus dan dit woord hoorde, werd hij meer bevreesd;
9 En ging wederom in het rechthuis, en zeide tot Jezus: Van waar zijt Gij? Maar Jezus gaf hem geen antwoord.
10 Pilatus dan zeide tot Hem: Spreekt Gij tot mij niet? Weet Gij niet, dat ik macht heb U te kruisigen, en macht heb U los te laten?
11 Jezus antwoordde: Gij zoudt geen macht hebben tegen Mij, indien het u niet van boven gegeven ware; daarom die Mij aan u heeft overgeleverd, heeft groter zonde.
12 Van toen af zocht Pilatus Hem los te laten; maar de Joden riepen, zeggende: Indien gij Dezen loslaat, zo zijt gij des keizers vriend niet; een iegelijk, die zichzelven koning maakt, wederspreekt den keizer.
13 Als Pilatus dan dit woord hoorde, bracht hij Jezus uit, en zat neder op den rechterstoel, in de plaats, genaamd Lithostrotos, en in het Hebreeuws Gabbatha.
14 En het was de voorbereiding van het pascha, en omtrent de zesde ure; en hij zeide tot de Joden: Ziet, uw Koning!
15 Maar zij riepen: Neem weg, neem weg, kruis Hem! Pilatus zeide tot hen: Zal ik uw Koning kruisigen? De overpriesters antwoordden: Wij hebben geen koning, dan den keizer.
16 Toen gaf hij Hem dan hun over, opdat Hij gekruist zou worden. En zij namen Jezus, en leidden Hem weg.
17 En Hij, dragende Zijn kruis, ging uit naar de plaats, genaamd Hoofdschedelplaats, welke in het Hebreeuws genaamd wordt Golgotha;
18 Alwaar zij Hem kruisten, en met Hem twee anderen, aan elke zijde een, en Jezus in het midden.
19 En Pilatus schreef ook een opschrift, en zette dat op het kruis; en er was geschreven: JEZUS, DE NAZARENER, DE KONING DER JODEN.
20 Dit opschrift dan lazen velen van de Joden; want de plaats, waar Jezus gekruist werd, was nabij de stad; en het was geschreven in het Hebreeuws, in het Grieks, en in het Latijn.
21 De overpriesters dan der Joden zeiden tot Pilatus: Schrijf niet: De Koning der Joden; maar, dat Hij gezegd heeft: Ik ben de Koning der Joden.
22 Pilatus antwoordde: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven.
23 De krijgsknechten dan, als zij Jezus gekruist hadden, namen Zijn klederen, (en maakten vier delen, voor elken krijgsknecht een deel) en den rok. De rok nu was zonder naad, van boven af geheel geweven.
24 Zij dan zeiden tot elkander: Laat ons dien niet scheuren, maar laat ons daarover loten, wiens die zijn zal; opdat de Schrift vervuld worde, die zegt: Zij hebben Mijn klederen onder zich verdeeld, en over Mijn kleding hebben zij het lot geworpen. Dit hebben dan de krijgsknechten gedaan.

25 En bij het kruis van Jezus stonden Zijn moeder en Zijner moeders zuster, Maria, de vrouw van Klopas, en Maria Magdalena.
26 Jezus nu, ziende Zijn moeder, en den discipel, dien Hij liefhad, daarbij staande, zeide tot Zijn moeder: Vrouw, zie, uw zoon.
27 Daarna zeide Hij tot den discipel: Zie, uw moeder. En van die ure aan nam haar de discipel in zijn huis.
28 Hierna Jezus, wetende, dat nu alles volbracht was, opdat de Schrift zou vervuld worden, zeide: Mij dorst.
29 Daar stond dan een vat vol ediks, en zij vulden een spons met edik, en omlegden ze met hysop, en brachten ze aan Zijn mond.
30 Toen Jezus dan den edik genomen had, zeide Hij: Het is volbracht! En het hoofd buigende, gaf den geest.
31 De Joden dan, opdat de lichamen niet aan het kruis zouden blijven op den sabbat, dewijl het de voorbereiding was (want die dag des sabbats was groot), baden Pilatus, dat hun benen zouden gebroken, en zij weggenomen worden.
32 De krijgsknechten dan kwamen, en braken wel de benen des eersten, en des anderen, die met Hem gekruist was;
33 Maar komende tot Jezus, als zij zagen, dat Hij nu gestorven was, zo braken zij Zijn benen niet.
34 Maar een der krijgsknechten doorstak Zijn zijde met een speer, en terstond kwam er bloed en water uit.
35 En die het gezien heeft, die heeft het getuigd, en zijn getuigenis is waarachtig; en hij weet, dat hij zegt, hetgeen waar is, opdat ook gij geloven moogt.
36 Want deze dingen zijn geschied, opdat de Schrift vervuld worde: Geen been van Hem zal verbroken worden.
37 En wederom zegt een andere Schrift: Zij zullen zien, in Welken zij gestoken hebben.
38 En daarna Jozef van Arimathea (die een discipel van Jezus was, maar bedekt om de vreze der Joden), bad Pilatus, dat hij mocht het lichaam van Jezus wegnemen; en Pilatus liet het toe. Hij dan ging en nam het lichaam van Jezus weg.
39 En Nicodemus kwam ook (die des nachts tot Jezus eerst gekomen was), brengende een mengsel van mirre en aloe; omtrent honderd ponden gewichts.
40 Zij namen dan het lichaam van Jezus, en bonden dat in linnen doeken met de specerijen, gelijk de Joden de gewoonte hebben van begraven.
41 En er was in de plaats, waar Hij gekruist was, een hof, en in den hof een nieuw graf, in hetwelk nog nooit iemand gelegd was geweest.
42 Aldaar dan legden zij Jezus, om de voorbereiding der Joden, overmits het graf nabij was.

**20**

1 En op den eersten dag der week ging Maria Magdalena vroeg, als het nog duister was, naar het graf; en zag den steen van het graf weggenomen.
2 Zij liep dan, en kwam tot Simon Petrus en tot den anderen discipel, welken Jezus liefhad, en zeide tot hen: Zij hebben den Heere weggenomen uit het graf, en wij weten niet, waar zij Hem gelegd hebben.
3 Petrus dan ging uit, en de andere discipel, en zij kwamen tot het graf.
4 En deze twee liepen tegelijk; en de andere discipel liep vooruit, sneller dan Petrus, en kwam eerst tot het graf.
5 En als hij nederbukte, zag hij de doeken liggen; nochtans ging hij er niet in.
6 Simon Petrus dan kwam en volgde hem, en ging in het graf, en zag de doeken liggen.
7 En den zweetdoek, die op Zijn hoofd geweest was, zag hij niet bij de doeken liggen, maar in het bijzonder in een andere plaats samengerold.
8 Toen ging dan ook de andere discipel er in, die eerst tot het graf gekomen was, en zag het, en geloofde.
9 Want zij wisten nog de Schrift niet, dat Hij van de doden moest opstaan.
10 De discipelen dan gingen wederom naar huis.
11 En Maria stond buiten bij het graf, wenende. Als zij dan weende, bukte zij in het graf;
12 En zag twee engelen in witte klederen zitten, een aan het hoofd, en een aan de voeten, waar het lichaam van Jezus gelegen had.
13 En die zeiden tot haar: Vrouw! wat weent gij? Zij zeide tot hen: Omdat zij mijn Heere weggenomen hebben, en ik weet niet, waar zij Hem gelegd hebben.
14 En als zij dit gezegd had, keerde zij zich achterwaarts, en zag Jezus staan, en zij wist niet, dat het Jezus was.
15 Jezus zeide tot haar: Vrouw, wat weent gij? Wien zoekt gij? Zij, menende, dat het de hovenier was, zeide tot Hem: Heere, zo gij Hem weg gedragen hebt, zeg mij, waar gij Hem gelegd hebt, en ik zal Hem wegnemen.
16 Jezus zeide tot haar: Maria! Zij, zich omkerende, zeide tot Hem: Rabbouni, hetwelk is gezegd, Meester.
17 Jezus zeide tot haar: Raak Mij niet aan, want Ik ben nog niet opgevaren tot Mijn Vader; maar ga heen tot Mijn broeders, en zeg hun: Ik vare op tot Mijn Vader en uw Vader, en tot Mijn God en uw God.
18 Maria Magdalena ging en boodschapte den discipelen, dat zij den Heere gezien had, en dat Hij haar dit gezegd had.
19 Als het dan avond was, op denzelven eersten dag der week, en als de deuren gesloten waren, waar de discipelen vergaderd waren om de vreze der Joden, kwam Jezus en stond in het midden, en zeide tot hen: Vrede zij ulieden!
20 En dit gezegd hebbende, toonde Hij hun Zijn handen en Zijn zijde. De discipelen dan werden verblijd, als zij den Heere zagen.
21 Jezus dan zeide wederom tot hen: Vrede zij ulieden, gelijkerwijs Mij de Vader gezonden heeft, zende Ik ook ulieden.
22 En als Hij dit gezegd had, blies Hij op hen, en zeide tot hen: Ontvangt den Heiligen Geest.
23 Zo gij iemands zonden vergeeft, dien worden zij vergeven; zo gij iemands zonden houdt, dien zijn zij gehouden.
24 En Thomas, een van de twaalven, gezegd Didymus, was met hen niet, toen Jezus daar kwam.
25 De andere discipelen dan zeiden tot hem: Wij hebben den Heere gezien. Doch hij zeide tot hen: Indien ik in Zijn handen niet zie het teken der nagelen, en mijn vinger steke in het teken der nagelen, en steke mijn hand in Zijn zijde, ik zal geenszins geloven.
26 En na acht dagen waren Zijn discipelen wederom binnen, en Thomas met hen; en Jezus kwam, als de deuren gesloten waren, en stond in het midden, en zeide: Vrede zij ulieden!

27 Daarna zeide Hij tot Thomas: Breng uw vinger hier, en zie Mijn handen, en breng uw hand, en steek ze in Mijn zijde; en zijt niet ongelovig, maar gelovig.
28 En Thomas antwoordde en zeide tot Hem: Mijn Heere en mijn God!
29 Jezus zeide tot hem: Omdat gij Mij gezien hebt, Thomas, zo hebt gij geloofd; zalig zijn zij, die niet zullen gezien hebben, en nochtans zullen geloofd hebben.
30 Jezus dan heeft nog wel vele andere tekenen in de tegenwoordigheid Zijner discipelen gedaan, die niet zijn geschreven in dit boek;
31 Maar deze zijn geschreven, opdat gij gelooft, dat Jezus is de Christus, de Zone Gods; en opdat gij, gelovende, het leven hebt in Zijn Naam.

**21**

1 Na dezen openbaarde Jezus Zichzelven wederom den discipelen aan de zee van Tiberias. En Hij openbaarde Zich aldus:
2 Er waren te zamen Simon Petrus, en Thomas, gezegd Didymus, en Nathanael, die van Kana in Galilea was, en de zonen van Zebedeus, en twee anderen van Zijn discipelen.
3 Simon Petrus zeide tot hen: Ik ga vissen. Zij zeiden tot hem: Wij gaan ook met u. Zij gingen uit, en traden terstond in het schip; en in dien nacht vingen zij niets.
4 En als het nu morgenstond geworden was, stond Jezus op den oever; doch de discipelen wisten niet, dat het Jezus was.
5 Jezus dan zeide tot hen: Kinderkens, hebt gij niet enige toespijs? Zij antwoordden Hem: Neen.
6 En Hij zeide tot hen: Werpt het net aan de rechterzijde van het schip, en gij zult vinden. Zij wierpen het dan, en konden hetzelve niet meer trekken vanwege de menigte der vissen.
7 De discipel dan, welken Jezus liefhad, zeide tot Petrus: Het is de Heere! Simon Petrus dan, horende, dat het de Heere was, omgordde het opperkleed (want hij was naakt), en wierp zichzelven in de zee.
8 En de andere discipelen kwamen met het scheepje (want zij waren niet verre van het land, maar omtrent tweehonderd ellen), slepende het net met de vissen.
9 Als zij dan aan het land gegaan waren, zagen zij een kolenvuur liggen, en vis daarop liggen, en brood.
10 Jezus zeide tot hen: Brengt van den vissen, die gij nu gevangen hebt.
11 Simon Petrus ging op, en trok het net op het land, vol grote vissen, tot honderd drie en vijftig; en hoewel er zovele waren, zo scheurde het net niet.
12 Jezus zeide tot hen: Komt herwaarts, houdt het middagmaal. En niemand van de discipelen durfde Hem vragen: Wie zijt Gij? wetende, dat het de Heere was.
13 Jezus dan kwam, en nam het brood, en gaf het hun, en den vis desgelijks.
14 Dit was nu de derde maal, dat Jezus Zijn discipelen geopenbaard is, nadat Hij van de doden opgewekt was.
15 Toen zij dan het middagmaal gehouden hadden, zeide Jezus tot Simon Petrus: Simon, zoon van Jonas, hebt gij Mij liever dan dezen? Hij zeide tot Hem: Ja, Heere! Gij weet, dat ik U liefheb. Hij zeide tot hem: Weid Mijn lammeren.
16 Hij zeide wederom tot hem ten tweeden maal: Simon, zoon van Jonas, hebt gij Mij lief? Hij zeide tot Hem: Ja, Heere, gij weet, dat ik U liefheb. Hij zeide tot hem: Hoed Mijn schapen.
17 Hij zeide tot hem ten derden maal: Simon, zoon van Jonas, hebt gij Mij lief? Petrus werd bedroefd, omdat Hij ten derden maal tot hem zeide: Hebt gij Mij lief, en zeide tot Hem: Heere! Gij weet alle dingen, Gij weet, dat ik U liefheb. Jezus zeide tot hem: Weid Mijn schapen.
18 Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: Toen gij jonger waart, gorddet gij uzelven, en wandeldet, alwaar gij wildet; maar wanneer gij zult oud geworden zijn, zo zult gij uw handen uitstrekken, en een ander zal u gorden, en brengen, waar gij niet wilt.
19 En dit zeide Hij, betekenende, met hoedanigen dood hij God verheerlijken zou. En dit gesproken hebbende, zeide Hij tot hem: Volg Mij.
20 En Petrus, zich omkerende, zag den discipel volgen, welken Jezus liefhad, die ook in het avondmaal op Zijn borst gevallen was, en gezegd had: Heere! wie is het, die U verraden zal?
21 Als Petrus dezen zag, zeide hij tot Jezus: Heere, maar wat zal deze?
22 Jezus zeide tot hem: Indien Ik wil, dat hij blijve, totdat Ik kome, wat gaat het u aan? Volg gij Mij.
23 Dit woord dan ging uit onder de broederen, dat deze discipel niet zou sterven. En Jezus had tot hem niet gezegd, dat hij niet sterven zou, maar: Indien Ik wil, dat hij blijve, totdat Ik kome, wat gaat het u aan?
24 Deze is de discipel, die van deze dingen getuigt, en deze dingen geschreven heeft; en wij weten, dat zijn getuigenis waarachtig is.

25 En er zijn nog vele andere dingen, die Jezus gedaan heeft, welke, zo zij elk bijzonder geschreven wierden, ik acht, dat ook de wereld zelve de geschrevene boeken niet zou bevatten.

# HANDELINGEN

**1**

1 Het eerste boek heb ik gemaakt, o Theofilus, van al hetgeen Jezus begonnen heeft beide te doen en te leren;
2 Tot op den dag, in welken Hij opgenomen is, nadat Hij door den Heiligen Geest aan de apostelen, die Hij uitverkoren had, bevelen had gegeven.
3 Aan welke Hij ook, nadat Hij geleden had, Zichzelven levend vertoond heeft, met vele gewisse kentekenen, veertig dagen lang, zijnde van hen gezien, en sprekende van de dingen, die het Koninkrijk Gods aangaan.
4 En als Hij met hen vergaderd was, beval Hij hun, dat zij van Jeruzalem niet scheiden zouden, maar verwachten de belofte des Vaders, die gij, zeide Hij, van Mij gehoord hebt.
5 Want Johannes doopte wel met water, maar gij zult met den Heiligen Geest gedoopt worden, niet lang na deze dagen.
6 Zij dan, die samengekomen waren, vraagden Hem, zeggende: Heere, zult Gij in dezen tijd aan Israel het Koninkrijk wederoprichten?
7 En Hij zeide tot hen: Het komt u niet toe, te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in Zijn eigen macht gesteld heeft;
8 Maar gij zult ontvangen de kracht des Heiligen Geestes, Die over u komen zal; en gij zult Mijn getuigen zijn, zo te Jeruzalem, als in geheel Judea en Samaria, en tot aan het uiterste der aarde.
9 En als Hij dit gezegd had, werd Hij opgenomen, daar zij het zagen, en een wolk nam Hem weg van hun ogen.
10 En alzo zij hun ogen naar den hemel hielden, terwijl Hij heenvoer, ziet, twee mannen stonden bij hen in witte kleding;
11 Welke ook zeiden: Gij Galilese mannen, wat staat gij en ziet op naar den hemel? Deze Jezus, Die van u opgenomen is in den hemel, zal alzo komen, gelijkerwijs gij Hem naar den hemel hebt zien heenvaren.
12 Toen keerden zij wederom naar Jeruzalem, van den berg, die genaamd wordt de Olijf berg, welke is nabij Jeruzalem, liggende van daar een sabbatsreize.
13 En als zij ingekomen waren, gingen zij op in de opperzaal, waar zij bleven, namelijk Petrus en Jakobus, en Johannes en Andreas, Filippus en Thomas, Bartholomeus en Mattheus, Jakobus, de zoon van Alfeus, en Simon Zelotes, en Judas, de broeder van Jakobus.
14 Deze allen waren eendrachtelijk volhardende in het bidden en smeken, met de vrouwen, en Maria, de moeder van Jezus, en met Zijn broederen.
15 En in dezelve dagen stond Petrus op in het midden der discipelen, en sprak er was nu een schare bijeen van omtrent honderd en twintig personen:
16 Mannen broeders, deze Schrift moest vervuld worden, welke de Heilige Geest door den mond Davids voorzegd heeft van Judas, die de leidsman geweest is dergenen, die Jezus vingen;
17 Want hij was met ons gerekend, en had het lot dezer bediening verkregen.
18 Deze dan heeft verworven een akker, door het loon der ongerechtigheid, en voorwaarts overgevallen zijnde, is midden opgeborsten, en al zijn ingewanden zijn uitgestort.
19 En het is bekend geworden allen, die te Jeruzalem wonen, alzo dat die akker in hun eigen taal genoemd wordt Akeldama, dat is, een akker des bloeds.
20 Want er staat geschreven in het boek der Psalmen: Zijn woonstede worde woest, en er zij niemand die in dezelve wone. En: Een ander neme zijn opzienersambt.
21 Het is dan nodig, dat van de mannen, die met ons omgegaan hebben al den tijd, in welken de Heere Jezus onder ons in gegaan en uitgegaan is,
22 Beginnende van den doop van Johannes, tot den dag toe, in welken Hij van ons opgenomen is, een derzelven met ons getuige worde van Zijn opstanding.

23 En zij stelden er twee, Jozef, genaamd Barsabas, die toegenaamd was Justus, en Matthias.
24 En zij baden en zeiden: Gij Heere! Gij Kenner der harten van allen, wijs van deze twee een aan, dien Gij uitverkoren hebt;
25 Om te ontvangen het lot dezer bediening en des apostelschaps, waarvan Judas afgeweken is, dat hij heenging in zijn eigen plaats.
26 En zij wierpen hun loten; en het lot viel op Matthias, en hij werd met gemene toestemming tot de elf apostelen gekozen.

**2**

1 En als de dag van het Pinkster feest vervuld werd, waren zij allen eendrachtelijk bijeen.
2 En er geschiedde haastelijk uit den hemel een geluid, gelijk als van een geweldigen, gedreven wind, en vervulde het gehele huis, waar zij zaten.
3 En van hen werden gezien verdeelde tongen als van vuur, en het zat op een iegelijk van hen.
4 En zij werden allen vervuld met den Heiligen Geest, en begonnen te spreken met andere talen, zoals de Geest hun gaf uit te spreken.
5 En er waren Joden, te Jeruzalem wonende, godvruchtige mannen van allen volken dergenen, die onder den hemel zijn.
6 En als deze stem geschied was, kwam de menigte samen, en werd beroerd, want een iegelijk hoorde hen in zijn eigen taal spreken.
7 En zij ontzetten zich allen, en verwonderden zich, zeggende tot elkander: Ziet, zijn niet alle dezen, die daar spreken, Galileers?
8 En hoe horen wij hen een iegelijk in onze eigen taal, in welke wij geboren zijn?
9 Parthers, en Meders, en Elamieten, en de inwoners zijn van Mesopotamie, en Judea, en Cappadocie, Pontus en Azie.
10 En Frygie, en Pamfylie, Egypte, en de delen van Libye, hetwelk bij Cyrene ligt, en uitlandse Romeinen, beiden Joden en Jodengenoten;
11 Kretenzen en Arabieren, wij horen hen in onze talen de grote werken Gods spreken.
12 En zij ontzetten zich allen, en werden twijfelmoedig, zeggende, de een tegen den ander: Wat wil toch dit zijn?
13 En anderen, spottende, zeiden: Zij zijn vol zoeten wijns.
14 Maar Petrus, staande met de elven, verhief zijn stem, en sprak tot hen: Gij Joodse mannen, en gij allen, die te Jeruzalem woont, dit zij u bekend, en laat mijn woorden tot uw oren ingaan.
15 Want deze zijn niet dronken, gelijk gij vermoedt; want het is eerst de derde ure van de dag.
16 Maar dit is het, wat gesproken is door den profeet Joel:
17 En het zal zijn in de laatste dagen, zegt God Ik zal uitstorten van Mijn Geest op alle vlees; en uw zonen en uw dochters zullen profeteren, en uw jongelingen zullen gezichten zien, en uw ouden zullen dromen dromen.
18 En ook op Mijn dienstknechten, en op Mijn dienstmaagden, zal Ik in die dagen van Mijn Geest uitstorten, en zij zullen profeteren.
19 En Ik zal wonderen geven in den hemel boven, en tekenen op de aarde beneden, bloed en vuur, en rookdamp.
20 De zon zal veranderd worden in duisternis, en de maan in bloed, eer dat de grote en doorluchtige dag des Heeren komt.
21 En het zal zijn, dat een iegelijk, die den Naam des Heeren zal aanroepen, zalig zal worden.
22 Gij Israelietische mannen, hoort deze woorden: Jezus den Nazarener, een Man van God, onder ulieden betoond door krachten, en wonderen, en tekenen, die God door Hem gedaan heeft, in het midden van u, gelijk ook gijzelven weet;
23 Dezen, door den bepaalden raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen, en door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood;
24 Welken God opgewekt heeft, de smarten des doods ontbonden hebbende, alzo het niet mogelijk was, dat Hij van denzelven dood zou gehouden worden.
25 Want David zegt van Hem: Ik zag den Heere allen tijd voor mij; want Hij is aan mijn rechter hand, opdat ik niet bewogen worde.
26 Daarom is mijn hart verblijd; en mijn tong verheugt zich; ja, ook mijn vlees zal rusten in hope;
27 Want Gij zult mijn ziel in de hel niet verlaten, noch zult Uw Heilige over geven, om verderving te zien.

28 Gij hebt mij de wegen des levens bekend gemaakt; Gij zult mij vervullen met verheuging door Uw aangezicht.
29 Gij mannen broeders, het is mij geoorloofd vrij uit tot u te spreken van den patriarch David, dat hij beide gestorven en begraven is, en zijn graf is onder ons tot op dezen dag.
30 Alzo hij dan een profeet was, en wist, dat God hem met ede gezworen had, dat hij uit de vrucht zijner lenden, zoveel het vlees aangaat, den Christus verwekken zou, om Hem op zijn troon te zetten;
31 Zo heeft hij, dit voorziende, gesproken van de opstanding van Christus, dat Zijn ziel niet is verlaten in de hel, noch Zijn vlees verderving heeft gezien.
32 Dezen Jezus heeft God opgewekt; waarvan wij allen getuigen zijn.
33 Hij dan, door de rechter hand Gods verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes, ontvangen hebbende van den Vader, heeft dit uitgestort, dat gij nu ziet en hoort.
34 Want David is niet opgevaren in de hemelen; maar hij zegt: De Heere heeft gesproken tot Mijn Heere: Zit aan Mijn rechter hand,
35 Totdat Ik Uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten.
36 Zo wete dan zekerlijk het ganse huis Israels, dat God Hem tot een Heere en Christus gemaakt heeft, namelijk dezen Jezus, Dien gij gekruist hebt.
37 En als zij dit hoorden, werden zij verslagen in het hart, en zeiden tot Petrus en de andere apostelen: Wat zullen wij doen mannen broeders?
38 En Petrus zeide tot hen: Bekeert u, en een iegelijk van u worde gedoopt in den Naam van Jezus Christus, tot vergeving der zonden; en gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen.
39 Want u komt de belofte toe, en uw kinderen, en allen, die daar verre zijn, zo velen als er de Heere, onze God, toe roepen zal.
40 En met veel meer andere woorden betuigde hij, en vermaande hen, zeggende: Wordt behouden van dit verkeerd geslacht!
41 Die dan zijn woord gaarne aannamen, werden gedoopt; en er werden op dien dag tot hen toegedaan omtrent drie duizend zielen.
42 En zij waren volhardende in de leer der apostelen, en in de gemeenschap, en in de breking des broods, en in de gebeden.
43 En een vreze kwam over alle ziel; en vele wonderen en tekenen geschiedden door de apostelen.
44 En allen, die geloofden, waren bijeen, en hadden alle dingen gemeen;
45 En zij verkochten hun goederen en have, en verdeelden dezelve aan allen, naar dat elk van node had.
46 En dagelijks eendrachtelijk in den tempel volhardende, en van huis tot huis brood brekende, aten zij te zamen met verheuging en eenvoudigheid des harten;
47 En prezen God, en hadden genade bij het ganse volk. En de Heere deed dagelijks tot de Gemeente, die zalig werden.

**3**

1 Petrus nu en Johannes gingen te zamen op naar den tempel, omtrent de ure des gebeds, zijnde de negende ure;
2 En een zeker man, die kreupel was van zijner moeders lijf, werd gedragen, welken zij dagelijks zetten aan de deur des tempels, genaamd de Schone, om een aalmoes te begeren van degenen, die in den tempel gingen;
3 Welke, Petrus en Johannes ziende, als zij in den tempel zouden ingaan, bad, dat hij een aalmoes mocht ontvangen.
4 En Petrus, sterk op hem ziende, met Johannes, zeide: Zie op ons.
5 En hij hield de ogen op hen, verwachtende, dat hij iets van hen zou ontvangen.
6 En Petrus zeide: Zilver en goud heb ik niet, maar hetgeen ik heb, dat geve ik u; in den Naam van Jezus Christus, den Nazarener, sta op en wandel!
7 En hem grijpende bij de rechterhand richtte hij hem op, en terstond werden zijn voeten en enkelen vast.
8 En hij, opspringende, stond en wandelde, en ging met hen in den tempel, wandelende en springende, en lovende God.
9 En al het volk zag hem wandelen en God loven.
10 En zij kenden hem, dat hij die was, die om een aalmoes gezeten had aan de Schone poort des tempels; en zij werden vervuld met verbaasdheid en ontzetting over hetgeen hem geschied was.
11 En als de kreupele, die gezond gemaakt was, aan Petrus en Johannes vasthield, liep al het volk gezamenlijk tot hen in het voorhof, hetwelk Salomo's voorhof genaamd wordt, verbaasd zijnde.
12 En Petrus, dat ziende, antwoordde tot het volk: Gij Israelietische mannen, wat verwondert gij u over dit, of wat ziet gij zo sterk op ons, alsof wij door onze eigen kracht of godzaligheid dezen hadden doen wandelen?
13 De God Abrahams, en Izaks, en Jakobs, de God onzer vaderen, heeft Zijn Kind Jezus verheerlijkt, Welken gij overgeleverd hebt, en hebt Hem verloochend, voor het aangezicht van Pilatus, als hij oordeelde, dat men Hem zoude loslaten.
14 Maar gij hebt den Heilige en Rechtvaardige verloochend, en hebt begeerd, dat u een man, die een doodslager was, zou geschonken worden;
15 En den Vorst des levens hebt gij gedood, Welken God opgewekt heeft uit de doden; waarvan wij getuigen zijn.
16 En door het geloof in Zijn Naam heeft Zijn Naam dezen gesterkt, dien gij ziet en kent; en het geloof, dat door Hem is, heeft hem deze volmaakte gezondheid gegeven, in uw aller tegenwoordigheid.
17 En nu, broeders, ik weet, dat gij het door onwetendheid gedaan hebt, gelijk als ook uw oversten.
18 Maar God heeft alzo vervuld, hetgeen Hij door den mond van al Zijn profeten te voren verkondigd had, dat de Christus lijden zou.
19 Betert u dan, en bekeert u, opdat uw zonden mogen uitgewist worden; wanneer de tijden der verkoeling zullen gekomen zijn van het aangezicht des Heeren,
20 En Hij gezonden zal hebben Jezus Christus, Die u tevoren gepredikt is;
21 Welken de hemel moet ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen, die God gesproken heeft door den mond van al Zijn heilige profeten van alle eeuw.
22 Want Mozes heeft tot de vaderen gezegd: De Heere, uw God, zal u een Profeet verwekken, uit uw broederen, gelijk mij; Dien zult gij horen, in alles, wat Hij tot u spreken zal.
23 En het zal geschieden, dat alle ziel, die dezen Profeet niet zal gehoord hebben, uitgeroeid zal worden uit den volke.
24 En ook al de profeten, van Samuel aan, en die daarna gevolgd zijn, zovelen als er hebben gesproken, die hebben ook deze dagen te voren verkondigd.

25 Gijlieden zijt kinderen der profeten, en des verbonds, hetwelk God met onze vaderen opgericht heeft, zeggende tot Abraham: En in uw zade zullen alle geslachten der aarde gezegend worden.
26 God, opgewekt hebbende Zijn Kind Jezus, heeft Denzelven eerst tot u gezonden, dat Hij ulieden zegenen zou, daarin dat Hij een iegelijk van u afkere van uw boosheden.

**4**

1 En terwijl zij tot het volk spraken, kwamen daarover tot hen de priesters, en de hoofdman des tempels, en de Sadduceen;
2 Zeer ontevreden zijnde, omdat zij het volk leerden, en verkondigden in Jezus de opstanding uit de doden.
3 En zij sloegen de handen aan hen, en zetten ze in bewaring tot den anderen dag; want het was nu avond.
4 En velen van degenen, die het woord gehoord hadden, geloofden; en het getal der mannen werd omtrent vijf duizend.
5 En het geschiedde des anderen daags, dat hun oversten en ouderlingen en Schriftgeleerden te Jeruzalem vergaderden;
6 En Annas, de hogepriester, en Kajafas, en Johannes, en Alexander, en zovele er van het hogepriesterlijk geslacht waren.
7 En als zij hen in het midden gesteld hadden, vraagden zij: Door wat kracht, of door wat naam hebt gijlieden dit gedaan?
8 Toen zeide Petrus, vervuld zijnde met den Heiligen Geest, tot hen: Gij oversten des volks, en gij ouderlingen van Israel!
9 Alzo wij heden rechterlijk onderzocht worden over de weldaad aan een krank mens geschied, waardoor hij gezond geworden is;
10 Zo zij u allen kennelijk, en het ganse volk Israel, dat door den Naam van Jezus Christus, den Nazarener, Dien gij gekruist hebt, Welken God van de doden heeft opgewekt, door Hem, zeg ik, staat deze hier voor u gezond.
11 Deze is de Steen, Die van u, de bouwlieden, veracht is, Welke tot een hoofd des hoeks geworden is.
12 En de zaligheid is in geen Anderen; want er is ook onder den hemel geen andere Naam, Die onder de mensen gegeven is, door Welken wij moeten zalig worden.
13 Zij nu, ziende de vrijmoedigheid van Petrus en Johannes, en vernemende, dat zij ongeleerde en slechte mensen waren, verwonderden zich, en kenden hen, dat zij met Jezus geweest waren.
14 En ziende den mens bij hen staan, die genezen was, hadden zij niets daartegen te zeggen.
15 En hun geboden hebbende uit te gaan buiten den raad, overlegden zij met elkander,
16 Zeggende: Wat zullen wij dezen mensen doen? Want dat er een bekend teken door hen geschied is, is openbaar aan allen, die te Jeruzalem wonen, en wij kunnen het niet loochenen.
17 Maar opdat het niet meer en meer onder het volk verspreid worde, laat ons hen scherpelijk dreigen, dat zij niet meer tot enig mens in dezen Naam spreken.
18 En als zij hen geroepen hadden, zeiden zij hun aan, dat zij ganselijk niet zouden spreken, noch leren, in den Naam van Jezus.
19 Maar Petrus en Johannes, antwoordende, zeiden tot hen: Oordeelt gij, of het recht is voor God, ulieden meer te horen dan God.
20 Want wij kunnen niet laten te spreken, hetgeen wij gezien en gehoord hebben.
21 Maar zij dreigden hen nog meer, en lieten ze gaan, niets vindende, hoe zij hen straffen zouden, om des volks wil; want zij verheerlijkten allen God over hetgeen er geschied was.
22 Want de mens was meer dan veertig jaren oud, aan welken dit teken der genezing geschied was.
23 En zij, losgelaten zijnde, kwamen tot de hunnen, en verkondigden al wat de overpriesters en de ouderlingen tot hen gezegd hadden.
24 En als dezen dat hoorden, hieven zij eendrachtelijk hun stem op tot God, en zeiden: Heere! Gij zijt de God, Die gemaakt hebt den hemel, en de aarde, en de zee, en alle dingen, die in dezelve zijn.
25 Die door den mond van David Uw knecht, gezegd hebt: Waarom woeden de heidenen, en hebben de volken ijdele dingen bedacht?

26 De koningen der aarde zijn te zamen opgestaan, en de oversten zijn bijeenvergaderd tegen den Heere, en tegen Zijn Gezalfde.
27 Want in der waarheid zijn vergaderd tegen Uw heilig Kind Jezus, Welken Gij gezalfd hebt, beiden Herodes en Pontius Pilatus, met de heidenen en de volken Israels;
28 Om te doen al wat Uw hand en Uw raad te voren bepaald had, dat geschieden zou.
29 En nu dan, Heere, zie op hun dreigingen, en geef Uw dienstknechten met alle vrijmoedigheid Uw woord te spreken;
30 Daarin, dat Gij Uw hand uitstrekt tot genezing, en dat tekenen en wonderen geschieden door den Naam van Uw heilig Kind Jezus.
31 En als zij gebeden hadden, werd de plaats, in welke zij vergaderd waren, bewogen. En zij werden allen vervuld met den Heiligen Geest, en spraken het Woord Gods met vrijmoedigheid.
32 En de menigte van degenen, die geloofden, was een hart en een ziel; en niemand zeide, dat iets van hetgeen hij had, zijn eigen ware, maar alle dingen waren hun gemeen.
33 En de apostelen gaven met grote kracht getuigenis van de opstanding van den Heere Jezus; en er was grote genade over hen allen.
34 Want er was ook niemand onder hen, die gebrek had; want zovelen als er bezitters waren van landen of huizen, die verkochten zij, en brachten den prijs der verkochte goederen, en legden dien aan de voeten der apostelen.
35 En aan een iegelijk werd uitgedeeld, naar dat elk van node had.
36 En Joses, van de apostelen toegenaamd Barnabas hetwelk is, overgezet zijnde, een zoon der vertroosting, een Leviet, van geboorte uit Cyprus,
37 Alzo hij een akker had, verkocht dien, en bracht het geld, en legde het aan de voeten der apostelen.

**5**

1 En een zeker man, met name Ananias, met Saffira, zijn vrouw, verkocht een have;
2 En onttrok van den prijs, ook met medeweten zijner vrouw; en bracht een zeker deel, en legde dat aan de voeten der apostelen.
3 En Petrus zeide: Ananias, waarom heeft de satan uw hart vervuld, dat gij den Heiligen Geest liegen zoudt, en onttrekken van den prijs des lands?
4 Zo het gebleven ware, bleef het niet uw, en verkocht zijnde, was het niet in uw macht? Wat is het, dat gij deze daad in uw hart hebt voorgenomen? Gij hebt den mensen niet gelogen, maar Gode.
5 En Ananias, deze woorden horende, viel neder en gaf den geest. En er kwam grote vrees over allen, die dit hoorden.
6 En de jongelingen, opstaande, schikten hem toe, en droegen hem uit, en begroeven hem.
7 En het was omtrent drie uren daarna, dat ook zijn vrouw daar inkwam, niet wetende, wat er geschied was;
8 En Petrus antwoordde haar: Zeg mij, hebt gijlieden het land voor zoveel verkocht? En zij zeide: Ja, voor zoveel.
9 En Petrus zeide tot haar: Wat is het, dat gij onder u hebt overeengestemd te verzoeken den Geest des Heeren? Zie, de voeten dergenen, die uw man begraven hebben, zijn voor de deur, en zullen u uitdragen.
10 En zij viel terstond neder voor zijn voeten, en gaf den geest. En de jongelingen ingekomen zijnde, vonden haar dood en droegen ze uit, en begroeven haar bij haar man.
11 En er kwam grote vreze over de gehele Gemeente, en over allen, die dit hoorden.
12 En door de handen der apostelen geschiedden vele tekenen en wonderen onder het volk; en zij waren allen eendrachtelijk in het voorhof van Salomo.
13 En van de anderen durfde niemand zich bij hen voegen; maar het volk hield hen in grote achting.
14 En er werden meer en meer toegedaan, die den Heere geloofden, menigten beide van mannen en van vrouwen;
15 Alzo dat zij de kranken uitdroegen op de straten, en legden op bedden en beddekens, opdat, als Petrus kwam, ook maar de schaduw iemand van hen beschaduwen mocht.
16 En ook de menigte uit de omliggende steden kwam gezamenlijk te Jeruzalem, brengende kranken, en die van onreine geesten gekweld waren; welke allen genezen werden.
17 En de hogepriester stond op, en allen, die met hem waren welke was de sekte der Sadduceen, en werden vervuld met nijdigheid;
18 En sloegen hun handen aan de apostelen, en zetten hen in de gemene gevangenis.
19 Maar de engel des Heeren opende des nachts de deuren der gevangenis en leidde hen uit, en zeide:
20 Gaat heen, en staat, en spreekt in den tempel tot het volk al de woorden dezes levens.
21 Als zij nu dit gehoord hadden, gingen zij tegen den morgenstond in den tempel, en leerden. Maar de hogepriester, en die met hem waren, gekomen zijnde, riepen den raad te zamen, en al de oudsten der kinderen Israels, en zonden naar den kerker, om hen te halen.
22 Doch als de dienaars daar kwamen, vonden zij hen in de gevangenis niet, maar keerden wederom, en boodschapten dit.
23 Zeggende: Wij vonden wel den kerker met alle verzekerdheid toegesloten, en de wachters buiten staande voor de deuren; maar als wij die geopend hadden, vonden wij niemand daarbinnen.
24 Toen nu de hoge priester en de hoofdman des tempels, en de overpriesters deze woorden hoorden, werden zij twijfelmoedig over hen, wat toch dit worden zou.
25 En er kwam een, en boodschapte hun, zeggende: Ziet, de mannen, die gij in de gevangenis gezet hebt, staan in den tempel, en leren het volk.

26 Toen ging de hoofdman heen, met de dienaren, en bracht hen, doch niet met geweld want zij vreesden het volk, opdat zij niet gestenigd wierden.
27 En als zij hen gebracht hadden, stelden zij hen voor den raad; en de hogepriester vraagde hun, en zeide:
28 Hebben wij u niet ernstiglijk aangezegd, dat gij in dezen Naam niet zoudt leren? En ziet, gij hebt met deze uw leer Jeruzalem vervuld, en gij wilt het bloed van dezen Mens over ons brengen.
29 Maar Petrus en de apostelen antwoordden, en zeiden: Men moet Gode meer gehoorzaam zijn, dan den mensen.
30 De God onzer vaderen heeft Jezus opgewekt, Welken gij omgebracht hebt, hangende Hem aan het hout.
31 Deze heeft God door Zijn rechter hand verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker, om Israel te geven bekering en vergeving der zonden.
32 En wij zijn Zijn getuigen van deze woorden; en ook de Heilige Geest, Welken God gegeven heeft dengenen, die Hem gehoorzaam zijn.
33 Als zij nu dit hoorden, barstte hun het hart, en zij hielden raad, om hen te doden.
34 Maar een zeker Farizeer stond op in den raad, met name Gamaliel, een leraar der wet, in waarde gehouden bij al het volk, en gebood, dat men de apostelen een weinig zou doen buiten staan.
35 En hij zeide tot hen: Gij Israelietische mannen, ziet voor u, wat gij doen zult aangaande deze mensen.
36 Want voor deze dagen stond Theudas op, zeggende, dat hij wat was, dien een getal van omtrent vierhonderd mannen aanhing; welke is omgebracht, en allen, die hem gehoor gaven, zijn verstrooid en tot niet geworden.
37 Na hem stond op Judas, de Galileer in de dagen der beschrijving, en maakte veel volks afvallig achter zich; en deze is ook vergaan, en allen, die hem gehoor gaven, zijn verstrooid geworden.
38 En nu zeg ik ulieden: Houdt af van deze mensen, en laat hen gaan; want indien deze raad, of dit werk uit mensen is, zo zal het gebroken worden.
39 Maar indien het uit God is, zo kunt gij dat niet breken; opdat gij niet misschien bevonden wordt ook tegen God te strijden.
40 En zij gaven hem gehoor; en als zij de apostelen tot zich geroepen hadden, geselden zij dezelve, en geboden hun, dat zij niet zouden spreken in den Naam van Jezus; en lieten hen gaan.
41 Zij dan gingen heen van het aangezicht des raads, verblijd zijnde, dat zij waren waardig geacht geweest, om Zijns Naams wil smaadheid te lijden.
42 En zij hielden niet op, allen dag, in den tempel en bij de huizen, te leren, en Jezus Christus te verkondigen.

**6**

1 En in dezelfde dagen, als de discipelen vermenigvuldigden, ontstond een murmurering der Grieksen tegen de Hebreen, omdat hun weduwen in de dagelijkse bediening verzuimd werden.
2 En de twaalven riepen de menigte der discipelen tot zich, en zeiden: Het is niet behoorlijk, dat wij het Woord Gods nalaten, en de tafelen dienen.
3 Ziet dan om, broeders, naar zeven mannen uit u, die goede getuigenis hebben, vol des Heiligen Geestes en der wijsheid, welke wij mogen stellen over deze nodige zaak.
4 Maar wij zullen volharden in het gebed, en in de bediening des Woords.
5 En dit woord behaagde aan al de menigte; en zij verkoren Stefanus, een man vol des geloofs en des Heiligen Geestes, en Filippus, en Prochorus, en Nicanor, en Timon, en Parmenas, Nicolaus, een Jodengenoot van Antiochie;
6 Welken zij voor de apostelen stelden; en dezen, als zij gebeden hadden, legden hun de handen op.
7 En het woord Gods wies, en het getal der discipelen vermenigvuldigde te Jeruzalem zeer; en een grote schare der priesteren werd den gelove gehoorzaam.
8 En Stefanus, vol van geloof en kracht, deed wonderen en grote tekenen onder het volk.
9 En er stonden op sommigen, die waren van de synagoge, genaamd der Libertijnen, en der Cyreneers, en der Alexandrijnen, en dergenen, die van Cilicie en Azie waren, en twistten met Stefanus.
10 En zij konden niet wederstaan de wijsheid en den Geest, door Welken hij sprak.
11 Toen maakten zij mannen uit, die zeiden: Wij hebben hem horen spreken lasterlijke woorden tegen Mozes en God.
12 En zij beroerden het volk, en de ouderlingen en de Schriftgeleerden; en hem aanvallende grepen zij hem, en leidden hem voor den raad;
13 En stelden valse getuigen, die zeiden: Deze mens houdt niet op lasterlijke woorden te spreken tegen deze heilige plaats en de wet.
14 Want wij hebben hem horen zeggen, dat deze Jezus, de Nazarener, deze plaats zal verbreken, en dat Hij de zeden veranderen zal, die ons Mozes overgeleverd heeft.
15 En allen, die in den raad zaten, de ogen op hem houdende, zagen zijn aangezicht als het aangezicht eens engels.

**7**

1 En de hogepriester zeide: Zijn dan deze dingen alzo?
2 En hij zeide: Gij mannen broeders en vaders, hoort toe: de God der heerlijkheid verscheen onzen vader Abraham, nog zijnde in Mesopotamie, eer hij woonde in Charran;
3 En zeide tot hem: Ga uit uw land en uit uw maagschap, en kom in een land, dat Ik u wijzen zal.
4 Toen ging hij uit het land der Chaldeen, en woonde in Charran. En van daar, nadat zijn vader gestorven was, bracht Hij hem over in dit land, daar gij nu in woont.
5 En Hij gaf hem geen erfdeel in hetzelve, ook niet een voetstap; en beloofde, dat Hij hem het zelve tot een bezitting geven zou, en zijn zade na hem, als hij nog geen kind had.
6 En God sprak alzo, dat zijn zaad vreemdeling zijn zoude in een vreemd land, en dat zij het zouden dienstbaar maken, en kwalijk handelen, vierhonderd jaren.
7 En het volk, dat zij dienen zullen, zal Ik oordelen, sprak God; en daarna zullen zij uitgaan, en zij zullen Mij dienen in deze plaats.
8 En Hij gaf hem het verbond der besnijdenis; en alzo gewon hij Izak, en besneed hem op den achtsten dag; en Izak gewon Jakob, en Jakob de twaalf patriarchen.
9 En de patriarchen, nijdig zijnde, verkochten Jozef, om naar Egypte gebracht te worden; en God was met hem,
10 En verloste hem uit al zijn verdrukkingen, en gaf hem genade en wijsheid voor Farao, den koning van Egypteland; en hij stelde hem tot een overste over Egypte, en zijn gehele huis.
11 En er kwam een hongersnood over het gehele land van Egypte en Kanaan, en grote benauwdheid; en onze vaders vonden geen spijs.
12 Maar als Jakob hoorde, dat in Egypte koren was, zond hij onze vaders de eerste maal uit.
13 En in de tweede reize werd Jozef zijn broederen bekend; en het geslacht van Jozef werd aan Farao openbaar.
14 En Jozef zond heen, en ontbood zijn vader Jakob, en al zijn geslacht, bestaande in vijf en zeventig zielen.
15 En Jakob kwam af in Egypte, en stierf, hijzelf en onze vaders.
16 En zij werden overgebracht naar Sichem, en gelegd in het graf, hetwelk Abraham gekocht had voor een som gelds, van de zonen van Emmor, den vader van Sichem.
17 Maar als nu de tijd der belofte, die God aan Abraham gezworen had, genaakte, wies het volk en vermenigvuldigde in Egypte;
18 Totdat een ander koning opstond, die Jozef niet gekend had.
19 Deze gebruikte listigheid tegen ons geslacht, en handelde kwalijk met onze vaderen, zodat zij hun jonge kinderen moesten wegwerpen, opdat zij niet zouden voorttelen.
20 In welken tijd Mozes werd geboren, en was uitnemend schoon; welke drie maanden opgevoed werd in het huis zijns vaders.
21 En als hij weggeworpen was, nam hem de dochter van Farao op, en voedde hem voor zichzelve op tot een zoon.
22 En Mozes werd onderwezen in alle wijsheid der Egyptenaren; en was machtig in woorden en in werken.
23 Als hem nu de tijd van veertig jaren vervuld was, kwam hem in zijn hart, zijn broeders, de kinderen Israels, te bezoeken.
24 En ziende een, die onrecht leed, beschermde hij hem, en wreekte dengene, dien overlast geschiedde, en versloeg den Egyptenaar.
25 En hij meende, dat zijn broeders zouden verstaan, dat God door zijn hand hun verlossing geven zou; maar zij hebben het niet verstaan.
26 En den volgenden dag werd hij van hen gezien, daar zij vochten; en hij drong ze tot vrede, zeggende: Mannen, gij zijt broeders; waarom doet gij elkander ongelijk?
27 En die zijn naaste ongelijk deed, verstiet hem, zeggende: Wie heeft u tot een overste en rechter over ons gesteld?

28 Wilt gij mij ook ombrengen, gelijkerwijs gij gisteren den Egyptenaar omgebracht hebt?
29 En Mozes vluchtte op dat woord en werd een vreemdeling in het land Madiam, waar hij twee zonen gewon.
30 En als veertig jaren vervuld waren, verscheen hem de Engel des Heeren, in de woestijn van den berg Sinai, in een vlammig vuur van het doornenbos.
31 Mozes nu, dat ziende, verwonderde zich over het gezicht; en als hij derwaarts ging, om dat te bezien, zo geschiedde een stem des Heeren tot hem,
32 Zeggende: Ik ben de God uwer vaderen, de God Abrahams, en de God Izaks, en de God Jakobs. En Mozes werd zeer bevende, en durfde het niet bezien.
33 En de Heere zeide tot hem: Ontbind de schoenen van uw voeten; want de plaats in welke gij staat, is heilig land.
34 Ik heb merkelijk gezien de mishandeling Mijns volks, dat in Egypte is, en Ik heb hun zuchten gehoord en ben nedergekomen, om hen daaruit te verlossen; en nu, kom herwaarts, Ik zal u naar Egypte zenden.
35 Dezen Mozes, welken zij verloochend hadden, zeggende: Wie heeft u tot een overste en rechter gesteld? dezen, zeg ik, heeft God tot een overste en verlosser gezonden, door de hand des Engels, Die hem verschenen was in het doornenbos.
36 Deze heeft hen uitgeleid, doende wonderen en tekenen in het land van Egypte, en in de Rode zee, en in de woestijn, veertig jaren.
37 Deze is de Mozes, die tot de kinderen Israels gezegd heeft: De Heere, uw God, zal u een Profeet verwekken uit uw broederen, gelijk mij; Dien zult gij horen.
38 Deze is het, die in de vergadering des volks in de woestijn was met den Engel, Die tot hem sprak op den berg Sinai, en met onze vaderen; welke de levende woorden ontving, om ons die te geven.
39 Denwelken onze vaders niet wilden gehoorzaam zijn, maar verwierpen hem, en keerden met hun harten weder naar Egypte;
40 Zeggende tot Aaron: Maak ons goden, die voor ons heengaan; want wat dezen Mozes aangaat, die ons uit het land van Egypte geleid heeft, wij weten niet, wat hem geschied is.
41 En zij maakten een kalf in die dagen, en brachten offerande tot den afgod, en verheugden zich in de werken hunner handen.
42 En God keerde Zich, en gaf hen over, dat zij het heir des hemels dienden, gelijk geschreven is in het boek der profeten: Hebt gij ook slachtofferen en offeranden Mij opgeofferd, veertig jaren in de woestijn, gij huis Israels?
43 Ja, gij hebt opgenomen den tabernakel van Moloch, en het gesternte van uw god Remfan, de afbeeldingen, die gij gemaakt hebt, om die te aanbidden; en Ik zal u overvoeren op gene zijde van Babylon.
44 De tabernakel der getuigenis was onder onze vaderen in de woestijn, gelijk geordineerd had Hij, Die tot Mozes zeide, dat hij denzelven maken zou naar de afbeelding, die hij gezien had;
45 Welken ook onze vaders ontvangen hebbende, met Jozua gebracht hebben in het land, dat de heidenen bezaten, die God verdreven heeft van het aangezicht onzer vaderen, tot de dagen van David toe;
46 Dewelke voor God genade gevonden heeft, en begeerd heeft te vinden een woonstede voor den God Jakobs.
47 En Salomo bouwde Hem een huis.
48 Maar de Allerhoogste woont niet in tempelen met handen gemaakt; gelijk de profeet zegt:
49 De hemel is Mij een troon, en de aarde een voetbank Mijner voeten. Hoedanig huis zult gij Mij bouwen, zegt de Heere, of welke is de plaats Mijner ruste?
50 Heeft niet Mijn hand al deze dingen gemaakt?
51 Gij hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oren, gij wederstaat altijd den Heiligen Geest; gelijk uw vaders, alzo ook gij.

52 Wien van de profeten hebben uw vaders niet vervolgd? En zij hebben gedood degenen, die te voren verkondigd hebben de komst des Rechtvaardigen, van Welken gijlieden nu verraders en moordenaars geworden zijt.
53 Gij, die de wet ontvangen hebt door bestellingen der engelen, en hebt ze niet gehouden!
54 Als zij nu dit hoorden, berstten hun harten, en zij knersten de tanden tegen hem.
55 Maar hij, vol zijnde des Heiligen Geestes, en de ogen houdende naar den hemel, zag de heerlijkheid Gods, en Jezus, staande ter rechter hand Gods.
56 En hij zeide: Ziet, ik zie de hemelen geopend, en den Zoon des mensen, staande ter rechter hand Gods.
57 Maar zij, roepende met grote stemme, stopten hun oren, en vielen eendrachtelijk op hem aan;
58 En wierpen hem ter stad uit, en stenigden hem; en de getuigen legden hun klederen af aan de voeten eens jongelings, genaamd Saulus.
59 En zij stenigden Stefanus, aanroepende en zeggende: Heere Jezus, ontvang mijn geest.
60 En vallende op de knieen, riep hij met grote stem: Heere, reken hun deze zonde niet toe! En als hij dat gezegd had, ontsliep hij.

**8**

1 En Saulus had mede een welbehagen aan zijn dood. En er werd te dien dage een grote vervolging tegen de Gemeente, die te Jeruzalem was; en zij werden allen verstrooid door de landen van Judea en Samaria, behalve de apostelen.
2 En enige godvruchtige mannen droegen Stefanus te zamen ten grave en maakten groten rouw over hem.
3 En Saulus verwoestte de Gemeente, gaande in de huizen; en trekkende mannen en vrouwen, leverde hen over in de gevangenis.
4 Zij dan nu, die verstrooid waren, gingen het land door, en verkondigden het Woord.
5 En Filippus kwam af in de stad van Samaria, en predikte hun Christus.
6 En de scharen hielden zich eendrachtelijk aan hetgeen van Filippus gezegd werd, dewijl zij hoorden en zagen de tekenen, die hij deed.
7 Want van velen, die onreine geesten hadden, gingen dezelve uit, roepende met grote stem; en vele geraakten en kreupelen werden genezen.
8 En er werd grote blijdschap in die stad.
9 En een zeker man, met name Simon, was te voren in de stad plegende toverij, en verrukkende de zinnen des volks van Samaria, zeggende van zichzelven, dat hij wat groots was.
10 Welken zij allen aanhingen, van den kleine tot den grote, zeggende: Deze is de grote kracht Gods.
11 En zij hingen hem aan, omdat hij een langen tijd met toverijen hun zinnen verrukt had.
12 Maar toen zij Filippus geloofden, die het Evangelie van het Koninkrijk Gods, en van den Naam van Jezus Christus verkondigde, werden zij gedoopt, beiden, mannen en vrouwen.
13 En Simon geloofde ook zelf, en gedoopt zijnde, bleef gedurig bij Filippus; en ziende de tekenen en grote krachten, die er geschiedden, ontzette hij zich.
14 Als nu de apostelen, die te Jeruzalem waren, hoorden, dat Samaria het Woord Gods aangenomen had, zonden zij, hen Petrus en Johannes;
15 Dewelken, afgekomen zijnde, baden voor hen, dat zij den Heiligen Geest ontvangen mochten.
16 Want Hij was nog op niemand van hen gevallen, maar zij waren alleenlijk gedoopt in den Naam van den Heere Jezus.
17 Toen legden zij de handen op hen, en zij ontvingen den Heiligen Geest.
18 En als Simon zag, dat, door oplegging van de handen der apostelen de Heilige Geest gegeven werd, zo bood hij hun geld aan,
19 Zeggende: Geeft ook mij deze macht, opdat, zo wien ik de handen opleg, hij den Heiligen Geest ontvange.
20 Maar Petrus zeide tot hem: Uw geld zij met u ten verderve, omdat gij gemeend hebt, dat de gave Gods door geld verkregen wordt!
21 Gij hebt geen deel noch lot in dit woord: want uw hart is niet recht voor God.
22 Bekeer u dan van deze uw boosheid, en bid God, of misschien u deze overlegging uws harten vergeven wierd.
23 Want ik zie, dat gij zijt in een gans bittere gal en samenknoping der ongerechtigheid.
24 Doch Simon, antwoordende, zeide: Bidt gijlieden voor mij tot den Heere, opdat niets over mij kome van hetgeen gij gezegd hebt.
25 Zij dan nu, als zij het Woord des Heeren betuigd en gesproken hadden, keerden wederom naar Jeruzalem, en verkondigden het Evangelie in vele vlekken der Samaritanen.
26 En een engel des Heeren sprak tot Filippus, zeggende: Sta op, en ga heen tegen het zuiden, op den weg, die van Jeruzalem afdaalt naar Gaza, welke woest is.
27 En hij stond op en ging heen; en ziet, een Moorman, een kamerling, en een machtig heer van Candace, de koningin der Moren, die over al haar schat was, welke was gekomen om aan te bidden te Jeruzalem;

28 En hij keerde wederom, en zat op zijn wagen, en las den profeet Jesaja.
29 En de Geest zeide tot Filippus: Ga toe, en voeg u bij dezen wagen.
30 En Filippus liep toe, en hoorde hem den profeet Jesaja lezen, en zeide: Verstaat gij ook, hetgeen gij leest?
31 En hij zeide: Hoe zou ik toch kunnen, zo mij niet iemand onderricht? En hij bad Filippus, dat hij zou opkomen, en bij hem zitten.
32 En de plaats der Schriftuur, die hij las, was deze: Hij is gelijk een schaap ter slachting geleid; en gelijk een lam stemmeloos is voor dien, die het scheert, alzo doet Hij Zijn mond niet open.
33 In Zijn vernedering is Zijn oordeel weggenomen; en wie zal Zijn geslacht verhalen? Want Zijn leven wordt van de aarde weggenomen.
34 En de kamerling antwoordde Filippus en zeide: Ik bid u, van Wien zegt de profeet dit, van zichzelven, of van iemand anders?
35 En Filippus deed zijn mond open en beginnende van diezelfde Schrift, verkondigde hem Jezus.
36 En alzo zij over weg reisden, kwamen zij aan een zeker water; en de kamerling zeide: Ziedaar water; wat verhindert mij gedoopt te worden?
37 En Filippus zeide: Indien gij van ganser harte gelooft, zo is het geoorloofd. En hij, antwoordende, zeide: Ik geloof, dat Jezus Christus de Zoon van God is.
38 En hij gebood den wagen stil te houden; en zij daalden beiden af in het water, zo Filippus als de kamerling, en hij doopte hem.
39 En toen zij uit het water waren opgekomen, nam de Geest des Heeren Filippus weg, en de kamerling zag hem niet meer; want hij reisde zijn weg met blijdschap.
40 Maar Filippus werd gevonden, te Azote; en het land doorgaande, verkondigde hij het Evangelie in alle steden, totdat hij te Cesarea kwam.

**9**

1 En Saulus, blazende nog dreiging en moord tegen de discipelen des Heeren, ging tot de hogepriester,
2 En begeerde brieven van hem naar Damaskus, aan de synagogen, opdat, zo hij enigen, die van dien weg waren, vond, hij dezelve, beiden mannen en vrouwen, zou gebonden brengen naar Jeruzalem.
3 En als hij reisde, is het geschied, dat hij nabij Damaskus kwam, en hem omscheen snellijk een licht van den hemel;
4 En ter aarde gevallen zijnde, hoorde hij een stem, die tot hem zeide: Saul, Saul! wat vervolgt gij Mij?
5 En hij zeide: Wie zijt Gij, Heere? En de Heere zeide: Ik ben Jezus, Dien gij vervolgt. Het is u hard, de verzenen tegen de prikkels te slaan.
6 En hij, bevende en verbaasd zijnde, zeide: Heere, wat wilt Gij, dat ik doen zal? En de Heere zeide tot hem: Sta op, en ga in de stad, en u zal aldaar gezegd worden, wat gij doen moet.
7 En de mannen, die met hem over weg reisden, stonden verbaasd, horende wel de stem, maar niemand ziende.
8 En Saulus stond op van de aarde; en als hij zijn ogen opendeed, zag hij niemand. En zij, hem bij de hand leidende, brachten hem te Damaskus.
9 En hij was drie dagen, dat hij niet zag, en at niet, en dronk niet.
10 En er was een zeker discipel te Damaskus, met name Ananias; en de Heere zeide tot hem in een gezicht: Ananias! En hij zeide: Zie, hier ben ik, Heere!
11 En de Heere zeide tot hem: Sta op, en ga in de straat, genaamd de Rechte, en vraag in het huis van Judas naar een, met name Saulus, van Tarsen; want zie, hij bidt.
12 En hij heeft in een gezicht gezien, dat een man, met name Ananias, inkwam, en hem de hand oplegde, opdat hij wederom ziende werd.
13 En Ananias antwoordde: Heere! ik heb uit velen gehoord van dezen man, hoeveel kwaad hij Uw heiligen in Jeruzalem gedaan heeft;
14 En heeft hier macht van de overpriesters, om te binden allen, die Uw Naam aanroepen.
15 Maar de Heere zeide tot hem: Ga heen; want deze is Mij uitverkoren vat, om Mijn Naam te dragen voor de heidenen, en de koningen, en de kinderen Israels.
16 Want Ik zal hem tonen, hoeveel hij lijden moet om Mijn Naam.
17 En Ananias ging heen en kwam in het huis; en de handen op hem leggende, zeide hij: Saul, broeder! de Heere heeft mij gezonden, namelijk Jezus, Die u verschenen is op den weg, dien gij kwaamt, opdat gij weder ziende en met den Heiligen Geest vervuld zoudt worden.
18 En terstond vielen af van zijn ogen gelijk als schellen, en hij werd terstond wederom ziende; en stond op, en werd gedoopt.
19 En als hij spijze genomen had, werd hij versterkt. En Saulus was sommige dagen bij de discipelen, die te Damaskus waren.
20 En hij predikte terstond Christus in de synagogen, dat Hij de Zoon van God is.
21 En zij ontzetten zich allen, die het hoorden, en zeiden: Is deze niet degene, die te Jeruzalem verstoorde, wie dezen Naam aanriepen, die daarom hier gekomen is, opdat hij dezelve gebonden zou brengen tot de overpriesters?
22 Doch Saulus werd meer en meer bekrachtigd, en overtuigde de Joden, die te Damaskus woonden, bewijzende, dat deze de Christus is.
23 En als vele dagen verlopen waren, zo hielden de Joden te zamen raad, om hem te doden.
24 Maar hun lage werd Saulus bekend; en zij bewaarden de poorten, beide des daags en des nachts, opdat zij hem doden mochten.
25 Doch de discipelen namen hem des nachts, en lieten hem neder door den muur, hem aflatende in een mand.

26 Saulus nu, te Jeruzalem gekomen zijnde, poogde zich bij de discipelen te voegen; maar zij vreesden hem allen, niet gelovende, dat hij een discipel was.
27 Maar Barnabas, hem tot zich nemende, leidde hem tot de apostelen, en verhaalde hun, hoe hij op den weg den Heere gezien had, en dat Hij tot hem gesproken had; en hoe hij te Damaskus vrijmoediglijk gesproken had in den Naam van Jezus.
28 En hij was met hen ingaande en uitgaande te Jeruzalem;
29 En vrijmoediglijk sprekende in den Naam van den Heere Jezus, sprak hij ook, en handelde tegen de Griekse Joden; maar deze trachtten hem te doden.
30 Doch de broeders, dit verstaande geleidden hem tot Cesarea, en zonden hem af naar Tarsen.
31 De Gemeenten dan, door geheel Judea, en Galilea, en Samaria, hadden vrede, en werden gesticht; en wandelende in de vreze des Heeren, en de vertroosting des Heiligen Geestes, werden vermenigvuldigd.
32 En het geschiedde, als Petrus alom doortrok, dat hij ook afkwam tot de heiligen, die te Lydda woonden.
33 En aldaar vond hij een zeker mens, met name Eneas, die acht jaren te bed gelegen had, welke geraakt was.
34 En Petrus zeide tot hem: Eneas! Jezus Christus maakt u gezond; sta op en spreid uzelven het bed. En hij stond terstond op.
35 En zij zagen hem allen, die te Lydda en Sarona woonden, dewelke zich bekeerden tot den Heere.
36 En te Joppe was een zekere discipelin, met name Tabitha, hetwelk overgezet zijnde, is gezegd Dorkas. Deze was vol van goede werken en aalmoezen, die zij deed.
37 En het geschiedde in die dagen, dat zij krank werd en stierf; en als zij haar gewassen hadden, legden zij haar in de opperzaal.
38 En alzo Lydda nabij Joppe was, de discipelen, horende, dat Petrus aldaar was, zonden twee mannen tot hem, biddende, dat hij niet zou vertoeven tot hen over te komen.
39 En Petrus stond op, en ging met hen; welken zij, als hij daar gekomen was, in de opperzaal leidden. En al de weduwen stonden bij hem, wenende, en tonende de rokken en klederen, die Dorkas gemaakt had, als zij bij haar was.
40 Maar Petrus, hebbende hen allen uitgedreven, knielde neder en bad; en zich kerende tot het lichaam, zeide hij: Tabitha, sta op! En zij deed haar ogen open, en Petrus gezien hebbende, zat zij over einde.
41 En hij gaf haar de hand, en richtte haar op, en de heiligen en de weduwen geroepen hebbende, stelde hij haar levend voor hen.
42 En dit werd bekend door geheel Joppe, en velen geloofden in den Heere.
43 En het geschiedde, dat hij vele dagen te Joppe bleef, bij een zekeren Simon, een lederbereider.

**10**

1 En er was een zeker man te Cesarea, met name Cornelius, een hoofdman over honderd, uit de bende, genaamd de Italiaanse;
2 Godzalig en vrezende God, met geheel zijn huis, en doende vele aalmoezen aan het volk, en God geduriglijk biddende.
3 Deze zag in een gezicht klaarlijk, omtrent de negende ure des daags, een engel Gods tot hem inkomen, en tot hem zeggende: Cornelius!
4 En hij, de ogen op hem houdende, en zeer bevreesd geworden zijnde, zeide: Wat is het Heere? En hij zeide tot hem: Uw gebeden en uw aalmoezen zijn tot gedachtenis opgekomen voor God.
5 En nu, zend mannen naar Joppe, en ontbied Simon, die toegenaamd wordt Petrus.
6 Deze ligt te huis bij een Simon, lederbereider, die zijn huis heeft bij de zee; deze zal u zeggen, wat gij doen moet.
7 En als de engel, die tot Cornelius sprak, weggegaan was, riep hij twee van zijn huisknechten, en een godzaligen krijgsknecht van degenen, die gedurig bij hem waren;
8 En als hij hun alles verhaald had, zond hij hen naar Joppe.
9 En des anderen daags, terwijl deze reisden, en nabij de stad kwamen, klom Petrus op het dak, om te bidden, omtrent de zesde ure.
10 En hij werd hongerig, en begeerde te eten. En terwijl zij het bereidden, viel over hem een vertrekking van zinnen.
11 En hij zag den hemel geopend, en een zeker vat tot hem nederdalen, gelijk een groot linnen laken, aan de vier hoeken gebonden, en nedergelaten op de aarde;
12 In hetwelk waren al de viervoetige dieren der aarde, en de wilde, en de kruipende dieren, en de vogelen des hemels.
13 En er geschiedde een stem tot hem: Sta op, Petrus! slacht en eet.
14 Maar Petrus zeide: Geenszins, Heere! want ik heb nooit gegeten iets, dat gemeen of onrein was.
15 En een stem geschiedde wederom ten tweeden male tot hem: Hetgeen God gereinigd heeft, zult gij niet gemeen maken.
16 En dit geschiedde tot drie maal; en het vat werd wederom opgenomen in den hemel.
17 En alzo Petrus in zichzelven twijfelde, wat toch het gezicht mocht zijn, dat hij gezien had, ziet, de mannen, die van Cornelius afgezonden waren, gevraagd hebbende naar het huis van Simon, stonden aan de poort.
18 En iemand geroepen hebbende, vraagden zij, of Simon, toegenaamd Petrus, daar te huis lag.
19 En als Petrus over dat gezicht dacht, zeide de Geest tot hem: Zie, drie mannen zoeken u;
20 Daarom sta op, en ga af, en reis met hen, niet twijfelende; want ik heb hen gezonden.
21 En Petrus ging af tot de mannen die van Cornelius tot hem gezonden waren, en zeide: Ziet, ik ben het, dien gij zoekt; wat is de oorzaak, waarom gij hier zijt?
22 En zij zeiden: Cornelius, een hoofdman over honderd, een rechtvaardig man, en vrezende God, en die goede getuigenis heeft van het ganse volk der Joden, is door Goddelijke openbaring vermaand van een heiligen engel, dat hij u zou ontbieden te zijnen huize, en dat hij van u woorden der zaligheid zou horen.
23 Als hij hen dan ingeroepen had, ontving hij ze in huis. Doch des anderen daags ging Petrus met hen heen, en sommigen der broederen, die van Joppe waren, gingen met hem.
24 En des anderen daags kwamen zij te Cesarea. En Cornelius verwachtte hen, samengeroepen hebbende die van zijn maagschap en bijzonderste vrienden.
25 En als het geschiedde, dat Petrus inkwam, ging hem Cornelius tegemoet, en vallende aan zijn voeten, aanbad hij.
26 Maar Petrus richtte hem op, zeggende: Sta op, ik ben ook zelf een mens.
27 En met hem sprekende, ging hij in, en vond er velen, die samengekomen waren.

28 En hij zeide tot hen: Gij weet, hoe het een Joodsen man ongeoorloofd is, zich te voegen of te gaan tot een vreemde; doch God heeft mij getoond, dat ik geen mens zou gemeen of onrein heten.
29 Daarom ben ik ook zonder tegenspreken gekomen, ontboden zijnde. Zo vraag ik dan, om wat reden gijlieden mij hebt ontboden.
30 En Cornelius zeide: Over vier dagen was ik vastende tot deze ure toe, en ter negende ure bad ik in mijn huis.
31 En ziet, een man stond voor mij, in een blinkend kleed, en zeide: Cornelius! uw gebed is verhoord, en uw aalmoezen zijn voor God gedacht geworden.
32 Zend dan naar Joppe, en ontbied Simon, die toegenaamd wordt Petrus; deze ligt te huis in het huis van Simon, den lederbereider, aan de zee, welke, hier gekomen zijnde, tot u spreken zal.
33 Zo heb ik dan van stonde aan tot u gezonden, en gij hebt welgedaan, dat gij hier gekomen zijt. Wij zijn dan allen nu hier tegenwoordig voor God, om te horen al hetgeen u van God bevolen is.
34 En Petrus, den mond opendoende, zeide: Ik verneem in der waarheid, dat God geen aannemer des persoons is;
35 Maar in allen volke, die Hem vreest en gerechtigheid werkt, is Hem aangenaam.
36 Dit is het woord, dat Hij gezonden heeft den kinderen Israels, verkondigende vrede door Jezus Christus; deze is een Heere van allen.
37 Gijlieden weet de zaak, die geschied is door geheel Judea, beginnende van Galilea, na den doop, welken Johannes gepredikt heeft;
38 Belangende Jezus van Nazareth, hoe Hem God gezalfd heeft met den Heiligen Geest en met kracht; Welke het land doorgegaan is, goeddoende, en genezende allen, die van den duivel overweldigd waren; want God was met Hem.
39 En wij zijn getuigen van al hetgeen Hij gedaan heeft, beide in het Joodse land en te Jeruzalem; Welken zij gedood hebben, Hem hangende aan het hout.
40 Dezen heeft God opgewekt ten derden dage, en gegeven, dat Hij openbaar zou worden;
41 Niet al den volke, maar den getuigen, die van God te voren verkoren waren, ons namelijk, die met Hem gegeten en gedronken hebben, nadat Hij uit de doden opgestaan was.
42 En heeft ons geboden den volke te prediken, en te betuigen, dat Hij is Degene, Die van God verordend is tot een Rechter van levenden en doden.
43 Dezen geven getuigenis al de profeten, dat een iegelijk, die in Hem gelooft, vergeving der zonden ontvangen zal door Zijn Naam.
44 Als Petrus nog deze woorden sprak, viel de Heilige Geest op allen, die het Woord hoorden.
45 En de gelovigen, die uit de besnijdenis waren, zovelen als met Petrus gekomen waren, ontzetten zich, dat de gave des Heiligen Geestes ook op de heidenen uitgestort werd.
46 Want zij hoorden hen spreken met vreemde talen, en God groot maken. Toen antwoordde Petrus:
47 Kan ook iemand het water weren, dat dezen niet gedoopt zouden worden, welke den Heiligen Geest ontvangen hebben, gelijk als ook wij?
48 En hij beval, dat zij zouden gedoopt worden in den Naam des Heeren. Toen baden zij hem, dat hij enige dagen bij hen wilde blijven.

**11**

1 De apostelen nu, en de broeders, die in Judea waren, hebben gehoord, dat ook de heidenen het Woord Gods aangenomen hadden.
2 En toen Petrus opgegaan was naar Jeruzalem, twistten tegen hem degenen, die uit de besnijdenis waren,
3 Zeggende: Gij zijt ingegaan tot mannen, die de voorhuid hebben, en hebt met hen gegeten.
4 Maar Petrus, beginnende, verhaalde het hun vervolgens, zeggende:
5 Ik was in de stad Joppe, biddende en zag in een vertrekking van zinnen een gezicht, namelijk een zeker vat, gelijk een groot linnen laken, nederdalende, bij de vier hoeken nedergelaten uit den hemel, en het kwam tot bij mij;
6 Op welk laken als ik de ogen hield, zo merkte ik, en zag de viervoetige dieren der aarde, en de wilde, en de kruipende dieren, en de vogelen des hemels.
7 En ik hoorde een stem, die tot mij zeide: Sta op, Petrus, slacht en eet.
8 Maar ik zeide: Geenszins, Heere, want nooit is iets, dat gemeen of onrein was, in mijn mond ingegaan.
9 Doch de stem antwoordde mij ten tweeden male uit den hemel: Hetgeen God gereinigd heeft, zult gij niet gemeen maken.
10 En dit geschiedde tot driemaal; en alles werd wederom opgetrokken in den hemel.
11 En ziet, ter zelfder ure stonden er drie mannen voor het huis, daar ik in was, die van Cesarea tot mij afgezonden waren.
12 En de Geest zeide tot mij, dat ik met hen gaan zou, niet twijfelende. En met mij gingen ook deze zes broeders, en wij zijn in des man huis ingegaan.
13 En hij heeft ons verhaald, hoe hij een engel gezien had, die in zijn huis stond, en tot hem zeide: Zend mannen naar Joppe, en ontbied Simon, die toegenaamd is Petrus;
14 Die woorden tot u zal spreken, door welke gij zult zalig worden, en al uw huis.
15 En als ik begon te spreken, viel de Heilige Geest op hen, gelijk ook op ons in het begin.
16 En ik werd gedachtig aan het woord des Heeren, hoe Hij zeide: Johannes doopte wel met water, maar gijlieden zult gedoopt worden met den Heiligen Geest.
17 Indien dan God hun evengelijke gave gegeven heeft, als ook ons, die in de Heere Jezus Christus geloofd hebben, wie was ik toch, die God konde weren?
18 En als zij dit hoorden, waren zij tevreden, en verheerlijkten God, zeggende: Zo heeft dan God ook den heidenen de bekering gegeven ten leven!
19 Degenen nu, die verstrooid waren door de verdrukking, die over Stefanus geschied was, gingen het land door tot Fenicie toe, en Cyprus, en Antiochie, tot niemand het Woord sprekende, dan alleen tot de Joden.
20 En er waren enige Cyprische en Cyreneische mannen uit hen, welken te Antiochie gekomen zijnde, spraken tot de Grieksen, verkondigende den Heere Jezus.
21 En de hand des Heeren was met hen; en een groot getal geloofde, en bekeerde zich tot den Heere.
22 En het gerucht van hen kwam tot de oren der Gemeente, die te Jeruzalem was; en zij zonden Barnabas uit, dat hij het land doorging tot Antiochie toe.
23 Dewelke, daar gekomen zijnde, en de genade Gods ziende, werd verblijd, en vermaande hen allen, dat zij met een voornemen des harten bij den Heere zouden blijven.
24 Want hij was een goed man, en vol des Heiligen Geestes en des geloofs; en er werd een grote schare den Heere toegevoegd.
25 En Barnabas ging uit naar Tarsen, om Saulus te zoeken; en als hij hem gevonden had, bracht hij hem te Antiochie.
26 En het is geschied, dat zij een geheel jaar samen vergaderden in de Gemeente, en een grote schare leerden; en dat de discipelen eerst te Antiochie Christenen genaamd werden.
27 En in dezelfde dagen kwamen enige profeten af van Jeruzalem te Antiochie.

28 En een uit hen, met name Agabus, stond op, en gaf te kennen door den Geest, dat er een grote hongersnood zou wezen over de gehele wereld; dewelke ook gekomen is onder den keizer Claudius.
29 En naardat een iegelijk der discipelen vermocht, besloot elk van hen iets te zenden ten dienste der broederen, die in Judea woonden.
30 Hetwelk zij ook deden, en zonden het tot de ouderlingen, door de hand van Barnabas en Saulus.

**12**

1 En omtrent denzelfden tijd sloeg de koning Herodes de handen aan sommigen van de Gemeente, om die kwalijk te handelen.
2 En hij doodde Jakobus, den broeder van Johannes, met het zwaard.
3 En toen hij zag, dat het den Joden behagelijk was, voer hij voort, om ook Petrus te vangen en het waren de dagen der ongehevelde broden;
4 Denwelken ook gegrepen hebbende, hij in de gevangenis zette, en gaf hem over aan vier wachten, elk van vier krijgsknechten, om hem te bewaren, willende na het paas feest hem voorbrengen voor het volk.
5 Petrus dan werd in de gevangenis bewaard; maar van de Gemeente werd een gedurig gebed tot God voor hem gedaan.
6 Toen hem nu Herodes zou voorbrengen, sliep Petrus dienzelfden nacht tussen twee krijgsknechten, gebonden met twee ketenen; en de wachters voor de deur bewaarden de gevangenis.
7 En ziet, een engel des Heeren stond daar, en een licht scheen in de woning, en slaande de zijde van Petrus, wekte hij hem op, zeggende: Sta haastelijk op. En zijn ketenen vielen af van de handen.
8 En de engel zeide tot hem: Omgord u, en bind uw schoenzolen aan. En hij deed alzo. En hij zeide tot hem: Werp uw mantel om, en volg mij.
9 En uitgaande volgde hij hem, en wist niet, dat het waarachtig was, hetgeen door den engel geschiedde, maar hij meende, dat hij een gezicht zag.
10 En als zij door de eerste en tweede wacht gegaan waren, kwamen zij aan de ijzeren poort, die naar de stad leidt; dewelke van zelve hun geopend werd. En uitgegaan zijnde, gingen zij een straat voort, en terstond scheidde de engel van hem.
11 En Petrus, tot zichzelven gekomen zijnde, zeide: Nu weet ik waarachtiglijk dat de Heere Zijn engel uitgezonden heeft, en mij verlost heeft uit de hand van Herodes, en uit de verwachting van het volk der Joden.
12 En als hij alles overlegd had, ging hij naar het huis van Maria, de moeder van Johannes, die toegenaamd was Markus, alwaar velen samenvergaderd en biddende waren.
13 En als Petrus aan de deur van de voorpoort klopte, kwam een dienstmaagd voor om te luisteren, met name Rhode.
14 En zij de stem van Petrus bekennende, deed van blijdschap de voorpoort niet open, maar liep naar binnen en boodschapte, dat Petrus voor aan de voorpoort stond.
15 En zij zeiden tot haar: Gij raast. Doch zij bleef er sterk bij, dat het alzo was. En zij zeiden: Het is zijn engel.
16 Maar Petrus bleef kloppende: en als zij opengedaan hadden, zagen zij hem, en ontzetten zich.
17 En als hij hen met de hand gewenkt had, dat zij zwijgen zouden, verhaalde hij hun, hoe hem de Heere uit de gevangenis uitgeleid had, en zeide: Boodschapt dit aan Jakobus en de broederen. En hij uitgegaan zijnde, reisde naar een andere plaats.
18 En als het dag was geworden, was er geen kleine beroerte onder de krijgsknechten, wat toch aan Petrus mocht geschied zijn.
19 En als Herodes hem gezocht had, en niet vond, en de wachters rechtelijk ondervraagd had, gebood hij, dat zij weggeleid zouden worden. En hij vertrok van Judea naar Cesarea, en hield zich aldaar.
20 En Herodes had in den zin tegen de Tyriers en Sidoniers te krijgen; maar zij kwamen eendrachtelijk tot hem, en Blastus, die des konings kamerling was, overreed hebbende, begeerden vrede, omdat hun land gespijzigd werd van des konings land.
21 En op een gezetten dag, Herodes, een koninklijk kleed aangedaan hebbende, en op den rechterstoel gezeten zijnde, deed een rede tot hen.
22 En het volk riep hem toe: Een stem Gods, en niet eens mensen!

23 En van stonde aan sloeg hem een engel des Heeren, daarom dat hij Gode de eer niet gaf; en hij werd van de wormen gegeten, en gaf den geest.
24 En het Woord Gods wies, en vermenigvuldigde.
25 Barnabas nu en Saulus keerden wederom van Jeruzalem, als zij den dienst volbracht hadden, medegenomen hebbende ook Johannes, die toegenaamd werd Markus.

**13**

1 En er waren te Antiochie, in de Gemeente, die daar was, enige profeten en leraars, namelijk Barnabas, en Simeon, genaamd Niger, en Lucius van Cyrene, en Manahen, die met Herodes den viervorst opgevoed was, en Saulus.
2 En als zij den Heere dienden, en vastten, zeide de Heilige Geest: Zondert Mij af beiden Barnabas en Saulus tot het werk, waartoe Ik hen geroepen heb.
3 Toen vastten en baden zij, en hun de handen opgelegd hebbende, lieten zij hen gaan.
4 Dezen dan, uitgezonden zijnde van den Heiligen Geest, kwamen af tot Seleucie, en van daar scheepten zij af naar Cyprus.
5 En gekomen zijnde te Salamis, verkondigden zij het woord Gods in de synagogen der Joden; en zij hadden ook Johannes tot een dienaar.
6 En als zij het eiland doorgegaan waren tot Pafos toe, vonden zij een zekeren tovenaar, een valse profeet, een Jood, wiens naam was Bar-jezus;
7 Welke was bij den stadhouder Sergius Paulus, een verstandigen man. Deze, Barnabas en Saulus tot zich geroepen hebbende, zocht zeer het Woord Gods te horen.
8 Maar Elymas, de tovenaar want alzo wordt zijn naam overgezet, wederstond hen, zoekende den stadhouder van het geloof af te keren.
9 Doch Saulus die ook Paulus genaamd is, vervuld met den Heiligen Geest, en de ogen op hem houdende, zeide:
10 O gij kind des duivels, vol van alle bedrog, en van alle arglistigheid, vijand van alle gerechtigheid, zult gij niet ophouden te verkeren de rechte wegen des Heeren?
11 En nu zie, de hand des Heeren is tegen u, en gij zult blind zijn, en de zon niet zien voor een tijd. En van stonde aan viel op hem donkerheid en duisternis: en rondom gaande, zocht hij, die hem met de hand mochten leiden.
12 Als de stadhouder zag, hetgeen geschied was, toen geloofde hij, verslagen zijnde over de leer des Heeren.
13 En Paulus, en die met hem waren, van Pafos afgevaren zijnde, kwamen te Perge, een stad in Pamfylie. Maar Johannes, van hen scheidende, keerde weder naar Jeruzalem.
14 En zij, van Perge het land doorgaande, kwamen te Antiochie, een stad in Pisidie; en gegaan zijnde in de synagoge op den dag des sabbats, zaten zij neder.
15 En na het lezen der wet en der profeten, zonden de oversten der synagogen tot hen, zeggende: Mannen broeders, indien er enig woord van vertroosting, het volk in u is, zo spreekt.
16 En Paulus stond op, en wenkte met de hand, en zeide: Gij Israelietische mannen, en gij, die God vreest, hoort toe.
17 De God van dit volk Israel heeft onze vaderen uitverkoren, en het volk verhoogd, als zij vreemdelingen waren in het land Egypte, en heeft hen met een hogen arm daaruit geleid.
18 En heeft omtrent den tijd van veertig jaren hun zeden verdragen in de woestijn.
19 En zeven volken uitgeroeid hebbende in het land Kanaan, heeft Hij hun door het lot het land derzelve uitgedeeld.
20 En daarna omtrent vierhonderd en vijftig jaren, gaf Hij hun rechters, tot op Samuel, den profeet.
21 En van toen aan begeerden zij een koning; en God gaf hun Saul, den zoon van Kis, een man uit den stam van Benjamin, veertig jaren.
22 En dezen afgezet hebbende, verwekte Hij hun David tot een koning; denwelken Hij ook getuigenis gaf, en zeide: Ik heb gevonden David, den zoon van Jesse; een man naar Mijn hart, die al Mijn wil zal doen.
23 Van het zaad dezes heeft God Israel, naar de belofte, verwekt den Zaligmaker Jezus;
24 Als Johannes eerst al den volke Israels voor Zijn aankomst, gepredikt had den doop der bekering.

25 Doch als Johannes den loop vervulde, zeide hij: Wien meent gijlieden, dat ik ben? Ik ben de Christus niet; maar ziet, Hij komt na mij, Wien ik niet waardig ben de schoenen Zijner voeten te ontbinden.
26 Mannen broeders, kinderen van het geslacht Abrahams, en die onder u God vrezen, tot u is het woord dezer zaligheid gezonden.
27 Want die te Jeruzalem wonen, en hun oversten, Dezen niet kennende, hebben ook de stemmen der profeten, die op elken sabbat dag gelezen worden, Hem veroordelende, vervuld;
28 En geen oorzaak des doods vindende, hebben zij van Pilatus begeerd, dat Hij zou gedood worden.
29 En als zij alles volbracht hadden, wat van Hem geschreven was, namen zij Hem af van het hout, en legden Hem in het graf.
30 Maar God heeft Hem uit de doden opgewekt;
31 Welke gezien is geweest, vele dagen lang, van degenen, die met Hem opgekomen waren van Galilea tot Jeruzalem, die Zijn getuigen zijn bij het volk.
32 En wij verkondigen u de belofte, die tot de vaderen geschied is, dat namelijk God dezelve vervuld heeft aan ons, hun kinderen, als Hij Jezus verwekt heeft.
33 Gelijk ook in den tweeden psalm geschreven staat: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegenereerd.
34 En dat Hij Hem uit de doden heeft opgewekt, alzo dat Hij niet meer zal tot verderving keren, heeft Hij aldus gezegd: Ik zal ulieden de weldadigheden Davids geven, die getrouw zijn;
35 Waarom hij ook in een anderen psalm zegt: Gij zult Uw Heilige niet over geven, om verderving te zien.
36 Want David, als hij in zijn tijd den raad Gods gediend had, is ontslapen, en is bij zijn vaderen gelegd; en heeft wel verderving gezien;
37 Maar Hij, Dien God opgewekt heeft, heeft geen verderving gezien.
38 Zo zij u dan bekend, mannen broeders, dat door Dezen u vergeving der zonden verkondigd wordt;
39 En dat van alles, waarvan gij niet kondet gerechtvaardigd worden door de wet van Mozes, door Dezen een iegelijk, die gelooft, gerechtvaardigd wordt.
40 Ziet dan toe, dat over ulieden niet kome, hetgeen gezegd is in de profeten:
41 Ziet, gij verachters, en verwondert u, en verdwijnt; want Ik werk een werk in uw dagen, een werk, hetwelk gij niet zult geloven, zo het u iemand verhaalt.
42 En als de Joden uitgegaan waren uit de synagoge, baden de heidenen, dat tegen den naasten sabbat hun dezelfde woorden zouden gesproken worden.
43 En als de synagoge gescheiden was, volgden velen van de Joden en van de godsdienstige Jodengenoten Paulus en Barnabas; welke tot hen spraken, en hen vermaanden te blijven bij de genade Gods.
44 En op den volgenden sabbat kwam bijna de gehele stad samen, om het Woord Gods te horen.
45 Doch de Joden, de scharen ziende, werden met nijdigheid vervuld, en wederspraken, hetgeen van Paulus gezegd werd, wedersprekende en lasterende.
46 Maar Paulus en Barnabas, vrijmoedigheid gebruikende, zeiden: Het was nodig, dat eerst tot u het Woord Gods gesproken zou worden; doch nademaal gij hetzelve verstoot, en uzelven des eeuwigen levens niet waardig oordeelt, ziet, wij keren ons tot de heidenen.
47 Want alzo heeft ons de Heere geboden, zeggende: Ik heb u gesteld tot een licht der heidenen, opdat gij zoudt zijn tot zaligheid, tot aan het uiterste der aarde.
48 Als nu de heidenen dit hoorden, verblijdden zij zich, en prezen het Woord des Heeren; en er geloofden zovelen, als er geordineerd waren tot het eeuwige leven.
49 En het Woord des Heeren werd door het gehele land uitgebreid.
50 Maar de Joden maakten op de godsdienstige en eerlijke vrouwen, en de voornaamsten van de stad, en verwekten vervolging tegen Paulus en Barnabas, en wierpen ze uit hun landpalen.

51 Doch zij schudden het stof van hun voeten af tegen dezelve, en kwamen te Ikonium.
52 En de discipelen werden vervuld met blijdschap en met den Heiligen Geest.

**14**

1 En het geschiedde te Ikonium, dat zij te zamen gingen in de synagoge der Joden, en alzo spraken, dat een grote menigte, beiden van Joden en Grieken, geloofde.
2 Maar de Joden, die ongehoorzaam waren, verwekten en verbitterden de zielen der heidenen tegen de broeders.
3 Zij verkeerden dan aldaar een langen tijd, vrijmoediglijk sprekende in den Heere, Die getuigenis gaf aan het Woord Zijner genade, en gaf, dat tekenen en wonderen geschiedden door hun handen.
4 En de menigte der stad werd verdeeld, en sommigen waren met de Joden, en sommigen met de apostelen.
5 En als er een oploop geschiedde, beiden van heidenen en van Joden, met hun oversten, om hun smaadheid aan te doen, en hen te stenigen,
6 Zijn zij, alles overlegd hebbende, gevlucht naar de steden van Lykaonie, namelijk Lystre en Derbe, en het omliggende land;
7 En verkondigden aldaar het Evangelie.
8 En een zeker man, te Lystre, zat onmachtig aan de voeten, kreupel zijnde van zijner moeders lijf, die nooit had gewandeld.
9 Deze hoorde Paulus spreken; welke de ogen op hem houdende, en ziende, dat hij geloof had om gezond te worden,
10 Zeide met grote stem: Sta recht op uw voeten! En hij sprong op en wandelde.
11 En de scharen, ziende, hetgeen Paulus gedaan had, verhieven hun stemmen, en zeiden in het Lycaonisch: De goden zijn den mensen gelijk geworden, en tot ons nedergekomen.
12 En zij noemden Barnabas Jupiter, en Paulus Mercurius, omdat hij het woord voerde.
13 En de priester van Jupiter, die voor hun stad was, als hij ossen en kransen aan de voorpoorten gebracht had wilde hij offeren met de scharen.
14 Maar de apostelen, Barnabas en Paulus, dat horende, scheurden hun klederen, en sprongen onder de schare, roepende,
15 En zeggende: Mannen, waarom doet gij deze dingen? Wij zijn ook mensen van gelijke bewegingen als gij, en verkondigen ulieden, dat gij u zoudt van deze ijdele dingen bekeren tot den levenden God, Die gemaakt heeft den hemel, en de aarde, en de zee, en al hetgeen in dezelve is;
16 Welke in de verledene tijden al de heidenen heeft laten wandelen in hun wegen;
17 Hoewel Hij nochtans Zichzelven niet onbetuigd gelaten heeft, goed doende van den hemel, ons regen en vruchtbare tijden gevende, vervullende onze harten met spijs en vrolijkheid.
18 En dit zeggende, wederhielden zij nauwelijks de scharen, dat zij hun niet offerden.
19 Maar daarover kwamen Joden van Antiochie en Ikonium, en overreedden de scharen, en stenigden Paulus, en sleepten hem buiten de stad, menende, dat hij dood was.
20 Doch als hem de discipelen omringd hadden, stond hij op, en kwam in de stad; en des anderen daags ging hij met Barnabas uit naar Derbe.
21 En als zij derzelve stad het Evangelie verkondigd en vele discipelen gemaakt hadden, keerden zij weder naar Lystre, en Ikonium, en Antiochie;
22 Versterkende de zielen der discipelen, en vermanende, dat zij zouden blijven in het geloof, en dat wij door vele verdrukkingen moeten ingaan in het Koninkrijk Gods.
23 En als zij in elke Gemeente, met opsteken der handen, ouderlingen verkoren hadden, gebeden hebbende met vasten, bevalen zij hen den Heere, in Welken zij geloofd hadden.
24 En Pisidie doorgereisd hebbende, kwamen zij in Pamfylie.
25 En als zij te Perge het Woord gesproken hadden, kwamen zij af naar Attalie.
26 En van daar scheepten zij af naar Antiochie, van waar zij der genade Gods bevolen waren geweest tot het werk, dat zij volbracht hadden.

27 En daar gekomen zijnde, en de Gemeente vergaderd hebbende, verhaalden zij, wat grote dingen God met hen gedaan had, en dat Hij den heidenen de deur des geloofs geopend had.
28 En zij verkeerden aldaar geen kleinen tijd met de discipelen.

**15**

1 En sommigen, die afgekomen waren van Judea, leerden de broederen, zeggende: Indien gij niet besneden wordt naar de wijze van Mozes, zo kunt gij niet zalig worden.
2 Als er dan geen kleine wederstand en twisting geschiedde bij Paulus en Barnabas tegen hen, zo hebben zij geordineerd, dat Paulus en Barnabas, en enige anderen uit hen, zouden opgaan tot de apostelen en ouderlingen naar Jeruzalem, over deze vraag.
3 Zij dan, van de Gemeente uitgeleid zijnde, reisden door Fenicie en Samarie, verhalende de bekering der heidenen; en deden al den broederen grote blijdschap aan.
4 En te Jeruzalem gekomen zijnde, werden zij ontvangen van de Gemeente, en de apostelen, en de ouderlingen; en zij verkondigden, wat grote dingen God met hen gedaan had.
5 Maar, zeiden zij, er zijn sommigen opgestaan van die van de sekte der Farizeen, die gelovig zijn geworden, zeggende, dat men hen moet besnijden, en gebieden de wet van Mozes te onderhouden.
6 En de apostelen en de ouderlingen vergaderden te zamen, om op deze zaak te letten.
7 En als daarover grote twisting geschiedde, stond Petrus op en zeide tot hen: Mannen broeders, gij weet, dat God van over langen tijd onder ons mij verkoren heeft, dat de heidenen door mijn mond het woord des Evangelies zouden horen, en geloven.
8 En God, de Kenner der harten, heeft hun getuigenis gegeven, hun gevende den Heiligen Geest, gelijk als ook ons;
9 En heeft geen onderscheid gemaakt tussen ons en hen, gereinigd hebbende hun harten door het geloof.
10 Nu dan, wat verzoekt gij God, om een juk op den hals der discipelen te leggen, hetwelk noch onze vaders, noch wij hebben kunnen dragen?
11 Maar wij geloven, door de genade van den Heere Jezus Christus, zalig te worden, op zulke wijze als ook zij.
12 En al de menigte zweeg stil, en zij hoorden Barnabas en Paulus verhalen, wat grote tekenen en wonderen God door hen onder de heidenen gedaan had.
13 En nadat deze zwegen, antwoordde Jakobus, zeggende: Mannen broeders, hoort mij.
14 Simeon heeft verhaald hoe God eerst de heidenen heeft bezocht, om uit hen een volk aan te nemen voor Zijn Naam.
15 En hiermede stemmen overeen de woorden der profeten, gelijk geschreven is:
16 Na dezen zal Ik wederkeren, en weder opbouwen de tabernakel van David, die vervallen is, en hetgeen daarvan verbroken is, weder opbouwen, en Ik zal denzelven weder oprichten.
17 Opdat de overblijvende mensen den Heere zoeken, en al de heidenen, over welken Mijn Naam aangeroepen is, spreekt de Heere, Die dit alles doet.
18 Gode zijn al Zijn werken van eeuwigheid bekend.
19 Daarom oordeel ik, dat men degenen, die uit de heidenen zich tot God bekeren, niet beroere;
20 Maar hun zal aanschrijven, dat zij zich onthouden van de dingen, die door de afgoden besmet zijn, en van hoererij, en van het verstikte, en van bloed.
21 Want Mozes heeft er van oude tijden in elke stad, die hem prediken, en hij wordt op elken sabbat in de synagogen gelezen.
22 Toen heeft het den apostelen en den ouderlingen, met de gehele Gemeente, goed gedacht, enige mannen uit zich te verkiezen, en met Paulus en Barnabas te zenden naar Antiochie: namelijk Judas, die toegenaamd wordt Barsabas, en Silas, mannen, die voorgangers waren onder de broeders.
23 En zij schreven door hen dit navolgende: De apostelen, en de ouderlingen, en de broeders wensen den broederen uit de heidenen, die in Antiochie, en Syrie, en Cilicie zijn, zaligheid.
24 Nademaal wij gehoord hebben, dat sommigen, die van ons uitgegaan zijn, u met woorden ontroerd hebben en uw zielen wankelende gemaakt, zeggende, dat gij moet besneden worden, en de wet onderhouden; welken wij dat niet bevolen hadden;

25 Zo heeft het ons eendrachtelijk te zamen zijnde, goed gedacht, enige mannen te verkiezen, en tot u te zenden, met onze geliefden, Barnabas en Paulus.
26 Mensen, die hun zielen overgegeven hebben voor den Naam van onzen Heere Jezus Christus.
27 Wij hebben dan Judas en Silas gezonden, die ook met den mond hetzelfde zullen verkondigen.
28 Want het heeft den Heiligen Geest en ons goed gedacht, ulieden geen meerderen last op te leggen dan deze noodzakelijke dingen:
29 Namelijk, dat gij u onthoudt van hetgeen den afgoden geofferd is, en van bloed, en van het verstikte, en van hoererij; van welke dingen, indien gij uzelven wacht, zo zult gij weldoen. Vaart wel.
30 Dezen dan, hun afscheid ontvangen hebbende, kwamen te Antiochie; en de menigte vergaderd hebbende, gaven zij den brief over.
31 En zij, dien gelezen hebbende, verblijdden zich over de vertroosting.
32 Judas nu en Silas, die ook zelven profeten waren, vermaanden de broeders met vele woorden, en versterkten hen.
33 En als zij daar een tijd lang vertoefd hadden, lieten hen de broeders wederom gaan met vrede, tot de apostelen.
34 Maar het dacht Silas goed aldaar te blijven.
35 En Paulus en Barnabas onthielden zich te Antiochie, lerende en verkondigende met nog vele anderen, het Woord des Heeren.
36 En na enige dagen zeide Paulus tot Barnabas: Laat ons nu wederkeren, en bezoeken onze broeders in elke stad, in welke wij het Woord des Heeren verkondigd hebben, hoe zij het hebben.
37 En Barnabas ried, dat zij Johannes, die genaamd is Markus, zouden medenemen.
38 Maar Paulus achtte billijk, dat men dien niet zoude medenemen, die van Pamfylie af van hen was afgeweken, en met hen niet was gegaan tot het werk.
39 Er ontstond dan een verbittering, alzo dat zij van elkander gescheiden zijn, en dat Barnabas Markus medenam, en naar Cyprus afscheepte;
40 Maar Paulus verkoos Silas, en reisde heen, der genade Gods van de broederen bevolen zijnde.
41 En hij doorreisde Syrie en Cilicie, versterkende de Gemeenten.

**16**

1 En hij kwam te Derbe en Lystre. En ziet, aldaar was een zeker discipel, met name Timotheus, zoon van een gelovige Joodse vrouw, maar van een Grieksen vader;
2 Welken goeden getuigenis gegeven werd van de broederen te Lystre en Ikonium.
3 Deze wilde Paulus, dat met hem zou reizen; en hij nam en besneed hem, om der Joden wil, die in die plaatsen waren; want zij kenden allen zijn vader, dat hij een Griek was.
4 En alzo zij de steden doorreisden, gaven zij hun de verordeningen over, die van de apostelen en de ouderlingen te Jeruzalem goed gevonden waren, om die te onderhouden.
5 De Gemeenten dan werden bevestigd in het geloof, en werden dagelijks overvloediger in getal.
6 En als zij Frygie, en het land van Galatie doorgereisd hadden, werden zij van den Heiligen Geest verhinderd het Woord in Azie te spreken.
7 En aan Mysie gekomen zijnde, poogden zij naar Bithynie te reizen; en de Geest liet het hun niet toe.
8 En zij, Mysie voorbij gereisd zijnde, kwamen af tot Troas.
9 En van Paulus werd in den nacht een gezicht gezien: er was een Macedonisch man staande, die hem bad en zeide: Kom over in Macedonie, en help ons.
10 Als hij nu dit gezicht gezien had, zo zochten wij terstond naar Macedonie te reizen, besluitende daaruit, dat ons de Heere geroepen had, om denzelven het Evangelie te verkondigen.
11 Van Troas dan afgevaren zijnde, liepen wij recht naar Samothrace, en den volgende dag naar Neapolis.
12 En van daar naar Filippi, welke is de eerste stad van dit deel van Macedonie, een kolonie. En wij onthielden ons in die stad ettelijke dagen.
13 En op den dag des sabbats gingen wij buiten de stad aan de rivier, waar het gebed placht te geschieden; en nedergezeten zijnde, spraken wij tot de vrouwen, die samengekomen waren.
14 En een zekere vrouw, met name Lydia, een purperverkoopster, van de stad Thyatira, die God diende, hoorde ons; welker hart de Heere heeft geopend, dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd.
15 En als zij gedoopt was, en haar huis, bad zij ons, zeggende: Indien gij hebt geoordeeld, dat ik den Heere getrouw ben, zo komt in mijn huis, en blijft er. En zij dwong ons.
16 En het geschiedde, als wij tot het gebed heengingen, dat een zekere dienstmaagd, hebbende een waarzeggenden geest, ons ontmoette, welke haar heren groot gewin toebracht met waarzeggen.
17 Dezelve volgde Paulus en ons achterna, en riep, zeggende: Deze mensen zijn dienstknechten Gods des Allerhoogsten, die ons den weg der zaligheid verkondigen.
18 En dit deed zij vele dagen lang. Maar Paulus, daarover ontevreden zijnde, keerde zich om, en zeide tot den geest: Ik gebied u in den Naam van Jezus Christus, dat gij van haar uitgaat. En hij ging uit ter zelfder ure.
19 Als nu de heren van dezelve zagen, dat de hoop huns gewins weg was, grepen zij Paulus en Silas, en trokken hen naar de markt voor de oversten.
20 En als zij hen tot de hoofdmannen gebracht hadden, zeiden zij: Deze mensen beroeren onze stad, daar zij Joden zijn.
21 En zij verkondigen zeden, die ons niet geoorloofd zijn aan te nemen noch te doen, alzo wij Romeinen zijn.
22 En de schare stond gezamenlijk tegen hen op; en de hoofdmannen, hun de klederen afgescheurd hebbende, bevalen hen te geselen.
23 En als zij hun vele slagen gegeven hadden, wierpen zij hen in de gevangenis, en geboden den stokbewaarder, dat hij hen zekerlijk bewaren zou.

24 Dewelke, zulk een gebod ontvangen hebbende, wierp hen in den binnensten kerker, en verzekerde hun voeten in de stok.
25 En omtrent den middernacht baden Paulus en Silas, en zongen Gode lofzangen en de gevangenen hoorden naar hen.
26 En er geschiedde snellijk een grote aardbeving, alzo dat de fundamenten des kerkers bewogen werden; en terstond werden al de deuren geopend, en de banden van allen werden los.
27 En de stokbewaarder, wakker geworden zijnde, en ziende de deuren der gevangenis geopend, trok een zwaard, en zou zichzelven omgebracht hebben, menende, dat de gevangenen ontvloden waren.
28 Maar Paulus riep met grote stem, zeggende: Doe uzelven geen kwaad; want wij zijn allen hier.
29 En als hij licht geeist had, sprong hij in, en werd zeer bevende, en viel voor Paulus en Silas neder aan de voeten;
30 En hen buiten gebracht hebbende, zeide hij: Lieve heren, wat moet ik doen, opdat ik zalig worde?
31 En zij zeiden: Geloof in den Heere Jezus Christus, en gij zult zalig worden, gij en uw huis.
32 En zij spraken tot hem het woord des Heeren, en tot allen, die in zijn huis waren.
33 En hij nam hen tot zich in dezelve ure des nachts, en wies hen van de striemen; en hij werd terstond gedoopt, en al de zijnen.
34 En hij bracht hen in zijn huis, en zette hun de tafel voor, en verheugde zich, dat hij met al zijn huis aan God gelovig geworden was.
35 En als het dag geworden was, zonden de hoofdmannen de stadsdienaars, zeggende: Laat die mensen los.
36 En de stokbewaarder boodschapte deze woorden aan Paulus, zeggende: De hoofdmannen hebben gezonden, dat gij zoudt losgelaten worden; gaat dan nu uit, en reist heen in vrede.
37 Maar Paulus zeide tot hen: Zij hebben ons, die Romeinen zijn, onveroordeeld in het openbaar gegeseld, en in de gevangenis geworpen, en werpen zij zij ons nu heimelijk daaruit? Niet alzo; maar dat zij zelven komen, en ons uitleiden.
38 En de stadsdienaars boodschapten deze woorden wederom den hoofdmannen; en zij werden bevreesd, horende, dat zij Romeinen waren.
39 En zij, komende, baden hen, en als zij hen uitgeleid hadden, begeerden zij, dat zij uit de stad gaan zouden.
40 En uitgegaan zijnde uit de gevangenis, gingen zij in tot Lydia; en de broeders gezien hebbende, vertroostten zij dezelve, en gingen uit de stad.

**17**

1 En door Amfipolis en Apollonia hun weg genomen hebbende, kwamen zij te Thessalonica, alwaar een synagoge der Joden was.
2 En Paulus, gelijk hij gewoon was, ging tot hen in, en drie sabbatten lang handelde hij met hen uit de Schriften,
3 Dezelve openende, en voor ogen stellende, dat de Christus moest lijden en opstaan uit de doden, en dat deze Jezus is de Christus, Dien ik, zeide hij, ulieden verkondige.
4 En sommigen uit hen geloofden, en werden Paulus en Silas toegevoegd, en van de godsdienstige Grieken een grote menigte, en van de voornaamste vrouwen niet weinige.
5 Maar de Joden, die ongehoorzaam waren, dit benijdende, namen tot zich enige boze mannen uit de marktboeven, en maakten, dat het volk te hoop liep, en beroerden de stad; en op het huis van Jason aanvallende, zochten zij hen tot het volk te brengen.
6 En als zij hen niet vonden, trokken zij Jason en enige broeders voor de oversten der stad, roepende: Dezen, die de wereld in roer hebben gesteld, zijn ook hier gekomen;
7 Welke Jason in zijn huis genomen heeft; en alle dezen doen tegen de geboden des keizers, zeggende, dat er een andere Koning is, namelijk een Jezus.
8 En zij beroerden de schare, en de oversten der stad, die dit hoorden.
9 Doch als zij van Jason en de anderen vergenoeging ontvangen hadden, lieten zij hen gaan.
10 En de broeders zonden terstond des nachts Paulus en Silas weg naar Berea; welke, daar gekomen zijnde, gingen heen naar de synagoge der Joden;
11 En dezen waren edeler, dan die te Thessalonica waren, als die het woord ontvingen met alle toegenegenheid, onderzoekende dagelijks de Schriften, of deze dingen alzo waren.
12 Velen dan uit hen geloofden, en van de Griekse eerlijke vrouwen en van de mannen niet weinige.
13 Maar als de Joden van Thessalonica verstonden, dat het Woord Gods ook te Berea van Paulus verkondigd werd, kwamen zij ook daar en bewogen de scharen.
14 Doch de broeders zonden toen van stonde aan Paulus weg, dat hij ging als naar de zee; maar Silas en Timotheus bleven aldaar.
15 En die Paulus geleidden, brachten hem tot Athene toe; en als zij bevel gekregen hadden aan Silas en Timotheus, dat zij op het spoedigste tot hem zouden komen, vertrokken zij.
16 En terwijl Paulus hen te Athene verwachtte, werd zijn geest in hem ontstoken, ziende, dat de stad zo zeer afgodisch was.
17 Hij handelde dan in de synagoge met de Joden, en met degenen, die godsdienstig waren, en op de markt alle dagen met degenen, die hem voorkwamen.
18 En sommigen van de Epikureische en Stoische wijsgeren streden met hem; en sommigen zeiden: Wat wil toch deze klapper zeggen? Maar anderen zeiden: Hij schijnt een verkondiger te zijn van vreemde goden; omdat hij hun Jezus en de opstanding verkondigde.
19 En zij namen hem, en brachten hem op de plaats, genaamd Areopagus, zeggende: Kunnen wij niet weten, welke deze nieuwe leer zij, daar gij van spreekt?
20 Want gij brengt enige vreemde dingen voor onze oren; wij willen dan weten, wat toch dit zijn wil.
21 Die van Athene nu allen, en de vreemdelingen, die zich daar onthielden, besteedden hun tijd tot niets anders dan om wat nieuws te zeggen en te horen.
22 En Paulus, staande in het midden van de plaats, genaamd Areopagus, zeide: Gij mannen van Athene! ik bemerke, dat gij alleszins gelijk als godsdienstiger zijt.
23 Want de stad doorgaande, en aanschouwende uw heiligdommen, heb ik ook een altaar gevonden, op hetwelk een opschrift stond: DEN ONBEKENDEN GOD. Dezen dan, Dien gij niet kennende dient, verkondig ik ulieden.
24 De God, Die de wereld gemaakt heeft en alles wat daarin is; Deze, zijnde een Heere des hemels en der aarde, woont niet in tempelen met handen gemaakt;

25 En wordt ook van mensenhanden niet gediend, als iets behoevende, alzo Hij Zelf allen het leven, en den adem, en alle dingen geeft;
26 En heeft uit een bloede het ganse geslacht der mensen gemaakt, om op den gehelen aardbodem te wonen, bescheiden hebbende de tijden te voren geordineerd, en de bepalingen van hun woning;
27 Opdat zij den Heere zouden zoeken, of zij Hem immers tasten en vinden mochten; hoewel Hij niet verre is van een iegelijk van ons.
28 Want in Hem leven wij, en bewegen ons, en zijn wij; gelijk ook enigen van uw poeten gezegd hebben: Want wij zijn ook Zijn geslacht.
29 Wij dan, zijnde Gods geslacht, moeten niet menen, dat de Godheid goud, of zilver, of steen gelijk zij, welke door mensenkunst en bedenking gesneden zijn.
30 God dan, de tijden der onwetendheid overzien hebbende, verkondigt nu allen mensen alom, dat zij zich bekeren.
31 Daarom dat Hij een dag gesteld heeft, op welken Hij den aardbodem rechtvaardiglijk zal oordelen, door een Man, Dien Hij daartoe geordineerd heeft, verzekering daarvan doende aan allen, dewijl Hij Hem uit de doden opgewekt heeft.
32 Als zij nu van de opstanding der doden hoorden, spotten sommigen daarmede; en sommigen zeiden: Wij zullen u wederom hiervan horen.
33 En alzo is Paulus uit het midden van hen uitgegaan.
34 Doch sommige mannen hingen hem aan, en geloofden; onder welke was ook Dionysius, de Areopagiet, en een vrouw, met name Damaris, en anderen met dezelve.

**18**

1 En na dezen scheidde Paulus van Athene en kwam te Korinthe;
2 En vond een zekeren Jood, met name Aquila, van geboorte uit Pontus, die onlangs van Italie gekomen was, en Priscilla, zijn vrouw, omdat Claudius bevolen had, dat al de Joden uit Rome vertrekken zouden, en hij ging tot hen;
3 En omdat hij van hetzelfde handwerk was, bleef hij bij hen, en wrocht; want zij waren tentenmakers van handwerk.
4 En hij handelde op elken sabbat in de synagoge, en bewoog tot het geloof Joden en Grieken.
5 En als Silas en Timotheus van Macedonie afgekomen waren, werd Paulus door den Geest gedrongen, betuigende den Joden, dat Jezus is de Christus.
6 Maar als zij wederstonden en lasterden, schudde hij zijn klederen af, en zeide tot hen: Uw bloed zij op uw hoofd; ik ben rein; en van nu voortaan zal ik tot de heidenen heengaan.
7 En vandaar gegaan zijnde, kwam hij in het huis van een man, met name Justus, die God diende, wiens huis paalde aan de synagoge.
8 En Crispus, de overste der synagoge, geloofde aan den Heere met geheel zijn huis; en velen van de Korinthiers, hem horende, geloofden, en werden gedoopt.
9 En de Heere zeide tot Paulus door een gezicht in den nacht: Zijt niet bevreesd, maar spreek en zwijg niet.
10 Want Ik ben met u, en niemand zal de hand aan u leggen om u kwaad te doen; want Ik heb veel volks in deze stad.
11 En hij onthield zich aldaar een jaar en zes maanden, lerende onder hen het Woord Gods.
12 Maar als Gallio stadhouder van Achaje was, stonden de Joden eendrachtelijk tegen Paulus op, en brachten hem voor den rechterstoel.
13 Zeggende: Deze raadt den mensen aan, dat zij God zouden dienen tegen de wet.
14 En als Paulus zijn mond zou opendoen, zeide Gallio tot de Joden: Zo er enig ongelijk, of kwaad stuk begaan ware, o Joden, zo zou ik met reden ulieden verdragen;
15 Maar indien er geschil is over een woord, en namen, en over de wet, die onder u is, zo zult gij zelven toezien; want ik wil over deze dingen geen rechter zijn.
16 En hij dreef hen weg van den rechterstoel.
17 Maar al de Grieken namen Sosthenes, den overste der synagoge, en sloegen hem voor den rechterstoel; en Gallio trok zich geen van deze dingen aan.
18 En als Paulus er nog vele dagen gebleven was, nam hij afscheid van de broederen, en scheepte van daar naar Syrie; en Priscilla en Aquila met hem, zijn hoofd te Kenchreen geschoren hebbende; want hij had een gelofte gedaan.
19 En hij kwam te Efeze aan, en liet hen aldaar; maar hij ging in de synagoge, en handelde met de Joden.
20 En als zij baden, dat hij langer bij hen blijven zoude, bewilligde hij het niet.
21 Maar hij nam afscheid van hen, zeggende: Ik moet ganselijk het toekomende feest te Jeruzalem houden; doch ik zal tot u wederkeren, zo God wil. En hij voer weg van Efeze.
22 En als hij te Cesarea was gekomen, ging hij op naar Jeruzalem, en de Gemeente gegroet hebbende, ging hij af naar Antiochie.
23 En als hij aldaar enigen tijd geweest was, ging hij weg, en doorreisde vervolgens het land van Galatie en Frygie, versterkende al de discipelen.
24 En een zeker Jood, met name Apollos, van geboorte een Alexandrier, een welsprekend man, kwam te Efeze, machtig zijnde in de Schriften.
25 Deze was in den weg des Heeren onderwezen; en vurig zijnde van geest, sprak hij en leerde naarstiglijk de zaken des Heeren, wetende alleenlijk den doop van Johannes.
26 En deze begon vrijmoediglijk te spreken in de synagoge. En als hem Aquila en Priscilla gehoord hadden, namen zij hem tot zich, en legden hem den weg Gods bescheidenlijker uit.

27 En als hij wilde naar Achaje reizen, de broeders, hem vermaand hebbende, schreven aan de discipelen, dat zij hem ontvangen zouden; welke, daar gekomen zijnde, heeft veel toegebracht aan degenen, die geloofden door de genade.
28 Want hij overtuigde de Joden met groten ernst in het openbaar, bewijzende door de Schriften, dat Jezus de Christus was.

**19**

1 En het geschiedde, terwijl Apollos te Korinthe was, dat Paulus, de bovenste delen des lands doorreisd hebbende, te Efeze kwam; en enige discipelen aldaar vindende,
2 Zeide hij tot hen: Hebt gij den Heiligen Geest ontvangen, als gij geloofd hebt? En zij zeiden tot hem: Wij hebben zelfs niet gehoord, of er een Heiligen Geest is.
3 En hij zeide tot hen: Waarin zijt gij dan gedoopt? En zij zeiden: In den doop van Johannes.
4 Maar Paulus zeide: Johannes heeft wel gedoopt den doop der bekering, zeggende tot het volk, dat zij geloven zouden in Dengene, Die na hem kwam, dat is, in Christus Jezus.
5 En die hem hoorden werden gedoopt in den Naam van den Heere Jezus.
6 En als Paulus hun de handen opgelegd had, kwam de Heilige Geest op hen; en zij spraken met vreemde talen, en profeteerden.
7 En alle dezen waren omtrent twaalf mannen.
8 En hij ging in de synagoge, en sprak vrijmoediglijk, drie maanden lang met hen handelende, en hun aanradende de zaken van het Koninkrijk Gods.
9 Maar als sommigen verhard werden, en ongehoorzaam waren, kwaadsprekende van den weg des Heeren voor de menigte, week hij van hen, en scheidde de discipelen af, dagelijks handelende in de school van zekeren Tyrannus.
10 En dit geschiedde twee jaren lang, alzo dat allen, die in Azie woonden, het Woord van den Heere Jezus hoorden, beiden Joden en Grieken.
11 En God deed ongewone krachten door de handen van Paulus;
12 Alzo dat ook van zijn lijf op de kranken gedragen werden de zweetdoeken of gordeldoeken, en dat de ziekten van hen weken, en de boze geesten van hen uitvoeren.
13 En sommigen van de omzwervende Joden, zijnde duivel bezweerders, hebben zich onderwonden den Naam van den Heere Jezus te noemen over degenen, die boze geesten hadden, zeggende: Wij bezweren u bij Jezus, Dien Paulus predikt!
14 Dezen nu waren zekere zeven zonen van Sceva, een Joodsen overpriester, die dit deden.
15 Maar de boze geest, antwoordende, zeide: Jezus ken ik, en Paulus weet ik; maar gijlieden, wie zijt gij?
16 En de mens, in welken de boze geest was, sprong op hen, en hen meester geworden zijnde, kreeg de overhand tegen hen, alzo dat zij naakt en gewond uit dat huis ontvloden.
17 En dit werd allen bekend, beiden Joden en Grieken, die te Efeze woonden; en er viel een vreze over hen allen, en de Naam van den Heere Jezus werd groot gemaakt.
18 En velen dergenen, die geloofden, kwamen, belijdende en verkondigende hun daden.
19 Velen ook dergenen, die ijdele kunsten gepleegd hadden, brachten de boeken bijeen, en verbrandden ze in aller tegenwoordigheid; en berekenden de waarde derzelve, en bevonden vijftig duizend zilveren penningen.
20 Alzo wies het Woord des Heeren met macht, en nam de overhand.
21 En als deze dingen volbracht waren, nam Paulus voor in den Geest, Macedonie en Achaje doorgegaan hebbende, naar Jeruzalem te reizen, zeggende: Nadat ik aldaar zal geweest zijn, moet ik ook Rome zien.
22 En als hij naar Macedonie gezonden had twee van degenen, die hem dienden, namelijk Timotheus en Erastus, bleef hij zelf een tijd lang in Azie.
23 Maar op dienzelfden tijd ontstond er geen kleine beroerte, vanwege den weg des Heeren.
24 Want een, met name Demetrius, een zilversmid, die kleine zilveren tempelen van Diana maakte, bracht dien van die kunst geen klein gewin toe;
25 Welke hij samenvergaderd hebbende, met de handwerkers van dergelijke dingen, zeide: Mannen, gij weet, dat wij uit dit gewin onze welvaart hebben;
26 En gij ziet en hoort, dat deze Paulus veel volk, niet alleen van Efeze, maar ook bijna van geheel Azie, overreed en afgekeerd heeft, zeggende, dat het geen goden zijn, die met handen gemaakt worden.

27 En wij zijn niet alleen in gevaar, dat dit deel in verachting kome, maar dat ook de tempel van de grote godin Diana als niets geacht zal worden, en dat ook haar majesteit zal ten ondergaan, aan welke gans Azie en de gehele wereld godsdienst bewijst.
28 Als zij nu dit hoorden, werden zij vol van toornigheid, en riepen, zeggende: Groot is de Diana de Efezeren!
29 En de gehele stad werd vol verwarring; en zij liepen met een gedruis eendrachtelijk naar de schouwplaats, met zich trekkende Gajus en Aristarchus, Macedoniers, metgezellen van Paulus op de reis.
30 En als Paulus tot het volk wilde ingaan, lieten het hem de discipelen niet toe.
31 En sommigen ook der oversten van Azie, die hem vrienden waren, zonden tot hem, en baden, dat hij zichzelven op de schouwplaats niet zou begeven.
32 Zij riepen dan de ene dit, de andere wat anders; want de vergadering was verward en het meerder deel wist niet, om wat oorzaak zij samengekomen waren.
33 En zij deden Alexander uit de schare voortkomen, alzo hem de Joden voortstieten. En Alexander gewenkt hebbende met de hand, wilde bij het volk verantwoording doen.
34 Maar als zij verstonden, dat hij een Jood was, werd er een stem van allen, roepende omtrent twee uren lang: Groot is de Diana der Efezeren!
35 En als de stads schrijver de schare gestild had, zeide hij: Gij mannen van Efeze! wat mens is er toch, die niet weet, dat de stad der Efezeren de kerkbewaarster zij van de grote godin Diana, en van het beeld, dat uit den hemel gevallen is?
36 Dewijl dan deze dingen onwedersprekelijk zijn, zo is het behoorlijk dat gij stil zijt, en niets onbedachts doet.
37 Want gij hebt deze mannen hier gebracht, die noch kerkrovers zijn, noch uw godin lasteren.
38 Indien dan nu Demetrius, en die met hem van de kunst zijn, tegen iemand enige zaak hebben, de rechtsdagen worden gehouden, en er zijn stadhouders; laat hen elkander verklagen.
39 En indien gij iets van andere dingen verzoekt, dat zal in een wettelijke vergadering beslecht worden.
40 Want wij staan in gevaar, dat wij van oproer zullen verklaagd worden om den dag van heden, alzo er geen oorzaak is, waardoor wij reden zullen kunnen geven van dezen oploop. En dit gezegd hebbende, liet hij de vergadering gaan.

**20**

1 Nadat nu het oproer gestild was, Paulus, de discipelen tot zich geroepen en gegroet hebbende, ging uit om naar Macedonie te reizen.
2 En als hij die delen doorgereisd, en hen met vele redenen vermaand had, kwam hij in Griekenland.
3 En als hij aldaar drie maanden overgebracht had, en hem van de Joden lagen gelegd werden, als hij naar Syrie zoude varen, zo werd hij van zin weder te keren door Macedonie.
4 En hem vergezelschapte tot in Azie Sopater van Berea; en van de Thessalonicensen Aristarchus en Sekundus; en Gajus van Derbe, en Timotheus en van die van Azie Tychikus en Trofimus.
5 Dezen, vooraf heengegaan zijnde, wachtten ons te Troas.
6 Wij nu scheepten af van Filippi na de dagen der ongehevelde broden, en kwamen in vijf dagen bij hen te Troas, alwaar wij ons zeven dagen onthielden.
7 En op den eersten dag der week, als de discipelen bijeengekomen waren om brood te breken, handelde Paulus met hen, zullende des anderen daags verreizen; en hij strekte zijne rede uit tot den middernacht.
8 En er waren vele lichten in de opperzaal waar zij vergaderd waren.
9 En een zeker jongeling, met name Eutychus, zat in het venster en met een diepen slaap overvallen zijnde, alzo Paulus lang tot hen sprak, door den slaap nederstortende, viel van de derde zoldering nederwaarts, en werd dood opgenomen.
10 Doch Paulus, afgekomen zijnde, viel op hem, en hem omvangende, zeide hij: Weest niet beroerd; want zijn ziel is in hem.
11 En als hij weder boven gegaan was, en brood gebroken en wat gegeten had, en lang, tot den dageraad toe, met hen gesproken had, vertrok hij alzo.
12 En zij brachten den knecht levende, en waren bovenmate vertroost.
13 Maar wij, vooruit naar het schip gegaan zijnde, voeren af naar Assus, waar wij Paulus zouden innemen; want hij had het alzo bevolen, en hij zelf zou te voet gaan.
14 En als hij zich te Assus bij ons gevoegd had, namen wij hem in, en kwamen te Mitylene.
15 En van daar afgescheept zijnde, kwamen wij den volgenden dag tegen Chios over, en des anderen daags legden wij aan te Samos, en bleven te Trogyllion, en den dag daaraan kwamen wij te Milete.
16 Want Paulus had voorgenomen Efeze voorbij te varen, opdat hij niet den tijd in Azie zou verslijten; want hij spoedde zich, om zo het hem mogelijk ware op den pinksterdag te Jeruzalem te zijn.
17 Maar hij zond van Milete naar Efeze, en hij ontbood de ouderlingen der Gemeente.
18 En als zij tot hem gekomen waren, zeide hij tot hen: Gijlieden weet, van den eersten dag af, dat ik in Azie ben aangekomen, hoe ik bij u den gansen tijd geweest ben;
19 Dienende den Heere met alle ootmoedigheid, en vele tranen, en verzoekingen, die mij overkomen zijn door de lagen der Joden;
20 Hoe ik niets achtergehouden heb van hetgeen nuttig was, dat ik u niet zou verkondigd en u geleerd hebben, in het openbaar en bij de huizen;
21 Betuigende, beiden Joden en Grieken, de bekering tot God en het geloof in onzen Heere Jezus Christus.
22 En nu ziet, ik, gebonden zijnde door den Geest, reis naar Jeruzalem, niet wetende, wat mij daar ontmoeten zal;
23 Dan dat de Heilige Geest van stad tot stad betuigt, zeggende, dat mij banden en verdrukkingen aanstaande zijn.
24 Maar ik acht op geen ding, noch houde mijn leven dierbaar voor mijzelven, opdat ik mijn loop met blijdschap mag volbrengen, en den dienst, welken ik, van den Heere Jezus ontvangen heb, om te betuigen het Evangelie der genade Gods.

25 En nu ziet, ik weet, dat gij allen, waar ik doorgegaan ben, predikende het Koninkrijk Gods, mijn aangezicht niet meer zien zult.
26 Daarom betuig ik ulieden op dezen huidigen dag, dat ik rein ben van het bloed van u allen.
27 Want ik heb niet achtergehouden, dat ik u niet zou verkondigd hebben al den raad Gods.
28 Zo hebt dan acht op uzelven, en op de gehele kudde, over dewelke u de Heilige Geest tot opzieners gesteld heeft, om de Gemeente Gods te weiden, welke Hij verkregen heeft door Zijn eigen bloed.
29 Want dit weet ik, dat na mijn vertrek zware wolven tot u inkomen zullen, die de kudde niet sparen.
30 En uit uzelven zullen mannen opstaan, sprekende verkeerde dingen, om de discipelen af te trekken achter zich.
31 Daarom waakt, en gedenkt, dat ik drie jaren lang nacht en dag, niet opgehouden heb een iegelijk met tranen te vermanen.
32 En nu, broeders, ik bevele u Gode, en den woorde Zijner genade, Die machtig is u op te bouwen, en u een erfdeel te geven onder al de geheiligden.
33 Ik heb niemands zilver, of goud, of kleding begeerd.
34 En gijzelve weet, dat deze handen tot mijn nooddruft, en dergenen, die met mij waren, gediend hebben.
35 Ik heb u in alles getoond, dat men, alzo arbeidende, de zwakken moet opnemen, en gedenken aan de woorden van den Heere Jezus, dat Hij gezegd heeft: Het is zaliger te geven, dan te ontvangen.
36 En als hij dit gezegd had, heeft hij nederknielende met hen allen gebeden.
37 En er werd een groot geween van hen allen; en zij, vallende om den hals van Paulus, kusten hem;
38 Zeer bedroefd zijnde, allermeest over het woord, dat hij gezegd had, dat zij zijn aangezicht niet meer zien zouden; en zij geleidden hem naar het schip.

**21**

1 En als het geschiedde, dat wij van hen gescheiden en afgevaren waren, zo liepen wij rechtuit en kwamen te Kos, en den dag daaraan te Rhodus, en van daar te Patara.
2 En een schip gevonden hebbende, dat naar Fenicie overvoer, gingen wij er in en voeren af.
3 En als wij Cyprus in het gezicht gekregen, en dat aan de linker hand gelaten hadden, voeren wij naar Syrie, en kwamen aan te Tyrus; want het schip zoude aldaar den last ontladen.
4 En de discipelen gevonden hebbende, bleven wij daar zeven dagen; dewelke tot Paulus zeiden door den Geest, dat hij niet zou opgaan naar Jeruzalem.
5 Toen het nu geschiedde, dat wij deze dagen doorgebracht hadden, gingen wij uit, en reisden voort; en zij geleidden ons allen met vrouwen en kinderen tot buiten de stad; en aan den oever nederknielende, hebben wij gebeden.
6 En als wij elkander gegroet hadden, gingen wij in het schip; maar zijlieden keerden wederom, elk naar het zijne.
7 Wij nu, de scheepvaart volbracht hebbende van Tyrus, kwamen aan te Ptolemais, en de broeders gegroet hebbende, bleven een dag bij hen.
8 En des anderen daags, Paulus en wij, die met hem waren, gingen van daar en kwamen te Cesarea; en gegaan zijnde in het huis van Filippus, den evangelist die een was van de zeven, bleven wij bij hem.
9 Deze nu had vier dochters, nog maagden, die profeteerden.
10 En als wij daar vele dagen gebleven waren, kwam er een zeker profeet af van Judea, met name Agabus;
11 En hij kwam tot ons, en nam den gordel van Paulus, en zichzelven handen en voeten gebonden hebbende, zeide: Dit zegt de Heilige Geest: Den man, wiens deze gordel is, zullen de Joden alzo te Jeruzalem binden, en overleveren in de handen der heidenen.
12 Als wij nu dit hoorden, baden beiden wij en die van die plaats waren, dat hij niet zou opgaan naar Jeruzalem.
13 Maar Paulus antwoordde: Wat doet gij, dat gij weent, en mijn hart week maakt? Want ik ben bereid niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven te Jeruzalem voor den Naam van den Heere Jezus.
14 En als hij zich niet liet afraden, hielden wij ons tevreden, zeggende: De wil des Heeren geschiede.
15 En na die dagen maakten wij ons gereed, en gingen op naar Jeruzalem.
16 En met ons gingen ook sommigen der discipelen van Cesarea, leidende met zich een zekeren Mnason, van Cyprus, een ouden discipel, bij dewelken wij zouden te huis liggen.
17 En als wij te Jeruzalem gekomen waren, ontvingen ons de broeders blijdelijk.
18 En den volgenden dag ging Paulus met ons in tot Jakobus; en al de ouderlingen waren daar gekomen.
19 En als hij hen gegroet had, verhaalde hij van stuk tot stuk, wat God onder de heidenen door zijn dienst gedaan had.
20 En zij, dat gehoord hebbende, loofden den Heere, en zeiden tot hem: Gij ziet, broeder, hoevele duizenden van Joden er zijn, die geloven; en zij zijn allen ijveraars van de wet.
21 En zij zijn aangaande u bericht, dat gij al de Joden, die onder de heidenen zijn, leert van Mozes afvallen, zeggende: dat zij de kinderen niet zouden besnijden, noch naar de wijze der wet wandelen.
22 Wat is er dan te doen? Het is gans nodig, dat de menigte samenkome; want zij zullen horen, dat gij gekomen zijt.
23 Doe dan hetgeen wij u zeggen: Wij hebben vier mannen, die een gelofte gedaan hebben.
24 Neem dezen tot u, en heilig u met hen, en doe de onkosten nevens hen, opdat zij het hoofd bescheren mogen; en allen mogen weten, dat er niets is aan hetgeen, waarvan zij, aangaande u, bericht zijn; maar dat gij alzo wandelt, dat gij ook zelve de wet onderhoudt.

25 Doch van de heidenen, die geloven, hebben wij geschreven en goed gevonden, dat zij niets dergelijks zouden onderhouden, dan dat zij zich wachten van hetgeen den afgoden geofferd is, en van bloed, en van het verstikte, en van hoererij.
26 Toen nam Paulus de mannen met zich, en den dag daaraan met hen geheiligd zijnde, ging hij in den tempel, en verkondigde, dat de dagen der heiliging vervuld waren, blijvende daar, totdat een iegelijk van hen de offerande opgeofferd was.
27 Als nu de zeven dagen zouden voleindigd worden, zagen hem de Joden van Azie in den tempel, en beroerden al het volk, en sloegen de handen aan hem,
28 Roepende: Gij Israelietische mannen, komt te hulp! Deze is de mens, die tegen het volk, en de wet, en deze plaats allen man overal leert; en bovendien heeft hij ook Grieken in den tempel gebracht, en heeft deze heilige plaats ontheiligd.
29 Want zij hadden te voren Trofimus, den Efezier, met hem in de stad gezien, welken zij meenden, dat Paulus in den tempel gebracht had.
30 En de gehele stad kwam in roer en het volk liep samen; en zij grepen Paulus, en trokken hem buiten den tempel; en terstond werden de deuren gesloten.
31 En als zij hem zochten te doden, kwam het gerucht tot den overste der bende, dat geheel Jeruzalem in verwarring was.
32 Welke terstond krijgsknechten en hoofdmannen over honderd tot zich nam, en liep af naar hen toe. Zij nu, den oversten en de krijgsknechten ziende, hielden op van Paulus te slaan.
33 Toen naderde de overste en greep hem, en beval, dat men hem met twee ketenen zou binden; en vraagde, wie hij was, en wat hij gedaan had.
34 En onder de schare riep de ene dit, de andere wat anders. Doch als hij de zekerheid niet kon weten vanwege de beroerte, beval hij, dat men hem in de legerplaats zou brengen.
35 En als hij aan de trappen gekomen was, gebeurde het, dat hij van de krijgsknechten gedragen werd vanwege het geweld der schare.
36 Want de menigte des volks volgde, al roepende: Weg met hem!
37 En als Paulus nu in de legerplaats zou geleid worden, zeide hij tot den overste: Is het mij geoorloofd tot u wat te spreken? En hij zeide: Kent gij Grieks?
38 Zijt gij dan niet de Egyptenaar, die voor deze dagen oproer verwekte, en de vier duizend moordenaars naar de woestijn uitleidde?
39 Maar Paulus zeide: Ik ben een Joods man van Tarsen, een burger van geen onvermaarde stad in Cilicie, ik bid u, laat mij toe tot het volk te spreken.
40 En als hij het toegelaten had, Paulus, staande op de trappen, wenkte met de hand tot het volk; en als er grote stilte geworden was, sprak hij hen aan in de Hebreeuwse taal, zeggende:

**22**

1 Mannen broeders en vaders, hoort mijn verantwoording, die ik tegenwoordig tot u doen zal.
2 Als zij nu hoorden, dat hij in de Hebreeuwse taal hen aansprak, hielden zij zich te meer stil. En hij zeide:
3 Ik ben een Joods man, en te Tarsen in Cilicie geboren, opgevoed in deze stad, aan de voeten van Gamaliel onderwezen naar de bescheidenste wijze der vaderlijke wet, zijnde een ijveraar Gods, gelijkerwijs gij allen heden zijt;
4 Die dezen weg vervolgd heb tot den dood, bindende en in de gevangenissen overleverende beiden mannen en vrouwen.
5 Gelijk mij ook de hogepriester getuige is, en de gehele raad der ouderlingen; van dewelke ik ook brieven genomen hebbende tot de broeders, ben naar Damaskus gereisd, om ook degenen, die daar waren, gebonden te brengen naar Jeruzalem, opdat zij gestraft zouden worden.
6 Maar het geschiedde mij, als ik reisde, en Damaskus genaakte, omtrent den middag, dat snellijk uit den hemel een groot licht mij rondom omscheen.
7 En ik viel ter aarde, en ik hoorde een stem, tot mij zeggende: Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij?
8 En ik antwoordde: Wie zijt Gij, Heere? En Hij zeide tot mij: Ik ben Jezus, de Nazarener, Welken gij vervolgt.
9 En die met mij waren, zagen wel het licht, en werden zeer bevreesd; maar de stem Desgenen, Die tot mij sprak, hoorden zij niet.
10 En ik zeide: Heere! wat zal ik doen? En de Heere zeide tot mij: Sta op, en ga heen naar Damaskus; en aldaar zal met u gesproken worden, van al hetgeen u geordineerd is te doen.
11 En als ik vanwege de heerlijkheid deszelven lichts niet zag, zo werd ik bij de hand geleid van degenen, die met mij waren, en kwam te Damaskus.
12 En een zekere Ananias, een godvruchtig man naar de wet, goede getuigenis hebbende van al de Joden, die daar woonden,
13 Kwam tot mij, en bij mij staande, zeide tot mij: Saul, broeder, word weder ziende! En ter zelfder ure werd ik ziende op hem.
14 En hij zeide: De God onzer vaderen heeft u te voren verordineerd, om Zijn wil te kennen, en den Rechtvaardige te zien, en de stem uit Zijn mond te horen.
15 Want gij zult Hem getuige zijn bij alle mensen, van hetgeen gij gezien en gehoord hebt.
16 En nu, wat vertoeft gij? Sta op, en laat u dopen, en uw zonden afwassen, aanroepende den Naam des Heeren.
17 En het gebeurde mij, als ik te Jeruzalem wedergekeerd was, en in den tempel bad, dat ik in een vertrekking van zinnen was;
18 En dat ik Hem zag, en Hij tot mij zeide: Spoed u, en ga in der haast uit Jeruzalem; want zij zullen uw getuigenis van Mij niet aannemen.
19 En ik zeide: Heere, zij weten, dat ik in de gevangenis wierp, en in de synagogen geselde, die in U geloofden;
20 En toen het bloed van Stefanus, Uw getuige, vergoten werd, dat ik daar ook bij stond, en mede een welbehagen had in zijn dood, en de klederen bewaarde dergenen, die hem doodden.
21 En Hij zeide tot mij: Ga heen; want Ik zal u ver tot de heidenen afzenden.
22 Zij hoorden hem nu tot dit woord toe; en zij verhieven hun stem, zeggende: Weg van de aarde met zulk een, want het is niet behoorlijk, dat hij leve.
23 En als zij riepen, en de klederen van zich smeten, en stof in de lucht wierpen;
24 Zo beval de overste, dat men hem in de legerplaats zou brengen, en zeide, dat men hem met geselen onderzoeken zou, opdat hij verstaan mocht, om wat oorzaak zij alzo over hem riepen.
25 En alzo zij hem met de riemen uitrekten, zeide Paulus tot den hoofdman over honderd, die daar stond: Is het ulieden geoorloofd een Romeinsen mens, en dien onveroordeeld, te geselen?
26 Als nu de hoofdman over honderd dat hoorde, ging hij toe, en boodschapte het den overste, zeggende: Zie, wat gij te doen hebt; want deze mens is een Romein.

27 En de overste kwam toe, en zeide tot hem: Zeg mij, zijt gij een Romein? En hij zeide: Ja.
28 En de overste antwoordde: Ik heb dit burgerrecht voor een grote som gelds verkregen. En Paulus zeide: Maar ik ben ook een burger geboren.
29 Terstond dan lieten zij van hem af, die hem zouden onderzocht hebben. En de overste werd ook bevreesd, toen hij verstond, dat hij een Romein was, en dat hij hem had gebonden.
30 En des anderen daags, willende de zekerheid weten, waarom hij van de Joden beschuldigd werd, maakte hij hem los van de banden, en beval, dat de overpriesters en hun gehele raad zouden komen; en Paulus afgebracht hebbende, stelde hij hem voor hen.

**23**

1 En Paulus, de ogen op den raad houdende, zeide: Mannen broeders! ik heb met alle goed geweten voor God gewandeld tot op dezen dag.
2 Maar de hogepriester Ananias beval dengenen, die bij hem stonden, dat zij hem op den mond zouden slaan.
3 Toen zeide Paulus tot hem: God zal u slaan, gij gewitte wand! Zit gij ook om mij te oordelen naar de wet, en beveelt gij, tegen de wet, dat men mij zal slaan?
4 En die daarbij stonden, zeiden: Scheldt gij den hogepriester Gods?
5 En Paulus zeide: Ik wist niet, broeders! dat het de hogepriester was; want er is geschreven: Den overste uws volks zult gij niet vloeken.
6 En Paulus wetende dat het ene deel was van de Sadduceen, en het andere van de Farizeen, riep in den raad: Mannen broeders, ik ben een Farizeer, eens Farizeers zoon; ik word over de hoop en opstanding der doden geoordeeld.
7 En als hij dit gesproken had, ontstond er tweedracht tussen de Farizeen en de Sadduceen, en de menigte werd verdeeld.
8 Want de Sadduceen zeggen, dat er geen opstanding is, noch engel, noch geest, maar de Farizeen belijden het beide.
9 En er geschiedde een groot geroep; en de Schriftgeleerden van de zijde der Farizeen stonden op, en streden, zeggende: Wij vinden geen kwaad in dezen mens; en indien een geest tot hem gesproken heeft, of een engel, laat ons tegen God niet strijden.
10 En als er grote tweedracht ontstaan was, de overste, vrezende, dat Paulus van hen verscheurd mocht worden, gebood, dat het krijgsvolk zou afkomen, en hem uit het midden van hen wegrukken, en in de legerplaats brengen.
11 En den volgenden nacht stond de Heere bij hem, en zeide: Heb goeden moed, Paulus, want gelijk gij te Jeruzalem van Mij betuigd hebt alzo moet gij ook te Rome getuigen.
12 En als het dag geworden was, maakten sommigen van de Joden een samenrotting, en vervloekten zichzelven, zeggende, dat zij noch eten noch drinken zouden, totdat zij Paulus zouden gedood hebben.
13 En zij waren meer dan veertig, die dezen eed te zamen gedaan hadden;
14 Dewelke gingen tot de overpriesters en de ouderlingen, en zeiden: Wij hebben ons zelven met vervloeking vervloekt, niets te zullen nuttigen, totdat wij Paulus zullen gedood hebben.
15 Gij dan nu, laat den overste weten met den raad, dat hij hem morgen tot u afbrenge, alsof gij nadere kennis zoudt nemen van zijn zaken; en wij zijn bereid hem om te brengen, eer hij bij u komt.
16 En als de zoon van Paulus' zuster deze lage gehoord had, kwam hij daar, en ging in de legerplaats, en boodschapte het Paulus.
17 En Paulus riep tot zich een van de hoofdmannen over honderd, en zeide: Leid dezen jongeling heen tot den overste; want hij heeft hem wat te boodschappen.
18 Deze dan nam hem en bracht hem tot den overste, en zeide: Paulus, de gevangene, heeft mij tot zich geroepen, en begeerd, dat ik dezen jongeling tot u zou brengen, die u wat heeft te zeggen.
19 De overste nu nam hem bij de hand, en bezijden gegaan zijnde, vraagde hij: Wat is het dat gij mij hebt te boodschappen?
20 En hij zeide: De Joden zijn overeengekomen, om van u te begeren, dat gij Paulus morgen in den raad zoudt afbrengen, alsof zij iets van hem nader zouden onderzoeken.
21 Doch geloof hen niet; want meer dan veertig mannen uit hen leggen hem lagen, welke zichzelven met een vervloeking verbonden hebben noch te eten noch te drinken, totdat zij hem zullen omgebracht hebben; en zij zijn nu gereed, verwachtende de toezegging van u.
22 De overste dan liet den jongeling gaan, hem gebiedende: Zeg niemand voort, dat gij mij zulks geopenbaard hebt.

23 En zekere twee van de hoofdmannen over honderd tot zich geroepen hebbende, zeide hij: Maakt tweehonderd krijgsknechten gereed, opdat zij naar Cesarea trekken, en zeventig ruiters, en tweehonderd schutters, tegen de derde ure des nachts;
24 En laat ze zadel beesten bestellen, opdat zij Paulus daarop zetten, en behouden overbrengen tot den stadhouder Felix.
25 En hij schreef een brief, hebbende dezen inhoud:
26 Claudius Lysias aan den machtigsten stadhouder Felix groetenis.
27 Alzo deze man van de Joden gegrepen was, en van hen omgebracht zou geworden zijn, ben ik daarover gekomen met het krijgsvolk, en heb hem hun ontnomen, bericht zijnde, dat hij een Romein is.
28 En willende de zaak weten, waarover zij hem beschuldigden, bracht ik hem af in hun raad;
29 Welken ik bevond beschuldigd te worden over vragen hunner wet; maar geen beschuldiging tegen hem te zijn, die den dood of banden waardig is.
30 En als mij te kennen gegeven was, dat van de Joden een lage tegen deze man gelegd zou worden, zo heb ik hem terstond aan u gezonden; gebiedende ook den beschuldigers voor u te zeggen, hetgeen zij tegen hem hadden. Vaarwel.
31 De krijgsknechten dan, gelijk hun bevolen was, namen Paulus, en brachten hem des nachts tot Antipatris.
32 En des anderen daags, latende de ruiters met hem trekken, keerden zij wederom naar de legerplaats.
33 Dewelken als zij te Cesarea gekomen waren, en den brief den stadhouder overgeleverd hadden, hebben zij ook Paulus voor hem gesteld.
34 En de stadhouder, den brief gelezen hebbende, vraagde, uit wat provincie hij was; en verstaande, dat hij van Cilicie was,
35 Zeide hij: Ik zal u horen, als ook uw beschuldigers hier zullen gekomen zijn. En hij beval, dat hij in het rechthuis van Herodes zou bewaard worden.

**24**

1 En vijf dagen daarna kwam de hogepriester Ananias af met de ouderlingen, en een zekeren voorspraak, genaamd Tertullus, dewelke verschenen voor den stadhouder tegen Paulus.
2 En als hij geroepen was, begon Tertullus hem te beschuldigen, zeggende:
3 Dat wij grote vrede door u bekomen, en dat vele loffelijke diensten dezen volke geschieden door uw voorzichtigheid, machtigste Felix, nemen wij ganselijk en overal met alle dankbaarheid aan.
4 Maar opdat ik u niet lang ophoude, ik bid u, dat gij ons, naar uw bescheidenheid, kortelijk hoort.
5 Want wij hebben dezen man bevonden te zijn een pest, en een, die oproer verwekt onder al de Joden, door de ganse wereld, en een oppersten voorstander van de sekte der Nazarenen.
6 Die ook gepoogd heeft den tempel te ontheiligen, welken wij ook gegrepen hebben, en naar onze wet hebben willen oordelen.
7 Maar Lysias, de overste, daarover komende, heeft hem met groot geweld uit onze handen weggebracht;
8 Gebiedende zijn beschuldigers tot u te komen; van dewelken gij zelf, hem onderzocht hebbende, zult kunnen verstaan, al hetgeen, waarvan wij hem beschuldigen.
9 En ook de Joden stemden het toe, zeggende, dat deze dingen alzo waren.
10 Maar Paulus, als hem de stadhouder gewenkt had, dat hij zou spreken, antwoordde: Dewijl ik weet, dat gij nu vele jaren over dit volk rechter zijt geweest, zo verantwoord ik mijzelven met des te beteren moed.
11 Alzo gij kunt weten, dat het niet meer dan twaalf dagen zijn, van dat ik ben opgekomen om te aanbidden te Jeruzalem;
12 En zij hebben mij noch in den tempel gevonden tot iemand sprekende, of enige samenrotting des volks makende, noch in de synagogen, noch in de stad;
13 En zij kunnen niet bewijzen, waarvan zij mij nu beschuldigen.
14 Maar dit beken ik u, dat ik naar dien weg, welken zij sekte noemen, den God der vaderen alzo diene, gelovende alles, wat in de wet en in de profeten geschreven is;
15 Hebbende hoop op God, welke dezen ook zelf verwachten, dat er een opstanding der doden wezen zal, beiden der rechtvaardigen en der onrechtvaardigen.
16 En hierin oefen ik mijzelven, om altijd een onergerlijk geweten te hebben bij God en de mensen.
17 Doch na vele jaren ben ik gekomen om aalmoezen te doen aan mijn volk, en offeranden.
18 Waarover mij gevonden hebben, geheiligd zijnde, in den tempel, niet met volk, noch met beroerte, enige Joden uit Azie;
19 Welke behoorden hier voor u tegenwoordig te zijn, en mij te beschuldigen, indien zij iets hadden tegen mij.
20 Of dat dezen zelf zeggen of zij enig onrecht in mij gevonden hebben, als ik voor den raad stond;
21 Dan van dit enig woord, hetwelk ik riep, staande onder hen: Over de opstanding der doden word ik heden van ulieden geoordeeld!
22 Toen nu Felix dit gehoord had, stelde hij hen uit, zeggende: Als ik nader wetenschap van dezen weg zal hebben, wanneer Lysias, de overste, zal afgekomen zijn, zo zal ik volle kennis nemen van uw zaken.
23 En hij beval den hoofdman over honderd, dat Paulus zou bewaard worden, en verlichting hebben, en dat hij niemand van de zijnen zou beletten hem te dienen, of tot hem te komen.
24 En na sommige dagen, Felix, daar gekomen zijnde met Drusilla, zijn vrouw, die een Jodin was, ontbood Paulus, en hoorde hem van het geloof in Christus.

25 En als hij handelde van rechtvaardigheid, en matigheid, en van het toekomende oordeel, Felix, zeer bevreesd geworden zijnde, antwoordde; Voor ditmaal ga heen; en als ik gelegenen tijd zal hebben bekomen, zo zal ik u tot mij roepen.
26 En tegelijk ook hopende, dat hem van Paulus geld gegeven zou worden, opdat hij hem losliet; waarom hij hem ook dikwijls ontbood, en sprak met hem.
27 Maar als twee jaren vervuld waren, kreeg Felix Porcius Festus in zijn plaats; en Felix, willende den Joden gunst bewijzen, liet Paulus gevangen.

**25**

1 Festus dan, in de provincie gekomen zijnde, ging na drie dagen van Cesarea op naar Jeruzalem.
2 En de hogepriester, en de voornaamsten der Joden, verschenen voor hem tegen Paulus en baden hem,
3 Begerende gunst tegen hem, opdat hij hem zou doen komen te Jeruzalem; en leggende een lage, om hem op den weg om te brengen.
4 Doch Festus antwoordde, dat Paulus te Cesarea bewaard werd, en dat hij zelf haast derwaarts zou verreizen.
5 Die dan, zeide hij, onder u kunnen, dat zij mede afreizen, en zo er iets onbehoorlijks in dezen man is, dat zij hem beschuldigen.
6 En als hij onder hen niet meer dan tien dagen doorgebracht had, kwam hij af naar Cesarea; en des anderen daags, op den rechterstoel gezeten zijnde, beval hij, dat Paulus zou voor gebracht worden.
7 En als hij daar gekomen was, stonden de Joden, die van Jeruzalem afgekomen waren, rondom hem, vele en zware beschuldigingen tegen Paulus voortbrengende, die zij niet konden bewijzen;
8 Dewijl hij, verantwoordende, zeide: Ik heb noch tegen de wet der Joden, noch tegen den tempel, noch tegen den keizer iets gezondigd.
9 Maar Festus, willende den Joden gunst bewijzen, antwoordde Paulus, en zeide: Wilt gij naar Jeruzalem opgaan, en aldaar voor mij over deze dingen geoordeeld worden?
10 En Paulus zeide: Ik sta voor den rechterstoel des keizers, waar ik geoordeeld moet worden; den Joden heb ik geen onrecht gedaan; gelijk gij ook zeer wel weet.
11 Want indien ik onrecht doe, en iets des doods waardig gedaan heb, ik weiger niet te sterven; maar indien er niets is van hetgeen, waarvan dezen mij beschuldigen, zo kan niemand mij hun uit gunst overgeven. Ik beroep mij op den keizer.
12 Toen antwoordde Festus, als hij met den raad gesproken had: Hebt gij u op den keizer beroepen? Gij zult tot den keizer gaan.
13 En als enige dagen voorbijgegaan waren, kwamen de koning Agrippa en Bernice te Cesarea, om Festus te begroeten.
14 En toen zij aldaar vele dagen doorgebracht hadden, heeft Festus de zaken van Paulus aan den koning verhaald, zeggende: Hier is een zeker man van Felix gevangen gelaten;
15 Om wiens wil, als ik te Jeruzalem was, de overpriesters en de ouderlingen der Joden verschenen, begerende vonnis tegen hem;
16 Aan dewelke ik antwoordde, dat de Romeinen de gewoonte niet hebben, enigen mens uit gunst ter dood over te geven, eer de beschuldigde de beschuldigers tegenwoordig heeft, en plaats van verantwoording gekregen heeft over de beschuldiging.
17 Als zij dan gezamenlijk alhier gekomen waren, zo heb ik, geen uitstel nemende, des daags daaraan op den rechterstoel gezeten, en beval, dat de man zoude voor gebracht worden;
18 Over welken de beschuldigers, hier staande, geen zaak hebben voorgebracht, waarvan ik vermoedde;
19 Maar hadden tegen hem enige vragen van hun godsdienst, en van zekeren Jezus, Die gestorven was, Welken Paulus zeide te leven.
20 En als ik over de onderzoeking van deze zaak in twijfeling was, zeide ik, of hij wilde gaan naar Jeruzalem, en aldaar over deze dingen geoordeeld worden.
21 En als Paulus zich beriep, dat men hem tot de kennis des keizers bewaren zou, zo heb ik bevolen, dat hij bewaard zoude worden, ter tijd toe, dat ik hem tot den keizer zenden zou.
22 En Agrippa zeide tot Festus: Ik wilde ook zelf dien mens wel horen. En hij zeide: Morgen zult gij hem horen.

23 Des anderen daags dan, als Agrippa gekomen was en Bernice, met grote pracht, en als zij ingegaan waren in het rechthuis, met de oversten over duizend, en de mannen, die de voornaamsten der stad waren, werd Paulus op bevel van Festus voor gebracht.
24 En Festus zeide: Koning Agrippa, en gij mannen allen, die met ons tegenwoordig zijt, gij ziet dezen, van welken mij de ganse menigte der Joden heeft aangesproken, beide te Jeruzalem en hier, roepende, dat hij niet meer behoort te leven.
25 Maar ik bevonden hebbende, dat hij niets des doods waardig gedaan had, en dewijl hij ook zelf zich op den keizer beroepen heeft, heb besloten hem te zenden.
26 Van welken ik niets zekers heb aan den heer te schrijven; daarom heb ik hem voor ulieden voorgebracht, en meest voor u, koning Agrippa, opdat ik, na gedane onderzoeking, wat heb te schrijven.
27 Want het dunkt mij tegen rede, een gevangene te zenden, en niet ook de beschuldigingen, die tegen hem zijn, te kennen te geven.

**26**

1 En Agrippa zeide tot Paulus: Het is u geoorloofd voor uzelven te spreken. Toen strekte Paulus de hand uit, en verantwoordde zich aldus:
2 Ik acht mijzelven gelukkig, o koning Agrippa, dat ik mij heden voor u zal verantwoorden van alles, waarover ik van de Joden beschuldigd word;
3 Allermeest, dewijl ik weet, dat gij kennis hebt van alle gewoonten en vragen, die onder de Joden zijn. Daarom bid ik u, dat gij mij lankmoediglijk hoort.
4 Mijn leven dan van der jonkheid aan, hetwelk van den beginne onder mijn volk te Jeruzalem geweest is, weten al de Joden;
5 Als die van over lang mij te voren gekend hebben indien zij het wilden getuigen, dat ik, naar de bescheidenste sekte van onzen godsdienst, als een Farizeer geleefd heb.
6 En nu sta ik, en word geoordeeld over de hoop der belofte, die van God tot de vaderen geschied is;
7 Tot dewelke onze twaalf geslachten, geduriglijk nacht en dag God dienende, verhopen te komen; over welke hoop ik, o koning Agrippa, van de Joden word beschuldigd.
8 Wat? wordt het bij ulieden ongelofelijk geoordeeld, dat God de doden opwekt?
9 Ik meende waarlijk bij mijzelven, dat ik tegen den Naam van Jezus van Nazareth vele wederpartijdige dingen moest doen.
10 Hetwelk ik ook gedaan heb te Jeruzalem, en ik heb velen van de heiligen in de gevangenissen gesloten, de macht van de overpriesters ontvangen hebbende; en als zij omgebracht werden, stemde ik het toe.
11 En door al de synagogen heb ik hen dikwijls gestraft, en gedwongen te lasteren; en boven mate tegen hen woedende, heb ik hen vervolgd, ook tot in de buiten landse steden.
12 Waarover ook als ik naar Damaskus reisde, met macht en last, welk ik van de overpriesters had,
13 Zag ik, o koning, in het midden van den dag, op den weg een licht, boven den glans der zon, van den hemel mij en degenen, die met mij reisden, omschijnende.
14 En als wij allen ter aarde nedergevallen waren, hoorde ik een stem, tot mij sprekende, en zeggende in de Hebreeuwse taal: Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij? Het is u hard, tegen de prikkels de verzenen te slaan.
15 En ik zeide: Wie zijt Gij, Heere? En Hij zeide: Ik ben Jezus, Dien gij vervolgt.
16 Maar richt u op, en sta op uw voeten; want hiertoe ben Ik u verschenen, om u te stellen tot een dienaar en getuige der dingen, beide die gij gezien hebt en in welke Ik u nog zal verschijnen;
17 Verlossende u van dit volk, en van de heidenen, tot dewelke Ik u nu zende;
18 Om hun ogen te openen, en hen te bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht des satans tot God; opdat zij vergeving der zonden ontvangen, en een erfdeel onder de geheiligden, door het geloof in Mij.
19 Daarom, o koning Agrippa, ben ik dat Hemels gezicht niet ongehoorzaam geweest;
20 Maar heb eerst dengenen, die te Damaskus waren, en te Jeruzalem, en in het gehele land van Judea, en den heidenen verkondigd, dat zij zich zouden beteren, en tot God bekeren, werken doende der bekering waardig.
21 Om dezer zaken wil hebben mij de Joden in den tempel gegrepen en gepoogd om te brengen.
22 Dan, hulp van God verkregen hebbende, sta ik tot op dezen dag, betuigende beiden klein en groot; niets zeggende buiten hetgeen de profeten en Mozes gesproken hebben, dat geschieden zoude;
23 Namelijk dat de Christus lijden moest, en dat Hij, de Eerste uit de opstanding der doden zijnde, een licht zou verkondigen dezen volke, en den heidenen.
24 En als hij deze dingen tot verantwoording sprak, zeide Festus met grote stem: Gij raast, Paulus, de grote geleerdheid brengt u tot razernij!

25 Maar hij zeide: Ik raas niet, machtigste Festus, maar ik spreek woorden van waarheid en van een gezond verstand;
26 Want de koning weet van deze dingen, tot welken ik ook vrijmoedigheid gebruikende spreek; want ik geloof niet, dat hem iets van deze dingen verborgen is; want dit is in geen hoek geschied.
27 Gelooft gij, o koning Agrippa, de profeten? Ik weet dat gij ze gelooft.
28 En Agrippa zeide tot Paulus: Gij beweegt mij bijna een Christen te worden.
29 En Paulus zeide: Ik wenste wel van God, dat, en bijna en geheellijk, niet alleen gij, maar ook allen, die mij heden horen, zodanigen wierden, gelijk als ik ben, uitgenomen deze banden.
30 En als hij dit gezegd had, stond de koning op, en de stadhouder, en Bernice, en die met hen gezeten waren;
31 En aan een zijde gegaan zijnde, spraken zij tot elkander, zeggende: Deze mens doet niets des doods of der banden waardig.
32 En Agrippa zeide tot Festus: Deze mens kon losgelaten worden, indien hij zich op den keizer niet had beroepen.

**27**

1 En als het besloten was, dat wij naar Italie zouden afvaren, leverden zij Paulus en enige andere gevangenen, over aan een hoofdman over honderd, met name Julius van de keizerlijke bende.
2 En in een Adramyttenisch schip gegaan zijnde, alzo wij de plaatsen langs Azie bevaren zouden, voeren wij af; en Aristarchus, de Macedonier van Thessalonica, was met ons.
3 En des anderen daags kwamen wij aan te Sidon. En Julius, vriendelijk met Paulus handelende, liet hem toe tot de vrienden te gaan, om van hen bezorgd te worden.
4 En van daar afgevaren zijnde, voeren wij onder Cyprus heen, omdat de winden ons tegen waren.
5 En de zee, die langs Cilicie en Pamfylie is, doorgevaren zijnde, kwamen wij aan te Myra in Lycie.
6 En de hoofdman, aldaar een schip gevonden hebbende van Alexandrie, dat naar Italie voer, deed ons in hetzelve overgaan.
7 En als wij vele dagen langzaam voortvoeren, en nauwelijks tegenover Knidus gekomen waren, overmits het ons de wind niet toeliet, zo voeren wij onder Kreta heen, tegenover Salmone.
8 En hetzelve nauwelijks voorbij zeilende, kwamen wij in een zekere plaats genaamd Schonehavens, waar de stad Lasea nabij was.
9 En als veel tijd verlopen, en de vaart nu zorgelijk was, omdat ook de vasten nu voorbij was, vermaande hen Paulus,
10 En zeide tot hen: Mannen, ik zie, dat de vaart zal geschieden met hinder en grote schade, niet alleen van de lading en van het schip, maar ook van ons leven.
11 Doch de hoofdman geloofde meer den stuurman en den schipper, dan hetgeen van Paulus gezegd werd.
12 En alzo de haven ongelegen was om te overwinteren, vond het meerder deel geraden ook van daar te varen, of zij enigszins te Fenix konden aankomen om te overwinteren, zijnde een haven in Kreta, strekkende tegen het zuidwesten en tegen het noordwesten.
13 En alzo de zuidenwind zachtelijk waaide, meenden zij hun voornemen verkregen te hebben, en afgevaren zijnde, zeilden zij dicht voorbij Kreta henen.
14 Maar niet lang daarna, sloeg tegen hetzelve een stormwind, genaamd Euroklydon.
15 En als het schip daarmede weggerukt werd, en niet kon tegen den wind opzeilen, gaven wij het op, en dreven heen.
16 En lopende onder een zeker eilandje, genaamd Klauda, konden wij nauwelijks de boot machtig worden.
17 Dewelke opgehaald hebbende, gebruikten zij alle behulpselen, het schip ondergordende; en alzo zij vreesden, dat zij op de droogte Syrtis vervallen zouden, streken zij het zeil, en dreven alzo henen.
18 En alzo wij van het onweder geweldiglijk geslingerd werden, deden zij den volgende dag een uitworp;
19 En den derden dag wierpen wij met onze eigen handen het scheepsgereedschap uit.
20 En als noch zon noch gesternten verschenen in vele dagen, en geen klein onweder ons drukte, zo werd ons voorts alle hoop van behouden te worden benomen.
21 En als men langen tijd zonder eten geweest was, toen stond Paulus op in het midden van hen, en zeide: O mannen, men behoorde mij wel gehoor gegeven te hebben, en van Kreta niet afgevaren te zijn, en dezen hinder en deze schade verhoed te hebben;
22 Doch alsnu vermaan ik ulieden goedsmoeds te zijn; want er zal geen verlies geschieden van iemands leven onder u, maar alleen van het schip.
23 Want dezen zelfden nacht heeft bij mij gestaan een engel Gods, Wiens ik ben, Welken ook ik dien,

24 Zeggende: Vrees niet, Paulus, gij moet voor den keizer gesteld worden; en zie, God heeft u geschonken allen, die met u varen.
25 Daarom zijt goedsmoeds, mannen, want ik geloof Gode, dat het alzo zijn zal, gelijkerwijs het mij gezegd is.
26 Doch wij moeten op een zeker eiland vervallen.
27 Als nu de veertiende nacht gekomen was, alzo wij in de Adriatische zee zee herwaarts en derwaarts gedreven werden, omtrent het midden des nachts, vermoedden de scheepslieden, dat hun enig land naderde.
28 En het dieplood uitgeworpen hebbende, vonden zij twintig vademen; en een weinig voortgevaren zijnde, wierpen zij wederom het dieplood uit, en vonden vijftien vademen;
29 En vrezende, dat zij ergens op harde plaatsen vervallen mochten, wierpen zij vier ankers van het achterschip uit, en wensten, dat het dag werd.
30 Maar als de scheepslieden zochten uit het schip te vlieden, en de boot nederlieten in de zee, onder den schijn, alsof zij uit het voorschip de ankers zouden uitbrengen,
31 Zeide Paulus tot den hoofdman en tot de krijgsknechten: Indien dezen in het schip niet blijven, gij kunt niet behouden worden.
32 Toen hieuwen de krijgsknechten de touwen af van de boot, en lieten haar vallen.
33 En ondertussen dat het dag zou worden, vermaande Paulus hen allen, dat zij zouden spijze nemen, en zeide: Het is heden de veertiende dag, dat gij verwachtende blijft zonder eten, en niets hebt genomen.
34 Daarom vermaan ik u spijze te nemen, want dat dient tot uw behouding; want niemand van u zal een haar van het hoofd vallen.
35 En als hij dit gezegd had en brood genomen had, dankte hij God in aller tegenwoordigheid; en hetzelve gebroken hebbende, begon hij te eten.
36 En zij allen, goedsmoeds geworden zijnde, namen ook zelven spijze.
37 Wij waren nu in het schip in alles tweehonderd zes en zeventig zielen.
38 En als zij met spijze verzadigd waren, lichtten zij het schip, en wierpen het koren uit in de zee.
39 En toen het dag werd, kenden zij het land niet; maar zij merkten een zekeren inham, die een oever had, tegen denwelken zij geraden vonden, zo zij konden, het schip aan te zetten.
40 En als zij de ankers opgehaald hadden, gaven zij het schip aan de zee over, meteen de roerbanden losmakende; en het razeil naar den wind opgehaald hebbende, hielden zij het naar den oever toe.
41 Maar vervallende op een plaats, die de zee aan beide zijden had, zetten zij het schip daarop; en het voorschip, vastzittende, bleef onbewegelijk, maar het achterschip brak van het geweld der baren.
42 De raadslag nu der krijgslieden was, dat zij de gevangenen zouden doden, opdat niemand, ontzwommen zijnde, zoude ontvlieden.
43 Maar de hoofdman, willende Paulus behouden, belette hun dat voornemen, en beval, dat degenen, die zwemmen konden, zich eerst zouden afwerpen, en te land komen;
44 En de anderen, sommigen op planken, en sommigen op enige stukken van het schip. En alzo is het geschied, dat zij allen behouden aan het land gekomen zijn.

**28**

1 En als zij ontkomen waren, toen verstonden zij, dat het eiland Melite heette.
2 En de barbaren bewezen ons geen gemene vriendelijkheid; want een groot vuur ontstoken hebbende, namen zij ons allen in, om den regen, die overkwam, en om de koude.
3 En als Paulus een hoop rijzen bijeengeraapt en op het vuur gelegd had, kwam er een adder uit door de hitte, en vatte zijn hand.
4 En als de barbaren het beest zagen aan zijn hand hangen, zeiden zij tot elkander: Deze mens is gewisselijk een doodslager, welken de wraak niet laat leven, daar hij uit de zee ontkomen is.
5 Maar hij schudde het beest af in het vuur, en leed niets kwaads.
6 En zij verwachtten, dat hij zou opzwellen, of terstond dood nedervallen. Maar als zij lang gewacht hadden, en zagen, dat geen ongemak hem overkwam, werden zij veranderd, en zeiden, dat hij een god was.
7 En hier, omtrent dezelfde plaats, had de voornaamste van het eiland, met name Publius, zijn landhoeven, die ons ontving, en drie dagen vriendelijk herbergde.
8 En het geschiedde, dat de vader van Publius, met koortsen en den roden loop bevangen zijnde, te bed lag; tot denwelken Paulus inging, en als hij gebeden had, legde hij de handen op hem, en maakte hem gezond.
9 Als dit dan geschied was, kwamen ook tot hem de anderen, die krankheden hadden in het eiland, en werden genezen.
10 Die ons ook eerden met veel eer, en als wij vertrekken zouden, bestelden zij ons hetgeen van node was.
11 En na drie maanden voeren wij af in een schip van Alexandrie, dat in het eiland overwinterd had, hebbende tot een teken, Kastor en Pollux.
12 En als wij te Syrakuse aangekomen waren, bleven wij aldaar drie dagen;
13 Van waar wij omvoeren, en kwamen aan te Regium; en alzo, na een dag, de wind zuid werd, kwamen wij den tweeden dag te Puteoli;
14 Alwaar wij broeders vonden, en werden gebeden, zeven dagen bij hen te blijven; en alzo gingen wij naar Rome.
15 En vandaar kwamen de broeders, van onze zaken gehoord hebbende, ons tegemoet tot Appiusmarkt, en de drie tabernen; welke Paulus ziende, dankte hij God en greep moed.
16 En toen wij te Rome gekomen waren, gaf de hoofdman de gevangenen over aan den overste des legers; maar aan Paulus werd toegelaten op zichzelven te wonen met den krijgsknecht, die hem bewaarde.
17 En het geschiedde na drie dagen dat Paulus samenriep degenen, die de voornaamsten der Joden waren. En als zij samengekomen waren, zeide hij tot hen: Mannen broeders, ik, die niets gedaan heb tegen het volk of de vaderlijke gewoonten, ben gebonden uit Jeruzalem overgeleverd in de handen der Romeinen;
18 Dewelken, mij onderzocht hebbende, wilden mij loslaten, omdat geen schuld des doods in mij was.
19 Maar als de Joden zulks tegenspraken, werd ik genoodzaakt mij op den keizer te beroepen; doch niet, alsof ik iets had, mijn volk te beschuldigen.
20 Om deze oorzaak dan heb ik u bij mij geroepen, om u te zien en aan te spreken; want vanwege de hope Israels ben ik met deze keten omvangen.
21 Maar zij zeiden tot hem: Wij hebben noch brieven u aangaande van Judea ontvangen; noch iemand van de broeders, hier gekomen zijnde, heeft van u iets kwaads geboodschapt of gesproken.
22 Maar wij begeren wel van u te horen, wat gij gevoelt; want wat deze sekte aangaat, ons is bekend, dat zij overal tegengesproken wordt.
23 En als zij hem een dag gesteld hadden, kwamen er velen tot hem in zijn woonplaats; denwelken hij het Koninkrijk Gods uitlegde, en betuigde, en poogde hen te bewegen tot het

geloof in Jezus, beide uit de wet van Mozes en de profeten, van des morgens vroeg tot den avond toe.
24 En sommigen geloofden wel, hetgeen gezegd werd, maar sommigen geloofden niet.
25 En tegen elkander oneens zijnde, scheidden zij; als Paulus dit ene woord gezegd had, namelijk: Wel heeft de Heilige Geest gesproken door Jesaja, den profeet, tot onze vaderen,
26 Zeggende: Ga heen tot dit volk, en zeg: Met het gehoor zult gij horen, en geenszins verstaan; en ziende zult gij zien, en geenszins bemerken.
27 Want het hart dezes volks is dik geworden, en met de oren hebben zij zwaarlijk gehoord, en hun ogen hebben zij toegedaan; opdat zij niet te eniger tijd met de ogen zouden zien, en met de oren horen, en met het hart verstaan, en zij zich bekeren, en Ik hen geneze.
28 Het zij u dan bekend, dat de zaligheid Gods den heidenen gezonden is, en dezelve zullen horen.
29 En als hij dit gezegd had, gingen de Joden weg, veel twisting hebbende onder elkander.
30 En Paulus bleef twee gehele jaren in zijn eigen gehuurde woning; en ontving allen, die tot hem kwamen;
31 Predikende het Koninkrijk Gods, en lerende van den Heere Jezus Christus met alle vrijmoedigheid, onverhinderd.

# ROMEINEN

**1**

1 Paulus, een dienstknecht van Jezus Christus, een geroepen apostel, afgezonderd tot het Evangelie van God,
2 Hetwelk Hij te voren beloofd had door Zijn profeten, in de heilige Schriften.
3 Van Zijn Zoon, Die geworden is uit het zaad van David, naar het vlees;
4 Die krachtelijk bewezen is te zijn de Zoon van God, naar den Geest der heiligmaking, uit de opstanding der doden namelijk Jezus Christus, onzen Heere:
5 Door Welken wij hebben ontvangen genade en het apostelschap, tot gehoorzaamheid des geloofs onder al de heidenen, voor Zijn Naam;
6 Onder welken gij ook zijt, geroepenen van Jezus Christus!
7 Allen, die te Rome zijt, geliefden Gods, en geroepen heiligen, genade zij u, en vrede van God, onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.
8 Eerstelijk dank ik mijn God door Jezus Christus over u allen, dat uw geloof verkondigd wordt in de gehele wereld.
9 Want God is mijn Getuige, Welken ik diene in mijn geest, in het Evangelie Zijns Zoons, hoe ik zonder nalaten uwer gedenke;
10 Allen tijd in mijn gebeden biddende, of mogelijk mij nog te eniger tijd goede gelegenheid gegeven wierd, door den wil van God, om tot ulieden te komen.
11 Want ik verlang om u te zien, opdat ik u enige geestelijke gave mocht mededelen, ten einde gij versterkt zoudt worden;
12 Dat is, om mede vertroost te worden onder u, door het onderlinge geloof, zo het uwe als het mijne.
13 Doch ik wil niet, dat u onbekend zij, broeders, dat ik menigmaal voorgenomen heb tot u te komen en ben tot nog toe verhinderd geweest, opdat ik ook onder u enige vrucht zou hebben, gelijk als ook onder de andere heidenen.
14 Beiden Grieken en Barbaren, beiden wijzen en onwijzen ben ik een schuldenaar.
15 Alzo hetgeen in mij is, dat is volvaardig, om u ook, die te Rome zijt, het Evangelie te verkondigen.
16 Want ik schaam mij des Evangelies van Christus niet; want het is een kracht Gods tot zaligheid een iegelijk, die gelooft, eerst den Jood, en ook den Griek.
17 Want de rechtvaardigheid Gods wordt in hetzelve geopenbaard uit geloof tot geloof; gelijk geschreven is: Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven.
18 Want de toorn Gods wordt geopenbaard van den hemel over alle goddeloosheid, en ongerechtigheid der mensen, als die de waarheid in ongerechtigheid ten onder houden.
19 Overmits hetgeen van God kennelijk is, in hen openbaar is; want God heeft het hun geopenbaard.
20 Want Zijn onzienlijke dingen worden, van de schepping der wereld aan, uit de schepselen verstaan en doorzien, beide Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid, opdat zij niet te verontschuldigen zouden zijn.
21 Omdat zij, God kennende, Hem als God niet hebben verheerlijkt of gedankt; maar zijn verijdeld geworden in hun overleggingen en hun onverstandig hart is verduisterd geworden;
22 Zich uitgevende voor wijzen, zijn zij dwaas geworden;
23 En hebben de heerlijkheid des onverderfelijken Gods veranderd in de gelijkenis eens beelds van een verderfelijk mens, en van gevogelte, en van viervoetige en kruipende gedierten.
24 Daarom heeft God hen ook overgegeven in de begeerlijkheden hunner harten tot onreinigheid, om hun lichamen onder elkander te onteren;
25 Als die de waarheid Gods veranderd hebben in de leugen, en het schepsel geeerd en gediend hebben boven den Schepper, Die te prijzen is in der eeuwigheid, amen.

26 Daarom heeft God hen overgegeven tot oneerlijke bewegingen; want ook hun vrouwen hebben het natuurlijk gebruik veranderd in het gebruik tegen nature;
27 En insgelijks ook de mannen, nalatende het natuurlijk gebruik der vrouw, zijn verhit geworden in hun lust tegen elkander, mannen met mannen schandelijkheid bedrijvende, en de vergelding van hun dwaling, die daartoe behoorde, in zichzelven ontvangende.
28 En gelijk het hun niet goed gedacht heeft God in erkentenis te houden, zo heeft God hen overgegeven in een verkeerden zin, om te doen dingen, die niet betamen;
29 Vervuld zijnde met alle ongerechtigheid, hoererij, boosheid, gierigheid, kwaadheid, vol van nijdigheid, moord, twist, bedrog, kwaadaardigheid;
30 Oorblazers, achterklappers, haters Gods, smaders, hovaardigen, laatdunkenden, vinders van kwade dingen, den ouderen ongehoorzaam;
31 Onverstandigen, verbondbrekers, zonder natuurlijke liefde, onverzoenlijken, onbarmhartigen;
32 Dewelken, daar zij het recht Gods weten, namelijk, dat degenen, die zulke dingen doen, des doods waardig zijn niet alleen dezelve doen, maar ook mede een welgevallen hebben in degenen, die ze doen.

**2**

1 Daarom zijt gij niet te verontschuldigen, o mens, wie gij zijt, die anderen oordeelt; want waarin gij een ander oordeelt, veroordeelt gij uzelven; want gij, die anderen oordeelt, doet dezelfde dingen.
2 En wij weten, dat het oordeel Gods naar waarheid is, over degenen, die zulke dingen doen.
3 En denkt gij dit, o mens, die oordeelt dengenen, die zulke dingen doen, en dezelve doet, dat gij het oordeel Gods zult ontvlieden?
4 Of veracht gij den rijkdom Zijner goedertierenheid, en verdraagzaamheid, en lankmoedigheid, niet wetende, dat de goedertierenheid Gods u tot bekering leidt?
5 Maar naar uw hardigheid, en onbekeerlijk hart, vergadert gij uzelven toorn als een schat, in den dag des toorns, en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods.
6 Welke een iegelijk vergelden zal naar zijn werken;
7 Dengenen wel, die met volharding in goeddoen, heerlijkheid, en eer, en onverderfelijkheid zoeken, het eeuwige leven;
8 Maar dengenen, die twistgierig zijn, en die der waarheid ongehoorzaam, doch der ongerechtigheid gehoorzaam zijn, zal verbolgenheid en toorn vergolden worden;
9 Verdrukking en benauwdheid over alle ziel des mensen, die het kwade werkt, eerst van den Jood, en ook van den Griek;
10 Maar heerlijkheid, en eer, en vrede een iegelijk, die het goede werkt, eerst den Jood, en ook den Griek.
11 Want er is geen aanneming des persoons bij God.
12 Want zovelen, als er zonder wet gezondigd hebben, zullen ook zonder wet verloren gaan; en zovelen, als er onder de wet gezondigd hebben, zullen door de wet geoordeeld worden;
13 Want de hoorders der wet zijn niet rechtvaardig voor God, maar de daders der wet zullen gerechtvaardigd worden;
14 Want wanneer de heidenen, die de wet niet hebben, van nature de dingen doen, die der wet zijn, deze, de wet niet hebbende, zijn zichzelven een wet;
15 Als die betonen het werk der wet geschreven in hun harten, hun geweten medegetuigende, en de gedachten onder elkander hen beschuldigende, of ook ontschuldigende.
16 In den dag wanneer God de verborgene dingen der mensen zal oordelen door Jezus Christus, naar mijn Evangelie.
17 Zie, gij wordt een Jood genaamd en rust op de wet; en roemt op God,
18 En gij weet Zijn wil, en beproeft de dingen, die daarvan verschillen, zijnde onderwezen uit de wet;
19 En gij betrouwt uzelven te zijn een leidsman der blinden, een licht dergenen, die in duisternis zijn;
20 Een onderrichter der onwijzen, en een leermeester der onwetenden, hebbende de gedaante der kennis en der waarheid in de wet.
21 Die dan een anderen leert, leert gij uzelven niet? Die predikt, dat men niet stelen zal, steelt gij?
22 Die zegt, dat men geen overspel doen zal, doet gij overspel? Die van de afgoden een gruwel hebt, berooft gij het heilige?
23 Die op de wet roemt, onteert gij God door de overtreding der wet?
24 Want de Naam van God wordt om uwentwil gelasterd onder de heidenen, gelijk geschreven is.
25 Want de besnijdenis is wel nut, indien gij de wet doet; maar indien gij een overtreder der wet zijt, zo is uw besnijdenis voorhuid geworden.
26 Indien dan de voorhuid de rechten der wet bewaart, zal niet zijn voorhuid tot een besnijdenis gerekend worden?

27 En zal de voorhuid, die uit de natuur is, als zij de wet volbrengt, u niet oordelen, die door de letter en besnijdenis een overtreder der wet zijt?
28 Want die is niet een Jood, die het in het openbaar is; noch die is de besnijdenis, die het in het openbaar in het vlees is;
29 Maar die is een Jood, die het in het verborgen is, en de besnijdenis des harten, in den geest, niet in de letter, is de besnijdenis; wiens lof niet is uit de mensen, maar uit God.

**3**

1 Welk is dan het voordeel van den Jood? Of welk is de nuttigheid der besnijdenis?
2 Vele in alle manier; want dit is wel het eerste, dat hun de Woorden Gods zijn toebetrouwd.
3 Want wat is het, al zijn sommigen ongelovig geweest? Zal hun ongelovigheid het geloof van God te niet doen?
4 Dat zij verre. Doch God zij waarachtig, maar alle mens leugenachtig; gelijk als geschreven is: Opdat Gij gerechtvaardigd wordt in Uw woorden, en overwint, wanneer Gij oordeelt.
5 Indien nu onze ongerechtigheid Gods gerechtigheid bevestigt, wat zullen wij zeggen? Is God onrechtvaardig, als Hij toorn over ons brengt? Ik spreek naar den mens.
6 Dat zij verre, anderszins hoe zal God de wereld oordelen?
7 Want indien de waarheid Gods door mijn leugen overvloediger is geworden, tot Zijn heerlijkheid, wat word ik ook nog als een zondaar geoordeeld?
8 En zeggen wij niet liever gelijk wij gelasterd worden, en gelijk sommigen zeggen, dat wij zeggen: Laat ons het kwade doen, opdat het goede daaruit kome? Welker verdoemenis rechtvaardig is.
9 Wat dan? Zijn wij uitnemender? Ganselijk niet; want wij hebben te voren beschuldigd beiden Joden en Grieken, dat zij allen onder de zonde zijn;
10 Gelijk geschreven is: Er is niemand rechtvaardig, ook niet een;
11 Er is niemand, die verstandig is, er is niemand, die God zoekt.
12 Allen zijn zij afgeweken, te zamen zijn zij onnut geworden; er is niemand, die goed doet, er is ook niet tot een toe.
13 Hun keel is een geopend graf; met hun tongen plegen zij bedrog; slangenvenijn is onder hun lippen.
14 Welker mond vol is van vervloeking en bitterheid;
15 Hun voeten zijn snel om bloed te vergieten;
16 Vernieling en ellendigheid is in hun wegen;
17 En den weg des vredes hebben zij niet gekend.
18 Er is geen vreze Gods voor hun ogen.
19 Wij weten nu, dat al wat de wet zegt, zij dat spreekt tot degenen, die onder de wet zijn; opdat alle mond gestopt worde en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij.
20 Daarom zal uit de werken der wet geen vlees gerechtvaardigd worden, voor Hem; want door de wet is de kennis der zonde.
21 Maar nu is de rechtvaardigheid Gods geopenbaard geworden zonder de wet, hebbende getuigenis van de wet en de profeten:
22 Namelijk de rechtvaardigheid Gods door het geloof van Jezus Christus, tot allen, en over allen, die geloven; want er is geen onderscheid.
23 Want zij hebben allen gezondigd, en derven de heerlijkheid Gods;
24 En worden om niet gerechtvaardigd, uit Zijn genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is;
25 Welken God voorgesteld heeft tot een verzoening, door het geloof in Zijn bloed, tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid, door de vergeving der zonden, die te voren geschied zijn onder de verdraagzaamheid Gods;
26 Tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid in dezen tegenwoordigen tijd; opdat Hij rechtvaardig zij, en rechtvaardigende dengene, die uit het geloof van Jezus is.
27 Waar is dan de roem? Hij is uitgesloten. Door wat wet? Der werken? Neen, maar door de wet des geloofs.
28 Wij besluiten dan, dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken der wet.
29 Is God een God der Joden alleen? en is Hij het niet ook der heidenen? Ja, ook der heidenen;

30 Nademaal Hij een enig God is, Die de besnijdenis rechtvaardigen zal uit het geloof, en de voorhuid door het geloof.
31 Doen wij dan de wet te niet door het geloof? Dat zij verre; maar wij bevestigen de wet.

**4**

1 Wat zullen wij dan zeggen, dat Abraham, onze vader, verkregen heeft naar het vlees?
2 Want indien Abraham uit de werken gerechtvaardigd is, zo heeft hij roem, maar niet bij God.
3 Want wat zegt de Schrift? En Abraham geloofde God, en het is hem gerekend tot rechtvaardigheid.
4 Nu dengene, die werkt, wordt het loon niet toegerekend naar genade, maar naar schuld.
5 Doch dengene, die niet werkt, maar gelooft in Hem, Die den goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot rechtvaardigheid.
6 Gelijk ook David den mens zalig spreekt, welken God de rechtvaardigheid toerekent zonder werken;
7 Zeggende: Zalig zijn zij, welker ongerechtigheden vergeven zijn, en welker zonden bedekt zijn;
8 Zalig is de man, welken de Heere de zonden niet toerekent.
9 Deze zaligspreking dan, is die alleen over de besnijdenis, of ook over de voorhuid? Want wij zeggen, dat Abraham het geloof gerekend is tot rechtvaardigheid.
10 Hoe is het hem dan toegerekend? Als hij in de besnijdenis was, of in de voorhuid? Niet in de besnijdenis, maar in de voorhuid.
11 En hij heeft het teken der besnijdenis ontvangen tot een zegel der rechtvaardigheid des geloofs, die hem in de voorhuid was toegerekend: opdat hij zou zijn een vader van allen, die geloven in de voorhuid zijnde, ten einde ook hun de rechtvaardigheid toegerekend worde;
12 En een vader der besnijdenis, dengenen namelijk, die niet alleen uit de besnijdenis zijn, maar die ook wandelen in de voetstappen des geloofs van onzen vader Abraham, hetwelk in de voorhuid was.
13 Want de belofte is niet door de wet aan Abraham of zijn zaad geschied, namelijk, dat hij een erfgenaam der wereld zou zijn, maar door de rechtvaardigheid des geloofs.
14 Want indien degenen, die uit de wet zijn, erfgenamen zijn, zo is het geloof ijdel geworden, en de beloftenis te niet gedaan.
15 Want de wet werkt toorn; want waar geen wet is, daar is ook geen overtreding.
16 Daarom is zij uit het geloof, opdat zij naar genade zij; ten einde de belofte vast zij al den zade, niet alleen dat uit de wet is, maar ook dat uit het geloof Abrahams is, welke een vader is van ons allen;
17 Gelijk geschreven staat: Ik heb u tot een vader van vele volken gesteld voor Hem, aan Welken hij geloofd heeft, namelijk God, Die de doden levend maakt, en roept de dingen, die niet zijn, alsof zij waren;
18 Welke tegen hoop op hoop geloofd heeft, dat hij zou worden een vader van vele volken; volgens hetgeen gezegd was: Alzo zal uw zaad wezen.
19 En niet verzwakt zijnde in het geloof, heeft hij zijn eigen lichaam niet aangemerkt, dat alrede verstorven was, alzo hij omtrent honderd jaren oud was, noch ook dat de moeder in Sara verstorven was.
20 En hij heeft aan de beloftenis Gods niet getwijfeld door ongeloof; maar is gesterkt geweest in het geloof, gevende God de eer;
21 En ten volle verzekerd zijnde, dat hetgeen beloofd was, Hij ook machtig was te doen.
22 Daarom is het hem ook tot rechtvaardigheid gerekend.
23 Nu is het niet alleen om zijnentwil geschreven, dat het hem toegerekend is;
24 Maar ook om onzentwil, welken het zal toegerekend worden, namelijk dengenen, die geloven in Hem, Die Jezus, onzen Heere, uit de doden opgewekt heeft;
25 Welke overgeleverd is om onze zonden, en opgewekt om onze rechtvaardigmaking.

**5**

1 Wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God, door onzen Heere Jezus Christus;
2 Door Welken wij ook de toeleiding hebben door het geloof tot deze genade, in welke wij staan, en roemen in de hoop der heerlijkheid Gods.
3 En niet alleenlijk dit, maar wij roemen ook in de verdrukkingen, wetende, dat de verdrukking lijdzaamheid werkt;
4 En de lijdzaamheid bevinding, en de bevinding hoop;
5 En de hoop beschaamt niet, omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door den Heiligen Geest, Die ons is gegeven.
6 Want Christus, als wij nog krachteloos waren, is te Zijner tijd voor de goddelozen gestorven.
7 Want nauwelijks zal iemand voor een rechtvaardige sterven; want voor den goede zal mogelijk iemand ook bestaan te sterven.
8 Maar God bevestigt Zijn liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaars waren.
9 Veel meer dan, zijnde nu gerechtvaardigd door Zijn bloed, zullen wij door Hem behouden worden van den toorn.
10 Want indien wij, vijanden zijnde, met God verzoend zijn door den dood Zijns Zoons, veel meer zullen wij, verzoend zijnde, behouden worden door Zijn leven.
11 En niet alleenlijk dit, maar wij roemen ook in God, door onzen Heere Jezus Christus, door Welken wij nu de verzoening gekregen hebben.
12 Daarom, gelijk door een mens de zonde in de wereld ingekomen is, en door de zonde de dood; en alzo de dood tot alle mensen doorgegaan is, in welken allen gezondigd hebben.
13 Want tot de wet was de zonde in de wereld; maar de zonde wordt niet toegerekend, als er geen wet is.
14 Maar de dood heeft geheerst van Adam tot Mozes toe, ook over degenen, die niet gezondigd hadden in de gelijkheid der overtreding van Adam, welke een voorbeeld is Desgenen, Die komen zou.
15 Doch niet, gelijk de misdaad, alzo is ook de genadegift, want indien, door de misdaad van een, velen gestorven zijn, zo is veel meer de genade Gods, en de gave door de genade, die daar is van een mens Jezus Christus, overvloedig geweest over velen.
16 En niet, gelijk de schuld was door den een, die gezondigd heeft, alzo is de gift; want de schuld is wel uit een misdaad tot verdoemenis, maar de genadegift is uit vele misdaden tot rechtvaardigmaking.
17 Want indien door de misdaad van een de dood geheerst heeft door dien enen, veel meer zullen degenen, die den overvloed der genade en der gave der rechtvaardigheid ontvangen, in het leven heersen door dien Enen, namelijk Jezus Christus.
18 Zo dan, gelijk door een misdaad de schuld gekomen is over alle mensen tot verdoemenis; alzo ook door een rechtvaardigheid komt de genade over alle mensen tot rechtvaardigmaking des levens.
19 Want gelijk door de ongehoorzaamheid van dien enen mens velen tot zondaars gesteld zijn geworden, alzo zullen ook door de gehoorzaamheid van Enen velen tot rechtvaardigen gesteld worden.
20 Maar de wet is bovendien ingekomen, opdat de misdaad te meerder worde; en waar de zonde meerder geworden is, daar is de genade veel meer overvloedig geweest;
21 Opdat, gelijk de zonde geheerst heeft tot den dood, alzo ook de genade zou heersen door rechtvaardigheid tot het eeuwige leven, door Jezus Christus onzen Heere.

**6**

1 Wat zullen wij dan zeggen? Zullen wij in de zonde blijven, opdat de genade te meerder worde?
2 Dat zij verre. Wij, die der zonde gestorven zijn, hoe zullen wij nog in dezelve leven?
3 Of weet gij niet, dat zovelen als wij in Christus Jezus gedoopt zijn, wij in Zijn dood gedoopt zijn?
4 Wij zijn dan met Hem begraven, door den doop in den dood, opdat, gelijkerwijs Christus uit de doden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders, alzo ook wij in nieuwigheid des levens wandelen zouden.
5 Want indien wij met Hem een plant geworden zijn in de gelijkmaking Zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding;
6 Dit wetende, dat onze oude mens met Hem gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde te niet gedaan worde, opdat wij niet meer de zonde dienen.
7 Want die gestorven is, die is gerechtvaardigd van de zonde.
8 Indien wij nu met Christus gestorven zijn, zo geloven wij, dat wij ook met Hem zullen leven;
9 Wetende, dat Christus, opgewekt zijnde uit de doden, niet meer sterft; de dood heerst niet meer over Hem.
10 Want dat Hij gestorven is, dat is Hij der zonde eenmaal gestorven; en dat Hij leeft, dat leeft Hij Gode.
11 Alzo ook gijlieden, houdt het daarvoor dat gij wel der zonde dood zijt, maar Gode levende zijt in Christus Jezus, onzen Heere.
12 Dat dan de zonde niet heerse in uw sterfelijk lichaam, om haar te gehoorzamen in de begeerlijkheden deszelven lichaams.
13 En stelt uwe leden niet der zonde tot wapenen der ongerechtigheid; maar stelt uzelven Gode, als uit de doden levende geworden zijnde, en stelt uw leden Gode tot wapenen der gerechtigheid.
14 Want de zonde zal over u niet heersen; want gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade.
15 Wat dan? Zullen wij zondigen, omdat wij niet zijn onder de wet, maar onder de genade? Dat zij verre.
16 Weet gij niet, dat wien gij uzelven stelt tot dienstknechten ter gehoorzaamheid, gij dienstknechten zijt desgenen, dien gij gehoorzaamt, of der zonde tot den dood, of der gehoorzaamheid tot gerechtigheid?
17 Maar Gode zij dank, dat gij wel dienstknechten der zonde waart, maar dat gij nu van harte gehoorzaam geworden zijt aan het voorbeeld der leer, tot hetwelk gij overgegeven zijt;
18 En vrijgemaakt zijnde van de zonde, zijt gemaakt dienstknechten der gerechtigheid.
19 Ik spreek op menselijke wijze, om der zwakheid uws vleses wil; want gelijk gij uw leden gesteld hebt, om dienstbaar te zijn der onreinigheid en der ongerechtigheid, tot ongerechtigheid, alzo stelt nu uw leden, om dienstbaar te zijn der gerechtigheid, tot heiligmaking.
20 Want toen gij dienstknechten waart der zonde, zo waart gij vrij van de gerechtigheid.
21 Wat vrucht dan hadt gij toen van die dingen, waarover gij u nu schaamt? Want het einde derzelve is de dood.
22 Maar nu, van de zonde vrijgemaakt zijnde, en Gode dienstbaar gemaakt zijnde, hebt gij uw vrucht tot heiligmaking, en het einde het eeuwige leven.
23 Want de bezoldiging der zonde is de dood, maar de genadegift Gods is het eeuwige leven, door Jezus Christus, onzen Heere.

**7**

1 Weet gij niet, broeders! want ik spreek tot degenen, die de wet verstaan dat de wet heerst over den mens, zo langen tijd als hij leeft?
2 Want een vrouw, die onder den man staat, is aan den levenden man verbonden door de wet; maar indien de man gestorven is, zo is zij vrijgemaakt van de wet des mans.
3 Daarom dan, indien zij eens anderen mans wordt, terwijl de man leeft, zo zal zij een overspeelster genaamd worden; maar indien de man gestorven is, zo is zij vrij van de wet, alzo dat zij geen overspeelster is, als zij eens anderen mans wordt.
4 Zo dan, mijn broeders, gij zijt ook der wet gedood door het lichaam van Christus, opdat gij zoudt worden eens Anderen, namelijk Desgenen, Die van de doden opgewekt is, opdat wij Gode vruchten dragen zouden.
5 Want toen wij in het vlees waren, wrochten de bewegingen der zonden, die door de wet zijn, in onze leden, om den dood vruchten te dragen.
6 Maar nu zijn wij vrijgemaakt van de wet, overmits wij dien gestorven zijn, onder welken wij gehouden waren; alzo dat wij dienen in nieuwigheid des geestes, en niet in de oudheid der letter.
7 Wat zullen wij dan zeggen? Is de wet zonde? Dat zij verre. Ja, ik kende de zonde niet dan door de wet; want ook had ik de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de wet niet zeide: Gij zult niet begeren.
8 Maar de zonde, oorzaak genomen hebbende door het gebod, heeft in mij alle begeerlijkheid gewrocht; want zonder de wet is de zonde dood.
9 En zonder de wet, zo leefde ik eertijds; maar als het gebod gekomen is, zo is de zonde weder levend geworden, doch ik ben gestorven.
10 En het gebod, dat ten leven was, hetzelve is mij ten dood bevonden.
11 Want de zonde, oorzaak genomen hebbende door het gebod, heeft mij verleid, en door hetzelve gedood.
12 Alzo is dan de wet heilig, en het gebod is heilig, en rechtvaardig, en goed.
13 Is dan het goede mij de dood geworden? Dat zij verre. Maar de zonde is mij de dood geworden; opdat zij zou openbaar worden zonde te zijn; werkende mij door het goede den dood; opdat de zonde boven mate wierd zondigende door het gebod.
14 Want wij weten, dat de wet geestelijk is, maar ik ben vleselijk, verkocht onder de zonde.
15 Want hetgeen ik doe, dat ken ik niet; want hetgeen ik wil, dat doe ik niet, maar hetgeen ik haat, dat doe ik.
16 En indien ik hetgene doe, dat ik niet wil, zo stem ik de wet toe, dat zij goed is.
17 Ik dan doe datzelve nu niet meer, maar de zonde, die in mij woont.
18 Want ik weet, dat in mij, dat is, in mijn vlees, geen goed woont; want het willen is wel bij mij, maar het goede te doen, dat vind ik niet.
19 Want het goede dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik.
20 Indien ik hetgene doe, dat ik niet wil, zo doe ik nu hetzelve niet meer, maar de zonde, die in mij woont.
21 Zo vind ik dan deze wet in mij; als ik het goede wil doen, dat het kwade mij bijligt.
22 Want ik heb een vermaak in de wet Gods, naar den inwendigen mens;
23 Maar ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds, en mij gevangen neemt onder de wet der zonde, die in mijn leden is.
24 Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?
25 Ik dank God, door Jezus Christus, onzen Heere.
26 Zo dan, ik zelf dien wel met het gemoed de wet Gods, maar met het vlees de wet der zonde.

**8**

1 Zo is er dan nu geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vlees wandelen, maar naar den Geest.
2 Want de wet des Geestes des levens in Christus Jezus heeft mij vrijgemaakt van de wet der zonde en des doods.
3 Want hetgeen der wet onmogelijk was, dewijl zij door het vlees krachteloos was, heeft God, Zijn Zoon zendende in gelijkheid des zondigen vleses, en dat voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees.
4 Opdat het recht der wet vervuld zou worden in ons, die niet naar het vlees wandelen, maar naar den Geest.
5 Want die naar het vlees zijn, bedenken, dat des vleses is; maar die naar den Geest zijn, bedenken, dat des Geestes is.
6 Want het bedenken des vleses is de dood; maar het bedenken des Geestes is het leven en vrede;
7 Daarom dat het bedenken des vleses vijandschap is tegen God; want het onderwerpt zich der wet Gods niet; want het kan ook niet.
8 En die in het vlees zijn, kunnen Gode niet behagen.
9 Doch gijlieden zijt niet in het vlees, maar in den Geest, zo anders de Geest Gods in u woont. Maar zo iemand den Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe.
10 En indien Christus in ulieden is, zo is wel het lichaam dood om der zonden wil; maar de geest is leven om der gerechtigheid wil.
11 En indien de Geest Desgenen, Die Jezus uit de doden opgewekt heeft, in u woont, zo zal Hij, Die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken, door Zijn Geest, Die in u woont.
12 Zo dan, broeders, wij zijn schuldenaars niet aan het vlees, om naar het vlees te leven.
13 Want indien gij naar het vlees leeft, zo zult gij sterven; maar indien gij door den Geest de werkingen des lichaams doodt, zo zult gij leven.
14 Want zovelen als er door den Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods.
15 Want gij hebt niet ontvangen den Geest der dienstbaarheid wederom tot vreze; maar gij hebt ontvangen den Geest der aanneming tot kinderen, door Welken wij roepen: Abba, Vader!
16 Dezelve Geest getuigt met onzen geest, dat wij kinderen Gods zijn.
17 En indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen van God, en medeerfgenamen van Christus; zo wij anders met Hem lijden, opdat wij ook met Hem verheerlijkt worden.
18 Want ik houde het daarvoor, dat het lijden dezes tegenwoordigen tijds niet is te waarderen tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden.
19 Want het schepsel, als met opgestoken hoofde, verwacht de openbaring der kinderen Gods.
20 Want het schepsel is der ijdelheid onderworpen, niet gewillig, maar om diens wil, die het der ijdelheid onderworpen heeft;
21 Op hoop, dat ook het schepsel zelf zal vrijgemaakt worden van de dienstbaarheid der verderfenis, tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods.
22 Want wij weten, dat het ganse schepsel te zamen zucht, en te zamen als in barensnood is tot nu toe.
23 En niet alleen dit, maar ook wij zelven, die de eerstelingen des Geestes hebben, wij ook zelven, zeg ik, zuchten in onszelven, verwachtende de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing onzes lichaams.
24 Want wij zijn in hope zalig geworden. De hoop nu, die gezien wordt, is geen hoop; want hetgeen iemand ziet, waarom zal hij het ook hopen?
25 Maar indien wij hopen, hetgeen wij niet zien, zo verwachten wij het met lijdzaamheid.

26 En desgelijks komt ook de Geest onze zwakheden mede te hulp; want wij weten niet, wat wij bidden zullen, gelijk het behoort, maar de Geest Zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen.
27 En Die de harten doorzoekt, weet, welke de mening des Geestes zij, dewijl Hij naar God voor de heiligen bidt.
28 En wij weten, dat dengenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede, namelijk dengenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn.
29 Want die Hij te voren gekend heeft, die heeft Hij ook te voren verordineerd, den beelde Zijns Zoons gelijkvormig te zijn, opdat Hij de Eerstgeborene zij onder vele broederen.
30 En die Hij te voren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt.
31 Wat zullen wij dan tot deze dingen zeggen? Zo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn?
32 Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?
33 Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, Die rechtvaardig maakt.
34 Wie is het, die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is; ja, wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechter hand Gods is, Die ook voor ons bidt.
35 Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, naaktheid, of gevaar, of zwaard?
36 Gelijk geschreven is: Want om Uwentwil worden wij den gansen dag gedood; wij zijn geacht als schapen ter slachting.
37 Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars, door Hem, Die ons liefgehad heeft.
38 Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomende dingen,
39 Noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onzen Heere.

**9**

1 Ik zeg de waarheid in Christus, ik lieg niet mijn geweten mij mede getuigenis gevende door den Heiligen Geest,
2 Dat het mij een grote droefheid, en mijn hart een gedurige smart is.
3 Want ik zou zelf wel wensen verbannen te zijn van Christus, voor mijn broederen, die mijn maagschap zijn naar het vlees;
4 Welke Israelieten zijn, welker is de aanneming tot kinderen, en de heerlijkheid, en de verbonden, en de wetgeving, en de dienst van God, en de beloftenissen;
5 Welker zijn de vaders, en uit welke Christus is, zoveel het vlees aangaat, Dewelke is God boven allen te prijzen in der eeuwigheid. Amen.
6 Doch ik zeg dit niet, alsof het woord Gods ware uitgevallen; want die zijn niet allen Israel, die uit Israel zijn.
7 Noch omdat zij Abrahams zaad zijn, zijn zij allen kinderen; maar: In Izaak zal u het zaad genoemd worden.
8 Dat is, niet de kinderen des vleses, die zijn kinderen Gods; maar de kinderen der beloftenis worden voor het zaad gerekend.
9 Want dit is het woord der beloftenis: Omtrent dezen tijd zal Ik komen, en Sara zal een zoon hebben.
10 En niet alleenlijk deze, maar ook Rebekka is daarvan een bewijs, als zij uit een bevrucht was, namelijk Izaak, onzen vader.
11 Want als de kinderen nog niet geboren waren, noch iets goeds of kwaads gedaan hadden, opdat het voornemen Gods, dat naar de verkiezing is, vast bleve, niet uit de werken, maar uit den Roepende;
12 Zo werd tot haar gezegd: De meerdere zal den mindere dienen.
13 Gelijk geschreven is: Jakob heb Ik liefgehad, en Ezau heb Ik gehaat.
14 Wat zullen wij dan zeggen? Is er onrechtvaardigheid bij God? Dat zij verre.
15 Want Hij zegt tot Mozes: Ik zal Mij ontfermen, diens Ik Mij ontferm, en zal barmhartig zijn, dien Ik barmhartig ben.
16 Zo is het dan niet desgenen, die wil, noch desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods.
17 Want de Schrift zegt tot Farao: Tot ditzelve heb Ik u verwekt, opdat Ik in u Mijn kracht bewijzen zou, en opdat Mijn Naam verkondigd worde op de ganse aarde.
18 Zo ontfermt Hij Zich dan, diens Hij wil, en verhardt, dien Hij wil.
19 Gij zult dan tot mij zeggen: Wat klaagt Hij dan nog? Want wie heeft Zijn wil wederstaan?
20 Maar toch, o mens, wie zijt gij, die tegen God antwoordt? Zal ook het maaksel tot dengenen, die het gemaakt heeft, zeggen: Waarom hebt gij mij alzo gemaakt?
21 Of heeft de pottenbakker geen macht over het leem, om uit denzelfden klomp te maken, het ene vat ter ere, en het andere ter onere?
22 En of God, willende Zijn toorn bewijzen, en Zijn macht bekend maken, met vele lankmoedigheid verdragen heeft de vaten des toorns, tot het verderf toebereid;
23 En opdat Hij zou bekend maken den rijkdom Zijner heerlijkheid over de vaten der barmhartigheid, die Hij te voren bereid heeft tot heerlijkheid?
24 Welke Hij ook geroepen heeft, namelijk ons, niet alleen uit de Joden, maar ook uit de heidenen.
25 Gelijk Hij ook in Hosea zegt: Ik zal hetgeen Mijn volk niet was, Mijn volk noemen, en die niet bemind was, Mijn beminde.
26 En het zal zijn, in de plaats, waar tot hen gezegd was: Gijlieden zijt Mijn volk niet, aldaar zullen zij kinderen des levenden Gods genaamd worden.
27 En Jesaja roept over Israel: Al ware het getal der kinderen Israels gelijk het zand der zee, zo zal het overblijfsel behouden worden.

28 Want Hij voleindt een zaak en snijdt ze af in rechtvaardigheid; want de Heere zal een afgesneden zaak doen op de aarde.
29 En gelijk Jesaja te voren gezegd heeft: Indien de Heere Sebaoth ons geen zaad had overgelaten, zo waren wij als Sodom geworden, en Gomorra gelijk gemaakt geweest.
30 Wat zullen wij dan zeggen? Dat de heidenen, die de rechtvaardigheid niet zochten, de rechtvaardigheid verkregen hebben, doch de rechtvaardigheid, die uit het geloof is.
31 Maar Israel, die de wet der rechtvaardigheid zocht, is tot de wet der rechtvaardigheid niet gekomen.
32 Waarom? Omdat zij die zochten niet uit het geloof, maar als uit de werken der wet, want zij hebben zich gestoten aan den steen des aanstoots;
33 Gelijk geschreven is: Ziet, Ik leg in Sion een steen des aanstoots, en een rots der ergernis; en een iegelijk, die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden.

**10**

1 Broeders, de toegenegenheid mijns harten, en het gebed, dat ik tot God voor Israel doe, is tot hun zaligheid.
2 Want ik geef hun getuigenis, dat zij een ijver tot God hebben, maar niet met verstand.
3 Want alzo zij de rechtvaardigheid Gods niet kennen, en hun eigen gerechtigheid zoeken op te richten, zo zijn zij der rechtvaardigheid Gods niet onderworpen.
4 Want het einde der wet is Christus, tot rechtvaardigheid een iegelijk, die gelooft.
5 Want Mozes beschrijft de rechtvaardigheid, die uit de wet is, zeggende: De mens, die deze dingen doet, zal door dezelve leven.
6 Maar de rechtvaardigheid, die uit het geloof is, spreekt aldus: Zeg niet in uw hart: Wie zal in den hemel opklimmen? Hetzelve is Christus van boven afbrengen.
7 Of, wie zal in den afgrond nederdalen? Hetzelve is Christus uit de doden opbrengen.
8 Maar wat zegt zij? Nabij u is het Woord, in uw mond en in uw hart. Dit is het Woord des geloofs, hetwelk wij prediken.
9 Namelijk, indien gij met uw mond zult belijden den Heere Jezus, en met uw hart geloven, dat God Hem uit de doden opgewekt heeft, zo zult gij zalig worden.
10 Want met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid en met den mond belijdt men ter zaligheid.
11 Want de Schrift zegt: Een iegelijk, die in Hem gelooft, die zal niet beschaamd worden.
12 Want er is geen onderscheid, noch van Jood noch van Griek; want eenzelfde is Heere van allen, rijk zijnde over allen, die Hem aanroepen.
13 Want een iegelijk, die den Naam des Heeren zal aanroepen, zal zalig worden.
14 Hoe zullen zij dan Hem aanroepen, in Welken zij niet geloofd hebben? En hoe zullen zij in Hem geloven, van Welken zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen, zonder die hun predikt?
15 En hoe zullen zij prediken, indien zij niet gezonden worden? Gelijk geschreven is: Hoe liefelijk zijn de voeten dergenen, die vrede verkondigen, dergenen, die het goede verkondigen!
16 Doch zij zijn niet allen het Evangelie gehoorzaam geweest; want Jesaja zegt: Heere, wie heeft onze prediking geloofd?
17 Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods,
18 Maar ik zeg: Hebben zij het niet gehoord? Ja toch, hun geluid is over de gehele aarde uitgegaan, en hun woorden tot de einden der wereld.
19 Maar ik zeg: Heeft Israel het niet verstaan? Mozes zegt eerst: Ik zal ulieden tot jaloersheid verwekken door degenen, die geen volk zijn; door een onverstandig volk zal ik u tot toorn verwekken.
20 En Jesaja verstout zich, en zegt: Ik ben gevonden van degenen, die Mij niet zochten; Ik ben openbaar geworden dengenen, die naar Mij niet vraagden.
21 Maar tegen Israel zegt Hij: Den gehelen dag heb Ik Mijn handen uitgestrekt tot een ongehoorzaam en tegensprekend volk.

**11**

1 Ik zeg dan: Heeft God Zijn volk verstoten? Dat zij verre; want ik ben ook een Israeliet, uit het zaad Abrahams, van den stam Benjamin.
2 God heeft Zijn volk niet verstoten, hetwelk Hij te voren gekend heeft. Of weet gij niet, wat de Schrift zegt van Elia, hoe hij God aanspreekt tegen Israel, zeggende:
3 Heere! zij hebben Uw profeten gedood, en Uw altaren omgeworpen; en ik ben alleen overgebleven en zij zoeken mijn ziel.
4 Maar wat zegt tot hem het Goddelijk antwoord? Ik heb Mijzelven nog zeven duizend mannen overgelaten, die de knie voor het beeld van Baal niet gebogen hebben.
5 Alzo is er dan ook in dezen tegenwoordigen tijd een overblijfsel geworden, naar de verkiezing der genade.
6 En indien het door genade is, zo is het niet meer uit de werken; anderszins is de genade geen genade meer; en indien het is uit de werken, zo is het geen genade meer; anderszins is het werk geen werk meer.
7 Wat dan? Hetgeen Israel zoekt, dat heeft het niet verkregen; maar de uitverkorenen hebben het verkregen, en de anderen zijn verhard geworden.
8 Gelijk geschreven is: God heeft hun gegeven een geest des diepen slaaps; ogen om niet te zien, en oren om niet te horen tot op den huidigen dag.
9 En David zegt: Hun tafel worde tot een strik, en tot een val, en tot een aanstoot, en tot een vergelding voor hen.
10 Dat hun ogen verduisterd worden, om niet te zien; en verkrom hun rug allen tijd.
11 Zo zeg ik dan: Hebben zij gestruikeld, opdat zij vallen zouden? Dat zij verre; maar door hun val is de zaligheid den heidenen geworden, om hen tot jaloersheid te verwekken.
12 En indien hun val de rijkdom is der wereld, en hun vermindering de rijkdom der heidenen, hoeveel te meer hun volheid!
13 Want ik spreek tot u, heidenen, voor zoveel ik der heidenen apostel ben; ik maak mijn bediening heerlijk;
14 Of ik enigszins mijn vlees tot jaloersheid verwekken, en enigen uit hen behouden mocht.
15 Want indien hun verwerping de verzoening is der wereld, wat zal de aanneming wezen, anders dan het leven uit de doden?
16 En indien de eerstelingen heilig zijn, zo is ook het deeg heilig, en indien de wortel heilig is, zo zijn ook de takken heilig.
17 En zo enige der takken afgebroken zijn, en gij, een wilde olijfboom zijnde, in derzelver plaats zijt ingeent, en des wortels en der vettigheid des olijfbooms mede deelachtig zijt geworden,
18 Zo roem niet tegen de takken; en indien gij daartegen roemt, gij draagt den wortel niet, maar de wortel u.
19 Gij zult dan zeggen: De takken zijn afgebroken, opdat ik zou ingeent worden.
20 Het is wel; zij zijn door ongeloof afgebroken, en gij staat door het geloof. Zijt niet hooggevoelende, maar vrees.
21 Want is het, dat God de natuurlijke takken niet gespaard heeft, zie toe, dat Hij ook mogelijk u niet spare.
22 Zie dan de goedertierenheid en de strengheid van God; de strengheid wel over degenen, die gevallen zijn, maar de goedertierenheid over u, indien gij in de goedertierenheid blijft; anderszins zult ook gij afgehouwen worden.
23 Maar ook zij, indien zij in het ongeloof niet blijven, zullen ingeent worden; want God is machtig om dezelve weder in te enten.
24 Want indien gij afgehouwen zijt uit den olijfboom, die van nature wild was, en tegen nature in den goeden olijfboom ingeent; hoeveel te meer zullen deze, die natuurlijke takken zijn, in hun eigen olijfboom geent worden?

25 Want ik wil niet, broeders, dat u deze verborgenheid onbekend zij opdat gij niet wijs zijt, bij uzelven, dat de verharding voor een deel over Israel gekomen is, totdat de volheid der heidenen zal ingegaan zijn.
26 En alzo zal geheel Israel zalig worden; gelijk geschreven is: De Verlosser zal uit Sion komen en zal de goddeloosheden afwenden van Jakob.
27 En dit is hun een verbond van Mij, als Ik hun zonden zal wegnemen.
28 Zo zijn zij wel vijanden aangaande het Evangelie, om uwentwil, maar aangaande de verkiezing zijn zij beminden, om der vaderen wil;
29 Want de genadegiften en de roeping Gods zijn onberouwelijk.
30 Want gelijkerwijs ook gijlieden eertijds Gode ongehoorzaam geweest zijt, maar nu barmhartigheid verkregen hebt door dezer ongehoorzaamheid;
31 Alzo zijn ook dezen nu ongehoorzaam geweest, opdat ook zij door uw barmhartigheid zouden barmhartigheid verkrijgen.
32 Want God heeft hen allen onder de ongehoorzaamheid besloten, opdat Hij hun allen zou barmhartig zijn.
33 O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods, hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen, en onnaspeurlijk Zijn wegen!
34 Want wie heeft den zin des Heeren gekend? Of wie is Zijn raadsman geweest?
35 Of wie heeft Hem eerst gegeven, en het zal hem wedervergolden worden?
36 Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

**12**

1 Ik bid u dan, broeders, door de ontfermingen Gods, dat gij uw lichamen stelt tot een levende, heilige en Gode welbehagelijke offerande, welke is uw redelijke godsdienst.
2 En wordt dezer wereld niet gelijkvormig; maar wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds, opdat gij moogt beproeven, welke de goede, en welbehagelijke en volmaakte wil van God zij.
3 Want door de genade, die mij gegeven is, zeg ik een iegelijk, die onder u is, dat hij niet wijs zij boven hetgeen men behoort wijs te zijn; maar dat hij wijs zij tot matigheid, gelijk als God een iegelijk de mate des geloofs gedeeld heeft.
4 Want gelijk wij in een lichaam vele leden hebben, en de leden alle niet dezelfde werking hebben;
5 Alzo zijn wij velen een lichaam in Christus, maar elkeen zijn wij elkanders leden.
6 Hebbende nu verscheidene gaven, naar de genade, die ons gegeven is,
7 Zo laat ons die gaven besteden, hetzij profetie, naar de mate des geloofs; hetzij bediening, in het bedienen; hetzij die leert, in het leren;
8 Hetzij die vermaant, in het vermanen; die uitdeelt, in eenvoudigheid; die een voorstander is, in naarstigheid; die barmhartigheid doet, in blijmoedigheid.
9 De liefde zij ongeveinsd. Hebt een afkeer van het boze, en hangt het goede aan.
10 Hebt elkander hartelijk lief met broederlijke liefde; met eer de een den ander voorgaande.
11 Zijt niet traag in het benaarstigen. Zijt vurig van geest. Dient den Heere.
12 Verblijdt u in de hoop. Zijt geduldig in de verdrukking. Volhardt in het gebed.
13 Deelt mede tot de behoeften der heiligen. Tracht naar herbergzaamheid.
14 Zegent hen, die u vervolgen; zegent en vervloekt niet.
15 Verblijdt u met de blijden; en weent met de wenenden.
16 Weest eensgezind onder elkander. Tracht niet naar de hoge dingen, maar voegt u tot de nederige. Zijt niet wijs bij uzelven.
17 Vergeldt niemand kwaad voor kwaad. Bezorgt hetgeen eerlijk is voor alle mensen.
18 Indien het mogelijk is, zoveel in u is, houdt vrede met alle mensen.
19 Wreekt uzelven niet, beminden, maar geeft den toorn plaats; want er is geschreven: Mij komt de wraak toe; Ik zal het vergelden, zegt de Heere.
20 Indien dan uw vijand hongert, zo spijzigt hem; indien hem dorst, zo geeft hem te drinken; want dat doende, zult gij kolen vuurs op zijn hoofd hopen.
21 Wordt van het kwade niet overwonnen, maar overwint het kwade door het goede.

**13**

1 Alle ziel zij den machten, over haar gesteld, onderworpen; want er is geen macht dan van God, en de machten, die er zijn, die zijn van God geordineerd.
2 Alzo dat die zich tegen de macht stelt, de ordinantie van God wederstaat; en die ze wederstaan, zullen over zichzelven een oordeel halen.
3 Want de oversten zijn niet tot een vreze den goeden werken, maar den kwaden. Wilt gij nu de macht niet vrezen, doe het goede, en gij zult lof van haar hebben;
4 Want zij is Gods dienares, u ten goede. Maar indien gij kwaad doet, zo vrees; want zij draagt het zwaard niet te vergeefs; want zij is Gods dienares, een wreekster tot straf dengene, die kwaad doet.
5 Daarom is het nodig onderworpen te zijn, niet alleen om der straffe, maar ook om des gewetens wil.
6 Want daarom betaalt gij ook schattingen; want zij zijn dienaars van God, in ditzelve geduriglijk bezig zijnde.
7 Zo geeft dan een iegelijk, wat gij schuldig zijt; schatting, dien gij de schatting, tol, dien gij den tol, vreze, dien gij de vreze, eer, dien gij de eer schuldig zijt.
8 Zijt niemand iets schuldig, dan elkander lief te hebben; want die den ander liefheeft, die heeft de wet vervuld.
9 Want dit: Gij zult geen overspel doen, gij zult niet doden, gij zult niet stelen, gij zult geen valse getuigenis geven, gij zult niet begeren; en zo er enig ander gebod is, wordt in dit woord als in een hoofdsom begrepen, namelijk in dit: Gij zult uw naaste liefhebben gelijk uzelven.
10 De liefde doet den naaste geen kwaad. Zo is dan de liefde de vervulling der wet.
11 En dit zeg ik te meer, dewijl wij de gelegenheid des tijds weten, dat het de ure is, dat wij nu uit den slaap opwaken; want de zaligheid is ons nu nader, dan toen wij eerst geloofd hebben.
12 De nacht is voorbijgegaan, en de dag is nabij gekomen. Laat ons dan afleggen de werken der duisternis, en aandoen de wapenen des lichts.
13 Laat ons, als in den dag, eerlijk wandelen; niet in brasserijen en dronkenschappen, niet in slaapkameren en ontuchtigheden, niet in twist en nijdigheid;
14 Maar doet aan den Heere Jezus Christus, en verzorgt het vlees niet tot begeerlijkheden.

**14**

1 Dengene nu, die zwak is in het geloof, neemt aan, maar niet tot twistige samensprekingen.
2 De een gelooft wel, dat men alles eten mag, maar die zwak is, eet moeskruiden.
3 Die daar eet, verachte hem niet, die niet eet; en die niet eet, oordele hem niet, die daar eet; want God heeft hem aangenomen.
4 Wie zijt gij, die eens anderen huisknecht oordeelt? Hij staat, of hij valt zijn eigen heer; doch hij zal vastgesteld worden, want God is machtig hem vast te stellen.
5 De een acht wel den enen dag boven den anderen dag; maar de ander acht al de dagen gelijk. Een iegelijk zij in zijn eigen gemoed ten volle verzekerd.
6 Die den dag waarneemt, die neemt hem waar den Heere; en die den dag niet waarneemt, die neemt hem niet waar den Heere. Die daar eet, die eet zulks den Heere, want hij dankt God; en die niet eet, die eet zulks den Heere niet, en hij dankt God.
7 Want niemand van ons leeft zichzelven, en niemand sterft zichzelven.
8 Want hetzij dat wij leven, wij leven den Heere; hetzij dat wij sterven, wij sterven den Heere. Hetzij dan dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heeren.
9 Want daartoe is Christus ook gestorven, en opgestaan, en weder levend geworden, opdat Hij beiden over doden en levenden heersen zou.
10 Maar gij, wat oordeelt gij uw broeder? Of ook gij, wat veracht gij uw broeder? Want wij zullen allen voor den rechterstoel van Christus gesteld worden.
11 Want er is geschreven: Ik leef, zegt de Heere; voor Mij zal alle knie zich buigen, en alle tong zal God belijden.
12 Zo dan een iegelijk van ons zal voor zichzelven Gode rekenschap geven.
13 Laat ons dan elkander niet meer oordelen; maar oordeelt dit liever, namelijk, dat gij den broeder geen aanstoot of ergernis geeft.
14 Ik weet en ben verzekerd in den Heere Jezus, dat geen ding onrein is in zichzelven; dan die acht iets onrein te zijn, dien is het onrein.
15 Maar indien uw broeder om der spijze wil bedroefd wordt, zo wandelt gij niet meer naar liefde. Verderf dien niet met uw spijze, voor welken Christus gestorven is.
16 Dat dan uw goed niet gelasterd worde.
17 Want het Koninkrijk Gods is niet spijs en drank, maar rechtvaardigheid, en vrede, en blijdschap, door den Heiligen Geest.
18 Want die Christus in deze dingen dient, is Gode welbehagelijk, en aangenaam den mensen.
19 Zo dan laat ons najagen, hetgeen tot den vrede, en hetgeen tot de stichting onder elkander dient.
20 Verbreek het werk van God niet om der spijze wil. Alle dingen zijn wel rein; maar het is kwaad den mens, die met aanstoot eet.
21 Het is goed geen vlees te eten, noch wijn te drinken, noch iets, waaraan uw broeder zich stoot, of geergerd wordt, of waarin hij zwak is.
22 Hebt gij geloof? hebt dat bij uzelven voor God. Zalig is hij, die zichzelven niet oordeelt in hetgeen hij voor goed houdt.
23 Maar die twijfelt, indien hij eet, is veroordeeld, omdat hij niet uit het geloof eet. En al wat uit het geloof niet is, dat is zonde.

**15**

1 Maar wij, die sterk zijn, zijn schuldig de zwakheden der onsterken te dragen, en niet onszelven te behagen.
2 Dat dan een iegelijk van ons zijn naaste behage ten goede, tot stichting.
3 Want ook Christus heeft Zichzelven niet behaagd, maar gelijk geschreven is: De smadingen dergenen, die U smaden, zijn op Mij gevallen.
4 Want al wat te voren geschreven is, dat is tot onze lering te voren geschreven, opdat wij, door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften, hoop hebben zouden.
5 Doch de God der lijdzaamheid en der vertroosting geve u, dat gij eensgezind zijt onder elkander naar Christus Jezus;
6 Opdat gij eendrachtelijk, met een mond, moogt verheerlijken den God en Vader van onzen Heere Jezus Christus.
7 Daarom neemt elkander aan, gelijk ook Christus ons aangenomen heeft, tot de heerlijkheid Gods.
8 En ik zeg, dat Jezus Christus een dienaar geworden is der besnijdenis, vanwege de waarheid Gods, opdat Hij bevestigen zou de beloftenissen der vaderen;
9 En de heidenen God vanwege de barmhartigheid zouden verheerlijken; gelijk geschreven is: Daarom zal ik U belijden onder de heidenen, en Uw Naam lofzingen.
10 En wederom zegt Hij: Weest vrolijk, gij heidenen met Zijn volk!
11 En wederom: Looft den Heere, al gij heidenen, en prijst Hem, al gij volken!
12 En wederom zegt Jesaja: Er zal zijn de wortel van Jessai, en Die opstaat, om over de heidenen te gebieden; op Hem zullen de heidenen hopen.
13 De God nu der hoop vervulle ulieden met alle blijdschap en vrede in het geloven, opdat gij overvloedig moogt zijn in de hoop, door de kracht des Heiligen Geestes.
14 Doch, mijn broeders, ook ik zelf ben verzekerd van u, dat gij ook zelven vol zijt van goedheid, vervuld met alle kennis, machtig om ook elkander te vermanen.
15 Maar ik heb u eensdeels te stoutelijker geschreven, broeders, u als wederom dit indachtig makende, om de genade, die mij van God gegeven is;
16 Opdat ik, een dienaar van Jezus Christus zij onder de heidenen, het Evangelie van God bedienende, opdat de offerande der heidenen aangenaam worde, geheiligd door den Heiligen Geest.
17 Zo heb ik dan roem in Christus Jezus in die dingen, die God aangaan.
18 Want ik zou niet durven iets zeggen, hetwelk Christus door mij niet gewrocht heeft, tot gehoorzaamheid der heidenen, met woorden en werken;
19 Door kracht van tekenen en wonderheden, en door de kracht van den Geest Gods, zodat ik, van Jeruzalem af, en rondom, tot Illyrikum toe, het Evangelie van Christus vervuld heb.
20 En alzo zeer begerig geweest ben om het Evangelie te verkondigen, niet waar Christus genoemd was, opdat ik niet op eens anders fondament zou bouwen;
21 Maar gelijk geschreven is: Denwelken van Hem niet was geboodschapt, die zullen het zien; en dewelke het niet gehoord hebben, die zullen het verstaan.
22 Waarom ik ook menigmaal verhinderd geweest ben tot u te komen.
23 Maar nu geen plaats meer hebbende in deze gewesten, en van over vele jaren groot verlangen hebbende, om tot u te komen,
24 Zo zal ik, wanneer ik naar Spanje reis, tot u komen; want ik hoop in het doorreizen u te zien, en van u derwaarts geleid te worden, als ik eerst van ulieder tegenwoordigheid eensdeels verzadigd zal zijn.
25 Maar nu reis ik naar Jeruzalem, dienende de heiligen.
26 Want het heeft dien van Macedonie en Achaje goed gedacht een gemene handreiking te doen aan de armen onder de heiligen, die te Jeruzalem zijn.

27 Want het heeft hun zo goed gedacht; ook zijn zij hun schuldenaars; want indien de heidenen hunner geestelijke goederen deelachtig zijn geworden, zo zijn zij ook schuldig hen van lichamelijke goederen te dienen.
28 Als ik dan dit volbracht, en hun deze vrucht verzegeld zal hebben, zo zal ik door ulieder stad naar Spanje afkomen.
29 En ik weet, dat ik, tot u komende, met vollen zegen des Evangelies van Christus komen zal.
30 En ik bid u, broeders, door onzen Heere Jezus Christus, en door de liefde des Geestes, dat gij met mij strijdt in de gebeden tot God voor mij;
31 Opdat ik mag bevrijd worden van de ongehoorzamen in Judea, en dat deze mijn dienst, dien ik aan Jeruzalem doe, aangenaam zij den heiligen;
32 Opdat ik met blijdschap, door den wil van God, tot u mag komen, en met u verkwikt worden.
33 En de God des vredes zij met u allen. Amen.

**16**

1 En ik beveel u Febe, onze zuster, die een dienares is der Gemeente, die te Kenchreen is;
2 Opdat gij haar ontvangt in den Heere, gelijk het den heiligen betaamt, en haar bijstaat, in wat zaak zij u zou mogen van doen hebben; want zij is een voorstandster geweest van velen, ook van mijzelven.
3 Groet Priscilla en Aquila, mijn medewerkers in Christus Jezus;
4 Die voor mijn leven hun hals gesteld hebben; denwelken niet alleen ik danke, maar ook al de Gemeenten der heidenen.
5 Groet ook de Gemeente in hun huis. Groet Epenetus, mijn beminde, die de eersteling is van Achaje in Christus.
6 Groet Maria, die veel voor ons gearbeid heeft.
7 Groet Andronikus en Junias, mijn magen, en mijn medegevangenen, welke vermaard zijn onder de apostelen, die ook voor mij in Christus geweest zijn.
8 Groet Amplias, mijn beminde in den Heere.
9 Groet Urbanus, onzen medearbeider in Christus, en Stachys, mijn beminde.
10 Groet Apelles, die beproefd is in Christus. Groet hen, die van het huisgezin van Aristobulus zijn.
11 Groet Herodion, die van mijn maagschap is. Groet hen, die van het huisgezin van Narcissus zijn, degenen namelijk, die in den Heere zijn.
12 Groet Tryfena en Tryfosa, vrouwen die in den Heere arbeiden. Groet Persis, de beminde zuster, die veel gearbeid heeft in den Heere.
13 Groet Rufus, den uitverkorene in den Heere, en zijn moeder en de mijne.
14 Groet Asynkritus, Flegon, Hermas, Patrobas, Hermes, en de broeders, die met hen zijn.
15 Groet Filologus en Julia, Nereus en zijn zuster, en Olympas, en al de heiligen, die met henlieden zijn.
16 Groet elkander met een heiligen kus. De Gemeenten van Christus groeten ulieden.
17 En ik bid u, broeders, neemt acht op degenen, die tweedracht en ergernissen aanrichten tegen de leer, die gij van ons geleerd hebt; en wijkt af van dezelve.
18 Want dezulken dienen onzen Heere Jezus Christus niet, maar hun buik; en verleiden door schoonspreken en prijzen de harten der eenvoudigen.
19 Want uw gehoorzaamheid is tot kennis van allen gekomen. Ik verblijde mij dan uwenthalve; en ik wil, dat gij wijs zijt in het goede, doch onnozel in het kwade.
20 En de God des vredes zal den satan haast onder uw voeten verpletteren. De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met ulieden. Amen.
21 U groeten, Timotheus, mijn medearbeider, en Lucius, en Jason, en Socipater, mijn bloedverwanten.
22 Ik, Tertius, die den brief geschreven heb, groet u in den Heere.
23 U groet Gajus, de huiswaard van mij en van de gehele Gemeente. U groet Erastus, de rentmeester der stad, en de broeder Quartus.
24 De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met u allen. Amen.
25 Hem nu, Die machtig is u te bevestigen, naar mijn Evangelie en de prediking van Jezus Christus, naar de openbaring der verborgenheid, die van de tijden der eeuwen verzwegen is geweest;
26 Maar nu geopenbaard is, en door de profetische Schriften, naar het bevel des eeuwigen Gods, tot gehoorzaamheid des geloofs, onder al de heidenen bekend is gemaakt;
27 Den zelven alleen wijzen God zij door Jezus Christus de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

# 1 CORINTHIËRS

**1**

1 Paulus, een geroepen apostel van Jezus Christus, door den wil van God, en Sosthenes, de broeder,
2 Aan de Gemeente Gods, die te Korinthe is, den geheiligden in Christus Jezus, den geroepenen heiligen, met allen, die den Naam van onzen Heere Jezus Christus aanroepen in alle plaats, beide hun en onzen Heere;
3 Genade zij u en vrede van God onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.
4 Ik dank mijn God allen tijd over u, vanwege de genade Gods, die u gegeven is in Christus Jezus;
5 Dat gij in alles rijk zijt geworden in Hem, in alle rede en alle kennis;
6 Gelijk de getuigenis van Christus bevestigd is onder u;
7 Alzo dat het u aan gene gave ontbreekt, verwachtende de openbaring van onzen Heere Jezus Christus.
8 Welke God u ook zal bevestigen tot het einde toe, om onstraffelijk te zijn in den dag van onzen Heere Jezus Christus.
9 God is getrouw, door Welken gij geroepen zijt tot de gemeenschap van Zijn Zoon Jezus Christus, onzen Heere.
10 Maar ik bid u, broeders, door den Naam van onzen Heere Jezus Christus, dat gij allen hetzelfde spreekt, en dat onder u geen scheuringen zijn, maar dat gij samengevoegd zijt in eenzelfden zin, en in een zelfde gevoelen.
11 Want mij is van u bekend gemaakt, mijn broeders, door die van het huisgezin van Chloe zijn, dat er twisten onder u zijn.
12 En dit zeg ik, dat een iegelijk van u zegt: Ik ben van Paulus, en ik van Apollos; en ik van Cefas; en ik van Christus.
13 Is Christus gedeeld? Is Paulus voor u gekruist? Of zijt gij in Paulus naam gedoopt?
14 Ik dank God, dat ik niemand van ulieden gedoopt heb, dan Krispus en Gajus;
15 Opdat niet iemand zegge, dat ik in mijn naam gedoopt heb.
16 Doch ik heb ook het huisgezin van Stefanus gedoopt; voorts weet ik niet, of ik iemand anders gedoopt heb.
17 Want Christus heeft mij niet gezonden, om te dopen, maar om het Evangelie te verkondigen; niet met wijsheid van woorden, opdat het kruis van Christus niet verijdeld worde.
18 Want het woord des kruises is wel dengenen, die verloren gaan, dwaasheid; maar ons, die behouden worden, is het een kracht Gods;
19 Want er is geschreven: Ik zal de wijsheid der wijzen doen vergaan, en het verstand der verstandigen zal Ik te niet maken.
20 Waar is de wijze? Waar is de schriftgeleerde? Waar is de onderzoeker dezer eeuw? Heeft God de wijsheid dezer wereld niet dwaas gemaakt?
21 Want nademaal, in de wijsheid Gods, de wereld God niet heeft gekend door de wijsheid, zo heeft het Gode behaagd, door de dwaasheid der prediking, zalig te maken, die geloven;
22 Overmits de Joden een teken begeren, en de Grieken wijsheid zoeken;
23 Doch wij prediken Christus, den Gekruisigde, den Joden wel een ergernis, en den Grieken een dwaasheid;
24 Maar hun, die geroepen zijn, beiden Joden en Grieken, prediken wij Christus, de kracht Gods, en de wijsheid Gods.
25 Want het dwaze Gods is wijzer dan de mensen; en het zwakke Gods is sterker dan de mensen.

26 Want gij ziet uw roeping, broeders, dat gij niet vele wijzen zijt naar het vlees, niet vele machtigen, niet vele edelen.
27 Maar het dwaze der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij de wijzen beschamen zou; en het zwakke der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij het sterke zou beschamen;
28 En het onedele der wereld, en het verachte heeft God uitverkoren, en hetgeen niets is, opdat Hij hetgeen iets is, te niet zou maken;
29 Opdat geen vlees zou roemen voor Hem.
30 Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, Die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid, en heiligmaking, en verlossing;
31 Opdat het zij, gelijk geschreven is: Die roemt, roeme in den Heere.

**2**

1 En ik, broeders, als ik tot u ben gekomen, ben niet gekomen met uitnemendheid van woorden, of van wijsheid, u verkondigende de getuigenis van God.
2 Want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u, dan Jezus Christus, en Dien gekruisigd.
3 En ik was bij ulieden in zwakheid, en in vreze, en in vele beving.
4 En mijn rede, en mijn prediking was niet in bewegelijke woorden der menselijke wijsheid, maar in betoning des geestes en der kracht;
5 Opdat uw geloof niet zou zijn in wijsheid der mensen, maar in de kracht Gods.
6 En wij spreken wijsheid onder de volmaakten; doch een wijsheid, niet dezer wereld, noch der oversten dezer wereld, die te niet worden;
7 Maar wij spreken de wijsheid Gods, bestaande in verborgenheid, die bedekt was, welke God te voren verordineerd heeft tot heerlijkheid van ons, eer de wereld was;
8 Welke niemand van de oversten dezer wereld gekend heeft; want indien zij ze gekend hadden, zo zouden zij den Heere der heerlijkheid niet gekruist hebben.
9 Maar gelijk geschreven is: Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklommen, hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben.
10 Doch God heeft het ons geopenbaard door Zijn Geest; want de Geest onderzoekt alle dingen, ook de diepten Gods.
11 Want wie van de mensen weet, hetgeen des mensen is, dan de geest des mensen, die in hem is? Alzo weet ook niemand, hetgeen Gods is, dan de Geest Gods.
12 Doch wij hebben niet ontvangen den geest der wereld, maar den Geest, Die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen, die ons van God geschonken zijn;
13 Dewelke wij ook spreken, niet met woorden, die de menselijke wijsheid leert, maar met woorden, die de Heilige Geest leert, geestelijke dingen met geestelijke samenvoegende.
14 Maar de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn; want zij zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet verstaan, omdat zij geestelijk onderscheiden worden.
15 Doch de geestelijke mens onderscheidt wel alle dingen, maar hij zelf wordt van niemand onderscheiden.
16 Want wie heeft den zin des Heeren gekend, die Hem zou onderrichten? Maar wij hebben den zin van Christus.

**3**

1 En ik, broeders, kon tot u niet spreken als tot geestelijken, maar als tot vleselijken, als tot jonge kinderen in Christus.
2 Ik heb u met melk gevoed, en niet met vaste spijs; want gij vermocht toen nog niet; ja, gij vermoogt ook nu nog niet.
3 Want gij zijt nog vleselijk; want dewijl onder u nijd is, en twist, en tweedracht, zijt gij niet vleselijk, en wandelt gij niet naar den mens?
4 Want als de een zegt: Ik ben van Paulus; en een ander: Ik ben van Apollos; zijt gij niet vleselijk?
5 Wie is dan Paulus, en wie is Apollos, anders dan dienaars, door welke gij geloofd hebt, en dat, gelijk de Heere aan een iegelijk gegeven heeft?
6 Ik heb geplant, Apollos heeft nat gemaakt; maar God heeft den wasdom gegeven.
7 Zo is dan noch hij, die plant, iets, noch hij, die nat maakt, maar God, Die den wasdom geeft.
8 En die plant, en die nat maakt, zijn een; maar een iegelijk zal zijn loon ontvangen naar zijn arbeid.
9 Want wij zijn Gods medearbeiders; Gods akkerwerk, Gods gebouw zijt gij.
10 Naar de genade Gods, die mij gegeven is, heb ik als een wijs bouwmeester het fondament gelegd; en een ander bouwt daarop. Maar een iegelijk zie toe, hoe hij daarop bouwe.
11 Want niemand kan een ander fondament leggen, dan hetgeen gelegd is, hetwelk is Jezus Christus.
12 En indien iemand op dit fondament bouwt: goud, zilver, kostelijke stenen, hout, hooi, stoppelen;
13 Eens iegelijks werk zal openbaar worden; want de dag zal het verklaren, dewijl het door vuur ontdekt wordt; en hoedanig eens iegelijks werk is, zal het vuur beproeven.
14 Zo iemands werk blijft, dat hij daarop gebouwd heeft, die zal loon ontvangen.
15 Zo iemands werk zal verbrand worden, die zal schade lijden; maar zelf zal hij behouden worden, doch alzo als door vuur.
16 Weet gij niet, dat gij Gods tempel zijt, en de Geest Gods in ulieden woont?
17 Zo iemand den tempel Gods schendt, dien zal God schenden; want de tempel Gods is heilig, welke gij zijt.
18 Niemand bedriege zichzelven. Zo iemand onder u dunkt, dat hij wijs is in deze wereld, die worde dwaas, opdat hij wijs moge worden.
19 Want de wijsheid dezer wereld is dwaasheid bij God; want er is geschreven: Hij vat de wijzen in hun arglistigheid;
20 En wederom: De Heere kent de overleggingen der wijzen, dat zij ijdel zijn.
21 Niemand dan roeme op mensen; want alles is uwe.
22 Hetzij Paulus, hetzij Apollos, hetzij Cefas, hetzij de wereld, hetzij leven, hetzij dood, hetzij tegenwoordige, hetzij toekomende dingen, zij zijn alle uwe.
23 Doch gij zijt van Christus, en Christus is Gods.

**4**

1 Alzo houde ons een ieder mens, als dienaars van Christus, en uitdelers der verborgenheden Gods.
2 En voorts wordt in de uitdelers vereist, dat elk getrouw bevonden worde.
3 Doch mij is voor het minste, dat ik van ulieden geoordeeld worde, of van een menselijk oordeel; ja, ik oordeel ook mijzelven niet.
4 Want ik ben mijzelven van geen ding bewust; doch ik ben daardoor niet gerechtvaardigd; maar Die mij oordeelt, is de Heere.
5 Zo dan oordeelt niets voor den tijd, totdat de Heere zal gekomen zijn, Welke ook in het licht zal brengen, hetgeen in de duisternis verborgen is, en openbaren de raadslagen der harten; en als dan zal een iegelijk lof hebben van God.
6 En deze dingen, broeders, heb ik op mijzelven en Apollos bij gelijkenis toegepast, om uwentwil; opdat gij aan ons zoudt leren, niet te gevoelen boven hetgeen geschreven is, dat gij niet, de een om eens anders wil, opgeblazen wordt tegen den ander.
7 Want wie onderscheidt u? En wat hebt gij, dat gij niet hebt ontvangen? En zo gij het ook ontvangen hebt, wat roemt gij, alsof gij het niet ontvangen hadt?
8 Alrede zijt gij verzadigd, alrede zijt gij rijk geworden, zonder ons hebt gij geheerst; en och, of gij heerstet, opdat ook wij met u heersen mochten!
9 Want ik acht, dat God ons, die de laatste apostelen zijn, ten toon heeft gesteld als tot den dood verwezen; want wij zijn een schouwspel geworden der wereld, en den engelen, en den mensen.
10 Wij zijn dwazen om Christus' wil, maar gij zijt wijzen in Christus; wij zijn zwakken, maar gij sterken; gij zijt heerlijken, maar wij verachten.
11 Tot op deze tegenwoordige ure, lijden wij honger, en lijden wij dorst, en zijn naakt, en worden met vuisten geslagen, en hebben geen vaste woonplaats;
12 En arbeiden, werkende met onze eigen handen; wij worden gescholden, en wij zegenen; wij worden vervolgd, en wij verdragen;
13 Wij worden gelasterd, en wij bidden; wij zijn geworden als uitvaagsels der wereld en aller afschrapsel tot nu toe.
14 Ik schrijf deze dingen niet om u te beschamen, maar als mijn lieve kinderen vermaan ik u.
15 Want al hadt gij tien duizend leermeesters in Christus, zo hebt gij toch niet vele vaders; want in Christus Jezus heb ik u door het Evangelie geteeld.
16 Zo vermaan ik u dan: zijt mijn navolgers.
17 Daarom heb ik Timotheus tot u gezonden, die mijn lieve en getrouwe zoon is in den Heere, welke u zal indachtig maken mijn wegen, die in Christus zijn, gelijkerwijs ik alom in alle Gemeenten leer.
18 Doch sommigen zijn opgeblazen, alsof ik tot ulieden niet komen zou.
19 Maar ik zal haast tot u komen, zo de Heere wil, en ik zal dan verstaan, niet de woorden dergenen, die opgeblazen zijn, maar de kracht.
20 Want het Koninkrijk Gods is niet gelegen in woorden, maar in kracht.
21 Wat wilt gij? Zal ik met de roede tot u komen, of in liefde en in den geest der zachtmoedigheid?

**5**

1 Men hoort ganselijk, dat er hoererij onder u is, en zodanige hoererij, die ook onder de heidenen niet genoemd wordt, alzo dat er een zijns vaders huisvrouw heeft.
2 En zijt gij nog opgeblazen, en hebt niet veel meer leed gedragen, opdat hij uit het midden van u weggedaan worde, die deze daad begaan heeft?
3 Doch ik, als wel met het lichaam afwezend, maar tegenwoordig zijnde met den geest, heb alrede, als of ik tegenwoordig ware, dengene, die dat alzo bedreven heeft, besloten,
4 In den Naam van onzen Heere Jezus Christus, als gijlieden en mijn geest samen vergaderd zullen zijn, met de kracht van onzen Heere Jezus Christus,
5 Denzulken over te geven aan den satan, tot verderf des vleses, opdat de geest behouden moge worden in den dag van den Heere Jezus.
6 Uw roem is niet goed. Weet gij niet, dat een weinig zuurdesem het gehele deeg zuur maakt?
7 Zuivert dan den ouden zuurdesem uit, opdat gij een nieuw deeg zijn moogt, gelijk gij ongezuurd zijt. Want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus.
8 Zo dan laat ons feest houden, niet in den ouden zuurdesem, noch in den zuurdesem der kwaadheid en der boosheid, maar in de ongezuurde broden der oprechtheid en der waarheid.
9 Ik heb u geschreven in den brief, dat gij u niet zoudt vermengen met de hoereerders;
10 Doch niet geheellijk met de hoereerders dezer wereld, of met de gierigaards, of met de rovers, of met de afgodendienaars; want anders zoudt gij moeten uit de wereld gaan.
11 Maar nu heb ik u geschreven, dat gij u niet zult vermengen, namelijk indien iemand, een broeder genaamd zijnde, een hoereerder is, of een gierigaard, of een afgodendienaar, of een lasteraar, of een dronkaard, of een rover; dat gij met zodanig een ook niet zult eten.
12 Want wat heb ik ook die buiten zijn te oordelen? Oordeelt gijlieden niet die binnen zijn?
13 Maar die buiten zijn oordeelt God. En doet gij dezen boze uit ulieden weg.

**6**

1 Durft iemand van ulieden, die een zaak heeft tegen een ander, te recht gaan voor de onrechtvaardigen, en niet voor de heiligen?
2 Weet gij niet, dat de heiligen de wereld oordelen zullen? En indien door u de wereld geoordeeld wordt, zijt gij onwaardig de minste gerechtzaken?
3 Weet gij niet, dat wij de engelen oordelen zullen? Hoeveel te meer de zaken, die dit leven aangaan?
4 Zo gij dan gerechtzaken hebt, die dit leven aangaan, zet die daarover, die in de Gemeente minst geacht zijn.
5 Ik zeg u dit tot schaamte. Is er dan alzo onder u geen, die wijs is, ook niet een, die zou kunnen oordelen tussen zijn broeders?
6 Maar de ene broeder gaat met den anderen broeder te recht, en dat voor ongelovigen.
7 Zo is er dan nu ganselijk gebrek onder u, dat gij met elkander rechtzaken hebt. Waarom lijdt gij niet liever ongelijk? Waarom lijdt gij niet liever schade?
8 Maar gijlieden doet ongelijk, en doet schade, en dat den broederen.
9 Of weet gij niet, dat de onrechtvaardigen het Koninkrijk Gods niet zullen beerven?
10 Dwaalt niet; noch hoereerders, noch afgodendienaars, noch overspelers, noch ontuchtigen, noch die bij mannen liggen, noch dieven, noch gierigaards, noch dronkaards, geen lasteraars, geen rovers zullen het Koninkrijk Gods beerven.
11 En dit waart gij sommigen; maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd, in den Naam van den Heere Jezus, en door den Geest onzes Gods;
12 Alle dingen zijn mij geoorloofd, maar alle dingen zijn niet oorbaar; alle dingen zijn mij geoorloofd, maar ik zal onder de macht van geen mij laten brengen.
13 De spijzen zijn voor de buik, en de buik is voor de spijzen; maar God zal beide dezen en die te niet doen. Doch het lichaam is niet voor de hoererij, maar voor den Heere en de Heere voor het lichaam.
14 En God heeft ook den Heere opgewekt, en zal ons opwekken door Zijn kracht.
15 Weet gij niet, dat uw lichamen leden van Christus zijn? Zal ik dan de leden van Christus nemen, en maken ze leden ener hoer? Dat zij verre.
16 Of weet gij niet, dat die de hoer aanhangt, een lichaam met haar is? Want die twee, zegt Hij, zullen tot een vlees wezen.
17 Maar die den Heere aanhangt, is een geest met Hem.
18 Vliedt de hoererij. Alle zonde, die de mens doet, is buiten het lichaam, maar die hoererij bedrijft, zondigt tegen zijn eigen lichaam.
19 Of weet gij niet, dat ulieder lichaam een tempel is van den Heiligen Geest, Die in u is, Dien gij van God hebt, en dat gij uws zelfs niet zijt?
20 Want gij zijt duur gekocht: zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn.

**7**

1 Aangaande nu de dingen, waarvan gij mij geschreven hebt; het is een mens goed geen vrouw aan te raken.
2 Maar om der hoererijen wil zal een iegelijk man zijn eigen vrouw hebben, en een iegelijke vrouw zal haar eigen man hebben.
3 De man zal aan de vrouw de schuldige goedwilligheid betalen; en desgelijks ook de vrouw aan den man.
4 De vrouw heeft de macht niet over haar eigen lichaam, maar de man; en desgelijks ook de man heeft de macht niet over zijn eigen lichaam, maar de vrouw.
5 Onttrekt u elkander niet, tenzij dan met beider toestemming voor een tijd, opdat gij u tot vasten en bidden moogt verledigen; en komt wederom bijeen, opdat u de satan niet verzoeke, omdat gij u niet kunt onthouden.
6 Doch dit zeg ik uit toelating, niet uit bevel.
7 Want ik wilde, dat alle mensen waren, gelijk als ikzelf ben; maar een iegelijk heeft zijn eigen gave van God, de een wel aldus, maar de andere alzo.
8 Doch ik zeg den ongetrouwden, en den weduwen: Het is hun goed, indien zij blijven, gelijk als ik.
9 Maar indien zij zich niet kunnen onthouden, dat zij trouwen; want het is beter te trouwen dan te branden.
10 Doch den getrouwden gebiede niet ik, maar de Heere, dat de vrouw van den man niet scheide.
11 En indien zij ook scheidt, dat zij ongetrouwd blijve, of met den man verzoene; en dat de man de vrouw niet verlate.
12 Maar den anderen zeg ik, niet de Heere: Indien enig broeder een ongelovige vrouw heeft, en dezelve tevreden is bij hem te wonen, dat hij ze niet verlate;
13 En een vrouw, die een ongelovigen man heeft, en hij tevreden is bij haar te wonen, dat zij hem niet verlate.
14 Want de ongelovige man is geheiligd door de vrouw, en de ongelovige vrouw is geheiligd door den man; want anders waren uw kinderen onrein, maar nu zijn zij heilig.
15 Maar indien de ongelovige scheidt, dat hij scheide. De broeder of de zuster wordt in zodanige gevallen niet dienstbaar gemaakt; maar God heeft ons tot vrede geroepen.
16 Want wat weet gij, vrouw, of gij den man zult zalig maken? Of wat weet gij, man, of gij de vrouw zult zalig maken?
17 Doch gelijk God aan een iegelijk heeft uitgedeeld, gelijk de Heere een iegelijk geroepen heeft, dat hij alzo wandele; en alzo verordene ik in al de Gemeenten.
18 Is iemand, besneden zijnde, geroepen, die late zich geen voorhuid aantrekken; is iemand, in de voorhuid zijnde, geroepen, die late zich niet besnijden.
19 De besnijdenis is niets, en de voorhuid is niets, maar de onderhouding der geboden Gods.
20 Een iegelijk blijve in die beroeping, daar hij in geroepen is.
21 Zijt gij, een dienstknecht zijnde, geroepen, laat u dat niet bekommeren; maar indien gij ook kunt vrij worden, gebruik dat liever.
22 Want die in den Heere geroepen is, een dienstknecht zijnde, die is een vrijgelatene des Heeren; desgelijks ook, die vrij zijnde geroepen is, die is een dienstknecht van Christus.
23 Gij zijt duur gekocht, wordt geen dienstknechten der mensen.
24 Een iegelijk, waarin hij geroepen is, broeders, die blijve in hetzelve bij God.
25 Aangaande de maagden nu, heb ik geen bevel des Heeren; maar ik zeg mijn gevoelen, als die barmhartigheid van den Heere gekregen heb, om getrouw te zijn.
26 Ik houde dan dit goed te zijn, om den aanstaanden nood, dat het, zeg ik, den mens goed is alzo te zijn.

27 Zijt gij aan een vrouw verbonden, zoek geen ontbinding; zijt gij ongebonden van een vrouw, zoek geen vrouw.
28 Maar indien gij ook trouwt, gij zondigt niet; en indien een maagd trouwt, zij zondigt niet. Doch dezulken zullen verdrukking hebben in het vlees; en ik spare ulieden.
29 Maar dit zeg ik, broeders, dat de tijd voorts kort is; opdat ook die vrouwen hebben, zouden zijn als niet hebbende;
30 En die wenen, als niet wenende; en die blijde zijn, als niet blijde zijnde; en die kopen, als niet bezittende;
31 En die deze wereld gebruiken, als niet misbruikende; want de gedaante dezer wereld gaat voorbij.
32 En ik wil, dat gij zonder bekommernis zijt. De ongetrouwde bekommert zich met de dingen des Heeren, hoe hij den Heere zal behagen;
33 Maar die getrouwd is, bekommert zich met de dingen der wereld, hoe hij de vrouw zal behagen.
34 Een vrouw en een maagd zijn onderscheiden. De ongetrouwde bekommert zich met de dingen des Heeren, opdat zij heilig zij, beide aan lichaam en aan geest; maar die getrouwd is, bekommert zich met de dingen der wereld, hoe zij den man zal behagen.
35 En dit zeg ik tot uw eigen voordeel; niet opdat ik een strik over u zou werpen, maar om u te leiden tot hetgeen wel voegt, en bekwaam is, om den Heere wel aan te hangen, zonder herwaarts en derwaarts getrokken te worden.
36 Maar zo iemand acht, dat hij ongevoegelijk handelt met zijn maagd, indien zij over den jeugdigen tijd gaat, en het alzo moet geschieden; die doe wat hij wil, hij zondigt niet; dat zij trouwen.
37 Doch die vast staat in zijn hart, geen noodzaak hebbende, maar macht heeft over zijn eigen wil, en dit in zijn hart besloten heeft, dat hij zijn maagd zal bewaren, die doet wel.
38 Alzo dan, die haar ten huwelijk uitgeeft, die doet wel; en die ze ten huwelijk niet uitgeeft, die doet beter.
39 Een vrouw is door de wet verbonden, zo langen tijd haar man leeft; maar indien haar man ontslapen is, zo is zij vrij, om te trouwen, dien zij wil, alleenlijk in den Heere.
40 Maar zij is gelukkiger, indien zij alzo blijft, naar mijn gevoelen. En ik meen ook den Geest Gods te hebben.

**8**

1 Aangaande nu de dingen, die den afgoden geofferd zijn, wij weten, dat wij allen te zamen kennis hebben. De kennis maakt opgeblazen, maar de liefde sticht.
2 En zo iemand meent iets te weten, die heeft nog niets gekend, gelijk men behoort te kennen.
3 Maar zo iemand God liefheeft, die is van Hem gekend.
4 Aangaande dan het eten der dingen, die den afgoden geofferd zijn, wij weten, dat een afgod niets is in de wereld, en dat er geen ander God is dan een.
5 Want hoewel er ook zijn, die goden genaamd worden, hetzij in den hemel, hetzij op de aarde gelijk er vele goden en vele heren zijn,
6 Nochtans hebben wij maar een God, den Vader, uit Welken alle dingen zijn, en wij tot Hem; en maar een Heere, Jezus Christus, door Welken alle dingen zijn, en wij door Hem.
7 Doch in allen is de kennis niet; maar sommigen, met een geweten des afgods tot nog toe, eten als iets dat den afgoden geofferd is; en hun geweten, zwak zijnde, wordt bevlekt.
8 De spijze nu maakt ons Gode niet aangenaam; want hetzij dat wij eten, wij hebben geen overvloed; en hetzij dat wij niet eten, wij hebben geen gebrek.
9 Maar ziet toe, dat deze uw macht niet enigerwijze een aanstoot worde dengenen, die zwak zijn.
10 Want zo iemand u, die de kennis hebt, ziet in der afgoden tempel aanzitten, zal het geweten deszelven, die zwak is, niet gestijfd worden, om te eten de dingen, die den afgoden geofferd zijn?
11 En zal de broeder, die zwak is, door uw kennis verloren gaan, om welken Christus gestorven is?
12 Doch gijlieden, alzo tegen de broeders zondigende, en hun zwak geweten kwetsende, zondigt tegen Christus.
13 Daarom, indien de spijs mijn broeder ergert, zo zal ik in eeuwigheid geen vlees eten, opdat ik mijn broeder niet ergere.

**9**

1 Ben ik niet een apostel? Ben ik niet vrij? Heb ik niet Jezus Christus, onzen Heere, gezien? Zijt gijlieden niet mijn werk in den Heere?
2 Zo ik anderen geen apostel ben, nochtans ben ik het ulieden; want het zegel mijns apostelschaps zijt gijlieden in den Heere.
3 Mijn verantwoording aan degenen, die onderzoek over mij doen, is deze.
4 Hebben wij niet macht, om te eten en te drinken?
5 Hebben wij niet macht, om een vrouw, een zuster zijnde, met ons om te leiden, gelijk ook de andere apostelen, en de broeders des Heeren, en Cefas?
6 Of hebben alleen ik en Barnabas geen macht van niet te werken?
7 Wie dient ooit in den krijg op eigen bezoldiging? Wie plant een wijngaard, en eet niet van zijn vrucht? Of wie weidt een kudde, en eet niet van de melk der kudde?
8 Spreek ik dit naar den mens, of zegt ook de wet hetzelfde niet?
9 Want in de wet van Mozes is geschreven: Gij zult een dorsenden os niet muilbanden. Zorgt ook God voor de ossen?
10 Of zegt Hij dat ganselijk om onzentwil? Want om onzentwil is dat geschreven; overmits die ploegt, op hoop moet ploegen, en die op hoop dorst, moet zijn hoop deelachtig worden.
11 Indien wij ulieden het geestelijke gezaaid hebben, is het een grote zaak, zo wij het uwe, dat lichamelijk is, maaien?
12 Indien anderen deze macht over u deelachtig zijn, waarom niet veel meer wij? Doch wij hebben deze macht niet gebruikt, maar wij verdragen het al, opdat wij niet enige verhindering geven aan het Evangelie van Christus.
13 Weet gij niet, dat degenen, die de heilige dingen bedienen, van het heilige eten? en die steeds bij het altaar zijn, met het altaar delen?
14 Alzo heeft ook de Heere geordineerd dengenen, die het Evangelie verkondigen, dat zij van het Evangelie leven.
15 Maar ik heb geen van deze dingen gebruikt. En ik heb dit niet geschreven, opdat het alzo aan mij geschieden zou; want het ware mij beter te sterven, dan dat iemand dezen mijn roem zou ijdel maken.
16 Want indien ik het Evangelie verkondige, het is mij geen roem; want de nood is mij opgelegd. En wee mij, indien ik het Evangelie niet verkondig!
17 Want indien ik dat gewillig doe, zo heb ik loon, maar indien onwillig, de uitdeling is mij evenwel toebetrouwd.
18 Wat loon heb ik dan? Namelijk dat ik, het Evangelie verkondigende, het Evangelie van Christus kosteloos stelle, om mijn macht in het Evangelie niet te misbruiken.
19 Want daar ik van allen vrij was, heb ik mijzelven allen dienstbaar gemaakt, opdat ik er meer zou winnen.
20 En ik ben den Joden geworden als een Jood, opdat ik de Joden winnen zou; dengenen, die onder de wet zijn, ben ik geworden als onder de wet zijnde, opdat ik degenen, die onder de wet zijn, winnen zou.
21 Degenen, die zonder de wet zijn, ben ik geworden als zonder de wet zijnde Gode nochtans zijnde niet zonder de wet, maar voor Christus onder de wet, opdat ik degenen, die zonder de wet zijn, winnen zou.
22 Ik ben den zwakken geworden als een zwakke, opdat ik de zwakken winnen zou; allen ben ik alles geworden, opdat ik immers enigen behouden zou.
23 En dit doe ik om des Evangelies wil, opdat ik hetzelve mede deelachtig zou worden.
24 Weet gijlieden niet, dat die in de loopbaan lopen, allen wel lopen, maar dat een den prijs ontvangt? Loopt alzo, dat gij dien moogt verkrijgen.
25 En een iegelijk, die om prijs strijdt, onthoudt zich in alles. Dezen dan doen wel dit, opdat zij een verderfelijke kroon zouden ontvangen, maar wij een onverderfelijke.

26 Ik loop dan alzo, niet als op het onzekere; ik kamp alzo, niet als de lucht slaande;
27 Maar ik bedwing mijn lichaam, en breng het tot dienstbaarheid, opdat ik niet enigszins, daar ik anderen gepredikt heb, zelf verwerpelijk worde.

**10**

1 En ik wil niet, broeders, dat gij onwetende zijt, dat onze vaders allen onder de wolk waren, en allen door de zee doorgegaan zijn;
2 En allen in Mozes gedoopt zijn in de wolk en in de zee;
3 En allen dezelfde geestelijke spijs gegeten hebben;
4 En allen denzelfden geestelijken drank gedronken hebben; want zij dronken uit de geestelijke steenrots, die volgde; en de steenrots was Christus.
5 Maar in het meerder deel van hen heeft God geen welgevallen gehad; want zij zijn in de woestijn ter nedergeslagen.
6 En deze dingen zijn geschied ons tot voorbeelden, opdat wij geen lust tot het kwaad zouden hebben, gelijkerwijs als zij lust gehad hebben.
7 En wordt geen afgodendienaars, gelijkerwijs als sommigen van hen, gelijk geschreven staat: Het volk zat neder om te eten, en om te drinken, en zij stonden op om te spelen.
8 En laat ons niet hoereren, gelijk sommigen van hen gehoereerd hebben, en er vielen op een dag drie en twintig duizend.
9 En laat ons Christus niet verzoeken, gelijk ook sommigen van hen verzocht hebben, en werden van de slangen vernield.
10 En murmureert niet, gelijk ook sommigen van hen gemurmureerd hebben, en werden vernield van den verderver.
11 En deze dingen alle zijn hunlieden overkomen tot voorbeelden; en zijn beschreven tot waarschuwing van ons, op dewelke de einden der eeuwen gekomen zijn.
12 Zo dan, die meent te staan, zie toe, dat hij niet valle.
13 Ulieden heeft geen verzoeking bevangen dan menselijke; doch God is getrouw, Die u niet zal laten verzocht worden boven hetgeen gij vermoogt; maar Hij zal met de verzoeking ook de uitkomst geven, opdat gij ze kunt verdragen.
14 Daarom, mijn geliefden, vliedt van den afgodendienst.
15 Als tot verstandigen spreek ik; oordeelt gij, hetgeen ik zeg.
16 De drinkbeker der dankzegging, dien wij dankzeggende zegenen, is die niet een gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood, dat wij breken, is dat niet een gemeenschap des lichaams van Christus?
17 Want een brood is het, zo zijn wij velen een lichaam, dewijl wij allen eens broods deelachtig zijn.
18 Ziet Israel, dat naar het vlees is; hebben niet degenen, die de offeranden eten, gemeenschap met het altaar?
19 Wat zeg ik dan? Dat een afgod iets is, of dat het afgodenoffer iets is?
20 Ja, ik zeg, dat hetgeen de heidenen offeren, zij den duivelen offeren, en niet Gode; en ik wil niet, dat gij met de duivelen gemeenschap hebt.
21 Gij kunt den drinkbeker des Heeren niet drinken, en den drinkbeker der duivelen; gij kunt niet deelachtig zijn aan de tafel des Heeren, en aan de tafel der duivelen.
22 Of tergen wij den Heere? Zijn wij sterker dan Hij?
23 Alle dingen zijn mij geoorloofd, maar alle dingen zijn niet oorbaar; alle dingen zijn mij geoorloofd, maar alle dingen stichten niet.
24 Niemand zoeke dat zijns zelfs is; maar een iegelijk zoeke dat des anderen is.
25 Eet al wat in het vleeshuis verkocht wordt, niets ondervragende, om des gewetens wil;
26 Want de aarde is des Heeren, en de volheid derzelve.
27 En indien u iemand van de ongelovigen noodt, en gij daar gaan wilt, eet al wat ulieden voorgesteld wordt, niets ondervragende, om des gewetens wil.
28 Maar zo iemand tot ulieden zegt: Dat is afgodenoffer; eet het niet, om desgenen wil, die u dat te kennen gegeven heeft, en om des gewetens wil. Want de aarde is des Heeren, en de volheid derzelve.

29 Doch ik zeg: om het geweten, niet van uzelven, maar des anderen; want waarom wordt mijn vrijheid geoordeeld van een ander geweten?
30 En indien ik door genade der spijze deelachtig ben, waarom word ik gelasterd over hetgeen, waarvoor ik dankzeg?
31 Hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets anders doet, doet het al ter ere Gods.
32 Weest zonder aanstoot te geven, en den Joden, en den Grieken, en der Gemeente Gods.
33 Gelijkerwijs ik ook in alles allen behaag, niet zoekende mijn eigen voordeel, maar het voordeel van velen, opdat zij mochten behouden worden.

**11**

1 Weest mijn navolgers, gelijkerwijs ook ik van Christus.
2 En ik prijs u, broeders, dat gij in alles mijner gedachtig zijt, en de inzettingen behoudt, gelijk ik die u overgegeven heb.
3 Doch ik wil, dat gij weet, dat Christus het Hoofd is eens iegelijken mans, en de man het hoofd der vrouw, en God het Hoofd van Christus.
4 Een iegelijk man, die bidt of profeteert, hebbende iets op het hoofd, die onteert zijn eigen hoofd;
5 Maar een iegelijke vrouw, die bidt of profeteert met ongedekten hoofde, onteert haar eigen hoofd; want het is een en hetzelfde, alsof haar het haar afgesneden ware.
6 Want indien een vrouw niet gedekt is, dat zij ook geschoren worde; maar indien het lelijk is voor een vrouw geschoren te zijn, of het haar afgesneden te hebben, dat zij zich dekke.
7 Want de man moet het hoofd niet dekken, overmits hij het beeld en de heerlijkheid Gods is; maar de vrouw is de heerlijkheid des mans.
8 Want de man is uit de vrouw niet, maar de vrouw is uit den man.
9 Want ook is de man niet geschapen om de vrouw, maar de vrouw om den man.
10 Daarom moet de vrouw een macht op het hoofd hebben, om der engelen wil.
11 Nochtans is noch de man zonder de vrouw, noch de vrouw zonder den man, in den Heere.
12 Want gelijkerwijs de vrouw uit den man is, alzo is ook de man door de vrouw; doch alle dingen zijn uit God.
13 Oordeelt gij onder uzelven: is het betamelijk, dat de vrouw ongedekt God bidde?
14 Of leert u ook de natuur zelve niet, dat zo een man lang haar draagt, het hem een oneer is?
15 Maar zo een vrouw lang haar draagt, dat het haar een eer is; omdat het lange haar voor een deksel haar is gegeven?
16 Doch indien iemand schijnt twistgierig te zijn, wij hebben zulke gewoonten niet, noch de Gemeenten Gods.
17 Dit nu, hetgeen ik u aanzegge, prijs ik niet, namelijk dat gij niet tot beter, maar tot erger samenkomt.
18 Want eerstelijk, als gij samenkomt in de Gemeente, zo hoor ik, dat er scheuringen zijn onder u; en ik geloof het ten dele;
19 Want er moeten ook ketterijen onder u zijn, opdat degenen, die oprecht zijn, openbaar mogen worden onder u.
20 Als gij dan bijeen samenkomt, dat is niet des Heeren avondmaal eten.
21 Want in het eten neemt een iegelijk te voren zijn eigen avondmaal; en deze is hongerig, en de andere is dronken.
22 Hebt gij dan geen huizen, om er te eten en te drinken? Of veracht gij de Gemeente Gods, en beschaamt gij degenen, die niet hebben? Wat zal ik u zeggen? Zal ik u prijzen? In dezen prijs ik u niet.
23 Want ik heb van den Heere ontvangen, hetgeen ik ook u overgegeven heb, dat de Heere Jezus in den nacht, in welken Hij verraden werd, het brood nam;
24 En als Hij gedankt had, brak Hij het, en zeide: Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis.
25 Desgelijks nam Hij ook den drinkbeker, na het eten des avondmaals, en zeide: Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed. Doet dat, zo dikwijls als gij dien zult drinken, tot Mijn gedachtenis.
26 Want zo dikwijls als gij dit brood zult eten, en dezen drinkbeker zult drinken, zo verkondigt den dood des Heeren, totdat Hij komt.
27 Zo dan, wie onwaardiglijk dit brood eet, of den drinkbeker des Heeren drinkt, die zal schuldig zijn aan het lichaam en bloed des Heeren.
28 Maar de mens beproeve zichzelven, en ete alzo van het brood, en drinke van den drinkbeker.

29 Want die onwaardiglijk eet en drinkt, die eet en drinkt zichzelven een oordeel, niet onderscheidende het lichaam des Heeren.
30 Daarom zijn onder u vele zwakken en kranken, en velen slapen.
31 Want indien wij onszelven oordeelden, zo zouden wij niet geoordeeld worden.
32 Maar als wij geoordeeld worden, zo worden wij van den Heere getuchtigd, opdat wij met de wereld niet zouden veroordeeld worden.
33 Zo dan, mijn broeders, als gij samenkomt om te eten, verwacht elkander.
34 Doch zo iemand hongert, dat hij te huis ete, opdat gij niet tot een oordeel samenkomt. De overige dingen nu zal ik verordenen, als ik zal gekomen zijn.

**12**

1 En van de geestelijke gaven, broeders, wil ik niet, dat gij onwetende zijt.
2 Gij weet, dat gij heidenen waart, tot de stomme afgoden heengetrokken, naar dat gij geleid werdt.
3 Daarom maak ik u bekend, dat niemand, die door den Geest Gods spreekt, Jezus een vervloeking noemt; en niemand kan zeggen, Jezus den Heere te zijn, dan door den Heiligen Geest.
4 En er is verscheidenheid der gaven, doch het is dezelfde Geest;
5 En er is verscheidenheid der bedieningen, en het is dezelfde Heere;
6 En er is verscheidenheid der werkingen, doch het is dezelfde God, Die alles in allen werkt.
7 Maar aan een iegelijk wordt de openbaring des Geestes gegeven tot hetgeen oorbaar is.
8 Want dezen wordt door den Geest gegeven het woord der wijsheid, en een ander het woord der kennis, door denzelfden Geest;
9 En een ander het geloof, door denzelfden Geest; en een ander de gaven der gezondmakingen, door denzelfden Geest.
10 En een ander de werkingen der krachten; en een ander profetie; en een ander onderscheidingen der geesten; en een ander menigerlei talen; en een ander uitlegging der talen.
11 Doch deze dingen alle werkt een en dezelfde Geest, delende aan een iegelijk in het bijzonder, gelijkerwijs Hij wil.
12 Want gelijk het lichaam een is, en vele leden heeft, en al de leden van dit ene lichaam, vele zijnde, maar een lichaam zijn, alzo ook Christus.
13 Want ook wij allen zijn door een Geest tot een lichaam gedoopt; hetzij Joden, hetzij Grieken, hetzij dienstknechten, hetzij vrijen; en wij zijn allen tot een Geest gedrenkt.
14 Want ook het lichaam is niet een lid, maar vele leden.
15 Indien de voet zeide: Dewijl ik de hand niet ben, zo ben ik van het lichaam niet; is hij daarom niet van het lichaam?
16 En indien het oor zeide: Dewijl ik het oog niet ben, zo ben ik van het lichaam niet; is het daarom niet van het lichaam?
17 Ware het gehele lichaam het oog, waar zou het gehoor zijn? Ware het gehele lichaam gehoor, waar zou de reuk zijn?
18 Maar nu heeft God de leden gezet, een iegelijk van dezelve in het lichaam, gelijk Hij gewild heeft.
19 Waren zij alle maar een lid, waar zou het lichaam zijn?
20 Maar nu zijn er wel vele leden, doch maar een lichaam.
21 En het oog kan niet zeggen tot de hand: Ik heb u niet van node; of wederom het hoofd tot de voeten: Ik heb u niet van node.
22 Ja veeleer, de leden, die ons dunken de zwakste des lichaams te zijn, die zijn nodig.
23 En die ons dunken de minst eerlijke leden des lichaams te zijn, denzelven doen wij overvloediger eer aan; en onze onsierlijke leden hebben overvloediger versiering.
24 Doch onze sierlijke hebben het niet van node; maar God heeft het lichaam alzo samengevoegd, gevende overvloediger eer aan hetgeen gebrek aan dezelve heeft;
25 Opdat geen tweedracht in het lichaam zij, maar de leden voor elkander gelijke zorg zouden dragen.
26 En hetzij dat een lid lijdt, zo lijden al de leden mede; hetzij dat een lid verheerlijkt wordt, zo verblijden zich al de leden mede.
27 En gijlieden zijt het lichaam van Christus, en leden in het bijzonder.
28 En God heeft er sommigen in de Gemeente gesteld, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leraars, daarna krachten, daarna gaven der gezondmakingen, behulpsels, regeringen, menigerlei talen.

29 Zijn zij allen apostelen? Zijn zij allen profeten? Zijn zij allen leraars? Zijn zij allen krachten?
30 Hebben zij allen gaven der gezondmakingen? Spreken zij allen met menigerlei talen? Zijn zij allen uitleggers?
31 Doch ijvert naar de beste gaven; en ik wijs u een weg, die nog uitnemender is.

**13**

1 Al ware het, dat ik de talen der mensen en der engelen sprak, en de liefde niet had, zo ware ik een klinkend metaal, of luidende schel geworden.
2 En al ware het dat ik de gave der profetie had, en wist al de verborgenheden en al de wetenschap; en al ware het, dat ik al het geloof had, zodat ik bergen verzette, en de liefde niet had, zo ware ik niets.
3 En al ware het, dat ik al mijn goederen tot onderhoud der armen uitdeelde, en al ware het, dat ik mijn lichaam overgaf, opdat ik verbrand zou worden, en had de liefde niet, zo zou het mij geen nuttigheid geven.
4 De liefde is lankmoedig, zij is goedertieren; de liefde is niet afgunstig; de liefde handelt niet lichtvaardiglijk, zij is niet opgeblazen;
5 Zij handelt niet ongeschiktelijk, zij zoekt zichzelve niet, zij wordt niet verbitterd, zij denkt geen kwaad;
6 Zij verblijdt zich niet in de ongerechtigheid, maar zij verblijdt zich in de waarheid;
7 Zij bedekt alle dingen, zij gelooft alle dingen, zij hoopt alle dingen, zij verdraagt alle dingen.
8 De liefde vergaat nimmermeer; maar hetzij profetieen, zij zullen te niet gedaan worden; hetzij talen, zij zullen ophouden; hetzij kennis, zij zal te niet gedaan worden.
9 Want wij kennen ten dele, en wij profeteren ten dele;
10 Doch wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, dan zal hetgeen ten dele is, te niet gedaan worden.
11 Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, was ik gezind als een kind, overlegde ik als een kind; maar wanneer ik een man geworden ben, zo heb ik te niet gedaan hetgeen eens kinds was.
12 Want wij zien nu door een spiegel in een duistere rede, maar alsdan zullen wij zien aangezicht tot aangezicht; nu ken ik ten dele, maar alsdan zal ik kennen, gelijk ook ik gekend ben.
13 En nu blijft geloof, hoop en liefde, deze drie; doch de meeste van deze is de liefde.

**14**

1 Jaagt de liefde na, en ijvert om de geestelijke gaven, maar meest, dat gij moogt profeteren.
2 Want die een vreemde taal spreekt, spreekt niet den mensen, maar Gode; want niemand verstaat het, doch met den geest spreekt hij verborgenheden.
3 Maar die profeteert, spreekt den mensen stichting, en vermaning en vertroosting.
4 Die een vreemde taal spreekt, die sticht zichzelven; maar die profeteert die sticht de Gemeente.
5 En ik wil wel, dat gij allen in vreemde talen spreekt, maar meer, dat gij profeteert; want die profeteert, is meerder dan die vreemde talen spreekt, tenzij dan, dat hij het uitlegge, opdat de Gemeente stichting moge ontvangen.
6 En nu, broeders, indien ik tot u kwam, en sprak vreemde talen, wat nuttigheid zou ik u doen, zo ik tot u niet sprak, of in openbaring, of in kennis, of in profetie of in lering?
7 Zelfs ook de levenloze dingen, die geluid geven, hetzij fluit, hetzij citer, zo zij geen onderscheid met hun klank geven, hoe zal bekend worden, hetgeen op de fluit of op de citer gespeeld wordt?
8 Want ook indien de bazuin een onzeker geluid geeft, wie zal zich tot den krijg bereiden?
9 Alzo ook gijlieden, indien gij niet door de taal een duidelijke rede geeft, hoe zal verstaan worden hetgeen gesproken wordt? Want gij zult zijn als die in de lucht spreekt.
10 Er zijn, naar het voorvalt, zo vele soorten van stemmen in de wereld, en geen derzelve is zonder stem.
11 Indien ik dan de kracht der stem niet weet, zo zal ik hem, die spreekt, barbaars zijn; en hij, die spreekt, zal bij mij barbaars zijn.
12 Alzo ook gij, dewijl gij ijverig zijt naar geestelijke gaven, zo zoekt dat gij moogt overvloedig zijn tot stichting der Gemeente.
13 Daarom, die in een vreemde taal spreekt, die bidde, dat hij het moge uitleggen.
14 Want indien ik in een vreemde taal bid, mijn geest bidt wel, maar mijn verstand is vruchteloos.
15 Wat is het dan? Ik zal wel met den geest bidden, maar ik zal ook met het verstand bidden; ik zal wel met den geest zingen, maar ik zal ook met het verstand zingen.
16 Anderszins, indien gij dankzegt met den geest, hoe zal degene, die de plaats eens ongeleerden vervult, amen zeggen op uw dankzegging, dewijl hij niet weet, wat gij zegt?
17 Want gij dankzegt wel behoorlijk, maar de ander wordt niet gesticht.
18 Ik dank mijn God, dat ik meer vreemde talen spreek, dan gij allen;
19 Maar ik wil liever in de Gemeente vijf woorden spreken met mijn verstand, opdat ik ook anderen moge onderwijzen, dan tien duizend woorden in een vreemde taal.
20 Broeders, wordt geen kinderen in het verstand, maar zijt kinderen in de boosheid, en wordt in het verstand volwassen.
21 In de wet is geschreven: Ik zal door lieden van andere talen, en door andere lippen tot dit volk spreken, en ook alzo zullen zij Mij niet horen, zegt de Heere.
22 Zo dan, de vreemde talen zijn tot een teken niet dengenen, die geloven, maar den ongelovigen; en de profetie niet den ongelovigen, maar dengenen, die geloven.
23 Indien dan de gehele Gemeente bijeenvergaderd ware, en zij allen in vreemde talen spraken, en enige ongeleerden of ongelovigen inkwamen, zouden zij niet zeggen, dat gij uitzinnig waart?
24 Maar indien zij allen profeteerden, en een ongelovige of ongeleerde inkwame, die wordt van allen overtuigd, en hij wordt van allen geoordeeld.
25 En alzo worden de verborgene dingen zijns harten openbaar; en alzo, vallende op zijn aangezicht, zal hij God aanbidden, en verkondigen, dat God waarlijk onder u is.
26 Wat is het dan, broeders? Wanneer gij samenkomt, een iegelijk van u, heeft hij een psalm, heeft hij een leer, heeft hij een vreemde taal, heeft hij een openbaring, heeft hij een uitlegging; laat alle dingen geschieden tot stichting;

27 En zo iemand een vreemde taal spreekt, dat het door twee, of ten meeste drie geschiede, en bij beurte; en dat een het uitlegge.
28 Maar indien er geen uitlegger is, dat hij zwijge in de Gemeente; doch dat hij tot zichzelven spreke, en tot God.
29 En dat twee of drie profeten spreken, en dat de anderen oordelen.
30 Doch indien een ander, die er zit, iets geopenbaard is, dat de eerste zwijge.
31 Want gij kunt allen, de een na den ander profeteren, opdat zij allen leren, en allen getroost worden.
32 En de geesten der profeten zijn den profeten onderworpen.
33 Want God is geen God van verwarring, maar van vrede, gelijk in al de Gemeenten der heiligen.
34 Dat uw vrouwen in de Gemeenten zwijgen; want het is haar niet toegelaten te spreken, maar bevolen onderworpen te zijn, gelijk ook de wet zegt.
35 En zo zij iets willen leren, laat haar te huis haar eigen mannen vragen; want het staat lelijk voor de vrouwen, dat zij in de Gemeente spreken.
36 Is het Woord Gods van u uitgegaan? Of is het tot u alleen gekomen?
37 Indien iemand meent een profeet te zijn, of geestelijke, die erkenne, dat, hetgeen ik u schrijf, des Heeren geboden zijn.
38 Maar zo iemand onwetend is, die zij onwetend.
39 Zo dan, broeders, ijvert om te profeteren, en verhindert niet in vreemde talen te spreken.
40 Laat alle dingen eerlijk en met orde geschieden.

**15**

1 Voorts, broeders, ik maak u bekend het Evangelie, dat ik u verkondigd heb, hetwelk gij ook aangenomen hebt, in hetwelk gij ook staat;
2 Door hetwelk gij ook zalig wordt, indien gij het behoudt op zodanige wijze, als ik het u verkondigd heb; tenzij dan dat gij tevergeefs geloofd hebt.
3 Want ik heb ulieden ten eerste overgegeven, hetgeen ik ook ontvangen heb, dat Christus gestorven is voor onze zonden, naar de Schriften;
4 En dat Hij is begraven, en dat Hij is opgewekt ten derden dage, naar de Schriften;
5 En dat Hij is van Cefas gezien, daarna van de twaalven.
6 Daarna is Hij gezien van meer dan vijfhonderd broeders op eenmaal, van welken het meren deel nog over is, en sommigen ook zijn ontslapen.
7 Daarna is Hij gezien van Jakobus, daarna van al de apostelen.
8 En ten laatste van allen is Hij ook van mij, als van een ontijdig geborene, gezien.
9 Want ik ben de minste van de apostelen, die niet waardig ben een apostel genaamd te worden, daarom dat ik de Gemeente Gods vervolgd heb.
10 Doch door de genade Gods ben ik, dat ik ben; en Zijn genade, die aan mij bewezen is, is niet ijdel geweest, maar ik heb overvloediger gearbeid dan zij allen; doch niet ik, maar de genade Gods, Die met mij is.
11 Hetzij dan ik, hetzij zijlieden, alzo prediken wij, en alzo hebt gij geloofd.
12 Indien nu Christus gepredikt wordt, dat Hij uit de doden opgewekt is, hoe zeggen sommigen onder u, dat er geen opstanding der doden is?
13 En indien er geen opstanding der doden is, zo is Christus ook niet opgewekt.
14 En indien Christus niet opgewekt is, zo is dan onze prediking ijdel, en ijdel is ook uw geloof.
15 En zo worden wij ook bevonden valse getuigen Gods; want wij hebben van God getuigd, dat Hij Christus opgewekt heeft, Dien Hij niet heeft opgewekt, zo namelijk de doden niet opgewekt worden.
16 Want indien de doden niet opgewekt worden, zo is ook Christus niet opgewekt.
17 En indien Christus niet opgewekt is, zo is uw geloof tevergeefs, zo zijt gij nog in uw zonden.
18 Zo zijn dan ook verloren, die in Christus ontslapen zijn.
19 Indien wij alleenlijk in dit leven op Christus zijn hopende, zo zijn wij de ellendigste van alle mensen.
20 Maar nu, Christus is opgewekt uit de doden, en is de Eersteling geworden dergenen, die ontslapen zijn.
21 Want dewijl de dood door een mens is, zo is ook de opstanding der doden door een Mens.
22 Want gelijk zij allen in Adam sterven, alzo zullen zij ook in Christus allen levend gemaakt worden.
23 Maar een iegelijk in zijn orde: de eersteling Christus, daarna die van Christus zijn, in Zijn toekomst.
24 Daarna zal het einde zijn, wanneer Hij het Koninkrijk aan God en den Vader zal overgegeven hebben; wanneer Hij zal te niet gedaan hebben alle heerschappij, en alle macht en kracht.
25 Want Hij moet als Koning heersen, totdat Hij al de vijanden onder Zijn voeten zal gelegd hebben.
26 De laatste vijand, die te niet gedaan wordt, is de dood.
27 Want Hij heeft alle dingen Zijn voeten onderworpen. Doch wanneer Hij zegt, dat Hem alle dingen onderworpen zijn, zo is het openbaar, dat Hij uitgenomen wordt, Die Hem alle dingen onderworpen heeft.

28 En wanneer Hem alle dingen zullen onderworpen zijn, dan zal ook de Zoon Zelf onderworpen worden Dien, Die Hem alle dingen onderworpen heeft, opdat God zij alles in allen.
29 Anders, wat zullen zij doen, die voor de doden gedoopt worden, indien de doden ganselijk niet opgewekt worden? Waarom worden zij voor de doden ook gedoopt?
30 Waarom zijn ook wij alle ure in gevaar?
31 Ik sterf alle dagen, hetwelk ik betuig bij onzen roem, dien ik heb in Christus Jezus, onzen Heere.
32 Zo ik, naar den mens, tegen de beesten gevochten heb te Efeze, wat nuttigheid is het mij, indien de doden niet opgewekt worden? Laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij.
33 Dwaalt niet. Kwade samensprekingen verderven goede zeden.
34 Waakt op rechtvaardiglijk, en zondigt niet. Want sommigen hebben de kennis van God niet. Ik zeg het u tot schaamte.
35 Maar, zal iemand zeggen: Hoe zullen de doden opgewekt worden, en met hoedanig een lichaam zullen zij komen?
36 Gij dwaas, hetgeen gij zaait, wordt niet levend, tenzij dat het gestorven is;
37 En hetgeen gij zaait, daarvan zaait gij het lichaam niet, dat worden zal, maar een bloot graan, naar het voorvalt, van tarwe, of van enig der andere granen.
38 Maar God geeft hetzelve een lichaam, gelijk Hij wil, en aan een iegelijk zaad zijn eigen lichaam.
39 Alle vlees is niet hetzelfde vlees; maar een ander is het vlees der mensen, en een ander is het vlees der beesten, en een ander der vissen, en een ander der vogelen.
40 En er zijn hemelse lichamen, en er zijn aardse lichamen; maar een andere is de heerlijkheid der hemelse, en een andere der aardse.
41 Een andere is de heerlijkheid der zon, en een andere is de heerlijkheid der maan, en een andere is de heerlijkheid der sterren; want de ene ster verschilt in heerlijkheid van de andere ster.
42 Alzo zal ook de opstanding der doden zijn. Het lichaam wordt gezaaid in verderfelijkheid, het wordt opgewekt in onverderfelijkheid;
43 Het wordt gezaaid in oneer, het wordt opgewekt in heerlijkheid; het wordt gezaaid in zwakheid, het wordt opgewekt in kracht.
44 Een natuurlijk lichaam wordt er gezaaid, een geestelijk lichaam wordt er opgewekt. Er is een natuurlijk lichaam, en er is een geestelijk lichaam.
45 Alzo is er ook geschreven: De eerste mens Adam is geworden tot een levende ziel; de laatste Adam tot een levendmakenden Geest.
46 Doch het geestelijke is niet eerst, maar het natuurlijke, daarna het geestelijke.
47 De eerste mens is uit de aarde, aards; de tweede Mens is de Heere uit den Hemel.
48 Hoedanig de aardse is, zodanige zijn ook de aardsen; en hoedanig de Hemelse is, zodanige zijn ook de hemelsen.
49 En gelijkerwijs wij het beeld des aardsen gedragen hebben, alzo zullen wij ook het beeld des Hemelsen dragen.
50 Doch dit zeg ik, broeders, dat vlees en bloed het Koninkrijk Gods niet beerven kunnen, en de verderfelijkheid beerft de onverderfelijkheid niet.
51 Ziet, ik zeg u een verborgenheid: wij zullen wel niet allen ontslapen, maar wij zullen allen veranderd worden;
52 In een punt des tijds, in een ogenblik, met de laatste bazuin; want de bazuin zal slaan, en de doden zullen onverderfelijk opgewekt worden, en wij zullen veranderd worden.
53 Want dit verderfelijke moet onverderfelijkheid aandoen, en dit sterfelijke moet onsterfelijkheid aandoen.

54 En wanneer dit verderfelijke zal onverderfelijkheid aangedaan hebben, en dit sterfelijke zal onsterfelijkheid aangedaan hebben, alsdan zal het woord geschieden, dat geschreven is: De dood is verslonden tot overwinning.
55 Dood, waar is uw prikkel? Hel, waar is uw overwinning?
56 De prikkel nu des doods is de zonde; en de kracht der zonde is de wet.
57 Maar Gode zij dank, Die ons de overwinning geeft door onzen Heere Jezus Christus.
58 Zo dan, mijn geliefde broeders! Zijt standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weet, dat uw arbeid niet ijdel is in den Heere.

**16**

1 Aangaande nu de verzameling, die voor de heiligen geschiedt, gelijk als ik aan de Gemeenten in Galatie verordend heb, doet ook gij alzo.
2 Op elken eersten dag der week, legge een iegelijk van u iets bij zichzelven weg, vergaderende een schat, naar dat hij welvaren verkregen heeft; opdat de verzamelingen alsdan niet eerst geschieden, wanneer ik gekomen zal zijn.
3 En wanneer ik daar zal gekomen zijn, zal ik hen, die gij zult bekwaam achten door brieven, zenden, om uw gave naar Jeruzalem over te dragen.
4 En indien het der moeite waardig mocht zijn, dat ik ook zelf reizen zou, zo zullen zij met mij reizen.
5 Doch ik zal tot u komen, wanneer ik Macedonie zal doorgegaan zijn, want ik zal door Macedonie gaan
6 En ik zal mogelijk bij u blijven, of ook overwinteren, opdat gij mij moogt geleiden, waar ik zal henenreizen.
7 Want ik wil u nu niet zien in het voorbijgaan, maar ik hoop enigen tijd bij u te blijven, indien het de Heere zal toelaten.
8 Maar ik zal te Efeze blijven tot den pinkster dag.
9 Want mij is een grote en krachtige deur geopend, en er zijn vele tegenstanders.
10 Zo nu Timotheus komt, ziet, dat hij buiten vreze bij u zij; want hij werkt het werk des Heeren, gelijk als ik.
11 Dat hem dan niemand verachte; maar geleidt hem in vrede, opdat hij tot mij kome; want ik verwacht hem met de broederen.
12 En wat aangaat Apollos, den broeder, ik heb hem zeer gebeden, dat hij met de broederen tot u komen zou; maar het was ganselijk zijn wil niet, dat hij nu zou komen; doch hij zal komen, wanneer het hem wel gelegen zal zijn.
13 Waakt, staat in het geloof, houdt u mannelijk, zijt sterk.
14 Dat al uw dingen in de liefde geschieden.
15 En ik bid u, broeders, gij kent het huis van Stefanas, dat het is de eersteling van Achaje, en dat zij zichzelven den heiligen ten dienst hebben geschikt;
16 Dat gij ook u aan de zodanigen onderwerpt, en aan een iegelijk, die medewerkt en arbeidt.
17 En ik verblijde mij over de aankomst van Stefanas, en Fortunatus, en Achaikus, want dezen hebben vervuld hetgeen mij aan u ontbrak;
18 Want zij hebben mijn geest verkwikt, en ook den uwen. Erkent dan de zodanigen.
19 U groeten de Gemeenten van Azie. U groeten zeer in den Heere Aquila en Priscilla, met de Gemeente, die te hunnen huize is.
20 U groeten al de broeders. Groet elkander met een heiligen kus.
21 De groetenis met mijn hand van Paulus.
22 Indien iemand den Heere Jezus Christus niet liefheeft, die zij een vervloeking; Maran-atha!
23 De genade van den Heere Jezus Christus zij met u.
24 Mijn liefde zij met u allen in Christus Jezus.

# 2 CORINTHIERS

**1**

1 Paulus, een apostel van Jezus Christus, door den wil van God, en Timotheus, de broeder, aan de Gemeente Gods, die te Korinthe is, met al de heiligen, die in geheel Achaje zijn:
2 Genade zij u en vrede van God, onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.
3 Geloofd zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, de Vader der barmhartigheden, en de God aller vertroosting;
4 Die ons vertroost in al onze verdrukking, opdat wij zouden kunnen vertroosten degenen, die in allerlei verdrukking zijn, door de vertroosting, met welke wij zelven van God vertroost worden.
5 Want gelijk het lijden van Christus overvloedig is in ons, alzo is ook door Christus onze vertroosting overvloedig.
6 Doch hetzij dat wij verdrukt worden, het is tot uw vertroosting en zaligheid, die gewrocht wordt in de lijdzaamheid van hetzelfde lijden, hetwelk wij ook lijden; hetzij dat wij vertroost worden, het is tot uw vertroosting en zaligheid;
7 En onze hoop van u is vast, als die weten, dat, gelijk gij gemeenschap hebt aan het lijden, gij ook alzo gemeenschap hebt aan de vertroosting.
8 Want wij willen niet, broeders, dat gij onwetende zijt van onze verdrukking, die ons in Azie overkomen is, dat wij uitnemend zeer bezwaard zijn geweest boven onze macht, alzo dat wij zeer in twijfel waren, ook van het leven.
9 Ja, wij hadden al zelven in onszelven het vonnis des doods, opdat wij niet op onszelven vertrouwen zouden, maar op God, Die de doden verwekt;
10 Die ons uit zo groten dood verlost heeft, en nog verlost; op Welken wij hopen, dat Hij ons ook nog verlossen zal.
11 Alzo gijlieden ook medearbeidt voor ons door het gebed, opdat over de gave, door vele personen aan ons teweeggebracht ook voor ons dankzegging door velen gedaan worde.
12 Want onze roem is deze, namelijk de getuigenis van ons geweten, dat wij in eenvoudigheid en oprechtheid Gods, niet in vleselijke wijsheid, maar in de genade Gods, in de wereld verkeerd hebben, en allermeest bij ulieden.
13 Want wij schrijven u geen andere dingen, dan die gij kent, of ook erkent; en ik hoop, dat gij ze ook tot het einde toe erkennen zult;
14 Gelijkerwijs gij ook ten dele ons erkend hebt, dat wij uw roem zijn, gelijk gij ook de onze zijt, in den dag van den Heere Jezus.
15 En op dit betrouwen wilde ik te voren tot u komen, opdat gij een tweede genade zoudt hebben;
16 En door uw stad naar Macedonie gaan, en wederom van Macedonie tot u komen, en van ulieden naar Judea geleid worden.
17 Als ik dan dit voorgenomen heb, heb ik ook lichtvaardigheid gebruikt? Of neem ik het naar het vlees voor, hetgeen ik voorneem, opdat bij mij zou wezen, ja, ja, en neen, neen?
18 Doch God is getrouw, dat ons woord, hetwelk tot u is geschied, niet is geweest ja en neen.
19 Want de Zoon van God, Jezus Christus, Die onder u door ons is gepredikt, namelijk door mij, en Silvanus, en Timotheus, was niet ja en neen, maar is geweest ja in Hem.
20 Want zovele beloften Gods als er zijn, die zijn in Hem ja, en zijn in Hem amen, Gode tot heerlijkheid door ons.
21 Maar Die ons met u bevestigt in Christus, en Die ons gezalfd heeft, is God;
22 Die ons ook heeft verzegeld, en het onderpand des Geestes in onze harten gegeven.
23 Doch ik aanroepe God tot een Getuige over mijn ziel, dat ik, om u te sparen, nog te Korinthe niet ben gekomen.

24 Niet dat wij heerschappij voeren over uw geloof, maar wij zijn medewerkers uwer blijdschap; want gij staat door het geloof.

**2**

1 Maar ik heb dit bij mijzelven voorgenomen, dat ik niet wederom in droefheid tot u komen zou.
2 Want indien ik ulieden bedroef, wie is het toch, die mij zal vrolijk maken, dan degene, die van mij bedroefd is geworden?
3 En ditzelfde heb ik u geschreven, opdat ik, daar komende, niet zou droefheid hebben van degenen, van welke ik moest verblijd worden; vertrouwende van u allen, dat mijn blijdschap uw aller blijdschap is.
4 Want ik heb ulieden uit vele verdrukking en benauwdheid des harten, met vele tranen geschreven, niet opdat gij zoudt bedroefd worden, maar opdat gij de liefde zoudt verstaan, die ik overvloediglijk tot u heb.
5 Doch indien iemand bedroefd heeft, die heeft niet mij bedroefd, maar ten dele opdat ik hem niet bezware ulieden allen.
6 Den zodanige is deze bestraffing genoeg, die van velen geschied is.
7 Alzo dat gij daarentegen hem liever moet vergeven en vertroosten, opdat de zodanige door al te overvloedige droefheid niet enigszins worde verslonden.
8 Daarom bid ik u, dat gij de liefde aan hem bevestigt.
9 Want daartoe heb ik ook geschreven, opdat ik uw beproeving mocht verstaan, of gij in alles gehoorzaam zijt.
10 Dien gij nu iets vergeeft, dien vergeef ik ook; want zo ik ook iets vergeven heb, dien ik vergeven heb, heb ik het vergeven om uwentwil, voor het aangezicht van Christus, opdat de satan over ons geen voordeel krijge;
11 Want zijn gedachten zijn ons niet onbekend.
12 Voorts, als ik te Troas kwam, om het Evangelie van Christus te prediken, en als mij een deur geopend was in den Heere, zo heb ik geen rust gehad voor mijn geest, omdat ik Titus, mijn broeder, niet vond;
13 Maar, afscheid van hen genomen hebbende, vertrok ik naar Macedonie.
14 En Gode zij dank, Die ons allen tijd doet triomferen in Christus, en den reuk Zijner kennis door ons openbaar maakt in alle plaatsen.
15 Want wij zijn Gode een goede reuk van Christus, in degenen, die zalig worden, en in degenen, die verloren gaan;
16 Dezen wel een reuk des doods ten dode; maar genen een reuk des levens ten leven. En wie is tot deze dingen bekwaam?
17 Want wij dragen niet, gelijk velen, het Woord Gods te koop, maar als uit oprechtheid, maar als uit God, in de tegenwoordigheid Gods, spreken wij het in Christus.

**3**

1 Beginnen wij onszelven wederom u aan te prijzen? Of behoeven wij ook, gelijk sommigen, brieven van voorschrijving aan u, of brieven van voorschrijving van u?
2 Gijlieden zijt onze brief, geschreven in onze harten, bekend en gelezen van alle mensen;
3 Als die openbaar zijt geworden, dat gij een brief van Christus zijt, en door onzen dienst bereid, die geschreven is niet met inkt, maar door den Geest des levenden Gods, niet in stenen tafelen, maar in vlezen tafelen des harten.
4 En zodanig een vertrouwen hebben wij door Christus bij God.
5 Niet dat wij van onszelven bekwaam zijn iets te denken, als uit onszelven; maar onze bekwaamheid is uit God;
6 Die ons ook bekwaam gemaakt heeft, om te zijn dienaars des Nieuwen Testaments, niet der letter, maar des Geestes; want de letter doodt, maar de Geest maakt levend.
7 En indien de bediening des doods in letteren bestaande, en in stenen ingedrukt, in heerlijkheid is geweest, alzo dat de kinderen Israels het aangezicht van Mozes niet konden sterk aanzien, om de heerlijkheid zijns aangezichts, die te niet gedaan zou worden.
8 Hoe zal niet veel meer de bediening des Geestes in heerlijkheid zijn?
9 Want indien de bediening der verdoemenis heerlijkheid geweest is, veel meer is de bediening der rechtvaardigheid overvloedig in heerlijkheid.
10 Want ook het verheerlijkte is zelfs niet verheerlijkt in dezen dele, ten aanzien van deze uitnemende heerlijkheid.
11 Want indien hetgeen te niet gedaan wordt, in heerlijkheid was, veel meer is, hetgeen blijft, in heerlijkheid.
12 Dewijl wij dan zodanige hoop hebben, zo gebruiken wij vele vrijmoedigheid in het spreken;
13 En doen niet gelijkerwijs Mozes, die een deksel op zijn aangezicht leide, opdat de kinderen Israels niet zouden sterk zien op het einde van hetgeen te niet gedaan wordt.
14 Maar hun zinnen zijn verhard geworden; want tot op den dag van heden blijft hetzelfde deksel in het lezen des Ouden Testaments, zonder ontdekt te worden, hetwelk door Christus te niet gedaan wordt.
15 Maar tot den huidigen dag toe, wanneer Mozes gelezen wordt, ligt een deksel op hun hart.
16 Doch zo wanneer het tot den Heere zal bekeerd zijn, zo wordt het deksel weggenomen.
17 De Heere nu is de Geest; en waar de Geest des Heeren is, aldaar is vrijheid.
18 En wij allen, met ongedekten aangezichte de heerlijkheid des Heeren als in een spiegel aanschouwende, worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest.

**4**

1 Daarom dewijl wij deze bediening hebben, naar de barmhartigheid, die ons geschied is, zo vertragen wij niet;
2 Maar wij hebben verworpen de bedekselen der schande, niet wandelende in arglistigheid, noch het Woord Gods vervalsende, maar door openbaring der waarheid onszelven aangenaam makende bij alle gewetens der mensen, in de tegenwoordigheid Gods.
3 Doch indien ook ons Evangelie bedekt is, zo is het bedekt in degenen, die verloren gaan;
4 In dewelke de god dezer eeuw de zinnen verblind heeft, namelijk der ongelovigen, opdat hen niet bestrale de verlichting van het Evangelie der heerlijkheid van Christus, Die het Beeld Gods is.
5 Want wij prediken niet onszelven, maar Christus Jezus, den Heere; en onszelven, dat wij uw dienaars zijn om Jezus' wil.
6 Want God, Die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is Degene, Die in onze harten geschenen heeft, om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus.
7 Maar wij hebben dezen schat in aarden vaten, opdat de uitnemendheid der kracht zij van God, en niet uit ons;
8 Als die in alles verdrukt worden, doch niet benauwd; twijfelmoedig, doch niet mismoedig;
9 Vervolgd, doch niet daarin verlaten; nedergeworpen, doch niet verdorven;
10 Altijd de doding van den Heere Jezus in het lichaam omdragende, opdat ook het leven van Jezus in ons lichaam zou geopenbaard worden.
11 Want wij, die leven, worden altijd in den dood overgegeven om Jezus' wil; opdat ook het leven van Jezus in ons sterfelijk vlees zou geopenbaard worden.
12 Zo dan, de dood werkt wel in ons, maar het leven in ulieden.
13 Dewijl wij nu denzelfden Geest des geloofs hebben, gelijk er geschreven is: Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken; zo geloven wij ook, daarom spreken wij ook;
14 Wetende, dat Hij, Die den Heere Jezus opgewekt heeft, ook ons door Jezus zal opwekken, en met ulieden daar zal stellen.
15 Want al deze dingen zijn om uwentwil, opdat de vermenigvuldigde genade, door de dankzegging van velen, overvloedig worde ter heerlijkheid Gods.
16 Daarom vertragen wij niet; maar hoewel onze uitwendige mens verdorven wordt, zo wordt nochtans de inwendige vernieuwd van dag tot dag.
17 Want onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbij gaat, werkt ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid;
18 Dewijl wij niet aanmerken de dingen, die men ziet, maar de dingen, die men niet ziet; want de dingen, die men ziet, zijn tijdelijk, maar de dingen, die men niet ziet, zijn eeuwig.

**5**

1 Want wij weten, dat, zo ons aardse huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen.
2 Want ook in dezen zuchten wij, verlangende met onze woonstede, die uit den hemel is, overkleed te worden.
3 Zo wij ook bekleed en niet naakt zullen gevonden worden.
4 Want ook wij, die in dezen tabernakel zijn, zuchten, bezwaard zijnde; nademaal wij niet willen ontkleed, maar overkleed worden, opdat het sterfelijke van het leven verslonden worde.
5 Die ons nu tot ditzelfde bereid heeft, is God, Die ons ook het onderpand des Geestes gegeven heeft.
6 Wij hebben dan altijd goeden moed, en weten, dat wij, inwonende in het lichaam, uitwonen van den Heere;
7 Want wij wandelen door geloof en niet door aanschouwen.
8 Maar wij hebben goeden moed, en hebben meer behagen om uit het lichaam uit te wonen, en bij den Heere in te wonen.
9 Daarom zijn wij ook zeer begerig, hetzij inwonende, hetzij uitwonende, om Hem welbehagelijk te zijn.
10 Want wij allen moeten geopenbaard worden voor den rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage, hetgeen door het lichaam geschiedt, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad.
11 Wij dan, wetende den schrik des Heeren, bewegen de mensen tot het geloof, en zijn Gode openbaar geworden; doch ik hoop ook in uw gewetens geopenbaard te zijn.
12 Want wij prijzen onszelven u niet wederom aan, maar wij geven u oorzaak van roem over ons, opdat gij stof zoudt hebben tegen degenen, die in het aangezicht roemen en niet in het hart.
13 Want hetzij dat wij uitzinnig zijn, wij zijn het Gode; hetzij dat wij gematigd van zinnen zijn, wij zijn het ulieden.
14 Want de liefde van Christus dringt ons;
15 Als die dit oordelen, dat, indien Een voor allen gestorven is, zij dan allen gestorven zijn. En Hij is voor allen gestorven, opdat degenen, die leven, niet meer zichzelven zouden leven, maar Dien, Die voor hen gestorven en opgewekt is.
16 Zo dan, wij kennen van nu aan niemand naar het vlees; en indien wij ook Christus naar het vlees gekend hebben, nochtans kennen wij Hem nu niet meer naar het vlees.
17 Zo dan, indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel; het oude is voorbijgegaan, ziet, het is alles nieuw geworden.
18 En al deze dingen zijn uit God, Die ons met Zichzelven verzoend heeft door Jezus Christus, en ons de bediening der verzoening gegeven heeft.
19 Want God was in Christus de wereld met Zichzelven verzoenende, hun zonden hun niet toerekenende; en heeft het woord der verzoening in ons gelegd.
20 Zo zijn wij dan gezanten van Christus wege, alsof God door ons bade; wij bidden van Christus wege: laat u met God verzoenen.
21 Want Dien, Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem.

**6**

1 En wij, als medearbeidende, bidden u ook, dat gij de genade Gods niet tevergeefs moogt ontvangen hebben.
2 Want Hij zegt: In den aangenamen tijd heb Ik u verhoord, en in den dag der zaligheid heb Ik u geholpen. Ziet, nu is het de welaangename tijd, ziet, nu is het de dag der zaligheid!
3 Wij geven geen aanstoot in enig ding, opdat de bediening niet gelasterd worde.
4 Maar wij, als dienaars van God, maken onszelven in alles aangenaam, in vele verdraagzaamheid, in verdrukkingen, in noden, in benauwdheden,
5 In slagen, in gevangenissen, in beroerten, in arbeid, in waken, in vasten,
6 In reinheid, in kennis, in lankmoedigheid, in goedertierenheid, in den Heiligen Geest, in ongeveinsde liefde.
7 In het woord der waarheid, in de kracht van God, door de wapenen der gerechtigheid aan de rechter zijde en aan de linker zijde;
8 Door eer en oneer, door kwaad gerucht en goed gerucht; als verleiders, en nochtans waarachtigen;
9 Als onbekenden, en nochtans bekend; als stervenden, en ziet, wij leven; als getuchtigd, en niet gedood;
10 Als droevig zijnde, doch altijd blijde; als arm, doch velen rijk makende; als niets hebbende, en nochtans alles bezittende.
11 Onze mond is opengedaan tegen u, o Korinthiers, ons hart is uitgebreid.
12 Gij zijt niet nauw in ons, maar gij zijt nauw in uw ingewanden.
13 Nu, om dezelfde vergelding te doen, ik spreek als tot mijn kinderen zo wordt gij ook uitgebreid.
14 Trekt niet een ander juk aan met de ongelovigen; want wat mededeel heeft de gerechtigheid met de ongerechtigheid, en wat gemeenschap heeft het licht met de duisternis?
15 En wat samenstemming heeft Christus met Belial, of wat deel heeft de gelovige met den ongelovige?
16 Of wat samenvoeging heeft de tempel Gods met de afgoden? Want gij zijt de tempel des levenden Gods; gelijkerwijs God gezegd heeft: Ik zal in hen wonen, en Ik zal onder hen wandelen; en Ik zal hun God zijn, en zij zullen Mij een Volk zijn.
17 Daarom gaat uit het midden van hen, en scheidt u af, zegt de Heere, en raakt niet aan hetgeen onrein is, en Ik zal ulieden aannemen.
18 En Ik zal u tot een Vader zijn, en gij zult Mij tot zonen en dochteren zijn, zegt de Heere, de Almachtige.

**7**

1 Dewijl wij dan deze beloften hebben, geliefden, laat ons onszelven reinigen van alle besmetting des vleses en des geestes, voleindigende de heiligmaking in de vreze Gods.
2 Geeft ons plaats; wij hebben niemand verongelijkt, wij hebben niemand verdorven, wij hebben bij niemand ons voordeel gezocht.
3 Ik zeg dit niet tot uw veroordeling; want ik heb te voren gezegd, dat gij in onze harten zijt, om samen te sterven en samen te leven.
4 Ik heb vele vrijmoedigheid in het spreken tegen u, ik heb veel roems over u; ik ben vervuld met vertroosting; ik ben zeer overvloedig van blijdschap in al onze verdrukking.
5 Want ook, als wij in Macedonie gekomen zijn, zo heeft ons vlees geen rust gehad; maar wij waren in alles verdrukt; van buiten was strijd, van binnen vrees.
6 Doch God, Die de nederigen vertroost, heeft ons getroost door de komst van Titus.
7 En niet alleen door zijn komst, maar ook door de vertroosting, met welke hij over u vertroost is geweest, als hij ons verhaalde uw verlangen, uw kermen, uw ijver voor mij; alzo dat ik te meer verblijd ben geweest.
8 Want hoewel ik u in den zendbrief bedroefd heb, het berouwt mij niet, hoewel het mij berouwd heeft; want ik zie, dat dezelve zendbrief, hoewel voor een kleinen tijd, u bedroefd heeft.
9 Nu verblijde ik mij, niet omdat gij bedroefd zijt geweest, maar omdat gij bedroefd zijt geweest tot bekering; want gij zijt bedroefd geweest naar God, zodat gij in geen ding schade van ons geleden hebt.
10 Want de droefheid naar God werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid; maar de droefheid der wereld werkt den dood.
11 Want ziet, ditzelfde dat gij naar God zijt bedroefd geworden, hoe grote naarstigheid heeft het in u gewrocht? Ja, verantwoording, ja, onlust, ja, vrees, ja, verlangen, ja, ijver, ja, wraak; in alles hebt gij uzelven bewezen rein te zijn in deze zaak.
12 Hoewel ik dan aan u geschreven heb, dat is niet om diens wil, die onrecht gedaan had, noch om diens wil, die onrecht gedaan was; maar opdat onze vlijtigheid voor u bij u openbaar zou worden, in de tegenwoordigheid Gods.
13 Daarom zijn wij vertroost geworden over uw vertroosting; en zijn nog overvloediger verblijd geworden over de blijdschap van Titus, omdat zijn geest van u allen verkwikt is geworden.
14 Want indien ik iets bij hem over u geroemd heb, zo ben ik niet beschaamd geworden; maar gelijk wij alles met waarheid tot u gesproken hebben, alzo is ook onze roem, dien ik bij Titus geroemd heb, waarheid geworden.
15 En zijn innerlijke bewegingen zijn te overvloediger jegens u, als hij u aller gehoorzaamheid overdenkt, hoe gij hem met vreze en beven hebt ontvangen.
16 Ik verblijde mij dan, dat ik in alles van u vertrouwen mag hebben.

**8**

1 Voorts maken wij u bekend, broeders, de genade van God, die in de Gemeenten van Macedonie gegeven is.
2 Dat in vele beproeving der verdrukking de overvloed hunner blijdschap, en hun zeer diepe armoede overvloedig geweest is tot den rijkdom hunner goeddadigheid.
3 Want zij zijn naar vermogen ik betuig het, ja, boven vermogen gewillig geweest;
4 Ons met vele vermaning biddende, dat wij wilden aannemen de gave en de gemeenschap dezer bediening, die voor de heiligen geschiedt.
5 En zij deden niet alleen, gelijk wij gehoopt hadden, maar gaven zichzelven eerst aan den Heere en daarna aan ons, door den wil van God.
6 Alzo dat wij Titus vermaanden, dat, gelijk hij te voren begonnen had, hij ook alzo nog deze gave bij u voleinden zou.
7 Zo dan, gelijk gij in alles overvloedig zijt, in geloof, en in woord, en in kennis, en in alle naarstigheid, en in uw liefde tot ons, ziet, dat gij ook in deze gave overvloedig zijt.
8 Ik zeg dit niet als gebiedende, maar als door de naarstigheid van anderen ook de oprechtheid uwer liefde beproevende.
9 Want gij weet de genade van onzen Heere Jezus Christus, dat Hij om uwentwil is arm geworden, daar Hij rijk was, opdat gij door Zijn armoede zoudt rijk worden.
10 En ik zeg in dezen mijn mening; want dit is u oorbaar, als die niet alleen het doen, maar ook het willen van over een jaar te voren hebt begonnen.
11 Maar nu voleindigt ook het doen; opdat, gelijk als er geweest is de volvaardigheid des gemoeds om te willen, er ook alzo zij het voleindigen uit hetgeen gij hebt.
12 Want indien te voren de volvaardigheid des gemoeds daar is, zo is iemand aangenaam naar hetgeen hij heeft, niet naar hetgeen hij niet heeft.
13 Want dit zeg ik niet, opdat anderen zouden verlichting hebben, en gij verdrukking;
14 Maar opdat uit gelijkheid, in dezen tegenwoordigen tijd, uw overvloed zij om hun gebrek te vervullen; opdat ook hun overvloed zij om uw gebrek te vervullen, opdat er gelijkheid worde.
15 Gelijk geschreven is: Die veel verzameld had, had niet over; en die weinig verzameld had, had niet te weinig.
16 Doch Gode zij dank, Die dezelfde naarstigheid voor u in het hart van Titus gegeven heeft;
17 Dat hij de vermaning heeft aangenomen, en zeer naarstig zijnde, gewillig tot u gereisd is.
18 En wij hebben ook met hem gezonden den broeder, die lof heeft in het Evangelie door al de Gemeenten;
19 En dat niet alleen, maar hij is ook van de Gemeenten verkoren, om met ons te reizen met deze gave, die van ons bediend wordt tot de heerlijkheid des Heeren Zelven, en de volvaardigheid uws gemoeds;
20 Dit verhoedende, dat ons niemand moge lasteren in dezen overvloed, die van ons wordt bediend;
21 Als die bezorgen, hetgeen eerlijk is, niet alleen voor den Heere, maar ook voor de mensen.
22 Wij hebben ook met hen gezonden onzen broeder, welken wij in vele dingen dikmaals beproefd hebben, dat hij naarstig is; en nu veel naarstiger, door het groot vertrouwen, dat hij heeft tot ulieden.
23 Hetzij dan Titus, hij is mijn metgezel en medearbeider bij u; hetzij onze broeders, zij zijn afgezanten der Gemeenten, en een eer van Christus.
24 Bewijst dan aan hen de bewijzing uwer liefde, en van onzen roem van u, ook voor het aangezicht der Gemeenten.

**9**

1 Want van de bediening, die voor de heiligen geschiedt, is mij onnodig aan u te schrijven.
2 Want ik weet de volvaardigheid uws gemoeds, van welke ik roem over u bij de Macedoniers, dat Achaje van over een jaar bereid is geweest; en de ijver, van u begonnen, heeft er velen verwekt.
3 Maar ik heb deze broeders gezonden, opdat onze roem, dien wij over u hebben, niet zou ijdel gemaakt worden in dezen dele; opdat gelijk ik gezegd heb gij bereid moogt zijn;
4 En dat niet mogelijk, zo de Macedoniers met mij kwamen, en u onbereid vonden, wij opdat wij niet zeggen, gij beschaamd worden in dezen vasten grond der roeming.
5 Ik heb dan nodig geacht deze broeders te vermanen, dat zij eerst tot u zouden komen, en voorbereiden uw te voren aangedienden zegen; opdat die gereed zij, alzo als een zegen, en niet als een vrekheid.
6 En dit zeg ik: Die spaarzamelijk zaait, zal ook spaarzamelijk maaien; en die in zegeningen zaait, zal ook in zegeningen maaien.
7 Een iegelijk doe, gelijk hij in zijn hart, voorneemt; niet uit droefheid, of uit nooddwang; want God heeft een blijmoedigen gever lief.
8 En God is machtig alle genade te doen overvloedig zijn in u; opdat gij in alles te allen tijd, alle genoegzaamheid hebbende, tot alle goed werk overvloedig moogt zijn.
9 Gelijk er geschreven is: Hij heeft gestrooid, hij heeft den armen gegeven; Zijn gerechtigheid blijft in der eeuwigheid.
10 Doch Die het zaad den zaaier verleent, Die verlene ook brood tot spijze, en vermenigvuldige uw gezaaisel, en vermeerdere de vruchten uwer gerechtigheid;
11 Dat gij in alles rijk wordt tot alle goeddadigheid, welke door ons werkt dankzegging tot God.
12 Want de bediening van dezen dienst vervult niet alleen het gebrek der heiligen, maar is ook overvloedig door vele dankzeggingen tot God;
13 Dewijl zij door de beproeving dezer bediening God verheerlijken over de onderwerping uwer belijdenis onder het Evangelie van Christus, en over de goeddadigheid der mededeling aan hen en aan allen;
14 En door hun gebed voor u, welke naar u verlangen, om de uitnemende genade Gods over u.
15 Doch Gode zij dank voor Zijn onuitsprekelijke gave.

**10**

1 Voorts ik Paulus zelf bid u, door de zachtmoedigheid en goedertierenheid van Christus, die, tegenwoordig zijnde, wel gering ben onder u, maar afwezend stout ben tegen u;
2 Ik bid dan, dat ik, tegenwoordig zijnde, niet stout moge zijn met die vrijmoedigheid, waarmede ik geacht word stoutelijk gehandeld te hebben tegen sommigen, die ons achten, alsof wij naar het vlees wandelden.
3 Want wandelende in het vlees, voeren wij den krijg niet naar het vlees;
4 Want de wapenen van onzen krijg zijn niet vleselijk, maar krachtig door God, tot nederwerping der sterkten;
5 Dewijl wij de overleggingen ter nederwerpen, en alle hoogte, die zich verheft tegen de kennis van God, en alle gedachte gevangen leiden tot de gehoorzaamheid van Christus;
6 En gereed hebbende, hetgeen dient om te wreken alle ongehoorzaamheid, wanneer uw gehoorzaamheid zal vervuld zijn.
7 Ziet gij aan wat voor ogen is? Indien iemand bij zichzelven betrouwt, dat hij van Christus is, die denke dit wederom uit zichzelven, dat gelijkerwijs hij van Christus is, alzo ook wij van Christus zijn.
8 Want indien ik ook iets overvloediger zou roemen van onze macht, welke de Heere ons gegeven heeft tot stichting, en niet tot uw nederwerping, zo zal ik niet beschaamd worden;
9 Opdat ik niet zou schijnen, alsof ik u door de brieven wilde verschrikken.
10 Want de brieven zeggen zij zijn wel gewichtig en krachtig; maar de tegenwoordigheid des lichaams is zwak, en de rede is verachtelijk.
11 Dezulke bedenke dit, dat hoedanigen wij zijn in het woord door brieven, als wij afwezig zijn, wij ook zodanigen zijn inderdaad, als wij tegenwoordig zijn.
12 Want wij durven onszelven niet rekenen of vergelijken met sommigen, die zichzelven prijzen; maar deze verstaan niet, dat zij zichzelven met zichzelven meten, en zichzelven met zichzelven vergelijken.
13 Doch wij zullen niet roemen buiten de maat; maar dat wij, naar de maat des regels, welke maat ons God toegedeeld heeft, ook tot u toe zijn gekomen.
14 Want wij strekken onszelven niet te wijd uit, als die tot u niet zouden komen; want wij zijn ook gekomen tot u toe, in het Evangelie van Christus;
15 Niet roemende buiten de maat in anderer lieden arbeid, maar hebbende hoop, als uw geloof zal gewassen zijn, dat wij onder ulieden overvloediglijk zullen vergroot worden naar onzen regel;
16 Om het Evangelie te verkondigen in de plaatsen, die op gene zijde van u gelegen zijn; niet om te roemen in eens anders regel over hetgeen alrede bereid is.
17 Doch wie roemt, die roeme in den Heere.
18 Want niet die zichzelven prijst, maar dien de Heere prijst, die is beproefd.

**11**

1 Och, of gij mij een weinig verdroegt in de onwijsheid; ja ook, verdraagt mij!
2 Want ik ben ijverig over u met een ijver Gods; want ik heb ulieden toebereid, om u als een reine maagd aan een man voor te stellen, namelijk aan Christus.
3 Doch ik vrees, dat niet enigszins, gelijk de slang Eva door haar arglistigheid bedrogen heeft, alzo uw zinnen bedorven worden, om af te wijken van de eenvoudigheid, die in Christus is.
4 Want indien degene, die komt, een anderen Jezus predikte, dien wij niet gepredikt hebben, of indien gij een anderen geest ontvingt, dien gij niet hebt ontvangen, of een ander Evangelie, dat gij niet hebt aangenomen, zo verdroegt gij hem met recht.
5 Want ik acht, dat ik nergens minder in ben geweest dan de uitnemendste apostelen.
6 En indien ik ook slecht ben in woorden, nochtans ben ik het niet in wetenschap; maar alleszins zijn wij in alle dingen onder u openbaar geworden.
7 Heb ik zonde gedaan, als ik mijzelven vernederd heb, opdat gij zoudt verhoogd worden, overmits ik u het Evangelie Gods om niet verkondigd heb?
8 Ik heb andere Gemeenten beroofd, bezoldiging van haar nemende, om u te bedienen; en als ik bij u tegenwoordig was en gebrek had, ben ik niemand lastig gevallen.
9 Want mijn gebrek hebben de broeders vervuld, die van Macedonie kwamen; en ik heb mijzelven in alles gehouden zonder u te bezwaren, en zal mij nog alzo houden.
10 De waarheid van Christus is in mij, dat deze roem in de gewesten van Achaje aan mij niet zal verhinderd worden.
11 Waarom? Is het, omdat ik u niet liefheb? God weet het!
12 Maar wat ik doe, dat zal ik nog doen, om de oorzaak af te snijden dengenen, die oorzaak hebben willen, opdat zij in hetgeen zij roemen, bevonden mochten worden gelijk als wij.
13 Want zulke valse apostelen zijn bedriegelijke arbeiders, zich veranderende in apostelen van Christus.
14 En het is geen wonder; want de satan zelf verandert zich in een engel des lichts.
15 Zo is het dan niets groots, indien ook zijn dienaars zich veranderen, als waren zij dienaars der gerechtigheid; van welke het einde zal zijn naar hun werken.
16 Ik zeg wederom, dat niemand mene, dat ik onwijs ben; doch zo niet, neemt mij dan aan als een onwijze, opdat ik ook een weinig moge roemen.
17 Dat ik spreek, spreek ik niet naar den Heere, maar als in onwijsheid, in dezen vasten grond der roeming.
18 Dewijl velen roemen naar het vlees, zo zal ik ook roemen.
19 Want gij verdraagt gaarne de onwijzen, dewijl gij wijs zijt.
20 Want gij verdraagt het, zo u iemand dienstbaar maakt, zo u iemand opeet, zo iemand van u neemt, zo zich iemand verheft, zo u iemand in het aangezicht slaat.
21 Ik zeg dit naar oneer, gelijk of wij zwak waren geweest; maar waarin iemand stout is ik spreek in onwijsheid, daarin ben ik ook stout.
22 Zijn zij Hebreen? Ik ook. Zijn zij Israelieten? Ik ook. Zijn zij het zaad van Abraham? Ik ook.
23 Zijn zij dienaars van Christus? ik spreek onwijs zijnde ik ben boven hen; in arbeid overvloediger, in slagen uitnemender, in gevangenissen overvloediger, in doods gevaar menigmaal.
24 Van de Joden heb ik veertig slagen min een, vijfmaal ontvangen.
25 Driemaal ben ik met roeden gegeseld geweest, eens ben ik gestenigd, driemaal heb ik schipbreuk geleden, een gansen nacht en dag heb ik in de diepte doorgebracht.
26 In het reizen menigmaal in gevaren van rivieren, in gevaren van moordenaars, in gevaren van mijn geslacht, in gevaren van de heidenen, in gevaren in de stad, in gevaren in de woestijn, in gevaren op de zee, in gevaren onder de valse broeders;
27 In arbeid en moeite, in waken menigmaal, in honger en dorst, in vasten menigmaal, in koude en naaktheid.

28 Zonder de dingen, die van buiten zijn, overvalt mij dagelijks de zorg van al de Gemeenten.
29 Wie is er zwak, dat ik niet zwak ben? Wie wordt er geergerd, dat ik niet brande?
30 Indien men moet roemen, zo zal ik roemen de dingen mijner zwakheid.
31 De God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, Die geprezen is in der eeuwigheid, weet, dat ik niet lieg.
32 De stadhouder van den koning Aretas in Damaskus, bezette de stad der Damaskenen, willende mij vangen;
33 En ik werd door een venster in een mand over den muur nedergelaten, en ontvlood zijn handen.

**12**

1 Te roemen is mij waarlijk niet oorbaar; want ik zal komen tot gezichten en openbaringen des Heeren.
2 Ik ken een mens in Christus, voor veertien jaren of het geschied zij in het lichaam, weet ik niet, of buiten het lichaam, weet ik niet, God weet het, dat de zodanige opgetrokken is geweest tot in den derden hemel;
3 En ik ken een zodanig mens of het in het lichaam, of buiten het lichaam geschied zij, weet ik niet, God weet het,
4 Dat hij opgetrokken is geweest in het paradijs, en gehoord heeft onuitsprekelijke woorden, die het een mens niet geoorloofd is te spreken.
5 Van den zodanige zal ik roemen, doch van mijzelven zal ik niet roemen, dan in mijn zwakheden.
6 Want zo ik roemen wil, ik zal niet onwijs zijn, want ik zal de waarheid zeggen; maar ik houde daarvan af, opdat niemand van mij denke boven hetgeen hij ziet, dat ik ben, of dat hij uit mij hoort.
7 En opdat ik mij door de uitnemendheid der openbaringen niet zou verheffen, zo is mij gegeven een scherpe doorn in het vlees, namelijk een engel des satans, dat hij mij met vuisten slaan zou, opdat ik mij niet zou verheffen.
8 Hierover heb ik den Heere driemaal gebeden, opdat hij van mij zou wijken.
9 En Hij heeft tot mij gezegd: Mijn genade is u genoeg; want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht. Zo zal ik dan veel liever roemen in mijn zwakheden, opdat de kracht van Christus in mij wone.
10 Daarom heb ik een welbehagen in zwakheden, in smaadheden, in noden, in vervolgingen, in benauwdheden, om Christus' wil; want als ik zwak ben, dan ben ik machtig.
11 Ik ben roemende onwijs geworden; gij hebt mij genoodzaakt, want ik behoorde van u geprezen te zijn; want ik ben in geen ding minder geweest dan de uitnemendste apostelen, hoewel ik niets ben.
12 De merktekenen van een apostel zijn onder u betoond in alle lijdzaamheid, met tekenen, en wonderen, en krachten.
13 Want wat is er, waarin gij minder geweest zijt dan de andere Gemeenten, anders, dan dat ik zelf u niet lastig ben geweest? Vergeeft mij dit ongelijk.
14 Ziet, ik ben ten derden male gereed, om tot u te komen, en zal u niet lastig zijn; want ik zoek niet het uwe, maar u; want de kinderen moeten niet schatten vergaderen voor de ouders, maar de ouders voor de kinderen.
15 En ik zal zeer gaarne de kosten doen, en voor uw zielen ten koste gegeven worden; hoewel ik, u overvloediger beminnende, weiniger bemind worde.
16 Doch het zij zo, ik heb u niet bezwaard; maar alzo ik listig was, heb ik u met bedrog gevangen.
17 Heb ik door iemand dergenen, die ik tot u gezonden heb, van u mijn voordeel gezocht?
18 Ik heb Titus gebeden, en den broeder medegezonden; heeft ook Titus van u zijn voordeel gezocht? Hebben wij niet in denzelfden geest gewandeld? Hebben wij niet gewandeld in dezelfde voetstappen?
19 Meent gij wederom, dat wij ons bij u verontschuldigen? Wij spreken in de tegenwoordigheid van God in Christus; en dit alles, geliefden, tot uw stichting.
20 Want ik vrees, dat als ik gekomen zal zijn, ik u niet enigszins zal vinden zodanigen als ik wil, en dat ik van u zal gevonden worden zodanig als gij niet wilt; dat er niet enigszins zijn twisten, nijdigheden, toorn, gekijf, achterklap, oorblazingen, opgeblazenheden, beroerten;
21 Opdat wederom, als ik zal gekomen zijn, mijn God mij niet vernedere bij u, en ik rouw hebbe over velen, die te voren gezondigd hebben, en die zich niet bekeerd zullen hebben van de onreinigheid, en hoererij, en ontuchtigheid, die zij gedaan hebben.

**13**

1 Dit is de derde maal, dat ik tot u kom; in den mond van twee of drie getuigen zal alle woord bestaan.
2 Ik heb het te voren gezegd, en zeg het te voren als tegenwoordig zijnde de tweede maal, en ik schrijf het nu afwezende aan degenen, die te voren gezondigd hebben, en aan al de anderen, dat, zo ik wederom kom, ik hen niet zal sparen;
3 Dewijl gij zoekt een proeve van Christus, Die in mij spreekt, Welke in u niet zwak is, maar krachtig is onder u.
4 Want hoewel Hij gekruist is door zwakheid, zo leeft Hij nochtans door de kracht Gods. Want ook wij zijn zwak in Hem, maar zullen met Hem leven door de kracht Gods in u.
5 Onderzoekt uzelven, of gij in het geloof zijt, beproeft uzelven. Of kent gij uzelven niet, dat Jezus Christus in u is? tenzij dat gij enigszins verwerpelijk zijt.
6 Doch ik hoop, dat gij zult verstaan, dat wij niet verwerpelijk zijn.
7 En ik wens van God, dat gij geen kwaad doet; niet opdat wij beproefd zouden bevonden worden, maar opdat gij het goede zoudt doen, en wij als verwerpelijk zouden zijn.
8 Want wij vermogen niets tegen de waarheid, maar voor de waarheid.
9 Want wij verblijden ons, wanneer wij zwak zijn, en gij sterk zijt. En wij wensen ook dit, namelijk uw volmaking.
10 Daarom schrijf ik, afwezende, deze dingen, opdat ik niet, tegenwoordig zijnde, strengheid zou gebruiken, naar de macht, die mij de Heere gegeven heeft tot opbouwing, en niet tot nederwerping.
11 Voorts, broeders, zijt blijde, wordt volmaakt, zijt getroost, zijt eensgezind, leeft in vrede; en de God der liefde en des vredes zal met u zijn.
12 Groet elkander met een heiligen kus.
13 U groeten al de heiligen.
14 De genade van den Heere Jezus Christus, en de liefde van God, en de gemeenschap des Heiligen Geestes, zij met u allen.

# GALATEN

**1**

1 Paulus, een apostel, geroepen niet van mensen, noch door een mens, maar door Jezus Christus, en God den Vader, Die Hem uit de doden opgewekt heeft,
2 En al de broeders, die met mij zijn, aan de Gemeenten van Galatie:
3 Genade zij u en vrede van God den Vader, en onzen Heere Jezus Christus;
4 Die Zichzelven gegeven heeft voor onze zonden, opdat Hij ons trekken zou uit deze tegenwoordige boze wereld, naar den wil van onzen God en Vader;
5 Denwelken zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.
6 Ik verwonder mij, dat gij zo haast wijkende van dengene, die u in de genade van Christus geroepen heeft, overgebracht wordt tot een ander Evangelie;
7 Daar er geen ander is; maar er zijn sommigen, die u ontroeren, en het Evangelie van Christus willen verkeren.
8 Doch al ware het ook, dat wij, of een engel uit den hemel u een Evangelie verkondigde, buiten hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt.
9 Gelijk wij te voren gezegd hebben, zo zeg ik ook nu wederom: Indien u iemand een Evangelie verkondigt, buiten hetgeen gij ontvangen hebt, die zij vervloekt.
10 Want predik ik nu de mensen, of God? Of zoek ik mensen te behagen? Want indien ik nog mensen behaagde, zo ware ik geen dienstknecht van Christus.
11 Maar ik maak u bekend, broeders, dat het Evangelie, hetwelk van mij verkondigd is, niet is naar den mens.
12 Want ik heb ook hetzelve niet van een mens ontvangen, noch geleerd, maar door de openbaring van Jezus Christus.
13 Want gij hebt mijn omgang gehoord, die eertijds in het Jodendom was, dat ik uitnemend zeer de Gemeente Gods vervolgde, en dezelve verwoestte;
14 En dat ik in het Jodendom toenam boven velen van mijn ouderdom in mijn geslacht, zijnde overvloedig ijverig voor mijn vaderlijke inzettingen.
15 Maar wanneer het Gode behaagd heeft, Die mij van mijner moeders lijf aan afgezonderd heeft, en geroepen door Zijn genade,
16 Zijn Zoon in mij te openbaren, opdat ik Denzelven door het Evangelie onder de heidenen zou verkondigen, zo ben ik terstond niet te rade gegaan met vlees en bloed;
17 En ben niet wederom gegaan naar Jeruzalem, tot degenen, die voor mij apostelen waren; maar ik ging henen naar Arabie, en keerde wederom naar Damaskus.
18 Daarna kwam ik na drie jaren weder te Jeruzalem om Petrus te bezoeken, en ik bleef bij hem vijftien dagen.
19 En zag geen ander van de apostelen, dan Jakobus, den broeder des Heeren.
20 Hetgeen nu ik u schrijf, ziet, ik getuig voor God, dat ik niet lieg!
21 Daarna ben ik gekomen in de gewesten van Syrie en van Cilicie.
22 En ik was van aangezicht onbekend aan de Gemeenten in Judea, die in Christus zijn.
23 Maar zij hadden alleenlijk gehoord, dat men zeide: Degene, die ons eertijds vervolgde, verkondigt nu het geloof, hetwelk hij eertijds verwoestte.
24 En zij verheerlijkten God in mij.

**2**

1 Daarna ben ik, na veertien jaren, wederom naar Jeruzalem opgegaan met Barnabas, ook Titus medegenomen hebbende.
2 En ik ging op door een openbaring, en stelde hun het Evangelie voor, dat ik predik onder de heidenen; en in het bijzonder aan degenen, die in achting waren, opdat ik niet enigszins tevergeefs zou lopen of gelopen hebben.
3 Maar ook Titus, die met mij was, een Griek zijnde, werd niet genoodzaakt zich te laten besnijden.
4 En dat om der ingekropen valse broederen wil, die van bezijden ingekomen waren, om te verspieden onze vrijheid, die wij in Christus Jezus hebben, opdat zij ons zouden tot dienstbaarheid brengen.
5 Denwelken wij ook niet, een uur hebben geweken met onderwerping, opdat de waarheid van het Evangelie bij u zou verblijven.
6 En van degenen, die geacht waren, wat te zijn, hoedanigen zij eertijds waren, verschilt mij niet; God neemt den persoon des mensen niet aan; want die geacht waren, hebben mij niets toegebracht.
7 Maar daarentegen, als zij zagen, dat aan mij het Evangelie der voorhuid toebetrouwd was, gelijk aan Petrus dat der besnijdenis;
8 Want Die in Petrus krachtelijk wrocht tot het apostelschap der besnijdenis, Die wrocht ook krachtelijk in mij onder de heidenen;
9 En als Jakobus, en Cefas, en Johannes, die geacht waren pilaren te zijn, de genade, die mij gegeven was, bekenden, gaven zij mij en Barnabas de rechter hand der gemeenschap, opdat wij tot de heidenen, en zij tot de besnijdenis zouden gaan;
10 Alleenlijk, dat wij den armen zouden gedenken; hetwelk zelf ik ook benaarstigd heb te doen.
11 En toen Petrus te Antiochie gekomen was, wederstond ik hem in het aangezicht, omdat hij te bestraffen was.
12 Want eer sommigen van Jakobus gekomen waren, at hij mede met de heidenen; maar toen zij gekomen waren, onttrok hij zich en scheidde zichzelven af, vrezende degenen, die uit de besnijdenis waren.
13 En ook de andere Joden veinsden met hem; alzo dat ook Barnabas mede afgetrokken werd door hun veinzing.
14 Maar als ik zag, dat zij niet recht wandelden naar de waarheid van het Evangelie, zeide ik tot Petrus in aller tegenwoordigheid: Indien gij, die een Jood zijt, naar heidense wijze leeft, en niet naar Joodse wijze, waarom noodzaakt gij de heidenen naar de Joodse wijze te leven?
15 Wij zijn van nature Joden, en niet zondaars uit de heidenen;
16 Doch wetende, dat de mens niet gerechtvaardigd wordt uit de werken der wet, maar door het geloof van Jezus Christus, zo hebben wij ook in Christus Jezus geloofd, opdat wij zouden gerechtvaardigd worden uit het geloof van Christus, en niet uit de werken der wet; daarom dat uit de werken der wet geen vlees zal gerechtvaardigd worden.
17 Maar indien wij, die in Christus zoeken gerechtvaardigd te worden, ook zelven zondaars bevonden worden, is dan Christus een dienaar der zonde? Dat zij verre.
18 Want indien ik, hetgeen ik afgebroken heb, datzelve wederom opbouw, zo stel ik mijzelven tot een overtreder.
19 Want ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou.
20 Ik ben met Christus gekruist; en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij; en hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons van God, Die mij liefgehad heeft, en Zichzelven voor mij overgegeven heeft.
21 Ik doe de genade Gods niet te niet; want indien de rechtvaardigheid door de wet is, zo is dan Christus tevergeefs gestorven.

**3**

1 O gij uitzinnige Galaten, wie heeft u betoverd, dat gij der waarheid niet zoudt gehoorzaam zijn; denwelken Jezus Christus voor de ogen te voren geschilderd is geweest, onder u gekruist zijnde?
2 Dit alleen wil ik van u leren: hebt gij den Geest ontvangen uit de werken der wet, of uit de prediking des geloofs?
3 Zijt gij zo uitzinnig? Daar gij met den Geest begonnen zijt, voleindigt gij nu met het vlees?
4 Hebt gij zoveel tevergeefs geleden? Indien maar ook tevergeefs!
5 Die u dan den Geest verleent, en krachten onder u werkt, doet Hij dat uit de werken der wet, of uit de prediking des geloofs?
6 Gelijkerwijs Abraham Gode geloofd heeft, en het is hem tot rechtvaardigheid gerekend;
7 Zo verstaat gij dan, dat degenen, die uit het geloof zijn, Abrahams kinderen zijn.
8 En de Schrift, te voren ziende, dat God de heidenen uit het geloof zou rechtvaardigen, heeft te voren aan Abraham het Evangelie verkondigd, zeggende: In u zullen al de volken gezegend worden.
9 Zo dan, die uit het geloof zijn, worden gezegend met den gelovigen Abraham.
10 Want zovelen als er uit de werken der wet zijn, die zijn onder den vloek; want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.
11 En dat niemand door de wet gerechtvaardigd wordt voor God, is openbaar; want de rechtvaardige zal uit het geloof leven.
12 Doch de wet is niet uit het geloof; maar de mens, die deze dingen doet, zal door dezelve leven.
13 Christus heeft ons verlost van den vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons; want er is geschreven: Vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt.
14 Opdat de zegening van Abraham tot de heidenen komen zou in Christus Jezus, en opdat wij de belofte des Geestes verkrijgen zouden door het geloof.
15 Broeders, ik spreek naar den mens: zelfs eens mensen verbond, dat bevestigd is, doet niemand te niet, of niemand doet daartoe.
16 Nu zo zijn de beloftenissen tot Abraham en zijn zaad gesproken. Hij zegt niet: En den zaden, als van velen; maar als van een: En uw zade; hetwelk is Christus.
17 En dit zeg ik: Het verbond, dat te voren van God bevestigd is op Christus, wordt door de wet, die na vierhonderd en dertig jaren gekomen is, niet krachteloos gemaakt, om de beloftenis te niet te doen.
18 Want indien de erfenis uit de wet is, zo is zij niet meer uit de beloftenis; maar God heeft ze Abraham door de beloftenis genadiglijk gegeven.
19 Waartoe is dan de wet? Zij is om der overtredingen wil daarbij gesteld, totdat het zaad zou gekomen zijn, dien het beloofd was; en zij is door de engelen besteld in de hand des Middelaars.
20 En de Middelaar is niet Middelaar van een, maar God is een.
21 Is dan de wet tegen de beloftenissen Gods? Dat zij verre; want indien er een wet gegeven ware, die machtig was levend te maken, zo zou waarlijk de rechtvaardigheid uit de wet zijn.
22 Maar de Schrift heeft het alles onder de zonde besloten, opdat de belofte uit het geloof van Jezus Christus aan de gelovigen zou gegeven worden.
23 Doch eer het geloof kwam, waren wij onder de wet in bewaring gesteld, en zijn besloten geweest tot op het geloof, dat geopenbaard zou worden.
24 Zo dan, de wet is onze tuchtmeester geweest tot Christus, opdat wij uit het geloof zouden gerechtvaardigd worden.

25 Maar als het geloof gekomen is, zo zijn wij niet meer onder den tuchtmeester.
26 Want gij zijt allen kinderen Gods door het geloof in Christus Jezus.
27 Want zovelen als gij in Christus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan.
28 Daarin is noch Jood noch Griek; daarin is noch dienstbare noch vrije; daarin is geen man en vrouw; want gij allen zijt een in Christus Jezus.
29 En indien gij van Christus zijt, zo zijt gij dan Abrahams zaad, en naar de beloftenis erfgenamen.

**4**

1 Doch ik zeg, zo langen tijd als de erfgenaam een kind is, zo verschilt hij niets van een dienstknecht, hoewel hij een heer is van alles;
2 Maar hij is onder voogden en verzorgers, tot den tijd van den vader te voren gesteld.
3 Alzo wij ook, toen wij kinderen waren, zo waren wij dienstbaar gemaakt onder de eerste beginselen der wereld.
4 Maar wanneer de volheid des tijds gekomen is, heeft God Zijn Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet;
5 Opdat Hij degenen, die onder de wet waren, verlossen zou, en opdat wij de aanneming tot kinderen verkrijgen zouden.
6 En overmits gij kinderen zijt, zo heeft God den Geest Zijns Zoons uitgezonden in uw harten, Die roept: Abba, Vader!
7 Zo dan, gij zijt niet meer een dienstknecht, maar een zoon; en indien gij een zoon zijt, zo zijt gij ook een erfgenaam van God door Christus.
8 Maar toen, als gij God niet kendet, diendet gij degenen, die van nature geen goden zijn;
9 En nu, als gij God kent, ja, veelmeer van God gekend zijt, hoe keert gij u wederom tot de zwakke en arme beginselen, welke gij wederom van voren aan wilt dienen?
10 Gij onderhoudt dagen, en maanden, en tijden, en jaren.
11 Ik vrees voor u, dat ik niet enigszins tevergeefs aan u gearbeid heb.
12 Weest gij als ik, want ook ik ben als gij; broeders, ik bid u; gij hebt mij geen ongelijk gedaan.
13 En gij weet, dat ik u door zwakheid des vleses het Evangelie de eerste maal verkondigd heb;
14 En mijn verzoeking, die in mijn vlees geschiedde, hebt gij niet veracht noch verfoeid; maar gij naamt mij aan als een engel Gods, ja, als Christus Jezus.
15 Welke was dan uw gelukachting? Want ik geef u getuigenis, dat gij, zo het mogelijk ware, uw ogen zoudt uitgegraven, en mij gegeven hebben.
16 Ben ik dan uw vijand geworden, u de waarheid zeggende?
17 Zij ijveren niet recht over u; maar zij willen ons uitsluiten, opdat gij over hen zoudt ijveren.
18 Doch in het goede te allen tijd te ijveren is goed, en niet alleenlijk, als ik bij u tegenwoordig ben;
19 Mijn kinderkens, die ik wederom arbeide te baren, totdat Christus een gestalte in u krijge.
20 Doch ik wilde, dat ik nu tegenwoordig bij u ware, en mijn stem mocht veranderen; want ik ben in twijfel over u.
21 Zegt mij, gij, die onder de wet wilt zijn, hoort gij de wet niet?
22 Want er is geschreven, dat Abraham twee zonen had, een uit de dienstmaagd, en een uit de vrije.
23 Maar gene, die uit de dienstmaagd was, is naar het vlees geboren geweest; doch deze, die uit de vrije was, door de beloftenis;
24 Hetwelk dingen zijn, die andere beduiding hebben; want deze zijn de twee verbonden; het ene van den berg Sina, tot dienstbaarheid barende, hetwelk is Agar;
25 Want dit, namelijk Agar, is Sina, een berg in Arabie, en komt overeen met Jeruzalem, dat nu is, en dienstbaar is is met haar kinderen.
26 Maar Jeruzalem, dat boven is, dat is vrij, hetwelk is ons aller moeder.
27 Want er is geschreven: Wees vrolijk, gij onvruchtbare, die niet baart, breek uit en roep, gij, die geen barensnood hebt, want de kinderen der eenzame zijn veel meer, dan dergene, die den man heeft.
28 Maar wij, broeders, zijn kinderen der belofte, als Izak was.
29 Doch gelijkerwijs toen, die naar het vlees geboren was, vervolgde dengene, die naar den Geest geboren was, alzo ook nu.

30 Maar wat zegt de Schrift? Werp de dienstmaagd uit en haar zoon; want de zoon der dienstmaagd zal geenszins erven met den zoon der vrije.
31 Zo dan, broeders, wij zijn niet kinderen der dienstmaagd, maar der vrije.

**5**

1 Staat dan in de vrijheid, met welke ons Christus vrijgemaakt heeft, en wordt niet wederom met het juk der dienstbaarheid bevangen.
2 Ziet, ik Paulus zeg u, zo gij u laat besnijden, dat Christus u niet nut zal zijn.
3 En ik betuig wederom een iegelijk mens, die zich laat besnijden, dat hij een schuldenaar is de gehele wet te doen.
4 Christus is u ijdel geworden, die door de wet gerechtvaardigd wilt worden; gij zijt van de genade vervallen.
5 Want wij verwachten door den Geest, uit het geloof, de hoop der rechtvaardigheid.
6 Want in Christus Jezus heeft noch besnijdenis enige kracht noch voorhuid, maar het geloof, door de liefde werkende.
7 Gij liept wel; wie heeft u verhinderd der waarheid niet gehoorzaam te zijn?
8 Dit gevoelen is niet uit Hem, Die u roept.
9 Een weinig zuurdesem verzuurt het gehele deeg.
10 Ik vertrouw van u in den Heere, dat gij niet anders zult gevoelen; maar die u ontroert, zal het oordeel dragen, wie hij ook zij.
11 Maar ik, broeders! Indien ik nog de besnijdenis predik, waarom word ik nog vervolgd? Zo is dan de ergernis des kruises vernietigd.
12 Och, of zij ook afgesneden werden, die u onrustig maken!
13 Want gij zijt tot vrijheid geroepen, broeders, alleenlijk gebruikt de vrijheid niet tot een oorzaak voor het vlees; maar dient elkander door de liefde.
14 Want de gehele wet wordt in een woord vervuld, namelijk in dit: Gij zult uw naaste liefhebben, gelijk uzelven.
15 Maar indien gij elkander bijt en vereet, ziet toe, dat gij van elkander niet verteerd wordt.
16 En ik zeg: Wandelt door den Geest en volbrengt de begeerlijkheden des vleses niet.
17 Want het vlees begeert tegen den Geest, en de Geest tegen het vlees; en deze staan tegen elkander, alzo dat gij niet doet, hetgeen gij wildet.
18 Maar indien gij door den Geest geleid wordt, zo zijt gij niet onder de wet.
19 De werken des vleses nu zijn openbaar; welke zijn overspel, hoererij, onreinigheid, ontuchtigheid,
20 Afgoderij, venijngeving, vijandschappen, twisten, afgunstigheden, toorn, gekijf, tweedracht, ketterijen,
21 Nijd, moord, dronkenschappen, brasserijen, en dergelijke; van dewelke ik u te voren zeg, gelijk ik ook te voren gezegd heb, dat die zulke dingen doen, het Koninkrijk Gods niet zullen beerven.
22 Maar de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid.
23 Tegen de zodanigen is de wet niet.
24 Maar die van Christus zijn, hebben het vlees gekruist met de bewegingen en begeerlijkheden.
25 Indien wij door den Geest leven, zo laat ons ook door den Geest wandelen.
26 Laat ons niet zijn zoekers van ijdele eer, elkander tergende, elkander benijdende.

**6**

1 Broeders, indien ook een mens vervallen ware door enige misdaad, gij, die geestelijk zijt, brengt den zodanige te recht met den geest der zachtmoedigheid; ziende op uzelven, opdat ook gij niet verzocht wordt.
2 Draagt elkanders lasten, en vervult alzo de wet van Christus.
3 Want zo iemand meent iets te zijn, daar hij niets is, die bedriegt zichzelven in zijn gemoed.
4 Maar een iegelijk beproeve zijn eigen werk; en alsdan zal hij aan zichzelven alleen roem hebben, en niet aan een anderen.
5 Want een iegelijk zal zijn eigen pak dragen.
6 En die onderwezen wordt in het Woord, dele mede van alle goederen dengene, die hem onderwijst.
7 Dwaalt niet; God laat Zich niet bespotten; want zo wat de mens zaait, dat zal hij ook maaien.
8 Want die in zijn eigen vlees zaait, zal uit het vlees verderfenis maaien; maar die in den Geest zaait, zal uit den Geest het eeuwige leven maaien.
9 Doch laat ons, goed doende, niet vertragen; want te zijner tijd zullen wij maaien, zo wij niet verslappen.
10 Zo dan, terwijl wij tijd hebben, laat ons goed doen aan allen, maar meest aan de huisgenoten des geloofs.
11 Ziet, hoe groten brief ik u geschreven heb met mijn hand.
12 Al degenen, die een schoon gelaat willen tonen naar het vlees, die noodzaken u besneden te worden, alleenlijk opdat zij vanwege het kruis van Christus niet zouden vervolgd worden.
13 Want ook zij zelven, die besneden worden, houden de wet niet; maar zij willen, dat gij besneden wordt, opdat zij in uw vlees roemen zouden.
14 Maar het zij verre van mij, dat ik zou roemen, anders dan in het kruis van onzen Heere Jezus Christus; door Welken de wereld mij gekruisigd is, en ik der wereld.
15 Want in Christus Jezus heeft noch besnijdenis enige kracht, noch voorhuid, maar een nieuw schepsel.
16 En zovelen als er naar dezen regel zullen wandelen, over dezelve zal zijn vrede en barmhartigheid, en over het Israel Gods.
17 Voorts, niemand doe mij moeite aan; want ik draag de littekenen van den Heere Jezus in mijn lichaam.
18 De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met uw geest, broeders! Amen.

# EFEZIËRS

**1**

1 Paulus, een apostel van Jezus Christus, door den wil van God, aan de heiligen, die te Efeze zijn, en gelovigen in Christus Jezus:
2 Genade zij u en vrede van God, onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.
3 Gezegend zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, Die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegening in den hemel in Christus.
4 Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem, voor de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde;
5 Die ons te voren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus, in Zichzelven, naar het welbehagen van Zijn wil.
6 Tot prijs der heerlijkheid Zijner genade, door welke Hij ons begenadigd heeft in den Geliefde;
7 In Welken wij hebben de verlossing door Zijn bloed, namelijk de vergeving der misdaden, naar den rijkdom Zijner genade,
8 Met welke Hij overvloedig is geweest over ons in alle wijsheid en voorzichtigheid;
9 Ons bekend gemaakt hebbende de verborgenheid van Zijn wil, naar Zijn welbehagen, hetwelk Hij voorgenomen had in Zichzelven.
10 Om in de bedeling van de volheid der tijden, wederom alles tot een te vergaderen in Christus, beide dat in den hemel is, en dat op de aarde is;
11 In Hem, in Welken wij ook een erfdeel geworden zijn, wij, die te voren verordineerd waren naar het voornemen Desgenen, Die alle dingen werkt naar den raad van Zijn wil;
12 Opdat wij zouden zijn tot prijs Zijner heerlijkheid, wij, die eerst in Christus gehoopt hebben.
13 In Welken ook gij zijt, nadat gij het woord der waarheid, namelijk het Evangelie uwer zaligheid gehoord hebt; in Welken gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met den Heiligen Geest der belofte;
14 Die het onderpand is van onze erfenis, tot de verkregene verlossing, tot prijs Zijner heerlijkheid.
15 Daarom ook ik, gehoord hebbende het geloof in den Heere Jezus, dat onder u is, en de liefde tot al de heiligen,
16 Houde niet op voor u te danken, gedenkende uwer in mijn gebeden;
17 Opdat de God van onzen Heere Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid, u geve den Geest der wijsheid en der openbaring in Zijn kennis;
18 Namelijk verlichte ogen uws verstands, opdat gij moogt weten, welke zij de hoop van Zijn roeping, en welke de rijkdom zij der heerlijkheid van Zijn erfenis in de heiligen;
19 En welke de uitnemende grootheid Zijner kracht zij aan ons, die geloven, naar de werking der sterkte Zijner macht,
20 Die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt; en heeft Hem gezet tot Zijn rechter hand in den hemel;
21 Verre boven alle overheid, en macht, en kracht, en heerschappij, en allen naam, die genaamd wordt, niet alleen in deze wereld, maar ook in de toekomende;
22 En heeft alle dingen Zijn voeten onderworpen, en heeft Hem der Gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen;
23 Welke Zijn lichaam is, en de vervulling Desgenen, Die alles in allen vervult.

**2**

1 En u heeft Hij mede levend gemaakt, daar gij dood waart door de misdaden en de zonden;
2 In welke gij eertijds gewandeld hebt, naar de eeuw dezer wereld, naar den overste van de macht der lucht, van den geest, die nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid;
3 Onder dewelke ook wij allen eertijds verkeerd hebben in de begeerlijkheden onzes vleses, doende den wil des vleses en der gedachten; en wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk ook de anderen;
4 Maar God, Die rijk is in barmhartigheid door Zijn grote liefde, waarmede Hij ons liefgehad heeft,
5 Ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus; uit genade zijt gij zalig geworden,
6 En heeft ons mede opgewekt, en heeft ons mede gezet in den hemel in Christus Jezus;
7 Opdat Hij zou betonen in de toekomende eeuwen den uitnemenden rijkdom Zijner genade, door de goedertierenheid over ons in Christus Jezus.
8 Want uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof; en dat niet uit u, het is Gods gave;
9 Niet uit de werken, opdat niemand roeme.
10 Want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen.
11 Daarom gedenkt, dat gij, die eertijds heidenen waart in het vlees, en die voorhuid genaamd werdt van degenen, die genaamd zijn besnijdenis in het vlees, die met handen geschiedt;
12 Dat gij in dien tijd waart zonder Christus, vervreemd van het burgerschap Israels, en vreemdelingen van de verbonden der belofte, geen hoop hebbende, en zonder God in de wereld.
13 Maar nu in Christus Jezus, zijt gij, die eertijds verre waart, nabij geworden door het bloed van Christus.
14 Want Hij is onze vrede, Die deze beiden een gemaakt heeft, en den middelmuur des afscheidsels gebroken hebbende,
15 Heeft Hij de vijandschap in Zijn vlees te niet gemaakt, namelijk de wet der geboden in inzettingen bestaande; opdat Hij die twee in Zichzelven tot een nieuwen mens zou scheppen, vrede makende;
16 En opdat Hij die beiden met God in een lichaam zou verzoenen door het kruis, de vijandschap aan hetzelve gedood hebbende.
17 En komende, heeft Hij door het Evangelie vrede verkondigd u, die verre waart, en dien, die nabij waren.
18 Want door Hem hebben wij beiden den toegang door een Geest tot den Vader.
19 Zo zijt gij dan niet meer vreemdelingen en bijwoners, maar medeburgers der heiligen, en huisgenoten Gods;
20 Gebouwd op het fondament der apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus is de uiterste Hoeksteen;
21 Op Welken het gehele gebouw, bekwamelijk samengevoegd zijnde, opwast tot een heiligen tempel in den Heere;
22 Op Welken ook gij mede gebouwd wordt tot een woonstede Gods in den Geest.

**3**

1 Om deze oorzaak ben ik Paulus de gevangene van Christus Jezus, voor u, die heidenen zijt.
2 Indien gij maar gehoord hebt van de bedeling der genade Gods, die mij gegeven is aan u;
3 Dat Hij mij door openbaring heeft bekend gemaakt deze verborgenheid, gelijk ik met weinige woorden te voren geschreven heb;
4 Waaraan gij, dit lezende, kunt bemerken mijn wetenschap, in deze verborgenheid van Christus,
5 Welke in andere eeuwen den kinderen der mensen niet is bekend gemaakt, gelijk zij nu is geopenbaard aan Zijn heilige apostelen en profeten, door den Geest;
6 Namelijk dat de heidenen zijn medeerfgenamen, en van hetzelfde lichaam, en mededeelgenoten Zijner belofte in Christus, door het Evangelie;
7 Waarvan ik een dienaar geworden ben, naar de gave der genade Gods, die mij gegeven is, naar de werking Zijner kracht.
8 Mij, den allerminste van al de heiligen, is deze genade gegeven, om onder de heidenen door het Evangelie te verkondigen den onnaspeurlijken rijkdom van Christus,
9 En allen te verlichten, dat zij mogen verstaan, welke de gemeenschap der verborgenheid zij, die van alle eeuwen verborgen is geweest in God, Welke alle dingen geschapen heeft door Jezus Christus;
10 Opdat nu, door de Gemeente, bekend gemaakt worde aan de overheden en de machten in den hemel de veelvuldige wijsheid Gods;
11 Naar het eeuwig voornemen, dat Hij gemaakt heeft in Christus Jezus, onzen Heere;
12 In Denwelken wij hebben de vrijmoedigheid, en den toegang met vertrouwen, door het geloof aan Hem.
13 Daarom bid ik, dat gij niet vertraagt in mijn verdrukkingen voor u, hetwelke is uw heerlijkheid.
14 Om deze oorzaak buig ik mijn knieen tot den Vader van onzen Heere Jezus Christus,
15 Uit Welken al het geslacht in de hemelen en op de aarde genoemd wordt,
16 Opdat Hij u geve, naar den rijkdom Zijner heerlijkheid, met kracht versterkt te worden door Zijn Geest in den inwendigen mens;
17 Opdat Christus door het geloof in uw harten wone, en gij in de liefde geworteld en gegrond zijt;
18 Opdat gij ten volle kondet begrijpen met al de heiligen, welke de breedte, en lengte, en diepte, en hoogte zij,
19 En bekennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, opdat gij vervuld wordt tot al de volheid Gods.
20 Hem nu, Die machtig is meer dan overvloediglijk te doen, boven al wat wij bidden of denken, naar de kracht, die in ons werkt,
21 Hem, zeg ik, zij de heerlijkheid in de Gemeente, door Christus Jezus, in alle geslachten, tot alle eeuwigheid. Amen.

**4**

1 Zo bid ik u dan, ik, de gevangene in den Heere, dat gij wandelt waardiglijk der roeping, met welke gij geroepen zijt;
2 Met alle ootmoedigheid en zachtmoedigheid, met lankmoedigheid, verdragende elkander in liefde;
3 U benaarstigende te behouden de enigheid des Geestes door den band des vredes.
4 Een lichaam is het, en een Geest, gelijkerwijs gij ook geroepen zijt tot een hoop uwer roeping;
5 Een Heere, een geloof, een doop,
6 Een God en Vader van allen, Die daar is boven allen, en door allen, en in u allen.
7 Maar aan elkeen van ons is de genade gegeven, naar de maat der gave van Christus.
8 Daarom zegt Hij: Als Hij opgevaren is in de hoogte, heeft Hij de gevangenis gevangen genomen, en heeft den mensen gaven gegeven.
9 Nu dit: Hij is opgevaren; wat is het, dan dat Hij ook eerst is nedergedaald in de nederste delen der aarde?
10 Die nedergedaald is, is Dezelfde ook, Die opgevaren is verre boven al de hemelen, opdat Hij alle dingen vervullen zou.
11 En Dezelfde heeft gegeven sommigen tot apostelen, en sommigen tot profeten, en sommigen tot evangelisten, en sommigen tot herders en leraars;
12 Tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouwing des lichaams van Christus;
13 Totdat wij allen zullen komen tot de enigheid des geloofs en der kennis van den Zoon Gods, tot een volkomen man, tot de mate van de grootte der volheid van Christus;
14 Opdat wij niet meer kinderen zouden zijn, die als de vloed bewogen en omgevoerd worden met allen wind der leer, door de bedriegerij der mensen, door arglistigheid, om listiglijk tot dwaling te brengen;
15 Maar de waarheid betrachtende in liefde, alleszins zouden opwassen in Hem, Die het Hoofd is, namelijk Christus;
16 Uit Welken het gehele lichaam bekwamelijk samengevoegd en samen vastgemaakt zijnde, door alle voegselen der toebrenging, naar de werking van een iegelijk deel in zijn maat, den wasdom des lichaams bekomt, tot zijns zelfs opbouwing in de liefde.
17 Ik zeg dan dit, en betuig het in den Heere, dat gij niet meer wandelt, gelijk als de andere heidenen wandelen in de ijdelheid huns gemoeds.
18 Verduisterd in het verstand, vervreemd zijnde van het leven Gods, door de onwetendheid, die in hen is, door de verharding huns harten;
19 Welke, ongevoelig geworden zijnde, zichzelven hebben overgegeven tot ontuchtigheid, om alle onreinigheid gieriglijk te bedrijven.
20 Doch gij hebt Christus alzo niet geleerd;
21 Indien gij naar Hem gehoord hebt, en door Hem geleerd zijt, gelijk de waarheid in Jezus is;
22 Te weten dat gij zoudt afleggen, aangaande de vorige wandeling, den ouden mens, die verdorven wordt door de begeerlijkheden der verleiding;
23 En dat gij zoudt vernieuwd worden in den geest uws gemoeds,
24 En den nieuwen mens aandoen, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid.
25 Daarom legt af de leugen, en spreekt de waarheid, een iegelijk met zijn naaste; want wij zijn elkanders leden.
26 Wordt toornig, en zondigt niet; de zon ga niet onder over uw toornigheid;
27 En geeft den duivel geen plaats.
28 Die gestolen heeft, stele niet meer, maar arbeide liever, werkende dat goed is met de handen, opdat hij hebbe mede te delen dengene, die nood heeft.

29 Geen vuile rede ga uit uw mond, maar zo er enige goede rede is tot nuttige stichting, opdat zij genade geve dien, die dezelve horen.
30 En bedroeft den Heiligen Geest Gods niet, door Welken gij verzegeld zijt tot den dag der verlossing.
31 Alle bitterheid, en toornigheid, en gramschap, en geroep, en lastering zij van u geweerd, met alle boosheid;
32 Maar zijt jegens elkander goedertieren, barmhartig, vergevende elkander, gelijkerwijs ook God in Christus ulieden vergeven heeft.

**5**

1 Zijt dan navolgers Gods, als geliefde kinderen;
2 En wandelt in de liefde, gelijkerwijs ook Christus ons liefgehad heeft, en Zichzelven voor ons heeft overgegeven tot een offerande en een slachtoffer, Gode tot een welriekenden reuk.
3 Maar hoererij en alle onreinigheid, of gierigheid, laat ook onder u niet genoemd worden, gelijkerwijs het den heiligen betaamt,
4 Noch oneerbaarheid, noch zot geklap, of gekkernij, welke niet betamen; maar veelmeer dankzegging.
5 Want dit weet gij, dat geen hoereerder, of onreine, of gierigaard, die een afgodendienaar is, erfenis heeft in het Koninkrijk van Christus en van God.
6 Dat u niemand verleide met ijdele woorden; want om deze dingen komt de toorn Gods over de kinderen der ongehoorzaamheid.
7 Zo zijt dan hun medegenoten niet.
8 Want gij waart eertijds duisternis, maar nu zijt gij licht in den Heere; wandelt als kinderen des lichts.
9 Want de vrucht des Geestes is in alle goedigheid, en rechtvaardigheid, en waarheid,
10 Beproevende wat den Heere welbehagelijk zij.
11 En hebt geen gemeenschap met de onvruchtbare werken der duisternis, maar bestraft ze ook veeleer.
12 Want hetgeen heimelijk van hen geschiedt, is schandelijk ook te zeggen.
13 Maar al deze dingen, van het licht bestraft zijnde, worden openbaar; want al wat openbaar maakt, is licht.
14 Daarom zegt Hij: Ontwaakt, gij, die slaapt, en staat op uit de doden; en Christus zal over u lichten.
15 Ziet dan, hoe gij voorzichtiglijk wandelt, niet als onwijzen, maar als wijzen.
16 Den tijd uitkopende, dewijl de dagen boos zijn.
17 Daarom zijt niet onverstandig, maar verstaat, welke de wil des Heeren zij.
18 En wordt niet dronken in wijn, waarin overdaad is, maar wordt vervuld met den Geest;
19 Sprekende onder elkander met psalmen, en lofzangen, en geestelijke liederen, zingende en psalmende den Heere in uw hart;
20 Dankende te allen tijd over alle dingen God en den Vader, in den Naam van onzen Heere Jezus Christus;
21 Elkander onderdanig zijnde in de vreze Gods.
22 Gij vrouwen, weest aan uw eigen mannen onderdanig, gelijk aan den Heere;
23 Want de man is het hoofd der vrouw, gelijk ook Christus het Hoofd der Gemeente is; en Hij is de Behouder des lichaams.
24 Daarom, gelijk de Gemeente aan Christus onderdanig is, alzo ook de vrouwen aan haar eigen mannen in alles.
25 Gij mannen, hebt uw eigen vrouwen lief, gelijk ook Christus de Gemeente liefgehad heeft, en Zichzelven voor haar heeft overgegeven;
26 Opdat Hij haar heiligen zou, haar gereinigd hebbende met het bad des waters door het Woord;
27 Opdat Hij haar Zichzelven heerlijk zou voorstellen, een Gemeente, die geen vlek of rimpel heeft, of iets dergelijks, maar dat zij zou heilig zijn en onberispelijk.
28 Alzo zijn de mannen schuldig hun eigen vrouwen lief te hebben, gelijk hun eigen lichamen. Die zijn eigen vrouw liefheeft, die heeft zichzelven lief.
29 Want niemand heeft ooit zijn eigen vlees gehaat, maar hij voedt het, en onderhoudt het, gelijkerwijs ook de Heere de Gemeente.
30 Want wij zijn leden Zijns lichaams, van Zijn vlees en van Zijn benen.

31 Daarom zal een mens zijn vader en moeder verlaten, en zal zijn vrouw aanhangen; en zij twee zullen tot een vlees wezen.
32 Deze verborgenheid is groot; doch ik zeg dit, ziende op Christus en op de Gemeente.
33 Zo dan ook gijlieden, elk in het bijzonder, een iegelijk hebbe zijn eigen vrouw, alzo lief als zichzelven; en de vrouw zie, dat zij den man vreze.

**6**

1 Gij kinderen, zijt uw ouderen gehoorzaam in den Heere; want dat is recht.
2 Eert uw vader en moeder hetwelk het eerste gebod is met een belofte,
3 Opdat het u welga, en dat gij lang leeft op de aarde.
4 En gij vaders, verwekt uw kinderen niet tot toorn, maar voedt hen op in de lering en vermaning des Heeren.
5 Gij dienstknechten, zijt gehoorzaam uw heren naar het vlees, met vreze en beven, in eenvoudigheid uws harten, gelijk als aan Christus;
6 Niet naar ogendienst, als mensenbehagers, maar als dienstknechten van Christus, doende den wil van God van harte;
7 Dienende met goedwilligheid den Heere, en niet de mensen;
8 Wetende, dat zo wat goed een iegelijk gedaan zal hebben, hij datzelve van den Heere zal ontvangen, hetzij dienstknecht, hetzij vrije.
9 En gij heren, doet hetzelfde bij hen, nalatende de dreiging; als die weet, dat ook uw eigen Heere in de hemelen is, en dat geen aanneming des persoons bij Hem is.
10 Voorts, mijn broeders, wordt krachtig in den Heere, en in de sterkte Zijner macht.
11 Doet aan de gehele wapenrusting Gods, opdat gij kunt staan tegen de listige omleidingen des duivels.
12 Want wij hebben den strijd niet tegen vlees en bloed, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de geweldhebbers der wereld, der duisternis dezer eeuw, tegen de geestelijke boosheden in de lucht.
13 Daarom neemt aan de gehele wapenrusting Gods, opdat gij kunt wederstaan in den bozen dag, en alles verricht hebbende, staande blijven.
14 Staat dan, uw lenden omgord hebbende met de waarheid, en aangedaan hebbende het borstwapen der gerechtigheid;
15 En de voeten geschoeid hebbende met bereidheid van het Evangelie des vredes;
16 Bovenal aangenomen hebbende het schild des geloofs, met hetwelk gij al de vurige pijlen des bozen zult kunnen uitblussen.
17 En neemt den helm der zaligheid, en het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods Woord.
18 Met alle bidding en smeking, biddende te allen tijd in den Geest, en tot hetzelve wakende met alle gedurigheid en smeking voor al de heiligen;
19 En voor mij, opdat mij het Woord gegeven worde in de opening mijns monds met vrijmoedigheid, om de verborgenheid van het Evangelie bekend te maken;
20 Waarover ik een gezant ben in een keten, opdat ik in hetzelve vrijmoediglijk moge spreken, gelijk mij betaamt te spreken.
21 En opdat ook gij moogt weten hetgeen mij aangaat; en wat ik doe, dat alles zal u Tychikus, de geliefde broeder en getrouwe dienaar in den Heere, bekend maken;
22 Denwelken ik tot datzelfde einde tot u gezonden heb, opdat gij onze zaken zoudt weten, en hij uw harten zou vertroosten.
23 Vrede zij den broederen, en liefde met geloof, van God den Vader, en den Heere Jezus Christus.
24 De genade zij met al degenen, die onzen Heere Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid.

# FILIPPENZEN

**1**

1 Paulus en Timotheus, dienstknechten van Jezus Christus, al den heiligen in Christus Jezus, die te Filippi zijn, met de opzieners en diakenen:
2 Genade zij u en vrede van God, onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.
3 Ik dank mijn God, zo dikwijls als ik uwer gedenk.
4 Te allen tijd in al mijn gebed voor u allen met blijdschap het gebed doende
5 Over uw gemeenschap aan het Evangelie, van den eersten dag af tot nu toe;
6 Vertrouwende ditzelve, dat Hij, Die in u een goed werk begonnen heeft, dat voleindigen zal tot op den dag van Jezus Christus;
7 Gelijk het bij mij recht is, dat ik van u allen dit gevoel, omdat ik in mijn hart houde, dat gij, beide in mijn banden, en in mijn verantwoording en bevestiging van het Evangelie, gij allen, zeg ik, mijner genade mede deelachtig zijt.
8 Want God is mijn Getuige, hoezeer ik begerig ben naar u allen, met innerlijke bewegingen van Jezus Christus.
9 En dit bid ik God, dat uw liefde nog meer en meer overvloedig worde in erkentenis en alle gevoelen;
10 Opdat gij beproeft de dingen, die daarvan verschillen, opdat gij oprecht zijt, en zonder aanstoot te geven, tot den dag van Christus;
11 Vervuld met vruchten der gerechtigheid, die door Jezus Christus zijn tot heerlijkheid en prijs van God.
12 En ik wil, dat gij weet, broeders, dat hetgeen aan mij is geschied, meer tot bevordering van het Evangelie gekomen is;
13 Alzo dat mijn banden in Christus openbaar geworden zijn in het ganse rechthuis, en aan alle anderen;
14 En dat het meerder deel der broederen in den Heere, door mijn banden vertrouwen gekregen hebbende, overvloediger het Woord onbevreesd durven spreken.
15 Sommigen prediken ook wel Christus door nijd en twist, maar sommigen ook door goedwilligheid.
16 Genen verkondigen wel Christus uit twisting, niet zuiver, menende aan mijn banden verdrukking toe te brengen;
17 Doch dezen uit liefde, dewijl zij weten, dat ik tot verantwoording van het Evangelie gezet ben.
18 Wat dan? Nochtans wordt Christus op allerlei wijze, hetzij onder een deksel, hetzij in der waarheid, verkondigd; en daarin verblijd ik mij, ja, ik zal mij ook verblijden.
19 Want ik weet, dat dit mij ter zaligheid gedijen zal, door uw gebed en toebrenging des Geestes van Jezus Christus.
20 Volgens mijn ernstige verwachting en hoop, dat ik in geen zaak zal beschaamd worden; maar dat in alle vrijmoedigheid, gelijk te allen tijd, alzo ook nu, Christus zal groot gemaakt worden in mijn lichaam, hetzij door het leven, hetzij door den dood.
21 Want het leven is mij Christus, en het sterven is mij gewin.
22 Maar of te leven in het vlees, hetzelve mij oorbaar zij, en wat ik verkiezen zal, weet ik niet.
23 Want ik word van deze twee gedrongen, hebbende begeerte, om ontbonden te worden en met Christus te zijn; want dat is zeer verre het beste.
24 Maar in het vlees te blijven, is nodiger om uwentwil.
25 En dit vertrouw en weet ik, dat ik zal blijven, en met u allen zal verblijven tot uw bevordering en blijdschap des geloofs;
26 Opdat uw roem in Christus Jezus overvloedig zij aan mij, door mijn tegenwoordigheid wederom bij u.

27 Alleenlijk wandelt waardiglijk het Evangelie van Christus, opdat, hetzij ik kom en u zie, hetzij ik afwezig ben, ik van uw zaken moge horen, dat gij staat in een geest, met een gemoed gezamenlijk strijdende door het geloof des Evangelies;
28 En dat gij in geen ding verschrikt wordt van degenen, die tegenstaan; hetwelk hun wel een bewijs is des verderfs, maar u der zaligheid, en dat van God.
29 Want u is uit genade gegeven in de zaak van Christus, niet alleen in Hem te geloven, maar ook voor Hem te lijden;
30 Denzelfden strijd hebbende, hoedanigen gij in mij gezien hebt, en nu in mij hoort.

**2**

1 Indien er dan enige vertroosting is in Christus, indien er enige troost is der liefde, indien er enige gemeenschap is des Geestes, indien er enige innerlijke bewegingen en ontfermingen zijn;
2 Zo vervult mijn blijdschap, dat gij moogt eensgezind zijn, dezelfde liefde hebbende, van een gemoed en van een gevoelen zijnde.
3 Doet geen ding door twisting of ijdele eer, maar door ootmoedigheid achte de een den ander uitnemender dan zichzelven.
4 Een iegelijk zie niet op het zijne, maar een iegelijk zie ook op hetgeen der anderen is.
5 Want dat gevoelen zij in u, hetwelk ook in Christus Jezus was;
6 Die in de gestaltenis Gods zijnde, geen roof geacht heeft Gode even gelijk te zijn;
7 Maar heeft Zichzelven vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende, en is den mensen gelijk geworden;
8 En in gedaante gevonden als een mens, heeft Hij Zichzelven vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot den dood, ja, den dood des kruises.
9 Daarom heeft Hem ook God uitermate verhoogd, en heeft Hem een Naam gegeven, welke boven allen naam is;
10 Opdat in den Naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in den hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn.
11 En alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods des Vaders.
12 Alzo dan, mijn geliefden, gelijk gij te allen tijd gehoorzaam geweest zijt, niet als in mijn tegenwoordigheid alleen, maar veelmeer nu in mijn afwezen, werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven:
13 Want het is God, Die in u werkt beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen.
14 Doet alle dingen zonder murmureren en tegenspreken;
15 Opdat gij moogt onberispelijk en oprecht zijn, kinderen Gods zijnde, onstraffelijk in het midden van een krom en verdraaid geslacht, onder welke gij schijnt als lichten in de wereld;
16 Voorhoudende het woord des levens, mij tot een roem tegen den dag van Christus, dat ik niet tevergeefs heb gelopen, noch tevergeefs gearbeid.
17 Ja, indien ik ook tot een drankoffer geofferd worde over de offerande en bediening uws geloofs, zo verblijde ik mij, en verblijde mij met u allen.
18 En om datzelfde verblijdt gij u ook, en verblijdt ook ulieden met mij.
19 En ik hoop in den Heere Jezus Timotheus haast tot u te zenden, opdat ik ook welgemoed moge zijn, als ik uw zaken zal verstaan hebben.
20 Want ik heb niemand, die even alzo gemoed is, dewelke oprechtelijk uw zaken zal bezorgen.
21 Want zij zoeken allen het hunne, niet hetgeen van Christus Jezus is.
22 En gij weet zijn beproeving, dat hij, als een kind zijn vader, met mij gediend heeft in het Evangelie.
23 Ik hoop dan wel dezen van stonde aan te zenden, zo haast als ik in mijn zaken zal voorzien hebben;
24 Doch ik vertrouw in den Heere, dat ik ook zelf haast tot u komen zal.
25 Maar ik heb nodig geacht tot u te zenden Epafroditus, mijn broeder, en medearbeider en medestrijder, en uw afgezondene, en bedienaar mijner nooddruft;
26 Dewijl hij zeer begerig was naar u allen, en zeer beangst was, omdat gij gehoord hadt, dat hij krank was.
27 En hij is ook krank geweest tot nabij den dood; maar God heeft Zich zijner ontfermd; en niet alleen zijner, maar ook mijner, opdat ik niet droefheid op droefheid zou hebben.
28 Zo heb ik dan hem te spoediger gezonden, opdat gij, hem ziende, wederom u zoudt verblijden, en ik te min zou droevig zijn.
29 Ontvangt hem dan in den Heere, met alle blijdschap, en houdt dezulken in waarde.

30 Want om het werk van Christus was hij tot nabij den dood gekomen, zijn leven niet achtende, opdat hij het gebrek uwer bediening aan mij vervullen zou.

**3**

1 Voorts, mijn broeders, verblijdt u in den Heere. Dezelfde dingen aan u te schrijven, is mij niet verdrietig, en het is u zeker.
2 Ziet op de honden, ziet op de kwade arbeiders, ziet op de versnijding.
3 Want wij zijn de besnijding, wij, die God in den Geest dienen, en in Christus Jezus roemen, en niet in het vlees betrouwen.
4 Hoewel ik heb, dat ik ook in het vlees betrouwen mocht; indien iemand anders meent te betrouwen in het vlees, ik nog meer.
5 Besneden ten achtsten dage, uit het geslacht van Israel, van den stam van Benjamin, een Hebreer uit de Hebreen, naar de wet een Farizeer;
6 Naar den ijver een vervolger der Gemeente; naar de rechtvaardigheid, die in de wet is, zijnde onberispelijk.
7 Maar hetgeen mij gewin was, dat heb ik om Christus' wil schade geacht.
8 Ja, gewisselijk, ik acht ook alle dingen schade te zijn, om de uitnemendheid der kennis van Christus Jezus, mijn Heere; om Wiens wil ik al die dingen schade gerekend heb, en acht die drek te zijn, opdat ik Christus moge gewinnen.
9 En in Hem gevonden worde, niet hebbende mijn rechtvaardigheid, die uit de wet is, maar die door het geloof van Christus is, namelijk de rechtvaardigheid, die uit God is door het geloof;
10 Opdat ik Hem kenne, en de kracht Zijner opstanding, en de gemeenschap Zijns lijdens, Zijn dood gelijkvormig wordende;
11 Of ik enigszins moge komen tot de wederopstanding der doden.
12 Niet dat ik het alrede gekregen heb, of alrede volmaakt ben; maar ik jaag er naar, of ik het ook grijpen mocht, waartoe ik van Christus Jezus ook gegrepen ben.
13 Broeders, ik acht niet, dat ik zelf het gegrepen heb.
14 Maar een ding doe ik, vergetende, hetgeen achter is, en strekkende mij tot hetgeen voor is, jaag ik naar het wit, tot den prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus.
15 Zovelen dan als wij volmaakt zijn, laat ons dit gevoelen; en indien gij iets anderszins gevoelt, ook dat zal u God openbaren.
16 Doch, daar wij toe gekomen zijn, laat ons daarin naar denzelfden regel wandelen, laat ons hetzelfde gevoelen.
17 Weest mede mijn navolgers, broeders, en merkt op degenen, die alzo wandelen, gelijk gij ons tot een voorbeeld hebt.
18 Want velen wandelen anders; van dewelken ik u dikmaals gezegd heb, en nu ook wenende zeg, dat zij vijanden des kruises van Christus zijn;
19 Welker einde is het verderf, welker God is de buik, en welker heerlijkheid is in hun schande, dewelken aardse dingen bedenken.
20 Maar onze wandel is in de hemelen, waaruit wij ook den Zaligmaker verwachten, namelijk den Heere Jezus Christus;
21 Die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat hetzelve gelijkvormig worde aan Zijn heerlijk lichaam, naar de werking, waardoor Hij ook alle dingen Zichzelven kan onderwerpen.

**4**

1 Zo dan, mijn geliefde en zeer gewenste broeders, mijn blijdschap en kroon, staat alzo in den Heere, geliefden!
2 Ik vermaan Euodia, en ik vermaan Syntyche, dat zij eensgezind zijn in den Heere.
3 En ik bid ook u, gij mijn oprechte metgezel, wees dezen vrouwen behulpzaam, die met mij gestreden hebben in het Evangelie, ook met Clemens, en de andere mijn medearbeiders, welker namen zijn in het boek des levens.
4 Verblijdt u in den Heere te allen tijd; wederom zeg ik: Verblijdt u.
5 Uw bescheidenheid zij allen mensen bekend. De Heere is nabij.
6 Weest in geen ding bezorgd; maar laat uw begeerten in alles, door bidden en smeken, met dankzegging bekend worden bij God;
7 En de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, zal uw harten en uw zinnen bewaren in Christus Jezus.
8 Voorts, broeders, al wat waarachtig is, al wat eerlijk is, al wat rechtvaardig is, al wat rein is, al wat liefelijk is, al wat wel luidt, zo er enige deugd is, en zo er enige lof is, bedenkt datzelve;
9 Hetgeen gij ook geleerd, en ontvangen, en gehoord, en in mij gezien hebt, doet dat; en de God des vredes zal met u zijn.
10 En ik ben grotelijks verblijd geweest in den Heere, dat gij nu eenmaal wederom verwakkerd zijt om aan mij te gedenken; waaraan gij ook gedacht hebt, maar gij hebt de gelegenheid niet gehad.
11 Niet dat ik dit zeg vanwege gebrek; want ik heb geleerd vergenoegd te zijn in hetgeen ik ben.
12 En ik weet vernederd te worden, ik weet ook overvloed te hebben; alleszins en in alles ben ik onderwezen, beide verzadigd te zijn en honger te lijden, beide overvloed te hebben en gebrek te lijden.
13 Ik vermag alle dingen door Christus, Die mij kracht geeft.
14 Nochtans hebt gij wel gedaan, dat gij met mijn verdrukking gemeenschap gehad hebt.
15 En ook gij, Filippensen, weet, dat in het begin des Evangelies, toen ik van Macedonie vertrokken ben, geen Gemeente mij iets medegedeeld heeft tot rekening van uitgaaf en ontvangst, dan gij alleen.
16 Want ook in Thessalonica hebt gij mij, eenmaal en andermaal gezonden, tot nooddruft.
17 Niet dat ik de gave zoek, maar ik zoek de vrucht, die overvloedig is tot uw rekening.
18 Maar ik heb alles ontvangen, en ik heb overvloed; ik ben vervuld geworden, als ik van Epafroditus ontvangen heb, dat van u gezonden was, als een welriekende reuk, een aangename offerande, Gode welbehagelijk.
19 Doch mijn God zal naar Zijn rijkdom vervullen al uw nooddruft, in heerlijkheid, door Christus Jezus.
20 Onzen God nu en Vader zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.
21 Groet alle heiligen in Christus Jezus; U groeten de broeders, die met mij zijn.
22 Al de heiligen groeten u, en meest die van het huis des keizers zijn.
23 De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met u allen.

# COLOSSENZEN

**1**

1 Paulus, een apostel van Jezus Christus, door de wil van God, en Timotheus, de broeder,
2 Den heiligen en gelovigen broederen in Christus, die te Kolosse zijn; genade zij u en vrede van God, onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.
3 Wij danken den God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, altijd voor u biddende;
4 Alzo wij van uw geloof in Christus Jezus gehoord hebben, en van de liefde, die gij hebt tot alle heiligen.
5 Om de hoop, die u weggelegd is in de hemelen, van welke gij te voren gehoord hebt, door het Woord der waarheid, namelijk des Evangelies;
6 Hetwelk tot u gekomen is, gelijk ook in de gehele wereld, en het brengt vruchten voort, gelijk ook onder u, van dien dag af dat gij gehoord hebt, en de genade Gods in waarheid bekend hebt.
7 Gelijk gij ook geleerd hebt van Epafras, onzen geliefden mededienstknecht, dewelke een getrouw dienaar van Christus is voor u;
8 Die ons ook verklaard heeft uw liefde in den Geest.
9 Waarom ook wij, van dien dag af dat wij het gehoord hebben, niet ophouden voor u te bidden en te begeren, dat gij moogt vervuld worden met de kennis van Zijn wil, in alle wijsheid en geestelijk verstand;
10 Opdat gij moogt wandelen waardiglijk den Heere, tot alle behagelijkheid, in alle goede werken vrucht dragende, en wassende in de kennis van God;
11 Met alle kracht bekrachtigd zijnde, naar de sterkte Zijner heerlijkheid, tot alle lijdzaamheid en lankmoedigheid, met blijdschap;
12 Dankende den Vader, Die ons bekwaam gemaakt heeft, om deel te hebben in de erve der heiligen in het licht;
13 Die ons getrokken heeft uit de macht der duisternis, en overgezet heeft in het Koninkrijk van den Zoon Zijner liefde;
14 In Denwelken wij de verlossing hebben door Zijn bloed, namelijk de vergeving der zonden;
15 Dewelke het Beeld is des onzienlijken Gods, de Eerstgeborene aller kreaturen.
16 Want door Hem zijn alle dingen geschapen, die in de hemelen en die op de aarde zijn, die zienlijk en die onzienlijk zijn, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten; alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen;
17 En Hij is voor alle dingen, en alle dingen bestaan te zamen door Hem;
18 En Hij is het Hoofd des lichaams, namelijk der Gemeente, Hij, Die het Begin is, de Eerstgeborene uit de doden, opdat Hij in allen de Eerste zou zijn.
19 Want het is des Vaders welbehagen geweest, dat in Hem al de volheid wonen zou;
20 En dat Hij, door Hem vrede gemaakt hebbende door het bloed Zijns kruises, door Hem, zeg ik, alle dingen verzoenen zou tot Zichzelven, hetzij de dingen, die op de aarde, hetzij de dingen die in de hemelen zijn.
21 En Hij heeft u, die eertijds vervreemd waart, en vijanden door het verstand in de boze werken, nu ook verzoend,
22 In het lichaam Zijns vleses, door den dood, opdat Hij u zou heilig en onberispelijk en onbeschuldiglijk voor Zich stellen;
23 Indien gij maar blijft in het geloof, gefondeerd en vast, en niet bewogen wordt van de hope des Evangelies, dat gij gehoord hebt, hetwelk gepredikt is onder al de kreature, die onder den hemel is; van hetwelk ik Paulus een dienaar geworden ben;
24 Die mij nu verblijde in mijn lijden voor u, en vervulle in mijn vlees de overblijfselen van de verdrukkingen van Christus, voor Zijn lichaam, hetwelk is de Gemeente;
25 Welker dienaar ik geworden ben, naar de bedeling van God, die mij gegeven is aan u, om te vervullen het Woord Gods;

26 Namelijk de verborgenheid, die verborgen is geweest van alle eeuwen en van alle geslachten, maar nu geopenbaard is aan Zijn heiligen;
27 Aan wie God heeft willen bekend maken, welke zij de rijkdom der heerlijkheid dezer verborgenheid onder de heidenen, welke is Christus onder u, de Hoop der heerlijkheid;
28 Denwelken wij verkondigen, vermanende een iegelijk mens, en lerende een iegelijk mens in alle wijsheid, opdat wij zouden een iegelijk mens volmaakt stellen in Christus Jezus;
29 Waartoe ik ook arbeide, strijdende naar Zijn werking, die in mij werkt met kracht.

**2**

1 Want ik wil, dat gij weet, hoe groten strijd ik voor u heb, en voor degenen, die te Laodicea zijn, en zo velen als er mijn aangezicht in het vlees niet hebben gezien;
2 Opdat hun harten vertroost mogen worden, en zij samengevoegd zijn in de liefde, en dat tot allen rijkdom der volle verzekerdheid des verstands, tot kennis der verborgenheid van God en den Vader, en van Christus;
3 In Denwelken al de schatten der wijsheid en der kennis verborgen zijn.
4 En dit zeg ik, opdat niet iemand u misleide met beweegredenen, die een schijn hebben.
5 Want hoewel ik met het vlees van u ben, nochtans ben ik met den geest bij u, mij verblijdende en ziende uw ordening, en de vastigheid van uw geloof in Christus.
6 Gelijk gij dan Christus Jezus, den Heere, hebt aangenomen, wandelt alzo in Hem;
7 Geworteld en opgebouwd in Hem, en bevestigd in het geloof, gelijkerwijs gij geleerd zijt, overvloedig zijnde in hetzelve, met dankzegging.
8 Ziet toe, dat niemand u als een roof vervoere door de filosofie, en ijdele verleiding, naar de overlevering der mensen, naar de eerste beginselen der wereld, en niet naar Christus;
9 Want in Hem woont al de volheid der Godheid lichamelijk;
10 En gij zijt in Hem volmaakt, Die het Hoofd is van alle overheid en macht;
11 In Welken gij ook besneden zijt met een besnijdenis, die zonder handen geschiedt, in de uittrekking van het lichaam der zonden des vleses, door de besnijdenis van Christus;
12 Zijnde met Hem begraven in den doop, in welken gij ook met Hem opgewekt zijt door het geloof der werking Gods, Die Hem uit de doden opgewekt heeft.
13 En Hij heeft u, als gij dood waart in de misdaden, en in de voorhuid uws vleses, mede levend gemaakt met Hem, al uw misdaden u vergevende;
14 Uitgewist hebbende het handschrift, dat tegen ons was, in inzettingen bestaande, hetwelk, zeg ik, enigerwijze ons tegen was, en heeft datzelve uit het midden weggenomen, hetzelve aan het kruis genageld hebbende;
15 En de overheden en de machten uitgetogen hebbende, heeft Hij die in het openbaar tentoongesteld, en heeft door hetzelve over hen getriomfeerd.
16 Dat u dan niemand oordele in spijs of in drank, of in het stuk des feest dags, of der nieuwe maan, of der sabbatten;
17 Welke zijn een schaduw der toekomende dingen, maar het lichaam is van Christus.
18 Dat dan niemand u overheerse naar zijn wil in nederigheid en dienst der engelen, intredende in hetgeen hij niet gezien heeft, tevergeefs opgeblazen zijnde door het verstand zijns vleses;
19 En het Hoofd niet behoudende, uit hetwelk het gehele lichaam, door de samenvoegselen en samenbindingen voorzien en samengevoegd zijnde, opwast met goddelijken wasdom.
20 Indien gij dan met Christus de eerste beginselen der wereld zijt afgestorven, wat wordt gij, gelijk of gij in de wereld leefdet, met inzettingen belast?
21 Namelijk raak niet, en smaak niet, en roer niet aan.
22 Welke dingen alle verderven door het gebruik, ingevoerd naar de geboden en leringen der mensen;
23 Dewelke wel hebben een schijn rede van wijsheid in eigenwilligen gods dienst en nederigheid, en in het lichaam niet te sparen, doch zijn niet in enige waarde, maar tot verzadiging van het vlees.

**3**

1 Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zo zoekt de dingen, die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de rechter hand Gods.
2 Bedenkt de dingen, die boven zijn, niet die op de aarde zijn.
3 Want gij zijt gestorven, en uw leven is met Christus verborgen in God.
4 Wanneer nu Christus zal geopenbaard zijn, Die ons leven is, dan zult ook gij met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid.
5 Doodt dan uw leden, die op de aarde zijn, namelijk hoererij, onreinigheid, schandelijke beweging, kwade begeerlijkheid, en de gierigheid, welke is afgodendienst.
6 Om welke de toorn Gods komt over de kinderen der ongehoorzaamheid;
7 In dewelke ook gij eertijds hebt gewandeld, toen gij in dezelve leefdet.
8 Maar nu legt ook gij dit alles af, namelijk gramschap, toornigheid, kwaadheid, lastering, vuil spreken uit uwen mond.
9 Liegt niet tegen elkander, dewijl gij uitgedaan hebt den ouden mens met zijn werken,
10 En aangedaan hebt den nieuwen mens, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld Desgenen, Die hem geschapen heeft;
11 Waarin niet is Griek en Jood, besnijdenis en voorhuid, barbaar en Scyth, dienstknecht en vrije; maar Christus is alles en in allen.
12 Zo doet dan aan, als uitverkorenen Gods, heiligen en beminden, de innerlijke bewegingen der barmhartigheid, goedertierenheid, ootmoedigheid, zachtmoedigheid, lankmoedigheid;
13 Verdragende elkander, en vergevende de een den anderen, zo iemand tegen iemand enige klacht heeft; gelijkerwijs als Christus u vergeven heeft, doet ook gij alzo.
14 En boven dit alles doet aan de liefde, dewelke is de band der volmaaktheid.
15 En de vrede Gods heerse in uw harten, tot welken gij ook geroepen zijt in een lichaam; en weest dankbaar.
16 Het woord van Christus wone rijkelijk in u, in alle wijsheid; leert en vermaant elkander, met psalmen en lofzangen, en geestelijke liederen, zingende den Heere met aangenaamheid in uw hart.
17 En al wat gij doet met woorden of met werken, doet het alles in den Naam van den Heere Jezus, dankende God en den Vader door Hem.
18 Gij vrouwen, zijt uw eigen mannen onderdanig, gelijk het betaamt in den Heere.
19 Gij mannen, hebt uw vrouwen lief, en wordt niet verbitterd tegen haar.
20 Gij kinderen, zijt uw ouderen gehoorzaam in alles, want dat is den Heere welbehagelijk.
21 Gij vaders, tergt uw kinderen niet, opdat zij niet moedeloos worden.
22 Gij dienstknechten, zijt in alles gehoorzaam uw heren naar het vlees, niet met ogendiensten als mensenbehagers, maar met eenvoudigheid des harten, vrezende God.
23 En al wat gij doet, doet dat van harte als den Heere en niet den mensen;
24 Wetende, dat gij van den Heere zult ontvangen de vergelding der erfenis; want gij dient den Heere Christus.
25 Maar die onrecht doet, die zal het onrecht dragen, dat hij gedaan heeft; en er is geen aanneming des persoons.

**4**

1 Gij heren, doet uw dienstknechten recht en gelijk, wetende, dat ook gij een Heere hebt in de hemelen.
2 Houdt sterk aan in het gebed, en waakt in hetzelve met dankzegging;
3 Biddende meteen ook voor ons, dat God ons de deur des Woords opene, om te spreken de verborgenheid van Christus, om welke ik ook gebonden ben;
4 Opdat ik dezelve moge openbaren, gelijk ik moet spreken.
5 Wandelt met wijsheid bij degenen, die buiten zijn, den bekwamen tijd uitkopende.
6 Uw woord zij te allen tijde in aangenaamheid, met zout besprengd, opdat gij moogt weten, hoe gij een iegelijk moet antwoorden.
7 Al mijn zaken zal u bekend maken Tychikus, de geliefde broeder, en getrouwe dienaar, en mededienstknecht in den Heere;
8 Denwelken ik tot hetzelfde einde tot u gezonden heb, opdat hij uw zaken wete, en uw harten vertrooste;
9 Met Onesimus, den getrouwen en geliefden broeder, dewelke uit de uwen is; zij zullen u alles bekend maken, wat hier is.
10 U groet Aristarchus, mijn medegevangene; en Markus, de neef van Barnabas, aangaande welken gij bevelen ontvangen hebt; zo hij tot u komt, ontvangt hem;
11 En Jezus, gezegd Justus, welke uit de besnijdenis zijn; deze alleen zijn mijn medearbeiders in het Koninkrijk Gods, die mij een vertroosting geweest zijn.
12 U groet Epafras, die uit de uwen is, een dienstknecht van Christus, te allen tijde strijdende voor u in de gebeden, opdat gij staan moogt volmaakt en volkomen in al den wil van God.
13 Want ik geef hem getuigenis, dat hij groten ijver heeft over u en degenen, die in Laodicea zijn, en degenen, die in Hierapolis zijn.
14 U groet Lukas, de medicijnmeester, de geliefde, en Demas.
15 Groet de broeders, die in Laodicea zijn, en Nymfas, en de Gemeente, die in zijn huis is.
16 En wanneer deze zendbrief van u zal gelezen zijn, maakt, dat hij ook in de gemeente der Laodicensen gelezen worde, en dat ook gij dien leest, die uit Laodicea geschreven is.
17 En zegt aan Archippus: Zie op de bediening, die gij aangenomen hebt in den Heere, dat gij die vervult.
18 De groetenis met mijn hand, van Paulus. Gedenkt mijner banden. De genade zij met u.

# 1 THESSALONICENZEN

**1**

1 Paulus, en Silvanus, en Timotheus, aan de Gemeente der Thessalonicensen, welke is in God den Vader, en den Heere Jezus Christus: genade zij u en vrede van God, onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.
2 Wij danken God altijd over u allen, uwer gedachtig zijnde in onze gebeden;
3 Zonder ophouden gedenkende het werk uws geloofs, en den arbeid der liefde, en de verdraagzaamheid der hoop op onzen Heere Jezus Christus, voor onzen God en Vader;
4 Wetende, geliefde broeders, uw verkiezing van God;
5 Want ons Evangelie is onder u niet alleen in woorden geweest, maar ook in kracht, en in den Heiligen Geest, en in vele verzekerdheid; gelijk gij weet, hoedanigen wij onder u geweest zijn om uwentwil.
6 En gij zijt onze navolgers geworden, en des Heeren, het Woord aangenomen hebbende in vele verdrukking, met blijdschap des Heiligen Geestes;
7 Alzo dat gij voorbeelden geworden zijt al den gelovigen in Macedonie en Achaje.
8 Want van u is het Woord des Heeren luidbaar geworden niet alleen in Macedonie en Achaje; maar ook in alle plaatsen is uw geloof, dat gij op God hebt, uitgegaan, zodat wij niet van node hebben, iets daarvan te spreken.
9 Want zijzelven verkondigen van ons, hoedanigen ingang wij tot u hebben, en hoe gij tot God bekeerd zijt van de afgoden, om den levenden en waarachtigen God te dienen;
10 En Zijn Zoon uit de hemelen te verwachten, Denwelken Hij uit de doden verwekt heeft, namelijk Jezus, Die ons verlost van den toekomenden toorn.

**2**

1 Want gij weet zelven, broeders, onzen ingang tot u, dat die niet ijdel is geweest;
2 Maar, hoewel wij te voren geleden hadden, en ook ons smaadheid aangedaan was, gelijk gij weet, te Filippi, zo hebben wij nochtans vrijmoedigheid gebruikt in onzen God, om het Evangelie van God tot u te spreken in veel strijds.
3 Want onze vermaning is niet geweest uit verleiding, noch uit onreinigheid, noch met bedrog;
4 Maar, gelijk wij van God beproefd zijn geweest, dat ons het Evangelie zou toebetrouwd worden, alzo spreken wij, niet als mensen behagende, maar Gode, Die onze harten beproeft.
5 Want wij hebben nooit met pluimstrijkende woorden omgegaan, gelijk gij weet, noch met enig bedeksel van gierigheid; God is getuige!
6 Noch zoekende eer uit mensen, noch van u, noch van anderen; hoewel wij u tot last konden zijn als Christus' apostelen;
7 Maar wij zijn vriendelijk geweest in het midden van u, gelijk als een voedster haar kinderen koestert;
8 Alzo wij, tot u zeer genegen zijnde, hebben u gaarne willen mededelen niet alleen het Evangelie van God, maar ook onze eigen zielen, daarom dat gij ons lief geworden waart.
9 Want gij gedenkt, broeders, onzen arbeid en moeite; want nacht en dag werkende, opdat wij niemand onder u zouden lastig zijn, hebben wij het Evangelie van God onder u gepredikt.
10 Gij zijt getuigen, en God, hoe heilig, en rechtvaardig, en onberispelijk wij u, die gelooft, geweest zijn.
11 Gelijk gij weet, hoe wij een iegelijk van u, als een vader zijn kinderen, vermaanden en vertroostten,
12 En betuigden, dat gij zoudt wandelen, waardiglijk Gode, Die u roept tot Zijn Koninkrijk en heerlijkheid.
13 Daarom danken wij ook God zonder ophouden, dat, als gij het Woord der prediking van God van ons ontvangen hebt, gij dat aangenomen hebt, niet als der mensen woord, maar gelijk het waarlijk is als Gods Woord, dat ook werkt in u, die gelooft.
14 Want gij, broeders, zijt navolgers geworden der Gemeenten Gods, die in Judea zijn, in Christus Jezus; dewijl ook gij hetzelfde geleden hebt van uw eigen medeburgers, gelijk als zij van de Joden;
15 Welke ook gedood hebben den Heere Jezus, en hun eigen profeten; en ons hebben vervolgd, en Gode niet behagen, en allen mensen tegen zijn;
16 En verhinderen ons te spreken tot de heidenen, dat zij zalig mochten worden; opdat zij te allen tijd hun zonden vervullen zouden. En de toorn is over hen gekomen tot het einde.
17 Maar wij, broeders, van u beroofd geweest zijnde voor een kleine wijle tijds, naar het aangezicht, niet naar het hart, hebben ons te overvloediger benaarstigd, om uw aangezicht te zien, met grote begeerte.
18 Daarom hebben wij tot u willen komen immers ik Paulus eenmaal en andermaal, maar de satanas heeft ons belet.
19 Want welke is onze hoop, of blijdschap, of kroon des roems? Zijt gij die ook niet voor onzen Heere Jezus Christus in Zijn toekomst?
20 Want gij zijt onze heerlijkheid en blijdschap.

**3**

1 Daarom, deze begeerte niet langer kunnende verdragen, hebben wij gaarne willen te Athene alleen gelaten worden;
2 En hebben gezonden Timotheus, onzen broeder, en Gods dienaar, en onzen medearbeider in het Evangelie van Christus, om u te versterken, en u te vermanen van uw geloof;
3 Opdat niemand bewogen worde in deze verdrukkingen; want gij weet zelven, dat wij hiertoe gesteld zijn.
4 Want ook, toen wij bij u waren, voorzeiden wij u, dat wij zouden verdrukt worden, gelijk ook geschied is, en gij weet het.
5 Daarom ook deze begeerte niet langer kunnende verdragen, heb ik hem gezonden, om uw geloof te verstaan; of niet misschien de verzoeker u zou verzocht hebben, en onze arbeid ijdel zou wezen.
6 Maar als Timotheus nu van ulieden tot ons gekomen was, en ons de goede boodschap gebracht had van uw geloof en liefde, en dat gij altijd goede gedachtenis van ons hebt, zeer begerig zijnde om ons te zien, gelijk wij ook om ulieden;
7 Zo zijn wij daarom, broeders, over u in al onze verdrukking en nood vertroost geworden door uw geloof;
8 Want nu leven wij, indien gij vast staat in den Heere.
9 Want wat dankzegging kunnen wij Gode tot vergelding wedergeven voor u, vanwege al de blijdschap, waarmede wij ons om uwentwil verblijden voor onzen God?
10 Nacht en dag zeer overvloediglijk biddende, om uw aangezicht te mogen zien, en te volmaken, hetgeen aan uw geloof ontbreekt.
11 Doch onze God en Vader Zelf, en onze Heere Jezus Christus richte onzen weg tot u.
12 En de Heere vermeerdere u, en make u overvloedig in de liefde jegens elkander en jegens allen, gelijk wij ook zijn jegens u;
13 Opdat Hij uw harten versterke, om onberispelijk te zijn in heiligmaking, voor onzen God en Vader, in de toekomst van onzen Heere Jezus Christus met al Zijn heiligen.

**4**

1 Voorts dan, broeders, wij bidden en vermanen u in den Heere Jezus, gelijk gij van ons ontvangen hebt, hoe gij moet wandelen en Gode behagen, dat gij daarin meer overvloedig wordt.
2 Want gij weet, wat bevelen wij u gegeven hebben door den Heere Jezus.
3 Want dit is de wil van God, uw heiligmaking: dat gij u onthoudt van de hoererij;
4 Dat een iegelijk van u wete zijn vat te bezitten in heiligmaking en eer;
5 Niet in kwade beweging der begeerlijkheid, gelijk als de heidenen, die God niet kennen.
6 Dat niemand zijn broeder vertrede, noch bedriege in zijn handeling; want de Heere is een wreker over dit alles, gelijk wij u ook te voren gezegd en betuigd hebben.
7 Want God heeft ons niet geroepen tot onreinigheid, maar tot heiligmaking.
8 Zo dan die dit verwerpt, die verwerpt geen mens, maar God, Die ook Zijn Heiligen Geest in ons heeft gegeven.
9 Van de broederlijke liefde nu hebt gij niet van node, dat ik u schrijve; want gij zelven zijt van God geleerd om elkander lief te hebben.
10 Want gij doet ook hetzelfde aan al de broederen, die in geheel Macedonie zijn. Maar wij vermanen u, broeders, dat gij meer overvloedig wordt;
11 En dat gij u benaarstigt stil te zijn, en uw eigen dingen te doen, en te werken met uw eigen handen, gelijk wij u bevolen hebben;
12 Opdat gij eerlijk wandelt bij degenen, die buiten zijn, en geen ding van node hebt.
13 Doch, broeders, ik wil niet, dat gij onwetende zijt van degenen, die ontslapen zijn, opdat gij niet bedroefd zijt, gelijk als de anderen, die geen hoop hebben.
14 Want indien wij geloven, dat Jezus gestorven is en opgestaan, alzo zal ook God degenen, die ontslapen zijn in Jezus, weder brengen met Hem.
15 Want dat zeggen wij u door het Woord des Heeren, dat wij, die levend overblijven zullen tot de toekomst des Heeren, niet zullen voorkomen degenen, die ontslapen zijn.
16 Want de Heere Zelf zal met een geroep, met de stem des archangels, en met de bazuin Gods nederdalen van den hemel; en die in Christus gestorven zijn, zullen eerst opstaan;
17 Daarna wij, die levend overgebleven zijn, zullen te zamen met hen opgenomen worden in de wolken, den Heere tegemoet, in de lucht; en alzo zullen wij altijd met den Heere wezen.
18 Zo dan, vertroost elkander met deze woorden.

**5**

1 Maar van de tijden en de gelegenheden, broeders! hebt gij niet van node, dat men u schrijve.
2 Want gij weet zelven zeer wel, dat de dag des Heeren alzo zal komen, gelijk een dief in den nacht.
3 Want wanneer zij zullen zeggen: Het is vrede, en zonder gevaar; dan zal een haastig verderf hun overkomen, gelijk de barensnood een bevruchte vrouw; en zij zullen het geenszins ontvlieden;
4 Maar gij, broeders, gij zijt niet in duisternis, dat u die dag als een dief zou bevangen.
5 Gij zijt allen kinderen des lichts, en kinderen des daags; wij zijn niet des nachts, noch der duisternis.
6 Zo laat ons dan niet slapen, gelijk als de anderen, maar laat ons waken, en nuchteren zijn.
7 Want die slapen, slapen des nachts, en die dronken zijn, zijn des nachts dronken;
8 Maar wij, die des daags zijn, laat ons nuchteren zijn, aangedaan hebbende het borstwapen des geloofs en der liefde, en tot een helm, de hoop der zaligheid.
9 Want God heeft ons niet gesteld tot toorn, maar tot verkrijging der zaligheid, door onzen Heere Jezus Christus.
10 Die voor ons gestorven is, opdat wij, hetzij dat wij waken, hetzij dat wij slapen, te zamen met Hem leven zouden.
11 Daarom vermaant elkander, en sticht de een den anderen, gelijk gij ook doet.
12 En wij bidden u, broeders, erkent degenen, die onder u arbeiden, en uw voorstanders zijn in den Heere, en u vermanen;
13 En acht hen zeer veel in liefde, om huns werks wil. Zijt vreedzaam onder elkander.
14 En wij bidden u, broeders, vermaant de ongeregelden, vertroost de kleinmoedigen, ondersteunt de zwakken, zijt lankmoedig jegens allen.
15 Ziet, dat niemand kwaad voor kwaad iemand vergelde; maar jaagt allen tijd het goede na, zo jegens elkander als jegens allen.
16 Verblijdt u te allen tijd.
17 Bidt zonder ophouden.
18 Dankt God in alles; want dit is de wil van God in Christus Jezus over u.
19 Blust den Geest niet uit.
20 Veracht de profetieen niet.
21 Beproeft alle dingen; behoudt het goede.
22 Onthoudt u van allen schijn des kwaads.
23 En de God des vredes Zelf heilige u geheel en al; en uw geheel oprechte geest, en ziel, en lichaam worde onberispelijk bewaard in de toekomst van onzen Heere Jezus Christus.
24 Hij, Die u roept, is getrouw, Die het ook doen zal.
25 Broeders, bidt voor ons.
26 Groet al de broeders met een heiligen kus.
27 Ik bezweer ulieden bij den Heere, dat deze zendbrief al den heiligen broederen gelezen worde.
28 De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met ulieden.

# 2 THESSALONICENZEN

**1**

1 Paulus, en Silvanus, en Timotheus, aan de Gemeente der Thessalonicensen, welke is in God, onzen Vader, en den Heere Jezus Christus:
2 Genade zij u, en vrede, van God, onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.
3 Wij moeten God te allen tijd danken over u, broeders, gelijk billijk is, omdat uw geloof zeer wast, en dat de liefde eens iegelijken van u allen jegens elkander overvloedig wordt;
4 Alzo dat wij zelven van u roemen in de Gemeenten Gods, over uw lijdzaamheid en geloof in al uw vervolgingen en verdrukkingen, die gij verdraagt;
5 Een bewijs van Gods rechtvaardig oordeel, opdat gij waardig geacht wordt het Koninkrijk Gods, voor hetwelk gij ook lijdt;
6 Alzo het recht is bij God verdrukking te vergelden dengenen, die u verdrukken;
7 En u, die verdrukt wordt, verkwikking met ons, in de openbaring van den Heere Jezus van den hemel met de engelen Zijner kracht;
8 Met vlammend vuur wraak doende over degenen, die God niet kennen, en over degenen, die het Evangelie van onzen Heere Jezus Christus niet gehoorzaam zijn.
9 Dewelken zullen tot straf lijden het eeuwig verderf, van het aangezicht des Heeren, en van de heerlijkheid Zijner sterkte,
10 Wanneer Hij zal gekomen zijn, om verheerlijkt te worden in Zijn heiligen, en wonderbaar te worden in allen, die geloven overmits onze getuigenis onder u is geloofd geworden in dien dag.
11 Waarom wij ook altijd bidden voor u, dat onze God u waardig achte der roeping, en vervulle al het welbehagen Zijner goedigheid, en het werk des geloofs met kracht.
12 Opdat de Naam van onzen Heere Jezus Christus verheerlijkt worde in u, en gij in Hem, naar de genade van onzen God en den Heere Jezus Christus.

**2**

1 En wij bidden u, broeders, door de toekomst van onzen Heere Jezus Christus, en onze toevergadering tot Hem,
2 Dat gij niet haastelijk bewogen wordt van verstand, of verschrikt, noch door geest, noch door woord, noch door zendbrief, als van ons geschreven, alsof de dag van Christus aanstaande ware.
3 Dat u niemand verleide op enigerlei wijze; want die komt niet, tenzij dat eerst de afval gekomen zij, en dat geopenbaard zij de mens der zonde, de zoon des verderfs;
4 Die zich tegenstelt, en verheft boven al wat God genaamd, of als God geeerd wordt, alzo dat hij in den tempel Gods als een God zal zitten, zichzelven vertonende, dat hij God is.
5 Gedenkt gij niet, dat ik, nog bij u zijnde, u deze dingen gezegd heb?
6 En nu, wat hem wederhoudt, weet gij, opdat hij geopenbaard worde te zijner eigen tijd.
7 Want de verborgenheid der ongerechtigheid wordt alrede gewrocht; alleenlijk, Die hem nu wederhoudt, Die zal hem wederhouden, totdat hij uit het midden zal weggedaan worden.
8 En alsdan zal de ongerechtige geopenbaard worden, denwelken de Heere verdoen zal door den Geest Zijns monds, en te niet maken door de verschijning Zijner toekomst;
9 Hem, zeg ik, wiens toekomst is naar de werking des satans, in alle kracht, en tekenen, en wonderen der leugen;
10 En in alle verleiding der onrechtvaardigheid in degenen, die verloren gaan; daarvoor dat zij de liefde der waarheid niet aangenomen hebben, om zalig te worden.
11 En daarom zal God hun zenden een kracht der dwaling, dat zij de leugen zouden geloven;
12 Opdat zij allen veroordeeld worden, die de waarheid niet geloofd hebben, maar een welbehagen hebben gehad in de ongerechtigheid.
13 Maar wij zijn schuldig altijd God te danken over u, broeders, die van den Heere bemind zijt, dat u God van den beginne verkoren heeft tot zaligheid, in heiligmaking des Geestes, en geloof der waarheid;
14 Waartoe Hij u geroepen heeft door ons Evangelie, tot verkrijging der heerlijkheid van onzen Heere Jezus Christus.
15 Zo dan, broeders, staat vast en houdt de inzettingen, die u geleerd zijn, hetzij door ons woord, hetzij door onzen zendbrief.
16 En onze Heere Jezus Christus Zelf, en onze God en Vader, Die ons heeft liefgehad, en gegeven heeft een eeuwige vertroosting en goede hoop in genade,
17 Vertrooste uw harten, en versterke u in alle goed woord en werk.

**3**

1 Voorts, broeders, bidt voor ons, opdat het Woord des Heeren zijn loop hebbe, en verheerlijkt worde, gelijk ook bij u;
2 En opdat wij mogen verlost worden van de ongeschikte en boze mensen; want het geloof is niet aller.
3 Maar de Heere is getrouw, Die u zal versterken en bewaren van den boze.
4 En wij vertrouwen van u in den Heere, dat gij, hetgeen wij u bevelen, ook doet, en doen zult.
5 Doch de Heere richte uw harten tot de liefde van God, en tot de lijdzaamheid van Christus.
6 En wij bevelen u, broeders, in den Naam van onzen Heere Jezus Christus, dat gij u onttrekt van een iegelijk broeder, die ongeregeld wandelt, en niet naar de inzetting, die hij van ons ontvangen heeft.
7 Want gijzelven weet, hoe men ons behoort na te volgen; want wij hebben ons niet ongeregeld gedragen onder u;
8 En wij hebben geen brood bij iemand gegeten voor niet, maar in arbeid en moeite, nacht en dag werkende, opdat wij niet iemand van u zouden lastig zijn;
9 Niet, dat wij de macht niet hebben, maar opdat wij onszelven u geven zouden tot een voorbeeld, om ons na te volgen.
10 Want ook toen wij bij u waren, hebben wij u dit bevolen, dat, zo iemand niet wil werken, hij ook niet ete.
11 Want wij horen, dat sommigen onder u ongeregeld wandelen, niet werkende, maar ijdele dingen doende.
12 Doch de zodanigen bevelen en vermanen wij door onzen Heere Jezus Christus, dat zij met stilheid werkende, hun eigen brood eten.
13 En gij, broeders, vertraagt niet in goed te doen.
14 Maar indien iemand ons woord, door dezen brief geschreven, niet gehoorzaam is, tekent dien; en vermengt u niet met hem, opdat hij beschaamd worde;
15 En houdt hem niet als een vijand, maar vermaant hem als een broeder.
16 De Heere nu des vredes Zelf geve u vrede te allen tijd, in allerlei wijze. De Heere zij met u allen.
17 De groetenis met mijn hand, van Paulus; hetwelk is een teken in iederen zendbrief; alzo schrijf ik.
18 De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met u allen.

# 1 TIMOTHEUS

**1**

1 Paulus, een apostel van Jezus Christus, naar het bevel van God, onzen Zaligmaker, en den Heere Jezus Christus, Die onze Hope is,
2 Aan Timotheus, mijn oprechten zoon in het geloof; genade, barmhartigheid, vrede zij u van God, onzen Vader, en Christus Jezus, onzen Heere.
3 Gelijk ik u vermaand heb, dat gij te Efeze zoudt blijven, als ik naar Macedonie reisde, zo vermaan ik het u nog, opdat gij sommigen beveelt geen andere leer te leren;
4 Noch zich te begeven tot fabelen en oneindelijke geslachtsrekeningen, welke meer twist vragen voortbrengen dan stichting Gods, die in het geloof is.
5 Maar het einde des gebods is liefde uit een rein hart, en uit een goed geweten, en uit een ongeveinsd geloof.
6 Van dewelke sommigen afgeweken zijnde, zich gewend hebben tot ijdelspreking;
7 Willende leraars der wet zijn, niet verstaande, noch wat zij zeggen, noch wat zij bevestigen.
8 Doch wij weten, dat de wet goed is, zo iemand die wettelijk gebruikt;
9 En hij dit weet, dat den rechtvaardigen de wet niet is gezet, maar den onrechtvaardigen en den halsstarrigen, den goddelozen en den zondaren, den onheiligen en den ongoddelijken, den vadermoorders en den moedermoorders, den doodslagers,
10 Den hoereerders, dien, die bij mannen liggen, den mensendieven, den leugenaars, den meinedigen, en zo er iets anders tegen de gezonde leer is;
11 Naar het Evangelie der heerlijkheid des zaligen Gods, dat mij toebetrouwd is.
12 En ik dank Hem, Die mij bekrachtigd heeft, namelijk Christus Jezus, onzen Heere, dat Hij mij getrouw geacht heeft, mij in de bediening gesteld hebbende;
13 Die te voren een gods lasteraar was, en een vervolger, en een verdrukker; maar mij is barmhartigheid geschied, dewijl ik het ontwetende gedaan heb in mijn ongelovigheid.
14 Doch de genade onzes Heeren is zeer overvloedig geweest, met geloof en liefde, die er is in Christus Jezus.
15 Dit is een getrouw woord, en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is, om de zondaren zalig te maken, van welke ik de voornaamste ben.
16 Maar daarom is mij barmhartigheid geschied, opdat Jezus Christus in mij, die de voornaamste ben, al Zijn lankmoedigheid zou betonen, tot een voorbeeld dergenen, die in Hem geloven zullen ten eeuwigen leven.
17 Den Koning nu der eeuwen, den onverderfelijken, den onzienlijken, den alleen wijzen God, zij eer en heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.
18 Dit gebod beveel ik u, mijn zoon Timotheus, dat gij naar de profetieen, die van u voorgegaan zijn, in dezelve den goeden strijd strijdt;
19 Houdende het geloof, en een goed geweten, hetwelk sommigen verstoten hebbende, van het geloof schipbreuk geleden hebben;
20 Onder welken is Hymeneus en Alexander, die ik den satan overgegeven heb, opdat zij zouden leren niet meer te lasteren.

**2**

1 Ik vermaan dan voor alle dingen, dat gedaan worden smekingen, gebeden, voorbiddingen, dankzeggingen, voor alle mensen;
2 Voor koningen, en allen, die in hoogheid zijn; opdat wij een gerust en stil leven leiden mogen in alle godzaligheid en eerbaarheid.
3 Want dat is goed en aangenaam voor God, onzen Zaligmaker;
4 Welke wil, dat alle mensen zalig worden, en tot kennis der waarheid komen.
5 Want er is een God, er is ook een Middelaar Gods en der mensen, de Mens Christus Jezus;
6 Die Zichzelven gegeven heeft tot een rantsoen voor allen, zijnde de getuigenis te zijner tijd;
7 Waartoe ik gesteld ben een prediker en apostel ik zeg de waarheid in Christus, ik lieg niet, een leraar der heidenen, in geloof en waarheid.
8 Ik wil dan, dat de mannen bidden in alle plaatsen, opheffende heilige handen, zonder toorn en twisting.
9 Desgelijks ook, dat de vrouwen, in een eerbaar gewaad, met schaamte en matigheid zichzelven versieren, niet in vlechtingen des haars, of goud, of paarlen, of kostelijke kleding;
10 Maar hetwelk de vrouwen betaamt, die de godvruchtigheid belijden door goede werken.
11 Een vrouw late zich leren in stilheid, in alle onderdanigheid.
12 Doch ik laat de vrouw niet toe, dat zij lere, noch over den man heerse, maar wil, dat zij in stilheid zij.
13 Want Adam is eerst gemaakt, daarna Eva.
14 En Adam is niet verleid geworden; maar de vrouw, verleid zijnde, is in overtreding geweest.
15 Doch zij zal zalig worden in kinderen te baren, zo zij blijft in het geloof, en liefde, en heiligmaking, met matigheid.

**3**

1 Dit is een getrouw woord: zo iemand tot eens opzieners ambt lust heeft, die begeert een treffelijk werk.
2 Een opziener dan moet onberispelijk zijn, ener vrouwe man, wakker, matig, eerbaar, gaarne herbergende, bekwaam om te leren;
3 Niet genegen tot den wijn, geen smijter, geen vuil-gewinzoeker; maar bescheiden, geen vechter, niet geldgierig.
4 Die zijn eigen huis wel regeert, zijn kinderen in onderdanigheid houdende, met alle stemmigheid;
5 Want zo iemand zijn eigen huis niet weet te regeren, hoe zal hij voor de Gemeente Gods zorg dragen?
6 Geen nieuweling, opdat hij niet opgeblazen worde, en in het oordeel des duivels valle.
7 En hij moet ook een goede getuigenis hebben van degenen, die buiten zijn, opdat hij niet valle in smaadheid, en in den strik des duivels.
8 De diakenen insgelijks moeten eerbaar zijn, niet tweetongig, niet die zich tot veel wijns begeven, geen vuil-gewinzoekers;
9 Houdende de verborgenheid des geloofs in een rein geweten.
10 En dat deze ook eerst beproefd worden, en dat zij daarna dienen, zo zij onbestraffelijk zijn.
11 De vrouwen insgelijks moeten eerbaar zijn, geen lasteressen, wakker, getrouw in alles.
12 Dat de diakenen ener vrouwe mannen zijn, die hun kinderen en hun eigen huizen wel regeren.
13 Want die wel gediend hebben, verkrijgen zichzelven een goeden opgang, en vele vrijmoedigheid in het geloof, hetwelk is in Christus Jezus.
14 Deze dingen schrijf ik u, hopende zeer haast tot u te komen;
15 Maar zo ik vertoef, opdat gij moogt weten, hoe men in het huis Gods moet verkeren, hetwelk is de Gemeente des levenden Gods, een pilaar en vastigheid der waarheid.
16 En buiten allen twijfel, de verborgenheid der godzaligheid is groot; God is geopenbaard in het vlees, is gerechtvaardigd in den Geest, is gezien van de engelen, is gepredikt onder de heidenen, is geloofd in de wereld, is opgenomen in heerlijkheid.

**4**

1 Doch de Geest zegt duidelijk, dat in de laatste tijden sommigen zullen afvallen van het geloof, zich begevende tot verleidende geesten, en leringen der duivelen,
2 Door geveinsdheid der leugensprekers, hebbende hun eigen geweten als met een brandijzer toegeschroeid;
3 Verbiedende te huwelijken, gebiedende van spijzen te onthouden, die God geschapen heeft, tot nuttiging met dankzegging, voor de gelovigen, en die de waarheid hebben bekend.
4 Want alle schepsel Gods is goed, en er is niets verwerpelijk, met dankzegging genomen zijnde;
5 Want het wordt geheiligd door het Woord van God, en door het gebed.
6 Als gij deze dingen den broederen voorstelt, zo zult gij een goed dienaar van Jezus Christus zijn, opgevoed in de woorden des geloofs en der goede leer, welke gij achtervolgd hebt.
7 Maar verwerp de ongoddelijke en oudwijfse fabelen; en oefen uzelven tot godzaligheid.
8 Want de lichamelijke oefening is tot weinig nut; maar de godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de belofte des tegenwoordigen en des toekomenden levens.
9 Dit is een getrouw woord, en alle aanneming waardig.
10 Want hiertoe arbeiden wij ook, en worden versmaad, omdat wij gehoopt hebben op den levenden God, Die een Behouder is aller mensen, maar allermeest der gelovigen.
11 Beveel deze dingen, en leer ze.
12 Niemand verachte uw jonkheid, maar zijt een voorbeeld der gelovigen in woord, in wandel, in liefde, in den geest, in geloof, in reinheid.
13 Houd aan in het lezen, in het vermanen, in het leren, totdat ik kome.
14 Verzuim de gave niet, die in u is, die u gegeven is door de profetie, met oplegging der handen des ouderlingschaps.
15 Bedenk deze dingen, wees hierin bezig, opdat uw toenemen openbaar zij in alles.
16 Heb acht op uzelven en op de leer; volhard daarin; want dat doende, zult gij en uzelven behouden, en die u horen.

**5**

1 Bestraf een ouden man niet hardelijk, maar vermaan hem als een vader; de jonge als broeders;
2 De oude vrouwen als moeders; de jonge als zusters, in alle reinheid.
3 Eer de weduwen, die waarlijk weduwen zijn.
4 Maar zo enige weduwe kinderen heeft, of kindskinderen, dat die leren eerst aan hun eigen huis godzaligheid oefenen, en den voorouderen wedervergelding doen; want dat is goed en aangenaam voor God.
5 Die nu waarlijk weduwe is, en alleen gelaten, die hoopt op God, en blijft in smekingen en gebeden nacht en dag.
6 Maar die haar wellust volgt, die is levende gestorven.
7 En beveel dit, opdat zij onberispelijk zijn.
8 Doch zo iemand de zijnen, en voornamelijk zijn huisgenoten, niet verzorgt, die heeft het geloof verloochend, en is erger dan een ongelovige.
9 Dat een weduwe gekozen worde niet minder dan van zestig jaren, welke eens mans vrouw geweest zij;
10 Getuigenis hebbende van goede werken: zo zij kinderen opgevoed heeft, zo zij gaarne heeft geherbergd, zo zij der heiligen voeten heeft gewassen, zo zij den verdrukten genoegzame hulp gedaan heeft, zo zij alle goed werk nagetracht heeft.
11 Maar neem de jonge weduwen niet aan; want als zij weelderig geworden zijn tegen Christus, zo willen zij huwelijken;
12 Hebbende haar oordeel, omdat zij haar eerste geloof hebben te niet gedaan.
13 En meteen ook leren zij ledig omgaan bij de huizen; en zijn niet alleen ledig, maar ook klapachtig, en ijdele dingen doende, sprekende, hetgeen niet betaamt.
14 Ik wil dan, dat de jonge weduwen huwelijken, kinderen telen, het huis regeren, geen oorzaak van lastering aan de wederpartij geven.
15 Want enigen hebben zich alrede afgewend achter den satan.
16 Zo enig gelovig man, of gelovige vrouw weduwen heeft, dat die haar genoegzame hulp doe, en dat de Gemeente niet bezwaard worde, opdat zij degenen, die waarlijk weduwen zijn, genoegzame hulp doen moge.
17 Dat de ouderlingen, die wel regeren, dubbele eer waardig geacht worden, voornamelijk die arbeiden in het Woord en de leer.
18 Want de Schrift zegt: Een dorsenden os zult gij niet muilbanden; en: De arbeider is zijn loon waardig.
19 Neem tegen een ouderling geen beschuldiging aan, anders dan onder twee of drie getuigen.
20 Bestraf die zondigen in tegenwoordigheid van allen, opdat ook de anderen vreze mogen hebben.
21 Ik betuig voor God, en den Heere Jezus Christus, en de uitverkoren engelen, dat gij deze dingen onderhoudt, zonder vooroordeel, niets doende naar toegenegenheid.
22 Leg niemand haastelijk de handen op, en heb geen gemeenschap aan anderer zonden; bewaar uzelven rein.
23 Drink niet langer water alleen, maar gebruik een weinig wijn, om uw maag en uw menigvuldige zwakheden.
24 Van sommige mensen zijn de zonden te voren openbaar, en gaan voor tot hun veroordeling; en in sommigen ook volgen zij na.
25 Desgelijks ook de goede werken zijn te voren openbaar, en daar het anders mede gelegen is, kunnen niet verborgen worden.

**6**

1 De dienstknechten, zovelen als er onder het juk zijn, zullen hun heren alle eer waardig achten, opdat de Naam van God, en de leer niet gelasterd worde.
2 En die gelovige heren hebben, zullen hen niet verachten, omdat zij broeders zijn; maar zullen hen te meer dienen, omdat zij gelovig en geliefd zijn, als die deze weldaad mede deelachtig zijn. Leer en vermaan deze dingen.
3 Indien iemand een andere leer leert, en niet overeenkomt met de gezonde woorden van onzen Heere Jezus Christus, en met de leer, die naar de godzaligheid is,
4 Die is opgeblazen, en weet niets, maar hij raast omtrent twist vragen en woordenstrijd; uit welke komt nijd, twist, lasteringen, kwade nadenkingen.
5 Verkeerde krakelingen van mensen, die een verdorven verstand hebben, en van de waarheid beroofd zijn, menende, dat de godzaligheid een gewin zij. Wijk af van dezulken.
6 Doch de godzaligheid is een groot gewin met vergenoeging.
7 Want wij hebben niets in de wereld gebracht, het is openbaar, dat wij ook niet kunnen iets daaruit dragen.
8 Maar als wij voedsel en deksel hebben, wij zullen daarmede vergenoegd zijn.
9 Doch die rijk willen worden, vallen in verzoeking, en in den strik, en in vele dwaze en schadelijke begeerlijkheden, welke de mensen doen verzinken in verderf en ondergang.
10 Want de geldgierigheid is een wortel van alle kwaad, tot welke sommigen lust hebbende zijn afgedwaald van het geloof, en hebben zichzelven met vele smarten doorstoken.
11 Maar gij, o mens Gods, vlied deze dingen; en jaag naar gerechtigheid, godzaligheid, geloof, liefde, lijdzaamheid, zachtmoedigheid.
12 Strijd den goeden strijd des geloofs, grijp naar het eeuwige leven, tot hetwelk gij ook geroepen zijt, en de goede belijdenis beleden hebt voor vele getuigen.
13 Ik beveel u voor God, Die alle ding levend maakt, en voor Christus Jezus, Die onder Pontius Pilatus de goede belijdenis betuigd heeft,
14 Dat gij dit gebod houdt, onbevlekt en onberispelijk, tot op de verschijning van onzen Heere Jezus Christus;
15 Welke te Zijner tijd vertonen zal de zalige en alleen machtige Heere, de Koning der koningen, en Heere der heren;
16 Die alleen onsterfelijkheid heeft, en een ontoegankelijk licht bewoont; Denwelken geen mens gezien heeft, noch zien kan; Welken zij eer en eeuwige kracht. Amen.
17 Beveel den rijken in deze tegenwoordige wereld, dat zij niet hoogmoedig zijn, noch hun hoop stellen op de ongestadigheid des rijkdoms, maar op den levenden God, Die ons alle dingen rijkelijk verleent, om te genieten;
18 Dat zij weldadig zijn, rijk worden in goede werken, gaarne mededelende zijn, en gemeenzaam;
19 Leggende zichzelven weg tot een schat een goed fondament tegen het toekomende, opdat zij het eeuwige leven verkrijgen mogen.
20 O Timotheus, bewaar het pand u toebetrouwd, een afkeer hebbende van het ongoddelijk ijdel-roepen, en van de tegenstellingen der valselijk genaamde wetenschap;
21 Dewelke sommigen voorgevende, zijn van het geloof afgeweken. De genade zij met u.

# 2 TIMOTHEUS

**1**

1 Paulus, een apostel van Jezus Christus, door den wil van God, naar de belofte des levens, dat in Christus Jezus is,
2 Aan Timotheus, mijn geliefden zoon: genade, barmhartigheid, vrede zij u van God den Vader, en Christus Jezus, onzen Heere.
3 Ik dank God, Wien ik diene van mijn voorouderen aan in een rein geweten, gelijk ik zonder ophouden uwer gedachtig ben in mijn gebeden nacht en dag;
4 Zeer begerig zijnde om u te zien, als ik gedenk aan uw tranen, opdat ik met blijdschap moge vervuld worden;
5 Als ik mij in gedachtenis breng het ongeveinsd geloof, dat in u is, hetwelk eerst gewoond heeft in uw grootmoeder Lois, en in uw moeder Eunice; en ik ben verzekerd, dat het ook in u woont.
6 Om welke oorzaak ik u indachtig maak, dat gij opwekt de gave Gods, die in u is, door de oplegging mijner handen.
7 Want God heeft ons niet gegeven een geest der vreesachtigheid, maar der kracht, en der liefde, en der gematigdheid.
8 Schaam u dan niet der getuigenis onzes Heeren, noch mijns die Zijn gevangene ben; maar lijd verdrukkingen met het Evangelie, naar de kracht Gods;
9 Die ons heeft zalig gemaakt, en geroepen met een heilige roeping; niet naar onze werken, maar naar Zijn eigen voornemen en genade, die ons gegeven is in Christus Jezus, voor de tijden der eeuwen;
10 Doch nu geopenbaard is door de verschijning van onzen Zaligmaker Jezus Christus, Die den dood heeft te niet gedaan, en het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht door het Evangelie;
11 Waartoe ik gesteld ben een prediker, en een apostel, en een leraar der heidenen;
12 Om welke oorzaak ik ook deze dingen lijde, maar word niet beschaamd; want ik weet, Wien ik geloofd heb, en ik ben verzekerd, dat Hij machtig is, mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot dien dag.
13 Houd het voorbeeld der gezonde woorden, die gij van mij gehoord hebt, in geloof en liefde, die in Christus Jezus is.
14 Bewaar het goede pand, dat u toebetrouwd is, door den Heiligen Geest, Die in ons woont.
15 Gij weet dit, dat allen, die in Azie zijn, zich van mij afgewend hebben; onder dewelke is Fygellus en Hermogenes.
16 De Heere geve den huize van Onesiforus barmhartigheid; want hij heeft mij dikmaals verkwikt, en heeft zich mijner keten niet geschaamd.
17 Maar als hij te Rome gekomen was, heeft hij mij zeer naarstiglijk gezocht, en heeft mij gevonden.
18 De Heere geve hem, dat hij barmhartigheid vinde bij den Heere, in dien dag; en hoeveel hij mij te Efeze gediend heeft, weet gij zeer wel.

**2**

1 Gij dan, mijn zoon, word gesterkt in de genade, die in Christus Jezus is;
2 En hetgeen gij van mij gehoord hebt onder vele getuigen, betrouw dat aan getrouwe mensen, welke bekwaam zullen zijn om ook anderen te leren.
3 Gij dan, lijd verdrukkingen, als een goed krijgsknecht van Jezus Christus.
4 Niemand, die in den krijg dient, wordt ingewikkeld in de handelingen des leeftochts, opdat hij dien moge behagen, die hem tot den krijg aangenomen heeft.
5 En indien ook iemand strijdt, die wordt niet gekroond, zo hij niet wettelijk heeft gestreden.
6 De landman, als hij arbeidt, moet alzo eerst de vruchten genieten.
7 Merk, hetgeen ik zeg; doch de Heere geve u verstand in alle dingen.
8 Houd in gedachtenis, dat Jezus Christus uit de doden is opgewekt, Welke is uit den zade Davids, naar mijn Evangelie;
9 Om hetwelk ik verdrukkingen lijde tot de banden toe, als een kwaaddoener; maar het Woord Gods is niet gebonden.
10 Daarom verdraag ik alles om de uitverkorenen, opdat ook zij de zaligheid zouden verkrijgen, die in Christus Jezus is, met eeuwige heerlijkheid.
11 Dit is een getrouw woord; want indien wij met Hem gestorven zijn, zo zullen wij ook met Hem leven;
12 Indien wij verdragen, wij zullen ook met Hem heersen; indien wij Hem verloochenen, Hij zal ons ook verloochenen;
13 Indien wij ontrouw zijn, Hij blijft getrouw; Hij kan Zichzelven niet verloochenen.
14 Breng deze dingen in gedachtenis, en betuig voor den Heere, dat zij geen woordenstrijd voeren, hetwelk tot geen ding nut is, dan tot verkering der toehoorders.
15 Benaarstig u, om uzelven Gode beproefd voor te stellen, een arbeider, die niet beschaamd wordt, die het Woord der waarheid recht snijdt.
16 Maar stel u tegen het ongoddelijk ijdelroepen; want zij zullen in meerdere goddeloosheid toenemen.
17 En hun woord zal voorteten, gelijk de kanker; onder welke is Hymeneus en Filetus;
18 Die van de waarheid zijn afgeweken, zeggende, dat de opstanding alrede geschied is, en verkeren sommiger geloof.
19 Evenwel het vaste fondament Gods staat, hebbende dit zegel: De Heere kent degenen, die de Zijnen zijn; en: Een iegelijk, die den Naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid.
20 Doch in een groot huis zijn niet alleen gouden en zilveren vaten, maar ook houten en aarden vaten; en sommige ter ere, maar sommige ter onere.
21 Indien dan iemand zichzelven van deze reinigt, die zal een vat zijn ter ere, geheiligd en bekwaam tot gebruik des Heeren, tot alle goed werk toebereid.
22 Maar vlied de begeerlijkheden der jonkheid; en jaag naar rechtvaardigheid, geloof, liefde, vrede, met degenen, die den Heere aanroepen uit een rein hart.
23 En verwerp de vragen, die dwaas en zonder lering zijn, wetende, dat zij twistingen voortbrengen.
24 En een dienstknecht des Heeren moet niet twisten, maar vriendelijk zijn jegens allen, bekwaam om te leren, en die de kwaden kan verdragen;
25 Met zachtmoedigheid onderwijzende degenen, die tegenstaan; of hun God te eniger tijd bekering gave tot erkentenis der waarheid;
26 En zij wederom ontwaken mochten uit den strik des duivels, onder welken zij gevangen waren tot zijn wil.

**3**

1 En weet dit, dat in de laatste dagen ontstaan zullen zware tijden.
2 Want de mensen zullen zijn liefhebbers van zichzelven, geldgierig, laatdunkend, hovaardig, lasteraars, den ouderen ongehoorzaam, ondankbaar, onheilig.
3 Zonder natuurlijke liefde, onverzoenlijk, achterklappers, onmatig, wreed, zonder liefde tot de goeden,
4 Verraders, roekeloos, opgeblazen, meer liefhebbers der wellusten dan liefhebbers Gods;
5 Hebbende een gedaante van godzaligheid, maar die de kracht derzelve verloochend hebben. Heb ook een afkeer van deze.
6 Want van dezen zijn het, die in de huizen insluipen, en nemen de vrouwkens gevangen, die met zonden geladen zijn, en door menigerlei begeerlijkheden gedreven worden;
7 Vrouwkens, die altijd leren, en nimmermeer tot kennis der waarheid kunnen komen.
8 Gelijkerwijs nu Jannes en Jambres Mozes tegenstonden, alzo staan ook deze de waarheid tegen; mensen, verdorven zijnde van verstand, verwerpelijk aangaande het geloof.
9 Maar zij zullen niet meerder toenemen; want hun uitzinnigheid zal allen openbaar worden, gelijk ook die van genen geworden is.
10 Maar gij hebt achtervolgd mijn leer, wijze van doen, voornemen, geloof, lankmoedigheid, liefde, lijdzaamheid.
11 Mijn vervolgingen, mijn lijden, zulks als mij overkomen is in Antiochie, in Ikonium en in Lystre; hoedanige vervolgingen ik geleden heb, en de Heere heeft mij uit alle verlost.
12 En ook allen, die godzaliglijk willen leven in Christus Jezus, die zullen vervolgd worden.
13 Doch de boze mensen en bedriegers zullen tot erger voortgaan, verleidende en wordende verleid.
14 Maar blijft gij in hetgeen gij geleerd hebt, en waarvan u verzekering gedaan is, wetende, van wien gij het geleerd hebt;
15 En dat gij van kinds af de heilige Schriften geweten hebt, die u wijs kunnen maken tot zaligheid, door het geloof, hetwelk in Christus Jezus is.
16 Al de Schrift is van God ingegeven, en is nuttig tot lering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is;
17 Opdat de mens Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust.

**4**

1 Ik betuig dan voor God en den Heere Jezus Christus, Die de levenden en doden oordelen zal in Zijn verschijning en in Zijn Koninkrijk:
2 Predik het woord; houd aan tijdelijk, ontijdelijk; wederleg, bestraf, vermaan in alle lankmoedigheid en leer.
3 Want er zal een tijd zijn, wanneer zij de gezonde leer niet zullen verdragen; maar kittelachtig zijnde van gehoor, zullen zij zichzelven leraars opgaderen, naar hun eigen begeerlijkheden;
4 En zullen hun gehoor van de waarheid afwenden, en zullen zich keren tot fabelen.
5 Maar gij, wees wakker in alles, lijd verdrukkingen; doe het werk van een evangelist, maak, dat men van uw dienst ten volle verzekerd zij.
6 Want ik word nu tot een drankoffer geofferd, en de tijd mijner ontbinding is aanstaande.
7 Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geeindigd, ik heb het geloof behouden;
8 Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen, die Zijn verschijning liefgehad hebben.
9 Benaarstig u haastelijk tot mij te komen.
10 Want Demas heeft mij verlaten, hebbende de tegenwoordige wereld liefgekregen, en is naar Thessalonica gereisd; Krescens naar Galatie, Titus naar Dalmatie.
11 Lukas is alleen met mij. Neem Markus mede, en breng hem met u; want hij is mij zeer nut tot den dienst.
12 Maar Tychikus heb ik naar Efeze gezonden.
13 Breng den reismantel mede, dien ik te Troas bij Karpus gelaten heb, als gij komt, en de boeken, inzonderheid de perkamenten.
14 Alexander, de kopersmid, heeft mij veel kwaads betoond; de Heere vergelde hem naar zijn werken.
15 Van welken wacht gij u ook, want hij heeft onze woorden zeer tegengestaan.
16 In mijn eerste verantwoording is niemand bij mij geweest, maar zij hebben mij allen verlaten. Het worde hun niet toegerekend.
17 Maar de Heere heeft mij bijgestaan, en heeft mij bekrachtigd; opdat men door mij ten volle zou verzekerd zijn van de prediking, en alle heidenen dezelve zouden horen. En ik ben uit den muil des leeuws verlost.
18 En de Heere zal mij verlossen van alle boos werk, en bewaren tot Zijn hemels Koninkrijk; Denwelken zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.
19 Groet Priska en Aquila, en het huis van Onesiforus.
20 Erastus is te Korinthe gebleven; en Trofimus heb ik te Milete krank gelaten.
21 Benaarstig u, om voor den winter te komen. U groet Eubulus, en Pudens, en Linus, en Klaudia, en al de broeders.
22 De Heere Jezus Christus zij met uw geest. De genade zij met ulieden.

# TITUS

**1**

1 Paulus, een dienstknecht Gods, en een apostel van Jezus Christus, naar het geloof der uitverkorenen Gods, en de kennis der waarheid, die naar de godzaligheid is;
2 In de hoop des eeuwigen levens, welke God, Die niet liegen kan, beloofd heeft, voor de tijden der eeuwen, maar geopenbaard heeft te Zijner tijd;
3 Namelijk Zijn Woord, door de prediking, die mij toebetrouwd is, naar het bevel van God, onze Zaligmaker; aan Titus, mijn oprechten zoon, naar het gemeen geloof:
4 Genade, barmhartigheid, vrede zij u van God den Vader, en den Heere Jezus Christus, onzen Zaligmaker.
5 Om die oorzaak heb ik u te Kreta gelaten, opdat gij, hetgeen nog ontbrak, voorts zoudt te recht brengen, en dat gij van stad tot stad zoudt ouderlingen stellen, gelijk ik u bevolen heb:
6 Indien iemand onberispelijk is, ener vrouwe man, gelovige kinderen hebbende, die niet te beschuldigen zijn van overdadigheid, of ongehoorzaam zijn.
7 Want een opziener moet onberispelijk zijn, als een huisverzorger Gods, niet eigenzinnig, niet genegen tot toornigheid, niet genegen tot den wijn, geen smijter, geen vuil-gewinzoeker;
8 Maar die gaarne herbergt, die de goeden liefheeft, matig, rechtvaardig, heilig, kuis;
9 Die vasthoudt aan het getrouwe woord, dat naar de leer is, opdat hij machtig zij, beide om te vermanen door de gezonde leer, en om de tegensprekers te wederleggen.
10 Want er zijn ook vele ongeregelden, ijdelheidsprekers en verleiders van zinnen, inzonderheid die uit de besnijdenis zijn;
11 Welken men moet den mond stoppen, die gehele huizen verkeren, lerende wat niet behoort, om vuil gewins wil.
12 Een uit hen, zijnde hun eigen profeet, heeft gezegd: De Kretensen zijn altijd leugenachtig, kwade beesten, luie buiken.
13 Deze getuigenis is waar. Daarom bestraf hen scherpelijk, opdat zij gezond mogen zijn in het geloof.
14 En zich niet begeven tot Joodse fabelen, en geboden der mensen, die hen van de waarheid afkeren.
15 Alle dingen zijn wel rein den reinen, maar den bevlekten en ongelovigen is geen ding rein, maar beide hun verstand en geweten zijn bevlekt.
16 Zij belijden, dat zij God kennen, maar zij verloochenen Hem met de werken, alzo zij gruwelijk zijn en ongehoorzaam, en tot alle goed werk ongeschikt.

**2**

1 Doch gij, spreek hetgeen der gezonde leer betaamt.
2 Dat de oude mannen nuchter zijn, stemmig, voorzichtig, gezond in het geloof, in de liefde, in de lijdzaamheid.
3 De oude vrouwen insgelijks, dat zij in haar dracht zijn, gelijk den heiligen betaamt, dat zij geen lasteressen zijn, zich niet tot veel wijns begevende, maar leraressen zijn van het goede;
4 Opdat zij de jonge vrouwen leren voorzichtig te zijn, haar mannen lief te hebben, haar kinderen lief te hebben;
5 Matig te zijn, kuis te zijn, het huis te bewaren, goed te zijn, haar eigen mannen onderdanig te zijn, opdat het Woord Gods niet gelasterd worde.
6 Vermaan den jongen mannen insgelijks, dat zij matig zijn.
7 Betoon uzelven in alles een voorbeeld van goede werken, betoon in de leer onvervalstheid, deftigheid, oprechtheid;
8 Het woord gezond en onverwerpelijk, opdat degene, die daartegen is, beschaamd worde, en niets kwaads hebbe van ulieden te zeggen.
9 Vermaan den dienstknechten, dat zij hun eigen heren onderdanig zijn, dat zij in alles welbehagelijk zijn, niet tegensprekende;
10 Niet onttrekkende, maar alle goede trouw bewijzende; opdat zij de leer van God, onzen Zaligmaker, in alles mogen versieren.
11 Want de zaligmakende genade Gods is verschenen aan alle mensen.
12 En onderwijst ons, dat wij, de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden verzakende, matig en rechtvaardig, en godzalig leven zouden in deze tegenwoordige wereld;
13 Verwachtende de zalige hoop en verschijning der heerlijkheid van den groten God en onzen Zaligmaker Jezus Christus;
14 Die Zichzelven voor ons gegeven heeft, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongerechtigheid, en Zichzelven een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken.
15 Spreek dit, en vermaan, en bestraf met allen ernst. Dat niemand u verachte.

**3**

1 Vermaan hen, dat zij aan de overheden en machten onderdanig zijn, dat zij hun gehoorzaam zijn, dat zij tot alle goed werk bereid zijn;
2 Dat zij niemand lasteren, geen vechters zijn, maar bescheiden zijn, alle zachtmoedigheid bewijzende jegens alle mensen.
3 Want ook wij waren eertijds onwijs, ongehoorzaam, dwalende, menigerlei begeerlijkheden en wellusten dienende, in boosheid en nijdigheid levende, hatelijk zijnde, en elkander hatende.
4 Maar wanneer de goedertierenheid van God, onzen Zaligmaker, en Zijn liefde tot de mensen verschenen is,
5 Heeft Hij ons zalig gemaakt, niet uit de werken der rechtvaardigheid, die wij gedaan hadden, maar naar Zijn barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes;
6 Denwelken Hij over ons rijkelijk heeft uitgegoten door Jezus Christus, onzen Zaligmaker;
7 Opdat wij, gerechtvaardigd zijnde door Zijn genade, erfgenamen zouden worden naar de hope des eeuwigen levens.
8 Dit is een getrouw woord, en deze dingen wil ik, dat gij ernstelijk bevestigt, opdat degenen, die aan God geloven, zorg dragen, om goede werken voor te staan; deze dingen zijn het, die goed en nuttig zijn den mensen.
9 Maar wedersta de dwaze vragen en geslachtsrekeningen, en twistingen, en strijdingen over de wet; want zij zijn onnut en ijdel.
10 Verwerp een kettersen mens na de eerste en tweede vermaning;
11 Wetende, dat de zodanige verkeerd is, en zondigt, zijnde bij zichzelf veroordeeld.
12 Als ik Artemas tot u zal zenden, of Tychikus, zo benaarstig u tot mij te komen te Nikopolis; want aldaar heb ik voorgenomen te overwinteren.
13 Geleid Zenas, den wetgeleerde, en Apollos zorgvuldiglijk, opdat hun niets ontbreke.
14 En dat ook de onzen leren, goede werken voor te staan tot nodig gebruik, opdat zij niet onvruchtbaar zijn.
15 Die met mij zijn, groeten u allen. Groet ze, die ons liefhebben in het geloof. De genade zij met u allen.

# FILEMON

**1**

1 Paulus, een gevangene van Christus Jezus, en Timotheus, de broeder, aan Filemon, den geliefde, en onzen medearbeider,
2 En aan Appia, de geliefde, en aan Archippus, onzen medestrijder, en aan de Gemeente, die te uwen huize is:
3 Genade zij ulieden en vrede van God, onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.
4 Ik dank mijn God, uwer altijd gedachtig zijnde in mijn gebeden;
5 Alzo ik hoor uw liefde en geloof, hetwelk gij hebt aan den Heere Jezus, en jegens al de heiligen;
6 Opdat de gemeenschap uws geloofs krachtig worde in de bekendmaking van alle goed, hetwelk in ulieden is door Christus Jezus.
7 Want wij hebben grote vreugde en vertroosting over uw liefde, dat de ingewanden der heiligen verkwikt zijn geworden door u, broeder!
8 Daarom, hoewel ik grote vrijmoedigheid heb in Christus, om u te bevelen, hetgeen betamelijk is;
9 Zo bid ik nochtans liever door de liefde, daar ik zodanig een ben, te weten Paulus, een oud man, en nu ook een gevangene van Jezus Christus.
10 Ik bid u dan voor mijn zoon, denwelken ik in mijn banden heb geteeld, namelijk Onesimus;
11 Die eertijds u onnut was, maar nu u en mij zeer nuttig; denwelken ik wedergezonden heb.
12 Doch gij, neem hem, dat is mijn ingewanden, weder aan;
13 Denwelken ik wel had willen bij mij behouden, opdat hij mij voor u dienen zou in de banden des Evangelies.
14 Maar ik heb zonder uw goedvinden niets willen doen, opdat uw goeddadigheid niet zou zijn als naar bedwang, maar naar vrijwilligheid.
15 Want veellicht is hij daarom voor een kleinen tijd van u gescheiden geweest, opdat gij hem eeuwig zoudt weder hebben.
16 Nu voortaan niet als een dienstknecht, maar meer dan een dienstknecht, namelijk een geliefden broeder, inzonderheid mij, hoeveel te meer dan u, beide in het vlees en in den Heere.
17 Indien gij mij dan houdt voor een metgezel, zo neem hem aan, gelijk als mij.
18 En indien hij u iets verongelijkt heeft, of schuldig is, reken dat mij toe.
19 Ik, Paulus, heb het geschreven met deze mijn hand, ik zal het betalen; opdat ik u niet zegge, dat gij ook uzelven mij daartoe schuldig zijt.
20 Ja, broeder, laat mij uwer hierin genieten in den Heere; verkwik mijn ingewanden in den Heere.
21 Ik heb aan u geschreven, vertrouwende op uw gehoorzaamheid; en ik weet, dat gij doen zult ook boven hetgeen ik zeg.
22 En bereid mij ook tegelijk een herberg; want ik hoop, dat ik door uw gebeden ulieden zal geschonken worden.
23 U groeten Epafras, mijn medegevangene in Christus Jezus,
24 Markus, Aristarchus, Demas, Lukas, mijn medearbeiders.
25 De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met uw geest. Amen.

# HEBREEEN

**1**

1 God, voortijds veelmaal en op velerlei wijze, tot de vaderen gesproken hebbende door de profeten, heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door den Zoon;
2 Welken Hij gesteld heeft tot een Erfgenaam van alles, door Welken Hij ook de wereld gemaakt heeft;
3 Dewelke, alzo Hij is het Afschijnsel Zijner heerlijkheid, en het uitgedrukte Beeld Zijner zelfstandigheid, en alle dingen draagt door het woord Zijner kracht, nadat Hij de reinigmaking onzer zonden door Zichzelven te weeg gebracht heeft, is gezeten aan de rechter hand der Majesteit in de hoogste hemelen;
4 Zoveel treffelijker geworden dan de engelen, als Hij uitnemender Naam boven hen geerfd heeft.
5 Want tot wien van de engelen heeft Hij ooit gezegd: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb ik U gegenereerd? En wederom: Ik zal Hem tot een Vader zijn, en Hij zal Mij tot een Zoon zijn?
6 En als Hij wederom den Eerstgeborene inbrengt in de wereld, zegt Hij: En dat alle engelen Gods Hem aanbidden.
7 En tot de engelen zegt Hij wel: Die Zijn engelen maakt geesten, en Zijn dienaars een vlam des vuurs.
8 Maar tot den Zoon zegt Hij: Uw troon, o God, is in alle eeuwigheid; de schepter Uws koninkrijks is een rechte schepter.
9 Gij hebt rechtvaardigheid liefgehad, en ongerechtigheid gehaat; daarom heeft U, o God! Uw God gezalfd met olie der vreugde boven Uw medegenoten.
10 En: Gij, Heere! hebt in den beginne de aarde gegrond, en de hemelen zijn werken Uwer handen;
11 Dezelve zullen vergaan, maar Gij blijft altijd, en zij zullen alle als een kleed verouden;
12 En als een dekkleed zult Gij ze ineenrollen, en zij zullen veranderd worden; maar Gij zijt Dezelfde, en Uw jaren zullen niet ophouden.
13 En tot welken der engelen heeft Hij ooit gezegd: Zit aan Mijn rechter hand, totdat Ik Uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten?
14 Zijn zij niet allen gedienstige geesten, die tot dienst uitgezonden worden, om dergenen wil, die de zaligheid beerven zullen?

**2**

1 Daarom moeten wij ons te meer houden aan hetgeen van ons gehoord is, opdat wij niet te eniger tijd doorvloeien.
2 Want indien het woord, door de engelen gesproken, vast is geweest, en alle overtreding en ongehoorzaamheid rechtvaardige vergelding ontvangen heeft;
3 Hoe zullen wij ontvlieden, indien wij op zo grote zaligheid geen acht nemen? dewelke, begonnen zijnde verkondigd te worden door den Heere, aan ons bevestigd is geworden van degenen, die Hem gehoord hebben;
4 God bovendien medegetuigende door tekenen, en wonderen, en menigerlei krachten en bedelingen des Heiligen Geestes, naar Zijn wil.
5 Want Hij heeft aan de engelen niet onderworpen de toekomende wereld, van welke wij spreken.
6 Maar iemand heeft ergens betuigd, zeggende: Wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt, of des mensen zoon, dat Gij hem bezoekt!
7 Gij hebt hem een weinig minder gemaakt dan de engelen; met heerlijkheid en eer hebt Gij hem gekroond, en Gij hebt hem gesteld over de werken Uwer handen;
8 Alle dingen hebt Gij onder zijn voeten onderworpen. Want daarin, dat Hij hem alle dingen heeft onderworpen, heeft Hij niets uitgelaten, dat hem niet onderworpen zij; doch nu zien wij nog niet, dat hem alle dingen onderworpen zijn;
9 Maar wij zien Jezus met heerlijkheid en eer gekroond, Die een weinig minder dan de engelen geworden was, vanwege het lijden des doods, opdat Hij door de genade Gods voor allen den dood smaken zou.
10 Want het betaamde Hem, om Welken alle dingen zijn, en door Welken alle dingen zijn, dat Hij, vele kinderen tot de heerlijkheid leidende, den oversten Leidsman hunner zaligheid door lijden zou heiligen.
11 Want en Hij, Die heiligt, en zij, die geheiligd worden, zijn allen uit een; om welke oorzaak Hij Zich niet schaamt hen broeders te noemen.
12 Zeggende: Ik zal Uw naam Mijn broederen verkondigen; in het midden der Gemeente zal Ik U lofzingen.
13 En wederom: Ik zal Mijn betrouwen op Hem stellen. En wederom: Zie daar, Ik en de kinderen, die Mij God gegeven heeft.
14 Overmits dan de kinderen des vleses en bloeds deelachtig zijn, zo is Hij ook desgelijks derzelve deelachtig geworden, opdat Hij door den dood te niet doen zou dengene, die het geweld des doods had, dat is, den duivel;
15 En verlossen zou al degenen, die met vreze des doods, door al hun leven, der dienstbaarheid onderworpen waren.
16 Want waarlijk, Hij neemt de engelen niet aan, maar Hij neemt het zaad Abrahams aan.
17 Waarom Hij in alles den broederen moest gelijk worden, opdat Hij een barmhartig en een getrouw Hogepriester zou zijn, in de dingen, die bij God te doen waren, om de zonden des volks te verzoenen.
18 Want in hetgeen Hij Zelf, verzocht zijnde, geleden heeft, kan Hij dengenen, die verzocht worden, te hulp komen.

**3**

1 Hierom, heilige broeders, die der hemelse roeping deelachtig zijt, aanmerkt den Apostel en Hogepriester onzer belijdenis, Christus Jezus;
2 Die getrouw is Dengene, Die Hem gesteld heeft, gelijk ook Mozes in geheel zijn huis was.
3 Want Deze is zoveel meerder heerlijkheid waardig geacht dan Mozes, als degene, die het huis gebouwd heeft, meerder eer heeft, dan het huis.
4 Want een ieder huis wordt van iemand gebouwd; maar Die dit alles gebouwd heeft, is God.
5 En Mozes is wel getrouw geweest in geheel zijn huis, als een dienaar, tot getuiging der dingen, die daarna gesproken zouden worden;
6 Maar Christus, als de Zoon over Zijn eigen huis; Wiens huis wij zijn, indien wij maar de vrijmoedigheid en den roem der hoop tot het einde toe vast behouden.
7 Daarom, gelijk de Heilige Geest zegt: Heden, indien gij Zijn stem hoort,
8 Zo verhardt uw harten niet, gelijk het geschied is in de verbittering, ten dage der verzoeking, in de woestijn;
9 Alwaar Mij uw vaders verzocht hebben; zij hebben Mij beproefd, en hebben Mijn werken gezien, veertig jaren lang.
10 Daarom was Ik vertoornd over dat geslacht, en sprak: Altijd dwalen zij met het hart, en zij hebben Mijn wegen niet gekend.
11 Zo heb Ik dan gezworen in Mijn toorn; Indien zij in Mijn rust zullen ingaan!
12 Ziet toe, broeders, dat niet te eniger tijd in iemand van u zij een boos, ongelovig hart, om af te wijken van den levenden God;
13 Maar vermaant elkander te allen dage, zolang als het heden genaamd wordt, opdat niet iemand uit u verhard worde door de verleiding der zonde.
14 Want wij zijn Christus deelachtig geworden, zo wij anders het beginsel van dezen vasten grond tot het einde toe vast behouden;
15 Terwijl er gezegd wordt: Heden, indien gij Zijn stem hoort, zo verhardt uw harten niet, gelijk in de verbittering geschied is.
16 Want sommigen, als zij die gehoord hadden, hebben Hem verbitterd, doch niet allen, die uit Egypte door Mozes uitgegaan zijn.
17 Over welke nu is Hij vertoornd geweest veertig jaren? Was het niet over degenen, die gezondigd hadden, welker lichamen gevallen zijn in de woestijn?
18 En welken heeft Hij gezworen, dat zij in Zijn rust niet zouden ingaan, anders dan dengenen, die ongehoorzaam geweest waren?
19 En wij zien, dat zij niet hebben kunnen ingaan vanwege hun ongeloof.

**4**

1 Laat ons dan vrezen, dat niet te eniger tijd, de belofte van in Zijn rust in te gaan nagelaten zijnde, iemand van u schijne achtergebleven te zijn.
2 Want ook ons is het Evangelie verkondigd, gelijk als hun; maar het woord der prediking deed hun geen nut, dewijl het met het geloof niet gemengd was in degenen, die het gehoord hebben.
3 Want wij, die geloofd hebben, gaan in de rust, gelijk Hij gezegd heeft: Zo heb Ik dan gezworen in Mijn toorn: Indien zij zullen ingaan in Mijn rust! hoewel Zijn werken van de grondlegging der wereld af al volbracht waren.
4 Want Hij heeft ergens van den zevenden dag aldus gesproken: En God heeft op den zevenden dag van al Zijn werken gerust.
5 En in deze plaats wederom: Indien zij in Mijn rust zullen ingaan!
6 Dewijl dan blijft, dat sommigen in dezelve rust ingaan, en degenen, dien het Evangelie eerst verkondigd was, niet ingegaan zijn vanwege de ongehoorzaamheid,
7 Zo bepaalt Hij wederom een zekeren dag, namelijk heden, door David zeggende, zo langen tijd daarna gelijkerwijs gezegd is: Heden, indien gij Zijn stem hoort, zo verhardt uw harten niet.
8 Want indien Jozua hen in de rust gebracht heeft, zo had Hij daarna niet gesproken van een anderen dag.
9 Er blijft dan een rust over voor het volk Gods.
10 Want die ingegaan is in zijn rust, heeft zelf ook van zijn werken gerust, gelijk God van de Zijne.
11 Laat ons dan ons benaarstigen, om in die rust in te gaan; opdat niet iemand in hetzelfde voorbeeld der ongelovigheid valle.
12 Want het Woord Gods is levend en krachtig, en scherpsnijdender dan enig tweesnijdend zwaard, en gaat door tot de verdeling der ziel, en des geestes, en der samenvoegselen, en des mergs, en is een oordeler der gedachten en der overleggingen des harten.
13 En er is geen schepsel onzichtbaar voor Hem; maar alle dingen zijn naakt en geopend voor de ogen Desgenen, met Welken wij te doen hebben.
14 Dewijl wij dan een groten Hogepriester hebben, Die door de hemelen doorgegaan is, namelijk Jezus, den Zoon van God, zo laat ons deze belijdenis vasthouden.
15 Want wij hebben geen hogepriester, die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar Die in alle dingen, gelijk als wij, is verzocht geweest, doch zonder zonde.
16 Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot den troon der genade, opdat wij barmhartigheid mogen verkrijgen, en genade vinden, om geholpen te worden ter bekwamer tijd.

**5**

1 Want alle hogepriester, uit de mensen genomen, wordt gesteld voor de mensen in de zaken, die bij God te doen zijn, opdat hij offere gaven en slachtofferen voor de zonden;
2 Die behoorlijk medelijden kan hebben met de onwetenden en dwalenden, overmits hij ook zelf met zwakheid omvangen is;
3 En om derzelver zwakheid wil moet hij gelijk voor het volk, alzo ook voor zichzelven, offeren voor de zonden.
4 En niemand neemt zichzelven die eer aan, maar die van God geroepen wordt, gelijkerwijs als Aaron.
5 Alzo heeft ook Christus Zichzelven niet verheerlijkt, om Hogepriester te worden, maar Die tot Hem gesproken heeft: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegenereerd.
6 Gelijk Hij ook in een andere plaats zegt: Gij zijt Priester in der eeuwigheid, naar de ordening van Melchizedek.
7 Die in de dagen Zijns vleses, gebeden en smekingen tot Dengene, Die Hem uit den dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen geofferd hebbende, en verhoord zijnde uit de vreze.
8 Hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft, uit hetgeen Hij heeft geleden.
9 En geheiligd zijnde, is Hij allen, die Hem gehoorzaam zijn, een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden;
10 En is van God genaamd een Hogepriester, naar de ordening van Melchizedek.
11 Van Denwelken wij hebben vele dingen, en zwaar om te verklaren, te zeggen, dewijl gij traag om te horen geworden zijt.
12 Want gij, daar gij leraars behoordet te zijn vanwege den tijd, hebt wederom van node, dat men u lere, welke de eerste beginselen zijn der woorden Gods; en gij zijt geworden, als die melk van node hebben, en niet vaste spijze.
13 Want een iegelijk, die der melk deelachtig is, die is onervaren in het woord der gerechtigheid; want hij is een kind.
14 Maar der volmaakten is de vaste spijze, die door de gewoonheid de zinnen geoefend hebben, tot onderscheiding beide des goeds en des kwaads.

**6**

1 Daarom, nalatende het beginsel der leer van Christus, laat ons tot de volmaaktheid voortvaren; niet wederom leggende het fondament van de bekering van dode werken, en van het geloof in God,
2 Van de leer der dopen, en van de oplegging der handen, en van de opstanding der doden, en van het eeuwig oordeel.
3 En dit zullen wij ook doen, indien het God toelaat.
4 Want het is onmogelijk, degenen, die eens verlicht geweest zijn, en de hemelse gave gesmaakt hebben, en des Heiligen Geestes deelachtig geworden zijn,
5 En gesmaakt hebben het goede woord Gods, en de krachten der toekomende eeuw,
6 En afvallig worden, die, zeg ik, wederom te vernieuwen tot bekering, als welke zichzelven den Zoon van God wederom kruisigen en openlijk te schande maken.
7 Want de aarde, die den regen, menigmaal op haar komende, indrinkt, en bekwaam kruid voortbrengt voor degenen, door welke zij ook gebouwd wordt, die ontvangt zegen van God;
8 Maar die doornen en distelen draagt, die is verwerpelijk, en nabij de vervloeking, welker einde is tot verbranding.
9 Maar, geliefden! wij verzekeren ons van u betere dingen, en met de zaligheid gevoegd, hoewel wij alzo spreken.
10 Want God is niet onrechtvaardig dat Hij uw werk zou vergeten, en den arbeid der liefde, die gij aan Zijn Naam bewezen hebt, als die de heiligen gediend hebt en nog dient.
11 Maar wij begeren, dat een iegelijk van u dezelfde naarstigheid bewijze, tot de volle verzekerdheid der hoop, tot het einde toe;
12 Opdat gij niet traag wordt, maar navolgers zijt dergenen, die door geloof en lankmoedigheid de beloftenissen beerven.
13 Want als God aan Abraham de belofte deed, dewijl Hij bij niemand, die meerder was, had te zweren, zo zwoer Hij bij Zichzelven,
14 Zeggende: Waarlijk, zegenende zal Ik u zegenen, en vermenigvuldigende zal Ik u vermenigvuldigen.
15 En alzo, lankmoediglijk verwacht hebbende, heeft hij de belofte verkregen.
16 Want de mensen zweren wel bij den meerdere dan zij zijn, en de eed tot bevestiging is denzelven een einde van alle tegenspreken;
17 Waarin God, willende den erfgenamen der beloftenis overvloediger bewijzen de onveranderlijkheid van Zijn raad, met een eed daartussen is gekomen;
18 Opdat wij, door twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is dat God liege, een sterke vertroosting zouden hebben, wij namelijk, die de toevlucht genomen hebben, om de voorgestelde hoop vast te houden;
19 Welke wij hebben als een anker der ziel, hetwelk zeker en vast is, en ingaat in het binnenste van het voorhangsel;
20 Daar de Voorloper voor ons is ingegaan, namelijk Jezus, naar de ordening van Melchizedek, een Hogepriester geworden zijnde in der eeuwigheid.

**7**

1 Want deze Melchizedek was koning van Salem, een priester des Allerhoogsten Gods, die Abraham tegemoet ging, als hij wederkeerde van het slaan der koningen, en hem zegende;
2 Aan welken ook Abraham van alles de tienden deelde; die vooreerst overgezet wordt, koning der gerechtigheid, en daarna ook was een koning van Salem, hetwelk is een koning des vredes;
3 Zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtsrekening, noch beginsel der dagen, noch einde des levens hebbende; maar den Zoon van God gelijk geworden zijnde, blijft hij een priester in eeuwigheid.
4 Aanmerkt nu, hoe groot deze geweest zij, aan denwelken ook Abraham, de patriarch, tienden gegeven heeft uit den buit.
5 En die uit de kinderen van Levi het priesterdom ontvangen, hebben wel bevel om tienden te nemen van het volk, naar de wet, dat is, van hun broederen, hoewel die uit de lenden van Abraham voortgekomen zijn.
6 Maar hij, die zijn geslachtsrekening uit hen niet heeft, die heeft van Abraham tienden genomen, en hem, die de beloftenissen had, heeft hij gezegend.
7 Nu, zonder enig tegenspreken, hetgeen minder is, wordt gezegend van hetgeen meerder is.
8 En hier nemen wel tienden de mensen, die sterven, maar aldaar neemt ze die, van welken getuigd wordt, dat hij leeft.
9 En, om zo te spreken, ook Levi, die tienden neemt, heeft door Abraham tienden gegeven;
10 Want hij was nog in de lenden des vaders, als hem Melchizedek tegemoet ging.
11 Indien dan nu de volkomenheid door het Levietische priesterschap ware want onder hetzelve heeft het volk de wet ontvangen, wat nood was het nog, dat een ander priester naar de ordening van Melchizedek zou opstaan, en die niet zou gezegd worden te zijn naar de ordening van Aaron?
12 Want het priesterschap veranderd zijnde, zo geschiedt er ook noodzakelijk verandering der wet.
13 Want Hij, op Wien deze dingen gezegd worden, behoort tot een anderen stam, van welken niemand zich tot het altaar begeven heeft.
14 Want het is openbaar, dat onze Heere uit Juda gesproten is; op welken stam Mozes niets gesproken heeft van het priesterschap.
15 En dit is nog veel meer openbaar, zo er naar de gelijkenis van Melchizedek een ander priester opstaat:
16 Die dit niet naar de wet des vleselijken gebods is geworden, maar naar de kracht des onvergankelijken levens.
17 Want Hij getuigt: Gij zijt Priester in der eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek.
18 Want de vernietiging van het voorgaande gebod geschiedt om deszelfs zwakheids en onprofijtelijkheids wil;
19 Want de wet heeft geen ding volmaakt, maar de aanleiding van een betere hoop, door welke wij tot God genaken.
20 En voor zoveel het niet zonder eedzwering is geschied, want genen zijn wel zonder eedzwering priesters geworden;
21 Maar Deze met eedzwering, door Dien, Die tot Hem gezegd heeft: De Heere heeft gezworen, en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt Priester in der eeuwigheid naar de ordening van Melchizedek.
22 Van een zoveel beter verbond is Jezus Borg geworden.
23 En genen zijn wel vele priesters geworden, omdat zij door den dood verhinderd werden altijd te blijven;
24 Maar Deze, omdat Hij in der eeuwigheid blijft, heeft een onvergankelijk Priesterschap.
25 Waarom Hij ook volkomenlijk kan zalig maken degenen, die door Hem tot God gaan, alzo Hij altijd leeft om voor hen te bidden.

26 Want zodanig een Hogepriester betaamde ons, heilig, onnozel, onbesmet, afgescheiden van de zondaren, en hoger dan de hemelen geworden;
27 Dien het niet allen dag nodig was, gelijk den hogepriesters, eerst voor zijn eigen zonden slachtofferen op te offeren, daarna, voor de zonden des volks; want dat heeft Hij eenmaal gedaan, als Hij Zichzelven opgeofferd heeft.
28 Want de wet stelt tot hogepriesters mensen, die zwakheid hebben; maar het woord der eedzwering, die na de wet is gevolgd, stelt den Zoon, Die in der eeuwigheid geheiligd is.

**8**

1 De hoofdsom nu der dingen, waarvan wij spreken, is, dat wij hebben zodanigen Hogepriester, Die gezeten is aan de rechter hand van den troon der Majesteit in de hemelen:
2 Een Bedienaar des heiligdoms, en des waren tabernakels, welken de Heere heeft opgericht, en geen mens.
3 Want een iegelijk hogepriester wordt gesteld, om gaven en slachtofferen te offeren; waarom het noodzakelijk was, dat ook Deze wat had, dat Hij zou offeren.
4 Want indien Hij op aarde ware, zo zou Hij zelfs geen Priester zijn, dewijl er priesters zijn, die naar de wet gaven offeren;
5 Welke het voorbeeld en de schaduw der hemelse dingen dienen, gelijk Mozes door Goddelijke aanspraak vermaand was, als hij den tabernakel volmaken zou: Want zie, zegt Hij, dat gij het alles maakt naar de afbeelding, die u op den berg getoond is.
6 En nu heeft Hij zoveel uitnemender bediening gekregen, als Hij ook eens beteren verbonds Middelaar is, hetwelk in betere beloftenissen bevestigd is.
7 Want indien dat eerste verbond onberispelijk geweest ware, zo zou voor het tweede geen plaats gezocht zijn geweest.
8 Want hen berispende, zegt Hij tot hen: Ziet, de dagen komen, spreekt de Heere, en Ik zal over het huis Israels, en over het huis van Juda een nieuw verbond oprichten;
9 Niet naar het verbond, dat Ik met hun vaderen gemaakt heb, ten dage, als Ik hen bij de hand nam, om hen uit Egypteland te leiden; want zij zijn in dit Mijn verbond niet gebleven, en Ik heb op hen niet geacht, zegt de Heere.
10 Want dit is het verbond, dat Ik met het huis Israels maken zal na die dagen, zegt de Heere: Ik zal Mijn wetten in hun verstand geven, en in hun harten zal Ik die inschrijven; en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn.
11 En zij zullen niet leren, een iegelijk zijn naaste, en een iegelijk zijn broeder, zeggende: Ken den Heere; want zij zullen Mij allen kennen van den kleine onder hen tot den grote onder hen.
12 Want Ik zal hun ongerechtigheden genadig zijn, en hun zonden en hun overtredingen zal Ik geenszins meer gedenken.
13 Als Hij zegt: Een nieuw verbond, zo heeft Hij het eerste oud gemaakt; dat nu oud gemaakt is en verouderd, is nabij de verdwijning.

**9**

1 Zo had dan wel ook het eerste verbond rechten van de gods dienst, en het wereldlijk heiligdom.
2 Want de tabernakel was toebereid, namelijk de eerste, in welken was de kandelaar, en de tafel, en de toonbroden, welke genaamd wordt het heilige;
3 Maar achter het tweede voorhangsel was de tabernakel, genaamd het heilige der heiligen;
4 Hebbende een gouden wierookvat, en de ark des verbonds, alom met goud overdekt, in welke was de gouden kruik, daar het Manna in was, en de staf van Aaron, die gebloeid had, en de tafelen des verbonds.
5 En boven over deze ark waren de cherubijnen der heerlijkheid, die het verzoendeksel beschaduwden; van welke dingen wij nu van stuk tot stuk niet zullen zeggen.
6 Deze dingen nu, aldus toebereid zijnde, zo gingen wel de priesters in den eersten tabernakel, te allen tijde, om de gods diensten te volbrengen;
7 Maar in den tweeden tabernakel ging alleen de hogepriester, eenmaal des jaars, niet zonder bloed, hetwelk hij offerde voor zichzelven en voor des volks misdaden.
8 Waarmede de Heilige Geest dit beduidde, dat de weg des heiligdoms nog niet openbaar gemaakt was, zolang de eerste tabernakel nog stand had;
9 Welke was een afbeelding voor dien tegenwoordigen tijd, in welken gaven en slachtofferen geofferd werden, die dengene, die den dienst pleegde, niet konden heiligen naar het geweten;
10 Bestaande alleen in spijzen, en dranken, en verscheidene wassingen en rechtvaardigmakingen des vleses, tot op den tijd der verbetering opgelegd.
11 Maar Christus, de Hogepriester der toekomende goederen, gekomen zijnde, is door den meerderen en volmaakten tabernakel, niet met handen gemaakt, dat is, niet van dit maaksel,
12 Noch door het bloed der bokken en kalveren, maar door Zijn eigen bloed, eenmaal ingegaan in het heiligdom, een eeuwige verlossing teweeggebracht hebbende.
13 Want indien het bloed der stieren en bokken, en de as der jonge koe, besprengende de onreinen, hen heiligt tot de reinigheid des vleses;
14 Hoeveel te meer zal het bloed van Christus, Die door den eeuwigen Geest Zichzelven Gode onstraffelijk opgeofferd heeft, uw geweten reinigen van dode werken, om den levenden God te dienen?
15 En daarom is Hij de Middelaar des nieuwen testaments, opdat, de dood daartussen gekomen zijnde, tot verzoening der overtredingen, die onder het eerste testament waren, degenen, die geroepen zijn, de beloftenis der eeuwige erve ontvangen zouden.
16 Want waar een testament is, daar is het noodzaak, dat de dood des testamentmakers tussen kome;
17 Want een testament is vast in de doden, dewijl het nog geen kracht heeft, wanneer de testamentmaker leeft.
18 Waarom ook het eerste niet zonder bloed is ingewijd.
19 Want als al de geboden, naar de wet van Mozes, tot al het volk uitgesproken waren, nam hij het bloed der kalveren en bokken, met water, en purperen wol, en hysop, besprengde beide het boek zelf, en al het volk,
20 Zeggende: Dit is het bloed des testaments, hetwelk God aan ulieden heeft geboden.
21 En hij besprengde desgelijks ook den tabernakel, en al de vaten van den dienst met het bloed.
22 En alle dingen worden bijna door bloed gereinigd naar de wet, en zonder bloedstorting geschiedt geen vergeving.
23 Zo was het dan noodzaak, dat wel de voorbeeldingen der dingen, die in de hemelen zijn, door deze dingen gereinigd werden, maar de hemelse dingen zelve door betere offeranden dan deze.

24 Want Christus is niet ingegaan in het heiligdom, dat met handen gemaakt is, hetwelk is een tegenbeeld van het ware, maar in den hemel zelven, om nu te verschijnen voor het aangezicht van God voor ons;
25 Noch ook, opdat Hij Zichzelven dikwijls zou opofferen, gelijk de hogepriester alle jaar in het heiligdom ingaat met vreemd bloed;
26 Anders had Hij dikwijls moeten lijden van de grondlegging der wereld af maar nu is Hij eenmaal in de voleinding der eeuwen geopenbaard, om de zonde te niet te doen, door Zijnszelfs offerande.
27 En gelijk het den mensen gezet is, eenmaal te sterven, en daarna het oordeel;
28 Alzo ook Christus, eenmaal geofferd zijnde, om veler zonden weg te nemen, zal ten anderen male zonder zonde gezien worden van degenen, die Hem verwachten tot zaligheid.

**10**

1 Want de wet, hebbende een schaduw der toekomende goederen, niet het beeld zelf der zaken, kan met dezelfde offeranden, die zij alle jaren geduriglijk opofferen, nimmermeer heiligen degenen, die daar toegaan.
2 Anderszins zouden zij opgehouden hebben, geofferd te worden, omdat degenen, die den dienst pleegden, geen geweten meer zouden hebben der zonden, eenmaal gereinigd geweest zijnde;
3 Maar nu geschiedt in dezelve alle jaren weder gedachtenis der zonden.
4 Want het is onmogelijk, dat het bloed van stieren en bokken de zonden wegneme.
5 Daarom, komende in de wereld, zegt Hij: Slachtoffer en offerande hebt Gij niet gewild, maar Gij hebt Mij het lichaam toebereid;
6 Brandofferen en offer voor de zonde hebben U niet behaagd.
7 Toen sprak Ik: Zie, Ik kom in het begin des boeks is van Mij geschreven, om Uw wil te doen, o God!
8 Als Hij te voren gezegd had: Slachtoffer, en offerande, en brandoffers, en offer voor de zonde hebt Gij niet gewild, noch hebben U behaagd dewelke naar de wet geofferd worden;
9 Toen sprak Hij: Zie, Ik kom, om Uw wil te doen, o God! Hij neemt het eerste weg, om het tweede te stellen.
10 In welken wil wij geheiligd zijn, door de offerande des lichaams van Jezus Christus, eenmaal geschied.
11 En een iegelijk priester stond wel alle dagen dienende, en dezelfde slachtofferen dikmaals offerende, die de zonden nimmermeer kunnen wegnemen;
12 Maar Deze, een slachtoffer voor de zonden geofferd hebbende, is in eeuwigheid gezeten aan de rechter hand Gods;
13 Voorts verwachtende, totdat Zijn vijanden gesteld worden tot een voetbank Zijner voeten.
14 Want met een offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden.
15 En de Heilige Geest getuigt het ons ook;
16 Want nadat Hij te voren gezegd had: Dit is het verbond, dat Ik met hen maken zal na die dagen, zegt de Heere: Ik zal Mijn wetten geven in hun harten, en Ik zal die inschrijven in hun verstanden;
17 En hun zonden en hun ongerechtigheden zal Ik geenszins meer gedenken.
18 Waar nu vergeving derzelve is, daar is geen offerande meer voor de zonde.
19 Dewijl wij dan, broeders, vrijmoedigheid hebben, om in te gaan in het heiligdom door het bloed van Jezus,
20 Op een versen en levenden weg, welken Hij ons ingewijd heeft door het voorhangsel, dat is, door Zijn vlees;
21 En dewijl wij hebben een groten Priester over het huis Gods;
22 Zo laat ons toegaan met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs, onze harten gereinigd zijnde van het kwaad geweten, en het lichaam gewassen zijnde met rein water.
23 Laat ons de onwankelbare belijdenis der hoop vast houden; want Die het beloofd heeft, is getrouw;
24 En laat ons op elkander acht nemen, tot opscherping der liefde en der goede werken;
25 En laat ons onze onderlinge bijeenkomst niet nalaten, gelijk sommigen de gewoonte hebben, maar elkander vermanen; en dat zoveel te meer, als gij ziet, dat de dag nadert.
26 Want zo wij willens zondigen, nadat wij de kennis der waarheid ontvangen hebben, zo blijft er geen slachtoffer meer over voor de zonden;
27 Maar een schrikkelijke verwachting des oordeels, en hitte des vuurs, dat de tegenstanders zal verslinden.
28 Als iemand de wet van Mozes heeft te niet gedaan, die sterft zonder barmhartigheid, onder twee of drie getuigen;

29 Hoeveel te zwaarder straf, meent gij, zal hij waardig geacht worden, die den Zoon van God vertreden heeft, en het bloed des testaments onrein geacht heeft, waardoor hij geheiligd was, en den Geest der genade smaadheid heeft aangedaan?
30 Want wij kennen Hem, Die gezegd heeft: Mijn is de wraak, Ik zal het vergelden, spreekt de Heere. En wederom: De Heere zal Zijn volk oordelen.
31 Vreselijk is het te vallen in de handen des levenden Gods.
32 Doch gedenkt de vorige dagen, in dewelke, nadat gij verlicht zijt geweest, gij veel strijd des lijdens hebt verdragen.
33 Ten dele, als gij door smaadheden en verdrukkingen een schouwspel geworden zijt; en ten dele, als gij gemeenschap gehad hebt met degenen, die alzo behandeld werden.
34 Want gij hebt ook over mijn banden medelijden gehad, en de roving uwer goederen met blijdschap aangenomen, wetende, dat gij hebt in uzelven een beter en blijvend goed in de hemelen.
35 Werpt dan uw vrijmoedigheid niet weg, welke een grote vergelding des loons heeft.
36 Want gij hebt lijdzaamheid van node, opdat gij, den wil van God gedaan hebbende, de beloftenis moogt wegdragen;
37 Want: Nog een zeer weinig tijds en Hij, Die te komen staat, zal komen, en niet vertoeven.
38 Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven; en zo iemand zich onttrekt, Mijn ziel heeft in hem geen behagen.
39 Maar wij zijn niet van degenen, die zich onttrekken ten verderve, maar van degenen, die geloven tot behouding der ziel.

**11**

1 Het geloof nu is een vaste grond der dingen, die men hoopt, en een bewijs der zaken, die men niet ziet.
2 Want door hetzelve hebben de ouden getuigenis bekomen.
3 Door het geloof verstaan wij, dat de wereld door het woord Gods is toebereid, alzo dat de dingen, die men ziet, niet geworden zijn uit dingen, die gezien worden.
4 Door het geloof heeft Abel een meerdere offerande Gode geofferd dan Kain, door hetwelk hij getuigenis bekomen heeft, dat hij rechtvaardig was, alzo God over zijn gave getuigenis gaf; en door hetzelve geloof spreekt hij nog, nadat hij gestorven is.
5 Door het geloof is Enoch weggenomen geweest, opdat hij den dood niet zou zien; en hij werd niet gevonden, daarom dat hem God weggenomen had; want voor zijn wegneming heeft hij getuigenis gehad, dat hij Gode behaagde.
6 Maar zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Want die tot God komt, moet geloven, dat Hij is, en een Beloner is dergenen, die Hem zoeken.
7 Door het geloof heeft Noach, door Goddelijke aanspraak vermaand zijnde van de dingen, die nog niet gezien werden, en bevreesd geworden zijnde, de ark toebereid tot behoudenis van zijn huisgezin; door welke ark hij de wereld heeft veroordeeld, en is geworden een erfgenaam der rechtvaardigheid, die naar het geloof is.
8 Door het geloof is Abraham, geroepen zijnde, gehoorzaam geweest, om uit te gaan naar de plaats, die hij tot een erfdeel ontvangen zou; en hij is uitgegaan, niet wetende, waar hij komen zou.
9 Door het geloof is hij een inwoner geweest in het land der belofte, als in een vreemd land, en heeft in tabernakelen gewoond met Izak en Jakob, die medeerfgenamen waren derzelfde belofte.
10 Want hij verwachtte de stad, die fondamenten heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is.
11 Door het geloof heeft ook Sara zelve kracht ontvangen, om zaad te geven, en boven den tijd haars ouderdoms heeft zij gebaard; overmits zij Hem getrouw heeft geacht, Die het beloofd had.
12 Daarom zijn ook van een, en dat een verstorvene, zovelen in menigte geboren, als de sterren des hemels, en als het zand, dat aan den oever der zee is, hetwelk ontallijk is.
13 Deze allen zijn in het geloof gestorven, de beloften niet verkregen hebbende, maar hebben dezelve van verre gezien, en geloofd, en omhelsd, en hebben beleden, dat zij gasten en vreemdelingen op de aarde waren.
14 Want die zulke dingen zeggen, betonen klaarlijk, dat zij een vaderland zoeken.
15 En indien zij aan dat vaderland gedacht hadden, van hetwelk zij uitgegaan waren, zij zouden tijd gehad hebben, om weder te keren;
16 Maar nu zijn zij begerig naar een beter, dat is, naar het hemelse. Daarom schaamt Zich God hunner niet, om hun God genaamd te worden; want Hij had hun een stad bereid.
17 Door het geloof heeft Abraham, als hij verzocht werd, Izak geofferd, en hij, die de beloften ontvangen had, heeft zijn eniggeborene geofferd,
18 Tot denwelken gezegd was: In Izak zal u het zaad genoemd worden overleggende, dat God machtig was, hem ook uit de doden te verwekken;
19 Waaruit hij hem ook bij gelijkenis wedergekregen heeft.
20 Door het geloof heeft Izak zijn zonen Jakob en Ezau gezegend aangaande toekomende dingen.
21 Door het geloof heeft Jakob, stervende, een iegelijk der zonen van Jozef gezegend, en heeft aangebeden, leunende op het opperste van zijn staf.
22 Door het geloof heeft Jozef, stervende, gemeld van den uitgang der kinderen Israels, en heeft bevel gegeven van zijn gebeente.
23 Door het geloof werd Mozes, toen hij geboren was, drie maanden lang van zijn ouders verborgen, overmits zij zagen, dat het kindeken schoon was; en zij vreesden het gebod des konings niet.

24 Door het geloof heeft Mozes, nu groot geworden zijnde, geweigerd een zoon van Farao's dochter genoemd te worden;
25 Verkiezende liever met het volk van God kwalijk gehandeld te worden, dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben;
26 Achtende de versmaadheid van Christus meerderen rijkdom te zijn, dan de schatten in Egypte; want hij zag op de vergelding des loons.
27 Door het geloof heeft hij Egypte verlaten, niet vrezende den toorn des konings; want hij hield zich vast, als ziende den Onzienlijke.
28 Door het geloof heeft hij het pascha uitgericht, en de besprenging des bloeds, opdat de verderver der eerstgeborenen hen niet raken zou.
29 Door het geloof zijn zij de Rode zee doorgegaan, als door het droge; hetwelk de Egyptenaars, ook verzoekende, zijn verdronken.
30 Door het geloof zijn de muren van Jericho gevallen, als zij tot zeven dagen toe omringd waren geweest.
31 Door het geloof is Rachab, de hoer, niet omgekomen met de ongehoorzamen, als zij de verspieders met vrede had ontvangen.
32 En wat zal ik nog meer zeggen? Want de tijd zal mij ontbreken, zou ik verhalen van Gideon, en Barak, en Samson, en Jeftha, en David, en Samuel, en de profeten;
33 Welken door het geloof koninkrijken hebben overwonnen, gerechtigheid geoefend, de beloftenissen verkregen, de muilen der leeuwen toegestopt;
34 De kracht des vuurs hebben uitgeblust, de scherpte des zwaards zijn ontvloden, uit zwakheid krachten hebben gekregen, in den krijg sterk geworden zijn, heirlegers der vreemden op de vlucht hebben gebracht;
35 De vrouwen hebben hare doden uit de opstanding weder gekregen; en anderen zijn uitgerekt geworden, de aangeboden verlossing niet aannemende, opdat zij een betere opstanding verkrijgen zouden.
36 En anderen hebben bespottingen en geselen geproefd, en ook banden en gevangenis;
37 Zijn gestenigd geworden, in stukken gezaagd, verzocht, door het zwaard ter dood gebracht; hebben gewandeld in schaapsvellen en in geitenvellen; verlaten, verdrukt, kwalijk gehandeld zijnde;
38 Welker de wereld niet waardig was hebben in woestijnen gedoold, en op bergen, en in spelonken, en in holen der aarde.
39 En deze allen, hebbende door het geloof getuigenis gehad, hebben de belofte niet verkregen;
40 Alzo God wat beters over ons voorzien had, opdat zij zonder ons niet zouden volmaakt worden.

**12**

1 Daarom dan ook, alzo wij zo groot een wolk der getuigen rondom ons hebben liggende, laat ons afleggen allen last, en de zonde, die ons lichtelijk omringt, en laat ons met lijdzaamheid lopen de loopbaan, die ons voorgesteld is;
2 Ziende op den oversten Leidsman en Voleinder des geloofs, Jezus, Dewelke, voor de vreugde, die Hem voorgesteld was, het kruis heeft verdragen, en schande veracht, en is gezeten aan de rechter hand des troons van God.
3 Want aanmerkt Dezen, Die zodanig een tegenspreken van de zondaren tegen Zich heeft verdragen, opdat gij niet verflauwt en bezwijkt in uw zielen.
4 Gij hebt nog tot den bloede toe niet tegengestaan, strijdende tegen de zonde;
5 En gij hebt vergeten de vermaning, die tot u als tot zonen spreekt: Mijn zoon, acht niet klein de kastijding des Heeren, en bezwijkt niet, als gij van Hem bestraft wordt;
6 Want dien de Heere liefheeft, kastijdt Hij, en Hij geselt een iegelijken zoon, die Hij aanneemt.
7 Indien gij de kastijding verdraagt, zo gedraagt Zich God jegens u als zonen; want wat zoon is er, dien de vader niet kastijdt?
8 Maar indien gij zonder kastijding zijt, welke allen deelachtig zijn geworden, zo zijt gij dan bastaarden, en niet zonen.
9 Voorts, wij hebben de vaders onzes vleses wel tot kastijders gehad, en wij ontzagen hen; zullen wij dan niet veel meer den Vader der geesten onderworpen zijn, en leven?
10 Want genen hebben ons wel voor een korten tijd, naar dat het hun goed dacht, gekastijd; maar Deze kastijdt ons tot ons nut, opdat wij Zijner heiligheid zouden deelachtig worden.
11 En alle kastijding als die tegenwoordig is, schijnt geen zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn; doch daarna geeft zij van zich een vreedzame vrucht der gerechtigheid dengenen, die door dezelve geoefend zijn.
12 Daarom richt weder op de trage handen, en de slappe knieen;
13 En maakt rechte paden voor uw voeten, opdat hetgeen kreupel is, niet verdraaid worde, maar dat het veelmeer genezen worde.
14 Jaagt den vrede na met allen, en de heiligmaking, zonder welke niemand den Heere zien zal;
15 Toeziende, dat niet iemand verachtere van de genade Gods; dat niet enige wortel der bitterheid, opwaarts spruitende, beroerte make en door dezelve velen ontreinigd worden.
16 Dat niet iemand zij een hoereerder, of een onheilige, gelijk Ezau, die om een spijze het recht van zijn eerstgeboorte weggaf.
17 Want gij weet, dat hij ook daarna, de zegening willende beerven, verworpen werd; want hij vond geen plaats des berouws, hoewel hij dezelve met tranen zocht.
18 Want gij zijt niet gekomen tot den tastelijken berg, en het brandende vuur, en donkerheid, en duisternis, en onweder,
19 En tot het geklank der bazuin, en de stem der woorden; welke die ze hoorden, baden, dat het woord tot hen niet meer zou gedaan worden.
20 Want zij konden niet dragen, hetgeen er geboden werd: Indien ook een gedierte den berg aanraakt, het zal gestenigd of met een pijl doorschoten worden.
21 En Mozes, zo vreselijk was het gezicht, zeide: Ik ben gans bevreesd en bevende.
22 Maar gij zijt gekomen tot den berg Sion, en de stad des levenden Gods, tot het hemelse Jeruzalem, en de vele duizenden der engelen;
23 Tot de algemene vergadering en de Gemeente der eerstgeborenen, die in de hemelen opgeschreven zijn, en tot God, den Rechter over allen, en de geesten der volmaakte rechtvaardigen;
24 En tot den Middelaar des nieuwen testaments, Jezus, en het bloed der besprenging, dat betere dingen spreekt dan Abel.

25 Ziet toe, dat gij Dien, Die spreekt, niet verwerpt; want indien dezen niet zijn ontvloden, die dengene verwierpen, welke op aarde Goddelijke antwoorden gaf, veelmeer zullen wij niet ontvlieden, zo wij ons van Dien afkeren, Die van de hemelen is;
26 Wiens stem toen de aarde bewoog; maar nu heeft Hij verkondigd, zeggende: Nog eenmaal zal Ik bewegen niet alleen de aarde, maar ook den hemel.
27 En dit woord: Nog eenmaal, wijst aan de verandering der bewegelijke dingen, als welke gemaakt waren, opdat blijven zouden de dingen, die niet bewegelijk zijn.
28 Daarom, alzo wij een onbewegelijk Koninkrijk ontvangen, laat ons de genade vast houden, door dewelke wij welbehagelijk Gode mogen dienen, met eerbied en godvruchtigheid.
29 Want onze God is een verterend vuur.

**13**

1 Dat de broederlijke liefde blijve.
2 Vergeet de herbergzaamheid niet; want hierdoor hebben sommigen onwetend engelen geherbergd.
3 Gedenkt der gevangenen, alsof gij mede gevangen waart; en dergenen, die kwalijk gehandeld worden, alsof gij ook zelven in het lichaam kwalijk gehandeld waart.
4 Het huwelijk is eerlijk onder allen, en het bed onbevlekt; maar hoereerders en overspelers zal God oordelen.
5 Uw wandel zij zonder geldgierigheid; en zijt vergenoegd met het tegenwoordige; want Hij heeft gezegd: Ik zal u niet begeven, en Ik zal u niet verlaten.
6 Zodat wij vrijmoediglijk durven zeggen: De Heere is mij een Helper, en ik zal niet vrezen, wat mij een mens zal doen.
7 Gedenkt uwer voorgangeren, die u het Woord Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst hunner wandeling.
8 Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde en in der eeuwigheid.
9 Wordt niet omgevoerd met verscheidene en vreemde leringen; want het is goed, dat het hart gesterkt wordt door genade, niet door spijzen, door welke geen nuttigheid bekomen hebben, die daarin gewandeld hebben.
10 Wij hebben een altaar, van hetwelk geen macht hebben te eten, die den tabernakel dienen.
11 Want welker dieren bloed voor de zonde gedragen werd in het heiligdom door den hogepriester, derzelver lichamen werden verbrand buiten de legerplaats.
12 Daarom heeft ook Jezus, opdat Hij door Zijn eigen bloed het volk zou heiligen, buiten de poort geleden.
13 Zo laat ons dan tot Hem uitgaan buiten de legerplaats, Zijn smaadheid dragende.
14 Want wij hebben hier geen blijvende stad, maar wij zoeken de toekomende.
15 Laat ons dan door Hem altijd Gode opofferen een offerande des lofs, dat is, de vrucht der lippen, die Zijn Naam belijden.
16 En vergeet de weldadigheid en de mededeelzaamheid niet; want aan zodanige offeranden heeft God een welbehagen.
17 Zijt uw voorgangeren gehoorzaam, en zijt hun onderdanig; want zij waken voor uw zielen, als die rekenschap geven zullen; opdat zij dat doen mogen met vreugde en niet al zuchtende; want dat is u niet nuttig.
18 Bidt voor ons; want wij vertrouwen, dat wij een goed geweten hebben, als die in alles willen eerlijk wandelen.
19 En ik bid u te meer, dat gij dit doet, opdat ik te eerder ulieden moge wedergegeven worden.
20 De God nu des vredes, Die den grote Herder der schapen, door het bloed des eeuwigen testaments, uit de doden heeft wedergebracht, namelijk onze Heere Jezus Christus,
21 Die volmake u in alle goed werk, opdat gij Zijn wil moogt doen; werkende in u, hetgeen voor Hem welbehagelijk is, door Jezus Christus; Denwelken zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.
22 Doch ik bid u, broeders, verdraagt het woord dezer vermaning; want ik heb u in het kort geschreven.
23 Weet, dat de broeder Timotheus losgelaten is, met welken zo hij haast komt ik u zal zien.
24 Groet al uw voorgangeren, en al de heiligen. U groeten die van Italie zijn.
25 De genade zij met u allen.

# JACOBUS

**1**

1 Jakobus, een dienstknecht van God en van den Heere Jezus Christus; aan de twaalf stammen, die in de verstrooiing zijn: zaligheid.
2 Acht het voor grote vreugde, mijn broeders, wanneer gij in velerlei verzoekingen valt;
3 Wetende, dat de beproeving uws geloofs lijdzaamheid werkt.
4 Doch de lijdzaamheid hebbe een volmaakt werk, opdat gij moogt volmaakt zijn en geheel oprecht, in geen ding gebrekkelijk.
5 En indien iemand van u wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begere, Die een iegelijk mildelijk geeft, en niet verwijt; en zij zal hem gegeven worden.
6 Maar dat hij ze begere in geloof, niet twijfelende; want die twijfelt, is een baar der zee gelijk, die van den wind gedreven en op geworpen en nedergeworpen wordt.
7 Want die mens mene niet, dat hij iets ontvangen zal van den Heere.
8 Een dubbelhartig man is ongestadig in al zijn wegen.
9 Maar de broeder, die nederig is, roeme in zijn hoogheid.
10 En de rijke in zijn vernedering; want hij zal als een bloem van het gras voorbijgaan.
11 Want de zon is opgegaan met de hitte, en heeft het gras dor gemaakt, en zijn bloem is afgevallen, en de schone gedaante haars aanschijns is vergaan; alzo zal ook de rijke in zijn wegen verwelken.
12 Zalig is de man, die verzoeking verdraagt; want als hij beproefd zal geweest zijn, zal hij de kroon des levens ontvangen, welke de Heere beloofd heeft dengenen, die Hem liefhebben.
13 Niemand, als hij verzocht wordt, zegge: Ik word van God verzocht; want God kan niet verzocht worden met het kwade, en Hij Zelf verzoekt niemand.
14 Maar een iegelijk wordt verzocht, als hij van zijn eigen begeerlijkheid afgetrokken en verlokt wordt.
15 Daarna de begeerlijkheid ontvangen hebbende baart zonde; en de zonde voleindigd zijnde baart den dood.
16 Dwaalt niet, mijn geliefde broeders!
17 Alle goede gave, en alle volmaakte gifte is van boven, van den Vader der lichten afkomende, bij Welken geen verandering is, of schaduw van omkering.
18 Naar Zijn wil heeft Hij ons gebaard door het Woord der waarheid, opdat wij zouden zijn als eerstelingen Zijner schepselen.
19 Zo dan, mijn geliefde broeders, een iegelijk mens zij ras om te horen, traag om te spreken, traag tot toorn;
20 Want de toorn des mans werkt Gods gerechtigheid niet.
21 Daarom, afgelegd hebbende alle vuiligheid en overvloed van boosheid, ontvangt met zachtmoedigheid het Woord, dat in u geplant wordt, hetwelk uw zielen kan zaligmaken.
22 En zijt daders des Woords, en niet alleen hoorders, uzelven met valse overlegging bedriegende.
23 Want zo iemand een hoorder is des Woords, en niet een dader, die is een man gelijk, welke zijn aangeboren aangezicht bemerkt in een spiegel;
24 Want hij heeft zichzelven bemerkt, en is weggegaan, en heeft terstond vergeten, hoedanig hij was.
25 Maar die inziet in de volmaakte wet, die der vrijheid is, en daarbij blijft, deze, geen vergetelijk hoorder geworden zijnde, maar een dader des werks, deze, zeg ik, zal gelukzalig zijn in dit zijn doen.
26 Indien iemand onder u dunkt, dat hij godsdienstig is, en hij zijn tong niet in toom houdt, maar zijn hart verleidt, dezes godsdienst is ijdel.

27 De zuivere en onbevlekte godsdienst voor God en den Vader is deze: wezen en weduwen bezoeken in hun verdrukking, en zichzelven onbesmet bewaren van de wereld.

**2**

1 Mijn broeders, hebt niet het geloof van onzen Heere Jezus Christus, den Heere der heerlijkheid, met aanneming des persoons.
2 Want zo in uw vergadering kwam een man met een gouden ring aan den vinger, in een sierlijke kleding, en er kwam ook een arm man in met een slechte kleding;
3 En gij zoudt aanzien dengene, die de sierlijke kleding draagt, en tot hem zeggen: Zit gij hier op een eerlijke plaats; en zoudt zeggen tot den arme: Sta gij daar; of: Zit hier onder mijn voetbank;
4 Hebt gij dan niet in uzelven een onderscheid gemaakt, en zijt rechters geworden van kwade overleggingen?
5 Hoort, mijn geliefde broeders, heeft God niet uitverkoren de armen dezer wereld, om rijk te zijn in het geloof, en erfgenamen des Koninkrijks, hetwelk Hij belooft dengenen, die Hem liefhebben?
6 Maar gij hebt den armen oneer aangedaan. Overweldigen u niet de rijken, en trekken zij u niet tot de rechterstoelen?
7 Lasteren zij niet den goeden naam, die over u geroepen is?
8 Indien gij dan de koninklijke wet volbrengt, naar de Schrift: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelven, zo doet gij wel;
9 Maar indien gij den persoon aanneemt, zo doet gij zonde, en wordt van de wet bestraft als overtreders.
10 Want wie de gehele wet zal houden, en in een zal struikelen, die is schuldig geworden aan alle.
11 Want Die gezegd heeft: Gij zult geen overspel doen, Die heeft ook gezegd: Gij zult niet doden. Indien gij nu geen overspel zult doen, maar zult doden, zo zijt gij een overtreder der wet geworden.
12 Spreekt alzo, en doet alzo, als die door de wet der vrijheid zult geoordeeld worden.
13 Want een onbarmhartig oordeel zal gaan over dengene, die geen barmhartigheid gedaan heeft; en de barmhartigheid roemt tegen het oordeel.
14 Wat nuttigheid is het, mijn broeders, indien iemand zegt, dat hij het geloof heeft, en hij heeft de werken niet? Kan dat geloof hem zaligmaken?
15 Indien er nu een broeder of zuster naakt zouden zijn, en gebrek zouden hebben aan dagelijks voedsel;
16 En iemand van u tot hen zou zeggen: Gaat henen in vrede, wordt warm, en wordt verzadigd; en gijlieden zoudt hun niet geven de nooddruftigheden des lichaams, wat nuttigheid is dat?
17 Alzo ook het geloof, indien het de werken niet heeft, is bij zichzelven dood.
18 Maar, zal iemand zeggen: Gij hebt het geloof, en ik heb de werken. Toon mij uw geloof uit uw werken, en ik zal u uit mijn werken mijn geloof tonen.
19 Gij gelooft, dat God een enig God is; gij doet wel; de duivelen geloven het ook, en zij sidderen.
20 Maar wilt gij weten, o ijdel mens, dat het geloof zonder de werken dood is?
21 Abraham, onze vader, is hij niet uit de werken gerechtvaardigd, als hij Izak, zijn zoon, geofferd heeft op het altaar?
22 Ziet gij wel, dat het geloof mede gewrocht heeft met zijn werken, en het geloof volmaakt is geweest uit de werken?
23 En de Schrift is vervuld geworden, die daar zegt: En Abraham geloofde God, en het is hem tot rechtvaardigheid gerekend, en hij is een vriend van God genaamd geweest.
24 Ziet gij dan nu, dat een mens uit de werken gerechtvaardigd wordt, en niet alleenlijk uit het geloof?
25 En desgelijks ook Rachab, de hoer, is zij niet uit de werken gerechtvaardigd geweest, als zij de gezondenen heeft ontvangen, en door een anderen weg uitgelaten?

26 Want gelijk het lichaam zonder geest dood is, alzo is ook het geloof zonder de werken dood.

**3**

1 Zijt niet vele meesters, mijn broeders, wetende, dat wij te meerder oordeel zullen ontvangen.
2 Want wij struikelen allen in vele. Indien iemand in woorden niet struikelt, die is een volmaakt man, machtig om ook het gehele lichaam in den toom te houden.
3 Ziet, wij leggen den paarden tomen in de monden, opdat zij ons zouden gehoorzamen, en wij leiden daarmede hun gehele lichaam om;
4 Ziet ook de schepen, hoewel zij zo groot zijn, en van harde winden gedreven, zij worden omgewend van een zeer klein roer, waarhenen ook de begeerte des stuurders wil.
5 Alzo is ook de tong een klein lid, en roemt nochtans grote dingen. Ziet, een klein vuur, hoe groten hoop houts het aansteekt.
6 De tong is ook een vuur, een wereld der ongerechtigheid; alzo is de tong onder onze leden gesteld, welke het gehele lichaam besmet, en ontsteekt het rad onzer geboorte, en wordt ontstoken van de hel.
7 Want alle natuur, beide der wilde dieren en der vogelen, beide der kruipende en der zeedieren, wordt getemd en is getemd geweest van de menselijke natuur.
8 Maar de tong kan geen mens temmen; zij is een onbedwingelijk kwaad, vol van dodelijk venijn.
9 Door haar loven wij God en den Vader, en door haar vervloeken wij de mensen, die naar de gelijkenis van God gemaakt zijn.
10 Uit denzelfden mond komt voort zegening en vervloeking. Dit moet, mijn broeders, alzo niet geschieden.
11 Welt ook een fontein uit een zelfde ader het zoet en het bitter?
12 Kan ook, mijn broeders, een vijgeboom olijven voortbrengen, of een wijnstok vijgen? Alzo kan geen fontein zout en zoet water voortbrengen.
13 Wie is wijs en verstandig onder u? die bewijze uit zijn goeden wandel zijn werken in zachtmoedige wijsheid.
14 Maar indien gij bitteren nijd en twistgierigheid hebt in uw hart, zo roemt en liegt niet tegen de waarheid.
15 Deze is de wijsheid niet, die van boven afkomt, maar is aards, natuurlijk, duivels.
16 Want waar nijd en twistgierigheid is, aldaar is verwarring en alle boze handel.
17 Maar de wijsheid, die van boven is, die is ten eerste zuiver, daarna vreedzaam, bescheiden, gezeggelijk, vol van barmhartigheid en van goede vruchten, niet partijdig oordelende, en ongeveinsd.
18 En de vrucht der rechtvaardigheid wordt in vrede gezaaid voor degenen, die vrede maken.

**4**

1 Van waar komen krijgen en vechterijen onder u? Komen zij niet hiervan, namelijk uit uw wellusten, die in uw leden strijd voeren?
2 Gij begeert, en hebt niet; gij benijdt en ijvert naar dingen, en kunt ze niet verkrijgen; gij vecht en voert krijg, doch gij hebt niet, omdat gij niet bidt.
3 Gij bidt, en gij ontvangt niet, omdat gij kwalijk bidt, opdat gij het in uw wellusten doorbrengen zoudt.
4 Overspelers en overspeleressen, weet gij niet, dat de vriendschap der wereld een vijandschap Gods is? Zo wie dan een vriend der wereld wil zijn, die wordt een vijand van God gesteld.
5 Of meent gij, dat de Schrift tevergeefs zegt: De Geest, Die in ons woont, heeft Die lust tot nijdigheid?
6 Ja, Hij geeft meerdere genade. Daarom zegt de Schrift: God wederstaat de hovaardigen, maar den nederigen geeft Hij genade.
7 Zo onderwerpt u dan Gode; wederstaat den duivel, en hij zal van u vlieden.
8 Naakt tot God, en Hij zal tot u naken. Reinigt de handen, gij zondaars, en zuivert de harten, gij dubbelhartigen!
9 Gedraagt u als ellendigen, en treurt en weent; uw lachen worde veranderd in treuren, en uw blijdschap in bedroefdheid.
10 Vernedert u voor den Heere, en Hij zal u verhogen.
11 Broeders, spreekt niet kwalijk van elkander. Die van zijn broeder kwalijk spreekt en zijn broeder oordeelt, die spreekt kwalijk van de wet, en oordeelt de wet. Indien gij nu de wet oordeelt, zo zijt gij geen dader der wet, maar een rechter.
12 Er is een enig Wetgever, Die behouden kan en verderven. Doch wie zijt gij, die een anderen oordeelt?
13 Welaan nu gij, die daar zegt: Wij zullen heden of morgen naar zulk een stad reizen, en aldaar een jaar doorbrengen, en koopmanschap drijven, en winst doen.
14 Gij, die niet weet, wat morgen geschieden zal, want hoedanig is uw leven? Want het is een damp, die voor een weinig tijds gezien wordt, en daarna verdwijnt.
15 In plaats dat gij zoudt zeggen: Indien de Heere wil, en wij leven zullen, zo zullen wij dit of dat doen.
16 Maar nu roemt gij in uw hoogmoed; alle zodanige roem is boos.
17 Wie dan weet goed te doen, en niet doet, dien is het zonde.

**5**

1 Welaan nu, gij rijken, weent en huilt over uw ellendigheden, die over u komen.
2 Uw rijkdom is verrot, en uw klederen zijn van de motten gegeten geworden;
3 Uw goud en zilver is verroest; en hun roest zal u zijn tot een getuigenis, en zal uw vlees als een vuur verteren; gij hebt schatten vergaderd in de laatste dagen.
4 Ziet, het loon der werklieden, die uw landen gemaaid hebben, welke van u verkort is, roept; en het geschrei dergenen, die geoogst hebben, is gekomen tot in de oren van den Heere Sebaoth.
5 Gij hebt lekkerlijk geleefd op de aarde, en wellusten gevolgd; gij hebt uw harten gevoed als in een dag der slachting.
6 Gij hebt veroordeeld, gij hebt gedood den rechtvaardige; en hij wederstaat u niet.
7 Zo zijt dan lankmoedig, broeders, tot de toekomst des Heeren. Ziet, de landman verwacht de kostelijke vrucht des lands, lankmoedig zijnde over dezelve, totdat het den vroegen en spaden regen zal hebben ontvangen.
8 Weest gij ook lankmoedig, versterkt uw harten; want de toekomst des Heeren genaakt.
9 Zucht niet tegen elkander, broeders, opdat gij niet veroordeeld wordt; ziet, de Rechter staat voor de deur.
10 Mijn broeders, neemt tot een voorbeeld des lijdens, en der lankmoedigheid de profeten, die in den Naam des Heeren gesproken hebben.
11 Ziet, wij houden hen gelukzalig, die verdragen; gij hebt de verdraagzaamheid van Job gehoord, en gij hebt het einde des Heeren gezien, dat de Heere zeer barmhartig is en een Ontfermer.
12 Doch voor alle dingen, mijn broeders, zweert niet, noch bij den hemel, noch bij de aarde, noch enigen anderen eed; maar uw ja, zij ja, en het neen, neen; opdat gij in geen oordeel valt.
13 Is iemand onder u in lijden? Dat hij bidde. Is iemand goedsmoeds? Dat hij psalmzinge.
14 Is iemand krank onder u? Dat hij tot zich roepe de ouderlingen der Gemeente, en dat zij over hem bidden, hem zalvende met olie in den Naam des Heeren.
15 En het gebed des geloofs zal den zieke behouden, en de Heere zal hem oprichten, en zo hij zonden gedaan zal hebben, het zal hem vergeven worden.
16 Belijdt elkander de misdaden, en bidt voor elkander, opdat gij gezond wordt; een krachtig gebed des rechtvaardigen vermag veel.
17 Elias was een mens van gelijke bewegingen als wij; en hij bad een gebed, dat het niet zou regenen; en het regende niet op de aarde in drie jaren en zes maanden.
18 En hij bad wederom, en de hemel gaf regen, en de aarde bracht haar vrucht voort.
19 Broeders, indien iemand onder u van de waarheid is afgedwaald, en hem iemand bekeert,
20 Die wete, dat degene, die een zondaar van de dwaling zijns wegs bekeert, een ziel van den dood zal behouden, en menigte der zonden zal bedekken.

# 1 PETRUS

**1**

1 Petrus, een apostel van Jezus Christus, aan de vreemdelingen, verstrooid in Pontus, Galatie, Kappadocie, Azie en Bithynie,
2 Den uitverkorenen naar de voorkennis van God den Vader, in de heiligmaking des Geestes, tot gehoorzaamheid en besprenging des bloeds van Jezus Christus; genade en vrede zij u vermenigvuldigd.
3 Geloofd zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, Die naar Zijn grote barmhartigheid ons heeft wedergeboren, tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden.
4 Tot een onverderfelijke, en onbevlekkelijke, en onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen bewaard is voor u.
5 Die in de kracht Gods bewaard wordt door het geloof tot de zaligheid, die bereid is, om geopenbaard te worden in den laatsten tijd.
6 In welke gij u verheugt, nu een weinig tijds zo het nodig is bedroefd zijnde door menigerlei verzoekingen;
7 Opdat de beproeving uws geloofs, die veel kostelijker is dan van het goud, hetwelk vergaat en door het vuur beproefd wordt, bevonden worde te zijn tot lof, en eer, en heerlijkheid, in de openbaring van Jezus Christus;
8 Denwelken gij niet gezien hebt, en nochtans liefhebt, in Denwelken gij nu, hoewel Hem niet ziende, maar gelovende, u verheugt met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde;
9 Verkrijgende het einde uws geloofs, namelijk de zaligheid der zielen.
10 Van welke zaligheid ondervraagd en onderzocht hebben de profeten, die geprofeteerd hebben van de genade, aan u geschied;
11 Onderzoekende, op welken of hoedanigen tijd de Geest van Christus, Die in hen was, beduidde en te voren getuigde, het lijden, dat op Christus komen zou, en de heerlijkheid daarna volgende.
12 Denwelken geopenbaard is, dat zij niet zichzelven, maar ons bedienden deze dingen, die u nu aangediend zijn bij degenen, die u het Evangelie verkondigd hebben door den Heiligen Geest, Die van den hemel gezonden is; in welke dingen de engelen begerig zijn in te zien.
13 Daarom opschortende de lenden uws verstands, en nuchteren zijnde, hoopt volkomenlijk op de genade, die u toegebracht wordt in de openbaring van Jezus Christus.
14 Als gehoorzame kinderen, wordt niet gelijkvormig aan de begeerlijkheden, die te voren in uw onwetendheid waren;
15 Maar gelijk Hij, Die u geroepen heeft, heilig is, zo wordt ook gijzelven heilig in al uw wandel;
16 Daarom dat er geschreven is: Zijt heilig, want Ik ben heilig.
17 En indien gij tot een Vader aanroept Dengene, Die zonder aanneming des persoons oordeelt naar eens iegelijks werk, zo wandelt in vreze den tijd uwer inwoning;
18 Wetende dat gij niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, verlost zijt uit uw ijdele wandeling, die u van de vaderen overgeleverd is;
19 Maar door het dierbaar bloed van Christus, als van een onbestraffelijk en onbevlekt Lam;
20 Dewelke wel voorgekend is geweest voor de grondlegging der wereld, maar geopenbaard is in deze laatste tijden om uwentwil,
21 Die door Hem gelooft in God, Welke Hem opgewekt heeft uit de doden, en Hem heerlijkheid gegeven heeft, opdat uw geloof en hoop op God zijn zou.
22 Hebbende dan uw zielen gereinigd in de gehoorzaamheid der waarheid, door den Geest, tot ongeveinsde broederlijke liefde, zo hebt elkander vuriglijk lief uit een rein hart;

23 Gij, die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwig blijvende Woord van God.
24 Want alle vlees is als gras, en alle heerlijkheid des mensen is als een bloem van het gras. Het gras is verdord, en zijn bloem is afgevallen;
25 Maar het Woord des Heeren blijft in der eeuwigheid; en dit is het Woord, dat onder u verkondigd is.

**2**

1 Zo legt dan af alle kwaadheid, en alle bedrog, en geveinsdheid, en nijdigheid, en alle achterklappingen;
2 En, als nieuwgeborene kinderkens, zijt zeer begerig naar de redelijke onvervalste melk, opdat gij door dezelve moogt opwassen;
3 Indien gij anders gesmaakt hebt, dat de Heere goedertieren is.
4 Tot Welken komende, als tot een levenden Steen, van de mensen wel verworpen, maar bij God uitverkoren en dierbaar;
5 Zo wordt gij ook zelven, als levende stenen, gebouwd tot een geestelijk huis, tot een heilig priesterdom, om geestelijke offeranden op te offeren, die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus.
6 Daarom is ook vervat in de Schrift: Ziet, Ik leg in Sion een uitersten Hoeksteen, Die uitverkoren en dierbaar is; en: Die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden.
7 U dan, die gelooft, is Hij dierbaar; maar den ongehoorzamen wordt gezegd: De Steen, Dien de bouwlieden verworpen hebben, Deze is geworden tot een hoofd des hoeks, en een steen des aanstoots, en een rots der ergernis;
8 Dengenen namelijk, die zich aan het Woord stoten, ongehoorzaam zijnde, waartoe zij ook gezet zijn.
9 Maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk; opdat gij zoudt verkondigen de deugden Desgenen, Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht;
10 Gij, die eertijds geen volk waart, maar nu Gods volk zijt; die eertijds niet ontfermd waart, maar nu ontfermd zijt geworden.
11 Geliefden, ik vermaan u als inwoners en vreemdelingen, dat gij u onthoudt van de vleselijke begeerlijkheden, welke krijg voeren tegen de ziel;
12 En houdt uw wandel eerlijk onder de heidenen; opdat in hetgeen zij kwalijk van u spreken, als van kwaaddoeners, zij uit de goede werken, die zij in u zien, God verheerlijken mogen in den dag der bezoeking.
13 Zijt dan alle menselijke ordening onderdanig, om des Heeren wil; hetzij den koning, als de opperste macht hebbende;
14 Hetzij den stadhouderen, als die van hem gezonden worden, tot straf wel der kwaaddoeners, maar tot prijs dergenen, die goed doen.
15 Want alzo is het de wil van God, dat gij, weldoende, den mond stopt aan de onwetendheid der dwaze mensen;
16 Als vrijen, en niet de vrijheid hebbende als een deksel der boosheid, maar als dienstknechten van God.
17 Eert een iegelijk; hebt de broederschap lief; vreest God; eert den koning.
18 Gij huisknechten, zijt met alle vreze onderdanig den heren, niet alleen den goeden en bescheidenen, maar ook den harden.
19 Want dat is genade, indien iemand om het geweten voor God zwarigheid verdraagt, lijdende ten onrechte.
20 Want wat lof is het, indien gij verdraagt, als gij zondigt, en daarover geslagen wordt? Maar indien gij verdraagt, als gij weldoet, en daarover lijdt, dat is genade bij God.
21 Want hiertoe zijt gij geroepen, dewijl ook Christus voor ons geleden heeft, ons een voorbeeld nalatende, opdat gij Zijn voetstappen zoudt navolgen;
22 Die geen zonde gedaan heeft, en er is geen bedrog in Zijn mond gevonden;
23 Die, als Hij gescholden werd, niet wederschold, en als Hij leed, niet dreigde; maar gaf het over aan Dien, Die rechtvaardiglijk oordeelt;
24 Die Zelf onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout; opdat wij, der zonden afgestorven zijnde, der gerechtigheid leven zouden; door Wiens striemen gij genezen zijt.

25 Want gij waart als dwalende schapen; maar gij zijt nu bekeerd tot den Herder en Opziener uwer zielen.

**3**

1 Desgelijks gij vrouwen, zijt uw eigenen mannen onderdanig; opdat ook, zo enigen den Woorde ongehoorzaam zijn, zij door den wandel der vrouwen zonder Woord mogen gewonnen worden;
2 Als zij zullen ingezien hebben uw kuisen wandel in vreze.
3 Welker versiersel zij, niet hetgeen uiterlijk is, bestaande in het vlechten des haars, en omhangen van goud, of van klederen aan te trekken;
4 Maar de verborgen mens des harten, in het onverderfelijk versiersel van een zachtmoedigen en stillen geest, die kostelijk is voor God.
5 Want alzo versierden zichzelven eertijds ook de heilige vrouwen, die op God hoopten, en waren haar eigen mannen onderdanig;
6 Gelijk Sara aan Abraham gehoorzaam is geweest, hem noemende heer, welker dochters gij geworden zijt, als gij weldoet, en niet vreest voor enige verschrikking.
7 Gij mannen, insgelijks, woont bij haar met verstand, aan het vrouwelijke vat, als het zwakste, eer gevende, als die ook mede-erfgenamen der genade des levens met haar zijt; opdat uw gebeden niet verhinderd worden.
8 En eindelijk, zijt allen eensgezind, medelijdend, de broeders liefhebbende, met innerlijke barmhartigheid bewogen, vriendelijk;
9 Vergeldt niet kwaad voor kwaad, of schelden voor schelden, maar zegent daarentegen; wetende, dat gij daartoe geroepen zijt, opdat gij zegening zoudt beerven.
10 Want wie het leven wil liefhebben, en goede dagen zien, die stille zijn tong van het kwaad, en zijn lippen, dat zij geen bedrog spreken;
11 Die wijke af van het kwade, en doe het goede; die zoeke vrede en jage denzelven na.
12 Want de ogen des Heeren zijn over de rechtvaardigen, en Zijn oren tot hun gebed; maar het aangezicht des Heeren is tegen degenen, die kwaad doen.
13 En wie is het, die u kwaad doen zal, indien gij navolgers zijt van het goede?
14 Maar indien gij ook lijdt om der gerechtigheid wil, zo zijt gij zalig; en vreest niet uit vreze van hen, en wordt niet ontroerd;
15 Maar heiligt God, den Heere, in uw harten; en zijt altijd bereid tot verantwoording aan een iegelijk, die u rekenschap afeist van de hoop, die in u is, met zachtmoedigheid en vreze.
16 En hebt een goed geweten, opdat in hetgeen zij kwalijk van u spreken, als van kwaaddoeners, zij beschaamd mogen worden, die uw goeden wandel in Christus lasteren.
17 Want het is beter, dat gij, weldoende, indien het de wil van God wil lijdt, dan kwaad doende.
18 Want Christus heeft ook eens voor de zonden geleden, Hij rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen; Die wel is gedood in het vlees, maar levend gemaakt door den Geest;
19 In Denwelken Hij ook, henengegaan zijnde, den geesten, die in de gevangenis zijn, gepredikt heeft,
20 Die eertijds ongehoorzaam waren, wanneer de lankmoedigheid Gods eenmaal verwachtte, in de dagen van Noach, als de ark toebereid werd; waarin weinige dat is acht zielen behouden werden door het water.
21 Waarvan het tegenbeeld, de doop, ons nu ook behoudt, niet die een aflegging is der vuiligheid des lichaams, maar die een vraag is van een goed geweten tot God, door de opstanding van Jezus Christus;
22 Welke is aan de rechter hand Gods, opgevaren ten hemel, de engelen, en machten, en krachten Hem onderdanig gemaakt zijnde.

**4**

1 Dewijl dan Christus voor ons in het vlees geleden heeft, zo wapent gij u ook met dezelfde gedachte, namelijk dat wie in het vlees geleden heeft, die heeft opgehouden van de zonde;
2 Om nu niet meer naar de begeerlijkheden der mensen, maar naar den wil van God, den tijd, die overig is in het vlees, te leven.
3 Want het is ons genoeg, dat wij den voorgaande tijd des levens der heidenen wil volbracht hebben, en gewandeld hebben in ontuchtigheden, begeerlijkheden, wijnzuiperijen, brasserijen, drinkerijen en gruwelijke afgoderijen;
4 Waarin zij zich vreemd houden, als gij niet medeloopt tot dezelfde uitgieting der overdadigheid, en u lasteren;
5 Dewelke zullen rekenschap geven Dengene, Die bereid staat om te oordelen de levenden en de doden.
6 Want daartoe is ook den doden het Evangelie verkondigd geworden, opdat zij wel zouden geoordeeld worden naar den mens in het vlees, maar leven zouden naar God in den geest.
7 En het einde aller dingen is nabij; zijt dan nuchteren, en waakt in de gebeden.
8 Maar vooral hebt vurige liefde tot elkander; want de liefde zal menigte van zonden bedekken.
9 Zijt herbergzaam jegens elkander, zonder murmureren.
10 Een iegelijk, gelijk hij gave ontvangen heeft, alzo bediene hij dezelve aan de anderen, als goede uitdelers der menigerlei genade Gods.
11 Indien iemand spreekt, die spreke als de woorden Gods; indien iemand dient, die diene als uit kracht, die God verleent; opdat God in allen geprezen worde door Jezus Christus, Welken toekomt de heerlijkheid en de kracht, in alle eeuwigheid. Amen.
12 Geliefden, houdt u niet vreemd over de hitte der verdrukking onder u, die u geschiedt tot verzoeking, alsof u iets vreemds overkwame;
13 Maar gelijk gij gemeenschap hebt aan het lijden van Christus, alzo verblijdt u; opdat gij ook in de openbaring Zijner heerlijkheid u moogt verblijden en verheugen.
14 Indien gij gesmaad wordt om den Naam van Christus, zo zijt gij zalig; want de Geest der heerlijkheid, en de Geest van God rust op u. Wat hen aangaat, Hij wordt wel gelasterd, maar wat u aangaat, Hij wordt verheerlijkt.
15 Doch dat niemand van u lijde als een doodslager, of dief, of kwaaddoener, of als een, die zich met eens anders doen bemoeit;
16 Maar indien iemand lijdt als een Christen, die schame zich niet, maar verheerlijke God in dezen dele.
17 Want het is de tijd, dat het oordeel beginne van het huis Gods; en indien het eerst van ons begint, welk zal het einde zijn dergenen, die het Evangelie van God ongehoorzaam zijn?
18 En indien de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt, waar zal de goddeloze en zondaar verschijnen?
19 Zo dan ook die lijden naar den wil van God, dat zij hun zielen Hem, als den getrouwen Schepper, bevelen met weldoen.

**5**

1 De ouderlingen, die onder u zijn, vermaan ik, die een medeouderling, en getuige des lijdens van Christus ben, en deelachtig der heerlijkheid, die geopenbaard zal worden:
2 Weidt de kudde Gods, die onder u is, hebbende opzicht daarover, niet uit bedwang, maar gewilliglijk; noch om vuil gewin, maar met een volvaardig gemoed;
3 Noch als heerschappij voerende over het erfdeel des Heeren, maar als voorbeelden der kudde geworden zijnde.
4 En als de overste Herder verschenen zal zijn, zo zult gij de onverwelkelijke kroon der heerlijkheid behalen.
5 Desgelijks gij jongen, zijt den ouden onderdanig; en zijt allen elkander onderdanig; zijt met de ootmoedigheid bekleed; want God wederstaat de hovaardigen, maar den nederigen geeft Hij genade.
6 Vernedert u dan onder de krachtige hand Gods, opdat Hij u verhoge te Zijner tijd.
7 Werpt al uw bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor u.
8 Zijt nuchteren, en waakt; want uw tegenpartij, de duivel, gaat om als een briesende leeuw, zoekende, wien hij zou mogen verslinden;
9 Denwelken wederstaat, vast zijnde in het geloof, wetende, dat hetzelfde lijden aan uw broederschap, die in de wereld is, volbracht wordt.
10 De God nu aller genade, Die ons geroepen heeft tot Zijn eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus, nadat wij een weinig tijds zullen geleden hebben, Dezelve volmake, bevestige, versterke, en fondere ulieden.
11 Hem zij de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid. Amen.
12 Door Silvanus, die u een getrouw broeder is, zo ik acht, heb ik met weinige woorden geschreven, vermanende en betuigende, dat deze is de waarachtige genade Gods, in welke gij staat.
13 U groet de medeuitverkorene Gemeente, die in Babylon is, en Markus, mijn zoon.
14 Groet elkander met een kus der liefde. Vrede zij u allen, die in Christus Jezus zijt.

# 2 PETRUS

**1**

1 Simeon Petrus, een dienstknecht en apostel van Jezus Christus, aan degenen, die even dierbaar geloof met ons verkregen hebben, door de rechtvaardigheid van onzen God en Zaligmaker, Jezus Christus;
2 Genade en vrede zij u vermenigvuldigd door de kennis van God, en van Jezus, onzen Heere;
3 Gelijk ons Zijn Goddelijke kracht alles, wat tot het leven en de godzaligheid behoort, geschonken heeft, door de kennis Desgenen, Die ons geroepen heeft tot heerlijkheid en deugd;
4 Door welke ons de grootste en dierbare beloften geschonken zijn, opdat gij door dezelve der goddelijke natuur deelachtig zoudt worden, nadat gij ontvloden zijt het verderf, dat in de wereld is door de begeerlijkheid.
5 En gij, tot hetzelve ook alle naarstigheid toebrengende, voegt bij uw geloof deugd, en bij de deugd kennis,
6 En bij de kennis matigheid, en bij de matigheid lijdzaamheid, en bij de lijdzaamheid godzaligheid,
7 En bij de godzaligheid broederlijke liefde, en bij de broederlijke liefde, liefde jegens allen.
8 Want zo deze dingen bij u zijn, en in u overvloedig zijn, zij zullen u niet ledig noch onvruchtbaar laten in de kennis van onzen Heere Jezus Christus.
9 Want bij welken deze dingen niet zijn, die is blind, van verre niet ziende, hebbende vergeten de reiniging zijner vorige zonden.
10 Daarom, broeders, benaarstigt u te meer, om uw roeping en verkiezing vast te maken; want dat doende zult gij nimmermeer struikelen.
11 Want alzo zal u rijkelijk toegevoegd worden de ingang in het eeuwig Koninkrijk van onzen Heere en Zaligmaker, Jezus Christus.
12 Daarom zal ik niet verzuimen u altijd daarvan te vermanen, hoewel gij het weet, en in de tegenwoordige waarheid versterkt zijt.
13 En ik acht het recht te zijn, zolang ik in dezen tabernakel ben, dat ik u opwekke door vermaning;
14 Alzo ik weet, dat de aflegging mijns tabernakels haast zijn zal, gelijkerwijs ook onze Heere Jezus Christus mij heeft geopenbaard.
15 Doch ik zal ook naarstigheid doen bij alle gelegenheid, dat gij na mijn uitgang van deze dingen gedachtenis moogt hebben.
16 Want wij zijn geen kunstelijk verdichte fabelen nagevolgd, als wij u bekend gemaakt hebben de kracht en toekomst van onzen Heere Jezus Christus, maar wij zijn aanschouwers geweest van Zijn majesteit.
17 Want Hij heeft van God den Vader eer en heerlijkheid ontvangen, als zodanig een stem van de hoogwaardige heerlijkheid tot Hem gebracht werd: Deze is Mijn geliefde Zoon, in Denwelken Ik Mijn welbehagen heb.
18 En deze stem hebben wij gehoord, als zij van de hemel gebracht is geweest, toen wij met Hem op den heiligen berg waren.
19 En wij hebben het profetische woord, dat zeer vast is, en gij doet wel, dat gij daarop acht hebt, als op een licht, schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte, en de morgenster opga in uw harten.
20 Dit eerst wetende, dat geen profetie der Schrift is van eigen uitlegging;
21 Want de profetie is voortijds niet voortgebracht door de wil eens mensen, maar de heilige mensen Gods, van den Heiligen Geest gedreven zijnde, hebben ze gesproken.

**2**

1 En er zijn ook valse profeten onder het volk geweest, gelijk ook onder u valse leraars zijn zullen, die verderfelijke ketterijen bedektelijk invoeren zullen, ook den Heere, Die hen gekocht heeft, verloochenende, en een haastig verderf over zichzelven brengende;
2 En velen zullen hun verderfenissen navolgen, door welke de weg der waarheid zal gelasterd worden.
3 En zij zullen door gierigheid, met gemaakte woorden, van u een koopmanschap maken; over welke het oordeel van over lang niet ledig is, en hun verderf sluimert niet.
4 Want indien God de engelen, die gezondigd hebben, niet gespaard heeft, maar, die in de hel geworpen hebbende, overgegeven heeft aan de ketenen der duisternis, om tot het oordeel bewaard te worden;
5 En de oude wereld niet heeft gespaard, maar Noach, den prediker der gerechtigheid, zijn achttal bewaard heeft, als Hij den zondvloed over de wereld der goddelozen heeft gebracht;
6 En de steden van Sodoma en Gomorra tot as verbrandende met omkering veroordeeld heeft, en tot een voorbeeld gezet dengenen, die goddelooslijk zouden leven;
7 En den rechtvaardigen Lot, die vermoeid was van den ontuchtigen wandel der gruwelijke mensen, daaruit verlost heeft;
8 Want deze rechtvaardige man, wonende onder hen, heeft dag op dag zijn rechtvaardige ziel gekweld, door het zien en horen van hun ongerechtige werken;
9 Zo weet de Heere de godzaligen uit de verzoeking te verlossen, en de onrechtvaardigen te bewaren tot den dag des oordeels, om gestraft te worden;
10 Maar allermeest degenen, die naar het vlees in onreine begeerlijkheid wandelen, en de heerschappij verachten; die stout zijn, zichzelven behagen, en die de heerlijkheden niet schromen te lasteren;
11 Daar de engelen in sterkte en kracht meerder zijnde, geen lasterlijk oordeel tegen hen voor den Heere voortbrengen.
12 Maar deze, als onredelijke dieren, die de natuur volgen, en voortgebracht zijn om gevangen en gedood te worden, dewijl zij lasteren, hetgeen zij niet verstaan, zullen in hun verdorvenheid verdorven worden;
13 En zullen verkrijgen het loon der ongerechtigheid, als die de dagelijkse weelde hun vermaak achten, zijnde vlekken en smetten, en zijn weelderig in hun bedriegerijen, als zij in de maaltijden met u zijn;
14 Hebbende de ogen vol overspel, en die niet ophouden van zondigen; verlokkende de onvaste zielen, hebbende het hart geoefend in gierigheid, kinderen der vervloeking;
15 Die den rechten weg verlaten hebbende, zijn verdwaald, en volgen den weg van Balaam, den zoon van Bosor, die het loon der ongerechtigheid liefgehad heeft;
16 Maar hij heeft de bestraffing zijner ongerechtigheid gehad; want het jukdragende stomme dier, sprekende met mensenstem, heeft des profeten dwaasheid verhinderd.
17 Deze zijn waterloze fonteinen, wolken van een draaiwind gedreven, denwelken de donkerheid der duisternis in der eeuwigheid bewaard wordt.
18 Want zij, zeer opgeblazene ijdelheid sprekende, verlokken, door de begeerlijkheden des vleses en door ontuchtigheden, degenen, die waarlijk ontvloden waren van degenen, die in dwaling wandelen;
19 Belovende hun vrijheid, daar zijzelven dienstknechten zijn der verdorvenheid; want van wien iemand overwonnen is, dien is hij ook tot een dienstknecht gemaakt.
20 Want indien zij, nadat zij door de kennis van den Heere en Zaligmaker Jezus Christus, de besmettingen der wereld ontvloden zijn, en in dezelve wederom ingewikkeld zijnde, van dezelve overwonnen worden, zo is hun het laatste erger geworden dan het eerste.
21 Want het ware hun beter, dat zij den weg der gerechtigheid niet gekend hadden, dan dat zij, dien gekend hebbende, weder afkeren van het heilige gebod, dat hun overgegeven was.

22 Maar hun is overkomen, hetgeen met een waar spreekwoord gezegd wordt: De hond is wedergekeerd tot zijn eigen uitbraaksel; en de gewassen zeug tot de wenteling in het slijk.

**3**

1 Dezen tweeden zendbrief, geliefden, schrijf ik nu aan u, in welke beide ik door vermaning uw oprecht gemoed opwekke;
2 Opdat gij gedachtig zijt aan de woorden, die van de heilige profeten te voren gesproken zijn, en aan ons gebod, die des Heeren en Zaligmakers apostelen zijn;
3 Dit eerst wetende, dat in het laatste der dagen spotters komen zullen, die naar hun eigen begeerlijkheden zullen wandelen,
4 En zeggen: Waar is de belofte Zijner toekomst? want van dien dag, dat de vaders ontslapen zijn, blijven alle dingen alzo gelijk van het begin der schepping.
5 Want willens is dit hun onbekend, dat door het woord Gods de hemelen van over lang geweest zijn, en de aarde uit het water en in het water bestaande;
6 Door welke de wereld, die toen was, met het water van den zondvloed bedekt zijnde, vergaan is.
7 Maar de hemelen, die nu zijn, en de aarde, zijn door hetzelfde woord als een schat weggelegd, en worden ten vure bewaard tegen den dag des oordeels, en der verderving der goddeloze mensen.
8 Doch deze ene zaak zij u niet onbekend, geliefden, dat een dag bij den Heere is als duizend jaren, en duizend jaren als een dag.
9 De Heere vertraagt de belofte niet gelijk enigen dat traagheid achten, maar is lankmoedig over ons, niet willende, dat enigen verloren gaan, maar dat zij allen tot bekering komen.
10 Maar de dag des Heeren zal komen als een dief in den nacht, in welken de hemelen met een gedruis zullen voorbijgaan, en de elementen branden zullen en vergaan, en de aarde en de werken, die daarin zijn, zullen verbranden.
11 Dewijl dan deze dingen alle vergaan, hoedanigen behoort gij te zijn in heiligen wandel en godzaligheid!
12 Verwachtende en haastende tot de toekomst van den dag Gods, in welken de hemelen, door vuur ontstoken zijnde, zullen vergaan, en de elementen brandende zullen versmelten.
13 Maar wij verwachten, naar Zijn belofte, nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, in dewelke gerechtigheid woont.
14 Daarom, geliefden, verwachtende deze dingen, benaarstigt u, dat gij onbevlekt en onbestraffelijk van Hem bevonden moogt worden in vrede;
15 En acht de lankmoedigheid onzes Heeren voor zaligheid; gelijkerwijs ook onze geliefde broeder Paulus, naar de wijsheid, die hem gegeven is, ulieden geschreven heeft;
16 Gelijk ook in alle zendbrieven, daarin van deze dingen sprekende; in welke sommige dingen zwaar zijn om te verstaan, die de ongeleerde en onvaste mensen verdraaien, gelijk ook de andere Schriften, tot hun eigen verderf.
17 Gij dan, geliefden, zulks te voren wetende, wacht u, dat gij niet door de verleiding der gruwelijke mensen mede afgerukt wordt, en uitvalt van uw vastigheid;
18 Maar wast op in de genade en kennis van onzen Heere en Zaligmaker Jezus Christus. Hem zij de heerlijkheid, beide nu en in den dag der eeuwigheid.

# 1 JOHANNES

**1**

1 Hetgeen van den beginne was, hetgeen wij gehoord hebben, hetgeen wij gezien hebben met onze ogen, hetgeen wij aanschouwd hebben, en onze handen getast hebben, van het Woord des levens;
2 Want het Leven is geopenbaard, en wij hebben het gezien, en wij getuigen, en verkondigen ulieden dat eeuwige Leven, Hetwelk bij den Vader was, en ons is geopenbaard.
3 Hetgeen wij dan gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij u, opdat ook gij met ons gemeenschap zoudt hebben, en deze onze gemeenschap ook zij met den Vader, en met Zijn Zoon Jezus Christus.
4 En deze dingen schrijven wij u, opdat uw blijdschap vervuld zij.
5 En dit is de verkondiging, die wij van Hem gehoord hebben, en wij u verkondigen, dat God een Licht is, en gans geen duisternis in Hem is.
6 Indien wij zeggen, dat wij gemeenschap met Hem hebben, en wij in de duisternis wandelen, zo liegen wij, en doen de waarheid niet.
7 Maar indien wij in het licht wandelen, gelijk Hij in het licht is, zo hebben wij gemeenschap met elkander, en het bloed van Jezus Christus, Zijn Zoon, reinigt ons van alle zonde.
8 Indien wij zeggen, dat wij geen zonde hebben, zo verleiden wij ons zelven, en de waarheid is in ons niet.
9 Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, dat Hij ons de zonden vergeve, en ons reinige van alle ongerechtigheid.
10 Indien wij zeggen, dat wij niet gezondigd hebben, zo maken wij Hem tot een leugenaar, en Zijn woord is niet in ons.

**2**

1 Mijn kinderkens, ik schrijf u deze dingen, opdat gij niet zondigt. En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij den Vader, Jezus Christus, den Rechtvaardige;
2 En Hij is een verzoening voor onze zonden; en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der gehele wereld.
3 En hieraan kennen wij, dat wij Hem gekend hebben, zo wij Zijn geboden bewaren.
4 Die daar zegt: Ik ken Hem, en Zijn geboden niet bewaart, die is een leugenaar, en in dien is de waarheid niet;
5 Maar zo wie Zijn Woord bewaart, in dien is waarlijk de liefde Gods volmaakt geworden; hieraan kennen wij, dat wij in Hem zijn.
6 Die zegt, dat hij in Hem blijft, die moet ook zelf alzo wandelen, gelijk Hij gewandeld heeft.
7 Broeders! Ik schrijf u geen nieuw gebod, maar een oud gebod, dat gij van den beginne gehad hebt; dit oud gebod is het woord, dat gij van den beginne gehoord hebt.
8 Wederom schrijf ik u een nieuw gebod: hetgeen waarachtig is in Hem, zij ook in u waarachtig; want de duisternis gaat voorbij, en het waarachtige licht schijnt nu.
9 Die zegt, dat hij in het licht is, en zijn broeder haat, die is in de duisternis tot nog toe.
10 Die zijn broeder liefheeft, blijft in het licht, en geen ergernis is in hem.
11 Maar die zijn broeder haat, is in de duisternis, en wandelt in de duisternis, en weet niet, waar hij henengaat; want de duisternis heeft zijn ogen verblind.
12 Ik schrijf u, kinderkens, want de zonden zijn u vergeven om Zijns Naams wil.
13 Ik schrijf u, vaders! want gij hebt Hem gekend, Die van den beginne is. Ik schrijf u, jongelingen, want gij hebt den boze overwonnen. Ik schrijf u, kinderen, want gij hebt den Vader gekend.
14 Ik heb u geschreven, vaders, want gij hebt Hem gekend, Die van den beginne is. Ik heb u geschreven, jongelingen, want gij zijt sterk, en het Woord Gods blijft in u, en gij hebt den boze overwonnen.
15 Hebt de wereld niet lief, noch hetgeen in de wereld is; zo iemand de wereld liefheeft, de liefde des Vaders is niet in hem.
16 Want al wat in de wereld is, namelijk de begeerlijkheid des vleses, en de begeerlijkheid der ogen, en de grootsheid des levens, is niet uit den Vader, maar is uit de wereld.
17 En de wereld gaat voorbij, en haar begeerlijkheid; maar die den wil van God doet, blijft in der eeuwigheid.
18 Kinderkens, het is de laatste ure; en gelijk gij gehoord hebt, dat de antichrist komt, zo zijn ook nu vele antichristen geworden; waaruit wij kennen, dat het de laatste ure is.
19 Zij zijn uit ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet; want indien zij uit ons geweest waren, zo zouden zij met ons gebleven zijn; maar dit is geschied, opdat zij zouden openbaar worden, dat zij niet allen uit ons zijn.
20 Doch gij hebt de zalving van den Heilige, en gij weet alle dingen.
21 Ik heb u niet geschreven, omdat gij de waarheid niet weet, maar omdat gij die weet, en omdat geen leugen uit de waarheid is.
22 Wie is de leugenaar, dan die loochent, dat Jezus is de Christus? Deze is de antichrist, die den Vader en den Zoon loochent.
23 Een iegelijk, die den Zoon loochent, heeft ook den Vader niet; wie den Zoon belijdt, heeft ook den Vader.
24 Hetgeen gijlieden dan van den beginne gehoord hebt, dat blijve in u. Indien in u blijft, wat gij van den beginne gehoord hebt, zo zult gij ook in den Zoon en in den Vader blijven.
25 En dit is de belofte, die Hij ons beloofd heeft, namelijk het eeuwige leven.
26 Dit heb ik u geschreven van degenen, die u verleiden.

27 En de zalving, die gijlieden van Hem ontvangen hebt, blijft in u, en gij hebt niet van node, dat iemand u lere; maar gelijk dezelfde zalving u leert van alle dingen, zo is zij ook waarachtig, en is geen leugen; en gelijk zij u geleerd heeft, zo zult gij in Hem blijven.
28 En nu, kinderkens, blijft in Hem; opdat, wanneer Hij zal geopenbaard zijn, wij vrijmoedigheid hebben, en wij van Hem niet beschaamd gemaakt worden in Zijn toekomst.
29 Indien gij weet, dat Hij rechtvaardig is, zo weet gij, dat een iegelijk, die de rechtvaardigheid doet, uit Hem geboren is.

**3**

1 Ziet, hoe grote liefde ons de Vader gegeven heeft, namelijk dat wij kinderen Gods genaamd zouden worden. Daarom kent ons de wereld niet, omdat zij Hem niet kent.
2 Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen. Maar wij weten, dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem zullen gelijk wezen; want wij zullen Hem zien, gelijk Hij is.
3 En een iegelijk, die deze hoop op Hem heeft, die reinigt zichzelven, gelijk Hij rein is.
4 Een iegelijk, die de zonde doet, die doet ook de ongerechtigheid; want de zonde is de ongerechtigheid.
5 En gij weet, dat Hij geopenbaard is, opdat Hij onze zonden zou wegnemen; en geen zonde is in Hem.
6 Een iegelijk, die in Hem blijft, die zondigt niet; een iegelijk, die zondigt, die heeft Hem niet gezien, en heeft Hem niet gekend.
7 Kinderkens, dat u niemand verleide. Die de rechtvaardigheid doet, die is rechtvaardig, gelijk Hij rechtvaardig is.
8 Die de zonde doet, is uit den duivel; want de duivel zondigt van den beginne. Hiertoe is de Zoon van God geopenbaard, opdat Hij de werken des duivels verbreken zou.
9 Een iegelijk, die uit God geboren is, die doet de zonde niet, want Zijn zaad blijft in hem; en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren.
10 Hierin zijn de kinderen Gods en de kinderen des duivels openbaar. Een iegelijk, die de rechtvaardigheid niet doet, die is niet uit God, en die zijn broeder niet liefheeft,
11 Want dit is de verkondiging, die gij van den beginne gehoord hebt, dat wij elkander zouden liefhebben.
12 Niet gelijk Kain, die uit den boze was, en zijn broeder doodsloeg; en om wat oorzaak sloeg hij hem dood? Omdat zijn werken boos waren, en van zijn broeder rechtvaardig.
13 Verwondert u niet, mijn broeders, zo u de wereld haat.
14 Wij weten, dat wij overgegaan zijn uit den dood in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben; die zijn broeder niet liefheeft, blijft in den dood.
15 Een iegelijk, die zijn broeder haat, is een doodslager; en gij weet, dat geen doodslager het eeuwige leven heeft in zich blijvende.
16 Hieraan hebben wij de liefde gekend, dat Hij Zijn leven voor ons gesteld heeft; en wij zijn schuldig voor de broeders het leven te stellen.
17 Zo wie nu het goed der wereld heeft, en ziet zijn broeder gebrek hebben, en sluit zijn hart toe voor hem, hoe blijft de liefde Gods in hem?
18 Mijn kinderkens, laat ons niet liefhebben met den woorde, noch met de tong, maar met de daad en waarheid.
19 En hieraan kennen wij, dat wij uit de waarheid zijn, en wij zullen onze harten verzekeren voor Hem.
20 Want indien ons hart ons veroordeelt, God is meerder dan ons hart, en Hij kent alle dingen.
21 Geliefden! Indien ons hart ons niet veroordeelt, zo hebben wij vrijmoedigheid tot God;
22 En zo wat wij bidden, ontvangen wij van Hem, dewijl wij Zijn geboden bewaren, en doen, hetgeen behagelijk is voor Hem.
23 En dit is Zijn gebod, dat wij geloven in den Naam van Zijn Zoon Jezus Christus, en elkander liefhebben, gelijk Hij ons een gebod gegeven heeft.
24 En die Zijn geboden bewaart, blijft in Hem, en Hij in denzelven. En hieraan kennen wij, dat Hij in ons blijft, namelijk uit den Geest, Dien Hij ons gegeven heeft.

**4**

1 Geliefden, gelooft niet een iegelijken geest, maar beproeft de geesten, of zij uit God zijn; want vele valse profeten zijn uitgegaan in de wereld.
2 Hieraan kent gij den Geest van God: alle geest, die belijdt, dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, die is uit God;
3 En alle geest, die niet belijdt, dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, die is uit God niet; maar dit is de geest van den antichrist, welken geest gij gehoord hebt, dat komen zal, en is nu alrede in de wereld.
4 Kinderkens, gij zijt uit God, en hebt hen overwonnen; want Hij is meerder, Die in u is, dan die in de wereld is.
5 Zij zijn uit de wereld, daarom spreken zij uit de wereld, en de wereld hoort hen.
6 Wij zijn uit God. Die God kent, hoort ons; die uit God niet is, hoort ons niet. Hieruit kennen wij den geest der waarheid, en den geest der dwaling.
7 Geliefden! Laat ons elkander liefhebben, want de liefde is uit God; en een iegelijk, die liefheeft, is uit God geboren, en kent God;
8 Die niet liefheeft, die heeft God niet gekend; want God is liefde.
9 Hierin is de liefde Gods jegens ons geopenbaard, dat God Zijn eniggeboren Zoon gezonden heeft in de wereld, opdat wij zouden leven door Hem.
10 Hierin is de liefde, niet dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij ons lief heeft gehad, en Zijn Zoon gezonden heeft tot een verzoening voor onze zonden.
11 Geliefden, indien God ons alzo lief heeft gehad, zo zijn ook wij schuldig elkander lief te hebben.
12 Niemand heeft ooit God aanschouwd; indien wij elkander liefhebben, zo blijft God in ons, en Zijn liefde is in ons volmaakt.
13 Hieraan kennen wij, dat wij in Hem blijven, en Hij in ons, omdat Hij ons van Zijn Geest gegeven heeft.
14 En wij hebben het aanschouwd, en getuigen, dat de Vader Zijn Zoon gezonden heeft tot een Zaligmaker der wereld.
15 Zo wie beleden zal hebben, dat Jezus de Zoon van God is, God blijft in hem, en hij in God.
16 En wij hebben gekend en geloofd de liefde, die God tot ons heeft. God is liefde; en die in de liefde blijft, blijft in God, en God in hem.
17 Hierin is de liefde bij ons volmaakt, opdat wij vrijmoedigheid mogen hebben in den dag des oordeels, namelijk dat gelijk Hij is, wij ook zijn in deze wereld.
18 Er is in de liefde geen vrees, maar de volmaakte liefde drijft de vrees buiten; want de vrees heeft pijn, en die vreest, is niet volmaakt in de liefde.
19 Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst liefgehad heeft.
20 Indien iemand zegt: Ik heb God lief; en haat zijn broeder, die is een leugenaar; want die zijn broeder niet liefheeft, dien hij gezien heeft, hoe kan hij God liefhebben, Dien hij niet gezien heeft?
21 En dit gebod hebben wij van Hem, namelijk dat die God liefheeft, ook zijn broeder liefhebbe.

**5**

1 Een iegelijk, die gelooft, dat Jezus is de Christus, die is uit God geboren; en een iegelijk, die liefheeft Dengene, Die geboren heeft, die heeft ook lief dengene, die uit Hem geboren is.
2 Hieraan kennen wij, dat wij de kinderen Gods liefhebben, wanneer wij God liefhebben, en Zijn geboden bewaren.
3 Want dit is de liefde Gods, dat wij Zijn geboden bewaren; en Zijn geboden zijn niet zwaar.
4 Want al wat uit God geboren is, overwint de wereld; en dit is de overwinning, die de wereld overwint, namelijk ons geloof.
5 Wie is het, die de wereld overwint, dan die gelooft, dat Jezus is de Zoon van God?
6 Deze is het, Die gekomen is door water en bloed, namelijk Jezus, de Christus; niet door het water alleen, maar door het water en het bloed. En de Geest is het, Die getuigt, dat de Geest de waarheid is.
7 Want Drie zijn er, Die getuigen in den hemel, de Vader, het Woord en de Heilige Geest; en deze Drie zijn Een.
8 En drie zijn er, die getuigen op de aarde, de Geest, en het water, en het bloed; en die drie zijn tot een.
9 Indien wij de getuigenis der mensen aannemen, de getuigenis van God is meerder; want dit is de getuigenis van God, welke Hij van Zijn Zoon getuigd heeft.
10 Die in den Zoon van God gelooft, heeft de getuigenis in zichzelven; die God niet gelooft, heeft Hem tot een leugenaar gemaakt, dewijl hij niet geloofd heeft de getuigenis, die God getuigd heeft van Zijn Zoon.
11 En dit is de getuigenis, namelijk dat ons God het eeuwige leven gegeven heeft; en ditzelve leven is in Zijn Zoon.
12 Die den Zoon heeft, die heeft het leven; die den Zoon van God niet heeft, die heeft het leven niet.
13 Deze dingen heb ik u geschreven, die gelooft in den Naam des Zoons van God; opdat gij weet, dat gij het eeuwige leven hebt, en opdat gij gelooft in den Naam des Zoons van God.
14 En dit is de vrijmoedigheid, die wij tot Hem hebben, dat zo wij iets bidden naar Zijn wil, Hij ons verhoort.
15 En indien wij weten, dat Hij ons verhoort, wat wij ook bidden, zo weten wij, dat wij de beden verkrijgen, die wij van Hem gebeden hebben.
16 Indien iemand zijn broeder ziet zondigen een zonde niet tot den dood, die zal God bidden en Hij zal hem het leven geven, dengenen, zeg ik, die zondigen niet tot den dood. Er is een zonde tot den dood; voor dezelve zonde zeg ik niet, dat hij zal bidden.
17 Alle ongerechtigheid is zonde; en er is zonde niet tot den dood.
18 Wij weten, dat een iegelijk, die uit God geboren is, niet zondigt; maar die uit God geboren is, bewaart zichzelven, en de boze vat hem niet.
19 Wij weten, dat wij uit God zijn, en dat de gehele wereld ligt in het boze.
20 Doch wij weten, dat de Zoon van God gekomen is, en heeft ons het verstand gegeven, dat wij den Waarachtige kennen; en wij zijn in den Waarachtige, namelijk in Zijn Zoon Jezus Christus. Deze is de waarachtige God, en het eeuwige Leven.
21 Kinderkens, bewaart uzelven van de afgoden.

# 2 JOHANNES

**1**

1 De ouderling aan de uitverkoren vrouwe en aan haar kinderen, die ik in waarheid liefheb, en niet alleen ik, maar ook allen, die de waarheid gekend hebben;
2 Om der waarheid wil, die in ons blijft, en met ons zal zijn in der eeuwigheid:
3 Genade, barmhartigheid, vrede zij met ulieden van God den Vader, en van den Heere Jezus Christus, den Zoon des Vaders, in waarheid en liefde.
4 Ik ben zeer verblijd geweest, dat ik van uw kinderen gevonden heb, die in de waarheid wandelen, gelijk wij een gebod ontvangen hebben van den Vader.
5 En nu bid ik u, uitverkoren vrouwe, niet als u schrijvende een nieuw gebod, maar hetgeen wij gehad hebben van den beginne, namelijk dat wij elkander liefhebben.
6 En dit is de liefde, dat wij wandelen naar Zijn geboden. Dit is het gebod, gelijk gijlieden van den beginne gehoord hebt, dat gij in hetzelve zoudt wandelen.
7 Want er zijn vele verleiders in de wereld gekomen, die niet belijden, dat Jezus Christus in het vlees gekomen is. Deze is de verleider en de antichrist.
8 Ziet toe voor uzelven, dat wij niet verliezen, hetgeen wij gearbeid hebben, maar een vol loon mogen ontvangen.
9 Een iegelijk, die overtreedt, en niet blijft in de leer van Christus, die heeft God niet; die in de leer van Christus blijft, deze heeft beiden den Vader en den Zoon.
10 Indien iemand tot ulieden komt, en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in huis, en zegt tot hem niet: Zijt gegroet.
11 Want die tot hem zegt: Zijt gegroet, die heeft gemeenschap aan zijn boze werken.
12 Ik heb veel aan ulieden te schrijven, doch ik heb niet gewild door papier en inkt; maar ik hoop tot ulieden te komen, en mond tot mond met u te spreken, opdat onze blijdschap volkomen moge zijn.
13 U groeten de kinderen van uw zuster, de uitverkorene. Amen.

# 3 JOHANNES

**1**

1 De ouderling aan den geliefden Gajus, welken ik in waarheid liefheb.
2 Geliefde, voor alle dingen wens ik, dat gij welvaart en gezond zijt, gelijk uw ziel welvaart.
3 Want ik ben zeer verblijd geweest, als de broeders kwamen, en getuigden van uw waarheid, gelijk gij in de waarheid wandelt.
4 Ik heb geen meerdere blijdschap dan hierin, dat ik hoor, dat mijn kinderen in de waarheid wandelen.
5 Geliefde, gij doet trouwelijk, in al hetgeen gij doet aan de broederen en aan de vreemdelingen,
6 Die getuigd hebben van uw liefde, in de tegenwoordigheid der Gemeente; welken indien gij geleide doet, gelijk het Gode waardig is, zo zult gij weldoen.
7 Want zij zijn voor Zijn Naam uitgegaan, niets nemende van de heidenen.
8 Wij dan zijn schuldig de zodanigen te ontvangen, opdat wij medearbeiders mogen worden der waarheid.
9 Ik heb aan de Gemeente geschreven; maar Diotrefes, die onder hen zoekt de eerste te zijn, neemt ons niet aan.
10 Daarom, indien ik kom, zo zal ik in gedachtenis brengen zijn werken, die hij doet, met boze woorden snaterende tegen ons; en hiermede niet vergenoegd zijnde, zo ontvangt hij zelf de broeders niet, en verhindert degenen, die het willen doen, en werpt ze uit de Gemeente.
11 Geliefde, volgt het kwade niet na, maar het goede. Die goed doet, is uit God; maar die kwaad doet, heeft God niet gezien.
12 Aan Demetrius wordt getuigenis gegeven van allen, en van de waarheid zelve; en wij getuigen ook, en gij weet, dat onze getuigenis waarachtig is.
13 Ik had veel te schrijven, maar ik wil u niet schrijven met inkt en pen;
14 Maar ik hoop u haast te zien, en wij zullen mond tot mond spreken. 1:15 Vrede zij u. De vrienden groeten u. Groet de vrienden met name.

# JUDAS

**1**

1 Judas, een dienstknecht van Jezus Christus, en broeder van Jakobus, aan de geroepenen, die door God den Vader geheiligd zijn, en door Jezus Christus bewaard:
2 Barmhartigheid, en vrede, en liefde zij u vermenigvuldigd.
3 Geliefden, alzo ik alle naarstigheid doe om u te schrijven van de gemene zaligheid, zo heb ik noodzaak gehad aan u te schrijven en u te vermanen, dat gij strijdt voor het geloof, dat eenmaal den heiligen overgeleverd is.
4 Want er zijn sommige mensen ingeslopen, die eertijds tot ditzelfde oordeel te voren opgeschreven zijn, goddelozen, die de genade onzes Gods veranderen in ontuchtigheid, en den enigen Heerser, God, en onzen Heere Jezus Christus verloochenen.
5 Maar ik wil u indachtig maken, als die dit eenmaal weet, dat de Heere, het volk uit Egypteland verlost hebbende, wederom degenen, die niet geloofden, verdorven heeft.
6 En de engelen, die hun beginsel niet bewaard hebben, maar hun eigen woonstede verlaten hebben, heeft Hij tot het oordeel des groten dags met eeuwige banden onder de duisternis bewaard.
7 Gelijk Sodoma en Gomorra, en de steden rondom dezelve, die op gelijke wijze als deze gehoereerd hebben, en ander vlees zijn nagegaan, tot een voorbeeld voorgesteld zijn, dragende de straf des eeuwigen vuurs.
8 Desgelijks evenwel ook dezen, in slaap gebracht zijnde, verontreinigen het vlees, en verwerpen de heerschappij, en lasteren de heerlijkheden.
9 Maar Michael, de archangel, toen hij met den duivel twistte, en handelde van het lichaam van Mozes, durfde geen oordeel van lastering tegen hem voortbrengen, maar zeide: De Heere bestraffe u!
10 Maar dezen, hetgeen zij niet weten, dat lasteren zij; en hetgeen zij natuurlijk, als de onredelijke dieren, weten, in hetzelve verderven zij zich.
11 Wee hun, want zij zijn den weg van Kain ingegaan, en door de verleiding van het loon van Balaam zijn zij henengestort, en zijn door de tegenspreking van Korach vergaan.
12 Dezen zijn vlekken in uw liefdemaaltijden, en als zij met u ter maaltijd zijn, weiden zij zichzelven zonder vreze; zij zijn waterloze wolken, die van de winden omgedreven worden; zij zijn als bomen in het afgaan van den herfst, onvruchtbaar, tweemaal verstorven, en ontworteld;
13 Wilde baren der zee, hun eigen schande opschuimende; dwalende sterren, denwelken de donkerheid der duisternis in der eeuwigheid bewaard wordt.
14 En van dezen heeft ook Enoch, de zevende van Adam, geprofeteerd, zeggende: Ziet, de Heere is gekomen met Zijn vele duizenden heiligen;
15 Om gericht te houden tegen allen, en te straffen alle goddelozen onder hen, vanwege al hun goddeloze werken, die zij goddelooslijk gedaan hebben, en vanwege al de harde woorden, die de goddeloze zondaars tegen Hem gesproken hebben.
16 Deze zijn murmureerders, klagers over hun staat, wandelende naar hun begeerlijkheden; en hun mond spreekt zeer opgeblazen dingen, verwonderende zich over de personen om des voordeels wil.
17 Maar geliefden, gedenkt gij der woorden, die voorzegd zijn van de apostelen van onzen Heere Jezus Christus;
18 Dat zij u gezegd hebben, dat er in den laatsten tijd spotters zullen zijn, die naar hun goddeloze begeerlijkheden wandelen zullen.
19 Dezen zijn het, die zichzelven afscheiden, natuurlijke mensen, den Geest niet hebbende.
20 Maar geliefden, bouwt gij uzelven op uw allerheiligst geloof, biddende in den Heiligen Geest;

21 Bewaart uzelven in de liefde Gods, verwachtende de barmhartigheid van onzen Heere Jezus Christus ten eeuwigen leven.
22 En ontfermt u wel eniger, onderscheid makende;
23 Maar behoudt anderen door vreze, en grijpt ze uit het vuur; en haat ook den rok, die van het vlees bevlekt is.
24 Hem nu, Die machtig is u van struikelen te bewaren, en onstraffelijk te stellen voor Zijn heerlijkheid, in vreugde,
25 Den alleen wijzen God, onzen Zaligmaker, zij heerlijkheid en majesteit, kracht en macht, beide nu en in alle eeuwigheid. Amen.

# OPENBARING

**1**

1 De openbaring van Jezus Christus, die God hem gegeven heeft, om Zijn dienstknechten te tonen de dingen, die haast geschieden moeten; en die Hij door Zijn engel gezonden, en Zijn dienstknecht Johannes te kennen gegeven heeft;
2 Dewelke het woord Gods betuigd heeft, en de getuigenis van Jezus Christus, en al wat hij gezien heeft.
3 Zalig is hij, die leest, en zijn zij, die horen de woorden dezer profetie, en die bewaren, hetgeen in dezelve geschreven is; want de tijd is nabij.
4 Johannes aan de zeven Gemeenten, die in Azie zijn: genade zij u en vrede van Hem, Die is, en Die was, en Die komen zal; en van de zeven geesten, die voor Zijn troon zijn;
5 En van Jezus Christus, Die de getrouwe Getuige is, de Eerstgeborene uit de doden, en de Overste der koningen der aarde. Hem, Die ons heeft liefgehad, en ons van onze zonden gewassen heeft in Zijn bloed.
6 En Die ons gemaakt heeft tot koningen en priesters Gode en Zijn Vader; Hem, zeg ik, zij de heerlijkheid en de kracht in alle eeuwigheid. Amen.
7 Ziet, Hij komt met de wolken en alle oog zal Hem zien, ook degenen, die Hem doorstoken hebben; en alle geslachten der aarde zullen over Hem rouw bedrijven; ja, amen.
8 Ik ben de Alfa en de Omega, het Begin en het Einde, zegt de Heere, Die is, en Die was, en Die komen zal, de Almachtige.
9 Ik, Johannes, die ook uw broeder ben, en medegenoot in de verdrukking, en in het Koninkrijk, en in de lijdzaamheid van Jezus Christus, was op het eiland, genaamd Patmos, om het Woord Gods, en om de getuigenis van Jezus Christus.
10 En ik was in den geest op den dag des Heeren; en ik hoorde achter mij een grote stem, als van een bazuin,
11 Zeggende: Ik ben de Alfa en de Omega, de Eerste en de Laatste; en hetgeen gij ziet, schrijf dat in een boek, en zend het aan de zeven Gemeenten, die in Azie zijn, namelijk naar Efeze, en naar Smyrna, en naar Pergamus, en naar Thyatire, en naar Sardis, en naar Filadelfia, en naar Laodicea.
12 En ik keerde mij om, om te zien de stem, die met mij gesproken had; en mij omgekeerd hebbende, zag ik zeven gouden kandelaren;
13 En in het midden van de zeven kandelaren Een, den Zoon des mensen gelijk zijnde, bekleed met een lang kleed tot de voeten, en omgord aan de borsten met een gouden gordel;
14 En Zijn hoofd en haar was wit, gelijk als witte wol, gelijk sneeuw; en Zijn ogen gelijk een vlam vuurs;
15 En Zijn voeten waren blinkend koper gelijk, en gloeiden als in een oven; en Zijn stem als een stem van vele wateren.
16 En Hij had zeven sterren in Zijn rechterhand; en uit Zijn mond ging een tweesnijdend scherp zwaard; en Zijn aangezicht was, gelijk de zon schijnt in haar kracht.
17 En toen ik Hem zag, viel ik als dood aan Zijn voeten; en Hij leide Zijn rechterhand op mij, zeggende tot mij: Vrees niet; Ik ben de Eerste en de Laatste;
18 En Die leef, en Ik ben dood geweest; en zie, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen. En Ik heb de sleutels der hel en des doods.
19 Schrijf, hetgeen gij gezien hebt, en hetgeen is, en hetgeen geschieden zal na dezen:
20 De verborgenheid der zeven sterren, die gij gezien hebt in Mijn rechter hand, en de zeven gouden kandelaren. De zeven sterren zijn de engelen der zeven Gemeenten; en de zeven kandelaren, die gij gezien hebt, zijn de zeven Gemeenten.

**2**

1 Schrijf aan den engel der Gemeente van Efeze: Dit zegt Hij, Die de zeven sterren in Zijn rechter hand houdt, Die in het midden der zeven gouden kandelaren wandelt:
2 Ik weet uw werken, en uw arbeid, en uw lijdzaamheid, en dat gij de kwaden niet kunt dragen; en dat gij beproefd hebt degenen, die uitgeven, dat zij apostelen zijn, en zij zijn het niet; en hebt ze leugenaars bevonden;
3 En gij hebt verdragen, en hebt geduld; en gij hebt om Mijns Naams wil gearbeid, en zijt niet moede geworden.
4 Maar Ik heb tegen u, dat gij uw eerste liefde hebt verlaten.
5 Gedenk dan, waarvan gij uitgevallen zijt, en bekeer u, en doe de eerste werken; en zo niet, Ik zal u haastelijk bij komen, en zal uw kandelaar van zijn plaats weren, indien gij u niet bekeert.
6 Maar dit hebt gij, dat gij de werken der Nikolaieten haat, welke Ik ook haat.
7 Die oren heeft, die hore wat de Geest tot de Gemeenten zegt. Die overwint, Ik zal hem geven te eten van den boom des levens, die in het midden van het paradijs Gods is.
8 En schrijf aan den engel der Gemeente van die van Smyrna: Dit zegt de Eerste en de Laatste, Die dood geweest is, en weder levend is geworden:
9 Ik weet uw werken, en verdrukking, en armoede doch gij zijt rijk, en de lastering dergenen, die zeggen, dat zij Joden zijn, en zijn het niet, maar zijn een synagoge des satans.
10 Vrees geen der dingen, die gij lijden zult. Ziet, de duivel zal enigen van ulieden in de gevangenis werpen, opdat gij verzocht wordt; en gij zult een verdrukking hebben van tien dagen. Zijt getrouw tot den dood, en Ik zal u geven de kroon des levens.
11 Die oren heeft, die hore wat de Geest tot de Gemeenten zegt. Die overwint, zal van den tweeden dood niet beschadigd worden.
12 En schrijf aan den engel der Gemeente, die in Pergamus is: Dit zegt Hij, Die het tweesnijdend scherp zwaard heeft:
13 Ik weet uw werken, en waar gij woont; namelijk daar de troon des satans is, en gij houdt Mijn Naam, en hebt Mijn geloof niet verloochend, ook in die dagen, in welke Antipas, Mijn getrouwe getuige was, welke gedood is bij ulieden, daar de satan woont.
14 Maar Ik heb enige weinige dingen tegen u, dat gij aldaar hebt, die de lering van Balaam houden, die Balak leerde den kinderen Israels een aanstoot voor te werpen, opdat zij zouden afgodenoffer eten en hoereren.
15 Alzo hebt ook gij, die de lering der Nikolaieten houden; hetwelk Ik haat.
16 Bekeer u; en zo niet, Ik zal u haastelijk bij komen, en zal tegen hen krijg voeren met het zwaard Mijns monds.
17 Die oren heeft, die hore wat de Geest tot de Gemeenten zegt. Die overwint, Ik zal hem geven te eten van het manna, dat verborgen is, en Ik zal hem geven een witten keursteen, en op den keursteen een nieuwen naam geschreven, welken niemand kent, dan die hem ontvangt.
18 En schrijf aan den engel der Gemeente te Thyatire: Dit zegt de Zoon van God, Die Zijn ogen heeft als een vlam vuurs, en Zijn voeten zijn blinkend koper gelijk:
19 Ik weet uw werken, en liefde, en dienst, en geloof, en uw lijdzaamheid, en uw werken, en dat de laatste meer zijn dan de eerste.
20 Maar Ik heb enige weinige dingen tegen u, dat gij de vrouw Jezabel, die zich zelve zegt een profetes te zijn, laat leren, en Mijn dienstknechten verleiden, dat zij hoereren en afgodenoffer eten.
21 En Ik heb haar tijd gegeven, opdat zij zich zou bekeren van haar hoererij, en zij heeft zich niet bekeerd.
22 Zie, Ik werp haar te bed, en die met haar overspel bedrijven, in grote verdrukking, zo zij zich niet bekeren van hun werken.
23 En haar kinderen zal Ik door den dood ombrengen; en al de Gemeenten zullen weten, dat Ik het ben, Die nieren en harten onderzoek. En Ik zal ulieden geven een iegelijk naar uw werken.

24 Doch Ik zeg ulieden, en tot de anderen, die te Thyatire zijn, zovelen, als er deze leer niet hebben, en die de diepten des satans niet gekend hebben, gelijk zij zeggen: Ik zal u geen anderen last opleggen;
25 Maar hetgeen gij hebt, houdt dat, totdat Ik zal komen.
26 En die overwint, en die Mijn werken tot het einde toe bewaart, Ik zal hem macht geven over de heidenen;
27 En hij zal ze hoeden met een ijzeren staf; zij zullen als pottenbakkersvaten vermorzeld worden; gelijk ook Ik van Mijn Vader ontvangen heb.
28 En Ik zal hem de morgenster geven.
29 Die oren heeft, die hore wat de Geest tot de Gemeenten zegt.

**3**

1 En schrijf aan den engel der Gemeente, die te Sardis is: Dit zegt, Die de zeven geesten Gods heeft, en de zeven sterren: Ik weet uw werken, dat gij den naam hebt, dat gij leeft, en gij zijt dood.
2 Zijt wakende, en versterk het overige, dat sterven zou; want Ik heb uw werken niet vol gevonden voor God.
3 Gedenk dan, hoe gij het ontvangen en gehoord hebt, en bewaar het, en bekeer u. Indien gij dan niet waakt, zo zal Ik over u komen als een dief, en gij zult niet weten, op wat ure Ik over u komen zal.
4 Doch gij hebt enige weinige namen ook te Sardis, die hun klederen niet bevlekt hebben, en zij zullen met Mij wandelen in witte klederen, overmits zij het waardig zijn.
5 Die overwint, die zal bekleed worden met witte klederen; en Ik zal zijn naam geenszins uitdoen uit het boek des levens, en Ik zal zijn naam belijden voor Mijn Vader en voor Zijn engelen.
6 Die oren heeft, die hore wat de Geest tot de Gemeenten zegt.
7 En schrijf aan den engel der Gemeente, die in Filadelfia is: Dit zegt de Heilige, de Waarachtige, Die den sleutel Davids heeft; Die opent, en niemand sluit, en Hij sluit, en niemand opent:
8 Ik weet uw werken; zie, Ik heb een geopende deur voor u gegeven, en niemand kan die sluiten; want gij hebt kleine kracht, en gij hebt Mijn woord bewaard, en hebt Mijn Naam niet verloochend.
9 Zie, Ik geef u enigen uit de synagoge des satans, dergenen, die zeggen, dat zij Joden zijn, en zijn het niet, maar liegen; zie, Ik zal maken, dat zij zullen komen, en aanbidden voor uw voeten, en bekennen, dat Ik u liefheb.
10 Omdat gij het woord Mijner lijdzaamheid bewaard hebt, zo zal Ik ook u bewaren uit de ure der verzoeking, die over de gehele wereld komen zal, om te verzoeken, die op de aarde wonen.
11 Zie, Ik kom haastelijk; houd dat gij hebt, opdat niemand uw kroon neme.
12 Die overwint, Ik zal hem maken tot een pilaar in den tempel Mijns Gods, en hij zal niet meer daaruit gaan; en Ik zal op hem schrijven den Naam Mijns Gods, en de naam der stad Mijns Gods, namelijk des nieuwen Jeruzalems, dat uit den hemel van Mijn God afdaalt, en ook Mijn nieuwen Naam.
13 Die oren heeft, die hore wat de Geest tot de Gemeenten zegt.
14 En schrijf aan den engel van de Gemeente der Laodicensen: Dit zegt de Amen, de trouwe, en waarachtige Getuige, het Begin der schepping Gods:
15 Ik weet uw werken, dat gij noch koud zijt, noch heet; och, of gij koud waart, of heet!
16 Zo dan, omdat gij lauw zijt, en noch koud noch heet, Ik zal u uit Mijn mond spuwen.
17 Want gij zegt: Ik ben rijk, en verrijkt geworden, en heb geens dings gebrek; en gij weet niet, dat gij zijt ellendig, en jammerlijk, en arm, en blind, en naakt.
18 Ik raad u dat gij van Mij koopt goud, beproefd komende uit het vuur, opdat gij rijk moogt worden; en witte klederen, opdat gij moogt bekleed worden, en de schande uwer naaktheid niet geopenbaard worde; en zalf uw ogen met ogenzalf, opdat gij zien moogt.
19 Zo wie Ik liefheb, die bestraf en kastijd Ik; wees dan ijverig, en bekeer u.
20 Zie, Ik sta aan de deur, en Ik klop; indien iemand Mijn stem zal horen, en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden, en hij met Mij.
21 Die overwint, Ik zal hem geven met Mij te zitten in Mijn troon, gelijk als Ik overwonnen heb, en ben gezeten met Mijn Vader in Zijn troon.
22 Die oren heeft, die hore, wat de Geest tot de Gemeenten zegt.

**4**

1 Na dezen zag ik, en ziet, een deur was geopend in den hemel; en de eerste stem, die ik gehoord had, als van een bazuin, met mij sprekende, zeide: Kom hier op, en Ik zal u tonen, hetgeen na dezen geschieden moet.
2 En terstond werd ik in den geest; en ziet, er was een troon gezet in den hemel, en er zat Een op den troon.
3 En Die daarop zat, was in het aanzien den steen Jaspis en Sardius gelijk; en een regenboog was rondom den troon, in het aanzien der steen Smaragd gelijk.
4 En rondom den troon waren vier en twintig tronen; en op de tronen zag ik de vier en twintig ouderlingen zittende, bekleed met witte klederen, en zij hadden gouden kronen op hun hoofden.
5 En van den troon gingen uit bliksemen, en donderslagen, en stemmen; en zeven vurige lampen waren brandende voor den troon, welke zijn de zeven geesten Gods.
6 En voor den troon was een glazen zee, kristal gelijk. En in het midden des troons, en rondom den troon, vier dieren, zijnde vol ogen van voren en van achteren.
7 En het eerste dier was een leeuw gelijk, en het tweede dier een kalf gelijk, en het derde dier had het aangezicht als een mens, en het vierde dier was een vliegenden arend gelijk.
8 En de vier dieren hadden elkeen voor zichzelven zes vleugelen rondom, en waren van binnen vol ogen; en hebben geen rust dag en nacht, zeggende: Heilig, heilig, heilig is de Heere God, de Almachtige, Die was, en Die is, en Die komen zal.
9 En wanneer de dieren heerlijkheid, en eer, en dankzegging gaven Hem, Die op den troon zat, Die in alle eeuwigheid leeft;
10 Zo vielen de vier en twintig ouderlingen voor Hem, Die op den troon zat, en aanbaden Hem, Die leeft in alle eeuwigheid, en wierpen hun kronen voor den troon, zeggende:
11 Gij Heere, zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid, en de eer, en de kracht; want Gij hebt alle dingen geschapen, en door Uw wil zijn zij, en zijn zij geschapen.

**5**

1 En ik zag in de rechter hand Desgenen, Die op den troon zat, een boek, geschreven van binnen en van buiten, verzegeld met zeven zegelen.
2 En ik zag een sterken engel, uitroepende met een grote stem: Wie is waardig het boek te openen, en zijn zegelen open te breken?
3 En niemand in den hemel, noch op de aarde, noch onder de aarde, kon het boek openen, noch hetzelve in zien.
4 En ik weende zeer, dat niemand waardig gevonden was, om dat boek te openen, en te lezen, noch hetzelve in te zien.
5 En een van de ouderlingen zeide tot mij: Ween niet; zie, de Leeuw, Die uit den stam van Juda is, de Wortel Davids, heeft overwonnen, om het boek te openen, en zijn zeven zegelen open te breken.
6 En ik zag, en ziet, in het midden van den troon, en van de vier dieren, en in het midden van de ouderlingen, een Lam, staande als geslacht, hebbende zeven hoornen, en zeven ogen; dewelke zijn de zeven geesten Gods, die uitgezonden zijn in alle landen.
7 En Het kwam, en heeft het boek genomen uit de rechter hand Desgenen, Die op den troon zat.
8 En als Het dat boek genomen had, vielen de vier dieren en de vier en twintig ouderlingen voor het Lam neder, hebbende elk citeren en gouden fiolen, zijnde vol reukwerks, welke zijn de gebeden der heiligen.
9 En zij zongen een nieuw lied, zeggende: Gij zijt waardig dat boek te nemen, en zijn zegelen te openen; want Gij zijt geslacht, en hebt ons Gode gekocht met Uw bloed, uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie;
10 En Gij hebt ons onzen God gemaakt tot koningen en priesteren; en wij zullen als koningen heersen op de aarde.
11 En ik zag, en ik hoorde een stem veler engelen rondom den troon, en de dieren, en de ouderlingen; en hun getal was tien duizendmaal tien duizenden, en duizendmaal duizenden;
12 Zeggende met een grote stem: Het Lam, Dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht, en rijkdom, en wijsheid, en sterkte, en eer, en heerlijkheid, en dankzegging.
13 En alle schepsel, dat in den hemel is, en op de aarde, en onder de aarde, en die in de zee zijn, en alles, wat in dezelve is, hoorde ik zeggen: Hem, Die op den troon zit, en het Lam, zij de dankzegging, en de eer, en de heerlijkheid, en de kracht in alle eeuwigheid.
14 En de vier dieren zeiden: Amen. En de vier en twintig ouderlingen vielen neder, en aanbaden Dengene, Die leeft in alle eeuwigheid.

**6**

1 En ik zag, toen het Lam een van de zegelen geopend had, en ik hoorde een uit de vier dieren zeggen, als een stem van een donderslag: Kom en zie!
2 En ik zag, en ziet, een wit paard, en Die daarop zat, had een boog; en Hem is een kroon gegeven, en Hij ging uit overwinnende, en opdat Hij overwonne!
3 En toen Het het tweede zegel geopend had, hoorde ik het tweede dier zeggen: Kom en zie!
4 En een ander paard ging uit, dat rood was; en dien, die daarop zat, werd macht gegeven den vrede te nemen van de aarde; en dat zij elkander zouden doden; en hem werd een groot zwaard gegeven.
5 En toen Het het derde zegel geopend had, hoorde ik het derde dier zeggen: Kom en zie! En ik zag, en ziet, een zwart paard, en die daarop zat, had een weegschaal in zijn hand.
6 En ik hoorde een stem in het midden van de vier dieren, die zeide: Een maatje tarwe voor een penning, en drie maatjes gerst voor een penning; en beschadig de olie en den wijn niet.
7 En toen Het het vierde zegel geopend had, hoorde ik een stem van het vierde dier, die zeide: Kom en zie!
8 En ik zag, en ziet, een vaal paard, en die daarop zat, zijn naam was de dood; en de hel volgde hem na. En hun werd macht gegeven om te doden tot het vierde deel der aarde, met zwaard, en met honger, en met den dood, en door de wilde beesten der aarde.
9 En toen Het het vijfde zegel geopend had, zag ik onder het altaar de zielen dergenen, die gedood waren om het Woord Gods, en om de getuigenis, die zij hadden.
10 En zij riepen met grote stem, zeggende: Hoelang, o heilige en waarachtige Heerser, oordeelt en wreekt Gij ons bloed niet van degenen, die op de aarde wonen?
11 En aan een iegelijk werden lange witte klederen gegeven, en hun werd gezegd, dat zij nog een kleinen tijd rusten zouden, totdat ook hun mededienstknechten en hun broeders zouden vervuld zijn, die gedood zouden worden, gelijk als zij.
12 En ik zag, toen Het het zesde zegel geopend had, en ziet, er werd een grote aardbeving; en de zon werd zwart als een haren zak, en de maan werd als bloed.
13 En de sterren des hemels vielen op de aarde, gelijk een vijgeboom zijn onrijpe vijgen afwerpt, als hij van een groten wind geschud wordt.
14 En de hemel is weggeweken, als een boek, dat toegerold wordt; en alle bergen en eilanden zijn bewogen uit hun plaatsen.
15 En de koningen der aarde, en de groten, en de rijken, en de oversten over duizend, en de machtigen, en alle dienstknechten, en alle vrijen, verborgen zichzelven in de spelonken, en in de steenrotsen der bergen;
16 En zeiden tot de bergen en tot de steenrotsen: Valt op ons, en verbergt ons van het aangezicht Desgenen, Die op den troon zit, en van den toorn des Lams.
17 Want de grote dag Zijns toorns is gekomen, en wie kan bestaan?

**7**

1 En na dezen zag ik vier engelen staan op de vier hoeken der aarde, houdende de vier winden der aarde, opdat geen wind zou waaien op de aarde, noch op de zee, noch tegen enigen boom.
2 En ik zag een anderen engel opkomen van den opgang der zon, hebbende het zegel des levenden Gods; en hij riep met een grote stem tot de vier engelen, welke macht gegeven was de aarde en de zee te beschadigen,
3 Zeggende: Beschadigt de aarde niet, noch de zee, noch de bomen, totdat wij de dienstknechten onzes Gods zullen verzegeld hebben aan hun voorhoofden.
4 En ik hoorde het getal dergenen, die verzegeld waren: honderd vier en veertig duizend waren verzegeld uit alle geslachten der kinderen Israels.
5 Uit het geslacht van Juda waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Ruben waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Gad waren twaalf duizend verzegeld;
6 Uit het geslacht van Aser waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Nafthali waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Manasse waren twaalf duizend verzegeld;
7 Uit het geslacht van Simeon waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Levi waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Issaschar waren twaalf duizend verzegeld;
8 Uit het geslacht van Zebulon waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Jozef waren twaalf duizend verzegeld; uit het geslacht van Benjamin waren twaalf duizend verzegeld.
9 Na dezen zag ik, en ziet, een grote schare, die niemand tellen kon, uit alle natie, en geslachten, en volken, en talen, staande voor den troon, en voor het Lam, bekleed zijnde met lange witte klederen, en palm takken waren in hun handen.
10 En zij riepen met grote stem, zeggende: De zaligheid zij onzen God, Die op den troon zit, en het Lam.
11 En al de engelen stonden rondom den troon, en rondom de ouderlingen en de vier dieren; en vielen voor den troon neder op hun aangezicht, en aanbaden God,
12 Zeggende: Amen. De lof, en de heerlijkheid, en de wijsheid, en de dankzegging, en de eer, en de kracht, en de sterkte zij onzen God in alle eeuwigheid. Amen.
13 En een uit de ouderlingen antwoordde, zeggende tot mij: Deze, die bekleed zijn met de lange witte klederen, wie zijn zij, en van waar zijn zij gekomen?
14 En ik sprak tot hem: Heere, gij weet het. En hij zeide tot mij: Dezen zijn het, die uit de grote verdrukking komen; en zij hebben hun lange klederen gewassen, en hebben hun lange klederen wit gemaakt in het bloed des Lams.
15 Daarom zijn zij voor den troon van God, en dienen Hem dag en nacht in Zijn tempel; en Die op den troon zit, zal hen overschaduwen.
16 Zij zullen niet meer hongeren, en zullen niet meer dorsten, en de zon zal op hen niet vallen, noch enige hitte.
17 Want het Lam, Dat in het midden des troons is, zal hen weiden, en zal hun een Leidsman zijn tot levende fonteinen der wateren; en God zal alle tranen van hun ogen afwissen.

**8**

1 En toen Het het zevende zegel geopend had, werd er een stilzwijgen in den hemel, omtrent van een half uur.
2 En ik zag de zeven engelen, die voor God stonden; en hun werden zeven bazuinen gegeven.
3 En er kwam een andere engel, en stond aan het altaar, hebbende een gouden wierookvat; en hem werd veel reukwerks gegeven, opdat hij het met de gebeden aller heiligen zou leggen op het gouden altaar, dat voor den troon is.
4 En de rook des reukwerks, met de gebeden der heiligen, ging op van de hand des engels voor God.
5 En de engel nam het wierookvat, en vulde dat met het vuur des altaars, en wierp het op de aarde; en er geschiedden stemmen, en donderslagen, en bliksemen, en aardbeving.
6 En de zeven engelen, die de zeven bazuinen hadden, bereidden zich om te bazuinen.
7 En de eerste engel heeft gebazuind, en er is geworden hagel en vuur, gemengd met bloed, en zij zijn op de aarde geworpen; en het derde deel der bomen is verbrand, en al het groene gras is verbrand.
8 En de tweede engel heeft gebazuind, en er werd iets als een grote berg, van vuur brandende, in de zee geworpen; en het derde deel der zee is bloed geworden.
9 En het derde deel der schepselen in de zee, die leven hadden, is gestorven; en het derde deel der schepen is vergaan.
10 En de derde engel heeft gebazuind, en er is een grote ster, brandende als een fakkel, gevallen uit den hemel, en is gevallen op het derde deel der rivieren, en op de fonteinen der wateren.
11 En de naam der ster wordt genoemd Alsem; en het derde deel der wateren werd tot alsem; en vele mensen zijn gestorven van de wateren, want zij waren bitter geworden.
12 En de vierde engel heeft gebazuind, en het derde deel der zon werd geslagen, en het derde deel der maan, en het derde deel der sterren; opdat het derde deel derzelve zou verduisterd worden, en dat het derde deel van den dag niet zou lichten; en van den nacht desgelijks.
13 En ik zag, en ik hoorde een engel vliegen in het midden des hemels, zeggende met grote stem: Wee, wee, wee, dengenen, die op de aarde wonen, van de overige stemmen der bazuin der drie engelen, die nog bazuinen zullen.

**9**

1 En de vijfde engel heeft gebazuind, en ik zag een ster, gevallen uit den hemel op de aarde, en haar werd gegeven de sleutel van den put des afgronds.
2 En zij heeft den put des afgronds geopend; en er is rook opgegaan uit den put, als rook eens groten ovens; en de zon en de lucht is verduisterd geworden van den rook des puts.
3 En uit den rook kwamen sprinkhanen op de aarde, en hun werd macht gegeven, gelijk de schorpioenen der aarde macht hebben.
4 En hun werd gezegd, dat zij het gras der aarde niet zouden beschadigen, noch enige groente, noch enigen boom, dan de mensen alleen, die het zegel Gods aan hun voorhoofden niet hebben.
5 En hun werd macht gegeven, niet dat zij hen zouden doden, maar dat zij zouden van hen gepijnigd worden vijf maanden; en hun pijniging was als de pijniging van een schorpioen, wanneer hij een mens gestoken heeft.
6 En in die dagen zullen de mensen den dood zoeken, en zullen dien niet vinden; en zij zullen begeren te sterven, en de dood zal van hen vlieden.
7 En de gedaanten der sprinkhanen waren den paarden gelijk, die tot den oorlog bereid zijn; en op hun hoofden waren als kronen, het goud gelijk, en hun aangezichten als aangezichten van mensen.
8 En zij hadden haar als haar der vrouwen, en hun tanden waren als tanden van leeuwen.
9 En zij hadden borstwapenen als ijzeren borstwapenen; en het gedruis hunner vleugelen was als een gedruis der wagens, wanneer vele paarden naar den strijd lopen.
10 En zij hadden staarten den schorpioenen gelijk, en er waren angels in hun staarten; en hun macht was de mensen te beschadigen vijf maanden.
11 En zij hadden over zich tot een koning den engel des afgronds; zijn naam was in het Hebreeuws Abaddon, en in de Griekse taal had hij den naam Apollyon.
12 Het ene wee is weggegaan, ziet, er komen nog twee weeen na dezen.
13 En de zesde engel heeft gebazuind, en ik hoorde een stem uit de vier hoornen des gouden altaars, dat voor God was,
14 Zeggende tot den zesden engel, die de bazuin had: Ontbind de vier engelen, die gebonden zijn bij de grote rivier, den Eufraat.
15 En de vier engelen zijn ontbonden geworden, welke bereid waren tegen de ure, en dag, en maand, en jaar, opdat zij het derde deel der mensen zouden doden.
16 En het getal van de heirlegers der ruiterij was tweemaal tien duizenden der tien duizenden; en ik hoorde hun getal.
17 En ik zag alzo de paarden in dit gezicht, en die daarop zaten, hebbende vurige, en hemelsblauwe, en sulfervervige borstwapenen; en de hoofden der paarden waren als hoofden van leeuwen, en uit hun monden ging vuur, en rook, en sulfer,
18 Door deze drie werd het derde deel der mensen gedood, namelijk door het vuur, en door den rook, en door het sulfer, dat uit hun monden uitging.
19 Want hun macht is in hun mond, en in hun staarten; want hun staarten zijn aan de slangen gelijk, en hebben hoofden, en beschadigen met dezelve.
20 En de overige mensen, die niet gedood zijn door deze plagen, hebben zich niet bekeerd van de werken hunner handen, dat zij niet zouden aanbidden de duivelen; en de gouden, en zilveren, en koperen, en stenen, en houten afgoden, die noch zien kunnen, noch horen, noch wandelen;
21 En hebben zich ook niet bekeerd van hun doodslagen, noch van hun venijngevingen, noch van hun hoererij, noch van hun dieverijen.

**10**

1 En ik zag een anderen sterken engel, afkomende van den hemel, die bekleed was met een wolk; en een regenboog was boven zijn hoofd; en zijn aangezicht was als de zon, en zijn voeten waren als pilaren van vuur.
2 En hij had in zijn hand een boeksken, dat geopend was; en hij zette zijn rechtervoet op de zee, en den linker op de aarde.
3 En hij riep met een grote stem, gelijkerwijs een leeuw brult; en als hij geroepen had, spraken de zeven donderslagen hun stemmen.
4 En toen de zeven donderslagen hun stemmen gesproken hadden, zo zou ik ze geschreven hebben; en ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: Verzegel hetgeen de zeven donderslagen gesproken hebben, en schrijf dat niet.
5 En de engel, dien ik zag staan op de zee, en op de aarde, hief zijn hand op naar den hemel.
6 En hij zwoer bij Dien, Die leeft in alle eeuwigheid, Die den hemel geschapen heeft en hetgeen daarin is, en de aarde en hetgeen daarin is, en de zee en hetgeen daarin is, dat er geen tijd meer zal zijn;
7 Maar in de dagen der stem des zevenden engels, wanneer hij bazuinen zal, zo zal de verborgenheid Gods vervuld worden, gelijk Hij Zijn dienstknechten, den profeten, verkondigd heeft.
8 En de stem, die ik gehoord had uit den hemel, sprak wederom met mij, en zeide: Ga henen, neem het boeksken, dat geopend en in de hand des engels is, die op de zee en op de aarde staat.
9 En ik ging henen tot den engel, zeggende tot hem: Geef mij dat boeksken. En hij zeide tot mij: Neem dat en eet het op; en het zal uw buik bitter maken, maar in uw mond zal het zoet zijn als honig.
10 En ik nam dat boeksken uit de hand des engels, en ik at dat op; en het was in mijn mond zoet als honig, en als ik het gegeten had, werd mijn buik bitter.
11 En hij zeide tot mij: Gij moet wederom profeteren voor vele volken, en natien, en talen, en koningen.

**11**

1 En mij werd een rietstok gegeven, een meet roede gelijk; en de engel stond en zeide: Sta op, en meet den tempel Gods en het altaar, en degenen, die daarin aanbidden.
2 En laat het voorhof uit, dat van buiten den tempel is, en meet dat niet, want het is den heidenen gegeven; en zij zullen de heilige stad vertreden twee en veertig maanden.
3 En Ik zal Mijn twee getuigen macht geven, en zij zullen profeteren duizend tweehonderd zestig dagen, met zakken bekleed.
4 Dezen zijn de twee olijfbomen, en de twee kandelaren, die voor den God der aarde staan.
5 En zo iemand die wil beschadigen, een vuur zal uit hun mond uitgaan, en zal hun vijanden verslinden; en zo iemand hen wil beschadigen, die moet alzo gedood worden.
6 Dezen hebben macht den hemel te sluiten, opdat geen regen regene in de dagen hunner profetering; en zij hebben macht over de wateren, om die in bloed te verkeren, en de aarde te slaan met allerlei plage, zo menigmaal als zij zullen willen.
7 En als zij hun getuigenis zullen geeindigd hebben, zal het beest, dat uit den afgrond opkomt, hun krijg aandoen, en het zal hen overwinnen, en zal hen doden.
8 En hun dode lichamen zullen liggen op de straat der grote stad, die geestelijk genoemd wordt Sodoma en Egypte, alwaar ook onze Heere gekruist is.
9 En de mensen uit de volken, en geslachten, en talen, en natien, zullen hun dode lichamen zien drie dagen en een halven, en zullen niet toelaten, dat hun dode lichamen in graven gelegd worden.
10 En die op de aarde wonen, die zullen verblijd zijn over hen, en zullen vreugde bedrijven, en zullen elkander geschenken zenden; omdat deze twee profeten degenen, die op de aarde wonen, gepijnigd hadden.
11 En na die drie dagen en een halven, is een geest des levens uit God in hen gegaan; en zij stonden op hun voeten; en er is grote vrees gevallen op degenen, die hen aanschouwden.
12 En zij hoorden een grote stem uit den hemel, die tot hen zeide: Komt herwaarts op. En zij voeren op naar den hemel in de wolk; en hun vijanden aanschouwden hen.
13 En in diezelfde ure geschiedde een grote aardbeving, en het tiende deel der stad is gevallen, en er zijn in de aardbeving gedood zeven duizend namen van mensen, en de overigen zijn zeer bevreesd geworden, en hebben den God des hemels heerlijkheid gegeven.
14 Het tweede wee is weggegaan; ziet, het derde wee komt haast.
15 En de zevende engel heeft gebazuind, en er geschiedden grote stemmen in den hemel, zeggende: De koninkrijken der wereld zijn geworden onzes Heeren en van Zijn Christus, en Hij zal als Koning heersen in alle eeuwigheid.
16 En de vier en twintig ouderlingen, die voor God zitten op hun tronen, vielen neder op hun aangezichten, en aanbaden God,
17 Zeggende: Wij danken U, Heere God almachtig, Die is, en Die was, en Die komen zal! dat Gij Uw grote kracht hebt aangenomen, en als Koning hebt geheerst;
18 En de volken waren toornig geworden, en Uw toorn is gekomen, en de tijd der doden, om geoordeeld te worden, en om het loon te geven Uw dienstknechten, den profeten, en den heiligen, en dengenen, die Uw Naam vrezen, den kleinen en den groten; en om te verderven degenen, die de aarde verdierven.
19 En de tempel Gods in de hemel is geopend geworden, en de ark Zijns verbonds is gezien in Zijn tempel; en er werden bliksemen, en stemmen, en donderslagen, en aardbeving, en grote hagel.

**12**

1 En er werd een groot teken gezien in den hemel; namelijk een vrouw, bekleed met de zon; en de maan was onder haar voeten, en op haar hoofd een kroon van twaalf sterren;
2 En zij was zwanger, en riep, barensnood hebbende, en zijnde in pijn om te baren.
3 En er werd een ander teken gezien in den hemel; en ziet, er was een grote rode draak, hebbende zeven hoofden, en tien hoornen, en op zijn hoofden zeven koninklijke hoeden.
4 En zijn staart trok het derde deel der sterren des hemels, en wierp die op de aarde. En de draak stond voor de vrouw, die baren zou, opdat hij haar kind zou verslinden, wanneer zij het zou gebaard hebben.
5 En zij baarde een mannelijken zoon, die al de heidenen zou hoeden met een ijzeren roede; en haar kind werd weggerukt tot God en Zijn troon.
6 En de vrouw vluchtte in de woestijn, alwaar zij een plaats had, haar van God bereid, opdat zij haar aldaar zouden voeden duizend tweehonderd zestig dagen.
7 En er werd krijg in den hemel: Michael en zijn engelen krijgden tegen den draak, en de draak krijgde ook en zijn engelen.
8 En zij hebben niet vermocht, en hun plaats is niet meer gevonden in den hemel.
9 En de grote draak is geworpen, namelijk de oude slang, welke genaamd wordt duivel en satanas, die de gehele wereld verleidt, hij is, zeg ik, geworpen op de aarde; en zijn engelen zijn met hem geworpen.
10 En ik hoorde een grote stem, zeggende in den hemel: Nu is de zaligheid, en de kracht, en het koninkrijk geworden onzes Gods; en de macht van Zijn Christus; want de verklager onzer broederen, die hen verklaagde voor onzen God dag en nacht is nedergeworpen.
11 En zij hebben hem overwonnen door het bloed des Lams, en door het woord hunner getuigenis, en zij hebben hun leven niet liefgehad tot den dood toe.
12 Hierom bedrijft vreugde, gij hemelen, en gij, die daarin woont! Wee dengenen, die de aarde en de zee bewonen, want de duivel is tot u afgekomen, en heeft groten toorn, wetende, dat hij een kleinen tijd heeft.
13 En toen de draak zag, dat hij op de aarde geworpen was, zo heeft hij de vrouw vervolgd, die het manneken gebaard had.
14 En der vrouwe zijn gegeven twee vleugelen eens groten arends, opdat zij zou vliegen in de woestijn, in haar plaats, alwaar zij gevoed wordt een tijd, en tijden, en een halven tijd, buiten het gezicht der slang.
15 En de slang wierp uit haar mond achter de vrouw water als een rivier, opdat hij haar door de rivier zou doen wegvoeren.
16 En de aarde kwam de vrouw te hulp, en de aarde opende haar mond, en verzwolg de rivier, welke de draak uit zijn mond had geworpen.
17 En de draak vergrimde op de vrouw, en ging heen om krijg te voeren tegen de overigen van haar zaad, die de geboden Gods bewaren, en de getuigenis van Jezus Christus hebben.
18 En ik stond op het zand der zee.

**13**

1 En ik zag uit de zee een beest opkomen, hebbende zeven hoofden en tien hoornen; en op zijn hoornen waren tien koninklijke hoeden, en op zijn hoofden was een naam van gods lastering.
2 En het beest dat ik zag, was een pardel gelijk, en zijn voeten als eens beers voeten, en zijn mond als de mond eens leeuws; en de draak gaf hem zijn kracht, en zijn troon, en grote macht.
3 En ik zag een van zijn hoofden als tot den dood gewond, en zijn dodelijke wonde werd genezen; en de gehele aarde verwonderde zich achter het beest.
4 En zij aanbaden den draak, die het beest macht gegeven had; en zij aanbaden het beest, zeggende: Wie is dit beest gelijk? wie kan krijg voeren tegen hetzelve?
5 En hetzelve werd een mond gegeven, om grote dingen en gods lasteringen te spreken; en hetzelve werd macht gegeven, om zulks te doen, twee en veertig maanden.
6 En het opende zijn mond tot lastering tegen God, om Zijn Naam te lasteren, en Zijn tabernakel, en die in den hemel wonen.
7 En hetzelve werd macht gegeven, om den heiligen krijg aan te doen, en om die te overwinnen; en hetzelve werd macht gegeven over alle geslacht, en taal, en volk.
8 En allen, die op de aarde wonen, zullen hetzelve aanbidden, welker namen niet zijn geschreven in het boek des levens, des Lams, Dat geslacht is, van de grondlegging der wereld.
9 Indien iemand oren heeft, die hore.
10 Indien iemand in de gevangenis leidt, die gaat zelf in de gevangenis; indien iemand met het zwaard zal doden, die moet zelf met het zwaard gedood worden. Hier is de lijdzaamheid en het geloof der heiligen.
11 En ik zag een ander beest uit de aarde opkomen, en het had twee hoornen, des Lams hoornen gelijk, en het sprak als de draak.
12 En het oefent al de macht van het eerste beest, in tegenwoordigheid van hetzelve, en het maakt, dat de aarde, en die daarin wonen het eerste beest aanbidden, wiens dodelijke wonde genezen was.
13 En het doet grote tekenen, zodat het ook vuur uit den hemel doet afkomen op de aarde, voor de mensen.
14 En verleidt degenen, die op de aarde wonen, door de tekenen, die aan hetzelve te doen gegeven zijn in de tegenwoordigheid van het beest; zeggende tot degenen, die op de aarde wonen, dat zij het beest, dat de wond des zwaards had, en weder leefde, een beeld zouden maken.
15 En hetzelve werd macht gegeven om het beeld van het beest een geest te geven, opdat het beeld van het beest ook zou spreken, en maken, dat allen, die het beeld van het beest niet zouden aanbidden, gedood zouden worden.
16 En het maakt, dat het aan allen, kleinen en groten, en rijken en armen, en vrijen en dienstknechten, een merkteken geve aan hun rechterhand of aan hun voorhoofden;
17 En dat niemand mag kopen of verkopen, dan die dat merkteken heeft, of den naam van het beest, of het getal zijns naams.
18 Hier is de wijsheid: die het verstand heeft, rekene het getal van het beest; want het is een getal eens mensen, en zijn getal is zeshonderd zes en zestig.

**14**

1 En ik zag, en ziet, het Lam stond op den berg Sion, en met Hem honderd vier en veertig duizend, hebbende den Naam Zijns Vaders geschreven aan hun voorhoofden.
2 En ik hoorde een stem uit den hemel, als een stem veler wateren, en als een stem van een groten donderslag. En ik hoorde een stem van citerspelers, spelende op hun citers;
3 En zij zongen als een nieuw gezang voor den troon, en voor de vier dieren, en de ouderlingen; en niemand kon dat gezang leren, dan de honderd vier en veertig duizend, die van de aarde gekocht waren.
4 Dezen zijn het, die met vrouwen niet bevlekt zijn, want zij zijn maagden; dezen zijn het, die het Lam volgen, waar Het ook heengaat; dezen zijn gekocht uit de mensen, tot eerstelingen Gode en het Lam.
5 En in hun mond is geen bedrog gevonden; want zij zijn onberispelijk voor den troon van God.
6 En ik zag een anderen engel, vliegende in het midden des hemels, en hij had het eeuwige Evangelie, om te verkondigen dengenen, die op de aarde wonen, en aan alle natie, en geslacht, en taal, en volk;
7 Zeggende met een grote stem: Vreest God, en geeft Hem heerlijkheid, want de ure Zijns oordeels is gekomen; en aanbidt Hem, Die den hemel, en de aarde, en de zee, en de fonteinen der wateren gemaakt heeft.
8 En er is een andere engel gevolgd, zeggende: Zij is gevallen, zij is gevallen, Babylon, die grote stad, omdat zij uit den wijn des toorns harer hoererij alle volken heeft gedrenkt.
9 En een derde engel is hen gevolgd, zeggende met een grote stem: Indien iemand het beest aanbidt en zijn beeld, en ontvangt het merkteken aan zijn voorhoofd, of aan zijn hand,
10 Die zal ook drinken uit den wijn des toorn Gods, die ongemengd ingeschonken is, in den drinkbeker Zijns toorns; en hij zal gepijnigd worden met vuur en sulfer voor de heilige engelen en voor het Lam.
11 En de rook van hun pijniging gaat op in alle eeuwigheid, en zij hebben geen rust dag en nacht, die het beest aanbidden en zijn beeld, en zo iemand het merkteken zijns naams ontvangt.
12 Hier is de lijdzaamheid der heiligen; hier zijn zij, die de geboden Gods bewaren en het geloof van Jezus.
13 En ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: Schrijf, zalig zijn de doden, die in den Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid; en hun werken volgen met hen.
14 En ik zag, en ziet, een witte wolk, en op de wolk was Een gezeten, des mensen Zoon gelijk, hebbende op Zijn hoofd een gouden kroon; en in Zijn hand een scherpe sikkel.
15 En een andere engel kwam uit den tempel, roepende met een grote stem tot Dengene, Die op de wolk zat: Zend Uw sikkel en maai; want de ure om te maaien is nu gekomen, dewijl de oogst der aarde rijp is geworden.
16 En Die op de wolk zat, zond Zijn sikkel op de aarde, en de aarde werd gemaaid.
17 En een andere engel kwam uit den tempel, die in den hemel is, hebbende ook zelf een scherpe sikkel.
18 En een andere engel kwam uit van het altaar, die macht had over het vuur; en hij riep met een groot geroep, tot dengene, die de scherpe sikkel had, zeggende: Zend uw scherpe sikkel, en snijd af de druiftakken van den wijngaard der aarde, want zijn druiven zijn rijp.
19 En de engel zond zijn sikkel op de aarde en sneed de druiven af van den wijngaard der aarde, en wierp ze in den groten wijnpersbak des toorns Gods.
20 En de wijnpersbak werd buiten de stad getreden, en er is bloed uit den wijnpersbak gekomen, tot aan de tomen der paarden, duizend zeshonderd stadien ver.

**15**

1 En ik zag een ander groot en wonderlijk teken in den hemel; namelijk zeven engelen, hebbende de zeven laatste plagen; want in deze is de toorn Gods geeindigd.
2 En ik zag als een glazen zee, met vuur gemengd; en die de overwinning hadden van het beest, en van zijn beeld, en van zijn merkteken, en van het getal zijns naams, welke stonden aan de glazen zee, hebbende de citers Gods;
3 En zij zongen het gezang van Mozes, den dienstknecht Gods, en het gezang des Lams, zeggende: Groot en wonderlijk zijn Uw werken, Heere, Gij almachtige God, rechtvaardig en waarachtig zijn Uw wegen, Gij Koning der heiligen!
4 Wie zou U niet vrezen, Heere, en Uw Naam niet verheerlijken? Want Gij zijt alleen heilig; want alle volken zullen komen, en voor U aanbidden; want Uw oordelen zijn openbaar geworden.
5 En na dezen zag ik, en ziet, de tempel des tabernakels der getuigenis in den hemel werd geopend.
6 En de zeven engelen, die de zeven plagen hadden, kwamen uit den tempel, bekleed met rein en blinkend lijnwaad, en omgord om de borst met gouden gordels.
7 En een van de vier dieren gaf den zeven engelen zeven gouden fiolen, vol van den toorn Gods, Die in alle eeuwigheid leeft.
8 En de tempel werd vervuld met rook uit de heerlijkheid Gods, en uit Zijn kracht; en niemand kon in den tempel ingaan, totdat de zeven plagen der zeven engelen geeindigd waren.

**16**

1 En ik hoorde een grote stem uit den tempel, zeggende tot de zeven engelen: Gaat henen, en giet de zeven fiolen van den toorn Gods uit op de aarde.
2 En de eerste ging henen, en goot zijn fiool uit op de aarde; en er werd een kwaad en boos gezweer aan de mensen, die het merkteken van het beest hadden, en die zijn beeld aanbaden.
3 En de tweede engel goot zijn fiool uit in de zee, en zij werd bloed als van een dode; en alle levende ziel is gestorven in de zee.
4 En de derde engel goot zijn fiool uit in de rivieren en in de fonteinen der wateren; en de wateren werden bloed.
5 En ik hoorde den engel der wateren zeggen: Gij zijt rechtvaardig, Heere! Die is, en Die was, en Die zijn zal, dat Gij dit geoordeeld hebt;
6 Dewijl zij het bloed der heiligen, en der profeten vergoten hebben, zo hebt Gij hun ook bloed te drinken gegeven; want zij zijn het waardig.
7 En ik hoorde een anderen van het altaar zeggen: Ja, Heere, Gij almachtige God! Uwe oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig.
8 En de vierde engel goot zijn fiool uit op de zon; en haar is macht gegeven de mensen te verhitten door vuur.
9 En de mensen werden verhit met grote hitte, en lasterden den Naam Gods, Die macht heeft over deze plagen; en zij bekeerden zich niet, om Hem heerlijkheid te geven.
10 En de vijfde engel goot zijn fiool uit op den troon van het beest; en zijn rijk is verduisterd geworden; en zij kauwden hun tongen van pijn;
11 En zij lasterden den God des hemels vanwege hun pijnen, en vanwege hun gezweren; en zij bekeerden zich niet van hun werken.
12 En de zesde engel goot zijn fiool uit op de grote rivier, den Eufraat; en zijn water is uitgedroogd, opdat bereid zou worden de weg der koningen, die van den opgang der zon komen zullen.
13 En ik zag uit den mond des draaks, en uit den mond van het beest, en uit den mond des valsen profeets, drie onreine geesten gaan, den vorsen gelijk;
14 Want het zijn geesten der duivelen, en zij doen tekenen, welke uitgaan tot de koningen der aarde en der gehele wereld, om die te vergaderen tot den krijg van dien groten dag des almachtigen Gods.
15 Ziet, Ik kom als een dief. Zalig is hij, die waakt en zijn klederen bewaart, opdat hij niet naakt wandele, en men zijn schaamte niet zie.
16 En zij hebben hen vergaderd in de plaats, welke in het Hebreeuws genaamd wordt Armageddon.
17 En de zevende engel goot zijn fiool uit in de lucht; en er kwam een grote stem uit den tempel des hemels, van den troon, zeggende: Het is geschied.
18 En er geschiedden stemmen, en donderslagen, en bliksemen; en er geschiedde een grote aardbeving, hoedanige niet is geschied van dat de mensen op de aarde geweest zijn, namelijk een zodanige aardbeving en zo groot.
19 En de grote stad is in drie delen gescheurd, en de steden der heidenen zijn gevallen; en het grote Babylon is gedacht geworden voor God, om haar te geven den drinkbeker van den wijn des toorns Zijner gramschap.
20 En alle eiland is gevloden, en de bergen zijn niet gevonden.
21 En een grote hagel, elk als een talent pond zwaar, viel neder uit den hemel op de mensen; en de mensen lasterden God vanwege de plage des hagels; want deszelfs plage was zeer groot.

**17**

1 En een uit de zeven engelen, die de zeven fiolen hadden, kwam en sprak met mij, en zeide tot mij: Kom herwaarts, ik zal u tonen het oordeel der grote hoer, die daar zit op vele wateren;
2 Met welke de koningen der aarde gehoereerd hebben, en die de aarde bewonen zijn dronken geworden van den wijn harer hoererij.
3 En hij bracht mij weg in een woestijn, in den geest, en ik zag een vrouw, zittende op een scharlaken rood beest, dat vol was van namen der gods lastering, en had zeven hoofden en tien hoornen.
4 En de vrouw was bekleed met purper en scharlaken, en versierd met goud, en kostelijk gesteente, en paarlen, en had in hare hand een gouden drinkbeker, vol van gruwelen, en van onreinigheid harer hoererij.
5 En op haar voorhoofd was een naam geschreven, namelijk Verborgenheid; het grote Babylon, de moeder der hoererijen en der gruwelen der aarde.
6 En ik zag, dat de vrouw dronken was van het bloed der heiligen, en van het bloed der getuigen van Jezus. En ik verwonderde mij, als ik haar zag, met grote verwondering.
7 En de engel zeide tot mij: Waarom verwondert gij u? Ik zal u zeggen de verborgenheid der vrouw en van het beest, dat haar draagt, hetwelk de zeven hoofden heeft en de tien hoornen.
8 Het beest, dat gij gezien hebt, was en is niet; en het zal opkomen uit den afgrond, en ten verderve gaan; en die op de aarde wonen, zullen verwonderd zijn welker namen niet zijn geschreven in het boek des levens van de grondlegging der wereld, ziende het beest, dat was en niet is, hoewel het is.
9 Hier is het verstand, dat wijsheid heeft. De zeven hoofden zijn zeven bergen, op welke de vrouw zit.
10 En het zijn ook zeven koningen; de vijf zijn gevallen, en de een is, en de ander is nog niet gekomen, en wanneer hij zal gekomen zijn, moet hij een weinig tijds blijven.
11 En het beest, dat was en niet is, die is ook de achtste koning, en is uit de zeven en gaat ten verderve.
12 En de tien hoornen, die gij gezien hebt, zijn tien koningen, die het koninkrijk nog niet hebben ontvangen, maar als koningen macht ontvangen op een ure met het beest.
13 Dezen hebben enerlei mening, en zullen hun kracht en macht het beest overgeven.
14 Dezen zullen tegen het Lam krijgen, en het Lam zal hen overwinnen want Het is een Heere der heren, en een Koning der koningen, en die met Hem zijn, de geroepenen, en uitverkorenen en gelovigen.
15 En hij zeide tot mij: De wateren, die gij gezien hebt, waar de hoer zit, zijn volken, en scharen, en natien, en tongen.
16 En de tien hoornen, die gij gezien hebt op het beest, die zullen de hoer haten, en zullen haar woest maken, en naakt; en zij zullen haar vlees eten, en zullen haar met vuur verbranden.
17 Want God heeft hun in hun harten gegeven, dat zij Zijn mening doen, en dat zij enerlei mening doen, en dat zij hun koninkrijk het beest geven, totdat de woorden Gods voleindigd zullen zijn.
18 En de vrouw, die gij gezien hebt, is de grote stad, die het koninkrijk heeft over de koningen der aarde.

**18**

1 En na dezen zag ik een anderen engel afkomen uit den hemel, hebbende grote macht, en de aarde is verlicht geworden van zijn heerlijkheid.
2 En hij riep krachtelijk met een grote stem, zeggende: Zij is gevallen, zij is gevallen, het grote Babylon, en is geworden een woonstede der duivelen, en een bewaarplaats van alle onreine geesten, en een bewaarplaats van alle onrein en hatelijk gevogelte;
3 Dewijl uit den wijn des toorns harer hoererij alle volken gedronken hebben, en de koningen der aarde met haar gehoereerd hebben, en de kooplieden der aarde rijk zijn geworden uit de kracht harer weelde.
4 En ik hoorde een andere stem uit den hemel, zeggende: Gaat uit van haar, Mijn volk, opdat gij aan haar zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij van haar plagen niet ontvangt.
5 Want haar zonden zijn de ene op de andere gevolgd tot den hemel toe, en God is harer ongerechtigheden gedachtig geworden.
6 Vergeldt haar, gelijk als zij ulieden vergolden heeft, en verdubbelt haar dubbel, naar haar werken; in den drinkbeker, waarin zij geschonken heeft, schenkt haar dubbel.
7 Zoveel als zij zichzelve verheerlijkt heeft, en weelde gehad heeft, zo grote pijniging en rouw doet haar aan; want zij zegt in haar hart: Ik zit als een koningin, en ben geen weduwe, en zal geen rouw zien.
8 Daarom zullen haar plagen op een dag komen, namelijk dood, en rouw, en honger, en zij zal met vuur verbrand worden; want sterk is de Heere God, Die haar oordeelt.
9 En de koningen der aarde, die met haar gehoereerd en weelde gehad hebben, zullen haar bewenen, en rouw over haar bedrijven, wanneer zij den rook haar brands zullen zien;
10 Van verre staande uit vreze van haar pijniging, zeggende: Wee, wee, de grote stad Babylon, de sterke stad, want uw oordeel is in een ure gekomen.
11 En de kooplieden der aarde zullen wenen en rouw maken over haar, omdat niemand hun waren meer koopt;
12 Waren van goud, en van zilver, en van kostelijk gesteente, en van paarlen, en van fijn lijnwaad, en van purper, en van zijde, en van scharlaken; en allerlei welriekend hout, en allerlei ivoren vaten, en allerlei vaten van het kostelijkste hout, en van koper, en van ijzer, en van marmersteen;
13 En kaneel, en reukwerk, en welriekende zalf, en wierook, en wijn, en olie, en meelbloem, en tarwe, en lastbeesten, en schapen; en van paarden, en van koetswagens, en van lichamen, en de zielen der mensen.
14 En de vrucht der begeerlijkheid uwer ziel is van u weggegaan; en al wat lekker en wat heerlijk was, is van u weggegaan; en gij zult hetzelve niet meer vinden.
15 De kooplieden dezer dingen, die rijk geworden waren van haar, zullen van verre staan uit vreze van haar pijniging, wenende en rouw makende;
16 En zeggende: Wee, wee, de grote stad, die bekleed was met fijn lijnwaad, en purper, en scharlaken, en versierd met goud, en met kostelijk gesteente, en met paarlen; want in een ure is zo grote rijkdom verwoest.
17 En alle stuurlieden, en al het volk op de schepen, en bootsgezellen, en allen, die ter zee handelen, stonden van verre;
18 En riepen, ziende den rook van haar brand, en zeggende: Wat stad was deze grote stad gelijk?
19 En zij wierpen stof op hun hoofden, en riepen, wenende en rouw bedrijvende, zeggende: Wee, wee, de grote stad, in dewelke allen, die schepen in de zee hadden, van haar kostelijkheid rijk geworden zijn; want zij is in een ure verwoest geworden.
20 Bedrijft vreugde over haar, gij hemel, en gij heilige apostelen, en gij profeten, want God heeft uw oordeel aan haar geoordeeld.

21 En een sterke engel hief een steen op als een groten molensteen, en wierp dien in de zee, zeggende: Aldus zal de grote stad Babylon met geweld geworpen worden, en zal niet meer gevonden worden.
22 En de stem der citerspelers, en der zangers, en der fluiters, en der bazuiners, zal niet meer in u gehoord worden; en geen kunstenaar van enige kunst zal meer in u gevonden worden; en geen geluid des molens zal in u meer gehoord worden.
23 En het licht der kaars zal in u niet meer schijnen; en de stem eens bruidegoms en ener bruid zal in u niet meer gehoord worden; want uw kooplieden waren de groten der aarde, want door uw toverij zijn alle volken verleid geweest.
24 En in dezelve is gevonden het bloed der profeten en der heiligen, en al dergenen, die gedood zijn op de aarde.

**19**

1 En na dezen hoorde ik als een grote stem ener grote schare in den hemel, zeggende: Halleluja, de zaligheid, en de heerlijkheid, en de eer, en de kracht zij den Heere, onzen God.
2 Want Zijn oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig; dewijl Hij de grote hoer geoordeeld heeft, die de aarde verdorven heeft met haar hoererij, en Hij het bloed Zijner dienaren van haar hand gewroken heeft.
3 En zij zeiden ten tweeden maal: Halleluja! En haar rook gaat op in alle eeuwigheid.
4 En de vier en twintig ouderlingen, en de vier dieren vielen neder, en aanbaden God, Die op den troon zat, zeggende: Amen, Halleluja!
5 En een stem kwam uit den troon, zeggende: Looft onzen God, gij al Zijn dienstknechten, en gij, die Hem vreest, beiden klein en groot!
6 En ik hoorde als een stem ener grote schare, en als een stem veler wateren, en als een stem van sterke donderslagen, zeggende: Halleluja, want de Heere, de almachtige God, heeft als Koning geheerst.
7 Laat ons blijde zijn, en vreugde bedrijven, en Hem de heerlijkheid geven; want de bruiloft des Lams is gekomen, en Zijn vrouw heeft zichzelve bereid.
8 En haar is gegeven, dat zij bekleed worde met rein en blinkend fijn lijnwaad; want dit fijn lijnwaad zijn de rechtvaardigmakingen der heiligen.
9 En hij zeide tot mij: Schrijf, zalig zijn zij, die geroepen zijn tot het avondmaal van de bruiloft des Lams. En hij zeide tot mij: Deze zijn de waarachtige woorden Gods.
10 En ik viel neder voor zijn voeten, om hem te aanbidden, en hij zeide tot mij: Zie, dat gij dat niet doet; ik ben uw mededienstknecht, en uwer broederen, die de getuigenis van Jezus hebben; aanbid God. Want de getuigenis van Jezus is de geest der profetie.
11 En ik zag den hemel geopend; en ziet, een wit paard, en Die op hetzelve zat, was genaamd Getrouw en Waarachtig, en Hij oordeelt en voert krijg in gerechtigheid.
12 En Zijn ogen waren als een vlam vuurs, en op Zijn hoofd waren vele koninklijke hoeden; en Hij had een naam geschreven, die niemand wist, dan Hij Zelf.
13 En Hij was bekleed met een kleed, dat met bloed geverfd was; en Zijn naam wordt genoemd het Woord Gods.
14 En de heirlegers in den hemel volgden Hem op witte paarden, gekleed met wit en rein fijn lijnwaad.
15 En uit Zijn mond ging een scherp zwaard, opdat Hij daarmede de heidenen slaan zou. En Hij zal hen hoeden met een ijzeren roede; en Hij treedt den wijnpersbak van den wijn des toorns en der gramschap des almachtigen Gods.
16 En Hij heeft op Zijn kleed en op Zijn dij dezen Naam geschreven: Koning der koningen, en Heere der heren.
17 En ik zag een engel, staande in de zon; en hij riep met een grote stem, zeggende tot al de vogelen, die in het midden des hemels vlogen: Komt herwaarts, en vergadert u tot het avondmaal des groten Gods;
18 Opdat gij eet het vlees der koningen, en het vlees der oversten over duizend, en het vlees der sterken, en het vlees der paarden en dergenen, die daarop zitten; en het vlees van alle vrijen en dienstknechten, en kleinen en groten.
19 En ik zag het beest, en de koningen der aarde, en hun heirlegers vergaderd, om krijg te voeren tegen Hem, Die op het paard zat, en tegen Zijn heirlegers.
20 En het beest werd gegrepen, en met hetzelve de valse profeet, die de tekenen in de tegenwoordigheid van hetzelve gedaan had, door welke hij verleid had, die het merkteken van het beest ontvangen hadden, en die deszelfs beeld aanbaden. Deze twee zijn levend geworpen in den poel des vuurs, die met sulfer brandt.
21 En de overigen werden gedood met het zwaard Desgenen, Die op het paard zat, hetwelk uit Zijn mond ging; en al de vogelen werden verzadigd van hun vlees.

**20**

1 En ik zag een engel afkomen uit den hemel, hebbende den sleutel des afgronds, en een grote keten in zijn hand;
2 En hij greep den draak, de oude slang, welke is de duivel en satanas, en bond hem duizend jaren;
3 En wierp hem in den afgrond, en sloot hem daarin, en verzegelde dien boven hem, opdat hij de volken niet meer verleiden zou, totdat de duizend jaren zouden geeindigd zijn. En daarna moet hij een kleinen tijd ontbonden worden.
4 En ik zag tronen, en zij zaten op dezelve; en het oordeel werd hun gegeven; en ik zag de zielen dergenen, die onthoofd waren om de getuigenis van Jezus, en om het Woord Gods, en die het beest, en deszelfs beeld niet aangebeden hadden, en die het merkteken niet ontvangen hadden aan hun voorhoofd en aan hun hand; en zij leefden en heersten als koningen met Christus, de duizend jaren.
5 Maar de overigen der doden werden niet weder levend, totdat de duizend jaren geeindigd waren. Deze is de eerste opstanding.
6 Zalig en heilig is hij, die deel heeft in de eerste opstanding; over deze heeft de tweede dood geen macht, maar zij zullen priesters van God en Christus zijn, en zij zullen met Hem als koningen heersen duizend jaren.
7 En wanneer de duizend jaren zullen geeindigd zijn, zal de satanas uit zijn gevangenis ontbonden worden.
8 En hij zal uitgaan om de volken te verleiden, die in de vier hoeken der aarde zijn, den Gog en den Magog, om hen te vergaderen tot den krijg; welker getal is als het zand aan de zee.
9 En zij zijn opgekomen op de breedte der aarde, en omringden de legerplaats der heiligen, en de geliefde stad; en er kwam vuur neder van God uit den hemel, en heeft hen verslonden.
10 En de duivel, die hen verleidde, werd geworpen in den poel des vuurs en sulfers, alwaar het beest en de valse profeet zijn; en zij zullen gepijnigd worden dag en nacht in alle eeuwigheid.
11 En ik zag een groten witten troon, en Dengene, Die daarop zat, van Wiens aangezicht de aarde en de hemel wegvloden, en geen plaats is voor die gevonden.
12 En ik zag de doden, klein en groot, staande voor God; en de boeken werden geopend; en een ander boek werd geopend, dat des levens is; en de doden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hun werken.
13 En de zee gaf de doden, die in haar waren; en de dood en de hel gaven de doden, die in hen waren; en zij werden geoordeeld, een iegelijk naar hun werken.
14 En de dood en de hel werden geworpen in den poel des vuurs; dit is de tweede dood.
15 En zo iemand niet gevonden werd geschreven in het boek des levens, die werd geworpen in den poel des vuurs.

**21**

1 En ik zag een nieuwen hemel en een nieuwe aarde; want de eerste hemel, en de eerste aarde was voorbijgegaan, en de zee was niet meer.
2 En ik, Johannes, zag de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, nederdalende van God uit den hemel, toebereid als een bruid, die voor haar man versierd is.
3 En ik hoorde een grote stem uit den hemel, zeggende: Ziet, de tabernakel Gods is bij de mensen, en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen Zijn volk zijn, en God Zelf zal bij hen en hun God zijn.
4 En God zal alle tranen van hun ogen afwissen; en de dood zal niet meer zijn; noch rouw, noch gekrijt, noch moeite zal meer zijn; want de eerste dingen zijn weggegaan.
5 En Die op den troon zat, zeide: Ziet, Ik maak alle dingen nieuw. En Hij zeide tot mij: Schrijf, want deze woorden zijn waarachtig en getrouw.
6 En Hij sprak tot mij: Het is geschied. Ik ben de Alfa en de Omega, het Begin en het Einde. Ik zal den dorstige geven uit de fontein van het water des levens voor niet.
7 Die overwint, zal alles beerven; en Ik zal hem een God zijn, en hij zal Mij een zoon zijn.
8 Maar den vreesachtigen, en ongelovigen, en gruwelijken, en doodslagers, en hoereerders, en tovenaars, en afgodendienaars, en al den leugenaars, is hun deel in den poel, die daar brandt van vuur en sulfer; hetwelk is de tweede dood.
9 En tot mij kwam een van de zeven engelen, die de zeven fiolen hadden, welke vol geweest waren van de zeven laatste plagen, en sprak met mij, zeggende: Kom herwaarts, ik zal u tonen de Bruid, de Vrouw des Lams.
10 En hij voerde mij weg in den geest op een groten en hogen berg, en hij toonde mij de grote stad, het heilige Jeruzalem, nederdalende uit den hemel van God.
11 En zij had de heerlijkheid Gods, en haar licht was den allerkostelijksten steen gelijk, namelijk als den steen Jaspis, blinkende gelijk kristal.
12 En zij had een groten en hogen muur, en had twaalf poorten, en in de poorten twaalf engelen, en namen daarop geschreven, welken zijn de namen der twaalf geslachten der kinderen Israels.
13 Van het oosten waren drie poorten, van het noorden drie poorten, van het zuiden drie poorten, van het westen drie poorten.
14 En de muur der stad had twaalf fondamenten, en in dezelve de namen der twaalf apostelen des Lams.
15 En hij die met mij sprak, had een gouden rietstok, opdat hij de stad zou meten, en haar poorten, en haar muur.
16 En de stad lag vierkant, en haar lengte was zo groot als haar breedte. En hij mat de stad met den rietstok op twaalf duizend stadien; de lengte, en de breedte, en de hoogte derzelve waren even gelijk.
17 En hij mat haar muur op honderd vier en veertig ellen, naar de maat eens mensen, welke des engels was.
18 En het gebouw van haar muur Jaspis; en de stad was zuiver goud, zijnde zuiver glas gelijk.
19 En de fondamenten van den muur der stad waren met allerlei kostelijk gesteente versierd. Het eerste fondament was Jaspis, het tweede Saffier, het derde Chalcedon, het vierde Smaragd.
20 Het vijfde Sardonix, het zesde Sardius, het zevende Chrysoliet, het achtste Beryl, het negende Topaas, het tiende Chrysopraas, het elfde Hyacinth, het twaalfde Amethyst.
21 En de twaalf poorten waren twaalf paarlen, een iedere poort was elk uit een paarl; en de straat der stad was zuiver goud; gelijk doorluchtig glas.
22 En ik zag geen tempel in dezelve; want de Heere, de almachtige God, is haar tempel, en het Lam.
23 En de stad behoeft de zon en de maan niet, dat zij in dezelve zouden schijnen; want de heerlijkheid Gods heeft haar verlicht, en het Lam is haar Kaars.

24 En de volken, die zalig worden, zullen in haar licht wandelen; en de koningen der aarde brengen hun heerlijkheid en eer in dezelve.
25 En haar poorten zullen niet gesloten worden des daags; want aldaar zal geen nacht zijn.
26 En zij zullen de heerlijkheid en de eer der volken daarin brengen.
27 En in haar zal niet inkomen iets, dat ontreinigt, en gruwelijkheid doet, en leugen spreekt; maar die geschreven zijn in het boek des levens des Lams.

**22**

1 En hij toonde mij een zuivere rivier van het water des levens, klaar als kristal, voortkomende uit den troon Gods, en des Lams.
2 In het midden van haar straat en op de ene en de andere zijde der rivier was de boom des levens, voortbrengende twaalf vruchten, van maand tot maand gevende zijne vrucht; en de bladeren des booms waren tot genezing der heidenen.
3 En geen vervloeking zal er meer tegen iemand zijn; en de troon Gods en des Lams zal daarin zijn, en Zijn dienstknechten zullen Hem dienen;
4 En zullen Zijn aangezicht zien, en Zijn Naam zal op hun voorhoofden zijn.
5 En aldaar zal geen nacht zijn, en zij zullen geen kaars noch licht der zon van node hebben; want de Heere God verlicht hen; en zij zullen als koningen heersen in alle eeuwigheid.
6 En hij zeide tot mij: Deze woorden zijn getrouw en waarachtig; en de Heere, de God der heilige profeten, heeft Zijn engel gezonden, om Zijn dienstknechten te tonen, hetgeen haast moet geschieden.
7 Zie, Ik kom haastiglijk zalig is hij, die de woorden der profetie dezes boeks bewaart.
8 En ik, Johannes, ben degene, die deze dingen gezien en gehoord heb. En toen ik ze gehoord en gezien had, viel ik neder om aan te bidden voor de voeten des engels, die mij deze dingen toonde.
9 En hij zeide tot mij: Zie, dat gij het niet doet; want ik ben uw mededienstknecht, en uwer broederen, der profeten, en dergenen, die de woorden dezes boeks bewaren; aanbid God.
10 En hij zeide tot mij: Verzegel de woorden der profetie dezes boeks niet; want de tijd is nabij.
11 Die onrecht doet, dat hij nog onrecht doe; en die vuil is, dat hij nog vuil worde; en die rechtvaardig is, dat hij nog gerechtvaardigd worde; en die heilig is, dat hij nog geheiligd worde.
12 En zie, Ik kom haastiglijk en Mijn loon is met Mij, om een iegelijk te vergelden, gelijk zijn werk zal zijn.
13 Ik ben de Alfa, en de Omega, het Begin en het Einde; de Eerste en de Laatste.
14 Zalig zijn zij, die Zijn geboden doen, opdat hun macht zij aan den boom des levens, en zij door de poorten mogen ingaan in de stad.
15 Maar buiten zullen zijn de honden, en de tovenaars, en de hoereerders, en de doodslagers, en de afgodendienaars, en een iegelijk, die de leugen liefheeft, en doet.
16 Ik, Jezus, heb Mijn engel gezonden om ulieden deze dingen te getuigen in de Gemeenten. Ik ben de Wortel en het geslacht Davids, de blinkende Morgenster.
17 En de Geest en de Bruid zeggen: Kom! En die het hoort, zegge: Kom! En die dorst heeft, kome; en die wil, neme het water des levens om niet.
18 Want ik betuig aan een iegelijk, die de woorden der profetie dezes boeks hoort: Indien iemand tot deze dingen toedoet, God zal hem toedoen de plagen, die in dit boek geschreven zijn.
19 En indien iemand afdoet van de woorden des boeks dezer profetie, God zal zijn deel afdoen uit het boek des levens, en uit de heilige stad, en uit hetgeen in dit boek geschreven is.20 Die deze dingen getuigt, zegt: Ja, Ik kom haastiglijk. Amen. Ja, kom, Heere Jezus!
21 De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met u allen.